ВЕЛИКИЙ ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ВТС

250 000

КИЇВ ПЕРУН ІРПІНЬ

Вчителям української мови присвячується

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА . . . III
ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО СЛОВНИК І БУДОВА СЛОВНИКОВИХ СТАТЕЙ . . . IV
БІБЛІОГРАФІЯ . . . VII
КАРТА ГОВОРІВ (ДІАЛЕКТІВ) УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ . . . VII
СПИСОК ОСНОВНИХ УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ У СЛОВНИКУ . . . VIII
УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ . . . VIII
ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ . . . 1—1650
ДОДАТКИ:
- Імена та по батькові, поширені в Україні . . . 1651
- Населені пункти України . . . 1656
- Гідрографічний словник (водойми України) . . . 1713
- Орографічний словник (назви об'єктів земного рельєфу України) . . . 1716
- Країни світу (офіційні назви) . . . 1718

ББК 81.2 УКР-4
В27

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист № 1/11-4450 від 26.11.2001 р.)

Автор проекту та головний редактор
заслужений працівник культури України
В. Т. БУСЕЛ

Редактори-лексикографи:
В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко

Редакція «Український словник»
Зав. редакцією *С. В. Федченко*

В27 **Великий** тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел.— К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005.— 1728 с.
ISBN 966-569-013-2

Великий тлумачний словник сучасної української мови є універсальним довідником із сучасної української мови. В ньому об'єднано академічну повноту мовної лексики з лаконічною формою однотомного видання. Словник містить близько 250 тис. слів і словосполучень, у тому числі й ті, що увійшли в українську літературну мову протягом останнього десятиліття. Окрім загальновживаних слів, у словнику наводяться основні терміни сучасної науки і техніки, а також слова, що визначають явища і реалії виробничого, культурного і побутового життя. Новим для тлумачних словників є введення в деякі статті енциклопедичних довідок.

Словник є популярним, загальнодоступним виданням, розрахованим на широкий загал: учнів старших класів середніх шкіл, гімназій, ліцеїв, студентів, аспірантів, викладачів української мови та всіх, хто вивчає українську мову і послуговується нею у повсякденному житті.

ББК 81.2 УКР-4

Видано коштом видавництва ВТФ «Перун».

ISBN 966-569-013-2

Видрукувано в Україні. Printed in Ukraine.

ПЕРЕДМОВА

Святий Кирило (Костянтин) уже в Корсуні знайшов Псалтир та Євангеліє «...руськы письмены писано, и человека обрет глаголюща тою бесідою...»

«Панонське житіє Кирила», IX ст.— за 100 років до хрещення Київської Русі

Великий тлумачний словник сучасної української мови (близько 250 тис. слів та словосполучень) розрахований на широке коло читачів, що вивчають українську мову, цікавляться українською культурою. Словник дає змогу найповніше представити лексичний склад української мови на початку третього тисячоліття від Різдва Христового. У Словнику міститься лексика, яка функціонувала протягом XX століття.

Мотивація включення слова до Словника зумовлюється його фактичним використанням у текстах художньої літератури, науково-популярних виданнях, масових часописах, технічній літературі та усній мові. Крім загальновживаної лексики, у Словнику наводиться основна термінологія (номенклатура) сучасної науки і техніки, а також слова, що визначають явища і реалії виробничого, культурного життя та побуту українського народу. Значне місце у Словнику відводиться таким пластам лексики (економічні, історичні, філософські, політичні поняття, терміни науки та мистецтва), що набули точніших тлумачень, вивільнилися від ідеологічного навантаження та надмірної політизації. Словник допоможе студентам і фахівцям майже всіх спеціальностей правильно розуміти і вживати слова в наукових та літературних текстах.

До Словника також увійшли слова та словосполучення, які з різних причин не були представлені в тлумачних словниках раніше. До слів такого роду належать: слова, що органічно увійшли в українську літературну мову протягом останнього десятиліття у зв'язку з реаліями, пов'язаними з народною медициною, релігією, астрологією, кібернетикою, комп'ютерною технологією та ін.; слова, що до останнього часу перебували за межею загальноприйнятої літературної мови (так звана понижена, жаргонна та ін. лексика).

Крім того, до Словника включені слова, що вживалися в художніх текстах у XIX—XX століттях, тлумачаться поняття фольклорно-етнографічного характеру, містяться поняття про слов'янські, суто українські обряди та вірування, сучасні надбання культури українського народу.

Нехай не дивує читача, здавалося б, переобтяженість Словника словами та термінами іншомовного походження. За своїм етнічним складом народ України налічує понад 100 національностей, так званих національних меншин: російська, польська, угорська, румунська, болгарська, грецька, єврейська, німецька, татарська та ін. Ясна річ, українська мова Українського Народу історично увібрала слова та поняття, що ними послуговуються громадяни, мешканці України в усіх її куточках. Сьогодні стало аксіомою: «Житимуть ті нації, мовою яких розмовлятимуть комп'ютери». (Маємо зазначити, що одна з перших у світі двотомна «Енциклопедія кібернетики» була видана саме українською мовою у Києві.) Слід зауважити, що з настанням тотальної комп'ютеризації й насиченості ефіру та шпальт газет лексикою американо-канадійського діаспорного походження українська літературна мова також зазнала значних змін.

Великий тлумачний словник сучасної української мови (ВТС СУМ) було задумано близько 20 років тому як однотомний універсальний довідник з української мови, укладений за певними лексичними, граматичними, орфоепічними та стилістичними нормами. За час роботи над Словником обсяг його поступово збільшувався, розширювалася семантична структура багатозначних слів, фразеологізмів, коло найближчих похідних слів. Укладачі намагалися привести граматичні та акцентологічні відомості у відповідність із сучасним чинним правописом. Водночас збережені всі головні лексикографічні принципи будови Словника, його теоретичні основи: принципи підбору та опису слів, структура реєстрової або гніздової словникової статті (структура Словника є складною — реєстрово-гніздовою). До Словника були долучені слова та дефініції, що з відомих причин «зникли» свого часу з української літературної мови, а також додано значну кількість неологізмів, що виникли завдяки стрімкому прогресу цивілізації на межі тисячоліть.

Словникове творення в Україні має майже 400-літню історію — від словників Лаврентія Зизанія, Памви Беринди (XVI—XVII століття), тлумачного словника Івана Котляревського (1769—1838 рр.), укладеного до поеми-жарту «Енеїда», 4-томного «Словаря української мови» Бориса Грінченка, «Історичного словника українського язика» Євгена Тимченка, «Правописного словника» Григорія Голоскевича, «Практичного словника синонімів української мови» Святослава Караванського до величного 11-томного академічного видання — «Словника української мови» (1970—1980) за редакцією академіка І. К. Білодіда. До 1991 р. в Україні за всі часи було створено близько 200 словників та енциклопедій, а за роки незалежності (1991 р. — до сьогодення) створено понад 600 як білінгвістичних, так і фахових та тлумачних словників.

Перший однотомний Словник такого обсягу створювався на основі всіх згаданих та багатьох інших спеціалізованих словників. Додано багато слів та їх похідних, які не входили до жодного із словників, але сотні років і аж дотепер існували, існують і, на думку укладачів, мають право на існування в майбутньому не тільки в усній формі.

Стосовно форми Словника укладачі виходили з таких міркувань:

1) майже в усіх європейських країнах, окрім багатотомних академічних, створено окремо однотомні великі тлумачні словники (Brockhouse, Webster, Larousse, Longman, Oxford, словники В. Даля, С. Ожегова та ін.) обсягом від 80 тис. до 500 тис. реєстрових слів (гáсел) в одному томі;

2) розміри Словника (товщина блока, кількість сторінок та статей) зумовлені сучасним станом української поліграфії.

Електронна картотека видавництва «Перун» налічує понад 1 млн слів.

Видавництво висловлює велику вдячність усім тим, хто сприяв, допомагав, вносив частку своєї душі у роботу над удосконаленням останнього видання Словника. Особлива подяка вченим, критичні зауваження та консультації яких були враховані та прийняті в остаточному варіанті тексту Словника: *Головащуку Сергію Івановичу* — кандидату філологічних наук, редактору-лексикографу, укладачу 11-томного словника української мови, старійшині української лексикографії; *Єрмоленко Світлані Яківні* — доктору філологічних наук, професору, зав. відділу стилістики та культури мови Інституту української мови НАН України; *Коваліву Юрію Івановичу* — доктору філологічних наук, професору Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка; *Кочуру Григорію Порфировичу* — поету, перекладачу, мовознавцю; *Мойсієнку Анатолію Кириловичу* — доктору філологічних наук, зав. кафедри сучасної української мови Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка; *Підлипенському Віктору Семеновичу* — професору Національного технічного університету України (КПІ); *Савченку Віталію Федоровичу* — кандидату педагогічних наук, професору, зав. кафедри педагогіки, психології та методики викладання фізики Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка; *Симоненко Людмилі Олександрівні* — кандидату філологічних наук, провідному науковому співробітнику Інституту української мови НАН України.

Словникова редакція видавництва «Перун» буде щиро вдячна за будь-які відгуки та зауваження (як позитивні, так і обґрунтовані негативні) і сподівається на творчу співпрацю з читачами. Надіслані вами матеріали і пропозиції з вдячністю будуть враховані під час підготовки до друку наступного видання Словника.

Листи надсилайте за адресою: Україна, 08200, Київська обл., м. Ірпінь, вул. Тараса Шевченка, 4-а.
Видавництво ВТФ «Перун», редакція «Український словник».

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО СЛОВНИК І БУДОВА СЛОВНИКОВИХ СТАТЕЙ

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови (ВТС СУМ) представлена загальнонародна українська мова в її обробленій і викінченій формі, що є засобом спілкування і обміну думками та інформацією в усіх сферах життя і діяльності. Лексичний склад української літературної мови є надбанням її багатовікового функціонування, віддзеркалює зміни, які відбуваються в ній у зв'язку з розвитком суспільства, його духовної культури, науки і техніки. Очевидно й те, що однотомний Словник охоплює далеко не все багатоманіття складу сучасної української мови.

Лексичний склад Словника

До реєстру Словника внесено:

1. Активну лексику української літературної мови, віддзеркалену і зафіксовану в усіх різновидах красного письменства, наукових, релігійних, науково-популярних і публіцистичних працях та найуживанішу пасивну лексику творів української літератури, а також лексику народних пісень, історичних дум, казок, переказів, прислів'їв, приказок тощо.

2. Терміни і номенклатурні слова, що широко вживаються у писемній та усній мові, у популярних виданнях, пресі, увійшли до підручників з відповідних дисциплін загальноосвітньої середньої школи, вузів тощо (**асфа́льт, бестсе́лер, бето́н, газ, детона́ція, електрокардіогра́ма, інтегра́ція, інтерве́нт, інтерне́т, космона́вт, раке́та, університе́т**).

3. Загальновідомі назви народів (**украї́нці, білору́си, болга́ри, ні́мці, шве́ди, кита́йці**); назви племен (**поля́ни, древля́ни, кри́вичі, в'я́тичі, чудь, і́нки**) та ін.

4. Поширені і засвідчені джерелами назви людей за назвою міста або місцевості проживання (**львів'я́нин, полта́вець, галича́нин, верхови́нець, волиня́к**).

5. Слова на позначення характерних предметів або явищ, пов'язаних із національною специфікою різних народів і держав (**кумі́с, кишла́к, курулта́й, богдиха́н, саму́рай**); слова на позначення понять, пов'язаних із подіями світової історії (**рабовла́сник, феода́л, ка́йзер, маркси́зм, револю́ція, експропріа́ція, гітлери́зм, комуні́ст**).

6. Слова історичного фонду, що свого часу належали до широковживаних (**сатра́п, цара́т, більшови́к, курку́ль, колго́сп, комсомо́л, трудоде́нь**); слова на позначення різних предметів давнього побуту (**мушке́т, коря́к, ше́ляг, кунту́ш, кучма́**).

7. Широковживані складноскорочені слова (**завго́сп, викопро́б, геста́по, головнокома́ндувач**); складні лексичні одиниці (**жо́вто-блаки́тний, раха́т-луку́м**); літерні скорочення (НАТО, ЦРУ, ПТУ тощо).

8. Продуктивні в словотворенні частини складних слів (**гідро..., кріо..., теле...**).

9. Зменшені, пестливі, збільшені, зневажливі слова (**со́нечко, струмо́чок, рі́чище, грома́ддя, катю́га, муда́к, комуня́ка**).

10. Найвідоміші у вжитку слова, пов'язані з релігійними поняттями (**Бі́блія, це́рква, кля́штор, літургі́я, паніка́дило, поти́р, мече́ть, нама́з, паноте́ць, мулла́, раби́н**).

11. Найуживаніші архаїзми (**десни́ця, лани́ти, супоста́т, вери́ги, всу́є**).

12. Лексичні діалектизми, зафіксовані у літературних творах (**чі́чка, стрий, ву́йна, га́чі, хосе́нний, сопу́х, пра́нці**).

13. Терміни: а) математичні (**бісектри́са, визначни́к, діа́метр, диференціа́л, інтегра́л**); б) фізичні (**ентропі́я, ента́льпія, іне́рція, діамагнети́зм, ват, ве́бер, те́сла, нью́тон, фара́д, ке́львін, куло́н, ампе́р, ом, вольт, бекере́ль, кюрі́, га́ус, секу́нда, метр, кілогра́м, канде́ла, а́том, моле́кула, моль**); в) пов'язані з астрономією і космонавтикою (**парала́кс, парсе́к, пульса́ри, кваза́ри, ко́лапс, абля́ція, ракетоносі́й, гіроеко́п**), г) назви всіх хімічних елементів і їхніх простих речовин (**Гідроге́н, во́день, Оксиге́н, кисе́нь, озо́н, Меркурі́й, ртуть**), найважливіших хімічних сполук (**вода́, пероксово́день, гідрази́н, нітра́т, бензе́н**), лікарських препаратів (**стрептоци́д, аспіри́н, валідо́л, промедо́л, кодеї́н, ністати́н**), мінеральних добрив (**амофо́с, карбамі́д**), вибухових речовин (**амона́л, динамі́т, троти́л, гексоге́н**), хімічних реакцій, процесів, приладів і апаратів (**ректифіка́ція, дегідрата́ція, автоката́ліз, ко́лба, ти́гель, реа́ктор**); г) назви геологічних наук, процесів, утворень, порід, мінералів і руд (**текто́ніка, вулканоло́гія, стратигра́фія, ефу́зія, пегмати́т, сієні́т, магнети́т, датолі́т, кіно́вра**); д) назви біологічних видів (**сосна́, люце́рна, бабуї́н, гепа́рд, радіоля́рії**); е) анатомічні назви (**се́рце, печі́нка, пі́хва, пру́тень, сугло́б**); є) назви, пов'язані з фізіологією і медициною (**овуля́ція, гемора́гія, гемофі́лія, інсу́льт, грець, пієлонефри́т, неврастені́я, трепана́ція, кате́тер**); ж) технічні й виробничі терміни (**двигу́н, кулькопідши́пник, вантажі́вка, вальцюва́ти, цеге́льня**); з) військові терміни (**одностврі́й, скорострі́л, дивізіо́н, крюйтка́мера, бундесве́р, центуріо́н, бомбардува́льник**); и) мовознавчі й літературознавчі терміни (**лексе́ма, ле́ксика, морфе́ма, фоне́тика, гекза́метр, хоре́й, ямб, соне́т**); і) назви, пов'язані з мистецтвом (**зо́дчий, скульпту́ра, банду́ра, белька́нто, бенефі́с, мае́стро, вока́льний, парсу́на, трембі́та, хабане́ра, ню**) та багато інших.

Словникова стаття.
Граматичні форми та граматична характеристика слів реєстру

Слова, внесені до реєстру Словника, розміщуються за абеткою.

Заголовкові слова (гасла), що відкривають словникову статтю, подаються у Словнику так:

1. Іменники наводяться в називному відмінку однини, відтак подається закінчення родового відмінка однини, або ж, якщо флексія відсутня (у множині),— закінчення давального відмінка та рід іменника: *ч.*— чоловічий, *ж.*— жіночий, *с.*— середній.

ТРИЗУ́Б, -а, *ч.*; **СУРМА́**, -и́, *ж.*; **ГА́СЛО**, -а, *с.*

У називному відмінку множини подаються іменники, які взагалі не мають однини, або ж вживаються переважно у множині. У першому випадку після називного відмінка наводиться лише форма родового відмінка множини, напр.: **НО́ЖИЦІ**, -жиць, *мн.* У другому випадку, крім родового відмінка множини, вказуються і форми називного та родового відмінків однини, напр.: **КОВЗАНИ́**, -і́в, *мн.* (одн. **ковза́н**, -а́, *ч.*). За цим же зразком оформляються і назви народів: **УКРАЇ́НЦІ**, -ів, *мн.* (*одн.* **украї́нець**, -нця, *ч.*; **украї́нка**, -и, *ж.*).

При збірних іменниках подається позначка *збірн.*, напр.: **ПРИЧАНДА́ЛЛЯ**, -я, *с.*, *збірн.*

2. Прикметники подаються у називному відмінку чоловічого роду в повній формі, напр.: **БУЦМА́ТИЙ**, -а, -е; **МЕТИКУВА́ТИЙ**, -а, -е; **ЗВИТЯ́ЖНИЙ**, -а, -е.

3. Кількісні числівники оформляються, як іменники, і подаються у називному відмінку із формами родового відмінка та супроводжуються відповідними граматичними позначками, напр.: **ДЕ́СЯТЬ**, -ти́ *і* -тьох, *числ. кільк.*; **СТО**, ста, *числ. кільк.*; **ДЕ́КІЛЬКА**, декілько́х, *числ. кільк.*

Числівники порядкові подаються як похідні від кількісних у називному відмінку чоловічого роду в повній формі, напр.: **ДЕСЯ́ТИЙ**, -а, -е; **СО́ТИЙ**, -а, -е.

4. При займенниках після граматичних форм ставиться позначка *займ.*, зазначається розряд. Займенники прикметникової форми оформляються, як прикметники. Відмінювані займенники подаються у називному відмінку із наведенням усіх необхідних відмінкових та інших родових форм у разі, якщо вони мають форму роду, напр.: **ВІН**, його́ (*з прийм.* від ньо́го, у ньо́го і т. ін.), *займ. особ. 3 ос. одн.*, *ч.* **ВОНА́**, її́ (*з прийм.* до не́ї, від не́ї і т. ін.), *займ. особ. 3 ос. одн.*, *ж.*; **ХТО**, кого́, кому́, ким, на ко́му, ко́ло ко́го, *займ.*; **СВІЙ**, своя́, своє́, *займ. присв.*; **ВЕСЬ (ВВЕСЬ, УВЕ́СЬ)**, всього́ (усього́), *ч.*, вся (уся́), всієї (усієї), *ж.*, все (усе́), всього́ (усього́), *с.*, *займ. означ.*

5. При дієсловах наводяться їх основні форми. До особових дієслів подаються форми 1-ої і 2-ої особи однини теперішнього часу (дієслів недоконаного виду) або майбутнього часу (дієслів доконаного виду): **ПРА́ТИ**, перу́, пере́ш, *недок.*; **ПОВЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* повз, -ла́, -ло́; *недок.*; **ПРИХО́ДИТИ**, -джу, -диш, *недок.*, **ПРИЙТИ́**, прийду́, прийде́ш, *док.*

При дієсловах, що не мають форми 1-ої і 2-ої особи однини теперішнього (майбутнього) часу, а також при дієсловах із кінцевим -ся середньо-зворотного стану, наводиться лише форма 3-ої особи однини: **ПОСТАВА́ТИ**, -ає́, *недок.* (у значенні «виника́ти»); **СВЕРБІ́ТИ**, -би́ть, *недок.*; **РУ́ЙНИТИСЯ**, -иться, *недок.* До безособових дієслів додається форма 3-ої особи однини теперішнього (майбутнього) часу, напр.: **СМЕРКА́ТИ**, -а́є, *недок.*, **СМЕ́РКНУТИ**, -не; *мин. ч.* сме́ркло і сме́ркнуло, *док.*

Скорочення форм дієслова подаються з останнього незмінного звука основи теперішнього (майбутнього) часу: **ПІЛЬНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.*; **УКЛЯКА́ТИ (ВКЛЯКА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*; **ЯСНІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *недок.*; **ВЕСТИ́**, веду́, веде́ш; *мин. ч.* вів, вела́, вело́, *недок.*

Після граматичних форм дієслова позначається його вид — *недок.* (недоконаний) або *док.* (доконаний), як зазначено вище. При дієсловах, які мають як недоконаний, так і доконаний вид, наводяться відповідні позначення: *недок. і док.*, напр.: **ЖЕНИ́ТИ**, женю́, *недок. і док.*

При дієсловах, які вживаються з прямим додатком, наводиться позначка *перех.* (перехідне дієслово): **ЗВО́ЗИТИ**, звожу́, зво́зиш, *недок.*, *перех.*; **КАТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*

Неперехідність дієслова у Словнику не зазначається; якщо ж перехідне дієслово може вживатися в якомусь значенні і як неперехідне, то до кожного з цих значень (під окремими цифрами) наводиться відповідна позначка *перех.* або *неперех.*: **ТОВКТИ́**, -вчу́, -че́ш, *недок.* ... 4. *перех. і неперех.* ...

Пасивний стан дієслів розкривається в самому тлумаченні: **МУРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *недок.* Пас. до **мурува́ти**.

Видові пари дієслів наводяться в одній статті. Вихідною є форма недоконаного виду, а дієслово доконаного виду вноситься до реєстру

за абеткою із посиланням на відповідне дієслово недоконаного виду:

ПЕРЕКОНА́ТИ *див.* **перекóнувати.**

ПЕРЕКÓНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКОНА́ТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.*

Дієслова недоконаного виду з різними структурними суфіксами наводяться в одній статті: **УСТАНÓВЛЮВАТИ (ВСТАНÓВЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, **УСТАНОВЛЯ́ТИ (ВСТАНОВЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.* **УСТАНОВИ́ТИ (ВСТАНОВИ́ТИ)** -новлю́, -нóвиш; *мн.* устанóвлять, *док.*, *перех.*; **ЗГА́ДУВАТИ** *і рідко* **ІЗГА́ДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*; **ЗГАДА́ТИ** *і рідко* **ІЗГАДА́ТИ**, -áю, -áєш, *док.* В одній статті зі значенням підсиленої дії, напр.: **МУРКОТА́ТИ**, -очу́, -óчеш і **МУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.*

Варіанти дієслів, що починаються на **в** та **у**, зумовлені їхньою семантикою. Якщо дієслова виражають спрямування дії всередину, в межі, простір, об'єм чого-небудь, вони вкупі з похідними від них словами подаються на **в** (з одночасним зазначенням їхніх варіантів на **у**). Напр.: **ВМИКА́ТИ (УМИКА́ТИ)**, -áю, -áєш, *недок.* **ВТИСКА́ТИСЯ (УТИСКА́ТИСЯ)**, -áюся, -áєшся, *недок.*

Цей принцип поширюється і на випадки омонімії, напр.: **ВСУВА́ТИ (УСУВА́ТИ)**, -áю, -áєш і **ВСÓВУВАТИ (УСÓВУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВСУ́НУТИ (УСУ́НУТИ)**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. **УВÓДИТИ**, вкладати, всаджувати щось усередину чого-небудь; впихати. 2. *розм.* Те саме, що **взувáти**. 3. *перен.*, *док.* Непомітно або насильно дати щось кому-небудь у руки, втиснути; **УСУВА́ТИ**, -áю, -áєш, *недок.* **УСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Доводити що-небудь до щезання, припиняти існування, ліквідувати. 2. Позбавлятися когось (відстороняти від якоїсь діяльності, справи, звільняти з роботи і т. ін.); позбуватися. **УСУВА́ТИ** *див.* **всувáти**.

Прислівники, числівники, прийменник **в** також подаються на **в** з варіантом **у**: **вщерть (ущéрть)**; **вслід (услі́д)**; **всéмеро (усéмеро)**, **вдéсятеро (удéсятеро)**.

Зі слів, утворених за допомогою префікса **від-** та його варіанта **од-**, який рідше вживається в сучасній українській літературній мові, в реєстрі Словника наведені лише ті, що починаються на **від-**. Варіанти з **од-** наводяться в ілюстративному матеріалі.

Структурні варіанти наводяться кожний окремо (**знання́** і **знаття́**; **картóновий** і **картóнний**, **обу́рено** і **обу́рливо**).

Окремі значення слова відокремлюються одне від одного арабськими цифрами, а відтінки значень — похилими рисками.

Слова-омоніми подаються в окремих статтях із позначкою біля слова арабськими цифрами. Напр.: **бáба**[1] (1. Мати батька або матері ...); **бáба**[2] (важка підвішена довбня для забивання паль); **бáба**[3] (рід печива з пшеничного борошна), **бáба**[4] (пелікан), **бáба**[5] (рід великих груш); **схóжий**[1] (у значенні «подібний») і **схóжий**[2] (здатний до проростання — про зерно).

Відмінювані слова включаються до реєстру Словника у первісній граматичній формі: іменники, кількісні числівники та займенники неприкметникової форми — у називному відмінку однини; іменники, що вживаються лише у множині,— в називному відмінку множини (**я́вір, ца́рина, гóре, сі́ни, три, дéв'ять, хто, що**); прикметники та дієприкметники, порядкові числівники та займенники прикметникової форми — в чоловічому роді однини (**осору́жний, бруна́тний, замéтений, четвéртий, сьóмий, і́хній, котри́й**); дієслова — в інфінітиві (**жада́ти, ору́дувати**).

При відмінюваних іменниках, кількісних числівниках і займенниках неприкметникової форми подається (скорочено чи повністю) форма родового відмінка однини (**КАБА́Н**, -á; **ВЕ́ЖА**, -і; **БЕ́РЛО**, -а; **НІЧ**, нóчі; **ВЕСНА́**, весни́; **СІМ**, семи́; **ДÉВ'ЯТЬ**, -ти́; **ХТО**, когó; **ТИ**, тебé).

Граматичні форми відмінюваних слів наводяться найчастіше скорочено, тільки в кінцевих змінних частинах, які потрібні для показу основи слова, належності його до певної граматичної категорії, типу його відмінювання і його наголошення.

Коли родовий відмінок реєстрового слова іменника чоловічого роду має два закінчення (**-а** і **-у**), то подаються обидва: **СТИД**, -á *і* -у, *ч.* Коли ж іменник має в родовому відмінку закінчення -а або -у залежно від значення, тоді слово оформлюється таким чином: **МОРГ**, -у, *ч.* Будівля, приміщення для трупів: трупарня, покійницька. **МОРГ**, -а, *ч.*, *заст.* У Польщі, Литві та на загарбаних ними українських землях у 16—18 ст., а в Західній Україні — до 1939 р. — ділянка землі площею 0,56 га.

При іменниках, що не відмінюються, наводиться позначка *невідм.* **МОРАЛІТÉ**, *невідм.*, *с.* У середньовічному театрі Західної Європи — жанр повчальної драми з алегоричними дійовими особами.

Прислівники, прийменники, сполучники, частки, вигуки наводяться з позначками *присл.*, *прийм.*, *спол.*, *виг.* (з відповідними тлумаченнями і прикладами).

Стилістична характеристика слів реєстру

Переважну більшість лексем української літературної мови становлять слова стилістично нейтральні, тобто такі, що можуть вживатися в будь-яких стилях (науковому, публіцистичному, розмовному та ін.) писемної та усної мови (**при́горща, пліткáр, веслó, забагáнка, жи́то, часóпис**). При таких словах у Словнику ніяких позначок нема.

Водночас в українській мові є багато слів, притаманних певним стилям літературної мови: з одного боку — слова розмовного типу, що вживаються головним чином в усному мовленні та художньому стилі, а з другого — слова переважно книжного вжитку. До слів розмовного типу подається позначка *розм.*, напр.:

ШАРПАНИ́НА ... *розм.* Те саме, що **шáрпання**.

СІРОМА́ХА ... *розм.* Те саме, що **сірóма**.

При різновидах розмовної лексики — словах іронічних, жартівливих, фамільярних, лайливих, зневажливих та ін. — замість позначки *розм.* подаються, залежно від їхнього стилістичного забарвлення, такі позначки: *вульг.* — вульгарне слово, якого, з огляду на його грубість, бажано уникати в літературній мові (**МОРДЯ́КА**, -и, *ж.*, *вульг.* Збільш. до **мóрда** 2); *жарт.* — жартівливе слово (**БЛАГОВІ́РНИЙ** ..., *жарт.* Чоловік ...); *ірон.* — насмішкувате слово, із забарвленням іронії (**ВСЕЗНА́ЙКО (УСЕЗНА́ЙКО)**, -а, *ч.*, *ірон.* Про людину, яка вважає себе знавцем усього; знання всього); *зневажл.* — зневажливе слово (**ПАТЯ́КАЛО** ... *зневажл.* Той, хто любить патякати); *лайл.* — лайливе слово, що вживається як лайка (**БÓВДУР** ... 3. *лайл.* Про грубу, нерозумну людину; дурень, недотепа, йолоп, гевал); *фам.* — слово фамільярного відтінку, що вживається при дещо розв'язному, панібратському спілкуванні (**КУРДУ́ПЕЛЬ** ... *фам.* Коротун, куций).

Слова урочистого звучання, піднесеності наводяться з позначкою *уроч.*: **ЗВИТЯ́ГА**, -и, *ж.*, *уроч.* 1. Перемога в бою, у війні. // Героїчний подвиг. 2. Досягнення, успіх, здобуті подоланням труднощів у чому-небудь, наполегливою працею, демонструванням свого мистецтва і т. ін.

Лексичні елементи, притаманні поетичній мові, наводяться з позначкою *поет.*: **ОРЛИ́НО**, *поет.* Присл. до **орли́ний** 2.

Церковнослов'янські та церковні лексичні елементи наводяться з позначкою *ц.-с.* або *церк.*: **РИ́ЗА**, -и, *ж.* 1. *церк.* Верхнє вбрання священика, яке вдягається під час богослужіння.

Слова, що вживаються головним чином у книжній, писемній мові, наводяться з позначкою *книжн.*: **ЕПІТА́ФІЯ**, -ї, *ж.*, *книжн.* Намогильний напис, *перев.* у віршованій формі.

Спеціально-термінологічні слова наводяться без стилістичного позначення. Сфери їхнього вживання, цебто належність до певної царини науки, техніки, мистецтва тощо, розкривається у тлумаченні цих слів; лише відсутність такого розкриття у тлумаченні передбачає використання відповідного галузевого позначення (*хім.*, *геол.*, *астр.*, *археол.* тощо). Якщо ж слово вживається в близькому значенні в кількох царинах, то при ньому ставиться позначка *спец.*: **ЕСТУА́РІЙ**, -ю, *ч.*, *геогр.* Лійкоподібне розширене гирло річки, яка впадає в океан або море; **ЕКСГІБІЦІОНІ́ЗМ**, -у, *ч.*, *мед.* Психічне відхилення, що виявляється у публічному оголенні інтимних частин свого тіла з метою самозбудження; **РОЗКИДА́Ч**, -á, *ч.*, *спец.* Пристрій для внесення в грунт органічних і мінеральних добрив.

Архаїчні слова наводяться з позначкою *заст.*: **ЛУГА́Р**, -я́, *ч.*, *заст.* Той, хто переховується в лузі; **РУМÓВИЩЕ**, -а, *с.*, *заст.* Руїна.

Слова — найменування предметів побуту, понять і явищ, з життя українського народу та інших народів у давні часи, тлумачаться без позначки *заст.* із вказівкою на історичну епоху та місце побутування, напр.: **МУШКÉТ**, -а, *ч.* Старовинна ґнотова рушниця великого калібру; **СМЕРД**, -а, *ч.* 1. У стародавній Русі — селянин, який входив у селянську громаду і сплачував данину феодалові; **ЦЕНТУРІÓН**, -а, *ч.* У Стародавньому Римі — начальник частини легіону, центурії (сотні).

Біля діалектних слів наводиться позначка *діал.*: **ДÓСТА**, *присл.*, *діал.* Досить, достатньо; **ФІ́РА**, -и, *ж.*, *діал.* Віз, підвода.

Тлумачення слів у Словнику

У тлумаченні стисло розкривається значення слова і його відтінки.

Переносне значення слова, яке існує рівнобіжно із прямим, при тлумаченні подається під окремою цифрою з позначкою *перен.*, або ж подається як відтінок значення, напр.:

ПОГІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Тихий, спокійний ... 2. *перен.* Безтурботний, урівноважений.

Коли слову відповідає кілька значень, то спочатку наводиться значення, найуживаніше у мовній практиці. Зокрема, переносне значення (чи відтінок значення) тлумачиться після відповідного прямого, від якого воно походить, напр.:

НЕМІ́ЧНИЙ ... 1. Недостатньо сильний (про людину, частини її тіла, тварину); слабий, безсилий. 2. Неспроможний, нездатний зробити що-небудь, впоратися самотужки з чимось, безпорадний. 3. *перен.* Незначний, слабий силою свого впливу. 4. *перен.* Незадовільний у художньому відношенні, позбавлений майстерності, недосконалий.

Якщо слово поряд із загальновживаним значенням вживається ще й як фаховий термін, то загальновживане значення наводиться першим:

ВИМИВА́ТИ ... 1. Миючи, робити кого-, що-небудь чистим. 2. Розмиваючи землю, грунт, утворювати заглибину, яр і т. ін. 3. *хім.*

Вилучати за допомогою води або інших розчинників із твердих речовин або сумішей якусь їхню складову частину, що розчиняється у цьому розчиннику.

Термінологічне (спеціальне) значення наводиться першим тільки тоді, коли загальномовне є перенесенням або розширенням термінологічного значення, напр.:

СУБЛІМА́ЦІЯ ... 1. *спец.* Перехід речовин з кристалічного стану безпосередньо в газуватий без перетворення на рідину. 2. Психічний процес переключення енергій афективних потягів на цілі соціальної діяльності або творчості.

До тлумачення реєстрового слова, де це можливо, подаються його синоніми, якщо вони семантично рівнозначні і є загальновживаними словами, напр.:

ВОЛО́ШКО́ВИЙ ... 2. Який має або нагадує колір волошки; синій.

БЕ́ЛЬБАС, *рідше* **БЕ́ЛБАС** ... *зневажл.* Вайлуватий і ледарюватий хлопець, парубок; ледар ... .

Іноді при тлумаченні реєстрового слова подається як додатковий елемент його антонім, напр.:

М'ЯКИ́Й ... 1. Який угинається, подається від дотику, натискування тощо, *прот.* т в е р д и й.

Значення ряду похідних слів розкривається через посилання на основні слова, з якими вони етимологічно пов'язані. Зокрема, дієслівні іменники на **-ння, -ття** зі значенням дії тлумачаться через відповідні їм дієслова:

ГАСІ́ННЯ ... Дія за знач. **гаси́ти.**

ГОЛІ́ННЯ ... Дія за знач. **голи́ти** 1 і **голи́тися.**

БИТТЯ́ ... 1. Дія за знач. **би́ти** 1, 2, 5, 7, 9. 2. Дія за знач. **би́тися** 8.

Інші значення таких іменників позначаються окремими цифрами:

УГНО́ЄННЯ (ВГНО́ЄННЯ) ... 1. Дія за знач. **угно́їти.** 2. Те саме, що **гній.**

Похідні іменники на **-ість, -зна, -ота** тощо, які мають значення властивості, якості, стану, тлумачаться через відповідні прикметники за формулою:

РАПТО́ВІСТЬ ... Абстр. ім. до **рапто́вий.**

ЗЛИДЕ́ННІСТЬ ... Абстр. ім. до **злиде́нний** 1, 3.

НОВИЗНА́ ... 1. Властивість і якість за знач. **нови́й.** 2. Усе нове, що недавно пізнали, усвідомили, відчули і т. ін., що було невідомим, непізнаним.

СМАКОТА́ ... 1. Те саме, що **смак** 1. 2. Що-небудь дуже смачне.

Похідні іменники жіночого роду, утворені від іменників чоловічого роду, тлумачаться через відповідні слова чоловічого роду за формулою:

ШИНКА́РКА ... Жін. до **шинка́р.**

ЖЕБРА́ЧКА ... Жін. до **жебра́к.**

ЗАСТУ́ПНИЦЯ ... Жін. до **засту́пник** 1, 3.

Префіксовані дієслова доконаного виду, що становлять видову пару з відповідними безпрефіксними дієсловами, тлумачаться так:

ЗМІЗКУВА́ТИ ... Док. до **мізкува́ти.**

Однократні дієслова з суфіксом **-ну-** і дієслова підсилювальні з суфіксами **-ота-, -оті-** наводяться за взірцем:

БРИ́ЗНУТИ ... 1. Однокр. до **бри́зкати.**

ГУРКОТА́ТИ ... *і* **ГУРКОТІ́ТИ** ... 1. Підсил. до **гу́ркати.**

Значення відносних прикметників розкриваються за формулою:

ВІКО́ННИЙ ... Прикм. до **вікно́** 1.

ВАНІ́ЛЬНИЙ ... Прикм. до **ванíль.**

Загальне тлумачення «Прикм. до ...» доповнюється вказівкою на семантичні відтінки: «Вигот. з ...», «Який добувають з ...», «Який містить у своєму складі (містить у собі) ...» тощо.

ТРОЯ́НДОВИЙ ... Прикм. до **троя́нда.** // Зробл. з квіток троянди. // Вигот. з пелюстків троянди.

Якісні значення прикметників, що розвинулися з відносних, наводяться під окремими цифрами:

ШОВКО́ВИЙ ...1. Прикм. до **шовк** 1—3 ... // Зробл., пошитий з шовку (у 2—3 знач.). 2. *перен.* Схожий на шовк (м'який, блискучий, тонкий). // *розм.* Ніжний, лагідний, приємний (про мову, голос і т. ін.). *Шовкова травиця.* 3. *перен., розм.* Покірний, слухняний (перев. про людину). 4. Пов'язаний з виготовленням і обробкою шовку (у 1—3 знач.). *Шовковий комбінат.* 5. Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів.

Вживання прикметників, як і дієприкметників, у значенні іменників указується в тлумаченні після подання відповідного значення прикметника (після двох паралельних рисок //) з позначкою *у знач. ім.*:

УБО́ГИЙ (ВБО́ГИЙ), -а, -е. 1. Який живе в нестатках, злиднях, бідний, протилежне б а г а т и й. // Недостатньо забезпечений матеріально; небагатий, незаможний. // *у знач. ім.* **убо́гий (вбо́гий),** -гого, *ч.*; **убо́га (вбо́га),** -гої, *ж.*

ПЕЧЕ́НИЙ, -а, -е. Який спікся або засмажився в печі. // *у знач. ім.* **пече́не,** -ного, *с., розм.* Те саме, що **пече́ня.**

Дієприкметники тлумачаться за взірцями:

СЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ся́яти** і **ся́ти.**

ОСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оспіва́ти.** // **оспі́вано,** безос. присудк. сл.

ВИ́КОПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́копати.**

Прислівники на **-о, -е,** які походять від прикметників, тлумачаться через посилання на відповідні прикметники, напр.:

ДАЛЕ́КО. 1. Присл. до **дале́кий** 1.

НЕГІ́ДНО. Присл. до **негі́дний** 2, 3.

Вживання прислівників, що походять від прикметників, у значенні присудкових слів наводиться як відтінок після розробки відповідного значення прислівника або як окреме значення залежно від семантичної спорідненості чи відмінності, напр.:

МЛО́СНО. Присл. до **мло́сний.** // *у знач. присудк. сл.* Важко дихати.

У Словнику відмічаються також типові випадки образного вживання слова й усталені випадки вживання його в порівняннях.

Фразеологізми в Словнику

До Словника вносяться пов'язані з реєстровими словами фразеологічні вирази. Позначки * (Образно; у порівнянні) вказують на те, що дане слово може бути вжитим у порівняннях або образних фразеологічних одиницях.

Такі словосполучення, як **періодичний закон, генеральний писар,** що становлять складні одиниці термінологічної лексики, наводяться після позначки **.

Якщо у фразеологічному звороті чітко виступає його основне слово, його змістова серцевина, то зворот наводиться при цьому слові, напр., звороти: **шанувати пам'ять, уклінно дякую та ін.** — подаються відповідно при словах **шанувати, уклінно** з поясненням значень зворотів (тлумаченнями) та ілюстраціями. При словах **шанувати, уклінно** тощо ці звороти наводяться лише з відсиланням до основних слів.

Коли в певному фразеологічному звороті не можна визначити серцевинне, головне в змістовому відношенні слово, то такий зворот подається в Словнику за принципом граматично провідного слова чи за першим повнозначним словом звороту.

Фразеологічні звороти мають переважно не пряме, а переносне значення, тому при них позначка *перен.* не зазначається, а переносність їхнього значення розкривається тлумаченням.

Фразеологія найвластивіша розмовному стилеві, через це при наведенні таких виразів у Словнику позначка *розм.* не вживається. Проте при фразеологічних одиницях книжного характеру, а також при фразеологізмах іронічності, жартівливості чи зневажливості відповідні позначення наводяться за взірцем:

** **Зами́лювати (зами́лити) о́чі,** *зневажл.*

Коли якесь слово з фразеологічного звороту може замінюватися іншим, то це інше слово розміщується в круглих дужках поряд із першим, напр.: **помина́ти (пом'яну́ти) до́брим (незли́м і т. ін.) сло́вом, моро́з (хо́лод, холодо́к) пробіга́є (пробі́г) по́за (за) плечи́ма і т. ін.**

Якщо у фразеологічному звороті якесь слово не є обов'язковим (тобто коли зворот вживається і без цього слова), то воно ставиться в квадратних дужках, напр.: **сиді́ти [й (і, та)] не ри́патися.**

Якщо словосполучення може вживатися із дієсловом недоконаного і доконаного виду, то такий зворот наводиться з дієсловом недоконаного виду, а форма другого виду ставиться в круглих дужках, напр.: **не дава́ти (не да́ти) хо́ду** і т. ін.

Означення варіативності вживання слова подається після двох похилих рисок — //.

Чимало слів, унесених до реєстру Словника, мають елементи гніздування. Це поширюється на всі похідні слова, які утворені за допомогою продуктивних суфіксів і мають формально обумовлену семантичну будову. Якщо похідні слова, які поміщені у словотвірне гніздо, мають високу частотність вживання, використовуються у мовних штампах та розмовних кліше, то вони можуть супроводжуватися короткими реченнями (в разі потреби — із тлумаченням):

ЧА́ШЕЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ча́шка** 1, 2. 2. *бот.* Зовнішнє коло листочків подвійної оцвітини квітки, що складається з окремих зелених чашолистиків, які захищають внутрішні частини квітки. // Віночок квітки подібної форми. 3. *анат.* Надколінна кістка. ** **Колі́нна ча́шечка** — те саме, що **надколі́нок.** 4. Шапочка на жолуді. 5. Чарунка в бджолиному щільнику. 6. *спец.* Зменш. до **ча́шка** 5.

Приклади-ілюстрації до слів реєстру

У Словнику до слів реєстру іноді наводяться замість прикладів-цитат коротенькі словосполучення, зафіксовані в лексичних джерелах:

ЮДОФІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до юдофільства, власт. юдофілові. *Юдофільські погляди.*

САМОКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Який керується автоматично або спонтанно. *Самокерована ракета.*

Окремі лексеми, на позначення назв народів, племен, назв професій та їхніх представників, назв знарядь виробництва та ін. часто наводяться у Словнику без ілюстрацій.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. *Большая* Советская Энциклопедия: В 30 т. / Гл. ред. А. М. Прохоров.— 3-е. изд., доп.— М.: Сов. энцикл., 1970—1978.— Т. 1—30. 2. *Большой* толковый психологический словарь: Пер. с англ.: В 2 т. / Ребер Артур.— ООО «АСТ»; Вече, 2001. 3. *Большой* толковый словарь русского языка / Сост. и гл. ред. С. А. Кузнецов.— СПб.: Норинт, 1998. 4. *Большой* юридический словарь. / Под ред. А. Я. Сухарева, В. Е. Крутских.— М.: Инфра-М, 2001. 5. *Булучевский Ю. С., Фомин В. С.* Краткий музыкальный словарь для учащихся.— Л.: Музыка, 1988. 6. *Великий* зведений орфографічний словник сучасної української лексики / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел.— К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 7. *Великий* тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел.— К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 8. *Гончаренко С. У, Ляшенко О. І.* Основні поняття і закони фізики.— К.: Рад. шк., 1986. 9. *Економічний* словник-довідник / За ред. С. В. Мочерного.— К.: Феміна, 1995. 10. *Ілюстрований* медичний словник Дорланда: У 2 т.— 29-те вид.— Л.: Видавничий дім Наутілус, 2003. 11. *Картавов С. А.* Математические термины: Справ.-библиогр. слов.— К.: Вища шк., 1988. 12. *Книговедение*: энциклопедический словарь / Гл. ред. Н. М. Сикорский.— М.: Сов. энцикл., 1982. 13. *Краткий* словарь по эстетике: Кн. для учителя / Под ред. М. Ф. Овсянникова.— М.: Просвещение, 1983. 14. *Краткий* словарь физических терминов / Сост. А. И. Болсун.— К.: Вища шк., 1986. 15. *Математика* в поняттях, означеннях і термінах: В 2-х ч. / О. В. Мантуров, Ю. К. Сонцев та ін.— К.: Рад. шк., 1986. 16. *Міжнародна* анатомічна номенклатура / Уклад. К. А. Дюбенко.— К.: ВТФ «Перун», 1997. 17. *Музыкальный* энциклопедический словарь / Гл. ред. Г. В. Келдыш.— М.: Сов. энцикл., 1990. 18. *Політологічний* словник / За ред. В. І. Астахової, М. І. Панова.— Х.: Прапор, 1997. 19. *Російсько-український* словник: У 3 т. / За ред. С. І. Головащука.— К.: Наук. думка, 1970. 20. *Російсько-український* словник: У 3 т.— К. Наук. думка, 1968. 21. *Російсько-український* словник наукової термінології. Біологія. Хімія. Медицина.— К.: Наук. думка, 1996. 22. *Російсько-український* словник наукової термінології. Математика. Фізика. Техніка. Науки про Землю та Космос.— К.: Наук. думка, 1998. 23. *Російсько-український* словник наукової термінології. Суспільні науки.— К.: Наук. думка, 1994. 24. *Російсько-українсько-латинський* словник медичних термінів / За ред. В. Г. Коляденка, Ю. В. Шаніна.— К.: Здоров'я, 1993. 25. *Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П.* Власні імена людей: Словник-довідник. / За ред В. М. Русанівського.— 2-ге вид., випр. й доп.— К.: Наук. думка, 1996. 26. *Словарь* по этике / Под ред. И. С. Кона.— М.: Политиздат, 1975. 27. *Словарь* української мови. Упорядкував з додатком власного матеріалу Борис Грінченко: У 4 т.— К.: Наук. думка, 1996.— Т. 1, Т. 2; 1997.— Т. 3, Т. 4. 28. *Словник* античної міфології. / Уклад.: І. Я. Козовик, О. Д. Пономарів. Відп. ред. А. О. Білецький.— К.: Наук. думка, 1989. 29. *Словник* банківських термінів / А. Г. Загородній, О. М. Сліпушко та ін.— К.: Аконіт, 2000. 30. *Словник-довідник* мисливця / М. П. Рудишин та ін.— К.: Урожай, 1992. 31. *Словник* іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута.— К.: Наук. думка, 2000. 32. *Словник* термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України / Упоряд.: О. В. Богачова, К. С. Винокуров та ін.— К.: Оріяни, 1999. 33. *Словник* української мови: В 11 т.— К. Наук. думка, 1970—1980.— Т. 1—11. 34. *Советский* энциклопедический словарь.— М.: Сов. энцикл., 1980. 35. *Современный* экономический словарь / Б. А Райзберг, Л. Ш. Лозовский и др. — М.: Инфра-М, 2001. 36. *Стоцький Л. Р.* Фізичні величини та їх одиниці: Довідник.— К.: 1987. 37. *Тимченко А. Д.* Краткий медико-биологический словарь.— К.: Вища шк., 1988. 38. *Тихомирова Л. В., Тихомиров М. Ю.* Юридическая энциклопедия.— М., 1999. 39. *Тлумачний* російсько-українсько-англійський словник з екології. Основні терміни / Уклад.: М. Д. Гінзбург та ін. За ред. А. А. Рудніка.— Х., 2000. 40. *Тлумачний* російсько-українсько-англійський словник з охорони праці, технічного нагляду, безпеки дорожнього руху та пожежної безпеки. Основні терміни / За заг. ред. В. В. Розгонюка.— Х., 1998. 41. *Тлумачний* словник-довідник з автоматизації, телемеханізації та використання обчислювальної техніки для працівників газової промисловості. Основні терміни / За заг. ред. М. Д. Гінзбурга та ін.— Х., 1997. 42. *Українська мова*. Енциклопедія / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко та ін.— К.: Укр. енцикл., 2000. 43. *Українська* Радянська Енциклопедія: У 12 т.— 2-ге вид.— К.: Укр. Рад. Енцикл., 1977—1985.— Т. 1—12. 44. *Український* Радянський Енциклопедичний Словник: У 3 т.— К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. 45. *Українсько-російський* словник: У 6 т. / Гол. ред. І. М. Кириченко.— К.: Акад. наук УССР, 1953—1963.— Т. 1—6. 46. *Українсько-російський* словник наукової термінології / За заг. ред. Л. О. Симоненко.— К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 47. *Українсько-російсько-англійсько-німецький* тлумачний та перекладний словник термінів ринкової економіки. / Уклад.: А. С. Д'яков та ін., за ред. Т. Р. Кияка.— К.: Обереги, 2001. 48. *Украинцы*.— М.: Наука, 2000. 49. *Физическая* энциклопедия / Гл. ред. А. М. Прохоров.— М.: Большая Рос. энцикл., 1992. 50. *Філософський* словник / За ред. В. І. Шинкарука.— К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. 51. *Червяк П. І.* Медична енциклопедія.— К.: Вид. центр «Просвіта», 2001. 52. *Шевченківський* словник: У 2 т.— К.: Голов. ред. УРЕ, 1976.— Т. 1; 1977.— Т. 2. 53. *Юцевич Ю. Є.* Музика. Словник-довідник.— Тернопіль: Навч. кн.— Богдан, 2003.

КАРТА ГОВОРІВ (ДІАЛЕКТІВ) УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ*

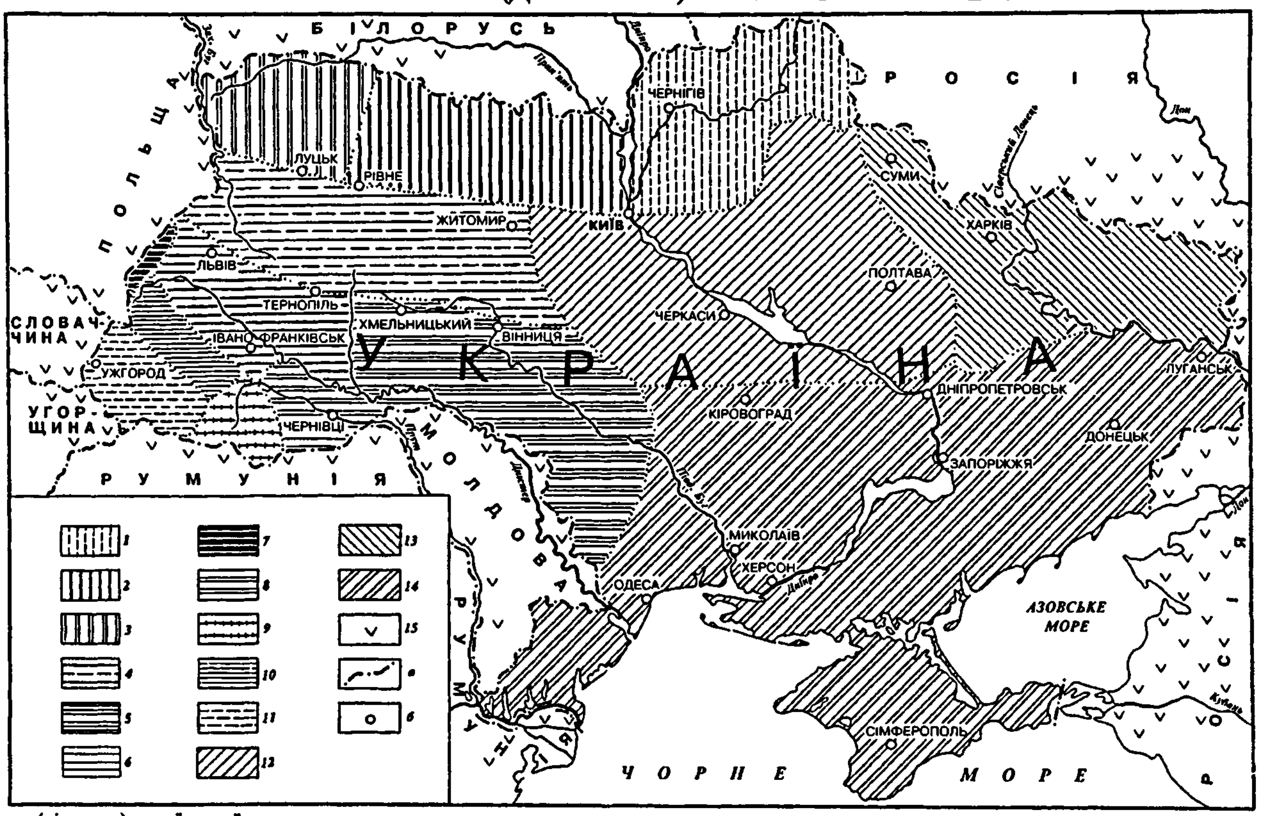

Говори (діалекти) української мови

північні говори: *1* — східнополіський, *2* — середньополіський, *3* — західнополіський; *південно-західні говори*: *4* — волинський, *5* — подільський, *6* — наддністрянський, *7* — надсянський, *8* — покутсько-буковинський, *9* — гуцульський, *10* — бойківський, *11* — закарпатський; *південно-східні говори*: *12* — середньонаддніпрянський, *13* — слобожанський, *14* — степовий, *15* — українські говори в іншомовному оточенні; *а* — кордони держав; *б* — центри областей України.

Прим. Межі поширення лемківського говору виразно не окреслюються (Львівська, Тернопільська, Миколаївська області України та Польща, Словаччина, Угорщина).

Прим. **Говори української діаспори в іншомовному оточенні:**

І. В Білорусії, Казахстані, Польщі, Росії (Кубань, Тюмень, Приамур'я), Румунії, Словаччині, Угорщині та ін.;

ІІ. В Австралії, Аргентині, Бразилії, Канаді, США, та ін. до карти не входять.

* Карту подано за виданням: *Украинцы*.— М.: Наука, 2000.

СПИСОК ОСНОВНИХ УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ У СЛОВНИКУ

абстр — абстрактне слово
ав — авіація
акт — активний стан
анат — анатомія
антр. — антропологія
арх — архаїчне слово
археол — археологія
архіт — архітектура
астр — астрономія
бакт — бактеріологія
безос — безособове дієслово, вираз
бібл — біблійне слово
біол — біологія
біох — біохімія
бот — ботаніка
буд — будівельна справа
бухг. — бухгалтерія
вет. — ветеринарія
виг — вигук
вигот з — виготовлений з
вищ ст — вищий ступінь
військ — військова справа
вказ — вказівний
власт. — властивий (кому, чому)
вставн сл — вставне слово
вульг — вульгарне слово, вираз
ген — генетика
геогр — географія
геод — геодезія
геол — геологія
гідр — гідрологія
гірн — гірництво
грам — граматика
дав в — давальний відмінок
див — дивіться
дипл — дипломатія
дит — дитяче слово
діал — діалектне слово
дієприкм — дієприкметник
дієприсл — дієприслівник
дієсл — дієслово
док — доконаний вид
евф. — евфемізм
ек — економіка
ел — електрика
ент — ентомологія
етн — етнографія
ж — жіночий рід
жарг — жаргонне слово
жарт — жартівливе слово, вираз
жив — живопис
жін — жіночий рід відповідно до іменника чоловічого роду
займ — займенник
зал — залізничний термін
зам — замість
запереч — заперечний, заперечення
заст — застаріле слово
зах — західноукраїнське слово
збільш — збільшений
збірн — збірне значення
зменш — зменшений, зменшувальний
зменш -пестл. — зменшено-пестливий
знах. в. — знахідний відмінок
знач. — значення
зневажл — зневажливе слово, вираз
зоол. — зоологія
зробл. з .. — зроблений з...
ім. — іменник
інфін — інфінітив
ірон. — іронічне слово
іст. — історія
іхт. — іхтіологія
канц. — канцелярське слово
кільк. — кількісний
кін. — кінематографія
книжн — книжне слово, вираз
крав — кравецтво
кул — кулінарія
лайл. — лайливе слово, вираз
лінгв. — лінгвістика
літ. — літературознавство
лог — логіка
майб ч. — майбутній час
мат. — математика
мед. — медицина
мет — металургія
метеор — метеорологія
мех — механіка
мин ч — минулий час
мисл — мисливство
мист — мистецтво
місц в — місцевий відмінок
міф — міфологія
мн. — множина
мор. — морська справа
муз — музика
наз. в. — називний відмінок
найвищ ст. — найвищий ступінь
наказ. сп. — наказовий спосіб
нар.-поет. — народно-поетичне слово
наук. — науковий термін
невідм. — невідмінюване слово
недок. — недоконаний вид
незм. — незмінюване слово
неознач. — неозначений
неперех. — неперехідне дієслово
несхв. — несхвалена лексема
обмеж. — обмежене вживання
одн — однина
однокр. — однократне
означ — означальний, означення
орн. — орнітологія
оруд. в. — орудний відмінок
ос. — особа
особ. — особовий
пас. — пасивний стан
перев — переважно
перекл — переклад
перен. — переносно, переносне значення
перех. — перехідне дієслово
пестл. — пестливий
пит — питальний
підсил — підсилювальний
поет — поетичне слово
поліг. — поліграфія
політ. — політика
порядк. — порядковий
поясн. — пояснювальний
признач. для .. — призначений для ..
прийм — прийменник
прикм — прикметник
присв. — присвійний
присл. — прислівник
присудк. — присудковий
прот. — протилежне значення
псих — психологія
радіо — радіосправа
рел. — релігія
риб. — рибальство
ритор. — риторичне слово
род в — родовий відмінок
розділ. — розділовий
розм. — розмовне слово, вираз
с. — середній рід
сад — садівництво
с. г — сільське господарство
сл — слово
словоспол. — словосполучення
соц — соціологія
спец — спеціальне слово
спол — сполучник
спонук — спонукальний
спорт. — спортивний термін
стат. — статистика
ствердж. — стверджувальний
стол — столярство
стос. до .. — стосовний до .
теп. ч. — теперішній час
театр — театральний термін
текст — термін текстильної промисловості
тех. — техніка
у знач. вставн. сл. — у значенні вставного слова
у знач. ім. (*прикм.*, *присл*) — у значенні іменника (прикметника, прислівника)
у знач. присудк. сл. — у значенні присудкового слова
у порівн. — у порівнянні
уроч. — урочисте слово
у сполуч. — у сполученні
фам. — фамільярне слово
фарм. — фармацевтика
фіз. — фізика
фізк — фізкультура
фізіол — фізіологія
філос — філософія
фін — фінансова справа
фольк. — фольклор
фот. — фотографія
хім. — хімія
церк. — церковне слово, вираз
ц.-с. — церковнослов'янське слово, вираз
част. — частка
числ. — числівник
ч. — чоловічий рід
шах — шаховий термін
шк. — слово, вираз шкільного вжитку
юр. — юридичний термін

УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

Символ	А а	Б б	В в	Г г	Ґ ґ	Д д	Е е
Назва літери	а	бе	ве	ге	ґе	де	е
Фонетична транскрипція	[а]	[б]	[в]	[г]	[ґ]	[д]	[е]
Символ	Єє	Жж	Зз	Ии	Іі	Її	Й й
Назва літери	є	же	зе	и	і	ї	йот
Фонетична транскрипція	[йе]	[ж]	[з]	[и]	[і]	[йі]	[й]
Символ	Кк	Лл	Мм	Нн	О о	П п	Р р
Назва літери	ка	ел	ем	ен	о	пе	ер
Фонетична транскрипція	[к]	[л]	[м]	[н]	[о]	[п]	[р]
Символ	Сс	Тт	Уу	Ф ф	Х х	Ц ц	Ч ч
Назва літери	ес	те	у	еф	ха	це	че
Фонетична транскрипція	[с]	[т]	[у]	[ф]	[х]	[ц]	[ч]
Символ	Шш	Щщ	Ьь		Ю ю	Я я	
Назва літери	ша	ща	знак м'якшення		ю	я	
Фонетична транскрипція	[ш]	[шч]	[']		[йу]	[йа]	

Aa

А[1], *невідм.*, *с.* Перша літера українського алфавіту на позначення голосного звука "а".

А[2], *спол.* I. *протиставний.* 1. Поєднує речення, протиставлені змістом одне одному; значенням близький до але, проте, навпаки; *із част.* не (*сполучення* не ..., а *або* а не). Поєднує речення (або члени речення), з яких одне виключається іншим. 2. Поєднує речення (або члени речення), не відповідні одне одному змістом, причому зміст другого суперечить сподіваному змістові, що випливає з першого; але, проте, однак. 3. Поєднує протилежні змістом речення або члени речення, які мають відтінок допустовості; проте, однак, все-таки. Поєднує підрядне допустове речення з головним. II. *зіставний.* Поєднує члени речення або й цілі речення, в яких зіставляються одночасні дії; значенням наближається до тим часом, водночас. III. *приєднувальний.* 1. Приєднує нові речення або члени речення за послідовного викладу думок, опису ряду предметів чи явищ. 2. У сполученні з прислівниками часу або словами, що означають час, уживається для поєднання речень або членів речення, зв'язаних між собою часовою послідовністю. Поєднує речення, які виражають послідовність подій або порядок розташування чого-небудь у просторі. 3. Приєднує до того чи іншого слова в реченні наступне речення або члени речення, які розвивають, доповнюють висловлену думку. Приєднує речення мети, часу, причини, умови, надаючи їм більшої виразності, посилюючи їх значення. Приєднує вставні слова або речення у такому самому значенні, *у сполуч. зі сл.* іноді, крім того, найбільше, особливо, може, тим більше, головне, по-друге *та ін.* Приєднує речення і члени речення, які додатково характеризують або оцінюють висловлену думку. Приєднує речення, які вказують на результат дії, що випливає з попереднього речення, *у сполуч. зі сл.* тому, через те, отже, значить *і т. ін.* Приєднує речення або члени речення, які вказують на висновок, що випливає з попереднього речення, *у сполуч. зі сл.* все через. Приєднує речення або члени речення, в яких розкривається причина того, про що йшла мова раніше. 4. Уживається на початку речень, в основному питальних. Уживається на початку речень, що виражають несподіваний перехід до іншої думки або теми розмови. ** **А то**: а) бо інакше, бо в противному разі, бо; б) тому що, через те що, бо; в) насправді ж, у дійсності; г) або. IV. *приєднально-підсилювальний*; *у сполуч. із займ. і присл.* як, який, скільки, що та ін. Приєднує речення (здебільшого питальні чи окличні) або члени речення, підсилюючи виразність їх змісту. V. *єднальний*, *діал.* Має значення спол. "і".

А[3] (*нерідко вимовляється подовжено*: а-а!), *виг.* 1. Виражає здогад, здивування і т. ін. 2. Виражає незадоволення, досаду, погрозу, зловтіху. 3. Виражає переляк, відчай, біль. 3. Те саме, що **ага́**[1].

А[4], *част.* 1. *спонук.* Уживається на початку речень при присудках, що виражають заклик, наказ виконувати дію. 2. *пит.*, *рідко.* Уживається наприкінці питальних речень і виражає спонукання до відповіді.

А[5]. Позначка, що вживається у написах на векселях замість слова "акцептований".

АА, *невідм.* Назва багатьох річок у Данії, Німеччині, Нідерландах, Швейцарії, Прибалтиці.

АБА́Б, -а, *ч.* Вільний матрос у Туреччині.

АБАВА́Н, -у, *ч.* Дашок над дверима, над вікном для захисту від дощу і снігу.

АБАЖУ́Р, -а, *ч.* Пристрій чи конструкція довільної форми, що обмежує або екранує джерело світла, спрямовуючи світловий потік у певному напрямку.

АБАЖУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **абажу́р**.

АБАЖУ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **абажу́р**.

АБА́З, -а, *ч.* У давнину: дрібна срібна монета, що була в обігу в Персії та на Кавказі.

АБАЗИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **абази́нець**, -нця, *ч.*, **абази́нка**, -и, *ж.*). Народ, який є частиною населення Карачаєво-Черкесії та Адигеї; представники цього народу.

АБАЗИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **абази́ни, абази́нець, абази́нка**.

АБА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Втрата здатності ходити, зокрема внаслідок захворювання нервової системи.

АБА́К, -а, *ч.* Те саме, що **аба́ка**.

АБА́КА, -и, *ж.* 1. *архіт.* Плита (звичайно квадратна), що становить верхню частину капітелі колони. 2. Лічильна дошка у давніх греків та римлян.

АБАКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Абакан.

АБАКСІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Направлений від осі.

АБАКТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не містить бактерій.

АБАЛІЄНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У римському праві – вивласнення майна.

АБАНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вигнання чужинця на рік за межі вітчизни.

АБАНДО́Н, -у, *ч.*, *юр.* 1. Відмова від боргових вимог (одна сторона відмовляється від своїх прав без вилучення свого фінансового внеску у справу). 2. Добровільна відмова від права власності. 3. Вихід з угоди шляхом сплати штрафу. 4. Закінчення терміну опціону без його використання. 5. Відмова страхувальника від своїх прав на користь страхової організації для отримання від неї повної страхової суми.

АБАПІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Направлений від верхівки.

АБАРТИКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *анат.* Зрощення суглобів. 2. Нерозбірлива вимова.

АБА́Т, -а, *ч.* 1. Глава католицького чоловічого монастиря; ігумен. 2. У Франції – католицький священик.

АБАТИ́СА, -и, *ж.* Ігуменя католицького жіночого монастиря.

АБА́ТІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний абатові. // Прикм. до **аба́т**.

АБА́ТСТВО, -а, *с.* Католицький монастир із належними йому володіннями.

АБА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **аба́т** і **аба́тство**.

АБА́ХТА, -и, *ж.*, *діал.* Гауптвахта, караульне приміщення.

АБАЦИЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який не містить бацил.

АБАЦИ́СТИ, -ів, *мн.* Загальна назва середньовічних обчислювачів і математиків.

А́БВЕР, -а, *ч.* Орган військової розвідки та контррозвідки Німеччини в 1919 – 1944 рр.

АБГРЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виключення з якогось товариства, організації.

АБД, -а, *ч.* 1. Слуга, раб. 2. Частина власних імен. 3. Мандрівний дервіш у Середній Азії та Індії.

АБДЕРИ́ТИ, -ів, *мн.* 1. Мешканці старовинного грецького міста Абдери, які відрізнялися наївністю. 2. *перен.* Наївні, недоумкуваті люди.

АБДЕРИТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Погляди на світ абдеритів, які вважали, що людські знання нездатні до подальшого розвитку. 2. Обмеженість розумових здібностей.

АБДЕ́СТ, -у, *ч.* Мусульманський обряд обмивання перед молитвою.

АБДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зречення престолу, відмова від влади, посади чи сану.

АБДО́МЕН, -а, *ч.* 1. *анат.* Черево. 2. *зоол.* Черевце.

АБДОМІНАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Напади болю в органах черевної порожнини.

АБДОМІНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Абдоміналіза́ція се́рця** – хірургічна операція формування анастомозу між порожниною перикарду і черевною порожниною.

АБДОМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується черева; черевний. ** **Абдоміна́льна хірургі́я** – розділ хірургії, який вивчає розвиток, діагностику і методи хірургічного лікування захворювань і ушкоджень органів черевної порожнини. **Абдоміна́льний синдро́м** – гострі болі в животі. **Абдоміна́льні по́ри** – парні отвори у стінці тіла деяких хребетних.

АБДОМІНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Див. **перитонеоскопія**.

АБДУ́КТОР, -а, *ч.*, *анат.* Відвідний м'яз.

АБДУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **абду́кція**. ** **Абдукці́йний фено́мен** – звуження зіниці при інтенсивному відведенні ока.

АБДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *анат.* Відведення, віддалення від середньої лінії тіла. ** **Абду́кція о́чного я́блука** – поворот очного яблука назовні.

АБЕКО́Р, -а, *ч.* Скорочена назва міжнародного банківського об'єднання.

А́БЕЛІВ, -лева, -леве. Належний Абелю. ** **А́белева гру́па**, *мат.* – група, в якій групова операція задовольняє комутативний закон: ab = ba; комутативна група.

АБЕЛІ́Т, -у, *ч.* Вибухова суміш, що складається з амонієвої селітри, динітробензолу й кухонної солі.

АБЕРА́НТНИЙ, -а, -е. Такий, що має відхилення від нормальної будови, розміщення або стану.

АБЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **абера́ція**.

АБЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *астр.* Позірне відхилення світил від їхнього справжнього положення на небосхилі. 2. *спец.* Нечіткість або викривленість зображення, що його дають оптичні прилади. ** **Абера́ція опти́чних систе́м** – спотворення зображення в оптичних системах. 3. *перен.*, *книжн.* Помилка, відхилення від норми, від істини. 4. *біол.* Відхилення від нормальної будови організму, яке проявляється найчастіше в іншому забарвленні чи розмірі. 5. *ген.* Зміни лінійної будови хромосом, що спричиняються їх розривом і перерозподілом, втратою або частковим подвоєнням генетичного матеріалу. ** **Абера́ція о́ка** – викривлення зображення на сітківці внаслідок порушень оптичної системи ока. **Мента́льна абера́ція** – неспеціальний термін, що його іноді застосовують для позначення будь-якого психічного розладу. **Сфери́чна абера́ція** – спотворення світлових хвиль, які проходять крізь лінзу або оптичну систему. **Хромати́чна абера́ція** – нерівномірна рефракція світлових хвиль різної довжини під час проходження крізь лінзу або оптичну систему. **Хромосо́мна абера́ція** – відхилення в будові хромосоми внаслідок її розриву з наступним перерозподілом, втратою або частковим подвоєнням генетичного матеріалу.

АБЕРНАТИ́Т, -у, *ч.* Тетрагональний триводний ортоарсенат калію-уранілу.

АБЕТАЛІПОПРОТЕЇНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Комплекс вроджених аномалій: повна відсутність В-ліпопротеїнів у сироватці крові та ін.

АБЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Сукупність літер, прийнятих у писемності якої-небудь мови і розміщених у певному усталеному порядку; алфавіт, азбука. ** **За абе́ткою** – в алфавітному порядку. 2. Книжка

для початкового навчання грамоти; буквар.

АБЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **абе́тка** 1; алфавітний. 2. *перен.* Загальновідомий; елементарний.

АБЕ́ТКО-ЦИФРОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **алфавітно-цифрови́й**.

АБЕТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **абеткува́ти**.

АБЕТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Розміщувати що-небудь за абеткою.

АБЕ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **абе́тковий**.

АБЕЦА́ДЛО, -а, *с., зах.* Латинська абетка.

АБЕЦЕДА́РІЙ, -ю, *ч.* Форма середньовічної поезії, в якій перші літери кожної строфи або кожного вірша розташовані в абетковому порядку.

АБЗА́Ц, -у, *ч.* 1. Відступ управо на початку першого рядка для відокремлення однієї частини тексту від іншої. 2. Частина тексту між двома такими відступами.

А́БЗЕТЦЕР, -а, *ч.* Ланцюговий багатоківшевий екскаватор для укладання м'яких та пухких порід у відвали.

АБИ́, *спол.* 1. Починає підрядні речення умови; коли б лише, тільки б. 2. Починає підрядні речення мети. 3. Виступає на початку підрядних додаткових речень; щоб. 4. *діал.* Починає підрядні речення допустові; хоча б, хоч би.

АБИ́ДЕ, *присл.* Хоч де, у будь-якому місці.

АБИ́З, -а, *ч.* Татарський мулла.

АБИ́КОЛИ, *присл.* Хоч коли, о будь-якій порі.

АБИ́КУДИ, *присл.* Хоч куди, у будь-яке місце.

АБИ́-НО, *спол.* Щоб тільки, лише б тільки.

АБИ́-ТО, *присл.* 1. Як-небудь, недбало. 2. Так собі, без потреби, без певної мети.

АБИ́ХТО, аби́кого (з *прийм.*: аби́ в ко́го, аби́ до ко́го *і т. ін.*), *займ. неознач.* Будь-хто, хто-небудь, кожний.

АБИ́ЧИЙ, -я, -є, *займ. неознач.* Байдуже чий, який належить будь-кому.

АБИ́ЩИЦЯ, -і, *ж.* Дрібничка, дурниця, витребенька.

АБИ́ЩО, аби́чого (*з прийм.*: аби́ з чо́го, аби́ до чо́го *і т. ін.*), *займ. неознач.* Байдуже що, що-небудь, будь-що; *у знач. ім.* Дрібниця. Дурниця, нісенітниця. Ніщо; нікчема (про людину).

АБИ́ЯК, *присл.* Як-небудь, сяк-так, як прийдеться. Недбало, неуважно.

АБИ́ЯКИЙ, -а, -е. 1. Будь-який, звичайний, нічим не примітний. Байдуже який, перший-ліпший. 2. Недоброякісний, поганий.

АБІДЖА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Абіджан.

АБІЄ́НТНИЙ, -а, -е. Спрямований від чогось, уникаючий що-небудь.

АБІОГЕ́Н, -а, *ч.* Продукт абіогенезу.

АБІОГЕНЕ́З, -у, *ч.* 1. Теорія про виникнення живих істот із речовин неживої природи. 2. Самозародження.

АБІОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до абіогенезу.

АБІОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Не пов'язаний у своєму виникненні, розвитку з живими організмами; небіологічний; прот. б і о г е н н и й.

АБІО́З, -у, *ч.* Знижена життєздатність органа або системи, ослаблення функції внаслідок вродженої слабкості.

АБІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Неорганічний чи позбавлений життя; несумісний з життям. ** **Абіоти́чна зо́на** – зона, в якій немає живих організмів. **Абіоти́чні фа́ктори** – сукупність умов зовнішнього неорганічного середовища, які забезпечують існування організму.

АБІОТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до абіотрофії.

АБІОТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Знижена життєздатність органа або системи організму.

АБІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, який застосовують при серцевій недостатності з порушенням кровообігу.

АБІСА́ЛЬ, -і, *ж., спец.* Зона найбільших морських та океанічних глибин.

АБІСА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який належить до найглибших частин моря або земної кори; глибинний.

АБІСОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Глибинні породи.

АБІСОПЕЛІ́Т, -у, *ч.* Мулястий осадовий шар, що утворюється на глибоководних ділянках морського дна.

АБІСОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* Тварини, що живуть на великих (понад 2000 м) глибинах океанів.

АБІСОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **абісофі́ли**.

АБІССІ́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **абіссі́нці** та Абіссінія. ** **Абіссі́нський коло́дязь**, *тех.* – трубчастий колодязь із насосом, за допомогою якого піднімають назовні ґрунтові води.

АБІССІ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **абіссі́нець**, -нця, *ч.*; **абіссі́нка**, -и, *ж.*), *іст.* Колишня назва населення Ефіопії (Абіссінії); ефіопи.

АБІТУРІЄ́НТ, -а, *ч.* 1. Той, хто вступає до вищого або середнього спеціального навчального закладу. 2. Спортсмен, уперше допущений до участі в якомусь змаганні, конкурсі і т. д.

АБІТУРІЄ́НТКА, -и. Жін. до **абітуріє́нт**.

АБЛАКТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відлучення дитини від грудей.

АБЛАКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **аблактува́ти**.

АБЛАКТУВА́ННЯ, -я, *ж.* Один із видів щеплення рослин зрощуванням двох окремих рослин їхніми вегетативними частинами.

АБЛАКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., сад.* Щепити дерева (кущі та ін.) зрощуванням гілок, не відокремлюючи їх від стовбура.

АБЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне видалення злоякісної пухлини в межах здорових тканин із метою попередження рецидиву її та метастазування.

АБЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до абластики.

АБЛАТИ́В, -а, *ч.* Латинська назва орудного відмінка – відкладний відмінок; слов'янським мовам не властивий.

АБЛА́УТ, -а, *ч.* Чергування голосних у складі однієї морфеми.

АБЛА́УТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **абла́ут**.

АБЛЕГА́Т, -а, *ч., діал.* Посланець, депутат.

АБЛЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У римському праві – справедливе вигнання з країни.

АБЛЕФАРІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність однієї або обох повік.

АБЛИКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, подібний до галуазиту.

АБЛЮТОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливе прагнення мити руки.

АБЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до абляції.

АБЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Зменшення маси снігу чи льоду на сніговому полі або льодовику внаслідок танення та випаровування. 2. Тепловий захист у ракетах, космічних кораблях і спускових апаратах. 3. *мед.* Хірургічне видалення органа або частини тіла.

АБНЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж., зах.* Самопожертва.

АБО́[1], *спол.* I. *розділовий.* 1. Уживається на означення того, що з ряду перелічуваних предметів (явищ і т. ін.) можливий тільки один. 2. Уживається на означення того, що предмети чи явища періодично чергуються або змінюються іншими. **Або́ ... або́**: а) підкреслює взаємовиключення перелічуваних предметів, явищ і т. ін.; б) посилює роздільність у чергуванні перелічуваних предметів, явищ і т. ін. II. *пояснювальний.* Виступає в значенні т о б т о, і н ш и м и с л о в а м и.

АБО́[2], *част., розм.* Уживається в питальному реченні в значенні х і б а.

АБ О́ВО. Вираз, який свідчить про початок нового циклу підприємницької діяльності, нової справи після невдалої попередньої спроби.

АБОЛІЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Суспільний рух у США кінця 18 – першої половини 19 ст., спрямований на скасування рабства негрів. 2. Суспільний рух, спрямований проти запровадження якогось закону.

АБОЛІЦІОНІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник аболіціонізму.

АБОЛІЦІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **аболіціоні́ст**.

АБОЛІ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Скасування закону, рішення, посади. 2. Припинення кримінальної справи на стадії, коли винність обвинувачуваного юридично ще не доведена. 3. Відновлення честі – офіційне спростування наклепу.

АБОЛЮЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **аболіціоні́зм**.

АБОМАЗОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний метод розтину сичуга крізь розріз у черевній стінці.

АБОМІ́Н, -у, *ч., фарм.* Лікарський препарат, що застосовується при захворюваннях шлунково-кишкового тракту.

АБОМО́ВНЯ, -і, *ж., зах.* Відгомін, луна.

АБОНЕМЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Право користуватися, за плату чи безплатно, чим-небудь (телефоном, місцем у театрі, книжками з бібліотеки і т. ін.) протягом певного часу; документ, що посвідчує це право. 2. Реєстрова бібліотечна картка читача-абонента.

АБОНЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **абонеме́нт**. ** **Абонеме́нтна пла́та** – плата, що її вносять за багаторазове, тривале користування наданими послугами, одержання абонемента.

АБОНЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Той, хто користується абонементом. // Юридична чи фізична особа, яка має право на користування чимось. 2. Адресат поштового відділення зв'язку або автоматичної телефонної станції (АТС); власник телефонного номера провідного або стільникового зв'язку. ** **Акти́вний абоне́нт** – юридична чи фізична особа, яка у даний момент має зв'язок з ЕОМ.

АБОНЕ́НТКА, -и. Жін. до **абоне́нт**.

АБОНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **абоне́нт**. // Який обслуговує абонентів. *Абонентна мережа.* ** **Абоне́нтна пла́та** – те саме, що **абонеме́нтна пла́та**.

АБОНЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **абоне́нт**. ** **Абоне́нтська заборго́ваність** – не внесена вчасно абонементна плата за вже надані послуги. **Абоне́нтська лі́нія** – телефонна двопроводова кабельна або повітряна лінія зв'язку. **Абоне́нтська пошто́ва ша́фа** – спеціальна шафа зі скриньками, що її встановлюють у під'їздах, вестибюлях житлових будинків тощо.

АБОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **абонува́ти**. // **абоно́вано**, *безос. присудк. сл.*

АБОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **абонува́ти**.

АБОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., рідко.* Одержувати що-небудь за абонементом; одержувати право користуватися чим-небудь протягом певного часу.

АБОНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док., рідко.* Купувати, одержувати абонемент на що-небудь.

АБОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Дальній по відношенню до ротового отвору (про елементи травного каналу).

АБОРДА́Ж, -у, *ч.* Старовинний спосіб морського бою – зближення з ворожим кораблем і зчеплення з ним для рукопашного бою. ** **Бра́ти на аборда́ж су́дно** – атакувати судно способом абордажу.

АБОРДА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аборда́ж**.

АБОРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Брати на абордаж (*див.* **аборда́ж**).

АБОРИГЕ́Н, -а, *ч., книжн.* Корінний житель країни або місцевості; тубілець, автохтон.

АБОРИГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **абориге́н**.

АБО́РТ, -у, *ч., мед.* Передчасне переривання вагітності. ** **Приро́дний або́рт** – передчасне припинення вагітності, викликане ненормальностями в розвитку плоду або в організмі матері; викидень.

АБОРТА́РІЙ, -ю, *ч.* Спеціалізований медичний заклад, в якому роблять аборти.

АБОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який припиняє розвиток, перебіг якого-небудь процесу, хвороби. *Абортивний метод лікування.* ** **Аборти́вні за́соби**: а) спеціальні засоби, що викликають аборт; б) лікувальні засоби, що припиняють перебіг хвороби й застосовуються для ефективного її лікування. 2. *біол.* Недорозвинений, який спинився на початку свого розвитку; недозрілий. ** **Аборти́вна інфе́кція**: а) *мед.* Укорочений маловиражений перебіг інфекційного захворювання; б) *біол.* Зараження бактеріофагом бактеріальної клітини.

АБОРТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **аборти́вний**.

АБО́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **або́рт**.

АБОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **абортува́ти**. // **аборто́вано**, *безос. присудк. сл.*

АБОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **абортува́ти**.

АБОРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. *перех., мед.* Переривати вагітність оперативним втручанням; робити аборт. 2. *неперех., біол.* Народжувати недоношений плід, перев. мертвий (про тварин).

АБОРТЦА́НГ, -а, *ч.* Хірургічний інструмент.

АБО́ЩО, *невідм.* Уживається в разі переліку предметів (явищ і т. ін.) замість останнього з них, що не визначається; чи що, чи що інше, чи щось подібне.

А́БРА, -и, *ж., зоол.* Двостулкові морські молюски, поширені в Атлантичному океані, Чорному й Азовському морях.

АБРАЗИ́ВИ, -ів, *мн.* Дуже тверді матеріали (алмаз, корунд, карборунд, боразон та ін.), що застосовуються для шліфування, точіння і полірування.

АБРАЗИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **абрази́ви**; виготовлений з абразивів. ** **Абрази́вна обро́бка** – обробка поверхні металів і неметалічних матеріалів зрізуванням тонкого шару абразивним інструментом. **Абрази́вний інструме́нт** – інструмент, що його різальна частина складається з частинок абразивів. **Абрази́вні матеріа́ли** – речовини підвищеної твердості, які застосовуються для механічної обробки інших матеріалів. 2. Який виробляє абразиви. 3. Який виникає внаслідок тертя.

АБРАЗИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість твердого тіла стирати інше тіло або самому стиратися в процесі тертя.

АБРАЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до абразії.

АБРА́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. *геол.* Процес руйнування узбережжя морським прибоєм. 2. *мед.* Хірургічна операція з видалення вмісту і внутрішнього шару стінки якої-небудь порожнини або порожнистого органа.

АБРАКАДА́БРА, -и, *ж.* 1. Магічна формула, таємне слово, що їм приписувалася чудодійна сила. 2. Безглуздий набір слів; нісенітниця.

АБРАХІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність верхніх кінцівок.

АБРЕА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Психоаналітичний термін, що означає послаблення або усунення тривоги шляхом "повторного переживання" початкового досвіду, який спричинив напругу.

АБРЕВІАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Складноскорочене слово, утворене з початкових складів або з перших літер слів словосполучення. 2. Знаки скорочення нотного письма.

АБРЕВІАТУ́РНИЙ, -а, -е. Який складається з умовно скорочених слів.

АБРЕВІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до абревіації.

АБРЕВІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *лінгв.* Утворення нових слів шляхом поєднання початкових складів кількох слів або перших літер слів словосполучення. 2. *мед.* Скорочення індивідуального розвитку органів або їхніх частин; спричинює недорозвиненість або повну втрату органів у нащадків.

АБРЕЖЕ́, *незм. і невідм.* Виписка, витяг із твору, скорочений переказ.

АБРЕ́К, -а, *ч., іст.* Кавказький вигнанець.

АБРИКО́С, -а, *ч.* Те саме, що **абрико́са**.

АБРИКО́СА, -и, *ж.* 1. Плодове дерево. 2. Жовтогарячий соковитий плід цього дерева з великою кісточкою, солодкий на смак.

АБРИКО́СІВКА, -и, *ж.* Горілка, виготовлена з абрикосів.

АБРИКО́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **абрико́совий**.

АБРИКО́СНИК, -а, *ч.* Людина, що займається вирощуванням абрикосів.

АБРИКО́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **абрико́с** і **абрико́са**.

АБРИКОТИ́Н, -у, *ч.* Абрикосовий лікер.

А́БРИС, -у, *ч.* 1. Обриси предмета; контур. Контурний малюнок. *Абрис профілю людини.* 2. *перен.* Загальна характеристика явищ, осіб, огляд подій і т. ін. *Абрис міжнародних подій.*

А́БРИСНИЙ, -а, -е. Який дає загальний обрис предмета за допомогою самих тільки ліній; контурний.

АБРОГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Скасування застарілого закону. 2. Зміна або відміна попередньої домовленості, угоди внаслідок зміни обставин.

АБРУПТИ́В, -а, *ч.* Проривний приголосний звук, під час вимовляння якого в гортані між голосовими зв'язками постає змикання.

АБРУПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до абрупції.

АБРУ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Раптове припинення мелодії як засіб музичного виразу.

АБСА́НС, -у, *с.* Тимчасова непритомність – симптом епілепсії.

АБСЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* Хронічний алкоголізм, який розвивається внаслідок вживання абсенту.

АБСЕ́НТ, -у, *ч.* Міцний алкогольний напій зеленого кольору, що містить полинову, анісову та інші ароматичні олії.

АБСЕНТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Масове ухилення від участі у виборах, а також систематична відсутність на засіданнях членів колегіальних органів. ** **Землев-**

ла́сницький абсентеї́зм – форма землеволодіння, за якою земля відокремлена від землевласника.
АБСИ́ДА *днв.* апси́да.
АБСОЛЬВЕ́НТ, -а, *ч.* Особа, яка дає прощення, звільняє від якихось зобов'язань.
АБСОЛЮ́Т, -у, *ч.* В ідеалістичній філософії – вічна, незмінна, нескінченна першооснова Всесвіту (дух, ідея); у релігії – Бог. // Що-небудь самодостатнє, безвідносне, нічим не обумовлене.
АБСОЛЮТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Визнання чого-небудь безвідносно, винятково значимим, самодостатнім, зведення чого-небудь в абсолют; доведення до абсолюту.
АБСОЛЮТИ́ЗМ, -у, *ч.* Форма керування державою, за якої верховна влада повністю належить одній особі – монархові; самодержавство.
АБСОЛЮТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до абсолютизува́ти. // абсолютизо́вано, *безос. присудк. сл.*
АБСОЛЮТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до абсолютизо́ваний.
АБСОЛЮТИЗО́ВАНО. Присл. до абсолютизо́ваний.
АБСОЛЮТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. абсолютизува́ти.
АБСОЛЮТИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Робити безумовним, самодостатнім; доводити до абсолюту.
АБСОЛЮТИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник абсолютизму.
АБСОЛЮТИ́СТКА, -и. Жін. до абсолюти́ст.
АБСОЛЮТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Який має риси абсолютизму. Власт. абсолютистові.
АБСОЛЮ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Безвідносний, узятий поза зв'язком, без порівняння з чим-небудь; безумовний. 2. Цілковито чистий, без домішок. ** Абсолю́тний спирт – етиловий спирт, який практично не містить води. 3. Цілковитий, повний; необмежений; досконалий, довершений. ** Абсолю́тна величина́ [ді́йсного] числа́, *мат.* – саме число, взяте без знака плюс або мінус. Абсолю́тна висота́ – перевищення по вертикалі даного пункту земної поверхні над рівнем, який приймають за нульовий. Абсолю́тна відповіда́льність, *юр.* – вид матеріальної відповідальності, що настає в результаті завдання шкоди. Абсолю́тна воло́гість пові́тря, *фіз.* – кількість водяної пари в грамах, що міститься в даний момент в 1 м³ повітря. Абсолю́тна додатко́ва ва́ртість, *ек.* – додаткова вартість, створювана подовженням робочого дня за межі необхідного робочого часу. Абсолю́тна іде́я, *філос.* – те саме, що абсолю́т. Абсолю́тна і́стина, *філос.* – об'єктивна реальність, що пізнається через ряд відносних істин. Абсолю́тна мона́рхія – різновид монархічної форми правління, який характеризується зосередженням усієї повноти державної, а також духовної влади в руках монарха. Абсолю́тна по́хибка – модуль різниці між точним числом та наближеним його значенням. Абсолю́тна [земе́льна] ре́нта, *ек.* – рента, яку одержує землевласник з усіх ділянок землі. Абсолю́тна температу́ра, *фіз.* – температура, що вимірюється по абсолютній термодинамічній шкалі. Абсолю́тний нуль, *фіз.* – найнижча температура (– 273,16 °С), за якої припиняється тепловий рух молекул у тілі. Абсолю́тний слух – здатність пізнавати та відтворювати висоту будь-якого звуку без попереднього слухового настроювання. Абсолю́тний чемпіо́н – спортсмен, що переміг усіх претендентів на звання переможця змагань. Абсолю́тні систе́ми одини́ць, *фіз.* – системи одиниць, у яких одиниці довжини, маси і часу вибрані за основні.
АБСОЛЮ́ТНІСТЬ, -ності, *ж., філос.* Абстр. ім. до абсолю́тний 1.
АБСОЛЮ́ТНО. Присл. до абсолю́тний 2; цілком, повністю. ** Абсолю́тно чо́рне ті́ло, *фіз.* – тіло, яке цілком поглинає проміння, що падає на нього. Абсолю́тно тверде́ ті́ло, *фіз.* – тіло, форма і розміри якого під дією будь-яких зовнішніх впливів можуть вважатися незмінними.
АБСОЛЮТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до абсолютува́ти.
АБСОЛЮТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. абсолютува́ти.
АБСОЛЮТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Цілком зневоджувати розчинники.
АБСОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Постанова суду, що звільняє підсудного від покарання. 2. У католицизмі – відпущення гріхів.
АБСОРБА́Т, -у, *ч.* Компонент системи, що поглинається абсорбентом у процесі абсорбції.
АБСОРБЕ́НТ, -у, *ч.* Речовина, що має здатність вбирати, всмоктувати інші речовини.
АБСО́РБЕР, -а, *ч., спец.* Пристрій, у якому здійснюють абсорбцію.
АБСОРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до абсорбува́ти. // абсорбо́вано, *безос. присудк. сл.*
АБСОРБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. абсорбо́ваний.
АБСОРБТИ́В, -у, *ч.* Те саме, що абсорба́т.
АБСОРБУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який володіє властивістю абсорбції.
АБСОРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. абсорбува́ти.
АБСОРБУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех., фіз., хім.* Вбирати, всмоктувати; поглинати усією товщею речовини-абсорбента.
АБСОРБУВА́ТИСЯ, -ується, *недок. і док., фіз., хім.* Пас. до абсорбува́ти.
АБСОРБУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до абсорбува́ти і абсорбува́тися.
АБСОРБЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до абсо́рбція. *Абсорбційна спектрографія.* // Який працює на основі абсорбції. *Абсорбційний холодильник.*
АБСОРБЦІО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення газів крові.
АБСО́РБЦІЯ, -ї, *ж., фіз., хім.* 1. Дія за знач. абсорбува́ти і абсорбува́тися. 2. Вбирання, всмоктування. 3. Один із видів сорбції, який полягає у поглинанні речовин із суміші газів рідиною. 4. Поглинання електромагнітного випромінювання або звуку при проходженні їх через рідину.
АБС-ПЛА́СТИК, -у, *ч.* Пластмаса на основі потрійного акрилонітрила з бутадієном та стиролом.
АБСТЕНЦІОНІ́СТИ, -ів, *мн.* Прибічники сектантської тактики бойкоту парламентських виборів.
АБСТИНЕ́НТ, -а, *ч.* Прихильник повного утримання від вживання спиртних напоїв, заборони виробництва й продажу їх.
АБСТИНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до абстине́нція. ** Абстине́нтний синдро́м – одна з основних ознак хронічного алкоголізму та наркоманії; характеризується рядом соматичних і психологічних розладів, які виникають в результаті різкого припинення прийому алкоголю (наркотиків) або зменшення їх доз.
АБСТИНЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Повне утримання від вживання алкогольних напоїв, тютюну. 2. Особливий болісний стан алкоголіків і наркоманів після раптового та повного припинення вживання ними алкоголю або звичного наркотику; ломка.
АБСТРАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до абстрагува́ти. // абстраго́вано, *безос. присудк. сл.*
АБСТРАГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до абстраго́ваний.
АБСТРАГО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна абстрагувати.
АБСТРАГО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Власт. за знач. абстраго́вний.
АБСТРАГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. абстрагува́ти і абстрагува́тися.
АБСТРАГУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Уявно (в думках) відривати, відокремлювати одні (окремі) аспекти явищ чи властивості предметів від інших.
АБСТРАГУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок. і док.* Пас. до абстрагува́ти.
АБСТРАГУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Такий, що може абстрагувати (абстрагуватися).
АБСТРА́КТ, -у, *ч., заст.* Поняття, створене шляхом абстрагування.
АБСТРА́КТНЕ, -ого, *с., філос.* Категорія діалектичної логіки; певна сторона конкретного у своїй відносній самостійності, ізольованості.
АБСТРА́КТНИЙ, -а, -е. Який виник унаслідок абстрагування; прот. конкретний. Оснований на абстракції (у 1 знач.), схильний до абстрагування. Відірваний від дійсності, від життя. ** Абстра́ктна ле́ксика – слова на означення якостей, властивостей, станів, відчуттів, категорій мислення, духовної та матеріальної культури. Абстра́ктна пра́ця – праця товаровиробників, що виступає як затрата людської робочої сили взагалі, незалежно від її конкретної форми. Абстра́ктне ми́слення – один із видів людського мислення, який полягає в утворенні абстрактних понять і в оперуванні ними. Абстра́ктне мисте́цтво – те саме, що абстракціоні́зм.
АБСТРА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до абстра́ктний.
АБСТРА́КТНО. Присл. до абстра́ктний.
АБСТРАКЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Формалістичний напрям у живопису, послідовники якого зображують реальний світ як поєднання абстрактних форм (ліній, геометричних фігур) або колірних плям.
АБСТРАКЦІОНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник абстракціонізму.
АБСТРАКЦІОНІ́СТКА, -и. Жін. до абстракціоні́ст.
АБСТРАКЦІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Пройнятий абстракціонізмом.
АБСТРА́КЦІЯ, -ї, *ж., філос.* 1. *тільки одн.* Те саме, що абстрагува́ння. ** Абстра́кція да́них, *спец.* – принцип визначення даних за допомогою операцій, що їх можна виконувати над об'єктами даного типу. Процеду́рна абстра́кція, *спец.* – принцип, згідно з яким будь-яку операцію, що досягає чітко визначеного результату, користувач може розглядати як цілісний об'єкт. 2. Результат абстрагування, абстрактне поняття.
АБСУ́РД, -у, *ч.* Безглуздя, нісенітниця. ** Теа́тр (дра́ма, літерату́ра) абсу́рду – драматургія, література, що представляють світ як хаос, відображають песимізм, передчуття загибелі і т. ін.
АБСУРДИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у драматургії, літературі, що представляють світ як хаос, відображають песимізм, передчуття загибелі і т. ін.
АБСУРДИ́СТ, -у, *ч.* Прибічник абсурдизму, представник театру (драматургії, літератури) абсурду.
АБСУ́РДНИЙ, -а, -е. Прикм. до абсу́рд; безглуздий, нісенітний.
АБСУ́РДНІСТЬ, -ності. Абстр. ім. до абсу́рдний.
АБСУ́РДНО. Присл. до абсу́рдний.
АБСЦЕДИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до абсцедування.
АБСЦЕДУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес утворення абсцесів.
АБСЦЕ́С, -у, *ч.* Місцеве скупчення гною у тканинах тіла внаслідок запалення; гнояк, нарив.
АБСЦЕСЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення інкапсульованого абсцесу без його розтину.
АБСЦЕСОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження порожнини абсцесу після введення в неї контрастної речовини.
АБСЦЕСОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин абсцесу хірургічним шляхом.
АБСЦЕСТОНЗИЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція екстракапсулярного видалення піднебінного мигдалика з одночасним розтином мигдаликового абсцесу.
АБСЦИ́СА, -и, *ж., мат.* Величина, яка визначає положення деякої точки на площині або у просторі по осі X у прямокутній системі координат.
АБУ́, *невідм.* Слово, яке в арабській мові входить до складу чоловічих імен і вказує на те, що дана особа є батьком.
АБЮ́ЗУС, -у, *ч.* Зловживання (надмірне вживання) упродовж кількох днів великої кількості алкоголю або наркотиків.
АБУКУМАЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал чорного кольору, що його знаходять у гранітних пегматитах.
АБУЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Безвільний.
АБУЛІ́Я, -ї, *ж., мед.* Ослаблення волі внаслідок нервового захворювання або перевтоми; безвілля.
АБУ́ТИЛОН, -у, *ч.* Рід рослин родини мальвових.
АБХА́ЗЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* абха́з, абха́зець, -зця, *ч.*; абха́зка, -и, *ж.*). Народ, що становить корінне населення Абхазії.
АБХА́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до абха́зці і Абхазія.
А́БЦУГ, -у, *ч.* 1. У картярській грі в банк – кожна пара карт при метанні праворуч і ліворуч. 2. Шлак, що утворюється при вилученні із чорнового свинцю домішок олова, срібла і золота.
АБШИ́Т, -у, *ч., зах.* Відставка, звільнення зі служби.
АБШИТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до абшитува́ти.
АБШИТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. абшитува́ти.
АБШИТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех., заст.* Звільняти зі служби, давати відставку.
А́БШТРИХ, -у, *ч.* Шлак, що утворюється при очищенні чорнового свинцю від домішок арсену та стибію.
АБ'ЮДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відсудження якоїсь речі.
АБ'ЮРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Прилюдне зречення віри або своїх переконань.
АВА́, -й, *ж.* Різновид подвійної рибальської сітки, в якій одна сітка має більші вічка.
АВАЛІ́СТ, -а, *ч.*. Юридична або фізична особа, яка гарантує оплату векселя, перебираючи на себе зобов'язання за чужим вексельним боргом.
АВА́ЛЬ, -ю, *ч.* Вексельне гарантування, за яким особа, що його здійснює, перебирає на себе відповідальність перед власником векселя за виконання зобов'язань відносно оплати цього векселя; платіж за таким зобов'язанням.
АВАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*: ** Авалюва́ння ве́кселя – оформлення авалю за векселем.
АВАНБЕ́К, -а, *ч.* Пересувне металеве кріплення замкненої циліндричної або овальної форми.
АВАНГА́РД, -у, *ч.* 1. Частина військ (або флоту), що рухається попереду головних сил. 2. *перен.* Найсвідоміша, найпередовіша частина певної суспільної групи, що веде за собою інші суспільні групи.
АВАНГАРДИ́ЗМ, -у, *ч.* Загальна назва різних напрямків у мистецтві 20 ст., для яких характерні розрив із традиціями реалізму, пошуки нових засобів вираження і формальної структури твору.
АВАНГАРДИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник авангардизму.
АВАНГАРДИ́СТКА, -и. Жін. до авангарди́ст.
АВАНГАРДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до авангарди́зм і авангарди́ст.
АВАНГА́РДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до аванга́рд 1. 2. *перен.* Який іде в перших лавах кого-, чого-небудь; передовий. ** Аванга́рдний джаз – умовна назва стилів та напрямків джазу, спрямованих на модернізацію музичної мови. Аванга́рдний рок – умовна назва музичних стилів та напрямків, які увібрали все, що набуло розвитку в сучасній рок-музиці.
АВАНЗА́Л, -у, *ч.* Невеликий зал, кімната перед головним залом у великих громадських будинках, палацах.
АВАНКА́МЕРА, -и, *ж.* 1. Пристрій у передній частині поверхневої водозабірної споруди, в якому осідає намул. 2. Водний простір безпосередньо перед машинним залом електростанції. 3. Те саме, що форкамера в дизельних і рідинних ракетних двигунах.
АВАНКА́МЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до аванка́мера.
АВАНЛО́ЖА, -і, *ж.* Невелике приміщення біля входу в театральну ложу.
АВАНПО́РТ, -у, *ч.* Зовнішня частина водного простору порту або гавані, захищена від хвиль.
АВАНПО́СТ, -у, *ч.* У деяких арміях – передовий сторожовий пост, що його виставляють для охорони від несподіваного нападу ворога.
АВАНПО́СТНИЙ, -а, -е. Прикм. до аванпо́ст.
АВАНПРОЕ́КТ, -у, *ч.* Попередній, чорновий проект.
АВА́НС, -у, *ч.* 1. Гроші, що їх переказують згідно з договором наперед у рахунок наступних платежів за виконані роботи чи надані послуги; завдаток. 2. Гроші, що їх видають працівникові в рахунок належної йому заробітної платні. 3. *зазв. мн.* ава́нси, -ів, *розм.* Про те, що було надано або обіцяно наперед і що необхідно виправдати, підтвердити в майбутньому. 4. *зазв. мн.* ава́нси, -ів, *розм.* Про знаки уваги, поведінки, які вселяють надії на прихильність, симпатію.
АВА́НСИК, -у, *ч.* Зменш. до ава́нс.
АВАНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до авансува́ти. ** Авансо́ваний капіта́л – капітал у вигляді коштів або майнових цінностей, інвестований у справу заздалегідь, до того, як бізнес став прибутковим.
АВА́НСОВИЙ, -а, -е. Який видається (здійснюється і т. ін.) наперед; попередній. ** Ава́нсовий звіт – документ типової форми, який підтверджує витрати. Ава́нсовий капіта́л – кошти, вкладені у підприємство для одержання прибутку. Ава́нсовий плати́ж – внесення коштів, здійснення платежу в

рахунок оплати товарів, робіт, послуг до їх одержання або виконання; включається до активів фірми, що надала аванс.

АВАНСОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто надає аванс.

АВАНСОДЕРЖА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, кому надано аванс.

АВА́НСОМ, *присл.* 1. У рахунок майбутньої виплати; наперед. 2. *перен.* Заздалегідь. *Сплатити авансом.*

АВАНСОТРИМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **авансодержа́тель.**

АВАНСУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Надання авансу. 2. Економічний процес, який передбачає вкладання коштів у виробництво та повернення їх із приростом внаслідок кругообігу вартості.

АВАНСУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* Видавати аванс кому-небудь. // **авансо́вано**, *безос. присудк. сл.*

АВАНСУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок. і док.* Брати, одержувати аванс.

АВАНСЦЕ́НА, -и, *ж.* 1. Відкрита частина театральної сцени, трохи висунута наперед. 2. *перен.* Чільне місце, передній план.

АВАНТА́Ж, -у, *ч.* Вигода, користь, сприятливе становище.

АВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е.1. Вигідний, корисний. 2. Привабливий, показний.

АВАНТИ́ТУЛ, -у, *ч.* Виконана художником або набрана за ескізом початкова сторінка книги, яка передує титулові.

АВАНТУ́РА *див.* **авантю́ра.**

АВАНТУ́РНИК *див.* **авантю́рник.**

АВАНТУ́РНИЦЬКИЙ *див.* **авантю́рницький.**

АВАНТУ́РНИЦЯ *див.* **авантю́рниця.**

АВАНТЮ́РА, *рідко* **АВАНТУ́РА**, -и, *ж.* 1. Ризикований, непевний захід, дія, справа, розраховані на випадковий успіх. 2. *заст.* Пригода.

АВАНТЮРИ́ЗМ, -у, *ч.* Поведінка, діяльність, що характеризуються ризикованими, безпринципними вчинками з метою досягнення легкого успіху, вигоди; схильність до авантюр (у 1 знач.).

АВАНТЮРИ́Н, *ч.* 1. *род.* -а. Мінерал класу силікатів, що його використовують для виготовлення прикрас, художніх виробів. 2. *род.* -у. Сорт скла.

АВАНТЮРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **авантюри́н.**

АВАНТЮРИ́СТ, -а, *ч.* 1. Той, хто схильний до авантюризму; пройдисвіт. 2. *заст.* Шукач пригод.

АВАНТЮРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Оснований на авантюризмі; власт. авантюристові (у 1 знач.).

АВАНТЮРИ́СТКА, -и. Жін. до **авантюри́ст.**

АВАНТЮРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **авантюри́ст** 1. 2. Те саме, що **авантюристи́чний.**

АВАНТЮ́РНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з авантюрою (у 1 знач.). 2. *заст.* Пригодницький.

АВАНТЮ́РНИК, *рідко* **АВАНТУ́РНИК**, -а, *ч.* Те саме, що **авантюри́ст** (у 1 знач.).

АВАНТЮ́РНИЦЬКИЙ, *рідко* **АВАНТУ́РНИЦЬКИЙ**, -а, -е. Пройнятий авантюризмом, оснований на авантюризмі.

АВАНТЮ́РНИЦЯ, *рідко* **АВАНТУ́РНИЦЯ**, -і. Жін. до **авантю́рник.**

АВАНТЮ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **авантю́рний** (у 1 знач.).

АВАНТЮ́РНО. Присл. до **авантю́рний.**

АВА́РЕЦЬ *див.* **ава́рці.**

АВА́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ава́р**, -а, *ч.*, **ава́рка**, -и, *ж.*). Тюркські племена, які в 6 ст. завоювали придунайські райони, заснували свою державу і проіснували там до початку 9 ст.

АВАРІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Автомашина, оснащена устаткуванням, необхідним для усунення, запобігання аварій, технічних несправностей.

АВАРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до **ава́рія** (у 1 знач.). // Признач. для ліквідації аварії. ** **Аварі́йний бонд** – розписка, що її видає вантажоодержувач перевізникові при одержанні вантажу у випадку аварії. **Аварі́йний вне́сок** – грошова сума, яку має право стягнути судновласник або інша особа за його дорученням з власника вантажу, що його перевозить судно. **Аварі́йний коміса́р** – юридична або фізична особа, до послуг якої звертаються страхувальники для захисту своїх інтересів у разі страхового випадку із застрахованим майном. **Аварі́йна підпи́ска** – зобов'язання одержувача вантажу, що його видають перевізнику (наприклад, капітану судна), заплатити належну йому частку витрат у разі аварії транспортного засобу. **Аварі́йна ситуа́ція** – ситуація, що потребує негайного втручання для повернення системи до нормального функціонального стану. **Аварі́йний сертифіка́т** – документ, який офіційно підтверджує причини, характер та розміри збитків у застрахованому майні внаслідок аварійного випадку.

АВАРІ́ЙНИК, -а, *ч.* Той, хто несе аварійну службу, усуває аварії.

АВАРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність аварій.

АВАРІ́ЙНО, *присл.* 1. Щоб уникнути аварії, на випадок можливої аварії; використовуючи аварійний варіант. 2. У терміновому порядку.

АВАРІ́ЙНО-РЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Призначений для розв'язання завдань з ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

АВАРІ́ЙНО-РЯТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із рятуванням людей в аварійній ситуації. ** **Аварі́йно-рятува́льні робо́ти** – дії із захисту людей, матеріальних та культурних цінностей, захисту навколишнього середовища у зоні надзвичайних ситуацій.

АВА́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Значне пошкодження механізму, машини і т. ін. під час дії, руху. // Пошкодження, вихід із ладу, руйнування, що сталося з техногенних (виробничих, технологічних, експлуатаційних) або природних причин. 2. *перен.*, *розм.* Невдача, несподіване порушення перебігу якоїсь справи; нещастя.

АВА́РКА *див.* **ава́ри.**

АВА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ава́рці.**

АВА́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ава́рець**, -рця, *ч.*; **ава́рка**, -и, *ж.*). Народність, що становить частину населення Дагестану.

АВАТА́РА, -и, *ж.* В індуїзмі – втілення бога Вішну у вигляді героїв Крішни, Рами, вепра, карлика та ін., що здійснюють подвиги на землі.

А́ВВА, *невідм.* 1. Духовний титул у сирійських християн. 2. Сирійська назва ігумена.

А́ВГІЄВИЙ, -а, -е. Належний Авгію. ** **А́вгієві ста́йні**: а) у давньогрецькій міфології – стайні царя Авгія, що їх не чистили 30 років і які за один день вичистив Геракл; б) *перен.*, дуже забруднене місце або вкрай занедбані справи.

АВГІ́Т, -у, *ч.* Породоутворюючий мінерал класу силікатів.

АВГУ́Р, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – жрець, що, спостерігаючи політ і поведінку птахів, провіщав нібито волю богів. 2. *перен.*, *ірон.* Про людину, що перетворює свої спеціальні знання в таємницю.

А́ВГУСТ, -а, *ч.* Почесний титул римських імператорів після Октавіана Августа.

АВГУСТА́ЛИ, -ів, *мн.* 1. Колегія жерців, яку заснував імператор Август для відправляння культу ларів і пенатів. 2. Клас жерців, що його запровадив Тіберій для віддавання божественних почестей Августові та роду Юліїв. 3. Ігри, запроваджені на честь Августа в Римі та провінціях.

АВГУСТИНІА́НСТВО, -а, *с.* Напрям середньовічної схоластики, пов'язаний з ідеями християнського теолога і церковного діяча 4 ст. Августина Блаженного.

АВГУСТИНІ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійна доктрина августинців.

АВГУСТИ́НЦІ, -ів, *мн.* Ченці католицького жебручого ордену, що постав у Італії в 13 ст., в основу статуту якого покладені твори християнського богослова Августина Блаженного.

АВГУСТІ́ЙШИЙ, -а, -е. Титул, що додавався до загальних імен, якими позначали імператора та членів його сім'ї (спершу – титул римських імператорів). *Августійша особа.*

АВДИ́ТОР *див.* **ауди́тор.**

АВДИТО́РІЯ *див.* **аудито́рія.**

АВДИ́ТОРСТВО *див.* **ауди́торство.**

АВДИ́ТОРСЬКИЙ *див.* **ауди́торський.**

АВДО́ТКА, -и, *ж.* Птах підряду куликів.

А́ВЕ МА́РІЯ, -ї, *ж.* Музичний твір на текст однойменної католицької молитви або на вільний текст, що включає звернення до Діви Марії.

АВЕНІ́Н, -у, *ч.* Отрутохімікат, що його застосовують для боротьби з буряковим довгоносиком.

АВЕНЮ́, *невідм., ж.* Широка вулиця, зазвичай обсаджена деревами.

АВЕРА́Ж, -у, *ч.* Стратегія біржової гри, яка полягає в послідовних купівлі та продажу через певний проміжок часу акцій конкретного випуску в міру зміни їх вартості.

АВЕРРОЇ́ЗМ, -у, *ч.* Християнсько-теологічний напрямок епохи християнського середньовіччя та Відродження, засновником якого був арабський мислитель Ібн-Рошд (латинізоване ім'я – Аверроес).

АВЕ́РС, -у, *ч.* Лицьовий бік монети чи медалі.

АВЕРСИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Аверси́вна терапі́я** – загальний термін для позначення будь-якої з методик зміни поведінки, які використовують контрольовані неприємні чи хворобливі стимули. **Аверси́вна поведі́нка** – загальний термін при вивченні поведінки в умовах впливу шкідливих стимулів. **Аверси́вний контро́ль** – загальний термін, що його використовують для характеристики будь-якої ситуації, коли поведінка контролюється за допомогою неприємних або хворобливих впливів. **Аверси́вний сти́мул** – будь-який стимул, який має шкідливі властивості.

АВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* Один із методів лікування алкоголізму, який полягає у виробленні у хворого фізичної відрази до алкоголю.

АВЕ́СТА, -и, *ж.* Зібрання священних книг деяких стародавніх народів Середньої Азії, Азербайджану, Ірану та Афганістану.

АВЕСТІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до авести.

АВЖЕ́Ж, *част., розм.* 1. Уживається для ствердження якої-небудь думки (найчастіше у відповідях); аякже, так, звичайно. 2. *ірон.* Уживається (з підвищеною інтонацією) із запереченням у значенні, близькому до ч о м н е т а к!, я к р а з!, о т о ж! 3. *діал.* Уживається в значенні, близькому до а д ж е.

А́ВІА, *незм.* 1. *у знач. присл.* Авіаційною поштою. 2. *у знач. прикм.* Що пересилається авіаційною поштою.

А́ВІА... Перша частина складних слів, що відповідає: 1) слову **авіаці́йний**, напр.: а в і а д в и г у н, а в і а з а в о д, а в і а з 'є д н а н н я і т. ін.; 2) слову **пові́тряний**, напр.: а в і а д е с а н т, а в і а з в 'я з о к, а в і а с п о л у ч е н н я і т. ін.

АВІААМА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто займається авіаційним спортом або авіамоделюванням як любитель.

АВІААМА́ТОРСТВО, -а, *с.* Діяльність авіааматора.

АВІААМА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **авіаама́тор, авіаама́торство.**

АВІАБА́ЗА, -и, *ж.* Аеродром зі складами, ремонтними майстернями та обслуговуючими підрозділами для забезпечення дій авіації.

АВІАБЕНЗИ́Н, -у, *ч.* Бензин, призначений для заправки авіаційної техніки.

АВІАБЕНЗИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **авіабензи́н.**

АВІАБІО́НТИ, -ів, *мн.* Організми, що пристосувалися до життя у повітрі.

АВІАБО́МБА, -и, *ж.* Бомба, що її скидають з літака.

АВІАБО́МБОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **авіабо́мба.**

АВІАБОМБУВА́ННЯ, -я, *с.* Скидання бомб з літака.

АВІАБУДІ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авіабудівни́к, авіабудівни́цтво.**

АВІАБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто будує літаки, виготовляє прилади й устаткування для авіації.

АВІАБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **авіабудува́ння.**

АВІАБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості, яка виробляє літаки та вертольоти, прилади й устаткування для авіації.

АВІАГАРМА́ТА, -и, *ж.* Гармата, що її встановлено на борту літака.

АВІАГОРИЗО́НТ, -а, *ч.* Гіроскопічний прилад для визначення положення літального апарата відносно горизонту.

АВІАДВИГУ́Н, -а́, *ч.* Двигун літака, вертольота.

АВІАДЕСА́НТ, -у, *ч.* Повітряний десант.

АВІАДЕСА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авіадеса́нт.**

АВІАДЕСА́НТНИК, -а, *ч.* Військовослужбовець повітряно-десантних військ.

АВІАДЕСАНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Висаджування десанту з літака.

АВІАДИСПЕ́ТЧЕР, -а, *ч.* Працівник диспетчерської служби в аеропорту.

АВІАЕСКАДРИ́ЛЬЯ, -ї, *ж.* Підрозділ військової авіації, який складається з декількох ланок літаків.

АВІАЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод по будівництву авіаційної техніки та запасних частин до неї.

АВІАЗАВОДСЬКИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **авіазаво́д.**

АВІАЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ч.* Повітряне сполучення між якими-небудь населеними пунктами за допомогою літаків або вертольотів.

АВІАЗЕНІ́ТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із зенітними військами.

АВІАЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Зйомка місцевості, що здійснюється з літака, вертольота.

АВІАКА́СА, -и, *ж.* Каса з продажу квитків на пасажирські літаки, вертольоти.

АВІАКАТАСТРО́ФА, -и, *ж.* Катастрофа літака (літаків) або вертольота (вертольотів).

АВІАКВИТО́К, -а́, *ч.* Квиток на пасажирський літак або вертоліт.

АВІАКЛУ́Б, -у, *ч.* Громадський заклад, що об'єднує спортсменів і любителів авіаційного спорту.

АВІАКОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Компанія (у 2 знач.), що займається авіаперевезеннями.

АВІАКО́МПАС, -а, *ч.* Прилад, який вказує курс літака щодо заданого напряму.

АВІАКОНСТРУ́КТОР, -а, *ч.* Конструктор літаків, вертольотів, планерів, авіаційних двигунів.

АВІАКОНСТРУ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **авіаконстру́ктор.**

АВІАКОСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **авіаці́йно-космі́чний.**

АВІАКУЛЕМЕ́Т, -а, *ч.* Кулемет, що його встановлено на борту літака.

АВІАЛА́ЙНЕР, -а, *ч.* Те саме, що **ла́йнер** (у 1 знач.).

АВІАЛА́НКА, -и, *ж.* Ланка військових літаків або вертольотів.

АВІАЛІ́НІЯ, -ї, *ж.* Постійний шлях літаків між двома чи кількома населеними пунктами; повітряна лінія.

АВІА́ЛЬ, -ю, *ч.* Сплав алюмінію переважно з магнієм, силіцієм і міддю, що відзначається високими пластичністю і корозійною тривкістю.

АВІАМАГІСТРА́ЛЬ, -і, *ж.* Магістральна авіалінія.

АВІАМА́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **авіано́сець.**

АВІАМАЯ́К, -а, *ч.* Маяк, що подає сигнали літакам та вертольотам.

АВІАМЕХА́НІК, -а, *ч.* Фахівець з ремонту та технічного обслуговування літаків, вертольотів.

АВІАМОДЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Виготовлення та випробування під час змагань діючих моделей літаків, вертольотів, планерів любителями авіаспорту.

АВІАМОДЕЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається авіамоделізмом.

АВІАМОДЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Модель літального апарата.

АВІАМОДЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авіамоде́ль.**

АВІАМОТО́Р, -а, *ч.* Те саме, що **авіадвигу́н.**

АВІАМОТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авіамото́р.**

АВІАМОТОРОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до авіамоторобудування.

АВІАМОТОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості, що займається виготовленням двигунів для авіаційної техніки.

АВІАНАВІГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який стосується навігації літаків або вертольотів.

АВІАНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Військовий корабель з майданчиком для зльоту й посадки літаків, а також ангарами для них.

АВІАО́БЛІК, -у, *ч.*, *мисл.* Облік тварин взимку при стійкій сонячній погоді і сніговому покриві з використанням літаків, вертольотів.

АВІАОБПРИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Обприскування отруйними розчинами, гербіцидами сільськогосподарських угідь з борту літака, вертольота.

АВІАОБПРИ́СКУВАЧ, -а, *ч.* Літак або вертоліт, оснащений обприскувачем.

АВІАОБРО́БКА, -и, *ж.* Те саме, що **авіаобпри́скування.**

АВІАПА́РК, -у, *ч.* Наявний склад діючих літальних апаратів і тих, що перебувають у ремонті й резерві.

АВІАПАСАЖИ́Р, -а, *ч.* Пасажир літака, вертольота.

АВІАПАТРУ́ЛЬ, -я́, *ч.* 1. Літак або вертоліт, що несе патрульну службу. 2. Патрулювання, що його здійснюють такі літаки чи вертольоти.

АВІАПЕРЕВІ́ЗНИК, -а, *ч.* Літак, вертоліт, що здійснює перевезення пасажирів, пошти, вантажів тощо.
АВІАПІДЖИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Підживлення посівів агрокультур розсіюванням мінеральних добрив над ними з бортів літаків та вертольотів.
АВІАПІДПРИЄ́МСТВО, -а, *с.* Будь-яке підприємство, яке надає авіапослуги або експлуатує повітряні судна.
АВІАПО́ЛК, -у, *ч.* Авіаційний військовий підрозділ.
АВІАПО́ШТА, -и, *ж.* 1. Перевезення пошти повітряним шляхом. 2. Поштові відправлення, що їх доставляють таким способом.
АВІАПОШТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до авіапошти.
АВІАПРАЦІВНИ́К, -а́, *ч.* Працівник авіапідприємства.
АВІАПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до авіапромисловості.
АВІАПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ч.* Галузь промисловості, що займається будівництвом авіаційної техніки, приладів та обладнання для авіації.
АВІАРАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з авіаракетами.
АВІАРЕГІ́СТР, -а, *ч.* Державний орган з питань сертифікації та реєстрації цивільних повітряних суден, цивільних аеродромів країни тощо.
АВІАРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Такий, що пов'язаний з ремонтом літаків, вертольотів; призначений для нього.
АВІАРО́ЗВІДКА, -и, *ж.* Те саме, що **авіарозві́дування.**
АВІАРОЗВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Розвідування ворожої території, що здійснюється за допомогою літаків або вертольотів.
АВІАСАЛО́Н, -у, *ч.* Внутрішнє приміщення літака, де знаходяться пасажири. ** **Міжнаро́дний авіасало́н** – міжнародна виставка літаків нових моделей (щорічно проводиться на паризькому аеродромі Ле-Бурже).
АВІАСЕКСТА́НТ, -а, *ч.* Аеронавігаційний прилад, яким вимірюють кутову висоту небесних світил над горизонтом.
АВІАСИГНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для подання літакам і вертольотам умовних сигналів.
АВІАСПОЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Сполучення між населеними пунктами за допомогою авіаперельотів літаками та вертольотами.
АВІАСПО́РТ, -у, *ч.* Авіаційний спорт.
АВІАТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Інженер, що відповідає за технічний стан літака або вертольота.
АВІАТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Галузь техніки, пов'язана з використанням для різних потреб літаків, вертольотів та інших літальних апаратів, а також їхніх двигунів, радіотехнічного та іншого спеціального устаткування.
АВІАТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до авіатехніки.
АВІА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто займається польотами, авіацією (у 1 знач.); той, хто керує літаком; льотчик.
АВІА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **авіа́тор.**
АВІАТРА́НСПОРТ, -у, *ч.* Сукупність авіаційних транспортних засобів (літаків і вертольотів).
АВІАТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авіатра́нспорт.**
АВІАТРА́СА, -и, *ж.* Смуга земної поверхні, над якою проходить повітряна лінія.
АВІАТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Подорож на літаках як вид туризму.
АВІАУЧИ́ЛИЩЕ, -а, *с.* 1. Училище, де готують льотчиків. 2. Училище, де готують авіафахівців.
АВІАФАХІВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* 1. Фахівець у якій-небудь галузі знань, пов'язаній з авіацією (авіаконструктор і т. ін.). 2. Працівник авіації, що обслуговує літак (здійснюючи підготовку його до вильоту, перевірку апаратури, механізмів і т. ін.).
АВІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до авіації. // Який застосовується в авіації. // Який будує літаки. // Який складається з літальних апаратів, здійснюється за допомогою літаків. Авіаційна розвідка. ** **Авіаці́йна гігіє́на** – галузь гігієни праці льотного і технічного складу. **Авіаці́йна медици́на** – галузь медицини, пов'язана зі службою в авіації. **Авіаці́йна фізіоло́гія** – розділ фізіології, який вивчає зміни в організмі людини та тварин в умовах польоту.
АВІАЦІ́ЙНО-КОСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до проектування та будівництва літальних апаратів, до їхніх польотів в атмосфері та космосі; те саме, що **авіакосмі́чний.**
АВІАЦІ́ЙНО-РАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **авіаці́йно-космі́чний.**
АВІАЦІ́ЙНО-СПОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до авіаційного спорту.
АВІАЦІ́ЙНО-ТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до авіаційного спорту.
АВІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Теорія і практика пересування в повітрі на літальних апаратах, важчих від повітря. 2. Сукупність літальних апаратів; повітряний флот.
АВІАЧАСТИ́НА, -и, *ж.* Військовий авіаційний підрозділ.
АВІАШКО́ЛА, -и, *ж.* Навчальний заклад, у якому готують пілотів, авіатехніків тощо.
АВІДИ́Н, -у, *ч.* Білок, який міститься в яєчному білку птахів та рептилій.
АВІДИТЕ́Т, -у, *ч.*, *фізіол.* Ступінь спорідненості антитіл до антигенів, що визначає швидкість та повноту перебігу імунних реакцій.
АВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість антигенів та антитіл, що визначає енергію зв'язування комплементарних ділянок їх молекул.
АВІ́ДЬЯ, -ї, *ж.* Одне із основних понять давньоіндуської філософії; затьмарення свідомості та неуцтво, внаслідок чого людина вважає реальним те, що не є таким насправді.
АВІЄ́ТКА, -и, *ж.*, *ав.* Застаріла назва легкомоторного літака, звичайно одно- або двомісного.
АВІ́З, -а, *ч.*, *фін.* Те саме, що **аві́зо.**
АВІЗЕ́НТ, -у, *ч.* Важка бавовняна технічна тканина для оснащення парашутів.
АВІ́ЗНИЙ, -а, -е, *фін.* Прикм. до **аві́зо.**
АВІ́ЗО, *невідм.*, *с.*, *фін.* 1. Письмове банківське повідомлення клієнтові або іншому банкові про виконану розрахункову операцію або про зміни щодо стану взаємних розрахунків. 2. Повідомлення про видачу фізичною або юридичною особою переказного квитка, векселя, наказу, тобто документа, за яким отримувач повинен сплатити встановлену суму у зазначений в авізо строк в обмін на виданий на нього документ.
АВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **авізува́ти.** // **авізо́вано**, *безос. присудк. сл.*
АВІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **авізува́ти.** ** **Авізува́ння документа́рного акредити́ва** – офіційне телеграфне або поштове повідомлення про відкриття документарного акредитива.
АВІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *фін.* Надсилати повідомлення контрагенту про виконання на його рахунку операції.
АВІРУЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Невірулентний, позбавлений вірулентності.
АВІРУЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Нездатність деяких штамів патогенних мікроорганізмів викликати захворювання.
АВІ́СТА, -и, *ж.*, *фін.* 1. Напис на платіжному документі про те, що оплату за цим документом належить здійснити негайно за його пред'явлення або після певного часу, що минув від дня його пред'явлення. 2. Вексель на пред'явника без зазначення терміну оплати.
АВІТАМІНО́З, -у, *ч.* Захворювання, зумовлене недостатністю або відсутністю того чи іншого вітаміну в їжі, яку споживає людина.
АВІТАМІНО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авітаміно́з.**
АВІТЕЛІНО́З, -у, *ч.* Захворювання жуйних тварин, спричинювані стрічковими глистами ряду авітелінів.
АВІФА́УНА, -и, *ж.* Сукупність видів птахів певної місцевості, середовища їхнього проживання або певного проміжку часу в історії Землі; орнітофауна.
АВІЦЕНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, кубічний півтораокисень талію.
АВЛАКОГЕ́Н, -у, *ч.*, *геол.* Внутрішньоплатформна лінійна рухома зона, обмежена розламами.
АВЛЕ́ТИКА, -и, *ж.* Мистецтво гри на авлосі.
АВЛОДІО́Н, -у, *ч.* Музичний інструмент, який поєднує звуки фортепіано, флейти і фляжолета.
АВЛО́ДІЯ, -ї, *ж.* Спів у супроводі авлоса.
А́ВЛОС, -а, *ч.* Давньогрецький музичний інструмент; різновид сопілки.
А́ВЛЯ, -і, *ж.* 1. У стародавніх римлян – подвір'я. 2. Актовий зал в університетах деяких країн.
АВОГАРДИ́Т, -у, *ч.* Дуже рідкісний безбарвний мінерал.
АВОКА́ДО, *невідм.*, *с.* 1. Вічнозелене дерево з сімейства лаврових з їстівними плодами. 2. Плід цього дерева.
АВОМЕ́ТР, -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **ампервольтомме́тр.**
АВО́СЬКА, -и, *ж.*, *розм.* Сітчата сумка для продуктів, дрібних речей; сітка.
АВРА́Л, -у, *ч.* 1. Спішна робота на судні, в якій бере участь весь особовий склад корабля. 2. *перен.*, *розм.* Виконувана всім колективом спішна робота.
АВРА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *неперех.*, *розм.* Брати участь в авралі; у терміновому порядку виконувати яку-небудь роботу.
АВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авра́л.**
АВРА́ЛЬНО, *присл.*, *розм.* Спішно, терміново.
АВРА́ЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Робота з частими, постійнимиavralами (*несхв.*).
АВРА́Н, -у, *ч.* Трав'яниста рослина родини ранникових, окремі види якої застосовують у народній медицині.
АВРИ́КУЛА, -и, *ж.* Вушна раковина, вушко, мочка.
АВРО́РА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – богиня ранкової зорі. 2. *перен.* Ранкова зоря.
АВРЕО́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Сяйво, німб довкола голови, з яким малювали святих. 2. Найвищий ступінь, вінець чого-небудь (слави, правди тощо).
АВРЕ́Т-БАЗА́Р, -а, *ч.*, *іст.* Ринок у Стамбулі, де продавали рабинь.
АВРУ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **авру́кати.**
АВРУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Воркувати, воркотіти.
АВРЯ́К, -а, *ч.*, *діал.* Баран-самець, якого залишають в отарі на розплід.
АВСКУЛЬТА́НТ, -а, *ч.* 1. Лікар, який проводить аускультацію (вислухування хворого). 2. У деяких західноєвропейських країнах – судовий урядовець, судовий практикант. 3. Кандидат на професора.
АВСТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Див. **аусте́рія.**
АВСТРАЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **австралі́йці** та Австралія.
АВСТРАЛІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **австралі́єць**, -і́йця, *ч.*; **австралі́йка**, -и, *ж.*). Корінне населення Австралії.
АВСТРАЛО́ЇДНИЙ, -а, -е: ** **Австрало́їдна ра́са** – екваторіальна раса; характеризується темною шкірою, широким носом, прогнатизмом, хвилястим волоссям, сильним ростом волосся на обличчі та тілі; поширена в Австалії, Південній Азії та Океанії.
АВСТРАЛОПІТЕ́К, -а, *ч.* Викопна людиноподібна мавпа, що жила на початку четвертинного періоду.
АВСТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Південний.
АВСТРІ́ЄЦЬ *див.* **австрі́йці.**
АВСТРІ́ЙКА *див.* **австрі́йці.**
АВСТРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **австрі́йці** та Австрія.
АВСТРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **австрі́єць**, -і́йця, *ч.*; **австрі́йка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Австрії.
АВСТРІЯ́К, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **австрі́єць.**
АВСТРІЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **австрі́йський.**
АВСТРІЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **австрі́йка.**
АВСТРОЛО́РП, -а, *ч.* Порода курей, виведених в Австралії.
АВСТРОМА́НТІЯ, -ї, *ж.* Стародавнє віщування майбутнього на основі спостережень за вітром.
АВСТРОРУСИ́НСТВО, -а, *с.* Сукупність поглядів, які відображали позитивне ставлення українського населення Галичини до Габсбурзького двору й австрійської державності загалом.
АВТАРКІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до автаркії.
АВТА́РКІЯ, -ї, *ж.* 1. Створення замкненого самодостатнього господарства в межах окремої країни або групи країн, спрямованого на максимальне обмеження імпорту. 2. Політичний режим (зазвичай деспотія), який забезпечує функціонування такого господарства.
АВТЕ́НТИКА, -и, *ж.*, *іст.* 1. Новели імператора Юстиніана та інші імператорські накази. 2. Оригінал актів.
АВТЕНТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Встановлення вірогідності інформації.
АВТЕНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Справжній, дійсний, правильний; такий, що ґрунтується на першоджерелі. ** **Автенти́чний када́нс** – завершення музичного твору або музичного речення. **Автенти́чний текст** – офіційний текст міжнародного акта, договору, що розглядається сторонами як достовірний.
АВТЕНТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **автенти́чний.** 2. Доказ походження. 3. Процедура перевірки вірогідності.
АВТО́, *невідм.*, *с.*, *розм.* Те саме, що **автомобі́ль.**
А́ВТО[1]... Перша частина складних слів, що відповідає: 1) слову **автомобі́льний**, напр.: автовокзал, автопарк, автоперегони і т. ін.; 2) слову **автомобі́ль**, напр.: автобензовоз і т. ін.
А́ВТО[2]... Перша частина складних слів, що відповідає слову **автомати́чний** (у 1 знач.), напр.: автозварювання, автовага і т. ін.
А́ВТО[3]... Перша частина складних слів, що відповідає слову **самохі́дний**, напр.: автовагон, автоплуг і т. ін.
А́ВТО[4]... Перша частина складних слів, що відповідає словам **свій, вла́сний** або основі **са́мо**, напр.: автогравюра, автогіпноз і т. ін.
АВТОАМА́ТОР, -а, *ч.* Непрофесійний водій автомобіля, який має посвідчення на право його водіння.
АВТОАНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Прилад, що його використовують для автоматизації досліджень у різних галузях науки та техніки. ** **Морфологі́чний автоаналіза́тор** – прилад, що його використовують в гематологічних дослідженнях як автоматичний лічильник клітин крові.
АВТОБА́ЗА, -и, *ж.* Транспортне підприємство для організації перевезень на автомобілях; також місце стоянки й ремонту автомобілів.
АВТОБА́Н, -а, *ч.* Широка магістраль, призначена для швидкісного руху автомобілів.
АВТОБЕНЗОВО́З, -у, *ч.* Автомобіль з цистерною для перевезення бензину.
АВТОБЕНЗОЦИСТЕ́РНА, -и, *ж.* Те саме, що **автобензово́з.**
АВТОБЕТОНОМІША́ЛКА, -и, *ж.* Автомобіль, оснащений бетономішалкою.
АВТОБІО́ГРАФ, -а, *ч.* Автор автобіографії.
АВТОБІОГРАФІ́ЗМ, -а, *ч.* Ототожнення письменником героя свого твору, його долі з власною особистістю та біографією.
АВТОБІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із чим-небудь життям.
АВТОБІОГРАФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **автобіографі́чний.**
АВТОБІОГРАФІ́ЧНО-МЕМУА́РНИЙ, -а, -е. Присвячений спогадам із власного життєпису.
АВТОБІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Опис свого життя.
АВТОБЛОКІРА́ТОР, -а, *ч.* Автоматичний пристрій, який забезпечує зупинку роботи машини.
АВТОБЛОКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автоблокува́ння.**
АВТОБЛОКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Система автоматичної сигналізації для регулювання руху поїздів. 2. Сукупність автоматичних пристроїв, які забезпечують зупинку роботи машини, апарата, приладу в разі якої-небудь помилки або аварії.
АВТОБЛОКУВА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **автоблокіра́тор.**
АВТОБРОНЕТА́НКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **бронета́нковий.**
АВТОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **автомобілебудівни́й.**
АВТОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто будує автомобілі, виготовляє для них деталі.
АВТОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **автомобілебудува́ння.**
АВТО́БУС, -а, *ч.* Багатомісний автомобіль для перевезення пасажирів.
АВТО́БУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авто́бус.** // Який здійснюється автобусами. *Автобусний рух.* // Який виробляє автобуси. *Автобусний завод.*
АВТОВАКЦИ́НА, -и, *ж.* Лікувальна бактеріальна вакцина, виготовлена з мікробів, виділених з організму того хворого, для лікування якого цю вакцину застосовують.
АВТОВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Такий, що використовуєть-

ся для навантажування, розвантажування та переміщення вантажів машиною.

АВТОВАНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Машина для навантажування, розвантажування і переміщення вантажів, установлена на автомобільному ходу.

АВТОВИ́КЛИК, -у, *ч.*, *спец.* 1. У системах обробки інформації – виклик супервізором потрібного об'єкта програми. 2. У комп'ютерних мережах – виклик, за якого елементи сигналу виклику послідовно вводяться до мережі передачі даних.

АВТОВИКЛИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до автовиклику.

АВТОВИРІ́ВНЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Вирівнювання рядків програми за допомогою інструментальних засобів.

АВТОВИ́ШКА, -и, *ж.* Автомобіль із піднімальним майданчиком для ведення робіт на висоті.

АВТОВІДПОВІДА́Ч, -а́, *ч.* 1. Пристрій для автоматичної передачі телефоном інформації, попередньо записаної на магнітну стрічку. 2. *спец.* Пристрій, який автоматично відповідає на запит системи.

АВТОВІЗО́К, -зка́, *ч.* Самохідний візок для перевезення вантажів на невеликі відстані.

АВТОВЛА́СНИК, -а, *ч.* Власник автомобіля.

АВТОВОДІ́Й, -я́, *ч.* Водій автомобіля.

АВТОВОДОВО́З, -а, *ч.* Автомобіль із цистерною для води.

АВТОВОДОЦИСТЕ́РНА, -и, *ж.* Автомобіль-вантажівка, обладнана цистерною для перевезення води.

АВТОВО́З, -а, *ч.* Спеціальний автомобіль або судно, обладнані для перевезення автомобілів.

АВТОВОКЗА́Л, -у, *ч.* Комплекс споруд для обслуговування пасажирів міжміських і приміських автобусних сполучень та технічного обслуговування автобусів.

АВТОГАЛЬМО́, -а́, *с.* Гальмо, яке діє автоматично.

АВТОГАЛЬМОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до автогальма.

АВТОГА́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Самозапилення та самозапліднення у вищих рослин. 2. Самозапліднення деяких одноклітинних організмів.

АВТОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до автогамії.

АВТОГЕМОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Самочинне виливання крові всередину чи назовні організму.

АВТОГЕМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Див. **аутогемотерапія**.

АВТОГЕ́Н, -у, *ч.*, *тех.* 1. Автогенне різання й зварювання металів. 2. Газозварювальний пристрій.

АВТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Вчення, за яким історичний розвиток організмів відбувається нібито незалежно від умов існування, лише під впливом особливих внутрішніх сил або тенденцій організму до вдосконалення.

АВТОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Генератор з самозбудженням; застосовується в радіопристроях.

АВТОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автогенера́тор**.

АВТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який відбувається під впливом дуже високої температури без обробки знаряддями. *Автогенне зварювання.* // Признач. для різання або зварювання металів. *Автогенний апарат.* ** **Автоге́нне тренува́ння** – система прийомів свідомої психологічної саморегуляції людини.

АВТОГЕ́ННИК, -а, *ч.* Фахівець з автогенного різання і зварювання металів.

АВТОГІДРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Самочинне розкладання хімічних сполук водою без впливу зовнішніх чинників.

АВТОГІПНО́З, -у, *ч.* Самонавіювання.

АВТОГІСТОРАДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод реєстрації радіоактивного розпаду в тканинних, клітинних структурах фотографічним способом.

АВТОГНО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Самопізнання, вивчення себе самого, власного внутрішнього світу.

АВТОГОДІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Спеціальне обладнання з автоматичним подаванням корму для годівлі худоби.

АВТОГО́Л, -а, *ч.* Гол, що його футболіст забив у власні ворота.

АВТОГО́НІЯ, -ї, *ж.* Теорія виникнення життя з неорганічної матерії.

АВТОГО́НЩИК, -а, *ч.* Учасник автоперегонів.

АВТОГОСПОДА́РСТВО, -а, *с.* Автомобільно-транспортне підприємство – автобаза, автоколона, автокомбінат, автопарк, автогараж тощо, які виконують перевезення вантажів і людей, забезпечують зберігання, техобслуговування транспортних засобів, постачання їх потрібними матеріалами і запасними частинами.

АВТОГРАВЮ́РА, -и, *ж.* Гравюра, виконана самим художником (на відміну від репродукційної гравюри).

АВТОГРА́Д, -а, *ч.* Місто, що виникло на базі великого автомобілебудівного заводу.

АВТО́ГРАФ, -а, *ч.* 1. Текст, власноручно написаний автором. 2. Власноручний підпис, напис на книзі, фотографії і т. ін. 3. *перен.* Про результат, слід, виражене яким-небудь чином свідчення перебування, діяльності і т. ін. кого-, чого-небудь.

АВТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авто́граф**.

АВТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Точне відтворення почерку або зображення, зробленого від руки. 2. Спосіб виготовлення літографської друкарської форми, за яким малюнок, виконаний автором-художником на перебивному автографському папері тушшю або олівцем, переносять на літографський камінь або цинкову пластинку.

АВТО́ГРАФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авто́граф**.

АВТОГРЕ́ЙДЕР, -а, *ч.* Самохідний грейдер.

АВТОГУЖОВИ́Й, -а́, -е́. Який здійснюється автомобілями, підводами і т. ін. // Який складається з автомобілів, підвод і т. ін. *Автогужовий транспорт.* // Признач. для їзди автомобілями, підводами і т. ін. *Автогужовий шлях.*

АВТОГУ́МА, -и, *ж.* Вироби (колеса і т. ін.) з гуми для автомобілів.

АВТОГУРТО́К, -тка́, *ч.* Гурток (у 2 знач.) автолюбителів.

АВТОДАФЕ́ *див.* **аутодафе́**.

АВТОДЕГАЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пересувний і призначений для дегазації ** **Автодегазаці́йна ста́нція** – пересувна установка для обробки гарячим повітрям у польових умовах обмундирування, індивідуальних засобів захисту з метою дезінфекції, дезінсекції.

АВТОДИДА́КТ, -а, *ч.* Самоук.

АВТОДИЗА́ЙН, -у, *ч.* Дизайн автомобілів.

АВТОДИЗА́ЙНЕР, -а, *ч.* Фахівець з автомобільного дизайну.

АВТОДИ́Н, -а, *ч.* 1. Радіоприймач із позитивним оберненим зв'язком. 2. Електромашинний підсилювач – керований одноякірний перетворювач потужності.

АВТОДИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до автодину.

АВТОДИСПЕ́ТЧЕР, -а, *ч.* Комплексна система, що забезпечує автоматизацію процесу управління на основі оптимальних режимів роботи керованого об'єкта. // Автоматична система, яка забезпечує управління на транспорті, на енергетичних та інших підприємствах.

АВТОДИСПЕТЧЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Автоматизація процесу керування із врахуванням найвигідніших (найоптимальніших) режимів роботи керованого об'єкта.

АВТОДИСПЕ́ТЧЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до автодиспетчера.

АВТОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **самодіагно́стика**. 2. *спец.* Автоматична діагностика системи.

АВТОДОЗИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для автоматичного відмірювання певної кількості рідкої або сипкої речовини.

АВТОДОЇ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до автодоїння.

АВТОДОЇ́ННЯ, -я, *с.* Автоматизоване доїння худоби.

АВТОДОРО́ЖНІЙ, -я, -е. Стос. до будівництва автомобілів і автомобільних доріг, їх експлуатації, обслуговування та ремонту. *Автодорожній інститут.*

АВТОДРАБИ́НА, -и, *ж.* Драбина, змонтована на автомобільній платформі.

АВТОДРЕЗИ́НА, -и, *ж.* Дрезина з двигуном внутрішнього згоряння.

АВТОДРО́М, -у, *ч.* Спеціально обладнана ділянка для випробування автомобілів, а також для автомобільних змагань.

АВТОЕКСПРЕ́С, -а, *ч.* Швидкісний маршрутний автобус із мінімальною кількістю зупинок чи без них.

АВТОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е: ** **Автоелектро́нна емі́сія**, *фіз.* – випускання електронів провідними твердими та рідкими тілами під дією зовнішнього електричного поля досить високої напруженості. **Автоелектро́нний мікроско́п** – те саме, що **електро́нний мікроско́п**.

АВТОЕМА́ЛЬ, -і, *ч.* Фарба для покриття автомобілів без подальшої термообробки.

АВТОЕРОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Термін психоаналізу, що означає самозадоволення без стороннього об'єкта через власне тіло чи психічні особливості.

АВТОЕТНО́НІМ, -а, *ч.* Самоназва етнічної групи людей.

АВТОЖИ́Р, -у, *ч.* Гвинтокрилий літальний апарат, у якого підйомна сила утворюється несучим гвинтом, а поступальний рух, як у літака, – тягнучим гвинтом.

АВТОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод, що виготовляє автомобілі та їх частини.

АВТОЗАВОДСЬКИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **автозаво́д**. // Вигот. на автозаводі.

АВТОЗАПРА́ВКА, -и, *ж.* Заправка самохідних машин пальним, мастилом за допомогою автозаправників.

АВТОЗАПРА́ВНИК, -а, *ч.* Автомобіль для заправки самохідних машин пальним, мастилом і т. ін.

АВТОЗАПЧАСТИ́НИ, -ти́н, *мн.* Запасні частини для автомобілів.

АВТОЗАХО́ПЛЮВАЧ, -а, *ч.* Направляюча частина автозчеплення у залізничних вагонах, автопричепах, космічних модулях та ін.

АВТОЗЧЕ́П, -у, *ч.* Те саме, що **автозче́плення**.

АВТОЗЧЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Пристрій для автоматичного зчеплення вагонів і локомотивів.

АВТОЗЧЕ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Автоматичне з'єднання залізничних вагонів, автомобільних причепів, космічних модулів та ін. у поїзди та потяги.

АВТОІМУНІТЕ́Т, -у, *ч.* Здатність імунної системи розпізнавати й атакувати клітини власного організму.

АВТОІМУ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до автоімунітету.

АВТОІНВА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Самозараження збудниками інвазійних хвороб.

АВТОІНОКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Самощеплення.

АВТОІНСПЕ́КТОР, -а, *ч.* Працівник, що здійснює нагляд за правильністю автомобільного руху. *Громадський автоінспектор.*

АВТОІНСПЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Нагляд за правильністю автомобільного руху. // Державна установа, що здійснює цей нагляд.

АВТОІНТЕРВ'Ю́, *невідм.*, *с.* Літературний жанр, який є короткою розповіддю про самого себе.

АВТОІНТОКСИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Отруєння організму шкідливими речовинами, що утворилися в ньому; самоотруєння.

АВТОІНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Самозараження організму мікробами, які збереглися в ньому після попередньої хвороби.

АВТОІНФОРМА́ТОР, -а, *ч.* Автоматичний пристрій, що забезпечує одержання необхідних довідок по телефону.

АВТОІОНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для здійснення автоіонізації.

АВТОІОНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до автоіонізації.

АВТОІОНІЗА́ЦІЯ, -ї, ж. Процес іонізації атомів і молекул газу в сильних електромагнітних полях.

АВТОІО́ННИЙ, -а, -е: ** **Автоіо́нний мікроско́п** – те саме, що **іонний прое́ктор**.

АВТОІРО́НІЯ, -ї, *ж.* Іронія стосовно самого себе (зазвичай у автора літературного твору).

АВТОЙОНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Те саме, що **автоіоніза́тор**.

АВТОЙОНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **автоіонізаці́йний**.

АВТОЙОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **автоіоніза́ція**.

АВТОЙО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **автоіо́нний**.

АВТОКАМПІГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження зорових і окорухових функцій.

АВТОКА́Р, -а, *ч.* Те саме, що **автовізо́к**.

АВТОКА́РА, -и, *ж.* Те саме, що **автока́р**.

АВТОКАРАВА́Н, -а, *ч.* Про колону автомобілів.

АВТОКАРИКАТУ́РА, -и, *ж.* Гострокомічне зображення автором самого себе.

АВТОКАСКАДЕ́Р, -а, *ч.* Каскадер, який спеціалізується на автомобільних трюках.

АВТОКАТА́ЛІЗ, -у, *ч.* Явище самоприскорення перебігу хімічних реакцій за участю каталізаторів – продуктів цих же реакцій.

АВТОКАТАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Один із продуктів автокаталітичної реакції, який, утворюючись, пришвидшує її перебіг.

АВТОКАТАЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до автокаталізу і автокаталізатора.

АВТОКАТАСТРО́ФА, -и, *ж.* Серйозна автотранспортна аварія.

АВТОКЕ́МПІНГ, -у, *ч.* Те саме, що **ке́мпінг**.

АВТОКЕФА́ЛІЯ, -ї *і* **АВТОКЕФА́ЛЬНІСТЬ**, -ності, *ж.* Повне самоврядування церкви, її незалежність від інших єдиновірних церков.

АВТОКЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Самоврядний. ** **Автокефа́льна це́рква** – православна церква, яка має цілковиту самостійність у розв'язанні організаційних і культових питань.

АВТОКЕФА́ЛЬНІСТЬ *див.* **автокефа́лія**.

АВТОКІНОПЕРЕСУ́ВКА, -и, *ж.* Комплект для показу кінофільмів (кінопроектор, екран та електрогенератор) у віддалених населених пунктах.

АВТОКЛА́В, -а, *ч.* 1. *тех.* Товстостінна металева герметично закрита посудина для здійснення фізичних і хімічних процесів за підвищеного тиску та різних температур. 2. *біол.*, *мед.*, вет. Апарат для стерилізації парою під тиском інструментів, перев'язочних матеріалів тощо.

АВТОКЛА́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автокла́в**.

АВТОКЛІ́ТИКИ, -ів, *мн.* Клас висловлювань для реалізації вербальної дії.

АВТОКЛУ́Б, -у, *ч.* Громадський заклад, що об'єднує спортсменів і любителів автомобільного спорту.

АВТОКОАГУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до автокоагуляції.

АВТОКОАГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Самочинна коагуляція колоїдних розчинів.

АВТОКО́Д, -у, *ч.* Мова програмування, орієнтована на конкретну обчислювальну машину.

АВТОКО́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **автоко́д**.

АВТОКОЛИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до автоколивання.

АВТОКОЛИВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Коливання системи, які виникають внаслідок самозбудження.

АВТОКОЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до автоколивання. // Який піддається автоколиванню.

АВТОКОЛІМА́ТОР, -а, *ч.* Оптичний прилад для точних кутових вимірювань.

АВТОКОЛІМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до автоколімації.

АВТОКОЛІМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поширення світлових променів у певному напрямі.

АВТОКОЛО́НА, -и, *ж.* Колона автомобілів для перевезення вантажів і т. ін.

АВТОКОМБІНА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **автогоспода́рство**.

АВТОКОМЕНТА́Р, -я́, *ч.* Коментар до тексту, зроблений автором цього тексту.

АВТОКОНСЕРВА́НТ, -у, *ч.* Хімічний засіб для запобігання корозії деталей автомобіля.

АВТОКОНСТРУ́КТОР, -а, *ч.* Конструктор автомобілів.

АВТОКОНТЕ́ЙНЕР, -а, *ч.* Контейнер, пристосований для встановлення його на вантажному автомобілі.

АВТОКОНТО́РА, -и, *ж.* Невелике автопідприємство.

АВТОКОНТРО́ЛЬ, -ю, *ч.* Те саме, що **самоконтро́ль**.

АВТОКО́РД, -у, *ч.* Зсукані нитки або дротяний каркас для армування гумової суміші автопокришок, аби надати останнім підвищеної механічної тривкості та зносостійкості.

АВТОКОРЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Автоматична корекція помилок.

АВТОКОРЕЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до автокореляції.

АВТОКОРЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* У тестуванні – кореляція між значеннями, одержаними при двох застосуваннях тесту або між двома формами тесту.

АВТОКОСМЕ́ТИКА, -и, *ж.* Набір препаратів, призначених для догляду за автомобілем.

АВТОКРАМНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Критий вантажний автомобіль, водій якого розвозить товар і торгує ним у місцях, що не мають постійної торгової мережі.

АВТОКРА́Н, -а, *ч.* Підйомний кран на автомобільному ходу.

АВТОКРАНІВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, що працює на автокрані; водій автокрана.

АВТОКРА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **автокра́н**.

АВТОКРА́Т, -а, *ч.* Особа з необмеженою верховною владою; самодержець.

АВТОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автокра́тія**.

АВТОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Форма правління, за якої одній особі належить необмежена верховна влада; абсолютизм.

АВТОКРА́ТОР, -а, *ч.* Частина титулу візантійського імператора.

АВТОКРО́С, -у, *ч.* Автоперегони з перешкодами пересіченою місцевістю.

АВТОКУ́ХНЯ, -і, *ж.* Автомобіль, пристосований для

готування і перевезення гарячої їжі для тих, хто знаходиться, працює далеко від населених пунктів.

АВТО́Л, -у, *ч.* Мастило для автомобільних і тракторних двигунів (продукт переробки нафти).

АВТОЛАБОРАТО́РІЯ, -ї, *ж.* Автомобіль, у кузові якого розміщено обладнання, необхідне для проведення лабораторних досліджень у польових умовах.

АВТОЛА́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **автокрамни́ця**.

АВТОЛА́К, -у, *ч.* Лак, що використовується для покриття фарбованих поверхонь автомобілів.

АВТОЛЕБІ́ДКА, -и, *ж.* Лебідка з механічним або електричним приводом, що встановлюється над переднім бампером вантажного або легкового автомобіля – "позадорожника".

АВТОЛЕТЮ́ЧКА, -и, *ж.* Автомобіль, обладнаний усім необхідним для термінового ремонту самохідного транспорту на місці.

АВТО́ЛІЗ, -у, *ч.* Самоперетравлювання, розпад клітин і тканин організму під дією гідролітичних ферментів.

АВТОЛІЗИ́НИ, -ів, *мн.* Див. **аутолізи́ни**.

АВТОЛІ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Самоперетравлювання тканин мікроорганізмів, рослин, тварин та людини.

АВТОЛІСОВО́З, -а, *ч.* Автомобіль-вантажівка для перевезення пиломатеріалів, укладених пакетами.

АВТОЛІ́Т, -а, *ч.* Спосіб фарбування стін за допомогою полум'я ацетиленового або плазменого пальника, що утворює склоподібну плівку; саме покриття у вигляді такої плівки.

АВТОЛІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Літографія з малюнка, виконаного на камені або офсетному цинку самим автором малюнка.

АВТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до автології.

АВТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вживання слів у їх прямому значенні на відміну від переносного.

АВТОЛОКАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.*: ** **Автолокаліза́ція квазічасти́нок у тверди́х ті́лах** – виникнення сильної деформації кристалічної решітки навколо квазічастинки.

АВТОЛЮБИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Непрофесійний водій автомобіля, що має посвідчення на право його водіння.

АВТОМАГАЗИ́Н, -а, *ч.* 1. Те саме, що **автокрамни́ця**. 2. Магазин продажу легкових автомобілів і запасних частин до них.

АВТОМАГІСТРА́ЛЬ, -і, *ж.* Дорога для масового швидкісного автомобільного руху.

АВТОМАГНІТО́ЛА, -и, *ж.* Магнітола, призначена для розміщення в автомобілі.

АВТОМА́КС, -а, *ч.* Ручний апарат для розпилювання рідин стисненим повітрям; застосовується для дезінфекції і дезінсекції.

АВТОМАНДРІВНИ́К, -а́, *ч.* Людина, що здійснює поїздку, подорож на автомобілі; автотурист.

АВТОМАРАФО́Н, -у, *ч.* Автоперегони на довгій дистанції; подорож, поїздка на автомобілі на велику відстань.

АВТОМАРШРУ́Т, -у, *ч.* Маршрут пасажирського автобуса.

АВТОМАСАЖЕ́Р, -а, *ч.* Електричний прилад для самостійного масажу.

АВТОМА́Т, -а, *ч.* 1. Апарат (машина, прилад), що виконує роботу за допомогою особливого механізму без участі людини. 2. Ручна автоматична скорострільна зброя. 3. *розм.* Кабіна, будка, у якій знаходиться телефон-автомат.

АВТОМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **автоматизува́ти** і **автоматизува́тися** 1. ** **Автоматиза́ція виробни́цтва** – вищий рівень розвитку машинної техніки, коли регулювання і управління виробничими процесами здійснюються без безпосередньої участі людини, а лише під її контролем. **Автоматиза́ція програмува́ння**, *спец.* – розділ програмування, що займається розробкою методів автоматизованого складання програм та розв'язання задач на ЕОМ. **Автоматиза́ція чита́ння**, *спец.* – застосування технічних засобів для автоматичного зчитування текстів і зображень. **Ко́мплексна автоматиза́ція** – вид автоматизації, коли технологічний об'єкт функціонує як єдиний взаємозв'язаний автоматизований комплекс під керуванням автоматизованої системи.

АВТОМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Механічність, мимовільність дій, рухів. ** **Амбулато́рний автомати́зм** – затьмарення свідомості, яке проявляється тривалим мимовільним блуканням з упорядкованою поведінкою, виконанням складних дій і наступною амнезією. **Психі́чний автомати́зм** – психопатологічний стан, у якому хворий відчуває власні психічні процеси як нав'язані ззовні.

АВТОМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **автоматизува́ти**. // **автоматизо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *прикм.* Який виконує виробничі процеси за допомогою автоматичних приладів, машин. // Який здійснюється автоматично. ** **Автоматизо́вана систе́ма** – сукупність керованого об'єкта і автоматичних керуючих пристроїв. **Автоматизо́вана систе́ма управлі́ння** – система автоматичної обробки інформації за активної участі людини в процесі управління. **Автоматизо́вані ді́ї** – складні рухові дії та інші акти, що протікають без контролю свідомості. 3. *прикм.* Який став автоматичним (у 2 знач.), машинальним.

АВТОМАТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **автоматизо́ваний** 2, 3.

АВТОМАТИЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна автоматизувати.

АВТОМАТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **автоматизува́ти** і **автоматизува́тися**.

АВТОМАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Застосовувати в роботі автоматичні прилади, машини. 2. Робити автоматичним (у 2 знач.), машинальним.

АВТОМАТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється. 1. *недок. і док.* Ставати автоматичним. 2. *недок.* Пас. до **автоматизува́ти** 1.

АВТОМА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Галузь науки й техніки, що розробляє методи й технічні засоби автоматизації виробничих процесів. 2. Сукупність механізмів, приладів, що діють автоматично.

АВТОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який діє механічно; самодіючий. // Який здійснюється механічно. 2. *перен.* Який відбувається незалежно від волі, несвідомо; машинальний. ** **Автомати́чна збро́я** – вогнепальна зброя, в якій перезаряджування й проведення чергового пострілу здійснюються автоматично. **Автомати́чна лі́нія** – лінія машин, які, маючи спільні пристрої керування, автоматично виконують всі або частину операцій. **Автомати́чна систе́ма** – сукупність керованого об'єкта й автономних вимірювальних і керуючих пристроїв. **Автомати́чні стабіліза́тори** – заздалегідь передбачені органами управління державою економічні механізми, які автоматично послаблюють вплив коливань попиту, економічної активності.

АВТОМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **автомати́чний** 2.

АВТОМАТИ́ЧНО. Присл. до **автомати́чний**.

АВТОМА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автома́т**.

АВТОМА́ТНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто обслуговує автомат (у 1 знач.). 2. Боєць, озброєний автоматом (у 2 знач.).

АВТОМА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **автома́тник**.

АВТОМАТО́ГРАФ, -а, *ч.* Будь-який пристрій для вимірювання та реєстрації мимовільних рухів.

АВТОМА́Т-ПАКУВА́ЛЬНИК, автома́та-пакува́льника, *ч.* Автоматичний пристрій, призначений для пакування чого-небудь.

АВТОМА́ХІЯ, -ї, *ж.* Суперечність, неузгодженість із самим собою.

АВТОМАШИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **амтомобі́ль**.

АВТОМАШИНІ́СТ, -а, *ч.* Комп'ютерний пристрій для керування рухом локомотива.

АВТОМЕДО́Н, -а, *ч.* 1. *іст.* Зброєносець і візничий давньогрецького Ахіллеса. 2. *перен.* Синонім доброго візничого.

АВТОМЕТАМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Перетворення магматичної гірської породи під впливом розчинів та летких речовин.

АВТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Наукова дисципліна, що вивчає теоретичні основи проектування автоматичних вимірювальних приладів та інформаційних систем, а також приладів, які контролюють їхні дії.

АВТОМЕХА́НІК, -а, *ч.* Механік, що займається ремонтом автомобілів, мотоциклів тощо.

АВТОМЕХАНОХО́РІЯ, -ї, *ж.* Спосіб поширення насіння самою рослиною.

АВТОМІ́КСИС, -у, *ч.* Злиття статевих клітин, що належать одній особині.

АВТОМІСТЕ́ЧКО, -чка, *с.* 1. Територія з комплексом споруд, обладнання для обслуговування автомобілів і їх водіїв. 2. Навчально-тренувальний комплекс для навчання водінню автомобілів, мотоциклів, вивчення правил дорожнього і вуличного руху.

АВТОМОБІЛЕБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до автомобілебудування.

АВТОМОБІЛЕБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **автобудівни́к**.

АВТОМОБІЛЕБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості, що виробляє автомобілі.

АВТОМОБІЛЕВО́З, -а, *ч.* Судно, баржа, залізнична платформа або автотрейлер, призначені для перевезення автомобілів.

АВТОМОБІЛЕПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* 1. Механічний або гідравлічний пристрій (домкрат) для підіймання автомобілів на висоту, необхідну для ремонту на станціях технічного обслуговування або в ремонтних майстернях. 2. Те саме, що **автомобілерозванта́жувач**.

АВТОМОБІЛЕПІДІ́ЙМНИК, -а, *ч.* Те саме, що **автомобілепідійма́ч**.

АВТОМОБІЛЕРОЗВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для вивантаження сипучих вантажів із кузова бортового автомобіля, що приводиться в похиле положення.

АВТОМОБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Широке застосування автомобілів.

АВТОМОБІЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Автомобільна справа; автомобільний спорт.

АВТОМОБІЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається автомобілізмом.

АВТОМОБІЛІ́СТКА, -и. Жін. до **автомобілі́ст**.

АВТОМОБІ́ЛЬ, -я, *ч.* Самохідна машина з двигуном внутрішнього згоряння для перевезення пасажирів і вантажів безрейковими дорогами.

АВТОМОБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автомобі́ль**. // Признач. для автомобілів. *Автомобільні шляхи.* // Який виробляє або лагодить автомобілі. *Автомобільна промисловість.* // Який здійснюється за допомогою автомобілів. *Автомобільні перевезення.*

АВТОМОБІ́ЛЬ-ТЯГА́Ч, автомобіля-тягача́, *ч.* Автомобіль, який за своєю конструкцією призначений суто для буксирування транспортних засобів.

АВТОМОБІ́ЛЬ-ЦИСТЕ́РНА, автомобіля-цистерни, *ч.* Автомобіль, пристосований для перевезення рідких речовин (води, молока та ін.).

АВТОМОДЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Конструювання і виготовлення моделей автомобілів у технічних і спортивних цілях.

АВТОМОДЕЛІ́СТ, -а, *ч.* Конструктор і випробувач моделей автомобілів; спортсмен, що займається автомодельним спортом.

АВТОМОДЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Відтворення автомобіля у зменшеному вигляді.

АВТОМОДЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до автомоделі та автомоделізму. ** **Автомоде́льна течі́я**, *фіз.* – течія рідини (газу), яка залишається механічно подібною сама собі, при зміні одного або декількох параметрів, що визначають цю течію.

АВТОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **ізоморфі́зм**.

АВТОМО́РФНИЙ, -а, -е: ** **Автомо́рфні фу́нкції**, *мат.* – однозначні аналітичні функції, що не змінюються при деякій групі дробово-лінійних перетворень аргумента.

АВТОМОТО... Перша складова частина складних слів, що відповідає за значенням слову **автомобі́льно-мотоцикле́тний** (стос. до автомобіля і мотоцикла). *Автомотоклуб.*

АВТОМОТОАМА́ТОР, -а, *ч.* Автомобіліст- або мотоцикліст-любитель.

АВТОМОТОДРО́М, -у, *ч.* Ділянка, підготовлена та обладнана для змагань і випробувань автомобілів і мотоциклів.

АВТОМОТОКЛУ́Б, -у, *ч.* Громадський заклад, що об'єднує спортсменів і любителів автомобільного й мотоциклетного спорту.

АВТОМОТОЛЮБИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Непрофесійний водій автомобіля або мотоцикла, моторолера, що має посвідчення на право їх водіння.

АВТОМОТО́Р, -а, *ч.* Двигун автомобіля.

АВТОМОТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автомото́р**.

АВТОМОТОСПО́РТ, -у, *ч.* Вид технічного спорту, змагання в їзді на автомобілях або дорожніх і спортивних мотоциклах спеціальними трасами, дорогами і поза дорогами.

АВТОМОТОСПОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автомотоспо́рт**.

АВТОМОТОТРА́НСПОРТ, -у, *ч.* Автомобільний і мотоциклетний транспорт.

АВТОМОТОТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автомототра́нспорт**.

АВТОМОТОТРА́СА, -и, *ж.* Траса для автомобілів та мотоциклів.

АВТОМОТОТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Поїздки, подорожі на автомобілях, мотоциклах в організованому порядку як вид туризму.

АВТОМОТОТУРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автомототури́зм**.

АВТОМОТРИ́СА, -и, *ж.* Самохідний залізничний (пасажирський або службовий) вагон із двигуном внутрішнього згоряння.

АВТОМУТАГЕ́Н, -у, *ч.*, *біол.* Хімічна сполука, яка виникає в клітинах у перебігові їхньої життєдіяльності і спричинює спадкові зміни – мутації.

АВТОМУТАГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **автомутаге́н**.

АВТОНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **автованта́жник**.

АВТОНАВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.*, *військ.* Автоматичне наведення на ціль.

АВТОНАПУВА́ЛКА, -и, *ж.* Спеціальне обладнання для напування худоби з автоматичним подаванням води.

АВТОНАПУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **автонапува́лка**.

АВТОНАПУВА́ННЯ, -я, *с.* Напування худоби з автонапувалок.

АВТО́НІМ, -а, *ч.* 1. Ім'я, символ або знак, що їх використовують для позначення самих себе. 2. Справжнє ім'я автора твору, на відміну від псевдоніма.

АВТОНОМІ́ЗМ, -у, *ч.* Прагнення до незалежності, самоврядування.

АВТОНОМІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник автономії (у 1 знач.).

АВТОНОМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **автономі́ст**.

АВТОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до автономізму.

АВТОНО́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Самоврядування певної частини держави. 2. Право установи, підприємства, організації самостійно розв'язувати певні питання. ** **Автоно́мія во́лі**: у міжнародному приватному праві – інститут, згідно з яким сторони в угоді можуть самі вибирати те право, яке буде регулювати їх відносини.

АВТОНО́МКА, -и, *ж.*, *розм.* Автономне (безупинне, без поповнення запасів) плавання корабля.

АВТОНО́МНИЙ, -а, -е. 1. Який користується автономією, який має автономію (у 1 знач.); самоврядний. 2. Самостійний, незалежний у розв'язанні певних питань. // Який ведеться, здійснюється окремо, незалежно від чого-небудь. ** **Автоно́мні капіталовкла́дення** – частина загальних капіталовкладень, яка визначається макроекономічними чинниками.

АВТОНО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **автоно́мний**.

АВТОНО́МНО. Присл. до **автоно́мний**.

АВТОНУМЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Розподілення документа на сторінки з їх автоматичним нумеруванням програмами обробки текстів.

АВТООБ'Є́ДНАННЯ, -я, *с.* Комплекс автопідприємств, заводів із виробництва автомобілів.

АВТООБСЛУГОВУВА́ННЯ, -я, *с.* Технічне обслуговування автомобілів.

АВТООКСИДАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до автооксидації.

АВТООКСИДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Самочинне окиснення речовин за невисокої температури без впливу каталізатора.

АВТООПЕРА́ТОР, -а, *ч.* Автоматичний пристрій, що замінює ручну працю робітника-оператора в ряді виробництв.

АВТООПЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автоопера́тор**.

АВТОПАВІЛЬЙО́Н, -у, *ч.* Пасажирський павільйон на зупинкових пунктах автобусних ліній.

АВТОПАНСІОНА́Т, -а, *ч.* Пансіонат для автомототуристів.

АВТОПА́РК, -у, *ч.* 1. Автотранспортне підприємство, яке здійснює автомобільні перевезення, а також збереження, технічне обслуговування і ремонт рухомого складу. 2. Спеціально обладнане місце зберігання (стоянки), технічного обслуговування і ремонту автомобільної техніки. 3. Наявний склад автомобілів, причепів і напівпричепів як діючих, так і тих, що перебувають у ремонті та резерві.

АВТОПАСАЖИ́Р, -а, *ч.* Пасажир автомобільного транспорту.

АВТОПАСАЖИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Призначений для перевезення автомобілів та їх власників.

АВТОПАТРУ́ЛЬ, -я́, *ч.* 1. Автомобіль, що несе патрульну службу. 2. Патрулювання, що його здійснюють такі автомобілі.

АВТОПЕПСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Самоперетравлювання.

АВТОПЕРЕГО́НИ, -нів, *мн.* Спортивні гонки на автомобілях; авторалі.

АВТОПЕРЕ́КЛАД, -у, *ч.* Авторський переклад (у 1 знач.).

АВТОПЕРЕСУ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Автопересувна ремонтна майстерня, лабораторія і т. ін. (майстерня, лабораторія і т. ін., розміщена в автомобілі).

АВТОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **автомобілепідійма́ч**.

АВТОПІДЙО́МНИК, -а, *ч.* Те саме, що **автомобілепідйо́мник**.

АВТОПІДПРИЄ́МСТВО, -а, *с.* Велике автомобільне підприємство, що здійснює перевезення вантажів або пасажирів.

АВТОПІЛО́Т, -а, *ч.* Пристрій для автоматичного керування літаком.

АВТОПІЛОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Керування літаком за допомогою автопілота.

АВТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пересадження хворому його власної тканини для відновлення цілісності, форми та функції органа.

АВТОПЛАТФО́РМА, -и, *ж.* Причіп до автомобіля для перевезення важких неподільних вантажів.

АВТОПНЕВМАТО́ЛІЗ, -у, *ч.* Утворення під час кристалізації магматичної породи нових мінералів, що формуються внаслідок дії летких частин магми на мінерали цієї породи, які виділилися раніше.

АВТОПО́ЇЗД, -а, *ч.* Автомобіль або тягач з одним чи кількома причепами.

АВТОПОЇ́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **автонапува́лка**.

АВТОПОЇ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **автонапува́ння**.

АВТОПОКРИ́ШКА, -и, *ж.* Чохол із товстої гуми, що його одягають на камеру автомобіля.

АВТОПОЛИВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Автомобіль, оснащений поливальним пристроєм.

АВТОПОЛІГО́Н, -у, *ч.* Ділянка, підготовлена й обладнана для випробувань автомобілів.

АВТОПОЛІПЛОЇ́ДІЯ, -ї, *ж.* Кратне збільшення одинарного набору хромосом у клітинному ядрі.

АВТОПОРО́М, -а, *ч.* Судно, призначене для перевезення автомобілів та їх власників (зазвичай через канали, протоки).

АВТОПОРТРЕ́Т, -а, *ч.* Портрет художника, скульптора, виконаний ним самим.

АВТОПРИГО́ДА, -и, *ж.* Автотранспортна аварія.

АВТОПРИСКО́РЕННЯ, -я, *с.* Див. **колекти́вні ме́тоди приско́рення**.

АВТОПРИШВИДШЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **автоприско́рення**.

АВТОПРОКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, що автоматично прокладає курс судна на навігаційній карті на підставі показань гірокомпаса і даних про пройдену відстань.

АВТОПРОМИСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Власник підприємства з виробництва автомобілів.

АВТОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Промисловість, що займається виробництвом автомобілів.

АВТО́ПСІЯ, -ї, *ж.* Розтин трупа з діагностичною або науковою метою.

А́ВТОР, -а, *ч.* Той, хто написав будь-яку працю, твір, лист і т. ін. або розробив якийсь план, проект і т. ін.

АВТОРАДІОГРА́МА, -и, *ж.* Фотографічне зображення, одержане за допомогою авторадіографії; радіоавтограф.

АВТОРАДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого вивчають розподіл радіоактивних ізотопів у досліджуваному об'єкті накладанням на нього чутливої фотоплівки.

АВТОРАДІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до авторадіографії.

АВТОРАДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод реєстрації розподілу радіоактивних речовин (ізотопів) в об'єктах, що полягає в накладенні на них спеціальної фотоплівки.

АВТОРА́ЛІ, *незм.*, *мн.* Те саме, що **автоперего́ни**.

АВТОРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Автоматичне регулювання.

АВТОРЕГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Сукупність пристроїв для автоматичного (без участі людини) регулювання.

АВТОРЕГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Циклічний процес автоматичного підтримування сталого стану в біологічних системах; загальна властивість біосистем, що має захисне або пристосовне значення.

АВТОРЕМЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод із ремонту автомобілів.

АВТОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Признач. для ремонту машин з автомобільним двигуном. *Авторемонтні майстерні.*

АВТОРЕМО́НТНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається ремонтом автомобілів.

АВТОРЕНТГЕ́Н, -а, *ч.* Автомобіль зі спеціальним кузовом, у якому розміщена рентгенівська установка та обладнання, необхідне для рентгенологічного обстеження.

АВТОРЕПРОДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Здатність організмів до самовідтворення.

АВТОРЕФЕРА́Т, -у, *ч.* Реферат або стислий виклад змісту твору (зазвичай наукового), написаний самим автором. *Автореферат кандидатської дисертації.*

АВТОРЕФРИЖЕРА́ТОР, -а, *ч.* Автомобіль з холодильною установкою для перевезення продуктів, які швидко псуються.

АВТОРЕФРИЖЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до авторефрижератора.

АВТОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Керування рівнями та засобами доступу до різних об'єктів та ресурсів системи. 2. *спец.* Надання певних повноважень (особі, програмі) на виконання деяких дій у системі обробки даних. 3. *спец.* Визначення міри приватності даних у базі даних. 4. *фін.* Надання дозволу на обслуговування власника платіжної картки. // Елемент інформаційної безпеки, який передбачає запит та підтвердження законності операції. 5. Ухвала про здійснення витрат, інвестицій, надання їм законних підстав. 6. Видача дозволу, ліцензії. 7. Підтвердження авторства, авторського права.

АВТОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **авторизува́ти**. // *у знач. прикм.* ** **Авторизо́ваний пере́клад** – переклад, схвалений автором оригіналу.

АВТОРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Давати дозвіл, згоду на поширення свого твору, проекту, винаходу або на переклад, копію з нього і т. ін. // Схвалювати певну форму своїх творів (переклад і т. ін.) для поширення.

АВТОРИТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **авторита́рність**.

АВТОРИТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Заснований на беззастережному підпорядкуванні владі, авторитетові. 2. Який прагне незаперечно утвердити свій авторитет (у 1 знач.); владний. ** **Авторита́рний капіталі́зм** – економічна система, за якої основні ресурси знаходяться у приватній власності.

АВТОРИТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **авторита́рний**.

АВТОРИТА́РНО. Присл. до **авторита́рний**.

АВТОРИТА́РНО-БЮРОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Авторита́рно-бюрократи́чна систе́ма** – система державного устрою, коли бюрократичний апарат країни базується на беззастережному підкорянні авторитарній владі.

АВТОРИТЕ́Т. 1. *тільки одн.*, *род.* -у. Загальновизнане значення, вплив, поважність (особи, організації, колективу, теорії і т. ін.). 2. *род.* -а. Про особу, що користується впливом, повагою, заслуговує повного довір'я.

АВТОРИТЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який користується авторитетом (у 1 знач.); впливовий, поважний. // Який заслуговує на повне довір'я. 2. Який не терпить, не допускає заперечень; владний (про тон, жест, вигляд і т. ін.).

АВТОРИТЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **авторите́тний**.

АВТОРИТЕ́ТНО. Присл. до **авторите́тний**.

А́ВТОРІВ, -рова, -рове. Належний авторові.

А́ВТОРКА, -и. Жін. до **а́втор**.

АВТОРОДЕ́О, *невідм.*, *с.* Театралізована вистава, що складається з трюків, які демонструють можливості людини в керуванні автомобілем.

АВТОРОЗВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **автомобілерозванта́жувач**.

АВТОРОТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **авторота́ція**.

АВТОРОТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Самообертання крила (а разом з ним і літального апарата) навколо поздовжньої осі.

А́ВТОРСТВО, -а, *с.* Належність твору, проекту, винаходу і т. ін. певному авторові.

А́ВТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́втор**; *у знач. ім.* **а́вторські**, -ких, *мн.* Гонорар. ** **А́вторська пі́сня** – пісенний жанр, що виник на початку 1960-х рр.; автор віршів та музики пісні водночас є її виконавцем. **А́вторський до́говір** – угода між автором твору, винаходу (або його правонаступниками) та видавцями, виконавцями, користувачами авторських творів. **А́вторський до́говір замо́влення** – цивільно-правовий договір, за яким автор зобов'язується створити твір відповідно до умов договору та передати його замовнику. **А́вторський конце́рт** – прилюдне виконання концертної програми, яку складено з творів одного композитора. **А́вторський на́гляд** – контроль з боку авторів проекту, проектної організації за відповідністю об'єкта проектним рішенням. **А́вторське пра́во** – розділ цивільного права, що регулює відносини, пов'язані зі створенням та використанням (виданням, виконанням тощо) наукових, літературних та мистецьких творів.

А́ВТОРСЬКО-ПРАВОВИ́Й, -а, -е. Стос. до авторського права на свою інтелектуальну власність.

АВТОРУЛЬОВИ́Й, -ого, *ч.* Електронавігаційний прилад для автоматичного утримання корабля на заданому курсі та для зміни курсу.

АВТОРУ́ЧКА, -и, *ж.* Ручка з автоматичним подаванням чорнила до пера.

АВТОСАЛО́Н, -у, *ч.* Виставка (і продаж) автомобілів нових моделей.

АВТОСАМОСКИ́Д, -а, *ч.* Автомашина, що розвантажується автоматично.

АВТОСЕНСИБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Див. **аутосенсибіліза́ція**.

АВТОСЕ́РВІС, -у, *ч.* 1. Технічне обслуговування автомобілів, створення зручностей для водіїв і пасажирів. 2. Підприємство, комплекс підприємств, що провадять таке обслуговування.

АВТОСЕРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування інфекційних хворих специфічною сироваткою самого пацієнта.

АВТОСКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для складання автомашин з окремих деталей. *Автоскладальний цех.*

АВТОСКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Складання автомашин з окремих деталей.

АВТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Див. **аутоскопія**.

АВТОСКРЕ́ПЕР, -а, *ч.* Самохідний скрепер (землерийно-транспортна машина).

АВТОСЛЮ́САР, -я, *ч.* Слюсар, який ремонтує автомобілі.

АВТОСЛЮСА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до слюсарних робіт, пов'язаних з ремонтом автомобілів.

АВТОСОМНАМБУЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Природний лунатизм.

АВТОСПОЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Сполучення між якимись населеними пунктами за допомогою автотранспорту.

АВТОСПО́РТ, -у, *ч.* Вид технічного спорту – їзда на автомобілях спеціальними трасами.

АВТОСПОРТСМЕ́Н, -а, *ч.* Той, хто займається автоспортом.

АВТОСПРА́ВА, -и, *ж.* Знання та навички, пов'язані з водінням автомобіля, його ремонтом і т. ін.

АВТОСПУ́СК, -а, *ч.* Пристрій, що автоматично приводить у дію затвор фотоапарата через 10 – 15 с після натискання спускової кнопки.

АВТОСТА́НВА, -и, *ж.* Те саме, що **автоцисте́рна**.

АВТОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Комплекс споруд (будинок із білетними касами, диспетчерською, пероном для посадки і висадки і т. ін.), призначений для обслуговування пасажирів автобусного міжміського і приміського сполучення.

АВТОСТА́РТ, -у, *ч.* Зліт планера за допомогою самохідної лебідки або лебідки, що її приводить у дію який-небудь двигун.

АВТОСТЕРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до автостерильності.

АВТОСТЕРИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Нездатність пилку рослин проростати на маточці своєї квітки, інших квіток тієї ж рослини або рослин того ж сорту.

АВТОСТО́П, -а, *ч.* 1. Пристрій для автоматичної зупинки поїзда за наближення його до закритого колійного сигналу. 2. Спосіб пересування, що полягає у використанні попутних автомобілів; подорож, здійснювана подібним чином. 3. Документ, що дає право на зупинку попутних автомобілів і проїзду на них на якусь відстань.

АВТОСТО́ЯНКА, -и, *ж.* Стоянка, призначена для автомобілів.

АВТОСТРА́ДА, -и, *ж.* Широкий бетонований шлях (без поперечних переїздів) для масового автомобільного руху.

АВТОСТРО́П, -а, *ч.* Те саме, що **строп**.

АВТОСУГЕ́СТІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **самонавіювання**.

АВТОТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Самообожнення. 2. Ототожнення людини з Богом.

АВТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Самолікування, лікування силами власного організму, без сторонньої допомоги.

АВТОТЕХОБСЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Технічне обслуговування автомобілів (забезпечення необхідними деталями, запасними частинами особистих автомобілів, їх ремонт і т. ін.).

АВТОТИ́П, -у, *ч.* Первісний відбиток чогось.

АВТОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* 1. Поліграфічний спосіб відтворення півтонових зображень, за якого растровий сітчастий негатив копіюють на цинкову пластинку, яку потім травлять азотною кислотою, створюючи кліше. 2. Відбиток такого кліше.

АВТОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автоти́пія**.

АВТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Захисне пристосування тварин, що полягає у мимовільному відокремленні частини тіла, що згодом відновлюється.

АВТОТРА́ВМА, -и, *ж.* Травма, отримана в дорожньотранспортній пригоді.

АВТОТРА́КТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до автомобілів і тракторів. // Признач. для їх вироблення або лагодження. *Автотракторна промисловість.*

АВТОТРАКТОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості, що виготовляє автомобілі, трактори.

АВТОТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пересаджування тканин або органів на іншу частину тіла того самого організму.

АВТОТРА́НСПОРТ, -у, *ч.* Автомобільний транспорт.

АВТОТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автотра́нспорт**.

АВТОТРА́НСПОРТНИК, -а, *ч.* Працівник, зайнятий в автомобільному транспорті.

АВТОТРАНСФОРМА́ТОР, -а, *ч.* Різновид силового трансформатора, у якого первинна і вторинна обмотки мають спільну частину.

АВТОТРАНСФОРМА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автотрансформа́тор**.

АВТОТРАНСФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Переливання пацієнтові його власної крові.

АВТОТРА́СА, -и, *ж.* Дорога для автомобілів (частіше великої протяжності).

АВТОТРЕ́ЙЛЕР, -а, *ч.* 1. Різновид вантажівки, що складається із сідельного тягача та дво-, триосного причепа-трейлера для перевезення довгогабаритних вантажів (колод, труб тощо), а також легкових та вантажних автомобілів. 2. *розм.* Трейлер.

АВТОТРЕНАЖЕ́Р, -а, *ч.* Тренажер для навчання водінню автомобіля.

АВТОТРЕ́НІНГ, -у, *ч.* Те саме, що **аутотре́нінг**.

АВТОТРО́Н, -а, *ч.* Система автоматичного контролю та регулювання точної установки друкарських форм й положення відбитка на папері.

АВТОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Здатність рослин випростувати зігнуті стебла чи стовбури.
АВТОТРО́ФИ, -ів, *мн.* Організми, які створюють необхідні для свого життя органічні речовини з неорганічних у процесі фотосинтезу чи хемосинтезу; автотрофні організми.
АВТОТРОФІ́ЗМ, -у, *ч.* Синтез потрібних для життя органічних сполук із неорганічних у процесі фотосинтезу чи хемосинтезу.
АВТОТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Здатність певних організмів споживати неорганічні речовини у процесі фотосинтезу чи хемосинтезу та синтезувати органічні сполуки.
АВТОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автотро́фи.**
АВТОТРО́ФНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **автотро́фний.**
АВТОТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Поїздки, подорожі на автомобілі як вид туризму.
АВТОТУРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається автотуризмом.
АВТОТУРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до автотуризму і автотуриста.
АВТОТЯГА́Ч, -а́, *ч.* Автомобіль-тягач; сідельний тягач.
АВТОУПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Установа, що здійснює керівництво кількома автопідприємствами.
АВТОФАГІ́Я, -ї, *ж.* Див. **аутофагі́я.**
АВТОФАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **автофазува́ти.**
АВТОФАЗУВА́ННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Явище стійкості руху заряджених частинок відносно фази прискорюючого їх електричного поля.
АВТОФА́КС, -у, *ч.*, *спец.* Система автоматичної факсимільної передачі.
АВТОФЕРТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність рослин давати при самозапиленні нормальне насіння.
АВТОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нарцисизм.**
АВТОФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **автофоні́я.**
АВТОФОНІ́Я, -ї, *ж.*, *муз.* У вокальній методиці – слухання співаком власного голосу.
АВТОФОПОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Схильність до самогубства.
АВТОФРЕТА́Ж, -у, *ч.* Зміцнення товстостінних посудин (напр., гарматних стволів) напресовуванням на них кілець або обоїм.
АВТОФУРГО́Н, -а, *ч.* Автомашина, спеціально обладнана для перевезення чого-небудь.
АВТОХАРАКТЕРИ́СТИКА, -и, *ж.* Характеристика, дана автором або героєм літературного твору самому собі.
АВТОХВИ́ЛІ, -ви́ль, *мн. фіз.* Різновид самопідтримуваних хвиль в активних середовищах.
АВТОХВИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до автохвиль.
АВТОХО́Р, -а, *ч.* Рослина, якій властива автохорія.
АВТОХО́РІЯ, -ї, *ч.* Саморозкидання – поширення плодів, насіння, спор та вегетативних частин рослинного організму за допомогою пристосувань самої рослини.
АВТОХО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до автохорії.
АВТОХРО́М, -у, *ч.*, *спец.* Фотопластинка, фотоплівка для кольорового зображення.
АВТОХРОНОМЕТРА́Ж, -у́, *ч.* Система автоматичного вимірювання часу, що застосовується на спортивних змаганнях.
АВТОХТО́Н, -а, *ч.*, *книжн.* 1. Корінний житель країни або місцевості; абориген, тубілець. 2. Організм, що виник у процесі еволюції в даній місцевості і, на відміну від алохтонів, живе в ній і зараз.
АВТОХТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **автохто́н.**
АВТОЦЕМЕНТОВО́З, -а, *ч.* Спеціальний автомобіль із цистерною для перевезення цементу.
АВТОЦЕНЗУ́РА, -и, *ж.* Авторська цензура при створенні художнього, публіцистичного чи наукового твору.
АВТОЦЕНЗУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до автоцензури.
АВТОЦЕ́НТР, -у, *ч.* Підприємство, що здійснює технічне обслуговування, ремонт і продаж легкових автомобілів.
АВТОЦИСТЕ́РНА, -и, *ж.* Цистерна для перевезення рідин, установлена на шасі автомашини або причепа.
АВТОША́РЖ, -у, *ч.* Сатиричне або комічне зображення самого себе (на малюнку, в літературному, драматичному і т. ін. творі).
АВТОШАСІ́, *невм.*, *с.* Вантажний автомобіль без кузова.
АВТОШИ́НА, -и, *ж.* Наповнена стисненим повітрям спеціальна гумова оболонка, що її надівають на диск колеса автомобіля.
АВТОШКО́ЛА, -и, *ж.* Навчальний заклад, що готує водіїв автомобілів.
АВТОШЛЯ́Х, -у, *ч.* Шлях для автомобільного руху.
АВТОШЛЯХОВИ́Й, -а́, -е́. Признач. для автомобільного шляху.
АВТОШЛЯХОВИ́К, -а́, *ч.* Той, хто бере участь у будівництві та експлуатації автомобільних доріг.
АВТОШТУ́РМАН, -а, *ч.* Авіаційний прилад, що автоматично й безперервно записує поточні координати літального апарата, накреслюючи його шлях на карті.
АВТУ́РА, -и, *ж.* Збірн. до **а́втор.**
АВУА́РИ, -ів, *мн.* 1. Різні активи (гроші, чеки, векселі, перекази, акредитиви), за рахунок яких можуть бути проведені платежі. 2. Грошові ресурси банку (його каса, рахунки в інших банках, цінні папери, що можуть бути легко реалізовані, векселі тощо), які є на його рахунках у закордонних банках в іноземній валюті. 3. Вклади приватних осіб та організацій у банках.
АВУЛЬСІ́Я, -ї, *ж.* Виривання, відривання; видалення за допомогою виривання.

АВУНКУЛА́Т, -а, *ч.* Звичай, який встановлює права та обов'язки між дядьком та племінником; зберігав зв'язок дітей з родом матері в епоху патріархату.
А́ГА, -и, *ж.* Земноводні родини жаб.
АГА́[1], *виг.* 1. Виражає подив, здогад, пригадування. 2. Виражає зловтіху, насмішку, погрозу і т. ін.
АГА́[2], *част.*, *розм.* 1. Уживається для вираження згоди, потвердження; еге, так. 2. *ірон.* Виражає заперечення; якраз!, аякже!, чому б не так!
АГА́[3], -и́, *ч.* Титул поміщика, начальника, старшини в Туреччині, Ірані й дореволюційному Закавказзі.
АГА́ВА, -и, *ж.* Багаторічна тропічна й субтропічна трав'яниста рослина з грубим, м'ясистим великим листям, з якого виробляють волокно.
АГА́ВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ага́ва.**
АГА́КАЛО, -а, *с. і ч.*, *зневажл.* Про людину, яка, погоджуючись із співрозмовником чи потверджуючи його слова, часто повторює "ага".
АГА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ага́кати.**
АГА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Погоджуючись із співрозмовником або потверджуючи його слова, говорити часто "ага".
АГА́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ага́кати.**
АГАЛАКТІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність секреції молока після пологів.
АГАЛЬМАТОЛІ́Т, -у, *ч.* Щільна дрібнозерниста гірська порода; використовується як декоративний камінь, для виробництва вогнетривів.
АГА́МА, -и, *ж.* Рід ящірок родини агамових.
АГАМАГЛОБУЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадково зумовлений дефект (відсутність або різке зниження) біосинезу імуноглобулінів.
АГАМЕ́МНОН, -а, *ч.* Герой давньогрецьких міфів, володар Мікен; відрізнявся мужністю та багатством, а також владністю та гордовитістю.
АГА́МІ, *невідм.*, *ч.* Родина птахів ряду журавлеподібних.
АГА́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Безшлюбність. 2. *біол.* Відсутність статі.
АГА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ага́мія.**
АГА́МНІ, -их, *ім.* Види нижчих рослин і тварин, що розмножуються без запліднення.
АГА́МОВІ, -их, *мн.*, *біол.* Родина ящірок.
АГАМОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *біол.* 1. Безстатеве розмноження. 2. Непорочне розмноження; партеногенез.
АГАМОГО́НІЯ, -ї, *ж.* Нестатеве розмноження організмів через поділ або брунькування.
АГАМОНЕМАТОДО́ЗИ, -ів, *мн.*, *біол.* Гельмінтози, викликані мігруючими в організмі людини або тварин личинками класу нематод.
АГАМО́НТИ, -ів, *мн.*, *біол.* Загальна назва безстатевих стадій розвитку найпростіших родини споровиків у життєвому циклі малярійного плазмодія.
АГАМОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.*, *біол.* Спосіб статевого розмноження, заснований на розвитку жіночих гамет, внаслідок чого не виникає запліднення.
АГА́НИ, -ів, *мн.* 1. У стародавніх греків і римлян – бенкети з оргіями. 2. Спільні вечері у християнських громадах у 7 ст.
АГА́Р, -у, *ч.* Те саме, що **ага́р-ага́р.**
АГА́Р-АГА́Р, -у, *ч.* Рослинні драглі з морських водоростей; використовуються в лабораторній практиці, в кондитерському виробництві та ін.
АГАРИ́НОВІ, -их, *мн.* Порядок грибів родини базидіоміцетів; до них відносяться більшість їстівних грибів (шампіньйон, білий гриб та ін.), а також отруйні гриби (мухомори та ін.).
АГА́РОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ага́р.** // Який виробляє агар. *Агаровий завод.*
АГАРО́ЗА, -и, *ж.* Високомолекулярна речовина, один з головних компонентів агару.
АГАРО́ЇД, -у, *ч.*, *біол.* Агароподібна речовина, що її одержують з чорноморських водоростей; використовується замість агару.
АГАРОПЕКТИ́Н, -у, *ч.* Високомолекулярна речовина, один з головних компонентів агару.
АГА́РСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **агаря́нський.**
АГАРЯ́НИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **агаря́нин**, -а, *ч.*; **агаря́нка**, -и, *ж.*), *заст.* Магометани.
АГАРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **агаря́ни.**
АГАСТРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відсутність верхньої частини черевної стінки та органів верхньої половини черевної порожнини.
АГАСФЕ́Р, -а, *ч.* 1. Персонаж середньовічної християнської легенди, який був приречений Богом на вічне блукання по світу; "Вічний жид". 2. *перен.* Людина, яка блукає все життя, не знаходячи собі пристановища.
АГА́Т, -а, *ч.* Твердий мінерал, напівдорогоцінний кварцовий камінь, що використовується для виготовлення прикрас, хімічного посуду і т. ін.
АГА́ТИС, -у, *ч.* Рід рослин родини араукарієвих.
АГА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ага́т.** // Власт. агатові, схожий на агат.
АГА́Ч-КОМУ́З, **АГА́Ч-КУМУ́З**, -а, *ч.* Музичний 3-струнний щипковий інструмент народностей Дагестану.
АГВІЛАРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; чорні непрозорі кристали з металевим блиском.
АГЕВЗІ́Я, -ї, *ж.* Втрата смакової чутливості.
АГЕ́Й, *виг.* Гей, агов, агу.
А́ГЕЛ, -а, *ч.* Злий дух, чорт, слуга диявола.
АГЕ́Л, -у, *ч.*, *діал.* Кругла загорода, зведена із кілків для утримання частини отари.
АГЕЛО́Н, -у, *ч.* Суміш атразину та прометрину, препарат для знищення бур'яну у посівах кукурудзи.
АГЕ́НДА, -и, *ж.* Перелік питань для обговорення на нараді, конференції, діловій зустрічі, що його заздалегідь надсилають учасникам.

АГЕНЕ́З, -у, *ч.* Відсутність здатності до дітородіння, безпліддя.
АГЕНЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *фізіол.* Природжене недорозвинення органа або повна його відсутність.
АГЕ́НТ[1], -а, *ч.* 1. Представник, довірена особа організації, установи і т. ін., що виконує різні доручення, завдання. ** **Аге́нт з трансфе́рту а́кцій** – особа, яка веде запис усіх зареєстрованих власників. **Консигнаці́йний аге́нт** – особа, яка бере на себе зобов'язання зі збуту товарів принципала на ринку іншої держави. **Страхови́й аге́нт** – службова особа, яка від імені страхових органів укладає з населенням угоди майнового та особистого страхування і приймає від них страхові платежі. **Аге́нт-резиде́нт** – агент, який знаходиться в країні принципала. 2. Торговець, який представляє інтереси продавця чи покупця. 3. Особа, що є чиємсь ставлеником, служить чиїмсь інтересам. 4. Таємний співробітник органів розвідки якої-небудь держави, організації; шпигун.
АГЕ́НТ[2], -а, *ч.* Причина, що викликає ті або інші явища в природі, в організмі людини і т. ін.; чинник. // Речовина або суміш речовин, що вводиться в систему і викликає в ній певні процеси.
АГЕ́НТ-БАНК, -у, *ч.* 1. Банк, уповноважений членами міжнародного кредитного синдикату бути гарантом інтересів синдикату. 2. Банк, агентські операції якого полягають у наданні кредиту покупцям.
АГЕ́НТ-ДЕЛЬКРЕ́ДЕРЕ, аге́нта-делькре́дере, *ч.* Агент, який за додаткову винагороду гарантує принципалу надходження купівельної ціни.
АГЕНТИ́ВИ, -ів, *мн.* Назви виконавців дії – одна з категорій назв діячів на означення осіб за родом діяльності, фахом, заняттям.
АГЕНТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **агенти́в.**
АГЕ́НТСТВО, -а, *с.* Місцеве (районне і т. ін.) відділення якої-небудь центральної установи або підприємства, а також назва деяких інформаційних або посередницьких установ.
АГЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **аге́нт**[1] 1. ** **Аге́нтський до́говір** – цивільно-правовий договір, згідно з яким одна сторона (агент) зобов'язується за винагороду здійснити за дорученням іншої сторони (принципала) юридичні та інші дії. **Аге́нтські опера́ції** – виконання агентом дій, пов'язаних з виконанням агентських послуг.
АГЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Обслуговування морських суден у торгових портах.
АГЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати агентування.
АГЕНТУ́РА, -и, *ж.* 1. Розвідувальна служба, організована для збирання секретних відомостей і проведення підривної роботи. 2. Збірн. до **аге́нт**[1].
АГЕНТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **агенту́ра.**
АГЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Агентство.
АГЕРАЗІ́Я, -ї, *ж.* Енергійний, здоровий зовнішній вигляд у людини похилого віку.
АГЕРА́ТУМ, -у, *ч.* Рід трав або кущів сімейства складноцвітих.
АГЕ́Т, -а, *ч.*, *діал.* Марнотратник.
АГІНІ́Я, -ї, *ж.*, *бот.* Відсутність маточок у квітці.
АГІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **агіогра́фія.**
АГІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Різновид церковної літератури – оповідання про життя осіб, яких церква оголосила святими.
АГІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про святих.
АГІОНІ́М, -а, *ч.* Ім'я святого, що переважно має іншомовне походження.
АГІПНОГНО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Відсутність усвідомлення сну.
АГІРІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність звивин кори великих півкуль головного мозку.
АГІТА́ТОР, -а, *ч.* Особа, що проводить агітацію – виступає з бесідами, доповідями і т. ін.
АГІТА́ТОРКА, -и. Жін. до **агіта́тор.**
АГІТА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **агіта́тор.**
АГІТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **агіта́ція.**
АГІТАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **агітаці́йний.**
АГІТАЦІ́ЙНО-ПРОПАГАНДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний із агітацією та пропагандою.
АГІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **агітува́ти.** 2. Громадська й політична діяльність, робота серед загалу, спрямована на роз'яснення політики якої-небудь партії чи організації.
АГІТБРИГА́ДА, -и, *ж.* В СРСР – невеликий самодіяльний або професійний колектив, що займався агітаційною або культосвітньою роботою серед населення.
АГІТВАГО́Н, -а, *ч.* В СРСР – вагон спеціального призначення для роботи агітбригад.
АГІ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Невеликий літературний, мистецький і т. ін. твір, признач. для агітації.
АГІТКОЛЕКТИ́В, -у, *ч.* Колектив агітаторів, що створювався при первинних організаціях КПРС.
АГІТЛІТЕРАТУ́РА, -и, *ж.* Агітаційна література.
АГІТМА́СОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з агітаційною, суспільною, суспільно-політичною роботою серед населення.
АГІТМАТЕРІА́ЛИ, -ів, *мн.* Агітаційна література.
АГІТМУ́ЗИКА, -и, *ж.* Агітаційна музика.
АГІТОФА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Швидке, квапливе, малозрозуміле мовлення, яке спостерігається в стані психічного збудження.
АГІТПАРОПЛА́В, -а, *ч.* В СРСР – пароплав спеціального призначення для роботи агітбригад серед населення віддалених районів.
АГІТПО́ЇЗД, -а, *ж.* В СРСР – поїзд спеціального призначення для роботи агітбригад серед населення віддалених районів.
АГІТПУ́НКТ, -у, *ч.* Осередок масово-політичної робо-

ти серед населення, а також спеціально обладнане приміщення для такої роботи.

АГІТРОБО́ТА, -и, *ж.* Агітаційна робота.

АГІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Роз'яснювати політику якої-небудь партії чи організації, закликати до боротьби за цю політику або проти неї. 2. *за що, проти чого, перех. і без додатка.* Переконувати в чому-небудь, спонукати до чогось.

АГІТФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Політично загострений короткометражний фільм.

А́ГЛИЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Англійський.

АГЛІКЕНО́З, -у, *ч.* Спадкове захворювання, пов'язане з відсутністю ферменту, що відповідає за синтез глікогену уридиндифосфат-глюкозо-глікогентрансферази (глікогенсинтетази).

АГЛІКО́Н, -у, *ч.* Залишок якої-небудь органічної сполуки, що утворює разом з вуглеводом молекулу глікозиду.

АГЛОМЕРА́Т, -у, *ч.* 1. *геол.* Незцементоване скупчення уламків гірських порід і мінералів. 2. *тех.* Спечена в грудки дрібнозерниста або пилувата руда.

АГЛОМЕРА́ТНИЙ, -а, -е, *геол., тех.* Прикм. до **агломера́т**.

АГЛОМЕРА́ТНИК, -а, *ч.* Працівник, майстер агломератного виробництва.

АГЛОМЕРА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **агломера́т**.

АГЛОМЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **агломера́ція**.

АГЛОМЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *тех.* Процес утворення агломерату (у 2 знач.) спіканням у грудки дрібнозернистої або пилуватої руди. 2. Компактне розміщення міських поселень, об'єднаних у єдине ціле деякими зв'язками. 3. *біол.* Утворення мікроорганізмами скупчень у рідинах або тканинах.

АГЛОПОРИ́Т, -у, *ч.* Штучний пористий заповнювач легких бетонів.

АГЛОПОРИТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Бетон, заповнювачем якого є аглопорит.

АГЛОСІ́Я, -ї, *ж.* 1. Відсутність язика. 2. Відсутність членороздільної мови.

АГЛЮТИНА́Т, -у, *ч.* Осад, який утворюється в процесі аглютинації.

АГЛЮТИНАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. *біол.* Прикм. до **аглютина́ція** 1. 2. *лінгв.* Який характеризується аглютинацією (у 2 знач.). *Аглютинативні мови.*

АГЛЮТИНАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **аглютинати́вний**.

АГЛЮТИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Злипання, склеювання в грудочки й осідання завислих у рідині мікроорганізмів або окремих клітин – червонокрівців чи білокрівців. 2. *лінгв.* Спосіб творення граматичних форм і похідних слів у деяких мовах (тюркських, фінських та ін.) додаванням до незмінюваних основ однозначних афіксів.

АГЛЮТИНІ́Н, -у, *ч., біол.* Речовина, яка нагромаджується в крові за інфекційних захворювань і щеплень та спричинює аглютинацію.

АГЛЮТИНОГЕ́НИ, -ів, *мн., біол.* Антигени, які беруть участь у реакції аглютинації.

АГЛЮТИНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Антитіла, здатні сполучатися з відповідними антигенами.

АГЛЮТИНОСКО́П, -а, *ч., біол.* Прилад для спостереження результатів реакції аглютинації та візуального оцінювання осадових реакцій.

АГНА́ТИ, -ів, *мн.* У римському праві – усі члени сім'ї, які походять по чоловічій лінії від одного родоначальника, а також ті, хто ввійшов у сім'ю в результаті укладення шлюбу або усиновлення.

АГНА́ТІЯ, -ї, *ж.* Аномалія розвитку: повна відсутність верхньої або нижньої щелепи.

АГНА́ЦІЯ, -ї, *ж., біол.* Спорідненість по чоловічій лінії.

А́ГНЕЦЬ, -нця, *ч., книжн., заст.* Ягня, ягнятко. // *перен., ірон.* Про покірливу, лагідну, сумирну людину.

А́ГНІ, *невідм., ч.* Бог вогню у давньоіндійській ведичній релігії.

АГНО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Порушення процесів упізнавання предметів або явищ за деяких захворювань кори головного мозку. ** **Аперцепти́вна агно́зія** – агнозія, при якій процес упізнавання порушується внаслідок розладу зорового сприйняття. **Зорова́ агно́зія** – нездатність розпізнавати візуальні об'єкти; оптична агнозія. **Мисли́тельна агно́зія** – хибне упізнавання або розуміння символів.

АГНО́СТИК, -а, *ч.* Послідовник, прибічник агностицизму.

АГНОСТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістичне філософське вчення, що заперечує можливість пізнання об'єктивного світу і його законів.

АГНОСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до агностицизму.

А́ГНУС ДЕ́Ї. Католицький спів; заключний розділ меси.

АГО́В, *виг.* Те саме, що **агу́** (у 3 знач.).

АГО́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **агу́кати**.

АГО́ГІКА, -и, *ж.* У музичному виконанні – відхилення (уповільнення чи прискорення) від основного темпу для посилення художньої виразності.

АГОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аго́гіка**.

АГО́Н, -у, *ч.* У Стародавній Греції – змагання, в т. ч. музичні, які відбувалися під час урочистих ігор.

АГОНАДИ́ЗМ, -у, *ч.* Відсутність статевих залоз.

АГОНА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Щорічні свята в Стародавньому Римі на честь бога Януса.

АГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Болісний; агонізуючий; передсмертний.

АГОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **агонізува́ти**.

АГОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути в стані агонії; конати.

АГОНІ́СТ[1], -а, *ч.* 1. М'яз, який скорочується і діє у протилежному напрямку порівняно з іншим м'язом, антагоністом. 2. Будь-який лікарський засіб, який розширює спектр дії або полегшує дію іншого засобу.

АГОНІ́СТ[2], -а, *ч.* 1. Учасник змагань; суперник; претендент на приз. 2. Людина, яка страждає від внутрішніх протиріч.

АГОНІ́СТИКА, -и, *ж.* Гімнастичні вправи і боротьба атлетів у Стародавній Греції.

АГОНІ́СТИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **агоні́стик**, -а, *ч.*). Християнська секта в римській провінції в Африці 4 – 5 ст., ліве крило донатистів.

АГОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Агоністи́чна поведі́нка** – складний комплекс дій між окремими особинами одного виду тварин (взаємні погрози, напад на суперника, його переслідування та ін.); зокрема, спостерігається на токовищах глухарів і тетеревів, під час реву оленів тощо.

АГОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аго́нія**. ** **Агоні́чні лі́нії** – лінії нульового значення магнітного схилення, що проходять через магнітні та географічні полюси Землі.

АГО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Останні прояви життєвих функцій організму перед смертю; передсмертні муки; конання. 2. *перен.* Останні хвилини існування того, що гине, зникає.

АГО́Р, -а, *ч., заст.* Дрібна монета Ізраїлю, що дорівнювала $^1/_{100}$ ізраїльського фунта.

АГОРА́, -и́, *ж.* У Стародавній Греції – народні збори, а також майдан, де вони відбувались.

АГОРАНО́МИ, -ів, *мн.* Ринкові наглядачі, посадові особи з поліцейськими функціями в Афінах.

АГОРАФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь відкритих місць.

АГРАВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перебільшування хворим симптомів своєї хвороби.

АГРАМА́НТ, -у, *ч.* Плетіння зі шнура для оздоблення штор, м'яких меблів.

АГРАМА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **аграма́нт**.

АГРАМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Порушення здатності користуватися граматичним ладом мови.

АГРАНУЛОЦИ́Т, -у, *ч.* Захворювання, яке характеризується значним зменшенням або повною відсутністю зернистих лейкоцитів.

АГРАНУЛОЦИТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **агранулоцити**.

АГРАНУЛОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Білі кров'яні клітини – лейкоцити, що не містять у цитоплазмі гранул.

АГРАНУЛОЦИТО́З, -у, *ч.* Захворювання, що характеризується різким зменшенням у крові кількості зернистих лейкоцитів.

АГРА́РІЙ, -я, *ч.* 1. Про того, хто займається сільським господарством, працює в якій-небудь галузі сільського господарства. 2. Член аграрної політичної партії.

АГРА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до землеволодіння, землекористування; земельний.

АГРА́РНИК, -а, *ч.* Фахівець із аграрного питання.

АГРА́Ф, -а, *ч.* Коштовна пряжка чи застібка на одязі.

АГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Втрата здатності писати внаслідок ураження певних зон кори головного мозку.

АГРЕГА́Т, *ч.* 1. *род.* -а, *тех.* Поєднання декількох складових елементів (машин, пристроїв, даних, програм), конструктивно з'єднаних в одне ціле для спільної роботи. // У системах обробки інформації – структурована сукупність інформаційних об'єктів. ** **Грошові́ агрега́ти** – види грошей, що різняться один від одного здатністю швидко перетворюватися в готівку, тобто ступенем ліквідності. **Агрега́т да́них**, *спец.*: а) пойменована група логічно пов'язаних елементів даних; б) складений елемент даних. 2. *род.* -у, *гірн.* Сукупність окремих мінералів, які складають гірську породу.

АГРЕГА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **агрега́т** 1. ** **Агрега́тний стан** – один із фізичних станів речовини (твердий, рідкий, газуватий, плазма).

АГРЕГА́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, зайнятий складанням, налагодженням або ремонтом яких-небудь агрегатів.

АГРЕГАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **агрегатува́ти**. // *у знач. прикм.*

АГРЕГАТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Механічне з'єднання кількох машин в агрегат. 2. Компонування машин, пристроїв та інших виробів з уніфікованих агрегатів, деталей.

АГРЕГАТУВА́ТИ, -ту́ю, -ту́єш, *недок. і док., перех.* 1. З'єднувати (з'єднати) з якою-небудь іншою машиною (машинами) для роботи в комплексі. 2. Складати (скласти), компонувати машину, агрегат і т. ін. із взаємозамінних уніфікованих деталей, вузлів.

АГРЕГАТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **агрегатува́ти**.

АГРЕГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **агрега́ція**.

АГРЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Те саме, що **агрегува́ння**.

АГРЕГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **агрегува́ти**.

АГРЕГУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що володіє властивістю агрегування.

АГРЕГУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Об'єднання, збільшення показників за якою-небудь ознакою. 2. Дія, протилежна сегментації ринку. 3. Процес об'єднання різних політичних інтересів. 4. Об'єднання частинок дисперсних і колоїдних (ліофобних) систем під дією молекулярних і міжмолекулярних сил притягання.

АГРЕГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Здійснювати агрегування.

АГРЕЖЕ́, *невідм.* 1. Вчений ступінь у Франції, що надається після закінчення повного курсу університету за результатами особливих конкурсних екзаменів. 2. Категорія викладачів, які вважаються інтелектуальною елітою викладацького складу французьких ліцеїв.

АГРЕМА́Н, -у, *ч.* У міжнародному праві – попередня згода держави на прийняття певної особи як глави дипломатичного представництва іншої країни.

АГРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **агре́сія**. 2. Наступальний; ворожий. 3. *спец.* Який хімічно руйнує речовину. ** **Агреси́вне середо́вище** – середовище, яке хімічно руйнує тіла, що складаються з нестійких матеріалів. **Агреси́вний на́мір**: у міжнародному праві – один із критеріїв, що враховується Радою Безпеки ООН при визначенні існування акту агресії у конкретній ситуації. **Агреси́вний портфе́ль** – портфель (набір, сукупність) цінних паперів, що їх купує юридична чи фізична особа і відносно яких очікується різке підвищення курсу; прот. з а х и с н и й п о р т ф е л ь.

АГРЕСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Хвороблива властивість особи, яка проявляється в заподіянні шкоди, завданні болю, нападі на кого-небудь.

АГРЕСИ́ВНО. Присл. до **агреси́вний**.

АГРЕСИ́НИ, -ів, *мн., біол., хім.* Продукти життєдіяльності хвороботворних мікробів, які посилюють їх шкідливу дію.

АГРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Неспровокований збройний напад однієї держави на іншу з метою загарбання її території, ліквідації чи обмеження її незалежності. ** **Інструмента́льна агре́сія**, *псих.*: а) агресія, засвоєна в результаті підкріплення відповідних реакцій; б) агресивна дія, яка є засобом досягнення якої-небудь мети. **Непряма́ агре́сія**: у міжнародному праві – агресія, яка здійснюється силами, що формально не входять до складу регулярних збройних сил якої-небудь держави. **Пряма́ агре́сія**: у міжнародному праві – агресія, яка здійснюється регулярними збройними силами держави.

АГРЕ́СОР, -а, *ч.* Той, хто вдається до агресії; нападник, загарбник.

АГРИКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **рільни́цтво**; хліборобство.

АГРИПНІ́Я, -ї, *ж.* Безсоння.

АГРІО́НІЇ, -ій, *мн.* У давнину – свята на честь Діоніса Агріонійського, що відбувалися за участю самих жінок та жерця Діониса.

А́ГРО... Перша частина складних слів, що відповідає слову **агроно́мічний**, напр.: а г р о б а з а, а г р о п р о п а г а н д а, а г р о т е х н і к у м і т. ін.

АГРОБІ́ЗНЕС, -у, *ч.* Діяльність власників сільськогосподарських підприємств, що приносить їм значний прибуток.

АГРОБІОГЕОЦЕНО́З, -у, *ч.* Сукупність тварин, рослин і мікроорганізмів у взаємозв'язку з усіма іншими елементами середовища на землях сільськогосподарського користування, зайнятих під посіви або посадку культурних рослин.

АГРОБІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з агробіології.

АГРОБІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **агробіо́лог** і **агробіоло́гія**.

АГРОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про біологічні закономірності життя рослин і тварин, а також про використання цих закономірностей у хліборобстві, рослинництві й тваринництві.

АГРОБІОЦЕНО́З, -у, *ч.* Світ рослин, тварин і мікроорганізмів, що утворився внаслідок діяльності людини.

АГРОҐРУНТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука, що вивчає процеси, які відбуваються в ґрунті в разі застосування агротехнічних заходів, і вплив їх на культурні рослини.

АГРОДІЛЯ́НКА, -и, *ж.* Земельна ділянка, на якій вирощують ту чи іншу агрокультуру.

АГРОЕКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до агрономії та біологічної екології, виявлений на підставі вивчення агрономічних та екологічних особливостей чого-небудь.

АГРОЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ екології, що вивчає вплив сільськогосподарського виробництва на стан навколишнього середовища.

АГРОЗООТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до агрономії та зоотехніки.

АГРОКЛІМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ кліматології, що вивчає клімат як фактор сільськогосподарського виробництва.

АГРОКОМБІНА́Т, -у, *ч.* Тип сільськогосподарських підприємств зі збирання та обробки сільськогосподарських продуктів.

АГРОКОМПЛЕ́КС, -у, *ч.* Комплекс агрономічних заходів, спрямованих на поліпшення ґрунтів, на підвищення врожаю сільськогосподарських культур.

АГРОКОНСО́РЦІУМ, -у, *ч.* Добровільне об'єднання підприємств агропромислового комплексу для спільного вирішення конкретних завдань.

АГРОКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Система прийомів, заходів, спрямованих на підвищення культури землеробства, піднесення врожайності сільськогосподарських культур.

АГРОКУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до агрокультури.

АГРОЛІСОМЕЛІОРА́ТОР, -а, *ч.* Спеціаліст з **агромеліора́ції**.

АГРОЛІСОМЕЛІОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Система лісівницьких заходів, спрямованих на поліпшення кліматичних і ґрунтових умов вирощування сільськогосподарських культур.

АГРОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Прагнення жити самотньо на природі.

АГРОМЕЛІОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до агромеліорації. *Агромеліоративні заходи.*

АГРОМЕЛІОРА́ТОР, -а, *ч.* Спеціаліст з агромеліорації.

АГРОМЕЛІОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Система заходів, що застосовуються на зрошуваних і осушуваних землях,

гірських схилах, пісках, ярах та інших угіддях з метою їх сільськогосподарського використання.

АГРОМЕТЕОРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із агрометеорології.

АГРОМЕТЕОРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до агрометеорології.

АГРОМЕТЕОРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає вплив погоди на розвиток і урожайність сільськогосподарських рослин.

АГРОМІ́НІМУМ, -у, *ч.* Агрономічний мінімум; мінімум агрономічних заходів, знань і т. ін., необхідних для роботи в сільському господарстві.

АГРОНО́М, -а, *ч.* Фахівець з агрономії.

АГРОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до агрономії.

АГРОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Наука про хліборобство; наукові основи сільськогосподарського виробництва.

АГРОНО́МКА, -и. Жін. до **агроно́м**.

АГРОПІДПРИЄ́МСТВО, -а, *с.* Підприємство з вирощування та переробки сільськогосподарської продукції. *Рентабельне агропідприємство.*

АГРОПРО́М, -у, *ч.* Сільське господарство на промисловій основі.

АГРОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до розвитку сільського господарства на промисловій основі та до галузей промисловості, пов'язаних із сільським господарством.

АГРОПРОПАГА́НДА, -и, *ж.* Пропаганда сільськогосподарських знань.

АГРОСФЕ́РА, -и, *ж.* Частина біосфери, до якої входять культурні рослини та свійські тварини, а також оброблений під сільськогосподарські культури ґрунт.

АГРОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець із агротехніки.

АГРОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Система заходів для вирощування сільськогосподарських культур.

АГРОТЕ́ХНІКУМ, -у, *ч.* Середній професійний навчальний заклад, який готує спеціалістів для роботи в сільському господарстві та в галузях промисловості, пов'язаних із сільським господарством.

АГРОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до агротехніки.

АГРОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Фахівець із агрофізики.

АГРОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Наука про фізичні методи дослідження умов життя рослин і фізичних процесів їх життєдіяльності.

АГРОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до агрофізики.

АГРОФІ́РМА, -и, *ж.* Підприємство з виробництва, переробки та продажу сільськогосподарської продукції.

АГРОФІТОЦЕНО́З, -у, *ч.* Угруповання рослин, штучно створюваних людиною; агроценоз.

АГРОФО́Н, -у, *ч.* Стан ґрунту, що впливає на врожай сільськогосподарських культур.

АГРОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець із агрохімії.

АГРОХІМІКА́Т, -у, *ч.* Загальна назва органічних, мінеральних та бактеріальних добрив, хімічних меліорантів, регуляторів росту рослин.

АГРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до агрохімії.

АГРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Наука про живлення рослин, застосування добрив і хімічних засобів захисту рослин з метою одержання високих сталих урожаїв.

АГРОХІМОБ'ЄДНА́ННЯ, -я, *с.* Установа, яка здійснює агрохімічне обслуговування сільськогосподарських виробництв і складається з декількох дрібніших підрозділів.

АГРОЦЕНО́З, -у, *ч.* Те саме, що **агрофітоцено́з**.

АГУ́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **агу́л**, -а *і* **агу́лець**, -льця, *ч.*; **агу́лка**, -и, *ж.*). Одна з народностей Дагестану.

АГУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **агу́ли**.

АГУ́ТІ, *невідм.* Рід гризунів, що поширені в Південній і Центральній Америці.

АГУ́Ш, АГУ́ША, *виг.* Уживається для відганяння птахів.

АГУ́ША *див.* **агу́ш**.

АГА́ДА, -и, *ж.* Частина талмудичної літератури, що складається з перекладів та оповідань релігійно-моралістичного змісту.

А́ҐРУС, -у, *ч.* 1. Кущова рослина з колючими гілками та великими кисло-солодкими їстівними ягодами. 2. *збірн.* Ягоди цієї рослини.

А́ҐРУСІВКА, -и, *ж.* Наливка або настоянка з аґрусу.

А́ҐРУСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́ґрус**.

АҐУ́, *виг.* 1. Уживається для відганяння птахів. 2. Уживається у звертанні до немовляти, щоби привернути його увагу, викликати усмішку, заспокоїти і т. ін. 3. Уживається для перекликання в лісі вночі і т. ін., щоб знайти або не загубити один одного; агов. 4. *рідко.* Використовується в значенні, близькому до о т, о т у ж е, а ж о с ь.

АҐУ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **аґу́кати**.

АҐУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Говорити "аґу".

АҐУ́СЕНЬКИ, *виг.* Те саме, що **аґу́сі**.

АҐУ́СІ, *виг.* Уживається як ласкаве звертання до немовляти.

АҐУ́СІНЬКІ, *виг.* Те саме, що **аґу́сі**.

АҐУ́СЬКАТИ, -аю, -аєш., *недок.*, *розм.* Те саме, що **аґу́кати**.

А́ДА, -и, *ж.*, *спец.* Мова програмування для вбудованих обчислювальних систем.

АДА́Б, -у, *ч.* У середньовічній арабській літературі – коло світських знань, якими мала володіти освічена людина.

АДА́ДЖО *див.* **ада́жіо**.

АДА́ЖІО, АДА́ДЖО, *присл.*, *муз.* 1. Повільно, протяжно (про темп виконання музичних творів). 2. *у знач. ім.*, *невідм.*, *с.* Назва музичного твору або його частини, що виконується повільно. 3. *у знач. ім.*, *невідм.*, *с.* Повільний ліричний танець у класичному балеті.

АДАГІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Збірка приказок, прислів'їв.

А́ДАКС, -а, *ч.* Нечисленний вид жуйних парнокопитих ссавців родини порожнинорогих.

АДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність пальців.

АДАЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат; заспокійливий та снодійний засіб.

АДА́М, -а, *ч.* За біблійною легендою – перша людина, створена Богом із глини. ** **Від Ада́ма [почина́ти]** – від самого початку, з давніх-давен; дуже здалека.

АДАМА́НТ, -у, *ч.* Дорогоцінний камінь; алмаз.

АДАМАНТА́Н, -у, *ч.* Насичений циклічний вуглеводень, що має аномально високу температуру плавлення та густину.

АДАМАНТИ́Н, -у, *ч.* Мінерал, різновид корунду.

АДАМАНТИНО́МА, -и, *ж.* Доброякісна епіталіальна пухлина.

АДАМАНТОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **адамантобла́ст**, -у, *ч.*). Клітини епітелію, які виробляють емаль у коронці зуба; амелобласти, ганобласти.

АДАМАНТО́МА, -и, *ж.* Вада розвитку зуба, яка полягає в тому, що на його емалі міститься одне або кілька набухань.

АДАМА́ШКА, -и, *ж.* 1. *заст.* Ґатунок шовкової тканини. // Вироби з цієї тканини. 2. *діал.* Дамаська шабля.

АДАМА́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **адама́шка** і **адама́шок**.

АДАМА́ШОК, -шку, *ч.*, *заст.* Те саме, що **адама́шка**.

АДА́МІВ, -мова, -мове. // Належний Адамові. ** **Ада́мове я́блуко**, *анат.* – випнута хрящова частина гортані; кадик. **Ада́мове ребро́**, *жарт.* – про жінку.

АДАМІ́ТИ, -ів, *мн.* Християнська секта, яка заперечувала будь-яку церковну організацію та обрядність і проповідувала спільність майна.

АДАМСИ́Т, -у, *ч.* Стійка отруйна задушлива речовина подразнювальної (чхальної) дії.

АДАМСІ́Я, -ї, *ж.* Окремий кораловий поліп, що співіснує з раком-самітником.

АДА́ПІС, -а, *ч.* Рід викопних ссавців родини лемуроподібних.

АДАПТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **адапта́ція**. ** **Адаптаці́йний синдро́м** – сукупність загальних захисних реакцій, які виникають в організмі тварин та людини і спрямовані на підтримку сталості внутрішнього середовища організму.

АДАПТАЦІОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Виникнення, розвиток і перетворення пристосувань (адаптацій) у процесі еволюції органічного світу.

АДАПТАЦІОМОРФО́З, -у, *ч.* Розвиток, зміна і перетворення пристосувань (адаптацій) у процесі еволюції організмів.

АДАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Пристосування організмів, органів чуття до умов існування, до оточення. ** **Адапта́ція органі́зму** – пристосування організму до змінюваних умов середовища. **Адапта́ція реце́пторів** – зниження чутливості рецепторів до постійно діючих подразників. ** **Зорова́ адапта́ція** – пристосування ока до різних рівнів яскравості. ** **Психі́чна адапта́ція** – пристосування психічної діяльності людини до умов і вимог навколишнього середовища. **Слухова́ адапта́ція** – пристосування органа слуху до змін інтенсивності сили звуку. **Такти́льна адапта́ція** – зниження чутливості тактильних рецепторів до дії подразників. **Температу́рна адапта́ція** – зниження чутливості терморецепторів до дії постійної температури. **Фізи́чна адапта́ція** – пристосування організму до фізичних навантажень, що змінюються. **Фізіологі́чна адапта́ція** – сукупність фізіологічних реакцій, які лежать в основі пристосування організму до змін умов навколишнього середовища. 2. *спец.* Настроювання системи на умови застосування. 3. *перен.* Звикання кого-небудь до нового середовища, за нових умов (роботи, побуту і т. ін.).

АДА́ПТЕР, -а, *ч.* 1. Електромагнітний або п'єзоелектричний прилад для перетворення механічних коливань струни або мембрани звукової частоти в електромагнітні коливання тієї ж частоти з подальшим їх підсиленням підсилювачами низької частоти (ПНЧ), основний елемент електрогітар та інших музичних електроінструментів; звукознімач. 2. Пристрій для перетворення електричних сигналів або напруги живлення. 3. Пристрій для узгодження параметрів вхідних та вихідних сигналів інших пристроїв з метою їх суміщення. 4. У системах обробки інформації – елемент узгодження вхідних та вихідних параметрів, сигналів, протоколів обміну.

АДАПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Здатний пристосовуватися. ** **Адапти́вна анте́на** – різновид антени з обробкою сигналів, яка призначена для максимілізації відношення сигнал – шум. **Адапти́вна зо́на** – характерний тип місцеперебування із сукупністю специфічних екологічних умов для існування на конкретній території різних груп організмів. **Адапти́вна систе́ма** – система автоматичного управління, що зберігає працездатність за непередбачених змін властивостей керованого об'єкта, цілей управління або навколишнього середовища. **Адапти́вний ряд** – сукупність послідовних стадій адаптації до змінного чинника навколишнього середовища. **Адапти́вні ферме́нти** – ферменти, синтез яких прискорюється або викликається речовинами, на які вони діють.

АДАПТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **адапти́вний**.

АДАПТІОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Виникнення, розвиток та перетворення пристосувань (адаптацій) організмів у процесі еволюції.

АДАПТІОМОРФО́З, -у, *ч.* Розвиток, зміна і перетворення пристосувань (адаптацій) у процесі еволюції організмів; адаптаціоморфоз.

АДАПТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **адаптува́ти**. ** **Адапто́ване навча́ння** – система навчання дітей з фізичними, психічними, інтелектуальними вадами.

АДАПТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **адапто́ваний**.

АДАПТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна адаптувати.

АДАПТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **адапто́вний**.

АДАПТОГЕ́Н, -у, *ч.* Лікувальний засіб, що підвищує фізіологічну опірність організму різним зовнішнім і внутрішнім негативним впливам.

АДАПТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для дослідження темнової зорової адаптації.

АДАПТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання світлової чутливості ока за допомогою адаптометра.

АДАПТОМІ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **адапто́метр**.

АДАПТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для адаптування чогось. // Такий, що володіє властивістю адаптування.

АДАПТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **адаптува́ти** і **адаптува́тися**.

АДАПТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док. і недок.*, *перех.* 1. *біол.* Пристосовувати організм, органи чуття до умов існування, до оточення. 2. *перен.* Пристосувати (пристосовувати) кого-, що-небудь до чогонебудь нового, незвичного. 3. *перен.* Використовувати що-небудь у зміненому, спрощеному і т. ін. вигляді, варіанті.

АДАПТУВА́ТИСЯ, -ýюсь, -ýєшся, *док. і недок.* 1. Пристосуватися (пристосовуватися) до умов існування, функціонування (про живий організм, орган і т. ін.). 2. *перен.* Звикнути (звикати) до нового середовища, до незвичних умов (праці, побуту і т. ін.); освоїтися (освоюватися).

АДА́Т, -у, *ч.* Звичаєве право у деяких мусульманських народів.

АДА́ТО, *незм.* Термін, який у вексельному праві означає: "від цього числа (дати)". ** **Ве́кселі ада́то** – векселі, виписані на певний термін у днях чи місяцях від дня видачі.

АД ВАЛО́РЕМ. Метод обчислення платежів за перевезення цінних вантажів або мита.

АДВЕ́КЦІЯ, -ї, *ч.* 1. *метеор.* Горизонтальне переміщення повітря в атмосфері. 2. *океанол.* Переміщення водних мас у горизонтальному та вертикальному напрямах.

АДВЕ́НТ, -у, *ч.* Чотиритижневий піст перед Різдвом у католиків.

АДВЕНТИ́ВНИЙ, -а, -е. Чужий, невластивий.

АДВЕНТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **адвенти́вний**.

АДВЕНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Один із напрямків протестантизму, що проповідує близькість другого пришестя Христа й початок його тисячолітнього особистого царювання.

АДВЕНТИ́СТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **адвенти́ст**, -а, *ч.*). Прихильники адвентизму.

АДВЕНТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **адвенти́сти**.

АДВЕНТИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **адвенти́ція**.

АДВЕНТИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зовнішня оболонка травної трубки.

АДВЕРБІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Перехід слів якоїнебудь граматичної категорії в прислівники (напр.: б і г о м, р а н к о м, г у р т о м).

АДВЕРБІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який зазнав адвербіалізації.

АДВЕРБІАЛІЗУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок. і док.* Зазнавати адвербіалізації.

АДВЕРБІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який стос. прислівника. ** **Адвербіа́льні відно́шення** – один із основних типів синтаксичних відношень, що стосується зв'язків між ситуаціями, подіями.

АДВЕРСАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *грам.* 1. Який виражає протилежне поняття (про слова, терміни). 2. Протиставний (про сполучник).

АДВОКА́Т, -а, *ч.* 1. Юрист, що захищає обвинуваченого або веде якусь справу в суді, а також дає поради з правових питань; захисник, оборонець. 2. *перен.* Про людину, що заступається за когонебудь, захищає когось.

АДВОКА́ТСТВО, -а, *с.* Діяльність адвоката.

АДВОКА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **адвока́т** 1 і **адвокату́ра** 1.

АДВОКАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **адвокатува́ти**.

АДВОКАТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *розм.* Працювати, бути адвокатом.

АДВОКАТУ́РА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Діяльність адвоката. 2. Добровільне об'єднання осіб, що подають юридичну допомогу населенню та організаціям порадами, складанням різних документів, участю в судових процесах.

АДГЕЗА́ТОР, -а, *ч.*, *фіз.* Пристрій, що його застосовують у колективному прискорювачі іонів.

АДГЕЗИ́ВНИЙ, -а, -е. Такий, що прилипає, злипається; викликає зрощення (при запаленні).

АДГЕЗИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **адгези́вний**. ** **Адгези́вність тромбоци́тів** – специфічна властивість «прилипати» до чужорідної поверхні, пошкодженої судинної стінки.

АДГЕЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до **адге́зії**.

АДГЕ́ЗІЯ, -ї, ж. 1. *фіз.* Взаємне прилипання двох різнорідних твердих тіл або рідин при їхньому контакті. 2. *біол.* Здатність клітин зв'язуватися із сусідніми клітинами або різними субстратами біологічного і небіологічного походження.

АДДА́КС, -а, *ч.* Вид жуйних парнокопитих родини бичачих; нубійська антилопа.

АДДЕ́НУМ, -а, *ч.* Додаток до угоди (переважно про фрахтування судна), складений сторонами, що пі-

дписали угоду.

АДДИСОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Наявність симптомів аддисонової хвороби при відсутності ураження кори наднирковиx залоз.

АДДИСО́НОВИЙ, -а, -е: ** **Аддисо́нова хворо́ба** – захворювання, зумовлене двобічним ураженням кори надниркових залоз.

АДДУ́КТ, -у, *ч.* Те саме, що **адду́кт**.

АДДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **адду́кт**.

АДДУ́КТОР, -а, *ч.*, *фізіол.* Привідний м'яз.

АДДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *фізіол.* Приведення; рух кінцівок, їхніх окремих частин, язика, очей в напрямі до серединної площини тіла, прот. відведенню.

АДЕКВА́ТНИЙ, -а, -е. Цілком відповідний; тотожний.

АДЕКВА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. за знач. **адеква́тний**.

АДЕКВА́ТНО. Присл. до **адеква́тний**.

АДЕ́НД, -а, *ч.* Те саме, що **ліга́нд**.

АДЕ́НДУМ, -у, *ч.* Додаток до угоди, що змінює або доповнює ті чи інші його умови.

АДЕНІЛАТКІНА́ЗА, -и, *ж.*, *біол.* Кіназа, яка переносить фосфат зі збереженням макроергічного зв'язку.

АДЕНІ́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Адені́лова кислота́** – *див.* **аденозинфо́сфорні кисло́ти**.

АДЕНІ́Н, -у, *ч.* Найпоширеніша в природі пуринова основа; входить до складу нуклеїнових кислот.

АДЕНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення лімфатичної залози (вузла). ** **Уретра́льний адені́т** – запалення залоз сечовивідного каналу.

АДЕНОАКАНТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина з ознаками диморфного диференціювання за залозистим і плоскоклітинним типом.

АДЕНОАМЕЛОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, яка виходить з одонтогенного епітелію.

АДЕНОАСОЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е: ** **Аденоасоційо́вані ві́руси** – дрібні, що містять ДНК, віруси, які розмножуються тільки в присутності аденовірусів.

АДЕНОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* (*одн.* **аденові́рус**, -у, *ч*). Група вірусів, що викликають ряд захворювань людини (гострий катар дихальних шляхів, кон'юнктивіти, пневмонії та ін.), тварин, птахів.

АДЕНОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аденові́руси**. ** **Аденові́русні захво́рювання** – гострі вірусні хвороби, які спричинюються аденовірусами.

АДЕНОГІПО́ФІЗ, -а, *ч.* Зони гіпофіза, які розвинулися із глоткового епітелію.

АДЕНОЖИРОВИ́КИ, -ів, *мн.* Те саме, що **аденоліпомато́з**.

АДЕНО́З, -у, *ч.* Одна з форм доброякісних дисплазій молочної залози; у тяжких випадках призводить до макромастії.

АДЕНОЗИ́Н, -у, *ч.* Нуклеозид, що складається з аденіну і вуглеводу рибози.

АДЕНОЗИНДИФОСФА́Т, -у, *ч.* Нуклеотид, що бере участь в енергетичному обміні в усіх живих організмах.

АДЕНОЗИНТРИФОСФА́Т, -у, *ч.* Нуклеотид, що у всіх живих організмах виконує роль універсального акумулятора енергії.

АДЕНОЗИНТРИФОСФАТА́ЗИ, -а́з, *мн.* Ферменти класу гідролаз, які відщеплюють від аденозинтрифосфатної кислоти один чи два фосфат-іони.

АДЕНОЗИНТРИФО́СФОРНИЙ, -а, -е: ** **Аденозинтрифо́сфорна кислота́** – біологічно активна речовина, яка є складовою частиною тканин організму людини і тварин.

АДЕНОЗИНФО́СФОРНИЙ, -а, -е: ** ***Аденозинфо́сфорні*** **кисло́ти** – складні органічні сполуки, що належать до нуклеотидів і є фосфорними ефірами аденозину.

АДЕНО́ЇД, -а, *ч.*, *мед.* Хворобливе розростання лімфатичних утворень носоглотки.

АДЕНОЇДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Видалення аденоїдів.

АДЕНОЇДИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення гіперплазованого глоткового мигдалика.

АДЕНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **адено́їд**.

АДЕНОКАНКРО́ЇД, -а, *ч.* Злоякісна пухлина, яка представлена двома компонентами –аденокарциномою і плоскоклітинним раком.

АДЕНОКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина із залозистого епітелію; виникає в слизових оболонках і залозистих органах.

АДЕНОЛІМФО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина слинних залоз; виникає переважно в привушній слинній залозі; серед хворих переважають чоловіки віком понад 40 років.

АДЕНОЛІПОМАТО́З, -у, *ч.* Численні сально-залозисті пухлини підшкірного шару шкіри.

АДЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про залози.

АДЕНО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Доброякісна пухлина молочної, щитовидної та інших залоз. ** **Адено́ма гіпо́фіза** – пухлина, що походить з аденоцитів передньої частки гіпофіза. **Адено́ма передміхуро́вої за́лози** – доброякісне новоутворення передміхурової залози. **Адено́ма са́льних за́лоз (при́нгля)** – доброякісне новоутворення сальних залоз; спостерігається переважно в чоловіків літнього віку. **Злоя́кісна адено́ма** – пухлина, яка розвивається з тканини аденогіпофіза. **Оксифі́льна адено́ма** – аденома, яка розвивається з ацидофільних аденоцитів.

АДЕНОМЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення аденоми передміхурової залози.

АДЕНОМЕ́Р, -а, *ч.* Кінцевий відділ залоз тварин і людини, який виробляє секрет.

АДЕНОМІО́З, -у, *ч.* Див. **ендометріо́з**.

АДЕНОМІО́МА, -и, *ж.* Неправильно сформовані ембріональні тканинні комплекси пухлиноподібного виду.

АДЕНОМІ́Т, -у, *ч.* Запалення аденоматозно зміненої передміхурової залози.

АДЕНОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Збільшення лімфатичних вузлів.

АДЕНОСАРКО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Злоякісна пухлина залозової тканини.

АДЕНОСИНУСОПНЕВМОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Симптомокомплекс, що виникає переважно в дітей раннього віку, які страждають на алергію.

АДЕНОТО́М, -а, *ч.* Спеціальний ніж для видалення аденоїдів.

АДЕНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція видалення гіпертрофованого глоткового мигдалика.

АДЕНОТРИХІ́Я, -ї, *ж.* Загальне позначення різних змін росту волосся, які зумовлені ураженням їхніх фолікулів.

АДЕНОФЛЕГМО́НА, -и, *ж.* Гнійне запалення тканини, що оточує лімфатичний вузол.

АДЕНОЦИСТО́МА, -и, *ж.* Див. **цистадено́ма**.

АДЕНТІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність всіх або багатьох зубів внаслідок порушення формування зубних зародків в ембріональному періоді.

АДЕ́НУМ, -а, *ч.* Узгоджене сторонами доповнення до раніше укладеної основної угоди.

АДЕ́ПТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник якого-небудь учення або ідеї.

АДЕРМІ́Н, -у, *ч.* Вітамін B_6, що міститься у дріжджах, висівках, печінці та ін.

АДЕРМІ́Я -ї, *ж.*, *мед.* Природжена або набута відсутність шкіри на певній ділянці тіла.

АД'ЄКТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Перехід слів якої-небудь граматичної категорії (перев. дієприкметників) у прикметники.

АД'ЄКТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ад'єктивува́тися**.

АД'ЄКТИВУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **ад'єктива́ція**.

АД'ЄКТИВУВА́ТИСЯ, -ується. Дія за знач. **ад'єктива́ція**.

АДЖА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **аджа́рці** і Аджарія.

АДЖА́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **аджа́рець**, -рця, *ч.*; **аджа́рка**, -и, *ж.*). Корінне населення Аджарії.

АДЖА́СТЕР, -а, *ч.* Фахівець у галузі морського права, який складає диспашу.

АДЖЕ́[1], *част.* 1. Уживається на початку речення для підсилення висловлюваної думки; таж, тож. 2. *у сполуч. з "ж"*, *діал.* Уживається як стверджувальна частка у відповідях; так, авжеж, звичайно.

АДЖЕ́[2], *спол.* Поєднує підрядне речення причини з головним; тому що, бо.

АДЖЕ́М-ОГЛА́Н, -а, *ч.* Християнські хлопчики, яких турки відбирали у батьків і вони виховувалися у турецькій родині в Азії, а згодом зараховувалися до яничарського корпусу.

АДЖИВІ́КА, -и, *ж.* Одне з давньоіндійських філософських учень, послідовники якого критикували брахманістсько-ведійський світогляд.

АДЖИ́КА, -и, *ж.* Гостра духмяна приправа до перших і других страв, поширена перев. на Кавказі.

АДЗИ́МКА, -и, *ж.*, *діал.* Різновид хліба із неквашеного тіста.

А ДЖІО́РНО, *незм.* Штучне освітлення, яке імітує денне світло.

АДЗУ́СЬ *див.* **дзусь**.

АДЗУ́СЬКИ *див.* **дзу́ськи**.

АДИГЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **адиге́йці** й Адигея.

АДИГЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **адиге́єць**, -йця, *ч.*; **адиге́йка**, -и, *ж.*). Корінне населення Адигейської автономної області.

АДИ́ГИ, -ів, *мн.* В Росії до 1917 р. – загальна назва народностей, що населяли Північний Кавказ; представники цих народностей.

АДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до адинамії.

АДИНАМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Безсилля, втрата сил, надзвичайна слабкість в результаті порушень нервово-м'язового апарату.

АДИНО́Л, -у, *ч.* Щільна тонкозерниста гірська порода, що складається переважно з альбіту і кварцу.

АДИПІНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір адипінатної кислоти.

АДИПІНАТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **адипіна́т**.

АДИПІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Адипі́нова кислота́** – природна органічна кислота, яка міститься в буряковому соку.

АДИПОЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при конституціональній формі ожиріння.

АДИПО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що належить до жирової тканини.

АДИПО́ЗО-ГЕНІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Адипо́зо-геніта́льна дистрофі́я** – захворювання нейроендокринної системи, яке проявляється прогресуючим ожирінням, недорозвитком статевих органів.

АДИПОНЕКРО́З, -у, *ч.*: ** **Підшкі́рний адипонекро́з новонаро́джених** – хвороба новонароджених, що проявляється вузлуватими затвердіннями підшкірної жирової тканини, які з часом розсмоктуються.

АДИПОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Жирові клітини.

АДИПСІ́Я, -ї, *ж.* Нездатність відчувати спрагу.

АДИТИ́ВНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із додаванням. ** **Адити́вна величина́**, *мат.* – величина, що її отримують шляхом додавання кількох величин. ** **Адити́вна тео́рія чи́сел** – частина арифметики, що вивчає закони, за якими числа можна скласти з доданків того чи іншого виду.

АДИТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість величин, за якою значення величини, що відповідає цілому об'єкту, дорівнює сумі значень величин, що відповідають його частинам.

АДИТИ́П, -у, *ч.*, *заст.* Фотонабірна машина з ручною установкою шрифтового шаблону і механічним переміщенням фотоматеріалу.

АДИТО́Н, -а, *ч.* Частина грецької святині, куди мали право заходити тільки жерці.

АДІАБА́ТА, -и, *ж.*, *фіз.* Лінія, яка зображає на термодинамічній діаграмі стану процес, що відбувається без теплообміну з навколишнім середовищем.

АДІАБАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до адіабати.

АДІАБАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім до **адіабати́чний**.

АДІАБА́ТНИЙ, -а, -е. Такий, що відбувається без теплообміну з навколишнім середовищем. ** **Адіаба́тний проце́с** – термодинамічний процес, що відбувається без теплообміну з навколишнім середовищем.

АДІАДОХОКІНЕ́З, -у, *ч.* Неспроможність виконувати протилежні рухи швидко один за одним (напр., згинання і розгинання пальців).

АДІА́НТ, -у, *ч.* Рід папоротей родини багатоніжкових.

АДІАНТИ́ТИ, -ів, *мн.* Група викопних рослин, одні види якої належать до папоротеподібних, інші – до голонасінних.

АДІАСТОЛІ́Я, -ї, *ж.* Обмеження можливості розширення шлуночків серця в період діастоли, що призводить до зменшення серцевого викиду.

АДІЄ́НТНИЙ, -а, -е. Спрямований в напрямку до чого-небудь.

А́ДІТІ, *невідм.*, *ж.* У давньоіндійській міфології – мати богів і всього, що живе на Землі; уособлення жіночого начала.

АДІУРЕТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при нецукровому діабеті, енурезі.

А́ДЛЕР, -а, *ч.* Старовинна північно-американська золота монета з орлом, дорівнює 10 доларам.

АД ЛІ́БІТУМ, *незм.* Вказівка в нотах на те, що виконавець може за власним бажанням вибирати характер виконання – темп, динаміку та ін.

АДЛЯ́ТУС, -а, *ч.* 1. Прибічник, прихильник. 2. Папський посол.

АДМВІ́ДДІЛ, -у, *ч.* Адміністративний відділ.

АДМІНІСТРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до адміністрації (у 1 знач.). ** **Адміністрати́вний акт** – акт органу державного управління, який встановлює, змінює або припиняє конкретні правовідносини. **Адміністрати́вний аре́шт** – найсуворіший вид адміністративного стягнення; встановлюється та застосовується у виняткових випадках за окремі види адміністративних правопорушень на термін до 15 діб. **Адміністрати́вна відповіда́льність** – відповідальність фізичних та юридичних осіб за скоєння адміністративного правопорушення. **Адміністрати́вний на́гляд**: у конституційному праві ряду держав – одна з форм контролю центрального уряду за діяльністю органів місцевого самоврядування. **Адміністрати́вним поря́дком; в адміністрати́вному поря́дку** – за розпорядженням органів виконавчої влади. **Адміністрати́вне пра́во** – галузь права, яка регулює діяльність людей, відносини у ході розпорядчо-виконавчої діяльності органів державного управління. **Адміністрати́вне правопору́шення** – порушення встановлених правил та норм поведінки на службі, у громадських місцях. **Адміністрати́вні суди́**: у ряді країн – особливий вид судів поряд зі звичайними; здійснюють адміністративне правосуддя. **Адміністрати́вний штраф** – захід адміністративного стягнення за порушення. 2. Власт. адміністраторові; організаторський. *Адміністративні здібності.*

АДМІНІСТРАТИ́ВНО. Присл. до **адміністрати́вний**.

АДМІНІСТРАТИ́ВНО-БЮРОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **адміністрати́вно-кома́ндний**.

АДМІНІСТРАТИ́ВНО-КОМА́НДНИЙ, -а, -е. Заснований на примусовому підпорядкуванні наказам та розпорядженням начальства. ** **Адміністрати́вно-кома́ндна систе́ма** – система управління економікою країни, в якій панівна роль належить розподільчим, командним методам.

АДМІНІСТРАТИ́ВНО-ТЕРИТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що відображає територіальну організацію держави, відповідно до якої утворюються та функціонують органи влади і управління. ** **Адміністрати́вно-територіа́льна автоно́мія** – один із способів децентралізації влади в унітарній державі.

АДМІНІСТРАТИ́ВНО-УПРАВЛІ́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **Адміністрати́вно-управлі́нський апара́т** – працівники апарату управління, службовці, що входять до адміністрації фірми, підприємства, організації, конторські працівники.

АДМІНІСТРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Керівник установи, організації, підприємства і т. ін. 2. У програмуванні – програмний засіб, який виконує управлінські функції. ** **Адміністра́тор ба́зи да́них** – спеціальна посадова особа (група осіб), яка має повне уявлення про базу даних і відповідає за її ведення. **Адміністра́тор ві́кон**, *спец.* – частина операційного середовища ПЕОМ, що підтримує технологію виведення та розміщення інформації у вікнах екрана дисплея.

АДМІНІСТРА́ТОРКА, -и. Жін. до **адміністра́тор**.

АДМІНІСТРА́ТОРСТВО, -а, *ч.* Професія адміністратора.

АДМІНІСТРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **адміністра́тор**.

АДМІНІСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Виконавча влада в країнах із президентською формою правління; *збірн.* Чиновники високого рангу, які перебувають на службі в органах, що здійснюють таку владу. 2. Керівний орган установи, організації, підприємства і т. ін. ** **Адміністра́ція ці́нних папе́рів** – усе коло операцій, що пов'язані з управлінням цінними паперами. 3. *збірн.* Особи, що керують установою, організацією, підприємством і т. ін. 4. *рідко.* Те саме, що **адмініструва́ння**.

АДМІНІСТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **адмініструва́ти**.

АДМІНІСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Керувати уста-

новою, організацією, підприємством і т. ін.; управляти. // Керувати бюрократично, за допомогою наказів і розпоряджень замість конкретного керівництва.

АДМІНПЕРСОНА́Л, -у, *ч.* Адміністративний персонал.

АДМІРА́Л, -а, *ч.* 1. Військове звання вищого командного складу військово-морського флоту, а також особа, що має це звання. 2. Денний метелик родини німфалідових.

АДМІРАЛТЕ́ЙСТВ-КОЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* Центральний державний орган управління ВМФ у Росії в 1718 – 1827 pp.

АДМІРАЛТЕ́ЙСТВО, -а, *с.* 1. *заст.* Місце будівництва, озброєння та лагодження кораблів. 2. У царській Росії – орган управління флотом; морське відомство. 3. В деяких країнах (напр. у Великій Британії) – вищий орган управління військово-морськими силами.

АДМІРАЛТЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **адміралте́йство**.

АДМІРА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **адміра́л**. // Належний адміралові.

АДМОНІ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Пред'явлення боржникові письмового зобов'язання на предмет оплати взятої суми боргу. 2. Дисциплінарне зауваження, попередження керівника підлеглому щодо відповідальності.

АДНЕКСИ́Т, -у, *ч.* Запалення придатків матки, спричинене стафіло-, стрепто- або гонококами та ін. мікробами.

АДНОТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Примітка, замітка.

АДО́Б, -у, *ч.* 1. Будівельний стіновий матеріал (невипалена цегла, виготовлена із суміші глини, соломи, піску). 2. Солом'яна січка; саман.

АДОЛЕСКА́РІЙ, -я, *ч.*, *біол.* Проміжна стадія життєвого циклу деяких трематод.

АДОЛЕСКА́РІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **адолеска́рій**.

АДОЛЕСЦЕ́НТ, -а, *ч.* Особа пубертатного або юнацького віку.

АДОНІЗИ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат; водний розчин глюкозидів адонісу, серцевий засіб.

АДО́НІЇ, -ів, *мн.* У давнину – свята на честь бога Адоніса.

АДО́НІС, *ч.* 1. *род.* -а. У фінікійській, давньогрецькій та римській міфології – бог рослинності та родючості (гарний юнак, коханий Афродити, що був перетворений нею на квітку після його загибелі на полюванні). 2. *род.* -у. Весняна рослина з великими жовтими квітками; горицвіт.

АДОНІТОКСИ́Н, -у, *ч.* Глікозид серцевої дії; міститься в горицвіті весняному.

АДОПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Усиновлення. 2. Стійке прижилення чужорідних тканин після трансплантації.

АДОПТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **адоптува́ти**. // **адопто́вано**, *безос. присудк. сл.*

АДОПТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.* Усиновляти.

АДО́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **адопта́ція**.

АДОРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до адорації.

АДОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Обожнювання, поклоніння, захоплення кимось.

АДРЕНАЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція видалення надниркової залози.

АДРЕНАЛІ́Н, -у, *ч.*, *фізіол.*, *фарм.* Лікувальний засіб, секрет надниркових залоз або одержаний синтетичним шляхом.

АДРЕНАЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Вміст адреналіну в крові.

АДРЕНАЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **адреналі́н**.

АДРЕНА́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Адрена́лова систе́ма** – сукупність клітин неврогенного походження, які продукують адреналін і норадреналін.

АДРЕНЕРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Чутливий до адреналіну, збуджуваний адреналіном.

АДРЕНОБЛОКА́ТОРИ, -ів, *мн.* Лікарські засоби із групи антиадренергічних речовин, які перешкоджають взаємодії медіатора з адренорецепторами.

АДРЕНОГЕНІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Адреногеніта́льний синдро́м** – захворювання, зумовлене гіперфункцією кори надниркових залоз з надмірною секрецією андрогенів.

АДРЕНОКОРТИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Адренокортика́льний рак** – злоякісна пухлина кори надниркових залоз.

АДРЕНОКОРТИКОТРОПІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **адренокортикотро́пний гормо́н**.

АДРЕНОКОРТИКОТРО́ПНИЙ, -а, -е: ** **Адренокортикотро́пний гормо́н** – пептидний гормон, який виробляється базофільними клітинами передньої частки гіпофізу.

АДРЕНОЛІ́ТИК, -а, *ч.* Те саме, що **адренолі́тичний за́сіб**.

АДРЕНОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Адренолі́тичні за́соби** – сполуки, які ослаблюють або попереджують ефекти адреноміметичних засобів і подразнення симпатичних нервів.

АДРЕНОМІМЕ́ТИК, -а, *ч.* Те саме, що **адреноміметú́чний за́сіб**.

АДРЕНОМІМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Адреноміметú́чні за́соби** – лікарські засоби, які діють подібно до адреналіну.

АДРЕНОРЕАКТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Адренореакти́вна систе́ма** – біохімічний субстрат клітини, який сприймає специфічний вплив медіаторів.

АДРЕНОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Див. **адренореакти́вна систе́ма**.

АДРЕНОСТЕРО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Те саме, що **андростерóма**.

АДРЕНОСТЕРО́Н, -а, *ч.* Гормон кори надниркових залоз андрогенної дії.

А́ДРЕС, -а, *ч.* 1. Письмове вітання кого-небудь з нагоди відзначення видатної події в його житті. 2. *рідко.* Те саме, що **адре́са**.

АДРЕ́СА, -и, *ж.* 1. Позначення місця розташування житла людини або будівлі (території) юридичної особи. // Напис на конверті, пакунку і т. ін., що вказує на місце призначення та одержувача. *Помилитися адресою.* ** **Пошто́ва адре́са** – місцезнаходження житла людини або установи (підприємства) відносно країни, регіону (області), району, міста (села, селища), вулиці (провулку); до П. а. включено поштовий індекс та номер будівлі, номер квартири. 2. Об'єкт, якому що-небудь призначається, до якого звернено що-небудь. 3. Код, що визначає місце розміщення інформації в ЕОМ. *Адреса даних. Віртуальна адреса.* ** **Абсолю́тна адре́са**, *спец.* – адреса машинною мовою, що ідентифікує комірку пам'яті або пристрій без використання будь-якого проміжного посилання. **N-рі́внева адре́са** – непряма адреса, яка використовує N рівнів адресації. **Адре́са ба́зи** – адреса регістра, яка містить базову адресу. **Адре́са ве́ктора перерива́нь** – адреса, яка вказує на дві послідовні комірки пам'яті, що містять початкову адресу програми обробки переривань та пріоритет, згідно з яким оброблюється переривання. **Адре́са вхо́ду до програ́ми** – адреса команди або сама команда, з якої починається виконання програми чи процедури. **Адре́са да́них** – адреса поля пам'яті, в якому розміщені дані. **Адре́са ділянки** – адреса першого байта даної ділянки пам'яті. **Адре́са зв'язку́** – поле у записі файлу, яке вказує положення наступного запису, що читається у логічній послідовності. **Адре́са кома́нди** – адреса пам'яті, яка зайнята командою. **Адре́са перехо́ду** – адреса комірки пам'яті, яка (адреса) зазначається командою передачі керування. **Адре́са пове́рнення** – адреса, за якою виконується повернення керування викличній команді після завешення програми, що викликається. **Адре́са при́строю** – логічна адреса, що складається з номера каналу та номера пристрою в каналі. **Адре́са регі́стра** – число, яке дорівнює порядковому номеру регістра, або символічне ім'я, еквівалентне цьому числу. **Багаторі́внева адре́са** – непряма адреса з числом рівнів адресації два і більше. **Ба́зова адре́са** – адитивна частина виконавчої адреси, постійна для певної сукупності адресованих даних. **Відно́сна адре́са** – пряма адреса, яка визначає розміщення елемента через його зміщення відносно базової адреси. **Віртуа́льна адре́са** – адреса розташування у віртуальній пам'яті; в процесі використання перетворюється на адресу дійсної пам'яті. **Вну́трішня адре́са** – адреса, яка вказується у командах переходу, що передають керування в межах програми. **Глоба́льна адре́са** (у комп'ютерних мережах) – адреса, що вказує на те, що даний кадр призначений усім станціям. **Ді́йсна адре́са** – адреса частини дійсної пам'яті. **Зо́внішня адре́са** – адреса, яка вказується у командах переходу до інших програм, з якими взаємодіє дана програма. **Індексо́вана адре́са** – адреса, що модифікується за допомогою індексу. **І́стинна адре́са** – те саме, що **абсолю́тна адре́са**. **Логі́чна адре́са** – символічна або умовна адреса комірки чи ділянки пам'яті, пристрою або вузла мережі, яка перетворюється у фізичну адресу відповідним програмним або апаратним забезпеченням. **Логі́чна адре́са за́пису в ба́зі да́них** – внутрішній номер (ключ бази даних), який ідентифікує запис у базі даних або її фрагменті і присвоюється запису в процесі його завантаження в базу даних. **Маши́нна адре́са**: а) адреса у числовому вигляді; б) те саме, що **фізи́чна адре́са**; в) однозначно визначений у просторі номер комірки, де розміщується операнд. **Мере́жева адре́са** – адреса порту в комп'ютерній мережі. **Непряма́ адре́са** – адреса, що визначає розміщення елемента посиланням на іншу адресу. **Пото́чна адре́са**: а) вміст лічильника адреси команд; б) поточне значення логічного лічильника адреси в програмній секції. **Початко́ва адре́са**: а) абсолютна адреса першого байта програми (даних), відносно якої обчислюється решта адрес цієї програми (даних); б) перша адреса багатоадресної команди. **Пряма́ адре́са** – адреса, що визначає розміщення елемента без посилань на іншу адресу. **Реа́льна адре́са** – те саме, що **ді́йсна адре́са**. **Ста́ртова адре́са** – початкова адреса, з якої починається виконання програми. **Фізи́чна адре́са** – число, що ідентифікує комірку або ділянку фізичної пам'яті. **Широкомо́вна адре́са** – адреса, яка вказує, що повідомлення адресоване всім станціям даної мережі. **Я́вна адре́са** – адреса, записана у вигляді двох абсолютних виразів, один з яких вказує значення зміщення.

АДРЕ́СА-ВКАЗІВНИ́К, -а́, *ж.* Адреса комірки оперативної пам'яті, в якій зберігається виконавча адреса даних, що підлягають обробці.

АДРЕСА́НТ, -а, *ч.* Той, хто адресує, посилає кому-небудь лист, телеграму, вантаж і т. ін.; відправник.

АДРЕСА́НТКА, -и. Жін. до **адреса́нт**.

АДРЕСА́Т, -а, *ч.* 1. Той, кому адресується, посилається лист, телеграма і т. ін.; одержувач. 2. *перен.* Про того, кому що-небудь призначається, для кого створюється що-небудь.

АДРЕСА́ТКА, -и. Жін. до **адреса́т**.

АДРЕСА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **адреса́т**.

АДРЕСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Спосіб установлення відповідності між множиною однотипних об'єктів та множиною їхніх адрес. *Абсолютна адресація. Стекова адресація.* ** **Автодекреме́нтна адреса́ція** – метод адресації, за якого вміст регістра індексу зменшується на довжину елемента адресації. **Автоінкреме́нтна адреса́ція** – метод адресації, за якого вміст регістра індексу збільшується на довжину елемента адресації. **Асоціати́вна адреса́ція** – метод адресації, за якого не вказується точне положення даних, а задається значення певного поля даних, що ідентифікує їх. **Ба́зисна адреса́ція** – визначення адрес у машинних командах відносно вмісту регістра, що вказаний як базовий. **Відно́сна адреса́ція** – метод адресації, за якого адресна частина машинної команди містить відносну адресу. **Декреме́нтна адреса́ція** – метод адресації, за якого лічильник команд змінюється з кроком –1. **Динамі́чна адреса́ція** – метод адресації пам'яті, за якого перетворення математичних адрес у фізичні здійснюється у процесі виконання програми. **Інде́ксна адреса́ція** – метод адресації, за якого формування виконавчої адреси здійснюється через додавання до базової адреси вмісту індексного регістра. **Інкреме́нтна адреса́ція** – метод адресації, за якого вміст лічильника команд змінюється з кроком +1. **Колова́ адреса́ція** – метод адресації ділянки пам'яті, згідно з яким після комірки зі старшою адресою йде комірка з початковою адресою цієї ділянки. **Нея́вна адреса́ція** – метод адресації, за якого один або кілька операндів знаходяться у фіксованих для даної команди регістрах. **Однонапря́млена адреса́ція** – метод неявної адресації, за якого операційна частина команди точно адресується за операндами у комірці, що йде за коміркою операндів попередньої команди. 2. Метод ідентифікації місцеположення об'єкта.

АДРЕ́СКА, -и, *ж.* Зменш. до **адре́са**.

А́ДРЕС-КАЛЕНДА́Р, -а́, *ч.* Довідкове видання про установи, підприємства, посадових осіб на певний рік із зазначенням їхніх адрес.

АДРЕ́СНИЙ, -а, -е. Стос. до адреси, пов'язаний з адресою. ** **Адре́сне бюро́**; **Адре́сний стіл** – установа, в якій ведеться реєстрація мешканців даного міста й видаються довідки про місце їх проживання. **Адре́сний код** – код, що є адресою (у 3 знач.).

А́ДРЕСНИЙ, -а, -е. Який має на увазі конкретні особи, установи і т. ін.

А́ДРЕСНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Спрямованість до конкретної, визначеної категорії кого-, чого-небудь. 2. *спец.* Кількість адрес у машинній команді.

АДРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **адресува́ти**. // **адресо́вано**, *безос. присудк. сл.*

АДРЕСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **адресо́ваний**.

АДРЕСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна адресувати.

АДРЕСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **адресо́вний**.

АДРЕСО́ГРАФ, -а, *ч.* Машина, що друкує прізвища та адреси передплатників у газетах, журналах, брошурах.

АДРЕСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **адресува́ти**.

АДРЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Посилати (лист, телеграму і т. ін.) на певну адресу. 2. *перен.* Звертати, направляти до кого-небудь (мову, погляд та ін.).

АДРЕСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. *заст.* Звертатися особисто чи листовно до кого-небудь, кудись. 2. Пас. до **адресува́ти** 2.

АД РЕФЕРЕ́НДУМ, *незм.*: у міжнародному праві – умовне підписання міжнародного договору представником держави.

АДРИТУ́РА, -и, *ж.* 1. Пересилання товару безпосередньо на місце призначення. 2. У вексельних операціях – пред'явлення до стягнення простроченого або опротестованого векселя.

АДРО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **адро́н**, -а, *ч.*). Загальне найменування елементарних частинок, що беруть участь у так званій сильній взаємодії (протони, нейтрони, мезони і т. ін.).

АДРО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до адронів.

АДСОРБА́Т, -у, *ч.* Хімічна сполука або суміш речовин, що перебувають на поверхні або в об'ємі пор адсорбенту.

АДСОРБЕ́НТ, -а, *ч.*, *фіз.*, *хім.* Тіло, що своєю поверхнею поглинає, вбирає з оточення частинки газу або окремі складові розчину.

АДСО́РБЕР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій, у якому здійснюють адсорбцію.

АДСО́РБЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **адсо́рбер**.

АДСОРБІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Який адсорбує своєю поверхнею інші речовини.

АДСОРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **адсорбува́ти**. // **адсорбо́вано**, *безос. присудк. сл.*

АДСОРБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **адсорбо́ваний**.

АДСОРБО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність речовини адсорбуватися за певних умов.

АДСОРБО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Такий, що адсорбується.

АДСОРБТИ́В, -у, *ч.* Те саме, що **адсорба́т**.

АДСОРБТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **адсорбти́в**.

АДСОРБУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який володіє здатністю адсорбувати.

АДСОРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **адсорбува́ти**.

АДСОРБУВА́ТИ, -у́є, *недок. і док.*, *перех.*, *фіз.*, *хім.* Поглинати, вбирати поверхнею частинки газу або окремі складові розчину.

АДСОРБУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *фіз.*, *хім.* Пас. до **адсорбува́ти**.

АДСОРБУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **абсорбува́ти**.

АДСОРБЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **адсо́рбція**.

АДСОРБЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.*, *хім.* Абстр. ім. до **адсорбці́йний**.

АДСО́РБЦІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.*, *хім.* Поглинання, вбиран-

ня поверхнею тіла частинок газу або окремих складових розчину.

АДСТРА́Т, -у, *ч.* Сукупність рис мовної системи як результат впливу однієї мови на іншу.

АДТУ́Й, *невідм.*, *діал.* Звідти.

АДУ́КТ, -у, *ч.*, *хім.* Продукт приєднання однієї сполуки до іншої, у якому вони зберігають свою цілісність.

АДУ́КТОР, -а, *ч.* М'яз, який, скорочуючись, переміщає кінцівку до серединної лінії.

АДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Рух кінцівки або очей у бік серединної лінії тіла.

АДУЛЯ́Р, -у, *ч.* Безбарвний прозорий мінерал класу силікатів.

АДХОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Організаційні форми, підрозділи, які займаються новими для фірми питаннями і які є, як правило, тимчасовими.

АД'ЮВА́НТИ, -ів, *мн.* 1. Речовини різного походження, які є неспецифічними стимуляторами імуногенезу. 2. Речовини, що підсилюють або пролонгують дію лікарських засобів.

АД'ЮВА́НТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ад'ювантів. 2. Допоміжний.

АДЮЛЬТЕ́Р, -у, *ч.*, *заст.* Подружня невірність.

АДЮЛЬТЕ́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **адюльте́р**. // Який зображує подружню невірність. *Адюльтерна повість.*

АД'Ю́НКТ, -а, *ч.* 1. Військовослужбовець офіцерського складу, який готується до наукової або науково-педагогічної діяльності. // Аспірант вищих військово-навчальних закладів. 2. У дореволюційній Росії і в Західній Європі – вчене звання в деяких наукових установах; також особа, що має це звання.

АД'Ю́НКТА, -и, *ж.*, *мат.* Алгебраїчне доповнення.

АД'Ю́НКТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ад'ю́нкт**.

АД'ЮНКТУ́РА, -и, *ж.* Одна з форм підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів у вищих військово-навчальних закладах і науково-дослідних установах. // Аспірантура вищих військово-навчальних закладів.

АД'ЮСТА́Ж, -у, *ч.* Ділянка у приміщенні вальцювального цеху з машинами і пристроями для обробки і відвантаження вальцівки.

АД'ЮТА́НТ, -а, *ч.* Військовослужбовець (зазвичай офіцер), що перебуває при командирі для виконання службових доручень.

АД'ЮТА́НТСТВО, -а, *с.* Посада ад'ютанта.

АД'ЮТА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ад'юта́нт**. *Ад'ютантські аксельбанти.*

АЕ́Д, -а, *ч.* Давньогрецький епічний співак епохи безписемної поезії (9–8 ст. до н. е.).

А́ЕР, -у, *ч.*, *ц.-с.* Повітря.

АЕРА́РІЙ, -ю, *ч.* Майданчик у лікувальних закладах, призначений для приймання повітряних ванн.

АЕРА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для подавання повітря у воду з метою її аерації.

АЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аера́ція**.

АЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Природне надходження або механічне введення атмосферного повітря в приміщення, воду, ґрунт та інші середовища. ** **Аера́ція буди́нків** – природна вентиляція приміщень. **Аера́ція води́** – збагачення води киснем, вилучення з неї шкідливих домішок. **Аера́ція ґру́нту** – газообмін ґрунтового повітря з атмосферним.

АЕРЕНХІ́МА, -и, *ж.* Тканина, характерна для водяних та напівзанурених рослин; повітроносна тканина.

А́ЕРО... Перша частина складних слів, що відповідає: 1) слову **авіаці́йний**, напр.: аероклуб, аеромаяк і т. ін.; 2) слову **повітря́ний**, напр.: аеронавігація, аеропошта і т. ін.

АЕРОАКУ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ фізики на стику аеродинаміки та акустики, в якому вивчаються проблеми аеродинамічної генерації звуку.

АЕРО́БИ, -ів, *мн.* (*одн.* **аеро́б**, -а, *ч.*), *біол.* Організми, які не можуть жити в середовищі, позбавленому вільного кисню; прот. анаероби.

АЕРО́БІКА, -и, *ж.* Система ритмічних, виконуваних під музику вправ, що підвищують кисневий обмін; ритмічна гімнастика.

АЕРОБІО́З, -у, *ч.*, *біол.* Життя та розвиток організмів за наявності атмосферного кисню.

АЕРОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, який вивчає організми, що існують в атмосфері.

АЕРОБІО́НТ, -а, *ч.* Організм, що пристосувався до життя в атмосфері.

АЕРОБІО́С, -у, *ч.* Сукупність організмів, що живуть на суші.

АЕРОБІОСФЕ́РА, -и, *ж.* Повітряне середовище в біосфері, в якому постійно перебувають живі організми і де вони, за наявності придатних для живлення субстратів, можуть жити й розмножуватись.

АЕРО́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аеро́б** і **аеро́би**.

АЕРОБО́МБА, -и, *ж.* Те саме, що **авіабо́мба**.

АЕРО́БУС, -а, *ч.* Багатомісний пасажирський літак з вантажним салоном, де пасажири самі розміщують і після польоту забирають свій багаж.

АЕРОВІЗУА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який виконується неозброєним оком або за допомогою оптичного приладу з літального апарата.

АЕРОВОКЗА́Л, -у, *ч.* Вокзал аеропорту.

АЕРОВОКЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аеровокза́л**.

АЕРОГАММАЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Радіометричний метод пошуків корисних копалин.

АЕРОГЕЛІОМАЙДА́НЧИК, -а, *ч.* Майданчик для приймання повітряних і сонячних ванн.

АЕРОГЕЛІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод кліматотерапії, який ґрунтується на поєднаній дії аеротерапії та геліотерапії.

АЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Той, що походить із повітря, передається через повітря.

АЕРОГЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до аерогеології.

АЕРОГЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Метод обстеження, вивчення земних надр за допомогою літальних апаратів; розділ геології, що спирається на дані, отримані цим методом.

АЕРО́ГРАФ, -а, *ч.* Пневматичний прилад, яким, розпилюючи фарбу, наносять її на папір, тканину та інші предмети.

АЕРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аерогра́фія**.

АЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод фарбування паперу, тканин за допомогою аерографа.

АЕРОГРА́ФНИЙ, -а, -е. Стос. до аерографії.

АЕРОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Розділ аеромеханіки, в якому вивчають закони руху повітря і сили, що виникають на поверхні тіл, відносно яких відбувається цей рух.

АЕРОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до аеродинаміки. ** **Аеродинамі́чна си́ла** – сила, з якою газоподібне середовище діє на тверде тіло або тіло на середовище при їхньому відносному переміщенні. **Аеродинамі́чна труба́** – споруда для експериментального вивчення явищ, що виникають при обтіканні твердих тіл повітряним потоком, а також параметрів сил, які діють на ці тіла (літаки, автомобілі або їх моделі). **Аеродинамі́чний о́пір** – лобовий опір, складова аеродинамічної сили, з якою газоподібне середовище діє на тверде тіло. **Аеродинамі́чний спектр** – картина течії рідини або газу, унаочнена яким-небудь способом.

АЕРОДОНТАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у зубах, який виникає внаслідок різких змін атмосферного тиску.

АЕРОДРО́М, -у, *ч.* Місце стоянки, зльоту й посадки літальних апаратів; летовище.

АЕРОДРО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аеродро́м**.

АЕРОДРО́МНО-БУДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для будівництва аеродромів.

АЕРОДРО́МНО-ЕКСПЛУАТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Призначений для експлуатації аеродромів.

АЕРОЕЛЕКТРОРО́ЗВІДКА, -и, *ж.* Те саме, що **аероелектророзві́дування**

АЕРОЕЛЕКТРОРОЗВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Група методів електромагнітної індуктивної розвідки.

АЕРОЕМБОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Див. **декомпресі́йна хворо́ба**.

АЕРОЕМБОЛІ́Я, -ї, *ж.* Потрапляння в кровоток бульбашок повітря, які викликають емболію малого кола кровообігу.

АЕРОЖО́ЛОБ, -а, *ч.* Пристрій для вентиляції та переміщення сипучих тіл за допомогою дрібних струменів повітря.

АЕРОЗЙО́МКА, -и, *ж.* Те саме, що **аерознімá́ння**.

АЕРОЗНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до аерознімання.

АЕРОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **аерофотознімá́ння**.

АЕРОЗНІ́МОК, -мка, *ч.*, *спец.* Фотознімок, зроблений шляхом аерознімання.

АЕРОЗО́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Безліч найдрібніших частинок якої-небудь речовини, розпилених у газі або газуватому середовищі. 2. Лікарський, хімічний, косметичний і т. ін. рідкий препарат, який міститься під тиском у спеціальній упаковці з розпорошувачем.

АЕРОЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аерозо́ль**.

АЕРОЗОЛЬТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Введення лікарських аерозолів у дихальні шляхи хворого, в різні порожнини організму або нанесення їх на уражені ділянки поверхні тіла.

АЕРОІО́НИ, -ів, *мн.* Іони повітря.

АЕРОІОНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для іонізації повітря; застосовують у медицині.

АЕРОІОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Насичення повітря іонами (електрично зарядженими частинками), що сприяє його очищенню, оздоровленню.

АЕРОІОНОІНГАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вдихання повітря штучно збагаченого позитивними і негативними іонами.

АЕРОІОНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування іонізованим повітрям.

АЕРОКЛІМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ кліматології, в якому вивчаються кліматичні умови вільної атмосфери – шарів атмосфери, віддалених від земної поверхні.

АЕРОКЛУ́Б, -у, *ч.* Громадський заклад, який пропагує знання з авіації, вчить льотної справи та авіамоделізму.

АЕРОКОСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до повітроплавання, авіації та космонавтики, до створення літальних апаратів, польотів на них і т. ін.

АЕРОЛІ́Т, -а, *ч.* Те саме, що **метеори́т**.

АЕРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з аерології.

АЕРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до аерології.

АЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає фізичні, хімічні та інші властивості верхніх шарів атмосфери.

АЕРОЛО́ЦІЯ, -ї, *ж.* Докладний опис району дії авіації або авіалінії, який містить відомості про клімат, ландшафт, орієнтири, аеродроми.

АЕРОМАГНІТО́МЕТР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для дослідження геомагнітного поля з літального апарата.

АЕРОМАЯ́К, -а, *ч.* Те саме, що **авіамая́к**.

АЕРОМЕТЕЗАГІ́Н, -го́ну, *ч.*, *розм.* Група метеорологів, яка вивчає атмосферу Землі за допомогою літальних апаратів.

АЕРОМЕ́ТОД, -у, *ч.* Метод дослідження і картування географічної оболонки Землі за допомогою літальних апаратів.

АЕРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання ваги й густини повітря та інших газів.

АЕРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до аерометра й аерометрії.

АЕРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Способи вимірювання маси й густини газуватих тіл.

АЕРОМЕХА́НІК, -а, *ч.* Спеціаліст з аеромеханіки.

АЕРОМЕХА́НІКА, -и, *ж.* Розділ механіки, в якому вивчаються закони руху і відносного спокою газів та занурених у них тіл.

АЕРОМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до аеромеханіки.

АЕРОМІКРОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ мікробіології, який вивчає склад і поширення мікроорганізмів у повітрі.

АЕРОМОБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Що перекидається до місця бойових дій за допомогою авіації. 2. Що здійснюється такими військами.

АЕРО́Н, -у, *ч.* 1. Лікарський препарат, що застосовується за морської та повітряної хвороб. 2. Легкий сплав алюмінію з міддю, силіцієм, а іноді й домішкою літію.

АЕРОНАВІГА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець з аеронавігації.

АЕРОНАВІГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до аеронавігації.

АЕРОНАВІГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Наука про водіння літальних апаратів за заданим курсом; повітряна навігація.

АЕРОНА́ВТ, -а, *ч.* Те саме, що **повітропла́вець**.

АЕРОНА́ВТИКА, -и, *ж.* Теорія та мистецтво повітроплавання.

АЕРОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ геофізики, що вивчає верхні шари атмосфери (за допомогою ракетного і супутникового зондування, спектрального аналізу і т. ін.).

АЕРООБПРИ́СКУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **авіаобпри́скувач**.

АЕРООТИ́Т, -у, *ч.* Захворювання середнього вуха, яке може спричинитися різкою зміною атмосферного тиску (баротравма).

АЕРОПЛА́Н, -а, *ч.*, *заст.* Літак.

АЕРОПЛАНКТО́Н, -у, *біол.* Сукупність рослинних і тваринних організмів, завислих у повітрі.

АЕРОПЛА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **аеропла́н**.

АЕРОПО́НІКА, -и, *ж.* Вирощування рослин без ґрунту у вологому повітрі з обприскуванням коріння живильним розчином; повітряна культура.

АЕРОПО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до аеропоніки.

АЕРОПО́РТ, -у, *ч.* Аеродром, обладнаний усім необхідним для забезпечення регулярних польотів транспортної авіації.

АЕРОПО́ШТА, -и, *ж.* Те саме, що **авіапо́шта**.

АЕРОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Загартовування організму факторами повітряного середовища.

АЕРОПРУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* Розділ прикладної механіки, в якому вивчається взаємодія пружної системи з потоком газу (повітря).

АЕРОСАЛО́Н, -у, *ч.* Виставка, де демонструють (на землі або в повітрі) літаки нових зразків.

АЕРОСА́НИ, -е́й, *мн.* Механічні сани, що пересуваються по снігу і кризі тягою повітряного гвинта.

АЕРОСИ́Л, -у, *ч.* Високодисперсний пухкий білосніжний силіційдіоксид.

АЕРОСИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **аеросил**.

АЕРОСИНУСИ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки навколоносових порожнин.

АЕРОСОЛЯ́РІЙ, -ю, *ч.* Спеціально обладнані майданчик або приміщення, які призначені для проведення кліматичного лікування прийманням сонячних та повітряних ванн.

АЕРОСТА́Т, -а, *ч.* Літальний апарат, наповнений газом, легшим від повітря; повітряна куля.

АЕРОСТА́ТИКА, -и, *ж.* Розділ аеромеханіки, вчення про закони рівноваги повітря й газів, що застосовуються в теорії повітроплавання.

АЕРОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до аеростатики.

АЕРОСТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аероста́т**.

АЕРОТАКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оцінка лісових масивів за допомогою аерофотознімання з літака або вертольота.

АЕРОТА́КСИС, -у, *ч.* Рух бактерій, найпростіших тваринних організмів, а також спор водоростів у напрямі до джерела кисню або в протилежний від джерела бік.

АЕРОТАКСІ́, *невідм.*, *с.* Про невеликий пасажирський літак, що виконує рейси на короткі відстані.

АЕРОТЕ́НК, -а, *ч.* Споруда для біологічного очищення стічних вод з аерацією повітрям.

АЕРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Застосування дії чистого повітря з лікувальною та профілактичною метою.

АЕРОТО́РІЯ, -ї, *ж.* Повітряний простір над летовищем і прилеглою до нього територією, в межах якої злітають і приземлюються літальні апарати.

АЕРОТРА́НСПОРТ, -у, *ч.* Те саме, що **авіатра́нспорт**.

АЕРОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Ростові рухи коренів і стебел рослин у напрямі до джерела кисню.

АЕРОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Проковтування надлишкової кількості повітря і наступне його зригування.

АЕРОФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* Біологічний фільтр для очистки стічних вод зі штучною аерацією шару фільтруючих матеріалів.

АЕРОФІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **аерофі́т**, -а, *ч.*). Рослини, що одержують необхідні поживні речовини лише з повітря (напр. деякі мохи).

АЕРОФО́Б, -а, *ч.* Той, хто страждає на аерофобію.

АЕРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* 1. Боязнь протягів. 2. Розвиток судом при подразненні зовнішніх покривів незначним рухом повітря.

АЕРОФО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до аерофобії.

АЕРОФО́НИ, -ів, *мн.* Музичні інструменти (флейтові, язичкові та мундштучні), в яких джерелом звуку є стовп повітря, що знаходиться в каналі ствола інструмента.

АЕРОФОТА́РІЙ, -ю, *ч.* Приміщення з вільним доступом свіжого повітря для одночасного проведення з лікувально-профілактичною метою процедур аеротерапії та світлолікування.

АЕРОФОТОАПАРА́Т, -а, *ч.* Прилад, яким фотографують місцевість з літальних апаратів.

АЕРОФОТОГРАММЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення форм, розмірів і положення об'єктів на місцевості на основі фотознімків з літальних апаратів.

АЕРОФОТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аерофотогра́фія**.

АЕРОФОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Фотознімок, здобутий аерофотозніманням.

АЕРОФОТОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **аерофотознiма́ння**.

АЕРОФОТОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Фотографування місцевості з літака фотокамерами спеціальної конструкції.

АЕРОФОТОЗНІ́МОК, -мка, *ч.* Фотознімок місцевості, зроблений з літака фотокамерами спеціальної конструкції.

АЕРОФОТОКА́МЕРА, -и, *ж.* Фотокамера спеціальної конструкції для знімання місцевості з літака.

АЕРОФОТОТОПОГРА́ФІЯ, -ї, *ч.* Розділ топографії, що вивчає й розробляє методи та засоби складання топографічних карт за матеріалами аерофотознімання.

АЕРОХОЛІ́Я, -ї, *ж.* Наявність газу в жовчному міхурі при холециститі.

АЕРОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Аероцентри́чна хромосо́ма** – хромосома, у якої центроміра розміщена дуже близько від одного з її кінців.

АЕРОЦИСТОСКО́П, -а, *ч.* Цистоскоп з пристроєм для введення повітря в сечовий міхур з метою його розтягнення при дослідженні.

АЕ́ТА, *невідм.*, *мн.* Низькорослі негроїдні племена, корінне населення Філіппінських островів.

АЄВІ́Т, -у, *ч.* Лікарський засіб, що містить вітамін А і вітамін Е.

А́ЄР *див.* **а́їр**.

АЖ[1], *част. підсил.* 1. Уживається для підсилення ознаки або дії.

АЖ[2], *спол.* 1. Сполучає підрядне наслідкове речення з головним; так що. 2. Виражає протиставний зв'язок між частинами сурядного речення або однорідними членами речення; а, а тим часом. 3. Сполучає підрядне речення часу з головним; доти... поки, поки. ** **Аж-аж-аж** – уживається для вираження великого бажання, найвищої міри якості чого-небудь. **Аж геть** – дуже далеко. **Аж на́дто** – дуже, вкрай, надзвичайно. **Аж ні́як не** – нікільки не, нітрохи не. 2. Уживається перед словами, що означають кількість, указуючи на її значність; повний, цілий. 3. Уживається перед словами, що означають місце або час дії, зазвичай з прийменниками д о, з а, н а та ін., вказуючи на досягнення далекої або крайньої межі; самий. // З тим самим значенням – у підрядних реченнях часу зі сполучниками п о к и, д о к и. ** **Аж он** – он там, там далеко. **Аж ось (от) де** – так ось де. **Аж ось (от) колú** — так ось коли. 4. Уживається для вираження несподіваності дії; як ось, коли раптом. ** **Аж гульк (глядь)** – коли раптом. **Аж ось (от)** – коли раптом. **Аж ра́птом** – зовсім несподівано.

АЖА́Н, -а, *ч.* Поліцейський чин у Франції.

АЖГО́Н, -у, *ч.* Однорічна ефіроолійна рослина родини зонтичних.

А́ЖЕ, *част.*, *діал.* Адже.

АЖЕ́НЬ, *част.* Те саме, що **аж**[1].

АЖИТА́ТО, *невідм.*, *муз.* Збуджено, схвильовано.

АЖИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Хворобливий стан, який проявляється руховим збудженням з афектом тривоги і страху. 2. *заст.* Збуджений стан; схвильованість.

А́ЖІО, *невідм.*, *с.* 1. Відхилення курсу цінних паперів від їхньої номінальної вартості в бік перевищення. 2. Комісійний збір, що його сплачують за обмін нерівноцінних валют або за обмін банкнот на металеві монети. 3. Різниця в сумах валютного виторгу чи платежів, яка виникає внаслідок зміни співвідношення між курсами валют оплати та національної валюти від часу платежу.

А́ЖІО-КО́НТО, *невідм.*, *с.* Рахунок, який відображає прибутки та збитки.

АЖІОТА́Ж, -у, *ч.* 1. Штучне підвищення або зниження курсу біржових паперів або цін на товари для одержання прибутку. 2. *перен.* Велике збудження, хвилювання, боротьба інтересів навколо якої-небудь справи, питання.

АЖІТОФАЗІ́Я, -ї, *ж.* Надзвичайно швидка мова з нечіткою вимовою та пропуском слів.

АЖУ́Р[1]. 1. *присл.* Стан рахівництва, коли записи в бухгалтерських книгах робляться безпосередньо після проведення відповідних операцій. // Повна відповідність даних поточного бухгалтерського обліку та звітності. 2. *у знач. ім.* **ажу́р**, -у, *ч.*, *розм.* Благополучний стан яких-небудь справ де-небудь, у кого-небудь, повний порядок. ** **В ажу́рі** – в порядку (про справи і т. ін.).

АЖУ́Р[2], -у, *ч.* Просвітчасте в'язання, плетіння, вишивання. // Просвітчаста тканина.

АЖУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прозорий, просвітчастий, ґратчастий (про плетені, різьблені та інші вироби). 2. *перен.* Майстерно й тонко зроблений.

АЖУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ажу́рний**.

АЖУ́РНО. Присл. до **ажу́рний**.

АЖУРО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ажу́рний**.

АЖЮСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Правильно складати бухгалтерські рахунки.

АЗ, -а, *ч.*, *заст.* 1. Стара назва літери "а". ** **Почина́ти з азі́в** – починати з початку, з найпростішого. 2. *тільки мн.* Літери. 3. *тільки мн.*, *перен.*, *розм.* Первісні, початкові відомості; основи чого-небудь.

АЗА́ЗЕЛЬ, -я, *ч.*, *міф.* Демон пустелі, якому євреї, за Біблією, щороку приносили у жертву козла.

АЗА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Південна гірська чагарникова рослина з великими квітками різного забарвлення; вирощується як декоративна.

АЗА́Н, -у, *ч.* Заклик до молитви у мусульман, що його муедзин проголошує з мінарету.

АЗА́НДЕ, *невідм.*, *мн.* Африканська народність.

АЗАРИ́Н, -у, *ч.* Жовта фарба, яку добувають з рослини кінський ладан.

АЗА́РТ, -у, *ч.* Сильне захоплення чим-небудь; запал, завзяття. *Входити в азарт.*

АЗА́РТНИЙ, -а, -е. Дуже запальний; завзятий, пристрасний. ** **Аза́ртні і́гри** – картярські або інші ігри на гроші та інші матеріальні цінності.

АЗА́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **аза́ртний**.

АЗА́РТНО. Присл. до **аза́ртний**.

АЗАФЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб з седативною дією.

АЗБЕ́СТ, -у, *ч.* Вогнестійкий і кислототривкий мінерал волокнистої будови.

АЗБЕСТИ́Т, -у, *ч.* Теплоізоляційний матеріал з коroткого азбестового волокна.

АЗБЕ́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **азбе́ст**. *Азбестові прокладки.* // Виготовлений з азбесту. *Азбестовий картон.* // Який виробляє з азбесту будівельні матеріали, деталі різних конструкцій тощо. *Азбестовий завод.*

АЗБЕСТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить азбест.

АЗБЕСТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Найчастіша форма силікатозів, спричинена вдиханням азбесту.

АЗБЕСТОПЛА́СТИК, -у, *ч.* Термостійка пластична маса, у якій наповнювачем є азбест.

АЗБЕСТОЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Те саме, що **азбоцеме́нт**.

АЗБЕСТОЦЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **азбестоцеме́нт**.

АЗБОВОЛОКНІ́Т, -у, *ч.* Один із видів волокнітів.

АЗБОЛІ́Т, -у, *ч.* Будівельний матеріал; суміш магнезіального цементу, тирси й азбестового волокна.

АЗБОПЕКОЛІ́Т, -у, *ч.* Один із видів бітумінозних пластиків.

АЗБОПЛА́СТИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **азбопла́стик**, -у, *ч.*). Пластмаси з наповнювачами з азбесту.

АЗБОТЕКСТОЛІ́Т, -у, *ч.* Один із видів текстолітів.

АЗБОЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Будівельний матеріал, який виготовляють з водної суміші цементу й азбесту.

АЗБОЦЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **азбоцеме́нт**. // Виготовлений з азбоцементу. // Який виготовляє азбоцементні вироби з нього.

А́ЗБУКА, -и, *ж.* 1. Сукупність літер якого-небудь письма, розміщених у встановленому порядку; алфавіт, абетка. ** **А́збука Мо́рзе** – сукупність умовних знаків для передавання якогось тексту на телеграфному апараті. **Но́тна а́збука** – сукупність нотних знаків, які служать для зображення музичних звуків. 2. Книжка для початкового навчання грамоти; буквар. 3. *перен.* Основні, найпростіші положення, основи чого-небудь.

АЗБУКО́ВНИК, -а, *ч.*, *заст.* Рукописний збірник настановчо-виховного і довідкового характеру.

АЗБУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **а́збука 1**; алфавітний, абетковий. 2. *перен.* Загальновідомий, елементарний.

АЗЕОТРО́ПНИЙ, -а, -е. ** **Азеотро́пна су́міш** – однорідна суміш рідин, яка при перегонці не поділяється на фракції (*див.* **фра́кція**[2]).

АЗЕРБАЙДЖА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **азербайджа́нці** й Азербайджан.

АЗЕРБАЙДЖА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **азербайджа́нець**, -нця, *ч.*, **азербайджа́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Азербайджану.

АЗИ, -ів, *мн.* Добрі боги у скандинавській міфології.

АЗИГОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенографія непарної і напівнепарної вен після їхнього штучного контрастування.

АЗИ́ДИ, -ів, *мн.* Похідні азидної кислоти, більшість яких детонують від нагрівання, легкого удару чи тертя.

АЗИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ази́ди**.

АЗИДОПІДРОГЕН, -у, *ч.* Низькокипляча вибухонебезпечна рідина.

АЗИ́ЛЬ, -ю, *ч.* Прихисток; місце, де не можна переслідувати політичних супротивників; право захисту в іноземній державі.

А́ЗИМУТ, -а, *ч.* 1. *астр.*, *геод.* Кут між площиною меридіана точки спостереження й вертикальною площиною, що проходить через цю точку й спостережуване світило (або предмет). 2. *військ.* Кут, який утворюється заданим напрямом руху й напрямом на північ. // Напрям руху навпростець по земній поверхні, визначений за допомогою карти й компаса.

АЗИМУТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до визначення азимута; признач. для цього (про геодезичні, астрономічні інструменти та їх частини). *Азимутальні спостереження.*

АЗИ́Н, -у, *ч.*, *хім.* 1. Амоніак. 2. Піридин.

АЗИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ази́н**.

АЗИРИДИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **етиленімі́я**.

АЗИТІ́Я, -ї, *ж.* Огида до їжі.

АЗІАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Літературний стиль у древньогрецькій літературі, пишний та ефектний.

АЗІА́Т, -а, *ч.* 1. Корінний житель Азії. 2. *заст.*, *лайл.* Про відсталу, грубу, некультурну людину.

АЗІА́ТКА, -и. Жін. до **азіа́т**.

АЗІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до Азія. 2. *перен.*, *заст.* Невпорядкований, дикий, глухий. 3. *заст.*, *зневажл.* Грубий, жорстокий (про вчинки людини).

АЗІА́ТЧИНА, -и, *ж.*, *заст.* Дикість, відсталість; грубість.

АЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **азіа́тський 1**.

АЗМА́РІ, *невідм.*, *ч.* Професійні, переважно мандрівні, співаки та музиканти Ефіопії.

АЗНАУ́РИ, -ів, *мн.* Грузинські дворяни.

АЗОБАРВНИ́К, -а́, *ч.* Азосполука, в ароматичних ядрах якої є ауксохроми.

АЗОБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Найпростіша ароматична азосполука.

АЗОБІЛКИ́, -ів, *мн.* Утворюються при взаємодії деяких із азосполук з білками.

АЗО́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **пихту́н**.

АЗО́ВО-ЧОРНОМО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Азовського та Чорного морів.

АЗО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Азов.

АЗОВСЬКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал темно-брунатного кольору.

АЗО́ЙСЬКИЙ: ** **Азо́йська е́ра**, *геол.* – те саме, що **архе́йська е́ра**.

АЗОКСИЛІ́Т, -у, *ч.* Сіль азоксилітної кислоти із двозарядним аніоном.

АЗОКСИЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **азоксилі́т**.

АЗО́Л, -у, *ч.* Хімічна речовина, що входить до складу багатьох лікарських препаратів.

АЗОМЕТИ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Азомети́нові барвники́** – клас органічних барвників, що використовуються у кольоровій фотографії, а також для фарбування поліакрилонітрильного волокна.

АЗОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **азона́льність**.

АЗОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Поширення певного явища незалежно від зональних особливостей даної території.

АЗО́НИ, -ів, *мн.* Спільні боги, яким поклонялися всі народи у Римській імперії.

АЗООГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Народження мертвого немовляти. 2. Галузь анатомії, що вивчає мертвонародження.

АЗООСПЕРМАТОРЕ́Я, -ї, *ж.* Виділення в кінці акту сечовиділення або дефекації вмісту сім'яних міхурців і секрету передміхурової залози, які не містять сперматозоїдів.

АЗООСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність сперматозоїдів у спермі.

АЗОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Органічна сполука, що містить азогрупу -N=N-, зв'язану з двома вуглеводневими радикалами.

АЗО́Т, -у, *ч.* Проста речовина елемента Нітрогену. Газ без кольору, запаху й смаку, який не підтримує горіння; головна складова частина повітря (близько 72%). ** **Рідинний азо́т** – зріджений азот, що має температуру, рівну або нижчу за 200 °С.

АЗОТВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить азот.

АЗОТЕМІ́Я, -ї, *ж.* Надмірна концентрація в крові людини і тварин продуктів білкового обміну, що містять азот.

АЗОТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж. і* **АЗОТУВА́ННЯ**, -я, *с.* Насичення поверхні металевих виробів азотом для надання їм твердості, підвищення стійкості проти спрацювання тощо.

АЗОТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати азотування.

АЗО́ТИСТИЙ, -а, -е. Який містить азот. ** **Азо́тистий бала́нс** – різниця між кількістю азоту, що потрапляє в організм з їжею, і кількістю азоту, що виводиться з організму.

АЗО́ТИСТО-ВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **азо́тно-водне́вий**.

АЗОТИ́Т, -у, *ч.* Сильноохолоджений порошкуватий титан, що вбирає і хімічно зв'язує азот.

АЗО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **азо́т**. // Який виробляє або переробляє азот. *Азотний завод.* // Який містить у собі азот.

АЗО́ТНО-ВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який містить у сполуці Нітроген та Гідроген. 2. Який є сумішшю газуватих азоту та водню.

АЗО́ТНО-КА́ЛІЙНИЙ, -а, -е. Який містить у сполуці Нітроген і Калій або є сумішшю нітрогенових сполук та калійних солей.

АЗО́ТНО-ФО́СФОРНИЙ, -а, -е. Який містить у сполуці Нітроген і Фосфор або є сумішшю нітрогенових сполук і фосфатів.

АЗОТОБА́КТЕР, -а, *ч.* Ґрунтова бактерія, здатна засвоювати атмосферний азот.

АЗОТОБАКТЕРИ́Н, -у, *ч.* Бактеріальне добриво, що містить культуру азотобактера.

АЗОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Оброблений нітрогеновими сполуками за високої температури.

АЗОТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить азот.

АЗОТОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Той, що містить газуваті азот і водень.

АЗОТОГЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **азотобактери́н**.

АЗОТОГРА́Ф, -а, *ч.* Прилад для безперервної реєстрації змін концентрації азоту в повітрі.

АЗОТОДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Добування азоту.

АЗОТОРЕ́Я, -ї, *ж.* Підвищене виділення з організму із сечею і екскрементами речовин, що містять азот.

АЗОТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що здійснює азотування. // Такий, що володіє властивістю азотування.

АЗОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **азотува́ти**.

АЗОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Насичувати що-небудь азотом, азотними речовинами.

АЗОТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **азотува́ти**.

АЗОТУРІ́Я, -ї, *ж.* Надмірне виділення із сечею продуктів, які містять азот.

АЗОТФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес зв'язування молекулярного азоту атмосфери в азотисті сполуки.

АЗУ́, *невідм.* Страва з дрібно нарізаних шматочків м'яса в гострому соусі.

АЗУ́Р, -у, *ч.* Належить до групи тіазинових барвників; застосовується для забарвлення мікроскопічних препаратів.

АЗУРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу карбонатів, блакитного або синього кольору. Мідна руда; використовують також для виготовлення синьої фарби.

АЗУРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Здатність елементів клітини метахроматично сприймати барвник азур.

АЗЯ́М, -а, *ч.* Старовинний верхній одяг селян у вигляді довгополого каптану.

АЇ́Д, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог підземного світу і царства мертвих; потойбічний світ. **** Спусти́тися в Аї́д**, *книжн.* – потрапити до царства мертвих.

АЇ́Л, -а, *ч.* У киргизів і алтайців – селище кочового типу, що складається з однієї або декількох юрт.

АЇ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аї́л**.

АЇ́Р, *діал.* **А́ЄР**, -у, *ч.* Трав'яниста багаторічна рослина з довгими мечоподібними листками й різким запахом; татарське зілля, лепеха.

АЙ[1] *виг.* 1. Виражає біль, переляк, страх і т. ін. 2. Виражає незадоволення, докір, осуд, жаль і т. ін. 3. Виражає подив, захоплення, схвалення і т. ін.

АЙ[2], *спол.*, *діал.* Уживається для поєднання частин сурядного речення або членів речення із значенням протиставлення; та, але.

АЙ-АЙ-А́Й, *виг.* Те саме, що **ай** (у 1, 2 знач.).

АЙВА́, -й, *ж.* 1. Південне плодове дерево родини яблуневих. 2. Жовтий кисло-солодкий запашний плід цього дерева, схожий на яблуко.

АЙВА́Н, -у, *ч.* 1. В середньоазіатських помешканнях, мечетях та ін. – тераса з плоским покриттям на колонах або стовпах. 2. Склепінна зала, відкрита з боку внутрішнього двору.

АЙВІ́ВКА, -и, *ж.* Наливка або настоянка з айви.

АЙВО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **айва́**.

АЙДОЙОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Підвищений статевий потяг у чоловіків.

АЙКАЛО, -а, *ч.*, *розм.* Про людину, яка часто говорить, скрикує "ай".

А́ЙКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **а́йкати**.

А́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Говорити, скрикувати "ай".

АЙКІДО́, *с.*, *невідм.* Різновид східного єдиноборства (виник у 20 ст.), що базується на захисній тактиці.

АЙКІДОЇ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається айкідо; той, хто володіє прийомами айкідо.

АЙКІНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, що трапляється в гідротермальних кварцових жилах.

А́ЙКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **а́йкати**.

АЙЛА́НТ, -а, *ч.* Швидкоросле дерево з непарнопірчастим листям і дрібними квітками, зібраними у волоть.

АЙЛУРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Патологічна пристрасть до котів.

АЙЛУРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь котів.

АЙМА́К, -а, *ч.* 1. У тюркських і монгольських народів спочатку рід, плем'я і навіть народ; за феодалізму – уділ, іноді ханство (у монголів). 2. Основна адміністративно-територіальна одиниця в Монголії.

АЙМАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **айма́к**.

АЙМАЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при тахікардії, аритміях.

АЙМАРА́, *невідм.* Індіанська народність Південної Америки.

А́ЙНИ, -ів, *мн.* Народність на острові Хоккайдо.

АЙОВА́Н, -у, *ч.* Рід трав'янистих рослин родини зонтичних.

АЙРА́Н, -у, *ч.* Молочний продукт, що нагадує кефір; уживають як прохолоджувальний напій у Казахстані, Середній Азії, на Кавказі, в Сибіру тощо.

АЙРЕ́НИ, -ів, *мн.* Монострофічна віршована форма вірменської середньовічної поезії.

АЙРШИ́Р, -а, *ч.* Молочна порода великої рогатої худоби, а також корова такої породи.

А́ЙСБЕРГ, -а, *ч.* Пливуча льодова гора, що відкололася від материкового льодовика або льодового бар'єра.

А́ЙСИНГ, -у, *ч.* У хокеї на льоду – перетинання шайбою всіх зон.

АЙСО́РИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ассирі́йці**.

АЙСО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до айсорів.

АЙС-РЕВЮ́, *невідм.*, *с.* Назва балету на льоду.

А́ЙСТРА, -и, *ж.* Трав'яниста декоративна рослина з великими квітками різного забарвлення.

А́ЙСТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́йстра**.

АЙТИ́С, -а, *ч.* 1. Змагання казахських акинів, під час яких кожний з них виконує пісні-експромти на єдину для всіх тему. 2. Одна з традиційних форм казахської усної музично-поетичної творчості.

АЙХМОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь гострих предметів.

АКА́, -й, *ж.* Рід деревних або кущових субтропічних рослин родини миртових; фейхоа.

АКАДЕМВІДПУ́СТКА, -и, *ж.*, *розм.* Академічна відпустка, що її надають учням та студентам на тривалий термін.

АКАДЕМЗАБОРГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Не складені вчасно студентом заліки чи іспити.

АКАДЕМІА́ДА, -и, *ж.* Спортивні змагання колективів науковців академій наук.

АКАДЕМІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Звички, манера поведінки людей, пов'язаних із науковою діяльністю, кабінетними заняттями і т. ін.; академічність. 2. Сукупність традиційних правил, прийомів, узвичаєних у мистецтві, літературі, спорті і т. д. 3. Суто теоретичне спрямування наукової роботи й навчання, відірваність їх від практики, від вимог життя. 4. Напрям в образотворчому мистецтві, який установив традиційні правила наслідування певних класичних зразків і протистояв реалістичному мистецтву.

АКАДЕ́МІК, -а, *ч.* 1. Член академії наук. // Звання вченого, художника, скульптора і т. ін., обраного членом відповідної академії. 2. *перен.*, *розм.* Про тих, хто досконало володіє чим-небудь (на виробництві, у сільському господарстві і т. ін.). 3. *розм.* Спортсмен, що займається академічним веслуванням. 4. *заст.* Студент університету.

АКАДЕ́МІК-СЕКРЕТА́Р, академіка-секретаря́, *ч.* Член президії Академії наук, який очолює й організовує роботу одного з її відділень.

АКАДЕМІ́СТ, -а, *ч.*, *заст.* 1. Студент академії (військової, медичної, художньої і т. ін.). 2. Прихильник академізму (у 2 знач.).

АКАДЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до академії; здійснюваний нею. 2. Навчальний. *Академічний рік.* 3. *перен.* Суто теоретичний, абстрактний. // Який не має практичного значення, відірваний від життя. 4. Який дотримується традицій, канонів, встановлених де-небудь серед кого-небудь. // Традиційний, канонічний (про літературний, науковий і т. ін. твір, стиль твору і т. д.). *Академічний живопис.* 5. Наділений рисами, характерними для людей науки, для академічного наукового середовища. // Суворий, стриманий. **** Академі́чне су́дно, академі́чний чо́вен** – спортивний вузький легкий човен із винесеними за борти кочетами для весел і рухомими банками – сидіннями. **Академі́чний рік** – період занять від їхнього початку і до кінця у вищих навчальних закладах (як правило, 8–10 місяців). **Академі́чний теа́тр** – почесна назва, що надається зразковим державним театрам. **Академі́чна відпу́стка** – відпустка, надана кому-небудь навчальним закладом, установою на який-небудь термін через хворобу, вагітність і т. ін. або для виконання якої-небудь роботи.

АКАДЕМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **академі́чний**.

АКАДЕМІ́ЧНО, *присл.* 1. Відповідно до традиційних правил, канонів (усталених у мистецтві, літературі і т. ін.). 2. Строго, стримано, як прийнято в академічному, науковому середовищі. 3. Теоретично, абстрактно.

АКАДЕ́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Назва найвищих державних наукових установ, завданням яких є розвиток наук або мистецтв. **** Акаде́мія нау́к** – найвища наукова установа країни, до складу якої входять науково-дослідні інститути з різних галузей наук. **Акаде́мія мисте́цтв** – найвища наукова установа в галузі образотворчих мистецтв, а також вища художня школа. 2. Назва деяких вищих навчальних закладів. *Військова академія.*

АКАДЕММІСТЕ́ЧКО, -а, *с.* Населений пункт міського типу, що виник на базі якого-небудь наукового центру.

АКА́ЖУ, *невідм.* Назва кількох видів тропічних дерев родин сумахових і мелієвих; кешью.

АКАЙРІ́Я, -ї, *ж.* Психічний розлад, для якого характерні настирливість, схильність до повторення одних і тих же питань, прохань.

АКАЛЬКУ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Порушення здатності лічити й розуміти числа.

АКАМУ́ШІ, *невідм.* Японська берегова пропасниця, що передається через укуси личинок кліщів.

А́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **а́кати**.

АКА́НТ, АКА́НФ, -а, *ч.* 1. Південна трав'яниста, рідше кущова рослина з великими зубчастими листками; вирощується як декоративна. 2. Скульптурна прикраса капітелей, карнизів, ваз і т. ін., що має форму листків цієї рослини.

АКАНТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний ковкий мінерал чорного кольору з металевим блиском.

АКА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ака́нт**.

АКАНТО́ДИ, -ód, *мн.* Група палеозойських акулоподібних риб, плавники яких (крім хвостового) мали колючі шипи.

АКАНТО́З, -у, *ч.* Потовщення епідермісу шкіри і епітелію слизових оболонок.

АКАНТО́ЛІЗ, -у, *ч.* Утворення щілин і пухирів у шипуватому шарі епідермісу шкіри та в епітелії слизових оболонок.

АКАНТО́МА, -и, *ж.*: **** Світлоклiти́нна аканто́ма** – незначно підняті над поверхнею шкіри круглі плоскі блідо-червоні доброякісні новоутворення.

АКА́НТОР, -а, *ч.*, *біол.* Зародок (личинка) колючоголових черв'яків, який знаходиться в оболонках яйця цих гельмінтів.

АКАНТОХЕЙЛОНЕМАТО́З, -у, *ч.*, *вет.*, *мед.* Гельмінтоз з групи філяріатозів; викликає симптоми алергійного порядку.

АКАНТОЦЕФА́ЛИ, -ів, *мн.* Тип червів – скреблянки.

АКАНТОЦЕФАЛОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про паразитичних червів класу скреблянок, або колючоголових.

АКАНТОЦЕФАЛЬО́З, -у, *ч.*, *вет.*, *мед.* Загальна назва гельмінтозів, збудники яких відносяться до класу скреблів.

АКАНТОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Еритроцити, що з'являються в крові при акантоцитарній гемолітичній анемії.

АКА́НФ *див.* **ака́нт**.

АКА́НФОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ака́нтовий**.

А КАПЕ́ЛА, *незм.* Хоровий спів без музичного супроводу.

А КАПІ́ТЕ, *незм.* 1. Перший рядок нового розділу. 2. Частина тексту, яка починається з абзацу.

АКАПНІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність парціального тиску вуглекислого газу в крові.

АКАРАПІДО́З, -у, *ч.*, *вет.*: **** Акарапідо́з бджіл** – хронічне захворювання, збудником якого є кліщ.

АКАРДІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність серця.

АКАРИ́ДИ, -ів, *мн.* Кліщі, група членистоногих тварин класу павукоподібних.

АКАРИНО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби, спричинювані паразитичними кліщами.

АКАРИЦИ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **акарици́д**, -у, *ч.*). Речовини, що їх застосовують для боротьби з паразитичними кліщами.

АКАРИЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акарици́ди**.

АКАРІА́З, -у, *ч.*, *мед.* Загальна назва дерматозоонозів, які спричиняються кліщами.

АКАРІА́ЗИС, -у, *ч.* Хвороба рослин, спричинювана кліщами.

АКАРОДЕРМАТИ́Т, -у, *ч.* Див. **акаріа́з**.

АКАРО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба тварин.

АКАРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до акарології.

АКАРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ зоології, що вивчає кліщів.

АКАРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива патологічна боязнь захворіти на коросту або на інше кліщове захворювання.

АКАТАГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розлад письмового мовлення, при якому не дотримується порядок складів або слів у реченнях.

АКАТАЛАЗЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **акатала́зія**.

АКАТАЛА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Спадкова аномалія обміну, яка пов'язана з відсутністю ферменту каталази в крові і тканинах.

АКАТАМАСЕЗІ́Я, -ї, *ж.* 1. Втрата здатності щось сприймати. 2. Втрата здатності розуміти усне мовлення.

АКАТАМАТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Повне нерозуміння мови співрозмовника внаслідок психічного розладу.

АКАТАФАЗІ́Я, -ї, *ж.* Вид афазії, який проявляється порушеннями мовлення при правильній синтаксичній будові фрази.

А́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Вимовляти в ненаголошених складах етимологічне "о" як звук "а" або звук, близький до "а".

АКАТИЗІ́Я, -ї, *ж.* Хворобливий стан, при якому хворий не може втриматись на місці.

АКАУЛІО́З, -у, *ч.*: **** Акауліо́з шкі́ри** – глибокий плісенний мікоз.

АКАФІ́СТ, -а, *ч.* У християнській богослужебній літературі – особливий вид молитовно-хвалебних пісень на честь Христа, Богородиці та святих.

АКА́ЦІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ака́ція**. // Який паразитує на акації. *Акацієва метелиця.*

АКА́ЦІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **ака́ція**.

АКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Назва кількох видів посухостійких дерев або кущів з білими чи жовтими квітками. **** Бі́ла ака́ція** – дерево з пахучими білими квітками.

А́КАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **а́кати**.

А́КВА... Перша частина складних слів, що відповідає слову **водяни́й** або вказує на відношення до водного простору.

АКВАДА́Г, -у, *ч.* Суміш (суспензія) графіту з водою. Застосовують для утворення на внутрішній поверхні кінескопа електропровідного шару.

АКВАДА́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **аквада́г**.

АКВАЙО́Н, -а, *ч.* Комплексний іон, що утворюється при гідратації катіона металу.

АКВАКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Однорідна за походженням ділянка океану у прибережній зоні, аналогічна ландшафтові на суходолі.

АКВАКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Вирощування тварин і рослин, що живуть у воді; морські тварини і рослини, що культивуються людиною.

АКВАЛА́НГ, -а, *ч.* Апарат індивідуального користування для дихання людини під водою, що складається з балонів із стисненим повітрям і дихального пристрою.

АКВАЛАНГІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто під час підводного плавання користується аквалангом.

АКВАЛАНГІ́СТКА, -и. Жін. до **аквалангі́ст**.

АКВАМАРИ́Н, -а, *ч.* Дорогоцінний камінь блакитнувато-зеленого чи блакитного забарвлення, різновид берилу.

АКВАМАРИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **аквамари́новий**.

АКВАМАРИ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **аквамари́н**. 2. Кольору аквамарину, кольору морської води, блакитнувато-зелений.

АКВАМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до акваметрії.

АКВАМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Методи визначення кількості води в різних речовинах.

АКВАМОБІ́ЛЬ, -я, *ч.* Невеликий відкритого типу підводний човен із запасом повітря.

АКВАНА́ВТ, -а, *ч.* Спеціаліст, що виконує в особливому спорядженні або в підводному апараті роботи під водою на глибинах, недоступних водолазу; гідронавт.

АКВАНА́ВТИКА, -и, *ж.* Теорія і практика тривалого перебування людини під водою.

АКВАНІ́ТИ, -ів, *мн.* Водонаповнені пластичні вибухові речовини на основі аміачної селітри та тротилу.

АКВАПЛА́Н, -а, *ч.* Плотик, стоячи на якому, спортсмен, що тримається за буксирний шнур самохідного судна, пересувається по воді.

АКВАРЕЛІ́СТ, -а, *ч.* Художник, який малює аквареллю.

АКВАРЕЛІ́СТКА, -и. Жін. до **акварелі́ст**.

АКВАРЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. *тільки одн.* Клейові фарби, що розводяться водою. // Живопис такими фарбами. 2. Картина, малюнок, виконані такими фарбами.

АКВАРЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **акваре́ль 2**.

АКВАРЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **акваре́ль 1**. 2. Виконаний, намальований аквареллю (у 1 знач.).

АКВАРИ́СТИКА, -и, *ж.* Розведення тварин та рослин в акваріумах.

АКВАРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для розміщення акваріумів, басейнів для розведення, утримання риб, водяних тварин. // *у знач. ім.* **акваріа́льна**, -ої, *ж.* Помешкання для акваріуму, басейну; лабораторія для розведення, утримання риб, водяних тварин.

АКВА́РІУМ, -а, *ч.* 1. Скляна посудина або штучне водоймище для утримання й розведення риб, водяних тварин і рослин. 2. Спеціальний заклад, у

якому вивчають і демонструють водяних тварин і водяні рослини.
АКВАРІУМІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто розводить акваріумних риб.
АКВА́РІУМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аква́ріум** 1. // Який живе в акваріумі.
АКВАТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до акватації.
АКВАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Фізико-хімічний процес приєднання молекул води до речовини.
АКВАТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Техніка, призначена для роботи на воді або під водою.
АКВАТИ́НТА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Різновид заглибленого гравірування, що здійснюється травленням кислотою із застосуванням асфальтового порошку. 2. Гравюра, малюнок, виконані таким способом.
АКВАТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Поліграфічне відтворення малюнків знежиреними водяними фарбами.
АКВАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **акватува́ти**.
АКВАТО́ЛИ, -ів, *мн.* Водонаповнені рідкі або гелеподібні вибухові речовини.
АКВАТО́РІЯ, -ї, *ж.* Простора ділянка водної поверхні (моря, ріки, озера, затоки). *Акваторія Дніпра. Акваторія Перської затоки.*
АКВАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **акватува́ти**.
АКВАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Приєднувати молекули води до речовини.
АКВАФО́РТА, -и, *ж.* Те саме, що **офо́рт**.
АКВАФОРТИ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **офорти́ст**.
АКВЕДУ́К, -а, *ч.* Надземна кам'яна або залізобетонна споруда, міст для переведення водопровідних труб, зрошувальних і гідроенергетичних каналів через глибокі яри, ущелини, долини рік, залізниці і шосейні шляхи.
АКВІЗИ́ТОР, -а, *ч.* 1. Агент страхових організацій, який займається укладенням з населенням угод добровільного страхування. 2. Агент транспортних організацій, обов'язком якого є залучення нових вантажів.
АКВІЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Залучення аквізитором нових клієнтів, укладення нових угод добровільного страхування. 2. Скуповування на біржі акціонером або групою акціонерів усіх акцій підприємства.
АКВІЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **водозбі́р**.
АКВІЛО́Н, -а, *ч.* 1. У римській міфології – бог вітру. 2. Сильний північний або північно-східний вітер.
АКВІТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із Аквітанією – провінцією Франції.
АКВОАМІНОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* 1. Іон, що містить молекули води та амінів. 2. Гідратована молекула аміну.
АКВОГІДРОКСОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Іон, що містить у внутрішній координаційній сфері з'єднані із центральним атомом – комплексоутворювачем – молекули води та гідроксид-іони.
АКВОКИСЛОТА́, -и́, *ж.* Продукт приєднання молекул води до молекули кислоти.
АКВОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Іон, що містить у внутрішній координаційній сфері з'єднані із центральним атомом молекули води.
АКВОПЕНТАМІ́Н, -у, *ч.* Комплексний іон, що містить молекули води і 5 молекул аміну.
АКВОСІ́ЛЬ, -со́лі, *ж.* Гідратована сіль – продукт приєднання молекул води до іонів солі.
АКЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал червоного кольору з фіалковим або оранжевим відтінком; безбарвний акерит – коштовний камінь.
АКИ́Н, -а, *ч.* Народний поет-імпровізатор і співець у казахів, киргизів та деяких інших середньоазіатських народів.
АКІДОГАЛЬВАНОКАУ́СТИКА, -и, *ж.* Припалювання глибоко розміщених тканин організму електричним струмом за допомогою електрода.
АКІНА́К, -а, *ч.* Короткий (40–60 см) залізний меч скіфів.
АКІНЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Відсутність активних рухів.
АКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Втрата здатності до довільних рухів унаслідок паралічу, болю, за деяких психічних захворювань.
АКІНЕ́ТИ, -ів, *мн.* Нерухомі клітини, що утворюються у водоростей нестатевим шляхом.
АКІНОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Нерухомість сперматозоїдів у спермі.
АКІУРГІ́Я, -ї, *ж.* Оперативні втручання, які супроводжуються значним виділенням крові.
АККО́, *невідм.*, *с.* Страховисько, яким давні греки лякали дітей.
АКЛАДІО́З, -у, *ч.*: ** **Акладіо́з шкі́ри** – глибокий плісенний мікоз.
АКЛАМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Прийняття або відхилення зборами якої-небудь усної пропозиції без голосування.
АКЛІМАТИЗА́НТ, -а, *ч.* Живий організм, що проходить акліматизацію.
АКЛІМАТИЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Фахівець з акліматизації. 2. Спеціально обладнане приміщення для акліматизації чого-небудь. 3. Пташник для вирощування молодняку курей, індичок, качок і гусей в умовах, близьких до умов утримання дорослої птиці.
АКЛІМАТИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акліматиза́ція**.
АКЛІМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пристосування організмів до нових кліматичних та інших життєвих умов; акліматизування.
АКЛІМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **акліматизува́ти**. // **акліматизо́вано**, *безос. присудк. сл.*
АКЛІМАТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **акліматизува́ти**.
АКЛІМАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Пристосовувати рослини або тварин до нового клімату, до нових умов життя.
АКЛІМАТИЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Пристосовуватися до нового клімату, до нових умов життя (про рослини, тварин). 2. *перен.* Призвичаюватися до нової ситуації, нового середовища (про людину).
АКМЕ́, *невідм.*, *с.* 1. Соматичний, фізіологічний, психічний і соціальний стан особистості, що характеризується зрілістю її розвитку, досягненням найвищих показників у її діяльності та творчості. 2. Вища точка в розвитку хвороби.
АКМЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Напрямок у російській літературі, що виник у 1912 – 1913 рр. і проповідував теорію "мистецтва для мистецтва", індивідуалізм, формалізм.
АКМЕЇ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник акмеїзму.
АКМЕЇ́СТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до акмеїзму.
АКМЕЇ́СТКА, -и. Жін. до **акмеї́ст**.
АКМЕЇ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **акмеї́зм** і **акмеї́ст**.
АКМІНІ́Т, -у, *ч.* Будівельний матеріал, майже непроникний для звуків.
АКМІ́Т, -у, *ч.* Мінерал бурого кольору.
А́КНЕ, *невідм.*, *с.* Загальне позначення захворювань шкіри з утворенням папул і пустул.
АКНЕФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь розвитку вугрів.
АКОА́ЗМА, -и, *ж.* Елементарне звукове відчуття (шум, дзвін, шипіння у вухах і т. ін.).
АКОЛА́ДА[1], -и, *ж.* Пряма або фігурна дужка, яка з'єднує два чи більше нотоносців у фортепіанних, органних п'єсах, хорових та інструментальних партитурах.
АКОЛА́ДА[2], -и, *ж.* У Західній Європі в середні віки – обряд посвячення у лицарі.
АКОМОДАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **акомода́ція**. // Який здійснює акомодацію. ** **Акомодаці́йна полі́тика** – економічна політика, спрямована на пом'якшення наслідків шоків в економіці, послаблення їх руйнівної сили.
АКОМОДА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Пристосування до чого-небудь (напр. до нових житлових умов). 2. Пристосування артикуляції голосного й приголосного, що стоять поряд. 3. У гістології – зміна форми і співвідношення клітин у тканинах у процесі пристосування до змінених умов.** **Акомода́ція оче́й (о́ка)** – здатність очей пристосовуватися до розглядання предметів на різних відстанях.
АКОМОДО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для дослідження акомодації ока.
АКОМОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Дія за знач. **акомода́ція**.
АКОМОДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Пристосовуватися; пристосуватися.
АКОМПАНЕМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Музичний супровід до сольної партії голосу або інструмента, а також до основної теми, мелодії музичного твору. // Музичний супровід до танцю, декламації і т. ін. 2. *перен.* Дії, події, явища, що супроводять що-небудь, утворюють фон чого-небудь. *Наступ під акомпанемент артилерії.*
АКОМПАНЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акомпанеме́нт**.
АКОМПАНІА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто акомпанує співцеві, декламаторові і т. ін.
АКОМПАНІА́ТОРКА, -и. Жін. до **акомпаніа́тор**.
АКОМПАНІ́СТ, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **акомпаніа́тор**.
АКОМПАНІ́СТКА, -и, *діал.* Жін. до **акомпані́ст**.
АКОМПАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **акомпанува́ти**.
АКОМПАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Виконувати акомпанемент (у 1 знач.).
АКОМПАНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **акомпанува́ти**.
АКОНІ́Т, -у, *ч.* Трав'яниста отруйна рослина з жовтими, синіми або фіолетовими квітками; тоя.
АКОНІТИ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд, який отримують із бульб коренів аконіту.
АКОНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **аконі́т**.
АКОНТА́КТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аконта́ктність**.
АКОНТА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність контакту, взаєморозуміння або взаємного інтересу між людьми.
А-КО́НТО, *невідм.*, *с.* Платіж, що його здійснює імпортер на рахунок експортера як передоплату за імпортовані товари, роботи чи послуги.
АКО́РД[1], -у, *ч.* Гармонійне поєднання кількох музичних звуків або голосів. ** **Ако́рд струн** – набір струн для смичкового або щипкового музичного інструмента. **Заклю́чний ако́рд** – дія, явище, подія і т. ін., якими що-небудь закінчується.
АКО́РД[2], -у, *ч.*, *заст.* Угода, договір між ким-небудь.
АКОРДЕО́Н, -а, *ч.* Хроматична гармонія з клавіатурою для правої руки.
АКОРДЕОНІ́СТ, -а, *ч.* Музикант, що грає на акордеоні. *Тріо акордеоністів.*
АКОРДЕОНІ́СТКА, -и. Жін. до **акордеоні́ст**.
АКОРДЕО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **акордео́н**.
АКО́РДНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **ако́рд**[1].
АКО́РДНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **ако́рд**[2]. ** **Ако́рдна систе́ма опла́ти (пра́ці)** – оплата за угодою окремої, наперед визначеної, завершеної роботи.
АКО́РДНО. Присл. до **ако́рдний**.
АКО́РДНО-ПРЕМІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до роботи, виконуваної за договором з урахуванням виплати премій за якість і достроковість.
АКО́РДОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ако́рдний**[1]. ** **Ако́рдовий звук**: в музиці багатоголосного складу – звук якого-небудь голосу, який разом з іншими голосами складає певний акорд. **Ако́рдовий склад** – спосіб викладення музичного тексту, оснований на послідовності ряду акордів.
АКО́РДОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ако́рдовий**.
АКОРІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність зіниці при аниридії.
АКОСМІ́ЗМ, -у, *ч.* Філософське та релігійне вчення, що проповідує погляди про незначність світу; ним називають також спіритуалізм, що заперечує реальність зовнішнього світу.
АКР, -а, *ч.* Одиниця виміру земельної площі в Англії та Північній Америці; дорівнює 4047 $м^2$.
АКРАНІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність кісток склепіння черепа.
АКРЕДИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Офіційний дозвіл, що видається кому-небудь державним органом на дипломатичне представництво, участь у якій-небудь міжнародній організації і т. ін.; акредитування. 2. *юр.* Сукупність правил допуску учасників торгів до участі в біржових торгах. ** **Акредита́ція журналі́ста** – закріплення на визначений або невизначений строк журналіста за державним органом та органами управління об'єднань громадян.
АКРЕДИТИ́В, -а, *ч.* 1. Грошовий документ, що являє собою наказ одної кредитної установи (банку, ощадкаси) іншій про виплату певної суми власникові документа. 2. Іменний папір, який підтверджує право особи, на ім'я якої його виписано, отримати в банку вказану в ньому суму. ** **Авізо́ваний акредити́в** – акредитив, за яким банк-емітент звертається з дорученням до авізуючого банку. **Безвідкли́чний акредити́в**: а) тверде зобов'язання банку-емітента протягом встановленого терміну зробити платежі; б) зобов'язання акцептувати чи купити переказні векселі. **Безвідкли́чний непідтве́рджений акредити́в** – форма акредитива, коли банк продавця тільки інформує його про відкриття акредитива, але не підтверджує його. **Безстрoко́вий акредити́в** – безстрокове зобов'язання банку згідно з дорученням клієнта. **Відкли́чний акредити́в** – акредитив, який може бути змінений або відмінений банком-емітентом без попереднього повідомлення отримувача коштів. **Відкри́тий акредити́в** – акредитив, при якому покупець не має права його відкликати. **Гаранті́йний акредити́в** – акредитив, що його зазвичай використовують для забезпечення платежів або для підвищення кредитоспроможності клієнта. **Грошови́й (циркуля́рний) акредити́в** – розпорядження банку на виплату власникові акредитива вказаної у ньому суми. **Документа́рний (това́рний) акредити́в** – угода, відповідно до якої банк, що діє за дорученням клієнта, повинен протягом певного часу виплатити зазначену суму третій особі. **Акредити́в із черво́ною сму́гою** – акредитив, згідно з яким банк авансує експортера до відправки ним товарів. **Компенсаці́йний акредити́в** – форма розрахунків за експортно-імпортні операції. **Непереказни́й акредити́в** – акредитив, що його може використати лише бенефіціар, на користь якого цей акредитив відкрито. **Неподі́льний акредити́в** – акредитив, який передбачає, що повну суму експортерові буде сплачено після останньої часткової поставки. **Непокри́тий акредити́в** – акредитив, оплата за яким у разі тимчасової відсутності у платника коштів гарантується банком за рахунок банківського кредиту. **Підтве́рджений акредити́в** – форма акредитива, коли банк, де його відкрито, підтверджує свою відповідальність за платежі, передбачені акредитивом. **Переказни́й (трансфера́бельний) акредити́в** – акредитив, що забезпечує бенефіціарові право передавати акредитив третім особам. **Поді́льний акредити́в** – акредитив, який передбачає можливість виплати експортерові певних, визначених контрактом сум після кожної часткової поставки. **Покри́тий акредити́в** – акредитив, для оплати якого платник завчасно резервує в банку кошти на окремому рахунку. **Ра́зовий акредити́в** – разове зобов'язання банку згідно з дорученням клієнта. **Револьве́рний акредити́в** – акредитив, за яким банк повинен після використання цього акредитива поновити його вартість до початкової суми. **Резе́рвний акредити́в** – зобов'язання банку-емітента перед одержувачем-бенефіціаром. **Циркуля́рний акредити́в** – інструкція банку своїм агентам за кордоном оплачувати тратти клієнта до обумовленої максимальної суми. **Чи́стий акредити́в** – акредитив, який не вимагає надання документів і безпосередньо не пов'язаний з товарною поставкою.
АКРЕДИТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акредити́в**. ** **Акредити́вна фо́рма розраху́нків** – форма безготівкових розрахунків за товари та послуги.
АКРЕДИТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **акредитува́ти**. ** **Акредито́вані інве́стори** – інвестори, які відповідають кваліфікаційним вимогам відносно компетентності у фінансових питаннях.
АКРЕДИТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **акредито́ваний**.
АКРЕДИТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **акредитува́ти**.
АКРЕДИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Давати кому-небудь повноваження на одержання грошей або на проведення торговельних операцій. 2. *дипл.* Призначати кого-небудь дипломатичним представником в іншій державі. 3. Надавати повноваження журналістам та радіотелекомпаніям висвітлювати важливі офіційні політичні та спортивні події (візити державних діячів, Олімпійські ігри, чемпіонати світу тощо).
АКРЕДИТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Пас. до **акредитува́ти**.
АКРЕМОНІО́З, -у, *ч.*: ** **Акремоніо́з шкі́ри** – те саме, що **цефалоспоріо́з**.
АКРЕЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до акреції.
АКРЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Падіння речовини на зорю (гала-

ктику або інше космічне тіло) з навколишнього простору. 2. У міжнародному праві – природне прирощення території держави нещодавно утвореними суходільними ділянками.

АКРИБОФÓБІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий сумнів у правильності розуміння змісту прочитаного.

АКРИ́ДИ, -ів, *мн.*, *біол.* Підряд (за іншою системою – надродина) саранових комах ряду прямокрилих.

АКРИДИ́Н, -у, *ч.* Хімічна речовина, похідні якої – цінні барвники та ліки.

АКРИДИ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до акридину.

АКРИ́Л, -у, *ч.* Синтетичне волокно, виготовлене з поліакрилонітрилу або його похідних.

АКРИЛА́Н, -у, *ч.* Торгова назва поліакрилонітрильного волокна; те саме, що **акри́л**.

АКРИЛА́Т, -у, *ч.* Складний ефір акрилової кислоти або її солі.

АКРИЛА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акрила́т**.

АКРИ́ЛОВИЙ, -а, -е. 1. Виготовлений з **акри́лу**. 2. Те саме, що **поліакри́ловий**. ** **Акри́лова кислота́**, *хім.* – безбарвна рідина з різким запахом, яка розчиняється у воді, спирті, ефірі.

АКРИЛОНІТРИ́Л, -у, *ч.* Безбарвна отруйна рідина з характерним запахом.

АКРИХІ́Н, -у, *ч.* Лікувальний протималярійний препарат, що замінює хінін.

АКРИЦИ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат; бактерицидний засіб, антисептик.

АКРІ́ТИ, -ів, *мн.*, *іст.* Вільні селяни-воїни у східних районах Візантії, що захищали кордони від арабів та турків-сельджуків.

АКРОАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Болі в дистальних відділах кінцівок.

АКРОАНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Втрата чутливості в одній або кількох кінцівках.

АКРОАСФІ́КСІЯ, -ї, *ж.* Ціаноз і похолонення дистальних відділів кінцівок.

АКРОБА́Т, -а, *ч.* Вправний гімнаст, виконавець складних гімнастичних номерів у цирку.

АКРОБАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Спритність, майстерність у виконанні гімнастичних вправ.

АКРОБА́ТИКА, -и, *ж.* Вид гімнастики й циркового мистецтва.

АКРОБАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до акробатики. 2. *перен.* Власт. акробатові; спритний.

АКРОБА́ТКА, -и. Жін. до **акроба́т**.

АКРОБОЛІ́СТ, -а, *ч.* У Стародавній Греції – воїн загону легкої кінноти, озброєний луком, списом і мечем, але без щита і лат.

АКРОВІ́РШ, -а, *ч.* Вірш, у якому перші літери рядків утворюють слово або речення.

АКРОГЕРІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена атрофія шкіри кінцівок; найбільш виражена на кистях і ступнях.

АКРОГІДРО́З, -у, *ч.* Підвищена пітливість долонь і підошов.

АКРОДЕРМАТИ́Т, -у, *ч.* Група захворювань шкіри з ураженням дистальних ділянок кінцівок. ** **Ентеропати́чний акродермати́т** – захворювання немовлят, що спричиняється дефіцитом цинку в організмі.

АКРОДИНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до акродинії. ** **Акродині́чний синдро́м** – те саме, що **акродині́я**.

АКРОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Рідкісне захворювання нервової системи, яке проявляється своєрідними вегетативними і соматичними порушеннями, а також розладами психіки.

АКРОЕРИТРО́З, -у, *ч.* Спадковий дерматоз, який характеризується стійкою еритемою на вушних раковинах, обличчі та долонях.

АКРОЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Надчутливість в одній або кількох кінцівках.

АКРОКЕФАЛІ́Я, АКРОЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Аномалія форми черепа, при якій голова витягнута вгору, баштоподібна.

АКРОКРАНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **акрокефалі́я**.

АКРОЛЕЇ́Н, -у, *ч.* Летка безбарвна подразливо-сльозогінна рідина з різким запахом; використовують для синтезу гліцерину, піридину, ліків тощо.

АКРОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Найдавніші грецькі статуї, дерев'яні або бронзові, з кам'яними кінцівками.

АКРОМА́НЦІЯ, -ї, *ж.* За часів середньовіччя – наука про способи отруєння.

АКРОМЕГАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до акромегалії.

АКРОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Захворювання, пов'язане з порушенням функції гіпофіза; супроводиться надмірним ростом кінцівок, черепа, особливо лицьової частини тощо.

АКРОМЕЛАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Спадкове, своєрідне забарвлення тварин, при якому, на відміну від альбінізму, пігмент меланін в організмі частково збережений.

АКРОМЕЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що належить до дистальних відділів кінцівок.

АКРОМІКРІ́Я, -ї, *ж.* ** **Вро́джена акромікрі́я** – хвороба Дауна.

АКРОМІО́Н, -а, *ч.*, *анат.* Плечовий відросток лопатки.

АКРОМОНОГРА́МА, -и, *ж.* Вірш, у якому кожен рядок починається останніми літерами попереднього рядка.

АКРОМОНОСИЛА́БІКА, -и, *ж.* Вірш, у якому кожен рядок починається тим складом, яким закінчується попередній рядок.

АКРОНЕВРО́З, -у, *ч.* Ангіоневротичні розлади в периферичних частинах кінцівок.

АКРО́НІМ, -а, *ч.* Абревіатура, що складається з початкових літер або звуків слів твірного словосполучення.

АКРООСТЕО́ЛІЗ, -у, *ч.* Лізис кісткової тканини дистальних відділів кінцівок, переважно пальців.

АКРОПАРЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Розлад чутливості в дистальних відділах кінцівок.

АКРОПЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *біол.* Спрямований до вершини – про розвиток бічних гілок або частин якихось органів рослини.

АКРОПІГМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спадкове захворювання, для якого характерна гіперпігментація шкіри кінцівок, іноколи – шиї, обличчя, промежини.

АКРО́ПОЛЬ, -я, *ч.* У Стародавній Греції – укріплена центральна частина міста, розташована звичайно на горі.

АКРОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Форма системної склеродермії, при якій спостерігається ураження дистальних відділів кінцівок.

АКРОСО́МА, -и, *ж.*, *біол.* Органоїд сперматозоїда, розміщений на верхівці його голівки.

АКРОТЕ́РІЙ, -я, *ч.* Скульптурна прикраса над кутами або на вершині фронтону архітектурної споруди.

АКРОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Відсутність пульсу при пальпаторному дослідженні.

АКРОТРОФОНЕВРО́З, -у, *ч.* Порушення трофіки, переважно дистальних відділів кінцівок, зумовлені розладами периферичного кровообігу.

АКРОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нав'язливий страх – боязнь висоти, високих місць із запамороченням.

АКРОФО́НІЯ, -ї, *ж.* Складноскорочені слова з початкових літер словосполучення, які читаються як звичайне слово, напр. СНІД.

АКРОФО́Р, -у, *ч.* Герметичний резервуар, що його використовують у виробництві шампанських вин.

АКРОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Акроцентри́чні хромосо́ми** – паличкоподібні хромосоми з центромірою (кінетохорою) на кінці.

АКРОЦЕФА́ЛІЯ *див.* **акрокефа́лія**.

АКРОЦІАНО́З, -у, *ч.*, *мед.* Синюшне забарвлення кінцівок, в основному при порушенні кровообігу.

АКСАЇ́Т, -у, *ч.* Мінерал; безбарвні або світло-сірі кристали.

АКСАКА́Л, -а, *ч.* У народів Середньої Азії – мудра шанована літня людина, а також форма ввічливого звертання до чоловіків.

АКСЕЛЕРА́Т, -а, *ч.* Те саме, що **акселера́т**.

АКСЕЛЕРА́НТКА, -и. Жін. до **акселера́нт**.

АКСЕЛЕРА́Т, -а, *ч.* Підліток, юнак, який внаслідок акселерації (у 1 знач.) є вищим на зріст, фізично більше розвинутим, ніж його ровесники попередніх поколінь.

АКСЕЛЕРА́ТКА, -и. Жін. до **акселера́т**.

АКСЕЛЕРА́ТОР, АКЦЕЛЕРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій, що регулює надходження робочої суміші до циліндрів двигуна внутрішнього згоряння для зміни кількості обертів; педаль, ручка, що приводить у дію цей пристрій. 2. *екон.* Показник у вигляді множника, на який кожна грошова одиниця приросщеного прибутку збільшує інвестиції. 3. *спец.* Спеціалізований пристрій ЕОМ для прискореного виконання певних операцій без внесення змін в архітектуру ЕОМ.

АКСЕЛЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Набагато раніше або швидше формування якогось органа в період ембріонального розвитку порівняно з іншими органами або зародком у цілому. 2. Прискорений фізичний розвиток людини. // Прискорення росту і статевого дозрівання дітей і підлітків порівняно з їхніми ровесниками попередніх поколінь. 3. *перен.* Про стрімке зростання, збільшення чого-небудь.

АКСЕЛЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Прискорений.

АКСЕЛЕРО́ГРАФ, -а, *ч.* Акселерометр з автоматичним записувальним пристроєм.

АКСЕЛЕРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють прискорення або перевантаження, що виникають під час випробування різних машин та їхніх систем.

АКСЕЛЬБА́НТ, -а, *ч.* 1. У формі деяких військових чинів – наплічний шнур зі срібних або золотих ниток, оздоблений металевими наконечниками. 2. Наплічна нашивка на вбранні лакеїв, швейцарів.

АКСЕРОФТО́Л, -у, *ч.* Ретинол, вітамін А.

АКСЕСУА́Р, -а, *ч.* 1. Характерна для чого-небудь ознака, предмет. // Деталь оформлення, оздоблення. ** **Невідді́льні аксесуа́ри** – предмети тривалого користування, фізично пов'язані з об'єктом нерухомості. 2. *тільки мн.* Другорядні, побічні явища, деталі, які доповнюють що-небудь, створюють фон. // Дрібні речі, предмети театральної обстановки; бутафорія.

АКСЕСУА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аксесуа́р**.

АКСИЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується пахвової ямки.

АКСИНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу кільцевих силікатів.

АКСИФОЇ́ДІЯ, -ї, *ж.* Вроджена відсутність мечоподібного відростка грудини.

АКСІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Осьовий.

АКСІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **аксіа́льний**.

АКСІА́ЛЬНО. Присл. до **аксіа́льний**.

АКСІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який розглядає що-небудь під кутом зору його цінності для кого-, чого-небудь; цінністний.

АКСІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Учення про природу моральних, естетичних та інших цінностей, їх зв'язку між собою, із соціальними, культурними чинниками та особистістю людини. ** **Аксіоло́гія вихова́ння** – орієнтація на цінності, що сприяють задоволенню потреб людини та відповідають особистим запитам і нормам у певній історичній та життєвій ситуації.

АКСІО́МА, -и, *ж.* 1. Вихідне положення в науці, яке приймається без доказів і лежить в основі доказу правдивості інших положень. 2. *перен.* Незаперечна істина, цілком очевидне твердження.

АКСІОМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Побудова аксіоматичної системи в науці.

АКСІОМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **аксіоматизува́ти**. // *у знач. прикм.*

АКСІОМАТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **аксіоматизо́ваний**.

АКСІОМАТИЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна аксіоматизувати.

АКСІОМАТИЗО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **аксіоматизо́вний**.

АКСІОМАТИЗО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **аксіоматизува́ти**.

АКСІОМАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати аксіоматизацію.

АКСІОМА́ТИКА, -и, *ж.* Сукупність аксіом, що лежать в основі тієї чи іншої науки.

АКСІОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аксіо́ма**. ** **Аксіомати́чний ме́тод** – спосіб побудови наукової теорії, в основу якої покладено аксіоми.

АКСІО́МЕТР, -а, *ч.* Інструмент для вимірювання відхилення осі приладу від початкової площини.

АКСІО́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Гіпотетична нейтральна псевдоскалярна частинка, введена для збереження інваріантності квантової хромодинаміки.

А́КСІС, -а, *ч.* Парнокопита тварина родини оленів.

АКСО́ЇД, -а, *ч.*, *мат.*, *фіз.* Геометричне місце миттєвих осей обертання.

АКСОЛЕ́МА, -и, *ж.*, *анат.* Плазматична мембрана мієлінізованого аксона.

АКСОЛО́ТЛЬ, -я, *ч.*, *біол.* Личинка хвостатого земноводного – тигрової амбістоми, здатна до розмноження.

АКСО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **неври́т**.

АКСОНЕ́МА, -и, *ж.* Стержень війки війчастих клітин, який складається з мікротрубочок.

АКСО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **аксо́н**.

АКСОНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аксономе́трія**.

АКСОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Спосіб зображування предметів, за якого на площину зображень проектуються і предмет, і осі прямокутної системи координат, до яких віднесено зображуваний предмет.

АКСОНОТМЕ́ЗИС, -у, *ч.* Внутрішньостовбурове пошкодження нерва без ушкодження його сполучнотканинної строми.

АКСО́Н-РЕФЛЕ́КС, -у, *ч.* Нервова реакція, що відбувається у межах розгалужень одного чутливого нервового волокна без участі головного й спинного мозку; несправжній рефлекс.

АКСОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Цитоплазма аксона.

АКТ, *ч.* 1. *род.* -у. Окремий прояв якої-небудь діяльності; дія, подія, вчинок. 2. *род.* -у. Закінчена частина театральної вистави, драматичного твору; дія. 3. *род.* -а. Писаний указ, грамота, постанова державного, суспільного значення. // Офіційний документ, протокол, за-пис про який-небудь факт. ** **А́кти громадя́нського ста́ну** – записи спеціальними державними органами фактів народження, смерті, шлюбу, розлучення і т. ін. **Комерці́йний акт** – документ, який засвідчує недостачу, пошкодження або псування вантажу. **Нормати́вний акт** – офіційний документ, випущений уповноваженими органами влади. **Акт реві́зії** – офіційний документ про результати перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства. 4. *род.* -а, *заст.* Урочисті збори в шкільних закладах у зв'язку з закінченням навчального року.

АКТЕО́Н, -а, *ч.* У грецькій міфології – мисливець, який побачив, як купалася богиня Діана з німфами.

АКТИ́В, -у, *ч.* 1. Найбільш діяльна, ініціативна, передова частина якої-небудь організації, колективу. 2. *фін.* Частина господарського балансу, що відображає на певну дату всі матеріальні цінності, кошти й боргові вимоги, належні даному підприємству або установі; прот. п а с и в. // Майнові права, що належать фізичній або юридичній особі. // *мн.* **акти́ви**. Економічні ресурси підприємства, що використовуються в господарській діяльності та належать підприємству на правах власності. ** **Грошові́ акти́ви** – кошти, які перебувають у розпорядженні підприємства на певну дату і є його активами у формі готових засобів оплати. **Депозита́рні акти́ви** – передані на зберігання до депозитарію цінні папери. **Ліквíдні акти́ви** – активи (кошти, цінні папери, матеріальні цінності та ін.), які можуть бути швидко реалізовані та використані для сплати боргових зобов'язань. **Матеріа́льні акти́ви** – основні фонди й оборотні активи будь-якого виду, відмінного від коштів, цінних паперів та інших нематеріальних активів. **Неліквíдні акти́ви** – активи підприємства, які можуть бути реалізовані без втрат своєї балансової вартості лише протягом тривалого часу. **Нематеріа́льні акти́ви** – активи підприємства, які не мають матеріально-речової форми (авторські права, програмне забезпечення і т. ін.). **Оборо́тні (пото́чні) акти́ви** – майнові цінності підприємства, які обслуговують поточний господарський процес і повністю споживаються протягом одного виробничо-комерційного циклу. **Операці́йні акти́ви** – активи підприємства, безпосередньо задіяні в його виробничій діяльності для отримання доходу внаслідок цієї діяльності. **Паперо́ві акти́ви** – фінансові активи (акції, облігації та інші цінні папери). **Позаоборо́тні акти́ви**: а) майнові цінності підприємства, які багаторазово беруть участь у його господарській діяльності; б) власні ресурси підприємства, які вибули з господарського обороту, але й далі перебувають на його бухгалтерському балансі. **Проце́нтні акти́ви** – активи, що приносять процентний дохід. **Резе́рвні міжнаро́дні акти́ви** – валютні активи держав (банків, транснаціональних корпорацій), що є резервами міжнародних платіжних засобів. **Робо́чі акти́ви** – кошти банку, надані

кредити, а також інші кошти й активи, що приносять прибуток банкові. **Фіна́нсові акти́ви** – активи підприємства у формі наявних коштів та різних фінансових інструментів. **Чи́сті акти́ви** – майнові цінності підприємства, отримані за рахунок власного капіталу. 3. *фін.* Перевищення грошових надходжень держави, що їх одержують із-за кордону, над її закордонними виплатами. 4. *перен.* Досягнення, надбання.

АКТИВА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Речовина, що надає молекулам іншої речовини здатності вступати в хімічну реакцію, прискорює перебіг хімічної реакції. // Те, що посилює діяльний стан чого-небудь.

АКТИВА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **актива́тор.**

АКТИВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **актива́ція.** ** **Активаці́йний ана́ліз** – визначення якісного й кількісного складу речовин за випромінюванням ними радіоактивних ізотопів.

АКТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Перехід із недіяльного стану в діяльний; посилення діяльного стану. ** **Актива́ція яйця́** – перехід зрілого яйця зі стану спокою до розвитку.

АКТИВІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **активізува́ти** і стан за знач. **активізува́тися.**

АКТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Літературний і громадський лівоінтелігентський напрям у деяких західноєвропейських країнах другого десятиріччя 20 ст. 2. Вияв активності.

АКТИВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **активізува́ти.**

АКТИВІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **активізува́ти.**

АКТИВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Робити кого-, що-небудь діяльнішим, активнішим.

АКТИВІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Ставати діяльнішим, активнішим.

АКТИВІ́СТ, -а, *ч.* Діяльний член якого-небудь колективу; громадський діяч.

АКТИВІ́СТКА, -и. Жін. до **активі́ст.**

АКТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **активі́ст, активі́стка.**

АКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Енергійний, діяльний; прот. п а с и в н и й. // Який розвивається, діючий. ** **Акти́вне ви́борче пра́во**, *політ.* – право громадян брати участь у виборах до представницьких органів державної влади. 2. *спец.* Здатний вступати в реакцію, взаємодіяти з чим-небудь. 3. *грам.* Який показує дію, що переходить на об'єкт (про зворот, стан). *Дієслово активного стану.* ** **Акти́вний словни́к**, *лінгв.* – запас слів, яким практично користується людина в усній та писемній мові. 4. *фін.* Стос. до активу (у 2 знач.). ** **Акти́вні опера́ції** – розміщення наявних фінансових ресурсів з метою пустити їх в обіг і одержати прибуток.

АКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **акти́вний 1.** // Енергійна діяльність; діяльна участь у чому-небудь; прот. п а с и в н і с т ь. 2. *спец.* Здатність до реакції, взаємодії з чим-небудь.

АКТИ́ВНО. Присл. до **акти́вний.**

АКТИВНОДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Такий, що активно діє.

АКТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **активува́ти.** ** **Активо́ване ву́гілля** – речовина, що її застосовують для поділу суміші газів, очищення розчинів від органічних домішок; адсорбент.

АКТИВО́ВАНІСТЬ, -ності, *ч.* Властивість за знач. **активо́ваний.**

АКТИВУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що володіє властивістю активування. // Такий, що здійснює активування.

АКТИВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач., **активува́ти.**

АКТИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати активацію чого-небудь. // Піддавати вугілля спеціальній обробці з метою збільшення його вбирної здатності (активності).

АКТИВУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **активува́ти.**

АКТИ́Н, -у, *ч.*, *фізіол.* Білок м'язової тканини; бере участь у м'язовому скороченні разом з міозином.

АКТИНІ́ДИ *див.* **актино́їди.**

АКТИНІ́ДІЯ, -ї, *ж.* Багаторічна витка чагарникова рослина з кисло-солодкими ягодами, що їх використовують у кондитерській промисловості та народній медицині.

АКТИ́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **акти́ній.** *Актинієвий ряд елементів.*

АКТИ́НІЙ, -ю, *ч.* 1. Ac. Радіоактивний хімічний елемент, рідкісний у природі. 2. Проста речовина – сріблястий метал, що слабо світиться у темряві блакитним світлом.

АКТИНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується випромінювання.

АКТИНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність випромінення чинити фотографічну дію на світлочутливий матеріал.

АКТИ́НІЯ, -ї, *ж.* Морська тварина типу кишковопорожнинних із щупальцями для хапання їжі; морський анемон.

АКТИНОБАЦИЛЬО́З, -у, *ч.* Інфекційне захворювання перев. великої рогатої худоби, зрідка людини, спричинюване мікроскопічним грибком; характеризується гнійним ураженням м'яких тканин голови, шиї тощо; псевдоактиномікоз.

АКТИНОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення інтенсивності радіації (випромінювання) Сонця.

АКТИНО́ГРАФ, -а, *ч.* Самописний прилад для реєстрації інтенсивності радіації (випромінювання) Сонця.

АКТИНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація інтенсивності радіації (випромінювання) Сонця.

АКТИНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Ac – Lr. Родина із 15-ти споріднених хімічних елементів.

АКТИНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **актино́їди.**

АКТИНОЛІ́Т, -у, *ч.* Породоутворюючий мінерал класу силікатів, зеленого кольору; використовується як кислото- і вогнетривкий матеріал.

АКТИНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **актиноме́трія.**

АКТИНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання інтенсивності прямої сонячної радіації.

АКТИНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **актино́метр.**

АКТИНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ геофізики, що вивчає процеси сонячного, земного й атмосферного випромінювання. 2. Сукупність методів вимірювання радіації Землі.

АКТИНОМІКО́З, -у, *ч.* Захворювання людини та деяких сільськогосподарських тварин, спричинюване актиноміцетами.

АКТИНОМІКО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **актиноміко́з.**

АКТИНОМІКО́МА, -и, *ж.* Проліферативна реакція, яка відмежовує інфекційне вогнище від оточуючих тканин.

АКТИНОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **актиноміце́т**, -у, *ч.*). Група мікроорганізмів, що поєднують у собі риси бактерій і грибів.

АКТИНОМІЦИ́НИ, -ів, *мн.* Група антибіотиків, які виробляються різними штамами актиноміцетів.

АКТИНОМО́РФНИЙ, -а, -е: ** **Актиномо́рфна кві́тка** – квітка, через центр якої можна провести не менше двох площин симетрії, що поділяють квітку на рівні половини.

АКТИНО́Н, -у, *ч.* An. Радіоактивний газ із дуже малим періодом напіврозпаду. Небезпечний для органів дихання.

АКТИНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування опроміненням.

АКТИНОУРА́Н, -у, *ч.* Ізотоп Урану, одним із дочірніх продуктів розпаду якого є Актиній.

АКТИНОУРА́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до актиноурану.

АКТИНОФА́Г, -а, *ч.* Вірус, який викликає лізис актиноміцетів.

АКТИ́НУЛА, -и, *ж.* Личинкова стадія розвитку деяких гідроїдних поліпів.

АКТИРУВА́ТИСЯ, -ру́ється, *недок.* 1. Оформлятися спеціальним актом; списуватися, зніматися з обліку за актом. 2. Офіційно оголошуватися неробочим днем через сильний холод, непогоду.

АКТО́ВАНИЙ, -а, -е, *дієприкм. у знач. прикм.* Списаний, знятий з обліку за актом. ** **Акто́ваний день** – офіційно оголошений неробочий день (на будівництві, відкритому майданчику і т. ін.) через сильний холод, негоду.

А́КТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **акт 3, 4.** ** **А́ктовий зал** – зал для урочистих зборів у навчальних закладах, установах тощо. **А́ктові кни́ги** – книги державної реєстрації актів громадянського стану.

АКТОГРА́МА, -и, *ж.* Графічний запис рухової активності людини або тварин.

АКТО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для автоматичного запису циклу активності тварин.

АКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод реєстрування рухової активності людини або тварин.

АКТОМІОЗИ́Н, -у, *ч.* Білок м'язових волокон, що містить актин та міозин.

АКТОПРОТЕ́КТОРИ, -ів, *мн.* Лікарські засоби із групи стимуляторів працездатності.

АКТО́Р, -а, *ч.* 1. Виконавець (професіонал) ролей у театральних виставах. 2. *перен.*, *розм.* Про людину, яка показує себе не такою, якою вона є насправді.

АКТО́РКА, -и. Жін. до **акто́р.**

АКТО́РСТВО, -а, *с.* 1. Заняття, професія актора. // Гра актора. 2. Збірн. до **акто́р 1.** 3. *перен.* Штучність, манірність, нещирість у поведінці; удавання.

АКТО́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *розм.* Бути, працювати актором. 2. *перен.* Бути штуч-ним, манірним, нещирим у поведінці; удавати.

АКТО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **акто́р 1.** *Акторська молодь.* // Власт. акторові.

АКТОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **акто́рствувати.**

АКТРИ́СА, -и, *ж.* Те саме, що **акто́рка.**

АКТУАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **актуалізува́ти** і стан за знач. **актуалізува́тися.** ** **Актуаліза́ція да́них** – регулярне внесення змін в інформаційні фонди. **Актуаліза́ція інформа́ції** – сукупність операцій з підтримання інформаційної бази в стані, що відображує всі зміни об'єкта на поточний момент часу.

АКТУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Суб'єктивно-ідеалістичне вчення про вічну мінливість буття. 2. Один із порівняльно-історичних методів дослідження історії розвитку Землі; полягає у вивченні минулого через пізнання сучасності.

АКТУАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. до **актуалізува́ти.** // **актуалізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

АКТУАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **актуалізува́ти.**

АКТУАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок*, *перех.* Робити актуальним, актуальнішим.

АКТУАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док. і недок.*, *неперех.* Ставати актуальним, актуальнішим.

АКТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Важливий для даного часу; який відповідає найважливішим потребам сучасності.

АКТУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **актуа́льний.** ** **Актуа́льність да́них** – властивість даних перебувати в актуальному стані.

АКТУА́ЛЬНО. Присл. до **актуа́льний.**

АКТУА́РІЙ, -я, *ч.* 1. *заст.* Протоколіст, реєстратор. 2. Спеціаліст із техніки розрахунків страхування.

АКТУА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **актуа́рій.** ** **Актуа́рні розраху́нки** – система закономірностей, які встановлюють відносини між страхувальником та страховиком.

АКТУРІА́Т, -а, *ч.* Методи використання статистики та теорії ймовірностей у страхуванні та фінансових операціях.

АКТЮ́БІНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Актюбінськ.

АКУЗАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Виникнення болю при дії звукового подразника.

АКУ́ЛА, -и, *ж.* 1. Велика хижа морська риба. 2. *перен.* Про великих ділків.

АКУ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **аку́ла.**

АКУЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на акулу; такий, як у акули.

АКУЛЬТУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Процес, у перебігу якого контакти між різними культурними групами приводять до набуття нових зразків культури однією з них або, можливо, обома разом із повним або частковим сприйняттям іншої культури. 2. Будь-яке передання культури від однієї групи іншій, зокрема від одного покоління іншому.

АКУ́ЛЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **аку́ла.**

АКУ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання гостроти слуху.

АКУМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **аудіоме́трія.**

АКУМУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **акумулюва́ти.** // *у знач. прикм. Акумульована енергія вітру.* ** **Акумульо́ваний дивіде́нд** – дивіденд, який своєчасно не виплачено акціонерам і який має бути виплачений в наступному році.

АКУМУЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **акумульо́ваний.**

АКУМУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що володіє властивістю акумулювання. // Що здійснює акумулювання.

АКУМУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **акумулюва́ти** і стан за знач. **акумулюва́тися.**

АКУМУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Збирати, нагромаджувати, зосереджувати.

АКУМУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.*, *спец.* Збиратися, нагромаджуватися, зосереджуватися.

АКУМУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **акумулюва́ти.**

АКУМУЛЯТИ́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до акумуляції, пов'язаний з нею. *Акумулятивна діяльність вітру.*

АКУМУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* 1. Прилад для накопичення електричної енергії з метою дальшого її використання. ** **Батаре́я акумуля́торів** – те саме, що **акумуля́торна батаре́я.** 2. *гідр.* Апарат для нагромадження енергії води в гідравлічних установках. 3. Прилад, пристрій для накопичення інформації з метою її подальшого використання. // Регістр, що його використовують для збереження результатів операції.

АКУМУЛЯ́ТОРНА, -ої, *ж.* Приміщення, де знаходяться акумулятори (*див.* **акумуля́тор 1**).

АКУМУЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акумуля́тор.** // Який живиться струмом з акумулятора. // Який виробляє акумулятори. ** **Акумуля́торна батаре́я** – джерело струму, що складається з послідовно сполучених гальванічних елементів, які мають властивість перезаряджатися. *Автомобільний акумулятор.*

АКУМУЛЯ́ТОРНО-ЗАРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Призначений для заряджання акумуляторних батарей.

АКУМУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акумуля́ція.**

АКУМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Збирання, нагромадження, зосередження чого-небудь. // Нагромадження в органах і тканинах тварин за їх місцеперебуванням хімічних речовин (пестицидів, нітратів, нуклеїдів та ін.), які знаходяться в навколишньому середовищі.

АКУПЕДІ́Я, -ї, *ж.* Розділ теорії виховання і навчання дітей з вадами слуху.

АКУПРЕСУ́РА, -и, *ж.*, *мед.* 1. Точковий масаж через вплив на біологічно активні точки. 2. Біологічно активні точки тіла людини.

АКУПУНКТУ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **голкотерапі́я, голковко́лювання.**

АКУРА́Т, *присл.*, *розм.* Точно, якраз.

АКУРАТИ́СТ, -а, *ч.*, *розм.* Про людину, що додержується порядку, точності.

АКУРАТИ́СТКА, -и. Жін. до **акуратист.**

АКУРА́ТНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **акура́тний.**

АКУРА́ТНЕНЬКО. Присл. до **акура́тненький.**

АКУРА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який додержується порядку, точності (про людину). 2. Який підтримується в порядку; старанно зроблений; точно виконуваний або виконаний (про предмет і дію).

АКУРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **акура́тний.**

АКУРА́ТНО. Присл. до **акура́тний.**

АКУ́СМА, -и, *ж.* Слухове уявлення про звук.

АКУ́СТИК, -а, *ч.* Фахівець з акустики. // Той, хто обслуговує звуковловлювальні апарати.

АКУ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Розділ фізики, що вивчає звукові явища. 2. Чутність звуків у якому-небудь приміщенні (театральній залі, соборі тощо).

АКУСТИКОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Патологічні рухові і психічні реакції при дії звукового подразнення.

АКУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до **аку́стики.** 2. Який має добру акустику (у 2 знач.), добру чутність.

АКУСТОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Акустоелектри́чний ефе́кт**, *фіз.* – поява у провіднику постійного струму у замкненому колі при поширенні в ньому акустичної хвилі.

АКУСТОЕЛЕКТРО́НІКА, -и, *ч.* Розділ фізики, що вивчає збудження, поширення і взаємодію акустичних хвиль в різних середовищах.

АКУСТОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до акустоелектроніки.

АКУСТОМАГНІТОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Акустомагнітоелектри́чний ефе́кт**, *фіз.* – виникнення поперечної електрорушійної сили під дією ультразвукової хвилі у твердому провіднику, якого роз-

міщено у магнітному полі.

АКУСТООПТИКА, -и, *ч.* Розділ фізики, що вивчає взаємодію акустичних і електромагнітних хвиль у твердих тілах і рідинах.

АКУСТООПТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до акустооптики. ** **Акустооптична рефракція**, *фіз.* – викривлення ходу променів світла в неоднорідно деформованому звуковою хвилею середовищі.

АКУСФЕРА, -и, *ж.* Прилад для дослідження здатності людини визначати напрямок звуку.

АКУТ, -а, *ч.*, *лінгв.* Один із видів музикального наголосу (висхідний) у давньогрецькій, сербській та інших мовах. // Знак цього наголосу на письмі (´).

АКУШЕР, -а, *ч.* Лікар – фахівець з акушерства.

АКУШЕР-ГІНЕКОЛОГ, акушера-гінеколога, *ч.* Лікар-фахівець з акушерства і гінекології.

АКУШЕРКА, -и. Жінка з середньою медичною освітою, що має право самостійно надавати медичну допомогу під час пологів.

АКУШЕРСТВО, -а, *с.* 1. Галузь медицини, що розробляє заходи лікарської допомоги жінкам під час вагітності, пологів і в післяпологовий період. 2. Діяльність акушера, акушерки.

АКУШЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **акушер** і **акушерка**.

АКУШЕРСЬКО-ГІНЕКОЛОГІЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із акушерством та гінекологією.

АКУШЕРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *неперех.* Займатися акушерством (у 2 знач.), бути акушером, акушеркою.

АКХ'ЯНА, -и, *ж.* Оповідний жанр найдавніших літературних пам'яток стародавньої Індії.

АКЦЕЛЕРАТОР *див.* **акселератор**.

АКЦЕЛЕРАЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Прискорення формування окремих частин зародка. 2. *антр.* Прискорення соматичного розвитку і фізіологічного дозрівання дітей та підлітків. 3. У широкому значенні – зміна розмірів тіла та строків розвитку людини.

АКЦЕЛЕРОТРАВМА, -и, *ж.* Шкідлива дія зміни швидкості руху на організм людини.

АКЦЕНТ, -у, *ч.* 1. Мимовільне спотворення звуків якої-небудь мови людиною, для якої ця мова не є рідною. 2. *лінгв.* Наголос у слові. // Знак (´), яким цей наголос позначається на письмі. 3. *муз.* Виділення окремого звука або акорду за допомогою динамічного чи логічного підсилення. 4. *перен.* Особлива увага до чого-небудь; підкреслення.

АКЦЕНТНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **акцент** 2.

АКЦЕНТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **акцентний**.

АКЦЕНТОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **акцентувати**. // **акцентовано**, *безос. присудк. сл.*

АКЦЕНТОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **акцентований**.

АКЦЕНТОЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з акцентології.

АКЦЕНТОЛОГІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до акцентології.

АКЦЕНТОЛОГІЯ, -ї, *ж.* Розділ мовознавства, що вивчає систему словесних наголосів та історичні зміни їх в окремій мові або в групі споріднених мов.

АКЦЕНТУАЦІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акцентуація**.

АКЦЕНТУАЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* 1. Вирізнення наголосу в слові; акцентування. 2. Система наголосів у будь-якій мові або в групі споріднених мов.

АКЦЕНТУВАННЯ, -я, *с.*, *перен.* Підкреслення того, що розглядається як головне, основне.

АКЦЕНТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех. і без додатка*, 1. *лінгв.* Ставити наголос; наголошувати. // *муз.* Вирізняти окремий звук або акорд, посилюючи його звучання. 2. *перен.* Висувати на перший план, підкреслювати яку-небудь думку у висловлюванні, повідомленні; наголошувати.

АКЦЕНТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **акцентувати**.

АКЦЕПТ, -у, *ч.* 1. *фін.* Форма розрахунків, за якої платіжна вимога, виписана постачальником, оплачується банком тільки після згоди боржника. // Напис на векселі, що потверджує згоду того, хто має сплатити вексель. 2. *юр.* Згода вступити в договір на запропонованих умовах. 3. Форма внутрішньодержавних та міжнародних безготівкових розрахунків. 4. Письмове повідомлення замовником переможця торгів (тендерів). ** **Банківський акцепт**: а) згода банку на оплату платіжних документів; б) векселі, гарантовані (акцептовані) банком. **Вексельний акцепт** – згода на оплату векселя, яка оформляється у вигляді відповідного напису на ньому акцептанта. **"Мовчазний" акцепт** – відсутність (протягом певного часу) відмови здійснити платіж. **Негативний акцепт** – порядок оформлення акцепту, при якому у письмовому вигляді дається лише відмова від акцепту. **Позитивний акцепт** – акцепт, який передбачає письмову згоду покупця на оплату кожної платіжної вимоги.

АКЦЕПТАНТ, -а, *ч.*, *фін.* Особа, яка підписує платіжний документ, беручи на себе зобов'язання своєчасно його оплатити.

АКЦЕПТАЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **акцептування**.

АКЦЕПТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акцепт** 1. ** **Акцептний банк** – банк, який спеціалізується на кредитуванні зовнішньої торгівлі. **Акцептний дім** – банківська установа у Великій Британії, яка спеціалізується на кредитуванні зовнішньої торгівлі. **Акцептний кредит** – кредит, що його банк надає у формі акцепту переказних векселів (тратт). **Акцептна фірма** – фінансова установа, яка спеціалізується на акцептному фінансуванні експортерів. **Акцептна форма розрахунків** – форма безготівкових розрахунків.

АКЦЕПТОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **акцептувати**. // **акцептовано**, *безос. присудк. сл.* ** **Акцептований вексель** – вексель (рахунок) із зобов'язанням оплатити його. **Акцептоване доручення** – платіжне доручення платника своєму банку. **Акцептована тратта** – один із цінних паперів, які можуть бути продані іншому тримачеві до настання терміну платежу по ним.

АКЦЕПТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **акцепт**.

АКЦЕПТОР, -а, *ч.* 1. Частинка, що приєднує електрони. 2. В хімії комплексних сполук – компонента (атом чи йон), яка за певних умов приєднує два електрони. 3. В радіаційній хімії – частинка, що реагує з вільними радикалами. 3. Одержувач повідомлення.

АКЦЕПТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акцептор**.

АКЦЕПТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що володіє властивістю акцептування (у 2, 6 знач.). // Такий, що здійснює акцептування.

АКЦЕПТУВАННЯ, -я, *с.*, *фін.* 1. Укладення угоди відповідно до пропозицій іншої сторони. 2. Затвердження до оплати грошових документів. 3. Зобов'язання оплатити пред'явлений рахунок, вексель в узгоджений термін. 4. Згода банку гарантувати виплату вказаної суми. 5. Гарантоване розміщення цінних паперів. ** **Банківське акцептування** – згода банку на оплату платіжних документів. 6. *перен.* Схвалення.

АКЦЕПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *фін.* Затверджувати до оплати грошові документи (платіжні вимоги, рахунки, векселі і т. ін.). // Приймати вексель, рахунок до оплати. 2. *перен.* Схвалювати. 2. Приставати до якоїсь пропозиції.

АКЦЕСІЙНИЙ, -а, -е. Приєднувальний. ** **Акцесійний договір** – договір, підписуючи який держава приєднується до договору, укладеного раніше між іншими державами.

АКЦЕСІЯ, -ї, *ж.* 1. Прирощення власності, переважно нерухомого майна. 2. Приєднання до угоди або договору. 3. Юридична приналежність однієї речі до іншої, внаслідок чого вона не переходить без другої речі до нового власника.

АКЦЕСОРНИЙ, -а, -е. Привхідний. ** **Акцесорний договір** – додатковий договір або зобов'язання, що долучається до договору, укладеного раніше між іншими державами. ** **Акцесорний симптом** – ознака психічної хвороби, яка психологічно виводиться із іншої її ознаки.

АКЦИДЕНТНИЙ, -а, -е. Випадковий, неістотний.

АКЦИДЕНЦІЯ, -ї, *ж.* Випадкова, минуща, тимчасова, неістотна властивість.

АКЦИЗ, -у, *ч.* 1. Вид непрямого податку на продукти масового споживання (цукор, горілку, тютюнові вироби і т. ін.), що його підприємці включають у продажну ціну. 2. *розм.*, *заст.* Назва установи, що збирає такий податок.

АКЦИЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акциз**. // *розм.*, *заст.* Який працює в акцизі (у 2 знач.). // *у знач. ім.* **акцизний**, -ного, *ч.* Чиновник, що працює в акцизі. ** **Акцизний збір** – непрямий податок на високорентабельні та монопольні товари.

АКЦИЗНИК, -а, *ч.*, *розм.*, *заст.* Акцизний чиновник.

АКЦІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **акція**.

АКЦІОНЕР, -а, *ч.* Власник акцій; член акціонерного товариства.

АКЦІОНЕРКА, -и. Жін. до **акціонер**.

АКЦІОНЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до акції (*див.* **акція**[1]). // Заснований на акціях. ** **Акціонерний банк** – банк, організований у формі акціонерного товариства. **Акціонерне товариство** – господарче товариство, статутний капітал якого розподілено на певну кількість акцій. **Закрите акціонерне товариство** – акціонерне товариство, яке розповсюджує свої акції у формі закритої підписки. **Відкрите акціонерне товариство** – акціонерне товариство, яке розповсюджує свої акції шляхом відкритого продажу. **Акціонерний капітал** – основний грошовий капітал акціонерного товариства, який створюється шляхом випуску та продажу акцій. **Акціонерний реєстр** – список власників зареєстрованих акцій. **Акціонерний сертифікат** – документ, що засвідчує юридичне право власності на акції.

АКЦІОНЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **акціонер**. *Акціонерські внески.*

АКЦІОНУВАННЯ, -я, *с.*, *фін.* 1. Реорганізація юридичної особи через перетворення її на акціонерне товариство. 2. Спосіб приватизації державних і муніципальних підприємств шляхом перетворення їх на відкриті акціонерні товариства.

АКЦІЯ[1], -ї, *ж.* Цінний папір, який свідчить про те, що його власник вніс певний пай у підприємство. ** **Активні акції** – акції, котирування яких регулярно публікуються у газетах. **Акція без номінальної вартості** – акція, яка у випадку ліквідації товариства гарантує акціонерам повернення тільки певної частини коштів. **Безкоштовна (безоплатна) акція** – акція, що її безкоштовно надають акціонерові у разі збільшення статутного фонду. **Безповоротна акція** – акція, що не може бути погашена доти, доки існує емітент, який її випустив. **Акція без фіксованого номіналу** – акція, дивіденди на яку нараховують як суму коштів на одну акцію. **"Важка" акція** – акція, ціна якої є вищою за середню ринкову ціну акцій. **Вінкульована акція** – різновид іменних акцій, які можна передавати у треті руки тільки з дозволу акціонерного товариства, що їх випустило. **"Гарячі" акції** – акції, які мають великий попит на біржі. **Екс-дивідендна акція** – акція, яка може продаватися і купуватися лише після виплати дивідендів. **Засновницькі акції** – акції, що поширюються серед засновників акціонерного товариства. **Здвоєні акції** – акції двох юридично незалежних акціонерних товариств, власниками яких фактично є одні й ті самі особи. **Іменна акція** – акція, на якій є ім'я її власника. **Конвертована акція** – акція, власник якої має право за певних умов обміняти її на звичайні акції. **Кумулятивна привілейована акція** – акція, що дає право її власникові отримати в майбутньому вчасно не виплачені компанією проценти. **Некумулятивна акція** – акція з фіксованим доходом, за якою не виплачені вчасно дивіденди не нагромаджуються. **Номінативні акції** – акції, що їх видано на ім'я певної особи і які реєструються у книзі-реєстрі. **Обмежена акція** – акція, яка приносить звичайні дивіденди, але позбавляє повного права голосу. **Одноголоса акція** – акція, яка дає її власникові право одного голосу. **Плюральна акція** – акція, яка дає акціонерові право декількох голосів. **Поворотна акція** – акція, яка може бути викуплена акціонерним товариством. **Акція на пред'явника** – акція без будь-яких указівок на ім'я власника. **Погашена акція** – акція, яка дає акціонеру повне право власності, за умови, що дивіденди не виплачуються до певного строку. **Преміальна акція** – акція, що дає право лише на частину прибутку. **Преференційна акція** – акція, власник якої, крім отримання дивідендів, користується також різними пільгами. **Привілейована акція** – акція, яка дає її власнику першочергове право на отримання доходу. **Акція росту** – акція, зростання курсової вартості якої є прискореним. **Спеціальна акція** – привілейована акція зі спеціальними привілеями. **Умовно іменна акція** – акція, яку можна передати іншій особі лише за згоди правління акціонерного товариства. **Частково сплачена акція** – акція, емітент якої має право вимагати від акціонерів додаткових внесків.

АКЦІЯ[2], -ї, *ж.* Дія, діяльність, спрямовані на досягнення якої-небудь мети.

АЛАЗОНИ, -ів, *мн.* Скіфські племена, що в 7 – 2 ст. до н. е. жили в басейні Південного Бугу.

АЛАКРИМІЯ, -ї, *ж.* Вроджена відсутність сльозовиділення.

АЛАКТИТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; бурувато-червоні кристали.

АЛАЛІЯ, -ї, *ж.* Відсутність чи обмеження мови у дітей з нормальним слухом внаслідок недорозвинення або ушкодження мовних ділянок кори великих півкуль головного мозку.

АЛАМОЗИТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні або білі агрегати із алмазним блиском.

АЛАНАТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **алюмогідриди**.

АЛАНИ, -ів, *мн.* (*одн.* **алан**, -а, *ч.*; **аланка**, -и, *ж.*). 1. Плем'я іранського походження, яке на початку 5 ст. дісталося теренів Галлії, Іспанії та Лузітанії. 2. *одн.* Порода собак, що вирізняється великою головою, широкими грудьми, короткими й дуже сильними лапами, короткою та грубою шерстю, червонастим кольором.

АЛАНІЛ, -у, *ч.* Радикал – уламок аланіну без одного атома Гідрогену у метильній групі.

АЛАНІН, -у, *ч.* Ациклічна амінокислота, дуже поширена в живій природі.

АЛАНТОЇН, -у, *ч.* Один із кінцевих продуктів обміну пуринових основ у ссавців (крім приматів).

АЛАНТОЇС, -а, *ч.*, *біол.* Порожній виріст задньої кишки зародку ссавців, плазунів та птахів.

АЛАРМІСТ, -а, *ч.* Людина, яка схильна до паніки, поширює неперевірені, необґрунтовані чутки, що викликають тривожні настрої.

АЛАС, -а, *ч.* Зниження рельєфу земної поверхні в областях поширення багаторічної мерзлоти.

АЛАСКОП, -а, *ч.*, *заст.* Те саме, що **діаскоп**.

АЛАСТОР, -а, *ч.*, *міф.* Демон помсти.

АЛАСТРИМ, -у, *ч.*, *мед.* Різновид віспи з більш легким протіканням.

АЛАТАУ, *невідм.* Гірські хребти, на схилах яких ділянки з рослинністю чергуються з білими плямами снігу та кам'янистими розсипами.

АЛАФА, -и, *ж.* Данина татарам під час татарської навали.

АЛАЧА, -й, *ж.* Перська шовкова тканина.

АЛБАНЕЦЬ *див.* **албанці**.

АЛБАНКА *див.* **албанці**.

АЛБАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **албанці** і Албанія.

АЛБАНЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **албанець**, -нця, *ч.*; **албанка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Албанії.

АЛГЕБРА, -и, *ж.* 1. Розділ математики, що вивчає загальні закони дій над величинами, вираженими літерами, незалежно від їх числового значення. *Вища алгебра. Матрична алгебра.* ** **Алгебра логіки** – розділ математики, що вивчає методи оперування логічними змінними, які приймають лише два значення: "істина" та "хибність". 2. *перен.* Про те, що (на відміну від чого-небудь простішого) містить у собі значні труднощі для здійснення, втілення в життя і т. ін. (*порівн.* **арифметика** у 3 знач.).

АЛГЕБРАЇЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *мат.* Зводити до алгебраїчного вигляду.

АЛГЕБРАЇСТ, -а, *ч.* Фахівець з алгебри.

АЛГЕБРАЇСТКА, -и. Жін. до **алгебраїст**.

АЛГЕБРАЇЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алгебра**. // Виражений або записаний за допомогою знаків, характерних для алгебри. ** **Алгебраїчна функція** – функція, яка задовольняє алгебраїчне рівняння. **Алгебраїчне рівняння** – рівняння, яке можна записати у вигляді прирівняного до нуля багаточлена щодо невідомих. **Алгебраїчне число** – число, яке є коренем алгебраїчного рівняння однієї змінної з

цілими коефіцієнтами.
АЛГЕБРАЇ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **алгебраї́чний**.
АЛГЕБРАЇ́ЧНО. Присл. до **алгебраї́чний**.
АЛГЕБРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мат.* Зведення до алгебраїчного виду.
АЛГЕБРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *мат.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **алгебризува́ти**.
АЛГЕБРИЗУВА́ТИ(СЯ), -у́є(ться), *недок.*, *мат.* Зводити(ся) до алгебраїчного виду.
АЛГЕБРИ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **алгебраї́ст**.
АЛГЕБРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **алгебраї́чний**.
АЛГЕБРИ́ЧНО. Присл. до **алгебри́чний**.
АЛГЕБРУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **алгебриза́ція**.
АЛГЕБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *мат.* Те саме, що **алгебризува́ти**.
АЛГЕЗИ́МЕТР, -а, *ч.* Будь-який пристрій для вимірювання больової чутливості.
АЛГІ́Д, -у, *ч.* Стан організму, зумовлений його зневодненням із втратою хлоридів натрію і калію та бікарбонатів.
АЛГО́Л, -у, *ч.* Одна з мов програмування, що застосовується для формалізованого запису алгоритмів.
АЛГО́ЛЬ, -ю, *ч.*, *астр.* Періодично змінна подвійна зоря.
АЛГО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання больової чутливості людини.
АЛГОНКІ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **алгонкі́н**, -а, *ч.*; **алгонкі́нка**, -и, *ж.*). Група споріднених за мовою індіанських племен.
АЛГОНКІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до алгонкінів.
АЛГОРИ́ТМ, -у, *ч.* Система правил виконання обчислювального процесу, що приводить до розв'язання певного класу задач після скінченного числа операцій. *Обчислювальний алгоритм. Алгоритм планування.*
АЛГОРИТМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ комп'ютерознавства, який вивчає методи побудови алгоритмів та їх властивості. 2. Опис процесів мовою математичних символів через побудову алгоритмів.
АЛГОРИТМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.* Дія за знач. **алгоритміза́ція**.
АЛГОРИ́ТМІКИ, -ів, *мн.* Середньовічні математики.
АЛГОРИТМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до алгоритму, алгоритмів; здійснюваний з їх допомогою. ** **Алгоритмі́чна мо́ва** – формальна мова для запису алгоритмів.
АЛГОРИТМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **алгоритмі́чний**.
АЛГОРИТМІ́ЧНО. Присл. до **алгоритмі́чний**.
АЛГОРИТМУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **алгоритміза́ція** (у 2 знач.).
АЛГОРИТМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Дія за знач. **алгоритмува́ння**.
АЛГОРИ́ФМ, -а, *ч.* Те саме, що **алгори́тм**.
АЛДАНІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **торіані́т**.
АЛДЕАМЕ́НТУ, *невідм.* В колишніх португальських колоніях – так звані стратегічні поселення, які фактично були концтаборами для корінного африканського населення.
АЛЕ́[1], *спол.* Виражає протиставний зв'язок між частинами сурядного речення або однорідними членами речення; та, проте, однак.
АЛЕ́[2], *виг.* Виражає здивування, незадоволення.
АЛЕ́[3], *част.*, *рідко.* 1. Уживається в значенні, близькому до н е в ж е, х і б а, з відтінком здивування, сумніву. 2. *розм.* Уживається в підсилювальному значенні; осе, ото. 3. *діал.* Цілком, зовсім.
АЛЕАТО́РИКА, -и, *ж.*, *муз.* Течія сучасної музики, що проголошує випадковість головним началом творчості і виконавства.
АЛЕАТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до алеаторики.
АЛЕАТО́РНИЙ, -а, -е. Той, що пов'язаний із ризиком. ** **Алеато́рні опера́ції** – ризиковані операції, угоди.
АЛЕБА́РДА, -и, *ж.* Старовинна зброя – сокира у вигляді півмісяця, насаджена на довгий держак із списом на кінці.
АЛЕБА́РДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алеба́рда**.
АЛЕБА́РДОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **алеба́рдний**.
АЛЕБА́СТР, -у, *ч.* Дрібнозернистий гіпс білого кольору, що використовується в будівництві як в'яжуча речовина.
АЛЕБА́СТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **алеба́стр**. // Зробл. з алебастру. *Алебастрова статуетка.* // Який виробляє алебастр.
АЛЕБА́СТРОВО-БІ́ЛИЙ, -а, -е. Дуже білий.
АЛЕВРИ́Т, -у, *ч.* Дрібнозерниста пухка осадова гірська порода.
АЛЕВРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **алеври́т**.
АЛЕВРОЛІ́Т, -у, *ч.* Зцементовані алеврити.
АЛЕВРОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **алевролі́т**.
АЛЕВРОМА́НТІЯ, -ї, *ж.* У давніх греків – ворожба за допомогою борошна.
АЛЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Посилання у розмові чи творі на певного письменника.
АЛЕГОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Алегоричний спосіб висловлювання або зображення.
АЛЕГОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має в собі алегорію; образно виражений.
АЛЕГОРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **алегори́чний**.
АЛЕГОРИ́ЧНО. Присл. до **алегори́чний**.
АЛЕГО́РІЯ, -ї, *ж.* Втілення абстрактного поняття в конкретному художньому образі. // Вислів, що виражає абстрактне поняття через конкретний художній образ.
АЛЕГРЕ́ТО, *незм.*, *муз.* 1. *присл.* Помірно швидко (про темп виконання музичного твору). 2. *невідм.*, *с.* Назва музичного твору або його частини, що виконується в такому темпі.
АЛЕ́ГРІ, *незм. і невідм.*, *с.* Лотерея з негайною виплатою виграшу.
АЛЕ́ГРО, *муз.* 1. *присл.* Швидко, жваво (про темп виконання музичного твору). 2. *невідм.*, *с.* Назва музичного твору або його частини, що виконується в такому темпі. 3. У класичному танці – швидка частина па-де-де, па-де-труа або масовий заключний танець.
АЛЕГРОФО́РМИ, -фо́рм, *мн.* Скорочені і стягнені форми слів та словосполучень, що виникають у розмовній мові при прискореному темпі мовлення.
АЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **але́я**.
АЛЕЙКЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **лейко́з**.
АЛЕЙКІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **агранулоцито́з**.
АЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **але́я**.
АЛЕЙРОДИ́ДИ, -ів, *мн.* Підряд комах із ряду рівнокрилих.
АЛЕЙРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення набрякання борошна.
АЛЕЙРО́Н, -у, *ч.* Найдрібніші білкові зерна в клітинах насіння злаків та інших рослин.
АЛЕЙРО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **алейро́н**.
АЛЕКСАНДРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **олександри́т**.
АЛЕКСИКАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Рід афазії, яка проявляється в семантично-лексичних розладах мови хворого.
АЛЕКСИ́Н, -у, *ч.* Захисна речовина кров'яної сироватки, яка активує розчинення бактерій.
АЛЕКСИТИМІ́Я, -ї, *ж.* Порушення емоційних та пізнавальних процесів.
АЛЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Порушення навичок читання внаслідок втрати розуміння написаних слів чи впізнавання окремих літер. Спричинюється ураженням кори головного мозку.
АЛЕ́КТО, *невідм.*, *ж.* Одна з трьох фурій у грецькій міфології.
АЛЕКТРІОМА́НТІЯ, -ї, *ж.* Стародавнє ворожіння за допомогою півня.
АЛЕКТРІОМА́ХІЯ, -ї, *ж.* Бій півнів як різновид спорту.
АЛЕ́ЛІ, -ей, *мн.* Спадкові одиниці, які містяться в однакових ділянках парних хромосом і визначають напрям розвитку тієї самої ознаки.
АЛЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *біол.* Феномен парності (у деяких випадках – множинності) альтернативних ознак організму.
АЛЕЛОМО́РФИ, -ів, *мн.*, *біол.*: ** **Множи́нні алеломо́рфи** – група генів, детермінуючих варіації однієї ознаки.
АЛЕЛОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.*, *біол.* Те саме, що **алелі́зм**.
АЛЕЛОМО́РФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алеломо́рфа**.
АЛЕЛОПАТІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до алелопатії.
АЛЕЛОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Вплив різновидових рослин одна на одну внаслідок виділення ними в навколишнє середовище різних органічних речовин; відділ біології, що вивчає це явище.
АЛЕМА́НДА, -и, *ж.* Танець німецького походження 16 – 18 ст., величний, плавний за характером.
АЛЕМА́НИ, -ів, *мн.* Західно-германське плем'я, яке жило з початку 3 ст. між Дунаєм, Майном і верхнім Рейном.
АЛЕМАНІ́СТ, -а, *ч.* Поширена назва члена французької робочої соціал-революційної партії.
АЛЕМОНТИ́Т, -у, *ч.* Суміш стибарсену з арсеном або стибієм.
АЛЕ́НДІ, *незм.* Без зазначення терміну дії, безстроковий.
АЛЕРГА́Н, -у, *ч.* Протиалергічний препарат.
АЛЕРГЕ́Н, -а, *ч.* Речовина (рослинного або хімічного походження), що викликає алергію.
АЛЕРГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **алерге́н**.
АЛЕРГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **алерге́нний**.
АЛЕРГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вплив алергену, алергенів на людину, на її організм.
АЛЕРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алергі́я**.
АЛЕ́РГІК, -а, *ч.* Людина, схильна до алергії, що страждає на алергію.
АЛЕРГІ́ЧНИЙ, -а, -е Стос. до алергії, пов'язаний з нею. ** **Алергі́чні хворо́би** – група захворювань людини, які зумовлені підвищеною чутливістю до екзогенних алергенів.
АЛЕРГІ́Я, -ї, *ж.* 1. *мед.* Хворобливa чутливість організму тварин і людини до чужорідних речовин. 2. *перен.* Неприйняття кого-, чого-небудь, неприязне, негативне ставлення до кого-, чого-небудь.
АЛЕРГО́ЗИ, -ів, *мн.* Див. **алергі́чні хворо́би**.
АЛЕРГО́ЇДИ, -ів, *мн.* Хімічні модифіковані алергени, здатні викликати послаблення алергічних проявів.
АЛЕРГО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з алергології.
АЛЕРГОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алерголо́гія**.
АЛЕРГОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, який вивчає причини виникнення, розвиток, профілактику та лікування алергічних захворювань.
АЛЕРГОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Алергометри́чне титрува́ння** – метод дослідження ступеня сенсибілізації організму.
АЛЕТІ́Я, -ї, *ж.* Нездатність забувати.
АЛЕУ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **алеу́т**, -а, *ч.*; **алеу́тка**, -и, *ж.*). Корінне населення Алеутських островів.
АЛЕУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **алеу́ти**.
АЛЕЦИТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Алецита́льні я́йця** – яйця без жовтка; до них відносяться яйця багатьох безхребетних, деяких сумчатих і усіх вищих ссавців.
АЛЕ́Я, -ї, *ж.* Дорога (в саду, парку), обсаджена з обох боків деревами, кущами.
АЛЖИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **алжи́рці** і Алжир.
АЛЖИ́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **алжи́рець**, -рця, *ч.*; **алжи́рка**, -и, *ж.*). Корінне населення Алжиру.
АЛІ́РНИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, що любить користуватися чужою власністю.
АЛИЧА́, -і, *ж.* 1. Плодове дерево, що росте на півдні; рід сливи. 2. Плід цього дерева.
АЛИЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **алича́**.
АЛІ́, *невідм.* 1. Титул турецьких вельмож. 2. Старший писар у турків і татар.
А́ЛІБІ, *невідм.*, *с.*, *юр.* Перебування обвинуваченого в момент злочину в іншому місці як доказ його непричетності до злочину.
АЛІГА́ТОР, -а, *ч.* Тупорилий крокодил, що водиться в Америці та Південному Китаї.
АЛІГА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аліга́тор**.
АЛІГНІ́Н, -у, *ч.*, *мед.* Спеціальний папір, що застосовується як перев'язувальний матеріал.
АЛІГОТЕ́, *невідм.*, *с.* 1. Сорт винограду, що його використовують для виготовлення білих столових вин і коньяків. 2. Назва вина з цього сорту винограду.
АЛІДА́ДА, -и, *ж.*, *спец.* Деталь астрономічних і геодезичних кутомірних інструментів, що обертається навколо осі, яка проходить через центр лімба.
АЛІДА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аліда́да**.
АЛІЄНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відчуження, закладання, продаж; право на продаж, передачу. 2. Операція, що веде до зміни власника акції, капіталу, цінності (продаж, передача і т. ін.).
АЛІЄНІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність селезінки.
АЛІЄСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Зміни в оцінюванні відчуття стимулу як приємного або неприємного в залежності від внутрішніх стимулів.
АЛІЗАРИ́Н, -у, *ч.* Барвник, що його раніше добували з коріння марени, а тепер виготовляють штучно; застосовується для фарбування у червоний, фіолетовий і рожевий кольори.
АЛІЗАРИНА́Т, -у, *ч.* Клешнеподібна сполука алізарину з іоном металу.
АЛІЗАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **алізари́н**. *Алізаринові барвники.*
АЛІКАНТЕ́, *невідм.*, *с.* Солодке вино з околиць міста Аліканте в Іспанії.
АЛІКВОРЕ́Я, -ї, *ж.* Недостатнє вироблення цереброспінальної рідини внаслідок ураження судинних сплетінь головного мозку.
АЛІКВО́ТИ, -ів, *мн.* 1. *муз.* Тони, що супроводять головну мелодію. 2. Частини величини, на які ціле ділиться без залишку.
АЛІКВО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алікво́та**.
АЛІЛУ́ЙКО, -а, *ч.*, *зах.* Насмішкувате прізвисько духовної особи.
АЛІЛУ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алілу́я**.
АЛІЛУ́ЙЩИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Людина, яка на шкоду справі надміру вихваляє кого-, що-небудь.
АЛІЛУ́ЙЩИНА, -и, *ж.*, *зневажл.* Надмірне вихваляння кого-, чого-небудь.
АЛІЛУ́Я, *виг.* Уживається у відправах іудейської та християнської релігій для вираження славлення Бога. // Прославний, урочистий релігійний спів з характерним розспівом на окремих складах слова.
АЛІЛХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Ненасичений аліфатичний вуглеводень.
АЛІМЕНТА́РНИЙ, -а, -е Пов'язаний із живленням, харчуванням. ** **Аліментарні захво́рювання** – захворювання, які пов'язані як з дефіцитом, так і з надлишком харчових речовин у раціонах харчування.
АЛІМЕНТА́РНО-ТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Токсичний через наявність у харчових продуктах отруйних речовин.
АЛІМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У Стародавньому Римі: система державного утримування – матеріальної допомоги дітям незаможних батьків і сиротам. 2. Обов'язок сплачувати аліменти.
АЛІМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Кошти на утримання, що виплачуються за законом непрацездатним членам сім'ї (дітям, батькам та ін.) особами, зв'язаними з ними відносинами спорідненості або свояцтва.
АЛІМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аліме́нти**. *Аліментна справа.*
АЛІМЕ́НТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто платить аліменти.
АЛІМЕ́НТНИЦЯ, -і. Жін. до **аліме́нтник**.
АЛІМФІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність лімфи в будь-якому органі чи тканині або недостатність загальної кількості лімфи в організмі.
АЛІМФОПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність вилочкової залози.
АЛІМФОЦИТО́З, -у, *ч.* Спадкове захворювання, для якого характерна відсутність клітинних реакцій імунулогічного захисту.
АЛІНГІ́Т, -у, *ч.* Бурштинувата смола органічного походження.
АЛІ́СУМ, -у, *ч.* Рід рослин родини хрестоцвітих.
АЛІ́Т, -у, *ч.* Штучний мінерал.
АЛІТЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алітера́ція**.
АЛІТЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поетичний прийом, який полягає в доборі слів із повторюваними однаковими приголосними звуками.
АЛІТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що володіє здатністю алітування. // Такий, що здійснює алітування.
АЛІТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **алітува́ти**.
АЛІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *мет.* Покривати алюмінієм сталеві або чавунні вироби, щоб запобігти окисненню їх за високих температур.
АЛІТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **алітува́ти**.
АЛІФАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Аліфати́чна сполу́ка** – те саме, що **аци́клічна сполу́ка**.
АЛІЦИ́КЛ, -у, *ч.* Органічна сполука, у карбоновому циклі якої всі зв'язки насичені, одинарні.
АЛІЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аліци́кл**.
АЛІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат; антибактеріа-

льний засіб.

АЛКАДІЄ́НИ, -ів, *мн.* Ненасичені вуглеводні жирного ряду, що містять два подвійні зв'язки.

АЛКАДІЇ́Н, -у, *ч.* Аліфатичний і ненасичений вуглеводень із двома потрійними зв'язками.

АЛКАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Додавання лугів до речовин.

АЛКАЛІ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення концентрації лугу у розчинах.

АЛКАЛІМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алкаліметрія.**

АЛКАЛІМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод визначення кількості лугу в розчинах.

АЛКАЛІМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **алкаліметрува́ти.**

АЛКАЛІМЕТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Визначати концентрацію лугу у розчинах.

АЛКАЛІТЕРАЛЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до алкалітерапії.

АЛКАЛІТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування лужними продуктами харчування, мінеральними водами та цілющими знадіб'ями.

АЛКАЛО́З, -у, *ч.* Підвищення лужності крові і тканин.

АЛКАЛО́ЇДИ, -ів, *мн.* Група органічних азотовмісних речовин рослинного походження, що мають лужний характер.

АЛКАЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алкало́їд.** *Алкалоїдні сполуки.* // Який містить алкалоїд. // Який виробляє алкалоїди. *Алкалоїдний завод. Алкалоїдна рослина.*

АЛКАЛОЇДОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить алкалоїди.

АЛКАЛОЇДОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **алкалоїдовмісний.**

АЛКА́НА, -и, *ж.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини шорстколистих.

АЛКА́НИ, -ів, *мн.* Аліфатичні насичені вуглеводні.

АЛКАНТОНУРІ́Я, -ї, *ж.* Спадкове захворювання, для якого характерні розлад обміну тирозину.

АЛКАТРІЄ́Н, -у, *ч.* Аліфатичний ненасичений вуглеводень із трьома подвійними зв'язками.

АЛКА́Ш, -а́, *ч.*, *лайл.* П'яниця, алкоголік.

АЛКЕ́НИ, -ів, *мн.* Аліфатичні ненасичені вуглеводні, що мають у своєму складі один подвійний зв'язок, наприклад, етилен, бутен-2 та ін.

АЛКЕНІ́Н, -у, *ч.* Аліфатичний ненасичений вуглеводень.

АЛКІ́ДНИЙ, -а, -е: ** **Алкі́дна смола́** – олігомерний продукт, який одержують конденсацією багатоатомних спиртів і багатоосновних кислот.

АЛКІ́Л, -у, *ч.* Загальна назва одновалентних залишків (радикалів) насичених вуглеводнів аліфатичного ряду.

АЛКІЛАРСО́НІЙ-КАТІО́Н, алкіларсо́нію-катіо́на, *ч.* Однозарядний тетраедричний катіон, у якому атом Арсену сполучений із чотирма алкільними радикалами.

АЛКІЛСУЛЬФА́ТИ, -ів, *мн.* Ефіри сірчаної кислоти, які застосовують переважно для алкілування органічних сполук.

АЛКІЛУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для алкілування.

АЛКІЛУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Введення в молекули органічних та неорганічних сполук алкільної групи.

АЛКІЛУВА́ТИ(СЯ), -у́є(ться), *недок.* Піддавати(ся) алкілуванню.

АЛКІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алкіл.**

АЛКІ́НИ, -ів, *мн.* Ненасичені вуглеводні жирного ряду з одним потрійним зв'язком.

АЛКОГОЛЕМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для визначення концентрації етилового спирту у воді.

АЛКОГО́ЛІЗ, -у, *ч.* Обмінний розклад речовин при взаємодії зі спиртами.

АЛКОГОЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **спиртува́ння.**

АЛКОГОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Захворювання, що розвивається внаслідок тривалого зловживання спиртними (алкогольними) напоями. // *розм.* Зловживання спиртними напоями; пияцтво.

АЛКОГОЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Розкладати сполуки обмінною взаємодією їх із спиртами.

АЛКОГО́ЛІК, -а, *ч.* Той, хто хворіє на алкоголізм; п'яниця. *Хронічний алкоголік.*

АЛКОГОЛІ́МЕТР, -а, *ч.* Спиртометр, спиртомір.

АЛКОГОЛІМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до алкоголіметрії.

АЛКОГОЛІМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення міцності водоспиртових розчинів за їхньою густиною.

АЛКОГОЛІ́ЧКА, -и. Жін. до **алкого́лік.**

АЛКОГОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алкого́ль.**

АЛКОГО́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Винний спирт. // *розм.* Про горілку і взагалі спиртні напої. 2. *хім.* Узагальнена назва одноатомних спиртів.

АЛКОГОЛЬДЕГІДРОГЕНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який каталізує оборотну реакцію окиснення первинних спиртів у альдегіди.

АЛКОГО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алкого́ль.** // Який містить алкоголь. *Алкогольні напої.* // Викликаний, спричинений алкоголем. *Алкогольне отруєння організму.* ** **Алкого́льні енцефалопаті́ї** – одна із груп психозів, які розвиваються при хронічному алкоголізмі.

АЛКОГОЛЯ́ТИ, -ів, *мн.* Продукти заміщення у спиртах атома водню гідроксильної групи металом.

АЛКОГОЛЯ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алкоголя́т.**

АЛКОНО́СТ, -у, *ч.* У творах російського народного мистецтва – казковий птах щастя, що його зображували з людським обличчям.

АЛЛА́Х, -а, *ч.* Назва Бога в мусульманській релігії.

АЛЛЕМАНІ́СТИ, -ів, *мн.* Представники опортуністичного, анархо-синдикалістського угруповання у французькому робітничому русі кінця 19 – початку 20 ст.

АЛЛО́, *виг.* Уживається в звертанні до особи під час розмови по телефону в значенні: слухаю, слухайте.

АЛЛО́Д, -у, *ч.* У германських племен та в ранньофеодальних державах Західної Європи – вільно відчужувана індивідуально-сімейна земельна власність.

АЛМА́З, *ч.* 1. *род.* -у. Прозорий, частіше безбарвний мінерал і коштовний камінь, що блиском і твердістю перевищує всі інші мінерали; огранований певним чином, називається брильянтом. 2. *род.* -а. Тонкий уламок цього каменя, вставлений в оправу з ручкою, що вживається для різання скла.

АЛМА́ЗИК, -а, *ч.* Зменш. до **алма́з.**

АЛМА́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алма́з 1.** // Вигот. з **алма́зу** (у 1 знач.). // Власт. алмазові (у 1 знач.).

АЛМА́ЗНИК, -а, *ч.* Фахівець, який займається розвідуванням, добуванням та обробкою алмазів.

АЛМА́ЗНО-ТВЕРДИ́Й, -а, -е. Надзвичайно твердий.

АЛМАЗОДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з видобутком алмазів. *Алмазодобувна промисловість.*

АЛМАЗОЗАМІ́ННИК, -а, *ч.* Матеріал, який за своїми властивостями може замінити алмаз.

АЛМАЗОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить алмази (про породу, руду, пісок), багатий на алмази (про район, місцевість).

АЛМАЗОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. За якими-небудь властивостями, особливостями подібний до алмазу.

АЛМАЗОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **алмазоподібний.**

АЛМАТИ́НЕЦЬ *див.* **алмати́нці.**

АЛМАТИ́НКА *див.* **алмати́нці.**

АЛМАТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Алмати, **алмати́нці.**

АЛМАТИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **алмати́нець**, -нця, *ч.*; **алмати́нка**, -и, *ж.*). Мешканці м. Алмати.

АЛНІ́, *невідм.* Магнітно-тверді сплави на основі системи залізо-нікель-алюміній .

АЛНІКО́, *невідм.* Магнітно-тверді сплави на основі системи залізо-кобальт-нікель-алюміній.

АЛНІСІ́, *невідм.* Магнітно-тверді сплави на основі системи залізо-нікель-алюміній-кремній.

АЛОА́ДИ, -ів, *мн.*, *міф.* Велетні, які відзначалися незвичайною силою.

АЛОАНТИГЕ́НИ, -ів, *мн.* Антигени, що кодуються генами, які в даного виду зустрічаються в алельній формі.

АЛОБРО́ГИ, -ів, *мн.* Кельтське плем'я, що було підкорене римлянами в 121 р. до н. е.

АЛОГАМІ́Я, -ї, *ж.* Запилення однієї квітки пилком іншої; чужозапилення.

АЛОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до алогамії.

АЛОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **аломорфо́з.**

АЛОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що стосується іншої особини, але того ж біологічного виду.

АЛОГІ́ЗМ, -у, *ч.* Що-небудь безглузде; те, що суперечить логіці. // Літературний прийом, який полягає в навмисному порушенні (розриві) логічного зв'язку з метою створення комізму, іронії і т. ін.

АЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е Суперечний логіці; безглуздий.

АЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **алогі́чний.**

АЛОГІ́ЧНО. Присл. до **алогі́чний.**

АЛО́ГРАФ, -у, *ч.* 1. Підроблений підпис. 2. Підроблений рукопис.

АЛО́Д, -у, *ч.* Повна спадкова власність на землю у ранньофеодальній Західній Європі.

АЛО́Е, *невідм.*, *с.* 1. Багаторічна тропічна й субтропічна трав'яниста рослина з довгастим м'ясистим листям, укритим по краю шипами; використовується в медицині; столітник. 2. *фарм.* Густий сік цієї рослини, який застосовується в медицині; сабур.

АЛО́ЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ало́е 1.**

АЛОЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на алое.

АЛОЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **алоеподі́бний.**

АЛОЕРОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Спрямованість статевого потягу на інших; прот. а в т о е р о т и з м.

АЛОЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Розлад чутливості, при якому нанесене подразнення відчувається в іншій ділянці тіла.

АЛО́ЗА, -и, *ж.* Рід риб родини оселедцевих.

АЛОЗА́ВР, -а, *ч.* Рід викопних плазунів, які жили за мезозойської ери.

АЛО́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ало́е.**

АЛОКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Алокаці́йні фу́нкції держа́ви** – дії держави, спрямовані на забезпечення випуску "невигідних" суспільних благ, товарів, послуг.

АЛОКЕРАТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластика рогівки із застосуванням рогівки, взятої від іншої людини.

АЛОКІНЕ́З, -у, *ч.* Рух частини тіла з боку, протилежного до того, де суб'єкт мав намір робити рух.

АЛОКІ́СТКА, -и, *ж.* Консервована трупна кістка, яка застосовується для алотрансплантації.

АЛОКУ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Урочиста промова; фраза, якою починається промова.

АЛОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до алометрії.

АЛОМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Нерівномірний ріст частин тіла, зміна темпів розвитку різних органів.

АЛОМІЄЛОТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пересадка донорського кісткового мозку з лікувальною метою.

АЛОМО́РФ, -а, *ч.* Одна з двох або більше лінгвістичних форм, які мають однакове значення, але відрізняються за формою.

АЛОМО́РФНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **аломо́рф.** 2. Такий, що змінюється лише зовні чи незначною мірою.

АЛОМОРФО́З, -у, *ч.* Пов'язане зі зміною середовища перетворення організмів, при якому одні зв'язки із середовищем замінюються іншими, більш або менш рівноцінними.

АЛО́НЖ, -у, *ч.* 1. *хім.* Пряма або зігнута скляна трубка, якою рідина з холодильної частини пристроїв, де відбувається дисциляція, стікає в приймач. 2. *тех.* Прилад для уловлювання несконденсованої пари цинку в процесі його добування. 3. *спорт.* Гранична відстань, з якої боксер може нанести удар. 4. *фін.* Аркуш, що його додають до векселя для додаткових написів у разі, коли на вексельному бланку вони не вміщуються.

АЛО́НІМ, -а, *ч.* Різновид власної назви того самого об'єкта.

АЛОПАЛА́ДІЙ, -ю, *ч.* Дуже рідкісний мінерал; гексагональна модифікація паладію.

АЛОПА́Т, -а, *ч.* Лікар, який не застосовує гомеопатичних методів і засобів лікування.

АЛОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алопа́тія.**

АЛОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. Застосування ліків, які викликають симптоми, протилежні симптомам даної хвороби. 2. Застаріла назва, вживана гомеопатами стосовно до звичайної, негомеопатичної системи лікування.

АЛОПАТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до алопатрії.

АЛОПАТРІ́Я, -ї, *ж.* Спосіб формоутворення в процесі еволюції, при якому нові форми організмів ведуть початок від родинних груп з ізольованими ареалами.

АЛОПЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Облисіння.

АЛОПЛА́ЗМА, -и, *ж.*, *біол.* Ділянки протоплазми, характерні для певних типів клітин.

АЛОПЛАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алопла́зма.**

АЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Метод відновної хірургії, що полягає в заміні хворих органів або тканин пластмасами, металами і т. ін.; хірургічна операція, що використовує такий метод.

АЛОПОЛІПЛОЇ́ДІЯ, -ї, *ж.* *біол.* Кратне збільшення кількості хромосом у складі негомологічних наборів.

АЛОПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Термін, який використовується для описання психічних процесів, в яких основна точка відліку знаходиться у зовнішньому світі.

АЛОПУРИНО́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують для профілактики та лікування подагри, сечокам'яної хвороби.

АЛОРИТМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **екстрасистолія.**

АЛОСО́МА, -и, *ж.* Статеві хромосоми.

АЛОТЕТРАПЛО́ЇД, -а, *ч.* Те саме, що **амфідипло́їд.**

АЛОТИ́П, -у, *ч.*: ** **Алоти́пи імуноглобулі́нів** – типи імуноглобулінів, які розрізняються залежно від генетично детермінованих антигенних властивостей.

АЛОТКАНИ́НА, -и, *ж.* Тканина організму, яка застосовується для трансплантації реципієнту того ж біологічного виду.

АЛОТОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **дистопія.**

АЛОТРАНСПЛАНТА́Т, -а, *ч.* Трансплантат, який походить від одного й того ж біологічного виду.

АЛОТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод відновної хірургії, що полягає в заміні хворого органа, тканини здоровими, узятими з іншого організму, або штучними (із пластмаси, металу і т.д.); хірургічна операція, що використовує такий метод.

АЛОТРИХІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Обме́жена симетри́чна алотрихія** – вроджена аномалія: на волосистій частині голови спостерігаються симетрично розміщені вогнища росту жорсткого, стоншеного, знебарвленого і спірально закрученого волосся.

АЛОТРІОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Психічний розлад, який проявляється поїданням неїстівних речовин.

АЛОТРО́П, -у, *ч.* Одна із структурних форм простих речовин хімічного елемента.

АЛОТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до алотропії.

АЛОТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Здатність деяких хімічних елементів утворювати дві або більше прості речовини, напр., вуглець існує у вигляді вугілля, графіту і алмазу.

АЛОТРО́ПНИЙ, -а, -е.1. Те саме, що **алотропі́чний.** 2. Направлений на інших.

АЛОФА́Н, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.

АЛОФО́Н, -а, *ч.* Один з двох або більше елементарних звуків конкретної мови, які відрізняються за своїми акустичними або артикулярними властивостями, але при цьому не зазнають ніяких змін у значенні.

АЛОФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алофо́н.**

АЛОХЕЙРІ́Я, -ї, *ж.* Розлад чутливості, при якому подразнення певної ділянки кінцівки відчувається в симетричній ділянці протилежної кінцівки.

АЛОХО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат; жовчогінний засіб; підвищує моторику кишечника.

АЛОХО́Р, -а, *ч.* Рослина, що поширюється за допомогою різних зовнішніх факторів – людини, тварин, вітру, води тощо.

АЛОХО́РІЯ, -ї, *ж.* Поширення рослин за допомогою різних зовнішніх факторів – людини, тварин, вітру, води тощо.

АЛОХРОМОСО́МА, -и, *ж.* Статеві хромосоми.

АЛОХРЯ́Щ, -а́, *ч.* Консервований трупний хрящ, який застосовується для алопластики.

АЛОХТО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **алохто́н**, -а, *ч.*). 1. Організми, що населяють певну місцевість, але виникли в процесі еволюції в якомусь іншому місці. 2. Гірські породи і корисні копалини, що утворилися з матеріалу, перенесеному з інших місць внаслідок геологічних процесів; прот. а в т о х т о н и.

АЛОХТО́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **алохто́н.** 2. Такий, що використовується для позначення подій, які почали розвиватися зовні, поза організмом.

АЛОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *псих.* Такий, що знаходиться поза людиною (наприклад, якщо йдеться про зорові та слухові відчуття).

АЛОШКІ́РА, -и, *ж.* Консервована трупна шкіра, яка застосовується для алотрансплантації.

АЛСИФЕ́Р, -у, *ч.* Те саме, що **сендаст.**

АЛТАБА́С, -у, *ч.*, *заст.* Рід парчі, суцільно затканої

срібними щітками.

АЛТА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **алта́йці** та Алтай.

АЛТА́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **алта́єць**, -йця, *ч.*; **алта́йка**, -и, *ж.*). Народність, що становить основне населення Горно-Алтайської автономної області Росії.

АЛТЕ́Й, -ю, *ч.* Те саме, що **алте́я**.

АЛТЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алте́й**.

АЛТЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **алте́й**.

АЛТЕ́Я, -ї, *ж.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини мальвових; застосовують у медицині та ветеринарії.

АЛТИ́Н, -а, *ч.* Старовинна російська монета, вартість якої дорівнювала трьом копійкам.

АЛТИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Вставка під пахвою гуцульської сорочки.

АЛУ́НД, -у, *ч.* Штучний корунд.

АЛУ́НДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **алу́нд**.

АЛУ́НДУМ, -у, *ч.* Те саме, що **електрокору́нд**.

АЛУНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів, що його використовують для одержання сульфату алюмінію.

АЛУНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **алуні́т**.

АЛФАВІ́Т, -у, *ч.* Сукупність літер, прийнятих у писемності якої-небудь мови і розміщених у певному усталеному порядку; азбука, абетка. ** **За алфаві́том** – в алфавітному порядку; за абеткою. **Алфаві́т мо́ви програмува́ння** – набір символів, який задається описом конкретної мови програмування. **Вихідни́й алфаві́т**, *спец.* – алфавіт, зі знаків якого складається вихідна послідовність символів. **Вхідни́й алфаві́т**, *спец.* – алфавіт, зі знаків якого складається вхідна послідовність символів. **Музи́чний алфаві́т** – буквенна система позначення музичних звуків.

АЛФАВІТИ́ЗМ, -у, *ч.* Перевага у рекламі, що її мають компанії, назви яких починаються з початкових літер алфавіту.

АЛФАВІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алфаві́т**. *В алфавітному порядку.*

АЛФАВІ́ТНО-ЦИФРОВИ́Й, -а́, -е́. Який складається із цифр та букв; має їх у своєму розпорядженні.

АЛФЕНО́Л, -у, *ч.* Магнітно-м'який сплав на основі системи залізо-алюміній.

АЛФЕ́Р, -у, *ч.* Магнітно-м'який сплав заліза з алюмінієм.

АЛФО́ЛЬ, -і, *ж.* Алюмінієва фольга.

АЛХІ́МІК, -а, *ч.* Той, хто займається алхімією.

АЛХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алхі́мія**.

АЛХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Середньовічне містичне вчення, спрямоване на відшукання чудодійної речовини – "філософського каменя", за допомогою якого можна було б перетворювати прості метали на золото, лікувати різні хвороби та ін.

А́ЛЬБА, -и, *ж.* Один із жанрів ліричної поезії середньовіччя.

АЛЬБАТРО́С, -а, *ч.* Великий морський водоплавний птах із довгими вузькими крилами і видовженим дзьобом; буревісник.

АЛЬБАТРО́СОВІ, -их, *мн.* Родина морських птахів ряду буревісникоподібних.

АЛЬБЕ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до альбедо.

АЛЬБЕ́ДО, *невідм.*, *с.* Число, що показує, яку частину променевої енергії, що падає на тіло, відбиває його поверхня.

АЛЬБЕДОМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання альбедо різних фізичних тіл.

АЛЬБЕРТИ́Т, -у, *ч.* Загальна назва органічних мінералів із групи бітумів.

АЛЬБЕ́РТІЄВ, -а, -е: ** **Альбе́ртієві баси́** – ритмічно-рівномірна фігурація акордів у клавірних п'єсах гомофонного складу.

АЛЬБІГО́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **альбіго́йці**.

АЛЬБІГО́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **альбіго́єць**, -о́йця, *ч.*). Учасники єретичного руху в Південній Франції 12 – 13 ст.

АЛЬБІ́ДУМ, -у, *ч.* Різновид м'якої пшениці.

АЛЬБІНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *фізіол.* Відсутність нормальної для даного виду організмів пігментації (забарвлення).

АЛЬБІНО́С, -а, *ч.* Людина, тварина або рослина з ознаками альбінізму.

АЛЬБІНО́СКА, -и. Жін. до **альбіно́с**.

АЛЬБІО́Н, -а, *ч.* Назва Британських островів відома ще стародавнім грекам.

АЛЬБІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, що його використовують у керамічному виробництві.

АЛЬБІТОФІ́Р, -у, *ч.* Ефузивна гірська порода, палеотипний аналог андезиту.

АЛЬБІ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Рід деревних та кущових рослин родини мімозових.

АЛЬБО́М, -у, *ч.* 1. Книга або зошит з чистими листками для малювання, вписування віршів, зберігання фотографій, листівок, марок та ін. 2. Об'єднане за темою видання або збірка репродукцій картин, малюнків, фотографій та ін., оправлених разом або вміщених в одну папку. 3. Довгограюча грамплатівка або набір таких платівок. 4. Компакт-диск або аудіокасета з музичними записами одного виконавця.

АЛЬБОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, який застосовують при лікуванні пневмонії, дизентерії, отиту тощо.

АЛЬБО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **альбо́м**.

АЛЬБО́МЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **альбо́м**.

АЛЬБОРА́ДА, -и, *ж.*, *муз.* Іспанські вокальні та інструментальні твори, які створюють картину світанку.

АЛЬБУГІНІ́Т, -у, *ч.* Запалення білкової оболонки яєчка.

АЛЬБУМІ́Н, -у, *ч.*, *біох.* Найпростіший білок, розчинний у воді.

АЛЬБУМІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **альбумі́н**.

АЛЬБУМІ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **альбумі́нний**.

АЛЬБУМІНОХО́ЛІЯ, -ї, *ж.* Збільшення вмісту білків у жовчі.

АЛЬБУМІНУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Наявність білка в сечі.

АЛЬБУМО́ЗИ, -ів, *мн.* Назва продуктів неповного ферментативного розщеплення білків.

АЛЬБУМОЗУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення із сечею пептидів – продуктів неповного розщеплення білків.

АЛЬВЕ́НІВСЬКИЙ, -а, -е, *фіз.* Належний Х. Альвену. ** **Альве́нівські хвилі́** – магнітогідродинамічні хвилі, які поширюються у плазмі в магнітному полі.

АЛЬВЕОКО́К, -а, *ч.* Невеликий стрічковий гельмінт, завдовжки 1,3-2,2 мм.

АЛЬВЕОКОКО́З, -у, *ч.*, *вет.*, *мед.* Гельмінтоз, який характеризується утворенням паразитарних вузлів.

АЛЬВЕОЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення країв альвеоли зуба і міжальвеолярних та міжкореневих перегородок.

АЛЬВЕО́ЛИ, -о́л, *мн.* (*одн.* **альвео́ла**, -и, *ж.*), *анат.* 1. Міхурці в легенях на кінцях найтонших розгалужень бронхів, куди проходить повітря під час дихання. 2. Ямки в щелепах, де містяться корені зубів.

АЛЬВЕОЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* 1. Запалення зубної лунки, звичайно у зв'язку з інфікуванням рани в момент або після видалення зуба. 2. Запалення легеневих альвеол без ураження бронхів.

АЛЬВЕОЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин альвеоли зуба.

АЛЬВЕОЛОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Епітеліальні клітини, які вистеляють альвеоли легені.

АЛЬВЕОЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **альвео́ли**. *Альвеолярна емфізема легень.* ** **Альвеоля́рна гіпервентиля́ція** – стан, коли хвилинний об'єм вентиляції перевищує потреби організму в газообміні. **Альвеоля́рна гіповентиля́ція** – стан, коли вентиляційний обмін газів у альвеолах виявляється недостатнім. **Альвеоля́рна дуга́** – дугоподібно вигнутий вільний край альвеолярного відростка верхньої (або альвеолярної частини нижньої) щелепи. **Альвеоля́рна піоре́я** – захворювання тканин, що оточують зуб. **Альвеоля́рне пові́тря** – повітря, яке міститься в легеневих альвеолах. **Альвеоля́рні зву́ки**, *лінгв.* – передньоязичні приголосні, за вимови яких передня частина язика наближається до альвеол верхніх зубів або торкається їх.

АЛЬВЕОЛЯ́РНО-КАПІЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Альвеоля́рно-капіля́рний блок** – різке зниження проникності легеневої мембрани для кисню.

АЛЬГЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Підвищена чутливість до болю.

АЛЬГІ́Н, -у, *ч.* Драглиста клейка речовина, яку добувають з морських водоростей.

АЛЬГІПО́Р, -у, *ч.* Лікарський засіб, який стимулює грануляцію тканин і процеси регенерації.

АЛЬГІЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні препарати із групи гербіцидів для знищення водних рослин у каналах, водосховищах і т. ін.

АЛЬГОДИСМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хворобливі менструації, що супроводжуються загальним нездужанням.

АЛЬГОЛАГНІ́Я, -ї, *ж.* Посилення сексуальних переживань через біль.

АЛЬГО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець у галузі альгології.

АЛЬГОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до альгології.

АЛЬГОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ ботаніки, що вивчає водорості, їхнє поширення, видовий склад, будову, способи розмноження тощо.

АЛЬГОМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **альгодисменоре́я**.

АЛЬГОМІОКЛОНІ́Я, -ї, *ж.* Судомне болюче посмикування м'язів при невралгіях.

АЛЬГОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **мазохі́зм**.

АЛЬГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **алюмогра́фія**.

АЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч.*, *хім.* Органічна сполука, яка утворюється під час окиснення первинних спиртів, напр. винного, деревного.

АЛЬДЕГІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **альдегі́д**.

АЛЬДО́ЗИ, -ів, *мн.* Кристалічні речовини, солодкого смаку, розчинні у воді.

АЛЬДОЛА́ЗА, -и, *ж.* Фермент класу ліаз, що бере участь у реакціях фотосинтезу у рослин та гліколізу у тварин.

АЛЬДОСТЕРО́МА, -и, *ж.* Гормонально-активна пухлина кори надниркових залоз, яка виділяє альдостерон.

АЛЬДОСТЕРО́Н, -у, *ч.* Гормон стероїдної природи; виробляється кірковим шаром надниркових залоз, регулює в організмі мінеральний обмін.

АЛЬДРОВА́НДА, -и, *ж.* Ряд водяних комахоїдних рослин родини росянкових.

АЛЬКАГЕ́ЄСТ, -а, *ч.* Міфічний універсальний розчинник, що його марно шукали алхіміки і який міг би розчиняти усі без винятку речовини.

АЛЬКА́Д, -а, *ч.* Те саме, що **алька́льд**.

АЛЬКА́ЛЬД, -а, *ч.* В Іспанії та країнах Латинської Америки – старшина громади, суддя.

АЛЬКАСА́Р, -а, *ч.* За́мок або укріплений палац в Іспанії, найчастіше збудований у мавританському стилі.

АЛЬКИ́Р, -а, *ч.*, *діал.* Альков.

АЛЬКЛЕ́Д, -у, *ч.* Напівфабрикат із алюмінієвого сплаву, покритий з обох боків для захисту від корозії прошарком алюмінію високої чистоти або іншим алюмінієвим сплавом.

АЛЬКО́В, -а, *ч.* Заглиблення в стіні кімнати для ліжка; ніша.

АЛЬКО́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алько́в**.

АЛЬКОРА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **кора́н**.

АЛЬКУПРИ́НТ, -у, *ч.* Електролітичний спосіб виготовлення форм офсетного друку, які відзначаються високою якістю.

АЛЬМАВІ́ВА, -и, *ж.*, *заст.* Широкий чоловічий плащ особливого крою.

А́ЛЬМА-МА́ТЕР, *невідм.*, *ж.* 1. Старовинна студентська назва університету (який дає "поживу для роздуму"). 2. *перен.* Місце, де хтось виховувався, набув професійних навичок.

АЛЬМАНА́Х, -у, *ч.* Збірка літературних творів різних авторів-сучасників.

АЛЬМАНА́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **альмана́х**.

АЛЬМАНДИ́Н, *ч.* 1. *род.* -у. Мінерал класу силікатів, залізисто-глиноземистий гранат червоного, буро-червоного або червоно-фіолетового кольорів. 2. *род.* -а. Напівкоштовний камінь, що його використовують також як абразивний матеріал.

АЛЬМАНДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **альманди́н**.

АЛЬМЕ́НДА, -и, *ж.* У германських народів у період раннього середньовіччя – земельні угіддя, що знаходилися у загальному користуванні.

АЛЬМУКАНТАРА́Т, -у, *ч.* Мале коло небесної сфери, паралельне горизонту.

АЛЬПАКА́, *невідм.* 1. *ч. і ж.* Південноамериканська свійська тварина з родини лам із високоякісною шерстю. 2. *ж.* Легка тканина, що виробляється з шерсті цієї тварини. *Піджак з альпака.*

АЛЬПАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **альпака́**. *Альпакова шерсть.* // Зробл. з альпаки (у 2 знач.).

АЛЬПА́РІ, *незм. і невідм.*, *фін.* Відповідність ринкового (біржового) курсу валюти, цінних паперів, векселів їхньому номіналові.

АЛЬПЕНШТО́К, -а, *ч.* Довга палиця з загостреним залізним наконечником, якою користуються під час сходження на високі гори, льодовики.

АЛЬПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до Альпи. 2. Високогірний.

АЛЬПІНА́РІЙ, -ю, *ч.* Ділянка саду або парку у вигляді кам'янистої гірки, на якій вирощують високогірні рослини.

АЛЬПІНІА́ДА, -и, *ж.* Масовий похід у високогірні райони.

АЛЬПІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Вид спорту; сходження на важкодоступні гірські вершини, льодовики.

АЛЬПІНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається альпінізмом.

АЛЬПІНІ́СТКА, -и. Жін. до **альпіні́ст**.

АЛЬПІНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **альпіні́ст**. *Альпіністська експедиція.*

АЛЬСЕ́КО, *невідм.* Настінний живопис по сухій штукатурці.

АЛЬТ, -а́, *ч.* 1. Низький жіночий або дитячий голос. 2. Про людину, що співає таким голосом. 3. Струнний або духовий інструмент низького регістру. 4. Різновидність духового інструмента (альтгорн). 5. Різновидність деяких оркестрових інструментів (альт-кларнет, альт-тромбон, домра-альт і т. ін.).

АЛЬТА́НА, АЛЬТА́НКА, -и, *ж.* Покрита зверху легка будівля в саду, парку і т. ін. для відпочинку й захисту від сонця, дощу.

АЛЬТА́НКА *див.* **альта́на**.

АЛЬТА́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **альта́нка**.

АЛЬТА́НОЧНИЦЕВІ, -их, *мн.* Родина птахів ряду горобцеподібних.

АЛЬТГО́РН, -а, *ч.* Те саме, що **бюгельго́рн**.

АЛЬТЕМБА́С, -у, *ч.* Різновид парчі.

АЛЬТЕМБА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **альтемба́с**.

А́ЛЬТЕР, *незм.* Другий, інший. ** **А́льтер е́го**, *філос.* – друге "я".

АЛЬТЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до альтерації.

АЛЬТЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *муз.* Підвищення або пониження будь-якого ступеня ладу на півтон або цілий тон. 2. *біол.* Структурні зміни клітин, тканин та органів під впливом негативних дій на них різних факторів.

АЛЬТЕРНА́НС, -у, *ч.* Правило чергування рим: суміжні чоловічі та жіночі закінчення повинні бути зв'язані римою.

АЛЬТЕРНАРІО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби рослин, що спричиняються паразитичними грибами.

АЛЬТЕРНА́Т, -у, *ч.* У міжнародному праві – сукупність правил, що регулюють порядок підписання договору: черговість згадування сторін у тексті договору, розташування підписів, печаток і т. ін.

АЛЬТЕРНАТИ́ВА, -и, *ж.* Необхідність вибору між двома або кількома можливостями, що виключають одна одну. // Кожна з цих можливостей.

АЛЬТЕРНАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який містить альтернативу. *Альтернативні судження.* ** **Альтернати́вне навча́ння** – процес, спрямований на ширше задоволення потреб учнів шляхом індивідуального добору нетрадиційних навчальних закладів. **Альтернати́вна ва́ртість** – вартість виробництва товару або послуги, що її вимірюють під кутом зору втраченої можливості виробництва іншого виду товару.

АЛЬТЕРНАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **альтернати́вний**.

АЛЬТЕРНАТИ́ВНО. Присл. до **альтернати́вний**.

АЛЬТЕРНА́ТОР, -а, *ч.* Електрична машина, що виробляє змінний струм.

АЛЬТЕРНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **альтерна́ція**.

АЛЬТЕРНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Чергування звуків, зумовлене певним фонетичним оточенням або морфологічною позицією. ** **Альтерна́ція се́рця** – порушення скоротливої функції серця, що проявляється в регулярному чергуванні відносно сильних скорочень зі слабшими.

АЛЬТЕРНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Такий, що чергується, змінний.

АЛЬТИГРА́Ф, -а, *ч.* Самописний висотомір.

АЛЬТИМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад, що застосовується для визначення висоти місцевості або висоти польоту;

висотомір.
АЛЬТИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення висоти місцевості або висоти польоту альтиметром.
А́ЛЬТИНГ, -у, *ч.* Парламент в Ісландії.
АЛЬТИПЛАНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вирівнювання рельєфу високогірних і полярних областей, що відбувається внаслідок морозного вивітрювання.
АЛЬТИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на альті (у 3 знач.).
АЛЬТИ́СТКА, -и. Жін. до **альти́ст**.
АЛЬТИТУ́ДА, -и, *ж.* Висота точки місцевості над рівнем моря; абсолютна висота.
АЛЬТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **альт**. ** **Альто́вий го́лос** – те саме, що **альт 1** (у 1 знач.).
АЛЬТРУЇ́ЗМ, -у, *ч.* Безкорисливе піклування про благо інших і готовність жертвувати для інших своїми особистими інтересами; прот. е г о ї з м .
АЛЬТРУЇ́СТ, -а, *ч.* Той, хто виявляє в своїх діях альтруїзм; прот. е г о ї с т.
АЛЬТРУЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е Оснований на альтруїзмі, пройнятий ним.
АЛЬТРУЇСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **альтруї́стичний**.
АЛЬТРУЇСТИ́ЧНО. Присл. до **альтруїсти́чний**.
АЛЬТРУЇ́СТКА, -и. Жін. до **альтруї́ст**.
АЛЬ-У́Д, -у, *ч.* 1. Стародавній арабський щипковий музичний інструмент. 2. Вірменський щипковий музичний інструмент типу лютні.
А́ЛЬФА, -и, *ж.* Назва першої літери грецького алфавіту. ** **А́льфа і оме́га** – початок і кінець чогонебудь; основне, головне в чомусь.
А́ЛЬФА-АКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Такий, ядра якого у перебігові радіоактивного розпаду випромінюють альфа-частинки.
А́ЛЬФА-АКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **а́льфа-акти́вний**.
А́ЛЬФА-ВИПРОМІ́ННИК, -а, *ч.* Ізотоп хімічного елемента, ядра якого у перебігові радіоактивного розпаду випромінюють альфа-частинки.
А́ЛЬФА-ВИПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Вид випромінювання радіоактивних ядер, що є потоком альфа-частинок.
А́ЛЬФА-ГЛОБУЛІ́НИ, -ів, *мн.* Фракція глобулінів сироватки крові, яка складається із глікопротеїдів і ліпопротеїдів.
А́ЛЬФА-ЗАЛІ́ЗО, -а, *с.* Об'ємноцентроване кубічне феромагнітне залізо, що існує до 769° С.
А́ЛЬФА-ІНГІБІ́ТОР, -а, *ч.* Субстрат, який входить до складу альфа-глобулінів.
АЛЬФАМЕ́ТР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для визначення надлишку повітря в горючій суміші, яка надходить у двигун внутрішнього згоряння.
А́ЛЬФА-ПЕРЕ́ТВІР, -твору, *ч.* Дочірнє ядро елемента, яке утворюється внаслідок альфа-розпаду материнського.
А́ЛЬФА-ПЕРЕТВО́РЮВАННЯ, -я, *ч.* Радіоактивний розпад атомного ядра.
А́ЛЬФА-ПРОМЕНІ, -ів, *мн.* Потік альфа-частинок, що виникає у процесі радіоактивного розпаду речовин.
А́ЛЬФА-ПРОМІ́ННЯ, -я, *с.* Див. **а́льфа-про́мені**.
А́ЛЬФА-РАДІОАКТИ́ВНИЙ, -а, -є. Те саме, що **а́льфа-акти́вний**.
А́ЛЬФА-РАДІОАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **а́льфа-акти́вність**.
А́ЛЬФА-РАДІО́МЕТР, -а, *ч.* Іонізаційний лічильник Гейгера-Мюллера для вимірювання інтенсивності альфа-випромінювання.
А́ЛЬФА-РО́ЗПАД, -у, *ч.* Розпад атомних ядер, який супроводжується випромінюванням альфа-частинок.
А́ЛЬФА-СПЕКТРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання енергії альфа-частинок.
А́ЛЬФА-СПЕКТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Розділ ядерної спектроскопії.
А́ЛЬФА-ТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Вид променевої терапії, оснований на використанні альфа-опромінення.
АЛЬФАТИ́П, -у, *ч.* Електронна фотонабірна машина, за допомогою якої одержують фотонабір на плівці або фотопапері.
АЛЬФАТРО́Н, -а, *ч.* Радіоактивний іонізаційний вакуумметр – прилад, яким визначають тиск розрідженого газу.
А́ЛЬФА-ФА́ЗА, -и, *ж.* У простих речовинах – фаза, що є низькотемпературною поліморфною видозміною, а у сплавах – фаза, що є переважно низькотемпературним твердим розчином.
А́ЛЬФА-ЧАСТИ́НКИ, -нок, *мн.* Ядра атомів гелію, випромінювані ядрами деяких радіоактивних речовин.
АЛЬФІТО́, *невідм.*, *с.* Страховисько, яким давні греки лякали дітей.
АЛЬФО́ЛЬ, -ю, *ч.* Тонкий листовий алюміній (фольга).
АЛЬФО́НС, -а, *ч.*, *зневажл.* Коханець, що перебуває на утриманні жінки.
АЛЬФОРТІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз однокопитих.
АЛЬФРЕ́ЙНИЙ, -а, -є. Пов'язаний із технікою альфреско (розписом на сирій штукатурці).
АЛЬФРЕ́ЙНИК, -а, *ч.* Те саме, що **альфре́йщик**.
АЛЬФРЕ́ЙЩИК, -а, *ч.* Фахівець з альфрейного розпису.
АЛЬФРЕ́СКО, *невідм.*, *с.* Настінний живопис водяними фарбами на сирій штукатурці.
АЛЬЦІО́НА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – ім'я однієї з героїнь.
АЛЬЯ́НС, -у, *ч.* Спілка, об'єднання на основі договірних зобов'язань.
АЛЮВІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алю́вій**; наносний.
АЛЮ́ВІЙ, -ю, *ч.* Відклади (валуни, піски і т. ін.), нагромаджені в долинах річками або струмками.
АЛЮ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Уживаний у художньому творі як риторичний прийом натяк на загальновідомий історичний, літературний чи побутовий факт (напр., "Піррова перемога").
АЛЮМЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Сплав на основі нікелю з домішками алюмінію, кремнію і марганцю.
АЛЮМІНА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **алюміна́т**, -у, *ч.*). Солі алюмінієвих кислот.
АЛЮМІНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алюміна́т**.
АЛЮМІНІ́ДИ, -ів, *мн.* Металіди – сполуки металів з алюмінієм.
АЛЮМІ́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **алюмі́ній**. *Алюмінієві поклади.* // Зробл. з алюмінію. // Признач. для добування алюмінію з руди.
АЛЮМІ́НІЄВО-КА́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Який містить Алюміній і Калій.
АЛЮМІ́НІЄВО-МА́ГНІЄВИЙ, -а, -е. Який містить Алюміній і Магній.
АЛЮМІ́НІЙ, -ю, *ч.* Al. Хімічний елемент; легкий сріблясто-білий метал, пластичний і ковкий.
АЛЮМІНІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **алюмініюва́ти**.
АЛЮМІНІЙОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі зв'язки Алюміній-Карбон; самозаймисті на повітрі рідини.
АЛЮМІНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; білі крихкі сполуки з матовим блиском.
АЛЮМІНІЮВА́ТИ, -юєш, -ює, *недок.* і *док.*, *перех.* Покривати (покрити) тонким шаром алюмінію.
АЛЮМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **алюмінува́ти**.
АЛЮМІНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб плоского друку з тонкої алюмінієвої друкованої форми.
АЛЮМІНО́З, -у, *ч.*, *мед.* Професійний пневмоконіоз, обумовлений впливом пилу алюмінію та його сполук.
АЛЮМІНОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до алюмінотермії.
АЛЮМІНОТЕРМІ́Я, -ї, *ч.* Одержання металів і сплавів відновленням порошкоподібних оксидів металів порошком алюмінію з виділенням тепла.
АЛЮМІНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до алюмінування.
АЛЮМІНУВА́ННЯ, -я, *ч.* Нанесення на поверхню металевих виробів алюмінію або його сплавів.
АЛЮМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати алюмінування.
АЛЮ́МН, -а, *ч.*, *зах.* Семінарист.
АЛЮМОАМОНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який у своєму складі містить катіони Алюмінію і амонію.
АЛЮМОБОРОСИЛІКА́Т, -у, *ч.* Мінерал або штучний матеріал, найчастіше силікатне скло, що містить також Алюміній і Бор.
АЛЮМОГЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Пориста біла маса, іноді прозора, за складом – оксид алюмінію, за властивостями – адсорбент.
АЛЮМОГІДРИ́Д, -у, *ч.* Хімічна речовина, що використовується в органічному синтезі для гідрування.
АЛЮМОКА́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Те саме, що **алюмі́нієво-ка́лієвий**.
АЛЮМОКОБАЛЬТМОЛІБДЕ́НОВИЙ, -а, -е. ** **Алюмокобальтмолібде́новий сплав** – жаротривкий і жароміцний сплав, що містить Алюміній, Кобальт та Молібден.
АЛЮМОМІ́ДЬ, -і, *ж.* Мідь, легована алюмінієм.
АЛЮМОМОЛІБДЕ́НОВИЙ, -а, -є. Такий, що містить у своєму складі Алюміній і Молібден.
АЛЮМОНА́ТРІЄВИЙ, -а, -е. Який містить у своєму складі Алюміній і Натрій.
АЛЮМОНІКЕЛЬМОЛІБДЕ́НОВИЙ, -а, -е. Такий, що містить у своєму складі Алюміній, нікель і Молібден.
АЛЮМОПЛА́ТИНОВИЙ, -а, -е. Який містить у своєму складі Алюміній і Платину або ж виготовлений з цих металів.
АЛЮМОСИЛІКА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **алюмосиліка́т**, -у, *ч.*). Група породоутворюючих мінералів; силікатні сполуки з великим вмістом алюмінію, напр., польові шпати, слюди, мінерали глин.
АЛЮМОСИЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алюмосиліка́ти**.
АЛЮМОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **алюмотермі́я**.
АЛЮМОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **алюмінотермі́я**.
АЛЮМОТО́Л, -у, *ч.* Водостійка вибухова речовина, гранульована суміш литого тротилу з порошком алюмінію.
АЛЮ́Р, -у, *ч.* Спосіб, характер ходи, бігу коня: крок, галоп, кар'єр та ін.
АЛЯБАНДИ́ЗМ, -у, *ч.* Художній безсмак, невміння цінувати художні твори.
АЛЯМЕ́ДА, -и, *ж.* Місця для прогулянок в іспанських містах; бульвар.
АЛЯ́РМ, -у, *ч.* Тривога, ґвалт, паніка.
АЛЯРМІ́ЗМ, -у, *ч.* Патологічна схильність до розгубленості і панікерства.
АЛЯРМІ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **аларміст**.
АЛЯ́РМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **аля́рм**.
АЛЯСКАЇ́Т, -у, *ч.* 1. Суміш айкініту, матильдиту, тетраедиту та халькопіриту. 2. Друга назва бенжамініту.
АЛЯСКІ́Т, -у, *ч.* Інтрузивна кисла гірська порода.
АЛЯФУРШЕ́Т, *розм.* 1. *незм. і в знач. прикм.* Такий, що його організовано за принципом самообслуговування і без застілля. 2. *в знач. присл.* Не сідаючи за стіл, нашвидкуруч (про закуску, вечерю та ін.). 3. -у. Те саме, що **фурше́т**.
АМАВРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Повна сліпота.
АМАВРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до амаврозу. ** **Амавроти́чна ідіотія** – група спадкових захворювань, які характеризуються прогресуючим зниженням зору та інтелекту.
АМАЗІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність грудей у жінок.
АМАЗОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, різновид мікрокліна, блакитно-зеленого або зеленого кольору.
АМАЗО́НКА, -и, *ж.*, *заст.* 1. *мн.* **амазо́нки**, -ок. У давньогрецькій міфології – жінки-войовниці, що жили в Малій Азії чи в передгір'ї Кавказу. Вступали в інтимні стосунки з чоловіками лише для збереження роду (хлопчиків, які народилися, відсилали або вбивали, дівчаток залишали). 2. Жінка-вершник. 3. Жіноча довга сукня спеціального крою для їзди верхи.
АМАКІНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; світло-зелені кристали.
АМАКСОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь колісного транспорту.
АМАЛЬГА́МА, -и, *ж.* 1. Сплав якого-небудь металу із ртуттю. 2. *перен.* Про будь-яку суміш різнорідних речей, ідей та ін.
АМАЛЬГАМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до амальгамації.
АМАЛЬГАМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Покриття металу, скла амальгамою. 2. Добування благородних металів з тонко подрібнених руд або пісків змочуванням поверхні металу ртуттю. 3. Злиття двох чи кількох підприємств або банківських установ, які раніше були самостійними.
АМАЛЬГАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до амальгамації.
АМАЛЬГА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амальга́ма**.
АМАЛЬГАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **амальгамува́ти**. // **амальгамо́вано**, *безос. присудк. сл.*
АМАЛЬГА́МОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **амальга́мний**.
АМАЛЬГАМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб плоского друку з амальгамованих форм, в яких пробільні елементи оброблено ртуттю.
АМАЛЬГАМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до амальгамування.
АМАЛЬГАМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **амальгамува́ти**.
АМАЛЬГАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Сплавляти який-небудь метал зі ртуттю; розчиняти метал у ртуті. 2. Вкривати поверхню чогонебудь шаром амальгами.
АМАЛЬТЕ́Я, -ї, *ж.* У грецькій міфології – коза, молоком якої вигодувала Зевса дочка крітського царя Мелісея. ** **Ріг Амальте́ї**, *перен.* – ріг достатку.
АМАНА́Т, -а, *ч.* Заложник.
АМА́НТ, -а, *ч.* 1. Коханець. 2. Роль коханця.
АМАРА́НТ, -а, *ч.* Трав'яниста рослина з родини щирицевих; деякі види вирощуються як декоративні; щириця, щир.
АМАРАНТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні, оранжеві або темно-червоні прозорі кристали зі скляним блиском.
АМАРИ́ЛІС, -а, *ч.* Рід цибулинних рослин; деякі види з великими гарними квітками вирощуються як декоративні.
АМАРИ́ЛІСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **амари́ліс**.
АМАРИЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; прозорі блідожовті із зеленуватим відтінком кристали, розчинні у воді.
АМАСТІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність однієї або обох молочних залоз.
АМАТЕРА́СУ, *невідм.*, *ж.* Богиня сонця, верховна богиня в синтоїзмі. Вважається родоначальницею японської імператорської династії.
АМА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто охоче займається чим-небудь, кохається в чому-небудь; любитель (у 1 знач.). // Той, хто займається чим-небудь не як професіонал; любитель (у 2 знач.).
АМА́ТОРКА, -и. Жін. до **ама́тор**. *Аматорка поезії.*
АМА́ТОРСТВО, -а, *с.* Заняття якою-небудь справою не як професією, а з любові до неї.
АМА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ама́тор**; любительський. // Виконуваний аматорами.
АМАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь пилу.
А́МБА, *виг.*, *розм.* Уживається здебільшого як присудок у значенні, близькому до слів: к і н е ц ь, з а г и б е л ь, с м е р т ь.
АМБА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Здоровило.
АМБАЛА́Ж, -а, *ч.* 1. Витрати на упакування товару. 2. Матеріал для упакування товару.
АМБА́Р, -а, *ч.*, *розм.* Велике приміщення для зберігання зерна; комора.
АМБА́РНИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **амба́р**. ** **Амба́рні шкі́дники** – група шкідників зерна та продуктів його переробки.
АМБАСА́ДА, -и, *ж.* Посольство, представництво.
АМБАСА́ДОР, -а, *ч.*, *зах.* Посол, повноважний представник.
АМБАТОАРИНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; карбонат стронцію і рідкісноземельних елементів.
АМБІВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амбівале́нтність**.
АМБІВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мед.* Одночасна наявність двох протилежних почуттів, бажань.
АМБІДЕ́КСТЕР, -а, *ч.* Той, хто не віддає перевагу жодній руці. // Той, хто однаковою мірою володіє обома руками.
АМБІДЕКСТРІ́Я, -ї, *ж.* Однаковий розвиток функцій правої та лівої рук, що є спадковим або виробляється шляхом тренування.
АМБІСЕКСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Двостатевий.
АМБІСЕКСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **гермафродитізм**.
АМБІСТО́МА, АМБЛІСТО́МА, -и, *ж.* Рід хвостатих земноводяних, схожих на саламандр. Поширені в Північній та Центральній Америці.
АМБІТЕНДЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Подвійність дій, вчинків.
АМБІ́ТНИЙ, -а, -е. Самолюбний; гордий; честолюбний.
АМБІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **амбі́ція**.
А́МБІТУС, -а, *ч.* Сукупність усіх звуків мелодії, відстань від вищого до нижчого її тонів, тобто її об'єм.
АМБІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **амбі́тний**.
АМБІЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **амбіці́йний**.
АМБІЦІО́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **амбіці́йний**.
АМБІЦІО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **амбіці́й-**

ність.
АМБІЦІО́ЗНО. Присл. до **амбіціо́зний.**
АМБІ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Самолюбство; гордість; честолюбство.
АМБЛІАКОАЗІ́Я, -ї, *ж.* Будь-яке погіршення слуху, приглухуватість.
АМБЛІАФІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення тактильної чутливості.
АМБЛІГОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу фосфатів.
АМБЛІГУСТІ́Я, -ї, *ж.* Послаблення смакової чутливості.
АМБЛІНО́ЙЯ, -ї, *ж.* Патологічна утрудненість прийняття рішень.
АМБЛІОПІ́Я, -ї, *ж.* Неорганічна, постійна втрата зору, особливо що стосується зорового сприйняття простору.
АМБЛІОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, який застосовується для вправ з відновлення бінокулярного зору при ортоптичному лікуванні косоокості.
АМБЛІСТО́МА *див.* **амбісто́ма.**
АМБО́Н, -а, *ч.*, *зах.* Те саме, що **амво́н.**
А́МБРА, -и, *ж.* 1. Воскоподібна речовина сірого кольору, яку виділяють кашалоти; застосовується в парфумерії для надання стійкості запахові парфумів. 2. *заст.* Пахощі, парфуми.
АМБРАЗУ́РА, -и, *ж.* 1. Отвір у стіні укріплення, оборонної споруди, у бронебашті і т. ін., через який стріляють і ведуть спостереження. 2. *архіт.* Отвір у стіні будинку для дверей або вікна, розширений всередину.
АМБРАЗУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амбразу́ра.**
АМБРЕ́, *невідм.*, *с.* Пахощі, приємний запах.
АМБРИ́Т, -у, *ч.* Бурштиноподібна викопна смола.
А́МБРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́мбра.**
АМБРОЗІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амбро́зія.**
АМБРО́ЗІЯ, АМВРО́СІЯ, -ї, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – ароматна їжа богів, що нібито надавала їм вічної юності, краси та безсмертя. 2. Карантинний бур'ян із родини складноцвітих.
АМБУЛАТО́РІЯ, -ї, *ж.* Невеликий лікувальний заклад, що подає медичну допомогу прихожим хворим, а також тим, які лежать вдома.
АМБУЛАТО́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **амбулато́рія.** // Такий, що стосується амбулаторії. // Такий, що стосується захворювання, лікування якого не потребує лікування в стаціонарі. // Здійснюваний в амбулаторії. *Амбулаторне лікування.* ** **Амбулато́рний хво́рий** – хворий, який одержує медичну допомогу в амбулаторії, особисто відвідуючи її.
АМБУЛАТО́РНО, *присл.* В умовах амбулаторії, поліклініки і т. ін. (без перебування в стаціонарному лікувальному закладі).
АМБУЛАТО́РНО-ПОЛІКЛІНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Призначений для лікування в умовах амбулаторії, поліклініки. 2. Здійснюваний амбулаторіями, поліклініками, диспансерами та іншими нестаціонарними медичними закладами.
АМБУШУ́Р, -а, *ч.* 1. Мундштук духового музичного інструмента; положення губ під час гри на ньому. 2. Кришка на мікрофові телефонної трубки для підсилення голосу.
АМВО́Н, -а, *ч.* Підвищення в церкві перед так званими царськими вратами, з якого виголошуються проповіді.
АМВРОСІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Належний Амвросію. ** **Амвросіа́нський гімн** – назва поширеного церковного гімну. **Амвросіа́нський спів** – старовинні гімни римсько-католицької церкви, введені міланським єпископом Амвросієм (4 ст.).
АМВРО́СІЯ *див.* **амбро́зія.**
АМЕ́БА, -и, *ж.* 1. Найпростіша одноклітинна тварина, яка не має сталої форми. 2. *ч. і ж., перен.* Про людину з вузьким кругозором, малорозвинену, обмежену. 2. *перен.* Про безвольну, безхарактерну людину.
АМЕБІА́З, -у, *ч.* Протозойне захворювання, яке характеризується виразковим ураженням кишечника; спричинюється дизентерійною амебою; амебна дизентерія.
АМЕ́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аме́ба.**
АМЕБО́ЇДНИЙ, -а, -е: ** **Амебо́їдні ру́хи** – рухи деяких клітин і найпростіших організмів, які здійснюються шляхом випинання і втягування виростів цитоплазми.
АМЕБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на амебу.
АМЕБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **амебоподі́бний.**
АМЕБОЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Лікарські засоби, які застосовуються для лікування амебіазу.
АМЕБОЦИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність викликати загибель амеб.
АМЕБОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **амебоци́т**, -а, *ч.*). Елементи крові безхребетних тварин, що виконують захисну функцію, аналогічні лейкоцитам хребетних і людини.
АМЕГАКАРІОЦИТО́З, -у, *ч.* Відсутність або значне зниження кількості мегакаріоцитів у кістковому мозку і тромбоцитів у крові.
АМЕДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, який застосовують при хворобах Паркінсона, заїканні.
АМЕЗИ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Алюмініймаґнезійний септахлорид.
АМЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Повна вроджена відсутність кінцівки.
АМЕЛОБЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина внутрішнього епітелію емалевого органу, яка бере участь в утворенні емалі.
АМЕЛОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина з одонтогенного епітелію з ознаками місцево-деструюючого росту.
АМЕЛОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Розвиток зубної емалі.
АМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відсутність менструацій протягом 6 місяців та більше. ** **Ґіпоталамі́чна аменоре́я** – аменорея, зумовлена розладом функції гіпоталамуса та зниженням секреції рилізинг-факторів. **Ґіпофіза́рна аменоре́я** – аменорея, зумовлена ураженням гіпофіза. **Кортика́льна аменоре́я** – психогенна аменорея, зумовлена утворенням застійного осередку збудження у корі головного мозку. **Лактаці́йна аменоре́я** – фізіологічна аменорея, у період лактації. **Ма́ткова аменоре́я** – аменорея, обумовлена пошкодженням або відсутністю матки. **Промене́ва аменоре́я** – аменорея, яка виникає в результаті впливу іонізуючого випромінювання на яєчники. **Психоге́нно-гіпоталамі́чна аменоре́я** – аменорея, яка виникає внаслідок емоційного стресу. **Фізіологі́чна аменоре́я** – аменорея, зумовлена зміною секреції гонадотропних гормонів при вагітності, лактації і в період менопаузи. **Яє́чникова аменоре́я** – аменорея, пов'язана з недостатністю гормональної функції яєчників.
АМЕНСАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Різновид антагоністичних взаємозв'язків, за яких один з організмів пригнічує інший, не відчуваючи з його боку протидії.
АМЕНТА́ТИ, -ів, *мн.* Тяжкі лицарські списи.
АМЕНТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Аментивний синдром** – один із синдромів потьмарення свідомості, для якого характерні незв'язність мислення, розгубленість, дезорієнтування, безладне збудження, амнезія.
АМЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Будь-який серйозний розумовий розлад. 2. Розлад свідомості, для якого характерні розгубленість, втрата орієнтації, рухове збудження, галюцинації.
АМЕРИКА́НЕЦЬ *див.* **америка́нці.**
АМЕРИКАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Набуття, засвоєння рис американського способу життя, американської культури.
АМЕРИКАНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *лінгв.* Слово, мовний зворот, що відображають особливості англійської мови в США чи запозичені з американського варіанта англійської мови.
АМЕРИКАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **американізува́ти** // **американізо́вано**, *безос. присудк. сл.*
АМЕРИКАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.* Створювати що-небудь відповідно до стандартів американського способу життя, культури.
АМЕРИКАНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Пас. до **американізува́ти.**
АМЕРИКАНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з американістики.
АМЕРИКАНІ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність наук, що вивчають історію, економіку, культуру тощо США.
АМЕРИКАНІ́СТКА, -и. Жін. до **американі́ст.**
АМЕРИКА́НКА[1] *див.* **америка́нці.**
АМЕРИКА́НКА[2], -и, *ж.* 1. Парі, за умовою якого той, хто програв, повинен виконати будь-яке бажання іншої сторони. 2. Гра в більярд.
АМЕРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **америка́нці** і Америка.
АМЕРИКА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **америка́нець**, -нця, *ч.*; **америка́нка**, -и, *ж.*). Населення Сполучених Штатів Америки.
АМЕРИ́ЦІЙ, -ю, *ч.* Am. Штучно добутий радіоактивний хімічний елемент. Проста речовина америцію – сріблястий хімічно активний метал, що світиться у темряві.
А-МЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Угода на умовах рівної, паритетної оплати. 2. Венчурна підприємницька угода, учасники якої мають однаковий ризик.
АМЕТИ́СТ, -у, *ч.* Коштовний камінь – різновид кварцу фіолетового чи блакитнувато-фіолетового кольору, що використовується для ювелірних і художніх виробів.
АМЕТИ́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **амети́ст.** // Зробл. з аметисту, прикрашений аметистами.
АМЕТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до аметропії.
АМЕТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Будь-який дефект заломлювальної здатності ока.
АМИГДАЛІ́Т, -у, *ч.*: ** **Го́стрий амигдалі́т** – горлова ангіна.
АМИГДАЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція деструкції мигдалеподібного тіла.
АМИГДАЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що належить до мигдалеподібного тіла.
А́МІ, *невідм.* Рід одно-, дворічних трав'янистих рослин родини зонтичних.
АМІА́К, -у, *ч.*, *заст.* Амоніак.
АМІА́КОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **аміа́чний.**
АМІАКОВО́З, -а, *ч.* Автомобіль, призначений для перевезення аміаку.
АМІА́НТ, -а, -у. Мінерал, амфіболовий азбест.
АМІА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **аміа́нт.**
АМІА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аміа́к.** ** **Аміа́чна вода́** – водний розчин, який містить 18–25 % аміаку.
АМІДА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти класу гідролаз, які каталізують гідроліз зв'язку між атомами вуглецю і азоту в амідах.
АМІ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **амі́д**, -у, *ч.*). 1. Похідні кислот, у яких гідроксильна група заміщена аміногрупою. 2. Хімічні сполуки, що утворюються заміною одного атома Гідрогену амоніаку атомом металу.
АМІДО́Л, -у, *ч.* Органічна сполука, що її застосовують у фотографії як проявник.
АМІДОПІРИ́Н, -у, *ч.* Болезаспокійливий, жарознижувальний, протизапальний лікувальний засіб; пірамідон.
АМІДОПІРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **амідопіри́н.**
АМІДОСТОМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз водоплавної птиці.
АМІДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **амідува́ти.**
АМІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *хім.* Утворювати аміди кислот.
АМІЄЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність спинного мозку.
АМІЗИ́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб із спазмолітичною, антигістамінною, антисеротоніновою, анестезуючою, седативною дією.
АМІКОШО́НСТВО, -а, *с.* Безцеремонність, панібратство, фамільярність.
АМІКСОРЕ́Я, -ї, *ж.* Відсутність виділення слизу залозами кишково-шлункового тракту.
АМІ́Л, -у, *ч.* Пентил-радикал з одним неспареним електроном, який містить прямий карбоновий ланцюжок із п'яти атомів Карбону, що сполучені з одинадцятьма гідрогеновими атомами.
АМІЛА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти, які містяться в організмі тварин і рослин.
АМІЛАЗУРІ́Я, -ї, *ж.* Збільшення виділення із сечею ферменту амілази.
АМІЛА́Н, -у, *ч.* Поліамідне волокно.
АМІЛАЦЕТА́ТИ, -ів, *мн.* Складні ефіри оцтової кислоти та амілових спиртів.
АМІЛНІТРА́Т, -у, *ч.* Ефір амілового спирту та нітратної кислоти.
АМІЛНІТРИ́ТИ, -ів, *мн.* Складні ефіри амілових спиртів та нітритної кислоти; використовується як судинорозширювальний лікувальний препарат.
АМІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **амі́л.**
АМІЛОДЕКСТРИ́Н, -у, *ч.* Продукт розщеплення крохмалю.
АМІЛО́З, -у, *ч.* Професійний пневмоконіоз, який розвивається в результаті систематичного вдихання мучного пилу.
АМІЛО́ЗА, -и, *ж.* Легкорозчинна у воді складова частина крохмалю.
АМІЛО́ЇД, -у, *ч.* 1. *мед.* Скловидна речовина білкового характеру, яка утворюється при амілоїдозі. 2. *бот.* Запасний полісахарид, що міститься в клітинних оболонках насіння.
АМІЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амілої́д.** ** **Аміло́їдні бля́шки** – патологічний білковий наліт на нервових клітинах мозку.
АМІЛОЇДО́З, -у, *ч.* Одна з форм патологічного порушення білкового обміну в організмі; амілоїдна дистрофія.
АМІЛОЇДОКЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розсмоктування амілоїду гігантськими клітинами.
АМІЛОПЕКТИ́Н, -у, *ч.* Складова частина крохмалю; застосовують як клей та у харчовій промисловості.
АМІЛОПЕПТИ́Н, -у, *ч.* Структурний елемент полімерної молекули крохмалю, що становить її розгалужену частину.
АМІЛОПЛА́СТИ, -ів, *мн.* Внутрішньоклітинні частинки рослин, у яких синтезується та накопичується крохмаль.
АМІЛОРЕ́КСИС, -у, *ч.* Розчинення шлунковим соком оболонки рослинних клітин з вивільненням крохмальних зерен.
АМІЛОРЕ́Я, -ї, *ж.* Наявність у калі підвищеної кількості неперетравленого крохмалю, що, як правило, супроводжується посиленою перистальтикою кишок.
АМІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амі́л.**
АМІМІ́Я, -ї, *ж.* Ослаблення або повна відсутність міміки, що спостерігається за деяких захворювань нервової системи.
АМІНАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат; застосовують при нервових і психічних захворюваннях, для посилення дії снодійних, наркотичних та багатьох знеболюючих засобів.
АМІ́НИ, -ів, *мн.* Нітрогенові органічні сполуки, похідні амоніаку, в якому атоми водню заміщені вуглеводневими радикалами.
АМІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **амі́ни.**
АМІНОАЗО́Т, -у, *ч.* Атом азоту в неорганічних і органічних амінах, амідах, імінах, імідах та нітридах у від'ємних ступенях його окиснення.
АМІНОАЦЕТА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **глікокола́т.**
АМІНОАЦЕТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аміноацета́т.**
АМІНОАЦИДЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вмісту сироватці крові однієї або кількох амінокислот.
АМІНОАЦИДУРІ́Я, -ї, *ж.* Підвищене виведення із сечею однієї чи кількох амінокислот або проміжного продукту амінокислотного обміну, який у нормі в сечі не міститься.
АМІНОБЕНЗЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **аніліи.**
АМІНОБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **аніліи.**
АМІНОГРА́МА, -и, *ж.* Запис кількісного вмісту амінокислот у білку.
АМІНОГРУ́ПА, -и, *ж.* Органічний радикал, який складається з двох атомів водню та одного атома азоту; залишок аміаку.
АМІНОКАПРО́НОВИЙ, -а, -е: ** **Амінокапро́нова кислота́** – інгібітор фібринолізу; сприяє зсіданню крові при деяких кровотечах.
АМІНОКИСЛО́ТИ, -о́т, *мн.* Органічні кислоти – безбарвні кристалічні речовини, перев. розчинні у воді.
АМІНОКИСЛО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амінокисло́ти.**
АМІНОКСИДА́ЗИ, -ів, *мн.* Група ферментів, що каталізують окислювальне дезамінування.
АМІНОПЕПТИ́Д, -у, *ч.* Гідролізат білків нерозведеної крові великої рогатої худоби, фібринових зсідків чи сухого альбуміну.
АМІНОПЕПТИДА́ЗА, -и, *ж.* Фермент класу гідролаз, що каталізує гідролітичне розщеплення поліпептидів з боку вільної аміногрупи.
АМІНОПЛА́СТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **амінопла́ст**, -у, *ч.*). Пластмаси на основі термореактивних синтетичних смол, із яких виготовляють електроізоляційні матеріали, клеї.
АМІНОПРОПІО́НОВИЙ, -а, -е: ** **Амінопропіо́нова кислота́** – монокарбонова кислота, в якій аміногрупа може перебувати як у альфа-, так і бета-положеннях.

АМІНОПУРИ́НИ, -ів, *мн.* Похідні пурину, які містять у молекулі аміногрупу.
АМІНОСПИРТИ́, -ів, *мн.* Органічні сполуки, що беруть участь у процесах життєдіяльності організму людини і тварин.
АМІНОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Сполука, що містить у своєму складі амінний Нітроген.
АМІНОТРАНСФЕРА́ЗА, -и, *ж.* Фермент класу трансфераз, зворотньо каталізуючий перенос аміногруп від амінокислот на кетокислоти.
АМІНОФЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **анілі́н**.
АМІНОФЕНО́Л, -у, *ч.* Органічна сполука ароматичного ряду, що містить у молекулі аміногрупу та гідроксильну групу.
АМІНОХІНО́Л, -у, *ч.* Протипротозойний засіб; має широкий спектр дії проти патогенних найпростіших.
АМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Введення аміногрупи в різні органічні сполуки.
АМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати амінування.
АМІ́НЬ. 1. *стверд. част.* Уживається як заключне слово в молитвах, проповідях; вірно, істинно. 2. *у знач. ім., невідм., с.* (*звичайно як присудок*). Кінець, усе скінчено.
АМІОКАРДІ́Я, -ї, *ж.* Кволість серцевих м'язів.
АМІОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Аміостати́чний синдро́м** – рухові розлади, що проявляються в бідності та сповільненні активних рухів.
АМІОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність тонусу м'язів.
АМІОТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Група спадкових хронічних захворювань, які характеризуються прогресуючими атрофічними парезами, обумовленими ураженням спинного мозку.
АМІТО́З, -у, *ч.* Прямий поділ ядра клітини.
АМІФУРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при вітиліго, гніздовій плішивості.
АМІХОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь пошкодження шкіри.
А́МІЯ, -ї, *ж.* Єдиний сучасний представник ряду аміеподібних надряду кісткових ганоїдів, які були панівною групою риб у мезозої.
АМНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Ослаблення або втрата пам'яті внаслідок різних уражень головного мозку. ** **Дисоціати́вна амнезі́я** – нездатність згадувати особисто важливу інформацію. **Епізоди́чна амнезі́я** – провал пам'яті; втрата інформації про окремі події або епізоди; лакунарна амнезія, кататимна амнезія. **Інфанти́льна амнезі́я** – втрата пам'яті на події та переживання раннього дитинства. **Катати́мна амнезі́я** – амнезія тільки на певні обличчя та події. **Негативісти́чна амнезі́я** – амнезія, зумовлена мимовільним внутрішнім опором особи відтворенню окремих фактів, подій і т. ін. **Органі́чна амнезі́я** – загальна назва для будь-якої амнезії, спричиненої порушенням фізіологічних функцій. **Посттравмати́чна амнезі́я** – будь-яка втрата пам'яті після травматичного переживання. **Прогресу́юча амнезі́я** – глибокі форми генералізованого порушення пам'яті, при яких відбувається поступове і далекосяжне спустошення її запасів. **Ретрогра́дна амнезі́я** – втрата пам'яті на події та переживання, які відбулися в період часу (зазвичай досить короткого) до травми, яка спричинила амнезію. **Фіксаці́йна амнезі́я** – порушення здатності запам'ятовувати, фіксувати нові знання.
АМНЕ́СТИК, -а, *ч.* Людина, яка страждає на амнезію.
АМНЕСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до амнезії. ** **Амнести́чний синдро́м** – серйозне порушення пам'яті, яке зазвичай впливає на здатність запам'ятовувати новий матеріал, а також на здатність згадувати те, що було в минулому.
АМНІОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення амніону.
АМНІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічний метод для діагностики передлежання плаценти.
АМНІО́Н, -а, *ч., біол.* Захисна оболонка навколо зародка вищих хребетних.
АМНІОНІ́Т, -у, *ч.* Запалення амніону.
АМНІОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Заміщення дефектів тканин консервованим амніоном.
АМНІОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для дослідження плодового яйця шляхом безпосереднього огляду його нижньої частини.
АМНІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження плодового яйця шляхом безпосереднього огляду його нижньої частини.
АМНІО́ТИ, -о́т, *мн.* Вищі хребетні тварини, в яких у процесі ембріонального розвитку утворюються зародкові оболонки.
АМНІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Амніоти́чна проба** – процедура відбору амніотичної рідини для виявлення генетичних відхилень.
АМНІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розтин амніону.
АМНІОЦЕНТЕ́З, -у, *ч.* Процедура, під час якої тонка голка вводиться у матку вагітної жінки для виявлення можливих дефектів плоду.
АМНІ́СТІЯ, -ї, *ж.* Здійснюване актом верховної влади часткове або повне звільнення засуджених від кари.
АМНІСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **амністува́ти**. // **амністо́вано**, *безос. присудк. сл.*
АМНІСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **амністува́ти**.
АМНІСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Застосовувати до кого-небудь амністію, звільняти кого-небудь за амністією.
А́МОК, -у, *ч., мед.* Паморочний стан епілептичного або психогенного походження, який характеризується різким руховим збудженням із бігом та агресивними діями.
АМО́Н, -а, *ч.* Бог Сонця – один з головних богів у давньоєгипетській релігії; інше ім'я – Ра.

АМОНА́Л, -у, *ч.* Суміш амонійної селітри із порошкуватим алюмінієм. Вибухівка, яку застосовують у гірничій та військовій справі.
АМОНА́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **амона́л**.
АМОНІА́К, -у, *ч.* Безбарвний газ із різким запахом. Отруйний – подразнює і роз'їдає шкіру, очі, слизові оболонки.
АМОНІА́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **амоніа́к**.
АМОНІАКОВО́З, -а, *ч.* Автомобіль або морський танкер, що перевозить у теплоізольованих кріогенних танках зріджений амоніак.
АМО́НІЄВИЙ, -а, -е. Те саме, що **амоні́йний**.
АМОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Введення в воду аміаку за кілька секунд до хлорування для забезпечення більш тривалого знезаражувального ефекту.
АМОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. До складу якого введено аміак.
АМОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати амонізацію.
АМОНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **амонізува́ти**.
АМО́НІЙ, -ю, *ч.* Комплексний (складний) йон, що входить до складу амонійних солей.
АМОНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амо́ній**.
АМОНІЙНОКИ́СЛИЙ, -а, -е. Такий, що містить амонійні та гідрогенові катіони.
АМОНІ́ЙНО-СЕЛІ́ТРЯНИЙ, -а, -е. Такий, що містить амонійну селітру, виготовлений з неї.
АМОНІОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення в епітелії ниркових канальців аміаку з амінокислот шляхом їхнього дезамінування.
АМОНІОЯРОЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; світлі вохристо-жовті таблитчасті зерна з матовим, восковим полиском.
АМОНІ́Т, -у, *ч.* Загальна назва суміші амонійної селітри з горючими речовинами, що вибухає від дії капсуля-детонатора.
АМОНІ́ТИ, -ів, *мн.* Група викопних головоногих молюсків, що жили в палеозойську і мезозойську ери.
АМОНІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амоні́т**.
АМОНІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес розкладення нітрогеновмісних органічних речовин з утворенням і виділенням амоніаку.
АМОНІФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **амоніфікува́ти**.
АМОНІФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати амоніфікацію.
АМОНО́ЛІЗ, -у, *ч.* Розкладання хімічних сполук дiянням на них амоніаком.
АМОРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Заперечення моралі, відмовлення від принципів совісті, честі, справедливості.
АМОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Позбавлений моралі; неморальний.
АМОРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **амора́льний**.
АМОРА́ЛЬНО, *присл.* Непорядно, розпусно.
АМОРЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Сорт вишні з рожевими та світлочервоними плодами та безбарвним соком.
АМОРЕ́ТИ, -ів, *мн., зах.* Те саме, що **аму́ри** (*див.* **аму́р** 2).
АМОРТИЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій, який пом'якшує дію поштовхів, ударів під час руху автомобіля, посадки літака і т. ін. 2. *перен.* Про те, що допомагає справитися з хвилюванням, занепокоєнням і т. ін.
АМОРТИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до амортизації (у 1 знач.). 2. Який використовується для амортизації (у 2 знач.). ** **Амортизаці́йні відрахува́ння** – поступове відшкодування зносу основних фондів у вартісному вираженні. **Амортизаці́йний те́рмін** – термін повного погашення вартості засобів виробництва. **Амортизаці́йний фонд** – кошти, що їх призначено для простого та розширеного відтворення основних фондів.
АМОРТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *ек.* Поступове зниження вартості основних фондів (устаткування, будинків і т. ін.) внаслідок їх зношування. // *фін.* Перенесення вартості машин, будинків та ін. на вироблювану продукцію. 2. Визнання боргового зобов'язання недійсним, якщо його втрачено або викрадено. ** **Амортиза́ція бо́ргу** – поступова сплата боргу фізичною або юридичною особою. **Амортиза́ція основни́х фо́ндів** – зниження вартості основних фондів у процесі їх використання. **Приско́рена амортиза́ція** – завищення норм амортизаційних відрахувань (або скорочення термінів списання). 3. *тех.* Пом'якшення дії поштовхів, ударів у машинах, літаках і т. ін. за допомогою спеціальних пристроїв. 4. *перен.* Втрата ким-, чим-небудь властивих йому якостей, достоїнств, здатності до чого-небудь і т. ін.
АМОРТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **амортизува́ти** і **амортизува́тися**.
АМОРТИЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий що може проводити амортизацію (у 1 знач.), здійснювати амортизацію (у 2 знач.).
АМОРТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. *ек.* Проводити амортизацію (у 1 знач.). 2. *тех.* Здійснювати амортизацію (у 2 знач.).
АМОРТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється. 1. *недок. і док., ек.* Внаслідок зношування поступово знижуватися у вартості (про основні фонди). 2. *тільки недок.* Пас. до **амортизува́ти**.
АМОРТИЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **амортизува́ти**.
АМОРТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Офіційне оголошення про анулювання втрачених документів.
АМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Безформність, неоформленість, невпорядкованість. 2. Аморфний стан речовини.
АМО́РФНИЙ, -а, -е. 1. *хім., геол.* Який не має кристалічної будови. ** **Амо́рфні мета́ли** – тверді некристалічні метали та їх сплави. 2. *книжн.* Безформний, розпливчастий.
АМО́РФНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **амо́рфний**.
АМО́РФНІШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **амо́рфний**.
АМО́РФНО. Присл. до **амо́рфний**.
АМОТО́ЛИ, -ів, *мн.* Вибухові речовини, що належать до амонітів; суміші нітрату амонію з тринітротолуолом.
АМОФО́С, -у, *ч.* Складне амонійно-фосфатне концентроване мінеральне добриво.
АМОФО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амофо́с**.
АМПА́РО, *невідм., с.* У праві Іспанії та деяких країнах Латинської Америки – особлива процедура, що є засобом захисту основних конституційних прав особистості.
АМПЕЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Наука про сорти й види винограду.
АМПЕЛОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ампелогра́фія**.
АМПЕЛОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування виноградом.
А́МПЕЛЬНИЙ, -а, -е: ** **А́мпельні росли́ни** – декоративні рослини зі звислими стеблами або листками, що їх вирощують у підвісних горщиках або вазах.
АМПЕ́Р, -а, *ч.* Міжнародна одиниця сили електричного струму (А).
АМПЕРА́Ж, -у, *ч., фіз.* Сила електричного струму, виражена в амперах.
АМПЕ́Р-ВА́ГИ, -ва́г, *мн.* Прилад для відтворення одиниці сили електричного струму – ампера.
АМПЕ́Р-ВИТО́К, -тка́, *ч.* Добуток кількості витків обмотки, по якій проходить електричний струм, та значення сили струму в амперах.
АМПЕРВОЛЬТМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання сили електричного струму та напруги.
АМПЕРВОЛЬТОММЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання сили електричного струму та напруги, а також електричного опору.
АМПЕ́Р-ГОДИ́НА, -и, *ж.* Позасистемна одиниця кількості електрики; одиниця ємності акумулятора.
АМПЕРМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють силу електричного струму.
АМПЕРМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, е. Прикм. до **амперме́тр**.
АМПЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ампе́р**.
АМПЕРСА́НД (АМПЕРСЕ́НД), -а, *ч.* Спеціальний символ (&) для позначення параметрів макрокоманд під час обробки інформації.
АМПЕ́Р-СЕКУ́НДА, -и, *ж.* Одиниця кількості електрики; кулон.
АМПІО́КС, -у, *ч.* Лікарський засіб з антибактеріальними властивостями.
АМПІ́Р, -у, *ч.* Стиль пізнього класицизму в західноєвропейській архітектурі та прикладному мистецтві.
АМПІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ампі́р**.
АМПІЦИЛІ́Н, -у, *ч., фарм.* Напівсинтетичний пеніцилін широкого спектру дії.
АМПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Копія певного акта. // Копія розписки про прийняття грошей.
АМПЛІПУЛЬСГРЯЗЕЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Лікувальна процедура, що ґрунтується на одночасному застосуванні дії на ділянку тіла пацієнта лікувальної грязі та синусоїдальних струмів.
АМПЛІПУЛЬСЕЛЕКТРОФОРЕ́З, -у, *ч.* Метод електролікування, при якому застосовується одночасна дія на організм хворого струму і лікарських речовин.
АМПЛІПУЛЬСТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод електролікування, який полягає в дії на визначені ділянки тіла пацієнта синусоїдальними струмами середньої частоти.
АМПЛІТРО́Н, -а, *ч.* Електровакуумний прилад магнетронного типу, за допомогою якого підсилюють сигнали коливань надвисоких частот.
АМПЛІТУ́ДА, -и, *ж.* 1. *фіз.* Найбільше відхилення тіла, що коливається, від положення рівноваги; розмах коливань. 2. *метеор.* Різниця між найвищою і найнижчою температурами повітря або найбільшим і найменшим атмосферним тиском у певний період.
АМПЛІТУ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амплітуда** 1. *Амплітудна модуляція.*
АМПЛІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж., літ.* 1. Стилістичний прийом для підсилення характеристики явища, що полягає у нагромадженні кількох синонімів, однотипних виразів тощо. 2. Збільшення обсягу тексту під час перекладу з однієї мови на іншу. 3. Посилення дії факторів, параметрів у багатофакторній економічній системі.
АМПЛІФІКУВА́ННЯ, -я, *с., літ.* Те саме, що **ампліфіка́ція**.
АМПЛУА́, *невідм., с.* 1. Певне коло ролей, що відповідає сценічним даним актора. 2. *перен.* Певне коло занять.
А́МПУЛА, -и, *ж.* 1. Герметично запаяна скляна посудина для зберігання в стерильному стані лікарських та інших речовин. 2. В анатомії –міхуроподібне розширення різних трубкоподібних органів.
АМПУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення ампули сім'явивідного каналу.
А́МПУЛКА, -и, *ж.* Зменш. до **а́мпула**.
АМПУЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. У формі ампули; схожий на ампулу.
АМПУТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ампута́ція**.
АМПУТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хірургічна операція, під час якої видаляють (повністю або частково) той чи інший орган, відтинають кінцівку. *Ампутація руки.*
АМПУТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ампутува́ти**. // **ампуто́вано**, *безос. присудк. сл.*
АМПУТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Робити ампутацію чого-небудь; вирізувати, відтинати.
АМРИ́ТА, -и, *ж.* В індуїстській міфології – особли-

вий напій, еліксир безсмертя, добутий богами з океану на початку творіння.

АМСТЕРДА́МСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Амстердама.

АМУДАР'ЇНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Аму-Дар'ї.

АМУЗІ́Я, -ї, *ж.* Порушення можливості сприймати музичні звуки або відтворювати їх.

АМУЛЕ́Т, -а, *ч.* Невеликий предмет, що його як чаклунський засіб носять упереджені люди, вірячи, ніби він оберігає від хвороб, ран тощо; талісман.

АМУНІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амуні́ція**.

АМУНІ́ЦІЯ, -ї, *ж., збірн., військ.* Сукупність речей (крім одягу і зброї), що становлять спорядження військовослужбовця, а також військове спорядження коня.

АМУ́Р, -а, *ч.* 1. У давньоримській міфології – бог кохання, якого зображали крилатим хлопчиком з луком і стрілами; Купідон. // Статуя або зображення його. 2. *тільки мн., розм., заст.* Любовні справи, пригоди.

АМУ́РНИЙ, -а, -е, *розм., заст.* Любовний.

АМУ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. ріки Амур.

АМУ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **аму́р** 1.

АМФІАРТРО́З, -у, *ч.* Малорухомий суглоб, напіврухомий суглоб.

АМФІБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амфі́бія**.

АМФІ́БІЯ, -ї, *ж.* 1. Земноводна тварина (жаба, саламандра та ін.), личинка якої дихає зябрами, а доросла особина – легенями. 2. Земноводна рослина, яка може жити і в воді, і на суші. 3. Літак, пристосований для зльоту і посадки на суходолі й на воді. 4. Танк або автомобіль, що може рухатися по суходолу й по воді.

АМФІБЛА́СТУЛА, -и, *ж.* Личинкова стадія розвитку вапнякових губок.

АМФІБО́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **амфібо́л**, -у, *ч.*). Група породоутворюючих мінералів класу силікатів, силікатні сполуки магнію, заліза, кальцію, іноді алюмінію й лужних металів.

АМФІБОЛІ́Т, -у, *ч.* Метаморфічна середньозерниста гірська порода, деякі різновиди якої використовують як облицювальне каміння.

АМФІБОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Двозначний, хиткий, сумнівний, невиразний.

АМФІБО́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вираз, що його можна тлумачити двозначно.

АМФІБО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **амфібо́л**.

АМФІБРАХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амфібра́хій**.

АМФІБРА́ХІЙ, -я, *ч.* У силабо-тонічному віршуванні – стопа, що має три склади, з яких середній наголошений.

АМФІБРАХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **амфібрахіа́льний**.

АМФІГАПЛО́ЇД, -а, *ч.* Клітина або організм, що містять два неспоріднені геноми, у результаті чого проявляють себе як гаплоїд.

АМФІГА́СТРІЇ, -ій, *мн.* Лусочки на нижньому боці талома деяких рослин типу мохоподібних.

АМФІДИПЛО́ЇД, -а, *ч.* Гібридний організм, що отримується схрещенням двох різних видів (або родів) рослин або тварин.

АМФІДИПЛОЇ́ДІЯ, -ї, *ж.* Схрещення двох різних видів (або родів) рослин або тварин.

АМФІКАРІО́Н, -а, *ч., біол.* Диплоїдне ядро, яке містить два гаплоїдних набори хромосом.

АМФІКА́РПІЯ, -ї, *ж.* Утворення на рослині надземних та підземних плодів.

АМФІКТІОНІ́Я, -ї, *ж.* У Стародавній Греції – релігійно-політичний союз племен та міст із спільним святилищем, скарбницею, правилами ведення війни.

АМФІМА́КР, -а, *ч.* В античній метриці – віршований розмір з трискладовою стопою, що має два довгі склади і один короткий всередині.

АМФІМЕРО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, який характеризується розвитком холангіту.

АМФІМІ́КСИС, -у, *ч.* Найпоширеніший тип статевого процесу в рослинних і тваринних організмах, при якому зливаються ядра чоловічої і жіночої статевих клітин, що походять від двох особин.

АМФІО́Н, -а, *ч.* Міфічний король Тебанський, що своєю чудесною грою на лірі усмиряв диких тварин.

АМФІПО́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **амфіпо́д**, -а, *ч.*). Ряд вищих ракоподібних; морські й прісноводні форми.

АМФІПРО́СТИЛЬ, -ю, *ч.* Тип давньогрецького прямокутного храма, що мав колонні портики на торцевих фасадах.

АМФІСЕ́НОВІ, -их, *мн.* Те саме, що **двохо́дкові**.

АМФІТЕА́ТР, -у, *ч.* 1. У Стародавній Греції та Римі – відкрита кругла або напівкругла споруда для видовищ з ареною посередині, навколо якої уступами розташовані місця для глядачів. 2. У сучасному театрі – ряди крісел, розташовані уступами безпосередньо за партером, а також частина залу, де розміщено ці крісла. 3. *у знач. присл.* **амфітеа́тром**. Півколом, що підвищується, розширяючись догори. 4. Порядок розміщення письмових парт і сидінь в лекційних аудиторіях вищих навчальних закладів.

АМФІТЕ́НА, -и, *ж.* Фаза мейозу, для якої характерний початок кон'югації хромосом.

АМФІТРИ́ХИ, -ів, *мн.* Бактерії з двома джгутиками, розміщеними полярно на кінцях клітини.

АМФІТРІО́Н, -а, *ч.* 1. Давньогрецький міфологічний герой, що уславився своєю гостинністю. 2. *перен.* Гостинний господар.

АМФІТРІ́ТА, -и, *ж.* 1. Міфічна морська богиня, дружина Посейдона, дочка Нерея та Доріди. 2. Назва однієї з малих планет.

АМФІУ́МА, -и, *ж.* Рід хвостатих земноводних родини амфіумових.

АМФОГЛЮКАМІ́Н, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб, що його застосовують при грибкових захворюваннях шлунково-кишкового тракту та внутрішніх органів.

АМФОДОНТОГРА́МА, -и, *ж.* Характеристика стану зубних рядів і опорного апарату зубів.

АМФОДОНТО́З, -у, *ч., мед.* Те саме, що **парадонто́з**.

АМФОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Речовини, молекули яких містять кислотні й основні групи.

АМФОЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **амфолі́т**.

А́МФОРА, -и, *ж.* Велика посудина (для вина, олії та ін.) яйцеподібної форми з двома вертикальними ручками, широко вживана в античному світі та Київській Русі.

АМФОРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Амфори́чне дихання** – бронхіальне дихання з металічним відтінком; спостерігається при наявності хронічних каверн або абсцесів, які сполучаються з бронхом.

АМФОРОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Амфоричне звучання голосу.

АМФОТЕРИЦИ́Н, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб, що його застосовують при грибкових захворюваннях.

АМФОТЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до амфотерності.

АМФОТЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність сполук проявляти кислотні й основні властивості.

АМФОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Підвищена поєднана збудливість симпатичної та парасимпатичної вегетативної нервової системи.

АМХАРА́, *невідм., ч. і ж.* Найчисленніший народ Ефіопії.

АМХА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **амхара́**.

АНАБАЗИ́Н, -у, *ч.* Органічна отруйна речовина, яку застосовують у сільському господарстві для знищення шкідливих комах. Ізомер нікотину.

АНАБАЗИНО́НІЙ, -ю, *ч.* Одно- чи двозарядний комплексний катіон, що утворюється приєднанням катіонів Гідрогену до електронодонорних нітрогеновмісних атомів анабазину.

АНАБА́ЗИС, -у, *ч.* Напівкущова або трав'яниста багаторічна рослина родини лободових.

АНАБАПТИ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійний рух 16 ст. у Німеччині, Англії та Нідерландах, який заперечував церковну ієрархію, ряд догматів церкви.

АНАБАПТИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прибічник анабаптизму.

АНАБАПТИ́СТКА, -и. Жін. до **анабапти́ст**.

АНАБАПТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **анабапти́зм**, **анабапти́ст**.

АНАБА́С, -а, *ч.* Риба ряду окуневидібних; здатна дихати атмосферним повітрям та пересуватися за допомогою плавців суходолом.

АНАБЕРГІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; продукт окислення нікелевих руд.

АНАБІО́З, -у, *ч., біол.* Припинення або пригнічення життєдіяльності організму в несприятливих умовах.

АНАБІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анабіо́з**.

АНАБОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність хімічних процесів в організмі, спрямованих на утворення складових клітини та тканин.

АНАБО́ЛІКИ, -ів, *мн.* Лікарські засоби, які прискорюють синтез білка в організмі.

АНАБОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який сприяє утворенню або відновленню якої-небудь структури або тіла. ** **Анаболі́чні стеро́їди** – група сполук, які проявляють стимулюючу дію на синтез білка в організмі.

АНАБОЛІ́Я, -ї, *ж.* Зміна ознак дорослих організмів внаслідок додавання нових стадій наприкінці періоду формотворення.

АНАБОЛО́ЇДИ, -ів, *мн.* Анаболічні гормони (*див.* **гормо́н**).

АНАВАКЦИ́НА, -и, *ж.* Убита вакцина, яку отримують у результаті тривалої дії на завись мікробів розчином формаліну.

АНАГАЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Позагалактичний. ** **Анагалакти́чні тума́нності** – зоряні скупчення поза нашою Галактикою.

АНАГЕНЕ́З, -у, *ч.* 1. Тип еволюційного процесу органічного світу. 2. Процес регенерації тканин.

АНАГЛІАТОСКО́П, -а, *ч.* Пристрій, який змішає кут освітлення об'єкта.

АНА́ГЛІФ, -а, *ч.* Зображення, надруковане у двох додаткових кольорах, які трохи не співпадають.

АНАГЛІ́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб репродукування, що дає змогу одержати об'ємне (стереоскопічне) зображення.

АНАГНО́СТИК, -а, *ч.* Драматург, що пише свої твори тільки для читання.

АНАГО́ГА, -и, *ж.* Перено́сне, символічне тлумачення тексту або факту.

АНАГОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анаго́га**.

АНАГОРМО́НИ, -ів, *мн.* Сполуки, які за своєю будовою близькі до гормонів, але не мають гормональної дії.

АНАГРА́МА, -и, *ж.* Слово, утворене переставленням літер іншого слова (напр.: *літо – тіло*).

АНАГРАМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анагра́ма**.

АНАГРА́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **анаграмати́чний**.

АНАДИПЛО́ЗИС, -а, *ч.* Стилістична фігура; початок нового віршового рядка чи фрази словами, якими закінчувалися попередній рядок чи фраза.

АНАДІОМЕ́НА, -и, *ж., міф.* Прізвисько Афродити, яке вказує на те, що вона народилася із морського шумовиння.

АНАДРО́МНИЙ, -а, -е: ** **Анадро́мні ри́би** – види риб, які розмножуються у прісноводних водних об'єктах, а потім мігрують у морські райони.

АНАЕРО́БИ, -ів, *мн.* (*одн.* **анаеро́б**, -а, *ч.*), *біол.* Організми, здатні жити й розвиватися без вільного кисню за рахунок розщеплення хімічних сполук; прот. а е р о б и. ** **Облiга́тні анаеро́би** – організми, які постійно існують у безкисневому середовищі. **Факультати́вні анаеро́би** – організми, які здатні існувати як у безкисневому середовищі, так і за наявності кисню.

АНАЕРОБІО́З, -у, *ч., біол.* Здатність деяких організмів жити й розвиватися без вільного кисню.

АНАЕРОБІО́НТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **анаеро́би**.

АНАЕРО́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анаеро́би**. ** **Анаеро́бна інфе́кція** – ранова інфекція, яка викликається патогенними анаеробами і характеризується некрозом тканин.

АНАЕРОСТА́Т, -а, *ч.* Прилад для культивування мікроорганізмів в анаеробних умовах.

АНАЗА́Т, -у, *ч.* Непривілейовані стани (селяни, міські жителі) у ранньофеодальній Вірменії.

АНАКЛІ́ЗИС, -у, *ч., псих.* Надія, покладання на когось; використовується для позначення емоційної залежності від іншої особи.

АНАКЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анаклі́зис**.

АНАКОЛУ́Ф, -а, *ч.* Синтаксична або логічна непослідовність у мові, відхилення від граматично правильних норм.

АНАКО́НДА, -и, *ж.* Найбільша змія родини удавових, що живе в Центральній та Південній Америці, переважно біля річок.

АНАКОНО́ЗА, -и, *ж.* Риторична фігура, коли оратор ніби радиться зі слухачами.

АНАКРА́СТ, -а, *ч.* Хворий, який страждає нав'язливими станами.

АНАКРАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що схильний до нав'язливих станів.

АНАКРЕОНТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *літ.* Який оспівує безпечне життя, вино, кохання (про поезію, поетичний твір).

АНАКРО́ТА, -и, *ж., мед.* Більш круте висхідне коліно нормальної сфігмограми, що отримана з периферичної артерії.

АНАКРУ́ЗА, **АНАКРУ́СА**, -и, *ж.* Склад на початку віршового рядка, який не входить до його ритмічного розміру.

АНАКРУ́СА *див.* **анакру́за**.

АНАКУЗІ́Я, -ї, ж. Повна глухота.

АНАЛГЕЗИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до аналгезії.

АНАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Втрата здатності сприймати біль, знеболювання; нечутливість до больових подразників.

АНАЛГЕЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Знеболюючий. ** **Аналгезу́ючі за́соби** – засоби, що вибірково послаблюють або усувають біль.

АНАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **аналгезі́я**.

АНАЛЕ́КТИ, -ів, *мн.* Вибрані твори одного або кількох авторів.

АНАЛЕ́ПСИС, -у, *ч., мед.* Зміцнення здоров'я.

АНАЛЕ́ПТИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **анале́птик**, -а, *ч.*). Лікарські засоби для збудження нервової системи, кровообігу та дихання.

АНАЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до аналептиків.

АНА́ЛІЗ, -у, *ч.* 1. Метод наукового дослідження предметів, явищ та ін. шляхом розкладу, розчленування їх у думці на складові частини; прот. с и н т е з. // Розгляд чого-небудь. ** **Ана́ліз ліквідності** – фінансовий аналіз, що його здійснюють за даними балансів суб'єктів господарювання. **Ана́ліз надійності** – систематизоване дослідження з метою визначення впливу на надійність об'єкта особливостей конструкції, технологічних процесів виробництва та ін. **Ана́ліз несправностей** – логічне та систематичне дослідження об'єкта для ідентифікації та аналізу ймовірностей виникнення, причин та наслідків несправностей. **Ана́ліз перерива́ння**, *спец.* – функція, яка виконується програмою обробки переривання. **Дискриміна́нтний ана́ліз** – різновид багатовимірного аналізу з метою попередньої класифікації даних. **Ізото́пний ана́ліз** – аналіз, за якого визначається склад та структура речовини за допомогою радіоактивних ізотопів. **Іо́нний ана́ліз** – хімічний аналіз, за якого здійснюється ідентифікація та визначається кількість іонів речовини. **Кредитний ана́ліз** – процес періодичного аналізу всіх непогашених кредитів, що їх відображено у балансі банку. **Лекси́чний ана́ліз мо́ви програмува́ння** – синтаксичний аналіз мови програмування, програм на рівні лексичних одиниць. **Математи́чний ана́ліз** – загальна назва цілого ряду математичних дисциплін, що ґрунтуються на поняттях функції і граничного переходу. **Мотиваці́йний ана́ліз** – напрям маркетингових досліджень для з'ясування причин та умов, які визначають поведінку споживача на ринку. **Санкціоно́ваний ана́ліз програ́ми** – аналіз, що здійснюється для визначення розбіжності між технічними вимогами та реальними можливостями програми. **Семанти́чний ана́ліз мо́ви програмува́ння** – сукупність операцій, призначених для подання змісту тексту природною мовою у вигляді запису деякою формалізованою мовою. **Систе́мний ана́ліз** – дослідження реальної системи або системи, що проектується. **Структу́рний ана́ліз** – аналіз структури речовини або системи. **Техні́чний ана́ліз**, *ек.* – одна з основних груп методів аналізу кон'юнктури різних ринків. **Тре́ндовий ана́ліз** – аналіз фінансових коефіцієнтів підприємства за певний час. 2. Визначення складу і властивостей якої-небудь речовини, дослідження їх. ** **Функціона́льно-ва́ртісний ана́ліз** – комплексне системне дослідження функцій об'єктів.

АНАЛІ́ЗА, -и, *ж., заст.* Те саме, що **ана́ліз**.

АНАЛІЗА́НД, -а, *ч.* Той, хто проходить аналіз.

АНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. *фіз.* Прилад, за допомогою якого роблять аналіз (у 2 знач.) речовини, явища і т. ін. ** **Багатото́чковий аналіза́тор** – аналіза-

тор, призначений для аналізу проб, відібраних з двох або більше точок. **Опти́чний аналіза́тор** – аналізатор, в якому властивості речовини визначаються за взаємодією оптичного випромінювання з речовиною. 2. *фізіол.* У людини і високоорганізованих тварин – орган чуття разом з відповідною йому ділянкою мозку і сполучними нервами, що здійснюють аналіз подразнень із зовнішнього і внутрішнього середовища. 3. У системах програмування: а) частина транслятора, що виконує аналіз початкової програми; б) програма граматичного розбору, яка дозволяє визначити призначення елементів речовини. ** **Аналіза́тор мо́влення** – перограмно-апаратний засіб для перетворення мовлення у коди ЕОМ. **Логі́чний аналіза́тор** – пристрій для перевірки стану та настройки логіки функціонування вузлів цифрових систем. 4. Прилад для дослідження різноманітних процесів у радіо- та електротехніці.

АНАЛІЗА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аналіза́тор.**

АНАЛІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **аналіза́торний.**

АНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **аналізува́ти.**

АНАЛІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна аналізувати.

АНАЛІЗО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Якого аналізують.

АНАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **аналізува́ти.**

АНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Робити аналіз; досліджувати, розкладаючи на складові частини.

АНАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **аналізува́ти.**

АНАЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **аналізува́ти.**

АНАЛІТИ́ЗМ, -у, *ч.* Типологічна ознака мовної структури, що виражається в роздільному вираженні основного і додаткового значень слова.

АНАЛІ́ТИК, -а, *ч.* 1. Фахівець, що займається аналізом речовин. 2. *перен.* Той, хто має схильність до аналізу своїх переживань, поведінки, оточення і т. ін.

АНАЛІ́ТИКА, -и, *ж.* 1. *лог.* Вчення про силогізми й доведення. 2. *мат.* Те саме, що **Аналіти́чна геоме́трія** (*див.* **аналіти́чний**).

АНАЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Що містить аналіз, детальний розбір чого-небудь. 2. Який володіє здатністю аналізувати. 3. Який служить для аналізу (у 2 знач.). *Аналітичні ваги.* 4. Стос. до аналітичної геометрії. ** **Аналіти́чна геоме́трія** – розділ математики, що вивчає властивості геометричних ліній, поверхонь і тіл методами алгебри й математичного аналізу. **Аналіти́чна фу́нкція** – функція, яку можна зобразити рядом Тейлора. **Аналіти́чна хі́мія** – розділ хімії, що займається визначенням хімічного складу речовин. **Аналіти́чні мо́ви** – мови, в яких відношення між словами в реченні виражені не формами слів, а за допомогою службових частин мови, інтонації та порядку слів тощо. **Аналіти́чна хі́мія** – розділ хімії, що займається визначенням хімічного складу речовин.

АНАЛІТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у чому-небудь аналізу, детального розбору чого-небудь.

АНАЛІТИ́ЧНО, *присл.* Використовуючи аналіз, в аспекті аналізу.

АНА́ЛОГ, -а, *ч., книжн.* Те, в чому виявляється схожість, подібність до іншого предмета або явища.

АНАЛОГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на аналогії.

АНАЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який становить аналогію до чого-небудь; подібний, схожий.

АНАЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **аналогі́чний.**

АНАЛОГІ́ЧНО. Присл. до **аналогі́чний.**

АНАЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Подібність, схожість у чому-небудь між предметами, явищами, поняттями. 2. *лог.* Висновок, зроблений на підставі схожості, подібності у чому-небудь предметів, явищ, понять. 3. *лінгв.* Вплив одних елементів мови на інші однорідні чи споріднені з ними, внаслідок чого менш впливові елементи змінюються за зразком більш впливових.

АНА́ЛОГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ана́лог.** ** **Ана́логова а́удіо- та відеоте́хніка** – обладнання, що записує, зчитує та відтворює аудіо- та відеоінформацію з використанням феромагнітних плівок та аналогових систем аудіо- та відеозапису. **Ана́логова (обчи́слювальна) маши́на (при́стрій)** – обчислювальна машина (пристрій), що здійснює операції над неперервними (аналоговими) величинами, між окремими значеннями яких знаходиться нескінченне число інших їхніх значень.

АНА́ЛОГО-ЦИФРОВИ́Й, -а́, -е́. Який перетворює дані, представлені в аналоговій формі, в цифрові дані або який поєднує в собі властивості аналогових і цифрових пристроїв.

АНАЛО́Й, -я, *ч.* У церкві – високий, з похилим верхом столик, на який кладуть ікони, богослужбові книги тощо.

АНАЛО́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анало́й.**

АНАЛЬБУМІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова аномалія обміну білків плазми крові.

АНАЛЬГЕЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат; жарознижувальний, протизапальний та болезаспокійливий засіб.

АНАЛЬГЕ́ЗІЯ, -ї, *ж., мед.* Нечутливість до болю.

АНАЛЬГЕ́ТИК, -а, *ч.* Болезаспокійливий лікувальний засіб.

АНАЛЬГІ́Н, -у, *ч.* Біла кристалічна речовина, що вживається як ліки для зниження температури і вгамування головного болю.

АНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що стосується відхідникового (анального) отвору; відхідниковий. *Анальний отвір. Анальний секс.*

АНАЛЬФАБЕ́Т, -а, -*ч., книжн., заст.* Неписьменна, неграмотна людина. // Неук.

АНАЛЬФАБЕТИ́ЗМ, -а, -*ч., книжн., заст.* Неписьменність, неграмотність. // Неуцтво.

АНАЛЬЦИ́М, -у, *ч.* Мінерал підкласу каркасних силікатів.

АНА́МНЕЗ, -у, *ч.* Відомості, що їх дає хворий або його близькі про умови життя, які передували захворюванню, і про історію розвитку хвороби. // Відомості про попередній стан хворого.

АНАМНЕСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який базується на анамнезі.

АНА́МНІЇ, -ій, *мн.* Нижчі хребетні тварини, в яких у процесі ембріонального розвитку не утворюються зародкові оболонки (круглороті, риби, земноводні).

АНАМОРФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Спотворений, неправильний, змінюваний.

АНАМО́РФНИЙ, -а, -е. Те саме, що **анаморфі́чний.**

АНАМОРФО́З, -у, *ч.* 1. Тип розвитку деяких членистоногих, при якому тварина вилуплюється з яйця з неповною кількістю тулубових сегментів, що поступово доповнюються з наступним линянням. 2. Спотворена конфігурація об'єкта, що здається правильною за певних умов (напр., у вгнутому дзеркалі).

АНАМОРФО́ТНИЙ, -а, -е: ** **Анаморфо́тна наса́дка**, *фіз.* – афокальна оптична система, що її розміщують перед звичайним знімальним або проекційним об'єктивом.

АНАМОРФУВА́ННЯ, -я, *с.* Зміна пропорцій зображення. // Отримання оптичних зображень предметів з усілякими навмисними викривленнями їх конфігурації.

АНАМОРФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Дія за знач. **анаморфува́ння.**

АНАНА́С, -а, *ч.* Тропічна трав'яниста рослина з великим кислувато-солодким на смак делікатесним плодом, що має вигляд величезної (20-40 см) соснової шишки.

АНАНА́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анана́с.** // Вигот. з ананасів. *Ананасовий запах.*

АНАНА́СОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **анана́сний.**

АНА́НДРІЯ, -ї, *ж.* Відсутність звичайних характеристик, властивих чоловічій статі.

АНАНКА́ЗМ, -у, *ч., мед.* Нав'язливий стан.

АНАНКА́СТ, -а, *ч.* Хворий, який страждає на нав'язливі стани.

АНАНКАСТІ́Я, -ї, *ж., псих.* Загальна назва для станів, при яких індивід вважає, що він змушений поводитися, думати або відчувати всупереч своїй волі.

АНА́НКЕ, *невідм., ж.* (**АНА́НКА**, -и). 1. У давньогрецькій міфології – богиня необхідності, невідворотності. 2. У психоаналізі – природна необхідність, реальна вимога життя.

АНАПАЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні або зеленувато-білі кристали.

АНАПЕ́СТ, -а, *ч.* У силабо-тонічному віршуванні – трискладова стопа, в якій наголошено останній склад.

АНАПЕСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анапе́ст.**

АНАПЕ́СТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анапе́ст.**

АНАПЛА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Повернення клітин і тканин у недиференційований стан, при якому вони перестають виконувати специфічні функції і набувають здатності до необмеженого росту.

АНАПЛА́ЗМИ, -ів, *мн.* Кровопаразити тварин, що спричинюють захворювання – анаплазмоз.

АНАПЛАЗМО́З, -у, *ч.* Захворювання домашніх та диких тварин, спричинювані анаплазмами.

АНА́ПОЛЬ, -я, *ч., фіз.* Найпростіший представник родини тороїдних мультиполів.

АНАПРИЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при тахікардії, аритмії, тахіаритмії, стенокардії.

АНАРТРІ́Я, -ї, *ж.* Частковий або повний розлад мови, пов'язаний з втратою здатності артикулювати звуки.

АНАРХІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Політична течія, яка заперечує будь-яку державну владу, організовану політичну боротьбу. 2. *перен.* Невизнання авторитету, порядку, дисципліни; свавілля.

АНАРХІ́СТ, -а, *ч.* 1. Прибічник анархізму (у 1 знач.). 2. Про людину, яка нехтує встановленими правилами виробничої й суспільної дисципліни.

АНАРХІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до анархізму і анархістів. // Власт. анархістам.

АНАРХІ́СТКА, -и. Жін. до **анархі́ст.**

АНАРХІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **анархі́ст.** *Анархістська організація.* // Власт. анархістам; який має в собі риси анархізму.

АНАРХІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до анархізму або до анархії (у 1 знач.). 2. Схильний до анархії (у 2 знач.), безладдя; безладний, хаотичний.

АНАРХІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **анархі́чний** 2.

АНАРХІ́ЧНО. Присл. до **анархі́чний.**

АНА́РХІЯ, -ї, *ж.* 1. Стан суспільства, в якому відсутні організована влада, закони, немає певних обов'язкових норм поведінки; безвладдя. 2. *перен.* Безладдя, хаос.

АНА́РХО-СИНДИКАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Дрібнобуржуазна течія в робітничому русі, що виникла в кінці 19 – на початку 20 ст.

АНА́РХО-СИНДИКАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ана́рхо-синдикалі́зм.**

АНАСА́РКА, -и, *ж.* Набряк, що поширюється на всі або більшу частину тканин організму.

АНАСТА́ЗИС, -у, *ч., мед.* Одужання.

АНАСТИГМА́Т, -а, *ч.* Фотооб'єктив, у якому способом підбору лінз різної кривизни максимально усунено астигматизм.

АНАСТИГМА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анастигма́т.**

АНАСТОМО́З, -у, *ч.* 1. У людини і тварин – з'єднання між волокнистими утворами (нервами, м'язами) та кровоносними або лімфатичними судинами. 2. У вищих рослин – з'єднання трубчастих структур (напр., жилок у листку, молочників тощо). 3. У грибів – з'єднання або зростання двох гіф грибниці.

АНАСТОМОЗИ́Т, -у, *ч.* Запалення анастомозу.

АНА́СТРОФА, -и, *ж.* Зміна прямого порядку слів у реченні чи словосполученні на непрямий без порушення змісту.

АНАСТРОФЕ́, *невідм., с.* Маячний стан, при якому хворий усвідомлює себе центром світу, якого безпосередньо стосуються всі події.

АНАТА́З, -у, *ч.* Мінерал підкласу простих окислів зеленувато-жовтого, сірого, чорного кольору.

АНАТЕ́КСИС, -у, *ч.* Процес часткового розплавлення гірських порід на місці їх залягання.

АНАТЕ́МА, -и, *ж.* Те саме, що **ана́фема.**

АНАТЕМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **анатемува́ти.**

АНАТЕМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Виголошувати анатему.

АНАТОКСИ́Н, -у, *ч.* Біологічно активний препарат, нешкідливе похідне токсину, яке зберігає його антигенні та імуногенні властивості.

АНАТОЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **Анатолі́йські мо́ви** – те саме, що **хе́то-луві́йські мо́ви.**

АНА́ТОМ, -а, *ч.* Фахівець з анатомії або анатомування.

АНАТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до анатомії. *Анатомічний атлас.* 2. Стос. до анатомування. ** **Анатомі́чна номенклату́ра** – науково обґрунтований перелік анатомічних термінів, які застосовуються в медицині та біології. **Анатомі́чний теа́тр** – спеціально обладнане приміщення при науково-навчальному закладі, де анатомують.

АНАТО́МІЯ, -ї, *ж.* Наука про будову, функції та розвиток живого організму.

АНАТО́МКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **Анатомі́чний теа́тр** (*див.* **анатомі́чний**).

АНАТОМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **анатомува́ти.** // **анатомо́вано**, *безос. присудк. сл.*

АНАТОМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **анатомува́ти.**

АНАТОМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Розтинати, препарувати труп з метою дослідження.

АНАТОЦИ́ЗМ, -у, *ч., фін.* Нарахування процентів на проценти.

АНАФА́ЗА, -и, *ж.* Одна із стадій непрямого поділу клітин, що характеризується розходженням хромосом до протилежних полюсів.

АНА́ФЕМА, *заст.* **АНА́ХТЕМА**, -и, *ж.* 1. Відлучення від церкви, прокляття. ** **Віддава́ти (піддава́ти) ана́фемі** – проклинати, осуджувати, таврувати. 2. Уживається як лайливе слово.

АНА́ФЕМСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Проклинати.

АНА́ФЕМСЬКИЙ, *заст.* **АНА́ХТЕМСЬКИЙ**, -а, -е, *лайл.* Проклятий, жахливий.

АНАФІЛАКСІ́Я, -ї, *ж.* Різновид алергійної реакції негайного типу. Прояви: загальні – анафілактичний шок, сироваткова хвороба; місцеві – запалення, набряк, іноді – некроз тканини.

АНАФІЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анафілакси́я.** ** **Анафілакти́чний шок** – один з тяжких проявів анафілаксії.

АНАФІЛАКТОГЕ́Н, -у, *ч.* Антиген, який викликає анафілактичну реакцію.

АНАФІЛАКТО́ЇДНИЙ, -а, -е: ** **Анафілакто́їдні реа́кції** – вид неспецифічних алергічних реакцій.

АНАФІЛАТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Речовини, що утворюються в процесі активації комплементу.

АНАФІ́Я, -ї, *ж.* Втрата або ослаблення дотику.

АНА́ФОРА, -и, *ж., літ.* Стилістичний прийом, що полягає в повторенні тих самих звуків, слів, речень на початку двох або кількох суміжних рядків, строф, фраз.

АНАФОРЕ́З, -у, *ч.* Переміщення до анода завислих у розчині частинок, коли через розчин протікає електричний струм.

АНАФОРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *літ.* Прикм. до **ана́фора.**

АНАФОРІ́Я, -ї, *ж.* Форма гетерофорії, при якій спостерігається тенденція до одночасного повороту обох очей догори.

АНАФРО́НТ, -у, *ч.* Атмосферний фронт з висхідним рухом теплого повітря над фронтальною поверхнею.

АНАХОРЕ́Т, -а, *ч., заст.* 1. Релігійний фанатик, який живе у відлюдному місці – в пустелі, печері тощо; пустельник, пустинник. 2. *перен.* Про людину, яка живе самітно, уникає спілкування з людьми; відлюдник, самітник.

АНАХОРЕ́ТКА, -и. Жін. до **анахоре́т.**

АНАХОРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Власт. анахоретові; пустельницький, відлюдний.

АНАХОРЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **анахоре́тний.**

АНАХРОМА́Т, -у, *ч.* Оптична система, у якій не усунено хроматичну аберацію.

АНАХРОНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Помилка в літочисленні, хронології подій, явищ. 2. Явище, поняття, погляд, звичай та ін., які застаріли і не відповідають сучасності; пережиток.

АНАХРОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який є анахронізмом (у 2 знач.), який не відповідає сучасності.

АНАХРОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **анахроні́чний.**

АНА́ХТЕМА *див.* **ана́фема.**

АНА́ХТЕМСЬКИЙ *див.* **ана́фемський.**

АНАЦИДИТА́С, -у, *ч.* Зупинка виділення вільної соляної кислоти шлунковими клітинами.

АНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Скрутне становище, біда.

АНАША́, -і, *ж.* Наркотична речовина, яку виготов-

ляють головним чином з дикорослих конопель у країнах Середньої Азії.

АНАШИЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **гашишизм**.

АНГАЖЕМЕНТ, -у, *ч.*, *заст.* Запрошення артистів на певний строк для участі в спектаклях або концертах на основі договору.

АНГАЖОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ангажувати**. // *у знач. прикм. Ангажована трупа.*

АНГАЖОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Ідеологічна схильність (літератури, мистецтва) до інтересів якого-небудь класу, суспільного угруповання і т. ін.

АНГАЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ангажувати**.

АНГАЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.*, *заст.* Запрошувати артистів для участі в спектаклях або концертах на основі договору.

АНГАЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок. і док.*, *заст.* Приймати ангажемент.

АНГАР, -а, *ч.* Приміщення, де стоять літаки і де проводиться їх поточний ремонт.

АНГАРИДА, -и, *ж.* Гіпотетичний материк, який існував на місці Північної Азії у другій половині палеозойської ери і протягом мезозойської ери.

АНГАРІЯ, -ї, *ж.* 1. У Стародавньому Римі та середньовічних державах Західної Європи – візницька та деякі інші відробіткові повинності. 2. Загарбання воюючими державами у своїх портах торговельних суден нейтральних країн для використання їх у воєнних цілях.

АНГАРМОНІЗМ, -у, *ч.*, *фіз.* Відхилення форми коливання від гармонійної.

АНГАРМОНІЙНИЙ, -а, -е. Не гармонійний.

АНГАРМОНІЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ангармонійний**.

АНГАРМОНІЧНИЙ, -а, -е. Не гармонічний. ** **Ангармонічні коливання** – коливання, при яких коливна величина (зміщення, напруженість) не пропорційна силі, яка викликає коливання.

АНГАРМОНІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ангармонічний**.

АНГАРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангар**. *Ангарна форма павільйону.* // Формою схожий на ангар.

АНГЕДОНІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* Стан, який характеризується загальною відсутністю інтересу до життя.

АНГЕЛ, -а, *ч.* 1. *рел.* Надприродна істота, посланець, вісник Бога; зображується звичайно у вигляді юнака з крилами. 2. *чий*, *перен.* Захисник або заступник; охоронець. 3. *перен.*, *заст.* Про людину (перев. жінку), що відзначається красою чи добрістю, лагідністю або зробила чи робить кому-небудь щось гарне, приємне.

АНГЕЛОЧОК, -чка, *ч.* Змен. пестл. до **ангел**.

АНГЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ангел** 1. 2. *перен.*, *розм.* Який відзначається ласкавістю, покірливістю, ніжністю, добротою і т. ін.

АНГЕЛЯ, -яти, *с.* Те саме, що **ангелятко**.

АНГЕЛЯН, -а, *ч.*, *заст.* Англієць.

АНГЕЛЯНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Те саме, що **ангелян**.

АНГЕЛЯНКА, -и, *заст.* Жін. до **ангелян**.

АНГЕЛЯНСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Англійський.

АНГЕЛЯТКО, -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **ангел** 1. 2. *перен.* Про дівчинку або хлопчика, які відзначаються своєю красою, невинністю, ніжністю.

АНГЕЛЯТОЧКО, -а, *с.* Те саме, що **ангелятко**.

АНГЕМІТОНІКА, -и, *ж.*, *муз.* Безполутоновий звукоряд.

АНГЕМІТОНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангемітоніка**. *Ангемітоновий звукоряд.*

АНГЕПАТІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гепатаргія**.

АНГІАЛГІЯ, -ї, *ж.* Біль по ходу артерії; характерний для вузликового періартеріїту.

АНГІДРЕМІЯ, -ї, *ж.* Зменшення вмісту води в рідкій частині крові, яке виникає при деяких порушеннях водно-сольового обміну.

АНГІДРИД, -у, *ч.* Кислотний оксид елемента, що з водою утворює оксигеновмісну кислоту.

АНГІДРИДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангідрид**.

АНГІДРИДОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ангідридний**.

АНГІДРИЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Дегідратація оксигеновмісних кислот з метою добути їхні ангідриди.

АНГІДРИТ, -у, *ч.* Безводний сульфат кальцію, який, сполучаючись із водою, переходить у гіпс; використовується як природна в'яжуча речовина.

АНГІДРИТИЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Технологічний процес дегідратації гіпсу для добування безводного сульфату кальцію.

АНГІДРИТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангідрит**.

АНГІДРОЗ, -у, *ч.* Відсутність потовиділення внаслідок недорозвинення потових залоз.

АНГІДРОН, -у, *ч.* Хімічна речовина, що застосовується для висушування речовин.

АНГІЕКТАЗІЯ, -ї, *ж.* Розширення кровоносних судин внаслідок патологічних змін їхніх стінок або порушення циркуляції крові.

АНГІЇТ, -у, *ч.*, *мед.* Запалення кровоносної або лімфатичної судини.

АНГІНА, -и, *ж.* Гостре запалення слизової оболонки зіва, зокрема мигдаликів глотки. ** **Абдомінальна ангіна** – патологічний стан, який розвивається внаслідок спазму мезентеріальних артерій або їх тромбозу чи тромбоемболії.

АНГІННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангіна**.

АНГІНОЗНИЙ, -а, -е. Який страждає на ангіну.

АНГІНОФОБІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* 1. Патологічний страх ядухи. 2. Сильний, нездоланний страх перед нападом стенокардії.

АНГІОАРХІТЕКТОНІКА, -и, *ж.* Основні принципи розміщення, будови, взаємозв'язків судин.

АНГІОБІОПСІЯ, -ї, *ж.* Прижиттєве вирізування тканин судин для мікроскопічного дослідження з діагностичною метою.

АНГІОБЛАСТ, -а, *ч.* Клітина мезенхіми, яка дає початок ендотелію кровоносних і лімфатичних судин.

АНГІОБЛАСТИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангіобласт**. ** **Ангіобластична ретикулосаркома** – пухлина, яка клінічно, а частково й морфологічно нагадує злоякісну гемангіоендотеліому.

АНГІОБЛАСТОМА, -и, *ж.* Те саме, що **гемангіобластома**.

АНГІОГЕМОФІЛІЯ, -ї, *ж.* Родинно-спадкова форма геморагічного діатезу.

АНГІОГЕНЕЗ, -у, *ч.* Процес утворення судин.

АНГІОГЕПАТОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження судин печінки після введення в них контрастної речовини.

АНГІОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенологічного дослідження артерій і вен введенням у них контрастної речовини.

АНГІОЕКТАЗІЯ, -ї, *ж.* Розширення просвіту судини.

АНГІОЕКТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне видалення судини.

АНГІОКАРДІОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження порожнини серця і магістральних судин при введенні контрастної речовини у кровоносне русло.

АНГІОКАРДІОКІНОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенокінематографія серця і магістральних судин після уведення у кровоносні судини контрастної речовини.

АНГІОКАРДІОПАТІЯ, -ї, *ж.* Захворювання кровоносних судин і серця взагалі.

АНГІОКАРДІОПНЕВМОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження порожнин серця і магістральних судин після введення вуглекислого газу як контрастної речовини.

АНГІОКАРДІОСКАНУВАННЯ, -я, *с.* Сканування порожнин серця і аорти після введення в кровоносні судини радіофармацевтичних препаратів.

АНГІОКЕРАТОМА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина; характеризується епідермісом з незначним гіперкератозом і акантозом.

АНГІОЛЕЙОМІОСАРКОМА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, яка походить із гладком'язевих структур судинної стінки.

АНГІОЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне виділення кровоносної судини з оточуючих її рубців і спайок.

АНГІОЛІПОМА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина; складається із ліпоцитів і численних судин.

АНГІОЛІТ, -у, *ч.* Камінь у просвіті кровоносної судини або в порожнині кавернозної ангіоми.

АНГІОЛОГІЯ, -ї, *ж.* Розділ анатомії, що вивчає кровоносні і лімфатичні судини.

АНГІОЛЮПОЇД, -у, *ч.* Рідкісне захворювання шкіри, що проявляється вузлуватими або дифузними інфільтратами.

АНГІОМА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, що розвивається з кровоносних або лімфатичних судин.

АНГІОМАЛЯЦІЯ, -ї, *ж.* Деструкція колагенових і еластичних волокон середньої оболонки артерії.

АНГІОМАТОЗ, -у, *ч.* Те саме, що **гемангіоматоз**.

АНГІОМАТОЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангіоматоз**.

АНГІОМІОЛІПОМА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, що належить до групи багатокомпонентних мезенхімом.

АНГІОМІОМА, -и, *ж.* Доброякісна, добре відмежована і часто болюча пухлина; пухлина найчастіше зустрічається в ділянці зап'ястка і щиколотки.

АНГІОНЕВРОЗ, -у, *ч.*, *мед.* Функціональний розлад іннервації кровоносних судин.

АНГІОНЕВРОМА, -и, *ж.* Див. **гломусна пухлина**.

АНГІОНЕВРОТИЧНИЙ, -а, -е. Жилонервовий, кровосудиннонервовий.

АНГІОПАГИ, -ів, *мн.* Близнята, які зрослись і мають загальну систему кровообігу.

АНГІОПАТІЯ, -ї, *ж.* Захворювання кровоносних судин взагалі.

АНГІОПНЕВМОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Див. **ангіопульмонографія**.

АНГІОПРОТЕКТОРИ, -ів, *мн.* Лікарські засоби, які покращують проникливість судинної стінки.

АНГІОПСАТИРОЗ, -у, *ч.* Ламкість, крихкість судин.

АНГІОПУЛЬМОНОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження галузок легеневої артерії після їхнього контрастування.

АНГІОРЕКСИС, -у, *ч.* Розрив кровоносної судини.

АНГІОРЕТИКУЛЬОМА, -и, *ж.* Доброякісна судинна пухлина центральної нервової системи.

АНГІОРЕЦЕПТОРИ, -ів, *мн.* Інтерорецептори судин, чутливі закінчення судинної системи.

АНГІОСАРКОМА, -и, *ж.* Див. **гемангіоендотеліома**.

АНГІОСКЛЕРОЗ, -у, *ч.* Патологічний процес, який полягає в розростанні сполучної тканини в стінці кровоносної судини.

АНГІОСКЛЕРОТИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангіосклероз**.

АНГІОСКОП, -а, *ч.* Спеціальний ендоскоп для прижиттєвого огляду внутрішньої поверхні кровоносної судини.

АНГІОСКОПІЯ, -ї, *ж.* Спосіб прижиттєвого огляду внутрішньої поверхні кровоносної судини.

АНГІОСКОТОМА, -и, *ж.* Фізіологічна скотома, зумовлена відсутністю світлочутливих елементів у ділянці розміщення великих кровоносних судин сітківки.

АНГІОСКОТОМЕТРІЯ, ії, *ж.*, *мед.* Дослідження скотом, які відповідають ходу судин сітківки.

АНГІОСПАЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Раптове звуження дрібних артерій та капілярів, внаслідок чого порушується кровопостачання тканини чи органа.

АНГІОСТЕНОЗ, -у, *ч.*, *мед.* Звуження судин.

АНГІОСТОМІЯ, -ї, *ж.* Вставлення в кровоносні судини спеціальних канюль.

АНГІОТАКСИЧНИЙ, -а, -е: ** **Ангіотаксичний метод** – лікувальний вплив на патологічні судинні утворення.

АНГІОТЕНЗИН, -у, *ч.* Біологічно активна речовина, що утворюється в крові тварин та людини.

АНГІОТЕНЗИНОГЕН, -у, *ч.* Глобулін сироватки крові, який утворюється в печінці.

АНГІОТРИБИ, -ів, *мн.* Спеціальні кровотамувальні інструменти для роздавлювання виділених із тканин артерій.

АНГІОТРИПСІЯ, -ї, *ж.* Роздавлювання дрібних судин з оточуючими тканинами з метою зупинки кровотечі.

АНГІОТРОФІН, -у, *ч.* Водний екстракт із тканини підшлункової залози великої рогатої худоби.

АНГІОТРОФОНЕВРОЗИ, -ів, *мн.* Захворювання, що розвиваються внаслідок динамічних розладів вазомоторної і трофічної іннервації органів.

АНГІОФІБРОКСАНТОМА, -и, *ж.* Те саме, що **дерматофіброма**.

АНГІОФІБРОЛІПОМА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, що належить до групи багатокомпонентних мезенхімом.

АНГІОФІБРОМА, -и, *ж.* Пухлина, яка складається із сполучної тканини з помірною кількістю клітин.

АНГІОХІРУРГІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне лікування кровоносних судин.

АНГІОХОЛІТ, -у, *ч.* Те саме, що **холангіт**.

АНГІОЦЕРЕБРОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження судин головного мозку після їхнього контрастування.

АНГКЛУНГ, -а, *ч.* Давньоіндонезійський ударний музичний інструмент з родини ідіофонів.

АНГЛЕЗ, -у, *ч.* Загальна назва різних народних танців англійського походження в Європі (17–19 ст.).

АНГЛЕЗИТ, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів, сульфат плюмбуму.

АНГЛИ, -ів, *мн.* Германське плем'я, що жило на півдні півострова Ютландія.

АНГЛІЄЦЬ *див.* **англійці**.

АНГЛІЗОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **англізувати**.

АНГЛІЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Надавати чому-небудь англійського вигляду; робити що-небудь на англійський зразок.

АНГЛІЙКА *див.* **англійці**.

АНГЛІЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **англійці** та Англія. ** **Англійський ріжок** – духовий дерев'яний інструмент з родини гобоїв. **Англійський сетер** – порода лягавих собак середнього зросту.

АНГЛІЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **англієць**, -йця, *ч.*; **англійка**, -и, *ж.*). Народ, який становить основне населення Англії.

АНГЛІКАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Прибічник **англіканства**.

АНГЛІКАНСТВО, -а, *с.* Різновид протестантської релігії.

АНГЛІКАНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до англіканства.

АНГЛІЦИЗМ, -у, *ч.*, *лінгв.* Слово або зворот, запозичені з англійської мови.

АНГЛОКАНАДЕЦЬ, -дця, *ч.* Громадянин Канади, рідною мовою якого є англійська.

АНГЛОМАН, -а, *ч.* Той, хто захоплюється всім англійським.

АНГЛОМАНІЯ, -ї, *ж.* Пристрасть до всього англійського.

АНГЛОМАНКА, -и. Жін. до **англоман**.

АНГЛОМАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **англоманія**.

АНГЛОМОВНИЙ, -а, -е. Який розмовляє, пише, публікується англійською мовою; такий, де заведено розмовляти англійською мовою, де англійська мова є державною. *Англомовні країни.*

АНГЛОСАКСИ, -ів, *мн.* (*одн.* **англосакс**, -а, *ч.*). Загальна назва германських племен, які в 5 – 6 ст. колонізували Британію.

АНГЛОСАКСОНЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **англосакс**.

АНГЛОСАКСОНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **англосаксонець**.

АНГЛОСАКСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **англосакси**.

АНГЛОФІЛ, -а, *ч.* Прихильник англійської нації, її культури; прот. а н г л о ф о б.

АНГЛОФІЛЬСТВО, -а, *с.* Схилляння перед англійською нацією, її культурою; прот. а н г л о ф о б с т в о.

АНГЛОФІЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **англофільство**.

АНГЛОФОБ, -а, *ч.* Противник, ворог англійської нації, її культури; прот. а н г л о ф і л.

АНГЛОФОБСТВО, -а, *с.* Ненависть до англійської нації, її культури; прот. а н г л о ф і л ь с т в о.

АНГЛОФОБСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **англофоб** і **англофобство**.

АНГОБ, -у, *ч.* Тонкий шар глини, що його наносять на поверхню керамічного виробу перед випалюванням, щоб закрити колір або грубу структуру матеріалу.

АНГОБНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангоб**.

АНГОЛАР, -а, *ч.* Грошова одиниця Анголи, поділяється на 100 сентаво.

АНГОРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ангора**, -и, *ж.*). Порода кролів, кіз, котів із довгою м'якою шерстю.

АНГОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангори**.

АНГСТРЕМ, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця довжини, яка дорівнює одній стомільйонній частині (10^{-8}) сантиметра (10^{-10} м).

АНГСТРЕМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ангстрем**.

АНГУЛЯРНИЙ, -а, -е. Кутовий.

АНДАЛУЗИТ, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.

АНДАЛУЗЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Андалузії.

АНДАЛУСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Андалусії.

АНДАМАНЦІ, -ів, *мн.* Корінне населення Андаманських островів.

АНДАНТЕ, *незм. і невідм.*, *с.*, *муз.* 1. Повільний, плавний темп (але швидший, ніж адажіо). 2. Назва музичного твору або його частини (напр.: сонати, квартету та ін.), що виконується в такому темпі.

АНДАНТИ́НО, *незм. і невідм., с., муз.* 1. Темп, швидший за анданте, але помірніший за модерато. 2. П'єса або її частина, що виконується в такому темпі.
АНДАРА́К, -а, *ч.* Різновид спідниці зі смугастої вовняної тканини у поліських жінок.
АНДЕГРА́УНД (АНДЕРГРА́УНД), -у, *ч.* Художній напрям у сучасному мистецтві, пов'язаний із пошуками нових зображувальних засобів; для нього характерна відмова від загальноприйнятих цінностей, норм, художніх традицій; нерідко – епатаж публіки, бунтарство.
АНДЕГРА́УНД-РОК, -у, *ч., муз.* Напрямок року, що виник у другій половині 60-х років 20 ст.
АНДЕЗИ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, що його використовують для виготовлення кислотривких керамічних виробів.
АНДЕЗИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **андези́н**.
АНДЕЗИ́Т, -у, *ч.* Гірська порода вулканічного походження, що застосовується для виготовлення кислотостійких виробів.
АНДЕЗИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **андези́т**.
АНДЕЗИТО́З, -у, *ч.* Пневмоконіоз, який розвивається при тривалому вдиханні пилу андезиту.
АНДЕКАЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що розширює периферичні кровоносні судини.
АНДЕРА́ЙТЕР, -а, *ч.* 1. Маклер, який займається операціями із цінними паперами. 2. Фізична або юридична особа, яка гарантує, за певну винагороду, емітентові цінних паперів їх продаж на ринку на узгоджених умовах.
АНДЕРА́ЙТИНГ, -у, *ч., фін.* 1. Купівля цінних паперів нових випусків з метою їх подальшого продажу. 2. Договір між емітентом і гарантом відносно розміщення цінних паперів на первинному ринку. 3. Комплекс послуг, пов'язаних із розміщенням емісії цінних паперів третіх осіб на первинному ринку.
АНДЕРГРА́УНД *див.* **андегра́унд**.
АНДЕРЛА́ЙНГ, -а, *ч.* Цінні папери, які лежать в основі опціону і на які існує право купівлі або продажу.
АНДЕРСОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; яскраві жовто-зелені кристали, зібрані в агрегати.
АНДИЖА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Андижан.
АНДОРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; темні сталево-сірі непрозорі крихкі кристали.
АНДО́РРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Андорра.
АНДРАГО́Г, -а, *ч.* Фахівець в галузі андрагогіки.
АНДРАГО́ГІКА, -и, *ж.* Розділ педагогіки, що досліджує проблеми навчання дорослих.
АНДРАДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал групи гранатів зеленуватого кольору.
АНДРІЯ́К, -у, *ч., діал.* Затверділий молочний сік маку; наркотик.
АНДРІЯ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **андрія́к**.
АНДРОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина кори надниркових залоз з вірилізуючим гормональним ефектом.
АНДРОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Розвиток яйцеклітини (після проникнення в неї сперматозоїда) лише з ядром чоловічого походження.
АНДРОГЕ́НИ, -ів, *мн.* Чоловічі статеві гормони.
АНДРОГЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Поява чоловічих рис у жінок, викликаних дією андрогенів.
АНДРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який дозволяє космічним кораблям під час стикування виконувати як активні, так і пасивні функції.
АНДРОГЕРМАФРОДИ́Т, -а, *ч.* Двостатева людина із недорозвиненими чоловічим і жіночим статевими органами.
АНДРОГІ́Н-АНА́ЛІЗ, -у, *ч.* Метод глибинної корекції стосунків чоловіка та жінки.
АНДРОГІНІ́Я, -ї, *ж.* Стан, при якому деякі чоловічі і деякі жіночі ознаки присутні у того самого індивіда.
АНДРОГІНОФО́Р, -а, *ч.* Розросла в довжину ділянка двостатевої квітки.
АНДРО́ЇД, -а, *ч.* Мислячий людиноподібний робот (персонаж творів науково-фантастичної літератури).
АНДРОКЕФАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Зображення міфічних істот з тілом звіра і головою людини.
АНДРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ урології з хвороб чоловічих сечових і статевих органів.
АНДРОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **німфома́нія**.
АНДРОМА́ХА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – дружина Гектора.
АНДРОМЕ́ДА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – дочка царя Ефіопії Кефея, принесена в жертву морській потворі та врятована Персеєм. 2. Рід вічнозелених чагарників родини вересових; кремена. 3. Сузір'я Північної півкулі неба.
АНДРО́НІМ, -а, *ч.* Вид антропоніма – іменування жінки за іменем, прізвищем чи прізвиськом її чоловіка.
АНДРОСПО́РА, -и, *ж.* Чоловіча спора у рослин.
АНДРОСПО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **андроспо́ра**.
АНДРОСТЕНДІО́Н, -у, *ч.* Гормон кори надниркових залоз; має андрогенну і анаболічну дію.
АНДРОСТЕРО́МА, -и, *ж.* Гормонально активна пухлина кори надниркових залоз, яка продукує чоловічі статеві гормони.
АНДРОСТЕРО́Н, -у, *ч.* Чоловічий статевий гормон, який виробляється яєчками.
АНДРОФА́ГИ, -ів, *мн.* Назва, приписувана давньогрецькими істориками та географами племенам, які в середині першого тисячоліття до нашої ери жили в лісовій зоні східної Європи.
АНДРОФІ́Л, -а, *ч.* 1. Той, хто виявляє надмірну прихильність до чоловіків. 2. Особа, що виконує при гомосексуальному статевому акті пасивну роль.
АНДРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Гомосексуальна тяга до дорослих.
АНДРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* 1. Чоловіконенависництво. 2. Боязнь статевого акту.
АНДРОЦЕ́Й, -я, *ч.* Сукупність тичинок квітки.
АНДРОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Схильність нехтувати перспективою або внеском жінок у яку-небудь діяльність.
А́НДХРА, *невідм.* Нація в Індії, основне населення штату Андхра-Прадеш.
АНЕВРИ́ЗМ, -у, *ч.* Місцеве розширення артерії внаслідок змін або пошкоджень її стінок.
АНЕВРИ́ЗМА, -и, *ж.* Розширення просвіту судини або порожнини серця внаслідок патоморфологічних змін в їхніх стінках. ** **Аневри́зма ао́рти** – розширення ділянки аорти.
АНЕВРИЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аневри́зма**. ** **Аневризматичний мішок** – патологічна порожнина, яка утворилася шляхом організації навколосудинної гематоми.
АНЕВРИЗМЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення аневризми.
АНЕВРИ́Н, -у, *ч.* Вітамін B_1, необхідний для нормальної діяльності нервової системи.
АНЕКДО́Т, -а, *ч.* 1. Стисле жартівливе (здебільшого вигадане) оповідання про яку-небудь смішну подію. // Вигадка, жарт. 2. Кумедний випадок, подія або пригода.
АНЕКДО́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **анекдо́т**.
АНЕКДОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **анекдо́т** 1. 2. Схожий на анекдот; смішний, кумедний. // Малоймовірний, незвичайний. *Анекдотична ситуація. Анекдотичний випадок.*
АНЕКДОТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **анекдоти́чний**.
АНЕКДОТИ́ЧНО. Присл. до **анекдоти́чний**.
АНЕКДО́ТНИК, -а, *ч.* Любитель анекдотів, майстер розповідати анекдоти.
АНЕКСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ане́ксія**.
АНЕКСІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Політика анексії, загарбницька політика.
АНЕКСІОНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто здійснює або пропагує політику анексії, прибічник політики анексії; загарбник.
АНЕКСІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **анексіоні́ст**. // Власт. анексіоністові; загарбницький.
АНЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* Насильне приєднання, загарбання якоюсь державою іншої країни або частини її території.
АНЕКСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **анексува́ти**. // **анексо́вано**, *безос. присудк. сл.*
АНЕКСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **анексува́ти**.
АНЕКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Насильно приєднувати, загарбувати чужу територію, іншу державу.
АНЕЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Кільчасті черви.
АНЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **анемі́я**; недокрівний. 2. *перен.* Безсилий, млявий, кволий.
АНЕМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **анемі́чний**.
АНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення кількості еритроцитів і зниження вмісту гемоглобіну в одиниці об'єму крові. // Недокрів'я. ** **Аліментá́рна анемі́я** – анемія, яка розвивається внаслідок недостатнього надходження заліза з їжею. **Гіперхро́мна анемі́я** – анемія, яка характеризується високим кольоровим показником крові. **Гіпохро́мна анемі́я** – анемія з низьким кольоровим показником крові. **Медикаменто́зна анемі́я** – анемія, що розвивається внаслідок вживання медикаментозних препаратів. **Несправжня анемі́я** – блідість шкіри і слизових оболонок; показники червоної крові нормальні. **Постгеморагі́чна анемі́я** – анемія, яка розвивається внаслідок втрати крові.
АНЕМОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **анемофілі́я**.
АНЕМОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до анемогамії.
АНЕМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для безперервного автоматичного записування швидкості та напряму вітру.
АНЕМОКЛІНО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для вимірювання нахилу вітру до горизонтальної площини.
АНЕМОЛІ́Т, -у, *ч.* Викривлений рухом повітря сталактит.
АНЕМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання швидкості вітру й газових потоків.
АНЕМОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до анемометрії.
АНЕМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Частина практичної метеорології, що займається вимірюванням швидкості вітру.
АНЕМО́НА, -и, *ж.* Отруйна трав'яниста рослина з квітками різного кольору; вирощується як декоративна.
АНЕМОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання, пов'язане з дією вітру.
АНЕМОРУМБО́ГРАФ, -а, *ч.* Те саме, що **анемо́граф**.
АНЕМОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, що показує наявність вітру певного напрямку.
АНЕМОФІ́Л, -а, *ч.* Рослина, що розмножується завдяки анемофілії.
АНЕМОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Запилення рослин за допомогою вітру.
АНЕМОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до анемофілії.
АНЕМОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь бурі або вітру.
АНЕМОХО́Р, -а, *ч.* Рослини, що розмножуються за допомогою анемохорії.
АНЕМОХО́РІЯ, -ї, *ж.* Поширення плодів, насіння та інших зачатків рослин вітром.
АНЕМОХО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до анемохорії.
АНЕНЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* 1. Агенезія головного мозку, при якій відсутні передні, середні, а іноді й задні його відділи. 2. Зменшення або повна відсутність у плода головного мозку.
АНЕОЗИНОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність у крові еозинофільних лейкоцитів.
АНЕРГАЗІ́Я, -ї, *ж.* Втрата якої-небудь функції в результаті пошкодження центральної нервової системи.
АНЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Втрата реактивності; нездатність реагувати на подразники. // Відсутність опірності організму хвороботворним впливам середовища.
АНЕРОЗІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність статевого потягу.
АНЕРО́ЇД, -а, *ч.* Прилад для вимірювання атмосферного тиску; безрідинний барометр.
АНЕСТЕЗИ́Н, -у, *ч.* Білий кристалічний порошок, що його використовують як знеболювальний засіб місцевої дії.
АНЕСТЕЗИ́СТ, -а, *ч.* Особа медичного персоналу, що бере участь у проведенні анестезії; анестезіолог.
АНЕСТЕЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анестезі́я**.
АНЕСТЕЗІО́ЛОГ, -а, *ч.* Особа медичного персоналу (звичайно лікар), що проводить анестезію; фахівець у галузі анестезіології.
АНЕСТЕЗІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анестезіоло́гія**.
АНЕСТЕЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ клінічної медицини, що вивчає проблеми знеболювання, керування життєво важливими функціями організму під час (а також до і після) хірургічного втручання.
АНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Втрата чутливості до зовнішніх подразнень, особливо до болю. // Штучне виключення чутливості на обмеженій ділянці тіла; знеболювання, знечулення.
АНЕСТЕЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **анестезува́ти**.
АНЕСТЕЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для анестезування; знеболюючий.
АНЕСТЕЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **анестезува́ти**.
АНЕСТЕЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Штучно викликати анестезію; знеболювати, знечулювати.
АНЕСТЕЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **анестезува́ти**. ** **Анестезу́ючі за́соби** – лікарські засоби, які пригнічують збудливість кінцевих апаратів чутливих нервів.
АНЕСТЕ́ТИКИ, -ів, *мн.* Анестезуючі засоби, препарати.
АНЕСТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анесте́тики**.
АНЕТОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Первинна атрофія шкіри.
АНЕУПЛО́ЇД, -а, *ч.* Клітина або організм, в яких число хромосом в ядрах не є кратним гаплоїдному числу хромосом.
АНЕУПЛОЇДІ́Я, -ї, *ж., біол.* Втрата чи додавання однієї або більше хромосом у хромосомному наборі.
АНЕУПЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анеуплоїді́я**.
АНЖАМБЕМА́Н, -а, *ч.* Прийом у віршуванні, коли речення не вкладається у віршовий рядок і займає частину наступного рядка.
АНІ́. 1. *спол.* Варіант єднального сполучника **н і**, вживаний для підсилення заперечення. 2. *част.* Варіант заперечної частки ні, вживаний для підсилення.
АНІГІЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш. 1. *фіз.* Перетворитися (перетворюватися) в іншу частинку. 2. *розм.* Зникати; знищувати.
АНІГІЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **анігілюва́ти**.
АНІГІЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анігіля́ція**.
АНІГІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Взаємодія елементарних частинок і античастинок, внаслідок якої вони перетворюються на інші частинки.
АНІ́Д, -у, *ч.* Синтетичне волокно, цінний матеріал для виробництва трикотажних тканин, штучного хутра, пластмас і т. ін.
АНІДЕ́, *присл.* Варіант прислівника **н і д е**, вживаний для підсилення заперечення; в жодному місці.
АНІДЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Втрата можливості довільно викликати уявний образ певної особи або предмета.
АНІ́Ж, *спол.* Варіант сполучника **н і ж**, уживаний для підсилення.
АНІЗА́ЩО, *присл.* Варіант прислівника **н і з а щ о**, вживаний для підсилення.
АНІЗЕЙКОНІ́Я, -ї, *ж.* Нерівність у розмірі та формі зображень на сітківці обох очей.
АНІЗЕЙКОНО́МЕТР, -а, *ч.* Спеціальний прилад для визначення анізейконії.
АНІЗОАНГІОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Нерівномірність тонусу судин кінцівок.
АНІЗОГАМЕ́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **гетерогаме́та**.
АНІЗОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Тип статевого процесу, при якому зливаються статеві клітини, різні за розміром, формою й поведінкою.
АНІЗОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до анізогамії.
АНІЗОДАКТИ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Неоднакова величина пальців.
АНІЗОКОРІ́Я, -ї, *ж.* Різна величина зіниць.
АНІЗО́Л, -у, *ч.* Органічна сполука, рідина з приємним запахом; застосовують як розчинник у парфумерній промисловості.
АНІЗОМА́СТІЯ, -ї, *ж.* Неоднакова величина грудей жінки.
АНІЗОМЕРІ́Я, -ї, *ж.* Неоднаковість властивостей (або кількості) повторюваних частин організму, клітини, клітинної органелі.
АНІЗО́МЕТР, -а, *ч., фіз.* Прилад для визначення анізотропії.
АНІЗОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до анізометрії.
АНІЗОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж., мед.* Неоднаковий зір обох очей.
АНІЗОМЕТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до анізометропії.
АНІЗОМЕТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Різна за видом і ступенем рефракція обох очей.
АНІЗОРЕФЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* Відмінність у рефлексах лівого і правого боків тіла.

АНІЗОТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до анізотропії.

АНІЗОТРОПІ́Я, -ї, *ж*. 1. *фіз.* Неоднаковість деяких (механічних, оптичних, електричних) властивостей речовини або тіла в різних напрямах. 2. *бот.* Неоднакова реакція різних органів тієї самої рослини на однобічне подразнення факторами зовнішнього середовища.

АНІЗОТРО́ПНИЙ, -а, -е, *фіз.* Прикм. до **анізотропі́я** 1. ** **Анізотро́пне середо́вище** – неоднакові властивості середовища в різних напрямах.

АНІЗОТРО́ПНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **анізотро́пний**.

АНІЗОФІЛІ́Я, -ї, *ж*. Неоднаковий розмір листя на одному й тому ж пагоні у деяких рослин.

АНІЗОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до анізофілії.

АНІЗОФОРІ́Я, -ї, *ж*. Форма гетерофорії, яка проявляється зміною ступеня відхилення ока.

АНІЗОХРОМІ́Я, -ї, *ж*. Наявність у крові еритроцитів з різним вмістом у них гемоглобіну.

АНІЗОХРОНІ́Я, -ї, *ж*. Неодночасне скорочення шлуночків серця.

АНІЗОЦИТО́З, -у, *ч*. Наявність у крові клітин (еритроцитів, лейкоцитів) різних розмірів.

АНІКОГІ́СІНЬКО, *займ. запереч.*, *розм.* Варіант займенника н і к о г і с і н ь к о, вживаний для підсилення; зовсім, абсолютно нікого.

АНІКО́ЛИ, *присл.* Варіант прислівника н і к о л и, вживаний для підсилення; зовсім, абсолютно ніколи.

АНІКОНІ́Я, -ї, *ж*. Відсутність мислительних образів.

АНІ́Л, -у, *ч*. Те саме, що **інди́го** 1, 2.

АНІЛІ́Д, -у, *ч*. Феніламід карбонової кислоти.

АНІЛІ́Н, -у, *ч*. Безбарвна або жовтувата оліїста отруйна речовина – рідка органічна сполука; використовується для виготовлення барвників, ліків, вибухових речовин та ін.

АНІЛІ́НГУС, -у, *ч*. Подразнення язиком і губами ділянки заднього проходу.

АНІЛІ́НІЙ, -ю, *ч*. Те саме, що **аніліно́ній**.

АНІЛІНОБАРВНИ́К, -а́, *ч*. Синтетичний барвник, виготовлений окисненням аніліну.

АНІЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **аніл́ін**. // Вигот. з аніліну. *Анілінові барвники.*

АНІЛІНОФА́РБОВИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із виготовленням синтетичних анілінобарвників.

АНІМАЛІ́ЗМ, -у, *ч*. Зображення тварин у живопису, різьбярстві, скульптурі.

АНІМАЛІ́СТ, -а, *ч*. Художник, різьбяр або скульптор, який у своїх працях зображує тварин.

АНІМАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до анімалізму, анімалістів; що зображує, описує тварин. *Анімалістичний жанр.*

АНІМАЛІ́СТКА, -и. Жін до **анімалі́ст**.

АНІМАЛЬКУЛІ́СТИ, -ів, *мн.* Біологи 17 – 18 ст., які вважали, що у сперматозоїді вже сформований організм і розвиток зародка зводиться лише до його збільшення у розмірах.

АНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Тваринний, належний до тварин.

АНІМАТИ́ЗМ, -у, *ч*. Віра в безособову одухотвореність природи або окремих її частин та явищ.

АНІМА́ТО, *невідм.*, *присл.*, *муз.* Натхненно, з душею.

АНІМА́ТОР, -а, *ч*. Кінематографіст, який працює у мультиплікаційному кіно.

АНІМА́ЦІЯ, -ї, *ж*. 1. Метод створення серії знімків, малюнків, кольорових плям, ляльок або силуетів в окремих фазах руху, за допомогою якого під час показу їх на екрані виникає враження оживлення мертвих форм руху. 2. Мультиплікація.

АНІМІ́ЗМ, -у, *ч*. Містичне уявлення первісних людей, згідно з яким кожна річ має свого духа, душу; одухотворення сил і явищ природи.

АНІМІКІ́Т, -у, *ч*. Мінерал, різновид самородного срібла.

АНІМІ́СТ, -а, *ч*. Прихильник анімізму.

АНІМІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анімі́зм**.

А́НІМУС, -а, *ч*., *псих.* Інтенсивна і тривала ворожість, антипатія.

АНІ-НІ́, *част.*, *розм.* Варіант повторюваної заперечної частки н і - н і, вживаний для підсилення; зовсім нічого.

АНІОМА́Н, -а, *ч*. Чоловік, хворий на аніоманію.

АНІОМА́НІЯ, -ї, *ж*. Хвороблива, нав'язлива пристрасть до купівлі все нових і нових речей, товарів.

АНІОМА́НКА, -и. Жін. до **аніома́н**.

АНІО́Н, -а, *ч*., *фіз.*, *хім.* Негативно заряджений йон, який під час електролізу рухається до анода і розряджається на його поверхні.

АНІОНІ́ТИ, -ів, *мн.* (**аніоні́т**, -у, *ч*.). Тверді, практично нерозчинні у воді й органічних розчинниках природні та штучні матеріали.

АНІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **аніо́н**.

АНІОНОТРО́П, -у, *ч*., *хім.* Те саме, що **нуклеофі́л**.

АНІОНОТРО́ПНИЙ, -а, -е, *хім.* Те саме, що **нуклеофі́льний**.

АНІОНОТРО́ПНІСТЬ, -ності, *ор.* -ністю, *хім.* Те саме, що **нуклеофі́льність**.

АНІРИ́ДІЯ, -ї, *ж*., *мед.* Повна або часткова відсутність райдужної оболонки.

АНІ́С[1], -у, *ч*. 1. Однорічна трав'яниста ефіроносна рослина; ганус. 2. Насіння (плоди) цієї рослини, що використовуються в медицині, а також як прянощі.

АНІ́С[2], -а, *ч*. 1. Сорт яблуні. 2. Запашні кисло-солодкі плоди цієї яблуні.

АНІ́СІВКА, -и, *ж*. Сорт горілки; горілка, настояна на насінні анісу.

АНІСКІ́ЛЬКИ, *присл.* Варіант прислівника н і с к і л ь к и, вживаний для підсилення; зовсім, ні в якій мірі, анітрохи, аж ніяк.

АНІ́СОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **ані́с**[1]. // Вигот. з анісу. *Анісова горілка.*

АНІ́СОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **ані́с**[2]. *Кальвіль анісовий.*

АНІСТРА́Т, -у, *ч*., *зах.* Судовий документ про заборгованість за землю.

АНІТЕЛЕ́НЬ, *присл.* Ні словечка.

АНІТРІ́ШЕЧКИ, **АНІТРІ́ШКИ**, *присл.* Те саме, що **анітро́шечки**, **анітро́шки**.

АНІТРІ́ШКИ *див.* **анітрі́шечки**.

АНІТРО́ХИ, **АНІТРО́ШЕЧКИ**, **АНІТРО́ШКИ**, *присл.* Варіант прислівника н і т р о х и, вживаний для підсилення перев. перед присудком із заперечною часткою н е в значенні, близькому до з о в с і м, а ж н і я к.

АНІТРО́ШЕЧКИ *див.* **анітро́хи**.

АНІТРО́ШКИ *див.* **анітро́хи**.

АНІХТО́, анікого́ (*з прийм.* ані в кого), *займ. запереч.* Варіант займенника н і х т о, вживаний для підсилення; зовсім, абсолютно ніхто.

АНІЧИЧИ́РК, *присл.* Те саме, що **анітеле́нь**.

АНІЧОГІ́СІНЬКО, *займ.*, *запереч.*, *розм.* Варіант займенника н і ч о г і с і н ь к о, вживаний для підсилення.

АНІЩО́, анічо́го (*з прийм.* ані з чого), *займ. запереч.* Варіант займенника н і щ о, вживаний для підсилення; зовсім, абсолютно ніщо.

АНІЯ́К, *присл.* Варіант прислівника н і я к, уживаний для підсилення; жодним способом, ніяким чином, абсолютно.

АНІЯ́КИЙ, -а, -е, *займ. запереч.* Варіант займенника н і я к и й, уживаний для підсилення; жоден.

АНІЯКІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *займ.*, *запереч.*, *розм.* Варіант займенника н і я к і с і н ь к и й, вживаний для підсилення.

А́НКЕР, -а, *ч*. 1. Деталь годинникового механізму, що регулює хід годинника. 2. Металева (сталева) зв'язка, якою скріплюють складові частини машини, кам'яної споруди і т. ін.

АНКЕРИ́Т, -у, *ч*. Мінерал класу карбонатів, білого, сірого кольорів зі скляним блиском.

А́НКЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́нкер**. *Анкерний хід.*

АНКЕРО́К, -рка́, *ч*. Барильце для зберігання на судні питної води.

АНКЕ́ТА, -и, *ж*. Бланк установленої форми для запису в ньому певних біографічних та інших відомостей.

АНКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анке́та**.

АНКЕТОМА́НІЯ, -ї, *ж*. Надмірне захоплення анкетуванням.

АНКЕТУВА́ННЯ, -я, *с*. Збирання відомостей або думок за допомогою анкети; анкета як метод соціологічного дослідження.

АНКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок, перех.* Проводити анкетування.

АНКІЛОБЛЕФАРО́Н, -у, *ч*. Повне або часткове зрощення країв повік.

АНКІЛОГЛО́СІЯ, -ї, *ж*., *мед.* Вроджене укорочення вуздечки язика. // Хворобливa малорухливість язика.

АНКІЛО́З, -у, *ч*., *мед.* Цілковита нерухомість суглобів.

АНКІЛОЗИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анкіло́з**.

АНКІЛОСИМБЛЕ́ФАРОН, -у, *ч*. Вроджене зрощення кон'юнктиви повіки з кон'юнктивою очного яблука.

АНКІЛОСТО́МА, -и, *ж*. Рід круглих червів. Паразитує у кишечнику людини та м'ясоїдних тварин і спричинює анкілостомоз; кривоголовка.

АНКІЛОСТОМАТИ́ДИ, -ідів, **АНКІЛОСТОМІ́ДИ**, -ів, *мн.* Родина круглих червів.

АНКІЛОСТОМІ́ДИ *див.* **анкілостомати́ди**.

АНКІЛОСТОМІДО́ЗИ, -ів, *мн.* Захворювання, збудники яких – анкілостома і некатор.

АНКІЛОСТОМО́З, -у, *ч*. Захворювання людини та м'ясоїдних тварин, спричинюване анкілостомами.

АНКІЛОТІ́Я, -ї, *ж*. Вроджене зарощення зовнішнього слухового проходу.

АНКЛА́В, -у, *ч*. Територія або частина території однієї держави, оточена з усіх боків територією іншої держави.

А́НКЛУНГ, -а, *ч*. Давньо-індонезійський ударний музичний інструмент, що складається з декількох бамбукових трубок, закріплених на прямокутній рамі.

АНЛА́УТ, -а, *ч*. Початок слова – перший компонент звукового вияву слова.

АННА́ЛИ, -ів, *мн.* Записи історичних подій за роками у давніх народів (єгиптян, ассірійців, персів, китайців); літопис. *Аннали історії.*

АННАЛІ́СТИ, -ів, *мн.* Перші давньоримські історики, які описували події у хронологічній послідовності; літописці.

АННАМІ́ТИ, -ів, *мн.* Застаріла назва в'єтнамців.

АННАМІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. аннамітів.

АННІБА́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Анніба́лова кля́тва** – непохитна рішучість битися до останнього.

АННО́НА, -и, *ж*. 1. У Стародавньому Римі – річний урожай і запас хліба, потрібного для забезпечення міста; в пізній імперії – податок з населення продуктами. 2. В давньоримській міфології – богиня родючості. 3. Рід дерев і чагарників родини анкорових.

АНО́А, *невідм.* Карликовий буйвіл.

АНОВАРІ́Я, -ї, *ж*. Вроджена відсутність яєчників.

АНОВУЛЯТО́РНИЙ, -а, -е. Термін, що його використовують для характеристики безплідного менструального циклу.

АНОВУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж*. Зміна менструального циклу, при якій спостерігається відсутність виходу яйцеклітини із яєчника.

АНО́Д, -а, *ч*. Позитивно заряджений електрод; прот. к а т о д.

АНОДИ́НА, -и, *ж*. Ліки, що тамують біль.

АНО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ано́д**.

АНОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Покритий плівкою оксидів якого-небудь металу шляхом електролізу (перев. про вироби з алюмінію та його сплавів).

АНОДО́НТА, -и, *ж*. Рід двостулкових молюсків.

АНОДУВА́ННЯ, -я, *с*. Утворення захисної оксидної плівки на поверхні металевих виробів способом електролізу, щоб захистити метал від корозії.

АНОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Здійснювати анодування.

АНОДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **анодува́ти**.

АНОЕ́ЗІЯ, -ї, *ж*., *мед.* Відсутність здатності до осягання, збагнення; ідіотія.

АНОЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не стосується пізнання (наприклад, афекти або емоції іноді називаються аноетичними функціями). 2. Який не відноситься або знаходиться на межі свідомості. ** **Аноети́чний синдро́м** – поєднання різкого ослаблення або зупинки всіх видів інтелектуальної діяльності з відсутністю порушень свідомості.

АНОЗОГНО́ЗІЯ, -ї, *ж*. 1. Небажання або нездатність розпізнавати розлад чи хворобу. 2. Неврологічний розлад, для якого характерна нездатність розуміти, що хтось страждає на якусь хворобу чи розлад.

АНОКСЕМІ́Я, -ї, *ж*. Застаріла назва гіпоксемії.

АНОКСИХЕМІ́Я, -ї, *ж*. Недонасичення киснем крові.

АНОКСІ́Я, -ї, *ж*. Кисневе голодування. // Припинення постачання тканин киснем.

АНОМА́Л, -а, *ч*., *розм.* Про людину з фізіологічними або психологічними аномаліями.

АНОМАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Аномалісти́чний рік** – час, протягом якого Сонце, вийшовши з апсиди, повертається до неї (365 діб).

АНОМА́ЛІЯ, -ї, *ж*. 1. Відхилення від норми, від загальної закономірності; неправильність, ненормальність. ** **Магні́тна анома́лія** – різке відхилення від нормальної величини земного магнетизму в якій-небудь ділянці земної поверхні. 2. Структурні або функціональні відхилення в організмі, зумовлені порушеннями ембріонального розвитку.

АНОМАЛОСКО́П, -а, *ч*. Прилад для дослідження порушень колірного зору.

АНОМАЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж*. Дослідження порушень колірного зору за допомогою аномалоскопа.

АНОМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який характеризується аномалією; незвичний; такий, що не відповідає певним нормам.

АНОМА́ЛЬНО, *присл.* З відхиленням від норми, закономірності, властивої чому-небудь.

АНОМІ́Я, -ї, *ж*. Соціологічне та соціально-психологічне поняття, що позначає морально-психологічний стан індивідуальної та суспільної свідомості; виражається у відчуженості людини від суспільства, апатії і т. ін.

АНО́НА, -и, *ж*. Те саме, що **анно́на**.

АНОНІ́М, -а, *ч*. 1. Автор листа або твору, який не назвав свого прізвища. 2. Лист або твір, на якому не зазначено прізвища автора; лист або твір невідомого автора.

АНОНІМІ́Я, -ї, *ж*. Заперечення психічно хворим наявності в нього імені.

АНОНІ́МКА, -и, *ж*., *розм.* Лист без підпису; анонім (у 2 знач.).

АНОНІ́МНИЙ, -а, -е. 1. Який не зазначив у листах або в творах свого прізвища (про автора). *Анонімний писака.* 2. Невідомо ким написаний, не підписаний; безіменний (про лист або твір). ** **Анонімний раху́нок** – банківський рахунок, розпорядження коштами на якому здійснюється без встановлення банком особи.

АНОНІ́МНИК, -а, *ч*., *розм.* Про того, хто пише анонімні листи, заяви і т. ін.

АНОНІ́МНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **анонімний**.

АНОНІ́МНО. Присл. до **анонімний**.

АНОНІМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж*. Патологічний потяг до писання анонімних листів.

АНОНІХІ́Я, -ї, *ж*. Відсутність нігтів.

АНО́НС, -а, *ч*. Попереднє оголошення про наступний спектакль, фільм, лекцію та ін.

АНОНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **анонсува́ти**.

АНОНСУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **анонсува́ти**.

АНОНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Робити анонс про що-небудь; оголошувати.

АНОПІ́Я, -ї, *ж*., *мед.* 1. Загальний термін для позначення дефектів зору. 2. Відсутність одного чи обох очей.

АНОПЛОЦЕФАЛІДО́З, -у, *ч*. Гельмінтоз молодняка непарнокопитних тварин.

АНОПСІ́Я, -ї, *ж*., *мед.* 1. Переважне спрямування погляду одного чи обох очей вгору. 2. Розлад зору внаслідок косоокості, катаракти або серйозних порушень рефракції.

АНОРА́К, -а, *ч*. Вітрозахисна куртка з капюшоном.

АНОРГАЗМІ́Я, -ї, *ж*., *мед.* Відсутність оргазму, що найчастіше є проявом фригідності.

АНОРЕКСИГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що зменшує апетит чи викликає анорексію.

АНОРЕ́КСІЯ, -ї, *ж*., *мед.* Втрата апетиту, відсутність бажання їсти. ** **Невроти́чна анорексі́я** – анорексія, яка виникає за надмірного збудження кори головного мозку. **Нейродинамі́чна анорексі́я** – анорексія, обумовлена гальмуванням центру апетиту. **Сексуа́льна анорексі́я** – втрата сексуального бажання.

АНОРЕКТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується заднього проходу і прямої кишки. ** **Аноректа́льний синдро́м**: а) поєднання відчуття болю, свербіння в прямій кишці з ознаками запалення шкіри навколо заднього проходу; 2) затримка дефекації, зумов-

лена стійким спазмом м'язів заднього проходу.

АНОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який відхиляється від загальної норми; ненормальний.

АНОРМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у кому-, чому-небудь рис, особливостей, що свідчать про відступ від загальноприйнятої норми; ненормальність.

АНОРМА́ЛЬНО. Присл. до **анорма́льний**.

АНОРТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів; кальцієвий польовий шпат сіруватого або рожево-сірого кольору.

АНОРТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **анорти́т**.

АНОРТОЗИ́Т, -у, *ч.* Магматична гірська порода групи габро.

АНОРТОКЛА́З, -у, *ч.* Триклінний калій-натрійалюмотрисилікат.

АНОРТОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Дефект зору, при якому прямі лінії не сприймаються як прямі. 2. Те саме, що **страбі́зм**.

АНОРХІДІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **анорхі́зм**.

АНОРХІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Вроджена відсутність одного чи обох яєчок.

АНОРХІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **анорхі́зм**.

АНОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють аноскопію.

АНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження заднього проходу шляхом безпосереднього огляду або огляду за допомогою ректального дзеркала.

АНО́СМІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Відсутність (втрата) нюху. ** **Есенціа́льна ано́смія** – аносмія при ураженні периферійної частини аналізатора. **Старе́ча ано́смія** – аносмія, спричинена атрофією слизової оболонки носа. **Функціона́льна ано́смія** – аносмія, зумовлена неврозами. **Центра́льна ано́смія** – аносмія при пухлині головного мозку.

АНОТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Стисла бібліографічна довідка, характеристика змісту книги, статті і т. ін. 2. *муз.* Стислий виклад змісту музичного твору. 3. Коротка характеристика змісту документа, його частини або групи документів.

АНОТІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність вушної раковини (зазвичай аномалія внутрішньоутробного розвитку).

АНОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **анотува́ти**.

АНОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **анотува́ти**.

АНОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Складати анотацію.

АНО́ФЕЛЕС, -а, *ч.* Малярійний комар.

АНОФТА́ЛЬМ, у, *ч.* Вроджена відсутність або втрата одного або обох очей.

АНСА́МБЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **анса́мбль**.

АНСА́МБЛЕВІСТЬ, -вості, *ж.* Злагодженість, гармонічне з'єднання частин.

АНСАМБЛІ́СТ, -а, *ч.* Один із музикантів або співаків, що виступають в ансамблі з ким-небудь (у тріо, квартеті і т. ін.).

АНСА́МБЛЬ, -лю, *ч.* 1. Група співаків, музикантів або танцюристів, що постійно виступає як єдиний художній колектив. // Художня узгодженість, злагодженість у виконанні артистами драматичного, музичного і т. ін. твору. 2. Музичний твір або окрема частина його, призначена для одночасного виконання кількома музикантами або співаками. 3. Продумано, зі смаком підібраний комплект, що складається з предметів одягу, взуття, головних уборів і т. ін. 4. *перен.* Частіше *кого.* Про дружний колектив, групу людей, об'єднаних загальними інтересами. 5. Сукупність будівель, споруд та ін., що є частинами одного цілого (в архітектурі, шляховій справі). // Гармонійна єдність у розташуванні та оформленні групи будівель, пам'ятників, зелених насаджень та ін., що становлять єдину архітектурну композицію.

АНТА́БА, -и, *ж.*, *діал.* Рукоятка, держак.

АНТА́БКА, -и, *ж.*, *спец.* Скоба для ременя у рушниці або ручного кулемета.

АНТАБЛЕМЕ́НТ, -а, *ч.* Верхня частина будівлі, що лежить на колонах і складається з художньо оздоблених частин – карниза, фриза і архітрава.

АНТА́БУС, -у, *ч.* Препарат для лікування алкоголізму; тетурам.

АНТА́БУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анта́бус**.

АНТАБУСОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування алкоголізму за допомогою антабусу.

АНТАГОНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Непримиренна суперечність. // Неприязнь, ворожість. 2. *біол.* Боротьба між деякими тваринами, рослинами, мікроорганізмами, що веде до знищення чи пригнічення одних організмів іншими.

АНТАГОНІ́СТ, -а, *ч.* 1. Непримиренний противник. 2. *перев. мн.*, *біол.* Органи або речовини, що своїми функціями і дією цілком протилежні одні одним.

АНТАГОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пройнятий антагонізмом; непримиренно ворожий. // Пов'язаний з боротьбою між тваринами, рослинами, мікроорганізмами.

АНТАГОНІ́СТКА, -и. Жін. до **антагоні́ст**.

АНТА́Л, -у, *ч.*, *заст.* Барило місткістю 60 пляшок.

АНТАЛЮ́З, -а, *ч.* Срібна монета, яка нібито здатна повертатися до свого власника.

АНТАНАКЛА́ЗА, -и, *ж.* Риторична фігура; повторення того самого слова у різних значеннях.

АНТАРКТИКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; голчасті кристали.

АНТАРКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до Антарктика. *Антарктичний материк.* // Який відбувається, здійснюється в Антарктиці. *Антарктична експедиція.*

АНТАЦИ́ДНИЙ, -а, -е: ** **Антаци́дні за́соби** – лікарські речовини, які знижують кислотність шлункового соку.

АНТЕВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.*: ** **Антеве́рсія ма́тки** – нахил матки вперед.

АНТЕГМІ́Т, -у, *ч.* Пластмаса на основі фенолоформальдегідної смоли, наповненої штучним графітом.

АНТЕ́Й, -я, *ч.* У давньогрецькій міфології – герой, який був непереможним у бою, поки торкався землі.

АНТЕКЛІ́ЗА, -и, *ж.* Широке пологе підняття шарів земної кори овальних або округлих обрисів; утворюється внаслідок тектонічних рухів, спрямованих перев. вгору; прот. с и н е к л і з а.

А́НТЕМ, -а, *ч.* Англійський хоровий спів на релігійний або моралізуючий текст; гімн.

АНТЕ́НА, -и, *ж.* 1. Дріт або система дротів, що служить для випромінювання радіохвиль під час радіопередачі або для їх уловлювання під час радіоприймання. // Щогла, висока тичина і т. ін., до верху якої прикріпляється цей провід. *Параболічна антена.* 2. *мн.* Те саме, що **сяжки́**.

АНТЕНАТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з внутрішньоутробним життям.

АНТЕНА́ТИ, -ів, *мн.*, *зах.* Предки.

АНТЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **анте́на**. *Настройка антенних елементів.* // Признач. для антени.

АНТЕНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на антену.

АНТЕПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Антепози́ція ма́тки** – зміщення матки вперед до черевної стінки.

АНТЕРИ́ДІЙ, -я, *ч.* Чоловічий статевий орган спорових рослин, в якому утворюються сперматозоїди.

АНТЕРОГРА́ДНИЙ, -а, -е. Такий, що розповсюджується вперед у просторі або часі.

АНТЕРОЗО́ЇД, -а, *ч.* Рухлива чоловіча статева клітина (сперматозоїд), що утворюється в антеридіях деяких рослин.

АНТЕФІ́КСА, -и, *ж.* Кам'яна або керамічна прикраса на карнизі античних споруд.

АНТЕФЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.*: ** **Антефле́ксія ма́тки** – перегин тіла матки вперед.

АНТЕЦЕДЕ́НТ, -а, *ч.*, *лог.* Перший член імплікації.

АНТЕЦЕДЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антецеде́нт**.

А́НТИ, -ів, *мн.* Назва східнослов'янських племен, які в 4 – 6 ст. заселяли територію між Дністром і Дніпром.

АНТИ... Префікс, що означає протилежність, протидію, ворожість, а також заміну чи подібність.

АНТИАДРЕНЕРГІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Антиадренергі́чні за́соби** – сполуки, що гальмують ефекти збудження адренергічних (симпатичних) нервів.

АНТИАЛКОГО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спрямований проти алкоголізму; протиалкогольний.

АНТИАМЕРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти Америки, американців, усього (чогось) американського.

АНТИАНАФІЛАКСІ́Я, -ї, *ж.* Стан гіпосенсибілізації, який розвивається після анафілактичного шоку.

АНТИАНГІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Антиангіна́льні за́соби** – сполуки, що можуть попереджувати або знімати напади грудної жаби.

АНТИАНДРОГЕ́НИ, -ів, *мн.* Речовини, які здатні гальмувати біосинтез, секрецію і рух чоловічих статевих гормонів або послаблювати їхню дію.

АНТИА́ПЕКС, -а, *ч.* Точка небесної сфери, протилежна до апекса.

АНТИАРГУМЕ́НТ, -у, *ч.* Те саме, що **контраргуме́нт**.

АНТИАСТМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Призначений для лікування астми, попередження, зняття або полегшення нападу астми.

АНТИАТЕЛЕКТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Антиателектати́чний фа́ктор** – поверхневоактивна речовина фосфоліпідної природи, що виробляється пневмоцитами і запобігає повному спаднінню альвеол при видиху.

АНТИА́ТОМ, -а, *ч.* Атом антиречовини, що складається із негативно зарядженого ядра, навколо якого обертаються позитрони.

АНТИБАКТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має здатність протидіяти розвиткові бактерій; протибактеріальний.

АНТИБАРІО́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Античастинка по відношенню до баріона.

АНТИБІЛЬШОВИ́ЗМ, -у, *ч.* Ідейно-політична платформа блоку правих сил, спрямована проти комуністів-більшовиків.

АНТИБІЛЬШОВИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до антибільшовизму.

АНТИБІОГРА́МА, -и, *ж.* Таблична або текстуальна форма вираження результату дослідження спектру чутливості бактеріальної культури до різних антибіотиків.

АНТИБІО́З, -у, *ч.* Обмеження одним організмом можливостей існування другого.

АНТИБІО́ТИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **антибіо́тик**, -а, *ч.*). Виділювані деякими мікроорганізмами хімічні речовини, що мають здатність пригнічувати ріст і розвиток тих чи інших мікробів (або навіть убивати їх).

АНТИБІОТИКОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Попередження розвитку інфекційних захворювань у здорових людей шляхом призначення їм антибіотиків.

АНТИБІОТИКОРЕЗИСТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*: ** **Антибіотикорезисте́нтність мікрооргані́змів** – стійкість мікробного штаму до певних антибіотиків.

АНТИБІОТИКОСТІ́ЙКИЙ, -а, -е. Про стійкі до антибіотиків мікробні штами.

АНТИБІОТИКОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування антибіотиками.

АНТИБЛА́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність заходів щодо очищення операційної рани від пухлинних клітин, які залишаються після видалення пухлини.

АНТИБЮРОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Спрямований проти бюрократії, бюрократизму.

АНТИВІБРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який зменшує вібрацію, захищає від неї.

АНТИВІ́РУС, -у, *ч.* 1. Бактерійний препарат для профілактики і лікування деяких інфекційних захворювань. 2. *спец.* Антивірусна програма для комп'ютера.

АНТИВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Спрямований на запобігання проникнення вірусу.

АНТИВІТАМІ́Н, -а, *ч.* Речовина, близька за своєю хімічною природою до відповідних вітамінів, але яка не володіє їхніми властивостями.

АНТИВОЄ́ННИЙ, -а, -е. Спрямований проти війни.

АНТИГЕ́ЛІЙ, -ю, *ч.* Хімічний елемент антиречовини.

АНТИГЕЛЬМІ́НТИК, -а, *ч.* Лікарський засіб, який вбиває або виганяє гельмінтів з організму.

АНТИГЕЛЬМІ́НТНИЙ, -а, -е, *фарм.* Прикм. до **антигельмі́нтик**.

АНТИГЕМОФІ́ЛЬНА, -а, -е: ** **Антигемофі́льна пла́зма** – препарат плазми крові; отримують при центрифугуванні крові зразу ж після взяття її від донора.

АНТИГЕ́НИ, -ів, *мн.* Речовини, чужорідні для даного організму, що викликають утворення антитіл.

АНТИГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **антиге́н**.

АНТИГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Сукупність ознак, які забезпечують здатність речовини викликати специфічну імунну відповідь.

АНТИГЕ́РОЙ, -я, *ч.* 1. Негативний персонаж якого-небудь літературного твору, кіно- або телефільму. 2. Навмисно занижений, часто позбавлений психологічної і соціальної характеристики літературний герой.

АНТИГІГІЄНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який суперечить (не відповідає) нормам гігієни.

АНТИГІПЕРО́Н, -а, *ч.* Елементарна античастинка щодо маси гіперона.

АНТИГІПОКСА́НТИ, -ів, *мн.* Речовини, які знижують чутливість організму до дефіциту кисню в навколишньому середовищі.

АНТИГІСТАМІ́ННИЙ, -а, -е: ** **Антигістамі́нні за́соби** – лікарські засоби, що блокують повністю або частково фізіологічну дію гістаміну.

АНТИГІСТАМІ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **антигістамі́нний**.

АНТИГІТЛЕРІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти гітлеризму.

АНТИГЛЯЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення, що заперечує існування в історії Землі періодів і епох, під час яких земна поверхня була вкрита кригою більше, ніж тепер.

АНТИГОРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, різновид серпентину.

АНТИГОРМОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до антигормонів.

АНТИГОРМО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **антигормо́н**, -а, *ч.*). Захисні речовини, що їх виробляє організм за тривалого введення в нього великих кількостей білкових гормональних препаратів.

АНТИГРИЗУ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до антигризутності.

АНТИГРИЗУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість запобіжників вибухових речовин, що характеризується їх пониженою здатністю запалювати газоповітряні суміші під час вибухових робіт у шахтах.

АНТИГРИПІ́Н, -у, *ч.* Препарат для лікування грипу.

АНТИГРОМА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Який суперечить інтересам громадськості, завдає шкоди суспільству; протигромадський.

АНТИГУМАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Позбавлене гуманності, людяності ставлення до людей, що характеризує чий-небудь світогляд, громадську діяльність кого-, чого-небудь і т. ін.; антигуманність, антилюдяність.

АНТИГУМАНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який суперечить принципам гуманізму.

АНТИГУМА́ННИЙ, -а, -е. Позбавлений гуманності, антилюдяний.

АНТИГУМА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність гуманності, людяності у ставленні до кого-, чого-небудь; антилюдяність.

АНТИГУМА́ННО. Присл. до **антигума́нний**.

АНТИДА́КТИЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **анапе́ст**.

АНТИДАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Видавання документів з датою, що вже минула.

АНТИДАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Здійснювати антидатування.

АНТИДЕЙТРО́Н, -а, *ч.* Ядро важкого антигідрогену, що складається з антипротона із зарядом -1 та антинейтрона.

АНТИДЕМОКРАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Ідейно-політична платформа, спрямована проти демократії.

АНТИДЕМОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Спрямований проти демократії, ворожий їй.

АНТИДЕ́МПІНГ, -у, *ч.* Заходи, спрямовані на боротьбу з демпінгом.

АНТИДЕ́МПІНГОВИЙ, -а, -е. Спрямований проти демпінгу. ** **Антиде́мпінгове ми́то** – мито, яке для захисту внутрішнього ринку країни стягують за продаж експортованих товарів.

АНТИДЕПРЕСА́НТ, -у, *ч.* Лікувальний засіб, що усуває, послаблює стан депресії.

АНТИДЕПРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Який усуває, послаблює стан депресії.

АНТИДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. Спрямований проти держави, на знищення існуючого державного ладу, офіційної влади.

АНТИДЕТОНА́ТОР, -а, *ч.* Хімічна сполука, що її додають до моторного палива, щоб підвищити його детонаційну стійкість.

АНТИДЕТОНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антидетона́тор**.

АНТИДЕТОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **антидетонаці́йний**.

АНТИДИЗ'Ю́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Заперечення диз'юнкції.

АНТИДИКТА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти диктаторського режиму.

АНТИДІАБЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Призначений для лікування діабету. ** **Антидіабети́чні за́соби** – лікарські

засоби, що знижують рівень цукру в крові.

АНТИДІАЛЕКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що суперечить принципам діалектики. *Антидіалектичні принципи.*

АНТИДІУРЕ́З, -у, *ч.* Виділення малого об'єму сечі з високою концентрацією в ній осмотично активних речовин.

АНТИДІУРЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Протисечогінний. ** **Антидіуретичний гормо́н** – гормон гіпофіза, що затримує сечовиділення; вазопресин.

АНТИДО́ПІНГОВИЙ, -а, -е. Спрямований проти використання спортсменами стимуляторів під час змагань.

АНТИДО́ТИ, -ів, *мн.* Лікарські препарати, що їх застосовують для знезараження отрути, яка потрапила в організм; протиотрута.

АНТИДОТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **антидо́ти**.

АНТИДРО́МНИЙ, -а, -е. Такий, що поширюється в напрямі, протилежному звичайному.

АНТИЕЛЕКТРО́Н, -а, *ч.*, *розм.* Античастинка електрона; позитрон.

АНТИЕМІСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Направлений проти емісії.

АНТИЕНЗИ́М, -у, *ч.* Те саме, що **антиферме́нт**.

АНТИЕСТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що порушує закони естетики; який ображає естетичні почуття. *Антиестетичний фільм.*

АНТИЕСТЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **антиестети́чний**.

АНТИЕСТЕТИ́ЧНО. Присл. до **антиестети́чний**.

АНТИЄВРЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти євреїв, усього (чогось) єврейського.

АНТИЗАПІ́РНИЙ, -а́, -е́: ** **Антизапі́рний шар**, *фіз.* – шар напівпровідника з підвищеною концентрацією основних носіїв заряду.

АНТИІМПЕРІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Переконання і політика, спрямовані на боротьбу з імперіалізмом, політикою імперіалістичних держав.

АНТИІМПЕРІАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антиімперіалі́зм**.

АНТИІМПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Заперечення імплікації.

АНТИІНТЕЛЕКТУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Заперечення можливості пізнання істини за допомогою розуму.

АНТИІНФЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Спрямований проти інфекції.

АНТИІНФЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Спрямований проти інфляції. *Антиінфляційна політика.*

АНТИІСТОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Підхід до розгляду процесів об'єктивної дійсності, що виходить з метафізичної концепції вічності й незмінності світу.

АНТИІСТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який суперечить історії, принципам історизму.

АНТИ́К, -а, *ч.*, *заст.* Пам'ятка античного мистецтва, перев. скульптурна, що збереглася до наших днів. // Старовинний рідкісний предмет художньої роботи.

АНТИКАНЦЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Призначений для лікування онкологічних захворювань; такий, що запобігає розвитку онкологічних захворювань. *Антиканцерогенні властивості речовини.*

АНТИКАРТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спрямований проти картелей. ** **Антикарте́льне законода́вство**: в деяких країнах (Німеччині, Австрії, Швейцарії) – те саме, що **антимонопо́льне законода́вство**.

АНТИКАТО́Д, -а, *ч.* Шматок важкотопкого металу, об який вдаряються катодні промені в рентгенівській трубці.

АНТИКАТО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антикато́д**.

АНТИ́КВА, -и, *ч.* Шрифт із заокругленими контурами на відміну від готичного, який має кутасту форму.

АНТИКВА́Р, -а, *ч.* 1. Продавець старовинних картин, книжок та інших цінних предметів. 2. *заст.* Про людину, яка любить збирати старовинні речі.

АНТИКВАРІА́Т, -у, *ч.* Антикварні речі (книги, картини, прикраси тощо).

АНТИКВАРІ́Й, -я, *ч.*, *заст.* Те саме, що **антиква́р**.

АНТИКВА́РКИ, -ів, *мн.*, *фіз.* Античастинки по відношенню до кварків.

АНТИКВА́РНИЙ, -а, -е. 1. Старовинний і цінний. *Антикварні картини.* 2. Пов'язаний із старовинними й цінними предметами.

АНТИКЛЕРИКАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Рух, спрямований проти клерикалізму, проти привілеїв церкви та духівництва.

АНТИКЛЕРИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спрямований проти церкви, духівництва, ворожий їм.

АНТИКЛІ́МАКС, -у, *ч.*, *лінгв.*, *літ.* Спадна градація (*див.* **града́ція**).

АНТИКЛІНА́ЛЬ, -і, *ж.*, *геол.* Складка верств гірських порід, повернена опуклістю догори; прот. с и н к л і н а л ь.

АНТИКЛІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *геол.* Який має характер антиклінелі.

АНТИКЛІНО́РІЙ, -я, *ч.* Велика й складна складчаста структура гірських порід антиклінальної будови.

АНТИКОАГУЛЯ́НТ, -у, *ч.* Лікарська речовина, що зменшує скипання крові, перешкоджає утворенню тромбів у кровоносних судинах.

АНТИКОДО́Н, -а, *ч.* Ділянка транспортної РНК.

АНТИКОЛОНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спрямований проти колоніалізму.

АНТИКОМПЛЕМЕНТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність деяких речовин активувати систему комплементу без участі специфічних антитіл.

АНТИКОМПЛІМЕНТА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до антикомплементарності.

АНТИКОМУНІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеологія і політика, спрямовані проти комуністичної теорії та практики.

АНТИКОМУНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Спрямований проти комунізму, ворожий йому. *Антикомуністична політика.*

АНТИКОМУТА́ТОР, -а, *ч.*, *мат.* Білінійна операція, задана у лінійному просторі.

АНТИКОНСТИТУЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антиконституці́йність**.

АНТИКОНСТИТУЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Порушення статті (статей) конституції держави, що проявляється в діяльності того або іншого органу, партії і т. ін.

АНТИКОНФО́РМНИЙ, -а, -е: ** **Антиконфо́рмне середо́вище**, *мат.* – відображення, при якому подібність нескінченно малих фігур конформного відображення зберігається, але орієнтація поверхні змінюється на протилежну.

АНТИКОН'Ю́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Заперечення кон'юнкції.

АНТИКОРОЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Той, що відзначається стійкістю проти хімічного або електрохімічного діяння зовнішнього середовища.

АНТИКОФІ́Л, -а, *ч.* Любитель старовини.

АНТИКОФІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Любов до старовини.

АНТИКРЕ́З, -а, *ч.* У римському праві – договір між заставним кредитором та боржником, згідно з яким кредитор може брати плоди заставленої речі.

АНТИКРИ́ЗОВИЙ, -а, -е. Який здійснюється з метою зменшення, ліквідації економічної кризи.

АНТИКРІПОСНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти кріпосництва, ворожий йому.

АНТИКУ́ЛЬТОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з боротьбою проти культу особистості.

АНТИКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Твори літератури, кінематографу і т. ін., розраховані на невимогливого читача, глядача, що пропагують міщанство, аморальність, жорстокість.

АНТИЛЕПТО́Н, -а, *ч.* Легка елементарна античастинка (позитрон, антинейтрино тощо).

АНТИЛОГАРИ́ФМ, -а, *ч.* Числа a – число N, логарифм якого дорівнює a.

АНТИЛОГІ́ЗМ, -у, *ч.*, *лог.* Несумісність категоричного силогізму із запереченням його висновків.

АНТИЛО́ПИ, -о́п, *мн.* (*одн.* **антило́па**, -и, *ж.*). Велика група жуйних парнокопитних ссавців.

АНТИМАДЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований, налаштований проти Угорщини, угорців.

АНТИМАНІАКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що сприяє запобіганню депресивних фаз маніакально-депресивного психозу.

АНТИМАРКСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти марксизму; який суперечить засадам марксизму.

АНТИМАТЕРІАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Спрямований проти матеріалізму; який суперечить принципам матеріалізму.

АНТИМАТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Матерія, речовинна форма якої побудована із античастинок; контактуючи, антиматерія і матерія анігілюють із вивільненням повної енергії, що міститься в них обох.

АНТИМЕЗО́Н, -а, *ч.* Елементарна частинка антиречовини, що є античастинкою мезона.

АНТИМЕ́РИ, -ме́р, *мн.* Симетричні частини тіла, положення яких відповідає дзеркальному відображенню одна одної.

АНТИМЕТА́БОЛА, -и, *ж.* Фігура мови – поєднання антитези з хіазмом.

АНТИМЕТАБОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **антиметаболі́т**, -у, *ч.*). Біологічно активні сполуки, що утворюються в організмі або штучно синтезовані. Порушують перебіг обміну речовин.

АНТИМЕТРОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Стан, при якому обидва ока мають різну рефракційну здатність.

АНТИМИСТЕ́ЦТВО, -а, *с.* Напрямок у мистецтві, прихильники якого пропагують твори, що суперечать загальноприйнятим законам, правилам, жанрам мистецтва.

АНТИМІКРО́БНИЙ, -а, -е. Спрямований на знищення або послаблення дії хвороботворних мікробів; антибактеріальний.

АНТИМІЛІТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Масовий міжнародний рух проти гонки озброєнь і розв'язування воєн, проти мілітаризму.

АНТИМІЛІТАРИ́СТ, -а, *ч.* Противник мілітаризму.

АНТИМІЛІТАРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **антимілітари́стський**.

АНТИМІЛІТАРИ́СТКА, -и. Жін. до **антимілітари́ст**.

АНТИМІЛІТАРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **антимілітари́зм** і **антимілітари́ст**.

АНТИМІ́НС, -у, *ч.* У християнській церкві – шовкове покривало, що ним покривають престол.

АНТИМІТОТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Антимітоти́чні речови́ни** – речовини, що здатні гальмувати процес клітинного поділу.

АНТИМО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **сти́бій**.

АНТИМОНАНІ́Л, -у, *ч.* Стибаніл-катіон, стибаніл-радикал.

АНТИМОНАРХІ́ЗМ, -у, *ч.* Спрямований проти монархії, монархізму.

АНТИМОНАРХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Спрямований проти монархії. // Пов'язаний з боротьбою проти монархії, з її поваленням.

АНТИМОНІ́ДИ, -ів, *мн.* Сполуки сурми з металом.

АНТИМО́НІЄВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сти́бієвий**.

АНТИМО́НІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **антимо́н**.

АНТИМОНІ́Л, -у, *ч.* Стибіл-катіон, стибіл-радикал.

АНТИМОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів, сульфід стибію свинцево-сірого кольору; основна руда стибію; стибніт.

АНТИМОНІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антимоні́т**.

АНТИМО́НІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Беззмістовна, пуста балаканина. *Розводити антимонії.*

АНТИМО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **антимо́нієвий**.

АНТИМОНОПОЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Спрямований проти монополій, влади монополістичного капіталу.

АНТИМОНОПО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **антимонополісти́чний**. ** **Антимонопо́льна полі́тика** – комплекс державних заходів, спрямованих проти монополізації виробництва та на розвиток конкуренції між товаровиробниками. **Антимонопо́льне законода́вство** – система нормативних актів, окремих правових норм та інститутів для забезпечення захисту покупця від монополії виробника.

АНТИМОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який суперечить принципам моралі, ворожий їй.

АНТИМОРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **антимора́льний**.

АНТИМОРА́ЛЬНО. Присл. до **антимора́льний**.

АНТИМУСО́Н, -у, *ч.* Гадане перенесення повітря у верхній тропосфері над мусонним перенесенням у зворотному йому напрямі.

АНТИМУТАГЕ́НИ, -ів, *мн.*, *біол.* Біологічно активні речовини, введення яких у клітину перешкоджає мутагенній дії хімічних або фізичних факторів.

АНТИНАКИПІ́Н, -у, *ч.* Засіб для видалення накипу з посуду.

АНТИНАРКОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Спрямований проти нелегального обігу, виробництва та вживання наркотичних речовин.

АНТИНАРО́ДНИЙ, -а, -е. Спрямований проти народу, ворожий його інтересам.

АНТИНАУКО́ВИЙ, -а, -е. Який суперечить принципам науки, ворожий їй.

АНТИНАУКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Наявність у чому-небудь положень, висновків, що суперечать науці, науковому підходові до матеріалу дослідження; ненауковість.

АНТИНАЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Спрямований проти ідеології нацизму.

АНТИНАЦИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **антинаци́зм**.

АНТИНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що порушує інтереси нації.

АНТИНЕЙТРИ́НО, *невідм.*, *с.* Електрично нейтральна елементарна частинка, що є античастинкою нейтрино.

АНТИНЕЙТРО́Н, -а, *ч.* Електрично нейтральна елементарна частинка, що є античастинкою нейтрона.

АНТИНЕЙТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **антинейтро́н**.

АНТИНІКОТИ́НОВИЙ, -а, -е. Спрямований на боротьбу з курінням; пов'язаний із такою боротьбою.

АНТИНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антино́мія**.

АНТИНО́МІЯ, -ї, *ж.*, *філос.* Суперечність між двома твердженнями, що взаємно виключають одне одне, але кожне з яких однаковою мірою логічно доведене в даній системі.

АНТИНУКЛО́Н, -а, *ч.* Ядерна частинка – антипротон або антинейтрон.

АНТИОВУЛЯТО́РНИЙ, -а, -е: ** **Антиовулято́рні за́соби** – лікарські засоби, що перешкоджають настанню овуляції.

АНТИОЗОНА́НТИ, -ів, *мн.* Вид стабілізаторів полімерів.

АНТИОКИ́СЛЮВАЧІ, -ів, *мн.* Те саме, що **антиоксида́нти**.

АНТИОКИСНИ́Й, -а́, -е́. Який уповільнює або запобігає окисненню органічних сполук.

АНТИОКИ́СНИКИ, -ів, *мн.* Природні або синтетичні речовини, що уповільнюють або запобігають окисненню органічних сполук.

АНТИОКИ́СНЮВАЧІ, -ів, *мн.* Те саме, що **антиоки́сники**.

АНТИОКСИ́СЕНИ, -ів, *мн.* Те саме, що **антиоксида́нти**.

АНТИОКСИДА́НТИ, -ів, *мн.* Речовини різноманітної хімічної природи, які гальмують або усувають окислення органічних речовин молекулярним киснем. // Речовини, що подовжують термін зберігання продуктів харчування шляхом захисту їх від псування (напр. прогіркліcть жирів і зміна кольору), викликаного окисленням.

АНТИОКСИДА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антиоксида́нт**.

АНТИОКСИДА́ТОРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **антиоки́сники**.

АНТИОКСИ́ДНИЙ, -а, -е. Той, що протидіє процесам окиснення, перешкоджає їхньому перебігові.

АНТИПАРАЛЕЛОГРА́М, -а, *ч.*, *мат.* Плоский непростий чотирикутник, який має одну вісь симетрії; контрпаралелограм.

АНТИПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Спрямований проти ідейних та організаційних основ партії, ворожий їй.

АНТИПАРТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **антипарті́йний**.

АНТИПАСА́ТИ, -ів, *мн.*, *геогр.* У тропіках – повітряні течії у верхніх шарах атмосфери (на висоті 5 – 10 км), що мають протилежний до пасатів напрям.

АНТИПАТА́РІЇ, -ій, *мн.* Ряд морських кишковопорожнинних коралових поліпів.

АНТИПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який викликає антипатію; неприємний; прот. с и м п а т и ч н и й.

АНТИПАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **антипати́чний**.

АНТИПАТИ́ЧНО. Присл. до **антипати́чний**.

АНТИПА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. Почуття неприязні, огиди, відрази до кого-, чого-небудь; прот. с и м п а т і я. 2. *розм.* Про людину, яка викликає таке почуття.

АНТИПАТРІОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Світогляд, далекий від патріотизму; поведінка, політика, що базується на такому світогляді.

АНТИПАТРІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Спрямований проти своєї батьківщини, її народу.

АНТИПЕДАГОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який суперечить правилам, вимогам педагогіки.

АНТИПЕРЕБУДО́ВНИЙ, -а, -е. Спрямований проти політики перебудови. *Антиперебудовні сили.*

АНТИПЕРИСТА́ЛЬТИКА, -и, *ж.* Хвилеподібне скорочення порожнистих органів (напр., кишечника) в зворотному до звичайного напрямі.

АНТИПЕРИСТАЛЬТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до антиперистальтики.

АНТИПІРЕ́З, -у, *ч.* Лікування (симптоматичне) гарячки, жару.

АНТИПІРЕ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **антипіре́н**, -у, *ч.*). Речовини або суміші, що надають деревині, тканинам та іншим матеріалам вогнестійкості (бура, рідке скло тощо).

АНТИПІРЕ́ТИКИ, -ів, *мн.* Лікарські жарознижувальні засоби.

АНТИПІРЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антипіре́тики**. ** **Антипірети́чні за́соби** – протигарячкові, жарознижуючі лікарські засоби.

АНТИПІРИ́Н, -у, *ч.* Протигарячковий і болезаспокійливий засіб.

АНТИПІРОГЕ́НИ, -ів, *мн.* Речовини, що запобігають самозайманню вугілля, руд і т. ін.

АНТИ́ПКА, -и, *ж.*, *розм.* Вид дикорослої вишні з дрібними чорними, терпкими на смак плодами, непридатними для споживання; кучина.

АНТИ́ПКО, -а, *ч.*, *діал.* Чорт.

АНТИ́ПКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **анти́пко**.

АНТИПО́Д, -а, *ч.* 1. *тільки мн.* Жителі двох діаметрально протилежних пунктів земної кулі. 2. *перен.* Про людину, яка своїми поглядами, рисами характеру або соціальним становищем цілком протилежна іншій людині. // Взагалі про що-небудь, своїм характером, особливостями протилежне іншому.

АНТИПОДАГРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Призначений для лікування подагри.

АНТИПО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антипо́д**.

АНТИПО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований, налаштований проти Польщі, поляків, усього (чогось) польського.

АНТИПОРНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Спрямований проти нелегального обігу, виробництва порнографії.

АНТИПРАКСІ́Я, -ї, *ж.* Характеристика функцій, процесів або (в медицині) симптомів, протилежних один одному.

АНТИПРОТОЗО́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Антипротозо́йні за́соби** – лікарські засоби, що пригнічують життєдіяльність найпростіших.

АНТИПРОТО́Н, -а, *ч.* Елементарна частинка, що є античастинкою протона.

АНТИПРОТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **антипрото́н**.

АНТИПРОФСПІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Який спрямований проти профспілкового руху, профспілок.

АНТИПСИХІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Психологічна концепція, спрямована на перебудову сучасної психіатрії.

АНТИРАБІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Антирабі́чне ще́плення** – введення специфічних препаратів (вакцини, сироватки, гамма-глобуліну) для профілактики сказу.

АНТИРАДЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Ворожий до Радянського Союзу і радянського ладу.

АНТИРАДЯ́НЩИНА, -и, *ж.*, *іст.*, *розм.* Агітаційна діяльність, спрямована проти радянського ладу, Радянського Союзу.

АНТИРАКЕ́ТА, -и, *ж.* Ракета, призначена для перехоплення і знищення ракет супротивника.

АНТИРАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до антиракети, призначений для перехоплення і знищення ракет супротивника. 2. Спрямований проти розміщення де-небудь ракет із ядерними боєголовками.

АНТИРАСИ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність ідеологічних і політичних поглядів, що засуджують расизм.

АНТИРАСИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто виступає проти ідеології та політики расизму.

АНТИРАСИ́СТКА, -и. Жін. до **антираси́ст**.

АНТИРАСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти ідеології та політики расизму, расистської політики.

АНТИРАХІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який використовується для запобігання або лікування рахіту.

АНТИРЕАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрямок у мистецтві, літературі, естетиці, що відкидає реалізм, реалістичне зображення дійсності.

АНТИРЕАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антиреалі́зм**.

АНТИРЕВМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Призначений для лікування ревматизму. ** **Антиревмати́чні за́соби** – лікарські засоби, які мають імунодепресивну, протизапальну та знеболювальну дію.

АНТИРЕЗОНА́НС, -у, *ч.*: ** **Магні́тний антирезона́нс**, *фіз.* – сукупність явищ, обумовлених перетворенням в нуль при певній частоті дійсної частини магнітної проникності магнетика.

АНТИРЕКЛА́МА, -и, *ж.* Поширення відомостей, що компрометують кого- або що-небудь; самі ці відомості.

АНТИРЕЛІГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Спрямований проти релігії. *Антирелігійна пропаганда.*

АНТИРЕЧОВИНА́, -и, *ж.* Матерія, побудована з античастинок.

АНТИРИ́НУМ, -у, *ч.* Рід рослин родини ранникових.

АНТИРОБІТНИ́ЧИЙ, -а, -е. Який спрямований проти робітників, робітничого руху.

АНТИРОМА́Н, -у, *ч.* Різновид прози, що протиставляється жанрові класичного роману і культивує безсторонній опис загальнозначущих, але безликих життєвих явищ; "новий роман".

АНТИРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти Росії, росіян, усього (чогось) російського.

АНТИРОЯЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Ворожість до королівської і взагалі монархічної влади.

АНТИСАНІТАРІ́Я, -ї, *ж.*, *розм.* Антисанітарний стан чого-небудь.

АНТИСАНІТА́РНИЙ, -а, -е. Який не відповідає вимогам санітарії.

АНТИСВІ́Т, -у, *ч.* 1. Гіпотетичний космічний об'єкт (типу зірки або галактики), що складається з антиречовини. 2. *перен.* Про те, що різко відрізняється від звичного для кого-небудь оточення, способу мислення і т. ін. і протиставляється їм.

АНТИСЕГНЕТОЕЛЕ́КТРИКИ, -ів, *мн.*, *фіз.* Термін, що позначає звичайно діелектрики, які не є сегнетоелектриками.

АНТИСЕЙСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Здатний витримати землетрус великої сили (про будівлі, споруди).

АНТИСЕМІ́Т, -а, *ч.* Людина, що вороже ставиться до євреїв.

АНТИСЕМІТИ́ЗМ, -у, *ч.* Одна з форм національної та релігійної нетерпимості, що виражається у ворожому ставленні до євреїв.

АНТИСЕМІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антисеміти́зм**.

АНТИСЕМІ́ТКА, -и. Жін. до **антисемі́т**.

АНТИСЕМІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Власт. антисемітизму, антисемітові; пройнятий антисемітизмом.

АНТИСЕ́ПТИК *див.* **антисе́птики**.

АНТИСЕ́ПТИКА, -и, *ж.* 1. Знезараження або запобігання зараженню ран за допомогою хімічних речовин, що вбивають хвороботворні мікроби. 2. *збірн.* Те саме, що **антисе́птики**.

АНТИСЕ́ПТИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **антисе́птик**, -а, *ч.*). 1. *мед.* Хімічні речовини, за допомогою яких знезаражують рани або запобігають їх зараженню; антисептичні засоби. 2. *тех.* Речовини, якими просочують дерев'яні частини будівель, шпали і т. ін., щоб уберегти їх від гниття.

АНТИСЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Власт. **антисе́птикам**; знезаражувальний. *Антисептичні засоби.*

АНТИСЕПТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **антисепти́чний**.

АНТИСЕПТУВА́ННЯ, -я, *с.* Охорона (деревини) від різного роду шкідників за допомогою антисептиків.

АНТИСЕПТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Обробляти що-небудь антисептиками.

АНТИСИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до антисиметрії.

АНТИСИМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **антисиметри́чний**.

АНТИСИМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Властивість геометричних фігур і матеріальних об'єктів самосуміщатися.

АНТИСІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність ідеологічних і політичних поглядів, які засуджують сіонізм.

АНТИСІОНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто виступає проти ідеології і політики сіонізму, сіоністів.

АНТИСІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **антисіоні́ст**.

АНТИСІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти ідеології і політики сіонізму, сіоністів.

АНТИСКА́НЕРНИЙ, -а, -е: ** **Антиска́нерна сі́тка** (**муа́р**) – розташовані під різними кутами тонкі лінії, які при копіюванні чи скануванні утворюють на копії захисні сітки (муар).

АНТИСКЛЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який перешкоджає розвиткові склерозу кровоносних судин, призначений для його лікування.

АНТИСО́НЯЧНИЙ, -а, -е. Сонцезахисний.

АНТИСОЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спрямований проти суспільства.

АНТИСПАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е., *мед.* Який знімає або попереджує спазми судин, стравоходу та ін.

АНТИСПА́СТ, -а, *ч.* В античному віршуванні – стопа, що складається з двох довгих складів між двома короткими.

АНТИСТА́ТИК, -а, *ч.* Препарат, який служить для зняття зарядів статичної електрики із синтетичних тканин, полімерних матеріалів і т. ін.

АНТИСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антиста́тик**.

АНТИСТРЕ́СОВИЙ, -а, -е. Який сприяє зняттю нервової напруги, стресового стану.

АНТИСТРОФА́, -и́, *ж.* Парна строфа хорової пісні в античній трагедії, що повторює за ритмом строфу, яка їй передує (непарну).

АНТИСТРУМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують для попередження епідемічного зоба.

АНТИТЕ́ЗА, -и, *ж.* 1. Протилежність; протиставлення. // *літ.* Стилістичний прийом, що полягає у зіставленні протилежних думок або образів для посилення враження. 2. *філос.*, *лог.* Те саме, що **антите́зис**.

АНТИТЕ́ЗИС, -у, *ч.*, *філос.*, *лог.* Судження, яке заперечує тезис.

АНТИТЕТАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Протиправцевий.

АНТИТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антите́за**; протилежний.

АНТИТЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **антитети́чний**.

АНТИТИРЕО́ЇДНИЙ, -а, -е: ** **Антитиреóїдні за́соби** – сполуки хімічної природи, які знижують функцію щитоподібної залози.

АНТИТІЛА́, -іл, *мн.* (*одн.* **антиті́ло**, -а, *с.*), *біох.* Речовини, що утворюються в організмі внаслідок уведення в нього сторонніх білків, бактерій та ін.

АНТИТІЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення специфічних імуноглобулінів, індуковане антигеном.

АНТИТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **антитокси́н**, -у, *ч.*), *біох.* Речовини, що утворюються в організмі внаслідок дії токсинів та оберігають організм від отруєння ними. // Препарати, що мають такі самі властивості.

АНТИТОКСИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **антитокси́ни**.

АНТИТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е, *біох.* Який має властивості антитоксинів; протиотруйний. *Антитоксична сироватка.*

АНТИТОТАЛІТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність ідеологічних та політичних поглядів, які заперечують тоталітаризм, засуджують його.

АНТИТОТАЛІТАРИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник антитоталітаризму.

АНТИТОТАЛІТА́РНИЙ, -а, -е. Спрямований проти тоталітаризму; такий, що заперечує його.

АНТИТРИНІТАРІ́Ї, -ій, *мн.* Прибічники течій, сект у християнстві, що не приймають догмат Трійці.

АНТИТРОМБІ́НИ, -ів, *мн.* Група антикоагулянтів швидкої та повільної дії.

АНТИТРОМБОПЛАСТИ́НИ, -ти́н, *мн.* Антикоагулянти, які інгібують першу фазу зсідання крові – фазу утворення тромбопластину.

АНТИТРОМБОПЛАСТИНОГЕ́НИ, ів, *мн.* Фактори, що протидіють зсіданню крові і є інгібіторами утворення тромбопластиногену.

АНТИУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти України, українців, усього (чогось) українського.

АНТИУРОХОЛЕЦИСТОКІНІ́Н, -у, *ч.* Біологічно активна речовина, яка пригнічує виділення жовчі.

АНТИУРЯДО́ВИЙ, -а, -е. Спрямований проти існуючого уряду, його діяльності.

АНТИУТО́ПІЯ, -ї, *ж.* Літературний твір, що зображує уявлюване майбутнє в похмурому, песимістичному світлі.

АНТИФАШИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто веде боротьбу з фашизмом; противник фашизму.

АНТИФАШИ́СТКА, -и. Жін. до **антифаши́ст**.

АНТИФАШИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти фашизму, ворожий йому.

АНТИФЕБРИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **ацетані́лід**.

АНТИФЕЇ́НИ, -ів, *мн.* Лікарські засоби, що мають збуджуючу дію на центри довгастого мозку і пригнічуючу на кору головного мозку.

АНТИФЕОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спрямований проти феодалів, феодалізму.

АНТИФЕРМЕ́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **антиферме́нт**, -у, *ч.*). Речовини білкового походження, що утворюються в організмі й пригнічують активність ферментів.

АНТИФЕРОМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Магнітний стан речовини, в якому магнітні моменти сусідніх атомів орієнтовані назустріч один одному.

АНТИФЕРОМАГНЕ́ТИК, -у, *ч.* Речовина, що має антиферомагнітну упорядкованість атомних магнітних моментів при температурі нижче точки Нееля.

АНТИФЕРОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до антиферомагнетизму.

АНТИФІБРИНОЛІЗИ́Н, -у, *ч.* Інгібітор одного з процесів постокоагуляційної фази зсідання крові – фази спонтанного фібринолізу.

АНТИФІ́ДИНГ, -у, *ч.* Хімічна речовина, здатна відлякувати шкідливих комах від рослин, якими вони живляться.

АНТИФОБІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Антифобі́чні за́соби** – лікарські препарати, які застосовуються при стані страху, тривоги, підвищеної збудливості і т. ін.

АНТИФО́ЛІЄВИЙ, -а, -е: ** **Антифо́лієві за́соби** – лікарські речовини, які є антиметаболітами фолієвої кислоти.

АНТИФО́Н, -у, *ч.* Спів, що виконують по черзі два хори або соліст і хор.

АНТИФОНА́РІЙ, -я, *ч.* Книга для співу римсько-католицької літургії, що включає репертуар григоріанського співу, а також в деяких регіонах амвросіанського, мозарабського та інших співоцьких традицій західно-європейської церкви.

АНТИФОТО́Н, -а, *ч.* Фотон – квант електромагнітного випромінювання, що випромінюється внаслідок позитронних переходів у атомі антиречовини або його ядром.

АНТИФРА́ЗА, -и, *ж.* Іронічне вживання слова у протилежному значенні.

АНТИФРА́ЗИС, -у, *ч.* Різновид енантіосемії, троп, що полягає в спеціально заданому вживанні мовної одиниці з протилежним значенням або конотацією.

АНТИФРИ́ЗИ, -ів, *мн.* Рідини, що знижують температуру замерзання води.

АНТИФРИ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антифри́з**.

АНТИФРИКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що відзначається низьким коефіцієнтом тертя.

АНТИФУНГІ́Н, -у, *ч.* Рідина, яка запобігає появі й розвитку домового грибка.

АНТИХЛО́Р, -у, *ч.* П'ятиводневий натрійтіосульфат – сильний відновник, що знешкоджує просту речовину хлору.

АНТИХОЛЕСТЕРИНЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Антихолестеринемі́чні за́соби** – речовини, які спричиняють зниження холестерину в крові.

АНТИХОЛІНЕСТЕРА́ЗНИЙ, -а, -е: ** **Антихолінестера́зні за́соби** – сполуки, які гальмують активність холінестераз.

АНТІ́ХРИСТ, *діал.* **АНЦИ́ХРИСТ**, -а, *ч.* 1. У християнській релігії – противник Христа, який з'явиться перед кінцем світу. 2. *розм.*, *заст.* Уживається як лайливе слово.

АНТИХУДО́ЖНІЙ, -я, -є. Який суперечить вимогам художності; позбавлений ознак художності.

АНТИЦИКЛО́Н, -у, *ч.*, *метеор.* Ділянка високого атмосферного тиску, від центру якої розходяться спадні потоки повітря; прот. ц и к л о н.

АНТИЦИКЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **антицикло́н**.

АНТИЦИНГО́ТНИЙ, -а, -е. Спрямований на запобігання або лікування цинги.

АНТИЦИПАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до антиципації.

АНТИЦИПА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Передбачення, здогад, прогноз. 2. Передчасне настання якогось явища, дії. 3. Заздалегідь складене уявлення про що-небудь. 4. *фін.* Оплата боргового зобов'язання до настання встановленого терміну. // Стягнення податку раніше, ніж передбачено чинним законодавством. // Авансове вилучення податків, їх вгадування наперед у формі державних позик. 5. *мед.* Поява ознак хвороби раніше, ніж звичайно це відбувається. 6. *псих.*: а) чекання організмом визначеної ситуації, що проявляється деякими позами або рухами; б) уявлення людиною результатів своєї дії ще до її здійснення.

АНТИЧАСТИ́НКА, -и, *ж.* Частинка з фізичними характеристиками (маса, електричний заряд та ін.), рівними фізичним характеристикам якої-небудь елементарної частинки, але з протилежним зна-

ком електричного заряду (позитрон, антипротон тощо).

АНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до давньогрецької або давньоримської культури, мистецтва, суспільного ладу і т. ін. 2. Який своєю красою, пропорціями нагадує давньогрецькі або давньоримські статуї (про постать, риси обличчя і т. ін.).

АНТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Старожитність, стародавня культура, стародавнє мистецтво якої-небудь країни, регіону земної кулі.

АНТИЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е. Спрямований проти виробництва, використання та збереження ядерної зброї.

АНТИЯДРО́, -а́, *ч.* Атомне ядро, що складається з антипротонів та антинейтронів.

АНТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *літ.* Прикм. до **антоло́гія**.

АНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *літ.* Збірка вибраних творів одного жанру (перев. віршів) різних авторів.

АНТО́НІВКА, -и, *ж.* 1. Зимостійкий сорт яблуні. 2. Плід цього дерева, велике жовтувате кисло-солодке запашне яблуко, що дозріває восени.

АНТОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; блідо-лілові дрібні призматичні кристали.

АНТО́НІМИ, -ів, *мн.* (*одн.* **анто́нім**, -а, *ч.*), *лінгв.* Пари слів із протилежним значенням, напр.: життя – смерть, дорогий – дешевий і т. ін.

АНТОНІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анто́нім**.

АНТОНІМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **антонімі́чний**.

АНТОНІМІ́Я, -ї, *ж.* Протилежність слів, морфем, фразеологічних одиниць і т. ін. за значенням.

АНТОНОМА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Літературний прийом: заміна загального на власне імені історичної особи, літературного персонажу. // Заміна прямого імені описовим найменуванням особи.

АНТОФІЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, групи амфіболів.

АНТОХЛО́РИ, -ів, *мн.* Група жовтих барвників клітинного соку рослин.

АНТОЦІА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **антоціа́н**, -у, *ч.*). Пігменти, що містяться в клітинному соці багатьох рослин і зумовлюють забарвлення у різні відтінки червоного, синього, фіолетового кольорів.

АНТОЦІА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **антоціа́ни**.

АНТРАКНО́З, -у, *ч.* Грибкова хвороба сільськогосподарських культур, що викликає появу на рослинах жовтих чи бурих плям.

АНТРАКО́З, -а, *ч.* Професійне захворювання, що виникає внаслідок відкладання в легенях вугільного пилу.

АНТРАКОНІ́Т, -у, *ч.* Кальцит, забруднений вугіллям або бітумінозними речовинами.

АНТРАКОСИЛІКО́З, -у, *ч.*, *мед.* Професійний пневмоконіоз, що викликається тривалим вдиханням кам'яновугільного пилу з домішкою двоокису кремнію.

АНТРАКОТУБЕРКУЛЬО́З, -у, *ч.* Чорні сухоти – форма антракозу, яка супроводжується кровохарканням і нагадує легеневий туберкульоз.

АНТРА́КС, -у, *ч.*, *мед.* Сибірська виразка.

АНТРА́КТ, -у, *ч.* 1. Перерва між двома діями вистави, між відділами концерту і т. ін. // *розм.* Перерва під час якої-небудь дії, в роботі і т. ін. 2. Музичний твір, що виконується між двома діями вистави, опери.

АНТРА́КТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антра́кт**.

АНТРА́КТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **антра́кт**.

АНТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що стосується пазухи, печери.

АНТРАХІНО́Н, -у, *ч.* Органічна сполука світло-жовтого кольору, яка застосовується для виробництва барвників.

АНТРАХІНО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **антрахіно́н**.

АНТРАЦЕ́Н, -у, *ч.* Вуглеводень, що добувається з кам'яновугільного дьогтю у вигляді безбарвних блискучих кристалів, використовується для добування алізарину та інших барвників.

АНТРАЦЕ́НОВИЙ, -а, -е. Який містить у собі антрацен. // Який виробляють з антрацену.

АНТРАЦИ́Т, -у, *ч.* Один із найкращих сортів кам'яного вугілля, що характеризується великою щільністю, блискучо-чорним кольором і має високу калорійність.

АНТРАЦИ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **антраци́товий**.

АНТРАЦИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **антраци́т**. // Характерний для антрациту. *Антрацитовий блиск.*

АНТРАША́, *невідм.*, *с.* У балеті – легкий стрибок із швидким схрещуванням ніг у повітрі.

АНТРЕ́, *невідм. с.* 1. У цирку – поява клоунів на манежі. // Комічна сценка з використанням буфонади. 2. У балеті – вступна частина розгорнутого па-де-де (па-де-труа), вихід одного або декількох виконавців.

АНТРЕКО́Т, -а, *ч.* Яловичина, вирізана з міжреберної частини туші. // Страва, приготовлена з такого м'яса.

АНТРЕПРЕНЕ́Р, -а, *ч.* Підприємець, який організовує культурно-видовищні заходи. // Театральний підприємець; власник, орендатор, утримувач театру, цирку і т. ін.

АНТРЕПРЕНЕ́РСТВО, -а, *с.* Діяльність антрепренера.

АНТРЕПРЕНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **антрепрене́р**.

АНТРЕПРИ́ЗА, -и, *ж.* Ведення театрального, циркового та інших підприємств приватною особою. // Приватне театральне підприємство.

АНТРЕСО́ЛІ, -ей, *мн.* (*одн.* **антресо́ль**, -і, *ж.*). 1. Верхній низький напівповерх будинку. 2. Рід балкона у високому приміщенні. 3. *розм.* Дощатий настил під стелею для зберігання речей.

АНТРЕСО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антресо́лі**.

АНТРИ́Б, -а, *ч.* Рівень динамічного компоненту психічної діяльності і поведінки в цілому.

АНТРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки та кісткових стінок антрума соскоподібного відростка скроневої кістки.

АНТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Антропі́чні фа́ктори** – антропогенні фактори – внесені у природу людською діяльністю зміни, що впливають на органічний світ.

АНТРОПОГЕ́Н, -у, *ч.* Сучасний період геологічної історії Землі, останній період кайнозою; четвертинний період.

АНТРОПОГЕНЕ́З, -у, *ч.* 1. Процес еволюційно-історичного формування фізичного типу людини. 2. Розділ антропології, що висвітлює історію виокремлення людини з тваринного світу і дальшого її розвитку.

АНТРОПОГЕНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ генетики, основним напрямком якого є вивчення генетичних аспектів антропогенезу.

АНТРОПОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **антропоге́н**. ** **Антропоге́нні чи́нники довкі́лля** – внесені в природу людською діяльністю зміни, які впливають на органічний світ.

АНТРОПОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **антропоге́нний**.

АНТРОПОГЕ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **антропоге́нний**. ** **Антропоге́новий пері́од** – те саме, що **антропоге́н**.

АНТРОПОЕКОІНДИКА́ТОР, -а, *ч.* Екологічний індикатор, який дозволяє оцінити стан довкілля за слідами діяльності людини.

АНТРОПОЗООНО́ЗИ, -ів, *мн.* Інфекційні та інвазійні хвороби людини, спричинені зараженням від тварин.

АНТРОПО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **антропо́їд**, -а, *ч.*). Людиноподібні мавпи.

АНТРОПО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антропо́їд**.

АНТРОПО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із антропології.

АНТРОПОЛОГІ́ЗМ, -у, *ч.* Філософська концепція, яка розглядає всі явища природи, суспільства й мислення залежно від властивостей і потреб людини.

АНТРОПОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до антропології. *Антропологічні дослідження.* ** **Антропологі́чні ти́пи** – групи людей, які об'єднані загальним походженням.

АНТРОПОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про походження та еволюцію людини, утворення людських рас та про нормальні варіації фізичної будови людини.

АНТРОПОМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання росту та пропорцій тіла людини.

АНТРОПОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до антропометрії.

АНТРОПОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Один із методів антропологічного дослідження, що полягає у вимірюванні частин людського тіла; бертильонаж.

АНТРОПОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Уподібнення будь-чого до людини або перенесення властивих людині фізичних і психічних ознак на тварин, явища природи, предмети; усоблення. 2. У багатьох релігіях – уявлення бога в образі людини.

АНТРОПОМОРФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **антропоморфі́зм**.

АНТРОПОМО́РФНИЙ, -а, -е, *зоол.* Людиноподібний.

АНТРОПОМОРФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ антропології, який вивчає закономірності мінливості організму людини, а також варіації окремих його частин.

АНТРОПО́НІМ, -а, *ч.* Власна назва людини.

АНТРОПОНІ́МІКА, -и, *ж.* Галузь ономастики, що вивчає власні назви людей.

АНТРОПОНІ́МІЯ, -ї, *ж.* Сукупність власних назв людей.

АНТРОПОНО́ЗИ, -ів, *мн.* Інфекційні хвороби, на які хворіє лише людина.

АНТРОПОПАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Надання предметам і явищам реального або вигаданого світу властивостей психіки людини.

АНТРОПОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Різьблення людських фігур.

АНТРОПОПУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Прокол печери соскоподібного відростка з діагностичною чи лікувальною метою.

АНТРОПОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Описова методика вивчення розмірів та форм людського тіла.

АНТРОПОСО́Ф, -а, *ч.* Прибічник антропософії.

АНТРОПОСО́ФІЯ, -ї, *ж.* Релігійно-містичне вчення про людину, згідно з яким вона, розвиваючи приховані в ній божественні здібності, може досягти духовного панування над природою.

АНТРОПОСО́ФСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до антропософії.

АНТРОПОСОЦІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення, різновид расизму.

АНТРОПОСФЕ́РА, -и, *ж.* Складова соціосфери, яка охоплює людство як сукупність індивідів.

АНТРОПОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Наука про будову органів, систем і організму людини в цілому; анатомія.

АНТРОПОФА́Г, -а, *ч.* Те саме, що **людожéр**.

АНТРОПОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **людожéрство**.

АНТРОПОФІ́Л, -а, *ч.* Людинолюб.

АНТРОПОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що надає перевагу людині в порівнянні з тваринами (кровососні членистоногі).

АНТРОПОФО́Б, -а, *ч.* Той, хто страждає на антропофобію.

АНТРОПОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Хворобливий психічний стан, що характеризується страхом перед людьми, особливо незнайомими.

АНТРОПОХО́Р, -а, *ч.* Рослини, що поширюються за допомогою антропохорії.

АНТРОПОХО́РІЯ, -ї, *ж.* Ненавмисне поширення рослин людиною (за різних перевезень і т. ін.).

АНТРОПОХО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до антропохорії.

АНТРОПОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-ідеалістичний погляд, за яким людина є центром і найвищою метою Всесвіту.

АНТРОПОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до антропоцентризму. // Прикм. до **антропоцентри́зм**.

АНТРОСКО́П, -а, *ч.* Ендоскоп для огляду та біопсії стінок верхньощелепної придаткової пазухи носа.

АНТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Ендоскопія верхньощелепної пазухи з допомогою антроскопа.

АНТРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція розтину печери соскоподібного відростка.

А́НТРУМ, -а, *ч.* Найбільша повітряна клітка соскоподібного відростка.

АНТРУМЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція повного видалення соскоподібного відростка.

АНТРУМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенографія печери соскоподібного відростка після заповнення її контрастною речовиною.

А́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́нти**.

АНТУРА́Ж, -у, *ч.*, *заст.* Навколишні умови, обстановка; середовище, оточення.

АНТЬЄ́, *невідм.*, *ж.*, *мат.* Ціла частина дійсного числа.

АНУ́, *розм.* 1. *виг.* Виражає спонукання до дії. 2. *виг.* Уживається перед знахідним відмінком особових займенників 2 і 3 ос. з відтінком присудковості в значенні, близькому до **г е т ь**. 3. *част.* Уживається на початку речення, яке виражає сумнів, припущення, здогад про що-небудь небажане; виступає в значеннях, близьких до словосполучень: **а щ о я к**, **а к о л и**.

АНУ́БІС, -а, *ч.* У давньоєгипетській релігії спершу бог смерті, потім бог – покровитель потойбічного світу, який супроводив душі померлих.

АНУЗО́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують як спазмолітичний, болезаспокійливий засіб при геморої та тріщинах заднього проходу.

АНУЇ́ТЕНТ, -а, *ч.* Фізична особа, якій виплачують довічну щорічну ренту (пенсію); рантьє.

АНУЇ́ТЕ́Т, -у, *ч.* 1. Вид державної позики, з якої кредитор періодично одержує певний дохід (ренту). 2. Пенсія, що її сплачують ануїтентам.

АНУЇ́ТУ́Т, -у, *ч.* 1. Фінансова рента, що являє собою рівновеликі грошові виплати чи надходження, які здійснюються через однакові проміжки часу. 2. Один з видів строкової державної позики, за якою щорічно виплачують проценти і погашають частину суми.

АНУЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Оперативне зменшення фіброзного кільця клапана серця шляхом його гофрування хірургічними швами.

АНУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **анулюва́ти**. // **анульо́вано**, *безос. присудк. сл.*

АНУЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна анулювати.

АНУЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **анулюва́тися**.

АНУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **анулюва́ти**; скасування. ** **Анулюва́ння зо́внішнього бо́ргу** – повна або часткова відмова держави-позичальника від сплачування платежів із зовнішніх позик.

АНУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.* Скасовувати, визнавати що-небудь недійсним.

АНУЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **анулюва́ти**.

АНУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **анулюва́ти**.

АНУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Кільцеподібний; такий, що стосується кільця.

АНУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фін.* Визнання недійсними цінних паперів у разі їх втрати.

АНУ́МО, *виг.*, *розм.* Виражає спонукання, заохочення до дії; уживається у звертанні до кількох осіб.

АНУРЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **анурія**.

АНУРЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ануре́з**.

АНУРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до анурії.

АНУРІ́Я, -ї, *ж.* Припинення утворення сечі в нирках або припинення надходження її до сечового міхура.

А́НУС, -а, *ч.* Анальний отвір.

АНУСВА́РА, -и, *ж.* Носовий призвук у кінці голосного звука.

АНУ́ТЕ, *виг.*, *розм.* Виражає спонукання, заохочення до дії; вживається при звертанні до кількох осіб.

АНФА́С, *присл.* Обличчям до того, хто дивиться.

АНФЕ́ЛЬЦІЯ, -ї, *ж.* Рід багаторічних морських червоних водоростей.

АНФІЛА́ДА, -и, *ж.* Ряд прямолінійно розташованих суміжних кімнат, з'єднаних дверима або відкритими арками, що розміщені по одній осі.

АНФЛЕРА́Ж, -у, *ч.* Спосіб добування з квіток запашних речовин методом поглинання їх тваринними жирами.

АНХІТЕ́РІЙ, -я, *ч.* Рід вимерлих ссавців родини коней.

АНЦИ́БОЛ, -а, *ч.*, *діал.*, *лайл.* Те саме, що **анци́болот**.

АНЦИ́БОЛОТ, -а, *ч.*, *діал.*, *лайл.* Болотний чорт.

АНЦИ́БОЛОТНИК, -а, *ч.*, *діал.*, *лайл.* Те саме, що **анци́болот**.

АНЦИ́БОР, -а, *ч.* Те саме, що **анци́болот**.

АНЦИ́ХРИСТ *див.* **анти́христ**.

АНЧА́Р, -а, *ч.* Дерево або чагарник родини шовковицевих, що містить отруйні алкалоїди.

АНЧО́УС, -а, *ч.* Дрібна морська риба з родини, подібної до оселедців; хамса.

АНЧО́УСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **анчо́ус**.

АНЧО́УСОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **анчо́усний**.

АНШІ́, *невідм.*, *ч.* Казахський народний професійний музикант-співець; виступає як виконавець-співець, акомпануючи собі на домбрі.

АНШЛА́Г, -у, *ч.* 1. Стан, коли всі квитки на виставу, концерт і т. ін. продано, а також оголошення про це в касі театру, цирку і т. ін. 2. Природоохоронний знак, на якому зазначено відтворювальну ділянку, заказник, мисливське господарство, на-

писані заклики до коректної поведінки в природі (заборону полювання, збирання яєць птахів, грибів тощо).

А́НШЛІФ, -а, *ч.* Препарат мінералу чи гірської породи з однією відшліфованою поверхнею, виготовлений для дослідження під мікроскопом у відбитому світлі.

АНШЛЮ́С, -у, *ч.* Політика загарбання Австрії Німеччиною, що проводилася після першої світової війни.

АНШПУ́Г, -а, *ч.* 1. Шарнірно-важільний лом для пересування вручну окремих залізничних вагонів. 2. Важіль для підіймання або пересування вантажів на кораблі. 3. Дерев'яний кіл, що утримує палі в потрібному положенні при забиванні їх копром.

АНЬЮ́М, -у, *ч.* Захворювання людини, при якому спостерігається спонтанна ампутація пальців.

АОНІ́ДИ, -нід, *мн.*, *міф.* Найменення муз, яке походить від назви частини Беотії, де був центр культу муз.

АОРИ́СТ, -а, *ч.*, *лінгв.* Одна з форм минулого часу дієслова в деяких мовах, що виражала єдину, нерозчленовану дію, яка відбувалася цілком у минулому.

АО́РСИ, -ів, *мн.* Сарматські скотарські племена.

АО́РТА, -и, *ж.* Головна артерія, що через свої відгалуження постачає артеріальну кров у всі органи тіла.

АОРТАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Больовий синдром, в основі якого лежать значні морфологічні зміни адвентиції аорти.

АОРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується аорти.

АОРТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Повне видалення аорти.

АОРТИ́Т, -у, *ч.* Запалення стінок аорти.

АО́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ао́рта**.

АО́РТНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Запалення аорти.

АО́РТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ао́ртний**.

АОРТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження аорти та її галузок після заповнення просвіту контрастною речовиною.

АОРТОЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розширення просвіту аорти.

АОРТОПТО́З, -у, *ч.* Опущення аорти.

АОРТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин аорти.

АПАНА́Ж, -у, *ч.* Земельне володіння, що його надавали у Франції та деяких інших європейських монархіях некоронованим членам королівської сім'ї.

АПАНТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Антипатія, огида до будь-якої спільноти або зібрання людей.

АПАРА́Т, *ч.* 1. *род.* -а. Прилад, пристрій для виконання якої-небудь роботи. ** **Факсимі́льний апара́т** – пристрій, який перетворює зображення документальних копій даних у сигнали для пересилання їх крізь систему телефонного зв'язку. **Ду́плексний факсимі́льний апара́т** – факсимільний апарат, що здійснює одночасний прийом та передачу інформації у вигляді нерухомих зображень. 2. *род.* -у. Установа або сукупність установ, що обслуговують яку-небудь ділянку державного управління чи господарства. // Сукупність працівників такої установи; штат. 3. *род.* -у, *фізіол.* Сукупність органів, які виконують певні функції в організмі. ** **Вестибуля́рний апара́т**, *анат.* – орган у хребетних тварин і людини, який є частиною внутрішнього вуха та служить для координації рухів і збереження рівноваги.

АПАРА́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **апара́т 1**.

АПАРАТИРЕО́З, -у, *ч.* Вроджена відсутність прищитоподібних залоз; спостерігається тетанія, ураження шкіри, розвиток катаракти, зниження вмісту кальцію в крові.

АПАРА́ТНА, -ої, *ж.* Службове приміщення, в якому знаходиться апаратура для обслуговування чогось.

АПАРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апара́т 1, 2**. У *знач. ім.* **апара́тна**, -ної, *ж.* Приміщення, де знаходяться апарати (у 1 знач.).

АПАРА́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, що стежить за роботою апаратів (у 1 знач.).

АПАРА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **апара́тник**.

АПАРАТУ́РА, -и, *ж.*, *збірн.* 1. Сукупність апаратів (у 1 знач.). // Обладнання заводу, цеху, лабораторії і т. ін. 2. Комплект підсилювачів, мікрофонів та гучномовців для концертної діяльності музичних ансамблів, оркестрів тощо.

АПАРАТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апарату́ра**.

АПАРЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Пологий спуск або насип (платформа) для в'їзду (виїзду) автомобілів.

АПАРЕУНІ́Я, -ї, *ж.* Нездатність до статевого акту.

АПАРСЕРІ́Я, -ї, *ж.* Вид здольної оренди, що зберігся в Іспанії та країнах Латинської Америки.

АПА́РТ, -у, *ч.* Сценічні монологи або репліки, що вимовляються "в бік" публіки, для неї, і, за задумкою автора, "нечутні" партнерам на сцені.

АПАРТАМЕ́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **апартаме́нт**, -у, *ч.*), *заст.* Великі розкішні кімнати; розкішна квартира.

АПАРТЕЇ́Д, -у, *ч.* Форма расової дискримінації – позбавлення та обмеження політичних, соціально-економічних і громадянських прав якої-небудь групи населення.

АПАСІОНА́ТА, -и, *ж.* Музичний твір пристрасного, натхненного характеру.

АПАСІОНА́ТО, *незм. і невідм.*, *с.* Пристрасний, натхненний характер виконання музичного твору або його частини.

АПА́ТА, -и, *ж.* У грецькій міфології – дочка ночі, уособлення облуди.

АПАТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, що використовується для виробництва фосфатних добрив.

АПАТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **апати́т**. *Апатитове родовище.* // Який містить апатит. *Апатитові концентрати.*

АПАТИТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Пневмоконіоз, обумовлений впливом апатитового пилу.

АПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який перебуває в стані апатії; схильний до апатії; байдужий, млявий. // Який виражає апатію. ** **Апати́чний синдро́м** – психічний розлад, при якому виникає повна душевна спустошеність, психічна та фізична адинамія.

АПАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **апати́чний**.

АПАТИ́ЧНО. Присл. до **апати́чний**.

АПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Стан байдужості, млявості.

АПАТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Нехвороботворний.

АПАТОЗА́ВР, -а, *ч.* Рід вимерлих велетенських плазунів ряду ящіротазових динозаврів.

АПАТРИ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **апатри́д**, -а, *ч.*). Особи, що не мають громадянства жодної держави; аполіди.

АПАТУ́РІЇ, -ій, *мн.* Свята на честь бога Аполлона, всановлені у Стародавніх Афінах.

АПА́ЧІ, -ів, *мн.* Плем'я північно-американських індіанців.

АПА́Ш, -а, *ч.* 1. У Франції – людина, що належить до декласованих елементів суспільства; хуліган, злодій. 2. Чоловіча сорочка з відкритим коміром.

АПВЕ́ЛІНГ, -у, *ч.* Вертикальне переміщення глибинних вод у верхні шари океану.

А́ПЕЙРОН, -а, *ч.* Термін для позначення безконечного у просторі та часі, без'якісного матеріального первоначала, що перебуває у вічному русі.

АПЕЙРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь нескінченності.

А́ПЕКС, -а, *ч.* Точка небесної сфери (сузір'я Геркулеса), в напрямі до якої рухається Сонячна система.

АПЕКСКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація коливань грудної стінки, які спричинені скороченням серця.

АПЕКСОГРА́МА, -и, *ж.* Графічний запис коливання стінки грудної клітки в ділянці верхівкового поштовху серця.

АПЕКСОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження серцевої діяльності за допомогою апексограм.

АПЕ́ЛЛА, -и, *ж.* Народне зібрання у давньогрецькій Спарті.

АПЕ́ЛЬ, -я, *ч.* 1. *заст.* Кавалерійський сигнал до збору. 2. У фехтуванні – удар правою витягнутою ногою по землі, що означає початок атаки.

АПЕЛЬСИ́Н, -а, *ч.* 1. Вічнозелене плодове цитрусове дерево, яке росте на півдні. 2. Запашний, соковитий плід цього дерева жовтогарячого кольору; помаранч.

АПЕЛЬСИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **апельсин 2**.

АПЕЛЬСИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **апельси́новий**.

АПЕЛЬСИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **апельси́н**.

АПЕЛЬСИ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **апельси́н**.

АПЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **апелюва́ти**.

АПЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.* 1. *юр.* Оскаржувати яку-небудь ухвалу, постанову нижчої інстанції перед вищою, подавати апеляцію. 2. *перен.* Звертатися до кого-, чого-небудь за підтримкою, порадою; посилатися на чий-небудь авторитет.

АПЕЛЯ́НТ, -а, *ч.* Сторона у судовому процесі, яка подає апеляційну скаргу.

АПЕЛЯТИ́В, -а, *ч.*, *лінгв.*, *літ.* Загальна назва.

АПЕЛЯТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **деонімізáція**.

АПЕЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *юр.* Прикм. до **апеля́ція 1**. ** **Апеляці́йний суд**: в деяких державах – судовий орган з перегляду справ, рішення та вироки з яких ще не мають законної сили.

АПЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *юр.* Оскарження ухвали, постанови нижчої інстанції (звичайно судової) перед вищою. 2. Звернення до кого-, чого-небудь за підтримкою, порадою.

АПЕНДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Видалення апендикса.

АПЕНДИКОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання червоподібного відростка взагалі.

АПЕНДИКОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне створення зовнішньої нориці червоподібного відростка.

АПЕ́НДИКС, -а, *ч.* 1. *анат.* Червоподібний відросток сліпої кишки людини та деяких тварин. 2. Додаток до підручника, словника тощо.

АПЕНДИКУЛЯ́РІЇ, -ів, *мн.* Клас хордових тварин.

АПЕНДИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується апендикса.

АПЕНДИЦИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення апендикса.

АПЕПСІ́Я, -ї, *ж.* Стан, при якому шлунок не виділяє пепсинів.

АПЕРИТИ́В, -у, *ч.* Слабкий алкогольний напій, що збуджує апетит.

АПЕРІОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Неперіодичний.

АПЕРІОДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неперіоди́чний**.

АПЕРКО́Т, -у, *ч.* У боксі – удар знизу в тулуб чи підборіддя.

АПЕРСОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Психотичне марення, в якому хтось ототожнює себе з кимось іншим.

АПЕРТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спосіб консервування м'яса й овочів, що полягає в тривалому нагріванні в киплячій воді в герметично закритих скляних посудинах після того, як звідти викачано повітря.

АПЕРТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання числової апертури оптичної системи.

АПЕРТУ́РА, -и, *ж.* 1. Отвір. 2. *спец.* Отвір у носії даних; отвір у діафрагмі фотооб'єктива. 3. Набір знаків, який утворює маску для виділення необхідних символів у рядку, що аналізується.

АПЕРТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апертýра**.

АПЕРЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Усвідомлене сприйняття, яке виникає на основі попереднього досвіду та знань.

АПЕСТА́Т, -у, *ч.*, *фізіол.* Термін, що його іноді використовують для позначення ділянки (або ділянок) в гіпоталамусі.

АПЕТИ́Т, -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Бажання їсти, охота до їди. 2. *перев. мн.*, *перен.* Прагнення до чого-небудь.

АПЕТИ́ТЕЦЬ, -тця, *ч.* Зменш. до **апети́т**.

АПЕТИ́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **апети́т**.

АПЕТИ́ТНЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **апети́тний**.

АПЕТИ́ТНИЙ, -а, -е. Який збуджує апетит; смачний.

АПЕТИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **апети́тний**.

АПЕТИ́ТНО. Присл. до **апети́тний**.

АПІЗАРТРО́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб з болезаспокійливою та протизапальною дією.

АПІКАЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення кореня зуба при періапікальних змінах.

АПІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *анат.* Звернений угору, верхівковий. 2. Передньоязичний. *Апікальні приголосні.*

АПІКО́ЛІЗ, -у, *ч.* Оперативне звільнення верхівки легені від зрощень.

АПІКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення верхівки кореня зуба.

АПІЛА́К, -у, *ч.* Біогенний лікарський препарат, що виготовляється з маточного молочка бджіл.

АПІНЕАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Відсутність шишкоподібної залози.

АПІОСОМО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба, що уражає зябра і шкіру молодих риб у прісних водоймах.

АПІРЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність гарячки, безгарячковий період між нападами гарячки.

АПІРЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Безгарячковий, афебрильний, без підвищення температури.

АПІРОГЕ́ННИЙ, -а, -е: ** **Апіроге́нна вода́** – вода, яка не містить речовин, що викликають при введенні в організм підвищення температури та інші небажані реакції.

А́ПІС, -а, *ч.* Священний бик у Стародавньому Єгипті, якого шанували як земне втілення бога Осіріса.

АПІТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування бджолиною отрутою та іншими продуктами бджільництва.

АПІТУЇТАРИЗМ, -у, *ч.* Захворювання, зумовлене повним випадінням тропних функцій гіпофізу.

АПІФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь бджіл і ос.

АПІЦИ́Т, -у, *ч.* Запалення верхівки легень.

АПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Природжене недорозвинення органа або повна його відсутність.

АПЛАНА́Т, -а, *ч.* Об'єктив, в якому виправлено сферичну і хроматичну аберації.

АПЛАНАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Відсутність сферичної і хроматичної аберації.

АПЛАНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання внутрішньоочного тиску.

АПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Безструктурний. 2. Такий, що стосується аплазії або характеризується аплазією.

АПЛАЦЕНТА́РНІ, -их, *ім.* Ссавці (клоачні та сумчасті), у яких при розвитку зародків не утворюється плацента.

АПЛІКА́ТА, -и, *ж.*, *мат.* Одна з декартових координат точки у просторі; вісь z.

АПЛІКАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аплікáта**.

АПЛІКА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для лікування деяких захворювань за допомогою накладення його на вражені ділянки тіла або больові точки.

АПЛІКАТУ́РА, -и, *ж.*, *муз.* 1. Спосіб розташування та порядок чергування пальців під час гри на музичних інструментах. 2. Система позначення цього способу в нотах.

АПЛІКАТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аплікатýра**.

АПЛІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аплікáція**.

АПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Виготовлення орнаментів чи яких-небудь художніх зображень нашиванням або наклеюванням на що-небудь різнокольорових клаптиків тканини, паперу. 2. Виріб, створений таким способом. 3. Прикладення, накладення ліків; застосовуються рідкі або мазеподібні препарати, які прикладаються до шкіри з лікувальною метою.

АПЛІКЕ́, *незм. і невідм.*, *с.* 1. Накладне срібло. 2. Металеві вироби, вкриті тонким шаром срібла.

АПЛІ́Т, -у, *ч.* Магматична жильна гірська порода.

АПЛОДИСМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **о́плески**.

АПЛОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **аплодувáти**.

АПЛОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Плескати в долоні на знак схвалення або вітання.

АПЛО́МБ, -у, *ч.* Самовпевненість у поведінці, розмові.

АПНЕВМАТО́З, -у, *ч.* Безповітряність легені або частини її.

АПНЕВМІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність легень та недорозвинення верхніх дихальних шляхів.

АПНЕ́ЙЗИС, -у, *ч.* Тяжке порушення зовнішнього дихання при ушкодженні дихального центру.

АПНО́Е, *невідм.*, *с.* Тимчасова затримка дихання, зумовлена збідненням крові на вуглекислий газ.

АПОА́СТР, -у, *ч.* Найвіддаленіша від головної зірки точка орбіти зірки-супутника, що обертається навколо неї.

АПОГАМІ́Я, -ї, *ж.* Спосіб нестатевого розмноження деяких вищих рослин, при якому зародок розвивається без запліднення з будь-якої клітини гаметофіта або спорофіта.

АПОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до апогамії.

АПОГЕ́Й, -ю, *ч.* 1. *астр.* Найвіддаленіша від центра Землі точка орбіти Місяця або штучного супутника Землі. 2. *перен.* Найвищий ступінь чого-небудь; вершина, розквіт.

АПОГЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апоге́й**.

АПО́ГРАФ, -а, *ч.* 1. Копія оригіналу. 2. Прилад для копіювання рисунків.

АПОДЕ́ЙКТИКА, -и, *ж.* Поняття давньогрецької філософії для визначення абсолютно вірогідного знання.

АПОДЖІАТУ́РА, -и, *ж.*, *муз.* Довгий форшлаг, одна з

музичних прикрас.

АПОДИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Дія над оптичною системою, що призводить до зміни розподілу інтенсивності в дифракційному зображенні світної точки.

АПОДИКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Достовірний, той, що базується на логічній необхідності.

АПОДИКТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. за знач. **аподикти́чний**.

АПОДІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність нижніх кінцівок.

АПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до апозиції. ** **Апозиці́йний ріст** – ріст структурних утворень тканин людини, тварин та рослин внаслідок накладання нових шарів на сформовані раніше.

АПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Додавання, накладання, нашарування, наростання. 2. Зближення, прилаштування, приєднування двох поверхонь. 3. *грам.* Те саме, що **прикла́дка** 2.

АПОІНДУ́КТОР, -а, *ч.* Білок, який взаємодіє з ДНК для включення транскрипції РНК-полімеразою.

АПОКА́ЛІПСИС, -а, *ч.* Одна з книг християнської церковної літератури 1 ст. н. е., у якій зібрано пророцтва про кінець світу.

АПОКАЛІПСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апока́ліпсис**. *Апокаліпсичні картини майбутнього.*

АПОКАМНО́З, -у, *ч.* Швидка стомлюваність.

АПО́КОПА, -и, *ж.* 1. Відкидання одного чи кількох звуків у кінці слова (напр., "мо" замість "може"). 2. Утворення нових слів за допомогою скорочення.

АПОКРИ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що стосується апокринних залоз. ** **Апокри́нні за́лози** – залози, в яких виділення секрету супроводжується відокремленням частини клітинної протоплазми.

АПО́КРИФ, -а, *ч.*, *літ.* Стародавній релігійно-легендарний твір, зміст якого не цілком відповідав офіційному віровченню і який не визнавався священним церквою.

АПОКРИФІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *літ.* Прикм. до **апо́криф**. 2. *перен.*, *книжн.* Вигаданий, несправжній, сумнівний.

АПОЛЕПСІ́Я, -ї, *ж.* Термін, що його використовують для позначення припинення якої-небудь функції.

АПОЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **апатри́ди**.

АПОЛІТИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **аполіти́чність**.

АПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стоїть осторонь суспільно-політичного життя.

АПОЛІТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Ухиляння від участі в суспільно-політичному житті.

АПОЛЛІНА́РІЇ, -ій, *мн.* Щорічні ігри на честь Аполлона у Стародавньому Римі.

АПОЛЛО́Н, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій і давньоримській міфології – бог Сонця, мудрості, покровитель мистецтв, засновник міст. 2. *перен.* Ідеал чоловічої краси. 3. *астр.* Одна з малих планет Сонячної системи. 4. Денний великий метелик родини парусникових.

АПОЛО́Г, -а, *ч.*, *літ.* Невелике алегоричне оповідання з життя тварин, зазвичай повчального характеру, що започаткувало розвиток байки.

АПОЛОГЕ́Т, -а, *ч.* Захисник кого-, чого-небудь.

АПОЛОГЕ́ТИКА, -и, *ж.* 1. Галузь богослов'я, що захищає догми християнської релігії. 2. *перен.* Захист, вихваляння якого-небудь учення, суспільного ладу і т. ін.

АПОЛОГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пройнятий апологетикою (у 2 знач.).

АПОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аполо́гія**.

АПОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Усний або писемний захист, вихваляння кого-, чого-небудь.

АПОМІ́КСИС, -у, *ч.* 1. Різні способи нестатевого розмноження тварин і рослин. 2. Утворення зародка у вищих рослин без запліднення й редукційного поділу.

АПОМОРФІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат; блювотний та відхаркувальний засіб.

АПОНЕВРО́З, -у, *ч.* Сухожилок широких пластинчастих м'язів.

АПОНЕВРОЗИ́Т, -у, *ч.* Запалення апоневрозу.

АПОНЕВРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується апоневрозу.

АПОНЕВРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин апоневрозу.

АПОПАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь вбиралень.

АПОПЛЕКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апопле́ксія**. *Апоплексичний удар.*

АПОПЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* Тяжкий хворобливий стан, викликаний крововиливом у мозок або закупоркою мозкових судин.

АПОПЛЕКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апопле́ксія**. ** **Апоплекти́чна будо́ва ті́ла** – низький зріст, кряжисте, кремезне тіло з короткою шиєю і розчервонілим обличчям.

АПОРІ́Я, -ї, *ж.* Складна чи непереборна проблема, пов'язана з виникненням суперечності, з наявністю аргумента проти очевидного, загальноприйнятого.

АПО́РТ[1], -а, *ч.* 1. Один із осінньо-зимових сортів яблунь. 2. Великий кисло-солодкий плід цього дерева.

АПО́РТ[2], -а, *ч.* (*мн.* **апо́рти**, -ів), *фін.* Плата за акції у вигляді майна, що надходить до акціонерного товариства.

АПО́РТ[3]. 1. *виг.* Вигук, яким посилають собаку за здобиччю чи кинутою для тренування паличкою тощо. 2. *ч.* Предмет або пристосування для привчання собаки до поноски.

АПОСЕЛЕ́НІЙ, -я, *ч.* Найбільш віддалена від Місяця точка орбіти її штучного супутника.

АПОСИОПЕ́ЗА, -и, *лінгв.*, *літ.* Умовчання – незавершене, обірване висловлення, що передає емоційний стан мовця.

АПОСПОРІ́Я, -ї, *ж.* Спосіб розмноження деяких вищих рослин, який полягає у розвитку гаметофіта з вегетативних клітин спорофіта без спороутворення.

АПОСПО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **апоспорі́я**.

АПОСТА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Відпадництво, відступництво від чого або кого-небудь; віровідступництво.

АПОСТА́Т, -а, *ч.* Відпадник, відступник від чогоабо кого-небудь; віровідступник.

АПОСТЕРІО́РІ, *присл.*, *філос.*, *лог.* На основі досвіду; прот. а п р і о р і .

АПОСТЕРІО́РНИЙ, -а, -е, *філос.*, *лог.* Який випливає з досвіду, оснований на досвіді; прот. а п р і о р н и й .

АПОСТЕРІО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **апостеріо́рний**.

АПО́СТИЛЬ, -ю, *ч.* Спеціальний штамп апостиляції, що засвідчує дійсність підписів, статусу осіб, печаток.

АПОСТИ́ЛЬБ, -а, *ч.* Застаріла одиниця яскравості освітленої поверхні: 1 асб = 0,3183 кд/м^2.

АПОСТИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Найвищий ступінь засвідчення документів, що визнається у всіх країнах, які у 1961 р. підписали Гаазьку конвенцію.

АПО́СТОЛ, -а, *ч.* 1. Згідно з євангельськими переказами – кожний із дванадцяти учнів Христа, яких він послав проповідувати своє вчення. 2. *чого*, *перен.*, *книжн.* Гарячий послідовник і проповідник якого-небудь учення, ідеї і т. ін. 3. Церковна книга, що містить "Діяння апостолів" та їхні "Послання".

АПОСТО́ЛІКИ, -ів, *мн.* Християнська секта в Північній Італії в 13 – на початку 14 ст., що проповідувала відмову від майна.

АПО́СТОЛЬСТВО, -а, *с.* Місія і діяння апостола.

АПО́СТОЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **апо́стол** 1.

АПО́СТРОФ, -а, *ч.* Знак у вигляді коми, який ставиться вгорі після приголосного перед йотованим для позначення твердої вимови приголосного, а також на місці пропущеного голосного.

АПОСТРО́ФА, -и, *ж.* Стилістична фігура: звертання до відсутньої особи як до присутньої, до мертвого як до живого.

АПОТЕ́ЦІЙ, -я, *ч.* Відкрите плодове тіло ряду сумчастих грибів та лишайників, звичайно блюдцеподібної або чашоподібної форми.

АПОТИМІ́Я, -ї, *ж.* Огида, відраза.

АПО́ТОМА, -и, *ж.*, *муз.* Хроматичний напівтон; різниця між цілим тоном та діатонічним напівтоном – лімою.

АПОТРОПЕ́Й, -ю, *ч.* Те саме, що **амуле́т**.

АПОФЕ́ГМА, -и, *ж.* Стисле дотепне висловлювання.

АПОФЕГМА́ТИ, -ів, *мн.* Старовинні збірки дотепних та повчальних висловів або розповідей.

АПОФЕ́МА, -и, *ж.*, *мат.* Перпендикуляр, опущений із центра правильного багатокутника на будь-яку з його сторін.

АПОФЕНІ́Я, -ї, *ж.* Початкова стадія розвитку марення при шизофренії.

АПОФЕО́З, -у, *ч.* 1. В античних греків і римлян – культ обожнювання якої-небудь видатної особи. 2. Звеличування якої-небудь особи, події, явища. 3. *театр.* Урочиста сцена в кінці спектаклю або концерту, в якій прославляється народ, герой, подія і т. ін.

АПОФЕО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апофео́з**.

АПОФЕРИТИ́Н, -у, *ч.* Білок, який зв'язує залізо.

АПОФЕРМЕ́НТ, -у, *ч.* Колоїдальна, білкова частина ферменту, що зумовлює специфічність його дії.

АПОФІ́З, -у, *ч.* 1. *анат.* Кінцева частина трубчастих кісток; відросток, виступ кістки. 2. *бот.* Виріст при основі коробочки деяких мохів; ромбічна площинка над потовщеним кінцем сім'яної луски соснової шишки. 3. *геол.* Жилоподібне відгалуження магматичного тіла в сусідні гірські породи.

АПОФІ́ЗА, -и, *ж.* Жилоподібне відгалуження від магматичного тіла.

АПОФІЗЕО́ЛІЗ, -у, *ч.* Відділення апофізу від кістки по лінії апофізарного хряща при відривному переломі.

АПОФІЗИ́Т, -у, *ч.* Остеохондропатія апофізів; підгострозапальний процес апофізів.

АПОФІЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу листових силікатів.

АПОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **абла́ут**.

АПОХРОМА́Т, -а, *ч.* Об'єктив, в якому виправлено хроматичну аберацію ще більше, ніж в ахроматі.

АПОЦЕ́НТР, -у, *ч.* Точка орбіти небесного тіла або супутника, найбільш віддалена від центра тіла, навколо якого здійснюється обертання.

АППЕЛІ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Прищеплена в процесі виховання властивість мисливського собаки швидко реагувати і бігти на клич господаря-мисливця.

АППЕРЦЕПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апперце́пція**.

АППЕРЦЕПЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **апперцепти́вний**.

АППЕРЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Зумовленість сприйняття людиною тих чи інших предметів чи явищ об'єктивного світу її попереднім досвідом та її психічним станом у момент сприйняття.

АППЕРЦИПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.* Сприймати на основі, залежно від попереднього досвіду, психічного стану, знань і т. ін.

АППОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аппози́ція**.

АППОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Ріст тканин організму або клітинної оболонки, зумовлений відкладанням нових шарів на раніше утворену поверхню.

АПРАКСІ́Я, -ї, *ж.* Часткова або повна втрата здатності виконувати доцільні звичні дії та рухи, що виникає в результаті ураження певних ділянок кори головного мозку. ** **Акінети́чна апраксі́я** – форма апраксії, яка характеризується нездатністю виконувати довільні рухи. **Амнести́чна апраксі́я** – форма апраксії, яка характеризується нездатністю виконувати послідовні дії за чиїм-небудь проханням. **Ідеокінети́чна апраксі́я** – форма апраксії, яка характеризується нездатністю виконати декілька послідовних рухів. **Ідеомото́рна апраксі́я** – форма апраксії, яка характеризується нездатністю правильно виконати окремий складний рух. **Конструкти́вна апраксі́я** – апраксія, яка характеризується нездатністю малювати або конструювати об'єкти з різних елементів.

АПРАКТОАГНО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Поєднання апраксії і агнозії.

АПРЕСИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при гіпертонічній хворобі.

АПРЕ́Т, -у, *ч.* Речовина, якою обробляють текстильні матеріали для надання їм жорсткості, водовідштовхувальних властивостей тощо.

АПРЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **апретува́ти**.

АПРЕТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -я. Такий, що використовується для апретування.

АПРЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **апретува́ти**.

АПРЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *тех.* Здійснювати остаточне оброблення тканини, шкіри тощо спеціальними речовинами.

АПРЕТУ́РА, -и, *ж.*, *тех.* 1. Остаточне оброблення тканини, шкіри тощо спеціальними речовинами. 2. Речовина, що використовується для такої обробки; лак для шкіри.

АПРЕТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апрету́ра**.

АПРЕТУ́РНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається апретурою (у 1 знач.).

АПРЕТУ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **апрету́рник**.

АПРЕТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **апретува́ти**.

АПРЕЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фін.* Підвищення валютного курсу.

АПРІО́РІ, *присл.* 1. *філос.*, *лог.* Незалежно від досвіду; прот. а п о с т е р і о р і . 2. *перен.*, *книжн.* Без перевірки, наперед.

АПРІО́РНИЙ, -а, -е, *філос.*, *лог.* Який не ґрунтується на досвіді, передує йому; прот. а п о с т е р і о р н и й .

АПРІО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **абстра́ктний**.

АПРІО́РНО. Присл. до **апріо́рний**.

АПРОБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що отримав підтримку або санкцію авторитетної особи.

АПРОБА́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **апроба́ція**.

АПРОБА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто робить апробацію (у 2 знач.).

АПРОБАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до апробації (у 2 знач.). *Апробаційні ознаки.*

АПРОБА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Перевірка на практиці, в реальних умовах теоретично побудованих методів. 2. Офіційне схвалення, затвердження чого-небудь після випробування, перевірки. 3. *с. г.* Визначення сортових якостей посівів із метою вибору кращого з них для насіння.

АПРОБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **апробува́ти**. // **апробо́вано**, *безос. присудк. сл.*

АПРОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **апробува́ти**.

АПРОБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *книжн.* Давати апробацію, офіційно схвалювати, затверджувати що-небудь. 2. *с. г.* Робити апробацію (у 2 знач.).

АПРОЗЕКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Зниження здатності фіксувати і спрямовувати увагу.

АПРОКСИМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апроксима́ція**.

АПРОКСИМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Наближене зображення одних математичних об'єктів іншими.

АПРОКСИМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **апроксимува́ти**.

АПРОКСИМО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна апроксимува́ти.

АПРОКСИМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **апроксимо́вний**.

АПРОКСИМО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **апроксимо́вуватися**.

АПРОКСИМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для апроксимування.

АПРОКСИМУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **апроксима́ція**.

АПРОКСИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати апроксимацію.

АПРОКСИМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **апроксимува́ти**.

АПРОКСИМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **апроксимува́ти**.

АПРОПРІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Привласнення, заволодіння.

АПРОФЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при виразковій хворобі шлунку, холециститах, спастичних колітах та ін.

АПРО́Ш, -а, *ч.* 1. Проміжок між буквами (знаками) і словами в друкарському наборі. 2 *мн.*, *заст.* Змієподібні і зигзагоподібні земляні рови, які прокладалися для безпечного несподіваного наближення до стін фортеці.

АПСИ́ДА, *рідше* **АБСИ́ДА**, -и, *ж.*, *архіт.* Півкруглий (іноді багатокутний) виступ у стіні античної або церковної будівлі.

АПСИ́ДНИЙ, **АБСИ́ДНИЙ**, -а, -е. Прикм. до **апси́да**, **абси́да**.

АПТЕ́КА, -и, *ж.* Медично-санітарний заклад, в якому виготовляють ліки за рецептами, а також продають готові лікувальні засоби та інші медичні товари.

АПТЕ́КАР, -я, *ч.* Працівник аптеки, який приймає рецепти, виготовляє і відпускає ліки; фармацевт. // Власник аптеки.

АПТЕ́КАРКА, -и. Жін. до **апте́кар**.

АПТЕ́КАРСТВО, -а, *с.* Аптекарське мистецтво, апте-

карське ремесло.

АПТЕ́КАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **апте́кар** і **апте́ка** 1.

АПТЕРИГО́ТИ, -гот, *мн.* Нижчі первиннобезкрилі комахи.

АПТЕРІО́З, -у, *ч.* Затримка або повне припинення росту пір'я у молодняка водоплавної птиці.

АПТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Ділянка шкіри птахів, що не має пір'я.

АПТЕ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **апте́ка** 1. 2. Комплект засобів для подання першої медичної допомоги, головним чином само- та взаємодопомоги.

АПТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **апте́ка** 1. // Власт. аптеці. *Аптечний запах.*

АПТІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Припинення виділення слини, сухість у роті.

АП-ТІ́К, -а, *ч.* Угода, що її виконано за ціною, яка перевищує ціну товару у попередній угоді в період однієї біржової сесії.

АПХЕ́РЦА, -и, *ж.* Абхазький 2-струнний смичковий музичний інструмент.

АПЧХИ́ *див.* **ачхи́**.

АР, -а, *ч.* У метричній системі – міра земельної площі, що дорівнює 100 $м^2$.

А́РА, АРА́, *невідм.*, *ч.* Група довгохвостих папуг.

АРАБЕ́СК, -у, *ч.* Поза в класичному балеті.

АРАБЕ́СКА, -и, *ж.* 1. Вид орнаменту з геометричних фігур, стилізованого листя, квітів і т. ін., який поширився в Європі під впливом арабського мистецтва. 2. *муз.* Жанр інструментальної п'єси витонченого, примхливого характеру.

АРАБЕ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **арабе́ска**.

АРА́БИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ара́б**, -а, *ч.*; **ара́бка**, -и, *ж.*). Група народів, що становить основне населення Передньої Азії та Північної Африки.

АРА́БИН, -а, *ч.*, *діал.* Араб.

АРА́БИНКА, -и, *ж.*, *діал.* Жін. до **ара́бин**.

АРАБІ́ЗМ, -у, *ч.*, *лінгв.* Слово або вислів, запозичені з арабської мови.

АРАБІ́Н, -у, *ч.* Різновид рослинного клею, складова частина аравійської камеді (гуміарабіку).

АРАБІНО́ЗА, -и, *ж.* Моносахарид, що входить до складу запасних полісахаридів рослин, а також камеді, слизів.

АРАБІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець у галузі арабської культури (мови, літератури і т. ін.).

АРАБІ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність дисциплін, що вивчають арабську культуру (мову, літературу і т. ін.).

АРАБІ́СТКА, -и. Жін. до **арабі́ст**.

АРА́БКА *див.* **ара́би**.

АРА́БСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ара́би**. ** **Ара́бський кінь (скаку́н)** – одна з найкращих порід верхових коней.

АРАВА́КИ, -ів, *мн.* Група індіанських племен Південної Америки.

АРАВІ́ЄЦЬ, -і́йця, *ч.* 1. Мешканець Аравійського півострова. 2. Громадянин Саудівської Аравії.

АРАВІ́ЙКА, -и. Жін. до **араві́єць**.

АРАВІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Аравії і аравійців.

АРАГО́НЕЦЬ *див.* **араго́нці**.

АРАГОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу карбонатів, різновид карбонату кальцію.

АРАГО́НКА *див.* **араго́нці**.

АРАГО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **араго́нець**, -нця, *ч.*; **араго́нка**, -и, *ж.*). Мешканці провінції Арагон в Іспанії.

АРАГО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Арагон, **араго́нці**.

АРА́К, -у, *ч.* Поширений на сході міцний спиртний напій, що виготовляється із соку пальми, рису, ячменю, пшениці та ін.

АРА́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ара́к**.

АРАКЧЕ́ЄВЕЦЬ, -вця, *ч.* Прибічник, послідовник аракчеєвщини.

АРАКЧЕ́ЄВСЬКИЙ, -а. -е. Прикм. до **аракче́євщина**. // Власт. аракчеєвщині.

АРАКЧЕ́ЄВЩИНА, -и, *ж.* 1. Режим необмеженого поліцейського деспотизму і грубої сваволі військовиків, запроваджений на початку 19 ст. в Росії графом Аракчеєвим. 2. *перен.* Стан, коли одна людина або група людей по-деспотичному, самовільно розпоряджається в якій-небудь ділянці суспільного життя.

АРА́ЛІЄВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ара́лія**. 2. // *знач. ім.* **ара́лієві**, -вих, *мн.* Родина дводольних рослин, поширених перев. в тропіках і субтропіках.

АРА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Високий колючий чагарник або деревце з великим листям і дрібними квіточками, зібраними у волоті, що його вирощують перев. як декоративну рослину.

АРА́МА, -и, *ж.* Пастушачий журавель.

АРАМЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **араме́йці**.

АРАМЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **араме́єць**, -е́йця, *ч.*; **араме́йка**, -и, *ж.*). Семітська народність, поперва кочова, яка у 12 ст. до н. е. заснувала кілька держав у Сирії та Месопотамії.

АРАНЕЙДИ́ЗМ, -у, *ч.* Дерматоз, що розвивається внаслідок укусів деяких видів павуків.

АРАНЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ арахнології, що вивчає павуків.

АРАНЖА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Те саме, що **аранжува́ння**.

АРАНЖЕ́Р, -а, *ч.*, *зах.* Упорядник.

АРАНЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **аранжува́ти**.

АРАНЖУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із аранжування.

АРАНЖУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **аранжува́льник**.

АРАНЖУВА́ННЯ, -я, *ж.* 1. Перекладення музичного твору для виконання його іншим складом інструментів (голосів). 2. Обробка мелодії для виконання на музичному інструменті або для голосу з супроводом. 3. Полегшений виклад музичного твору для виконання на тому самому інструменті. 4. В естрадній музиці – гармонізація та інструментування нової або добре відомої мелодії. 5. У джазі – спосіб закріплення загального задуму ансамблевої і оркестрової інтерпретації і головний носій стильових якостей. 6. Створення композицій, букетів із різних кольорів, рослин як вид мистецтва.

АРАНЖУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Пристосовувати музичний твір, написаний для певного складу інструментів (голосів), до виконання іншим складом інструментів (голосів). 2. Перетворювати, видозмінювати з якою-небудь метою.

АРА́П, -а, *ч.*, *заст.* Негр.

АРА́ПКА, -и. Жін. до **ара́п**.

АРА́ПНИК, -а, *ч.* Довгий ремінний канчук для мисливських собак; гарапник.

АРА́ПСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ара́п**.

АРА́РА *див.* **а́ра**.

АРА́Т, -а, *ч.* У Монголії – селянин, що займається кочовим тваринництвом.

АРА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ара́т**.

АРАУКА́РІЯ, -ї, *ж.* Рід хвойних деревних рослин. Поширені у Південній Америці й Австралії.

АРАХІДО́НОВИЙ, -а, -е: ** **Арахідо́нова кислота́** – ненасичена жирна кислота; міститься у тваринних ліпідах.

АРА́ХІС, -у, *ч.* 1. Однорічна трав'яниста олійна рослина родини бобових; земляний (китайський) горіх. 2. *збірн.* Плоди цієї рослини; земляні (китайські) горіхи.

АРА́ХІСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ара́хіс**. // Вигот. з арахісу.

АРА́ХНА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – лідійська дівчина, вправна в тканні й гаптуванні, що викликала богиню Афіну на змагання у ткацтві та була обернена богинею у павука.

АРАХНІ́ДИ, -ів, *мн.* Павукоподібні тварини.

АРАХНОДАКТИ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Спадкове ураження сполучної тканини, яке в основному проявляється аномаліями кісткової системи.

АРАХНО́ЗИ, -ів, *мн.* Захворювання тварин та людини, спричинені павукоподібними – кліщами та отруйними павуками.

АРАХНОЇ́ДАЛЬНИЙ, -а, -е. Павутинний; такий, що стосується павутинної оболонки.

АРАХНОЇДЕНДОТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **менінгіо́ма**.

АРАХНОЇ́ДИТ, -у, *ч.* Запалення павутинної оболонки головного або спинного мозку.

АРАХНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ зоології, що вивчає павукоподібних.

АРАХНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь павуків.

АРА́ШІ, -ів, *мн.*, *діал.* Дишло для впрягання волів у двоколісну гарбу.

АРБА́, -и́, *ж.* Те саме, що **гарба́**.

АРБАЛЕ́Т, -а, *ч.* 1. Старовинна зброя, що має форму лука для метання стріл, каміння і т. ін.; самостріл. 2. *мисл.* Рушниця для полювання під водою.

АРБАЛЕ́ТНИК, -а, *ч.* Воїн, озброєний арбалетом.

АРБІ́ТР, -а, *ч.* 1. Посередник, суддя, до якого звертаються для розв'язання суперечок, що не підлягають судовому розглядові; третейський суддя. 2. Програмно-технічний пристрій, що вирішує суперечні випадки. ** **Арбі́тр в обчи́слювальній систе́мі** – апаратно-програмний пристрій розв'язування конфліктів, що виникають в обчислювальній системі в процесі одночасного звертання двох чи більше програм (систем, пристроїв) до ресурсу.

АРБІТРА́Ж, -у, *ч.* 1. Спосіб розв'язання суперечок, конфліктів між юридичними особами. // *юр.* Орган, що займається розглядом майнових суперечок між установами та підприємствами. 2. *фін.* Одночасні купівля і продаж цінних паперів, валюти і т. ін. на різних ринках з метою отримання прибутку від різниці в цінах, валютних курсах і т. ін. ** **Валю́тний арбітра́ж** – купівля-продаж чужоземної валюти з наступною зворотною угодою для отримання прибутку від різниці курсів валют. **Ве́ксельний арбітра́ж** – спекулятивні операції щодо купівлі-продажу векселів в іноземній валюті для отримання курсової різниці. **Відсо́тковий арбітра́ж** – угода, що поєднує валютну та депозитну операції для регулювання суб'єктами господарювання валютної структури своїх короткотермінових активів та пасивів. **Конверсі́йний арбітра́ж** – валютні операції для отримання прибутку за рахунок багаторазового обміну валют. **Фо́ндовий арбітра́ж** – біржова операція, що передбачає купівлю цінних паперів на одному ринку і продаж їх на іншому для отримання прибутку за рахунок курсової різниці.

АРБІТРАЖЕ́Р *див.* **арбітражи́ст**.

АРБІТРАЖИ́СТ, АРБІТРАЖЕ́Р, -а, *ч.* Фірма чи кредитно-фінансова установа, яка здійснює арбітражні операції на товарних, валютних, грошових і фондових ринках.

АРБІТРА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до **арбітра́жу**. ** **Арбітра́жна уго́да** – угода сторін про передачу в арбітраж усіх чи певних суперечок, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з якими-небудь правовідносинами. **Арбітра́жний комі́тет** – орган, який призначає арбітрів для розв'язання суперечок між членами біржі. **Арбітра́жний суд** – незалежний орган у вирішенні всіх суперечок, що виникають між юридичними особами. **Арбітра́жний туне́ль** – різниця між цінами фінансових інструментів, яка дозволяє здійснювати арбітражні операції. **Арбітра́жний управля́ючий** – особа, яку призначає арбітражний суд і якій передаються функції зовнішнього управління майном боржника. **Арбітра́жні опера́ції** – купівля і продаж валюти, цінних паперів, товарів для одержання прибутку на різниці у ставках.

АРБІТРАЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Діяльність, мета якої – одержання прибутку шляхом здійснення арбітражних угод.

АРБІТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **арбітра́ж** (у 1 знач.).

АРБОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* (*одн.* **арбові́рус**, -а, *ч.*). Група вірусів, які переносяться членистоногими (кліщами, комарами) і викликають захворювання людей і тварин (жовта лихоманка, енцефаліт і т. ін.).

АРБОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **арбові́руси**. *Арбовірусні хвороби.*

АРБОЛІ́Т, -а, *ч.* Різновид легкого бетону, виготовленого із суміші органічних заповнювачів (відходів деревообробки, очерету і т. ін.), що в'яжуть матеріали і воду.

АРБОРЕ́ТУМ, -у, *ч.* Колекція живих дерев і кущів.

АРБОРИЦИ́Д, -у, *ч.* Хімічний препарат для знищення небажаної деревинно-чагарникової рослинності.

АРБУТИ́Н, -у, *ч.* Глікозид, при розщепленні якого утворюються глюкоза і гідрохінон.

АРВА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е: ** **Арва́льські брати́** – старовинна римська колегія жерців, які навесні робили урочистий обхід полів для їх освячення.

АРГА́Л, -у, *ч.* Сухий кизяк, що його використовують як паливо в безлісих місцевостях Азії.

АРГА́ЛІ, *невідм.*, *ч.* Дика гірська вівця.

АРГАМА́К, -а, *ч.* Старовинна назва породистого верхового коня у східних народів; румак.

АРГА́Т, -а, *ч.* Козак в Запорізькій Січі 18 ст., який наймитував на Запоріжжі, в Криму, Молдавії.

АРГЕНТА́РІЙ, -я, *ч.* Банкір у Стародавньому Римі, який брав гроші на зберігання, видавав позики.

АРГЕНТА́Т, -у, *ч.* Загальна назва солей, які містять Аргентум у своїх аніонах.

АРГЕНТАФІ́ННИЙ, -а, -е: ** **Аргентафі́нні кліти́ни** – клітини, які мають у цитоплазмі специфічні гранули, що здатні відновлювати срібло та виробляють біогенні аміни (серотонін).

АРГЕНТАФІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність певних структур тканин самостійно редукувати розчин аміачного срібла.

АРГЕНТАФІНО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **карцино́їди**.

АРГЕНТИ́НА, -и, *ж.* Морська риба родини лососеподібних.

АРГЕНТИ́НЕЦЬ *див.* **аргенти́нці**.

АРГЕНТИ́НКА *див.* **аргенти́нці**.

АРГЕНТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **аргенти́нці** і Аргентина.

АРГЕНТИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **аргенти́нець**, -нця, *ч.*; **аргенти́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Аргентини.

АРГЕНТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів, свинцево-сірого кольору. Срібна руда.

АРГЕНТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Титрометричний метод якісного аналізу, в основі якого лежить застосування титрованого розчину азотнокислого срібла.

АРГЕНТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до аргентометрії.

АРГЕНТОРА́Т, -у, *ч.* Порошок, що його використовують у криміналістиці як засіб запилення для виявлення та закріплення прихованих дактилоскопічних слідів.

АРГЕ́НТУМ, -у, *ч.* Ag. Хімічний елемент, проста речовина якого є благородний метал срібло.

АРГЕ́НТУМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **арге́нтум**.

АРГІЛІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **аргілі́т**, -у, *ч.*). Група твердих глинистих порід, що утворюються внаслідок ущільнення та цементації глини; не розмокають у воді.

АРГІЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **аргілі́т**.

АРГІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент класу гідролаз; каталізує розщеплення амінокислоти аргініну.

АРГІНІ́Н, -у, *ч.*, *біол.* Амінокислота, яка міститься у багатьох білках і є проміжним продуктом азотистого обміну у печінці.

АРГІНІ́Н, -у, *ч.* Діаміномонокарбонова амінокислота; входить до складу майже всіх рослинних та тваринних білків.

АРГІНІНОСУКЦИНА́Т, -у, *ч.* Проміжний продукт синтезу сечовини.

АРГІНІНОСУКЦИНУРІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, пов'язана з дефектом аргініносукцинат-ліази в циклі трикарбонових кислот.

АРГІРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Виготовлення штрихових негативів без застосування фотоапарата.

АРГІРОДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, що містить Германій.

АРГІРО́З, -у, *ч.* Пігментація шкіри, слизових оболонок, очей, спричинена відкладеннями срібла.

АРГІРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до аргірофільності.

АРГІРОФІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність тканинних структур забарвлюватися у чорний або коричневий колір металевим сріблом.

АРГО́, *невідм.*, *с.*, *лінгв.* Умовна говірка якого-небудь соціального середовища (групи, гуртка і т. д.), в якій є специфічні слова й вислови, незрозумілі для сторонніх; жаргон.

АРГО́Н, -у, *ч.* Ar. Хімічний елемент, безбарвний, без запаху газ, що входить до складу повітря і не вступає в хімічні реакції; використовується для наповнення електричних ламп, газорозрядних трубок для нічних реклам тощо.

АРГОНА́ВТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **аргона́вт**, -а, *ч.*). 1. У давньогрецькій міфології – герої, які здійснили далекий морський похід на кораблі "Арго" в Колхіду за золотим руном. 2. *перен.* Про відважних мореплавців, які подорожують у невідомі країни, шукаючи багатства, пригод і т. ін.

АРГО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **арго́н**.

АРГОНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Із вмістом аргону.

АРГОНОДУГОВИЙ, -а́, -е́. Метод електродугового різання і зварювання металів у захисному середовищі газуватого аргону.
АРГОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або вислів, запозичені літературною мовою з якого-небудь арго.
АРГОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **арго́** і **арготи́зм**.
АРГУМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. *книжн.* Підстава, доказ, які наводяться для обґрунтування, підтвердження чого-небудь. 2. *мат.* Незалежна змінна величина.
АРГУМЕНТА́РІЙ, -я, *ч.* Документація, яка вміщує повний набір доказів. // Документація, яка містить повний набір доказів, здатних схилити до купівлі даного товару.
АРГУМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **аргументува́ння**. 2. Сукупність аргументів (у 1 знач.).
АРГУМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **аргументува́ти**. // **аргументо́вано**, *безос. присудк. сл.*
АРГУМЕНТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Доказовість, наявність вагомих аргументів, що підтверджують що-небудь; обґрунтованість.
АРГУМЕНТО́ВАНО. Присл. до **аргументо́ваний**.
АРГУМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **аргументува́ти**.
АРГУМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., книжн.* Наводити аргументи (у 1 знач.), докази; обґрунтовувати.
А́РГУС, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – стоокий сторож, якого богиня Гера поставила стерегти Іо, дочку аргоського царя. 2. *перен., книжн., заст.* Пильний, невсипущий сторож. // Символ пильності.
АРДА́Ш, -у, *ч.* Перський шовк високої якості.
АРДЕ́Н, -а, *ч.* Бельгійська порода робочих коней-важковозів.
АРДО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого вимірюють високі температури.
АРЕАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*: ** **Імунологі́чна ареакти́вність** – відсутність проявів імунітету у відповідь на антигенну стимуляцію. ** **Кліти́нна ареакти́вність** – відсутність проявів імунітету, що зумовлена дефіцитом імунокомпетентних клітин.
АРЕА́Л, -у, *ч., книжн.* Територія поширення чого-небудь, напр. виду тварин, рослин та ін.
АРЕАЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про області поширення чого-небудь (виду рослин, тварин та ін.).
АРЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ареа́л**.
АРЕАФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж., мат.* Функція, обернена гіперболічній, тобто одна з функцій: ареасинус, ареакосинус, ареатангенс, ареакотангенс.
АРЕ́Д, -а, *ч.* 1. Хитрий, злий дід. 2. Скупердя, жаднюга.
АРЕ́КА, -и, *ж.* Рід пальм; використовують у медицині та ветеринарії.
АРЕ́Н, -у, *ч.* Ароматичний вуглеводень – бензен, толуен, ксилен, нафтален та ін.
АРЕ́НА, -и, *ж.* 1. У давньоримському цирку – посипаний піском майданчик, де відбувалися бої гладіаторів, спортивні змагання та ін. 2. Круглий майданчик посередині цирку, де виступають артисти. 3. *чого, перен.* Місце, де відбувається яка-небудь дія, подія. 4. *чого і яка, перен., книжн.* Галузь, поле діяльності, царина.
АРЕ́НГА, -и, *ж.* Рід пальм, поширених в тропіках Азії та Австралії.
АРЕНІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність нирок.
АРЕНОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **андробласто́ма**.
АРЕНОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Група РНК-вмісних вірусів, які мають загальний групоспецифічний антиген
АРЕНОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується аренові́русів. ** **Аренові́русні хворо́би** – група природно-вогнищевих захворювань, які спричинюються ареновірусами.
АРЕНОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Поява виключно чоловічого потомства як результат дії зчепленого зі статтю летального гена.
АРЕНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Особи з жіночим генотипом і ознаками чоловічої статі у фенотипі.
АРЕНОТОКІ́Я, -ї, *ж.* Різновид партеногенезу, коли в потомстві з'являються лише самці.
АРЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ареографії.
АРЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ планетної астрономії, що вивчає й описує деталі, які видно на поверхні Марса.
АРЕО́ЛА, -и, *ж.* 1. Кільце, вінчик, невелике обмежене поле чи ділянка. 2. Пігментована ділянка, яка оточує сосок грудей. 3. Частина радужки, яка безпосередньо межує із зіницею ока.
АРЕОЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення навколососкового кільця.
АРЕО́МЕТР, -а, *ч., фіз.* Прилад для визначення густини й питомої ваги рідини.
АРЕОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання густини і питомої ваги рідини.
АРЕОПА́Г, -у, *ч.* 1. У Стародавніх Афінах – найвищий орган судової та політичної влади, що засідав на пагорбі Ареса – бога війни, звідки й дістав назву. 2. *перен., перев. жарт., ірон.* Група авторитетних осіб, які зібралися для розв'язання яких-небудь питань.
А́РЕС, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог війни (у римській міфології йому відповідає Марс).
АРЕТИ́Р, -а, *ч.* 1. Пристрій у різних приладах для вивільнення від навантаження рухомих частин механізму, коли прилад не працює. 2. Пристрій для встановлення та фіксації чутливого елемента засобу вимірювань.
АРЕТИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **арети́р**.
АРЕТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод психотерапії, який ґрунтується на соціально-етичному перевихованні.
АРЕФЛЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність рефлексів, зникнення рефлексів.
АРЕФО́РІЇ, -ій, *мн.* У давнину – свято на честь богині Афіни як покровительки хліборобства.
АРЕ́ШТ, -у, *ч.* 1. Взяття під варту кого-небудь. 2. *юр.* Судова заборона вільно розпоряджатися власним майном. ** **Аре́шт майна́** - опис майна та оголошення заборони розпоряджатися ним. **Аре́шт на вклад** – припинення видачі грошей з рахунка вкладника. 3. *заст.* Приміщення для осіб, позбавлених волі; в'язниця.
АРЕШТА́НТ, -а, *ч.* Той, хто перебуває під арештом; арештований, в'язень.
АРЕШТА́НТКА, -и. Жін. до **арешта́нт**.
АРЕШТА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **арешта́нт**. // Належний арештантові. *Арештантська роба.* // Признач. для арештантів. // *у знач. ім.* **арешта́нтська**, -кої, *ж.* Приміщення для тимчасового утримання арештованих.
АРЕ́ШТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аре́шт**.
АРЕШТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **арештува́ти**. // **арешто́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **арешто́ваний**, -ного, *ч.*; **арешто́вана**, -ної, *ж.* Той (та), хто перебуває під арештом; арештант, арештантка.
АРЕШТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **АРЕШТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Брати кого-небудь під варту, позбавляти волі.
АРЕШТУВА́ТИ *див.* **арешто́вувати**.
АР'ЄРГА́РД, -у, *ч.* Частина війська або флоту, яка під час походу йде позаду головних сил з метою охорони їх від нападу; прот. а в а н г а р д.
АР'ЄРГА́РДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ар'єрга́рд**.
АР'ЄРСЦЕ́НА, -и, *ж.* Задня частина сцени.
АРЗАМА́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Житель Арзамасу.
АРЗАМА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Арзамас.
АРЗАМІ́Т, -у, *ч.* Корозійностійка замазка на основі феноло-формальдегідної смоли.
АРИБА́Л, -у, *ч.* Древньогрецька туалетна посудина для ароматичних олій.
АРИБОФЛАВІНО́З, -у, *ч.* Захворювання, пов'язане з недостатністю рибофлавіну.
АРИ́ДНИЙ, -а, -е: ** **Ари́дний клі́мат** – сухий жаркий клімат, властивий пустелям та напівпустелям.
АРИ́К, -а, *ч.* У Середній Азії – назва зрошувального каналу.
АРИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ари́к**.
АРИ́Л, -у, *ч.* Загальна назва ароматичних вуглеводневих радикалів.
АРИЛУВА́ННЯ, -я, *с., тех.* Введення в молекули органічних та неорганічних сполук арильної групи (арилу).
АРИЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати арилування.
АРИ́ЛУС, -а, *ч.* М'ясистий виріст на насінні деяких рослин, що його поїдають мурашки.
АРИСТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Ідеалістична антидарвіністська еволюційна теорія, за якою нові пристосовні ознаки організму виникають в результаті внутрішніх змін спадкової речовини.
АРИСТОГЕ́НІКА, -и, *ж.* Те саме, що **євге́ніка**.
АРИСТОКРА́Т, -а, *ч.* Той, хто належить до аристократії (у 2 знач.). // Людина з вишуканими манерами; людина честі.
АРИСТОКРАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Характерна для аристократів манера поведінки, що виявляється в зовнішній вишуканості, витонченості, гордовитості. // Благородство, шляхетність.
АРИСТОКРА́ТИК, -а, *ч., зневажл.* Зменш. до **аристокра́т**.
АРИСТОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **аристокра́тія** 2. 2. Власт. аристократові, аристократам. 3. *іст.* Який характеризується панівною роллю аристократії (у 2 знач.).
АРИСТОКРАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **аристократи́чний**.
АРИСТОКРАТИ́ЧНО. Присл. до **аристократи́чний**.
АРИСТОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн., іст.* Форма державного правління, за якої вся влада перебуває в руках заможної родової знаті. 2. *збірн.* Вища верства суспільства, якій належить уся влада в державі; родова знать. // Привілейована верхівка соціальної групи. *Робітнича аристократія.*
АРИСТОКРА́ТКА, -и. Жін. до **аристокра́т**.
АРИСТО́ЛОГ, -а, *ч.* Тонкий знавець страви.
АРИСТО́Н, -а, *ч.* Механічний музичний інструмент, різновид шарманки.
АРИТМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Позбавлений ритму; неритмічний; нерегулярний.
АРИТМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **аритмі́чний**.
АРИТМІ́Я, -ї, *ж.* Порушення нормального ритму. // *мед.* Порушення нормального ритму діяльності серця.
АРИТМОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Компульсивний, нав'язливий підрахунок об'єктів, подій тощо.
АРИФМЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів, які дозволяють математичні судження про об'єкти довільної структури відтворити в межах елементарної арифметики.
АРИФМЕ́ТИКА, -и, *ж.* 1. Розділ математики, що вивчає найпростіші властивості чисел і дії над ними. 2. *розм., перен.* Підрахунок; результат якого-небудь підрахунку. 3. *звичайно чого.* Те, що (на відміну від чого-небудь складнішого) містить у собі незначні труднощі для розуміння, здійснення, втілення в життя чого-небудь і т. ін. (*порівн.* **а́лгебра** у 2 знач.).
АРИФМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до арифметики (у 1 знач.). ** **Арифмети́чна прогре́сія** – послідовність чисел, кожне з яких (крім першого) дорівнює сумі попереднього й певного сталого числа. **Арифмети́чне сере́днє** – частка від ділення суми кількох чисел на їхню кількість.
АРИФМЕТИ́ЧНО. Присл. до **арифмети́чний**.
АРИФМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для механічного виконання арифметичних дій.
АРИФМОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливе прагнення рахувати.
АРИФМО́МЕТР, -а, *ч., заст.* Настільна лічильна машина, за допомогою якої механічно виконуються чотири арифметичні дії.
АРИФМОМОРФО́З, -у, *ч.* Тип еволюційних перетворень організмів, що полягає у зміні кількості однорідних органів.
АРИ́Ш, -а, *ч.* Волове дишло в гарбі.
АРІА́ДНА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – дочка критського царя Міноса, що вивела Тезея з лабіринту за допомогою клубка ниток.
АРІА́НСТВО, -а, *с.* Церковна єресь, названа за її автором – архієпископом Арієм, який проповідував, що Бог-Син менший Бога-Отця.
АРІА́РС, -а, *ч.* Заборгованість, прострочення платежу, несплачені суми.
АРІ́ДНИК, -а, *ч., діал.* Злий дух; чорт, дідько.
АРІЄ́ЛЬ, -я, *ж.* Супутник Урана.
АРІЄ́ТА, -и, *ж.* Невелика арія, звичайно простої форми, з пісенним характером мелодії.
АРІ́ЄЦЬ *див.* **арі́йці**.
АРІ́Ї, -ів, *мн.* Те саме, що **арі́йці** (у 1 знач.).
АРІ́ЙКА *див.* **арі́йці**.
А́РІЙКА, -и, *ж., муз.* Зменш. до **а́рія**.
А́РІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́рія**.
АРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **арі́йці**.
АРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **арі́єць**, -йця, *ч.*; **арі́йка**, -и, *ж.*). 1. В етнографії та антропології – назва слов'ян, індусів, іранців та інших народів, що говорять мовами східної групи індоєвропейських мов, перенесена згодом на всі народи, які розмовляють індоєвропейськими мовами. 2. У расистській німецькій літературі – представники "вищої", німецької раси.
АРІМА́Н, -а, *ч.* Грецька назва Анхра-Майнью – злого бога в зороастризмі.
АРІО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аріо́зо**.
АРІО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **аріо́зний**
АРІО́ЗО, *невідм., с., муз.* 1. Невелика арія, що має наспівно-декламаційний характер. 2. Концертна п'єса для співака-соліста в стилі оперної арії. 3. Наспівна інструментальна п'єса.
А́РІЯ, -ї, *ж., муз.* Вокальний твір для одного голосу, що входить як складова частина до опери, ораторії та ін.
А́РКА, -и, *ж.* 1. Склепіння у формі дуги, яким перекривають проріз у стіні або сполучають стояки моста, два суміжні будинки і т. ін. 2. Декоративна споруда у вигляді брами, що завершується склепінням. ** **Тріумфа́льна а́рка** – декоративна арка на відзначення якої-небудь важливої події (перемоги і т. ін.).
АРКА́ДА, -и, *ж.* Ряд арок, що спираються на стовпи або колони; галерея з арок.
АРКА́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. В античній літературі та пасторалях 16 – 18 ст.: щаслива країна, мешканці якої (пастухи та пастушки) вирізняються патріархальною простотою натури. 2. Про місце, де безтурботно живеться будь-кому.
АРКА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **арка́да**.
АРКА́Н, -а, *ч.* 1. Довгий мотузок із зашморгом на кінці, за допомогою якого ловлять коней та інших тварин. 2. Гуцульський чоловічий танок.
АРКА́НА, -и, *ж.* 1. Таємна цілюща речовина у алхіміків. 2. Дипломатична таємниця.
АРКА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок., перех.* Ловити арканом (у 1 знач.).
АРКА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **арка́н**.
АРКА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **арка́н**.
АРКАТУ́РА, -и, *ж.* Кілька однакових арок на фасаді будівлі або на стінах внутрішніх приміщень.
АРКАТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аркату́ра**.
АРКБУТА́Н, -а, *ч.* Зовнішня опорна кам'яна арка, що передає розпір склепіння від стіни до підпірного стовпа – контрфорса.
АРКВЕРИ́Т, -у, *ч.* Кубічна природна амальгама срібла.
АРКЕБУ́З *див.* **гаркебу́з**.
АРКІЧЕ́МБАЛО, **АРХІЧЕ́МБАЛО**, *невідм., с.* Рід клавесина.
АРККОСЕ́КАНС, -а, *ч.* Кут, косеканс якого дорівнює даному числу.
АРККО́СИНУС, -а, *ч.* Кут, косинус якого дорівнює даному числу.
АРККОТА́НГЕНС, -а, *ч.* Кут, котангенс якого дорівнює даному числу.
А́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́рка**.
АРКО́ЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **арко́з**, -у, *ч.*). Грубозернисті пісковики, що утворилися внаслідок цементації продуктів руйнування гранітів, гнейсів – зерен кварцу, польового шпату, слюди.
АРКО́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **арко́зи**.
АРКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний за формою до арки.
АРКСЕ́КАНС, -а, *ч.* Кут, секанс якого дорівнює даному числу.
АРКСИ́НУС, -а, *ч.* Кут, синус якого дорівнює даному числу.
АРКТА́НГЕНС, -а, *ч.* Кут, тангенс якого дорівнює даному числу.
АРКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до Арктика. // Який відбувається, здійснюється в Арктиці. *Арктична навігація.*
А́РКУШ, -а, *ч.* 1. Шматок якого-небудь тонкого і плоского матеріалу (паперу, фанери, картону і т. ін.) певної форми і розміру. 2. *спец.* Одиниця вимірювання обсягу книги. ** **Авто́рський а́ркуш** – друкований аркуш із визначеним числом знаків

(звичайно 40 000), який служить одиницею виміру виконаної автором праці, обсягу твору.

АРКУШЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́ркуш** 1.

А́РКУШИК, -а, *ч.* Зменш. до **а́ркуш** 1.

АРКФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.*, *мат.* Кожна з функцій, обернених до тригонометричних (кругових).

АРЛЕКІ́Н, -а, *ч.* 1. Традиційний персонаж італійської "комедії масок", який у костюмі з різнокольорових клаптів і в чорній напівмасці виконував роль дотепного слуги-блазня. 2. *перен.* Блазень.

АРЛЕКІНА́ДА, -и, *ж.* Невелична театральна п'єса (пантоміма), в якій головну роль виконує арлекін.

АРЛЕКІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **арлекін**.

АРМА́ДА, -и, *ж.* Велике з'єднання військових кораблів, літаків або танків. *Непереможна армада.*

АРМАДИ́ЛИ, -ил, *мн.* Родина ссавців ряду неповнозубих; броненосцеві.

АРМАНҐІ́Т, -у, *ч.* Тригональний манґанортоарсеніт; дуже рідкісний мінерал.

АРМА́ТОР, -а, *ч.* Судновласник; особа, яка експлуатує морське судно.

АРМАТУ́РА, -и, *ж.* 1. *тех.* Сукупність допоміжних приладів, деталей, необхідних для роботи якого-небудь апарата, машини, конструкції. // Сукупність предметів для обладнання електричного освітлення; електроустаткування. 2. *буд.* У залізобетонних спорудах – сталевий каркас; також сукупність металевих частин, уміщених у який-небудь матеріал або споруду для зміцнення їх. 3. *заст.* Зброя, обладунок; риштунок. // *мист.* Скульптурне або живописне зображення зброї та обладунку, що використовується з декоративною метою.

АРМАТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **армату́ра** 1, 2. // Який виготовляє арматуру (в 1, 2 знач.). *Арматурний цех.* // Признач. для арматури.

АРМАТУ́РНИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє, встановлює чи обслуговує арматуру (в 1, 2 знач.).

АРМАТУ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **армату́рник**.

АРМІ́ДА, -и, *ж.* 1. Прекрасна і мужня героїня поеми "Визволений Єрусалим". 2. *перен.* Красива, спокуслива жінка.

АРМІ́ЄЦЬ, -йця, *ч.* 1. Той, хто служить в армії (у 1 знач.); військовослужбовець. 2. *заст.* Військовослужбовець армії (у 4 знач.); не гвардієць.

АРМІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до армії (у 1 – 4 знач.). 2. Прикм. до **армі́єць**.

АРМІ́ЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Система взаємостосунків (статутних та позастатутних) між офіцерами, сержантами і рядовим армійським складом.

АРМІЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Арміля́рна сфе́ра** – астрономічний інструмент, що його вживали для визначення координат небесних світил.

АРМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський міотичний та протиглаукомний засіб.

А́РМІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність усіх сухопутних, морських і повітряних збройних сил держави. ** **Дію́ча а́рмія** – війська, які під час війни перебувають на фронті. 2. Сухопутні збройні сили. 3. З'єднання, що складається з кількох корпусів або дивізій різних родів військ для ведення бойових операцій під час війни. 4. *заст.* Переважна більшість сухопутних військ, яка, на відміну від гвардії, не мала службових привілеїв. 5. *кого, чого, перен.* Маса людей, об'єднаних спільною ознакою, справою і т. ін.

АРМОБЕТО́Н, -у, *ч.* Підсилені арматурою конструкції з бетону.

АРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **армува́ти**.

АРМОКАРКА́С, -у, *ч.* Армований чим-небудь каркас частини будинку, споруди.

АРМОЛКОЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, за будовою та хімічним складом подібний до зразків ґрунту на Місяці.

АРМОПЛАСТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Будівельний матеріал, бетон, у якому за в'яжучі речовини правлять деякі синтетичні смоли.

АРМОЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Дрібнозернистий бетон, армований сталевими сітками, що служить для виготовлення тонкостінних будівельних конструкцій.

АРМОЦЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **армоцеме́нт**.

АРМРЕ́СТЛІНГ, -у, *ч.* 1. Вид спортивної боротьби – змагання двох гравців по перетисканню опертих на стіл рук. 2. Диктат продавця або покупця при визначенні ціни. 3. *перен.* Жорсткий тиск для досягнення своєї мети.

АРМСТРОНҐІ́Т, -у, *ч.* Мінерал коричневого кольору зі скляним блиском, стійкий до дії хлоридної й нітратної кислот.

АРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **армува́ти**.

АРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., тех.* Зміцнювати матеріал (споруду), вводячи в нього арматуру (у 2 знач.).

АРМЮ́Р, -у, *ч.* Різновид переплетень ниток у дрібновізерунчатій тканині.

АРМЯ́К, -а́, *ч.* Тканина з верблюжої вовни, що виготовлялася татарами, казахами, монголами.

АРНАУ́Т *див.* **арнау́ти**.

АРНАУ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **арнау́т**, -а, *ч.*; **арнау́тка**, -и, *ж.*). Стара назва албанців.

АРНАУ́ТКА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Сорт ярої пшениці із твердим та білим зерном. 2. Хліб з борошна цього сорту пшениці. 3. Див. **арнау́ти**.

АРНАУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **арнау́ти**.

А́РНІ, *невідм.*, *ч.* Дикий представник роду буйволів.

А́РНІКА, -и, *ж.* 1. Висока багаторічна трав'яниста рослина з жовтими квітками; широко використовується в медицині. 2. *фарм.* Ліки, виготовлені з квітів цієї трави.

А́РНІКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́рніка**. // Вигот. з арніки.

АРО́БА, -и, *ж.* 1. Міра ваги в країнах Латинської Америки (10 – 15 кг). 2. Міра об'єму в тих самих країнах (12,6 – 40 л).

АРОЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до арозії.

АРО́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Роз'їдання. 2. Порушення цілості кровоносних судин внаслідок роз'їдання їхніх стінок.

АРО́ЇДНІ, -их, *ім.* Родина однодольних рослин.

АРОМА́Т, -у, *ч.* 1. Приємний і ніжний запах; пахощі. 2. *чого, тільки одн., перен.* Властива чому-небудь ознака.

АРОМАТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Використання в медицині ефірних олій.

АРОМАТИЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Ароматична речовина, що додається в харчові продукти для надання приємного запаху і смаку. 2. Ароматичний аерозоль, що розпилюється в туалетних кімнатах.

АРОМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Надання харчовим продуктам приємного запаху і смаку шляхом додавання до них яких-небудь ароматичних речовин. 2. Надання чому-небудь приємного запаху, аромату за допомогою тих або інших речовин, препаратів.

АРОМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ароматизува́ти**. // *у знач. прикм.*

АРОМАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. *кул.* Додавати в страву, напій ароматичні речовини. 2. *тех.* Збагачувати (нафту, бензин і т. ін.) ароматичними вуглеводнями.

АРОМАТИЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ароматизува́ти**.

АРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який має аромат, уживається для надання аромату. // Якого одержують за допомогою ароматизації. 2. *хім.* Клас хімічних сполук, що містять у своєму складі одне, декілька або багато бензенових кілець.

АРОМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **аромати́чний**.

АРОМА́ТНИЙ, -а, -е. Який виділяє аромат (у 1 знач.); запашний. // Насичений ароматом (у 1 знач.).

АРОМА́ТНО. Присл. до **арома́тний**.

АРОМАТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод лікування, що базується на використанні корисних властивостей ароматів. *Кабінет ароматотерапії.*

АРОМОРФО́З, -а, *ч.* Один із напрямів еволюції організмів, який характеризується ускладненням загальної будови та функцій організмів.

АРОМОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до **аромотерапії́**.

АРОМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Галузь медицини про вплив і дію запашних речовин на протікання фізіологічних процесів у організмах людини і тварин.

АРО́НІВЩИНА, -и, *ж.* Вчення французького соціолога Р. Арона, у якому він обґрунтував неспроможність марксизму.

АРО́НІЯ, -ї, *ж.* Чорноплідна горобина.

АРО́ННИК, -а, *ч.* Рід багаторічних трав родини ароїдних.

АРОРУ́Т, -у, *ч.* Крохмаль, що отримується з кореневищ, клубнів та плодів тропічних рослин.

А́РОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́рка**. // Який має форму арки.

АРПЕ́ДЖІО, *муз.* 1. *присл.* Про спосіб виконання звуків акорду не одночасно, а по черзі у висхідному або низхідному русі. 2. *у знач. ім., невідм., с.* Акорд, який виконується таким способом.

АРПЕДЖІО́НЕ, АРПЕДЖО́НЕ, *невідм.*, *ч.* Струнний смичковий музичний інструмент, який поєднував ознаки віолончелі та гітари.

АРПЕНА́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при виразковій хворобі шлунку, жовчокам'яній хворобі, бронхіальній астмі та ін.

АРСАНІ́Л, -у, *ч.* Радикал із одним неспареним електроном або однозарядний катіон, що містить один атом Арсену і два Оксигену.

АРСАНІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **арсані́л**.

АРСЕ́Н, -у, *ч.* As. Хімічний елемент. Дуже рідко трапляється у самородному стані, частіше у сульфідних рудах. Використовується для синтезу напівпровідникових матеріалів.

АРСЕНА́Л, -у, *ч.* 1. Склад зброї та військового спорядження. 2. Завод, на якому виготовляють зброю і військове спорядження. 3. *перен.* Великий запас чого-небудь (засобів, можливостей та ін.).

АРСЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **арсена́л** 1, 2.

АРСЕНА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **арсена́льний**.

АРСЕНА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **арсена́т**, -у, *ч.*). Солі арсенатної кислоти.

АРСЕНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **арсена́ти**.

АРСЕНІ́ДИ, -ів, *мн* (*одн.* **арсені́д**, -у, *ч.*). Сполуки арсену з металами, тверді високоплавкі речовини.

АРСЕНІ́Л, -у, *ч.* Хімічний радикал, що містить атом Арсену і Оксигену та має один або три неспарених електрони.

АРСЕНІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **арсені́т**, -у, *ч.*). Солі арсенітної кислоти, отруйні.

АРСЕНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить у своєму складі арсен.

АРСЕ́НО-ОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який містить зв'язки Арсен-Карбон.

АРСЕНОПІРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу персульфідів; основна руда арсену.

АРСЕНОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Хімічна сполука арсену, що містить один або більше атомів цього елемента.

АРСЕНОСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука арсену із Сульфуром.

АРСИ́Н, -у, *ч.* Тригідрид арсену; безбарвний газ із часниковим запахом; дуже отруйний.

АРСИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **арси́н**.

АРС-НО́ВА, -и, *ж.* Напрям у музичній творчості та музичній теорії раннього Відродження.

АРСО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **арсо́ній**.

АРСО́НІЙ, -ю, *ч.* Гіпотетичний однозарядний тетраедрічний катіон, продукт приєднання протона до молекули арсину.

АРТВОГО́НЬ, -гню, *ч.* Артилерійський вогонь.

АРТДИВІЗІО́Н, -у, *ч.* Військовий підрозділ, що має на озброєнні артилерійську техніку.

АРТЕЗІА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **Артезіа́нський коло́дязь** (*див.* **артезіа́нський**).

АРТЕЗІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться в глибоких водоносних шарах землі; глибинний. ** **Артезіа́нський коло́дязь** – глибока свердловина, зроблена в землі для забирання глибинної води. ** **Артезіанські во́ди** – підземні води, які залягають між водонепроникними породами і перебувають під гідравлічним тиском.

АРТЕМІ́ДА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – покровителька тварин та полювання.

АРТЕ́МІЯ, -ї, *ж.* Рід ракоподібних ряду зяброногих.

АРТЕРІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Артеріаліза́ція вен** – структурні зміни у венах при артеріовенозних норицях, трансплантації вен або аневризмі. **Артеріаліза́ція міока́рда** – поліпшення артеріального кровопостачання міокарда шляхом оперативного втручання.

АРТЕРІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, що добре забезпечений артеріями.

АРТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **арте́рія** 1. // Який знаходиться в артеріях. ** **Артеріа́льна прото́ка** – кровоносна судина, яка сполучає у внутрішньоутробному періоді легеневий стовбур з аортою. **Артеріа́льний пульс** – періодичні поштовхоподібні коливання стінки артерії. **Артеріа́льний тиск** – тиск, який спричиняється кров'ю в артеріальних судинах організму.

АРТЕРІЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розширення просвіту артерії.

АРТЕРІЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення всієї артерії.

АРТЕРІ́Т, -у, *ч.* Запальне захворювання стінок артерій.

АРТЕ́РІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **арте́рія**.

АРТЕ́РІОВЕНО́ЗНИЙ, -а, -е: ** **Арте́ріовено́зні анастомо́зи** – кровоносні судини, з'єднують, обминаючи капіляри, артеріальне русло з венозним.

АРТЕРІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження артеріальних судин.

АРТЕРІО́ЛИ, -о́л, *мн.* Дрібні кінцеві розгалуження артерій, що переходять у капіляри.

АРТЕРІОЛОГІАЛІНО́З, -у, *ч.* Гіаліноз артеріол; зустрічається при гіпертонічній хворобі.

АРТЕРІОЛОНЕКРО́З, -у, *ч.* Некроз стінки артеріол.

АРТЕРІОЛОНЕФРОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Склероз артеріол нирок.

АРТЕРІОЛОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Ураження артеріол та дрібних артерій м'язового типу зі стовщенням стінок судин та значним звуженням їхнього просвіту.

АРТЕ́РІОНЕКРО́З, -у, *ч.* Некроз стінки артерії.

АРТЕ́РІОНЕФРОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Склероз внутрішніх артерій нирки.

АРТЕРІОП'ЄЗОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення артеріального пульсу, отримане з допомогою п'єзоелектричного датчика.

АРТЕРІОП'ЄЗОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод запису артеріального пульсу, в основі якого лежить застосування п'єзоелектричних датчиків.

АРТЕРІОП'ЄЗОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Спосіб реєстрації пульсових коливань артеріальної стінки з допомогою п'єзоелектричного датчика.

АРТЕРІОПЛЕТИЗМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод реєстрації об'єму пульсації сегмента артерії.

АРТЕРІОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Хронічне захворювання артерій, що виражається в ущільненні їхніх стінок унаслідок відкладання на них вапнякових солей та жирів.

АРТЕРІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Спосіб прижиттєвого огляду внутрішньої поверхні артерії з допомогою спеціального ендоскопа.

АРТЕРІОСОНА́ДО, *невідм.* Дерев'яна стеля з кесонами.

АРТЕРІОСТА́З, -у, *ч.* Припинення руху крові в артерії.

АРТЕРІОСТЕНО́З, -у, *ч.* Звуження просвіту артерії.

АРТЕРІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розтин артерії.

АРТЕРІОТРИ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Роздавлювання артерій з метою зупинки кровотечі.

АРТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Кровоносна судина, що розносить кров від серця по всіх частинах тіла. 2. *перен.* Важливий комунікаційний шлях, напр.: з а л і з н и ч н а л і н і я, к а н а л, г о л о в н а в у л и ц я і т. ін.

АРТЕФА́КТ, -у, *ч.* 1. Будь-який об'єкт, створений або модифікований людьми. 2. Явище, що не властиве якому-небудь досліджуваному об'єкту і перекручує результати дослідження. // Штучний продукт, штучне утворення; виникає при тому чи іншому дослідженні, як результат обробки об'єкта під час дослідження. // Утвір або процес, що виникає під час досліджень організму, не властивий йому за нормальних умов. ** **Статисти́чний артефа́кт** – сумнівний або такий, що вводить в оману, логічний висновок.

АРТИ́ЗМ, -у, *ч.* Висока майстерність; віртуозність, артистичність.

АРТИ́КЛЬ, -я, *ч.*, *лінгв.* Частка, що вживається в деяких мовах при іменниках для розрізнення роду, надання їм означеності або неозначеності. *Означений артикль. Неозначений артикль.*

АРТИ́КУЛ, -а, *ч.* 1. *заст.* Стаття, розділ або параграф якого-небудь закону, договору, розпорядження та ін. 2. Тип виробу, товару.

АРТИКУ́Л, -у, *ч.*, *заст.* Елемент вправи з рушницею.

АРТИКУЛЕ́МА, -и, *ж.* Руховий процес вимови звуків.

АРТИКУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *лінгв.* Вимовляти звуки мови за допомогою органів мовлення.

АРТИКУЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *лінгв.* Пас. до **артикулюва́ти**.

АРТИКУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Прилад, який дозволяє відтворювати основні рухи нижньої щелепи.

АРТИКУЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **артикуля́тор**.

АРТИКУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Стос. до артикуляції. ** **Артикуляці́йний апара́т** – функціональні об'єднання систем організму, які зумовлюють утворення звуків мови.

АРТИКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *лінгв.* Робота мовних органів, спрямована на вимовляння того чи іншого звука мови; також положення мовних органів за вимови такого звука. ** **Артикуля́ція мо́влення** – виразність вимови, членороздільність мовлення, виразне вимовляння слів. 2. *муз.* Спосіб виконання звуків під час співу або гри на музичному інструменті. 3. *муз.* Чітка виразна вимова звуків (голосних і приголосних) у співі. 4. *фізіол.* Зчленування, з'єднання з допомогою суглоба.

АРТИЛЕРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто служить в артилерії (у 2 знач.).

АРТИЛЕРИ́СТ-ІНЖЕНЕ́Р, артилериста-інженера, *ч.* Посада офіцера-артилериста, відповідального за матеріально-технічний стан артилерійської техніки.

АРТИЛЕРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **артилері́я**. *Артилерійська зброя.* // Здійснюваний артилерією (у 1 знач.). // Признач. для стрільби з гармат. ** **Самохі́дна артилері́йська устано́вка** – гармата великого калібру, установлена на броньованій машині з гусеничним ходом.

АРТИЛЕ́РІЯ, -ї, *ж.* 1. *збірн.* Вогнепальна колективна зброя, гармати різних конструкцій, що вражає противника з великої відстані. 2. *тільки одн.* Рід військ, основним озброєнням яких є гармати. 3. *тільки одн.* Наука про вогнепальну зброю та її застосування в бою.

АРТИНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі прозорі кристали.

АРТИ́СТ, -а, *ч.* 1. Той, хто публічно виконує твори мистецтва (актор, музикант, співак та ін.). 2. *перен.* Той, хто досяг високої майстерності в будь-якій галузі; митець.

АРТИСТИ́ЗМ, -у, *ч.* Висока майстерність, віртуозність.

АРТИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **арти́ст**. // Власт. артистові. 2. Який відзначається високим мистецтвом виконання, майстерністю; майстерний, мистецький.

АРТИСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **артисти́чний** 2.

АРТИСТИ́ЧНО. Присл. до **артисти́чний**.

АРТИ́СТКА, -и. Жін. до **арти́ст**.

АРТИФА́КІЯ, -ї, *ж.* Наявність штучного кришталика в порожнині ока.

АРТИФЕХІНОСТОМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи трематодозів.

АРТИФІКАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Термін, що його використовують для позначення тенденції вважати світ створеним людьми.

АРТИФІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Штучний, неприродний, штучно утворений, помилковий.

АРТИШО́К, -у *і* -а, *ч.* 1. Багаторічна городня рослина з їстівними м'ясистими квітковими головками й великим пірчастим листям. 2. М'ясиста частина квітки цієї рослини, яку використовують як їжу.

АРТІ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Член артілі.

АРТІ́ЛЬ, -і, *ж.* Група людей однієї професії або ремесла, які об'єдналися для спільної праці на основі усуспільнення засобів виробництва. *Артіль золотошукачів.*

АРТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **арті́ль**. 2. Спільний, колективний.

АРТІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Член артілі.

АРТІ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **арті́льник**.

АРТІ́ЛЬНО. Присл. до **арті́льний**.

АРТНАЛІ́Т, -льоту, *ч.* Короткочасний обстріл позицій і об'єктів ворога з артилерійських гармат.

АРТО́БСТРІЛ, -у, *ч.* Обстріл позицій і об'єктів ворога з артилерійських гармат.

АРТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод лікування нервових та психічних захворювань методами мистецтва та самовираженням у мистецтві.

АРТПІДГОТО́ВКА, -и, *ж.* Інтенсивний обстріл позицій ворога з гармат перед наступом, атакою.

АРТПО́ЛК, -по́лку *і* -полка́, *ч.* Артилерійський полк.

АРТРАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у суглобах.

АРТРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція повного видалення суглоба.

АРТРИ́Т, -у, *ч.* Запалення суглобів.

АРТРИТИ́ЗМ, -у, *ч.* Особлива схильність до деяких захворювань, які за своєю суттю мають між собою мало спільного.

АРТРИ́ТИК, -а, *ч.*, *розм.* Хворий на артрит.

АРТРИТИ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **артри́тик**.

АРТРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **артри́тний**.

АРТРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **артри́т**.

АРТРОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Рентгенографія суглобів. **АРТРОГРИПО́З**, -у, *ч.* Вроджене захворювання опорно-рухового апарату.

АРТРОДЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Операція по утворенню нерухомого суглоба або по закріпленню суглоба в постійному фіксованому стані.

АРТРО́З, -у, *ч.* Хронічне захворювання суглобів, що виникає через порушення обміну речовин, хронічні травми, інтоксикації тощо.

АРТ-РОК, -у, *ч.* Один із напрямків рок-музики, що суміщає класичні форми музичних творів із джазовими мелодійними акцентами та основоположною роллю басового ритму.

АРТРОКСЕ́ЗИС, -у, *ч.* Хірургічна операція розтину порожнини суглоба і видалення патологічно змінених тканин із суглобових поверхонь.

АРТРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Оперативне відновлення рухомості анкілозованого суглоба.

АРТРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ анатомії, де вивчається будова суглобів.

АРТРОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нейрогенне вторинне дистрофічне захворювання суглобів. ** **Пірофосфа́тна артропа́тія** – хвороба відкладення кристалів пірофосфату кальція найчастіше у колінному суглобі.

АРТРОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічна операція, яка відновлює рухомість суглобів.

АРТРОПНЕВМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Артрографія після введення в порожнину суглоба газу.

АРТРОПО́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **артропо́д**, -а, *ч.*). Тип безхребетних тварин; членистоногі.

АРТРО́РІЗ, -у, *ч.* Операція утворення штучного кісткового гальма з метою обмеження рухомості в розбовтаному суглобі.

АРТРОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Склероз тканин суглобової капсули.

АРТРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для проведення артроскопії.

АРТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод візуального вивчення порожнини колінного суглоба.

АРТРОТЕНОДЕ́З, -у, *ч.* Операція фіксації гомілково-ступневого суглоба та всього переднього відділу ступні і пальців.

АРТРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин суглобової порожнини.

АРТСНАРЯ́Д, -а, *ч.* Артилерійський снаряд.

АРТ-ТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод лікування нервових і психічних захворювань засобами мистецтва та самовираження в мистецтві.

АРТУРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал зеленого кольору.

АРУ́Д, -у, *ч.* Система віршування, що використовується в арабській, перській і тюркомовній письмовій поезії.

АРУ́З, -у, *ч.* Система метричного віршування, що виникла у класичній арабській поезії, поширена у багатьох країнах Близького та Середнього Сходу.

А́РУМ, -у, *ч.* Рід багаторічних, однодомних трав'янистих рослин родини ароїдних.

А́РФА, -и, *ж.* Щипковий музичний інструмент, що має форму трикутної рами з натягнутими на ній струнами. ** **Е́олова а́рфа**: а) дерев'яна рамка з натягнутими на ній струнами, які мелодійно звучать під дією вітру; б) (*перен.*) дуже чутлива людина.

АРФВЕДСОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.

АРФІ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на арфі.

АРФІ́СТКА, -и. Жін. до **арфі́ст**.

АРФОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своєю формою на арфу.

АРФОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **арфоподі́бний**.

АРФ'Я́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Арфістка.

АРФ'Я́Р, -а, *ч.*, *заст.* Арфіст.

АРФ'Я́РКА, -и, *ж.*, *заст.* Арфістка.

АРХАЇЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **архаїзува́ти**.

АРХАЇ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Застаріле явище, пережиток старовини. 2. *лінгв.* Застаріле слово, мовний зворот або граматична форма, що вийшли з ужитку.

АРХАЇЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **архаїзува́ти** // **архаїзо́вано**, *безос. присудк. сл.*

АРХАЇЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Надавати чому-небудь архаїчних рис, наслідувати стародавні форми й засоби мистецтва.

АРХА́ЇКА, -и, *ж.* Старовина, старовинні речі, а також усе те, що характеризується рисами старовини.

АРХАЇ́СТ, -а, *ч.* Письменник або художник, який наслідує стародавні форми й засоби мистецтва.

АРХАЇ́СТИКА, -и, *ж.* Напрям у мистецтві: наслідування форм, прийомів і стилів майстрів давніх епох.

АРХАЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **архаї́стика**.

АРХАЇ́ЧНИЙ, -а, -е. Стародавній, старовинний. // Який вийшов із загальнонародного вжитку; застарілий. ** **Архаї́чний джаз** – рання стадія розвитку негритянської інструментальної музики.

АРХАЇ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **архаї́чний**.

АРХАЇ́ЧНО. Присл. до **архаї́чний**.

АРХАЛА́КСИС, -у, *ч.*, *біол.* Спосіб еволюції, при якому зміни закладання органів на ранній стадії ембріогенезу обумовлюють зміни усього подальшого розвитку.

АРХАЛУ́К, -а, *ч.* У деяких народів Кавказу – верхній одяг у вигляді короткого каптану.

АРХА́НГЕЛ, -а, *ч.* У християнській релігії – ангел вищого рангу.

АРХА́НГЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **арха́нгел**.

АРХА́НТРОП, -а, *ч.* Найдавніша викопна людина.

АРХА́Р, -а, *ч.* Дикий гірський баран, поширений у Центральній Азії.

АРХА́РОВЕЦЬ, -рівця, *ч.*, *лайл.* Бешкетник, босяк, волоцюга.

АРХА́Т, -а, *ч.* У буддизмі хінаяни – істота, що досягла стану найвищої досконалості.

АРХЕГОНІА́ТИ, -ів, *мн.* Група рослин, у яких жіночим статевим органом є архегоній.

АРХЕГО́НІЙ, -я, *ч.* Жіночий статевий орган у мохоподібних, папоротеподібних і голонасінних рослин.

АРХЕ́Й, -ю, *ч.* Найдавніша ера історії Землі.

АРХЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. ** **Архе́йська е́ра** – те саме, що **архе́й**.

АРХЕО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець з археографії.

АРХЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **археогра́фія**.

АРХЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Галузь історичної науки, яка досліджує писемні пам'ятки старовини та виробляє наукові принципи їх видання.

АРХЕОЗО́Й, -ю, *ч.* Найдавніша ера в геологічній історії Землі.

АРХЕОЗО́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **археозо́й**.

АРХЕО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з археології.

АРХЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до археології.

АРХЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає давні побут і культуру людського суспільства на підставі речових пам'яток минулого, добутих розкопками.

АРХЕО́ЛОГО-НУМІЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Науковий метод вивчення певної історичної епохи на підставі дослідження викопних монет тієї епохи.

АРХЕОМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Розділ геомагнетизму, який на основі вивчення залишкової намагніченості датованих споруд і виробів з обпаленої глини дає можливість встановити дані про напруженість і напрям магнітного поля Землі у минулому.

АРХЕОПТЕ́РИКС, -а, *ч.* Викопний первісний птах.

АРХЕО́РНІС, -а, *ч.* Те саме, що **археопте́рикс**.

АРХЕОСПО́РІЙ, -я, *ч.* Група клітин, з яких розвиваються спори у мохів і рівноспорових папоротеподібних та пилок і зародкові мішки у різноспорових папоротеподібних, голонасінних і покритонасінних рослин.

АРХЕОЦІА́ТИ, -ів, *мн.* Морські безхребетні тварини кембрійського періоду, вапняний кістяк яких мав форму кубка або вигнутого рогу.

АРХЕСПО́РІЙ, -я, *ч.* Група материнських клітин, з яких у мохоподібних і рівноспорових папоротеподібних утворюються спори.

АРХЕТИ́П, -у, *ч.* 1. У пізньоантичній філософії – прообраз, ідея. 2. Найдавніший (зазвичай невідомий) текст писемного пам'ятника, який є першоджерелом для наступних копій. // *літ.* Реконструйована фабула або сюжет, загальні для міфів, фольклору та літератури різних народів. 3. *лінгв.* Гіпотетично реконструйована або фактично засвідчена мовна форма, вихідна для пізніших утворень. 4. В психології К. Юнга – первинні природні образи, ідеї, переживання, властиві людині як суб'єкту колективного несвідомого.

АРХІ... 1. Префікс, за допомогою якого виражають найвищий ступінь ознаки, що міститься в другій частині слова; значенням наближається до д у ж е, н а й б і л ь ш и й, напр.: а р х і с е р й о з н и й, а р х і ш а х р а й і т. ін. 2. Перша частина складних слів, що вказує на старшинство у церковному званні, напр.: а р х і д и я к о н, а р х і є п и с к о п і т. ін.

АРХІАНЕЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Підклас червів класу багатощетинкових.

АРХІБЛА́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **ембріобла́ст**.

АРХІБЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **архібла́ст**.

АРХІ́В, -у, *ч.* 1. Установа, яка займається збиранням, упорядковуванням і зберіганням старих документів, писемних пам'яток та ін. // Відділ установи, в якому зберігаються старі документи, листи, закінчені справи тощо. 2. Листи, рукописи, знімки і т. ін., що стосуються діяльності якої-небудь установи або особи. 3. У системах обробки інформації – сукупність даних або програм, що зберігаються на зовнішньому носії. ** **Архі́в да́них** – сукупність впорядкованих носіїв даних та організація їх зберігання.

АРХІВА́РІУС, -а, *ч.* Охоронець архівних матеріалів; співробітник архіву.

АРХІВА́ТОР, -а, *ч.* Програма для здійснення архівації.

АРХІВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **архівува́ння**.

АРХІВІ́СТ, -а, *ч.* Знавець архівної справи.

АРХІВІ́СТКА, -и. Жін. до **архіві́ст**.

АРХІ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **архі́в**. // Власт. архіву (у 1 знач.). *Архівний пил.* // Який вивчає, досліджує архіви (у 2 знач.).

АРХІВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **архівува́ти**.

АРХІВОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наукова дисципліна, що вивчає методологію й методику збирання, зберігання та систематизації документів, а також історію та організацію архівної справи.

АРХІВОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **архівозна́вство**.

АРХІВО́ЛЬТ, -а, *ч.*, *архіт.* Обрамлення аркового прорізу, що виділяє дугу арки з площини стіни.

АРХІВОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Приміщення, де зберігають архівні матеріали.

АРХІВУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес впорядкованого накопичення документів для тривалого зберігання, звичайно зі стисканням інформації. ** **Архівува́ння да́них** – створення копії інформації, що зберігається в пам'яті комп'ютера, для розміщення її в архіві.

АРХІВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Здійснювати архівування.

АРХІДИЯ́КОН, -а, *ч.* Старший диякон, який служить при митрополиті.

АРХІДИЯ́КОНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **архідия́кон**.

АРХІЄПИ́СКОП, -а, *ч.* Духовне звання, середнє між єпископом і митрополитом. // Церковний служитель, який має це звання.

АРХІЄПИ́СКОПСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **архієпи́скоп**.

АРХІЄРЕ́Й, *розм.* **АРХІРЕ́Й**, -я, *ч.* Загальна назва вищих чинів духовенства (єпископа, архієпископа та ін.) у православних християн. // Особа, що має це звання.

АРХІЄРЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **архієре́й**.

АРХІКА́РП, -а, *ч.* Жіночий статевий орган багатьох сумчатих грибів.

АРХІКНЯГИ́НЯ, -і. Жін. до **архікня́зь**.

АРХІКНЯ́ЗЬ, -я, *ч.* Син коронованої особи; кронпринц.
АРХІМАНДРИ́Т, -а, *ч.* Найвище духовне звання в монахів; титул ігумена монастиря. // Особа, що має цей титул.
АРХІМАНДРИ́ТСТВО, -а, *ч.* Місце, посада або звання архімандрита.
АРХІМАНДРИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **архімандри́т**.
АРХІМІЛЬЙОНЕ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **мультимільйоне́р**.
АРХІМІЦЕ́Т, -а, *ч.* Клас нижчих грибів, переважно внутрішньоклітинних паразитів водоростей, квіткових рослин та ін.
АРХІПА́СТИР, -я, *ч.* Стара шанoблива назва вищих чинів духовенства (єпископа, митрополита та ін.).
АРХІПА́СТИРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **архіпа́стир**. *Архіпастирська патериця.*
АРХІПЕЛА́Г, -у, *ч.* Група морських островів, що лежать близько один від одного.
АРХІПЕЛА́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **архіпела́г**.
АРХІРЕАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Надзвичайно реакційний.
АРХІРЕ́Й *див.* **архіє́рей**.
АРХІСКЛАДНИ́Й, -а́, -е́. Надзвичайно складний.
АРХІСТРАТИ́Г, -а, *ч.* Головнокомандуючий небесним воїнством – стратигами.
АРХІТЕ́КТ, -а, *ч.*, *зах.* Архітектор.
АРХІТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* 1. *архіт.* Гармонійне сполучення частин у єдине ціле. // *мист.*, *літ.* Розмірність художнього твору; побудова. 2. *геол.* Загальна картина геологічної будови земної кори або її частини.
АРХІТЕКТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **архітекто́ніка**.
АРХІТЕ́КТОР, -а, *ч.* Фахівець в галузі архітектури; будівничий.
АРХІТЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **архіте́ктор**.
АРХІТЕКТУ́РА, -и, *ж.* 1. Мистецтво проектування, спорудження та художнього оздоблення будов; будівельне мистецтво. // Характер, стиль будови. ** **Ландша́фтна архітекту́ра** – галузь архітектури, що стосується озеленення міст, проектування міських і приміських садів, парків і т. ін. 2. Концепція взаємозв'язку елементів складної структури; вміщує компоненти логічної, фізичної та програмної структури. ** **Архітекту́ра обчи́слювальної систе́ми**: а) принципи роботи обчислювальної системи на функціональному рівні безвідносно до фізичної реалізації; б) точно визначений інтерфейс між програмами та апаратурою обчислювальної системи. **Архітекту́ра ба́нку да́них** – концепція зв'язків компонентів банку даних між собою та з користувачами. **Архітекту́ра комп'ютерної мере́жі** – загальний опис моделі комп'ютерної мережі, який визначає топологію, її основні елементи, характер їх взаємодії. **Сте́кова архітекту́ра** – організація ЕОМ, за якої більшість машинних команд є безадресними і виконують операції над значеннями на вершині стека. **Те́гова архітекту́ра** – організація ЕОМ, за якої з кожним словом пам'яті пов'язаний тег, що аналізується апаратно і вказує тип інформації. **Фон-не́йманівська архітекту́ра** – організація ЕОМ, за якої обчислювальна машина складається з двох основних частин, а саме – лінійно-адресованої пам'яті. **Ши́нна архітекту́ра** – організація ЕОМ, за якої усі її компоненти взаємодіють за допомогою спільної шини.
АРХІТЕКТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до архітектури. *Архітектурний факультет.* ** **Архітекту́рна біо́ніка** – напрямок в архітектурі, що має метою створення споруд на основі дослідження краси і гармонії живої природи.
АРХІТРА́В, -а, *ч.*, *архіт.* Головна балка, що перекриває проліт між колонами; нижня частина антаблемента.
АРХІЧЕ́МБАЛО *див.* **аркіче́мбало**.
АРХОЗА́ВРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **архоза́вр**, -а, *ч.*). Група вимерлих та сучасних плазунів.
АРХО́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **архо́нт**, -а, *ч.*). У Стародавній Греції – вищі службові особи, які обирались на певний строк.
АРЧА́, -і́, *ж.* Середньоазіатський вид ялівцю.
АРШИ́Н, -а, *ч.*, *заст.* Давня східнослов'янська міра довжини, яка вживалася до запровадження метричної системи; дорівнювала 0,711 м. // Лінійка, прут і т. ін. такої довжини. ** **Мі́ряти на свій арши́н** – оцінювати кого-, що-небудь тільки зі свого погляду.
АРШИ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Мірою в один аршин.
АС, -а, *ч.*, *розм.* 1. Льотчик-винищувач, який відзначається літальною і бойовою майстерністю. 2. *перен.* Про великого майстра своєї справи. 3. Туз.
АСАМБЛЕ́Я, -ї, *ж.* 1. Загальні збори членів якої-небудь міжнародної організації. ** **Генера́льна Асамбле́я Організа́ції Об'є́днаних На́цій** – один із головних органів Організації Об'єднаних Націй. 2. *іст.* Бал, сходини за часів Петра І.
АСА́НА, -и, *ж.* У йозі: певне положення тіла; поза.
АСАНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **асанува́ти**.
АСАНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* і **АСАНА́ТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *діал.* Оздоровити.
АСАФЕ́ТА, -и, *ж.* Затверділий рослинний смоляний сік.
АСАФЕТИ́ДА, -и, *ж.* Висохлий сік з різким запахом часнику, добувають з багаторічної зонтичної рослини ферули асафетиди.
АСДИ́К, -а, *ч.* Гідролокаційний пристрій для визначення місця перебування підводних об'єктів.
АСЕЙСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, що не піддається дії землетрусів.
АСЕКСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **асексуа́льність**.
АСЕКСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Повна відсутність статевих ознак, сексуального потягу у дорослих людей.
АСЕКТА́ТОРИ, -ів, *мн.* Постійні, але не панівні види рослин у рослинному угрупованні.
АСЕКУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Забезпечення, страхування, гарантія.
АСЕКУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **асекурува́ти**.
АСЕКУРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *зах.* Страхувати, застраховувати, гарантувати.
АСЕ́МБЛЕР, -а, *ч.* Допоміжна програма у складі операційної системи для автоматичного перекладу вихідної програми, яка має бути виконана на ЕОМ, машинною мовою. Один із видів транслятора. ** **Абсолю́тний асе́мблер** – асемблер, який обчислює абсолютні адреси у пам'яті ЕОМ. **Двопрохі́дний асе́мблер** – асемблер, що виконує трансляцію початкової програми за два проходи. **Зворо́тний асе́мблер** – програма, яка перекладає об'єктний модуль в еквівалентну програму мовою Асемблер.
АСЕМБЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Компіляція програми з мови асемблеру.
АСЕМІ́Я, -ї, *ж.* Розлад здатності малювати, змальовувати.
АСЕНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Погіршення загального самопочуття. // Погіршення здоров'я. 2. Відсутність нормального сприйняття свого тіла.
АСЕНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Людина, яка здійснює асенізацію.
АСЕНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до асенізації. // Признач. для асенізації.
АСЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Видалення і знешкодження нечистот. 2. Поліпшення гігієнічних умов, очищення місцевості.
АСЕ́ПТИКА, -и, *ж.*, *мед.* Запобігання зараженню рани через стерилізацію, знезараження предметів, які дотикаються до неї під час операції, лікування та ін.
АСЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Який знезаражує; знезаражений. // Вільний від бактерій; такий, що не містить живих організмів, спор, вірусів.
АСЕРТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Про судження, в якому лише констатується факт, але не виражається його логічна необхідність.
АСЕ́СОР, -а, *ч.*, *іст.* Засідатель казенної палати, військового суду та ін. ** **Коле́зький асе́сор**: у дореволюційній Росії – штатський чин восьмого класу.
АСЕ́СОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **асе́сор**.
АСИГМЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Завдання, доручення на виконання конкретної біржової операції. 2. Передача майна іншому власникові у ході торгів. 3. Повідомлення про використання опціону його власником.
АСИГНА́ТИ, -ів, *мн.* Паперові гроші часу Великої французької революції (1788–1794 рр.).
АСИГНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **асигна́ція**.
АСИГНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Назва паперових грошей, які випускалися в Росії з 1769 р. по 1843 р. // *розм.*, *заст.* Взагалі паперовий грошовий знак.
АСИГНІ́ВКА, -и, *ж.*, *фін.* Документ, за яким витрачаються кредити, надані посадовій особі чи установі, або видаються певні суми на конкретні потреби.
АСИГНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **асигнува́ти**. // **асигно́вано**, *безос. присудк. сл.*
АСИГНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **асигнува́ти**. 2. Сума грошей, виділена на ті чи інші потреби. ** **Бюдже́тні асигнува́ння** – кошти державного та місцевого бюджетів, що їх виділяють на розвиток економіки держави, фінансування соціально-культурних заходів та ін. **Безстрокові́ асигнува́ння** – асигнування, що їх виділяє переважно на військові цілі вищий законодавчий орган без встановлення терміну дії. **Контра́ктні асигнува́ння** – форма урядових замовлень приватним фірмам.
АСИГНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Видавати певну грошову суму на які-небудь потреби.
АСИГНУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **асигнува́ти**.
АСИДО́Л, -у, *ч.* 1. Масляниста нерозчинна у воді рідина, суміш нафтенових кислот. 2. Рідина для чищення до блиску металевих музичних інструментів, армійських ґудзиків, пряжок, корабельного спорядження тощо.
АСИ́ЗИ, -ів, *мн.* У середньовічній Англії – назва деяких актів короля, а також назва особливих видів позовів, виїзних сесій судів.
АСИМБОЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Часткова або повна втрата здатності розуміти значення символів.
АСИМВОЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **асимболі́я**.
АСИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який характеризується браком симетрії або її порушенням; несиметричний, нерозмірний. ** **Асиметри́чна інформа́ція**: в економіці – ситуація, яка виникає в процесі укладення договорів, угод і в якій лише окремі учасники володіють важливою інформацією.
АСИМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **асиметри́чний**.
АСИМЕТРИ́ЧНО. Присл. до **асиметри́чний**.
АСИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Брак або порушення симетрії; несиметричність, нерозмірність.
АСИМІЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **асимілюва́ти**. // **асимільо́вано**, *безос. присудк. сл.*
АСИМІЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який здатний асимілювати. // Призначений для асимілювання.
АСИМІЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **асимілюва́ти**.
АСИМІЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Робити кого-, що-небудь подібним до себе, перетворювати на свій лад. 2. *що*, *біол.* Засвоювати. *Рослини асимілюють вуглекислоту.* // Пристосовуватись до чого-небудь.
АСИМІЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок. і док.* 1. *з ким*, *чим*. Ставати подібним до кого-, чого-небудь. 2. *біол.* Засвоюватися.
АСИМІЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **асимілюва́ти**.
АСИМІЛЯТИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **асиміля́торський**, **асиміляці́йний**.
АСИМІЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Той, хто насильно проводить асиміляцію (у 1 знач.).
АСИМІЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до асиміляторства.
АСИМІЛЯ́ТОРСТВО, -а, *с.* Насильницьке нав'язування пригнобленим національностям мови й культури панівної нації.
АСИМІЛЯ́ТОРСЬКИЙ, **АСИМІЛЯЦІ́ЙНИЙ**, -а, -е. Стос. до асиміляції (у 1 знач.). *Асиміляційна політика держави.*
АСИМІЛЯЦІ́ЙНИЙ *див.* **асиміля́торський**.
АСИМІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **асимілюва́ти** 1 і стан за знач. **асимілюва́тися** 1; уподібнення; прот. **д и с и м і л я ц і я**. 2. *біол.* Процес засвоєння рослинним чи тваринним організмом зовнішніх щодо нього речовин. 3. *лінгв.* Уподібнення одних звуків іншим. 4. Ототожнення.
АСИМПТО́ТА, -и, *ж.* Пряма, яка не має жодної спільної точки з певною кривою, що необмежено наближається до цієї прямої.
АСИМПТОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **асимпто́та**. ** **Асимптоти́чний ро́зклад** – подання даної функції розбіжним рядом.
АСИМПТОТИ́ЧНО. Присл. до **асимптоти́чний**.
АСИМПТО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **асимпто́та**.
АСИНА́ПСИС, -у, *ч.* Відсутність кон'югації хромосом у мейозі.
АСИНДЕТО́Н, -а, *ч.* Стилістичний прийом, при якому опускаються сполучники.
АСИНЕРГІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Часткова або повна втрата координації між групами м'язів, які беруть участь у складних моторних діях.
АСИНКЛІТИ́ЗМ, -у, *ч.* Вставлення головки плоду у вхід малого тазу поза віссю.
АСИНКЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **асинкліти́зм**.
АСИНХРОНІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна асинхронізувати.
АСИНХРОНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відсутність координації між подіями у часі.
АСИНХРО́ННИЙ, -а, -е, *книжн.* Який не збігається з чим-небудь у часі; неодночасний; прот. **с и н х р о н н и й**. *Асинхронний електродвигун. Асинхронні коливання.*
АСИНХРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **асинхро́нний**.
АСИНХРО́ННО. Присл. до **асинхро́нний**.
АСИСТА́НС, -а, *ч.* Послуги, допомога у натурально-матеріальній чи грошовій формі в межах договору страхування.
АСИСТЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Помічник професора, лікаря та ін. у тій чи іншій роботі. 2. Нижча посада викладача у вищих навчальних закладах, а також особа, що обіймає цю посаду.
АСИСТЕ́НТКА, -и. Жін. до **асисте́нт**.
АСИСТЕ́НТСЬКА, -ої, *ж.*, *розм.* Кімната, де збираються (для відпочинку, яких-небудь занять) асистенти та інші співробітники лікувального закладу.
АСИСТЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **асисте́нт**.
АСИСТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Поміч, допомога.
АСИСТОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **асистолі́я**.
АСИСТОЛІ́Я, -ї, *ж.* Гостре ослаблення скорочень серцевого м'яза, що викликає розлад серцевої діяльності.
АСИСТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Виконувати роботу асистента (у 1 знач.); допомагати.
АСІАЛІ́Я, -ї, *ж.* Повна відсутність слиновиділення.
АСК, -а, *ч.* Орган статевого спороношення сумчатих грибів, усередині якого розвиваються аскоспори.
АСКАРИ́ДИ, -и́д, *мн.* (*одн.* **аскари́да**, -и, *ж.*). Круглі білі черв'яки, що паразитують у кишечнику ссавців і людини; глисти.
АСКАРИДІО́З, -у, *ч.*, *вет.* Захворювання, збудниками якого є круглі черви – аскаридії; уражає птахів (курей, індичок, голубів).
АСКАРИДО́З, -у, *ч.*, *вет.*, *мед.* Хвороба, що розвивається внаслідок наявності в організмі аскарид.
АСКАРИДОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Первиннопорожнинні черви, що паразитують у кишечнику людини і багатьох тварин, спричиняючи аскаридоз; глисти.
АСКАРОПСО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз свиней.
АСКЕ́ЗА, -и, *ж.* 1. Сукупність фізичних і моральних вправ, спрямованих на вивільнення духу (на противагу плоті). 2. Те саме, що **аскети́зм**.
А́СКЕР, -а, *ч.* Турецький солдат.
АСКЕ́Т, -а, *ч.* 1. У давнину – християнський подвижник, який виснажував себе постом; пустельник. 2. *перен.* Про людину, яка вкрай обмежує свої життєві потреби, веде суворе життя.
АСКЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Релігійно-етичне вчення, що полягає в проповіді зречення радощів життя, відлюдництва і "умертвіння плоті" для досягнення моральної досконалості. 2. *перен.* Надзвичайна стриманість, відмовлення від життєвих благ.
АСКЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має риси аскета або ознаки аскетизму.
АСКЕТИ́ЧНО. Присл. до **аскети́чний**.
АСКЛЕ́ПІЙ, -я, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог лікування, якого Зевс убив громом за спробу оживляти мертвих.
АСКОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **аскоміце́т**, -а, *ч.*). Клас вищих грибів, що розмножуються спорами; сумчасті гриби.
АСКОМІЦЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аскоміце́ти**.
АСКОРБІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що прискорює окислення аскорбінової кислоти.

АСКОРБІНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір аскорбінової кислоти.

АСКОРБІНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аскорбіна́т**.

АСКОРБІ́НКА, -и, *ж., розм.* Лікарський препарат, який містить аскорбінову кислоту (вітамін "С"), що підвищує опірність захворюванням.

АСКОРБІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Аскорбі́нова кислота́** – вітамін С, органічна кислота, брак якої в організмі спричинює цингу.

АСКОРБІНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод кількісного аналізу, при якому основним реагентом є титрований розчин аскорбінової кислоти.

АСКОРУТИ́Н, -у, *ч., фарм.* Комплекс вітамінів С і Р.

АСКОСФЕРО́З -у, *ч.* Інфекційна хвороба личинок бджіл.

АСКОФЕ́Н, -у, *ч., фарм.* Болезаспокійливий та жарознижувальний засіб.

АСКОХІТО́З, -у, *ч., с. г.* Грибкова хвороба рослин.

АСМОДЕ́Й, -я, *ч.* У давньоєврейській апокрифічній літературі – глава демонів, злий дух, руйнівник шлюбів.

АСО́, *незм.* Тренувальний бій двох спортсменів у боксі та фехтуванні.

АСОМНІ́Я, -ї, *ж.* Безсоння.

АСОНА́НС, -а, *ч., поет.* Неповна рима, в якій співзвучні тільки наголошені голосні звуки; повторення однакових голосних звуків у рядку чи строфі.

АСОНА́НСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **асона́нс**.

АСОНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Тонова глухота, тобто слабка здатність виявляти різницю у висоті тону.

АСОНОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Заходи для зменшення шуму.

АСО́ПТИКА, -и, *ж.* Сукупність профілактичних методів і прийомів, спрямованих на створення безмікробних умов для запобігання зараженню ран.

АСОРТИМЕ́НТ, -у, *ч.* Набір товарів або виробів різних видів і сортів. // Взагалі різноманітний набір чого-небудь.

АСОРТИМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **асортиме́нт**.

АСОРТИМЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **асортиме́нтний**.

АСОРТІ́, *незм., с.* Набір однорідних предметів різних сортів.

АСОЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Протисуспільний, негромадський.

АСОЦІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Сукупність рис, що свідчать про відсутність соціальної спрямованості в чиїй-небудь діяльності, про байдуже ставлення до громадського життя.

АСОЦІАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Один з напрямків психології, що базувався на понятті асоціації.

АСОЦІАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *псих.* Стос. до асоціації (у 3 знач.).

АСОЦІАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність того, що наводиться, використовується і т. ін. за асоціацією, подібністю з ким-, чим-небудь.

АСОЦІАТИ́ВНО. Присл. до **асоціати́вний**.

АСОЦІА́ТОР, -а, *ч., мат.* Термін теорії кілець.

АСОЦІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **асоціати́вний**.

АСОЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Добровільне об'єднання осіб чи організацій для досягнення спільної господарської, політичної, культурної чи якої-небудь іншої мети; товариство, спілка. 2. Сполучення, з'єднання чого-небудь в одне ціле. 3. *псих.* Зв'язок між окремими нервово-психічними актами – уявленнями, думками, почуттями, внаслідок якого одне уявлення, почуття і т. ін. викликає інше.

АСОЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **асоціюва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Установлений між уявленнями, явищами і т. ін. (про зв'язок). // Добровільно об'єднаний для досягнення спільної господарської, політичної, культурної чи якоїсь іншої мети (про особи, організації і т. ін.). *Асоційовані школи ЮНЕСКО.* ** **Асоційо́вана держа́ва** – держава, яка добровільно передала іншій державі частину свого суверенітету. **Асоційо́вана компа́нія (підприє́мство)** – компанія (підприємство), в якій інвестор має значний вплив. **Асоційо́ваний член платі́жної систе́ми** – банк, що має ліцензію на право участі в діяльності платіжної системи через інший банк або фінансову установу.

АСОЦІЙО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **асоційо́ваний** 2.

АСОЦІЙО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна асоціювати.

АСОЦІЮВА́ННЯ, -я, *с., псих.* Дія за знач. **асоціюва́ти** і **асоціюва́тися**.

АСОЦІЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док., перех., псих.* Установлювати зв'язок між уявленнями, явищами і т. ін.

АСОЦІЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок. і док., псих.* Поєднуватися в уявленні за асоціацією (у 3 знач.).

АСПА́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. *міф.* Розумна і красива Періклова дружина, подруга Алківіада і Сократа. 2. *перен.* Розумна і красива жінка з вільними поглядами на кохання.

АСПАРАГІ́Н, -у, *ч., біол.* Амінокислота, що є складовою частиною білків.

АСПАРАГІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який каталізує відщеплення аміаку від аспарагіну з утворенням аспарагінової кислоти.

АСПАРАГІНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір аспарагінатної кислоти.

АСПАРАГІНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аспарагіна́т**.

АСПАРАГІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **аспарагі́н**.

АСПАРА́ГУС, -а, *ч.* Рід спаржі з буйною зеленню, що вирощується як кімнатна рослина.

АСПАРКА́М, -а, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при серцевій недостатності, ішемічній хворобі серця, інфаркті міокарда.

АСПЕ́КТ, -у, *ч.* 1. Кут зору, під яким розглядаються предмети, явища, поняття. 2. *спец.* Ознака пошуку даних; за кількістю ознак, вказаних в умові пошуку.

АСПЕ́КТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аспе́кт**.

АСПЕРГІ́Л, -а, *ч.* Належить до класу сумчастих грибів і до недосконалих гіфоміцет; аероб.

АСПЕРГІЛОТОКСИКО́З, -у, *ч.* Загальна назва токсикозів, які розвиваються внаслідок вживання в їжу продуктів, заражених грибками з роду аспергілів.

АСПЕРГІЛЬО́З, -у, *ч.* Мікоз, що спричинюється паразитичними грибками роду аспергілів.

АСПЕРГІЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аспергільо́з**.

АСПЕРГІЛЬО́МА, -и, *ж.* Пухлиноподібне утворення в легенях.

АСПЕРМАТИ́ЗМ, -у, *ч., мед.* Відсутність сім'явивержения під час статевого акту при збереженні нормального сім'яутворення, статевого потягу та ерекції.

АСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Повна відсутність сперматозоїдів у виділенні сім'яників.

АСПЕРОМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч., фіз.* Магнітний стан аморфного магнетика, в якому неупорядковано локалізовані магнітні моменти мають переважну орієнтацію.

А́СПИД *див.* **га́спид**.

А́СПІД[1], -а, *ч.* Рід отруйних змій.

А́СПІД[2], -у, *ч., заст.* Різновидність сланцю.

АСПІДИ́СТРА, -и, *ж.* Рід багатоклітинних безстебельних трав родини лілейних.

АСПІ́ДІУМ, -у, *ч., заст.* Назва деяких папоротей.

А́СПІДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **а́спід**. // Зробл. з аспіду. *Аспідна дошка.* ** **А́спідний сла́нець** – сланець чорного кольору, що використовується для виготовлення грифельних дощок і як покрівельний матеріал. 2. Який має колір аспіду; чорний.

АСПІРА́НТ, -а, *ч.* Особа, що готується до педагогічної або наукової діяльності при вузі чи науково-дослідному інституті.

АСПІРА́НТКА, -и. Жін. до **аспіра́нт**.

АСПІРА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **аспіра́нт**.

АСПІРАНТУ́РА, -и, *ж.* Система підготовки професорсько-викладацьких і наукових кадрів при вищих навчальних закладах або науково-дослідних інститутах.

АСПІРА́ТИ, -ів, *мн., лінгв.* Придихові приголосні звуки.

АСПІРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Прилад для всмоктування газів, повітря та ін. з метою визначення їх хімічного складу, вмісту вологи і т. ін. 2. Пиловідсмоктувальне обладнання, що забезпечує затримання і відведення шкідливих речовин з повітря.

АСПІРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аспіра́тор**.

АСПІРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аспіра́ція**.

АСПІРА́ЦІЯ[1], -ї, *ж.* 1. Відсмоктування пилу із забруднених виробничих приміщень. 2. Проникнення сторонніх речовин у дихальні шляхи під час вдиху. 3. Відсмоктування рідини або повітря, скупчених внаслідок різних захворювань у якій-небудь порожнині тіла.

АСПІРА́ЦІЯ[2], -ї, *ж., муз.* Старовинний прийом виконання, близький до сучасного стакато.

АСПІРИ́Н, -у, *ч.* Ацетилсаліцилова кислота – біла кристалічна речовина, що вживається як ліки для зниження температури і вгамування головного болю.

АСПЛЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* Стан, який виникає після видалення селезінки.

АСПЛЕНІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність селезінки.

АСПОНТА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність спонукання до мовної, психічної та інших видів діяльності.

АСС, -а, *с.* Давньоримська мідна монета вагою в 327 г.

АССА́, *виг.* Вигук захоплення у кавказьких (грузинських) танцях.

АССА́МЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **асса́мець**, -мця, *ч.*; **асса́мка**, -и, *ж.*). Народ, який живе в штаті Ассам (північно-східна Індія).

АССИРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ассирі́йці** і Ассирія.

АССИРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ассирі́єць**, -йця, *ч.*; **ассирі́йка**, -и, *ж.*). 1. Невелика семітська народність, основна частина якої живе в Іраку, а меншість – у Закавказзі. 2. Те саме, що **ассирія́ни**.

АССИРІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Комплексна наукова дисципліна, що вивчає мову, писемність, культуру та історію давніх народів, які користувалися клинописом.

АССИРІЯ́НИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **ассирія́нин**, -а, *ч.*; **ассирія́нка**, -и, *ж.*). Населення Ассирії, однієї з найбільших азійських держав, що існувала від кінця 3 тис. до 7 ст. до н. е.

АССИРІЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ассирія, **ассирія́ни**.

АСТА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Втрата здатності стояти, перев. внаслідок захворювання нервової системи.

АСТАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Ослаблення впливу земного магнетизму на магнітну стрілку чутливого вимірювального приладу.

АСТА́РТА, -и, *ж.* У фінікійській міфології – богиня земної родючості, любові й материнства.

АСТА́Т, -у, *ч.* At. Радіоактивний хімічний елемент. Астат добувають штучно. Штучні ізотопи вживають для лікування зобу.

АСТАТИ́Д, -у, *ч.* Бінарні сполуки катіонів металів з астатид-іоном.

АСТАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Неврівноваженість, нестійкість.

АСТАТИ́Н, -у, *ч., заст.* Астат.

АСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **астати́зм**.

АСТАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **астати́чний**.

АСТЕЇ́ЗМ, -у, *ч., лінгв., літ.* Різновид антифразису, троп, де мовна одиниця з негативним значенням, осудливою конотацією уживається як форма вираження похвали, захоплення, ласки тощо.

АСТЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зниження функціональних можливостей центральної нервової системи, яке спостерігається після тяжких захворювань, психічних перенапружень або травм.

АСТЕ́НІК, -а, *ч.* 1. Людина, що має тип будови тіла, для якого характерні високий зріст, худорлявість, довга шия, подовжньо витягнутий череп. 2. *мед.* Той, хто перебуває у стані астенії.

АСТЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Який виявляє ознаки астенії; безсилий, кволий, млявий. ** **Астені́чний синдро́м** – стан, який проявляється підвищеною стомлюваністю і виснаженістю, ослабленням або втратою здатності до фізичного та розумового напруження.

АСТЕНІ́Я, -ї, *ж.* Стан нервово-психічної слабкості. ** **Гіперстені́чна астені́я** – астенія в результаті послаблення функції активного гальмування. **Гіпостені́чна астені́я** – астенія в результаті послаблення процесів збудження. **Тота́льна астені́я** – конституційний стан, що характеризується сукупністю фізичних і психічних ознак: високим зростом, тонкими кістками, вузькою грудною кліткою та ін.

АСТЕНОЗООСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Зниження активно рухливих сперматозоїдів в еякуляті при їх нормальній загальній кількості.

АСТЕНОПІ́Я, -ї, *ж.* Ослаблення зору.

АСТЕНОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Знижена рухливість сперматозоїдів в еякуляті.

АСТЕНОСФЕ́РА, -и, *ж.* Шар заниженої твердості, міцності й в'язкості у верхній частині мантії Землі.

АСТЕРЕОГНОЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Часткова або повна втрата здатності розпізнавати об'єкти на дотик, форма агнозії.

АСТЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Група зірок у сузір'ї, що має самостійну назву.

АСТЕРИ́СК, -а, *ч.* Друкарський набірний знак у вигляді зірочки (*), що його застосовують переважно для позначення посилань.

АСТЕРОГНОЗІ́Я, -ї, *ж.* Тактильна агнозія; при збереженні всіх видів чутливості нездатність без допомоги зору пізнавати предмети на дотик.

АСТЕРОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **астеро́їдний**.

АСТЕРО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **астеро́їд**, -а, *ч.*). Малі планети Сонячної системи, що обертаються навколо Сонця перев. між орбітами Марса і Юпітера. *Пояс астероїдів.*

АСТЕРО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **астеро́їд**.

АСТЕРОКСИЛО́Н, -а, *ч.* Рід вимерлих рослин родини риніофітів.

АСТИГМА́Т, -а, *ч.* Фотографічний об'єктив, у якому не усунуто астигматизм.

АСТИГМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Вада оптичних лінз або ока, що призводить до нечіткості зображення.

АСТИГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **астигмати́зм**.

АСТИГМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **астигмати́чний**.

АСТИГМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для дослідження астигматизму ока.

АСТИ́ЛЬБА, -и, *ж.* Рід трав'янистих багаторічних рослин родини ломикаменевих.

А́СТМА, -и, *ж.* Задишка, спричинювана деякими захворюваннями серця чи бронхів; ядуха. ** **Бронхіа́льна а́стма** – алергічна хвороба, яка проявляється повторними нападами експіраторної ядухи. **Серце́ва а́стма** – астма, зумовлена розвитком гострої серцевої недостатності різних відділів серця.

АСТМА́ТИК, -а, *ч.* Людина, що хворіє на астму.

АСТМА́ТИЧКА, -и. Жін. до **астма́тик**.

АСТМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Характерний для астми. // Який хворіє на астму. *Астматичний хворий.* // Признач. для лікування астми. *Астматичне зілля.*

АСТМАТИ́ЧНО, *присл.* Важко, надсадно, свідчачи про захворювання астмою.

АСТМАТО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат; курильний порошок, який застосовують при бронхіальній астмі.

АСТМАТО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **астмато́л**.

АСТРАГА́Л, -у, *ч.* Однорічна і багаторічна трав'яниста або кущова рослина.

АСТРА́Л, -у, *ч., розм.* В окультизмі: особливий стан заглиблення у себе, за якого духовна сутність людини переміщується за межі навколоземного простору.

АСТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Зоряний. *Астральне світло.* 2. *перен.* Абстрактний, неземний.

АСТРАПОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь блискавки.

АСТРАХАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів.

АСТРАХА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Астрахань.

АСТРЕ́НТ, -а, *ч.* Пеня, що наростає в разі прострочення взятих зобов'язань.

АСТРЕ́Я, -ї, *ж.* У грецькій міфології – богиня справедливості.

АСТРО... Перша частина складних слів, що відповідає слову **зо́ряний**, напр.: астроспектроскоп, астрофотографія.

АСТРОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, що вивчає біологічні проблеми існування життя на різних космічних тілах у Всесвіті.

АСТРОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* Клітини, які утворюються в процесі розвитку нейроглії.

АСТРОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Пухлина у великих півкулях головного мозку.

АСТРОБЛЕ́МА, -и, *ж.* Геологічна структура стародавнього метеоритного кратера.

АСТРОБОТА́НІКА, -и, *ж.* Розділ астрофізики, що вивчає рослинний покрив планет.

АСТРОБОТАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астроботаніки.

АСТРОГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Наука, яка досліджує природні умови планет Сонячної системи порівняно

із Землею.

АСТРОГЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що досліджує будову Місяця і планет Сонячної системи.

АСТРОГНОЗІ́Я, -ї, *ж.* Знання зоряного неба, вміння розпізнавати на небі сузір'я та окремі зорі.

АСТРО́ГРАФ, -а, *ч.* Апарат для фотографування небесних світил.

АСТРОДА́ТЧИК, -а, *ч.* Прилад літального апарата або судна, який фіксує напрямок на яку-небудь зірку або планету. *Бортовий астродатчик.*

АСТРОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Розділ небесної механіки, присвячений вивченню руху штучних небесних тіл.

АСТРОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астродинаміки.

АСТРОЇ́ДА, -и, *ж.*, *мат.* Один з окремих випадків плоских кривих.

АСТРОКЛІ́МАТ, -у, *ч.* Сукупність атмосферних, кліматичних і погодних умов у даній місцевості, що відбиваються на якості астрономічних спостережень.

АСТРОКЛІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **астроклі́мат**.

АСТРОКОЛОРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вивчення кольорів зірок методами багатоколірної фотометрії.

АСТРОКО́МПАС, -у, *ч.* Прилад для визначення курсу руху корабля, літака за небесними світилами.

АСТРОКОРЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Виправлення кутового положення космічного літального апарата.

АСТРОЛА́ТРІЯ, -ї, *ж.* Релігійне поклоніння зорям; була поширена в Ассирії та Вавілоні.

АСТРОЛІ́Н, -у, *ч.* Обезводнений гас, що його застосовують для чищення рушниці.

АСТРО́ЛОГ, -а, *ч.* Людина, що займається астрологією; ворожбит на зорях.

АСТРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астрології.

АСТРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Відоме з давніх часів учення, що визнає безпосередній зв'язок між розташуванням і рухом небесних тіл та явищами суспільного життя, долею людини і т. ін.

АСТРОЛО́Н, -у, *ч.* Листова недеформуюча прозора пластмасова плівка, яку застосовують як основу для монтажу діапозитивів у друкарстві; поверхня для креслень в авіаційному конструюванні; використовують як мембрани в сучасних музичних барабанах та ін.

АСТРОЛЯ́БІЯ, -ї, *ж.*, *геод.*, *астр.* Прилад для вимірювання кутів, з допомогою якого до 18 ст. визначали положення небесних світил, а згодом робили геодезичні вимірювання.

АСТРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **астроме́трія**.

АСТРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ астрономії, що займається визначенням положення небесних тіл.

АСТРОНАВІГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до астронавігації.

АСТРОНАВІГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Наука про водіння літальних апаратів і морських суден за небесними світилами.

АСТРОНА́ВТ, -а, *ч.* 1. Фахівець з астронавтики. 2. *рідко.* Те саме, що **космона́вт**.

АСТРОНА́ВТИКА, -и, *ж.* Наука про польоти літальних апаратів у міжпланетному просторі.

АСТРОНАВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астронавтики.

АСТРОНЕГАТИ́В, -а, *ч.* Фотографічне зображення зоряного неба.

АСТРО́НІМ, -а, *ч.* Позначення прізвища автора якимось друкарським знаком (наприклад, зірочкою); різновид псевдоніма.

АСТРОНО́М, -а, *ч.* Фахівець з астрономії.

АСТРОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астрономії. *Астрономічна обсерваторія.* ** **Астрономі́чні чи́сла (ци́фри)** – про величини, дуже великі в числовому вимірі.

АСТРОНОМІ́ЧНО, *присл.* Характеризуючись дуже великими або дуже малими числовими значеннями.

АСТРОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Наука про рух, будову й розвиток небесних тіл та їхніх систем.

АСТРООРІЄНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Орієнтація корабля, літака, космічного літального апарата за зірками.

АСТРООРІЄНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Орієнтований за зірками.

АСТРООРІЄНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **астроорієнта́ція**.

АСТРОПОЛЯРИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астрополяриметрії.

АСТРОПОЛЯРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ астрофізики, який вивчає фізичну природу випромінювання небесних світил.

АСТРОПРИЛАДОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь виробництва з виготовлення астрономічних приладів.

АСТРОПУ́НКТИ, -ів, *мн.* Опорні точки геодезичної мережі, географічні координати яких визначено астрономічними методами.

АСТРОСПЕКТРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для фотографування спектрів небесних світил.

АСТРОСПЕКТРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астроспектрографії.

АСТРОСПЕКТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Фотографування спектрів небесних тіл.

АСТРОСПЕКТРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для вивчення спектрів небесних світил.

АСТРОСПЕКТРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астроспектроскопії.

АСТРОСПЕКТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Розділ астрофізики, в якому за допомогою спектрального аналізу вивчається випромінювання небесних світил.

АСТРОСПЕКТРОФОТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астроспектрофотометрії.

АСТРОСПЕКТРОФОТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ практичної астрофізики, пов'язаний з вивченням розподілу енергії в спектрах небесних тіл.

АСТРОСФЕ́РА, -и, *ж.* Частина центросфери, променева зона цитоплазми навколо клітинного центра.

АСТРОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Фахівець з астрофізики.

АСТРОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Розділ астрономії, що вивчає фізичну будову та хімічний склад небесних тіл і міжзоряного середовища.

АСТРОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **астрофі́зика**.

АСТРОФІЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, титаносилікат підкласу шаруватих силікатів.

АСТРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь зіркового неба.

АСТРОФОТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астрофотографії.

АСТРОФОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *астр.* Розділ астрономії, який займається розробкою апаратури та методів фотографування небесних тіл.

АСТРОФОТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання блиску чи яскравості небесних об'єктів або світлових потоків, що приходять від них.

АСТРОФОТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астрофотометрії.

АСТРОФОТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ практичної астрофізики, який розробляє та застосовує фотометричні методи вимірювання блиску зірок та яскравості протяжних небесних об'єктів.

АСТРОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець із астрохімії.

АСТРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до астрохімії.

АСТРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ науки, що вивчає хімічний склад зірок, зоряних скупчень, еволюцію хімічних елементів у Всесвіті, їхню розповсюдженість тощо.

АСТРОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Зірчасті клітини допоміжної тканини нервової системи.

АСТРОЦИТО́МА, -и, *ж.* Доброякісна гліальна пухлина.

АСФАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Відчуття печіння або болю при доторканні до нейтрального об'єкта.

АСФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Назва політичної поліції в сучасній Греції.

АСФА́ЛЬТ, -у, *ч.* 1. Чорна смолиста маса природного походження або штучно виготовлена з бітуму і тонкоподрібнених мінеральних матеріалів. 2. Шлях, тротуар, покриті цією масою.

АСФАЛЬТЕ́НИ, -ів, *мн.* Високомолекулярні речовини, виділені з нафти.

АСФАЛЬТІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Асфальтована дорога.

АСФА́ЛЬТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **асфа́льтовий**.

АСФА́ЛЬТНИК, -а, *ч.* Робітник, який асфальтує шлях, вулицю і т. ін.

АСФА́ЛЬТНИЦЯ, -і. Жін. до **асфа́льтник**.

АСФАЛЬТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Будівельний матеріал, суміш бітуму з заповнювачами.

АСФАЛЬТОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **асфальтобето́н**.

АСФАЛЬТОБЕТОНОЗМІ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Установка для виготовлення асфальтобетонної суміші.

АСФАЛЬТОБЕТОНОУКЛАДА́Ч, -а, *ч.* Машина для укладання і попереднього ущільнення асфальтобетонної суміші.

АСФАЛЬТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **асфальтува́ти**. // **асфальто́вано**, *безос. присудк. сл.*

АСФА́ЛЬТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **асфа́льт 1**. // Який виробляє асфальт (у 1 знач.). // Покритий асфальтом (у 1 знач.).

АСФАЛЬТОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод, на якому виробляють асфальт.

АСФАЛЬТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своїм складом чи виглядом на асфальт.

АСФАЛЬТОУКЛАДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **асфальтоукладач**.

АСФАЛЬТОУКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Машина для рівномірного розподілення й укладання асфальту.

АСФАЛЬТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **асфа́льтник**.

АСФАЛЬТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **асфа́льтниця**.

АСФАЛЬТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **асфальтува́ти**.

АСФАЛЬТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Покривати асфальтом (у 1 знач.).

АСФАЛЬТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **асфальтува́ти**.

АСФЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Несферичний. ** **несфери́чна о́птика** – оптичні деталі або побудовані на них системи, поверхні яких не є сферичними.

АСФЕРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **асфери́чний**.

АСФІГМІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність пульсу.

АСФІ́КСІЯ, -ї, *ж.* Різкий розлад дихання, який виникає внаслідок нестачі в крові кисню і надміру вуглекислоти.

АСФОДЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е, *міф.*: ** **Асфоде́лева лу́ка** – лука в царстві мертвих Аїді, де блукають тіні померлих.

АСФОДЕ́ЛЬ *див.* **асфоді́л**.

АСФОДІ́Л, -у, **АСФОДЕ́ЛЬ**, -ю, *ч.* Рід переважно багаторічних трав'янистих рослин родини лілійних.

АСЦИ́ДІЇ, -ій, *мн.* 1. Клас хордових морських тварин підтипу покривників. 2. Листки деяких рослин, що мають форму мішечка.

АСЦИ́Т, -у, *ч.* Патологічне скупчення рідини в черевній порожнині людини і тварин при захворюваннях серця, печінки тощо.

АСЦИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **асци́т**.

АСЬЄ́НДА, -и, *ж.* Великий маєток у більшості країн латиноамериканських країн.

АСЬЄ́НТО, *невідм.* Договори, за якими Іспанія у 17–18 ст. надавала монопольне право на ввезення негрів-рабів в її американські володіння.

АСЮЖЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність у творі сюжету.

АСЮРЕ́, *невідм.*, *с.* Спосіб формування поліграфічного зображення хвилястими лініями, що використовується для друку банкнот, цінних паперів.

АТ, *виг.* Уживається для вираження невдоволення, досади.

АТАБА́СКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **атапа́ски**.

АТАБА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **атаба́ски**.

АТАВІ́ЗМ, -у, *ч.* Поява у нащадків (людей, тварин, рослин) ознак, що були властиві їхнім далеким предкам.

АТАВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до атавізму, пов'язаний з ним.

АТА́КА, -и, *ж.* 1. Навальний напад війська на ворога; вирішальний етап наступу. 2. *перен.* Рішуча дія, спрямована проти кого-небудь або на досягнення якої-небудь мети. // Прогресивна цінова тактика. 3. В співі – перехід голосового апарату від дихального стану до звукоутворення. 4. У грі на інструментах – раптове напруження м'язів рук і кисті. 5. В нотах – вказівка виконавцю на безпосередній перехід після закінчення однієї частини твору до наступної.

АТАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **атакува́ти**. // **атако́вано**, *безос. присудк. сл.*

АТАКСИМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Вимірювання основних параметрів рухів.

АТАКСИ́Т, -у, *ч.* Залізний метеорит, що містить понад 13% нікелю і складається з дрібнозернистої суміші мінералів камаситу і теніту.

АТАКСИФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь порушення координації рухів.

АТАКСІ́Я, -ї, *ж.* Розлад координації довільних рухів, що спостерігається за деяких захворювань нервової системи. ** **мента́льна атаксі́я** – патологічна невідповідність між вираженням емоцій та думок чи ідей. **стати́чна атаксі́я** – атаксія, при якій відсутність координації призводить до втрати здатності підтримувати нормальне стояче положення.

АТАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Непослідовний, який порушує такт.

АТАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **атакува́ти**.

АТАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Навально наступати на ворога. 2. *перен.* Спрямовувати свої дії проти кого-небудь або на досягнення якої-небудь мети.

АТАКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **атакува́ти**. // *у знач. ім.* **атаку́ючий**, -чого, *ч.* Той, хто атакує.

АТАЛЕ́Я, -ї, *ж.* Рід пальм.

АТАЛИ́ЦТВО, -а, *с.* Звичай віддавати дітей знатних батьків на виховання васалам до досягнення ними повноліття у народів Кавказу, арабів, кельтів та ін.

АТАПА́СКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **атапа́ск**, -а, *ч.*; **атапа́ска**, -и, *ж.*). Група споріднених за мовою індіанських племен.

АТАПА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **атапа́ски**.

АТАПУЛЬГІ́Т, -у, *ч.* Мінерал білого кольору, суспензії якого використовуються для полегшення буріння свердловин.

АТАРА́КСІЯ, -ї, *ж.* Стан душевного спокою й незворушності, до якого, на думку деяких давньогрецьких філософів, повинен прагнути мудрець.

АТАРАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Спокійний, незворушний.

АТАРАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Стан пригнічення свідомості та больової чутливості.

АТА́С. 1. *род.* -у, *ч.*, *жарг.* Те саме, що **шу́хер 1**. 2. *виг.* Тікай!

АТАША́Т, -у, *ч.* Відділ посольства, до якого входять аташе (військовий, військово-морський, військово-повітряний).

АТАШЕ́, *невідм.*, *ч.* Фахівець-консультант з певного кола питань, напр. у військовій справі, торгівлі, при дипломатичному представництві. // Молодший дипломатичний ранг у міністерстві закордонних справ. ** **Аташе́-ке́йс** – те саме, що **диплома́т** (у 3 знач.).

АТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Заперечення існування Бога; відмова від релігійних вірувань; безбожність, безвір'я.

АТЕЇ́СТ, -а, *ч.* Прихильник атеїзму; безбожник, безвірник.

АТЕЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до атеїзму, пройнятий ним; безбожницький, безвірницький.

АТЕЇ́СТКА, -и. Жін. до **атеї́ст**.

АТЕЛЕКТА́З, -у, *ч.* Спадіння легенів внаслідок відсутності в альвеолах повітря.

АТЕЛЕСТИ́Т, -у, *ч.* Дуже рідкісний мінерал; сірожовті кулясті агрегати із алмазним блиском.

АТЕЛІ́Я, -ї, *ж.* 1. Збереження дитячих рис і характеристик у дорослому віці. 2. Вроджена відсутність сосків молочних залоз.

АТЕЛОДОНТІ́Я, -ї, *ж.* Недорозвиток зубощелепної системи.

АТЕЛОМІЄЛІ́Я, -ї, *ж.* Недорозвиток будь-якої частини спинного мозку.

АТЕЛЬЄ́, *невідм.*, *с.* Майстерня маляра, скульптора, фотографа. // Майстерня одягу, взуття, головних уборів.

АТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Атемати́чні дієслова́**: у давніх слов'янських мовах – ряд безсуфіксних дієслів.

А-ТЕ́МПО, *присл.*, *муз.* В темпі.

АТЕ́НА, -и, *ж.* У грецькій міфології – богиня наук і мистецтв, дочка Зевса, з голови якого вона народилася; Афіна.

АТЕ́НЕУМ, -у, *ч.* 1. Храм богині Афіни в Стародавній Греції. 2. Назва середніх шкіл у Франції в період буржуазної революції кінця 18 ст.

АТЕНТА́Т, -у, *ч.*, *зах.* Спроба замаху на чиєсь життя.

АТЕНТА́ТНИК, -а, *ч.*, *зах.* Людина, яка з політичних міркувань учинила замах на когось.

АТЕНУА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Штучне стійке послаблення вірулентності патогенних мікроорганізмів, що зберігають здатність викликати імунітет.

АТЕНУЙО́ВАНИЙ, -а, -е Ослаблений; такий, що характеризується атенуацією.

АТЕНЮА́ТОР, -а, *ч.* Спеціальний пристрій, що зменшує напругу, струм або потужність електричних

або електромагнітних коливань.

АТЕРИ́НА, -и, *ж*. Рід риб родини атеринових.

АТЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е: ** **Атероге́нні фа́ктори** – фактори, що сприяють розвитку атеросклерозу.

АТЕРОКАЛЬЦИНО́З, -у, *ч*. Завершальна стадія морфогенезу атеросклерозу.

АТЕРО́МА, -и, *ж*., *мед*. Кіста сальної залози шкіри.

АТЕРОМАТО́З, -у, *ч*. Розпад ліпідів, які складають центральну частину атеросклеротичної фіброзної бляшки.

АТЕРОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **атероматóз**.

АТЕРОСКЛЕРО́З, -у, *ч*., *мед*. Хронічне захворювання серцево-судинної системи.

АТЕРОСКЛЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **атеросклерóз**.

АТЕРОТРОМБО́З, -у, *ч*. Утворення тромбів у кровоносних судинах.

АТЕСТА́Т, -а, *ч*. 1. Свідоцтво про закінчення навчального закладу. // Свідоцтво про присвоєння вченого або спеціального звання. *Атестат старшого наукового співробітника*. 2. Документ на право одержання грошового чи речового забезпечення військовослужбовцем або членами його сім'ї. 3. Посвідчення про проходження служби; рекомендація з попереднього місця служби. 4. Взагалі характеристика, відзив.

АТЕСТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який здійснює або містить атестацію (у 2 знач.). *Атестаційна комісія*.

АТЕСТА́ЦІЯ, -ї, *ж*. 1. *тільки одн*. Дія за знач. **атестува́ти**. 2. Дослідження об'єкта з метою виявлення його відповідності певним вимогам, а також видача відповідного документа – атестата. ** **Атеста́ція проду́кції** – система заходів, спрямованих на всебічне оцінювання технічного рівня та якості продукції. **Метрологі́чна атеста́ція** – встановлення відповідності метрологічних характеристик засобів вимірювань до вимог технічного завдання або конструкторської документації. 3. Характеристика фахових знань і ділових якостей службовця.

АТЕСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **атестува́ти**. // **атесто́вано**, *безос. присудк. сл.*

АТЕСТУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **атестува́ти**.

АТЕСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех*. 1. Надавати кому-небудь якесь звання. 2. Давати кому-, чому-небудь атестацію (у 2 знач.), характеристику.

АТЕТО́З, -у, *ч*. Мимовільне скорочення м'язів пальців (рук, ніг) внаслідок захворювання головного мозку.

АТИМІ́Я, -ї, *ж*. 1. Відсутність почуттів або емоційних реакцій. 2. Відсутність вилочкової залози або її секреції.

АТИПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **атипо́вий**.

АТИ́ПІЯ, -ї, *ж*. Відсутність типових, характерних рис або особливостей у певної речі або явища; відхилення від нормального.

АТИПО́ВИЙ, -а, -е. Нетиповий, нехарактерний.

АТИРЕО́З, -у, *ч*. Природжений або набутий розлад функції щитовидної залози.

АТИТЮ́Д, -а, *ч*. Одна з основних поз класичного танцю.

АТЛА́НТ, -а, *ч*. 1. *міф*. Титан, який за наказом Зевса мусив вічно підтримувати небосхил. 2. *архіт*. Колони у вигляді чоловічих постатей. 3. *анат*. Перший шийний хребець.

АТЛАНТИ́ДА, -и, *ж*. Міфологічна країна, яку начебто поглинув Атлантичний океан.

АТЛАНТИ́ЗМ, -у, *ч*. Ідейний і політичний напрям, що виступає за тісний союз країн – учасниць Північноатлантичного договору (НАТО).

АТЛАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із Атлантичним океаном.

АТЛАНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж*. Галузь знань, що займається вивченням існуючої гіпотетично Атлантиди.

А́ТЛАС, -у, *ч*. Укладений за певною системою і виданий у формі альбому або книжки збірник географічних, історичних та інших карт. // Збірник таблиць, малюнків, креслень і т. ін.

АТЛА́С, -у, *ч*. Шовкова або напівшовкова тканина, блискуча і гладенька. // Про одяг з такої тканини.

АТЛА́СИСТИЙ, -а, -е. Схожий на атлас; гладенький, блискучий, глянсуватий.

АТЛА́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. *до* **атла́с**. *Атласна тканина*. // Зробл. з атласу. 2. *перен*. Схожий на атлас; гладенький, блискучий.

А́ТЛАСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́тлас**.

АТЛА́СОВИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **атла́сний** 1.

АТЛЕ́Т, -а, *ч*. 1. Спортсмен, який займається силовими вправами. 2. Про людину великої фізичної сили і міцної будови тіла.

АТЛЕТИ́ЗМ, -у, *ч*. 1. Система фізичних вправ, що сприяє розвиткові мускулатури; культуризм. 2. Перебування в гарній фізичній, спортивній формі завдяки заняттям такими вправами.

АТЛЕ́ТИКА, -и, *ж*. Система фізичних вправ, спрямованих на виховання в людини спритності, сили, витривалості. ** **Важка́ атле́тика** – вид спорту, який охоплює боротьбу, бокс і піднімання тягарів. **Легка́ атле́тика** – вид спорту, який включає біг, стрибки, кидання списа, диска і т. ін.

АТЛЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **атле́тика**. *Атлетичні вправи*. 2. Прикм. до **атле́т**. // Власт. атлетові.

АТМА́Н, -а, *ч*. В давньоіндійській ідеалістичній філософії – всепроникне суб'єктивне духовне начало, душа.

АТМОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який породжений атмосферою, виник у повітрі.

АТМОГЕОХІМІ́Я, -ї, *ж*. Розділ геохімії, що вивчає склад атмосфери Землі та його еволюцію протягом геологічної історії.

АТМО́МЕТР, -а, *ч*. Прилад для вимірювання швидкості випаровування води.

АТМОСФЕ́РА, -и, *ж*. *і тільки одн*., *фіз*. 1. Газувата оболонка Землі та деяких інших планет. 2. *тільки одн*. Повітря. 3. *тільки одн*., *чого*, *перен*. Умови, обстановка, породжувані соціальним середовищем, колективом, родиною і т. ін. 4. *фіз*., *тех*. Одиниця вимірювання тиску, яка дорівнює тискові ртутного стовпа заввишки 760 мм, або приблизно 10 м водяного стовпа, 1 бар, 1013,25 гПа. ** **Техні́чна атмосфе́ра** – позасистемна одиниця тиску, яка дорівнює тискові, що викликається силою 1 кгс, яка рівномірна розподілена по нормальній до неї поверхні площею 1 кв. см.

АТМОСФЕ́РИКИ, -ів, *мн*. Радіосигнали, що випромінюються при електричних розрядах в атмосфері.

АТМОСФЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **атмосфе́рний**.

АТМОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **атмосфе́ра** (у 1 знач.). *Атмосферний азот*. // Який виникає, відбувається в атмосфері. *Атмосферні опади*. ** **Атмосфе́рна еле́ктрика**: а) сукупність електричних явищ і процесів в атмосфері; б) розділ геофізики, який вивчає електричні явища і процеси в атмосфері, її електричні властивості та характеристики. **Атмосфе́рна о́птика** – розділ фізики атмосфери, присвячений вивченню розсіяння, поглинання, заломлення випромінювання в атмосферах Землі і планет. **Атмосфе́рний тиск** – тиск стовпа повітря від верхньої межі атмосфери до поверхні землі, що дорівнює в середньому 1,033 кг/см^2.

АТМОСФЕРОСТІ́ЙКИЙ, -а, -е. Здатний витримувати вплив різних атмосферних агентів (сонячної радіації, тепла, кисню повітря, вологи і т. ін.).

АТМОСФЕРОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **атмосферості́йкий**.

АТМОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Атмофі́льні елеме́нти** – група хімічних елементів, що виділяються на основі переважаючої ролі їхніх газоподібних сполук у геохімічних процесах.

АТО́, *част*. Авжеж.

АТО́Ж, *част*., *розм*. 1. Уживається для вираження згоди з чим-небудь або підтвердження чого-небудь; справді, так, авжеж. 2. Отож.

АТО́Л, -а, *ч*. Кораловий острів кільцеподібної форми.

АТО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ато́л**.

А́ТОМ, -а, *ч*. 1. Найменша кількість хімічного елемента, що складається з ядра й електронів. 2. *перен*. Найменша частинка чого-небудь. 3. Про ядерну (атомну) енергію.

АТОМА́РНИЙ, -а, -е. 1. *спец*. Який складається з окремих атомів, не об'єднаних в молекули; який існує в такому вигляді. 2. *книжн*. Роздрібнений, розрізнений, нецілісний.

АТОМА́РНІСТЬ, -ності, *ж*. Властивість за знач. **атома́рний**.

АТОМІЗА́ТОР, -а, *ч*. Прилад, за допомогою якого здійснюють атомізацію речовини.

АТОМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж*. Розщеплення речовини до атомного стану.

АТОМІ́ЗМ, -у, *ч*. Те саме, що **атомі́стика**.

АТОМІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **атомізува́ти**.

АТОМІЗУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **атомізува́ти**.

АТОМІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок*. Розщеплювати речовину до утворення окремих, вільних атомів.

АТОМІ́СТИКА, -и, *ж*. Вчення про природу, згідно з яким матерія складається з атомів.

АТОМІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до атомізму і атомістики.

АТОМІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **атомісти́чний**.

АТОМІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж*. Широке впровадження атомної енергії в народне господарство і побут.

АТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Атомний. 2. Атомарний.

А́ТОМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́том** (у 1 знач.). // Пов'язаний з використанням енергії атома. ** **А́томна ма́са** – відносне значення маси атома, виражене в атомних одиницях маси. **А́томна одини́ця ма́си** – одиниця вимірювання маси атомів, молекул та елементарних частинок. Визначається як $^1/_{12}$ маси ізотопу вуглецю ^{12}C: 1,6605655(86) · 10^{-27} кг. **А́томна фі́зика** – розділ фізики, присвячений вивченню будови і властивостей атомів та елементарним процесам, в яких беруть участь атоми. **А́томне ядро́** – позитивно заряджена центральна частина атома, в якій зосереджена майже вся його маса. **А́томний но́мер** – одна з основних характеристик атома, яка рівна заряду його ядра.

А́ТОМНИК, -а, *ч*. Фахівець у галузі атомної енергії.

А́ТОМНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **а́томний**.

А́ТОМНО-ВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Про боєприпас, що містить атомний заряд та водневу (термоядерну) вибухівку.

А́ТОМНО-МОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який стосується вчення про будову речовини.

А́ТОМНО-ПРОМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Той, що пов'язаний із випромінюванням електронними оболонками атомів або ядрами останніх променистої енергії чи зумовлений цим.

АТОМОВО́З, -а, *ч*. Суходільний чи повітряний транспортний засіб, двигуни якого працюють на атомній енергії.

АТОМОПЛА́В, -а, *ч*. Те саме, що **атомохі́д**.

АТОМОХІ́Д, -хо́да, *ч*. Пароплав, двигуни якого працюють на атомній енергії.

АТОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **атона́льність**. ** **Атона́льна му́зика** – музика, написана поза логікою ладових і гармонічних зв'язків.

АТОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж*. Відмова від тональності, ігнорування логіки ладових і гармонійних зв'язків, які утворюють мову тональної музики.

АТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **атоні́я**. ** **Атоні́чна кровоте́ча** – маткова кровотеча, зумовлена втратою матки здатності скорочуватися.

АТОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж*. Властивість за знач. **атоні́чний**.

АТОНІ́Я, -ї, *ж*., *мед*. Ослаблення або втрата пружності та еластичності тканини і м'язів організму, їх в'ялість.

АТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що має незвичайну локалізацію.** **Атопі́чний дермати́т** – різновид дифузного нейродерміту, який проявляється симетричним розміщенням вогнищ ураження, стійким білим дермографізмом тощо.

АТОПІ́Я, -ї, *ж*. 1. Алергічні захворювання, основна роль у розвитку яких належить спадковій схильності. 2. Те саме, що **дистопі́я**.

АТО́РНЕЙ, -я, *ч*. В англосаксонських країнах – повірений або представник іншої особи, який веде справи в суді.** **Ато́рней-генера́л** – в Англії, США та деяких інших країнах – одна з вищих службових осіб юстиції.

АТРАГЕ́НА, -и, *ж*. Рід рослин родини жовтцевих.

АТРАЗИ́Н, -у, *ч*. Препарат для знищення бур'яну у посівах кукурудзи, коріандру, в садах та виноградниках.

АТРАКТА́НТ, -а, *ч*. Природна або синтетична речовина, що приваблює тварин (особливо комах).

АТРАКЦІО́Н, -у, *ч*. 1. Номер у цирковій або естрадній програмі, що привертає увагу глядачів своєю ефектністю, незвичайністю. 2. *перев. мн*. Розваги в місцях відпочинку: карусель, гойдалка, тир і т. ін.

АТРАКЦІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **атракціо́н**.

АТРА́КЦІЯ, -ї, *ж*. 1. *фізіол*. Рухи кінцівок, які спрямовані до тулуба. 2. *зах*. Принада. ** **Паронімі́чна атра́кція**, *лінгв*. – найпоширеніший різновид "народної етимології", наявний між паронімами, іноді ототожнюється з пароназією.

АТРАМЕ́НТ, -у, *ч*., *заст*. Чорнило.

АТРАМЕ́НТОВИЙ, -а, -е., *заст*. Прикм. до **атраме́нт**.

АТРЕЗІ́Я, -ї, *ж*. Природжена відсутність або недорозвиненість природних отворів організму.

АТРЕМІ́Я, -ї, *ж*. Нервово-психічний розлад, для якого характерне порушення здатності стояти, сидіти або ходити.

АТРЕПСІ́Я, -ї, *ж*. 1. Тяжка форма розладу харчування в грудних дітей, які штучно вигодовуються. 2. Імунітет щодо прищеплених пухлинних клітин.

АТРЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Атрепти́чний імуніте́т** – імунітет щодо прищеплених пухлинних клітин.

АТРИБУ́Т, -а, *ч*. 1. *філос*. Суттєва, невід'ємна властивість предмета або явища. 2. Ознака або предмет, які становлять характерну прикмету кого-, чого-небудь. *Стандартний атрибут*. 3. У системах обробки інформації – ознака, описувач даних, що містить одну з характеристик даного: ім'я, тип, довжину та ін. ** **Альтернати́вний атрибу́т** – атрибут, присвоєння якого визначається вибором одного з кількох припустимих значень. **Атрибу́т зв'язку́** – спільний атрибут у записах двох файлів бази даних, який забезпечує динамічне зв'язування цих файлів. **Атрибу́т програ́ми** – одна з програмних конструкцій. **Атрибу́т фа́йлу** – характеристика, яка визначає файл: ім'я, розмір, організація (тип) та ін. 4. *грам*. Означення.

АТРИБУТИ́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв*. Означальний. *Атрибутивний член речення*.

АТРИБУТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **атрибути́вний**.

АТРИБУ́ТИКА, -и, *ж*. Те, що є прикметою кого-, чого-небудь, вирізняє з-поміж інших, указує на належність до якої-небудь групи осіб, явищ і т. ін.

АТРИБУ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **атрибу́т**.

АТРИБУТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док*., *перех*. Встановлювати (встановити) дані про який-небудь документ, твір, про його автора, про час його створення і т. ін.

АТРИБУ́ЦІЯ, -ї, *ж*. Визначення достовірності, автентичності художнього твору, його автора, місця й часу створення; достовірність, автентичність.

АТРИХІ́Ї, -і́й, *мн*. Бактерії, у яких відсутні джгутики.

АТРИХО́З, -у, *ч*. Те саме, що **алопе́ція**.

А́ТРІОВЕНТРИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **А́тріо-вентрикуля́рна дисоціа́ція** – відсутність злагодженості, синхронності в діяльності передсердь і шлуночків серця. **Атріовентрикуля́рна прові́дність** – проведення імпульсу від передсердь до шлуночків. **Атріовентрикуля́рний о́твір** – отвір між передсердями та шлуночками.

АТРІОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж*. Різке збільшення лівого передсердя.

АТРІОСЕПТОПЕКСІ́Я, -ї, *ж*. Хірургічна операція закриття вторинних дефектів міжпередсердної перегородки.

АТРІОТОМІ́Я, -ї, *ж*. Хірургічний розтин стінки передсердя.

А́ТРІУМ, -а, *ч*. У давньоримських будинках – приміщення з верхнім освітленням, в яких приймали гостей.

АТРОПІ́Н, -у, *ч*. Отруйна речовина, яку добувають із блекоти, дурману та ін.; використовується як болезаспокійливий засіб та антидот від отруєння нервово-паралітичними отрутами, ціановоднем тощо.

АТРОПІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **атропі́н**.

АТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **атрофі́я**.

АТРОФІ́Я, -ї, *ж*. 1. *біол*., *мед*. Зменшення розмірів окремих органів або тканин організму, яке супроводиться занепадом їхньої життєдіяльності. 2. *перен*. Втрата, притуплення якого-небудь чуття, властивості.

АТРОФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **атрофува́тися**. // *у знач. прикм.*

АТРОФОДЕРМІ́Ї, -і́й, *мн*. Група захворювань шкіри,

основним проявом яких є атрофія шкіри.

АТРОФУВА́ТИСЯ, -ується, *недок. і док.* 1. Зазнавати атрофії (у 1 знач.). 2. *перен.* Зникати, втрачатися.

А́ТТИК, -а, *ч.* 1. *архіт.* Стінка над карнизом або поверх, що увінчує споруду, найчастіше – тріумфальну арку. 2. *анат.* Надбарабанне заглиблення, простір (верхній поверх барабанної порожнини).

АТТИКІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у давньогрецькій літературі, що прагнув до реставрації мови та стилю класичних письменників 5 – 4 ст. до н. е.

АТТИКОАНТРОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хірургічний розтин надбарабанного простору входу в печеру та печери соскоподібного відростка з видаленням патологічно змінених тканин.

АТТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **а́ттик**.

А́ТТІС, -а, *ч.* У фрігійській міфології – бог природи.

АТТО... Приставка, яка у складі слова означає 10^{-18}(а).

АТУ́ *див.* **атю́**.

АТУ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ату́кати**.

АТУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *мисл.* Крики "ату", "ату його", за допомогою яких нацьковують хортів на зайця.

АТУ́Х-ПО́НДУР, -а, *ч.* Чечено-інгушський 3-струнний смичковий музичний інструмент.

АТЮ́, АТУ́, *виг.* Уживається для нацьковування собак на звірів під час полювання; значенням відповідає словам: б е р и, л о в и.

АУГМЕНТАТИ́ВИ, -ів, *мн.*, *лінгв.* Похідні іменники, що виражають значення збільшеності.

АУГМЕНТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аугментати́в**.

АУДИ́Т, -у, *ч.* 1. Інститут незалежного зовнішнього контролю фінансово-господарської діяльності фізичних та юридичних осіб. 2. Перевірка фінансової діяльності комерційного підприємства, банку і т. ін. ** **Вну́трішній аудИ́т ба́нку** – незалежна оцінка системи внутрішнього контролю, встановленого у банку. **Зо́внішній ауди́т** – перевірка, що здійснюється незалежними висококваліфікованими спеціалістами в галузі аудиту.

АУДИ́ТОР, АВДИ́ТОР, -а, *ч.* 1. *екон.* Фінансовий інспектор, контролер. 2. *заст.* У дореформених семінаріях – учень, призначений учителем перевіряти, як вивчили урок його товариші. 3. *заст.* Прокурор.

АУДИТО́РІЯ, АВДИТО́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Зал для читання лекцій, доповідей. 2. *збірн.*, *перен.* Слухачі лекції, доповіді, промови і т. ін.

АУДИТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аудито́рія**.

АУДИ́ТОРСТВО, АВДИ́ТОРСТВО, -а, *с.* Те саме, що **ауди́т**.

АУДИ́ТОРСЬКИЙ, АВДИ́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **аудит, аудиторство**. ** **Ауди́торський ви́сновок** – документ, який містить результати аудиторської перевірки. **Ауди́торський ри́зик** – об'єктивно існуюча ймовірність допущення неточностей та відхилень, що виникає у процесі аудиторської перевірки. **Ауди́торська фі́рма** – організація, яка на договірних засадах здійснює аудит.

АУДИФО́Н, -а, *ч.* 1. *мед.* Слуховий апарат для осіб з вадами слуху. 2. *військ.* Апарат для уловлювання на віддалі звуків моторів літаків, що наближаються.

АУДІЄ́НЦ-ЗАЛ, -у, *ч.* Зал для офіційних прийомів, аудієнцій.

АУДІЄ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Офіційний прийом у глави держави або в особи, що обіймає високий державний пост. // Про приватний прийом, особисту розмову.

АУДІО... Перша частина складних слів, що мають відношення до звуковідтворення та звукозапису.

АУДІОАНАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж*, *мед.* Зменшення чутливості до болю, який викликається гучними звуками.

АУДІОВІЗУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Оснований на одночасному сприйнятті чого-небудь слухом і зором; розрахований на таке сприйняття, пристосований для нього.

АУДІОВИ́ХІД, -ходу, *ч.* Гніздо (клема) на аудіо-, відеоплеєрах та ін., з якого отримують звуковий сигнал для подальшого підсилення.

АУДІОВХІ́Д, -вхо́ду, *ч.* Гніздо (клема), на яке подається для підсилення звуковий електронний сигнал з мікрофона, програвача тощо.

АУДІОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що стосується будь-якого явища, що його створено або викликано звуком.

АУДІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення слухової функції, яке дозволяє оцінити ступінь порушень у слуховому аналізаторі.

АУДІО́ГРАФ, -а, *ч.*, *мед.* Самозаписувальний прилад для визначення точності слуху.

АУДІОКАСЕ́ТА, -и, *ж.* Магнітофонна касета для запису та відтворення звуку.

АУДІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ отоларингології, що вивчає слух та його порушення.

АУДІО́МЕТР, -а, *ч.* 1. Прилад для визначення гостроти слуху. 2. Електронний пристрій для вимірювання часу ввімкнення телевізора з метою підрахунку рейтингу передач (підключається зі згоди володаря телевізора).

АУДІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до аудіометрії.

АУДІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Наука про вимірювання чутливості слухового органа до звуків різної висоти.

АУДІО́Н, -а, *ч.* Одноламповий радіоприймач, у якому електронна лампа була детектором.

АУДІОПЛА́ТА, -и, *ж.* Спеціальний пристрій ЕОМ для відтворення звуку (музики, мови, шумів).

АУДІОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Звукове та акустичне обладнання житла, студій, концертних залів тощо (мікрофони, підсилювачі, гучномовці тощо).

АУДІОФО́Н, -а, *ч.* Електронний чи механічний пристрій, який підсилює звук.

А́УКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Вигукувати "ау".

АУКСАНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання приросту рослини у довжину.

АУКСИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ауксúн**, -у, *ч.*). Фізіологічно активні речовини, що утворюються в рослинах, стимулюють їхній ріст.

АУКСОСПО́РА, -и, *ж.* Спора статевого розмноження у діатомових водоростях.

АУКСОТРО́ФИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ауксотро́ф**, -а, *ч.*). Бактерії, гриби, водорості, що внаслідок мутації втратили здатність синтезувати речовини, необхідні для їхнього росту.

АУКСОТРО́ФНІСТЬ, -ності, *ж.* Нездатність організму синтезувати необхідні для його росту речовини (термін застосовують щодо мікроорганізмів та клітинних культур).

АУКСОЦИ́Т, -у, *ч.* Статева клітина, що вступає в мейоз.

АУКУ́БА, -и, *ж.* Рід рослин родини кизилових.

АУКЦІО́Н, -у, *ч.* Прилюдний продаж товарів, майна, цінних паперів тощо. ** **Валю́тний аукціо́н** – проведення операцій з купівлі-продажу чужоземних валют за конкурсом покупців. **Відкри́тий аукціо́н** – кліринговий ринок, на якому процес встановлення клірингових цін здійснюється постійно. **Груповий аукціо́н** – форма біржової торгівлі, коли спершу накопичують замовлення, а після цього розпродують їх одноразово. **Закри́тий аукціо́н** – аукціон, на якому усі покупці пропонують ціни одночасно і товар продається тому, чия ціна виявиться вищою, або купується у того, хто править за свій товар найнижчу ціну. **Золоти́й аукціо́н** – продаж золота з публічних торгів. **Креди́тний аукціо́н** – форма продажу Національним банком України кредитних ресурсів. **Подві́йний аукціо́н** – форма проведення торгів, за якої існує конкуренція між продавцями та покупцями.

АУКЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Учасник аукціону.

АУКЦІОНІ́СТ, -а, *ч.* Офіційна особа, що проводить продаж майна з прилюдного торгу.

АУКЦІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **аукціо́н**.

АУ́Л, -у, *ч.* Назва села в деяких тюркських народів у Середній Азії та на Кавказі.

А́УЛА, -и, *ж.*, *заст.* Велика лекційна аудиторія.

АУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ау́л**.

АУНТОІНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Хвороба, зумовлена самозараженням мікробами, що знаходяться у даному організмі.

А́УРА[1], -и, *ж.* 1. Гіпотетичне поле, яке створюється живим організмом; біополе. 2. *розм.* Про психологічний вплив кого-небудь на тих, хто їх оточує; про атмосферу, обстановку, що ненавмисне створюється кимнебудь. 3. *мед.* Особливий стан, що передує нападам епілепсії, істерії і т. ін.

А́УРА[2], -и, *ж.* Щипковий язичковий інструмент.

АУРАНТІА́З, -у, *ч.* Те саме, що **каротинодермія**.

АУРА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Амонієва або натрієва сіль гексанітродифеніламіну.

АУРА́Т, -у, *ч.* Сіль, у якій Аурум знаходиться в аніоні у ступені окиснення +3 або +5.

АУРЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Безхребетна морська тварина з драглистим тілом.

АУРЕОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, антибіотик, що його застосовують при лікуванні пневмонії, дизентерії, сифілісу тощо.

АУРИКУЛОМЕАТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластика вушної раковини і зовнішнього слухового проходу.

АУРИКУЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластика вушної раковини.

АУРИКУЛОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Голкоуколювання в активні точки вушної раковини; метод рефлексотерапії.

АУРИКУЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Личинка голотурій, що різко відрізняється від дорослих форм.

АУРИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується вуха; вушний, подібний до вуха.

АУРИПІГМЕ́НТ, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів, золотаво-жовтого кольору з алмазним блиском, що його використовують як арсенову руду й фарбу.

АУРИ́Т, -у, *ч.* Сіль, у якій Аурум у ступені окиснення +1 перебуває у складі її аніону.

АУРИХАЛЬЦИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; блідо-зелені або блакитняві прозорі крихкі кристали.

АУРОРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал із родовища Аурора (США).

АУРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод медикаментозного лікування із застосуванням препаратів золота.

А́УРУМ, -у, *ч.* Au. Хімічний елемент. Найчастіше трапляється у самородному стані. Простою речовиною його є благородний метал золото.

АУСКУЛЬТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод лікарського обстеження внутрішніх органів людини й тварин вислуховуванням.

АУСЛА́УТ, -а, *ч.* Кінець слова – останній компонент звукового вияву.

АУСПІ́ЦІЇ, -ій, *мн.* У давніх римлян – ворожіння авгурів на основі спостережень за польотом та криком птахів, поведінкою чотириногих тварин, за небесними явищами.

АУСТЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Технологічний процес, що призводить до утворення аустенітової фази у залізовуглецевих сталях.

АУСТЕНІ́Т, -у, *ч.*, *мет.* Одна зі складових частин залізовуглецевих сплавів.

АУСТЕНІ́ТНИЙ, -а, -е. Який містить аустеніт.

АУСТЕНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **аустені́тний**.

АУСТЕРИ, -ів, *мн.* Змішані алкогольні напої, призначені для протверезіння.

АУСТЕ́РІЯ, АВСТЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* В Росії часів Петра І – шинок.

АУСТИНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні голчасті, призматичні кристали.

А́УТ, -а, *ч.* 1. У спортивних іграх – переліт м'яча, шайби і т. ін. за межу, встановлену правилами гри. 2. Команда судді на рингу, яка означає, що боксер у нокауті. ** **Опини́тися в а́уті**, *розм.* – зазнати тяжкої невдачі.

АУТБО́РТ, -у, *ч.* Підвісний мотор, іноді й сам човен з підвісним мотором.

АУТБРЕ́ДНИЙ, -а, -е. Той, що походить від схрещування не споріднених між собою особин.

АУТБРИ́ДИНГ, -у, *ч.* Схрещування не споріднених між собою тварин або рослин.

АУТЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ загальної екології, що вивчає взаємозв'язки між окремими організмами та середовищем, що їх оточує.

АУТЕНТИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Засвідчення аутентичності картки, документів, підпису, особи людини. 2. Підтвердження приналежності платіжної картки її тримачеві.

АУТЕНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Дійсний, справжній; який відповідає істинному.

АУТЕНТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **аутенти́чний**.

АУТИГЕ́ННИЙ, -а, -е: ** **Аутиге́нні мінера́ли** – мінерали або мінеральні комплекси, що містяться там, де вони утворилися внаслідок осідання з розчинів чи перекристалізації.

АУТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Патологічна замкнутість, відгородженість від реальної дійсності з утратою інтересу до спілкування, природних емоційних реакцій.

АУТИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аути́зм**.

АУТО... Те саме, що **авто**[1]...

АУТОАГРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Агресивність, спрямована на себе, що проявляється в заподіянні собі шкоди, болю, каліцтва.

АУТОАЛЕРГЕ́Н, -у, *ч.* Алерген, що утворюється в самому організмі.

АУТОАЛЕРГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підвищення чутливості організму до алергенів власних тканин.

АУТОАЛЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Різні зміни реактивності організму, викликані повторними реакціями сенсибілізованих лімфоцитів.

АУТОАНТИГЕ́НИ, -ів, *мн.* Компоненти клітин та тканин організму, які стали частково чужорідними щодо власного організму.

АУТОАНТИТІЛА́, -тіл, *мн.* Імунні глобуліни, спрямовані на власні клітини та тканини організму.

АУТОВАКЦИ́НА, -и, *ж.* Препарат бактеріального походження, виготовлений із мікроорганізмів, що виділені від хворого, для лікування якого вона призначена.

АУТОГЕМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Введення хворому власної крові з метою стимуляції захисних функцій організму.

АУТОГЕМОТРАНСФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Вливання хворому крові, взятої у нього за кілька днів до операції або витиснення крові із судин кінцівок тугим бинтуванням при масивних крововтратах.

АУТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Вчення, за яким рослини і тварини розвиваються незалежно від умов існування.

АУТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який полягає у використанні самонавіяння для регулювання свого фізичного і психічного стану. ** **Аутоге́нне тренува́ння** – лікування, що поєднує елементи самонавіяння і саморегуляції порушеної роботи внутрішніх органів, психіки і т. ін.

АУТОГІПНО́З, -у, *ч.* Гіпноз, що викликається самонавіюванням.

АУТОДАФЕ́, АВТОДАФЕ́, *невідм.*, *с.* У середні віки – прилюдне спалення на вогнищі людей, оголошених інквізицією еретиками, або так званих еретичних творів.

АУТОДЕПІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливе висмикування власного волосся.

АУТОЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ екології, що вивчає пристосування окремих видів тварин (і рослин) до умов середовища їх перебування і способів життя видів.

АУТОЕРОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Самоініційований еротизм. // Статевий потяг, спрямований на самого себе.

АУТОЕХОПРАКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **стереотипія рухова́**.

АУТОІМУНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Імунна реакція організму на власні антигени.

АУТОІМУ́ННИЙ, -а, -е: ** **Аутоіму́нні захво́рювання** – захворювання, в основі яких лежать реакції імунітету, що спрямовані проти власних органів і тканин організму.

АУТОІНОКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Випадкове перенесення живої вакцини з місця первинного введення на інші ділянки шкіри і слизових оболонок.

АУТОІНТОКСИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Самоотруєння речовинами, які виробляються організмом.

АУТОІНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Захворювання, яке спричинюється власною умовно патогенною мікробною флорою організму.

АУТОКАСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Кастрація самого себе.

АУТОКАТА́ЛІЗ, -у, *ч.* Процес, в якому прискорення даної хімічної або біологічної реакції здійснюється одним із її продуктів.

АУТОКАТЕТЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спорожнення сечового міхура шляхом введення катетера самому собі.

АУТОКЕРАТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Кератопластика з використанням незмінних ділянок власної рогівки хворого.

АУТОКЕРАТОФА́КІЯ, -ї, *ж.* Офтальмологічна операція, при якій резекують ділянку рогівки, змінюють її кривизну і вживляють назад.

АУТОКІ́СТКА, -и, *ж.* Власна кістка хворого, яка використовується для аутопластики.

АУТОКОАГУЛОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення динаміки тромбопластинтромбінової активності в досліджуваній плазмі.

АУТОКРАНІОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Аутопластика дефектів кісток черепа.

АУТОКРО́В, -і, *ж.* Власна кров хворого, яка заготовляється завчасно з метою зворотного її переливання при потребі.

АУТО́ЛІЗ, -у, *ч.* Розпад білків тканин організму, який відбувається під дією специфічних ферментів, що зазвичай містяться в лізосомах.

АУТОЛІЗИ́НИ, -ів, *мн.* Антитіла до антигенів клітин власного організму.

АУТОМАМІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Одна із форм сегментарно-рефлекторної терапії, яка ґрунтується на використанні старих філогенетичних зв'язків з грудними залозами.

АУТОМЕТАМОРФОПСІ́Я, -ї, *ж.* Розлад уявлення про схему тіла, спотворювання сприйняття форми та величини частин тіла.

АУТОМІЗОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь поширення хворим неприємних запахів.

АУТОМІКРОФЛО́РА, -и, *ж.* Мікроорганізми, що живуть на шкірі та слизовій оболонці людини і тварини.

АУТОМОНОСЕКСУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Форма статевого збочення, при якій статеве задоволення досягається споглядання свого оголеного тіла.

АУТОМО́РФНИЙ, -а, -е. ** **Аутомо́рфне сприйняття́** – тенденція сприймати інших як собі подібних, навіть, якщо відмінності очевидні.

АУТОНЕФРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Виключення функції нирки в результаті облітерації просвіту сечовода.

АУТОПАГНОЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Втрата здатності розпізнавати частини власного тіла, праву і ліву сторони.

АУТОПІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування хворого власним гноєм.

АУТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* 1. Пересадження тканини або органа, які належать самому хворому. 2. Процес, за допомогою якого розвивається внутрішня психологічна система особи.

АУТОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аутопла́стика**. ** **Аутопласти́чні змі́ни** – зміни суб'єктом самого себе.

АУТОПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Термін, призначений для описання психологічних процесів, відправна точка яких знаходиться у самому індивіді.

АУТОПСИХО́З, -у, *ч.* Термін для позначення психотичного стану, первинними симптомами якого є безладні, плутані ідеї відносно самого себе.

АУТОПСІ́Я, -ї, *ж.* Розтин трупа для встановлення причин смерті. ** **Психологі́чна аутопсі́я** – психологічний профіль, складений після смерті суб'єкта.

АУТОРАДІОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Спосіб фотографування, при якому емульсія, чутлива до іонізуючого випромінювання, приводиться до стикання з досліджуваним матеріалом з метою виявлення в ньому радіоактивності.

АУТОРЕІНВА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Повторне зараження людини після закінчення першої інвазії яйцями або личинками паразита, які вона сама ж виділила в оточуюче середовище.

АУТОРЕЛАКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод аутогенного тренування, який полягає в послідовному розслабленні скелетних м'язів.

АУТОСЕНСИБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сенсибілізація, імунологічна реактивність щодо власних тканин організму.

АУТОСЕРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод неспецифічної імунотерапії, в основі якого лежить парентеральне введення хворому сироватки його крові.

АУТОСИНО́ЙЯ, -ї, *ж.* Заглиблення у хворобливий стан, що супроводжується відгороджуванням від зовнішнього світу.

АУТОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для огляду порожнини гортані та пролягаючих нижче дихальних шляхів.

АУТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд порожнини гортані та пролягаючих нижче дихальних шляхів без допомоги оптичних та відбиваючих дзеркал.

АУТОСО́МА, -и, *ж.* Будь-яка з парних хромосом, крім статевих.

АУТОСПУТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування мокротою, розтертою з фізіологічним розчином та стерилізованою нагріванням.

АУТОСУГЕСТІ́Я, -ї, *ж.* Самонавівання.

АУТОСУПЕРІНВА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Повторне зараження людини виділеними нею в оточуюче середовище яйцями або личинками паразита до закінчення першої інвазії.

АУТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Самокалічення, самовільне обламування частин або придатків тіла тваринами.

АУТОТОПАГНОЗІ́Я, -ї, *ж.* Порушення пізнавання частин власного тіла, утруднене визначення розміщення окремих ділянок тіла.

АУТОТРАНСПЛАНТА́Т, -а, *ч.* Тканина, яка пересаджена із однієї ділянки тіла на іншу в межах одного організму.

АУТОТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пересадка органів і тканин у межах одного організму.

АУТОТРЕ́НІНГ, -а, *ч.* Те саме, що **Аутоге́нне тренува́ння** (*див.* **аутоге́нний**).

АУТОТРО́Ф, -а, *ч.* Організм, який здатний жити на дуже простих джерелах вуглецю та азоту.

АУТОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **аутотро́ф**. ** **Аутотро́фні органі́зми** – організми, які синтезують усі потрібні органічні речовини з неорганічних.

АУТОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Поглинання макрофагами клітин власного організму.

АУТОФІ́ЛІЯ *див.* **нарциси́зм**.

АУТОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нав'язливий страх самотності.

АУТОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Підсилений резонанс або віддача власного голосу у вухо; підсилене сприйняття власного голосу.

АУТОХТО́ННИЙ, -а, -е. Термін, що його використовують для позначення подій, які започатковуються всередині організму, незалежно від зовнішніх впливів.

АУТОЦІЛЬОВИ́Й, -а́, -е́, *психол.* Характеристика рис і поведінки, які тісно пов'язані з цілями та завданнями індивіда.

АУТРА́ЙТ, -а, *ч.*, *фін.* 1. Валютна угода, що передбачає виплати у визначені терміни за курсом, дійсним на момент угоди. 2. Валютний курс в міжбанківських термінових угодах з урахуванням премії або знижки. 3. Обмінна форвардна операція, яка включає премію або дисконт.

АУТРИ́ГЕЛЬ, -я, *ч.* Виносна опора автокрана; зазвичай їх чотири.

АУТРИ́ГЕР, -а, *ч.* Човен з виносними кочетами для весел, а також самі виносні кочети.

АУТСА́ЙДЕР, -а, *ч.* 1. Підприємство, що не входить до монополістичних об'єднань і веде з ними конкурентну боротьбу. 2. Біржовий спекулянт-непрофесіонал. 3. Команда або спортсмен, що посідає одне з останніх місць у турнірній таблиці. 4. *перен.* Про кого-, що-небудь, що не відповідає яким-небудь вимогам, що відстає від інших у якому-небудь відношенні. 5. Про людину, ізольовану від якого-небудь середовища, від товариства, не визнану ким-, чим-небудь.

АУТТРЕ́ЙД, -а, *ч.* Торгівельна операція, що не вдалася через непорозуміння сторін або технічні помилки під час оформлення документів; можливе написання **аут-трейд**.

АУТЕНІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **отені́т**.

АУФТА́КТ, -а, *ч.*, *муз.* Переднаголос; диригентський змах перед вступом.

АФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Втрата функції ковтання, неможливість ковтання.

АФА́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Повна або часткова втрата здатності мовлення внаслідок ураження мовних центрів кори головного мозку. ** **Амнести́чна афа́зія** – неможливість називати знайомі предмети або згадувати події на фоні правильного опису їхньої суті. **Верба́льна афа́зія** – те саме, що **мото́рна афа́зія**. **Мото́рна афа́зія** – порушення або відсутність усного мовлення при правильному сприйнятті розмови та письма. **Номінати́вна афа́зія** – повна втрата здатності називати об'єкти. **Опти́чна афа́зія** – неврологічний стан, який характеризується нездатністю називати візуально представлені об'єкти; аномія. **Сенсо́рна афа́зія** – афазія, яка проявляється втратою здатності розуміти мову. **Синтакси́чна афа́зія** – форма афазії, яка характеризується втратою здатності дотримуватися основних синтаксичних правил; катафазія. **Слухова́ афа́зія** – форма афазії, за якої пацієнт нездатний розуміти значення слів, що вимовляються. **Субкортика́льна афа́зія** – моторна афазія, яка проявляється розладом усного мовлення за збереження внутрішнього мовлення, читання та письма. **Тота́льна афа́зія** – поєднання моторної і сенсорної афазії з втратою мови у всіх її проявах. **Травмати́чна афа́зія** – загальний термін для позначення будь-якої афазії, яка виникає внаслідок травми голови. **Транскортика́льна афа́зія** – моторна афазія, яка проявляється розладом активного мовлення за збереження здатності повторювати звернену мову та переписувати текст.

АФАЗОЛАЛІ́Я, -ї, *ж.* Погана артикуляція, невиразна мова, бурмотання.

АФА́КІЯ, -ї, *ж.* Відсутність кришталика ока.

АФАЛАНГІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність пальця або однієї-двох його фаланг.

АФАЛІ́НА, -и, *ж.* Ссавець родини дельфінів (легко піддається тренуванню).

АФАНІЗІ́Я, -ї, *ж.* Один із типів зникнення органів у процесі індивідуального розвитку організму.

АФГАНІ́, *невідм.*, *ж. і с.* Грошова одиниця Афганістану.

АФГАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал блакитного кольору.

АФГА́НО-ПАКИСТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний із сусідством та взаєминами Афганістану і Пакистану.

АФГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **афга́нці** і Афганістан.

АФГА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **афга́нець**, -нця, *ч.*; **афга́нка**, -и, *ж.*). Народ, який становить основне населення Афганістану.

АФЕБРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Безгарячковий; такий, що не супроводжується гарячкою, протікає без підвищення температури.

АФЕ́КТ, -у, *ч.* Стан дуже великого, але короткочасного нервового збудження. ** **Астені́чний афе́кт** – стан, що супроводжується пригніченим настроєм. **Засті́йний афе́кт** – стан наростаючої емоційної напруженості та неспокою, що не отримують нормальної розрядки. **Неадеква́тний афе́кт** – афект, що не відповідає або суперечить змісту переживання або ситуації. **Патологі́чний афе́кт** – короткочасний психічний розлад; виникає у відповідь на сильну, раптову психічну травму. **Стені́чний афе́кт** – афект, для якого характерні психічна активність та вітальний тонус, відчуття власної сили. **Фізіологі́чний афе́кт** – виражений афект, наприклад, гніву або радості, що не супроводжується затьмаренням свідомості.

АФЕКТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Неприродність, штучність у поведінці, манерах, піднесеність у мові.

АФЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Пройнятий афектом; пов'язаний з почуттями, настроями, переживаннями. *Афективна пам'ять.* // Який служить для вираження афекту. 2. Піднесено-емоційний. ** **Афекти́вна ту́пість** – психічний розлад, який проявляється слабкістю емоційних реакцій і контактів.

АФЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **афекти́вний**.

АФЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який відзначається афектацією; неприродний, штучний.

АФЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.* Використовувати прийом афектації (зазвичай при виконанні ролі).

АФЕ́ЛІЙ, -ю, *ч.* Найвіддаленіша від Сонця точка орбіти якої-небудь планети або комети.

АФЕ́ЛІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **афе́лій**.

АФЕЛІ́НУС, -а, *ч.* Рід комах надродини хальцид. Паразити кров'яної попелиці.

АФЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Втрата здатності говорити.

АФЕ́РА, -и, *ж.* Ризикована справа, здійснювана з метою наживи; шахрайство.

АФЕРЕ́ЗА, -и, *ж.*, **АФЕРЕ́ЗИС**, -у, *ч.*, *лінгв.* Відпадіння початкового голосного для уникнення міжслівного збігу голосних.

АФЕРЕ́ЗИС *див.* **афере́за**.

АФЕРЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* В біосистемах – одна з ланок універсального процесу випереджаючого відображення.

АФЕРЕ́НТИ, -ів, *мн.* Доцентрові відділи рефлекторної дуги, які приносять імпульси до центральної нервової системи.

АФЕРЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до аферентів. ** **Афере́нтні нерво́ві воло́кна** – чутливі волокна, які проводять імпульси від периферії до центральної нервової системи.

АФЕРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто здійснює афери; шахрай.

АФЕРИ́СТКА, -и. Жін. до **афери́ст**.

АФІБРИНОГЕНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Родинноспадкове захворювання, для якого характерна кровоточивість, що пов'язана із вродженою відсутністю фібриногену.

АФІДЕ́ВІТ, -а, *ч.* Письмове свідчення або заява, дані під присягою і засвідчені нотаріусом у разі неможливості особистої з'яви свідка.

А́ФІКС, -а, *ч.*, *лінгв.* Частина слова, що має певне граматичне значення і вносить зміну у зміст кореня.

АФІКСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до афікса. *Афіксальне словотворення.*

АФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Спосіб творення слів за допомогою афіксів.

АФІКСО́ЇД, -а, *ч.*, *лінгв.* Проміжна морфема, частина складного або складноскороченого слова.

АФІЛІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *псих.* Потреба у спілкуванні та емоційних контактах. 2. *ек.* Приєднання до "материнської" компанії у вигляді відділення, філіалу тощо.

АФІЛІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Приєднаний. ** **Афілійо́вана гру́па** – група пов'язаних між собою осіб, які здійснюють єдине керівництво різними фірмами або володіють частками у капіталі різних компаній. **Афілійо́вана компа́нія** – компанія, яка володіє пакетом акцій основної компанії у розмірі, що менше контрольного. **Афілійо́вані осо́би** – управляючий та інші "перші" посадові особи, засновники, а також акціонери, які беруть участь у внутрішньофірмовому управлінні.

АФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність листя у рослин, як правило, внаслідок редукції.

АФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **афілія**.

АФІ́НА ПАЛЛА́ДА, Афіни Паллади, *ж.* У давньогрецькій міфології – одне з верховних олімпійських божеств; богиня війни, мудрості, покровителька наук і ремесел.

АФІНА́Ж, -у, *ч.* Очищення від домішок золота, платини, срібла, міді тощо до високої чистоти.

АФІНА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **афіна́ж**.

АФІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Попереднє очищення цукру-піску від сторонніх домішок перед рафінуванням.

АФІНІТЕ́Т, -у, *ч.* Здатність різних видів клітин та тканин організму вибірково захоплювати, зв'язувати визначені хімічні речовини.

АФІ́ННИЙ, -а, -е: ** **Афі́нна геоме́трія** – розділ геометрії, в якому вивчають властивості фігур, інваріантні відносно афінних перетворень. **Афі́нний про́стір**, *мат.* – сукупність точок і векторів, що задовольняють певну систему аксіом. **Афі́нні перетво́рення** – перетворення, при яких прямі переходять у прямі і зберігається їх паралельність.

АФІНЯ́НИН, -а, *ч.* 1. *іст.* Громадянин і підданий міста-держави Афіни. 2. Мешканець сучасного міста Афіни.

АФІНЯ́НКА, -и. Жін. до **афіня́нин**.

АФІРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Установлення, запевнення. // *фін.* Засвідчення рахунків, фінансових документів.

АФІЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Різновидність інсектицидів для знищення тлі.

АФІ́ША, -і, *ж.* Надруковане або написане за певною формою оголошення про концерт, виставу, лекцію і т. ін.

АФІ́ШНИЙ, -а, -е. Признач. для афіш.

АФІШО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **афішува́ти**. // **афішо́вано**, *безос. присудк. сл.*

АФІШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **афішува́ти**.

АФІШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Виставляти що-небудь напоказ; привертати загальну увагу до чого-небудь; рекламувати.

АФІШУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **афішува́ти**.

АФЛАТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Токсичні та канцерогенні речовини, що виробляються деякими плісневими грибами.

АФОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Афока́льна систе́ма**, *фіз.* –

оптична система, фокусна віддаль якої нескінченно велика.

АФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **афонія.** // Беззвучний, сиплий

АФОНІ́Я, -ї, *ж.* Втрата голосу, беззвучність його (внаслідок захворювання гортані або ураження нервової системи). ** **Психоге́нна афоні́я** – відсутність звучності голосу за збереження шепітної мови, спричинена афектом страху або психічною травмою. **Функціона́льна афоні́я** – неповне змикання голосових зв'язок при неврозах.

АФОРЕ́ЗИС, -у, *ч.*, *мед.* Нестача енергії, слабість, низька витривалість.

АФОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Яка-небудь узагальнена думка, висловлена стисло в дуже виразній формі.

АФОРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має риси, ознаки афоризму. *Афористичний вислів.*

АФОРИСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **афористи́чний.**

АФОРИСТИ́ЧНО. Присл. до **афористи́чний.**

А-ФО́РФЕ, *невідм.*, *с.* 1. Фінансування міжнародної торгівлі шляхом обліку переказних векселів без права регресу. 2. Заздалегідь обумовлена оплата, що не залежить від сторони, яка отримує. 3. Заздалегідь проведене оцінювання прибутку податковими органами за умов, коли не ведеться точний бухгалтерський облік.

АФОТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Афоти́чна зо́на** – глибинна зона морських та прісних водойм, в яку не проникає світло.

АФРАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Нездатність (або небажання) продукувати нормальну швидку мову.

АФРИКА́НЕРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **африка́нер**, -а, *ч.*; **африка́нерка**, -и, *ж.*). Народ, що живе в Південній Африці – в основному нащадки голландських, французьких і німецьких колоністів; африкандери, бури; окремі представники цього народу.

АФРИКАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Курс незалежних африканських держав на розвиток національних засад.

АФРИКАНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з африканістики.

АФРИКАНІ́СТИКА, -и, *ж.* Комплексна наука, що вивчає історію, мови, культуру та побут народів Африки.

АФРИКАНІ́СТКА, -и. Жін. до **африканіст.**

АФРИКА́НС, -а, *ч.* Мова африканерів, поширена у Південній Африці; одна з германських мов.

АФРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **африка́нці** і Африка.

АФРИКАНТРО́П, -а, *ч.* Викопна людина неандертальського типу.

АФРИКА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **африка́нець**, -нця, *ч.*; **африка́нка**, -и, *ж.*). Корінне населення Африки.

АФРИКА́Т, -а, *ч.* *і* **АФРИКА́ТА**, -и, *ж.*, *лінгв.* Складний приголосний звук, який утворюється внаслідок злиття двох приголосних, напр.: "ц", "ч", "дз", "дж".

АФРИКАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **африка́т, африка́та.**

АФРИКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **африка́т, африка́та.**

А́ФРО-АЗІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до країн Африки й Азії.

А́ФРО-АЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **а́фро-азіа́тський.**

А́ФРО-АМЕРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до афро-американців.

А́ФРО-АМЕРИКА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **а́фро-американець**, -нця, *ч.*). Громадяни США африканського походження.

АФРОДИЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що стимулює сексуальне бажання.

АФРОДИЗІОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Хвороблива фіксація психіки на пошуках засобів, які здатні підвищувати статеву активність.

АФРОДИ́ТА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – одне з 12 верховних божеств Олімпу, богиня кохання і вроди.

АФРО́НТ, -у, *ч.* 1. Публічна образа, зневага. 2. Несподівана неприємність, невдача.

А́ФРО-РОК, -у, *ч.* Напрямок у рок-музиці, якому властиве використання елементів африканської музики.

АФТЕНКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Нездатність говорити, спричинена судомою відповідних м'язів.

А́ФТИ, афт, *мн.*, *мед.* Невеликі виразки на слизовій оболонці ротової порожнини.

АФТО́З, -у, *ч.* Розвиток афтів на фоні тяжкого загального стану.

АФТО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до афтозу.

АФТОНГІ́Я, -ї, *ж.* Втрата здатності до артикуляції.

АХ, *виг.* 1. Уживається з вираженням переляку, здивування, радості і т. ін. // Уживається з вираженням захоплення, нетерпеливості і т. ін. // Уживається з вираженням горя, співчуття і т. ін. 2. Виражає обурення, незадоволення, досаду. 3. Уживається з вираженням думки, що несподівано з'явилась, здогаду, спогаду. ** **не ах (який)**, *у знач. прикм.* – нічим не примітний, пересічний, скоріше поганий, ніж гарний.

АХАЛАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Порушення здатності розслаблення м'язових сфінктерів, розміщених у ділянці переходу трубчастого органу в порожнистий. ** **Ахалазі́я ка́рдії** – захворювання, яке характеризується розладом проходження їжі у шлунок і тривалою затримкою її у стравоході.

АХАЛТЕКІ́Н, -а, *ч.* Те саме, що **ахалтекі́нець.**

АХАЛТЕКІ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Кінь ахалтекінської породи.

АХАЛТЕКІ́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **Ахалтекі́нська поро́да (ко́ней)** – одна з найдавніших порід верхових коней (за назвою оазису Ахал-Теке у Туркменії).

А́ХАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **а́хати.**

А́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Вигукувати "ах", виражаючи здивування, захоплення, радість, горе, співчуття та ін. 2. Утворювати глухі, переривчасті звуки (внаслідок удару, вибуху, пострілу).

АХЕЙЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність губ.

АХЕЙРІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність або недорозвиток кисті.

АХЕЙРОКІНЕ́З, -у, *ч.* Відсутність узгодженості рухів рук при ходьбі.

АХЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ахе́йці.**

АХЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Одне з основних давньогрецьких племен.

АХЕРО́Н, -у, *ч.* У грецькій міфології – річка сліз у підземному царстві, через яку мали переправлятися душі померлих.

АХІЛІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність соляної кислоти та ферментів, зокрема пепсину, в шлунковому соці.

АХІ́ЛЛ, -а, **АХІЛЛЕ́С**, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – найхоробріший герой Троянської війни, єдиним вразливим місцем на тілі якого була п'ята. ** **Ахілле́сова п'ята́** – найвразливіше місце. **Рефле́кс Ахі́лла** – підошовне згинання ступні при перкусії молоточком по п'ятковому сухожилку.

АХІЛЛЕ́Ї, -їв, *мн.* У давнину – свято, яке встановили на честь Ахіллеса.

АХІЛЛОБУРСИ́Т, -у, *ч.* Запалення синовіальної сумки.

АХІЛЛОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Запалення серозної сумки ахіллового сухожилка.

АХІЛЛОТЕНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластична операція відновлення ахіллового сухожилка.

АХІЛЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне розсікання ахіллового сухожилка.

АХІНЕ́Я, -ї, *ж.*, *розм.* Нісенітниця, дурниця.

АХІ́НСА, -и, *ж.* Етичний принцип індійської філософії і релігії, що вимагає утримуватися від заподіяння болю і зла будь-яким живим істотам.

А́ХКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **а́хкати.**

А́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **а́хати.**

АХЛОРГІДРІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність соляної кислоти у шлунковому соці.

А́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Однокр. до **а́хати.** 2. Вистрілити.

А́ХОВИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Поганий, нікудишній. 2. Неймовірний.

АХОЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; синьо-зелені агрегати.

АХОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ахолі́я.**

АХОЛІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність або значне зниження надходження жовчі у дванадцятипалу кишку.

АХОНДРИ́Т, -а, *ч.* Кам'яний метеорит, що не містить круглих утворень - хондр.

АХОНДРОПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Один із видів спадковості, за якого спостерігається загальне захворювання кісткової системи.

АХОРДІ́Я, -ї, *ж.* Повна аплазія пуповини.

АХОРІО́И, -а, *ч.* Назва дерматоміцетів, збудників фавуса людини та тварин.

АХРОМАЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ахроматопсі́я.**

АХРОМА́Т, -а, *ч.* Об'єктив, у якому виправлено нечіткість і забарвлення зображення, зумовлені сферичною та хроматичною абераціями.

АХРОМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Властивість оптичного скла заломлювати промені світла, не розкладаючи їх на складові кольори; безколірність, безбарвність.

АХРОМАТИ́Н, -у, *ч.* Речовина клітинних ядер організмів; слабо забарвлюється ядерними барвниками.

АХРОМАТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ахромати́н.**

АХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не розкладає променів світла на складові кольори; безколірний, безбарвний. *Ахроматична лінза.*

АХРОМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ахромати́чний.**

АХРОМАТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **ахромі́я.**

АХРОМАТОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ахроматопсі́я.**

АХРОМАТОПСІ́Я, -ї, *ж.* Неспроможність сприймати кольори.

АХРОМАЦИ́Т, -у, *ч.* Еритроцит, який не забарвлюється барвниками.

АХРОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Природжене або набуте знезабарвлювання шкіри.

АХРОМОТРИХІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність пігменту у волоссі.

АХТЕРЛЮ́К, -а, *ч.*, *мор.* Люк для вантаження судна, розташований за грот-щоглою; вантажний трюм.

АХТЕРПІ́К, -а, *ч.* Крайній кормовий відсік на судні, який відіграє роль баласту.

АХТЕРШТЕ́ВЕНЬ, -вня, *ч.*, *мор.* Нижня кормова частина судна, що є продовженням кіля.

АЦЕКЛІДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують для усунення післяопераційної атонії шлунково-кишкового тракту та сечового міхура.

АЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що позбавлений центру.

АЦЕТАБУЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Рід зелених водоростей.

АЦЕТАЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч.* Органічна сполука; безбарвна речовина з різким запахом.

АЦЕТАМІНОФЛУОРЕ́Н, -у, *ч.* Активний канцероген резорбтивної дії.

АЦЕТАНІЛІ́Д, -у, *ч.* Органічна сполука, яку застосовують у синтезі барвників і як жарознижувальний лікарський засіб.

АЦЕТА́Т, -у, *ч.* 1. Сіль і ефір оцтової кислоти; сіль застосовують у фарбуванні тканин, у медицині, для виготовлення каталізаторів; естер – як розчинник, у виробництві кіноплівки, в парфумерії, харчовій промисловості тощо. 2. Те саме, що **Ацета́тний шовк** (*див.* **ацета́тний**).

АЦЕТАТ-АЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч.* Безбарвна, летка із різким запахом рідина.

АЦЕТА́Т-АНГІДРИ́Д, -у, *ч.* Безбарвна, із різким запахом рідина, що використовується для добування безводних ацетатів металів, виробництва шовку, героїну тощо.

АЦЕТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацета́т.** ** **Ацета́тне волокно́** – штучне волокно з ацетилцелюлози, що його використовують для виготовлення різних тканин і для негорючої фото- і кіноплівки. **Ацета́тний шовк** – штучна тканина, виготовлена з такого штучного волокна.

АЦЕТАТЦЕЛЮЛО́ЗА, -и, *ж.* Одно-, дво- або триацетатні ефіри целюлози, що використовуються при виробництві ацетатного шовку та ін.

АЦЕТАТЦЕЛЮЛО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацетатцелюло́за.**

АЦЕТИ́Л, -у, *ч.* Радикал ацетатної кислоти, що сам складається із двох радикалів – метилу та карбонілу.

АЦЕТИЛАЦЕТА́Т, -у, *ч.* Аніон, сіль або ефір ацетатної кислоти, у якій гідрогеновий атом замінений на ацетил-радикал.

АЦЕТИЛАЦЕТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацетилацета́т.**

АЦЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Безбарвний вибухонебезпечний газ, що складається з вуглеводню та Карбону. Використовують для автогенного різання і зварювання, для достигання незрілих овочів та фруктів тощо.

АЦЕТИЛЕНІ́Д, -у, *ч.* Сіль із двозарядним ацетиленід-іоном та катіонами металів із певною часткою ковалентності.

АЦЕТИЛЕНІ́Л, -у, *ч.* Продукт вилучення одного атома Гідрогену із молекули ацетилену.

АЦЕТИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацетиле́н.** // Пов'язаний із використанням ацетилену.

АЦЕТИЛЕНОКИСНЕ́ВИЙ, -а, -е. Той, що містить суміш газуватих ацетилену і кисню або використовує її.

АЦЕТИЛЕНОПОВІ́ТРЯНИЙ, -а, -е. Той, що містить суміш газуватих ацетилену і повітря або використовує її.

АЦЕТИЛКЛІТКОВИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **ацетатцелюло́за.**

АЦЕТИЛКЛІТКОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацетилклітковйна.**

АЦЕТИЛО́ЦТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ацетилацета́тний.**

АЦЕТИЛСАЛІЦИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Ефір саліцилатної та ацетатної кислот. ** **Ацетилсаліцилова кислота** – саліциловий ефір оцтової кислоти; анальгезуючий засіб.

АЦЕТИЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Хімічні реакції за участі ацетилпохідних для вкорінення ацетил-радикалу в структури інших органічних сполук.

АЦЕТИЛХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Хімічна речовина, що використовується у виробництві барвників, ліків.

АЦЕТИЛХОЛІ́Н -у, *ч.* Один з медіаторів периферичної і центральної нервової систем.

АЦЕТИЛХОЛІНЕСТЕРА́ЗА, -и, *ж.* Фермент класу гідролаз, який каталізує реакцію гідролізу ацетилхоліну.

АЦЕТИЛХОЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацетилхолі́н.**

АЦЕТИЛЦЕЛЮЛО́ЗА, -и, *ж.* Біла аморфна маса, яку застосовують у виробництві штучного волокна, вогнетривкої кіноплівки, лаків.

АЦЕТИЛЦЕЛЮЛО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацетилцелюло́за.**

АЦЕТИЛЦИСТЕЇ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб з муколітичною дією.

АЦЕТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Той, що містить ацетильну групу-радикал.

АЦЕТИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Вводити ацетильну групу-радикал у структури інших органічних сполук.

АЦЕТОЕТИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ацетилюва́ти.**

АЦЕТО́Н, -у, *ч.* Диметилкетон – безбарвна рідина з характерним різким запахом; використовується як розчинник у багатьох виробництвах.

АЦЕТОНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у крові кетонових тіл: ацетону, ацетооцтової і В-оксимасляної кислот.

АЦЕТОНІТРИ́Л, -у, *ч.* Хімічна речовина, що використовується як розчинник.

АЦЕТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацето́н.** // Власт. ацетону. *Ацетоновий запах.*

АЦЕТОНУРІ́Я, -ї, *ж.* Підвищене виділення ацетону із сечею.

АЦЕТОО́ЦТОВИЙ, -а, -е: ** **Ацетоо́цтова кислота́** – проміжний продукт обміну амінокислот та жирних кислот.

АЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність головного мозку, склепіння черепа і лицьового скелета.

АЦЕФАЛОБРА́ХІЯ, -ї, *ж.* Вроджена відсутність голови і верхніх кінцівок.

АЦЕФАЛОГАСТРІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність голови і органів верхньої половини черевної порожнини.

АЦЕФАЛОПОДІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність голови і нижніх кінцівок.

АЦЕФАЛОТОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вроджена відсутність голови і грудної клітки.

АЦЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацефа́лія.**

АЦИДЕМІ́Я, -ї, *ж.* Присутність у крові органічних та неорганічних кислот.

АЦИДИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацидиме́трія.**

АЦИДИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод визначення кількості кислоти в розчинах.

АЦИДО́З, -у, *ч.*, *мед.* Підвищена кислотність крові, шлункового соку та тканин організму внаслідок зміни кислотно-лужної рівноваги. ** **Діабети́чний ацидо́з** – ацидоз, який розвивається при цукровому діабеті.

АЦИДОКО́МПЛЕКСИ, -ів, *мн.*, *хім.* Комплекси, у яких кислотні аніони зв'язуються донорно-акцепторно із центральним атомом-комплексоутворювачем.

АЦИДОЛІГА́НД, -у, *ч.* Кислотний аніон, що утворює ацидокомплекс.

АЦИДОТÉСТ, -у, *ч.* Діагностичний засіб для визначення кислотності шлункового соку.
АЦИДОФІЛІН, -у, *ч.* Молоко, заквашене молочнокислими бактеріями; ацидофільне молоко.
АЦИДОФІЛІЯ, -ї, *ж.* Здатність окремих структурних елементів клітин і тканин забарвлюватися кислими барвниками.
АЦИДОФІЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що розмножується в кислому середовищі (про мікроорганізми). 2. Такий, що забарвлюється кислими барвниками. ** **Ацидофільні організми** – організми, для яких необхідна значна кислотність середовища.
АЦИДОФÓБНИЙ, -а, -е: ** **Ацидофóбні організми** – організми, які розвиваються в лужних середовищах.
АЦИДУРІЯ, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, яка проявляється затримкою психічного та фізичного розвитку.
АЦИЛЮВÁННЯ, -я, *с.* Хімічна реакція, що використовується для отримання ацетатного волокна, барвників тощо.
АЦИНÓЗНИЙ, -а, -е. 1. Гроноподібний (про залози). 2. Такий, що стосується ацинуса.
ÁЦИНУС, -а, *ч.* 1. Секреторний відділ альвеолярної залози. 2. Первинна структурна одиниця легені.
АЦИСТІЯ, -ї, *ж.* Вроджена відсутність сечового міхура.
ÁЦІЯ, -ї, *ж.* Відсутність злагодженості, синхронності в діяльності передсердь і шлуночків серця.
АЦТÉКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ацтéк**, -а, *ч.*). Найчисленніша індіанська народність Мексики.
АЦТÉКСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ацтéки**.
АЧ, *розм.* 1. *виг.* Уживається для вираження здивування, докору, невдоволення, захоплення і т. ін. 2. *част.* Уживається (часто в сполуч. з я к и й , я к), щоб звернути чиюсь увагу на кого-, що-небудь.
АЧХИ́, АПЧХИ́. Вигук при чханні. // *у знач. присудк. сл.*
АШÁР, АШУ́Р, -у, *ч.* Те саме, що **ушр**.
АШАРИ́Т, -у, *ч.* Вторинний мінерал; білі або солом'яно-жовті щільні агрегати.
АШИ́К, -а, *ч.* Мандрівний співак-імпровізатор на Кавказі.
АШУ́Г, -а, *ч.* У кавказьких народів – народний поет-співець.
АШУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Належний ашугу. // Властивий ашугу.
АШУ́Р *див.* **ашáр**.
АШУРÁ, -и́, *ч.* Кульмінаційний день жалоби у мусульман-шиїтів, який супроводжується самокатуванням.
АШШУ́Р, -а, *ч.* В ассирійській міфології спочатку бог-покровитель міста Ашшура, пізніше – верховний бог.
АЮМÁА, *невідм.*, *ж.* Абхазька 14-струнна кутова арфа.
АЯ́ЖЕ, *част.*, *розм.* 1. Уживається для ствердження якоїсь думки; авжеж, звичайно. 2. Уживається для вираження незгоди з чим-небудь, заперечення, відмови.
АЯ́КСИ, -ів, *мн.* Ім'я двох міфологічних героїв, які під час Троянської війни разом вершили подвиги. ** **Два Ая́кси**, *перен.* – нерозлучні друзі.
АЯ́М, -а, *ч.* Виборний суддя у Туреччині.
АЯТОЛÁ, -и́, *ч.* У шиїтів в Ірані: вищий духовний титул вченого-богослова; особа з таким титулом.

Бб

Б^{1}. Друга літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "б" (вимовляється "бе").

Б^{2} *див.* **би**.

БА^{1}, *виг.*, *розм.* Уживається для вираження здивування, здогаду і т. ін.; значенням близький до дивись. ** **Ти ба!** – ти диви, дивись!

БА^{2}, *част.* 1. *у сполуч. зі сл.* та, але. Вживається для вираження заперечення сподіваної дії, причому далі зазвичай розкриваються причини неможливості її виконання. 2. Уживається у відповідях для посилення заперечення.

БА^{3}, *спол.* 1. Уживається для приєднання речень, що уточнюють зміст попередніх; значенням близький до та й, навіть. 2. Приєднує речення з протилежним або обмежувальним значенням; змістом наближається до але.

БАА́Л, -а, *ч.* У релігії Стародавньої Фінікії, Сирії, Палестини – бог родючості, вод, війни.

БА́БА^{1}, -и, *ж.* 1. Мати батька або матері. 2. Стара віком жінка. 3. *розм.* Взагалі жінка. 4. *перен.*, *зневажл.* Про слабкого, боязкого, нерішучого чоловіка або хлопця. 5. *у сполуч. з присв. займ.*, *розм.* Те саме, що **дружи́на** 1. 6. *заст.* Жінка, що приймає дітей під час пологів. 7. *заст.* Ворожка, шептуха. ** **Кам'яна́ ба́ба** – кам'яний бовван давнього походження, що найчастіше трапляється в степу на могилах. **Тісна́ ба́ба** – гра, в якій ті, що сидять на кінцях лавки, тиснуть на тих, що сидять посередині, намагаючись витіснити їх і зайняти їх місце. 8. Те саме, що **сніґови́к**. 9. *зневажл.* По́дружка.

БА́БА^{2}, -и, *ж.*, *тех.* Важка підвісна довбня для забивання паль.

БА́БА^{3}, -и, *ж.* Рід печива з пшеничного борошна.

БА́БА^{4}, -и, *ж.*, *діал.* Пелікан.

БА́БА^{5}, -и, *ж.*, *діал.* Рід великих груш.

БАБА́, -и, *ч.* У тюркських народів – шанобливе звертання до старшого за віком чоловіка.

БАБА́ЙКА, -и, *ж.* Велике весло, прикріплене до човна.

БАБА́К, -а́, *рідко* **БАЙБА́К**, -а́, *ч.* 1. Великий гризун, товстий і незграбний, що живе в степу в норах; з ранньої осені до весни впадає в сплячку; цінний своїм хутром. 2. *перен.* Про неповоротку, ледачу людину; нероба, ледар.

БАБАКО́ВИЙ, *рідко* **БАЙБАКО́ВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **баба́к**, **байба́к** 1.

БАБАКУВА́ТИЙ, -а, -е, *перен.* Неповороткий, ледачий.

БАБА́НА, -и, *ж.*, *діал.* Стара вівця.

БА́БА-ПОВИТУ́ХА, ба́би-повиту́хи, *ж.* Жінка, яка приймала пологи через відсутність медичних фахівців.

БА́БА-ПУПОРІ́ЗКА, ба́би-пупорізки, *ж.* Те саме, що **ба́ба-повиту́ха**.

БАБАРУ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **со́нечко** 2.

БАБА́Х, *виг.* 1. Уживається як наслідування сильного низького уривчастого звука. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **баба́хнути**.

БАБА́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **баба́хати**.

БАБА́ХАТИ, **БАБА́ХКАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Утворювати сильні низькі уривчасті звуки. // Стріляти. 2. *перех.* Сильно бити, вдаряти, кидати.

БАБА́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **баба́хкати**.

БАБА́ХКАТИ *див.* **баба́хати**.

БАБА́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Однокр. до **баба́хати** 1. 2. *перех.* Однокр. до **баба́хати** 2. 3. *неперех.* Упасти з шумом.

БАБА́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **баба́хнути** 3.

БАБАЧА́, -а́ти і **БАБАЧЕНЯ́**, -я́ти, *с.* Маля бабака.

БАБАЧЕНЯ́ *див.* **бабача́**.

БАБАЧО́К, *рідко* **БАЙБАЧО́К**, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **баба́к**, **байба́к** 1.

БА́БА-ЯГА́, ба́би-яги́, *ж.* В народних казках – потворна і зла чарівниця.

БАБЕ́ГА, -и, *ж.* Збільш.-зневажл. до **ба́ба**^{1}.

БАБЕЗІ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **піроплазмі́ди**.

БАБЕЗІО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба великої рогатої худоби, овець, кіз.

БАБЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Рід найпростіших ряду піроплазмід класу саркодових; спричиняють бабезіоз.

БАБЕФІ́Т, -у, *ч.* Мінерал білого кольору.

БАБЕ́ЦЬ-ГОЛОВА́Ч, ~бця́-~ча́, *ч.* Річкова риба з великою головою з роду бичків.

БАБЕ́ШКИ, -шок *і* -шків, *мн.*, *діал.* Нутрощі тварини; потрух.

БАБИ́ЗНА, -и, *ж.*, *заст.* Майнова спадщина, що залишилася після баби (*див.* **ба́ба**^{1} у 1 знач.).

БА́БИН, -а, -е. Належний бабі (*див.* **ба́ба**^{1} у 1 – 3 знач.). ** **Ба́бине лі́то**: а) погідні, теплі дні на початку осені; б) павутиння, що літає в цей період.

БАБИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Окреме місце в церкві, де стоять жінки.

БАБИ́СЬКО, -а, *с.*, *зневажл.* Збільш. до **ба́ба**^{1} 2, 3.

БА́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* ба́блять; *недок.*, *розм.*, *заст.* Займатися акушерством, приймати дітей під час пологів.

БА́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* ба́бляться; *недок.*, *зневажл.* Виявляти безвільність, нерішучість, розніженість.

БА́БИЧ, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **бабі́й**^{1}.

БАБИ́ЩЕ, -і, *ж. і* -а, *с.*, *зневажл.* Збільш. до **баба**^{1} 2, 3.

БАБІВЩИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **баби́зна**.

БАБІ́ДИ, -ів, *мн.* Прихильники бабізму.

БАБІ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійне вчення, що проголошувало закінчення панування законів, що базувалися на Корані та Шаріаті, та заміну їх новими.

БАБІ́Й, -я́, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто упадає коло жінок; залицяльник. 2. Про нерішучого, розніженого чоловіка. 3. Женоподібний чоловік.

БАБІНГТОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; знаходять у граніті, сієніті та ін.

БАБІ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Вузька різнобарвна тасьма для обшивання теплих хусток, фартухів і т. ін.

БАБІРУ́СА, -и, *ж.* Один з диких представників родини свинячих.

БАБІ́Т, -у, *ч.* Сплав олова з міддю і стибієм (переважно для підшипників ковзання).

БАБІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бабі́т**.

БАБІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бабі́т**. ** **Бабі́тові вту́лки (кі́льця)** – підшипники ковзання.

БАБІ́Ш, -а, *ч.* Порода волохатих кімнатних собак.

БА́БКА^{1}, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ба́ба**^{1} 1, 6, 7. 2. Пестл. до **ба́ба**^{1} 2.

БА́БКА^{2}, -и, *ж.* Одна з частин металорізального або деревообробного верстата, призначена для закріплення оброблюваної деталі.

БА́БКА^{3}, -и, *ж.* 1. У копитних тварин – суглоб над копитом ноги. 2. Кістка цього суглоба, що вживається для гри.

БА́БКА^{4}, -и, *ж.* Коваделко, на якому здебільшого клепають коси.

БА́БКА^{5}, -и, *ж.* Страва з локшини, рису, сиру і т. ін.

БА́БКА^{6}, -и, *ж.* Хижа комаха з довгим тонким тілом і двома парами великих прозорих крил.

БА́БКА^{7}, -и, *ж.* Купка складених на полі снопів жита, льону і т. ін.

БА́БКА^{8}, -и, *ж.* Петелька, на яку застібають гаплик.

БА́БКА^{9}, -и, *ж.*, *діал.* Подорожник.

БА́БКА^{10}, -и, *ж.*, *діал.* Гриб-підберезник.

БА́БКИ, -бок, *мн.*, *жарг.* Гроші. ** **Підбива́ти ба́бки**, *розм.* – підводити підсумки.

БАБКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Старкуватий, зморшкуватий.

БАБЛ, -а, *ч.*, *жарг.* Невдала операція; збанкрутіле підприємство.

БАБЛГА́М, -у, *ч.* 1. Сорт жувальної гумки. 2. *муз.* Стиль популярної музики, що з'явився наприкінці 1960-х років у США.

БА́БЛЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ба́блятися**.

БА́БЛЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.*, *діал.* Бабратися.

БА́БНИК, -а, *ч.* Те саме, що **бабі́й** 1, **баболю́б**.

БАБНИ́К, -а́, *ч.* Посудина, у якій випікають **ба́бу**^{3}.

БАБНЯ́, -і, *ж.*, *зневажл.* Збірн. до **ба́ба**^{1} 3.

БАБОДУ́Р, -а, *ч.*, *зневажл.*, *діал.* Баболюб.

БАБОЛЮ́Б, -а, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **бабі́й** 1.

БА́БОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **ба́ба**^{1} 3.

БАБО́ТА, -и, *ж.*, *збірн.*, *діал.* Баби.

БА́БРАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ба́братися**.

БА́БРАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *рідко.* 1. Бруднити, мазати. 2. Перебирати, перекидати що-небудь, порушуючи лад, порядок у чомусь.

БА́БРАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Бовтатися руками в чому-небудь рідкому, брудному. // Порпатися в чому-небудь рідкому, брудному (про тварин). 2. *перен.* Повільно що-небудь робити; копатися.

БАБРИ́СЬКА, -и, *ж.* Те саме, що **со́нечко** 2.

БА́БРОШ, -а, *ч.*, *зах.* Нехлюй, нечупара.

БАБРУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Нехлюйка.

БА́БСТВО, -а, *с.* Збірн. до **ба́ба**^{1} (у 1 – 3 знач.).

БА́БСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **ба́ба**^{1} 3. // Належний бабі, бабам. // Власт. бабам, жінкам; жіночий. *Бабські забобони.*

БАБУ́, *невідм.*, *ч.* Індуський титул, що відповідає княжому.

БАБУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Абстр. ім. до **бабува́ти**.

БАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Бути бабою (*див.* **баба**^{1} у 6 знач.); приймати дітей під час пологів.

БАБУВІ́ЗМ, -у, *ч.* Революційний рух у Франції 18 ст. за створення "Республіки рівних".

БАБУВІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник і послідовник бабувізму.

БАБУВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бабувізму.

БАБУ́Ї́Н, -а, *ч.* Мавпа роду павіанів родини собакоголових, поширена в Центральній і Східній Африці.

БАБУЇНЯ́, -я́ти, *с.* Маля бабуїна.

БАБУ́ЛЬКИ, -льок, *мн.*, *жарг.* Пестл. до **ба́бки**.

БАБУ́ЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **бабу́ся**.

БАБУ́НЯ, -і, *ж.* Пестл. до **ба́ба**^{1} 1, 2.

БАБУ́СЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **бабу́ся**.

БАБУ́СЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **бабу́ся**.

БАБУ́СИН, -а, -е. Належний бабусі.

БАБУ́СЯ, -і, *ж.* Пестл. до **ба́ба**^{1} 1, 2.

БАБУХА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* З великим черевом.

БА́БЦЕВІ, -их, *мн.* Родина кісткових риб ряду скорпеноподібних.

БА́БЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Бабуня.

БАБЧА́Р, -а, *ч.* Дерев'яний оцупок, у який всаджують маленьке коваделко для клепання коси.

БА́БЧИН, -а, -е. Що належить, властивий бабці.

БА́Б'ЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́ба**^{1} 3.

БАВ, -у, *ч.* 1. Двері, брама. 2. Протока.

БА́ВА, -и, *ж.*, *зах.* Гостинна газдиня, що неохоче відпускає го́стей.

БАВАЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; темнозелені кристали.

БАВА́РЕЦЬ *див.* **бава́рці**.

БАВА́РКА *див.* **бава́рці.**
БАВА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Баварії.
БАВА́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **бава́рець,** -рця, *ч.*; **бава́рка,** -и, *ж.*). Населення колишньої держави Баварії і землі Баварія в Німеччині; жителі цього регіону.
БАВЕНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, берилосилікат підкласу острівних силікатів.
БА́ВИНА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **ба́вна.**
БА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* ба́влять; *недок.* 1. *перех.* Забавляти, няньчити, доглядати (дітей). // Розважати чим-небудь (дорослих). 2. *перех.*, *діал.* Гаяти, барити. 3. *неперех.*, *діал.* Баритися, гаятися.
БА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* ба́вляться; *недок.* 1. *чим, з ким і без додатка.* Забавлятися, гратися. // Весело проводити час; розважатися. 2. Грати в яку-небудь гру. // *перен.* Займатися чим-небудь несерйозно. 3. *діал.* Баритися, гаятися.
БАВІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Уповільненість, затримка.
БАВКІ́ДА, -и 1. Ім'я міфічної жінки, що щасливо прожила все своє життя зі своїм чоловіком Філемоном. 2. *перен.* Втілення вірної жінки.
БА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ба́вити і ба́витися.**
БА́ВНА, -и, *ж.*, *заст.* Бавовняна вата.
БА́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Довготривалий. 2. Уповільнений.
БА́ВНИЦЯ, -і, *ж.* Червоні вовняні нитки.
БА́ВНО, *присл.*, *діал.* Занадто повільно.
БАВНЯ́НИЙ, -а, -е, *заст.* Бавовняний, ватяний.
БАВО́ВНА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **баво́вник.** 2. Волокно бавовнику, з якого виробляють пряжу і т. ін. // Нитки з цього волокна. 3. Тканина. 4. Основа пороху для вогнепальної зброї.
БАВО́ВНА-СИРЕ́ЦЬ, бавовни-сирцю, *ж.* Волокно з невідокремленим насінням.
БАВО́ВНИК, -у, *ч.* Рослина з насінням, вкритим пухнастим волокном, з якого виробляють пряжу.
БАВО́ВНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **баво́вник.** // Виготовлений з бавовнику. *Бавовникова олія.*
БАВО́ВНИЦТВО, -а, *с.* Вирощування бавовнику.
БАВО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бавовництва.
БАВО́ВНИЩЕ, -а, *с.* Поле, з якого зібрано бавовник.
БАВОВНОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод з переробки бавовни.
БАВОВНОЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із заготівлею бавовни.
БАВОВНОЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Заготівля бавовни.
БАВОВНОЗАГОТІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто заготовляє бавовну.
БАВОВНОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для збирання бавовни.
БАВОВНОЗБИРА́ННЯ, -я, *с.* Збирання бавовни.
БАВОВНОКОМБА́ЙН, -а, *ч.* Комбайн, призначений для збирання бавовни.
БАВОВНООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Який здійснює очищення бавовни.
БАВОВНООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Сільськогосподарська машина для очищення бавовни-сирцю і одночасного навантаження її в транспортні засоби.
БАВОВНООЧИ́СТКА, -и, *ж.* Обробка бавовни-сирцю.
БАВОВНООЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **бавовноочи́стка.**
БАВОВНООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **бавовноочи́стка.**
БАВОВНООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бавовноочисни́й.**
БАВОВНОПРЯДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до вироблення пряжі з бавовни. *Бавовнопрядильне виробництво.*
БАВОВНОПРЯДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається бавовнопрядінням.
БАВОВНОПРЯДИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Фабрика, де виробляють пряжу з бавовни.
БАВОВНОПРЯДІ́ННЯ, -я, *с.* Промисловий процес виготовлення пряжі з бавовни.
БАВОВНОРО́Б, -а, *ч.* Те саме, що **бавовня́р.**
БАВОВНОРО́БКА, -и. Жін. до **бавовноро́б.**
БАВОВНОСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до бавовносіяння.
БАВОВНОСІ́ЯННЯ, -я, *с.* Розведення, сіяння бавовни як галузь сільського господарства.
БАВОВНОСУША́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **бавовносуша́рня.**
БАВОВНОСУША́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення, в якому просушують бавовну-сирець або насіння бавовни.
БАВОВНОТКА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Признач. для ткання бавовни. *Бавовноткацька фабрика.*
БАВОВНОТОРГІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Галузь торгівлі, що займається продажем бавовни.
БАВОВНОТОРГОВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до бавовноторгівлі.
БАВОВНЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **баво́вна.** // Виготовлений з бавовни.
БАВОВНЯ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Бавовняна тканина.
БАВОВНЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто вирощує бавовну; фахівець у галузі вирощування бавовни.
БАВОВНЯ́РКА, -и. Жін. до **бавовня́р.**
БАВОВНЯ́РСТВО, -а, *с.* Галузь, що займається вирощуванням бавовни.
БАВОВНЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бавовнярства.
БАГ, -а, *ч.*, *жарг.* Виявлена помилка, неточність, похибка, що вимагає усунення.
БАГАДУ́Р, -а, *ч.* Їздець у киргизів; богатир.
БАГА́Ж, -у́, *ч.* 1. Речі пасажирів, спаковані для перевезення різними видами транспорту. 2. *перен.* Запас відомостей з певної галузі знань, що їх має хто-небудь. *Багаж знань.*
БАГА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бага́ж** 1. // Признач. для зберігання або перевезення багажу. *Багажний вагон.* // *у знач. ім.* **бага́жний,** -ного, *ч.* Той, хто приймає, видає та охороняє багаж. ** **Бага́жна квита́нція** – документ, який підтверджує прийняття багажу для перевезення.
БАГА́ЖНИК, -а, *ч.* Пристрій ззаду велосипеда, мотоцикла або автомобіля для перевезення невеликого багажу.
БАГА́МЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **бага́мець,** -мця, *ч.*; **бага́мка,** -и, *ж.*). Основне населення Багамських островів.
БАГАСО́З, -у, *ч.* Професійне захворювання легень у робітників, що переробляють цукровий очерет.
БАГА́Т-ВЕ́ЧІР, -чора, *ч.* Те саме, що **бага́тий ве́чір** (*див.* **бага́тий**).
БАГАТЕЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Сприймати щось як дрібницю, легковажити.
БАГАТЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Невелика музична п'єса, перев. для фортепіано.
БАГАТЕ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Дрібниця. 2. *муз.* Те саме, що **багате́ль.**
БАГАТЕ́ННИЙ, -а, -е. Збільш. до **бага́тий.** // Дуже багатий.
БАГА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Пестл. до **бага́тий** 1. 2. Досить багатий.
БАГАТЕ́НЬКО, *присл.*, *розм.* Досить багато.
БАГА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має багатство, володіє великими матеріальними цінностями; заможний; прот. б і д н и й. 2. *на що, чим.* Який має багато, в достатку чого-небудь. ** **Бага́тий ве́чір** – вечір напередодні Різдва, коли виставляють на стіл багато різних страв. **Чим бага́ті, тим і ра́ді** – традиційна формула звертання до гостя. 3. Великий, достатній, повний. 4. Розкішний, пишний, дуже гарний. 5. *перен.* Цінний чим-небудь, високоякісний. // Різноманітний, з великим запасом слів (про мову).
БАГАТИНЯ́, -і, *ч. і ж.*, *діал.* Багач.
БАГАТИ́Р, -я́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **бага́ч.**
БАГАТИРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Прикм. до **багати́р.**
БАГАТИ́РКА, -и. Жін. до **багати́р.**
БАГАТИ́РСТВО, -а, *с.*, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що **бага́тство** 1. 2. Збірн. до **багати́р.**
БАГАТИ́РСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **багати́р.** // Належний багатиреві. *Багатирська хата.*
БАГАТІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **бага́ч.**
БАГАТІ́ЙКА, -и. Жін. до **багаті́й.**
БАГАТІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **багаті́й.** // Належний багатієві.
БАГАТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **багаті́ти.**
БАГАТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати багатим (у 1, 2 знач.).
БАГАТІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати багатшим; багатшати.
БАГА́ТО. 1. Присл. якісний до **бага́тий** 1, 3, 4. 2. *присл.* У великій кількості; прот. м а л о. // *у знач. числ.* Велика кількість кого-, чого-небудь. // *у знач. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **бага́то,** багатьох. ** **Бага́то хто** – про неозначено велику кількість людей. **Бага́то чого́** – про неозначено велику кількість предметів, явищ і т. ін. 3. *у сполуч. з вищ. ст. прикм. і присл.* Значно, далеко.
БАГАТОАГРЕГА́ТНИЙ, -а, -е. Який складається з багатьох агрегатів.
БАГАТОАДРЕ́СНИЙ, -а, -е. У якого декілька, багато адрес.
БАГАТОА́КТНИЙ, -а, -е. Який складається з кількох чи багатьох актів. *Багатоактна п'єса.*
БАГАТОАНТЕ́ННИЙ, -а, -е. Який характеризується наявністю кількох, багатьох антен.
БАГАТОА́РКОВИЙ, -а, -е. Будівля, споруда з великою кількістю арок.
БАГАТОАСОРТИМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який має широкий асортимент.
БАГАТОАСПЕ́КТНИЙ, -а, -е. Який характеризується наявністю декількох, багатьох аспектів; що стосується багатьох сторін, особливостей кого-, чогонебудь. *Багатоаспектна творчість (письменника).*
БАГАТОАСПЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у чому-небудь декількох, багатьох аспектів.
БАГАТОА́ТОМНИЙ, -а, -е. Який складається з великої кількості атомів.
БАГАТОА́ТОМНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **багатоа́томний.**
БАГА́ТО-БАГА́ТО, *присл.* Надзвичайно багато.
БАГАТОБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має велику кількість балів (при вимірюванні сили вітру, землетрусу і т. ін.). *Багатобальний шторм.*
БАГАТОБА́НЕВИЙ, -а, -е. Будівля з декількома банями (*див.* **ба́ня**[2] у 1 знач.).
БАГАТОБА́РВНИЙ, -а, -е. З багатьма барвами; барвистий. *Багатобарвна веселка.* // Який має різноманітне забарвлення; різнобарвний.
БАГАТОБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоба́рвний.**
БАГАТОБА́РВНО. Присл. до **багатоба́рвний.**
БАГАТОБІ́ТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Розрядність якого складається з декількох бітів.
БАГАТОБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який характеризується різноманітністю рис, ознак, інтересів і т. ін.; різнобічний, різноманітний. *Багатобічна діяльність.*
БАГАТОБІ́ЧНИК, -а, *ч.*, *мат.* Те саме, що **многогра́нник.**
БАГАТОБІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатобі́чний.**
БАГАТОБІ́ЧНО. Присл. до **багатобі́чний.**
БАГАТОБО́ЖЖЯ, -я, *с.* Релігія, що визнає існування багатьох богів; політеїзм.
БАГАТОБО́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **багатобо́жжя.**
БАГАТОБО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатобо́жний.**
БАГАТОБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Спортсмен, який займається багатоборством.
БАГАТОБО́РКА, -и, *розм.* Жін. до **багатобо́рець.**
БАГАТОБО́РСТВО, -а, *с.* Спортивне змагання, що охоплює різні фізичні вправи з одного або кількох видів спорту (біг, стрибки і т. ін.), а також самий комплекс фізичних вправ із цих видів спорту.
БАГАТОБО́РЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **багатобо́рство.**
БАГАТОБРА́ТОВИЙ, -а, -е. Який має багато братів.
БАГАТОВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е, *хім.* Здатний сполучатися з багатьма атомами іншого елемента, утворюючи багато хімічних зв'язків.
БАГАТОВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатовале́нтний.**
БАГАТОВАРІА́НТНИЙ, -а, -е. Який має декілька, багато варіантів; що використовується, здійснюється в декількох, багатьох варіантах.
БАГАТОВАРІА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у чому-небудь декількох, багатьох варіантів; можливість використати, здійснити що-небудь у декількох, багатьох варіантах.
БАГАТОВА́ТНИЙ, -а, -е. Потужність якого визначається багатьма ватами.
БАГАТОВЕРСТА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до роботи на кількох верстатах. *Багатоверстатне обслуговування.*
БАГАТОВЕРСТА́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто обслуговує одночасно кілька верстатів.
БАГАТОВЕРСТА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **багатоверста́тник.**
БАГАТОВЕРШИ́ННИЙ, -а, -е. Який має декілька вершин.
БАГАТОВЕРШИ́ННИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, що має багато вершин.
БАГАТОВЕСЛО́ВИЙ, -а, -е. Який приводиться у рух кількома веслами.
БАГАТОВИ́МІРНИЙ, -а, -е. 1. Що має декілька вимірів; що проводиться в декількох вимірах. ** **Багатови́мірний про́стір** – простір, вимірність якого більша за три. 2. *перен.* Який характеризується багатьма особливостями; що розглядається, оцінюється з різних сторін.
БАГАТОВИ́МІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатови́мірний.**
БАГАТОВИ́МІРНО. Присл. до **багатови́мірний.**
БАГАТОВИТКО́ВИЙ, -а, -е. Який складається з багатьох витків.
БАГАТОВІ́ДДЯ, -я, *с.* Те саме, що **багатово́ддя.**
БАГАТОВІКО́ВИЙ, -а́, -е́. Який існує або триває протягом багатьох віків.
БАГАТОВЛА́ДДЯ, -я, *с.* Одночасне існування декількох органів управління з однаковими повноваженнями.
БАГАТОВО́ДДЯ, -я, *с.* Велика, висока вода в річці, озері і т. ін.; також час, коли це буває.
БАГАТОВО́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатово́дний.**
БАГАТОВО́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Повноводість.
БАГАТОВО́ДНИЙ, -а, -е. Який має багато води; повноводий.
БАГАТОВО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **багатово́дний.**
БАГАТОВРОЖА́ЙНИЙ, -а, -е. Який дає багатий врожай.
БАГАТОГАЛУЗЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має багато різних галузей.
БАГАТОГАЛУЗЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатогалузе́вий.**
БАГАТОГІЛЛЯ́СТИЙ, -а, -е. З великою кількістю гілок.
БАГАТОГЛА́ВИЙ, -а, -е. Який має декілька, багато голів (у 1 знач.).
БАГАТОГОДИ́ННИЙ, -а, -е. Який триває протягом багатьох годин.
БАГАТОГОЛКО́ВИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) голок.
БАГАТОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) голів.
БАГАТОГОЛО́СИЙ, -а, -е. 1. Який має в своєму складі багато голосів, що звучать одночасно. *Багатоголосий хор.* // Який виконується багатьма голосами. 2. *муз.* Прикм. до **багатоголо́сся;** поліфонічний.
БАГАТОГОЛО́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатоголо́сий.**
БАГАТОГОЛО́СО. Присл. до **багатоголо́сий.**
БАГАТОГОЛО́ССЯ, -я, *с.*, *муз.* Одночасне звучання кількох (багатьох) самостійних мелодійних голосів у хорі або музичних тем в оркестрі; поліфонія.
БАГАТОГРА́ННИЙ, -а, -е. 1. Який має кілька (багато) граней. *Багатогранний камінь.* 2. *перен.* Різносторонній, різноманітний.
БАГАТОГРА́ННИК, -а, *ч.*, *мат.* Те саме, що **многогра́нник.** *Правильний багатогранник.*
БАГАТОГРА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатогра́нний** 2; різносторонність, різноманітність.
БАГАТОГРА́ННО. Присл. до **багатогра́нний** 2.
БАГАТОГРІ́ШНИЙ, -а, -е. Який має багато гріхів.
БАГАТОГУ́СЕНИЧНИЙ, -а, -е. Який має кілька гусениць.
БАГАТОДВИГУНО́ВИЙ, -а, -е, *тех.* Який має декілька моторів, двигунів.
БАГАТОДЕ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Багатоденні велогонки; змагання з велоспорту, що проходять по шосейних дорогах протягом декількох днів.
БАГАТОДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який триває багато днів.
БАГАТОДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоде́нний.**
БАГАТОДЕ́ННО. Присл. до **багатоде́нний.**
БАГАТОДЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить багато деталей.
БАГАТОДЕЦИБЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який характеризується великою кількістю децибелів.
БАГАТОДЗЕРКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить кілька дзеркал.
БАГАТОДИ́СКОВИЙ, -а, -е. Який має декілька (багато) дисків.
БАГАТОДИ́СКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоди́сковий.**
БАГАТОДІАПАЗО́ННИЙ, -а, -е. Який має декілька (багато) діапазонів.
БАГАТОДІАПАЗО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатодіапазо́нний.**

БАГАТОДІАПАЗО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатодіапазо́нний**.
БАГАТОДІРЧА́СТИЙ, -а, -е. Який містить багато дірок.
БАГАТОДІРЧА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатодірча́стий**.
БАГАТОДІ́ТКОВИЙ, -а, -е, *біол.* Який має багато діток.
БАГАТОДІ́ТНИЙ, -а, -е. Який має багато дітей.
БАГАТОДІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у батьків багатьох дітей.
БАГАТОДО́МНИЙ, -а, -е: ** **Багатодо́мні росли́ни** – квіткові рослини, в яких поряд з двостатевими квітками є й одностатеві.
БАГАТОДРОТОВИ́Й, -а, -е. Який складається з кількох дротів.
БАГАТОДРО́ТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатодротови́й**.
БАГАТОДЮЙМО́ВИЙ, -а, -е. Один з параметрів (або кілька) якого має розмір у кілька дюймів.
БАГАТОЕЛЕКТРО́ДНИЙ, -а, -е. Який складається з кількох електродів.
БАГАТОЕЛЕКТРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоелектро́дний**.
БАГАТОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. Який характеризується багатьма електронами.
БАГАТОЕЛЕКТРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоелектро́нний**.
БАГАТОЕЛЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який має декілька або багато елементів.
БАГАТОЕЛЕМЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоелеме́нтний**.
БАГАТОЕТА́ПНИЙ, -а, -е. Що складається з декількох, багатьох етапів у процесі здійснення, створення чого-небудь.
БАГАТОЕТА́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоета́пний**.
БАГАТОЖА́НРОВИЙ, -а, -е. Який має багато (літературних, мовних і т. ін.) жанрів.
БАГАТОЖА́НРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Наявність де-небудь, у чиїй-небудь творчості декількох (літературних, музичних і т. ін.) жанрів.
БАГАТОЖЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто одружений одночасно з кількома жінками.
БАГАТОЖЕ́НСТВО, -а, *с.* 1. Форма шлюбу, за якої чоловік може бути одружений одночасно з кількома жінками. 2. Перебування чоловіка в шлюбі одночасно з кількома жінками.
БАГАТОЖИ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Який складається з багатьох жилок.
БАГАТОЖИ́ЛКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатожи́лковий**.
БАГАТОЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який складається з декількох або багатьох жил. *Багатожильний дріт.*
БАГАТОЖИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатожи́льний**.
БАГАТОЗАБІ́ЙНИЙ, -а, -е, *гірн.* Який здійснюється одночасно в кількох забоях.
БАГАТОЗАБІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатозабі́йний**.
БАГАТОЗАДА́ЧНИЙ, -а, -е. Що може виконувати кілька задач (програм) одночасно (про операційну систему).
БАГАТОЗАДА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатозада́чний**.
БАГАТОЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має кілька залів.
БАГАТОЗА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоза́льний**.
БАГАТОЗАРОДКО́ВИЙ, -а, -е, *біол.* Який має декілька зародків.
БАГАТОЗАРОДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **багатозародко́вий**.
БАГАТОЗАРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який має декілька (або багато) зарядів.
БАГАТОЗАРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатозаря́дний**.
БАГАТОЗЕМЕ́ЛЛЯ, -я, *с.* Наявність великої площі землі, придатної для хліборобства. *Район родючого багатоземелля.*
БАГАТОЗЕМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має велику площу землі, придатної для хліборобства.
БАГАТОЗНА́ЙКА, -и, *ж. і ч.*, *ірон.* Те саме, що **багатозна́йко**.
БАГАТОЗНА́ЙКО, -а, *ч.*, *ірон.* Про людину, яка вважає себе знавцем багатьох речей; всезнайко.
БАГАТОЗНА́ЙСТВО, -а, *с.* Манера поведінки людини, яка вважає себе знавцем багатьох речей.
БАГАТОЗНА́КОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатозна́чний** (у 4 знач.).
БАГАТОЗНА́КОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатозна́ковий**.
БАГАТОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який має кілька або багато значень. ** **Багатозна́чна ло́гіка** – сукупність логічних теорій, в яких висловлюванням приписують більше ніж два значення істинності. 2. Який має велике значення. 3. Який містить у собі натяк на що-небудь; промовистий, виразний. 4. *мат.* Який складається з багатьох цифрових знаків. *Багатозначне число.* 5. *перен.* Складний, глибокий, багатий за змістом, сенсом.
БАГАТОЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатозна́чний**.
БАГАТОЗНА́ЧНО. Присл. до **багатозна́чний** 3.
БАГАТОЗНАЧУ́ЩИЙ, -а, -е. Який має велике значення, вплив, важливі наслідки.
БАГАТОЗУ́Б, -а, *ч.* Те саме, що **су́нкус**.
БАГАТОЗУ́БИЙ, -а, -е. У якого багато зубів.
БАГАТОЗУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **багатозу́бий**.
БАГАТОІ́НДЕКСНИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) індексів.
БАГАТОІ́НДЕКСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоі́ндексний**.
БАГАТОІНСТРУМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який містить (має) кілька (багато) інструментів.
БАГАТОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Який багато їсть.
БАГАТОЇ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоїдний**.
БАГАТОЙМЕ́ННИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) імен.
БАГАТОЙМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатойме́нний**.
БАГАТОКА́МЕРНИЙ, -а, -е. У якого декілька або багато камер.
БАГАТОКА́МЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатока́мерний**.
БАГАТОКАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якого декілька (або багато) каналів; який здійснюється по багатьох каналах. ** **Багатокана́льний зв'язо́к** – зв'язок по багатьох каналах однієї лінії зв'язку.
БАГАТОКАНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокана́льний**.
БАГАТОКАСКА́ДНИЙ, -а, -е. Який має кілька каскадів.
БАГАТОКАСКА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокаска́дний**.
БАГАТОКВАРТИ́РНИЙ, -а, -е. Який має багато квартир (про житловий будинок).
БАГАТОКВАРТИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокварти́рний**.
БАГАТОКВІТКО́ВИЙ, -а, -е, *бот.* Який має велику кількість квіток.
БАГАТОКВІТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоквітко́вий**.
БАГАТОКІВШЕ́ВИЙ, -а, -е, *тех.* Який має кілька ковшів (про машини, механізми). *Багатокiвшевий екскаватор.*
БАГАТОКІВШЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоківше́вий**.
БАГАТОКІЛОМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Який тягнеться або триває на відстані багатьох кілометрів. *Багатокілометровий перехід.*
БАГАТОКІМНА́ТНИЙ, -а, -е. Який має декілька (багато) кімнат.
БАГАТОКІМНА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокімна́тний**.
БАГАТОКІ́ННИЙ, -а, -е. Який має кілька або багато коней.
БАГАТОКІСТОЧКО́ВИЙ, -а, -е. Який має кілька кісточок.
БАГАТОКІСТОЧКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатокісточко́вий**.
БАГАТОКЛА́ВІШНИЙ, -а, -е. З великою кількістю клавіш.
БАГАТОКЛА́ВІШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокла́вішний**.
БАГАТОКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Який складається з багатьох клітин. 2. *у знач. ім.* **багатокліти́нні**, -них, *мн.*, *спец.* Тваринні або рослинні організми, що складаються з великої кількості клітин різної будови.
БАГАТОКЛІТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокліти́нний**.
БАГАТОКЛІТКО́ВИЙ, -а, -е. Який складається з кількох або багатьох клітин.
БАГАТОКЛІТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоклітко́вий**.
БАГАТОКОЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. З декількома коліями.
БАГАТОКОЛІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоколі́йний**.
БАГАТОКОЛІ́НЧАСТІ, -их, *мн.* Клас безхребетних тварин, які мають довгі членисті кінцівки.
БАГАТОКО́ЛІРНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатокольоро́вий**.
БАГАТОКО́ЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоко́лірний**.
БАГАТОКОЛІ́СНИЙ, -а, -е. Який має багато коліс.
БАГАТОКОЛІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоколі́сний**.
БАГАТОКОЛО́ННИЙ, -а, -е. З великою кількістю колон.
БАГАТОКОЛО́СИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатоколоско́вий**.
БАГАТОКОЛОСКО́ВИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) колосків. *Багатоколосковий ячмінь.*
БАГАТОКОЛОСКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоколоско́вий**.
БАГАТОКОЛЬОРО́ВИЙ, -а, -е. Який має багато кольорів. // Який виконується кількома кольорами. *Багатокольоровий друк.*
БАГАТОКОЛЬОРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатокольоро́вий**.
БАГАТОКОЛЬОРО́ВО. Присл. до **багатокольоро́вий**.
БАГАТОКОМІРКО́ВИЙ, -а, -е. Який складається з кількох комірок.
БАГАТОКОМІРКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатокомірко́вий**.
БАГАТОКОМІ́РЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатокомірко́вий**.
БАГАТОКОМІ́РЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **багатокомі́рчастий**.
БАГАТОКОМПОНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який складається з декількох або багатьох компонентів.
БАГАТОКОМПОНЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокомпоне́нтний**.
БАГАТОКОНТА́КТНИЙ, -а, -е. Який має кілька контактів.
БАГАТОКОНТА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоконта́ктний**.
БАГАТОКО́НТУРНИЙ, -а, -е. Який має кілька контурів.
БАГАТОКО́НТУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоко́нтурний**.
БАГАТОКОНФЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який складається з кількох конфесій.
БАГАТОКОНФЕСІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоконфесі́йний**.
БАГАТОКООРДИНА́ТНИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) координат.
БАГАТОКООРДИНА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокоордина́тний**.
БАГАТОКО́РПУСНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має кілька корпусів. *Багатокорпусний плуг.*
БАГАТОКО́РПУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоко́рпусний**.
БАГАТОКРА́ТНИЙ, -а, -е. Який повторюється багато разів. *Багатократне "ура".*
БАГАТОКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокра́тний**.
БАГАТОКРА́ТНО. Присл. до **багатокра́тний**.
БАГАТОКРИТЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) критеріїв.
БАГАТОКРИТЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокритері́йний**.
БАГАТОКРО́КОВИЙ, -а, -е. Який складається з кількох (багатьох) кроків.
БАГАТОКРО́КОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатокро́ковий**.
БАГАТОКУБО́ВИЙ, -а, -е. У якого велика місткість ковша, кузова і т. ін. – багато кубометрів.
БАГАТОКУ́БОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоку́бовий**.
БАГАТОКУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. Який стосується багатьох культур. ** **Багатокульту́рне вихова́ння** – навчання різноманітних культур, виховання взаєморозуміння та поваги до різних культур і національностей, незважаючи на расові або етнічні відмінності.
БАГАТОКУЛЬТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокульту́рний**.
БАГАТОКУПЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який має декілька або багато куплетів.
БАГАТОКУ́ПОЛЬНИЙ, -а, -е. Який має декілька куполів.
БАГАТОКУ́ПОЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоку́польний**.
БАГАТОКУ́ТНИЙ, -а, -е. Який має багато кутів. *Багатокутна фігура.*
БАГАТОКУ́ТНИК, -а, *ч.*, *мат.* Те саме, що **многоку́тник**.
БАГАТОКУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоку́тний**.
БАГАТОЛА́МПОВИЙ, -а, -е. Який має кілька ламп.
БАГАТОЛА́МПОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатола́мповий**.
БАГАТОЛА́НКОВИЙ, -а, -е. Який складається з кількох ланок.
БАГАТОЛА́НКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатола́нковий**.
БАГАТОЛЕ́ЗОВИЙ, -а, -е, *тех.* Який має кілька (багато) лез.
БАГАТОЛЕ́ЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоле́зовий**.
БАГАТОЛЕМІ́ШНИЙ, -а, -е. Який має багато лемешів.
БАГАТОЛЕМІ́ШНИК, -а, *ч.*, *с.г.* Плуг із багатьма лемешами.
БАГАТОЛЕМІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатолемі́шний**.
БАГАТОЛИ́КИЙ, -а, -е. 1. Який складається з багатьох різних осіб. *Багатоликий колектив.* 2. Який виявляється в різних формах; різноманітний.
БАГАТОЛИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоли́кий**.
БАГАТОЛИ́КО. Присл. до **багатоли́кий**.
БАГАТОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який має багато листя або густе листя. *Багатолисте дерево.*
БАГАТОЛІ́НЗОВИЙ, -а, -е, *тех.* У якого декілька лінз.
БАГАТОЛІ́НЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатолі́нзовий**.
БАГАТОЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має багато ліній, напрямів функціонування, зображення кого-, чого-небудь.
БАГАТОЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоліні́йний**.
БАГАТОЛІ́ТНИК, -а, *ч* Те саме, що **багаторі́чник**.
БАГАТОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **багаторі́чний**. *Багатолітнє дерево.*
БАГАТОЛЮ́ДДЯ, -я, *с.* Те саме, що **багатолю́дність**.
БАГАТОЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з великої кількості людей. *Багатолюдна демонстрація.* 2. Такий, у якому живе багато людей. *Багатолюдне місто.* // На якому в даний момент перебуває багато людей.
БАГАТОЛЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність великої кількості людей.
БАГАТОЛЮ́ДНО, *присудк. сл.* Про наявність великої кількості людей.
БАГАТОМАНІ́ТНИЙ, -а, -е. Який проявляється в різних формах і видах. // Різноманітний.
БАГАТОМАНІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатомані́тний**.
БАГАТОМАНІ́ТНО. Присл. до **багатомані́тний**.
БАГАТОМАШИ́ННИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) машин.
БАГАТОМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Який має протяжність у багато метрів.
БАГАТОМІЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. Який складається з багатьох мільйонів. // Який коштує багато мільйонів.
БАГАТОМІЛЬЯ́РДНИЙ, -а, -е. Який складається з багатьох мільярдів. // Який коштує багато мільярдів.
БАГАТОМІ́СНИЙ, -а. У якого багато місць; розрахований на багато місць.
БАГАТОМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність великої кількості місць.
БАГАТОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який користується багатьма мовами. *Багатомовний натовп.* // Який пишеться, видається, укладається і т. ін. багатьма мовами. 2. Який любить багато говорити. 3. Який

виразно натякає на що-небудь; багатозначний.
БАГАТОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан, коли люди спілкуються багатьма або кількома мовами. 2. Схильність людини багато говорити.
БАГАТОМО́ВНО. Присл. до **багатомо́вний** 3.
БАГАТОМО́ДУЛЬНИЙ, -а, -е. Який має багато модулів.
БАГАТОМО́ДУЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатомо́дульний.**
БАГАТОМОТО́РНИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) моторів. *Багатомоторний літак.*
БАГАТОМОТО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатомото́рний.**
БАГАТОМУ́ЖЖЯ, -я, *с.* Форма шлюбу, за якої жінка може одночасно бути одруженою з кількома чоловіками.
БАГАТОНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який подає великі надії на що-небудь.
БАГАТОНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатонаді́йний.**
БАГАТОНАДІ́ЙНО. Присл. до **багатонаді́йний.**
БАГАТОНАПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) напрямків.
БАГАТОНАПРА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатонапра́влений.**
БАГАТОНАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Такий, в якому проживає багато жителів, що має велике населення.
БАГАТОНАСЕ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатонасе́лений.**
БАГАТОНАСЕ́ЛЕНО. Присл. до **багатонасе́лений.**
БАГАТОНАСІ́ННИЙ, -а, -е. Який дає велику кількість насіння.
БАГАТОНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який складається з багатьох націй. // Створений різними націями.
БАГАТОНАЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатонаціона́льний.**
БАГАТОНАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до багатоначальності.
БАГАТОНАЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність цілого ряду керівних осіб або керівних органів без чіткого розмежування їх обов'язків.
БАГАТОНИТКОВИЙ, -а, -е. Який складається з кількох або багатьох ниток.
БАГАТОНІ́ЖКА, -и, *ж.* Багаторічна папоротева рослина з повзучим коренем.
БАГАТОНІ́ЖКИ, -жок, *мн.* Клас наземних тварин із червоподібним тілом і великою кількістю членистих ніжок.
БАГАТОНО́ГИЙ, -а, -е. У якого багато ніг.
БАГАТОНОМЕНКЛАТУ́РНИЙ, -а, -е. Який складається з великої кількості видів виробів, що входять до номенклатурного списку. *Багатономенклатурна продукція.* // Який випускає таку продукцію.
БАГАТОНОМЕНКЛАТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатономенклату́рний.**
БАГАТООБІЦЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який має багато цінних задатків і подає великі надії; який дає підстави розраховувати на значні результати. 2. Який містить натяк на щось, обіцянку чогось.
БАГАТООБМО́ТКОВИЙ, -а, -е. Який має кілька обмоток.
БАГАТООБМО́ТКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатообмо́тковий.**
БАГАТОО́КИЙ, -а, -е. У якого багато очей.
БАГАТОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоо́кий.**
БАГАТООПЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який виконує, здатний виконувати багато операцій.
БАГАТООПЕРАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоопераці́йний.**
БАГАТООПО́РНИЙ, -а, -е. Який має кілька опор.
БАГАТООПО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоопо́рний.**
БАГАТООСЬОВИ́Й, -а, -е. Який має кілька осей.
БАГАТОПА́ЗОВИЙ, -а, -е. Який має кілька пазів.
БАГАТОПА́ЛИЙ, -а, -е. У якого декілька (багато) пальців.
БАГАТОПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **багатопа́лий.**
БАГАТОПА́ЛУБНИЙ, -а, -е. У якого декілька палуб.
БАГАТОПА́ЛУБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатопа́лубний.**
БАГАТОПАРАМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. У якого декілька (багато) параметрів.
БАГАТОПАРАМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатопараметри́чний.**
БАГАТОПА́РНИЙ, -а, -е, *тех.* Який має декілька або багато пар чого-небудь. *Багатопарний кабель.*
БАГАТОПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, в якому є декілька політичних партій.
БАГАТОПАРТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатопарті́йний.**
БАГАТОПЕЛЮСТКО́ВИЙ, -а, -е, *бот.* Який має багато пелюсток.
БАГАТОПЕЛЮСТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатопелюстко́вий.**
БАГАТОПЕ́Р, -а, *ч.* Рід риб ряду багатоперопадібних, довжиною до 170 см.
БАГАТОПІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Система сівозміни, за якої на тій самій земельній ділянці по черзі сіють кожного року різні культури.
БАГАТОПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до багатопілля.
БАГАТОПЛА́НОВИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) планів.
БАГАТОПЛА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатопла́новий.**
БАГАТОПЛА́НОВО. Присл. до **багатопла́новий.**
БАГАТОПЛАСТИ́ННИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) пластин.
БАГАТОПЛАСТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатопласти́нний.**
БАГАТОПЛЕМІ́ННИЙ, -а, -е. Який складається з багатьох племен.
БАГАТОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Який дає великий приплід (про тварин). *Багатоплідна свиня.* // Який дає великий урожай плодів.
БАГАТОПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **багатоплі́дний.** *Багатоплідність овець.*
БАГАТОПЛІ́ДНО. Присл. до **багатоплі́дний.**
БАГАТОПОВЕРХІ́ВКА, -и, *ж., розм.* Багатоповерховий будинок.
БАГАТОПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) поверхів.
БАГАТОПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Наявність (у будинку, споруди) великої кількості поверхів.
БАГАТОПОВЕРХО́ВО. Присл. до **багатоповерхо́вий.**
БАГАТОПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) позицій.
БАГАТОПОЗИЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатопозиці́йний.**
БАГАТОПОЗИЦІ́ЙНО. Присл. до **багатопозиці́йний.**
БАГАТОПОКОЛІ́ННИЙ, -а, -е. Який характеризується кількома поколіннями.
БАГАТОПО́ЛЮСНИЙ, -а, -е. Який має декілька полюсів.
БАГАТОПО́ЛЮСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатопо́люсний.**
БАГАТОПО́ЛЮСНО. Присл. до **багатопо́люсний.**
БАГАТОПОРОЖНИ́ННИЙ, -а, -е. Який має кілька порожнин.
БАГАТОПРЕДМЕ́ТНИЙ, -а, -е. З великою кількістю навчальних предметів. *Багатопредметна шкільна програма.*
БАГАТОПРЕДМЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність великої кількості навчальних предметів.
БАГАТОПРЕДМЕ́ТНО. Присл. до **багатопредме́тний.**
БАГАТОПРОБЛЕ́МНИЙ, -а, -е. Який містить, розробляє декілька, багато проблем. *Багатопроблемна монографія.*
БАГАТОПРОБЛЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатопробле́мний.** *Багатопроблемність дослідження.*
БАГАТОПРО́ВІДНИЙ, -а, -е. Який має кілька проводів.
БАГАТОПРОВОДО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатопро́відний.**
БАГАТОПРОВОДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатопроводо́вий.**
БАГАТОПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. 1. Що має декілька радіо- або телевізійних програм для передачі різними каналами мовлення. *Багатопрограмна радіомовна мережа.* 2. Здатний виконувати ті або інші роботи за декількома програмами (про апарат, пристрій і т. ін.).
БАГАТОПРОГРА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатопрогра́мний.**
БАГАТОПРОМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) променів.
БАГАТОПРОМЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатопромене́вий.**
БАГАТОПРОТО́ННИЙ, -а, -е. Який має багато протонів.
БАГАТОПРО́ФІЛЬНИЙ, -а, -е. Який має декілька профілів, спеціалізується у декількох профілях. *Багатопрофільна лікарня.*
БАГАТОПРО́ФІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатопро́фільний.**
БАГАТОПРО́ФІЛЬНО. Присл. до **багатопро́фільний.**
БАГАТОПРОЦЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Який має декілька процесорів.
БАГАТОПРОЦЕ́СОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатопроце́сорний.**
БАГАТОПУ́НКТОВИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) пунктів.
БАГАТОПУ́НКТОВІСТЬ, -вості, *ж. ж.* Абстр. ім. до **багатопу́нктовий.**
БАГАТОПУСТО́ТНИЙ, -а, -е. Який має кілька пустот.
БАГАТОРА́ЗОВИЙ, -а, -е. 1. Який повторюється багато разів. 2. Який здійснюється неодноразово (перев. про застосування, використання космічного корабля, апарата і т. ін.). 3. Призначений для неодноразового застосування, використання (перев. про космічний корабель, апарат і т. ін.).
БАГАТОРА́ЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатора́зовий.**
БАГАТОРА́ЗОВО. Присл. до **багатора́зовий.**
БАГАТОРА́СОВИЙ, -а, -е. Що складається з представників двох та більше рас, представлений ними. *Багаторасове суспільство.*
БАГАТОРА́СОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатора́совий.**
БАГАТОРЕЖИ́МНИЙ, -а, -е, *тех.* Який працює (може працювати) у декількох режимах.
БАГАТОРЕЖИ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багаторежи́мний.**
БАГАТОРЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Який має кілька рейок.
БАГАТОРЕ́ЙКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багаторе́йковий.**
БАГАТОРІВНЕ́ВИЙ, -а, е. 1. Розташований на декількох рівнях. 2. Який передбачає декілька, багато рівнів.
БАГАТОРІВНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багаторівне́вий.**
БАГАТОРІВЧАКО́ВИЙ, -а, -е. Який має кілька рівчаків.
БАГАТОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який живе, існує або триває протягом багатьох років. *Багаторічні трави.* // Нагромаджений протягом багатьох років. *Багаторічний досвід.*
БАГАТОРІ́ЧНИК, -а, *ч.* Трав'яниста або напівкущова рослина, яка живе протягом кількох (багатьох) років.
БАГАТОРІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багаторі́чний.**
БАГАТОРІ́ЧНО. Присл. до **багаторі́чний.**
БАГАТОРО́ЛИКОВИЙ, -а, -е. Який має кілька роликів.
БАГАТОРО́ЛИКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багаторо́ликовий.**
БАГАТОРОСТКО́ВИЙ, -а, -е, *бот.* Який має декілька (багато) ростків.
БАГАТОРОСТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж., бот.* Абстр. ім. до **багаторостко́вий.**
БАГАТОРЯДКО́ВИЙ, -а, -е. Що складається з багатьох рядків.
БАГАТОРЯДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багаторядко́вий.**
БАГАТОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який має багато рядів.
БАГАТОРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багаторя́дний.**
БАГАТОСЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Який має декілька (багато) секторів, складається з декількох (багатьох) секторів.
БАГАТОСЕ́КТОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатосе́кторний.**
БАГАТОСЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що складається з декількох, багатьох секцій, складових частин. *Багатосекційний будинок.*
БАГАТОСЕКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатосекці́йний.**
БАГАТОСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який складається з декількох, багатьох серій (про фільм, телевиставу і т. ін.).
БАГАТОСЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатосері́йний.**
БАГАТОСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має велику потужність (про мотори, машини, механізми та ін.). *Багатосильний трактор.*
БАГАТОСИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоси́льний.**
БАГАТОСІМЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має багато дітей, велику сім'ю; великосімейний.
БАГАТОСІМЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність великої сім'ї, багатьох дітей; великосімейність.
БАГАТОСІ́РКОВИЙ, -а, -е. Який містить у своєму складі багато сірки.
БАГАТОСКЛА́ДНИЙ, -а, -е. Який має кілька складів.
БАГАТОСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який складається з кількох (багатьох) складів. *Багатоскладове слово.*
БАГАТОСКЛАДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоскладо́вий.**
БАГАТОСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Який містить багато слів.
БАГАТОСЛІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатослі́вний.**
БАГАТОСЛІ́ВНО. Присл. до **багатослі́вний.**
БАГАТОСЛІ́В'Я, -я, *с.* Уживання без потреби в розмові, книзі і т. ін. великої кількості слів; багатослівність.
БАГАТОСМУ́ГИЙ, -а, -е. Який має кілька смуг.
БАГАТОСМУ́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **багатосму́гий.**
БАГАТОСМУГОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **багатосму́гий.**
БАГАТОСМУ́ГОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатосмуговий.**
БАГАТОСОПЛОВИ́Й, -а, -е. Який має кілька сопел.
БАГАТОСО́РТНИЙ, -а, -е. Який має кілька сортів.
БАГАТОСО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатосо́ртний.**
БАГАТОСО́ТЕННИЙ, -а, -е. Кількість якого нараховує багато сотень.
БАГАТОСОТМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Один або кілька параметрів якого вимірюється кількома сотнями метрів.
БАГАТОСПОЛУЧНИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до багатосполучниковості.
БАГАТОСПОЛУЧНИКО́ВІСТЬ, -вості, *ж., лінгв.* Фігура мови, яка використовується для посилення експресії; полісиндетон.
БАГАТОСПОРОВИ́Й, -а, -е. Який містить багато спор.
БАГАТОСПОРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоспоро́вий.**
БАГАТОСПРЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. Який має кілька спрямованостей.
БАГАТОСПРЯМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоспрямо́ваний.**
БАГАТОСТАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який складається з декількох, багатьох стадій.
БАГАТОСТАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатостаді́йний.**
БАГАТОСТЕ́БЛИЙ, -а, -е, *бот.* Який має декілька стебел.
БАГАТОСТЕ́БЛІСТЬ, -лості, *ж., бот.* Абстр. ім. до **багатосте́блий.**
БАГАТОСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який має кілька стінок.
БАГАТОСТІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатості́нний.**
БАГАТОСТО́ВБУРНИЙ, -а, -е. Який має кілька стовбурів. *Багатостовбурне дерево.*
БАГАТОСТО́ВБУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатосто́вбурний.**
БАГАТОСТО́ПНИЙ, -а, -е, *літ.* Який складається з декількох віршованих стоп. *Багатостопний ямб.*
БАГАТОСТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатосто́пний.**
БАГАТОСТОРІ́НКОВИЙ, -а, -е. Що містить, займає багато сторінок; великий за обсягом (про літературний твір, книгу, документ і т. ін.).
БАГАТОСТОРІ́НКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатосторі́нковий.**
БАГАТОСТОРО́ННИК, -а, *ч., мат.* Те саме, що **багатобі́чник.**
БАГАТОСТОРО́ННІЙ, -я, -є. 1. Те саме, що **багатобі́чний.** 2. Який охоплює кілька учасників. *Багатостороння зустріч.*
БАГАТОСТОРО́ННІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до **багатосторо́нній.** *Багатосторонність суспільного життя.*
БАГАТОСТРА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатострażда́льний.**
БАГАТОСТРАЖДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який зазнав багато страждань; нещасний.
БАГАТОСТРАЖДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатостражда́льний.**
БАГАТОСТРАЖДА́ЛЬНО. Присл. до **багатостражда́-**

льний.

БАГАТОСТРІЧКОВИЙ, -а, -е. Який має кілька стрічок.

БАГАТОСТРОФНИЙ, -а, -е, *літ.* Який складається з декількох строф.

БАГАТОСТРОФНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатострофний**.

БАГАТОСТРУННИЙ, -а, -е. Який має багато струн. *Багатострунна кобза.*

БАГАТОСТРУННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатострунний**.

БАГАТОСТУПЕНЕВИЙ, -а, -е. Який проходить кілька стадій, ступенів.

БАГАТОСТУПЕНЕВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоступеневий**.

БАГАТОСТУПІННИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатоступеневий**.

БАГАТОСТУПІННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоступінний**.

БАГАТОСТУПІНЧАСТИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Який має кілька (багато) ступенів. 2. Який складається з декількох, багатьох, послідовно пов'язаних між собою етапів, рівнів.

БАГАТОСТУПІНЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоступінчастий**.

БАГАТОСТУПІНЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатоступінчастий**.

БАГАТОСТУПІНЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоступінчастий**.

БАГАТОСХІДЧАСТИЙ, -а, -е. Який має багато східців.

БАГАТОСХІДЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **багатосхідчастий**.

БАГАТОТЕМНИЙ, -а, -е. У якого декілька, багато тем.

БАГАТОТЕМНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність декількох, багатьох тем у чому-небудь, де-небудь; розробка одночасно декількох тем, проблем.

БАГАТОТИЖНЕВИЙ, -а, -е. Що продовжується багато тижнів. *Багатотижневі гастролі.*

БАГАТОТИРАЖКА, -и, *ж.*, *розм.* Друкована газета, яку регулярно випускає великим тиражем якенебудь підприємство, установа.

БАГАТОТИРАЖНИЙ, -а, -е. Який видається, виходить великим тиражем.

БАГАТОТИРАЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатотиражний**.

БАГАТОТИСЯЧНИЙ, -а, -е. Який складається з багатьох тисяч кого-, чого-небудь. *Багатотисячна армія.* // Який коштує багато тисяч.

БАГАТОТОМНИЙ, -а, -е. Який складається з кількох (багатьох) томів.

БАГАТОТОМНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатотомний**.

БАГАТОТОННАЖНИЙ, -а, -е. 1. Що виготовляється, заготовляється багатьма тоннами. 2. Який випускає що-небудь, що обчислюється багатьма тоннами; який використовує що-небудь, що обчислюється великою кількістю тонн.

БАГАТОТОННАЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатотоннажний**.

БАГАТОТОННИЙ, -а, -е. Який важить багато тонн.

БАГАТОТОЧКОВИЙ, -а, -е. Який має багато точок.

БАГАТОТОЧКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоточковий**.

БАГАТОТРАВ'Я, -я, *с.* Велика кількість трави.

БАГАТОТРУБНИЙ, -а, -е. Який має багато труб.

БАГАТОТРУДНИЙ, -а, -е. Надзвичайно трудний. // Який вимагає багато труда та зусиль для здійснення, виконання. // Сповнений злигоднів та нестатків. *Многотрудне життя.*

БАГАТОТРУДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатотрудний**.

БАГАТОТУРОВИЙ, -а, -е. Що складається з декількох, багатьох турів (про спортивні змагання, чемпіонат і т. ін.).

БАГАТОУКЛАДНИЙ, -а, -е, *політ.*, *ек.* Який має кілька (багато) укладів. *Багатоукладна економіка.*

БАГАТОУКЛАДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоукладний**.

БАГАТОФАЗНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має кілька (багато) фаз проходження. *Багатофазний струм.*

БАГАТОФАЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатофазний**.

БАГАТОФАЗОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатофазний**.

БАГАТОФАЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатофазовий**.

БАГАТОФАКТОРНИЙ, -а, -е. Що залежить від декількох, багатьох чинників, що враховує багато факторів. *Багатофакторні досліди. Багатофакторні обставини.*

БАГАТОФАРБНІСТЬ, -ності, *с.* 1. Велика кількість кольорів, фарб де-небудь, у чому-небудь. 2. *перен.* Про різноманіття і яскравість чого-небудь.

БАГАТОФІГУРНИЙ, -а, -е. Який охоплює, на якому зображено кілька (багато) фігур.

БАГАТОФОРМНИЙ, -а, -е. Який має кілька форм.

БАГАТОФОРМНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоформний**.

БАГАТОФОТОННИЙ, -а, -е. Який має багато фотонів.

БАГАТОФОТОННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатофотонний**.

БАГАТОФУНКЦІЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатофункціональний**.

БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ, -а, -е. Що виконує декілька, багато функцій; призначений для різних цілей.

БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатофункціональний**.

БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНО. Присл. до **багатофункціональний**.

БАГАТОХІДНИЙ, -а, -е. Який має кілька ходів.

БАГАТОХОДОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатохідний**.

БАГАТОЦИКЛІЧНИЙ, -а, -е. Який має, складається з декількох (багатьох) циклів.

БАГАТОЦИКЛІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоциклічний**.

БАГАТОЦИЛІНДРОВИЙ, -а, -е, *тех.* Який має кілька (багато) циліндрів. *Багатоциліндровий двигун.*

БАГАТОЦИЛІНДРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоциліндровий**.

БАГАТОЦИФРОВИЙ, -а, -е. Який містить багато цифр.

БАГАТОЦИФРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатоцифровий**.

БАГАТОЦІЛЬОВИЙ, -а, -е. Призначений для здійснення декількох, багатьох цілей.

БАГАТОЧАСТИНКОВИЙ, -а, -е. Який містить багато частинок.

БАГАТОЧАСТИННИЙ, -а, -е. Який складається з багатьох частин.

БАГАТОЧАСТИННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багаточастинний**.

БАГАТОЧАСТОТНИЙ, -а, -е. Який працює на багатьох частотах.

БАГАТОЧАСТОТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багаточастотний**.

БАГАТОЧЕРПАКОВИЙ, -а, -е. Який має кілька черпаків.

БАГАТОЧЕРПАКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багаточерпаковий**.

БАГАТОЧЛЕН, -а, *ч.*, *мат.* Те саме, що **многочлен**.

БАГАТОЧЛЕННИЙ, -а, -е. Який має декілька (багато) членів.

БАГАТОЧЛЕННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багаточленний**.

БАГАТОШАРНІРНИЙ, -а, -е. Який має кілька шарнірів.

БАГАТОШАРНІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатошарнірний**.

БАГАТОШАРОВИЙ, -а, -е. 1. Який складається з кількох (багатьох) шарів; покритий кількома шарами чого-небудь. 2. *перен.* Який характеризується декількома, багатьма рисами, особливостями.

БАГАТОШАРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багатошаровий**.

БАГАТОШВИДКІСНИЙ, -а, -е, *тех.* Який працює (може працювати) на декількох (багатьох) швидкостях.

БАГАТОШВИДКІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатошвидкісний**.

БАГАТОШЛЮБНИЙ, -а, -е. Стос. до багатошлюбності.

БАГАТОШЛЮБНІСТЬ, -ності, *ж.* Форма шлюбу, за якої можна бути одруженим (одруженою) одночасно з кількома жінками (чоловіками); полігамія.

БАГАТОШПИНДЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який має кілька шпинделів.

БАГАТОШПИНДЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатошпиндельний**.

БАГАТОЩЕЛЕПНИЙ, -а, -е. Який має кілька щелеп.

БАГАТОЩЕЛЕПОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатощелепний**.

БАГАТОЩЕТИНКОВИЙ, -а, -е: ** **Багатощетинкові черви** – клас кільчастих черв'яків, що поширені в морях Світового океану.

БАГАТОЩЕТИНКОВІ, -их, *ім.* Те саме, що **багатощетинкові черви**.

БАГАТОЯДЕРНИЙ, -а, -е, *спец.* Який складається з кількох (багатьох) ядер. *Багатоядерні клітини.*

БАГАТОЯДЕРНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. до **багатоядерний**.

БАГАТОЯДРОВИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **багатоядерний**.

БАГАТОЯДРОВІСТЬ, -вості, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. до **багатоядровий**.

БАГАТОЯРУСНИЙ, -а, -е. Який має кілька (багато) ярусів.

БАГАТОЯРУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатоярусний**.

БАГАТОЯРУСНО. Присл. до **багатоярусний**.

БАГАТСТВО, -а, *с.* 1. Велике майно, цінності, гроші. // Достаток усього, розкіш; прот. б і д н і с т ь. 2. *перев. мн.* Сукупність матеріальних цінностей (про надра землі, тваринний і рослинний світ). 3. *чого.* Велика кількість, багатоманітність. 4. *перен.* Про щось дуже цінне, важливе, значне.

БАГАТТЯ, -я, *с.* 1. Купа дров, хмизу, ломаччя і т. ін., що горить; вогнище. 2. *діал.* Вогонь.

БАГАТТЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **багаття**.

БАГАТШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **багатшати**.

БАГАТШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати багатшим.

БАГАТЮЩИЙ, -а, -е. Дуже багатий.

БАГАУДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **багауд**, -а, *ч.*). Учасники антиримського народно-визвольного руху в Галлії та Північній Іспанії в 3 – 5 ст. н. е.

БАГАУДСЬКИЙ , -а, -е. Стос. до багаудів.

БАГАЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **багач**. // Належний багачеві, багачам.

БАГАЦЬКО, *присл.*, *розм.* 1. Те саме, що **багато** 2. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у сполуч. з вищ. ст. прикм. і присл.* Значно, далеко.

БАГАЧ, -а, *ч.* Той, хто має багатство (у 1 знач.); багата людина, багатій; прот. б і д н я к .

БАГАЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **багач**.

БАГАЧІВ, -чева, -чеве. Належний багачеві, багачам. *Багачева хата.*

БАГАЧКА, -и. Жін. до **багач**.

БАГВА, -и, *ж.*, *діал.* Драговина, багно.

БАГДАДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Багдаду.

БАГДАЛЬ, -ю, *ч.* Сап'ян із козиної шкіри.

БАГЕР, -а, *ч.* Екскаватор, яким виймають торф із покладу.

БАГЕРМЕЙСТЕР, -а, *ч.* Той, хто керує роботою на земснаряді.

БАГЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **багер**. *Багерний агрегат.* ** **Багерний насос** – гідравлічна машина для переміщення води із завислими у ній частинками золи, шлаку, піску та ін.

БАГЕТ, -а, *ч.* Пофарбована або позолочена планка, з якої виготовляють рами, карнизи або яку використовують для скріплення і оздоблення стелі, стін і т. ін.

БАГЕТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **багет**. // Зробл. з багета. // Який виробляє багети. *Багетна фабрика.*

БАГЕТНИК, -а, *ч.* Майстер, що виготовляє багети, рами.

БАГЕТНИЦЯ, -і. Жін. до **багетник**.

БАГЕТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **багетний**.

БАГЕТЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **багетник**.

БАГІ, *незм.*, *ч.* 1. Двомісний гоночний автомобіль підвищеної прохідності. 2. Різновид автоспорту, що використовує автомобіль такого типу.

БАГІСТ, -а, *ч.* 1. Спортсмен, що займається багі (у 2 знач.). 2. Той, хто займається конструюванням, будівництвом багі (у 1 знач.).

БАГЛАЇ: ** **Баглаї бити** – те саме, що **байдики бити** (*див.* **байдики**).

БАГМАНТ, -а, *ч.*, *зах.* Ледацюга.

БАГНЕТ, -а, *ч.* 1. Колюча зброя, яку звичайно насаджують на кінець дула рушниці; штик. ** **Іти на багнети** – іти в атаку з багнетами. 2. *перен.* Один боєць-піхотинець (у разі вказування на кількість бійців).

БАГНЕТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **багнет**; байонетний.

БАГНИСТИЙ, -а, -е. 1. З багнищами; болотистий, грузький. 2. Укритий болотом (у 2 знач.); грязький.

БАГНИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **багнистий**.

БАГНИСТО, *присудк. сл.* Про стан, коли можна загрузнути; грузько.

БАГНИСЬКО, -а, *с.* Збільш. до **багно** 1, 2.

БАГНИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Бруднити.

БАГНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.* Забруднюватися.

БАГНИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **багно** 1 – 3.

БАГНІТКА, -и, *ж.*, *зах.* Сережка дерева.

БАГНІТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **багнітувати**.

БАГНІТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* 1. Бруднити. 2. Псувати, нівечити щось.

БАГНО, -а, *с.* 1. Болотисте місце; трясовина, болото (у 1 знач.). // Велика калюжа, грязьке місце. 2. *тільки одн.* Розріджена внаслідок дощів, танення снігу та ін. земля на шляхах, стежках і т. д.; болото (у 2 знач.). *Затоптати в багно.* 3. *перен.* Про погане оточення, середовище лихих або відсталих людей, що має несприятливий вплив на кого-небудь. 4. Болотяна чагарникова рослина з дурманним запахом; використовується в народній медицині.

БАГНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **багно**.

БАГНОВИЦЯ, -і, *ж.* 1. Болотисте місце; трясовина. 2. Болото (у 2 знач.).

БАГНОВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **багно** 1 – 3.

БАГНУТИ, -ну, -неш, *недок.*, *діал.* 1. *з інфін.* Дуже хотіти, бажати. 2. *за чим, чого.* Прагнути до чого-небудь.

БАГНУТИСЯ, -неться, *недок.*, *безос.*, *діал.* Хотітися.

БАГНЮК, -а, *ч.*, *діал.* Сорт гриба.

БАГНЮКА, -и, *ж.* Збільш. до **багно** 1, 2.

БАГНЯВИЙ, -а, -е. Те саме, що **багнистий**.

БАГОВИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **баговиння**.

БАГОВИННЯ, -я, *с.* 1. *збірн.* Тонкі густі водорості. 2. Те саме, що **багно** 1 – 2; болото.

БАГОНКА, -и, *ж.*, *зах.* Калюжа.

БАГОР, -гра, *ч.* 1. Пурпурова барва. 2. Косяк, частина складного обода колеса.

БАГОР, -гра, *ч.* Довга дерев'яна тичина з металевим вістрям і гаком.

БАГОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **багор**.

БАГРА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **багрянець**.

БАГРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **багрити**.

БАГРЕЦЬ, -ю, *ч.* Те саме, що **багрянець**.

БАГРИВИЙ, -а, -е, *діал.* Темно-червоний.

БАГРИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **багривий**.

БАГРИЙ, -а, -е, *діал.* Темно-червоний.

БАГРИЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник на сортуванні колод в запані. 2. Той, хто ловить рибу за допомогою багра.

БАГРИНА, -и, *ж.*, *діал.* Болото з джерелами.

БАГРИСТИЙ, -а, -е. Який має багряний відтінок.

БАГРИТИ, -ить, *недок.*, *перех.* Надавати чому-небудь густо-червоного, багряного кольору. // Заливати (про кров).

БАГРИТИСЯ, -иться, *недок.* Бути, ставати багряним.

БАГРІЙ, -я, *ч.*, *діал.* Сіро-бурий віл.

БАГРІННЯ, -я, *с.* Абстр. ім. до **багріти**.

БАГРІТИ, -іє, *недок.*, *поет.* 1. Набирати багряного кольору, ставати багряним. 2. Виднітися, вирізнятися своїм багряним кольором.

БАГРО, -а, *с.*, *зах.* Багор.

БАГРОВИЙ, -а, -е. Густо-червоний. // Густо-червоний з легким синюватим відтінком.

БАГРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **багровий**.

БАГРОВІТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Набирати багрового кольору, ставати багровим. 2. Виднітися, вирізнятися своїм багровим кольором.

БАГРОВО. Присл. до **багровий**.

БАГРУЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сорт слив.

БАГРЯНЕЦЬ, -нцю, *ч.* Густо-червоний, пурпуровий колір.

БАГРЯНИЙ, -а, -е. Густо-червоний, пурпуровий.

БАГРЯНИСТИЙ, -а, -е. Який має багряний відтінок.

БАГРЯНИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **багрянистий**.

БАГРЯНИТИ, -янить, *недок.*, *перех.* Надавати чомунебудь густо-червоного, багряного кольору.

БАГРЯНИТИСЯ, -яниться, *недок.* Бути, ставати багряним.

БАГРЯНИЦЯ, -і, *ж.* Довгий верхній одяг з дорогої тканини багряного кольору, що його колись но-

сили монархи.

БАГРЯ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багря́ний**.

БАГРЯ́НІТИ, -іє, *недок.* 1. Набирати багряного кольору, ставати багряним. 2. Виднітися, вирізнятися своїм багряним кольором.

БАГРЯ́НКИ, -нок, *мн.* Червоні водорослі.

БАГРЯ́НО. Присл. до **багря́ний**.

БАГРЯ́НЬ, -і, *ж.* Багрянець, багряний колір.

БАГУ́Л, -а, *ч.*, *діал.* Тюк.

БА́ГГІ, *невідм.*, *ч.* Різновид спортивного автомобіля для перегонів по бездоріжжю; складається лише з рами, коліс та двигуна.

БАД, -а, *ч.* Старий вівчар у Карпатських горах.

БАДА́Н, -у, *ч.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини ломикаменевих; цінна технічна і лікарська рослина.

БАДДЯ́, -і, *ж.*, *рідко.* 1. Велике цебро. 2. Посудина для витягання руди або землі з шахти; цебер.

БАДЕЛЕЇ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів і гідроксидів.

БАДЕ́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Брудна баюра.

БАДЖУЙЦІ́, -ів, *мн.* Один з припамірських народів.

БАДИЛИ́НА, -и, *ж.* Стеблина якої-небудь рослини.

БАДИЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бадили́на**.

БАДИЛИ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **бадили́на**.

БАДИ́ЛЛЯ, -я, *с.*, *збірн.* Стебла і листя трав'янистих і коренеплідних рослин.

БАДИЛЛЯ́СТИЙ, -а, -е. У якого велике та (або) густе бадилля.

БАДИ́ЛЛЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **бади́лля**.

БАДИНА́Ж, -у, *ч.* Назва частин інструментальних п'єс, подібних до скерцо.

БАДИНГТОНІ́Т, -у, *ч.* Моноклінний водний алюмосилікат амонію.

БА́ДІКА, -и, *ж.*, *діал.* Старший за віком чоловік; дядько (у 2 знач.).

БАДМІНТО́Н, -у, *ч.* 1. Спортивна гра з воланом (у 1 знач.) і ракеткою. 2. Набір для такої гри.

БАДМІНТОНІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається бадмінтоном (у 1 знач.), гравець у бадмінтон.

БАДО́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Те саме, що **баде́ня**.

БА́ДХЕН, -а, *ч.* У давньоєврейському побуті – професійний блазень, який на весіллях і родинних святах розважав гостей.

БАДЬО́Р, -у, *ч.*, *діал.* Спритність.

БАДЬО́РЕНЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **бадьо́рий**. 2. Досить бадьорий.

БАДЬО́РЕНЬКО. Присл. до **бадьо́ренький**.

БАДЬО́РИЙ, -а, -е. Сповнений енергії, сили; жвавий. // Який виражає жвавість, свідчить про енергію, силу. // Веселий, пожвавлений. // Який надає енергії, сили.

БАДЬОРИ́СТИЙ, -а, -е. Сповнений жвавості, молодецького завзяття. // *рідше.* Який виражає бадьорість.

БАДЬОРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **бадьори́стий**.

БАДЬОРИ́СТО. Присл. до **бадьори́стий**.

БАДЬОРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.*, *перех.* Надавати енергії, сили; створювати бадьорий настрій. // Заохочувати до чого-небудь.

БАДЬОРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *недок.* Намагатися триматися бадьоро, мати бадьорий вигляд. // Триматися по-молодецькому.

БАДЬО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Стан за знач. **бадьо́рий**.

БАДЬОРІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати бадьорішим.

БАДЬО́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бадьори́стий**.

БАДЬО́РО. 1. Присл. до **бадьо́рий**. Про наявність бадьорого настрою. 2. Енергійно.

БА́ДЯ, -і, *ч.* Ледачий віл.

БА́ЄВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ба́я**. // Пошитий з баї.

БА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ба́йка** [1] 1.

БА́ЄЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́йка** [1] 1.

БАЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Бажа́льне ре́чення** – *див.* **оптати́вне ре́чення**.

БА́ЖАНИЙ, -а, -е. Такий, якого бажають, чекають, до якого прагнуть. // Який відповідає чиїм-небудь уподобанням, смакам, інтересам, поглядам. // *у знач. ім.* **ба́жане**, **ба́жаного**, *с.* Те, чого хтонебудь бажає, до чого хтось прагне.

БА́ЖАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ба́жаний**.

БАЖА́ННЯ, -я, *с.* 1. Прагнення, потяг до здійснення чого-небудь; хотіння. 2. Висловлювана ким-небудь думка про бажаність здійснення чого-небудь; побажання. 3. Любовний потяг, пристрасть.

БАЖА́НО, *присудк. сл.* Хочеться, хотілося б.

БАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. *чого або з інфін.* Прагнути, мати бажання здійснити, одержати, здобути що-небудь; хотіти. // *кого*, *розм.* Хотіти, щоб хтось був поруч. 2. *кому чого або з інфін.* Висловлювати побажання про здійснення чого-небудь. // Хотіти чогось для кого-небудь.

БАЖА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *безос.*, *чого або з інфін.* Хотітися.

БАЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **бажа́ти**. // *у знач. ім.* **бажа́ючий**, -чого, *ч.* Той, хто бажає здійснити, одержати, здобути що-небудь.

БАЗ, -у, *ч.* 1. Навіси з легкими стінками для утримання сільськогосподарських тварин у степових районах відгінного тваринництва. 2. У донських та кубанських козаків – двір, подвір'я.

БА́ЗА, -и, *ж.* 1. *архіт.* Нижня розширена частина колони або стовпа. 2. *тільки одн.*, *перен.* Основа, ґрунт, на яких виникає або розвивається те чи інше явище; сукупність умов, необхідних для існування чого-небудь. // Сукупність матеріальних ресурсів, необхідних для розвитку чогонебудь. ** **Ба́за да́них** – іменована сукупність даних, що відображає стан об'єктів та їх відношень у визначеній предметній області. **Ба́за знань** – масив інформації у формі, придатній до логічної та смислової обробки відповідними програмними засобами. **Ба́за процеду́ри**, *спец.* – адреса, що завантажується у базовий регістр для виклику процедури. **Віртуа́льна ба́за да́них**, *спец.* – уявне подання даних, в яке може бути перетворена кожна з баз даних. **Елеме́нтна ба́за да́них** – набір елементів, що використовуються для технічної реалізації різноманітних пристроїв та систем. **Етало́нна ба́за** – сукупність первинних еталонів держави. **Інтелектуа́льна ба́за да́них**, *спец.*: а) база даних, в якій зберігаються як безпосередні дані, так і результати обчислювальних або логічних операцій, що надаються за запитом; база даних з мовою запитів, близькою до природної мови. **Інформаці́йна ба́за** – сукупність упорядкованої інформації, що використовується в процесі функціонування будь-якої автоматизованої системи або приладу. **Лока́льна ба́за да́них**, *спец.* – база даних, яка розміщена на одному чи кількох носіях на одній обчислювальній установці. **Розподі́лена (децентралізо́вана) ба́за да́них** – сукупність баз даних, фізично розподілених за взаємопов'язаними ресурсами обчислювальної системи. **Централізо́вана ба́за да́них** – база даних, вміст якої розміщено у вигляді єдиного інформаційного масиву на одному або кількох носіях в одній обчислювальній системі. 3. Показники, характеристики, що беруться за основу, типовий варіант, норми. **Ба́за контра́кту** – один або кілька сортів (марок) товару, що їх дозволено для постачання по біржовому контракту з платежем за ціною, рівною біржовій котировці. **Економі́чна ба́за** – сукупність технічних галузей та підприємств, які складають фундамент економіки. **Матеріа́льно-техні́чна ба́за** – сукупність деяких засобів устаткування, за допомогою яких відбувається процес відтворення. **Подат́кова ба́за** – база оподаткування, сума, з якої сплачується податок. **Промисло́ва ба́за** – сукупність промислових підприємств і виробничих потужностей. **Підво́дити ба́зу під** *що* – обґрунтовувати що-небудь із визначених позицій. 4. Місце скупчення матеріалів, сировини, використовуваних для забезпечення якого-небудь району, підприємства і т. ін. // Склад, місце зберігання різних продуктів, товарів. // *військ.* Територія із зосередженою на ній військовою технікою, спорудами, складами для обслуговування військових частин. ** **Військо́ва ба́за** – спеціально обладнана територія з певними контингентами військ, з запасами зброї. // Установа для тимчасового обслуговування екскурсантів, туристів, фізкультурників. ** **Артикуляці́йна ба́за**, *лінгв.* – навички вимовляння звуків якої-небудь мови. 5. *спорт.* Майданчик, до якого прямує гравець у бейсбол.

БА́ЗА-ЗМІ́ЩЕННЯ, -и-я, *ж.*, *спец.* Спосіб подання адреси у вигляді пари чисел.

БАЗА́ЛА, -и, *ж.*, *діал.* Неповоротка людина.

БАЗАЛІО́МА, -и, *ж.* Епітеліальна пухлина шкіри людини та хребетних тварин; карциноїд шкіри.

БАЗАЛІО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **базаліо́ма**.

БАЗАЛІО́МОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **базаліо́мний**.

БАЗАЛУ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *діал.* Різноманітний мотлох.

БАЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Основний, належний до основи; розташований біля основи або звернений до неї. ** **База́льна мембра́на** – тонка мембрана у завитці внутрішнього вуха. **База́льна триво́га** – термін, що означає переживання дитиною почуття безпорадності та ізольованості. **База́льні я́дра** – скупчення нервових клітин у глибині великих півкуль головного мозку, які беруть участь в корекції складного рухового акту.

БАЗА́ЛЬТ, -у, *ч.* Вулканічна гірська порода щільної або дрібнозернистої будови; належить до лужних порід.

БАЗАЛЬТОВА́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **базальтоволокно́**.

БАЗАЛЬТОВА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **базальтова́та**.

БАЗА́ЛЬТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **база́льт**.

БАЗАЛЬТОВОЛОКНО́, -а́, *с.* Супертонке скловолокно, яке виготовляють роздмухуванням газовим факелом розтоплених склобазальтових ниток.

БАЗАЛЬТОВОЛОКНЯ́НИЙ, -а, -е. Стос. до базальтоволокна.

БАЗАЛЬТОВОЛОКО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до базальтоволокна.

БАЗАЛЬТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своїм виглядом (якістю) на базальт.

БАЗАЛЬТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **базальтоподі́бний**.

БАЗАМЕ́НТ, -у, *ч.* Нижня частина п'єдесталу, статуї або фундаменту в будинках.

БАЗАНІ́Т, -у, *ч.* Магматична порода, що містить плагіоклаз, олівін, авгіт.

БАЗАНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **базані́т**.

БАЗА́Р, -у, *ч.* 1. Торгівля (перев. приватна) продуктами харчування або предметами широкого вжитку (часто в певні дні тижня) на площі або в спеціально збудованому приміщенні. // Місце, де відбувається така торгівля. // Час такої торгівлі. 2. Організована торгівля спеціальними товарами в певні сезони або періоди найбільшого попиту на них. *Шкільний базар.* 3. *перен.*, *розм.* Шум, гам, голосні безладні розмови. ** **Пташи́ний база́р** – місце на морському березі, де оселяються величезною масою птахи.

БАЗАРИ́НКА, **БАСАРИ́НКА**, -и, *ж.*, *заст.* Хабар, подарунок.

БАЗАРИ́СЬКО, -а, *с.* Місце, де збирається базар.

БАЗАРИ́ЩЕ, -а, *с.* Місце, де завжди буває базар.

БАЗА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **база́р** 1. // Признач. для базару. // Який перебуває, відбувається, продається на базарі. *Базарні пиріжечки.* // *у знач. ім.* **база́рний**, -ного, *ч.*: а) той, хто продає або купує на базарі; б) (*заст.*) службовець (у минулому – наглядач), що стежить за порядком на базарі. // *у знач. ім.* **база́рне**, -ного, *с.* Плата з того, хто продає, за місце на базарі. 2. *перен.* Грубий, вульгарний.

БАЗАРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто продає щонебудь на базарі.

БАЗАРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **базарува́льник**.

БАЗАРУВА́ННЯ, *рідше* **БАЗАРЮВА́ННЯ**, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **базарува́ти** і **базарюва́ти**.

БАЗАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *рідше* **БАЗАРЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* 1. Продавати або купувати на базарі. 2. *прост.* Шуміти, сперечаючись, скандалячи.

БАЗАРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *рідше* **БАЗАРЮВА́ТИСЯ**, -ю́ється, *недок.*, *безос.*, *розм.* Про продаж або купівлю на базарі.

БАЗАРЮВА́ННЯ *див.* **базарува́ння**.

БАЗАРЮВА́ТИ *див.* **базарува́ти**.

БАЗАРЮВА́ТИСЯ *див.* **базарува́тися**.

БАЗАРЯ́НИН, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Той, хто базарює.

БАЗГРАНИ́НА, -и, *ж.*, *зневажл.* Невміла писанина.

БА́ЗГРАННЯ, -я, *с.*, *зневажл.* Дія за знач. **ба́зграти**.

БА́ЗГРАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *зневажл.* 1. Невміло, погано писати. 2. Писати погані вірші.

БАЗЕ́ДОВИЙ: ** **Базе́дова хворо́ба** – хвороба, яка виникає внаслідок порушення функцій щитоподібної залози; супроводжується опухлістю цієї залози і витрішкуватістю очей.

БАЗЕДОВІ́ЗМ, -у, *ч.* Форма токсичного дифузного зобу, яка характеризується легким перебігом.

БАЗЕДОВІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Клінічний синдром, для якого характерне збільшення щитоподібної залози, тахікардія, тремор пальців рук.

БА́ЗЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Базель.

БАЗИДІОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* Клас вищих грибів, у яких органом спороношення є базидія.

БАЗИ́ДІЯ, -ї, *ж.* Основний спороносний орган базидіоміцетів.

БАЗИЛЕ́ВС, -а, *ч.* 1. Назва грецьких монархів у Гомера. 2. Один з титулів візантійських імператорів з 7 ст.

БАЗИЛІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **базиліа́н**.

БАЗИЛІА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **базиліа́н**, -а, *ч.*). Ченці католицького ордену (*див.* **василіа́ни**).

БАЗИЛІА́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **базиліа́н**.

БАЗИЛІ́К, -у, *ч.* Кущова або напівкущова трав'яниста рослина, деякі види якої ефіроносні та мають промислове значення; васильки.

БАЗИЛІ́КА, -и, *ж.* Антична і середньовічна будівля, що має форму витягнутого прямокутника, поділеного всередині двома поздовжніми рядами колон.

БАЗИЛІ́КИ, -ів, *мн.* Виданий у 2-й половині 9 ст. н. е. звід законів у 60 книгах грецькою мовою.

БАЗИЛІ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **базилі́ки**.

БАЗИЛІ́СК, -а, *ч.* Те саме, що **василі́ск**.

БАЗИЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Базиля́рна артері́я** – артерія в основі мозку, яка з'єднує хребетну та сонну артерії.

БАЗИПЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *біол.* Спрямований від верхівки до основи.

БА́ЗИС, -у, *ч.* 1. *філос.* Сукупність виробничих відносин, що становлять економічну структуру суспільства. 2. *фін.* Підвищення до біржового котирування чи знижка з нього, що залежить від сорту і якості товару, умов постачання та оплати і т. ін. // Різниця між ціною товару, проданого за умови постачання через певний час, і ціною того самого товару. ** **Ба́зис постача́ння** – умова зовнішньоторгової угоди, яка передбачає розподіл між продавцем та покупцем зобов'язань з просування товару. **Ба́зис еро́зії** – горизонтальна поверхня, нижче рівня якої водний потік не може поглиблювати своє ложе. 3. *перен.* Те саме, що **ба́за** 2. 4. *архіт.* Те саме, що **ба́за** 1. 5. *спец.* Точно виміряна пряма лінія на площині, що служить основою для тригонометричних обчислень під час топографічних зйомок.

БА́ЗИСНИЙ, -а, -е. 1. Основний, вихідний. 2. *філос.* Прикм. до **ба́зис** 1. ** **Ба́зисна валю́та** – валюта, стосовно якої в тій чи іншій країні або фінансовому центрі здійснюється котирування інших валют. **Ба́зисна величина́** – величина показника, з яким порівнюється будь-яка інша (поточна, звітна) величина. **Ба́зисна рента́бельність** – прибутковість підприємства, забезпечена отриманням виторгу від реалізації продукції у розмірах, необхідних для покриття виробничих витрат та одержання прибутку. **Ба́зисна умо́ва поста́вок** – система взаємних зобов'язань партнерів щодо поставки товарів. **Ба́зисна ціна́** – попередньо погоджена покупцем і продавцем ціна, яка є основою для визначення реальної ціни. **Ба́зисний нарко́з** – початковий або підготовчий наркоз. **Ба́зисний прибу́ток** – прибуток, що очікується за звітний рік. **Ба́зисний пункт** – сота частина процент. **Ба́зисний ри́зик** – ризик несприятливого співвідношення між наявною та ф'ючерсною ціною в термінових угодах. **Ба́зисний рік** – рік, що його беруть за основу при визначенні індексу цін. **Ба́зисний сорт (ма́рка)** – сорт, марка товару, що складають основу угоди. **Ба́зисна ціна́** – попередньо погоджена з покупцем і продавцем ціна. **Ба́зисні показники́** – показники, економічні величини, прийняті за основу. **Ба́зисна сі́тка** – сітка трикутників, яку прокладають на місцевості для вимірювань під час геодезичних робіт.

БАЗИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія і стан за знач. **базифікува́тися**.

БАЗИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до базифікува́тися.
БАЗИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Збагачуватися Маґнієм і Ферумом.
БАЗИФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** Базифі́льні органі́зми – організми, які добре розвиваються в лужному середовищі.
БАЗИХРОМАТИ́Н, -у, *ч., біол.* Хроматин, що забарвлюється основними фарбниками.
БА́ЗІ, -ів, *мн., діал.* Розмови, оповідки.
БАЗІ́КА, -и, *ч. і ж., зневажл.* Той, хто любить багато говорити, базікати.
БАЗІ́КАЛО, -а, *ч. і с., зневажл.* Те саме, що базі́ка.
БАЗІ́КАННЯ, -я, *с., зневажл.* Дія за знач. базі́кати.
БАЗІ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., що, про що і без додатка, зневажл.* Говорити багато, безмістовно, про щось неістотне, не варте уваги. // Розповідати те, чого не можна розголошувати.
БАЗІО́Н, -а, *ч., анат.* Краніометрична точка; найнижча точка переднього краю великого потиличного отвору по медіальній лінії.
БАЗЛУ́К, -у, *ч.* Підкова з гаками, яку прив'язують до взуття, щоб ходити по льоду.
БАЗНИ́К, -а, *ч., зах.* Собача бузина.
БАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до базува́ти.
БА́ЗОВИЙ, -а, -е. 1. Нормативний, прийнятий за основу, еталон, стандарт. 2. Прикм. до ба́за 3. ** Ба́зове зазе́млення – заземлювальний пристрій на повітряній лінії електропередачі. Ба́зовий акти́в, *фін.* – товари, цінні папери, кошти та їх характеристики, що є предметом виконання зобов'язань за деривативом.
БАЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна базувати.
БАЗОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* Клітини, в цитоплазмі яких містяться зернисті структури.
БАЗОФІЛІ́ЗМ, -у, *ч., мед.*: ** Гіпофіза́рний базофілі́зм – хвороба, яка розвивається внаслідок надмірного виділення адренокортикотропного гормону гіпофіза. Ювені́льний базофілі́зм – клінічний синдром, який характеризується ожирінням, артеріальною гапертензією, дисменореєю.
БАЗОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Здатність структурних елементів клітин і тканин забарвлюватися осно́вними барвниками.
БАЗОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що забарвлюється основними барвниками. ** Базофі́льні органі́зми – організми, які нормально розвиваються на лужному субстраті (напр., уробактерії).
БАЗОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь ходьби.
БАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. базува́ти. 2. У системах обробки інформації – спосіб динамічного виділення пам'яті для розміщення даних.
БАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Робити щонебудь на якійсь базі (у 2 знач.), основі, ставити що-небудь на якусь основу, базу; ґрунтувати.
БАЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *на чому.* Ґрунтуватися на чому-небудь, мати щось за основу. 2. Мати базу (у 3 знач.).
БАЗУ́КА, -и, *ж., військ.* Легка протитанкова безвідкатна гармата.
БАЗУ́НА, -и, *ж.* Кашубський народний музичний інструмент.
БА́ЗЯ, -і, *ж., дит.* Вівця, ягня, ягнятко.
БАЇ́Т, -у, *ч.* Епічний та ліро-епічний жанр татарського та башкирського фольклору.
БАЙ[1], -я, *ч., заст.* У Середній Азії – багач, великий землевласник або скотар, лихвар.
БАЙ[2], БАЙ-БАЙ, *невідм., дит., рідко.* Спати; спи. // Приспів у дитячих колискових піснях.
БАЙ-БА́Й *див.* бай.
БАЙБА́К *див.* баба́к.
БАЙБАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до байба́к.
БАЙБАРА́, -и́, *ж., діал.* Довгий батіг у пастухів.
БАЙБАРА́К, -а, *ч.* Верхній чоловічий або жіночий суконний одяг чи кожушок, критий сукном.
БАЙБАЧО́К *див.* бабачо́к.
БАЙ-БЕ́К, -а, *ч.* 1. Викуповування цінних паперів. 2. Форма кредиту у вигляді товарообмінної операції, за якої розрахунок за постачання обладнання здійснюється продукцією, виробленою на цьому обладнанні.
БАЙГА́, -и́, *ж.* Казахські традиційні народні змагання з верхової їзди.
БАЙГУ́ШІ, -ів, *мн.* Киргизькі збіднілі верстви населення.
БА́ЙДА, -и, *рідко*, 1. *ч. і ж.* Безтурботна, гуляща людина, гультяй. 2. *тільки ж., діал.* Шматок чого-небудь ламкого або крихкого (хліба, цукру, дерева).
БАЙДА́К, -а́, *ч.* 1. *заст.* Великий човен, яким плавали по річках і морю. 2. *діал.* Те саме, що ба́йда 2.
БАЙДАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до байда́к.
БАЙДА́РА, -и, *ж.* Великий промисловий човен, обшитий шкірою (на річках і морях Західної Азії та Далекого Сходу).
БАЙДА́РКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до байда́ра. 2. Спортивний човен з закритим верхом, в якому є отвір для одного або двох гребців, що гребуть дволопатевими веслами.
БАЙДА́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до байда́рка.
БАЙДА́РОЧНИК, -а, *ч.* Спортсмен, що займається веслуванням на байдарці.
БАЙДЖЕРА́ХИ, -ів, *мн.* Горби, що утворюються в результаті термокарстових процесів, в областях поширення багаторічної мерзлоти.
БА́ЙДИК, -а, *ч.* Те саме, що буй.
БА́ЙДИКИ, -ів: ** Ба́йдики би́ти – нічого не робити, нічим не займатися; байдикувати.
БАЙДИКУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. байдикува́ти.
БАЙДИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Нічого не робити, нічим не займатися.
БА́ЙДУЖЕ. 1. Присл. до байду́жий 1. 2. *у знач. присудк. сл.* Все одно, однаково, не має значення. 3. *у знач. присудк. сл., кому до кого, до чого, про кого, про що.* Не цікавить, не обходить когонебудь щось.
БАЙДУЖЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до байду́жий.
БАЙДУЖЕ́НЬКО. Присл. до байдуже́нький.
БАЙДУ́ЖЕЧКИ, *присл.* Те саме, що байду́же.
БАЙДУ́ЖИЙ, -а, -е. 1. *без додатка і до кого, до чого, рідко на що.* Який не звертає уваги на кого-, щонебудь, не виявляє зацікавлення. // Який виражає незацікавленість, безсторонність. // Який не виявляє співчуття; нечутливий, нечуйний. // Який не відчуває кохання до кого-небудь. // *у знач. ім.* байду́жий, -жого, *ч.* Про нечутливу, нечуйну людину, яку ніщо не цікавить, не хвилює. 2. *кому.* Який не викликає до себе інтересу, не цікавий, не важливий для кого-небудь. 3. *спец.* Який не піддається жодному впливові; індиферентний.
БАЙДУЖІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. байду́жіти.
БАЙДУЖІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Цілком, зовсім байдужий (у 1, 2 знач.).
БАЙДУЖІ́СІНЬКО. Присл. до байдужі́сінький.
БАЙДУ́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Стан і властивість за знач. байду́жий 1.
БАЙДУ́ЖІТИ, -у́жію, -у́жієш, *недок.* Ставати байдужим (у 1 знач.).
БАЙДУ́ЖКИ, *розм.* 1. *присл.* Те саме, що ба́йдуже 1. 2. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що ба́йду́же 2.
БАЙДУ́ЖЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що байду́жий 1.
БАЙДУ́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до байду́жливий.
БАЙДУ́ЖЛИВО. Присл. до байду́жливий.
БАЙДУ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що байду́жий 1.
БАЙДУЖНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Надзвичайно байдужий.
БАЙДУЖНІ́СІНЬКО. Присл. до байдужні́сінький.
БАЙДУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. байду́жний.
БАЙДУЖНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати байдужим.
БАЙДУ́ЖНО. Присл. до байду́жний.
БАЙДУ́ЖО, *присл.* Те саме, що ба́йду́же 1.
БА́ЙДУР, -а, *ч., зах.* Волоцюга, бабій.
БА́ЙЗА, -и, *ж.* Розмінна монета Оману, що дорівнює $^1/_{1000}$ ріала.
БА́ЙКА[1], -и, *ж.* 1. Невеликий віршований або, рідше, прозовий повчальний твір алегоричного змісту. 2. *розм.* Вигадка, розповідь про те, чого насправді не було, не може бути.
БА́ЙКА[2], -и, *ж.* М'яка бавовняна, рідше вовняна тканина з ворсом; бая.
БАЙКА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до оз. Байкал.
БАЙКА́Р, -я́, *ч.* Складач, автор байок.
БАЙКА́РСТВО, -а, *с.* Складання байок; байкарська творчість.
БАЙКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до байка́р.
БА́ЙКЕРИ, -ів, *мн.* Фанати їзди на мотоциклах (іноді члени банди).
БАЙКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Балакучий.
БАЙКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до ба́йка[1] 1.
БА́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до ба́йка[2]. // Зробл., пошитий з байки.
БАЙЛО́ВА, -и, *ж.* Виносне дишло у плуговій упрязі.
БАЙЛЯНЬЦЗЯ́О, *невідм., ж.* Таємна буддійська секта у Китаї, що існувала протягом 12 – 19 ст.
БА́ЙМУД, -а, *ч., діал.* Бевзь, йолоп.
БАЙОНЕ́Т, -у, *ч.* Те саме, що багнет 1.
БАЙОНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до байоне́т. ** Байоне́тне крі́плення – швидкорознімальне з'єднання деталей. *Байонетне кріплення фотооб'єктива до фотокамери.*
БАЙО́Р, -а, *ч., зах.* Крайка.
БАЙО́РИСЬКО, -а, *с., зах.* Збільш. до байо́ро.
БАЙО́РО, -а, *с., зах.* Баюра.
БАЙРА́К, -у, *ч.* Ліс у яру, в долині або яр, порослий лісом, чагарником.
БАЙРА́М, -у, *ч.* Назва двох триденних мусульманських свят.
БАЙРА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до байра́м.
БАЙРА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до байра́к.
БАЙРАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до байра́к.
БАЙРОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Літературна течія початку 19 ст., що виникла під впливом творчості англійського поета Байрона; характеризується романтичним індивідуалізмом, розладом між поетом і суспільством, розчарованістю.
БАЙРОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до байроні́зм.
БА́ЙСТЕР, -стра, *ч., діал.* Байстрюк.
БАЙСТРЮ́К, -а́, *ч., зневажл., лайл.* Позашлюбний син.
БАЙСТРЮЧА́, -а́ти, *с., зневажл., лайл.* Те саме, що байстря́.
БАЙСТРЮЧО́К, -чка́, *ч., зневажл., лайл.* Зменш. до байстрю́к.
БАЙСТРЯ́, -я́ти, *с., зневажл., лайл.* Позашлюбна дитина.
БА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до бай. // Належний баєві.
БАЙТ, -а, *ч.* Частина машинного слова, що складається звичайно з 8 біт і використовується як одне ціле під час обробки інформації в цифровій обчислювальній машині.
БАЙТА́ЛА, -и, *ч. і ж.* Незграбна, неповоротка людина.
БАЙТАЛУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Невправний, незграбний. 2. Не зайнятий ділом, ледачий.
БАЙТАЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до байталува́тий.
БА́ЙТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до байт.
БА́ЙХОВИЙ, -а, -е. ** Ба́йховий чай – розсипний, непресований чай (на відміну від плиткового, пресованого).
БАК[1], -а, *ч.* Велика закрита металева посудина для рідини.
БАК[2], -а, *ч.* Передня (носова) частина верхньої палуби судна.
БАКА́Й, -я́, *ч., діал.* 1. Вибій з водою, калюжа на дорозі; баюра. 2. Глибока яма в річці, ставку.
БАКАЛА́ВР, -а, *ч.* 1. *іст.* Звання викладача (доцента) в духовних академіях Росії та України до 1869 р. 2. У більшості країн – перший учений ступінь, що здобувається студентом після освоєння програм базової вищої освіти (3 – 5 років навчання у вищому навчальному закладі). 3. У Франції (з 1808 р.) та деяких інших країнах – особа, що одержала диплом про закінчення середньої освіти.
БАКАЛАВРІА́Т, -у, *ч.* Додаткова програма навчання для тих, хто отримав університетську освіту і бажає здобути ступінь бакалавра.
БАКАЛА́ВРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бакалавра, бакалавріату.
БАКАЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до бакалі́я.
БАКАЛІ́ЙНИК, -а, *ч.* Торговець бакалійними товарами.
БАКАЛІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до бакалі́йник.
БАКАЛІ́Я, -ї, *ж.* 1. Група харчових продуктів і предметів споживання, таких як цукор, крупи, чай, мило та ін. 2. Магазин, у якому продають такі товари.
БАКА́Н, -у, *ч.* 1. Лакова фарба різних кольорів. 2. Яскраво-червона фарба.
БАКА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до бака́н.
БАКАРА́[1], *невідм., с., заст.* Азартна гра в карти.
БАКАРА́[2], *невідм., с.* Цінний сорт кришталю.
БАКА́ТИНА, -и, *ж., діал.* Те саме, що ба́кен.
БАКАТИ́ННИК, -а, *ч., діал.* Те саме, що ба́кенник.
БАКА́УТ, -а, *ч.* Вічнозелене тропічне дерево з дуже твердою та важкою деревиною; залізне дерево.
БАКА́УТНИЙ, -а, -е. Прикм. до бака́ут.
БАКА́УТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що бака́утний.
БАКАЮВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* З бакаями (про дорогу).
БАКАЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до бакаюва́тий.
БАКЕЛІ́Т, -у, *ч.* Синтетична фенол-формальдегідна смола, яку використовують як електроізоляційний матеріал, для просочування деревини, паперу, тканин і т. ін.
БАКЕЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до бакелі́т. // Вигот. з бакеліту.
БА́КЕН, -а, *ч.* Поплавець на якорі (вночі зі світлом), що встановлюється на річках, озерах і т. ін. для позначення фарватеру і небезпечних місць.
БАКЕНБА́РДИ, -ард, *мн.* (*одн.* бакенба́рда, -и, *ж. і заст.* бакенба́рд, -а, *ч.*). Борода від скронь уздовж щік до виголеного підборіддя.
БА́КЕННИЙ, -а, -е. Прикм. до ба́кен[1].
БА́КЕННИК, -а, *ч.* Робітник, що обслуговує бакени (див. ба́кен).
БА́КЕНЩИК, -а, *ч.* Те саме, що ба́кенник.
БА́КИ[1], -ів, *мн.* Те саме, що бакенба́рди.
БА́КИ[2], -ів: ** Забива́ти (заби́ти) ба́ки *кому розм.* – нав'язливими розмовами відвертати чиюсь увагу від чого-небудь; заморочувати, задурювати голову комусь.
БА́КИ[3], БА́КСИ, -ів, *мн., жарг.* (*одн.* бак, -а, *ч.*). Американські долари.
БАКИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Житель Баку.
БАКИ́НКА, -и. Жін. до баки́нець.
БАКИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Баку.
БАКИ́Р, -а́, *ч.* Мідний казан.
БАКЛА́ГА, БОКЛА́ГА, -и, *ж.* Невелика дерев'яна або металева плоска посудина, барило для зберігання води або іншої рідини. // Невелика металева, сплюснута з боків пляшка, яку носять при поясі у походах.
БАКЛА́ГОВИЙ, БОКЛА́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до бакла́га, бокла́га.
БАКЛАЖА́Н, -а, *ч.* 1. Однорічна овочева рослина родини пасльонових з плодами довгастої форми синього або фіолетового кольору. 2. Плід цієї рослини; синенький. 3. *рідко.* Те саме, що помідо́р.
БАКЛАЖА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до баклажа́н. // Вигот. з баклажанів.
БАКЛАЖА́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що баклажа́нний.
БАКЛА́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до бакла́га.
БАКЛАЖО́К, -жка́, *ч.* 1. Те саме, що бакла́жка. 2. Різновид писанки.
БАКЛА́Н, -а, *ч.* 1. Водоплавний птах середньої величини звичайно чорного кольору (з металічним відблиском). 2. *жарг.* Прізвисько засудженого за хуліганство.
БАКЛА́НКА, -и, *ж., жарг.* Стаття карного кодексу, за якою засуджують за хуліганство.
БАКЛА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до бакла́н.
БАКЛО́, -а́, *с., діал.* Баклага.
БАКО́Р, -у, *ч.* Вогнетривкий матеріал з високим вмістом двоокису цирконію та глинозема.
БА́КСИ *див.* ба́ки[3].
БАКТ, -а, *ч.* Позасистемна одиниця бактерицидної активності ультрафіолетового випромінювання.
БАКТЕРИ́Д, -у, *ч.* Загальна назва шкірних висипів інфекційно-алергічного походження.
БАКТЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Дія за знач. бактеризува́ти.
БАКТЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до бакретизува́ти.
БАКТЕРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Піддавати дії бактерій (насіння, молоко, ґрунт та ін.).

БАКТЕРИЦИ́Д, -у, *ч.* Речовина, здатна вбивати мікроорганізми.
БАКТЕРИЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бактерици́д**. // Такий, що вбиває бактерії; антисептичний. *Бактерицидний пластир.*
БАКТЕРИЦИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **бактерици́дний**.
БАКТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бакте́рія**. // Який містить бактерії. ** **Бактеріа́льна культу́ра** – сукупність бактерій, які виросли на рідких або твердих живильних середовищах.
БАКТЕРІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність бактерій у крові людини і тварин; зумовлена деякими інфекційними захворюваннями.
БАКТЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бактеріа́льний**.
БАКТЕРІОВЛО́ВЛЮВАЧІ, **БАКТЕРІОУЛО́ВЛЮВАЧІ**, -ів, *мн.* Пристосування для відбору проб повітря з метою визначення міри та характеру бактеріального забруднення.
БАКТЕРІО́З, -у, *ч.*, *спец.* Захворювання рослин, викликане бактеріями.
БАКТЕРІО́ЛІЗ, -у, *ч.* Руйнування оболонки бактерій і вихід їхньої цитоплазми в навколишнє середовище.
БАКТЕРІОЛІЗИ́НИ, -ів, *мн.* Антитіла, що виникають в організмах людини й тварин при виробленні імунітету.
БАКТЕРІО́ЛІЗ, -у, *ч.* Руйнування поверхневих структур бактеріальних клітин.
БАКТЕРІОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що спричинює розчинення (лізис) бактеріальної клітини.
БАКТЕРІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із бактеріології.
БАКТЕРІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до бактеріології. ** **Бактеріологі́чна збро́я** – використання хвороботворних властивостей мікроорганізмів, збудників хвороб людей, тварин та рослин у військових цілях.
БАКТЕРІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про бактерії, їх використання і боротьбу з ними.
БАКТЕРІОНЕ́ЙСТОН, -у, *ч.* Мікроорганізми, які пристосувалися до існування в поверхневому шарі води, на межі з повітряним середовищем.
БАКТЕРІОНОСІ́Й, -я́, *ч.* Людина, що є носієм хвороботворних бактерій, не проявляючи ознак захворювання.
БАКТЕРІОНОСІ́ЙСТВО, -а, *с.* Форма інфекційного процесу, для якої характерне паразитування збудника в організмі людини або тварини при відсутності виражених симптомів хвороби.
БАКТЕРІОНО́СНИЙ, -а, -е. Який є носієм бактерій.
БАКТЕРІОПЛАНКТО́Н, -у, *ч.* Мікроорганізми, які пристосувалися до існування у товщі води прісних або солоних водойм.
БАКТЕРІОРОДОПСИ́Н, -а, *ч.* Білок, що забезпечує перетворення енергії сонячного світла в електричний струм.
БАКТЕРІОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до бактеріоскопії.
БАКТЕРІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження бактерій за допомогою мікроскопа.
БАКТЕРІОСТА́З, -у, *ч.*, *біол.* Повна затримка росту та розмноження бактерій, зумовлена несприятливими умовами.
БАКТЕРІОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що перешкоджає розмноженню бактерій, викликає бактеріостаз. ** **Бактеріостати́чні речови́ни** – речовини, що затримують ріст та розмноження бактерій чи інших мікроорганізмів.
БАКТЕРІОТРОПІ́НИ, -ів, *мн.* Антитіла, що утворюються у сироватці крові людини і тварин при інфекційних захворюваннях і посилюють фагоцитоз.
БАКТЕРІОУЛО́ВЛЮВАЧІ *див.* **бактеріовло́влювачі**.
БАКТЕРІОФА́Г, -а, *ч.*, *бакт.*, *мед.* Природна речовина, що має здатність убивати бактерії, розчиняючи їх.
БАКТЕРІОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Пожирання бактерій.
БАКТЕРІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь зараження бактеріями.
БАКТЕРІОХЛОРОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* Зелені пігменти деяких бактерій, у клітинах яких відбувається фотосинтез.
БАКТЕРІОХОЛІ́Я, -ї, *ж.* Наявність і розмноження в жовчі різних бактерій.
БАКТЕРІОЦИ́Д, -у, *ч.*, *мед.* Речовина, засіб, що вбиває бактерії.
БАКТЕРІОЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Такий, що здатний убивати бактерії. ** **Бактеріоци́дний папі́р** – пористий папір, просочений нітратом і хлоридом срібла. **Бактеріоци́дні речови́ни** – речовини, які здатні убивати бактерії та інші мікроорганізми.
БАКТЕРІОЦИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність фізичних, хімічних і біологічних агентів убивати бактерії.
БАКТЕРІОЦИ́Н, -у, *ч.* Антибактеріальна речовина, яку виробляють бактерії одного виду і яка пригнічує життєдіяльність бактерій інших видів.
БАКТЕРІОЦИНОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Здатність деяких штамів бактерій продукувати бактеріоцини.
БАКТЕРІУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Виділення бактерій з сечею, зумовлене деякими інфекційними захворюваннями.
БАКТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Мікроскопічний одноклітинний організм; мікроб. ** **Аеро́бні бакте́рії** – бактерії, здатні існувати в середовищі, яке містить вільний молекулярний кисень. **Анаеро́бні бакте́рії** – бактерії, здатні існувати в середовищі, яке не містить вільний молекулярний кисень.
БАКТЕРО́ЇДИ, -ів, *мн.* 1. Великі галузисті клітини бульбочкових бактерій, які розвиваються на коренях бобових рослин. 2. Анаеробні бактерії, що не утворюють спор і капсул. Містяться в роті, кишечнику і статевих органах людини.
БАКТЕРО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бактеро́їди**.
БАКТОПЕПТО́Н, -у, *ч.* Препарат, який використовується як складовий компонент для приготування живильних середовищ.
БАКТРІА́Н, -а, *ч.* Ссавець родини верблюдів.
БАКУ́Н, -у́, *ч.* Сорт міцного простого тютюну.
БАКУНІ́ЗМ, -у, *ч.* Одна з течій анархізму, що метою розвитку суспільства проголошувала абсолютну свободу індивідууму.
БАКУНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник та прихильник бакунізму.
БАКУНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **баку́н**.
БАКУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **баку́н**.
БАКУНЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **баку́н**.
БАКХІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́кхій**.
БА́КХІЙ, -я, *ч.* В античному віршуванні – трискладова стопа, яка має один короткий склад і два довгі.
БАКША́, -і, *ж.*, *діал.* Баштан.
БАКШИ́Ш, -у, *ч.* Хабар; подачка; чайові.
БАКШТА́Г, -у, -а, *ч.* 1. Снасті на судні, що підтримують збоку та ззаду щогли, димові труби і т. ін. 2. Курс вітрильного судна під час вітру, що дме ззаду та збоку.
БАКШТЕ́ЙН, -у, *ч.* Сорт голландського сиру.
БАКШТО́В, -а, *ч.*, *мор.* Кінець троса, що його спускають за корму для кріплення корабельних човнів та катерів, що знаходяться у воді.
БАЛ[1], -у, *ч.* Великий вечір з танцями. ** **Випускни́й бал** – бал, присвячений успішному закінченню навчання у середньому або вищому навчальному закладі.
БАЛ[2], -а, *ч.* 1. Одиниця виміру сили якого-небудь природного явища (вітру, землетрусу і т. ін.). 2. Виражена цифрою оцінка знань і поведінки учня. ** **Прохідни́й бал** – кількість балів, яку необхідно набрати абітурієнту на вступних іспитах до вищого навчального закладу.
БА́ЛА, -и, *ч.*, *діал.* Бовдур, пентюх.
БАЛАБА́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Балалайка.
БАЛАБА́Н[1], -у, *ч.* Трав'яниста рослина з суцвіттями білих квіток.
БАЛАБА́Н[2], -а, *ч.* Птах родини соколових.
БАЛАБА́Н[3], -а, *ч.* Узбецький і дагестанський духовий язичковий музичний інструмент.
БАЛАБА́НКА, -и, *ж.* Сорт картоплі з дуже великими коренеплодами.
БАЛАБЕ́НИК, -а, *ч.* Невеликий млинець.
БАЛАБО́ЛЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Дзвіночок.
БАЛАБО́Н[1], -а, *ч.*, *діал.* Брязкальце, бубонець.
БАЛАБО́Н[2], -а, *ч.* Таджицький духовий язичковий музичний інструмент.
БАЛАБО́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* Дзвонити, бриньчати.
БАЛАБО́НЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **балабо́н**.
БАЛАБУ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Картопля.
БАЛА́БУХА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Гуля. 2. Невелика булочка.
БАЛА́БУШКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **бала́буха**.
БАЛАГА́Н, -а, *ч.* 1. Легка будівля для тимчасового користування (торгівлі і т. ін.); рундук. // Тимчасове дерев'яне приміщення для театральних або циркових вистав на площі, вулиці. 2. *перен.* Щось несерйозне, блазнівське, грубувато-вульгарне.
БАЛАГА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* Влаштовувати балаган (у 2 знач.).
БАЛАГА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **балага́н**.
БАЛАГА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **балага́н**; маленький балаган.
БАЛАГА́НЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Грубе, вульгарне блазенство.
БАЛАГУ́ЛА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Критий дорожній віз. 2. Візник на такому возі.
БАЛАГУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **балагу́ла**.
БАЛАГУ́Р, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Той, хто любить балагурити; балакун.
БАЛАГУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Говорити, розмовляти про щось весело, дотепно, пересипаючи мову жартами.
БАЛАГУ́РСТВО, -а, *с.*, *розм.* Веселі, дотепні розмови, жарти.
БАЛА́ДА, -и, *ж.* 1. Віршовий твір на героїчну, легендарну або казкову тему. 2. Музичний твір епічного характеру для голосу або інструмента.
БАЛА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бала́да**. ** **Бала́дна о́пера** – англійський різновид комічної опери.
БАЛА́КАЛО, -а, *ч. і с.*, *діал.* Балакун, пустомеля.
БАЛАКАНИ́НА, -и, *ж.* Довга, багатослівна розмова або висловлювання. // *збірн.* Поверхові, беззмістовні висловлювання, балачки про що-небудь. // Легка, невимушена розмова.
БАЛА́КАНКА, -и, *ж.*, *діал.* Балакання, розмова.
БАЛА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бала́кати** 1.
БАЛА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.*, *про кого-що і без додатка.* Те саме, що **розмовля́ти**. // *перех.* Говорити, казати. 2. *неперех.*, *розм.* Володіти мовою.
БАЛА́КАТИСЯ, -ається, *недок.*, *безос.*, *розм.* Мати бажання, охоту розмовляти.
БАЛА́КИ, -а́к, *мн.*, *розм.* Балачки.
БАЛАКЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **балаку́чий**.
БАЛАКЛИ́ВО. Присл. до **балакли́вий**.
БАЛАКЛІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Балакун, пустомеля.
БАЛАКУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Балакуча людина; базіка. // *зневажл.* Людина, яка любить багато говорити про що-небудь, не виконуючи того на ділі.
БАЛАКУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **балаку́н**.
БАЛАКУ́ЧЕ. Присл. до **балаку́чий**.
БАЛАКУ́ЧИЙ, -а, -е. Який любить багато балакати, який багато говорить.
БАЛАКУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **балаку́чий**.
БАЛАЛА́ЄЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **балала́йка**.
БАЛАЛА́ЄЧНИК, -а, *ч.* Музикант, що грає на балалайці.
БАЛАЛА́ЄЧНИЦЯ, -і. Жін. до **балала́єчник**.
БАЛАЛА́ЙКА[1], -и, *ж.* Російський народний музичний триструнний інструмент з декою у формі трикутника.
БАЛАЛА́ЙКА[2], -и, *ж.*, *розм.* Погано засіяні ділянки поля.
БАЛАМА́Н, -а, *ч.* Азербайджанський та каракалпацький духовий язичковий музичний інструмент.
БАЛА́МКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **бала́мкати** 1 і звуки, утворювані цією дією.
БАЛА́МКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* 1. Бити в дзвін; дзвонити. 2. Недбало махати.
БАЛАМУ́Т, -а, *ч.* 1. Той, хто сіє неспокій серед людей, підбурює на якісь учинки; бунтівник. // Той, хто поводиться задерикувато, чия поведінка виходить за межі норми; бешкетник. 2. Той, хто залицяється до жінок, настирливо домагається взаємності в коханні; спокусник, зальотник. 3. *діал.* Риба макрель; скумбрія. 4. *мисл.* Гончак, який, гублячи свіжий слід звіра, йде по старому сліду або біжить за злітаючими птахами, чим вводить в оману інших мисливських собак.
БАЛАМУ́ТА, -и, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **баламу́т** 1, 2.
БАЛАМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш, *недок.*, *перех.* 1. *рідко.* Робити неспокійним, каламутити (воду і т. ін.). 2. *кого.* Хвилювати кого-небудь, сіяти неспокій серед когось. // Підбурювати на якісь учинки; бунтувати. // *без додатка.* Поводитися задерикувато, робити таке, що виходить за межі норм поведінки. 3. Залицятися, настирливо домагатися взаємності в коханні.
БАЛАМУ́ТИТИСЯ, -у́чуся, -у́тишся, *недок.* 1. Перебувати в стані неспокою, бути неспокійним. // *перев. безос.* Втрачати ясність, чіткість; наморочитися. 2. Поводитися неспокійно, хвилюватися; виявляти непокору.
БАЛАМУ́ТКА, -и. Жін. до **баламу́т**.
БАЛАМУ́ТНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Неспокійний, каламутний. 2. Бентежний, непокірливий. // Який викликає неспокій, тривогу.
БАЛАМУ́ТСТВО, -а, *с.* Дії, поведінка баламута.
БАЛАМУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **баламу́тити** 2, 3.
БАЛА́Н, -а, *ч.* Коротка колода.
БАЛАНДА́, -и́, *ж.*, *розм.* Дуже рідка пісна юшка.
БАЛАНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення шкіри головки чоловічого статевого члена.
БАЛАНОГЛО́С, -у, *ч.* Рід морських тварин типу кишководихаючих.
БАЛАНОПОСТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення шкіри голівки та внутрішнього листка крайньої плоті чоловічого статевого члена.
БАЛАНОПОСТОМІКО́З, -у, *ч.* Баланопостит, спричинюваний дріжджеподібними грибами.
БАЛАНОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча з голівки чоловічого статевого члена при її пошкодженні.
БАЛАНОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Набряк голівки статевого члена; розвивається при парафімозі.
БАЛА́НС, -у, *ч.* 1. *бухг.* Порівняльний підсумок прибутків і видатків при завершенні розрахунків, а також відомість, у якій зафіксовано цей підсумок. // Елемент методу бухгалтерського обліку. // Система показників, згрупованих у зведену таблицю, що характеризують у грошовому вираженні склад, розміщення, джерело і призначення коштів на звітний період. ** **Акти́вний бала́нс** – підсумок, в якому прибутки перевищують витрати. **Бала́нс виробни́чих поту́жностей** – спеціальний баланс, який характризує динаміку виробничих потужностей. **Бала́нс держа́вного бюдже́ту** – співвідношення прибутків та видатків держави. **Бала́нс дохо́дів та вида́тків** – фінансовий баланс, в розділах якого вказані джерела та величини прибутків та видатків. **Бала́нси ва́ртості** – сукупність окремих балансів, усі показники яких виражені у грошовій формі. **Бала́нс обіго́вих ко́штів** – форма відображення процесів надходження та використання обігових коштів підприємства. **Бала́нс основни́х фо́ндів** – система показників, що характеризують рух основних фондів за планом чи звітом. **Бала́нс підприє́мства** – головна форма бухгалтерської звітності промислових компаній та підприємств країн з ринковою економікою. **Бала́нс по́питу і пропози́ції** – сукупність економічних показників, що характеризують співвідношення між товарними ресурсами та платоспроможним попитом на окремі товари. **Бала́нс пра́ці** – система показників, що характеризують трудові ресурси, їх наявність за видами зайнятості і суспільних груп. **Бала́нс ру́ху капіта́лів** – баланс, що відображає приплив іноземних інвестицій та позик, а також надання кредитів та капіталовкладень за кордоном. **Бала́нс фіна́нсових ресу́рсів** – комплексний прогнозний розрахунок. **Ва́ртісні бала́нси** – сукупність балансів, в яких всі показники виражені у вартісній (грошовій) формі. **Вступни́й бала́нс** – бухгалтерський баланс, що його складено на момент виникнення підприємства за описом його майна. **Емісі́йний бала́нс** – баланс центрального банку – емітенту грошових знаків, який розробляють для визначення розмірів та структури операцій випуску та вилучення грошових знаків за певний період часу. **Зві́тний бала́нс** – бухгалтерський баланс, складений на певну дату. **Зо́внішній бала́нс (екстéрн-бала́нс)** – баланс підприємства, що його складено спеціально для оприлюднення, тобто для акціонерів, кредиторів, податкової інспекції, громадськості (зазвичай засвідчу-

еться аудитором). **Зовнішньоторгове́льний бала́нс** – співвідношення вартості товарів, що їх ввезено у країну, та тих, що вивезені з неї за певний період. **Компенсаційний бала́нс** – частина комерційного кредиту, яку позичальник зобов'язаний тримати в банку у вигляді депозиту. **Консолідо́ваний бала́нс** – зведена бухгалтерська звітність про діяльність та фінансові результати материнської та дочірніх компаній. **Ліквідаційний бала́нс** – бухгалтерський звітний баланс, який характеризує майновий стан підприємства на дату припинення його існування як юридичної особи. **Матеріа́льні бала́нси** – сукупність балансів, показники яких характеризують виробництво і розподіл конкретних видів промислової та сільськогосподарської продукції. **Об'єдна́вчий бала́нс** – бухгалтерський баланс, що його складають у разі злиття (об'єднання) кількох підприємств або приєднання до певного підприємства однієї чи кількох структурних одиниць. **Пасивний бала́нс** – підсумок, в якому видатки перевищують прибутки. **Платі́жний бала́нс** – співвідношення платежів, що надійшли з-за кордону, і платежів, здійснених країною за кордоном, за певний період. **Акти́вний платі́жний бала́нс** – платіжний баланс, у якому сума закордонних надходжень країни перевищує суму її закордонних витрат і платежів. **Пасивний платі́жний бала́нс** – платіжний баланс, що характеризується перевищенням закордонних витрат і платежів країни над її надходженнями з-за кордону. **Рі́чний бала́нс** – один із видів бухгалтерського звітного балансу підприємства, що включає баланс прибутків та видатків, економічні індекси. **Розподі́льчий бала́нс** – бухгалтерський баланс, що його складено на момент розподілу підприємства. **Розрахунко́вий бала́нс** – співвідношення між грошовими вимогами і грошовими зобов'язаннями країни, які виникли внаслідок її торгових та інших відносин з іншими країнами за певний період (або на певну дату). **Са́льдовий бала́нс** - бухгалтерський баланс, який містить дані про сальдо рахунків бухгалтерського обліку на певну дату. **Самості́йний бала́нс** – бухгалтерський баланс юридичної особи – організації, що володіє відокремленим майном і має право від свого імені виступати в суді, арбітражі та ін. **Торгіве́льний бала́нс** – співвідношення між вартістю експорту та імпорту країни за певний період (найчастіше рік). **Акти́вний торгіве́льний бала́нс** – торговельний баланс, який характеризується перевищенням вивезення товарів з країни над ввезенням у неї. **Пасивний торгіве́льний бала́нс** – торговельний баланс, у якому ввезення товарів переважає над вивезенням. 2. *чого, який.* Співвідношення між взаємозв'язаними частинами, сторонами чого-небудь, між тим, що надходить і що витрачається. 3. Рівновага, урівноваження. 4. Система показників, які характеризують співвідношення або рівновагу в явищі, яке постійно змінюється.

БАЛАНСЕ́Р, -а, *ч.* 1. *діал.* Те саме, що **акроба́т.** 2. *зоол.* Орган прикріплення та опори у личинок більшості хвостатих земноводних.

БАЛАНСЕ́РКА, -и, *діал.* Жін. до **балансе́р** 1.

БАЛАНСИ́Р, -а, *ч.* 1. Довга жердина, за допомогою якої акробат-танцівник на канаті зберігає рівновагу. 2. Важіль у машині, що служить для передачі руху поршня або для рівномірного розподілу ваги. // Головний регулятор, який замінює маятник у механізмі годинника.

БАЛАНСИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **балансир.**

БАЛАНСНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бала́нсовий.**

БАЛА́НСОВИЙ, -а, -е, *бухг.* Прикм. до **бала́нс** 1. ** **Бала́нсова ва́ртість** – оцінка основних фондів та оборотних коштів у бухгалтерському балансі. **Бала́нсова моде́ль** – економіко-математична модель, побудована у вигляді рівняння чи системи рівнянь. **Бала́нсові запа́си** – запаси корисних копалин, розробка яких доцільна за сучасного рівня розвитку техніки й економіки. **Бала́нсовий звіт** – зведений звіт про активи, пасиви та чисту вартість власного капіталу фірми. **Бала́нсовий прибу́ток (збиток)** – кінцевий фінансовий результат, виявлений на підставі бухгалтерського обліку. **Бала́нсовий трансфе́рт** – підписаний власником документ про передачу права власності на іменні цінні папери без зазначення особи, якій вони передаються. **Бала́нсові показники** – дані, що характеризують діяльність організації. **Бала́нсові раху́нки** – рахунки бухгалтерського обліку, показники яких відображаються у бухгалтерському балансі. **Бала́нсові співвідно́шення** – показники діяльності фірми, що їх визначають на основі балансу.

БАЛАНСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна збалансувати.

БАЛАНСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **балансо́вний.**

БАЛАНСО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для реєстрації змін радіаційного балансу земної поверхні.

БАЛАНСОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання різниці між надходженням і витратою променистої енергії земної поверхні або якої-небудь точки атмосфери.

БАЛАНСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для балансування.

БАЛАНСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **балансува́ти.**

БАЛАНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Зберігати рівновагу, роблячи відповідні рухи тілом. 2. *перех.* Доводити до правильного співвідношення взаємно зв'язані частини, сторони чого-небудь, надходження і витрати чогось. 3. *перех., тех.* Зрівноважувати обертальні деталі машини, механізму. 4. *фін.* Зводити баланс.

БАЛАНСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **балансува́ти.** ** **Балансу́ючі показники** – кошти, еквівалентні ресурсам, що виникають у пасиві банківської системи.

БАЛАНТИДІА́З, -у, *ч., мед., вет.* Інфекційне захворювання свиней та людини, що характеризується виразковим ураженням товстої кишки з порушенням її функції.

БАЛАНТИ́ДІЇ, -ій, *мн., біол.* Рід паразитичних інфузорій, що живуть в товстих кишках деяких тварин.

БАЛА́С, -у, *ч.* Різновид алмазу.

БАЛА́СТ, -у, *ч.* 1. Додатковий вантаж (пісок, камінь і т. ін.) на судні або аеростаті для надання їм потрібної стійкості за недостатнього корисного вантажу, а також для регулювання висоти польоту повітроплавальних апаратів. // *с. г.* Домішка до дуже дрібного насіння для забезпечення рівномірного висіву його. 2. *перен.* Що-небудь непотрібне, зайве. // Про людину, яка не дає ніякої користі, є тягарем для кого-небудь. 3. *зал.* Верхній шар залізничного полотна з піску, гравію, шлаку і т. ін., що на нього кладуть шпали.

БАЛА́СТЕР, -а, *ч.* Залізнична машина, що укладає баласт під шпалами, надає йому певного профілю, піднімає рейки тощо.

БАЛА́СТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бала́ст.**

БАЛА́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бала́ст.**

БАЛАСТООЧИ́СНИЙ, -а́, -е́. Який призначений для очистки від баласту.

БАЛАСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **баластува́ти.**

БАЛАСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., зал.* Покривати залізничне полотно баластом (у 3 знач.).

БАЛА́ТА, -и, *ж.* Ліричний пісенний жанр, поширений в Італії в 13–15 ст.

БАЛАФО́, *невідм., ч.* Ударний інструмент, набір дерев'яних пластинок; різновид маримби.

БАЛАФО́Н, -а, *ч.* Див. **балафо́.**

БАЛАХО́Н, -а, *ч.* Просторий і довгий одяг, що надівається поверх усього для захисту від пилу. // Маскувальний одяг. // Про широкий, не підігнаний в талії одяг взагалі.

БАЛАХО́НИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Вільний, просторий, безформний, як балахон (про одяг).

БАЛАХО́НИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **балахо́нистий.**

БАЛА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **розмо́ва.** // *рідше.* Пуста, беззмістовна балаканина. 2. *тільки одн., розм., заст.* Говірка, діалект.

БАЛБА́С, -а, *ч.* Порода грубововняних м'ясосальних жирнохвостих овець.

БАЛБЕ́РА, БАЛБЕ́РКА, БАЛБИ́РА, -и, *ж.* Рибальське знаряддя.

БАЛБЕ́РКА, -и *див.* **балбе́рка.**

БАЛБИ́РА *див.* **балбе́ра.**

БАЛДА́[1], -и́, *ж., розм.* Великий з довгим держаком молот.

БАЛДА́[2], -и́, *ж., розм.* Недотепа.

БАЛДАХІ́Н, -а, *ч.* Накриття, перев. з дорогої тканини з оздобами, над троном, ліжком, носилками, катафалком і т. ін.

БАЛДАХІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **балдахі́н.**

БАЛЕРИ́НА, -и, *ж.* Артистка балету; танцівниця.

БАЛЕРИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **балери́на.** 2. Креслярський інструмент для накреслення кола з радіусом від 0,1 мм до 5 мм; мікроциркуль.

БАЛЕРУ́Н, -а, *ч., жарт.* Артист балету; танцівник.

БАЛЕ́Т, -у, *ч.* 1. Вид театрального мистецтва, що поєднує танець, музику і драматургічний задум. 2. Театральна вистава з певним сюжетом, який розкривається засобами танцю, міміки й музики. ** **Бале́т-орато́рія** – балетна вистава з драматичним сюжетом, що супроводжується хоровим або сольним співом. 3. Колектив артистів, виконавців цієї вистави.

БАЛЕ́ТКИ, -ток, *мн.* (*одн.* **бале́тка**, -и, *ж.*). 1. Легкі туфлі без підборів. 2. Пуанти.

БАЛЕТМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* Фахівець-хореограф, що здійснює постановку балетів, танців, хореографічних сцен в опері.

БАЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бале́т.**

БАЛЕ́ТНИК, -а, *ч., розм.* Артист балету.

БАЛЕ́ТНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **бале́тник**; балерина.

БАЛЕ́ТО, *невідм., ч.* 1. Вокальний твір танцювального характеру, близький до мадригалу. 2. Вид музично-хореографічної вистави в 17–18 ст. 3. Одна з італійських назв камерної сонати. 4. Танцювальна п'єса, частина старовинної інструментальної партити. 5. Італійська назва балету.

БАЛЕТОЗНА́ВЕЦЬ, -я, *ч.* Фахівець з теорії та історії балету.

БАЛЕТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Розділ мистецтвознавства – теорія та історія балету.

БАЛЕТОМА́Н, -а, *ч.* Людина, що захоплюється балетом як глядач і часто відвідує балетні вистави.

БАЛЕТОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Захоплення балетом, любов до балету.

БАЛЕТОМА́НКА, -и. Жін. до **балетома́н.**

БАЛЕТОМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **балетома́нія.**

БА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч., зах.* 1. Жіноча хустка. 2. Весільний хлібець.

БА́ЛИ, -ів, *мн., діал.* Розмови, балачки.

БАЛИ́К, -у́, *ч.* Просолена і пров'ялена (інколи ще й прикопчена) спинка великої червоної риби.

БАЛИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бали́к.**

БАЛИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **бали́к.**

БА́ЛИЩЕ, -а, *с.* Вузька і довга степова балка.

БАЛІ́ЗМ, -у, *ч., мед.* Моторний розлад, який характеризується сильними розгонистими рухами.

БАЛІ́СТА, -и, *ж.* Те саме, що **катапу́льта** 1.

БАЛІ́СТИК, -а, *ч.* Фахівець із балістики.

БАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Розділ теоретичної механіки, що вивчає рух важкого тіла, кинутого під кутом до горизонту. 2. Наука, що вивчає закони руху артилерійських снарядів (у каналі ствола вогнепальної зброї та після вильоту назовні), а також ракет після припинення роботи двигуна.

БАЛІСТИ́Т, -у, *ч.* Ракетно-артилерійський порох – колоїдний розчин тринітратцелюлози у тринітратгліцерині.

БАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до балістики. ** **Балісти́чна раке́та** – ракета, що рухається балістичною траєкторією після припинення роботи двигуна. **Балісти́чна ка́мера** – фотокамера на поворотному (азимутальному) штативі. **Балісти́чна траєкто́рія** – шлях, яким рухається тіло в повітрі за інерцією і під дією сили ваги. **Балісти́чна експерти́за** – система методів фахового вивчення технічних обставин поранення, вбивства чи самогубства із вогнепальної зброї.

БАЛІСТОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічна крива, яка реєструє зміщення тіла, швидкість та прискорення зміщень, що виникають у результаті серцевої діяльності.

БАЛІСТОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Пристрій для вимірювання і реєстрації реактивних мікрорухів тіла, зумовлених механічною діяльністю серця.

БАЛІСТОКАРДІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до балістокардіографії.

БАЛІСТОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження діяльності серця, що полягає в реєстрації механічних рухів тіла, обумовлених серцевими скороченнями і рухом крові у кровоносних судинах.

БАЛІСТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь ураження бомбою, снарядом або кулею.

БА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Широка і низька посудина для прання білизни.

БА́ЛКА[1], -и, *ж.* Яр із пологими схилами.

БА́ЛКА[2], -и, *ж.* 1. Дерев'яний брус, металева або залізобетонна деталь, що з'єднує фундамент, стіни, опори моста і є основою настилу, перекриття (стелі, підлоги і т. ін.). 2. *діал.* Сволок. *Балка Т-подібного профілю.* ** **Двотаврова ба́лка** – балка, яка в поперечному перетині має літеру Н. **Одното́врова ба́лка** – балка, яка в поперечному перетині має літеру П.

БА́ЛКА[3], -и, *ж., жарг.* Базар для торгівлі контрабандними товарами (підпільний, чорний ринок).

БАЛКАНІ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність гуманітарних наук, які вивчають мови, літературу, історію і культуру народів, що населяють Балканський півострів.

БАЛКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Балкан.

БАЛКА́РИ, БАЛКА́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **балка́р**, -а і **балка́рець**, -рця, *ч.*; **балка́рка**, -и, *ж.*). Один із кавказьких народів тюркського походження.

БАЛКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **балка́ри і балка́рці.**

БА́ЛКОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **ба́лка**[1].

БА́ЛКОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **ба́лка**[2].

БАЛКО́Н, -а, *ч.* 1. Прибудований до зовнішньої стіни будинку на певній висоті майданчик, огороджений поручнями (або низькими стійками) і сполучений дверима з внутрішнім приміщенням. 2. У театрі – місця для глядачів у середніх і верхніх ярусах.

БАЛКО́ННИЙ, БАЛКО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **балко́н.**

БАЛКО́НОВИЙ *див.* **балко́нний.**

БАЛКО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **балко́н** 1.

БАЛ-МАСКАРА́Д, ба́лу-маскара́ду, *ч.* Великий танцювальний вечір, учасники якого одягнені в особливі спеціально виготовлені костюми й маски (етнографічні, казкові і т. ін.).

БА́ЛМУС, -у, *ч., діал.* Густа рідина.

БАЛОБА́Н, -а, *ч.* Великий хижий птах родини соколиних сірувато-бурого забарвлення з білими плямистими грудьми.

БА́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бал**[2] 2.

БАЛОВСТВО́, -а́, *с., розм.* Те саме, що **ба́лощі.**

БАЛО́ГА, -и, *ч. і ж., зах.* Шульга, лівша.

БАЛО́К, -лка́, *ч.* В Сибіру, на Далекому Сході – легкий пересувний будиночок на полозках.

БАЛО́Н, -а, *ч.* 1. Скляна, металева або гумова посудина круглої чи циліндричної форми, призначена для зберігання газів або рідин. 2. Гумова автомобільна та ін. шина, яка наповнюється повітрям. 3. Газонепроникна оболонка аеростата.

БАЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бало́н.** // Здійснюваний з допомогою балонів. // Признач. для виготовлення балонів.

БАЛО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бало́н.**

БАЛО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **бало́н.**

БАЛОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **балотува́ти.**

БАЛОТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для балотування.

БАЛОТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **балотува́ти.** 2. Коливання або зміщення щільного тіла чи органа в одній із порожнин організму людини.

БАЛОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Закритим голосуванням вирішувати питання про обрання кого-небудь.

БАЛОТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Висувати свою кандидатуру для балотування. 2. Пас. до **балотува́ти.**

БА́ЛОЧКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **ба́лка**[1].

БА́ЛОЧКА[2], -и, *ж.* Зменш. до **ба́лка**[2].

БА́ЛОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́лка**[2].

БА́ЛОЩІ, -ів, *мн.* 1. Дія за знач. **ба́лувати** 1. 2. Дія за знач. **ба́луватися**; пустощі, пустування.

БА́ЛТИ, -ів, *мн.* Група споріднених народів (латишів, литовців, зниклих пруссів, ятвягів та ін.), що жили на південно-східному узбережжі Балтійського моря.

БАЛТИ́СТИКА, -и, Сукупність гуманітарних наук, які вивчають мови, літературу, історію і культуру народів, що населяють південно-східне узбережжя Балтійського моря.

БАЛТІ́ЄЦЬ, -йця, *ч.* Моряк Балтійського флоту.

БАЛТІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до балтійця та Балтики. *Балтійський флот. Балтійські мови.*

БА́ЛТО-СЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **Ба́лто-слов'я́нська мо́вна спі́льність** – гіпотетична єдність у далекому минулому слов'янських і балтійських груп мов.

БА́ЛТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Балти.

БА́ЛУВАНИЙ, -а, -е́. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до ба́лувати. 2. *прикм.* Розбещений, вередливий.

БАЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **балува́ти**.

БА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Надмірно пестити когось, потурати кому-небудь у його бажаннях і примхах. 2. *перев. чим.* Виявляти увагу до когось, робити кому-небудь щось приємне.

БАЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Гуляти на балах; бенкетувати.

БА́ЛУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. *з ким і без додатка.* Пустувати, гратися. 2. *чим, на чому, розм.* Займатися чим-небудь для розваги.

БАЛУХА́ТИЙ, -а, -е, *вульг.* Те саме, що **банька́тий**.

БАЛУХИ, -ів, *мн., вульг.* Те саме, що **банькѝ**.

БАЛХА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Балхаш.

БАЛХВА́, -й, *ж., зах.* Кольорова смужка на тканині.

БАЛЦА́НКА, -и, *ж., рідко.* Металева посудина з вузьким отвором для зберігання рідин (гасу і т. ін.).

БАЛЬ, -ю, *ч., заст.* Те саме, що бал[2].

БАЛЬБО́А, *невідм., ж.* Грошова одиниця Панами, що дорівнює 100 сентесимо.

БАЛЬДР, -а, *ч.* У давньоскандінавській міфології – бог краси і добра.

БАЛЬЗА́КІВСЬКИЙ: ** **Бальза́ківський вік** – вік жінки від 30 до 45 років.

БАЛЬЗА́М, -у, *ч.* 1. Напіврідка запашна, з домішкою ефірних олій смола деяких рослин, що має застосування в техніці, медицині, парфумерії. // Розчин рослинних смол в ефірній олії; мазь, виготовлена з лікарських рослин. 2. *перен.* Цілющий засіб, що приносить полегшення, втіху, заспокоєння.

БАЛЬЗАМІ́Н, -у, *ч.* Декоративна садова і кімнатна рослина з м'ясистим стеблом і яскравими квітами.

БАЛЬЗАМІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **бальзамі́новий**.

БАЛЬЗАМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бальзамі́н**.

БАЛЬЗАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бальза́м** 1. 2. *перен.* Який діє як бальзам; цілющий.

БАЛЬЗА́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бальзамі́ч- ний** 1.

БАЛЬЗАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **бальзамува́ти**.

БАЛЬЗА́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бальза́м**.

БАЛЬЗАМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для бальзамування.

БАЛЬЗАМУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається бальзамуванням.

БАЛЬЗАМУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **бальзамува́льник**.

БАЛЬЗАМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бальзамува́ти**.

БАЛЬЗАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Просочувати труп бальзамічними та іншими речовинами, щоб уберегти його від гниття.

БАЛЬЇ́, *невідм., ч.* У північній частині середньовічної Франції – королівський чиновник, глава судово-адміністративного округу (бальяжа).

БАЛЬМЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е: ** **Бальме́рівський стрибо́к** – перескакування електронів другого енергетичного рівня при збудженні атома Гідрогену на вищі енергетичні рівні і в оберненому напрямі.

БАЛЬНЕОГРЯЗЕЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Лікарня, в якій проводиться лікування мінеральними водами та лікувальними грязями.

БАЛЬНЕОГРЯЗЕЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до бальнеогрязелікування.

БАЛЬНЕОГРЯЗЕЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Лікування мінеральними водами та лікувальними грязями.

БАЛЬНЕОГРЯЗЬОВИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з лікуванням мінеральними водами та лікувальними грязями. *Бальнеогрязьовий курорт.*

БАЛЬНЕОЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Лікувальнопрофілактична установа, яка призначена для відпускання бальнеотерапевтичних процедур переважно з природної мінеральної води.

БАЛЬНЕОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Лікування за допомогою природних і штучно виготовлених мінеральних вод.

БАЛЬНЕО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з бальнеології.

БАЛЬНЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до бальнеології.

БАЛЬНЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь медицини, що вивчає фізико-хімічний склад, застосування в лікуванні та дію на організм мінеральних вод і грязей.

БАЛЬНЕОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до бальнеотерапії.

БАЛЬНЕОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод лікування і профілактики захворювань за допомогою природних і штучно виготовлених мінеральних вод.

БАЛЬНЕОТЕ́ХНІК, -а, *с.* Спеціаліст з бальнеотехніки.

БАЛЬНЕОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Розділ санітарної техніки, яка створює необхідні умови для охорони мінеральних.

БАЛЬНЕОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до бальнеотехніки.

БА́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до бал[1]. // Признач. для балу. ** **Ба́льний та́нець** – сучасна назва танців, призначених для виконання на вечорах відпочинку, карнавалах, танцювальних майданчиках тощо (вальс, мазурка, самба, румба, ча-ча-ча та ін.).

БА́ЛЬНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до бал[2].

БА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Показник інтенсивності коливання чого-небудь, а також сили вітру і землетрусу, що вимірюються в балах.

БА́ЛЬОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **баль**.

БАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., діал.* Балувати; бенкетувати.

БАЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок., діал.* Те саме, що **балюва́ти**.

БАЛЮСТРА́ДА, -и, *ж.* Поручні балконів, галерей і т. ін., утворені з ряду фігурних стовпчиків або колонок, з'єднаних зверху перекладиною.

БАЛЮСТРА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **балюстра́да**.

БАЛЯБІ́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Загальний танець, що завершує оперу або її частину. 2. Танцювальні номери, балетний дивертисмент в опері.

БАЛЯНДРА́СИ, -ів, *мн., розм.* Пусті, веселі розповіді, розмови про щось незначне, несерйозне. ** **Точи́ти баляндра́си** – весело розмовляти, розповідати про щось незначне, несерйозне.

БАЛЯНДРА́СИТИ, -а́шу, -а́сиш, *недок.* Те саме, що **точи́ти баляндра́си**.

БАЛЯНДРА́СНИК, -а, *ч., розм.* Той, хто любить баляндраси точити; балакун.

БАЛЯНДРА́СНИЦТВО, -а, *с., розм.* Ведення пустих, веселих розмов про щось незначне, несерйозне.

БАЛЯНДРА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **баляндра́сник**.

БАЛЯ́СИ, -ів, *мн.* 1. Виточені фігурні стовпчики поручнів балкона, сходів і т. ін., а також поручні, що відгороджують одне місце від іншого. 2. *перен., розм.* Пусті, веселі балачки, розмови; баляндраси, теревені.

БАЛЯ́СИНА, -и, *ж.* Виточений фігурний стовпчик поручнів балкона, сходів і т. ін.

БАЛЯ́СИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **баля́сина**.

БАЛЯ́СНИК, -а, *ч., зах.* Те саме, що **баляндра́сник**.

БАЛЯ́СНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Жін. до **баля́сник**.

БАЛЯСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Шуміти, галасувати. 2. Точити баляндраси.

БАМ, -у, *ч.* Споруджена в 1975 – 1985 рр. у Радянському Союзі Байкало-Амурська залізнична магістраль. // *розм.* Будівництво цієї магістралі.

БАМБІ́НА, -и, *ж.* Дівчина.

БАМБІ́НО, *невідм., ч.* Хлопець.

БАМБОЧА́ДИ, -ча́д, *мн.* Картини, на яких зображено сцени повсякденного життя у комічному вигляді.

БАМБУ́К, -а, *ч.* Висока тропічна і субтропічна деревоподібна рослина з порожнистим колінчастим стеблом і видовженим листям.

БАМБУ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бамбу́к**.

БАМБУ́ЛА, -и, *ч.* 1. *зневажл.* Тюхтій. 2. *муз.* Ударний музичний інструмент афро-американського походження. 3. *муз.* Негритянський танець, який виконували у супроводі барабана.

БАМБУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бамбу́лити**.

БАМБУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* Морочити голову.

БА́МІВЕЦЬ, -вця, *ор.* -вцем, *ч.* Той, хто працював на спорудженні БАМу.

БА́МІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до БАМу.

БА́МІЯ, -ї, *ж.* Тропічна й субтропічна однорічна трав'яниста рослина родини мальвових; використовується в кулінарії.

БА́МКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **ба́мкати**.

БА́МКАТИ, -аю,'-аєш, *недок., розм.* Гудіти, дзеніти від ударів (про дзвін). // Бити, ударяти з певними інтервалами в дзвін або в що-небудь металеве.

БА́МКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **ба́мкати**.

БА́МПЕР, -а, *ч.* Передня і задня частини корпуса автомобіля, призначена для послаблення сили удару в разі зіткнення.

БАНАЛІТЕ́Т, -у, *ч.* У феодальній Західній Європі спершу – монопольне право сеньйора брати плату з селян за користування майном суспільного значення; пізніше – грошові побори з селян за право здійснювати господарські операції у себе вдома.

БАНАЛІТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до баналітету.

БАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який утратив виразність через часте повторення; заяложений, неоригінальний. // Буденний, звичайний.

БАНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *тільки одн.* Абстр. ім. до **бана́льний**. 2. Банальна, заяложена думка або вираз.

БАНА́ЛЬНО. Присл. до **бана́льний**.

БАНАЛЬСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; білі призматичні кристали та грубозернисті суцільні маси.

БАНА́ЛЬЩИНА, -и, *ж., зневажл.* Що-небудь банальне, шаблоне, буденне.

БАНА́Н, -а, *ч.* 1. Пальмоподібна тропічна рослина з величезним листям і великим суцвіттям. 2. Довгастий солодкуватий плід цієї рослини. 3. *мн.*, -ів. Штани, що мають м'які складки в талії та звужуються донизу.

БАНА́НИ, -ів, *мн.* Штани особливого крою.

БАНА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бана́н**.

БАНАНОВО́З, -а, *ч.* Судно-рефрижератор, призначене для перевезення бананів.

БАНАНОЇ́ДИ, -ів, *мн.* Родина птахів ряду зозулеподібних.

БАНА́ТКА, -и, *ж.* Сорт пшениці.

БАНАХІВ, -хова, -хове, *мат.* Належний Банаху. *Банахів простір.*

БА́НГІЄВІ, -их, *мн.* Клас червоних водоростей.

БАНГЛАДЕ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бангладеш.

БАНГЛАДЕ́ШЕЦЬ *див.* **бангладе́шці**.

БАНГЛАДЕ́ШКА *див.* **бангладе́шці**.

БАНГЛАДЕ́ШЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **бангладе́шець**, -шця, *ч.*; **бангладе́шка**, -и, *ж.*). Народ країни Бангладеш; представники цього народу.

БА́НДА, -и, *ж.* 1. Озброєна група [злочинців, що чинять грабежі, розбої, вбивства. //*зневажл.* Про озброєний ворожий загін, диверсантів або ворожі війська. 2. *розм.* Ватага, юрба, гурт. 3. Мідний духовий оркестр, що в деяких оперних виставах супроводжує дію переважно поза сценою. 4. Ансамбль з духових та ударних музичних інструментів, що його використовують додатково (крім основного складу оркестру) в деяких сценах оперних вистав.

БАНДА́Ж, -а́, *ч.* 1. Хірургічний пояс чи пов'язка для підтримання в нормальному положенні яких-небудь органів або частин тіла. // Взагалі пов'язка. 2. *тех.* Сталевий обруч, обід, що його насаджують на частини машин для зменшення їх зносу, зокрема обід (шина) на вагонному або паровозному колесі.

БАНДАЖИ́СТ, -а, *ч.* Майстер, що виготовляє бандажі (у 1 знач.).

БАНДАЖИ́СТКА, -и. Жін. до **бандажи́ст**.

БАНДА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **банда́ж**. // Признач. для виготовлення бандажів.

БАНДА́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто займається виготовленням бандажів.

БАНДАЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бандажува́ти**.

БАНДАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Накладати бандаж.

БАНДАЖУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **бандажува́ти**.

БАНДА́НА, -и, *ж.* Яскрава хустина (зазвичай шовкова або бавовняна), що нею пов'язують голову.

БАНДВА́ГЕН, -у, *ч.* Стрічковий транспортер на високому візку, що рухається по рейках; застосовують у відкритих гірничих розробках.

БАНДЕРИЛЬЄ́РО, *невідм., ч.* Піший боєць у кориді, який кидає в бика бандерильї.

БАНДЕРИ́ЛЬЯ, -ї, *ж.* Невеличкий прикрашений стрічками спис для кориди.

БАНДЕ́РІВКА *див.* **бандéрівці**.

БАНДЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бандерівців.

БАНДЕ́РІВЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **банде́рівець**, -вця, *ч.*; **банде́рівка**, -и, *ж.*). Учасники військово-політичних формувань Української повстанської армії в Західній Україні в 1942 – 1954 рр.

БАНДЕ́РІВЩИНА, -и, *ж.* Рух військово-політичних формувань Української повстанської армії в Західній Україні в 1942 – 1954 рр. на чолі з С. А. Бандерою (1909 – 1959 рр.).

БАНДЕРО́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Паперова обгортка або відкритий конверт, у яких пересилаються поштою книги, журнали, ділові папери і т. ін. 2. Поштове відправлення в такій обгортці. 3. Стрічка з цупкого світлого паперу, що її використовують у банківських установах для упакування грошових білетів. 4. Наклейка на товар, що обкладається митом, збором. ** **Ми́тна бандеро́ль** – наклейка на товарі, яка свідчить про сплату мита чи акцизу.

БАНДЕРО́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бандеро́ль**.

БАНДЕРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бандеро́ль**. ** **Бандеро́льний збір** – непрямий податок (акциз), що його стягують через продаж бандеролей.

БА́НДЖО, *невідм., с.* Струнний щипковий музичний інструмент американських негрів, що набув великого поширення в джаз-оркестрі.

БАНДЗ, -у, *ч., зах.* Картопля.

БАНДИ́ГА, -и, *ж., зах.* Нісенітниця.

БАНДИКУТО́ВІ, -их, *мн.* Сумчасті борсуки – родина ссавців ряду сумчастих.

БАНДИ́Т, -а, *ч.* Озброєний грабіжник, розбійник. // *зневажл.* Про того, хто належить до банди, ворожого війська або про диверсанта і т. ін.

БАНДИТИ́ЗМ, -у, *ч.* Злочинна діяльність озброєних банд, що чинять грабежі, розбої, вбивства; терористична діяльність різних банд.

БАНДИ́ТКА, -и. Жін. до **банди́т**.

БАНДИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **банди́т**.

БАНДИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Чинити грабежі, розбої, вбивства; бути бандитом.

БАНДО́, *невідм., с.* 1. Пов'язка з матерії на голові або сукні у жінок. 2. Вид жіночої зачіски.

БАНДО́ЛА, -и, *ж.* Латиноамериканський струнний щипковий плекторний музичний інструмент.

БАНДУ́НЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бандунг.

БАНДУР, -а, *ч. діал.* Утримувач будинку розпусти.

БАНДУ́РА, -и, *ж.* 1. Український народний багатострунний щипковий музичний інструмент з декою овальної форми. 2. *розм.* Про який-небудь громіздкий предмет.

БАНДУРИ, -ур, *мн., діал.* Нутрощі.

БАНДУРИ́СТ, -а, *ч.* 1. Музикант, який грає на бандурі, або співак, що акомпанує собі на бандурі. 2. *етн.* На Україні з давніх часів – мандрівний народний співець, який акомпанував собі на бандурі й нерідко сам складав пісні та думи; кобзар.

БАНДУРИ́СТКА, -и. Жін. до **бандури́ст** 1.

БАНДУ́РКА, -и, *ж.* Зменш. до **банду́ра**.

БАНДУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **банду́ра**.

БАНДУ́РНИК, -а, *ч.* Майстер, що робить бандури.

БАНДЮ́ГА, -и, *ч. і ж., зневажл.* Бандит.

БА́НЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́ня**[2].

БАНЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. За своєю формою схожий на баню (*див.* **ба́ня**[2]).

БА́НЕР, -а, *ч.* Рекламний плакат. // *спец.* Рекламна картинка на веб-сторінці, за допомогою якої користувач може потрапити на веб-сайт рекламодавця.

БАНЗА́Й, *невідм.* Японський вигук, що відповідає "хай живе" і "слава".

БАНІ́Т *див.* **бані́т**.

БА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок, перех., діал.* 1. Мити. 2. *кого, перен.* Бити.

БА́НІ, *невідм., ж.* Розмінна монети Молдови і Румунії, що дорівнює $^1/_{100}$ лея.

БАНІА́Н, БАНЬЯ́Н, -а, *ч.* Тропічне дерево родини тутових; бенгальський фікус.

БАНІ́Т, БАНИ́Т, -а, *ч. і* **БАНІ́ТА**, -и, *ж.*, *заст.* Вигнанець.

БАНІ́ТА *див.* **баніт.**

БАНІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. *заст.* Засуджувати кого-небудь на вигнання. 2. *діал.* Дуже сильно лаяти кого-небудь.

БАНІ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Покарання, що полягає в оголошенні людини поза законом, засудженні її на вигнання.

БАНК[1], -у, *ч.* 1. Кредитно-фінансова установа, яка зосереджує кошти і капіталовкладення, надає кредити, здійснює грошові розрахунки між підприємствами або приватними особами, регулює грошовий обіг у країні, в тому числі випуск (емісію) нових грошей. ** **Акце́птний банк** – банк, який надає кредити під вексельне забезпечення. **Акціоне́рний банк** – банк, статутний капітал якого формується внаслідок емісії та продажу акцій. **Банк ба́нків** – центральний банк, який контролює діяльність інших банків та фінансово-кредитних інститутів. **Банк міжнаро́дних розраху́нків** – міжнародна валютно-кредитна організація, яка проводить комерційні операції для центральних банків. **Банк ро́звитку** - спеціальні державні та напівдержавні (рідше приватні) інвестиційні інститути, які займаються довгостроковим кредитуванням промисловості, сільського господарства, будівництва та ін. галузей. **Ба́нки спожи́вчого креди́ту** – тип банків, які функціонують в основному за рахунок кредитів, одержаних в комерційних банках, та видачі короткотермінових та середньотермінових позик на придбання дорогих товарів тривалого користування та ін. **Валю́тний банк** – банк, якому надано право купівлі та продажу іноземної валюти. **Депози́тний банк** – поширений вид банків, які здійснюють операції в основному за рахунок залучених депозитів. **Держа́вний банк** – кредитна установа, що знаходиться у власності держави. **Емісі́йні ба́нки** – центральні або інші державні банки, наділені монопольним правом випуску (емісії) готівки. **Земе́льні ба́нки** – банки, які видають довготермінові позики в основному під заставу землі. **Змі́шані ба́нки**: а) банки з участю іноземного капіталу; б) напівдержавні банки. **Зовнішньоторгове́льний банк** – різновид спеціальних інститутів, які здійснюють кредитування експорту, страхування експортних кредитів. **Інвестиці́йний банк** – спеціалізована кредитна установа, яка залучає довготермінові кредити і надає їх у розпорядження позичальникам (підприємствам і державі) шляхом випуску облігацій та інших видів боргових зобов'язань. **Інноваці́йний банк** – різновид комерційного банку, головне завдання якого фінансувати та кредитувати запровадження винаходів та інновацій, спрямованих на зростання технічного рівня виробництва. **Іпоте́чний банк** – банк, який надає довготермінові кредити під заставу нерухомості. **Квазідержа́вний банк** – недержавний, приватний банк, що його контролює держава. **Клі́ринговий банк**: банк – член розрахункової (клірингової) палати; надає послуги по відкритхм у ньому рахунках – ведення відомостей стану матеріальних цінностей, одержання та постачання цінних паперів, здійснення виплат та розрахунків. **Комерці́йний банк** – банк, який спеціалізується на короткотерміновому кредитуванні промисловості та торгівлі, а також на різних видах банківського обслуговування приватної клієнтури. **Консорціа́льний банк** – спільне багатонаціональне підприємство акціонерного типу, що належить декільком банкам, фінансовим компаніям. **Кооперати́вні ба́нки** – спеціальні кредитно-фінансові інститути, що їх створюють товаровиробники на пайових засадах. **Національні ба́нки** – центральні банки країн або комерційні банки (США), діяльність яких регулюється державою. **Оща́дний банк**: кредитна установа, основна функція якої – залучати грошові заощадження та тимчасово вільні кошти населення. **Транснаціона́льні ба́нки** – великі кредитно-фінансові комплекси, які володіють зазвичай широкою мережею зарубіжних представництв, що контролюють за підтримки держави валютні та кредитні операції на світовому ринку. **Універса́льні ба́нки** – кредитні установи, які здійснюють усі основні види банківських операцій. **Уповнова́жені ба́нки** – банки, які представляють інтереси уряду своєї країни у міжнародних валютно-кредитних організаціях. **Федера́льний резе́рвний банк** – банк, який здійснює банкнотну емісію, касове обслуговування федерального бюджету, купівлю-продаж урядових цінних паперів та ін; виступає в ролі банкіра уряду. 2. У деяких картярських іграх – поставлена на кін сума грошей. ** **Держа́ти (трима́ти) банк** – вести гру, маючи в своєму розпорядженні всю поставлену на кін суму. 3. Назва азартної гри в карти; банчок.

БАНК[2], -а, *ч.* 1. Зібрання, фонд яких-небудь даних, що використовуються з інформаційною, пошуковою та іншою метою. ** **Банк да́них** – комплекс універсальних програм, що використовуються для збереження і пошуку інформації за допомогою ЕОМ. **Банк моде́лей** – набір математичних моделей, що сприяють, зокрема, прийняттю оптимальних маркетингових рішень. **Банк програ́м** – сукупність програм або пакетів програм, що використовуються централізовано для однієї предметної області. 2. Сховище підданих консервації органів і тканин людини, тварин, що використовуються при трансплантації та з дослідницькою метою, а також клітин різних організмів або рослин. ** **Ге́нний банк, банк ге́нів** – сховище законсервованого насіння рослин, яке створюється для збереження розмаїття рослинного світу.

БА́НКА[1], -и, *ж.* 1. Скляна, металева і т. ін. посудина перев. циліндричної форми. // Бляшана коробка для консервів. ** **Ле́йденська ба́нка**, *фіз.* – лабораторний прилад для нагромадження електрики. 2. *мед.*, *звичайно мн.* **ба́нки**, -нок. Невеликі грушоподібні скляночки з потовщеними вінцями; застосовуються для того, щоб викликати приплив крові на окремих ділянках тіла.

БА́НКА[2], -и, *ж.*, *мор.*, *геол.* Підвищення морського дна, мілина в морі.

БА́НКА[3], -и, *ж.*, *мор.* Лавка для сидіння веслярів у човні.

БАНКАБРО́Ш, -а, *ч.*, *спец.* Машина в бавовнопрядильному виробництві, на якій виготовляють рівницю – напівфабрикат для пряжі.

БАНКАБРО́ШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **банкабро́ш.**

БАНКАБРО́ШНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює біля банкаброша.

БАНКАБРО́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **банкабро́шник.**

БАНК-АКЦЕПТА́НТ, ба́нку-акцепта́нта, *ч.* Банк, який узяв на себе вексельне забезпечення.

БАНКБЕ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *зах.* Розсувний ослін, який використовується як ліжко.

БАНК-ГАРА́НТ, ба́нку-гара́нта, *ч.* Банк, який поручився за свого клієнта.

БАНК-ДИ́ЛЕР, ба́нку-ди́лера, *ч.* Комерційний банк, який виступає продавцем державних цінних паперів на фондовому ринку.

БАНК-ЕКВА́ЙРЕР, ба́нку-еква́йрера, *ч.* Обслуговуючий банк, який приймає дані про трансакції від фірм – акцептантів платіжних карток, направляє їх у відповідну систему взаємообміну, а також здійснює розрахунки по цим трансакціям з фірмами-акцептантами, які вони обслуговують.

БАНК-ЕМІТЕ́НТ, ба́нку-емітента, *ч.* 1. Банк, який випустив в обіг грошові знаки, цінні папери чи платіжно-розрахункові документи. 2. Уповноважений банк, який є членом платіжної системи, обслуговує картрахунки та видає банківські платіжні картки, а також проводить розрахунки з торговцями.

БАНКЕ́Т[1] *див.* **бенке́т.**

БАНКЕ́Т[2] *див.* **банке́ти.**

БАНКЕ́Т[3], -у, *ч.*, *буд.* Земляний або кам'яний насип для якої-небудь споруди.

БАНКЕ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **банке́т**, -а, *ч.*). Закриті ящики в житловому приміщенні корабля, де зберігається одяг матросів.

БАНКЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **банке́т.**

БАНКЕ́ТКА, -и, *ж.* Невеликий ослінчик без спинки з м'яким сидінням.

БАНКЕ́ТНИЙ *див.* **бенке́тний.**

БАНКІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто держить банк (*див.* **банк**[1] у 2 знач.), банкує під час гри в карти.

БА́НКІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **банк**[1] 1. *Банківські рахунки.* ** **Ба́нківська гара́нтія** – поручительство банка-гаранта за виконання грошових зобов'язань свого клієнта. **Ба́нківська гру́па** – група інвестиційних дилерів, які беруть на себе індивідуальну фінансову відповідальність у процесі передплати на цінні папери нових випусків. **Ба́нківська комі́сія** – комісійні відрахування банку за виконання банківських операцій. **Ба́нківська ліквідність** – здатність банку погасити вчасно зобов'язання. **Ба́нківська па́ніка** – масове витребування депозитів вкладниками внаслідок втрати довіри до банків. **Ба́нківська пла́стикова ка́ртка** – документ, який видається клієнту банком і використовується для ідентифікації за безготівкової покупки товарів в магазинах або одержанні готівки. **Ба́нківська плат́іжна ка́ртка** – пластиковий ідентифікаційний засіб, за допомогою якого отримувачу банківської платіжної картки надається змога здійснювати операції сплати за товари, послуги та отримувати готівкові кошти. **Ба́нківська провізія** – вид комісійної винагороди, що її одержують банки за участь в розміщенні державних позик. **Ба́нківська систе́ма** – сукупність різних видів національних банків, банківських інститутів та кредитних установ. **Ба́нківська ста́вка** – величина позичкового процента банку, який йому виплачується за користування кредитними ресурсами. **Ба́нківська таємни́ця** – особливий інститут цивільного права, який захищає комерційну таємницю банків, їх клієнтів – юридичних осіб та особисту таємницю вкладників. **Ба́нківська тра́тта** – перекладний вексель, де векселедавцем та платником виступає один і той же банк. **Ба́нківська хо́лдинг-компа́нія** – акціонерне товариство, яке володіє контрольним пакетом акцій юридично самостійних банків та інших фінансово-кредитних організацій. **Ба́нківське переве́дення**: а) одна з форм розрахунків; здійснюється за допомогою платіжних доручень; б) доручення однієї особи банку перевести певну суму на користь іншої особи. **Ба́нківське пра́во** – міжгалузевий комплекс правових норм, які регулюють суспільні відносини, що виникають внаслідок діяльності банків. **Ба́нківський ве́ксель** – однобічне, нічим не обумовлене зобов'язання банку, який випустив цей вексель, про сплату зазначеній в ньому особі, її наказу або правонаступнику певної грошової суми у встановлений термін. **Ба́нківський капіта́л** – частина суспільного капіталу, що зайнята у сфері кредиту. **Ба́нківський консо́рціум (синдикат)**: група банків, тимчасово організована одним з них – главою консорціуму – з метою спільного проведення великих кредитних операцій. **Ба́нківський креди́т** – кредитування у формі обліку векселів та видача банком кредитів під різні види забезпечення; надається відповідно до умов кредитної угоди. **Ба́нківський на́гляд**: а) контроль за банківською діяльністю з боку центральних банків; б) контроль відповідної кредитної організації за витрачанням банківського кредиту дебітором. **Ба́нківський проце́нт**: а) плата, що її стягує банк за користування грошовою позичкою (кредитний процент); б) плата, що її стягує банк за збереження вкладів, надання позики (депозитний процент). **Ба́нківський сертифіка́т** – пред'явницький або іменний цінний папір, який засвідчує суму внеску, що його внесено до банку, та права вкладника. **Ба́нківський хо́лдинг** – кредитна організація (основна), яка має можливість визначати рішення, що приймаються однією чи декількома (дочірніми) кредитними організаціями. **Ба́нківський чек** – чек, що його використовують для виконання комерційних платежів. **Ба́нківські депози́ти** – вклади, кошти, що їх вносять у банки у вигляді вкладів. **Ба́нківські докуме́нти** – документи, які містять необхідну і достатню інформацію для виконання банківських операцій. **Ба́нківські інвести́ції** – вкладення коштів банків у цінні папери. **Ба́нківські мета́ли** – золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені до найвищих проб у зливках і порошках, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів. **Ба́нківські моно́полії** – найбільші банки та їх об'єднання (синдикати, картелі ті ін.), які панують у проведенні банківських операцій і на цій підставі одержувати монпольно високі прибутки. **Ба́нківські опера́ції** – операції, що їх проводять банки із залучення та розміщення коштів, цінних паперів, зі здійснення розрахунків та ін. **Ба́нківські пра́вила** – правові норми, які не відносяться до законодавчих і регулюють діяльність кредитних організацій. **Ба́нківські резе́рви** – кошти комерційних банків, які вони зобов'язані зберігати у центральному банку для забезпечення своїх операцій. **Ба́нківські реквізи́ти** – номер банківського рахунку, назва установи банку, її код. **Ба́нківські ресу́рси** – різновид, складова частина фінансових ресурсів, яка включає власні та залучені кошти банків. **Ба́нківські уго́ди** – угоди, які можуть здійснювати (як і банківські операції) банки та інші кредитні організації. **Ба́нківсько-страхові́ (офшо́рні) зо́ни** – зони, в яких запроваджується особливо сприятливий режим здійснення банківських та страхових операцій в іноземній валюті для обслуговування нерезидентів.

БАНКІ́ВСЬКИЙ, -а, -е: ** **Банкі́вська ку́рка** – птах роду диких, або чагарникових, курей.

БАНКІ́Р, -а, *ч.* Власник банку або акціонер, що володіє великою кількістю банківських акцій; управляючий банком.

БАНКІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **банкі́р.** // Належний банкірові. ** **Банкі́рська провізія** – вид комісійної винагороди, що її одержують банки за участь у розміщенні державних позик. **Банкі́рський дім** – банківське підприємство, яке належить окремим банкірам або групі банків.

БАНК-КОРЕСПОНДЕ́НТ, ба́нку-кореспонде́нта, *ч.* 1. Банк, який виконує на основі кореспондентської угоди доручення іншого банку з платежів та розрахунків. 2. Банк, який виступає вкладником по відношенню до іншого.

БАНКНО́ТИ, -о́тів *і* -о́т, *мн.* (*одн.* **банкно́т**, -а, *ч. і* **банкно́та**, -и, *ж.*). 1. Грошові знаки різного номіналу, що випускаються в обіг центральним емісійним банком. 2. Банківські білети, виписані банком під наявні в його розпорядженні комерційні векселі. ** **Нерозмі́нна банкно́та** – банківський білет, не розмінний на золото.

БАНКНО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **банкно́т.** ** **Банкно́тний о́біг** – функціонування банківських білетів.

БА́НКО, *невідм.*, *с.* 1. *фін.* Ціна або курс, за яким банк купує чи продає цінні папери. 2. Будівельний матеріал на основі глини з соломою.

БА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **банк.**

БАНКОМА́Т, -а, *ч.*, *спец.* Спеціальний пристрій для автоматичного видавання грошей за кредитною карткою в межах визначеного для власника картки ліміту.

БАНКОМЕ́Т, -а, *ч.* В деяких картярських іграх – той, хто тримає або мече (*див.* **банк**[1] 2).

БАНК-ПРАВОНАСТУ́ПНИК, ба́нку-правонасту́пника, *ч.* Банк, що внаслідок реорганізації приймає майнові права та обов'язки банку, який реорганізується.

БАНК-РЕМІТЕ́НТ, ба́нку-реміте́нта, *ч.* Банк, який пересилає платіжні документи банку-кореспонденту.

БАНКРО́Т *див.* **банкру́т.**

БАНКРО́ТСТВО *див.* **банкру́тство.**

БАНКРО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до банкрота, банкротства.

БАНКРОТУВА́ТИ *див.* **банкрутува́ти.**

БАНКРУ́Т, БАНКРО́Т, -а, *ч.* 1. Юридична або фізична особа, яка розорилася і неспроможна оплатити свої зобов'язання. ** **Злі́сний банкру́т (банкро́т)** – особа, яка за наявності коштів видає себе за неспроможного боржника. 2. *перен.* Той, хто зазнав краху в своїй діяльності, виявився в чому-небудь ідейно або морально неспроможним.

БАНКРУ́ТСТВО, БАНКРО́ТСТВО, -а, *с.* 1. Фінансова неспроможність, розорення, що призводить до припинення виплат за борговими зобов'язаннями. // Примусова ліквідація підприємства з метою

поділу майна боржника між кредиторами. ** **Держа́вне банкру́тство** – фінансова неспроможність держави, зумовлена повною або частковою відмовою від оплати зовнішніх державних зобов'язань та внутрішніх боргів. **Фікти́вне банкру́тство** – поширення підприємством неправдивої інформації щодо своєї фінансової неспроможності з метою ухилення від оплати зобов'язань. 2. *чого, перен.* Неспроможність, провал у чому-небудь.

БАНКРУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до банкрута, банкрутства.

БАНКРУТУВА́ТИ, БАНКРОТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Ставати банкрутом.

БАНКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Здавати карти партнерам, маючи в своєму розпорядженні банк (*див.* **банк**' у 2 знач.).

БАНЛО́Н, -а, *ч.* М'який трикотаж із тонких синтетичних ниток; виріб із такого трикотажу.

БАНЛО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **банло́н**.

БА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́ня**[1] 1. // Визначений для миття в бані. *Банний день.*

БА́ННИК, -а, *ч.* Циліндричної форми щітка на довгому держаку для прочищання і змащування дула гармати.

БА́ННІСТЬ, -ності, *ж., зах.* Сум, смуток.

БА́ННО, *безос. присудк. сл., діал.* Шкода, жаль, сумно.

БА́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ба́нка**[1].

БА́НСУРІ, *невідм., ч.* Індійський духовий інструмент, схожий на поздовжню флейту.

БАНТ, -а, *ч.* Вузол з вільними петлями й кінцями; зав'язана таким вузлом стрічка або стьожка, що використовується перев. як прикраса.

БА́НТА, -и, *ж.* Те саме, що **ба́нтина**.

БА́НТЕНГ, -у, *ч.* Вид диких широколобих биків.

БА́НТИК, -а, *ч.* Зменш. до **бант**.

БА́НТИНА, -и, *ж.* Поперечна балка між кроквами. // Взагалі поперечина.

БА́НТИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́нтина**.

БАНТИ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **ба́нтина** і **ба́нта**.

БА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́нта**.

БА́НТУ, *невідм.* 1. *мн.* Група народів, що є основним (корінним) населенням більшості країн Центральної, Східної та Південної Африки; представники цих народів. *Міграція банту.* 2. *в знач. прикм.* Сім'я мов цих народів. *Мови банту.*

БАНТУСТА́Н, -а, *ч.* Резервація для корінного африканського населення в Південно-Африканській Республіці.

БАНТУСТАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Політика уряду ПАР, спрямована на утворення суто африканських самокерованих територіальних одиниць.

БАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **банува́ти**.

БАНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., зах.* Сумувати, журитися.

БА́НУШ, -а, *ч., діал.* Кукурудзяний куліш на овечім салі.

БА́НЧЕР, -а, *ч., фіз.* Пристрій, який здійснює розбиття пучка заряджених частинок на окремі згустки або посилює міру групування у пучку (стискує згустки).

БАНЧИРУВА́ННЯ, -я, *с., фіз.* Групування частинок спочатку неперервного пучка в окремі згустки.

БАНЧИРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., фіз.* Здійснювати банчирування.

БАНЧО́К, -чка́, *ч.* Назва азартної гри в карти.

БА́НЩИК, -а, *ч.* Працівник бані, який обслуговує відвідувачів.

БА́НЩИЦЯ, -і. Жін. до **ба́нщик**.

БАНЬГУ́, *невідм., ч., муз.* Китайський однобічний барабан.

БА́НЬКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **ба́ня**[1] 1.

БА́НЬКА[2], -и, *ж.* 1. Зменш. до **ба́ня**[2] 1. 2. Кулястий або опуклий предмет, здебільшого порожній усередині; куля, кулька. 3. Глиняна чи скляна циліндрична посудина або кругла пляшка; банка, пляшка, глек. 4. *діал.* Очне яблуко.

БАНЬКА́ТИЙ, -а, -е, *вульг.* 1. Надто опуклий, витріщений (про очі). 2. Який має такі очі; витріщкуватий.

БАНЬКА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім за знач. **банька́тий**.

БАНЬКА́Ч, -а́, *ч.* Із банькатими очима.

БАНЬКИ́, -ньок, *мн., вульг.* Очі.

БАНЬКУВА́ТИЙ, -а, -е, *вульг.* Трохи банькатий.

БАНЬКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **банькува́тий**.

БАНЬХУ́, *невідм., ч.* Китайський 2-струнний смичковий музичний інструмент.

БАНЬЯ́Н *див.* **баніа́н**.

БА́НЯ[1], -і, *ж.* 1. Те саме, що **ла́зня**. 2. *хім.* Нагрівальний прилад, що його застосовують в лабораторній практиці. ** **Водяна́ ба́ня** – нагрівальний прилад, в якому нагрівальним середовищем є вода. **Повітряна ба́ня** – нагрівальний прилад для рідин з температурою кипіння понад 100 °С, в якому нагрівальним середовищем є повітря. **Ма́сляна ба́ня** – прилад для підігрівання рідин, в якому нагрівальним середовищем є масла. **Пісо́чна ба́ня** – прилад для повільного нагрівання речовин до високої температури, в якому нагрівальним середовищем є чистий дрібний пісок. 3. *тільки одн., перен., розм.* Прочуханка, прочухан. ** **Завда́ти ба́ні** кому – сильно побити когось; дати прочуханки кому-небудь. **Крива́ва ба́ня** – кровопролиття, нещадна різанина; масакра.

БА́НЯ[2], -і, *ж.* 1. Опуклий дах, що має форму півкулі; купол церкви, храму, собору (переважно православних). 2. *перен.* Про сферичну поверхню або предмет такої форми.

БАНЯ́К, -а́, *ч., розм.* Чавунний горщик; казан.

БА́НЯ-ЛУ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Баня-Лука.

БАНЯЧО́К, -чка́, *ч., розм.* Зменш. до **баня́к**.

БАОБА́Б, -а, *ч.* Тропічне розложисте дерево, стовбур якого досягає надзвичайної товщини.

БАОБА́БОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **баоба́б**.

БАПТИ́ЗМ, -у, *ч.* Одна із найбільших протестанських течій у християнстві, що заперечує більшість релігійних обрядів і визнає хрещення тільки в дорослому віці.

БАПТИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник баптизму.

БАПТИСТЕ́РІЙ, -я, *ч.* Культове приміщення, де проводять обряд хрещення.

БАПТИ́СТКА, -и. Жін. до **бапти́ст**.

БАПТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бапти́ст**.

БАР'Є́РИСТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається бар'єрним бігом.

БАР[1] *ч.* 1. -у. Невеликий ресторан, в якому напої та закуски споживають біля стойки буфету або за столиками. 2. -а. Відділення для спиртних напоїв у серванті, шафі.

БАР[2], -а, *ч., метеор.* Одиниця виміру атмосферного тиску, приблизно дорівнює 1 фізичній атмосфері.

БАР[3], -а, *ч., мор.* Наносний підводний вал у прибережній зоні моря або в гирлі річки; мілина.

БАР[4], -а, *ч.* Деталь врубової машини і гірничого комбайна, яка робить зарубну щілину в пласті.

БАР[5], -а, *ч.* В дилерських угодах так називається сума в 1 млн. фунтів стерлінгів.

БАРАБА́Н, -а, *ч.* 1. Ударний музичний інструмент, що має форму широкого порожнього циліндра, обидва отвори якого затягнені шкірою, пластиком, астролоном. 2. *тех.* Деталь у різних машинах і механізмах, яка має форму порожнистого циліндра. // Обертовий циліндр у револьвері з заглибинами для патронів. // Великого розміру котушка, циліндр, що на нього намотують канати, дріт і т. ін. 3. *архіт.* Циліндрична чи багатогранна частина будівлі, на яку спирається купол, баня. 4. *розм.* Діжка.

БАРАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* 1. Бити в барабан. // *перен.* Голосно та бездарно грати на роялі, піаніно. 2. Часто й дрібно стукати по чому-небудь.

БАРАБА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бараба́н**. ** **Бараба́нна пере́тинка**, *анат.* – пружна тонка перетинка між зовнішнім і середнім вухом. **Бараба́нна шкі́ра**, *перен.* – про нечутливу людину.

БАРАБА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **бараба́н**.

БАРАБА́НЩИК, -а, *ч.* 1. Той, хто вибиває на барабані такт, сигнали і т. ін. // Музикант, що грає в оркестрі на барабані та інших ударних інструментах. 2. Робітник, що працює біля барабана молотарки.

БАРАБА́НЩИЦЯ, -і. Жін. до **бараба́нщик**.

БАРАБОЛИ́ННЯ, -я, *с., збірн., діал.* Стебла картоплі.

БАРАБО́ЛИСЬКО, -а, *с., зах.* Місце, де росла картопля.

БАРАБО́ЛЬКА, -и, *ж., діал.* Зменш.-пестл. до **барабо́ля**.

БАРАБО́ЛЯ, -і, *ж., діал.* Картопля.

БАРАБУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Чорноморська промислова риба ряду окунеподібних; султанка.

БАРАГНОЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Нездатність до точного оцінювання ваги об'єктів, що піднімаються.

БАРА́Ж, -у, *ч.* 1. Повітряне загородження, що перешкоджає польотові ворожих літаків. 2. Сукупність засобів загородження проти надводних і підводних суден.

БАРАЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **баражува́ти**.

БАРАЖУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., ав.* Патрулювати над певним районом, об'єктом, щоб не допустити повітряного нападу (про літаки).

БАРА́К, -а, *ч.* Житлове приміщення, призначене для тимчасового користування.

БАРАКУ́ДИ, -ку́д, *мн.* Сімейство морських хижих риб.

БАРАЛГІ́Н, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб із спазмолітичною та болезаспокійливою дією.

БАРА́Н, -а, *ч.* 1. Самець вівці. 2. Дика травоїдна тварина з довгою шерстю і вигнутими рогами, що живе у відкритій гірській місцевості. 3. *лайл.* Про нерозумну, слабодуху людину. 4. *розм.* Гребінь замету, крижини. // М'якиста середина кавуна.

БАРАНЕ́ЦЬ, -нця, *ч.* 1. Зменш. до **бара́н** 1, 4. 2. *тільки мн.* Білі пінисті гребені хвиль. // Дрібні кучеряві хмарки. // Котики на рослинах. 3. Форма українського декоративного посуду з кераміки, оздобленого ліпними прикрасами, розписом або кольоровою глазур'ю. Відомий з 15 ст.

БАРАНИ́, -і́в, *мн., діал.* Кожух з овечих шкур.

БАРА́НИНА, -и, *ж.* М'ясо барана або вівці.

БАРА́НИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бара́нина**.

БАРАНИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **бара́н**.

БАРАНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Вичинена овеча шкура.

БАРАНИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **бара́н**.

БАРА́НКА, -и, *ж., розм.* 1. Рульове колесо автомашини. 2. Бублик.

БАРАНКО́СИ, -ів, *мн.* Глибокі борозни на схилах вулкана. Утворюються внаслідок дії водних потоків та виорювання заглибин сухими лавами виверження порід.

БАРА́ННИК, -а, *ч., діал.* Пастух баранів.

БАРА́НТА[1], -и, *ж.* У карному праві – самоправне захоплення майна виключно з метою примусити власника речей або його родичів відшкодувати завдану винному образу або нанесений йому майновий збиток.

БАРА́НТА[2], -и, *ж., діал.* Отара овець.

БАРАНЦІ́ *див.* **баране́ць** 2.

БАРА́НЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **бара́н** 1, 2. 2. Глиняна посудина, що має форму такої тварини, для подавання на стіл горілки, вина. 3. Те саме, що **баране́ць** 2.

БАРА́НЯЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бара́н** 1, 2. // Зробл. з хутра барана. // Приготовлений з баранини. 2. Такий, як у барана.

БАРАСУЛІ́, -у́ль, *мн., діал.* Велике скляне жовте намисто.

БАРАТРІ́Я, -ї, *ж.* Навмисний збиток вантажу та судну з боку капітана або судової команди, що завдається без відома судновласника.

БАРАХЛИ́ТИ, -и́ть, *розм.* Не ладитися, давати збої.

БАРАХЛО́, -а́, *с., розм.* 1. *збірн.* Старі речі хатнього вжитку. // Непотрібні речі; мотлох. 2. *лайл.* Про погану, негідну людину.

БАРАХЛЯ́НИЙ, -а, -е, *розм.* Поганий, ні на що не придатний.

БАРАХО́ЛКА, -и, *ж., розм.* Місце, де продають з рук старі, ношені речі (барахло); товкучка, блошиний ринок.

БАРАХО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **барахло́**.

БАРАХО́ЛЬНИК, -а, *ч., розм.* 1. Людина, що скуповує та перепродує старі речі. 2. *зневажл.* Про погану людину.

БАРАХО́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **барахо́льник**.

БАРА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бара́к**.

БА́РБА, -и, *ж.* Зазублина штриха кліше або штампа.

БАРБАДО́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Барбадос.

БАРБАМІ́Л, -у, *ч., мед.* Снодійний, заспокійливий і протисудомний засіб.

БАРБАРИС, -у, *ч.* 1. Колючий чагарник з їстівними кислуватими ягодами червоного кольору. 2. *збірн.* Ягоди цієї рослини.

БАРБАРИ́СКА, -и, *ж.* Одна цукерка сорту барбарис.

БАРБАРИ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **барбари́с**.

БАРБАРИ́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **барбари́с**.

БАРБАРИ́СОВІ, -их, *мн.* Родина дводольних трав'янистих та чагарникових рослин.

БАРБЕКЮ́, *незм. і невідм., ч.* Різновид шашлику.

БАРБЕ́Т, -а, *ч.* 1. Насипний майданчик за бруствером, укріплення для встановлення гармати. 2. Виступ на борту військового судна для встановлення гармати або захисна броньова стінка.

БАРБІТА́Л, -у, *ч.* Заспокійливий і снодійний засіб.

БАРБІТУРА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **барбітура́т**, -а, *ч.*). Група лікарських речовин, що мають снодійну, протисудомну і наркотичну дію.

БАРБІТУРАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Форма наркоманії, викликана звиканням до великих доз барбітуратів.

БАРБІТУРОМАНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **барбітурати́зм**.

БАРБО́ЛЯ, -і, *ж., зах.* Бараболя.

БАРБО́С, -а, *ч.* 1. *розм.* Собака (від поширеної власної назви собак). 2. Уживається як лайливе слово.

БАРБОТА́Ж, -у, *ч.* Див. **барботува́ння**.

БАРБОТА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до барботажу.

БАРБО́ТЕР, -а, *ч.* Посудина з рідиною, оснащена пристроєм (зазвичай трубками з дрібними отворами), через який надходить газ або пара.

БАРБОТИ́Н, -у, *ч.* Матеріал для ліпних прикрас на керамічних виробах.

БАРБОТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **барботи́н**.

БАРБОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Пропускання газу чи пари крізь шар рідини для прогрівання її парою або перемішування агресивних рідин.

БАРБОТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Здійснювати барботування.

БАРБУ́ЛЯ, -і, *ж.*, **БАРБУ́Н**, -а́, *ч., зах.* Порода риби.

БАРБУ́Н *див.* **барбу́ля**.

БА́РБУСИ, -ів, *мн.* Родина риб підряду карпоподібних.

БА́РВА, -и, *ж.* 1. Колір, забарвлення (у 2 знач.). 2. *перен.* Характер, тон, колорит, манера, відтінок викладу, виконання. // *перев. мн.* Виражальні засоби мови, музики, сценічного мистецтва. 3. *рідко.* Те саме, що **фа́рба**.

БАРВИ́СТИЙ, -а, -е. Забарвлений у різні кольори; різнокольоровий. // Квітчастий, яскравий, колористий. // Багатий, різноманітний (про мову).

БАРВИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **барви́стий**.

БАРВИ́СТО. Присл. до **барви́стий**.

БА́РВИТИ, -влю, -виш; *мн.* ба́рвлять; *недок., перех., рідко.* Надавати чому-небудь якогось забарвлення; забарвлювати.

БА́РВИТИСЯ, -виться; *мн.* ба́рвляться; *недок.* Набирати якогось забарвлення; забарвлюватися.

БАРВІ́Н, -у, **БАРВІ́НЕЦЬ**, -нця, *ч., діал.* Барвінок.

БАРВІНЕ́ЦЬ *див.* **барві́н**.

БАРВІ́НКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **барві́нок**. // Зробл. з барвінку. 2. Який має колір квітів барвінку; голубуватий.

БАРВІ́НКОВО. Присл. до **барві́нковий**

БАРВІ́НОК, -нку, *ч.* Трав'яниста рослина з вічнозеленим листям і голубуватими квітами.

БАРВІ́НОЧОК, -чку, *ч.* Пестл. до **барві́нок**.

БА́РВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **барви́стий**.

БАРВНИ́К, -а́, *ч.* Фарбувальна речовина.

БАРВНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **барвни́к**.

БА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ба́рвний**.

БА́РВНО. Присл. до **ба́рвний**.

БАРГО́УТ, -у, *ч.* Кілька рядів поясів у потовщеній частині зовнішньої обшивки дерев'яного судна для зміцнення його.

БАРГУЗИ́Н, -у, *ч.* Північно-східний вітер, що дме на озері Байкал.

БАРД, -а, *ч.* 1. *іст.* Співець-поет у стародавніх кельтів. 2. Взагалі поет, що оспівує героїв та їхні подвиги. // *чого, перен.* Про людину, що прославляє кого-, що-небудь. 3. Поети і музиканти, виконавці власних, так званих авторських, пісень.

БАРДА́, -и́, *ж.* Відходи виробництва на спиртових заводах, що використовуються для годівлі худоби.

БА́РДА, -и, *ж.* Тесак, тесло, сокира.

БАРДАДИ́М, -а, *ч., рідко.* Гевал, вайло.

БАРДА́К, -а́, *ч., розм.* 1. Те саме, що **борде́ль**. 2. Невиконання законів і приписів, відсутність порядку й дисципліни, занепад моралі (в державі,

армії і т. ін.). 3. Неприбране приміщення, неохайне житло, безладдя.

БАРДАЧО́К, -чка́, *ч., розм.* Невелике відділення в автомобілі, що знаходиться поруч із щитом керування і призначене для збереження документів, ключів і т. ін.

БАРДА́Ш, -а́, *ч., зах.* Велика сокира.

БАРДЕПО́Т, -а, *ч.* Система резервних вимог на кошти, взяті в борг за кордоном.

БАРДИ́НА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **ба́рда**.

БА́РДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бард**.

БАРД-РОК, -у, *ч.* Широкий спектр форм року, основою якого є авторська пісня.

БАРЕ́Ж, -у, *ч., заст.* Прозора, схожа на сітку тканина, що виробляється з вовняної, шовкової та бавовняної пряжі.

БАРЕ́ЖЕВИЙ, -а, -е, *заст.* Зробл. з барежу.

БА́РЕКС, -а, *ч.* Синтетичний замінник шкіри.

БА́РЕЛ-ХА́УЗ, -у, *ч.* Виконавська манера негритянських ресторанних піаністів, що походить від блюзу.

БА́РЕЛЬ, -і, *ч.* Міра об'єму рідин і сипких тіл в Англії (163,65 л.) і в США (119,24 л., а для нафти – 158,76 л.).

БАРЕЛЬЄ́Ф, -а, *ч.* Скульптурна прикраса на плоских поверхнях, що виступає над площиною фону менше ніж на половину своєї товщини.

БАРЕЛЬЄ́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **барельє́ф**.

БАРЕЛЬЄ́ФЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **барельє́ф**.

БАРЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Відчуття тиску або ваги; один з видів глибокої чутливості.

БАРЕ́ТЕР, -а, *ч.* Пристрій (заповнений воднем скляний балон з тонким залізним дротом), що автоматично підтримує силу струму при зміні напруги на кінцях дроту.

БАРЕ́ТКИ, -ток, *мн., розм.* Закриті черевики на шнурках чи застібках.

БАР'Є́Р, -а, *ч.* 1. Невисокі поручні, паркан, ґрати, огорожа. 2. Перепона, перешкода, що встановлюється на біговій доріжці, арені цирку та ін. *Нездоланний бар'єр.* 3. *перен.* Про те, що перешкоджає здійсненню, розвиткові чого-небудь. ** **Звукови́й бар'є́р** – різке збільшення лобового опору з досягненням літальним апаратом швидкості звуку. **Екологі́чний бар'є́р** – комплекс факторів середовища, що обмежують подальше поширення та існування виду в периферійній частині його ареалу. **Ми́тний бар'є́р** – обмеження імпорту за рахунок завищеного ввізного мита. **Мо́вний бар'є́р** – ускладнення в спілкуванні, пов'язане з незнанням якої-небудь мови. **Психологі́чний бар'є́р** – ускладнення, пов'язане з яким-небудь психологічним станом, упередженням.

БАР'Є́РИСТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається бігом з подоланням бар'єрів.

БАР'Є́РИСТКА, -и. Жін. до **бар'є́рист**.

БАР'Є́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бар'є́р** 1, 2. ** **Бар'є́рний біг** – спортивна вправа або змагання, що полягає в доланні на бігу перешкод – бар'єрів, установлених на біговій доріжці. **Бар'є́рна фу́нкція** – здатність організму людини і тварин забезпечувати вибіркове проникнення із зовнішнього середовища у внутрішнє (кров і т. д.) одних речовин і виведення інших.

БАР'Є́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **бар'є́р** 1, 2.

БА́РЖА, -і, *ж.* 1. Велике вантажне судно, що плаває своїм ходом або на буксирі. 2. *заст.* Веслове судно, схоже на катер.

БАРЖЕБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості, що займається будуванням барж.

БА́РЖЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́ржа**.

БАРЖЕВІ́З, -во́за, *ч.* Судно для перевезення барж із вантажем.

БА́РЗО, *присл., заст.* Дуже.

БАРИБА́Л, -а, *ч.* Ссавець родини ведмедів; чорний американський ведмідь.

БАРИГЛОСІ́Я, -ї, *ж., мед.* Повільна, нерозбірлива мова.

БАРИКА́ДА, -и, *ж.* Укріплення, загородження, що служить захистом під час вуличних боїв.

БАРИКА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **барика́да**. // Який відбувається на барикадах, здійснюється з допомогою барикад. *Барикадні бої.*

БАРИКАДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **барикадува́ти, барикадува́тися**.

БАРИКАДУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Перегороджувати барикадами.

БАРИКАДУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Захищати себе від можливого нападу, споруджуючи барикаду.

БАРИЛАЛІ́Я, -ї, *ж., мед.* Невиразна мова, погана артикуляція.

БАРИ́ЛИЧКО, -а, *с.* Зменш. до **бари́ло**.

БАРИ́ЛКО, -а, *с.* Зменш. до **бари́ло**.

БАРИ́ЛКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Схожий на барило; опуклий, круглий, товстий.

БАРИ́ЛКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **бари́лкуватий**.

БАРИ́ЛО, -а, *с.* 1. Невелика діжка для рідини (найчастіше з дерева) з двома днищами і опуклими стінками, стягнутими обручами. 2. *розм.* Про великий живіт у людини; пузо.

БА́РИЛЬ, -я, *ч.* Міра об'єму рідин у ряді країн Латинської Америки, дорівнює 76 або 96 л.

БАРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бари́ло**.

БАРИ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **бари́ло**.

БАРИЛЬЧИ́НА, -и, *ж., зах.* Барило.

БАРИЛЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **бари́ло**.

БА́РИНЯ, -і, *ж.* Назва російської танцювальної пісні і танцю, жвавого за своїм темпом і характером.

БАРИ́СТЕР, -а, *ч.* Звання адвоката у Великій Британії.

БАРИСФЕ́РА, -и, *ж., геол.* Важка центральна частина, ядро Землі.

БАРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал кристалічної будови, білого або сіруватого кольору, що використовується для виготовлення білил, емалей, у рентгенотехніці тощо.

БАРИ́ТИ, барю́, ба́риш, *недок., перех.* Затримувати кого-небудь довше, ніж треба; гаяти.

БАРИТИМІ́Я, -ї, *ж.* Див. **депре́сія**.

БАРИ́ТИСЯ, барю́ся, ба́ришся, *недок.* Затримуватися, бути десь довго; гаятися. // Наставати із запізненням (про явища природи).

БАРИТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Особливо важкий бетон, в якому заповнювачем є барит або баритова руда чи їхня суміш з металевим скрапом.

БАРИТОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **баритобето́н**.

БАРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бари́т**.

БАРИТО́З, -у, *ч.* Професійне захворювання, обумовлене дією пилу, що містить барій та його сполуки.

БАРИТО́Н, -а, *ч.* 1. Чоловічий голос, за висотою середній між басом і тенором. // Співак із таким голосом. 2. Струнний або мідний духовий музичний інструмент середнього регістру та тембру. *Саксофон-баритон.*

БАРИТОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Близький до баритона тембром і діапазоном. *Баритональний тенор.*

БАРИТОНІ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на баритоні (у 3 знач.).

БАРИТО́НІЧНИЙ , -а, -е. Те саме, що **барито́новий**.

БАРИТО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **барито́новий**.

БАРИТОНО́ВАНИЙ, -а, -е: ** **Баритоно́ване сло́во**: а) у грецькій граматиці – слово, останній склад якого має важкий (тупий) наголос (гравіс); б) у праслов'янській (і в давньоруській) акцентології цей термін вживався щодо слів з баритонованою акцентною парадигмою; в) слова з нерухомим наголосом на основі.

БАРИТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **барито́н**.

БАРИФОНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Нерозбірлива, нечленороздільна мова.

БАРИЦЕ́НТР, -а, *ч.* 1. Центр ваги геометричної фігури або тіла. 2. *астр.* Центр маси системи Земля – Місяць.

БАРИЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до барицентра. ** **Барицентри́чні координа́ти** – числа, що дорівнюють масам матеріальних точок, для системи яких ця точка є центром ваги.

БАРИЦЕНТРОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **барице́нтр**.

БАРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Бари́чний градіє́нт** – величина, що характеризує зміну атмосферного тиску повітря. **Бари́чний сту́пінь** – віддаль у вертикальному напрямі, на якій атмосферний тиск змінюється на 1 мбар.

БАРИ́Ш, -у́, *ч.* Прибуток від торгівлі або перепродажу. // Взагалі всяка вигода, прибуток.

БАРИШІ́ВНИК, -а, *ч., діал.* Баришник.

БАРИ́ШНИК, -а, *ч., заст.* Людина, яка скуповує товар і перепродує його; перекупник, перепродувач.

БАРИ́ШНИЦТВО, -а, *с., заст.* Заняття баришника.

БАРИ́ШНИЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **бари́шник**.

БАРИ́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **бари́шник**.

БА́РИШНЯ, -і, *ж., розм., заст.* Незаміжня дівчина з багатої, панської родини; панна, панночка.

БАРИШО́К, -шку́, *ч., заст.* Зменш.-пестл. до **бари́ш**.

БАРИШУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., заст.* Торгувати, перепродувати що-небудь із вигодою.

БАРІ́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́рій**.

БА́РІЙ, -ю, *ч.* Ва. М'який метал сріблясто-білого або жовтуватого кольору. Використовують для виготовлення піротехнічних виробів, для захисту від радіоактивних випромінювань, вилучення радію з уранових руд тощо.

БАРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́рій**.

БАРІЛАЛІ́Я, -ї, *ж.* Нерозбірливе вимовляння слів, викликане дизартрією.

БАРІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **бари́ти** і **бари́тися**.

БАРІОЛА́Ж, -у, *ч.* Прийом гри на смичкових інструментах – швидке чергування двох суміжних струн – відкритої (верхньої) та укорочуваної (на якій виконують мелодію).

БАРІО́НИ, -ів, *мн., фіз.* Спільна назва двох груп важких елементарних частинок – нуклонів і гіперонів. // Частинки з рівним одиниці баріонним числом.

БАРІО́НІЙ, -ю, *ч., фіз.* Певний стан пари баріон-антибаріон; квазіядро.

БАРІО́ННИЙ, -а, -е, *фіз.* Прикм. до **баріо́ни**. ** **Баріо́нне число́** – те саме, що **баріо́нний заря́д**. **Баріо́нний заря́д** – квантове число, яке характеризує збереження числа баріонів.

БАРК, -а, *ч.* Вітрильне судно з кількома щоглами.

БА́РКА, -и, *ж.* Плоскодонне річкове судно без палуби для перевезення вантажу.

БАРКА́Н, -а, *ч., діал.* Паркан.

БАРКАРО́ЛА, -и, *ж.* 1. Пісня венеціанських гондольєрів (човнярів), часом імпровізована. 2. Інструментальний або вокальний музичний твір ліричного характеру.

БАРКА́С, -а, *ч.* 1. Великий багатовесловий човен. 2. Невеличке портове судно.

БАРКА́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **барка́с**.

БАРКЕНТИ́НА, -и, *ж.* Шхуна-барк, морське вантажне судно з трьома або більше щоглами.

БА́РКИ, -ів, *мн., заст.* Плечі. ** **Бра́ти (взя́ти, вхопи́ти) за ба́рки**: а) хапати за груди (під час сварки, бійки); б) примушувати щось зробити; чогось настійливо домагатися, вимагати.

БАРКЛА́Й, -я, *ч.* Прилад для спорядження патронів для дробової рушниці.

БАР-КО́Д, -у, *ч.* Стандартизована система 10-цифрових чисел, що її наносять на упаковки для ідентифікації товарів.

БАРЛІ́Г, -ло́га *і* -ло́гу, *ч.* 1. Лігво ведмедя. 2. *перен., зневажл.* Про неохайне, брудне житло. // Про місце для спання або схову. 3. *перен.* Безладдя; речі, що лежать у безладді. 4. Болото (у 2 знач.); калюжа.

БАРЛО́ЖНИК, -а, *ч.* 1. Ведмідь, який заліг у барлозі. 2. Мисливець, що вміло відшукує ведмедя в його барлозі.

БАРЛОЖИ́ТИСЯ, -жу́ся, -жи́шся, *недок.* Валятися, качатися в болоті (у 2 знач.), у калюжі.

БА́РМЕН, -а, *ч.* Власник або працівник бару, що обслуговує відвідувачів біля стійки.

БА́РМЕНША, -і. Жін. до **ба́рмен**.

БА́РМИ, барм, *мн., іст.* Широкий дорогоцінний наплічник з нашитими на нього зображеннями релігійного характеру та коштовним камінням.

БА́РМИЦЯ, -і, *ж., іст.* 1. У Давній Русі – кольчужна залізна сітка для захисту шиї. 2. В середні віки у Західній Європі – металевий наплічник, до якого кріпились лати та шолом.

БАРН, -а, *ч.* Одиниця ефективного перерізу ядерних процесів, що дорівнює 10^{-28} $м^2$.

БАРНА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Бурий.

БАРНА́УЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Житель Барнаулу.

БАРНА́УЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Барнаулу.

БАРНО́ХА, -и, *ж., діал.* Корова темно-сірої масті.

БАРНУ́ЛЯ, -і, *ж., зах.* Корова червоно-бурої масті.

БАРО́, *невідм., ч.* Вожак циганського табору або осілого гурту циган.

БАРОАПАРА́Т, -а, *ч.* Апарат для лікування за допомогою зміни тиску повітря порівняно з атмосферним; барокамера.

БАРОГНОЗІ́Я, -ї, *ж.* Здатність адекватно оцінювати вагу предметів і різницю у вазі за допомогою органів чуттів.

БАРОГО́СПІТАЛЬ, -я, *ч.* Госпіталь із спеціальним устаткуванням для лікування в умовах підвищеного або зниженого тиску повітря.

БАРОГРА́МА, -и, *ж.* Крива запису коливань атмосферного тиску.

БАРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для автоматичного запису змін атмосферного тиску.

БАРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до барографа.

БАРОКА́МЕРА, -и, *ж.* Камера низького тиску, що застосовується для вивчення впливу високих умов на організм людини і для випробування авіаційних приладів.

БАРОКЛІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **барокліннíсть**.

БАРОКЛІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Характерний стан атмосфери, при якому її щільність визначається тиском і температурою.

БАРО́КО, *невідм., с.* Стилістичний напрям у європейському мистецтві кінця 16 – середини 18 ст., що характеризувався примхливістю форм і декоративною пишністю.

БАРО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **баро́ко**. *Барокові церкви.*

БАРОКО́МПЛЕКС, -а, *ч.* Сукупність медичних установ із спеціальними установками для лікування в умовах підвищеного або зниженого тиску повітря.

БАРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання атмосферного тиску. ** **Економі́чні баро́метри** – показники, які передбачають зміну кон'юнктури, динаміки попиту та пропозиції, цін, інших економічних параметрів. **Інвестиці́йні баро́метри** – параметри, які показують можливу зміну курсу позик та цінних паперів.

БАРО́МЕТР-АНЕРО́ЇД, баро́метра-анеро́їда, *ч.* Те саме, що **баро́метр**.

БАРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до атмосферного тиску.

БАРО́Н, -а, *ч.* Дворянський титул, нижчий за графський; особа, що носить цей титул.

БАРОНЕ́СА, -и, *ж.* Жінка або дочка барона.

БАРОНЕ́Т, -а, *ч.* Спадковий дворянський титул в Англії.

БАРОНЕ́ТСТВО, -а, *с.* Титул та права баронета.

БАРО́НСТВО, -а, *с.* 1. Титул барона. 2. Збірн. до **баро́н**.

БАРО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **баро́н**. // Належний баронові.

БАРООПЕРАЦІ́ЙНА, -ої, *ж.* Те саме, що **барооперацій́на ка́мера**. ** **Бароопераці́йна ка́мера** – операційна камера зі спеціальним устаткуванням для підвищення або зниження тиску повітря.

БАРООТИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення вуха, викликане раптовими перепадами атмосферного тиску

БАРОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Чутливі нервові закінчення у кровоносних судинах, які сприймають зміну кров'яного тиску та рефлекторно регулюють його рівень.

БАРОРЕЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Здатність за допомогою нервових волокон відчувати звуковий тиск під час фонації.

БАРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого спостерігають зміни атмосферного тиску.

БАРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до бароскопа.

БАРОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бароскопі́чний**.

БАРОСТА́Т, -а, *ч.* Автоматичний прилад для підтримання в невеликих холодильних камерах, шафах заданого тиску.

БАРОТА́КСИС, -у, *ч.* Автоматична орієнтувальна реакція на зміну тиску, що спостерігається, наприклад, у деяких видів риб.

БАРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікувальний вплив на організм підвищеного або зниженого атмосферного тиску із метою насичення киснем хворого органа.

БАРОТЕРМО́ГРАФ, -а, *ч.* Самописний прилад для реєстрації атмосферного тиску й температури

повітря.

БАРОТОЛЕРÁНТНИЙ, -а, -е: ** **Баротолерáнтні бактéрії** – бактерії, здатні рости та розмножуватися як в умовах нормального атмосферного тиску, так і при високому тиску.

БАРОТРÁВМА, -и, *ж.* Ушкодження органа слуху, легень та ін. внаслідок різкої зміни атмосферного тиску.

БАРОТРÓПНИЙ, -а, -е. Стос. до баротропності.

БАРОТРÓПНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан атмосфери, при якому її щільність визначається лише тиском.

БАРОФÓБІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь піднімання ваги.

БАРОФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Здатність органу реагувати на коливання атмосферного тиску.

БАРОХÓРІЯ, -ї, *ж.* Опадання плодів і насіння від дії сили тяжіння без участі інших зовнішніх факторів.

БАРОЦÉНТР, -а, *ч.* Те саме, що **барокóмплекс**.

БАРОЦИКЛОНÓМЕТР, -а, *ч.* Прилад, що вказує наближення циклону та його напрям.

БÁРОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бáрка**.

БАРÓЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **барóковий**.

БАРС, -а, *ч.* Великий хижий звір родини котячих, схожий на леопарда і пантеру.

БАРСЕЛÓНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Барселона.

БАРСÉТКА, -и, *ж.* Невелика чоловіча сумка для документів, грошей, записника тощо.

БÁРСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **барс**.

БÁРСТЕРИ, -ів, *мн.*: ** **Рентгéнівські бáрстери** – спалахуючі галактичні рентгенівські джерела.

БАРТÁНГЦІ, -ів, *мн.* Один з припамірських народів.

БÁРТЕР, -у, *ч.* 1. Одна з форм економічного співробітництва, за якої взаєморозрахунки між партнерами здійснюються не грошима, а товарами чи послугами. 2. Безвалютна, але оцінена та збалансована відносно вартості товарообмінна операція, яка передбачає здійснення розрахунків за товари в будь-якій відмінній від грошової форми.

БАРТЕРИЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* Проникнення бартерних стосунків у яку-небудь сферу діяльності.

БÁРТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бáртер**. ** **Бáртерна угóда** – безгрошовий обмін товарами, оформлений угодою.

БÁРТКА, -и, *ж.*, *діал.* Маленька сокира.

БАРТОЛІНІ́Т, -у, *ч.* Запалення великих залоз присінка піхви.

БАРТОНЕЛЬÓЗ, -у, *ч.* Інфекційне трансмісійне захворювання, що передається через укус москіта.

БАРУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Барліг.

БАРХÁН, -а, *ч.* Нанесений вітром піщаний горб у пустелі або в степу, на якому немає рослинного покриву; материкова дюна.

БАРХÁННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бархáн**.

БАРХÁНОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **бархáнний**.

БАРХÁНЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **бархáн**.

БÁРХАТ, -у, *ч.* Те саме, що **оксамит**. ** **Аму́рський бáрхат**, *бот.* – амурське коркове дерево.

БÁРХАТЕЦЬ, -тцю, *ч.* Зменш. до **бáрхат**.

БАРХАТÍН, -у, *ч.*, *діал.* Рід тканини.

БАРХАТÍННИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **бархатíн**.

БАРХАТÍСТИЙ, -а, -е. 1. Подібний до бархату на вигляд або на дотик. 2. *перен.* М'який, приємний (про голос, звук).

БАРХАТÍСТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **бархатíстий**.

БАРХАТÍСТО. Присл. до **бархатíстий**.

БÁРХАТКА, -и, *ж.*, *розм.* Стрічка з бархату; оксамитка.

БÁРХАТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бáрхат**. // Зробл. з бархату. 2. *перен.* М'який, приємний (про голос, звук). ** **Бáрхатний дуб**, *бот.* – амурське коркове дерево. **Бáрхатний сезóн** – осінні місяці (вересень, жовтень) на півдні.

БÁРХАТНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **бáрхатний**.

БÁРХАТОВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **бáрхатний**.

БАРХÓУТ, -а, *ч.* Те саме, що **баргóут**.

БАС, -а, *ч.* 1. Низький чоловічий голос. // Співак із таким голосом. 2. Струнний або духовий музичний інструмент з низьким ладом. ** **Бас профу́ндо** – низький (глибокий) бас. 3. **баси́**, -ів, *мн.* Найнижчі лади музичного інструмента.

БАСÁ, *присл.*, *розм.*: ** **Говорúти (співáти, гукáти і т. ін.) басá** – говорити (співати, кричати та ін.) низьким голосом, басом.

БАСАМÁН, -у, *ч.*, *розм.* Смуга на тілі від удару. // Смуга на тканині і т. ін.

БАСАМÁНИСТИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Укритий басаманами, смугами; смугастий.

БАСАМÁННЯ, -я, *с.*, *діал.* Хатне начиння.

БАСАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; голчасті білі кристали.

БАСАРÁБЕЦЬ, -бця, *ч.* Житель Басарабії.

БАСАРÁБСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Басарабія.

БАСАРИ́НКА *див.* **базарúнка**.

БАС-ГІТÁРА, -и, *ж.* Гітара з низьким тоном; виконавець музики на цьому інструменті.

БАСДÁНС, -у, *ч.* Придворний танець другої половини 15 – початку 16 ст., відомий у Франції, Нідерландах та Італії.

БАСÉЙН, -у, *ч.* 1. Штучне водоймище з водонепроникними стінами. ** **Лікувáльні басéйни** – споруди для лікувальної гімнастики у воді, дозованого плавання, купання, вертикального витягнення. **Плáвальні бáсейни** – спортивні споруди для активного відпочинку, змагань з плавання, стрибків у воду та водного поло. 2. *чого.* Територія, яку охоплює річка з притоками; акваторія. // Територія, прилегла до моря, озера. ** **Водозбíрний басéйн** – частина земної поверхні та товщі ґрунтів, з яких відбувається стік води у водотік або водойму. 3. *геол.* Велика ділянка залягання гірських порід, що містить поклади корисних копалин. *Донецький вугільний басейн (Донбас).* ** **Повíтряний басéйн** – маси повітря над якою-небудь територією.

БАСÉЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **басéйновий**.

БАСÉЙНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **басéйн** 1. ** **Басéйнова інспéкція** – діюча в межах якого-небудь річкового басейну служба, що здійснює нагляд за проведенням заходів, які забезпечують охорону водойм від забруднення.

БÁСЕТ, -а, *ч.* Порода великих собак з короткими лапами, витягнутим тулубом, розвинутою мускулатурою, жорсткою шерстю та довгими вухами.

БАСЕТГÓРН, -а, *ч.* Духовий музичний інструмент родини кларнетів.

БАСЕТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовті кристали із матово-скляним блиском.

БАСИ́ *див.* **бас** 3.

БАСИЛÉВС *див.* **басилéй**.

БАСИЛÉЙ, -я, **БАСИЛÉВС**, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції – спочатку правитель поселення, згодом – вождь племені або союзу племен. 2. У давньогрецьких містах-державах – службові особи, які виконували релігійні функції. 3. В елліністичних державах – титул царя, монарха, у Візантії – імператора.

БАСИ́ЛО, -а, *ч. і с.*, *розм.* Дуже гучний, сильний бас.

БАСИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Низький звучанням (про голос, звук). 2. *у знач. ім.* **басúстий**, -того, *ч.*, *заст.* Той, хто грає на контрабасі.

БАСИ́СТО. Присл. до **басúстий**.

БАСИ́СЬКО, -а, *ч.* Те саме, що **басúще**.

БАСИ́ТИ, башу́, баси́ш, *недок.*, *розм.* Говорити або співати басом.

БАСИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **бас** 1.

БАСК *див.* **бáски**.

БАСКÁК, -а, *ч.*, *іст.* Татарський урядовець, намісник монгольського хана і збирач податків за часів монголо-татарської неволі.

БАСКАЛИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *діал.* Упиратися, пручатися.

БАСКЕРВІ́ЛЬ, -лю, *ч.* Друкарський шрифт для книжкового набору.

БÁСКЕТ, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **баскетбóл**.

БАСКЕТБÓЛ, -а, *ч.* Спортивна гра в м'яч між двома командами, учасники якої повинні руками закидати м'яч у "кошик" (сітку), що висить на стовпі.

БАСКЕТБОЛІ́СТ, -а, *ч.* Гравець у баскетбол.

БАСКЕТБОЛІ́СТКА, -и. Жін. до **баскетболíст**.

БАСКЕТБÓЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **баскетбóл**. // Признач. для гри в баскетбол.

БÁСКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **баск**, -а, *ч.*). Народність, що живе у північно-східних областях Іспанії та в прилеглих південно-західних районах Франції.

БАСКИ́Й, -á, -é. Дуже швидкий, прудкий, жвавий (перев. про коней).

БАСКІ́НА, -и, *ж.* Широка оксамитова сукня.

БАСКІ́СТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **баскúй**.

БАС-КЛАРНÉТ, -а, *ч.* Дерев'яний духовий музичний інструмент, різновид кларнета.

БÁСКО. Присл. до **баскúй**.

БÁСКСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бáски**. *Баскська мова.*

БАСКУНЧÁЦЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний із озером Баскунчак.

БАСМÁ, -и́, *ж.* 1. Особлива платівка, що її видавали в 13 – 15 ст. монголо-татарські хани як вірчу грамоту. 2. Тонкі металеві листи (здебільшого срібні) з тисненими візерунками.

БÁСМА, -и, *ж.* Фарба для волосся.

БАСМÁЦТВО, -а, *с.*, *іст.* Націоналістичний рух у Середній Азії під час і після громадянської війни.

БАСМÁЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **басмáч**.

БАСМÁЧ, -á, *ч.* Учасник басмацтва.

БАСÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бас** 1, 2. ** **Басóвий ключ** – один з основних ключів сучасного нотного запису; ключ із групи "фа".

БАСОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **басúстий** 1.

БАСОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **басовúтий**.

БАСОВИ́ТО, *розм.* Присл. до **басовúтий**.

БАСÓК, -ска́, *ч.* 1. Зменш. до **бас** 1. 2. Струна в музичних інструментах, що дає низький звук.

БÁСО-КОНТІ́НУО, *невідм.*, *ч.*, *муз.* Те саме, що **генерáл-бáс**.

БАСÓЛЯ, -і, *ж.* Український народний смичковий музичний інструмент, схожий на віолончель.

БАСÓН, -у, *ч.* Плетені вироби (торочки, тасьма, шнур) для прикрашанняи одягу, меблів тощо.

БАСÓННИЙ, -а, -е. Прикм. до **басóн**. // Який виготовляє басон. *Басонна фабрика.*

БАСÓННИК, -а, *ч.* Той, хто займається виготовленням басон.

БАСÓННИЦЯ, -і. Жін. до **басóнник**.

БАСÓНОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **басóнний**.

БÁСО ОСТИНÁТО, *невідм.*, *ч.*, *муз.* 1. Мелодичний рисунок, що безперервно повторюється в басовому голосі музичного твору. 2. Твір поліфонічного складу, в якому бас безперервно повторює одну тему.

БÁСО-ПРОФУ́НДО, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **бас профу́ндо** (*див.* **бас**).

БÁСО-ПРОФУ́НДОВИЙ, -а, -е. Стос. до басу профундо. ** **Бáсо-профу́ндовий ключ** – ключ з групи "фа".

БАСОРÁМА, -и, *ж.* Рекламна панель з підсвічуванням, що її встановлюють на даху автобуса чи іншого транспортного засобу.

БАСТ, -а, *ч.* Ніжна волохата шкурочка на рогах молодих самців оленів і козуль.

БÁСТА, *виг.* Уживається на означення припинення якої-небудь дії; досить, годі, кінець.

БАСТÁРД, -а, *ч.* 1. *заст.* Потомство, одержане від схрещування організмів, що належать до різних видів або родів. 2. Позашлюбний син впливової особи.

БАСТÁРДА, -и, *ж.* Старовинний смичковий теноровий інструмент типу гамби.

БАСТÁРНИ, -ів, *мн.* Давнє плем'я, яке жило на території між Південним Прикарпаттям і пониззям Дунаю.

БАСТÉЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Напівкругла кам'яна споруда для обстрілу підходів до фортеці.

БАСТИ́Т, -у, *ч.* Псевдоморфоза мінералів групи серпентину по ромбічному піроксену.

БАСТІÓН, -у, *ч.* Старовинне укріплення – п'ятикутна бойова споруда на розі фортечного муру; невеликий форт. // Взагалі укріплення різного типу.

БАСТІÓННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бастіóн**.

БАСТІÓНОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **бастіóнний**.

БАСТНЕЗИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; восково-жовті, червонуваті або бурі кристали.

БАСТОНÁДА, -и, *ж.* Покарання ударами палиці по п'ятках і спині, що застосовується у деяких східних країнах.

БАСТР, -у, *ч.* Цукровий пісок низької якості, який зазвичай повертають на виробництво.

БАСТУВÁННЯ, -я, *с.* Обробка тканин для видалення обертовою щіткою сторонніх домішок.

БАСТУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Здійснювати бастування. 2. Те саме, що **страйкувáти**.

БАСТУРМÁ, -и́, *ж.* Страва грузинської та вірменської кухонь, що являє собою мариноване м'ясо, засмажене як шашлик або зав'ялене на сонці.

БАСУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **басувáти**.

БАСУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Зводитися на диби; скакати, бігти галопом (про коней). // Баско, жваво їхати верхи; гарцювати. 2. *перен.* Бігати підскакуючи, стрибати.

БАСУ́ТО, *невідм.*, *мн.* Те саме, що **су́то**[2].

БАТ, -у, *ч.* Грошова одиниця Таїланду, що дорівнює 100 сантангів.

БАТÁВИ, -ів, *мн.* Германське плем'я у дельті Рейна.

БАТÁКИ, -ів, *мн.* Народ Індонезії, який населяє північні райони о. Суматра.

БАТАЛÉР, -а, *ч.* У морському флоті – особа старшинського командного складу, обов'язком якої є харчове й речове постачання.

БАТАЛІ́СТ, -а, *ч.* Художник, який малює батальні картини.

БАТÁЛІЯ, -ї, *ж.* 1. *заст.* Бій, битва, бойовище. 2. *розм.*, *ірон.* Сварка, бійка.

БАТАЛЬЙÓН, -у, *ч.* 1. Військовий підрозділ, що складається з кількох рот. 2. *перев. мн.*, *перен.* Лави, загони.

БАТАЛЬЙÓННИЙ, -а, -е Прикм. до **батальйóн** 1. // у знач. ім. **батальйóнний**, -ного, *ч.* Командир батальйону.

БАТÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який відображає воєнні події, баталії. *Батальний жанр.*

БАТÁН, -а, *ч.* Механізм ткацьких верстатів, що спрямовує рух човника (прокладача).

БАТАРÉЄЦЬ, -йця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **артилерúст**.

БАТАРÉЙКА, -и, *ж.*, *тех.* 1. Зменш. до **батарéя** 2. 2. Джерело електричного живлення. *Батарейка кишенькового ліхтарика.*

БАТАРÉЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **батарéйка**.

БАТАРÉЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **батарéя** 1. // *у знач. ім.* **батарéйний**, -ного, *ч.* 2. *тех.* Який працює на батареях, здійснюється за допомогою батарей (у 2 знач.).

БАТАРÉЯ, -ї, *ж.* 1. Артилерійський підрозділ, що має в своєму складі кілька гармат. 2. Сукупність пристроїв одного й того ж типу, з'єднаних таким чином, що вони діють одночасно. // ** **Батарéя акумуля́торів** – електрично з'єднані між собою акумулятори. **Батарéя радіáторів** – основний елемент водяного або парового опалення, який розміщують на стінах, переважно під вікнами. **Гальванíчна батарéя** – хімічне джерело струму, що складається з двох чи більше гальванічних елементів. 3. Обладнання з кількох з'єднаних між собою однакових частин. 4. *чого*, *перен.*, *жарт.* Ряд будь-яких однорідних предметів.

БАТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Порушення мовлення типу заїкання, при якому темп мовлення прискорений.

БАТÁТ, -у, *ч.* Багаторічна тропічна трав'яниста рослина, бульби якої уживають як їжу, переробляють на крохмаль, спирт; солодка картопля.

БАТÁТИ, -áю, -áєш, *діал.* Краяти, багато різати.

БÁТЕНСИ, -ів, *мн.* Дошки різної товщини і різної ширини.

БÁТЕНЬКІВ, -кова, -кове. Належний батенькові. // Властивий батенькові.

БÁТЕНЬКО, -а, *ч.* 1. Пестл. до **бáтько** 1. 2. *тільки в кличній формі*, *розм.* Уживається як ввічливе звертання до співбесідника.

БАТЕРІАФÓН, -а, *ч.* Електричний музичний інструмент, що імітує звуки великого і малого барабанів, маракасів, завивання вітру.

БАТЕРФІ́Ш, *незм.*, *ж.* Морська промислова риба, що має плоску форму і велику жирність.

БАТЕРФЛЯЇ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, який займається плаванням стилем батерфляй.

БАТЕРФЛЯ́Й, -ю, *ч.*, *спорт.* Спосіб плавання, за якого плавець підноситься над водою, одночасно загрібаючи воду обома руками.

БÁТЕЧКО, -а, *ч.* 1. Пестл. до **бáтько** 1. 2. *тільки в кличній формі*, *розм.* Уживається як ввічливе звертання до співбесідника. ** **[Ох (ой)] бáтечку**

[мій]! – уживається як вигук, що передає здивування, захоплення, переляк.

БАТИАНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Втрата пропріоцептивної (глибокої) чутливості.

БАТИБІО́НТИ, -ів, *мн.* Морські організми, які живуть на великих глибинах (понад 500 м).

БАТИЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Пропріоцептивна (глибока) чутливість (органів, які знаходяться під шкірою, внутрішніх органів, м'язів та ін.).

БА́ТИК, -а, *ч.* Техніка розпису, а також багатобарвна тканина, оздоблена за допомогою цієї техніки. В Україні відомий з 18 ст.

БАТИМЕТРИ́ЧНИЙ , -а, -е. Стос. до батиметрії.

БАТИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання водних глибин.

БАТИПЛА́Н, -а, *ч.* Глибоководна камера (найчастіше одномісна, на буксирі) для підводних спостережень, кінозйомок.

БАТИ́Р, -а́, *ч.* У деяких східних народів – герой, хоробра людина.

БАТИСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; призматичні червонувато-брунатні кристали.

БАТИСКА́Ф, -а, *ч.* Металева глибоководна камера, оснащена апаратурою для дослідження морів і океанів та механізмами для переміщення під водою.

БАТИ́СТ, -у, *ч.* Тонка бавовняна тканина.

БАТИСТА́Т, -а, *ч.* Найпростіший пристрій для опускання спостерігача на глибину з борту судна.

БАТИ́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бати́ст**. // Зробл. з батисту.

БАТИСФЕ́РА, -и, *ж.* Сферична сталева камера для дослідження морських глибин.

БАТИТЕРМО́ГРАФ, -а, *ч.* Автоматичний прилад для вимірювання вертикального розподілу температури морської води.

БАТИФОТО́МЕТР, -а, *ч.* Пристрій для вимірювання інтенсивності освітлення у воді на великих глибинах.

БАТІ́АЛЬ, -і, *ж.* Зона морського дна, континентального шельфа (від 200 до 3000 метрів).

БАТІ́АЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **батіа́ль**.

БАТІАНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність пропріоцептивної чутливості.

БАТІ́Г, -тога́, *ч.* 1. Прикріплений до держака мотузок або ремінець, яким поганяють тварин; канчук, пуга. 2. Пліть (у 2 знач.). 3. Стебло виткої або сланкої рослини; огудина. ** **Петро́ві батоги́**, *мн.* (*одн.* **пе́трів баті́г**) – багаторічна трав'яниста рослина, з коріння якої виготовляють сурогат кави; цикорій.

БАТІЖО́К, -жка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **батіг** 1.

БАТІКАРДІ́Я, -ї, *ж.* Низьке розміщення серця.

БАТІПНО́Е, *невідм.*, *с.* Незвичайно глибоке дихання.

БАТЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; густо-оранжеві пірамідальні та таблитчасті кристали зі скляним блиском.

БАТМА́Н, -а, *ч.* 1. У балеті – особливий вид па. 2. У фехтуванні – удар зброєю по зброї противника.

БАТМОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Теорія, що пояснює появу нових ознак у живих істот в процесі еволюційного розвитку впливом внутрішнього чинника – особливої енергії.

БА́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Жіноча або чоловіча приталена сорочка, що застібається на ґудзики, із відстрочениим воротом і манжетами.

БАТО́ВА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Лава, ряд. 2. *діал.* Юрба, валка.

БАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **батува́ти**.

БАТОЖИ́ЛНО, -а, *с.*, *розм.* Держак батога; пужално.

БАТОЖИ́СТИЙ, -а, -е. Який має довгі стебла, батоги. *Батожиста квасоля.*

БАТОЖИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **батіг**.

БАТО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *перех.* Бити батогом, сікти.

БАТОЖИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **батіг**.

БАТОЖО́К, -жка́, *ч.* Зменш. до **батіг**.

БАТОЛІ́Т, -у, *ч.* Форма залягання глибинних магматичних гірських порід.

БАТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким беруть пробу води з глибини для лабораторного дослідження.

БАТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до батометрії.

БАТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Лабораторне дослідження проб води з глибини.

БАТО́Н, -а, *ч.* 1. Білий хліб довгастої форми. 2. Про харчовий продукт витягнутої форми (зазвичай круглої). *Батон вареної ковбаси.*

БАТО́НЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **бато́н**. 2. Кондитерський виріб у формі палички. *Шоколадний батончик.*

БАТОПО́РТ, -у, *ч.* Плавучий затвор сухого доку у вигляді спеціального судна.

БАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь глибини (водойми).

БАТОХРО́М, -у, *ч.* Введений у молекулу забарвленої сполуки замінник-радикал, який спричинює батохромний ефект.

БАТОХРОМІ́Я, -ї, *ж.* Явище, яке полягає у зрушенні електронної смуги вбирання світла, що спричинює поглиблення її барви.

БАТОХРО́МНИЙ, -а, -е: ** **Батохро́мний ефе́кт** – зміщення забарвлення органічних сполук (при зміні їхньої хімічної будови) у бік поглиблення кольору.

БАТРА́К, -а́, *ч.* Бідний селянин-наймит у поміщика або куркуля.

БАТРАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **батракува́ти**.

БАТРАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Працювати батраком, наймитом; наймитувати.

БАТРАХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ зоології, що вивчає земноводних.

БАТРА́ЦТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **батракува́ння**. 2. Збірн. до **батра́к**.

БАТРА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **батра́к**.

БАТРА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* Те саме, що **батракува́ти**.

БАТРА́ЧКА, -и. Жін. до **батра́к**.

БАТРОКЕФА́ЛІЯ, БАТРОЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Аномальна форма черепа, коли потилиця випинається уступом.

БАТРОЦЕФА́ЛІЯ *див.* **батрокефа́лія**.

БАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **батува́ти**.

БАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Різати великими шматками.

БАТУ́МСЬКИЙ, -а, -е. Стос.до Батумі.

БАТУ́Н, -у, *ч.* Один з видів багаторічної цибулі.

БАТУ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Великий батіг.

БАТУ́Т, -а, *ч.* Горизонтально натягнута капронова або металева сітка, яку використовують у циркових виступах, для змагань із стрибків тощо.

БАТУ́ТА, -и, *ж.*, *муз.* 1. Наголос на початковій долі такту. 2. Те саме, що **тену́то** (витримано). 3. У 15 – 18 ст. – паличка для відбивання такту.

БАТУТИ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається стрибками на батуті.

БАТЬКИ́, -ів, *мн.* 1. Батько й мати стосовно до своїх дітей. 2. Предки.

БА́ТЬКІВ, -ова, -ове. Належний батькові (у 1 знач.).

БАТЬКІ́ВСТВО, -а, *с.* Кровна спорідненість між батьком і його дитиною.

БА́ТЬКІВСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ба́тько** 1. // Належний батькові, батькам. ** **Ба́тьківська росли́на** – рослина з чоловічими квітками. 2. Власт. батькові, батькам (у 1 знач.); пройнятий любов'ю, ніжний.

БА́ТЬКІВЩИНА, -и, *ж.* 1. Спадщина від батьків. 2. *заст.* Спадковий маєток.

БАТЬКІВЩИ́НА, -и, *ж.* 1. Країна стосовно до людей, які народилися в ній та є її громадянами; вітчизна. // Місце народження кого-небудь. 2. *перен.* Місце зародження, походження або виникнення чого-небудь.

БА́ТЬКО, -а, *ч.* 1. Чоловік стосовно до своїх дітей. ** **По ба́тькові** – складова частина власного імені людини, що вказує на ім'я батька. 2. *чого*, *перен.* Основоположник якого-небудь учення, якої-небудь галузі науки, мистецтва і т. ін. 3. Шанобливе називання козацької старшини, отаманів тощо. 4. Ввічливе звертання до чоловіка похилого віку. 5. Самець стосовно до свого потомства.

БАТЬКОВБИ́ВЕЦЬ, -вця *і* **БАТЬКОВБИ́ВЦЯ**, -і, *ч.* Вбивця свого батька.

БАТЬКОВБИ́ВСТВО, -а, *с.* Вбивство свого батька.

БАТЬКОВБИ́ВЦЯ *див.* **батьковби́вець**.

БАТЬКОВБИ́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **батьковби́вця**.

БА́ТЬКО-МА́ТИ, -а-ері. Те саме, що **батьки́** 1.

БАТЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Лаяти, сварити, образливо згадуючи при цьому батька. 2. *неперех.*, *рідко.* Бути батьком (у 1, 3 знач.). 3. Керувати. 4. Бути тамадою. 5. Розливати горілку по чарках.

БАТЬКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *розм.* Лаятися.

БАТЬО́РИТИ, -рю, -риш, *діал.* Краяти, багато різати.

БА́ТЮШКА, -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **піп**.

БА́ТЮШЧИН, -а, -е. Належний батюшці.

БА́ТЯ, -і, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ба́тько** 1, 4.

БАТЯ́Р, -а́, *ч.*, *зах.* Розпусний, легковажний чоловік.

БАУГІ́НІЄВИЙ, -а, -е: ** **Баугі́нієва заслі́нка**, *анат.* – клапан, розміщений в місці переходу клубової кишки в товсту.

БАУГІНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запальне ураження баугінієвої заслінки.

БАУГІНОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Спастичне скорочення м'язового сфінктера кінцевої частини клубової кишки.

БАУ́Л, -а, *ч.* Невеликий дорожній сундук, коробка з випуклою кришкою.

БАУ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бау́л**.

БАУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бау́ловий**.

БАУ́ЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **бау́л**.

БАУМГАУЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; свинцево- або сталево-сірі непрозорі кристали.

БА́УНС, -у, *ч.* Характер виконання свінгу, коли пружний ритмічний рух у помірному темпі поєднується з акцентами на усіх долях такту.

БАУРАНО́ЇТ, -у, *ч.* Мінерал; червонувато-брунатні кристали.

БАФЕРТИСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; яскраво-червоні, бурі або бурувато-жовті голчасті і пластинчасті кристали та сфероліти.

БА́ФТИНГ, -а, *ч.* Трясіння літака внаслідок потрапляння повітряних вихорів від крила на хвостове оперення.

БАХ, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає звук від удару, пострілу і т. ін. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **ба́хкати** 1, 2 і **ба́хнути** 1.

БАХА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ба́хати**.

БА́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ба́хкати**.

БА́ХАТИСЯ,-аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Важко, з шумом падати.

БА́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ба́хкати** 1, 2 і звуки, утворювані цією дією.

БА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Створювати гучні короткі звуки; з силою стукати, ударяти. 2. *неперех.* Гучно стріляти. 3. *перех.* Пити горілку, вино.

БАХМА́Т, -а, *ч.*, *діал.* Бойовий верховий кінь.

БАХМА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже широкий, мішкуватий (про одяг).

БАХМА́ТО, *розм.* Присл. до **бахма́тий**.

БА́ХМАЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ба́хмач.

БАХМА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бахмача.

БАХМА́Ч, -а́, *ч.*, *іст.* Озброєний вершник.

БА́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех. і перех.* Однокр. до **ба́хкати** і **ба́хати**. 2. *перех.* Не подумавши, сказати щось недоречне, не до ладу.

БА́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Однокр. до **ба́хатися**.

БАХРОМА́, -и́, *ж.* Суцільний ряд ниток, шнурків, що вільно звисають; тасьма з таким рядом ниток або шнурків.

БАХРОМЧА́СТИЙ, БАХРО́МЧАТИЙ, -а, -е. Який має бахрому; з бахромою.

БАХРОМЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **бахро́мчастий**.

БАХРО́МЧАТИЙ *див.* **бахро́мчастий**.

БАХСИ́, *невідм.*, *ч.* Каракалпацький народний співак.

БАХТАРМА́, -и́, *ж.*, *спец.* Внутрішня сторона вичиненої шкіри або шкури; мездра.

БАХТИ́Р *див.* **бохта́р**.

БА́ХУР, -а, *ч.* 1. *лайл.* Розпусник; залицяльник, полюбовник. 2. *зневажл.* Позашлюбна дитина; байстрюк. 3. *діал.* Хлопець; дитина.

БА́ХУРКА, -и, *лайл.* Жін. до **бахур** 1.

БАХУРНЯ́, -і, *ж.*, *збірн.*, *діал.* Діти, дітвора.

БАХУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *вульг.*, *заст.* Вести розпутне життя.

БАХУРУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Ласий до чужих жінок.

БАХУРЧА́, -а́ти, *с.* Зменш. до **ба́хур**.

БА́ХУС, -а, *ч.* Те саме, що **Вакх**.

БАХЧИСАРА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бахчисарай.

БАХШІ́, *невідм.*, *мн.* Народні музики, співаки, поети у Туркменії, Узбекистані, Каракалпакії.

БАЦ[1], *виг.* 1. Звуконаслідування, що вживається на означення різкого короткого звуку. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **ба́цати**.

БАЦ[2], -а, *ч.*, *діал.* Старший вівчар.

БА́ЦАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *кого і без додатка*, *розм.* 1. Різко вдаряти. 2. Танцювати. 3. Грати на музичному інструменті.

БАЦИ́ЛА, -и, *ж.* Бактерія, що має форму палички.

БАЦИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бацила**.

БАЦИЛОНОСІ́Й, -я́, *ч.* Людина (тварина), в органах якої знаходяться збудники заразних хвороб.

БАЦИЛОНОСІ́ЙСТВО, -а, *с.* Наявність в організмі людини чи тварини збудників деяких хвороб і виділення їх в навколишнє середовище.

БАЦИЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь зараження мікробами.

БАЦИЛУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **бактеріурі́я**.

БАЦИЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **баци́ла**. // Викликаний, спричинений бацилами.

БА́ЦНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ба́цати**.

БАЧ, *част.* 1. Уживається, щоб звернути чиюсь увагу на що-небудь; бачиш, дивись, ось. 2. Уживається для вираження здивування, докору і т. ін. 3. *у знач. вставн. сл.* Бачиш, як бачиш.

БА́ЧАЧИ. Дієприсл. до **ба́чити**.

БА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ба́чити** 2. // **ба́чено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **ба́чене**, -ного, *с.* Те, що хто-небудь бачив.

БА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ба́чити** 2. 2. Здатність бачити. 3. *рідко.* Побачення, зустріч.

БА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* 1. *неперех.* Мати здатність сприймати зором. 2. *перех.* Сприймати очима, спостерігати. // Зустрічати кого-небудь; мати особисту зустріч із кимсь. // Зазнати, пережити. *Бачити наскрізь.* ** **Ба́чиш** (**ба́чите, ба́чте**), *у знач. вставн. сл.* – вживається за потреби звернути чиюсь увагу на що-небудь. 3. Добре розуміти, усвідомлювати. // *в кому, в чому кого, що.* Мати, вбачати. 4. *кого, що чим.* Вважати, визнавати.

БА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.* 1. *з ким і без додатка.* Зустрічатися, бувати разом де-небудь. 2. *тільки в 3 ос.*, *перев. кому.* Бути видним, сприйматися зором. // *безос.* // Ввижатися, поставати в уяві. // Здаватися. ** **Ба́читься**, *у знач. вставн. сл.* – вживається для вираження непевності в чому-небудь; здається, мабуть.

БА́ЧКИ, -ів, *мн.* Зменш. до **ба́ки**[1].

БА́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Обачний, обережний.

БА́ЧНІСТЬ, *виг.*, *діал.* Помалу, бережись, обережно.

БА́ЧНО. Присл. до **ба́чний**.

БАЧО́К, -чка́, *ч.*, *розм.* Зменш. до **бак**[1].

БА́ЧУЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ба́чити**.

БАЧУ́ЩИЙ, -а, -е. Який добре бачить.

БАША́, -і́, *ч.*, *іст.* У Туреччині та Єгипті – титул найвищих урядовців, вельмож і генералів.

БАШИБУЗУ́К, -а, *ч.* 1. Солдат нерегулярних військ у Туреччині у 18 – 19 ст. 2. *перен.*, *заст.* Розбишака, головоріз.

БАШІ́, *невідм.* У Турції – голова, начальник.

БАШКА́, -и́, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **голова́** 1.

БАШКИ́РИ, *рідше* **БАШКИ́РЦІ**, -ів, *мн.* (*одн.* **башки́р**, -а, *рідше* **башки́рець**, -рця, *ч.*; **башки́рка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Башкирії.

БАШКИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **башки́ри**, **башки́рці** і Башкирія.

БАШКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Розумний, кмітливий, тямущий.

БАШЛИ́К, -а́, *ч.* Сукняний каптур (відлога) з довгими кінцями, що звичайно надівається поверх шапки.

БАШЛИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **башли́к**.

БАШМА́К, -а, *ч.* 1. *тех.* Пристрій, що служить опорою чому-небудь. 2. *зал.* Пристрій, що його накладають на рейки для гальмування вагонів або під колеса вантажівки.

БАШМА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **башма́к**.

БАШМА́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Робітник на залізниці, який накладає на рейки башмаки (у 2 знач.) для гальмування вагонів. 2. *діал.* Швець.

БА́ШТА, -и, *ж.* 1. Висока і вузька споруда багатогранної або круглої форми, що будується окремо

або становить частину будівлі; вежа. 2. *військ.* Верхня обертова частина корпусу танка або броньованого автомобіля; вишка на судні, в якій містяться гармати й кулемети.
БАШТА́Н, -а *і* -у, *ч.* 1. Ділянка поля, на якій вирощують кавуни, дині і т. ін. 2. *діал.* Рід дитячої гри.
БАШТАНИ́ЩЕ, -а, *с.* Ділянка поля, де був баштан.
БАШТА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **башта́н** 1. // Який росте на баштані.
БАШТА́ННИК, -а, *ч.* 1. Сторож на баштані. 2. Власник баштана.
БАШТА́ННИЦТВО, -а, *с.*, *с. г.* Вирощування баштанних культур.
БАШТА́ННИЦЬКИЙ, -а, -е, *с. г.* Стос. до баштанництва. *Баштанницьке господарство.*
БАШТА́ННИЦЯ, -і. Жін. до **башта́нник**.
БАШТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **башта́н**.
БА́ШТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ба́шта**. // Який знаходиться на башті. ** **Ба́штовий кран** – установлений на високій металевій опорі механізм для піднімання й переміщення вантажів.
БАШТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на башту.
БА́ШТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ба́шта** 1.
БА́ШУР, -а, *ч.* Мисливський ріг низького тембру.
БАЮ́РА, -и, *ж.* 1. Велика, глибока калюжа. 2. Яма, вибій. // Ямка в земляній підлозі.
БАЮ́РИСТИЙ, -а, -е. Який має багато баюр. *Баюриста дорога.*
БАЮ́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **баю́ристий**.
БАЯ́, -ї, *ж.*, *заст.* М'яка бавовняна, рідше вовняна тканина з ворсом; байка.
БАЯДЕ́РА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **баяде́рка**.
БАЯДЕ́РКА, -и, *ж.* Індійська храмова, а також мандрівна танцівниця.
БАЯ́Н, -а, *ч.* Велика хроматична гармонія, кнопковий акордеон; національний музичний інструмент у Франції, Україні та Росії.
БАЯНІ́СТ, -а, *ч.* Музикант, що грає на баяні.
БАЯНІ́СТКА, -и. Жін. до **баяні́ст**.
БАЯ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бая́н**.
БАЯ́ННЯ, -я, *с.*, *фольк.* Дія за знач. **ба́яти**.
БА́ЯТИ, ба́ю, ба́єш, *недок.*, *перех.*, *фольк.* Говорити, розповідати.
БАЯТІ́, *невідм.*, *ч.* 1. Жанр азербайджанських народних пісень ліричного характеру. 2. Один з основних жанрів в арабській музиці.
БГА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **бга́ти**.
БГА́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Зморшка або складка на чомусь.
БГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бга́ти**.
БГА́НОК, -нка, *ч.*, *діал.* Пакунок, згорток.
БГА́ТИ, бга́ю, бга́єш, *недок.*, *перех.* 1. Стискаючи в руках, м'яти, скручувати що-небудь. 2. Певним чином складати, згортати що-небудь. 3. *у що.* Вкладати, втискати щось куди-небудь. 4. Робити з тіста пироги і т. ін. 5. *діал.* Вити (гніздо). 6. *діал.* Підгортати, підгинати.
БГА́ТИСЯ, бга́юся, бга́єшся, *недок.* 1. М'ятися, скручуватися. 2. Збиратися у складки; зморщуватися. 3. Скулитися, згинатися, корчитися. 4. Стискатися.
БДЖІ́ЛКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бджола́**.
БДЖІ́ЛОНЬКА, **БДЖІ́ЛОЧКА**, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бджі́лка**.
БДЖІ́ЛОЧКА *див.* **бджі́лонька**.
БДЖІЛЬНИ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **бджоля́р**. 2. Те саме, що **омша́ни́к**.
БДЖІЛЬНИ́ЦТВО, -а, *с.* Розведення бджіл для отримання меду, воску, прополісу та ін., а також запилення сільськогосподарських культур.
БДЖІЛЬНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бджільництва.
БДЖОЛА́, -и́, *ж.* Медоносна комаха, що збирає квітковий нектар і переробляє його на мед.
БДЖОЛЕНЯ́ТА, -я́т, *мн.*, *діал.* Маленькі бджоли.
БДЖОЛИ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до бджола. // Виробл. бджолами. *Бджолиний мед.* 2. *у знач. ім.* **бджоли́ні**, -них, *мн.* Назва групи жалоносних комах, до яких належать бджола, оса, джміль та ін.
БДЖОЛИ́НІ, -их, *мн.* Назва групи родин жалоносних комах ряду перетинчастокрилих.
БДЖОЛОВИ́ДКА, -и, *ж.* Рід квіткових мух родини дзюрчалкових.
БДЖОЛОЗАПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Запилення рослин пилком, перенесеним бджолами з однієї квітки на іншу.
БДЖОЛОЗАПИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **бджолозапи́лення**.
БДЖОЛОЗАПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **бджолозапи́лення**.
БДЖОЛОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із бджолознавства.
БДЖОЛОЗНА́ВСТВО, -а, с. Галузь науки, що вивчає життя бджіл.
БДЖОЛОЇ́ДКА, -и, *ж.* Пташка з яскравим забарвленням і довгим, трохи зігнутим донизу дзьобом, яка живиться перев. бджолами.
БДЖОЛОСІ́М'Я, -ї, *ж.* Бджоляний рій, що живе в одному вулику.
БДЖОЛЯ́НИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **бджола́**. *Бджоляна матка.* // Признач. для бджіл.
БДЖОЛЯНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Омшаник. 2. Пасіка.
БДЖОЛЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто розводить бджіл.
БДЖОЛЯ́РСТВО, -а, *с.* Те саме, що **бджільни́цтво**.
БДЖОЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **бджола́**. *Бджоляче жало.*
БЕ[1], *виг.* Звуконаслідування, що відтворює крик кози або вівці. ** **ні бе ні ме [ні кукуріку]**, *зневажл.* – нічого не тямити, зовсім не розумітися на чомусь.
БЕ[2], *виг.*, *дит.* Уживається для вираження огиди до чого-небудь. // *у знач. ім.* **бе**, *невідм.* Про щось гидке, погане.
БЕАТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У католицькій церкві – акт канонізування, що здійснюється Папою Римським.
БЕБЕ́, *невідм.*, *с.* 1. Дитина, немовля. 2. Довге плаття особливого крою для дівчаток.
БЕБЕ́ВХ *див.* **бебе́х**.
БЕБЕ́ВХНУТИ *див.* **бебе́хнути**.
БЕБЕ́Х, *діал.* **БЕБЕ́ВХ**, *виг.* 1. Звуконаслідування, що відтворює звук від падіння, удару по чомусь м'якому, пострілу. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **бебе́хнути** і **бебе́хнутися**.
БЕ́БЕХИ, -ів, *мн.* 1. *зневажл.* Подушки, взагалі пожитки; манатки. 2. *розм.* Те саме, що **ну́трощі**. 3. *розм.* Стусани.
БЕБЕ́ХНУТИ, *діал.* **БЕБЕ́ВХНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Кинути з силою. 2. *перех.* Сильно вдарити. 3. *неперех.* Вистрілити. 4. *неперех.* Важко, з шумом упасти.
БЕБЕ́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **бебе́хнути** 4.
БЕ́БІ, *невідм.*, *ж.* 1. Дитина, немовля. 2. Лялька.
БЕ́БРИКИ, -ів, *мн.* Назва азіатських віфінян і народів, що жили на південному узбережжі Чорного моря та біля Пропонтіди.
БЕБРЯ́НИЙ, -а, -е, *заст.* Бобровий.
БЕБУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Цупкий синій папір.
БЕ́ВЗЕНЬ, -зня, *ч.*, *лайл.* Вайло, йолоп, бовдур.
БЕВЗЬ, -я, *ч.*, *лайл.* Те саме, що **бе́взень**.
БЕ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Пійло з борошна. 2. Рідка страва з борошна або крупів; бовтанка.
БЕ́ВКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бе́вкати** і звуки, утворювані цією дією.
БЕ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Неголосно дзвонити (про дзвін). 2. *перех. і без додатка, розм.* Верзти дурниці, нісенітниці.
БЕ́ВКНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Однокр. до **бе́вкати** 1. 2. *перех. і без додатка, розм.* Сказати що-небудь коротко, уривчасто глухим, низьким голосом. // Сказати що-небудь необдумано, необережно.
БЕВУА́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **твеа́на**.
БЕ́ГГІ ХОЗЕ́, *незм.*, *мн.* Широкі штани з величезними кишенями.
БЕГЕМО́Т, -а, *ч.* Велика наземно-водяна травоїдна тварина, що живе в Тропічній Африці біля річок і озер; гіпопотам.
БЕГЕ́Р, -а, *ч.*, *діал.* Добрячий дрючок.
БЕГЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *діал.* Мекати.
БЕГЕТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Вільна селянська громада у середньовічній Іспанії.
БЕ́ГІН, -у, *ч.* Танець латиноамериканського походження, що має спільні риси з румбою та танго.
БЕГОВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Сварливий; вуркітливий.
БЕГО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бего́нія**.
БЕГО́НІЯ, -ї, *ж.* Трав'яниста тропічна рослина з гарно забарвленим листям і рясними яскравими квітами; вирощується як декоративна.
БЕГАС, -а, *ч.* Гультяй, ледащо.
БЕГЛЕРБЕ́Й, -я, *ч.* Управитель турецького або перського краю.
БЕ́ДЕКЕР, -у, *ч.* Назва поширеного путівника по різних країнах для туристів німецькою та іншими мовами.
БЕДЖ, -а, *ч.* 1. Значок, емблема, кокарда. 2. *військ.* Знак розрізнення. 3. Символ. 4. Ідентифікатор учасника виставки, ярмарку, трейдера на торгах, на якому є реєстраційний номер, фотокартка, ім'я учасника (трейдера) та назва члена секції, яку він представляє.
БЕ́ДЖИК, -а, *ч.* Зменш. до **бедж**.
БЕДЛА́М, -у, *ч.* 1. Притулок для людей з психічними розладами. 2. *розм.* Хаос, безладдя.
БЕ́ДЛЕНД, -у, *ч.* Різко розчленований низькогірний рельєф із заплутаною мережею ярів та вузьких гребенів.
БЕДРИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Багаторічна трав'яниста кормова рослина; корінь використовується в народній медицині.
БЕДУЇ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бедуї́н**, -а, *ч.*; **бедуї́нка**, -и, *ж.*). Араби-кочовики.
БЕДУЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бедуї́ни**.
БЕЖ, *прикм.*, *невідм.* Те саме, що **бе́жевий**.
БЕ́ЖЕВИЙ, -а, -е. Світло-брунатний з кремовим відтінком.
БЕЗ[1], *прийм.*, *з род. в.* 1. Вказує на відсутність кого-, чого-небудь. // *у сполуч. з ім. у род. в.* Уживається як означення (предмета або особи). // *у сполуч. з деякими ім.* Уживається у значенні прислівника від відповідного іменника з префіксом б е з або н е. // *у сполуч. з абстр. ім. перев. із знач. дії або стану.* Передає заперечення дії. 2. Крім. 3. *у сполуч. з кільк. числ.* Вказує на кількість, якої не вистачає до потрібної.
БЕЗ[2], -у, *ч.*, *діал.* Бузок.
БЕЗАВА́НСОВИЙ, -а, -е. Який здійснюється з урахуванням фактично виконаної роботи без нарахування і видачі авансу.
БЕЗАВА́НСОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безава́нсовий**.
БЕЗАВАРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не має аварій, не супроводиться аваріями.
БЕЗАВАРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безаварі́йний**.
БЕЗАВАРІ́ЙНО. Присл. до **безаварі́йний**.
БЕЗАВТОКЛА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Що здійснюється, відбувається за звичайної температури і тиску, без використання автоклава. 2. Що твердіє за звичайної температури і тиску, без використання автоклава (про певні сорти бетону).
БЕЗАВТОМОБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, де мало або взагалі не проїжджають автомобілі. Такий, де заборонено проїзд автомобілів.
БЕЗА́ДРЕСНИЙ, -а, -е. Який не звернений до кого-небудь конкретно; не містить вказівки на того (тих), до кого відноситься інформація, висловлювання.
БЕЗА́ДРЕСНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність спрямованості інформації, судження кому-н. конкретно.
БЕЗАЕРОДРО́МНИЙ, -а, -е. Який не має потреби в аеродромі, здатний злетіти і сісти без аеродрому (про літальні апарати).
БЕЗАКЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. У якого відсутній акцент.
БЕЗАКЦЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безакце́нтний**.
БЕЗАКЦЕ́ПНИЙ, -а, -е Який здійснюється без акцепту. ** **Безакце́пні платежі́** – платежі, що здійснюються на основі платіжних вимог виплати і не вимагають згоди платника.
БЕЗАЛКАЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Який не містить алкалоїдів.
БЕЗАЛКОГО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не містить алкоголю. ** **Безалкого́льні напо́ї** – група фруктово-ягідних і плодових освіжаючих та спраговтамовуючих напоїв, які не містять алкоголю.
БЕЗАЛКОГО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безалкого́льний**.
БЕЗАЛМА́ЗНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує алмази.
БЕЗАЛЬТЕРНАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не має альтернативи.
БЕЗАЛЬТЕРНАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безальтернати́вний**.
БЕЗАЛЬТЕРНАТИ́ВНО. Присл. до **безальтернати́вний**.
БЕЗАМБРАЗУ́РНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує амбразури.
БЕЗАНТЕ́ННИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує антену.
БЕЗАПЕЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. *юр.* Який не може бути оскаржений, не підлягає апеляції. 2. Який не допускає заперечення, сумнівів; незаперечний, категоричний.
БЕЗАПЕЛЯЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безапеляці́йний** 2.
БЕЗАПЕЛЯЦІ́ЙНО. Присл. до **безапеляці́йний** 2.
БЕЗАРМАТУ́РНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує арматуру.
БЕЗАРМАТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до безарматурний.
БЕЗА́ТОМНИЙ, -а, -е. Вільний від атомної зброї. *Безатомна зона.*
БЕЗАФІ́КСНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який не має, не використовує афіксів, здійснюється без афіксів. *Безафіксне словотворення.*
БЕЗБАКТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує бактерії.
БЕЗБАЛА́СТНИЙ, -а, -е. 1. Такий, у якого висота польоту або глибина занурення регулюється без використання баласту (про дирижабль або батискаф). 2. Який не має як баласт зайвих домішків, надлишкових компонентів (про добриво).
БЕЗБАЛА́СТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безбала́стний**.
БЕЗБАЛА́СТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безбала́стовий**.
БЕЗБА́ЛКОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує балки.
БЕЗБА́ЛКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безба́лковий**.
БЕЗБАНДА́ЖНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує бандаж.
БЕЗБАНДЕРО́ЛЬНИЙ , -а, -е. Який не має, не використовує бандеролі.
БЕЗБА́РВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безба́рвний**.
БЕЗБА́РВНИЙ, -а, -е. 1. Який не має кольору, забарвлення, позбавлений барв. 2. *перен.* Який не має яскраво виявлених рис; нічим не примітний; невиразний.
БЕЗБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безба́рвний**.
БЕЗБА́РВНО. Присл. до **безба́рвний**.
БЕЗБАТАРЕ́ЙНИЙ , -а, -е. Який не має, не використовує батареї.
БЕЗБА́ТЧЕНКО, -а, *ч.* 1. *розм.*, *заст.* Нешлюбна дитина. 2. Той, хто не має батьків; сирота. 3. *перен.*, *зневажл.* Людина, що не має Батьківщини або не визнає своїх батьків, попередників.
БЕ́ЗБАЧ, **БЕ́ЗБАШ**, *присл.*, *діал.* 1. Без мети, врозбрід. 2. Наосліп, не дивлячись.
БЕ́ЗБАШ *див.* **бе́збач**.
БЕЗБЕРЕ́ГИЙ, -а, -е. Те саме, що **безбере́жний**.
БЕЗБЕРЕ́ЖЖЯ, -я, *с.* Простір без берегів, без меж.
БЕЗБЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який не має берегів, меж, не має краю. 2. *перен.* Безмірно великий, довгий; безмежний.
БЕЗБЕРЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безбере́жний**.
БЕЗБІ́ДНИЙ, -а, -е. Який не знає нестатків; матеріально благополучний.
БЕЗБІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безбі́дний**.
БЕЗБІ́ДНО. Присл. до **безбі́дний**.
БЕЗБІЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Який не має паспорта, документа на проживання де-небудь; безпаспортний. *Безбілетні бурлаки.* 2. *розм.* Який не має квитка (на проїзд і т. ін.); безквитковий. *Безбілетний пасажир.*
БЕЗБІЛЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Безбілетний пасажир.
БЕЗБІЛЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **безбіле́тник**.
БЕЗБІЛЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безбіле́тний**.
БЕЗБІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Який не містить білка.
БЕЗБО́ЖЖЯ, -я, *с.* Заперечення існування Бога, відмова від релігійних вірувань.
БЕЗБО́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який не вірує в Бога. // *у знач. ім.* **безбо́жний**, -ного, *ч.* Той, хто не дотримується релігійних поглядів, не вірує в Бога; безбожник (у 1 знач.). 2. *перен.*, *розм.* Безсовісний, безсоромний, злочинний. 3. *перен.*, *розм.* Надзвичайно великий; надмірний.

БЕЗБО́ЖНИК, -а, *ч.* 1. Людина, що не визнає існування Бога, не вірує в Бога; безвірник, атеїст. 2. *перен., розм.* Про безсовісну, погану людину.
БЕЗБО́ЖНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **безбо́жжя**.
БЕЗБО́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **безбо́жник**.
БЕЗБО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безбо́жний**.
БЕЗБО́ЖНО. Присл. до **безбо́жний** 2, 3.
БЕЗБО́ЛІСНИЙ, -а, -е. 1. Який не викликає болю. 2. *перен.* Який не супроводиться труднощами, ускладненнями і т. ін., не пов'язаний з ними.
БЕЗБО́ЛІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безбо́лісний**.
БЕЗБО́ЛІСНО. Присл. до **безбо́лісний**.
БЕЗБОРО́ДИЙ, -а, -е. 1. Який не має бороди. 2. *розм.* Молодий, ще не змужнілий.
БЕЗБОРО́ДЬКО, -а, *ч.* Той, у кого немає бороди.
БЕЗБОРО́ННИЙ, -а, -е. 1. На якого не поширюється заборона; не пов'язаний з перешкодами; вільний. 2. Неспроможний себе оборонити, захистити; позбавлений захисту; беззахисний.
БЕЗБОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безборо́нний**.
БЕЗБОРО́ННО. Присл. до **безборо́нний**.
БЕЗБО́ЯЗНИЙ, -а, -е. Який не боїться небезпеки; сміливий, хоробрий, відважний. // Який відзначається безстрашністю.
БЕЗБО́ЯЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **безбо́язний**.
БЕЗБО́ЯЗНО. Присл. до **безбо́язний**.
БЕЗБРО́ВИЙ, -а, -е. Який не має брів.
БЕЗБУКВА́РНИЙ , -а, -е. Який не має, не використовує буквар.
БЕЗБУЛА́ВНИЙ, -а, -е, *іст.* Який втратив булаву. *Безбулавний гетьман.*
БЕЗБУРЖУА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан відсутності буржуазії.
БЕЗБУ́РНИЙ, -а, -е, *поет.* Спокійний, безтурботний.
БЕЗВА́ЖІЛЬНИЙ , -а, -е. Який не має, не використовує важелі.
БЕЗВА́ЖІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безва́жільний**.
БЕЗВАЛЮ́ТНИЙ, -а, -е. Який здійснюється без використання валюти. ** **Безвалю́тний о́бмін** – міжнародний обмін товарами, послугами та ін.
БЕЗВАЛЮ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвалю́тний**.
БЕЗВА́ТНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує вату.
БЕЗВА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безва́тний**.
БЕЗВЕ́НТИЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує вентилі.
БЕЗВЕ́НТИЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безве́нтильний**.
БЕЗВЕ́РХИЙ, -а, -е. 1. Який не має верхівки, верху. 2. Який не має даху (про будівлю).
БЕЗВЕ́РХІСТЬ, -хості, *ж.* Абстр. ім. до **безве́рхий**.
БЕЗВЕ́СЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує весла.
БЕЗВЕСЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безве́сельний**.
БЕЗВИ́ВІРОЧНИЙ, -а, -е. Що не супроводжується вивіркою горизонтальності й вертикальності конструкцій під час виконання будівельних робіт.
БЕЗВИ́ВОДНИЙ, -а, -е, *діал.* Постійний, неперервний.
БЕЗВИ́ВОДНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Абстр. ім. до **безви́водний**.
БЕЗВИ́ВОДНО. Присл. до **безви́водний**.
БЕЗВИ́ГІДНИЙ, -а, -е. Який не дає прибутку, користі, вигоди.
БЕЗВИ́ГІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безви́гідний**.
БЕЗВИ́ГІДНО. Присл. до **безви́гідний**.
БЕЗВИ́ГЛЯДНИЙ, -а, -е, *зах.* Безперспективний, безнадійний.
БЕЗВИ́ГЛЯДНІСТЬ, -ності, *ж., зах.* Абстр. ім. до **безви́глядний**.
БЕЗВИГЛЯ́ДНО, *безос. присудк. сл., зах.* Про стан безперспективності, безнадії.
БЕЗВИ́ГУЛЬНИЙ, -а, -е. Що не зв'язаний із вигулом, здійснюється у закритих приміщеннях (про утримання худоби).
БЕЗВИ́ЇЗНИЙ, -а, -е. Постійний, без виїзду (про перебування де-небудь).
БЕЗВИ́ЇЗНО, *присл.* Постійно, не виїжджаючи нікуди.
БЕЗВИЛА́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що нікуди не відходить, не відлучається.
БЕЗВИЛА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвила́зний**.
БЕЗВИ́ЛАЗНО, *присл., розм.* Не виходячи звідкись, не відлучаючись нікуди.
БЕЗВИ́МІРНИЙ, -а, -е. Який неможливо виміряти.
БЕЗВИ́МІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безви́мірний**.
БЕЗВИ́ННИЙ, -а, -е. Не винний ні в чому; безневинний. // *у знач. ім.* **безви́нний**, -ного, *ч.*; **безви́нна**, -ної, *ж.* Про ні в чому не винну людину.
БЕЗВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безви́нний**.
БЕЗВИ́ННО. Присл. до **безви́нний**.
БЕЗВИПРОМІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *фіз.* Який не пов'язаний з процесами випромінювання.
БЕЗВИРА́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **невира́зний**.
БЕЗВИРА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвира́зний**.
БЕЗВИРА́ЗНО. Присл. до **безвира́зний**.
БЕЗВИ́СЛІДНИЙ, -а, -е, *зах.* Безрезультатний.
БЕЗВИ́ХІДДЯ, -я, *с.* Те саме, що **безви́хідь**.
БЕЗВИ́ХІДНИЙ, -а, -е. 1. Такий, з якого немає виходу, не можна вийти. // Постійний (про перебування де-небудь). 2. *перен.* У якому немає порятунку, виходу; дуже тяжкий; безнадійний, безпорадний. // Глибокий, нерозважний (про почуття та ін.). *Безвихідна ситуація.*
БЕЗВИ́ХІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безви́хідний** 2.
БЕЗВИ́ХІДНО. Присл. до **безви́хідний**.
БЕЗВИ́ХІДЬ, -ході, *ж.* Безвихідне становище.

БЕЗВІДВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Що здійснюється без обороту шару ґрунту плугами зі знятими відвалами. 2. Призначений для обробки ґрунту без обороту шару землі. 3. Оброблений без обороту шару ґрунту плугами зі знятими відвалами. *Безвідвальна оранка.*
БЕЗВІ́ДДЯ *див.* **безво́ддя**.
БЕЗВІДКА́ТНИЙ, -а, -е. Який не має відкату, відбувається без нього. ** **Безвідка́тна гарма́та** – артилерійська гармата, яка не має під час пострілу відкату ствола.
БЕЗВІДКА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвідка́тний**.
БЕЗВІДКА́ТНО. Присл. до **безвідка́тний**.
БЕЗВІДКЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що його не можна відкликати, скасувати. ** **Безвідкли́чний акредити́в** – акредитив, який не може бути скасований без згоди одержувача коштів. **Безвідкли́чні гара́нтії** – гарантії, що можуть бути скасовані лише за згодою особи, яка отримує гарантію. **Безвідкли́чні зобов'я́зання** – зобов'язання, що можуть бути скасовані лише за згодою кредитора.
БЕЗВІДКЛИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвідкли́чний**.
БЕЗВІДКЛИ́ЧНО. Присл. до **безвідкли́чний**.
БЕЗВІДЛУ́ННИЙ, -а, -е. Який не дає, не створює відлуння; який відбувається без відлуння.
БЕЗВІДЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який нікуди не відлучається, постійно залишається де-небудь.
БЕЗВІДЛУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвідлу́чний**.
БЕЗВІДЛУ́ЧНО. Присл. до **безвідлу́чний**.
БЕЗВІДМО́ВНИЙ, **БЕЗОДМО́ВНИЙ**, -а, -е, *рідко.* 1. Який, не відмовляючись, робить, виконує що-небудь. 2. Який, не відповідаючи, мовчки слухає те, що йому говорять; мовчазний. 3. *спец.* Який працює без перебоїв.
БЕЗВІДМО́ВНІСТЬ, **БЕЗОДМО́ВНІСТЬ**, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **безвідмо́вний** 2.
БЕЗВІДМО́ВНО, **БЕЗОДМО́ВНО**, *рідко.* Присл. до **безвідмо́вний** 1, 3.
БЕЗВІДНО́СНИЙ, -а, -е. Який зберігає своє значення за будь-яких умов, незалежно від інших предметів і явищ.
БЕЗВІДНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвідно́сний**.
БЕЗВІДНО́СНО. Присл. до **безвідно́сний**.
БЕЗВІДПЛА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Вчинок, акція чи військова операція, які не викликали актів відплати. 2. Те саме, що **безпла́тний**.
БЕЗВІДПЛА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвідпла́тний**.
БЕЗВІДПОВІДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не несе або не усвідомлює відповідальності (про особу). *Безвідповідальна поведінка.* 2. Який є наслідком втрати або відсутності відповідальності.
БЕЗВІДПОВІДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвідповіда́льний** 1.
БЕЗВІДПОВІДА́ЛЬНО. Присл. до **безвідповіда́льний**.
БЕЗВІДРА́ДІСНИЙ, **БЕЗОДРА́ДІСНИЙ**, -а, -е, *діал.* Те саме, що **безвідра́дний**, **безодра́дний**.
БЕЗВІДРА́ДІСНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Абстр. ім. до **безвідра́дісний**.
БЕЗВІДРА́ДІСНО, *діал.* Присл. до **безвідра́дісний**.
БЕЗВІДРА́ДНИЙ, **БЕЗОДРА́ДНИЙ**, -а, -е. Який не має, не дає радості; тяжкий, похмурий.
БЕЗВІДРА́ДНІСТЬ, **БЕЗОДРА́ДНІСТЬ**, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвідра́дний**.
БЕЗВІДРА́ДНО, **БЕЗОДРА́ДНО**. Присл. до **безвідра́дний**, **безодра́дний**.
БЕЗВІДРИ́ВНИЙ, -а, -е. Який відбувається безперервно, постійно; безперервний, постійний.
БЕЗВІДРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безвідри́вний**.
БЕЗВІДРИ́ВНО. Присл. до **безвідри́вний**.
БЕЗВІДСО́ТКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безпроце́нтний**.
БЕЗВІДХІ́ДНИЙ, **БЕЗВІДХО́ДНИЙ**, -а, -е. Який застосовує технологію, що зводить до мінімуму кількість відходів у виробництві чого-небудь або передбачає використання відходів.
БЕЗВІДХІ́ДНІСТЬ, **БЕЗВІДХО́ДНІСТЬ**, -ності, *ч.* Абстр. ім. до **безвідхі́дний**, **безвідхо́дний**.
БЕЗВІДХІ́ДНО, **БЕЗВІДХО́ДНО**. Присл. до **безвідхі́дний**, **безвідхо́дний**.
БЕЗВІДХО́ДНИЙ *див.* **безвідхі́дний**.
БЕЗВІДХО́ДНІСТЬ *див.* **безвідхі́дність**.
БЕЗВІДХО́ДНО *див.* **безвідхі́дно**.
БЕЗВІ́ЗОВИЙ, -а, -е. Що здійснюється без візи. ** **Безві́зовий в'ї́зд** – в'їзд до держави без необхідності одержання від її компетентної влади візи.
БЕЗВІ́ЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безві́зовий**.
БЕЗВІ́ЗОВО. Присл. до **безві́зовий**.
БЕ́ЗВІК, -у, *ч.* Вічність. ** **на бе́звік** – на вічні часи.
БЕЗВІ́КИЙ, -а, -е. Прикм. до **бе́звік**.
БЕЗВІ́ЛЛЯ *див.* **безво́лля**.
БЕЗВІ́ЛЬНИЙ *див.* **безво́льний**.
БЕЗВІ́ЛЬНІСТЬ *див.* **безво́льність**.
БЕЗВІ́ЛЬНО *див.* **безво́льно**.
БЕЗВІ́РНИЙ, -а, -е. Який не визнає існування Бога; невіруючий.
БЕЗВІ́РНИК, -а, *ч.* Людина, яка не визнає існування Бога, релігії і бореться з релігійним культом; атеїст, безбожник.
БЕЗВІ́РНИЦЬКИЙ, -а, -е. Спрямований проти віри в Бога; антирелігійний; атеїстичний.
БЕЗВІ́РНИЦЯ, -і, Жін. до **безві́рник**.
БЕЗВІ́РСТВО, -а, *с.* Те саме, що **безві́р'я**.
БЕЗВІ́РУСНИЙ, -а, -е. 1. Не уражений вірусами; який не містить вірусів. 2. Що не уражається вірусами завдяки штучно створеному імунітету, пов'язаний з методикою одержання такого імунітету.

БЕЗВІ́Р'Я, -я, *с.* 1. Відсутність віри в кого-, щонебудь. 2. Відсутність віри в Бога; безбожність.
БЕЗВІ́СНИЙ, -а, -е. Нікому не відомий; незнаний. ** **Безві́сна відсу́тність** – встановлений судом факт тривалої відсутності громадянина в місці його постійного проживання.
БЕЗВІ́СНІСТЬ, ності, *ж.* Абстр. ім. до **безві́сний**.
БЕЗВІ́СНО. Присл. до **безві́сний**.
БЕ́ЗВІСТИ, *присл.* Невідомо де. // Невідомо куди. // Безслідно.
БЕ́ЗВІСТЬ, -і, *ж.* Невідомі, незнані місця.
БЕЗВІТАМІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Що не містить вітамінів. 2. Що характеризується відсутністю вітамінів у раціоні через нестачу овочів, фруктів.
БЕЗВІ́ТРИЙ, -а, -е. Те саме, що **безві́тряний**.
БЕЗВІ́ТРЯ, -я, *с.* Відсутність вітру; безвітряна погода.
БЕЗВІ́ТРЯНИЙ, -а, -е. Тихий, без вітру.
БЕЗВІ́ТРЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безві́тряний**.
БЕЗВІ́ТРЯНО, *присудк. сл.* Про стан безвітря.
БЕЗВІ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який не перестає існувати; вічний, довічний.
БЕЗВІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безві́чний**.
БЕЗВІ́ЧНО. Присл. до **безві́чний**.
БЕЗВЛА́ДДЯ, -я, *с.* Відсутність влади, керівництва, управління.
БЕЗВЛА́ДНИЙ, -а, -е. Який не має сил, можливості діяти; безсилий, безпомічний.
БЕЗВЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безвла́дний**.
БЕЗВЛА́ДНО. Присл. до **безвла́дний**.
БЕЗВОГНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує вогонь.
БЕЗВО́ДДЯ, **БЕЗВІ́ДДЯ**, -я, *с.* Відсутність, нестача води у водоймищах.
БЕЗВО́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **безво́дний**.
БЕЗВО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений води, вологи, без води. 2. *хім.* Який у своєму складі не має кристалогідратної чи гігроскопічної води.
БЕЗВО́ДНИК, -а, *ч., хім.* Те саме, що **ангі́дри́д**.
БЕЗВО́ЛЛЯ, **БЕЗВІ́ЛЛЯ**, -я, *с.* Брак волі, наполегливості, рішучості.
БЕЗВОЛО́ГИЙ, -а, -е. Позбавлений вологи.
БЕЗВОЛО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **безволо́гий**.
БЕЗВОЛО́СИЙ, -а, -е. Який не має волосся.
БЕЗВОЛО́СІСТЬ, -сості, *ж.* Абстр. ім. до **безволо́сий**.
БЕЗВО́ЛЬНИЙ, **БЕЗВІ́ЛЬНИЙ**, -а, -е. Який не має волі, не здатний самостійно щось зробити, вирішити. // Який виражає брак волі, нерішучість. // Млявий, розслаблений (про тіло, його частини).
БЕЗВО́ЛЬНІСТЬ, **БЕЗВІ́ЛЬНІСТЬ**, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **безво́льний**, **безві́льний**.
БЕЗВО́ЛЬНО, **БЕЗВІ́ЛЬНО**. Присл. до **безво́льний**, **безві́льний**.
БЕЗВО́РСИЙ, -а, -е. Те саме, що **безво́рсовий**.
БЕЗВО́РСІСТЬ, -сості, *ж.* Абстр. ім. до **безво́рсий**.
БЕЗВО́РСОВИЙ, -а, -е. Що не має ворсу (про килими, тканини).
БЕЗВО́РСОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безво́рсовий**.
БЕЗВСТИ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Безстидний, безсоромний.
БЕЗВСТИ́ДНИК, -а, *ч., діал.* Безстидник, безсоромник.
БЕЗВСТИ́ДНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **безвсти́дник**.
БЕЗВСТИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Абстр. ім. до **безвсти́дний**.
БЕЗВСТИ́ДНО, *діал.* Присл. до **безвсти́дний**.
БЕЗВТРА́ТНИЙ *див.* **безутра́тний**.
БЕЗВТРА́ТНІСТЬ *див.* **безутра́тність**.
БЕЗВТРА́ТНО *див.* **безутра́тно**.
БЕЗВУГЛЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який не має у своєму складі вуглецю.
БЕЗВУЗЛОВИ́Й, -а́, -е́. У якого немає вузлів.
БЕЗВУ́СИЙ, *рідко* **БЕЗУ́СИЙ**, -а, -е. 1. Який не має вусів. 2. *перен.* Дуже молодий. 3. Те саме, що **безо́стий**.
БЕЗВУ́СИКОВИЙ, -а, -е, *бот.* Який не має вусиків.
БЕЗВУ́ХИЙ, *рідше* **БЕЗУ́ХИЙ**, -а, -е. 1. Який не має вуха або вух. 2. Який не має вушка (про посуд, голку і т. ін.).
БЕЗВУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.* Абстр. ім. до **безву́хий**.
БЕЗГАЛЬМІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безгальмови́й**.
БЕЗГАЛЬМОВИ́Й, -а, -е. Який не має, не використовує гальма.
БЕЗГАРА́ЖНИЙ, -а, -е. Не пов'язаний з використанням спеціальних приміщень для зберігання автомобілів, літаків і т. ін.
БЕЗГАРА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безгара́жний**.
БЕЗГАРЯЧКО́ВИЙ, -а, -е. Який відбувається без гарячки.
БЕЗГВИНТОВИ́Й, -а, -е. Який не має, не використовує гвинти.
БЕЗГЕРБІЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Який виключає використання гербіцидів. *Безгербіцидна технологія.*
БЕЗГЕРБІЦИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безгербіци́дний**.
БЕЗГЕРО́ЙНИЙ, -а, -е. Що не зображує героя, який втілює в собі ідеали, характерні риси епохи (про твір літератури або мистецтва).
БЕЗГЛА́СНИЙ, -а, -е. 1. Німий, безмовний. 2. *перен.* Який не висловлює своєї думки; покірливий.
БЕЗГЛА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безгла́сний**.
БЕЗГЛА́СНО. Присл. до **безгла́сний**.
БЕЗГЛИНОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує глинозем.
БЕЗГЛУ́ЗДИЙ, -а, -е. Позбавлений глузду; нісенітний, дурний.
БЕЗГЛУ́ЗДІСТЬ, -дості, *ж.* Абстр. ім. до **безглу́здий**.
БЕЗГЛУ́ЗДІТИ, -дію, -дієш, *недок.* Втрачати глузд.
БЕЗГЛУ́ЗДО. Присл. до **безглу́здий**. // *у знач. присудк. сл.*
БЕЗГЛУ́ЗДЯ, -я, *с.* Нерозумна дія, вчинок; глупство, дурниця, нісенітниця. // Брак здорового глузду;

безумство (у 2 знач.).

БЕЗГНІЗДОВИ́Й, -а́, -е́. Який не має, не використовує гнізда.

БЕЗҐНОТОВИ́Й, -а́, -е́. Який не має, не використовує ґніт.

БЕЗГОЛІ́В'Я *див.* **безголо́в'я**.

БЕЗГО́ЛКОВИЙ, -а, -е. Що служить для ін'єкцій без використання голки, під тиском (про медичний інструмент). // Базується на використанні для ін'єкцій медичного інструмента без голки.

БЕЗГОЛО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який не має голови. // Якому відтято голову; обезглавлений. 2. *перен.* Дурний, дурноголовий.

БЕЗГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безголо́вий**.

БЕЗГОЛО́ВО. Присл. до **безголо́вий**.

БЕЗГОЛО́В'Я, *рідше* **БЕЗГОЛІ́В'Я**, -я, *с.* Нещастя, горе, біда.

БЕЗГОЛО́В'ЯЧКО, -а, *с.* Зменш. до **безголо́в'я**.

БЕЗГОЛО́СИЙ, -а, -е. 1. Який втратив голос. // Який має поганий або слабкий голос. // Глухий, неголосний. 2. *перен.* Беззвучний, тихий; німий. 3. *перен.* Безсловесний.

БЕЗГОЛО́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **безголо́сий** 2.

БЕЗГОЛО́СНО. Присл. до **безголо́сний**.

БЕЗГОЛО́СО. Присл. до **безголо́сий** 1, 2.

БЕЗГОЛО́ССЯ, -я, *с.* 1. Повна втрата або погіршення голосу. 2. Відсутність звуків; тиша.

БЕЗГОМІ́ННИЙ, -а, -е. В якому не чути гомону, звуків, голосів; тихий, беззвучний.

БЕЗГОМІ́ННО. Присл. до **безгомі́нний**.

БЕЗГОМІ́ННЯ, -я, *с.* Відсутність гомону, звуків, голосів; тиша.

БЕ́ЗГОМІНЬ, -і, *ж.*, *поет.* Те саме, що **безгомі́ння**.

БЕЗГОНОРА́РНИЙ, -а, -е. Не пов'язаний із виплатою авторського гонорару.

БЕЗГОСПОДА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який не вміє вести господарство, недбало ставиться до господарювання. // Нераціональний, неекономний. 2. Який не має власного господарства. 3. Який не має господаря, власника.

БЕЗГОСПОДА́РНИК, -а, *ч.* Безгосподарна (у 1 знач.) людина.

БЕЗГОСПОДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безгоспода́рний** 1.

БЕЗГОСПОДА́РНО. Присл. до **безгоспода́рний** 1.

БЕЗГОТІВКО́ВИЙ, -а, -е. Який здійснюється без виплати готовими грішми, готівкою, у спосіб перерахування. ** **Безготівко́ві гро́ші**: а) економічна категорія, що означає кредитові рештки різних рахунків клієнтури у банках: розрахункових, поточних валютних, кореспондентських, рахунків для фінансування капітальних вкладень та ін.; б) кошти на банківських рахунках, що їх використовують для оплати, взаємних розрахунків шляхом перерахування з одного рахунку на інший. **Безготівко́вий грошови́й о́біг** – перерахування коштів по рахунках в кредитних установах і за рахунок взаємних вимог. **Безготівко́ві розраху́нки** – форма грошового обміну, за якого збереження та рух коштів здійснюється без участі готівки. **Безготівко́ві ці́нні папе́ри** – цінні папери, фіксація та передача прав на які здійснюється через записи по спеціальним рахункам.

БЕЗГОТІВКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безготівко́вий**.

БЕЗГОТІВКО́ВО. Присл. до **безготівко́вий**.

БЕЗГРА́МОТНИЙ, -а, -е. 1. Який не знає грамоти, не вміє читати і писати; неписьменний. // Який погано знає грамоту, припускається багатьох помилок у письмовому викладі думки; малограмотний, малописьменний. // Який має багато граматичних і стилістичних помилок. 2. *перен.* Який не знає основ якої-небудь науки, галузі знань і т. ін. // Який містить багато помилок в якій-небудь ділянці знань, науки і т. ін.; неуцький.

БЕЗГРА́МОТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безгра́мотний**.

БЕЗГРА́МОТНО. Присл. до **безгра́мотний**.

БЕЗГРИ́ВИЙ, -а, -е. У якого немає гриви.

БЕЗГРІХО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **безгрі́шний**[1].

БЕЗГРІХО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Асбстр. ім. до **безгріхо́вний**.

БЕЗГРІХО́ВНО. Присл. до **бехгріхо́вний**.

БЕЗГРІ́ШНИЙ[1], -а, -е. 1. Який не має ніякої провини, ні в чому не винний; безвинний. // Чистий, невинний. 2. Який нічого не робить (не зробив) супроти релігійної, церковної моралі.

БЕЗГРІ́ШНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Який не має грошей.

БЕЗГРІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безгрі́шний**[1].

БЕЗГРІ́ШНО. Присл. до **безгрі́шний**[1].

БЕЗГРІ́ШШЯ, -я, *с.* Брак грошей, їх відсутність.

БЕЗГРОМАДЯ́НСТВО, -а, *с.*, *юр.* Правовий стан особи, яка не має громадянства будь-якої держави.

БЕЗГРОШЕ́ВИЙ *див.* **безгрошо́вий**.

БЕЗГРОШЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, **БЕЗГРОШІ́В'Я**, -я, *с.* Те саме, що **безгрі́шшя**.

БЕЗГРОШІ́В'Я, -я, *с.* Те саме, що **безгрі́шшя**.

БЕЗГРОШОВИ́Й, -а́, -е́, *рідше* **БЕЗГРОШЕ́ВИЙ**, -а, -е. 1. Який здійснюється без виплати готовими грішми; безготівковий. 2. Який характеризується відсутністю грошей.

БЕЗГРОШО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безгрошо́вий**.

БЕЗҐРУНТО́ВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **безземе́льний**. 2. Який здійснюється не в ґрунті (про вирощування рослин).

БЕЗҐРУНТО́ВНИЙ, -а, -е. Який не має під собою ґрунту (у 4 знач.); для якого немає жодних підстав; безпідставний.

БЕЗҐРУНТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безґрунто́вний**.

БЕЗҐРУНТО́ВНО. Присл. до **безґрунто́вний**.

БЕЗҐУ́БИЙ, -а, -е. Який має дуже тонкі губи.

БЕЗҐУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не подає голосу, звуків, не робить шуму; тихий, беззвучний, безшумний.

БЕЗҐУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безґу́чний**.

БЕЗҐУ́ЧНО. Присл. до **безґу́чний**.

БЕЗДА́РА, -и, *ч. і ж.* Людина, яка не має таланту взагалі або в якійсь певній галузі; нездара.

БЕЗДА́РНИЙ, -а, -е. Позбавлений будь-якого таланту взагалі або в якійсь певній галузі. // Створений неталановитою людиною.

БЕЗДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **безда́рний**. 2. Те саме, що **безда́ра**.

БЕЗДА́РНО. Присл. до **безда́рний**.

БЕЗДВІ́РНИЙ, -а, -е. Який не має двора.

БЕЗДЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Бездонний.

БЕЗДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. Який не має державного устрою (про народ, народність).

БЕЗДЕРЖА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бездержа́вний**.

БЕЗДЕФЕ́КТНИЙ, -а, -е. Який відрізняється високою якістю, що не дає браку, дефекту.

БЕЗДЕФЕ́КТНІСТЬ, -ості, *ж.* Відсутність браку, дефекту при виготовленні продукції.

БЕЗДЕФЕ́КТНО. Присл. до **бездефе́ктний**.

БЕЗДЕФІЦИ́ТНИЙ, -а, -е. Який не має або не дає дефіциту.

БЕЗДЕФІЦИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бездефіци́тний**.

БЕЗДЕФІЦИ́ТНО. Присл. до **бездефіци́тний**.

БЕЗДЗВІ́ННИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує дзвонів.

БЕЗДЗВІ́ННО. Присл. до **бездзві́нний**.

БЕЗДИ́МНИЙ, -а, -е. Який під час горіння або спалаху і т. ін. не дає диму. *Бездимний порох.*

БЕЗДИ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безди́мний**.

БЕЗДИ́МНО. Присл. до **безди́мний**.

БЕЗДИПЛО́МНИЙ, -а, -е. Який не має диплома.

БЕЗДИХА́ННИЙ, -а, -е. Який не дихає; мертвий.

БЕЗДИХА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бездиха́нний**.

БЕЗДИХА́ННО. Присл. до **бездиха́нний**.

БЕЗДІЄСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує дієслів.

БЕЗДІ́ЛЛЯ[1], -я, *с.* 1. Брак будь-якої роботи, заняття; бездіяльність, неробство. // Невикористання чого-небудь у роботі. 2. *розм.* Неважлива, незначна справа, річ; дрібниця, дурниця. 3. *діал.* Ледар, нероба.

БЕЗДІ́ЛЛЯ[2] *див.* **бездо́лля**.

БЕЗДІ́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. 1. Який не хоче або не має потреби працювати. 2. Не зайнятий роботою; бездіяльний, пасивний.

БЕЗДІ́ЛЬНИЙ[2] *див.* **бездо́льний**.

БЕЗДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Той, хто не працює, не хоче, не любить працювати; нероба, ледар.

БЕЗДІ́ТНИЙ, -а, -е. Який не має власних дітей. // *тільки ж.* Яка не може народити дитину; безплідна.

БЕЗДІ́ТНИК, -а, *ч.* Той, у кого немає власних дітей.

БЕЗДІ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **безді́тник**. 2. Жінка, яка не може народити дитину.

БЕЗДІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безді́тний**.

БЕЗДІ́ТСТВО, -а, *с.*, *діал.* Те саме, що **безді́тність**.

БЕЗДІЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не діє; не зайнятий роботою.

БЕЗДІЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **бездія́льний**.

БЕЗДІЯ́ЛЬНО. Присл. до **бездія́льний**.

БЕЗДНА́, -и, *ж.* Те саме, що **безо́дня**.

БЕЗДОВІ́ДНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який не потверджується доводами; бездоказовий.

БЕЗДОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бездові́дний**.

БЕЗДОГА́ННИЙ, -а, -е. Який не заслуговує ніякої догани; позбавлений будь-яких недоліків. // Який відзначається довершеністю форми; чудовий. *Бездоганна поведінка.*

БЕЗДОГА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **бездога́нний**.

БЕЗДОГА́ННО. Присл. до **бездога́нний**.

БЕЗДО́ГЛЯДНИЙ, -а, -е. Позбавлений догляду.

БЕЗДО́ГЛЯДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **бездо́глядний**.

БЕЗДО́ГЛЯДНО. Присл. до **бездо́глядний**.

БЕЗДОКАЗО́ВИЙ, -а, -е. Який не потверджується доказами.

БЕЗДОКАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **бездоказо́вий**.

БЕЗДОКАЗО́ВО. Присл. до **бездоказо́вий**.

БЕЗДОКУМЕНТА́РНИЙ, -а, -е. Який існує не у формі документу на паперовому носії, а, напр., фіксується у пам'яті ЕОМ. *Бездокументарні цінні папери.*

БЕЗДОКУМЕНТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бездокумента́рний**.

БЕЗДОКУМЕНТА́РНО. Присл. до **бездокумента́рний**.

БЕЗДОКУМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який не має або на якого нема документів.

БЕЗДО́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *рідко.* Нещаслива людина; нещасливець.

БЕЗДО́ЛЛЯ, *діал.* **БЕЗДІ́ЛЛЯ**, -я, *с.* Відсутність долі, талану в житті; безталання, нещастя.

БЕЗДО́ЛЬНИЙ, *діал.* **БЕЗДІ́ЛЬНИЙ**, -а, -е Який не має долі, талану в житті; безталанний, нещасний.

БЕЗДО́ЛЬНИК, -а, *ч.* Бездольний, нещасний чоловік.

БЕЗДО́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **бездо́льник**.

БЕЗДО́МІШКОВИЙ, -а, -е. У складі якого немає домішків.

БЕЗДО́МІШКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **бездо́мішковий**.

БЕЗДО́МНИЙ, -а, -е. Який не має житла, притулку; безпритульний. // Без постійного місця проживання; кочовий (про спосіб життя). // Який не має сім'ї; одинокий.

БЕЗДО́МНИК, -а, *ч.* Одинока людина; бурлака.

БЕЗДО́МНИЦЯ, -і. Жін. до **бездо́мник**.

БЕЗДО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **бездо́мний**.

БЕЗДО́ННИЙ, -а, -е. 1. Який не має дна; без дна. // *перен.* Якого важко наповнити. 2. *перен.* Дуже глибокий. // Безмежний, неосяжний. // Дуже сильний.

БЕЗДО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бездо́нний**.

БЕЗДО́ННО. Присл. до **бездо́нний** 2.

БЕЗДО́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **безо́дня**.

БЕЗДОРІ́ЖЖЯ, -я, *с.* 1. Брак упорядкованих, придатних для проїзду доріг. // Розгрузла, мало придатна для їзди дорога. 2. Пора, коли дороги стають непроїжджими.

БЕЗДОРІ́ЖНИК, -а, *ч.*, *розм.* Автомобіль для пересування по бездоріжжю (напр. джип); позадоріжник.

БЕЗДОРІ́ЖНІЙ, *рідше* **БЕЗДОРО́ЖНІЙ**, -я, -є. Який не має доріг, придатних для сполучення.

БЕЗДОРО́ЖНІЙ *див.* **бездорі́жній**.

БЕЗДОТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який здійснюється без дотацій.

БЕЗДОТАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бездотаці́йний**.

БЕЗДОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який не дає доходів.

БЕЗДОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бездохі́дний**.

БЕЗДОХО́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бездохі́дний**.

БЕЗДОХО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бездохо́дний**.

БЕЗДОЩЕ́ВИЙ *див.* **бездощови́й**.

БЕЗДОЩІ́ВНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **бездощови́й**.

БЕЗДОЩІ́В'Я, -я, *с.* Відсутність дощів.

БЕЗДОЩОВИ́Й, -а́, -е́, *рідше* **БЕЗДОЩЕ́ВИЙ**, -а, -е. Який характеризується відсутністю дощів.

БЕЗДРЕНА́ЖНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує дренаж.

БЕЗДРЕНА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бездрена́жний**.

БЕЗДРОТО́ВИЙ, -а, -е. Такий, що не має, не вимагає для своєї експлуатації дротів. ** **Бездрото́ва переда́ча ене́ргії** – передача енергії на великі відстані без використання дротів, за допомогою лазерного промення, високочастотного випромінювання і т. ін. **Бездрото́вий зв'язо́к** – радіозв'язок, радіотелефон, стільникова телефонна мережа. **Бездрото́вий телегра́ф** – перша історична назва радіо.

БЕЗДРОТО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **бездрото́вий**.

БЕЗДУ́ЖКОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує дужки.

БЕЗДУ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Безсилий.

БЕЗДУ́МНИЙ, -а, -е. Позбавлений будь-яких думок, міркувань. // Безтурботний, легковажний.

БЕЗДУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безду́мний**.

БЕЗДУ́МНО. Присл. до **безду́мний**.

БЕЗДУ́МСТВО, -а, *с.* Те саме, що **безду́мність**.

БЕЗДУ́М'Я, -я, *с.* Те саме, що **безду́мність**.

БЕЗДУПЛИ́ННИЙ, -а, -е. Той, що не містить дупла, порожнини.

БЕЗДУХО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який характеризується бідністю духовного світу, низьким рівнем моральних, інтелектуальних потреб. 2. Не містить у собі, не виражає морального змісту.

БЕЗДУХО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Бідність духовного світу, низький рівень моральних, інтелектуальних потреб, норм.

БЕЗДУХО́ВНО. Присл. до **бездухо́вний**.

БЕЗДУ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Який нічого не почуває, не відчуває (про неживу природу, речі в протиставленні їх живим істотам). // Позбавлений життя; мертвий. 2. Позбавлений гуманних почуттів; безсердечний, жорстокий. 3. Байдужий, холодний.

БЕЗДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **безду́шний** 2, 3.

БЕЗДУ́ШНО. Присл. до **безду́шний** 2, 3.

БЕЗДУ́ШШЯ, -я, *с.* Те саме, що **безду́шність**.

БЕЗЕ́, *невідм.* 1. *с.* Легке тістечко із збитих та запечених яєчних білків із цукром. 2. *ч.*, *заст.* Поцілунок.

БЕЗЕЛЕКТРО́ДНИЙ, -а, -е, *фіз.* Який ізольований від електродів; який відбувається без електродів. ** **Безелектро́дний розря́д** – один із видів високочастотного розряду (або імпульсного розряду), в якому розрядний проміжок повністю ізольований від електродів.

БЕЗЕЛЕКТРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безелектро́дний**.

БЕЗЕЛЕКТРО́ДОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безелектро́дний**.

БЕЗЕМОЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Позбавлений емоційності, емоцій. *Беземоційний вираз обличчя.*

БЕЗЖА́ЛІСЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безжа́лісний**.

БЕЗЖА́ЛІСЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безжа́лісливий**.

БЕЗЖА́ЛІСЛИВО. Присл. до **безжа́лісливий**.

БЕЗЖА́ЛІСНИЙ, -а, -е. Який не має жалості, жалю; жорстокий.

БЕЗЖА́ЛІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **безжа́лісний**.

БЕЗЖА́ЛІСНО. Присл. до **безжа́лісний**.

БЕЗЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **безжа́лісний**.

БЕЗЖА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безжа́льний**.

БЕЗЖА́ЛЬНО. Присл. до **безжа́льний**.

БЕЗЖЕ́ННИЙ, -а, -е. Який не має жінки.

БЕЗЖИ́ВНИЙ, -а, -е. Позбавлений життя; мертвий; прот. **живий**. // Який не має ознак життєздатності. // Позбавлений жвавості. // *перен.* Маловиразний, блідий. *Безживний образ.*

БЕЗЖИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безжи́вний**.

БЕЗЖИ́ВНО. Присл. до **безжи́вний**.

БЕЗЖИТТЄ́ВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **безжи́вний**. 2. Не заселений живими істотами, в якому немає

живих істот.
БЕЗЖИТТЄ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість за знач. **безжиттє́вий**.
БЕЗЖУ́РНИЙ, -а, -е. Який не журиться, не схильний до журби, турбот; веселий, безтурботний. // Який не має в собі ознак журби, туги.
БЕЗЖУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **безжу́рний**.
БЕЗЖУ́РНО. Присл. до **безжу́рний**.
БЕЗЗАБОРО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **безборо́нний 1**.
БЕЗЗАБОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззаборо́нний**.
БЕЗЗАБОРО́ННО. Присл. до **беззаборо́нний**.
БЕЗЗАВІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самовідданий 2**.
БЕЗЗАВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззаві́тний**.
БЕЗЗАВІ́ТНО. Присл. до **беззаві́тний**.
БЕЗЗАКО́ННИЙ, -а, -е. Який суперечить установленим законам; протизаконний. // Який іде всупереч вимогам моралі, справедливості.
БЕЗЗАКО́ННИК, -а, *ч., заст.* Той, хто порушує закон.
БЕЗЗАКО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззако́нний**.
БЕЗЗАКО́ННО. Присл. до **беззако́нний**.
БЕЗЗАКО́ННЯ, -я, *с.* Порушення правового порядку, законів, установлених у певному суспільстві, державі, в певну епоху.
БЕЗЗАКО́НСТВО, -а, *с.* Те саме, що **беззако́ння**.
БЕЗЗАЛО́ЗИСТИЙ, -а, -е. Який не має залоз.
БЕЗЗАМКО́ВИЙ, -ова́, -ове́. Який не має замків.
БЕЗЗАПЕРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Якого не можна заперечити; безспірний. // Який не допускає заперечень; категоричний. ** **Беззапере́чне стя́гнення** – примусове стягнення коштів без звернення до суду, арбітражного суду, іншого органу, який розглядає майнові суперечки. **Беззапере́чні фа́кти**: у цивільному праві і процесі – обставини, значущі для правильного вирішення цивільної справи.
БЕЗЗАПЕРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззапере́чний**.
БЕЗЗАПЕРЕ́ЧНО. Присл. до **беззапере́чний**.
БЕЗЗАПЛА́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **безпла́тний**.
БЕЗЗАПЛА́ТНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Абстр. ім. до **беззапла́тний**.
БЕЗЗАСТА́ВНИЙ, -а, -е. Який здійснюється без застави. ** **Беззаста́вні (незабезпе́чені) облігáції** – прямі боргові зобов'язання.
БЕЗЗАСТА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззаста́вний**.
БЕЗЗАСТА́ВНО. Присл. до **беззаста́вний**.
БЕЗЗАСТЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Не обмежений ніякими застереженнями, умовами; безумовний.
БЕЗЗАСТЕРЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззастере́жний**.
БЕЗЗАСТЕРЕ́ЖНО. Присл. до **беззастере́жний**.
БЕЗЗА́ХИСНИЙ, -а, -е. 1. Який не має захисту, оборони. 2. Який не може захистити себе; безпорадний, безпомічний.
БЕЗЗА́ХИСНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **безза́хисний**.
БЕЗЗА́ХИСНО. Присл. до **безза́хисний**.
БЕЗЗАЯ́ВОЧНИЙ, -а, -е. Що здійснюється регулярно в плановому порядку або за потребою без попереднього замовлення, заявки.
БЕЗЗБИТКО́ВИЙ, -а, -е. Який не дає збитків, втрат. *Беззбиткова торгівля.*
БЕЗЗБИТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **беззбитко́вий**.
БЕЗЗБИТКО́ВО. Присл. до **беззбитко́вий**.
БЕЗЗБРО́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який не має зброї; неозброєний. 2. *перен.* Позбавлений засобів захисту від кого-, чого-небудь; беззахисний, безпорадний.
БЕЗЗБРО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззбро́йний**.
БЕЗЗБРО́ЙНО. Присл. до **беззбро́йний**.
БЕЗЗВІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не потребує звіту, здійснюється без контролю. *Беззвітна витрата коштів.* 2. Який не спрямовується свідомістю.
БЕЗЗВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззві́тний**.
БЕЗЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не подає звуків; безмовний, німий. // Позбавлений звуків, звучання; тихий.
БЕЗЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззву́чний**.
БЕЗЗВУ́ЧНО. Присл. до **беззву́чний**.
БЕЗЗВ'ЯЗКО́ВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує зв'язок.
БЕЗЗВ'ЯЗКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **беззв'язко́вий**.
БЕЗЗГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Рішучий, зважливий.
БЕЗЗГЛЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззгля́дний**.
БЕЗЗГЛЯ́ДНО, *зах.* Присл. до **беззгля́дний**.
БЕЗЗГУ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Беззвучний, тихий.
БЕЗЗГУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., заст.* Абстр. ім. до **беззгу́чний**.
БЕЗЗГУ́ЧНО, *заст.* Присл. до **беззгу́чний**.
БЕЗЗДОРІ́ВНИЙ, **БЕЗЗДОРО́ВНИЙ**, -а, -е, *діал.* Кволий, хворобливий.
БЕЗЗДОРО́ВНИЙ *див.* **безздорі́вний**.
БЕЗЗДОРО́В'Я, -я, *с., діал.* Кволість, хворобливість.
БЕЗЗЕМЕ́ЛЛЯ, -я, *с.* Брак землі для господарювання.
БЕЗЗЕМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має землі для господарювання. // *у знач. ім.* **безземе́льний**, -ного, *ч.* Те саме, що **безземе́льник**.
БЕЗЗЕМЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто не має землі для господарювання.
БЕЗЗЕМЕ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **безземе́льник**.
БЕЗЗЕМЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність або мала кількість землі для господарювання.
БЕЗЗЛО́БНИЙ, -а, -е. Який має незлостиву вдачу; незлобний, лагідний. // Який не виражає або не приховує в собі злоби.
БЕЗЗЛО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **беззло́бний**.
БЕЗЗЛО́БНО. Присл. до **беззло́бний**.
БЕЗЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Який не зазнає змін, замін; постійний. // Який ніким, нічим не переривається; безперервний.
БЕЗЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззмі́нний**.
БЕЗЗМІ́ННО. Присл. до **беззмі́нний**.
БЕЗЗМІСТО́ВИЙ, -а, -е. Який не має ніякого змісту.
БЕЗЗМІСТО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **беззмісто́вий**.
БЕЗЗМІСТО́ВНИЙ, -а, -е. Позбавлений змісту, убогий змістом; пустий. // Позбавлений рації, сенсу.
БЕЗЗМІСТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззмісто́вний**.
БЕЗЗМІСТО́ВНО. Присл. до **беззмісто́вний**.
БЕЗЗНА́КОВИЙ, -а, -е. 1. Який не має, не використовує знаки. 2. Аби-який, звичайний.
БЕЗЗНА́КОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **беззна́ковий**.
БЕЗЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який після спалювання не залишає після себе золи.
БЕЗЗО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **беззо́льний**.
БЕЗЗО́РЯНИЙ, -а, -е. Без зірок.
БЕЗЗО́РЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззо́ряний**.
БЕЗЗО́РЯНО. Присл. до **беззо́ряний**.
БЕЗЗУ́БИЙ, -а, -е. 1. Який не має всіх чи багатьох зубів. // Який не має всіх чи багатьох зубців. 2. *перен.* Позбавлений різкості, гостроти, занадто м'який. *Беззуба критика.* // Який не може за себе постояти; слабовільний, не енергійний.
БЕЗЗУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Абстр. ім. до **беззу́бий 2**.
БЕЗЗУ́БКА, -и, *ж.* Прісноводний молюск, у якого немає замкових зубів між стулками черепашки.
БЕЗЗУ́БО. Присл. до **беззу́бий**.
БЕЗЗУПИ́ННИЙ, -а, -е. Який відбувається без зупинок; безперервний.
БЕЗЗУПИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **беззупи́нний**.
БЕЗЗУПИ́ННО. Присл. до **беззупи́нний**.
БЕЗЗЧІ́ПНИЙ, -а, -е. Такий, що не має зчепу (про сільськогосподарський агрегат, машину).
БЕЗЗЯ́БРОВИЙ, -а, -е, *біол.* У якого відсутні зябра.
БЕЗЗЯ́БРОВІСТЬ, -вості, *ж., біол.* Абстр. ім. до **беззя́бровий**.
БЕЗІДЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не має твердих політичних переконань, поглядів. // Позбавлений ідейного змісту.
БЕЗІДЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безіде́йний**.
БЕЗІДЕ́ЙНО. Присл. до **безіде́йний**.
БЕЗІМЕ́НКА, -и, *ж.* Дошка певної товщини.
БЕЗІМЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який не має імені, назви, ніяк не названий. // Ім'я якого невідоме. // Ім'я автора і т. ін. якого невідоме; анонімний. *Безіменні твори.* ** **Безіме́нна висота́**, *військ* – Пагорб, гора, що не має власної назви (оронімa); на карті позначається лише висотою над рівнем моря в метрах. **Безіме́нний па́лець** – те саме, що **підмізи́нний па́лець** (*див.* **підмізи́нний**). 2. *мисл.* Стара назва дробу більше 1-го номера ("нульовка").
БЕЗІМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безіме́нний**.
БЕЗІМЕ́ННО. Присл. до **безіме́нний**.
БЕЗІНВЕНТА́РНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує інвентар.
БЕЗІНВЕНТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безінвента́рний**.
БЕЗІНВЕ́РСНИЙ, -а, -е. Який не використовує інверсію.
БЕЗІНВЕ́РСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безінве́рсний**.
БЕЗІНДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю індукції.
БЕЗІНДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безіндукти́вний**.
БЕЗІНДУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю індукції.
БЕЗІНДУКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безіндукці́йний**.
БЕЗІНЕРЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має малу інерцію, миттєво реагує на зовнішній вплив.
БЕЗІНЕРЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безінерці́йний**.
БЕЗІНІЦІАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не виявляє або не може виявити ініціативи.
БЕЗІНІЦІАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безініціати́вний**.
БЕЗІНІЦІАТИ́ВНО. Присл. до **безініціати́вний**.
БЕЗІНФЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не допускає інфляції, відбувається без інфляції.
БЕЗІСКРОВИ́Й, -а́, -е́. Який характеризується відсутністю іскр.
БЕЗКА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який здійснюється без кабеля. *Безкабельне телебачення.*
БЕЗКА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., тех.* Абстр. ім. до **безка́бельний**.
БЕЗКА́МЕРНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує камери.
БЕЗКА́МЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безка́мерний**.
БЕЗКАНА́ВКОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує канавки.
БЕЗКАНА́ВКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безкана́вковий**.
БЕЗКАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує канали.
БЕЗКАНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безкана́льний**.
БЕЗКАРКА́СНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує каркас.
БЕЗКАРКА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безкарка́сний**.
БЕЗКА́РНИЙ, -а, -е. Який не дістав покарання, залишається без покарання.
БЕЗКА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безка́рний**.
БЕЗКА́РНО. Присл. до **безка́рний**.
БЕЗКА́СОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує касу.
БЕЗКВАРТИ́РНИЙ, -а, -е. Який не має власної квартири, житла.
БЕЗКВИТАНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Що здійснюється без передбаченого оформлення квитанції на виконання роботи, прихований від обліку. 2. Що не передбачає видачу квитанції при виконанні замовлення, заснований на взаємній довірі замовника і виконавця.
БЕЗКВИТКО́ВИЙ, -а, -е. Без квитка.
БЕЗКВІТКО́ВИЙ, -а, -е. Який не має квіток (про спорові рослини). // *у знач. ім.* **безквітко́ві**, -вих, *мн.* Родина спорових рослин, які не дають квіток.
БЕЗКВІТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безквітко́вий**.
БЕЗКЕБЕ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Невмілий, нездатний.
БЕЗКЕРМО́ВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує кермо.
БЕЗКИСНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який не має у своєму складі кисню.
БЕЗКИШКОВИ́Й, -а́, -е́. Який не має кишок.
БЕЗКІЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не має кіля, позбавлений його. 2. Плоскодонний (про човен).
БЕЗКІЛЬОВІ́, -и́х, *ім.* Надряд нелітаючих птахів.
БЕЗКІНЕ́ЧНИЙ *див.* **безконе́чний**.
БЕЗКІНЕ́ЧНІСТЬ *див.* **безконе́чність**.
БЕЗКІНЕ́ЧНО *див.* **безконе́чно**.
БЕЗКІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який не має коня (коней). 2. *перен., жарт.* Який не має своєї автомашини.
БЕЗКІСТКО́ВИЙ, -а́, -е́. Який не має кістяка, кісток.
БЕЗКЛА́ПАННИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує клапани.
БЕЗКЛА́ПАННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безкла́панний**.
БЕЗКЛА́СОВИЙ, -а, -е. Який не поділяється на суспільні класи. *Безкласове суспільство.*
БЕЗКЛА́СОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безкла́совий**.
БЕЗКЛА́СОВО. Присл. до **безкла́совий**.
БЕЗКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е. Який не має клітин.
БЕЗКЛО́ПІТНИЙ, -а, -е. Який нічим не клопочеться, якого ніщо не турбує; безтурботний. *Безклопітна людина.* // Не обтяжений клопотом, турботами. // Який виражає безтурботність.
БЕЗКЛО́ПІТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безкло́пітний**.
БЕЗКЛО́ПІТНО. Присл. до **безкло́пітний**.
БЕЗКЛО́ПІТТЯ, -я, *с.* Відсутність будь-якого клопоту, турбот.
БЕЗКЛУ́БИЙ, -а, -е. Зі слаборозвинутими стегнами.
БЕЗКНИ́ЖЖЯ, -я, *с.* Відсутність книжок.
БЕЗКОАЛІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю коаліцій.
БЕЗКОЗИ́РКА, -и, *ж.* Кашкет без козирка, якого носять військові моряки.
БЕЗКОЗИ́РНИЙ, -а, -е. Без козиря (про гру в карти).
БЕЗКОЛЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує колектор.
БЕЗКО́ЛІРНИЙ, -а, -е. Який не має кольору.
БЕЗКО́ЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **безко́лірний**.
БЕЗКОЛІ́СНИЙ, -а, -е. 1. Що не використовує колеса як рушії транспортного засобу, рухомих механізмів. 2. Те саме, що **безкі́нний 2**.
БЕЗКОЛІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безколі́сний**.
БЕЗКОЛЬОРО́ВИЙ, -а, -е. Який не має забарвлення. // Який не має чітко виявленого кольору.
БЕЗКОЛЬОРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безкольоро́вий**.
БЕЗКОМПРЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує компресор.
БЕЗКОМПРЕ́СОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безкомпре́сорний**.
БЕЗКОМПРОМІ́СНИЙ, -а, -е. Який не визнає компромісів, не йде на компроміси.
БЕЗКОМПРОМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **безкомпромі́сний**.
БЕЗКОМПРОМІ́СНО. Присл. до **безкомпромі́сний**.
БЕЗКОМПРОМІСО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Безоглядний.
БЕЗКОНДУ́КТОРНИЙ, -а, -е. Який передбачає самостійне придбання пасажиром (автобуса, трамвая) квитків у касі. // *розм.* Такий, у якому оплата проїзду здійснюється в такий спосіб (про трамвай, автобус).
БЕЗКОНЕ́ЧНЕ, *присл., діал.* Те саме, що **безконе́чно**.
БЕЗКОНЕ́ЧНИЙ, *розм.* **БЕЗКІНЕ́ЧНИЙ**, -а, -е. 1. Який не має ні початку, ні кінця. // Який не має видимих меж; безмежний. // Дуже великий, довгий. 2. *перен.* Надзвичайно сильний, глибокий (про почуття). 3. Який дуже довго триває; тривалий. // Повсякчасний, постійний, безперервний, нескінченний.
БЕЗКОНЕ́ЧНИК, -а, *ч., рідко.* 1. Те, що не має кінця. 2. Вид візерунка, схожого на спіраль.
БЕЗКОНЕ́ЧНІСТЬ, *розм.* **БЕЗКІНЕ́ЧНІСТЬ**, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **безконе́чний, безкіне́чний**. ** **Дурна́ безконе́чність**, *філос.* – метафізичне розуміння безконечності як вічного повторення того самого. 2. *мат.* Те саме, що **нескінче́нність**.
БЕЗКОНЕ́ЧНО, *розм.* **БЕЗКІНЕ́ЧНО**. Присл. до **безконе́чний, безкіне́чний**.
БЕЗКОНТА́КТНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється на відстані, без безпосереднього контакту з об'єктом (про вимірювання, діагностику). 2. Такий, у якому відключення або переключення струму в електричному ланцюзі відбувається без механічного замикання, розмикання контактів, стрибкоподібною зміною опору.
БЕЗКОНТА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безконта́ктний**.
БЕЗКОНТА́КТНО. Присл. до **безконта́ктний**.
БЕЗКОНТЕ́КСТНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує контекст.

БЕЗКОНТРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який ніким не контролюється; якого ніхто не має права контролювати, перевіряти. 2. Який не спрямовується свідомістю.
БЕЗКОНТРО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безконтро́льний**.
БЕЗКОНТРО́ЛЬНО. Присл. до **безконтро́льний**.
БЕЗКО́НТУРНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує контур.
БЕЗКО́НТУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безко́нтурний**.
БЕЗКОНФЛІ́КТНИЙ, -а, -е. Який не має в собі конфлікту, відбувається без конфлікту (конфліктів).
БЕЗКОНФЛІ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безконфлі́ктний**. ** **теорія безконфлі́ктності** – погляди, що заперечують правомірність суспільно значущого конфлікту у творах літератури і мистецтва, присвячених сучасності. // Пов'язаний із поширенням цієї теорії.
БЕЗКОНФЛІ́КТНО, *присл.* Без конфліктів, зіткнення протилежних думок, розбіжностей, суперечок.
БЕЗКО́РИЙ, -а, -е. Без кори.
БЕЗКОРИ́СЛИВИЙ, -а, -е. Який не дбає про користь для себе, не шукає вигоди; некорисливий.
БЕЗКОРИ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **безкори́сливий**.
БЕЗКОРИ́СЛИВО. Присл. до **безкори́сливий**.
БЕЗКОРИ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який нікому не дає користі; некорисний. 2. *рідко.* Те саме, що **безкори́сливий**.
БЕЗКОРИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безкори́сний**.
БЕЗКОРИ́СНО. Присл. до **безкори́сний**.
БЕЗКОРІ́ВНИЙ, -а, -е. Який не має корови (корів).
БЕЗКОРІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безкорі́вний**.
БЕЗКО́СИЙ, -а, -е. Який не має кіс.
БЕЗКО́СТИЙ, -а, -е. Без костей.
БЕЗКОФЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. У складі якого немає кофеїну.
БЕЗКОШТО́ВНИЙ, -а, -е. Який не потребує коштів, оплати; безплатний.
БЕЗКОШТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безкошто́вний**.
БЕЗКОШТО́ВНО. Присл. до **безкошто́вний**.
БЕЗКОШТО́РИСНИЙ, -а, -е. Який не має кошторису.
БЕЗКОШТО́РИСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безкошто́рисний**.
БЕЗКРА́ЇЙ, -я, -є. 1. Який не має видимих меж; безмежний, безконечний. // Нічим не обмежений. 2. *перен.* Надзвичайно сильний, глибокий (про почуття).
БЕЗКРА́ЇСТЬ, -йості, *ж.* Абстр. ім. до **безкра́їй**; безмежність.
БЕ́ЗКРАЙ, -ю, *ч.*, *рідко.* 1. Безкраїсть, безмежжя. 2. *чого, перен.* Надзвичайна глибина, сила вияву чого-небудь. 3. *у знач. присл.* **бе́зкрай** (**бе́зкраю**). Дуже, надзвичайно.
БЕЗКРА́ЙНІЙ, -я, -є. Те саме, що **безкра́їй**.
БЕЗКРА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безкра́йній**; безмежність.
БЕЗКРА́НОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує кран.
БЕЗКРИ́ЗОВИЙ, -а, -е. Який відбувається без криз, який не супроводжується кризами.
БЕЗКРИ́ЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безкри́зовий**.
БЕЗКРИ́ЗОВО. Присл. до **безкри́зовий**.
БЕЗКРИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який не має крил. 2. *перен.* Позбавлений творчої сили, фантазії; знижений, буденний, сірий.
БЕЗКРИ́ЛІ, -их, *мн.* Птахи і комахи з ряду тих, що мають тільки зачатки крил.
БЕЗКРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **безкри́лий**.
БЕЗКРИ́ЛО. Присл. до **безкри́лий** 2.
БЕЗКРИТИ́ЧНИЙ
БЕЗКРИТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ор.* -ністю
БЕЗКРИТИ́ЧНО, *присл.*
БЕЗКРІ́В'Я, -я, *с.* Стан за знач. **безкро́вний** 1.
БЕЗКРО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який утратив багато крові, який має мало або зовсім не має крові. // Дуже блідий. 2. *перен.* Маловиразний, нежиттєвий; нескравий, сірий. 3. Який відбувається без пролиття крові. *Безкровний державний переворот.*
БЕЗКРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **безкро́вний**.
БЕЗКРО́ВНО. Присл. до **безкро́вний**.
БЕЗКУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. Який страждає на брак культури, культурно відсталий.
БЕЗКУЛЬТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **безкульту́р'я**.
БЕЗКУЛЬТУ́РНО. Присл. до **безкульту́рний**.
БЕЗКУЛЬТУ́Р'Я, -я, *с.* Брак культури; культурна відсталість.
БЕЗКУПЕ́ЙНИЙ, -а, -е, *зал.* У якого відсутні купе. *Безкупейний вагон.*
БЕЗКУРКО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Сучасна мисливська рушниця з внутрішніми курсами.
БЕЗЛА́БЕРНИЙ, -а, -е, *діал.* Безтолковий.
БЕ́ЗЛАД, -у, *ч.* Те саме, що **безла́ддя**.
БЕЗЛА́ДДЯ, -я, *с.* Брак будь-якого ладу, порядку, системи. // Порушення встановленого порядку, норм громадського життя тощо. // Розлад, неспокій (про душевний стан людини).
БЕЗЛА́ДНИЙ, -а, -е. В якому немає ніякого порядку, ладу; хаотичний. // В якому немає певної системи, послідовності, ритму. // Позбавлений будь-якої планомірності, організованості.
БЕЗЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безла́дний**; безладдя.
БЕЗЛА́ДНО. Присл. до **безла́дний**.
БЕЗЛА́МПОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує лампи.
БЕЗЛА́МПОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безла́мповий**.
БЕЗЛА́ПИЙ, -а, -е. Який не має лап.
БЕЗЛАФЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує лафет.
БЕЗЛАФЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безлафе́тний**.
БЕЗЛАФЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безлафе́тний**.
БЕЗЛЕГЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який не має легенів.
БЕЗЛЕГЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безлегене́вий**.
БЕЗЛИ́КИЙ, -а, -е. Те саме, що **безли́ций**.
БЕЗЛИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **безликий**.
БЕЗЛИ́КО. Присл. до **безликий**.
БЕЗЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який не має листя.
БЕЗЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **безли́стий**.
БЕЗЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який не має виразного зовнішнього вигляду, чітко окреслених характерних рис; розпливчастий, невиразний.
БЕ́ЗЛІК, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **бе́зліч**.
БЕЗЛІМІ́ТНИЙ, -а, -е. Не обмежений лімітом.
БЕЗЛІМІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безлімі́тний**.
БЕЗЛІМІ́ТНО. Присл. до **безлімі́тний**.
БЕЗЛІ́НЗОВИЙ, -а, -е. Що не має лінз, що застосовує замість лінзових об'єктивів набір голограм, які дозволяють давати зображення без похибок.
БЕЗЛІ́НЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безлі́нзовий**.
БЕЗЛІ́СИЙ, -а, -е. Не порослий лісом, позбавлений лісу, лісів; бідний на ліси.
БЕЗЛІ́СНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **безлі́сий**. 2. *буд.* Для виготовлення якого не використовується дерево, ліс.
БЕЗЛІ́ССЯ, -я, *с.* Відсутність лісу, лісів. // Місцевість без лісу.
БЕЗЛІЦЕНЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який здійснюється без ліцензії, ліцензування.
БЕЗЛІЦЕНЗІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безліцензі́йний**.
БЕ́ЗЛІЧ. 1. *род.* -і, *ж.* Дуже велика, незліченна кількість кого-, чого-небудь. 2. *присл.* Дуже багато.
БЕЗЛІ́ЧНО, *присл.* Дуже багато.
БЕЗЛУ́ННИЙ, -а, -е. Той, що не супроводжується луною, відлунням.
БЕЗЛУ́СКИЙ, -а, -е. Який не має луски.
БЕЗЛУСКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безлу́ский**.
БЕЗЛУ́СОЧКОВИЙ, -а, -е. Який не має лусочок.
БЕЗЛУ́СОЧКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безлу́сочковий**.
БЕЗЛЮ́ДДЯ, -я, *с.* 1. Відсутність людей. // *перен.* Відсутність однодумців, рідних, знайомих людей і т. ін. 2. *перен.* Глухі, необжиті, малозаселені місця.
БЕЗЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. В якому (на якому) немає людей; незаселений, дикий. *Безлюдна місцина.* // З якого зникли люди, в якому (на якому) зараз немає нікого, якого рідко відвідують.
БЕЗЛЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безлю́дний**.
БЕЗЛЮ́ДНІТИ, -іє, *недок.*, *рідко.* Ставати, робитися безлюдним.
БЕЗЛЮ́ДНО, *у знач. присудк. сл.* Про відсутність людей де-небудь.
БЕЗЛЮ́ДЬКО, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **відлю́дник**; відлюдько.
БЕЗМАЄ́ТНИЙ, -а, -е. Який не має маєтку.
БЕЗМАЄ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безмає́тний**.
БЕЗМАЗУ́ТНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує мазут.
БЕЗМАЗУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безмазу́тний**.
БЕ́ЗМАЛЬ, *присл.* 1. *розм.* Трохи менше; майже. 2. *діал.* Мабуть, певно.
БЕЗМА́СЛЯНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує масло.
БЕЗМАСШТА́БНИЙ, -а, -е. Що не передбачає дотримання масштабу.
БЕЗМАСШТА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безмасшта́бний**.
БЕЗМАСШТА́БНО. Присл. до **безмасшта́бний**.
БЕ́ЗМАТЕНЬ, -тня, *ч.* Те саме, що **безма́ток**.
БЕЗМА́ТЕРНІЙ, **БЕЗМА́ТІРНІЙ**, -я, -є, *заст.* Який не має матері; осиротілий.
БЕЗМА́ТІРНІЙ *див.* **безма́терній**.
БЕЗМА́ТОК, -тка, *ч.* Бджолиний рій, бджолина сім'я без матки.
БЕЗМА́ТОЧКОВИЙ, -а, -е. Який не має маточки.
БЕЗМА́ТОЧКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безма́точковий**.
БЕЗМА́ТОЧНИЙ, -а, -е. Який не має матки (про бджіл).
БЕЗМАШИ́ННИЙ, -а, -е. Що здійснюється прямо, безпосередньо, без застосування енергетичних машин (про перетворення енергії).
БЕЗМАШИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безмаши́нний**.
БЕЗМЕДИКАМЕНТО́ЗНИЙ, -а, -е. Який не використовує лікарські препарати.
БЕЗМЕДИКАМЕНТО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безмедикаменто́зний**.
БЕЗМЕ́ЖЖЯ, -я, *с.* 1. Безмежні простори. 2. *перен.* Надзвичайна глибина, сила вияву чого-небудь.
БЕЗМЕ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який не має видимих меж; безкраїй, безконечний. // Нічим не обмежений, не поставлений ні в які рамки. ** **Безме́жне**, *філос.* – здатність предметів до безконечної зміни, взаємопереходу. 2. *перен.* Надзвичайно сильний, глибокий (про почуття).
БЕЗМЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безме́жний**; безмежжя.
БЕЗМЕ́ЖНО. Присл. до **безме́жний**.
БЕЗМИЛОСЕ́РДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **немилосе́рдний**; безжалісний.
БЕЗМИЛОСЕ́РДНО, *рідко.* Присл. до **безмилосе́рдний**.
БЕЗМИ́СНИЙ, -а, -е, *зах.* Безглуздий.
БЕЗМИ́ТНИЙ, -а, -е. Який не підлягає митному оподаткуванню. *Безмитна торгівля.* // Контрабандний. ** **Безми́тне ввезе́ння** – імпорт товарів, вільних від обкладання митом.
БЕЗМИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безми́тний**.
БЕЗМИ́ТНО. Присл. до **безми́тний**.
БЕЗМІ́ЗКИЙ, -а, -е, *діал.* Безмозкий. *Безмізкі голови.*
БЕЗМІКРО́БНИЙ, -а, -е. Позбавлений мікробів, інфекції; який характеризується відсутністю мікробів, інфекції; стерильний. ** **Безмікро́бні твари́ни** – вирощені в стерильних умовах тварини, в організмі яких відсутні всі мікроорганізми (бактерії, віруси, найпростіші).
БЕЗМІКРО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безмікро́бний**.
БЕ́ЗМІН, -а, *ч.* 1. Ручна важільна або пружинна вага; кантар. 2. Старовинна російська міра ваги (маси), рівна 2,5 фунтам (близько 1 кілограма).
БЕ́ЗМІННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бе́змін**.
БЕ́ЗМІР, -у, *ч.* 1. Те, що неможливо або важко виміряти; неозорі простори, безмежжя. 2. *чого, перен.* Надзвичайна глибина, сила вияву чого-небудь. 3. *у знач. присл.* Дуже, надзвичайно.
БЕЗМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Якого неможливо або важко виміряти; неосяжний, безмежний. 2. *перен.* Надзвичайно сильний, глибокий (про почуття).
БЕЗМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безмі́рний**.
БЕЗМІ́РНО. Присл. до **безмі́рний**.
БЕЗМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Такий, що не освітлюється місяцем, місячним сяйвом.
БЕЗМІ́СЯЧНО, *у знач. присудк. сл.* Про стан, коли немає місяця, місячного світла.
БЕЗМЛИ́В'Я, -я, *с.*, *діал.* Час простою млина.
БЕЗМО́ВНИЙ, -а, -е. Який нічого не говорить, мовчить. // Який неохоче розмовляє, мовчазний. // Який не має здатності говорити; безсловесний. // *перен.* Який не наважується подати голос, висловити свою думку; боязкий, покірний. // Який виявляється без слів, не супроводжується мовленням. // *перен.* У якому не чути ніяких звуків; тихий.
БЕЗМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безмо́вний**.
БЕЗМО́ВНО. Присл. до **безмо́вний**; тихо.
БЕЗМО́ЗКИЙ, -а, -е. 1. Який не має мозку. 2. *зневажл.* Дурний, безглуздий.
БЕЗМО́ЗКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **безмо́зкий**.
БЕЗМОЛО́ЧНИЙ, -а, -е. У якого відсутнє молоко. *Безмолочна дієта.*
БЕЗМОЛО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безмоло́чний**.
БЕЗМОРО́ЗНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю морозів.
БЕЗМОТИ́ВНИЙ, -а, -е. Позбавлений мотивів. ** **Безмоти́вний зло́чин** – злочин, що здійснюється без видимих спонукальних причин.
БЕЗМОТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Немотивованість, необґрунтованість.
БЕЗМОТИ́ВНО. Присл. до **безмоти́вний**.
БЕЗМОТО́РНИЙ, -а, -е. Який працює без мотора або з виключеним мотором.
БЕЗМОТО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безмото́рний**.
БЕЗМУ́ФТОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує муфту.
БЕЗМУ́ФТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безму́фтовий**.
БЕЗМ'Я́ЗИЙ, -а, -е. Який не має м'язів.
БЕ́ЗНА, -и, *ж.*, *діал.* Покинуте поле, погане місце.
БЕЗНАБІ́РНИЙ, -а, -е. Що не потребує друкарського набору при друкуванні яких-небудь текстів.
БЕЗНАБІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безнабі́рний**.
БЕЗНАГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. Позбавлений нагляду, догляду.
БЕЗНАГЛЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безнагля́дний**.
БЕЗНАГЛЯ́ДНО. Присл. до **безнагля́дний**.
БЕЗНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який не подає надії на щасливий кінець, на успіх або поліпшення, на одужання тощо. // Який утратив надію на щастя, успіх і т. ін. // Який виражає втрату або відсутність надії. ** **Безнаді́йна заборго́ваність** – заборгованість по податкам і зборам. **Безнаді́йні бо́рги** – частина дебіторської заборгованості, одержання якої визнано неможливим. **Безнаді́йні креди́ти** – кредити, надані позичальникам з неліквідним балансом. 2. Який не піддається перевихованню.
БЕЗНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безнаді́йний** 1.
БЕЗНАДІ́ЙНО. Присл. до **безнаді́йний** 1. // *у знач. присудк. сл.*
БЕЗНАДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має наділу.
БЕЗНАДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безнаді́льний**.
БЕЗНАДІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність надії на краще; безнадійність.
БЕЗНАДЛИШКО́ВИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю надлишку.
БЕЗНАДЛИШКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безнадлишко́вий**.
БЕЗНАДЛИШКО́ВО. Присл. до **безнадлишко́вий**.
БЕЗНАПА́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Який не зазнав лиха, напасті.
БЕЗНАПА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безнапа́сний**.
БЕЗНАПІ́РНИЙ, -а, -е. Що рухається без напору, не заповнюючи всього об'єму труби, тунелю і т. ін. (про воду, рідини).
БЕЗНАПІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безнапі́рний**.
БЕЗНАРЯ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Здійснюваний без урахування наряду. *Безнарядна оплата праці.* // Що базується на оплаті роботи в такий спосіб. 2. Що здійснюється без оформлення документів на одержання яких-небудь товарів, матеріалів і т. ін.

БЕЗНАРЯ́ДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Робітник, який виконує роботу, що оплачується за безнарядною системою.
БЕЗНАРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безнаря́дний**.
БЕЗНАРЯ́ДНО. Присл. до **безнаря́дний**.
БЕЗНАСА́ДКОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує насадок.
БЕЗНАСА́ДКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безнаса́дковий**.
БЕЗНАСІ́ННИЙ, -а, -е. Який не має насіння.
БЕЗНАСІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до безнасі́нний.
БЕЗНАСТА́ННИЙ, -а, -е. Який ніколи не припиняється, невідомо, коли закінчиться; повсякчасний, безупинний.
БЕЗНАСТА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безнаста́нний**.
БЕЗНАСТА́ННО. Присл. до **безнаста́нний**.
БЕЗНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не стосується ніякої нації, не пов'язаний з будь-якою нацією.
БЕЗНЕВИ́ННЕ, *присл.*, *рідко*. 1. Те саме, що **безневи́нно**. 2. *діал.* Без причини, безпідставно.
БЕЗНЕВИ́ННИЙ, -а, -е. За яким немає ніякої вини; безвинний, невинний. // Який нікому не робить шкоди, зла.
БЕЗНЕВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безневи́нний**.
БЕЗНЕВИ́ННО. Присл. до **безневи́нний**.
БЕЗНЕДО́ГАРКОВИЙ, -а, -е. Який не має недогарків.
БЕЗНЕМІ́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Безмірний.
БЕЗНИ́ТКОВИЙ, -а, -е. Який діє без застосування ниток. ** **Безни́ткова шве́йна маши́на** – швейна машина, що з'єднує деталі одягу із синтетичних тканин за допомогою ультразвуку шляхом розплавлювання матеріалу. // Що одержується при обробці такою машиною.
БЕЗНИ́ТКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безни́тковий**.
БЕЗНІКОТИ́НОВИЙ, -а, -е. В якому відсутній нікотин.
БЕЗНІТРА́ТНИЙ, -а, -е. В якому відсутні нітрати.
БЕЗНО́ГИЙ, -а, -е. 1. Який не має ноги або ніг, утратив ногу (ноги). // У якого немає кінцівок (про тварин). // *розм.* Який має покалічені, паралізовані ноги. // *у знач. ім.* **безно́гий**, -гого, *ч.*; **безно́га**, -гої, *ж.* Людина, що втратила ногу (ноги). 2. *розм.* Який не має ніжки, ніжок (про меблі).
БЕЗНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **безно́гий**.
БЕЗНОЖОВИ́Й, -а́, -е́. Здійснюваний без застосування скальпеля. ** **Безножова́ хірургі́я** – напрямок у хірургії, що базується на використанні ультразвуку або лазерного проміння, які здатні проникати в тканину без розтину її скальпелем і виконувати потрібні для лікування дії.
БЕЗНОЇТІО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба рогатої худоби.
БЕЗНО́СИЙ, -а, -е. 1. Який не має носа. 2. *у знач. ім.* **безно́са**, -сої, *ж.*, *розм.* Про уявлювану постать смерті.
БЕЗОА́РИ, -ів, *мн.* Тверді утворення зі щільно зваляного волосся тварин або волокон рослин; утворюються в шлунково-кишковому тракті жуйних, коней, собак і свиней.
БЕЗОБОРО́ННИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **беззахи́сний**.
БЕЗОБОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безоборо́нний**.
БЕЗОБОРО́ННО. Присл. до **безоборо́нний**.
БЕЗО́БРАЗНИЙ, -а, -е, *спец.* Позбавлений образності.
БЕЗО́БРАЗНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Якість за знач. **безо́бразний**.
БЕЗО́БРАЗНО. Присл. до **безо́бразний**.
БЕЗОГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який не зважає на будь-які застереження, обставини і т. ін., ні з чим не рахується у своїх діях; рішучий. // Який виявляється або здійснюється, незважаючи на будь-які умови, обставини і т. ін., без розмірковування.
БЕЗОГЛЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безогля́дний**.
БЕЗОГЛЯ́ДНО. 1. Присл. до **безогля́дний**. 2. *присл.* Не оглядаючись.
БЕЗОДГОЛО́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Неголосний.
БЕЗОДГОЛО́СНО. Присл. до **безодголо́сний**.
БЕЗОДМО́ВНИЙ *див.* **безвідмо́вний**.
БЕЗОДМО́ВНІСТЬ *див.* **безвідмо́вність**.
БЕЗОДМО́ВНО. Присл. до **безодмо́вний**.
БЕЗО́ДНІЙ, -я, -є, *діал.* Бездонний.
БЕЗО́ДНЯ, -і, *ж.* 1. Глибоке провалля; прірва. 2. *чого*, *перен.* Про дуже велику кількість, найвищий ступінь вияву чого-небудь.
БЕЗО́ДНЯВА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **безо́дня**.
БЕЗОДРА́ДІСНИЙ *див.* **безвідра́дісний**.
БЕЗОДРА́ДНИЙ *див.* **безвідра́дний**.
БЕЗО́КИЙ, -а, -е. Який не має очей, втратив око (очі).
БЕЗО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Відсутність ока (очей).
БЕЗОЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не має, не містить, не використовує олію.
БЕЗОПА́РНИЙ, -а, -е, *спец.* За якого не роблять опари. *Безопарний спосіб приготування тіста.*
БЕЗОПА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безопа́рний**.
БЕЗОПЕРА́ЦІЙНИЙ, -а, -е. Що не застосовує хірургічну операцію, а використовує безножову хірургію.
БЕЗО́ПІРНИЙ, -а, -е, *зах.* Який не чинить опору; легко піддається кому-, чому-небудь.
БЕЗОПІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безопі́рний**.
БЕЗОПІ́РНО. Присл. до **безопі́рний**.
БЕЗОПЛА́ТНИЙ, -а, -е. За якого не платять; безплатний.
БЕЗОПЛА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безопла́тний**.
БЕЗОПЛА́ТНО. Присл. до **безопла́тний**.
БЕЗОПО́РНИЙ, -а, -е. 1. Який не має опори. ** **Безопо́рний про́стір** – космос, приміщення космічного корабля або спеціальної установки, в якій немає сил тяжіння і тому відсутня реакція опори. 2. Такий, у якого навантаження розподіляється не опорами, а за допомогою інших конструктивних елементів споруди. 3. Який характеризується відсутністю опори на ноги або на руки під час виконання спортивних вправ.
БЕЗОПО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безопо́рний**.
БЕЗОСКО́ЛКОВИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю осколків.
БЕЗОСКО́ЛКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безоско́лковий**.
БЕЗОСНО́ВНИЙ, -а, -е, *зах.* Безпідставний.
БЕЗОСНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Безпідставність.
БЕЗОСОБО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Який не може бути пов'язаний з будь-яким суб'єктом дії або підметом. *Безособове речення.*
БЕЗОСОБО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безособо́вий**.
БЕЗОСОБО́ВО. Присл. до **безособо́вий**.
БЕЗОСОБО́ВО-ПРЕДИКАТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Безособо́во-предикати́вні слова́** – *див.* **предикати́ви**.
БЕЗО́СТИЙ, -а, -е. Який не має остей, остюків.
БЕЗО́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **безо́стий**.
БЕЗОСЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який не має, не використовує осі.
БЕЗОСЯ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **неося́жний**.
БЕЗОСЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **безося́жний**.
БЕЗОСЯ́ЖНО, *діал.* Присл. до **безося́жний**.
БЕЗОЦІ́ННИЙ, -а, -е. Що не передбачає в навчальному процесі оцінювання якості знань учнів у вигляді оцінок.
БЕЗОЦІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безоці́нний**.
БЕЗОЩА́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Жорстокий, немилосердний.
БЕЗОЩА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безоща́дний**.
БЕЗОЩА́ДНО. Присл. до **безоща́дний**.
БЕЗПА́ЛИЙ, -а, -е. Який не має пальця або пальців, утратив палець (пальці).
БЕЗПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **безпа́лий**.
БЕЗПА́ЛОК, -лка, *ч.* Те саме, що **безпа́лько**.
БЕЗПА́ЛУБНИЙ, -а, -е. Який не має палуби. *Безпалубне судно.*
БЕЗПА́ЛУБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпа́лубний**.
БЕЗПА́ЛЬКО, -а, *ч.*, *розм.* Безпала людина.
БЕЗПА́ЛЬЧИЙ, -а, -е, *діал.* Безпалий.
БЕЗПА́М'ЯТНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який утратив свідомість; непритомний. // Який діє несвідомо, ніби втративши розум; безтямний. 2. Який має погану пам'ять; забутливий.
БЕЗПА́М'ЯТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпа́м'ятний**.
БЕЗПА́М'ЯТНО. Присл. до **безпа́м'ятний** 1.
БЕЗПА́М'ЯТСТВО, -а, *с.* Втрата свідомості; непритомність, забуття.
БЕЗПА́М'ЯТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **безпа́м'ятство**.
БЕЗПА́НЦИРНИЙ, -а, -е, *біол.* У якого відсутній панцир.
БЕЗПА́НЦИРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпа́нцирний**.
БЕЗПАПЕРО́ВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує папір, папери.
БЕЗПАРДО́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже розв'язний; грубий, нахабний, занадто набридливий; безцеремонний.
БЕЗПАРДО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпардо́нний**.
БЕЗПАРДО́ННО, *розм.* Присл. до **безпардо́нний**.
БЕЗПА́РИЙ *див.* **безпа́рний**.
БЕЗПА́РНИЙ, *рідше* **БЕЗПА́РИЙ**, -а, -е. Який не має пари.
БЕЗПА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпа́рний**.
БЕЗПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не належить до якоїсь партії, не є членом партії. // Який не відображає поглядів жодної партії. // *у знач. ім.* **безпарті́йний**, -ного, *ч.*; **безпарті́йна**, -ної, *ж.* Той, хто не належить до якоїсь партії, не є членом партії. **Безпарті́йний у́ряд** – уряд, створений на суто професійній або іншій непартійній основі.
БЕЗПАРТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпарті́йний**.
БЕЗПАСОВИ́ЩНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю пасовищ.
БЕЗПА́СПОРТНИЙ, -а, -е. Який не має паспорта.
БЕЗПА́СПОРТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпа́спортний**.
БЕЗПАТЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який здійснюється без патенту; не користується ним. *Безпатентна торгівля.*
БЕЗПАТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпате́нтний**.
БЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Стан, коли кому-, чому-небудь ніщо не загрожує. ** **Безпе́ка інформа́ції (да́них)** – захищеність інформації (даних) від несанкціонованих дій (випадкових чи навмисних). **Безпе́ка спору́ди** – властивість споруди не створювати загрозу для життя, здоров'я та інтересів людини. **Безпе́ка харчови́х проду́ктів** – відсутність токсичної, канцерогенної, мутагенної, алергенної чи іншої несприятливої для організму людини дії харчових продуктів. **Радіаці́йна безпе́ка** – безпека людей, майна та навколишнього середовища від шкідливого впливу радіоактивних та інших видів іонізаційних випромінювань. **Слу́жба безпе́ки** – державна силова структура, робота усіх підрозділів та співробітників якої спрямована на запобігання та усунення загрози інтересам держави і народу даної країни (в Україні – СБУ (Служба Безпеки України), в Росії – ФСБ, в США – ФБР). **Те́хніка безпе́ки** – технічні умови й засоби, які усувають небезпеку, запобігають небезпеці. **Техноге́нна безпе́ка** – відсутність недопустимого ризику на технологічному об'єкті.
БЕЗПЕЛЮСТКО́ВИЙ, -а, -е. Який не має пелюсток (про рослини).
БЕЗПЕЛЮСТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безпелюстко́вий**.
БЕЗПЕРЕБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який відбувається без затримок, перебоїв; безперервний. *Безперебійне постачання.*
БЕЗПЕРЕБІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безперебі́йний**.
БЕЗПЕРЕБІ́ЙНО. Присл. до **безперебі́йний**.
БЕЗПЕРЕВАЛКО́ВИЙ, -а, -е. Що здійснюється без перевалки, переміщення вантажу з одного транспорту на інший; прямий (про перевози).
БЕЗПЕРЕВАЛКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безпереа́лковий**.
БЕЗПЕРЕВІ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Нескінченний, постійний.
БЕЗПЕРЕВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **безперееві́дний**.
БЕЗПЕРЕВІ́ДНО. Присл. до **безпереві́дний**.
БЕЗПЕРЕМІ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Який відбувається, проходить без змін.
БЕЗПЕРЕМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпереемі́нний**.
БЕЗПЕРЕМІ́ННО. 1. *заст.* Присл. до **безпереемі́нний**. 2. *присл.*, *діал.* Обов'язково, неодмінно.
БЕЗПЕРЕ́РВНИЙ, -а, -е. Який не переривається; суцільний. // Який відбувається весь час, не припиняючись; постійний, безупинний. ** **Безпере́рвна осві́та** – термін, що охоплює повний спектр можливостей для початкової, середньої та післясередньої освіти.
БЕЗПЕРЕ́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпере́рвний**.
БЕЗПЕРЕ́РВНО. Присл. до **безпере́рвний**.
БЕЗПЕРЕСАДКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безпереса́дочний**.
БЕЗПЕРЕСАДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безпереса́дковий**.
БЕЗПЕРЕСА́ДКОВО. Присл. до **безпереса́дковий**.
БЕЗПЕРЕСА́ДОЧНИЙ, -а, -е, *зал.* Без пересадки, не пов'язаний з пересадкою. *Безпересадочне сполучення.*
БЕЗПЕРЕСА́ДОЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпереса́дочний**.
БЕЗПЕРЕСА́ДОЧНО. Присл. до **безпереса́дочний**.
БЕЗПЕРЕ́СТАЛЬ, *присл.*, *діал.* Безперестанку.
БЕЗПЕРЕСТА́НКУ, *присл.* Не зупиняючись, не припиняючись; безперервно.
БЕЗПЕРЕСТА́ННИЙ, -а, -е. Який відбувається без перерв, не зупиняючись, не припиняючись; безперервний, постійний.
БЕЗПЕРЕСТА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпереста́нний**.
БЕЗПЕРЕСТА́ННО. Присл. до **безпереста́нний**; безперестанку.
БЕЗПЕРЕСТА́НУ, *присл.* Те саме, що **безпереста́нку**.
БЕ́ЗПЕРЕЧ, **БЕ́ЗПЕРІЧ**, *присл.* 1. *діал.* Безперестанку. 2. *зах.* Безперечно.
БЕЗПЕРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не викликає заперечень, проти якого не можна заперечити; безсумнівний, незаперечний, безспірний.
БЕЗПЕРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпере́чний**.
БЕЗПЕРЕ́ЧНО. 1. Присл. до **безпере́чний**. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. вставн. сл.* Без сумніву, безсумнівно.
БЕЗПЕРЕШКО́ДНИЙ, -а, -е. Якому ніщо не перешкоджає; який не пов'язаний ні з якими перешкодами, перепонами; без перепон, вільний.
БЕЗПЕРЕШКО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безперешко́дний**.
БЕЗПЕРЕШКО́ДНО. Присл. до **безперешко́дний**.
БЕЗПЕ́РИЙ, -а, -е. Без пір'я; неоперений (про птахів).
БЕ́ЗПЕРІЧ *див.* **бе́зпереч**.
БЕЗПЕРСПЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не має перспектив; який не дає підстав сподіватися на добрі наслідки.
БЕЗПЕРСПЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безперспекти́вний**.
БЕЗПЕРСПЕКТИ́ВНО. Присл. до **безперспекти́вний**.
БЕЗПЕЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *поет.*, *рідко*. Те саме, що **безжу́рний**.
БЕЗПЕЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безнача́льний**.
БЕЗПЕЧА́ЛЬНО. Присл. до **безпеча́льний**.
БЕЗПЕ́ЧЕНСТВО, -а, *с.*, *зах.* Безпека.
БЕЗПЕ́ЧНЕ, *діал.*, *присл.* Те саме, що **безпе́чно**.
БЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не криє в собі небезпеки або захищає кого-, що-небудь від небезпеки. **Безпе́чна диста́нція** – відстань до транспортного засобу, яка у разі його раптового гальмування або зупинки дозволить запобігти зіткненню без здійснення будь-якого маневру. 2. Якому не загрожує небезпека; гарантований від небезпеки. 3. Який не завдає, не повинен завдавати шкоди. 4. *рідко*. Те саме, що **безтурбо́тний**; безжурний.
БЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Відсутність небезпеки; безпека. 2. *рідко*. Те саме, що **безтурбо́тність**.
БЕЗПЕ́ЧНО. 1. Присл. до **безпе́чний** 1, 2. // *у знач. присудк. сл.* 2. *присл.*, *рідко*. Те саме, що **безтурбо́тно**; безжурно.
БЕЗПИСЕ́МНИЙ, -а, -е. Який не має писемності.
БЕЗПИСЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безписе́мний**.
БЕЗПІДВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якого відсутній підвал.
БЕЗПІ́ДДАНИЙ, -а, -е. Який не має підданства.
БЕЗПІ́ДДАНСТВО, -а, *с.* Абстр. ім. до **безпі́дданий**.
БЕЗПІДКЛА́ДОЧНИЙ, -а, -е. Який не має підкладки. *Безпідкладочна куртка.*
БЕЗПІДМЕТО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Який не має підмета. *Безпідметове речення.*
БЕЗПІДСТА́ВНИЙ, -а, -е. Який не має підстави, підстав; необґрунтований.
БЕЗПІДСТА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпідста́вний**.
БЕЗПІДСТА́ВНО. Присл. до **безпідста́вний**.
БЕЗПІДСТИЛКО́ВИЙ, -а, -е. Такий, що здійснюється без використання підстилки (про утримання свійських тварин).

БЕЗПІДШИ́ПНИКОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує підшипники.

БЕЗПІЛО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не має пілота, керований автоматично (про літальні апарати). 2. Який здійснюється без пілота, за допомогою автоматичного керування.

БЕЗПІЛО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпіло́тний**.

БЕЗПІЛО́ТНО. Присл. до **безпіло́тний**.

БЕЗПЛА́НОВИЙ, -а, -е. Який не має певного плану, системи.

БЕЗПЛА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безпла́новий**.

БЕЗПЛА́НОВО. Присл. до **безпла́новий**.

БЕЗПЛА́ТНИЙ, -а, -е. Який не оплачується, не потребує оплати.

БЕЗПЛА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпла́тний**.

БЕЗПЛА́ТНО. Присл. до **безпла́тний**.

БЕЗПЛАЦКА́РТНИЙ, -а, -е. Без плацкарти. *Безплацкартний проїзд.* ** **Безплацка́ртний ваго́н**, *зал.* – вагон, у якому місця не позначено номерами.

БЕЗПЛАЦКА́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безплацка́ртний**.

БЕЗПЛІ́ДДЯ, -я, *с.* Нездатність давати потомство, плоди.

БЕЗПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який не дає плодів, нездатний давати потомство. // Неродючий. 2. *перен.* Який не дає наслідків; даремний, марний; безрезультатний. *Безплідні зусилля.*

БЕЗПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безплі́дний**.

БЕЗПЛІ́ДНО. Присл. до **безплі́дний** 2.

БЕЗПЛО́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Який не має тіла, плоті.

БЕЗПЛУ́ЖНИЙ, -а, -е. Такий, за якого для обробітку ґрунту використовується не плуг, а плоскоріз.

БЕЗПОВІ́ТРЯНИЙ, -а, -е. Не заповнений повітрям.

БЕЗПОВОРО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який виключає повернення до того, що було раніше; рішучий, твердий, остаточний. *Безповоротне рішення.* // Який ніколи не повернеться, втрачений назавжди. 2. Який не підлягає поверненню. ** **Безповоро́тна фіна́нсова допомо́га**: а) сума коштів, передана платнику податку згідно з договорами дарування, іншими подібними договорами; б) сума безнадійної заборгованості; в) сума заборгованості платника податку перед іншою юридичною чи фізичною особою; г) кредит або депозит, наданий платнику податку без встановлення строків повернення його основної суми.

БЕЗПОВОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безповоро́тний**.

БЕЗПОВОРО́ТНО. Присл. до **безповоро́тний**.

БЕЗПОДАТКО́ВИЙ, -а, -е. Який не обкладається податком.

БЕЗПОДАТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безподатко́вий**.

БЕЗПОКРИ́ВНИЙ, -а, -е, *с. г.* Який здійснюється без загортання насіння. ** **Безпокри́вний посі́в** – посів багаторічних трав, який здійснюється у вільний від трав'яного покриву ґрунт.

БЕЗПОЛИ́ЦЕВИЙ, -а, -е: ** **Безполи́цевий обробі́ток ґру́нту** – агротехнічний прийом розпушування ґрунту без перевертання його шарів.

БЕЗПОЛИЧКО́ВИЙ, -а, -е: ** **Безполичко́вий плуг** – сільсько-господарське знаряддя для безполицевого обробітку ґрунту.

БЕЗПО́ЛОЗОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує полози.

БЕЗПОЛУМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю полум'я.

БЕЗПОЛУМЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безполумене́вий**.

БЕЗПОЛУМ'Я́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **безполумене́вий**.

БЕЗПОЛУМ'Я́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безполум'я́ність**.

БЕЗПОЛЬОВИ́Й, -а, -е. Який не має, не використовує поля.

БЕЗПОМИЛКО́ВИЙ, -а, -е. Який не має помилок; який робиться без помилок; правильний.

БЕЗПОМИЛКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безпомилко́вий**.

БЕЗПОМИЛКО́ВО. Присл. до **безпомилко́вий**.

БЕЗПОМИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **безпомилко́вий**.

БЕЗПОМИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпоми́льний**.

БЕЗПОМИ́ЛЬНО. Присл. до **безпоми́льний**.

БЕЗПОМІ́СНИЙ, -а, -е, *іст.* Який не має маєтку.

БЕЗПОМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпомі́сний**.

БЕЗПО́МІЧНИЙ, -а, -е. Нездатний сам собі допомогти, захистити себе; безпорадний, безсилий. *Безпомічна стара.*

БЕЗПО́МІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безпо́мічний**.

БЕЗПО́МІЧНО. Присл. до **безпо́мічний**.

БЕЗПОРА́ДА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **безпора́дність**.

БЕЗПОРА́ДДЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **безпора́дність**.

БЕЗПОРА́ДНИЙ, -а, -е. Неспроможний своїми силами впоратися з чим-небудь; який потребує допомоги, підтримки; безпомічний. // Який виражає безпомічність. // *перен.* Недосконалий, недовершений (про художній твір). *Безпорадне становище.*

БЕЗПОРА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безпора́дний**.

БЕЗПОРА́ДНО. Присл. до **безпора́дний**.

БЕЗПОРІ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **безпоро́дний**.

БЕЗПОРІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпорі́дний**.

БЕЗПОРО́ДНИЙ, -а, -е, *с. г.* Непородистий; несортовий.

БЕЗПОРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпоро́дний**.

БЕЗПОРОЖНІ́ННИЙ , -а, -е. Той, що не містить порожнини.

БЕЗПОРШНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує поршні.

БЕЗПОРЯ́ДОК, -дку, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **безла́ддя**. 2. *мн.* **безпоря́дки**, -ів. Заворушення революційного характеру.

БЕЗПОСАДКО́ВИЙ, **БЕЗПОСА́ДОЧНИЙ**, -а, -е, *ав.* Який відбувається без посадки на проміжних пунктах.

БЕЗПОСАДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безпосадко́вий**.

БЕЗПОСА́ДОЧНИЙ *див.* **безпосадко́вий**.

БЕЗПОСА́ДОЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпоса́дочний**.

БЕЗПОСА́ЖНА, -ої, *ж.* Дівчина, у якої немає посагу.

БЕЗПОСЕРЕ́ДНІЙ, -я, -є. 1. Який не має проміжних ланок, здійснюється без посередництва кого-, чого-небудь; прямий. // Зовсім близький; найближчий. // Який прямо впливає з чого-небудь або зумовлює щось. ** **Безпосере́днє зна́ння**, *філос.* – самоочевидне, одержане без попереднього обґрунтування і доведення знання. 2. Який, не задумуючись, іде за своїм внутрішнім потягом, нахилом; простий, щирий. // Який прямо випливає з внутрішнього потягу, нахилу.

БЕЗПОСЕРЕ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **безпосере́дній** 2.

БЕЗПОСЕРЕ́ДНЬО. Присл. до **безпосере́дній**.

БЕЗПОТРІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непотрі́бний**.

БЕЗПОЩА́ДНИЙ, -а, -е. Який не знає пощади: жорстокий, непримиренний. // Який дуже дошкульно діє.

БЕЗПОЩА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпоща́дний**.

БЕЗПОЩА́ДНО. Присл. до **безпоща́дний**.

БЕЗПРА́ВНИЙ, -а, -е. Який не має ніяких прав.

БЕЗПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безпра́вний**.

БЕЗПРА́ВНО. Присл. до **безпра́вний**.

БЕЗПРА́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **безпра́вність**.

БЕЗПРА́В'Я, -я, *с.* Те саме, що **безпра́вність**.

БЕЗПРЕДМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який не спрямований на певний об'єкт, не має певної мети або підстави. *Безпредметна розмова.*

БЕЗПРЕДМЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпредме́тний**.

БЕЗПРЕДМЕ́ТНО. Присл. до **безпредме́тний**.

БЕЗПРЕМІ́ННИЙ, -а, -е, *розм.*, *заст.* Неодмінний, обов'язковий.

БЕЗПРЕМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпремі́нний**.

БЕЗПРЕМІ́ННО, *розм.*, *заст.* Присл. до **безпремі́нний**.

БЕЗПРЕТЕНЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Не розрахований на певний ефект, який не має вигляду чогось значного; простий.

БЕЗПРЕТЕНЗІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпретензі́йний**.

БЕЗПРЕТЕНЗІ́ЙНО. Присл. до **безпретензі́йний**.

БЕЗПРЕ́ФІКСНИЙ, -а, -е, *грам.* Який не має префікса.

БЕЗПРЕЦЕДЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який не мав подібних прикладів у минулому; небувалий, безприкладний. *Безпрецедентний випадок.*

БЕЗПРЕЦЕДЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпрецеде́нтний**.

БЕЗПРЕЦЕДЕ́НТНО. Присл. до **безпрецеде́нтний**.

БЕЗПРИБУТКО́ВИЙ, -а, -е. Який не дає прибутку; невигідний. *Безприбуткове господарство.*

БЕЗПРИБУТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безприбутко́вий**.

БЕЗПРИБУТКО́ВО. Присл. до **безприбутко́вий**.

БЕЗПРИВІ́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **неприві́тний**; похмурий.

БЕЗПРИВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безприві́тний**.

БЕЗПРИВІ́ТНО. Присл. до **безприві́тний**.

БЕЗПРИ́В'ЯЗНИЙ, -а, -е. Такий, що здійснюється у скотарнях без прив'язі та відгороджених стійл (про утримання худоби).

БЕЗПРИДА́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Дівчина, що не мала посагу.

БЕЗПРИДА́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Те саме, що **безприда́нка**.

БЕЗПРИЙМЕННИКО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Який не має прийменника. *Безприйменникові конструкції.*

БЕЗПРИ́КЛАДНИЙ, -а, -е. Який не мав прикладу, ні з чим не зрівнянний; надзвичайний.

БЕЗПРИ́КЛАДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпри́кладний**.

БЕЗПРИНЦИ́ПНИЙ, -а, -е. Який не має певних принципів, твердих переконань, поглядів. // Який не виражає певних принципів, твердих переконань. // Цинічний.

БЕЗПРИНЦИ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпринци́пний**.

БЕЗПРИНЦИ́ПНО. Присл. до **безпринци́пний**.

БЕЗПРИПЛИВНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю припливів.

БЕЗПРИ́СТРАСНИЙ, -а, -е. 1. Який до всього ставиться байдуже, не схильний до почуттів, пристрастей; байдужий. // Який виражає байдужість. 2. Об'єктивний, незалежний.

БЕЗПРИ́СТРАСНО. Присл. до **безпри́страсний**.

БЕЗПРИСУДКО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Який не має присудка. *Безприсудкове речення.*

БЕЗПРИСУДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безприсудко́вий**.

БЕЗПРИТО́МНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **неприто́мний**.

БЕЗПРИТО́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **безприто́мний**.

БЕЗПРИТО́МНО. Присл. до **безприто́мний**.

БЕЗПРИТУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має притулку, позбавлений догляду, сімейної опіки; бездоглядний, бездомний. // *у знач. ім.* **безприту́льний**, -ного, *ч.*; **безприту́льна**, -ної, *ж.*: а) бездоглядна, бездомна дитина; б) (*жарг.*) бомж.

БЕЗПРИТУ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Безпритульна, бездоглядна дитина.

БЕЗПРИТУ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Наявність бездоглядних, безпритульних дітей. 2. Стан за знач. **безприту́льний**.

БЕЗПРИТУ́ЛЬНО. Присл. до **безприту́льний**.

БЕЗПРИХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Безпритульний.

БЕЗПРИХИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **безприхи́льний**.

БЕЗПРИЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Безпритульний.

БЕЗПРИЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **безпричальний**.

БЕЗПРИЧА́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Байдужий.

БЕЗПРИЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **безпbriча́сний**.

БЕЗПРИЧИ́ННИЙ, -а, -е. Який не має певної причини, підстави. *Безпричинний напад люті.*

БЕЗПРИЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпричи́нний**.

БЕЗПРИЧИ́ННО. Присл. до **безпричи́нний**. // *заст.* Безневинно, без вини.

БЕЗПРІ́ЗВИЩНИЙ, -а, -е. У якого немає прізвища.

БЕЗПРОБЛЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. У якого немає проблем. 2. З яким не виникає проблем.

БЕЗПРОБЛЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **безпробле́мний**. 2. Відсутність постановки актуальних проблем, питань у творах мистецтва, виступах у пресі і т. ін.

БЕЗПРОБЛЕ́МНО. Присл. до **безпробле́мний**.

БЕЗПРОБУ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непробу́дний**. *Безпробудна пиятика.*

БЕЗПРОБУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпробу́дний**.

БЕЗПРОБУ́ДНО. Присл. до **безпробу́дний**.

БЕЗПРОВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який характеризується відсутністю провалів. 2. Який характеризується відсутністю провал.

БЕЗПРОВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпрова́льний**.

БЕЗПРОВА́ЛЬНО. Присл. до **безпрова́льний**.

БЕЗПРОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Безневинність.

БЕЗПРО́ВІДНИЙ[1], -а, -е. Який не має, не використовує проводів, дроту; бездротовий.

БЕЗПРО́ВІДНИЙ[2], -а, -е. Не керований провідником; діючий без проводу, без керівництва.

БЕЗПРО́ВІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпро́відний**.

БЕЗПРО́ВОДОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безпро́відний**.

БЕЗПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. Який не має програми.

БЕЗПРОГРА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпрогра́мний**.

БЕЗПРОГРА́МОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безпрогра́мний**.

БЕЗПРОГРА́МОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безпрогра́мовий**.

БЕЗПРО́ГРАШНИЙ, -а, -е. Який обов'язково забезпечує виграш, не дає програшу. *Безпрограшна позика. Безпрограшна лотерея.*

БЕЗПРО́ГРАШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпро́грашний**.

БЕЗПРО́ГРАШНО. Присл. до **безпро́грашний**.

БЕЗПРОГУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має прогулів, виконується без прогулів.

БЕЗПРОСВІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не має просвітку, позбавлений світла; темний (про ніч і т. ін.). // Який не припиняється; тривалий, постійний. 2. *перен.* Сумний, безрадісний. 3. *розм.* Який відзначається великою мірою негативної ознаки.

БЕЗПРОСВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпросві́тний**.

БЕЗПРОСВІ́ТНО. Присл. до **безпросві́тний**. // *у знач. присудк. сл.*

БЕЗПРОСИ́ПНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непробу́дний**.

БЕЗПРОСИ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпроси́пний**.

БЕЗПРОСИ́ПНО. Присл. до **безпроси́пний**.

БЕЗПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. На якого не нараховуються проценти. *Безпроцентна позика.*

БЕЗПРОЦЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безпроце́нтний**.

БЕЗПРОЦЕ́НТНО. Присл. до **безпроце́нтний**.

БЕЗПУСТО́ТНИЙ, -а, -е. Який не має пустот.

БЕЗПУ́ТНИЙ, -а, -е. Який відзначається легковажністю; безладний, розгульний. *Безпутний хлопець.* // Непутящий. // Плутаний, хаотичний.

БЕЗПУ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Безпутна людина.

БЕЗПУ́ТНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **безпу́тник**.

БЕЗПУ́ТНО. Присл. до **безпу́тний**.

БЕЗПУ́ТСТВО, -а, *с.* Безпутна поведінка, безпутне життя.

БЕЗПУ́ТТЯ[1], -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **безпу́тство**.

БЕЗПУ́ТТЯ[2], -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **бездорі́жжя**.

БЕЗП'Я́ТИЙ, -а, -е. Який не має п'ят.

БЕЗРАДІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує радіаційне випромінювання.

БЕЗРАДІАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності*ж.* Абстр. ім. до **безрадіаці́йний**.

БЕЗРА́ДІСНИЙ, -а, -е. Позбавлений радості; сумний. // Який не викликає радості; похмурий, невеселий. *Безрадісне животіння.*

БЕЗРА́ДІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безра́дісний**.

БЕЗРА́ДІСНО. Присл. до **безра́дісний**.

БЕЗРА́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Безпорадний.

БЕЗРА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безра́дний**.

БЕЗРА́ДНО. Присл. до **безра́дний**.

БЕЗРА́КОВИННИЙ, -а, -е. Який не має раковин.

БЕЗРА́МКОВИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю рамок.

БЕЗРА́МКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безра́мковий**.

БЕЗРА́МНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю рам.

БЕЗРЕБЕ́РНИЙ, -а, -е. Який не має ребер.

БЕЗРЕБЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безребе́рний**.

БЕЗРЕ́БРИЙ, -а, -е. Те саме, що **безребе́рний**.

БЕЗРЕ́БРІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **безре́брий**.

БЕЗРЕДУ́КТОРНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує редуктор.

БЕЗРЕДУ́КТОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безреду́кторний**.

БЕЗРЕЗУЛЬТА́ТНИЙ, -а, -е. Який не дає бажаних наслідків, результатів; безплідний. *Безрезультатна діяльність.*

БЕЗРЕЗУЛЬТА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безрезульта́тний**.

БЕЗРЕЗУЛЬТА́ТНО. Присл. до **безрезульта́тний**.

БЕЗРЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Який не має рейок.

БЕЗРЕ́ЙКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безре́йковий**.

БЕЗРЕЛІГІ́ЙНИЙ, -а, -е. У якому немає (не було) релігії. // Не пов'язаний з релігією. ** **Безрелігі́йне христия́нство** – теологічна концепція християнства, прихильники якої відмовляються від ідеї бога і вбачають сутність християнства в любові до ближнього.

БЕЗРЕЛІГІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безрелігі́йний**.

БЕЗРЕОСТА́ТНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує реостат.

БЕЗРЕПРИ́ЗНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю реприз.

БЕЗРЕПРИ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безрепри́зний**.

БЕЗРЕСО́РНИЙ, -а, -е. Який не має ресор.

БЕЗРЕСО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безресо́рний**.

БЕЗРИ́БНИЙ, -а, -е. У якому немає риби. *Безрибний ставок.*

БЕЗРИ́Б'Я, -я, *с.* Відсутність або недостача риби.

БЕЗРИ́ГЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує ригелі.

БЕЗРІ́ДНИЙ, -а, -е. Який не має батьків, родичів; одинокий. // Який утратив або порвав зв'язок із своїм народом, своєю країною.

БЕЗРІ́ДНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Безрідна людина.

БЕЗРІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безрі́дний**.

БЕ́ЗРІК: ** **У (на) бе́зрік** – на вічні часи; назавжди. **Відда́ти за бе́зрік** – ніколи не віддати. **За бе́зрік** – через дуже довгий час, нескоро.

БЕЗРОБІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не має роботи, заробітку, не знаходить застосування своїй праці. // *у знач. ім.* **безробі́тний**, -ного, *ч.*; **безробі́тна**, -ної, *ж.* Той, хто ніде не працює, не має роботи. 2. *заст.* Вільний від роботи; неробочий.

БЕЗРОБІ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Стан, коли не всі можуть одержати роботу, мати постійний заробіток. *Хронічне безробіття.* // Наявність безробітних. 2. Брак роботи. 3. Незайнятість роботою, якоюсь справою і т. ін.

БЕЗРО́ГИЙ, -а, -е. 1. Який не має рогів. 2. *у знач. ім.* **безро́га**, -гої, *ж.*, *жарт.* Свиня.

БЕЗРО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Природжена чи набута відсутність рогів у тварин; комолість.

БЕЗРОДИ́ННИЙ, -а, -е. Який не має родини.

БЕЗРОЗБІ́РНИЙ, -а, -е. Не пов'язаний із розбиранням машини на вузли, деталі для визначення її технічного стану.

БЕЗРОЗБІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безрозбі́рний**.

БЕЗРОЗБІ́РНО. Присл. до **безрозбі́рний**.

БЕЗРОЗДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не поділяється, не поділений ні з ким; повний, цілковитий.

БЕЗРОЗДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безроздíльний**.

БЕЗРОЗДІ́ЛЬНО. Присл. до **безроздíльний**.

БЕЗРОЗМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Що набуває потрібного розміру після вдягання, еластичний (про панчохи, шкарпетки). 2. *перен., розм.* Невизначених розмірів. // *розм.* Невизначеної тривалості.

БЕЗРОЗМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безрозмі́рний**.

БЕЗРОЗМІ́РНО. Присл. до **безрозмі́рний**.

БЕЗРОЗПІРКО́ВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує розпірки.

БЕЗРОЗСА́ДНИЙ, -а, -е. Такий, за якого для посадки використовується не розсада, а насіння.

БЕЗРОЗСУ́ДНИЙ, -а, -е. Який діє нерозумно, нерозсудливо; нерозсудливий. // Який здійснюється без обдумування, необачно, суперечить вимогам розуму; нерозумний.

БЕЗРОЗСУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безрозсу́дний**.

БЕЗРОЗСУ́ДНО. Присл. до **безрозсу́дний**.

БЕЗРОЗСУ́ДСТВО, -а, *с.*, *рідко.* 1. *тільки одн.* Те саме, що **безрозсу́дність**. 2. Безрозсудний вчинок.

БЕЗРОЗУ́МНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **нерозу́мний**.

БЕЗРОЗУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **безрозу́мний**.

БЕЗРОЗУ́МНО, *рідко.* Присл. до **безрозумний**.

БЕЗРО́СЯНИЙ, -а, -е. Без роси.

БЕЗРО́ТИЙ, -а, -е. Який не має рота.

БЕЗРОТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **безро́тий**.

БЕЗРО́ТОРНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує ротор.

БЕЗРО́ТОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безро́торний**.

БЕЗРУ́ДНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю руди.

БЕЗРУКА́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безрука́вний**.

БЕЗРУКА́ВКА, -и, *ж.* Вид одягу без рукавів.

БЕЗРУКА́ВНИЙ, -а, -е. Без рукавів.

БЕЗРУ́КИЙ, -а, -е. Який не має руки або рук, втратив руку (руки). // *у знач. ім.* **безру́кий**, -кого, *ч.* Той, хто не має руки або рук. // *перен.* Невмілий, невправний, який не в змозі щось полагодити, зібрати і т. ін.

БЕЗРУ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **безру́кий**.

БЕЗРУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має руля, пересувається без руля.

БЕЗРУШНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається без застосування рушниці. ** **Безрушни́чне полюва́ння**: а) полювання без застосування вогнепальної зброї (капканами, кротоловками та ін.); б) полювання з фотоапаратом, кінокамерою, магнітофоном.

БЕЗСЕРДЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Нечулий до інших; безжалісний, жорстокий, нечуйний.

БЕЗСЕРДЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсерде́чний**.

БЕЗСЕРДЕ́ЧНО. Присл. до **безсерде́чний**.

БЕЗСЕ́РДИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **безсерде́чний**.

БЕЗСЕ́РДІСТЬ, -дості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **безсе́рдий**.

БЕЗСЕЧІ́В'Я, -я, *с.* Те саме, що **анурі́я**.

БЕЗСИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який не має фізичної сили; немічний, слабий, знесилений. 2. Нездатний або неспроможний що-небудь зробити, подолати.

БЕЗСИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Стан за знач. безсилий 1; безсилля (у 1 знач.). 2. Абстр. ім. до **безсилий** 2.

БЕЗСИ́ЛІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати безсилим, втрачати сили.

БЕЗСИ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Фізична слабкість, знемога. 2. Нездатність або неспроможність що-небудь зробити, подолати.

БЕЗСИ́ЛО. Присл. до **безсилий**.

БЕЗСИ́ЛОК, -лка, *ч.*, *діал.* Безсила людина.

БЕЗСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **безсилий**. // *у знач. ім.* **безси́льний**, -ного, *ч.* Той, хто не має сили.

БЕЗСИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безси́льний**.

БЕЗСИ́ЛЬНО. Присл. до **безси́льний**.

БЕЗСИМПТО́МНИЙ, -а, -е. У якого відсутні симптоми.

БЕЗСИМПТО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсимпто́мний**.

БЕЗСИМПТО́МНО, *присл.* Не виявляючи симптомів, характерних ознак захворювання.

БЕЗСИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. Який не має певної системи ладу; безладний.

БЕЗСИСТЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсисте́мний**.

БЕЗСИСТЕ́МНО. Присл. до **безсисте́мний**.

БЕЗСІМЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не має сім'ї. // *у знач. ім.* **безсіме́йний**, -ного, *ч.* Той, хто не має сім'ї; одинак.

БЕЗСІМЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсіме́йний**.

БЕЗСІМ'Я́НИЙ, -а, -е. Який не має сім'я.

БЕЗСІМ'Я́НКА, -и, *ж.*, *сад.* Сорт груші або інших плодів без зерен.

БЕЗСКОРО́МНИК, -а, *ч.* Віруюча людина, що суворо додержується постів.

БЕЗСКОРО́МНИЦЯ, -і. Жін. до **безскоро́мник**.

БЕЗСКУТЕ́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Безрезультатний.

БЕЗСЛА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* безсла́влять; *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **несла́вити**.

БЕЗСЛА́ВНИЙ, -а, -е. Який не заслужив слави, поваги. // Який не приносить слави. // Який заслуговує осуду; ганебний.

БЕЗСЛА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсла́вний**.

БЕЗСЛА́ВНО. Присл. до **безсла́вний**.

БЕЗСЛА́В'Я, -я, *с.* Погана слава; ганьба, безчестя.

БЕ́ЗСЛИХИ, -ів, *мн.*, *діал.* Глушина.

БЕЗСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Без слів.

БЕЗСЛІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безслі́вний**.

БЕЗСЛІ́ВНО. Присл. до **безслі́вний**.

БЕЗСЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Який не залишає, не залишив слідів; який зовсім зник.

БЕЗСЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безслі́дний**.

БЕЗСЛІ́ДНО. Присл. до **безслі́дний**.

БЕЗСЛІ́ЗНИЙ, -а, -е. Без сліз.

БЕЗСЛІ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безслі́зний**.

БЕЗСЛІ́ЗНО. Присл. до **безслі́зний**.

БЕЗСЛОВЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який не має здатності говорити. // Який робиться, відбувається без слів. 2. Який завжди мовчить; мовчазний; який не заперечує, не протестує проти чого-небудь; покірний. *Безсловесна істота (про тварину).*

БЕЗСЛОВЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безслове́сний**.

БЕЗСЛОВЕ́СНО. Присл. до **безслове́сний**.

БЕ́ЗСМАК, -у, *ч.* Брак доброго смаку; несмак.

БЕЗСМЕ́РТКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **безсме́ртник**.

БЕЗСМЕ́РТКИ, -ів, *мн.* Однорічні й багаторічні трав'янисті рослини з сухими, яскраво забарвленими листочками; вирощуються як декоративні.

БЕЗСМЕ́РТНИЙ, -а, -е. 1. Який вічно живе, ніколи не вмирає. // *у знач. ім., звичайно мн., міф.* **безсме́ртні**, -них. Боги. 2. Який назавжди лишається в пам'яті людей, завжди зберігає своє значення; незабутній.

БЕЗСМЕ́РТНИК, -а, *ч.* Народна назва рослин із сухими квітками, перев. безсмертків і кмину.

БЕЗСМЕ́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсме́ртний**.

БЕЗСМЕ́РТНО. Присл. до **безсме́ртний**.

БЕЗСМЕ́РТОК, -тка, *ч.* Те саме, що **безсме́ртник**.

БЕЗСМЕ́РТЯ, -я, *с.* 1. Вічне існування, вічне життя. 2. Вічне існування в пам'яті людей.

БЕЗСНІ́ЖЖЯ, -я, *с.* Відсутність або мала кількість снігу взимку.

БЕЗСНІ́ЖНИЙ, -а, -е. Без снігу або з малою кількістю снігу.

БЕЗСНІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсні́жний**.

БЕЗСНІ́ЖНО. Присл. до **безсні́жний**.

БЕЗСО́ВІСНИЙ, -а, -е. Який не має совісті, чинить не по совісті, несправедливо; несовісний, безсоромний. // Який виражає безсовісність, безсоромність.

БЕЗСО́ВІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **безсо́вісний**.

БЕЗСО́ВІСНО. Присл. до **безсо́вісний**.

БЕЗСОЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Приготовлений без додавання солі. *Безсольова дієта.*

БЕЗСО́ННИЙ, -а, -е. Який не спить, перебуває без сну; позбавлений сну. // Який має ознаки неспання. // Який проходить без сну. *Безсонна ніч.*

БЕЗСО́ННИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **безсо́ння** 2.

БЕЗСО́ННО, *присл.* Без сну.

БЕЗСО́ННЯ, -я, *с.* 1. Довге перебування без сну; неспання. 2. Хвороблива відсутність сну.

БЕЗСО́НЯЧНИЙ, -а, -е. Без сонця, без сонячного світла.

БЕЗСОРО́МНИЙ, -а, -е. Який не почуває сорому, не соромиться; безстидний. // Який виражає безсоромність; непристойний. // Нічим не стримуваний; безсовісний, зухвалий.

БЕЗСОРО́МНИК, -а, *ч.* Людина, що не має сорому, порушує правила пристойності; безстидник.

БЕЗСОРО́МНИЦЯ, -і. Жін. до **безсоро́мник**.

БЕЗСОРО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсоро́мний**.

БЕЗСОРО́МНО. Присл. до **безсоро́мний**.

БЕЗСПІ́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який не викликає заперечень; безперечний, загальновизнаний.

БЕЗСПІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безспі́рний**.

БЕЗСПІ́РНО. Присл. до **безспі́рний**.

БЕЗСПЛА́В'Я, -я, *с.*, *діал.* Довготривала відсутність місячного менструального циклу.

БЕЗСПОЛУЧНИКО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Який не має сполучника. *Безсполучникове речення.*

БЕЗСПОЛУЧНИКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безсполучнико́вий**.

БЕЗСРІ́БНИК, -а, *ч.*, *заст.* Не жадібна до грошей, некорислива людина.

БЕЗСРІ́БНИЦЯ, -і. Жін. до **безсрі́бник**.

БЕЗСТА́НОВИЙ, -а́нова́, -а́нове́, *іст.* Який не належить ні до якого стану; не пов'язаний з належністю до певного стану, однаковий для всіх станів.

БЕЗСТА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безста́новий**.

БЕЗСТАТЕ́ВИЙ, -а, -е. Який не має ознак статі. ** **Безстате́ве розмно́ження**, *біол.* – розмноження без запліднення, відокремленням частинки організму з подальшим розвитком із неї нового організму.

БЕЗСТАТЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безстате́вий**.

БЕЗСТЕБЛОВИ́Й, -а, -е. Який не має стебла.

БЕЗСТЕРЖНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю стержня.

БЕЗСТЕРЖНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безстержне́вий**.

БЕЗСТЕРЖНЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **безстержне́вий**.

БЕЗСТИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **безсоро́мний**.

БЕЗСТИ́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **безсоро́мник**.

БЕЗСТИ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **безсти́дник**.

БЕЗСТИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсти́дний**.

БЕЗСТИ́ДНО. Присл. до **безсти́дний**.

БЕЗСТИ́ДСТВО, -а, *с.* Відсутність стида, сорому; безсоромність.

БЕЗСТИКОВИ́Й, -а́, -е́. Побудований із рейок, які довші від звичайних і зварені на стиках. *Безстикова залізнична колія.*

БЕЗСТИКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безстикови́й**.

БЕЗСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю стилю.

БЕЗСТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсти́льний**.

БЕЗСТИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **безсти́льний**.

БЕЗСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує стіни.

БЕЗСТІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із застосуванням технології, що передбачає відсутність стоків виробничих відходів. // Який застосовує таку систему очищення.

БЕЗСТО́ВПНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує стовпи.

БЕЗСТО́ВПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсто́впний**.

БЕЗСТОРО́ННІЙ, -я, -є. Який складає думку про кого-, що-небудь або щось робить на підставі об'єктивних фактів, а не особистого почуття; неупереджений, справедливий. // Який постає (постав) не з особистого почуття (прихильності, неприязні чи упередження і т. ін.).

БЕЗСТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсторо́нній**.

БЕЗСТОРО́ННЬО. Присл. до **безсторо́нній**.

БЕЗСТРА́СНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який не піддається пристрасті, до всього ставиться з холодним спокоєм, не виявляє ознак пристрасті; байдужий.

БЕЗСТРА́СНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **безстра́сний**.

БЕЗСТРА́СНО, *рідко.* Присл. до **безстра́сний**.

БЕЗСТРА́ШНИЙ, -а, -е. Який не знає, не почуває страху; відважний, хоробрий.

БЕЗСТРА́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безстра́шний**.

БЕЗСТРА́ШНО. Присл. до **безстра́шний**.

БЕЗСТРА́ШШЯ, -я, *с.* Те саме, що **безстра́шність**.

БЕЗСТРИЖНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує стрижні.

БЕЗСТРИЖНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безстрижне́вий**.

БЕЗСТРИЖНЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **безстрижне́вий**.

БЕЗСТРОКО́ВИЙ, -а, -е. Не обмежений певним строком. *Безстроковий паспорт.* ** **Безстрокова́ ре́нта** – цінний папір, який дає постійний обсяг щорічного прибутку. **Безстрокове́ боргове́ зобов'я́зання** – зобов'язання з невстановленим терміном виконання. **Безстрокові́ цінні́ папе́ри** – цінні папери, які не мають встановленого строку погашення чи мають строк погашення більш як 10 років.

БЕЗСТРОКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безстроко́вий**.

БЕЗСТРОКО́ВО. Присл. до **безстроко́вий.**
БЕЗСТРОКОВОВІДПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Який перебуває у безстроковій відпустці.
БЕЗСТРУЖКОВИ́Й, -а́, -е́. Який характеризується відсутністю стружки.
БЕЗСТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е, *с. г.* Який не має сталої структури; сипкий. *Безструктурні ґрунти.*
БЕЗСТРУКТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безстру́ктурний.**
БЕЗСТРУ́МОВИЙ, -а, -е. У якого відсутній струм.
БЕЗСТРУ́МОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безстру́мовий.**
БЕЗСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який не має струн.
БЕЗСТУПЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Такий, що здійснюється плавно, без стрибків в управлінні машинами, механізмами. // Признач. для плавного регулювання швидкості руху машин, механізмів або температури нагрівання електроприладу.
БЕЗСТУПЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безступене́вий.**
БЕЗСТУПІ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Який не має ступенів.
БЕЗСТУПІ́НЧАСТО. Присл. до **безступі́нчастий.**
БЕЗСТУПІ́НЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **безступі́нчастий.**
БЕЗСТУПІ́НЧАТО. Присл. до **безступі́нчатий.**
БЕЗСУБ'Є́КТНИЙ, -а, -е, *грам.* Який не має суб'єкта, підмета; безпідметовий. *Безсуб'єктне речення.*
БЕЗСУБ'Є́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсуб'є́ктний.**
БЕЗСУДИ́ННИЙ, -а, -е. Який не має судин.
БЕЗСУДИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсуди́нний.**
БЕЗСУМЛІ́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Безсовісний.
БЕЗСУМЛІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсумлі́нний.**
БЕЗСУМЛІ́ННО, *зах.* Присл. до **безсумлі́нний.**
БЕЗСУМНІ́ВНИЙ, -а, -е. Який не викликає сумнівів; незаперечний, безперечний.
БЕЗСУМНІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсумні́вний.**
БЕЗСУМНІ́ВНО. 1. Присл. до **безсумні́вний.** 2. *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження певності в чому-небудь; обов'язково.
БЕЗСУПЕРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Без суперечок; беззаперечний. 2. *юр.* Який не підлягає оспорюванню в адміністративному, судовому та інших аспектах.
БЕЗСУПЕРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсупере́чний.**
БЕЗСУПЕРЕ́ЧНО. Присл. до **безсупере́чний.**
БЕЗСУСТА́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **безшарні́рний.**
БЕЗСУСТА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсуста́вний.**
БЕЗСУ́ФІКСНИЙ, -а, -е. Який не має суфікса.
БЕЗСЮЖЕ́ТНИЙ, -а, -е, *літ.* Який не має певного сюжету.
БЕЗСЮЖЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безсюже́тний.**
БЕЗСЮЖЕ́ТНО. Присл. до **безсюже́тний.**
БЕЗТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має табеля.
БЕЗТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безта́бельний.**
БЕЗТА́КТНИЙ, -а, -е. Який не виявляє такту, тактовності у поводженні з іншими; нетактовний. // Який є виявом нетактовності, свідчить про відсутність такту в кого-небудь.
БЕЗТА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Відсутність такту; нетактовність. 2. Безтактний, нетактовний вчинок.
БЕЗТА́КТНО. Присл. до **безта́ктний.**
БЕЗТАКТО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **безта́ктний.**
БЕЗТАКТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безтакто́вний.**
БЕЗТАЛА́ННИЙ, -а, -е. 1. Який не має талану, щастя; нещасний. // *у знач. ім.* **безтала́нний**, -ного, *ч.*; **безтала́нна**, -ної, *ж.* Той, хто не має талану, щастя. // Який не приносить радості; сповнений горя, нещастя. 2. *рідко.* Те саме, що **безда́рний.**
БЕЗТАЛА́ННИК, -а, *ч.* Безталанна, нещасна людина.
БЕЗТАЛА́ННИЦЯ, -і. *Жін.* до **безтала́нник.**
БЕЗТАЛА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безтала́нний.**
БЕЗТАЛА́ННОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **безтала́нниця.**
БЕЗТАЛА́ННЯ, -я, *с.* 1. Гірка, лиха доля; недоля. 2. *рідко.* Те саме, що **безда́рність.**
БЕЗТАЛА́ННЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **безтала́ння** 1.
БЕЗТАРИ́ФНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує тарифи.
БЕЗТАРИ́ФНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безтари́фний.**
БЕЗТА́РКА, -и, *ж., розм.* Віз або машина з високими бортами, пристосовані для перевезення сільськогосподарських продуктів без тари.
БЕЗТА́РНИЙ, -а, -е. Без тари. *Безтарний вантаж.*
БЕЗТЕ́КСТОВИЙ, -а, -е. Такий, що не супроводжується співом (про музичний твір).
БЕЗТЕМПЕРАМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який не виявляє темпераменту; млявий.
БЕЗТЕНДЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. У якого відсутня тенденція. 2. Об'єктивний, незаангажований.
БЕЗТЕНДЕНЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безтенденці́йний.**
БЕЗТЕНДЕНЦІ́ЙНО. Присл. до **безтенденці́йний.**
БЕЗТИ́ГЕЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що не використовує, не передбачає використання тигля у плавці яких-небудь речовин.
БЕЗТИРА́ЖНИЙ, -а, -е: ** **Безтира́жна лотере́я** – лотерея, в якій результат розіграшу визначається шляхом перевірки лотерейного білета зразу ж після його купівлі.
БЕЗТИЧИ́НКОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує тичинки.
БЕЗТІЛЕ́СНИЙ, -а, -е. Який не має тіла, плоті; нематеріальний.
БЕЗТІЛЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безтіле́сний.**
БЕЗТІЛЕ́СНО. Присл. до **безтіле́сний.**
БЕЗТІ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **безтіле́сний.**
БЕЗТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **безті́лий.**
БЕЗТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **безтіле́сний.**
БЕЗТІ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **безтіньови́й.**
БЕЗТІНЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який не дає тіні або не має тіні.
БЕЗТОВА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **безтова́рність.** ** **Безтова́рні розрахунко́ві докуме́нти** – платіжне доручення, чек, реєстр рахунків за акредитивної форми розрахунків.
БЕЗТОВА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **безтова́р'я.**
БЕЗТОВА́Р'Я, -я, *с.* Брак товарів, відсутність товарів.
БЕЗТОЛКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який мало що розуміє; нетямущий. 2. У якому немає ладу, порядку; безладний.
БЕЗТОЛКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безтолко́вий.**
БЕЗТОЛКО́ВО. Присл. до **безтолко́вий.**
БЕЗТОЛКО́ВЩИНА, -и, *ж., розм., рідко.* Що-небудь безтолкове, безладне, неясне; безладдя.
БЕЗТОЧКО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Який характеризується відсутністю точок.
БЕЗТОЧКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безточко́вий.**
БЕЗТРА́ВНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує трави.
БЕЗТРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безтра́вний.**
БЕЗТРАВ'Я, -я, *с.* Відсутність трави.
БЕЗТРАНСФОРМА́ТОРНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує трансформатор.
БЕЗТРАНШЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що здійснюється закритим способом, без риття траншей (про прокладання труб). // Признач. для укладення труб у такий спосіб.
БЕЗТРАНШЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безтранше́йний.**
БЕЗТРЕ́ПЕТНИЙ, -а, -е, *заст., поет.* Який не виявляє ознак страху; небоязкий; спокійний.
БЕЗТРЕ́ПЕТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безтре́петний.**
БЕЗТРЕ́ПЕТНО. Присл. до **безтре́петний.**
БЕЗТРУ́БНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує труби.
БЕЗТУРБО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який байдуже, спокійно ставиться до труднощів життя, не журиться ними. // Вільний від турбот. // Який виражає безтурботність. 2. Те саме, що **недба́лий.**
БЕЗТУРБО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безтурбо́тний.**
БЕЗТУРБО́ТНО. Присл. до **безтурбо́тний.**
БЕЗТУРБО́ТТЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **безтурбо́тність.**
БЕЗТЯ́МА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **безтя́мність.** *Напитися до безтями.*
БЕЗТЯ́МКИ, *присл., розм.* Те саме, що **безтя́мно.**
БЕЗТЯМКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Те саме, що **безтя́мний.**
БЕЗТЯ́МНИЙ, -а, -е. 1. Який утратив самовладання, розуміння, свідомість. // Який виявляє ознаки нестями; нестямний. // Викликаний великим збудженням; несамовитий. // Викликаний алкогольним, наркотичним сп'янінням. 2. *перен.* Надзвичайно сильний, величезний.
БЕЗТЯ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безтя́мний** 1.
БЕЗТЯ́МНО. Присл. до **безтя́мний.**
БЕЗУВА́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **неува́жний.**
БЕЗУВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **безува́жний.**
БЕЗУВА́ЖНО. Присл. до **безува́жний.**
БЕЗУГА́ВНИЙ, -а, -е. Який не вгаває, не перестає, не змовкає; безперервний, невпинний.
БЕЗУГА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безуга́вний.**
БЕЗУГА́ВНО. Присл. до **безуга́вний.**
БЕЗУЛА́МКОВИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю уламків.
БЕЗУЛА́МКОВІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безула́мковий.**
БЕЗУЛА́МКОВО. Присл. до **безула́мковий.**
БЕ́ЗУМ, -у, *ч.* Те саме, що **боже́вілля.**
БЕЗУМА́Н, -а, *ч., діал.* Безумець.
БЕЗУ́МЕЦЬ, -мця, *ч.* 1. Людина, що втратила розум. 2. Людина, що діє надто нерозсудливо.
БЕЗУМІ́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Надмірний.
БЕЗУМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Абстр. ім. до **безумі́рний.**
БЕЗУМІ́РНО. Присл. до **безумі́рний.**
БЕЗУ́МІТИ, -ію, -ієш, *рідко.* Ставати безумним; шаленіти.
БЕЗУ́МНИЙ, -а, -е. 1. Який утратив розум; божевільний. // Який виявляє ознаки безумства; безтямний. // *у знач. ім.* **безу́мний**, -ного, *ч.*; **безу́мна**, -ної, *ж.* Людина, що втратила розум. 2. Невиправданий розумом; нерозсудливий, безглуздий. // Сповнений безумства (у 2 знач.). 3. *перен.* Надзвичайно сильний, величезний.
БЕЗУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безу́мний.**
БЕЗУ́МНО. Присл. до **безу́мний.**
БЕЗУМО́ВНИЙ, -а, -е. Нічим не обмежений; повний, беззастережний. // Незаперечний, безсумнівний. ** **Безумо́вна нері́вність**, *мат.* – нерівність, правильна для всіх допустимих значень змінних, що входять у цю нерівність. **Безумо́вний рефле́кс**, *фізіол.* – вроджений рефлекс, на відміну від умовного, набутого.
БЕЗУМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безумо́вний.**
БЕЗУМО́ВНО. 1. Присл. до **безумо́вний.** // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження певності в чому-небудь. // Напевне, обов'язково.
БЕЗУМО́ВНО-РЕФЛЕКТО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до безумовного рефлексу.
БЕЗУ́МСТВО, -а, *с.* 1. Божевілля. 2. Нерозсудливість; нерозумні, безглузді дії, вчинки. 3. *перен.* Надзвичайна відвага, рішучість у вчинках.
БЕЗУ́МСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **безу́мствувати.**
БЕЗУ́МСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Діяти нерозсудливо; робити нерозумні, безглузді вчинки; шаленіти.
БЕЗУПИ́ННИЙ, -а, -е. Який не спиняється, не робить зупинок у русі, в дії; безперервний. // Який не припиняється; постійний.
БЕЗУПИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безупи́нний.**
БЕЗУПИ́ННО. Присл. до **безупи́нний.**
БЕ́ЗУС, -а, *ч.* Той, що не має вус.
БЕЗУСА́ДКОВИЙ, БЕЗУСА́ДОЧНИЙ, -а, -е. Який не зменшує своїх розмірів під дією вологи (про тканину, нитки).
БЕЗУСА́ДОЧНИЙ *див.* **безуса́дковий.**
БЕЗУСА́ДОЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безуса́дочний.**
БЕЗУ́СИЙ *див.* **безву́сий.**
БЕЗУСПІ́ШНИЙ, -а, -е. Який не дає бажаних наслідків; неуспішний, марний, даремний.
БЕЗУСПІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безуспі́шний.**
БЕЗУСПІ́ШНО. Присл. до **безуспі́шний.**
БЕЗУСТАВИ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Безперервний.
БЕЗУСТАВИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Абстр. ім. до **безустави́чний.**
БЕЗУСТАВИ́ЧНО. Присл. до **безустави́чний.**
БЕЗУСТА́НКУ, *присл., рідко.* Те саме, що **безуста́нно.**
БЕЗУСТА́ННИЙ, -а, -е. Який ніколи не припиняється; безперервний, постійний.
БЕЗУСТА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безуста́нний.**
БЕЗУСТА́ННО. Присл. до **безуста́нний.**
БЕЗУТІ́ШНИЙ, -а, -е. Який не знаходить розради.
БЕЗУТІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безуті́шний.**
БЕЗУТІ́ШНО. Присл. до **безуті́шний.**
БЕЗУТРА́ТНИЙ, БЕЗВТРА́ТНИЙ, -а, -е. Який не приносить утрат, збитків. *Безутратна робота.*
БЕЗУТРА́ТНІСТЬ, БЕЗВТРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безутра́тний, безвтра́тний.**
БЕЗУТРА́ТНО, БЕЗВТРА́ТНО. Присл. до **безутра́тний, безвтра́тний.**
БЕЗУ́ХИЙ *див.* **безву́хий.**
БЕЗФА́БУЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має фабули, сюжету (про літературний твір).
БЕЗФА́БУЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безфа́бульний.**
БЕЗФА́РБОВИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує фарбу.
БЕЗФО́НДОВИЙ, -а, -е. Не пов'язаний із фондовими обмеженнями в постачанні матеріальними цінностями; вироблений понад фонди.
БЕЗФО́НДОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безфо́ндовий.**
БЕЗФО́НОВИЙ, -а, -е. Який не має фону.
БЕЗФОРМА́ТНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю формату.
БЕЗФОРМА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безформа́тний.**
БЕЗФО́РМНИЙ, -а, -е. 1. Який не має певної форми, чітких обрисів. *Безформний тулуб.* // Неясний, невиразний. 2. *лінгв.* Неоформлений, який не має у своїй будові показників певних граматичних категорій.
БЕЗФО́РМНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безфо́рмний.**
БЕЗФО́РМНО. Присл. до **безфо́рмний.**
БЕЗФЮЗЕЛЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Який не має фюзеляжу.
БЕЗХАЗЯ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не має власника. ** **Безхазя́йна річ** – річ, яка не має власника чи власник якої не відомий, або річ, від права власності на яку власник відмовився.
БЕЗХАЗЯ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безхазя́йний.**
БЕЗХАЛУ́ПНИЙ, -а, -е, *розм.* Безпритульний.
БЕЗХАРА́КТЕРНИЙ, -а, -е. Який не має твердого характеру; слабовольний, безвольний.
БЕЗХАРА́КТЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безхара́ктерний.**
БЕЗХАРА́КТЕРНО. Присл. до **безхара́ктерний.**
БЕЗХА́ТНИК, -а, *ч., розм.* Безпритульний.
БЕЗХА́ТНІЙ, -я, -є. Який не має хати, домівки; бездомний.
БЕЗХА́ТТЯ, -я, *с.* Брак хати.
БЕЗХА́ТЧЕНКО, БЕЗХА́ТЬКО, -а, *ч.* Те саме, що **безха́тній.**
БЕЗХА́ТЬКО *див.* **безха́тченко.**
БЕЗХВО́СТИЙ, -а, -е. Який не має хвоста.
БЕЗХВО́СТІ, -их, *мн., зоол.* Ряд безхвостих земноводних (жаби, квакші, землянки та ін.).
БЕЗХИ́ТРИЙ, -а, -е. Те саме, що **безхи́трісний.**
БЕЗХИ́ТРІСНИЙ, -а, -е, *рідко.* Без хитрощів і лукавства; простодушний. // Простий, немудрий.
БЕЗХИ́ТРІСНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **безхи́трісний.**
БЕЗХИ́ТРІСНО. Присл. до **безхи́трісний.**
БЕЗХЛІ́БНИЙ, -а, -е. Який не родить хліба. *Безхлібні степи.* // Який не має хліба. // Без хліба.
БЕЗХЛІ́Б'Я, -я, *с.* Стан, коли немає хліба; голод.
БЕЗХЛОРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має хлорофілу.
БЕЗХМА́РИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **безхма́рний.**
БЕЗХМА́РНИЙ, -а, -е. 1. Не закритий або не вкритий хмарами. *Безхмарне небо.* 2. *перен.* Нічим не затьмарений; радісний, щасливий. *Безхмарне дитинство.*
БЕЗХМА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безхма́рний.**
БЕЗХМА́РНО. Присл. до **безхма́рний.**
БЕЗХОСЕ́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Безкорисний, невигідний.
БЕЗХРЕБЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не має хребта, кістяка. // *перен.* Який має недостатньо твердий характер; нестійкий. 2. *у знач. ім.* **безхребе́тні**, -них, *мн., зоол.* Загальна назва нижчих тварин, які не мають кістяка.

БЕЗХРЕБЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *перен.* Брак твердості, стійкості в характері; нестійкість.
БЕЗХРЕБЕ́ТНО. Присл. до **безхребе́тний**.
БЕЗЦВИ́КОВИЙ, -а, -е, *діал.* Безпоршневий.
БЕЗЦЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який не має, не використовує цемент.
БЕЗЦЕНЗУ́РНИЙ, -а, -е. Який не проходить цензури.
БЕЗЦЕНЗУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безцензу́рний**.
БЕЗЦЕ́НТРОВИЙ, -а, -е. Який не має центру.
БЕЗЦЕ́НТРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безце́нтровий**.
БЕЗЦЕРЕМО́ННИЙ, -а, -е. Який не додержується правил пристойності, ввічливості; надто розв'язний. // Який не відповідає правилам пристойності, ввічливості. *Безцеремонна поведінка.*
БЕЗЦЕРЕМО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безцеремо́нний**.
БЕЗЦЕРЕМО́ННО. Присл. до **безцеремо́нний**.
БЕЗЦІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має певної цілі, мети. // Безглуздий, нісенітний.
БЕЗЦІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безці́льний**.
БЕЗЦІ́ЛЬНО. Присл. до **безці́льний**.
БЕ́ЗЦІН *див.* **бе́зцінь**.
БЕЗЦІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Якому не можна скласти ціни; дуже цінний, дуже дорогий. 2. *перен.* Який має дуже велике значення для кого-небудь. // Любий, коханий.
БЕЗЦІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безці́нний**.
БЕЗЦІ́ННО. Присл. до **безці́нний**.
БЕЗЦІ́НОК, -нку, *ч.* Те саме, що **бе́зцінь**. ** **За безці́нок** – те саме, що **за бе́зцінь** (*див.* **бе́зцінь**).
БЕ́ЗЦІНЬ, -і, *ж.*, *рідко* **БЕ́ЗЦІН**, -у, *ч.* Дуже низька, втратна ціна. ** **За бе́зцінь**, *рідко* **за бе́зцін** – дуже дешево, майже дарма.
БЕЗЦО́КОЛЬНИЙ, -а, -е. У якого немає цоколю.
БЕЗЧА́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Безщасний.
БЕЗЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **безча́сний**.
БЕЗЧА́СНО, *діал.* Присл. до **безча́сний**.
БЕЗЧАСУ́, *присл.*, *зах.* Передчасно, невчасно.
БЕЗЧЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Безсоромний, нахабний.
БЕЗЧЕРЕПНІ́, -їх, *мн.* Підтип нижчих хордових тварин.
БЕЗЧЕ́СНИЙ, -а, -е. Який порушує вимоги честі; безсовісний, нечесний (про людину та її вчинки).
БЕЗЧЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безче́сний**.
БЕЗЧЕ́СНО. Присл. до **безче́сний**.
БЕЗЧЕ́СТИТИ, -ещу, -естиш, *недок.*, *перех.* Позбавляти доброї слави; неславити, ганьбити.
БЕ́ЗЧЕСТЬ, -і, *ж.* Те саме, що **безче́стя**.
БЕЗЧЕ́СТЯ, -я, *с.* 1. Те, що завдає неслави; ганьба. 2. *заст.* Грошова винагорода за образу чиновної особи, яку ображений міг стягнути з свого кривдника.
БЕЗЧИ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Який нічого не робить; бездіяльний.
БЕЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **безчи́нний**.
БЕЗЧИ́ННО. Присл. до **безчи́нний**.
БЕЗЧИ́НСТВО, -а, *с.* Порушення порядку, пристойності; бешкет, колотнеча.
БЕЗЧИ́НСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Робити безчинства, бешкет; бешкетувати.
БЕЗЧИСЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Багаточисельний.
БЕЗЧО́ВНИКОВИЙ, -а, -е: ** **Безчо́вниковий верста́т** – ткацький верстат, в якому нитки піткання прокладаються в зів, утворений нитками основи рапірами, пластинками.
БЕЗЧУТТЄ́ВИЙ, -а, -е, *книжн.* Позбавлений чуття.
БЕЗШАБА́ШНИЙ, -а, -е, *розм.* Нестримний, нерозсудливий, відчайдушний.
БЕЗШАБА́ШНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **безшаба́шний**.
БЕЗШАБА́ШНО, *розм.* Присл. до **безшаба́шний**.
БЕЗШАРНІ́РНИЙ, -а, -е, *тех.* Який не має шарнірів. *Безшарнірна арка.*
БЕЗШАРНІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *тех.* Абстр. ім. до **безшарні́рний**.
БЕЗША́ХТНИЙ, -а, -е, *тех.* Не пов'язаний з шахтами. *Безшахтна підземна газифікація вугілля.*
БЕЗША́ХТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *тех.* Абстр. ім. до **безша́хтний**.
БЕЗШВЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що здійснюється не зшиванням, а склеюванням, за допомогою перфорації і т. ін. *Безшвейне кріплення.*
БЕЗШЕЛЕ́СНИЙ, -а, -е. Тихий, безшумний.
БЕЗШЕЛЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безшеле́сний**.
БЕЗШЕЛЕ́СНО. Присл. до **безшеле́сний**.
БЕЗШЕ́РСТИЙ, -а, -е. Який не має шерсті.
БЕЗШЛА́КОВИЙ, -а, -е. Який не містить шлаків.
БЕЗШЛА́КОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **безшла́ковий**.
БЕЗШЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який не перебуває в шлюбі; без шлюбу.
БЕЗШЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **безшлю́бний**.
БЕЗШЛЮ́Б'Я, -я, *с.* Те саме, що **безшлю́бність**.
БЕЗШНУРО́ВИЙ, -а, -е. Який не має шнура. *Безшнуровий телефон.*
БЕЗШО́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Який не має шва, швів. *Безшовні труби.*
БЕЗШО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безшо́вний**.
БЕЗШТА́НЬКО, -а, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто ходить без штанів (про маленьких хлопчаків). 2. *перен.*, *зневажл.* Про бідно одягнену людину; взагалі про бідняка.
БЕЗШУ́МНИЙ, -а, -е. Який не робить шуму; тихий.
БЕЗШУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **безшу́мний**.
БЕЗШУ́МНО. Присл. до **безшу́мний**.
БЕЗЩА́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Який не знає пощади; безпощадний, жорстокий.
БЕЗЩА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **безща́дний**.
БЕЗЩА́ДНО, *заст.* Присл. до **безща́дний**.
БЕЗЩА́СНИЙ, -а, -е. Який не має щастя; нещасний, безталанний.
БЕЗЩА́СТЯ, -я, *с.* Відсутність щастя; нещастя, безталання, бездолля.
БЕЗЩЕ́ЛЕПНИЙ, -а, -е. У якого відсутня щелепа.
БЕЗЩЕЛЕПНІ́, -їх, *мн.* Надклас найдавніших водних хребетних тварин.
БЕЗЩІЛИ́ННИЙ, -а, -е. У якого відсутні щілини.
БЕЗЩІЛИ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **безщіли́нний**.
БЕЗЩІТКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. У якого немає щіток. 2. Який здійснюється без використання щіток.
БЕЗ'Я́ДЕРНИЙ, -а, -е. Вільний від ядерної та водневої зброї. *Без'ядерна демілітаризована зона.* ** **Без'я́дерна зо́на** – географічний простір, в якому не створюється, не розміщується і не випробовується ядерна зброя.
БЕЗ'Я́ДЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **без'я́дерний**.
БЕЗ'ЯЗИ́КИЙ, -а, -е. 1. Який не має язика. 2. Який не говорить; німий.
БЕЗ'ЯЗИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **без'язи́кий**.
БЕЗ'Я́КІРНИЙ, -а, -е. Який не має якоря.
БЕЗ'Я́РУСНИЙ, -а, -е. Який не має ярусів.
БЕЙ, -я, *ч.* 1. У султанській Туреччині та в давні часи у татар – титул дрібних феодальних власників або вищих чиновників. 2. У деяких східних країнах додається до власного імені і означає "пан".
БЕ́ЙБАС, -а, *ч.*, *діал.* Бельбас.
БЕ́ЙДАК, -а, *ч.*, *зах.* Дурень.
БЕ́ЙДЕВІНД, -у, *ч.* Курс судна за зустрічно-бокового вітру.
БЕЙДЕЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; м'які білі із жовтуватим, буруватим, червонуватим відтінком землисті маси або тонкі кристалічні пластинки.
БЕЙЄРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; білі, сірувато-зелені пластинчасті кристали або приховано-кристалічні маси із алмазним блиском.
БЕ́ЙЗА, -и, *ж.* Антилопа роду сарнобиків.
БЕ́ЙКА, -и, *ж.* Смужка тканини, викроєна по косому, що її нашивають зверху або вшивають у зовнішній шов для оздоблення.
БЕ́ЙКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Тягтися, плентатися.
БЕЙЛЕРБЕ́Й, -я, *ч.*, *іст.* У 15 – 19 ст. – султанський намісник краю в Османській імперії, воєначальник усіх військ провінцій.
БЕЙНІ́Т, -у, *ч.* Структурна складова сталі; тонкоподрібнена суміш пересиченого вуглецем фериту і карбіду заліза.
БЕЙРУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бейрут.
БЕЙСБО́Л, -у, *ч.* Командна спортивна гра з м'ячем і кийком-биткою, схожа на гилку, лапту.
БЕЙСБОЛІ́СТ, -а, *ч.* Гравець у бейсбол.
БЕЙСБОЛІ́СТКА, -и. Жін. до **бейсболі́ст**.
БЕЙСБО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бейсбо́л**.
БЕ́ЙСИК, -а, *ч.*, *спец.* Діалогова фортраноподібна мова програмування.
БЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бей**. // Належний беєві, беям.
БЕЙТ, -у, *ч.*, *літ.* В поезії народів Сходу: віршована строфа – двовірш.
БЕЙФУ́Т, -у, *ч.* Обшита шкурою мотузка, якою прикріплюють речі до щогли.
БЕЙШЛО́Т, -у, *ч.* Гребля у верхів'ї судноплавної річки зі шлюзами для випускання води.
БЕК[1], -а, *ч.* 1. *іст.* У Закавказзі й Середній Азії – титул людей знатного походження, князів або начальників невеликих племен, урядових осіб і військовиків. 2. У деяких східних країнах додається до власного імені і означає "пан".
БЕК[2], -а, *ч.* Захисник у командних спортивних іграх з м'ячем або з шайбою.
БЕ́КА, -и, *ж.*, *дит.* Про щось погане, гидке.
БЕ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бе́кати** і звуки, утворювані цією дією.
БЕКА́Р, -а, *ч.*, *муз.* Нотний знак, що скасовує бемоль або дієз, відновлюючи основне звучання ноти. ** **Дубль-бека́р** – знак альтерації, який означає відмову від подвійної альтерації ступеня музичного звукоряду.
БЕКА́С, -а, *ч.* Невеликий болотяний птах із довгим прямим дзьобом.
БЕКА́СИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **бека́с**.
БЕКАСИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **бека́с**.
БЕКАСИ́ННИК, -а, *ч.*, *мисл.* Сорт дробу для стріляння по малій дичині.
БЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Кричати, видавати звуки, властиві козі, вівці.
БЕКБЕ́НДИНГ, -а, *ч.*, *фіз.* Специфічна залежність моментів інерції важких ядер від кутової швидкості їх обертання.
БЕКВАРДЕ́ЙШН, -а, *ч.*, *бірж.* 1. Гра біржових гравців на зниження (депорт). 2. Ситуація при укладенні товарних ф'ючерсних контрактів, коли ціни на реальний товар вищі за котирування по ф'ючерсним контрактам.
БЕКГРА́УНД, -у, *ч.* 1. Основа, передумова. 2. Тло, задній план, фон. 3. Біографічні або анкетні дані, походження. 4. Музичний супровід. // У джазі – супровід провідного мелодичного голосу або партії соліста, який застосовується для створення мелодичного, гармонічного, ритмічного фону вокального чи інструментального соло.
БЕКЕРЕЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; бурувато-жовті або бурштиново-жовті кристали із алмазним блиском.
БЕКЕРЕ́ЛЬ, -я, *ч.* Одиниця активності радіоактивного нукліду у Міжнародній системі одиниць, що становить 1 акт радіоактивного розпаду за 1 секунду.
БЕКЕРИ́Т, -у, *ч.* Бура в'язка смола.
БЕКЕ́Т, -у, *ч.*, *іст.* Військова сторожа, пікет.
БЕКЕ́ША, -і, *ж.* Чоловічий верхній теплий одяг старовинного крою з брижами в стані.
БЕКЕ́ШКА, -и, *ж.* Зменш. до **беке́ша**.
БЕККРО́С, -у, *ч.* Зворотне схрещування.
БЕКМА́НІЯ, -ї, *ж.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини злакових.
БЕКМЕ́С, -у, *ч.* Згущений сік солодких фруктів або овочів; штучний мед.
БЕКО́Н, -у, *ч.* Малосольна свинина з туш особливим способом відгодованих молодих свиней.
БЕКО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **беко́н**. // Признач. для виробництва бекону.
БЕКО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **беко́нний**.
БЕК-О́ФІС, -у, *ч.*, *фін.* Підрозділ банку, що виконує документарні операції для обслуговування зовнішньоекономічної діяльності.
БЕКРО́С, -а, *ч.* Схрещування гібрида першого покоління з однією з вихідних батьківських форм.
БЕКТРЕ́КІНГ, -у, *ч.* 1. Повернення (до вихідного положення). 2. В обчислювальній техніці – перебір з поверненнями.
БЕКХЕ́НД, -у, *ч.* 1. При грі в теніс – удар зліва. 2. Почерк із нахилом у протилежний бік.
БЕЛ, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця відношення енергій, потужностей, звукових тисків.
БЕЛАДО́ННА, -и, *ж.*, *бот.* Багаторічна отруйна трав'яниста рослина; красавка. // *фарм.* Ліки з цієї рослини.
БЕЛА́З, -а, *ч.* Марка вантажного автомобіля.
БЕЛАЛГІ́Н, -у, *ч.* Лікарський протиспазматичний, знеболювальний та протикислотний засіб при захворюваннях шлунково-кишкового тракту.
БЕЛАТАМІНА́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при підвищеній дратівливості, клімактеричних неврозах, безсонні.
БЕ́ЛБАС *див.* **бе́льбас**.
БЕ́ЛГИ, -ів, *мн.* Кельтські племена у Північній Галії та на узбережжі Британії.
БЕЛГРА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Белграду.
БЕ́ЛЕБЕНЬ, -бня, *ч.*, *розм.* Високе відкрите місце; гора, шпиль.
БЕЛЕ́Й, -я, *ч.*, *зах.* Пентюх, дурень.
БЕЛЕЛЮ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Сукровиця.
БЕЛЕМНІ́ТИ, -ів, *мн.* Група вимерлих морських молюсків класу головоногих.
БЕЛЕНДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.*, *діал.* Базікати.
БЕЛЕТРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Використання прийомів белетристики за подання документального матеріалу.
БЕЛЕТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Художній прийом, властивий белетристиці; використання таких прийомів.
БЕЛЕТРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *літ.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **белетризува́ти**.
БЕЛЕТРИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *літ.* Викладати що-небудь засобами художньої літератури (белетристики).
БЕЛЕТРИЗУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.*, *літ.* Пас. до **белетризува́ти**.
БЕЛЕТРИ́СТ, -а, *ч.* Автор прозових художніх творів.
БЕЛЕТРИ́СТИКА, -и, *ж.* Художня література, перев. романи, повісті та оповідання.
БЕЛЕТРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до белетристики.
БЕ́ЛЕЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Вівця.
БЕЛІНДЖЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; крихкі світло-зелені кристали.
БЕЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; оранжево-жовті або малиново-червоні оксамитові кірочки чи голчасті кристали.
БЕЛІЯ́Л, -а, *ч.* Демон, бог пітьми у фінікійців, сирійців і древніх євреїв.
БЕЛЛО́НА, -и, *ж.*, *міф.* Богиня війни.
БЕЛОНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь потрапляння в організм голок.
БЕЛТ, -а, *ч.* Коротка і важка з кулеподібним наконечником стріла, що її використовували для самострілу (арбалету) в Середні віки.
БЕЛУ́ДЖІ, -ів, *мн.* Народ, що населяє частину Пакистану, також живе в Ірані, Афганістані та деяких інших країнах; представники цього народу.
БЕЛУ́ДЖСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до белуджів.
БЕ́ЛЬБАС, *рідше* **БЕ́ЛБАС**, -а, *ч.*, *зневажл.* Вайлуватий і ледарюватий хлопець, парубок; ледар, вайло, мамула.
БЕ́ЛЬБАХИ, **БЕ́ЛЬБУХИ**, -ів, *мн.*, *зневажл.* Внутрішні органи; тельбухи.
БЕ́ЛЬБУХИ *див.* **бе́льбахи**.
БЕЛЬВЕДЕ́Р, -а, *ч.*, *архіт.* 1. Башта на якомусь будинку або альтанка на високому місці, звідки можна оглядати краєвид. 2. Назва деяких палацових споруд, збудованих на високому місці.
БЕЛЬВЮ́, *невідм.*, *ч.* 1. Гарний краєвид. 2. Будинок у гарній місцевості.
БЕЛЬГІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бельгі́йці** і Бельгія.
БЕЛЬГІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **бельгі́єць**, -йця, *ч.*; **бельгі́йка**, -и, *ж.*). Основне населення Бельгії.
БЕЛЬДЮ́ГА, -и, *ж.* Промислова риба ряду окунеподібних.
БЕЛЬЕТА́Ж, -у, *ч.* 1. Кращий, звичайно другий поверх житлового будинку. 2. У театрі – нижній ярус лож над партером.
БЕЛЬЕТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бельета́ж**.
БЕ́ЛЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Балка, колона.
БЕЛЬКА́НТО, *незм. і невідм.*, *с.*, *муз.* Стиль виконання, що є основою італійської вокальної школи. Відзначається винятковою мелодійною зв'язністю, співучістю, легкістю, рухливістю.

БЕ́ЛЬКІТ, -коту, *ч.* Нерозбірлива розмова.

БЕ́ЛЬКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **белькота́ти** і **белькоті́ти**; бовкнути.

БЕЛЬКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **белькота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

БЕЛЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, **БЕЛЬКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Нерозбірливо, без ладу щось говорити.

БЕЛЬКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **белькоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

БЕЛЬКОТІ́ТИ *див.* **белькота́ти**.

БЕЛЬКОТУ́Н, -а́, *ч., розм.* Той, хто багато говорить, белькотить.

БЕЛЬКОТУ́ХА, -и. Жін. до **белькоту́н**.

БЕЛЬМЕ́С: ** **ні бельме́са не розумі́ти (не зна́ти)** – нічого не розуміти (не знати).

БЕ́ЛЬТИНГ, -у, *ч.* Міцна технічна тканина полотняного переплетення з дуже крученої пряжі. Використовують для виготовлення пасів, транспортних стрічок і т. ін.

БЕ́ЛЬТОН, -а, *ч., мисл.* Окрас англійського сетера, біла рубашка якого в дрібному крапі: чорному – блюмельтон, кавовому – ліверbельтон, жовтому – лемоbельтон.

БЕЛЬФО́Р, -у, *ч.* Бавовняна жакардівська тканина.

БЕ́МБА, -и, *ч., зах.* Йолоп, бевзь.

БЕМІ́Т, -у, *ч.* Легкий покрівельний матеріал, що виготовляється з паперу.

БЕ́МКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **бе́мкати**.

БЕ́МКАТИ, -ає, *недок., розм.* Звучати від ударів (про дзвін і т. ін.).

БЕ́МКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **бе́мкати**.

БЕМО́ЛЬ, -я, *ч., муз.* 1. Знак зниження ноти на півтону. 2. Уживається після назви ноти у знач. "на півтону нижче". ** **Дубль-бемо́ль** – знак альтерації, який означає пониження ступеня звукоряду на два півтона (цілий тон).

БЕМО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бемо́ль**.

БЕМО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бемо́льний**

БЕ́МСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **богє́мський**.

БЕ́МУЛ, -а, *ч., заст.* Дурень, бевзь.

БЕНГА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бенга́льці** та Бенгалія. ** **Бенга́льський вого́нь**, *тех.* – барвисте яскраве полум'я, що виникає під час горіння особливих хімічних сумішей (бертолетової солі, сірки, деревного вугілля і т. ін.).

БЕНГА́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **бенга́лець**, -льця, *ч.*; **бенга́лка**, -и, *ж.*). Основне населення Бенгалії.

БЕНД, -у, *ч.* Узагальнена назва оркестру у Великобританії та США.

БЕ́НДІ, *невм., ч.* Хокей з м'ячем на льоду.

БЕ́НДЛІДЕР, -а, *ч.* У класичному джазі – виконавець ведучої партії (звичайно корнетист або трубач).

БЕНДЮ́Г *див.* **биндю́г**.

БЕНДЮ́ГИ *див.* **биндю́ги**.

БЕНДЮ́ЖНИК *див.* **биндю́жник**.

БЕНЕВОЛЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Прихильність.

БЕНЕДИКТИ́Н, -у, *ч.* Сорт французького лікеру, що виготовляється зі спирту, різних рослин та ефірної олії; створений монахами-бенедиктинцями.

БЕНЕДИКТИ́НКИ, -нок, *мн.* Жіноче відгалуження ордену бенедиктинців.

БЕНЕДИКТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бенедиктинців.

БЕНЕДИКТИ́НЦІ, -ів, *мн.* Католицький чернечий орден, заснований близько 530 р. в Італії.

БЕНЕДИ́КТУС, -у, *ч., муз.* Католицький спів – один з основних розділів меси.

БЕНЕ́РЯ, -і, *ж.* Лайливе слово, що вживається у значенні, близькому до н е ч и с т а с и л а, н е ч и с т и й, б і с.

БЕНЕТИ́ТИ, -ів, *мн.* Порядок викопних голонасінних рослин.

БЕНЕФІ́С, -у, *ч.* 1. Вистава в театрі на користь одного з її учасників. // Урочиста вистава, що є творчим звітом актора з нагоди його ювілею. 2. *перен.* Про момент вищого успіху, слави когонебудь.

БЕНЕФІ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бенефі́с**.

БЕНЕФІЦІА́НТ, -а, *ч.* Особа, на користь якої давався бенефіс.

БЕНЕФІЦІА́НТКА, -и. Жін. до **бенефіціа́нт**.

БЕНЕФІЦІА́Р, -а, *ч., фін.* 1. Одержувач грошей, зокрема за векселем. 2. Юридична особа, на користь якої виставлено акредитив (продавець, виконавець робіт або послуг тощо).

БЕНЕФІЦІА́РІЙ, -я, *ч.* 1. Те саме, що **бенефіціа́р**. 2. Об'єкт благодіяння, людина чи група осіб, на користь яких здійснюється певна позитивна моральна дія.

БЕНЕФІ́ЦІЙ, -я, *ч.* 1. В період раннього середньовіччя у Західній Європі – землеволодіння, яке дарував король (інший великий феодал) у довічне користування васалу за умови несення військової чи адміністративної служби. 2. Послуга, пільга, привілей, що надаються власникові страхового полісу.

БЕНЕФІ́ЦІЯ, -ї, *ж., іст.* Земля, надана в користування (звичайно довічно) або подарована королем за службу. // Всяке майно чи прибутки католицького духовенства, пов'язані з церковною посадою.

БЕНЗАЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч.* Найпростіший ароматичний альдегід, який застосовують для синтезу запашних речовин, барвників тощо.

БЕНЗЕ́Н, -у, *ч.* Безбарвна горюча рідина із своєрідним запахом, яку добувають з продуктів сухої перегонки кам'яного вугілля або з нафти.

БЕНЗЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бензе́н**.

БЕНЗИДА́М, -у, *ч., заст.* Анілін, феніламін.

БЕНЗИДИ́Н, -у, *ч.* Дуже отруйний ароматичний діамін, який застосовують при хімічному аналізі.

БЕНЗИДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бензиди́н**. ** **Бензиди́нова про́ба** – реакція, яка застосовується для виявлення крові в калі, сечі, шлунковому вмісті, блювотних масах.

БЕНЗИЛБЕНЗОА́Т, -у, *ч.* Бензиловий ефір бензойної кислоти; протикоростовий засіб.

БЕНЗИЛПЕНІЦИЛІ́Н, -у, *ч.* Антибіотик; застосовують при запальних захворюваннях.

БЕНЗИЛХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Ароматичний галогеновмісний вуглеводень; використовують для отримання бензилового спирту.

БЕНЗИ́Н, -у, *ч.* Безбарвна низькокипляча горюча рідина з характерним запахом, яку добувають з нафти. ** **Бензи́н-розчи́нник** – синтетичний бензин, що утворюється з оксиду водню. **Етило́ваний бензи́н** – бензин із додаванням етилової рідини, яка підвищує його антидетонаційну стійкість.

БЕНЗИ́НКА, -и, *ж., розм.* Невеликий нагрівальний прилад, у якому як пальне використовується бензин.

БЕНЗИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бензи́н**. // Який працює на бензині. *Бензиновий двигун.* // Признач. для зберігання бензину.

БЕНЗИНОМОТО́Р, -а, *ч.* Те саме, що **бензомото́р**.

БЕНЗИНОМОТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бензиномото́р**.

БЕНЗИНОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Трубопровід, по якому переганяється бензин.

БЕНЗИНОСХО́ВИЩЕ, -а, *ч.* Сховище, у якому зберігається бензин.

БЕНЗОА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір бензоатної фенілмонокарбонової кислоти.

БЕНЗОА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бензоа́т**.

БЕНЗОБА́К, -а, *ч.* Бак для бензину.

БЕНЗОБАМІ́Л, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб із протисудомною, седативною, снодійною дією.

БЕНЗОВО́З, -а, *ч.* Спеціально обладнана машина для перевезення бензину та ін. нафтопродуктів.

БЕНЗОГЕКСО́НІЙ, -ю, *ч., фарм.* Лікарський засіб, що його застосовують при спазмах периферійних судин, гіпертонії, гіпертонічних кризах, бронхіальній астмі, виразковій хворобі шлунку та ін.

БЕНЗОЗАПРА́ВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Бензозаправна станція. 2. Те саме, що **бензозапра́вник** (у 1 знач.).

БЕНЗОЗАПРА́ВНИЙ, -а, -е. Признач. для заправлення машин пальним.

БЕНЗОЗАПРА́ВНИК, -а, *ч.* 1. Автоцистерна, обладнана для заправки літаків, танків, автомобілів рідким паливом (бензином і т. ін.). 2. Працівник бензозаправної станції.

БЕНЗОЇЛХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Хімічна речовина, що використовується у виробництві індигоїдних фарбників.

БЕНЗО́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Бензо́йна кислота́** – лікарський засіб, що його використовують як антисептичний та фунгіцидний засіб. **Бензо́йна смола́** – швидко твердіюча на повітрі смола, яку добувають із стираксового дерева.

БЕНЗОКОЛО́НКА, -и, *ж.* Насосна установка для відпуску бензину і подібного йому палива для автомобілів; приміщення з такою установкою, установками.

БЕНЗОКОСА́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **газонокоса́рка**.

БЕНЗО́Л, -у, *ч.* 1. Найпростіший представник ароматичних вуглеводнів. 2. *заст.* Бензен.

БЕНЗОЛО́Н, -у, *ч.* Волокно, виготовлене на основі полівінілового спирту-поліакрилнітрилу.

БЕНЗОМОТО́Р, -а, *ч.* Мотор, що працює на бензині.

БЕНЗОМОТО́РНИЙ, -а, -е. З мотором, що працює на бензині.

БЕНЗОНА́Л, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб із протисудомною дією, що не дає снодійного ефекту.

БЕНЗОНАСО́С, -а, *ч.* Насос у системі живлення автомобільного двигуна для подання бензину від паливного бака до карбюратора.

БЕНЗОНАСО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бензонасо́с**.

БЕНЗОНАФТО́Л, -у, *ч.* Антисептичний засіб.

БЕНЗОПИЛА́, -и́, *ж.* Пила, яку приводить в рух мотор, що працює на бензині.

БЕНЗОПИ́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **бензопила́**.

БЕНЗОПІРЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **бензпіре́н**.

БЕНЗОПІРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бензопіре́н**.

БЕНЗОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* 1. Трубка в автомашині, що нею бензин надходить до карбюратора. 2. Трубопровід для транспортування бензину та інших рідких нафтопродуктів.

БЕНЗОРІ́З, -а, *ч.* Апарат для кисневого різання металів, що працює на рідкому пальному (гас, бензин).

БЕНЗОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **бензиносхо́вище**.

БЕНЗОТЕ́Ф, -у, *ч., фарм.* Протипухлинний препарат; застосовують при раку яєчника та молочної залози.

БЕНЗОТІАЗО́Л, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука, що використовується як прискорювач вулканізації каучуку.

БЕНЗОТРІАЗО́Л, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука, що використовується в аналітичній хімії та фотографії.

БЕНЗОФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* Фільтр для очищення бензину.

БЕНЗОФУРА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **кумаро́н**.

БЕНЗОХІНО́Н, -у, *ч.* Найпростіший хінон, що використовується у виробництві гідрохінону.

БЕНЗОЦИСТЕ́РНА, -и, *ж.* Цистерна для зберігання та перевезення бензину.

БЕНЗПІРЕ́Н, -у, *ч.* Канцерогенна речовина, що є різновидом ароматичного вуглеводню.

БЕНЗПІРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бензпіре́н**.

БЕНІА́ЛО, *невідм., с.* Легка, позаміська будівля з верандами, селянський будинок, переважно в Індії, Малайї; бунгало.

БЕНКАЇ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, знеболювальний засіб; застосовують переважно в стоматологічній практиці.

БЕНКЕ́Т, **БАНКЕ́Т**, -у, *ч.* Урочистий обід, сніданок або вечеря, що влаштовується на честь кого-небудь або на відзначення якоїсь події. // Взагалі багатолюдна учта, бучне гуляння з частуванням.

БЕНКЕТА́Р, -я́, *ч.* Учасник бенкету; любитель бенкетів.

БЕНКЕ́ТНИЙ, **БАНКЕ́ТНИЙ**, -а, -е. Прикм. до **бенке́т** і **банке́т**. // Який буває на бенкеті. ** **Бенке́тна (банке́тна) за́ла** – приміщення, у якому відбувається бенкет.

БЕНКЕ́ТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **бенкета́р**.

БЕНКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бенкетува́ти**.

БЕНКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Брати участь у бенкеті; гуляти.

БЕНТА́ЛЬ, -я, *ч.* Область водойми, населена тваринними та рослинними організмами, що живуть на дні або в ґрунті водойми; бентос.

БЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бента́ль**.

БЕНТА́МКИ, -ок, *мн.* Дрібна порода курей.

БЕНТЕ́Г, -а, *ч., заст.* Послушник.

БЕНТЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бенте́жити** і стан за знач. **бенте́житися**.

БЕНТЕ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., перех.* 1. Викликати хвилювання, тривогу; хвилювати, тривожити. 2. Викликати стан замішання, зніяковілості в когось-небудь.

БЕНТЕ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок.* 1. Хвилюватися, тривожитися. 2. Приходити в стан замішання; ніяковіти.

БЕНТЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який викликає хвилювання, тривогу; хвилюючий, тривожний. // Який виражає тривогу, хвилювання. // Пройнятий, охоплений хвилюванням; схвильований, неспокійний. // Сповнений тривог, хвилювань.

БЕНТЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бенте́жний**.

БЕНТЕ́ЖНО. Присл. до **бенте́жний**. // *у знач. присудк. сл.*

БЕНТОНІ́Т, -у, *ч.* Різновид вибілювальних глин, що утворюється в процесі вивітрювання вулканічних туфів і попелу.

БЕНТОНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бентоні́т**.

БЕ́НТОС, -у, *ч.* Сукупність організмів, що населяють дно водойм.

БЕ́НТОСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бе́нтос**.

БЕНУА́Р, -а, *ч.* Нижній ярус лож за партером у театрі.

БЕНЧМА́РК, -а, *ч.* Набір тестів або процедур для тестування різних параметрів чого-небудь та подальшого порівняння результатів з результатами тестування пристроїв того ж класу.

БЕНЬКА́РТ, -а, *ч., зах.* Позашлюбна дитина.

БЕР, -а, *ч.* Біологічний еквівалент рентгена (одиниця дози рентгенівського випромінювання).

БЕ́РА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **бе́ре**.

БЕРАУНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; червонувато-бурі або червоні кристали різної форми.

БЕРБАНКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; жовті або зеленувато-жовті кристали зі скляним блиском.

БЕРБЕНИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Діжечка, барило.

БЕРБЕ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бербе́р**, -а, *ч.*; **бербе́рка**, -и, *ж.*). Плем'я, що живе в Північній Африці. За релігією – мусульмани-шиїти.

БЕРБЕРИ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд, що міститься у листях барбарису та інших рослин.

БЕРБЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бербе́ри**. *Берберська мова.*

БЕРБІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Дерев'яна посудина.

БЕРБОРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; безбарвні, прозорі платівочки, зерна.

БЕРБО́УТ-ЧА́РТЕР,-а, *ч.* Договір оренди (фрахтування) судна без екіпажу.

БЕ́РВА, -и, *ж., діал.* Поперечина, місток.

БЕРВЕ́ННЯ, -я, *с., збірн., діал.* Колоди, багато колод.

БЕРВЕНО́, -а́, *с., діал.* Колода.

БЕРГАМА́СКА, -и, *ж.* Італійська танцювальна пісня 16 – 17 ст.

БЕРГАМО́Т[1], -а, *ч.* 1. Сорт гібридного дерева – груші. 2. Назва групи столових сортів груші.

БЕРГАМО́Т[2], -а, *ч.* 1. Невелике цитрусове ефіроносне дерево, з листя, квіток, пагінців і плодової шкірки якого добувають цінну для парфумерної та кондитерської промисловості ефірну ароматичну олію. 2. Кисло-солодкий плід цього дерева.

БЕРГАМО́ТНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **бергамо́т**[1].

БЕРГАМО́ТНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **бергамо́т**[2].

БЕРГАМО́ТОВИЙ[1], -а, -е. Те саме, що **бергамо́тний**[1].

БЕРГАМО́ТОВИЙ[2], -а, -е. Те саме, що **бергамо́тний**[2].

БЕРГ-КОЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* Орган з керівництва гірничорудною промисловістю в Росії, створена в 1719 р. за ініціативою Петра І; діяла до початку 19 ст.

БЕ́РГЛЕРІ, *невідм., ч.* Специфічний вид злочину, передбачений карним законодавством Великої Британії, США та деяких інших держав.

БЕ́РГМАНІВСЬКИЙ, -а, -е, *мед.* Належний Бергману. *Бергманівський симптом.*

БЕРГ-ПРИВІЛЕ́Й, -ю, *ч.* Законодавчий акт 1719 р., який визначав політику російського уряду в гірничорудній промисловості.

БЕРГ-РЕГЛА́МЕНТ, -у, *ч.* Законодавчий акт 1739 р., виданий на додаток та розвиток Берг-привілею.

БЕРГСОНІА́НСТВО, -а, *с., філос.* Філософська течія, прихильники якої вважають, що сутність життя можна збагнути лише за допомогою інтуїтивного проникнення в предмет.

БЕРГШРУ́НД, -у, *ч.* Раптове, з тріском, відскакування частин гірських порід від стінок глибоких виробок.

БЕ́РДА, -и, *ж., заст.* Сторожа.

БЕРДА́НКА, -и, *ж.* Однозарядна рушниця зразка 1870 р.

БЕРДА́Х, -у, *ч.* Трансвестит.

БЕРДЕБУ́СЬКИЙ, -а, -е: ** **Бердебу́ська рушни́ця**,

мисл. – назва однієї із стародавніх рушниць.

БЕРДИ́ЧІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бердичів.

БЕРДИ́Ш, -á, *ч.* Старовинна зброя – сокира з лезом видовжено-півкруглої форми, насаджена на довгий держак.

БЕ́РДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бе́рдо**.

БЕ́РДНИК, -а, *ч.* Майстер, який робить берда.

БЕ́РДО, -а, *с.* Деталь ткацького верстата, що нагадує гребінь у рамці.

БЕ́РДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бе́рдо**.

БЕРДЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бердянськ.

БЕ́РЕ, *невідм., ж.* 1. Багаторічне садове дерево – груша. 2. Назва групи столових сортів груші з соковитим м'якушем.

БЕ́РЕГ, -а, *ч.* 1. Край землі, що межує з поверхнею річки, озера, моря і т. ін. ** **Пусти́тися бе́рега** – ні про що не дбати, занедбати себе; розпуститися. 2. *чого і без додатка.* Суходіл, територія, що прилягає до річки, озера, моря і т. ін. 3. Край, узбіччя, обочина (шляху, провалля, ущелини і т. ін.). 4. *тільки мн.* Краї тканини, посуду. // Краї книжки, зшитка, аркуша і т. ін.; поля.

БЕРЕГИ́НЯ, -і, *ж., діал.* Русалка. // Охоронниця дому.

БЕРЕГІ́ВКА, -и, *ж., діал.* Птахи, що влаштовують гнізда у нірках в обривистих берегах, кручах; берегова ластівка; стриж, щур.

БЕРЕГОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **бе́рег** 1, 4. // Розміщений, розташований на прибережних діля-нках. // Який дме з берега (про вітер). ** **Берегове́ пра́во** – поширене у Середні віки право берегових жителів або держав на привласнення суден, які зазнавали аварій біля їх берегів, а також речей, що приплили до тих же берегів.

БЕРЕГОВИНА́, -и́, *ж., діал.* Прибережні простори.

БЕРЕГОЗАХИСНИ́Й, -á, -é. Призначений для захисту берегів водойм від руйнівного впливу води, льоду і т. ін.

БЕРЕГОУКРІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Укріплення берегів.

БЕРЕГОУКРІ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для укріплення берегів.

БЕРЕГТИ́, -ежу́, -еже́ш; *мин. ч.* беріг, берегла́, берегло́; *недок., перех.* 1. *що і чого.* Не давати витрачатися, зберігати цілим. // Ощадливо витрачати, використовувати. 2. Тримати в доброму стані що-небудь, оберігаючи від псування, руйнування. // Виявляти турботу, піклуватись про кого-небудь; доглядати. // Оберігати, охороняти кого-, що-небудь від чогось. 3. Тримати в пам'яті, пам'ятати. // Старанно підтримувати, цінити, шанувати (якусь рису, властивість, почуття і т. ін.).

БЕРЕГТИ́СЯ, -ежу́ся, -еже́шся; *мин. ч.* берігся, берегла́ся, берегло́ся; *недок.* 1. Дбати про своє здоров'я, бути обачним, уважним до себе. 2. *кого, чого, із спол.* щоб *і без додатка.* Бути пильним, обережним; остерігатися. 3. Постійно триматися в пам'яті, не забуватися. 4. Пас. до **берегти́**.

БЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **берегти́** 1, 2.

БЕРЕЖЕ́НИЙ, -а, -е. Який усього остерігається; обережний, обачний. // *у знач. ім.* **бережени́й**, -ного, *ч.* Обережна, уважна, обачна людина.

БЕРЕЖЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **бережо́к**.

БЕРЕЖИ́НА, -и, *ж.* Берегова або лугова трава, берегове або лугове сіно.

БЕРЕЖИНА́, -и, *ж.* Узбережжя, берег.

БЕРЕЖИ́СТИЙ, -а, -е. Який має високі або розлогі береги.

БЕРЕЖІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **берегти́** і **берегти́ся**.

БЕРЕЖКИ́Й, -á, -é. Який повсякчас бережеться, всього остерігається; обачний, обережний.

БЕРЕЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. Ощадливий, економний. // *у знач. ім.* **бережли́вий**, -вого, *ч.* Ощадлива, економна людина.

БЕРЕЖЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **бережли́вий**. 2. Ощадливе витрачання, використання чого-небудь; ощадливість, економність.

БЕРЕЖЛИ́ВО. Присл. до **бережли́вий**.

БЕ́РЕЖНИЙ, -а, -е. Який уміє берегти що-небудь, дбайливо поводитися з чим-небудь; дбайливий.

БЕ́РЕЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бе́режний**; дбайливість.

БЕ́РЕЖНО. Присл. до **бе́режний**; дбайливо. // Обережно.

БЕРЕЖНЯ́К, -á, *ч.* Прибережна рослинність.

БЕРЕЖО́К, -жка́. Зменш. до **бе́рег**.

БЕРЕ́ЗА[1], -и, *ж.* 1. Лісове білокоре дерево з тоненьким довгим гіллям і серцеподібним листям. 2. *збірн.* Дрова або будівельний матеріал із цього дерева; березина (у 2 знач.).

БЕРЕЗА́[2], -и, *ч. і ж., фольк., заст.* Хлопець (або дівчина), що його (її) обирають за ватажка у спільних розвагах, на вечорницях і т. ін. // Той, хто засвіває в хорі.

БЕ́РЕЗЕНЬ, -зня, *ч.* Третій календарний місяць року.

БЕРЕ́ЗИНА, -и, *ж.* 1. Березове дерево; береза (у 1 знач.). 2. *збірн.* Дрова або будівельний матеріал із цього дерева. 3. Березовий гай, ліс; березник, березняк. 4. Березова гілка, палиця.

БЕРЕЗИ́Т, -у, *ч.* Метасоматична гірська порода, що складається із кварцу, альбіту, серициту, піриту.

БЕРЕЗИТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес зміни кислих магматичних гірських порід під впливом гідротермічних розчинів.

БЕРЕ́ЗІВКА, -и, *ж.* Горілка, настояна на молодих березових листочках чи бруньках.

БЕРЕЗІ́ЛЬ, -зо́ля, *ч., заст.* Березень.

БЕРЕ́ЗКА[1], *рідше* **БЕРІ́ЗКА**, -и, *ж.* 1. Багаторічна бур'янова витка рослина; повійка. 2. *діал.* Дереза.

БЕРЕ́ЗКА[2] *див.* **бері́зка**[2].

БЕРЕЗНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бе́резень**. // Який буває, відбувається у березні.

БЕРЕ́ЗНИК, березнику́, *ч.* Те саме, що **березня́к**.

БЕРЕЗНЯ́К, -у́, *ч.* Березовий гай, ліс.

БЕРЕЗНЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **березня́к**.

БЕРЕ́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бере́за**[1] 1. // Зробл. з берези.

БЕРЕЗО́ЛЬ, -я, ч., *заст.* Березень.

БЕРЕ́ЗОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бере́зка**[2].

БЕРЕ́ЙТОР, -а, *ч., спец.* Людина, яка виїжджує коней і навчає верхової їзди.

БЕРЕ́ЙТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бере́йтор**.

БЕРЕ́КА, -и, *ж.* 1. Листяне дерево, що використовується в захисних лісонасадженнях. 2. Цінна промислова деревина цього дерева. 3. *збірн.* Кисло-солодкі зимові плоди (ягоди) цього дерева.

БЕРЕ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бере́ка**.

БЕРЕНДЕ́Ї, -їв, *мн.* Тюркське кочове плем'я в південноруських степах в 11 – 12 ст.

БЕРЕСКЛЕ́Н, -а, *ч.* Те саме, що **бересклé́т**.

БЕРЕСКЛЕ́Т, -а, *ч., діал.* Бруслина.

БЕРЕСКЛЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бересклéт**.

БЕ́РЕСТ[1], -а, *ч.* Листяне дерево з коричнево-сірою корою і овальними, загостреними на кінці листками, яке використовують для живоплотів та захисних лісонасаджень.

БЕ́РЕСТ[2], -у, *ч.* Кора, луб берези.

БЕРЕСТИ́НА, -и, *ж.* Берестове дерево; берест.

БЕРЕСТО́ВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **бе́рест**[1]. // Зробл. з береста.

БЕ́РЕСТОВИЙ[2], -а, -е. Зробл. з бересту (*див.* **бе́рест**[2]).

БЕРЕСТО́К, -тка́, *ч.* Зменш. до **бе́рест**[1].

БЕРЕСТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **бересто́к**.

БЕРЕСТЯНИ́Й, -á, -é. Те саме, **бе́рестовий**[2]. // Написаний на бересті (про рукопис). ** **Берестяні́ гра́моти** – пам'ятки давньої східнослов'янської писемності (11 – 15 ст.), написані на дешевому і доступному матеріалі – бересті.

БЕРЕСТЯ́НКА[1], -и, *ж.* Гриб, який росте на пеньках береста (*див.* **бе́рест**[1]).

БЕРЕСТЯ́НКА[2], -и, *ж.* Кошик або коробка з бересту (*див.* **бе́рест**[2]).

БЕРЕСТЯНКА[3], -и, *ж.* Маленький корисний перелітний птах.

БЕРЕ́Т, -а, *ч.* Жіночий або чоловічий головний убір з м'якої тканини (або плетений) без окола і козирка. ** **Зеле́ні бере́ти** – війська особливого призначення США; військовослужбовці, що входять до їхнього складу.

БЕРЕ́ТА, -и, *ж.* Поширена марка, система вогнепальної зброї (пістолети, рушниці тощо).

БЕРЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **бере́т**.

БЕРЕ́ТКА, -и, *ж.* Зменш. до **бере́т**.

БЕРЖЕРЕ́ТА, -и, *ж.* Французька лірична пісня 18 ст., в якій йдеться про пастушок та пастухів.

БЕРЖЕ́РКА, -и, *ж.* 1. Низький солом'яний бриль із широкими крисами. 2. Довге, глибоке крісло з м'якою спинкою.

БЕРЗИ́ТИ, -ів, *мн.*. Слов'янське плем'я, що заселяло райони Середньої і Південної Македонії.

БЕРИКАО́БА, -и, *ж.* Грузинський імпровізований народний театр масок.

БЕРИ́Л, -у, *ч.* Мінерал, прозорі різновиди якого, забарвлені домішками в різні кольори, є дорогоцінним камінням.

БЕРИЛА́Т, -у, *ч.* Сіль, що містить Берилій у аніоні.

БЕРИЛІ́Д, -у, *ч.* Сполука берилію з іншим металом. Застосовується в авіа- та ракетобудуванні.

БЕРИ́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бери́лій**.

БЕРИ́ЛІЄВО-АЛЮМІ́НІЄВИЙ, -а, -е. Той, що містить Берилій і Алюміній.

БЕРИЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дифузійне насичення поверхні металевих виробів берилієм.

БЕРИ́ЛІЙ, -ю, *ч.* Be. Хімічний елемент; дуже легкий, твердий метал сріблястого кольору. Використовується як конструкційний матеріал у авіа- і ракетобудуванні, ядерній техніці, електроніці, електротехніці, рентгенотехніці. Надзвичайно отруйний.

БЕРИЛІЙОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, у якому Берилій сполучений із органічними радикалами.

БЕРИЛІО́З, -у, *ч.* Професійне отруєння берилієм або його сполуками з ураженням дихальних шляхів, слизових оболонок шкіри, ферментативної системи, кісток тощо.

БЕРИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бери́л**.

БЕРИЛОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні або жовтуваті кристали.

БЕРИЛОСОДАЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; натрійалюмосилікат каркасної будови, який містить берилійоксид.

БЕ́РІ-БЕ́РІ, *невідм., ж., мед.* Захворювання, що виникає через неправильний обмін речовин в організмі або нестачу тіаміну (вітаміну B_1).

БЕРІ́ЗКА[1] *див.* **бере́зка**[1].

БЕРІ́ЗКА[2], *рідше* **БЕРЕ́ЗКА**, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бере́за**[1] 1.

БЕРІ́ЗОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бері́зка**[2].

БЕРКИ́Й, -á, -é. 1. *до чого, розм.* Охочий, запопадливий до роботи. 2. *без додатка.* Липкий, чіпкий.

БЕРКИ́Ц *див.* **берки́ць**.

БЕРКИ́ЦАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Раптом падати, перекидаючись.

БЕРКИ́ЦНУТИ *див.* **берки́цьнути**.

БЕРКИ́ЦНУТИСЯ *див.* **берки́цьнутися**.

БЕРКИ́ЦЬ, БЕРКИ́Ц, *виг., розм.* Уживається як присудок за знач. **берки́цьнути** і **берки́цьнутися**.

БЕРКИ́ЦЬНУТИ, БЕРКИ́ЦНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* 1. *неперех.* Однокр. до **берки́цати**. 2. *перех.* Раптом кинути, перекинути кого-, що-небудь.

БЕРКИ́ЦЬНУТИСЯ, БЕРКИ́ЦНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., розм.* Раптом упасти, перекинувшись.

БЕРКЛІА́НСТВО, -а, *с., філос.* Суб'єктивно-ідеалістичне вчення, спрямоване на захист християнської (англіканської) релігії.

БЕ́РКЛІЙ, -ю, *ч., хім.* Bk. Штучно добутий радіоактивний хімічний елемент. Використовується для досліджень у ядерній фізиці і радіохімії.

БЕ́РКОВЕЦЬ, -ківця, *ч., заст.* Міра ваги, яка дорівнювала 10 пудам.

БЕ́РКУТ, -а, *ч.* Великий хижий птах із породи орлів, який має темно-буре оперення.

БЕРКУТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бе́ркут**.

БЕРКУ́ТЧІ, *невідм., с.* Верхове полювання в Киргизстані із застосуванням хижого птаха – беркута.

БЕРКШИ́Р, -а, *ч.* Англійська порода скороспілих свиней.

БЕРКШИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **беркши́р**.

БЕРЛА́ДНИКИ, -ів, *мн.* Збірна назва переселенців із земель Київської держави, які у 12 ст. оселились у Нижньому Подунав'ї.

БЕРЛИ́Н, -а, *ч., заст.* Карета.

БЕРЛИ́НА, -и, *ж., заст.* Велике річкове плоскодонне вантажне судно; барка.

БЕРЛІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Берлін.

БЕ́РЛО, -а, *с., іст.* Палиця, оздоблена коштовним камінням і різьбою; символ, знак влади.

БЕРЛО́, -á, *с.* Спеціальна підставка, на яку садовлять дресированого хижого птаха для полювання; у давні часи на таке пристосування садовили також крупних сов для полювання на хижаків.

БЕ́РМА, -и, *ж., спец.* Горизонтальна ділянка для укріплення схилів.

БЕРМАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; червонувато-бурі табличкуваті кристали і розеткуваті агрегати.

БЕРМУ́ДИ, -ів, *мн., розм.* Подовжені та розкльошені шорти.

БЕРНАРДИ́Н, -а, ч., *заст.* Член католицького чернечого ордену.

БЕРНАРДИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **бернарди́н**.

БЕРНАРДИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бернарди́н**.

БЕРНДТИ́Т, -у, *ч., геол.* Жовтий кристалічний мінерал тригональної синґонії.

БЕРНЕСИ́Т, -у, *ч., геол.* Чорний водний гептоманґаніт натрію-кальцію.

БЕРНСТЕ́ЙН, -у, *ч.* Бурштин, янтар.

БЕРНУ́ЛЛІЇВ, -ллієва, -ллієве, *мат.* Належний Бернуллі. *Бернуллієва теорема.*

БЕРНУ́ЛЛІЇВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **берну́ллі-їв**. *Бернуллі́ївське рівняння.*

БЕРНШТЕЙНІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прихильник бернштейніанства.

БЕРНШТЕЙНІА́НСТВО, -а, *с.* Неомарксистський напрям в теорії та практиці робітничого руху.

БЕРОКСА́Н, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб, що його застосовують при вітиліго, гніздовій плішивості.

БЕРСАЛЬЄ́Р, -а, *ч.* Солдат добірних піхотних частин італійської армії, згодом – самокатних і мотоциклетних частин.

БЕРСЕ́З, -у, *ч.* Колискова пісня; невелика музична п'єса.

БЕРС-НОТ, -у, *ч.* Договір морських перевезень.

БЕРТИЛЬОНА́Ж, -у, *ч.* Те саме, що **антропоме́трія**.

БЕРТОЛЕ́ТОВИЙ: ** **Бертоле́това сіль** – застаріла назва хлорату калію – кристалічний білий порошок, що має широке застосування в хімічній промисловості та піротехніці, зокрема у виробництві сірників.

БЕРТОЛІ́Д, -у, *ч.* Сполука змінного складу і немолекулярної будови.

БЕРТОСАЇ́Т, -у, *ч., геол.* Рідкісний блідо-рожевий мінерал.

БЕРТРАНДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, діортосилікат.

БЕРТЬЄРИ́Т, -у, *ч., геол.* Метатіостибіт феруму ланцюжкової будови з ізоморфними домішками Манґану і Цинку.

БЕРУ́ЛЬКА, -и, *ж., зах.* Ягня.

БЕРУ́ЧИ. Дієприсл. до **бра́ти**.

БЕРУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **беручки́й**.

БЕРУЧКИ́Й, -á, -é, *розм.* 1. Дуже працьовитий, старанний. 2. Який береться, липне, чіпляється до чого-небудь, за щось; липкий, чіпкий. 3. Який добре бере, схоплює.

БЕРЦЕЛІАНІ́Т, -у, *ч.* Селенід купруму змінного складу.

БЕРЦЕЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал острівної будови.

БЕРЧИ́ЗМ, -а, *ч.* Ідейно-політичний напрям у США, "товариство Джона Берча", правоекстремістської орієнтації.

БЕРЧИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник берчизму.

БЕРШ, -а, *ч.* Риба родини окуневих.

БЕ́СА, -и, *ж.* Біржова спекуляція, в основі якої є пониження курсу цінних паперів.

БЕ́САГИ *див.* **бисáги**.

БЕСАЛО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при захворюваннях шлунково-кишкового тракту, циститах тощо.

БЕСЕМЕ́Р, -а, *ч., мет.* Апарат (конвертер), у якому виплавляють сталь.

БЕСЕМЕ́РІВЕЦЬ, -вця, *ч., мет.* Робітник сталеплавильного виробництва; сталевар.

БЕСЕМЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е, *мет.* Прикм. до **бесеме́р**. // Який одержують в результаті бесемерування.

БЕСЕМЕРУВА́ННЯ, -я, *с., мет.* Дія за знач. **бесемерува́ти**.

БЕСЕМЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., мет.* Добувати сталь із розплавленого чавуну, продуваючи крізь нього повітря (кисень), що випалює наявні в чавуні домішки.

БЕСЕРМЕ́Н, -а, *ч.* Мусульманський купець, відкупник монгольської данини у завойованих землях.

БЕ́СІДА, -и, *ж.* 1. Розмова з ким-небудь. 2. Доповідь, повідомлення на яку-небудь тему з наступним обміном думками; співбесіда. 3. *розм.* Гуляння в когось; бенкет. 4. *розм.* Товариство, компанія. 5. *діал.* Мова, мовлення.

БЕСІ́ДКА, -и, *ж.*, *рідко.* Легка крита будівля в саду або парку і т. ін. для відпочинку і захисту від сонця, дощу; альтанка.

БЕСІ́ДКОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **бесі́дка**.

БЕСІ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Балакучий.

БЕ́СІДНИК, -а, *ч.* 1. Учасник бесіди (у 1 знач.); співрозмовник. 2. *рідко.* Особа, яка проводить бесіду (у 2 знач.); лектор, доповідач. 3. *зах.* Той, хто виступає на зборах; промовець, оратор.

БЕ́СІДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Промовницький, ораторський.

БЕ́СІДНИЦЯ, -і. Жін. до **бе́сідник**.

БЕ́СІДОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бе́сіда** 1.

БЕСІ́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бесі́дка**.

БЕСІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Розмовляти з ким-небудь. 2. *зах.* Промовляти (на зборах і т. ін.), виголошувати промову.

БЕСКЕ́Д *див.* **бески́д**.

БЕСКЕ́ДДЯ *див.* **беске́ття**.

БЕСКЕ́Т *див.* **бески́д**.

БЕСКЕ́ТТЯ, *рідко* **БЕСКЕ́ДДЯ**, -я, *с. збірн.* 1. Круті урвища, провалля. 2. Гори, скелі, великі кам'яні виступи.

БЕ́СКИД, **БЕ́СКЕД**, **БЕ́СКЕТ**, -у, *ч.* 1. Круте урвище, провалля. 2. Гора, скеля.

БЕСКИ́ДДЯ, -я, *с.*, *збірн.* Те саме, що **беске́ття**.

БЕСКИ́ДНИКИ, -ів, *мн.* Народні месники – опришки, які діяли в 16 – 18 ст. на Закарпатті.

БЕССАРА́БСЬКИЙ, -а, -е. Той, що походить із Бессарабії, розташований або мешкає на її території.

БЕ́ССЕЛІВ, -лева, -леве, *мат.* Належний Бесселю. *Бесселева функція.*

БЕСТ, -а, *ч.* В Ірані – засноване на старовинному звичаї право притулку на території деяких священних та недоторканних місць (мечетей, гробниць, тощо).

БЕСТА́РКА, -и, *ж.* Віз із високими бортами для перевезення насипом сипких продуктів – зерна, мінеральних добрив, піску тощо.

БЕ́СТЕР, -а, *ч.* Виведена іхтіологами порода риби – гібрид білуги зі стерляддю.

БЕСТІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Властивий, притаманний диким звірям і взагалі тваринам. 2. *розм.* Лихий, жорстокий, немилосердний.

БЕСТІА́РІЙ, -ю, *ч.* У стародавньому Римі – приміщення для утримування і догляду хижаків – левів, тигрів, пантер та ін. при Колізеї.

БЕ́СТІЯ, -ї, *ж.* 1. *заст.* Дикий звір. 2. *лайл.* Про лиху, хитру людину, бешкетника, крутія і т. ін.

БЕСТСЕ́ЛЕР, -а, *ч.* Про те, що видано великим тиражем і найбільше розкуповується (про книгу або платівку), а також про фільм, що користується найбільшою популярністю.

БЕСУ́Р, -а, *ч.*, *розм.*, *заст.* Те саме, що **бусурма́н** 2.

БЕСУ́РКА, -и, *розм.*, *заст.* Жін. до **бесу́р**.

БЕ́ТА, -и, *ж.* Друга літера грецької абетки.

БЕ́ТА-АКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Ізотоп хімічного елемента, ядра якого висилають потік бета-частинок (електронів або позитронів) разом із антинейтрино.

БЕ́ТА-АКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **бе́та-акти́вний**.

БЕ́ТА ВИПРОМІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **бе́та-акти́вний**.

БЕ́ТА-ВИПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Потік бета-частинок, які випускаються атомними ядрами під час їх розпаду.

БЕ́ТА-ВИПРОМІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Ізотоп, ядра якого, розпадаючись, випромінюють потік електронів разом із антинейтрино або ж позитронів разом із нейтрино.

БЕ́ТА-ДЕФЕКТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод виявлення дефектів у тонких металевих виробах за допомогою бета-проміння.

БЕ́ТА-ДЖЕРЕЛО́, -а́, *с.* Джерело бета-випромінювання – ізотоп, ядра якого висилають потік бета-частинок.

БЕ́ТА-ДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Метод діагностики, який ґрунтується на вивченні динаміки накопичення в органах і тканинах та виведення з них бета-випромінюючих радіоактивних ізотопів або їхніх сполук.

БЕ́ТА-ЗАЛІ́ЗО, -а, *с.* Структура заліза, якої воно набуває при температурі 769-910° С.

БЕТАЇ́НИ, -ів, *мн.* Природні органічні речовини, які є похідними амінокислот.

БЕТАЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бетаї́н**.

БЕТАЇ́НОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний за своїми властивостями до бетаїнів.

БЕ́ТА-КОЕФІЦІЄ́НТ, -а, *ч.* Показник, який характеризує вплив загальної ситуації на ринку цінних паперів на динаміку ціни окремого цінного паперу.

БЕТАНА́Л, -у, *ч.* Препарат для знищення бур'яну у посівах буряку.

БЕ́ТА-ПЕРЕТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Розпад ядер.

БЕ́ТА-ПРО́МЕНІ, -ів, *мн.* Потік бета-частинок, що виникають внаслідок бета-розпаду ядер.

БЕ́ТА-ПРОМЕНЮВА́ННЯ, -я, *с.* Опромінення хімічних сполук, матеріалів, або паталогічно змінених тканин організму бета-частинками.

БЕ́ТА-ПРОМІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **бе́та-про́мені**.

БЕ́ТА-РАДІОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бе́та-акти́вний**.

БЕ́ТА-РАДІОАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **бе́та-радіоакти́вний**.

БЕ́ТА-РО́ЗПАД, -у, *ч.*, *фіз.* Радіоактивне перетворення атомного ядра, за якого випускається електрон і антинейтрино, або позитрон і нейтрино.

БЕ́ТА-СПЕКТРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для вимірювання і автоматичного запису величин енергії (енергетичний спектр) електронів або позитронів бета-частинок.

БЕ́ТА-СПЕКТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Галузь ядерної фізики, що вивчає величини енергій (енергетичний спектр) електронів або позитронів бета-частинок.

БЕ́ТА-СПЕКТРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання енергії електронів та позитронів.

БЕ́ТА-СПЕКТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Ядерна спектроскопія.

БЕ́ТА-ТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до бета-терапії.

БЕ́ТА-ТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Один з методів променевої терапії.

БЕ́ТА-ТЕСТ, -у, *ч.* Апробація продукції, що її виготовлювач передає у користування якій-небудь фірмі ще до початку серійного виробництва.

БЕТАТРО́Н, -а, *ч.* Циклічний прискорювач електронів, у якому прискорення здійснюється електричним полем індукції, наведеним змінним магнітним полем.

БЕТАТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бетатро́н**.

БЕТАТРО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **бетатро́нний**.

БЕ́ТА-ФА́ЗА, -и, *ж.* У простих речовинах – фаза, що утворюється переважно із альфа-фази при нагріванні або із розтопу чи гамма-фази при охолодженні.

БЕ́ТА-ЧАСТИ́НКИ, -нок, *мн.* Електрони й позитрони, що їх випускають атомні ядра деяких радіоактивних речовин.

БЕТ-ГАМІДРА́Ш, -а, *ч.* 1. Місце, де в давнину євреї збиралися обміркувати закони. 2. Синагога.

БЕТЕ́ГА,-и, *зах.* 1. *ж.* Хвороба. 2. *ч. і ж.* Нікчемна людина.

БЕТЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *зах.* Хворий.

БЕТЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Кущова рослина родини перцевих. 2. Суміш листків цієї рослини, насіння ареки та невеликої кількості негашеного вапна, що вживається для жування й збуджує нервову систему.

БЕТОЛЕПСІ́Я, -ї, *ж.* Втрата свідомості під час нападу кашлю.

БЕТО́Н, -у, *ч.* Будівельний матеріал, виготовлений із суміші твердих матеріалів (гравію, піску, щебеню, глини і т. ін.) і цементу або іншої в'яжучої речовини.

БЕТОНІ́Т, -у, *ч.*, *буд.* Штучний камінь, зроблений з бетону.

БЕТО́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Бетоноване шосе. // Злітно-посадкова смуга аеродрому, викладена бетонними плитами; бетонне покриття злітно-посадкової смуги.

БЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бето́н**. *Бетонний розчин.* // Зробл. з бетону або покритий бетоном. // Признач. для виготовлення бетону.

БЕТО́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **бетоня́р**.

БЕТО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **бето́нник**.

БЕТОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **бетонува́ти**. // **бетоно́вано**, *безос. присудк. сл.*

БЕТО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **бето́нний**.

БЕТОНОВО́З, -а, *ч.* Автомобіль, призначений для перевезення бетонної суміші.

БЕТОНОВО́ЗНИЙ, -а, -е Призначений для перевезення бетонної суміші.

БЕТОНОЗМІ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для перемішування суміші, з якої виробляють бетон.

БЕТОНОЗМІ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Машина для приготування бетонної суміші механічним перемішуванням її компонентів у барабані, що обертається; бетономішалка.

БЕТОНОМІША́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **бетонозмі́шувач**.

БЕТОНОНАСО́С, -у, *ч.* Насос, яким бетонну суміш нагнітають по трубах до місця укладання.

БЕТОНООБРО́БНИЙ, -а, -е. Призначений для обробки бетону.

БЕТОНОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, машина для автоматичного подавання бетону вгору.

БЕТОНОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Система труб або шлангів, що використовуються для подання бетону до місця роботи.

БЕТОНОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Призначений для приготування розчинів бетону.

БЕТОНОТРАНСПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Транспортер для подавання бетону.

БЕТОНОТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Стос. до транспортування бетону.

БЕТОНОУКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до укладання бетону, призначений для нього.

БЕТОНОУКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Укладання бетону.

БЕТОНОУКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Машина для рівномірного розподілення і розрівнювання бетонної суміші під час формування залізобетонних виробів та бетонування.

БЕТОНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **бетоня́р**.

БЕТОНУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **бетонува́льник**.

БЕТОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бетонува́ти**.

БЕТОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Заливати, покривати бетоном.

БЕТОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **бетонува́ти**.

БЕТОНЯ́Р, -а́, *ч.* Майстер, що здійснює бетонування.

БЕТОНЯ́РКА, -и. Жін. до **бетоня́р**.

БЕТПАКДАЛІ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Яскраво-цитрановожовтий зі слабким зеленуватим, рідше буруватим відтінком мінерал.

БЕТТОЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Розлад свідомості, інколи в поєднанні з судомами, які розвиваються на висоті кашлевого нападу.

БЕ́ФЕЛЬ, -я, *ч.*, *діал.*, *заст.* Наказ.

БЕФСТРО́ГАНОВ, *невідм.*, *ч.* Страва з дрібних шматочків м'яса (волового або яловичини) в соусі.

БЕФУНГІ́Н, -у, *ч.* Екстракт березового гриба; застосовується як симптоматичний засіб при лікуванні хворих з деякими злоякісними пухлинами.

БЕХ, *виг.*, *розм.*, *рідко.* Уживається як присудок за знач. **бе́хнути** і **бе́хнутися**.

БЕХАЇ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-політична течія, що виникла у Іраці в середині 19 ст.; проповідує ідеї заперечення поєднання науки та релігії.

БЕ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* 1. *неперех.* Важко падати. 2. *перех.* Сильно бити, вдаряти.

БЕХІЄРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сіро-рожеві кристали з алмазним блиском.

БЕ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Однокр. до **бе́хати** 1. 2. *перех.* Сильно вдарити.

БЕ́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **бе́хнути** 1.

БЕ́ЦМАН, -а, *ч.*, *фам.* Про велику, але неповоротку і ледачу людину; здоровило, вайло, ледащо.

БЕЦМА́НКА, -и. Жін. до **бе́цма́н**.

БЕЧІ́ВНИК, -а, *ч.* Смуга суші вздовж берегів водних об'єктів загального користування.

БЕШАМЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Приправа, соус із яєць, молока, борошна для м'ясних і рибних страв.

БЕШБАРМА́К, -а, *ч.* У тюркських народів – страва з дрібно порубаної відвареної баранини з додаванням зварених у бульйоні шматочків прісного тіста, яку їдять руками.

БЕШИ́ХА, -и, *ж.* Гостре запалення шкіри у людей і деяких тварин; рожа.

БЕШИ́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **беши́ха**.

БЕШИХОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своїми ознаками на бешиху.

БЕШИХОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бешихоподі́бний**.

БЕ́ШКЕТ, -у, *ч.* 1. Грубий, непристойний вчинок, сварка, колотнеча; безчинство, буча.

БЕШКЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Схильний до бешкетування, безчинства. 2. Грубий, непристойний.

БЕШКЕ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто робить, зчиняє бешкет; учасник, призвідник бешкету. // Учень, який систематично порушує дисципліну, пустує.

БЕШКЕ́ТНИЦТВО, -а, *с.* 1. Вчинки, поведінка бешкетника. 2. Нахил до бешкетування.

БЕШКЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **бешке́тник**.

БЕШКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бешкетува́ти**.

БЕШКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Чинити бешкет, колотнечу. // Чинити розбій, насильство. // Порушувати дисципліну, пустувати.

БЕШМЕ́Т, -а, *ч.* Верхній чоловічий одяг у татар і кавказьких народностей; напівкаптан, схожий на чумарку.

БЕШТАНИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Лайка, дорікання.

БЕ́ШТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бе́штати**.

БЕ́ШТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Ганити, лаяти.

БЄЛГОРОДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бєлгород.

БЄЛЯНКІНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі жовто-брунатні пластинчасті виділення.

Б'ЄНА́ЛЕ *див.* **бієна́ле**.

Б'ЄФ, -а, *ч.*, *гідр.* Ділянка річки, каналу, водоймища вище або нижче водопідпірної споруди (греблі, шлюзу і т. ін.).

БЗИК, -а, *ч.*, *розм.* Нав'язлива ідея, ідея-фікс.

БЗУ́РА, -и, *ж.* Музичний інструмент у кримських татар, що нагадує українську кобзу.

БИ, *після голосного* **Б**, *част.* 1. Уживається для творення дієслівних форм умовного способу. 2. Уживається для означення бажаності або можливості здійснення дії, вираженої дієсловом. 3. Уживається при дієслівних формах для виразу у ввічливій, м'якій формі прохання, пропозиції. 4. *розм.* Уживається у знач. мов, немов, ніби, буцімто.

БИ́ВНІ, -ів, *мн.* (*одн.* **би́вень**, -вня, *ч.*). Дуже розвинені різці в сучасних та вимерлих хоботних (слонів, мамонтів і т.ін.).

БИДЛИ́НА, -и, *ж.* 1. *зах.* Худоба, худобина. 2. *лайл.* Груба, вульгарна людина.

БИ́ДЛО, -а, *с.* 1. *збірн.*, *розм.* Свійська рогата худоба. 2. *іст.* Зневажлива назва поневолених українських селян, яку вживала польська шляхта. 3. *лайл.* Скотина, хам.

БИДЛЯ́, -я́ти, *с.* 1. *зах.* Маля рогатої худоби. 2. *лайл.* Хамське дитя.

БИДЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **би́дло**.

БИЗА́НЧІ, *невідм.*, *ч.* Тувинський 4-струнний смичковий музичний інструмент.

БИК[1], -а́, *ч.* 1. Велика свійська рогата тварина; самець корів. // Самець деяких порід диких рогатих тварин. 2. Назва робочої тварини; віл. 3. *мн.* **бики́**, -ів. Назва підродини великих жуйних ссавців, до якої належать тур, бізон, зубр, буфало та ін.

БИК[2] *див.* **бики́**.

БИК[3], -а, *ч.*, *заст.* Великий казан.

БИКИ́[1], -ів, *мн.* (*одн.* **бик**, -а, *ч.*), *тех.* Масивні проміжні бетоновані або кам'яні опори, на яких тримається міст. // Берегові бетоновані або кам'яні опори греблі; стояки.

БИКИ́[2], -ів, *мн.* (*одн.* **бик**, -а, *ч.*), *жарг.* Біржові маклери, дилери тощо, які грають на фондових біржах на підвищення.

БИЛЕ́НЬ, -льня, *ч.*, *діал.* Бич від ціпа.

БИЛИ́НА[1], -и, *ж.* Стебло трав'янистої рослини.

БИЛИ́НА[2], -и, *ж.* Староруська епічна пісня-сказання про героїчні подвиги богатирів і знаменні події з життя народу.

БИЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **били́на**[1].

БИЛИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **били́на**[2].

БИЛИ́ННИК, -а, *ч.* Виконавець билин (*див.* **били́на**[2]).

БИЛИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **били́на**[2].

БИЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **били́нка**.
БИЛИ́СЬКО, -а, *с.*, *діал.* Місце, поросле травою.
БИЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те, що було в дійсності; бувальщина.
БІ́ЛКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Гра в м'яч. 2. Тонкий стовбур.
БИ́ЛЛЯ, -я, *с.* Збірн. до **били́на**¹; трава.
БИ́ЛО, -а, *с.* 1. Підвішена до стовпа чи дерева дошка або рейка для відбивання сигналів, годин доби. // Палиця, шматок металу і т. ін., якими б'ють, подаючи сигнал. // Серце дзвона. 2. *тех.* Товкач у маслоробці, деталь барабана в машині і т. ін.
БИЛО́, -а́, *с.*, *діал.* Стебло. // Гілка дерева.
БИЛО́, била́, *с.* Бокова опора, крило у саней. // Верхня бокова перекладина воза, що служить опорою під час перевезення снопів, соломи і т. ін.
БИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **би́ло, било́, било́**.
БИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Полин звичайний.
БИ́ЛЬЦЯ, -лець, *мн.* (*одн.* **би́льце**, -я, *с.*). Невисока огорожа по краях сходів, балкона, містка, трибуни і т. ін.; поручні. // Бічні опори крісла, канапи; спинка стільця, ліжка. // Бокові обводи колиски. // Планка, валок рами у бороні та в інших знаряддях господарського вжитку.
БИ́НДА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Стрічка. 2. *чого*, *перен.* Смуга. 3. Пов'язка на руці і т. ін. 4. *військ.* Стрічка кулемета. 5. *тех.* Пас.
БИ́НДОВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **би́нда**.
БИ́НДОЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш. до **би́нда**.
БИНДЮ́Г, **БЕНДЮ́Г**, -а́, *ч.*, *розм.* Кінь-ломовик.
БИНДЮГИ́, **БЕНДЮГИ́**, -і́в, *мн.*, *розм.* Великий простий віз для вантажів.
БИНДЮ́ЖНИЙ, **БЕНДЮ́ЖНИЙ**, -а, -е. Прикм. до **биндюги́**, **бендюги́**.
БИНДЮ́ЖНИК, **БЕНДЮ́ЖНИК**, -а, *ч.*, *розм.* Візник-вантажник, що перевозить вантажі на биндюгах.
БИНТ, -а, *ч.* Стрічка з марлі або з іншої тканини для перев'язування ран і т. ін.
БИНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **бинтува́ти**.
БИНТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **бинт**.
БИНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бинтува́ти**.
БИНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Перев'язувати, обмотуючи бинтом, марлею і т. ін.
БИНЧ, -а, *ч.*, *зах.* Трутень.
БИ́НЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **би́ня**.
БИ́НЯ, -і, *ж.* Дит. назва корови.
БИР-БИР, *виг.* Уживається для скликання овець.
БИ́РКА¹, -и, *ж.*, *діал.* 1. Однорічна вівця; ярка. 2. *лайл.* Про нікчемну, погану жінку. 3. Овеча шкура; смушок. // Смушева шапка.
БИ́РКА², -и, *ж.* 1. Паличка або дощечка, на якій робили нарізки для лічби, підрахунків у господарстві. 2. Невеличка дощечка або металева бляшка з номером або написом, яку прив'язують до шиї тваринам, а також до різних товарів, тари і т. ін.
БИ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **би́рка**.
БИРНА́К, -а́, *ч.* Палиця з гачком, якою ловлять овець.
БИ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **би́рка**².
БИ́РСА, -и, *ж.* 1. Сильний вітер. 2. Епілепсія, падуча хвороба.
БИ́РФА, -и, *ж.* Вантовий щабель мотузяної драбини у морському флоті.
БИРЮЧИ́НА, -и, *ж.* 1. Чагарникова рослина, яка культивується для декоративних насаджень; вовчі ягоди. 2. *збірн.* Ягоди цієї рослини.
БИ́РЯ, -і, *ж.*, *дит.* Вівця, овечка, ягня; вівці, ягнята.
БИСА́ГИ, **БЕ́САГИ**, -і́в, *мн.*, *діал.* Подвійна торба; сакви.
БИСТРЕ́НЬ, -я, *ч.*, *діал.* Бистрінь.
БИСТРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **би́стрий**.
БИСТРЕ́НЬКО. Присл до **бистре́нький**.
БИ́СТРИЙ, -а, -е. Який дуже швидко рухається (бігає, літає, плаває, тече і т. ін.); швидкий. // Який має велику швидкість, проходить у прискореному темпі. // Моторний, спритний (про людину). // Який швидко розуміє, схоплює; гострий, меткий. // Жвавий (про очі, погляд).
БИСТРИНА́, -и́, *ж.* Швидка течія, а також місце, де найшвидше тече вода в річці.
БИ́СТРИЦЯ, -і, *ж.* 1. Швидка течія. 2. Сорт сливи.
БИСТРІ́НЬ, -і, *ж.* Те саме, що **бистрина́**.
БИ́СТРО. Присл. до **би́стрий**.
БИСТРОВО́ДИЙ, -а, -е. Такий, у якому швидко тече вода.
БИСТРОВО́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бистрово́дий**.
БИСТРОВО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бисторово́дний**.
БИСТРОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який швидко літає.
БИСТРОКРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **бистрокри́лий**.
БИСТРОНО́ГИЙ, -а, -е. Який швидко ходить, бігає; легкий на ходу, прудкий.
БИСТРОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **бистроно́гий**.
БИСТРОО́КИЙ, -а, -е. Який має жваві, бистрі очі. // Який має гострий, меткий зір.
БИСТРОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **бистроо́кий**.
БИСТРОПЛИ́ННИЙ, -а, -е. Який швидко плине, летить, тече. // Який швидко проходить, минає; скороминущий.
БИСТРОПЛИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бистропли́нний**.
БИСТРОПЛИ́ННО. Присл. до **бистроплинний**.
БИСТРОТА́, -и́, *ж.* Велика швидкість.
БИСТРОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який має бистрий хід (про транспортні засоби, механізми, що обертаються).
БИСТРОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бистрохі́дний**.
БИСТРЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Швидка течія; бистрина.
БИСТРЯ́НКА¹, -и, *ж.*, *розм.* Швидкоплинна, бистрова вода й глибока річка.
БИСТРЯ́НКА², -и, *ж.* Дрібна прісноводна риба, схожа на верховодку.
БИСТРЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **бистря́нка**¹.
БИ́ТВА, -и, *ж.* 1. Бій між ворожими арміями, військовими з'єднаннями і т. ін. 2. *за що*, *з ким – чим і без додатка*, *перен.* Уперта, наполеглива політична, господарська і т. ін. боротьба.
БИТЕ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **бите́льня**.
БИТЕ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Станок для первинної обробки льону, конопель.
БИТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.*, *діал.* Каменяр, каменолом.
БИ́ТИ, б'ю, б'єш; *наказ. сп.* бий; *недок.* 1. *неперех.*, *з прийм.* в (у), о б, п о *і без прийм.* Стукати, ударяти по чому-небудь, об щось. // Хлюпатися, плескати. *Бити в долоні.* 2. *перех.*, *кого.* Завдавати ударів кому-небудь. // *кого, по кому – чому*, *перен.* Спрямовувати які-небудь дії, заходи проти когось, піддавати гострій критиці, викривати кого-, що-небудь. // *чим*, *перен.* Завдавати страждання кому-небудь. 3. *перех.* Завдавати поразки кому-небудь, перемагати ворога в бою, на війні. 4. *перех.* Позбавляти життя, убивати кого-небудь. // Полюючи, забивати дичину. 5. *неперех.* Ударами по чому-небудь створювати звуки. // *у що.* Грати на деяких ударних музичних інструментах. // Ритмічними ударами, дзвоном позначати час (про годинник). // *безос.* // Бемкати, звучати (про дзвін). // Видавати характерні уривчасті звуки (про деяких птахів). *Бити на сполох.* 6. *неперех.* Стріляти. 7. *перех.* Розбивати, розколювати на шматки. // Топтати, толочити. ** **Би́ти коло́дязь** – розбиваючи тверду породу, вирубувати отвір для колодязя. 8. *у сполуч. з ім.*, *перех.* Певним способом виготовляти чи обробляти щонебудь. ** **Би́ти олі́ю** – вичавлювати, добувати олію з насіння. 9. *неперех.* З силою вириватися назовні (про рідину, повітря і т. ін.); витікати сильним струменем. *Бити джерелом.* 10. *неперех.* З особливою силою діяти на чуття людини, проникати, доноситися куди-небудь (про запах, світло і т. ін.). // *перев. безос.*, *від кого – чого*, *перен.* Яскраво виражатися зовнішніми ознаками (про риси характеру, властивості і т. ін.); випромінюватися (у 2 знач.). ** **Би́ти в о́чі**: а) яскраво світити; засліплювати (про сильне, різке світло); б) бути дуже помітним; впадати в око. 11. *кого*, *перех.* Трясти, трусити (про сильне діяння хвороби і т. ін.). // *безос.* 12. *неперех.*, *розм.* Сіпатися, пульсувати. 13. *на кого – що*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* Розраховувати на кого-, що-небудь; мати на увазі щось. 14. *перех.* Виводити з гри, забирати фігуру або карту противника. ** **Бий його́ лиха́ годи́на!**: а) вигук, яким виражають здивування або захоплення чим-небудь; б) уживається як лайка. **Би́ти покло́ни** – низько, до землі вклонятися. **Би́ти чоло́м**: а) низько вклонятися кому-небудь, шанобливо вітати когось; б) уклінно просити кого-небудь про щось. 15. Витанцьовувати.
БИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **би́ти** 2, 3, 7. // **би́то**, безос. *присудк. сл.* 2. Розгромлений у боях. 3. Набитий, настріляний (про дичину). 4. Розбитий, поколений на шматки. // Витоптаний, витолочений. 5. Кований (про зброю). // Карбований (про гроші). 6. Мощений, брукований. ** **Би́тий шлях** – широка уторована дорога, широкий уторований шлях і т. ін. 7. *перен.*, *розм.* Бувалий, з великим досвідом, навчений життям. // *на чому.* Який знається на чомусь. // *у знач. ім.* **би́тий**, -того, *ч.* Бувала, досвідчена людина. 8. Узятий противником; програний гравцем. ** **Ва́ша ка́рта би́та** – хто-небудь зазнав цілковитої поразки у чомусь.
БИ́ТИСЯ, б'ю́ся, б'є́шся; *наказ. сп.* би́йся; *недок.* 1. *з прийм.* в (у), о б (о) *і без прийм.* Стукатися, ударятися. // Хлюпатися, плескати. 2. Удаватися до бійки, бити кого-небудь. // Бити один одного. // Ударяти рогами, лобом, ногами (про тварин). 3. Воювати, боротися проти кого-небудь, за щось. 4. *над чим і без додатка*, *перен.* Уживати всіх заходів, докладати зусиль, добиваючись чого-небудь або переборюючи якісь труднощі. // *з чим.* Намагатися подолати, перебороти що-небудь, не піддаватися чомусь. // Жити у злиднях, сяк-так перебуватися. 5. Розбиватися на шматки. 6. З силою вириватися назовні, бити струменем (про рідину, повітря і т. ін.), бурхливо витікати. 7. Пручатися. // Ворушитися (про дитину в утробі матері). 8. Ритмічно рухатися, пульсувати; подавати ознаки життя. *Битися у конвульсіях.*
БИ́ТКА, -и, *ж.* 1. Сільськогосподарське знаряддя для первинної обробки льону і конопель, подібне до терниці, але з ширшою щілиною для мечика. 2. *діал.* Варене яйце, яким б'ються навбитки; розбите яйце. 3. Предмет (палиця, кийок, бабка тощо), яким б'ють під час гри в бабки, лапту, городки, скраклі та ін.
БИТКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **бито́к**, -тка́, *ч.*). Круглі котлети з посіченого або відбитого м'яса.
БИТКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Який добре, дошкульно б'є. *Битка хворостина.*
БИ́ТНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Бительня.
БИТО́К¹ *див.* **битки́**.
БИТО́К², -тка́, *ч.* Шматок свинцю, палиця і т. ін., взагалі предмет, яким б'ють у грі.
БИТО́ПИСЬ, -і, *ж.*, *заст.* Опис побуту, життя.
БИТО́ЧКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бито́чок**, -чка, ч.). Зменш. до **битки́**.
БИТО́ЧОК *див.* **бито́чки**.
БИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **би́ти** 1, 2, 5, 7, 9. 2. Дія за знач. **би́тися** 8. 3. *фіз.* Періодичні зміни у часі амплітуди коливання, що виникає при складенні двох гармонічних коливань з близькими частотами.
БИТЮ́Г, *рідко* **БИТЮ́К**, -а́, *ч.* Порода великих дужих робочих коней; кінь такої породи.
БИТЮГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **битю́г**.
БИТЮ́К *див.* **битю́г**.
БИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *дит.* Корова, бик, теля та інша рогата худоба.
БИЧ, -а́, *ч.* 1. Довгий батіг; канчук, нагайка. // Кий або палиця, якою б'ють. 2. *перен.* Те, що завдає великої шкоди, лиха. 3. *перен.* Гостре викриття, картання. 4. Коротка частина ціпа, якою б'ють, вимолочуючи колос; бияк.
БИЧА́, -а́ти, *с.* Маленький бик (*див.* **бик**¹).
БИЧА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Ніж з коротким держаком.
БИЧА́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **бик**¹. // Такий, як у бика.
БИЧА́ЧІ, -их, *мн.* Родина жуйних тварин; порожнисторогі.
БИЧЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **бичо́к**¹ 1.
БИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **бик**.
БИЧИ́СЬКО¹, -а, *с.* Збільш. до **бич** 1.
БИЧИ́СЬКО², -а, *ч.* Збільш. до **бик**¹ 1.
БИЧИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш до **бик**¹.
БИЧІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Вірьовка.
БИЧІВНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Жердина у возі для третьої коняки.
БИЧКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **бичо́к**, -чка́, *ч.*). Невелика головата морська риба.
БИЧКО́ВІ, -вих, *мн.* Родина кісткових риб.
БИЧНЯ́, -і, *ж.*, *заст.* Загін, загорода для волів.
БИЧОВА́, -и́, *ж.*, *рідко.* Линва, на якій тягнуть уздовж берега судно.
БИЧО́К¹, -чка́, *ч.* 1. Зменш. до **бик**¹. 2. *розм.* Недопалок цигарки. 3. *діал.* Лежак на горищі для виходу диму.
БИЧО́К² *див.* **бички́**.
БИЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бичува́ти**.
БИЧУВА́ТИ¹, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. *рідко.* Бити бичем; взагалі бити, шмагати. 2. *перен.* Гостро викривати, засуджувати, картати.
БИЧУВА́ТИ², -у́ю, -у́єш, *недок.* Підпрягати коня або вола для перевезення вантажу на гору, у бездоріжжя і т. ін.
БИЧУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Те саме, що **бичува́ти**² 1.
БИЧ-ХЛО́ПАВКА, бича́-хло́павки, *ч.* Ударний музичний інструмент з родини ідіофонів.
БИША́К, -а́, *ч.* Сорт великих астраханських оселедців.
БИЯ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **мо́лот**. 2. *заст.* Коротка частина молотильного ціпа.
БИЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бия́к**.
БІ... Те саме, що **дво...**
БІ, *невідм.*, *заст.* Скорочення: Біг (Бог). Уживається в сполученнях: ** **Помага́й бі** – побажання успіху.
БІА́КС, -у, *ч.* Феритовий елемент у деяких запам'ятовувальних пристроях обчислювальних машин.
БІАКСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біа́кс**.
БІА́НДРІЯ, -ї, *ж.* Шлюб жінки з двома чоловіками.
БІАНКІ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Шестиводний сульфат цинку-ферум у.
БІАТЛО́Н, -у, *ч.* Зимове двоєборство – лижні гонки, поєднані зі стрільбою з гвинтівки.
БІАТЛОНІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, який займається біатлоном.
БІАТЛОНІ́СТКА, -и. Жін. до **біатлоні́ст**.
БІАТЛО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до біатлону.
БІБ, бо́бу, *ч.* 1. Однорічна городня рослина, що має в стручках поживні плоди. 2. Плоди цієї рослини. 3. Дрібний плід, стручок деяких городніх і польових культур із родини бобових. ** **На боба́х**, *перев.* *із сл.* з о с т а в а т и с я, с и д і т и, з о с т а в л я т и *і т. ін.* – без нічого, ні з чим.
БІ́БА, -и, *ж.* Пиятика.
БІБАБО́, *невідм.*, *ж.* Театральна лялька, що її надягають на руку і рухають пальцями руки.
БІБЕЛЬДРУ́К, -у, *ч.* Високоякісний непрозорий друкарський папір, що за тонкістю наближається до цигаркового.
БІБЕЛЬРЕГА́ЛЬ, -я, *ч.* Маленький настільний регаль (орган), який можна скласти у вигляді книги; був поширений в 16–18 ст.
БІБЕРИ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Семиводний сульфат кобальту.
БІ́БКА, -и, *ж.*, *розм.* Маленька кулька овечого, козячого, заячого і т. ін. посліду.
БІБКОЛЕ́КТОР, -у, *ч.* Централізована книгозбірня, яка розподіляє надруковані книжки між книгарнями, бібліотеками та установами.
БІБЛЕ́ЙСЬКИЙ *див.* **біблі́йський**.
БІБЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **Бі́блія**. // Який згадується, змальовується в Біблії.
БІБЛІ́ЙСЬКИЙ, **БІБЛЕ́ЙСЬКИЙ**, -а, -е. Те саме, що **біблі́йний**.
БІБЛІОГНО́СТ, -а, *ч.* Знавець книг.
БІБЛІО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець у галузі бібліографії (в 1 і 2 знач.).
БІБЛІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бібліогра́фія**. // Признач. для підготовки фахівців із бібліографії, бібліотекознавства. *Бібліографічний інститут.* ** **Бібліографі́чна рі́дкість** – про рідкісну книгу або видання.
БІБЛІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Науковий, систематизований опис книг та інших видань. // Список літератури (книжок і статей) на яку-небудь тему або з якої-небудь галузі знань. 2. Наука про способи систематизованого опису і обліку складання (спи-

скiв) книг та інших видань. 3. Відділ журналу або газети, в якому публікують списки нових видань, анотації до них та рецензії на книжки.

БІБЛІОГРАФОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наукова дисципліна, що вивчає і розробляє питання історії, теорію, методику і проблеми організації бібліографії.

БІБЛІОГРАФОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до бібліографознавства.

БІБЛІОКЛЕПТОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Вид клептоманії: потяг до викрадення книг.

БІБЛІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із бібліології.

БІБЛІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до бібліології.

БІБЛІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **книгозна́вство**.

БІБЛІОМА́Н, -а, *ч.* Людина, яка має надмірну пристрасть до книг, до збирання їх.

БІБЛІОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Надмірне захоплення збиранням книг; взагалі пристрасть до книг.

БІБЛІОТА́Ф, -а, *ч.* Людина, що збирає книжки, але не читає їх і не дає користуватися іншим.

БІБЛІОТЕ́КА, -и, *ж.* 1. Установа, культосвітній заклад, де зберігаються і видаються читачам книжки, журнали і т. ін., а також здійснюються популяризація і пропаганда літературних творів. ** **Бібліоте́ка-пересу́вка** – зібрання книг для читачів, які не мають можливості користуватися стаціонарною бібліотекою. **Бібліоте́ка-чита́льня** – бібліотека з читальним залом. 2. Більш або менш значна кількість книжок, спеціально підібраних для читання, наукової роботи, з метою колекціонування і т. ін. 3. Приміщення, кімната для зберігання книжок; книгосховище. 4. *кого, яка.* Назва споріднених за темою серійних видань або книжок чи журналів, призначених для певної категорії читачів. 5. Організоване за певною системою сховище для будь-чого. ** **Бібліоте́ка автовиклику**, *спец.* – бібліотека, що є вхідним набором даних для редактора зв'язків. **Бібліоте́ка алгори́тмів**, *спец.* – впорядкована певним чином сукупність алгоритмів. **Бібліоте́ка компіля́тора**, *спец.* – бібліотека, що містить об'єктні модулі компілятора. **Бібліоте́ка макроозна́чень**, *спец.* – бібліотека, що містить макрозначення і використовується асемблером для побудови макророзширень. **Бібліоте́ка програ́м**, *спец.* – організована сукупність програм, частин програм і, можливо, інформації щодо їх використання. **Резиде́нтна бібліоте́ка**, *спец.* – група завантажених в оперативну пам'ять підпрограм, до яких можуть звертатись інші підпрограми. **Систе́мна бібліоте́ка**: а) бібліотека, зареєстрована у системному каталозі; б) бібліотека, в якій зберігаються модулі операційної системи.

БІБЛІОТЕ́КАР, -я, *ч.* 1. Працівник бібліотеки, фахівець бібліотечної справи. 2. У програмуванні – керівна програма, що забезпечує організацію та обслуговування системних бібліотек і бібліотек користувачів.

БІБЛІОТЕ́КАРКА, -и. Жін. до **бібліоте́кар**.

БІБЛІОТЕ́КАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бібліоте́кар**.

БІБЛІОТЕКОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із бібліотекознавства.

БІБЛІОТЕКОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Навчальна дисципліна – наука про форми і методи організації та ведення бібліотечної справи.

БІБЛІОТЕКОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **бібліотекозна́вство**.

БІБЛІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування за допомогою читання художньої літератури.

БІБЛІОТЕ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **бібліоте́ка** 2, 4.

БІБЛІОТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бібліоте́ка** 1. // Признач. для організації роботи в бібліотеках або підготовки кадрів для бібліотек. ** **Бібліоте́чний фонд** – сукупність документально-інформаційних ресурсів.

БІБЛІОФІ́Л, -а, *ч.* Пристрасний любитель книжок, знавець і колекціонер рідкісних і цінних видань; книголюб.

БІБЛІОФІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* Любов до книг, збирання рідкісних та цінних книг.

БІБЛІОФІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бібліофільства.

БІБЛІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Ненависть до книжок.

БІ́БЛІЯ, -ї, *ж.* 1. Священна книга усіх християн, у якій викладено історію створення Богом єдиним Всесвіту, виникнення та основні етапи розвитку людства від прабатьків Адама та Єви. 2. Книга, у якій викладено основи християнської моралі, совісті та духовних цінностей людини на основі десяти заповідей Божих та християнської теорії перемоги Добра над Злом. 3. Свята книга; Святе писання.

БІБО́П, БІ-БО́П, -у, *ч.* Джазовий стиль, один з основних напрямів модерн-джазу.

БІБУ́ЛА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Грубий обгортковий папір. 2. Промокальний папір.

БІБУ́ЛКА, -и, *ж.* Зменш. до **бібу́ла**.

БІБУ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Те саме, що **бібу́ла**.

БІВА́К *див.* **бівуа́к**.

БІВАЛЕ́НТ, -а, *ч.* Пара сполучених гомологічних хромосом.

БІВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до бівалента.

БІВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бівале́нтний**.

БІВА́ЧНИЙ *див.* **бівуа́чний**.

БІВУА́К, БІВА́К, -у, *ч.* Зупинка військ для відпочинку або ночівлі в польових умовах. // Місце відпочинку або ночівлі військ, туристів та інших груп людей у польових умовах.

БІВУАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бівуа́к**.

БІВУА́ЧНИЙ, БІВА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бівуа́к** і **біва́к**.

БІГ[1], -у, *ч.* 1. Дія за знач. **бі́гти** 1 – 4. ** **З бі́гом ча́су** – згодом, пізніше; в пізнішому розвитку подій. 2. *спорт.* Вид фізичних вправ, що полягають у швидкому пересуванні доріжкою стадіону або в природних умовах пересіченою місцевістю і становлять головну складову частину легкої атлетики. *Біг з перешкодами.*

БІГ[2] *див.* **Бог**.

БІГА́, БІГИ́, -і́в, *мн.* 1. *заст.* Переховування, втеча. 2. *спорт.* Перегони на бігових конях.

БІ́ГАВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **бігу́нка**[2]. 2. Куля малого калібру. 3. Трирічна телиця, що досягла статевої зрілості.

БІГА́МІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Форма шлюбу, коли кожен може одружитися одночасно з двома особами іншої статі; двошлюбність.

БІГА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біга́мія**.

БІГАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **бі́гання** 1.

БІ́ГАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **бі́гати** 1. // *перен.* Поспішне метушливе ходіння куди-небудь, з якоюсь метою; безперервна метушня. 2. *спорт.* Те саме, що **біг**[1] 2.

БІГАРА́ДІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **помара́нча**.

БІ́ГАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Швидко пересуватися на ногах у різних напрямках. // *перен.* Поспішно ходити, маючи яку-небудь роботу, який-небудь клопіт; метушитися. // Мати звичку пересуватися бігом. // *до кого-чого, куди, перен.* Часто відвідувати кого-, що-небудь, бувати у кого-небудь, десь. // *за ким.* Невідступно, скрізь ходити за ким-небудь. // *до кого, розм.* Залицяючись, ходити до кого-небудь. 2. *перен.* Швидко рухатися (про засоби пересування). 3. *розм.* Швидко міняти напрям руху, перебігати з одного предмета на інший. 4. *від кого – чого, рідко.* 5. *спорт.* Змагатися, тренуватися в бігу (у 2 знач.). 6. *розм.* Бути в періоді злучки (про тварин).

БІГА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Суєта, марнота.

БІ́ГАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **бі́гати**.

БІГ-БЕ́НД, -а, *ч.* Великий джазовий оркестр із 17 – 20 музикантів.

БІГ-БІТ, -а, *ч.* Форма популярної музики з акцентованим ритмом і яскраво вираженим звучанням басової партії; виникла внаслідок злиття елементів негритянського джазу і блюзу.

БІГ-БОРД, -а, *ч.* Великий рекламний щит з автономним освітленням.

БІ́ГВІСТЬ: ** **Бі́гвість куди́ (де *і т. ін.*)** – невідомо куди, де і т. ін.

БІГЕМІНІ́Я, -ї, *ж.* Вид аритмії серця, при якому екстрасистола проходить через кожну нормальну систолу.

БІГИ́ *див.* **біга́**.

БІГКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Який швидко і легко бігає (про тварин). // Який швидко і легко їде (про засоби пересування).

БІ́ГЛИЙ, -а, -е, *заст.* Який утік від когось або від чогось. *Біглий раб. Біглий кріпак.*

БІГЛЬ, -я, *ч.* Старовинна англійська порода гончих.

БІГМА, *присл.*, *розм.* Бігом.

БІГМА́[1], *невідм.*, *у знач. присудка, заст.* Немає.

БІГМА́[2], **БІГМЕ́**, *част.*, *розм.*, *заст.* Уживається для підтвердження чого-небудь або запевнення в чомусь і т. ін.

БІГМЕ́ *див.* **бігма́**.

БІГОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для швидкої їзди, бігу. 2. *спорт.*, *ав.* Признач. для вправ з бігу або для пробігу літаків і т. ін. *Бігова доріжка.*

БІГО́ВИСЬКО, -а, *с.*, *діал.* Перегони.

БІГО́ВКА, -и, *ж.* Канавка вздовж корінця книжки на титулі обкладинки.

БІГО́М, *присл.* Швидко пересуваючись на ногах.

БІГОС *див.* **бі́гос**.

БІГОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **бі́гання** 1; біганина.

БІ́ГТИ, біжу́, біжи́ш; *мин. ч.* біг, бігла, бігло; *наказ. сп.* біжи́, біжі́мо, біжі́ть; *недок.* 1. Прискорено пересуватися на ногах; рухатись, швидко переставляючи ноги. // *розм.* Поспішно йти кудись, до кого-, чого-небудь; поспішати, поспинатися, квапитися. // Поспішно відступати; утікати. 2. *перен.* Швидко рухатися (їхати, котитися і т. ін.) в якому-небудь напрямі. // Швидко нестися в повітрі (про хмари, дим і т. ін.). // *перен.* Простягатися в далечінь довгою смугою, довгим рядом. 3. *перен.* Швидко текти, плинути. // Швидко сипатися, насипатися. 4. *перен.* Швидко минати, проходити, збігати в часі. 5. *перен.* Шумуючи під час кипіння, виливатися, литися через вінця (краї) посуду; швидко витікати.

БІГУАНІ́ДИ, -ів, *мн.* Група речовин гуанідинового ряду, які знижують вміст цукру в крові у хворих цукровим діабетом.

БІГУДІ́, *невідм. мн.* Пристосування для накручування волосся при завивці або укладці, що мають циліндричну форму і виготовлені з дерева, металу, пластмаси або гуми.

БІГУМА́ЛЬ, -ю, *ч.* Лікарський препарат; застосовують для профілактики й лікування малярії.

БІГУ́Н[1], -а́, *ч.* 1. Той, хто може швидко і легко бігти, бігати. 2. *спорт.* Спортсмен, який володіє технікою бігу. 3. *розм.* Вісь у дверях, воротях.

БІГУ́Н[2], -а́, *ч.*, *заст.* 1. Полюс. 2. *перен.* Те, що цілком протилежне чомусь іншому.

БІГУ́Н[3] *див.* **бігуни́**.

БІГУНЕ́ЦЬ[1], -нця́, *ч.* 1. Зменш. до **бігу́н**[1] 1. 2. *розм.* Дитина того віку, коли вона починає самостійно ходити, бігати.

БІГУНЕ́ЦЬ[2], -нця́, *ч.* Зменш. до **бігу́н**[3].

БІГУНИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **бігу́н**, -а́, *ч.*), *тех.* Спаровані камені для розтирання зерна, подрібнення каміння і т. ін. в дробильній машині.

БІГУ́НКА[1], -и. Жін. до **бігу́н**.

БІГУ́НКА[2], -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* Розлад шлунка, пронос.

БІГУНКИ́, -і́в, *мн.* Легкі дрожки або сани.

БІГУНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бігунки́**.

БІГУНО́К[1], -нка́, *ч.*, *тех.* 1. Рухома деталь механізму, в якому розподіляється струм високої напруги. 2. Рухомий контакт у трамблері, розподілювачі двигуна внутрішнього згоряння.

БІГУНО́К[2], -нка́, *ч.*, *розм.* Те саме, що обхідний листок.

БІГУНЦІ́[1], -і́в, *мн.*, *розм.* Те саме, що **бігунки́**.

БІГУНЦІ́[2], -і́в, *мн.* (*одн.* **бігуне́ць**, -нця́, *ч.*). Зменш. до **бігуни́**.

БІГУ́НЧИК[1], -а, *ч.* Те саме, що **бігуне́ць**[1] 2.

БІГУ́НЧИК[2], -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Узор зигзагом.

БІГУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який швидко біжить; прудкий, бистрий. 2. Не стоячий; текучий, проточний. 3. Який швидко минає, проходить.

БІГЦЕ́М, *присл.*, *розм.* Те саме, що **бігО́м**; підтюпцем. // Швидко.

БІ́ГОС, БІГО́С, -у, *ч.*, *кул.* Тушкована капуста зі шматочками ковбаси або м'яса.

БІД, -а, *ч.* 1. Пропозиція з боку покупця щодо конкретної ціни купівлі товару або укладення контракту. 2. Зобов'язання на купівлю товару за конкретну ціну. 3. Надбавка до ціни на аукціоні. 4. Ставка по цінним паперам, депозитам.

БІДА́[1], -и́, *ж.* 1. Нещаслива пригода, подія, що завдає кому-небудь страждання; нещастя, лихо. // Несприятливі, важкі умови, труднощі, неприємності. // *у знач. присудк. сл.* Погано кому-небудь, лихо, нещастя з кимсь. ** **На бі́ду** – на нещастя, на лихо. 2. *заст.* Провина, шкода.

БІДА́[2], -и, *ж.* Двоколісний однокінний візок на одну або дві особи.

БІДА́ГА *див.* **біда́ха**.

БІДА́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Убога людина; бідняк. 2. Бідна, нещасна людина; бідняга, бідолаха.

БІДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Аномалія розвитку: наявність тільки двох пальців на руці або нозі.

БІДА́Р, -я́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **бідня́к**.

БІДА́РКА, -и, *розм.* Жін. до **біда́р**.

БІДА́РСТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Те саме, що **біда́цтво** 1. 2. *збірн.* Бідарі, бідняки; біднота.

БІДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **біда́рство**.

БІДА́ХА, БІДА́ГА, -и, *ч. і ж.* Той, хто зазнав або зазнає якоїсь біди, кривди, прикрості; бідолаха.

БІДА́ЦТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Стан убогого; убогість, бідність. 2. *збірн.* Бідняки; біднота.

БІДА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **біда́цтво**.

БІДА́ЧКА, -и, *розм.*, *рідко.* Жін. до **біда́к**.

БІДЕ́, *незм.*, *с.* Санітарно-гігієнічний пристрій для миття нижньої частини тіла (промежини, сідниць і т. ін.).

БІДЕНТА́ТНИЙ, -а, -е. Двозубий.

БІДЕРМЕ́ЄР, -у, *ч.* Напрям у німецькому та австрійському мистецтві, що полягав у зображенні побуту бюргерів, національного фольклору.

БІДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.*, *діал.* Бідувати.

БІ́ДКА, -и, *ж.* Зменш. до **біда́**[2].

БІ́ДКАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **бі́дкатися** 1. // Скарги, плач і т. ін. 2. *рідко.* Бідність.

БІ́ДКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Висловлювати жаль, скаржитися, жалітися, плакатися. 2. *з оруд. в. без прийм. і з прийм.* н а д, з а, п р о *і т. ін.* Бути стурбованим чим-небудь; журитися, сумувати. 3. *без додатка і з род. в. з прийм.* з а, к о л о, б і л я. Дбати про кого-, що-небудь; клопотатися, піклуватися. 4. *рідко.* Жити в бідності, бідувати.

БІДКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **бідкува́ти**.

БІДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко.* Тужити, уболівати, клопотатися.

БІДКУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **бі́дкатися**.

БІДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **бі́дний** 1, 6.

БІДНЕ́НЬКО. Присл. до **бідне́нький**.

БІДНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **бі́дний** 6.

БІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який живе в нужді, нестатках; убогий; прот. б а г а т и й. // Недостатньо забезпечений матеріально; небагатий, незаможний. // *у знач. ім.* **бі́дний**, -ного, *ч.* Убога людина, бідняк. 2. Такий, як у бідняка, власт. біднякові; недорогий, непишний. 3. Невеликий кількістю, недостатній. 4. Який має в незначній кількості потрібні риси, ознаки. 5. *на що, чим.* Який має, містить мало, недостатньо чого-небудь. 6. Який викликає співчуття; нещасний, бідолашний.

БІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Матеріальна незабезпеченість, нестатки, брак засобів для існування; убогість. 2. Абстр. ім. до **бі́дний** 2 – 4.

БІДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати бідним, біднішим; прот. б а г а т і т и.

БІДНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бідні́шати**.

БІДНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати біднішим.

БІ́ДНО. Присл. до **бі́дний** 1, 2.

БІДНОКІ́СТНИЙ, -а, -е. У якого слаборозвинутий кістяк (напр., про мисливського собаку).

БІДНО́ТА[1], -но́ти, *ж.*, *збірн.* Бідні, убогі, незаможні люди.

БІДНОТА́[2], -и́, *ж.* Те саме, що **бі́дність** 1.

БІДНУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Незаможний. 2. Недорогий, не пишний, не ряснйй.

БІДНУВА́ТО. Присл. до **біднува́тий**.

БІДНЯ́ГА, -и, *ч. і ж.* Нещасна людина; бідолаха.

БІДНЯ́ЖЕЧКА, -и, *ж. і ч.* Пестл. до **бідня́жка**.

БІДНЯ́ЖКА, -и, *ж. і ч.* Пестл. до **бідня́га**.

БІДНЯ́К, -а́, *ч.* Бідна, убога, незаможна людина; прот. б а г а ч.

БІДНЯ́ЦТВО, -а, *с.*, *збірн.* Бідняки, незаможники;

біднота.
БІДНЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бідня́к**. // Належний біднякові, біднякам.
БІДНЯ́ЦЬКО-СЕРЕДНЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бідняків і середняків.
БІДНЯ́ЧКА, -и. Жін. до **бідня́к**.
БІДО́ВИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Жвавий, сміливий, рішучий.
БІДОЛА́ГА *див.* **бідоля́ха**.
БІДОЛА́ХА, БІДОЛА́ГА, -и, *ч. і ж., розм.* Бідна, нещасна людина; бідняга.
БІДОЛА́ШЕЧКА, -и, *ч. і ж.* Пестл. до **бідола́шка**.
БІДОЛА́ШКА, -и, *ч. і ж.* Пестл. до **бідола́ха**.
БІДОЛА́ШНИЙ, -а, -е, *розм.* Бідний, нещасний, безталанний. // *у знач. ім.* **бідола́шний**, -ного, *ч.*; **бідола́шна**, -ної, *ж.* Нещасна, безталанна людина.
БІДО́Н, -а, *ч.* Бляшана або з алюмінію посудина циліндричної форми із звуженим отвором, який щільно закривається.
БІДО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бідо́н**.
БІДО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **бідо́н**.
БІ́ДОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **біда́**.
БІДО́ТА, -и, *ж., розм.* 1. Велика бідність, убогість; убозтво, злидні. 2. *збірн.* Бідні люди; біднота.
БІДУВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **бідува́ти**.
БІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Жити в бідності, нужді, терпіти злидні, нестатки. // Жити в горі; горювати.
БІДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **бідува́ти**.
БІЕ́ДР, -а, *ч.* Незамкнута геометрична фігура, що складається із двох граней.
БІЕКСИТО́Н, -а, *ч., фіз.* Певний пов'язаний стан двох екситонів.
БІЄКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *мат.* Стос. до біекції.
БІЄ́КЦІЯ, -ї, *ж., мат.* Взаємно однозначне відображення однієї множини на другу.
БІЄНА́ЛЕ *і* **Б'ЄНА́ЛЕ**, *незм., ч. і ж.* Виставка, фестиваль і т. ін., що проводяться раз на два роки.
БІЖА́К, -а́, *ч., діал.* Степова вузька стежка.
БІЖАЧИ́. Дієприсл. до **бі́гти**.
БІЖА́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **бі́гти**.
БІ́ЖЕНЕЦЬ *див.* **бі́женці**.
БІ́ЖЕНКА *див.* **бі́женці**.
БІ́ЖЕНСТВО, -а, *с.* Масовий відхід людей з місць свого проживання під час війни або стихійного лиха.
БІ́ЖЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **біженець, біженці**.
БІ́ЖЕНЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **біженець**, -нця, *ч.*; **біженка**, -и, *ж.*). 1. Люди, що залишають місце свого проживання під час війни або стихійного лиха. 2. Люди, які внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками расової, національної належності тощо залишають місце свого проживання.
БІЖКА́, *присл., розм., рідко.* Те саме, що **бігóм**.
БІЖКО́М, *присл., розм., рідко.* Те саме, що **бігóм**; бігцем, підтюпцем.
БІЖНИ́К, -а́, *ч., діал.* Поличка для ікон.
БІЖНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* 1. Божниця. 2. Храм.
БІЖУТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Жіночі прикраси з підробних каменів, скла, металу.
БІЖУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який біжить, тече; проточний, бігучий (у 2 знач.). *Біжуча вода.* 2. *перен.* Який відбувається, здійснюється тепер; поточний.
БІЗА́НЬ, -і, *ж.* Косий парус на задній щоглі вітрильних суден.
БІЗА́НЬ-ЩО́ГЛА, -и, *ж.* Щогла, яка є третьою від носа і першою від корми корабля; задня щогла.
БІ́ЗНЕС, -у, *ч.* Економічна, комерційна, біржова або підприємницька діяльність, спрямована на отримання прибутку. ** **Бі́знес-клас** – місця підвищеної комфортності та сервісу в літаку. **Бі́знес-опера́ція** – сукупність дій, процедур, що складають зміст одного акту бізнес-діяльності; угода. **Бі́знес-план** – програма дій підприємства, бізнес-операції. **Бі́знес-центр** – місце організації ділової діяльності, надання послуг бізнесменам. **Ве́нчурний бі́знес** – підприємницька діяльність невеликих творчих груп новаторів, які отримують дохід завдяки впровадженню нових ризикових винаходів. **Інформаці́йний бі́знес** – комерційна діяльність з метою отримання доходу в сфері інформаційного обслуговування. **Ма́лий бі́знес** – економічна діяльність, що дає прибуток на малих та середніх підприємствах. **Технологі́чний бі́знес** – різновид підприємницької діяльності в сфері нових технологій.
БІ́ЗНЕС-ЛЕ́ДІ, *невідм., ж.* Жінка, що займається бізнесом.
БІЗНЕСМЕ́Н, -а, *ч.* Великий ділок, комерсант, підприємець; людина, яка робить вигідну справу (бізнес).
БІЗНЕСО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бізнес**.
БІЗО́Н, -а, *ч.* Великий північноамериканський бик, подібний до європейського зубра.
БІЗО́НІЯ, -ї, *ж.* Найменування американських та англійських окупаційних зон у Німеччині після їх сепаратного об'єднання.
БІЗО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бізо́н**.
БІЗУ́Н, -а́, *ч., діал.* 1. Нагайка. 2. Плотогон.
БІЙ, бо́ю, *ч.* 1. Дія за знач. **би́тися** 2; бійка. 2. Сутичка ворожих військ або військових з'єднань і т. ін. *Смертельний бій.* 3. *перен.* Змагання, боротьба за що-небудь. 4. *розм., рідко.* Завдавання ударів; покарання. 5. Дія за знач. **би́ти** 5 і звуки, утворювані цією дією. 6. *збірн.* Битий посуд, скло, черепиця і т. ін. 7. *рідко.* Забивання худоби. 8. *рідко.* Спортивне змагання з боротьби, боксу і т. ін. 9. *мисл.* Дуже твердий (в заморозки) ґрунт, об який хорти швидко збивають собі ноги.
БІ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Взаємне завдавання ударів, побоїв. 2. Биття, побої.
БІЙНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Отвір для стрільби у стіні оборонної споруди, бронепоїзді і т. ін.
БІ́ЙНО, *присл., зах.* Боязко.
БІ́ЙНЯ, -і, *ж.* Масове знищення людей, тварин.
БІЙОХІНО́Л, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб, що застосовується при спірохетозах, а також має протизапальний і розсмоктуючий ефект.
БІЙЦІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бое́ць**. *Бійцівська порода собак.*
БІК, бо́ку, *ч.* 1. Права або ліва частина тулуба від плеча до стегна. ** **Під бо́ком** – дуже близько, поруч. 2. Яка-небудь сторона, стінка, площина предмета. 3. Місце, місцевість, що знаходиться не посередині, а збоку чого-небудь. 4. Напрямок або місцевість, що лежить у цьому напрямку. ** **На всі чоти́ри бо́ки** – уживається, коли проганяють або відпускають кого-небудь; куди хоч. 5. *перен.* Одна зі сторін явища, поняття. 6. *перен.* Погляд, позиція, точка зору, розуміння. 7. *перен.* Певний напрям, спрямування. 8. Лінія спорідненості. 9. *мат.* Кожна з площин геометричної фігури. ** **Бу́ти на бо́ці** *кого, чиєму* – бути, стати прибічником кого-небудь; поділяти думки, обстоювати інтереси, підтримувати когось.
БІКАМЕРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Двопалатна структура парламенту.
БІКА́ПСУЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що має дві капсули.
БІКАРБОНА́Т, -у, *ч., заст.* Гідрогенокарбонат натрію, питна сода. Кисла сіль вугільної кислоти.
БІКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Електрокардіограма, отримана тільки в I і III стандартних відведеннях.
БІКАРМІ́НТ, -у, *ч.* Лікарський антисептичний та протизапальний засіб; застосовується при катарах верхніх дихальних шляхів.
БІКВАДРА́Т, -а, *ч.* Четвертий степінь якого-небудь числа.
БІКВАДРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біквадра́т**. ** **Біквадра́тне рівня́ння**, *мат.* – окремий випадок рівняння четвертого степеня, в якому відсутні непарні степені.
БІКІ́НІ, *незм., с.* Жіночий купальний костюм, що складається з відкритого бюстгальтера і маленьких трусиків.
БІКО́ЛИ, -ів, *мн.* Народ на Філіпінах.
БІКОМПА́КТНІСТЬ, -ності, *ж., мат.* Топологічний термін; означає, що з усякого покриття топологічного простору відкритими множинами можна вибрати скінченне покриття.
БІКОМПОНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **двокомпоне́нтний**.
БІКС, -а, *ч.* Металева коробка для стерилізації та зберігання перев'язних матеріалів, операційної білизни.
БІКСБІ́Т, -у, *ч., геол.* Змішаний півтораокисень манґану-феруму.
БІКУСПІДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Двостулковий (про клапани).
БІКФО́РДІВ, -дова, -дове: ** **Бікфо́рдів шнур** – вогнепровідний повільно тліючий гніт з пороховим осердям, що його приєднують до вибухового пристрою.
БІЛАБІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Білабіа́льний звук**, *лінгв.* – приголосний звук, що утворюється зближенням або зімкненням обох губ; губно-губний звук.
БІЛА́Н, -а, *ч.* 1. Шкідник садових і городніх культур – білий метелик із чорними жилками або плямами на крильцях. 2. *діал.* Блондин.
БІЛА́СТИЙ *див.* **біля́стий**.
БІЛАТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Двосторонній, який стосується обох сторін; симетричний.
БІЛАТЕРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **білатера́льний**.
БІЛАТЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Система міжнародної торгівлі та виконання розрахунків між двома країнами на підставі укладених між ними прямих угод.
БІЛА́Ш, -а́, *ч., діал.* Білий хліб.
БІЛ-БРО́КЕР, -а, *ч.* Комерсант, традиційним бізнесом якого є купівля-продаж цінних паперів.
БІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **біли́ти**. // *у знач. прикм.*
БІ́ЛЕННЯ *див.* **білі́ння**[1].
БІЛЕ́НЦЕ, -я, *с., зах.* Полотно.
БІЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **бі́лий** 1.
БІЛЕ́НЬКО. Присл. до **біле́нький**.
БІЛЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **біле́нький**.
БІЛЕ́Т, -а, *ч., розм.* 1. Те саме, що **квито́к**. 2. Документ, який свідчить про ставлення людини до тих чи інших обов'язків, про належність до певного громадянського стану, організації і т. ін. ** **Бі́лий біле́т** – свідоцтво про звільнення від військової служби. **Во́вчий біле́т**, *заст.* – документ із помітками поліції про неблагонадійність його власника. **Жо́втий біле́т**, *заст.* – особовий документ повій і злодіїв. 3. Картка з питаннями для тих, хто складає іспити або заліки. 4. *заст.* Паперовий грошовий знак. ** **Ба́нківський біле́т** – різновид грошей, випущених центральними банками для кредитування економіки держави. **Біле́т держа́вної скарбни́ці** – паперові гроші, які випускаються державною скарбницею і не обмінюються на золото та срібло. **Казначе́йський біле́т** – паперові гроші, що їх випускає казначейство для фінансування державних видатків. **Кредитний біле́т** – безпроцентні боргові зобов'язання банку або державної скарбниці, що замінюють гроші.
БІЛЕТЕ́Р, -а, *ч.* Особа, яка контролює вхідні білети в кіно, театрі, музеї та інших закладах.
БІЛЕТЕ́РКА, -и. Жін. до **білете́р**.
БІЛЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **біле́т** 1.
БІЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біле́т** 1. // Признач. для продажу білетів. *Білетна каса.*
БІЛИ́ЗНА[1], -и, *ж., збірн.* Спідній одяг, який одягають безпосередньо на тіло (труси, кальсони, ліфчики, комбінації тощо) або тканинні вироби для побутових потреб (простирадла, наволочки, скатертини і т. ін.). Раніше виготовлявся з бавовняної, льняної або шовкової тканини, переважно білого кольору. ** **Чоловіча біли́зна** – труси, кальсони, майки, футболки, натільна сорочка та ін. **Жіно́ча біли́зна** – жіночі труси, ліфчики, комбінація та ін. **Пості́льна біли́зна** – простирадла, наволочки, підодіяльники та ін. **Століо́ва біли́зна** – скатертини, серветки, рушники та ін.
БІЛИ́ЗНА[2], -и, *ж.* Хижа прісноводна промислова риба.
БІЛИЗНА́, -и́, *ж.* Абстр. ім. до **бі́лий** 1; білість.
БІЛИЗНЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **біли́зна**[1]. // Признач. для пошиття або зберігання білизни. *Білизняне полотно. Білизняний склад.*
БІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який має колір крейди, молока, снігу; *прот.* чорний. // Який кольором наближається до крейди, молока, снігу; світлий. // Уживається як постійний епітет до деяких назв. // Вимитий, випраний; чистий. // Посивілий, сивий, сивоволосий. // Зблідлий, блідий. // Безколірний, безбарвний, прозорий. // *у знач. ім.* **бі́ле**, -лого, *с.* Білий колір; *прот.* чорне. 2. На (у) якому є багато білих плям, вибілених предметів і т. ін. 3. Світлошкірий (про расу). 4. *перен., іст.* Ворожий радянській владі; контрреволюційний; *прот.* червоний. // *у знач. ім.* **бі́лі**, -лих, *мн.*: а) білогвардійці; б) умовна назва монархістів та контрреволюціонерів (від кольору прапора прибічників короля під час французької революції 18 ст.). 5. Уживається як складова частина ботанічних, зоологічних, технічних, хімічних та інших назв, термінів. ** **Бі́ла гаря́чка** – гострий психоз, що виникає на ґрунті тривалого зловживання алкоголем. **Бі́ла кни́га** – збірник документів із метою інформування про діяльність уряду в тій або іншій галузі (дипломатичній, військовій і т. ін.). **Бі́ла пля́ма**: а) необжитий, невивчений район; б) недосліджене питання. **Бі́ле вино́** – натуральне виноградне вино. **Бі́ле м'я́со** – м'ясо, придатне для дієтичного харчування (курятина, телятина і т. ін.). **Бі́лий аму́р** – промислова риба родини коропових. **Бі́лий ведмі́дь** – хижий ссавець родини ведмедевих, поширений на плавучій кризі, островах і узбережжях Північного Льодовитого Океану. **Бі́лий ві́рш** – вірш без рим. **Бі́лий гриб** – один із кращих їстівних грибів; боровик. **Бі́лі ка́рлики** – зорі білого кольору з малою світністю, що характеризуються великою густиною речовини. **Бі́лі но́чі** – літні ночі на півночі, коли вечірній присмерк зливається зі світанком.
БІ́ЛИК, -а, *ч.* 1. *діал.* Сталевий різець для очищення шкур. 2. Самець білки.
БІЛИ́ЛО, -а, *с.* 1. Біла мінеральна фарба, яка не розчиняється у воді. 2. *розм.* Картина, написана білилом. 3. *тільки мн.* **біли́ла**, -и́л. Біла речовина, що застосовується як косметичний засіб для фарбування обличчя.
БІЛИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біли́ло** 1.
БІЛИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст з білі́ння (*див.* **білі́ння**[1]).
БІЛИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **біли́льник**.
БІЛИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, де здійснюється біління чого-небудь.
БІЛИ́ТИ, білю́, бі́лиш, *недок., перех.* 1. Робити білим, покриваючи розчином крейди, вапна і т. ін. 2. Доводити до білого кольору, вибілювати у воді й на сонці (полотно і т. ін.). 3. Робити чистим, білим, умиваючись.
БІЛИ́ТИСЯ, білю́ся, бі́лишся, *недок.* 1. Пас. до **біли́ти** 1. 2. Ставати білим внаслідок дії сонця і води. 3. Чисто вмиватися. // Покривати обличчя білилами.
БІЛИ́ЦЯ[1], -і, *ж., заст.* Невисвячена черниця.
БІЛИ́ЦЯ[2], -і, *ж., діал.* Білка.
БІ́ЛІ, -ей, *мн.* Хворобливі виділення із статевих органів у жінок.
БІЛІА́РНИЙ, -а, -е. Жовчний; такий, що стосується (відноситься до) жовчі.
БІЛІБІНІ́Т, -у, *ч., геол.* Мінерал чорного кольору.
БІЛІВЕРДИ́Н, -у, *ч.* Зелений пігмент, що є в жовчі та в невеликій кількості в тканинах ссавців.
БІЛІГНІ́Н, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб, що його застосовують при захворюванням печінки, біліарних церозах та ін.
БІЛІГНО́СТ, -у, *ч.* Контрастна речовина, яка сполучається з білками сироватки крові.
БІЛІ́НГВ, -а, *ч.* Той, кому властивий білінгвізм. ** **Збалансо́ваний білі́нгв** – білінгв, який однаково вільно розмовляє обома мовами, якими володіє. ** **Незбалансо́ваний білі́нгв** – білінгв, який вільніше розмовляє однією з двох мов, якими володіє.
БІЛІ́НГВА, -и, *ж., спец.* 1. Книга віршових перекладів, у якій перекладу передує оригінальний текст вірша. 2. Те саме, що **білінгві́зм**.
БІЛІНГВІ́ЗМ, -у, *ч.* Двомовність. // Володіння і поперемінне користування тією самою особою або колективом двома різними мовами або різними діалектами тієї самої мови.
БІЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до **білінгві́зму**. ** **Білінгвісти́чне навча́ння** – навчання за програмами для дітей з національних меншин, що здійснюється двома мовами: рідною та загальнодержавною.
БІЛІ́ННЯ[1], **БІ́ЛЕННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **біли́ти** 1, 2 і

білі́тися 1, 2.
БІЛІ́ННЯ², -я, *с.* Дія за знач. **біліти** 1.
БІЛІОДИГЕСТИ́ВНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується жовчовивідних шляхів і травного тракту.
БІЛІОТОРА́КС, -у, *ч.* Накопичення жовчі в плевральній порожнині.
БІЛІРУБІ́Н, -у, *ч.*, *мед.* Один із жовчних пігментів жовтогарячого кольору, що виділяється з жовчю в кишечник.
БІЛІРУБІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Див. **гіпербілірубінемія**.
БІЛІРУБІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **білірубін**.
БІЛІРУБІНУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення з сечею білірубіну в надлишковій кількості.
БІЛІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім, дуже білий.
БІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **білий** 1.
БІЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати, робитися білим, світлим, ясним. // Ставати, робитися блідим; бліднути. 2. Вирізнятися білим кольором; виднітися (про що-небудь біле). // Світитися білим відблиском. // Цвісти білим, світлим цвітом.
БІЛІ́ТИСЯ, -і́ється, *недок.* Те саме, що **біліти** 2.
БІЛІТРА́СТ, -у, *ч.* Контрастна речовина; застосовується при холецистографії тільки всередину.
БІЛІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати, робитися білішим; світлішати. // Бліднути.
БІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Невеличкий лісовий гризун, що живе на деревах. 2. Хутро цього гризуна.
БІЛКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **біло́к**, -лка́, *ч.*). Білі опуклі оболонки очей.
БІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **біло́к**¹ 2. ** **Білко́ве молоко́** – лікувальна молочна суміш, яка застосовується для лікування гострих розладів травлення в дітей грудного віку.
БІЛКОВИ́НА, -и, *ж.*, *біол.*, *хім.* Білкова речовина; білок.
БІЛКОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **білковина**.
БІЛКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *спец.* Кількість, вміст білкової речовини у чому-небудь.
БІЛКОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить білок.
БІЛКОВОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Такий, як білковий, подібний до білкового.
БІЛКОВОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **білковоподібний**.
БІЛЛЬ, -я, *ч.* У Великій Британії, США та деяких інших країнах: законопроект, що виноситься на розгляд законодавчих органів, а також назва деяких конституційних актів. ** **Білль про асигнува́ння** – законопроект про бюджетні асигнування в деяких англомовних країнах. **Білль про права́**: а) у Великій Британії – прийнятий у 1689 р. акт, що узаконив конституційну монархію і обмежував владу короля; б) у США – конституційна декларація або законодавче положення, за допомогою якого уряд визначає фундаментальні права та свободи своїх громадян.
БІЛЛЬ-БРО́КЕР, -а, *ч.* Особа, яка займається професійним посередництвом в операціях купівлі-продажу векселів (зазвичай іноземних) на валютних та фондових біржах.
БІ́ЛЛЯ, -я, *с.*, *діал.* 1. Білила. 2. Білизна.
БІ́ЛО. Присл. до **білий** 1. // *у знач. присудк. сл.*
БІЛОБЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення двох часток легені.
БІЛОБО́КИЙ, -а, -е. Який має білий бік (боки) чи білі плями на боках.
БІЛОБОРО́ДИЙ, -а, -е. Який має сиву бороду.
БІЛОБО́ЧКА, -и, *ж.* Ссавець сімейства дельфінів.
БІЛОБРИ́СИЙ, -а, -е. Світловолосий.
БІЛОБРІ́ВКА, -и, *ж.* З русими бровами.
БІЛОБРО́ВИЙ, -а, -е. Який має світлі брови.
БІЛОВИ́ДИЙ, -а, -е. Який має біле обличчя; білолиций.
БІЛОВОЛО́СИЙ, -а, -е. Який має світле волосся.
БІЛОВУ́С, *рідше* **БІЛОУ́С**, -а, *ч.* 1. Той, хто має світлі або сиві вуса. 2. *бот.* Бур'янова злакова рослина, яка росте в полі й на луках.
БІЛОВУ́СИЙ, -а, -е. Який має світлі або сиві вуса.
БІЛОГВАРДІ́ЄЦЬ, -і́йця, *ч.*, *іст.* Той, хто воював проти Радянської влади в лавах білої гвардії; контрреволюціонер.
БІЛОГВАРДІ́ЙКА, -и. Жін. до **білогвардієць**.
БІЛОГВАРДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **білогвардієць**.
БІЛОГВАРДІ́ЙЩИНА, -и, *ж.*, *збірн.*, *іст.*, *зневажл.* Білогвардійці, контрреволюціонери.
БІЛОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має світле або сиве волосся. 2. Уживається як складова частина ботанічних, зоологічних та інших назв, термінів, що вказує на зовнішні ознаки – колір, масть і т. ін.
БІЛОГРИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, у кого світла або сива грива.
БІЛОГРИ́ВИЙ, -а, -е. Який має світлу або сиву гриву.
БІЛОГРУ́ДИЙ, -а, -е. Який має білу шерсть або біле пір'я спереду, на грудях.
БІЛОГУ́БИЙ, -а, -е. У якого бліді (білі) губи.
БІЛОДЕРЕ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Майстер неполірованих столярних виробів; столяр.
БІЛОДЕРЕ́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **білодеревець**.
БІЛОДУ́ШКА, -и, *ж.* Ссавець ряду хижих звірів; кам'яна куниця.
БІЛОЕМІГРА́НТ, -а, *ч.*, *іст.* Людина, яка в перші роки Радянської влади емігрувала за кордон.
БІЛОЕМІГРА́НТКА, -и. Жін. до **білоемігрант**.
БІЛОЕМІГРА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **білоемігрант**.
БІЛОЕМІГРА́НТЩИНА, -и, *ж.* Збірн. до **білоемігранти**.
БІЛОЖАРО́ВИЙ, -а́, -е́. Який розпечений до температури білого жару.
БІЛОЗЕ́РНИЙ, -а, -е. Який має біле зерно, з білим насінням. *Білозерна пшениця.*
БІЛОЗІ́Р¹, -зо́ру, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина з білими поодинокими квітками з п'яти пелюсток, що росте на вологих луках і болотах. *Білозір болотяний.*
БІЛОЗІ́Р², -зо́ра, *ч.*, *нар.-поет.* Уживається як постійний епітет назв білозорих, яснооких людей, тварин, птахів, а також місяця.
БІЛОЗО́РИЙ, -а, -е. Який має ясні очі; білозір.
БІЛОЗУ́БИЙ, -а, -е. Який має дуже білі зуби.
БІЛОЗУ́БКА, -и, *ж.* Маленька комахоїдна землерийка.
БІЛО́К¹, -лка́, *ч.* 1. Густа напівпрозора маса пташиного яйця, в якій міститься жовток. 2. *біол.*, *хім.* Складна хімічна сполука, органічна речовина, яка є основною складовою частиною клітин організмів; білковина.
БІЛО́К² *див.* **білки́**.
БІЛОКАЗА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до білого козацтва.
БІЛОКАМІ́ННИЙ, **БІЛОКАМ'Я́НИЙ**, -а, -е. Збудований з білого каменю.
БІЛОКАМ'Я́НИЙ *див.* **білокамінний**.
БІЛОКАЧА́ННИЙ, -а, -е. Який має щільний білий качан (про сорт капусти).
БІЛОКОЗА́К, -а́, *ч.* Кіннотник, що воював у складі військових формувань білого козацтва.
БІЛОКОПИ́ТИЙ, -а, -е. Який має білі копита або білі ноги нижче колін.
БІЛОКОПИ́ТНИК, -а, *ч.* Трав'яниста рослина родини складноцвітих з листям, вкритим знизу білими волосинками; підбіл.
БІЛОКО́РИЙ, -а, -е. Який має білу кору, оболонку.
БІЛОКО́СИЙ, -а, -е. Який має білі коси.
БІЛОКО́СТ, -у, *ч.*, *діал.* Матерія червона з чорним.
БІЛОКРИ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Отруйна болотна рослина з білою квіткою.
БІЛОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має білі крила. // Уживається як постійний епітет лебедя, чайки.
БІЛОКРІ́ВЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **білокрівець**, -вця, *ч.*), *біол.* Білі кров'яні тільця, лейкоцити; прот. червонокрівці.
БІЛОКРІ́В'Я, -я, *с.* Захворювання кровотворної системи, що виявляється у значному збільшенні кількості білих кров'яних тілець у крові; лейкемія.
БІЛОЛИ́СТКА, -и, *ж.* Срібляста тополя.
БІЛОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має біле обличчя. // Уживається як постійний епітет місяця.
БІЛОЛО́БИЙ, -а, -е. Який має на лобі лисину (у 3 знач.); лисий (про тварин). ** **Білоло́ба гу́ска** – великий мисливський птах родини качиних.
БІЛОЛО́З, -у, *ч.* Кущ, рідше деревце з роду верба.
БІЛОМАРМУРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який виготовлений з білого мармуру; облицьований ним. 2. Який схожий на такий мармур; молочно-білий (про плечі, груди та ін.).
БІЛОМО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Білого моря.
БІЛО́Н, -а, *ч.* 1. Низькопробне срібло, з якого карбують розмінну монету. 2. Неповноцінна розмінна металева монета.
БІЛОНІ́ЖКА, -и, *ж.*, *діал.* Та, що має білі ноги.
БІЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **білон**.
БІЛО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **білонний**.
БІЛОНО́ГИЙ, -а, -е. У якого білі ноги.
БІЛОО́КИЙ, -а, -е. У якого дуже світлі очі. ** **Білоо́ка чернь** – важливий гніздовий мисливський птах стоячих водойм України.
БІЛОО́ЧКА, -и, *ж.* 1. Риба родини коропових. 2. Невеликий птах ряду горобиних з обідком з білих пір'їнок навколо ока.
БІЛОПЕ́РИЙ, -а, -е. Який має біле пір'я, оперення.
БІЛОПІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який має багато білої піни (про хвилі). 2. Схожий на білу піну (напр., про квітучі дерева).
БІЛОПО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **білополяки**.
БІЛОПОЛЯ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **білополя́к**, -а, *ч.*), *іст.* Війська Польщі, які в 1919 – 1920 рр. після розгрому другого походу Антанти воювали проти радянської Росії.
БІЛОРИ́БИЦЯ, -і, *ж.* Цінна промислова риба родини лососевих.
БІЛОРИ́Б'ЯЧИЙ, -а, -е. Стос. до білорибиці.
БІЛОРО́ГИЙ, -а, -е. Який має світлі роги.
БІЛОРУ́КИЙ, -а, -е. Який має білі руки.
БІЛОРУ́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **білору́с**, -а, *ч.*; **білору́ска**, -и, *ж.*). Один із трьох східнослов'янських народів, що становить основне населення Білорусії.
БІЛОРУСИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Насильницьке запровадження білоруської мови, культури та ін.
БІЛОРУСИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово чи зворот, запозичені з білоруської мови.
БІЛОРУ́СИСТИКА, -и, *ж.* Сукупність наук, що вивчають білоруську мову, культуру, літературу, фольклор.
БІЛОРУ́СКА *див.* **білоруси**.
БІЛОРУ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **білору́с** і Білорусія.
БІЛОРУ́ЧКА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Той, хто цурається фізичної, чорної роботи; нероба. // Не призвичаєна до фізичної праці людина; пестун, пестунка.
БІЛОСНІ́ЖНИЙ, -а, -е. Яскраво-білий; білий, як сніг.
БІЛОСНІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **білосніжний**.
БІЛОСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який має білі, вибілені стіни.
БІЛОСТО́ВБУРНИЙ, -а, -е. У якого білий стовбур.
БІЛОТА́Л, -у, *ч.* Дерево чи кущ родини вербових зі світлими пагонами; верба лозиноподібна.
БІЛОТІ́ЛИЙ, -а, -е. У якого біле тіло.
БІЛО́ТКА *див.* **едельвейс**.
БІЛОУ́С *див.* **біловус**.
БІЛОХВО́СТИЙ, -а, -е. У якого білий хвіст.
БІЛОЦВІ́Т, -у, *ч.*, *збірн.* Білий цвіт на деревах, білі пелюстки.
БІЛОЦВІ́ТТЯ, -я, *с.*, *збірн.* Те саме, що **білоцвіт**.
БІЛОЦЕРКІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Білої Церкви.
БІ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **білка** 1.
БІЛО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **біло́к**¹ 1.
БІЛОЧО́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **білолобий**.
БІ́ЛОЧЧИН, -а, -е. Належний, властивий білці.
БІЛОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. У якого біла шерсть.
БІЛОШИ́ЙЙ, -я, -е. Який має білу шию.
БІЛО́ШКА, -и, *ж.*, *зах.* Сорт сливи.
БІЛОШКІ́РИЙ, -а, -е. Який має білу (не кольорову) шкіру.
БІЛОШКУ́РИЙ, -а, -е. Який має білу шкуру.
БІЛОЯ́ГІДНИК, -у, *ч.* Рід рослин родини жимолостевих; сніжноягідник.
БІЛТО́К, -тка́, *ч.*, *зах.* Білок яйця.
БІЛУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Людина, що робить білування, обдирає шкуру із забитих тварин.
БІЛУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *спец.* Дія за знач. **білувати** 2. 2. *етн.*, *заст.* Біла намітка молодої на весіллі.
БІЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. *рідко.* Білити крейдою, вапном і т. ін. 2. *спец.* Обдирати шкуру із забитих тварин.
БІЛУВА́ТИЙ, -а, -е. З білим відтінком, трохи білий.
БІЛУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **білувати**.
БІЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **білуватий**.
БІЛУ́ГА, -и, *ж.* Велика морська риба з родини осетрових; цінна м'ясом та ікрою.
БІЛУ́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **білуга**.
БІЛУ́ЖАЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **білуговий**.
БІЛУ́ЖИЙ, -а, -е. Прикм. до **білуга**.
БІЛУ́ЖИНА, -и, *ж.* М'ясо білуги.
БІЛУ́ХА, -и, *ж.* Ссавець з родини дельфінових, поширений в арктичних і прилеглих до них водах.
БІЛЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля білки.
БІЛЬ¹, бо́лю, *ч.* Відчуття фізичного страждання. // Своєрідний психофізіологічний стан людини, який проявляється в неприємному, гнітючому, інколи нестерпному відчутті. // Відчуття прикрості, образи, смутку. ** **Клі́нічний біль** – біль, що виникає внаслідок хвороби, травми, хірургічної операції тощо. **Хроні́чний біль** – глибокий, тривалий біль, що його не можна усунути.
БІЛЬ², -і, *ж.*, *рідко.* 1. Білі нитки, біла пряжа. 2. Яскраво-білий колір; білість.
БІЛЬ³, -і, *ж.* Біла іржа – хвороба хрестоцвітих, що спричиняє появу білих блискучих плям на листках, стеблах, квітках і плодах рослини.
БІЛЬБОКЕ́, *незм.*, *с.* 1. Гра прив'язаною до палички кулькою, яку підкидають та ловлять на вістря палички чи в чашечку. 2. Інструмент для золотіння.
БІЛЬГАРЦІЄЛЬО́З, -у, *ч.* Захворювання сечових шляхів та кишок, спричинене паразитуванням трематод.
БІЛЬГАРЦІО́ЗИ, ів, *мн.* Див. **шистосоматози**.
БІЛЬЙО́Н, -а, *ч.*, *числ. кільк. і ім.* 1. Те саме, що **мілья́рд**. // *чого.* Кількість із 1 000 000 000 (10^9) одиниць 2. У деяких країнах – тисяча мільярдів. // *чого.* Кількість із 1 000 000 000 000 (10^{12}) одиниць.
БІЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. Порядк. числ. до **більйон**.
БІЛЬМА́К, **БІЛЬМА́Ч**, -а́, *ч.*, *діал.* Той, у кого більмо на оці.
БІЛЬМА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який має більмо; з більмом, з більмами.
БІЛЬМА́Ч *див.* **більмак**.
БІЛЬМО́, -а́, *с.* 1. Білувата пляма на роговій оболонці ока, яка спричиняє сліпоту. 2. *звичайно мн.* **більма**, більм, *зневажл.* Те саме, що **очі**.
БІЛЬМОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **більмо**.
БІ́ЛЬОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **біль**¹.
БІЛЬО́К, -лька́, *ч.* Маля тюленя, що водиться у Каспійському морі.
БІЛЬШ *див.* **більше**.
БІ́ЛЬШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **більшати**.
БІ́ЛЬШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Ставати більшим, збільшуватися розміром, обсягом, кількісним складом і т. ін. // Рости, підростати; розростатися. 2. Ставати дужчим, сильнішим; посилюватися (про інтенсивність, ступінь вияву чого-небудь).
БІ́ЛЬШЕ, *рідше* **БІЛЬШ**, *присл.* 1. Вищ. ст. до **багато** 2. ** **Більш за все**; **Більш усього**; **Більше всього** – найбільше. **Більш-менш** – приблизно, якоюсь мірою. **Ні більш, ні менш [як...]** – саме, якраз так; так само, як... 2. Уживається в реченнях із запереченням не у знач. далі, надалі, потім, після цього, вже і т. ін. 3. Переважно, здебільшого. 4. *тільки* **більш.** Уживається у складених формах вищ. ст. прикм. і присл.
БІЛЬШЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **більший**.
БІ́ЛЬШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **великий** (при порівнянні – з прийм. від, за або спол. ніж).
БІЛЬШИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* 1. Величина. 2. Більшість.
БІ́ЛЬШІСТЬ, -шості, *ж.* Більша частина, більша кількість кого-, чого-небудь.
БІЛЬШОВИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Поширення ідей марксизму-ленінізму в масах і посилення їх впливу; збільшення кількості більшовиків у складі якої-небудь організації.
БІЛЬШОВИ́ЗМ, -у, *ч.*, *іст.* Ідейні, теоретичні, стратегічні й тактичні основи революційного пролетарського руху та революційного перетворення капіталістичного суспільства в комуністичне.
БІЛЬШОВИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **більшовизувати**.
БІЛЬШОВИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати більшовизацію.
БІЛЬШОВИ́К, -а́, *ч.*, *іст.* Послідовник більшовизму, член більшовицької партії; комуніст.
БІЛЬШОВИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **більшовик** і більшовизм.
БІЛЬШОВИ́ЧКА, -и, *іст.* Жін. до **більшовик**.
БІЛЬЯ́РД, -а, *ч.* 1. Гра кулями на спеціально обладнаному столі. 2. Стіл з бортами, лузами, кулями і киями для цієї гри.

БІЛЬЯ́РДНА, -ої, *ж.* Приміщення, призначене для гри в більярд.
БІЛЬЯ́РДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **білья́рд**.
БІЛЬЯ́РДОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **білья́рдний** 1.
БІ́ЛЯ, *прийм. з род. в.* 1. Уживається на позначення місця; коло, близько, недалеко. // Уживається як рівнозначне прийм. на, при. // Уживається у знач. прийм. над, коло при дієсловах працювати, клопотати і т. ін. та відповідних віддієслівних іменниках. // *із сл.* ходити. Уживається у знач. прийм. коло, за. 2. Уживається у знач. прийм. близько, коло при числівниках на позначення приблизної кількості.
БІЛЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **біля́вий**.
БІЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Який має світле волосся; біловолосий; прот. чорнявий. // Який має білувате забарвлення; білий, білястий, блідий.
БІЛЯ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Світловолоса чи білолиця жінка, дівчина; білянка.
БІЛЯ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **біля́вка**.
БІЛЯ́К, -á, *ч.* 1. Заєць, що має біле хутро. // *розм.*, *рідко.* Тварина білої масті, птах з білим оперенням. 2. *бот.* Білий гриб. 3. *іст.*, *зневажл.* Білогвардієць.
БІЛЯ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Світловолоса чи білолиця жінка, дівчина; білявка. 2. *рідко.* Білість обличчя (супроти ластовиння, веснянок).
БІЛЯПЛАНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Що знаходиться біля якоїнебудь планети.
БІЛЯПО́ЛЮСНИЙ, -а, -е. Що знаходиться біля полюса.
БІЛЯПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Що знаходиться біля полярного кола.
БІЛЯСО́НЯЧНИЙ, -а, -е. Який знаходиться на невеликій відстані від Сонця.
БІЛЯ́СТИЙ, *рідко* **БІЛА́СТИЙ**, -а, -е. Трохи білий; білуватий.
БІ́ЛЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **бі́лка**.
БІ́ЛЯЧІ, -их, *мн.* Родина ссавців ряду гризунів (білка, летяга, ховрашок, бабак та ін.).
БІЛЯ́Ш, -á, *ч.* Смажений пиріжок з м'ясом.
БІМАНУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Дворучний; такий, що виконується двома руками.
БІМБАШІ́, *невідм.*, *ч.* Полковий командир у Туреччині.
БІМБУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *діал.* 1. Нічого не робити. 2. Чванитися. 3. Бурмотіти під ніс.
БІМЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бімета́л**, **бімета́ли**.
БІМЕТА́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бімета́л**, -у, *ч.*). Дріт, пластинки і т. ін., виготовлені з двох шарів різних металів.
БІМЕТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Грошова система, за якої в обігу одночасно функціонують монети з двох різних металів (золоті й срібні або інші).
БІМЕТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **біметале́вий**.
БІМЕТАСОМАТО́З, -у, *ч.* Процес заміщення одних мінералів або гірських порід іншими зі зміною хімічного складу.
БІ́МСИ, -ів, *мн.*, *мор.* Поперечні балки, що з'єднують борти судна і служать основою палуби.
БІ́МСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бі́мси**.
БІН, -а, *ч.* Північно-індійський струнний щипковий музичний інструмент.
БІНА́РНИЙ, -а, -е. Який складається з двох частин, елементів; подвійний. ** **Біна́рна збро́я** – хімічна зброя, що базується на застосуванні двох нетоксичних речовин, що в момент вибуху утворюють при з'єднанні отруйну речовину. **Біна́рна сполука** – хімічна сполука двох елементів незалежно від кількості їхніх атомів.
БІНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **біна́рний**.
БІНА́РНО. Присл. до **біна́рний**.
БІНАУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який має відношення до одночасного функціонування обох вух так, щоб один і той самий вхідний сигнал досягав обох вух одночасно. 2. Який має відношення до обох вух. ** **Бінаура́льний ефе́кт** – здатність людини й вищих тварин визначати напрям джерела звуку. **Бінаура́льний коефіціє́нт** – співвідношення між фізичною інтенсивністю звуку в обох вухах. **Бінаура́льний слух** – сприйняття звуків обома вухами.
БІ́НГО, *невідм.* Популярна в Англії азартна гра на кшталт лото.
БІ́НДЕР, -а, *ч.* Попередня домовленість між страхувачем та страхувальником.
БІНО́КЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **біно́кль**.
БІНО́КЛЬ, -я, *ч.* Оптичний прилад з двох паралельних, з'єднаних між собою зорових трубок для розглядання віддалених предметів.
БІНОКУЛЯ́Р, -а, *ч.* Оптичний прилад (лупа, мікроскоп і т. ін.), що має окуляри для обох очей, або частина такого приладу, що являє собою два окуляри.
БІНОКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Двоокий; який стосується обох очей. ** **Бінокуля́рна стрільба́** – прицілювання і стрільба з обома відкритими очима за допомогою бінокулярного пристрою.
БІНО́М, -а, *ч.* Сума або різниця двох алгебричних величин (виразів), що звуться його членами; двочлен. *Біном Ньютона.*
БІНОМІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біно́м**. *Біноміальний ряд.*
БІНОМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Характеристика чогонебудь, що має дві форми.
БІНО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до бінома.
БІНОРМА́ЛЬ, -і, *ж.*, *мат.* Вектор одиничної довжини.
БІНОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біно́рма́ль**.
БІО... Перша частина складних слів – наукових термінів, що відповідає слову **біологі́чний**, напр.: біостанція, біотип, або вказує на стосовність до життя, життєвих процесів, напр.: біогенез, біосфера і т. ін.
БІОАКТИВА́ТОР, -а, *ч.* Засіб, який стимулює біологічні процеси.
БІОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Такий, що здійснює стимулюючий вплив на біологічні процеси.
БІОАКУМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Збільшення концентрації речовини в організмі чи його окремих органах порівняно з концентрацією цієї речовини в навколишньому середовищі.
БІОАКУ́СТИКА, -и, *ж.* Звукове спілкування і орієнтація тварин у просторі за допомогою природних лунолокаторів; розділ біології, що вивчає таке спілкування та орієнтацію.
БІОАКУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біоаку́стика**.
БІОАРХІТЕКТУ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **біоні́чна архітекту́ра** (*див.* **біоні́чний**).
БІОБІБЛІО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець з біобібліографії.
БІОБІБЛІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Вид бібліографії, у якій інформація про твори поєднана з біографічними відомостями про їх авторів і присвяченою їм літературою.
БІОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* Термін, яким вперше в кінці 19 століття були описані мітохондрії.
БІОГА́З, -у, *ч.* Газ, що утворюється під час розкладу органічних речовин (соломи, гною тощо).
БІОГЕЛЬМІ́НТИ, -ів, *мн.*, *біол.* Загальна назва гельмінтів, для завершення життєвого циклу яких необхідна зміна хазяїв.
БІОГЕЛЬМІНТО́З, -у, *ч.* Захворювання, спричинені біогельмінтами.
БІОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Ідеалістичний погляд на походження життя, який заперечує виникнення живої матерії з неживої, припускає, що зародки живих істот були занесені на Землю з інших небесних тіл.
БІОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Характеристика процесів, за допомогою яких живі істоти відтворюють інші живі істоти. 2. Характеристика аспектів поведінки, які мають біологічне або органічне походження. ** **Біогенети́чний зако́н** – правило, що розкриває закономірне співвідношення між індивідуальним розвитком організму та його розвитком в процесі еволюції.
БІОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Біологічного походження; який містить залишки живих організмів і який підтримує, стимулює розвиток організму, життя. ** **Біоге́нна речовина́** – речовина, що її виробляють живі організми. **Біоге́нні за́соби** – лікарські засоби тваринного або рослинного походження. **Біоге́нні елеме́нти** – хімічні елементи, що постійно входять до складу організмів і виконують певні біологічні функції (кисень, вуглець, водень та ін.). **Біоге́нний стимуля́тор** – речовина, що утворюється за певних умов у тварин і в рослинних тканинах і яка володіє біологічною активністю. **Біоге́нні фа́ктори середо́вища** – фактори, обумовлені наявністю в навколишньому середовищі живих організмів.
БІОГЕНОСФЕ́РА, -и, *ж.* Сфера виникнення життя; являє собою оболонку на планетах, у межах якої існують умови, сприятливі для розвитку матерії, аж до вищих її форм.
БІОГЕО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець з біогеографії.
БІОГЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біогеографії.
БІОГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає закономірності географічного поширення рослин і тварин та їхніх угруповань, а також історію формування і характер фауни і флори всієї Землі і окремих територій.
БІОГЕОСФЕ́РА, -и, *ж.* Оболонка земної кулі, в якій сконцентрована жива речовина планети.
БІОГЕОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біохімії. ** **Біогеохімі́чні прові́нції** – територія, яка характеризується підвищеним або зменшеним вмістом одного або декількох хімічних елементів. **Біогеохімі́чні ендемі́ї** – захворювання людини, тварин або рослин, що викликані нестачею або надмірністю в середовищі певних хімічних елементів.
БІОГЕОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Наука про хімічний склад живих організмів та їхню роль у нагромадженні і міграції хімічних елементів у земній корі.
БІОГЕОЦЕНО́З, -у, *ч.* Взаємозумовлений комплекс живих і неживих компонентів певної ділянки земної поверхні, пов'язаних між собою обміном речовин та енергії.
БІОГЕОЦЕНО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біоцено́з**.
БІОГЕОЦЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про взаємозалежні і взаємодіючі комплекси живої і неживої природи в біогеоценозах.
БІОГЕ́РМ, -у, *ч.* Масивне куполоподібне скупчення органогенної карбонатної речовини.
БІОГІДРОАКУ́СТИКА, -и, *ж.* Наука, що вивчає звуки, які видаються водними організмами.
БІОГІДРОАКУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біогідроакустики.
БІО́ГРАФ, -а, *ч.* Автор чиєї-небудь біографії.
БІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біогра́фія**.
БІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Опис чийого-небудь життя і діяльності; життєпис. // Життєвий шлях кого-небудь.
БІОГУ́МУС, -а, *ч.* Добриво, що його одержують в результаті життєдіяльності дощових хробаків в якому-небудь органічному середовищі.
БІОДА́ТЧИК, -а, *ч.* Прилад, що прикріплюється до тіла людини, тварини або вводиться в нього і повідомляє дані про стан організму або його рухи.
БІОДЕГРАДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Руйнування матеріалів під впливом мікро- і макроорганізмів або продуктів їх життєдіяльності.
БІОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Розділ фізіології, що вивчає життєві сили та функції організмів.
БІОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біодинаміки.
БІОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **біоенергети́чна діагно́стика**.
БІОДІАГНОСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біодіагно́стика**.
БІОДІАГНОСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **біодіагно́стика**.
БІОДОБА́ВКА, -и, *ж.* Звичайно *мн.* Добавка з біоактивних речовин.
БІОДО́ЗА, -и, *ж.* Еритемна доза, мінімальна тривалість ультрафіолетового випромінювання шкіри, що необхідна для виникнення еритеми.
БІОДОЗИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення біодози (ультрафіолетового опромінення).
БІОДО́МІШКА, -и, *ж.* Біологічна домішка.
БІОДОСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Повнота і швидкість всмоктування лікарської речовини.
БІОЕКВІВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Рівноцінна біодоступність у допустимих дозах одних і тих самих лікарських речовин, які виготовляються різними підприємствами-виробниками.
БІОЕКОНО́МІКА, -и, *ж.* Наука про раціональне використання природних ресурсів у господарських цілях.
БІОЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біоекономіки.
БІОЕ́КОС, -у, *ч.* Найбільш сприятлива, оптимальна відповідність природного середовища і організмів та рослин, що живуть в ньому.
БІОЕЛЕ́КТРИКА, -и, *ж.* Сукупність електромагнітних явищ, пов'язаних з існуванням, рухом і взаємодією біоелектричних зарядів (біопотенціалів, біострумів).
БІОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний із наявністю в живих організмах і рослинах електричних струмів. 2. Такий, що базується на використанні електричних струмів, що виникають у живих організмах і рослинах. ** **Біоелектри́чний потенціа́л** – електричні явища в клітинах та тканинах тварин і рослин, що обумовлюють процеси збудження та гальмування, що відбуваються в живих організмах.
БІОЕЛЕКТРО́НІКА, -и, *ж.*, *спец.* Нова галузь науки й техніки, що вивчає принципи та методи обробки інформації живими організмами з метою створення високопродуктивних, надійних та інтелектуалізованих обчислювальних систем.
БІОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до біоелектроніки.
БІОЕЛЕКТРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біоелектрохімії.
БІОЕЛЕКТРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ фізичної хімії, який вивчає електрохімічні закономірності, що складають основу біологічних процесів.
БІОЕНЕРГЕ́ТИК, -а, *ч.* Спеціаліст з біоенергетики; екстрасенс.
БІОЕНЕРГЕ́ТИКА, -и, *ж.* 1. Розділ біології, що вивчає механізми і закономірності перетворення енергії в процесах життєдіяльності організмів. 2. Процеси перетворення одного виду енергії в інший, що відбуваються в живому організмі.
БІОЕНЕРГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біоенергетики та біоенергетика. ** **Біоенергети́чна діагно́стика** – діагностика, що здійснюється на основі екстрасенсорного обстеження.
БІОЕНЕ́РГІЯ, -ї, *ж.* Енергія, що випромінюється живим організмом (у гіпотезах).
БІОЕНЕРГОТЕРАПЕ́ВТ, -а, *ч.* Лікар – спеціаліст з біоенерготерапії.
БІОЕНЕРГОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування хворих за допомогою біоенергетичного впливу на органи та тканини.
БІОЕ́ТИКА, -и, *ж.* Науковий напрям, що займається вивченням морально-етичних, соціально-політичних та гуманітарних аспектів біологічних наук.
БІОЗА́ХИСТ, -у, *ж.* 1. Хімічні та фізичні методи захисту організму від дії йонізуючого випромінювання. 2. Захист, збереження яких-небудь видів тварин шляхом розведення необхідних для їх існування видів комах, тварин.
БІОЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ж.* 1. Повідомлення, зв'язок з ким-, чим-небудь на відстані за допомогою біострумів головного мозку (у гіпотезах). 2. Зв'язок, взаємозалежність живих організмів.
БІОЗО́НА, -и, *ж.* Відкладення, що відповідає вертикальному розповсюдженню якоїсь однієї систематичної групи викопних організмів.
БІОІНДИКА́ТОРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **біоіндика́тор**, -а, *ч.*). 1. Організми, що їх наявність, кількість або інтенсивний розвиток є показником певних природних процесів або умов зовнішнього середовища. 2. Індикатори, які містять у своєму складі живі мікроорганізми та продукти їх життєдіяльності.
БІОІНДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод виявлення антропогенних навантажень.
БІОІНЖЕНЕ́Р, -а, *ч.* Фахівець з біоінженерії.
БІОІНЖЕНЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Цілеспрямоване внесення змін в організми рослин, тварин і людини і керування їх функціями; відповідна галузь генетики.
БІОІНФОРМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біоінформа́ція**.
БІОІНФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Інформація, якою гіпотетично обмінюються за допомогою біострумів.
БІОКАЛОРИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кількості тепла, яке виділяється організмом у процесі життєдіяльності.
БІОКАЛОРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів визначення теплових ефектів біохімічних процесів, які відбуваються в організмі.
БІОКА́Т, -а, *ч.* Прилад, що використовується для біологічних досліджень і являє собою капсулу, в якій підтримується задана температура.
БІОКАТАЛІ́З, -у, *ч.* Прискорення або гальмування хімічних реакцій, які відбуваються в організмі за

допомогою ферментів.

БІОКАТАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Речовина, що регулює перебіг хімічних реакцій в живих організмах; фермент, ензим.

БІОКЕРА́МІКА, -и, *ж.* В стоматології – керамічний матеріал, що його використовують для протезування зубів.

БІОКІБЕРНЕ́ТИК, -а, *ч.* Фахівець із **біокіберне́тики**.

БІОКІБЕРНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Науковий напрямок, що використовує ідеї, методи і засоби кібернетики для дослідження процесів управління в живих організмах.

БІОКІБЕРНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос.до біокібернетики.

БІОКЛІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що відображає вплив клімату на органічне життя. **Біокліматичні ка́рти** – карти, складені з урахуванням впливу клімату на живі організми.

БІОКЛІМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, що вивчає вплив кліматогеографічних факторів на живі організми.

БІОКОМБІНА́Т, -а, *ч.* Підприємство, що випускає біопрепарати.

БІОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Біогеохімічна система, що включає ґрунт, рослини, тварин певного регіону.

БІОКОМУНІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Передавання інформації живими організмами.

БІОКОРЕ́КТОР, -а, *ч.* Спеціаліст з біокорекції.

БІОКОРЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Корекція біополя людини за допомогою енергетичного впливу екстрасенса чи аутотренінгу.

БІОКОРО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Корозія металів, спричинювана мікроорганізмами.

БІОКО́СНИЙ, -а, -е. Такий, у якому живі організми і неорганічна матерія тісно між собою пов'язані та обумовлені.

БІОКРЕ́М, -у, *ч.* Крем для шкіри, до складу якого входять біологічно активні речовини, що стимулюють діяльність клітин шкіри і поліпшують поверхневий кровообіг.

БІОКРИМІНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Один з напрямів у кримінології, що пояснює злочинність біологічними факторами.

БІОЛАБОРАТО́РІЯ, -ї, *ж.* Лабораторія, що займається розведенням комах, які використовуються для боротьби зі шкідниками сільськогосподарських культур.

БІОЛА́КТ, -а, *ч.* Продукт харчування для дітей, який виготовлений із незбираного молока і містить біологічно активні речовини.

БІОЛІ́Н, -у, *ч.* Препарат, який одержують з підшлункової залози забійної худоби; застосовують при захворюваннях печінки.

БІОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Гірські породи, що складаються перев. з решток рослин і тварин, а також продуктів їхньої життєдіяльності.

БІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з біології. // *розм.* Той, хто вчиться на біологічному факультеті.

БІОЛОГІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Такий, що вирізняється тенденцією зведення до біологічної природи людини соціальних, психологічних та інших явищ.

БІОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Різноманітне використання знань, накопичених біологією.

БІОЛОГІ́ЗМ, -а, *ч.* Учення, яке зводить соціальні процеси і явища до виключно біологічної сутності.

БІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біології. // Стос. до життя, життєвих процесів організму. ** **Біологі́чна збро́я** – зброя масового ураження, дія якої заснована на використанні хвороботворних властивостей бойових біологічних засобів. **Біологі́чна очи́стка** – спосіб очистки побутових та промислових стічних вод, заснований на біохімічному знищенні мікроорганізмами органічних речовин стічних вод. **Біологі́чна про́ба** (в мікробіології): а) метод діагностики інфекційних хвороб через зараження лабораторних тварин досліджуваним матеріалом; б) метод контролю вакцин, сироваток введенням їх лабораторним тваринам. **Біологі́чна продукти́вність** – поняття, що означає відтворення біомаси рослин, мікроорганізмів та тварин. **Біологі́чна психіатрі́я** – напрям в психіатрії, який основне значення надає біологічним, фізичним та неврологічним аспектам поведінкових розладів. **Біологі́чна ці́нність харчово́го проду́кту** – провідний показник якості харчового продукту. **Біологі́чний годи́нник** – здатність живого організму орієнтуватися у часі, заснована на строгій періодичності фізико-хімічних процесів, що відбуваються в клітинах. **Біологі́чний ланцюжо́к** – природний шлях переміщення речовин в навколишньому середовищі. **Біологі́чний реа́ктор** – апарат, призначений для культивування мікроорганізмів для одержання речовин, що ними продукуються. **Біологі́чні аерозо́лі** – аерозолі, частинки яких несуть на собі життєздатні мікроорганізми або токсини. **Біологі́чні водо́йми** – штучні водойми для біологічної очистки стічних вод за допомогою життєдіяльності планктону та ін. факторів. **Біологі́чні ресу́рси** – генетичні ресурси, організми або їх частини, популяції чи будь-які інші біотичні компоненти екосистем. **Біологі́чні ри́тми** – циклічні коливання інтенсивності та характеру біологічних процесів. **Біологі́чні систе́ми** – біологічні об'єкти різної складності (клітини і тканини, органи, системи органів і організмів, біоценози й екосистеми, біосфера), які мають декілька рівнів структурно-функціональної організації. **Біологі́чні ста́нції** – науково-дослідні установи, які вивчають в експериментальних та природних умовах рослини та тварини. **Біологі́чні фі́льтри** – споруди для очищення стічних вод шляхом фільтрації через матеріали, поверхня яких заселена мікроорганізмами. **Біологі́чні ци́кли** – ритмічні повторення біологічних явищ в популяціях, біоценозах.

БІОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **біологі́чний**. ** **Біологі́чно акти́вна доба́вка** – речовини або їх суміші, що їх використовують для надання раціону харчування спеціальних лікувальних або лікувально-профілактичних властивостей. **Біологі́чно акти́вна речовина́** – загальна назва органічних сполук (ферментів, гормонів, вітамінів та ін.), що володіють специфічністю дії у здійсненні яких-небудь функцій організму.

БІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про закономірності життя і розвитку організмів. // *чого.* Сукупність природних особливостей життя і розвитку рослинних або тваринних організмів. ** **Біоло́гія ро́звитку** – біологічна наука, яка всебічно вивчає закономірності індивідуального розвитку організмів. **Ква́нтова біоло́гія** – розділ біофізики, що вивчає квантові явища в біологічних системах. **Космі́чна біоло́гія** – біологічна наука, яка вивчає можливості та особливості життя в умовах відкритого космосу, в космічних кораблях. **Молекуля́рна біоло́гія** – галузь біології, яка вивчає процеси життєдіяльності організмів на рівні взаємодії окремих молекул, їх комплексів та надмолекулярних структур. **Популяці́йна біоло́гія** – біологічна наука, яка вивчає закономірності розвитку популяцій, їх будову.

БІОЛОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Здатність тварин визначати положення якого-небудь об'єкта відносно самих себе або своє положення у просторі.

БІОЛЮМІНЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до біолюмінісценції.

БІОЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Видиме світіння організмів, пов'язане з процесами їхньої життєдіяльності.

БІО́М, -у, *ч.* Сукупність видів рослин і тварин, що складають живе населення даного району.

БІОМА́СА, -и, *ж.* Маса живих організмів, що припадає на одиницю поверхні суші (дна водойми) або об'єму води.

БІОМЕДИЦИ́НА, -и, *ж.* Розділ медицини, що вивчає процеси, які відбуваються в організмі на біологічному рівні.

БІОМЕДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біомедицини.

БІОМЕМБРА́НА, -и, *ж.* Біологічна мембрана.

БІОМЕТЕОРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ метеорології, що вивчає вплив погоди на живі організми, зокрема на організм людини.

БІОМЕ́ТОД, -у, *ч.* Метод, який застосовується у сільському господарстві та полягає у використанні спеціально вирощених комах для знищення шкідників сільськогосподарських культур.

БІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біометрії. ** **Біометри́чна ідентифіка́ція** – засіб підтвердження: а) особи; б) належності паспорта його власникові – шляхом розпізнавання та зіставлення біометричних даних.

БІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, змістом якого є планування й оброблення результатів кількісних експериментів та спостережень методами математичної статистики.

БІОМЕХА́НІК, -а, *ч.* Фахівець з біомеханіки.

БІОМЕХА́НІКА, -и, *ж.* Розділ біофізики, що вивчає механічні властивості живих тканин, органів та організму в цілому, а також механічні явища, що відбуваються в організмі.

БІОМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який передбачає механічний вплив на живий організм або його окремі органи, функції з допомогою спеціального медичного обладнання.

БІОМІКРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження, що дає можливість детально оглянути оптичні переломні середовища і тканини очного яблука.

БІОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат – антибіотик.

БІОМІЦИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **біоміци́н**.

БІОМО́РФА, -и, *ж.* Життєва форма.

БІОМОРФО́З, -у, *ч.* Зміни організму, обумовлені пристосуванням його до навколишнього середовища.

БІОМФАЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Рід молюсків, які є проміжними хазяїнами гельмінта, що спричиняє у людини кишковий шистосомоз.

БІОНАВІГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Здатність тварин вибирати правильний напрям руху при регулярних сезонних міграціях.

БІО́НІК, -а, *ч.* Фахівець із біоніки.

БІО́НІКА, -и, *ж.* Одна з галузей технічної кібернетики, що застосовує математичне моделювання біологічних процесів для розв'язання складних інженерних завдань.

БІОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біоніки, який створений або здійснюється на її основі. // ** **Біоні́чна архітекту́ра** – архітектура, що використовує закони біології; відповідний напрямок у біоніці.

БІОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Галузь біології, що вивчає загальні проблеми закономірності видоутворення і формування в процесі еволюції вищих систематичних груп.

БІО́НТ, -а, *ч.* Індивідуум, який пристосувався в процесі еволюції до життя у певному середовищі.

БІОНТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пристосування в процесі еволюції до життя у певному середовищі.

БІООБ'Є́КТ, -а, *ч.* Живий організм як об'єкт якого-небудь дослідження.

БІОО́ПТИКА, -и, *ж.* Розділ біології, що вивчає явище використання живими організмами світла для орієнтації; явище властиве не лише тваринам, а й рослинам та найпростішим.

БІООРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до життєдіяльності. ** **Біооргані́чна хі́мія** – науковий напрямок, що вивчає речовини, які лежать в основі процесів життєдіяльності, в безпосередньому зв'язку з пізнанням їхньої біологічної функції.

БІООРІЄНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Здатність організмів визначати своє положення в просторі.

БІООЧИ́СТКА, -и, *ж.* 1. Очищення стічних вод шляхом руйнації органічних речовин, що містяться в них, за допомогою мікроорганізмів. 2. Очищення питної води від мікробів, бактерій та ін. шкідливих для здоров'я людини мікроорганізмів.

БІООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **біоочи́стка**.

БІОПА́ЛИВО, -а, *с.* Гній, сміття або інші органічні речовини, які, перегниваючи, виділяють тепло, що використовується для обігрівання парників.

БІОПЕСТИЦИ́Д, -у, *ч.* Препарат мікроорганізмів, що може замінити собою хімічний пестицид.

БІОПЛА́СТ, -у, *ч.* Штучний матеріал, який одержаний з білка крові та служить для заміщення ушкоджених тканин, склеювання зламаних кісток і т. ін.

БІОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біопла́стик**.

БІОПО́ЛЕ, -я, *с.* Енергетичне поле, яке створюється живим організмом.

БІОПОЛІМЕ́Р, -у, *ч.* Високомолекулярна сполука біологічного походження.

БІОПОЛІМЕ́РНИЙ, -а, -е. Що утворює біополімери, що складається з них.

БІОПОЛІ́ТИКА, -и, *ж.* Концепція, що допускає використання біологічних понять та методів дослідження у вивченні політичних феноменів.

БІОПОТЕНЦІА́Л, -у, *ч.* Біоелектричний потенціал, різниця потенціалів між двома точками живої тканини.

БІОПОТЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до біопотенціалу.

БІОПРЕПАРА́Т, -у, *ч.* Біологічний препарат для профілактичного та лікувального введення в організм і діагностичних досліджень.

БІОПРОДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Продуктивність розмноження, відтворення живих організмів.

БІОПРОТЕ́З, -а, *ч.* Протез, керований біострумами людини або такий, для виготовлення якого використовуються біологічні матеріали.

БІОПРОЦЕ́С, -у, *ч.* Процес, що відбувається в живому організмі.

БІОПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із біологічною природою психічних процесів.

БІОПСИХОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із психологією кого-небудь, обумовлений біологічними чинниками.

БІОПСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до біопсії.

БІОПСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відтинання шматочка ураженої тканини для мікроскопічного дослідження з метою встановлення діагнозу.

БІОПТА́Т, -у, *ч.* Матеріал для гістологічного дослідження, отриманий шляхом біопсії.

БІОРЕА́КТОР, -а, *ч.* Апарат для проведення мікробіологічних процесів; ферментер.

БІОРЕГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Хімічний препарат, який регулює життєдіяльність живого організму.

БІОРЕО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, що його застосовують для реєстрації змін електричного опору біологічного рідкого субстрату.

БІОРЕСУ́РСИ, -ів, *мн.* Запаси необхідних для людини рослин і тварин.

БІОРИ́ТМ, -у, *ч.* Самопідтримуване періодичне чергування станів організму і коливань інтенсивності фізіологічних процесів і реакцій.

БІОРИ́ТМІКА, -и, *ж.* Сукупність проявів біоритмів; характер біоритму.

БІОРИТМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біори́тм**.

БІОРИТМО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з біоритмології.

БІОРИТМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біоритмології.

БІОРИТМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, що вивчає біоритми живої матерії; хронобіологія.

БІОРО́БОТ, -а, *ч.* 1. У фантастичних творах – робот, схожий на людину. 2. *розм.* Про людину, яка втратила власну волю і виконує чужі накази.

БІО́С, -у, *ч.* Базова програма введення-виведення, що ініціалізує апаратне забезпечення та починає завантаження системи.

БІОСИГНА́Л, -у, *ч.* Сигнал, що передає перетворені струми біологічного походження.

БІОСИ́НТЕЗ, -у, *ч.* Біохімічний процес утворення речовин в організмі.

БІОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Біологічна структура – єдність закономірно розташованих і функціонуючих частин.

БІОСО́РБЦІЯ, -ї, *ж.* Біологічна сорбція металів із розчинів за допомогою бактерій, грибів, дріжджів і водоростей.

БІОСО́ФІЯ, -ї, *ж.* Життєва мудрість, наука про життя.

БІОСОЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який поєднує в собі біологічні та соціальні засади.

БІОСОЦІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Система поглядів на громадське життя, заснована на законах еволюції органічної природи.

БІОСТАБІЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Установка для переробки органічних відходів сільського господарства на компост.

БІОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Науково-дослідна установа, яка проводить дослідження рослинного та тваринного світу якого-небудь району.

БІОСТАТИ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Числові дані відносно інформації про народжуваність, смертність, шлюби і т. ін. у даній області. 2. Використання статистичних процедур та методів у вивченні живих організмів.

БІОСТИМУЛЯ́ТОРИ, -ів, *мн.* Біологічно активні речовини, які за певних умов утворюються в ткани-

нах тварин і рослин, прискорюють чи підсилюють певні біологічні процеси та функції.

БІОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість матеріалів (виробів) тривалий час протистояти руйнівній дії біологічних шкідників – грибків, бактерій тощо.

БІОСТРАТИГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біостратиграфії.

БІОСТРАТИГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ стратиграфії, що вивчає відносний геологічний вік, історичну послідовність утворення та географічне поширення шарів осадових порід.

БІОСТРУ́М, -у, *ч.* 1. Слабкий електричний струм, що виникає в тваринному і рослинному організмі. 2. Передбачувана наявність енергії, що випромінюється людиною, за допомогою якої може передаватися на відстані яка-небудь інформація.

БІОСУПУ́ТНИК, -а, *ч.* Штучний супутник Землі, призначений для біологічних досліджень.

БІОСФЕ́РА, -и, *ж.* Оболонка Землі, яку заселяють живі організми.

БІОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що відбувається у біосфері. ** **Біосфе́рні запові́дники** – природоохоронні науково-дослідні установи міжнародного значення.

БІО́ТА, -и, *ж.* Історично сформована сукупність рослин і тварин на якій-небудь території.

БІОТЕЛЕМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біотелеметрії.

БІОТЕЛЕМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання на відстані величин, що характеризують життєві функції організму.

БІОТЕ́РМ, -а, *ч.* Біологічний термостат – прилад для досліджень з ембріології та генетики, у якому підтримується постійна температура.

БІОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біотермії.

БІОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Розвиток теплових процесів внаслідок життєдіяльності теплолюбних бактерій.

БІОТЕ́СТ, -у, *ч.* Біологічний об'єкт із відомими властивостями, що його використовують для дослідження невідомих біологічних об'єктів. ** **Біоте́ст дезінфе́кції** – об'єкт з певного матеріалу, який містить найбільш стійкі до дезінфекційного агента мікроорганізми.

БІОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Технічні прилади для здійснення біологічних досліджень.

БІОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біоте́хніка**.

БІОТЕ́ХНІЯ, -ї, *ж.* Розділ мисливствознавства, що розробляє комплекс заходів з охорони та збільшення кількості корисних тварин у природних умовах, покращенню їхніх продуктивних властивостей.

БІОТЕХНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з біотехнології.

БІОТЕХНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біотехнології. // Що базується на біотехнології. // Призначений для біотехнології.

БІОТЕХНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів одержання біологічної продукції через використання певних мікроорганізмів, а також науковий опис цих методів і їх практичне застосування.

БІОТЕХНОСФЕ́РА, -и, *ж.* Єдність природного середовища і середовища, видозміненого людиною за допомогою техніки.

БІОТИ́Н, -у, *ч.* Біологічно активна речовина з групи вітамінів, яка бере участь в біосинтезі кислот і стеринів.

БІОТИ́П, -у, *ч.* Група організмів у межах виду, що відзначаються характерними для них особливостями способу життя або поведінки.

БІОТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів бурого або чорного кольору, що використовується як електроізоляційний матеріал.

БІОТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **біоти́т**.

БІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Біоти́чний потенціа́л** (в екології) – здатність організмів протистояти несприятливому впливу чинників навколишнього середовища. **Біоти́чні чи́нники** – сукупність факторів навколишнього середовища, що впливають на організми життєдіяльністю інших організмів.

БІОТКАНИ́НА, -и, *ж.*, *біол.* Сукупність клітин тваринного або рослинного походження, схожих за будовою та функціями.

БІОТО́НУС, -у, *ч.* Природний стан постійного довільного напруження, характерний для всього живого.

БІОТО́П, -у, *ч.* Ділянка земної поверхні з однотипними умовами середовища, яку займає певне угруповання організмів.

БІОТО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біото́п**.

БІОТРАНСФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність перетворень (зокрема хімічних) речовин в організмі.

БІОТРО́Н, -а, *ч.* Камера або сукупність камер, в яких створюють штучні кліматичні умови для біологічних досліджень або лікування.

БІОУПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Управління різними апаратами за допомогою багаторазово посилених біострумів м'язів.

БІОФА́К, -у, *ч.*, *розм.* Біологічний факультет вищого навчального закладу.

БІОФА́КІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **біофа́к**.

БІОФАРМАЦЕ́ВТ, -а, *ч.* Фахівець із біофармації.

БІОФАРМАЦЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біофармації.

БІОФАРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Напрямок фармацевтичної науки, що займається вивченням біологічної дії лікарських речовин на організм людини.

БІОФЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про періодичні явища в житті певної групи або навіть одного виду організмів, пов'язані зі змінами пір року.

БІОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Фахівець з біофізики.

БІОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Наука, що вивчає фізичні й фізико-хімічні закономірності життєдіяльності рослинних і тваринних організмів, а також вплив на організми фізичних факторів.

БІОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що відбувається в живих організмах і має фізичну природу. 2. Стос. до біофізики.

БІОФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* 1. Споруда для біологічного очищення стічних вод. 2. Фільтри та фільтрувальні системи для біоочистки питної води.

БІОФІЛЬТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Біологічне очищення стічних вод.

БІОФЛАВОНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Загальна назва групи вітаміноподібних речовин, що мають здатність нормалізувати проникність капілярів.

БІОХЕМІЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Світіння живих організмів, а також їхніх окремих органів і тканин, яке виникає за рахунок енергії хемілюмінесцентних хімічних реакцій.

БІОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець з біохімії.

БІОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біохімії. *Біохімічна лабораторія.* // Пов'язаний з хімічними процесами в живих організмах. ** **Біохімі́чна гене́тика** – розділ генетики, що вивчає механізми генетичного контролю біохімічних процесів.

БІОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає хімічний склад живих організмів та хімічні процеси, що відбуваються в них. // *чого.* Сукупність хімічних процесів, що відбуваються в організмі або в якійсь частині його. *Біохімія нервової системи. Біохімія рослин.*

БІОХО́Р, -а, *ч.*, *біол.* Підрозділ біосфери, що складається з групи схожих біотипів.

БІОЦЕНО́З, -у, *ч.* Історично складена сукупність рослин і тварин, що населяють територію з більшменш однотипними умовами існування.

БІОЦЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ екології, який вивчає рослинні й тваринні угруповання в їхній сукупності.

БІОЦЕ́Х, -у, *ч.* Цех із виробництва біологічної продукції для потреб сільського господарства.

БІОЦИ́Д, -у, *ч.* Знищення усіх форм життя.

БІОЦИ́КЛ, -у, *ч.* 1. Закономірна зміна фаз або стадій розвитку організму. 2. Найвища одиниця розчленування біосфери (суходіл, море, внутрішні водойми).

БІПАТРИ́Д, -а, *ч.* У міжнародному праві – особа, яка має два чи більше громадянства.

БІПАТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Володіння двома або більше громадянствами.

БІПЕДІ́Я, -ї, *ж.* Пересування на двох нижніх (задніх) кінцівках.

БІПІНА́РІЯ, -ї, *ж.* Вільно плаваюча личинка морської зірки з двома миготливими шнурами.

БІПІРАМІ́ДА, -и, *ж.*, *мат.* Многогранник, який являє собою об'єднання двох пірамід, що мають спільну основу, а вершини розміщені в різних півпросторах, визначених площиною спільної основи цих пірамід.

БІПІРАМІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біпіраміда**.

БІПЛА́Н, -а, *ч.* Літак, крила якого мають дві площини, розташовані одна над одною.

БІПОЛІ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **біпатри́д**.

БІПОЛЯ́РНИЙ -а, -е. 1. Який має два полюси. 2. Який складається з двох протилежних частин. ** **Біполя́рна систе́ма координа́т на площині́**, *мат.* – одна з криволінійних систем координат.

БІПОЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **біполя́рний**. ** **Біполя́рність в полі́тиці** – один з варіантів системи "балансу сил" – що усі його складові об'єднуються навколо двох основних центрів сили.

БІПОЛЯРО́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Система, яка складається з двох електронів провідності.

БІПРИ́ЗМА, -и, *ж.*, *мат.* Многогранник, який являє собою об'єднання двох призм.

БІПРИ́ЗМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **біпри́зма**.

БІР[1], бо́ру, *ч.* Сосновий або інший хвойний ліс; також мішаний ліс із переважанням сосни. // Взагалі будь-який ліс.

БІР[2], бо́ру, *ч.* У Молдавії – подвірна подать з селян (з 15 ст.), а також дань Турції та данина на подарунки султану в 16 – 18 ст. ** **чо́рний бір** – надзвичайний податок з землі та промислів.

БІР[3], -а, *ч.* Грошова одиниця Ефіопії, що дорівнює 100 центів.

БІ́РБІНЕ, *невідм.*, *мн.* Загальна назва литовських язичкових та тростинових духових музичних інструментів.

БІРЕ́МА, -и, *ж.* 1. Антична галера з двома рядами весел. 2. Великий двовесловий човен.

БІ́РЖА, -і, *ж.* 1. Постійно діючий ринок (зокрема міжнародний) масових товарів, нерухомості, цінних паперів, золота і валюти, а також робочої сили. ** **Ба́ртерна бі́ржа** – товарна біржа з натуральним товарообміном, яка виникає в умовах дефіциту продукції. **Бі́ржа пра́ці** – установа, яка збирає і надає інформацію про наявність вакансій, сприяє підготовці кадрів, створенню робочих місць, забезпеченню ефективної зайнятості працездатного населення і т. ін. **Бі́ржа реа́льного това́ру** – зазвичай одна з форм оптової торгівлі товарами місцевого значення. **Валю́тна бі́ржа** – регулярно функціонуючий ринок, на якому реалізуються угоди щодо купівлі-продажу іноземних валют, а також формуються курси цих валют за фактичним співвідношенням попиту та пропозиції. **Електро́нна бі́ржа** – біржа, яка веде торги по комп'ютерним мережам. **Міжнаро́дна бі́ржа** – біржі, які обслуговують потреби світового ринку відповідного товару. **Прива́тна бі́ржа** – акціонерна компанія або закрита корпорація, в яких укладати угоди можуть лише акціонери, що є їхніми членами. **Терміно́ва бі́ржа** – сучасна форма товарної біржі, торгівля на якій здійснюється за ф'ючерсними контрактами. **Това́рна бі́ржа** – комерційне підприємство, яке здійснює оптову торгівлю головним чином сировиною, матеріалами та продовольчими товарами. **Універса́льна бі́ржа** – біржа, на якій здійснюються операції не лише з широким асортиментом товарів, а й з валютою, цінними паперами, а також фрахтовими контрактами. **Фо́ндова бі́ржа** – регулярно функціонуючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами. **Ф'ючерсна бі́ржа** – товарна біржа, торгівля на якій здійснюється контрактами на поставку товарів у майбутньому. 2. *заст.* Місце стоянки візників, фурманів у містах.

БІРЖАНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Візник найманого екіпажу.

БІРЖОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **бі́ржа 1**. *Біржовий крах. Біржовий бум.* // Який здійснюється на біржі. ** **Біржова́ інтерве́нція** – втручання держави, банків та великих підприємців в операції на фондових біржах з метою штучного впливу на курси цінних паперів. **Біржова́ котирува́льна комі́сія** – орган біржі, який виявляє та публікує курси цінних паперів або ціни товарів, що знаходяться в обігу на біржі. **Біржова́ опера́ція** – дії, що їх здійснюють брокери/дилери та/або фахівці біржі в процесі укладання біржової угоди. **Біржова́ па́ніка** – найгостріший період біржової кризи, що характеризується різним падінням курсів акцій. **Біржова́ пози́ція** – співвідношення між зобов'язаннями на підвищення та зобов'язаннями на зниження, що склалося на даний момент. **Біржова́ по́слуга** – послуга, що надається клієнтам біржею або членами біржі для задоволення їх потреб, пов'язаних з біржовою торгівлею. **Біржова́ пре́мія** – заздалегідь узгоджена неустойка, яку при терміновій угоді покупець акції сплачує продавцю, якщо у день розрахунку відмовляється від операції. **Біржова́ ра́да** – орган управління біржею. **Біржова́ се́сія** – тимчасовий інтервал біржового дня, протягом якого укладаються угоди. **Біржова́ спекуля́ція** – угоди на біржі з цінними паперами або товарами з метою одержання спекулятивного прибутку від різниці між курсами у момент укладення та виконання угоди. **Біржова́ торгі́вля** – торгівля товарами, валютою та цінними паперами за посередництва бірж. **Біржова́ уго́да** – зареєстрований біржою договір (угода) про купівлю-продаж. **Біржова́ фі́рма** – фірма, яка купила членство біржі і бере участь у роботі біржі як самостійна організація. **Біржова́ ціна́** – ціна товарів, що реалізуються через біржу. **Біржова́ я́ма** – ділянка приміщення біржі, підлога якої знаходиться на більш низькому рівні, ніж підлога усього залу; місце, де дозволено укладати біржові угоди членам біржі. **Біржове́ бро́керське мі́сце** – засвідчене володінням акцією акціонера біржі чи іншим способом, право на здійснення біржової торгівлі. **Біржове́ законода́вство** – система нормативних актів, які регулюють діяльність бірж. **Біржове́ замо́влення** – визначений правилами біржі письмовий або усний спосіб оголошення брокером/дилером відкритої пропозиції на купівлю чи продаж цінних паперів. **Біржове́ зве́дення**: а) документ, в якому повідомляються дані про угоди по зареєстрованим цінним паперам на фондовій біржі; б) стрічка тикера, в якій повідомляється про угоди, зареєстровані на біржі. **Біржове́ зі́брання** – робочий сеанс членів біржі, протягом якого укладаються угоди з купівлі-продажу. **Біржове́ кільце́ (ринг)**: а) ф'ючерсний ринок (особливо, коли мається на увазі будівля біржі); б) п'ятихвилинні періоди, протягом яких ведеться торгівля кожним окремим металом на Лондонській біржі металів. **Біржове́ коти́рування** – реєстрація біржовими органами курсів цінних паперів. **Біржове́ ми́то** – плата, що її стягує біржовий комітет з членів та відвідувачів біржі за право укладання біржової угоди. **Біржови́й аукціо́н** – форма продажу товарів на біржі, за якою вихідною є ціна, що її призначає продавець, а товар дістається покупцеві, який запропонував найвищу ціну. **Біржови́й бум** – різке, короткочасне підвищення курсу цінних паперів, валюти на біржі. **Біржови́й бюлете́нь** – періодичний інформаційний орган біржі, який повідомляє про стан справ з купівлею-продажем цінних паперів та валюти. **Біржови́й відві́дувач** – особа, яка не є членом біржі, але допущена за рішенням біржового комітету до здійснення біржових операцій. **Біржови́й і́ндекс** – середній показник біржової активності, який узагальнює динаміку цін на цінні папери і свідчить про зміни в рівні цін за певний час. **Біржови́й коміте́т (ра́да)** – постійний орган біржі, який відає її поточними справами. **Біржови́й контра́кт** – договір про виконання угоди щодо поставки біржового товару проти оплати коштів. **Біржови́й крах** – раптове різке падіння курсів цінних паперів на біржі, що викликає біржову паніку. **Біржови́й курс** – продажна ціна цінного паперу, що знаходиться в обігу на біржі. **Біржови́й ма́клер** – працівник, службовець біржі, який входить до складу її персоналу і веде торги. **Біржови́й нота́ріус** – особа, яка засвідчує угоди та інші документи, що відносяться до біржового обігу. **Біржови́й о́біг** – обсяг угод з цінними паперами або товарами, що були здійснені на біржі за певний період. **Біржови́й пода́ток** – податок на біржовий обіг. **Біржови́й прибу́ток** – дохід від торгівлі цінними паперами на фондовій біржі. **Біржови́й това́р** – не вилучений з обігу товар певного роду та якості. **Біржові́ бро́кери** – службовці або представники

організацій – членів товарної біржі та біржових посередників, а також незалежні брокери. **Біржові́ заборо́ни** – заборонені на біржі види діяльності, які можуть впливати на ціни. **Біржові́ посере́дники** – брокерські фірми, брокерські контори та незалежні брокери.
БІРЖОВИ́К, -а́, *ч.* Той, хто провадить біржові операції.
БІРКЕБЕ́ЙНЕРИ, -ів, *мн.* Учасники громадянських війн у Норвегії у другій половині 12 ст. – на початку 13 ст.
БІРМА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Тризубі вила.
БІРМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бірма́нці** та Бірма.
БІРМА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **бірма́нець**, -нця, *ч.*; **бірма́нка**, -и, *ж.*). Корінне населення Бірми.
БІ́РМІКС, -а, *ч.* Напій – суміш пива з фруктовим соком або лимонадом.
БІРНИ́К, -у́, *ч.*, *діал.* Сосновий гай.
БІРОБІДЖА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Біробіджану.
БІРО́НІВЩИНА, -и, *ж.* Режим у Росії 1730 – 1740 р. за царювання Анни Іоанівни
БІРЮЗА́, -и́, *ж.* Непрозорий дорогий камінь голубого або голубувато-зеленого кольору; використовується для прикрас.
БІРЮЗО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бірюза́**. // Зробл. з бірюзи. 2. Який має колір бірюзи; ніжно-голубий.
БІРЮ́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Набір дрібних дерев'яних предметів для гри, яка полягає в тому, щоб з купки цих предметів діставати гачком один за одним, не поворухнувши решти. 2. *перен.* Різні (зазвичай дешеві) дрібнички. 3. *розм.* Про дрібниця, які не заслуговують на увагу. ** **Гра́ти в бірю́льки** – займатися дурницями.
БІС^1, -а, *ч.* 1. Уявна надприродна істота, що втілює зло і звичайно зображується у вигляді людини з козячими ногами, хвостом і ріжками; злий дух, чорт, диявол, сатана. 2. Уживається як лайка. ** **Де в бі́са!** – уживається як заперечення, спростування у знач. ні!, де там! **До бі́са**: а) (*у сполуч. зі сл.* п о с л а т и, п р о г н а т и *і т. ін.*) геть; на всі чотири вітри; б) (*чого*) багато, безліч. **На [яко́го] бі́са** – нащо, для чого. **Оди́н біс** – однаково, все одно. **У (в) бі́са** – уживається у знач. підсил. част. при займ. х т о, щ о, я к и й або присл. д е, к о л и, к у д и, я к. **Що за біс?** – уживається для вираження здивування. **Яко́го бі́са?** – уживається для вираження незадоволення у знач. н а в і щ о, ч о м у.
БІС^2, *виг.* Уживається як прохання глядачів повторити виступ. *Викликати на біс.*
БІС^3, *незм.* Додатковий. *Поїзд номер 42 біс.*
БІСАМІНОАЦЕТАТОКУ́ПРУМ, -у, *ч.* Синя сполука двозарядного катіона Купруму із двома залишками аміноацетатної кислоти.
БІСГЕМІПЕНТАОКСИ́Д, -у, *ч.* Подвійний п'ятьдругоокисень (фосфору, арсену).
БІСГЛІЦИНАТОКУ́ПРУМ, -у Те саме, що **бісаміноацетатоку́прум**.
БІСДИМЕТИЛГЛІОКСИМОНІ́КЕЛЬ, -ю, *ч.* Яскраво-червона сполука двозарядного катіона Нікелю із двома залишками диметилгліоксиму.
БІСДИМЕТИЛГЛІОКСИМОНІКО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **бісдиметилгліоксимоні́кель**.
БІСДІОКСИ́Д, -у, *ч.* Подвійний двоокисень, молекула якого містить 4 оксигенових атоми і 2 атоми елемента.
БІСЕГМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Двобічна сегментація тіла організму.
БІСЕКСУА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Бісексуальна людина.
БІСЕКСУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Наявність у особини однієї статі статевих ознак іншої статі; андрогінія. 2. Те саме, що **бісексуа́льність**.
БІСЕКСУА́ЛКА, -и. Жін. до **бісексуа́л**.
БІСЕКСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Двостатевий; такий, що має статеві ознаки обох статей. // Який відчуває статевий потяг до сексуальних контактів із представниками обох статей.
БІСЕКСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бісексуа́льний**.
БІСЕКСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бісексуа́льний**. // Гермафродитизм.
БІСЕ́КТОР, -а, *ч.*, *мат.* Прилад (інструмент), який ділить плоский кут пополам.
БІСЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бісе́ктор**.
БІСЕКТРИ́СА, -и, *ж.* Пряма лінія, що проходить через вершину кута і поділяє його навпіл.
БІСЕНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Зменш. до **біс**^{1} 1. 2. *розм.* Про кого-небудь жвавого, меткого, хитрого, лукавого.
БІ́СЕР, -у, *ч.*, *збірн.* Дрібне різнокольорове скляне намисто, що застосовується у вишиванні.
БІСЕРИ́НА, -и, *ж.* Одна намистина бісеру.
БІСЕРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бісери́на**.
БІ́СЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бі́сер**. // Оздоблений бісером. ** **Бі́серний по́черк** – дуже дрібний, рівний почерк.
БІ́СИК, -а, *ч.* Зменш. до **біс**^{2} 1.
БІ́СИЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Бісівський.
БІСИНО́З, -у, *ч.* Захворювання респіраторного апарату, зумовлене професійним контактом з бавовняним пилом
БІСІРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех. і без додатка.* Викликати на біс.
БІСИСТОЛІ́Я, -ї, *ж.* Подвоєння верхівкового поштовху і першого тону над верхівкою серця.
БІСИ́ТИ, бішу́, бі́сиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Дуже сердити, гнівити кого-небудь.
БІСИ́ТИСЯ, бішу́ся, бі́сишся, *недок.*, *перех.* Бути в стані роздратування, дуже сердитися; лютувати.
БІСИ́ЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **біс**.
БІ́СІВ, -ова, -ове. 1. Належний бісові. 2. *лайл.* Капосний, лихий, поганий.
БІСІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **біс**^{1}. *Бісівське насилання.*
БІСІВЩИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Про надприродні, загадкові події, випадки (зазвичай неприємні).
БІСКВІ́Т, -а, *ч.* 1. Легкі здобні тістечка, печиво. 2. Двічі випалені порцеляна або фаянс без поливи.
БІСКВІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біскві́т**. // Признач. для виробництва бісквіта.
БІСКВІТО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **біскві́тний**.
БІ́СКУП, -а, *ч.* Католицький єпископ.
БІСМА́, *присл.*, *рідко.* Катма, нема.
БІСМАЛІ́Т, -у, *ч.* Інтрузія конічної або циліндричної форми, що досягає поверхні Землі або закінчується в товщі осадових порід, піднісяючи їх у вигляді купола.
БІСМІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; м'які сірувато-зелені, солом'яно-жовті або білі кристали у вигляді порошкуватих, лускуватих і землистих мас.
БІСМОВЕРО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат бісмуту, що його застосовують внутрішньом'язово для лікування сифілісу.
БІ́СМУТ, -у, *ч.* Bi. Проста речовина – сріблясто-сірий легкотопкий метал із рожевуватим відблиском. Досить пасивний. Складник легкотопких стопів, припоїв, бабітів.
БІСМУТА́Т, -у, *ч.* Сіль, у якій Бісмут входить до складу аніона у ступені окиснення +5.
БІСМУТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бісмута́т**.
БІСМУТИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука Бісмуту з активними металами.
БІСМУТИ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність клінічних симптомів хронічного отруєння бісмутом чи його сполуками.
БІСМУТИ́Л, -у, *ч.* Однозарядний катіон, що містить один атом Бісмуту і один оксигеновий атом.
БІСМУТИ́Н, -у, *ч.* Оводень бісмуту, молекула якого містить атом Бісмуту і три гідрогенових атоми.
БІСМУТИ́Т, -у, *ч.* Сіль, у якій Бісмут у ступені окиснення +3 входить до складу її аніону.
БІ́СМУТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бі́смут**.
БІСМУТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить бісмут.
БІСМУТОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бісмутовмі́сний**.
БІСМУТООРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який у своєму складі містить зв'язки Бісмут-Карбон.
БІСНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **біснува́тися**.
БІСНУВА́ТИЙ, -а, -е. Психічно хворий, божевільний.
БІСНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Бути в стані великого збудження, роздратування; лютувати.
БІСНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **біснува́тий**.
БІ́СОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **бі́сів**.
БІСОЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Психологічний механізм фантазії, творчого процесу, що здійснює нові сполучення компонентів досвіду.
БІ́ССА, -и, *ж.* Тварина родини морських черепах.
БІСТР, -у, *ч.* Темнобурнатна акварельна фарба, що виготовляється з деревної сажі.
БІСТРО́, *невідм.*, *с.* Невеликий ресторан, закусочна з дуже швидким обслуговуванням.
БІСУЛЬФА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гідросульфа́т**.
БІСУЛЬФІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гідросульфі́т**.
БІ́СУС, -у, *ч.* 1. Секрет бісусової залози, яка знаходиться у нозі двостулкового молюска. 2. Грибкова хвороба ікри риб.
БІСФЕНО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **дифенілолпропа́н**.
БІ́СЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **біс**^{1} 1.
БІТ^1, -а, *ч.* 1. Мінімальна одиниця виміру кількості інформації та об'єму пам'яті комп'ютера (дорівнює одній комірці або одному двійковому знаку типу "так-ні"). *Стартовий біт. Біт модифікації.* 2. Одиниця ємності пам'яті, яка відповідає одному двійковому розряду. ** **Біт вірогі́дності** – розряд, що додається до слова у пам'яті ЕОМ для зазначення вірогідності. **Біт-запо́внювач** – біт, який використовується для заповнення байта і не несе інформації. **Біт за́хисту** – двійковий розряд у ключі пам'яті, що встановлює захист відповідного блока пам'яті від запису. **Біт кадрува́ння (синхроніза́ції)** – біт, що забезпечує у комбінації з іншими аналогічними бітами можливість розділення символів у потоці бітів. **Біт ма́ски** – біт регістра, що його встановлюють у нульове чи одиничне значення для дозволу або заборони певних операцій. **Інформаці́йний біт** – біт даних, що несе інформацію (на відміну від біта-заповнювача). **Службо́вий біт** – біт, призначений для допоміжних службових цілей.
БІТ^2, -а, *ч.* 1. Чіткий ритм в музиці. // Ритм (про роботу серця). 2. Те саме, що **біт-му́зика**.
БІ́ТА, -и, *ж.* 1. Важка палиця, кийок (інколи з металевим осердям) з п'ятаком проти вислизання з рук. У грі в бейсбол тримають і б'ють по м'ячу двома руками. *Бейсбольна біта.* 2. Те саме, що **бітка 3**.
БІТ-ГРУ́ПА, -и, *ж.* Група музикантів, які виконують біт-музику, біт-ансамбль.
БІТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Двовірство, поклоніння двом богам.
БІТЕНГ, -а, *ж.* Вертикальна тумба, встановлена на палубі корабля на шляху руху якірного ланцюга, яка внаслідок тертя зменшує швидкість руху його під час опускання якоря.
БІ́ТЕР, -а, *ч.* Пристрій на комбайні.
БІТИ́НІЯ, -ї, *ж.* Рід прісноводних черевоногих молюсків.
БІ́ТЛЗИ, -ів, *мн.* Те саме, що **бітлі́**.
БІТЛІ́, -ів, *мн жарг.* 1. Учасники популярного англійського квартету "Бітлз", що виник у 60-х рр. 2. Про учасників вокально-інструментальних ансамблів, що наслідують бітлів, або молодих людей, що наслідують їхні манери.
БІТЛОМА́Н, -а, *ч.* Про шанувальника бітлів, їхньої музики.
БІТЛОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Масове захоплення музикою бітлів, прагнення наслідувати їм.
БІТ-МУ́ЗИКА, -и, *ж.* 1. Музика, що вирізняється великою напругою ритму і використовує електронні та ударні інструменти. 2. *рідко.* Рок-музика.
БІ́ТНИК, -а, *ч.* Представник "розбитого покоління" – руху серед американської молоді середини 50 – початку 60-х рр., яка була незадоволена стандартизацією особистості в суспільстві та виражала свій протест демонстративним порушенням прийнятих норм поведінки.
БІ́ТНИКІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бі́тник**.
БІ́ТНИЦТВО, -а, *с.* Рух бітників.
БІ́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до біт-музики, її виконання.
БІТОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Одночасне застосування двох тональностей в різних голосах того самого музичного твору.
БІ́ТУМ, -у, *ч.* Затверділа смола чорного кольору, основний компонент асфальту та гідроізоляції будівель.
БІ́ТУМИ, -ів, *мн.* Загальна назва природних речовин, що складаються з Карбону, Гідрогену, Оксигену, Нітрогену та Сульфуру і розчиняються в органічних рідинах.
БІТУМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Бітуміза́ція ґру́нтів** – спосіб закріплювання ґрунтів бітумом, що нагнітають через пробурені у ґрунті свердловини.
БІ́ТУМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бі́тум**.
БІТУМОВО́З, -а, *ч.* Автомобіль, який обладнаний цистерною для перевезення рідких бітумних матеріалів і має підігрівальний пристрій.
БІУРЕ́Т, -у, *ч.* Кристалічний продукт конденсації двох молекул сечовини із вилученням молекули амоніаку при нагріванні її розтопу.
БІУРЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **біуре́т**.
БІФІДОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Вид молочнокислих бактерій.
БІФІДОФЛО́РА, -и, *ж.* Мікрофлора товстої кишки, представлена переважно біфідобактеріями.
БІФІЛЯ́Р, -у, *ч.* Електричний провідник, складений удвоє або намотаний після цього на котушку.
БІФІЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **біфіля́р**.
БІФОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Біфока́льні ске́льця** – оптичні лінзи, верхня частина яких має одну оптичну силу, а нижня іншу.
БІФО́КУСНИЙ, -а, -е. Який має два фокуси.
БІФОНЕНДОСКО́П, -а, *ч.* Див. **стетофонендоско́п**.
БІФУРКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до біфуркації.
БІФУРКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поділ, розгалуження чогось на два потоки, напрямки і т. д.
БІФШТЕ́КС, -а, *ч.* Страва у вигляді підсмаженого шматка яловичини.
БІХА́РЦІ, -ів, *мн.* Група народів в Індії та сусідніх районах Бангладешу та Непала.
БІХЕВІОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Поведінковий. ** **Біхевіора́льна медици́на** – медична спеціальність, заснована значною мірою на інтегруванні результатів дослідження, методів та теорії соціальних наук та більш традиційних біологічних, анатомічних підходів. **Біхевіора́льний ме́тод** – підхід до вивчення психологічних процесів, який покладається виняткового на аналіз явної поведінки і відкидає дослідження психіки. **Біхевіора́льні нау́ки** – науки, спільним для яких є вивчення поведінки людини (антропологія, соціологія, педагогіка).
БІХЕВІОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у психології, для якого предмет психології – поведінка людей і тварин, механічна реакція у відповідь на зовнішні подразнення.
БІХЕВІОРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто підтримує теоретичні та методологічні положення біхевіоризму.
БІХЕВІОРИ́СТКА, -и Жін. до **біхевіори́ст**.
БІХРОМА́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **дихрома́ти**.
БІХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біхроматів.
БІХРОМАТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до біхроматометрії.
БІХРОМАТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод кількісного аналізу, за якого основним реагентом є титрований розчин біхромату калію.
БІЦЕ́ПС, -а, *ч.*, *анат.* Двоголовий м'яз.
БІЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Двоциклічний.
БІЦИЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із групи антибіотиків.
БІЧ, -а́, *ч.*, *жарг.* 1. Ледар, безробітний через пиятцтво, бездомна людина. 2. Бомж.
БІЧАСТОТА́, -и́, *ж.* Двочастота.
БІЧАСТО́ТНИЙ, -а, -е. Який генерує або приймає коливання двох частот, працює на двох частотах.
БІЧАСТО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **бічасто́тний**.
БІЧНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **бокови́й**.
БІЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Ледарювати, відмовлятися від роботи. 2. Мандрувати без мети.
БІШО́П, -а, *ч.* 1. Те саме, що **бішо́ф**. 2. Шахова фігура "слон", "офіцер".
БІШО́Ф, -а, *ч.* Єпископ.
БІШОФІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу хлоридів, що викристалізувався при випаровуванні давніх морів.
БІ́Ю, *невідм.*, *мн.* Загальна назва татарських і башкирських національних танців.
БІЮ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Який б'ється. ** **Бію́ча жи́ла** – артерія.
БІЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Великий молот.
ВІЯ́ТИ, бію, біє́ш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Бити.
БЛАВА́Т, -у, *ч.* 1. Волошка. 2. *заст.* Шовкова тканина блакитного кольору; взагалі шовк; одяг із такої тканини.
БЛАВА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **блава́т** 2.

БЛАГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає благання.
БЛАГА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **блага́льний**.
БЛАГА́ЛЬНО. Присл. до **блага́льний**.
БЛАГА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **блага́ти**.
БЛАГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **блага́ти**. // Прохання.
БЛАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *кого про що, чого і без додатка; часто з інфін., також спол.* щоб. Наполегливо, невідступно, ласкаво просити.
БЛАГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **блага́ти**. // *у знач. прикм.* Який виражає благання.
БЛАГЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **благий** 1.
БЛАГЕ́НЬКО, *розм.* Присл. до **благе́нький**.
БЛАГИ́Й, -а́, -е́. 1. *розм.* Слабий, кволий. // Старий, убогий, поганий. 2. *заст.* Добрий, добросердий, лагідний.
БЛА́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **благий**.
БЛА́ГО, -а, *с.* 1. Добро, щастя. 2. *тільки мн.* **бла́га**, благ. Достатки, вигоди, дари природи і т. ін.; все те, чого потребує людина в житті. 3. *невідм.*, *у знач. присудк. сл.*, *заст.* Добре.
БЛАГОВІ́РНА, -ної, *ж.*, *жарт.* Дружина, жінка.
БЛАГОВІ́РНИЙ, -ного, *ч.*, *жарт.* Чоловік.
БЛАГОВІ́СНИЙ, -а, -е. Який несе добрі вісті, віщує добро; радісний.
БЛАГОВІ́СНИК, -а, *ч.*, *книжн.*, *рідко.* Провісник добра, щастя.
БЛАГОВІ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **благові́сник**.
БЛА́ГОВІСТ, -у, *ч.* Дзвін перед початком церковної відправи, служби.
БЛАГОВІСТИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *заст.*, *уроч.* Провісник, передвісник.
БЛАГОВІСТИ́ТИ, -іщу́, -істи́ш, *недок.*, *заст.* 1. Дзвонити, оповіщаючи про початок церковної відправи. 2. *перен.*, *уроч.* Виголошувати, зачитувати проповідь; сповіщати, повідомляти про що-небудь. 3. *розм.* Поширювати серед людей, розголошувати що-небудь.
БЛАГОВІ́ЩЕННЯ, -я, *с.*, *церк.* Сповіщення Діві Марії архангелом Гавриїлом про народження Сина Божого Ісуса Христа 7 квітня. Одне з великих християнських свят.
БЛАГОВІ́ЩЕНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Благовіщення.
БЛАГОВОЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *з інфін.*, *заст.*, *іроН.* Виявити бажання, охоту зробити що-небудь; зводити.
БЛАГОВОЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **благоволі́ти**.
БЛАГОВО́ННИЙ, -а, -е. Який має дуже приємний запах.
БЛАГОГОВІ́ЙНИЙ, -а, -є, *книжн.* Сповнений найщирішої поваги, шани; безмежно відданий; побожний.
БЛАГОГОВІ́ЙНО, *книжн.* Присл. до **благогові́йний**.
БЛАГОГОВІ́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Найбільша, найщиріша повага, шана; безмежна любов; побожність.
БЛАГОГОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *книжн.* Відчувати благоговіння, побожно схилятися перед ким-, чим-небудь.
БЛАГОДА́Р, -я, *ч.*, *зах.* Доброчинник.
БЛАГОДА́ТНИЙ, -а, -є. Який дає щастя, добро, радість, достаток. // Багатий, щасливий.
БЛАГОДА́ТНО. Присл. до **благода́тний**. // *у знач. присудк. сл.*
БЛАГОДА́ТЬ, -і *ж.* 1. У релігійному уявленні – щедроти, дари, ласка невідомих, таємничих сил. 2. Усяке багатство, добро, достаток; джерела багатств, добра, достатків. // Спокій, щастя. // *у знач. присудк. сл.*, *розм.* Дуже гарно, спокійно.
БЛАГОДЕ́НСТВО, -а, *с.*, *книжн.*, *заст.* Спокійне, безтурботне життя.
БЛАГОДЕ́НСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **благоде́нствувати**.
БЛАГОДЕ́НСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.*, *іроН.* Жити безтурботно, спокійно, в достатку.
БЛАГОДІ́Й, -я, *ч* Те саме, що **благоді́йник**.
БЛАГОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який дає, приносить добро, користь; корисний. // Благотворний, добрий. *Благодійний вплив.* 2. *заст.* Признач. для подавання матеріальної допомоги бідним, сиротам і т. ін. ** **Благоді́йна ді́яльність** – безкорислива діяльність благодійних організацій, що не передбачає отримання прибутків. **Благоді́йна організа́ція** – недержавна організація, головною метою діяльності якої є здійснення благодійної діяльності. **Благоді́йний трест**: в США та Великій Британії – юридична особа (зазвичай корпорація), якій на правах довірчої власності передається майно, що його виділено з благодійною метою.
БЛАГОДІ́ЙНИК, -а, *ч.* 1. *кого, чий*, *заст.* Той, хто подає комусь допомогу, підтримку і т. ін.; доброділиик. 2. *іст.* Той, хто займається благодійністю.
БЛАГОДІ́ЙНИЦТВО, -а, *с. і* **БЛАГОДІ́ЙНІСТЬ**, -ності, *ж.* Добровільна безкорислива пожертва фізичних або юридичних осіб у вигляді матеріальної, фінансової, організаційної чи іншої допомоги.
БЛАГОДІ́ЙНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **благоді́йництво**.
БЛАГОДІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **благоді́йник**.
БЛАГОДІ́ЙНІСТЬ *див.* **благоді́йництво**.
БЛАГОДІ́ЙНО. Присл. до **благоді́йний**.
БЛАГОДІЯ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Безкорислива допомога, підтримка; добре діло, добрий учинок.
БЛАГОДУ́ШНИЙ, -а, -е. Лагідний, ласкавий, прихильний до людей; добродушний. // Який виражає лагідність, ласкавість.
БЛАГОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **благоду́шний**.
БЛАГОДУ́ШНО. Присл. до **благоду́шний**.
БЛАГОЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який гарно, приємно звучить; доброзвучний.
БЛАГОЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **благозву́чний**.
БЛАГОЗВУ́ЧНО. Присл. до **благозву́чний**.

БЛАГОЛІ́ПНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *заст.* Гарний.
БЛАГОЛІ́ПНО. Присл. до **благолі́пний**.
БЛАГОНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Який заслуговує на довіру, цілком надійний. *Благонадійний позичальник.* 2. У дореволюційній Росії – який з політичного погляду не викликав недовіри у влади.
БЛАГОНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **благонаді́йний** 2.
БЛАГОНАДІ́ЙНО. Присл. до **благонаді́йний**.
БЛАГОНАМІ́РЕНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Який має добрі, щирі наміри. 2. Те саме, що **благонаді́й-ний** 2.
БЛАГОНАМІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **благонамі́рений**.
БЛАГОНАМІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **благонамі́рений**.
БЛАГОНАМІ́РЕНО. Присл. до **благонамі́рений**.
БЛАГОПОЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який перебуває в доброму стані; який щасливо, успішно відбувається чи закінчується; щасливий, успішний, добрий.
БЛАГОПОЛУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **благополу́чний**.
БЛАГОПОЛУ́ЧНО. Присл. до **благополу́чний**. // *у знач. присудк. сл.*
БЛАГОПОЛУ́ЧЧЯ, -я, *с.* Життя в достатку й спокої; добробут, щастя.
БЛАГОПРИСТО́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Цілком пристойний.
БЛАГОПРИСТО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **благопристо́йний**.
БЛАГОПРИСТО́ЙНО, *заст.* Присл. до **благопристо́йний**.
БЛАГОРО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Робити благородним.
БЛАГОРО́ДІЄ, -я, *с.*, *перев. із займ.* в а ш е, й о г о, ї х н є. У дореволюційній Росії – титулування невисоких за чином військових і урядових службовців, а також форма звертання до них. // *розм.* Взагалі про пана, начальника.
БЛАГОРО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається високими моральними якостями; чесний, порядний. // Власт. такій людині. 2. Породжений високою метою, пройнятий високим поривом, ідеєю і т. ін. 3. Який відзначається дуже гарними рисами, якостями. 4. *заст.* Аристократичного, дворянського походження; дворянський. // *у знач. ім.* **благоро́дний**, -ного, *ч.*; **благоро́дна**, -ної, *ж.*, *розм.* Про людину дворянського походження, панського роду. 5. Уживається як складова частина термінів – складних назв у ботаніці, зоології, хімії і т. ін. *Благородний лавр. Благородний олень. Благородний метал.*
БЛАГОРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **благоро́дний** 1, 2.
БЛАГОРО́ДНО. Присл. до **благоро́дний** 1, 2.
БЛАГОРО́ДСТВО, -а, *с.* 1. Чистота моральних якостей; чесність, порядність. 2. Висока якість, довершеність, досконалість. 3. Належність до дворянського стану, роду.
БЛАГОСЛОВЕ́Н, *у знач. присудк. сл.*, *заст.* Те саме, що **благослове́нний** 3, 4.
БЛАГОСЛОВЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **благословити** 1. 2. *прикм.*, *заст.* Багатий, щедрий, життєдайний. 3. *прикм.*, *заст.* Щасливий, радісний. 4. *прикм.*, *уроч.* Гідний слави; прославлений, славний.
БЛАГОСЛОВЕ́ННО. Присл. до **благослове́нний**.
БЛАГОСЛОВЕ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* 1. Дія за знач. **благословля́ти**, **благословити** 1, 2. 2. Згода, дозвіл, схвалення.
БЛАГОСЛОВЕ́НСТВО, -а, *с.*, *заст.*, *рідко.* Те саме, що **благослове́ння**.
БЛАГОСЛОВИ́ТИ *див.* **благословля́ти**.
БЛАГОСЛОВИ́ТИСЯ *див.* **благословля́тися**.
БЛАГОСЛОВІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **благослове́ння**.
БЛАГОСЛОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*; **БЛАГОСЛОВИ́ТИ**, -влю́, -ви́ш; *мн.* благословля́ть; *док.*, *перех.* 1. Хрестити кого-небудь, проказуючи при цьому молитву, побажання. 2. *перев. на що.* Давати згоду на що-небудь, дозволяти кому-небудь щось. 3. *уроч.* Славити, прославляти, вихваляти кого-, що-небудь (на віддяку за щось). 4. *кого ким, чим*, *розм.*, *заст.* Дати, подарувати. ** **Го́споди благослови́!** – вираз, що вживається, коли приступають до роботи або їжі. **На світ благословило**, *безос.* – розвиднілось.
БЛАГОСЛОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **БЛАГОСЛОВИ́ТИСЯ**, -влю́ся, -ви́шся; *мн.* благословля́ться; *док.* Діставати благословення. ** **Благословля́тися (благослови́тися) на світ**, *безос.* – розвиднятися, світати.
БЛА́ГОСНИЙ, -а, -е, *заст.* Який щедро дає, розсипає блага; дуже гарний, приємний, сприятливий. *Благосний дощ. Благосна ніч.*
БЛАГОСТИ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **благости́ня**.
БЛАГОСТИ́НЯ, -і, *ж.*, *заст.* Милість, ласка, благодіяння.
БЛАГОТВО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Той, хто творить добро.
БЛАГОТВОРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **благотво́рець**.
БЛАГОТВО́РНИЙ, -а, -е. Який справляє добрий вплив; корисний, сприятливий.
БЛАГОТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **благотво́рний**.
БЛАГОТВО́РНО. Присл. до **благотво́рний**.
БЛАГОУ́СТРІЙ, -рою, *ч.* Добре впорядкування, забезпечення всім потрібним; упорядкованість.
БЛАГОУСТРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **благоустро́їти**.
БЛАГОУСТРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **благоустро́єний**.
БЛАГОУСТРО́ЇТИ *див.* **благоустро́ювати**.
БЛАГОУСТРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *рідко*, **БЛАГОУСТРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* Добре впорядковувати, забезпечувати всіма вигодами.

БЛАГОУСТРО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *рідко.* Ставати добре впорядкованим (про житло, населений пункт і т. ін.).
БЛАГОЧЕСТИ́ВИЙ, -а, -е, *книжн.*, *заст.* 1. Який додержується приписів релігії; побожний, набожний. // Який виявляє ознаки благочестя (у 1 знач.), виражає побожність. 2. Належний до православної віри.
БЛАГОЧЕСТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **благочести́вий**.
БЛАГОЧЕСТИ́ВО. Присл. до **благочести́вий**.
БЛАГОЧЕ́СТЯ, -я, *с.*, *книжн.*, *заст.* 1. Додержання приписів релігії; побожність, набожність. 2. Православна віра, православ'я.
БЛАГОЧИ́ННИЙ, -ного, *ч.*, *заст.* Служитель культу, що керує церквами кількох парафій.
БЛАГОЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **благочи́нний**.
БЛАГОЧИ́НСТВО, -а, *с.*, *заст.* Посада благочинного.
БЛАГУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Недоумкуватий, дурнуватий.
БЛАДХА́УНД, -а, *ч.* Порода гончих собак з гострим нюхом, які беруть участь у полюванні зграєю; собака цієї породи.
БЛАЖЕ́Н, *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **блаже́нний**.
БЛАЖЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Дуже щасливий. // Пройнятий щастям, радістю; який виражає щастя, радість. 2. У християнстві – юродивий, а також про деяких святих.
БЛАЖЕ́ННІШИЙ, -а, -е. Термін, що використовується у титулуванні служителів церкви.
БЛАЖЕ́ННО. Присл. до **блаже́нний**.
БЛАЖЕ́НСТВО, -а, *с.* Велике щастя, велика насолода; раювання.
БЛАЖЕ́НСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **блаже́нствувати**.
БЛАЖЕ́НСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Переживати, відчувати блаженство, насолоду; раювати.
БЛАЗЕ́НСТВО, -а, *с.* Удавання з себе блазня, дурника; штукарство.
БЛАЗЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бла́зень**. // Власт. блазневі; такий, як у блазня.
БЛА́ЗЕНЬ, -зня, *ч.* 1. *заст.* Особа при дворі монарха або вельможного пана, що розважала господаря та його гостей різними витівками, жартами і т. ін. 2. Комедійний персонаж у старовинних виставах. 3. *перен.*, *зневажл.* Про людину, яка на потіху іншим удає з себе дурника, штукаря. 4. *лайл.* Дурень, телепень. 5. *діал.* Молокосос, малюк.
БЛАЗЕНЯ́, -я́ти, *с.* Зменш. до **бла́зень**.
БЛА́ЗНИК, -а, *ч.* Зменш. до **бла́зень**.
БЛАЗНИ́ТИСЯ, -ню́(ся), -ни́ш(ся), *недок.* Те саме, що **блазнюва́ти**.
БЛА́ЗНІВСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **блазе́нський**.
БЛАЗНЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **блазнюва́ти**.
БЛАЗНЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. Бути блазнем (у 2 знач.). 2. *перен.*, *зневажл.* Удавати з себе дурника, штукаря.
БЛАЗНЮ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **бла́зень** 3, 4.
БЛА́ЙЗЕР *див.* **бле́йзер**.
БЛАКИ́Т, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **блаки́ть**.
БЛАКИТНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **блаки́тний**.
БЛАКИ́ТНИЙ, -а, -е. Небесно-голубого кольору; голубий.
БЛАКИТНІ́ТИ, -і́є, *недок.* 1. Робитися, ставати блакитним. 2. *рідко.* Виднітися, вирізнятися блакитним кольором.
БЛАКИТНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Робитися, ставати блакитнішим.
БЛАКИ́ТНО. Присл. до **блаки́тний**.
БЛАКИТНОО́КИЙ, -а, -е. Який має блакитні очі.
БЛАКИТНОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **блакитноо́кий**.
БЛАКИТНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка блакитний.
БЛАКИТНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **блакитнува́тий**.
БЛАКИ́ТЬ, -і, *ж.* Блакитний колір; голубінь. // Блакитний простір неба.
БЛАНК, -а, *ч.* Друкована стандартна форма якогось документа, що заповнюється окремо конкретними даними. ** **Бланк-ва́учер** – бланк із відомостями щодо виконаної комерційної операції; зазвичай прикріплюється до рахунку постачальника. **Бланк да́них** – бланк кодування для даних. **Бланк програ́ми** – бланк кодування для програм. **Ве́ксельний бланк** – аркуш вексельного паперу, що містить підпис векселедавця, але в якому відсутні суми, реквізити юридичної чи фізичної особи, терміни оплати тощо. **Факси́мільний бланк** – аркуш обмежених розмірів, який заповнено інформацією і призначено для одержання оригіналу чи копії. **Фі́рмовий бланк** – композиція логотипа та фірменого знака з написами, які містять найменування компанії, адресу та телефони. **Че́кові бла́нки** – формуляри чеків, виготовлені друкарським способом.
БЛАНКЕ́ТНИЙ, -а, -е: ** **Бланке́тна но́рма пра́ва** – правова норма, яка надає повноважним державним органам, громадським організаціям право самостійно встановлювати правила поведінки, заборони та ін. **Бланке́тна підро́бка** – особливий вид підробки, коли злочинець заповнює бланк офіційного документа без згоди або всупереч волі особи, яка підписала цей бланк.
БЛАНКІ́ЗМ, -у, *ч.*, *політ.* Теорія і тактика повалення влади капіталізму шляхом революційної змови без участі у класовій боротьбі народних мас.
БЛАНКІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник бланкізму.
БЛАНКІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до бланкізму.
БЛА́НКО-ВЕ́КСЕЛЬ, -я, *ч.* Вексель, в якому відсутній один або декілька звичайних реквізитів.

БЛА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до бланк. ** **Бла́нковий індосаме́нт** – передатний напис на транспортній накладній, коносаменті, чеку, складена без вказування особи, якій передається документ. **Бла́нковий креди́т** – кредит без забезпечення товарно-матеріальними цінностями або цінними паперами. **Бла́нковий на́пис** – те саме, що **бла́нковий трансфе́рт**. **Бла́нковий трансфе́рт** – підписаний його власником документ про передачу права власності на іменні папери без указування особи, якій вони передаються.

БЛАНКО́ВКА, -и, *ж.* Географічна карта якої-небудь ділянки, району, що служить для додаткового нанесення на неї яких-небудь спеціальних об'єктів.

БЛАНМАНЖЕ́, *незм.*, *с.* Желе з вершків або мигдального молока.

БЛАНФІ́КС, -у, *ч.* Мінеральна фарба з сірчанокислого барію.

БЛАНШО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **бланшува́ти**.

БЛАНШУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для бланшування.

БЛАНШУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **бланшува́ти**.

БЛАНШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Обварювати, проварювати чи обробляти парою перед консервуванням. 2. Видаляти (струганням) з нижнього боку шкур залишок підшкірної клітковини.

БЛА́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Хутро.

БЛАСТЕ́МА, -и, *ж.* 1. Будь-яка частина живої тканини, здатна до новоутворень. 2. Скупчення клітин на рановій поверхні після ампутації органа або його частини.

БЛАСТЕ́Я, -ї, *ж.* Гіпотетична одношарова форма першої стадії еволюційного розвитку організмів, що будовою нагадує бластулу.

БЛАСТОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *біол.* 1. Розвиток організму з соматичних клітин за безстатевого розмноження багатоклітинних тварин. 2. Період ембріонального розвитку хребетних та людини до утворення сомітів.

БЛАСТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до бластогенезу.

БЛАСТОДЕ́РМА, -и, *ж.*, *біол.* Сукупність клітин зародку багатоклітинних тварин на стадії бластули, які утворюються внаслідок дроблення.

БЛАСТОДЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бластоде́рма**.

БЛАСТОДИ́СК, -а, *ч.*, *біол.* Зародковий диск, що являє собою скупчення цитоплазми в анімальній частині яйця у тварин.

БЛАСТОЇДЕ́Ї, -їв, *мн.* Клас вимерлих безхребетних морських тварин типу голкошкірих.

БЛАСТОКІНЕ́З, -у, *ч.* Згинання зародка деяких членистоногих та молюсків у процесі ембріональною розвитку.

БЛАСТО́МА, -и, *ж.* Пухлина.

БЛАСТОМЕ́РИ, -ів, *мн.* Клітини, що утворюються внаслідок дроблення яйцеклітини тваринного організму.

БЛАСТОМІКО́З, -у, *ч.* Інфекційна хвороба собак і людей, спричинювана дріжджовим патогенним грибом.

БЛАСТОМІКО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бластомікóз**.

БЛАСТОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.*, *біол.* Рід паразитичних грибів класу недосконалих грибів.

БЛАСТОМОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **онкогене́з**.

БЛАСТОМОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який викликає появу бластом.

БЛАСТОПАТІ́Я, -ї, *ж.*, *біол.* Загальна назва аномалій будови бластули.

БЛАСТОПО́Р, -а, *ч.*, *біол.* Первинний рот, отвір, через який порожнина зародку тварини сполучається з навколишнім середовищем.

БЛАСТОФТОРІ́Я, -ї, *ж.* Пошкодження зародка внаслідок дії фізико-хімічних факторів.

БЛАСТОЦЕ́ЛЬ, -і, *ж.*, *біол.* Порожнина дроблення, що утворюється між бластомерами у зародків тварин.

БЛАСТОЦИ́СТА, -и, *ж.*, *біол.* Стадія розвитку зародку ссавців (також і людини), що виникає внаслідок дроблення заплідненого яйця.

БЛАСТУ́ЛА, -и, *ж.* Стадія розвитку зародка багатоклітинних тваринних організмів, якою завершується процес дроблення заплідненого яйця.

БЛАСТУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Заключна частина періоду дроблення яйця багатоклітинних тварин, в процесі якої здійснюється утворення бластули.

БЛАТ, -у, *ч.*, *фам.* Знайомство, зв'язки і т. ін., що використовуються в особистих інтересах. ** **По бла́ту** – за протекцією, завдяки знайомству.

БЛАТНИ́Й, -а́, -е́, *фам.* Належний злодіям, злодійський. *Блатний жаргон.*

БЛЕЗДИНГЕ́ЛЕ, *невідм.* Повільний, спокійний литовський танець із раптовими прискореннями.

БЛЕ́ЙВАС, -у, *ч.* Те саме, що **блейве́йс**.

БЛЕЙВЕ́ЙС, -у, *ч.* Свинцеве білило.

БЛЕ́ЙЗЕР, **БЛА́ЙЗЕР**, -а, *ч.* Приталений піджак спортивного крою.

БЛЕК-МЕ́ТАЛ, *невідм*, *ч.* Надважка версія хеві-метал.

БЛЕКОТА́, -и́, *ж.* 1. Отруйна бур'янова рослина родини пасльонових. ** **Блекоти́ наї́стися (об'ї́стися)** – одуріти. 2. *перен.* Все, що отруює, одурманює, притуплює розум.

БЛЕКО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **блекота́** 1. // Який паразитує на блекоті.

БЛЕ́К-РО́Т, -у, *ч.* Грибкова хвороба винограду.

БЛЕ́НДА, -и, *ж.* 1. Ліхтар для освітлення рудника. 2. Пристрій, яким захищають об'єктив кіно- або фотоапарата від небажаних при зніманні променів світла. 3. Заслінка з отвором, яку застосовують у мікроскопі, рентгеноскопії.

БЛЕ́НКЕР, **БЛІ́НКЕР**, -а, *ч.* 1. Пристрій на телефонному комутаторі, за допомогою якого абонент викликає телефоністку. 2. Залізничний автоматичний сигнальний прилад на комутаторі блокувальних систем.

БЛЕНОРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бленоре́я**.

БЛЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Гостре гнійне запалення слизової оболонки ока, спричинюване гонококами.

БЛЕФ, -у, *ч.* 1. Обман із метою створення перебільшеного уявлення про свої сили, можливості, значимість і т. ін. 2. У карточній грі в покер: прийом, коли гравець, який має погані карти, діє так, щоб суперники вважали його карти виграшними.

БЛЕФАРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення краю повік.

БЛЕФАРОКОН'ЮНКТИВІ́Т, -у, *ч.* Поєднання запалення країв повік і кон'юнктиви.

БЛЕФАРОПЛА́СТ, -а, *ч.*, *біол.* Клітинна органела, розташована біля основи джгутика у джгутикових.

БЛЕФАРОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластична операція відновлення повік або їхньої частини.

БЛЕФАРОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч повік.

БЛЕФАРОПТО́З, -у, *ч.* Опущення верхньої повіки.

БЛЕФАРОРА́ГІЯ, -ї, *ж.* Хірургічна операція зменшення або повного закриття очної щілини.

БЛЕФАРОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Судомне змикання повік, спазм колового м'язу ока.

БЛЕФАРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція розсікання зовнішньої спайки повік.

БЛЕФАРОФІМО́З, -у, *ч.* Скорочення повік по горизонталі.

БЛЕФАРОХАЛА́ЗИС, -у, *ч.* Звисання стоншеної, атрофічної шкіри верхньої повіки у вигляді мішка над краєм повіки.

БЛЕФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *неперех.* Навмисно вводити в оману, обдурювати, створюючи перебільшене уявлення про свої сили, можливості, значущість і т. ін.

БЛЕ́ШНЯ, бле́шні, *ж.* Прикріплена на кінці волосіні блискуча металева пластинка у формі рибки, що використовується як принада для лову на спінінг риби-хижака (щуки, окуня та ін.).

БЛЕ́ЯННЯ, -я, *с.*, *діал.* Бекання.

БЛЕ́ЯТИ, бле́ю, бле́єш, *недок.*, *діал.* Бекати.

БЛИ́ЖНІЙ, -я, -є. 1. *рідко.* Те саме, що **близьки́й** 1, 3, 4. 2. *у знач. ім.* **бли́жній**, -нього, *ч.*, *заст.* Про всяку людину стосовно до іншої. *Любити ближнього.*

БЛИ́ЖЧАТИ, -ає, *недок.* Ставати ближчим; наближатися.

БЛИ́ЖЧЕ, *присл.* Вищ. ст. до **бли́зько**.

БЛИ́ЖЧИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **близьки́й**.

БЛИЗЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **близьки́й** 1, 2.

БЛИЗЕ́НЬКО. Присл. до **близе́нький**.

БЛИЗЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже близький.

БЛИЗЕ́СЕНЬКО, *розм.* Присл. до **близе́сенький**.

БЛИ́ЗИТИ, -ить, *недок.*, *рідко.* Наближати.

БЛИ́ЗИТИСЯ, -иться, *недок.*, *рідко.* Наближатися.

БЛИЗІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **близе́сенький**.

БЛИЗІ́СІНЬКО. Присл. до **близісінький**.

БЛИ́ЗНА, -и, *ж.*, *діал.* Рубець, слід від рани.

БЛИЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *діал.* Народжувати близнюків.

БЛИЗНУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Вкритий рубцями, слідами від ран.

БЛИЗНЮ́К, -а́, *ч.* 1. Дитина, що народилася одночасно з іншою в однієї матері. 2. *перен.*, *частіше мн.* **близнюки́**, -ів. Про дуже схожих між собою тварин або схожі предмети; з'єднані однакові предмети.

БЛИЗНЮКИ́, -ів, *мн.* Одне з сузір'їв зодіаку.

БЛИЗНЮКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **близню́к**. ** **Близнюко́вий ме́тод** (в антропогенетиці та медичній генетиці) – метод визначення відносної ролі спадковості та середовища в розвитку ознак.

БЛИЗНЮ́ЧКА, -и. Жін. до **близню́к** 1.

БЛИЗНЮЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **близню́к** 1.

БЛИЗНЯ́[1], -і́, *ж.*, *діал.* Близнята.

БЛИЗНЯ́[2], -я́ти, *с.*, *діал.* Близнюк.

БЛИЗНЯ́ТА, -я́т, *мн.* (*рідко одн.* **близня́**, -я́ти, *с.*). 1. Діти, що одночасно народилися в однієї матері. 2. *перен.* Про дуже схожі між собою або з'єднані однакові предмети.

БЛИЗНЯ́ТКА, -ток, *мн.* (*одн.* **близня́тко**, -а, *с.*). Зменш.-пестл. до **близня́та**.

БЛИЗНЯ́ТКО *див.* **близня́тка**.

БЛИЗНЯ́ТОЧКА, -чок, *мн.* (*одн.* **близня́точко**, -а, *с.*). Зменш.-пестл. до **близня́тка**.

БЛИЗНЯ́ТОЧКО *див.* **близня́точка**.

БЛИЗО́МИЙ, -а, -е, *діал.* Близький.

БЛИЗЬКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який є або відбувається на невеликій відстані; недалекий; прот. д а л е к и й. // Який перебуває, живе недалеко. // Який простягається на невелику відстань; короткий. 2. Який незабаром настане, наблизиться, здійсниться і т. ін. 3. Який перебуває у прямих родинних стосунках із ким-небудь. // *у знач. ім.* **близькі́**, -ки́х, *мн.* Родичі, рідні. ** **Близькі́ ро́дичі** – батьки, дружина, діти, рідні брати і сестри, дід, баба, онуки. 4. Зв'язаний почуттям симпатії, дружби, спільністю ідей, інтересів. // Милий, любий. *Близькі взаємини.* 5. Добре знаний, відомий, зрозумілий. // Який глибоко хвилює, безпосередньо стосується кого-небудь. 6. Дуже схожий, подібний до чого-небудь.

БЛИЗЬКІ́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Близький.

БЛИ́ЗЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **близьки́й** 1 – 4, 6. *Статева близькість.*

БЛИ́ЗЬКО. 1. Присл. до **близьки́й** 1 – 4, 6. // *у знач. присудк. сл.* На невеликій відстані. 2. *прийм. з род. відм.* Уживається на означення місця; біля, коло. // При назвах міри, часу, числа вживається для позначення приблизної кількості.

БЛИЗЬКОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до близькодії.

БЛИЗЬКОДІ́Я, -ї, *ж.*, *фіз.* Сукупність уявлень, згідно з якими взаємодія між віддаленими одне від одного тілами здійснюється за допомогою проміжного середовища (поля).

БЛИЗЬКОДІ́ЯННЯ, -я, *с.* Те саме, що **близькодія**.

БЛИЗЬКОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Близький за значенням.

БЛИЗЬКОЗО́РИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **короткозо́рий**.

БЛИЗЬКОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **близькозо́рий**.

БЛИЗЬКОСХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який знаходиться на Близькому Сході.

БЛИЗЬКОЧИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **близькоді́я**.

БЛИ́КАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **бли́кати**.

БЛИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Блимати.

БЛИ́КНУТИ, -ну, -неш, *діал.* Однокр. до **бли́кати**.

БЛИ́МАВКА, -и, *ж.* Освітлювальний прилад, що горить слабо, блимаючи, і дає мало світла. // Тьмяне світло; далекий, неяскравий вогник; блукаючий вогонь.

БЛИ́МАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бли́мати**.

БЛИ́МАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Світитися тьмяним нерівним світлом. 2. *чим.* Світити уривчасто, з перервами; блискати, мигати. 3. *перен.* Раптово з'являтися і зникати. 4. *на кого – що.* Кидати погляди, поглядати.

БЛИ́МАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **бли́мати**.

БЛИ́МНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **бли́мати**.

БЛИ́НДАР, -я, *ч.*, *діал.* Жебрак, старець.

БЛИСК, -у, *ч.* 1. Яскраве сяяння, світіння. // Яскравий спалах чого-небудь. 2. *тільки одн.*, *перен.*, *розм.* Багатство, розкіш, пишнота. 3. *тільки одн.*, *чого*, *перен.*, *розм.* Яскравий прояв високих якостей, таланту, розуму і т. ін. 4. Складова частина назв деяких мінералів. *Мідний блиск. Свинцевий блиск. Молібденовий блиск.*

БЛИ́СКА, -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Трясогузка.

БЛИСКАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *ент.*, *зах.* Світляк.

БЛИСКА́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **блиску́чий** 1.

БЛИСКАВИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **бли́скавка** 1. 2. Короткий спалах вночі на обрії без грому – відблиск далекої блискавки; зірниця.

БЛИСКАВИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бли́скавка** 1. *Блискавичне сяйво.* 2. Швидкий, як блискавка. *Блискавична швидкість.*

БЛИСКАВИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **блискави́чний**.

БЛИСКАВИ́ЧНО. Присл. до **блискави́чний** 2.

БЛИ́СКАВКА, -и, *ж.* 1. Видимий шлях іскрового розряду атмосферної електрики в повітрі, що буває під час грози (зображується у вигляді зигзагоподібної стріли між хмарами або хмарою та поверхнею землі). ** **Кульова́ бли́скавка** – кулеподібний згусток плазми, що виникає під час грози. 2. Фотоспалах. 3. *перен.* Телеграма, що передається негайно. ** **Ви́конати замо́влення у режи́мі бли́скавки** – зробити швидко і в першу чергу. 4. Довга механічна застібка на одягу, портфелі, сумці і т. ін. *Блискавка комбінезона.* 5. Графічне позначення небезпеки ураження електричним струмом.

БЛИСКАВКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бли́скавка**.

БЛИСКАВКОВІДВІ́Д, -во́ду, *ч.* Пристрій, що захищає споруди від атмосферних електричних розрядів, відводячи їх у землю.

БЛИСКАВКОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Система захисного обладнання та заходів, що здійснюється в промислових та громадських спорудах для їх захисту від аварій, пожеж та ін. у випадку попадання в них блискавок.

БЛИСКАВКОЗВІ́Д, -зво́ду, *ч.* Те саме, що **блискавковідві́д**.

БЛИСКАВКОНО́ГИЙ, -а, -е. Те саме, що **швидконо́гий**.

БЛИСКАВКОСТЯ́Г, -у, *ч.* Те саме, що **блискавковідві́д**.

БЛИСКАВНИ́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **блискавковідві́д**.

БЛИ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бли́скати**.

БЛИ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Раз у раз яскраво блищати, світитися переливчастим світлом; поблискувати. // Яскраво спалахувати. // *безос.* 2. *чим.* Уривчасто, з перервами світити; блимати (у 2 знач.). *Блискати очима.* 3. *перен.* Раптово з'являтися.

БЛИ́СКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість світлових приладів або світних та відбивних поверхонь, що полягає в здатності порушувати умови комфортного зору. ** **Дискомфо́ртна бли́скість** – блискість, що викликає неприємні відчуття, проте не обов'язково погіршує за цих умов видимість. **Сліпу́ча бли́скість** – блискість, що порушує видимість.

БЛИ́СКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **блиск** 1.

БЛИ́СКІТКА, -и, *ж.* Блискуча платівка, лусочка, цятка і т. ін.

БЛИСКОНУ́ТИ, -не́, *док.*, *однокр.* Підсил. до **бли́снути** 1.

БЛИСКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **блискота́ти**.

БЛИСКОТА́ТИ *див.* **блискоті́ти**.

БЛИСКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **блискоті́ти**; блиск.

БЛИСКОТІ́ТИ, -оти́ть *і* **БЛИСКОТА́ТИ**, -о́че, *недок.* Підсил. до **бли́скати** 1.

БЛИСКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який часто, весь час блискає; блискучий.

БЛИСКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **блискотли́вий**.

БЛИСКУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *заст.*, *розм.* Каганець, ліх-

тарик.

БЛИСКУ́ЧЕ, *присл.* Дуже добре, чудово, успішно і т. ін.

БЛИСКУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який дає блиск, блищить; лискучий, сяючий. // Дуже ясний, яскравий, сонячний. 2. *перен.* Дуже гарний, пишний, розкішний. // Пишно, розкішно вбраний, з вишуканими манерами. 3. *перен.* Дуже розумний, дотепний; досконалий формою і змістом. // Надзвичайний, видатний. // Майстерний, довершений. // Дуже успішний, вдалий.

БЛИСКУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **блиску́чий**.

БЛИСКУ́ЧО. Присл. до **блиску́чий**.

БЛИ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Однокр. до **бли́скати** і **блища́ти**. 2. *чим, перен.* Попишатися, похвалитися, похвастатися.

БЛИСТІ́ТИ, блищу́, блисти́ш, *недок., рідко.* Те саме, що **блища́ти** 1.

БЛИСЬ, *незм., невідм., розм.* Уживається як присудок за знач. **бли́снути** 1.

БЛИЩА́К, -а́, *ч.* Світляк.

БЛИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **блища́ти**.

БЛИЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *недок.* 1. *чим і без додатка.* Світитися яскравим світлом; сяяти. // Давати блиск, бути блискучим. // Вирізнятися білизною, блиском (про очі, зуби, тіло); біліти; лисніти. 2. *перен.* Вражати зовнішнім блиском, пишністю.

БЛИЩА́ТИСЯ, -щи́ться, *недок., рідко.* Те саме, що **блища́ти** 1.

БЛИ́ЩИК, -а, *ч.* Те саме, що **бли́скітка**.

БЛІДА́ВИЙ, -а, -е. Трохи, злегка блідий; блідуватий.

БЛІДЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **блідий**.

БЛІДЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **бліде́нький**.

БЛІДИ́Й, -а́, -е́. 1. Без рум'янця; позбавлений природного кольору (про обличчя). 2. Неяскравий, слабо забарвлений. // Який слабо світиться, дає слабке світло. 3. *перен.* Невиразний, недосконалий. 4. Уживається як складова частина різних ботанічних та інших назв-термінів. ** **Бліда́ немі́ч** – застаріла назва залізодефіцитної анемії. **Бліда́ пога́нка** – смертельно отруйний гриб з родини мухоморових, що нагадує молоду печерицю та сироїжку зелену.

БЛІДІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **бліде́сенький**.

БЛІ́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Абстр. ім. до **блідий** 1 – 3.

БЛІ́ДНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **блідий** 2.

БЛІДНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок., розм., рідко.* Ставати блідним; блідну́ти.

БЛІДНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **блідні́шати**.

БЛІДНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм., рідко.* Ставати блідні́шим.

БЛІДНУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Трохи, злегка блідий; блідуватий.

БЛІ́ДНУТИ, -ну, -неш, *недок.* 1. Ставати блідим, блідішим. 2. *тільки* 3 *ос., перен.* Втрачати яскравість, виразність.

БЛІ́ДО. Присл. до **блідий** 1 – 3.

БЛІДОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Про рослину з блідим листям.

БЛІДОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має бліде лице.

БЛІДО́ТА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **блі́дість**.

БЛІДУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка блідий (у 1 – 3 знач.).

БЛІДУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **блідува́тий**.

БЛІДУВА́ТО. Присл. до **блідува́тий**.

БЛІК, -у, *ч.* 1. Відблиск світла; світлова пляма на темному тлі. 2. Зливок срібла, що містить 2 – 7% свинцю (блікове срібло).

БЛІНДА́Ж, -а́, *ч.* Укриття, влаштоване на бойових позиціях для захисту групи воїнів від артилерійського та іншого вогню.

БЛІНДА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бліндаж**.

БЛІНДАЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бліндажува́ти**.

БЛІНДАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Будувати бліндажі. 2. Захищати бронею.

БЛІ́НКЕР *див.* **бле́нкер**.

БЛІ́НКЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **блі́нкер**.

БЛІНТ, -а́, *ч.* Безфарбове плоскозаглиблене тиснення на книжкових палітурках або товстому папері.

БЛІ́СТЕР, -а, *ч.* Сферичний виступ із прозорої пластмаси в корпусі літака, що служить для спостереження, розміщення озброєння і прицільних пристосувань.

БЛІСТР, -у, *ч.* Чорнова (неочищена) мідь, що містить 1,5 – 2% домішок.

БЛІЦ, -а, *ч.* 1. Коротка (звичайно десятихвилинна) шахова партія. 2. Фотоспалах.

БЛІЦВІЗИ́Т, -у, *ч.* Дуже короткий візит.

БЛІЦКРИ́Г, -у, *ч.* Блискавична війна: авантюристична теорія ведення агресивної війни, розрахована на капітуляцію противника в найкоротші строки внаслідок раптового нападу на нього і швидкого просування в глиб країни.

БЛІЦОПИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Опитування, яке було здійснене несподівано і містило небагато запитань.

БЛІЦТУРНІ́Р, -у, *ч.* Вид спортивного змагання (перев. в шахи, шашки) за максимально скороченний час.

БЛІ́ЦЦАРД, -у, *ч.* Назва в США та Англії заметілі, що супроводжується сильним вітром і низькою температурою повітря.

БЛІ́ШКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **блоха́**. 2. Складова частина ентомологічних назв. *Бурякова блішка.*

БЛОГ, -а, *ч.* Веб-сайт, основний зміст якого – записи, статті або інші форми даних, що регулярно додаються (характеризується короткими записами тимчасового значення); мережевий журнал подій.

БЛОК[1], -а, *ч., тех.* 1. Простий механізм для підняття важких предметів, що має форму колеса (на осі) з жолобом, через яке перекинуто ланцюг, канат і т. ін. 2. Головна деталь ремінної передачі (з ременем трапецієподібного поперечного перетину).

БЛОК[2], -а, *ч.* 1. *тех.* Окрема, незалежна частина споруди, машини, пристрою і т. ін., що складається також з окремих елементів або деталей. ** **Активо́ваний блок**, *спец.* – програмний блок, якому виділена пам'ять і надано керування. **Блок па́м'яті** – сукупність взаємозалежних запам'ятовуючих пристроїв обчислювальної машини. **Блок да́них** – одиниця збереження та обміну даними в обчислювальній системі. **Блок живлення** – джерело (набір джерел) електричної енергії із заданими характеристиками. **Блок о́пису фа́йлу** – структура даних, що містить атрибути файлу і вказується як параметр під час звертання до нього. **Блок па́м'яті** – безперервна ділянка пам'яті фіксованого розміру. **Блок станда́ртного спря́ження** – блок пристрою введення-виведення, що забезпечує його підключення до стандартного інтерфейсу введення-виведення. **Логі́чний блок**: а) блок, що виконує логічну операцію; б) фіксоване число суміжних байтів, що використовуються в операційній системі як стандартна одиниця перенесення даних під час виконання операцій введення-виведення. **Протоко́льний блок да́них** – блок даних, що пересилається між логічними об'єктами одного й того самого рівня. **Се́рвісний блок да́них** – блок даних, в якій відображаються протокольні блоки даних суміжного верхнього рівня в процесі їхнього перенесення до суміжного рівня. **Фі́рмовий блок** – об'єднані в композицію товарний знак і логотип, а також різного роду пояснювальні написи, які відображають комерційне та технічне кредо підприємства. 2. Одне або декілька приміщень, будівель якого-небудь єдиного призначення у побутовому, виробничому і т. ін. комплексі. *Харчовий блок. Блок цехів.* 3. *буд.* Природний або штучний будівельний камінь, порізаний на плити.

БЛОК[3], -у, *ч., політ.* Об'єднання держав, організацій, партій і т. ін. ** **Валю́тний блок** – угруповання держав, створене для зміцнення валютно-економічних позицій країни, яка очолює даний блок, через прикріплення валют країн-учасниць до валюти країни-гегемона.

БЛОК[4], -у, *ч.* 1. Упаковка сигарет, що містить звичайно 10 пачок. 2. Серія однотипних теле- або радіопрограм, переданих одна за одною, або декілька статей, заміток на одну тему, вміщених у газеті.

БЛОК[5], -у, *ч.* Захист, перешкода. // *спорт.* У деяких видах спорту – захисний прийом по відношенню до м'яча або гравця команди супротивника; прийом захисту від удару.

БЛОКА́ДА, -и, *ж.* 1. Оточення, облога міста, країни, армії ворожими військами з метою паралізувати їхню діяльність. 2. *перен.* Система заходів, спрямованих на політичну або економічну ізоляцію країни з метою здійснення політичного або економічного тиску на неї. ** **Валю́тна блока́да** – заходи, що вживаються державою для обмеження обігу в країні валюти іншої країни. **Економі́чна блока́да** – економічна ізоляція країни з боку інших країн. **Креди́тна блока́да** – відмова однієї держави, кількох держав або міжнародних валютно-кредитних організацій надавати кредити іншій державі, групі держав, банкам або підприємствам. **Морська блока́да** – тимчасове примусове перешкоджання торгівельним та іншим зв'язкам із зовнішнім світом певних портів та інших територій держави. 3. *мед.* Припинення, виключення функцій однієї з систем організму або якогось його органа. ** **Блока́да се́рця** – порушення провідності збудження в різних відділах міокарда.

БЛОКА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **блока́да**.

БЛОКА́ДНИК, -а, *ч.* Людина, що перенесла ленінградську блокаду (1941 – 1944 рр.).

БЛОКА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **блока́дник**.

БЛОКА́Ж, -у́, *ч.* У боксі – спосіб захисту.

БЛОК-АКО́РДИ, -ів, *мн.* Джазова техніка гри на фортепіано, побудована на виконанні акордів обома руками у тісному розташуванні.

БЛОК-АПАРА́Т, -у, *ч.* Апарат для блокування на залізничних перегонах та станціях.

БЛОКА́ТОР, -а, *ч.* Релейний пристрій для вмикання двох телефонних апаратів із різними номерами в одну абонентську лінію.

БЛОКБА́СТЕР, -а, *ч.* Високобюджетний художній фільм.

БЛОК-БОКС, -у, *ч.* Ізольована і чим-небудь укомплектована частина якої-небудь споруди, агрегату, що є його коструктивним монтажним елементом.

БЛОКГА́УЗ, -а, *ч., військ.* Бойова споруда, призначена для самостійної кругової оборони невеликих військових частин.

БЛОК-ДІАГРА́МА, -и, *ж.* Перспективне зображення якоїсь ділянки земної поверхні, суміщеної з геологічним розрізом земної кори.

БЛОК-ДІЛЯ́НКА, -и, *ж.* Частина міжстанційного перегону за умови автоблокування або автоматичної локомотивної сигналізації.

БЛОКЕ́ЙДЖ, -у, *ч.* Знижка вартості цінних паперів за умови купівлі їх великим пакетом (блоком).

БЛО́КІНГ-ГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Релаксаційний генератор з трансформаторним зворотним зв'язком.

БЛОКІРА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій, що дає змогу використовувати два різні телефонні апарати на одній лінії.

БЛОКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сірі або синювато-сірі кристали з металічним блиском.

БЛОК-КА́РТЕР, -у, *ч.* Остов двигуна внутрішнього згоряння для кріплення усіх його механізмів і систем.

БЛОК-КВАРТИ́РА, -и, *ж.* Конструктивний монтажний елемент будинку, що споруджується у вигляді квартири.

БЛОК-КІМНА́ТА, -и, *ж.* Конструктивний монтажний елемент будівлі, що споруджується.

БЛОК-КОНТА́КТ, -у, *ч.* Контакт електричного апарата, що перемикає кола керування чи сигналізації.

БЛОК-КОНТА́КТОР, -а, *ч.* Сукупність кількох груп блок-контактів.

БЛОК-КОНТЕ́ЙНЕР, -а, *ч.* Велика будівельна деталь для збірно-розбірних житлових будинків.

БЛОК-КОПОЛІМЕ́Р, -у, *ч.* Полімер, лінійна макромолекула якого побудована з блоків гомополімерів або статистичних кополімерів.

БЛОК-КОПОЛІМЕРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до блок-кополімеризації.

БЛОК-КОПОЛІМЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Синтез блок-кополімерів.

БЛОК-КОПОЛІМЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **блок-кополіме́р**.

БЛОК-КО́РПУС, -а, *ч.* Будівля, що об'єднує кілька приміщень та прибудов різного призначення в єдине ціле.

БЛОК-МА́РКЕР, -а, *ч.* 1. Маркер, що вказує на кінець блока даних в процесі обробки блоків змінної довжини. 2. Службовий блок на магнітній стрічці.

БЛОКНО́Т, -а, *ч.* Книжка або зошит для записів, нотаток і т. ін. з відривними аркушами.

БЛОКНО́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **блокно́т**.

БЛОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **блокува́ти**. // **бло́ко́вано**, *безос. присудк. сл.* ** **Бло́ко́вана валю́та** – валюта, яка має обіг лише всередині однієї країни під контролем уряду.

БЛО́КОВИЙ[1] -а, -е, *тех.* Прикм. до **блок**[1]. *Блоковий спосіб скиртування.*

БЛО́КОВИЙ[2], -а, -е, *тех.* Прикм. до **блок**[2].

БЛОКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Те саме, що **бло́чність**.

БЛОКО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна блокувати.

БЛО́КОВО-СЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що складається з блоків і секцій.

БЛОКПО́СТ, -а́, *ч.* Пост управління блокувальними пристроями на певних ділянках залізниці та автомобільних трас.

БЛОКПО́СТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **блокпо́ст**.

БЛОКПО́СТОВИЙ, -о́стова́, -о́стове́. Те саме, що **блокпо́стний**.

БЛОК-СЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **блок-се́кція**.

БЛОК-СЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Готовий елемент конструкції будинку, судна, меблевого набору і т. ін., що з'єднується у процесі монтажу або складання з іншими елементами. 2. *тех.* Механізм, пристрій з однорідних або різнорідних деталей, елементів, що виконує єдину технічну задачу. *Блок циліндрів. Блок управління даними.*

БЛОК-СХЕ́МА, -и, *ж.* Схема, що складається з окремих елементів, блоків. ** **Блок-схе́ма програ́ми** – графічне зображення перебігу виконання програми за допомогою типової символіки.

БЛОКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для блокування (у 2 знач.).

БЛОКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Здійснення блокади. ** **Блокува́ння а́кцій** – дії реєстратора щодо повного припинення обігу акцій на визначений термін або до виконання певних умов. **Блокува́ння да́них** – захист файлу або його частини (блока, запису) через заборону доступу до нього усіх користувачів за винятком одного. **Блокува́ння іменних ці́нних папе́рів** – операція реєструтримувача щодо припинення реєстрації переходу права власності на іменні цінні папери. **Блокува́ння інформаці́ї** – дії, наслідком яких є припинення доступу до інформації. **Блокува́ння клавіату́ри** – заборона на введення даних в ЕОМ з клавіатури терміналу. **Блокува́ння па́м'яті** – заборона доступу до обмеженої ділянки пам'яті. **Блокува́ння раху́нків** – позбавлення власників банківських рахунків права вільно користуватися коштами. 2. Об'єднання держав, партій, груп у політичний блок. 3. Технічний прийом у спорті для затримання противника. 4. Сукупність методів і засобів, що забезпечують фіксацію робочих елементів апарата, напр., закриття телефонної лінії, зайнятої одним з абонентів. 5. *зал.* Регулювання руху поїздів на перегонах за допомогою спеціальних пристроїв (семафорів тощо). *Автоматичне блокування.*

БЛОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Піддавати блокаді, брати в блокаду; оточувати, ізолювати. 2. *зал.* Автоматично закривати залізничний проїзд за допомогою спеціального обладнання. 3. *спорт.* Не давати змоги прицільно атакувати м'ячем в ігрових видах спорту (волейбол, футбол та ін.); виставляти блок.

БЛОКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Об'єднуватися в блок (*див.* **блок**[3]); ставати в спілку.

БЛОКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **блокува́ти**.

БЛОКФЛЕ́ЙТА, -и, *ж.* 1. Різновид поздовжньої флейти. 2. Органний регістр.

БЛО́КШИВ, -а, *ч.* Корпус застарілого судна, з якого знято обладнання і який пристосовано для житла або іншої мети.

БЛО́НДА, -и, *ж., діал.* Білявка, блондинка.

БЛО́НДИ, блонд, *мн.* (*одн.* **бло́нда**, -и, *ж.*), *заст.* Сорт шовкових мереж кремового кольору.

БЛОНДИ́Н, -а, *ч.* Чоловік з білявим волоссям; білявий.

БЛОНДИ́НКА, -и. Жін. до **блонди́н**.

БЛОНДИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **блонди́нка**.

БЛОНДИ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **блонди́н**.

БЛОНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Круп (хвороба).
БЛО́НЯ, -і, *ж.*, *діал.* Частина поля.
БЛО́СКА, -и, *ж.*, *діал.* Блощиця.
БЛОХА́, -и́, *ж.* 1. Безкрила маленька комаха – паразит тварин і людей. 2. Маленький жучок із коротким яйцеподібним тілом – шкідник сільськогосподарських рослин.
БЛО́ХІВ, -хова, -хове, *фіз.* Належний Блоху. ** **Бло́хова теоре́ма** – фундаментальна теорема квантової теорії твердого тіла.
БЛОХОЛО́ВКА, -и, *ж.*, *с. г.* Коритце з липкою рідкою речовиною для виловлювання бліх та інших комах.
БЛО́ЧНИЙ[1], -а, -е, *тех.* Прикм. до **блок**[1].
БЛО́ЧНИЙ[2], -а, -е, *тех.* Прикм. до **блок**[2]. *Блочне будівництво.*
БЛО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість використання яких-небудь деталей, елементів конструкцій блоками (для монтажу, доставки, обробки і т. ін.).
БЛО́ЧНО-КОМПЛЕ́КТНИЙ, -а, -е. Такий, що характеризується застосуванням комплектів конструктивних елементів, з'єднаних у блоки; пов'язаний із блочним комплектом.
БЛО́ЧНО-СЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що складається з блоків і секцій.
БЛОЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш. до **блок**. 2. Коліщатко.
БЛОША́ЧИЙ, -а, -є, *рідко.* Те саме, що **блоши́ний**.
БЛОШИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **блоха́**. ** **Блоши́ний ри́нок**, *перен.* – стихійний базарчик, на якому продається різноманітний дріб'язок та речі, що були у вжитку.
БЛОЩИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Невелика сплюснена хоботна комаха – паразит тварин і людини. 2. Невелика хоботна комаха – паразит рослин.
БЛОЩИ́ЧНИК, -а, *ч.*, *розм.* Місце, приміщення, де є дуже багато блощиць.
БЛУД[1] -у, *ч.*, *заст.* Статева розпуста.
БЛУД[2], -у, *ч.*, *діал.* 1. Неправильна, помилкова дія, думка, помилкове твердження; помилка. 2. Блукання.
БЛУДЕ́ЦЬ, -дця́, *ч.*, *зах.* Той, хто заблукав.
БЛУДИ́ЛО, -а, *ч.* Те саме, що **блу́дник**.
БЛУДИ́ТИ[1], блуджу́, блу́диш, *недок.* 1. Ходити, їздити і т. ін. навмання, не знаючи шляху, напрямку; блукати. 2. *перен.* Поволі рухатися, пересуватися в різних напрямках, переходити з одного предмета на інший. // Раз у раз з'являтися і зникати. 3. *діал.* Помилятися, робити помилки. ** **Блуди́ти слова́ми** – говорити несвідомо, безтямно; марити.
БЛУДИ́ТИ[2], блуджу́, блу́диш, *недок.*, *заст.* Вести розпусне статеве життя.
БЛУДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Який відзначається статевою розпустою; розпусний. // Який має або виявляє ознаки розпусти.
БЛУДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **блудли́вий**.
БЛУДЛИ́ВО, *заст.* Присл. до **блудли́вий**.
БЛУ́ДНИЙ[1], -а, -е. 1. Який блудить, блукає, постійно змінюючи місце перебування. ** **Блу́дний син** – про людину, що після довгих блукань і розпусного життя з каяттям повертається до своєї родини. 2. *перен.* Який рухається в різних напрямках, весь час переходить з одного предмета на інший. 3. *діал.* Помилковий, неправильний.
БЛУ́ДНИЙ[2], -а, -е, *заст.* Прикм. до **блуд**[1].
БЛУДНИ́К, блудника́, *ч.*, *заст.* Розпутна, розпусна людина.
БЛУДНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **блудни́к**.
БЛУДОДІ́Й, -я, *ч.* Той, хто чинить блуд; блудник.
БЛУДОДІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **блудоді́й**.
БЛУ́ДСТВО, -а, *с.*, *заст.* Те саме, що **блуд**[1].
БЛУДЯ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *діал.*, *зневажл.* Волоцюга, бродяга.
БЛУДЯ́ЖКА, -и, *ж.*, *діал.* Шльондра.
БЛУ́ЗА, -и, *ж.* Верхній легкий робочий одяг.
БЛУ́ЗКА, -и, *ж.*, *розм.* Легкий короткий (до пояса) жіночий одяг; кофта (у 1 знач.).
БЛУЗО́Н, -а, *ч.* Коротка куртка з приточеним поясом на стегнах або кулiскою із просмикнутим у неї шнуром.
БЛУ́ЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **блу́зка**.
БЛУКАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Безперервне або довгочасне блукання. // Постійні роз'їзди; мандри.
БЛУКА́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Блукання.
БЛУКА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. блукати. 2. Непостійність, хитання (у поглядах і т. ін.).
БЛУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Ходити, їздити і т. ін. без певної мети і напрямку. // Ходити, їздити навмання, не знаючи шляху, напрямку; блудити. // Їздити світом, часто змінюючи місце перебування; мандрувати. // *розм.* Робити прогулянку; прогулюватися. 2. *перен.* Поволі рухатися, пересуватися в різних напрямках.
БЛУКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Блукати (у 1 знач.).
БЛУКА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **блука́ч**.
БЛУКА́Ч, -а́, *ч.*, *рідко.* Той, хто блукає, не має постійного місця проживання; бурлака.
БЛУКА́ЧКА, -и. Жін. до **блука́ч**.
БЛУКА́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який постійно змінює напрям свого руху або місце розташування. 2. Який переходить з одного на інше, розпорошений (про погляд). 3. Який з'являється та зникає. ** **Блука́ючий біль** – біль, що з'являється то в одній, то в іншій частині тіла і не має певної локалізації. **Блука́ючі вогні́** – блідо-синє світіння, утворюване згорянням болотного газу – метану, що виділяється внаслідок гниття. **Блука́ючий нерв** – одна (десята) з дванадцяти пар черепно-мозкових нервів. **Блука́юча ни́рка** – нирка, яка зміщена зі свого звичайного місця або незвичайно рухлива. **Блука́ючі капіта́ли** – сукупність ліквідних коштів, що їх швидко переводять з однієї валюти в іншу; "гарячі гроші". ** **Блука́ючі стру́ми** – струми, що хаотично виникають у трубопроводі опалювальної системи великих будинків, спричиняють його корозію і передчасну руйнацію.
БЛУЛ, -а, *ч.* Вірменська та курдська поздовжня відкрита флейта.
БЛУ́МІНГ *див.* **блю́мінг**.
БЛУР, -а, *ч.* Те саме, що **блул**.
БЛУ-ЧІП, -а, *ч.* Звичайна акція великої добре відомої корпорації, надходження та дивіденди якої стабільні і ростуть повільно, але стійко.
БЛЮВА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Отруйний гриб.
БЛЮВА́КА, -и, *ч. і ж.* Той (та), кого нудить.
БЛЮВА́КИ, -а́к, *мн.* Те саме, що **блюво́та**.
БЛЮВА́Л, -а, *ч.* Синій кит.
БЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **блюва́ти**.
БЛЮВА́ТИ, блюю́, блює́ш, *недок.* Мимовільно викидати зі шлунка через рот спожитий продукт харчування.
БЛЮВА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Блювання.
БЛЮВО́ТА, -и, *ж.* 1. Хворобливе явище викидання через рот із шлунка спожитого продукту харчування; блювання. 2. Те, що викидається із шлунка під час блювання.
БЛЮВОТИ́НА, -оти́ни, *ж.*, *розм.* Те саме, що **блюво́та**.
БЛЮВОТИ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **блюво́та** 2.
БЛЮВО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який викликає блювання. // *у знач. ім.* **блюво́тне**, -ного, *с.*, *фарм.* – ліки, що викликають блювання. 2. Прикм. до **блюво́та** 2. *Блювотні маси.*
БЛЮГРА́С, -у, *ч.* Напрямок у музиці кантрі-енд – вестерн з використанням акустичних інструментів.
БЛЮ́ДЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **блюдце** 1.
БЛЮ́ДО, -а, *с.* Широка посудина, в яку кладеться або насипається страва.
БЛЮДОЛИ́З, -а, *ч.*, *зневажл.* Той, хто догоджає кому-небудь, підлабузнюється заради власної вигоди; підлабузник.
БЛЮ́ДЦЕ, -я, *с.* 1. Чайний посуд, якого ставлять під чашку або склянку. 2. *геол.* Полога западина округлої або овальної форми, дно якої поступово підвищується до країв і непомітно зливається з навколишньою поверхнею.
БЛЮДЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який за своєю формою схожий на блюдце.
БЛЮЗ, -у, *с.* 1. Парний бальний танець вільної композиції типу повільного фокстроту. 2. Одна з форм джазової музики (попервах – сумна лірична пісня чорношкірих американців).
БЛЮ́ЗНИК, -а, *ч.*, *діал.* Блюзнір, цинік.
БЛЮЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Зневажати, поганити що-небудь святе, високе і т. ін.
БЛЮЗНІ́Р, -а, *ч.* Той, хто чинить блюзнірство.
БЛЮЗНІ́РСТВО, -а, *с.* Зневажання чого-небудь святого, високого і т. ін.; цинізм.
БЛЮЗНІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **блюзні́р**. // Власт. блюзнірові. *Блюзнірський вчинок.* // Який виражає зневагу до чого-небудь святого, високого і т. ін.; цинічний.
БЛЮ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *зах.* Бризнути. 2. *діал.* Бевкнути.
БЛЮ́ЗОВИЙ, -а, -е. Стос. до блюзу. ** **Блю́зовий лад** – особливий різновид мажоро-мінору, специфічний для багатьох зразків блюзу.
БЛЮЗ-РОК, -у, *ч.* Напрямок у рок-музиці, що виник у Англії.
БЛЮМ, -а, *ч.* Квадратна заготовка, одержувана прокаткою сталевого зливка на блюмінгу.
БЛЮ́МІНГ, *рідко* **БЛУ́МІНГ**, -а, *ч.* Потужний прокатний обтискний стан.
БЛЮ́МІНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **блю́мінг**.
БЛЮ́МІНГ-СЛЯ́БІНГ, -а, *ч.* Прокатний обтискний стан.
БЛЮ-НО́УТС, *невідм.*, *мн.*, *муз.* Понижені III і IV ступені натурального мажору, що утворюють характерні для блюзу інтервали малої терції та малої септими. // Голубі (сумні) ноти.
БЛЮХАВИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Сльота.
БЛЯ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Базікати.
БЛЯ́ВКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **бля́вкати**.
БЛЯ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Базікання.
БЛЯГУ́ЗНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Жіночий статевий орган, вульва.
БЛЯ́КЛИЙ, -а, -е. 1. Який утратив свіжість; зів'ялий. 2. Неяскравий; тьмяний, затьмарений.
БЛЯ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **бля́клий**.
БЛЯ́КЛО. Присл. до **бля́клий**.
БЛЯ́КНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бля́кнути**.
БЛЯ́КНУТИ, -ну, -неш, *недок.* 1. Втрачати свіжість; в'янути, прив'ядати. 2. Ставати неяскравим; тьмяніти, затьмарюватися, вицвітати.
БЛЯСК, -у, *ч.*, *діал.* Блиск.
БЛЯ́ХА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Листове залізо, зазвичай покрите оловом або цинком. // Дахове залізо. 2. Пряжка, значок і т. ін., зроблені з такого заліза або з іншого металу. // Металева пластинка для прикраси. 3. *діал.* Деко, лист.
БЛЯХА́Р, -а́, *ч.* Майстер, що виготовляє різні бляшані вироби. // Робітник, що покриває бляхою дахи.
БЛЯХА́РКА, -и. Жін. до **бляха́р**.
БЛЯХА́РНЯ, -і, *ж.* Майстерня з виготовлення бляшаних виробів.
БЛЯХА́РСТВО, -а, *с.* Виготовлення бляшаних виробів. // Вкривання бляхою дахів.
БЛЯХА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бляха́р**.
БЛЯ́ХМАН, -а, *ч.* Туман перед очима.
БЛЯХО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. мин. ч. до **бляхува́ти**. // *у знач. прикм.*
БЛЯХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* 1. Покривати бляхою (у 1 знач.). 2. Прикрашати металевими пластинками.
БЛЯША́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **бля́ха** 1. // Зробл. з бляхи.
БЛЯША́НКА, -и, *ж.* Посуд – банка або коробка з бляхи.
БЛЯША́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бляша́нка**.
БЛЯША́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **бляша́нка**.
БЛЯ́ШКА, -и, *ж.* Зменш. до **бля́ха** 2.
БО[1], *спол.* Уживається звичайно на початку підрядного речення, а іноді – після першого слова підрядного речення в знач. т о м у щ о, ч е р е з т е щ о і т. ін.
БО[2], *част.* 1. *спонук.* Уживається перев. у дієслівних формах наказового способу та інших, близьких їм за значенням, словах. 2. *підсил.* Уживається при питальних займенниках, прислівниках, дієсловах дійсного способу та ін. у знач. ж е (ж).
БО́А, *невідм.* 1. *ч.* Велика змія з родини удавів, що водиться в тропічних країнах. 2. *с.*, *заст.* Жіночий шарф з хутра або пір'я.
БОБ, -а, *ч.*, *спорт.* 1. Сани (дво- або чотиримісні) для бобслею. 2. *див.* **біб**.
БОБЕ́Р, -бра́, *ч.* 1. Великий водяний (річковий) гризун, що дає цінне хутро. 2. Хутро цього гризуна.
БО́БИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **біб**; одна насінина бобової рослини. 2. Стручок бобу.
БОБИ́ЛЬ, -я́, *ч.* 1. *заст.* Бідний, безземельний селянин; бідар. 2. *розм.* Безпритульна, одинока людина; вдовець.
БОБИ́ЛЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **боби́ль**. // Належний бобилеві.
БОБИ́НА, -и, *ж.* Зернина бобу.
БОБИ́Р, -я́, *ч.*, *діал.* Дрібна прісноводна риба з великими колючими плавцями; йорж.
БОБІВНИ́К, -а́, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина з повзучим стеблом і трійчастими листками на довгих черешках, що росте на болотах і заболочених луках, медонос.
БОБІ́НА, -и, *ж.*, *спец.* Котушка, валок і т. ін. для намотування дроту, кіноплівки, пряжі тощо.
БОБІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бобі́на**.
БО́БКА, -и, *ж.*, *діал.* Коротка чоловіча кофта на змійці.
БОБО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **біб**. 2. *у знач. ім.* **бобо́ві**, -их, *мн.* Родина дводольних, роздільнопелюсткових рослин.
БОБО́ВІ, -их, *мн.* Родина дводольних рослин з плодами у вигляді стручків.
БОБО́ВНИК, -у, *ч.* Чагарник родини трояндових з дрібними плодами; степовий мигдаль, дикий персик.
БОБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який нагадує за виглядом біб.
БОБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бобоподі́бний**.
БОБОРУ́НКА, **БОБРУ́НКА**, -и, *ж.*, *ент.*, *зах.* Сонечко.
БО́БОЧКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Літня чоловіча сорочка з короткими рукавами (переважно спортивна); "поло". 2. Те саме, що **бо́бка**.
БОБРЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля бобра.
БОБРЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **бобреня́**.
БО́БРИК, -у, *ч.* Грубе тепле сукно з короткою стоячою ворсою.
БО́БРИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́брик**. // Зробл. з бобрику.
БОБРИ́ХА, -и, *ж.* Самиця бобра.
БОБРО́ВЕ, -а, *с.* Суворий обов'язок місцевих жителів (існував до 15 ст.) охороняти бобрів та їх місця перебування.
БОБРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бобе́р** 1. // Зробл. з хутра бобра. ** **Бобро́ва струми́на** – дуже пахучий секрет шкірних залоз бобра; раніше широко використовувався в медицині.
БОБРУ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Бобруйська.
БОБРУ́НКА *див.* **бобору́нка**.
БОБСЛЕ́ЇСТ, -а, *ч.* Спортсмен, який займається бобслеєм.
БОБСЛЕ́ЇСТКА, -и. Жін. до **бобсле́їст**.
БОБСЛЕ́Й, -ю, *ч.* Вид спорту – швидкісний спуск обладнаною трасою на керованих дво- або чотиримісних санях.
БОБСЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бобсле́йн**.
БОБТЕ́ЙЛ, -а, *ч.* Порода службових собак.
БОБЧУ́К, -а́, *ч.* Дикий мигдаль.
БОВ, *виг.* Уживається як звуконаслідування для відтворення звучання дзвона та інших предметів, об які чим-небудь б'ють.
БОВАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Романтичні мрії, переважно сентиментального, любовного змісту, характерні для деяких психопатологічних станів.
БОВВА́Н, -а, *ч.* 1. *заст.* У язичників – статуя, що зображає бога; ідол. 2. *лайл.* Про дурну, обмежену людину.
БОВВАНІ́ТИ, -ію, -іє́ш, *недок.* 1. Видніtися, показуватися здаля (про те, що стоїть, здіймається над чимсь). 2. *діал.* Сидіти, стояти непорушно, як бовван; стовбичити.
БОВВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бовва́н**.
БОВГА́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Загорода для худоби.
БО́ВДУР, -а, *ч.* 1. Димар (у хаті, на хаті). 2. *діал.* Стовп диму, клуб туману, хмар і т. ін. 3. *лайл.* Про грубу, нерозумну людину; дурень, недотепа, йолоп, гевал.
БОВДУРИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.*, *діал.* Збиратися клубами, купою, стовпом.

БО́ВКАЛО, -а, *с., діал.* 1. Било (у дзвоні). 2. Калатало.
БО́ВКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бо́вкати.**
БО́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *неперех.* Дзвонити (про великий дзвін). 2. *перех., що і без додатка, перен.* Говорити, не обдумавши, навмання; говорити те, чого не слід.
БО́ВКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* 1. Однокр. до **бо́вкати.** 2. З шумом упасти, зануритися у воду.
БОВКУ́Н, -а́, *ч.* 1. *діал.* Віл, якого використовують у роботі без пари. 2. *зневажл.* Про відлюдкувату, мовчазну, похмуру людину.
БОВТ, -а́, *ч.* Тичина, жердина з порожнистим потовщенням на кінці – рибальське знаряддя, яким заганяють рибу в сітку.
БОВТА́НКА[1], -и, *ж.* Рідкий розчин чого-небудь. // Розчин корму у воді; пійло.
БОВТА́НКА[2], -и, *ж., розм.* Хитання літака в повітрі.
БО́ВТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бо́втати 1 – 3** і **бо́втатися 1 – 3.**
БО́ВТАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех.* Розмішувати рідину, струшуючи або колотячи її. // Приводити в стан неспокою; сколочувати. 2. *неперех., чим.* Хлюпатися. 3. *неперех., чим.* Махати, хитати туди й сюди.
БО́ВТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Хлюпатися, купатися, плавати і т. ін. у воді (або в якійсь іншій рідині). 2. Бути в стані неспокою; колихатися, хлюпатися. 3. Нестійко висіти; хилитатися, метлятися, теліпатися.
БО́ВТИЦЯ, -і, *ж., зах.* Підвіска.
БО́ВТНУ́ТИ, бо́втну́, бо́втне́ш, *док.* 1. Однокр. до **бо́втати 2.** 2. Утворити звук, який бував від сплеску води, коли в неї щось падає. 3. Раптом, важко впасти. 4. *рідко.* Кинути (раптом, важко).
БО́ВТНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і без додатка, розм.* Сказати що-небудь, не обдумавши, навмання; сказати дурницю; бовкнути.
БО́ВТНУ́ТИСЯ, бо́втну́ся, бо́втне́шся, *док.* 1. Хлюпнутися, тріпнутися. 2. Те саме, що **бо́втну́ти 3.**
БОВТУ́Н, -а́, *ч.* Зіпсоване засиджене пташине яйце.
БОВТЬ, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає сплеск води (або якоїсь іншої рідини). 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **бо́втну́ти 3.**
БОГ, *рідко* **БІГ**, Бо́га, *ч.* У релігійних віруваннях – творець, що створив світ і керує ним та вчинками людей. // *чого, перен.* Найбільший умілець у чомусь, наймогутніший володар чого-небудь. ** **Бі́йся (побі́йся) Бо́га!** – вираз, що вживається як застереження, прохання не робити, не казати чого-небудь; не робіть так!, не можна так! **Бог дасть:** а) уживається як відмова тому, хто просить що-небудь; немає, не маємо, не маю, не дам; б) те саме, що **Дасть Бог. Бог з ним (з не́ю** і т. ін.) – вираз на позначення згоди, примирення, прощення; хай так і буде, дарма і т. ін. **Бог з тобо́ю (з ва́ми)!:** а) уживається на позначення здивування, заперечення, докору тощо; б) уживається як заспокоювання у знач. н е т р е б а (гніватися, плакати і т. ін.). **Бо́же [мі́й]** – уживається як вигук для вираження здивування, радості, страждання і т. ін. **Бо́же поможи́ (помага́й)!; Бог на по́міч!** – уживається як вітання з побажанням успішної роботи тому, хто щось робить, працює. **Борони́ (боро́нь) Бо́же! Не дай (не приведи́) Бо́же!; неха́й (хай) Бог боро́нить (ми́лує)!** – вживається для вираження небажаності, заперечення чого-небудь. **Відда́ти Бо́гові ду́шу** – померти. **Дай Бо́же** – вживається для висловлення побажання. **Дасть Бог** – уживається для вираження надії, сподівання на добре завершення чогось. **З Бо́гом** – уживається як побажання успіху; хай щастить. **Ра́ди Бо́га** – дуже прошу, будь ласка. **Сла́ва Бо́гові (Бо́гу):** а) (*у знач. присудка*) добре, гаразд; б) (*у знач. вставних слів*) нівроку, далебі, як видно. **Хвали́ти Бога; Бо́гові (Бо́гу) дя́кувати** – вживається як вставні слова у знач. н а щ а с т я. **Бог-Оте́ць, Бог-Син, Бог-Дух** – Свята Троїця (Свята Трійця), три іпостасі, триєдиність Бога, основа віри християнства.
БОГАДІ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Благодійна установа, притулок для інвалідів, убогих, непрацездатних, старих людей.
БОГАРА́, -и́, *ж., збірн.* 1. Неполивні землі, придатні для використовування під посів без зрошування. 2. Посіви на цих землях.
БОГА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бога́ра.**
БОГАТИ́Р, -я́, *ч.* 1. Оспіваний у народній творчості герой, хоробрий воїн – людина-велетень з надзвичайною силою і відвагою. 2. *перен.* Про дужу, кремезну, працьовиту, відважну людину. // Про велику, могутню тварину, рослину і т. ін.
БОГАТИ́РСТВО, -а, *с.* Риси, якими відзначається богатир перед іншими людьми, – сила, відвага і т. ін; також богатирські вчинки.
БОГАТИ́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **богати́р.** 2. Такий, як у богатиря, власт. богатиреві; могутній, великий.
БОГДАНОВИЧИ́Т, -у, *ч.* Селенобісмутит аргентуму.
БОГДИХА́Н, -а, *ч., іст.* Китайський імператор.
БОГДИХА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **богдиха́н.**
БОГЕ́МА, -и, *ж.* 1. *збірн.* Середовище творчих людей, перев. акторів, музикантів, художників, що живуть легковажно, безладно. 2. *перен.* Безладність, неорганізованість у побуті представників такої інтелігенції.
БОГЕМІ́ЗМ, -у, *ч.* Різновид запозичення; слово або вислів, запозичені з чеської мови або утворені за її зразком; чехізм.
БОГЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **боге́ма 1.**
БОГЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властива представникам богеми манера поведінки.
БОГЕ́МСЬКИЙ, -а, -е: ** **Боге́мське скло** – силікатне скло, що містить плюмбумоксид і має великий показник оптичного заломлення.
БОГИ́, -ів, *мн., заст.* Зображення Бога або церковних святих; ікони, образи.
БОГИЛА́ *див.* **бугила́.**
БОГИ́НИН, -а, -е. Належний, властивий богині.
БОГИ́НЯ, -і, *ж.* 1. В античній міфології та деяких східних релігіях – божество жіночої статі. // Скульптурна фігура такого божества. 2. *перен.* Про жінку, дівчину надзвичайної, чарівної вроди. // Про кохану жінку.
БО́ГІВ, -гова, -гове. Належний, властивий богові.
БОГОБІ́ЙНИЙ, -а, -е, *діал.* Богобоязливий.
БОГОБІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Властивість за знач. **богобі́йний.**
БОГОБІ́ЙНО, *діал.* Присл. до **богобі́йний.**
БОГОБО́РЕЦЬ, -рця, *ч., книжн.* Той, хто бореться, виступає проти богів.
БОГОБО́РСТВО, -а, *с.* Боротьба, виступи проти богів.
БОГОБО́РЧИЙ, -а, -е. Стос. до богоборства.
БОГОБОЯЗКИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Те саме, що **богобоязли́вий.**
БОГОБОЯЗЛИ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Який вірує у владу Бога і церкви, боїться порушувати заповіді Святого Письма.
БОГОБОЯЗЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж., заст.* Властивість за знач. **богобоязли́вий.**
БОГОБОЯЗЛИ́ВО, *заст.* Присл. до **богобоязли́вий.**
БОГОБО́ЯЗНИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **богобоязли́вий.**
БОГОБО́ЯЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **богобо́язний.**
БОГОБО́ЯЗНО, *заст.* Присл. до **богобо́язний.**
БОГОБО́ЯЩИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **богобоязли́вий.**
БОГОБУДІВНИ́К, -а́, *ч., іст.* Прихильник або послідовник богобудівництва.
БОГОБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с., іст.* Релігійно-філософська і літературна течія, що виникла в Росії після поразки революції 1905–1907 рр. у середовищі соціал-демократичної інтелігенції.
БОГОБУДІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Стос. до богобудівництва.
БОГОВІДСТУ́ПНИЙ, -а, -е, *заст.* Який не визнає Бога, зрікся віри в Бога; безбожний.
БОГОВІДСТУ́ПНИК, -а, *ч.* Той, хто відмовився від релігії, від віри в Бога.
БОГОВІДСТУ́ПНИЦТВО, -а, *с.* Відмова від релігії, від віри в Бога.
БОГОВІДСТУ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **боговідсту́пник.**
БОГОГЛА́СНИК, -а, *ч.* Збірка віршів і пісень релігійно-моралістичного змісту.
БОГОДУ́ХІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Богодухова.
БОГОЗНЕВА́ГА, -и, *ж.* Зневажання, паплюження Бога
БОГОЗНЕВА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до богозневаги.
БОГОЗНЕВА́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто зневажає Бога, паплюжить його.
БОГОЗНЕВА́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **богознева́жник.**
БОГОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Той, хто любить і глибоко шанує Бога, поклоняється йому.
БОГОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить, глибоко шанує Бога, поклоняється йому.
БОГОЛЮ́БНО. Присл. до **боголю́бний.**
БОГОЛЮДИ́НА, -и, *ж.* За релігійними уявленнями: Бог, який перетворився у людину.
БОГОМА́З, -а, *ч.* Той, хто малює ікони; іконописець.
БОГОМА́ЗІВ, -зова, -зове. Належний, властивий богомазу.
БОГОМА́ТІР, -тері, *ж.* Те саме, що **Богоро́диця.**
БОГОМИ́Л, -а, *ч.* Той, хто проповідує богомильство.
БОГОМИ́ЛКА, -и. Жін. до **богоми́л.**
БОГОМИ́ЛЬСТВО, -а, *с., іст.* Релігійна єресь, що відкидала церковні таїнства, не визнавала містичного смислу хреста, ікон.
БОГОМИ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до богомила та богомильства.
БОГОМІ́ЛЛЯ, -я, *с., заст.* Ходіння по святих місцях; проща.
БОГОМІ́ЛЬНИЙ *див.* **богомо́льний.**
БОГОМІ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **богомо́лець.**
БОГОМІ́ЛЬНО, *присл.* Побожно; благально.
БОГОМО́Л, -а, *ч.* 1. *заст.* Богомолець. 2. Хижа комаха, що живе в тропіках та субтропіках і харчується комахами.
БОГОМО́ЛЕЦЬ, -льця, *ч., заст.* 1. Той, хто ходить на богомілля; прочанин. 2. Той, хто молиться Богу, ходить на церковні відправи.
БОГОМО́ЛКА, -и, *заст.* Жін. до **богомо́лець.**
БОГОМО́ЛЬНИЙ, БОГОМІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Який вірить у Бога, старанно виконує релігійні обряди, багато молиться; побожний.
БОГОНЕНАВИ́ДНИЙ, -а, -е. Який лютує проти Бога, паплюжить його ім'я.
БОГОНЕНАВИ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто зненавидів Бога; сатаніст.
БОГОНЕНА́ВИДНИЦЯ, -і. Жін. до **богоненави́дник.**
БОГОПРОТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який направлений проти Бога.
БОГОПРОТИ́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто виступає проти Бога.
БОГОПРОТИ́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **богопроти́вник.**
БОГОРІ́ВНИЙ, -а, -е, *книжн., заст.* Рівний Богові.
БОГОРО́ДИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Богородиці.
БОГОРО́ДИЦЯ, -і, *ж.* У християнській релігії – узвичаєна назва матері Христа.
БОГОСЛО́В, -а, *ч.* 1. Фахівець з богослов'я; теолог. 2. *заст.* Учень старшого класу духовної семінарії.
БОГОСЛО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **богосло́в'я** і **богосло́в.**
БОГОСЛО́В'Я, -я, *с.* 1. Сукупність церковних учень про Бога й догмати релігії; теологія. 2. *заст.* Назва старшого класу духовної семінарії.
БОГОСЛУ́ЖБА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **богослужі́ння.**
БОГОСЛУЖБО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до богослужби.
БОГОСЛУЖЕ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **богослужбо́вий.**
БОГОСЛУЖІ́ННЯ, -я, *с.* Виконання в церкві релігійних обрядів; церковна служба, відправа.
БОГОСПАСЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст., ірон.* Який мирно, спокійно існує.
БОГОТВОРИ́ТИ, -рю, -ри́ш, *недок., перех.* Обожнювати кого-, що-небудь, схилятися перед ким-, чим-небудь.
БОГОТВОРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **боготвори́ти.**
БОГОУГО́ДНИЙ, -а, -е, *церк.* Угодний богові.
БОГОХУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* Паплюжити, зневажати Бога, догмати віри.
БОГОХУ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Який виявляє богохульство; пройнятий богохульством.
БОГОХУ́ЛЬНИК, -а, *ч., заст.* Той, хто лає, зневажає Бога і релігійні догмати.
БОГОХУ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **богоху́льник.**
БОГОХУ́ЛЬСТВО, -а, *с., заст.* Паплюження, зневажання Бога, догматів віри або взагалі того, що належить до релігії.
БОГОХУ́ЛЬСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., заст.* Виявляти або висловлювати богохульство.
БОГОШУКА́ННЯ, -я, *с., іст.* В Росії на початку 20 ст. – релігійно-філософський напрям в середовищі російської ліберальної інтелігенції, що проповідував необхідність пошуку бога.
БОГОШУКА́Ч, -а́, *ч.* Прибічник богошукання.
БОГОШУКА́ЧКА, -и. Жін. до **богошука́ч.**
БОГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., заст.* Бути богом.
БОГУСЛА́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Богуслав.
БОГХЕ́Д, -у, *ч.* Різновид викопного сапропелевого вугілля, що утворювалося переважно з водоростей.
БОГХЕ́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **богхе́д.**
БОД, -а, *ч., спец.* Одиниця швидкості передавання інформації; 1 бод відповідає 1 біту за секунду.
БОДА́Й, *част.* 1. Уживається перев. при дієслівних формах для вираження побажання; щоб, хай, нехай. 2. Уживається в допустово-обмежувальному значенні; хоч би, хоч.
БОДЕНЬЧА́, -а́ти, *с., зах.* Маслянка.
БОДИБІ́ЛДИНГ, -у, *ч.* Мистецтво формування свого тіла; культуризм.
БО́ДІ-АРТ, -у, *ч.* Напрям авангардизму в живопису; розмальовування фарбами людського тіла.
БОДМЕРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бодмере́я.** ** **Бодмере́йний бонд** – розписка по бодмереї.
БОДМЕРЕ́Я, -ї, *ж.* У цивільному праві – договір позики під заставу судна або вантажу.
БО́ДНАР, -я, *ч., діал.* Бондар.
БО́ДНЯ, -і, *ж.* Дерев'яна низька діжка з кришкою.
БОДО́, *невідм., ч.* Букводрукувальний телеграфний апарат, який дає змогу передавати кілька телеграм одним проводом в обох напрямах.
БОДО́НІ, *невідм., мн.* Друкарські шрифти, створені в 19 ст.
БОДРЮ́Ш, -а, *ч.* Газонепроникна плівка, виготовлена з кишок тварин, яку використовували для виготовлення газових балонів дирижабля.
БОДУ́Н, -а́, *ч., розм.* Стан людини після тяжкої пиятики.
БОДХІСА́ТВА, -и, *ж.* У буддизмі махаяни – ідеальна істота, яка виступає як наставник та взірець для інших людей.
БОДЯ́ГА, -и, *ж.* Прісноводна губка.
БОДЯ́Н, -у́, *ч.* Ароматична вічнозелена олійна рослина.
БОДЯ́ЧИЙ, -а, -е, *зах.* Який буцається, бупливий.
БОЄГОЛО́ВКА, -и, *ж.* Носова частина ракети, що включає бойовий заряд, детонатор і в ряді випадків систему самонаведення.
БОЄЗАПА́С, -у, *ч.* Бойовий запас; визначена командуванням кількість бойових припасів.
БОЄЗДА́ТНИЙ, -а, -е. Здатний вести бойові дії.
БОЄЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **боєзда́тний.**
БОЄКОМПЛЕ́КТ, -у, *ч.* Певна кількість боєприпасів, що її встановлюють для одиниці зброї або для бойової машини.
БО́ЄНСЬКИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **бо́йня 1.**
БОЄПОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.* Постачання зброї, снарядів та іншого спорядження, потрібного для ведення бою.
БОЄПРИПА́СИ, -ів, *мн.* Бойові припаси; запаси снарядів, патронів та іншого спорядження для вогнепальної зброї.
БОЄСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **боєзда́тний.**
БОЄ́ЦЬ, бійця́, *ч.* 1. Учасник бою, боїв; воїн. 2. Солдат, рядовий. 3. *перен.* Про людину, що бореться за здійснення чого-небудь. 4. Член загону, групи (студентської і т. ін.), організованих для виконання певної роботи, якого-небудь завдання і т. ін.
БОЖБА́, -и́, *ж., заст.* Присягання іменем Бога.
БОЖЕВІ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч., рідко.* 1. Психічно хвора, божевільна людина. 2. *зневажл.* Про нерозсудливу, нерозважливу людину.
БОЖЕВІ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Стан божевільного (у 1 знач.). 2. *розм.* Нерозумний, нерозважний вчинок.
БОЖЕВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який має психічний розлад; психічно хворий. // *у знач. ім.* **божеві́льний**, -ного, *ч.*; **божеві́льна**, -ної, *ж.* Психічно хвора людина. // Який виражає божевілля. 2. *зневажл.* Нерозсудливий, нерозважливий. // Позбавлений розумного змісту (про вчинки, думки і т. ін.). 3. *перен.* Дуже великий, сильний, надмірний.
БОЖЕВІ́ЛЬНИК, -а, *ч., діал.* 1. Психічно хвора людина. 2. *перен.* Нерозсудлива, нерозважлива людина, позбавлена здорового ґлузду.
БОЖЕВІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **божеві́льник.**

БОЖЕВІ́ЛЬНО. Присл. до **божевільний.**

БОЖЕВІ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Лікарня для божевільних.

БОЖЕВО́ЛІТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Ставати психічно хворим, божевільним. 2. *перен.* Чинити безумство, шаленіти.

БО́ЖЕНЬКА, -и, *ч., дит.* Пестл. до **Бог.**

БОЖЕ́СТВЕННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **божество́** 1. 2. Пов'язаний з релігією; церковний. 3. *заст.* Надзвичайно гарний; чудовий.

БОЖЕ́СТВЕННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **боже́ственний** 1, 2.

БОЖЕ́СТВЕННО, *заст.* Присл. до **боже́ственний 3.**

БОЖЕСТВИ́ТИ, -влю, -ви́ш; *мн.* божествля́ть; *недок., перех. заст.* Відчувати до когось надзвичайну любов, шанувати когось як Бога, схилятися перед ким-небудь.

БОЖЕСТВО́, -а́, *с.* 1. Те саме, що **Бог.** 2. *заст.* Про предмет захоплення і шанування.

БО́ЖЕСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **Бог.**

БО́ЖИЙ, -а, -е. Прикм. до **Бог.** ** **Бо́жий світ,** *нар.-поет.* – світ. **Слу́жба бо́жа** – церковна відправа. **Святи́й та бо́жий,** *ірон.* – удавано, лицемірно тихий і добрий.

БО́ЖИСТИЙ, -а, -е, *рідко,* 1. Те саме, що **бо́жий.** 2. Те саме, що **боже́ственний** 1.

БОЖИ́ТИСЯ, божу́ся, бо́жишся, *недок., заст.* Говорити "їй-богу" на підтвердження висловленого, присягатися Богом у тім, що сказане є правда.

БОЖИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Богиня.

БОЖИ́ЩЕ, -а, *с.* Бог, ідол. // Фігура бога, ідола.

БОЖІ́ННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **божи́тися.**

БО́ЖКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **бо́жкати.**

БО́ЖКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Бідкаючись або журячись, повторювати "Боже, Боже".

БОЖКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* Постити.

БОЖНИ́К, -а́, *ч.* Поличка з образами.

БОЖНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **божни́к.** // Місце (куток) у хаті або в церкві з поличками, на яких поставлені образи (ікони). 2. Храм, церква.

БОЖНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **божни́к.**

БОЖО́К, -жка́, *ч.* Зменш. до **бог.** // Скульптурна фігурка якого-небудь божества.

БОЗ, -у, *ч., діал.* Бузок.

БОЗЕ́-ГАЗ, -у, *ч.* Газ, що складається з частинок, підпорядкованих статистиці Бозе-Ейнштейна.

БОЗЕ́-РІДИНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **ква́нтова ріди́на.**

БОЗЕ́-ЧАСТИ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **бозо́н.**

БО́ЗНА, *присудк. сл., розм.* Невідомо.

БО́ЗНА-ДЕ́, *присл., розм.* Невідомо де.

БО́ЗНА-ЗВІ́ДКИ, *присл., розм.* Невідомо звідки.

БО́ЗНА-КОЛИ́, *присл., розм.* Невідомо коли.

БО́ЗНА-КОЛИ́ШНІЙ, -я, -є, *розм.* Дуже давній, застарілий.

БО́ЗНА-КОТРИ́Й, -а́, -е́. Невідомо який.

БО́ЗНА-КУДИ́, *присл., розм.* Невідомо куди.

БО́ЗНА-СКІ́ЛЬКИ, *присл.* Невідомо скільки.

БО́ЗНА-ХТО, бо́зна-кого́, *розм.* Невідомо хто.

БО́ЗНА-ЧИЙ, бо́зна-чия́, бо́зна-чиє́, *розм.* Невідомо чий.

БО́ЗНА-ЩО, бо́зна-чого́, *розм.* Невідомо що. // Дурниця, дурниці.

БО́ЗНА-ЯК, *присл., розм.* Невідомо як.

БО́ЗНА-ЯКИ́Й, -а́, -е́. Невідомо який.

БОЗО́Н, -а, *ч.* Назва однієї з елементарних часток; бозе-частка.

БОЗО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бозо́н.**

БОЗУ́ЛЯ, -і, *ж., зах.* Гуля.

БО́ЗЯ, -і, *ч., дит.* Те саме, що **бо́женька.**

БО́ЇНГ, -а, *ч.* Багатомісний пасажирський або транспортний літак американської авіаракетобудівної компанії "Боїнг".

БО́ЇНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́їнг.**

БО́ЇЩЕ, -а, *с.* 1. Збільш. до **бій** 1, 2. 2. Місце, де відбувався бій.

БОЙ, -я, *ч.* У деяких країнах – хлопчик-розсильний у готелі, на пароплаві; слуга-тубілець у колоніях.

БО́ЙЄНТ, -а, *ч.* Певний стан ринку, який характеризується швидким підвищенням цін внаслідок несприятливих економічних умов.

БО́ЙКЕН, -у, *ч.* 1. Зимовий сорт яблуні. 2. *збірн.* Плоди цієї яблуні – великі світло-жовті, кисло-солодкі яблука.

БО́ЙКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бо́йко,** -а, *ч.;* **бойки́ня,** -і, *ж.*). Представники однієї з етнічних груп західноукраїнських областей.

БО́ЙКІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́йки.** *Бойківський діалект.*

БО́ЙКО *див.* **бо́йки.**

БОЙКО́Т, -у, *ч.* Спосіб політичної та економічної боротьби, що полягає в повному припиненні стосунків з якою-небудь державою, організацією, установою або окремою особою. // *розм.* Припинення стосунків з ким-небудь як міра покарання, знак протесту та ін.

БОЙКОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **бойкотува́ти.**

БОЙКОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бойкотува́ти.**

БОЙКОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Застосовувати бойкот проти кого-, чого-небудь.

БОЙКОТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **бойкотува́ти.**

БО́ЙЛЕР, -а, *ч.* Пристрій для нагрівання води в системах теплопостачання й гарячого водопостачання.

БО́ЙЛЕРНА, -ої, *ж.* Приміщення, в якому розміщається бойлер.

БО́ЙЛЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́йлер.** // *у знач. ім.* **бо́йлерна,** -ної, *ж.*

БО́ЙЛО, -а, *с., діал.* Биття.

БО́ЙНЯ, -і, *ж.* 1. Спеціально устатковане приміщення для забою худоби; різниця. 2. *перен.* Масове вбивство людей; бійня, різанина.

БОЙОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Пов'язаний з виконанням воєнних операцій, веденням бою. // Признач. для бою. // Здобутий у боях. ** **Бойова́ триво́га** – сигнал про початок воєнних операцій. **Бойове́ хре́щення** – перша участь у бою. 2. Готовий до боротьби. // Дуже енергійний, діяльний, активний. // Сповнений напруженої діяльності. 3. Дуже важливий; якого треба виконати в першу чергу.

БОЙОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Учасник якої-небудь бойової групи, загону і т. ін. 2. *розм.* Кінофільм, вистава і т. ін., що користується великим успіхом у глядачів.

БОЙОВИ́СЬКО, -а, *с.* Те саме, що **бойови́ще.**

БОЙОВИ́ТИЙ, -а, -е. Сміливий, рішучий, здатний до бою.

БОЙОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **бойови́тий.**

БОЙОВИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. Битва, бій. 2. Поле бою, битви.

БОЙО́К, -йка́, *ч.* 1. Кінчик курка, передня частина ударника вогнепальної зброї. 2. *тех.* Ударна частина механічного парового молота.

БОЙСКА́УТ, -а, *ч.* Член дитячої організації військово-спортивного характеру.

БОЙСКАУТИ́ЗМ, -у, *ч.* Різновид скаутизму; рух юнаків-скаутів.

БОЙСКА́УТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бойска́ут.**

БОК, БО́КФЛІНТ, -а, *ч., мисл.* Гладкоствольна рушниця з двома стволами, які розміщені у вертикальній площині один під одним.

БО́КА, -и, *ж.* Отвір на дні кратера або на схилі вулкану, через який відбуваються слабкі виверження.

БОКА́Ж, -у́, *ч.* Тип культурного ландшафту з морським прохолодним вітряним кліматом; чергування невеликих полів і луків з лісовими й чагарниковими смугами, залишками гаїв і садів.

БОКА́Л, -а, *ч.* 1. Скляна або кришталева посудина на ніжці для вина; келих. 2. Скляна посудина для пиття пива.

БОКА́ЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **бока́л.**

БОКАСА́, *присл., розм.* Боком.

БОКА́СТИЙ, -а, -е. Який має великі боки.

БОКА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **бока́стий.**

БОКДРИ́ЛІНГ, -а, *ч., мисл.* Рушниця з трьома вертикально розміщеними стволами.

БОКІВНЯ́, -і, *ж., діал.* 1. Судак певної довжини. 2. 500 штук укладеної риби. ** **Утя́ти бокі́вні** – упасти на бік.

БОКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; чорні напівпрозорі прожилки та кірочки.

БОКЛА́Г *див.* **бакла́г.**

БОКЛА́ГА *див.* **бакла́га.**

БОКЛА́ГОВИЙ, БАКЛА́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бокла́га, бакла́га.**

БОКЛА́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **бокла́га.**

БОКЛАЖО́К, -жка́, *ч.* Зменш. до **бо́клаг.**

БОКЛА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Череватий.

БО́КЛО, -а, *с., діал.* Боклаг.

БОКОВЕ́НЬКА: ** **На бокове́ньку** – спати.

БОКОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься збоку; спрямований убік; бічний.

БОКОВИ́НА, -и, *ж.* Бокова частина, сторона чого-небудь.

БОКОЗИ́ЙНИК, -а, *ч., зах.* Той, хто страждає на косоокість, косоокий.

БО́КОМ, *присл.* Не прямо, а боковою частиною.

БО́КОНЦІ, -ів, *мн., діал.* Черевики.

БОКОПЛА́ВИ, -ів, *мн.* Ряд вищих ракоподібних.

БОКО́Р, -а, *ч., діал.* Пліт (у 2 знач.).

БОКОРА́Ш, -а, *ч., діал.* Плотогон.

БОКОРВА́Н, -а, *ч., зах.* Карбункул, чиряк.

БОКС[1], -у, *ч., спорт.* Кулачний бій у рукавичках між двома спортсменами, у якому удари завдаються лише у верхню половину тіла спереду та збоку.

БОКС[2], -у, *ч.* Вид чоловічої стрижки.

БОКС[3], -у, *ч.* 1. Приміщення в поліклініках, лікарнях і т. ін. для ізоляції інфекційних хворих або виявлення бацилоносіїв. 2. Відгороджене місце для автомобіля у колективному гаражі. 3. Пристосування у вигляді коробки, футляра і т. ін. 4. Ізольована засклена камера зі входом через тамбур, призначена для мікробіологічних та інших біологічних робіт.

БОКСЕ́Р[1], -а, *ч.* 1. Спортсмен, що займається боксом (*див.* **бокс**[1]). 2. Порода службових собак.

БОКСЕ́Р[2], -а, *ч., іст.* Учасник Іхетуанського повстання 1900 – 1901 рр. у Китаї.

БОКСЕ́РСЬКИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **боксе́р**[1]. *Боксерські рукавички.*

БОКСЕ́РСЬКИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **боксе́р**[2]. *Боксерське повстання.*

БОКСИ́Т, -у, *ч.* Гірська осадова порода, що має в собі глинозем; найкраща алюмінієва руда.

БОКСИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бокси́т.**

БО́КСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бокс.**

БОКСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **боксува́ти.**

БОКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Займатися боксом; наносити удари, битися за правилами боксу (*див.* **бокс**[1]).

БОКУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **бокува́ти.**

БОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., зах.* Ухилятися від кого-, чого-небудь, сторонитися, уникати когось.

БО́КФЛІНТ *див.* **бок.**

БО́КША, -і, *ж., діал.* Чорно-сіро-біла корова.

БОКШИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Який має білі плями на боках (про корову, вола).

БОКШІ́Й, -я́, *ч., діал.* Чорно-сіро-білий віл.

БОЛА́, -и́, *ж.* Мисливська метальна зброя індіанців Південної Америки.

БОЛБО́Т, -а, *ч., діал.* Базікало.

БОЛБОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок., зах.* 1. Базікати. 2. Невиразно вимовляти.

БОЛБОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Балакучий, лепетливий.

БОЛВА́Н, -а, *ч.* 1. Дерев'яна форма для розправлення капелюхів, париків тощо. 2. Дурень.

БОЛВА́НКА, -и, *ж., тех.* Злиток сталі, шматок заліза для якого-небудь виробу; заготовка.

БОЛВА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **болва́нка.**

БОЛВА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **болва́н.**

БОЛГА́РИ, -га́р, *мн.* (*одн.* **болга́рин,** -а, *ч.;* **болга́рка,** -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Болгарії.

БОЛГАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або вираз, запозичені з болгарської мови.

БОЛГА́РИН *див.* **болга́ри.**

БОЛГА́РКА, -и, *ж.* 1. Див. **болга́ри.** 2. *тех., розм.* Електрична пилка з круговим диском.

БОЛГА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **болга́ри** і Болгарія.

БО́ЛГРАДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Болград.

БОЛЕЗАСПОКІ́ЙЛИВИЙ, -а, -е, *фарм.* Який припиняє біль. *Болезаспокійливі засоби.*

БОЛЕЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; темно-сині напівпрозорі псевдокубічні кристали зі скляним блиском.

БОЛЕРО́, *невідм., с.* 1. Старовинний іспанський народний танець. 2. Частина народного іспанського костюма.

БО́ЛЕЩІ, -ів, *мн., заст.* Хвороби, страждання.

БОЛИ́ГОЛОВ, -а, *ч.* Дворічна отруйна трав'яниста рослина родини зонтичних.

БОЛІВА́Р, -а, *ч.* Грошова одиниця Венесуели, що дорівнює 100 сентимо.

БОЛІВАРИ́Т, -у, *ч.* Водний ортофосфат-гідроксид алюмінію у вигляді прихованокристалічних кірок.

БОЛІВІА́НО, *невідм., ч.* Грошова одиниця Болівії, що дорівнює 100 сентаво.

БОЛІВІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Болівії.

БОЛІВІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **болівíєць,** -йця, *ч.;* **болівíйка,** -и, *ж.*). Народ, населення Болівії; представники цього народу.

БОЛІ́Д, -а, *ч.* 1. Великий яскравий метеор. 2. Назва (тип) спортивного автомобіля (Формула-1).

БОЛІ́ЛЬНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **уболіва́льник.**

БОЛІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Стан за знач. **болі́ти**[2]; муки, страждання. 2. *розм., рідко.* Стан за знач. **болі́ти**[1].

БО́ЛІСНИЙ, -а, -е. 1. Схильний до захворювань; хворобливий, хоровитий. 2. Викликаний, спричинений болем, болями; пов'язаний з хворістю. 3. *перен.* Тяжкий, болючий. // Скорботний, сумний, тужливий.

БО́ЛІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **болю́чість.**

БО́ЛІСНО. Присл. до **бо́лісний** 2, 3. // *у знач. присудк. сл.*

БО́ЛІСТЬ, -і, *ж., розм.* 1. Хвороба, хворість. 2. Відчуття болю, страждання; біль.

БОЛІ́ТИ[1], -ли́ть, *недок.* 1. *у кого, рідше кому, розм., рідко кого, також без додатка.* Давати відчуття фізичного болю (про яку-небудь частину тіла). // *безос.* ** **Душа́ боли́ть** – про почуття великого жалю, туги, журби. 2. *кому, кого, перен.* Завдавати страждання кому-небудь, мучити когось. // *безос.*

БОЛІ́ТИ[2], -і́ю, -і́єш, *недок.* Відчувати біль, переживати горе; страждати, мучитися. // за *кого – що, розм.* Хвилюватися, піклуватися за кого-, що-небудь; уболівати. *Боліти серцем.*

БОЛІ́ТИ[3], -і́ю, -і́єш, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **хворі́ти.**

БОЛІ́ТЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **боло́то** 1.

БОЛО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання енергії електромагнітного випромінювання.

БОЛОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **боло́метр.**

БОЛО́НА, -и, *ж., діал.* Оболонка (у 1 знач.).

БОЛО́НКА, -и, *ж.* Порода маленьких кімнатних собак із довгою шерстю.

БОЛОНКОВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Тонкошкірий.

БОЛО́ННЯ, -я, *с., зах.* Оболонь.

БОЛО́НЬЯ, -і, *ж.* 1. Капронова плащова тканина, що має одностороннє водонепроникне покриття. 2. Плащ із такої тканини.

БОЛО́ТИСТИЙ, -а, -е. Багатий на болота; багнистий. *Болотиста місцевість.*

БОЛОТИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **боло́тистий.**

БОЛО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **боло́то** 1. // Який живе, росте на болотах. ** **Боло́тний газ** – газ, який виділяється з дна стоячих водойм внаслідок гниття клітковини і лігніну без доступу повітря. **Боло́тний кипарис** – рід хвойних деревних рослин родини таксодієвих.

БОЛО́ТО, -а, *с.* 1. Грузьке місце з надмірно зволоженим ґрунтом, часто із стоячою водою та вологолюбною рослинністю; багно (у 1 знач.), трясовина. 2. *тільки одн.* Розріджена внаслідок дощів, розтавання снігу та ін. земля на шляхах, стежках і т. д.; багно (у 2 знач.), грязюка. ** **Зміша́ти з боло́том** *кого* – образливо схарактеризувати кого-небудь, заплямувати чию-небудь гідність. 3. *тільки одн., перен.* Усе те, що характеризується брудом, застоєм, відсутністю живої діяльності, ініціативи.

БОЛОТОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Спеціаліст з болотознавства.

БОЛОТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Розділ фізичної географії, що вивчає болота.

БОЛОТОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Машина (трактор, бульдозер), що має більш широкі гусениці або шини і пристосована для пересування болотистим ґрунтом.

БОЛОТОХІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до болотохода. 2. Який може пройти по болоту.

БОЛО́ТЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **боло́то** 1. // Багатий на болота; заболочений. // Який росте, живе на болоті. ** **Боло́тяна черепа́ха** – рід прісноводних черепах.

БОЛТ, -а́, *ч.* 1. *тех.* Металевий стрижень з шестигранною головкою (під гайковий ключ) та різьбою (під гайку) на кінцях для скріплення деталей та конструкцій. 2. *рідко.* Залізний прут для замикання віконниць; прогонич.

БОЛТО́ВИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **болт** 1. // Здійснюваний з допомогою болтів (у 1 знач.). *Болтове з'єднання деталей.*

БОЛТОРІ́З, -а, *ч.*, *тех.* Станок, устатковина для виготовлення, нарізування болтів.

БОЛТОРІ́ЗАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для виготовлення, нарізування болтів.

БОЛТОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **болторі́зальний**. ** **Болторі́зний стано́к** – станок для нарізання різьби на болтах та шпильках.

БОЛТОРО́БНИЙ, -а, -е. Призначений для виготовлення болтів.

БОЛТШТІ́ХЕЛЬ, -я, *ч.* Граверний інструмент з напівкруглим жалом.

БОЛЬВЕ́РК, -а, *ч.* Тонка підпорна стінка, що запобігає сповзанню ґрунту в місці стикання його з водою.

БОЛЬОВИ́Й, -а́, -е́, *мед.* Прикм. до **біль**^{1}. ** **Больови́й прийо́м** – прийом у спортивній боротьбі, що викликає біль у супротивника, який вважається переможеним. **Больови́й шок**, *мед.* – втрата свідомості через нестерпний біль. **Больові́ то́чки** – ділянки на поверхні тіла, при тиску на які виникає больова реакція.

БОЛЬСО́НИ, -ів, *мн.* Западини в міжгірних пустелях Північної Америки.

БО́ЛЬЦМАНІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Больцману. *Больцманівська постійна.*

БОЛЮ́ЧЕ. Присл. до **болю́чий**.

БОЛЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який болить, викликає біль, пов'язаний з відчуттям болю. 2. *перен.* Який викликає гіркі, тяжкі почуття, смуток, сум; викликаний цими почуттями; тяжкий. *Болюче місце. Болюче питання.*

БОЛЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **болю́чий**.

БО́ЛЯЧЕ. Присл. до **бо́лячий**. // *у знач. присудк. сл.*

БО́ЛЯЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **болю́чий**.

БОЛЯ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Невелика ранка на шкірі; виразка, опух, чиряк. ** **Бода́й на те́бе боля́чка**, *лайл.* – хай тобі все лихе і недобре. 2. *перен.* Про що-небудь неприємне, важке. // Вада.

БОЛЯ́ЩИЙ, -а, -е, *заст.* Хворий. // *у знач. ім.* **боля́щий**, -щого, *ч.*; **боля́ща**, -щої, *ж.* Той (та), хто хворіє; хвора людина.

БО́МБА, -и, *ж.* Розривний снаряд, начинений вибуховою речовиною. ** **А́томна (водне́ва) бо́мба** – зброя масового знищення (ураження). **Калориметри́чна бо́мба** – пристрій для спалювання проби газу та наступного вимірювання кількості теплоти, яка виділяється чи поглинається при цьому.

БОМБА́Ж, -у, *ч.* Вздуття консервної банки.

БОМБАКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Бавовняний.

БОМБА́КСОВІ, -их, *мн.* Родина дводольних рослин.

БОМБА́РДА, -и, *ж.* 1. Гармата 14 – 16 ст. 2. Двощоглове транспортне судно. 3. Басова труба в органі.

БОМБАРДИ́Р, -а, *ч.*, 1. *заст.* У дореволюційній російській армії – звання солдатів артилерії. 2. *розм.* Найбільш результативний гравець нападу у футболі, хокеї та інших командних іграх. 3. Жук родини жужелицевих.

БОМБАРДИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бомбардир**.

БОМБАРДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **бомбардува́ти**.

БОМБАРДО́Н, -у, *ч.* Духовий мідний музичний інструмент.

БОМБАРДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для бомбардування. *Бомбардувальна авіація.*

БОМБАРДУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Бомбардувальний літак. 2. *розм.* Льотчик такого літака.

БОМБАРДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **бомбардува́ти**. 2. Напад бомбардувальної авіації. ** **Точко́ве бомбардува́ння** – прицільне бомбардування з високою точністю ураження.

БОМБАРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Обстрілювати з гармат; атакуючи з повітря, скидати бомби на ворожі позиції, території (населені пункти).

БОМБА́СТ, -у, *ч.* Високомовність, пишномовність.

БОМБЕ́Й, -я, *ч.* Порода кішок з короткою блискучою шерстю та косим розрізом очей; кішка такої породи.

БОМБЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бомбей.

БОМБИ́ТИ, -блю, -би́ш; *мн.* бомблять, *недок.*, *перех.*, *розм.* Атакуючи з повітря, скидати бомби на кого-, що-небудь.

БО́МБІКС, -у, *ч.* Старовинний грецький музичний інструмент.

БО́МБОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́мба**. *Бомбовий удар.*

БОМБОВІЗИ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **бомбоприці́л**.

БОМБОВО́З, -а, *ч.*, *ав.* Те саме, що **бомбардува́льник** 1.

БОМБОДІО́ПТЕР, -а, *ч.* Те саме, що **бомбоприці́л**.

БОМБОМЕ́Т, -а, *ч.* У першу світову війну: гармата ближнього бою для ураження живої сили ворога.

БОМБОМЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для метання бомб.

БОМБОМЕТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст з бомбометання.

БОМБОМЕТА́ННЯ, -я, *с.* Прицільне скидання бомб з літака.

БОМБОМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до бомбометання.

БОМБОМІРНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **бомбоприці́л**.

БОМБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на вигляд або (та) за своєю дією на бомбу.

БОМБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бомбоподі́бний**.

БОМБОПРИЦІ́Л, -у, *ч.* Оптичний пристрій на борту літака, який уможливлює спрямоване скидання авіабомб або торпед на наземні чи морські цілі.

БОМБОПРОЗІРНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **бомбоприці́л**.

БОМБОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Спеціально обладнаний захисток від авіабомб і артилерійських снарядів.

БОМБОТРИМА́Ч, -а́, *ч.*, *ав.* Пристрій для підвішування бомб на літаках.

БОМБОЦІЛЬНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **бомбоприці́л**.

БО́МБОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бо́мба**.

БОМБУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **бомбардува́ння**.

БОМБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **бомбардува́ти**.

БОМЖ, -а́, *ч.*, *розм.* Особа без певного місця проживання.

БОМЖУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **бомжува́ти**.

БОМЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *розм.* Вести спосіб життя бомжа.

БО́МКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **бо́мкати** і звуки, утворювані цією дією.

БО́МКАТИ, -ає, *недок.*, *розм.* Дзвонити уривчасто, неголосно (про дзвін).

БОМОЛО́Х, -а, *ч.* У давньогрецькому театрі – блазень, простодушний хитрун.

БОМО́НД, -у, *ч.*, *заст.* Вишукане аристократичне товариство. // *жарт.* Про пересічних людей, які, не склавши собі ціни, відзначаються пихою і зверхнім ставленням до інших.

БОН *див.* **бо́ни**^{1}.

БО́НА, -и, *ж.* Див. **бо́ни**^{2}.

БОНА́НГ, -а, *ч.* Індонезійський ударний музичний інструмент.

БОНАПАРТИ́ЗМ, -у, *ч.* Одна з форм диктатури, що спирається на військовий та бюрократичний апарат.

БОНАПАРТИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник бонапартизму.

БОНАПАРТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бонапарти́зм, бонапарти́ст**.

БОНБО́Н, -у, *ч.* Оздоблена коробка для цукерок або парфумів.

БОНБОНЬЄ́РКА, -и, *ж.* Гарно оздоблена коробочка для цукерок.

БОНВІА́Н, -а, *ч.* Особа, що полюбляє жити собі на втіху; гульвіса.

БОНВІВА́НКА, -и. Жін. до **бовіа́н**.

БО́НГИ, -ів, *мн.* Латиноамериканський ударний музичний інструмент з родини мембранофонів.

БОНД, -а, *ч.*, *фін.* 1. Облігація з фіксованим прибутком, за якою її емітент зобов'язується сплатити власникові зазначену суму в певний термін у майбутньому або регулярно сплачувати проценти. 2. Гарантія, застава. 3. Розписка, боргове зобов'язання. ** **Аварі́йний бонд** – підписка, що її видає вантажоодержувач або страхувальник перевізнику вантажу при його одержанні, коли мали місце аварійні збитки та витрати.

БО́НДАР, -я, *ч.* 1. Майстер, ремісник, що виробляє діжки, бодні, дерев'яні відра і т. ін. 2. Український народний хороводний танець.

БОНДАРЕ́НКО, -а, *ч.* Син бондаря.

БОНДАРИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Жінка бондаря.

БО́НДАРІВ, -рева, реве. Належний бондареві.

БОНДАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка бондаря.

БОНДА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бо́нда́рський**.

БОНДА́РНЯ, -і, *ж.* Майстерня, де виробляють діжки, бодні і т. ін.

БО́НДА́РСТВО, -а, *с.* Ремесло бондаря.

БО́НДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́ндар**. // Признач. для вироблення діжок, бодень і т. ін. *Бондарський інструмент.*

БОНДАРЧУ́К, -а́, *ч.* Підмайстер, учень бондаря.

БОНДАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бондарюва́ти**.

БОНДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Займатися бондарством.

БО́НДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бонд**. ** **Бо́ндовий склад** – склад, приписаний до певної митниці, на якому можна зберігати імпортні товари, не сплачуючи мита.

БОНДХО́ЛЬДЕР, -а, *ч.* Власник акцій, цінних паперів.

БОНЕ́ЛІЇ, -ій, *мн.* Рід червів класу ехіурид.

БО́НЗА, -и, *ч.* 1. Буддійський священик або чернець в Японії та Китаї. 2. *перен.* Пихатий, зарозумілий чиновник.

БО́НИ^{1}, -ів, *мн.* (*одн.* **бон**, -а, *ч.*), *мор.* 1. Плавуча огорожа, що застосовується в лісосплаві, а також плавучі загородження, що перешкоджають ворожим кораблям проходити з моря в гавань. 2. Плот, до якого швартують невеликі судна.

БО́НИ^{2}, -ів, *мн.* (*одн.* **бо́на**, -и, *ж.*), *фін.* 1. Кредитні документи у формі цінних паперів, за якими їх власник може отримати певну суму грошей чи інші цінності. ** **Казначе́йські бо́ни** – вид середньо- та довготривалих державних зобов'язань. **Бо́ни держа́вної скарбни́ці** – те саме, що **казначе́йські бо́ни**. 2. Тимчасові паперові гроші малого номіналу, що випускаються в обіг для забезпечення потреби в розмінних грошах. 3. Паперові гроші, що вийшли з обігу і стали предметом колекціонування.

БОНІ́СТИКА, -и, *ж.* Допоміжна історична дисципліна, що вивчає паперові грошові знаки й бони як історичні документи.

БОНІТА́РНИЙ, -а, -е: ** **Боніта́рна вла́сність**: у стародавньому Римі – власність, заснована на преторському праві.

БОНІТЕ́Т, -у, *ч.* Умовний показник, що його застосовують для оцінювання окремих природних ресурсів, їх територіальних сполучень у балах.

БОНІТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **боніте́т**. ** **Боніте́тна оці́нка землі́** – порівняльне оцінювання якості ґрунтів за їхньою родючістю, побудоване на об'єктивних ознаках і властивостях самих ґрунтів, які корелюються з урожайністю сільськогосподарських культур.

БОНІТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для бонітування.

БОНІТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст з бонітування.

БОНІТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бонітува́ти**. **Бонітува́ння ґру́нту** – порівняльна характеристика якості земельних угідь (у балах) на основі досліджень ґрунту.

БОНІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Оцінювати племінні якості сільськогосподарських тварин для встановлення їх породності й визначення господарського використання.

БОНІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *фін.* Доплата до ціни товару, якщо фактична якість його вища за передбачену договором, стандартом або технічними умовами. ** **Зворо́тна боніфіка́ція** – знижка з ціни поставленого товару, якщо його якість нижча за обумовлену угодою. 2. Повернення податків, стягнених з товарів, що вивозяться за кордон. 3. Державна субсидія, яка дозволяє скоротити розмір процента по кредиту. 4. Одноразовий грошовий внесок, що його роблять власники облігацій державної позики при його конверсії. 5. В епідеміології – заходи боротьби проти малярійних комарів.

БО́ННА, -и, *ж.*, *заст.* Вихователька, перев. з іноземців, яку наймали до дітей у дворянських та буржуазних сім'ях.

БО́ННСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Бонна.

БО́НОВИЙ, -а, -е, *мор.* Прикм. до **бо́ни**.

БОНТО́Н, -у, *ч.* Світська чемність, вишуканість поведінки.

БОНТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бонто́н**.

БО́НУС, -а, *ч.*, *фін.* 1. Додаткова винагорода, премія. 2. Додаткова цінова знижка, яка надається за умовами контракту чи постійним покупцям. 3. Комісійна винагорода за надання послуги відносно купівлі та продажу товару.

БО́НУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́нус**. ** **Бо́нусні зни́жки** – знижки, що їх надають постійним покупцям, якщо вони за певний період купують обумовлену кількість товарів (на обумовлену суму).

БОНЮ́Х, -а́, *ч.*, *зах.* Гнойовий жук.

БОР^{1}, -у, *ч.* В. Проста речовина – безбарвні, сірі чи червоні кристали або темна аморфна речовина, досить інертна. Використовується як складник напівпровідників, ядерних аварійних стрижнів та ін.

БОР^{2}, -а, *ч.* Сталеве свердло, що застосовується у зуболікарській справі.

БО́РА́, бо́ри́, *ж.* Дуже сильний холодний вітер, що дме в приморських місцевостях з гір.

БОРАЗО́Л, -у, *ч.*, *хім.* Хімічна речовина, що будовою і властивостями нагадує бензен.

БОРАЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **боразо́л**.

БОРАЗО́Н, -а, *ч.* Речовина, що є сполукою бору з нітрогеном.

БОРАЗО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **боразо́н**.

БОРА́НИ, -у, *ч.* Сполуки бору з воднем.

БОРАНІМІНЗО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **боразо́л**.

БОРАНІМІНЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **боранімінзо́л**.

БОРА́НОВИЙ , -а, -е. Прикм. до **бора́ни**.

БОРА́ТИ, -ів, *мн.* Солі борних кислот.

БОРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бора́т**.

БОРАЦИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу боратів.

БОРВІ́Й, -ю, *ч.*, *поет.* Великий вітер; буря, ураган.

БОРВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить бор.

БОРГ, -у, *ч.* 1. Те, що взяте в позику; позичене. *Влазити у борги. Брати у борг.* 2. Сума непогашеного фінансового зобов'язання. ** **Безнаді́йні борги́**: у бухгалтерському обліку – борги, про які відомо, що їх не повернуть. **Вну́трішній борг** – сума коштів, що їх отримано від випущених, але ще не погашених державних позик. **Держа́вний борг** – загальна сума заборгованості держави. **Держа́вний капіта́льний борг** – зовнішній державний борг, за яким термін платежу ще не настав. **Держа́вний пото́чний борг** – зовнішній державний борг, за яким термін платежу настає в поточному році. **Довготерміно́вий борг** – заборгованість, погашення якої передбачається через тривалий відрізок часу. **Забезпе́чений борг** – борг, гарантований заставою. **Зо́внішній борг** – фінансові зобов'язання держави на певну дату стосовно іноземних кредиторів. **Консолідо́ваний борг** – частина загальної суми державного боргу чи боргу підприємства. **Націона́льний борг**: а) внутрішній та зовнішній борг центрального уряду; б) сума усіх внутрішніх боргових зобов'язань, в тому числі державних. **Преференці́йний борг** – борг, що його сплачують в першу чергу. **Спі́рний борг** – борг, відшкодування якого викликає сумнів, оскільки боржник висуває заперечення проти його виплати. **Субордино́ваний борг** – позика, відносно якої договірним порядком погоджено, що в разі ліквідації або банкрутства боржника сплату буде здійснено після задоволення вимог усіх інших кредиторів. **Сумні́вний борг** – дебіторська заборгованість, не погашена вчасно і не забезпечена заставою та гарантіями.

БО́РГЕС, -а, *ч.* Друкарський шрифт для набору газетних та інших текстів.

БОРГОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до боргу, боргів. ** **Боргова́ вимо́га** – платіжний документ, який вимагає оплати заборгованості платника постачальнику. **Боргова́ кни́га** – книга (документ), в якій враховуються боргові зобов'язання дебіторів та покупців. **Боргове́ зобов'я́зання** – документ, що його

видає позичальник кредитору при одержанні кредиту (позики) і в якому вказується сума кредиту (позики) та термін його погашення. **Боргови́й по́зов** – судове переслідування дебітора, який не виконує зобов'язання по кредиту. **Боргови́й ці́нний папі́р** – цінний папір, за яким емітент зобов'язаний повернути у визначений термін кошти, інвестовані в його діяльність. **Боргові́ това́рні зобов'я́зання** – один із видів цінних паперів, що їх випускає в обіг держава для покриття бюджетних витрат.

БОРГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **боргува́ти**.

БОРГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *кому.* Давати в борг. 2. *у кого.* Позичати, брати в борг. 3. *перен.* Бути винним або зобов'язаним кому-небудь.

БОРД, -а, *ч.* Доставка товару на борт судна за рахунок продавця.

БОРДЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Будинок розпусти.

БОРДЕ́РО, *невідм. с., фін.* 1. Витяг із бухгалтерських документів, рахунків і т. ін. 2. Детальний опис реалізованих цінних паперів, що його складає банк або маклер на ім'я особи, за дорученням якої було здійснено фінансову операцію з її цінними паперами.

БОРДЮ́Р, -у, *ч.* 1. Смужка навколо малюнка, тексту, край шпалер. 2. Бортові камені чи плитки, що відокремлюють проїзну частину дороги від тротуару і т. ін.

БОРДО́, *невідм., с.* 1. Сорт червоного вина. 2. *прикм.* Те саме, що **бордо́вий**.

БОРДО́ВИЙ, -а, -е. Темно-червоний.

БОРДО́СЬКИЙ, -а, -е: ** **Бордо́ська ріди́на** – рідкий отруйний хімікат; застосовується проти грибкових хвороб рослин.

БОРДУ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **чистоті́л**.

БОРДУ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **борду́н**.

БОРДЮ́Г, -а, *ч.* 1. Мішок, торба. 2. Шлунок четвероногої тварини. 3. Сечовий міхур тварини.

БОРДЮ́Р, -у, *ч.* 1. Облямівка по краях тканини, шпалер і т. ін. 2. Смуга зелених насаджень, яку вирощують для прикраси з обох боків доріжки, по краях майданчиків і т. ін. 3. Смуга з каменю, що відділяє дорогу від тротуару. 4. Проведення торгових операцій за межами офіційного часу роботи біржі.

БОРДЮ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бордю́р**.

БОРДЮ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **бордю́р**.

БОРЕА́ЗМИ, -ів, *мн., міф.* Урочистості на честь Борея, що їх улаштовували афіняни.

БОРЕ́Й, -ю, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – бог північного вітру. 2. Холодний північний вітер.

БОРЕ́ЛІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Борелю. *Борелівська множина.*

БОРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* 1. Той, хто бореться (у 1 знач.), б'ється з ким-небудь. // Спортсмен, що займається боротьбою. 2. Той, хто бере участь у боротьбі (у 2, 3 знач.), бореться за що-небудь.

БОРЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **боре́ць** 1.

БОРЖІ́Й, *присл., діал.* Вищ. ст. до **бо́рзо**.

БОРЖНИ́К, -а́, *ч.* Одна зі сторін у борговому зобов'язанні, яка повинна передати майно, виконати роботу, сплатити борг тощо іншій стороні (кредитору). // Той, хто взяв у борг що-небудь, винен кому-небудь. ** **Неспромо́жний боржни́к** – боржник, який не в змозі повернути борг. **Солі́дарний боржни́к** – боржник, який, зробивши напис на векселі і поставивши свій підпис, узяв на себе зобов'язання за цим борговим документом.

БОРЖО́К, -жка́, *ч.* Зменш. до **борг**.

БОРЖО́М, -у, *ч.* Цілюща мінеральна вода.

БОРЖО́МІ, *невідм., ж.* Те саме, що **боржо́м**.

БОРЖО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **боржо́м**.

БОРЗЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Зменш. до **бо́рзий**.

БОРЗЕ́НЬКО, *присл., діал.* Зменш. до **бо́рзо**.

БО́РЗИЙ, -а, -е, *діал.* Прудкий, швидкий, моторний.

БО́РЗО, *діал.* Присл. до **бо́рзий**.

БОРЗОПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч., ірон.* Плодовитий, але поганий письменник, журналіст.

БОРИВІ́ТЕР, -тра, *ч.* Хижий птах із родини соколиних, що живиться перев. мишами й великими комахами.

БОРИ́ДИ, -ів, *мн.* Сполуки бору з металами.

БОРИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бори́ди**.

БОРИ́КАТИ[1], -ає, -ають, *недок., діал.* Рити рогами.

БОРИ́КАТИ[2], -и́че, -и́чуть, *недок., діал.* Мукати.

БОРИ́Л, -у, *ч.* Радикал з одним неспареним електроном, що містить один атом Бору і один оксигеновий атом.

БОРИСФЕ́Н, -а, *ч.* Давньогрецька назва р. Дніпро.

БОРІ́ДКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **борода́**. ** **Кози́на борі́дка** – пучечок козиного волосся із замаскованим у ньому тягарцем і чималим гачком; править за блешню для лову на спінінг риби-хижака (жереха, судака та ін.). 2. *спец.* Мичка, щітка на нозі у коня. 3. Шпеник, виступ у ключі.

БОРІ́ДОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **борода́**.

БОРІ́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **борода́**.

БОРІ́КАТИ(СЯ), -ає(ться), -ають(ся), *недок., діал.* Буцати рогами.

БОРІ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **борона́**.

БОРІ́ННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **боро́ти і боро́тися**.

БО́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бо́ркати**.

БО́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех.* 1. Підрізувати або зв'язувати крила у птахів. *Боркати голубів.* 2. *перен.* Угамовувати кого-небудь.

БОРЛА́К, -а́, *ч., розм.* Верхня випнута частина горла; кадик.

БОРМА́ГНІЄВИЙ, -а, -е. Такий, що містить Бор і Магній.

БОРМАШИ́НА, -и, *ж.* Зуболікарський апарат для свердління зубів.

БОРМОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бормота́ти**. // Пісня токуючого тетерева, яка йде за чуфикуванням.

БОРМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **БОРМОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок., перех.* Говорити тихо й невиразно.

БОРМОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бормоті́ти**.

БОРМОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* Те саме, що **бормота́ти**.

БОРМОТУ́ХА, -и, *ж., розм.* Кріплене вино низької якості.

БОРНЕО́Л, -у, *ч.* Вторинний спирт ряду терпенів, що застосовується у парфумерії.

БО́РНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **бор**[1]. ** **Бо́рна кислота́** – слабка неорганічна кислота; широко вживається в медицині як антисептичний засіб, а також у деяких виробництвах.

БОРНІ́Т, -у, *ч.* Строката мідна руда – мінерал класу сульфідів.

БОРНЯ́, -і, *ж., поет., уроч.* Те саме, що **боротьба́** 1, 2.

БОРОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **бір**. // Який живе або росте в бору. ** **Борова́ дичина́** – лісові мисливські птахи (рябчик, тетерук, глухар та ін.).

БОРОВИ́К, -а́, *ч.* Білий гриб.

БОРОВИ́НА, -и, *ж., діал.* Бір.

БОРОВИ́НКА, -и, *ж.* 1. Літній сорт яблуні. 2. *збірн.* Плоди цієї яблуні – невеликі світло-жовті з вишнево-червоними штрихами, соковиті, кисло-солодкі яблука.

БОРОВИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Ягоди чорниці. 2. Те саме, що **борови́на**.

БОРОВИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **борови́к**.

БОРОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить бор.

БОРОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Бінарна гідрогенова сполука бору.

БОРОГІ́ПС, -у, *ч.* Двоводний кальційсульфат із домішкою боратів.

БОРОДА́, -и́, *ж.* 1. Волосяний покрив на нижній частині обличчя. // *перен., розм.* Про бородатого чоловіка. // У деяких тварин і птахів – пучок шерсті або пір'я коло шиї. 2. Підборіддя, нижня щелепа. 3. *етн.* Кущик жита чи пшениці, залишений господарем на обніжку після закінчення жнив. 4. Клубок заплутаної рибальської леси (волосіні), що утворюється після невдалого закидання спінінга.

БОРО́ДАВКА, -и, *ж.* Невеликий твердий наріст на шкірі, на поверхні листа, на корі дерева та ін.

БОРОДАВКА́НЯ, -і, *ж., діал.* Жаба, ропуха.

БОРОДА́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **боро́давка**.

БОРОДАВКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на вигляд на бородавку.

БОРОДАВКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бородавкоподі́бний**.

БОРОДА́ВНИК, -а, *ч., діал.* Чистотіл.

БОРОДА́ВНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **борода́вник**.

БОРО́ДАВОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **боро́давка**.

БОРОДА́ВОЧНИК, -а, *ч.* Рід парнокопитих ссавців родини свинячих.

БОРОДА́ВЧАСТИЙ, -а, -е. Укритий бородавками.

БОРОДА́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **борода́вчастий**.

БОРОДА́ВЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **борода́вчастий**.

БОРОДА́ВЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **борода́вчатий**.

БОРОДА́ВЧАТКА, -и, *ж.* Риба ряду скорпеноподібних.

БОРОДА́Й, -я, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **борода́нь**.

БОРОДА́НЬ, -я́, *ч., розм.* Бородата людина.

БОРОДА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **борода́тий**.

БОРОДА́ТИЙ, -а, -е. Який має бороду. ** **Борода́тий анекдо́т**, *перен.* – старий, усім відомий анекдот, жарт. // *у знач. ім.* **борода́тий**, -того, *ч.* Людина з бородою; бородач.

БОРОДА́ТІСТЬ, -тості, *ж., спец.* Хворобливе розрощення коріння рослин.

БОРОДА́Ч, -а́, *ч.* 1. *розм.* Бородата людина. 2. Великий хижий птах із пір'ям навколо шиї, схожим на бороду; живиться падлом. 3. Багаторічна південна злакова рослина.

БОРО́ДИЦЯ, -і, *ж.* Каптур, який пришивали до коміра верхнього одягу.

БОРОДИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **борода́**.

БОРОДІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бородіно. *Бородінська битва.* ** **Бороді́нський хліб** – чорний житній хліб, спечений "цеглинкою" і посипаний насінням кмину або кропу (Російський хліб).

БОРОДЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бородянка. *Бородянське весілля.*

БОРОЗЕ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **борозна́**. 2. Подряпина, мітка на поверхні деталі, нанесена мітчиком. 3. Канавка, вздовж якої рухається грамофонна голка поверхнею платівки, відтворюючи звук. 4. *мн.* Насічки, канавки, нанесені на поверхню напилка, терпуга.

БОРОЗЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до борозни (у 1 знач.). // Який під час оранки йде з правого боку, тобто борозною (про коня або вола, запряженого в парі з іншим). // *у знач. ім.* **борозе́нний**, -ного, *ч.* Запряжений у парі кінь або віл, що під час оранки йде борозною.

БОРОЗЕ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Який має борозни, покритий бороздами. *Борозенчастий рельєф поля. Борозенчасте стебло.*

БОРОЗНА́, -и́, *ж.* 1. Довга, рівна заглибина в землі, проведена плугом. 2. *перен.* Поздовжня заглибина в чому-небудь; зморшка, складка.

БОРО́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **борозе́нний**.

БОРОЗНИ́К, -а́, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя для прокладання борозен.

БОРОЗНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має борозни.

БОРОЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок., перех.* 1. Проводити, прокладати борозни. 2. *перен.* Перетинати в різних напрямках, утворюючи заглибини.

БОРОЗНО́НЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **борозна́**.

БОРОЗНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **борозну́вати**.

БОРОЗНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Те саме, що **борозни́ти**.

БОРОЗНЮ́К, БОРОЗНЯ́К, -а́, *ч., зах.* Личинка хруща.

БОРОЗНЯ́К *див.* **борознюк**.

БОРО́ЛО, -а, *с., зах.* Розщелина у скелі.

БОРОМЕНТО́Л, БОР-МЕНТО́Л, -у, *ч., фарм.* Антисептичний і знеболюючий лікарський засіб для змазування шкіри при свербінні та невралгії.

БОРОНА́, -и́, *ж.* Сільськогосподарське знаряддя для розпушування землі.

БОРОНЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **борони́ти**.

БОРОНИ́ТИ[1], -оню́, -о́ниш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Обороняти, захищати кого-, що-небудь. 2. *неперех.* Не дозволяти, не давати робити що-небудь; забороняти. // *чому, рідко.* Перешкоджати, заважати.

БОРОНИ́ТИ[2], -оню́, -о́ниш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **боронува́ти**.

БОРОНИ́ТИСЯ, -оню́ся, -о́нишся, *недок.* Оборонятися, захищати себе від кого-, чого-небудь; оборонятися.

БОРО́ННЯ, -я, *с., заст.* Боротьба.

БОРОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **боронува́ти**.

БОРОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для боронування.

БОРОНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто боронує.

БОРОНУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **боронува́льник**.

БОРОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **боронува́ти**.

БОРОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Розпушувати землю бороною.

БОРО́НЯЧИ. Дієприсл. до **борони́ти**[1].

БОРОПЛА́СТ, -у, *ч.* Органічний полімер, який широко використовують у авіа- та ракетобудуванні.

БОРОПЛА́СТИК, -у, *ч.* Пластмаса, що містить волокно бору у якості зміцнювального наповнювача.

БОРОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, у якому є хімічні зв'язки Бор-Карбон.

БОРО́РО, *невідм., с.* Індіанське плем'я на сході Бразилії.

БОРОСИЛІКА́ТИ, -ів, *мн.* Мінерали або синтетичні матеріали, що є боратами-силікатами.

БОРОСИЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **боросиліка́ти**.

БОРОСКВА́, -и́, *ж., зах.* Абрикос.

БОРОСУПЕРФОСФА́Т, -у, *ч.* Фосфатне добриво, до якого додають домішку боратів.

БОРО́ТИ, борю́, бо́реш, *недок., перех.* Перемагати кого-небудь у двобої. // Тамувати в собі які-небудь почуття, бажання. // *рідко.* Намагатися подолати або знищити що-небудь. // Змагати кого-небудь (про сон, утому і т. ін.).

БОРО́ТИСЯ, борю́ся, бо́решся, *недок.* 1. *з ким і без додатка.* Схопивши один одного, намагатися подужати супротивника, перемогти. // *з ким.* Воювати з ким-небудь, битися проти когось. // *з чим.* Намагатися подолати, затамувати в собі яке-небудь почуття, бажання. // *перен.* Змагатися між собою (про думки, почуття і т. ін.). 2. *з ким – чим, проти кого – чого.* Чинити опір кому-, чому-небудь, намагаючись подолати або знищити його. 3. *за що і без додатка.* Настійливо змагатися за що-небудь, домагатися чогось.

БОРОТТЯ́, -я́, *с., заст.* Боротьба.

БОРОТЬБА́, -и́, *ж.* 1. Сутичка, бійка, в якій кожний з учасників намагається подужати супротивника. // Битва, бій. // Вид спорту, єдиноборство. // *перен.* Зіткнення у свідомості людини протилежних думок, почуттів і т. ін. 2. Активне протиборство, зіткнення між протилежними соціальними групами, станами, протилежними напрямами, течіями в суспільстві і т. ін. 3. *з ким – чим, проти кого – чого.* Діяльність, що має на меті подолати або знищити кого-, що-небудь. 4. *за що.* Діяльність, скерована на створення, досягнення чого-небудь.

БОРОТЬБИ́СТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **боротьби́ст**, -а, *ч.*). Члени української націоналістичної партії, що діяла в 1918 – 1920 рр.

БОРОШЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́рошно** 1. // Признач. для зберігання борошна.

БОРОШЕ́ННИЦЯ, -і, *ж., заст.* Місце, комора, куди зсипають борошно.

БОРОШЕ́НЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **бо́рошно** 1.

БОРОШНИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить борошно або крохмаль. *Борошнисте зерно.* ** **Борошни́ста роса́** – хвороби рослин, що спричиняються борошнисторосяними грибами.

БОРОШНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **борошни́стий**.

БОРОШНИСТОРО́СЯНИЙ, -а, -е: ** **Борошнисторо́сяні гриби́** – порядок класу сумчастих грибів; паразитують на пшениці, винограді, яблуні та ін.

БО́РОШНО, -а, *с.* 1. Продукт розмелювання хлібного зерна; мука. 2. Порошок з якої-небудь подрібненої мінеральної або органічної речовини. *Фосфоритне борошно. Кісткове борошно.*

БОРОШНОЗМІ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений для змішування борошна.

БОРОШНОЗМІ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для змішування борошна.

БОРОШНОМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до переробки зерна на борошно; признач. для неї.

БОРОШНОМІША́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **борошнозмі́шувач**.

БОРОШНЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́рошно** 1. // Ви-

гот. з борошна. ** **Борошня́ний кліщ** – членистоногі тварини надродини амбарних кліщів.
БО́РСАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бо́рсатися**.
БО́РСАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Робити швидкі безладні рухи руками, ногами, всім тілом.
БОРСУ́К, -а́, *ч.* Хижий лісовий хутровий звір із родини куницевих, що живе в норах.
БОРСУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **борсу́к**. // Зробл. з хутра або шкіри борсука. ** **Борсуко́вий жир** – засіб народної медицини проти запалення легенів, туберкульозу.
БОРСУЧА́, -а́ти, *с.* Маля борсука.
БОРСУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **борсуко́вий**.
БОРСУ́ЧИХА, -и. Жін. до **борсу́к**.
БОРТ, *ч.* 1. *род.* -у. Бокова стінка судна; бічна частина палуби. 2. *род.* -у. Невисока стінка кузова автомашини і т. ін. 3. *род.* -а. Боковий край у посуді. 4. *род.* -а. Край одягу, капелюха. 5. Огорожа хокейного майданчика. 6. *спец.* Корабель, авіалайнер.
БОРТ-БРО́КЕР, -а, *ч.* Брокер, який має гарантувати упорядкований та конкурентоспроможний ринок опціонів.
БОРТЖУРНА́Л, -у, *ч.* Бортовий журнал
БО́РТИК, -а, *ч.* Зменш. до **борт**.
БОРТІНЖЕНЕ́Р, -а, *ч.* Особа, що входить до складу льотного екіпажу й відповідає за стан і роботу всіх механізмів на літаку, космічному кораблі.
БОРТЛІ́КАР, -я, *ч.* Особа, що входить до складу екіпажу і відповідає за стан здоров'я екіпажу та пасажирів корабля.
БОРТМЕХА́НІК, -а, *ч.* Особа, що належить до складу льотного екіпажу і відповідає за стан і роботу всіх механізмів на літаку.
БО́РТНИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до борті, бортництва. ** **Бо́ртний про́мисел**, *заст.* – бджільництво.
БО́РТНИК, -а, *ч.* Лісовий бджоляр.
БОРТНИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бортникува́ти**.
БОРТНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Займатися бортництвом.
БО́РТНИЦТВО, -а, *с.* Лісове бджільництво.
БО́РТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́ртництво**.
БОРТНЯ́К, -а́, *ч.* Ведмідь, який вибирає в лісі мед із бортей.
БОРТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **борт** 1, 2. // Який є на борту. 2. Признач. для бортів (у 4 знач.). *Бортова парусина.*
БОРТПАЙО́К, -йка́, *ч.* Пайок, призначений для споживання на борту літака, космічного апарата.
БОРТПРОВІДНИ́К, -а́, *ч.* Працівник авіаційного транспорту, який супроводить пасажирський літак, стежить за порядком у ньому, обслуговує пасажирів; стюард.
БОРТПРОВІДНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **бортпровідник**; стюардеса.
БОРТРАДИ́СТ, -а, *ч.* Особа, що входить до складу льотного екіпажу і відповідає за стан і роботу всієї радіоапаратури на літаку.
БОРТРАДИ́СТКА, -и. Жін. до **бортрадист**.
БОРТХАРЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **бортпайо́к**.
БОРТЬ, -і, *ж.* і -я, *ч.* Найпростіший вулик – видовбана колода, яку навішують на дерево, або дупло в дереві, де живуть бджоли.
БОРТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **борть**.
БОРТЯНИ́Й, -а, -е. Прикм. до **борть**.
БОРТЯНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **бо́ртник**.
БОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **борува́ти**.
БОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Насичувати поверхні металевих виробів бором.
БОРУ́ШКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **бору́шкатися**.
БОРУ́ШКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Борюкатися. // Копошитися.
БОРЦІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **боре́ць**.
БО́РШЕ, *присл.*, *діал.* Швидше.
БОРШТА́НГА, -и, *ж.* Металорізальний інструмент.
БОРЩ, -у́, *ч.* Українська національна рідка страва, що вариться з овочів, переважно на м'ясному бульйоні і має складний процес приготування в залежності від регіону і досвіду кухаря (існують десятки рецептів борщу). ** **Зеле́ний борщ** – борщ, що в нього замість буряків і капусти кладеться весняна зелень: щавель, лобода, шпинат, кропива тощо. **Холо́дний борщ** – те саме, що **холо́дник**.
БОРЩЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **борщ**.
БО́РЩИК, -у, *ч.* Пестл. до **борщ**.
БОРЩІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Дворічна й багаторічна рослина з родини зонтичних з великим листям. 2. Посуд, у якому варять перев. борщ.
БОРЩОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **борщ**.
БОРЮКА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **борюка́тися**.
БОРЮКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **боро́тися**.
БОС, -а, *ч.* 1. У деяких англомовних країнах: володар або голова підприємства, установи, підприємець. 2. Особа, що очолює апарат якої-небудь партії, профспілки і т. ін. 3. Про начальника, керівника або найбільш компетентну в яких-небудь питаннях людину; шеф.
БОСАКА́, *присл.*, *діал.* Босоніж.
БОСАНО́ВА, -и, *ж.* Латиноамериканський музичний ритм з незвичайним розміром 5/4; парний бальний танець, близький за характером до самби.
БОСВЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Рід невисоких дерев родини бурзерових.
БОСЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **бо́сий**.
БОСЕРО́Н, -а, *ч.* Порода службових собак.
БО́СИЙ, -а, -е. Невзутий, без взуття. // *у знач. ім.* **бо́сий**, -сого, *ч.* Про бідну людину, бідняка.
БОСІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім босий.
БОСІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *діал.* Ставати босим.
БО́СКА, -и, *ж.*, *діал.* Повія.
БОСКЕ́Т, -а, *ч.*, *спец.* Густо посаджена з декоративною метою група дерев чи кущів, часто підстрижених у вигляді рівних стін (шпалер).
БОСКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **боске́т**.
БОСНІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Боснії.
БОСНІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **босні́єць**, -йця, *ч.*; **босні́йка**, -и, *ж.*). Народ, що складає основне населення Боснії; представники цього народу; жителі цього регіону.
БО́СО. Присл. до **бо́сий**.
БОСОВИ́ЛО, -а, *ч.*, *зневажл.* Босяк.
БОСО́НІЖ, *присл.* Те саме, що **бо́со**. ** **на босо́ніж** – на босу ногу.
БОСОНІ́ЖКА, -и, *ж.* Дівчина, жінка, що ходить боса, босоніж.
БОСОНІ́ЖКИ, -жок, *мн.* Вид літнього відкритого взуття.
БОСОНО́ГИЙ, -а, -е. Те саме, що **бо́сий**.
БОСОРКА́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Відьма, чаклунка.
БОСОРКУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Упир.
БОСО́ТА, -и, *ж.*, *збірн.*, *лайл.* Босячня, босяки.
БОСТО́Н, -у, *ч.* 1. Дорогий сорт тонкого сукна. 2. Гра в карти. 3. Повільний вальс.
БОСТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **босто́н** 1. // Пошитий з бостону.
БОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Ходити босим.
БОСФО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. протоки Босфор.
БОСЯ́К, -а́, *ч.* Представник декласованих шарів населення.
БОСЯКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Жити, як босяк.
БОСЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бося́к**.
БОСЯЦЮ́ГА, -и, *ч.*, *зневажл.* Збільш. до **бося́к**.
БОСЯЦЮ́РА, -и, *ч.*, *зневажл.* Збільш. до **бося́к**.
БОСЯ́ЧКА, -и. Жін. до **бося́к**.
БОСЯЧНЯ́, -і́, *ж.*, *збірн.*, *зневажл.* Босяки.
БОТ[1], -а, *ч.* Невелике веслове, парусне (звичайно з однією щоглою) або моторне судно.
БОТ[2] *див.* **бо́ти**.
БОТАЛЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення незарощеної артеріальної протоки; форма ендокардиту.
БОТАНІЗІ́РКА, -и, *ж.* Коробка, куди складають рослини під час їх збирання.
БОТАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Збирати рослини з метою їх вивчення.
БОТА́НІК, -а, *ч.* Учений, фахівець із ботаніки.
БОТА́НІКА, -и, *ж.* Наука про рослини.
БОТАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ботаніки. *Ботанічні дослідження.* // Рослинний.
БОТВИ́НА, -и, *ж.* Стебла і листя коренеплідних рослин.
БОТВИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Те саме, що **ботви́на**.
БОТДЕ́К, -у, *ж.* Палуба пасажирського судна, на якій містяться рятувальні шлюпки.
БОТЕ́Й, -ю, *ч.*, *діал.* Отара.
БОТЕ́ЛЬ, -я, *ч.* Готель для мандрівників на човнах, яхтах і т. ін. з причалами для них.
БО́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бот**, -а, *ч.*). 1. Зимове взуття, що його носять поверх черевиків. // Високі калоші (перев. гумові). 2. *заст.* Чоботи з короткими халявами.
БО́ТИК[1], -а, *ч.* Зменш. до **бот**[1].
БО́ТИК[2] *див.* **бо́тики**.
БО́ТИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бо́тик**, -а, *ч.*). Зменш. до **бо́ти** 1.
БОТИ́НКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **боти́нок**, -нка, *ч.*), *розм.*, *рідко.* Те саме, що **черевики**.
БОТИ́НОК *див.* **ботинки**.
БОТО́К, -тка́, *ч.*, *діал.* Напівчобіток.
БО́ТРІЇ, -ій, *мн.*, *біол.* Щілиноподібні присоски на головному кінці лентеців, що паразитують в кишках людини та тварин.
БОТРІОМІКО́З, -у, *ч.* Інфекційна хвороба тварин, що характеризується запальним розростанням сполучної тканини, іноді у вигляді пухлини.
БОТРІОМІКО́МА, -и, *ж.* Піогенна гранульома (*див.* **гранульо́ма**).
БОТРІОЦЕФАЛЬО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз коропових риб.
БОТСВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Житель Ботсвани.
БОТСВА́НКА, -и, *ж.* Жителька Ботсвани.
БОТСВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Ботсвани.
БОТУЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Гостра інфекційна хвороба, що спричиняється анаеробними мікробами, які можуть знаходитись у зіпсованих продуктах (зазвичай у консервованій рибі, м'ясі, грибах, овочах).
БОТУЛІ́Н, -у, *ч.* Токсин – продукт виділення специфічного анаеробного мікроба.
БОТУЛОТОКСИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **ботулі́н**.
БОТФО́РТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ботфо́рт**, -а, *ч.*), *заст.* Чоботи з твердими халявами, спереду вище колін.
БОТЮ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Стовбур дерева, що його мають розпилити на дошки.
БО́УЛІНГ, -а, *ч.* У США, Великій Британії та ряді інших країн – назва спортивних кеглів.
БОХТА́Р, **БАХТИ́Р**, -я́, *ч.*, *діал.* Оповісник, вістовець.
БО́ЦМАН, -а, *ч.* Помічник командира корабля, що керує загальнокорабельними роботами і стежить за утриманням корабля в чистоті й порядку.
БО́ЦМАНІВ, -нова, -нове. Належний, властивий боцманові.
БО́ЦМАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бо́цман**.
БОЦЮ́Н, **БОЦЯ́Г**, **БОЦЯ́Н**, -а́, *ч.*, *діал.* Лелека.
БОЦЯ́Г *див.* **боцю́н**.
БОЦЯ́Н *див.* **боцю́н**.
БОЧА́ЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Барильце.
БОЧАНЕ́ЦЬ, -нця́, **БОЧА́НИН**, -а, *ч.*, *діал.* Житель протилежного берега річки.
БОЧА́НИН *див.* **бочане́ць**.
БОЧА́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Товстобокий.
БО́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бо́чка**[1].
БОЧЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до бік.
БОЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *діал.* 1. Їхати вбік. 2. Дивитися вбік.
БОЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *недок.* 1. *зах.* Дивитися скоса, неприязно; сердитися. 2. *діал.* Відвертатися; сторонитися; цуратися.
БОЧІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Бочка, діжка.
БО́ЧКА[1], -и, *ж.* Велика дерев'яна або металева циліндрична посудина, перев. опукла посередині, з двома плоскими днищами.
БО́ЧКА[2], -и, *ж.* Повітряний маневр у горизонтальному польоті, коли літак робить повний оберт навколо своєї поздовжньої осі.
БОЧКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **бо́чка**[1]. *Бочкове пиво. Бочковий посол (овочів, оселедців).* // Який зберігається в бочці.
БОЧКО́М, *присл.* Те саме, що **бо́ком**.
БОЧКОНАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для навантажування бочок.
БОЧКОНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для навантажування бочок.
БОЧКОПІДІЙМА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Пристрій для піднімання бочок.
БОЧКОПІДНІМА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **бочкопідійма́льник**.
БОЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму бочки.
БОЧКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бочкоподі́бний**.
БОЧКОТА́РА, -и, *ж.* Порожні бочки для збереження або перевезення товарів.
БОЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на бочку; товстий.
БОЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **бочкува́тий**.
БОЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш до **бік** 1.
БОЧО́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бочо́нок**.
БОЧО́НОК, -нка, *ч.* Невелика бочка.
БОЧУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Корова.
БОЮ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Боягуз.
БОЯГУ́З, -а, *ч.* Дуже несмілива, боязка, ляклива людина.
БОЯГУ́ЗКА, -и. Жін. до **бояѓуз**.
БОЯГУ́ЗЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який легко піддається почуттю страху; боязкий, лякливий. 2. Який виражає почуття страху; пройнятий страхом.
БОЯГУ́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **боягу́зливий** 1.
БОЯГУ́ЗЛИВО. Присл. до **боягу́зливий**.
БОЯГУ́ЗТВО, -а, *с.* Власт. боягузові боязкість, лякливість.
БОЯГУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Власт. боягузові.
БОЯЗКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який усього боїться; несміливий, полохливий, лякливий. ** **не з боязки́х** – не лякливий, сміливий. 2. Власт. несміливій людині, який має ознаки боязкості, несміливості. // Який виражає боязкість; пройнятий страхом.
БО́ЯЗКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **боязки́й** 1. // Почуття страху.
БО́ЯЗКО. Присл. до **боязки́й**. // *у знач. присудк. сл.* Страшно.
БОЯЗКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи боязкий.
БОЯЗКУВА́ТО. Присл. до **боязкува́тий**.
БОЯЗЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **боязки́й**.
БОЯЗЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ч.*, *рідко.* Властивість за знач. **боязли́вий**.
БОЯЗЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **боязли́вий**.
БО́ЯЗНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **боязки́й**.
БО́ЯЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бо́язний**.
БО́ЯЗНО, *рідко.* Присл. до **бо́язний**. // *у знач. присудк. сл.* Страшно.
БО́ЯЗНЬ, -і, *ж.* Почуття страху; побоювання, неспокій, викликані ким-, чим-небудь.
БОЯ́Н, -а, *ч.*, *поет.* Співець, поет.
БОЯ́РИН, -а, *ч.* 1. *іст.* У Росії до Петра 1 – особа, що мала найвищий сан, звання серед службовців. // У Київській Русі – великий землевласник, що належав до князівського двору і входив до складу військової дружини князя. 2. *етн.* Товариш молодого (жениха), який є головним розпорядником на весіллі; шафер.
БОЯРИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бояринува́ти**.
БОЯРИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *етн.* Бути боярином (у 2 знач.).
БОЯ́РИНЯ, -і, *іст.* Жін. до **боя́рин** 1.
БОЯ́РИШНЯ, -і, *ж.*, *іст.* Дочка боярина (у 1 знач.).
БОЯРІ́ВНА, -и, *ж.* Те саме, що **боя́ришня**.
БОЯ́РКА, -и, *ж.* Шапка, оторочена хутром.
БОЯ́РСТВО, -а, *с.* 1. *збірн.*, *іст.* Бояри. 2. *тільки одн.*, *етн.* Звання боярина, обов'язки його на весіллі.
БОЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **боя́рин**. // Належний боярині, боярам.
БОЯРЧА́, -а́ти, *ч.* Дитина боярина.
БОЯ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **боя́рин**.
БОЯ́РЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* 1. В Московській державі з 1538 по 1548 р. – час правління впливових бояр, що характеризувався послабленням центральної влади. 2. Вотчина, маєток пана.
БОЯ́ТИСЯ, боюся, боїшся, *недок.* 1. *кого, чого.* Відчувати страх перед ким-, чим-небудь. 2. *чого.* Побоюватися чогось; відчувати неспокій, турбуватися. ** **не бі́йся**; **не бі́йтеся** (*на початку речення*) – не турбуйся, не турбуйтесь; будь спокійний, будьте спокійні.
БОЯЧИ́СЬ. Дієприсл. до **боя́тися**.
БРА, *невідм.*, *с.* Настінний свічник або електричний світильник, переважно з плафоном; настінна люстра.
БРАБАНСО́Н, -а, *ч.* Порода великих коней-возовиків.
БРАВА́ДА, -и, *ж.* Удавана сміливість, хоробрість, удаване молодецтво.

БРÁВИЙ, -а, -е. Який відзначається сміливістю, енергійністю, жвавістю. // Гарний, ставний. // *рідко.* Молодецький, хвацький. // *діал.* Добрий.
БРАВÍСИМО, *виг.* Найвищ. ст. до **брáво[2]**.
БРÁВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **брáвий**.
БРÁВО[1]. Присл. до **брáвий**.
БРÁВО[2], *виг.* Уживається як вияв похвали, схвалення чого-небудь.
БРАВУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бравувáти**.
БРАВУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Удавати з себе хороброго, сміливого, навмисно легковажити небезпекою, показуючи свою сміливість.
БРАВÝРА, -и, *ж.*, *заст.* Удавання з себе хороброго, сміливого; бравада.
БРАВÝРНИЙ, -а, -е. Бадьорий, жвавий, піднесений, гучний (перев. про музичний твір).
БРАВÝРНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **бравýрний**.
БРАВÝРНО. Присл. до **бравýрний**.
БРÁГА, -и, *ж.* 1. Спиртний напій різної міцності, рід пива. 2. Відходи горілчаного виробництва.
БРАГОВÁР, -а, *ч.* Той, хто варить брагу (у 1 знач.).
БРАДЗÓТ, -у, *ч.* Гостра інфекційна хвороба овець.
БРАДИАКУЗÍЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Слабкий слух, приглуховатість.
БРАДИАРТРÍЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічно повільна, із затинаннями мова.
БРАДИБАЗÍЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Уповільненість ходьби, вияв брадикінезії.
БРАДИГЛÓСІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічне уповільнення мови.
БРАДИЕСТЕЗÍЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Загальний термін для позначення будь-якого погіршення перцептивних функцій.
БРАДИКАРДÍЯ, -ї, *ж.* Сповільнений ритм биття серця.
БРАДИКІНЕЗÍЯ, -ї, *ж.* Сповільнення активних і узгоджених рухів людини або хребетних тварин, зумовлене рядом захворювань головного мозку.
БРАДИКІНЕТÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до брадикінезії.
БРАДИКІНÍН, -у, *ч.* Те саме, що **кінíни**.
БРАДИЛАЛÍЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Уповільнення мови.
БРАДИЛЕКСÍЯ, -ї, *ж.* Уповільненість читання.
БРАДИПЕПСÍЯ, -ї, *ж.* Уповільненість процесу травлення.
БРАДИПЕРИСТÁЛЬТИКА, -и, *ж.* Уповільнення перистальтики.
БРАДИПНÓЕ, *невідм.*, *с.* Дихання з частотою 12 і менше дихальних актів за 1 хв.
БРАДИПРАКСÍЯ, -ї, *ж.* Уповільненість дії.
БРАДИПСИХÍЗМ, -у, *ч.* Прояв брадипсихії.
БРАДИПСИХÍЯ, -ї, *ж.* Загальна уповільненість психічних процесів.
БРАДИСИСТОЛÍЯ, -ї, *ж.* Понижена частота скорочень шлуночків серця.
БРАДИСФІГМÍЯ, -ї, *ж.* Уповільненість пульсу.
БРАДИТЕЛЕКІНЕЗÍЯ, -ї, *ж.* Уповільненість або затримка руху перед досягненням його мети.
БРАДИТЕЛÍЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **брадителія**.
БРАДИТЕЛÍЯ, -ї, *ж.* Повільність еволюційного процесу в окремих систематичних групах організмів.
БРАДИТРОФÍЯ, -ї, *ж.* Уповільнення живлення.
БРАДИФАГÍЯ, -ї, *ж.* Уповільнення ковтання; спостерігається при істерії.
БРАДИФАЗÍЯ, -ї, *ж.* Загальна назва різних форм уповільненого мовлення.
БРАДИФРАЗÍЯ, -ї, *ж.* Уповільненість мовлення.
БРАДИФРЕНÍЯ, -ї, *ж.* Уповільнений перебіг психічних процесів (мислення, мовлення, емоційних реакцій).
БРАДІАРТРÍЯ, -ї, *ж.* Уповільнення мовлення, скандоване мовлення; спостерігається при захворюваннях мозочка.
БРÁЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **брáга**.
БРÁЖКА, -и, *ж.* Пестл. до **брáга** 1.
БРÁЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **брáга** 2.
БРÁЖНИК, -а, *ч.* 1. *ент.* Великий метелик із розмаїтим забарвленням. 2. *розм.* Пияк.
БРАЖÝХА, -и, *ж.*, *діал.* Брага.
БРАЗÍЛЕЦЬ *див.* **бразíльці**.
БРАЗИЛÍЙКА *див.* **бразíльці**.
БРАЗИЛÍЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бразíлія**.
БРАЗÍЛІЯ, -ї, *ж.* Квітка.
БРАЗÍЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бразíльці** і Бразилія.
БРАЗÍЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **бразíлець**, -льця, *ч.*; бразилíйка, -и, *ж.*). Основне населення Бразилії.
БРАЗОЛÍЙНИЙ, -а, -е, *зах.* Який має колір сандалу; синій.
БРАЗОЛÍЯ, -ї, *ж.*, *діал.* Темно-синій сандал.
БРАЙЛІВСЬКИЙ, -а, -е. 1. Належний Брайлю. *Брайлівський шрифт.* 2. Стос. до брайля.
БРАЙЛЬ, -я, *ч.* Заснована на тактильному контакті система письма та читання, в якій для представлення букв і цифр використовуються комбінації рельєфних точок; дає можливість читати сліпим та особам з вадами зору.
БРАК[1], -у, *ч.* Нестача чогось, відсутність кого-, чого-небудь.
БРАК[2], -у, *ч.* Продукція або товар низької якості.
БРАКÉР, -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **бракувáльник**.
БРАКЕРÁЖ, -у, *ч.* Огляд товарів спеціалістами (бракерами), які визначають їхні якість, сортність і вилучають брак.
БРАКÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **бракувáти[2]**. // *у знач. прикм.* Недоброякісний, з браком; дефектний.
БРАКОНÍДОВІ, -их, *мн.* Родина перетинчастокрилих комах.
БРАКОНЬЄ́Р, -а, *ч.* Людина, що займається браконьєрством.
БРАКОНЬЄ́РСТВО, -а, *с.* Полювання чи рибальство в недозволених місцях або в заборонений час чи на представників фауни, що занесені до Червоної книги.
БРАКОНЬЄ́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Займатися браконьєрством.
БРАКОНЬЄ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **браконьє́р**.
БРАКОРÓБ, -а, *ч.*, *зневажл.* Той, хто в роботі дає брак (*див.* **брак[2]**).
БРАКОРÓБСТВО, -а, *с.*, *розм.* Недоброякісна робота, яка призводить до браку.
БРАКУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до бракування.
БРАКУВÁЛЬНИК, -а, *ч.* Особа, яка оглядає вироби й товари та оцінює їх щодо якості.
БРАКУВÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **бракувáльник**.
БРАКУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бракувáти[2]**.
БРАКУВÁТИ[1], -ýє, *недок.*, *безос.* Не вистачати, не бути. ** **Тільки цього [ще] бракувáло!** – уживається, коли сталося (або може статися) що-небудь небажане, неприємне.
БРАКУВÁТИ[2], -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* Визнавати незадовільним, низькоякісним. // Відкидати, відхиляти; нехтувати.
БРÁЛЬНИЙ, -а, -е, *с. г.* Який використовують для брання, призначений для цього.
БРÁЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що бере льон або коноплі.
БРÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **брáльник**.
БРÁЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Жінка, що збирає коноплі.
БРÁМА[1], -и, *ж.* Великі ворота, перев. при монументальних спорудах. *Королівська брама.*
БРÁМА[2], -и, *ч.* Те саме, що **Брáхма**.
БРАМÁН, -а, *ч.* В Індії – особа, що належить до вищої касти (первісне – до касти жерців).
БРАМÍН, -а, *ч.* Те саме, що **брамáн**.
БРАМÍНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **брамíн**.
БРАМ-РЕЙ, -ї, *ж.*, *мор.* Третя знизу рея.
БРÁМСЕЛЬ, -я, *ч.* Вітрило третього ярусу вітрильного судна.
БРÁМСЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **брáмсель**.
БРАМ-СТÉНЬГА, -и, *ж.* Третє коліно складної щогли.
БРАН, -у, *ч.*, *поет.* Те саме, що **полóн**.
БРАНДВÁХТА, -и, *ж.* Вартове судно на рейді або в порту; допоміжне судно землечерпального каравану.
БРАНДВÁХТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **брандвáхта**.
БРАНДЕНБÝРЗЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Бранденбурга.
БРÁНДЕР, -а, *ч.* Судно, навантажене займистою чи вибуховою речовиною, яке застосовували для підпалювання ворожих кораблів.
БРÁНДЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до брандера.
БРАНДМАЙÓР, -а, *ч.*, *іст.* У Росії – поліцейський чиновник, начальник усіх пожежних частин столичного або губернського міста.
БРАНДМÁЙСТЕР *див.* **брандмéйстер**.
БРАНДМÁУЕР, -а, *ч.* 1. Глуха стіна з вогнетривкого матеріалу, яка розділяє два будинки або проведена всередині одного великого будинку з протипожежною метою. 2. Рекламний щит, що прикриває глуху стіну.
БРАНДМÁУЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **брандмáуер**.
БРАНДМÉЙСТЕР, -а, **БРАНДМÁЙСТЕР**, -тра, *ч.*, *заст.* Начальник пожежної команди.
БРАНДСПÓЙТ, -а, *ч.* 1. Переносний пожежний насос. 2. Наконечник пожежного шланга.
БРАНДÝШКА, -и, *ж.* Трав'яниста рослина родини лілійних.
БРАНЕРÍТ, -у, *ч.* Мінерал,уранова, торієва та інші солі титанових кислот; чорного кольору.
БРÁНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *нар.-поет.* 1. Полонений, військовополонений. 2. *діал.* Рекрут, новобранець.
БРÁНЖА, -і, *ж.* 1. Начальство. 2. Компанія. 3. Натовп, голота.
БРАНЗОЛÉТА, **БРАНЗОЛÉТКА**, -и, *ж.*, *діал.* Браслет.
БРАНЗОЛÉТКА *див.* **бранзолéта**.
БРÁНКА, -и, *ж.* 1. *нар.-поет.* Жін. до **брáнець**. 2. *тільки одн.*, *діал.* Рекрутський набір.
БРАНЛЬ, -я, *ч.* Старовинний французький народний хороводний танець.
БРÁННИЙ, -а, -е. Прикм. до **брань**; воєнний, бойовий. *Бранне поле.*
БРАННЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **брáти** 1 – 5, 9 .
БРÁНОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **брáнка** 1.
БРАНХІÁЛЬНИЙ, -а, -є. Зябровий.
БРАНХІОГÉННИЙ, -а, -е: ** **Бранхіогéнна кістá** – кіста, що сформувалася із зябрових борозен.
БРАНХІÓМА, -и, *ж.*, *мед.* Вроджені кісти і нориці шиї.
БРАНХІОМІКÓЗ, -у, *ч.* Грибкова хвороба ставкової риби, що характеризується масовою загибеллю риби.
БРАНЧ, -а, *ч.* Неформальний вид зустрічі, яка проводиться між сніданком і ланчем; популярний у США, ЮАР.
БРАНЬ, -і, *ж.* Війна; битва.
БРАС, -у, *ч.*, *спорт.* Спосіб плавання, за якого обидві руки водночас рухаються під водою.
БРАСÍСТ, -а, *ч.* Спортсмен, який спеціалізується у плаванні брасом.
БРАСÍСТКА, -и. Жін. до **брасíст**.
БРАСЛÉТ, -а, *ч.* 1. Прикраса з коштовностей, яку носять на зап'ясті руки. *Браслет наручного годинника.* 2. *мн.*, *жарг.* Наручники.
БРАСЛÉТКА, -и, *ж.* Те саме, що **браслéт**.
БРАСЛÉТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **браслéт**.
БРАТ, -а, *ч.* 1. Кожний із синів стосовно до інших дітей того ж батька або матері. ** **Брат у пéрших** – син дядька або тітки. **Брат у дрýгих** – син двоюрідного дядька або тітки. **Двою́рідний брат** – те саме, що **Брат у пéрших**. **Ваш брат** – ти або ви і подібні. **Молóчний брат** – син годівниці стосовно до чужих дітей, яких вона годує. 2. Близька своя людина; однодумець, друг. // Співвітчизник. 3. *тільки одн.*, *у кличній формі*: брате, брат. Фамільярне або дружнє звертання до сторонньої особи чоловічої статі. 4. Член релігійного братства; чернець. // *заст.* Про всяку людину стосовно до іншої; ближній.
БРАТÁН, -а, *ч.* 1. *діал.* Племінник із боку брата, небіж. 2. *жарг.* Член злочинного угруповання.
БРАТÁНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Те саме, що **братáн**.
БРАТÁНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Племінниця з боку брата, небога.
БРАТÁНИЧ, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **братáн**.
БРАТÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **братáтися**.
БРАТÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, *рідко.* 1. *перех.* Здружувати. 2. *неперех.* Те саме, що **братáтися**.
БРАТÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.* 1. Близько здружуватися, виявляти до кого-небудь братні почуття. 2. Припиняти воєнні дії та обмінюватися між собою знаками дружби (про солдат ворожих армій).
БРАТВÁ, -и́, *ж.*, *збірн.*, *фам.* 1. Товариші, друзі. 2. Члени злочинного угруповання; рекетири.
БРАТÉРНІЙ, -я, -є. Те саме, що **братéрський**.
БРАТÉРСТВО, -а, *с.* Велика дружба, братське єднання.
БРАТÉРСЬКИ. Присл. до **братéрський**.
БРАТÉРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **брат** 1, 2. // Належний братові, братам. 2. Власт. братам; який буває між братами; дуже дружній, товариський. 3. Який живе в братерстві, в братському єднанні.
БРÁТЕЦЬ, -тця, *ч.*, *перев. у кличній формі мн.*: братці, братця. Пестл. до **брат** 1,2.
БРÁТИ, берý, берéш, *недок.* 1. *перех.* Схоплювати, охоплювати руками або яким-небудь знаряддям. ** **У рот не брáти** *чого* – не їсти або не пити чого-небудь. 2. *перех.* Набирати певну кількість чого-небудь. 3. *перех.* Черпати, набирати (воду або іншу рідину). 4. *перех.* Збирати (гриби, ягоди і т. ін.). 5. *перех.* Вибирати, рвати, виривати (коноплі, льон і т. ін.). 6. *перех.* Здобувати, діставати. // Купувати. // Наступаючи, захоплювати, займати населений пункт, територію і т. ін. 7. *перех.* Одержувати в користування. 8. *перех.* Стягувати з кого-небудь, одержувати (податки, платню за роботу і т. ін.). 9. *перех.* Позичати в когось. 10. *перех.*, *перев. за що.* Сприймати певним чином. 11. *перех.* Вести, везти, нести з собою, забирати з собою, до себе. 12. *перех.* Наймати на роботу. 13. *перех.* Арештовувати, затримувати кого-небудь. 14. *перех.*, *заст.* Женитися на комусь (із кимось). ** **Брáти рушникú**, *заст.* – свататися. **Брáти шлюб** *із ким*, *заст.* – одружуватися. 15. *перех. і без додатка*, *діал.* Приймати дитину під час пологів. 16. *неперех.*, *тільки 3 ос.*, *розм.* Їсти наживку на гачку; ловитися на вудку (про рибу). 17. *неперех. і перех.* Виконувати певну дію, роботу (про машину, знаряддя і т. ін.). 18. *перех.* Додати важку ділянку шляху, перешкоду і т. ін. 19. *неперех.*, *розм.* Змінювати напрям руху, відхилятися від попереднього напряму; повертати. 20. *перех.* Забирати, віднімати час, сили і т. ін. 21. *перех.* Опановувати, охоплювати кого-небудь (про почуття, фізичний стан і т. ін.). ** **Дрімота берé** – хочеться спати. 22. *неперех.* Уживається при дієсловах у значенні початку виконання дії або, частіше, як спонукальне слово при наказовому способі. *Брати акорди. Брати відпустку. Брати приклад.* ** **Брáти верх (гóру)** *над ким – чим* – здобувати перевагу в чомусь; перемагати. **Брáти в робóту** *кого* – розправлятися з ким-небудь; лаяти, сварити когось за якусь провину. **Брáти до увáги** *що* – зважати на що-небудь, ураховувати щось. **Брáти зобов'язання** – зобов'язуватися що-небудь робити, виконувати; переймати на себе певний обов'язок. **Брáти своє́**: а) виявляти свою перемогу; перемагати; б) діставати для себе яку-небудь користь; домагатися своєї мети. **Брáти слóво** – зголошуватися виступати зі словом; виступати зі словом. **Брáти ýчасть** *у чому* – бути учасником чого-небудь. **Нáша берé!** – Ми маємо перевагу, ми перемагаємо!
БРÁТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **брат** 1.
БРАТÍМ, -а, *ч.*, *діал.* Побратим.
БРАТÍНА, -и, *ж.* Старовинна велика куляста посудина, в якій подавалися напої для розливання по чашам або пиття по колу.
БРАТИСЛÁВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Братислава.
БРÁТИСЯ, берýся, берéшся, *недок.* 1. Хапатися рукою. *Братися за руки.* 2. *за що.* Беручи якесь знаряддя, діяти ним, виконувати певну роботу. 3. *за що, до чого, рідко чого; також з інфін.* Починати яку-небудь справу, приступати до чого-небудь. // *перев. з інфін.*, *рідко.* Збиратися, готуватися щось робити. 4. *до кого, за кого, рідко на кого.* Застосовувати до кого-небудь якісь дії, картати когось, докоряти комусь і т. ін. 5. *перен.*, *на що*, *розм.*, *рідко.* Удаватися до яких-небудь дій, засобів і т. ін. 6. *розм.*, *рідко.* Іти, прямувати куди-небудь. // Лізти вгору, дертися. // *перен.*, *до кого.* Рівнятися з ким-небудь. 7. *заст.* Женитися або виходити заміж; одружуватися. 8. *тільки 3 ос.* Набиратися. 9. *тільки 3 ос.* З'являтися, виникати. 10. Приставати, липнути. 11. *чим.* Укриватися, покриватися чим-небудь. 12. *чим.* Пройматися чим-небудь, набувати певного стану, виразу і т. ін. 13. *безос.*, *розм.* Наближатися до певного віку, часу і т. ін. 14. *перев. 3 ос.*, *розм.* Ловитися на вудку (про рибу). 15. Пас. до **брáти** 1 – 9, 12 – 14. *Братися за голову. Братися за розум.*

БРАТИ́ТЕЛІ, -ів, *мн.*, *діал.* Двоюрідні брати й сестри.
БРАТІ́В, това, -тове. Належний братові.
БРАТ-І СЕСТРА́, -а і -и, *ж.* Народна назва перестріча, а також фіалки триколірної та деяких інших рослин, братки.
БРА́ТІЯ, і, *ж.*, *збірн.* 1. *розм.*, *іноді ірон.* або *жарт.* Люди однієї професії, одного суспільного середовища. 2. Ченці однієї общини або монастиря. 3. *розм.* Борзописці.
БРАТКИ́, ів, *мн.* Народна назва деяких видів фіалки, зокрема фіалки триколірної.
БРАТКО́, á, *ч.*, *фам.* Те саме, що **брат** 1.
БРА́ТНІЙ, -я, -є. 1. Прикм. до **брат** 1, 2. // Належний братові, братам. 2. Власт. братові; такий, який буває між братами; братерський, товариський, дружній. 3. Який живе в братерстві, в братському єднанні.
БРАТОВА́, -ої, *ж.* Дружина брата.
БРАТОВБИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **братовбивця**.
БРАТОВБИ́ВСТВО, -а, *с.* Убивство свого брата, побратима, однодумця.
БРАТОВБИ́ВЦЯ, і, *ч.* *і ж.* Убивця свого брата, побратима, однодумця.
БРАТОВБИ́ВЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **братовбивство**.
БРАТОВБІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *заст.* Те саме, що **братовбивця**.
БРАТОВИ́ЗНА, -и, *ж.* Спадщина після брата.
БРАТОГУ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Те саме, що **братовби́вця**.
БРАТОГУ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **братовбивчий**.
БРАТОГУ́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **братовбивство**.
БРАТО́К, -тка́, *ч.*, *розм.* 1. Однополчанин на флоті. 2. Член бандитського угруповання; братан (у 2 знач.).
БРАТОЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *заст.* Який проявляє до людей таку саму любов, як до братів. // Який виражає таку любов.
БРАТОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **братолю́бний**.
БРАТОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **братолюбність**.
БРАТОЛЮ́Б'Я, -я, *с.*, *діал.* Те саме, що **братолюбність**.
БРА́ТОНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **брат**.
БРА́ТСТВО, -а, *с.* 1. Група, товариство людей, об'єднаних спільною діяльністю і метою, які додержуються певних установлених ними правил. 2. *тільки одн.* Братське почуття, ставлення; дружба. 3. Монахи одного ордену.
БРА́ТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Власт. братові (у 1 знач.), братам; пройнятий почуттям любові, дружби; братерський. ** **Бра́тська моги́ла** – спільна могила, в якій поховані ті, хто загинув на війні або в боротьбі за спільну справу. 2. Прикм. до **бра́тство** 1. *Київська братська школа.*
БРА́ТТЯ, *збірн.*, *заст.* Товариство, братія (у 1 знач.).
БРАТУ́НЬ, **БРАТУ́НЬО**, -я, *ч.* Те саме, що **брат** 1.
БРАТУ́НЬО *див.* **брату́нь**.
БРАТУ́СЬ, братуся́, *ч.* Пестл. до **брат** 1.
БРАТУ́ХА, -и, *ч.*, *фам.* Брат (у 1, 3 знач.).
БРА́ТЧИК, -а, *ч.* 1. Член товариства, компанії; товариш. 2. Член братства (у 1 знач.). // Член козацької Січі; січовик. 3. *іст.* Заможний ремісник, повноправний член цеху. 4. *діал.* Братик.
БРАУЛЬО́З, -у, *ч.* Ектопаразитарна хвороба бджіл, спричинює зниження продуктивності та їх загибель.
БРА́УНІНГ, -а, *ч.* Невеликий автоматичний пістолет.
БРАУНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу окислів; руда марганцю.
БРА́ХА, -и, *ч.* *і ж.*, *діал.* Той (та), що бере.
БРАХІАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Больові відчуття в руці і плечі за ходом плечового сплетення.
БРАХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Плечовий; такий, що стосується плеча.
БРАХІАНТИКЛІНА́ЛЬ, -і, *ж.* Коротка антиклінальна складка шарів гірських порід.
БРАХІАНТИКЛІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до брахіантикліналі.
БРАХІБАЗІ́Я, -ї, *ж.* Ходьба дрібними кроками; спостерігається при старечому слабоумстві.
БРАХІГНАТІ́Я, -ї, *ж.* Вроджений недорозвиток нижньої щелепи.
БРАХІГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Загальна назва усіх систем скорочного письма.
БРАХІДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене укорочення пальців рук і ніг, які, як правило, мають перетинки.
БРАХІЕЗО́ФАГУС, -а, *ч.* Вроджений короткий стравохід.
БРАХІКАРДІ́Я, -ї, *ж.* Сповільнений ритм серцевих скорочень.
БРАХІКЕФА́Л, -а, *ч.* Те саме, що **брахіцефа́л**.
БРАХІКЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **брахіцефалі́я**.
БРАХІМЕТАКА́РПІЯ, -ї, *ж.* Укорочення п'ясткових кісток, що виникає внаслідок аномалії розвитку або після перелому.
БРАХІМЕТРОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Короткозорість.
БРАХІМО́РФІЯ, -ї, *ж.* Будова тіла, для якої характерні великий, широкий тулуб і короткі кінцівки.
БРАХІМО́РФНИЙ, -а, -е. Стос. до брахіморфії.
БРАХІМО́РФНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **брахімо́рфія**.
БРАХІОЗА́ВР, -а, *ч.* Велетенський динозавр з довгими передніми кінцівками і шиєю, що жив у мезозойську еру.
БРАХІОЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Личинка морської зірки, що розвивається із біпінарії.
БРАХІОПО́ДИ, -ів, *мн.* Тип безхребетних тварин.
БРАХІСИНКЛІНА́ЛЬ, -і, *ж.* Коротка синклінальна складка шарів гірських порід.
БРАХІСКЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена вада розвитку, при якій спостерігається укорочення ніг.
БРАХІСПОНДИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене зменшення висоти тіла хребця.
БРАХІСТОХРО́НА, -и, *ж.*, *мат.* Крива найкоротшого спуску.
БРАХІФАЛАНГІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене укорочення фаланг пальців.
БРАХІХЕЙЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена вада розвитку у вигляді укорочення середньої частини верхньої губи.
БРАХІЦЕФА́Л, -а, *ч.*, *антр.* Людина, яка відзначається брахіцефалією.
БРАХІЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.*, *антр.* Форма черепа, в якому подовжній вимір не набагато більший від поперечного, короткоголовість.
БРА́ХМА, -и, *ч.* Один з найвищих (поряд з Шівою і Вішну) богів у брахманізмі й індуїзмі.
БРАХМА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **брамі́н**.
БРАХМАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Релігія раннього рабовласницького суспільства в Індії, що склалася в 1-й половині І тис. до н. е. на основі ведизму.
БРАХМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **брахма́н**.
БРА́ХМІ, *невідм.*, *с.* Давньоіндійське складове письмо; пишеться зліва направо.
БРА́ЧА, -і, *ж.*, *діал.* Кар'єр.
БРА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Брачна лопата, черпак.
БРАЧКИ́Й, -а, -е, *діал.* Який полюбляє брати хабарі.
БРА́ШНО, -а, *с.*, *діал.* Їжа, страва.
БРА́ШПИЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бра́шпиль**.
БРА́ШПИЛЬ, -я, *ч.*, *спец.* Лебідка, встановлена на носі корабля для підіймання якоря.
БРЕ́ВЕ, *невідм.*, *с.* Коротке офіційне послання папи римського.
БРЕВІА́РІЙ, -я, *ч.* У католицькій церкві – короткий збірник молитов, псалмів, гімнів, уривків із Біблії та творів отців церкви, що їх використовують під час богослужіння.
БРЕВІПЛАТИСПОНДИЛІ́Я, -ї, *ж.* Зниження висоти і розширення тіла хребця.
БРЕ́ВІС, -а, *ч.*, *муз.* Один із нотних знаків мензуральної нотації; коротка.
БРЕ́ВКАЛО, -а, *с.*, *діал.* Ненажера.
БРЕ́ВКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **бре́вкати**.
БРЕ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Жадібно їсти, жерти.
БРЕВТІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Ненажера.
БРЕ́ГГІВСЬКИЙ, -а, -е, *фіз.* Належний Бреггу. ** **Бре́ггівське відби́ття** – схеми дифракції рентгенівських променів, при якій падаючий і дифракційний промені лежать по один бік від поверхні кристала.
БРЕГЕ́Т, -а, *ч.* Дуже точний кишеньковий годинник, що відбиває години і показує числа місяця.
БРЕ́ДЕНЬ, -дня, *ч.* Невеликий невід, яким ловлять рибу у мілководних місцях.
БРЕДЕ́ЦЬ, -дця́, *ч.*, *діал.* Той, хто йде вбрід.
БРЕДНЯ́, **БРИДНЯ́**, -і, *ж.* Безглузді думки; химери.
БРЕДУ́ЧИ. Дієприсл. до **брести́**.
БРЕЗЕ́НТ, -у, *ч.* Груба лляна водонепроникна тканина.
БРЕЗЕНТИ́НА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **брезе́нт**. 2. Одяг із брезенту.
БРЕЗЕ́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **брезе́нт**. // Зробл. з брезенту.
БРЕ́ЗКЛИЙ, -а, -е. Набряклий, опухлий (про тіло або обличчя). // Який має набрякле тіло чи обличчя.
БРЕ́ЗКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **бре́зклий**.
БРЕ́ЗКНУТИ, -ну, -неш, *недок.* Ставати хворобливо товстим, брезклим; набрякати.
БРЕЗКУ́ЛЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Дзвіночок на кінських вухах.
БРЕЙД ВІ́МПЕЛ, -а, *ч.* Прапор, що його підіймають на грот-щоглі, коли на судні присутні службові особи.
БРЕЙК, -а, *ч.* 1. Різке раптове падіння цін на біржі. 2. Ритмічний танець з акробатичними елементами; музика цього танця. 3. *спорт.* Команда рефері у боксі, що означає вимогу припинити бій.
БРЕ́ЙКЕР, -а, *ч.* Той, хто займається брейком (у 2 знач.).
БРЕЙКІ́ВЕН, -а, *ч.* Обсяг виробництва продукції (робіт, послуг), за якого сукупні витрати на виробництво відповідають виторгові.
БРЕЙН-ДРЕЙН, -у, *ч.* Відтік спеціалістів високої кваліфікації з держав з низьким рівнем життя у країни, де рівень життя вищий.
БРЕЙНШТО́РМ, -у, *ч.* Метод висування творчих ідей в процесі розв'язування наукової чи технічної проблеми.
БРЕКВА́ТЕР, -а, *ч.* Те саме, що **хвилеріз**.
БРЕ́КЧІЯ, -ї, *ж.* Гірська порода, що складається з уламків, зцементованих якою-небудь мінеральною речовиною.
БРЕЛКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **брело́к**.
БРЕЛО́К, -а, *ч.* Прикраса, привішена до ланцюжка кишенькового годинника або на браслеті.
БРЕ́МЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Бремен.
БРЕ́МСБЕРГ, -а, *ч.*, *тех.*, *гірн.* 1. Пристосування для транспортування вантажів у вагонетках похилою площиною. 2. Похила гірнича виробка, що не виходить безпосередньо на поверхню.
БРЕМСБЕ́РГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бремсбе́рг**.
БРЕНД, -а, *ч.* Розрекламована торгова марка певного товару. ** **Бренд-коле́кція** – зразки уніформи, що її замовляють фірми для своїх співробітників.
БРЕ́НДІ, *невідм.*, *ч.* *і с.* Міцний алкогольний напій з виноградного спирту.
БРЕНІ́ВКОВІ, -их, *мн.* Родина двокрилих комах.
БРЕ́ННЕКЕ, *невідм.*, *ж.* Свинцева куля для гладкоствольних рушниць з похилими рівчаками у верхній частині.
БРЕ́НЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бре́нькати** і звуки, утворювані цією дією.
БРЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Утворювати короткі дзвенячі звуки, дзенькати. 2. *на чому.* Невміло або недбало грати на музичному інструменті.
БРЕ́НЬКІТ, -коту, *ч.* Звуки, утворювані бренькáнням.
БРЕ́НЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **бре́нькати** 1.
БРЕНЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш і **БРЕНЬКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **бре́нькати** 1.
БРЕНЬКОТІ́ТИ *див.* **бренькота́ти**.
БРЕСКИ́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Абрикос.
БРЕСТИ́, бреду́, бреде́ш; *мин. ч.* брів, брела́, брело́; *мн.* брели, *наказ. сп.* бреди́, *недок.* 1. Повільно йти. 2. *через що і діал. що.* Переходити вбрід, перебродити (річку, струмок, болото і т. ін.).
БРЕ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Бреста.
БРЕТЕ́ЛЬКИ, -льок, *мн.* (*одн.* **брете́лька**, -и, *ж.*) Перекинені через плече стрічки з матерії або з мережива, на яких тримається жіноча сорочка, ліф і т. ін.
БРЕТЕ́Р, -а, *ч.*, *заст.* Людина, яка шукає найменшого приводу, щоб викликати на дуель.
БРЕТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **брете́р**.
БРЕТНА́ЛЬ, -я, *ч.*, *заст.* 1. Даховий цвях. 2. *тех.* Костиль.
БРЕТО́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Бретані.
БРЕТО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **брето́нець**, -нця, *ч.*; **брето́нка**, -и, *ж.*) Народність, що населяє західну частину півострова Бретань.
БРЕФОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Алопластика із застосуванням тканин мертвонароджених плодів або новонароджених, що загинули.
БРЕХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бреха́ти**.
БРЕХА́ТИ, брешу́, бре́шеш, *недок.*, *розм.* 1. Казати неправду. 2. Гавкати (про собак).
БРЕХА́Ч, -á, *ч.* 1. *зневажл.* Те саме, що **брехýн**. 2. Собака, який неправильно реагує на виявлення або місцезнаходження птаха чи звіра.
БРЕХА́ЧКА, -и. Жін. до **бреха́ч**.
БРЕХЕ́НЬКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Зменш. до **брехня́** 1. 2. Коротка розповідь про що-небудь малоймовірне; нісенітниця.
БРЕХЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який завжди каже неправду; схильний брехати (у 1 знач.). 2. Який не відповідає правді, криє в собі брехню; неправдивий. 3. Несправжній, нещирий. 4. Який часто гавкає (про собак).
БРЕХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **брехли́вий** 1. 2. Якість за знач. **брехли́вий** 2.
БРЕХЛИ́ВО. Присл. до **брехли́вий** 2.
БРЕХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **бреха́ти**.
БРЕХНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* 1. Те, що не відповідає правді; неправда. 2. *мн.* **бре́хні**, бре́хень. Вигадки, плітки і т. ін. 3. Гавкання.
БРЕХУ́Н, -á, *ч.*, *розм.* Людина, яка завжди каже неправду.
БРЕХУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *розм.* 1. Зменш. до **брехýн**. 2. *заст.*, *ірон.* Адвокат. 3. *розм.* Невеликий дворовий песик.
БРЕХУ́НКА, -и, *розм.* Жін. до **брехýн**.
БРЕХУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **брехýн**.
БРЕХУНЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **брехýн**.
БРЕХУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **брехýнка**.
БРЕШКО́, -á, *ч.* Зменш. до **брехýн**.
БРИГ, -а, *ч.*, *заст.* Вітрильне судно з двома щоглами.
БРИГА́ДА, -и, *ж.* 1. Частина сухопутної армії, що складається з кількох полків, батальйонів чи батарей та інших військових частин і підрозділів. // Частина флоту, в якій є кілька однотипних військових суден. 2. Колектив, група людей одного фаху, які разом виконують певне виробниче завдання. 3. *зал.* Кондукторський персонал, що обслуговує поїзд. 4. *жарг.* Банда рекетирів.
БРИГАДИ́Р, -а, *ч.* 1. Керівник виробничої бригади. 2. *заст.* У Росії 18 ст. – військовий чин, середній між полковником і генералом.
БРИГАДИ́РІВ, -ова, -ове. Належний бригадирові.
БРИГАДИ́РКА, -и. Жін. до **бригади́р**.
БРИГАДИ́РСТВО, -а, *с.* Посада бригадира (у 1 знач.); коло його обов'язків.
БРИГАДИ́РСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бригади́рствувати**.
БРИГАДИ́РСТВУВАТИ, -ствую, -ствуєш, *недок.*, *неперех.* Керувати бригадою, працювати бригадиром.
БРИГАДИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бригади́р**.
БРИГА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **брига́да** 1, 2, 4. *Бригадний метод навчання.*
БРИГА́ДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Член бригади (у 2 знач.).
БРИГА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **брига́дник**.
БРИГАНТИ́НА, -и, *ж.* Легке вітрильне військове або корсарське судно.
БРИД, *ч.* 1. *род.* -у. Мерзота. 2. *род.* -а. Гидка людина.
БРИДА́К, -á, **БРИДА́ЛЬ**, -я, **БРИДА́С**, -а, *ч.*, *зах.* Гидка, потворна людина.
БРИДА́ЛЬ *див.* **брида́к**.
БРИДА́С *див.* **брида́к**.
БРИ́ДЕЛЬ, -і, *ж.* Ланцюг, одним кінцем прикріплений до нерухомого якоря, другим – до бочки.
БРИ́ДЕР, -а, *ч.* Різновид реактора-розмножувача.
БРИ́ДЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бри́дер**.
БРИДЖ, -у, *ч.* Картярська гра.
БРИДЖДЕ́К, -а, *ч.* Палуба цивільних суден, де розміщено штурманську й рульову рубки і пристрої для судноводіння.
БРИ́ДЖІ, -ів, *мн.* Особливого крою вузькі нижче колін штани, що заправляються в чоботи.
БРИ́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *діал.* 1. *перех.* Викликати в кого-небудь огиду. 2. *неперех.* Бридитися.
БРИ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, *ким*, *чим*. Відчувати огиду до кого-, чого-небудь.

БРИДКИ́Й, -а́, -е́. Який викликає огиду; гидкий, огидний. // Дуже поганий, негарний; потворний.
БРИ́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* Якість за знач. **бридки́й.**
БРИ́ДКО. Присл. до **бридки́й.** // *у знач. присудк. сл.*
БРИДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який відчував або виявляв огиду до чого-небудь гидкого. // Який є виявом або вираженням огиди до кого-, чого-небудь.
БРИДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **бридли́вий.**
БРИДЛИ́ВО. Присл. до **бридли́вий.**
БРИДНЯ́ *див.* **бредня́.**
БРИДО́ТА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Дуже поганий, негарний вигляд; потворність. 2. Те, що викликає огиду; гидота.
БРИДУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Гидка, потворна жінка.
БРИ́ЖА, -і, *ж.* 1. *див.* **бри́жі.** 2. *анат.* Складка очеревини, між листками якої містяться кровоносні і лімфатичні судини, нерви, лімфатичні вузли і жирова тканина. ** **Бри́жа ма́тки** – частина широкої зв'язки матки нижче власної зв'язки і брижі яєчника. **Бри́жа ма́ткової труби́** – верхня частина широкої зв'язки матки. **Бри́жа яє́чника** – частина заднього листка широкої зв'язки матки, до якої прикріплений яєчник.
БРИЖА́ТИЙ, -а, -е. З брижами. *Брижаті чоботи.*
БРИ́ЖИК, -а, *ч.* Те саме, що **бри́жка.**
БРИ́ЖИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Укриватися брижами, утворювати дрібні хвилі. 2. Укриватися зморщками, складками.
БРИ́ЖІ, бриж *і* бри́жів, *мн.* (*одн.* **бри́жа**, -і, *ж.*). 1. Дрібні хвилі на злегка сколиханій поверхні води. ** **Ме́ртві бри́жі** – пологі морські хвилі, що утворюються в безвітряну погоду і поширюються на великі простори. 2. Складки на одязі, халявах чобіт і т. ін. // Зморшки на шкірі (обличчя і т. ін.).
БРИ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **бри́жа.**
БРИЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гофро́ваний.**
БРИЖОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **бри́жа.**
БРИЖУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гофрува́льний.**
БРИЖУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **гофрува́льник.**
БРИЖУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **брижува́льник.**
БРИЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **гофрува́ти.**
БРИЖУВА́ТИЙ, -а, -е. Укритий брижами.
БРИЖУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **брижува́тий.**
БРИЖЧА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **брижа́тий.**
БРИЗ, -у, *ч.* Легкий береговий вітер, який дме вдень з моря, а вночі з суходолу.
БРИЗА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність вибухових речовин при вибуху чинити руйнівні дії на перешкоди, що містяться поблизу.
БРИЗА́НТНИЙ, -а, -е, *заст.* Який розривається і роздробляє навколишні предмети (про вибухові речовини, артилерійські снаряди, гранати і т. ін.); розривний.
БРИ́ЗКА *див.* **бри́зки.**
БРИ́ЗКАЛКА, -и, *ж.* Прилад для бризкання.
БРИ́ЗКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бри́зкати.**
БРИ́ЗКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Розлітатися, розсипатися бризками, дрібними частинками. 2. *неперех.*, *чим і без додатка.* Викидати, розкидати, розсипати бризки рідини, іскри, дрібні частинки чого-небудь. 3. *перех.*, *кого, що чим.* Обливати дрібними краплями, бризками.
БРИ́ЗКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Бризкати на кого-небудь або на себе.
БРИ́ЗКИ, -зок, *мн.* (*одн.* **бри́зка**, -и, *ж.*). Краплини рідини, які швидко розлітаються від удару, вітру і т. ін. // Дрібні частинки твердого тіла, що розлітаються від удару, вибуху і т. ін.
БРИЗКИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Бризка.
БРИЗКОЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Захищений від бризок. *Бризкозахищений корпус.*
БРИЗКОЗАХИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бризкозахи́щений.**
БРИЗКУ́Н, -а, *ч.* Риба ряду окунеподібних.
БРИ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Однокр. до **бри́зкати.** 2. *розм.* Кинути з силою, шпурнути. 3. *розм.* Те саме, що **бри́знутися.**
БРИ́ЗНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Упасти.
БРИ́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бриз.**
БРИЗЯ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Чорний з білими смугами.
БРИК, *виг.* 1. Уживається як присудок за знач. **брика́ти 1** і **брика́тися 1.** 2. Уживається як присудок за знач. **брикну́ти.**
БРИ́КА, -и, *ж.*, *заст.* Віз, хура.
БРИКА́ЙЛО, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто має звичку брикатися.
БРИКАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *діал.* Стрибок коня.
БРИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **брика́ти** *і* **брика́тися.**
БРИКА́Р, -я́, *ч.* Те саме, що **ломови́к.**
БРИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *неперех.* Підкидати зад і задні ноги (про копитних тварин); вихати, хвицати. 2. *неперех.* Граючись, пустуючи, бігати й стрибати. 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Виявляти норовистість; капризувати. 4. *перех.* Бити задніми ногами.
БРИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Битися однією чи обома задніми ногами (про копитних тварин). 2. *перен.*, *розм.* Виявляти норовистість; упиратися, пручатися; капризувати.
БРИКЕ́Т, -у, *ч.* Речовина, спресована у форму цеглинки, плитки.
БРИКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **брике́т.** // Який виготовляє брикети.
БРИКЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **брикетува́ти.**
БРИКЕТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **брикето́ваний.**
БРИКЕТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для брикетування. // Який володіє властивістю брикетування.
БРИКЕТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається брикетуванням.
БРИКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **брикетува́ти.**
БРИКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Спресовуючи дрібні або пилуваті матеріали, виготовляти з них брикети.
БРИКЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який любить брикатися. *Брикливий кінь.* 2. *перен.*, *розм.* Норовистий, капризний.
БРИКЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **брикли́вий.**
БРИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **брика́ти 1.**
БРИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Упасти, перекинутися.
БРИКУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **брикли́вий.**
БРИ́ЛА, -и, *ж.* Великий безформний шматок каменю, землі, глини, льоду і т. ін.
БРИЛА́СТИЙ, -а, -е. Укритий брилами; з брилами.
БРИЛА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **брила́стий.**
БРИ́ЛИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **бриль.** 2. Змен. до **брилья́нт.**
БРИ́ЛИСТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **брила́стий.** 2. Важкий, масивний, великоваговий.
БРИ́ЛИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Наявність, скупчення брил; брилиста поверхня чого-небудь.
БРИ́ЛКА, -и, *ж.* Зменш. до **бри́ла.**
БРИЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **брила́стий.**
БРИЛЬ, -я́, *ч.* Головний убір із широкими крисами.
БРИЛЬЯ́НТ, -а, *ч.* Відшліфований і огранований коштовний камінь; алмаз.
БРИЛЬЯ́НТИК, -а, *ч.* Зменш. до **брилья́нт.**
БРИЛЬЯНТИ́Н, -у, *ч.* 1. Косметичний засіб для волосся. 2. *муз.* Технічний вазелін для змащення рухомих трубочок та клапанів у мідних духових інструментах.
БРИЛЬЯ́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **брилья́нт.** // Зробл. з брильянтів, прикрашений брильянтами.
БРИ́НДЗА *див.* **бри́нза.**
БРИНДІ́ЗІ, *невідм.*, *ж.* Застольна пісня, що виконується в операх солістом з хоровим приспівом.
БРИНДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *зах.* Чепуритися, гарно одягатися.
БРИНДУ́ЗА, -и, *ж.* Густа солодка страва.
БРИНДУ́ША, -і, *ж.*, *діал.* Шафран сітчастий.
БРИ́НЗА, *діал.* **БРИ́НДЗА**, -и, *ж.* Сир з овечого молока.
БРИНЗО́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Чистотіл.
БРИНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **брині́ти.**
БРИНІ́ТИ, -ни́ть, *недок.* 1. Утворювати дзвенячий протяжний звук (перев. про струни і т. ін.); дзвеніти. // Дзвінко звучати. // Дзижчати (про комах). // Дзюрчати (про воду). 2. Яскраво вирізнятися своїм кольором (звичайно червоним) при цвітінні, дозріванні (про квіти, плоди). 3. Блищати, виблискувати.
БРИНЬ, *виг.*, *рідко.* Уживається як присудок за знач. **бри́нькати**, **бри́нькнути** (про звучання струни).
БРИ́НЬКАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **бри́нькати** і звуки, утворювані цією дією.
БРИ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **бре́нькати.**
БРИНЬКА́Ч, -а́, *ч.*, *зах.* Дзвінка монета.
БРИ́НЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* Однокр. до **бри́нькати.**
БРИНЬКОТІ́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.* Те саме, що **бриньча́ти.**
БРИНЬЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* Ударами по чому-небудь утворювати легкі дзвенячі звуки; бряжчати.
БРИСТО́ЛЬ, -ю, *ч.* Картон, що його виготовляють шляхом склеювання аркушів паперу високих сортів.
БРИТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **брита́нці** та Британія.
БРИТА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **брита́нець**, -нця, *ч.*; **брита́нка**, -и, *ж.*). Жителі Великої Британії.
БРИ́ТВА, -и, *ж.* Гостре сталеве лезо або спеціальне приладдя для гоління.
БРИТВА́ЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **ти́гель.**
БРИТВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бритва́ль.**
БРИ́ТВЕНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бри́тва.**
БРИТВО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бри́тва.**
БРИ́ТИ, бри́ю, бри́єш, *недок.*, *перех.* 1. Те саме, що **голи́ти.** 2. *перен.*, *розм.* Влучно, гостро ганити кого-небудь.
БРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. **добри́ти 1.**
БРИ́ТИСЯ, бри́юся, бри́єшся, *недок.* 1. Голити волосся на бороді, щоках, голові; голитися. 2. Не носити бороди і вусів.
БРИТОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. З бритою головою.
БРИ́ТТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бритт**, -а, *ч.*). 1. *іст.* Назва кельтського народу, який колись населяв Англію. 2. *книжн.*, *заст.* Англійці.
БРИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **бри́ти 1** і **бри́тися 1.**
БРИ́ФІНГ, -а, *ч.* Інформаційна бесіда для журналістів.
БРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Мишій сизий.
БРИЧ, -а, *ч.*, *зах.* Бритва.
БРИ́ЧКА, -и, *ж.* Легкий візок для їзди, іноді з відкидним верхом.
БРИ́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бри́чка.**
БРИ́ШКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Поводитися чванливо; чванитися, задаватися.
БРИ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який летить низько над земною чи водною поверхнями, горизонтально до них.
БРІА́Р, -а, *ч.* Порода службових собак.
БРІ́ВКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **брова́.**
БРІ́ВКА[2], -и, *ж.* 1. Підвищений край канави або насипу, утворений викопаною землею; край залізничного полотна, шляху і т. ін. 2. Підвищений край бігової доріжки, обкладений дерном (на стадіоні, іподромі і т. ін.). 3. Бордюр (у 3 знач.).
БРІ́ВНИЙ, -а, -є. Прикм. до **брова́.**
БРІ́ВОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **брі́вка**[1].
БРІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **брі́вонька.**
БРІД, бро́ду, *ч.* Мілке місце річки, озера або ставка, в якому можна переходити або переїжджати на інший бік. *Питати броду.*
БРІДНЯ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Брудпуватий.
БРІЛ, -а, *ч.* Суб'єктивна одиниця яскравості світла, що сприймається.
БРІОЛІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **брильянти́н** (у 1 знач.).
БРІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ ботаніки, що всебічно вивчає мохоподібні (мохи та печіночники).
БРІО́НІЯ, -ї, *ж.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини гарбузових.
БРІО́Ш, -і, *ж.* Здобна булочка особливої форми.
БРОВА́, -и́, *ж.*; *мн.* **бро́ви**, брів. Дугаста смужка волосся над очною ямкою.
БРОВА́НЬ, -я́, *ч.* Людина з густими, широкими бровами.
БРОВА́Р, -я́, *ч.*, *заст.* 1. Те саме, що **бровáрня.** 2. Броварник, пивовар.
БРОВА́РНИЙ, -а, -е. Який стос. варіння пива.
БРОВА́РНИК, -а, *ч.*, *заст.* 1. Власник броварні. 2. Робітник броварні.
БРОВА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **брова́рник.**
БРОВА́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Пивоварний завод.
БРОВА́РСТВО, -а, *с.* Варіння пива.
БРОВАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Займатися варінням пива.
БРОВА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **брова́тий.**
БРОВА́ТИЙ, -а, -е. Який має густі, широкі і т. ін. брови.
БРОВЕНЯ́ТА, -ят, *мн.* (*одн.* **бровеня́**, -я́ти, *с.*). Зменш.-пестл. до **бро́ви.** *Чорні бровенята.*
БРО́ВИ *див.* **брова́.**
БРОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **брова́.**
БРО́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **брі́вка**[2].
БРОВКО́, -а́, *ч.*, *розм.* Собака.
БРОДИ́ЛО, -а, *с.* 1. *спец.* Фермент, що викликає бродіння. 2. *перен.* Те, що викликає який-небудь процес, яке-небудь явище.
БРОДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до бродіння. *Бродильне виробництво.* ** **Броди́льна про́ба**, *мед.* – метод якісного і кількісного визначення глюкози в сечі.
БРОДИ́ТИ[1], броджу́, бро́диш, *недок.* 1. Повільно ходити без певної мети й напрямку; блукати. // Поволі ходити мілкою водою, болотом. 2. *перен.* Повільно рухатися, пересуватися.
БРОДИ́ТИ[2], бро́дить, *недок.* Бути в стані, в процесі бродіння.
БРОДІ́ННЯ, -я, *с.* Біохімічний процес розкладання вуглеводів, що відбувається під впливом мікроорганізмів або їхніх ферментів.
БРО́ДНИКИ, -ів, *мн.* Населення узбережжя Азовського моря та нижнього Дону.
БРО́ДНІ, -ів, *мн.* 1. Легкі, з м'якої шкіри болотні чоботи сибірських мисливців. 2. Гумові рибальські та мисливські чоботи з високими, до паху, халявами.
БРО́ДОМ, *присл.* Переходячи, перебродячи річку, озеро і т. ін. по дну; убрід.
БРОДЯ́ГА, -и, *ч.* Бездомна людина, що не має постійного місця проживання, сталого заняття, роботи.
БРОДЯ́ЖИЙ, -а, -е. Прикм. до **бродя́га.**
БРОДЯ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.* Бути бродягою.
БРОДЯ́ЖКА, -и. Жін. до **бродя́га.**
БРОДЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до бродяжництва.
БРОДЯ́ЖНИЦТВО, -а, *с.* Стан, спосіб життя бродяги.
БРОДЯ́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бродя́жництво.** // Власт. бродязі.
БРОДЯ́К, -а́, *ч.* Риболовний пристрій.
БРОДЯ́ЧИЙ, -а, -е. Який не живе на одному місці або не має постійного місця проживання. // Який постійно переходить з місця на місце; мандрівний. *Бродячий собака.* // Який має або виявляє схильність бродити, переходити з місця на місце. *Бродяча натура.*
БРОЇ́ТИ, -о́ю, -о́їш, *недок.*, *діал.* Баламутити.
БРОЇ́ТИСЯ, -їться, *недок.* Верзтися.
БРО́ЙЛЕР, -а, *ч.* 1. Відгодоване на м'ясо курча віком 60 – 70 днів. 2. Приміщення, птахоферма для відгодівлі таких курчат.
БРО́ЙЛЕРНА, -ої, *ж.* Те саме, що **бро́йлер 2.**
БРО́ЙЛЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бро́йлер.** // Який вирощує бройлерів. // Пов'язаний з їх розведенням.
БРО́ЙЛЕРНИК, -а, *ч.* Спеціально обладнане приміщення для вирощування бройлерів.
БРОКА́Т, -у, *ч.* Гаптована або ткана золотом чи сріблом шовкова тканина.
БРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **брока́т.**
БРО́КЕР, -а, *ч.* Окрема особа чи фірма, що спеціалізуються на посередницьких біржових операціях; маклер. ** **Ве́ксельні бро́кери** – посередники в угодах з обліку та переобліку векселів.
БРОКЕРА́Ж, -у, *ч.* Укладення угод з цінними паперами за дорученням.
БРО́КЕР-АУТСА́ЙДЕР, -а, *ч.* Брокер, який є посередником між клієнтами та брокерами-членами фондової біржі; сторонній брокер.
БРО́КЕРИДЖ, -у, *ч.*, *фін.* Винагорода, яку отримують брокери. Встановлюється в процентах від вартості угод або у фіксованій сумі.
БРО́КЕР-КОМІСІОНЕ́Р, -а, *ч.* Агент, який виконує накази про купівлю чи продаж цінних паперів або товару.
БРО́КЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до брокерів, їх діяльності. ** **Бро́керська запи́ска** – записка про укладену угоду, що її брокер направляє своєму клієнту. **Бро́керська комі́сія** – плата, що її брокер має

право вирахувати з премії (на свою користь). **Бро́керська конто́ра** – філіал або інший відокремлений підрозділ підприємства, установи, який здійснює брокерську діяльність. **Бро́керська фі́рма** – офіційне об'єднання декількох брокерів, брокерське представництво біржі або банку. **Бро́керське мі́сце** – членство на біржі, право на участь в торгах певної біржі. **Бро́керські гі́льдії** – професійні об'єднання біржових посередників та брокерів. **Бро́керські креди́ти** – кредити, що їх брокерсько-дилерська фірма надає своїм клієнтам для купівлі цінних паперів. **Бро́керські представни́цтва** – посередницькі представництва, що їх відкривають при комерційних банках для біржових операцій.

БРОККІ́ЗМ, -у, *ч.* Біологічне вчення про нібито заздалегідь визначену тривалість існування родів і видів організмів.

БРОКО́ЛІ, *невідм.*, *ж.* Підвид цвітної капусти.

БРОМ, -у, *ч.* 1. Br. Хімічний елемент, червоно-бура рідина з різким запахом, що використовується в медицині, фотографії й техніці. 2. Ліки, які містять у своєму складі сполуки брому; застосовуються для заспокоєння нервової системи.

БРОМА́ТИ, -ів, *мн.* Солі броматної кислоти, які застосовують переважно як окислювачі в органічному синтезі, хімічному аналізі тощо.

БРОМА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до броматів.

БРОМАТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до броматометрії.

БРОМАТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод кількісного аналізу, при якому основним реагентом є титрований розчин бромату калію.

БРОМБЕНЗИЛЦІАНІ́Д, -у, *ч.* Використовувався як отруйна речовина під час першої світової війни.

БРОМИ́СТИЙ, -а, -е. Який має в своєму складі бром.

БРОМІ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні сполуки брому з іншими хімічними елементами. ** **Приро́дні броміди** – група рідкісних мінералів, галогенні сполуки срібла.

БРОМІДРО́З, -у, *ч.* Піт з неприємним запахом, зумовлений підвищеним вмістом жирних кислот і аміакових сполук в організмі.

БРОМІДРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь появи помітного для оточуючих запаху власного поту.

БРОМІ́ЗМ, -у, *ч.* Отруєння надмірними дозами бромних сполук.

БРОМІЗОВА́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський засіб із заспокійливою та снодійною дією, що його застосовують при безсонні, нервовому збудженні.

БРОМІНДИГО, *невідм.*, *ч.* Синій кубовий барвник, що використовується для фарбування та друку бавовняних та віскозних тканин.

БРОМКА́МФОРА, -и, *ж.* Лікарський препарат; застосовується при підвищеній нервовій збудливості, неврастенії, неврозах серця тощо.

БРО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бром**. // Який виробляє бром. *Бромний завод.*

БРО́МОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **бро́мний**.

БРОМОДЕ́РМА, -и, *ж.* Шкіряні висипання у вигляді синюшних вугрів або фіолетових пухлиноподібних бляшок, що з'являються при тривалому вживанні препаратів брому.

БРОМОФО́С, -у, *ч.* Препарат для знищення шкідливих комах у садах, посівах овочевих культур.

БРОМУРА́Л, -у, *ч.* Те саме, що **бромізова́л**.

БРОНЕАВТОМОБІ́ЛЬ, -я, *ч.* 1. Бойова броньована колісна або гусенична автомашина, призначена для розвідки, охорони, патрулювання, зв'язку. 2. Автомобіль інкасатора.

БРОНЕБІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Гармата або інший вид вогнепальної зброї, снаряди, міни або кулі якої пробивають броню.

БРОНЕБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який пробиває броню або застосовується для стрільби по броньованих цілях.

БРОНЕБІ́ЙНИК, -а, *ч.* Боєць, що стріляє з бронебійної зброї.

БРОНЕЖИЛЕ́Т, -а, *ч.* Куленепробивний броньований жилет.

БРОНЕКА́ТЕР, -а, *ч.* Військове броньоване судно невеликої водотоннажності (для бойових дій в прибережних районах, на річках).

БРОНЕМАШИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **бронеавтомобі́ль**.

БРОНЕНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Корабель військового флоту, покритий бронею та озброєний далекобійними гарматами; панцерник.

БРОНЕНО́СНИЙ, -а, -е. Покритий бронею (у 2 знач.).

БРОНЕПАРОПЛА́В, -а, *ч.* Броньований пароплав, призначений для ведення бойових дій на воді.

БРОНЕПЛИТА́, -и́, *ж.* Плита (у 1 знач.) з куленепробивного матеріалу.

БРОНЕПО́ЇЗД, -а, *ч.* Броньований поїзд, призначений для ведення бойових дій у смузі залізниці.

БРОНЕСКЛО́, -а́, *с.* Куленепробивне скло для засклення оглядової щілини танків, бронемашин, кабін літаків та ін., а також броньованих легкових автомобілів інкасаторів, поважних урядовців та ін.

БРОНЕСПИ́НКА, -и, *ж.* Спинка крісла пілота, вкрита бронею.

БРОНЕТА́НКОВИЙ, -а, -е. Який має на озброєнні танки і самохідну артилерію.

БРОНЕТРАНСПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Бойова броньована машина для перевезення піхоти на поле бою і для розвідки.

БРО́НЗА, -и, *ж.* 1. Сплав міді з оловом, алюмінієм та іншими металами. 2. Художній виріб із такого сплаву. 3. *перен.* Колір, подібний до кольору такого сплаву. 4. *розм.* Про бронзову медаль (бронзові медалі) за третє місце в спортивних змаганнях, на конкурсі і т. ін.

БРО́НЗІВКИ, -вок, *мн.* Підродина пластинчастовусих жуків.

БРОНЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **бронзува́ти**.

БРО́НЗОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бро́нза** 1. // Зробл. з бронзи. 2. Який має колір бронзи; золотисто-коричневий. ** **Бро́нзовий ве́ксель** – вексель, який не має майнового забезпечення і видача якого має на меті штучне збільшення боргів особи у разі його неспроможності. **Бро́нзовий вік** – період в історії людства, коли поряд із кам'яними були поширені вироби з бронзи. **Бро́нзова хворо́ба**, *мед.* – хвороба надниркових залоз, що викликає бронзове забарвлення шкіри. **Бро́нзовий призе́р** – власник бронзової медалі за третє місце в спортивних змаганнях, на конкурсі і т. ін.

БРОНЗОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Набувати кольору бронзи; вирізнятися бронзовим кольором.

БРОНЗОГРАФІ́Т, -у, *ч.* Пористий порошковий матеріал, пори якого заповнені мінеральним або синтетичним мастилом.

БРОНЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для бронзування.

БРОНЗУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Майстер, який бронзує.

БРОНЗУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **бронзува́льник**.

БРОНЗУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **бронзува́ти**.

БРОНЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Покривати металеві вироби тонким шаром бронзи або фарбувати що-небудь бронзовими лаками чи фарбами.

БРОНТОЗА́ВР, -а, *ч.* Викопний плазун із групи динозаврів.

БРОНТОТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Родина вимерлих непарнокопитих ссавців.

БРОНТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь грому.

БРОНХАДЕНІ́Т, -у, *ч.* Запалення лімфатичних вузлів, найчастіше має туберкульозну етіологію.

БРО́НХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бронх**, -а, *ч.*). Трубки, які з'єднують дихальне горло (трахею) з легенями і проводять в них повітря.

БРОНХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бро́нхи**.

БРОНХІЄКТА́ЗА, -а, -е. Місце розширення бронха, звичайно наповнена гнійною флегмою.

БРОНХІО́ЛИ, -о́л, *мн.*, *анат.* Кінцеві розгалуження бронхів, найдрібніші бронхи.

БРОНХІОЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Гостре запалення бронхіол – важка форма гострого бронхіта.

БРОНХІО́МА, -и, *ж.* Пухлина, яка розвивається поблизу кореня легені з епітелію залоз бронхів.

БРОНХІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки бронхів.

БРОНХОАДЕНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запальне ураження бронхіальних лімфатичних вузлів.

БРОНХОАДЕНОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Ураження паратрахеальних, бронхопульмональних лімфатичних вузлів.

БРОНХОБЛЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Хронічний бронхіт зі значним виділенням гнійної мокроти.

БРОНХОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що виникає з бронхів.

БРОНХОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенологічного дослідження бронхів, рідше трахеї, після введення в них контрастних речовин.

БРОНХОЕЗОФАГОСКО́П, -а, *ч.* Оптичний прилад для візуального дослідження трахеї, бронхів.

БРОНХОЕКТА́З, -у, *ч.* Нерівномірне розширення бронха внаслідок хронічного бронхіту, тощо.

БРОНХОЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання органів дихання, що супроводиться розширенням бронхів.

БРОНХОЕКТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Бронхоектати́чна каве́рна** – порожнина, що утворюється внаслідок проникнення бронхоектазу виразками.

БРОНХОКІМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенокімографія бронхів, що заповнені контрастною речовиною.

БРОНХОКІНЕМАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенографічного дослідження бронхів, в основі якого лежить кінозйомка рентгенівського відображення бронхів.

БРОНХОЛЕГЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Що стосується бронхів і легень.

БРОНХОЛІ́Т, -у, *ч.* Бронхіальний камінь.

БРОНХОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Бронхоліти́чні за́соби** – лікарські засоби, що розширюють бронхи; застосовуються для лікування і профілактики бронхіальної обструкції.

БРОНХОЛІТІА́З, -у, *ч.* Захворювання бронхів і легень, зумовлене наявністю бронхолітів.

БРОНХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ пульмонології, що вивчає методи профілактики, діагностики і лікування захворювань бронхів.

БРОНХОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дифузне або локальне розм'якшення хрящів бронха.

БРОНХОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджена вада, при якій спостерігається розширення просвіту головних бронхів.

БРОНХОМЕДІАСТИНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод комбінованої ендоскопічної діагностики, що включає послідовне виконання бронхоскопії та медіастиноскопії.

БРОНХОМІКО́ЗИ, -ів, *мн.* Ураження бронхів, що викликаються паразитичними грибками.

БРОНХОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Загальна назва різних патологічних процесів у бронхах.

БРОНХОПНЕВМОНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Запалення легень із первинним ураженням дрібних бронхів.

БРОНХОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча із бронхів.

БРОНХОРЕ́Я, -ї, *ж.* Відкашлювання значної кількості слизової мокроти (до 3 літрів за добу).

БРОНХОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для візуального дослідження внутрішньої поверхні трахеї та бронхів.

БРОНХОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до бронхоскопії.

БРОНХОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження трахеї та бронхів за допомогою спеціального приладу – бронхоскопа.

БРОНХОСПА́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Звуження просвіту дрібних бронхів і бронхіол, що розвивається внаслідок алергічних реакцій, при ураженні отруйними речовинами, тощо.

БРОНХОСПІРО́ГРАФ, -а, *ч.* Самописний прилад для дослідження легеневого газообміну окремо в лівій і правій легенях.

БРОНХОСПІРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод роздільного дослідження функціонального стану лівої і правої легень.

БРОНХОСТЕНО́З, -у, *ч.* Звуження просвіту бронха.

БРОНХОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція утворення бронхошкірної нориці з метою покращення вентиляції легень.

БРОНХОТЕТАНІ́Я, -ї, *ж.* Тривалий спазм бронхіальних м'язів, який спостерігається при тяжкому перебігу спазмофілії в дітей.

БРОНХОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розкриття просвіту великого бронха шляхом розрізання його стінки.

БРОНХОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Передача звукових коливань голосових зв'язок через трахею, бронхи і тканину легень на грудну клітку.

БРОНХОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Сегмент бронха, що за рахунок перерозтягнення секретом, утворює порожнину в легенях.

БРОНЬ, -і, *ж.*, *рідко.* 1. Те саме, що **бро́ня́**. 2. Те саме, що **броня́** 3.

БРОНЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **бронюва́ти** 1. // *у знач. прикм.* ** **Броньо́ваний автомобі́ль** – легковий автомобіль з куленепробивними броньованими склом, дахом, днищем та бронеплитами у дверцятах.

БРОНЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **броня́**. // Покритий бронею.

БРОНЬОВИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **бронеавтомобі́ль**.

БРОНЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бронюва́ти** 1. ** **Бронюва́ння ко́штів (ресу́рсів)** – резервування частини наявних коштів (ресурсів) для їх подальшого використання зі спеціальною метою або в особливих ситуаціях.

БРОНЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* 1. Покривати бронею (у 2 знач.) для захисту від гарматних пострілів, ударів і т. ін. 2. *рідко.* Надавати кому-небудь право розпоряджатися, володіти ким-, чим-небудь; закріпляти за ким-, чим-небудь.

БРО́НЯ́, бро́ні, *ж.* 1. *заст.* Металевий одяг для воїна. // Зброя. 2. Захисне облицювання із сталевих плит на військових кораблях, поїздах, автомобілях і т. ін. // Броньовані бойові машини. 3. *тільки* **броня́**. Закріплення кого або чогось за ким-, чим-небудь; документ на це закріплення.

БРО́СЛИВА, -и, *ж.*, *зах.* Персик.

БРОСНА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Бруньчастий.

БРО́СТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Викидати бруньки.

БРОСТИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Брунька дерева.

БРО́СТКА, -и, *ж.* Листкова або квіткова брунька.

БРОСТЬ, -і, *ж.* 1. *перев. збірн.* Листкові або квіткові бруньки. 2. *збірн.* Гілки, зелень на дереві. 3. *діал.* Гроно, кетяг.

БРО́УНІВ, -нова, -нове, *фіз.*. Належний Броуну.

БРО́УНІВСЬКИЙ, -а, -е, *фіз.* Те саме, що **броунів**. ** **Бро́унівський рух** – невпорядкований хаотичний рух дрібних частинок, які зависають у рідині чи газі, під впливом ударів молекул навколишнього середовища.

БРОШАНТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів.

БРО́ШКА, -и, *ж.* Прикраса із застібкою, яку приколюють на жіночий одяг біля шиї або на грудях.

БРОШУ́РА, -и, *ж.* Невелика (не більше як 4 – 5 друкованих аркушів) книжка, звичайно в м'якій оправі.

БРОШУ́РКА, -и, *ж.* Зменш. до **брошу́ра**.

БРОШУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **брошу́ра**.

БРОШУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **брошурува́ти**.

БРОШУРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до брошурування. // Признач. для брошурування. *Брошурувальна машина.*

БРОШУРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник друкарні, який брошурує книжки.

БРОШУРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **брошурува́льник**.

БРОШУРУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Майстерня для брошурування.

БРОШУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **брошурува́ти**.

БРОШУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Зшивати надруковані аркуші в книгу або брошуру.

БРОЯ́КИ, -ів, *мн.* Пороги на Дністрі та Бузі.

БРУВИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **шептала́**.

БРУГІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи філяріатозів, для якого характерне переважне ураження лімфатичної системи.

БРУД, -у, *ч.* 1. Те, що робить що-небудь нечистим; грязь, болото, сміття, різні покидьки. 2. *перен.* Розпуста, аморальна поведінка, нечесні вчинки і т. ін. 3. *перен.* Брехливі відомості, наклеп про чесну людину. 4. Чорний піар.

БРУ́ДЕР, -а, *ч.*, *с. г.* Апарат для обігрівання вилуплених в інкубаторі пташат домашньої птиці.

БРУДЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вирощування молодняка птиці у брудергаузі.

БРУДЕРГА́УЗ, -а, *ч.*, *с. г.* Приміщення для вирощування інкубаторних пташат.

БРУДЕРША́ФТ: ** **Пи́ти [на] брудерша́фт** з *ким* – випити чарку з ким-небудь і поцілуватися на знак дружби, після чого обидва учасники звертаються один до одного на "ти".

БРУ́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **брудни́ти**.

БРУДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Робитися брудним.

БРУ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бру́днити** 1.

БРУДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш. до **брудни́й**.

БРУДНЕ́НЬКО. Присл. до **брудне́нький**.

БРУДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Покритий брудом (у 1 знач.), болотом; з брудом. 2. Нечистий, замазаний, забруднений. // Сірувато-мутний (про колір). // За виконання якого людина брудниться. *Брудна робота.* 3. *перен.* Який викликає моральну огиду, осуд; огидний, мерзенний. // Сороміцький, непристойний. ** **Брудні́ то́ни**, *муз.* – специфічнонегритянський, характерний для джазу спосіб звукодобування, пов'язаний з навмисно нечистим (брудним) інтонуванням.

БРУДНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех.* 1. Робити кого-, що-небудь брудним, нечистим. *Бруднити руки.* 2. *перен.* Плямувати, поганювати, ганьбити, безчестити кого-, що-небудь.

БРУДНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *недок.* Ставати брудним, нечистим.

БРУДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Те саме, що **брудни́тися**.

БРУ́ДНО. Присл. до **брудни́й**. // *у знач. присудк. сл.*

БРУДНО́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **брудо́та**.

БРУДНУВА́ТИЙ, -а, -е. Злегка, трохи брудний (у 1, 2 знач.).

БРУДНЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже брудний (у 1, 2 знач.).

БРУДОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Об'єм або маса бруду, яку може вміщувати (затримувати) фільтр чи відстійник. ** **Брудомі́сткість фі́льтра** – маса забруднювальних речовин, яку здатне затримувати завантаження фільтра.

БРУДО́ТА, и, *ж.* 1. Бруд, грязь. 2. *перен.* Те саме, що **бруд** 2.

БРУК, -у, *ч.* Дорога або вулиця (мостова), вимощена камінням, брукняком.

БРУ́КВА, -и, *ж.* Городня рослина, овоч; уживається як їжа і як корм для худоби.

БРУ́КВЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бру́ква**.

БРУКІ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **брук**.

БРУКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу простих окислів.

БРУКНЯ́К, -у, *ч.* Середньої величини круглий камінь твердих порід, що використовується як будівельний матеріал; булижник.

БРУКНЯКО́ВИЙ, -а, -е. Зробл. з брукняку.

БРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **брукува́ти**.

БРУКОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Брук, бруківка.

БРУКСИ́ЗМ, -у, *ч.* Скреготання зубами, особливо під час сну.

БРУКСОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Скреготання зубами, що розвивається вдень.

БРУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **брукува́ти**.

БРУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Вимощувати камінням вулицю, дорогу і т. ін.

БРУКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **брукува́ти**.

БРУЛЬЙО́Н, -у, *ч.*, *заст.*, *рідко.* Чорновий список; чернетка.

БРУНА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **бруна́тний**.

БРУНА́Т, -у, *ч.* Коричневий, каштановий колір.

БРУНА́ТНИЙ, -а, -е. Коричневий; темно-жовтий.

БРУНДУ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Мотузка, що утримує човен біля берега.

БРУНЕОМІЦИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антибіотик, який володіє протипухлинною активністю.

БРУНИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Викидати бруньки.

БРУ́НЬКА, -и, *ж.* Ще не розвинений пагін рослини, зачаток квітки або стебла з листям.

БРУНЬКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **бру́нька**. ** **Бруньковий довгоно́сик** – жук родини довгоносиків; шкідник плодових і ягідних культур.

БРУНЬКО́ЇД, -а, *ч.* Жучок сірого кольору з коротким хоботком і нерозвиненими крилами.

БРУНЬКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до бруньки.

БРУНЬКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **брунькоподі́бний**.

БРУНЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **брунькува́ти**. 2. Один із способів нестатевого (вегетативного) розмноження рослин і грибів.

БРУНЬКУВА́ТИ, -у́є, *недок.* Викидати бруньки.

БРУНЬКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **брунькува́ти**.

БРУС, -а, *ч.* 1. Обтесана чи обпиляна чотиригранна колода, довгий чотиригранний шматок каменю або металу, що застосовується на будівництві. ** **Парале́льні бру́си** – гімнастичний снаряд, який складається з двох паралельних круглих жердин, прикріплених до підставок. 2. Довгастий чотиригранний шматок чого-небудь. 3. Спеціальний камінь для гостріння металевих предметів (ножа, коси і т. ін.).

БРУСИ́НИ, -и́н, *мн.*, *зах.* Вода з-під точильного каменя.

БРУСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу гідроокисів.

БРУСИ́ТИ, -ушу́, -у́сиш, *недок.*, *зах.* Точити каменем.

БРУСИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **брус**.

БРУСКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **брусо́к**.

БРУ́СЛА, -и, *ж.*, *діал.* Довга кофта без рукавів.

БРУ́СЛИК, -а, *ч.*, *зах.* Жилет.

БРУСЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Перев. кущова рослина, що має промислове значення: з неї добувають гутаперчу, а з деревини роблять шевські дерев'яні гвіздки. 2. *збірн.* Ягоди цієї рослини.

БРУСЛИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бруслина**. // Зробл. з бруслини.

БРУ́СЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Короткий кожух без рукавів.

БРУСНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *бот.* Напівкущова вічнозелена рослина. 2. *збірн.* Ягоди цієї рослини.

БРУСНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **брусни́ця**. *Брусничні листки.* // Вигот. з брусниці. *Брусничний напій. Брусничне варення.*

БРУСНИ́ЧНИК, -а, *ч.* Кущики брусниці; місце, де росте брусниця.

БРУСО́ВАНИЙ, -а, -е. Обтесаний на чотири грані. // Зробл., збудований з брусів.

БРУСО́К, -ска́, *ч.* 1. Зменш. до **брус**. 2. Частина полудрабка – кожна з двох горизонтальних жердин, з'єднаних щаблями. 3. Витесаний і відшліфований камінь для брукування центральних міських вулиць або важливої ділянки дороги (брущатки). 4. Невеликий чотиригранний шматок чогось. *Брусок мила. Брусок для гостріння ножів.*

БРУСОНЕ́ТІЯ, -ї, *ж.* Рід дерев та кущів сімейства тутових.

БРУСО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **брусо́к** 1.

БРУ́ССЯ, -я, *с.* Збірн. до **брус** 1.

БРУ́СТВЕР, -а, *ч.*, *військ.* Земляний насип або кам'яне підвищення на зовнішній стороні окопу чи траншеї для прикриття бійців од ворожого вогню.

БРУ́СТВЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бру́ствер**.

БРУСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Їсти, споживати виключно суху їжу.

БРУТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Один з напрямів сучасної архітектури, що характеризується підкреслено важкими формами, оголеними конструкціями.

БРУТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Грубий; жорстокий (про вдачу, поводження і т. ін.). 2. *зах.* Великий, сильний.

БРУТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **брута́льний**.

БРУТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **брута́льний** 1.

БРУТА́ЛЬНО. Присл. до **брута́льний** 1.

БРУ́ТТО, *незм.* 1. Вага товару разом з упаковкою. 2. Валовий дохід без вирахування витрат. ** **Бру́тто за не́тто** – умовне позначення для встановлення ціни та проведення розрахунків за вагою брутто. 3. Реєстровий тоннаж, прийнятий у міжнародному морському судоплавстві, показник розміру судна.

БРУ́ТТО-БАЛА́НС, -у, *ч.*, *фін.* Пробний баланс; баланс, що його складено до розподілу прибутку.

БРУ́ТТО-ВАГА́, -и, *ж.* Те саме, що **бру́тто** 1.

БРУ́ТТО-ВІДСО́ТКИ, -ів, *мн.* Отримувані відсоткові платежі, обчислені до сплати податків.

БРУ́ТТО-ДОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* 1. дохід, обчислений до сплати податків. 2. Валовий дохід без урахування витрат.

БРУ́ТТО-ЕФЕКТ, -у, *ч.* ** **Бру́тто-ефект оподаткува́ння** – видатки, що дорівнюють сумі чистого скорочення виробничої вигоди та чистого скорочення розмірів споживчої вигоди.

БРУ́ТТО-КЕШ-ФЛО́У, *невідм.*, *ч.* Різниця між наявними надходженням та платежами фірми за певний період.

БРУ́ТТО-ОРЕ́НДА, -и, *ж.* Угода про оренду, за якою орендодавець оплачує усі поточні витрати по обслуговуванню своєї власності.

БРУ́ТТО-ПРЕ́МІЯ, -ї, *ж.* Сума внесків по страхуванню, що обчислюється виходячи з брутто-ставки та розміру страхової суми.

БРУ́ТТО-ПРИБУ́ТОК, -тку, *ч.* Вартість продажів, обчислена до сплати податків і зменшена на величину витрат виробництва.

БРУ́ТТО-ПРО́ДАЖ, -у, *ч.* Загальна вартість продажів компанії.

БРУ́ТТО-СТА́ВКА, -и, *ж.* Тарифна ставка внесків (платежів) по страхуванню.

БРУ́ТТО-ФО́РМУЛА, -и, *ж.* Хімічна формула, що віддзеркалює елементний кількісний склад сполуки.

БРУХТ, -у, *ч.* Ламані або придатні тільки для переробки металеві предмети; ламань.

БРУЦЕ́ЛИ, -ів, *мн.*, *біол.* Група патогенних бактерій кулястої чи паличкоподібної форми.

БРУЦЕЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Різноманітні елементи висипу, які розвиваються в результаті лімфогенного метастазування збудників бруцельозу.

БРУЦЕЛІ́Н, -у, *ч.* Біологічний препарат для діагностики бруцельозу в овець, кіз, свиней.

БРУЦЕЛЬО́З, -у, *ч.* Інфекційна хвороба з переважним ураженням опорно-рухового апарату, нервової і статевої систем.

БРУЦЕЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бруцельо́з**.

БРУЦИ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд, що міститься у тропічних рослинах роду чилібуха.

БРУШИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; жовтувато-білі призматичні табличкуваті кристали і конкреції.

БРУЩА́ТИЙ, -а, -е. Зробл. з брусків.

БРУЩА́ТКА, -и, *ж.* 1. Матеріал для брукування вулиць; камені у формі брусків. 2. *розм.* Бруківка, вимощена цим матеріалом.

БРЬО́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Поволі рухатися в чому-небудь рідкому, грузькому (воді, болоті, снігу і т. ін.).

БРЬО́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **брьо́хати**. 2. Плескатися, хлюпатися.

БРЬО́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Важко, з шумом упасти; брязнути. 2. *перех.* Кинути з силою, ударивши об що-небудь.

БРЬО́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **брьо́хнути** 1.

БРЮ́МЕР, -а, *ч.* Другий місяць року за французьким республіканським календарем, прийнятим Конвентом у 1793 р. (діяв до 1806 р.).

БРЮНЕ́Т, -а, *ч.* Темно- або чорноволосий чоловік із темними очима; чорнявий.

БРЮНЕ́ТКА, -и. Жін. до **брюне́т**.

БРЮССЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Брюсселя.

БРЮСТЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; білі, жовтуваті або зеленуваті призматичні кристали та зернисті агрегати.

БРЮТ, -а, *ч.* Шампанське, що містить мінімальний відсоток (0,3) цукру.

БРЮ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що включає брюки (про комплект жіночого одягу).

БРЯЖЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бряжча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

БРЯЖЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. Ударяючись, утворювати дзвенячі звуки (про металеві, скляні предмети). // *чим.* Викликати дзвенячі звуки, вдаряючи по металевих і т. ін. предметах або трусячи ними. 2. *на чому, розм.* Невміло або недбало грати на музичному інструменті.

БРЯЗК, -у, *ч.* Звуки від ударів по металевих або скляних предметах; брязкіт.

БРЯ́ЗКАЛО, -а, *с.* 1. Брязкуча дитяча іграшка. // Взагалі предмет, що бряжчить (від ударів або трясіння). // Брязкуча металева тарілочка або дзвіночок на бубні. // Брязкуча прикраса. 2. *перен.*, *зневажл.* Про те, що не становить ніякої цінності, є тільки пустою прикрасою. 3. *зневажл.* Про балакучу людину; базіка, базікало.

БРЯЗКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. На якому грають, ударяючи по струнах (про музичний інструмент, напр. балалайку).

БРЯ́ЗКАЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **бря́зкало** 1, 2.

БРЯ́ЗКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бря́зкати** і звуки, утворювані цією дією.

БРЯ́ЗКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Ударяючись, утворювати різкі дзвенячі звуки (про металеві, скляні предмети). // *чим.* Викликати різкі дзвенячі звуки, вдаряючи по металевих, скляних предметах або трусячи ними. 2. *на чому, розм.* Невміло або недбало грати на музичному інструменті.

БРЯЗКА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Дзвінка монета.

БРЯ́ЗКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **брязк**.

БРЯ́ЗКІТКА, -и, *ж.*, *рідко.* Брязкуча іграшка, якою бавлять дітей; брязкальце.

БРЯЗКІТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який бряжчить або супроводжується брязкотом.

БРЯЗКІТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість за знач. **брязкітли́вий**.

БРЯЗКОТА́ЛО, -а, *с.* Те саме, що **бря́зкало**.

БРЯЗКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.* Те саме, що **брязкоті́ти**.

БРЯЗКОТЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Те саме, що **бря́зкальце**.

БРЯЗКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **брязкоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

БРЯЗКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **бря́зкати**.

БРЯЗКОТНЯ́, -і́, *ж.* Те саме, що **бря́зкіт**.

БРЯЗКУ́ЧИЙ, -а, -е. Який бряжчить.

БРЯ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Однокр. до **бря́зкати** 1. 2. *неперех.*, *розм.* Важко, з шумом упасти. 3. *перех. і неперех.*, *розм.* З силою кинути, ударивши об що-небудь. 4. *перех.*, *розм.* Сильно вдарити.

БРЯ́ЗНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Важко, з шумом упасти.

БРЯЗЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* Те саме, що **брязкоті́ти**.

БРЯЗЬ, *виг.* Уживається як присудок за знач. **бря́зкати**, **бря́знути**.

БРЯ́КЛИЙ, -а, -е. 1. Брезклий, насичений вологою. 2. Те саме, що **бре́зклий**.

БРЯ́КНУТИ[1], -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Задзвеніти з брязком; брязнути. 2. *перех.*, *розм.* 3. *перех.*, *розм.* Сказати щось не до речі, не до ладу; бовкнути.

БРЯ́КНУТИ[2], -не, *недок.* Набрякати, вбираючи в себе вологу; бубнявіти. // Брезкнути (про тіло, обличчя).

БРЯ́КНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Важко, з шумом упасти; брязнутися.

БРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Брянськ.

БРЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Пряжка.

БУБИ́Р, -а́, *ч.* Риба родини окуневих.

БУ́БКА, -и, *ж.* Ягідка.

БУБЛЕ́ЙНИК, -а, *ч.* Те саме, що **бу́бличник**.

БУБЛЕ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **бубле́йник**.

БУ́БЛИК, -а, *ч.* 1. Круглий крендель із заварного тіста, що має форму кільця. 2. *розм.* Рульове колесо автомашини. 3. *розм.* Про нуль очок, балів у спортивних змаганнях.

БУ́БЛИКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **бу́бличний**.

БУ́БЛИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́блик**. // Признач. для випікання бубликів.

БУ́БЛИЧНИК, -а, *ч.* Пекар, який випікає бублики; також продавець бубликів.

БУ́БЛИЧНИЦЯ, -і. Жін. до **бу́бличник**.

БУ́БЛИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **бу́блик** 1.

БУ́БНА, -и, *ж.*, *карт.* Масть у гральних картах, позначувана червоним ромбиком, а також карти цієї масті. ** **Да́ти бу́бни** – відлупцювати.

БУБНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **бубоні́ти**.

БУБНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бубні́ти**[1] і звуки, утворювані цією дією.

БУБНІ́ТИ[1], -ню́, -ни́ш, *недок.* Те саме, що **бубоні́ти** 1, 3.

БУБНІ́ТИ[2], -і́є, *діал.* Набрякати, бубнявіти.

БУБНО́ВИЙ, -а, -е, *карт.* Прикм. до **бу́бна**[1]. ** **Бубно́вий туз**, *заст.* – червоний або жовтий чотирикутний клапоть, що його в царській Росії нашивали на спину засудженим на каторгу.

БУБНЯ́ВИЙ, -а, -е. Набряклий; наповнений вологою, соком.

БУБНЯ́ВІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бубня́віти**.

БУБНЯ́ВІТИ, -і́є, *недок.* Збільшуватися, набрякати, наповнюючись вологою, соком.

БУБНЯ́Р, -а́, *ч.* Гравець на бубні.

БУ́БОН, -бна, *ч.* Ударний музичний інструмент; дерев'яний або пластиковий обруч з мембраною із

шкіри або пластику (з вмонтованими в нього брязкальцями або без них).

БУБО́Н, -у, *ч.* Напухла лімфатична залоза. *Сифілітичний бубон.*

БУБОНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Брязкальце, що має форму порожньої металевої кульки із шматочками металу всередині.

БУБОНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бубоні́ти** і звуки, утворювані цією дією.

БУБОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Говорити невиразно; бурмотіти. // Неголосно читати, вивчаючи урок, заучуючи текст напам'ять. 2. *неперех.* Дрібно стукати. 3. *неперех.* Бити в бубон; грати (про бубон).

БУБО́ННИЙ, -а, -е, *мед.* Який супроводжується появою бубонів.

БУБОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **буботá́ти**.

БУБОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **БУБОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок., розм.* Те саме, що **бубоні́ти** 1.

БУБОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **буботі́ти**.

БУБОТІ́ТИ *див.* **бубота́ти**.

БУ́БОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **бу́бка**.

БУБУ́Х, *виг.* Уживається як присудок за знач. **бу́хнути** 3 і **бу́хнутися**.

БУВА́, БУВА́Є. 1. 3 ос. одн. теп. ч. до **бува́ти**. 2. *вставн. сл.* Уживається для вираження нерегулярно повторюваної дії у знач. ч а с о м, і н о д і, т р а п л я є т ь с я. // Уживається для вираження ймовірності чогось неприємного. // Уживається для вираження припущення у знач., близькому до м о ж е. // *у сполуч. зі сл.* я к. Коли, якщо, випадком.

БУВА́Є *див.* **бува́**.

БУВА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Людина з великим життєвим досвідом, яка багато бачила, зазнала у своєму житті.

БУВА́ЛИЙ, -а, -е. Який багато бачив, зазнав у своєму житті; який має великий життєвий досвід. // *у знач. ім.* **бува́лий**, -лого, *ч.* Про досвідчену людину, яка багато бачила, зазнала у своєму житті; бувалець.

БУВА́ЛО. 1. 3 ос. одн. с. р. мин. ч. до **бува́ти**. 2. *вставн. сл.* Уживається для вираження дії, що нерегулярно повторювалась у минулому, у знач. ч а с о м, і н о д і, т р а п л я л о с ь.

БУВА́ЛЬЩИНА, -и, *ж.* 1. Те, що було раніше. 2. Щось дійсне, реальне; те, що справді було. 3. Оповідання про давнину, що передається усно.

БУВА́РДІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини маренових.

БУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Існувати, бути (з відтінком багатократності). ** **Бува́й [здоро́в]**; **Бува́й [здоро́ва]** – усталена формула прощання з однією особою. **Бува́йте [здоро́ві]** – прощання з кількома особами або з однією в разі звертання до неї на "ви". **Як [ні́би] не бува́ло** – зник (зникла і т. ін.) без сліду. 2. Відбуватися (не раз); траплятися. 3. Іноді приходити, приїжджати кудинебудь, відвідувати кого-, що-небудь. 4. Тимчасово перебувати де-небудь. 5. Уживається у знач. зв'язки в складеному присудку.

БУГАЇ́В, -є́ва, -є́ве. Належний, властивий бугаю. // Прикм. до **буга́й**.

БУГА́Й[1], -я́, *ч.* Некастрований племінний бик. // *лайл.* Про людину. *Здоровенний бугай.*

БУГА́Й[2], -я́, *ч.* Нічний болотяний птах із родини чапель.

БУГА́Й[3], -я́, *ч.* Український народний музичний інструмент, схожий на високий барабан.

БУГАЙКУВА́ТИЙ, -а, -е. Кремезний, схожий на бугая.

БУГА́ЙЧИК, -а, *ч.* Птах родини чаплевих.

БУГАЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **буга́й**.

БУГА́ЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **буга́й**.

БУ́ГЕЛЬ, -я, *ч., тех.* 1. Залізне кільце, обруч на щоглі, палі; рихва. 2. Вставка струмоприймача, що ковзається по контактному дроту й знімає з нього струм (на електротранспорті).

БУ́ГЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́гель**.

БУГЕНВІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини нічноцвітих.

БУ́ГИ, -ів, *мн.* Народність в Індонезії.

БУГИЛА́, *рідше* **БОГИЛА́**, -и́, *ж.* Трав'яниста рослина з родини зонтичних із солодким стеблом.

БУГИЛО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бугила́**.

БУ́ГІ-ВУ́ГІ, *незм., ч.* Американський парний танець вільної композиції з помірно швидким темпом, що виник і поширився в 30 – 40-х рр. 20 ст.; музика до цього танцю.

БУГО́Р, -гра́, *ч., рідко.* 1. Невеликий горб; невелике підвищення на поверхні чого-небудь. 2. *перен.* Про людину, котра обіймає який-небудь високий пост; про начальника. ** **За бугро́м**, *ірон.* – за кордоном.

БУГОРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч., рідко.* Зменш. до **бугó́р**.

БУГОРО́К, -рка́, *ч., рідко.* Зменш. до **бугó́р**.

БУГОРО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **бугó́р**.

БУГОРЧА́ТКА, -и, *ж., мед., заст.* Туберкульоз.

БУГРИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **бугрува́тий**.

БУГРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **бугри́стий**.

БУГРУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Покритий буграми. // Нерівний, з опуклостями.

БУГШПРИ́Т *див.* **бушпри́т**.

БУ́ДА[1] -и, *ж.* 1. Невелика будівля для господарських потреб, для захисту від негоди та ін.; будка. 2. *заст.* Простий екіпаж із верхом. 3. Невеличке крите приміщення для собаки; будка, конура.

БУ́ДА[2], -и, *ж., заст.* Поташний завод.

БУДАПЕ́ШТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Будапешт.

БУДА́РА, -и, *ж., діал.* Фургон, критий візок.

БУ́ДДА, -и, *ч.* У буддизмі – істота, що досягла найвищої святості.

БУДДЕТА́ЛЬ, -і, *ж.* Будівельна деталь.

БУДДИ́ЗМ, -у, *ч.* Релігія, що виникла в Індії в 6 ст. до н. е. та була названа за іменем свого легендарного засновника Будди.

БУДДИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник буддизму.

БУДДИ́СТКА, -и. Жін. до **будди́ст**.

БУДДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **будди́зм**.

БУДДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **будди́зм**.

БУ́ДЕ. 1. 3 ос. майб. ч. одн. до **бу́ти**. 2. *безос. присудк. сл., розм.* Уживається у знач. в и с т а ч и т ь, д о с и т ь, г о д і.

БУДЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Не святковий, робочий. 2. Повсякденний, звичайний. // *перен.* Позбавлений радості, яскравості; одноманітний, сірий.

БУДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **буде́нний** 2.

БУДЕ́ННО. Присл. до **буде́нний** 2.

БУДЕ́НЩИНА, -и, *ж.* Усе звичайне, повсякденне, посереднє, нічим не примітне.

БУ́ДЕНЬ, -дня, *ч.* 1. Не святковий, робочий, будній день. 2. *перен.* Трудове, повсякденне життя. // *перев. мн.* Одноманітне безрадісне існування; буденщина.

БУДЖАНИ́НА *див.* **будженина́**.

БУДЖЕНИ́НА, БУДЖАНИ́НА, -и, *ж., діал.* Буженина.

БУДЗ, -у, *ч., діал.* Свіжий овечий сир.

БУ́ДЗЯ, -і, *ж., зах.* М'ясо.

БУДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Годинник із спеціальним механізмом, що дзвонить у потрібний час.

БУДИ́НИ, -ів, *мн.* Кочові племена, що жили на території між Дніпром та Волгою.

БУДИНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **буди́нок**.

БУДИНКОУПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Адміністративний орган з управління житловим будинком чи будинками.

БУДИ́НОК, -нку, *ч.* 1. Будівля, споруда, призначена для житла. 2. Науковий, культурно-освітній, побутовий та інший державний заклад, установа, а також будівля, де він (вона) міститься. *Будинок відпочинку. Будинок культури.* ** **Дитя́чий буди́нок** – закритий навчально-виховний заклад для дітей-сиріт. **Полого́вий буди́нок** – медичний заклад, призначений для надання медичної допомоги під час пологів.

БУДИ́НОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **буди́нок** 1.

БУДИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Виявляти незадоволення, дутися.

БУДИ́ТИ, буджу́, бу́диш, *недок., перех.* 1. *кого.* Переривати, припиняти чий-небудь сон, примушувати прокинутися. 2. *перен.* Збуджувати, спонукати до діяльності. // Викликати думки, мрії і т. ін. // *на що.* Закликати до чого-небудь.

БУДИ́ТИСЯ, буджу́ся, бу́дишся, *недок.* 1. Прокидатися від сну, переставати спати. 2. *перен.* Виникати, з'являтися, поставати.

БУ́ДИЩЕ, -а, *с.* Місце, де був поташний завод.

БУДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до спорудження будов, до будівництва (у 1 знач.). *Будівельна механіка.* // Який здійснює будівництво чого-небудь, бере безпосередню участь у будуванні чогось. // Признач. для будівництва; придатний для нього. // Який виготовляє окремі конструктивні елементи будов. *Будівельна індустрія.*

БУДІВЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто будує, споруджує щонебудь, працює на будівництві.

БУДІВЕ́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **будіве́льний**.

БУДІВЕ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **будіве́льник**.

БУДІ́ВЛЯ, -і, *ж.* 1. Архітектурна споруда; будова. 2. *тільки одн., рідко.* Дія за знач. **будува́ти** 1.

БУДІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до будування (у 1 знач.). *Будівна механіка.* 2. *перен.* Який створює щонебудь; творчий.

БУДІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **будіве́льник**. 2. *чого, перен.* Той, хто створює що-небудь; творець.

БУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. *тільки одн.* Те саме, що **будува́ння** 1. *Житлове будівництво.* 2. Місце, де здійснюється будування, а також споруджувана будівля; установа або організація, яка будує, споруджує що-небудь. 3. *чого або з означенням, тільки одн., перен.* Створення певних суспільних відносин, суспільного ладу, нових форм управління державою, організації праці і т. ін. 4. *тільки одн.* Наука про спорудження будов та їх художнє оформлення; архітектура.

БУДІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **будівни́к**.

БУДІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Стос. до будівництва (у 1 знач.); будівельний. 2. *перен.* Який створює щонебудь; творчий.

БУДІВНИ́ЧИЙ, -ого, *ч.* Будівник, архітектор.

БУДІНДУ́СТРІЯ, -ї, *ж.* Будівельна індустрія.

БУ́ДКА, -и, *ж.* 1. Невелика споруда для вартового, сторожа, взагалі для тимчасового перебування. *Суфлерська будка.* 2. Будиночок залізничного сторожа. 3. Півкругле накриття на возі, вантажному автомобілі, човні і т. ін. 4. *заст.* Простий екіпаж із верхом. 5. Невеличке крите приміщення для собаки; конура.

БУДКЕРА́МІКА, -и, *ж.* Будівельна кераміка.

БУДМАЙДА́НЧИК, -а, *ч., розм.* Будівельний майданчик.

БУДМАТЕРІА́ЛИ, -ів, *мн., розм.* Будівельні матеріали.

БУДНИ́К, -а, *ч.* 1. *діал.* Сторож, будочник. 2. *заст.* Робітник на поташному заводі, на буді.

БУДНИ́ЧКА, -и, *ж., заст.* Дружина будника.

БУДНІ́Й, -я, -є. 1. Не святковий, робочий. 2. Повсякденний, звичайний.

БУДО́ВА, -и, *ж.* 1. Кам'яна, дерев'яна та інша споруда для житла, господарських потреб і т. ін.; будівля. 2. *тільки одн.* Дія за знач. **будува́ти** 1, 2. 3. Місце, де відбувається будівництво. 4. *тільки одн.* Розміщення, взаємне розташування частин чого-небудь; побудова, структура. // Статура, постать (про людське тіло).

БУДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **будува́ти**. 2. Не природний, штучний; збудований.

БУ́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **бу́дка** 1.

БУ́ДОЧНИК, -а, *ч.* 1. Залізничний сторож. 2. *заст.* Постовий поліцай, що наглядав за порядком на вулицях і мав свою будку.

БУДУА́Р, -а, *ч.* Невелика розкішно прибрана кімната багатої жінки для відпочинку і зустрічей із найближчими друзями.

БУДУА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **будуа́р**.

БУДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **будува́ти** 1, 2. 2. Готова будівля, споруда. 3. *тільки одн.* Характер, особливості, стиль будови; архітектура.

БУДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Споруджувати, зводити яку-небудь будівлю (будівлі). // Виготовляти, складати (механізм, машину тощо). 2. *перен.* Створювати, організовувати що-небудь. 3. *на чому, перен.* Ґрунтувати на чому-небудь, формувати на якійсь основі. 4. Креслити на підставі зроблених розрахунків. *Будувати трикутник.*

БУДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Будувати, споруджувати для себе яку-небудь будівлю (будівлі). 2. Пас. до **будува́ти**.

БУ́ДУЧИ. Дієприсл. до **бу́ти**.

БУДУЧИНА́, -и́, **БУДУ́ЧНІСТЬ**, -ності, **БУДУ́ЩИНА**, -и, *ж., діал., поет.* Майбутнє, прийдешнє.

БУДУ́ЧНІСТЬ *див.* **будучина́**.

БУДУ́ЩИНА *див.* **будучина́**.

БУ́ДЬ-ДЕ, *присл.* У всякому місці; байдуже де; хоч де, хоч би де.

БУДЬКО́, -а́, *ч., жарт.* Той, хто обіцяє.

БУДЬ-КОЛИ́, *присл.* У всякий час; байдуже коли; хоч коли, хоч би коли.

БУДЬ-КОТРИ́Й, -а́, -е́, *займ. неозн.* Те саме, що **будь-яки́й**.

БУДЬ-КУДИ́, *присл.* У всяке місце; байдуже куди; хоч куди, хоч би куди.

БУДЬО́НІВКА, -и, *ж.* М'який головний убір особового складу Червоної Армії 1919 – 1941 р.

БУДЬ-ХТО́, будь-кого́, *займ. неознач.* Все одно (байдуже) хто; всякий.

БУДЬ-ЧИ́Й, -а́, -є́, *займ. неознач.* Все одно (байдуже) чий.

БУДЬ-ЩО́[1], будь-чого́, *займ. неознач.* Все одно (байдуже) що, що завгодно.

БУДЬ-ЩО́[2], *присл.* За всяку ціну; хай там що; за всяких умов; обов'язково, неодмінно.

БУДЬ-ЩО-БУ́ДЬ, *присл.* Те саме, що **будь-що́**[2].

БУ́ДЬ-ЯК, *присл.* Як-небудь, недбало, абияк.

БУДЬ-ЯКИ́Й, -а́, -е́, *займ. неознач.* Все одно (байдуже) який; всякий.

БУДЯ́К, -а́, *ч.* Колюча трав'яниста рослина-бур'ян.

БУДЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **будя́к**.

БУ́ДЯЧИ. Дієприсл. до **буди́ти**.

БУДЯЧИ́НА, -и, *ж.* Одне стебло будяка.

БУДЯЧЧЯ́, -я, *с.* Збірн. до **будя́к**.

БУДЯ́ЧИЩЕ, -а, *ч. і с.* Збільш. до **будя́к**.

БУДЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **будя́к**.

БУ́ЄР, -а, *ч.* Легкий човен або поміст (платформа) з вітрилом, поставлений на особливі ковзани, для катання на льоду.

БУЄРА́К, -а, *ч.* Глибока, обривиста балка; яр.

БУЄРИ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається буєрним спортом.

БУЄРИ́СТКА, -и. Жін. до **буєри́ст**.

БУ́ЄРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́єр**.

БУЖ, -а́, *ч.* Медичний інструмент, що має форму вузького стрижня або трубочки, для розширення трубчастих органів людського організму (сечового каналу, стравоходу та ін.) під час дослідження або лікування.

БУЖА́НИ, -а́н, *мн.* Стародавнє східнослов'янське плем'я.

БУЖЕНИ́НА, -и, *ж.* Особливим способом приготовлена свинина.

БУ́ЖЕНИЦЯ, -і, **БУЖИ́НА**, -и, *ж., зах.* Буженина.

БУЖИ́НА *див.* **бу́жениця**.

БУ́ЖІ, -ів, *мн.* Інструменти для розширення і лікування деяких органів трубчастої форми.

БУЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Введення спеціальних інструментів (бужів) у деякі органи трубчастої форми.

БУЗ, -у, *ч., діал.* Бузок.

БУЗА́[1], -и́, *ж.* На Кавказі, в Криму – легкий хмільний напій із проса, гречки, ячменю.

БУЗА́[2], -и́, *ж., вульг.* Бешкет, безладдя, скандал.

БУЗДИГА́Н, -а, *ч.* Залізна булава.

БУ́ЗИМОК, -мка, *ч.* Однорічне теля; назимок.

БУЗИНА́, -и́, *ж.* 1. Кущ або деревце з родини жимолостевих із чорними або червоними ягодами. 2. Ягоди цієї рослини.

БУЗИНИ́НА, -и, *ж.* Стебло бузини.

БУЗИНІ́ВКА, -и, *ж.* Напій з ягід бузини.

БУЗИ́ННИК, -а, *ч.* Кущі бузини, бузинові зарості.

БУЗИНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бузина́**. // Виготовлений з ягід бузини. *Бузиновий кисіль.* ** **Бузино́ва фа́рба** – настій з ягід бузини (кольору індиго), що ним у давнину фарбували домоткану тканину, з якої шили одяг. **Бузино́ві ку́льки** – вирізані із серцевини висушеної гілки бузини кульки, які через свою незначну вагу ідеально підходять для демонстрації дослідів з електростатики у фізиці.

БУ́ЗІВОК, -вка, *ч., діал.* Бузимок, назимок.

БУЗІВ'Я́, БУЗУВ'Я́, -в'я́ти, *с., діал.* Однорічне теля.

БУЗКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бузо́к**. 2. Такого кольору, як квіти бузку; ясно-ліловий.

БУЗНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Брудний, зі сміттям.

БУЗНИ́К, -у́, *ч.* Зарості бузини.

БУЗО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до буз; бузковий.
БУЗО́К, -зку́, *ч.* 1. Рослина з великими волотями ясно-лілових, фіолетових чи білих дуже запашних квітів. 2. Квіти цієї рослини.
БУЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* 1. Карати, бити. 2. Лаяти.
БУЗУВІ́Р, -а, *ч.* Людина, яка виявляє крайню релігійну нетерпимість до інакомислячих, жорстоко переслідує їх; запеклий фанатик. // *перен.* Взагалі зла, жорстока людина; мучитель, гнобитель, недолюдок.
БУЗУВІ́РІВ, -рова, -рове. Належний, властивий бузувірові.
БУЗУВІ́РКА, -и. Жін. до **бузувір**.
БУЗУВІ́РСТВО, -а, *с.* Релігійний фанатизм; жорстокість на ґрунті релігійної нетерпимості. // *перен.* Бузувірський вчинок; жорстоке ставлення до кого-, чого-небудь.
БУЗУВІ́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Діяти дуже жорстоко, робити бузувірські вчинки.
БУЗУВІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бузувір**. *Бузувірська секта.* // Власт. бузувірові; дуже жорстокий.
БУЗУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Найнижчий ґатунок солі.
БУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Буг.
БУЗЬКО́, -а́, **БУЗЬО́К**, -зька́, *ч.*, *діал.* Лелека.
БУ́ЗЯ, -і, *ч.*, *діал.* Лелека.
БУЙ, -я, *ч.* Сигнальний плавок на річці, озері, морі для позначення мілизни, підводних каменів, рибальських сіток та ін.
БУ́ЙВІЛ, -вола, *ч.* Велика свійська тварина – рід бика. // *лайл.* Про людину.
БУЙВОЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Теля буйвола.
БУЙВОЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самка буйвола.
БУ́ЙВОЛІВ, -лова, -лове. Належний, властивий буйволу.
БУ́ЙВОЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **буйвол**.
БУЙВОЛЯ́, -я́ти, *с.* Теля буйвола.
БУЙВОЛЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **буйвол**.
БУ́ЙВОЛЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **буйвол**.
БУЙКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **буйо́к**. ** **Буйко́ва ста́нція** – гідрологічна станція на плавучій основі, призначена для вимірювання гідрологічних та погодних параметрів.
БУЙНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **бу́йний 1**.
БУЙНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **бу́йний 1**.
БУЙНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **буйне́сенький**.
БУ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який виявляється з великою силою; сильний, навальний. 2. Який дуже сильно розрісся; пишний, розкішний. 3. Великий розміром. 4. *перен.* Невгамовний, нестримний. // Норовистий (про тварин). // Який виявляє велике збудження, вирує; неспокійний. // Бурхливий (про потік, хвилі і т. ін.).
БУ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бу́йний 4**.
БУЙНІ́ТИ, -іє, *недок.* Пишно рости, розквітати; буяти.
БУЙНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати буйнішим.
БУ́ЙНО. Присл. до **бу́йний 2, 4**.
БУЙНОГРИ́ВИЙ, -а, -е. Який має пишну гриву.
БУЙНОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З великим, пишним листям.
БУЙО́К, -йка́, *ч.* 1. Зменш. до **буй**. 2. Рятувальний круг.
БУ́ЙРЕП, -а, *ч.* Трос, що утримує буй на якорі.
БУ́ЙСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Буяння.
БУ́ЙСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко.* Поводити себе нестримано; бушувати, бешкетувати.
БУК[1], -а, *ч.* 1. Листяне дерево з гладкою сірою корою і міцною деревиною. 2. *діал.* Ціпок, палиця, кий.
БУК[2], -а, *ч.*, *бірж.* Термін, що визначає ситуацію, коли можливості валютного дилера з продажу-купівлі повністю вичерпані.
БУ́КА, -и, *ж.* 1. За народним повір'ям – страховисько з величезним ротом та довгим язиком, яке забирає неслухняних дітей. 2. *розм.* Про відлюдькувату, нетовариську, похмуру людину (зазвичай дитину).
БУКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується рота.
БУКАНЬЄ́РИ, -ів, *мн.* Те саме, що **флібустьє́ри**.
БУКАРБА́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський засіб, що його застосовують при цукровому діабеті.
БУКА́РКА, -и, *ж.* Маленький зеленувато-синій жучок-довгоносик, що пошкоджує бруньки й листя яблуні та груші.
БУКА́РТ, -а, *ч.*, *зах.* Байстрюк.
БУКА́Т, -а, *ч.*, **БУКА́ТА**, -и, *ж.*, *зах.* Шматок.
БУКА́ТА *див.* **бука́т**.
БУ́КВА, -и, *ж.* 1. Письмовий знак, що позначає звук або сполучення звуків мови; літера. ** **Від бу́кви до бу́кви** – від початку до кінця. 2. *перен.* Суто формальне значення чого-небудь.
БУКВАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Буквальне тлумачення, розуміння чого-небудь (зазвичай на шкоду смислу).
БУКВАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Формальне слідування чому-небудь, суворе дотримання зовнішнього аспекту справи. // У перекладацькій практиці – сліпе копіювання слів оригіналу.
БУКВАЛІ́СТ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто схильний у своїй діяльності до буквалізму; формаліст.
БУКВАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **буквалі́ст**.
БУКВАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до буквалізму.
БУКВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який точно відповідає якомусь текстові, розмові та ін.; дослівний. 2. Прямий, не переносний.
БУКВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **буква́льний 1**.
БУКВА́ЛЬНО. Присл. до **буква́льний**.
БУКВА́Р, -а́, *ч.* Книжка для початкового навчання грамоти.
БУКВА́РИК, -а, *ч.* Зменш. до **буква́р**.
БУКВА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **буква́р**.
БУК-ВЕ́ЛЬЮ, *невідм.*, *ж.* Див. **бухга́лтерська облі́кова ва́ртість**.
БУ́КВЕНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́ква 1**. *Буквене письмо.* // Позначений буквою (буквами). *Буквений співмножник.*
БУ́КВИЦЯ, -і, *ж.* 1. Багаторічна трав'яниста рослина, окремі види якої використовуються для виготовлення ліків, а також як декоративні. ** **Бу́квиця ліка́рська** – поширена в Україні багаторічна трав'яниста рослина з прямим шерстистим стеблом і пурпуровими квітками; у народній медицині використовується для лікування дихальних шляхів. 2. Художньо оформлена перша літера сторінки або глави в художніх письмових творах.
БУКВОВИЛИВНИ́Й, -а́, -е́, *типогр.* Пов'язаний з литтям букв, відливанням рядків для типографського набору.
БУКВОДРУКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **букводруку́ючий**.
БУКВОДРУКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який друкує не умовними знаками, а звичайними літерами.
БУКВОЇ́Д, -а, *ч.*, *ірон.* Формаліст, педант, який надає великого значення дрібницям і за дрібницями не бачить суті.
БУКВОЇ́ДКА, -и. Жін. до **буквоїд**.
БУКВОЇ́ДСТВО, -а, *с.*, *ірон.* Надання переважного значення дрібницям, формальній, зовнішній стороні чого-небудь; буквальне розуміння, формальне витлумачення чогось.
БУКВОЇ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **буквоїдство**.
БУ́КВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **бу́ква**.
БУ́КЕР, -а, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя для розпушування ґрунту.
БУ́КЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́кер**.
БУКЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **букерува́ти**.
БУКЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Обробляти букером.
БУКЕ́Т, -а, *ч.* 1. Пучок зірваних або зрізаних і складених докупи квітів. 2. Сукупність ароматичних і смакових властивостей, характерних для певних сортів продуктів. 3. *с. г.* Кущик молодих рослин.
БУКЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **буке́т 1**.
БУКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **буке́т**.
БУКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **букетува́ти**.
БУКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *с. г.* Проріджувати сходи сільськогосподарських культур, щоб у букетах залишалося по кілька рослин.
БУ́КИ, *невідм.*, *с.*, *заст.* Стара назва літери "б".
БУКИВЧА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Зяблик.
БУКІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Різновид гриба.
БУКІНГНО́Т, -у, *ч.* Різновид контракту на морське перевезення вантажів.
БУ́КІНГ-НО́ТА, -и, *ж.* Див. **букінгно́т**.
БУКІНІ́СТ, -а, *ч.* Торговець старими і рідкісними, старовинними книжками.
БУКІНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до торгівлі старими і рідкісними, старовинними книжками. *Букіністична книгарня.*
БУКЛЕ́. 1. *незм.*, *с.* Тканина, виготовлена з пряжі з вузликами, петельками, потовщеннями і т. ін., що формують її поверхню. 2. *незм. прикм.* Зроблений з такої тканини.
БУКЛЕ́Т, -а, *ч.* Рекламне чи дитяче видання або путівник на одному аркуші, який складається паралельними згинами й не потребує розрізування під час читання.
БУ́КЛІ, -ів, *мн.* (*одн.* **бу́кля**, -і, *ж.*), *заст.* Завиті кільцями пасма волосся.
БУКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Виготовлений з пряжі з вузликами, петельками, потовщеннями і т. ін.
БУКМЕ́КЕР, -а, *ч.* Особа, яка збирає і записує ставки у грі в тоталізатор.
БУКМЕ́КЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до букмекера.
БУ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бук 1**.
БУКОВИ́НЕЦЬ *див.* **букови́нці**.
БУКОВИ́НКА *див.* **букови́нці**.
БУКОВИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **буковинці** та Буковина.
БУКОВИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **букови́нець**, -нця, *ч.*; **букови́нка**, -и, *ж.*). Жителі, уродженці Буковини, Карпат.
БУ́КОВІ, -их, *мн.* Родина рослин, до якої відносяться дуб, бук, каштан та ін.
БУКОДІ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Зяблик.
БУКО́ЛИ, -ів, *мн.* Учасники антиримського повстання в Єгипті в 2 ст. н. е.
БУКО́ЛІКА, -и, *ж.* Жанр поезії, що ідеалізовано описує пастуше і сільське життя на лоні природи.
БУКОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **буко́ліка**. *Буколічна поезія.*
БУКС, -у, *ч.* Вічнозелений декоративний чагарник або невисоке гіллясте південне дерево; самшит.
БУ́КСА, -и, *ж.*, *зал.* 1. Металева коробка, опора, в якій обертається вісь колеса залізничного вагона. 2. Цапфа.
БУКСИ́Р, -а, *ч.* 1. Судно або машина, що тягне за собою або штовхає інше судно чи машину. 2. Канат або трос для буксирування.
БУКСИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **букси́р**.
БУКСИ́РНО-АВАРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який використовується для буксирування при аваріях.
БУКСИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для буксирування.
БУКСИРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **букси́р 1**.
БУКСИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **буксирува́ти**.
БУКСИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Тягти за собою або штовхати (судно, машину і т. ін.).
БУ́КСОВИЙ, -а, -е, *зал.* Прикм. до **бу́кса**.
БУКСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **буксува́ти**.
БУКСУВА́ТИ, -у́є, *недок.* 1. Обертатися, ковзаючись на місці (про колеса). // Стояти на місці, не рухатися внаслідок того, що колеса, обертаючись, ковзаються на місці (про машину). 2. *перен.*, *розм.* Затримуватися, відставати; залишатися на колишньому рівні розвитку.
БУ́КСУС, -а, *ч.* Рід рослин родини самшитових.
БУКУРІ́Я, -ї, *ж.*, *зах.* Вузький шкіряний пасок.
БУКЦИ́НА, -и, *ж.* Давньо-римський металевий духовий музичний інструмент.
БУКЦИ́НУМ, -а, *ч.* Рід черевоногих молюсків.
БУ́КША, -і, *ж.*, *зах.* Втулка в колесі.
БУКШПА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **самши́т**.
БУКШПА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **букшпа́н**.
БУЛАВА́, -и́, *ж.* 1. Кулясте потовщення на кінці палиці і т. ін. 2. *іст.* Палиця з кулястим потовщенням на кінці, яка була колись військовою зброєю. // Така ж палиця як символ влади. 3. *заст.* Символ влади, який урочисто вручався найвищій посадовій особі в Україні – обраному або наказному гетьману – за часів гетьманату. *Гетьманська булава.*
БУЛА́ВКА, -и, *ж.*, *рідко.* Голка з головкою на тупому кінці; шпилька.
БУЛА́ВКОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **була́вка**.
БУЛА́ВНИЦІ, -ниць, *мн.* Те саме, що **рога́тики**.
БУЛАВОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на булаву.
БУЛА́ВОЧКА, -и, *ж.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **була́вка**.
БУЛАНЖЕ́РИТ, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів.
БУЛАНЖИ́ЗМ, -у, *ч.* Шовіністичний рух у Франції у кінці 19 ст. під гаслами реваншистської війни проти Німеччини.
БУЛА́НИЙ, -а, -е. Світло-рудий (про масть коня).
БУЛА́Т, *ч.*, *заст.* 1. *род.* -у. Високоякісна міцна сталь особливого гарту, з узорчастою поверхнею. 2. *род.* -а. Сталевий клинок, меч; узагалі зброя.
БУЛА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **була́т 1**. *Булатна сталь.* // Зробл. з булату.
БУЛА́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **була́тний**.
БУЛДИ́МКА, -и, *ж.*, *заст.* Вид старовинної рушниці.
БУЛДИ́МОК, -мка, *ч.*, *заст.* Те саме, що **булди́мка**.
БУЛЕ́, *невідм.*, *ч.* У Стародавній Греції – спочатку рада родової знаті при басилеї. В аристократичних та олігархічних полісах (до початку 5 ст. до н. е.) – правляча рада знаті або багатих громадян. В демократичних полісах – вищий орган виконавчої влади та державного контролю
БУЛЕА́Н, -у, *ч.*, *спец.* Тип даних розрядністю 1 біт, що може приймати значення лише 1 або 0 (правда або неправда).
БУ́ЛЕВИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Булю. *Булева алгебра.*
БУЛЕ́Т, -у, *ч.* Цінний папір, погашення якого відбувається одномоментно у чітко визначений термін.
БУЛИГА́Н, -у, *ч.* 1. Великий булижник. 2. Погана, тряска́ дорога, стара бруківка.
БУЛИ́ЖНИЙ, -а, -е. Зробл. з булижнику.
БУЛИ́ЖНИК, *ч.* 1. *род.* -а. Один камінь. 2. *род.* -у. Середньої величини круглий камінь твердої породи; використовується як будівельний матеріал (головним чином для брукування вулиць); дикий камінь.
БУ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Колишній.
БУ́ЛІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **бу́левий**.
БУЛІМІ́Я, -ї, *ж.* "Вовчий голод"; різке посилення апетиту, що його нерідко супроводжують слабість, больові симптоми.
БУЛІ́НУС, -а, *ч.*, *біол.* Рід водяного молюска класу черевоногих.
БУЛІ́Т, -у, *ч.* У грі в хокей – штрафний удар, що його відбиває лише воротар, без захисників.
БУ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Хліб із білого пшеничного борошна. 2. *діал.* Дерев'яна куля; рід гри з такою кулею.
БУ́ЛЛА, -и, *ж.* Папська грамота, послання.
БУЛО́. 1. Мин. ч. с. р. одн. до **бу́ти**. 2. *част.* Уживається з дієсловами мин. ч. для підсилення. 3. *вставн. сл.* Уживається для вираження нерегулярно повторюваної дії у знач. ч а с о м, і н о д і, т р а п л я л о с ь; б у в а л о.
БУ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **бу́лка 1**.
БУ́ЛОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́лка 1**. *Булочні вироби.* // *у знач. ім.* **бу́лочна**, -ної, *ж.* Крамниця для торгівлі хлібом.
БУ́ЛОЧНИК, -а, *ч.* 1. Власник булочної або торговець булками. 2. Пекар, що випікає булки.
БУ́ЛОЧНИЦЯ, -і. Жін. до **бу́лочник**.
БУЛЬ, -я, *ч.* Стиль французьких меблів 17 – 18 ст. з мідними та бронзовими інкрустаціями.
БУ́ЛЬБА, -и, *ж.* 1. М'ясисте потовщення на коренях або взагалі на підземній частині рослини. 2. Кулька на поверхні рідини; пухир, бульбашка. 3. *діал.* Картопля. 4. Білоруський народний дівочий пісня-танець.
БУЛЬБА́Н, -а, *ч.*, *зах.* Картоплина.
БУЛЬБА́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Стос. до довгастого мозку. ** **Бульба́рний пара́ліч**, *мед.* – параліч, який розвивається при ураженні черепних нервів.
БУЛЬБА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Схожий формою на бульбу (у 3 знач.).
БУ́ЛЬБАШКА, -и, *ж.* 1. Водяний або мильний пухир; банька. ** **Ми́льна бу́льбашка** – про щось нетривке, нецінне. 2. *рідко.* Порожниста кулька.
БУ́ЛЬБАШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́льбашка**. ** **Бу́льбашкова ка́мера**, *фіз.* – прилад для реєстрації слідів (треків) заряджених частинок високих енергій, дія якого ґрунтується на закипанні перегрітої прозорої рідини поблизу траєкторії частинки.
БУ́ЛЬБИСЬКО, -а, *с.* Поле, з якого зняли врожай картоплі.
БУ́ЛЬБИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Картопля.
БУЛЬБІ́Т, -у, *ч.* Запалення цибулини дванадцятипа-

лої кишки.
БУ́ЛЬБОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́льба** 1.
БУЛЬБОПЛІ́Д, -ло́да, *ч.* Рослина з їстівними бульбами.
БУЛЬБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на бульбу.
БУЛЬБОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція перерізання провідних шляхів довгастого мозку.
БУЛЬБОЦИБУЛИ́НА, -и, *ж.* Видозмінений підземний пагін у деяких рослин.
БУ́ЛЬБОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **бу́льба**.
БУ́ЛЬБОЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́льбочка**. *Бульбочкові бактерії.*
БУЛЬ-БУЛЬ, *виг.* Уживається як звуконаслідування для передачі звуків, що чуються під час виливання рідини (з пляшки і т. ін.).
БУ́ЛЬВА, -и, *ж.*, *зах.* Цибулина.
БУЛЬВА́Р, -у, *ч.* Обсаджена деревами широка алея посередині вулиці в місті; вулиця з такою алеєю.
БУЛЬВА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бульва́р**. 2. *перен.* Розрахований на міщанські смаки і вподобання. ** **Бульва́рна літерату́ра** – антихудожні низькопробні літературні твори, розраховані на примітивні, обивательські смаки. 3. *анат.* Такий, що стосується довгастого мозку.
БУЛЬВА́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **бульва́р**.
БУЛЬВА́РЩИНА, -и, *ж.* Бульварна література.
БУЛЬДЕНЕ́Ж, -у, *ч.* 1. Кущова декоративна рослина з великими кулястими суцвіттями білих квіток. 2. Квіти цієї рослини.
БУЛЬДО́Г, -а, *ч.* 1. Собака особливої породи з великою тупою мордою, широкими грудьми та короткими товстими лапами. 2. Невеликий короткоствольний револьвер із набоями великого калібру.
БУЛЬДО́ЖИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бульдо́г**. 2. Властивий бульдогу; такий, як у бульдога. ** **Бульдо́жа хва́тка** – сильна, мертва хватка.
БУЛЬДО́ЖИНА, -и, *ж.* Порочний прикус у мисливського собаки, коли в нього нижня щелепа довша за верхню.
БУЛЬДО́ЗЕР, -а, *ч.* Будівельна землерийно-транспортна машина, що складається з трактора і робочого знаряддя (ножа, лопати) для різання і розрівнювання ґрунту, щебеню та ін.
БУЛЬДОЗЕРИ́СТ, -а, *ч.* Водій бульдозера.
БУЛЬДО́ЗЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бульдо́зер**.
БУЛЬЙО́Н, -у, *ч.* Чистий відвар з м'яса без овочів і приправ.
БУЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бульйо́н**.
БУЛЬЙО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бульйо́н**.
БУЛЬЙО́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **бульйо́н**.
БУЛЬК, *виг.* 1. Уживається на позначення звуку, що утворюється від сплеску води, коли в неї щось падає. 2. Уживається як присудок за знач. **бу́лькати**.
БУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Порожниста, наповнена повітрям водяна і т. ін. кулька; пухир. *Мильні бульки.* ** **Бу́льки пуска́ти** – тонути.
БУ́ЛЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бу́лькати** і звуки, утворювані цією дією.
БУ́ЛЬКАТИ, -ає, *недок.* Утворювати короткі й часті звуки під час виливання або витікання крізь вузький отвір, а також під час кипіння (про рідину). // *перев. безос.* Видавати звуки, схожі на ті, що утворюються під час переливання або кипіння рідини.
БУЛЬКА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який має дуже опуклу поверхню; витріщений, вирячений, лупатий. 2. Який має лупаті очі; витрішкуватий, лупатий.
БУ́ЛЬКІТ, -коту, *ч.* Дія за знач. **бу́лькати, булькота́ти** 1 і звуки, утворювані цією дією.
БУ́ЛЬКНУТИ, -не, *док.* 1. Однокр. до **бу́лькати**. 2. *розм.* Упасти з бульканням.
БУЛЬКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **булькота́ти** і звуки, утворювані цією дією.
БУЛЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **БУЛЬКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Підсил. до **бу́лькати**. 2. *перен.*, *розм.* Невиразно говорити; бурмотати.
БУЛЬКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **булькоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
БУЛЬКОТІ́ТИ *див.* **булькота́ти**.
БУЛЬМАСТИ́Ф, -а, *ч.* Порода службових собак.
БУЛЬТЕР'Є́Р, -а, *ч.* Порода службових собак.
БУМ[1], *виг.* Уживається як наслідування звуку від пострілу, удару дзвона, барабана і т. ін. ** **Ні бум-бу́м не зна́ти** – зовсім не розумітися на чомусь.
БУМ[2], -у, *ч.* 1. Різке короткочасне зростання попиту на які-небудь товари, акції і т. ін., яке супроводжується збільшенням цін на них, зростанням виробництва, торгівлі і т. ін. // *фін.* Штучне пожвавлення, галас, створювані з метою підвищення грошового курсу. 2. Період швидкого економічного зростання. 3. *перен.* Галас, пожвавлення навколо чого-небудь.
БУМ[3], -а, *ч.* Спортивний прилад (снаряд) для вправ із рівноваги.
БУМАЗЕ́ЙНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Прикм. до **бумазе́я**. // Пошитий з бумазеї. // Який виробляє бумазею.
БУМАЗЕ́Я, -ї, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Ворсиста бавовняна тканина; байка.
БУМБА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Жук.
БУМЕРА́НГ, -а, *ч.* Кидальна зброя австралійських племен, що має форму зігнутої палиці, яка сама повертається до того, хто її кинув.
БУ́МКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бу́мкати**.
БУ́МКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати, утворювати глухі звуки.
БУ́НА, -и, *ж.* Напівзагата – дамба, розміщена перпендикулярно або під деяким кутом до берега моря (річки). Регулює режим водяного потоку, захищає берег від розмивання.
БУ́НГАЛО, *невідм.*, *с.* Легка позаміська будівля з верандами.
БУНД, -у, *ч.*, *іст.* Робітнича єврейська національна організація соціалістичної орієнтації в дореволюційній Росії.
БУ́НДА, -и, *ж.*, *діал.* Рід верхнього одягу.
БУНДЕСВЕ́Р, -у, *ч.* Збройні сили Німеччини.
БУНДЕСВЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бундесве́р**.
БУНДЕСМАРИ́НЕ, *незм.*, *ч.* Назва військово-морського флоту Німеччини.
БУНДЕСРА́Т, -у, *ч.* 1.Верхня палата парламенту Німеччини. 2. В Швейцарії – орган виконавчої влади з семи осіб, що їх обирає на три роки Союзне зібрання.
БУНДЕСТА́Г, -у, *ч.* Найвищий представницький орган влади у Німеччині.
БУНДЗ, -у, *ч.* 1. Молодий овечий сир. 2. Коротко острижений хлопчик. 3. Вузол на мотузці.
БУНДЗИ́НГА, -и, *ж.* Школа японського живопису.
БУНДИ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеологія та політична платформа бундівців.
БУ́НДІВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Член Бунду.
БУ́НДІВСЬКИЙ, -а, -е., *іст.* Прикм. до **Бунд**.
БУНДЮ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бундю́чний**.
БУНДЮ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **бундю́чність**.
БУНДЮ́ЖНО, *присл.* Те саме, що **бундю́чно**.
БУНДЮ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.* Поводитися пихато, чванливо.
БУНДЮ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Надмірно чванливий, пихатий. 2. Дуже багатий; пишний, розкішний. 3. Пишномовний.
БУНДЮ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бундю́чний** 1.
БУНДЮ́ЧНО. Присл. до **бундю́чний**.
БУ́НКЕР, -а, *ч.* 1. Вмістище для недовгого зберігання і перевантаження сипких матеріалів; може бути складовою частиною якоїсь машини (напр., комбайна). 2. У воєнній термінології – підземне сховище, вогнева точка. ** **Зайти́ за бу́нкером**, *мор.* – зайти в порт для поповнення пальним, прісною водою, провіантом.
БУ́НКЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́нкер**.
БУ́НКЕР-ПОЇ́ЗД, бу́нкера-поїзда, *ч.* Рейковий транспортний засіб для неперервного навантаження, транспортування та розвантаження гірської маси у шахті.
БУНКЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бункерува́ти**.
БУНКЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Засипати в бункер.
БУНОСТОМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз великої рогатої худоби, овець і кіз.
БУНТ[1], -у, *ч.* Стихійне повстання, заколот.
БУНТ[2], -а, *ч.* Зв'язка, сувій, пачка або тюк якихось матеріалів.
БУНТА́Р, -я́, *ч.* Підбурювач до бунту, учасник бунту. // Непокірлива, схильна до бунту людина.
БУНТА́РКА, -и. Жін. до **бунта́р**.
БУНТА́РСТВО, -а, *с.* Виявлення непокори, виступ проти пригнічення. // Непокірливість, схильність до бунту, протесту.
БУНТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бунта́р**. // Власт. бунтареві; пройнятий бунтарством.
БУНТІВЛИ́ВИЙ, -а, -е. Схильний до бунту, бунтарства.
БУНТІВЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **бунтівли́вий**.
БУНТІВЛИ́ВО. Присл. до **бунтівли́вий**.
БУНТІВНИ́Й, -а́, -е́. Пройнятий бунтарством; бунтівницький.
БУНТІВНИ́К, -а́, *ч.* Учасник бунту; той, хто зчиняє бунт; бунтар.
БУНТІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бунтівни́к**. // Власт. бунтівникові; пройнятий бунтарством.
БУНТІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **бунтівни́к**.
БУНТІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **бунтівни́цький**.
БУНТІВНИ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **бунтівни́чий**.
БУНТІВНИ́ЧО. Присл. до **бунтівни́чий**.
БУНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Здіймати бунт, повстання; брати участь у бунті. // *розм.* Виявляти велике незадоволення або неспокій, роздратування. 2. *перех.* Підбурювати до бунту. // Підбурювати проти кого-небудь. 3. *перех.*, *що*, *перен.* Хвилювати, бентежити.
БУНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Те саме, що **бунтува́ти** 1.
БУНЧУ́ЖНИЙ, -ного, *ч.*, *іст.* Виборна особа, що мала один з найвищих військових чинів в Україні в 16 – 18 ст., – охоронник бунчука і командир частини козацького війська.
БУНЧУ́К, -а́, *ч.* 1. *іст.* Булава з металевою кулькою на кінці та прикрасою-китицею з кінського волосся, що в давні часи широко застосовувалася в Туреччині, Польщі, Росії (як ознака влади козацьких отаманів) та Україні (як ознака влади гетьманів). 2. У деяких військових оркестрах – шумовий музичний інструмент (з дзвіночками), прикрашений волоссям із кінських хвостів.
БУНЧУ́КОВИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **бунчу́к**. // *у знач. ім.* **бунчу́ковий**, -вого, *ч.* Почесне звання, що його українські гетьмани попервах надавали синам генеральної старшини і полковників, а згодом – відставним полковникам і полковій старшині.
БУ́НЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Глек з вузьким горлом.
БУНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Джміль.
БУР[1], -у, *ч.* Інструмент для буріння свердловин у ґрунті та різних гірських породах.
БУР[2] *див.* **бу́ри**.
БУРА́, -и, *ж.* Натрієва сіль борної кислоти.
БУРА́В, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **свердло́**.
БУРА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* бура́влять; *недок.*, *рідко.* Те саме, що **свердли́ти**.
БУРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бура́вити**.
БУРА́ВЧИК, -а, *ч.*, *рідко.* Зменш. до **бура́в**; свердлик.
БУРА́Й, -я *ч.* Хуртовина.
БУРА́Н, -у, *ч.* Сніжна буря; завірюха, метелиця в степу.
БУРА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бура́н**.
БУРА́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Буруватий.
БУРА́Т, -а, *ч.* Машина з ситом, крізь яке просіюють сипкі матеріали.
БУРБО́Н, -а, *ч.* 1. *розм.*, *заст.* Брутальний, зарозумілий, неосвічений правитель. Назва – від королівської династії Бурбонів, що правила у Франції та Іспанії. // Взагалі брутальна, некультурна людина. 2. Сорт віскі північно-американського походження; на відміну від шотландського, основним його компонентом є кукурудза.
БУРГГРА́Ф, а, *ч.* Посадова особа, що її призначав король в німецьких середньовічних містах; володіли адміністративною, військовою, судовою владою.
БУРГОМІ́СТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бургомі́стр**.
БУРГОМІ́СТР, -а, *ч.* Голова міської управи в деяких країнах Західної Європи і в дореволюційній Росії.
БУРГУ́НДСЬКЕ, -ого, *с.* Сорт червоного виноградного вина; вино такого сорту.
БУРГУ́НДСЬКИЙ, -а, -е. Який відноситься до Бургундії. *Бургундські вина.*
БУРДА́, -и́, *ж.*, *розм.* Каламутна, несмачна рідка страва або напій.
БУРДЕ́Й, БУРДІ́Й, -я, *ч.*, *діал.* 1. Житло, викопане в землі; землянка. // Благенька хата; халупа. 2. Дім розпусти.
БУРДІ́Й *див.* **бурде́й**.
БУРДО́Н, -а, *ч.* 1. Безперервний, незмінний за висотою звук щипкових або смичкових інструментів. 2. Розташовані поза грифом відкриті струни щипкових або смичкових інструментів. 3. Органний регістр групи флейтових трубок.
БУРДО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бурдо́н**.
БУРДЮ́Г, -а, *ч.* Примітивне архаїчне козацьке помешкання землянкового та напівземлянкового типу.
БУРДЮ́К, -а́, *ч.* Мішок із цілої шкури тварини для зберігання або перевезення вина, води і т. ін.
БУРДЮКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бірдю́к**.
БУРДЮ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бурдю́к**.
БУРЕ́, *невідм.*, *с.* Старовинний французький жвавий танець.
БУРЕВІ́Й, -ю, *ч.* Дуже сильний вітер; ураган.
БУРЕВІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **буреві́й**.
БУРЕВІ́СНИЙ, -а, -е. Який віщує бурю.
БУРЕВІ́СНИК, -а, *ч.* 1. Великий морський птах із чорно- чи буро-білим оперенням і довгими вузькими крилами; альбатрос. 2. *перен.* Провісник бурі.
БУРЕ́КИ, -ів, *мн.*, *діал.* Прісні пиріжки.
БУРЕЛО́М, -у, *ч.* 1. Сильний вітер (ураган), що ламає дерева в лісі. 2. Повалені бурею дерева.
БУРЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **бу́ряний**. // Неспокійний, розбурханий (про море, річку і т. ін.). 2. *перен.* Сповнений подій, тривог, хвилювань.
БУРЕ́Т, -у, *ч.* Короткі шовкові волокна (начоси), що їх використовують при виготовленні низькосортних ниток.
БУРЖУА́, *невідм.*, *ч.* Особа, що належить до буржуазії.
БУРЖУАЗІ́Я -ї, *ж.* У капіталістичному суспільстві – клас, що володіє засобами виробництва і живе на прибутки від найманої праці.
БУРЖУА́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **буржуазі́я**. // Власт. буржуазії, притаманний їй. // Який характеризується панівною роллю буржуазії.
БУРЖУ́Й, -я, *ч.*, *розм.* Те саме, що **буржуа́**.
БУРЖУ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Жін. до **буржу́й**. 2. Невелика залізна грубка.
БУРЖУ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **буржу́й**.
БУ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* бур, -а, *ч.*). Народність у Південній Африці, нащадки європейських (перев. голландських) колоністів; африканери.
БУРИДА́НІВ, -нова, -нове: ** **Бурида́нів осе́л** – про нерішучу людину, яка не наважується зробити вибір між двома бажаннями, рішеннями і т. п.
БУ́РИЙ, -а, -е. Темно-коричневий із сіруватим або червонуватим відтінком. ** **Бу́ре вугі́лля** – вугілля з низьким ступенем обвуглення, що зберігає анатомічну структуру рослинної речовини, з якої воно утворилося.
БУРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для буріння.
БУРИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що бурить свердловини і шпури.
БУРИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **бури́льник**.
БУРИ́МА, -и, *ж.* Український народний масовий танець, що виконується у швидкому темпі.
БУРИМЕ́, *невідм.*, *с.* Літературна гра, учасники якої змагаються в написанні жартівливих віршів – експромтів – на задані рими.
БУРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *заст.* Порушник.
БУ́РИТИ[1], -рить, *недок.*, *діал.* Литися, сильно текти.
БУ́РИТИ[2], -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Хвилювати.
БУРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.*, *перех.* Свердлити ґрунт або гірську породу спеціальним інструментом.
БУ́РИТИСЯ, -риться, *недок.*, *діал.* 1. Хвилюватися. 2. *перев. безос.* Збиратися на бурю (у 1 знач.).
БУРИ́ТИСЯ, бу́риться, *недок.* Пас. до **бури́ти**.
БУРИ́ШКА, -и, *ж.*, *зах.* Картопля.
БУРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бури́ти**.
БУРІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати бурим; набувати бурого кольору.
БУ́РКА[1], -и, *ж.* Повстяний безрукавний плащ або накидка з козячої вовни (перев. на Кавказі).
БУ́РКА[2], -и, *ж.* Вузький отвір, що його висвердлюють у гірських породах тощо і наповнюють вибуховою речовиною для висадження їх у повітря.
БУ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бу́ркати**[1] і звуки,

утворювані цією дією.
БУ́РКАТИ[1], -аю, -аєш, *недок., перех. і без додатка, розм.* Говорити уривчасто і невиразно; бурмотати, мурмотіти.
БУ́РКАТИ[2], -аю, -аєш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **буди́ти**.
БУ́РКИ, -рок, *мн.* 1. Теплі чоботи з повсті або фетра на шкіряній підошві. 2. Маскуючий зимовий одяг (плащ) сибірських мисливців.
БУ́РКІТ, -коту, *ч.* Дія за знач. **буркота́ти, буркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
БУРКІТЛИ́ВИЙ *див.* **буркотли́вий**.
БУРКІТЛИ́ВІСТЬ *див.* **буркотли́вість**.
БУРКІТЛИ́ВО *див.* **буркотли́во**.
БУ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і без додатка.* Однокр. до **бу́ркати**[1].
БУРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **буркота́ти** і звуки, утворювані цією дією. *Буркотання голубів.*
БУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **БУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Говорити тихо і невиразно. // Говорити невиразно і сердито, висловлюючи невдоволення ким-, чим-небудь; бурчати. 2. *неперех.* Утворювати одноманітні, приглушені, схожі на булькання звуки; дзюрчати (про річку, струмок і т. ін.). 3. *неперех.* Воркувати (про голубів).
БУРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **буркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
БУРКОТІ́ТИ *див.* **буркота́ти**.
БУРКОТЛИ́ВИЙ, *рідше* **БУРКІТЛИ́ВИЙ**, -а, -е. 1. Схильний буркотати, бурчати; який буркоче, бурчить (про людину). // Який виражає невдоволення. 2. Який часто воркує, любить воркувати (про голубів).
БУРКОТЛИ́ВІСТЬ, *рідше* **БУРКІТЛИ́ВІСТЬ**, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **буркотли́вий, буркітли́вий**.
БУРКОТЛИ́ВО, *рідше* **БУРКІТЛИ́ВО**. Присл. до **буркотли́вий, буркітли́вий**.
БУРКОТУ́Н[1], -а́, *ч.* Буркотлива людина.
БУРКОТУ́Н[2], -а́, *ч.* Те саме, що **пристипо́ма**.
БУРКОТУ́ХА, -и. Жін. до **буркоту́н**.
БУРКУ́Н[1], -а́, *ч.* Те саме, що **буркоту́н**.
БУРКУ́Н[2], -у́, *ч.* Трав'яниста кормова і медоносна рослина з трійчастим вузьким листям і довгими китицями дрібних квіток.
БУРКУ́Н-ЗІ́ЛЛЯ, -я, *с., діал.* Лугова і лісова трава з вузьким трійчастим листям і дрібними квітками; буркун білий.
БУРКУНИ́НА, -и, *ж.* Стебло буркуну (*див.* **буркýн**[2]).
БУ́РКУТ, -а, *ч.* Місцева назва джерел вуглекислих мінеральних вод на Закарпатті.
БУРЛА́К, -а́, *ч., заст.* 1. *рідко.* Те саме, що **бурла́ка** 1. 2. У дореволюційній Росії – робітник, що разом з іншими тяг линвою річкове судно вгору проти течії.
БУРЛА́КА, -и, *ч.* 1. *заст.* Людина без постійної роботи і постійного місця проживання. 2. Одинокий, неодружений чоловік; парубок.
БУРЛАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бурлакува́ти**.
БУРЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *заст.* Не мати постійної роботи і постійного місця проживання; бути бурлакою (у 1 знач.). 2. Бути одиноким, несімейним.
БУРЛА́ЦТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **бурла́ка** і **бурла́к**; бурлаки. 2. Те саме, що **бурлакува́ння**.
БУРЛА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бурла́ка** і **бурла́к**.
БУРЛА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* Те саме, що **бурлакува́ти**.
БУРЛА́ЧКА, -и. Жін. до **бурла́ка** і **бурла́к**.
БУРЛЕ́СК, -у, *ч., літ.* Жартівливе змалювання в зниженому, пародійному тоні тем і образів, що про них прийнято говорити поважно.
БУРЛЕ́СКА, -и, *ж., муз.* Музична п'єса жартівливого, грубувато-комічного характеру.
БУРЛЕ́СКНИЙ, -а, -е, *літ.* Прикм. до **бурле́ск**. // Власт. бурлескові.
БУРЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який бурлить, бушує; бурхливий (у 1 знач.). 2. *перен.* Неспокійний, невгамовний.
БУРЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **бурли́вий**.
БУРЛИ́ВО. Присл. до **бурли́вий**.
БУРЛИ́-ГОЛОВА́, -и́, *ч., діал.* Неспокійна людина, шибеник.
БУРЛИ́ТИ, -и́ть, *недок.* Бурхливо, з шумом текти.
БУРЛІ́Й, -я́, *ч., діал.* Крикун, горлань.
БУРЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бурли́ти** і звуки, утворювані цією дією.
БУРЛО́, -а́, *с., діал.* Лайка, галас. ** **збити бурло́**, *діал.* – зняти галас, почати сварку.
БУ́РМА, -и, *ж.* Порода короткошерстих кішок.
БУРМА́ТИЙ, -а, -е. Забарвлення хутра собаки від світлого до цеглястого, затягнуте пилом.
БУРМИ́ЛО, -а, *ч.* 1. Жартівливе прізвисько ведмедя. 2. *перен.* Про неповоротку людину; тюхтій, вайло.
БУРМИ́СТЕР, -тра, *ч., іст.* Те саме, що **бурмі́стр**.
БУРМИ́СТЕРСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **бурми́стер**.
БУРМИСТРЕ́НКО, -а, *ч., іст.* Син бурмистера.
БУРМИСТРИ́ХА, -и, *ж., іст.* Жінка бурмистера.
БУРМИСТРІ́ВНА, -и, *ж., іст.* Дочка бурмистера.
БУРМІ́СТР, -а, *ч., іст.* 1. Те саме, що **бургомі́стр**. 2. За часів кріпацтва – призначений поміщиком староста над селянами.
БУРМО́СИТИСЯ, -о́шуся, -о́сишся, *недок.* Виявляти невдоволення, ображатися.
БУРМОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бурмота́ти** і звуки, утворювані цією дією.
БУРМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **БУРМОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок., перех.* Говорити невиразно, неясно; бурчати.
БУРМОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бурмоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
БУРМОТІ́ТИ *див.* **бурмота́ти**.
БУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Розбурханий, бурхливий. 2. *перен.* Насичений подіями, сповнений хвилювань; неспокійний, бентежний.
БУ́РНО. Присл. до **бу́рний**.
БУРНОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу складних сульфідів.
БУРНУ́С, -а, *ч., заст.* Просторе жіноче пальто з широкими рукавами. // Рід плаща або накидки на Близькому Сході.
БУРОВА́, -о́ї, *ж.* Вишка з комплексом обладнання для буріння свердловин.
БУРОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до буріння; признач. для нього. // Який працює на бурінні. *Буровий майстер.*
БУРОВИ́К, -а́, *ч.* Фахівець з буріння.
БУРОЗЕ́М, -у, *ч.* Бурий лісовий або степовий ґрунт.
БУРОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бурозе́м**.
БУРОЗУ́БКА, -и, *ж.* Маленька тварина родини землерийкових з червоно-бурими зубами.
БУ́РСА, -и, *ж.* 1. Чоловіча духовна школа в Україні у 18 – середині 19 ст. 2. Гуртожиток при такій школі. 3. *діал.* Юрба, гурт. // Табун, зграя. 4. Суглобова слизова сумка.
БУРСА́К, -а́, *ч.* Вихованець бурси (у 1 знач.).
БУРСА́ЦТВО, -а, *с.* Збірн. до **бурса́к**.
БУРСА́ЦЬКИЙ, -а, *с.* Прикм. до **бу́рса 1** і **бурса́к**.
БУРСАЧНЯ́, -і́, *ж., збірн., зневажл.* Бурсаки.
БУРСЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення синовіальної сумки.
БУРСИ́Т, -у, *ч., мед., вет.* Запальне захворювання (у людини і тварин) слизових сумок навколо суглобів.
БУРСОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження синовіальної сумки суглоба.
БУРСОЛІ́Т, -у, *ч.* Конкремент у порожнині синовіальної сумки.
БУ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́ри**.
БУРТ, -у, *ч.* 1. Велика купа (картоплі, буряків, зерна, гною та ін.). 2. Невеликий горбок, насип, підвищення.
БУ́РТА, -и, *ж., діал.* Бурт.
БУРТА́СИ, -ів, *мн.* Плем'я, відоме східним авторам з 8 ст.; жило на берегах Волги. Після татаро-монгольської навали (13 ст.) поступово втратило свої племенні особливості.
БУ́РТНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Загорода жорен у млині.
БУРТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **бурт 1**.
БУРТОНАКРИВА́Ч, -а́, *ч.* Машина для накривання землею буртів бульбоплодів, а також силосу, компостів, органо-мінеральних добрив.
БУРТОУКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для укладання буртів.
БУРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **буртува́ти**.
БУРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Складати в бурти (у 1 знач.).
БУРУВА́ТИ, -у́є, *недок., рідко.* Шумно клекотати; бурлити.
БУРУВА́ТИЙ, -а, -е. Злегка, трохи бурий.
БУРУ́ЛЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **буру́лька**.
БУРУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Льодинка, що утворилася під час стікання рідини і має форму загостреної донизу палички.
БУРУ́Н, -а́, *ч.* Навальна пíниста хвиля.
БУРУНДУ́К, -а́, *ч.* Дрібний звірок-гризун із родини білячих, що має вздовж спини п'ять чорних смуг на жовто-вохристому тлі.
БУРУНДУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бурунду́к**.
БУРУНДУЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **бурунду́к**.
БУРУ́НИТИ, -ить, *недок., рідко.* 1. *перех.* Здіймати на воді хвилі, буруни; хвилювати. 2. *неперех.* Здійматися хвилями, бурунами.
БУРУ́НИТИСЯ, -иться, *недок., рідко.* Здійматися хвилями, бурунами.
БУРХА́ЙЛО, -а, *ч., діал.* Поривчастий вітер.
БУРХА́Н, -а, *ч.* Скульптурне чи живописне зображення божеств ламаїстського пантеону і обожнених лам у віруючих бурятів, монголів і калмиків.
БУРХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бу́рхати**.
БУРХА́ТИ, -ає, *недок.* Діяти, виявлятися з великою руйнівною силою (про стихійні явища – вогонь, воду, вітер і т. ін.); бушувати.
БУРХЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який бурхає, бушує. 2. *перен.* Сповнений подій, хвилювань; неспокійний. 3. *перен.* Який виявляється з великою силою; дуже сильний, палкий (про почуття та їх вираження). 4. Дуже швидкий; нестримний (про розвиток, зростання чого-небудь).
БУРХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **бурхли́вий**.
БУРХЛИ́ВО. Присл. до **бурхли́вий**.
БУРХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* 1. *неперех.* Швидко рушити вперед. // Навально ринути. // *перев. безос.* Хлинути (про рідину). 2. *перех.* З силою кинути; шпурнути. // Линути (рідину).
БУРХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Швидко кинутися.
БУРХОТА́ТИ, -о́че *і* **БУРХОТІ́ТИ**, -ти́ть, *недок.* Підсил. до **бурха́ти**.
БУРХОТІ́ТИ *див.* **бурхота́ти**.
БУ́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **бу́рець**, -рця, *ч.*), *заст.* Баки.
БУРЧА́К, -а́, *ч.* Дзюркотливий, стрімкий потік води.
БУРЧА́ЛО, -а, *с., зах.* Муха.
БУРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бурча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
БУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок., розм.* 1. *перех. і без додатка.* Говорити невиразно, нерозбірливо. // Докучливо висловлювати своє невдоволення чим-небудь, дорікати комусь. 2. *неперех.* Утворювати одноманітні, приглушені, схожі на булькання звуки; дзюрчати (про річку, струмок і т. ін.). // *безос.* Утворювати переливчасті звуки низького тону (під час переміщення їжі в шлунку).
БУРШ, -а, *ч.* У Німеччині – назва студента, який належить до однієї зі студентських корпорацій.
БУРШТИ́Н, -у, *ч.* Скам'яніла викопна смола хвойних дерев (перев. жовтого кольору різних відтінків); використовується для виготовлення прикрас, мундштуків для куріння тощо; янтар. 2. Виріб з цієї смоли. 3. *перен.* Те, що кольором, блиском, прозорістю нагадує таку смолу.
БУРШТИНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бурштин**. // Зробл. з бурштину. 2. Який має колір бурштину; прозоро-жовтий.
БУ́РЯ, -і, *ж.* 1. Навальний вітер з дощем, грозою, а взимку – зі снігом. 2. *перен.* Глибоке хвилювання. 3. *чого, перен.* Дуже сильне, бурхливе виявлення почуттів.
БУРЯ́К, -а́, *ч.* 1. Городня рослина, однорічний і багаторічний овочевий коренеплід. 2. Корінь цієї рослини, що вживається як їжа і корм для худоби, а також є сировиною для промисловості.
БУРЯКІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із вирощування буряків.
БУРЯКІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Вирощування буряків із промисловою метою.
БУРЯКІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **буряківни́цтво**.
БУРЯКІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **буряківни́к**.
БУРЯКІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **буряківни́цтво**.
БУРЯКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **буря́к**. // Вигот. з буряків. // Який міститься в буряках. 2. Який має колір буряка; темно-червоний з синюватим відтінком.
БУРЯКОВИ́ННЯ, -я, *с., збірн., рідко.* Бурякова гичка, ботвина.
БУРЯКОВІ́ТИ, -іє, *недок., рідко.* Ставати темно-червоним з синюватим відтінком.
БУРЯКОВО́Д, -а, *ч.* Те саме, що **буряківни́к**.
БУРЯКОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для збирання буряків. *Бурякозбиральний комбайн.*
БУРЯКОЗБИРА́ННЯ, -я, *с.* Збирання буряків.
БУРЯКОКОМБА́ЙН, -а, *ч.* Машина для викопування цукрових буряків, очищення їх від землі та обрізування гички.
БУРЯКОКОПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для викопування буряків.
БУРЯКОКОПА́Ч, -а́, *ч.* Знаряддя для викопування буряків.
БУРЯКОМИ́ЙКА, -и, *ж.* Прилад, машина для очищення і миття буряків на цукрових заводах.
БУРЯКОНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Знаряддя для навантажування буряків.
БУРЯКОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для підкопування цукрових буряків.
БУРЯКОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Знаряддя для підкопування цукрових буряків.
БУРЯКОПІДКО́ПУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для підкопування буряків.
БУРЯКОПІДКО́ПУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **бурякопідійма́ч**.
БУРЯКОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Знаряддя для різання, подрібнення буряків.
БУРЯКОСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для сіяння буряків.
БУРЯКОСІ́ЯЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бурякосі́йний**.
БУРЯКОСІ́ЯННЯ, -я, *с.* Розведення, вирощування цукрових буряків.
БУР'Я́Н, -у́, *ч.* Трав'яниста рослина, що не культивується людиною, але росте в посівах культурних рослин, а також на необроблюваних землях.
БУР'ЯНЕ́ЦЬ, -нцю́, *ч.* Зменш. до **бур'я́н**.
БУ́РЯНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бу́ря 1**; буремний. // Який буває під час бурі. 2. Бурхливий, бурний. // *перен.* Неспокійний, тривожний.
БУР'Я́НИНА, -и, *ж.* Одна рослина бур'яну.
БУР'Я́НИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **бур'я́нина**.
БУР'ЯНИ́СТИЙ, -а, -е. Засмічений бур'яном.
БУ́РЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім до **бу́ряний**.
БУР'ЯНІ́ТИ, -іє, *недок.* Заростати бур'яном.
БУ́РЯНО. Присл. до **бу́ряний**.
БУР'ЯНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бур'я́н**.
БУР'ЯНУВА́ТИЙ, -а, -е. Засмічений бур'яном.
БУР'Я́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **бур'я́н**.
БУР'Я́НЮКА, -и, *ч.* Збільш. до **бур'я́н**.
БУРЯ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **буря́т**, -а, *ч.*; **буря́тка**, -и, *ж.*). Народ, що становить корінне населення Бурятії.
БУРЯ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **буря́ти** та Бурятія.
БУРЯЧА́НКА, -и, *ж., діал.* Самогон, виготовлений із цукрових буряків.
БУРЯЧИ́ННЯ, -я, *с.* Бурякова гичка, ботвина.
БУРЯЧИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. Збільш. до **буря́к**. 2. Поле, з якого зібрано буряки.
БУРЯЧКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бурячо́к**. 2. Який має колір бурячка; темно-червоний із синюватим відтінком.
БУРЯ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **буря́к**.
БУРЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **буря́к**.
БУ́СЕЛ. 1. Див. **бу́сол**. 2. Гайстер, лелека, чорногуз, бузько та ін.
БУ́СИ, бус, *мн., рідко.* Те саме, що **нами́сто**.
БУСИДО́, *невідм., ч.* Середньовічний кодекс поведінки японських самураїв.
БУ́СИНА, -и, *ж., рідко.* Одна намистина.
БУ́СИНКА, -и, *ж., рідко.* Зменш.-пестл. до **бу́сина**.
БУ́СИНКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́синка**.
БУСЛЕНЯ́, -а́ти, *с.* Пташа бусла.
БУСЛИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́сол, бу́сел**.
БУСЛИ́ХА, -и, *ж.* Самиця бусла.
БУСЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **бусли́ний**.
БУ́СОЛ, БУ́СЕЛ, -сла, *ч.* Великий перелітний птах із довгим прямим дзьобом і довгими ногами; назва лелеки у Білорусі та суміжних з нею районах України.

БУСО́ЛЬ, і, *ж.* Геодезичний прилад для вимірювання азимутів.
БУСО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бусо́ль**.
БУСТАМІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі, рожево-сірі та рожеві зернисті, радіально-волокнисті агрегати із скляним блиском.
БУТЕНІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **вінілацетиле́н**.
БУ́СТЕР, а, *ч.* 1 Допоміжний пристрій, що тимчасово збільшує силу або швидкість дії основного механізму або агрегату. 2. Електронна приставка ефект до підсилювача звуку гітари 3. Ефект спотворення і подовження тривання звуку гітари у рок музиці, режим підсилювача овердрайв.
БУ́СТЕРНИЙ, а, е Прикм. до **бу́стер**
БУСТРОФЕДО́Н, а, *ч* Спосіб письма, коли 1-ий рядок пишеться, наприклад, справа наліво, 2-ий – зліва направо, 3 ій – знову справа наліво і т. д.
БУСУРМА́Н, БУСУРМЕ́Н, -а, *ч.* 1. *заст., нар. поет.* Про людину іншої віри (перев. про магометанина). 2. Уживається як лайливе слово.
БУСУРМА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *неперех., діал.* Супитися
БУСУРМАНКА, БУСУРМЕ́НКА, и, *заст., нар.-поет.* Жін до **бусурма́н, бусурме́н** 1.
БУСУРМАНСЬКИЙ, БУСУРМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст., нар. поет.* Прикм. до **бусурма́н, бусурме́н** 1.
БУСУРМЕ́Н *див* **бусурма́н**.
БУСУРМЕ́НКА *див.* **бусурма́нка**.
БУСУРМЕ́НСЬКИЙ *див* **бусурма́нський**.
БУТ[1], -у, *ч.* Будівельний камінь, що використовується головно для фундаменту.
БУТ[2], -у, *ч., діал* Молода зелена цибуля.
БУТ[3], а, *ч., іст.* За часів набігів ординців на Україну – бранець, силоміць навернений у мусульманство.
БУТА́, -й, *ж., зах.* Пиха, погорда.
БУТА́ДА, -и, *ж.* Французький танець, який підготував становлення французького балету.
БУТАДІЄ́Н, -у, *ч., хім.* Органічна сполука, безбарвний газ із характерним запахом. Застосовують у виробництві синтетичного каучуку.
БУТАДІЄ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бутадіє́н**.
БУТАДІЄ́Н СТИРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Змішаний полімер, який добувають кополімеризацією бутадієну та стирену.
БУТАДІЄ́Н-СТИРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бутадіє́н-стире́новий**.
БУТАДІО́Н, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб із болезаспокійливою, жарознижувальною та протизапальною дією.
БУТАДІО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бутадіо́н**.
БУТАМІ́Д, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб, що його застосовують при цукровому діабеті.
БУТАМІ́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бутамі́д**.
БУТА́Н, -у, *ч., хім.* Вуглеводень парафінового ряду, який міститься в нафті та природних газах; застосовується як паливо і хімічна речовина.
БУТАНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір бутанатної кислоти.
БУТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бута́н**.
БУТА́РА, -и, *ж.* Пристосування для промивання пісків розсипних родовищ золота, платини та ін. у вигляді циліндра чи конічного барабана.
БУТАФО́Р, -а, *ч.* Особа, яка відає в театрі бутафорією, а також майстер, що виготовляє бутафорію.
БУТАФО́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Зроблені з легких і дешевих матеріалів копії справжніх речей (меблів, посуду і т. ін.), що використовуються в театрі як предмети сценічної обстановки. 2. Копії наявних у продажу товарів, спеціально виготовлені для обладнання вітрин, реклами тощо.
БУТАФО́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **бутафо́рський**.
БУТАФО́РСЬКИЙ, -а, *с.* Прикм. до **бутафо́рія**.
БУ́ТВИННЯ, -я, *с., діал.* Зелень для борщу.
БУ́ТЕЛЬ, -тля, *ч.* Велика пляшка.
БУТЕ́ЛЬКА, -и, *ж., діал.* Пляшка.
БУТЕЛЬКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **буте́лька**.
БУТЕ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **бутиле́ни**.
БУТЕРБРО́Д, -а, *ч.* Скибочка хліба з маслом, ковбасою, сиром, шинкою і т. ін.
БУТЕРБРО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бутербро́д**.
БУТЕРО́МЕТР *див.* **бутиро́метр**.
БУ́ТИ, *теп. ч. усіх осіб одн. і мн.*; *має форму* є, *рідше* єсть, *арх. 2 ос. одн.* єси, *3 ос. мн.* суть; *мин. ч.* був, була́, було́; *мн.* були́; *недок.* 1. Існувати. ** **Бу́дьмо!** – традиційний тост за частування вином, горілкою. 2. Уживається на означення наявності кого-, чого-небудь десь, у когось. // *безос.* // *тільки, майб. ч., безос., розм.* Уживається для наближеного визначення кількості, ваги, віддалі тощо. 3. Знаходитися, перебувати де-небудь. 4. *тільки мин. або майб. ч., у кого, рідко до кого.* Прийти, приїхати куди-небудь, до когось; відвідати кого-, що-небудь. 5. *тільки мин. або майб. ч.* Трапитися, статися. // Настати (про час, пору року, погоду і т. ін.). ** **Будь що бу́де; Хай бу́де, що бу́де** – вживається для вираження рішучості у здійсненні чогось небезпечного, ризикованого. **Бу́ти** *чому* – неодмінно трапиться, настане що-небудь. **Якось-то буде** – все якимсь чином улаштується, владнається. 6. *тільки мин. або майб. ч., кому, розм.* Дістатися, випасти на долю кого-небудь (перев. про покарання за провину). // *безос.* 7. *тільки майб. ч., безос., розм.* Вистачити. 8. *за ким, розм.* Перебувати у шлюбі з ким-небудь (про жінку). 9. *тільки майб. або мин. ч., з кого, розм.* Стати ким-небудь, набувши певних знань, рис і т. ін. 10. Уживається як зв'язка у складеному присудку (форма теп. ч. є, єсть часто пропускається). // *безос.* // *тільки мин. ч., безос., розм.* У поєднанні з інфін. уживається для підкреслення доцільності якої-небудь дії в минулому. ** **Будь здоро́в (здоро́ва); Бу́дьте здоро́ві** – ввічливе побажання під час прощання **Будь ла́ска; Бу́дьте ласка́ві** – ввічлива форма звертання до кого-небудь з якимсь проханням. **Бу́ти за ба́тька (си́на** *і т. ін.*) *кому* – заступати батька (сина і т. ін.); ставитися до когось, як батько (син і т. ін.); **Здоро́в був; здоро́ва була́, здорове́ньні були́** – вітання під час зустрічі 11. *тільки майб. ч.* У поєднанні з інфін. уживається як допоміжне дієслово для творення майбутнього часу 12. *тільки мин. ч.* У поєднанні з особовими формами мин. ч. дієслів уживається як допоміжне дієслово для творення давноминулого часу. ** **Хто б там не був** – байдуже хто **Хоч би там що було́** – за всіх умов і обставин; неодмінно. **Як був (була́, були́)** – не переодягаючись.
БУТИ́К, -а, *ч.* 1. Невеликий магазин, де продаються модний фірмовий одяг і різні аксесуари. 2. Невелика вузькоспеціалізована брокерська фірма з обмеженим колом клієнтів.
БУТИ́Л, -у, *ч.* Одновалентний залишок – радикал бутану, один з алкілів.
БУТИЛЕ́НИ, -ів, *мн.* Ненасичені вуглеводні.
БУТИЛКАУЧУ́К, -у, *ч.* Синтетичний каучук, продукт співполімеризації ізобутилену і невеликих кількостей ізопрену.
БУТИ́Н, у, *ч* 1. Знаряддя, машина для ущільнення ґрунту. 2. *хім.* Вуглеводень, що містить один потрійний зв'язок та є ізомером бутадієну.
БУ́ТИНА, и, *ж., діал.* 1. Рубання лісу. 2. Лісова ділянка, призначена на зруб; лісосіка.
БУТИНА́Р, -я, **БУТИ́ННИК**, -а, *ч., зах.* Дроворуб.
БУТИ́ННИК *див.* **бутина́р**.
БУТИРАЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч.* Оліїстий альдегід.
БУТИРА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір бутиратної кислоти.
БУ́ТИРИННЯ, -я, *с., діал.* Усілякий мотлох.
БУТИРО́МЕТР, БУТЕРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення жирності молока.
БУТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; прозорі або напівпрозорі блідо-сині кристали зі скляним блиском.
БУТИ́ТИ, бучу́, бути́ш, *недок., перех., тех.* Робити бутову кладку.
БУТИФО́С, -у, *ч.* Препарат для видалення листя у бавовника перед його збиранням.
БУТІ́ТИ, бучу́, бути́ш, *недок., діал.* Глухо ревіти.
БУТ КАТ, *незм., мн.* Шаровари з такими широкими холошами, що може пролізти чобіт.
БУТЛЕ́Г, -у, *ч.* Нелегальні записи концертів популярних естрадних колективів та виконавців.
БУТЛЕ́ГЕР, -а, *ч.* Торговець забороненими товарами; особа, що займається контрабандою спиртних напоїв.
БУТЛЕ́ГЕРСТВО, -а, *с.* Незаконне виробництво (фальсифікація) та контрабанда спиртних напоїв.
БУТЛЕ́ГЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бутле́гер, бутле́герство**.
БУ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Пихатий, чванькуватий.
БУ́ТНІСТЬ[1], -ності, *ж., рідко.* Перебування.
БУ́ТНІСТЬ[2], -ності, *ж., діал.* Властивість за знач. **бу́тний**.
БУТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Важкий бетон з включеннями бутового каменю.
БУТОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **бутобето́н**.
БУ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бут**[1].
БУТОКСИГРУ́ПА, -и, *ж.* Група атомів, що містить бутил-радикал, сполучений із оксигеновим атомом.
БУТО́Н, -а, *ч.* Пуп'янок квітки.
БУТОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Викидання рослинами бутонів.
БУТО́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **буто́н**.
БУТОНЬЄ́РКА, -и, *ж.* Квітка чи букетик квітів, яку (якого) приколюють до вбрання або всилюють у петельку.
БУ́ТСИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бутс**, -а, *ч.*). Черевики для гри у футбол. // Взагалі грубі черевики.
БУТТЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **буття́** 1–3.
БУТТЯ́, -я́, *с.* 1. *філос.* Об'єктивна реальність, що існує незалежно від нашої свідомості; матерія, природа. 2. Сукупність умов матеріального життя суспільства. 3. *уроч.* Життя, існування. ** **Життя́-буття́**, *поет.* – спокійний плин життя. 4. *рідко.* Перебування.
БУТУ́Т, -а, *ч.* Розмінна монета Гамбії, що дорівнює $^1/_{100}$ даласі.
БУФ, *незм.* Блазенський, комічний. ** **О́пера-буф** – комічна опера.
БУ́ФАЛО, -а, *ч.* Різновид африканського дикого буйвола.
БУ́ФЕР, -а, *ч.* 1. Пристрій у вагона, паровоза, автомобіля та ін. для послаблення сили удару, поштовху. 2. *спец.* Поле пам'яті або пристрій, що його використовують для узгодження відмінностей між швидкостями обміну, розмірами блоків даних і моментами виникнення подій під час обміну даними. *Буфер команд.* **Бу́фер друкува́льного при́строю** – пам'ять друкувального пристрою, призначена для проміжного зберігання даних для роздруку. 3. *перен.* Проміжна ланка, що узгоджує характеристики попередньої та наступної ланки технічних та інших систем.
БУФЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* 1. Використання ділянок оперативної пам'яті для тимчасового зберігання даних у процесі їх обміну між основною та зовнішньою пам'яттю. 2. Спосіб програмування операцій, що використовується для компенсації низької або нерегулярної швидкості, з якою периферійний пристрій передає (приймає) дані. ** **Динамі́чна буфериза́ція** – динамічний розподіл буферної пам'яті. **Проста́ буфериза́ція** – розподіл буферної пам'яті для виконання програм.
БУФЕРИЗО́ВАНИЙ, а, е Дієприкм. пас мин ч. до **буфериза́ція**
БУ́ФЕРНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **бу́фер** 1. ** **Бу́ферний за́пас** – мінімальний запас, необхідний для нормального функціювання підприємства **Бу́ферне зберіга́ння** – зберігання радіоактивних відходів і побічних радіоактивних матеріалів у спеціально призначеній споруді протягом визначеного часу. **"Бу́ферний" креди́т** – кредит, що його надають міжнародні фінансові організації для створення буферних запасів товарів, для стабілізації цін на ці товари на світовому ринку. **Бу́ферні водо́йми** – спеціальні споруди для відстою промислових стічних вод в процесі їх очищення 2. Який виконує роль буфера (у 2 знач) 3. *перен.* Який знаходиться між ворожими сторонами.
БУ́ФЕРНІСТЬ, -ності, *ж* Абстр ім. до **бу́ферний**
БУФЕ́Т, *ч.* 1. *род.* -а. Шафа для зберігання посуду, столової білизни, закусок, напоїв. 2. *род.* у. Стіл або стойка для продажу закусок і напоїв. // Невеликий ресторан, закусочна.
БУФЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **буфе́т**. // *у знач ім* **буфе́тна**, -ної, *ж., заст.* Кімната, в якій готують закуски, напої, зберігають посуд.
БУФЕ́ТНИК, а, *ч* Працівник, що обслуговує буфет (у 2 знач.)
БУФЕ́ТНИЦЯ, і. Жін до **буфе́тник**
БУ́ФИ, буф, *мн.* Великі пишні складки на вбранні.
БУ́ФО, *невідм., ч.* Те саме, що **буфо́н**
БУФО́Н, -а, *ч.* 1. Актор, який виконує комічні ролі в оперетках і водевілях. 2. *перен., книжн.* Про людину, що поводиться в товаристві як блазень.
БУФОНА́ДА, -и, *ж.* 1. Манера гри актора, який користується засобами надмірного комізму. // Вистава, побудована на таких засобах. 2. *перен., книжн.* Недоречне, брутальне блазенство.
БУФОНА́ДНИЙ, -а, -е. Який використовує прийоми буфонади; комічний.
БУФТА́ЛЬМ, -а, *ч.* Патологічне збільшення очного яблука, що спричинюється підвищенням внутрішнього тиску.
БУХ, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає глухий звук від удару, падіння, пострілу. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **бу́хати** 1, 2, **бу́хнути** 1, 3 **та бу́хнутися**.
БУХА́Н, -а́, *ч., розм.* 1. Пшенична або гречана хлібина; взагалі одна хлібина. 2. Стусан, штовхан, штурхан.
БУХАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **буха́н**.
БУХА́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **буха́н** 1.
БУ́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бу́хати** 1, 2 і звуки, утворювані цією дією.
БУХА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **буха́н** 1.
БУХАРЕ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Бухареста.
БУХА́РЕЦЬ *див.* **буха́рці**.
БУХА́РИК, -а, *ч., розм.* Про п'яницю.
БУХА́РКА *див.* **буха́рці**.
БУХА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **буха́рці** та Бухара. *Бухарські євреї.*
БУХА́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **буха́рець**, -рця, *ч.*; **буха́рка**, -и, *ж.*). Мешканці міста Бухари. // *іст.* Населення Бухарського ханства.
БУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Видавати глухі, уривчасті звуки; стукати глухо, уривчасто. 2. *перех. і неперех.* Бити; стріляти. 3. *неперех.* Виринатися густою масою. 4. *перех., розм.* Кидати з силою, з глухим звуком.
БУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., розм., жарг.* Пити спиртні напої.
БУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм.* Важко, з глухим звуком падати.
БУХГА́ЛТЕР, -а, *ч.* Фахівець із бухгалтерії (у 1 знач.); той, хто здійснює грошовий і матеріальний облік.
БУХГАЛТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Теорія і практика обліку грошових та інших господарських операцій; рахівництво. ** **Подві́йна бухгалте́рія** – облік прибутків і видатків, за якого кожна облікова операція записується двічі – в різних книгах, у прибуток і видаток. 2. Рахівничий відділ установи, підприємства.
БУХГА́ЛТЕРКА, -и, *розм.* Жін. до **бухга́лтер**.
БУХГА́ЛТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бухга́лтер** і **бухгалте́рія**. // Власт. бухгалтерові, бухгалтерам. *Бухгалтерська точність.* ** **Бухга́лтерська звітні́сть** – єдина система даних про майновий та фінансовий стан організації та про результати її господарської діяльності за звітний період. **Бухга́лтерська обліко́ва ва́ртість** – вартісна оцінка корпорації у відповідності з її бухгалтерськими звітами. **Бухга́лтерський докуме́нт** – письмове свідоцтво, доказ факту здійснення господарської операції або права на її здійснення. **Бухга́лтерський звіт** – упорядкована система збору, реєстрації та узагальнення інформації (в грошовому вираженні) про майно, зобов'язання організацій. **Бухга́лтерські книги** – офіційні документи, в яких відображають статті балансу, джерела прибутків та видатків. **Бухга́лтерський о́блік** – система обліку ресурсів та результатів фінансової та господарської діяльності підприємств.
БУХИ́, *виг.* 1. Звуконаслідування на означення сильного кашлю. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **бухи́кати**.
БУХИ́КАЛО, -а, *ч. і ж., розм.* Той, хто сильно кашляє.
БУХИ́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **бухи́кати** і звуки, утворювані цією дією.
БУХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Сильно кашляти.
БУХИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до бу-

хи́кати.

БУ́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бу́хкати.**

БУ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **бу́хати 1, 2.**

БУХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **бу́хкати.**

БУ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Однокр. до **бу́хати.** 2. *перех.*, *розм.* Кинути багато чого-небудь. // Витратити на що-небудь, вкласти дуже багато грошей у щось. 3. *неперех.*, *розм.* Важко впасти.

БУ́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Однокр. до **бу́хатися.**

БУ́ХТА[1], -и, *ж.* Невелика глибока затока.

БУ́ХТА[2], -и, *ж.*, *мор.* Складений кружком канат, трос і т. ін.

БУХТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бухті́ти.**

БУХТІ́ТИ, -іє, *недок.*, *діал.* Глухо звучати, бухати.

БУ́ХТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бу́хта.**

БУ́ХТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **бу́хта**[1].

БУ́ЦАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Бити, колоти рогами (звичайно про барана).

БУ́ЦАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Битися, колотися рогами. // *розм.* Битися, вдарятися лобами (про людей).

БУЦЕГА́РНЯ, -і, *ж*, *розм.*, *заст.* Приміщення для тимчасового ув'язнення; холодна, темна.

БУЦЕНТА́ВР, -а, *ч.* У грецькій міфології – потвора з людським обличчям, воловими і кінськими членами.

БУЦЕФА́Л, -а, *ч.* Ім'я коня Олександра Македонського. 2. *перен.* Необ'їжджений норовистий кінь.

БУ́ЦИК, -а, *ч.*, *діал.* Коржик.

БУЦІ́ВКА, -и, *ж.* Сорт яблук.

БУ́ЦІМ, *розм.* 1. *спол.* Приєднує підрядні порівняльні речення або звороти; наче, неначе, мов, немов, ніби, нібито. 2. *спол.* Приєднує підрядні додаткові речення. 3. *част.* Уживається у знач., близькому до с х о ж е н а т е; н і б и, н а ч е, н е м о в.

БУ́ЦІМТО, *розм.* Те саме, що **бу́цім.**

БУ́ЦКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Те саме, що **бу́цати.**

БУЦМА́ТИЙ, -а, -є, *діал.* Повнощокий, повновидий.

БУ́ЦНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і без додатка.* Однокр. до **бу́цати.**

БУ́ЦНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **бу́цатися.**

БУЦЬ, -і, *ч.*, *діал.* Невдало випечена хлібина із тіста, яке погано зійшло або спеклося.

БУ́ЧА, -і, *ж.* 1. Великий крик, галас, тривога. 2. Сварка, колотнеча. 3. Велика вода, бистрина.

БУЧА́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Зсохлий.

БУЧА́ВІТИ, -а́вію, -а́вієш, *недок.* Тверділи, сохнути (про шкури).

БУЧА́РДА, -и, *ж.* 1. Металевий молоток, дві ударні поверхні якого вкриті пірамідальними зубцями; інструмент каменяра або скульптора по каменю. 2. Металевий або дерев'яний молоток кухаря для відбивання м'яса.

БУЧА́РДНИЙ, -а, -е. Стос. до бучарди.

БУ́ЧЕННЯ[1], -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **бути́ти.**

БУ́ЧЕННЯ[2], -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **бу́чити.**

БУЧИ́ЛЬНИЙ[1], -а, -е, *тех.* Признач. для **бу́чення**[1].

БУЧИ́ЛЬНИЙ[2], -а, -е, *тех.* Признач. для **бу́чення**[2].

БУЧИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *тех.* Апарат для бучення (*див.* **бу́чення**[2]). *Дезінфекційний бучильник.*

БУЧИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Букове дерево; бук.

БУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *тех.* У текстильному, паперовому, шкіряному та інших виробництвах – різними способами очищати сировий матеріал від бруду і жиру, готуючи його для дальшої обробки.

БУЧЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Неспокійний, тривожний.

БУЧНИ́Й, -а́, -е́. 1. Розкішний, пишний. // Урочистий, піднесений (про мову, стиль). 2. Галасливий, гучний, шумливий.

БУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бучни́й.**

БУ́ЧНО. Присл. до **бучни́й.**

БУЧО́К, -чка́, *ч.*, *діал.* Палиця.

БУ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *зах.* Збірн. до **бук.**

БУ́ША, -і, *ж.* Циліндрична посудина для соління риби.

БУ́ШЕЛЬ[1], -я, *ч.* Міра об'єму сипких тіл і рідин в Англії і тільки сипких тіл у США.

БУ́ШЕЛЬ[2], -шля, *ч.*, *діал.* Бусел.

БУШЛА́Т, -а, *ч.* Рід верхнього одягу у моряків.

БУ́ШЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Чапля.

БУШМЕ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **бушме́н**, -а, *ч.*; **бушме́нка**, -и, *ж.*). Група племен, що живуть у Південній Африці.

БУШМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бушме́ни.**

БУШПРИ́Т, БУГШПРИ́Т, -а, *ч.* Горизонтальний або похилий брус, щогла, що виступає перед форштевнем. Служить для підіймання носових парусів.

БУШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **бушува́ти.**

БУШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Бурхливо, навально виявляти якийсь рух, силу, перев. руйнівну. 2. Поводитися нестримано, виявляти гнів, роздратування; бешкетувати.

БУЯ́ВІТИ, -я́вію, -я́вієш, *недок.*, *заст.* Буяти.

БУЯ́К, -а, *ч.*, *зах.* Бугай.

БУЯ́Н, -а, *ч.* Розбишака, хуліган.

БУЯ́НИТИ, -ню, -ниш. Бешкетувати, сваритися.

БУЯНІ́ТИ, -іє, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **буя́ти 2.**

БУЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **буя́ти.**

БУЯ́НСТВО, -а, *с.* Бешкетування.

БУ́ЯР, -а, *ч.*, *діал.* Великий човен.

БУЯ́ТИ, -яє, *недок.* 1. Виявлятися на повну силу, бути в розквіті. 2. Пишно, розкішно рости, розростатися. 3. *перен.* Бути неспокійним; вирувати, бушувати. 4. Вільно носитися, літати; ширяти.

БЮВА́Р, -а, *ч.* Папка або рід портфеля з аркушами промокального паперу для зберігання поштового паперу, конвертів, кореспонденції.

БЮВА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бюва́р.**

БЮВЕ́Т, -у, *ч.* Будівля над мінеральним джерелом, обладнана для пиття лікувальних мінеральних вод.

БЮВЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бюве́т.**

БЮГЕЛЬГО́РНИ, -ів, *мн.* Родина духових мундштучних музичних інструментів різних розмірів та діапазону.

БЮДЖЕ́Т, -у, *ч.* Кошторис прибутків і видатків держави, підприємства, сім'ї або окремої особи на певний період. // Планові обчислення майбутніх очікуваних грошових доходів і видатків держави, підприємства, сім'ї на певний період. // Фінансовий план, що відбиває витрати коштів на реалізацію різних фінансових операцій чи інвестиційних проектів і надходження від них. ** **Автомати́чний бюдже́т** – автоматичне перенесення бюджету минулого року на новий бюджетний рік в разі несвоєчасного прийняття нового бюджету. **Автоно́мний бюдже́т** – самостійні кошториси доходів і видатків. **Бюдже́т бру́тто** – метод побудови бюджету, коли до нього входять загальні суми доходів, експлуатаційні витрати державних підприємств та майна. **Бюдже́т Ге́лера** – один з найвідоміших бюджетів споживання, що його використовують у США для оцінювання вартості життя. **Бюдже́т по́вної за́йнятості** – сальдо бюджету, яке склалось би у разі забезпечення умов повної економічної зайнятості протягом року. **Держа́вний бюдже́т** – форма утворення та витрачання коштів для забезпечення діяльності органів державної влади та виконання функцій держави. **Консоліdо́ваний бюдже́т** – зведення бюджетів усіх рівнів на відповідній території. **Спожи́вчий бюдже́т** – баланс прибутків і видатків сім'ї (середньостатичний), який характеризує сформований рівень життя різних груп сімей населення.

БЮДЖЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до бюджету. ** **Бюдже́тна дисципліна** – обов'язковий порядок перерахування платежів до бюджету та витрачання бюджетних асигнувань. **Бюдже́тна ініціати́ва** – право членів парламенту вносити зміни у представлений урядом проект бюджету. **Бюдже́тна систе́ма** – сукупність усіх бюджетів держави, країни, розподілена за рівнями. **Бюдже́тне пра́во** – сукупність правових норм, що визначають бюджетний устрій країни. **Бюдже́тне фінансува́ння** – безповоротне надання коштів з державного бюджету підприємствам, установам, організаціям. **Бюдже́тний дефіци́т** – перевищення витрат державного бюджету над його прибутками. **Бюдже́тний зако́н** – загальнодержавний законодавчий акт, що встановлює бюджет на конкретний період. **Бюдже́тний набі́р** – перелік товарів і послуг, який характеризує обсяг (у розрахунку на сім'ю або на душу населення) і структуру споживання. **Бюдже́тний профіци́т** – перевищення дохідної частини бюджету над видатками. **Бюдже́тний проце́с** – регламентована законом діяльність органів державної влади зі складання, розгляду, затвердження та виконання бюджетів. **Бюдже́тний раху́нок** – банківський рахунок підприємства, що одержує державне фінансування на спеціальні цілі. **Бюдже́тний рік** – законодавчо встановлений річний термін складання, затвердження і виконання державного бюджету. **Бюдже́тний у́стрій** – організація бюджетної системи та принципи її побудови. **Бюдже́тні во́ти** – розділ державного бюджету, згідно якого парламент країни затверджує (вотує) державні видатки. **Бюдже́тні устано́ви** – установи невиробничої сфери, які одержують усі необхідні кошти з державного бюджету.

БЮДЖЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Працівник бюджетної організації.

БЮДЖЕТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бюдже́т.**

БЮДЖЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес розробляння бюджету.

БЮ́КСИ, -ів, *ч.* Тонкостінні скляночки з притертими скляними кришками, що їх застосовують для зважування та висушування лабораторного матеріалу.

Б'Ю́КСФЛІНТ, -а, *ч.*, *мисл.* Комбінована рушниця, в якої один ствол гладкий, а друний нарізний.

БЮЛЕТЕ́НЬ, -я, *ч.* 1. Зібрання офіційних актів, розпоряджень тощо. 2. Зведення, інформаційний лист. ** **Біржови́й бюлете́нь** – зведена таблиця курсів цінних паперів, біржових цін на товари, відомостей про укладені угоди на фондовій біржі. **Інформаці́йний бюлете́нь** – довідково-інформаційне видання, що його випускають організації, банки, біржі. 3. Стисле офіційне повідомлення про події, які мають суспільне значення. 4. Назва деяких періодичних видань. *Лексикографічний бюлетень.* 5. Виборчий листок. 6. *розм.* Те саме, що **листо́к непрацезда́тності** (*див.* **листо́к**[2]). ** **Бу́ти на бюлете́ні** – бути тимчасово звільненим від роботи через хворобу.

БЮЛЬБЮ́ЛІ, -ів, *мн.* Родина птахів ряду горобиних.

БЮ́РГЕР, -а, *ч.*, *заст.* 1. У Німеччині та деяких інших країнах Західної Європи – мешканець міста, городянин. 2. *перен.* Обиватель, міщанин.

БЮ́РГЕРСТВО, -а, *с.* Прошарок міського населення (головним чином ремісники і купці) у Західній Європі середньовіччя.

БЮ́РГЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **бю́ргер.** *Бюргерські гільдії.* // Власт. бюргерам. *Бюргерські звичаї.*

БЮРЕ́ТКА, -и, *ж.*, *хім.*, *тех.* Скляна трубочка з позначеними на ній поділками.

БЮ́РКО, -а, *с.*, *зах.* Письмовий стіл.

БЮРО́, *невідм.*, *с.* 1. Назва керівного органу партії, організації, установи. 2. Назва деяких установ або їхніх відділів, контор. **Експе́ртне бюро́** – структурний підрозділ біржі, що здійснює технічну експертизу товарів, оголошених до торгів. 3. Рід письмового стола з висувною кришкою і шухлядами для паперів; конторка.

БЮРО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Конторський.

БЮРОКРА́Т, -а, *ч.* 1. Службова особа, яка, на шкоду справі та інтересам громадян, неухильно додержується формальностей у справах. 2. Представник бюрократичної системи управління; великий урядовець.

БЮРОКРАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **бюрократизува́ти і бюрократизува́тися.**

БЮРОКРАТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Канцелярщина, зневага до суті справи заради додержання формальностей. 2. Система управління, що характеризується відірваністю від народу.

БЮРОКРАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **бюрократизува́ти.**

БЮРОКРАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Робити бюрократичним, насаджувати бюрократизм.

БЮРОКРАТИЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Ставати, робитися бюрократичним; ставати, робитися бюрократом.

БЮРОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **бюрокра́т** і **бюрократи́зм.** *Бюрократичний лад.* // Власт. бюрократові, бюрократам.

БЮРОКРАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **бюрократи́чний.**

БЮРОКРАТИ́ЧНО. Присл. до **бюрократи́чний.**

БЮРОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **бюрокра-ти́зм** 2. 2. *збірн.* Бюрократи (у 2 знач.).

БЮРОКРА́ТКА, -и. Жін. до **бюрокра́т.**

БЮСТ, -а, *ч.* 1. Верхня частина людського тіла до пояса. // *розм.* Жіночі груди. 2. Скульптурне зображення людини до пояса.

БЮСТГА́ЛЬТЕР, -а, *ч.* Жіночий ліфчик.

БЮ́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бюст.**

Б'Ю́ЧИ́. Дієприсл. до **би́ти.**

Б'Ю́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Артерія.

БЯ́ЗЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **бязь.** // Зробл. з бязі.

БЯЗЬ, -і, *ж.* Густа бавовняна тканина.

БЯ́КА, -и, *ж.*, *дит.*, *жарт.* Про когось або щось погане, неприємне.

БЯНЬ-ТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Діагностика, яка ґрунтується на роздільному вивченні пульсу на обох руках, та лікування із застосуванням масажу і акупунктури.

Вв

В[1], *невідм.*, *с.* Третя літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "в" (вимовляється "ве").

В[2] (**У**), *рідко* **УВ** – *із знах., місц. і род. відмінками; рідко* **ВВІ** (**ЎВІ**), **ВІ** – *із знах. і місц. відмінками; прийм.* Сполучення з в (у) виражають: Просторові відношення: 1. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення предмета, місця, простору: а) всередину якого, куди спрямована дія (*знах. в.*). 2. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення місця, предмета і т. ін., в бік до якого спрямована дія, предмет, або при означенні напряму. 3. *із знах. в.* Уживається на означення місця, предмета, через які проходить, проникає хто-, що-небудь; крізь, через. // Уживається на означення предметів, поміж яких спрямовано дію. 4. *з род. в.* Указує на кого-небудь, у межах проживання, перебування чи діяльності якого (яких) відбувається дія. // Указує на господаря місця, приміщення, де відбувається дія. // Указує на автора, про твори якого йде мова. 5. *з род. в., заст.* Уживається на означення предмета, поблизу, біля якого відбувається дія або хто-, щонебудь перебуває. Об'єктні відношення: 6. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення дії: а) в яку хто-небудь залучається, втручається (*знах. в.*); б) в якій хто-небудь бере участь (*місц. в.*). 7. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення сфери діяльності, організації, установи і т. ін.: а) до якої вступає, приступає, куди переходить або приймається хто-небудь (*знах. в.*); б) в якій бере участь, де працює, вчиться хто-небудь (*місц. в.*). 8. *із знах.* (у давній формі, яка збігається з сучасним називним відмінком множини) *і місц. в.* Уживається на означення професійного, соціального середовища, вікової групи: а) до якого (якої) хтось переходить, вступає, куди когонебудь приймають (*знах. в.*); б) до якого (якої) хто-небудь належить (*місц. в.*). 9. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення істоти, предмета, стану: а) в яку (який) перетворюється, переходить хто-, що-небудь (*знах. в.*); б) в образі якої (якого) перебуває або ким є хто-небудь (*місц. в.*) (зазвичай із сл. подоба, роль і т. ін.). 10. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення предмета, маси: а) в якого одягається хто-, що-небудь, яким (якою) покривається (*знах. в.*); б) яким (якою) що-небудь покрите, в якого хтось одягнений (*місц. в.*). // Уживається на означення предмета, який перебуває на кому-, чому-небудь під час певної дії. 11. *із знах. і місц. в.* Указує на сферу прояву якої-небудь дії чи ознаки, якості. 12. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення сфери психічної діяльності. 13. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення кого-, чого-небудь, що є об'єктом зацікавлення, прояву того чи іншого ставлення, оцінки і т. ін. 14. *із знах. в.* Уживається на означення предмета, на якого спрямована дія, з яким стикається, до якого дотикається хто-, що-небудь. 15. *із знах. в.* Уживається на означення установи, організації і т. ін., до якої хто-небудь звертається. 16. *із знах. в.* Уживається на означення групування кого-, чого-небудь у щось ціле, якийсь загал. 17. *із знах. в.* Уживається на означення предмета, з допомогою якого відбувається дія (здебільшого про музичні інструменти). 18. *з род. в.* Уживається на означення особи (осіб), якій (яким) що-небудь належить чи якої (яких) щось стосується. // Вказує на особу, предмет, у якої (якого) виявляється та чи інша ознака. 19. *з род. в.* Указує на особу, яку про що-небудь просять, від якої щось вимагають, запозичають у той чи інший спосіб. Часові відношення: 20. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення часу, за якого відбувається дія або коли наявний який-небудь стан. // Уживається на означення чийогось віку, коли відбулася, відбувається дія. // Уживається на означення явища, одночасно з яким відбувається дія. 21. *із знах. в.* Уживається на означення відтинка часу, протягом якого відбувається дія. // Уживається на означення відтинка часу, за якого щось одержується або дається. 22. *із знах. в., заст.* Уживається на означення відтинка часу, після закінчення якого відбувається дія. Кількісні відношення: 23. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення міри, ваги, розміру і взагалі кількісної ознаки кого-, чого-небудь чи вартості чогось. 24. *із знах. в.* Уживається на означення кратності. 25. *з місц. в.* Уживається на означення кількості частин, з яких складається ціле. 26. *з місц. в.* Уживається на означення віддалі від кого-, чого-небудь. Означально-обставинні відношення: 27. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення стану (фізичного чи психічного): а) до якого хто-небудь переходить (*знах. в.*); б) в якому хто-небудь перебуває (*місц. в.*). 28. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення обставин, умов: а) в які хто-, що-небудь потрапляє (*знах. в.*); б) в яких хто-, що-небудь перебуває (*місц. в.*). 29. *із знах. і місц. в.* Уживається на означення способу дії. // Уживається на означення взаємовідносин між ким-небудь. 30. *із знах. і місц. в.* Указує на вигляд, форму, зовнішність або якусь ознаку кого-, чого-небудь. 31. *із знах. в.* Уживається на означення схожості, подібності кого-, чого-небудь до когось, чогось. // Із повторенням іменника означає цілковиту схожість, точність. 32. *із знах. в.* Уживається на означення відповідності однієї дії до іншої (зазвичай у сполученнях у такт, у ногу). 33. *із знах. в.* Уживається на означення того, ради чого, з якою метою здійснюється або існує що-небудь. 34. *із знах. в., у сполуч. зі сл.* грати, гуляти. Уживається на означення гри.

ВАА́Л, -а, *ч.* У релігії Стародавньої Фінікії, Сирії, Палестини бог родючості, води, війни тощо.

ВА́БА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **прина́дність**. 2. *мисл.* Приваблювання птаха або звіра шляхом звукової імітації. 3. *мисл.* Наслідування виття вовка з метою виявити місце, де знаходиться виплід.

ВА-БА́НК, *присл.*, *карт.* На всі гроші, що є в банку (у 2 знач.). ** **Йти (піти́) ва-ба́нк**: а) грати на всі гроші, що є в банку (у 2 знач.); б) діяти, ризикуючи всім.

ВАБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* 1. Птах, що приманює інших птахів. 2. Мисливець, який приманює птахів, звірів, наслідуючи їхні голоси.

ВА́БИК, -а, *ч.* Дудочка або інший предмет для приваблювання, заманювання птахів та звірів звуками, що наслідують їхні голоси.

ВАБИ́ЛО, -а, *с.*, *мисл.* Те саме, що **ва́ба** 2.

ВА́БИЛЬЩИК, -а, *ч.*, *мисл.* Мисливець-приваблювач певного виду птахів чи звірів за допомогою копіювання голосу цих тварин.

ВА́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* ва́блять; *недок.* 1. *перех. і неперех.* Манити кудись чимось принадним, викликати бажання до чого-небудь. 2. *перех. і неперех.* Притягати до себе, викликати потяг. 3. *перех.*, *мисл.* Приманювати птахів і звірів вабиком або звуками, підробленими під їхні голоси.

ВА́БИТИСЯ, -блюся, -бишся, *недок.* 1. *на кого – що.* Спокушатися, мати потяг до кого-, чого-небудь. 2. Пас. до **ва́бити**.

ВА́БІННЯ, -я, *с.* Те саме, що **ва́блення**.

ВАБКИ́Й, -а́, -е́. Якого легко привабити.

ВА́БКО. Присл. до **вабки́й**.

ВА́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ва́бити**.

ВА́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ва́бити**.

ВАБЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який вабить, принаджує; приваблививий.

ВАБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **вабли́вий**.

ВА́БЛЯЧИ. Дієприсл. до **ва́бити**.

ВА́БЛЯЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ва́бити**.

ВА́БНИ́Й, ва́бна́, ва́бне́. Те саме, що **вабли́вий**.

ВА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ва́бний**.

ВА́БНО. Присл. до **ва́бний**.

ВА́ВА, -и, *ж.*, *дит.* 1. Виразка, ранка. 2. *у знач. присудк. сл.* Боляче, болить.

ВАВЕЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; білі із жовтуватим, зеленуватим, сіруватим відтінками крихкі кристали.

ВАВИЛО́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Житель Вавилону.

ВАВИЛО́НКА, -и, *ж.* Жителька Вавилону.

ВАВИЛО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Вавилон.

ВАВИЛОНЯ́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **вавило́нець**.

ВАВИЛОНЯ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **вавило́нка**.

ВА́ВКА, -и, *ж*, 1. *дит.* Зменш. до **ва́ва**. 2. *розм.* Виразка, ранка.

ВА́ВКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ва́вкати**.

ВА́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Скаржитися на біль.

ВА́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ва́вка**.

ВАГА́, -и́, *ж.*, *тільки одн.* 1. *фіз.* Сила, з якою тіло притягується до центра Землі на даній географічній широті. У побуті вагою називають масу тіла, речовини та ін. ** **Вага́ бру́тто** – вага товару разом із внутрішньою та зовнішньою упаковкою. **Вага́ не́тто** – вага самого товару без тари та упаковки. **Відванта́жувальна вага́** – вага товару, встановлена під час відвантаження в точці відправлення. 2. *перен.* Значення, вплив. 3. Тягар, вантаж і т. ін. ** **Бу́ти (ста́ти) у вазі** – бути (стати) вагітною. 4. Система мір, застосовувана у зважуванні. 5. Прилад для зважування.

ВАГАБУ́НД, -а, *ч.* Бродяга, бурлака, волоцюга.

ВАГА́ВИЙ, -а, -е. Непостійний, несталий, нерішучий.

ВАГА́ДЛО, -а, *с.*, *заст.* Маятник.

ВАГА́ДЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вага́дло**.

ВАГА́ЛО, -а, *с.*, *заст.* Те саме, що **вага́дло**.

ВАГА́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вага́ло**.

ВАГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується блукаючого нерва.

ВАГАНИ́, -ів, *мн.* 1. *заст.* Довгаста дерев'яна миска для їжі. 2. *діал.* Ночви.

ВАГАНКИ́, -ів, *мн.*, *заст.* Зменш. до **ваганй** 1.

ВАГА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вага́тися**. 2. Неспроможність відразу вирішити щось; роздумування. 3. Непослідовність у поглядах, хитання.

ВАГА́НТИ, -ів, *мн.* В 12 – 14 ст. у деяких країнах Західної Європи – мандрівні актори, автори і виконавці пародійних та сатиричних пісень.

ВАГА́НТІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до вагантів.

ВАГА́Р, -я, *ч.* Особа, яка важить що-небудь або контролює зважування чогось.

ВАГА́РКА, -и. Жін. до **вага́р**.

ВАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Не відразу вирішити що-небудь; роздумуючи, схилятися то до одного, то до іншого рішення. 2. *перен.* Бути не-

стійким, непослідовним у діях; хитатися.

ВА́ГЕНБУРГ, -у, *ч.* Укріплення з повозок у формі чотирикутника, круга або напівкруга.

ВА́ГИ, ваг, *мн.*, *рідко.* Те саме, що **вага́** 5. ** **Аналіти́чні ва́ги** – лабораторні ваги з граничним навантаженням до 200 г і точністю вимірювань 0,0001 г.

ВАГІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **вага́** 5.

ВАГІ́НА, -и, *ж.*, *анат.* Те саме, що **піхва.**

ВАГІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вагіна**. *Вагінальні захворювання.*

ВАГІНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **кольпотомія**.

ВАГІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Судомне скорочення м'язів піхви і тазового дна, яке перешкоджає статевому актові.

ВАГІНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення стінок піхви.

ВАГІ́НО-ВЕЗИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Піхвоміхуровий; такий, що стосується піхви і сечового міхура.

ВАГІНО́ГРАФ, -а, *ч.* Див. **вульвоперинеовагіно́граф**.

ВАГІНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Див. **кольпогра́фія**.

ВАГІНОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Див. **кольпопексія**.

ВАГІНОПЕРИТОНЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Піхво-очеревинний; такий, що стосується піхви і очеревини.

ВАГІНОСКО́П, -а, *ч.* Те саме, що **кольпоско́п**.

ВАГІНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Див. **кольпоскопія**.

ВАГІНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **кольпотомія**.

ВАГІНОФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Гінекологічна операція підшивання стінок піхви до черевної стінки.

ВАГІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. *тільки ж. р.*; *без додатка і ким.* Яка перебуває в стані вагітності. ** **Уда́вана вагі́тність** – патологічний стан у жінки, що виникає при самонавіюванні стану вагітності. // *у знач. ім.* **вагі́тна**, -ної, *ж.*. Вагітна жінка. 2. *чим*, *перен.* Який має в початковому, зародковому стані що-небудь, що розвивається.

ВАГІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан жінки у період розвитку в її організмі плоду. 2. *фізіол.* Процес розвитку плоду з заплідненої яйцевої клітини в материнському організмі людини і живородних тварин.

ВАГІ́ТНІТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Ставати вагітною. 2. *перен.* Мати щось у зародковому стані.

ВАГІ́ТУС, -а, *ч.* Крик, плач немовляти або маленької дитини.

ВАГНЕРИ́Т, -у, *ч.* Ортофосфат-флуорид магнезію острівної будови; рідкісний мінерал.

ВАГОБОНДА́Ж, -у, *ч.* Бродяжництво.

ВАГОВА́, -о́ї, *ж.* Контрольний пункт заводу, елеватора і т. ін., обладнаний автомобільними вагами.

ВАГОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **вага́** 1. *Вагова категорія.* // Який підлягає зважуванню (в разі продажу і т. ін.). ** **Ваговий коефіціє́нт** – числовий коефіцієнт, що відображає значимість, відносну важливість данного чинника. 2. Стос. до ваги (у 5 знач.). *Вагове господарство.* // Признач. для виробництва ваги (у 5 знач.).

ВАГОВИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Вантажівка.

ВАГОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання ваги.

ВАГОВИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Повноцінний вагою. 2. *перен.* Важливий своїм значенням. // Змістовний, авторитетний.

ВАГОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ваговитий**.

ВАГОВИ́ТО. Присл. до **ваговитий** 2.

ВАГОВІ́З *див.* **вагово́з**.

ВАГОВО́З, ВАГОВІ́З, -во́за, *ч.* 1. Вантажний автомобіль, вантажівка. 2. Те саме, що **важково́з**.

ВАГОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для перевезення вантажів. *Ваговозна порода коней.*

ВА́ГОМ, *присл.*, *заст.* На вагу, вагою.

ВАГО́МИЙ, -а, -е. 1. Який має вагу (у 1 знач.). 2. *перен.* Змістовний, авторитетний, переконливий.

ВАГО́МІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **вагомий**.

ВАГО́МО. Присл. до **вагомий**.

ВАГО́Н, -а, *ч.* 1. Спеціально устатковане приміщення для перевезення людей і вантажу рейковими коліями. 2. Кількість вантажу, що входить у товарний вагон. ** **Ваго́н-ресторА́н** – вагон пасажирського поїзда, обладнаний як їдальня для продажу страв і напоїв.

ВАГОНЕВРО́З, -у, *ч.* Захворювання, зумовлене або пов'язане з підвищеною збудливістю парасимпатичної нервової системи.

ВАГОНЕ́ТКА, -и, *ж.* Невеликий відкритий вагон для перевезення вантажу вузькоколійними залізницями і підвісними дорогами.

ВАГОНЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вагонетка**.

ВАГОНЕ́ТНИК, -а, *ч.* Водій вагонетки.

ВАГОНЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **вагоне́тник**.

ВАГОНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *діал.* 1. Вагітніти. 2. *перен.* Лежати тягарем; тяжіти.

ВАГО́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Тонка дошка, рейка з бічним пазом, що її використовують зазвичай для обшивки стін.

ВАГО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ваго́н** 1.

ВАГО́ННИК, -а, *ч.* Робітник вагонобудівного заводу або вагонного парку.

ВАГО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **ваго́нник**.

ВАГОНОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до вагонобудування. // Признач. для будування вагонів. *Вагонобудівний завод.*

ВАГОНОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь транспортного машинобудування з виробництва залізничних вагонів.

ВАГОНОВО́Д, -а, *ч.* Водій трамвая.

ВАГО́НО-ГОДИ́НА, -и, *ч.* Одиниця виміру використання вагона або його простою, рівна використанню (простою) одного вагона в одну годину.

ВАГОНОЗАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для завантажування вагонів.

ВАГОНОЗАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, призначений для завантажування вагонів.

ВАГОНОМИ́ЙНИЙ, -а, -е. Призначений для миття вагонів.

ВАГОНОНАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для навантажування вагонів.

ВАГОНОНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, призначений для навантажування вагонів.

ВАГОНОО́БІГ, -у, *ч.* Просування вагона до певного місця призначення і повернення його у вихідний пункт.

ВАГОНОПЕРЕКИДА́Ч, -а́, *ч.* Механізм, що розвантажує вагони, нахиляючи або перекидаючи їх.

ВАГОНОПОТІ́К, -то́ку, *ч.* Загальна кількість потягів, вагонів, що проходять у певному напрямку за певний час.

ВАГОНОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Призначений для ремонту вагонів.

ВАГОНОРОЗВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для розвантажування вагонів.

ВАГОНОСКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. В якому з окремих частин, деталей складають вагони.

ВАГО́Н-РЕФРИЖЕРА́ТОР, ваго́на-рефрижера́тора, *ч.* Вагон поїзда, обладнаний як холодильник.

ВАГО́Н-ЦИСТЕ́РНА, ваго́на-цисте́рни, *ч.* Вагон поїзда, призначений для перевезення рідких вантажів.

ВАГО́НЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **ваго́н** 1. 2. *розм.* Те саме, що **вагоне́тка.** 3. Перевізне приміщення у вигляді легкого вагона, що використовується як житло робітників, які працюють на певному віддаленні від населеного пункту.

ВАГОТА́, -и́, *ж.*, *заст.* 1. Вага, тягар. 2. *перен.* Тяжкі переживання, хвилювання. 3. *діал.* Вагітність.

ВАГОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Тяжіння.

ВАГОТІ́ТИ, -ію, -ієш, *діал.* вагочу́, ваготи́ш, *недок.*, *заст.* 1. Обтяжувати вагою. 2. *перен.* Бути тягарем. 3. *ким*, *діал.* Бути вагітною.

ВАГОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція перетинання блукаючого нерва або його галузок.

ВАГОТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ваготонії.

ВАГОТОНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Стан вазомоторної нестабільності, що її викликає гіперфункція блукаючого нерва.

ВАГОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Такий, що діє на блукаючий нерв.

ВАГРА́НКА, -и, *ж.* Невелика шахтна піч для плавлення чавуну, рідше – для випалювання вапняку, руди і т. ін.

ВАГРА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вагра́нка**.

ВАГРА́ННИК, -а, *ч.* Робітник, що обслуговує вагранку.

ВАГРА́ННИЦЯ, -і. Жін. до **вагра́нник**.

ВАГРА́НОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вагра́нка**.

ВА́ГРИ, -ів, *мн.* Плем'я полабських слов'ян, що населяло територію між Балтійським морем, рікою Трнавою і озером Фемарн.

ВАГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* 1. Вагатися. 2. Сваритися, сперечатися. 3. Мірятися силами.

ВА́ГУС, -а, *ч.* Блукаючий нерв.

ВА́ГУСНИЙ, -а, -е. Те саме, що **вага́льний**.

ВА́ГУС-ПНЕВМОНІ́Я, -ї, *ж.* Пневмонія, що розвивається внаслідок пошкодження блукаючого нерва

ВА́ГУС-ПУ́ЛЬС, -а, *ч.* Пульс, що спостерігається при підвищенні тонусу заднього ядра блукаючого нерва.

ВАГУ́ЧИЙ, -а, -е. Дуже важкий.

ВАД, -у, *ч.* Мінерал групи псиломеланів.

ВА́ДА, -и, *ж.* 1. Негативна риса, особливість кого-, чого-небудь; недолік. // Фізичний недолік внаслідок захворювання або ушкодження організму, а також природжений. *Вада вимови.* // Пошкодження або неякісність чого-небудь. 2. Те, що шкодить, має шкідливий вплив.

ВАДЕМЕ́КУМ, -а, *ч.* Кишенькова довідникова книжка, путівник.

ВАДЖУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *зах.* Чіплятися до когось.

ВА́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.* 1. *рідко.* Завдавати шкоди, робити комусь неприємність. 2. *тільки 3 ос.* Бути шкідливим, шкодити (здоров'ю людей, тварин, ростові рослин); заважати, перешкоджати. ** **Не ва́дить (не ва́дило б)**, *безос.* – варто, варто б, слід, слід би, не зайве. 3. *безос.* Нудити. 4. *на кого*, *діал.* Наговорювати.

ВА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, *діал.*, *зах.* Сваритися, лаятися, сперечатися.

ВА́ДІ, *невідм.*, *мн.* Сухі замкнені долини тимчасових або періодичних водних потоків.

ВА́ДІЯ, -ї, *ж.* Застава, грошова зарука.

ВАДКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **вадливий**.

ВА́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **вадкий**.

ВА́ДКО. Присл. до **вадкий**.

ВАДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який завдав або може завдати шкоди (здоров'ю). // Нудний.

ВАДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **вадливий**.

ВАДЛИ́ВО. Присл до **вадливий**.

ВА́ДЯЧИ. Дієприсл. до **ва́дити**.

ВАЕСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сірі октаедричні і кубічні кристали з металічним блиском.

ВА́ЄР, -а, *ч.* Сталевий трос для буксирування трала.

ВАЄРШТРА́СІВ, -сова, -сове, *мат.* Належний Вaєрштрасу. *Вaєрштрасова теорема.*

ВАЖЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже важкий.

ВАЖЕЛЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже важкий.

ВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ва́жити**.

ВАЖЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже важкий.

ВА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ва́жити**.

ВАЖЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **важке́нький**.

ВАЖЕ́НЬКО. Присл. до **важе́нький**.

ВА́ЖИТИ, -жу, -жиш; *наказ. сп.* важ; *недок.* 1. *неперех.* Мати певну вагу. 2. *неперех.*, *перен.* Мати значення; значити. 3. *перех.* Визначати вагу чого-, кого-небудь. 4. *неперех.*, *на кого – що.* Розраховувати, сподіватися мати своїм. // Замірятися, зазіхати. 5. *неперех.*, *чим.* Ризикувати, наражати на небезпеку. 6. *неперех.*, *на що*, *перев.*, *рідко.* Зважати, брати до уваги.

ВА́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся; *наказ. сп.* ва́жся; *недок.* 1. Визначати свою вагу, важити себе. 2. *з інфін.*, *перен.* Насмілюватися щось робити, зважуватися на щось. 3. *на кого.* Замірятися, зазіхати. 4. Пас. до **ва́жити** 3.

ВАЖІЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч.* Зменш. до **ва́жіль** 1.

ВА́ЖІЛЬ, -желя, *ч.* 1. *фіз.* Простий механізм для зрівноважування більшої сили меншою. 2. *спец.* Найпростіше знаряддя у вигляді стрижня, що може обертатися навколо нерухомої точки опори і служить для піднімання, підважування чогонебудь, зрівноважуючи більшу силу за допомогою меншої. // Деталь машини у вигляді стрижня з ручкою для регулювання чого-небудь. 3. *перен.* Засіб, яким можна надати дії, сприяти розвитку чого-небудь або пожвавити, підсилити діяльність кого-, чого-небудь.

ВА́ЖІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ва́жіль** 1. *Важільна система підняття.*

ВА́ЖІННЯ, -я, *с.* Зважування на вагах.

ВА́ЖКА, -и, *ж.* Чашка у вагах.

ВАЖКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить важкий (у 1 – 9 знач.).

ВАЖКИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **важо́к**, -жка́, *ч.*). Дрібні гирки, тягарці.

ВАЖКИ́Й, -а, -е; *вищ. ст.* **ва́жчий**. 1. Який має велику вагу; тяжкий; прот. **л е г к и й** . // Який має вагу, більшу, ніж звичайно мають подібні предмети. // Вигляд якого (значні розміри, масивність, густина і т. ін.) свідчить про велику вагу. // Густий, щільний (про тканину). // Який повільно засвоюється організмом і викликає відчуття тягаря в шлунку (про їжу). ** **Важка́ атле́тика** – вид спорту, що полягає в підніманні ваги. **Важка́ вагова́ катего́рія** – категорія спортсменів (борців, боксерів, штангістів) з вагою тіла не меншою 81 кг. **Важка́ вода́**, *фіз.* – вода зі значно більшою молекулярною вагою, ніж звичайна. **Важкі́ ґрунти́**, *с. г.* – ґрунти зі значним вмістом глини. 2. Великий, масивний (про людину, тварину та їхні частини тіла). // Який здається значним вагою внаслідок утоми, слабкості і т. ін. // Малорухливий, неповороткий. 3. Позбавлений легкості, швидкості, характерний для руху кого-небудь значного вагою, незграбного чи втомленого (про ходу, біг і т. ін.). 4. Який вимагає великого напруження, великих зусиль для здійснення, проведення, подолання і т. ін. // Який відбувається, проходить з напруженням, утрудненням. // Складний для розуміння, сприйняття. // Позбавлений чіткості, громіздкий, обтяжений деталями. 5. Який несе з собою всілякі незгоди, труднощі, страждання. ** **Важки́й нарко́тик**, *перен.* – неспеціальний термін, що його зазвичай використовують для позначення будь-якого засобу, який викликає фізіологічну залежність. // Обтяжливий, надмірний. // Пов'язаний з фізичним чи розумовим напруженням, великими турботами або неприємностями; несприятливий. // Сповнений труднощів, нестатків, горя. 6. Значний за ступенем, силою прояву. // Великий, значний, який призводить до поганих наслідків. // Сповнений фізичних мук, страждань; небезпечний. // Який дуже вражає, викликає глибокі переживання. 7. Дуже сумний, гнітючий, безрадісний. // Який свідчить про напружену, гнітючу ситуацію. // Який викликає або залишає після себе неприємне почуття. // Який темними фарбами, забарвленням справляє враження похмурості. 8. Дуже густий, сильний і неприємний (про запах і т. ін.). 9. Нелегкий для порозуміння, незлагідний у стосунках; непривітний (про людину та її вдачу). *Важка вдача. Важка людина.* // Який нелегко піддається впливові, вихованню. *Важка дитина. Важкий учень.* // Який виражає суворість, похмурість. 10. *тільки ж.*, *без додатка і ким*, *розм.* Вагітна. ** **Ходи́ти важко́ю** – бути вагітною. 11. Великий розмірами і потужний у дії. *Важкі танки.* // Признач. для виробництва великих і потужних машин, верстатів і т. ін. *Важке машинобудування.* **Важка́ інду́стрія; важка́ промисло́вість** – сукупність галузей промисловості, що виробляє засоби виробництва. **Важкі́ фігу́ри**, *шах.* – тури і ферзі.

ВА́ЖКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість тіл притягатися до землі. 2. Абстр. ім. до **важкий** 1 – 9.

ВА́ЖКО. 1. Присл. до **важки́й** 1 – 9. 2. *у знач. присудк. сл.*, *кому.* Про відчуття великої ваги, великого напруження, зусиль. // Про наявність знегод, труднощів. // *також без додатка.* Про почуття втоми, неприємного фізичного стану, болю, страждань. // *також без додатка.* Про дуже сумний, безрадісний, гнітючий настрій. // *без додатка.* Про гнітючу, напружену ситуацію.

ВАЖКОАТЛЕ́Т, -а, *ч.* Спортсмен, що займається важкою атлетикою.

ВАЖКОАТЛЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до важкої атлетики.

ВАЖКОВАГОВИ́Й, -а, -е. Стос. до важковаговика.

ВАЖКОВАГОВИ́К, -а, *ч.* Спортсмен важкої ваги.

ВАЖКОВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для перевезення особливо важких вантажів.

ВАЖКОВИМО́ВНИЙ, -а, -е. Який важко вимовляється.

ВАЖКОВИМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **важковимо́вний**.

ВАЖКОВИХО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Який важко піддається вихованню.

ВАЖКОВІДНО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Якого важко відновити.

ВАЖКОВІДНО́ВЛЮВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **важковідно́влювальний**.

ВАЖКОВІДНО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого важко відновити.
ВАЖКОВІДНО́ВЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **важковідно́влюваний**.
ВАЖКОВІДНО́ВНИЙ, -а, -е. Якого важко відновити.
ВАЖКОВІДНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **важковідно́вний**.
ВАЖКОВО́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до важкої води. ** **Важково́дний реа́ктор** – реактор, у якому сповільнювачем нейтронів служить важка вода.
ВАЖКОВО́З, -а, *ч.* Назва породи коней, здатних перевозити значні вантажі, але повільних у бігові; ваговоз.
ВАЖКОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **важково́з**.
ВАЖКОГОРЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який неспроможний легко горіти.
ВАЖКОДОСТУ́ПНИЙ, -а, -е. До якого важко дістатися, якого важко досягти.
ВАЖКОДОСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Утрудненість доступу до чого-небудь; трудність у досягненні, сприйнятті чого-небудь.
ВАЖКОДОСТУ́ПНО. Присл. до **важкодосту́пний**.
ВАЖКОДУ́М, -а, *ч.* Людина, що повільно думає, нешвидко вирішує.
ВАЖКОЗАЙМИ́СТИЙ, -а, -е. Який неспроможний легко загорітися, спалахнути.
ВАЖКОЗАЙМИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **важкозайми́стий**.
ВАЖКОЗАКРІПНИ́Й, -а́, -е́. Якого важко закріпити.
ВАЖКОЗАСВО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Який важко засвоюється.
ВАЖКОЗАСВО́ЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **важкозасво́юваний**.
ВАЖКОЗРОЗУМІ́ЛИЙ, -а, -е. Такий, що його важко зрозуміти, сприйняти.
ВАЖКОЗРОЗУМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **важкозрозумі́лий**.
ВАЖКОЗРОЗУМІ́ЛО. Присл. до **важкозрозумі́лий**.
ВАЖКОКИСНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який містить важкі ізотопи Оксигену.
ВАЖКОЛЕТКИ́Й, -а́, -е́. Який важко переходить із рідкого або твердого станів до газуватого.
ВАЖКООБРО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Такий, що його важко обробити.
ВАЖКООКИСНИ́Й, -а, -е. Те саме, що **важкоокиснюваний**.
ВАЖКООКИ́СНЮВАНИЙ, -а, -е. Який погано окиснюється.
ВАЖКОПЕРЕРО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Такий, що його важко переробити.
ВАЖКОПЕРЕРО́БЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **важкоперероблюваний**.
ВАЖКОПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого важко поділити, розділити.
ВАЖКОПОДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **важкоподі́льний**.
ВАЖКОПОРА́НЕНИЙ, -ого, *ч.* Той, кого важко поранено.
ВАЖКОПРОГНОЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, що його важко прогнозувати, передбачити.
ВАЖКОПРОГНОЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **важкопрогнозо́ваний**.
ВАЖКОПРОГНОЗО́ВАНО. Присл. до **важкопрогнозо́ваний**.
ВАЖКОРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не піддається легкому регулюванню; такий, у якого існують проблеми з регулюванням.
ВАЖКОРЕГУЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **важкорегульо́ваний**.
ВАЖКОРОЗВ'ЯЗНИ́Й, -а, -е. Який важко розв'язати.
ВАЖКОРОЗВ'Я́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **важкорозв'язни́й**.
ВАЖКОРОЗДІЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Якого неможливо легко розділити.
ВАЖКОРОЗДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **важкороздільни́й**.
ВАЖКОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Якого неможливо легко розчинити.
ВАЖКОРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **важкорозчи́нний**.
ВАЖКОТО́ПКИЙ, -а, -е. Той, що має високу температуру топлення, важко топиться.
ВАЖКОТО́ПКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **важкото́пкий**.
ВАЖКОХВО́РИЙ, -а, -е. Який важко хворіє. // *у знач. ім.* **важкохво́рий**, -рого, *ч.*; **важкохво́ра**, -рої, *ж.*
ВАЖКОЦЕНТРО́ВНИЙ, -а, -е. Який важко центрувати.
ВАЖКУВА́ТИЙ, -а, -е. Дещо важкий (у 1 – 9 знач.).
ВАЖКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **важкува́тий**.
ВАЖКУВА́ТО. Присл. до **важкува́тий**. // *у знач. присудк. сл.* Про наявність певних труднощів у чомусь.
ВАЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має велике, особливе значення. // *у знач. ім.* **важли́ве**, -вого, *с.* 2. *заст.* Тяжкий, значний силою прояву.
ВАЖЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **важли́вий** 1.
ВАЖЛИ́ВО, *присл.* 1. *у знач. присудк. сл.* Має значення; істотно, потрібно. 2. *діал.* Поважно, велично.
ВАЖНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Досить важний (у 3 знач.), гарний.
ВА́ЖНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Поважний, гордий, з виразно виявленим почуттям власної гідності. 2. Який має велике значення; важливий. // Пов'язаний із значним службовим становищем, владою і т. ін. // Який має значне становище в суспільстві. 3. Який має добру якість; гарний.
ВА́ЖНИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Поважнка, значна особа. 2. Важлива справа.
ВАЖНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* 1. Підставка для підважування воза під час змащування коліс. 2. *рідко.* Те саме, що **вага́** 5.
ВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **ва́жний** 1, 2.
ВАЖНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати важким, збільшуватись у вазі. // *безос.* 2. Від утоми, ослаблення робитися малорухливим.
ВА́ЖНО, *розм.* 1. Присл. до **ва́жний** 1, 2, 3. 2. *у знач. присудк. сл.* Має значення; істотно, важливо.
ВАЖНЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже важний.
ВАЖО́К, -жка́, *ч.* 1. Див. **важки́**. 2. Гирка, тягарець у ватерпасі. // Невеликий тягар, що прив'язується до мотузка і т. ін. перев. для занурення його у воду.
ВАЖУ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже важкий (у 1 – 9 знач.).
ВА́ЖЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Набувати більшої ваги, ставати важчим. 2. Втрачати рухливість, ослаблятися внаслідок утоми, сонливості і т. ін. 3. Ставати труднішим у якомусь аспекті. // Проходити, відбуватися і т. ін. з більшим утрудненням, ніж до цього. 4. *перен.* Набувати темніших, похмуріших тонів, робитися інтенсивнішим.
ВА́ЖЧЕ, *присл.* Вищ. ст. до **ва́жко**. // *у знач. присудк. сл.*
ВА́ЖЧИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **важки́й** 1 – 9.
ВА́ЗА, -и, *ж.* Різноманітної форми посудина, що використовується для квітів, фруктів, солодощів і т. ін. або як декоративна річ.
ВАЗЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна процедура перерізання або перев'язування сім'явипорскувальної протоки. ** **Двосторо́ння вазектомі́я** – метод стерилізації чоловіків, який лише запобігає руху сперми від яєчок та не впливає на гормональний баланс чи сексуальні відчуття.
ВАЗЕЛІ́Н, -у, *ч.* Мазеподібна речовина білого або жовтого кольору, нафтопродукт; застосовується в медицині, косметиці й техніці.
ВАЗЕЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вазелі́н**.
ВАЗЕЛІНОДЕ́РМА, -и, *ж.* Дерматит, що розвивається при дії нечистого вазеліну. **ВАЗОАНАСТОМО́З**, -у, *ч.* Див. **вазовазостомі́я**.
ВАЗОВАЗОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Пластична операція відновлення прохідності сім'явивідної протоки.
ВАЗОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Див. **ангіогра́фія**.
ВАЗОДЕПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Послаблення кровообігу внаслідок зниження судинного тонусу.
ВАЗОДИЛАТА́ТОР, -а, *ч.* Нерв, збудження якого викликає розширення кровоносних судин.
ВАЗОДИЛАТА́ТОРНИЙ, -а, -е. Такий, що викликає розширення кровоносних судин.
ВАЗОДИЛАТА́ЦІЯ, **ВАЗОДИЛА́ЦІЯ**, -ї, *ж.* Розширення кровоносної судини.
ВАЗОЕПІДИДИМОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Накладання анастомозу між сім'явивідною протокою і придатком яєчка після видалення хвоста придатка.
ВАЗОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Див. **ангіокардіогра́фія**.
ВАЗОКОНСТРИКТИ́Н, -а, *ч.* Нерв, збудження якого викликає звуження кровоносних судин.
ВАЗОКОНСТРИ́КТОРНИЙ, -а, -е. Такий, що викликає звуження кровоносних судин.
ВАЗОКОНСТРИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Звуження кровоносної судини.
ВАЗОЛІГАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Перев'язування судин. 2. Перев'язування сім'явивідної протоки.
ВАЗОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Див. **ангіоло́гія**.
ВАЗОМОТО́РИ, -ів, *мн.* Судинорухові нервові волокна, які передають нервові імпульси від центральної нервової системи до гладенької мускулатури кровоносних судин.
ВАЗОМОТО́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. нервів, які контролюють мускулатурні стінки кровоносних судин. 2. Стос. двох форм дії цих нервів – вазоконстрикції та вазодилатації.
ВАЗО́Н, -а, *ч.* Горщик для квітів. // *розм.* Квіти разом із горщиком, у якому вони ростуть.
ВАЗОНЕВРО́З, -у, *ч.* Вегетативно-судинна дистонія.
ВАЗО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вазо́н**.
ВАЗО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **вазо́н**.
ВАЗОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання кровоносних судин взагалі.
ВА́ЗОПИС, -у, *ч.* Розпис античних керамічних посудин.
ВАЗОПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Той, хто займається вазописом.
ВАЗОПРЕСИ́Н, -у, *ч.* Антидіуретичний гормон, який стимулює зворотне всмоктування рідини в капілярах ниркових канальців.
ВАЗОПУНКТУ́РА, -и, *ж.* Введення у просвіт сім'явивідної протоки канюлі або голки з діагностичною або лікувальною метою.
ВАЗОРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Етап вазостомії; зшивання кінців сім'явивідної протоки з метою відновлення її прохідності.
ВАЗОРЕЗЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Оперативне видалення частини сім'явивідної протоки.
ВАЗОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Метод утворення постійного доступу до кровоносних судин.
ВАЗОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція поздовжнього розтинання сім'явивідної протоки.
ВАЗОТОЦИ́Н, -у, *ч.* Гормон задньої частки гіпофізу нижчих хребетних тварин.
ВА́ЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ва́за**.
ВА́ЙДА, -и, *ж.* Рід рослин родини хрестоцвітих.
ВАЙКІ́Т, -коту, *ч.*, *зах.* Шум, гамір.
ВАЙКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вайкоті́ти**.
ВАЙКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш. Жалібно або тривожно кричати.
ВАЙЛО́, -а́, *ч. і ж.*, *розм.* Неповоротка, незграбна людина; тюхтій.
ВАЙЛО́М, *присл.*, *діал.* Юрбою, натовпом.
ВАЙЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Незграбний, неповороткий, повільний у рухах. // Хиткий (про ходу, біг і т. ін.).
ВАЙЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вайлува́тий**.
ВАЙЛУВА́ТО. Присл. до **вайлува́тий**.
ВАЙШЕНКІ́Т, -у, *ч.*, *хім.* Амфібол зі значним вмістом алюмінату натрію та оксидів феруму.
ВАЙШЕ́ШИКА, -и, *ж.* Одна зі шкіл давньоіндійської філософії, вчення якої пройшло складну еволюцію від дуалізму до ідеалізму.
ВАЙШИ́Ї, -їв, *мн.* Члени однієї з чотирьох варн у Стародавній Індії, що об'єднувала в основному землеробів, скотарів, а пізніше – торговців та ремісників.
ВАЙШНАВІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **вішнуї́зм**.
ВА́ЙЯ, -ї, *ж.* Листя папороті.
ВАКА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Необроблена, запасна земля.
ВАКАНСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вака́нсія**.
ВАКАНСІО́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Квазічастинка, яка описує поведінку вакансії (*див.* **вака́нсія** 2) в квантових кристалах.
ВАКА́НСІЯ, -ї, *ж.* 1. Вільна посада в штаті установи. 2. *фіз.* Дефект кристала, який полягає у відсутності атома чи іона у вузлі кристалічної решітки.
ВАКА́НТНИЙ, -а, -е. Ніким не зайнятий, вільний (про посаду).
ВАКАНЦЬО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Вакантний. 2. Відставний.
ВАКА́Р, -а, *ч.* Коров'яр, корівник, пастух худоби.
ВАКА́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Загорожа для худоби.
ВАКА́Т, -у, *ч.* Сторінка книги, на якій немає тексту або кліше.
ВАКА́Т-КИ́СЕНЬ, -сню, *ч.* Кількість кисню, необхідна для повного окислення всіх недоокислених речовин у добовій кількості сечі.
ВАКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вака́т**.
ВАКА́ЦІЇ, -ій, *мн.*, *заст.* Канікули, перерва в роботі навчальних закладів, установ.
ВАКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **вака́ції**.
ВАКЕРНИ́ПА, -и, *ж.* Біла коза чи вівця з чорними або рудими плямами біля очей.
ВА́КСА, -и, *ж.* Чорна мазь для змащування шкіряного взуття; гуталін.
ВАКСО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **ва́кса**.
ВАКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Натирати, змащувати ваксою (взуття).
ВАКСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ваксува́ти**.
ВАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Залишатися необробленим (про землю). // Не бути нічим заповненим; не використовуватися. 2. *перен.* Марнувати, гаяти час.
ВАКУО́ЛІ, -о́ль, *мн.* (*одн.* **вакуо́ля**, -і, *ж.*), *біол.* Невеликі, заповнені рідиною порожнини в клітинах рослинних і тваринних організмів, які виконують різні фізіологічні функції. *Травні вакуолі.*
ВАКУОЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дистрофічний процес, який характеризується накопиченням води в клітинах.
ВАКУОЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вакуолізува́ти**.
ВАКУОЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати вакуолізацію.
ВАКУО́ЛЬ, -і, *ж.* Клітинне включення, що являє собою міхурець з рідким вмістом.
ВАКУО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вакуо́ль**.
ВАКУО́ЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **вакуо́ль**.
ВАКУОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до вакуолі.
ВА́КУУМ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Розріджений стан газу або повітря всередині закритого резервуара. 2. Простір, у якому немає речовини, порожнеча. 3. *перен.* Відсутність чи брак чого-небудь.
ВА́КУУМ-АПАРА́Т, -а, *ч.* 1. Апарат, у якому випаровують, сушать і фільтрують розчини під тиском, нижчим від атмосферного. 2. Апарат, яким автоматично подають рідке пальне в карбюратор.
ВА́КУУМ-ЕКСКОХЛЕА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Операція видалення плідного яйця.
ВА́КУУМ-ЕКСТРА́КТОР, -а, *ч.* Апарат для добування плоду під час пологів.
ВА́КУУМ-ЕКСТРА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Операція добування плоду під час пологів спеціальним апаратом.
ВА́КУУМ-ЕЛЕКТРОФОРЕ́З, -у, *ч.* Комплексна дія лікарського електрофорезу і пониженого тиску повітря в ділянці накладення електродів.
ВА́КУУМ-КА́МЕРА, -и, *ж.* Камера, в яку вміщують якийсь матеріал, щоб видалити з нього повітря, газ, воду тощо.
ВА́КУУМ-МАНО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **вакуумме́тр**.
ВАКУУММЕ́ТР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для вимірювання тиску розрідженого газу або повітря в замкненому просторі.
ВАКУУММЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до вакуумметрії.
ВАКУУММЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів вимірювання тиску розріджених газів.
ВА́КУУМ-НАСО́С, -а, *ч.* Пристрій, призначений для створення та підтримки зниженого тиску в замкненому об'ємі.
ВА́КУУМНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до вакууму. *Вакуумна установка.*
ВА́КУУМ-ПЕРФОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Операція руйнування черепа плода з одночасним відсмоктуванням вмісту черепа.
ВА́КУУМ-СТИМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Операція стимуляції пологової діяльності за допомогою вакуум-стимулятора.
ВА́КУУМ-ТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **баротерапі́я**.
ВАКУУМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для вакуумування.
ВАКУУМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Витримування під вакуумом.
ВАКУУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Створити (створювати) де-небудь, у чому-небудь вакуум. 2. Видалити (видаляти) газуваті або

рідкі домішки з чого-небудь за допомогою вакуумних установок.

ВА́КУУМ-ФІЛЬТР, -а, *ч.* Пристрій для вилучення із забруднених вод тонкодисперсних твердих або рідинних речовин.

ВА́КУУМ-ФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Спосіб виготовлення виробів з листових термопластів.

ВАКУ́Ф, ВАКФ, -а, *ч.* У мусульманських країнах – майно, надане державою або окремою особою найчастіше мечеті, школі, благодійній установі у вигляді дару або на підставі заповіту.

ВАКУ́ФНИЙ, -а, -е. Стос. до вакуфа. ** **Ваку́фне майно́** – див. **вакф**.

ВАКФ *див.* **ваку́ф**.

ВАКХ, -а, *ч.* У античній міфології – одне з імен бога виноградарства Діониса.

ВАКХАБІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **ваххабі́зм**.

ВАКХАБІ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ваххабі́ти**.

ВАКХАНА́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. *мн.* В античному світі – свято на честь Вакха – бога родючості, виноградарства і виноробства, яке супроводжувалось оргіями. 2. *муз.* В опері, балеті – хореографічна сцена, епізод або танець, що змальовує картину гучних веселощів. 3. *перен.* Розгульне бенкетування, безтямне пияцтво, оргія. // Про нестримний вияв чого-небудь.

ВАКХАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вакхана́лія**.

ВАКХА́НКА, -и, *ж.* 1. В античному світі – жриця бога Вакха, учасниця вакханалій (у 1 знач.). 2. *перен.* Жінка, нестримна у проявах своєї пристрасті, хоті.

ВАКХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до культу бога Вакха або вакханалій.

ВАКЦИ́НА, -и, *ж.*, *мед.* Виготовлений зі штучно ослаблених чи вбитих мікробів, збудників інфекційних хвороб препарат, що вводиться в організм людини і тварини для попередження хвороб і частково для їх лікування. ** **Жива́ вакци́на** – вакцина, що містить життєздатні патогенні мікроорганізми, які ослаблені до такої міри, що виключається розвиток інфекційного захворювання.

ВАКЦИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вакци́на**. ** **Вакцина́льна хворо́ба** – захворювання людини, що розвивається після інокуляції у шкіру вакцини.

ВАКЦИНА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для проведення вакцинації.

ВАКЦИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Введення вакцини в організм людини чи тварини.

ВАКЦИ́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Ускладнення вакцинації проти віспи внаслідок поширення вірусу вісповакцини. 2. Те саме, що **вакцина́льна хворо́ба**.

ВАКЦИ́ННИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **вакци́на**.

ВАКЦИНО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вакцинува́ти**. // **вакцино́вано**, *безос. присудн. сл.*

ВАКЦИНОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Діагностика інфекційних хвороб шляхом вакцинації.

ВАКЦИНОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Специфічна профілактика інфекційних хвороб шляхом вакцинації.

ВАКЦИНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування інфекційних хвороб введенням хворому вакцин, анатоксинів з метою стимуляції імунітету.

ВАКЦИНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь вакцинування, страх перед введенням вакцин.

ВАКЦИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вакцинува́ти**.

ВАКЦИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *мед.* Вводити вакцину в організм.

ВАКШТА́Ф, -у, *ч.*, *діал.* Сорт тютюну.

ВАЛ[1], -у, *ч.* 1. Високий земляний насип навколо поселення, міста або фортеці для захисту від ворога. // Довгий і високий земляний насип для господарських потреб чи захисту від повені і т. ін. // Що-небудь, нагромаджене високим довгим насипом. 2. *с. г.* Купка сіна і т. ін., в яку згрібається покіс і т. ін. 3. *мор.* Висока хвиля. 4. *перен.* Суцільна маса чого-небудь, яка рухається довгою смугою. 5. *тільки одн.* Кількість продукції, зробленої за певний період і вираженої в її вартості, у вихідних показниках (у тоннах, метрах і т. ін.).

ВАЛ[2], -у, *ч.* Товсті нитки з клоччя.

ВАЛ[3], -а, *ч.*, *тех.* 1. Деталь (у формі стрижня або циліндра) машин і механізмів, що обертається навколо своєї повздовжньої осі на підшипниках ковзання або кочення. ** **Карда́нний вал** – такий, що складається з двох або більше валів, з'єднаних між собою хрестовинами, і служить для передачі обертального руху від коробки передач до привідної осі колес автомобіля, мотоцикла, трактора і т. ін. **Колі́нчастий вал** – деталь двигуна внутрішнього згоряння, частина кривошипно-шатунного механізму для перетворення поступального руху поршня в обертальний. 2. Вісь. 3. Головна частина трансмісії, коробки передач.

ВАЛАА́МІВ, -мова, -мове. Належний, властивий Валааму. ** **Валаа́мова осли́ця (заговори́ла)**: *міф.*, ослиця пророка Валаама, зупинена ангелом, яка несподівано заговорила людською мовою на знак протесту проти побоїв; *перен.* Про покірну, мовчазну людину, яка несподівано висловила свою думку, протест.

ВАЛА́НДАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **вала́ндатися**.

ВАЛА́НДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *розм.* 1. Тинятися без діла, вештатися. 2. *з ким.* Морочитися.

ВАЛАНСЬЄ́Н, *невідм.*, *с.* Тонке мереживо.

ВАЛАСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **валаса́тися**.

ВАЛАСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Тинятися, блукати.

ВАЛА́Х, -а, *ч.*, *діал.* Кастрований баран.

ВАЛАХА́Н, -а, *ч.*, *діал.* Скопець, кастрат.

ВАЛА́ХИ, -ів, *мн.* Народність, основне населення князівства Валахія (14 – 19 ст.), яке увійшло до складу Румунії; представники цієї народності.

ВАЛАША́ЙНИК, ВАЛАША́Л, -а, *ч.*, *діал.* Той, хто оскоплює, каструє.

ВАЛАША́Л *див.* **валаша́йник**.

ВАЛАША́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **валаша́ти**.

ВАЛАША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* 1. Каструвати. 2. *с.г.* Обрізувати кінці бадилля кавунів (щоб воно не розросталося).

ВАЛА́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Оскоплений, вихолощений.

ВАЛАШО́К, -шка́, *ч.*, *діал.* Зменш. до **ва́лах**; молодий валах.

ВАЛГА́ЛЛА, -и, *ж.* У давньоскандинавській міфології палац бога Одіна, рай для загиблих лицарів, де вони проводять час у безперервних розвагах.

ВАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Солідний, показний, статечний.

ВАЛЕНРОДИ́ЗМ, -у, *ч.* Вкорінення у ворожі лави (організацію, військо тощо) з метою їхнього розвалу і знищення.

ВАЛЕНСІ́ЄЦЬ, -ійця, *ж.* Житель Валенсії.

ВАЛЕНСІ́ЙКА, -и, *ж.* Жителька Валенсії.

ВАЛЕНСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Валенсія.

ВАЛЕНТИНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; ромбічні, безбарвні до сніжно-білого кристали.

ВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до валентності.

ВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *хім.* Кількість хімічних зв'язків, що їх утворює атом елемента, сполучаючись із атомами того ж або інших елементів. // Здатність атома утворювати хімічні зв'язки з іншими атомами чи групами атомів. ** **Екологі́чна вале́нтність** – ступінь здатності певного виду витримувати зміни будь-якого чинника середовища. 2. *лінгв.* Здатність слова визначати кількість і якість залежних від нього словоформ.

ВАЛЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що ґрунтується на теорії культури здоров'я біоенергетичної системи людини і впливі на живі організми довкілля, геопатогенних зон Землі та ін. чинників; порушує проблеми гармонії родинно-шлюбних взаємин і здоров'я сім'ї.

ВАЛЕ́Р, -у, *ч.* Відтінок тону в межах одного кольору.

ВАЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Жовтувато-червоний із металічним блиском рідкісний мінерал.

ВАЛЕРІА́НА, -и, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина, з кореневищ і коренів якої виготовляють лікарські настоянки, що використовуються як заспокійливий і тонізуючий засіб для серця та центральної нервової системи.

ВАЛЕРІАНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір валеріанової кислоти.

ВАЛЕРІА́НКА *див.* **валер'я́нка**.

ВАЛЕРІАНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до валеріана. // Виготовлений з валеріани. *Валеріанові краплі. Валеріанова настоянка.*

ВАЛЕР'Я́НКА, ВАЛЕРІА́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Валеріанові краплі.

ВАЛЕ́Т, -а, *ч.* У гральних картах – молодша фігура, що зображує зброєносця. ** **Вале́том лежа́ти (спа́ти *і т. ін.*)** – лежати поруч, але головами в протилежні сторони.

ВАЛЕ́ЦЬ[1] *див.* **ва́льці**.

ВАЛЕ́ЦЬ[2] *див.* **цилі́ндр**.

ВА́ЛИВО, -а, *с.*, *заст.* Корито, ночви.

ВА́ЛИК[1], -а, *ч.* 1. Невеликий низький насип, довгаста купка нагорненої землі і т. ін. 2. Туго набита подушка циліндричної форми на краях дивана або тахти. 3. Збита з волосся підкладка в жіночій зачісці. // Форма зачіски. 4. Невелике довгасте підвищення округлої форми взагалі.

ВА́ЛИК[2], -а, *ч.*, *тех.* Зменш. до **вал**[3].

ВА́ЛИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ва́лик**.

ВАЛИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму валика (*див.* **ва́лик**[1]).

ВАЛИКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **валикоподі́бний**.

ВАЛИ́ТИ[1], валю, ва́лиш, *недок.* 1. *перех.* Примушувати падати, силою перекидати. // Убивати. // Зрізувати, зрубувати (дерево, ліс). // Руйнувати, розламувати. // *перен.* Позбавляти можливості триматися на ногах, змушувати лягати (про втому, хворобу, сон і т. ін.). ** **Вали́ти з ніг** *кого*: а) ударивши, штовхнувши, змушувати падати; б) позбавляти можливості триматися на ногах, змушувати лягати (про втому, хворобу, сон і т. ін.); в) виснажувати, змучувати. 2. *перех.* Класти щось на кого-, що-небудь безладно або у великій кількості. *Валити все докупи.* 3. *перех.*, *на кого*, *перен.* Накладати якісь обов'язки, обтяжувати роботою. // Перекладати на когось відповідальність за провину і т. ін. 4. *перех.* Безладно чи у великій кількості скидати що-небудь кудись. 5. *перех. і неперех.*, *діал.* Бити.

ВАЛИ́ТИ[2], ва́лить, *недок.* 1. Іти у великій кількості, просуватися натовпом. // Рухатися густою масою. 2. Іти навально, грубо, напролом.

ВАЛИ́ТИ[3], валю, ва́лиш, *недок.*, *перех.* Прясти з клоччя вал (*див.* **вал**[2]).

ВАЛИ́ТИСЯ, валюся, ва́лишся, *недок.* 1. Падати, перекидатися від поштовху, удару і т. ін. // Падати вниз. // Розвалюватися, розпадатися. // Повільно руйнуватися. *Валитися з ніг.* 2. Те саме, що **вали́ти**[2]. 3. Пас. до **вали́ти**[1] 4.

ВАЛІ́, *невідм.*, *ч.* 1. Правитель вілайєту в Туреччині. 2. Назва генерал-губернатора в Ірані.

ВАЛІ́Я, *невід.*, *ж.* Див. **валі́ха**.

ВАЛІДАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес визначення формальної, логічної правильності деякого судження чи висновку.

ВАЛІ́ДЕ, *невідм.*, *ж.* Титул матері султана в Турецькій імперії.

ВАЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Який має силу, дійсний.

ВАЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **валі́дний**. 2. Обґрунтованість і адекватність дослідницьких інструментів (операціоналізованих понять, вимірювальних операцій та експериментів). *Валідність тесту.* ** **Априо́рна валі́дність** – попереднє, інтуїтивне оцінювання змістової валідності тесту. **Вну́трішня валі́дність** – неформальна процедура, що її використовують для визначення валідності тесту. **Змістова́ валі́дність** – оцінювання валідності інструмента тестування, засноване на детальному дослідженні змісту пунктів тесту. **Інкреме́нтна валі́дність** – поняття, що означає кількість додаткової, валідної інформації, що її одержують за допомогою тесту. **Конгруе́нтна валі́дність** – метод встановлення валідності нового тесту. **Консенсуа́льна валі́дність**, *псих.* – неформальна процедура для оцінювання валідності, заснована на певній угоді (консенсусі) якомога більшої кількості людей.

ВАЛІДО́Л, -у, *ч.* Медичний препарат, що використовується як заспокійливий, судинорозширювальний і протиблювотний засіб.

ВАЛІДО́ЛИНА, -и, *ж.*, *розм.* Таблетка валідолу.

ВАЛІ́ЗА, -и, *ж.* 1. Тверда коробка з прикріпленою кришкою для дорожніх речей; чемодан. 2. Опечатаний або опломбований поштовий мішок (пакет, конверт тощо) дипломатичного кур'єра, що користується недоторканістю.

ВАЛІ́ЗКА, -и, *ж.* Зменш. до **валі́за**.

ВАЛІ́ЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **валі́зка**.

ВАЛІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Сукновал.

ВАЛІ́Н, -у, *ч.* Одна з життєво необхідних амінокислот; входить до складу білків.

ВАЛІСНЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Водяна рослина; розводиться в акваріумах.

ВАЛІ́ХА, -и, **ВАЛІ́Я**, *невідм.*, *ж.*, *муз.* Мадагаскарський трубчатий струнно-щипковий музичний інструмент, подібний до цитри.

ВА́ЛКА, -и, *ж.* 1. Окрема група підвід з вантажем, що перевозиться кудись. 2. Група людей, підвід, машин і т. ін., які рухаються одне за одним або стоять в одному ряду. // Група людей, які разом ідуть кудись.

ВАЛКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **валкува́ти**.

ВАЛКО́ВИЙ, -а, -е. Який має в своєму механізмові валок, валки (*див.* **вало́к**[4]). *Валкова косарка.*

ВАЛКОВИ́Й, -во́го, *ч.* Візник, який іде з валкою (у 1 знач.), обозом.

ВАЛКОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для укладання, згрібання якої-небудь маси у валки.

ВАЛКОУТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* 1. Знаряддя для укладання, згрібання якої-небудь маси (торфу, скошеної трави і т. ін.) у валки (*див.* **вало́к**[1]). 2. Складова частина картоплезбиральної машини або самостійне знаряддя для укладання викопаної картоплі у валки.

ВАЛКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **валкува́ти**. *Валкування трави. Валкування снігу.*

ВАЛКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *с. г.* Збирати, згрібати, складати у валки (сіно, сніг і т. ін.).

ВАЛКУВА́Ч, -а́, *ч.* Машина для збирання, згрібання у валки чого-небудь розкиданого, розстеленого на землі.

ВАЛЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий валлійцям.

ВАЛЛІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **валлі́єць**, -ійця, *ч.*; **валлі́йка**, -и, *ж.*). Народ, який живе переважно на півострові Уельс.

ВАЛЛО́Н *див.* **валло́н**.

ВАЛЛО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **валло́н**, -а, *ч.*; **валло́нка**, -и, *ж.*). Народ, який становить основне населення Південної Бельгії.

ВАЛЛО́НКА *див.* **валло́ни**.

ВАЛЛО́НСЬКИЙ, -а, -е. Властивий, належний валлонам.

ВАЛОВИ́Й[1], -а́, -е́. Не розділений на складові частини; загальний. ** **Валова́ ви́ручка** – сумарна грошова виручка підприємства від реалізації виробленних товарів, робіт тощо. **Валова́ проду́кція** – статистичний показник у грошах, який характеризує загальний обсяг виробництва. **Валови́й вну́трішній проду́кт (ВВП)** – макроекономічний показник, що виражає сукупну вартість кінцевого продукту, створеного протягом року всередині країни. **Валови́й дохі́д** – частина вартості валової продукції підприємства, що залишається після покриття всіх матеріальних витрат. **Валови́й націона́льний проду́кт (ВНП)** – макроекономічний показник, ринкова вартість усіх кінцевих товарів та послуг, вироблених протягом року. **Валови́й оборо́т** – сумарна вартість усіх видів виробленої продукції. **Валови́й прибу́ток** – уся сума прибутку підприємства до здійснення платежів та відрахувань. **Валови́й суспі́льний проду́кт** – вартість благ і послуг, створених у сфері матеріального виробництва протягом певного часу. **Валові́ капіталовкла́дення** – загальні капіталовкладення, інвестиції в основний капітал протягом певного періоду.

ВАЛОВИ́Й[2], -а, -е. Зробл. з валу (*див.* **вал**[1]).

ВАЛОВИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Те саме, що **вал**[2]. 2. Тканина з валу (*див.* **вал**[2]).

ВАЛОВИ́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Вайлуватий.

ВАЛОВ'Я́НИЙ, -а, -е, *діал.* Зроблений з клоччя.

ВАЛО́К[1], -лка́, *ч.*, *с. г.* Зменш. до **вал**[1] 2.

ВАЛО́К[2], -лка́, *ч.* Частина граблів, борони, на якій закріплено зубці.

ВАЛО́К[4], -лка́, *ч.* Те саме, що **кача́лка**.

ВАЛО́К[4], -лка́, *ч.*, *тех.* Зменш. до **вал**[3].

ВАЛО́К[5], -лка́, *ч.*, *тех.* Те саме, що й **цилі́ндр**.

ВАЛОКОРДИ́Н, -у, *ч.* Рідкий лікарський препарат, що застосовується як заспокійливий і судинорозширювальний засіб; те саме, що **корвало́л**.

ВАЛОКОРМІ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, що застосовується як заспокійливий та судинорозширювальний засіб.

ВА́ЛОМ, *присл.* Неперервним потоком. ** **ва́лом вали́ти** – безперервно рухатися густою масою.

ВАЛОНЕ́Я, -ї, *ж.* Чашечка жолудів деяких видів дуба, що містить багато дубильних речовин.

ВАЛО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Вид наземних черевоногих молюсків; поширені в Європі, Азії та Північній Америці. 2. Рід зелених водоростей класу сифонових.

ВАЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму валу, схожий на вал (*див.* **вал**[1]).

ВАЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **валоподі́бний**.

ВАЛОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Сукупність валів, що передають обертання від корабельного двигуна рушієві (гребному гвинту).

ВАЛОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *ек.* 1. Цілеспрямоване підвищення ціни товару, курсу цінних паперів і т. ін. 2. Збільшення золотого вмісту грошової одиниці стосовно валют інших країн.

ВАЛО́РНИЙ, -а, -е: ** **вало́рне страхува́ння** – страхування особливо цінних предметів.

ВАЛОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для утворювання валів. // Який використовується для утворення валів.

ВАЛОУТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Знаряддя для утворювання валів (*див.* **вал**[1] 1).

ВАЛТО́РНА, -и, *ж.* Мідний музичний духовий інструмент, що має м'який, ніжний тембр звука.

ВАЛТОРНІ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на валторні.

ВАЛТОРНІ́СТКА, -и. Жін. до **валторні́ст**.

ВАЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **валува́ти** 1 і звуки, утворювані цією дією.

ВАЛУВА́ТИ, -у́є, *недок.* 1. *неперех.* Невгамовно гавкати. 2. *неперех.* Рухатися суцільною масою. // Рухатися натовпом або йти нескінченними юрбами, групами. 3. *перех.* Про баранів: покривати (вівцю).

ВАЛУ́ЄВСЬКИЙ, -а, -е. Належний Валуєву. ** **валу́євський циркуля́р** – таємне розпорядження уряду царської Росії про заборону друкування книг українською мовою.

ВАЛУ́Й, -я́, *ч.* Неїстівний гриб на товстій ніжці з жовтуватою чи брудно-рудуватою шапкою і неприємним запахом м'якуша; сироїжка смердюча.

ВАЛУ́Н, -а́, *ч.* Обточений дією води або льодовиків камінь, уламок гірської породи.

ВАЛУ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **валу́н**. // Стос. до валуна, валунів. *Валунні піски.*

ВАЛУНО́ВИЙ, -а, -є. Прикм. до **валу́н**.

ВА́ЛУХ, -а, *ч.* Кастрований баран.

ВАЛУ́ЧНЯ, **ВАЛУ́ША**, -і, *ж.*, *заст.* Валяльня.

ВАЛУ́ША *див.* **валу́чня**.

ВАЛЬБІ́ЙКА, -и, *ж.*, *зах.* Корито, ночви.

ВАЛЬВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фін.* Визначення цінності іноземної монети в грошовій одиниці держави не за її номіналом, а за вагою вміщеного в ній валютного металу.

ВАЛЬВУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення клапанів серця.

ВАЛЬВУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження руху клапанів і м'язу серця за допомогою неперервної ультразвукової локації.

ВАЛЬВУЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічна операція ліквідації клапанної недостатності і відновлення функції серцевого клапана.

ВАЛЬВУЛОТО́М, -а, *ч.* Хірургічний інструмент, що застосовується для відновлення прохідності звужених отворів серця.

ВАЛЬВУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Загальна назва хірургічних втручань, в основі яких лежить розтин стулок серцевих клапанів.

ВАЛЬВУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується клапанів.

ВАЛЬҐІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Відхилення ступні назовні.

ВАЛЬДЕ́НСИ, -ів, *мн.* Прихильники єресі, що виникла в 1175 р. в Ліоні; проповідували відмову від приватної власності, повернення до раннього християнства.

ВАЛЬДМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* У Російській імперії – чиновник, що завідував казенними лісами.

ВАЛЬДШНЕ́П, -а, *ч.* Лісовий птах родини куликів.

ВА́ЛЬКА, -и, *ж.* Кусень, грудка.

ВАЛЬКІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Каток, вал.

ВАЛЬКІ́РІЇ, -ій, *мн.* (*одн.* **валькі́рія**, -ї, *ж.*). 1. У давньоскандинавській міфології – войовничі вершниці, діви-богині, що носилися над полем бою, розподіляючи перемогу і смерть. 2. *перен.* Про дівчину з незалежною, непокірною вдачею.

ВАЛЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Зробл. із глини.

ВАЛЬКО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Те саме, що **валько́ваний**.

ВАЛЬКРИЛО́Н, -у, *ч.* Різновид синтетичного волокна з поліакрилонітрилу.

ВАЛЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **валькува́ти**.

ВАЛЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Робити стіни будівель із вальків глини. 2. Обмазуючи, накладати на стіни товстий шар глини.

ВАЛЬКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий формою на вальок.

ВАЛЬКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **валькува́ти**.

ВАЛЬКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **валькува́тий**.

ВАЛЬКУВА́ТО. Присл. до **валькува́тий**.

ВА́ЛЬНИЙ, ва́льна́, ва́льне́, *діал.* 1. Якого є багато. 2. Гарний.

ВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Кулькопідшипник.

ВАЛЬНУ́ТИ[1], -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **вали́ти**[2].

ВАЛЬНУ́ТИ[2], -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Однокр. до **вали́ти**[1] 5.

ВА́ЛЬО́К, ва́лька́, *ч.* Грудка мокрої, замішаної з соломою глини для спорудження глиняних будівель чи обмазування стін.

ВАЛЬПУ́РГІЄВИЙ, -а, -е: ** **вальпу́ргієва ніч**: а) у давніх германців – свято початку весни, під час якого, за легендами, відбувався "відьомський шабаш"; б) *перен.*, розгульна вечірка.

ВАЛЬПУРГІ́Н, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; напівпрозорі восково-жовті або оранжево-жовті кристали.

ВАЛЬС, -у, *ч.* 1. Плавний парний танець, що виконується під музику з розміром у $^3/_4$ такту. 2. Музичний твір із розміром у $^4/_4$ такту для супроводу танцю або самостійного виконання. ** **Вальс-бosто́н** – американський бальний танець вільної композиції, з характерним широким кроком на першу долю такту. **Вальс-мазу́рка** – бальний танець у темпі та розмірі мазурки з характерним для неї пунктирним ритмом; виник у Франції в середині 19 ст.

ВА́ЛЬСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вальс**.

ВАЛЬСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Танцювати вальс.

ВА́ЛЬТЕР, -а, *ч.* Автоматичний 8-зарядний пістолет, що був на озброєнні німецької армії під час другої світової війни.

ВА́ЛЬЦІ, ва́льців, *мн.* (*одн.* **вале́ць**, -льця́, *ч.*), *тех.* 1. Два чи кілька циліндричних валів (*див.* **вал**[4]), валків (*див.* **вало́к**[4]), які, крутячись, дотикаються один до одного і служать для роздрібнення різного матеріалу, що його пропускають між ними. 2. Машина, основну робочу частину якої становлять циліндричні вали (*див.* **вал**[4]), валки (*див.* **вало́к**[4]) (у металообробній, борошномельній промисловості і т. ін.). 3. Додатковий пристрій механізму орга́на для включення та виключення регістрів, зміни динаміки звучання.

ВАЛЬЦІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Інструмент з кількома роликами і розміщеним між ними центральним конусом. 2. Металеві заготовки або вироби, виготовлені вальцюванням.

ВАЛЬЦІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до вальців.

ВАЛЬЦІВНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **вальцюва́льник**.

ВАЛЬЦІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **вальцівни́к**.

ВАЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **вальцюва́ти**.

ВАЛЬЦЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який має у своєму механізмі вальці.

ВАЛЬЦЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до вальцювання.

ВАЛЬЦЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що працює на вальцювальній машині.

ВАЛЬЦЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **вальцюва́льник**.

ВАЛЬЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **вальцюва́ти**.

ВАЛЬЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *тех.* Пропускати між вальцями (для розплющення, роздрібнення і т. ін.).

ВАЛЬЦЮВА́ТИЙ, -а, -е. Циліндричний.

ВАЛЮ́ГА, -и, *ж.*, *зах.* Корито, ночви.

ВАЛЮ́КА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Ледащо.

ВАЛЮ́ТА, -и, *ж.* 1. Грошова одиниця, прийнята за основу грошової системи певної країни (гривня, крона і т. ін.). // *збірн.* 2. Тип грошової системи, що діє в даній країні. *Золота валюта. Срібна валюта. Паперова валюта. Базисна валюта.* // Золоті або срібні гроші, які використовуються в міжнародних розрахунках і забезпечують золотий вміст паперових грошей, що мають обіг у межах даної країни. ** **Валю́та страхува́ння** – валюта, в якій належить сплатити премію та суми страхового відшкодування. **Ві́льно конверто́вана валю́та** – національна грошова одиниця, що вільно та необмежено обмінюється на іноземні валюти. **За́мкнута валю́та** – неконвертована валюта країни, в якій існує багато заборон на операції з валютою. **Золота́ валю́та** – грошова одиниця, безпосередньо розмінна на золото. **Іноземна валю́та** – грошові знаки іноземних держав, а також кредитні та платіжні документи в іноземних грошових одиницях, що їх використовують в розрахунках. **Ключова́ валю́та** – див. **резе́рвна валю́та**. **Колекти́вна валю́та** – валюта, що її використовують для міжнародних розрахунків у межах міждержавних економічних організацій. **Націона́льна валю́та** – грошова одиниця, що використовується у внутрішніх розрахунках країни, а також у її розрахунках з іншими країнами. **Неконверто́вана валю́та** – національна грошова одиниця, що функціонує в межах лише однієї країни і не може обмінюватися на інші іноземні валюти. **Парале́льна валю́та** – вид грошових знаків, що знаходяться в обігу паралельно з раніше емітованими. **Резе́рвна валю́та (ключова́)** – національні кредитно-грошові засоби провідних держав та міжнародні валюти. **Розрахунко́ва валю́та** – чужоземна валюта, що її використовують дві чи кілька країн в розрахунково-платіжних операціях одна з одною. **Срі́бна валю́та** – повноцінна срібна монета в обігу або грошова одиниця, безпосередньо розмінна на срібло. **Тверда́ валю́та** – валюта, стійка відносно власного номіналу та курсів інших валют, забезпечена золотом та іншими цінностями. 3. У вексельних операціях – сума, на яку видано вексель. ** **Валю́та ве́кселя** – грошова одиниця, в якій пред'явлено вексель.

ВАЛЮ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до валюти. *Валютне законодавство. Валютні резерви.* ** **Валю́тна бі́ржа** – біржа, що здійснює купівлю та продаж валюти, а також проводить її котирування. **Валю́тна блока́да** – заходи, що їх уживає держава для обмеження функціонування у країні валюти іншої країни. **Валю́тна ви́ручка** – надходження в іноземній валюті від експорту товарів і послуг. **Валю́тна деклара́ція** – документ у вигляді заяви, який містить відомості про валюту, що перевозиться. **Валю́тна зо́на** – об'єднання групи держав, які дотримуються правил взаємних валютних відносин. **Валю́тна інтегра́ція** – об'єктивно обумовлений процес створення регіональних зон, в межах яких забезпечується відносно стабільне співвідношення курсів валют. **Валю́тна інтерве́нція** – цільові операції купівлі-продажу іноземної валюти для стримання зростання курсу національної валюти. **Валю́тна ка́са (краї́ни)** – сукупність грошових надходжень в іноземній валюті, які є у розпорядженні країни. **Валю́тна кри́за** – загострення суперечностей у валютній сфері, що проявляється в різких коливаннях валютних курсів, незбалансованості платіжних балансів, переміщеннях позичкового капіталу. **Валю́тна ліквідні́сть** – показник, що характеризує платоспроможність окремих країн та їх угрупувань. **Валю́тна ліце́нзія** – документ, який видається компетентним органом і який дозволяє імпортеру перевести певну суму іноземної валюти експортеру в уплату за товари. **Валю́тна монопо́лія** – виключне право держави на операції з іноземною валютою, золотом. **Держа́вна валю́тна монопо́лія** – виключне право держави здійснювати операції з валютними цінностями. **Валю́тна оку́пність** – принцип зовнішньо-економічної діяльності підприємств та організацій, в основі якого лежить заміщення їх валютних витрат за рахунок власних валютних доходів. **Валю́тна полі́тика** – складова частина економічної політики держави та зовнішньоекономічної політики. **Валю́тна пре́мія** – рівень, до якого підвищується ринковий валютний курс по відношенню до фіксованого офіційного курсу. **Валю́тна систе́ма** – сукупність грошово-кредитних відносин, закріплена в договірних та державно-правових нормах. **Валю́тна спекуля́ція** – торгівля іноземною валютою з метою отримання спекулятивного прибутку. **Валю́тне законода́вство** – комплекс правових норм, які регулюють порядок здійснення операцій з валютними цінностями. **Валю́тне застере́ження** – умова, яка включається у контракти для страхування кредитора та експортера від ризику падіння курсу валюти. **Валю́тне коти́рування** – встановлення курсів іноземних валют відповідно до діючих законодавчих норм та практики, що склалися. **Валю́тне регулюва́ння** – регулювання державою міжнародних розрахунків і порядку здійснення операцій з валютою. **Валю́тний арбітра́ж** – операція, що поєднує купівлю чи продаж валюти з відповідною контругодою. **Валю́тний де́мпінг** – використання державою занижених валютних курсів для експорту товарів за цінами, нижчими від світових. **Валю́тний дефіци́т** – брак валютних ресурсів держави для забезпечення регулювання валютного ринку. **Валю́тний клі́ринг** – система безготівкових грошових розрахунків у міжнародних економічних відносинах. **Валю́тний коефіціє́нт** – курсове співвідношення, що його використовують за перерахування цін та грошових сум з однієї валюти в іншу. **Валю́тний контро́ль** – обмеження обігу іноземної валюти з метою усунення дефіциту платіжного балансу. **Валю́тний ко́шик** – певний набір валют, відносно якого вираховується середньовиважений курс однієї валюти. **Валю́тний курс** – ціна грошової одиниці однієї країни, визначеної в грошових одиницях інших країн. **Валю́тний парите́т** – тверде, офіційно встановлене співвідношення обміну однієї валюти на іншу. **Валю́тний ри́зик** – небезпека валютних втрат в результаті зміни курсу валюти ціни до валюти платежу. **Валю́тний ри́нок** – сукупність попиту та пропозицій на валюти. **Валю́тне коти́рування** – встановлення курсу іноземної валюти відносно валюти даної країни. **Валю́тні креди́ти** – міжнародні кредити у грошовій формі. **Валю́тні раху́нки** – банківські рахунки, на яких знаходиться іноземна валюта. **Валю́тні умо́ви контра́кту** – умови, які узгоджуються під час укладення контрактів між експортером та імпортером. **Валю́тні фо́нди підприє́мства** – сукупність коштів в іноземній валюті. **Валю́тні ці́нності** – валюта держави у всіх формах, платіжні документи та інші цінні папери, виражені в іноземній валюті. **Націона́льна валю́тна систе́ма** – форма організації валютних відносин держави, що визначається національним законодавством. **Світова́ валю́тна систе́ма** – форма організації міжнародних валютних відносин і юридично закріплена міждержавними угодами.

ВАЛЮ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Спекулянт чужоземною валютою, що одержує прибутки, здійснюючи протизаконні валютні операції.

ВАЛЮ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **валю́тник**.

ВАЛЮ́ТНО-ЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до валютної системи й економіки, пов'язаний із ними.

ВАЛЮ́ТНО-ФІНА́НСОВИЙ, -а, -е. Стос. до міжнародних грошових розрахунків і кредитних відносин, пов'язаний із ними. *Валютно-фінансова криза.*

ВАЛЮТУВА́ННЯ, -я, *с.* Зазначення строку, з якого починається нарахування процентів на суми, що дебетуються або кредитуються.

ВА́ЛЮШ, -а, *ч.* Те саме, що **вальдшне́п**.

ВАЛЮ́ША, -і, *ж.*, *заст.* Валяльня.

ВА́ЛЮШЕНЬ, -шня, *ч.* Те саме, що **вальдшне́п**.

ВАЛЮ́ШНИЙ, -а, -є, *заст.* Валяльний.

ВАЛЮ́ШНИК, -а, *ч., заст.* Валяльник.

ВАЛЮ́ШНЯ, -і, *ж., заст.* Валяльня.

ВАЛЮ́ЩИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Непотрібний. 2. Сильно п'яний.

ВАЛЯ́ВА, -и, *ж., діал.* Велика кількість. // Безладне нагромадження чогось.

ВАЛЯ́КА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **ле́дар**.

ВАЛЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до валяння. // Признач. для валяння. *Валяльна машина. Валяльний цех.*

ВАЛЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається валянням.

ВАЛЯ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **валя́льник**.

ВАЛЯ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Майстерня або фабрика, де валяють, збивають вовну, шерсть, пух і т. ін.

ВА́ЛЯНЕЦЬ *див.* **ва́лянці**.

ВА́ЛЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **валя́ти** 3. 2. *у знач. прикм.* Виготовлений способом валяння.

ВА́ЛЯНКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ва́лянок**, -нка, *ч.*). Зимове взуття з валяної вовни.

ВАЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **валя́ти** 3. *Валяння сукна.*

ВА́ЛЯНОК *див.* **ва́лянки**.

ВА́ЛЯНОЧКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ва́ляночок**, -чка, *ч.*). Зменш. до **ва́лянки**.

ВА́ЛЯНОЧОК *див.* **ва́ляночки**.

ВА́ЛЯНЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ва́лянець**, -нця, *ч.*). Те саме, що **ва́лянки**.

ВАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. *перех.* Те саме, що **валі́ти**[1] 1. 2. *перех.* Забруднювати. 3. *перех.* Розминаючи і дуже ущільнюючи, збивати (з вовни, шерсті, пуху тварин і т. ін.). 4. *неперех., наказ. сп.* **валя́й** (**валя́йте**), *розм.* Має знач. спонукання до дії. 5. *зах.* Каструвати коня.

ВАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* 1. Довго лежати, нічого не роблячи, нічим не займаючись. // Лежати хворим. // Лежати, не знаходячи застосування, дальшого руху (про предмет). 2. Лежати не на місці, недбало кинутим. // Лежати на землі, на підлозі (внаслідок сп'яніння чи знесилення, відсутності притулку і т. ін.). // Лежати не прибраним кудись. 3. *рідко.* Те саме, що **валі́тися** 1. 4. Забруднюватися.

ВАЛЯ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який не використовується, валяється непотрібним. 2. Такий, який нечасто трапляється, особливий, надзвичайний.

ВАМБА́К, -а, *ч.* Те саме, що **гу́бка** 2, 3.

ВАМБАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вамба́к**.

ВА́МБІ, *невідм., ч.* Струнний щипковий музичний інструмент, поширений в деяких країнах Африки, зокрема, в Судані.

ВАМП, -а, *ч.* Те саме, що **вампі́р**.

ВАМПІ́Р, -а, *ч.* 1. За народним повір'ям – перевертень, мрець, що виходить ночами з домовини і ссе кров сплячих людей; упир, вурдалака. 2. *перен.* Про людину, яка мучить або нещадно експлуатує залежних від неї людей; кровопивця. 3. Рід великих кажанів, що живуть у тропічних лісах.

ВАМПУ́КА, -и, *ж.* Опера-пародія, що висміює умовності та рутину оперних спектаклів.

ВА́МПУМ, -у, *ч.* Засіб запам'ятовування та передачі повідомлень у індійських племен Південної Америки.

ВАН, -а, *ч.* Титул правителей держав або князівств у Китаї, Кореї у давнину та середні віки.

ВАНАДА́ТИ, -ів, *мн.* Солі ванадієвих кислот, що використовуються у текстильній промисловості.

ВАНАДАТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод кількісного аналізу, при якому основним реагентом є титрований розчин ванадату амонію або іншої сполуки ванадію.

ВАНАДИ́Л, -у, *ч.* Двозарядний катіон або радикал із двома неспареними електронами, які складаються з одного атома Ванадію і одного оксигенового атома.

ВАНАДИНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу фосфатів і їхніх аналогів жовтого, бурого або червоного кольору.

ВАНА́ДИСТИЙ, -а, -е. Який містить у собі ванадій, легований ним, тощо.

ВАНАДИ́Т, -у, *ч.* Гексагональний, жовтий, бурий, іноколи червоний рідкісний мінерал.

ВАНА́ДІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вана́дій**.

ВАНА́ДІЙ, -ю, *ч.* V. Хімічний елемент, твердий метал сірого кольору, що використовується для виготовлення високосортної сталі.

ВАНА́ДІЙ-МОЛІБДЕ́НОВИЙ, -а, -е. Той, що містить Ванадій і Молібден.

ВАНАДІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Легування металів та стопів ванадієм.

ВАНАЛІ́Т, -у, *ч.* Яскраво-жовтий рідкісний мінерал із восковим блиском.

ВАНБЕРЕ́ЦЬ, -рцю, *ч.* Імбир.

ВАНДА́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ванда́л**, -а, *ч.*). 1. Група східногерманських племен, які, завоювавши частину Римської імперії і Рим, знищили велику кількість цінних пам'яток мистецтва і архітектури. 2. Люди, які знищують, руйнують культурні цінності. // Некультурні, малосвідомі люди.

ВАНДАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Нещадне руйнування і нищення пам'яток мистецтва й культури. // Безжальне ставлення до чого-небудь цінного.

ВАНДА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ванда́ли**.

ВАНДЕМ'Е́Р, -а, *ч.* Перший місяць (22 вересня – 21 жовтня) французького республіканського календаря.

ВАНДЕНБРАНДЕЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; триклінні темнозелені, майже чорні кристали.

ВАНДЕРВАА́ЛЬСОВИЙ, -а, -е: ** **вандерваа́льсові си́ли** – слабкі сили притягання внаслідок диполь-дипольної взаємодії між окремими атомами і молекулами.

ВАНДЕРМО́НДІВ, -дова, -дове, *мат.* Належний Вандермонду.

ВАНДЕРМО́НДІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Вандермонду. *Вандермондівська матриця.*

ВАНДЕ́Я, -ї, *ж., перен.* Загальна назва контрреволюційних заколотів, контрреволюційних областей.

ВА́НДРИ, -ів, *мн., зах.* Мандри.

ВАНДРІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., діал.* Мандрівець.

ВАНДРІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Мандрівка.

ВАНДРІВНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Мандрівний.

ВАНДРІВНИ́К, -а́, *ч., зах.* Мандрівник.

ВАНДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вандрува́ти**.

ВАНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., зах.* Мандрувати.

ВАНДРУ́Т, -у, *ч.* Деталь кріплення в шахті у вигляді довгого бруса.

ВАНІ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ванільний**.

ВАНІЛІ́Н, -у, *ч.* Білий кристалічний порошок із запахом ванілі, що його одержують штучно, хімічним способом.

ВАНІЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ванілі́н**.

ВАНІ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Тропічна повзуча рослина. 2. Спеціально оброблені ароматичні стручки такої рослини, що використовуються в кондитерському й парфумерному виробництві.

ВАНІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ванíль**. // Вигот. з домішкою ванілі або ваніліну.

ВА́ННА, -и, *ж.* 1. Велика довгаста посудина для миття і купання. 2. Процес миття, купання у такій посудині. // Занурення оголеного тіла або якоїсь його частини на певний час у воду чи інше середовище (грязь) з лікувальною метою. ** **Мо́вна ва́нна** – оточення, у якому людина змушена розмовляти, спілкуватися лише іноземною мовою, яку вивчає. 3. Лікування, зміцнення тіла діянням чого-небудь (повітря, сонця і т. ін.) на його поверхню. 4. У різних галузях техніки – відкрита посудина або апарат, в якому міститься рідке середовище (розчин, розплав).

ВА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ва́нна**. // *у знач. ім.* **ва́нна**, -ної, *ж.* 1. Спеціально обладнана кімната, в якій встановлено ванну (у 1 знач.). 2. Водні процедури, що застосовуються з гігієнічною, лікувальною і профілактичною метою.

ВА́ННОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ва́нна** 1, 4.

ВАНОКСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; ромбічні чорні непрозорі кристали.

ВА́НТА *див.* **ва́нти**.

ВАНТА́ГА, -и, *ж.* Поклажа, вантаж, вага.

ВАНТА́Ж, -у́, *ч.* 1. Речі, товари, що перевозяться або призначені для перевезення (рідше для перенесення). ** **Бо́ндові вантажі́** – імпортні товари, що зберігаються на митному складі і на які мито ще не сплачене. **Небезпе́чнийванта́ж** – матеріали, які вимагають особливого режиму при перевезенні, вивантаженні та зберіганні. **Негабари́тний ванта́ж** – довгомірні або широкі вантажі, які за своїми розмірами перевищують розміри кузова транспортного засобу і потребують спеціальних пристосувань. 2. *перен.* Те, що обтяжує своєю наявністю.

ВАНТАЖЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ванта́ж**.

ВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ванта́жити**.

ВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ванта́жити**.

ВАНТА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., перех.* 1. Наповнювати (машину, вагон, судно, віз і т. ін.) вантажем (у 1 знач.). 2. Складати, накладати вантаж (у 1 знач.) на віз, автомобіль, судно і т. ін. для перевезення.

ВАНТА́ЖИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Наповнюватися вантажем, забирати вантаж (у 1 знач.). 2. Заходити, сідати зі своїм вантажем (у поїзд, літак, на судно і т. ін.). 3. Пас. до **ванта́жити**.

ВАНТА́ЖІВКА, -и, *ж.* 1. Вантажний автомобіль. 2. Про несухопутний транспортний засіб, призначений для перевезення вантажів.

ВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до вантажу (у 1 знач.). *Вантажні перевезення.* // Признач. для вантаження. *Вантажна лопата.* ** **Ванта́жна ми́тна деклара́ція** – декларація, що пред'являється митниці при перевезенні вантажу через кордон. **Ванта́жна накладна́** – перевізний документ, що засвідчує укладення договору та умови повітряного перевезення вантажу, а також прийняття перевізником вантажу у відправника. **Ванта́жний збір** – оплата власником багажу послуг, що їх надає перевізник. **Ванта́жний опціо́н** – право фрахтувальника заміняти договірний вантаж повністю або частково. **Ванта́жні пото́ки** – кількість вантажів, що перевозяться певним видом транспорту за фіксований час з одного пункту до іншого. 2. Признач., пристосований для перевезення вантажу (у 1 знач.).

ВАНТА́ЖНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, що виконує вантажно-розвантажувальні роботи. 2. Спеціальний пристрій на машині для вантаження.

ВАНТА́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ванта́жник** 1. // Стос. до вантажника, власт. йому.

ВАНТА́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **ванта́жник** 1.

ВАНТА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж., тех.* Те саме, що **вантажопідйо́мність**.

ВАНТА́ЖНО-ПАСАЖИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з перевезенням, обслуговуванням вантажів та пасажирів.

ВАНТАЖОБАГА́Ж, -у́, *ч.* Вантаж, що перевозиться в пасажирських і поштово-багажних поїздах.

ВАНТАЖОВІДПРА́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто здає вантаж для відправлення куди-небудь.

ВАНТАЖОВЛА́СНИК, -а, *ч.* Власник вантажу.

ВАНТАЖОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж., тех.* Здатність вміщати якусь кількість вантажу залежно від внутрішнього обсягу.

ВАНТАЖОНАПРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. По якому перевозиться дуже багато вантажів. *Вантажонапружена магістраль.*

ВАНТАЖОНАПРУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вантажонапру́жений**.

ВАНТАЖОО́БІГ, -у, *ч.* Кількість вантажів, перевезених транспортом за певний період, що визначається загальною вагою і далекістю пробігу вантажів.

ВАНТАЖООДЕ́РЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, на чиє ім'я адресовано вантаж.

ВАНТАЖОПЕРЕВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* Перевезення вантажів.

ВАНТАЖОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Те саме, що **вантажопідйо́мний**.

ВАНТАЖОПІДІЙМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вантажопідійма́льний**.

ВАНТАЖОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Вантажопідіймальна машина різної конструкції.

ВАНТАЖОПІДЙО́МНИЙ, -а, -е, *тех.* Пристосований, признач. для піднімання вантажів.

ВАНТАЖОПІДЙО́МНІСТЬ, -ності, *ж., тех.* Здатність механізму підняти вантаж максимальної для нього ваги. // Найбільше корисне навантаження, на яке розрахований автомобіль, вагон, судно, літак.

ВАНТАЖОПІДНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Те саме, що **вантажопідйо́мний**.

ВАНТАЖОПОТІ́К, -то́ку, *ч., ек.* Рух вантажів шляхами сполучення за певний час.

ВАНТАЖОСОРТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для сортування вантажів.

ВАНТГОФІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні прозорі суцільні маси, зерна зі скляним блиском.

ВА́НТИ, вант, *мн.* (*одн.* **ва́нта**, -и, *ж.*), *мор.* Сталеві або прядив'яні канати для кріплення щогл і піднімання по них, згортання і напинання корабельних вітрил.

ВА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ва́нти**.

ВАНТО́З, -а, *ч.* Шостий місяць (19 лютого – 20 березня) французького республіканського календаря.

ВАНТУ́З, -а, *ч.* Пристрій для автоматичного випускання повітря з водопровідних труб.

ВА́НТЮХ, -а, *ч., діал.* Черево, живіт.

ВАНУРАЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; лимонно-жовті, дуже крихкі кристали.

ВАНЬКИ́Р, -а, *ч., розм.* Бічна кімнатка, відокремлена стіною від великої кімнати.

ВАНЬКИ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **ванькі́р**.

ВАНЬКО́, -а́, *ч., заст.* Візник.

ВАНЬЯМВЕ́ЗІ, *невідм., ч.* Те саме, що **ньямве́зі**.

ВАП, -у, *ч., заст.* Те саме, що **вапне́ць**.

ВАПЕ́ЛЬНИК, -а, *ч., діал.* Те саме, що **вапня́р**.

ВАПЕ́ЛЬНЯ, -і, *ж., діал.* Те саме, що **вапня́рка**.

ВА́ПЕННИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **вапня́ний**.

ВА́ПЕННИК, -а, *ч., діал.* Те саме, що **вапня́р**.

ВА́ПНА, -и, *ж.* Те саме, що **вапно́**.

ВАПНЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **вапне́ць**.

ВАПНЕ́ЦЬ, -ю, *ч., заст.* Хімічний елемент і метал кальцію.

ВАПНИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить вапно. ** **Вапни́ста дистрофі́я** – *див.* **кальцино́з**.

ВАПНИ́СТО-ГІ́ПСОВИЙ, -а, -е. Виготовлений із гашеного вапна та алебастру.

ВАПНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок., перех.* Те саме, що **вапнува́ти** 2.

ВАПНИ́ЩЕ, -а, *с.* Вапняні копальні.

ВАПНО́, -а́, *с.* Мінеральна речовина білого кольору, яку одержують випалюванням карбонатних порід. ** **Га́шене вапно́** – будівельне вапно, що його готують змішуванням негашеного вапна з водою. **Негаше́не (па́лене) вапно́** – вапно, не оброблене водою. **Хло́рне вапно́** – гашене вапно, оброблене простою речовиною хлору, що його застосовують для дезінфекції, очищення води і т. ін.

ВАПНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вапнува́ти**.

ВАПНОВИПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для випалювання вапна.

ВАПНОВИПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Процес термічного розкладання кальциту за високої температури.

ВАПНОГАСИ́ЛКА, -и, *ж.* Спеціальний резервуар або яма в землі із обладнанням для гасіння паленого вапна водою і добування кальційгідроксиду.

ВАПНОГАСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для гасіння паленого вапна водою.

ВАПНОГАСИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, зайнятий гасінням паленого вапна.

ВАПНОРОЗКИДА́Ч, -а́, *ч.* Спеціально обладнана машина для розкидання вапна.

ВАПНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вапнува́ти**. ** **Вапнува́ння води́** – нейтралізація присутніх у стічних водах мінеральних та органічних кислот із використанням вапна.

ВАПНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. *с. г.* Удобрювати вапном ґрунт для зменшення його кислотності. // Обробляти солому певною кількістю вапняного розчину для кращого перетравлювання її. 2. Покривати вапном, білити вапном.

ВАПНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., с. г.* Пас. до **вапнува́ти** 1.

ВАПНЯ́К, -у́, *ч.* Осадова, перев. морська, порода, яка містить карбонат кальцію.

ВАПНЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вапня́к**. // Виготовлений з вапняку. // Вигот. з вапна.

ВАПНЯКО́ВО-ГЛИ́НИСТИЙ, -а, -е. Суміш, що складається із вапняку і глини.

ВАПНЯКО́ВО-ГЛИ́НЯСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **вапняко́во-гли́нистий**.

ВАПНЯНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Прозорий кальцит.

ВАПНЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **вапно́**. *Вапняна вода. Вапняне молоко. Вапняне тісто.*
ВАПНЯ́Р, -а́, *ч.* Робітник, який випалює, гасить, возить вапно.
ВАПНЯ́РКА, -и, *ж.* 1. Піч для випалювання вапна. 2. Яма для гашення вапна. 3. Вапнякова копальня.
ВАПНЯ́РНЯ, -і, *ж.* Завод, де виготовляють палене вапно.
ВАПНЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний із виготовленням паленого вапна та його гасінням.
ВАПНЯ́СТИЙ, -а, -е. Який містить вапно.
ВА́ПОРИ, -ів, *мн.* Нафтові масла для змащення машин, в яких використовують перегріту пару.
ВАПОРИЗА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для випаровування.
ВАПОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Випаровування, перетворення рідини на пару. 2. Метод припинення кровотечі припіканням поверхні тканин гарячою парою.
ВАПОРИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення пружності пари різних рідин при певних температурах.
ВАПО́РТ, -у, *ч.*, *зах.* Випаровування, випар.
ВАПОРТО́ВАНИЙ, -а, -е, *зах.* Випарований.
ВАПОРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Випаровування.
ВАПОРТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Те саме, що **вапорто́вування**.
ВАР[1], -у, *ч.* 1. *розм.* Сильна спека, жара, духота. // Розжарене, гаряче повітря. 2. *розм.* Те саме, що **окріп**. 3. *розм.* Кількість для варіння на один раз. 4. *спец.* Згущена варінням смола. ** **Садо́вий вар** – липка мазь із смоли, воску і жиру для змазування ушкоджень та місць обрізу гілок на деревах.
ВАР[2], -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця реактивної потужності електричного ланцюга в Міжнародній системі одиниць; вольт-ампер реактивний.
ВА́РА, *виг.*, *діал.* Геть. // Не можна, не смій.
ВАРАКО́БА, -и, *ж.*, *зах.* Заколот, заворушення.
ВАРА́КТОР, -а, *ч.* Те саме, що **варика́п**.
ВАРА́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вара́ктор**.
ВАРА́КУШКА, -и, *ж.* Співочий птах родини солов'їв.
ВАРА́Н, -а, *ч.* Велика хижа південна ящірка; ігуана.
ВАРА́НТ, -а, *ч.*, *фін.* 1. Вид цінних паперів, що дає право власникові облігацій або привілейованих акцій купувати звичайні акції за наперед визначену ціну. ** **Вара́нт на а́кції** – сертифікат, який засвідчує право на купівлю певної кількості звичайних акцій. **Підписни́й вара́нт** – цінний папір, який випускається разом з облігацією і дає її власнику право купити певну кількість звичайних акцій того ж емітента. 2. Свідоцтво про прийняття товару на зберігання, яке дає право його власникові одержувати позику під заставу цього товару. **Скла́дський вара́нт (складське́ свідо́цтво)** – документ, який свідчить про те, що певна кількість товару була одержана складом.
ВАРА́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Перевертати. *Вараскати сіно.*
ВА́РВАРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ва́рвар**, -а, *ч.*; **ва́рварка**, -и, *ж.*). 1. *іст.* Назва, яку стародавні греки і римляни давали народам і племенам, що не належали до греко-римської цивілізації та, за їхнім переконанням, перебували на нижчому рівні культурного розвитку. 2. Некультурні, малосвідомі люди.
ВАРВАРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *лінгв.* Запозичене чи створене за зразком якоїсь іншої мови слово чи вираз, що порушує норми даної мови.
ВА́РВАРКА *див.* **ва́рвари**.
ВА́РВАРСТВО, -а, *с.* 1. Низький ступінь культурного розвитку, неуцтво, грубість, безжальне ставлення до культурних цінностей. // Жорстокість, лютість у поведінці. // Жорстокий, безжальний вчинок стосовно кого-, чого-небудь. 2. У періодизації історії первісного суспільства – застаріла назва періоду після дикості перед цивілізацією.
ВА́РВАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ва́рвари**. ** **Ва́рварські пра́вди** – запис звичаєвого права у германських племен.
ВАРВІКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; кристали від темно-брунатного до чорного кольору.
ВАРВОТНЯ́, -і́, *ж.*, *діал.* Гармидер, метушня.
ВА́РГА, -и, *ж.*, *діал.* Губа.
ВАРГА́Н, -а, *ч.* 1. Стародавній самозвучний язичковий музичний інструмент. 2. Те саме, що **дри́мба**.
ВАРГА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Губастий.
ВАРДАПЕ́Т, -а, *ч.* Учений чернець у вірменів.
ВАРДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; кристали від світло-зеленого до блакитно-зеленого кольору.
ВА́РЕ, *присл.*, *зах.* Дійсно, саме так.
ВАРЕ́К, -у, *ч.* Викинуті на берег морські водорості.
ВАРЕ́НА, -ої, *ж.* Козацький напій з горілки, меду, сухофруктів, ізюму, винограду, груш, яблук.
ВАРЕ́НИЙ, -а, -е, *прикм.* Одержаний унаслідок варіння. // *у знач. ім.* **варе́на**, -ної, *ж.* Те саме, що **варену́ха**. // *у знач. ім.* **варе́не**, -ного, *с.* Страва чи різні страви, що готуються за допомогою кип'ятіння.
ВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **варити**.
ВАРЕ́НИК, -а, *ч.* Невеликий варений виріб, зліплений з прісного тіста і начинений сиром, ягодами, капустою і т. ін.
ВАРЕНИ́ЦЯ, **ВАРЯНИ́ЦЯ**, -і, *ж.* Виготовлений для вареників, розкачаний як коржик шматочок тіста, що його іноді варять і без начинки.
ВАРЕ́НИЧНА, -ої, *ж.* Їдальня, де продають вареники різних видів.
ВАРЕ́НИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **варе́ник**.
ВАРЕ́НИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **варе́ник**.
ВАРЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **варити**.
ВАРЕ́ННЯ, -я, *с.* Зварені в цукровому сиропі, меді чи патоці ягоди або фрукти.
ВАРЕ́ННЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **варе́ння**.
ВАРЕ́НО-КОПЧЕ́НИЙ, -а, -е. Який спершу зварили, а потім закоптили.
ВАРЕНУ́ХА, -и, *ж.* Горілка, зварена з медом і сухими фруктами та ягодами.
ВАРЕ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Ополоник.
ВАРЕ́ШКА, -и, *ж.* Те саме, що **вари́шка**.
ВАР'ЄТЕ́, *невідм.*, *с.* Естрадний театр легкого жанру, для якого характерні комедійність, іронія, пародія, еротичні елементи, танці.
ВАРЗЯ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **варзя́кати**.
ВАРЗЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Те саме, що **варня́кати**.
ВА́РИВО, -а, *с.* 1. Те, що вариться або зварене (страва і т. ін.). 2. *розм.* Кількість їстівного, потрібна для варіння на один раз. 3. *розм.* Те саме, що **варі́ння**.
ВАРИ́ВОДА, -и, *ч. і ж.* Вередлива людина, яка змучує інших своїми прічіпками, незадоволенням із будь-чого і т. ін.
ВАРИКА́П, -а, *ч.* Напівпровідниковий діод, що його електроємність залежить від прикладеної зворотної напруги.
ВАРИКА́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **варика́п**.
ВАРИКО́З, -у, *ч.* Див. **варико́зне розши́рення вен**.
ВАРИКО́ЗНИЙ, -а, -е. ** **Варико́зне розши́рення вен** – патологічні зміни у венах, що виявляються в їхньому розширенні, подовженні, утворенні звивин, клубків тощо. **Варико́зні ви́разки** – виразки, що розвиваються при варикозному розширенні вен нижніх кінцівок.
ВАРИКО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **варико́зний**.
ВАРИКО́НД, -а, *ч.* Сегнетокерамічний електричний конденсатор.
ВАРИКОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Вузлувате розширення вен сім'яного канатика.
ВАРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для варіння.
ВАРИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається варінням чого-небудь (фарби, клею і т. ін.) для технічного і побутового вжитку.
ВАРИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **вари́льник**.
ВАРИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, казан чи устаткування, де щось варять.
ВАРИ́СТОР, -а, *ч.* Напівпровідниковий резистор, що його електропровідність залежить від прикладеної напруги.
ВАРИ́СТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вари́стор**.
ВАРИ́ТИ, варю́, ва́риш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Кип'ятити у воді або в іншій рідині якісь харчові продукти і т. ін., готуючи страву, напій. // Готувати за допомогою вогню (обід, вечерю і т. ін.). // Готувати горілку, пиво і т. ін., застосовуючи ряд процесів, одним із яких є кип'ятіння або випаровування. // *спец.* Виготовляти, розтоплюючи або піддаючи кип'ятінню (смолу, сталь, скло, мило і т. ін.). 2. *перен.* Робити гаряче, душно, парко.
ВАРИ́ТИСЯ, варю́ся, ва́ришся, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Кипіти, кип'ятитися, набуваючи нових якостей (про рідину і те, що в ній знаходиться). // Набувати готовності за допомогою вогню (про обід, вечерю і т. ін.). // *спец.* Розтопившись, кип'ятитися, набувати певних властивостей (про смолу, сталь, скло, мило і т. ін.). 2. *перен.* Перебуваючи на спеці або в душному приміщенні, обливатися потом, почувати себе млявим від жаркого повітря. 3. *перен.*, *розм.* Бути неспокійним, тривожним, чекаючи кого-, що-небудь. 4. Пас. до **варити** 1.
ВАРИ́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Ополоник.
ВАРІА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що може, здатний мати, створювати варіанти, різновиди; який створює варіанти, різновиди. *Варіабельні нейрони.*
ВАРІА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість, здатність мати, утворювати варіанти, різновиди. *Варіабельність жирних кислот.*
ВАРІА́НСА, -и, *ж.* 1. Числове значення ознаки, що змінюється. 2. Квадрат стандартного відхилення – вимірювання дисперсії набору значень. 3. Девіантна поведінка людини.
ВАРІА́НТ, -а, *ч.* 1. Видозміна, різновид чого-небудь. // Той самий твір (літературний, музичний, фольклорний і т. ін.) в іншій редакції. 2. *шах.* Одна з комбінацій ходів, можливих за якогось положення фігур на шаховому полі. *Форсований виграшний варіант.*
ВАРІА́НТА, -и, *ж.* 1. Організм тварини або рослини, який відхиляється за певною ознакою від основного типу. 2. У статистиці – кожний член ряду чисел.
ВАРІА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **варіа́нт**.
ВАРІА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність варіантів.
ВАРІАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Такий, що має, створює варіанти, різновиди; варіантний.
ВАРІАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність варіацій, можливості варіювання; варіантність.
ВАРІАТИ́ВНО. Присл. до **варіати́вний**.
ВАРІА́ТОР, -а, *ч.* Окремий агрегат або вузол машини, призначений для плавної зміни швидкості обертання вала.
ВАРІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **варіа́ція**. ** **Варіаці́йна стати́стика**, *спец.* – розділ статистики, в якому застосовується математичний аналіз для вивчення суспільних і природних явищ. **Варіаці́йне чи́слення**, *мат.* – один з важливих розділів математичного аналізу. **Варіаці́йний ряд** – розташування в один ряд матеріалу від мінімальної величини до максимальної.
ВАРІАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **варіаці́йний**.
ВАРІАЦІ́ЙНО. Присл. до **варіаці́йний**.
ВАРІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Видозміна другорядних елементів чого-небудь при збереженні основи. 2. Видозміна основної музичної теми, мелодії або її супроводу. // *мн.* Музичний твір, в якому основна тема піддається різноманітним змінам (мелодичним, ритмічним, ладовим, гармонічним). 3. Сольний класичний танець у балеті. 4. *біол.* Деякі відхилення від основного типу у тварин і рослин під впливом природних або штучних умов. 5. *мат.* Зміна виду функцій величин у варіаційному численні. ** **Магні́тні варіа́ції** – зміна напруження магнітного поля Землі залежно від часу.
ВАРІВКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Небезпечний. 2. Нерішучий, боязкий.
ВАРІВКО́, *присудк. сл.*, *діал.* 1. Небезпечно. 2. Ніяково, боязко.
ВАРІВНИ́Й, -а, -е, *зах.* Те саме, що **варівки́й**.
ВАРІВНО́. Присл. до **варівни́й**.
ВАРІЄТЕ́Т, -у, *ч.* У біологічній систематиці – сукупність особин одного виду, які різняться однією або кількома ознаками.
ВАРІ́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Маленький горщик.
ВАРІ́ЙНИК, **ВАРІ́ННИК**, -а, *ч.*, *зах.* Кухонний горщик.
ВАРІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **варіюва́ти**.
ВАРІЙО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна варіювати.
ВАРІ́ННИК *див.* **варі́йник**.
ВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **варити** 1.
ВАРІНЧА́, -а́ти, *с.*, *зах.* Невеликий горщик для двох.
ВАРІОЕКРА́Н, -а, *ч.* Екранне зображення, змінне при кінопроектуванні за розмірами та конфігурацією.
ВАРІОЕКРА́ННИЙ, -а, -е. Стос. до варіоекрана.
ВАРІОКІНО́, *невідм.*, *с.* Те саме, що **варіофі́льм**.
ВАРІОКЛІШО́ГРАФ, -а, *ч.* Гравірувальна машина з електронним кольорокоректором, яку використовували при виготовленні кліше для багатоколірного високого друку.
ВАРІОКОМБІНЕ́КС, -а, *ч.* Розмножувальна копіювальна машина вертикальної конструкції.
ВАРІО́ЛІ, -лей, *мн.* Плагіоклазо-авгітові сферолітові утворення, що зустрічаються у базальтах на поверхні вивітрювання.
ВАРІОЛІМО́РФНИЙ, -а, -е. Віспоподібний.
ВАРІОЛІ́Т, -у, *ч.* Вулканічна гірська порода, що містить численні кульки – варіоли.
ВАРІОЛО́ЇД, -а, *ч.* Форма віспи у вакцинованих людей; характеризується легким, стертим і короткочасним перебігом.
ВАРІО́МЕТР, -а, *ч.* 1. В радіотехніці – пристрій для плавної зміни індуктивності контурів. 2. В авіації – покажчик швидкості піднімання та зниження літака. ** **Магні́тний варіо́метр** – прилад для вимірювання зміни земного магнетизму. **Гравітаці́йний варіо́метр** – прилад для вимірювання зміни поля тяжіння поблизу поверхні Землі.
ВАРІОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який характеризується зміною розмірів і конфігурації зображень на екрані з перебігом фільму.
ВАРІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод знімання і демонстрації варіоскопічних фільмів.
ВАРІОФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Випуск різних варіантів однієї продукції.
ВАРІОФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Фільм, у якому відповідно до змісту зображення змінюються розміри й конфігурація кадру на екрані.
ВАРІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений, придатний для варіювання. // Здатний варіювати.
ВАРІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **варіюва́ти**.
ВАРІЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* 1. *перех.* Робити або говорити те саме по-різному; видозмінювати. 2. *перех.*, *муз.* Видозмінювати музичний твір або частину його в мелодійному, гармонічному, метричному чи іншому плані, зберігаючи основну тему. 3. *неперех.* Змінюватися; бути різним.
ВАРІЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* 1. Видозмінюватися, повторюватися у трохи зміненому вигляді. 2. Пас. до **варіюва́ти**.
ВАРІЯ́Т, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що божевільний.
ВА́РКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **варі́ння**. 2. Те саме, що **вар** (у 3 знач.).
ВАРКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Який швидко вариться. *Варке м'ясо.*
ВА́РКО, *присудк. сл.*, *розм.* Жарко, душно.
ВАРКО́СЬ, *присл.*, *зах.* Мабуть, можливо.
ВАРМЕ́ТР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад для вимірювання реактивної потужності змінного струму.
ВА́РНА, -и, *ж.* У Стародавній Індії кожна з чотирьох станових груп: брахмани, кшатрії, вайші, шудри.
ВАРНА́К, -а́, *ч.*, *заст.*, *розм.* Людина, що втекла з каторги або відбувала її; каторжник із випеченим на лобі тавром.
ВАРНАКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Належний, властивий варнакові.
ВАРНАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **варна́к**.
ВА́РНИЦЯ, -і, *ж.* 1. *заст.* Підприємство, де добувають сіль виварюванням її з води соляних джерел, озер і т. ін.; солеварня. 2. Велика залізна сковорода, в якій у солеварні виварюють сіль із соляного розчину.
ВАРНЯ́, -і́, *ж.*, *діал.* Кухня.
ВАРНЯ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **варня́кати**.
ВАРНЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Верзти щось неістотне, пусте; базікати, теревенити. 2. Говорити невиразно, незрозуміло.
ВАРОАТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **варо́з**.
ВАРОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **вар** (у 2 знач.).
ВАРО́ВНЯ, -і, *ж.* 1. Сторожова вежа. 2. Козацька вишка у степу для виявлення ворога та переси-

лання сигналу тривоги за допомогою вогню.
ВАРО́ЛІЇВ, -ева, -еве: ** **варо́ліїв міст** – *див.* **міст**.
ВАРОО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба бджіл, що спричинюється кліщами вароа.
ВАРСТА́Т, -а, *ч.*, *заст.* Верстат.
ВАРТ[1] *див.* **ва́ртий**.
ВАРТ[2] *див.* **ва́рто**.
ВА́РТА, -и, *ж.* 1. Загін, група людей (перев. озброєних), що охороняють кого-, що-небудь; сторожа. ** **почéсна ва́рта** – група людей, вишикуваних для вшанування когось. 2. Вартування, перебування десь протягом певного часу для охорони кого-, чого-небудь. ** **під ва́ртою** – під конвоєм; будучи заарештованим.
ВАРТА́РКА, -и, **ВАРТА́РНЯ**, -і, *ж.*, *зах.* Будка для сторожа чи вартового.
ВАРТА́РНЯ *див.* **варта́рка**.
ВА́РТИЙ, ВАРТ, -а, -е. 1. *у знач. присудка.* Який заслуговує чогось. // Який своїми якостями цілком відповідає кому-, чому-небудь. 2. *у знач. присудка.* Який має певну цінність, коштує щось. 3. Потрібний, важливий.
ВАРТІВНИ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Вартовий.
ВАРТІВНИ́ЧИЙ,-а, -е. Прикм. до **вартівни́к**.
ВАРТІ́ВНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Приміщення для сторожа або військових вартових.
ВА́РТІСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ва́ртість**. ** **Ва́ртісна будо́ва капіта́лу** – співвідношення між вартістю засобів виробництва і вартістю робочої сили. **Ва́ртісний ана́ліз** – аналіз витрат виробництва і обороту товару, що здійснюється для встановлення ціни пропозиції. **Ва́ртісний тари́ф** – митний тариф, який визначається у вигляді процента до ціни обкладуваних митом товарів. **Ва́ртісний цикл** – процес обороту капіталу.
ВА́РТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Виражена у грошах ціна чого-небудь. 2. Позитивна якість, цінність. 3. *ек.* Економічна категорія, властива товарному виробництву, яка становить втілену й уречевлену в товарі суспільно необхідну працю. *Балансова вартість активу. Номінальна вартість акції.* ** **Бала́нсова ва́ртість** – оцінка основних фондів і обігових коштів у бухгалтерському балансі. **Ва́ртість кредиту** – сума, що її позичальник сплачує кредиторові за користування кредитом. **Ва́ртість мініма́льного спожи́вчого ко́шика** – показник мінімального рівня задоволення фізіологічних і соціальних потреб людини. **Вну́трішня ва́ртість е́кспортного това́ру** – сума відпускної продукції в оптових цінах без податку з обігу. **До́дана ва́ртість** – різниця між вартістю (ціною) товару або наданої послуги та вартістю матеріалів, що їх було використано у процесі його виробництва (виконання, надання). **Е́кспортна ва́ртість това́ру** – вартість, яка подається іноземному покупцеві з вирахуванням прямих накладних витрат в іноземній валюті. **Зако́н ва́ртості** – об'єктивний економічний закон товарного виробництва, за яким вартість товару визначається суспільно необхідною кількістю абстрактної праці, затраченої на виробництво цього товару. **І́мпортна ва́ртість това́ру** – сума валютних витрат на імпорт товару; валютна ціна, що її сплачено за імпортований товар, а також додаткові витрати на імпортування у валюті. **Ліквідаці́йна ва́ртість**: а) сума коштів, що її передбачають отримати в разі ліквідації певного активу; б) вартість активів підприємства як цілісного майнового комплексу в разі його ліквідації. **Ми́тна ва́ртість това́ру** – сума, що її фактично сплачено чи яка підлягає сплаті за товар на момент перетину митного кордону. **Міно́ва ва́ртість това́ру** – форма виявлення вартості через прирівнювання одного товару до іншого в процесі обміну. **Ри́нкова ва́ртість** – вартість товарів, послуг, валюти і т. ін., яка формується в процесі вільного продажу на ринку. **Спожи́вна ва́ртість** – властивість товару, речі задовольнити якусь потребу покупця.
ВАРТНИ́Й, ва́ртна́, ва́ртне́, *діал.* Вартий (у 1, 3 знач.). ** **ва́ртні папе́ри** – цінні папери.
ВА́РТНИК, -а, *ч.*, *зах.* Вартовий.
ВАРТНІ́ШИЙ, -а, -е. Цінніший, важливіший.
ВА́РТНО. Присл. до **ва́ртний**.
ВА́РТО, ВАРТ, *присудк. сл.*, *з інфін.* Уживається у значенні слід, треба. // *перев. зі сл.* тільки, лише. Цілком достатньо для чого-небудь. // *перев. зі сл.* тільки, лише. У складному реченні, зазвичай із спол. і, як, щоб у другій частині, означає умову швидкого здійснення чого-небудь.
ВАРТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який стоїть на варті, охороняє кого-, що-небудь. // Стос. до варти, пов'язаний з вартуванням. 2. *рідко.* Те саме, що **чергови́й**. 3. *у знач. ім.* вартова́, -во́ї, *ж.* Приміщення для вартових.
ВАРТОВИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Вартовий.
ВАРТОВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **вартови́й** 1.
ВА́РТОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ва́рта**.
ВАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вартува́ти** 1, 2.
ВАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Охороняти, стерегти кого-, що-небудь. // *неперех.* Стояти на варті, на сторожі. 2. *неперех.* Невідступно перебувати в якомусь місці певний час (біля хворого або вичікуючи кого-, що-небудь і т. ін.). 3. *неперех.*, *діал.* Коштувати.
ВА́РТУНОК, -нку, *ч.*, *зах.* Вартість.
ВА́РУ-ВА́РУ, *невідм.*, *ч.* Сучасний бальний танець.
ВАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Берегти.
ВАРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* 1. Не наважуватися. // Соромитися. 2. Остерігатися, берегтися.
ВАРУВКИ́Й, -а́, -е́. Незручний, обтяжливий.
ВАРУ́ДИТИ, -у́джу, -у́диш, *недок.*, *діал.* Зморювати, втомлювати.
ВАРУ́НА, -и, *ж.* У ведичній релігії – усезнаючий та караючий грізний бог-суддя та бог неба, пізніше – божество водної стихії, неба та землі.
ВАРУ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* 1. Вариво, приварок. 2. Біль у животі.
ВАРФОЛОМІ́ЇВСЬКИЙ, -а, -е: ** **варфоломі́ївська ніч**: а) масове вбивство гугенотів католиками в Парижі в ніч на 24 серпня 1572 р. (день святого Варфоломія); б) *перен.*, організовані масові вбивства людей.
ВАРЦА́Б, -а, *ч.*, *діал.* 1. Лутка. 2. Підвіконня. 3. *мн.* Одвірок.
ВАРЦА́БА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **варца́б** 1, 2.
ВАРША́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **варшав'я́ни** і Варшава.
ВАРШАВ'Я́НИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **варшав'я́нин**, -а, *ч.*; **варшав'я́нка**, -и, *ж.*). Жителі Варшави.
ВАРШАВ'Я́НИН *див.* **варшав'я́ни**.
ВАРШАВ'Я́НКА *див.* **варшав'я́ни**.
ВА́РЯ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Варене. 2. Страва з буряків, слив і квасолі.
ВАРЯ́ГИ, -ів, *мн.* (*одн.* **варя́г**, -а, *ч.*), *іст.* Давньоруська і візантійська назва скандинавів (норманів), які в 9 ст. чинили напади на Східну і Західну Європу.
ВАРЯ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **варя́ги**.
ВАРЯНИ́ЦЯ *див.* **варени́ця**.
ВАРЯНИ́ЦЯ *див.* **варени́ця**.
ВА́РЯЧИ. Дієприсл. до **вари́ти**.
ВАСА́Г, -а, *ч.* 1. *діал.* Верхня частина воза, саней і т. ін.; ящик. 2. *заст.* Чумацький віз.
ВАСА́Л, -а, *ч.* 1. У середні віки в Західній Європі – феодал, який одержував від заможнішого феодала-сюзерена земельні ділянки й заступництво, за що виконував для нього ряд повинностей. // У сучасному вжитку також назва знатних підданих (в Росії, Україні та ін.), що служили цареві, князю, цілком підкоряючись його волі. 2. *перен.* Людина, країна, організація і т. ін., що в усьому підкоряється тому, від кого або від чого залежить.
ВАСАЛІТЕ́Т, -у, *ч.* У середні віки в Західній Європі – система відносин особистої залежності одних феодалів (васалів) від інших (сеньйорів).
ВАСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **васа́л**.
ВАСА́ЛЬСТВО, -а, *с.* Те саме, що **васаліте́т**.
ВАСА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **васа́льство**.
ВАСИЛІА́НИ, -ів, *мн.* 1. Ченці католицького ордену, створеного у Візантії на основі статуту богослова Василія Великого (4 ст.). 2. Ченці уніатського ордену, заснованого на західно-українських і західно-білоруських землях після Брестської унії 1596 р.
ВАСИЛІА́НСЬКИЙ, -а, -е. сто. до василіан.
ВАСИЛІ́КИ, -ів, *мн.* Те саме, що **базилі́ки**.
ВАСИЛІ́СК, -а, *ч.* 1. Казкова тварина, яка вбиває своїм поглядом. 2. Рід південноамериканських ящірок із родини ігуанових, з гребенем на спині та хвості.
ВАСИЛЬКИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **васильо́к**, васи́лька́, *ч.*; *збірн.* **васильо́к**, -льку, *ч.*). 1. Кущова трав'яниста рослина з запашними синіми квітками. 2. Квіти цієї рослини.
ВАСИЛЬКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **васильки́**. 2. Кольору квіток васильків; синій.
ВАСИЛЬО́К *див.* **васильки́**.
ВАСКУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення стінок дрібних кровоносних судин. ** **Вузлува́тий васкулі́т** – алергічне запалення судин підшкірної тканини.
ВАСКУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що містить судини.
ВАСКУЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Забезпечення судинами тканин, органів, частин тіла.
ВАСКУЛЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Забезпечений судинами (про тканини, органи, частини тіла).
ВАСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Судинний; такий, що стосується судин.
ВАСУАХІ́ЛІ, *невідм.*, *мн.* Те саме, що **суахі́лі**.
ВА́СЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Ваш.
ВАТ, -а, *ч.* Одиниця вимірювання потужності в Міжнародній системі одиниць, сучасних автомобілях, мотоциклах, локомотивах та ін. транспортних засобах (Вт). $1Вт = 1,36 \cdot 10^{3}$ к.с. (кінської сили).
ВА́ТА, -и, *ж.* Пухната маса з бавовни, шерсті та інших волокнистих речовин. ** **Гігроскопі́чна ва́та** – вата, здатна поглинати вологу з повітря завдяки капілярній конденсації. **Фібри́нна ва́та** – волокна фібрину, отримані із плазми крові.
ВАТА́Г, -а, *ч.* 1. Той, хто керує ватагою; ватажок, верховода. 2. Старший чабан.
ВАТА́ГА, -и, *ж.* 1. Велика група людей; юрба, товариство. 2. Організована збройна група. // *заст.* Стрій козачих загонів у поході. 3. *заст.* Артіль рибалок. // Група людей, які разом наймалися на сезонні роботи. 4. Отара овець або стадо дрібної худоби; зграя звірів.
ВАТАГУВА́ННЯ, -я, *с.* Перебування у ролі ватага.
ВАТАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути ватагом.
ВАТАЖА́НИН, -а, *ч.* Член ватаги (у 1 – 3 знач.).
ВАТА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.* Бути ватагом, верховодою.
ВАТА́ЖКА, -и. Жін. до **ватажо́к**.
ВАТА́ЖКО, -а, *ч.* Те саме, що **ватажо́к**.
ВАТАЖКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути ватажком, керувати ватагою.
ВАТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вата́га**. // *у знач. ім.* **вата́жний**, -ного, *ч.* Те саме, що **ватажо́к** 1.
ВАТА́ЖНИК, -а, *ч.*, *заст.* Пастух овець.
ВАТАЖНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Вівчарити.
ВАТАЖО́К, -жка́, *ч.* 1. Керівник ватаги (у 1 – 3 знач.); отаман, верховода. 2. Керівник, організатор, передова людина, яка має вплив на інших. 3. Вожак стада (про тварину).
ВАТ-ГОДИ́НА, -и, *ж.* Позасистемна одиниця роботи та енергії, що дорівнює 3600 Дж.
ВА́ТЕР, -а, *ч.*, *текст.* Машина для прядіння бавовни, льону, вовни.
ВАТЕРВЕ́ЙС, -а, *ч.*, *мор.* Широка товста дошка дерев'яного настилу вздовж борту судна.
ВАТЕРЖАКЕ́Т, -а, *ч.* Шахтна піч, стінки якої складені з охолоджуваних водою порожнистих металевих коробок.
ВАТЕРЖАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до ватержакета.
ВА́ТЕРКА, -и, *ж*, *діал.* Те саме, що **ва́тра**.
ВАТЕРКЛОЗЕ́Т, -а, *ч.*, *мор.* Убиральня з пристроєм для механічного очищування судна водою.
ВАТЕРЛІ́НІЯ, -ї, *ж.*, *мор.* Лінія вздовж борту судна, яка вказує на межу занурення судна у воду за нормального його навантаження.
ВАТЕРМАШИ́НА, -и, *ж.*, *текст.* Те саме, що **ва́тер**.
ВА́ТЕРНИЙ, -а, -е, *текст.* Стос. до ватера. *Ватерна пряжа.* ** **ва́терна маши́на** – те саме, що **ва́тер**.
ВА́ТЕРНИК, -а, *ч.* Робітник, що працює на ватері.
ВА́ТЕРНИЦЯ, -і. Жін. до **ва́терник**.
ВАТЕРПА́С, -а, *ч.* Простий прилад для перевірки горизонтального положення лінії, площини.
ВАТЕРПА́СИТИ, -а́шу, -а́сиш, *недок.* Перевіряти горизонтальне положення ліній, площини за допомогою ватерпаса.
ВАТЕРПА́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ватерпа́с**.
ВАТЕРПОЛІ́СТ, -а, *ч.*, *спорт.* Гравець у ватерполо.
ВАТЕРПОЛІ́СТКА, -и. Жін. до **ватерполі́ст**.
ВАТЕРПО́ЛО, *невідм.*, *с.* Спортивна гра у м'яч на воді між двома командами; водне поло.
ВАТЕРПО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спорт.* Стос. до ватерполо. *Ватерпольна команда.*
ВАТЕРПРУ́Ф, *ч.* 1. *род.* -а. Водонепроникне пальто. 2. *род* -у. Водонепроникна тканина.
ВА́ТИ, -ів, *мн.* Смуги низовинних узбереж морів, що затоплюються під час припливів та відкриваються під час відпливів.
ВАТИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Ватикану.
ВАТИ́Н, -у, *ч.* Трикотажна тканина з рідкою основою, але товстим, густим начосом, яка використовується замість вати для утеплення верхнього одягу.
ВАТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вати́н**.
ВА́ТКА, -и, *ж.* Зменш. до **ва́та**. // Клаптик вати.
ВА́ТМАН, -у, *ч.*, *розм.* Цупкий папір високої якості для креслення й малювання; ватманський папір.
ВАТМАНІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ва́тман**.
ВА́ТМАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ва́тман**.
ВАТМЕ́ТР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад, призначений для вимірювання потужності електричного струму.
ВАТМЕ́ТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ватме́тр**.
ВА́ТНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **ва́та**. // Стос. до вати. // Зробл. на ваті, підшитий ватою.
ВА́ТНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **ват**. *Ватний опір. Ватні втрати.*
ВА́ТНИК, -а, *ч.* Півпальто або куртка, стьобані на ваті.
ВА́ТНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **ва́тник**.
ВА́ТНО-МА́РЛЕВИЙ, -а, -е. Який виготовляється із шарів марлі та вати і використовується у медицині для перев'язування ран.
ВАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ватува́ти**.
ВАТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який схожий на вату, нагадує вату (на вигляд, за кольором, структурою та ін.).
ВАТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ватоподі́бний**.
ВА́ТОРОПКА, -и, *ж.*, *діал.* Утруднення.
ВА́ТОРОПКО, *присл.*, *діал.* Незручно, з утрудненням.
ВА́ТОЧНИК, -а, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина з великим повстисто-пухнатим зісподу листям і пучками сніжно-білих волосків біля насіння.
ВА́ТРА, -и, *ж.*, *діал.* Вогнище, багаття.
ВА́ТРАЛЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Пряма кочерга.
ВА́ТРИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Вогнище, багаття.
ВАТРІ́ТИ, -іє, -і́ють, *недок.*, *діал.* Горіти.
ВА́ТРОЛЬ, -я, *ч.*, *зах.* 1. Палиця, рогач. 2. Йолоп, бевзь.
ВА́ТРОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ва́тра**.
ВАТРУ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ватру́шка**.
ВАТРУ́ШКА, -и, *ж.* Круглий пиріжок з відкритою начинкою, переважно з сиром.
ВАТРУ́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ватру́шка**.
ВАТ-СЕКУ́НДА, -и, *ж.* Те саме, що **джо́уль**.
ВАТУ́, *невідм.*, *ж.* Грошова одиниця Вануату, що дорівнює 100 сантимів.
ВАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ватува́ти**.
ВАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Підшивати ватою.
ВАТУ́ЙКА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Однорічна коза. 2. Те саме, що **вату́ля**.
ВАТУЙЧА́, -а́ти, *с.*, *зах.* Козленя.
ВАТУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Вівця з першим ягням.
ВА́ТЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ва́та**. // Зробл. на ваті, підшитий ватою.
ВА́ТЯНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ва́тник**.
ВА́ТЯНКА, -и, *ж.* Те саме, що **ва́тник**.
ВА́УЧЕР, -а, *ч.* Цінний папір, що засвідчує право його власника на частку в державному майні; приватизаційний чек. // Документ, що засвідчує надання кредиту, оплату рахунку. // Контрольний талон; розписка.
ВА́ФЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ва́фля**. // Зробл. з

вафель.
ВА́ФЕЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що виготовляє вафлі.
ВА́ФЕЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **ва́фельник**. 2. Форма для випікання вафель.
ВА́ФЛЯ, -і, *ж.* Сухе печиво з клітчастим або фігурним відбитком на поверхні.
ВАХА́НЦІ, -ів, *мн.* Один із припамірських народів.
ВАХЛА́Й, -я́, *ч.*, *зневажл.* Неповоротка малотямуща людина; вахлак.
ВАХЛА́К, -а́, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **вахла́й**.
ВАХЛАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Незграбний, грубуватий, вайлуватий.
ВАХЛА́ЧКА, -и, *зневажл.* Жін. до **вахла́к**.
ВАХЛЯ́Р, -я́, *ч.*, *діал.* Віяло.
ВА́ХМІСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Належний вахмістру. // Прикм. до **ва́хмістр**.
ВА́ХМІСТР, -а, *ч.*, *військ.* У дореволюційній армії – старший із унтер-офіцерських чинів у кавалерії та кінній артилерії, якому в піхоті відповідав чин фельдфебеля.
ВАХНЯ́, -і́, *ж.* Промислова риба з родини тріскових.
ВА́ХТА, -и, *ж.* 1. *мор.* Чергування, перебування на якому-небудь посту на судні. 2. *мор.* Відтинок часу (4 – 6 годин), протягом якого на судні чергує одна зміна. 3. *мор.* Частина екіпажу, яка відбуває позмінне чергування на судні. 4. Група людей, що виїжджає у віддалений, важкодоступний район для змінної роботи. 5. *перен.* Посилена, самовіддана робота, присвячена чому-небудь. 6. Місце, приміщення для вахтера.
ВА́ХТЕ́Р, ва́хте́ра, *ч.* Старший сторож. // Черговий сторож в установі.
ВА́ХТЕ́РКА, -и. Жін. до **ва́хте́р**.
ВА́ХТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. вахтера, вахтерки.
ВА́ХТОВИЙ, -а, -е. 1. *мор.* Прикм. до **ва́хта** 1. ** **ва́хтовий журна́л** – корабельний журнал, в якому послідовно робляться записи подій, що відбулися під час кожної вахти. 2. Який стоїть на вахті. // *у знач. ім.* **ва́хтовий**, -вого, *ч.* 3. Стос. до змінних вахт, пов'язаний із їх використанням. *Вахтове судно.* ** **ва́хтовий ме́тод** – спосіб забезпечення робіт трудовими ресурсами, що полягає у періодичній доставці працівників, які змінюють один одного.
ВАХТОВИ́К, -а́, *ч.* Член змінної вахти, житель вахтового селища.
ВАХХАБІ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-політична течія в ісламі, прибічники якої виступали за чистоту ісламу, пропагували простоту нравів.
ВАХХАБІ́ТИ, -ів, *мн.* Прибічники ваххабізму.
ВАЦЮ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вацю́кати**.
ВАЦЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Кликати свиней.
ВАШ, ва́ша, ва́ше, *займ. присв.* Який належить вам, яким ви користуєтесь. // Який виходить від вас: зроблений, створений, сказаний і т. ін. вами. // Притаманний, властивий вам. // Який поділяє погляди, уподобання, смаки, близькі вам. // У якому чи поблизу якого ви живете, перебуваєте. // У якому ви берете участь, у якому ви працюєте і т. ін. // До якого ви належите. // *у знач. ім.* **ва́ше**, -шого, *с.* Те, що належить вам. // *у знач. ім.* **ва́ші**, -ших, *мн.*, *розм.* Родичі або близькі вам люди. ** **ваш...** (*у кінці листа*) – відданий вам, прихильний до вас. **ва́ша во́ля** – як ви хочете, розпоряджаєтесь.
ВА́ШГЕРД, -а, *ч.*, *тех.* Лоток для промивання золотоносного піску.
ВА́ШЕНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Прибічник вашої партії.
ВА́ШЕЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Якого поважають, який користується повагою.
ВАШЕЦЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вашецькува́ти**.
ВАШЕЦЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Звертатися до когось з повагою.
ВАШИНГТО́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Житель Вашингтона.
ВАШИНГТО́НКА, -и, *ж.* Жителька Вашингтона.
ВАШИНГТО́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Вашингтона.
ВБА́ВИТИ *див.* **уба́вити**.
ВБА́ВЛЕНИЙ *і* **УБА́ВЛЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вбавля́ти, убавля́ти**.
ВБА́ВЛЕННЯ, УБА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вба́вити, уба́вити**.
ВБАВЛЯ́ННЯ, УБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вбавля́ти, убавля́ти**.
ВБАВЛЯ́ТИ *див.* **убавля́ти**.
ВБАЧА́ННЯ, УБАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вбача́ти, убача́ти**.
ВБАЧА́ТИ (УБАЧА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВБА́ЧИТИ (УБА́ЧИТИ)**, -чу, -чиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Сприймати зором, бачити. 2. *перех.*, *в кому, в чому.* Вважати кого-, що-небудь кимсь, чимсь.
ВБАЧА́ТИСЯ (УБАЧА́ТИСЯ), -а́ється, *недок.*, **ВБА́ЧИТИСЯ (УБА́ЧИТИСЯ)**, -иться, *док.* 1. *розм.* Бути приступним зору, бути видним. 2. Здаватися, сприйматися якимсь. 3. Привиджуватися, поставати в уяві, у сні. 4. *діал.* Мати побачення; бачитися.
ВБА́ЧИТИ *див.* **вбача́ти**.
ВБА́ЧИТИСЯ *див.* **вбача́тися**.
ВБА́ЧЛИВИЙ *див.* **уба́чливий**.
ВБА́ЧЛИВІСТЬ *див.* **уба́чливість**.
ВБГА́ТИ (УБГА́ТИ), вбгаю, вбгаєш, *док.*, *перех.* 1. З силою втиснути, запхнути в тісне місце. // З труднощами поміщати що-небудь у місце обмеженого розміру (про написане). 2. *розм.* Те саме, що **з'ї́сти**.
ВБГА́ТИСЯ (УБГА́ТИСЯ) *і* **ВВІБГА́ТИСЯ (УВІБГА́ТИСЯ)**, вбга́юся, вбга́єшся, *док.* З труднощами поміститися, втиснутися куди-небудь.
ВБЕРЕГТИ́ *див.* **уберегти́**.
ВБЕРЕГТИ́СЯ *див.* **уберегти́ся**.
ВБЕРІГА́ННЯ *див.* **уберіга́ння**.
ВБЕРІГА́ТИСЯ *див.* **уберіга́тися**.
ВБИВА́ННЯ, УБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за зач. **вбива́ти, убива́ти**.
ВБИВА́ТИ[1] **(УБИВА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВБИ́ТИ (УБИ́ТИ)**, вб'ю, вб'єш, *док.*, *перех.* Ударами заганяти якийсь предмет у що-небудь (в дерево, землю і т. ін.). // Ударивши, розбивши, вливати в що-небудь (про сирі яйця). *Вбивати в голову.*
ВБИВА́ТИ[2] *див.* **убива́ти**[1].
ВБИВА́ТИСЯ[1] **(УБИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВБИ́ТИСЯ (УБИ́ТИСЯ)**, вб'ю́ся, вб'є́шся, *док.* 1. Заглиблюватися в що-небудь внаслідок ударяння, натискування. 2. *у сполуч. з прийм.* в (у), *перен.* Набувати чого-небудь, розживатися на щось.
ВБИВА́ТИСЯ[2] *див.* **убива́тися**[1].
ВБИ́ВЕЦЬ *див.* **уби́вець**.
ВБИ́ВСТВО, ВБИ́ВЦЯ, ВБИ́ВЧИЙ, ВБИ́ВЧО *див.* **уби́вство, уби́вця** і т. д.
ВБИ́ВЧИЙ *див.* **уби́вчий**.
ВБИ́ВЧІСТЬ *див.* **уби́вчість**.
ВБИРА́ЛЬНЯ *див.* **убира́льня**.
ВБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вбира́ти**.
ВБИ́РАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **вби́раний**.
ВБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вбира́ти**.
ВБИРА́ТИ[1] **(УБИРА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВВІБРА́ТИ (УВІБРА́ТИ)** *і* **ВБРА́ТИ (УБРА́ТИ)**, вберу́, вбере́ш, *док.*, *перех.* 1. Втягати щось усередину, насичуватися чим-небудь. // *перен.* Пом'якшувати, притишувати звук (про ворсисту, пухнату поверхню). *Вбирати голову в плечі.* ** **вбира́ти о́чі** – приваблювати погляд яскравістю кольору, якістю, досконалістю форм і т. ін. 2. *перен.* Приймати до свого складу; включати. // Переймати, запозичувати що-небудь. 3. *перен.* Сприймати органами чуття; уважно, жадібно слухати, дивитися. // Нагромаджувати що-небудь у пам'яті. 4. *тільки док.*, *у що*, *розм.* Рахуючи, вмістити, вкласти у назване число, в якусь міру. 5. *розм.* Жадібно їсти, з'їдати.
ВБИРА́ТИ[2] *див.* **убира́ти**[1].
ВБИРА́ТИСЯ, (УБИРА́ТИСЯ)[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВВІБРА́ТИСЯ (УВІБРА́ТИСЯ)** *і* **ВБРА́ТИСЯ (УБРА́ТИСЯ)**, вберу́ся, вбере́шся, *док.* 1. Заходити, влазити, забиратися куди-небудь. ** **У си́лу вбира́тися**: а) ставати сильнішим, набиратися сил; б) ставати заможним. 2. *тільки недок.* Пас. до **вбира́ти**[1] 1.
ВБИРА́ТИСЯ[2] *див.* **убира́тися**[1].
ВБИРА́Ч, -а́, *ч.*, *фіз.* Речовина, що має здатність вбирати в себе вологу, рідину, пару і т. ін.
ВБИРНИ́Й, -а́, -е́. Здатний вбирати, насичуватись чим-небудь.
ВБИРНИ́К, -а́, *ч.* Речовина, яка вбирає в себе інші речовини усією своєю товщею.
ВБИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вбирни́й**.
ВБИРУ́ЩИЙ, -а, -е. Місткий, ємний.
ВБИ́ТИ[1] *див.* **вбива́ти**[1].
ВБИ́ТИ[2] *див.* **убива́ти**[1].
ВБИ́ТИЙ[1] **(УБИ́ТИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вби́ти**[1] 1. // **вби́то**, *безос. присудк. сл.*
ВБИ́ТИЙ[2] *див.* **уби́тий**[1].
ВБИ́ТИСЯ[1] *див.* **вбива́тися**[1].
ВБИ́ТИСЯ[2] *див.* **убива́тися**[1].
ВБІГА́ННЯ, УБІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вбіга́ти**.
ВБІГА́ТИ (УБІГА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВБІ́ГТИ (УБІ́ГТИ)**, вбіжу́, вбіжи́ш, *док.* 1. Біжучи, проникати в межі чого-небудь. 2. *розм.* Заходити на короткий час.
ВБІ́ГТИ *див.* **вбіга́ти**.
ВБІК (УБІ́К), *присл.* У напрямку від кого-, чого-небудь.
ВБІ́ЛЕНИЙ, ВБІЛИ́ТИ, ВБІ́ЛЮВАТИ, ВБІЛЯ́ТИ, ВБІР, ВБЛАГА́ТИ, ВБЛАГОТВОРИ́ТИ, ВБЛАГОТВОРИ́ТИСЯ, ВБЛАГОТВОРЯ́ТИ, ВБЛАГОТВОРЯ́ТИСЯ, ВБО́ГЕНЬКИЙ, ВБО́ГИЙ, ВБО́ГІСТЬ, ВБО́ГО, ВБО́ЖЕСТВО, ВБОЛІВА́ЛЬНИК, ВБОЛІВА́ННЯ, ВБОЛІВА́ТИ, ВБОРОНИ́ТИ, ВБОЯ́ТИСЯ, ВБРА́НИЙ, ВБРАННЯ́, ВБРА́ННЯЧКО *див.* **убі́лений, убіли́ти** і т. д.
ВБО́ЖІТИ *див.* **убо́жіти**.
ВБО́ЖІШАТИ *див.* **убо́жішати**.
ВБО́ЗТВО *див.* **убо́зтво**.
ВБОЇ́СЬКО *див.* **убо́їсько**.
ВБОЇ́ЩЕ *див.* **убо́їще**.
ВБОЛІВА́ЛЬНИК *див.* **уболіва́льник**.
ВБОЛІВА́ЛЬНИЦЯ *див.* **уболіва́льниця**.
ВБРА́ТИ[1] *див.* **вбира́ти**[1].
ВБРА́ТИ[2] *див.* **убра́ти**[1].
ВБРА́ТИСЯ[1] *див.* **вбира́тися**[1].
ВБРА́ТИСЯ[2] *див.* **убра́тися**[1].
ВБРЕСТИ́ (УБРЕСТИ́), вбреду́, вбреде́ш, *док.* 1. Зайти, увійти у воду, високу густу рослинність і т. ін. 2. *перен.* Потрапити в скрутне становище.
ВБРЕХА́ТИСЯ (УБРЕХА́ТИСЯ), вбрешу́ся, вбре́шешся, *док.* Сказати неправду в такій мірі або таким чином, що вона стає очевидною; забрехатися.
ВБРИ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вбри́зкувати**.
ВБРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВБРИ́ЗНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Впорскувати, вливати щось кудись розбризкуванням, бризками.
ВБРИ́ЗНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вбри́знути**.
ВБРИКНУ́ТИ (УБРИКНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Брикаючи, вдарити ногою.
ВБРІД (УБРІ́Д), *присл.* Дном річки, ставу, озера і т. ін. в неглибокому місці; бродом (іти, їхати).
ВБУВА́ТИ (УБУВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВБУ́ТИ (УБУ́ТИ)**, вбу́ю, вбу́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **взува́ти**.
ВБУВА́ТИСЯ (УБУВА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВБУ́ТИСЯ (УБУ́ТИСЯ)**, вбу́юся, вбу́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **взува́тися**.
ВБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вбудува́ти**. // **вбудо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ВБУДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вбудо́вувати**.
ВБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВБУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Будуючи, вставляти, прилаштовувати якийсь предмет, деталь і т. ін. всередину чого-небудь.
ВБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вбудува́ти**.
ВБУДУВА́ТИ *див.* **вбудо́вувати**.
ВБУ́ТИ *див.* **вбува́ти**.
ВБУ́ТИСЯ *див.* **вбува́тися**.
ВБУ́ХАТИ (УБУ́ХАТИ), -аю, -аєш *і* **ВБУ́ХНУТИ (УБУ́ХНУТИ)**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *фам.* Вкласти, витратити (здебільшого про гроші) для придбання чого-небудь.
ВБУ́ХНУТИ *див.* **ВБУ́ХАТИ**.
ВБУ́ХНУТИЙ (УБУ́ХНУТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вбу́хнути**.
ВВАЖА́ТИ, ВВАЖА́ТИСЯ, ВВА́ЖИТИ, ВВА́ЖИТИСЯ, ВВА́ЖЛИВИЙ, ВВА́ЖЛИВІСТЬ, ВВА́ЖЛИВО *див.* **уважа́ти, ува́жити** і т. д.
ВВА́ЛЕНИЙ (УВА́ЛЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввали́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який ввалився; запалий.
ВВАЛИ́ТИ *див.* **вва́лювати**.
ВВАЛИ́ТИСЯ *див.* **вва́люватися**.
ВВА́ЛЮВАТИ (УВА́ЛЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **ВВАЛИ́ТИ (УВАЛИ́ТИ)**, ввалю́, вва́лиш, **ВВАЛЯ́ТИ (УВАЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *перех.* Вкидати якийсь важкий предмет у що-небудь. 2. *неперех.*, *розм.* Те саме, що **вва́люватися** 3.
ВВА́ЛЮВАТИСЯ (УВА́ЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВВАЛИ́ТИСЯ (УВАЛИ́ТИСЯ)**, ввалюся, ввалишся, *док.* 1. Падати в що-небудь (яму, річку і т. ін.), провалюватися крізь неміцний покрив чого-небудь. 2. Заглиблюватися, западати. 3. *розм.* Заходити куди-небудь важкою ходою, незграбно, здіймаючи шум і т. ін. // Заходити, вбігати юрбою, великою групою. // Навально вдиратися великими полчищами на чужу територію.
ВВАЛЯ́ТИ (УВАЛЯ́ТИ) *див.* **вва́лювати (ува́лювати)**.
ВВА́РЕНИЙ, ВВА́РЕНІСТЬ, ВВАРИ́ТИ, ВВАРИ́ТИСЯ, ВВА́РЮВАННЯ, ВВА́РЮВАТИ, ВВА́РЮВАТИСЯ, ВВА́РЮВАЧ, ВВА́РЮВАЧКА *див.* **ува́рений, ува́рити** і т. д.
ВВЕ́ДЕНИЙ (УВЕ́ДЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввести́**. // **вве́дено**, *безос. присудк. сл.*
ВВЕ́ДЕННЯ (УВЕ́ДЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вве́сти** і **вво́дити**. ** **Вве́дення у ді́ю** – початок господарського, виробничого використання, застосування новостворених об'єктів будівництва, основних засобів. **Вве́дення да́них** – введення вхідної інформації в комп'ютер. **Дистанці́йне паке́тне вве́дення да́них** – введення пакетів даних за допомогою пристрою введення-виведення, доступ до якого здійснюється через канал зв'язку. **Опти́чне вве́дення да́них** – введення даних із застосуванням фотозчитувачів. **Вве́дення-ви́ведення** – загальний термін, який визначає процес обміну даними між пристроями системи.
ВВЕДЕ́ННЯ (УВЕДЕ́ННЯ), -я, *с.*, *рел.* Введення у храм Богородиці – християнське свято в пам'ять урочистого вступу трирічної Марії (майбутньої матері Ісуса) в Єрусалимський храм.
ВВЕ́ЗЕНИЙ, УВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввезти́**.
ВВЕ́ЗЕННЯ (УВЕ́ЗЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ввезти́** і **вво́зити**. ** **Безми́тне вве́зення** – імпорт товарів без сплати мита.
ВВЕЗТИ́ *див.* **вво́зити**.
ВВЕРГА́ННЯ (УВЕРГА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вверга́ти**.
ВВЕРГА́ТИ (УВЕРГА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВВЕ́РГНУТИ (УВЕ́РГНУТИ)** *і* **ВВЕ́РГТИ (УВЕ́РГТИ)**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* вверг, -ла, -ло; вве́ргнув, -нула, -нуло; *док.*, *перех.*, *книжн.* 1. // Призводити кого-небудь до якогось стану. // *безос.* 2. Втягати кого-, що-небудь у щось (у війну, тяжке становище і т. ін.).
ВВЕРГА́ТИСЯ (УВЕРГА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВВЕ́РГНУТИСЯ (УВЕ́РГНУТИСЯ)**, -нуся, -нешся; *мин. ч.* вве́ргся (уве́ргся), -лася, -лося; *док.*, *книжн.* 1. З силою падати, занурюватися в щось. 2. *тільки недок.* Пас. до **вверга́ти**.
ВВЕ́РГНЕННЯ, УВЕ́РГНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вве́ргнути**.
ВВЕ́РГНУТИ *див.* **вверга́ти**.
ВВЕ́РГНУТИЙ (УВЕ́РГНУТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вве́ргнути**.
ВВЕ́РГНУТИСЯ *див.* **вверга́тися**.
ВВЕ́РГТИ *див.* **вверга́ти**.
ВВЕРНУ́ТИ *див.* **вверта́ти**.
ВВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **уверну́тися**.
ВВЕ́РСТАНИЙ, УВЕ́РСТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вверста́ти**.
ВВЕРСТА́ТИ *див.* **вве́рстувати**.
ВВЕРСТА́ТИСЯ *див.* **вве́рстуватися**.
ВВЕ́РСТКА (УВЕ́РСТКА), -и, *ж.*, *друк.* Те саме, що **вве́рстування**.
ВВЕ́РСТУВАННЯ (УВЕ́РСТУВАННЯ), -я, *с.*, *друк.* Дія за знач. **вве́рстувати**.
ВВЕ́РСТУВАТИ (УВЕ́РСТУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВВЕРСТА́ТИ (УВЕРСТА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *друк.* Верстаючи, робити вставку тексту чи кліше в готовий, зверстаний набір.
ВВЕ́РСТУВАТИСЯ (УВЕ́РСТУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **ВВЕРСТА́ТИСЯ (УВЕРСТА́ТИСЯ)**, -а́ється, *док.*, *друк.* 1. Вміщатися в рядку, на сторінці і т. ін. (про набір). 2. *тільки недок.* Пас. до **вве́рстувати**.
ВВЕРТА́ТИ (УВЕРТА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВВЕРНУ́ТИ (УВЕРНУ́ТИ)**, вверну́, вверне́ш, *док.*, *перех.* 1. Вкручуючи, вставляти, вгвинчувати що-небудь усередину чогось. 2. *перен.*, *розм.* Вставляти в чиюсь розмову слово, зауваження, жарт і т. ін. // Вжива-

ти у своїй мові слова, вислови і т. ін., які чимнебудь яскраво вирізняються.
ВВЕРТА́ТИСЯ *див.* **увертáтися.**
ВВЕРТІ́ТИ *див.* **ввíрчувати.**
ВВЕРТІ́ТИСЯ *див.* **ввíрчуватися.**
ВВЕРХ (УВЕ́РХ), *присл.* 1. За напрямком угору, догори; прот. в н и з. //До верхньої частини чогось. ** **Вверх ногáми (дри́гом, дном)** – те саме, що **догори́ ногáми (дри́гом, дном)** (*див.* **догóри**). 2. За напрямком до верхів'я, витоку річки. 3. Від нижчих до вищих звуків, нот.
ВВЕРХУ́ *і* УВЕРХУ́, *присл.* Нагорі.
ВВЕ́РЧЕНИЙ, УВЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввертíти.**
ВВЕСТИ́ *див.* **ввóдити.**
ВВЕСЬ *див.* **весь.**
ВВЕ́ЧЕРІ (УВЕ́ЧЕРІ), *присл.* Вечірньою порою, у вечірній час.
ВВИВА́ННЯ, ВВИВА́ТИ, ВВИВА́ТИСЯ, ВВИЖА́ТИСЯ *див.* **увивáти, увивáтися** і т. д.
ВВИЖА́ННЯ, УВИЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ввижáтися.**
ВВИЖА́ТИСЯ *див.* **увижáтися.**
ВВИНУ́ТИ(СЯ) *див.* **увину́ти(ся).**
ВВИСЬ (УВИ́СЬ), *присл., поет.* Вгору, у височінь.
ВВИ́ТИ, ВВИ́ТИЙ, ВВИ́ТИСЯ, ВВИХА́ТИСЯ, ВВИХНУ́ТИСЯ *див.* **уви́ти, уви́тий** і т. д.
ВВИ́ШКИ (УВИ́ШКИ), *присл., діал.* Заввишки.
ВВІ *див.* **в.**
ВВІ́БГАНИЙ (УВІ́БГАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввібгáтися.**
ВВІ́БГАНІСТЬ (УВІ́БГАНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан за знач. **ввíбганий.**
ВВІБГА́ТИСЯ *див.* **вбгáтися.**
ВВІ́БРАНИЙ (УВІ́БРАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввібрáти.**
ВВІБРА́ННЯ (УВІБРА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ввібрáти.**
ВВІБРА́ТИ *див.* **вбирáти**[1].
ВВІБРА́ТИСЯ *див.* **вбирáтися**[1].
ВВІ́ГНАНИЙ (УВІ́ГНАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввігнáти.**
ВВІГНА́ТИ *див.* **вгáняти**[1].
ВВІГНА́ТИСЯ *див.* **вганя́тися**[1].
ВВІГНУ́ТИ *див.* **вгинáти**[1].
ВВІ́ГНУТИЙ (УВІ́ГНУТИЙ), ввігнута, ввігнуте. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввігну́ти.**
ВВІГНУ́ТИСЯ *див.* **вгинáтися**[1].
ВВІ́ГНУТІСТЬ (УВІ́ГНУТІСТЬ), -тості, *ж.* Те саме, що **вгну́тість.**
ВВІД (УВІ́Д), ввóду, *ч.* 1. Те саме, що **ввéдення.** ** **Ввід у володі́ння**, *юр.* – передача кому-небудь у власність майна, спадщини і т. ін. через ствердження права на володіння відповідним юридичним актом. 2. *тех.* Спеціальний канал для проведення куди-небудь всередину електричних, телефонних дротів, різних труб і т. ін.
ВВІД-ВИ́ВІД, ввóду-ви́воду, *ч.* Те саме, що **ввéдення-ви́ведення.**
ВВІДНИ́Й (УВІДНИ́Й), -á, -é. 1. Прикм. до **ввід.** *Ввідні ворота шлюзу.* // Який служить для введення, внесення чогось у що-небудь. 2. Початковий, загальний, який служить для ознайомлення з чимнебудь.
ВВІДТОНОВИ́Й (УВІДНОТОНОВИ́Й), -á, -é. Стос. до ввіднотоновості.
ВВІДНОТО́НОВІСТЬ (УВІДНОТО́НОВІСТЬ), -вості, *ж., муз.* Специфічна гострота півтонового тяжіння.
ВВІЗ (УВІ́З), ввóзу, *ч.* Те саме, що **ввéзення.**
ВВІЗВА́ТИ *див.* **увізвáти.**
ВВІЗНИ́Й, -á, -é. Стос. до ввозу.
ВВІЙТИ́ *див.* **вхóдити.**
ВВІК (УВІ́К), *присл.* 1. *при присудку з запереченням.* Ніколи. 2. *розм.* Завжди, вічно, довіку.
ВВІЛЛЯ́ТИ *див.* **вливáти.**
ВВІЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **вливáтися.**
ВВІ́ЛЬНЕНИЙ, ВВІ́ЛЬНЕННЯ, ВВІЛЬНИ́ТИ, ВВІЛЬНИ́ТИСЯ, ВВІЛЬНЯ́ТИ, ВВІЛЬНЯ́ТИСЯ *див.* **увíльнений, увíльнення** і т. д.
ВВІ́МКНЕНИЙ (УВІ́МКНЕНИЙ) *і* ВВІ́МКНУТИЙ (УВІ́МКНУТИЙ), -а, -е, *ел.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввімкну́ти.** // **ввíмкнено *і* ввíмкнуто**, *безос. присудк. сл.*
ВВІ́МКНЕНІСТЬ, УВІ́МКНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ввíмкнений.**
ВВІ́МКНЕННЯ (УВІ́МКНЕННЯ), -я, *с., ел.* Дія за знач. **ввімкну́ти.**
ВВІМКНУ́ТИ *див.* **вмикáти.**
ВВІ́МКНУТИЙ *див.* **ввíмкнений.**
ВВІМКНУ́ТИСЯ *див.* **вмикáтися.**
ВВІ́МКНУТІСТЬ, УВІ́МКНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **ввíмкнутий.**
ВВІ́ПХАНИЙ (УВІ́ПХАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. **ввіпхáти.**
ВВІПХА́ТИ *див.* **впхáти.**
ВВІПХА́ТИСЯ *див.* **впхáтися.**
ВВІПХНУ́ТИ *див.* **впхну́ти.**
ВВІ́ПХНУТИЙ *див.* **впхну́тий.**
ВВІПХНУ́ТИСЯ *див.* **впхну́тися.**
ВВІ́РВАНИЙ *див.* **увíрваний.**
ВВІРВА́ТИ *див.* **уривáти.**
ВВІРВА́ТИСЯ *див.* **вривáтися**[2].
ВВІ́РЕНИЙ (УВІ́РЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввíрити**[1].
ВВІ́РИТИ[1] *див.* **ввіря́ти.**
ВВІ́РИТИ[2] *див.* **увіря́ти.**
ВВІ́РИТИСЯ[1] *див.* **ввіря́тися.**
ВВІ́РИТИСЯ[2] *див.* **уві́ритися**[2].
ВВІРУВА́ННЯ *див.* **увíрування.**
ВВІ́РУВАТИ *див.* **увíрувати.**
ВВІ́РЧЕНИЙ (УВІ́РЧЕНИЙ), -а, *с.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввертíти.**
ВВІ́РЧЕНИЙ, УВІ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввíрчувати.**
ВВІ́РЧУВАННЯ (УВІ́РЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ввíрчувати.**
ВВІ́РЧУВАТИ (УВІ́РЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВВЕРТІ́ТИ (УВЕРТІ́ТИ)**, вверчу́, ввертиш, *док., перех.* Обертаючи навколо осі (свердло, коловорот і т. ін.), заглиблювати, вганяти у якесь тверде тіло.
ВВІ́РЧУВАТИСЯ (УВІ́РЧУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **ВВЕРТІ́ТИСЯ (УВЕРТІ́ТИСЯ)**, -иться, *док.* Заглиблюватися в що-небудь внаслідок обертального руху (про свердло, коловорот і т. ін.).
ВВІРЯ́ННЯ (УВІРЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ввіря́ти.**
ВВІРЯ́ТИ (УВІРЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВВІ́РИТИ (УВІ́РИТИ)**, -рю, -риш, *док.* 1. *перех.* Покладаючись на кого-, що-небудь, довіряти, віддавати щось у чиєсь розпорядження, на чиюсь волю. // Довіряючи, розкривати, розповідати те, що не підлягає розголосу. 2. *неперех.* Покладатися на когонебудь, довіряти комусь.
ВВІРЯ́ТИСЯ (УВІРЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВВІ́РИТИСЯ (УВІ́РИТИСЯ)**, -рюся, -ришся, *док.* Покладаючись на кого-, що-небудь, довірятися, віддавати себе на чиюсь волю.
ВВІССА́ТИ *див.* **всисáти.**
ВВІССА́ТИСЯ *див.* **всисáтися.**
ВВІСЬМО́Х (УВІСЬМО́Х), *присл.* У кількості восьми осіб.
ВВІТКА́ТИ (УВІТКА́ТИ), -тчу́, -тче́ш, *док., перех.* Під час ткання вставити (нитку, смужку і т. ін.).
ВВІ́ТКНЕННЯ (УВІ́ТКНЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ввіткну́ти.**
ВВІТКНУ́ТИ *див.* **втикáти.**
ВВІ́ТКНУТИЙ (УВІ́ТКНУТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ввіткну́ти.** // **ввíткнуто (увíткнуто)**, *безос. присудк. сл.*
ВВІТКНУ́ТИСЯ *див.* **втикáтися.**
ВВІХО́ДИТИ *див.* **вхóдити.**
ВВІЧ (УВІ́Ч), *присл.* У дійсності, насправді, на власні очі.
ВВІ́ЧЛИВИЙ (УВІ́ЧЛИВИЙ), -а, -е. Який дотримується правил пристойності, виявляє уважність, люб'язність; чемний. // В якому проявляється уважність, люб'язність.
ВВІ́ЧЛИВІСТЬ (УВІ́ЧЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. **ввíчливий.**
ВВІ́ЧЛИВО (УВІ́ЧЛИВО). Присл. до **ввíчливий.**
ВВІ́ЧНЕНИЙ, ВВІ́ЧНЕННЯ, ВВІ́ЧНИТИ, ВВІ́ЧНИТИСЯ *див.* **увíчнений, увíчнення** і т. д.
ВВІ́ЧНЕННЯ *див.* **увíчнення.**
ВВІ́ЧНИТИ(СЯ) *див.* **увíчнити(ся).**
ВВІЧНЮВА́ННЯ *див.* **увíчнювання.**
ВВІ́ЧНЮВАТИ(СЯ) *див.* **увíчнювати(ся).**
ВВІ́ЧЧЮ (УВІ́ЧЧЮ), *присл., діал.* Перед очима, в очах.
ВВО́ДЖУВАНИЙ (УВО́ДЖУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ввóдити (увóдити).**
ВВО́ДИТИ (УВО́ДИТИ), -джу, -диш, *недок.*, **ВВЕСТИ́ (УВЕСТИ́)**, введу́, введе́ш, *наказ. сп.* вводь; *док., перех.* 1. Ведучи, супроводжуючи, примушувати або допомагати зайти куди-небудь, в межі чогось. // Долучати до чого-небудь, робити учасником чогось. // Включати, приймати до складу чогонебудь. // *тех.* Вставляти, вганяти всередину чогось. // *мед.* Впускати, вливати що-небудь у тканини чи порожнини організму. *Вводити в дію.* ** **Ввóдити у володі́ння**, *юр.* – передавати у власність майно, спадщину і т. ін., ствердивши право на володіння відповідним юридичним актом. **Ввóдити у ві́ру (в хрест)** – здійснювати обряд хрещення; хрестити. **Ввóдити в гріх** – спонукати когось на гріх. **Ввóдити в закóн:** а) здійснювати обряд хрещення; хрестити; б) вінчати. **Ввóдити в омáну** – навмисно неправильно інформувати; обдурювати. 2. Включати в що-небудь. // Додавати до складу чогось. 3. Ознайомлювати з чимнебудь. ** **Ввóдити в курс** *чого* – ознайомлювати з чим-небудь. 4. Запроваджувати що-небудь.
ВВО́ДИТИСЯ (УВО́ДИТИСЯ), -иться, *недок.* Пас. до **ввóдити.**
ВВОДІ́ННЯ (УВОДІ́ННЯ), -я, *с.* Див. **ввéдення.**
ВВОДІ́ННЯ-ВИВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **ввéдення-ви́ведення.**
ВВО́ЗИТИ (УВО́ЗИТИ), ввóжу, ввóзиш, *недок.*, **ВВЕЗТИ́ (УВЕЗТИ́)**, ввезу́, ввезе́ш; *мин. ч.* ввіз, ввезлá, ввезлó; *док.*; *наказ. сп.* ввозь; *перех.* Везучи, доставляти кудись, у межі чого-небудь. // Доставляти товари з інших країн; імпортувати.
ВВО́ЗИТИСЯ (УВО́ЗИТИСЯ), -иться, *недок.* Пас. до **ввóзити.**
ВВО́ЛИТИ *див.* **увóлити.**
ВВОЛІКА́ННЯ (УВОЛІКА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вволікáти.**
ВВОЛІКА́ТИ (УВОЛІКА́ТИ), -áю, -áєш, *недок.*, **ВВОЛОКТИ́ (УВОЛОКТИ́)**, -очу́, -óчеш; *мин. ч.* вволі́к, вволоклá, вволоклó; *док., перех.* Волочачи кого-, щонебудь, затягувати кудись.
ВВОЛОКТИ́ *див.* **уволокти́.**
ВВОЛО́ЧЕНИЙ (УВОЛО́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вволокти́.**
ВВО́ЛЮ (УВО́ЛЮ), *присл.* Мірою, яка цілком задовольняє; досхочу.
ВВО́ЛЮВАТИ *див.* **увóлювати.**
ВВОЛЯ́ТИ *див.* **уволя́ти.**
ВВО́СЬМЕ *див.* **увóсьме.**
ВВО́СЬМЕРО (УВО́СЬМЕРО), *присл.* У вісім разів.
ВВ'Я́ЗАНИЙ *див.* **ув'я́заний.**
ВВ'ЯЗА́ТИ[1] *див.* **вв'я́зувати**[1].
ВВ'ЯЗА́ТИ[2] *див.* **ув'язáти**[2].
ВВ'ЯЗА́ТИСЯ[1] *див.* **вв'я́зуватися**[1].
ВВ'ЯЗА́ТИСЯ[2] *див.* **ув'язáтися**[2].
ВВ'Я́ЗУВАННЯ[1] **(УВ'Я́ЗУВАННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **вв'я́зувати**[1].
ВВ'Я́ЗУВАННЯ[2] *див.* **ув'я́зування**[2].
ВВ'Я́ЗУВАТИ[1] **(УВ'Я́ЗУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВВ'ЯЗА́ТИ (УВ'ЯЗА́ТИ)**, вв'яжу́, вв'я́жеш, *док., перех.* Зв'язуючи, вплітати, вставляти у щось.
ВВ'Я́ЗУВАТИ[2] *див.* **ув'я́зувати**[2].
ВВ'Я́ЗУВАТИСЯ[1] **(УВ'Я́ЗУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВВ'ЯЗА́ТИСЯ (УВ'ЯЗА́ТИСЯ)**, вв'яжуся, вв'яжешся, *док.* Включатися, втручатися в якусь дію з власного бажання.
ВВ'Я́ЗУВАТИСЯ[2] *див.* **ув'я́зуватися**[2].
ВГАВ, ВГАВА́ННЯ, ВГАВА́ТИ, ВГА́ДАНИЙ, ВГАДА́ТИ, ВГА́ДНИК, ВГА́ДНИЦЯ, ВГА́ДУВАННЯ, ВГА́ДУВАТИ, ВГА́ДУВАТИСЯ, ВГА́ДЧИК, ВГА́ДЧИЦЯ, ВГА́ДЬКО, ВГАМО́ВАНИЙ, ВГАМО́ВУВАТИ, ВГАМО́ВУВАТИСЯ, ВГАМУВІ́ННЯ, ВГАМУВА́ТИ, ВГАМУВА́ТИСЯ *див.* **угáв, угавáти** і т. д.
ВГА́ДНО.ВГА́ЙКА *див.* **угáйка.**
ВГАМО́ВАНИЙ *див.* **угамóваний.**
ВГАМО́ВАНІСТЬ *див.* **угамóваність.**
ВГАМО́ВУВАННЯ *див.* **угамóвування.**
ВГАНЯ́ТИ[1] **(УГАНЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ВГО́НИТИ (УГО́НИТИ)**, -ню, -ниш, *недок.*, **ВВІГНА́ТИ (УВІГНА́ТИ)** *і рідше* **ВГНА́ТИ (УГНА́ТИ)**, вжену́, вжене́ш, *док., перех.* 1. Примушувати зайти, вбігти, потрапити в що-небудь; заганяти. ** **Ввігнáти в гріб (гроб)** *кого* – призвести до смерті. 2. З силою всаджувати, встромляти щось куди-небудь. 3. Доводити кого-небудь до якогось стану (частіше неприємного). *Вганяти в піт.* 4. *розм.* Витрачати на щось певну суму грошей.
ВГАНЯ́ТИ[2] *див.* **уганя́ти**[2].
ВГАНЯ́ТИ[3] *див.* **уганя́ти**[3].
ВГАНЯ́ТИСЯ[1] **(УГАНЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **ВГО́НИТИСЯ (УГО́НИТИСЯ)**, -ню́ся, -ни́шся, *недок.*, **ВВІГНА́ТИСЯ (УВІГНА́ТИСЯ)** *і рідше* **ВГНА́ТИСЯ (УГНА́ТИСЯ)**, вжену́ся, вжене́шся, *док.* 1. Швидко переміщаючись, потрапляти кудись, у щось. // *розм.* З силою вриватися, вторгатися. 2. Встромлятися, заглиблюватися у що-небудь. 3. *перен.* Містнтися якоюсь частиною в межах чого-небудь; вклинюватися.
ВГАНЯ́ТИСЯ[2] *див.* **уганя́тися**[1].
ВГАНЯ́ТИСЯ[3] *див.* **уганя́тися**[2].
ВГАСА́ННЯ, ВГАСА́ТИ, ВГА́СИТИ, ВГА́СЛИЙ, ВГА́СНУТИ *див.* **угасáння, угасáти** і т. д.
ВГАСА́ТИ *див.* **угасáти.**
ВГАСИ́ТИ *див.* **угаси́ти.**
ВГА́СЛИЙ *див.* **угáслий.**
ВГА́СНУТИ *див.* **угáснути.**
ВГАТИ́ТИ[1] *див.* **вгáчувати**[1].
ВГАТИ́ТИ[2] *див.* **угати́ти**[1].
ВГА́ЧЕНИЙ *див.* **угáчений.**
ВГА́ЧУВАННЯ *див.* **угáчування.**
ВГА́ЧУВАТИ[1] **(УГА́ЧУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВГАТИ́ТИ (УГАТИ́ТИ)**, вгачу́, вгáтиш, *док., перех., розм.* Витрачати на щось у великій кількості (гроші, матеріал).
ВГА́ЧУВАТИ[2] *див.* **угáчувати**[1].
ВГАША́ННЯ *див.* **угашáння.**
ВГАША́ТИ, ВГА́ЮВАТИ, ВГА́ЯНИЙ, ВГА́ЯТИ *див.* **угашáти, угáювати** і т. д.
ВГА́ЮВАННЯ *див.* **угáювання.**
ВГА́ЮВАТИ *див.* **угáювати.**
ВГА́ЯНИЙ *див.* **угáяний.**
ВГВИНТИ́ТИ *див.* **вгви́нчувати.**
ВГВИНТИ́ТИСЯ *див.* **вгви́нчуватися.**
ВГВИ́НЧЕНИЙ (УГВИ́НЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вгвинти́ти.** // **вгви́нчено (угви́нчено)**, *безос. присудк. сл.*
ВГВИ́НЧУВАННЯ (УГВИ́НЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вгви́нчувати (угви́нчувати).**
ВГВИ́НЧУВАТИ (УГВИ́НЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВГВИНТИ́ТИ (УГВИНТИ́ТИ)**, -нчу́, -нти́ш, *док., перех.* Обертаючи навколо осі, вкручувати, вставляти щось усередину чого-небудь.
ВГВИ́НЧУВАТИСЯ, (УГВИ́НЧУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **ВГВИНТИ́ТИСЯ (УГВИНТИ́ТИСЯ)**, -и́ться, *док.* 1. Обертаючись навколо своєї осі, входити, проникати в що-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **вгви́нчувати.**
ВГИБА́ННЯ *див.* **угибáння.**
ВГИБА́ТИ *див.* **угибáти.**
ВГИ́БНУТИ *див.* **уги́бнути.**
ВГИ́БТИ *див.* **уги́бти.**
ВГИН (УГИ́Н), -у, *ч.* Увігнуте місце.
ВГИНА́ННЯ (УГИНА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вгинáти**[1].
ВГИНА́ТИ[1] **(УГИНА́ТИ)**, -áю, -áєш, *недок.*, **ВГНУ́ТИ (УГНУ́ТИ) *і* ВВІГНУ́ТИ (УВІГНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Прогинати всередину, робити заглиблення в чомусь. // *тільки док.* Нагнувши, втягнути в плечі (голову).
ВГИНА́ТИ[2] *див.* **угинáти**[1].
ВГИНА́ТИСЯ[1] **(УГИНА́ТИСЯ)**, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ВГНУ́ТИСЯ (УГНУ́ТИСЯ) *і* ВВІГНУ́ТИСЯ (УВІГНУ́ТИСЯ)**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Прогинатися під дією ваги, удару, вдавлюватися всередину.
ВГИНА́ТИСЯ[2] *див.* **угинáтися**[1].
ВГІ́ДДЯ, ВГЛА́ДИТИ, ВГЛЕ́ДІТИ *див.* **угíддя, углáдити** і т. д.
ВГЛА́ДИТИ *див.* **углáдити.**
ВГЛЕ́ДІТИСЯ *див.* **вглядáтися.**
ВГЛИБ (УГЛИ́Б), *присл.* У глибину, в середину чогось.
ВГЛИБИНІ́ (УГЛИБИНІ́), *присл.* У глибині чогось, всередині.
ВГЛИБИНУ́ (УГЛИБИНУ́), *присл.* У глибину чогось, всередину.
ВГЛИ́БИТИСЯ *див.* **вгли́блюватися.**
ВГЛИ́БЛЮВАННЯ (УГЛИ́БЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вгли́блювати (угли́блювати).**
ВГЛИ́БЛЮВАТИ (УГЛИ́БЛЮВАТИ), -юю, -юєш *і* **ВГЛИБЛЯ́ТИ (УГЛИБЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВГЛИ́БИТИ**

(**УГЛИ́БИТИ**), вглиблю, вгли́биш; *мн.* вгли́блять; *док.*, *перех.*, *рідко*. Встромлювати щось у середину, вглиб чого-небудь; заглиблювати.

ВГЛИ́БЛЮВАТИСЯ (УГЛИ́БЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся *і* **ВГЛИБЛЯ́ТИСЯ (УГЛИБЛЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВГЛИ́БИТИСЯ (УГЛИ́БИТИСЯ)**, вгли́блюся, вгли́бишся; *мн.* вгли́бляться; *док.*, *рідко*. 1. Заходити, проникати в глибину чого-небудь; заглиблюватися. 2. Вникати в сутність чого-небудь.

ВГЛИ́БШКИ, *присл.* Вказує на міру глибини.

ВГЛЯДА́ННЯ, УГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вгляда́ти, угляда́ти**.

ВГЛЯДА́ТИСЯ (УГЛЯДА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВГЛЕ́ДІТИСЯ (УГЛЕ́ДІТИСЯ)**, -джуся, -дишся *і* **ВГЛЯДІ́ТИСЯ (УГЛЯДІ́ТИСЯ)**, -джу́ся, -ди́шся, *док.* Уважно розглядати кого-, що-небудь.

ВГЛЯ́ДІТИ *див.* **угля́діти**.

ВГЛЯДІ́ТИСЯ *див.* **вгляда́тися**.

ВГНА́ТИ[1] *див.* **вганя́ти**[1].

ВГНА́ТИ[2] *див.* **угна́ти**[1].

ВГНА́ТИ[3] *див.* **угна́ти**[2].

ВГНІ́ВАТИСЯ, ВГНІВИ́ТИ, ВГНІВИ́ТИСЯ *див.* **угні́ватися, угніви́ти** і т. д.

ВГНІ́ЖДЖУВАТИСЯ (УГНІ́ЖДЖУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВГНІЗДИ́ТИСЯ (УГНІЗДИ́ТИСЯ)**, вгніжджу́ся, вгнізди́шся, *док.* 1. Умощуватися, зручно сідати в гнізді (про птахів). 2. *розм.* Сідати, зручно влаштовуватися на чому-небудь.

ВГНІЗДИ́ТИСЯ *див.* **вгні́жджуватися**.

ВГНО́ЄНИЙ, ВГНО́ЄНІСТЬ, ВГНО́ЄННЯ, ВГНОЇ́ТИ, ВГНО́ЮВАЛЬНИЙ, ВГНО́ЮВАТИ, ВГНО́ЮВАТИСЯ, ВГНО́ЮВАЧ *див.* **угно́єний, угно́єність** і т. д.

ВГНУ́ТИ *див.* **вгина́ти**[1].

ВГНУ́ТИЙ (УГНУ́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вгну́ти**.

ВГНУ́ТИСЯ *див.* **вгина́тися**[1].

ВГНУ́ТІСТЬ (УГНУ́ТІСТЬ), -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **вгну́тий**.

ВГНУ́ТО (УГНУ́ТО). Присл. до **вгну́тий (угну́тий)**.

ВГО́ВКАТИ, ВГО́ВКУВАННЯ, ВГО́ВКУВАТИ, ВГОВОРИ́ТИ, ВГОВО́РЮВАТИ, ВГОВОРЯ́ТИ, ВГО́ВТАТИСЯ, ВГО́ВТУВАННЯ, ВГО́ВТУВАТИ, ВГО́ДА, ВГОДИ́ТИ, ВГО́ДНИЙ, ВГО́ДНО, ВГОДО́ВАНИЙ, ВГОДО́ВАНІСТЬ, ВГОДО́ВУВАННЯ, ВГОДО́ВУВАТИ, ВГОДО́ВУВАТИСЯ, ВГОДУВА́ТИ, ВГОДУВА́ТИСЯ *див.* **уговори́ти, угово́рювати** і т. д.

ВГО́ЛОС (УГО́ЛОС), *присл.* Так, що можна чути, голосно (говорити, сміятися, плакати, читати, думати і т. ін.).

ВГОМОНИ́ТИ, ВГОМОНИ́ТИСЯ, ВГОМО́НЮВАТИ, ВГОМО́НЮВАТИСЯ, ВГОМОНЯ́ТИСЯ *див.* **угомони́ти** і т. д.

ВГО́НИТИ *див.* **вганя́ти**.

ВГО́НИТИСЯ *див.* **вганя́тися**[1].

ВГОРІ́ (УГОРІ́), *присл.* 1. Високо в небі, в повітрі. // У верхній частині чогось, зверху на чому-небудь. 2. *у знач. прийм.* У верхній частині чогось.

ВГОРІ́ТИ, ВГО́РНЕНИЙ, ВГОРНУ́ТИ, ВГО́РНУТИЙ, ВГОРНУ́ТИСЯ *див.* **угорі́ти, уго́рнений** і т. д.

ВГОРО́Д, -у, *діал.* Город.

ВГОРО́ДЖУВАННЯ (УГОРО́ДЖУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угоро́джувати (вгоро́джувати)**.

ВГОРО́ДЖУВАТИ (УГОРО́ДЖУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВГОРОДИ́ТИ (УГОРОДИ́ТИ)**, -оджу́, -о́диш, *док.*, *перех.* 1. З силою встромляти якийсь предмет, перев. гострий, у що-небудь. 2. *перен.* Втуплювати у щось (очі, погляд).

ВГОРО́ДЖУВАТИСЯ (УГОРО́ДЖУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **ВГОРОДИ́ТИСЯ (УГОРОДИ́ТИСЯ)**, -о́диться, *док.* Входити, врізатися кінцем, переважно гострим, у що-небудь.

ВГОРОДИ́ТИ *див.* **вгоро́джувати**.

ВГОРОДИ́ТИСЯ *див.* **вгоро́джуватися**.

ВГОРТА́ННЯ, ВГОРТА́ТИ, ВГОРТА́ТИСЯ *див.* **угорта́ння, угорта́ти, угорта́тися**.

ВГО́РУ (УГО́РУ), *присл.* 1. За напрямком догори; прот. **вниз**. // За напрямком до верхньої частини чогось, у верхню частину чого-небудь. // Назовні внутрішнім боком; навиворіт. 2. *перен.* До вищого ступеня, рівня (розвитку, стану і т. ін.). 3. За напрямком до верхів'я, до початку річки — проти течії річки.

ВГОРЯ́ННЯ, ВГОРЯ́ТИ, ВГОСТИ́ТИ, ВГОСТИ́ТИСЯ, ВГОТО́ВАНИЙ, ВГОТО́ВАНІСТЬ, ВГОТО́ВИТИ, ВГОТО́ВЛЕНИЙ, ВГОТОВЛЯ́ННЯ, ВГОТОВЛЯ́ТИ, ВГОТУВА́ННЯ, ВГОТУВА́ТИ, ВГОЩА́ННЯ, ВГОЩА́ТИ, ВГОЩА́ТИСЯ, ВГОЩЕ́ННЯ *див.* **угоря́ння, угости́ти** і т. д.

ВГРЕБТИ́ *див.* **вгріба́ти**.

ВГРЕБТИ́СЯ *див.* **вгріба́тися**.

ВГРИЗА́ННЯ *див.* **угриза́ння**.

ВГРИЗА́ТИ *див.* **угриза́ти**.

ВГРИЗА́ТИСЯ (УГРИЗА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВГРИ́ЗТИСЯ (УГРИ́ЗТИСЯ)**, -зу́ся, -зе́шся, *док.* 1. В'їдатися, заглиблюватися зубами в що-небудь. 2. *перен.* Встромлюючись, заганяючись гострим кінцем, поступово проникати вглиб чогось; заглиблюватися. 3. *перен.* Поступово проникаючи в що-небудь, міцно закріплятися. // Вивчати, засвоювати.

ВГРИ́ЗЕНИЙ *див.* **угри́зений**.

ВГРИЗНУ́ТИ *див.* **угризну́ти**.

ВГРИ́ЗТИ *див.* **угри́зти**.

ВГРИ́ЗТИСЯ *див.* **вгриза́тися**.

ВГРІБА́ННЯ *див.* **угріба́ння**.

ВГРІБА́ТИ (УГРІБА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВГРЕБТИ́ (УГРЕБТИ́)**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* вгріб, вгребла́, вгребло́; *док.*, *перех.* Класти щось у заглиблення й закидати зверху чим-небудь сипким; загрібати.

ВГРІБА́ТИСЯ (УГРІБА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВГРЕБТИ́СЯ (УГРЕБТИ́СЯ)**, -бу́ся, -бе́шся, *док.* Зариватися, заглиблюватися в землю або в що-небудь сипке.

ВГРІВА́ННЯ *див.* **угріва́ння**.

ВГРІВА́ТИ, ВГРІВА́ТИСЯ, ВГРІ́ТИ, ВГРІ́ТИЙ, ВГРІ́ТИСЯ, ВГРО́БИТИ *див.* **угріва́ти, угріва́тися** і т. д.

ВГРО́БЛЮВАННЯ *див.* **угро́блювання**.

ВГРО́БЛЮВАТИ *див.* **угро́блювати**.

ВГРУЗА́ННЯ (УГРУЗА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вгруза́ти**.

ВГРУЗА́ТИ (УГРУЗА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВГРУ́ЗНУТИ (УГРУ́ЗНУТИ)** *і* **ВГРУ́ЗТИ (УГРУ́ЗТИ)**, -зну, -знеш; *мин. ч.* вгруз, -ла, -ло; *док.* 1. Рухаючись по чомусь або стоячи на чому-небудь в'язкому, м'якому і т. ін., заглиблюватися в нього, застрягати в ньому. // Встромлюватися, проникати в щось унаслідок удару, різкого руху і т. ін. // Заглиблюватися в що-небудь м'яке, пружне. // Осідати (про будівлю). 2. Опускатися під якоюсь вагою; вгинатися.

ВГРУ́ЗЛИЙ (УГРУ́ЗЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **вгру́знути**.

ВГРУ́ЗЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **вгру́злий**.

ВГРУЩА́ННЯ, ВГРУЩА́ТИ, ВДА́ВАНИЙ, ВДА́ВАНІСТЬ, ВДАВА́ННЯ[1], **ВДАВА́ННЯ**[2], **ВДА́ВАНО, ВДА́ВАНОХВОРИЙ, ВДАВА́ТИ, ВДАВА́ТИСЯ** *див.* **уда́ваний, уда́ваність** і т. д.

ВДАВИ́ТИ[1] *див.* **вда́влювати**.

ВДАВИ́ТИ[2] *див.* **удави́ти**[1].

ВДАВИ́ТИСЯ[1] *див.* **вда́влюватися**.

ВДАВИ́ТИСЯ[2] *див.* **удави́тися**[1].

ВДА́ВЛЕНИЙ[1] **(УДА́ВЛЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вдави́ти**[1]. // *у знач. прикм.* Який має заглибину.

ВДА́ВЛЕНИЙ[2] *див.* **уда́влений**[1].

ВДА́ВЛЕНІСТЬ *див.* **уда́вленість**.

ВДА́ВЛЕННЯ (УДА́ВЛЕННЯ), -я, *с.* Заглиблення, западина.

ВДА́ВЛЮВАННЯ (УДА́ВЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вда́влювати**.

ВДА́ВЛЮВАТИ (УДА́ВЛЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **ВДАВИ́ТИ (УДАВИ́ТИ)**, вдавлю, вда́виш; *мн.* вда́влять; *док.*, *перех.* Втискувати що-небудь у щось.

ВДА́ВЛЮВАТИСЯ (УДА́ВЛЮВАТИСЯ), -юється, *недок.*, **ВДАВИ́ТИСЯ (УДАВИ́ТИСЯ)**, вда́виться; *мн.* вда́вляться; *док.* 1. Втискуватися всередину, заглиблюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **вда́влювати**.

ВДА́ВНІ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **давно́**.

ВДА́ЛЕЧ (УДА́ЛЕЧ), *присл.*, *поет.* Те саме, що **вдалину́**.

ВДАЛЕЧИНІ́ (УДАЛЕЧИНІ́), *присл.* Те саме, що **вдалині́**.

ВДАЛЕЧІ́НЬ (УДАЛЕЧІ́НЬ), *присл.* Те саме, що **вдалину́**.

ВДА́ЛИЙ (*рідко* **УДА́ЛИЙ**), -а, -е. 1. Який закінчився удачею; успішний. 2. Який цілком відповідає певним вимогам; гарний. 3. *на що.* Який має хист до чогось. 4. Який точно й виразно передає сутність явища; влучний.

ВДАЛИНІ́ (УДАЛИНІ́), *присл.* 1. На далекій відстані. 2. Далеко попереду, в майбутньому.

ВДАЛИНУ́ (УДАЛИНУ́), *присл.* На далеку відстань; в далекий простір.

ВДА́ЛО (*рідко* **УДА́ЛО**). Присл. до **вда́лий**.

ВДАЛЬ (УДА́ЛЬ), *присл.* Те саме, що **вдалину́**.

ВДА́НИЙ *див.* **уда́ний**.

ВДА́НІСТЬ *див.* **уда́ність**.

ВДАР *див.* **уда́р**.

ВДА́РЕНИЙ, ВДА́РИТИ, ВДА́РИТИСЯ, УДАРУВА́ННЯ, УДАРУВА́ТИ, УДАРЯ́ННЯ, ВДАРЯ́ТИ, ВДАРЯ́ТИСЯ, ВДА́ТИ, ВДА́ТИСЯ, ВДА́ТНИЙ, ВДА́ТНІСТЬ, ВДА́ТНО *див.* **уда́рений, уда́рити** і т. д.

ВДА́ЧА, -і, *ж.* Сукупність психічних особливостей, з яких складається особистість людини; характер. // Нахил або звичка до чогось. // Характерна риса поведінки тварини.

ВДАЮЧИ́Й *див.* **удаючи́й**.

ВДВАДЦЯ́ТЕ *див.* **удвадця́те**.

ВДВАДЦЯТЬО́Х *і* **УДВАДЦЯТЬО́Х**, *присл.* У кількості двадцяти осіб.

ВДВІ́ЙЗІ *див.* **удві́йзі**.

ВДВІ́ЙКУ (УДВІ́ЙКУ), *присл.*, *діал.* Вдвох.

ВДВІ́ЙЦІ (УДВІ́ЙЦІ), ВДВІ́ЙЗІ (УДВІ́ЙЗІ), *присл.*, *діал.* Вдвох.

ВДВІР'Я, -я, *с.* Двір, подвір'я.

ВДВІ́ЧІ (УДВІ́ЧІ), *присл.* Те саме, що **вдво́є** 1.

ВДВО́Є (УДВО́Є), *присл.* 1. У два рази. 2. Навпіл.

ВДВОХ (УДВО́Х), *присл.* У кількості двох осіб.

ВДЕВ'Я́ТЕ *і* **УДЕВ'Я́ТЕ**, *присл.* У дев'ятий раз.

ВДЕ́В'ЯТЕРО (УДЕ́В'ЯТЕРО), *присл.* У дев'ять разів.

ВДЕВ'ЯТЬО́Х (УДЕВ'ЯТЬО́Х), *присл.* У кількості дев'яти осіб.

ВДЕНЬ (УДЕ́НЬ), *присл.* У денний час.

ВДЕ́РЖАНИЙ, ВДЕ́РЖАННЯ, ВДЕРЖА́ТИ, ВДЕРЖА́ТИСЯ, ВДЕ́РЖУВАННЯ, ВДЕ́РЖУВАТИ, ВДЕ́РЖУВАТИСЯ, ВДЕ́РТИ *див.* **удержа́ти, удержа́тися** і т. д.

ВДЕ́РТИСЯ *див.* **вдира́тися**.

ВДЕСЯ́ТЕ (УДЕСЯ́ТЕ), *присл.* У десятий раз.

ВДЕ́СЯТЕРО (УДЕ́СЯТЕРО), *присл.* У десять раз.

ВДЕСЯТЬО́Х (УДЕСЯТЬО́Х), *присл.* У кількості десяти осіб.

ВДЖИҐНУ́ТИ *див.* **вджиґну́ти**.**ВДИВИ́ТИСЯ** *див.* **вдивля́тися**.

ВДИВЛЯ́ННЯ (УДИВЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вдивля́тися**.

ВДИВЛЯ́ТИСЯ (УДИВЛЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся *і діал.* **ВДИ́ВЛЮВАТИСЯ (УДИ́ВЛЮВАТИСЯ)**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВДИВИ́ТИСЯ (УДИВИ́ТИСЯ)**, вдивлю́ся, вди́вишся, *док.*, *у кого — що*, *рідко на кого — що.* 1. Дуже пильно, уважно дивитися кудись, на кого-, що-небудь. 2. *тільки док.* Втупитися очима.

ВДИВОВИ́ЖУ, *присудк. сл.* Те саме, що **вдивовижу**.

ВДИВОВИ́ЖУ, *присудк. сл.* Дуже дивно, незвичайно, так, як ще не траплялося бачити, робити.

ВДИРА́ННЯ (УДИРА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вдира́тися (удира́тися)**.

ВДИРА́ТИСЯ (УДИРА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВДЕ́РТИСЯ (УДЕ́РТИСЯ)**, -ру́ся, -ре́шся, *док.* 1. Входити, вбігати, в'їжджати куди-небудь, пробиваючись силою через певну перепону, перешкоду. // Входити, вбігати куди-небудь навально, без попередження і дозволу, здіймаючи шум. 2. *перен.* Раптово проникати куди-небудь у значній кількості, сильним струменем і т. ін. (про звуки, повітря і т. ін.).

ВДИХ, -у, *ч.* Кожне окреме втягування повітря в легені під час дихання; прот. **видих**.

ВДИХА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що його вдихають.

ВДИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вдиха́ти**.

ВДИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ВДИ́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВДИХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Дихаючи, вбирати, втягувати в легені (повітря, газ, пару і т. ін.). 2. *перев. док.*, *перен.* Надавати кому-небудь чогось, вселяти якусь думку, викликати якесь почуття і т. ін. // Надавати чому-небудь чогось (перев. нового, значного, важливого).

ВДИХА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вдиха́ти** 1.

ВДИХНУ́ТИ *див.* **вдиха́ти**.

ВДИ́ХУВАНИЙ, -а, -е. Якого вдихають.

ВДІВЕ́ЦЬ (УДІВЕ́ЦЬ), -вця́, *ч.* Чоловік, який після смерті дружини не одружився вдруге.

ВДІ́ВОНЬКА (УДІ́ВОНЬКА), -и, *ж.* Пестл. до **вдова́**.

ВДІ́ВСТВО (УДІ́ВСТВО), вдівства (удівства), *с.* Нешлюбний стан чоловіка або жінки після смерті одного з подружжя.

ВДІЛИ́ТИ, ВДІЛЯ́ННЯ, ВДІЛЯ́ТИ, ВДІЛЯ́ТИСЯ, ВДІ́ЯТИ *див.* **уділи́ти, уділя́ти** і т. д.

ВДІ́ЮВАННЯ *див.* **уді́ювання**.

ВДІ́ЯТИ *див.* **уді́яти**.

ВДМУ́ХУВАННЯ (УДМУ́ХУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вдму́хувати (удму́хувати)**.

ВДМУ́ХУВАТИ (УДМУ́ХУВАТИ), -ую, -уєш *і рідше* **ВДМУ́ХАТИ (УДМУ́ХАТИ)**, -аю, -аєш, *недок.*, **ВДМУХНУ́ТИ (УДМУХНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Дмухаючи, вганяти повітря або якусь речовину в що-небудь.

ВДО́БРЕНИЙ, ВДО́БРЕНІСТЬ, ВДО́БРЕННЯ, ВДО́БРИТИ, ВДО́БРИТИСЯ, ВДО́БРЮВАЛЬНИЙ, ВДО́БРЮВАНИЙ, ВДО́БРЮВАННЯ, ВДО́БРЮВАТИ, ВДО́БРЮВАТИСЯ, ВДО́БРЮВАЧ *див.* **удо́брений, удо́вреність** і т. д.

ВДОВА́ (УДОВА́), -и́, *ж.* Жінка, яка після смерті чоловіка не одружилася вдруге. ** **соло́м'яна вдова́** (*див.* **соло́м'яний**).

ВДО́ВБАНИЙ (УДО́ВБАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. до **вдовба́ти (удовба́ти)**.

ВДОВБА́ТИ *див.* **вдо́вбувати**.

ВДО́ВБУВАННЯ (УДО́ВБУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вдо́вбувати (удо́вбувати)**.

ВДО́ВБУВАТИ (УДО́ВБУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВДОВБА́ТИ (УДОВБА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Довбаючи, вганяти, вбивати що-небудь у щось. 2. *перен.*, *розм.* Багаторазово пояснюючи і повторюючи що-небудь, примусити зрозуміти, засвоїти, запам'ятати. 3. *тільки док.* Довбаючи якимсь знаряддям, відламати, відірвати частину від чого-небудь.

ВДО́ВБУВАТИСЯ (УДО́ВБУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **ВДОВБА́ТИСЯ (УДОВБА́ТИСЯ)**, -бе́ться, *док.* 1. Довбаючи, видовбуючи заглибину, просуватися всередину чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **вдо́вбувати**.

ВДОВЕ́НКО (УДОВЕ́НКО), -а, *с.*, *розм.* Син удови.

ВДОВЕ́ЦЬ (УДОВЕ́ЦЬ), вдівця́, *ч.*, *діал.* Вдівець.

ВДОВЕ́ЦЬКИЙ *і* **УДОВЕ́ЦЬКИЙ**, -а, -е, *діал.* Належний, властивий вдівцю. // Прикм. до **вдове́ць, удове́ць**.

ВДОВЖ (УДО́ВЖ). 1. *присл.* У довжину, по довжині чого-небудь. // *у сполуч. з прийм.* **по**. У довжину по чому-небудь. *Вдовж і впоперек.* 2. *прийм. з род. в.* Указує на розміщення кого-, чого-небудь, на спрямованість дії по довжині чогось.

ВДО́ВЖКИ *і* **УДО́ВЖКИ**, *присл.* Вказує на міру довжини.

ВДО́ВИЙ (УДО́ВИЙ), -а, -е. Який вдовіє.

ВДО́ВИН (УДО́ВИН), -а, -е. Який належить удові або властивий їй.

ВДОВИ́НИЙ (УДОВИ́НИЙ), -а, -е, *заст.* Те саме, що **вдо́вин**.

ВДОВИ́ЦЬКИЙ (УДОВИ́ЦЬКИЙ), -а, -е, *діал.* Належний або властивий вдовиці (удовиці).

ВДОВИ́ЦЯ (УДОВИ́ЦЯ), -і, *ж.* Те саме, що **вдова́**.

ВДОВИЧЕ́НКО (УДОВИЧЕ́НКО), -а, *ч.*, *розм.* Син удови.

ВДОВИ́ЧИЙ (УДОВИ́ЧИЙ), -а, -е, *діал.* Те саме, що **вдо́вин**.

ВДОВИ́ЧИН (УДОВИ́ЧИН), -а, -е. Належний, властивий вдовиці (удовиці).

ВДОВИ́ЧКА (УДОВИ́ЧКА), -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **вдови́ця (удови́ця)**.

ВДОВИ́ЧЧИН (УДОВИ́ЧЧИН), -а, -е. Належний, властивий вдовичці (удовичці).

ВДОВІ́ВНА (УДОВІ́ВНА), -и, *ж.*, *розм.* Дочка вдови.

ВДОВІ́ТИ (УДОВІ́ТИ), -і́ю, -і́єш, *недок.* Жити вдовою або вдівцем.

ВДОВО́ЛЕНИЙ, ВДОВО́ЛЕНІСТЬ, ВДОВО́ЛЕННЯ, ВДОВО́ЛЕНО, ВДОВО́ЛИТИ, ВДОВО́ЛИТИСЯ, ВДОВОЛЬНИ́ТИ, ВДОВОЛЬНИ́ТИСЯ, ВДОВОЛЬНЯ́ННЯ, ВДОВОЛЬНЯ́ТИ, ВДОВОЛЬНЯ́ТИСЯ, ВДОВОЛЯ́ТИ, ВДОВОЛЯ́ТИСЯ *див.* **удово́лений, удово́леність** і т. д.

ВДОВУВА́ННЯ (УДОВУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вдовува́ти (удовува́ти)**.

ВДОВУВА́ТИ (УДОВУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути, жити вдовою, вдівцем.

ВДОГІ́Н (УДОГІ́Н). 1 *присл.*, *поет.* Те саме, що **навздогі́н**. 2. *мисл.* Вистріл по птаху або звіру, що віддаляються від мисливця, а також хватка собакою втікаючого звіра за задню частину тіла.

ВДОГО́НЬ *див.* **удого́нь**.

ВДО́ЄНИЙ *див.* **удо́єний.**
ВДОЇ́ТИ *див.* **удої́ти.**
ВДОЛИ́НІ (УДОЛИ́НІ), *присл., зах.* Унизу.
ВДОЛИ́НУ (УДОЛИ́НУ), *присл., зах.* Вниз (униз), донизу.
ВДО́МА (УДО́МА), *присл.* У своєму домі, в своїй квартирі, садибі, на своєму подвір'ї. // На Батьківщині, в рідному краю. ** **Не всі вдо́ма** *у кого* – про дурнувату, пришелепувату людину.
ВДО́СВІТА (УДО́СВІТА), *присл.* Дуже рано, перед світанком, на світанку.
ВДОСКОНА́ЛЕНИЙ, ВДОСКОНА́ЛЕНІСТЬ, ВДОСКОНА́ЛЕННЯ, ВДОСКОНА́ЛИТИ, ВДОСКОНА́ЛИТИСЯ, ВДОСКОНА́ЛЮВАННЯ, ВДОСКОНА́ЛЮВАТИ, ВДОСКОНА́ЛЮВАТИСЯ, ВДОСКОНА́ЛЮВАЧ, ВДОСКОНА́ЛЮВАЧКА *див.* **удоскона́лений, удоскона́леність** і т. д.
ВДО́СТАЛЬ (УДО́СТАЛЬ), *присл.* У достатній мірі, в необхідній кількості.
ВДО́СТАЧ (УДО́СТАЧ) *і* **ВДОСТА́ЧУ (УДОСТА́ЧУ),** *присл.* Те саме, що **вдо́сталь.**
ВДОСТО́ЄНИЙ, ВДОСТО́ЄНІСТЬ, ВДОСТО́ЄННЯ, ВДОСТО́ЇТИ, ВДОСТО́ЮВАННЯ, ВДОСТО́ЮВАТИ, ВДОСТО́ЮВАТИСЯ, ВДРА́ТИСЯ *див.* **удосто́єний, удосто́їти** і т. д.
ВДОЧЕРИ́ТИ *див.* **удочери́ти.**
ВДОЧЕРІ́ННЯ *див.* **удочері́ння.**
ВДОЧЕРЯ́ТИ *див.* **удочеря́ти.**
ВДО́ЮВАННЯ *див.* **удо́ювання.**
ВДО́ЮВАТИ *див.* **удо́ювати.**
ВДРІ́ЗКИ, *присл.* Те саме, що **вдрузк.**
ВДРУ́ГЕ (УДРУ́ГЕ), *присл.* У другий раз.
ВДРУЗК, ВДРУ́ЗКИ, *присл., рідко.* На дрібні шматки (розбитися, розвалитися і т. ін.).
ВДРУЗКИ́ *див.* **вдрузк.**
ВДРУКО́ВАНИЙ (УДРУКО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вдрукува́ти (удрукува́ти).**
ВДРУКО́ВУВАННЯ (УДРУКО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вдруко́вувати (удруко́вувати).**
ВДРУКО́ВУВАТИ (УДРУКО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.,* **ВДРУКУВА́ТИ (УДРУКУВА́ТИ),** -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Друкуючи, вставляти (в текст, у фото). *Вдрукувати слово.*
ВДРЯПНУ́ТИ *див.* **удряпну́ти.**
ВДРЯ́ПНУТИЙ *див.* **удря́пнутий.**
ВДУВ, -у, *ч.* Те саме, що **вдува́ння.**
ВДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вдування.
ВДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вдува́ти.**
ВДУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ВДУ́НУТИ,** -ну, -неш *і* **ВДУ́ТИ,** вду́ю, вду́єш *і* вдму, вдмеш, *док., перех.* Дуючи, вводити, вганяти (повітря, пару і т. ін.) всередину, в якусь порожнину.
ВДУВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вдува́ти.**
ВДУВА́Ч, -а́, *ч.* Спеціальний пристрій або людина, які щось кудись вдувають.
ВДУВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **вдува́льний.**
ВДУ́МАТИСЯ *див.* **вду́муватися.**
ВДУ́МЛИВИЙ, -а, -е. 1. Здатний серйозно, зосереджено думати, мислити, заглиблюватися в сутність чого-небудь. // В якому виражається серйозність, зосередженість. 2. Здійснений на основі глибокого, серйозного роздумування, вникнення в сутність питання; продуманий.
ВДУ́МЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **вду́мливий** 1.
ВДУ́МЛИВО. Присл. до **вду́мливий.**
ВДУ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.,* **ВДУ́МАТИСЯ,** -аюся, -аєшся, *док.* Серйозно, зосереджено думаючи, вникати, заглиблюватися в сутність чого-небудь.
ВДУ́НУТИ *див.* **вдува́ти.**
ВДУ́ТИ *див.* **вдува́ти.**
ВДУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вду́ти.**
ВДУ́ШЕНИЙ *див.* **уду́шений.**
ВДУ́ШЕННЯ *див.* **уду́шення.**
ВДУШИ́ТИ(СЯ) *див.* **удуши́ти(ся).**
ВДЯГА́НКА (УДЯГА́НКА), -и, *ж., розм.* Те саме, що **одяга́нка.**
ВДЯГА́ННЯ (УДЯГА́ННЯ), -я, *с.* Те саме, що **одяга́ння.**
ВДЯГА́ТИ (УДЯГА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ВДЯГТИ́ (УДЯГТИ́)** *і* **ВДЯГНУ́ТИ (УДЯГНУ́ТИ),** вдягну́, вдя́гнеш; *мин. ч.* вдяг, -ла́, -ло́ *і* вдягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док., перех.* Те саме, що **одяга́ти.**
ВДЯГА́ТИСЯ (УДЯГА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **ВДЯГТИ́СЯ (УДЯГТИ́СЯ)** *і* **ВДЯГНУ́ТИСЯ (УДЯГНУ́ТИСЯ),** вдягну́ся, вдягне́шся; *мин. ч.* вдя́гся *і* вдягну́вся, -ла́ся, -ло́ся; *док.* Те саме, що **одяга́тися.**
ВДЯ́ГАЧКА (УДЯ́ГАЧКА), -и, *ж., розм.* Те саме, що **одяга́нка.**
ВДЯ́ГНЕНИЙ (УДЯ́ГНЕНИЙ), ВДЯ́ГНУТИЙ (УДЯ́ГНУТИЙ), -а, -е. Те саме, що **одя́гнений, одя́гнутий.**
ВДЯГНУ́ТИ *див.* **вдяга́ти.**
ВДЯ́ГНУТИЙ *див.* **вдя́гнений.**
ВДЯГНУ́ТИСЯ *див.* **вдяга́тися.**
ВДЯГТИ́ *див.* **вдяга́ти.**
ВДЯГТИ́СЯ *див.* **вдяга́тися.**
ВДЯ́КА, -и, *ж., діал.* Вдячність.
ВДЯ́ЧЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **вдя́чний** 1.
ВДЯ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Те саме, що **вдя́чність.**
ВДЯ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який відчуває вдячність до кого-, чого-небудь. // Який виражає вдячність. 2. Який виправдовує покладені на нього надії, ставлення до нього і т. ін.
ВДЯ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Почуття подяки, готовність віддячити за послугу, допомогу, зроблене добро.
ВДЯ́ЧНО. Присл. до **вдя́чний** 1.
ВЕ́БЕР, -а, *ч.* Міжнародна одиниця магнітного потоку (потоку магнітної індукції) (Вб).
ВЕБЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; світло-сірі напівпрозорі кристали зі скляним блиском.
ВЕБЕРМЕ́ТР, -а, *ч.* Магнітометр для вимірювання потоку магнітної індукції.
ВЕБ-САЙТ, -у, *ч.* Набір поєднаних між собою вебсторінок, що зазвичай знаходяться на одному сервері, та обслуговується однією людиною, групою людей або організацією.
ВЕБСТЕРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **алюміні́т.**
ВЕБ-СТОРІ́НКА, -и, *ж.* Документ в Інтернеті, що складається із спеціального гіпертекстового файлу та усіх сполучених з ним файлів.
ВЕВЕ́КАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **веве́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ВЕВЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Говорити невиразно, нерозбірливо.
ВЕВЕРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Найдрібніша неподільна грошова одиниця Давньої Русі, що була еквівалентна 0,33 г срібла.
ВЕВІ́РКА, ВЕВЮ́РКА, -и, *ж., зоол., зах.* Білка.
ВЕ́ВРИК, -а, *ч., зах.* Те саме, що **веві́рка.**
ВЕВЮ́РКА *див.* **веві́рка.**
ВЕГЕ́РЯ, -і, *ж., діал.* Вид танцю.
ВЕГЕТАРІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Людина, яка не вживає м'яса і харчується тільки рослинною й молочною їжею; послідовник, прихильник вегетаріанства.
ВЕГЕТАРІА́НКА, -и. Жін. до **вегетаріа́нець.**
ВЕГЕТАРІА́НСТВО, -а, *с.* Система харчування людини тільки рослинною й молочною їжею, без вживання м'яса.
ВЕГЕТАРІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **вегетаріа́нство** і **вегетаріа́нець.**
ВЕГЕТАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *біол.* 1. Пов'язаний з ростом і живленням рослинних і тваринних організмів. 2. *перен.* Позбавлений суспільних інтересів; обивательський. 3. Стос. до способу розмноження у нестатевий спосіб. ** **вегетати́вне розмно́ження,** *біол.* – розмноження рослин і низькоорганізованих тварин у нестатевий спосіб, тобто утворенням нового організму з частини материнського. 4. Стос. до автономної нервової системи та її функцій. ** **вегетати́вна нерво́ва систе́ма,** *анат.* – частина загальної нервової системи організму, яка регулює діяльність органів кровообігу, дихання, травлення, виділення і т. ін. **вегетати́вні рефле́кси** – рефлекси, що здійснюються через нервові шляхи і апарати симпатичної та парасимпатичної нервової системи.
ВЕГЕТАТИ́ВНО. Присл. до **вегетати́вний.**
ВЕГЕТА́ЦІЇ, -ій, *мн.* Розростання епідермісу і сосочкового шару шкіри.
ВЕГЕТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *бот.* Стос. до вегетації. *Вегетаційні поливи.* ** **вегетаці́йний пері́од** – час життєдіяльності рослини, що починається від проростання насіння або пробудження весною (багаторічних) і закінчується з достиганням нового насіння.
ВЕГЕТА́ЦІЯ, -ї, *ж., бот.* Ріст і розвиток рослин.
ВЕГЕТОМІОФАСЦИ́Т, -у, *ч.* Хвороба, що виникає внаслідок тривалої одночасної дії несприятливих чинників (значне фізичне напруження, стереотипні рухи, вібрація, охолодження).
ВЕГЕТОНЕВРО́З, -у, *ч., мед.* Вегетативний невроз (*див.* **невро́з**).
ВЕДАЇ́ЗМ, -у, *ч.* Див. **веди́зм.**
ВЕДА́НТА, -и, *ж.* Релігійно-філософське вчення в Індії.
ВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. ч. до **вести́** 1 – 4, 6. 2. *тех.* Який рухається за допомогою іншої частини механізму, машини. *Ведений вал. Ведений диск. Ведена шестірня.*
ВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вести́** 2. ** **ве́дення ба́зи да́них** – діяльність, спрямована на оновлення, структури бази даних. **ве́дення спра́ви** – управління справою, надання їй певної направленості. **ве́дення раху́нків** – оформлення рахунків, облік руху коштів на рахунках. **ве́дення раху́нків по клі́рингу** – вид бухгалтерських записів на банківських рахунках, які виконують лічильну функцію.
ВЕ́ДЖВУД, -у, *ч.* Різновид англійської порцеляни з білими рельєфними фігурами на кольоровому тлі.
ВЕ́ДИ, -ів, *мн.* Найдавніші пам'ятки арійської та староіндуської релігійної літератури.
ВЕДИ́ЗМ, ВЕДАЇ́ЗМ, -у, *ч.* В Індії – найдавніша релігія, для якої характерні обожнювання сил природи, згодом – суспільних сил, культ предків.
ВЕДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ведизму. ** **веди́чна релі́гія** – те саме, що **веди́зм.**
ВЕДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **веди́чний.**
ВЕДМЕ́ДЕВІ, -их, *ім.* Родина ссавців ряду хижих звірів.
ВЕДМЕДЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **ведмежа́.**
ВЕДМЕ́ДИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **ведмі́дь** 1. 2. Дитяча іграшка. 3. Дитяча гра. 4. Те саме, що **ведмі́дь** 3.
ВЕДМЕДИКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який своєю зовнішністю, незграбними рухами і т. ін. нагадує ведмедя.
ВЕДМЕДИКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ведмедикува́тий.**
ВЕДМЕ́ДИНА, -и, *ж.* Те саме, що **ведмежа́тина.**
ВЕДМЕ́ДИХА, -и, *ж.* Те саме, що **ведме́диця.**
ВЕДМЕ́ДИЦЕВІ, -их, *ім.* Родина метеликів.
ВЕДМЕ́ДИЦЯ, -і, *ж.* Самка ведмедя.
ВЕДМЕДИ́ЧИН, -а, -е. Який належить ведмедиці.
ВЕДМЕДИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **ведмі́дь.**
ВЕДМЕ́ДІВ, -дева, -деве. 1. Який належить ведмедеві. 2. *у знач. ім.* **ведмедеві,** -вих, *мн., зоол.* Родина хижих ссавців, до якої належать різні види ведмедів, єнотів.
ВЕДМЕДКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ведмедикува́тий.**
ВЕДМЕДКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ведмедкува́тий.**
ВЕДМЕ́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ведмежа́тник** 2.
ВЕДМЕДЧА́, -а́ти *і* **ВЕДМЕДЯ́,** -я́ти, *с.* Те саме, що **ведмежа́.**
ВЕДМЕДЧУ́К, -а́, *ч.* Ще недорослий ведмідь-підліток.
ВЕДМЕ́ДЬКО, -а, *ч.* Те саме, що **ведмедчу́к.**
ВЕДМЕДЮ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **ведмі́дь.**
ВЕДМЕДЯ́ *див.* **ведмедча́.**
ВЕДМЕДЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **ведмі́дь.**
ВЕДМЕДЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ведмедя́.**
ВЕДМЕ́ДЯЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ведмі́дь** 1. // Зробл. із шкури ведмедя. 2. *перен.* Який певними рисами, особливостями нагадує ведмедя або щось властиве йому. ** **ведме́дяча по́слуга** – те са́ме, що **ведме́жа по́слуга** (*див.* **ведме́жий**).
ВЕДМЕЖА́, -а́ти, *с.* Маля ведмедя.
ВЕДМЕЖА́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо ведмедя.
ВЕДМЕЖА́ТКО, -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **ведмежа́.** 2. Дитяча іграшка.
ВЕДМЕЖА́ТНИК, -а, *ч.* 1. Мисливець, що полює на ведмедів. 2. Людина, яка водить прирученого ведмедя. 3. Собака, з яким полюють на ведмедя. 4. Приміщення для ведмедів у зоологічному саду, звіринці. 5. *жарг.* Злодій, який грабує банківські сейфи.
ВЕДМЕ́ЖИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ведмі́дь** 1. // Зробл. із шкури ведмедя. 2. *перен.* Який певними рисами, особливостями нагадує ведмедя або щось властиве йому. ** **ведме́жа хворо́ба** – бурхлива вегетативна реакція на дію надзвичайного психоемоційного подразника, яка характеризується раптовою мимовільною дефекацією. **ведме́жа по́слуга** – невміла послуга, що завдає тільки прикрості. **ведме́же ву́шко:** а) те саме, що **мучни́ця;** б) народна назва рослин із родів: коров'як, шавлія, оман. **ведме́жий кут** – віддалене, глухе місце.
ВЕДМЕЖИ́НА, -и, *ж.* 1. Чагарник або напівчагарник родини трояндових. 2. *збірн.* Темно-червоні їстівні ягоди цієї рослини.
ВЕДМЕ́ЖИНА, -и, *ж.* Те саме, що **ведмежа́тина.**
ВЕДМІ́ДЬ, -ме́дя, *ч.* 1. Великий хижий ссавець із незграбним масивним тілом, укритий густою шерстю. 2. *перен., розм.* Про незграбну, неповоротку людину. 3. *розм.* Суміш різних вин або суміш вина з чаєм чи кавою. 4. *перен.* Біржовий спекулянт, який отримує прибуток, граючи на зниженні курсу.
ВЕ́ДРЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Погожий, ясний.
ВЕ́ДРО, -а, *с., заст.* Погожа, ясна година.
ВЕДУЧИ́. Дієприсл. до **вести́.**
ВЕДУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вести́.** 2. *прикм.* Який іде спереду; головний. // *у знач. ім.* **веду́чий,** -чого, *ч.* 3. *прикм., розм., рідко.* Те саме, що **провідни́й.** 4. *прикм., тех.* Який надає руху, обертання іншій частині механізму, машини. *Ведучий диск. Ведуче колесо. Ведучий шків.*
ВЕ́ЖА, -і, *ж.* 1. Вузька споруда, що завжди значно більша, ніж завширшки; будується окремо або як складова частина фортеці, палацу і т. ін. // Вишка для спостереження і передачі сигналів. 2. *заст.* В'язниця. 3. *військ.* Те саме, що **ба́шта** 2.
ВЕ́ЖВУД, -а, *ч.* Те саме, що **ве́джвуд.**
ВЕЖЕТА́ЛЬ, -ю, *ч., наук.* Рослинність.
ВЕ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **ве́жа.**
ВЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ве́жа.**
ВЕЖОВИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний із вежою.
ВЕЖОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на вежу.
ВЕЖОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вежоподі́бний.**
ВЕЗАНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Загальна назва психічних хвороб, які проявляються послідовною зміною станів депресії, збудження, марення та деменції.
ВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **везти́.**
ВЕЗИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується сечового міхура.
ВЕЗИКОВАГІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що одночасно стосується сечового міхура і піхви.
ВЕЗИКОРЕКТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що одночасно стосується сечового міхура і прямої кишки.
ВЕЗИ́КУЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **вези́кула,** -и, *ж.*). 1. Пухирці на шкірі, слизових оболонках, заповнені рідиною; бувають при деяких інфекційних та шкіряних захворюваннях. 2. Міхурці (сім'яні, легеневі).
ВЕЗИКУЛІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення сім'яних міхурців; спричиняються гонококом, туберкульозною паличкою.
ВЕЗИКУЛОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення, отримане в результаті везикулографії.
ВЕЗИКУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенографії сім'яних міхурців після введення контрастної речовини.
ВЕЗИКУЛОЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція видалення сім'яних міхурців.
ВЕЗИКУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин сім'яного міхурця.
ВЕЗИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується міхурців; складається із міхурців. // Який супроводжується утворенням везикул.
ВЕЗИ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **візи́р.**
ВЕЗІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **везти́** 2.
ВЕЗТИ́, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* віз, везла́, везло́; *недок.* 1. *перех.* Пересувати, переміщати якимсь транспортом кого-, що-небудь з одного місця на інше. // Переміщати, тягнучи віз, сани і т. ін. або маючи вантаж на собі (про тварин). 2. *неперех., безос., кому.* Щастити, фортунити.
ВЕЗТИ́СЯ, -зе́ться, *недок.* Пас. до **везти́** 1.
ВЕЗУВІА́Н, -у, *ч.* Мінерал класу острівних силікатів.
ВЕЗУ́НЧИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **щасли́вчик.**

ВЕЗУ́ХА, -и, *ж. розм.* Сприятливий збіг обставин; везіння, удача, талан.

ВЕЗУЧИ́. Дієприсл. до **везти́**.

ВЕЗУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який добре везе. 2. Якому щастить, таланить.

ВЕЙГЕЛА́, -и́, *ж.* Рід кущів сімейства жимолостевих.

ВЕЙДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; гексагональні безбарвні кристали.

ВЕЙЛЕНДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; тригональні білі кристали.

ВЕЙЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; білі кристали.

ВЕЙСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; темні, синювато-чорні кристали.

ВЕЙСМАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Течія в біології, яка заперечує успадковування ознак, набутих організмом під впливом змінних умов середовища.

ВЕЙСМАНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник вейсманізму.

ВЕЙСМАНІ́СТКА, -и. Жін. до **вейсманіст**.

ВЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Видавати звуки "ве" (про людей, тварин).

ВЕКЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Трут для роздмухування вогню.

ВЕ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ве́кати**.

ВЕКОРДІ́Я, -ї, *ж.* 1. Психічні захворювання, які проявляються тільки в одному із видів психічної діяльності. 2. Загальна назва психічних захворювань.

ВЕКСЕЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ве́ксель**.

ВЕКСЕЛЕДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Особа, яка підписала боргове зобов'язання (вексель). // Особа, яка видала вексель.

ВЕКСЕЛЕДЕРЖА́ТЕЛЬ, -я *і* **ВЕКСЕЛЕТРИМА́Ч**, -а́, *ч.* 1. Особа, яка володіє векселем і має право на отримання вказаної в ньому суми. 2. Податковий орган за місцем реєстрації векселедавця.

ВЕКСЕЛЕНАБУВА́Ч, -а́, *ч.* 1. Особа, яка отримує простий (бенефіціарій) або переказний (ремітент) вексель від його укладача. 2. Особа, яка отримує вексель по індосаменту (індосат).

ВЕКСЕЛЕНАДПИ́СУВАЧ, -а, *ч.* 1. Усяка особа, зобов'язана за векселем. 2. Індосант.

ВЕКСЕЛЕТРИМА́Ч *див.* **векселедержа́тель**.

ВЕ́КСЕЛЬ, -я, *ч.* Борговий документ установленого законом зразка про обов'язкову сплату боржником певної суми грошей у вказаний строк. ** **Авальо́ваний ве́ксель** – вексель із банківською гарантією. **Ава́нсовий ве́ксель** – вексель для авансування майбутніх робіт, поставок товарів, надання послуг і т. ін. в разі отримання комерційного кредиту. **Акцепто́ваний ве́ксель** – вексель зі згодою платника на його оплату. **Антиінфляці́йний ве́ксель** – вексель, за яким банквидавач гарантує тримачеві векселя перевищення рівня доходу за ним над рівнем інфляції. **Ба́нківський ве́ксель** – вексель, який засвідчує безперечне право його власника отримати і безумовне зобов'язання векселедаця сплатити у домовлений строк певну суму особі, яка дала гроші в кредит банкові. **Безумо́вний ве́ксель** – вексель, який належить оплатити готівкою за пред'явлення. **Бла́нковий ве́ксель** – підписаний векселедавцем вексель, бланк якого не заповнений повністю текстом вексельного зобов'язання. **Бодмере́йний ве́ксель** – вексель під заставу судна чи вантажу. **Бро́нзовий ве́ксель** – вексель, який не має товарного покриття і ніякої цінності. **Валю́тний ве́ксель** – вексель, який гарантує сплату зазначеної в ньому суми в іноземній валюті. **Ве́ксель без індосаме́нта** – вексель без передаточного напису на звороті. **Ве́ксель боржника́ (траса́та)** – переказний вексель, в якому боржник виступає векселетримачем. **Ве́ксель держа́вної скарбни́ці** – основний різновид короткострокових зобов'язань держави. **Ве́ксель до оде́ржання** – вексель, за яким належить отримати гроші. **Ве́ксель до опла́ти** – сума заборгованості по акцептованим торговим векселям, що підлягають оплаті в призначені строки. **Ве́ксель індосаме́нт** – письмове боргове зобов'язання, що дає власнику векселя право вимагати сплати зазначеної суми грошей до визначеного терміну. **Ве́ксель на інка́со** – вексель, в якому передбачена процедура розрахунків за ним. **Ве́ксель ре́кто** – вексель, у якому зазначено, що кошти за ним може отримати лише ремітент. **Ве́ксель те́рції** – третій екземпляр переказного векселя, який дає його власнику безперечне право вимагати з боржника сплати позначеної на векселі грошової суми. **Взає́мний ве́ксель** – вексель, який не має відповідного забезпечення і використовується підприємцями чи будь-якими особами, що домовилися надати один одному вексель, щоб під час обміну останнього одержати гроші готівкою. **Вну́трішній ве́ксель** – вексель, за яким місце, де його складено, і місце платежу знаходяться в тій самій країні, що й сам вексель. **Гаранті́йний ве́ксель** – вексель, що його видано для забезпечення (гарантії) комерційної угоди без наміру векселетримача одержати від векселедавця вказану у векселі суму. **Депоно́ваний ве́ксель** – вексель для забезпечення кредиту. **Диско́нтний ве́ксель** – вексель, який реалізується за ціною, нижчою від номінальної, а погашається за номіналом. **Документо́ваний ве́ксель** – вексель, який супроводжується товарно-розпорядчими документами, на підставі яких його складено. **Доміцільо́ваний ве́ксель** – вексель, на якому позначено місце платежу інше від місця проживання векселедавця. **Жиранто́ваний ве́ксель** – вексель із передавальним написом. **Зворо́тний ве́ксель** – переказний вексель, що його виставляє особа, яка заявляє регресну вимогу за іншим, уже опротестованим векселем. **Зустрі́чні ве́кселі** – векселі, за якими дві особи виступають одна відносно іншої як кредитор і позичальник. **Іме́нний ве́ксель** – вексель без права передачі його іншій особі. **Інозе́мний ве́ксель** – вексель, який характеризується тим, що він виданий або за кордоном, або підлягає акцепту і (або) оплаті за кордоном. **Комерці́йний ве́ксель** – вексель під заставу товарів. **Комісі́йний ве́ксель** – вексель, прийнятий від власника для інкасо. **Коро́ткий ве́ксель** – вексель, що його оплачують за пред'явлення або в короткий (не більше 10 днів) строк. **Короткотермі́но́вий ве́ксель** – вексель, який належить оплатити за вимогою або протягом дуже короткого періоду часу. **Міжнаро́дний ве́ксель** – вексель, за яким на території різних держав знаходяться: місце видачі та місце платежу, місце видачі та місцезнаходження платника. **Опротесто́ваний ве́ксель** – вексель, відносно якого векселетримач нотаріально засвідчив відмову боржника від оплати цього векселя. **Переказни́й ве́ксель (тра́тта)** – письмовий наказ однієї особи другій сплатити певну суму грошей третій особі. **Підтова́рний ве́ксель** – вексель у формі зобов'язання відносно оплати партії товарів, що її поставлено на певних умовах. **Пред'явни́цький ве́ксель** – вексель, який підлягає негайній оплаті після його пред'явлення. **Преюдиційо́ваний ве́ксель** – протермінований неопротестований вексель. **Прива́тний ве́ксель** – вексель, що його виписує приватна особа. **Пролонго́ваний ве́ксель** – вексель, термін оплати якого продовжено за згодою його власника. **Скарбни́чий ве́ксель** – вексель, що його випущено державою для покриття своїх витрат. **Терміно́вий ве́ксель** – вексель з фіксованим терміном. **Това́рний ве́ксель** – вексель, що його видано під оплату товару відповідно до торгового контракту. **Фіна́нсовий ве́ксель** – вексель, що його видає одна банківська установа іншій для отримання грошей.

ВЕ́КСЕЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до векселя. ** **Ве́ксельна гра́ція** – встановлена відстрочка сплати за векселем. **Ве́ксельна дисципліна** – сукупність правил точного виконання вексельних зобов'язань. **Ве́ксельна мі́тка** – один з реквізитів переказного векселя, найменування "вексель". **Ве́ксельна ста́вка** – процентна ставка, за якою враховується вексель (дисконт). **Ве́ксельне пра́во** – сукупність юридичних, правових норм, що регулюють вексельний обіг та вексельні відносини. **Ве́ксельний акце́пт** – згода на оплату векселя, що оформляється у вигляді відповідного напису акцептанта на векселі. **Ве́ксельний бро́кер** – див. **білль-бро́кер**. **Ве́ксельний креди́т** – форма кредитування банком векселетримача через дострокову виплату йому вказаної у векселі суми. **Ве́ксельний курс** – ціна на місцевій біржі іноземного векселя у місцевій валюті. **Ве́ксельний о́біг** – рух векселів у сфері обігу як грошових документів. **Ве́ксельний папі́р** – папір особливого зразка, що друкується і продається урядовими органами для написання вексельних зобов'язань. **Ве́ксельний портфе́ль** – сукупність векселів, що певний час знаходяться в розпорядженні суб'єктів підприємницької діяльності. **Ве́ксельний регре́с** – право зворотної вимоги, що належить індосанту, який сплатив опротестований вексель. **Ве́ксельні до́говори** – угоди, які встановлюють право однієї сторони вимагати від іншої видачі векселя. **Ве́ксельні запере́чення** – юридичні факти, юридичні обставини та стани, посилаючись на які вексельний боржник може перешкодити кредитору в реалізації його прав. **Ве́ксельні зобов'я́зання** – цивільні правовідносини, що виникають з простого чи переказного векселя. **Ве́ксельні реквізи́ти** – обов'язкові відомості, дані, які повинен містити вексель як документ.

ВЕ́КТОР, -а, *ч.*, *мат.* Відрізок прямої з певним числовим значенням і напрямом у просторі.

ВЕКТОРБАЛІСТОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Те саме, що **балістокардіогра́ма**.

ВЕКТОРБАЛІСТОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Те саме, що **балістокардіо́граф**.

ВЕКТОРБАЛІСТОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **балістокардіогра́фія**.

ВЕКТОРБАЛІСТОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Векторна динамокардіографія.

ВЕКТОРЕЛЕКТРОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Те саме, що **векторкардіогра́ма**.

ВЕКТОРЕЛЕКТРОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Те саме, що **векторкардіо́граф**.

ВЕКТОРЕЛЕКТРОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **векторкардіогра́фія**.

ВЕКТОРЕЛЕКТРОКАРДІОСКО́П, -а, *ж.* Те саме, що **векторкардіоско́п**.

ВЕКТОРЕЛЕКТРОКАРДІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **векторкардіоскопія**.

ВЕКТОРЕЛЕКТРООКУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Метод реєстрації рівнодіючої (сумарного вектора) електричного поля ока.

ВЕКТОРЕЛЕКТРОРЕТИНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Метод реєстрації рівнодіючої (сумарного вектора) електричного поля сітківки.

ВЕКТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **ве́кторний**.

ВЕКТОРІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **векторіа́льний**.

ВЕКТОРКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.*, *фіз.* Проекція на площину кривої, що описує у просторі кінець сумарного вектора електрорухових сил.

ВЕКТОРКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для реєстрації векторкардіограми.

ВЕКТОРКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Лікарський інструментальний метод діагностики деяких уражень серця.

ВЕКТОРКАРДІОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для відтворення векторкардіограми на екрані електронно-променевої трубки.

ВЕКТОРКАРДІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Метод дослідження біоелектричної активності серця, що ґрунтується на аналізі векторкардіограми.

ВЕКТОРМЕ́ТР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад, яким вимірюють середні значення величини і фази змінного струму або електричної напруги.

ВЕ́КТОРНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **ве́ктор**. ** **Ве́кторна величина́** – величина, що окрім свого числового значення, характеризується напрямком у просторі (сила, напруженість та ін.). **Ве́кторне чи́слення** – розділ математики, в якому вивчаються дії з векторами. **Ве́кторний ана́ліз** – розділ математики, в якому вивчаються скалярні та векторні поля.

ВЕ́КТОРНО. Присл. до **ве́кторний**.

ВЕ́КТОР-ФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Функція, значення якої є векторами.

ВЕ́КША, -і, *ж.*, *іст.* Дрібна староруська грошова одиниця у вигляді шкурки білки.

ВЕЛЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *книжн.* Здатний глибоко любити кого-, що-небудь чи багатьох.

ВЕЛЕЛЮ́ДДЯ, -я, *с.* Скупчення великої кількості людей.

ВЕЛЕЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з великої кількості людей. 2. Такий, в якому живе або працює велика кількість людей. // Такий, де велика кількість людей перебуває в якийсь момент.

ВЕЛЕЛЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **велелю́дний**.

ВЕЛЕЛЮ́ДНО. Присл. до **велелю́дний**.

ВЕЛЕМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який багато говорить, балакучий. 2. З великою кількістю зайвих слів; багатослівний.

ВЕЛЕМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **велемо́вний**.

ВЕЛЕМО́ВНО. Присл. до **велемо́вний**.

ВЕЛЕМО́ВСТВО, -а, *с.* Балакучість, багатослів'я.

ВЕЛЕМУ́ДРИЙ, -а, -е, *заст.* Дуже розумний.

ВЕЛЕМУ́ДРО. Присл. до **велему́дрий**.

ВЕЛЕ́НЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **веле́нь**.

ВЕЛЕ́НЬ, -і, *ж.* Сорт цупкого глянцевого паперу високої якості.

ВЕЛЕРЕЧИ́ВИЙ, -а, -е, *заст.*, *ірон.* Багатослівний, пишномовний.

ВЕЛЕРЕЧИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **велеречи́вий**.

ВЕЛЕРЕЧИ́ВО. Присл. до **велеречи́вий**.

ВЕЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; призматичні жовті або бурі кристали зі скляним блиском.

ВЕ́ЛЕС, -а, *ч.* Давньослов'янське божество, покровитель скотарства, багатства й торгівлі.

ВЕ́ЛЕТ, -а, *ч.* Те саме, що **ве́летень**.

ВЕЛЕТЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Дуже великий за розмірами, силою прояву і т. ін. 2. *перен.* Сповнений чогось надзвичайного, що вимагає для свого здійснення величезних зусиль, мужності і т. ін.

ВЕ́ЛЕТЕНЬ, -тня, *ч.* 1. Величезна на зріст і могутньої сили людина в народних повір'ях і легендах. // Людина, що вирізняється з-поміж інших дуже великим зростом. 2. *перен.* Предмет або істота, що своїми розмірами значно переважає інші подібні предмети, істоти. 3. *перен.* Про людину, яка зробила або робить щось надзвичайне, що вимагає великих здібностей, праці, мужності, великого напруження сил. // *чого.* Людина, надзвичайно видатна в певній галузі.

ВЕ́ЛЕТІВ, -това, -тове. Який належний, властивий велету.

ВЕ́ЛЕТНІВ, -нева, -неве. Який належний, властивий велетню.

ВЕЛЗИКО́Л, -у, *ч.* Комплексний отрутохімікат контакто-кишкової, газоотруйної і системної дії.

ВЕЛИКДЕ́НЬ, -кодня, *ч.*, *церк.* Християнське весняне свято, присвячене воскресінню Боголюдини – Спасителя світу Ісуса Христа.

ВЕЛИ́КИЙ, -а, -е. 1. Значний за розмірами, величиною; прот. м а л и й. // Значний за кількістю; численний. // Який значно переважає своїми розмірами інші подібні предмети. // Значний за часом. ** **Вели́ка ведме́диця** – сузір'я Північної півкулі зоряного неба. **Вели́ка вода́** – про повноводу річку, повінь і т. ін. **Вели́ка кало́рія**, *фіз.* – кількість тепла, потрібна для нагрівання 1 л води на 1 °С від +19,1 °С до +20,1 °С. **Вели́ка лі́тера**, *грам.* – заголовна літера, яка відрізняється від малої висотою, іноді накресленням і вживається згідно з правилами правопису. **Вели́ка рога́та худо́ба** – бики, воли, корови, буйволи, яки і т. ін. **Вели́ке журі́**: у праві США – колегія присяжних, що її скликають з метою перевірки підстав для пред'явлення звинувачення. **Вели́кий вере́тенник** – цінний мисливський птах, що належить до ряду куликів роду веретенник. **Вели́кий кроншне́п** – цінний мисливський гніздовий птах з ряду куликів, більший за сіру ворону. **Вели́кий крохаль** – перелітний мисливський птах з родини качиних ряду гусиних. **Вели́кий па́лець** – двосуглобовий, товщий від інших, крайній палець на руках і ногах. **Вели́кий піст**, *церк.* – піст, що триває 7 тижнів перед Великоднем. **Вели́кий спів** – один із співів православної церкви другої половини 16 ст. **Вели́кий у́літ** – перелітний мисливський птах ряду куликів. **Вели́кий шлях** – упорядкований широкий шлях, який сполучає значні населені пункти. **Вели́кі півку́лі**, *анат.* – центральні, основні та значні за величиною півкулі головного мозку. 2. *розм.* Який вийшов з дитячого

віку; дорослий. 3. Який набагато переважає звичайний рівень, звичайну міру. 4. Який має чималу силу прояву, інтенсивність дії. // Значний за глибиною, силою (про почуття, душевні переживання). 5. Який має важливе значення. // Який має визначне політичне та історичне значення. // Який має надзвичайну силу впливу, глибокий, важливий за змістом. // Визначний за суспільним становищем. ** **Вели́ка субо́та**, *церк.* – остання субота перед Великоднем. **Вели́ке націона́льне зібра́ння** – назва парламенту Туреччини. **Вели́кий князь (вели́ка княги́ня, княжна́)**, *іст.*: а) вищий князівський титул стародавньої Русі; б) титул, що надавався членам імператорської родини в царській Росії. **Вели́кий наро́дний хура́л** – назва парламенту Монголії. **Вели́кий понеді́лок**, *церк.* – понеділок останнього перед Великоднем тижня. 6. Геніальний, загальновідомий, діяльність якого дуже високо оцінена. // Який вирізняється надзвичайною обдарованістю в чому-небудь; відомий. 7. Такий, що виробляється або добувається у великій кількості (про зерно, молоко, бавовну, цукор, метал, газ, бетон і т. ін.). 8. Такий, що відзначається високим рівнем складності, вимагає професіоналізму і майстерності. // Який має майстрів високого класу (про спорт і його види). ** **Вели́ка полі́тика** – про важливі зовнішньополітичні проблеми. **Вели́ка пре́са** – друковані видання великих монополій. **Вели́ка хі́мія** – про велику хімічну промисловість. **Вели́кий бі́знес** – про великі монополії. **Вели́кий екра́н** – про масовий кінопрокат, що демонструє фільми в кінотеатрах на звичайному екрані (на відміну від телевізійного).

ВЕЛИ́КИЙ-ПРЕВЕЛИ́КИЙ, велика-превелика, велике-превелике. Надзвичайно великий.

ВЕЛИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **вели́кий**.

ВЕЛИКОБЛО́КОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **великобло́чний**.

ВЕЛИКОБЛО́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний із застосуванням великих блоків.

ВЕЛИКОБРИТА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Житель Великої Британії.

ВЕЛИКОБРИТА́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Жителька Великої Британії.

ВЕЛИКОБРИТА́НСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до Великої Британії.

ВЕЛИКОВАГОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має велику вагу, надто важкий. 2. Який перевозить вантаж, що перевищує вагою чинні норми навантаження для певного типу (про поїзди і судна).

ВЕЛИКОВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Призначений для перевезення великих вантажів.

ВЕЛИКОВАНТА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **великованта́жний**.

ВЕЛИКОВІЗЕРУ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Який має великі візерунки.

ВЕЛИКОВРОЖА́ЙНИЙ, -а, -е. Який дає високий врожай.

ВЕЛИКОВРОЖА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великоврожа́йний**.

ВЕЛИКОВЧЕ́НИЙ, -а, -е. Дуже обдарований, освічений.

ВЕЛИКОВЧЕ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **великовче́ний**.

ВЕЛИКОГАБАРИ́ТНИЙ, -а, -е. Великий, великого розміру, значних габаритів. *Великогабаритні деталі. Великогабаритні вироби.*

ВЕЛИКОГАБАРИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великогабари́тний**.

ВЕЛИКОГОЛІ́НКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Стос. до великої гомілкової кістки. *Великогомілковий м'яз.*

ВЕЛИКОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. У якого велика голова.

ВЕЛИКОГОМІ́ЛКО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Те саме, що **великогомі́лко́вий**.

ВЕЛИКОГРІ́ШНИК, -а, *ч.* Той, хто має багато гріхів.

ВЕЛИКОГРІ́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **великогрі́шник**.

ВЕЛИКОДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Стос. до великої держави, властивий їй. 2. Який не поважає менші народи, прагне до панування над ними. // Який виражає такі прагнення. ** **Великодержа́вний шовіні́зм** – реакційна політика, спрямована на поневолення інших народів і на розпалювання національної ворожнечі між народами. Вельми близький до фашизму.

ВЕЛИКОДЕРЖА́ВНИК, -а, *ч.* Послідовник, поборник великодержавної політики, великодержавного шовінізму.

ВЕЛИКОДЕРЖА́ВНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **великодержа́вний шовіні́зм** (*див.* **великодержа́вний**).

ВЕЛИКОДЕРЖА́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **великодержа́вний**.

ВЕЛИКОДЕРЖА́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **великодержа́вник**.

ВЕЛИКОДЕРЖА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великодержа́вний**.**ВЕЛИКОДЕРЖА́ВНО-ШОВІНІСТИ́ЧНИЙ**, -а, -е. Який проводить імперську політику гноблення поневолених націй.

ВЕЛИКО́ДНІЙ, -я, -є, *церк.* Стос. до Великодня. ** **Велико́дній ти́ждень** – тиждень, що триває після Великодня.

ВЕЛИКОДОСВІ́ДЧЕНИЙ, -а, -е. Який має багатий досвід.

ВЕЛИКОДУ́ШНИЙ, -а, -е. Який має прекрасні душевні якості, благородні почуття, велику доброзичливість. // В якому виражаються, проявляються ці якості.

ВЕЛИКОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **великоду́шний**.

ВЕЛИКОДУ́ШНО. Присл. до **великоду́шний**.

ВЕЛИКОЗЕ́РНИЙ, -а, -е. Який має великі зерна.

ВЕЛИКОЗЕРНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має багато зерен.

ВЕЛИКОЗЕРНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **великозерни́стий**.

ВЕЛИКОЗЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **великозе́рний**.

ВЕЛИКОЗУ́БИЙ, -а, -е. Який має великі зуби.

ВЕЛИКОКАЛІ́БЕРНИЙ, -а, -е. Який має великий калібр.

ВЕЛИКОКАЛІ́БЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великокалі́берний**.

ВЕЛИКОКАПІТАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із можновладними промисловими і фінансовими олігархами, що володіють і оперують величезними капіталами.

ВЕЛИКОКЕ́ГЕЛЬНИЙ, -а, -е. У поліграфії – набраний великим кеглем.

ВЕЛИКОКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е. У якого великі клітини.

ВЕЛИКОКНЯ́ЖИЙ, -а, -е, *іст.* Те саме, що **великокнязі́вський**.

ВЕЛИКОКНЯЗІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до великого князя, великого князівства.

ВЕЛИКОКОМІ́РЧАСТИЙ, -а, -е. Який має великі комірки.

ВЕЛИКОКОМІ́РЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **великокомі́рчастий**.

ВЕЛИКОКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Кристали якого мають великі розміри.

ВЕЛИКОКРИСТАЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **великокристалі́чний**.

ВЕЛИКОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який має листя великого розміру.

ВЕЛИКОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Якому багато років.

ВЕЛИКОЛУ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Великі Луки.

ВЕЛИКОМАСШТА́БНИЙ, -а, -е. Значний за розміром, широтою охоплення окремих аспектів, сфер чого-небудь.

ВЕЛИКОМАСШТА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Значна величина розміру, площі чого-небудь. *Великомасштабність будівництва.* 2. *перен.* Значність, широта охоплення багатьох аспектів чого-небудь.

ВЕЛИКОМАСШТА́БНО. Присл. до **великомасшта́бний**.

ВЕЛИКОМО́ВНИЙ, -а, -е. Який багато говорить; балакучий.

ВЕЛИКОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великомо́вний**.

ВЕЛИКОМО́ЖНИЙ, -а, -е, *заст.* Який належить до кола знатних панів.

ВЕЛИКОМУ́ЧЕНИК, -а, *ч.* 1. *церк.* Назва, яку дала церква тим християнам, які зазнали тяжких тортур за віру. 2. *перен.* Той, хто прийняв муки за свої переконання, свою діяльність.

ВЕЛИКОМУ́ЧЕНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **великому́ченик**.

ВЕЛИКОМУ́ЧЕНИЦЯ, -і. Жін. до **великому́ченик**.

ВЕЛИКОНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **багатонаді́йний**.

ВЕЛИКОНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великонаді́йний**.

ВЕЛИКОО́КИЙ, -а, -е. У якого великі очі.

ВЕЛИКОПАНЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний із застосуванням великих панелей. *Великопанельне будівництво.* // Складовою частиною якого є великі панелі.

ВЕЛИКОПАНЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великопане́льний**.

ВЕЛИКОПА́НСЬКИЙ, -а, -е. Який належить до вельможного панства, властивий йому.

ВЕЛИКОПІ́СНИЙ, -а, -е, *церк.* Стос. до Великого посту.

ВЕЛИКОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Який має великі плоди.

ВЕЛИКОПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **великоплі́дний**.

ВЕЛИКОПО́РИСТИЙ, -а, -е. 1. Який має великі пори. 2. Який має багато пор.

ВЕЛИКОПО́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **великопо́ристий**.

ВЕЛИКОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний із великою промисловістю.

ВЕЛИКОРО́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Належний до високого роду, до знаті.

ВЕЛИКОРО́ЗМІРНИЙ, -а, -е. Великого розміру.

ВЕЛИКОРО́ЗМІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великоро́змірний**.

ВЕЛИКОРОЗУ́МНИЙ, -а, -е, *ірон.* Який претендує бути розумнішим, ніж є насправді.

ВЕЛИКОРОЗУ́МНИК, -а, *ч.*, *ірон.* Людина, яка вважає себе розумнішою, ніж є насправді.

ВЕЛИКОРОЗУ́МНИЦЯ, -і. Жін. до **великорозу́мник**.

ВЕЛИКОРО́СИ, **ВЕЛИКОРУ́СИ**, -ів, *мн.* (*одн.* **великоро́с**, **великору́с**, -а, *ч.*; **великоро́ска**, **великору́ска**, -и, *ж.*), *заст.* Те саме, що **росія́ни**.

ВЕЛИКОРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до великоросів.

ВЕЛИКОРО́СКА *див.* **великоро́си**.

ВЕЛИКОРО́ТИЙ, -а, -е. У якого великий рот.

ВЕЛИКОРУ́КИЙ, -а, -е. У якого великі руки.

ВЕЛИКОРУ́С *див.* **великору́си**.

ВЕЛИКОРУ́СКА *див.* **великору́си**.

ВЕЛИКОРУ́СЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **великору́си**. // Належний або властивий великорусам.

ВЕЛИКОСВІ́ТСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Який належить до вищих, аристократичних верств дворянства, пов'язаний з ними.

ВЕЛИКОСЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який складається з великих секцій.

ВЕЛИКОСЕКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великосекці́йний**.

ВЕЛИКОСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який випускається великими серіями.

ВЕЛИКОСЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великосері́йний**.

ВЕЛИКОСІМЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має велику сім'ю, багатьох дітей у сім'ї.

ВЕЛИКОСІМЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність великої сім'ї, багато дітей у сім'ї.

ВЕЛИКОТЕРПЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Надзвичайно терплячий.

ВЕЛИКОТЕ́РЦІЄВИЙ, -а, -е, *муз.* Стос. до великої терції.

ВЕЛИКОТИРА́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **багатотира́жка**.

ВЕЛИКОТИРА́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатотира́жний**.

ВЕЛИКОТИРА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великотиражний**.

ВЕЛИКОТОННА́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатотонна́жний**.

ВЕЛИКОТОННА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великотонна́жний**.

ВЕЛИКОТРУ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатотру́дний**.

ВЕЛИКОФОРМА́ТНИЙ, -а, -е. Великого формату. *Великоформатний плакат. Великоформатний шифер.*

ВЕЛИКОФОРМА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **великоформа́тний**.

ВЕЛИКОФОРМА́ТНО. Присл. до **великоформа́тний**.

ВЕЛИКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який трохи перевищує звичайний розмір, потрібну міру.

ВЕЛИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *книжн.* Особа, що користується необмеженим правом наказувати, веліти комусь, керувати ким-, чим-небудь.

ВЕЛИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **вели́тель**.

ВЕ́ЛИЧ, -і, *ж.* 1. *заст.* Дуже великий, надзвичайних розмірів предмет. 2. Повнота видатних, надзвичайних рис, особливостей когось, чогось великого, могутнього, які викликають подив, повагу. // Велике значення, висока політична, суспільна, культурно-історична значимість чогось. // Урочистість, пишнота. 3. Сукупність видатних рис людини, що вражають силою прояву в праці, творчості, почуттях і т. ін. 4. Гордовитість, поважність у зовнішньому вигляді, незалежність у манері триматися.

ВЕЛИЧА́ВИЙ, -а, -е. 1. Який своїми розмірами, виглядом або діями, вчинками викликає почуття поваги, певної урочистості. // Сповнений урочистості. 2. Який тримається з великою гідністю, гордовитістю.

ВЕЛИЧА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **велича́вий**.

ВЕЛИЧА́ВО. Присл. до **велича́вий**.

ВЕЛИЧА́ЙКО, -а, *ч.* Хвалько.

ВЕЛИЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фольк.* Який вшановує, звеличує кого-небудь. // *у знач. ім.* **велича́льна**, -ної, *ж.* Пісня, що співається на весіллі на честь нареченої та нареченого.

ВЕЛИЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **велича́льний**.

ВЕЛИЧА́ЛЬНО, *присл.* Шанобливо звеличуючи кого-небудь.

ВЕЛИЧА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **велича́ти**. 2. Дія за знач. **велича́тися** 2. 3. Короткий хвалебний літургійний спів.

ВЕЛИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Називати кого-небудь шанобливим ім'ям, підкреслюючи цим свою повагу до нього. // *розм.* Називати кого-небудь ім'ям згідно з його чином; титулувати. // *ірон.* Називати когось яким-небудь ім'ям, прізвиськом, образливим або невідповідним, невластивим йому. // *розм.* Називати по батькові. // Взагалі називати. 2. Прославляти, вихваляти, звеличувати. 3. *фольк.* Вшановувати когось, співаючи на його честь обрядову пісню.

ВЕЛИЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *розм.* Називатися згідно з чином, титулом, по батькові і т. ін. 2. Бути гордим, пишатися, хвалитися чим-, ким-небудь. // Поводитися зверхньо, зарозуміло, хвалькувато.

ВЕЛИЧЕ́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Надзвичайно великий за розмірами. // Дуже великий за кількістю, чисельністю. // Безмежний, безкрайній. // Дуже великий за розмірами порівняно з іншими подібними предметами. 2. Надзвичайно великий за інтенсивністю, проявом чого-небудь.

ВЕЛИЧЕ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **величе́зний**.

ВЕЛИЧЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **величе́зний**.

ВЕЛИЧЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Який трохи перевищує звичайний розмір; досить великий.

ВЕЛИЧИНА́, -и́, *ж.* 1. Розмір, обсяг, протяжність чогось. ** **Впливна́ величина́** – фізична величина, яка впливає на результат вимірювання. **Основна́ фізи́чна величина́** – фізична величина, що прийнята за незалежну від інших величин певної системи фізичних величин. **Похідна́ фізи́чна величина́** – фізична величина, що визначається через основні величини системи фізичних величин. **Скаля́рна величина́** – величина, що набуває числових значень і не характеризується напрямком у просторі (маса тіла та ін.). **Скла́дена величина́** – величина, яка набуває значень, що, в свою чергу, складені з більш простих значень. **Фізи́чна величина́** – властивість, спільна в якісному відношенні для багатьох матеріальних об'єктів та індивідуальна в кількісному відношенні для кожного з них. 2. *мат.* Те, що можна виміряти і обчислити. 3. *перен.* Те, що має суспільне значення, суспільну цінність. // Про людину визначну, видатну своєю діяльністю, суспільним становищем і т. ін.

ВЕЛИЧІ́НЬ, -і, *ж.* Абстр. ім. до **вели́кий** 1, 3 – 6.

ВЕЛИ́ЧКИЙ, -а, -е, *зах.* Великий.

ВЕЛИ́ЧКО, *присл.*, *зах.* Багато.

ВЕЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який своєю грандіозністю, силою прояву або наявністю чогось видатного, надзвичайного викликає захоплення. // Який викликає почуття урочистості, піднесеності. 2. Сповнений гідності, поважності. 3. *заст.* Який заслуговує на пошану, повагу.

ВЕЛИ́ЧНИК, -а, *ч.* Поважальник, поклонник.

ВЕЛИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **вели́чний**

1, 2. 2. *у сполуч. із сл.* в а ш а, й о г о, ї ї, ї х. Титулування монархів та їхніх дружин у звертанні до них або в розмові про них.

ВЕЛИ́ЧНО. Присл. до **велйчний** 1, 2.

ВЕЛИЧНОЧЕ́СНИЙ, -а, -е, *уроч.* Надзвичайно порядний і чесний.

ВЕЛИ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **ве́лич** 2 – 4.

ВЕ́ЛІГЕР, -а, *ч.* Плаваюча личинка багатьох морських молюсків.

ВЕЛІНГТО́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **секво́я**.

ВЕЛІНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; крихкі червоно-чорні кристали зі смоляним блиском.

ВЕЛІ́ННЯ, -я, *с.* Наказ, вимога, розпорядження.

ВЕЛІ́ТИ, -лю, -ли́ш, *недок. і док.* 1. Давати розпорядження, наказувати. // Прохати, доручати зробити що-небудь. // *із запереч.* н е . Забороняти, не дозволяти. 2. *перен.* Вимагати, вважаючи правильним.

ВЕЛОБА́ЗА, -и, *ж.* База для занять велосипедним спортом.

ВЕЛОБО́Л, -у, *ч.* Гра в м'яч на велосипедах.

ВЕЛОБОЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається велоболом.

ВЕЛОБОЛІ́СТКА, -и. Жін. до **велоболі́ст**.

ВЕЛОГО́НКА, -и, *ж.*, **ВЕЛОГО́НКИ**, -нок, *мн.* Спортивне змагання з велосипедної їзди на швидкість.

ВЕЛОГО́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **велого́нщик**.

ВЕЛОГО́ННИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **велого́нник**.

ВЕЛОГО́НЩИК, -а, *ч.* Велосипедист-спортсмен, майстер швидкої їзди.

ВЕЛОГО́НЩИЦЯ, -і. Жін. до **велого́нщик**.

ВЕЛОДРО́М, -у, *ч.* Спортивна споруда у вигляді майданчика зі спеціальними похилими доріжками для велосипедних тренувань та змагань.

ВЕЛОДРО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **велодро́м**.

ВЕЛОЕРГО́МЕТР, -а, *ч.* Нерухомо закріплений велосипед або апарат із педалями, що дозволяє дозувати м'язову роботу і реєструвати відповідну реакцію організму.

ВЕЛОЕРГОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження, який ґрунтується на крутінні ногами або руками педалей велоергометра.

ВЕЛОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод з виробництва велосипедів та запасних частин до них.

ВЕЛОКА́МЕРА, -и, *ж.* Внутрішня гумова оболонка велосипедної шини, у яку нагнітають повітря.

ВЕЛОКОМА́НДА, -и, *ж.* Команда велосипедистів, що бере участь у змаганнях з велосипедного спорту.

ВЕЛОКРО́С, -у, *ч.* Змагання з велосипедного спорту на пересіченій місцевості.

ВЕЛОМАШИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **велосипе́д**.

ВЕЛОМОБІЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Виготовлення та випробування під час змагань діючих моделей веломобілів.

ВЕЛОМОБІ́ЛЬ, -я, *ч.* Три- або чотириколісна коляска, що приводиться в рух педалями або важелями; педикар.

ВЕЛОМОТОГО́НКА, -и, *ж.* Спортивні змагання на велосипедах або мотоциклах.

ВЕЛОПЕРЕГО́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **велопробі́г**.

ВЕЛОПОКРИ́ШКА, -и, *ж.* Гумова оболонка з внутрішньою камерою або без неї, яку надівають на обід колеса велосипеда.

ВЕЛОПРОБІ́Г, -у, *ч.* Спортивні змагання на велосипедах на велику дистанцію.

ВЕЛОРА́ЛІ, *невідм.*, *с.* Багатоденне спортивне змагання на велосипедах; велосипедний марафон.

ВЕЛОРИ́КША, -і, *ч.* Рикша, який перевозить пасажирів на триколісному велосипеді.

ВЕЛОСИПЕ́Д, -а, *ч.* Дво- і триколісна машина, що рухається силою м'язів людини, яка натискує ногами на педалі.

ВЕЛОСИПЕ́ДИК, -а, *ч.* Зменш. до **велосипе́д**.

ВЕЛОСИПЕДИ́СТ, -а, *ч.* Людина, яка їздить на велосипеді, займається велосипедним спортом.

ВЕЛОСИПЕДИ́СТКА, -и. Жін. до **велосипедист**.

ВЕЛОСИПЕ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **велосипе́д**. // Стос. до велосипеда. *Велосипедна рама. Велосипедне сідло. Велосипедний ціп. Велосипедні педалі.*

ВЕЛОСИ́Т, -у, *ч.* Нафтове масло для змащення механізмів, що діють з великим числом обертів і малим навантаженням.

ВЕЛОСПО́РТ, -у, *ч.* Велосипедний спорт.

ВЕЛОТРА́СА, -и, *ж.* Траса для спортивної їзди, спортивних перегонів на велосипедах.

ВЕЛОТРЕ́К, -у, *ч.* Те саме, що **велодро́м**.

ВЕЛОТРЕНАЖЕ́Р, -а, *ч.* Тренажер, що імітує їзду на велосипеді.

ВЕЛОТУ́Р, -у, *ч.* Вид велосипедних змагань – багатоденні шосейні перегони, що складаються з декількох етапів.

ВЕЛОТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Подорожування на велосипедах; вид спорту.

ВЕЛОТУРИ́СТ, -а, *ч.* Турист, який подорожує на велосипеді.

ВЕЛОТУРИ́СТКА, -и. Жін. до **велотури́ст**.

ВЕ́ЛУМ, -а, *ч.* Орган руху й захоплювання їжі у гідромедуз, сифонофор.

ВЕ́ЛФЕР, -а, *ч.* Соціальна допомога у грошовій формі.

ВЕЛЬБІ́Б, -бобу, *ч.*, *зах.* Сорт великих бобів.

ВЕЛЬБО́Т, -а, *ч.*, *мор.* Легка швидкохідна веслова шлюпка з гострим носом і кормою.

ВЕЛЬБУ́ЧИТИСЯ, -ýчуся, -ýчишся, *недок.*, *діал.* Надиматися пихою.

ВЕЛЬБУ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Поважний, знатний.

ВЕЛЬВЕ́Т, -у, *ч.* Схожа на оксамит бавовняна тканина з густим ворсом.

ВЕЛЬВЕ́ТИ, -ів, *мн.*, *розм.* 1. Черевики з верхом із вельвету. 2. Вельветові штани.

ВЕЛЬВЕ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Вельветова куртка.

ВЕЛЬВЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вельве́т**. // Пошитий з вельвету.

ВЕЛЬВЕТО́Н, -у, *ч.* Густа гладкофарбована тканина з начісаним густим коротким ворсом.

ВЕЛЬВЕТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на вельвет (про тканину).

ВЕЛЬВЕТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вельветоподібний**.

ВЕЛЬВІ́ЧІЯ, -ї, *ж.* Рослина родини вельвічієвих, що росте тільки в прибережних пустелях Південно-Західної Африки.

ВЕЛЬД, -у, *ч.* Африканський степ.

ВЕ́ЛЬДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **вельд**.

ВЕЛЬЗЕВУ́Л, -а, *ч.* У ранньохристиянській релігії – володар демонів, диявол.

ВЕ́ЛЬМИ, *присл.* Дуже, значною мірою. // *рідко.* Багато.

ВЕ́ЛЬМИЙ, -а, -е, *діал.* Великий.

ВЕЛЬМИПОВА́ЖНИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **вельмишано́вний**.

ВЕЛЬМИПОВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вельмипова́жний**.

ВЕЛЬМИПОВА́ЖНО. Присл. до **вельмипова́жний**.

ВЕЛЬМИШАНО́ВНИЙ, -а, -е. Гідний великої поваги (узвичаєна форма ввічливості у звертанні до когось або згадуванні когось).

ВЕЛЬМИШАНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вельмишано́вний**.

ВЕЛЬМИШАНО́ВНО. Присл. до **вельмишано́вний**.

ВЕЛЬМО́ЖА, -і, *ч.* 1. *заст.* Знатна й багата особа, яка обіймала високу державну або придворну посаду (у феодальних та буржуазних державах). 2. *ірон.* Про пихату, чванливу людину.

ВЕЛЬМО́ЖЕСТВО, -а, *с.* Збірн. до **вельмо́жа**.

ВЕЛЬМО́ЖЕЦЬ, -жця, *ч.* Те саме, що **вельмо́жа**.

ВЕЛЬМО́ЖНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Родовитий, знатний, багатий, який має значну владу. // *у знач. ім.* **вельмо́жний**, -ного, *ч.*; **вельмо́жна**, -ної, *ж.* 2. *у сполуч. зі сл.* п а н , п а н і . Вживалось у звертанні до особи (або в розмові про неї), яка посідала високе суспільне становище, мала значну владу.

ВЕЛЬМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* 1. Абстр. ім. до **вельмо́жний**; родовитість, знатність. 2. *у сполуч. зі сл.* в а ш а , ї х . Форма звертання, титулування.

ВЕ́ЛЬСИ, -ів, *мн.*, *мор.* Бруси обшивки судна, розміщені над ватерлінією; надводний борт.

ВЕ́ЛЬТЕ-МІНЬЙО́Н, -у, *ч.* Один із різновидів механічного фортепіано.

ВЕЛЬЦЮВА́ННЯ, -я, *ж.* Дія за знач. **вельцюва́ти**.

ВЕЛЬЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Добувати цинк та деякі інші метали способом відгону при нагріванні поліметалевих відходів.

ВЕЛЮ́Р, -у, *ч.* 1. Назва кращих сортів тканин, фетру з низьким, дуже густим і м'яким ворсом на лицьовій поверхні. 2. М'яка шкіра хромового дублення, схожа на замшу.

ВЕЛЮ́Р-ЛЕ́ДЕР, -у, *ч.* Шкіра-велюр, тобто шкіра з бархатистим рельєфом; шиючи одяг, її вивертають на лицьовий бік.

ВЕЛЮ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **велю́р**. // Зробл. з велюру.

ВЕЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Особливе ствердіння приголосного внаслідок піднесення задньої частини спинки язика до м'якого піднебіння.

ВЕЛЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **веляризува́ти**.

ВЕЛЯРИЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати веляризацію.

ВЕЛЯ́РІЇ, -їв, *мн.* Раби, що оберігали вхід до покоїв у стародавніх римських імператорів.

ВЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який вимовляється з піднесенням задньої частини спинки язика до м'якого піднебіння (про звук); задньоязичковий, задньопіднебінний.

ВЕ́НА, -и, *ж.*, *анат.* Кровоносна судина, що несе кров з різних частин тіла до серця.

ВЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Вена́льна ва́ртість** – ціна, одержана від продажу конкретного об'єкта власності в нормальних умовах.

ВЕНГЕ́РЕЦЬ *див.* **венге́рці**.

ВЕНГЕ́РКА[1] *див.* **венге́рці**.

ВЕНГЕ́РКА[2], -и, *ж.* 1. *заст.* Куртка з високою талією і нашитими впоперек шнурами. 2. Бальний танець і музика до нього, створені на основі угорських народних танців і мелодій; чардаш.

ВЕНГЕ́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Прикм. до **венге́рці**. 2. *у знач. ім.* **венге́рське**, -кого, *с.* Сорт виноградного вина.

ВЕНГЕ́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **венге́рець**, -рця, *ч.*; **венге́рка**, -и, *ж.*), *заст.* Угорці.

ВЕНД, -у, *ч.* Комплекс гірських порід пізньопротерозойського віку.

ВЕНДЕ́ТА, -и, *ж.* Звичай кривавої помсти за вбитого родича (на островах Корсика і Сардинія).

ВЕНДЖВУ́Д, -у, *ч.* Різновид англійської порцеляни.

ВЕНДИ́ТА, -и, *ж.*, *іст.* Організація карбонаріів.

ВЕ́НДОРЛІЗ, -у, *ч.* Вид міжнародного лізингового контракту, за яким збутові філії лізингової компанії, які знаходяться за кордоном, закуповують устаткування у власній фірмі та передають його закордонному споживачеві.

ВЕ́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **венд**.

ВЕНЕ́ДИ, **ВЕНЕ́ТИ**, -ів, *мн.* Слов'янські племена епохи первіснообщинного ладу, які на зламі нашої ери населяли територію від Ельби до Дніпра.

ВЕНЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **флебектазі́я**.

ВЕНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **флебектомі́я**.

ВЕНЕПУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Прокол вени порожнистою голкою для переливання крові, введення в вену лікарських розчинів тощо.

ВЕНЕ́РА, -и, *ж.* 1. У давньоримській міфології – богиня кохання та жіночої вроди. // *перен.* Про дуже вродливу жінку. 2. Друга за віддаленням від Сонця велика планета Сонячної системи.

ВЕНЕ́РИК, -а, *ч.*, *розм.* Венеричний хворий.

ВЕНЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з венеричними хворобами. ** **Венери́чна хворо́ба** – інфекційна хвороба, що передається перев. статевим шляхом; сифіліс, гонорея. **Венери́чний хво́рий** – людина, хвора на венеричну хворобу.

ВЕНЕРІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до планети Венера.

ВЕНЕРО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар, який лікує венеричні хвороби; фахівець із венерології.

ВЕНЕРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **венероло́гія**. *Венерологічний диспансер.*

ВЕНЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь медичної науки, що вивчає венеричні хвороби і розробляє засоби їх лікування.

ВЕНЕРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь заразитися венеричною хворобою.

ВЕНЕСУЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Венесуели.

ВЕНЕСУЕ́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **венесуе́лець**, -льця, *ч.*, **венесуе́лка**, -и, *ж.*). Народ Венесуели; представники цього народу.

ВЕНЕ́ТИ *див.* **вене́ди**.

ВЕНЕЦІА́НЕЦЬ *див.* **венеціа́нці**.

ВЕНЕЦІА́НКА *див.* **венеціа́нці**.

ВЕНЕЦІА́НСЬКИЙ *і* **ВЕНЕЦІ́ЙСЬКИЙ**, -а, -е. Прикм. до **венеціа́нці** і Венеція. // Зробл. у Венеції або таким способом, як робиться у Венеції. ** **Венеціа́нське вікно́** – широке, закруглене зверху вікно, що складається зі звичайного вікна посередині і по піввікна з боків.

ВЕНЕЦІА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **венеціа́нець**, -нця, *ч.*; **венеціа́нка**, -и, *ж.*). Мешканці Венеції.

ВЕНЕЦІ́ЙСЬКИЙ *див.* **венеціа́нський**.

ВЕНЗЕЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ве́нзель**.

ВЕ́НЗЕЛЬ, -я, *ч.* Пов'язані між собою або перевиті в малюнок початкові літери власних імен.

ВЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Венізáція артéрії** – стоншення стінки і розширення просвіту артерії.

ВЕНКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сірі призматичні кристали.

ВЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до вен. ** **Ве́нні ка́мені** – округлі вапнисті утворення, що зустрічаються в просвітах вен.

ВЕНО́ЗНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **ве́на**. ** **Вено́зна систе́ма** – сукупність кровоносних судин, що несуть венозну кров із органів і тканин до серця в праве передсердя. **Вено́зний кут** – місце злиття підключичної та внутрішньої яремної вен. **Вено́зний тиск** – тиск крові, що циркулює у венах.

ВЕНОКАВОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Див. **кавогра́фія**.

ВЕНОПУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Черезшкірне введення голки у вену.

ВЕНОСЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Розтин стінки вени з метою введення в її просвіт голки, канюлі або катетера.

ВЕНОСПОНДИЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження хребтових венозних сплетень після введення контрастної речовини.

ВЕНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин просвіту вени.

ВЕ́НТА, -и, *ж.* 1. Організація і місце зборів карбонаріїв у Франції та Іспанії на початку 19 ст. 2. Корчма, постоялий двір в Іспанії.

ВЕ́НТЕР[1], -а, *ч.*, *діал.* Ятір.

ВЕ́НТЕР[2], -а, *ч.*, *фарм.* Лікарський противиразковий засіб.

ВЕ́НТИЛЬ, -я, *ч.* 1. *тех.* Запірний клапан для вмикання й вимикання трубопроводу або для регулювання руху рідини, газу, і т. ін. у трубопроводі. 2. *муз.* Вид клапана в духових музичних інструментах для зміни висоти звука.

ВЕ́НТИЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **ве́нтиль**. *Вентильні розрядники.*

ВЕНТИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вентилюва́ти**.

ВЕНТИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вентилюва́ти** і **вентилюва́тися**.

ВЕНТИЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Провітрювати приміщення, здійснювати вентиляцію (у 1 знач.).

ВЕНТИЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* 1. Провітрюватися, мати вентиляцію (у 1 знач.). 2. Пас. до **вентилюва́ти**.

ВЕНТИЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Пристрій, що, швидко переміщуючи спеціальними лопатями повітря, служить для провітрювання приміщення, а також використовується в ряді виробничих процесів.

ВЕНТИЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вентиля́тор**.

ВЕНТИЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вентиля́ція**. *Вентиляційний потік.* // Признач. для вентиляції.

ВЕНТИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Видалення зіпсованого повітря і заміна його свіжим у закритому приміщенні. 2. Система приладів і пристроїв для провітрювання приміщення. ** **Авари́йна вентиля́ція** – самостійна вентиляційна установка, яка забезпечує безпеку експлуатації вибухо- та пожежонебезпечних виробництв. **Витяжна́ вентиля́ція** – вентиляція, що забезпечує вилучення забрудненого повітря в обмежених зонах приміщення. **Зона́льна вентиля́ція** – вентиляція, що забезпечує необхідні параметри повітря в обмежених зонах приміщення. **Легене́ва вентиля́ція** – об'єм повітря, що його людина вдихає або видихає за одиницю часу. **Механі́чна вентиля́ція** – вентиляція, що забезпечує регульований обмін повітря в приміщенні незалежно від метеорологічних умов. **Припливна́ вентиля́ція** – вентиляція, що забезпечує подавання в приміщення чистого зовнішнього повітря. **Приплйвно-витяжна́ вентиля́ція** – вентиляція, яка забезпечує видалення внутрішнього

повітря з приміщення та одночасне подання в приміщення зовнішнього повітря. **Технологічна вентиля́ція** – створення та підтримання параметрів повітряного середовища в приміщенні чи у виділених об'ємах приміщення.

ВЕНТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Черевний, розташований на черевній стороні; прот. д о р з а л ь н и й.

ВЕНТРИКУЛІ́Т, -у, *ч.* 1. Запалення стінок шлуночків головного мозку. 2. Див. **хоріоепендиматит.**

ВЕНТРИКУЛОАТРІОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне відведення цереброспінальної рідини з бокового шлуночка головного мозку за допомогою штучної дренажної системи.

ВЕНТРИКУЛОАУРИКОЛОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне відведення цереброспінальної рідини з бокового шлуночка головного мозку у вушко правого передсердя.

ВЕНТРИКУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження головного мозку після контрастування його шлуночків.

ВЕНТРИКУЛОКАВОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне відведення цереброспінальної рідини з бокового шлуночка головного мозку у верхню порожнисту вену.

ВЕНТРИКУЛОМАСТОЇДОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне відведення цереброспінальної рідини з бокового шлуночка головного мозку в комірки соскоподібного відростка скроневої кістки.

ВЕНТРИКУЛОПЕРИТОНЕОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне відведення цереброспінальної рідини з бокового шлуночка головного мозку в черевну порожнину.

ВЕНТРИКУЛОПУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Прокол шлуночків мозку з діагностичною або лікувальною метою.

ВЕНТРИКУЛОСЕПТОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне усунення патологічного сполучення між шлуночками серця.

ВЕНТРИКУЛОСКАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Див. **гастросканува́ння.**

ВЕНТРИКУЛОСКО́П, -а, *ч.* Медичний ендоскоп, призначений для огляду шлуночків головного мозку та виконання діагностичних і лікувальних маніпуляцій.

ВЕНТРИКУЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження за допомогою ендоскопа шлуночків головного мозку.

ВЕНТРИКУЛОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне відведення цереброспінальної рідини з шлуночків головного мозку в субарахноїдальний або субдуральний простір.

ВЕНТРИКУЛОСЦИНТИГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Радіоізотопна вентрикулографія.

ВЕНТРИКУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин шлуночків головного мозку.

ВЕНТРИКУЛОУРЕТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне накладення анастомозу між субарахноїдальним простором спинного мозку і сечоводом.

ВЕНТРИКУЛОЦИСТЕРНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування сполучення між порожниною бокового або 3-го шлуночка головного мозку з підпавутинними цистернами.

ВЕНТРИКУЛОЮГУЛОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне відведення цереброспінальної рідини з бокового шлуночка головного мозку у внутрішню яремну вену.

ВЕНТРИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується шлуночка (серця, головного мозку); шлуночковий.

ВЕНТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Див. **перитонеоскопія.**

ВЕНТРОСУСПЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.*: ** **Вентросуспе́нзія ма́тки** – гінекологічна операція, при якій матку підшивують до передньої черевної стінки.

ВЕНТРОФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Загальне визначення хірургічних операцій, в основі яких лежить підшивання органів черевної порожнини до черевної стінки. ** **Вентрофіксація матки** – гінекологічна операція, при якій матка прикріплюється до черевної стінки.

ВЕНЧУ́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з комерційним ризиком, ризикований. ** **Венчу́рний бі́знес** – підприємницька діяльність, пов'язана з підвищеним ризиком. **Венчу́рний капіта́л** – якісно новий засіб фінансування ризикованого підприємства. **Венчу́рні опера́ції** – грошові операції та операції з цінними паперами, пов'язані з кредитуванням та фінансуванням нововведень. **Венчу́рні підприє́мства** – невеликі підприємства, фірми, що займаються створенням та впровадженням нововведень ризикованого характеру.

ВЕ́ПЕР, -пра, *ч.* Те саме, що **вепр.**

ВЕПР, -а, *ч.*, *рідко.* 1. Дикий кабан. 2. Кастрований самець свині; кабан.

ВЕ́ПРИК, -а, *ч.*, *рідко.* Зменш. до **вепр.**

ВЕПРИ́НА[1], -и, *ж.*, *рідко.* М'ясо вепра.

ВЕПРИ́НА[2], -и, *ж.*, *діал.* Ягода аґрусу.

ВЕПРИ́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Аґрус.

ВЕ́ПРЯЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **вепр.**

ВЕ́ПСИ, -ів, *мн.* Народ, близький до карелів.

ВЕ́ПСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до вепсів.

ВЕ́РА, *присл.*, *зах.* Напевне, мабуть.

ВЕРА́НДА, -и, *ж.* Прибудована до будинку, крита дахом галерея, тераса.

ВЕРБА́, -и́, *ж.* Дерево або кущ із гнучким гіллям, цілісними листками і зібраними в сережки одностатевими квітками. ** **Плаку́ча верба́** – вид верби, що має довгі звислі гілки.

ВЕРБАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Вид конверсії, що полягає в переході слів (словоформ) з інших частин мови до класу дієслів.

ВЕРБАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Марнослів'я; намагання приховати за великою кількістю наукових термінів відсутність глибоких знань і серйозної думки.

ВЕРБАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вербалізува́ти.**

ВЕРБАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати вербалізацію.

ВЕРБА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Такий, що стосується мови та мовлення; словесний. ** **Верба́льна но́та**, *дипл.* – рівнозначне усній заяві письмове повідомлення, дипломатична нота без підпису з менш важливих питань. **Верба́льні контра́кти (уго́ди)** – договори, що укладаються в усній формі.

ВЕ́РБЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Військовий барабан. 2. Барабанний бій.

ВЕРБЕ́НА, -и, *ж.* Трав'яниста або чагарникова рослина з рясними квітками різних кольорів, зібраними в суцвіття.

ВЕРБЕ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **вербе́на.** 2. *у знач. ім.* **вербе́нові**, -вих, *мн.* Родина дводольних рослин із квітками, зібраними в судвіття.

ВЕРБИГЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надмірна, безглузда мова з повторенням слів.

ВЕРБИ́НА, -и, *ж.* 1. Одне вербове дерево. 2. Вербове дерево як матеріал.

ВЕРБИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зах.* Лоза.

ВЕРБИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **верби́на.**

ВЕРБИ́ЦЯ, -і, *ж.* Пестл. до **верба́.**

ВЕРБИ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **верби́чка.**

ВЕРБИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **верба́.**

ВЕ́РБКА, -и, *ж.* Те саме, що **верби́чка.**

ВЕРБЛЮ́Д, -а, *ч.* Велика жуйна тварина, одно- чи двогорба, що живе в зоні пустель та сухих степів і відзначається надзвичайною витривалістю.

ВЕРБЛЮДЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля верблюда.

ВЕРБЛЮДИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самка верблюда.

ВЕРБЛЮ́ДКА, -и, *ж.* Кущувата трав'яниста рослина-бур'ян.

ВЕРБЛЮ́ДЯЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **верблю́жий.**

ВЕРБЛЮ́ЖИЙ, -а, -е. Прикм. до **верблю́д.** // Стос. до верблюда.

ВЕРБЛЮ́ЖИНА, -и, *ж.* М'ясо верблюда.

ВЕРБЛЮ́ЖКА, -и, *ж.* Маленька самичка верблюда.

ВЕРБЛЯ́НИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Час цвітіння верб.

ВЕ́РБНИЙ, -а, -е. Стос. до верби. ** **Ве́рбна субо́та**; **ве́рбна неді́ля**, *церк.* – назви християнських свят у суботу й неділю за тиждень перед Великоднем. **Ве́рбний ти́ждень**, *церк.* – тиждень перед Вербною неділею.

ВЕРБНИ́К, ВЕРБНЯ́К, -а́, *ч.*, *збірн.* Зарості верб або верболозу.

ВЕ́РБНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Вербна неділя. 2. Час цвітіння верб.

ВЕРБНЯ́К *див.* **вербни́к.**

ВЕРБНЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вербня́к.**

ВЕРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вербува́ти.** // *у знач. ім.* **вербо́ваний**, -ного, *ч.* Людина, яка завербувалася на роботу.

ВЕРБО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **верба́.** // Зробл. з верби.

ВЕРБО́В'Я, -я, *с.* Збірн. до **верба́.**

ВЕРБОЗІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Багаторічна трав'яниста рослина, що росте у вологих місцях, на берегах річок, боліт і т. ін.

ВЕРБОЛІ́З, -ло́зу, *ч.* 1. Високий кущ або невелике дерево з довгими блискучими гілками і вузьким листям, що росте зазвичай у вологих місцях. 2. *збірн.* Зарості цієї рослини.

ВЕРБОЛО́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **верболі́з.** // Зробл. з верболозу.

ВЕРБОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Надмірний потік слів, зазвичай безладний; вербоманія.

ВЕ́РБОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **верба́.**

ВЕ́РБОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **верба́.**

ВЕРБУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до вербування.

ВЕРБУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Особа, що займається вербуванням.

ВЕРБУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **вербува́льник.**

ВЕРБУВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зах.* Той, хто завербувався до війська.

ВЕРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вербува́ти.**

ВЕРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Наймати, набирати людей на роботу (у давнину – і до війська). // Залучати до якоїсь діяльності, до участі в якій-небудь організації.

ВЕРБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Найматися на роботу. 2. Пас. до **вербува́ти.**

ВЕРБУ́НКА, -и, *ж.*, **ВЕРБУ́НОК**, -нка, *ч.*, *заст.* Вербування.

ВЕРБУНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вербу́нок.**

ВЕ́РБУНКОШ, -а, *ч.* Стиль угорської танцювальної музики, що виник у 18 ст.

ВЕРБУ́НОК *див.* **вербу́нка.**

ВЕРБ'Я́, -я́, *с.* Збірн. до **верба́.**

ВЕРВ, -і, *ж.* Давньоруська сільська поземельна громада, члени якої були зв'язані круговою порукою.

ВЕРВА́, -и, *ж.* Захоплення, порив, натхнення.

ВЕРВЕ́ЧКА, *рідко* **ВІРВЕ́ЧКА**, -и, *ж.* 1. Один з чотирьох мотузочків, на яких підвішено колиску. // *рідко.* Мотузок. 2. *перен.* Ряд, валка кого-небудь, низка чого-небудь.

ВЕРВИ́ЦІ, -иць, *мн.*, *зах.* 1. Чотки. 2. Коралове намисто.

ВЕРВО́ЛЬФ, -а, *ч.* У старонімецькій міфології – перевертень, людина, здатна перетворюватись у вовка.

ВЕРГ, -у, *ч.*, *зах.* Верства, шар.

ВЕ́РГАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ве́ргати.**

ВЕ́РГАТИ, ве́ргаю, ве́ргаєш, *недок.*, **ВЕ́РГНУТИ** *і* **ВЕ́РГТИ**, -гну, -гнеш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* З силою кидати, шпурляти.

ВЕ́РГАТИСЯ, ве́ргаюся, ве́ргаєшся, *недок.*, **ВЕ́РГНУТИСЯ** *і* **ВЕ́РГТИСЯ**, -гнуся, -гнешся, *док.*, *розм.* 1. Кидатися падати. 2. *тільки недок.* Пас. до **ве́ргати.**

ВЕРГЕ́ЛЬД, -а, *ч.*, *іст.* У Варварських правдах – грошове відшкодування за вбивство вільної людини, як заміна кревної помсти.

ВЕ́РГЛИК, -а, *ч.* Знаряддя для плетення постолів.

ВЕ́РГНУТИ *див.* **ве́ргати.**

ВЕ́РГНУТИСЯ *див.* **ве́ргатися.**

ВЕ́РГТИ *див.* **ве́ргати.**

ВЕ́РГТИСЯ *див.* **ве́ргатися.**

ВЕРГУ́Н[1] *див.* **вергуни́.**

ВЕРГУ́Н[2], -у́, *ч.* Сорт тютюну.

ВЕРГУНИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **вергу́н**, -а́, *ч.*). Смажене в смальці чи олії солодке печиво, що має форму продовгуватих смужечок.

ВЕ́РДЖИНЕЛ, -а, *ч.* Різновид невеликого клавесина.

ВЕРДИ́КТ, -у, *ч.* Вирок, ухвала (перев. суду присяжних).

ВЕ́РЕ, *присл.*, *зах.* Невже, хіба.

ВЕРЕБЕ́Й, -б'я́, *ч.*, *зах.* Горобець.

ВЕРЕБ'Я́ЧИЙ, -а, -е, *зах.* Стос. до **веребе́й.**

ВЕРЕВ'Я́НИЙ, -а, -е, *діал.* Вірьовчаний.

ВЕ́РЕД[1] *див.* **ве́реди.**

ВЕ́РЕД[2], -у, *ч.* Гнійний нарив, болячка.

ВЕРЕДА́, -и́, *ч. і ж.*, *розм.* Вередлива людина; той, хто вередує.

ВЕРЕДЕ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.* Чванитися, возноситися.

ВЕ́РЕДИ, -ів, *мн.* (*рідко одн.* **ве́ред**, -у, *ч.*). Невиправдані бажання, примхи, забаганки.

ВЕРЕДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.*, *перех.* Завдавати болю, уражати хворе місце.

ВЕРЕДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *недок.* 1. Пас. до **вереди́ти.** 2. *діал.* Голосно кричати.

ВЕРЕДІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **вари́вода.**

ВЕРЕДІ́ЙКА, -и. Жін. до **вереді́й.**

ВЕРЕДЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який капризує, вередує, постійно має примхи; якому важко догодити. // Який виражає невдоволення, примхливість. // Надто вибагливий, перебірливий. 2. *перен.* Мінливий, непостійний за своїми ознаками.

ВЕРЕДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **вередли́вий.**

ВЕРЕДЛИ́ВО. Присл. до **вередли́вий.**

ВЕРЕДНИ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **вереду́н.** 2. Трав'яниста рослина з родини хрестоцвітих; талабан.

ВЕРЕДНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **вередни́к** 1.

ВЕРЕДО́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Вередливий.

ВЕРЕДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вередува́ти.**

ВЕРЕДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *без додатка.* Виявляти невдоволення, мати примхи. // *без додатка і кнм, чим.* Перебирати, бути надто вибагливим. // *над кни, заст.* Знущатися, збиткуватися.

ВЕРЕДУ́Н, -а́, *ч.* Той, хто вередує.

ВЕРЕДУ́ХА, -и, *ж.* Та, що вередує.

ВЕРЕ́ЙКА, -и, *ж.* Кошик (перев. круглої форми) з ручками, виплетений з лози, рогозу, що його використовують для зберігання або перенесення чого-небудь.

ВЕ́РЕМЕНТ, -у, *ч.* Перерахування суми з поточного рахунку однієї особи на поточний рахунок іншої.

ВЕРЕМІ́Й, -я́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **веремія.**

ВЕРЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *розм.* 1. Сильний крик, галас із метушнею, безладним рухом. 2. Вир, вихор, коловорот.

ВЕРЕ́М'Я, -я, *с.*, *діал.* Гарна погода.

ВЕРЕ́НВА, -и, *ж.*, *діал.* Ряд снопів.

ВЕРЕ́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Те саме, що **рядно́.**

ВЕ́РЕС, -у, *ч.* Вічнозелений низенький кущик із дуже дрібним і численним листям та ліловорожевими квітками.

ВЕ́РЕСЕНЬ, -сня, *ч.* Назва дев'ятого місяця календарного року.

ВЕ́РЕСК, -у, *ч.* 1. Пронизливий, різкий крик, виск. 2. Високий, пронизливий, неприємний звук (від тертя металевих, дерев'яних та інших предметів). // Про дуже голосний, різкий звук мисливського рогу, сирени і т. ін.

ВЕРЕСКЛЕ́П, -у, *ч.*, *діал.* Бруслина, бересклет.

ВЕРЕСКЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Високий, різкий, пронизливий (про голос, звук). 2. Який верещить.

ВЕРЕСКЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **верескли́вий.**

ВЕРЕСКЛИ́ВО. Присл. до **верескли́вий.**

ВЕРЕСКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **вереща́ти.**

ВЕ́РЕСКОВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **ве́ресовий.**

ВЕ́РЕСКОВІ, -их, *мн.*, *діал.* Те саме, що **ве́ресові.**

ВЕРЕСКОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Тривалий багатоголосий вереск.

ВЕРЕСКО́ТНЯВА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **верескотня́.**

ВЕРЕСКУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто багато верещить.

ВЕРЕСКУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Та, що багато верещить.

ВЕРЕСНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ве́ресень.**

ВЕ́РЕСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ве́рес.**

ВЕРЕСО́ВИЩЕ, -а, *с.* Тип рослинності, представлений вічнозеленими чагарниками і напівчагарниками.

ВЕ́РЕСОВІ, -их, *мн.* Родина вічнозелених кущів або півкущів із дуже дрібним листям і ліловорожевими квітками.

ВЕРЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **рядно́.** // Одяг із грубої тканини, з ряднини. 2. Оберемок, купа чого-небудь, що вміщується в одному рядні. 3. *діал.* Різнокольоровий килим із грубої вовни.

ВЕРЕТЕ́НЕЧКО, -а, *с.* Пестл. до **веретено́.**

ВЕРЕТЕ́НИСТИЙ, -а, -е. Який має форму веретена.

ВЕРЕТЕ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.* Крутитися наче веретено.

ВЕРЕТЕ́ННИЙ, ВЕРЕТІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **веретено́** 1. // Стос. до веретена.

ВЕРЕТЕ́ННИК, -а, *ч.* 1. Той, хто виготовляє веретена. 2. Рід птахів ряду сивкоподібних.

ВЕРЕТЕ́ННИЦЯ, -і, *ж.*, **ВЕРЕТІ́ЛЬНИК**, -а, *ч.*, *зах.* 1. Змія-мідянка. 2. Ящірка.

ВЕРЕТЕ́НО, -а, *с.* 1. Ручне знаряддя для прядіння у вигляді тонкої палички з видовженими загостре-

ними кінцями і потовщенням посередині. // Основна частина прядильних машин, за допомогою якої закручуються і намотуються щітки. 2. Стрижень, що являє собою вісь обертання частин різних механізмів.

ВЕРЕТЕНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму веретена.

ВЕРЕТЕНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **веретеноподі́бний**.

ВЕРЕТЕ́НЦЕ, ВЕРЕТІ́НЦЕ, -я, *с.* Пестл. до **верете́но** 1.

ВЕРЕ́ТИНА, -и, *ж.*, *зах.* Нитки для ткання.

ВЕРЕ́ТИЩЕ, -а, *с.*, *заст.* Одяг із грубої тканини; бідний одяг, лахміття.

ВЕРЕТІ́ЛЬНИК *див.* **верете́нниця**.

ВЕРЕТІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Безнога, схожа на змію ящірка.

ВЕРЕТІ́ННИЙ *див.* **верете́нний**.

ВЕРЕТІ́ННИК, -а, *ч.* Прилад для змотування ниток із веретена на мотовило.

ВЕРЕТІ́ННИЦЕВІ, -их, *ім.* Рід безногих ящірок.

ВЕРЕТІ́НЦЕ *див.* **верете́нце**.

ВЕРЕ́ТКА, ВЕРІ́ТКА *і* **ВЕРІ́ТЧИНА**, -и, *ж.* Те саме, що **вере́та**.

ВЕРЕ́ТТЯ, -я, *с.*, *розм.* 1. Груба тканина з валу (*див.* **вал**[2]); ряднина. 2. Старі речі; лахміття.

ВЕРЕ́ТЯНИЙ, -а, -е. Виготовлений з веретт́я (у 1 знач.).

ВЕРЕТЯ́НКА, -и, *ж.* Одяг із грубої тканини, з рядни.

ВЕРЕЩА́КА, -и, *ч. і ж.* 1. Той (та), хто багато верещить. 2. *тільки ж.* Страва із свинячої грудинки.

ВЕРЕЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **верещ́ати** і звуки, утворювані цією дією.

ВЕРЕЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *недок.*, *розм.* 1. Пронизливо, різко кричати, пищати, вищати. // Дуже голосно співати, щебетати. 2. *перен.* Видавати різкі, пронизливі звуки, скрипіння (від тертя металевих, дерев'яних та інших предметів).

ВЕРЕЩАЧИ́. Дієприсл. до **вереща́ти**.

ВЕРЕ́Я, -ї, *ж.* Стовп, на якого навішують ворота.

ВЕРЖЕ́, *невідм.*, *с.* Сорт паперу, на якому є візерунок (водяні знаки) у вигляді прямокутної мітки.

ВЕРЗІ́ЙЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Пустомеля, базіка.

ВЕРЗІ́КАННЯ, -я, *с.*, *вульг.* Дія за знач. **верзі́кати**.

ВЕРЗІ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *вульг.* Те саме, що **верзя́кати**.

ВЕРЗІ́ННЯ, -я, *с.* 1. *фам.* Дія за знач. **верзти́**. 2. *розм.* Видіння, марення.

ВЕРЗТИ́, -зу́, -зе́ш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *фам.* Казати нісенітницю, дурницю; вести пусті балачки.

ВЕРЗТИ́СЯ, -зе́ться, *недок.*, *розм.* Поставати в уяві, в думках. // Маритися, ввижатись у напівсвідомому стані; снитися.

ВЕРЗУНИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **верзу́н**, -а́, *ч.*), *діал.* Постоли.

ВЕРЗЯ́КАННЯ, -я, *с.*, *вульг.* Дія за знач. **верзя́кати**.

ВЕРЗЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *вульг.* Казати нісенітницю, дурницю. // Говорити нерозбірливо, недоладно.

ВЕРИ́ГИ, -и́г, *мн.*, *заст.* Залізні ланцюги, пута, що їх носили на руках або на тілі релігійні фанатики з метою самокатування та умертвіння плоті.

ВЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Течія в італійській літературі та мистецтві, що виникла наприкінці 19 ст.; характерні підкреслена емоційність, наголос на особистих переживаннях героїв, гострі драматичні ситуації.

ВЕРИ́СЬКО, -а, *ч.* Бовдур, йолоп.

ВЕРИТА́ЙПЕР, -а, *ч.* Набірно-друкарська машина для відтворення тексту у вигляді відбитка виключених на заданий формат рядків.

ВЕРИФІКАЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* те саме, що **фальсифікаціоні́зм**.

ВЕРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перевірка істинності, встановлення достовірності. ** **верифіка́ція програ́много за́собу** – процес перевірки узгодженості результатів на етапах життєвого циклу програмного засобу та вимог, встановлених на попередніх етапах.

ВЕРИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **верифікува́ти**.

ВЕРИФІКО́ВНИЙ, -а, -е. Який можна верифікувати.

ВЕРИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Перевіряти істинність, встановлювати достовірність.

ВЕРІ́ТКА *див.* **вере́тка**.

ВЕРІ́ТЧИНА *див.* **вере́тка**.

ВЕРКБЛЕ́Й, -ю, *ч.* Свинець, що його одержують при виплавці свинцевих руд або рудних агломератів.

ВЕ́РКИ, -ів, *мн.*, *заст.* Оборонні споруди й укріплення, що колись застосовувались у фортецях.

ВЕРКЛЮ́Г, -а, *ч.*, *зах.* Пристрій для підвішування казанка над вогнем.

ВЕРЛА́НЬ, -я, *ч.*, *розм.* Той, хто багато кричить; крикливa людина.

ВЕРЛА́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Крикливий.

ВЕРЛІ́БР, -у, *ч.* Те саме, що **ві́льний вірш** (*див.* **ві́льний**).

ВЕРЛІ́БРОВИЙ, -а, -е. Стос. до **верлі́бру**.

ВЕРЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; олов'яно-білі кристали з металічним блиском.

ВЕРЛО́, -а́, *с.* Дишель кінного приводу.

ВЕ́РМАХТ, -у, *ч.*, *іст.* Збройні сили фашистської Німеччини, розгромлені арміями країн антигітлерівської коаліції під час другої світової війни 1939 – 1945 рр.

ВЕРМЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Плин, що надає речам золотистого кольору. 2. Вироби із позолоченого срібла.

ВЕРМИКУЛІ́Т[1], -у, *ч.*, *мед.* Апендицит.

ВЕРМИКУЛІ́Т[2], -у, *ч.* Мінерал класу силікатів бурого, жовтаво-бурого або золотисто-жовтого кольору.

ВЕРМИКУЛІТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Легкий бетон, в якому заповнювачем є спучений вермикуліт.

ВЕРМИПСИЛЬО́З, -у, *ч.* Хвороба тварин, що спричинюється блохами.

ВЕРМІЛЬЙО́Н, -у, *ч.* Кіновар або яскраво червона фарба з кіновариі.

ВЕРМІШЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Сорт тонкої круглої локшини фабричного виробництва.

ВЕРМІШЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вермішéль**.

ВЕРМІ́ЯН, -а, *ч.*, *заст.* Вірменин.

ВЕ́РМУТ, -у, *ч.* Солодке виноградне вино, настояне на ароматичних травах, передусім на полину гіркому (вермуті).

ВЕ́РМУТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ве́рмут**.

ВЕРНАДИ́Т, -у, *ч.* Водний мангандіоксид.

ВЕРНАДСЬКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, зеленого кольору.

ВЕ́РНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **верну́ти**.

ВЕРНИ́ВОДА, -и, **ВЕРНИ́ГОРА**, -и *і* **ВЕРНИДУ́Б**, -а, *ч.*, *фольк.* Те саме, що **ве́летень**.

ВЕРНИ́ГОРА *див.* **верни́вода**.

ВЕРНИДУ́Б *див.* **верни́вода**.

ВЕРНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Скіпа, скалка.

ВЕРНІСА́Ж, -у, *ч.* Перший день відкриття художньої виставки.

ВЕРНІСА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **верніса́ж**.

ВЕРНУ́ТИ[1], верну́, ве́рнеш, *недок. і док.* 1. *тільки недок.*, *перех. і неперех.* З силою рухати вперед; пересувати, перекидати. 2. *тільки недок.*, *неперех.* Нестримно рухатися великою масою. 3. *тільки недок.*, *перех. і неперех.*, *перен.* Зводити розмову до чого-небудь. 4. *тільки недок.*, *перех.* Складати провину на кого-небудь. 5. *неперех.* Повертати, звертати кудись. // *перен.* Звертати у діях до певної мети. ** **верну́ти ніс (но́са)**, *вульг.* – відвертатися від кого- або чого-небудь з презирством, зневажливо ставитися до когось. **З душі́ ве́рне** – про почуття огиди до кого-, чого-небудь.

ВЕРНУ́ТИ[2] *див.* **верта́ти**.

ВЕ́РНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **верну́ти**.

ВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **верта́тися**.

ВЕРНЬЄ́Р, -а, *ч.* 1. Пристрій для точного настроювання радіоапаратури. 2. Те саме, що **но́ніус**.

ВЕРНЬЄ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **верньє́р**.

ВЕРОНА́Л, -у, *ч.* Дієтилбарбітуратна кислота – білий кристалічний порошок, що використовується як снодійний засіб.

ВЕРО́НІКА, -и, *ж.* Одно- чи багаторічна трав'яниста рослина з дрібними квітками, окремі види якої культивуються як декоративні.

ВЕРО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Верона.

ВЕРП, -у, *ч.* Судновий якір, меншого розміру за основний.

ВЕРСА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Версаль.

ВЕРСА́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* 1. Назва, яку дали учасники Паризької комуни 1871 р. силам контрреволюції, що зосередилися у Версалі. 2. *перен.* Озвірілі, оскаженілі контрреволюціонери.

ВЕРСИФІКА́ТОР, -а, *ч.* 1. *заст.* Поет. 2. *іρон.* Людина, яка складає вірші, що не мають глибокого змісту.

ВЕРСИФІКА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **версифіка́тор**.

ВЕРСИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до **версифіка́ції**, пов'язаний із мистецтвом писання віршів. *Версифікаційна культура.*

ВЕРСИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Система організації поетичної віршованої мови; віршування. 2. Складання віршів.

ВЕРСИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **версифікувати**.

ВЕРСИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати версифікацію (*див.* **версифіка́ція** 2).

ВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* 1. Один із кількох різних переказів, викладів або одне з тлумачень якогось факту, події. 2. У слідчій та судовій діяльності – припущення перебігу вчиненого злочину. 3. Система вимог та правил з окремих видів спорту, розроблена певною організацією.

ВЕРСТА́, -и́, *ж.* (*мн.* **ве́рсти**, верст). Те саме, що **верства́**[1].

ВЕРСТА́К, -а́, *ч.* 1. Спеціальний стіл із пристроями для кріплення оброблюваних ручним способом дерев'яних або металевих предметів. 2. *рідко.* Те саме, що **верста́т** 1.

ВЕРСТАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **верста́к**.

ВЕРСТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Друкарський робітник, який верстає набір. 2. Висококваліфікований спеціаліст комп'ютерної верстки (дизайну) у книжкових та масмедійних видавництвах, редакціях, кіно- та телестудіях.

ВЕРСТА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **верста́льник**.

ВЕ́РСТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **верста́ти** 2.

ВЕРСТА́ННЯ, -я, *с.* 1. *друк.* Дія за знач. **верста́ти** 2. 2. У Російській державі 16 – 17 ст. – зарахування дворян, боярських дітей, а також городових козаків на військову службу з одночасним призначенням земельної (помістя) та грошової платні.

ВЕРСТА́Т, -а, *ч.* 1. Примітивне дерев'яне устаткування для ткання ручним способом полотна, килимів і т. ін. // *текст.* Машина для виробництва різних видів тканин. 2. *рідко.* Те саме, що **верста́к** 1. 3. *тех.* Машина для обробки деталей або матеріалів.

ВЕРСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. *із сл.* шлях, дорогу, путь і т. ін. Пересуватися в певному напрямку, йти кудись. 2. *друк.* Розташовувати набір тексту та ілюстрацій на сторінках книги, журналу, газети тощо.

ВЕРСТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *друк.* Пас. до **верста́ти** 2.

ВЕРСТА́ТКА, -и, *ж.* Друкарський інструмент для ручного складання, набору.

ВЕРСТА́ТНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **верста́т** 1, 3.

ВЕРСТА́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на верстаті.

ВЕРСТА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **верста́тник**.

ВЕРСТАТОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Признач. для будування верстатів. *Верстатобудівний завод.* // Стос. до будування верстатів. *Верстатобудівна промисловість.*

ВЕРСТАТОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Спеціаліст, який будує верстати.

ВЕРСТАТОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь машинобудування, підприємства якої випускають металооброблювальні й деревообробні верстати.

ВЕРСТАТОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод, на якому виробляють верстати та запасні частини до них.

ВЕРСТАТОСКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний зі складанням верстатів.

ВЕРСТА́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **верста́тний**.

ВЕРСТВА́[1], -и́, *ж.* (*мн.* **ве́рстви**, версто́в). 1. Давня назва східнослов'янської міри великих віддалей, що становила 1,06 км і вживалася до запровадження метричної системи. 2. Верстовий стовп (*див.* **верствови́й**[1]). 3. *перен.* Про дуже високу людину. ** **верства́ келебердя́нська** – про дуже високу людину.

ВЕРСТВА́[2], -и, *ж.* (*мн.* **ве́рстви**, верств). 1. Горизонтально розміщена маса чого-небудь, що стикається з поверхнею іншої маси; шар. // *заст.* Ряд снопів, покладених горизонтально, шар соломи, сіна в стогу і т. ін. // *геол.* Плоска маса однорідної породи, що зверху й знизу обмежена більш-менш паралельними площинами. 2. Частина суспільного класу, соціальна група, соціальний стан.

ВЕРСТВА́[3], -и, *ж.*, *заст.*, *діал.* Вік; вікова група.

ВЕРСТВА́К, -а, *ч.*, *зах.* Ровесник.

ВЕРСТВОВИ́Й[1], -а́, -е́. Прикм. до **верства́**[1] 1. ** **верствови́й стовп** – один із стовпів, що їх ставили біля дороги на віддалі верстви (*див.* **верства́**[1] 1) один від одного для визначення відстані між певними пунктами. **Верствови́й шлях** – шлях, на якому стовпами відзначено верстви (*див.* **верства́**[1] 1).

ВЕРСТВОВИ́Й[2], -а́, -е́. Прикм. до **верства́**[2].

ВЕ́РСТКА, -и, *ж.*, *друк.* 1. Те саме, що **верста́ння**. 2. Відбиток зверстаного тексту, набору, переділеного на сторінки. ** **комп'ю́терна ве́рстка** – розміщення тексту та ілюстрацій на сторінці, розвороті книги, газети тощо за допомогою комп'ютерної техніки.

ВЕРСТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **верста́**.

ВЕРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **верта́ти**.

ВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВЕРНУ́ТИ**, верну́, ве́рнеш, *док.* 1. *перех.* Віддавати назад що-небудь узяте; повертати. 2. *перех.*, *перен.* Надавати чогось ізнову, відновлювати щось, раніше втрачене. 3. *неперех.*, *розм.* Іти, їхати і т. ін. назад; повертатися, вертатися.

ВЕРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВЕРНУ́ТИСЯ**, верну́ся, ве́рнешся, *док.* 1. Іти, їхати і т. ін. назад; повертатися. 2. *тільки 3 ос.*, *перен.* З'являтися знову після перерви (про почуття, стан і т. ін.). 3. *до чого.* Починати робити що-небудь знову, братися за те, що було припинене; повертатися. 4. *тільки недок.* Пас. до **верта́ти** 1, 2.

ВЕРТЕБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується хребців; хребетний. ** **вертебра́льна ангіографі́я** – рентгенологічне дослідження судинної системи головного мозку після заповнення хребтової артерії контрастною речовиною.

ВЕРТЕБРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із вертебрології.

ВЕРТЕБРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до вертебрології.

ВЕРТЕБРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що вивчає та лікує хвороби спинного хребта.

ВЕ́РТЕКС, -а, *ч.* Точка небесної сфери, до якої переважно спрямовані пекулярні рухи зір.

ВЕ́РТЕЛ, -а, *ч.*, *анат.* Те саме, що **вертлю́г** 1.

ВЕРТЕ́П, -у, *ч.* 1. *заст.* Печера. 2. *тільки одн.* Старовинний пересувний ляльковий театр, де ставили релігійні та світські п'єси. 3. Сховище або місце гульбища злочинців, розпусників і т. ін.

ВЕРТЕ́ПА, -и, *ж.*, *зах.* Провалля, яр, ущелина.

ВЕРТЕ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **верте́п** 2.

ВЕРТЕ́ПНИК, -а, *ч.*, *заст.* Актор, який ляльками на держаках виконував ролі персонажів вертепної вистави.

ВЕРТИ́ГО, *невідм.*, *с.* Запаморочення (голови).

ВЕРТИ́ГОЛОВА, -и, *ч. і ж.*, *зах.* Той, хто має звичку вертіти головою.

ВЕРТИ́ГОЛОВКА, -и. Жін. до **верти́голова**.

ВЕРТИГОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь запаморочення голови і втрати рівноваги.

ВЕРТИ́ГУЗКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Трясогузка. 2. Вертлява жінка.

ВЕРТИКА́Л, -а, *ч.*, *астр.* 1. Усяке велике коло небесної сфери, яке проходить через зеніт і довільну точку небесної сфери. 2. Прилад для вимірювання висоти світил.

ВЕРТИКАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Доведення предмета до строго вертикального положення.

ВЕРТИКА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Прямовисна лінія, що збігається з напрямом виска (*див.* **висо́к**[2]); прот. горизонталь. 2. *муз.* Одночасне звучання двох або кількох звуків; одночасність звучання може бути фізичною (акорд) або психологічною (арпеджіо, гармонічна фігурація), коли звуки з'являються послідовно, але являють собою звичну звукову форму (акорд, тризвук). ** **по вертика́лі** – від нижчого за підпорядкованістю підприємства, установи, органу, організації, особи до вищого чи навпаки.

ВЕРТИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який має напрям вертикалі; прямовисний; прот. горизонтальний. 2. *перен.* Який охоплює підприємства, установи,

органи, організації, особи від нижчих до вищих або навпаки. ** **вертика́льна інтегра́ція** – виробниче та організаційне об'єднання підприємств, пов'язаних загальною участю у виробництві, продажу. **вертика́льна концентра́ція** – зосередження на одному підприємстві усіх стадій виробничо-торговельного циклу. **вертика́льний марке́тинг** – єдина система збуту, що включає виробника, одного чи декількох оптових продавців та одного чи декількох дрібнооптових (роздрібних) продавців.

ВЕРТИКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вертика́льний**.

ВЕРТИКА́ЛЬНО. Присл. до **вертика́льний**.

ВЕРТИ́ПОРОХ, -а, *ч., зах.* Жевжик, легковажна людина, шелихвіст.

ВЕРТИ́ХВІСТ, -воста, *ч., розм.* Те саме, що **вітрогі́н**.

ВЕРТИ́ХВІСТКА, -и, *розм.* Жін. до **верти́хвіст**.

ВЕРТИЦИЛЬО́З, -у, *ч.* Хвороба рослин, спричинювана грибами з роду вертициліум.

ВЕРТІ́Ж, -тежу́, *ч.* Хвороба овець, кіз, яку викликають личинки стрічкового глиста, що потрапляють у мозок, внаслідок чого тварина кружляє в агонії (конанні).

ВЕРТІ́Й, -я́, *ч., рідко.* Те саме, що **круті́й**.

ВЕРТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **верті́ти**.

ВЕРТІ́ТИ, -рчу́, -рти́ш, *недок., перех. і неперех.* 1. Рухати, повертати в різні боки. // Обертати навколо осі; крутити. 2. *перен., розм.* Верховодити, розпоряджатися на свій розсуд. 3. Свердлити, робити свердлом заглибини, отвори. 4. *перен., діал.* Бентежити, непокоїти.

ВЕРТІ́ТИСЯ, -рчу́ся, -рти́шся, *недок.* 1. Рухатися, повертатися в різні боки. // Обертатися. // Лежати, сидіти, стояти неспокійно, весь час міняючи положення. 2. *розм.* Знаходитися де-небудь чи біля кого-, чого-небудь, перебуваючи в русі, не залишаючись на одному місці. // *перен., коло кого – чого.* Невідступно повертатися до того самого (про розмову, думки). *Верті́тися на язиці.* 3. *тільки недок.* Пас. до **верті́ти**.

ВЕРТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Дуже рухливий, спритний, в'юнкий. // Який легко і швидко може повертатися в різні боки, маневрувати. 2. *перен.* Який легко вміє виходити із складного становища.

ВЕ́РТКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **вертки́й**.

ВЕ́РТКО. Присл. до **вертки́й**.

ВЕРТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **вертля́вий**.

ВЕРТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **вертли́вий**.

ВЕ́РТЛИК, -а, *ч., зах.* Шарманка.

ВЕРТЛЮ́Г, -а́, *ч.* 1. *анат.* Горб у верхній частині гомілкової кістки, до якого прикріплюються м'язи стегна. 2. *тех.* Деталь, що з'єднує дві частини механізму і дає можливість одній з них обертатися навколо своєї осі. 3. Другий від основи членик ноги комахи.

ВЕРТЛЮ́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вертлю́г**.

ВЕРТЛЮ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вертлю́г**.

ВЕРТЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Дуже, занадто рухливий.

ВЕРТЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **вертля́вий**.

ВЕРТЛЯ́ВО. Присл. до **вертля́вий**.

ВЕРТНИ́ЧИЙ, -а, -е. Свердлувальний.

ВЕРТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм., рідко.* Однокр. до **верті́тися** 1.

ВЕРТОГРА́Д, -у, *ч., книжн., заст.* Сад.

ВЕРТОДРО́М, -у, *ч.* Майданчик для зльоту, посадки і стоянки вертольотів із спорудами та обладнанням для їх обслуговування.

ВЕРТОЛІ́Т, -льо́та, *ч.* Важчий за повітря літальний апарат (гвинтокрила машина), що може підніматися в повітря без розбігу і вертикально приземлюватися, а також зависати в повітрі; гелікоптер.

ВЕРТОЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до вертольота.

ВЕРТОЛІ́ТНИК, -а, *ч.* Льотчик, який управляє вертольотом, або той, хто є членом його екіпажу.

ВЕРТОЛІТОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний із вертолітобудуванням.

ВЕРТОЛІТОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості, що створює вертольоти.

ВЕРТОЛЬОТОБУДІВНИ́Й, -а, -е. Те саме, що **вертолітобудівни́й**.

ВЕРТОЛЬОТОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **вертолітобудува́ння**.

ВЕРТОЛЬОТОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Військовий корабель, головним озброєнням якого є вертольоти, признач. для забезпечення висадки морських десантів або для боротьби з підводними човнами; один із типів авіаносців.

ВЕРТОЛЬО́ТЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **вертолі́тник**.

ВЕРТУ́Н[1], -а́, *ч.* 1. Неспокійна, непосидюча, вертлява людина. 2. Голуб штучно виведеної породи, що може у польоті перекидатися через голову або крило. ** **сосно́вий верту́н** – хвороба молодих сосен, що проявляється у викривленні пагонів.

ВЕРТУ́Н[2] *див.* **вертуни́**.

ВЕРТУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч., діал.* Кажан.

ВЕРТУНИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **верту́н**, -а́, *ч.*), *діал.* Вергуни.

ВЕРТУ́ТА, -и, *ж.* Печиво з коржа, змазаного начинкою і скрученого трубкою.

ВЕРТУ́ХА, -и. Жін. до **верту́н**[1] 1.

ВЕРТУХА́Й, -я, *ч., жарг.* Тюремний наглядач, який обшукує та конвоює в'язнів.

ВЕРТУ́ШКА, -и, *ж., розм.* 1. Загальна назва різних предметів, приладів та інструментів, що обертаються навколо своєї осі. 2. *розм.* Вертоліт. 3. *розм.* Прямий урядовий телефон.

ВЕРТУ́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **верту́шка**.

ВЕРТЬ, *присудк. сл., розм.* Уживається за знач. повернутися, крутнутися.

ВЕРТЯЧИ́Й. Дієприсл. до **верті́ти**.

ВЕРТЯ́ЧКА, -и, *ж.* Водяний жук.

ВЕРУКО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що нагадує бородавку; для якого характерна наявність бородавок.

ВЕРФ, -і, *ж.* Сукупність споруд на березі річки, моря і т. ін., де будують і ремонтують судна.

ВЕ́РФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **верф**.

ВЕРФ'Я́НИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **верф**.

ВЕРХ, -у, *ч.* 1. Верхня, найвища частина чого-небудь; вершина. // Поверхня землі, якої-небудь рідини і т. ін. 2. *кого, перен.* Перевага в чому-небудь. *Брати верх.* 3. Купол, баня. // Покрівля на хаті, будинку і т. ін.; дах. 4. Димохід на хаті, будинку і т. ін.; димар. 5. Зовнішній бік одягу, а також матеріал для нього. // Верхній, зовнішній бік шапки, зроблений з якогось матеріалу, а не з хутра. 6. *тільки мн.* **верхи́**, -і́в, *перен., розм.* Керівна, найвпливовіша частина суспільства, класу, організації і т. ін. 7. Високі звуки, ноти (зазвичай у співові). 8. *у знач. прийм., діал.* Поверх, зверху. ** **з ве́рхом** – вище країв посудини або іншої тари, з надлишком (про що-небудь насипане, набране). **скака́ти по верха́х** – розповідати, міркувати про щось поверхово, не ґрунтовно. **че́рез верх** – у дуже великій кількості; багато, надмірно.

ВЕРХА́МИ, *присл.* Те саме, що **ве́рхи** (про кількох чи багатьох вершників).

ВЕ́РХИ, *присл.* Сидячи на коні (мулі, верблюді і т. ін.), звісивши ноги по його боках. // Сидячи на чому-небудь, як на коні. ** **Ї́здити ве́рхи** *на кому* – цілком підкорити кого-небудь своїй волі.

ВЕ́РХІВЕНЬ, -вня, *ч., рідко.* Те саме, що **верхіве́ць**.

ВЕРХІВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Людина, що їде верхи на коні; вершник.

ВЕРХІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Верхня, найвища частина чого-небудь. 2. *перен., розм.* Керівна, найвпливовіша частина суспільства, класу, організації і т. ін.

ВЕРХІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **верхі́вка**.

ВЕРХІ́ВЩИНА, -и, *ж., заст.* Податок від горо́дів, дворів та стодол.

ВЕРХІ́В'Я, -я, *с.* 1. Верхня найвища частина чого-небудь; верх (перев. дерева, гори). 2. *чого, перен.* Вершина розвитку, найвищий ступінь. 3. Верхня течія річки, а також місцевість, що прилягає до неї.

ВЕРХЛЮ́К, ВЕРХЛЯ́К, -а́, *ч., зах.* Дике порося.

ВЕРХЛЯ́К *див.* **верхлю́к**.

ВЕРХНИ́НА, -и, *ж., зах.* Вершки, сметана.

ВЕ́РХНІЙ, -я, -є. 1. Який міститься, знаходиться зверху, вище чого-небудь; *прот.* нижній. ** **ве́рхнє чуття́**, *мисл.* – здатність собаки правильно відчувати поблизу птаха або звіра, не опускаючи носа вниз до сліду. 2. Який одягається поверх вбрання. // Який одягається поверх білизни. 3. Близький від витоків, початку річки.

ВЕРХНЬОГОМІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до верхньої гомілки.

ВЕРХНЬОГРУДИ́ННИЙ, -а, -е: ** **верхньогруди́нна то́чка** – найглибша точка яремної вирізки груднини.

ВЕРХНЬОГУБНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до верхньої губи.

ВЕРХНЬОЗУБНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до верхніх зубів.

ВЕРХНЬОПА́ЛУБНИЙ, -а, -е. Який стосується верхньої палуби. // Який знаходиться на верхній палубі.

ВЕРХНЬОЩЕ́ЛЕПНИЙ, -а, -е. Який стосується верхньої щелепи. // Який знаходиться на верхній щелепі.

ВЕРХНЯ́К, -а́, *ч.* 1. Верхнє жорно у млині. 2. Верхня частина гончарського круга, на якій формують посуд. 3. Верхній шар ґрунту і т. ін. 4. Дека в струнному музичному інструменті (кобзі та ін.). 5. *діал.* Металева кришка люльки. 6. Взагалі верхня частина чого-небудь.

ВЕРХОБЛЮ́Д, -а, *ч., діал.* Верблюд.

ВЕРХОВЕ́НСТВО, -а, *с., книжн.* Панівне становище, переважний вплив кого-, чого-небудь.

ВЕРХОВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч., діал.* Вершник.

ВЕРХОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до верху (у 1 знач.); який міститься, перебуває, діє і т. ін. зверху, нагорі. 2. Пов'язаний з пересуванням верхи. *Верховий кінь.* 3. Який їздить верхи. // *у знач. ім.* **верхови́й**, -во́го, *ч.* 4. Який міститься, знаходиться і т. ін. ближче до верхів'я ріки. ** **верхови́й ві́тер**, *діал.* – вітер, що дме з верхів'я ріки. 5. *у знач. ім.* **верхови́й**, -о́го, *ч.* Робітник, що знаходиться на верхньому майданчику бурової вишки; верховик.

ВЕРХОВИ́К, -а́, *ч., діал.* Верховий вітер.

ВЕРХОВИ́НА, -и, *ж.* 1. Верхня, найвища частина чого-небудь (перев. гори, дерева). 2. *перен.* Найвищий ступінь чого-небудь. 3. *тільки одн.* Назва високогірної місцевості в межах Українських Карпат.

ВЕРХОВИНЕ́ЦЬ *див.* **верхови́нці**.

ВЕРХОВИ́НКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **верхови́на** 1.

ВЕРХОВИ́НКА[2] *див.* **верхови́нці**.

ВЕРХОВИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до верховини (у 1, 3 знач.).

ВЕРХОВИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до верховини (у 3 знач.).

ВЕРХОВИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **верхови́нець**, -нця, *ч.*; **верхови́нка**, -и, *ж.*). Назва етнічної групи українців, жителів високогірної зони Карпат.

ВЕРХОВІ́ДКА, -и, *ж.* Те саме, що **верхово́дка**.

ВЕРХОВІ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Верхня частина дерева. 2. *збірн.* Верхні гілки.

ВЕРХО́ВНИЙ, -а, -е. Найвищий, головний. ** **Верхо́вна Ра́да** – назва парламенту України. **Верхо́вний головнокома́ндуючий** – вищий начальник збройних сил держави як під час війни, так і в мирний час. **Верхо́вний коміса́р ООН з прав людини** – міжнародна посадова особа, яка підпорядковується Генеральному Секретарю ООН і відповідає за допомогу в реалізації прав людини. **Верхо́вний суд** – вищий орган судової влади в державі.

ВЕРХО́ВНИК, -а, *ч., іст.* Член Верховної таємної ради, що була заснована в Росії в 1726 р. і ліквідована імператрицею Анною Іванівною в 1730 р.

ВЕРХО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **верхо́вний**.

ВЕРХОВО́Д[1], -а, *ч.* Впливова людина, що відіграє керівну роль у певному середовищі, у своєму оточенні і т. ін.

ВЕРХОВО́Д[2], -а, *ч.* Те саме, що **верхово́дка**[1].

ВЕРХОВО́ДА, -и, *ч. і ж.* Те саме, що **верхово́д**[1].

ВЕРХОВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок., без додатка, ким і над ким.* Бути верховодом, скеровувати дії інших; розпоряджатися.

ВЕРХОВО́ДИЦЯ, -і. Жін. до **верхово́да**.

ВЕРХОВО́ДІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **верхово́дити**.

ВЕРХОВО́ДКА[1], *рідко* **ВЕРХОВІ́ДКА**, -и, *ж.* Дрібна прісноводна риба родини коропових, малоцінна як промислова.

ВЕРХОВО́ДКА[2], -и, *ж.* Найближчий до поверхні шар підземної води.

ВЕРХОВО́ДНИЙ, -а, -е. Який жадає панувати, владарювати.

ВЕРХОВО́ДСТВО, -а, *с.* Дії верховода (*див.* **верхово́д**[1]).

ВЕРХОГІ́Р'Я, -я, *с., збірн., поет.* Верхні частини гір.

ВЕРХОГЛЯ́Д, -а, *ч.* Людина, яка виявляє верхоглядство; поверхова людина.

ВЕРХОГЛЯ́ДКА, -и. Жін. до **верхогля́д**.

ВЕРХОГЛЯ́ДСТВО, -а, *с.* Несерйозне, поверхове ставлення до чого-небудь, без ознайомлення з чимось, без заглиблення в сутність справи.

ВЕРХОГО́НИ, -ів, *мн., рідко.* Змагання на верхових конях.

ВЕРХОЛА́З, -а, *ч.* Робітник, який працює на великій висоті. // Людина, що любить лазити на високі предмети (дерева, будинки і т. ін.).

ВЕРХОЛА́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до верхолаза.

ВЕРХОЛЯ́К, -а, *ч., зах.* Лісовий жайворонок.

ВЕ́РХОМ, *присл.* Верхньою частиною, горою.

ВЕРХО́М, *присл., рідко.* Те саме, що **ве́рхи**.

ВЕРХО́НКИ, -нок, *мн.* (*одн.* **верхо́нка**, -и, *ж.*). *діал.* Рукавиці, що їх одягають поверх рукавиць, зазвичай шкіряні чи брезентові.

ВЕРХОПАСА́ННЯ, -я, *с., зах.* Верхня частина зрубу.

ВЕРХОРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **верхі́в'я** 3.

ВЕРХОСТЬО́Б, -у, *ч.* Особливий спосіб вишивання.

ВЕРХОТУ́РА, -и, *ж., розм., жарт.* Верхня частина якого-небудь приміщення, верхній поверх.

ВЕРХОЧУ́Т, -а, *ч.* Мисливський собака, який працює верхнім чуттям.

ВЕРХОЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Верхоянськ.

ВЕРЦА́ДЛО, -а, *с., зах.* Те саме, що **дзе́ркало**.

ВЕРЧ, -а, *ч., заст.* Згорток, жмуток.

ВЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **верті́ти**.

ВЕ́РЧИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Скручений жмут чого-небудь або що-небудь загорнене, згорнене; згорток. 2. *діал.* Плетений бублик.

ВЕ́РША, -і, *ж.* Сплетена з лози риболовна снасть, що має форму лійкоподібного кошика.

ВЕРША́К, -а́, *ч., зах.* Верхня частина дерева.

ВЕ́РШЕ, *присл., діал.* Вище.

ВЕ́РШЕНЬ, -шня, *ч., ч., діал.* Вершник.

ВЕРШЕ́ЧКИ, -ів, *мн.* Пестл. до **вершки́**.

ВЕРШЕ́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **верше́чок**.

ВЕРШЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Верхня кінцева частина чого-небудь (дерева, гори, споруди і т. ін.).

ВЕРШИ́НА, -и, *ж.* 1. Верхня, найвища частина чого-небудь (перев. дерева, гори). ** **верши́на кута́**, *мат.* – точка перетину прямих, що утворюють кут. **верши́на трику́тника**, *мат.* – вершина кута, що лежить проти його основи. 2. *чого, перен.* Вінець розвитку, найвищий ступінь. 3. Початок, верхів'я яру і т. ін.

ВЕРШИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **верши́на**.

ВЕРШИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **верши́на**.

ВЕРШИ́ТЕЛЬ, -я, *ч., книжн.* Той, хто вирішує, розпоряджається, відіграє вирішальну роль у здійсненні чого-небудь. // Той, хто доводить до кінця, здійснює, завершує що-небудь.

ВЕРШИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **верши́тель**.

ВЕ́РШИТИ, -шить, -шать, *недок., мисл.* Пересуватись по верхівках дерев (про білку та ін. хутрових звірів).

ВЕРШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок., перех.* 1. Доводити до кінця, закінчувати робити верх, покрівлю. // Укладати верх стогу, скирти певним способом. 2. Здійснювати, завершувати що-небудь.

ВЕРШИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* 1. Закінчуватися чим-небудь у своїй верхній частині. 2. Відбуватися, здійснюватися. 3. Пас. до **верши́ти**.

ВЕРШІ́Й, -я́, *ч.* Робітник, що укладає верх стогу, скирти.

ВЕРШКИ́, -і́в, *мн.* (*рідше одн.* **вершо́к**, -шка́, *ч.*). 1. Густий продукт молока з великим вмістом жиру, одержуваний шляхом відстоювання або сепарування свіжого молока. 2. *перен.* Найкраща частина чогось. // *заст., ірон.* Найвпливовіша частина суспільства.

ВЕРШКІ́ВКА, -и, *ж., діал.* Вершковий крем для шкіри.

ВЕРШКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Виготовлений з вершків. 2. Стос. до вершка (у 1 знач.).

ВЕРШКО́ВИЙ, -ова, -ове. Який довжиною дорівнює вершку (у 3 знач.).

ВЕРШКОВІДДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з відділенням вершків. // Який призначений, використовується для відділення вершків.

ВЕРШКОВІДДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Апарат для відокремлення вершків від молока.
ВЕРШКО́ВО-ШОКОЛА́ДНИЙ, -а, -е. До складу якого входять вершки та шоколад.
ВЕРШКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вершкува́ти**.
ВЕРШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *с. г.* Зривати верхівку суцвіть і підчищати нижнє пожовкле листя в деяких сільськогосподарських культурах для посилення в них певних якостей.
ВЕРШЛЯ́Г, -а, *ч.*, *заст.* Великий важкий молот для кування металу, роздріблення каменю і т. ін.
ВЕРШЛЯГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вершля́г**.
ВЕ́РШНИК, -а, *ч.* 1. Людина, що їде верхи на коні; верхівець. 2. *тільки мн.*, *іст.* Один із привілейованих станів у Стародавньому Римі із Стародавній Греції, з якого формувалася кіннота.
ВЕ́РШНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ве́ршник**.
ВЕ́РШНИЦЯ, -і. Жін. до **ве́ршник** 1.
ВЕРШНЮ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Лісовий жайворонок.
ВЕРШНЯ́, -і, *ж.*, *заст.* Поверхня.
ВЕРШО́К, -шка́, *ч.* 1. Зменш. до **верх** 1, 5. 2. Те саме, що **вершки́**. 3. *заст.* Міра довжини, що дорівнює 4,4 см і застосовувалася в Україні та Росії до запровадження метричної системи мір.
ВЕРЯ́ЙКА, -и, *ж.*, *зах.* Дерев'яний замок.
ВЕСЕЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить веселий. // Приємний на вигляд.
ВЕСЕ́ЛЕЧКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **весло́**.
ВЕСЕ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Сповнений веселощів (у 1 знач.), радісного, безтурботного настрою. // Який виражає веселощі (у 1 знач.), радісний настрій. // Схильний до веселощів (у 1 знач.). // Грайливий (перев. про тварин). 2. Який викликає веселощі (у 1 знач.), радісний настрій своїм жартівливим змістом, бадьорою мелодією і т. ін. // Який викликає радісний настрій у зв'язку зі сприятливими обставинами. 3. Приємний на вигляд, світлий, яскравий. 4. *у знач. ім.* **весе́лий**, -ого, *ч.*, *жарг.* Гомосексуаліст.
ВЕСЕ́ЛИК, -а, *ч.*, *фольк.* Назва журавля весною, коли цей птах прилітає з вирію (за народним повір'ям, той, хто скаже "журавель", буде журитися увесь рік).
ВЕСЕЛИ́ЛЬНИЙ: ** **весели́льний газ** – оксид динітрогену: безбарвний зі слабким приємним запахом газ, який при вдиханні вкупі з киснем спричиняє сп'яніння і наркоз.
ВЕСЕЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *перех.* Викликати веселощі, розважати. // Викликати радісний настрій, робити радісним, веселим. // Своїм світлим, яскравим кольором створювати приємне враження для зору.
ВЕСЕЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *недок.* Проводити час у розвагах, веселощах. // Радіти, бути у радісному, веселому настрої. // *ким, чим*, *заст.* Радіти кому-, чому-небудь.
ВЕСЕ́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Веселка.
ВЕСЕЛІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **весе́лий**.
ВЕСЕЛІ́СІНЬКО. Присл. до **веселі́сінький**.
ВЕСЕ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Властивість і стан за знач. **весе́лий** 1. 2. Веселе проведення часу; розвага.
ВЕСЕЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Робитися, ставати веселим.
ВЕСЕЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Робитися, ставати веселішим.
ВЕСЕ́ЛКА, -и, *ж.* Дугоподібна різнобарвна смуга, яка з'являється в атмосфері внаслідок заломлення сонячних променів у краплинах дощу, сніжинках; райдуга.
ВЕСЕ́ЛКОВИЙ, -а, -е. 1. Подібний до кольорів веселки; різнобарвний. 2. *перен.* Приємний, радісний, який обіцяє щось гарне, добре.
ВЕСЕ́ЛО. Присл. до **весе́лий**. // *у знач. присудк. сл.*
ВЕСЕ́ЛОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **весе́лка**.
ВЕСЕ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **весе́лка**.
ВЕСЕ́ЛОЩІ, -ів, *мн.* 1. Стан внутрішнього задоволення, радісного настрою, безтурботності, схильності до розваг, жартів і т. ін. 2. Веселі розваги, розмови і т. ін.
ВЕСЕЛУ́Н, -а́, *ч.* Весела, життєрадісна людина; той, хто любить веселитися, жартувати і т. ін.
ВЕСЕЛУ́ХА, -и, *ж.* 1. Весела, життєрадісна людина; та, що любить веселитися, жартувати і т. ін. 2. *жарт.* Алкогольний напій.
ВЕСЕЛЧА́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **веселко́вий**.
ВЕСЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **весло́**.
ВЕСІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Веселка.
ВЕСІ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Обряд одруження, а також святкування з цієї нагоди за звичаєм. // Бенкет з нагоди одруження. *Справляти весілля.* 2. *збірн.*, *розм.* Люди, присутні на святкуванні з нагоди одруження.
ВЕСІ́ЛЛЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **весі́лля**.
ВЕСІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до весілля (у 1 знач.). ** **весі́льний ба́тько** – чоловік, який виконує на весіллі роль батька нареченого або нареченої. **Весі́льна ма́ти** – жінка, яка виконує на весіллі роль матері нареченого або нареченої. 2. *у знач. ім.* **весі́льна**, -ної, *ж.* Обрядова пісня, що виконується на весіллі.
ВЕСІЛЬЧА́НИН, -а, *ч.* Той, хто бере участь у весіллі.
ВЕСІ́ННІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **весня́ний**.
ВЕСЛО́, -а́, *с.* Дерев'яна з лопаттю на кінці довга жердина, за допомогою якої переміщують човен, гребне судно.
ВЕСЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **весло́**. // Який рухається за допомогою весел (про судно).
ВЕСЛОНО́ГИЙ, -а, -е. У яких кінцівки схожі на весла, діють, як весла.
ВЕСЛОНО́ГІ, -гих, *мн.* Ряд плаваючих птахів, у яких пальці з'єднані плавальними перетинками, що полегшують їм плавання.
ВЕСЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який схожий на весло; який діє, як весло.
ВЕСЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **веслоподі́бний**.
ВЕСЛУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **веслува́ння**.
ВЕСЛУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається веслувальним спортом.
ВЕСЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **веслува́ти**.
ВЕСЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Гребти веслом, веслами, переміщаючи човен, судно.
ВЕСЛУ́Н, -а́, *ч.* Гребляк (комаха).
ВЕСЛЮ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Високий на зріст чоловік.
ВЕСЛЯ́Р, -а́, *ч.* Людина, що веслує.
ВЕСНА́, -и́, *ж.* 1. Пора року між зимою і літом, яка характеризується подовженням дня, потеплінням, появою перелітних птахів, розквітом рослин і т. ін. 2. *перен.* Молодість, роки дитинства і юності. // Що-небудь початкове, яке провіщає розквіт, розвиток, перемогу чогось. // Світле, радісне почуття. 3. Рік (тільки в разі визначення віку кого-небудь).
ВЕСНІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **весня́нка**[1]. 2. Багаторічна трав'яниста рослина з повзучим кореневищем, прямим стеблом і дрібними білими, зібраними в китицю квітами.
ВЕСНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *поет.* 1. Вступати в силу (про весну). 2. *перен.* Розквітати.
ВЕ́СНОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **весна́**.
ВЕСНОО́РАНКА, -и, *ж.*, *с. г.* Весняна оранка необробленої восени землі.
ВЕСНО́Ю, *присл.*, *розм.* Під час весни; навесні.
ВЕСНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **веснува́ти**.
ВЕСНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Виконувати весняні роботи.
ВЕСНЯ́НИЙ, -на́, -не́. Прикм. до **весна́** 1, 2. *Весняна пора.* // Який буває, відбувається навесні. ** **Весня́ний ката́р** – тривале, хронічне захворювання кон'юнктиви ока, яке загострюється у весняні і літні місяці.
ВЕСНЯ́НКА[1], -и, *ж.* 1. Хорова народнообрядова пісня, в якій оспівується пробудження природи, кохання, надії на врожай і т. ін. 2. Народна назва пташок, що прилітають рано навесні.
ВЕСНЯ́НКА[2] *див.* **весня́нки**.
ВЕСНЯ́НКИ, -нок, *мн.* (*одн.* **весня́нка**, -и, *ж.*). Дрібні жовтувато-бурі або коричнюваті пігментні плями на шкірі (перев. обличчя) деяких людей, що особливо помітними стають навесні; ластовиння.
ВЕСНЯНКОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Ряд комах.
ВЕСНЯНКУВА́ТИЙ, -а, -е. Укритий веснянками. // Який має веснянки.
ВЕСНЯНКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **веснянкува́тий**.
ВЕСНЯ́НО. Присл. до **весня́ний**.
ВЕСНЯ́НО-ЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Що стос. весни і літа. *Весняно-літній сезон.*
ВЕСНЯ́НО-ПОЛЬОВИ́Й, -а, -е. Пов'язаний із весняними польовими роботами.
ВЕСНЯ́НО-ПОСІВНИ́Й, -а, -е. Пов'язаний із весняним посівом.
ВЕСНЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **весня́нка**[1].
ВЕСТ, -у, *ч.*, *мор.* 1. Захід, західний напрямок. 2. Західний вітер.
ВЕ́СТА, -и, *ж.* У давньоримській міфології – богиня домашнього вогнища.
ВЕСТА́ЛКА, -и, *ж.* Жриця давньоримської богині домашнього вогнища Вести, що давала обітницю довічної безшлюбності й цнотливості та зобов'язана була підтримувати невгасимий вогонь у храмі богині.
ВЕ́СТВЕРК, -у, *ч.* У каролінгських та романських церквах – поперечна будівля у західній частині будинка.
ВЕСТГО́ТИ, -ів, *мн.*, *іст.* Західне відгалуження готів, які в 3 – 4 ст. оселилися між рікою Дністром і пониззям Дунаю.
ВЕ́СТЕРН, -а, *ч.* Літературний твір або фільм з історії освоєння, із життя західних штатів США 19 століття.
ВЕ́СТЕРНІВСЬКИЙ, -а, -е. Властивий вестернові як жанру.
ВЕСТИ́, веду́, веде́ш; *мин. ч.* вів, вела́, вело́; *недок.* 1. *перех.* Спрямовувати рух кого-небудь, допомагати або примушувати йти. ** **Вести́ звіра**, *мисл.* – гнати собакою (гончаком) звіра по його слідах, безперервно подаючи голос. // Іти, рухатися попереду як ватажок, скеровуючи кого-, що-небудь. // Керувати предметом, що рухається механічно (машиною, автомобілем, судном і т. ін.). 2. *перех.*, *перен.* Спрямовувати діяльність кого-, чого-небудь; керувати. // Завідувати чим-небудь; викладати яку-небудь дисципліну. 3. *перех.* Рухати чим-небудь у певному напрямку. 4. *перех.* Прокладати, проводити що-небудь довге, великої протяжності. 5. *неперех.* Мати певний напрямок, простягатися куди-небудь. // *перен.* Маючи щось на меті, на увазі, спрямовувати в певний бік (розмову, дію і т. ін.). // *перен.* Спричинятися до чого-небудь. 6. *перех.* Здійснювати, виконувати, робити що-небудь. // Послідовно, систематично займатися чим-небудь. ** **Вести́ вого́нь** – стріляти з вогнепальної зброї. **Вести́ рід** *від кого*, *з кого* – походити від кого-небудь, бути нащадком когось. **Вести́ своє́ (своє́)** – настирливо повертатися в розмові до певної думки.
ВЕСТИБУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки переддвер'я піхви.
ВЕСТИБУЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження функції вестибулярного апарату.
ВЕСТИБУЛОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Порушення функції вестибулярного аналізатора.
ВЕСТИБУЛОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Волоскові клітини перетинчастого лабіринту внутрішнього вуха, які сприймають зміни швидкості та напряму переміщення тіла у просторі.
ВЕСТИБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що стосується (належить до) присінку. ** **Вестибуля́рний апара́т**, *анат.* – орган у хребетних тварин та людини, який є частиною внутрішнього вуха та служить для координації рухів та збереження рівноваги. **Вестибуля́рні реа́кції** – реакції організму, що виникають у відповідь на адекватні і не адекватні подразнення вестибулярного апарату.
ВЕСТИБЮ́ЛЬ, -я, *ч.* Значних розмірів переднє прохідне приміщення у громадській будові або в деяких житлових будинках.
ВЕСТИБЮ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вестибю́ль**.
ВЕСТИ́ГІЙ, -я, *ч.* Предмет, який у своїй теперішній формі є недосконалим представленням розвиненої форми, що існувала в минулому. // В біології – орган або частина органа, що виявляє такі характеристики.
ВЕ́СТИНГ, -у, *ч.* Право робітників на отримання допомоги з фондів, які утворені за рахунок внесків працедавців.
ВЕСТИ́СЯ, веде́ться; *мин. ч.* ві́вся, вела́ся, вело́ся; *недок.* 1. Відбуватися, здійснюватися, тривати. 2. *безос.* Бути у звичаї, узвичаєним. 3. *розм.* Бути в наявності, існувати. 4. *розм.*, *заст.* Жити, плодитися. 5. *безос.* Іти, складатися так чи інакше (про умови життя). 6. *безос.* Щастити, вдаватися. 7. Пас. до **вести́** 1 – 3, 6.
ВЕСТ-І́НДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Вест-Індії.
ВЕСТ-КО́УСТ-ДЖАЗ, -у, *ч.* Стильовий напрям джазу, що виник і розвинувся наприкінці 50-х рр. 20 ст. серед білих музикантів Заходу США.
ВЕ́СТМІНСТЕРСЬКИЙ, -а, -е: ** **ве́стмінстерська моде́ль**: в науці конституційного права – одна з поширених назв парламентської системи правління. **ве́стмінстерські стату́ти** – загальна назва ряду різнохарактерних законодавчих актів англійської феодальної держави. **ве́стмінстерські суди́** – загальна назва вищих судів у середньовічній Англії.
ВЕСТФА́Л, -а, *ч.* Житель Вестфалії.
ВЕСТФА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Вестфалія.
ВЕСЬ[1] (**ВВЕСЬ**, **УВЕ́СЬ**), всього́ (усього́), *ч.*, **вся** (**уся**), всієї (усієї), *ж.*, **все** (**усе**), всього́ (усього́), *с.*, *займ. означ.* 1. Означає щось як ціле, неподільне, взяте повністю. // Означає цілковите охоплення чим-небудь якоїсь особи, предмета, явища. // **всі**, всіх, *мн.* Означає цілковите охоплення окремих однорідних осіб, предметів, явищ – кожного у нерозривному зв'язку з іншим. // *у сполуч. з абстр. ім.* Означає вищий ступінь виявлення якості, стану і т. ін. 2. *у знач. ім.* **все**, всього, *с.* Вичерпне охоплення, сукупність предметів, явищ, дій, понять; те, що є, без винятку. // **всі**, всіх, *мн.* У повному складі, без винятку. // **все**, *мн.* **всі**. Уживається як узагальнююче слово в переліку. 3. *при ім. з прийм.* з (з о), н а. Утворює сполуки способу дії, що означають повноту, посилений перебіг дії. 4. **все** (*у знач. присудка*) – кінець (*розм.*). ** **Всього́ ні́чого** – дуже мало. **Все одно́**: а) байдуже, однаково, так чи інакше; б) подібно до чогось, так само, однаково. **Всього́ до́брого (найкра́щого)** – форма прощання з добрими побажаннями. **На все [до́бре]** – форма прощання з добрими побажаннями.
ВЕСЬ[2], -і, *ж.*, *заст.* Село.
ВЕТАМБУЛАТО́РІЯ, -ї, *ж.* Ветеринарна амбулаторія.
ВЕТДОПОМО́ГА, -и, *ж.* Ветеринарна допомога.
ВЕТЕРА́Н, -а, *ч.* 1. Досвідчений, бувалий воїн, який брав участь у багатьох боях. 2. *перен.* Людина, що багато років успішно і плідно працює, працювала в якій-небудь галузі, діє, діяла в чомусь. *Ветеран праці.*
ВЕТЕРА́НСТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **ветера́н**. 2. Перебування у статусі ветерана. 3. Суспільно-громадська та військово-патріотична діяльність ветеранів праці та війни.
ВЕТЕРА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ветеранів, до їхньої діяльності.
ВЕТЕРИНА́Р, -а, *ч.* Лікар, який лікує тварин, фахівець з ветеринарії.
ВЕТЕРИНА́РІЯ, -ї, *ж.* Комплекс наук про будову тваринного організму, його життєдіяльність, способи запобігання хворобам тварин та їх лікування. // Лікування і профілактика хвороб свійських тварин.
ВЕТЕРИНА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до ветеринарії. ** **Ветерина́рний сертифіка́т** – санітарний документ, який засвідчує незараженість імпортованої (експортованої) худоби, птиці, продуктів їх переробки і який підтверджує, що вони походять з незаражених районів.
ВЕТЕРИНА́РНО-САНІТА́РНИЙ, -а, -е: ** **Ветерина́рно-саніта́рна експерти́за** – комплекс спеціальних досліджень щодо визначення якості продуктів і сировини тваринного та рослинного походження.
ВЕТЛІ́КАР, -я, *ч.* Спеціаліст, який займається лікуванням та профілактикою захворювань тварин.
ВЕТЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Ветеринарна лікарня.
ВЕТЛУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ветлуга.
ВЕТНА́ГЛЯД, -у, *ч.* Ветеринарний нагляд.
ВЕ́ТО, *невідм.*, *с.* 1. Остаточна чи умовна заборона, яку накладає верховна державна влада на рішення нижчого органу. 2. У міжнародному праві –

право члена будь-якого органу заборонити прийняття рішення, з яким він не згоден.

ВЕТПУ́НКТ, -у, *ч.* Ветеринарний пункт.

ВЕТСАНЕКСПЕРТИ́ЗА, -и, *ж.* Ветеринарно-санітарна експертиза.

ВЕТСАНІТА́Р, -а, *ч.* Ветеринарний санітар.

ВЕТУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Однорічна коза. 2. Вівця з першим ягням.

ВЕТУ́ШКА, -и, *ж.* Пристрій для намотування ниток.

ВЕТФЕ́ЛЬДШЕР, -а, *ч.* Ветеринарний фельдшер.

ВЕ́ТХИЙ, -а, -е. 1. Дуже старий. ** **ве́тхий заві́т**, *рел.* – *див.* **стари́й заві́т**. 2. Який руйнується, занепадає від часу.

ВЕТХОЗАВІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до Ветхого Завіту.

ВЕХ, -у, *ч.* Отруйна рослина.

ВЕЧЕРІ́ТИ, -іє. Смеркати, темніти.

ВЕЧІ́РНЯ, -і, *ж.* Вечірня зірка – Венера.

ВЕЧЕ́РНЯ, -і, *ж.* Відправлювана у другій половині дня церковна служба у християн.

ВЕЧЕРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **вечі́рній**.

ВЕЧЕ́РОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **вече́ря**.

ВЕЧЕ́РЯ, -і, *ж.* 1. Споживання їжі ввечері. 2. Страва, приготована для споживання ввечері.

ВЕЧЕ́РЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *неперех. і рідко перех.* Їсти ввечері.

ВЕЧІ́НИ, -ів, *мн.* Феодальнозалежні селяни в Молдові.

ВЕ́ЧІР, -чора, *ч.* 1. Частина доби від кінця дня до початку ночі. ** **до́брий ве́чір** – вітання увечері. **ще не ве́чір** – ще не все упущено, ще є можливість зробити що-небудь. 2. Вечірнє зібрання гостей з розвагами, частуванням. // Присвячені якій-небудь події, даті, вшануванню особи і т. ін. громадські вечірні збори. // Публічне вечірнє зібрання, де виконуються літературні, музичні та ін. твори. 3. *у знач. присл.* **вечора́ми**. У вечірній час протягом кількох чи багатьох діб.

ВЕЧІ́РКА, -и, *ж.* 1. Вечірнє зібрання, гулянка з частуванням у вузькому колі. 2. *розм.* Вечірня газета.

ВЕЧІ́РКИ, -рок, *мн.*, *заст.* Вечорниці.

ВЕЧІ́РНИК, -а, *ч.*, *розм.* Людина, яка вчиться або працює у вечірню зміну.

ВЕЧІ́РНИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Жін. до **вечі́рник**. 2. Рід кажанів із довгими загостреними крилами, що полюють після заходу сонця і приносять користь, винищуючи шкідливих комах.

ВЕЧІ́РНІЙ, -я, -є. Прикм. до **ве́чір** 1. // Який буває ввечері. ** **вечі́рня зоря́**, *мисл.* – переліт мисливських птахів на вечірній зорі з місць їх денного перебування в місця живлення. // Признач. для вечора, вечорів (у 2 знач.) (про одежу, взуття і т. ін.).

ВЕЧІ́РНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Вечерня.

ВЕЧОРИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Вечір (у 1 знач.). 2. Вечеря (у 2 знач.). 3. *заст.* Дівич-вечір; вечорниці.

ВЕЧОРІ́ТИ, -іє, *недок.*, *безос.* Наближатися, проявляти свої ознаки (про вечір).

ВЕЧОРНИ́ЦІ, -иць, *мн.*, *заст.* В українському селі восени та взимку – вечірні зібрання молоді, на яких у будні дні поряд із розвагами виконувалась і певна робота, а в святкові – влаштовувалися гуляння.

ВЕЧОРО́ВИЙ, -а, -е, *перев. поет.* Те саме, що **вечі́рній**.

ВЕЧОРО́К, -чірка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ве́чір**.

ВЕШНЯ́К, -а́, *ч.* Водяний млин, що працює лише під час повені.

ВЕ́ШТАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ве́штатися**.

ВЕ́ШТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Ходити сюди-туди, в різних напрямках, блукати, бродити де-небудь.

В'ЄТНА́МЕЦЬ *див.* **в'єтна́мці**.

В'ЄТНА́МКА *див.* **в'єтна́мці**.

В'ЄТНА́МКИ, -мок, *мн.*, *розм.* (*одн.* **в'єтна́мка**, -и, *ж.*). Легке взуття у вигляді підошви з ремінцем між першим і другим пальцем.

В'ЄТНА́МСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до В'єтнаму і в'єтнамців.

В'ЄТНА́МЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **в'єтна́мець**, -мця, *ч.*; **в'єтна́мка**, -и, *ж.*). Народ, основне населення В'єтнаму; представники цього народу, країни.

ВЖА́ЛЕНИЙ, ВЖА́ЛЕНІСТЬ, ВЖА́ЛИТИ, ВЖА́РЕНИЙ, ВЖА́РИТИ, ВЖА́РИТИСЯ, ВЖА́РЮВАННЯ, ВЖА́РЮВАТИ, ВЖА́РЮВАТИСЯ, ВЖА́ТИ, ВЖА́ТИСЯ, ВЖАХНУ́ТИ, ВЖАХНУ́ТИСЯ, ВЖЕ *див.* **ужа́лений, ужа́леність, ужа́лити** і т. д.

ВЖЕЖ, *присл.*, *заст.* Те саме, що **авже́ж**.

ВЖИ́ВАНИЙ, ВЖИ́ВАНІСТЬ, ВЖИВА́ННЯ, ВЖИВА́ТИ, ВЖИВА́ТИСЯ[1], **ВЖИВА́ТИСЯ**[2] *див.* **ужи́ваний, ужи́ваність** і т. д.

ВЖИ́ВЛЕНИЙ (УЖИ́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вживля́ти**.

ВЖИ́ВЛЕННЯ (УЖИ́ВЛЕННЯ), -я, *с.* Введення стороннього тіла в живу тканину для приживлення в ній. *Вживлення електродів у мозок.*

ВЖИВЛЯ́ННЯ (УЖИВЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вживля́ти**.

ВЖИВЛЯ́ТИ (УЖИВЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*; -влю́, -ви́ш, *док.*; *перех.* Робити (зробити) вживлення.

ВЖИВЛЯ́ТИСЯ (УЖИВЛЯ́ТИСЯ), -я́ється, *недок.* Піддаватися вживлянню.

ВЖИНА́ТИСЯ, ВЖИ́ТИ[1], **ВЖИ́ТИ**[2], **ВЖИ́ТИЙ, ВЖИ́ТИСЯ, ВЖИ́ТІСТЬ** *див.* **ужина́тися** і т. д.

ВЖИ́ТКИ, -ів, *мн.* 1. Статки, гаразди. 2. Майно, власність.

ВЖИТКО́ВИЙ, ВЖИТКУВА́ТИ, ВЖИ́ТОК *див.* **ужитко́вий** і т. д.

ВЗАГАЛІ́ (УЗАГАЛІ́), *присл.* 1. У загальному, стосовно до всього. 2. За всяких умов, у всіх випадках. 3. В цілому, без вирізнення частин, подробиць (перев. з ім.). 4. Уживається як узагальнююче слово перед підсумком. ** **і взагалі́** – вживається для приєднання речення (або його частини) з думкою загальнішою, ніж у попередньому.

ВЗАД, *присл.*, *діал.* Назад. ** **взад і вперед** – туди-сюди, з одного боку в інший.

ВЗАЄ́МИНИ, -ин, *мн.* Взаємні стосунки між ким-, чим-небудь. // Взаємозв'язок, взаємовплив між предметами, явищами.

ВЗАЄ́МНИЙ, -а, -е. Який однаково виявляється з обох сторін, між ким-, чим-небудь стос. один до одного; обопільний. ** **взає́мна вла́сність** – об'єднання капіталів різних інвесторів для капіталовкладень у різні об'єкти. **взає́мні розраху́нки** – спосіб здійснення розрахунків між підприємствами, організаціями, фірмами, кожна з яких повинна здійснити платежі іншій, оскільки має по відношенню до неї заборгованість.

ВЗАЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **взає́мний**. 2. Взаємне почуття дружби, кохання або почуття у відповідь на дружбу, кохання і т. ін. ** **при́нцип взає́мності** – один з принципів міжнародного права, що передбачає укладення міжнародних договорів на основі рівноправності та взаємності вигод та зобов'язань.

ВЗАЄ́МНО. Присл. до **взає́мний**.

ВЗАЄ́МНО-ІНВЕСТИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **взає́мно-інвестиці́йний фонд** – тип інвестиційної компанії, яка використовує виторг від випуску власних акцій для вкладення грошей у цінні папери інших компаній.

ВЗАЄ́МНО-ОЩА́ДНИЙ, -а, -е: ** **взає́мно-ощадні ба́нки** – різновид банківських установ в США, які не мають акціонерного капіталу.

ВЗАЄМОВИ́ГІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **взаємови́гідний**.

ВЗАЄМОВИ́ГІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Взаємна, обопільна вигода. *Взаємовигідність торгівлі.*

ВЗАЄМОВИ́ГІДНО. Присл. до **взаємови́гідний**.

ВЗАЄМОВИКЛЮ́ЧНИЙ, -а, -е. Який виключає можливість одночасного спільного існування, перебування.

ВЗАЄМОВИКЛЮ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Неможливість одночасного спільного існування, перебування, обопільна несумісність.

ВЗАЄМОВИ́ЛУЧЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Принцип, який вимагає, щоб у певний момент часу лише одна асинхронна процедура мала доступ до однієї й тієї самої загальної змінної.

ВЗАЄМОВИ́РУЧКА, -и, *ж.* Взаємна допомога, підтримка.

ВЗАЄМОВІДНО́СИНИ, -ин, *мн.* Те саме, що **взає́мини**.

ВЗАЄМОВІДНО́ШЕННЯ, -я, *с.* Взаємний прояв тих чи інших особливостей внаслідок взаємозв'язку, взаємодії.

ВЗАЄМОВПЛИ́В, -у, *ч.* Вплив, що здійснюється одним на одного, взаємно.

ВЗАЄМОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **взаємоді́ючий**.

ВЗАЄМОДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **взаємоді́яти**.

ВЗАЄМОДІ́Я, -ї, *ж.* Взаємний зв'язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь. // *фіз.* Взаємний вплив тіл чи частинок, який зумовлює зміну стану їхнього руху.

ВЗАЄМОДІ́ЯННЯ, -я, *с.* Те саме, що **взаємоді́я**.

ВЗАЄМОДІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *недок.* Перебуваючи у зв'язку, взаємно проявляти дію або погоджено взаємно діяти, бути у взаємодії.

ВЗАЄМОДОПО́ВНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність, властивість доповнювати одне одного. *Принцип взаємодоповнюваності.*

ВЗАЄМОДОПОВНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який доповнює один одного. *Взаємодоповняльні поняття.*

ВЗАЄМОДОПОМО́ГА, -и, *ж.* Взаємна допомога, підтримка.

ВЗАЄМОЗАЛЕ́ЖАТИ, -жу, -жиш, *недок.* Знаходитися у взаємній залежності, залежати один від одного.

ВЗАЄМОЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Залежний один від одного. ** **взаємозале́жні осо́би** – учасники угоди, які є родичами або співвласниками підприємства.

ВЗАЄМОЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Залежність одного від одного, взаємна залежність між явищами, людьми, предметами і т. ін.

ВЗАЄМОЗА́ЛІК, -у, *ч.* Спосіб безготівкових розрахунків між підприємствами, підприємств з державою.

ВЗАЄМОЗАМІ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що допускає можливість заміни чогось, когось одного на інше. ** **Взаємозамі́нні това́ри** – товари, здатні певною мірою заміняти один одного.

ВЗАЄМОЗАМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **взаємозамі́нний**.

ВЗАЄМОЗАМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **взаємозамі́нний**.

ВЗАЄМОЗАМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **взаємозамі́нюваний**.

ВЗАЄМОЗАЦІКА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Зацікавлений один в одному.

ВЗАЄМОЗАЦІКА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Зацікавленість кількох людей один в одному.

ВЗАЄМОЗБАГА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Взаємне набуття яких-небудь позитивних якостей.

ВЗАЄМОЗБАГАЧУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який сприяє взаємному набуттю яких-небудь позитивних якостей. *Взаємозбагачувальний обмін думками.*

ВЗАЄМОЗБАГА́ЧУВАТИСЯ, -уються, *недок.* Взаємне набуття яких-небудь позитивних якостей.

ВЗАЄМОЗВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Який перебуває у взаємному зв'язку, впливає один на одного.

ВЗАЄМОЗВ'Я́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **взаємозв'я́заний**.

ВЗАЄМОЗВ'Я́ЗАНО. Присл. до **взаємозв'я́заний**.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ч.* Взаємний зв'язок між двома чи багатьма особами, явищами, предметами і т. ін.

ВЗАЄМОЗУМО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Обумовлений, визначений спільним існуванням, що впливає одне на одного. *Взаємозумовлений процес.*

ВЗАЄМОЗУМО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **взаємозумо́влений**.

ВЗАЄМОКОНТРО́ЛЬ, -ю, *ч.* Взаємне контролювання одне одного.

ВЗАЄМОКОРИ́СНИЙ, -а, -е. Корисний один для одного, для обох сторін. *Взаємокорисні зв'язки.*

ВЗАЄМОНЕЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Незалежний один від одного.

ВЗАЄМОО́БМІН, -у, *ч.* Взаємний обмін між ким-небудь, чим-небудь.

ВЗАЄМООБУМО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Який знаходиться у відношеннях взаємної обумовленості, взаємного впливу.

ВЗАЄМООБУМО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **взаємообумо́влений**.

ВЗАЄМООБУМО́ВЛЕНО. Присл. до **взаємообумо́влений**.

ВЗАЄМОПЕРЕВІ́РКА, -и, *ж.* Взаємна перевірка одне одним.

ВЗАЄМОПЕРЕТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Взаємний перехід однієї сутності в іншу. *Взаємоперетворення віруcних частинок.*

ВЗАЄМОПОВА́ГА, -и, *ж.* Повага один до одного.

ВЗАЄМОПОВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Погоджений один з одним.

ВЗАЄМОПОВ'Я́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **взаємопов'я́заний**.

ВЗАЄМОПРИЙНЯ́ТНИЙ, -а, -е. Прийнятний обома, усіма сторонами, що влаштовує обидві, всі сторони. *Взаємоприйнятний термін.*

ВЗАЄМОПРИЙНЯ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **взаємоприйня́тний**.

ВЗАЄМОПРОНИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **взаємопроника́ти**.

ВЗАЄМОПРОНИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *неперех.* Взаємодіючи, ставати частиною одне одного.

ВЗАЄМОПРОНИ́КНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **взаємопроника́ти**.

ВЗАЄМОРОЗРАХУ́НКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **взаєморозраху́нок**, -у, *ч.*). Взаємні, обопільні розрахунки. *Система взаєморозрахунків.*

ВЗАЄМОРОЗУМІ́ННЯ, -я, *с.* Взаємне розуміння, згода між ким-, чим-небудь.

ВЗАЄМОУЗГО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Узгоджений обома, всіма зацікавленими сторонами. *На взаємоузгодженій основі.*

ВЗАЄМОУЗГО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Узгодження обома, всіма зацікавленими сторонами.

ВЗАЄМОЧИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **взаємоді́я**.

ВЗАМІ́Н, *присл.* Замість кого-, чого-небудь, в обмін.

ВЗА́ОЧІ, *присл.*, *заст.* Те саме, що **поза́очі**.

ВЗАПА́С, *присл.* На запас, про запас.

ВЗАПЕРТІ́ (УЗАПЕРТІ́), *присл.* У замкненому приміщенні, під замком, в ув'язненні. // Не виходячи за межі чого-небудь, не спілкуючись з іншими людьми.

ВЗАСО́С, *присл.*, *розм.* Дуже сильно, довго, не відриваючись (цілуватися).

ВЗВОД, -у, *ч.* Невеликий військовий підрозділ у різних родах військ.

ВЗВО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **взвод**. 2. *у знач. ім.* **взво́дний**, -ного, *ч.* Командир взводу.

ВЗГІР'Я, ВЗДОВЖ, ВЗДРИВА́ННЯ, ВЗДРІВА́ТИ, ВЗДРІВА́ТИСЯ, ВЗДРІ́ТИ, ВЗДРІ́ТИСЯ, ВЗЕЛЕ́НЕНИЙ, ВЗЕЛЕНИ́ТИ, ВЗЕЛЕНИ́ТИСЯ, ВЗЕЛЕНІ́ТИ, ВЗЕЛЕ́НЕННЯ, ВЗЕЛЕНІ́ННЯ, ВЗИВА́ННЯ, ВЗИВА́ТИ, ВЗИВА́ТИСЯ, ВЗИМІ́, ВЗИ́МКУ *див.* **узгі́р'я, уздо́вж** і т. д.

ВЗІР (УЗІ́Р), взо́ру, *ч.*, *рідко.* 1. Зовнішній вигляд кого-, чого-небудь. ** **на взір**: а) на вигляд, як видно зовні; б) як зразок кого-, чого-небудь. 2. Те, що намальоване або вишите; візерунок. 3. *діал.* Зір, погляд.

ВЗІРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* 1. Зразок якого-небудь виробу, матеріалу і т. ін., що дає уявлення про інші подібні вироби, матеріали і т. ін. ** **на взіре́ць** – за зразком; так, як що-небудь; подібно до чогось. 2. Те, що намальоване або вишите; візерунок. 3. *чого.* Те, що може бути наочним прикладом чого-небудь; щось типове. 4. Те, що варте наслідування, видатний приклад чого-небудь.

ВЗІРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **взіре́ць** 1, 2. 2. Який може бути зразком для інших; дуже гарний; відмінний.

ВЗІРЦЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **взірце́вий**.

ВЗІРЧА́СТИЙ, *рідше* **ВЗО́РЧАСТИЙ (УЗО́РЧАСТИЙ)**, -а, -е. Який має візерунки, прикрашений візерунками.

ВЗНАВА́ННЯ, ВЗНАВА́ТИ, ВЗНАВА́ТИСЯ, ВЗНАКИ́, ВЗНА́ТИ, ВЗНАЮ́ЧИ, ВЗОЛОТИ́ТИ, ВЗОЛОТИ́ТИСЯ, ВЗОЛО́ЧЕНИЙ, ВЗОЛО́ЧЕНІСТЬ *див.* **узнава́ння, узнава́ти, узнава́тися** і т. д.

ВЗНЕ́СЛИЙ, -а, -е, *зах.* Піднесений.

ВЗО́РЕНИЙ *див.* **узо́рений**.

ВЗО́РИТИ *див.* **узо́рити**.

ВЗОРИ́ТИ *див.* **узори́ти**.

ВЗО́РЧАСТИЙ *див.* **взірча́стий**.

ВЗО́РЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **взо́рчастий**.

ВЗО́РЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **взо́рчастий**.

ВЗО́РЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **взо́рчатий**.

ВЗРУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Потрясіння, хвилювання.

ВЗРУ́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся. Розхвилюватися.

ВЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **взува́ти**.

ВЗУВА́ТИ (УЗУВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВЗУ́ТИ (УЗУ́ТИ)**, взу́ю, взу́єш, *док.*, *перех.* 1. Надягати на ноги взуття. 2. Забезпечувати взуттям.

ВЗУВА́ТИСЯ (УЗУВА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВЗУ́ТИСЯ (УЗУ́ТИСЯ)**, взу́юся, взу́єшся, *док.* 1. На-

дягати собі на ноги взуття. 2. Забезпечувати себе взуттям.
ВЗУ́ТИ *див.* **взува́ти.**
ВЗУ́ТИЙ (УЗУ́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до взути. // *у знач. ім.* **взу́тий**, -того, *ч.* Той, хто має взуття на ногах.
ВЗУ́ТИСЯ *див.* **взува́тися.**
ВЗУТТЄ́ВИЙ, -а, -е, **ВЗУТТЬОВИ́Й**, -а, -е. Стос. до взуття. *Взуттєва промисловість.* // Признач. для виготовлення взуття. *Взуттєва шкіра.*
ВЗУТТЬОВИ́Й *див.* **взуттє́вий.**
ВЗУТТЬОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Робітник взуттєвої промисловості.
ВЗУТТЬОВИ́ЧКА, -и. Жін. до **взуттьови́к.**
ВЗУТТЯ́, -я́, *с.*, *збірн.* Вигот. із шкіри, гуми та деяких інших матеріалів вироби, здебільшого на твердій підошві, для носіння на ногах.
ВЗЯ́ТИ, ВЗЯ́ТИЙ, ВЗЯ́ТИСЯ, ВЗЯТТЯ́ *див.* **узя́ти, узя́тий** і т. д.
ВЗЯ́ТОК, -тку, *ч.* Збирання нектару (меду) і квіткового пилку бджоляною сім'єю за певний час (день, сезон).
ВИ, вас, *займ. особ.* 2 *ос. мн.* Вживається у звертанні до двох чи багатьох осіб або у ввічливій формі до однієї особи.
ВИ́БАВА, -и, *ж.* Позбуття, виведення чогось.
ВИ́БАВИТИ, -влю, -виш; *док.*; **ВИБАВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*; вибавлять; *перех.* 1. Рятувати когонебудь або допомагати комусь позбутися чогось неприємного. 2. Виводити, знищувати (плями).
ВИ́БАВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́бавити.**
ВИБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибавля́ти.**
ВИБАВЛЯ́ТИ *див.* **ви́бавити.**
ВИБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́БАВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* ви́бавляться; *док.* 1. Позбуватися кого-, чого-небудь неприємного. 2. Виводитися, зникати. 3. *тільки недок.* Пас. до **вибавля́ти.**
ВИБАГА́НКА, -и, *ж.* Примха, забаганка.
ВИБАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Мати великі потреби в чому-небудь. // Ставити великі вимоги до чогось, когось.
ВИБА́ГЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який ставить великі вимоги; вимогливий. // Якому важко догодити; дуже розбірливий, примхливий. 2. *до чого.* Який має великі потреби в чому-небудь. 3. Вигадливий, складніший, ніж звичайно.
ВИБА́ГЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **виба́гливий.**
ВИБА́ГЛИВО. Присл. до **виба́гливий.**
ВИ́БАЗІКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розказати що-небудь таємне, те, чого не слід розголошувати.
ВИ́БАЛАКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Розказати що-небудь таємне, те, чого не слід розголошувати. 2. Домогтися чого-небудь розмовою, бесідою.
ВИ́БАЛАКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Наговоритися досхочу, висловити все, що хотілося сказати.
ВИ́БАЛОК, -лка, *ч.* Невелика балка.
ВИ́БАЛОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **ви́балок.**
ВИ́БАЛУШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́балушитися.**
ВИ́БАЛУШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док.*, *розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Широко розкриватися, витріщатися (про очі). 2. Втуплюватися очима в кого-, що-небудь.
ВИБАЛУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *розм.* Широко розкривати, витріщати очі.
ВИ́БАНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *діал.* Вимити (зазвичай теплою водою).
ВИ́БАНІТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Вилаяти.
ВИБАСОВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БАСУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.* 1. Раз у раз басувати; басуючи, бігти (про коней). // Виїжджати на коні, що басує. 2. *перен.* Бігати підскакуючи, стрибати (про дітей).
ВИ́БАТОЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Сильно побити батогом; відшмагати.
ВИ́БАТЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Грубо вилаяти в батька.
ВИБАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́БАЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *кому і без додатка.* Виявляти поблажливість, прощати провину. // *перех. рідко.* Виправдовуючи чим-небудь, не вважати за провину. ** **Вибача́й[те], ви́бач[те]** – вживається як запечення, як вияв незгоди. **Вибача́й[те], ви́бач[те] на [цьо́му (ці́м)] сло́ві** – застерігається перед ужиттям у розмові різких, неприємних, непристойних і т. ін. слів.
ВИБАЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́БАЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Просити вибачення, усвідомлюючи свою провину.
ВИ́БАЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Поблажливість до кого-небудь винного, до провини; прощення за провину. 2. Прохання вибачити.
ВИ́БАЧИТИ *див.* **вибача́ти.**
ВИ́БАЧИТИСЯ *див.* **вибача́тися.**
ВИБА́ЧЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє поблажливість; несуворий. 2. Який виражає прохання вибачити.
ВИБА́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **виба́чливий.**
ВИБА́ЧЛИВО. Присл. до **виба́чливий.**
ВИБА́ЧНИЙ, -а́чна, -а́чне. Який вибачає кому-небудь щось, ставиться поблажливо до когось. ** **Бу́дьте виба́чні** – вибачте, не вважайте за провину.
ВИБА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **виба́чний.**
ВИБА́ЧНО. Присл. до **виба́чний.**
ВИ́БЕВКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розказати те, чого не слід розголошувати.
ВИ́БЕЛЬ, -бля, *ч.*, *діал.* Кругла колода.
ВИ́БЕХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зробити, збудувати що-небудь дуже велике, високе.
ВИ́БЕХКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Вирости дуже високим, великим.
ВИ́БЕШТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Вилаяти.
ВИБИВА́ЛА, -и, *ч. і ж.* Той, хто вміє домогтися одержання чого-небудь, вибити (у 1 знач.) щонебудь.
ВИБИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для вибивання. *Вибивальна машина.*
ВИБИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Який щось вибиває.
ВИБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **вибива́ти.**
ВИБИВА́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **ви́бійка.**
ВИБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибива́ти** 1 – 3, 5 – 10.
ВИБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́БИТИ**, -б'ю, -б'єш; *мн.* ви́б'ють; *наказ. сп.* ви́бий; *док.* 1. *перех.* Відокремлювати ударами від чого-небудь; поштовхами викидати, виламувати. ** **Вибива́ти з ко́лії** – порушувати узвичаєний плин життя, ставити в незвичайні умови. **Вибива́ти з рівнова́ги** – позбавляти кого-небудь душевного спокою. 2. *перех.* Ударяючи що-небудь, витріпувати, очищати. // Стріляючи, влучити певну кількість разів у мішень. // З боєм відкинути ворога з його позицій. 3. *перех.* Ударами вибирати або добувати що-небудь із чогось. // *перен.* Б'ючи когонебудь, намагатися домогтися чогось. 4. *тільки док.*, *перех.* Побити кого-небудь. 5. *перех.* Витоптуючи (про людей, тварин), б'ючи (про град), ламати, винищувати посіви, городину, траву і т. ін. 6. *перех.* Вбивати, винищувати всіх або багатьох. 7. *перех.* Ударяючи чим-небудь, робити заглибини, отвори і т. ін. 8. *перех.* Ритмічними ударами позначати час (про годинник). // *безос.* 9. *тільки недок.*, *перех. і неперех.* Стукаючи, ударяючи, видобувати звуки в певному ритмі, в такт якійсь мелодії і т. ін. // Танцювати, притупуючи. *Вибивати такт.* 10. *перех.* Відтворювати, наносити на що-небудь або витискувати на якомусь матеріалі певні знаки. // *текст.* Наносити фарбою візерунки на тканину. 11. *неперех.* Пробиватися нагору, назовні. 12. *розм.* Виявивши наполегливість, домогтися (домагатися) одержання чого-небудь. 13. Віддрукувати на стрічці касового апарата вартість покупки; заплативши гроші в касу, одержати чек із позначеною на ньому вартістю покупки. 14 Викарбовувати.
ВИБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́БИТИСЯ**, -б'юся, -б'єшся; *мн.* ви́б'ються; *док.* 1. З труднощами, докладаючи зусиль, вириватися, вибиратися звідки-небудь. // Переборюючи перешкоди, знегоди, виходити зі скрутного становища. // Позбуватися чого-небудь, залишатися без чогось. *Вибиватися з графіка. Вибиватися з сил.* 2. *тільки* 3 *ос.* Проходячи крізь яку-небудь поверхню, з'являтися назовні; пробиватися. // Висуватися з-під чого-небудь назовні. 3. *в кого.* Докладаючи зусиль, домагатися певного суспільного становища, ставати ким-небудь (за посадою, професією і т. ін.). *Вибиватися в люди.* 4. *тільки недок.* Пас. до **вибива́ти** 1 – 10.
ВИБИВА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **вибива́льник.**
ВИБИВА́ЧКА, -и. 1. Жін. до **вибива́ч.** 2. *ж.* Те, чим щось вибивають.
ВИБИ́ВКА, -и, *ж.* 1. *тех.* Дія за знач. **вибива́ти** 1. 2. Пристрій для вибивання, виштовхування чогонебудь звідкись.
ВИБИВНИ́Й, -а́, -е́, *текст.* Який має спеціальним способом нанесений малюнок. *Вибивні тканини.* // Признач. для нанесення малюнків на тканину. *Вибивний цех.*
ВИБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який щось вибирає.
ВИБИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто щось вибирає.
ВИБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вибира́ти.**
ВИБИРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вибира́ти** 1, 3, 4. 2. У системах обробки інформації – процес пошуку, зчитування та видавання за запитом даних.
ВИБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́БРАТИ**, -беру, -береш, *док.*, *перех.* 1. Вирізняючи за якиминебудь ознаками, відокремлювати від інших предметів. // Знаходити, визначати що-небудь як зручне, придатне для чогось (місце, час). // з *кого.* Надавати переваги кому-небудь, вважаючи кращим. 2. Голосуючи, визначати ту чи іншу особу для виконання певних обов'язків. 3. Витягати, вичерпувати і т. ін. що-небудь за кілька чи багато заходів. // *розм.* Брати, одержувати (гроші). 4. Вибірково збирати врожай деяких сільськогосподарських рослин, які дозрівають неодночасно (плоскінь, льон, огірки) або яких треба виймати з землі за кілька заходів (картоплю). 5. Робити заглибину в чому-небудь, виймаючи масу за кілька разів.
ВИБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́БРАТИСЯ**, -беруся, -берешся, *док.* 1. З труднощами, переборюючи перешкоди, виходити чи виїжджати з тісного, небезпечного або незручного місця. 2. Вирушати, відправлятися куди-небудь, збиратися в дорогу. 3. Переїжджати, переселятися в інше приміщення чи місце. 4. З труднощами підніматися на підвищення, гору. 5. *тільки док.* Трапитися, випасти. 6. *тільки недок.* Пас. до **вибира́ти.**
ВИБИРА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **вибира́льник.**
ВИ́БИТИ *див.* **вибива́ти.**
ВИ́БИТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́бити** 1 – 10.
ВИ́БИТИСЯ *див.* **вибива́тися.**
ВИ́БИТТЯ, -я́, *с.* Те саме, що **вибива́ння.**
ВИБІГА́ННЯ, -я, *ч.* Дія за знач. **вибіга́ти.**
ВИ́БІГАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Бігаючи, побувати скрізь у якомусь одному місці чи в багатьох місцях. 2. *неперех.* Пробігати певний час. 3. *перех.* Бігаючи, придбати, дістати що-небудь.
ВИБІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́БІГТИ**, -іжу, -іжиш, *док.* 1. Бігом залишати, покидати яке-небудь приміщення, місце або з'являтися де-небудь. 2. Виливатися, витікати з якої-небудь посудини під час кипіння. 3. Бігом підніматися куди-небудь. 4. *перен.* Простелятися звідки-небудь кудись.
ВИ́БІГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Багато бігаючи, втомитися; набігатися.
ВИ́БІГТИ *див.* **вибіга́ти.**
ВИБІ́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ви́бідувати.**
ВИ́БІДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Прожити у великій скруті, бідуючи.
ВИ́БІЙ[1], -бою, *ч.* 1. Заглибина, отвір, зроблені в чому-небудь ударянням. 2. Вибиті внаслідок частої їзди заглиблення, яма на дорозі.
ВИ́БІЙ[2], -бою, *ч.*, *гірн.* Кінець гірничого виробітку, місце роботи шахтаря, яке постійно пересувається.
ВИ́БІЙКА, -и, *ж.* Тканина з візерунком, що наноситься вручну за допомогою різьбленої чи набірної дерев'яної дошки.
ВИБІЙКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́бійка.**
ВИБІЙНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до вибивання. ** **Вибійни́й молото́к**, *гірн.* – механізований пневматичний або електричний ручний ударний інструмент для розробки гірських порід, твердих ґрунтів і т. ін.
ВИБІ́ЙНИК, -а, *ч.* 1. Шахтар, що працює у вибої, відбиваючи від пласта кам'яне вугілля, руду і т. ін. 2. Робітник текстильної промисловості, який за допомогою спеціальних дощок наносить на тканину візерунок.
ВИБІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **вибі́йник** (у 2 знач.).
ВИБІЙЧА́НИЙ, -а, -е. Зробл. з вибійки.
ВИ́БІЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́білити.** // **ви́білено**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́БІЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́білити.**
ВИ́БІЛИТИ *див.* **вибі́лювати.**
ВИ́БІЛИТИСЯ *див.* **вибі́люватися.**
ВИ́БІЛІТИ, -іє, *док.*, *рідко.* Те саме, що **ви́білитися** 2.
ВИ́БІЛКА, -и, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **вибі́лювати** 2, 4.
ВИБІЛЬНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Стос. до вибілювання. // Признач. для вибілювання.
ВИБІЛЬНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, фахівець із вибілювання.
ВИБІЛЬНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **вибільни́к.**
ВИБІ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вибі́лювати** 1, 2. ** **Вибі́лювальні гли́ни** – глини, які мають властивість вбирати жири, смоли, пігменти, слиз.
ВИБІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибі́лювати.** *Вибілювання пряжі.*
ВИБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИБІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́БІЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Білити всі предмети або всю поверхню чого-небудь розчином крейди, вапна і т. ін. // *перен.* Покривати чим-небудь білим. 2. Піддаючи дії сонця, повітря і води, робити що-небудь білим, позбавляючи природного забарвлення (тканину, пряжу і т. ін.); робити білим, білуватим (про сонце і т. ін.). // Змазуючи обличчя, руки, шию певними речовинами, мазями, робити білим. // *спец.* Піддаючи хімічній або фізичній обробці, робити білим. 3. *перен.* Виправдовувати, приховуючи провину. 4. *спец.* Покривати полудою.
ВИБІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́БІЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Покриватися чим-небудь білим. 2. Ставати білим, білуватим під дією сонця, повітря і води, втрачаючи природне забарвлення. // Змазуючи своє обличчя, руки, шию певними речовинами, мазями, ставати білим. // Білішати, позбавляючись інтенсивної дії сонця (про людину, її обличчя і т. ін.). // *спец.* Ставати білим внаслідок хімічної або фізичної обробки. 3. *тільки недок.* Пас. до **вибі́лювати** 1, 2, 4.
ВИБІ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Засіб для вибілювання.
ВИБІ́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вибі́лювати.**
ВИБІЛЯ́ТИ *див.* **вибі́лювати.**
ВИБІЛЯ́ТИСЯ, -я́ється. Пас. до **вибіля́ти.**
ВИ́БІР, -бору, *ч.* 1. Дія за знач. **вибира́ти, ви́брати** 1. ** **На ви́бір** – вибираючи, не підряд. 2. Той, кого вибрано; те, що вибране. 3. Можливість вибрати кого-, що-небудь. 4. *заст.* Обрання; вибори.
ВИ́БІРКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **вибира́ння.** 2. Підмножина генеральної сукупності, яка задовольняє певні статистичні критерії. 3. *спец.* Видача даних за запитом.
ВИ́БІРКИ, -рок, *мн.* Те, що залишилося після вибирання, перебирання.
ВИБІРКО́ВИЙ, -а, -е. Не суцільний, частковий; який вибирається.
ВИБІРКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **вибірко́вий.**
ВИБІРКО́ВО. Присл. до **вибірко́вий.**
ВИ́БІРНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Який має властивість діяти на певні, конкретні види. ** **Ви́бірний по́пит** – підвищений попит на окремі товари певного виду. **Ви́бірний протекціоні́зм** – протекціонізм, який надається вибірково. 2. *рідко.* Який відзначається доброю якістю; кращий, добірний.
ВИБІРНИ́К, -а, *ч.* Робітник, який вибирає що-небудь із чогось.
ВИБІРНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **вибірни́к.**
ВИ́БІРНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. до **ви́бірний** 1.
ВИ́БІРНО. Присл. до **ви́бірний.**

ВИ́БЛАГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Посилено просячи, благаючи, домогтися чого-небудь.

ВИ́БЛИСК, -у, *ч.*, *чого і без додатка.* 1. Короткочасний спалах вогню, світла. 2. Відбите, віддзеркалене світло на блискучій, полірованій і т. ін. поверхні. // *перен.* Прояв якого-небудь почуття, переживання і т. ін. 3. *рідко.* Додатковий колір при основному; полиск.

ВИБЛИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виблискувати**.

ВИБЛИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Яскраво сяяти, світитися переливчастим світлом. // Раз у раз спалахувати. 2. Раз у раз блищати, яскраво переливатися, відбиваючи проміння, світло. // *чим.* Раз у раз блищати якоюсь своєю частиною, окремою деталлю і т. ін. // *чим і без додатка.* Вирізнятися світлим, яскравим кольором, чистотою і т. ін. // *чим і без додатка.* Швидко рухаючись, миготіти. 3. *чим і без додатка.* Раз у раз блищати, виявляючи внутрішній неспокій, збудження і т. ін. (про очі). // *перен.* Виразно виявлятися, передаватися через зовнішні прояви (в очах, на обличчі).

ВИБЛИ́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **виблискувати**.

ВИ́БЛИСНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *чим і без додатка.* Однокр. до **виблискувати**.

ВИ́БЛІДЛИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Зблідлий. 2. *перен.* Вицвілий.

ВИ́БЛІДНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* 1. ЗблідНути. 2. *перен.* Вицвісти.

ВИБЛУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́БЛУДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Виходити на дорогу, знаходити її після того, як заблудився.

ВИ́БЛУДИТИСЯ *див.* **виблу́джуватися**.

ВИ́БЛУКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Блукаючи, побувати в багатьох місцях.

ВИБЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Блюючи, вивергати, викидати з себе.

ВИ́БЛЮВАТИ *див.* **виблььо́вувати**.

ВИ́БОВКАТИ *див.* **вибо́вкувати**.

ВИ́БОВКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **вибовкувати**.

ВИБО́ВКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибо́вкувати**.

ВИБО́ВКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БОВКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розказувати те, чого говорити не варто, що слід зберігати як таємницю; прохоплюватися словом. // Висловлювати що-небудь.

ВИ́БОВТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́бовтати**.

ВИ́БОВТАТИ *див.* **вибо́втувати**.

ВИ́БОВТНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **вибо́втувати**.

ВИБО́ВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибо́втувати**.

ВИБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БОВТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Бовтаючи, частинами виливати якусь рідину; вихлюпувати.

ВИБО́ВТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́БОВТАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Виливатися через верх, бовтаючись; вихлюпуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **вибо́втувати**.

ВИБО́ЇНА, -и, *ж.* 1. Заглибина, отвір, зроблені в чому-небудь ударянням; вибій. 2. Вибите внаслідок частої їзди заглиблення, яма на дорозі; вибій.

ВИБО́ЇНКА, -и, *ж.* Зменш. до **вибо́їна**.

ВИБО́ЇСТИЙ, -а, -е. Який має багато вибоїн, із багатьма вибоїнами.

ВИ́БОЛІЛИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́боліти**.

ВИ́БОЛІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* Зазнати болю, мук, страждань. // *перех.* Створити що-небудь, подолавши переживання, вагання.

ВИ́БОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́бороти**.

ВИ́БОРЕЦЬ, -рця, *ч.* Особа, що обирає або має право взяти участь у виборах; учасник виборів.

ВИ́БОРЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Виборг.

ВИ́БОРИ, -ів, *мн.* Обрання шляхом голосування депутатів у представницькі органи держави, службових осіб і т. ін. ** **Альтернати́вні ви́бори** – вибори посадової особи в який-небудь орган з двох або більше конкуруючих між собою кандидатів. **Безпере́чні ви́бори** – існуючий в деяких країнах порядок проведення виборів, якщо зареєстрований лише один кандидат. **Додатко́ві ви́бори** – вибори окремих депутатів замість тих, що вибули в період між загальними виборами.

ВИ́БОРНИЙ[1], -а, -е. 1. Стос. до виборів. 2. Який визначається, обирається голосуванням на якусь посаду або для виконання певних обов'язків. // Заміщуваний шляхом виборів, а не шляхом призначення. 3. *у знач. ім.* **ви́борний**, -ного, *ч.* Особа, обрана голосуванням для виконання певних обов'язків. // **ви́борні**, -них, *мн.*, *іст.*, *розм.* Те саме, що **ви́борні козакі́**. // *заст.* Помічник старости. ** **ви́борні козакі́**, *іст.* – привілейована група українського козацтва, якій надавалося право обрати козацьку старшину, кошових, гетьмана.

ВИ́БОРНИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Добірний, добраний за якою-небудь ознакою.

ВИ́БОРНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ви́борець**

ВИ́БОРНИЦЯ, -і. Жін. до **ви́борець**.

ВИ́БОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́борний**[1] 2.

ВИ́БОРОЗНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́борознити**.

ВИ́БОРОЗНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Укрити борознами (у 1 знач.). 2. *перен.* Укрити довгими, вузькими заглибинами.

ВИ́БОРОТИ *див.* **вибо́рювати**.

ВИ́БОРСАТИСЯ *див.* **вибо́рсуватися**.

ВИБО́РСУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́БОРСАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Борсаючись, вибиратися з чого-небудь тісного, незручного або небезпечного, з того, чим укритий, обмотаний хтось і т. ін. // *перен.* Виходити зі скрутного, заплутаного становища.

ВИ́БОРЧИЙ, -а, -е. Стос. до виборів. ** **Ви́борча вла́да** – одна з незалежних і самостійних публічних влад в державі. **Ви́борча заста́ва** – грошова сума, що її кандидат в депутати зобов'язаний внести державі при своїй реєстрації. **Ви́борча кампа́нія** – система агітаційних заходів на виборах. **Ви́борча кво́та** – найменша кількість голосів, необхідна для обрання одного депутата. **Ви́борча систе́ма** –система розподілу місць у виборних органах після встановлення результатів голосування. **Ви́борче пра́во** – право обирати й бути обраним у представницькі органи держави. **Ви́борчий бюлете́нь** – документ з прізвищами кандидатів, що балотуються, який видається виборцю при проведенні виборів. **Ви́борчий ко́декс**: у ряді держав – спеціальний законодавчий акт, який містить у систематизованому вигляді усі основні норми виборчого права. **Ви́борчий ко́рпус** – сукупність громадян, які володіють правом голосу відповідно до закону або сукупність реально голосуючих громадян. **Ви́борчий о́круг** – основна ланка територіальної організації населення для проведення виборів у представницькі органи. **Ви́борчі бло́ки** – угода декількох політичних партій про спільне висування кандидата або списку кандидатів на виборах. **Ви́борчі дільни́ці** – територіальні одиниці, що їх створюють для проведення голосування і підрахунку голосів. **Ви́борчі комі́сії** – спеціальні колегіальні органи, що їх створюють для проведення виборів в органи, які обираються безпосередньо громадянами. **Ви́борчі об'є́днання** – організації тимчасового або постійного характеру, наділених правом висувати кандидатів на виборах. **Ви́борчі це́нзи (кваліфіка́ції)** – умови для отримання або здійснення виборчого права.

ВИБОРЧКО́М, -у, *ч.* Виборчий комітет.

ВИ́БОРЩИК, -а, *ч.* Особа, яка за непрямої виборчої системи обирається виборцями для виборів вищих представників влади.

ВИБО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́БОРОТИ**, -рю, -реш, *док.*, *перех.* Боротися за щось; здобувати що-небудь упертою боротьбою. // Здобувати щось унаслідок наполегливої праці, докладаючи багато зусиль.

ВИБО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **вибо́рювати**.

ВИБО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́БОЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Вигинати бік, спираючись на нього рукою.

ВИБРАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибрако́вувати**.

ВИБРАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БРАКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відбирати, бракуючи, визначаючи як неякісне або таке, що не відповідає стандарту.

ВИБРАКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вибрако́вувати**.

ВИ́БРАКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́бракувати**. // **ви́бракувано**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́БРАКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́бракувати**.

ВИ́БРАНЕ, -ого, *с.* Твори, відібрані для видання.

ВИБРА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **обра́нець**.

ВИ́БРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́брати**. // *у знач. прикм.* Відібраний для видання (про твори). // *у знач. прикм.* Кращий, добірний.

ВИ́БРАНКА, -и, *рідко.* Жін. до **вибра́нець**.

ВИ́БРАТИ *див.* **вибира́ти**.

ВИ́БРАТИСЯ *див.* **вибира́тися**.

ВИ́БРЕСТИ *див.* **ви́бродити**.

ВИ́БРЕХАТИ *див.* **вибрі́хувати**.

ВИ́БРЕХАТИСЯ *див.* **вибрі́хуватися**.

ВИБРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибрива́ти**.

ВИБРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́БРИТИ**, -ию, -иєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **виго́лювати**.

ВИБРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́БРИТИСЯ**, -июся, -иєшся, *док.* Те саме, що **виго́люватися**.

ВИ́БРИЗКАТИ *див.* **вибри́зкувати**.

ВИБРИ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибри́зкувати**.

ВИБРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БРИЗКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* Виплюскувати рідину бризками. // Бризкати протягом певного часу.

ВИБРИ́ЗКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Викидатися, виплюскуватися бризками. 2. Пас. до **вибри́зкувати**.

ВИ́БРИЗНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **вибри́зкувати**.

ВИ́БРИК, -у, *ч.* 1. Стрибок із відкиданням задніх ніг (про копитних тварин). // Грайливий стрибок (про людей). 2. *перен.* Раптова примха, безпідставна, непослідовна дія, нечемний вчинок, вислів.

ВИ́БРИКОМ, *присл.* Вистрибуючи, відкидаючи задні ноги (про копитних тварин). // Грайливо підстрибуючи (про людей).

ВИБРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибри́кувати**.

ВИБРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Раз у раз брикати, стрибати, відкидаючи задні ноги (про копитних тварин). // Раз у раз грайливо стрибати (про людей). 2. *перен.*, *фам.* Пустувати, поводити себе легковажно, мати раптові примхи. // Почувати себе добре, бадьоро.

ВИ́БРИТИ *див.* **вибрива́ти**.

ВИ́БРИТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́брити**; виголений.

ВИ́БРИТИСЯ *див.* **вибрива́тися**.

ВИБРІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Вибиратися, виходити із чогось рідкого чи сипкого (снігу, піску тощо) вбрід.

ВИБРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БРЕХАТИ**, -ешу, -ешеш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Здобувати, діставати брехнею. 2. *неперех.* Казати неправду, брехати.

ВИБРІ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́БРЕХАТИСЯ**, -ешуся, -ешешся, *док.*, *розм.* Удаючись до брехні, вигадок, виходити зі скрутного становища.

ВИ́БРОДЖЕНИЙ[1], -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́бродити**[1]. 2. *у знач. прикм.* Старий, виношений (про одяг, взуття).

ВИ́БРОДЖЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́бродити**[2].

ВИБРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибро́джувати**.

ВИБРО́ДЖУВАТИ, -ує, *недок.*, **ВИ́БРОДИТИ**, -ить, *док.* Кінчати бродіння, набуваючи нових якостей у зв'язку з цим процесом.

ВИБРОДИ́ТИ, -джу, -диш *і рідко* **ВИБРО́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БРЕСТИ**, -еду, -едеш, *док.* Бредучи, виходити звідкись (із води, високої трави, янистої рослинності і т. ін.).

ВИ́БРОДИТИ[1], -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обходити все, побувати всюди в якому-небудь місці, в якійсь місцевості і т. ін.

ВИ́БРОДИТИ[2] *див.* **вибро́джувати**.

ВИ́БРОНЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Покрити бронзою, пофарбувати бронзовою фарбою.

ВИ́БРОСТИТИ, -ощу, -остиш, *док.*, *зах.* Дати пагін.

ВИ́БРУДНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Покрити брудом; забруднити.

ВИ́БРУДНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.* Покритися брудом; забруднитися.

ВИ́БРУДОК, -дка, *ч.* 1. Брудний осад. 2. Дуже ранній викидень.

ВИБРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. до **вибруко́вувати**.

ВИБРУКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибруко́вувати**.

ВИБРУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БРУКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вимощувати, викладати каменем і т. ін. дорогу.

ВИ́БРУКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́брукувати**.

ВИ́БРУКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́брукувати**.

ВИБРЯ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Час від часу брязкати, бряжчати.

ВИБУ́БНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́БУБНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *неперех. і перех.*, *діал.* Бити в барабан, бубон, публічно сповіщаючи про що-небудь.

ВИБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибува́ти**.

ВИБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́БУТИ**, -уду, -удеш; *мин. ч.* ви́був, -була, -було; *мн.* ви́були; *док.* 1. *неперех.* Виходити з числа наявних, залишати місце роботи, перебування, проживання і т. ін. *Вибувати з ладу.* 2. *перех. і неперех.* Жити, перебувати, працювати де-небудь певний час.

ВИБУВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вибува́ти**.

ВИБУВНИ́Й, -а́, -е́. Який вибуває звідкись.

ВИБУДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибудо́вувати**.

ВИБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БУДУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Споруджувати що-небудь; створювати, будуючи.

ВИБУДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́БУДУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* 1. *тільки док.* Спорудити собі будівлю, будівлі. 2. *тільки недок.* Пас. до **вибудо́вувати**.

ВИ́БУДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́будувати**. // **ви́будувано**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́БУДУВАТИ *див.* **вибудо́вувати**.

ВИ́БУДУВАТИСЯ *див.* **вибудо́вуватися**.

ВИБУКСИРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БУКСИРУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виводити, витягати звідки-небудь, кудись на буксирі судно, машину і т. ін.

ВИ́БУЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́бути**.

ВИБУРА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибура́влювати**.

ВИБУРА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́БУРАВИТИ**, -влю, -виш, *док.*, *перех.* Те саме, що **висве́рдлювати**.

ВИ́БУРИТИ *див.* **вибу́рювати**.

ВИБУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибу́рювати**.

ВИБУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́БУРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Робити буром свердловину в ґрунті, гірській породі.

ВИ́БУТИ *див.* **вибува́ти**.

ВИ́БУТИТИ *див.* **вибу́чувати**[1].

ВИБУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **ви́бути 1**.

ВИ́БУХ, -у, *ч.* 1. Розрив вибухової речовини, спеціального снаряда, оболонки чого-небудь і т. ін., з дуже сильним звуком і великою руйнівною силою. // Хімічна реакція, при якій за дуже короткий час розширюються утворені гази, спричиняючи руйнівні дії. 2. *чого*, *перен.* Раптовий бурхливий вияв якого-небудь почуття, дії. 3. *філос.* Дуже швидкий стрибкоподібний перехід якого-небудь явища від старої до нової якості, який ґрунтується на антагоністичній суперечності. ** **Демографі́чний ви́бух** – різке збільшення чисельності населення. **Інформаці́йний ви́бух** – різке збільшення обсягу інформації. 4. *лінгв.* Раптовий вихід струменя повітря за розкриття зімкнутих органів мовлення під час вимовляння звуків.

ВИБУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибуха́ти**.

ВИ́БУХАТИ, -аю, -аєш *і* **ВИ́БУХНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Раптом вимовити, викласти все одразу.

ВИБУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́БУХНУТИ**, -ну,

-неш; *мин. ч.* ви́бухнув, -нула, -нуло *і рідше* ви́бух, -ла, -ло; *док.* 1. Розриватися з дуже сильним звуком і великою руйнівною силою (про вибухові речовини). // Розширюватися внаслідок хімічної реакції за дуже короткий час із сильним звуком і великою руйнівною силою (про гази). // Розриватися, розлітатися на частини від вибуху. // Раптово та з силою викидати з себе що-небудь; раптово вириватися. 2. *перен.* Раптово виникати, починатися з великою силою. // Раптово й бурхливо виявлятися (про яку-небудь дію, почуття і т. ін.). // *чим.* Раптово і бурхливо починати плакати, сміятися і т. ін. // Раптово розсердившись, нестримно виявляти свій гнів.

ВИ́БУХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.*, *фам.* Дуже вирости.

ВИБУХА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вибуха́ти**.

ВИБУХІ́ВКА, -и, *ж.* Вибухова речовина, вибухове начиння.

ВИБУХІВНИ́Й, -а́, -е́. Який може (здатний) вибухнути.

ВИ́БУХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́бухнути**.

ВИ́БУХНУТИ[1] *див.* **ви́бухати**.

ВИБУХНУ́ТИ[2] *див.* **вибуха́ти**.

ВИБУХОБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Стан виробничого процесу, за якого виключається можливість вибуху. // У гірничій справі – стан шахт і рудників, при якому небезпеку вибуху в них усунуто.

ВИБУХОБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Властивість за знач. **вибухобезпе́ка, вибухобезпе́чність.**

ВИБУХОБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **вибухобезпе́ка**.

ВИБУХО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до вибуху (у 1 знач.). // Який має здатність вибухати (у 1 знач.). // Який утворюється внаслідок вибуху (у 1 знач.). ** **Вибухо́ва речовина́** – речовина, що її використовують для висадження в повітря у промисловій та військовій галузях. **Вибухо́ва хви́ля** – породжений вибухом рух середовища. 2. *лінгв.* Який утворюється способом вибуху (у 4 знач.). 3. *перен.* Здатний раптово, різко переходити від спокійного стану до активних дій, реактивний (про людину). *Вибуховий характер.* 4. *перен.* Що проявляється, виникає раптово та з великою інтенсивністю. 5. Який викликає, здатний викликати потрясіння.

ВИБУХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **вибухо́вий** 1. 2. *перен.* Властивість раптово, різко переходити від спокійного стану до активних, енергійних дій.

ВИБУХОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Заходи, які запобігають впливу на людей небезпечних та шкідливих чинників вибуху.

ВИБУХОЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Який має захисний пристрій від можливого вибуху. *Вибухозахищене обладнання.*

ВИБУХОНЕБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Можливість виникнення вибуху.

ВИБУХОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який легко вибухає, характеризується небезпекою виникнення вибуху. *Вибухонебезпечні речовини.* 2. *перен.* Який здатний, загрожує якими-небудь (політичними і т. ін.) потрясіннями.

ВИБУХОНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість вибуху; небезпека, пов'язана з можливістю виникнення вибуху.

ВИБУХОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Про явище, яке нагадує собою вибух.

ВИБУХОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **вибухоподі́бний**.

ВИБУХОПОПЕРЕ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Заходи, які запобігають можливості виникнення вибуху.

ВИБУХОУДА́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з ударною дією вибуху. *Вибухоударне буріння.*

ВИБУХОУДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вибухоуда́рний**.

ВИБУХУ́ЩИЙ, -а, -е. Те саме, що **вибухо́вий**.

ВИ́БУЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́бучити**.

ВИ́БУЧИТИ *див.* **вибу́чувати**[2].

ВИБУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вибу́чувати**.

ВИБУ́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БУТИТИ**, -учу, -утиш, *док.*, *перех.*, *тех.* Заповнювати яму бутовою кладкою доверху.

ВИБУ́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́БУЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *тех.* Вимочувати, видержувати в лузі.

ВИ́БУЯЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́буяти**.

ВИ́БУЯТИ, -яю, -яєш, *док.* Пишно, буйно вирости, розростися (перев. про рослини).

ВИ́ВАГА, -и, *ж.* Те саме, що **зва́жування**.

ВИ́ВАГОМ, *присл.* Підважуючи, зважуючи.

ВИВАЖА́ТИ *див.* **вива́жувати**.

ВИ́ВАЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́важити**.

ВИ́ВАЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́важений**.

ВИ́ВАЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́важити**.

ВИ́ВАЖЕНО. Присл. до **ви́важений**.

ВИ́ВАЖИТИ *див.* **вива́жувати**.

ВИ́ВАЖИТИСЯ *див.* **вива́жуватися**.

ВИВА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вива́жувати**.

ВИВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш *і розм.* **ВИВАЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ВАЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. *перех.* Визначати вагу якого-небудь предмета. 2. *перех.* Вивіряти правильність ваги, терезів. 3. *перех.*, *перен.* Всебічно обмірковувати; оцінювати. 4. *перех.* Підіймати предмет за допомогою підкладеного під нього важеля, підойми. // Виставляти двері, вікно, висаджувати їх. // Піднімати що-небудь вище грудей або на спину, дуже напружуючись. 5. *перех. і неперех.*, *рідко.* Те саме, що **вива́жуватися** 2.

ВИВА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ВАЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Підтягуватися на руках. 2. Розмахуватися, прицілюючись. 3. *тільки недок.* Пас. до **вива́жувати** 1 – 4.

ВИ́ВАКСУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Почистити ваксою.

ВИ́ВАЛАШАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Кастрували, оскопити барана.

ВИ́ВАЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́валити**.

ВИ́ВАЛИТИ *див.* **вива́лювати**.

ВИ́ВАЛИТИСЯ *див.* **вива́люватися**.

ВИВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вива́лювати**.

ВИВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ВАЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех.* Вибивати сильним ударом; виламувати. 2. *перех.* Перекидаючи, нахиляючи, примушувати випасти з чого-небудь великий предмет або велику кількість чогось. // Виставляти, висувати назовні повністю. // *розм.* Викладати, видавати велику кількість чого-небудь. 3. *перех.* Піднімаючи, класти якісь важкі чи великі предмети на що-небудь. 4. *неперех.*, *розм.* Виходити звідки-небудь або з'являтися десь у великій кількості.

ВИВА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ВАЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Падати, обвалюватися, руйнуючись від часу або від удару, тиску. // Випадати звідки-небудь під час руху, нестійкого положення і т. ін. // Виставлятися, висуватися назовні повністю. 2. Те саме, що **вива́лювати** 4. // Вайлувато, незграбно виходити звідки-небудь.

ВИ́ВАЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́валяти**.

ВИ́ВАЛЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́валяний**.

ВИ́ВАЛЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *перех.* 1. Валяючи, убрати в що-небудь, забруднити чимсь. 2. Повалити все або більшість.

ВИ́ВАЛЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.* 1. Валяючись, убратися в що-небудь, забруднитися чимсь. 2. Довго пробути в постелі, в ліжку.

ВИ́ВАНТАЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вантажити**.

ВИ́ВАНТАЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́вантажити**.

ВИ́ВАНТАЖИТИ *див.* **виванта́жувати**.

ВИ́ВАНТАЖИТИСЯ *див.* **виванта́жуватися**.

ВИВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **виванта́жувальний**.

ВИВАНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається вивантажуванням.

ВИВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вивантажування.

ВИВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виванта́жувати**.

ВИВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ВАНТАЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Знімати, виносити вантаж, що перевозиться (машиною, підводою і т. ін.); виймати.

ВИВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ВАНТАЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Висаджуватися, знімаючи, виносячи свій вантаж. 2. Звільнятися від вантажу (про машини, вагони, судна і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **виванта́жувати**.

ВИВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **виванта́жник**. 2. Пристрій, механізм, який вивантажує.

ВИ́ВАПНИТИ, -плю, -пиш, *док.*, **ВИВА́ПЛЮВАТИ**, -люю, -люєш, *недок.* Побілити вапном.

ВИ́ВАПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вапнити**.

ВИВА́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вива́плювати**.

ВИ́ВАР, -у, *ч.* Рідина, в якій що-небудь виварилось, наситивши її певними речовинами.

ВИ́ВАРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́варити**. // **ви́варено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ВАРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́варити**.

ВИ́ВАРИТИ *див.* **вива́рювати**.

ВИ́ВАРИТИСЯ *див.* **вива́рюватися**.

ВИ́ВАРКА, -и, *ж.*, *розм.* Посуд, в якому виварюють білизну.

ВИ́ВАРКИ, -ів, *мн.* Залишки після виварювання.

ВИВАРНИ́Й, -а́, -е́. Одержаний способом виварювання.

ВИВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для виварювання.

ВИВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вива́рювати**.

ВИВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ВАРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Варячи що-небудь, добувати, одержувати якісь речовини. 2. Варячи, очищати від чого-небудь, позбавляти бруду; довго варити в чомусь. // Довго варячи, позбавляти смакових або поживних якостей. *Виварити м'ясо.*

ВИВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ВАРИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Варячись, позбуватися чого-небудь, очищатися від чогось. // Довго варячись, втрачати смакові або поживні якості. 2. *тільки недок.* Пас. до **вива́рювати**.

ВИ́ВЕДЕНЕЦЬ, -нця, ч., *заст.* Селянин, переселений на іншу землю.

ВИ́ВЕДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вести**.

ВИ́ВЕДЕНКА, -и, *заст.* Жін. до **ви́веденець**.

ВИ́ВЕДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́вести** і **виво́дити**[1] (в 1 – 7 знач.). ** **Ви́ведення да́них** – переміщення даних від джерела до приймача даних. **Графі́чне ви́ведення да́них** – виведення даних засобами комп'ютерної графіки. **Логі́чне ви́ведення** – процес отримання висновку з посилань. **Пото́кове ви́ведення да́них** – виведення даних у потоці. **Спи́скове ви́ведення да́них** – виведення даних, що керується списком. **Форма́тне ви́ведення да́них** – виведення даних під керуванням форматів.

ВИ́ВЕЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́везти** 1 – 3. // **ви́везено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ВЕЗЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́везти, виво́зити** 1 – 3.

ВИ́ВЕЗТИ *див.* **виво́зити**.

ВИВЕРГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вивергá́ти**.

ВИВЕРГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ВЕРГНУТИ**, -ну, -неш *і* **ВИ́ВЕРГАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Викидати з себе із силою назовні.

ВИВЕРГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ВЕРГНУТИСЯ**, -неться, *док.* 1. Із силою вириватися, викидатися зсередини чого-небудь. 2. Вибухати, викидаючи дим, тверді речовини, виливаючи лаву (про вулкани).

ВИ́ВЕРГНУТИ *див.* **виверга́ти**.

ВИ́ВЕРГНУТИСЯ *див.* **виверга́тися**.

ВИ́ВЕРЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вергнути**. // *у знач. прикм.*

ВИ́ВЕРЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́вергнути, ви́вергнутися**. 2. Діяльність вулкана, що найчастіше являє собою ряд вибухів, які супроводжуються викиданням диму, твердих вулканічних речовин і виливанням лави.

ВИ́ВЕРНЕНИЙ *див.* **ви́вернутий**.

ВИ́ВЕРНЕНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Бурелом, вітролом.

ВИ́ВЕРНУТИ *див.* **виверта́ти**.

ВИ́ВЕРНУТИЙ, ВИ́ВЕРНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вернути**.

ВИ́ВЕРНУТИСЯ *див.* **виверта́тися**.

ВИ́ВЕРТ, -у, *ч.* 1. *розм.* Вигадливий поворот, незвичайний рух кого-, чого-небудь. // Дуже крутий вигин (дороги і т. ін.). // *перен.* Відхилення від чого-небудь загальновизнаного, загальноприйнятого. 2. Хитрощі, спритна дія, що має на меті досягнення або уникнення чого-небудь. 3. *діал.* Вивертень. 4. *у знач. присл.* **ви́вертом**. Незвичайно вигинаючись.

ВИВЕРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виверта́ти**.

ВИВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ВЕРНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Перекидати, зрушуючи з місця; валити, вириваючи з корінням; викидати з землі, копаючи. 2. Перекидаючи, звалюючи щонебудь, виливати або висипати вміст. 3. Перевертати що-небудь внутрішнім боком назовні, навиворіт. // Неприродно повертати, вигинати (руку, ногу). // Крутячи, викручувати, ушкоджувати (перев. руку). ** **Виверта́ти кише́ні**, *перен.* – витрачати всі гроші. 4. *розм.* Виймаючи звідкинебудь, класти кудись; вивалювати. 5. *розм.* Утримувати з виплачуваної суми; вираховувати. 6. *рідко.* Круто повертати під час їзди (машину, підводу і т. ін.).

ВИВЕРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ВЕРНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Перекидатися, перевертатися нижнім або внутрішнім боком назовні. 2. Перекидаючись, вивалюватися, випадати з чого-небудь. 3. Спритно повертаючись, уникати чого-небудь, звільнятися від чогось. // Повертаючись, вилізати звідки-небудь, показуватися назовні. 4. Робити круті повороти. 5. *перев. док.*, *розм.* Лягати або сідати, розкинувшись.

ВИВЕРТА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Пристрій для вивертання чобіт.

ВИ́ВЕРТЕНЬ, -тня, *ч.*, *розм.* Повалене вітром, бурею дерево.

ВИ́ВЕРТІТИ *див.* **виві́рчувати**.

ВИВЕРТКИ́Й, -а́, -е́. Який уміє знаходити вихід із скрутного становища, вдається до хитрощів.

ВИВЕРТКІ́СТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **вивертки́й**.

ВИВЕ́РТЛИВИЙ, -а, -е. Який легко вивертається. // Спритний, хитрий.

ВИВЕ́РТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **виве́ртливий**.

ВИВЕ́РТЛИВО. Присл. до **виве́ртливий**.

ВИ́ВЕРТОМ, *присл.* Ламано. *Говорити вивертом.*

ВИ́ВЕРЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вертіти**.

ВИ́ВЕРШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вершити**.

ВИ́ВЕРШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́вершити**.

ВИ́ВЕРШИТИ *див.* **виве́ршувати**.

ВИ́ВЕРШИТИСЯ *див.* **виве́ршуватися**.

ВИВЕ́РШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **виве́ршувати**.

ВИВЕ́РШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виве́ршувати**.

ВИВЕ́РШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ВЕРШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Робити верх на будівлі, скирті і т. ін. 2. Наповнювати що-небудь вище країв, із верхом. 3. Закінчувати що-небудь будувати, створювати; закінчувати якусь роботу, дію і т. ін. // Бути закінченням чого-небудь.

ВИВЕ́РШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ВЕРШИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Покриватися верхом. 2. Наповнюватися вище країв. 3. Закінчуватися (про будівництво, яку-небудь роботу, дію і т. ін.). 4. *тільки недок.* Пас. до **виве́ршувати**.

ВИ́ВЕСТИ *див.* **виво́дити**[1].

ВИ́ВЕСТИСЯ *див.* **виво́дитися**[1].

ВИВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ВИНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *заст.* 1. Виймати що-небудь, розгортаючи те, у що предмет був загорнутий. 2. *тільки док.* Вивихнути.

ВИВИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ВИНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.*, *заст.* Розмотуватися, звільнятися від того, що обгортає.

ВИ́ВИХ, -у, *ч.* 1. Повне стійке зміщення суглобових кінців кісток, яке унеможливлює нормальну діяльність суглобів. ** **Ви́вих зу́ба** – зміщення зуба в бік щоки чи язика, або ж у губчасту тканину щелепи. **Ви́вих я́єчка** – зміщення яєчка в паховий канал, під шкіру стегна або промежини. **Вро́джений ви́вих** – вивих, що є результатом

порушень внутрішньоутробного розвитку з формуванням неповноцінних суглобових кінців кісток. **Звичний ви́вих** – вивих, що систематично повторюється в одному і тому самому суглобі. **Патологічний ви́вих** – вивих, зумовлений захворюванням суглоба. 2. *перен., розм.* Відхилення від чого-небудь нормального.

ВИ́ВИХНЕНИЙ, ВИ́ВИХНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вихнути**. // *у знач. прикм.*

ВИ́ВИХНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́вихнути**.

ВИ́ВИХНУТИ, -ну, -неш, *док., перех.* Зробити вивих.

ВИ́ВИХНУТИЙ *див.* **ви́вихнений**.

ВИ́ВИЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вивищувати, ви́вищуватися, ви́вищити і ви́вищитися**.

ВИВИ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ВИЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* Піднести, підняти когось, щось понад якийсь рівень.

ВИВИ́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ВИЩИТИСЯ**, -щуся, -щишся, *док.* Піднестися, піднятися понад якийсь рівень.

ВИВІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вивіва́ти**.

ВИВІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИВІЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ВІЯТИ**, -ію, -ієш, *док., перех.* 1. Віючи, видаляти що-небудь із чогось, звідкись або кидати кудись, на щось. 2. Віючи, очищати вимолочене зерно від полови, пилу і т. ін.; провіювати.

ВИ́ВІД, *ч.* 1. *род.* -воду. Дія за знач. **ви́вести** 5, 9 і **ви́вестися** 2. 2. *род.* -воду, *заст.* Переселення кріпаків, селян в інший маєток або на інші землі. 3. *род.* -воду. Те саме, що **ви́водок**. 4. *род.* -вода. Комин до димаря на даху. 5. *род.* -воду, *тех.* Дріт, пристрій, який виходить звідки-небудь або який виводить що-небудь назовні.

ВИ́ВІДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́відати**.

ВИ́ВІДАТИ *див.* **виві́дувати**.

ВИВІ́ДАЧ, -а, *ч.* Той, хто вивідує щось.

ВИВІ́ДАЧКА, -и. Жін. до **виві́дач**.

ВИ́ВІДЕЦЬ, -дця, *ч., діал.* Крива лінія уздовж країв розмальованої миски.

ВИ́ВІДКИ, -док, *мн.* 1. Те саме, що **виві́дування**. 2. Розглядини, оглядини нареченої.

ВИВІДНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для виведення, видалення чого-небудь звідкись.

ВИВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вивідни́й**.

ВИВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виві́дувати**.

ВИВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ВІДАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Випитуючи у когось, оглядаючи щось, дізнаватися про що-небудь (переважно таємне, приховуване).

ВИВІ́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. *діал.* Вивідувати. 2. Пас. до **виві́дувати**.

ВИ́ВІЗ, -возу, *ч.* 1. Те саме, що **ви́везення**. 2. Те, що вивозиться, загальна кількість і вартість вивезених за кордон товарів; експорт. ** **Ви́віз капіта́лу** – розміщення капіталу за кордоном для отримання прибутку від підприємницької діяльності. 3. *діал.* Ділянка дороги, що має схил; узвіз.

ВИВІЗНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ви́віз** 2. // Признач. для вивезення. ** **Вивізне́ ми́то** – мито, що його застосовують зазвичай як тимчасовий захід для регулювання торгового та платіжного балансу країни. **Вивізні́ пре́мії** – фінансові пільги експортерам певних товарів.

ВИ́ВІЛЬГА, -и, *ж.* Співучий птах середніх розмірів із родини горобцеподібних.

ВИ́ВІЛЬЖИН, -а, -е. Властивий або належний вивільзі.

ВИ́ВІЛЬНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вільнити**. // **ви́вільнено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ВІЛЬНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́вільнити**.

ВИ́ВІЛЬНИТИ *див.* **вивільнювати**.

ВИ́ВІЛЬНИТИСЯ *див.* **вивільнюватися**.

ВИВІЛЬНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вивільнювати**.

ВИВІЛЬНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вивільнювати**.

ВИВІЛЬНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИВІЛЬНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ВІЛЬНИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* Робити вільним, не зв'язаним з чим-небудь.

ВИВІЛЬНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ВИВІЛЬНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ВІЛЬНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Ставати вільним, не зв'язаним із чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **вивільнювати**.

ВИВІЛЬНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вивільня́ти**.

ВИВІЛЬНЯ́ТИ *див.* **вивільнювати**.

ВИВІЛЬНЯ́ТИСЯ *див.* **вивільнюватися**.

ВИВІНУВАТИ, -ую, -уєш. Наділяти, обдаровувати.

ВИВІНУВАТИЙ, -а, -е. Наділений, обдарований, розвинений.

ВИ́ВІРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вірити**. // **ви́вірено**, *безос. присудк. сл.*

ВИВІРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́вірити**.

ВИ́ВІРИТИ *див.* **вивіря́ти**.

ВИ́ВІРКА[1], -и, *ж.* Те саме, що **білка**.

ВИ́ВІРКА[2], -и, *ж.* Те саме, що **вивіря́ння**.

ВИВІ́РЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виві́рчувати**.

ВИВІ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ВЕРТІТИ**, -рчу, -ртиш, *док., перех.* 1. Вертячи, повертаючи, виймати що-небудь; вигвинчувати. 2. Утворювати заглибину, отвір свердлом або яким-небудь іншим інструментом; висвердлювати.

ВИВІ́РЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Крутячись, висуватися з отвору. 2. Пас. до **виві́рчувати**.

ВИВІРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вивіря́ти**.

ВИВІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вивіря́ти**.

ВИВІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ВІРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Ретельно перевіряти точність, правильність або придатність чого-небудь. 2. Випробовувати когось у чомусь.

ВИВІРЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **вивіря́ти**.

ВИ́ВІСИТИ *див.* **виві́шувати**[1].

ВИ́ВІСКА, -и, *ж.* 1. Дошка з будь-якого матеріалу, на якій зроблено напис, іноді з малюнком, що означає рід діяльності або назву підприємства, установи і т. ін. 2. *перен.* Зовнішній, показний бік чого-небудь, ширма, що приховує істину.

ВИ́ВІСКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́віска**.

ВИ́ВІСОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ви́віска**.

ВИ́ВІТРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вітрити**. // *у знач. прикм.*

ВИВІТРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́вітрений**.

ВИ́ВІТРИТИ *див.* **виві́трювати**.

ВИ́ВІТРИТИСЯ *див.* **виві́трюватися**.

ВИ́ВІТРІЛИЙ, -а, -е. Який зруйнувався, змінився під дією вітру та інших атмосферних явищ. // Який відокремився у вигляді дрібних часточок під впливом такої дії.

ВИ́ВІТРІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **ви́вітрілий**.

ВИ́ВІТРІТИ, -іє, *док.* Те саме, що **ви́вітритися**.

ВИВІ́ТРЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність вивітрюватися (у 2 знач.).

ВИВІ́ТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виві́трювати**.

ВИВІ́ТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ВІТРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Видаляти, виносити щонебудь із чогось рухом свіжого повітря, вітром. // *перен.* Стирати в пам'яті, примушувати забувати. 2. Повільно руйнувати, змінювати щось (про дію атмосферних явищ).

ВИВІ́ТРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ВІТРИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Зникати від руху свіжого повітря. // *перен.* Стиратися в пам'яті, забуватися. // *перен.* Зникати, втрачаючи своє значення, гостроту. 2. Повільно руйнуватися, змінюватися під дією вітру й інших атмосферних явищ.

ВИ́ВІШАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Вішаючи, стратити (багатьох або всіх).

ВИ́ВІШЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вісити**.

ВИ́ВІШЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вішити**.

ВИ́ВІШИТИ *див.* **виві́шувати**[2].

ВИВІ́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **виві́шувати**[1].

ВИВІ́ШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **виві́шувати**[2].

ВИВІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ВІСИТИ**, -ішу, -ісиш, *док., перех.* 1. Вішаючи, розміщувати назовні. 2. Вішаючи, виставляти для загального огляду.

ВИВІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ВІШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех.* Позначати, встановлювати напрямок за допомогою віх.

ВИВІ́ШУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **виві́шувати**[1].

ВИВІ́ШУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **виві́шувати**[2].

ВИ́ВІЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех. і без додатка, заст.* Напророкувати.

ВИВІЮВАТИ *див.* **вивіва́ти**.

ВИВІЮВАТИСЯ *див.* **вивіва́тися**.

ВИ́ВІЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́віяти**.

ВИ́ВІЯТИ *див.* **вивіва́ти**.

ВИ́ВІЯТИСЯ *див.* **вивіва́тися**.

ВИ́ВЛАСНЕННЯ, -я, *с., зах.* Конфіскація.

ВИ́ВОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́водити**.

ВИВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виво́дити**[1] 1 – 7.

ВИВО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **виво́джувати**.

ВИВО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виво́дити**[1] 1 – 7.

ВИВО́ДЖУВАТИ *див.* **виво́дити**[1].

ВИВОДИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Придатність певного сорту яєць для виведення пташенят.

ВИ́ВОДИТИ *див.* **виво́дити**[2].

ВИВО́ДИТИ[1], -джу, -диш, **ВИВО́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*; *наказ. сп.* виво́дь; **ВИ́ВЕСТИ**, -еду, -едеш; *мин. ч.* ви́вів, -вела, -вело; *док., перех.* 1. Допомагати або примушувати йти з собою звідкинебудь, за межі чогось. // *перен.* Вилучати зі складу чого-небудь. 2. *перен., із чого.* Примушувати кого-небудь втрачати попередній стан. *Виводити з ладу. Виводити з рівноваги.* ** **Виво́дити з се́бе** – примушувати дуже нервувати; роздратовувати. 3. Вести куди-небудь, вказуючи шлях; спрямовувати рух. // Керуючи за допомогою керма, весел, радіозв'язку і т. ін. предметом, що рухається, спрямовувати його куди-небудь. // *перен.* Сприяти, допомагати кому-, чомунебудь діяти, розвиватися і т. ін. певним чином. // *перен.* Простягатися, вказуючи на напрямок руху звідки-небудь кудись (про дорогу, стежку і т. ін.). *Виводити на орбіту. Виводити в люди.* 4. На основі певних міркувань, роздумувань робити якийсь підсумок, висновок. // Досліджуючи, обчислюючи щось, будувати формулу, теорему і т. ін. 5. Плодити потомство (про птахів, тварин). // Вирощувати нову породу тварин, новий сорт рослин. 6. Робити, будувати що-небудь, що має протяжність, висоту. 7. Усувати, видаляти. 8. Старанно писати, вимальовувати. 9. Співати або грати щось, перев. протяжне. // *розм.* Довго витримувати окремі високі ноти в пісні, що співається групою. // Вимовляти протяжно, повільно. 10. Описувати, зображати кого-, що-небудь у якомусь творі. 11. Виконувати якусь роботу, витягаючи щось раз у раз або протягом певного часу. 12. *тільки недок., від кого – чого, заст.* Брати початок (зазвичай про рід).

ВИВО́ДИТИ[2], -джу, -диш, *недок.*, **ВИ́ВОДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Водити коня з певною метою. 2. *тільки док.* Водячи кого-небудь, примусити довго ходити десь або побувати скрізь.

ВИВО́ДИТИСЯ[1], -иться, *недок.*, **ВИ́ВЕСТИСЯ**, -едеться, *док.* 1. Зменшуватися в кількості, переставати існувати; зникати. // Знищуватися, зникати безслідно. ** **Не виво́дитися** – бути де-небудь, у когось весь час. 2. Народжуватися, з'являтися на світ (про малят птахів і тварин). 3. *тільки недок.* Пас. до **виво́дити**[1].

ВИВО́ДИТИСЯ[2], -иться, *недок.* Пас. до **виво́дити**[2] 1.

ВИВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **ви́ведення**.

ВИ́ВОДКА, -и, *ж.* 1. Виведення коней зі стайні для прогулянки чи огляду. 2. Спеціальна виставка собак, де демонструються якості різних порід.

ВИ́ВОДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́водок**. ** **Ви́водкові птахи́** – група птахів, у яких пташенята вилуплюються з розплющеними очима та густим пухом і здатні відразу або незабаром після виходу з яйця самостійно пересуватися.

ВИ́ВОДОК, -дка, *ч.* Сукупність малят, виведених однією самкою, які тримаються разом (про птахів або тварин). // *перен., жарт.* Про велику кількість дітей у родині.

ВИ́ВОЗИТИ, -ожу, -озиш, *док., перех.* 1. Возячи, видалити все звідкись за кілька чи багато разів. 2. *розм.* Забруднити одяг, працюючи, пораючись і т. ін.

ВИВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок.*; *наказ. сп.* виво́зь; **ВИ́ВЕЗТИ**, -зу, -зеш; *мин. ч.* ви́віз, -везла, -везло; *док.* 1. *перех.* Везти звідкись за межі чогось; везучи, видаляти з якого-небудь місця. 2. *перех.* Везти, відправляти товари до іншої країни; експортувати. 3. *перех.* Везучи що-небудь, доставляти кудись, в якесь місце. // Везучи, піднімати на якесь підвищення. // *тільки док.* Привезти з собою звідкись. 4. *перех., перен., розм.* Допомагати кому-небудь у скрутному становищі, перебравши на себе важливу частину справи; виручати. 5. *тільки док., неперех., перен., розм.* Сказати щось зайве або недоладно, невчасно.

ВИВО́ЗИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **виво́зити** 1 – 3.

ВИ́ВОЗИТИСЯ, -ожуся, -озишся, *док., розм.* Забруднитися, працюючи, пораючись і т. ін.

ВИ́ВОЗКА, -и, *ж.* Те саме, що **ви́везення**.

ВИВОЙО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Довго воюючи, борючись, домагатися чого-небудь.

ВИВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ВОЛОКТИ**, -очу, -очеш; *мин. ч.* ви́волік, -локла, -локло; *док., перех.* Волочачи, витягати кого-, що-небудь звідкись за межі чогось або кудись.

ВИВОЛІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **виволіка́ти**.

ВИ́ВОЛОКА, -и, *ж., мисл.* Прокреслювання снігу ногою при пересуванні звіра.

ВИ́ВОЛОКТИ *див.* **виволіка́ти**.

ВИ́ВОЛОЧИТИ, -очу, -очиш, *док., перех.* Поволочити довго, на всі боки. // *ким.* Поволочити скрізь.

ВИ́ВОРІТ, -роту, *ч.* Внутрішній, зворотний бік чогонебудь. ** **Ви́воріт ма́тки**, *мед.* – патологічний процес, при якому матка частково або цілком вивертається назовні. **Ви́воріт пові́ки**, *мед.* – патологічний стан повіки, при якому її край відстає від очного яблука.

ВИВОРІТНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ви́воріт**.

ВИ́ВОРОТ, -у, *ч., мед.* Ненормальне положення якого-небудь органа, за якого він або частина його вивернуті внутрішньою поверхнею назовні. *Виворот повік. Виворот сечового міхура.*

ВИ́ВОРОТКИ, -ток, *мн.* (*одн.* **ви́вороток**, -тка, *ч.*), *розм.* Виворотне взуття (черевики, чоботи).

ВИВОРОТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Який шиється, а потім вивертається на лице (про взуття); прот. р а н т о в и й.

ВИВОРОТНІ́СТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **виворотни́й**.

ВИ́ВОРОТОК *див.* **ви́воротки**.

ВИ́ВОРОТОМ, *присл., діал.* Навиворіт.

ВИ́ВОРОТЬ, -і, *ж.* Те саме, що **ви́вертень**.

ВИВУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ВУДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* Ловити вудкою. // Ловити на нитку, мотузочок з принадою, закидаючи їх як вудку.

ВИВЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вивча́ти**.

ВИВЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ВЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Навчаючись, набувати певних знань, відомостей в якій-небудь галузі; опановувати щось. // Науково досліджувати. // Набувати майстерності у чомусь. 2. Учачи, запам'ятовувати, засвоювати. 3. Навчати кого-небудь чомусь. 4. Старанно ознайомлюючись, спостерігаючи, намагатися зрозуміти кого- або що-небудь, зробити певні висновки.

ВИВЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ВЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. *чого і з інфін.* Навчаючись, набувати знань або умінь в чому-небудь. 2. *тільки док., без додатка.* Здобути освіту. ** **Ви́вчитися на ...** – набути якої-небудь спеціальності, фаху. 3. *тільки недок.* Пас. до **вивча́ти**.

ВИВЧА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вивча́ти**.

ВИ́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́вчити**. // **ви́вчено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ВЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан дослідження чогось, сукупність відомостей, знань про що-небудь.

ВИ́ВЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́вчити і вивча́ти**.

ВИ́ВЧИТИ *див.* **вивча́ти**.

ВИ́ВЧИТИСЯ *див.* **вивча́тися**.

ВИ́В'ЯЗАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́в'язати**[1].

ВИ́В'ЯЗАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́в'язати**[2].

ВИ́В'ЯЗАТИ[1] *див.* **вив'я́зувати**[1].

ВИ́В'ЯЗАТИ[2] *див.* **вив'я́зувати**[2].

ВИ́В'ЯЗАТИСЯ *див.* **вив'я́зуватися**[1].

ВИВ'Я́ЗУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **вив'я́зувати**[1].

ВИВ'Я́ЗУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **вив'я́зувати**[2].

ВИВ'Я́ЗУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́В'ЯЗАТИ**, -в'я-

жу, -в'я́жеш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Розв'язуючи зав'язане, виймати звідти що-небудь. 2. Обгортаючи чимсь що-небудь, старанно або певним способом зв'язувати кінці. 3. Зв'язувати, в'язати все на якійсь ділянці (про скошене збіжжя і т. ін.).

ВИВ'Я́ЗУВАТИ², -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́В'ЯЗАТИ**, -в'яжу, -в'яжеш, *док.*, *перех.* В'яжучи з ниток, виготовляти що-небудь.

ВИВ'Я́ЗУВАТИСЯ¹, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́В'ЯЗАТИСЯ**, -в'яжуся, -в'яжешся, *док.* 1. Обгортати чимсь свою голову, шию, звязуючи кінці певним способом. 2. *тільки недок.* Пас. до **вив'я́зувати¹**.

ВИВ'Я́ЗУВАТИСЯ², -ується, *недок.* Пас. до **вив'я́зувати²**.

ВИ́В'ЯЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́в'ялити**.

ВИ́В'ЯЛИТИ *див.* **вив'я́лювати**.

ВИ́В'ЯЛИТИСЯ *див.* **вив'я́люватися**.

ВИВ'Я́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вив'я́лювати**.

ВИВ'Я́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́В'ЯЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Робити в'яленим. *Вив'ялити рибу.* 2. *перен.* Виснажувати, знесилювати.

ВИВ'Я́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́В'ЯЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати, робитися в'яленим. 2. *перен.* Виснажуватися, знесилюватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **вив'я́лювати**.

ВИ́ГАД, -у, *ч.* Те саме, що **ви́гадка**.

ВИ́ГАДАНИЙ¹, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гадати¹** 1, 2. 2. *прикм.* Несправжній, не такий, яким його видають або яким він видається.

ВИ́ГАДАНИЙ², -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гадати²**.

ВИ́ГАДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́гаданий¹**.

ВИ́ГАДАТИ¹ *див.* **вига́дувати¹**.

ВИ́ГАДАТИ² *див.* **вига́дувати²**.

ВИ́ГАДКА, -и, *ж.* 1. Те, що вигадане внаслідок міркувань, роздумувань; рішення щодо якоїсь дії. // Те, що створене, винайдене. 2. Здатність вигадувати, винаходити. 3. Те, що створене в уяві, чого немає і не було в дійсності. 4. Примхливе бажання, надумана потреба. // Витівка, придумана для розваги.

ВИГА́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Здатний вигадувати, винаходити; швидкий на вигадку; винахідливий. 2. Химерний, незвичайний за формою, змістом.

ВИГА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **вига́дливий** 1.

ВИГА́ДЛИВО. Присл. до **вига́дливий** 2.

ВИГА́ДНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто легко вигадує, видумує, людина з живою уявою. 2. Той, хто вигадує що-небудь брехливе, таке, що не відповідає дійсності.

ВИГА́ДНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **вига́дування¹**.

ВИГА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **вига́дник**.

ВИ́ГАДОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ви́гадка**.

ВИГА́ДУВАННЯ¹, -я, *с.* Дія за знач. **вига́дувати¹**.

ВИГА́ДУВАННЯ², -я, *с.* Дія за знач. **вига́дувати²**.

ВИГА́ДУВАТИ¹, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГАДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Думаючи, міркуючи, знаходити якесь рішення, додумуватися до чого-небудь. // Створювати, винаходити що-небудь нове, те, чого раніше не було. 2. Говорити, описувати те, чого немає і не було, створювати в уяві. // *на кого.* Говорити неправду, робити наклеп. 3. *тільки недок.* Виявляти примхи; вередувати.

ВИГА́ДУВАТИ², -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГАДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Заощаджувати на чому-небудь, скорочувати видатки, шлях, час і т. ін.; намагатися дістати з чого-небудь користь, зиск.

ВИГА́ДУВАТИСЯ¹, -ується, *недок.* Пас. до **вига́дувати¹**.

ВИГА́ДУВАТИСЯ², -ується, *недок.* Пас. до **вига́дувати²**.

ВИГА́ДЬКО, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **вига́дник**.

ВИ́ГАНЬБИТИ, -блю, -биш; *мн.* ви́ганьблять; *перех.* Док. до **ганьби́ти**.

ВИГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виганя́ти**.

ВИГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш і **ВИГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.*, **ВИ́ГНАТИ**, ви́жену, ви́женеш, *док.* 1. *перех.* Примушувати кого-небудь іти, виходити геть, залишати якесь приміщення, місце, місцевість і т. ін.; проганяти. // Гнати кудись, до чогось, в якесь місце і т. ін. // *розм.* Виключати звідкись, виводити зі складу чогось. 2. *перех.* У процесі росту посилено витягуватися, довшати якоюсь своєю частиною (про рослини). // Прискорено вирощувати (рослини). // *безос.* Робити високим у процесі росту. 3. *перех.* і *неперех.*, *розм.* Виробляти, одержувати в процесі праці значну кількість чогось. 4. *перех.* Вибивати що-небудь різким поштовхом, ударом. 5. *перех.*, *спец.* Одержувати в процесі хімічної обробки, перегонки (горілку і т. ін.).

ВИ́ГАНЯТИ, -яю, -яєш, *док.* Бігаючи, побувати в багатьох місцях, скрізь, де-небудь. // Пробігати певний час.

ВИ́ГАНЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.* Багато бігаючи, втомитися.

ВИГАНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ГНАТИСЯ**, ви́женуся, ви́женешся, *док.* 1. Виростати високим, дуже витягуватись у процесі росту. 2. *тільки недок.* Пас. до **виганя́ти**.

ВИГАПТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигапто́вувати**.

ВИГАПТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГАПТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Гаптуючи, вишиваючи золотом або сріблом, прикрашати, оздоблювати що-небудь. 2. Вишиваючи, покривати візерунками. // Взагалі вишивати якісь візерунки, написи і т. ін.

ВИГАПТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ГАПТУВАТИСЯ**, -ується, *док.* 1. Покриватися візерунками. 2. *тільки недок.* Пас. до **вигапто́вувати**.

ВИ́ГАПТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гаптувати**.

ВИ́ГАПТУВАТИ *див.* **вигапто́вувати**.

ВИ́ГАПТУВАТИСЯ *див.* **вигапто́вуватися**.

ВИ́ГАРБАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Вилізти з великами потугами, зусиллями.

ВИ́ГАРКИ, -ів, *мн.*, *тех.* Залишки від згоряння чого-небудь.

ВИ́ГАРМАНУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Вимолотити зерно.

ВИГАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигарто́вувати**.

ВИГАРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГАРТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Гартуючи, робити міцнішим, пружнішим. 2. *перен.* Зміцнювати, робити стійким, витривалим кого-, що-небудь.

ВИГАРТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ГАРТУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* 1. Гартуючись, ставати міцнішим, пружнішим. 2. *перен.* Ставати стійким, витривалим, зміцнюватися, набуваючи досвіду і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **вигарто́вувати**.

ВИ́ГАРТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гартувати**.

ВИ́ГАРТУВАТИ *див.* **вигарто́вувати**.

ВИ́ГАРТУВАТИСЯ *див.* **вигарто́вуватися**.

ВИГАСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигаса́ти**.

ВИГАСА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́ГАСНУТИ**, -не; *мин. ч.* ви́гас, -ла, -ло; *док.* 1. Переставати горіти, жевріти; згасати. 2. *перен.* Ослаблятися, втрачати гостроту; зникати.

ВИ́ГАСАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Гасаючи, побувати в багатьох місцях або скрізь.

ВИ́ГАСИТИ *див.* **вига́шувати**.

ВИ́ГАСЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гаснути**.

ВИ́ГАСНУТИ *див.* **вигаса́ти**.

ВИ́ГАТИТИ *див.* **вига́чувати**.

ВИ́ГАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гатити**.

ВИГА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вига́чувати**.

ВИГА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГАТИТИ**, -ачу, -атиш, *док.*, *перех.* Вистелювати хмизом, колодами і т. ін. болото, пісок тощо для проїзду, проходу; прокладати гатку.

ВИГА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вига́чувати**.

ВИГА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГАСИТИ**, -ашу, -асиш, *док.*, *перех.* 1. Гасити все, що горить, жевріє. 2. *перен.* Знищувати що-небудь повністю.

ВИ́ГВИНТИТИ *див.* **вигви́нчувати**.

ВИ́ГВИНТИТИСЯ *див.* **вигви́нчуватися**.

ВИ́ГВИНЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гвинтити**. // **ви́гвинчено**, *безос. присудк. сл.*

ВИГВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигви́нчувати**.

ВИГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГВИНТИТИ**, -нчу, -нтиш, *док.*, *перех.* Викручуючи, виймати що-небудь загвинчене.

ВИГВИ́НЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ГВИНТИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Викручуючись, вийматися, випадати звідкись. 2. *тільки недок.* Пас. до **вигви́нчувати**.

ВИГЕ́ЙКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Поганяти волів.

ВИГЕМБЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигембльо́вувати**.

ВИГЕМБЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГЕМБЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Виструтувати гемблем, рубанком. *Вигемблювати дошку.*

ВИ́ГЕМБЛЮВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гемблювати**.

ВИГИБА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́ГИНУТИ**, -не і *діал.* **ВИ́ГИБТИ**, -бне, *док.* Гинути, вмирати (про всіх чи багатьох).

ВИ́ГИБТИ *див.* **вигиба́ти**.

ВИ́ГИН, -у, *ч.* Вигнуте місце, округла лінія згину, повороту.

ВИГИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який вигинає, використовується для вигинання.

ВИГИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигина́ти**.

ВИГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ГНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Надавати чому-небудь форми округлих згинів або дугоподібної форми.

ВИГИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ГНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Набирати форми округлих згинів або форми дуги. 2. *тільки недок.* Пас. до **вигина́ти**.

ВИГИ́НИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **гнучки́й**.

ВИ́ГИНУТИ *див.* **вигиба́ти**.

ВИ́ГІДДЯ, -я, *с.* Роздолля, зручності.

ВИ́ГІДНИЙ, -а, -е. З якого можна одержати якусь користь, зиск для кого-, чого-небудь.

ВИГІ́ДНИЙ, -а, -е. Зручний для користування, приємний. // Який дуже підходить, придатний, сприятливий для чого-небудь.

ВИ́ГІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́гідний**.

ВИ́ГІДНО. 1. Присл. до **ви́гідний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Дає вигоду, користь, зиск.

ВИГІ́ДНО. 1. Присл. до **вигі́дний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Зручно, приємно.

ВИ́ГІН, -гону, *ч.* Простора вільна ділянка біля села або в селі, куди виганяють пастися худобу, птицю.

ВИ́ГЛАДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гладити**.

ВИГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигла́джувати** 1. *Вигладжування поверхні деталі.*

ВИГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГЛАДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Робити поверхню чого-небудь рівною, гладкою, усуваючи нерівності, виступи, шорсткість. 2. Те саме, що **випрасо́вувати**.

ВИГЛА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ГЛАДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Робитися рівним, гладеньким, нешорстким; розправлятися. 2. *тільки недок.* Пас. до **вигла́джувати**.

ВИ́ГЛАДИТИ *див.* **вигла́джувати**.

ВИ́ГЛАДИТИСЯ *див.* **вигла́джуватися**.

ВИ́ГЛУШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* Глушачи, знищити рослини одну за одною (про всіх чи багатьох).

ВИ́ГЛЯД, -у, *ч.* 1. Сукупність зовнішніх ознак, особливостей кого-, чого-небудь, що створюе відповідне враження. 2. *заст.* Місцевість, яку видно, яка відкривається зорові, погляду. 3. *заст.* Перспектива, плани на щось. ** **Під ви́глядом** – удаючи кого-небудь, вигадавши якусь причину.

ВИГЛЯДА́ННЯ¹, -я, *с.* Дія за знач. **вигляда́ти¹**.

ВИГЛЯДА́ННЯ², -я, *с.* Дія за знач. **вигляда́ти²**.

ВИГЛЯДА́ТИ¹, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ГЛЯНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Висуваючись або виходячи із-за чого-, з чого-небудь, дивитися кудись, через щось. 2. Виднітися або ставати видним, помітним.

ВИГЛЯДА́ТИ², -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ГЛЯДІТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. *тільки недок.* Чекаючи кого-, що-небудь, дивитися, вдивлятися кудись. ** **Ви́глядіти о́чі** – втомити очі, ослабити зір, довго, пильно виглядаючи когось, щось. 2. *тільки док.* Доглядаючи, виростити, виховати кого-небудь.

ВИГЛЯДА́ТИ³, -а́ю, -а́єш, *недок.* Мати певний зовнішній вигляд.

ВИГЛЯДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко* **ВИ́ГЛЯНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* Дивитися на себе, розглядати себе, милуватися собою.

ВИГЛЯ́ДИНИ, -ин, *мн.*, *розм.* Дія за знач. **вигляда́ти¹** 1.

ВИ́ГЛЯДІТИ *див.* **вигляда́ти** 2.

ВИ́ГЛЯДКИ, -док, *мн.* Те саме, що **вигля́дини**.

ВИ́ГЛЯНСУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́глянсувати**.

ВИ́ГЛЯНСУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Покрити глянсом. // Начистити до блиску.

ВИ́ГЛЯНУТИ *див.* **вигляда́ти¹**.

ВИ́ГЛЯНУТИСЯ *див.* **вигляда́тися**.

ВИГНА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, кого вигнано, вислано кудись із певної місцевості, території.

ВИ́ГНАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гнати**. 2. *тех.* Добутий способом перегонки з якоїсь речовини (про дьоготь, спирт і т. ін.).

ВИГНА́НКА, -и. Жін. до **вигна́нець**.

ВИГНА́ННИЦТВО, -а, *с.* Бути вигнанцем, вимушеним емігрантом.

ВИГНА́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до вигнанництва.

ВИГНА́ННИЦЯ, -і, *ж.* Жін. до **вигна́нець**.

ВИГНА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́гнати** 1. 2. Стан, становище вигнанця; заслання.

ВИ́ГНАТИ *див.* **виганя́ти**.

ВИ́ГНАТИСЯ *див.* **виганя́тися**.

ВИГНИВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **вигнива́ти**. *Вигнивання пнів, зубів і т. ін.*

ВИГНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́ГНИТИ** і *рідко* **ВИ́ГНИСТИ**, -ие, *док.* 1. Гниючи всередині, порожніти. 2. Гниючи, цілком знищуватись.

ВИ́ГНИЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́гнити**.

ВИ́ГНИЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **ви́гнилий**.

ВИ́ГНИЛОК, -лка, *ч.* Те, що згнило, вигнило.

ВИ́ГНИСТИ *див.* **вигнива́ти**.

ВИ́ГНИТИ *див.* **вигнива́ти**.

ВИ́ГНІТИТИ *див.* **вигні́чувати**.

ВИ́ГНІТОК, -тку, *ч.* Вичавок, вичавлювання.

ВИ́ГНІЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гнітити**.

ВИГНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигні́чувати**.

ВИГНІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГНІТИТИ**, -ічу, -ітиш, *док.*, *перех.* 1. Стискуючи, вичавлюючи, видаляти з чогось рідину і т. ін. // Діяти гнітом, натискувати на що-небудь з якоюсь метою. 2. *перен.* Одержувати що-небудь, удаючись до утисків, насильства.

ВИГНІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Видалятися з чогось під час стискування, вичавлювання. 2. Пас. до **вигні́чувати** 1.

ВИ́ГНОЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гноїти**.

ВИ́ГНОЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́гноїти**.

ВИ́ГНОЇТИ *див.* **вигно́ювати**.

ВИ́ГНОЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Гній як добриво.

ВИГНО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигно́ювати**.

ВИГНО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ГНОЇТИ**, -ою, -оїш, *док.*, *перех.* Удобрювати ґрунт гноєм.

ВИГНО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **вигно́ювати**.

ВИ́ГНУТИ *див.* **вигина́ти**.

ВИ́ГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гнути**. 2. *прикм.* Який має форму округлого згину, згинів, дуги.

ВИ́ГНУТИСЯ *див.* **вигина́тися**.

ВИ́ГНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ви́гнутий**.

ВИ́ГНУТО. Присл. до **ви́гнутий**.

ВИ́ГОВОРИТИ *див.* **вигово́рювати**.

ВИ́ГОВОРИТИСЯ *див.* **вигово́рюватися**.

ВИГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ГОВОРИТИ**, -рю, -риш, *док.* 1. *неперех.* Дорікати комусь, висловлюючи невдоволення його діями, поведінкою і т. ін. 2. *перех.* Говорячи, переконуючи в чомусь, домагатися одержання чого-небудь для власної або чиєїсь вигоди. 3. *перех.*, *розм.* Говорячи, вимовляти, висловлювати що-небудь. // *тільки док.* Говорячи, розповісти все до кінця.

ВИГОВО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ГОВОРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Говорити досхочу, розповідати, висловлювати все. 2. *тільки недок.*, *розм.* Говорячи, набути навиків до розмови; стати балакучішим. 3. *діал.* Виправдуватися.

ВИ́ГОДА, -и, *ж.* Те, що дає добрі наслідки в чому-

небудь, якийсь зиск і т. ін. *Втрачена (упущена) вигода.*
ВИГО́ДА, -и, *ж.* 1. Зручність у чомусь, сприятливі умови. 2. Обладнання, речі і т. ін., що створюють певні зручності для людини у побуті.
ВИ́ГОДИНИТИСЯ, -ниться, *док.*, *безос.* Те саме, що **розгоди́нитися**.
ВИГОДИ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ГОДИНИТИСЯ**, -иться, *док.*, *безос.* Ставати ясно, гарно (про погоду); випогоджуватися, вияснятися.
ВИ́ГОДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *зах.* Догодити. ** **ви́годити годи́ну**, *діал.* – вибрати час.
ВИ́ГОДИТИСЯ, -диться, *док.*, *безос.*, *діал.* Те саме, що **ви́годинитися**.
ВИГОДО́ВАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Той, хто вигодуваний, вихований ким-небудь.
ВИ́ГОДОВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ви́годуваний**.
ВИГОДО́ВАНКА, -и, *розм.* Жін. до **вигодо́ванець**.
ВИГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигодо́вувати** 1. ** **штучне вигодо́вування** – вигодовування немовляти молоком тварин або спеціально виготовленими поживними сумішами.
ВИГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГОДУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Годуючи, вирощувати кого-, що-небудь. // Годуючи, вирощувати, виховувати дітей. 2. *тільки док.* Витратити на корм; згодувати.
ВИГОДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ГОДУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* Годуючись, одержуючи їжу, рости, виростати.
ВИГОДОНАБУВА́Ч, -а́, *ч.* Особа, призначена страхувальником на випадок своєї смерті одержувачем (спадкоємцем) страхової суми.
ВИ́ГОДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́годувати**.
ВИ́ГОДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́годувати**.
ВИ́ГОДУВАТИ *див.* **вигодо́вувати**.
ВИ́ГОДУВАТИСЯ *див.* **вигодо́вуватися**.
ВИГО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гоїти**.
ВИГО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **ви́гоїти** і **ви́гоїтися**.
ВИ́ГОЇТИ *див.* **виго́ювати**.
ВИ́ГОЇТИСЯ *див.* **виго́юватися**.
ВИ́ГОЙДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Гойдаючи, доглядаючи, виростити, виховати кого-небудь.
ВИГО́ЙДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Раз у раз гойдати, хитати що-небудь.
ВИГО́ЙДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Раз у раз гойдатися, хитатися.
ВИГО́ЙЛИВИЙ, -а, -е. Який гоїться, виліковується.
ВИГО́ЙНИЙ, -а, -е. Якого можна вигоїти, вилікувати.
ВИГО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **виго́йний**.
ВИ́ГОЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́голити**.
ВИ́ГОЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́голений**.
ВИ́ГОЛИТИ *див.* **виго́лювати**.
ВИ́ГОЛИТИСЯ *див.* **виго́люватися**.
ВИ́ГОЛОДАТИСЯ *див.* **виголо́джуватися**.
ВИГОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ГОЛОДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся *і* **ВИ́ГОЛОДУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* Ставати голодним; терпіти голод.
ВИ́ГОЛОДНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.* Те саме, що **ви́голодатися**.
ВИ́ГОЛОДНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́голодніти**.
ВИ́ГОЛОДНІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати голодним, зголодніти; натерпітися голоду.
ВИ́ГОЛОДНІТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.* Те саме, що **ви́голодніти**.
ВИ́ГОЛОДУВАТИСЯ *див.* **виголо́джуватися**.
ВИ́ГОЛОС, -у, *ч.*, *розм.* Те чи інше звучання голосу. 2. Вимова, акцент.
ВИ́ГОЛОСИТИ *див.* **виголо́шувати**.
ВИ́ГОЛОШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́голосити**. // **ви́голошено**, *безос. присудк. сл.*
ВИГОЛО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́голосити**.
ВИГОЛО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виголо́шувати**.
ВИГОЛО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГОЛОСИТИ**, -ошу, -осиш, *док.*, *перех.* 1. Публічно висловлювати промову, звернення і т. ін. 2. Передавати голосом, вимовляти які-небудь слова, фрази.
ВИГОЛО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **виголо́шувати**.
ВИГО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ГОЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Голячи, повністю обтинати (обтяти) бритвою волосся.
ВИГО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ГОЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Голячись, цілком обтинати (обтяти) собі бритвою волосся. 2. *тільки недок.* Пас. до **виго́лювати**.
ВИГО́НИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **виго́нчастий**.
ВИГО́НИТИ *див.* **виганя́ти**.
ВИГО́НКА, -и, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **виганя́ти** 2, 6.
ВИГО́НЧАСТИЙ, -а, -е, *діал.* Високий і тонкий.
ВИГОРА́ННЯ *див.* **вигоря́ння**.
ВИГОРА́ТИ *див.* **вигоря́ти**.
ВИГОРА́ЮЧИЙ, **ВИГОРЯ́ЮЧИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вигора́ти**, **вигоря́ти**.
ВИ́ГОРІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́горіти**.
ВИ́ГОРІТИ *див.* **вигоря́ти**.
ВИ́ГОРНУТИ *див.* **вигорта́ти**.
ВИ́ГОРНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́горнути**.
ВИГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигоро́джувати**.
ВИГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГОРОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Заперечувати наявність за кимнебудь або за собою якоїсь провини, доводити непричетність до чогось.
ВИГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ГОРОДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* 1. Заперечувати наявність за собою якої-небудь провини, доводити свою непричетність до чогось. 2. *тільки недок.* Пас. до **вигоро́джувати**.
ВИ́ГОРОДИТИ *див.* **вигоро́джувати**.
ВИ́ГОРОДИТИСЯ *див.* **вигоро́джуватися**.
ВИГОРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигорта́ти**.
ВИГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ГОРНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Гребучи, видаляти, вибирати що-небудь звідкись.
ВИГОРТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вигорта́ти**.
ВИ́ГОРЬОВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́горювати**.
ВИ́ГОРЬОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вигорьо́ваний**.
ВИГОРЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГОРЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Домагатися чогонебудь з великими труднощами і стражданнями.
ВИГОРЯ́ННЯ, *рідше* **ВИГОРА́ННЯ**, -я, *с.* Стан за знач. **вигоря́ти**.
ВИГОРЯ́ТИ, -я́є *і рідше* **ВИГОРА́ТИ**, -а́є, *недок.*, **ВИ́ГОРІТИ**, -рить, *док.* 1. Знищуватися від вогню, пожежі. 2. Засихати, гинути від спеки, посухи (перев. про злакові або трав'янисті рослини). 3. Втрачати або змінювати свій колір під впливом сонячного проміння; блякнути. 4. *перен.*, *розм.* Закінчуватися позитивним результатом.
ВИГОРЯ́ЮЧИЙ **вигора́ючий**.
ВИ́ГОСТРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гострити**.
ВИ́ГОСТРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́гострити**.
ВИ́ГОСТРИТИ *див.* **виго́стрювати**.
ВИ́ГОСТРИТИСЯ *див.* **виго́стрюватися**.
ВИГО́СТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виго́стрювати**.
ВИГО́СТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ГОСТРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Відточуючи, робити щонебудь гострим.
ВИГО́СТРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ГОСТРИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Відточуючись, робитися гострим. 2. *тільки недок.* Пас. до **виго́стрювати**.
ВИГОТІВНИ́К, -а́, *ч.* Підприємство, установа, організація чи громадянин-підприємець, які виробляють товари для реалізації.
ВИ́ГОТОВИТИ *див.* **виготовля́ти**.
ВИ́ГОТОВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́готовити**. // **ви́готовлено**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ГОТОВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́готовити**.
ВИГОТО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який виготовляє, призначений для виготовлення.
ВИГОТО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого виготовляють.
ВИГОТО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Незавершена дія за знач. **виготовити**.
ВИГОТО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто що-небудь виготовляє, виробляє.
ВИГОТО́ВЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **вигото́влювач**.
ВИГОТОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виготовля́ти**.
ВИГОТОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ВИГОТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГОТОВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ви́готовлять; *і* **ВИ́ГОТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виробляти, робити що-небудь. // Створювати, складати (про діловий документ, твір і т. ін.).
ВИГОТОВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* 1. Пас. до **виготовля́ти**. 2. *діал.* Готуватися.
ВИГОТО́ВУВАТИ *див.* **виготовля́ти**.
ВИ́ГОТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́готувати**.
ВИ́ГОТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́готувати**.
ВИ́ГОТУВАТИ *див.* **виготовля́ти**.
ВИГО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виго́ювати**.
ВИГО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ГОЇТИ**, -ою, -оїш, *док.*, *перех.* Виліковувати рану, виразку, хворобу і т. ін.; робити здоровим кого-небудь.
ВИГО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ГОЇТИСЯ**, -оюся, -оїшся, *док.* 1. Виліковуватися, ставати здоровим (після рани, виразки, хвороби і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **виго́ювати**.
ВИ́ГРА, -и, *ж.*, *діал.* Виграш.
ВИ́ГРАБКИ, -ів, *мн.*, *зах.* Залишки соломи та колосків після молотьби.
ВИГРАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигравати** 4 – 8.
ВИГРАВА́ТИ, ви́граю, ви́граєш *і заст.* вигрaва́ю, вигрaва́єш, *недок.*, **ВИ́ГРАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Здобувати, одержувати щонебудь завдяки певній грі, розігруванню лотереї і т. ін. 2. *перех. і неперех.* Добиватися перемоги, позитивного результату в чому-небудь. // Добиватися певної економії у чому-небудь. *Виграти час.* 3. *неперех.* Одержувати якусь перевагу, ставати кращим. 4. *тільки недок.*, *перех. і неперех.* Грати на музичному інструменті щось; грати певний час. 5. *тільки недок.*, *неперех.*, *перен.* Рухатися в різних напрямках енергійно, грайливо (про риб, комах і т. ін.). // Гарцювати на коні. // Рухатися дуже швидко, в різних напрямах, бушувати (про вітер, хвилі і т. ін.). 6. *тільки недок.*, *неперех.*, *перен.* Перебувати в діяльному, збудженому стані. 7. *тільки недок.*, *неперех.*, *перен.* Переливатися барвами. // Блищати, сяяти, відбиваючись у чомусь. // Вирізнятися яскравим кольором, кольорами. // Освітлювати рухливими плямами (про проміння, світло). // Перебувати в русі, робитися більш або менш виразним. 8. Те саме, що **вигравáтися** 1.
ВИГРАВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ГРАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. У процесі бродіння досягати повної міцності. 2. *тільки недок.* Пас. до **вигравáти** 1, 2.
ВИ́ГРАВІРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гравірувати**. // **ви́гравірувано**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ГРАВІРУВАТИ, -ую, -уєш, *перех.* Док. до **гравірува́ти**. *Вигравірувати підпис.*
ВИ́ГРАВІЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гравіювати**.
ВИ́ГРАВІЮВАТИ, -юю, -юєш, *перех.* Док. до **гравіюва́ти**.
ВИ́ГРАМОЛОТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *діал.* Видертися, видряпатися.
ВИ́ГРАМОСИТИСЯ, -сюся, -сишся, *док.*, *діал.* Видертися, видряпатися.
ВИ́ГРАН, -у, *ч.*, *муз.*, *діал.* Орга́н.
ВИ́ГРАНА, -и, *ж.*, *зах.* Виграш.
ВИ́ГРАНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гранити**.
ВИ́ГРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́грати** 1, 2. // **ви́грано**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ГРАНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, **ВИГРАНО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГРАНУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відповідно обробляючи, утворювати грані на поверхні твердих речовин (каменів, металів, скла). *Вигранувати алмази.*
ВИ́ГРАНКА, -и, *ж.*, *діал.* Виграш.
ВИГРАНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Вкриватися гранями. 2. Пас. до **вигрaно́вувати**.
ВИ́ГРАНУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гранувати**.
ВИ́ГРАНУВАТИ *див.* **вигрaно́вувати**.
ВИГРА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ГРАНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Те саме, що **вигрaно́вувати**.
ВИГРА́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Те саме, що **вигрaно́вуватися**.
ВИ́ГРАТИ *див.* **вигрaва́ти**.
ВИ́ГРАТИСЯ *див.* **вигрaва́тися**.
ВИ́ГРАШ, -у, *ч.* 1. Здобуття, одержання чого-небудь у процесі гри або розігрування чогось. 2. Те, що одержане внаслідок вдалої гри або розігрування чогось. 3. *перен.* Вигода, користь від чого-небудь. 4. *перен.* Успіх, перемога в чому-небудь. 5. *перен.* Заощадження у витраті внаслідок економії, вмілого використання чого-небудь.
ВИ́ГРАШКА, -и, *ж.* 1. Те, що розважає, допомагає приємно проводити час; розвага. 2. Предмет, що служить дітям для гри, розваги; іграшка, цяцька.
ВИ́ГРАШНИЙ, -а, -е. 1. Який дає право на виграш, забезпечує виграш. *Виграшний білет.* 2. Який дає перевагу, сприяє успіхові.
ВИ́ГРАШНО. Присл. до **ви́грашний** 2.
ВИ́ГРЕБЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гребти**.
ВИ́ГРЕБТИ *див.* **вигріба́ти**.
ВИ́ГРЕБТИСЯ *див.* **вигріба́тися**.
ВИГРИЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигриза́ти**.
ВИГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ГРИЗТИ**, -зу, -зеш, *док.*, *перех.* 1. Гризучи, робити отвір або порожнину в чому-небудь. // Гризучи, виїдати. 2. Гризучи, поїдати що-небудь цілком. // *перен.* Знищувати повністю. 3. *перен.* Здобувати що-небудь з великим завзяттям.
ВИГРИЗА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вигриза́ти** 1, 2.
ВИ́ГРИЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гризти**. // **ви́гризено**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ГРИЗОК, -зка, *ч.* Обгризений шматок.
ВИ́ГРИЗТИ *див.* **вигриза́ти**.
ВИГРИМЛЯ́ТИ, -я́є *і* **ВИГРИ́МУВАТИ**, -ує, *недок.*, *розм.* Раз у раз гриміти, гуркотіти.
ВИГРИ́МУВАТИ *див.* **вигримля́ти**.
ВИ́ГРІБ, -ребу, *ч.*, *спец.* Вигрібна яма вбиральні або яма для помий, нечистот.
ВИГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигріба́ти**.
ВИГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ГРЕБТИ**, -бу, -беш; *мин. ч.* ви́гріб, ви́гребла, ви́гребло; *док.* 1. *перех.* Гребучи, витягати, вибирати звідки-небудь щось сипке, розсипчасте і т. ін. // Риючи, розгрібаючи, знаходити, видобувати що-небудь. 2. *перех.* Гребучи, робити яму, заглибину в чому-небудь. 3. *неперех.* Гребучи веслами або руками, випливати куди-небудь.
ВИГРІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ГРЕБТИСЯ**, -буся, -бешся, *док.* 1. Розгрібаючи руками землю, каміння і т. ін., вибиратися, звільнятися. 2. Гребучи веслами або руками, пересуватися, плисти по воді. // Випливати з глибини на поверхню. 3. *тільки недок.* Пас. до **вигріба́ти** 1, 2.
ВИГРІБНИ́Й, -а́, -е́. Якого очищають, спорожнюють, вигрібаючи, вибираючи вміст.
ВИ́ГРІВ, -у, *ч.* Дія за знач. **ви́гріти** 1, 2.
ВИГРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ГРІТИ**, -ію, -ієш, *док.* 1. *перех.* Випромінюючи, виділяючи тепло, гріти, обігрівати кого-, що-небудь протягом певного часу. 2. *перех.* Гріти протягом певного часу частину тіла, повернувши її до джерела тепла. // Витримувати кого-, що-небудь у теплі, створивши відповідні умови. 3. *неперех.* Випромінювати, виділяти тепло.
ВИГРІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ГРІТИСЯ**, -іюся, -ієшся, *док.* 1. Грітися протягом певного часу, одержуючи, маючи достатню кількість тепла. 2. *тільки недок.* Пас. до **вигріва́ти** 1.
ВИ́ГРІМ, -грому, *ч.* Сильний, гучний гуркіт.
ВИ́ГРІТИ *див.* **вигріва́ти**.
ВИ́ГРІТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́гріти** 1, 2.
ВИ́ГРІТИСЯ *див.* **вигріва́тися**.
ВИ́ГУБИТИ *див.* **вигу́блювати**.
ВИ́ГУБЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́губити**.
ВИГУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигу́блювати**.
ВИГУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИГУБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ГУБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* ви́гублять; *док.*, *перех.* Знищувати, умертвляти всіх чи багатьох.
ВИГУБЛЯ́ТИ *див.* **вигу́блювати**.
ВИ́ГУК, -у, *ч.* 1. Голосно викрикнуте, вигукнуте слово, фраза чи звук, який передає певне почут-

тя. 2. *лінгв.* Незмінна частина мови, яка служить для безпосереднього виявлення почуттів і вольових виявів.

ВИ́ГУКНУТИ *див.* **вигу́кувати.**

ВИГУКО́ВИЙ, -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **ви́гук 2.**

ВИГУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вигу́кувати.**

ВИГУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГУКНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.* Голосно викрикувати слово, фразу, видавати звук, що передає певне почуття.

ВИ́ГУЛ, -у, *ч.*, *с. г.* 1. Обнесене огорожею місце просто неба, призначене для перебування худоби, птиці. 2. Дія і стан за знач. **вигу́люватися.**

ВИ́ГУЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* Винадити, виманити.

ВИ́ГУЛЬКНУТИ *див.* **вигу́лькувати.**

ВИ́ГУЛЬКНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *діал.* Вигулькнути.

ВИГУ́ЛЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ГУЛЬКНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Виринати з води. 2. Раптово, швидко з'являтися звідки-небудь, з-за чогось; показуватися, виглядати.

ВИ́ГУЛЬНИЙ, -а, -е, *с. г.* Прикм. до **ви́гул.** // Стос. до вигулу.

ВИГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ГУЛЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* 1. Гуляти протягом певного часу. // Багато гуляти. 2. *тільки недок.* Вільно, без обмежень ходити, бігати. 3. *перен.* Бути незасіяною, пустувати (про землю).

ВИГУ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ГУЛЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *док.* 1. *с. г.* Випасатися на пасовищі. // *розм.* Виростати на свободі, набуваючи здоров'я, повніти. 2. *розм.* Гуляти довго, досхочу. 3. *безос.*, *рідко.* Ставати світлішим, вияснюватися (про погоду).

ВИ́ГУЛЯНИЙ, -а, -е. Який набрався сил, виріс або відпочив на волі. // Який пустував, був незасіяний (про ґрунт, землю і т. ін.).

ВИ́ГУЛЯТИ *див.* **вигу́лювати.**

ВИ́ГУЛЯТИСЯ *див.* **вигу́люватися.**

ВИД[1], -у, *ч.* 1. Те саме, що **обли́ччя.** // *рідко.* Вигляд, зовнішність. 2. *на що і без додатка.* Частина місцевості, яку видно; краєвид. ** **на виду́** – так, що видно.

ВИД[2], -у, *ч.* 1. Окрема галузь роботи, заняття, різновид у ряді предметів, явищ і т. ін.; тип. 2. Підрозділ, що об'єднує ряд предметів, явищ за спільними ознаками і входить до складу загальнішого вищого розділу – роду. 3. Нижча одиниця в системі класифікації тваринного та рослинного світу, що об'єднує тварин або рослини, які мають однакові ознаки, і входить до складу вищої одиниці – роду. ** **зникаю́чий вид:** у біології – вид, загальна чисельність якого на даний час досягла критично малих величин. **рі́дкісний вид:** у біології – вид, який не перебуває під загрозою зникнення, але загальносвітова чисельність якого дуже мала. 4. *лінгв.* Граматична категорія в слов'янських і деяких інших мовах, що характеризує дію і стан з погляду їх тривання. *Недоконаний вид. Доконаний вид.*

ВИДА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **видава́ти 5.**

ВИДА́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видава́ти 1, 4 – 6.**

ВИДАВА́ТИ, -даю, -дає́ш, *недок.*, **ВИ́ДАТИ**, -дам, -даси, *док.*, *перех.* 1. Давати, відпускати на руки що-небудь із запасів, місць зберігання і т. ін. // Давати що-небудь належне комусь на основі офіційного розподілу або надання. // Передавати кого-небудь силою, проти його волі, переслідувачеві, ворогові. 2. *перев. зі сл.* з а м і ж, *також за кого.* Одружувати, дозволяти дівчині або примушувати її одружитися. 3. Видобувати з надр землі або виготовляти на виробництві (яку-небудь продукцію). // *розм.* Давати якусь кількість сільськогосподарської продукції (про певну ділянку і т. ін.). 4. Утворювати звук за допомогою відповідних органів (про людей, тварин). // Утворювати звук ударом, проходженням струменя повітря крізь вузький отвір і т. ін. (про предмети). 5. Випускати в світ друковані твори. 6. Робити відомим, розкривати, показувати, виявляти якусь особливість, стан. // Викривати, виказувати кого-небудь, розголошувати таємницю. 7. *за кого – що.* Удавати з себе кого-небудь. // Видавати не за того або за те, хто або що є насправді. 8. Офіційно оголошувати (про накази, розпорядження і т. ін.).

ВИДАВА́ТИСЯ, -даюся, -дає́шся, *недок.*, **ВИ́ДАТИСЯ**, -дамся, -дасися, *док.* 1. Здаватися, сприйматися так чи інакше, таким чи інакшим. 2. Бувати, траплятися. 3. Виступати наперед порівняно з чим-небудь. // *тільки недок.*, *перен.* Вирізнятися, відрізнятися чим-небудь, бути помітним завдяки якійсь властивості, характерній рисі. 4. *тільки недок.* Друкуючись, виходити в світ. 5. *розм.* Виходити заміж. 6. *тільки недок.* Пас. до **видава́ти.**

ВИДАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Особа чи установа, що здійснює підготовку і випуск видання.

ВИ́ДАВИТИ *див.* **вида́влювати.**

ВИ́ДАВИТИСЯ *див.* **вида́влюватися.**

ВИ́ДАВКА, -и, *ж.*, *діал.* Мала частка чогось.

ВИ́ДАВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́давити.** // **ви́давлено**, *безос. присудк. сл.*

ВИДА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вида́влювати 1, 4.**

ВИДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ДАВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ви́давлять; *док.*, *перех.* 1. Натискуючи, видаляти назовні, видобувати що-небудь (перев. рідину). // Стискуючи що-небудь, звільняти від якоїсь рідини і т. ін. 2. Давлячи, натискуючи, вибивати, виламувати що-небудь. 3. *перен.* Через силу, примушуючи себе, говорити що-небудь або виявляти якісь почуття. // *з кого.* Примушуючи, спонукаючи кого-небудь до чогось, одержувати щось. *Видавлювати сльози.* 4. Натискуючи, робити заглибину на (в) чому-небудь.

ВИДА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ДАВИТИСЯ**, -виться, *док.* 1. Видалятися назовні під час натискування (перев. про рідину). 2. *тільки недок.* Пас. до **вида́влювати.**

ВИДАВНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **видаве́ць.**

ВИДАВНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Спеціалізоване підприємство, основним видом діяльності якого є підготовка та випуск різного виду друкованих творів. 2. *заст.* Дія за знач. **видава́ти 5.**

ВИДАВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **видавни́чий.**

ВИДАВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **видаве́ць.**

ВИДАВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Стос. до видання або до видавництва. ** **видавни́ча проду́кція** – сукупність видань, призначених до випуску або випущених видавцем. **видавни́ча організа́ція** – підприємство, установа або організація, статутом якої поряд з іншими видами діяльності передбачено підготовку і випуск видавничої продукції. **видавни́ча спра́ва** – сфера суспільних відносин, що поєднує в собі організаційно-творчу та виробничо-господарську діяльність зі створення, виготовлення і розповсюдження видавничої продукції.

ВИ́ДАВЦЕМ, *присл.*, *розм.* Міряючи, скупо, лічениМи кількостями. // Даючи на певний час.

ВИ́ДАЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́далити.**

ВИ́ДАЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́далити.**

ВИ́ДАЛИТИ *див.* **видаля́ти.**

ВИДАЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видаля́ти.**

ВИДАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ДАЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Забирати звідки-небудь геть; відкидати, вирізувати, знищувати і т. ін.

ВИДАЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* 1. Виходити звідкись геть, залишати місцеперебування. 2. Пас. до **видаля́ти.**

ВИДАЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **видаля́ти.**

ВИ́ДАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́дати.** // **ви́дано**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ДАНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́дати.** ** **де це (се) ви́дано** – уживається як вираження здивування чи обурення.

ВИДА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́дати 5.** 2. Окремий друкований твір, збірка і т. ін., випущений у світ. 3. Сукупність тотожних примірників якої-небудь книги, виданих одночасно. // Те, що періодично видається під однією назвою (газета, журнал і т. ін.). 4. Друкований твір за його зовнішньою ознакою або типом, належністю до певної категорії друкованої продукції.

ВИДА́НСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Бачений.

ВИ́ДАТИ *див.* **видава́ти.**

ВИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **ба́чити.** ** **ви́дом вида́ти** – бачити кого-небудь. 2. *безос.*, *у знач. присудка*, *перев. із заперечення* н е, *розм.* Можна бачити; видно. 3. *у знач. вставн. сл.* Як видно; очевидно.

ВИДА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* У якого велике обличчя.

ВИ́ДАТИСЯ *див.* **видава́тися.**

ВИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *зах.* Ба́читися.

ВИДАТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вида́ток 1, 2.**

ВИДАТНИ́Й, -а́, -е́. Який вирізняється з-поміж інших якими-небудь надзвичайними рисами, якостями, особливостями.

ВИДА́ТНІСТЬ[1], -ності, *ж.* Абстр. ім. до **видатни́й.**

ВИДА́ТНІСТЬ[2], -ності, *ж.*, *фіз.*, *тех.* Те саме, що **коефіціє́нт кори́сної ді́ї** (*див.* **коефіціє́нт**).

ВИДА́ТОК, -тку, *ч.* 1. Витрата, видання коштів, матеріалів і т. ін. для чого-небудь, викликана чимсь або необхідна для здійснення тієї чи іншої мети. 2. *бухг.* Кошти, витрачені або необхідні для здійснення чого-небудь. ** **вида́тки ро́звитку** – витрати бюджетів на фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності. 3. *діал.* Кількість вимолоченого зерна.

ВИ́ДАЧА, -і, *ж.* Дія за знач. **видава́ти, ви́дати** (у 1 знач.). ** **ви́дача злочи́нця:** у міжнародному праві – передача державі особи, яка скоїла злочин, для притягнення її до кримінальної відповідальності або виконання винесеного відносно неї вироку судом.

ВИДВИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Те саме, що **висува́ти.**

ВИ́ДВИГНУТИ, -гну, -гнеш, *док.* Те саме, що **ви́сунути.**

ВИ́ДВИГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́двигати.**

ВИ́ДВОРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видворя́ти.**

ВИ́ДВОРИТИ *див.* **видворя́ти.**

ВИДВОРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видворя́ти.**

ВИДВОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ДВОРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *заст.* Виселяти кого-небудь, примушувати залишити місце проживання. // Примушувати кого-небудь піти звідкись.

ВИДВОРЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, *заст.* Пас. до **видворя́ти.**

ВИДЕ́ЛКА, -и, *ж.* Столовий прибор для приймання їжі, що має форму ручки з кількома зубцями різної форми. *Виделка для м'яса. Виделка для риби.*

ВИДЕ́ЛКО, -а, *с.*, *заст.* Те саме, що **виде́лка.**

ВИДЕ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **виде́лка.**

ВИДЕЛКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який формою нагадує виделку.

ВИДЕЛКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **виделкува́тий.**

ВИДЕ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **виде́лка.**

ВИДЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Те саме, що **виде́лка.**

ВИ́ДЕРЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́держати** (у 7 знач.).

ВИ́ДЕРЖАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́держаний.**

ВИ́ДЕРЖАНО. Присл. до **ви́держаний.**

ВИ́ДЕРЖАТИ *див.* **виде́ржувати.**

ВИ́ДЕРЖКА, -и, *ж.* 1. Уміння володіти собою за будь-яких обставин; витримка. 2. Дія і стан за знач. **виде́ржувати, ви́держати** (у 7 знач.). 3. Час фотографування, протягом якого залишається відкритим об'єктив фотоапарата.

ВИДЕ́РЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **виде́ржувати.**

ВИДЕ́РЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виде́ржувати 7.**

ВИДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ДЕРЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Зберігати свої властивості, попередній стан, незважаючи на дію великої ваги, тиску, удару, стрімкого руху чого-небудь і т. ін. 2. *перех. і неперех.* Стійко зносити велике фізичне або моральне напруження, біль, несприятливі умови і т. ін. 3. *перех.* Не піддаватися, проявляти стійкість, моральну силу у відповідь на якусь дію. 4. *неперех.*, *перев. із заперечення* н е. Проявляти витримку (у 1 знач.), терпіння. 5. *перех.* При перевірці, випробуванні виявлятися здатним, гідним певних вимог. 6. *перех.* Не відступати, не відхилятися від чого-небудь уже прийнятого; дотримуватися чогось. 7. *перех.*, *спец.* Довго зберігати щось у спеціальних умовах для набуття високої якості, напр.: коньяк, ві́на.

ВИ́ДЕРТИ *див.* **видира́ти.**

ВИ́ДЕРТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́дерти.**

ВИ́ДЕРТИСЯ *див.* **видира́тися.**

ВИ́ДЗВІН, -дзвону, *ч.* Дзенькіт, дзвін, що звучить раз у раз.

ВИДЗВОНИТИ *див.* **видзво́нювати.**

ВИДЗВО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видзво́нювати.**

ВИДЗВО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, **ВИДЗВОНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ДЗВОНИТИ**, -ню, -ниш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Дзвонити зі старанністю, завзято, весело або раз у раз, час від часу. 2. *перех.* Дзвонячи, відтворювати яку-небудь мелодію, подавати сигнал і т. ін. 3. *перех. і неперех.*, *перен.* Багато говорити про когось, щось. 4. *тільки недок.*, *неперех.* Дзвеніти протягом певного часу або раз у раз, час від часу внаслідок удару, дотику (про дзвін, дзвінок, металеві, скляні предмети і т. ін.). // *перен.* Співати або звучати чисто, тонко, нагадуючи дзвінок.

ВИДЗВОНЯ́ТИ *див.* **видзво́нювати.**

ВИДЗЕ́НЬКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видзе́нькувати.**

ВИДЗЕ́НЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Раз у раз дзенькати, видавати дзенькіт.

ВИ́ДЗЬОБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́дзьобати.**

ВИ́ДЗЬОБАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́дзьобаний.**

ВИ́ДЗЬОБАТИ *див.* **видзьо́бувати.**

ВИДЗЬО́БУВАТИ, -ує, *недок.*, **ВИ́ДЗЬОБАТИ**, -ає, *док.*, *перех.* 1. Дзьобаючи, довбаючи дзьобом, витягати, виймати що-небудь звідкись. 2. Дзьобаючи, збираючи дзьобом, з'їдати все. 3. Дзьобаючи, довбаючи дзьобом, робити отвір, заглибину в чому-небудь.

ВИДЗЬО́БУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Розбиваючи шкаралупу дзьобом, виходити з яйця (про пташат).

ВИ́ДИБАТИ *див.* **видиба́ти.**

ВИДИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИДИ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ДИБАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Повolі виходити звідки-небудь, кудись. *Видибай, Боже!* 2. Видужувати після хвороби. 3. Рятуватися.

ВИДИ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **види́бувати.**

ВИДИ́БУВАТИ *див.* **видиба́ти.**

ВИ́ДИВИТИ, -влю, -виш; *мн.* ви́дивлять; *док.*, *перех.*: ** **ви́дивити о́чі** – ослабити, зіпсувати зір, пильно вглядаючи кого-, що-небудь, слідкуючи за ким-, чим-небудь.

ВИДИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ДИВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* видивляться; *док.* 1. Пильно дивитися куди-небудь протягом якогось часу. // Пильно придивлятися, спостерігаючи, відшукуючи кого-, що-небудь. 2. *на кого.* Втупивши очі, дуже пильно і уважно дивитися. 3. *тільки недок.* Дивитися на себе, розглядати своє відображення в чому-небудь. ** **ви́дивитися о́чі** – ослабити, зіпсувати зір, дуже довго і пильно дивлячись на кого-, що-небудь.

ВИ́ДИВО, -а, *с.*, *книжн.* 1. Те, що видно, що сприймається зором. 2. Видіння; примара.

ВИ́ДИК, -а, *ч.*, *розм.* Відеомагнітофон.

ВИДИМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видима́ти.**

ВИДИМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ДУТИ**, ви́дую, ви́дуєш *і* ви́дму, ви́дмеш, *док.*, *перех.* Струмом повітря виганяти, видаляти що-небудь звідкись.

ВИ́ДИМИЙ, ви́дима, ви́диме. Якого можна бачити, осягнути зором. // Якого можна зрозуміти, відчути. ** **ви́дима річ** – вставне словосполучення, що вживається у знач., близькому до б е з п е р е ч н о, о ч е в и д н о.

ВИ́ДИМІСТЬ, -мості, *ж.* 1. Можливість бачити на далеку відстань. ** **зо́на ви́димості** – ділянка простору, в якій хвильовий зв'язок між передавальною і приймальною сторонами здійснюється без ретранслятора. **недоста́тня ви́димість:** для дорожнього руху – видимість дороги в напрямку руху менше 300 м у сутінках, в умовах туману, дощу, снігопаду тощо. 2. Те, що показується, подається або сприймається як існуюче, але чого немає насправді. ** **для ви́димості** – не насправді, лише для створення потрібного враження.

ВИ́ДИМО. 1. Присл. до **ви́димий.** 2. *у знач. вставн.*

сл. Уживається у знач., близькому до очевидно, напевно.

ВИ́ДИМО-НЕВИ́ДИМО, *присл.*, *розм.* Надзвичайно багато.

ВИДИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видира́ти**.

ВИДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ДЕРТИ** *і* **ВИ́ДРАТИ**, -деру, -дереш, *док.*, *перех.* 1. Рвучи, відділяти, відокремлювати що-небудь од цілого. // Витягати, виймати з чогось в'язкого, липкого. // *перен.* Діставати, знаходити з труднощами. 2. Забирати з гнізда, з нори (яйця, пташенят і т. ін.). 3. Забирати силоміць, виривати що-небудь у когось; віднімати. // *перен.* Примушувати віддавати або відбирати що-небудь у когось, створивши відповідні умови.

ВИДИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ДЕРТИСЯ** *і* **ВИ́ДРАТИСЯ**, -деруся, -дерешся, *док.* 1. З труднощами вириватися від кого-небудь або вибиратися звідкись. // *перен.*, *розм.* Відшукуватися, знаходитися (про кого-небудь небажаного). 2. З труднощами, здебільшого допомагаючи собі руками, вибиратися, вилазити нагору, на високий предмет. 3. *тільки недок.* Пас. до **видира́ти**.

ВИ́ДИХ, -у, *ч.* Одноразове виштовхування з легенів повітря, набраного під час вдиху. *Вільний видих.*

ВИДИХА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з видиханням, з видихом.

ВИДИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видиха́ти**.

ВИДИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ВИДИ́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ДИХАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Дихаючи, виштовхувати з легенів повітря, тютюновий дим, алкогольні випари і т. ін. 2. *тільки недок.*, *перех.*, *перен.* Виділяти, випускати з себе, поширювати навколо себе. 3. *тільки док.*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* Знести, витримати.

ВИДИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ДИХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся *і рідко* **ВИ́ДИХНУТИСЯ**, **ВИ́ДХНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Вивітрюючись, випаровуючись, втрачати запах, смак, міцність. 2. *перен.* Втрачати силу, слабшати. // Втрачати наснагу, енергію, здатність до чого-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **видиха́ти** 1.

ВИ́ДИХНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **видиха́ти**.

ВИ́ДИХНУТИСЯ *див.* **видиха́тися**.

ВИДИ́ХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **види́хувати**. *Видихуване повітря.*

ВИДИ́ХУВАТИ *див.* **видиха́ти**.

ВИДІ́Й, -дою, *ч.*, *діал.* Доїння.

ВИ́ДІЛ[1], -у, *ч.*, *юр.* Виокремлення майна або його частки на користь тієї чи іншої особи.

ВИ́ДІЛ[2], -у, *ч.*, *діал.*, *заст.* Відділ.

ВИ́ДІЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ділити**. // **ви́ділено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ДІЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́ділити** і **виділя́ти**. 2. Дія за знач. **ви́ділитися** і **виділя́тися**. 3. *фізіол.* Речовини, що виділяються тваринними або рослинними організмами (їхніми шкірою, органами і т. ін.).

ВИ́ДІЛИТИ *див.* **виділя́ти**.

ВИ́ДІЛИТИСЯ *див.* **виділя́тися**.

ВИДІЛО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до якогось правління.

ВИДІЛЬНИ́Й, -а́, -е́, *фізіол.* Який служить для виведення з організму певних речовин.

ВИДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виділя́ти** і **виділя́тися**.

ВИДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ДІЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Відокремлювати кого-, що-небудь від загальної кількості, маси з якоюсь метою. // Висувати зі свого середовища. 2. Вирізняти кого-, що-небудь з-поміж інших, зосереджувати увагу на комусь, чомусь. // Робити що-небудь помітним. 3. Віддавати, передавати кому-небудь у власність частину майна. // *кого*, *заст.* Відокремлювати, передавши у власність частину майна. 4. Видаляти, виводити назовні з організму що-небудь.

ВИДІЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ДІЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Відокремлюватися від кого-, чого-небудь, виходити з якогось середовища, утворюючи певну групу. 2. Бути, ставати помітнішим, ніж інші предмети, явища і т. ін., робитися виразнішим для сприймання зором, слухом. // Вирізнятися якими-небудь якостями з-поміж когось, чогось. 3. Відокремлюватися для самостійного життя, одержавши частку майна. 4. Виходити звідкись назовні, видалятися (з організму, з якоїсь сполуки). 5. *тільки недок.* Пас. до **виділя́ти**.

ВИДІ́ННЯ, -я, *с.* Образ, що постає у свідомості, в уяві, а також у сні.

ВИ́ДІСТАТИСЯ, -ануся, -анешся, *док.* Видобутися звідкись.

ВИ́ДІТИ, -джу, -диш, *недок.*, *діал.* 1. Бачити. 2. Розуміти. *Видиш, брате мій!*

ВИ́ДІТИСЯ, -диться, *недок.*, *розм.* Поставати в свідомості, в уяві, а також у сні; уявлятися, маритися. // *безос.* Здаватися.

ВИ́ДКО, *розм.* 1. *присудк. сл.* Те саме, що **ви́дно** 1, 2. 2. *вставн. сл.* Те саме, що **ви́дно** 3.

ВИ́ДЛУБАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Длубаючи, колупаючи, витягти що-небудь (насінину, скалку і т. ін.).

ВИ́ДЛУБАТИСЯ, -ається, *док.*, *розм.* Длубаючись, колупаючись, вибратися звідки-небудь.

ВИ́ДМА, -и, *ж.* Піщане місце, з якого у вітряну погоду зноситься пісок.

ВИ́ДМУХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.*, **ВИ́ДМУХНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, **ВИДМУ́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Дмухаючи, видаляти що-небудь звідкись. // Дмухаючи на жар, видобувати вогонь.

ВИ́ДМУХНУТИ *див.* **ви́дмухати**.

ВИДМУ́ХУВАТИ *див.* **ви́дмухати**.

ВИДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ви́дний** (у 1, 3 знач.).

ВИДНЕ́СЕНЬКИЙ, **ВИДНІ́СІНЬКИЙ**, -а, -е. Пестл. до **ви́дний** (у 1, 3 знач.).

ВИДНЕ́СЕНЬКО, **ВИДНІ́СІНЬКО**. Присл. до **видне́сенький**, **виднісінький**.

ВИ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Якого можна бачити; приступний зорові. // Помітний. 2. *перен.* Який вигідно відрізняється від інших своїми якостями; значний. 3. Ясний, світлий.

ВИДНИ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Видра.

ВИДНІ́СІНЬКИЙ *див.* **видне́сенький**.

ВИДНІ́СІНЬКО *див.* **видне́сенько**.

ВИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́дний**.

ВИДНІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. *безос.* Світати, розвиднятися. // Світлішати. 2. Те саме, що **видні́тися**.

ВИДНІ́ТИСЯ, -іється, *недок.* Бути видним, приступним зорові.

ВИДНІ́ШАТИ, -ає, *недок.*, *безос.* Ставати видніше, світліше, ясніше.

ВИ́ДНО. 1. *присудк. сл.* Можна бачити, доступно зорові. 2. *присудк. сл.* Світло, ясно. // *перен.* Ясно, зрозуміло, можна розібратись у чомусь. 3. *вставн. сл.* Уживається в знач. слів напевно, очевидно.

ВИДНОКІ́Л, -ко́лу, *ч.*, *поет.* Те саме, що **видноко́ло**.

ВИДНОКО́ЛО, -а, *с.*, *поет.* Обрій, овид, небокрай, горизонт. // Простір, який можна охопити зором.

ВИДНОКРА́Й, -ю, *ч.*, *поет.* Обрій, горизонт.

ВИДНОКРУ́Г, -у, *ч.*, *поет.* 1. Те саме, що **видноко́ло**. 2. *перен.* Сукупність знань, інтересів.

ВИДНОТА́, -и́, *ж.*, *заст.* Світло, освітлення. ** **на видноті́**: а) на видному, освітленому місці; б) про помітне становище в суспільстві.

ВИ́ДОБРИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *діал.* Угноїти.

ВИДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видобува́ти** 1,2.

ВИДОБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ДОБУТИ**, -уду, -удеш, *док.*, *перех.* 1. Виймати, витягати, діставати що-небудь звідкись. // Виймати зброю з піхов. 2. Вибирати з надр землі (корисні копалини). // Одержувати, виокремлюючи з чого-небудь під час виробничих процесів або дослідів. 3. Граючи на музичному інструменті, одержувати звуки. 4. *перен.* Домагатися відповіді, зізнання від кого-небудь. 5. Видавати крик, сміх, стогін і т. ін.

ВИДОБУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ДОБУТИСЯ**, -удуся, -удешся, *док.* 1. З натугою вибиратися, вилазити, виходити звідкись, кудись. 2. Вириватися (про голос, крик, сміх, стогін і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **видобува́ти** 2, 3.

ВИДОБУВА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **добува́ч**.

ВИДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до **видобува́ння**.

ВИ́ДОБУТИ *див.* **видобува́ти**.

ВИ́ДОБУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́добути**. // **ви́добуто**, *безос. присудк. сл.*

ВИДОБУТОК, -тку, *ч.*, *гірн.* 1. Процес добування корисних копалин із надр землі. 2. Певна кількість корисних копалин, видобутих із надр землі.

ВИДОБУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **видобува́ти**.

ВИ́ДОВБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́довбати**. // **ви́довбано**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ДОВБАТИ *див.* **видо́вбувати**.

ВИ́ДОВБИНА, -и, *ж.* Заглибина, видовбана в чому-небудь.

ВИ́ДОВБТИ *див.* **видо́вбувати**.

ВИДО́ВБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видо́вбувати** 1, 2.

ВИДО́ВБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ДОВБАТИ**, -аю, -аєш *і діал.* **ВИ́ДОВБТИ**, -бу, -беш, *док.*, *перех.* 1. Довбаючи, робити заглибину або отвір у чому-небудь. 2. Довбаючи, виймати, витягати що-небудь звідкись. 3. *діал.* Видзьобувати.

ВИДО́ВБУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **видо́вбувати** 1, 2.

ВИДО́ВБУВАЧ, -а, *ч.* Інструмент, яким видовбують.

ВИ́ДОВЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́довжити**. 2. *прикм.* Довжина якого більша за ширину; довгастий. // Довший, ніж звичайно.

ВИ́ДОВЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́довжений**.

ВИ́ДОВЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́довжити** і **ви́довжитися**. 2. *фіз.* Величина, на яку змінюється довжина тіла (збільшення або скорочення) під дією зовнішніх чинників – деформуючої сили, зміни температури тощо.

ВИ́ДОВЖИТИ *див.* **видо́вжувати**.

ВИ́ДОВЖИТИСЯ *див.* **видо́вжуватися**.

ВИДО́ВЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видо́вжувати**.

ВИДО́ВЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ДОВЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Робити довшим, збільшувати довжину чого-небудь.

ВИДО́ВЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ДОВЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати довшим, збільшуватися в довжину. 2. *тільки недок.* Пас. до **видо́вжувати**.

ВИДОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до виду (*див.* **вид**[2] 3).

ВИДО́ВИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **видо́вище** 1.

ВИДО́ВИЩЕ, -а, *с.* 1. Те, що відкрите для споглядання і привертає увагу. 2. Вистава (театральна, циркова і т. ін.).

ВИДО́ВИЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **видо́вище** 2.

ВИДО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **видо́їти**.

ВИДОЗМІ́НА, -и, *ж.* 1. Змінювання певних ознак, властивостей у чому-небудь. 2. Змінена ознака. 3. Предмет, речовина і т. ін. якоїсь загальної категорії у дещо зміненому вигляді; різновид; модифікація.

ВИДОЗМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Який видозмінився. *Видозмінені різці. Видозмінені кінцівки.*

ВИДОЗМІ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **видозмі́нений**.

ВИДОЗМІ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видозмі́нити** і стан за знач. **видозмі́нитися**.

ВИДОЗМІ́НИТИ *див.* **видозмі́нювати**.

ВИДОЗМІ́НИТИСЯ *див.* **видозмі́нюватися**.

ВИДОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Який набуває нових ознак.

ВИДОЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **видозмі́нний**.

ВИДОЗМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **видозмі́нювати**.

ВИДОЗМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **видозмі́нюваний**.

ВИДОЗМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видозмі́нювати**.

ВИДОЗМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИДОЗМІ́НИТИ**, -зміню, -зміниш, *док.*, *перех.* Вносити якісь зміни в що-небудь.

ВИДОЗМІ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИДОЗМІ́НИТИСЯ**, -зміниться, *док.* 1. Набувати змін у певних ознаках, особливостях. 2. *тільки недок.* Пас. до **видозмі́нювати**.

ВИ́ДОЇТИ *див.* **видо́ювати**.

ВИДО́К, -дка́, *ч.* 1. *діал.* Обличчя. 2. *розм.* Вигляд.

ВИ́ДОЛАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Подолати.

ВИ́ДОЛИНОК, -нка, *ч.* Невелика і неглибока улоговина; улоговинка.

ВИ́ДОЛИНОЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **ви́долинок**.

ВИДОТВІ́РНИЙ, -а́, -е́. Те саме, що **видоутво́рювальний**.

ВИДОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення нових біологічних видів.

ВИДОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до видоутворення.

ВИ́ДОХНУТИ *і* **ВИ́ДОХТИ**, -хну, -хнеш; *мин. ч.* видох, -ла, -ло; *док.* Загинути, здохнути один за одним (про багатьох або всіх). // *зневажл.* Перемерти (про людей).

ВИ́ДОХТИ *див.* **ви́дохнути**.

ВИДО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **вид**.

ВИДОШУКА́Ч, -а́, *ч.* Оптичний пристрій фото- і кіноапаратів для наведення їх на об'єкт і спостереження за ним під час знімання.

ВИДО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видо́ювати**.

ВИДО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видо́ювати**.

ВИДО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ДОЇТИ**, -ою, -оїш; *наказ. сп.* **ви́дій**; *док.*, *перех.* Доячи, добувати все молоко з вимені тварини.

ВИДО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **видо́ювати**.

ВИ́ДРА, -и, *ж.* 1. Хижий ссавець із цінним хутром темно-бурого кольору. 2. Хутро цієї тварини. 3. *зневажл.* Про надмірно худорляву жінку.

ВИ́ДРАЇТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВИДРА́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Вичистити, вимити.

ВИ́ДРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́драти**. // **ви́драно**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ДРАТИ *див.* **видира́ти**.

ВИ́ДРАТИСЯ *див.* **видира́тися**.

ВИДРА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видра́ювати**.

ВИДРА́ЮВАТИ *див.* **ви́драїти**.

ВИДРЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля видри.

ВИ́ДРЕСИРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́дресирувати**.

ВИ́ДРЕСИРУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́дресируваний**.

ВИ́ДРЕСИРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Дресируючи, прищепити тварині які-небудь навички, навчити виконувати які-небудь дії. 2. *ірон.* Привчити кого-небудь до механічного виконання певних правил поведінки.

ВИДРИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Раз у раз дриґати (зазвичай ногами). 2. *перех.* Танцювати щось, роблячи різкі рухи ногами.

ВИ́ДРІБЦЕМ, *присл.*, *розм.* Дрібними кроками, дрібочучи.

ВИ́ДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́дра** 1, 2. // Зробл. з хутра видри.

ВИДРОО́КИЙ, -а, -е, *розм.* З очима, повіки яких вивернуті або розтягнені (про людину). // *у знач. ім.* **видроо́кий**, -кого, *ч.*

ВИДРОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **видроо́кий**.

ВИ́ДРУК, -у, *ч.* Те, що вийшло з друку – газетна, журнальна, книжкова продукція тощо.

ВИДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **видруко́вувати**.

ВИДРУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Випускати друковану продукцію.

ВИ́ДРУКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́друкувати**. // **ви́друкувано**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ДРУКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́друкувати**.

ВИ́ДРУКУВАТИ, -ую, -уєш, *перех.* Док. до **друкува́ти**.

ВИ́ДРУКУВАТИСЯ, -ується, *док.* Вийти друком.

ВИ́ДРЯНИЙ, -а, -е. Зробл. з хутра видри.

ВИ́ДРЯПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́дряпати**. // **ви́дряпано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Зробл. видряпуванням.

ВИ́ДРЯПАТИ *див.* **видря́пувати**.

ВИ́ДРЯПАТИСЯ *див.* **видря́пуватися**.

ВИДРЯ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видря́пувати**.

ВИДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ДРЯПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Дряпаючи, виривати що-небудь звідкись. 2. *перен.*, *розм.* Діставати що-небудь, проявляючи наполегливість. 3. Дряпаючи, робити на якій-небудь поверхні написи, умовні знаки і т. ін.

ВИДРЯ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ДРЯПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Вилазити на що-небудь звідкись, чіпляючись за щось. // Іти нагору, підніматися з труднощами. 2. *перен.*, *розм.* Виходити зі скрутного становища, тяжкого стану. 3. *тільки недок.* Пас. до **видря́пувати**.

ВИ́ДУБИТИ, -блю, -биш; *мн.* видублять; *док.*, **ВИДУ́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Обробити способом дублення (шкіру чи іншу сировину).

ВИ́ДУБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до

ви́дубити. // *перен.* Який огрубів під дією вітру, дощу, сонця та ін. (зазвичай про шкіру обличчя, рук і т. ін.).
ВИ́ДУБЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́дубити**.
ВИДУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач **виду́блювати**.
ВИДУ́БЛЮВАТИ *див.* **ви́дубити**.
ВИДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для видування.
ВИДУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє скляні вироби способом дуття.
ВИДУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **видува́льник**.
ВИДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **видува́ти** 1, 3.
ВИДУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ДУТИ**, ви́дую, ви́дуєш *і* ви́дму, ви́дмеш, *док.*, *перех.* 1. Дуючи, видаляти що-небудь звідкись (про вітер, сильний струмінь повітря і т. ін.). *Видувати вогонь.* ** **видува́ти піч**, *тех.* – зупинивши доменну піч, продовжувати дуття до випуску з неї всіх рідких продуктів. 2. *розм.* Охолоджувати (про вітер і т. ін.). 3. Виготовляти порожнисті предмети зі скла за допомогою дуття. 4. *розм.* Випивати щось у великій кількості; випивати весь вміст чого-небудь. 5. Грати на духових музичних інструментах.
ВИДУВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ДУТИСЯ**, ви́дується *і* ви́дметься, *док.* 1. Робитися, утворюватися за допомогою дуття, під час дихання і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **видува́ти** 1, 3.
ВИ́ДУВКА, -и, *ж.*, *тех.* Дія за знач. **ви́дути** 1, 3.
ВИДУВНИ́Й, -а́, -е́. Зробл. способом дуття. *Видувний посуд.* // *тех.* Пов'язаний з дуттям. *Видувний вентиль.*
ВИ́ДУГА, -и, *ж.* Те саме, що **ту́чність**.
ВИ́ДУДЛИТИ *див.* **виду́длювати**.
ВИДУ́ДЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ДУДЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Багато чи пожадливо випивати.
ВИ́ДУЖАЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́дужати**.
ВИ́ДУЖАННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **ви́дужати**.
ВИ́ДУЖАТИ *див.* **виду́жувати**.
ВИДУ́ЖНИЙ, -а, -е. Який піддається лікуванню.
ВИДУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **виду́жний**.
ВИДУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **виду́жувати**. *Період видужування.*
ВИДУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ДУЖАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Ставати здоровим, поправлятися після хвороби, поранення і т. ін.
ВИДУ́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **виду́жувати**.
ВИ́ДУМАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́думати**. // **ви́думано**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ДУМАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́думаний**.
ВИ́ДУМАТИ *див.* **виду́мувати**.
ВИ́ДУМКА, -и, *ж.* 1. Здібність, здатність видумувати, придумувати; винахідливість. // *розм.* Те, що винайдене. 2. *рідко.* Те, що вигадане, придумане, що не відповідає дійсності.
ВИДУ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виду́мувати**.
ВИДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ДУМАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Вигадувати, придумувати щось, когось. // *розм.* Винаходити. 2. *неперех.* Говорити, описувати те, чого немає і не було.
ВИДУ́МУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **виду́мувати**.
ВИ́ДУРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́дурити**.
ВИ́ДУРИТИ *див.* **виду́рювати**.
ВИДУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ДУРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Добувати, одержувати щонебудь за допомогою хитрощів; виманювати.
ВИДУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **виду́рювати**.
ВИ́ДУТИ[1] *див.* **видува́ти**.
ВИ́ДУТИ[2] *див.* **видима́ти**.
ВИ́ДУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́дути**[1]. 2. *у знач. прикм.* Який має округлу вигнуту назовні поверхню; випуклий.
ВИ́ДУТИСЯ *див.* **видува́тися**.
ВИ́ДУШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́душити**[1].
ВИ́ДУШИТИ[1] *див.* **виду́шувати**.
ВИ́ДУШИТИ[2], -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Витратити парфуми.
ВИ́ДУШИТИСЯ *див.* **виду́шуватися**.
ВИДУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виду́шувати**.
ВИДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ДУШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Тиснучи, вичавлювати щонебудь із чогось. 2. *перен.* Говорити через силу, переборюючи яке-небудь почуття, сміх і т. ін. // Через силу виявляти яке-небудь почуття, настрій і т. ін. 3. *перен.* Силою домагатися одержання чого-небудь від когось. 4. Натискаючи, виламувати, змушувати випасти. 5. Умертвляти чадом, димом, газом і т. ін. багатьох або всіх. // Знищувати багатьох або всіх.
ВИДУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ДУШИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Виходити назовні під дією тиску. 2. *тільки недок.* Пас. до **виду́шувати** 1, 3, 4.
ВИ́ДХЛИЙ, -а, -е. Який видохся.
ВИ́ДХНУТИСЯ *див.* **видиха́тися**.
ВИДЮ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Мак-самосійка.
ВИДЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який бачить, має зір; зрячий. // *у знач. ім.* **видю́чий**, -чого, *ч.* // Який дуже добре бачить.
ВИДЮ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **видю́чий**. // Який дуже добре бачить. 2. Проникливий, прозорливий.
ВИЄДНА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Клопотання, прохання.
ВИ́ЄДНАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Виклопотати.
ВИЄ́МНО, *присл.*, *заст.* Винятково.
ВИ́ЖАЛІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *перех.*, *розм.* Домогтися чого-небудь жаліючись, скаргами.
ВИ́ЖАЛІТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.*, *розм.* Висловити весь свій жаль, тугу або скарги.
ВИ́ЖАРИТИ *див.* **вижа́рювати**.
ВИ́ЖАРИТИСЯ *див.* **вижа́рюватися**.
ВИЖА́РЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вижа́рювати**. 2. Термообробка.
ВИЖА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЖАРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Піддаючи дії високої температури, вогню, домагатися витікання жиру (про сало і т. ін.). 2. Піддавати термообробці з метою звільнення від вологи та мастил (знежирювання).
ВИЖА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ЖАРИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Витікати внаслідок дії високої температури, вогню (про жир). 2. *тільки док.*, *перен.* Перегрітися від спеки. 3. *тільки недок.* Пас. до **вижа́рювати**.
ВИ́ЖАТИ[1] *див.* **вижима́ти**.
ВИ́ЖАТИ[2] *див.* **вижина́ти**.
ВИ́ЖАТИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́жати**[1].
ВИ́ЖАТИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́жати**[2].
ВИ́ЖАТИСЯ *див.* **вижима́тися**.
ВИ́ЖБУРНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **вижбу́рювати**.
ВИЖБУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вижбу́рювати**.
ВИЖБУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* З силою викидати звідки-небудь, куди-небудь (геть).
ВИ́ЖГА, -и, *ж.* Золото або срібло, яке добувається за допомогою випалювання.
ВИ́ЖДАТИ *див.* **вижида́ти**.
ВИ́ЖЕБРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́жебрати**.
ВИ́ЖЕБРАТИ *див.* **виже́брувати**.
ВИЖЕ́БРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виже́брувати**.
ВИЖЕ́БРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЖЕБРАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Жебраючи, випрохувати щонебудь.
ВИ́ЖЕЛЬ, -я, *ч.*, *заст.* Мисливський собака.
ВИ́ЖЕРТИ *див.* **вижира́ти**.
ВИЖИ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість або здатність вижити, залишитися живим, не загинути. *Виживаність людини в умовах Арктики.*
ВИЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Стан і дія за знач. **виживати** 1, 3.
ВИЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЖИТИ**, -иву, -ивеш, *док.* 1. *неперех.* Залишатися живим, незважаючи на небезпеку, тяжке захворювання, скрутні умови існування і т. ін. 2. *тільки док.*, *неперех.* Мати змогу прожити, проіснувати де-небудь за рахунок якихось коштів, засобів. // Прожити певну кількість років. 3. *перех.*, *перен.* Створивши комунебудь нестерпні умови, примушувати залишити місце проживання, роботу і т. ін. // Знищувати, ліквідувати що-небудь. ** **вижива́ти з ро́зуму** – від старості позбуватися розуму, здорового глузду.
ВИЖИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ЖИТИСЯ**, -ивуся, -ивешся, *док.*, *рідко.* 1. Проживати все. 2. *тільки недок.* Пас. до **вижива́ти** 3.
ВИ́ЖИВИТИ *див.* **виживля́ти**.
ВИ́ЖИВИТИСЯ *див.* **виживля́тися**.
ВИ́ЖИВИЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́живичити**.
ВИ́ЖИВИЧИТИ *див.* **виживи́чувати**.
ВИЖИВИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виживи́чувати**.
ВИЖИВИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЖИВИЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Ловити рибу сачком, підтягаючи її до човна чи берега.
ВИЖИВИ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **виживи́чувати**.
ВИЖИВЛЕ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **виживля́ти** і **виживля́тися**.
ВИЖИ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИЖИВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ЖИВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ви́живлять: *док.*, *перех.*, *діал.* Годувати, живити.
ВИЖИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ЖИВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* ви́живляться; *док.*, *діал.* Годуватися, живитися.
ВИ́ЖИВОТІТИ, -ію, -ієш, *док.* Вижити, проіснувати.
ВИЖИДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає вижидання.
ВИЖИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вижида́ти**.
ВИЖИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЖДАТИ**, -ду, -деш, *док.* 1. *перех.* Чекати кого, що-небудь. 2. *неперех.* Чекаючи слушного моменту, зволікати з виконанням дії, вичікувати.
ВИ́ЖИЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* *і без додатка*, *розм.* Настирливо домагаючись, одержати щось у кого-небудь.
ВИ́ЖИМ, -у, *ч.*, *спорт.* Дія за знач. **вижима́ти** 2 і **вижима́тися** 2. *Вижим штанги. Вижим на турніку.*
ВИЖИМА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **вижима́ти** 1.
ВИЖИМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЖАТИ**, -жму, -жмеш, *док.*, *перех.* 1. *рідко.* Те саме, що **виду́шувати** 1. 2. *спорт.* Повільно, рівномірно піднімати якусь вагу (штангу, гирю і т. ін.) від рівня грудей вгору, випрямляючи зігнуті руки.
ВИЖИМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ЖАТИСЯ**, -жмуся, -жмешся, *док.* 1. *рідко.* Те саме, що **виду́шуватися** 1. 2. *спорт.* Повільно, рівномірно підтягаючись на руках, піднімати своє тіло на певну висоту. 3. *тільки недок.* Пас. до **вижима́ти**.
ВИЖИ́МКИ, -ів, *мн.* Те, з чого видавлено сік, вичавки.
ВИ́ЖИН, -у, *ч.*, *зах.* Жнива.
ВИЖИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вижина́ти**.
ВИЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЖАТИ**, -жну, -жнеш, *док.*, *перех.* Жнучи, зрізувати все де-небудь; закінчувати щось жати.
ВИЖИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вижина́ти**.
ВИЖИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вижира́ти**.
ВИЖИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЖЕРТИ**, -ру, -реш; *мин. ч.* ви́жер, -ла, -ло; *док.*, *перех.*, *вульг.* З'їдати все, без залишку.
ВИЖИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вижира́ти**.
ВИЖИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *зах.* Прикрасити металевими інкрустаціями.
ВИ́ЖИТИ *див.* **вижива́ти**.
ВИ́ЖИТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́жити** 3.
ВИ́ЖИТИСЯ *див.* **вижива́тися**.
ВИ́ЖЛЕНЯ, -я́ти, *с.* Цуценя лягавої собаки.
ВИ́ЖЛЕЦЬ, -я, *ч.* Те саме, що **ви́жлиця**.
ВИ́ЖЛИЦЯ, -і, *ж.* Лягавий собака.
ВИЖЛУКТА́ТИ, -аю, -аєш *і* **ВИ́ЖЛУКТИТИ**, -кчу, -ктиш, *док.*, *перех.*, *вульг.* Пожадливо чи багато випити.
ВИ́ЖЛУКТИТИ *див.* **ви́жлуктати**.
ВИЖЛЯ́ТНИК, -а, *с.*, *мисл.* Помічник доїжджачого, який допомагає йому при полюванні з гончаками.
ВИ́ЖОВКЛИЙ, -а, -е. Який вижовтів.
ВИ́ЖОВТИТИ, -вчу, -втиш, *док.*, *перех.* Зробити щонебудь жовтим: забруднити чимсь жовтим.
ВИ́ЖОВТИТИСЯ, -вчуся, -втишся, *док.* Зробитися жовтим; забруднитися чимсь жовтим.
ВИ́ЖОВТІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́жовтіти**.
ВИ́ЖОВТІТИ, -ію, -ієш, *док.* Зробитися жовтим.
ВИ́ЖОЛОБИТИ *див.* **вижоло́блювати**.
ВИ́ЖОЛОБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́жолобити**.
ВИЖОЛО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вижло́блювати**.
ВИЖОЛО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЖОЛОБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* ви́жолоблять; *док.*, *перех.* Робити, видовбувати в чому-небудь заглибину, отвір.
ВИЗ, -а, *ч.* Велика промислова риба родини осетрових.
ВІ́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **виз**.
ВИ́ЗАДКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* Вийти, задкуючи, спиною наперед.
ВИ́ЗБИРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́збирати**.
ВИ́ЗБИРАТИ *див.* **визби́рувати**.
ВИЗБИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **визби́рувати**.
ВИЗБИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **визби́рувати**.
ВИЗБИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЗБИРАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Збирати що-небудь старанно, намагаючись нічого не лишити.
ВИЗБИ́РУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **визби́рувати**.
ВИ́ЗБІРКИ, -рок, *мн.*, *діал.* Те, що визбирано.
ВИ́ЗВАТИ *див.* **визива́ти**.
ВИ́ЗВАТИСЯ *див.* **визива́тися**.
ВИ́ЗВІЛ, ви́зволу, *рідше* визво́лу, *ч.* Те саме, що **ви́зволення**.
ВИ́ЗВІРИТИСЯ *див.* **визвіря́тися**.
ВИЗВІРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ЗВІРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Звертатися до когонебудь або відповідати комусь із нестриманим роздратуванням, злістю.
ВИЗВОЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Чоловік, якого визволили з неволі, рабства.
ВИ́ЗВОЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́зволити**. // **ви́зволено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **ви́зволений**, -ного, *ч.*
ВИЗВОЛЕ́НКА, -и. Жін. до **визволе́нець**.
ВИЗВО́ЛЕННЯ *див.* **ви́зволення**.
ВИ́ЗВОЛЕННЯ, *рідко* **ВИЗВО́ЛЕННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **ви́зволити**.
ВИЗВОЛИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто визволив, визволяє кого-, що-небудь.
ВИЗВОЛИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **визволи́тель**.
ВИ́ЗВОЛИТИ *див.* **визволя́ти**.
ВИ́ЗВОЛИТИСЯ *див.* **визволя́тися**.
ВИ́ЗВОЛКА, -и, *ж.*, *розм.*, *діал.* Виручка (*див.* **ви́ручка** 1).
ВИЗВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який ставить метою визволення кого-, чого-небудь або визволяє когось, щось.
ВИЗВО́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **визволи́тель**.
ВИЗВО́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **визво́льний**.
ВИЗВО́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **визво́льник**.
ВИЗВОЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **визволя́ти**.
ВИЗВОЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ЗВОЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Звільняти кого-небудь із неволі, ув'язнення і т. ін. 2. Робити вільним, надавати свободи кому-, чому-небудь, позбавляючи гноблення, безправ'я, чийогось панування. 3. Відвойовувати загарбану ворогом територію. 4. Висмикувати, витягати що-небудь схоплене, затиснуте кимсь, чимсь. 5. Допомагати виходити зі скрутного становища.
ВИЗВОЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся; *недок.*, **ВИ́ЗВОЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Звільнятися з неволі, ув'язнення і т. ін. 2. Ставати вільним, здобувати собі свободу в боротьбі проти гноблення, безправ'я, чийогось панування. 3. Звільнятися від того, хто або що тримає, заважає рухам. 4. Позбавлятися чого-небудь неприємного (хвороби, болю і т. ін.). 5. *тільки недок.* Пас. до **визволя́ти**.
ВИЗГАНЯ́ТИ, -яю, -яєш, *док.*, *перех.* 1. Вигнати всіх. 2. Змести все.
ВИЗГІ́Н (УЗГІ́Н), -го́ну, *ч.* Те саме, що **субліма́ція**.
ВИЗГІ́ННИЙ (УЗГІ́ННИЙ), -а, -е. Прикм. до **визгі́н (узгі́н)**.
ВИ́ЗДИХ, -у, *ч.*, *діал.* Падіж тварин.
ВИ́ЗДИХАТИ, -ає, *док.*, *розм.* 1. Загинути до останнього де-небудь (про тварин, птахів і т. ін.). 2. *зневажл.* Вимерти (про людей).
ВИ́ЗЕЛЕНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́зеленити**.
ВИ́ЗЕЛЕНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, **ВИЗЕЛЕ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Робити що-небудь зеленим; забруднювати чимсь зеленим.
ВИ́ЗЕЛЕНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.* Зробитися зеленим; забруднюватися чимсь зеленим.
ВИЗЕЛЕ́НЮВАТИ *див.* **ви́зеленити**.

ВИ́ЗЕРНИТИ, -ню, -ниш, *док.* Вилускати, вилущити.
ВИЗИВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **визива́ти.**
ВИЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЗВАТИ**, -ву, -веш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **викликáти.**
ВИЗИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ЗВАТИСЯ**, -вуся, -вешся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **викликáтися.**
ВИ́ЗИВКА, -и, *ж.*, *зах.* Лайка.
ВИЗИВНИ́Й, -а́, -е́. Який виявляє або містить виклик; задирливий.
ВИЗИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **визивни́й.**
ВИЗИ́ВНО. Присл. до **визивни́й.**
ВИЗИ́ГА, -и, *ж.* Спинна струна осетрових риб, що вживається як їжа.
ВИЗИМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЗИМУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.* 1. *неперех.* Проживати зиму, існувати протягом зими. // Виживати зиму, залишатися жити після зими. 2. *перех.*, *розм.* Годувати, доглядати протягом зими.
ВИ́ЗИМУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́зимувати 2.**
ВИ́ЗИМУВАТИ *див.* **визимóвувати.**
ВИЗИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **визира́ти.**
ВИЗИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЗИРНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Дивитися, виглядаючи звідки-небудь, із-за чогось. 2. *тільки недок.*, *перех.*, *розм.* Шукати поглядом, очима кого-, щонебудь. // Дивлячись куди-небудь, чекати когось, щось. 3. *неперех.* Бути видним, виднітися.
ВИЗИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ЗИРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* 1. Вдивлятися, обдивлятися. 2. Пильно дивитися, втуплюватися поглядом.
ВИ́ЗИРИТИСЯ *див.* **визирáтися.**
ВИ́ЗИРКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Придивляючись, вибрати.
ВИ́ЗИРНУТИ *див.* **визирáти.**
ВИ́ЗИРЦЕМ, *присл.* Визираючи, виглядаючи.
ВИ́ЗИСК, -у, *ч.* Привласнення результатів додаткової та частини необхідної праці трудящих приватними власниками засобів виробництва; експлуатація.
ВИЗИ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **визи́скувати.** // *у знач. ім.* **визи́скуваний**, -ного, *ч.* Той, кого визискують.
ВИЗИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **визи́скувати;** експлуатація.
ВИЗИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Піддавати визиску; експлуатувати.
ВИЗИ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **визи́скувати.**
ВИЗИ́СКУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто визискує; експлуататор.
ВИЗИ́СКУВАЧКА, -и. Жін. до **визи́скувач.**
ВИЗИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЗИЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Позичати що-небудь комусь, давати в борг.
ВИ́ЗИЧИТИ *див.* **визичáти.**
ВИ́ЗІВ, -у, *ч.*, *зах.* Випаровування, випари.
ВИЗІВА́ННЯ, -я, *с.* Випаровування, випари.
ВИЗІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Випарювати, видихати.
ВИ́ЗІВНУТИ, -ну, -неш. Док. до **визівáти.**
ВИ́ЗІР, -у, *ч.* 1. *зах.* Вид, вигляд. ** **на ви́зір**, *перен.* – про людське око. 2. *діал.* Вікно.
ВИ́ЗІРНИТИСЯ, -ниться, *док.*, *діал.* Те саме, що **ви́зоріти.**
ВИЗНАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **визнавáти.**
ВИЗНАВА́ТИ, -наю, -наєш, *недок.*, **ВИ́ЗНАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Вважати дійсним, законним, стверджувати своєю згодою, позитивним ставленням право на існування кого-, чого-небудь. 2. *перех. і неперех.*, *також із спол.* **що.** Відверто признаватися в чому-небудь, погоджуватися з чимсь, стверджувати істинність чогось. // Упевнившись у чому-небудь, вирішувати щось. 3. *перех.* Вважати кого-, що-небудь за кого – що, ким, чим. 4. *тільки недок.*, *перех.* Дотримуватися того чи іншого віросповідання. 5. *із спол.* **що**, *діал.* Дізнаватися.
ВИЗНАВА́ТИСЯ, -наéться, *недок.*, **ВИ́ЗНАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. *заст.* Робитися, ставати відомим. 2. *тільки недок.* Пас. до **визнавати 1 – 3.**
ВИЗНАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *зах.* Прибічник, прихильник.
ВИЗНА́КА, -и, *ж.* Знак, означення.
ВИ́ЗНАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́знати 1 – 3.** 2. *у знач. прикм.* Який одержав загальне визнання, відомий усім чи багатьом.
ВИЗНА́ННЯ, -я, *рідко* **ВИЗНАТТЯ́**, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **ви́знати 1 – 3.** 2. Те, в чому хто-небудь признається. 3. Загальна позитивна оцінка когонебудь у суспільстві.
ВИ́ЗНАТИ *див.* **визнавáти.**
ВИ́ЗНАТИСЯ *див.* **визнавáтися.**
ВИЗНАТТЯ́ *див.* **визнáння.**
ВИЗНАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Основний, істотний, який характеризує кого-, що-небудь.
ВИЗНАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **визначáти.**
ВИЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ВИЗНА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЗНАЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Встановлювати, розпізнавати що-небудь за певними ознаками. // Обчислюючи, вимірюючи і т. ін., знаходити певну величину, місце і т. ін. 2. Розкривати сутність чого-небудь, характеризувати, формулювати, робити визначення (у 2 знач.). 3. Вирізняти, призначати кого- або щонебудь для якоїсь мети. // Указувати, призначати місце, час і т. ін. для чого-небудь. 4. Намічати, накреслювати для виконання. 5. Зумовлювати що-небудь, бути причиною чогось.
ВИЗНАЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ВИЗНА́ЧУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ЗНАЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Ставати виразним, чітко окресленим, з'ясовуватися. 2. Бути помітним, вирізнятися якими-небудь ознаками між іншими або серед когось, чогось. 3. *тільки недок.* Пас. до **визначáти.**
ВИЗНАЧА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **визначáти.**
ВИ́ЗНАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́значити 1, 3, 4.** // **ви́значено**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ЗНАЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Чіткість, виразність чогонебудь.
ВИ́ЗНАЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́значити 1 – 4.** 2. Формулювання, вислів, у якому розкривається зміст чого-небудь, його істотні ознаки.
ВИ́ЗНАЧИТИ *див.* **визначáти.**
ВИ́ЗНАЧИТИСЯ *див.* **визначáтися.**
ВИЗНАЧНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який відзначається своїми позитивними рисами; видатний. 2. Важливий за своїм значенням. 3. Якого можна обчислити, виміряти і т. ін.
ВИЗНА́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Те, що обумовлює, визначає що-небудь. 2. Книга, таблиця, де подаються визначення тварин, рослин і т. ін. 3. *мат.* Число, яке обчислюється за спеціальними правилами; детермінант.
ВИЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **визначни́й 1;** сукупність позитивних рис кого-, чого-небудь, яка заслуговує на увагу. 2. Здатність до визначення (у 1 знач.).
ВИЗНА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **визна́чувати.** // *у знач. ім.* **визна́чуване**, -ного, *ч.*, *мат.* Те, що визначається за допомогою обчислень.
ВИЗНА́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **визна́чуваний.**
ВИЗНА́ЧУВАТИ *див.* **визначáти.**
ВИЗНА́ЧУВАТИСЯ *див.* **визначáтися.**
ВИ́ЗОЛ, -у, *ч.*, *діал.* Залишок золи.
ВИ́ЗОЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́золити.**
ВИ́ЗОЛИТИ *див.* **визóлювати.**
ВИ́ЗОЛОТИТИ *див.* **визолóчувати.**
ВИ́ЗОЛОТИТИСЯ *див.* **визолóчуватися.**
ВИ́ЗОЛОЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́золотити.** // *у знач. прикм.*
ВИЗОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **визолóчувати.**
ВИЗОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЗОЛОТИТИ**, -очу, -отиш, *док.*, *перех.* 1. Вкривати позолотою. 2. *перен.* Освітити жовтим сяйвом.
ВИЗОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ЗОЛОТИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Вкриватися позолотою. // *перен.* Набувати золотистого кольору; вирізнятися золотистим кольором. 2. *тільки недок.* Пас. до **визолóчувати.**
ВИЗО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **визóлювати.**
ВИЗО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЗОЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Видобувати луг із рослинного попелу. 2. Видобувати з маси за допомогою води найбільш розчинні складові частини. 3. Виварювати, промивати, виджерювати в лугові.
ВИЗО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ЗОЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Виділятися з якої-небудь суміші за допомогою рідини. 2. Очищатися під дією лугу.
ВИ́ЗОРІТИ *див.* **визóрювати.**
ВИЗО́РЮВАТИ, -юе, *недок.*, **ВИ́ЗОРІТИ**, -рить, *док.* Вкриватися зірками (про небо).
ВИЗРІВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **визрівáти.**
ВИЗРІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́ЗРІТИ**, -іє, *док.* 1. Ставати спілим, досягти спілості, зрілості; достигати. 2. *перен.* Набувати завершеності в розвитку. 3. *спец.* Набувати кращих якостей у процесі витримування. *Вино визріло. Сир визрів.*
ВИ́ЗРІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́зріти.**
ВИ́ЗРІТИ *див.* **визрівáти.**
ВИ́ЗУБЕНЬ, -бня, *ч.* 1. Пошкодження, виїмка на лезі гострого знаряддя; щербина. 2. Зубчастий виступ на чому-небудь.
ВИ́ЗУБИТИ *див.* **визу́блювати.**
ВИ́ЗУБИТИСЯ *див.* **визу́блюватися.**
ВИ́ЗУБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́зубити.**
ВИ́ЗУБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́зублений.**
ВИ́ЗУБЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́зубити.**
ВИЗУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **визу́блювати.**
ВИЗУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЗУБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* **ви́зублять**; *док.*, *перех.* Робити на чомусь щербини, виїмки.
ВИЗУ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ЗУБИТИСЯ**, -блиться; *мн.* **ви́зубляться**; *док.* Вкриватися виїмками, щербинами.
ВИ́ЗУБРЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́зубрити.**
ВИ́ЗУБРИТИ *див.* **визу́брювати.**
ВИЗУ́БРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЗУБРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Механічно завчати щонебудь, не вникаючи у зміст.
ВИЗУ́БРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *розм.* Пас. до **визу́брювати.**
ВИЗУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЗУТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Роззувати.
ВИЗУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЗУДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Домагатися чогось настирливим проханням. 2. Те саме, що **визу́брювати.**
ВИЗУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *розм.* Пас. до **визу́джувати.**
ВИ́ЗУДИТИ *див.* **визу́джувати.**
ВИ́ЗУТИ *див.* **визувáти.**
ВИЇДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виїдáти.**
ВИЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЇСТИ**, -їм, -їси, *док.*, *перех.* 1. З'їдати вміст або внутрішню частину чого-небудь. // З'їдати все, не залишаючи нічого. 2. З'їдаючи частину чого-небудь, робити отвір, дірку, заглибину. 3. Подразнювати (оболонку ока). // *безос.* ** **виїда́ти о́чі** – в'їдливо дорікати кому-небудь, лаяти когось.
ВИЇДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **виїдáти.**
ВИ́ЇДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́їсти 1, 2.**
ВИ́ЇДИНА, -и, *ж.* Виїдене місце у чомусь.
ВИ́ЇДОК, -дка, *ч.*, *діал.* Виїдене яйце, огірок і т. ін.
ВИЇЖДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИЇЗДИ́ТИ**, виїжджу́, виї́здиш, *недок.*, **ВИ́ЇХАТИ**, ви́їду, ви́їдеш, *док.* 1. Їхати, відправлятися звідки-небудь, за межі чогось, кудись. // Залишати своє місце проживання, переселяючись в інше. 2. Їдучи, з'являтися де-небудь, у якомусь місці. 3. Їдучи, підніматися куди-небудь, на щось. 4. *на кому, на чому, перен.*, *розм.* Перекладати на кого-небудь свої обов'язки.
ВИ́ЇЖДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́їздити.**
ВИ́ЇЖДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́їздити.**
ВИЇЖДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виїжджувати.**
ВИЇЖДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЇЗДИТИ**, -їжджу, -їздиш, *док.*, *перех.* 1. Привчати коня до їзди, ходити в упряжі або під сідлом; об'їжджати. 2. *тільки док.* Об'їздити що-небудь; їздячи, побувати скрізь, в якомусь місці, районі, країні і т. ін. 3. *тільки док.* Їздячи куди-небудь, добути собі щось. 4. Їздячи, робити, в'їжджувати (дорогу).
ВИ́ЇЗД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **виїжджáти 1 і виїзди́ти.** // *заст.* Відвідування кого-, чого-небудь. 2. Місце, яким виїжджають звідки-небудь. 3. Коні з екіпажем, упряжжю, збруєю.
ВИЇЗДИ́ТИ *див.* **виїжджáти.**
ВИ́ЇЗДИТИ *див.* **виїжджувати.**
ВИЇЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Пов'язаний з виїздом (у 1 знач.). 2. Влаштований, організований на певний строк за межами місця постійного перебування, місця роботи. ** **виїзна́ моде́ль** – тактична схема спортивної гри на чужому полі.
ВИ́ЇМКА, -и, *ж.* 1. Невелика заглибина, западина у чому-небудь. // Заглибина, зроблена способом виймання, вирізування і т. ін. частини чогонебудь звідкись. 2. *заст.* Те саме, що **ви́няток.** 3. *кул.* Інструмент, яким роблять заглибини в продуктах або кулінарних виробах.
ВИЇМКО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **винятко́вий.**
ВИ́ЇМКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́їмка 1.**
ВИ́ЇМКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ви́їмковий.**
ВИЇМКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **виїмко́вий.**
ВИ́ЇМОК, -мка, *ч.*, *заст.* Те саме, що **ви́няток.**
ВИ́ЇМЧАСТИЙ, -а, -е. Який має у собі виїмки (у 1 знач.), вирізи.
ВИ́ЇМЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ви́їмчастий.**
ВИ́ЇСТИ *див.* **виїдáти.**
ВИ́ЇХАТИ *див.* **виїжджáти.**
ВИЙ, ви́ю, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **виття́**[1].
ВИЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого можна виймати. // Призначений для виймання чого-небудь.
ВИЙМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виймáти.**
ВИЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЙНЯТИ**, -йму, -ймеш, *док.*, *перех.* Діставати, витягати що-небудь звідкись. // Витягати звідки-небудь руку, палець. // Вибирати, викопувати (ґрунт, корисні копалини).
ВИЙМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ЙНЯТИСЯ**, -йметься, *док.* 1. Витягатися, виволікатися звідки-небудь. 2. *рідко.* Сходити (про сонце). 3. *тільки недок.* Пас. до **виймáти.**
ВИ́ЙНА, -ої, *ж.* Тітка, дружина батькового брата.
ВИ́ЙНЯТИ *див.* **виймáти.**
ВИ́ЙНЯТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́йняти.**
ВИ́ЙНЯТИСЯ *див.* **виймáтися.**
ВИ́ЙНЯТТЯ, -я́, *с.* Дія за знач. **ви́йняти.**
ВИ́ЙСТЯ, -я, *с.*, *діал.* Походження.
ВИ́ЙТИ *див.* **вихóдити.**
ВИ́КА, -и, *ж.* Кормова бобова рослина, плоди якої мають форму довгих стручків.
ВИКАБЕ́ЛЮВАТИСЯ, -нююся, -нюєшся, *діал.* Хизуватися, величатися, задаватися.
ВИКАБЛУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Позерство, хизування, манірність.
ВИКАБЛУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Танцювати, б'ючи підборами в такт мелодії.
ВИКАБЛУ́ЧУВАТИСЯ[1], -уюсь, -уєшся, *недок.*, *прост.* 1. Виставляти себе напоказ, манірититися, хизуватися. 2. Прагнути перевершити інших, вирізнитися.
ВИКАБЛУ́ЧУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Вигинатися, випинатися підборами (про взуття). // *перен.* Хизуючись, вихилятися, вигинатися.
ВИКА́ЖЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **вика́зувач.**
ВИКА́ЖЧИЦЯ, -і. Жін. до **вика́жчик.**
ВИ́КАЗ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **ви́казати 3.** 2. Те саме, що **доно́с.**
ВИ́КАЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́казати.**
ВИ́КАЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́казати.**
ВИ́КАЗАТИ *див.* **вика́зувати.**
ВИ́КАЗИТИСЯ, -иться, *док.*, *розм.* Сказитися один за одним (про всіх чи багатьох).
ВИ́КАЗКА, -и, *ж.*, *зах.* Документ, посвідчення особи.
ВИ́КАЗНИК, -а, *ч.*, *заст.* Виказувач.
ВИКА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вика́зувати.**
ВИКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КАЗАТИ**, -ажу, -ажеш, *док.*, *перех.* 1. Казати, висловлювати все, що є на думці (перев. неприємне); дорікати. 2. *перен.* Виявляти, показувати ознаки чогонебудь (почуттів, настрою і т. ін.). 3. Видавати, викривати кого-небудь, роблячи донос. // Робити

відомим що-небудь таємне, приховане.
ВИКА́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Виднітися, бути помітним. 2. Пас. до **вика́зувати** 1, 3.
ВИКА́ЗУВАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто виказує, доносить на кого-небудь.
ВИКА́ЗУВАЧКА, -и, *розм.* Жін. до **вика́зувач**.
ВИКА́ЗЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **вика́зувач**.
ВИ́КАЗЮВАТИСЯ, -юється, -юються, *док.* Показитися всім.
ВИ́КАЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок.* Забруднити що-небудь або кого-небудь багнюкою.
ВИ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ви́кати**.
ВИ́КАНЮЧИТИ *див.* **виканю́чувати**.
ВИКАНЮ́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **виканю́чувати**.
ВИКАНЮ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КАНЮЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Домагатися чого-небудь настирливим проханням; випрошувати.
ВИКАНЮ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *розм.* Пас. до **виканю́чувати**.
ВИ́КАПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже схожий на кого-небудь; такий самий, як хтось.
ВИ́КАПАТИ *див.* **вика́пувати**.
ВИКА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КАПАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Текти, витікати або виходити звідки-небудь краплями (про рідину).
ВИ́КАРАБКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, **ВИКАРА́БКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* З труднощами вибиратися звідкись, підніматися на що-небудь.
ВИКАРА́БКУВАТИСЯ *див.* **ви́карабкатися**.
ВИ́КАРАСКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. З труднощами вибратися звідки-небудь, піднятися на щось. // Вирватися, звільнитися від кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Докладаючи зусиль, вийти зі скрутного становища, важких обставин і т. ін.
ВИ́КАРАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Покарати.
ВИКАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викарбо́вувати**.
ВИКАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КАРБУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Карбуючи, витискувати, вирізувати, вибивати рельєфне зображення, напис або предмет. 2. *перен.* Описувати щось дуже виразно, чітко.
ВИКАРБО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́КАРБУВАТИСЯ**, -ується, *док.* 1. *перен.* З'являтися дуже виразним, чітким. 2. *тільки недок.* Пас. до **викарбо́вувати**.
ВИ́КАРБУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́карбувати**.
ВИ́КАРБУВАТИ *див.* **викарбо́вувати**.
ВИ́КАРБУВАТИСЯ *див.* **викарбо́вуватися**.
ВИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Звертаючись до кого-небудь, казати "ви".
ВИКА́ТНИК, -а, *ч.*, *гірн.* Робітник, який займається відкочуванням (у 2 знач.).
ВИКА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **вика́тник**.
ВИ́КАЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́качати**.
ВИ́КАЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́качати**.
ВИ́КАЧАТИ *див.* **вика́чувати**.
ВИ́КАЧАТИСЯ *див.* **вика́чуватися**.
ВИ́КАЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **вика́чувати** 4, 5.
ВИКА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вика́чувати**.
ВИКА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КАЧАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *заст.* Качаючи рублем білизну, полотно і т. ін., вигладжувати. 2. Качаючи густу масу (тісто і т. ін.), надавати їй відповідної форми. 3. Качаючи по чому-небудь, забруднювати, вбирати в щось. 4. Видаляти з чого-небудь воду або якусь рідину, газ і т. ін. механічним способом (за допомогою помпи, центрифуги і т. ін.). 5. *перен.*, *розм.* Поступово, частинами забирати що-небудь.
ВИКА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́КАЧАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Довго лежати після сну, повертатися з боку на бік (про людину). 2. Качаючись по чому-небудь, забруднюватися, вбиратися в щось. 3. *тільки недок.* Пас. до **вика́чувати**.
ВИКА́ШЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вика́шлювати**.
ВИКА́ШЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́КАШЛЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *перех.* Кашляючи, видаляти що-небудь із горла.
ВИКА́ШЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́КАШЛЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *док.*, *розм.* Прочищати горло, кашляючи.
ВИ́КАШЛЯТИ *див.* **вика́шлювати**.
ВИ́КАШЛЯТИСЯ *див.* **вика́шлюватися**.
ВИКЕ́НДЮШИТИ, -юшу, -юшиш, *док.* Вийняти нутрощі, випотрошити.
ВИ́КИД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **ви́кинути** 7. 2. Речовина, яка потрапила до атмосфери від джерела іонізуючих випромінювань, агресивних середовищ та ін. протягом відносно невеликого інтервалу часу. ** **Організо́ваний промисло́вий ви́кид** – промисловий викид, який потрапляє до атмосфери через спеціальні газоходи. **Гранично припусти́мий ви́кид** – викид, за якого вміщення забруднюючих речовин у приземному шарі повітря не перевищувало нормативів якості повітря. 3. *перен.* Значення спостережуваної величини, що різко відрізняється від інших результатів спостереження.
ВИКИДА́ЙЛО, -а, *ч.*, *розм.* 1. *заст.* Про служника в шинку, будинку розпусти, який виводив, виштовхував п'яних. 2. Охоронець у нічних клубах, ресторанах тощо.
ВИКИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викида́ти**.
ВИКИДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Викинути все за кілька разів. 2. Випустити, утворити у процесі росту один за одним, неодночасно (колосся, пуп'янки, листя і т. ін.).
ВИКИДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́КИНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Кидати що-небудь звідкись, зсередини чогось назовні або геть. // Кидати звідкись на щось. 2. *перен.*, *розм.* Виганяти кого-небудь, примушувати залишити приміщення, роботу і т. ін. *Викинути з голови.* 3. *перен.*, *розм.* Виключати, випускати з тексту; викреслювати. 4. *перен.*, *розм.* Витрачати марно гроші. 5. Випускати, утворювати під час росту колосся, пуп'янки і т. ін. 6. Піднімати різким рухом (руки, ноги, якийсь предмет). // Виставляти або піднімати на висоту (знак, прапор і т. ін.). // *перен.* Проголошувати. 7. Випускати з себе, вивергати. // *розм.* Блювати. 8. *розм.* Передчасно родити, мати викидень. 9. *розм.* Випускати товар на ринок або виставляти його в магазині для продажу.
ВИКИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́КИНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Кидатися, стрибати звідки-небудь вниз. 2. Вискакувати на поверхню води (про рибу). // З розгону випливати на берег, мілину. 3. *тільки 3 ос.*, *розм.* З'являтися (про хворобу). 4. *тільки недок.* Пас. до **викида́ти**.
ВИКИДА́Ч, -а́, *ч.*, *спец.* Пристосування у затворі вогнепальної зброї, яке автоматично викидає патронну гільзу після пострілу.
ВИ́КИДЕНЬ, -дня, *ч.* 1. Передчасне припинення вагітності; аборт. ** **Зви́чний ви́кидень** – повторний розвиток мимовільного аборту при наступаючих одна за одною вагітностях. 2. Недоношений плід, народжений унаслідок переваної вагітності.
ВИКИДНИ́Й, -а́, -е́. Поганий, ні на що не придатний. ** **Викидни́й е́кспорт** – продаж товарів на зовнішніх ринках за цінами, нижчими, ніж на внутрішніх ринках.
ВИКИДОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має небезпеку викиду.
ВИКИДОНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **викидонебезпе́чний**.
ВИ́КИНЕНИЙ, **ВИ́КИНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́кинути** 1.
ВИ́КИНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́кинути**.
ВИ́КИНУТИ *див.* **викида́ти**.
ВИ́КИНУТИЙ *див.* **ви́кинений**.
ВИ́КИНУТИСЯ *див.* **викида́тися**.
ВИКИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **википа́ти**.
ВИКИПА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́КИПІТИ**, -пить, *док.* Перетворюватися в пару під час кипіння; випаровуватися.
ВИ́КИПІТИ *див.* **википа́ти**.
ВИ́КИП'ЯТИТИ, -п'ячу, -п'ятиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Піддати тривалому кипінню, прокип'ятити, проварити що-небудь.
ВИ́КИП'ЯТИТИСЯ, -иться, *док.*, *розм.* Унаслідок кип'ятіння набути чистоти.
ВИКИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викиса́ти**.
ВИКИСА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́КИСНУТИ**, -не, *док.*, *розм.* Довго мокнути у воді або в іншій рідині.
ВИ́КИСЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́киснути**.
ВИ́КИСНУТИ *див.* **викиса́ти**.
ВИ́КИШКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Відігнати, прогнати птицю вигуками "киш-киш!". 2. *перен.* Вигнати кого-небудь звідкись, примусити залишити щось.
ВИКИ́ШКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Випотрошити. 2. Вигнати, прогнати геть.
ВИ́КІНЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́кінчити**. 2. *прикм.* Довершений, досконалий; який досягає найвищого рівня. *Викінчена поезія.*
ВИ́КІНЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́кінчений** 2.
ВИ́КІНЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́кінчити**.
ВИ́КІНЧЕНО. Присл. до **ви́кінчений**.
ВИ́КІНЧИТИ *див.* **викі́нчувати**.
ВИКІ́НЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з викінченням. *Викінчувальні роботи.* // Признач. для викінчення. *Викінчувальні верстати.*
ВИКІ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КІНЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Обробляючи, відшліфовуючи і т. ін., завершувати, закінчувати що-небудь.
ВИКІ́НЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **викі́нчувати**.
ВИ́КЛАД, -у, *ч.* 1. Письмова чи усна розповідь, опис, передача яких-небудь фактів, матеріалів і т. ін. 2. Стиль, манера розповіді, опису. 3. *діал.* Лекція.
ВИКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виклада́ти** 1, 2, 4.
ВИКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́КЛАСТИ**, -аду, -адеш *і рідше* **ВИ́ЛОЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Дістаючи, витягаючи звідки-небудь, класти що-небудь назовні, на щось. // Розкладати що-небудь. 2. Класти в певному порядку шматки дерну, дерев'яні бруски, камінці і т. ін., вкриваючи яку-небудь поверхню. // Складати якісь знаки, візерунок, напис з чого-небудь на чомусь. // Складаючи і скріплюючи цеглу, камінь і т. ін., будувати що-небудь; мурувати. // Робити яку-небудь зачіску. 3. Розповідати, висловлювати що-небудь. 4. *тільки недок.*, *також без додатка.* Читати лекції, вести уроки, навчати слухачів певної дисципліни. 5. *рідко.* Вираховувати, вилічувати що-небудь на рахівниці. 6. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Повалити, знищивши кого-, що-небудь. 7. *розм.* Каструвати (тварин).
ВИКЛАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **виклада́ти**.
ВИКЛАДА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **виклада́ч**.
ВИКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто читає лекції, веде уроки в навчальних закладах.
ВИКЛАДА́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **виклада́ч**.
ВИКЛАДА́Ч-ПРЕДМЕ́ТНИК, викладача́-предме́тника, *ч.* Викладач, спеціаліст з якогось певного навчального предмету.
ВИ́КЛАДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́класти**.
ВИ́КЛАДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́класти** 1 – 3.
ВИ́КЛАДКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **ви́класти** 1, 2. 2. Обчислення, цифровий розрахунок за допомогою рахівниці або письмово. 3. *військ.* Все те, що повинен мати з собою солдат у поході.
ВИКЛА́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Зрозумілий, ясний.
ВИКЛА́ДНО, *діал.* Присл. до **викла́дний**.
ВИКЛАДО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до викладу.
ВИКЛА́ДУВАНИЙ, -а, -е. 1. Який викладається, пояснюється у перебігові викладу. 2. Який викладається, виймається із чогось (валізи тощо).
ВИКЛА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **виклада́ння**.
ВИ́КЛАДЧАСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Відігнутий, лежачий; відкладний (про комір).
ВИ́КЛАДЧАТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ви́кладчастий**.
ВИ́КЛАСТИ *див.* **виклада́ти**.
ВИКЛА́ЦУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Клацати раз у раз.
ВИ́КЛЕЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́клеїти**.
ВИ́КЛЕЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́клеїти**.
ВИ́КЛЕЇТИ *див.* **викле́ювати**.
ВИ́КЛЕЙКА, -и, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **викле́ювати**.
ВИ́КЛЕЙМИТИ, -млю, -миш; *мн.* ви́клеймлять; *док.*, *перех.* Витиснути, поставити клеймо.
ВИ́КЛЕПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́клепати**.
ВИ́КЛЕПАТИ *див.* **викле́пувати**.
ВИ́КЛЕПАТИСЯ *див.* **викле́пуватися**.
ВИКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викле́пувати**.
ВИКЛЕ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КЛЕПАТИ**, ви́клепаю, ви́клепаєш *і* ви́клеплю, ви́клеплеш; *мн.* ви́клеплять; *док.*, *перех.* 1. Клепаючи, вдаряючи молотком, робити тоншим, гострішим лезо (коси, сапи і т. ін.). 2. Виковувати що-небудь з металу без нагрівання.
ВИКЛЕ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́КЛЕПАТИСЯ**, ви́клепається *і* ви́клеплеться; *мн.* ви́клепляться; *док.* 1. Ставати тоншим, гострішим при клепанні. 2. *тільки недок.* Пас. до **викле́пувати**.
ВИКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викле́ювати**.
ВИКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́КЛЕЇТИ**, -ею, -еїш, *док.*, *перех.* 1. Обклеювати що-небудь з усіх боків. 2. Робити що-небудь за допомогою склеювання або наклеювання.
ВИКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **викле́ювати**.
ВИ́КЛИК, -у, *ч.* 1. Прохання або вимога з'явитися куди-небудь. // Оплески, вигуки глядачів як прохання, вимога до артиста (артистів) вийти на сцену (для схвалення виступу або повторення його). // Знак, сигнал (телефонний, радіо і т. ін.), за допомогою якого зв'язуються на віддалі для повідомлення, розмови. ** **Ви́клик абоне́нта**: у телекомунікаційних системах – операція ініціювання сеансу зв'язку. 2. Вимога, спонукання до будь-яких дій, відносин. // Заклик до змагання, до участі в чому-небудь. // Категорична, різка пропозиція вступити в боротьбу, поєдинок або дія, спрямована на те, щоб втягнути у поєдинок. *Кидати виклик.* 3. У системах обробки інформації – команда обчислювальній системі для виконання допоміжного алгоритму (процедури, підпрограми) та дія для її виконання. ** **Ви́клик процеду́ри** – мовна конструкція, призначена для активації процедури.
ВИ́КЛИКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́кликати**.
ВИКЛИКА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **виклика́ти**. 2. *діал.* Аукціон.
ВИ́КЛИКАТИ *див.* **виклика́ти**.
ВИКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ВИКЛИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КЛИКАТИ**, -ичу, -ичеш *і рідко* **ВИ́КЛИКНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Голосом, жестами і т. ін. пропонувати, просити вийти до кого-небудь, з'явитися в призначене місце. // Голосно вигукувати що-небудь. // *також з інфін.* Пропонувати учневі відповідати. // За допомогою оплесків, вигуків просити, вимагати виходу артиста (артистів) на сцену (для схвалення виступу або повторення його). // Зв'язуватися (по телефону, радіо і т. ін.) для якого-небудь повідомлення, розмови на віддалі. 2. *на що, з інфін.* Пропонувати кому-небудь взяти участь у змаганні, відгукнутися на щось. // Категорично, різко пропонувати вступити в боротьбу, поєдинок. 3. Призводити до чогось, збуджувати почуття, спричинятися до яких-небудь дій і т. ін.
ВИ́КЛИКАТИСЯ *див.* **виклика́тися**.
ВИКЛИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́КЛИКАТИСЯ**, -ичуся, -ичешся, *док.* 1. Добровільно зголошуватися на виконання чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **виклика́ти**.
ВИКЛИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **виклика́ти**.
ВИ́КЛИКНУТИ *див.* **виклика́ти**.
ВИКЛИ́КУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **викли́кувати**.
ВИКЛИ́КУВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **викли́кувати**.
ВИКЛИ́КУВАТИ *див.* **виклика́ти**.
ВИКЛИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* *діал.* Проклинати.
ВИ́КЛИНИТИСЯ, -иться, *док.*, *геол.*, **ВИКЛИ́НЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.* Ставати тоншим і вужчим, кли-

подібним, виступати у формі клина (про гірські породи).

ВИКЛИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виклинюватися**.

ВИКЛИ́НЮВАТИСЯ *див.* **ви́клинитися**.

ВИ́КЛИЧКА, -и, *ж., діал.* Оголошення про шлюб.

ВИКЛИЧНИ́Й, -а́, -е́: ** **Викличне́ судочи́нство** – судовий порядок відновлення прав за втраченими документами на пред'явника.

ВИ́КЛОПОТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́клопотати**.

ВИ́КЛОПОТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́клопотати**.

ВИ́КЛОПОТАТИ, -очу, -очеш, *док., перех.*, **ВИКЛОПО́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Діставати, одержувати що-небудь внаслідок клопотання.

ВИКЛОПО́ТУВАТИ *див.* **ви́клопотати**.

ВИКЛОПО́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **виклопо́тувати**.

ВИКЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викльо́вувати**.

ВИКЛЬО́ВУВАТИ, -ує, *недок.*, **ВИ́КЛЮВАТИ**, -ює, *док., перех.* Клюючи, витягати, виривати дзьобом.

ВИКЛЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́КЛЮВАТИСЯ**, -юється *і* **ВИ́КЛЮНУТИСЯ**, -неться, *док.* 1. Вилуплюватися, продзьобавши шкаралупу яйця (про пташенят). 2. *тільки недок.* Пас. до **викльо́вувати**.

ВИ́КЛЮВАТИ *див.* **викльо́вувати**.

ВИ́КЛЮВАТИСЯ *див.* **викльо́вуватися**.

ВИ́КЛЮНУТИ, -ну, -неш, *док., перех.* Однокр. до **викльо́вувати**.

ВИ́КЛЮНУТИСЯ *див.* **викльо́вуватися**.

ВИКЛЮЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який щось виключає. // *діал.* Винятковий.

ВИКЛЮЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **виключа́льний**.

ВИКЛЮЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виключа́ти**.

ВИКЛЮЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́КЛЮЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Усувати зі складу чого-небудь, позбавлятися чогось. // Виводити зі складу якоїсь організації, колективу, позбавляти права вчитися в навчальному закладі. 2. *тільки недок.* Робити неможливим що-небудь, не допускати наявності чогось за даних умов. 3. Припиняти дію механізму; припиняти дію чого-небудь, роз'єднавши із загальною системою. 4. *жарг.* Забивати памороки.

ВИКЛЮЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́КЛЮЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Переставати думати про що-небудь або переставати думати взагалі. 2. *тільки недок.* Бути неможливим за даних умов. 3. Переставати діяти внаслідок роз'єднання із загальною системою (про механізми). 4. *тільки недок.* Пас. до **виключа́ти**. 5. *тільки док., жарг.* Втратити свідомість.

ВИКЛЮЧА́ЮЧИ. Дієприсл. до **виключа́ти**.

ВИ́КЛЮЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ключити** 1, 3.

ВИ́КЛЮЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́ключити** 1, 3 і **ви́ключитися** 1.

ВИ́КЛЮЧИТИ *див.* **виключа́ти**.

ВИ́КЛЮЧИТИСЯ *див.* **виключа́тися**.

ВИ́КЛЮЧКА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **ви́няток**.

ВИ́КЛЮЧНИЙ, -а, -е. 1. Який становить виняток серед загальних правил; винятковий. 2. *рідко.* Надзвичайний у якомусь аспекті. // Дуже гарний. 3. Який поширюється тільки на кого-, що-небудь; єдиний; ексклюзивний.

ВИ́КЛЮЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **ви́ключний** 1. 2. Те саме, що **винятко́вість** 2.

ВИ́КЛЮЧНО. 1. Присл. до **ви́ключний** 2. 2. *у знач. виділ́ьно-обмежувальної част.* Тільки, лише.

ВИ́КОВ, -у, *ч., діал.* Те саме, що **кува́ння**.

ВИ́КОВЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ковзати**.

ВИ́КОВЗАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Ковзаючись, зробити що-небудь слизьким, гладким.

ВИ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́ка**.

ВИ́КО-ВІВСЯ́НИЙ, -а, -е. Стос. до змішаного посіву вики й вівса або того, що добуто з нього.

ВИ́КОВОК, -вка, *ч.* Викуваний виріб.

ВИ́КОВТАТИ, -аю, -аєш, *док.* Ковтаючи, з'їсти чи випити все.

ВИКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вико́вувати**.

ВИКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КУВАТИ** *і рідко* **ВИ́КУТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Виробляти що-небудь із металу способом кування. 2. *перен.* Посилено, наполегливо створювати, виробляти що-небудь міцне, стійке.

ВИКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́КУВАТИСЯ**, -ується, *док.* 1. Виготовлятися з металу способом кування. 2. *перен.* Створюватися, вироблятися в процесі боротьби, наполегливої праці; робитися міцним, стійким.

ВИ́КО-ГОРО́ХОВИЙ, -а, -е. Стос. до змішаного посіву вики й гороха або того, що добуто з нього.

ВИ́КОЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́колоти**.

ВИ́КОЛИСАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВИКОЛИ́СУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. *тільки недок.* Раз у раз гойдати, колисати кого-, що-небудь. 2. Доглядати кого-небудь від його народження, виховувати пестячи.

ВИКОЛИ́СУВАТИ *див.* **ви́колисати**.

ВИ́КОЛИХАТИ, -ишу, -ишеш, *док.*, **ВИКОЛИ́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. *тільки недок.* Раз у раз гойдати, колихати кого-, що-небудь. 2. Доглядати кого-небудь від його народження, виховувати пестячи.

ВИКОЛИ́ХУВАТИ *див.* **ви́колихати**.

ВИКОЛИ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Раз у раз колихатися. 2. *перен.* З'являючись, визрівати, окреслюватися (про яке-небудь почуття, думку і т. ін.).

ВИ́КОЛОСИТИСЯ *див.* **виколо́шуватися**.

ВИ́КОЛОТИ *див.* **вико́лювати**.

ВИ́КОЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́колоти**.

ВИКОЛО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **колосі́ння**.

ВИКОЛО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́КОЛОСИТИСЯ**, -иться, *док.* Викидати колосся, вкриватися колоссям.

ВИ́КОЛУПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́колупати**.

ВИ́КОЛУПАТИ *див.* **виколу́пувати**.

ВИ́КОЛУПНУТИ, -ну, -неш, *док., перех.* Однокр. до **виколу́пувати**.

ВИКОЛУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виколу́пувати**.

ВИКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КОЛУПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Колупаючи, витягати, виймати що-небудь. // Колупаючи, робити виїмку в чому-небудь.

ВИКОЛУ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **виколу́пувати**.

ВИКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вико́лювати** 1, 2.

ВИКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́КОЛОТИ**, -лю, -леш, *док., перех.* 1. Колючи, пробивати що-небудь чимсь гострим, якимсь вістрям. 2. Колючи чим-небудь гострим, наносити знаки, літери, візерунки і т. ін. 3. *тільки док.* Заколоти, вбити всіх.

ВИКО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **вико́лювати** 1, 2.

ВИ́КОЛЯДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́колядувати**.

ВИ́КОЛЯДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Дістати гроші, гостинці чи подарунки як нагороду за колядування.

ВИКОМА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., перех., розм.* Робити щось дивовижне, незвичайне.

ВИ́КОМПОНУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., заст.* Створити який-небудь твір.

ВИКОНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Той, хто виконує яке-небудь завдання, здійснює що-небудь. 2. Той, хто виконує музичний, літературний та інший твір або певну роль у театральній виставі, кінофільмі і т. ін. 3. Особа, що виконує розпорядження якого-небудь органу влади. ** **Судови́й викона́вець** – службова особа, яка здійснює рішення суду за виконавчими листами.

ВИКОНА́ВИЦЯ, -і. Жін. до **викона́вець** 2.

ВИКОНА́ВСТВО, -а, *с.* Творче виконання чого-небудь (музичного, літературного та іншого твору, певної ролі у театральній виставі, кінофільмі і т. ін.).

ВИКОНА́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **викона́вець** 2 і **викона́вство**.

ВИКОНА́ВЧИЙ, -а, -е. Який здійснює виконання рішень, постанов, практичне керівництво чим-небудь. ** **Викона́вча вла́да** – одна з трьох гілок державної влади, яка має забезпечувати виконання законів. **Викона́вче судочи́нство** – заключна стадія цивільного процесу, на якій примусово здійснюється рішення суду. **Викона́вчий лист** – юридичний документ, що містить наказ суду про виконання його рішення. **Викона́вчий на́пис** – розпорядження нотаріуса про стягнення з боржника певної суми грошей або майна. **Викона́вчий привіле́й (привіле́й викона́вчої вла́ди)**: у США – право президента не надавати органам Конгресу США запитувані ними відомості. **Викона́вчі доку́менти** – підстава для здійснення судовим виконавцем дій з примусового виконання судових рішень.

ВИ́КОНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́конати**. // **ви́конано**, *безос. присудк. сл.*

ВИКОНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́конати**, **вико́нувати**. ** **Викона́ння ви́року** – остання із звичайних стадій кримінального процесу.

ВИ́КОНАТИ *див.* **вико́нувати**.

ВИ́КОНАТИСЯ *див.* **вико́нуватися**.

ВИКОНКО́М, -у, *ч.* Виконавчий комітет.

ВИКОНКО́МІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до виконкому.

ВИ́КОНОПАТИТИ, -ачу, -атиш, *док.*, **ВИКОНОПА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Конопатячи, забивати в чому-небудь всі щілини.

ВИКОНОПА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́конопатити**.

ВИКОНОПА́ЧУВАТИ *див.* **ви́конопатити**.

ВИКОНРО́Б, -а, *ч.* Безпосередній керівник будівельних робіт.

ВИКО́НУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **вико́нувати**.

ВИКО́НУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вико́нуваний**.

ВИКО́НУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вико́нувати**.

ВИКО́НУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КОНАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Здійснювати що-небудь, реалізувати завдання, наказ, задум і т. ін., проводити в життя. 2. Відтворювати для слухачів або глядачів який-небудь твір (музичний, літературний і т. ін.). *Виконувати роль.*

ВИКО́НУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́КОНАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Здійснюватися, реалізуватися, проводитися в життя. 2. *тільки недок.* Пас. до **вико́нувати**.

ВИКО́НУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **викона́вець**.

ВИКО́НУВАЧКА, -и. Жін. до **вико́нувач**.

ВИКО́НУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вико́нувати**. ** **Вико́нуючий обо́в'язки** *кого* – особа, що працює на посаді кого-небудь іншого.

ВИ́КОПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́копати**.

ВИ́КОПАТИ *див.* **вико́пувати**.

ВИ́КОПАТИСЯ *див.* **вико́пуватися**.

ВИ́КОПИРСАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВИКОПИ́РСУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., розм.* Копирсаючи, витягати, виймати що-небудь.

ВИКОПИ́РСУВАТИ *див.* **ви́копирсати**.

ВИКОПИ́РСУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **викопи́рсувати**.

ВИКОПНИ́Й, -а́, -е́. Належний до минулих геологічних епох, який викопується з надр землі. *Викопні ґрунти. Викопні організми.*

ВИ́КОПТИТИ *див.* **вико́пчувати**.

ВИ́КОПТИТИСЯ *див.* **вико́пчуватися**.

ВИКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вико́пувати**.

ВИКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КОПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Копаючи, робити заглибину, яму в землі і т. ін. 2. Видобувати що-небудь закопане або те, що знаходиться в землі, під снігом і т. ін. // Копаючи, викидати на поверхню. 3. *перен., розм.* Докладаючи зусиль, знаходити, вишукувати кого-, що-небудь.

ВИКО́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́КОПАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Риючи землю, вибиратися з-під неї назовні. 2. *тільки недок.* Пас. до **вико́пувати**.

ВИ́КОПЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́коптити**.

ВИКО́ПЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вико́пчувати**.

ВИКО́ПЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КОПТИТИ**, -пчу, -птиш, *док., перех.* 1. Пров'ялювати в диму, коптити в достатній мірі. 2. Вкривати шаром кіптю. // Кіптявою наносити знак, малюнок і т. ін.

ВИКО́ПЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́КОПТИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Робитися копченим. 2. Робитися чорним під кіптем.

ВИ́КОРЕНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́коренити**.

ВИ́КОРЕНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́коренити**.

ВИ́КОРЕНИТИ *див.* **викорі́нювати**.

ВИ́КОРЕНИТИСЯ *див.* **викорі́нюватися**.

ВИ́КОРИСТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́користати**.

ВИ́КОРИСТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́користати**.

ВИ́КОРИСТАТИ *див.* **використо́вувати**.

ВИКОРИСТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна використати.

ВИКОРИСТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **використо́вний**.

ВИКОРИСТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **використо́вувати**.

ВИКОРИСТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **використо́вувати**.

ВИКОРИСТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КОРИСТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Застосовувати, вживати що-небудь з користю, користуватися чимсь.

ВИКОРИСТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Мати застосування, вживатися з користю. 2. Пас. до **використо́вувати**.

ВИКОРІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викорі́нювати**.

ВИКОРІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИКОРІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́КОРЕНИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* Дощенту винищувати, усувати кого-, що-небудь.

ВИКОРІ́НЮВАТИСЯ, -юється *і* **ВИКОРІНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ВИ́КОРЕНИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Винищуватися, усуватися, зникати. 2. *тільки недок.* Пас. до **викорі́нювати** і **викоріня́ти**.

ВИКОРІНЯ́ТИ *див.* **викорі́нювати**.

ВИКОРІНЯ́ТИСЯ *див.* **викорі́нюватися**.

ВИ́КОРПАТИ, -аю, -аєш, *док.* Видлубати, видовбати.

ВИКОРЧО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який викорчовує, призначений для викорчовування.

ВИКОРЧО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викорчо́вувати**.

ВИКОРЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КОРЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Витягати з землі з корінням пні, дерева, кущі. 2. *перен.* Дощенту винищувати, усувати що-небудь.

ВИКОРЧО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **викорчо́вувати**.

ВИ́КОРЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́корчувати**.

ВИ́КОРЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́корчувати**.

ВИ́КОРЧУВАТИ *див.* **викорчо́вувати**.

ВИ́КОС, -у, *ч.* Лука з травою, що її мають скосити.

ВИ́КОСИТИ *див.* **вико́шувати**.

ВИ́КОТ, -у, *ч.* Виріз на одязі для шиї.

ВИ́КОТИТИ *див.* **вико́чувати**.

ВИ́КОТИТИСЯ *див.* **вико́чуватися**.

ВИ́КОТЦІ, -ів, *мн.* Селянські родини, що втікали від кріпацтва за допомогою осадчого, який зманював їх переселятись на вільні землі.

ВИ́КОХАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́кохати**. 2. *у знач. прикм.* Який має гарний вигляд унаслідок дбайливого догляду.

ВИ́КОХАТИ *див.* **вико́хувати**.

ВИ́КОХАТИСЯ *див.* **вико́хуватися**.

ВИКО́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вико́хувати**.

ВИКО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КОХАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* З любов'ю вирощувати кого-, що-небудь; дбайливо доглядаючи, домагатися найкращого стану, вигляду.

ВИКО́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́КОХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Виростати в добрих умовах. 2. *тільки недок.* Пас. до **вико́хувати**.

ВИ́КОЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́котити**.

ВИКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вико́чувати**.

ВИКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́КОТИТИ**, -очу, -отиш, *док., перех.* 1. Котячи, витягати, діставати що-небудь звідкись. 2. Вивозити звідки-небудь щось на колесах. 3. *розм.* Широко розкривати, витріщати (очі).

ВИКО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́КОТИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Котячись, з'являтися, випадати, висипатися назовні. 2. Виїжджати звідки-небудь, з'являтися десь. // *перен.* Швидко вибігати звідки-небудь, швидко біжучи, з'являтися десь. 3. *розм.* З'являтися, підніматися (про небесні світила). 4. *розм.* Широко розкриватися, витріщатися (про

очі).
ВЙКОШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкосити.**
ВИКОШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викошувати.**
ВИКОШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВЙКОСИТИ**, -ошу, -осиш, *док.*, *перех.* 1. Скошувати все, що росте на якій-небудь ділянці. // Знаходити під час косіння. 2. *перен.* Знищувати, умертвляти всіх чи багатьох.
ВИКОШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **викошувати.**
ВЙКПИТИ, -плю, -пиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Видурити.
ВИКРАДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викрадати.**
ВИКРАДАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ВЙКРАСТИ**, -аду, -адеш, *док.*, *перех.* Забирати потай кого-, щонебудь у когось, звідкись.
ВИКРАДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ВЙКРАСТИСЯ**, -адуся, -адешся, *док.* 1. Вибиратися, виходити звідкись непомітно, крадькома. 2. *тільки недок.* Пас. до **викрадати.**
ВИКРАДАЧ, -а, *ч.* Той, хто викрадає (викрав) кого-, що-небудь.
ВИКРАДАЧКА, -и. Жін. до **викрадач.**
ВЙКРАДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкрасти.**
ВЙКРАДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вйкрасти.**
ВЙКРАСИТИ *див.* **викрашувати.**
ВЙКРАСИТИСЯ *див.* **викрашуватися.**
ВЙКРАСТИ *див.* **викрадати.**
ВЙКРАСТИСЯ *див.* **викрадатися.**
ВЙКРАШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкрасити.**
ВИКРАШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викрашувати.**
ВИКРАШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВЙКРАСИТИ**, -ашу, -асиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Вкривати, насичувати що-небудь фарбою; фарбувати. 2. Прикрашати що-небудь чимсь, чепурити.
ВИКРАШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВЙКРАСИТИСЯ**, -иться, *док.*, *розм.* 1. Вкриватися, насичуватися фарбою; фарбуватися. 2. Прикрашатися, чепуритися. 3. *тільки недок.* Пас. до **викрашувати.**
ВИКРАЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВЙКРАЯТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Ріжучи, краючи, відокремлювати частину від цілого або надавати певної форми чому-небудь.
ВЙКРАЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкраяти.**
ВЙКРАЯТИ *див.* **викраювати.**
ВЙКРЕНТ, -у, *ч.*, *зах.* Викрутас.
ВЙКРЕСАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкресати.**
ВЙКРЕСАТИ *див.* **викрешувати.**
ВЙКРЕСАТИСЯ *див.* **викрешуватися.**
ВЙКРЕСЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкреслити.**
ВЙКРЕСЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вйкреслити.**
ВЙКРЕСЛИТИ *див.* **викреслювати.**
ВИКРЕСЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викреслювати.**
ВИКРЕСЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВЙКРЕСЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Закреслюючи, вилучати слово, уривок із тексту. 2. *перен.* Відкидати, усувати. // Примушувати себе забути, не згадувати про кого-, що-небудь або вважати для себе неіснуючим. 3. Креслячи, робити схему, план і т. ін. // *перен.* Рухаючись, утворювати слід у вигляді якоїсь лінії.
ВИКРЕСЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* 1. Чітко вирізнятися, виднітися. 2. Пас. до **викреслювати.**
ВИКРЕШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВЙКРЕСАТИ**, -ешу, -ешеш, *док.*, *перех.* Видобувати іскри, вогонь, ударяючи кресалом або металевим предметом по кременю, каменю, залізу.
ВИКРЕШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВЙКРЕСАТИСЯ**, -ешеться, *док.* 1. З'являтися від ударяння кресалом або металевим предметом по кременю, каменю, залізу (про іскри, вогонь). 2. *тільки недок.* Пас. до **викрешувати.**
ВИКРИВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який викриває кого-, щонебудь, містячи в собі певні докази, факти і т. ін. 2. Пов'язаний з викриванням.
ВИКРИВАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто викриває кого-, щонебудь (*див.* **викривати** 1, 2).
ВИКРИВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **викривальник.**
ВИКРИВАЛЬНО-САТИРИЧНИЙ, -а, -е. Який викриває, розвінчує засобами і жанром сатири.
ВИКРИВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викривати.**
ВИКРИВАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ВЙКРИТИ**, -ию, -иєш, *док.*, *перех.* 1. Виявляти злочинні чи негативні дії або причетність кого-небудь до цих дій. 2. Робити відомим, засуджуючи (хиби, неправильності в чому-небудь, чиїсь дії і т. ін.). 3. Розкривати, показувати щось приховане.
ВИКРИВАТИСЯ, -ається, *недок.*, **ВЙКРИТИСЯ**, -иється, *док.* 1. Викривати себе. 2. *тільки недок.* Пас. до **викривати.**
ВИКРИВАЧ, -а, *ч.* Той, хто викриває кого-, щонебудь (*див.* **викривати** 1, 2).
ВИКРИВАЧКА, -и. Жін. до **викривач.**
ВЙКРИВИТИ *див.* **викривляти.**
ВЙКРИВИТИСЯ *див.* **викривлятися.**
ВЙКРИВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкривити.** // *у знач. прикм. Викривлене дерево. Викривлені уявлення.*
ВЙКРИВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **вйкривлений.**
ВЙКРИВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вйкривити** і стан за знач. **вйкривитися.** ** **Викривлення носової перегородки** – вроджена або набута деформація носової перегородки. 2. Викривлене місце, викривлена частина чого-небудь. 3. *перен.* Явище, особливість, риса і т. ін., що становить відхилення від правильного, від норми.
ВЙКРИВЛЕНО. Присл. до **вйкривлений.**
ВИКРИВЛЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викривляти.**
ВИКРИВЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, **ВЙКРИВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* вйкривлять; *док.*, *перех.* 1. Робити щонебудь нерівним, кривим. // Надавати неприродного вигляду обличчю, його рисам і т. ін. 2. *перен.* Перекручувати, спотворювати, показувати у неправильному вигляді.
ВИКРИВЛЯТИСЯ, -яється, *недок.*, **ВЙКРИВИТИСЯ**, -иться; *мн.* вйкривляться; *док.* 1. Робитися нерівним, кривим. // Набувати неприродного вигляду (про обличчя, його риси і т. ін.). 2. *перен.* Робити неприродні рухи тілом, робити гримаси і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **викривляти.**
ВИКРИВНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **викривальний.**
ВЙКРИК, -у, *ч.* Щось дуже голосно вимовлене, вигукнуте або уривчастий крик.
ВЙКРИКНУТИ *див.* **викрикувати.**
ВИКРИКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із викриками, вигукувальний.
ВИКРИКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викрикувати.**
ВИКРИКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВЙКРИКНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех. і без додатка.* Дуже голосно вимовляти, вигукувати що-небудь або раз у раз уривчасто кричати.
ВИКРИСТАЛІЗОВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викристалізовуватися.**
ВИКРИСТАЛІЗОВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* **ВЙКРИСТАЛІЗУВАТИСЯ**, -ується, *док.* 1. Перетворюватися в кристал, кристали. 2. *перен.* Набувати цілком закінченої, виразної форми.
ВЙКРИСТАЛІЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкристалізуватися.**
ВЙКРИСТАЛІЗУВАТИСЯ *див.* **викристалізовуватися.**
ВЙКРИТИ *див.* **викривати.**
ВЙКРИТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкрити.** // **вйкрито**, *безос. присудк. сл.*
ВЙКРИТИСЯ *див.* **викриватися.**
ВИКРИТТЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вйкрити.** 2. Те, що містить якісь факти, дані, які викривають кого-, що-небудь.
ВЙКРИЧАТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Висловити криком усе, що хотілося. 2. За допомогою крику домогтися чого-небудь.
ВЙКРИЧАТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Накричатися досхочу, не мати більше змоги кричати; висловити криком усе, що хотілося.
ВЙКРИШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкришити.**
ВЙКРИШИТИ *див.* **викришувати.**
ВЙКРИШИТИСЯ *див.* **викришуватися.**
ВИКРИШКИ, -шок, *мн.* Залишки після кришіння тютюну.
ВИКРИШУВАНИЙ, -а, -е. Якого можна викришити.
ВИКРИШУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **викришуваний.**
ВИКРИШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викришувати.**
ВИКРИШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВЙКРИШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* Перетворюючи в дрібні шматочки, крихти, видаляти звідки-небудь.
ВИКРИШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВЙКРИШИТИСЯ**, -иться, *док.* Перетворюючись у дрібні шматочки, крихти, випадати, руйнуватися.
ВЙКРІЙ, -рою, *ч.* Те саме, що **вйкрійка.**
ВЙКРІЙКА, ВЙКРОЙКА, -и, *ж.* Зразок, вирізаний з паперу, картону, за яким викроюють одяг, взуття і т. ін.
ВЙКРІПИТИ, -плю, -пиш, *док.*, *діал.* Витерпіти, витримати.
ВЙКРОЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкроїти.**
ВЙКРОЇТИ *див.* **викроювати.**
ВЙКРОЇТИСЯ *див.* **викроюватися.**
ВЙКРОЙКА *див.* **вйкрійка.**
ВИКРОЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викроювати.**
ВИКРОЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВЙКРОЇТИ**, -ою, -оїш, *док.*, *перех.* 1. Вирізувати з якого-небудь матеріалу окремі частини певної форми і розміру для пошиття одягу, взуття і т. ін. 2. *перен.*, *розм.* Виділяти з труднощами що-небудь для якоїсь мети.
ВИКРОЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВЙКРОЇТИСЯ**, -їться, *док.* 1. Утворюватися внаслідок викроювання. 2. *перен.*, *розм.* Виходити, ставатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **викроювати.**
ВЙКРУГЛИТИ *див.* **викруглювати.**
ВЙКРУГЛИТИСЯ *див.* **викруглюватися.**
ВИКРУГЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викруглювати.**
ВИКРУГЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИКРУГЛЯТИ**, -яю, -яєш, *недок.*, **ВЙКРУГЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Надавати чому-небудь округлої форми.
ВИКРУГЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ВИКРУГЛЯТИСЯ**, -яється, *недок.*, **ВЙКРУГЛИТИСЯ**, -иться, *док.* Набувати округлої форми.
ВИКРУГЛЯТИ *див.* **викруглювати.**
ВИКРУГЛЯТИСЯ *див.* **викруглюватися.**
ВЙКРУТ, -у, *ч.*, *розм.* 1. Незвичайний звивистий рух. 2. Хитрий прийом, спритна дія.
ВИКРУТАС, -у, *ч.*, *розм.* 1. Примхливий, незвичайний рух, поворот тіла або частини тіла. 2. *перен.* Що-небудь узагалі незвичайне, химерне. // Вигадливий або хитрий вислів.
ВИКРУТАСОМ, *присл.*, *розм.* Вивертаючись, роблячи круті повороти.
ВЙКРУТЕНЬ, -тня, *ч.* 1. Що-небудь нерівне, вигнуте. 2. *тільки мн.* Хитрощі. 3. Людина, яка вдається до хитрощів.
ВЙКРУТИ, -тів, *мн.* Те саме, що **викрутаси.**
ВЙКРУТИТИ *див.* **викручувати.**
ВЙКРУТИТИСЯ *див.* **викручуватися.**
ВЙКРУТКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **вйкрут** 1. 2. Інструмент для загвинчування і відгвинчування гвинтів. 3. *жарг.* Алкогольний коктейль.
ВЙКРУЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкрутити** 1 – 3.
ВИКРУЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викручувати** 1 – 4. ** **Викручування рук** – про грубий тиск на кого-небудь, що-небудь, аби домогтися потрібного результату.
ВИКРУЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВЙКРУТИТИ**, -учу, -утиш, *док.* 1. *перех.* Вигвинчувати, виймати, висувати що-небудь вкручене. 2. *перех.* Скручуючи мокру тканину, видавлювати воду або іншу рідину. 3. *перех.* Повертаючи в неприродне положення, пошкоджувати, порушувати сполучення в суглобах (про руку, ногу і т. ін.). 4. *тільки недок.*, *неперех.*, *чим.* Робити верткі рухи (тілом, якоюсь частиною тіла). 5. *перех.*, *перен.*, *розм.* За допомогою хитрощів здійснювати що-небудь, домагатися чогось.
ВИКРУЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВЙКРУТИТИСЯ**, -учуся, -утишся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Розкручуючись, випадати; вигвинчуватися (про щонебудь вкручене). 2. Пручаючись, вириватися від того, хто тримає. 3. *перен.* Виходити зі скрутного становища, вигадуючи що-небудь, хитруючи. // *розм.* Ухилятися від прямої відповіді. 4. *тільки недок.* Роблячи верткі рухи тілом, крутитися, повертатися. 5. *тільки недок.* Пас. до **викручувати** 1 – 3.
ВЙКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкувати**[1].
ВЙКУВАТИ[1] *див.* **виковувати.**
ВЙКУВАТИ[2], -ує, *док.*, *перех.* За народними повір'ями – куючи, напророчити кому-небудь певну кількість років життя (про зозулю).
ВЙКУВАТИСЯ *див.* **виковуватися.**
ВЙКУП, -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **викупити.** 2. Гроші чи інша плата, за яку викуповують кого-, що-небудь. ** **Вйкуп боргу** – виплата грошей власникам боргових паперів. **Вйкуп підприємства** – форма приватизації власності, яка полягає у зміні форми власності та власника.
ВЙКУПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкупати.**
ВИКУПАТИ *див.* **викуповувати.**
ВЙКУПАТИ, -аю, -аєш, *перех.* Док. до **купати.**
ВЙКУПАТИСЯ, -аюся, -аєшся. Док. до **купатися.**
ВЙКУПИТИ *див.* **викуповувати.**
ВЙКУПИТИСЯ *див.* **викуповуватися.**
ВЙКУПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкупити.**
ВИКУПЛЯТИ *див.* **викуповувати.**
ВИКУПЛЯТИСЯ *див.* **викуповуватися.**
ВИКУПНЕ, -ного, *с.*, *іст.* У дореволюційній Росії – гроші, що їх повинні були сплатити селяни за землю після звільнення з кріпацтва в 1861 р.
ВИКУПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вйкуп** 1. ** **Викупна вартість** – сума, яку необхідно сплатити, аби знову набути право власності на щось. **Викупна операція**: у Росії в 1861 – 1906 рр. – викуп селянами у поміщиків земельних наділів. **Викупний фонд** – фонд, що його створює компанія, яка випускає акції з метою стабілізації ринку.
ВИКУПНИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто викупляє що-небудь.
ВИКУПНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **викупник.**
ВИКУПОВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВИКУПЛЯТИ**, -яю, -яєш *і* **ВИКУПАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ВЙКУПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* вйкуплять; *док.*, *перех.* 1. За гроші, за певну плату забирати назад що-небудь віддане в заставу. 2. Звільняти, визволяти кого-небудь за гроші, плату.
ВИКУПОВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ВИКУПЛЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *недок.*, **ВЙКУПИТИСЯ**, -плюся, -пишся; *мн.* вйкупляться; *док.* Звільнятися звідки-небудь, даючи викуп.
ВЙКУРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкурити.**
ВЙКУРИТИ *див.* **викурювати.**
ВЙКУРИТИСЯ *див.* **викурюватися.**
ВИКУРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викурювати.**
ВИКУРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВЙКУРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. За допомогою диму виганяти кого-небудь звідкись. 2. *перен.* Примушувати кого-небудь піти звідкись геть або залишити місце свого проживання. // *з кого – чого.* Позбавляти кого-, що-небудь чогось. 3. Випалювати (цигарку, люльку, тютюн). 4. Виготовляти перегонкою (горілку, спирт і т. ін.).
ВИКУРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **викурювати.**
ВЙКУСИТИ *див.* **викушувати.**
ВЙКУТИ *див.* **виковувати.**
ВЙКУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкути.**
ВЙКУШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вйкусити.**
ВЙКУШТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Покуштувати щось.
ВИКУШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **викушувати.**
ВИКУШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВЙКУСИТИ**, -ушу, -усиш, *док.*, *перех.* Кусаючи, виривати, виймати частину з чого-небудь.
ВИКУШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **викушувати.**
ВИЛА, вил, *мн.* Сільськогосподарське знаряддя з кількома довгими зубами на держаку, що використовується для піднімання, розтрушування сіна, соломи і т. ін.
ВЙЛАБУДАТИСЯ, -аюсь, -аєшся, *док.*, *діал.* Ледве вибратися.
ВИЛАГОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Вдосконалювати, лагодити.

ВИ́ЛАГОДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Залагодити.
ВИ́ЛАДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ладнати**.
ВИ́ЛАДНАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Вишикувати, поставити в ряд або рядами. 2. Впорядкувати, зробити готовим до чого-небудь.
ВИ́ЛАДНАТИСЯ *див.* **виладно́вуватися**.
ВИЛАДНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛАДНУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Шикувати, ставити в ряди. 2. *діал.* Вивантажувати що-небудь звідкись. 3. *діал.* Навантажувати що-небудь чимсь.
ВИЛАДНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ЛАДНУВАТИСЯ**, -ується *і* **ВИ́ЛАДНАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Шикуватися, ставати в ряд або рядами. // Розміщатися в певному порядку. 2. *діал.* Вивантажуватися звідки-небудь. 3. *діал.* Навантажуватися.
ВИ́ЛАДНУВАТИ *див.* **виладно́вувати**.
ВИ́ЛАЗИТИ, -ажу, -азиш, *док.*, *розм.* 1. Лазячи, побувати скрізь, у багатьох місцях. 2. Багато ходити, побувати скрізь, у багатьох місцях.
ВИЛА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш *і* **ВИЛІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЛІЗТИ**, -зу, -зеш, *док.* 1. Лізучи, вибиратися звідки-небудь, кудись. // *розм.* Виходити звідки-небудь, притримуючись руками або продираючись, протискуючись. // *перен.*, *розм.* З труднощами позбавлятися чого-небудь, виходити з якого-небудь становища. *Вилазити з боргів.* 2. Підніматися нагору, лізучи, чіпляючись за щонебудь. // *розм.* Виходити на яке-небудь підвищення, на гору і т. ін. // *перен.*, *розм.* Домагатися певного суспільного становища будь-якими засобами. 3. *розм.* З'являтися, показуватися денебудь, пробиватися звідкись назовні; висуватися. // *перен.* Робитися помітним. 4. Випадати (про волосся, вовну і т. ін.). 5. *тільки недок.*, *із запереч.* **не**. Постійно перебувати де-небудь, не виходити звідкись. // *перен.* Постійно перебувати в якомусь стані, становищі.
ВИ́ЛАЗКА, -и, *ж.* 1. Вихід, виліт і т. ін. якоїсь частини війська з фортеці, місця свого розташування для несподіваного нападу на ворога. 2. Прогулянка за місто, село і т. ін. 3. *перен.* Зухвалий виступ проти кого-, чого-небудь. 4. Малопомітний або прихований отвір, крізь якого можна пролізти.
ВИ́ЛАМАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **ви́ламати**.
ВИ́ЛАМАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́ламати**.
ВИ́ЛАМАТИ *див.* **вила́мувати**.
ВИЛА́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вила́мувати**.
ВИЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛАМАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Ламаючи, відривати, відокремлювати частину від цілого. // Ламаючи, готувати для чого-небудь. // Зривати, збирати (зазвичай качани кукурудзи). // Натискуючи, вибивати, висаджувати (двері, вікно і т. ін.). // Пробиваючи, ламаючи що-небудь, робити отвір. 2. Переламувати, ламати (кістку ноги, руки і т. ін.).
ВИЛА́МУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вила́мувати**.
ВИЛАНІ́, -і́в, *мн.*, *зах.* Залізні вила для гною.
ВИ́ЛАПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Вишукати, знайти.
ВИ́ЛАТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́латати**.
ВИ́ЛАТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Залатати, вкрити латками.
ВИ́ЛАШТУВАТИСЯ, -ується, *док.* Розміститися у певному порядку.
ВИ́ЛАЯТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Обізвати когонебудь образливими, лайливими словами.
ВИ́ЛАЯТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Вимовити образливі, лайливі слова.
ВИ́ЛЕЖАНИЙ, -а, -е. Який набув нових якостей внаслідок вилежування.
ВИ́ЛЕЖАТИ *див.* **виле́жувати**.
ВИ́ЛЕЖАТИСЯ *див.* **виле́жуватися**.
ВИЛЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **виле́жуватися** 2.
ВИЛЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛЕЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Лежати протягом певного часу внаслідок хвороби, втоми і т. ін. 2. Те саме, що **виле́жуватися** 2.
ВИЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ЛЕЖАТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Довго лежати після сну, лежати відпочиваючи або хворіючи. 2. Лежачи протягом певного часу, набувати нових якостей.
ВИ́ЛЕТІТИ *див.* **виліта́ти**.
ВИ́ЛИВ, -у, *ч.* 1. Витікання, виливання якої-небудь рідини або рідкої маси. 2. *перен.* Висловлення, вираження почуттів. 3. *діал.* Повінь.
ВИЛИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що виготовляє металеві предмети способом виливання.
ВИЛИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **вилива́льник**.
ВИЛИВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **болва́нка**.
ВИЛИВА́НИЙ, -а, -е, *тех.* Зробл. способом виливання.
ВИЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вилива́ти** 1, 3, 4.
ВИЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЛИТИ**, -ллю, -ллєш *і рідко* **ВИ́ЛЛЯТИ**, -лляю, -лляєш, *док.*, *перех.* 1. Видаляти назовні з посуду, з певної заглибини і т. ін. яку-небудь рідину. 2. *перен.*, *у чому*, *чим*, *у що.* Висловлювати, виявляти, передавати в який-небудь спосіб свої почуття, думки і т. ін. *Виливати душу.* 3. Виготовляти речі, деталі способом наливання розтопленого металу у певні форми. 4. Ллючи воду в нору, виганяти (звіра, звірка). 5. *діал.* Розливатися.
ВИЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ЛИТИСЯ**, -ллється *і рідко* **ВИ́ЛЛЯТИСЯ**, -лляється, *док.* 1. Витікати, литися назовні. 2. *перен.* Знаходити своє вираження, вияв. // *у що*, *у чому*, *чим.* Проявлятися якимсь чином, набираючи певної форми. 3. *перен.* Утворюватися внаслідок виливання і застигання розтопленого воску. 4. Мати здатність набирати якої-небудь форми внаслідок лиття. 5. *тільки недок.* Пас. до **вилива́ти**.
ВИЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до виливання. ** **Виливні́ поро́ди** – породи, що утворилися внаслідок виливання магми з надр Землі.
ВИЛИВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Форма для виливання розтопленого металу.
ВИ́ЛИВОК, -вка, *ч.* 1. Пташине яйце, знесене в м'якій оболонці, без шкаралупи. 2. *мет.* Вилитий з металу напівфабрикат.
ВИ́ЛИГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.*, *розм.* Виїсти.
ВИ́ЛИЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин ч. до **ви́лизати**.
ВИ́ЛИЗАТИ *див.* **вили́зувати**.
ВИ́ЛИЗАТИСЯ *див.* **вили́зуватися**.
ВИЛИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вили́зувати**.
ВИЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛИЗАТИ**, -ижу, -ижеш, *док.*, *перех.* 1. Лижучи, очищати когось, що-небудь. // Лижучи, вибирати все без залишку з чого-небудь. 2. *перен.* Знищувати (про вогонь).
ВИЛИ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ЛИЗАТИСЯ**, -ижеться, *док.* 1. Лижучи себе, очищати шерсть, шкіру, рану (про тварин). 2. *тільки недок.* Пас. до **вили́зувати** 1.
ВИЛИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЛИНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *поет.* Вилетіти. // Легко і швидко вибігти. // Плавно рухаючись, з'явитися, показатися.
ВИ́ЛИНУТИ *див.* **вилина́ти**.
ВИ́ЛИНЯЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́линяти**.
ВИ́ЛИНЯТИ, -яє, *док.* 1. Втратити свіжість, яскравість первісного кольору. 2. Втратити в певну пору року стару шерсть, вовну, старе пір'я та обрости заново (про тварин і птахів).
ВИ́ЛИСІТИ, -ію, -ієш, *док.* Зробитися лисим, втратити частину або все волосся на голові.
ВИ́ЛИСК, -у, *ч.* Відблиск, полиск, що відсвічує на чому-небудь. // Додатковий колір, відлив.
ВИЛИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вили́скувати**.
ВИЛИ́СКУВАТИ, -ує, *недок.*, *без додатка і чим.* М'яко блищати, відсвічувати; лисніти.
ВИЛИ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Те саме, що **вили́скувати**.
ВИ́ЛИТИ *див.* **вилива́ти**.
ВИ́ЛИТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́лити** 1 – 3. // **ви́лито**, *безос. присудк. сл.* ** **Як (на́че) ви́литий** – який добре облягає (стан, ноги), підігнаний (про одяг, взуття). 2. *прикм.*, *розм.* Зовсім такий, як хто-небудь, дуже схожий на когось.
ВИ́ЛИТИСЯ *див.* **вилива́тися**.
ВИЛИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **ви́лити**.
ВИЛИЦЮВА́ТИЙ, -а, -е. З великими випнутими вилицями.
ВИ́ЛИЦЯ, -і, *ж.* 1. Опукла кістка черепа, що міститься між оком і верхньою щелепою. 2. Частина молотильного ціпа.
ВИЛИЧКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виличко́вувати**.
ВИЛИЧКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛИЧКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Чистити шкуру від вовни.
ВИ́ЛИЧКУВАТИ *див.* **виличко́вувати**.
ВИ́ЛИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́лиця**. *Виличний відросток.*
ВИЛИЧНОЛИЦЬОВИ́Й, -а́, -е́: ** **Виличнолицьови́й о́твір** – отвір на лицьовій поверхні виличної кістки.
ВИЛИЧНООРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Виличноорбіта́льний о́твір** – отвір на орбітальній поверхні виличної кістки.
ВИЛИЧНОСКРО́НЕВИЙ, -а, -е: ** **Виличноскро́невий о́твір** – отвір на скроневій поверхні виличної кістки.
ВИЛІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виліза́ти**.
ВИЛІЗА́ТИ *див.* **вила́зити**.
ВИ́ЛІЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́лізти**.
ВИ́ЛІЗТИ *див.* **вила́зити**.
ВИЛІКО́ВНИЙ, -а, -е. Який піддається лікуванню (про хворобу).
ВИЛІКО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність до вилікування.
ВИЛІКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виліко́вувати**.
ВИЛІКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛІКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Лікуючи, позбавляти хвороби, недуги; робити здоровим.
ВИЛІКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ЛІКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* 1. Лікуючись, позбавлятися хвороби, недуги; робитися здоровим, видужувати. 2. *тільки недок.* Пас. до **виліко́вувати**.
ВИЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений для виліковування людей чи тварин.
ВИ́ЛІКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́лікувати**.
ВИ́ЛІКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́лікувати**.
ВИ́ЛІКУВАТИ *див.* **виліко́вувати**.
ВИ́ЛІКУВАТИСЯ *див.* **виліко́вуватися**.
ВИ́ЛІМ, -лому, *ч.*, *діал.* Надлам.
ВИ́ЛІПИТИ *див.* **вилі́плювати**.
ВИ́ЛІПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ліпити**. // **ви́ліплено**, *безос. присудк. сл.*
ВИЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вилі́плювати**.
ВИЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЛІПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* ви́ліплять; *док.*, *перех.* 1. Ліпити з глини, гіпсу і т. ін. скульптурні зображення живих істот, предметів. 2. *перен.* Впливаючи на кого-небудь, формувати його погляди, вдачу і т. ін.
ВИЛІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **вилі́плювати**.
ВИ́ЛІПОК, -пка, *ч.*, *рідко.* Виліплений з глини, гіпсу і т. ін. предмет, що точно відтворює форму чого-небудь; зліпок.
ВИ́ЛІТ, -льоту, *ч.* 1. Дія за знач. **виліта́ти** 1. 2. Одноразовий політ.
ВИЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виліта́ти**.
ВИ́ЛІТАТИ, -аю, -аєш, *док.* Літаючи, пробути певний час у повітрі.
ВИЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЛЕТІТИ**, -ечу, -етиш, *док.* 1. Летіти, покидаючи місце свого перебування або з'являючись де-небудь (про птахів, комах, літальні апарати і т. ін.). // Підніматися в повітря, відправлятися куди-небудь літаком і т. ін. 2. Стрімко підніматися в повітря. 3. *перен.* Раптово випадати з чого-небудь. // Несподівано вириватися, звучати (про слова, сміх тощо). *Вилітати з голови.* 4. *перен.* Дуже швидко вибігати, виїжджати звідки-небудь або кудись. 5. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Бути звільненим із роботи, виключеним з навчального закладу.
ВИ́ЛІТОК, -тка, *ч.* Пташеня, яке після підняття на крило покидає гніздо.
ВИ́ЛІТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. *неперех.*, *розм.* Прожити протягом літа. 2. *перех.*, *діал.* Прогодувати протягом літа.
ВИ́ЛІЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́лічити**[1].
ВИ́ЛІЧЕНИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́лічити**[2].
ВИ́ЛІЧИТИ[1] *див.* **вилі́чувати**[1].
ВИ́ЛІЧИТИ[2] *див.* **вилі́чувати**[2].
ВИ́ЛІЧИТИСЯ *див.* **вилі́чуватися**.
ВИЛІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вилі́чувати**.
ВИЛІ́ЧУВАТИ[1] -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛІЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Рахуючи, встановлювати кількість кого-, чого-небудь; підраховувати. // Рахуючи, віддавати; відраховувати. // Вираховувати за що-небудь певну суму грошей з платні.
ВИЛІ́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛІЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **виліко́вувати**.
ВИЛІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ЛІЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **виліко́вуватися**.
ВИ́ЛКА[1], -и, *ж.* 1. *тех.* Деталь механізму, приладу, яка має роздвоєний кінець. *Штепсельна вилка.* 2. *військ.* Сукупність двох прицілів, з яких один дає недоліт, а другий – переліт снарядів, мін і т. ін. щодо цілі для наступного уточнення удару. 3. Положення в шаховій грі, коли одна фігура загрожує одночасно двом або кільком фігурам. 4. *перен.* Розбіжність у поглядах.
ВИ́ЛКА[2], вило́к, *мн.* Зменш. до **ви́ла**.
ВИЛКА́СТИЙ, -а, -е. Схожий на вила.
ВИ́ЛКИ, -лок, *мн.* Зменш. до **ви́ла**.
ВИЛКИ́, -і́в, *мн.* Роги молодих самців лося і козулі, які закінчуються розвилкою з двох невеликих відростків.
ВИ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́лка**.
ВИЛКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму вилок.
ВИЛКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вилкоподі́бний**.
ВИ́ЛЛЯТИ *див.* **вилива́ти**.
ВИ́ЛЛЯТИСЯ *див.* **вилива́тися**.
ВИ́ЛОВ, -у, *ч.* 1. Процес виловлювання риби, тварин і т. ін. 2. Те, що виловлене, одержане виловлюванням.
ВИ́ЛОВИТИ *див.* **вило́влювати**.
ВИ́ЛОВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ловити**. // **ви́ловлено**, *безос. присудк. сл.*
ВИЛО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вило́влювати**.
ВИЛО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЛОВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ви́ловлять; *док.*, *перех.* 1. Ловлячи, витягати звідки-небудь; видобувати. 2. Ловлячи всіх чи багатьох, винищувати. // Ловлячи, захоплювати з певною метою.
ВИЛО́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **вило́влювати**.
ВИ́ЛОГ, -у, *ч.*, *діал.* Податок.
ВИЛО́ГА, -и, *ж.* Відвернутий і випрасуваний край на грудях або рукавах одягу.
ВИЛО́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вило́га**.
ВИЛО́ЖИСТИЙ, -а, -е. Який відвертається (про комір).
ВИ́ЛОЖИТИ *див.* **виклада́ти**.
ВИЛО́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **вило́га**.
ВИ́ЛОЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *заст.* Викладати, тлумачити.
ВИ́ЛОМ, -у, *ч.* Виламаний у чому-небудь отвір або заглибина.**ВИ́ЛОМИТИ** *див.* **вило́млювати**.
ВИ́ЛОМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ломити**.
ВИ́ЛОМЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́ломити**.
ВИЛО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вило́млювати**.
ВИЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЛОМИТИ**, -млю, -миш; *мн.* ви́ломлять; *док.*, *перех.* 1. Ламаючи, відривати, відокремлювати частину від цілого. // Ламаючи, готувати для чогось. // Зривати, збирати (звичайно качани кукурудзи). 2. *тільки док.* Зламати, переламати.
ВИЛО́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **вило́млювати** 1.
ВИЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму вил.
ВИЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вилоподі́бний**.
ВИЛОРІ́Г, -ро́га, *ч.* Жуйна тварина ряду парнокопитих.
ВИ́ЛОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **ви́лка**[1] 1, 2. 2. *с. г.* Перша пара листочків у бульбоплодів, капусти і т. ін.
ВИ́ЛОЧКОВИЙ, -а, -е: ** **Ви́лочкова за́лоза** – парний залозистий орган внутрішньої секреції у хребетних тварин і людини.
ВИ́ЛОЧНИК, -а, *ч.* Самці оленя, козулі та інших копитих тварин, що мають роги у вигляді вил.
ВИ́ЛОЩЕНИЙ, -а, -е. Який має зовнішній лиск.
ВИ́ЛОЩИТИ, -щу, -щиш, *док.*, **ВИЛО́ЩУВАТИ**, -ую,

-уєш, *недок.* Відполірувати, лакувати.
ВИЛО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вило́щувати.**
ВИЛО́ЩУВАТИ *див.* **ви́лощити.**
ВИЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вилуго́вувати** 1 і **вилуго́вуватися** 1. 2. Процес вилучення лугу із суміші за допомогою розчинів (води, спирту, бензолу). ** **Бактеріа́льне вилуго́вування** – вилуговування, що здійснюється обробкою початкового матеріалу водним розчином, який містить певні види мікроорганізмів.
ВИЛУГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Вимивати.
ВИЛУГО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *заст.* Вимиватися.
ВИ́ЛУГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вилуго́вувати.**
ВИ́ЛУДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́лудити.**
ВИ́ЛУДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́лудити.**
ВИЛУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вилу́джувати.**
ВИЛУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛУДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Вкривати полудою.
ВИЛУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вилу́джувати.**
ВИ́ЛУДИТИ *див.* **вилу́джувати.**
ВИ́ЛУДИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **ви́лудити.**
ВИ́ЛУЗАТИ *див.* **вилу́зувати.**
ВИ́ЛУЗАТИСЯ *див.* **вилу́зуватися.**
ВИ́ЛУЗНУТИСЯ, -неться, *док.* Однокр. до **вилу́зуватися.**
ВИЛУ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛУЗАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Очищаючи від твердої шкаралупи, оболонки, виймати (насіння, горіхи і т. ін.). 2. Лузаючи, з'їдати все.
ВИЛУ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ЛУЗАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Випадати з твердої шкаралупи, оболонки.
ВИ́ЛУПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Виломати, відколоти.
ВИЛУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Виламувати, відколювати. 2. Вилущувати, лузати.
ВИ́ЛУПИТИ *див.* **вилу́плювати.**
ВИ́ЛУПИТИСЯ *див.* **вилу́плюватися.**
ВИ́ЛУПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́лупити** 1. 2. *прикм.*, *розм.* Дуже опуклий або широко розкритий (про очі).
ВИ́ЛУПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́лупитися.**
ВИЛУ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вилу́плювати.**
ВИЛУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЛУПИТИ**, -плю, -лиш; *мн.* ви́луплять; *док.*, *перех.* 1. *розм.* Видобувати, виймати, очищаючи від шкаралупи і т. ін. // Виламувати, відколювати від чого-небудь; робити що-небудь, виламуючи з чогось. 2. Сидячи на яйцях, виводити пташенят (про птахів). 3. *розм.* Широко розкривати, витріщати (очі).
ВИЛУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ЛУПИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Проклюовуючи шкаралупу, пробиваючи оболонку, виходити з яйця. // *перен.*, *зневажл.* Народжуватися. 2. *розм.* Широко розкриватися, витріщатися (про очі). // Дивитися на кого-, що-небудь широко розкритими очима.
ВИ́ЛУПОК, -пка, *ч.*, *зневажл.* 1. Про дитину. 2. Про людину з негативними рисами.
ВИ́ЛУСК, -у, *ч.* Тріск.
ВИЛУ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Тріщати, тріскотіти.
ВИ́ЛУХ, -а, *ч.*, *діал.* Кастрований баран.
ВИЛУЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **вилуча́ння.**
ВИЛУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вилуча́ти.**
ВИЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЛУЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Вибирати, видаляти що-небудь звідкись, зі складу чогось і т. ін. // Забирати що-небудь у когось, конфіскувати. // Виводити з числа членів якоїсь організації, колективу і т. ін. // Викидати, випускати проміння; сяяти. 2. Відокремлювати від стада (свійських тварин).
ВИЛУЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ЛУЧИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. *діал.* Траплятися. // *безос.* 2. *тільки недок.* Пас. до **вилуча́ти.**
ВИ́ЛУЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́лучити.**
ВИ́ЛУЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́лучити.** ** **Ви́лучення за́пису**, *спец.* – процедура виведення запису з файлу або бази даних. **Ви́лучення набо́ру да́них**, *спец.* – вилучення імені файлу з каталогу або заголовку тому.
ВИ́ЛУЧИТИ *див.* **вилуча́ти.**
ВИ́ЛУЧИТИСЯ *див.* **вилуча́тися.**
ВИ́ЛУЧКА, -и, *ж.* Виключення, видалення.
ВИ́ЛУЧНИЙ, -а, -е. Якого вилучають, усувають.
ВИ́ЛУЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́лучний.**
ВИЛУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Якого вилучають.
ВИ́ЛУШОК, -шка, *ч.* Горіх, що випав із шкаралупи.
ВИ́ЛУЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́лущити** 1.
ВИ́ЛУЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́лущити.**
ВИ́ЛУЩИТИ *див.* **вилу́щувати.**
ВИ́ЛУЩИТИСЯ *див.* **вилу́щуватися.**
ВИЛУ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вилу́щувати.** 2. *мед.* Енуклеація.
ВИЛУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛУЩИТИ**, -щу, -щиш, *док.*, *перех.* 1. Очищати, звільняти що-небудь від зовнішньої оболонки, шкаралупи і т. ін. // Відокремлювати, відривати зерно від качана і т. ін. 2. *перен.*, *рідко.* Знищувати. // *жарт.* З'їдати.
ВИЛУ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ЛУЩИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Випадати з якоїсь оболонки, шкаралупи. 2. *тільки недок.* Пас. до **вилу́щувати** 1.
ВИЛУ́ЩУВАЧ, -а, *ч.* Який вилущує щось із чогось.
ВИЛЬНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Звивистий.
ВИЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **виля́ти** 1, 2.
ВИЛЬО́ТИ, -ів, *мн.* Відкидні рукава старовинного одягу.
ВИЛЬЦЕ́, **ВІШЦЕ́**, -а́, *с.*, *етн.* Те саме, що **гільце́.**
ВИ́ЛЮДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́людніти.**
ВИ́ЛЮДНІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́людніти.**
ВИ́ЛЮДНІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **ви́люднілий.**
ВИ́ЛЮДНІТИ *див.* **вилю́днювати.**
ВИЛЮ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вилю́днювати.**
ВИЛЮ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЛЮДНІТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* 1. Мужніти, розвиватися, дорослішати. // Поправлятися, набувати кращого стану, вигляду. 2. *перен.* Навчатися правил поведінки, ставати вихованим. 3. Втрачати всіх чи більшість людей, населення.
ВИЛЮ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Хвиляста лінія. 2. *діал.* Викривлення.
ВИЛЯГА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *с. г.* Здатність рослин до вилягання.
ВИЛЯГА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **вилягати** 3.
ВИЛЯГА́ТИ, -ає, *недок.*, **ВИ́ЛЯГТИ**, -яже; *мин. ч.* ви́ліг, -лягла, -лягло; *док.* 1. Лягати, падати (про всіх чи багатьох). 2. Гинути від голоду, на полі бою і т. ін. (про всіх або багатьох). 3. Пригинатися стеблом до землі під впливом своєї ваги, дощу, вітру і т. ін.
ВИ́ЛЯГТИ *див.* **виляга́ти.**
ВИ́ЛЯКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Злякавши, вигнати кого-небудь звідкись.
ВИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виля́ти.**
ВИ́ЛЯПАТИ *див.* **виля́пувати.**
ВИЛЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЛЯПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Ляскаючи, ляпаючи раз у раз, бити по чому-небудь. 2. Ляпаючи, вкривати кого-, що-небудь бризками; обляпувати. 3. *перен.*, *фам.* Розголошувати, видавати таємницю, секрет.
ВИ́ЛЯСК, -у, *ч.* 1. Гучний звук, утворюваний від плескання, ляскання, ударяння об що-небудь. 2. Пронизливий звук, що в нього переходить голосний крик, спів, сміх і т. ін. 3. *перев. мн.* Відзвук, луна.
ВИЛЯ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виля́скувати.**
ВИЛЯ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Плескаючи, ляскаючи, утворювати гучні звуки. 2. Голосно співати (про птахів). 3. *рідко.* Віддаватися луною.
ВИ́ЛЯСНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **виля́скувати.**
ВИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. Махати, рухати чимсь із боку на бік. 2. Рухатися, роблячи різкі повороти. 3. *перен.* Ухилятися від чого-небудь за допомогою хитрощів, викрутів.
ВИМАГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимага́ти** 1, 2.
ВИМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко* **ВИ́МОГТИ**, -ожу, -ожеш; *мин. ч.* ви́міг, -могла, -могло; *док.*, *перех.* 1. Настирливо просити що-небудь у когось. 2. Ставити перед ким-небудь якусь вимогу; пропонувати в категоричній формі зробити щось. 3. Зобов'язувати до чого-небудь, змушувати робити саме так. // Потребувати чого-небудь.
ВИМАГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вимага́ти.** // *безос.*
ВИМАГА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із вимаганням чогось.
ВИМАГА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто щось у когось вимагає; рекетир.
ВИМАГА́ЧКА, -и. *Жін до* **вимага́ч.**
ВИ́МАГОМ, *присл.* З присилуванням, з вимогами.
ВИ́МАЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мазати** 1, 3.
ВИ́МАЗАТИ *див.* **вима́зувати.**
ВИ́МАЗАТИСЯ *див.* **вима́зуватися.**
ВИ́МАЗОК, -зка, *ч.* Викреслення, виправлення у надрукованому чи написаному.
ВИМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вима́зувати.**
ВИМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МАЗАТИ**, -ажу, -ажеш, *док.*, *перех.* 1. Мажучи, вкривати що-небудь шаром напіврідкої або рідкої речовини, мазі і т. ін. 2. Мажучи чим-небудь, вибирати залишки якоїсь напіврідкої або рідкої речовини, мазі і т. ін. // Мажучи, витрачати таку речовину. 3. *розм.* Забруднювати кого-, що-небудь чимсь. // *рідко.* Викреслювати що-небудь із написаного.
ВИМА́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́МАЗАТИСЯ**, -ажеться, *док.* 1. Мазати себе чим-небудь. 2. *розм.* Забруднюватися чим-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **вима́зувати.**
ВИ́МАЙСТРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *діал.* Майстерно виготовити яку-небудь річ.
ВИ́МАЛЬОВАНИЙ, **ВИ́МАЛЮВАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́малювати.** // **ви́мальовано**, **ви́мальовано**, *безос. присудк. сл.*
ВИМАЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимальо́вувати.**
ВИМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МАЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Ретельно, з усіма подробицями малювати, старанно розмальовувати кого-, що-небудь. // Ретельно окреслюючи, фарбувати що-небудь. 2. *перен.* Розповідати, писати про кого-, що-небудь, уявляти когось, щось дуже виразно, з подробицями.
ВИМАЛЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́МАЛЮВАТИСЯ**, -юється, *док.* 1. Бути або ставати видним, помітним, виразно окресленим. // *перен.* Чітко, виразно поставати в уяві. 2. *тільки недок.* Пас. до **вимальо́вувати.**
ВИ́МАЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́малювати.**
ВИ́МАЛЮВАТИ *див.* **вимальо́вувати.**
ВИ́МАЛЮВАТИСЯ *див.* **вимальо́вуватися.**
ВИ́МАНДРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *рідко.* Піти, відправитися звідки-небудь, кудись.
ВИ́МАНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́манити.**
ВИ́МАНИТИ *див.* **вима́нювати.**
ВИ́МАНІЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *розм.* 1. Сильно побити; відлупцювати. 2. Змучити працею, виснажити.
ВИ́МАНТАЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Вигострити мантачкою. 2. *перен.*, *розм.* Видурити що-небудь у когось.
ВИМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вима́нювати.**
ВИМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́МАНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Здобувати, одержувати що-небудь за допомогою хитрощів. 2. Викликати звідкись, заохочувати вийти, підманюючи або приваблюючи чимсь.
ВИМА́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **вима́нювати.**
ВИ́МАРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́марити.**
ВИ́МАРИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ВИМА́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Створювати в уяві, думці, мріях.
ВИ́МАРНІТИ, -ію, -ієш, *док.* Схуднути, охляти.
ВИ́МАСТИТИ *див.* **вима́щувати.**
ВИ́МАСТИТИСЯ *див.* **вима́щуватися.**
ВИ́МАХ, -у, *ч.* Дія за знач. **ви́махнути.**
ВИ́МАХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Вирости великим.
ВИ́МАХНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **вима́хувати.**
ВИМА́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вима́хувати.**
ВИМА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Раз у раз махати чим-небудь.
ВИ́МАЦАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВИМА́ЦУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Мацаючи, обстежувати або шукати що-небудь. 2. Мацати з усіх боків, скрізь.
ВИМА́ЦУВАТИ *див.* **ви́мацати.**
ВИ́МАЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мастити.**
ВИМА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вима́щувати.**
ВИМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МАСТИТИ**, -ащу, -астиш, *док.*, *перех.* 1. Покривати, змазувати що-небудь повністю мастилом або якимсь жиром. 2. Те саме, що **вима́зувати** 1.
ВИМА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́МАСТИТИСЯ**, -ащуся, -астишся, *док.* 1. Вимащувати себе чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **вима́щувати.**
ВИМЕЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МЕЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *спец.* Проводячи межу, межі, виділяти частину земельної ділянки.
ВИ́МЕЖУВАТИ *див.* **вимежо́вувати.**
ВИМЕ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для вимелювання.
ВИМЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виме́лювати.**
ВИМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́МОЛОТИ**, -мелю, -мелеш, *док.*, *перех.* Перемелюючи зерно, одержувати певну кількість борошна.
ВИМЕ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́МОЛОТИСЯ**, -мелеться, *док.* 1. Молотися, даючи певну кількість борошна. 2. *тільки недок.* Пас. до **виме́лювати.**
ВИ́МЕРЕЖАНИЙ *див.* **ви́мережений.**
ВИ́МЕРЕЖАТИ *див.* **вимере́жувати.**
ВИ́МЕРЕЖАТИСЯ, -жається *і* **ВИ́МЕРЕЖИТИСЯ**, -житься, *док.* 1. Набувати вигляду негустого візерунка, мережки. 2. *тільки недок.* Пас. до **ви́мережувати.**
ВИ́МЕРЕЖЕНИЙ, **ВИ́МЕРЕЖАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мережити** *і* **ви́мережати.**
ВИ́МЕРЕЖИТИ *див.* **вимере́жувати.**
ВИМЕРЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МЕРЕЖИТИ**, -жу, -жиш *і* **ВИ́МЕРЕЖАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Вишивати мережкою. 2. *перен.* Покривати негустими візерунками (перев. смугами), дрібними слідами і т. ін.
ВИМЕРЗА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **вимерза́ти.**
ВИМЕРЗА́ТИ, -ає, *недок.*, **ВИ́МЕРЗНУТИ** *і* **ВИ́МЕРЗТИ**, -зне; *мин. ч.* ви́мерз, -ла, -ло; *док.* 1. Гинути від морозів (про рослини). 2. Під дією морозу висихати.
ВИ́МЕРЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́мерзти.**
ВИ́МЕРЗНУТИ *див.* **вимерза́ти.**
ВИ́МЕРЗТИ *див.* **вимерза́ти.**
ВИ́МЕРЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́мерти.**
ВИ́МЕРТИ *див.* **вимира́ти.**
ВИ́МЕРХАНИЙ, -а, -е, *діал.* Вкрай стомлений.
ВИ́МЕСТИ *див.* **виміта́ти.**
ВИ́МЕСТИСЯ *див.* **виміта́тися.**
ВИ́МЕСТИТИ *див.* **виміща́ти.**
ВИ́МЕТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мести.** // **ви́метено**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́МЕТИКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Вигадати, придумати що-небудь.
ВИМЕ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Вилучений
ВИ́МЕТНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Швидко вийти, вибігти. // Стрімко піднятися догори.
ВИМИВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вимива́ти.** 2. Штучне або природне зменшення кількості товарів, цінностей у виробництві або на ринках.
ВИМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́МИТИ**, -ию, -иєш, *док.*, *перех.* 1. Миючи, робити кого-, що-небудь чистим. 2. Розмиваючи землю, ґрунт, утворювати заглибину, яр і т. ін. // Розмиваючи ґрунт, виносити з нього або відкривати щось. 3. *хім.* Вилучати за допомогою води або інших розчинників із твердих речовин або сумішей якусь їхню складову частину, що розчиняється у цьому розчиннику.
ВИМИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́МИТИСЯ**, -июся, -иєшся, *док.* 1. Миючись, змивати бруд, робитися чистим. 2. *тільки недок.* Пас. до **вимива́ти.** 3. *хім.* Розчиняючись у воді або інших розчинниках, вилучатися зі складу твердих речовин або сумішей при їхній обробці.
ВИМИ́ВИНА, -и, *ж.* Заглибина в землі, утворена текучою водою.

ВИМИВНИ́Й, -а́, -е́. Який вимиває, призначений для вимивання.
ВИМИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для вимикання.
ВИМИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимика́ти**.
ВИ́МИКАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Вирвати.
ВИМИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́МКНУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* Припиняти дію чого-небудь, перериваючи зв'язок із загальною системою. // Припиняти дію якого-небудь приладу, механізму.
ВИМИКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́МКНУТИСЯ**, -неться, *док.* 1. *рідко.* Швидко виїжджати, виходити, вибігати звідки-небудь. // Вириватися, вибиратися звідки-небудь. 2. Перестати діяти внаслідок роз'єднання із загальною системою або внаслідок припинення подачі енергії. 3. *тільки недок.* Пас. до **вимика́ти**.
ВИМИКА́Ч, -а́, *ч., ел.* Прилад для вмикання і вимикання електричного струму. ** **Аварі́йний вимика́ч** – вимикач, який забезпечує вимикання енергопостачання у випадку аварійної ситуації. **Автомати́чний вимика́ч** – вимикач, призначений для вмикання, проведення струму та вимикання струму у колі в ненормальних умовах у колі. **Кно́пковий вимика́ч** – вимикач, призначений для кіл керування, який приводиться у дію натиском деталі. **Паке́тний вимика́ч** – вимикач з ручним приводом обертового руху, зібраний з окремих блоків-пакетів. **Синхро́нний вимика́ч** – вимикач, який за допомогою спеціальних пристроїв автоматичного керування вимикає електричне коло. **Струмообме́жувальний автомати́чний вимика́ч** – автоматичний вимикач, у конструкції якого передбачені спеціальні заходи для обмеження у визначеному діапазоні струму. **Тиристо́рний автомати́чний вимика́ч** – безконтактний вимикач, призначений для частих комутацій струму. **Шляхови́й вимика́ч** – вимикач, що змінює своє комутаційне положення чи стан за певних положень рухомих частин та механізмів, які переміщуються відносно нього.
ВИМИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вимика́ти**.
ВИМИНА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́М'ЯТИ**, -мну, -мнеш, *док., перех.* 1. Розминаючи, видобувати, витискувати або вилучати що-небудь. 2. Розминаючи що-небудь, робити м'яким.
ВИМИНА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́МИНУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* Обминати, уникати.
ВИМИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вимина́ти**[1].
ВИМІНЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., діал.* Виміняти.
ВИ́МИНУТИ *див.* **вимина́ти**[2].
ВИМИРА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **вимира́ти**.
ВИМИРА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́МЕРТИ**, -мре; *мин. ч.* ви́мер, -ла, -ло; *док.* 1. Зменшуючись чисельно, зникати, гинути (про племена, народності, народи). // Гинути до останнього в якомусь місці, місцевості або в родині, в роді внаслідок епідемії, голоду і т. ін. 2. Залишатися без жителів внаслідок їх смерті.
ВИМИРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вимира́ти**.
ВИ́МИСЕЛ, -слу, *ч.* 1. Те, що вигадане, чого немає в дійсності. 2. *літ.* Те, що створене уявою, фантазією письменника, один із засобів творення художніх образів і картин життя.
ВИМИСЛИВЕЦЬ, -вця, *ч., діал.* Винахідник, мрійник, фантазер.
ВИМИСЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Примхливий, вередливий.
ВИ́МИСЛИТИ *див.* **вимишля́ти**.
ВИМИ́СЛЮВАТИ *див.* **вимишля́ти**.
ВИ́МИТИ *див.* **вимива́ти**.
ВИ́МИТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мити**.
ВИ́МИТИСЯ *див.* **вимива́тися**.
ВИ́МИШЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вимишля́ти**.
ВИМИШЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВИМИ́СЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́МИСЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* 1. Обдумуючи, знаходити рішення для виконання чого-небудь; надумувати щось. // Придумувати, створювати. 2. Вигадувати що-небудь нереальне.
ВИМІ́ВКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Вимова. 2. *зах.* Мова про щось.
ВИ́МІЗЕРНІТИ, -ію, -ієш, *док.* Зробитися, стати зовсім мізерним.
ВИ́МІЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ВИМІ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок., перех.* Підіймати ближче до поверхні (леміш плуга, бур і т. ін.).
ВИМІ́ЛЮВАТИ *див.* **ви́мілити**.
ВИ́МІН, -у, *ч., діал.* Обмін.
ВИМІ́НА, -и, *ж., зах.* Обмін.
ВИМІ́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Обмінний.
ВИМІ́НОВИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **вимі́нний**.
ВИМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимі́нювати**.
ВИМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́МІНЯТИ**, -яю, -яєш, *док., перех.* Одержувати яку-небудь річ, віддаючи за неї іншу.
ВИМІ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **вимі́нювати**.
ВИ́МІНЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́міняти**.
ВИ́МІНЯТИ *див.* **вимі́нювати**.
ВИ́МІР, -у, *ч.* 1. Визначення якої-небудь величини чогось. 2. *мат.* Величина, що вимірюється.
ВИ́МІРИТИ *див.* **вимі́рювати**.
ВИ́МІРКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́міркувати**.
ВИ́МІРКУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обдумавши, знайти рішення для виконання чого-небудь; надумати щось.
ВИМІРНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який піддається вимірюванню. 2. Те саме, що **вимі́рювальний**.
ВИМІ́РНИК, -а, *ч.* 1. Прилад для вимірювання чого-небудь. 2. Показник, який означає обсяг виконаної роботи.
ВИМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність вимірюватися. *Вимірність величин.*
ВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання чого-небудь.
ВИМІ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **вимі́рювати** 1, 2.
ВИМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимі́рювати** 1, 2. ** **Абсолю́тне вимі́рювання** – вимірювання, яке засноване на прямому вимірюванні однієї або декількох основних величин. **Відно́сне вимі́рювання** – вимірювання відношення величини до іншої однорідної величини. **Динамі́чне вимі́рювання** – вимірювання величини, яка змінюється за час вимірювання. **Непря́ме вимі́рювання** – вимірювання, в якому значення однієї чи декількох вимірюваних величин знаходять після перетворення роду величини. **Опосередко́ване вимі́рювання** – непряме вимірювання однієї величини з перетворенням її роду. **Пря́ме вимі́рювання** – вимірювання однієї величини, значення якої знаходять безпосередньо без перетворення її роду. **Стати́чне вимі́рювання** – вимірювання величини, яку можна вважати незмінною за час вимірювання.
ВИМІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИМІРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́МІРЯТИ**, -яю, -яєш *і рідко* **ВИ́МІРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Визначати величину чого-небудь, міряючи, порівнюючи її з одиницею виміру, застосовуючи спеціальні прилади або якусь мірку. 2. *перен., розм.* Проходити, проїжджати по всій дорозі; обходжувати, об'їжджати що-небудь скрізь. 3. *тільки* **ви́міряти**, *діал.* Націлитися.
ВИМІ́РЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся *і* **ВИМІРЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́МІРЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *док.* 1. Міряючись із ким-небудь на палиці і т. ін., встановлювати чергу. 2. *тільки 3 ос., недок.* Виражатися в якій-небудь мірі, величині. // *перен.* Визначатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **вимі́рювати** і **виміря́ти**.
ВИМІ́РЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Прилад для визначення величини, рівня, інтенсивності і т. ін. чого-небудь. *Радіолокаційний вимірювач.* ** **Вимі́рювач загаса́ння** – прилад для вимірювання загасання або послаблення опору чи сили струму. **Вимі́рювач зазе́млення** – прилад для вимірювання електричного опору заземлення. 2. *розм.* Той, хто займається вимірюванням.
ВИМІ́РЮВАЧКА, -и, *розм.* Жін. до **вимі́рювач** 2.
ВИ́МІРЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́міряти** 1, 2.
ВИМІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виміря́ти**.
ВИ́МІРЯТИ *див.* **вимі́рювати**.
ВИМІРЯ́ТИ *див.* **вимі́рювати**.
ВИ́МІРЯТИСЯ *див.* **вимі́рюватися**.
ВИМІРЯ́ТИСЯ *див.* **вимі́рюватися**.
ВИ́МІСИТИ *див.* **вимі́шувати**[1].
ВИ́МІСИТИСЯ *див.* **вимі́шуватися**[1].
ВИ́МІСТИТИ *див.* **вимiща́ти**.
ВИ́МІСТУШИТИ, -ушу, -ушиш, *док., діал.* Вимацати, обмацати.
ВИ́МІТ, -у, *ч., діал.* Виверження.
ВИМІТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Який щось вимітає.
ВИМІТА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **вимiта́льник**.
ВИМІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимiта́ти**.
ВИМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́МЕСТИ**, -ету, -етеш; *мин. ч.* ви́мів, -мела, -мело; *док., перех. і без додатка.* 1. Метучи, видаляти звідки-небудь мітлою, віником, щіткою сміття, пил і т. ін. // Метучи, робити що-небудь чистим. 2. *перен.* Силою видаляти всіх або багатьох звідки-небудь, виганяти кудись.
ВИМІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́МЕСТИСЯ**, -ететься, *док.* 1. *фам.* Виходити звідкись, залишати приміщення і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **вимiта́ти**.
ВИ́МІТИТИ, -ічу, -ітиш, *док., перех.*, **ВИМІЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок., розм.* Робити мітки на чому-небудь; виділяти, позначати когось, щось.
ВИМІЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вимiча́ти**.
ВИ́МІШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мішати**.
ВИ́МІШАТИ *див.* **вимі́шувати**[2].
ВИ́МІШАТИСЯ *див.* **вимі́шуватися**[2].
ВИ́МІШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́місити**.
ВИМІ́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **вимі́шувати**[1].
ВИМІ́ШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **вимі́шувати**[2].
ВИМІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МІСИТИ**, -ішу, -ісиш, *док., перех.* Місячи, ретельно розминаючи, готувати (про тісто, глину і т. ін.).
ВИМІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МІШАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Мішаючи що-небудь, робити однорідним, надавати рівномірної густоти чи складу.
ВИМІ́ШУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ВИ́МІСИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати добре розім'ятим у всій масі під час вимішування (*див.* **вимі́шування**[1]). 2. *тільки недок.* Пас. до **вимі́шувати**[1].
ВИМІ́ШУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **ВИ́МІШАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Ставати однорідним, набувати рівномірної густоти чи складу під час вимішування (*див.* **вимі́шування**[2]). 2. *тільки недок.* Пас. до **вимі́шувати**[2].
ВИМІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́МЕСТИТИ**, -ещу, -естиш *і* **ВИ́МІСТИТИ**, -іщу, -істиш, *док., перех. і чим, рідко.* Задовольняти почуття злості, досади і т. ін., роблячи кому-небудь неприємність, зло.
ВИ́МКНЕНИЙ, **ВИ́МКНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мкнути**[2]. // **ви́мкнено**, **ви́мкнуто**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́МКНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́мкнути**[2].
ВИ́МКНУТИ[1], -ну, -неш, *док.* Однокр. до **вимика́ти**.
ВИ́МКНУТИ[2] *див.* **вимика́ти**.
ВИ́МКНУТИЙ *див.* **ви́мкнений**.
ВИ́МКНУТИСЯ *див.* **вимика́тися**.
ВИМНИ́СТА, *прикм.* З великим вим'ям (про корову, козу тощо).
ВИМО́ВА, -и, *ж.* Спосіб вимовляння слів, окремих звуків. // Особливості звукової системи якої-небудь мови, діалекту. 2. *діал.* Домовленість, умова.
ВИ́МОВИТИ *див.* **вимовля́ти**.
ВИ́МОВИТИСЯ *див.* **вимовля́тися**.
ВИ́МОВКА, -и, *ж., діал.* Відмовка.
ВИ́МОВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мовити**.
ВИМОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимовля́ти**.
ВИМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́МОВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ви́мовлять; *док., перех.* 1. Передавати голосом звуки, слова своєї або чужої мови; говорити певним чином. 2. Говорити що-небудь, промовляти. // Висловлювати думку, враження, почуття. 3. *розм.* Благати, випрохувати. // Домовляючись про що-небудь, домагатися якоїсь вигоди, одержання чогось і т. ін. 4. *діал.* Дорікати. 5. *діал.* Відмовляти.
ВИМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ВИ́МОВИТИСЯ**, -иться; *мн.* ви́мовляться; *док.* 1. Звучати під час вимовляння, розмови, розповіді. 2. *діал.* Відмовлятися від чого-небудь, пояснюючи причини. 3. *тільки док., розм.* Промовити, сказати що-небудь; вихопитися зі словом, фразою. 4. *тільки недок.* Пас. до **вимовля́ти** 1, 3.
ВИМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який виражає, виявляє внутрішні особливості, переживання (про очі, обличчя і т. ін.). // Який яскраво, виразно передає що-небудь. 2. *діал.* Красномовний. 3. *діал.* Докірливий. 4. *лінгв.* Стос. до вимови. *Вимовні норми.*
ВИМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вимо́вний** 1.
ВИМО́ВНО. Присл. до **вимо́вний**.
ВИ́МОВЧАТИ, -чу, -чиш, *док.* 1. Не висловитися за певної нагоди, не відповісти; змовчати. 2. Промовчати певний час.
ВИМО́ГА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **вимага́ти** 1. 2. Побажання, прохання, висловлене так, що не припускає заперечень. 3. *перев. мн.* Норми, правила, яким хто-, що-небудь повинні підлягати. 4. *перев. мн.* Потреби, запити, які хто-, що-небудь має або ставить до когось, чогось. 5. Офіційний документ із проханням видати що-небудь або направити кого-небудь у чиєсь розпорядження. ** **Плате́жна вимо́га** – доручення кредитора своєму банкові стягнути вказану в дорученні суму з боржника та зарахувати її на рахунок кредитора.
ВИМО́ГЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який ставить перед ким-небудь великі вимоги, домагається ретельного виконання, здійснення чогось і т. ін. // Який виражає вимогу (у 2 знач.). 2. Який має великі потреби, запити, не задовольняється будь-чим. *Вимогливий читач.* // Який потребує чого-небудь у значній мірі.
ВИМО́ГЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **вимо́гливий**.
ВИМО́ГЛИВО. Присл. до **вимо́гливий**.
ВИ́МОГТИ *див.* **вимага́ти**.
ВИМО́ЖНИЙ, -а, -е. Вимогливий, вибагливий.
ВИМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вимо́жний**.
ВИМО́ЇНА, -и, *ж.* Те саме, що **вими́вина**.
ВИ́МОК, -у, *ч., с. г.* Ділянка посіву, що загинув від вимокання.
ВИМОКА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **вимока́ти** 2, 3.
ВИМОКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́МОКНУТИ** *і* **ВИ́МОКТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* ви́мок, -ла, -ло; *док.* 1. Ставати зовсім мокрим. 2. Пропадати, гинути від надмірної вологи, застою води (про рослини). 3. Намокаючи, змінювати свої певні властивості (ставати м'якшим, втрачати деякі речовини, запах і т. ін.).
ВИ́МОКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́мокнути** і **ви́мокти**.
ВИ́МОКНУТИ *див.* **вимока́ти**.
ВИ́МОКТИ *див.* **вимока́ти**.
ВИ́МОЛЕНЕЦЬ, -нця, *ч* Той, кого виблагали у Бога молитвами.
ВИ́МОЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́молити**.
ВИ́МОЛИТИ *див.* **вимо́лювати**.
ВИ́МОЛОДНІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати молодшим.
ВИ́МОЛОТ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **ви́молотити**. 2. Вимолочене зерно, насіння.
ВИ́МОЛОТИ *див.* **виме́лювати**.
ВИ́МОЛОТИСЯ *див.* **виме́люватися**.
ВИ́МОЛОТИТИ *див.* **вимоло́чувати**.
ВИ́МОЛОТИТИСЯ *див.* **вимоло́чуватися**.
ВИ́МОЛОТКА, -и, *ж.* Те саме, що **ви́молот**.
ВИ́МОЛОЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́молотити**. *Вимолочене насіння.* // Позбавлений зерна, насіння внаслідок вимолочування.
ВИ́МОЛОЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́молотити**.
ВИМОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимоло́чувати**.
ВИМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МОЛОТИТИ**, -очу, -отиш, *док., перех.* Молотячи, вибивати зерно з колосків, насіння зі стручків і т. ін.
ВИМОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́МОЛОТИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Випадати, видалятися з колосків, стручків під час молотіння. 2. *тільки недок.* Пас. до **вимоло́чувати**.
ВИМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимо́лювати**.
ВИМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́МОЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* Дуже або принижено благаю

чи, випрошувати, домагатися чого-небудь. // *заст.* Молячись, випрошувати що-небудь.

ВИМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Раз у раз моргати.

ВИ́МОРДУВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мордувати**.

ВИ́МОРДУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., діал.* 1. Побивати. 2. Вимучити.

ВИ́МОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́морити** 2.

ВИ́МОРИТИ *див.* **вимо́рювати**.

ВИ́МОРИТИСЯ *див.* **вимо́рюватися**.

ВИ́МОРОЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́морозити** 1. // **ви́морожено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́МОРОЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́морозити**.

ВИМОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вимоpо́жувати** 1. 2. Один із термічних методів очищення стічних вод.

ВИМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МОРОЗИТИ**, -ожу, -озиш, *док., перех.* 1. Витримувати що-небудь на морозі для видалення вологи, часточок води. 2. Нищити морозом.

ВИМОРО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́МОРОЗИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. На морозі втрачати вологу, часточки води. 2. *тільки недок.* Пас. до **вимоpо́жувати**.

ВИ́МОРОЗИТИ *див.* **вимоpо́жувати**.

ВИ́МОРОЗИТИСЯ *див.* **вимоpо́жуватися**.

ВИ́МОРОЗКИ, -ів, *мн.* Алкогольні напої, з яких виморожено частину води для більшої міцності.

ВИ́МОРОЧНИЙ, -а, -е, *юр.* Який залишається після померлого власника, що не мав спадкоємців або якщо спадкоємці не прийняли спадщину у встановлений строк чи позбавлені права спадкування. ** **Ви́морочне майно́**: у цивільному праві – майно, яке не має власника або власник якого невідомий.

ВИМО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́МОРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Знищувати всіх чи багатьох (про голод, хворобу і т. ін.). 2. *розм.* Дуже втомлювати, знесилювати кого-небудь.

ВИМО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́МОРИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. *розм.* Дуже втомлюватися, знесилюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **вимо́рювати**.

ВИ́МОСТИТИ *див.* **вимо́щувати**.

ВИ́МОТАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мотати**.

ВИ́МОТАТИ *див.* **вимо́тувати**.

ВИ́МОТАТИСЯ *див.* **вимо́туватися**.

ВИМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимо́тувати**.

ВИМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МОТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Мотаючи з чого-небудь або на щось, витягати звідкись. 2. *перен.* Знесилювати, виснажувати кого-, що-небудь, тримаючи в безперервній дії, роботі, напруженні і т. ін. // *безос.* 3. Розмотуючи що-небудь, звільняти когось, щось. *Вимотувати душу.*

ВИМО́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́МОТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Мотаючись, витягатися з чого-небудь, звідкись. 2. *перен.* Знесилюватися, виснажуватися, перебуваючи в безперервній дії, роботі, напруженні і т. ін. 3. Розмотуючи що-небудь, звільнятися.

ВИ́МОЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мочити**.

ВИ́МОЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́мочити**.

ВИ́МОЧИТИ *див.* **вимо́чувати**.

ВИ́МОЧИТИСЯ *див.* **вимо́чуватися**.

ВИ́МОЧКА, -и, *ж.* 1. *с. г.* Ділянка посіву, залита водою. 2. *шкільн., розм.* Промокальний папір.

ВИМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимо́чувати**.

ВИМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МОЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Робити що-небудь зовсім мокрим; намочувати. 2. Тримаючи що-небудь у воді, у якійсь рідині, наповнюючи щось водою, якоюсь рідиною, змінювати певні його властивості (робити м'якшим, позбавляти деяких речовин, запаху і т. ін.). 3. Вмочаючи що-небудь у рідину, вибирати її.

ВИМО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́МОЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Робитися мокрим. // *рідко.* Купатися. 2. Намокаючи, змінювати свої певні властивості (ставати м'якшим, втрачати деякі речовини, запах і т. ін.).

ВИМОЩА́ТИ *див.* **вимо́щувати**.

ВИ́МОЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мостити**. // **ви́мощено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́МОЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́мостити**.

ВИМО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимо́щувати**.

ВИМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ВИМОЩА́ТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ВИ́МОСТИТИ**, -ощу, -остиш, *док., перех. і без додатка.* Вистеляти що-небудь, рівномірно викладаючи чимсь, накладаючи щось. // Викладаючи, вистилаючи чим-небудь, робити щось.

ВИМО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вимо́щувати**.

ВИ́МПЕЛ, -а, *ч.* 1. Вузький і довгий прапор, що його піднімають на щоглі військового корабля під час плавання як ознаку його державної належності. // Вживається на позначення кількості кораблів. // Вузький і довгий, часто трикутний прапорець, що видається на відзнаку яких-небудь досягнень. 2. Металева трубка, коробка і т. ін. з прапорцем, що скидається з літака чи іншого літального апарата для передачі відомостей, якого-небудь сигналу і т. ін. // Металевий диск із яким-небудь зображенням як символ чогось.

ВИ́МПЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́мпел**.

ВИМРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИМРІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́МРІЯТИ**, -ію, -ієш, *док., перех.* Виношувати у думці, у мріях; створювати в уяві.

ВИМРІ́ЮВАТИ *див.* **вимріва́ти**.

ВИ́МРІЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мріяти**.

ВИ́МРІЯТИ *див.* **вимріва́ти**.

ВИМУДРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МУДРУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Мудруючи, вигадувати що-небудь, приходити до якогось рішення. 2. *рідко.* Добувати що-небудь за допомогою хитрощів.

ВИ́МУДРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мудрувати**.

ВИ́МУДРУВАТИ *див.* **вимудро́вувати**.

ВИМУРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вимуро́вувати**.

ВИМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МУРУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* Муруючи, збудувати що-небудь (із цегли, каменю).

ВИ́МУРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мурувати**.

ВИ́МУРУВАТИ *див.* **вимуро́вувати**.

ВИ́МУСИТИ *див.* **виму́шувати**.

ВИ́МУЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мучити** 1. 2. *у знач. прикм.* З ознаками втоми, виснаження.

ВИ́МУЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́мучений** 2.

ВИ́МУЧЕНО. Присл. до **ви́мучений**.

ВИ́МУЧИТИ *див.* **виму́чувати**.

ВИ́МУЧИТИСЯ *див.* **виму́чуватися**.

ВИМУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виму́чувати**.

ВИМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МУЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Украй знесилювати кого-небудь, завдачи фізичних або душевних мук. 2. Домагатися чого-небудь, мучачи когось. // Видобувати що-небудь із муками, з надмірними зусиллями.

ВИМУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́МУЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Украй знесилюватися внаслідок фізичних або душевних мук. 2. *тільки недок.* Пас. до **виму́чувати**.

ВИ́МУШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́мусити**. 2. *прикм.* Який здійснюється чи здійснений проти бажання, потреби, під тиском обставин. ** **Ви́мушений прогу́л** – час, протягом якого працівник з вини адміністрації був позбавлений можливості працювати. 3. *прикм.* Здійснюваний через силу, роблений, нещирий.

ВИ́МУШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́мушений** 3.

ВИ́МУШЕНО. Присл. до **ви́мушений** 3.

ВИМУШТРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МУШТРУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Піддаючи муштрі, навчити військової справи, привчити до дисципліни. // Навчити чого-небудь, привчити до чогось суворими методами. 2. *розм.* Те саме, що **ви́дресирувати**.

ВИ́МУШТРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́муштрувати**.

ВИ́МУШТРУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ви́муштруваний**.

ВИ́МУШТРУВАТИ *див.* **вимуштро́вувати**.

ВИ́МУШТРУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Піддаючись муштрі, навчитися військової справи, привчитися до дисципліни.

ВИМУ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який вимушує.

ВИМУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́МУСИТИ**, -ушу, -усиш, *док., перех.* Домагатися чого-небудь у примусовому порядку, насильно. // Створювати необхідність діяти певним чином.

ВИ́МЧАТИ, -чу, -чиш, *док.* 1. *неперех.* Дуже швидко вибігти, виїхати звідки-небудь або кудись. 2. *перех.* Дуже швидко вивезти кого-, що-небудь кудись.

ВИ́МЧАТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., рідко.* Те саме, що **ви́мчати** 1.

ВИМ'Я, вим'я *і* ви́мені, *с.* Орган (молочна залоза з сосками) у самиць ссавців, функцією якого є вироблення і виділення молока.

ВИМ'Я́СТА, *прикм.* Яка має велике вим'я. *Вим'яста корова.*

ВИ́М'ЯТИ *див.* **вимина́ти**[1].

ВИ́М'ЯТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́м'яти**.

ВИМ'Я́ЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ви́м'я**.

ВИ́НА, -и, *ж.* Індійський семиструнний смичковий музичний інструмент.

ВИНА́, -и́, *ж.* 1. Негативний вчинок або злочин; причетність до них або до чогось неприємного, що сталося. *Загладжувати вину.* 2. Те, що спричиняє, призводить до чого-небудь; причина. 3. *діал.* Обов'язок, борг, повинність.

ВИНАГОРО́ДА, -и, *ж.* Те, що є платою за працю, нагородою за які-небудь заслуги. // Те, що дається або робиться замість чого-небудь утраченого, заподіяного і т. ін. ** **Аге́нтська винагоро́да** – оплата посередницьких послуг за продаж товару та його рекламу. **Ліцензі́йна винагоро́да** – відшкодування за надання прав на використання ліцензій, ноу-хау та ін.

ВИ́НАГОРОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́нагородити**.

ВИ́НАГОРОДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́нагородити**.

ВИНАГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **винагоро́джувати**.

ВИНАГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́НАГОРОДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* Давати що-небудь як плату за працю, нагороду за якісь заслуги. // Давати або робити що-небудь замість чогось утраченого, заподіяного і т. ін.

ВИНАГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **винагоро́джувати**.

ВИ́НАГОРОДИТИ *див.* **винагоро́джувати**.

ВИНА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́НАДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* Заохочувати вийти звідки-небудь.

ВИ́НАДИТИ *див.* **вина́джувати**.

ВИ́НАЄМ, -у, *ч.* Віддавання у найми.

ВИНАЄ́МНИК, -а, *ч.* Той, хто віддає у найми, в оренду.

ВИНАЄ́МНИЦЯ, -і. Жін. до **винає́мник**.

ВИ́НАЙДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. від **ви́найти**.

ВИ́НАЙДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́найти**.

ВИНА́ЙМ, -у, *ч., діал.* Дія за знач. **винайма́ти**.

ВИНАЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́НАЙМИТИ**, -млю, -миш; *мн.* ви́наймлять; *і* **ВИ́НАЙНЯТИ**, -йму, -ймеш, *док., перех., діал.* Наймати що-небудь, арендувати.

ВИНАЙМА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто щось орендує.

ВИНАЙМА́ЧКА, -и. Жін. до **винайма́ч**.

ВИ́НАЙМИТИ *див.* **винайма́ти**.

ВИ́НАЙНЯТИ *див.* **винайма́ти**.

ВИ́НАЙТИ *див.* **винахо́дити**.

ВИ́НАЙТИСЯ *див.* **винахо́дитися**.

ВИНА́Р, -а́, *ч.* 1. Власник винної крамниці. 2. Виноградар, винороб.

ВИНА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до винаря і винарні.

ВИНА́РНЯ, -і, *ж.* Винна крамниця; пивниця.

ВИНАРОДО́ВИТИ, -влю, -виш, *док. перех., зах.* Позбавити ознак нації.

ВИНАРОДО́ВЛЕННЯ, -я, *с., зах.* 1. Дія за знач. **винародо́вити**. 2. Втрата ознак нації.

ВИНАРОДО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Позбавляти націю її характерних і неповторних прикмет; денаціоналізувати.

ВИНА́РСТВО, -а, *с.* Виготовлення вина з винограду та деяких інших ягід і плодів способом спиртового бродіння; виноробство.

ВИ́НАХІД, -ходу, *ч.* 1. Дія за знач. **винахо́дити** 1. 2. Те, що винайдене, зовсім нове, невідоме до цього.

ВИНАХІ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Здатний вигадати що-небудь, знайти вихід із складного становища і т. ін.; здатний винаходити.

ВИНАХІ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **винахі́дливий**.

ВИНАХІ́ДЛИВО. Присл. до **винахі́дливий**.

ВИНАХІ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто винайшов або винаходить що-небудь.

ВИНАХІ́ДНИЦТВО, -а, *с.* Діяльність винахідника, винахідників.

ВИНАХІ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **винахі́дник** і **винахі́дництво**.

ВИНАХІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **винахі́дник**.

ВИНАХІ́ДНИЧИН, -а, -е. Властивий або належний винахідниці.

ВИНАХО́ДЕЦЬ, -дця, *ч., діал.* Те саме, що **винахі́дник**.

ВИНАХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **винахо́дити** 2.

ВИНАХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ВИ́НАЙТИ**, -йду, -йдеш, *док., перех.* 1. Створювати що-небудь зовсім нове, до цього невідоме. 2. *тільки док., діал.* Відшукати.

ВИНАХО́ДИТИСЯ, -иться, *недок.*, **ВИ́НАЙТИСЯ**, -йдеться, *док.* Те саме, що **знахо́дитися** 1.

ВИ́НЕН *див.* **ви́нний**[1].

ВИ́НЕСЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́нести** 1 – 5.

ВИ́НЕСЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́нести** 1, 4, 5

ВИ́НЕСТИ *див.* **вино́сити**.

ВИ́НЕСТИСЯ *див.* **вино́ситися**.

ВИНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч., заст.* Винний алкоголь, етиловий спирт.

ВИ́НИЗАТИ, -ижу, -ижеш, *док.*, **ВИНИ́ЗУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Прикрашати намистом, бісером. 2. *тільки док.* Витратити увесь матеріал під час низання.

ВИНИ́ЗУВАТИ *див.* **ви́низати**.

ВИНИКА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **виника́ти**.

ВИНИКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́НИКНУТИ**, -не; *мин. ч.* ви́ник, -ла, -ло; *док.* 1. Зароджуючися, ставати дійсним, існуючим. // З'являтися. // Відбуватися. 2. Показуватися, ставати видним. // Поставати в уяві.

ВИ́НИКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Обходити скрізь, обійти все, всюди заглядаючи.

ВИНИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **виника́ти**.

ВИ́НИКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́никнути**.

ВИ́НИКНЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **ви́никнути**.

ВИ́НИКНУТИ *див.* **виника́ти**.

ВИ́НИРНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Нирнувши, виплисти; занурившись, піднятися знов на поверхню води чи іншої рідини. 2. *перен.* Раптово показатися, з'явитися, вискочити звідки-небудь.

ВИНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок., перех.* Звинувачувати кого-небудь, приписувати якусь вину.

ВИНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *недок., розм.* Визнавати свою вину, провину, пробачатися.

ВИ́НИШПОРИТИ, -рю, -риш, *док., перех., розм.* 1. Старанно обшукати все довкола. 2. Старанно шукаючи, знайти.

ВИ́НИЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́нищити**. // **ви́нищено**, *безос. присудк. сл.* 2. *прикм., рідко.* Жалюгідний.

ВИ́НИЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́нищити**.

ВИ́НИЩИТИ *див.* **вини́щувати**.

ВИНИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для винищування кого-, чого-небудь. *Винищувальна авіація.* // Який несе з собою винищення кого-, чого-небудь.

ВИНИ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вини́щувати**.

ВИНИ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́НИЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* Нищити всіх, усе.

ВИНИ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вини́щувати**.

ВИНИ́ЩУВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто винищує кого-, що-небудь. 2. Бойовий, швидкохідний літак із сильним озброєнням, призначений для знищення у повітрі ворожих літаків. // Льотчик, що літає на

такому літаку. ** **винищувач-бомбардувальник** – надзвуковий військовий літак для ураження повітряних та наземних цілей, що має на озброєнні гармати, ракети і бомби. **Винищувач-перехоплювач** – надзвуковий військовий літак для ураження швидкісних повітряних цілей, що має на озброєнні гармату і ракети.

ВИНІВКА, -и, *ж.*, *зах.* Винна бочка.

ВІНІЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віні́жити**. // *у знач. прикм.*

ВИНІЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, **ВИНІЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Робити ніжним. // Випещувати, робити слабим, дуже чутливим до несприятливих умов.

ВИНІЖУВАТИ *див.* **віні́жити**.

ВИНІЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Довго, досхочу ніжитися.

ВИННИЙ[1], **ВИНЕН**, винна, винне. 1. Який вчинив що-небудь погане, скоїв злочин, провинився у чомусь. // Який є причиною чого-небудь. // *у знач. ім.* **винний**, -ного, *ч.* Той, хто скоїв злочин, провинився у чому-небудь; винуватець. 2. Який має борг.

ВИННИЙ[2], -а, -е. 1. Прикм. до **вино́**[1]. ** **Винний камінь** – твердий осад, що утворюється під час бродіння виноградного соку і зберігання вина. **Винна кислота** – органічна кислота, що міститься в багатьох ягодах; добувається з винного каменю і використовується в хімії та медицині. **Винний спирт** – безбарвна рідина з характерним запахом, що добувається для виготовлення алкогольних напоїв та для технічних потреб; етиловий спирт. 2. Те саме, що **кисло-солодкий**. // Який має кисло-солодкі плоди.

ВИННИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто виготовляв горілку і спирт.

ВИННИКІВНА, -и, *ж.*, *заст.* Донька винника.

ВИННИКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Виготовляти спирт, горілку.

ВИННИЦТВО, -а, *с.*, *заст.* Виготовлення спирту і горілки; винокуріння.

ВИННИЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Винокурний.

ВИННИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* 1. Підприємство, де виготовляли горілку і спирт; ґуральня. 2. Склад з алкогольними напоями. 3. *діал.* Виноградник.

ВИННИЧЕНКО, -а, *ч.* Син винника.

ВИННИЧИХА, -и, *ж.* Дружина винника.

ВИННИЧКА, -и. Жін. до **винник**.

ВИННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **винний**[1] 1.

ВИННО-ГОРІЛЧАНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із виготовленням та продажем вина і горілки.

ВИННО-КОНЬЯЧНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із виготовленням та продажем вина і коньяку.

ВИННО-ЛІКЕРНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із виготовленням та продажем вина і лікерів.

ВИНО́[1], -á, *с.* Напій з виноградного або з деяких інших ягідних та плодових соків, що перебродили, набувши певної алкогольної міцності й аромату.

ВИНО́[2], -á, *с.* Масть карт у вигляді наконечників списа чорного кольору; піки.

ВИНОБРАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Збір винограду.

ВИНОВИЙ, -а, -е. Який має масть вина (*див.* **вино́**[2]); піковий.

ВИНОГРАД, -у, *ч.* 1. Південна витка кущова рослина з широким листям та вусиками, з плодами, зібраними в грона. ** **Дикий виноград** – дикоростуча і декоративна витка кущова рослина з широким листям та вусиками. 2. Ягоди цієї рослини. 3. Лоза, гроно.

ВИНОГРАДАР, -я, *ч.* Той, хто вирощує, розводить виноград.

ВИНОГРАДАРСТВО, -а, *с.* 1. Галузь сільського господарства: вирощування, розведення винограду. 2. Прикладна дисципліна, що вивчає біологічні особливості винограду і розробляє способи одержання високих врожаїв.

ВИНОГРАДАРСЬКИЙ, а, -е. Стос. до виноградарства і виноградаря.

ВИНОГРАДДЯ, -я, *с.*, *збірн.* Стебла винограду.

ВИНОГРАДИК, -а, *ч.* Зменш. до **виногра́д**.

ВИНОГРАДИНА, -и, *ж.* Ягода винограду.

ВИНОГРАДИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **виногра́дина**.

ВИНОГРАДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **виногра́д**. // Виготовлений з ягід винограду. ** **Виноградний цукор** – те саме, що **глюкоза**.

ВИНОГРАДНИК, -а, *ч.* Ділянка землі, плантація, де вирощується виноград.

ВИНОГРАДОВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **виногра́дний**. 2. *у знач. ім.* **виногра́дові**, -вих, *мн.* Родина рослин, до якої належить виноград.

ВИНОГРАДОВІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні, прозорі кристали.

ВИНОГРАДОЗБИРАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для збирання винограду.

ВИНОГРАДОЛІКУВАННЯ, -я, *с.* Лікування хворих виноградом або виноградним соком.

ВИНОГРОНО, -а, *с.*, *поет.* Гроно, кетяг винограду.

ВИНОЗІР, -зора, *ч.*, *поет.* Уживається як епітет далекозорих, з гострим зором людей, птахів. *Сокіл винозір.*

ВИНОЗІРКА, -и, *поет.* Жін. до **винозір**.

ВИНОЗОРИЙ, -а, -е, *поет.* Далекозорий, з гострим зором.

ВИНОКОЛО, -а, *с.*, *поет.* Горизонт, обрій.

ВИНОКУР, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто виготовляв горілку і спирт; винник.

ВИНОКУРІННЯ, -я, *с.* Виготовлення горілки і спирту з зерна, картоплі і т. ін. способом спеціальної перегонки.

ВИНОКУРНИЙ, -а, -е. Стос. до винокуріння. // Признач. для винокуріння.

ВИНОКУРНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Те саме, що **винниця** 1, ґуральня.

ВИНОПРОВІД, -воду, *ч.* Трубопровід, яким вино подають з виносховищ до технологічних ліній його переробки і розливу.

ВИНОРОБ, -а, *ч.* Той, хто виготовляє вино.

ВИНОРОБНИЙ, -а, -е. Признач. для виготовлення вина.

ВИНОРОБНЯ, -і, *ж.* Підприємство, де виготовляють вино.

ВИНОРОБСТВО, -а, *с.* Виготовлення вина з винограду та деяких інших ягід і плодів способом спиртового бродіння; винарство.

ВИНОРОБСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до винороба, виноробства.

ВИНОРОЗЛИВНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із розливанням вина у пляшки на автоматизованих конвеєрних лініях.

ВИНОС, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **виносити** і **винести** (в 1, 2, 4 знач.). 2. Винесення небіжчика з приміщення для поховання. 3. Те, що виноситься текучою водою (пісок, мул і т. ін.).

ВИНОСИТИ *див.* **вино́шувати**.

ВИНОСИТИ, -ошу, -осиш; *наказ. сп.* виноcь; *недок.*, **ВИНЕСТИ**, -су, -сеш; *мин. ч.* виніс, -несла, -несло; *док.*, *перех.* 1. Несучи, забирати кого-, що-небудь звідкись. // Несучи, доставляти куди-небудь, в якесь місце або комусь. // Вибиваючи, виламуючи, переміщати в інше місце. // Поміщати яку-небудь частину окремо (про текст). // *перен.* Оголошувати, подавати для ознайомлення або вирішення чого-небудь. ** **Виносити на люди** – робити відомим усім чи багатьом; розголошувати. 2. Швидко вивозити, переміщати куди-небудь. // Захоплюючи з собою, викидати куди-небудь (про воду, вітер). 3. *перен.* Здобувати знання, одержувати відомості, пройматися яким-небудь почуттям і т. ін., навчаючись, читаючи, спілкуючись із кимсь тощо. 4. Виставляти, пересовувати, переводити що-небудь уперед, угору тощо. 5. Ухвалювати, вирішувати що-небудь. 6. *розм.* Витерплювати, витримувати що-небудь неприємне, тяжке. 7. *діал.* Дорівнювати, становити.

ВИНОСИТИСЯ *див.* **вино́шуватися**.

ВИНОСИТИСЯ, -ошуся, -осишся; *наказ. сп.* виносься; *недок.*, **ВИНЕСТИСЯ**, -суся, -сешся; *мин. ч.* виніссся, -неслась, -неслось; *док.* 1. Швидко вибігати, виїжджати, вилітати звідки-небудь або кудись. 2. *тільки недок.*, *рідко.* Виносити речі, майно з дому. 3. Виступаючи, здійматися вгору над чим-небудь; бути вищим за когось, щось. 4. *перен.* Хизуватися чим-небудь, виражати погорду, зазнаватися. 5. *тільки док.*, *розм.* Припинити нестися, знісши всі яйця (про свійських птахів). 6. *тільки недок.* Пас. до **виносити**.

ВИНОСКА, -и, *ж.* Пояснення, примітка до тексту, поміщені під ним.

ВИНОСНИЙ, -á, -é. Пов'язаний з винесенням за межі, розміщенням за межами чого-небудь і т. ін.

ВИНОТЕКА, -и, *ж.* Сховище зразків вин; зібрання колекційних вин.

ВИНОТОКА, -и, *ж.* Точило для вичавлення виноградного соку.

ВИНОТОРГІВЕЦЬ *див.* **виноторго́вець**.

ВИНОТОРГІВЛЯ, -і, *ж.* Торгівля вином.

ВИНОТОРГОВЕЛЬНИЙ *див.* **виноторго́вий**.

ВИНОТОРГОВЕЦЬ *і* **ВИНОТОРГІВЕЦЬ**, -вця, *ч.* Торговець вином.

ВИНОТОРГОВИЙ *і* **ВИНОТОРГОВЕЛЬНИЙ**, -а, -е. Прикм. до **виноторгівля**.

ВИНОХІД, -хода, **ВИНОХОДЕЦЬ**, -хідця, *ч.*, *діал.* Іноходець.

ВИНОХОДЕЦЬ *див.* **винохі́д**.

ВИНОЧЕРПІЙ, -я, *ч.*, *заст.* При дворі монарха, феодала – особа, яка відала напоями, наливала і підносила їх під час бенкету.

ВИНОШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **виносити**.

ВИНОШУВАНИЙ, -а, -е. Якого виношують.

ВИНОШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вино́шувати** 1, 2.

ВИНОШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИНОСИТИ**, -ошу, -осиш, *док.*, *перех.* 1. Носити в собі дитину до пологів (про матір). // Вирощувати, доглядати дитину, носячи на руках до того часу, поки вона почне ходити. 2. *перен.* Обмірковувати до найдрібніших деталей, тримати в собі до остаточного визрівання (думку, ідею і т. ін.). 3. *тільки док.* Носячи, перемістити все за кілька разів. 4. Довго носячи, витирати, робити непридатним (про одяг). 5. *мисл.* Приручати і готувати ловчого птаха для полювання.

ВИНОШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИНОСИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Внаслідок тривалого носіння витиратися, робитися непридатним (про одяг). 2. *тільки недок.* Пас. до **вино́шувати** 1, 2.

ВИНУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Обвинувальний (вирок і т. ін.).

ВИНУВАТЕЦЬ, -тця, *ч.* 1. Той, хто вчинив що-небудь погане, скоїв злочин, провинився у чомусь. // *чого.* Той, хто є причиною чого-небудь. 2. *діал.* Боржник.

ВИНУВАТИ, -ную, -нуєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Звинувачувати.

ВИНУВАТИЙ, -а, -е. 1. Який вчинив що-небудь погане, скоїв злочин, провинився у чомусь. // Який є причиною чого-небудь. // *у знач. ім.* **винува́тий**, -того, *ч.* Той, хто провинився у чому-небудь; винуватець. 2. В якому виражається усвідомлення вини, провини. 3. *розм.* Який має борг. 4. *у знач. ім.* **винувате**, -того, *с.*, *діал.* Борг.

ВИНУВАТИСЯ, -нуюся, -нуєшся, *недок.*, *зах.* Звинувачуватися.

ВИНУВАТИТИ, -ачу, -атиш, *недок.*, *наказ. сп.* винувать; *перех.* Вважати кого-небудь винним, висловлювати впевненість у чиїйсь вині, провині.

ВИНУВАТИЦЯ, -і. Жін. до **винува́тець**.

ВИНУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **винува́тий** 1, 2.

ВИНУВАТНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **винува́тиця**.

ВИНУВАТО. Присл. до **винува́тий** 2.

ВИНУВАЧ, -á, *ч.*, *зах.* Обвинувач.

ВИНУРЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.*, *діал.* Раптово з'являтися, вискакувати звідкись, виходити назовні.

ВИНЦЕ, -á, *с.* Пестл. до **вино́**[1].

ВИНЮХАТИ *див.* **винюхувати**.

ВИНЮХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИНЮХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Нюхаючи, витрачати все. 2. Шукати, знаходити кого-, що-небудь за запахом. // Уважно нюхати, щоб зрозуміти, який звір поблизу, чи не загрожує небезпека і т. ін. 3. *перен.* Розвідуючи, намагатися простежити, виявити що-небудь.

ВИНЮХУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **винюхувати** 1.

ВИНЯНЬЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, **ВИНЯНЬЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Доглядаючи дитину, виростити її.

ВИНЯНЬЧУВАТИ *див.* **виняньчити**.

ВИНЯТКОВИЙ, -а, -е. Який становить виняток серед загальних правил. ** **Виняткова економічна зона** – смуга відкритого моря шириною у 200 морських миль, яка межує з територією і в якій лише прибережна держава має право встановлювати особливий правовий режим. **Виняткові статті доходів і витрат** – особливі, специфічні статті доходів та витрат компанії.

ВИНЯТКОВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Дуже виразна своєрідність, особливість, характерна тільки для кого-, чого-небудь. 2. Зверхність, відособленість, що ґрунтується на нібито наявності у кого-, чогонебудь переваги; привілейованість.

ВИНЯТКОВО. Присл. до **винятковий**.

ВИНЯТОК, -тку, *ч.* Відхилення від звичайного, від загального правила. ** **Без винятку** – не виключаючи нікого, нічого. **За винятком** *кого, чого* – виключаючи кого-, що-небудь; крім когось, чогось. **Як виняток** – крім кого-, чого-небудь.

ВИОБРАЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **виобразити**.

ВИОБРАЖЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* 1. Зображення. 2. Уявлення.

ВИОБРАЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИОБРАЗИТИ**, -ажу, -азиш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Зображувати. 2. Уявляти.

ВИОБРАЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИОБРАЗИТИСЯ**, -иться, *док.*, *діал.* 1. Зображатися. 2. Уявлятися.

ВИОБРАЗИТИ *див.* **виобра́жувати**.

ВИОБРАЗИТИСЯ *див.* **виобра́жуватися**.

ВИОБРАЗНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Вигадка, фантазія.

ВИОКРЕМИТИ *див.* **виокре́млювати**.

ВИОКРЕМИТИСЯ *див.* **виокре́млюватися**.

ВИОКРЕМЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виокремити**.

ВИОКРЕМЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого виокремлюють.

ВИОКРЕМЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виокре́млювати**.

ВИОКРЕМЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИОКРЕМИТИ**, -млю, -миш; *мн.* виокремлять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Робити виразним, вирізняти з-поміж чогонебудь.

ВИОКРЕМЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИОКРЕМИТИСЯ**, -иться; *мн.* виокремляться; *док.*, *рідко.* Бути, ставати виразним, виділятися серед чого-небудь.

ВИОРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **виорати**.

ВИОРАТИ *див.* **вио́рювати**.

ВИОРАТИСЯ *див.* **вио́рюватися**.

ВИОРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вио́рювати** 1, 3.

ВИОРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИОРАТИ**, -рю, -реш; *наказ. сп.* виори; *док.*, *перех.* 1. Орючи, обробляти яку-небудь ділянку землі. 2. *перен.* Вкривати зморшками (про обличчя). 3. Орючи, вивертати, видобувати що-небудь із землі.

ВИОРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИОРАТИСЯ**, -еться, *док.* Пас. до **вио́рювати** 1, 3.

ВИПАД, -у, *ч.* 1. Різка подача корпуса вперед або вбік з упором на одночасно винесену зігнуту ногу (прийом у фехтуванні, гімнастичних вправах і т. ін.). 2. Недоброзичливий або ворожий виступ проти кого-небудь.

ВИПАДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випада́ти** 1, 2.

ВИПАДАТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ВИПАСТИ**, -аду, -адеш, *док.* 1. Падати з чого-небудь, звідкись назовні. // Унаслідок ослаблення, захворювання і т. ін. не триматися (про зуби, волосся). // *перен.* Не входити до гурту осіб, що мають спільну ознаку, до ряду однорідних предметів, явищ. *Випадати з поля зору.* 2. Падати на землю (про дощ, сніг і т. ін.) або осідати (про росу, іній тощо). 3. *кому.* Діставатися, припадати внаслідок яких-небудь обставин. *Випадати на долю.* 4. Траплятися, бувати. 5. *лінгв.* Зникати всередині слів під час їх зміни або словотворення (про звуки).

ВИПАДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випасти** 1, 2.

ВИПАДІННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **випада́ти** 1, 5. *Випадіння шерсті. Випадіння звука.* 2. *мед.* Вихід внутрішнього органу або його частини через природний отвір або рану. 3. *мед.* Порушення ембріонального розвитку, яке полягає у відсутності будь-якого процесу, що відбувається в нормі.

** **Випаді́ння ма́тки** – зміщення матки нижче площини її звичайного розташування, коли матка перебуває частково або цілком поза статевою щілиною. **Випаді́ння прямо́ї ки́шки** – випадіння через відхідниковий отвір усіх шарів стінки або тільки слизової оболонки прямої кишки.

ВИПАДКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який стався несподівано, непередбачено. // Перший-ліпший, який трапився, з'явився де-небудь за збігом обставин. // Який став ким-, чим-небудь непередбачено, несподівано. *Випадкова куля.* 2. Не обумовлений якими-небудь закономірностями, такий, що виник без певних причин. 3. Який буває або трапляється іноді, непостійно, несистематично, час від часу. 4. Який складається з різних, мало пов'язаних між собою частин, речей, зібраних без певного принципу. 5. *філос.* Який ґрунтується на випадковості (у 4 знач.).

ВИПАДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **випадко́вий** 1, 2. 2. Непередбачені, несподівані обставини, що раптово виникають. 3. Явище, факт, що виникають без будь-якого внутрішнього зв'язку з чим-небудь, нічим не обумовлені. 4. *філос.* Категорія, що позначає тимчасові, несуттєві, одиничні зв'язки між явищами об'єктивної дійсності.

ВИПАДКО́ВО. Присл. до **випадко́вий** 1, 2.

ВИПА́ДКОМ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **випадко́во**. // *у знач. вставн. сл.*, *звичайно із запереченням* **не**, *розм.*

ВИПАДНИ́Й, -а́, -е́, *лінгв.* Який зникає всередині слів під час їх зміни або словотворення. *Випадний звук.*

ВИ́ПАДОК, -дку, *ч.* 1. Те, що сталося, трапилося (зазвичай несподівано). // Наявність того чи іншого явища, факту. 2. Обставини, стан речей, ситуація. // Раптовий зручний момент, непередбачені сприятливі обставини для виконання чого-небудь. ** **На ви́падок** *чого* – передбачаючи певні обставини. 3. Те саме, що **випадко́вість** 2. ** **На (про) вся́кий ви́падок** – передбачаючи якусь випадковість.

ВИПАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПАКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Розв'язуючи, розкриваючи пакунок, виймати що-небудь, а також вивантажувати.

ВИ́ПАКУВАТИ *див.* **випако́вувати**.

ВИ́ПАЛ, -у, *ч.* 1. *спец.* Дія за знач. **випа́лювати**[1], **ви́палити** 4, 5. 2. Одночасний постріл із кількох рушниць, гармат; залп.

ВИ́ПАЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́палити**[1]. ** **Та́ктика ви́паленої землі́** – метод ведення війни, за якого на території супротивника знищується усе.

ВИ́ПАЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́палений**.

ВИ́ПАЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́палити**[1].

ВИ́ПАЛИНА, -и, *ж.* Випалене місце.

ВИ́ПАЛИТИ[1] *див.* **випа́лювати**[1].

ВИ́ПАЛИТИ[2] *див.* **випа́лювати**[2].

ВИ́ПАЛИТИСЯ *див.* **випа́люватися**.

ВИПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для випалювання чого-небудь.

ВИПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого випалюють.

ВИПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випа́лювати**[1].

ВИПА́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ПАЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Палячи, знищувати все дотла. // Дуже висушуючи, знищувати (про рослинність). 2. Палити до кінця, витрачати повністю. 3. Наносити розжареним предметом знак, зображення на що-небудь. 4. Піддаючи дії вогню, надавати міцності якому-небудь предметові. 5. Одержувати якусь речовину, спалюючи що-небудь.

ВИПА́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ПАЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *неперех.* Робити постріл; вистрелювати. 2. *перен.*, *перех. і неперех.* Несподівано і швидко сказати щось.

ВИПА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ПАЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Піддаючись дії вогню, набувати нових якостей. 2. *тільки недок.* Пас. до **випа́лювати**[1].

ВИПА́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто виготовляє чи обробляє що-небудь способом випалювання.

ВИПА́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **випа́лювач**.

ВИ́ПАНІТРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* Викопати, дістати з-під землі.

ВИ́ПАР, -у, *ч.* Газувата речовина, що утворилася внаслідок випаровування чого-небудь.

ВИ́ПАРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́парити**.

ВИ́ПАРИТИ *див.* **випа́рювати**.

ВИ́ПАРИТИСЯ *див.* **випа́рюватися**.

ВИПА́РКА, -и, *ж.* Дія за знач. **випа́рювати**, **ви́парити** 2, 3.

ВИ́ПАРКИ, -ів, *мн.*, *спец.* Те, що залишилося після випарювання рідини.

ВИПАРНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до випарювання. // Призначений для випарювання. *Випарна станція цукрового заводу.*

ВИПАРНИ́К, -а́, *ч.*, *тех.* Прилад для випаровування рідин.

ВИПА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **випаро́вуваність**.

ВИПАРО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність до випаровування.

ВИПАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випаро́вувати** 1 і **випаро́вуватися** 1.

ВИПАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПАРУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.* 1. *перех.* Виділяти в повітря рідину, вологу та ін., що перетворилися в пару, перейшли в газуватий стан. 2. *неперех.* Те саме, що **випаро́вуватися**.

ВИПАРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ПАРУВАТИСЯ**, -ується, *док.* 1. Перетворюватися в пару, переходити в газуватий стан. 2. *перен.* Зникати, щезати.

ВИ́ПАРУБОК, -бка, *ч.*, *діал.* Підліток.

ВИ́ПАРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́парувати**.

ВИ́ПАРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́парувати** 1.

ВИ́ПАРУВАТИ *див.* **випаро́вувати**.

ВИ́ПАРУВАТИСЯ *див.* **випаро́вуватися**.

ВИПА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із випарюванням, призначений для цього.

ВИПА́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **випарюватися**. 2. Здатність до випарювання.

ВИПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випа́рювати** 1, 2.

ВИПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ПАРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Заливаючи, обливаючи гарячою або киплячою водою, очищати дією пари від запаху, бруду і т. ін. 2. Перетворювати рідину в пару. // Перетворюючи рідину в пару, одержувати в осаді яку-небудь речовину. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Висікти, відшмагати кого-небудь.

ВИПА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ПАРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Очищатися від запаху, бруду і т. ін. під дією пари. 2. Паритися протягом тривалого часу. 3. *тільки недок.* Пас. до **випа́рювати** 1, 2.

ВИ́ПАС, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **випаса́ти**. 2. Місце, де випасають худобу.

ВИПАСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випаса́ти**.

ВИПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИПА́СУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПАСТИ**, -су, -сеш, *док.*, *перех.* 1. Пасучи, вгодовувати худобу. 2. Пасучись, з'їдати цілком траву чи іншу трав'янисту рослинність на якій-небудь ділянці.

ВИПАСА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ВИПА́СУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* 1. Пасучись, угодовуватися (про худобу). 2. Пас. до **випаса́ти** 2.

ВИ́ПАСЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пасти**. 2. *прикм.* Гладкий.

ВИ́ПАСКУДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Забруднити що-небудь чимсь. 2. *перен.* Зганьбити; грубо вилаяти.

ВИ́ПАСКУДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Забруднитися чим-небудь.

ВИПАСНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до випасання. *Випасний період. Випасне вирощування молодняка.* // Признач. для випасання. *Випасні трави.*

ВИ́ПАСТИ[1] *див.* **випада́ти**.

ВИ́ПАСТИ[2] *див.* **випаса́ти**.

ВИПА́СУВАТИ *див.* **випаса́ти**.

ВИПА́СУВАТИСЯ *див.* **випаса́тися**.

ВИ́ПАТРАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Очистити від зовнішнього покриву та нутрощів (птахів, рибу, тварин).

ВИ́ПАХАТИСЯ, -ається, *док.*, *розм.* Позбутися запаху, перестати пахнути.

ВИ́ПЕКТИ *див.* **випіка́ти**.

ВИ́ПЕКТИСЯ *див.* **випіка́тися**.

ВИ́ПЕЛЕШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *зах.* Знищити все.

ВИПЕ́НДРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *розм.* Те саме, що **викабе́люватися**.

ВИПЕРЕДЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який випереджає.

ВИПЕРЕДЖЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випереджа́ти**.

ВИПЕРЕДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИПЕРЕ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПЕРЕДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Рухаючись в одному напрямку з ким-, чим-небудь швидше, обганяти, опинятися попереду. // Робити, виконувати що-небудь раніше від когось. // З'являтися десь раніше від кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Досягати кращих результатів у чому-небудь, чогось більшого порівняно з ким-, чим-небудь.

ВИПЕРЕДЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **випереджа́ти**.

ВИ́ПЕРЕДЖЕНИЙ, -а, -е. Якого випередили.

ВИ́ПЕРЕДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́передити**.

ВИПЕРЕ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який обганяє, випереджує інших у чомусь.

ВИПЕРЕ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випере́джувати**.

ВИПЕРЕ́ДЖУВАТИ *див.* **випереджа́ти**.

ВИПЕРЕ́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **випере́джувати**.

ВИ́ПЕРЕДИТИ *див.* **випереджа́ти**.

ВИ́ПЕРЕДКИ, -ів, *мн.* Гін, гонитва, перегони.

ВИПЕРЕДНІ́Й, -я́, -є́. Те саме, що **випере́джувальний**.

ВИ́ПЕРТИ *див.* **випира́ти**.

ВИ́ПЕСТИТИ, -ещу, -естиш *і* **ВИ́ПЕСТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. З любов'ю виростити кого-, що-небудь; дбайливо доглядаючи, домогтися найкращого стану, вигляду; викохати. 2. *перен.* Виховати кого-небудь, вплинувши у певному напрямі на погляди, почуття і т. ін.

ВИ́ПЕСТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пестувати**.

ВИ́ПЕСТУВАТИ *див.* **ви́пестити**.

ВИ́ПЕЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пекти**.

ВИ́ПЕЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пестити**. 2. *прикм.* Гарний зовнішнім виглядом, що свідчить про дбайливий догляд.

ВИ́ПЕЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́пещений**.

ВИПИВА́ЙЛО, -а, *ч.* Те саме, що **випива́ка**.

ВИПИВА́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Той (та), хто любить пити алкогольні напої.

ВИПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПИТИ**, -п'ю, -п'єш; *наказ. сп.* **ви́пий**; *док.* 1. *перех.* Пити яку-небудь рідину без залишку або певну кількість її. 2. *неперех.* Вживати алкогольні напої, мати схильність до них. // Проводити час у товаристві з ким-небудь, п'ючи алкогольні напої. // *за кого – що.* Пити вино, горілку і т. ін. проголошуючи тости. // Бути в нетверезому стані. 3. *перех.* Висмоктувати, витягати з чого-небудь. *Випивати кров.*

ВИПИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **випива́ти** 1, 3.

ВИПИВА́ЧКА, -и, *ж.*, *фам.* Те саме, що **ви́пивка**.

ВИ́ПИВКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Вживання алкогольних напоїв. // Гулянка з випиванням алкогольних напоїв. 2. Алкогольні напої; те, що випивають.

ВИПИВО́НЧИК, -а, *ч.*, *жарг.* Розпиття спиртного в компанії; приятельська гулянка.

ВИПИВО́ХА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **випива́ка**.

ВИ́ПИЛКА, -и, *ж.*, *спец.* Те саме, що **випи́лювання**.

ВИПИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до випилювання. *Випилювальні роботи.*

ВИПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випи́лювати**.

ВИПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ПИЛЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *перех.* 1. Пиляючи, робити отвір, заглибину. *Випилювати пази.* 2. Вирізуючи пилкою, виймати яку-небудь частину з чогось або виготовляти щось.

ВИПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **випи́лювати**.

ВИ́ПИЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пиляти**.

ВИ́ПИЛЯТИ *див.* **випи́лювати**.

ВИ́ПИН, -у, *ч.* Місце, що випинається; виступ.

ВИПИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **випина́ння**.

ВИПИНА́ННЯ, я, *с.* Дія за знач. **випина́ти**.

ВИПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПНУТИ** *і рідко* **ВИ́П'ЯСТИ**, -пну, -пнеш, *док.*, *перех.* 1. Напружуючи, надимаючи, виставляти що-небудь наперед. // Широко розкривати, витріщати (очі). 2. *перен.* Робити помітним, вирізняти з-поміж інших, наголошуючи на чому-небудь.

ВИПИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ПНУТИСЯ** *і рідко* **ВИ́П'ЯСТИСЯ**, -пнуся, -пнешся, *док.* 1. Видаватися, виступати наперед під час напруження, руху. 2. Напружуючись, розправлятися, розгинатися.

ВИПИРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **випира́ти**. 2. *с. г.* Оголення вузла кущіння разом із корінням в озимих злаків під час танення снігу, що спричиняється до загибелі рослин.

ВИПИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПЕРТИ**, -пру, -преш; *мин. ч.* **ви́пер**, -ла, -ло; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Грубо проганяти, випроваджувати силоміць кого-небудь звідкись. // Натискуючи, виламувати, викидати, видаляти що-небудь звідкись. 2. *тільки недок.* Видаватися, виступати наперед, назовні; випинатися. 3. *тільки недок.*, *перен.* Чітко проступати, бути виразним.

ВИПИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *розм.* 1. З силою пробиватися, виходити наперед або назовні. 2. Видаватися, виступати наперед, назовні.

ВИ́ПИС, -у, *ч.*, *діал.* 1. Виписування, написання. 2. Виписка, витяг. 3. Цитата.

ВИ́ПИСАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́писати**.

ВИ́ПИСАНІСТЬ, -ності, *ж.* Ретельне, докладне зображення чого-небудь (персонажів, обставин, природи і т. ін.) у творі мистецтва.

ВИ́ПИСАТИ *див.* **випи́сувати**.

ВИ́ПИСАТИСЯ *див.* **випи́суватися**.

ВИ́ПИСКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **випи́сувати**, **ви́писати** (у 1, 6 знач.). 2. Те, що виписане з тексту. 3. Відтворення частини документа. ** **Ви́писка з ба́нківського раху́нку** – документ, що його банк видає клієнту і який показує стан рахунку клієнта на певну дату.

ВИПИСНИ́Й, -а́, -е́. Який доставляється за письмовим замовленням. ** **Виписні́ коза́ки**, *іст.* – козаки, виключені з козацьких реєстрів (списків).

ВИПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випи́сувати**.

ВИПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПИСАТИ**, -ишу, -ишеш, *док.*, *перех.* 1. Списувати слова, частину тексту і т. ін. з книжки, зошита тощо з певною метою. 2. Замовляти що-небудь письмово. // *розм.* Те саме, що **передпла́чувати**. // Викликати кого-небудь письмово. 3. Ретельно писати, виводити літери, деталі креслення. // Старанно вимальовувати кого-, що-небудь. 4. *перен.* Змальовувати, зображувати засобами мови. 5. Писати документ для кого-небудь (звичайно на одержання чогось). 6. Письмово оформляти вибуття кого-небудь звідкись.

ВИПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ПИСАТИСЯ**, -ишуся, -ишешся, *док.* 1. Письмово оформляти своє вибуття звідки-небудь, із чогось. 2. *тільки недок.* Пас. до **випи́сувати** 1 – 5.

ВИ́ПИТ, -у, *ч.*, *розм.* Розпитування, допит.

ВИ́ПИТАТИ *див.* **випи́тувати**.

ВИ́ПИТИ *див.* **випива́ти**.

ВИ́ПИТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пити**. // **ви́пито**, *безос. присудк. сл.*

ВИПИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випи́тувати**. ** **Випи́тування на му́ках**, *заст.* – допит із тортурами, катуванням.

ВИПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПИТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* Настирливо розпитувати, намагаючись дізнатися про кого-, що-небудь.

ВИПИ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **випи́тувати**.

ВИПИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випиха́ти**.

ВИПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Пхаючи, примушувати ко-

го-небудь вийти звідкись, кудись. // Пхаючи, витискати, висовувати, вивозити поперед себе. 2. *перен.* Віддавати (заміж).
ВИПИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ПХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. *рідко.* Те саме, що **відправля́тися** 1. 2. *тільки док.*, *рідко.* З труднощами вийти, вилізти звідки-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **випиха́ти** 1.
ВИПИ́ХАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто випихає, виганяє.
ВИ́ПІК, -у, *ч.* Випечений, спечений виріб.
ВИПІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випіка́ти**.
ВИПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПЕКТИ**, -ечу, -ечеш, *док.*; *мин. ч.* **ви́пік**, -пекла, -пекло; *наказ. сп.* **ви́печи**; *перех.* 1. Тримаючи певний час у гарячій печі, духовці, виготовляти хліб та інші вироби з тіста. 2. Пропікати в достатній мірі, доводити до готовності. 3. Знищувати вогнем або чим-небудь розпеченим. 4. Робити знаки чим-небудь розпеченим; випалювати.
ВИПІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ПЕКТИСЯ**, -ечеться, *док.* 1. Добре пропікатися, ставати готовим (про вироби з тіста). 2. *тільки недок.* Пас. до **випіка́ти**.
ВИПІРНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПІРНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Пірнаючи, з'являтися знову на поверхні води.
ВИ́ПІРНУТИ *див.* **випірна́ти**.
ВИ́ПІТ, -поту, *ч.*, *мед.* Рідина, що збирається в тканинах і порожнинах тіла людини і тварини за запальних уражень.
ВИПІТНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ви́піт**.
ВИ́ПІЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **випіка́ння**. // Спосіб або якість випікання.
ВИ́ПЛАВИТИ *див.* **виплавля́ти**.
ВИ́ПЛАВИТИСЯ *див.* **виплавля́тися**.
ВИ́ПЛАВКА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **виплавля́ти** і **ви́плавити**. 2. Те, що виплавлене.
ВИ́ПЛАВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́плавити**.
ВИПЛА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого виплавляють.
ВИПЛАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виплавля́ти**.
ВИПЛАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ПЛАВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* **ви́плавлять**; *док.*, *перех.* Одержувати метал із руди способом плавлення.
ВИПЛАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ВИ́ПЛАВИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Виділятися, відділятися під час плавлення (про метал). 2. *тільки недок.* Пас. до **виплавля́ти**.
ВИПЛАВНИ́Й, -а, -е. Стос. до **виплавля́ння**.
ВИ́ПЛАВОК, -вка, *ч.* Шматок виплавленого металу.
ВИ́ПЛАКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́плакати**. // *у знач. прикм.*
ВИ́ПЛАКАТИ *див.* **випла́кувати**.
ВИ́ПЛАКАТИСЯ *див.* **випла́куватися**.
ВИПЛА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випла́кувати**.
ВИПЛА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПЛАКАТИ**, -ачу, -ачеш, *док.*, *перех.* 1. Плачучи від горя, образи і т. ін., знаходити заспокоєння, полегкість. 2. *розм.* Випрошувати, домагатися чого-небудь сльозами, благанням. *Виплакувати очі.*
ВИПЛА́КУВАТИСЯ, -уюся, *недок.*, **ВИ́ПЛАКАТИСЯ**, -ачеться, *док.* 1. Плакати досхочу, до заспокоєння. 2. *тільки недок.* Пас. до **випла́кувати** 2.
ВИ́ПЛАТ, -у, *ч.* Те саме, що **ви́плата**. ** **на ви́плат** – з виплатою частинами, у кілька строків.
ВИ́ПЛАТА, -и, *ж.* Дія за знач. **випла́чувати** і **ви́платити**. ** **Безакце́птна ви́плата** – оплата розрахункових документів із рахунків платників у банку незалежно від їх згоди. **Ліцензі́йна ви́плата** – винагорода продавцю за надання права покупцю на використання предмета ліцензійної угоди. **Неторгове́льна ви́плата** – міжнародні розрахунки з неторговельних операцій. **Паусі́льна ви́плата** – певна, твердо зафіксована в угоді сума ліцензійної винагороди. **Ви́плата пла́нова** – форма безготівкових розрахунків, що використовується в систематичних та відносно рівномірних поставках товарів. **Порто́ва ви́плата** – платежі, що їх стягують в портах із суден та вантажів. **Ре́нтна ви́плата** – форма вилучення в державний бюджет частини прибутку підприємств, що не залежить від їх діяльності. **Трансфе́рні ви́плати** – виплати з державного бюджету: субсидії підприємцям, виплата відсотків з державного боргу населенню на соціальні потреби.
ВИ́ПЛАТИТИ *див.* **випла́чувати**.
ВИ́ПЛАТИТИСЯ *див.* **випла́чуватися**.
ВИ́ПЛАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́платити**. // **ви́плачено**, *безос. присудк. сл.*
ВИПЛА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випла́чувати**.
ВИПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПЛАТИТИ**, -ачу, -атиш, *док.*, *перех. і без додатка.* Видавати плату за що-небудь. // Повертати, сплачувати борг частинами або повністю.
ВИПЛА́ЧУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **ВИ́ПЛАТИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. *безос.*, *з інфін.*, *діал.* Давати користь, окупатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **випла́чувати**.
ВИ́ПЛЕКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́плекати**.
ВИ́ПЛЕКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім до **ви́плеканий**.
ВИ́ПЛЕКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. З любов'ю виростити кого-, що-небудь; дбайливо доглядаючи, домогтися найкращого стану, вигляду; випестити. 2. *перен.* Виносити в собі (думку, почуття і т. ін.).
ВИ́ПЛЕСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **виплі́скувати** і **ви́плескати** 1, 2. 2. Звук, утворений плесканням.
ВИ́ПЛЕСКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́плескати**.
ВИ́ПЛЕСКАТИ *див.* **виплі́скувати**.
ВИ́ПЛЕСКАТИСЯ *див.* **виплі́скуватися**.
ВИПЛЕ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Раз у раз плескати, створювати короткі, різкі звуки, що нагадують виляски.
ВИ́ПЛЕСНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Однокр. до **виплі́скувати** 1, 2. 2. Виливаючи рідину, викинути якийсь предмет.
ВИ́ПЛЕСНУТИСЯ, -неться, *док.* Однокр. до **виплі́скуватися**.
ВИ́ПЛЕСТИ *див.* **виплі́та́ти**.
ВИ́ПЛЕСТИСЯ *див.* **виплі́та́тися**.
ВИ́ПЛЕТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́плести**.
ВИ́ПЛИВ, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ви́лив**.
ВИПЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виплива́ти** 1.
ВИПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПЛИСТИ**, **ВИ́ПЛИВТИ**, -иву, -ивеш *і рідко* **ВИ́ПЛИНУТИ**, -ну, -неш; *наказ. сп.* **ви́плинь**; *док.* 1. Підніматися з глибини води на її поверхню або плавом вибиратися на берег. 2. Плисти водою звідки-небудь, кудись. // *перен.* Повільно, плавно виходити звідки-небудь. // *перен.* З'являтися звідки-небудь; ставати видним. // *перен.* Виникати, з'являтися (в думках, в уяві). 3. *тільки недок.* Брати початок; витікати (про річку, струмок і т. ін.). 4. *тільки недок.*, *перен.* Бути логічним наслідком чого-небудь.
ВИ́ПЛИВТИ *див.* **виплива́ти**.
ВИ́ПЛИГАТИ, -аю, -аєш, *док.* Проплигати певний час.
ВИ́ПЛИГНУТИ *див.* **виплигувати**.
ВИ́ПЛИГОМ, *присл.*, *діал.* Підстрибуючи, хутко.
ВИПЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виплигувати**.
ВИПЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПЛИГНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Стрибаючи, вибиратися звідки-небудь, з чогось або з'являтися десь. // Стрибаючи, вибиратися вгору на що-небудь. 2. Плигати раз у раз; плигати протягом певного часу.
ВИ́ПЛИНУТИ *див.* **виплива́ти**.
ВИ́ПЛИСТИ *див.* **виплива́ти**.
ВИПЛИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **виплива́ти**.
ВИ́ПЛІД, -лоду, *ч.* 1. Те саме, що **ви́плодження**. 2. Те, що створене ким-, чим-небудь; витвір.
ВИ́ПЛІНДРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Знищити.
ВИПЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виплі́скувати**.
ВИПЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПЛЕСКАТИ**, **ви́плескаю**, **ви́плескаєш** *і* **ви́плещу**, **ви́плещеш**, *док.* 1. *перех.* Виливати рідину різкими рухами, плескаючи частинами. 2. *тільки недок.*, *неперех.* Вискакувати на поверхню води з плеском (про рибу). 3. *перех.* Надавати якої-небудь форми шматку тіста, перекладаючи з руки на руку, плескаючи по ньому.
ВИПЛІ́СКУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **ВИ́ПЛЕСКАТИСЯ**, **ви́плескається** *і* **ви́плещеться**, *док.* Виливатися через край від удару, плескання, від поштовху, струсу.
ВИПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виплі́та́ти**.
ВИПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ВИПЛІ́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПЛЕСТИ**, -ету, -етеш; *мин. ч.* **ви́плів**, **ви́плела**, **ви́плело**; *док.*, *перех.* 1. Виготовляти що-небудь способом плетіння. 2. *перен.* Створювати що-небудь в уяві, в думках. // *розм.* Вигадувати, видумувати те, чого немає, не було в дійсності.
ВИПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється *і рідко* **ВИПЛІ́ТУВАТИСЯ**, -уеться, *недок.*, **ВИ́ПЛЕСТИСЯ**, -ететься, *док.* 1. *перен.* Створюватися в уяві. 2. *тільки недок.* Пас. до **виплі́та́ти** і **виплі́тувати**.
ВИ́ПЛІТКА, -и, *ж.* Стрічка з жіночої коси.
ВИПЛІ́ТУВАТИ *див.* **виплі́та́ти**.
ВИПЛІ́ТУВАТИСЯ *див.* **виплі́та́тися**.
ВИ́ПЛОД, -у, *ч.* Нащадок, потомок.
ВИ́ПЛОДЖЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́плодити** і **ви́плодитися**.
ВИПЛО́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність виплоджуватися.
ВИПЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випло́джувати** *і* **випло́джуватися**.
ВИПЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПЛОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Народжувати, давати життя кому-небудь.
ВИПЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **ВИ́ПЛОДИТИСЯ**, -иться, *док.* Народжуватися, з'являтися на світ.
ВИ́ПЛОДИТИ *див.* **випло́джувати**.
ВИ́ПЛОДИТИСЯ *див.* **випло́джуватися**.
ВИ́ПЛОДОК, -дка, *ч.*, *зневажл.* Нащадок, потомок.
ВИ́ПЛУТАТИ *див.* **виплу́тувати**.
ВИ́ПЛУТАТИСЯ *див.* **виплу́туватися**.
ВИПЛУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виплу́тувати**.
ВИПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПЛУТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Розмотуючи, розсовуючи заплутане, виймати, звільняти кого-, що-небудь. 2. *перен.* Допомагати кому-небудь виходити із тяжкого, скрутного становища; рятувати.
ВИПЛУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ПЛУТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Розмотуючи, розсовуючи щось заплутане, вибиратися з нього. // Вибиратися звідки-небудь, із чогось густого, захаращеного і т. ін. 2. *перен.* Виходити з тяжкого, скрутного становища.
ВИПЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випльо́вувати**.
ВИПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Плюючи, викидати що-небудь з рота.
ВИПЛЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ПЛЮВАТИСЯ**, -юються, -юєшся, *док.* 1. *тільки док.* Закінчити плювати; плюючи, звільнитися від чогонебудь у роті. 2. *тільки недок.* Пас. до **випльо́вувати**.
ВИ́ПЛЮВАТИ *див.* **випльо́вувати**.
ВИ́ПЛЮНДРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Знищити, зруйнувати що-небудь.
ВИ́ПЛЮНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **випльо́вувати**.
ВИ́ПЛЮНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́плюнути**.
ВИ́ПНУТИ *див.* **випина́ти**.
ВИ́ПНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пнути**. 2. *прикм.* Який видається, виступає наперед. *Випнуте підборіддя.*
ВИ́ПНУТИСЯ *див.* **випина́тися**.
ВИПОВЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виповза́ти**.
ВИ́ПОВЗАТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Повзаючи, облазити що-небудь. 2. Домогтися чого-небудь, повзаючи перед кимсь.
ВИПОВЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПОВЗТИ**, -зе, -зеш; *мин. ч.* **ви́повз**, -ла, -ло; *док.* 1. Повзучи, вибиратися звідки-небудь кудись. 2. *перен.* Повільно рухаючись, виїжджати, виходити і т. ін. звідки-небудь, кудись. // Повільно рухаючись, з'являтися звідки-небудь, поширюватися десь.
ВИ́ПОВЗОК, -зка, *ч.* Народна назва зовнішнього ороговілого шару шкіри, скинутої під час линяння.
ВИ́ПОВЗТИ *див.* **виповза́ти**.
ВИПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПОВІСТИ**, -ім, -іси, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Висловлювати, звіряти що-небудь комусь. 2. *діал.* Відмовляти в чому-небудь.
ВИ́ПОВІСТИ *див.* **виповіда́ти**.
ВИ́ПОВНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́повнити** 1.
ВИ́ПОВНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **ви́повнитися**. *Виповненість зерна. Виповненість ядра горіха.*
ВИ́ПОВНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́повнити**.
ВИ́ПОВНИТИ *див.* **випо́внювати**.
ВИ́ПОВНИТИСЯ *див.* **випо́внюватися**.
ВИПО́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випо́внювати**.
ВИПО́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИПОВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ПОВНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Накладаючи, наливаючи і т. ін., робити що-небудь цілком заповненим; наповнювати. // Займати або насичувати собою що-небудь повністю; заповнювати. 2. *діал.* Виконувати що-небудь.
ВИПО́ВНЮВАТИСЯ, -юеться *і* **ВИПОВНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ВИ́ПОВНИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Робитися цілком заповненим, зайнятим ким-, чим-небудь. // Робитися повністю насиченим чим-небудь. 2. Робитися повнішим, поправлятися, гладшати. 3. *діал.* Минати, сповнюватися (про роки).
ВИПО́ВНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **випо́внювати**.
ВИПОВНЯ́ТИ *див.* **випо́внювати**.
ВИПОВНЯ́ТИСЯ *див.* **випо́внюватися**.
ВИПОГО́ДЖУВАТИ, -ує, *недок.*, **ВИ́ПОГОДИТИ**, -ить, *док.*, *безос.* Те саме, що **випого́джуватися**.
ВИПОГО́ДЖУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **ВИ́ПОГОДИТИСЯ**, -иться, *док.*, *безос.* Робитися ясним, гарним (про погоду).
ВИ́ПОГОДИТИ *див.* **випого́джувати**.
ВИ́ПОГОДИТИСЯ *див.* **випого́джуватися**.
ВИПОЗИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИПОЗИ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПОЗИЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Позичаючи, роздати все. 2. *діал.* Позичати.
ВИ́ПОЗИЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́позичити**.
ВИ́ПОЗИЧЕННЯ, -я, *с.* Позика, позичання, давання в борг.
ВИ́ПОЗИЧИТИ *див.* **випозича́ти**.
ВИПОЗИ́ЧУВАТИ *див.* **випозича́ти**.
ВИ́ПОЇТИ *див.* **випо́ювати**.
ВИ́ПОЛЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ви́полотий**.
ВИПОЛІРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виполіро́вувати**.
ВИПОЛІРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПОЛІРУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Закінчити полірувати що-небудь; зробити гладкою поверхню чогось.
ВИ́ПОЛІРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́полірувати**.
ВИ́ПОЛІРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́полірувати**.
ВИ́ПОЛІРУВАТИ *див.* **виполіро́вувати**.
ВИ́ПОЛІРУВАТИСЯ, -уеться, *док.* Стати гладким від полірування (про поверхню чого-небудь).
ВИПОЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виполі́скувати**.
ВИПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПОЛОСКАТИ**, -ощу, -ощеш, *док.*, *перех.* Полощучи у воді, остаточно очищати після прання. // Вимивати внутрішні стінки чого-небудь, збовтуючи воду. // Полощучи, промивати водою або іншою рідиною (рот, горло).
ВИПОЛІ́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ПОЛОСКАТИСЯ**, -ощуся, -ощешся, *док.* Митися, обливатися водою.
ВИ́ПОЛОНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Взяти в полон усіх чи багатьох. 2. Знищити всіх чи багатьох.
ВИ́ПОЛОСКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́полоскати**. // **ви́полоскано**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ПОЛОСКАТИ *див.* **виполі́скувати**.
ВИ́ПОЛОСКАТИСЯ *див.* **виполі́скуватися**.
ВИ́ПОЛОСКИ, -ів, *мн.* Брудна вода після миття.
ВИ́ПОЛОТИ *див.* **випо́лювати**.
ВИ́ПОЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́полоти**.
ВИ́ПОЛОЧ, -і, *ж.* 1. *діал.* Неглибокий водорий. 2. *зах.* Калюжа.
ВИ́ПОЛУДИТИ, -удю, -удиш, *док.* Те саме, що **ви́лудити**.
ВИПО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випо́лювати**. *Виполювання бур'янів.*

ВИ́ПОЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Здобути на полюванні (дичину).
ВИПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ПОЛОТИ**, -лю, -леш, *док.*, *перех.* Очищати город, грядки, якунебудь сільськогосподарську культуру, виривагочи бур'яни. // Виривати бур'ян.
ВИПО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **випо́лювати.**
ВИПОМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* 1. Нагадувати. 2. Дорікати кому-небудь.
ВИ́ПОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пороти.**
ВИ́ПОРОЖНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́порожнити.**
ВИ́ПОРОЖНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́порожнити.** 2. *фізіол.* Дія за знач. **випорожня́тися** 2. *Випорожнення кишечнику.* 3. *мед.* Кал.
ВИ́ПОРОЖНИТИ *див.* **випорожня́ти.**
ВИ́ПОРОЖНИТИСЯ *див.* **випорожня́тися.**
ВИПОРО́ЖНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випоро́жнювати.**
ВИПОРО́ЖНЮВАТИ *див.* **випорожня́ти.**
ВИПОРО́ЖНЮВАТИСЯ *див.* **випорожня́тися.**
ВИПОРОЖНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випорожня́ти.**
ВИПОРОЖНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВИПОРО́ЖНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ПОРОЖНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Повністю видаляючи що-небудь звідкись, робити порожнім.
ВИПОРОЖНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ВИПОРО́ЖНЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ВИ́ПОРОЖНИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Робитися порожнім після видалення всього, що було всередині. 2. *фізіол.* Виділяти кал через пряму кишку.
ВИ́ПОРОТИ[1] *див.* **випо́рювати.**
ВИ́ПОРОТИ[2], -рю, -реш, *док.*, *перех.*, *розм.* Побити різками, канчуком, нагаєм і т. ін.
ВИ́ПОРОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пороти.**
ВИ́ПОРОТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́пороток.**
ВИ́ПОРОТОК, -тка, *ч.* Недоношене маля тварини, що його виймають із тіла убитої або загиблої матері. // Хутро цього маляти.
ВИ́ПОРПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́порпати.**
ВИ́ПОРПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Вигребти яму, заглибину в ґрунті. 2. Розгрібаючи, розгортаючи, дістати що-небудь.
ВИПОРСА́ТИ *див.* **випо́рскувати.**
ВИПОРСКА́ТИ *див.* **випо́рскувати.**
ВИПО́РСКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випо́рскувати.**
ВИПО́РСКУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВИПОРСА́ТИ**, *рідко* **ВИПОРСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПОРСНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Раптово випадати, вислизати з чого-небудь, звідкись. // Швидко вириватися, звільнятися. // *перен.* Виходити з-під чийого-небудь впливу, залежності і т. ін. 2. *неперех.* Швидко вибігати, виїжджати звідки-небудь, з чогось або з'являтися десь. 3. *перех.*, *фізіол.* Вивергати що-небудь із себе.
ВИПО́РСКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ПОРСНУТИСЯ**, -неться, *док.*, *фізіол.* 1. Вивергатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **випо́рскувати** 3.
ВИ́ПОРСНУТИ *див.* **випо́рскувати.**
ВИ́ПОРСНУТИСЯ *див.* **випо́рскуватися.**
ВИ́ПОРТОК, -тка, *ч.* Мертвонароджена тварина.
ВИПО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випо́рювати.**
ВИПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ПОРОТИ**, -рю, -реш, *док.*, *перех.* Розпорюючи шов, відокремлювати або виймати що-небудь.
ВИПО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **випо́рювати.**
ВИ́ПОСАЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Дати дівчині посаг.
ВИ́ПОСТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Витримати релігійний піст.
ВИ́ПОТИНА, -и, *ж.* Піт, що виступає на тілі.
ВИ́ПОТРОШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́потрошити.**
ВИ́ПОТРОШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* Очистити від нутрощів.
ВИПОЧИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПОЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *діал.* Відпочивати.
ВИ́ПОЧИТИ *див.* **випочива́ти.**
ВИПО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випо́ювати.**
ВИПО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ПОЇТИ**, -ою, -оїш, *док.*, *перех.* Вигодовувати молоком, пійлом (тварин).
ВИПРА́ВА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Те саме, що **ви́правлення.** 2. Відправлення, виряджения кого-небудь кудись. // Похід. 3. *рідко.* Те саме, що **загі́н.** 4. Посаг.
ВИПРАВДА́ВЧИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **випра́вдувальний.**
ВИ́ПРАВДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́правдати.**
ВИ́ПРАВДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Доцільність, логічна вмотивованість чого-небудь.
ВИ́ПРАВДАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́правдати** і **ви́правдатися.** 2. Те, чим можна виправдати, вибачити кого-, що-небудь. 3. Вирок суду, в якому стверджується невинність підсудного.
ВИ́ПРАВДАТИ *див.* **виправдо́вувати.**
ВИ́ПРАВДАТИСЯ *див.* **виправдо́вуватися.**
ВИ́ПРАВДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *зах.* Виправдати.
ВИПРАВДНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **випра́вдувальний.** *Виправдний вирок.*
ВИПРАВДО́ВУВАТИ *і* **ВИПРА́ВДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПРАВДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Визнаючи кого-небудь невинним, правим, доводити це. // Виносити вирок, в якому стверджується невинність підсудного. 2. Доводити можливість, допустимість чого-небудь. 3. Своїми діями, вчинками і т. ін. відповідати чому-небудь, бути гідним чогось. 4. *тільки док.*, *рідко.* Те саме, що **відшкодува́ти.**
ВИПРАВДО́ВУВАТИСЯ *і* **ВИПРА́ВДУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ПРАВДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Доводити свою правоту, невинність. 2. *тільки недок.* Пояснювати свої вчинки, дії, наводити причини, які дають можливість, дозволяють вибачити. 3. Виявлятися правильним, таким, що справджує, підтверджує що-небудь.
ВИПРА́ВДУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який є виправданням для кого-небудь, пояснює і пом'якшує чиюсь провину. // В якому стверджується невинність підсудного.
ВИПРА́ВДУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **випра́вдувати** 1 – 3. 2. Те саме, що **ви́правдання** 2.
ВИПРА́ВДУВАТИ *див.* **виправдо́вувати.**
ВИПРА́ВДУВАТИСЯ *див.* **виправдо́вуватися.**
ВИ́ПРАВИТИ *див.* **виправля́ти.**
ВИ́ПРАВИТИСЯ *див.* **виправля́тися.**
ВИ́ПРАВКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Дія за знач. **виправля́ти**, **ви́правити** 2, 7. 2. Постава тіла, набута завдяки спеціальним вправам.
ВИ́ПРАВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́правити.**
ВИ́ПРАВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́правити** 1, 2. // У системах обробки даних – внесення змін (модифікація) у програму або в набір даних шляхом оновлення, додавання або вилучення окремих частин (фрагментів). ** **Автомати́чне ви́правлення поми́лок**, *спец.* – процес виявлення і виправлення помилок за допомогою ЕОМ без втручання людини. 2. Те, чим що-небудь замінене, виправлене.
ВИПРА́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для виправлення, який виправляє.
ВИПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виправля́ти** 1, 2.
ВИПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ПРАВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* **ви́правлять**; *док.*, *перех.* 1. Робити прямим, рівним і т. ін. що-небудь нерівне, зігнуте тощо; розправляти. 2. Усуваючи хиби, вади, помилки, робити правильним, таким, який відповідає певним вимогам. // Уточнювати, поправляти чий-небудь вислів, щось ким-небудь сказане. // Змінювати на краще, робити кращим. // Робити що-небудь, щоб зменшити вину, провину. 3. Позбавляти вад, перевиховуючи, робити кращим. 4. *рідко.* Те саме, що **виправдо́вувати** 1. 5. *розм.* Вимагати що-небудь у когось. 6. *діал.* Виряджати кого-небудь кудись. 7. *спец.*, *розм.* Обробляти шкіру, робити її м'якою, придатною для пошиття взуття і т. ін.
ВИПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ПРАВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* **ви́правляться**; *док.* 1. Розгинаючись, робитися прямим, рівним; розправлятися. 2. Поправляти, уточнювати свій вислів, що-небудь сказане. 3. Позбуваючись вад, перевиховуючись, робитися кращим. 4. Те саме, що **виправдо́вуватися** 1, 2. 5. *діал.* Вирушати куди-небудь.
ВИПРАВЛЯ́Ч, -а́, *ч.* Який щось або когось виправляє.
ВИПРАВЛЯ́ЧКА, -и. Жін. до **виправля́ч.**
ВИПРАВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до виправлення чого-небудь. // Признач. для перевиховання, виправлення кого-небудь. *Виправна колонія.*
ВИПРА́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна виправити, який піддається виправленню.
ВИПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **випра́вний.**
ВИПРА́ВНО-ТРУДОВИ́Й, -а́, -е́. Признач. для перевиховання, виправлення порушника громадського порядку, злочинця за допомогою праці.
ВИ́ПРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́прати.**
ВИПРАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випрасо́вувати.**
ВИПРАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПРАСУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Прасуючи білизну, одяг і т. ін., виправляти, вирівнювати цілком.
ВИПРАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **випрасо́вувати.**
ВИ́ПРАСУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́прасувати.**
ВИ́ПРАСУВАТИ *див.* **випрасо́вувати.**
ВИ́ПРАТИ, -перу, -переш, *док.*, *перех.* Перучи, зробити чистим (білизну, одяг і т. ін.).
ВИ́ПРАТИСЯ, -переться, *док.* Стати чистим від прання (про білизну, одяг і т. ін.).
ВИ́ПРАЦЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́працювати.**
ВИ́ПРАЦЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Домогтися чогось, одержати щось унаслідок праці.
ВИ́ПРИНДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *діал.* Вдягтися надто яскраво, кричуще.
ВИ́ПРИСКАТИ *див.* **випри́скувати.**
ВИПРИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випри́скувати.**
ВИПРИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПРИСКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Прискаючи, виливати якунебудь рідину.
ВИПРИ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **випри́скувати.**
ВИ́ПРИСНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *перех.* Однокр. до **випри́скувати.** 2. *неперех.* Випасти, вирватися звідки-небудь, з чогось, кудись. // Швидко і спритно вибігти, вискочити звідки-небудь, кудись.
ВИ́ПРИЩИТИ, -ить, *док.*, *безос.* Вкритися прищами.
ВИПРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випріва́ти.**
ВИПРІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́ПРІТИ**, -іє, *док.* Гинути під глибоким снігом, що випадає на незамерзлу землю, або через надмірне зволоження (про рослини, посіви).
ВИ́ПРІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пріти.**
ВИ́ПРІТИ *див.* **випріва́ти.**
ВИ́ПРОБА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **випро́бувати.** 2. *мн.*, *мисл.* Навчання, тренування мисливських псів.
ВИПРО́БНИЙ, випро́бна́, випро́бне́. Призначений для випробування чого-небудь. *Випробний політ. Випробний пробіг.* ** **Випро́бний строк** – вказаний у трудовому контракті період, протягом якого особа, яку наймають, проходить випробування на предмет встановлення відповідності працівника роботі.
ВИПРОБО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ви́пробуваний.**
ВИПРОБО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **випробо́вувати.**
ВИПРОБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випробо́вувати.**
ВИПРОБО́ВУВАТИ *і* **ВИПРО́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПРОБУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перевіряти на ділі якості, властивості кого-, чого-небудь, здатність до здійснення, виконання чогось. // *на що*, *спец.* Перевіряти міцність чого-небудь, стійкість до певного впливу або здатність до певної дії. *Випробовувати дріт на розрив. Випробовувати зерно на схожість.*
ВИПРОБО́ВУВАТИСЯ *і* **ВИПРО́БУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Пас. до **випробо́вувати** і **випро́бувати.**
ВИПРО́БУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для випробування, який випробовує.
ВИПРОБУВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Людина, яку випробовують.
ВИ́ПРОБУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пробувати.** 2. *прикм.* Перевірений, надійний, який виправдав себе на ділі.
ВИПРО́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **випро́бувати.**
ВИПРО́БУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́пробуваний.**
ВИПРО́БУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **випро́бувати.** ** **Міжві́домчі випро́бування** – випробування, що проводяться комісією з представників декількох зацікавлених міністерств та (чи) відомств. **Прийма́льні випро́бування** – контрольні випробування дослідних зразків, дослідних партій продукції. **Прийма́льно-здава́льні випро́бування** – контрольні випробування продукції під час проведення приймального контролю. 2. Знегоди, великі труднощі, лихо. *Тяжкі випробування.*
ВИ́ПРОБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́пробувати.**
ВИ́ПРОБУВАТИ *див.* **випробо́вувати.**
ВИПРО́БУВАТИ *див.* **випробо́вувати.**
ВИПРО́БУВАТИСЯ *див.* **випробо́вуватися.**
ВИПРО́БУВАЧ, -а, *ч.* 1. Спеціаліст, який випробовує, перевіряє машини, механізми і т. ін. *Льотчик-випробувач.* 2. *перен.* Те, що піддає випробуванню кого-, що-небудь.
ВИ́ПРОВАДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **випрова́джувати.**
ВИ́ПРОВАДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́провадити.**
ВИПРОВА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випрова́джувати.**
ВИПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПРОВАДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Примушувати кого-небудь виходити, йти звідкись, покидати, залишати щось. 2. Те саме, що **випроводжа́ти** 1.
ВИПРОВА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. *діал.* Вибиратися, виїжджати. 2. Пас. до **випрова́джувати.**
ВИ́ПРОВАДИТИ *див.* **випрова́джувати.**
ВИПРОВОДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випроводжа́ти.**
ВИПРОВОДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПРОВОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Виряджати кого-небудь у дорогу; супроводжувати під час виходу звідкись, виявляючи пошану, дружнє ставлення, вказуючи шлях і т. ін. 2. *розм.* Те саме, що **випрова́джувати** 1.
ВИ́ПРОВОДИТИ *див.* **випроводжа́ти.**
ВИ́ПРОДАЖ, -у, *ч.*, *зах.* Продаж.
ВИ́ПРОДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́продати.**
ВИ́ПРОДАТИ *див.* **випро́дувати.**
ВИПРО́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випро́дувати.**
ВИПРО́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПРОДАТИ**, -дам, -даси, *док.*, *перех.* Продавати частинами.
ВИ́ПРОДУКУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **продукува́ти.**
ВИ́ПРОМЕНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́променити.**
ВИ́ПРОМЕНИТИ *див.* **випромі́нювати.**
ВИ́ПРОМЕНИТИСЯ, -иться, *док.* Вивільнити зайву енергію у формі променів і перестати випромінювати.
ВИПРОМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́променити.**
ВИПРОМІ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́променити.**
ВИПРОМІ́ННИЙ, -а, -е. Який випромінює або пов'язаний із цим явищем.
ВИПРОМІ́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **випромі́нювач.**
ВИПРОМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **випромі́нний.**
ВИПРОМІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *фіз.* Який випромінює що-небудь. *Випромінювальні діоди.*
ВИПРОМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **випромі́нювати.**
ВИПРОМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **випромі́нюваний.**
ВИПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **випромі́нювати.** 2. Те, що випромінене; теплова, електромагнітна та інша енергія. ** **Високочасто́тне випромі́нювання** – електромагнітне випромінювання з частотою від 3 до 300 МГц. **Електромагні́тне випромі́нювання** – електромагнітні хвилі,

що випускаються зарядженими частинками, атомами, молекулами. **Інфрачерво́не випромі́нювання** – електромагнітне випромінювання з довжинами хвиль в інтервалі від 10^{4} до $7,4 \cdot 10^{7}$ м. **Іонізаці́йне випромі́нювання** – випромінювання, взаємодія якого з середовищем призводить до іонізації атомів та молекул середовища. **Космі́чне випромі́нювання** – випромінювання, джерелом якого є космічні об'єкти. **Надвисокочасто́тне випромі́нювання** – електромагнітне випромінювання частотою від 300 МГц до 30 ГГц. **Радіоакти́вне випромі́нювання** – випромінювання, джерелом якого є радіоактивні речовини. **Рентге́нівське випромі́нювання** – електромагнітне випромінювання, що займає зону спектра між ультрафіолетовим випромінюванням та гамма-випромінюванням. **Ультрафіоле́тове випромі́нювання** – електромагнітне випромінювання з довжинами хвиль в інтервалі від $4 \cdot 10^{7}$ до $5 \cdot 10^{8}$.

ВИПРОМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ПРОМЕНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Виділяти променями (теплову, електромагнітну та іншу енергію). 2. *перен.* Виражати, передавати усім своїм виглядом.

ВИПРОМІ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* 1. Виділятися променями (про теплову, електромагнітну та іншу енергію). 2. *перен.* Виражатися, передаватися як вияв чого-небудь.

ВИПРОМІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Джерело будь-якого випромінювання.

ВИПРОМІ́НЮЮЧИЙ, -а, -е, *фіз.* Який випромінює що-небудь.

ВИ́ПРОПАДАТИ, -ає, *док.* Пропасти всім або багатьом.

ВИ́ПРОСИТИ *див.* **випро́шувати.**

ВИ́ПРОСИТИСЯ *див.* **випро́шуватися.**

ВИ́ПРОСТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́простати**. 2. *прикм.* Рівний, прямий.

ВИ́ПРОСТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́простати** 1.

ВИ́ПРОСТАТИ *див.* **випро́стувати.**

ВИ́ПРОСТАТИСЯ *див.* **випро́стуватися.**

ВИПРОСТО́ВУВАТИ *див.* **випро́стувати.**

ВИПРОСТО́ВУВАТИСЯ *див.* **випро́стуватися.**

ВИПРОСТО́ВУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **випросто́вувати.**

ВИПРОСТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для випростування, пов'язаний із випростуванням.

ВИПРО́СТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **випро́стувати.**

ВИПРО́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випро́стувати.**

ВИПРО́СТУВАТИ *і рідко* **ВИПРОСТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПРОСТАТИ**, -аю, -аєш *і рідко* **ВИПРО́СТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Розправляти, розпрямляти що-небудь зігнуте, похилене і т. ін. ** **ви́простати но́ги** – померти; здохнути. 2. *розм.* Витягати, виймати що-небудь із чогось, з-під чогось.

ВИПРО́СТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **ВИПРОСТО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ПРОСТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся *і рідко* **ВИ́ПРОСТУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* 1. Розправлятися, розпрямлятися (про що-небудь похилене і т. ін.). 2. Звільнятися від того, що тримає, затримує.

ВИПРО́СТУВАЧ, -а, *ч.*, *ел.* Те саме, що **випрямля́ч.**

ВИ́ПРОХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́прохати.**

ВИ́ПРОХАТИ *див.* **випро́хувати.**

ВИПРО́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випро́хувати.**

ВИПРО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПРОХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Прохаючи, домагатися чогонебудь або одержувати щось.

ВИПРО́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ПРОХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Прохаючи, домагатися дозволу на що-небудь (перев. на те, щоб кудись піти). 2. *тільки недок.* Пас. до **випро́хувати.**

ВИ́ПРОШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́просити.**

ВИПРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випро́шувати.**

ВИПРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПРОСИТИ**, -ошу, -осиш, *док.*, *перех.* Просячи, домагатися чого-небудь або одержувати щось.

ВИПРО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ПРОСИТИСЯ**, -ошуся, -осишся, *док.* 1. Просячи, домагатися дозволу на що-небудь (перев. на те, щоб кудись піти). 2. *тільки недок.* Пас. до **випро́шувати.**

ВИПРУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ПРУДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Видаляти, виганяти (комах-паразитів).

ВИ́ПРУДИТИ *див.* **випру́джувати.**

ВИ́ПРУЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випруча́ти.**

ВИ́ПРУЧАТИ *див.* **випру́чувати.**

ВИПРУЧА́ТИ *див.* **випру́чувати.**

ВИ́ПРУЧАТИСЯ *див.* **випру́чуватися.**

ВИПРУЧА́ТИСЯ *див.* **випру́чуватися.**

ВИПРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випру́чувати.**

ВИПРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВИПРУЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПРУЧАТИ**, -аю, -аєш, *док. перех.* Повертаючи з боку на бік, смикаючи, вивільняти з чого-небудь (перев. про руки, ноги). // *розм.* Витягати, висмикувати що-небудь.

ВИПРУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ВИПРУЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ПРУЧАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Пручаючись, звільнятися, вириватися з чогось, від кого-, чого-небудь.

ВИПРЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випряга́ти.**

ВИПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПРЯГТИ**, -яжу, -яжеш; *мин. ч.* ви́пріг, ви́прягла, ви́прягло; *док.*, *перех.* Звільняти від упряжі.

ВИПРЯГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ПРЯГТИСЯ**, -яжеться, *док.* 1. Звільнятися від упряжі. 2. *тільки недок.* Пас. до **випряга́ти.**

ВИ́ПРЯГТИ *див.* **випряга́ти.**

ВИ́ПРЯГТИСЯ *див.* **випряга́тися.**

ВИПРЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випряда́ти.**

ВИПРЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПРЯСТИ**, -яду, -ядеш, *док.*, *перех.* 1. Прядучи, виготовляти певну кількість пряжі. 2. *розм.* Прядучи, витрачати певну кількість прядива.

ВИ́ПРЯДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́прясти.**

ВИ́ПРЯЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́прягти.**

ВИ́ПРЯМИТИ *див.* **випрямля́ти.**

ВИ́ПРЯМИТИСЯ *див.* **випрямля́тися.**

ВИ́ПРЯМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́прямити.**

ВИ́ПРЯМЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́прямити** і стан за знач. **ви́прямитися.** *Випрямлення змінного струму.*

ВИПРЯ́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **випря́млювати.**

ВИПРЯ́МЛЮВАТИ *див.* **випрямля́ти.**

ВИПРЯ́МЛЮВАТИСЯ *див.* **випрямля́тися.**

ВИПРЯМЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випрямля́ти** і стан за знач. **випрямля́тися.**

ВИПРЯМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *рідко* **ВИПРЯ́МЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ПРЯМИТИ**, -млю, -миш; *мн.* ви́прямлять; *док.*, *перех.* Робити прямим, розправляти або ставити прямо, рівно що-небудь зігнуте. // Робити що-небудь рівним; вирівнювати. ** **випрямля́ти (ви́прямити) струм**, *ел.* – перетворювати змінний електричний струм на постійний або пульсуючий.

ВИПРЯМЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **ВИПРЯ́МЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ПРЯМИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн ч.* ви́прямляться; *док.* Розправлятися або ставати прямо, рівно. // Робитися рівним; вирівнюватися.

ВИПРЯМЛЯ́Ч, -а́, *ч.*, *ел.* Пристрій, призначений для перетворення змінного електричного струму на постійний.

ВИПРЯМНИ́Й, -а́, -е́. Призначений для випрямлення, пов'язаний із випрямлянням.

ВИ́ПРЯСТИ *див.* **випряда́ти.**

ВИ́ПРЯТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВИПРЯ́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* Прибрати, вичистити, причепурити.

ВИПРЯ́ТУВАТИ *див.* **ви́прятати.**

ВИ́ПСЯКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вилаяти наче пса.

ВИ́ПУКЛИЙ, -а, -е. Який має округло вигнуту назовні поверхню, який видається наперед. *Випукла лінза.* // Витрішкуватий.

ВИ́ПУКЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Властивість за знач. **ви́пуклий.** 2. Випукле місце на чому-небудь.

ВИ́ПУКЛО. Присл. до **ви́пуклий.**

ВИ́ПУЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Широко розкритий (зазвичай про очі).

ВИ́ПУЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Витріщити.

ВИПУРНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПУРНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Те саме, що **вирина́ти.**

ВИ́ПУРНУТИ *див.* **випурна́ти.**

ВИ́ПУРХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, **ВИПУ́РХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, 1. Швидко вилітати звідкись (про птахів, метеликів). 2. *перен.* Швидко, легкою ходою вибігати звідки-небудь, кудись.

ВИПУ́РХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випу́рхувати.**

ВИПУ́РХУВАТИ *див.* **ви́пурхнути.**

ВИ́ПУСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **випуска́ти** 1, 3, 4. 2. Сукупність виробів, виготовлених одночасно і за одним зразком. 3. Друкована збірка творів, статей одного або кількох авторів, що складає окрему частину тематичної серії та має порядковий номер. // Частина якої-небудь тематичної серії взагалі (передач і т. ін.). 4. Група осіб (учнів, студентів), що закінчили навчальний заклад одночасно. ** **на ви́пуск** – не заправлений у щонебудь, одягнутий поверх чогось (про сорочку, штани).

ВИПУСКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для випускання чогось.

ВИПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **випуска́ти.**

ВИПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ПУСТИТИ**, -ущу, -устиш, *док.*, *перех.* 1. Давати можливість або дозволяти кому-, чому-небудь іти, виходити, виїздити, вилітати і т. ін. звідкись, кудись. // Виганяти куди-небудь (про худобу, птицю). // Давати змогу виходити, витікати звідки-небудь (димові, рідині і т. ін.) або видихати (повітря, дим). // Переставати тримати що-небудь. ** **не випуска́ти з рук** *чого* – постійно займатися якоюсь справою. 2. Повертати свободу, звільняючи з ув'язнення і т. ін. 3. Виробляти що-небудь. // Видавати, публікувати твори, газети і т. ін. // Видавати в обіг. *Випустити позику.* 4. Завершувати навчання кого-небудь у школі, технікумі, вищому навчальному закладі й т. ін., надаючи певні права і звання. *Випускати спеціалістів для промисловості.* 5. *тільки док.* Виключити, викреслити з тексту. 6. Виставляти, висувати щонебудь назовні. // Видовжувати, розширювати (одяг) за рахунок матерії, що є у швах, складках. 7. Утворювати з ростом колосся, пуп'янки і т. ін.

ВИПУСКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **випуска́ти** 1 – 4, 6.

ВИПУСКА́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **випуска́ти.** 2. *у знач. ім.* **випуска́ючий**, -ого, *ч.* Інструктор парашутного спорту, який контролює вихід парашутистів-початківців з літака чи вертольота.

ВИПУСКНИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для випускання чого-небудь. *Випускний клапан.* 2. Стос. до випуску з навчального закладу. *Випускні екзамени.*

ВИПУСКНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто вчиться в останньому класі (на останньому курсі) або закінчив навчальний заклад, одержавши відповідне свідоцтво чи диплом.

ВИПУСКНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **випускни́к.**

ВИПУСКО́ВИЙ, -вого, *ч.*, *друк.* Той, хто випускає черговий номер газети, журналу і т. ін.

ВИ́ПУСТ, -у, *ч.*, *діал.* Пасовисько біля села.

ВИ́ПУСТИТИ *див.* **випуска́ти.**

ВИ́ПУСТОМ, *присл.*, *діал.* Без пастуха (про випасання худоби).

ВИ́ПУЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пустити.** // **ви́пущено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ПУЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́пустити.**

ВИ́ПХАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Вигнаний, видалений силоміць.

ВИ́ПХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́пхати.**

ВИ́ПХАТИ *див.* **випиха́ти.**

ВИ́ПХАТИСЯ *див.* **випиха́тися.**

ВИ́ПХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **випиха́ти.**

ВИ́П'ЯСТИ *див.* **випина́ти.**

ВИ́П'ЯСТИСЯ *див.* **випина́тися.**

ВИР, -у, *ч.* 1. Місце у річці, морі і т. ін. з круговим рухом води, що утворюється внаслідок дії протилежних течій. 2. *чого або який, перен.* Бурхливий, стрімкий рух, який захоплює, втягає за собою.

ВИ́РА, -и, *ж.*, *іст.* У Київській Русі – штраф за вбивство вільної людини.

ВИРАЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає, передає, показує що-небудь.

ВИРАЖА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **виража́льний.**

ВИРАЖА́ЛЬНО-СМИСЛОВИ́Й, -а, -е. Який виражає смисл, сенс чого-небудь.

ВИРАЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виража́ти.**

ВИРАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РАЗИТИ**, -ажу, -азиш, *док.*, *перех.* 1. Виявляти, показувати щонебудь певними ознаками, діями і т. ін. // Передавати, висловлювати. 2. *спец.* Обчислювати, позначати в одиницях виміру.

ВИРАЖА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́РАЗИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Виявлятися через певні ознаки, дії і т. ін. // Передаватися, висловлюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **виража́ти.**

ВИРАЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **виража́ти.**

ВИ́РАЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́разити.**

ВИ́РАЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виража́ти** і **ви́разити.**

ВИ́РАЗ, -у, *ч.* 1. *рідко.* Дія за знач. **виража́ти** 1 і **ви́разити.** 2. Вияв настрою, почуття на обличчі, в очах. 3. Висловлення, фраза. *Крилатий вираз.*

ВИРАЗИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ви́разний.**

ВИРАЗИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **виразистий.**

ВИРАЗИ́СТО. Присл. до **виразистий.**

ВИ́РАЗИТИ *див.* **виража́ти.**

ВИ́РАЗИТИСЯ *див.* **виража́тися.**

ВИ́РАЗКА, -и, *ж.* Ранка на шкірі або на слизовій оболонці (від поранення, хімічного ураження, інфекційного захворювання і т. ін.). ** **Бульва́рна ви́разка** – виразка, що локалізується в цибулині дванадцятипалої кишки. **Ви́разка шлу́нка** – те саме, що **виразко́ва хворо́ба** (*див.* **виразко́вий**). **Гангрено́зна ви́разка**: а) виразка, яка виникла на місці гангрени шкіри; б) виразка, яка характеризується некрозом її стінок і дна. **Пенетру́юча ви́разка** – виразка шлунковокишкового тракту. **Пепти́чна ви́разка** – виразка шлунка, кишки або стравоходу, яка виникла внаслідок пошкоджуючої дії шлункового соку на слизову оболонку. **Тропі́чна ви́разка** – дерматоз, який проявляється швидким розвитком глибової виразки. **Трофі́чна ви́разка** – виразка, яка зумовлена змінами трофіки тканин. **Циркуля́торна ви́разка** – виразка, яка виникла внаслідок місцевого порушення кровообігу.

ВИРАЗКО́ВИЙ, -а, -е. З виразками. *Виразкові форми туберкульозу.* ** **Виразко́ва хворо́ба** – хронічне захворювання, одним із проявів якого є утворення виразок у стінці шлунка або дванадцятипалої кишки.

ВИРАЗКО́ВО-НЕКРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Спричинений змертвінням та відмиранням тканин виразки.

ВИРАЗКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який на вигляд або (та) за своїми ознаками схожий на виразку.

ВИРАЗНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна виразити.

ВИ́РАЗНИЙ, -а, -е. 1. Який зовнішніми ознаками передає внутрішні якості, почуття, переживання (про обличчя, очі і т. ін.). 2. Чіткий, розбірливий, легко зрозумілий. // Різко окреслений.

ВИРА́ЗНИК, -а, *ч.* Той, хто виражає чиї-небудь інтереси, думки, бажання і т. ін.

ВИРА́ЗНИЦЯ, -і. Жін. до **вира́зник.**

ВИ́РАЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ви́разний.**

ВИ́РАЗНО. Присл. до **ви́разний.**

ВИРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́раз.**

ВИ́РАЗОК, -зку, *ч.*, *діал.* Виразка.

ВИ́РАЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Пройти поле ралом.

ВИРАХО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна вирахувати.

ВИРАХО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Якого вираховують.

ВИРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вирахо́вувати.**

ВИРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́РАХУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Лічити, обчислювати що-небудь. 2. Утримувати певну суму із заробленої плати і т. ін.

ВИРАХÓВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вирахóвувати**.
ВИ́РАХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рахувати**.
ВИ́РАХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́рахувати**.
ВИ́РАХУВАТИ *див.* **вирахóвувати**.
ВИ́РАХУВАТИСЯ, -ується. Пас. до **ви́рахувати**.
ВИРАХУ́НОК, -нку, *ч.* Обчислення, вирахування.
ВИРАЧКÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́РАЧКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Вилазити рачки звідки-небудь, кудись. 2. *тільки док.*, *перех.* Облазити рачки що-небудь.
ВИ́РАЧКУВАТИ *див.* **вирачкóвувати**.
ВИ́РАЧКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Вилізти, вибратися звідки-небудь, кудись.
ВИ́РВА, -и, *ж.* 1. Вибита ким-, чим-небудь, вирвана силою вибуху яма; вибитий, вирваний отвір. 2. Глибока яма у дні річки, ставка. ** **Гна́ти у три ви́рви**, *фам.* – грубо проганяти кого-небудь.
ВИ́РВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рвати**. // **ви́рвано**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́РВАТИ *див.* **вирива́ти**[1].
ВИ́РВАТИСЯ *див.* **вирива́тися**[2].
ВИ́РВИХВІСТ, -хвоста, *ч.*, *діал.* Баговиння на шляху.
ВИРЕЗУ́Б, -а, *ч.* Велика промислова риба з родини коропових, яка водиться в річках і лиманах на півдні України.
ВИ́РЕКТИ *див.* **вирiка́ти**.
ВИ́РЕКТИСЯ *див.* **вирiка́тися**.
ВИРИВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **вирива́ти**[1].
ВИРИВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **вирива́ти**[2].
ВИРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РВАТИ**, -рву, -рвеш, *док.*, *перех.* 1. Рвучи, висмикувати, витягати що-небудь звідкись. // З силою відокремлювати частину від цілого. // З силою віднімати що-небудь у когось. 2. *перен.* З великими зусиллями, труднощами рятувати, визволяти кого-, що-небудь. // Силою, погрозами домагатися, одержувати що-небудь від когось. // З труднощами знаходити для якої-небудь мети час.
ВИРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РИТИ**, -ию, -иєш, *док.*, *перех.* 1. Риючи, копаючи, витягати що-небудь звідкись. 2. Риючи, копаючи, утворювати заглибину, яму.
ВИРИВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́РВАТИСЯ**, -вуся, -вешся, *док.* 1. Відокремлюватися, відділятися від чого-небудь. // Випадати, вислизати з чого-небудь, звідкись. 2. Із силою звільнятися (від кого-, чого-небудь). // Переборюючи перешкоди, труднощі, вибиратися звідки-небудь, кудись. // У швидкому русі віддалятися від інших. 3. З труднощами знаходити можливість, час, щоб відлучитися куди-небудь. 4. Рвучко прориватися, виходити назовні, раптово з'являтися де-небудь. // Роздаватися, звучати, так чи інакше проявлятися. // Несподівано, поспішно говорити що-небудь, запитувати, твердити. // *безос.* 5. *тільки недок.* Пас. до **вирива́ти**[1].
ВИРИВА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.*, **ВИ́РИТИСЯ**, -иється, *док.* 1. Риючи, відкопуватися, звільнятися з-під землі, піску і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **вирива́ти**[2].
ВИРИВА́Ч, -а́, *ч.* Який щось або когось вириває.
ВИРИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вирига́ти**.
ВИ́РИГАТИ *див.* **вирига́ти**.
ВИРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РИГАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Блюючи, викидати зі шлунка.
ВИ́РИГНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **вирига́ти**.
ВИРИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вирина́ти**.
ВИРИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РИНУТИ** *і* **ВИ́РНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Пірнувши, занурившись у воду, випливати на поверхню. 2. *перен.* Раптово, несподівано з'являтися. 3. *діал.* Витікати (про джерело).
ВИ́РИНУТИ *див.* **вирина́ти**.
ВИРИСÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вирисóвувати**.
ВИРИСÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́РИСУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.* Те саме, що **вимальóвувати**.
ВИРИСÓВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́РИСУВАТИСЯ**, -ується, *док.* Пас. до **вирисóвувати**.
ВИРИ́СТИЙ, -а, -е. Такий, в якому є багато вирів. *Вириста річка.* // Схожий на вир.
ВИ́РИСУВАТИ *див.* **вирисóвувати**.
ВИ́РИСУВАТИСЯ *див.* **вирисóвуватися**.
ВИ́РИТИ *див.* **вирива́ти**[2].
ВИ́РИТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рити**.
ВИ́РИТИСЯ *див.* **вирива́тися**[2].
ВИ́РИТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *діал.* Вигравірувати.
ВИРИХТÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Рихтувати.
ВИ́РИХТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рихтувати**.
ВИ́РИХТУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **рихтува́ти**.
ВИ́РИХТУВАТИСЯ, -ується. Док. до **рихтува́тися**.
ВИ́РІБ, -робу, *ч.* 1. Вироблена, виготовлена з чогось річ, предмет для вжитку. ** **Агрегатóваний ви́ріб** – збірний виріб, що складається з набору окремих серійних та одиничних виробів. **Апара́тний ви́ріб** – технічний засіб, що постачається як продукція виробничо-технічного призначення. **Ба́зовий ви́ріб** – виріб, що є основною складовою частиною певної кількості виробів. **Електротехні́чний ви́ріб** – виріб, призначений для виробництва, перетворення, розподілу, передачі або споживання електричної енергії. **Інформаці́йний ви́ріб** – інформаційний засіб, що виготовлений постачається як продукція виробничо-технічного призначення для застосування в автоматизованій системі. **Комплектува́льний ви́ріб** – виріб підприємства-постачальника, що пристосовується як складова частина виробу. **Кондитéрські ви́роби** – тістечка, торти, цукерки тощо. **Програ́мний ви́ріб** – програмний засіб, що виготовлений і постачається як продукція виробничо-технічного призначення. **Специфікóваний ви́ріб** – виріб, який складається з декількох складових частин. **Станда́ртний ви́ріб** – виріб, що застосовується за стандартом, який всебічно та однозначно визначає конструкцію виробу, показники якості. **Ти́повий ви́ріб** – виріб, що належить до групи виробів схожої конструкції. **Уніфікóваний ви́ріб** – виріб, який використовується у складі інших виробів. 2. *тільки одн.* Виробництво, виготовлення яких-небудь речей, предметів для вжитку.
ВИ́РІВНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рівняти**.
ВИРІ́ВНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який вирівнює.
ВИРІ́ВНЮВАНИЙ, -а, -е. Якого вирівнюють.
ВИРІ́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вирі́внювати**. ** **Вирі́внювання потенціа́лу**, *тех.* – метод зниження напруги дотику та напруги кроку між точками електричного кола. 2. У системах обробки інформації: а) зміщення символів у регістрі таким чином, щоб крайній символ елемента даних зайняв певну позицію в регістрі; б) процедура програм обробки текстів, що полягає у розташуванні тексту таким чином, щоб крайні знаки кожного рядка тексту знаходилися на лівій та (чи) правій границі текстового поля.
ВИРІ́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́РІВНЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь рівним, без заглибин, виступів і т. ін. // Робити прямим, випрямляти, розправляти що-небудь зігнуте. // Робити рівномірним. 2. *тільки док.* Зробити рівним по вертикалі або горизонталі положення кого-, чого-небудь. 3. Розміщати, ставити по прямій лінії (ряд, колону і т. ін.).
ВИРІ́ВНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́РІВНЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *док.* 1. Ставати рівним (про поверхню чого-небудь). // Набувати прямого положення; розправлятися. // Ставати рівномірним. // *перен.* Поступово позбавлятися хиб, вад. 2. Набувати прямого вертикального або горизонтального положення. 3. Розміщатися, ставати по прямій лінії (у рядах, колонах і т. ін.). 4. Ставати струнким.
ВИРІ́ВНЮВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Спеціальний пристрій у машинах для вирівнювання чого-небудь.
ВИРІ́ВНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вирі́внювати**.
ВИРІВНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **вирі́внювальний**.
ВИ́РІВНЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рівняти**.
ВИ́РІВНЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́рівняний**.
ВИ́РІВНЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́рівняти**.
ВИ́РІВНЯТИ *див.* **вирі́внювати**.
ВИ́РІВНЯТИСЯ *див.* **вирі́внюватися**.
ВИ́РІД, -роду, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ви́родок**.
ВИ́РІДНИЙ, -а, -е, *діал.* Звироднілий.
ВИ́РІЖОК, -жка, *ч.* 1. Частина чого-небудь, що видається наперед; виступ. 2. *розм.* Крайня, кінцева частина села.
ВИ́РІЗ, -у, *ч.* 1. Прорізаний отвір або заглибина певної форми. 2. Виїмка для голови, шиї на одежі.
ВИРІЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **вирі́зувальний**.
ВИ́РІЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́різати**.
ВИРІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вирiза́ти**.
ВИ́РІЗАТИ *див.* **вирі́зувати**.
ВИРІЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Те саме, що **вирі́зувати**.
ВИ́РІЗАТИСЯ *див.* **вирі́зуватися**.
ВИ́РІЗКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **вирі́зування** 1. 2. Стаття, нарис, цитата і т. ін., вирізані з друкованого видання. 3. Те саме, що **ви́різ** 1. 4. М'ясо вищого сорту, вирізане з туші біля хребта.
ВИ́РІЗКИ, -зок, *мн.*, *рідко.* Різьблення, різьба.
ВИ́РІЗНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́різнити**.
ВИРІЗНИ́Й, -а́, -е́. Зробл. за допомогою різьблення. // Який має вирізи (у 1 знач.).
ВИ́РІЗНИТИ *див.* **вирізня́ти**.
ВИ́РІЗНИТИСЯ *див.* **вирізня́тися**.
ВИРІЗНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який вирізняє, призначений для вирізняння.
ВИРІЗНЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вирізня́льний**.
ВИРІЗНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вирізня́ти**.
ВИРІЗНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́РІЗНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Виокремлювати кого-, що-небудь, робити помітним серед інших. // Розрізняти, помічати за якими-небудь ознаками.
ВИРІЗНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́РІЗНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* Відрізнятися від інших, бути помітним через які-небудь ознаки.
ВИРІ́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вирізування.
ВИРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вирі́зувати**.
ВИРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вирі́зувати**. 2. Спосіб вишивання. // Прикрашання різьбленим орнаментом речей з дерева.
ВИРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́РІЗАТИ**, -іжу, -іжеш, *док.*, *перех.* 1. Ріжучи, відокремлювати від чого-небудь або виймати, видаляти з чогось, звідкись. 2. Ріжучи, обрізуючи, виготовляти що-небудь. 3. Винищувати холодною зброєю всіх чи багатьох.
ВИРІ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́РІЗАТИСЯ**, -іжеться, *док.* 1. Відокремлюватися внаслідок різання. 2. Вирізнятися чітко окресленими лініями. 3. *тільки недок.* Пас. до **вирі́зувати**.
ВИ́РІЗЬБИТИ *див.* **вирі́зьблювати**.
ВИ́РІЗЬБИТИСЯ *див.* **вирі́зьблюватися**.
ВИ́РІЗЬБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́різьбити**. // **ви́різьблено**, *безос. присудк. сл.*
ВИРІ́ЗЬБЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вирі́зьблювати**.
ВИРІ́ЗЬБЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́РІЗЬБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* ви́різьблять; *док.*, *перех.* 1. Чим-небудь гострим, ріжучим робити візерунки, написи і т. ін. 2. Робити, виготовляти що-небудь, висікаючи, вирізуючи з каменю, дерева і т. ін.
ВИРІ́ЗЬБЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́РІЗЬБИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Відзначатися різко окресленими лініями, контурами. 2. *тільки недок.* Пас. до **вирі́зьблювати**.
ВИ́РІЙ, -ію, *ч.* Теплі, південні краї, куди відлітають на зиму перелітні птахи.
ВИРІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РЕКТИ**, -ечу, -ечеш; *мин. ч.* ви́рік, ви́рекла, ви́рекло; *док.*, *заст.* Те саме, що **виголóшувати**. // *ірон.*
ВИРІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́РЕКТИСЯ**, -ечуся, -ечешся, *док.*, *заст.* 1. *діал.* Відмовлятися, зрікатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **вирiка́ти**.
ВИ́РІСТ, -росту, *ч.* 1. Дія за знач. **ви́рости** 1 і **ви́рости́ти** 1. ** **На ви́ріст** – більший, ніж треба, з розрахунком, що дитина виросте (про одяг, взуття). 2. Виступ на живому організмові. 3. *діал.* Зріст.
ВИРІША́ЛЬНИЙ, -а, -е. Найважливіший, головний, який має основне значення. // Який визначає дальший хід чого-небудь. // Від якого залежить остаточне вирішення.
ВИРІША́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **виріша́льний**.
ВИРІША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виріша́ти** 2.
ВИРІША́ТИ *див.* **вирі́шувати**.
ВИРІША́ТИСЯ *див.* **вирі́шуватися**.
ВИ́РІШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рішити**. // **ви́рішено**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́РІШЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **ви́рішити**. 2. Висновок, рішення.
ВИ́РІШИТИ *див.* **вирі́шувати**.
ВИ́РІШИТИСЯ *див.* **вирі́шуватися**.
ВИРІШНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **виріша́льний**.
ВИРІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вирі́шувати**.
ВИРІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ВИРІША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РІШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. *з інфін. або підрядним додатковим.* Роздумуючи, обмірковуючи, доходити до якого-небудь висновку. 2. Знаходити яку-небудь відповідь; розв'язувати питання. // Доводити до певного результату яку-небудь дію, стан і т. ін. // Виконувати, здійснювати побудову, розміщення, добір і т. ін. чого-небудь певним способом.
ВИРІ́ШУВАТИСЯ, -ується *і рідко* **ВИРІША́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ВИ́РІШИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Остаточно визначатися, діставати розв'язання. 2. *тільки недок.* Пас. до **вирі́шувати**.
ВИРІ́ШУВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто щось вирішує. 2. Той, хто має вирішальний голос, повноваження.
ВИРЛА́, вирл, *мн.*, *розм.* Випуклі, витріщені очі.
ВИРЛА́ТИЙ, -а, *е*, *розм.* Те саме, що **вирлоо́кий**.
ВИРЛА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Вирлоока людина.
ВИРЛИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до вирлиці.
ВИРЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **турбі́на**.
ВИ́РЛО, -а, *с.*, *діал.* 1. Дишель. 2. Важіль, підойма.
ВИРЛОО́КИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який має випуклі, витріщені очі. 2. *рідко.* Випуклий, витріщений (про очі).
ВИРЛООКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **вирлоо́кий**.
ВИ́РНУТИ *див.* **вирина́ти**.
ВИ́РОБИТИ *див.* **виробля́ти**.
ВИ́РОБИТИСЯ *див.* **виробля́тися**.
ВИ́РОБІТОК, -тку, *ч.* 1. Дія за знач. **виробля́ти** 1 – 5. 2. Кількість виробленого, одержаного внаслідок праці.
ВИ́РОБКА, -и, *ж.* 1. *гірн.* Місце, де видобувають корисні копалини. 2. *заст.*, *діал.* Виріб (у 1 знач.).
ВИ́РОБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́робити** 1 – 5. // **ви́роблено**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́РОБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Чіткість, викінченість.
ВИ́РОБЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виробля́ти** *і* **ви́робити**.
ВИРÓБЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вирóблювати** 1 – 4.
ВИРÓБЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вирóблюваний**.
ВИРÓБЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вирóблювати** 1 – 4.
ВИРÓБЛЮВАТИ *див.* **виробля́ти**.
ВИРÓБЛЮВАТИСЯ *див.* **виробля́тися**.
ВИРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виробля́ти**.
ВИРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВИРÓБЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́РОБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* ви́роблять; *док.*, *перех.* 1. Виготовляти що-небудь, робити якісь речі, предмети і т. ін. // Надавати певної форми чому-небудь. 2. Створювати, складати, визначати в певних рисах. 3. Набувати чого-небудь; розвивати, удосконалювати певні якості, особливості і т. ін. в якомусь напрямку працею, вправами, силою волі тощо. // Робити ким-небудь, впливаючи якимось чином протягом певного часу. 4. Виконувати певну кількість роботи. // Заробляти певну суму, залежно від виконаної роботи. 5. Виснажувати; вичерпувати. 6. *тільки недок.*, *розм.* Робити щось незвичайне, несподіване.
ВИРОБЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ВИРÓБЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ВИ́РОБИТИСЯ**, -иться; *мн.* ви́робляться; *док.* 1. Складатися, створюватися внаслідок досвіду, вправ, повторюваності якої-небудь дії і т. ін. // Ставати ким-небудь, працюючи в якійсь галузі. // Удосконалюватися, набирати певних рис. 2. Виснажуватися, знесилюватися в роботі.

3. *тільки недок.* Пас. до **виробля́ти**.

ВИРОБЛЯ́ЮЧИ. Дієприсл. до **виробля́ти**.

ВИРОБЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **виробля́ти**.

ВИРОБНИ́Й, -á, -é, *спец.* Який використовується для виготовлення яких-небудь виробів. *Виробний ліс. Виробний камінь.*

ВИРОБНИ́К, -á, *ч.*, *ек.* Той, що виробляє, виготовляє яку-небудь продукцію.

ВИРОБНИ́К-МОНОПОЛІ́СТ, виробника́-монополіста, *ч.* Виробник, що має виключне право на виготовлення, випуск певної продукції.

ВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. *чого.* Виготовлення, вироблення предметів, матеріалів і т. ін. *Виробництво товарів.* ** **Безвідхо́дне виробни́цтво** – процес виробництва, який забезпечує комплекс операцій з повним використанням усіх компонентів сировини. **Ма́сове виробни́цтво** – тип виробництва, що характеризується випуском продукції постійної номенклатури у великих кількостях. **Одини́чне виробни́цтво** – тип виробництва, що характеризується невеликим обсягом випуску однакової продукції. **Серíйне виробни́цтво** – тип виробництва, що характеризується одночасним виготовленням на підприємстві однорідної продукції, випуск якої періодично повторюється. **Това́рне виробни́цтво** – форма ведення господарства, за якої продукти виготовляються для обміну через купівлю-продаж. 2. Процес, у перебігу якого люди, зв'язані між собою певними виробничими відносинами, створюють матеріальні блага. // Галузь народного господарства; галузь промисловості. 3. Праця над безпосереднім виготовленням продукції. // *розм.* Підприємство, на якому виробляють яку-небудь продукцію. *Без відриву від виробництва.*

ВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Стос. до виробництва (у 1, 2 знач.). ** **Виробни́ча сфе́ра** – сукупність підприємств, що виробляють матеріально-речовий продукт і надають матеріальні послуги. **Виробни́ча фу́нкція** – економіко-математична залежність у формі зв'язку між кількістю продукції, що виробляється, та використаними при її створенні факторами виробництва. **Виробни́чий потенціа́л** – реальний об'єм продукції, який можна виробити за повного використання наявних ресурсів. **Виробни́чі фо́нди** – сукупність засобів та предметів праці, необхідних для ведення виробництва, виражена в грошовій формі. 2. Який здійснює виробництво, вироблення, виготовлення якої-небудь продукції. *Виробничі колективи.*

ВИРОБНИ́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто працює на виробництві, виробляє, виготовляє яку-небудь продукцію.

ВИРОБНИ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **виробни́чник**.

ВИРОБНИ́ЧО-ТЕХНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з технологією виробництва.

ВИ́РОБНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Те саме, що **заво́д**[1].

ВИ́РОБОК, -бка, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ви́ріб** 1.

ВИРОБ'Я́КИ, -ів, *мн.*, *діал.* Шкіряні постоли.

ВИРОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **вир**.

ВИРОВИ́СЬКО, -а, *с.* Збільш. до **вир**.

ВИРОДЖЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **дегенера́т**.

ВИ́РОДЖЕНИЙ, -а, -е. Який вироджується.

ВИ́РОДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́роджений**.

ВИРОДЖЕ́НКА, -и. Жін. до **виродже́нець**.

ВИ́РОДЖЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **виро́джуватися**.

ВИРОДЖЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **виродже́нець**.

ВИРО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який вироджує, спричинює виродження.

ВИРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Який вироджується; який стає виродком.

ВИРО́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Схильність до виродження або ступінь виродження.

ВИРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виро́джуватися**.

ВИРО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́РОДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Втрачати кращі риси, ставати гіршим, неякісним. // *у кого – що.* Перетворюватися в кого-небудь гіршого, у щось гірше. 2. *біол.* Знижувати свою життєвість (плодючість, здатність пристосовуватися до зовнішніх умов і т. ін.) в кожному наступному поколінні організмів, що призводить до вимирання.

ВИ́РОДИТИСЯ *див.* **виро́джуватися**.

ВИРОДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який має фізичні вади, зовнішньо потворний (про людину, тварину, частини тіла). // Який має порушення нормальної будови (про рослину).

ВИРОДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Природжене порушення нормальної будови тканини або органів, а також частин тіла в людини і тварини. 2. *перен.* Потворне явище.

ВИРОДЛИ́ВО. Присл. до **виродли́вий**.

ВИРОДНИ́Й, -á, -é. Який вироджується.

ВИ́РОДОК, -дка, *ч.* 1. Зовнішньо потворна людина. 2. Людина, що втратила кращі якості; недолюдок. // *лайл.*

ВИ́РОЗУМІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **зрозумі́ти**.

ВИ́РОЗУМІТИСЯ, -іється, *док.*, *рідко.* Стати зрозумілим.

ВИ́РОЇТИСЯ *див.* **виро́юватися**.

ВИРО́К, -рка́, *ч.* Зменш. до **вир**.

ВИ́РОК, -у, *ч.* 1. *юр.* Рішення суду про винність або невинність підсудного. // *перен.* Чие-небудь рішення про покарання когось. *Смертний вирок.* ** **Випра́вдувальний (виправдни́й) ви́рок** – рішення суду, яке ухвалюється в разі встановлення невинності підсудного. **Обвинува́льний ви́рок** – рішення суду, яке ухвалюється в разі встановлення вини підсудного. 2. *перен.* Категоричне рішення про що-небудь, оцінка чогось, авторитетна думка про щось.

ВИ́РОСЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́рости** 1 – 5.

ВИРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вироста́ти** 1 – 5.

ВИРОСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РОСТИ**, -сту, -стеш; *мин. ч.* ви́ріс, -росла, -росло; *док.* 1. Ставати більшим, вищим, довшим у процесі росту. // Ростучи, ставати дорослим. // Рости у певних умовах; проводити дитячі роки у певному середовищі. // *тільки док.*, *з чого.* Ростучи, робитися більшим настільки, що одежа стає короткою, вузькою. // *перен.* Підніматися, сходячи, випікаючись (про хлібні вироби). ** **Ви́рости в оча́х** *чиїх* – стати кращим на думку кого-небудь. 2. *перен.* Ставати сильнішим, значнішим. 3. *перен.* Набувати досвіду, вміння, певних знань, поширювати світогляд і т. ін. // *в кого – що, до кого.* Набуваючи певних якостей, ставати ким-, чим-небудь. // *з чого.* Виходити з певного вікового стану. 4. Ростучи, з'являтися. // *перен.* З'являтися в процесі навчання, праці і т. ін. // *перен.* Будуватися, з'являтися внаслідок будівництва (про будівлі; споруди, міста і т. ін.). 5. *перен.* Показуватися, поставати де-небудь, перед кимось, чимось. 6. *тільки недок.*, *рідко.* Те саме, що **виро́щувати**.

ВИ́РОСТИ *див.* **вироста́ти**.

ВИ́РОСТИТИ *див.* **виро́щувати**.

ВИРОСТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Зробл. з виростка (у 1 знач.). 2. *мед.* Прикм. до **ви́росток** 3.

ВИ́РОСТОК, -тка, *ч.* 1. Шкіра однорічного теляти. 2. *діал.* Підліток. 3. *мед.* Наріст на шкірі.

ВИРО́ЧНЯ, -і, *ж.*, *зах.* Пророцтво.

ВИРОЩА́ТИ *див.* **виро́щувати**.

ВИ́РОЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ростити**. // **ви́рощено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́РОЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́ростити**.

ВИРО́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до вирощування.

ВИРО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **виро́щувати**.

ВИРО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виро́щувати**.

ВИРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ВИРОЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РОСТИТИ**, -ощу, -остиш, *док.*, *перех.* 1. Дбайливо доглядаючи, сприяти ростові кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Дбайливо виховувати, прищеплюючи певні погляди, навички; виховуючи, створювати.

ВИРО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **виро́щувати**.

ВИРО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́РОЇТИСЯ**, -їться, *док.* 1. Вилітати роєм (про бджіл). 2. *перен.* З'являтися де-небудь у великій кількості; показуватися. 3. *перен.* Виникати. // *тільки док.* Примаритися.

ВИ́РУБ, -у, *ч.* Те саме, що **виру́бування**.

ВИ́РУБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рубати**.

ВИ́РУБАТИ *див.* **виру́бувати**.

ВИРУБА́ТИ *див.* **виру́бувати**.

ВИ́РУБАТИСЯ *див.* **виру́буватися**.

ВИРУБА́ТИСЯ *див.* **виру́буватися**.

ВИ́РУБКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **виру́бувати, вируба́ти**. 2. Місце, ділянка, де вирубано ліс.

ВИРУБНИ́Й, -á, -é. 1. Стос. до вирубування лісу. 2. Признач. для вирубування деталей з металу. *Вирубний штамп.*

ВИРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виру́бувати**.

ВИРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВИРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РУБАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Рубаючи, звалювати з кореня все на якій-небудь ділянці (кущі, дерева і т. ін.). // Зрубувати, обравши серед інших за якими-небудь ознаками. 2. Рубаючи, виймати, видобувати що-небудь. 3. Рубаючи, надавати чому-небудь певної форми; висікати. // Рубаючи, утворювати заглибину в чому-небудь твердому. 4. Рубаючи, знищувати всіх чи багатьох. 5. *гірн.* Видобувати вугілля, руду. 6. *розм.* Діючи рубильником або вимикачем, припинити надходження електричної енергії, перервати дію електричного механізму; вимкнути.

ВИРУ́БУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ВИРУБА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́РУБАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Рубаючи кого-, що-небудь, прокладати собі шлях. 2. *тільки недок.* Пас. до **виру́бувати**.

ВИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вирува́ти**.

ВИРУВА́ТИ, -у́є, *недок.* 1. Утворювати вир, вири, крутитися, клекотіти. // Нестримно рухатися, змінюючи напрямок, повертаючись то в один, то в інший бік (про вітер, полум'я і т. ін.). 2. *перен.* Бурхливо рухатись великою масою; виявляти збудження, неспокій швидкими рухами, криками і т. ін. // Буяти.

ВИРУГО́ВУВАТИ, -вую, -вуєш, *недок.*, *діал.* Виганяти, зганяти.

ВИ́РУЛИТИ *див.* **виру́лювати**.

ВИРУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виру́лювати**.

ВИРУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́РУЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех. і неперех.* Виводити літак (зрідка автомобіль) по землі у певне місце.

ВИРУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РУЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Допомагати кому-небудь, визволяти когось, щось із тяжкого, небезпечного становища. 2. Одержувати певну кількість грошей від продажу чого-небудь.

ВИРУЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **виручáти**.

ВИ́РУЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ручити**. 2. *у знач. прикм.* Одержаний від продажу чого-небудь.

ВИ́РУЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́ручити**.

ВИ́РУЧИТИ *див.* **виручáти**.

ВИ́РУЧКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Дія за знач. **виручáти** 1. 2. Те саме, що **ви́торг**.

ВИРУША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вируша́ти**.

ВИРУША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РУШИТИ**, -шу, -шиш, *док.* Починати йти, їхати; виходити, виїжджати звідки-небудь, прямувати кудись.

ВИ́РУШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́рушити**.

ВИ́РУШИТИ *див.* **вируша́ти**.

ВИРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вирува́ти**.

ВИРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виряджа́ти**.

ВИРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́РЯДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Гарно, пишно вбирати, причепурювати кого-небудь або одягати в незвичний одяг. 2. Споряджаючи, забезпечуючи потрібним для дороги, відправляти кого-, що-небудь звідкись, кудись. 3. Проводжати кого-небудь під час від'їзду кудись. 4. *розм.* Проганяти, випроваджувати кого-небудь, примушувати піти звідкись.

ВИРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́РЯДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Гарно, пишно вбиратися, причепурюватися або одягатися в незвичний одяг. 2. Відповідно приготувавшись, спорядившись, вирушати куди-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **виряджа́ти**.

ВИ́РЯДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рядити**. ** **Ви́ряджений як на весі́лля** – пишно вдягнений, убраний; причепурений.

ВИ́РЯДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́рядити**.

ВИ́РЯДИТИ *див.* **виряджа́ти**.

ВИ́РЯДИТИСЯ *див.* **виряджа́тися**.

ВИРЯТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **врято́вувати**.

ВИРЯТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́РЯТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Допомагаючи, відводити кого-, що-небудь від небезпеки, визволяти з тяжкого, скрутного становища.

ВИРЯТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́РЯТУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* Позбавлятися небезпеки, виходити з тяжкого, скрутного становища.

ВИ́РЯТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рятувати**.

ВИ́РЯТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́рятувати**.

ВИ́РЯТУВАТИ *див.* **вирято́вувати**.

ВИ́РЯТУВАТИСЯ *див.* **вирято́вуватися**.

ВИ́РЯЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́рячити**. 2. *прикм.* Дуже випуклий (про очі).

ВИ́РЯЧИТИ *див.* **виря́чувати**.

ВИ́РЯЧИТИСЯ *див.* **виря́чуватися**.

ВИРЯЧКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який дуже видається назовні, випуклий більше, ніж звичайно (про очі). 2. Який має такі очі.

ВИРЯЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вирячкува́тий** 1.

ВИРЯ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виря́чувати**.

ВИРЯ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́РЯЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Широко розкривати очі від здивування, люті і т. ін. // *на кого – що.* Широко розкривши очі, дивитися на кого-, що-небудь.

ВИРЯ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́РЯЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* 1. Широко розкриватися від здивування, люті і т. ін. (про очі). 2. Широко розкривати очі від здивування, люті і т. ін.

ВИС, -у, *ч.*, *спорт.* Вправа на брусах, перекладині і т. ін., за якої тіло гімнаста набирає висячого положення. // Висяче положення тіла гімнаста.

ВИСА́ДА, -и, *ж.*, *діал.* Фасад.

ВИ́САДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́садити** 1, 2, 4. // **ви́саджено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́САДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́садити** 1, 2, 4.

ВИСА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **виса́джування**.

ВИСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виса́джувати** 1, 2, 4.

ВИСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́САДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Допомагати або давати можливість кому-небудь вийти, зійти на землю (з автомобіля, поїзда, судна і т. ін.). // Примушувати кого-небудь вийти, зійти на землю, залишаючи щось (автомобіль, поїзд, судно і т. ін.). 2. Викопавши, вийнявши рослини з парника, шкілки і т. ін., садити в іншому місці. 3. *розм.* Піднімаючи, поміщати кого-, що-небудь десь, на чомусь. 4. *розм.* З силою вибивати, виламувати що-небудь. *Висаджувати в повітря.*

ВИСА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́САДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Виходити, сходити на землю, залишаючи транспорт (автомобіль, поїзд, судно і т. ін.). // Спускатися на землю (про морський, повітряний десант). 2. *тільки недок.* Пас. до **виса́джувати**.

ВИ́САДИТИ *див.* **виса́джувати**.

ВИ́САДИТИСЯ *див.* **виса́джуватися**.

ВИ́САДКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **виса́джувати** і **ви́садити** 1. 2. В металообробці – обробка металів тиском, що полягає в осадці лише частини заготовки для створення на цій частині потовщення і зменшення одночасно її довжини.

ВИ́САДКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ви́садок**, -дка, *ч.*). Коренеплоди або деякі рослини, збережені взимку і висаджені в ґрунт для одержання насіння.

ВИ́САДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́садки**.

ВИСАДНИ́К, -á, *ч.* 1. Те саме, що **детона́тор**. 2. Фахівець, що вибуховим пристроєм висаджує щось у повітря.

ВИ́САДОК *див.* **ви́садки**.

ВИ́САДОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́садок**.

ВИ́САЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ВИСА́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Здійснити висалювання.

ВИСА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Виділення речовини з розчину додаванням іншої речовини, якій властива більша розчинність.

ВИСА́ЛЮВАТИ *див.* **ви́салити**.

ВИ́САПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **виса-**

пати.

ВИ́САПАТИ *див.* висáпувати.

ВИ́САПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Віддихатися, перевести подих.

ВИСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́САПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Зрубувати в землі, дістаючи коріння сапою (зазвичай про бур'ян). // Очищати від бур'яну грядку, город, поле і т. ін. за допомогою сапи.

ВИ́СВАРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сварити**.

ВИ́СВАРИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ВИСВА́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Різко висловити кому-небудь своє незадоволення, обурення з його поведінки. 2. Здобути кого-, що-небудь за допомогою сварки.

ВИ́СВАРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Просваритися протягом повного часу, виливаючи все своє невдоволення, злість. // Закінчити, перестати сваритися.

ВИСВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* 1. Див. **ви́сварити**. 2. *мисл.* Вчити молодих мисливських собак виконувати всі вказівки господаря.

ВИ́СВАТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сватати**.

ВИ́СВАТАТИ *див.* **висва́тувати**.

ВИСВА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СВАТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *заст.* Просити, домагатися у батьків згоди на одруження з їхньою дочкою через старостів чи взагалі посередників, здійснюючи обряд сватання. 2. *за кого, кому.* Знаходити для кого-небудь наречену або нареченого, одержавши згоду на одруження. 3. *перен.*, *розм.* Пропонуючи кому-небудь зайнятися чимось, взяти участь у якійсь справі і т. ін., домагатися згоди на це.

ВИ́СВЕРДЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́свердлити**. // **ви́свердлено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́СВЕРДЛИТИ *див.* **висве́рдлювати**.

ВИСВЕ́РДЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висве́рдлювати**.

ВИСВЕ́РДЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СВЕРДЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Свердлячи, робити отвір, заглибину в чому-небудь.

ВИСВЕ́РДЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **висве́рдлювати**.

ВИ́СВИСНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **висви́стувати**.

ВИ́СВИСТ, -у, *ч.* Дія за знач. **висви́стувати** і **ви́свиснути**, а також звуки, утворювані цією дією.

ВИ́СВИСТАТИ *див.* **висви́стувати**.

ВИ́СВИСТІТИ *див.* **висви́стувати**.

ВИСВИ́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висви́стувати**, а також звуки, утворювані цією дією.

ВИСВИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СВИСТАТИ** *і* **ВИ́СВИСТІТИ**, -ищу, -истиш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Раз у раз свистіти, раз у раз видавати свист. // Раз у раз утворювати свист, проходячи крізь вузький отвір під тиском (про пару). // Час від часу утворювати свист за дуже швидкого руху (про маси повітря). 2. *перех.* Відтворювати свистом яку-небудь мелодію. 3. *неперех.* Співаючи, видавати свист (про птахів). 4. *неперех.* Раз у раз утворювати свист, різко розсікаючи повітря (про який-небудь предмет).

ВИ́СВІДЧАТИ *див.* **висвідча́ти**.

ВИСВІДЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СВІДЧАТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Свідчити, доводити.

ВИ́СВІДЧЕНИЙ, -а, -е. Викритий, звинувачений.

ВИ́СВІДЧЕННЯ, -я, *с.* Викриття, звинувачення.

ВИ́СВІЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Зробити свіжим.

ВИ́СВІЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* Зробитися свіжим.

ВИ́СВІТИТИ *див.* **висві́чувати**.

ВИ́СВІТЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́світлити**. // **ви́світлено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́СВІТЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́світлити** 2.

ВИ́СВІТЛИТИ *див.* **висві́тлювати**.

ВИ́СВІТЛИТИСЯ *див.* **висві́тлюватися**.

ВИСВІ́ТЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висві́тлювати**.

ВИСВІ́ТЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СВІТЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. *рідко.* Світячи або спрямовуючи куди-небудь світло, робити видним щось. 2. *перен.* Робити відомим, пояснювати, розкривати що-небудь у деталях. // Зображуючи, показувати що-небудь, робити зрозумілим, виразним (у літературі, мистецтві).

ВИСВІ́ТЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́СВІТЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати відомим, зрозумілим. 2. *тільки недок.* Пас. до **висві́тлювати** 2.

ВИСВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висві́чувати**.

ВИСВІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СВІТИТИ**, -ічу, -ітиш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Яскраво світити, сяяти. 2. *тільки недок.*, *неперех.* Вирізнятися своєю світлою чи блискучою поверхнею. 3. *тільки док.*, *неперех.* Зробитися ясним, почати яскраво світити. 4. *перех.* Освітлювати, робити видним; направляти світло на кого-, що-небудь. 5. *перех.*, *карт.* Показувати, відкривати козирну карту. 6. *перех.*, *розм.* Витрачати для освітлення.

ВИСВІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Яскраво світитися; сяяти, блищати. 2. Робитися видним, починати яскраво світити; сяяти, блищати. 3. *карт.* Показуватися, відкриватися (про козирну карту).

ВИ́СВОБОДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *діал.* Вивільнити, звільнити.

ВИ́СВЯТИТИ *див.* **висвя́чувати**.

ВИ́СВЯТИТИСЯ *див.* **висвя́чуватися**.

ВИ́СВЯЧЕНИЙ, -а, -е, *церк.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́святити**.

ВИ́СВЯЧЕННЯ, -я, *с.*, *церк.* Дія за знач. **ви́святити** 1.

ВИСВЯ́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *церк.* Дія за знач. **висвя́чувати**.

ВИСВЯ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СВЯТИТИ**, -ячу, -ятиш, *док.*, *перех.*, *церк.* 1. Надавати кому-небудь духовне звання, виконуючи певний обряд. 2. Виконувати певний обряд, внаслідок якого хто-або що-небудь нібито очищається від нечистої сили; освячувати.

ВИСВЯ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся. *недок.*, **ВИ́СВЯТИТИСЯ**, -ячуся, -ятишся, *док.*, *церк.* 1. Приймаючи обряд висвячення, одержувати духовне звання. 2. *тільки недок.* Пас. до **висвя́чувати**.

ВИСЕЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, кого виселили або хто виселився звідки-небудь.

ВИ́СЕЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́селити**.

ВИСЕЛЕ́НКА, -и. Жін. до **виселе́нець**.

ВИ́СЕЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́селити**.

ВИ́СЕЛИТИ *див.* **виселя́ти**.

ВИ́СЕЛИТИСЯ *див.* **виселя́тися**.

ВИ́СЕЛОК, -сілка, *ч.* Невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей з іншої місцевості або іншого населеного пункту, а також поселення людей на новому місці.

ВИСЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виселя́ти**.

ВИСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́СЕЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Примушувати кого-небудь залишити своє місце проживання (житло, населений пункт, певну місцевість). // Переводити, переселяти з одного місця проживання в інше.

ВИСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́СЕЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Залишати своє місце проживання (житло, населений пункт, певну місцевість). // Перебиратися з одного місця проживання в інше. 2. *тільки недок.* Пас. до **виселя́ти**.

ВИ́СИДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сидіти**.

ВИСИ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **виси́джування**.

ВИСИ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виси́джувати**.

ВИСИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СИДІТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *неперех.* Сидіти протягом довгого часу де-небудь, у чому-небудь. // Сидячи, робити щось протягом довгого часу. // Перебувати де-небудь, у якомусь місці протягом тривалого часу. 2. *перех.* Сидячи на яйцях, виводити пташенят (про птахів). 3. *перех.*, *перен.* Сидіти, чекаючи, домагаючись чого-небудь, вирішуючи щось і т. ін.

ВИСИ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́СИДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Довго сидіти де-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **виси́джувати** 2.

ВИ́СИДІТИ *див.* **виси́джувати**.

ВИ́СИДІТИСЯ *див.* **виси́джуватися**.

ВИ́СИДКА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **ви́сидіти** 1.

ВИСИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висила́ти**.

ВИСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СЛАТИ**, ви́шлю, ви́шлеш, *док.*, *перех.* 1. Відправляти що-небудь поштою, залізницею, передавати через когось і т. ін. // Слати, направляти кого-небудь кудись із певною метою. 2. Позбавляючи кого-небудь права жити в якомусь районі, в якійсь області, країні і т. ін., відправляти за їх межі або в певне місце. // Відправляти кого-небудь кудись у примусовому порядку. // *рідко.* Примушувати вийти геть.

ВИСИЛА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Пас. до **висила́ти**.

ВИ́СИЛЕНИЙ, -а, -е. Виснажений.

ВИ́СИЛИТИ *див.* **виси́лювати**.

ВИ́СИЛИТИСЯ *див.* **виси́люватися**.

ВИ́СИЛКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Дія за знач. **висила́ти** і **ви́слати**. 2. Покарання через позбавлення права жити в якому-небудь районі, в якійсь області, країні і т. ін. 3. Місце, куди вислано когось.

ВИСИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИСИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́СИЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Знесилювати, виснажувати кого-небудь.

ВИСИ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ВИСИЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́СИЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.*, *рідко.* 1. Знесилюватися, виснажуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **виси́лювати**, **висиля́ти**.

ВИСИЛЯ́ТИ *див.* **виси́лювати**.

ВИСИЛЯ́ТИСЯ *див.* **виси́люватися**.

ВИСИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́СНИТИСЯ**, -иться, *док.*, *безос.* Уявлятися уві сні, снитися.

ВИ́СИНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́синити**.

ВИ́СИНИТИ *див.* **виси́нювати**.

ВИ́СИНИТИСЯ *див.* **виси́нюватися**.

ВИ́СИНОВИТИ, -влю, -виш, *док.*, *перех.* Вилучити з сім'ї, позбавити спадщини.

ВИ́СИНОВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́синовити**.

ВИСИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СИНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Робити синім, надавати синього кольору, відтінку.

ВИСИ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́СИНИТИСЯ**, -ниться, *док.* Робитися синім, набувати синього кольору, відтінку. // Вирізнятися синім кольором, відтінком.

ВИСИНЯ́, -і, *ж.*, *діал.* Височина.

ВИ́СИП, -у, *ч.* 1. *мед.* Дрібні плямки, пухирці, гноячки і т. ін., що з'являються на шкірі або слизових оболонках внаслідок зовнішніх (вплив температури, кислот, лугів) або внутрішніх (деякі загальні інфекційні захворювання, отруєння і т. ін.) причин. 2. *розм.* Те саме, що **на́сип**. // Смуга нанесеного водою піску.

ВИ́СИПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сипати** 1, 2, 4, 5.

ВИСИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висипа́ти** і **висипа́тися**.

ВИ́СИПАТИ *див.* **висипа́ти**.

ВИСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СИПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* ви́сиплять; *док.* 1. *перех.* Сиплячи, викидати, видаляти що-небудь із чогось або вкидати, поміщати кудись. 2. *перех.* Виливати з однієї посудини в іншу рідку страву. 3. *тільки* 3 *ос.*, *неперех.* Виходячи, вибігаючи звідки-небудь, з'являтись у великій кількості. // *безос.* // Виступати, з'являтися на чому-небудь, густо вкриваючи поверхню. // З'являтися на шкірі або слизових оболонках (про висип). 4. *перех.* Насипаючи землю, робити горб, вал і т. ін. 5. *перех.* Посипаючи, вкривати що-небудь чимось.

ВИ́СИПАТИСЯ *див.* **висипа́тися**.

ВИСИПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́СИПАТИСЯ**, -плеться: *мн.* ви́сиплються; *док.* 1. Сиплячись, випадати з чого-небудь. 2. Виходячи, вибігаючи звідки-небудь, з'являтись у великій кількості. // Виступати, з'являтися на чому-небудь, густо вкриваючи поверхню. 3. *тільки недок.* Пас. до **висипа́ти** 1, 2, 4, 5.

ВИ́СИПКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **на́сип**. 2. *мед.* Те саме, що **ви́сип** 1. 3. *мисл.* Зграя пернатої дичини (вальдшнепів, куликів тощо), яка раптово прилітає куди-небудь, з'являється в лісі, в полі, на болоті і т. ін.

ВИСИПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́СПАТИ**, -плю, -пиш; *мн.* ви́сплять; *док.*, *розм.*, *рідко.* 1. Спати, просипати протягом довгого часу. 2. *тільки док.*, *перех.* Домогтися кого-, що-небудь, одержати що-небудь внаслідок сну.

ВИСИПЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́СПАТИСЯ**, -плюся, -пишся; *мн.* ви́спляться; *док.* Спати довго, досхочу, цілком задовольняючи потребу у сні.

ВИСИПНИ́Й, -а́, -е́. 1. *мед.* Який характеризується висипом на шкірі. ** **Висипни́й тиф** – гостра інфекційна хвороба, яку переносять воші та одним із виявів якої є висип на шкірі. 2. *розм.* Прикм. до **ви́сип** 2.

ВИСИПНОТИФО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до висипного тифу. // Який хворіє на висипний тиф. *Висипнотифозний хворий.* // *у знач. ім.* **висипнотифо́зний**, -ного, *ч.*; **висипнотифо́зна**, -ної, *ж.* Людина, хвора на висипний тиф.

ВИСИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висиса́ти** 1.

ВИСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ССАТИ**, -ссу, -ссеш, *док.*, *перех.* 1. Ссучи, висмоктувати, витягати з чого-небудь рідину, вологу або рідку масу. ** **Висиса́ти з па́льця** – говорити що-небудь, запевняти в чомусь, не спираючись на факти. 2. *кого, з кого*, *перен.* Виснажувати, позбавляти сил.

ВИСИСА́ТИСЯ, -ається, *недок.* Пас. до **висиса́ти**.

ВИ́СИТИ, *недок.*, *мисл.* 1. -шу, -сиш. Стріляти вище цілі. 2. -сить. Дефект рушниці, через який куля або дріб летить вище точки прицілу.

ВИ́СИТИСЯ, -иться, *недок.* Вирізнятися висотою, міститися, знаходитися високо; височіти.

ВИСИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висиха́ти** 1, 2.

ВИСИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СОХТИ**, **ВИ́СОХНУТИ** *і рідко* **ВИ́СХНУТИ**, -хну, -хнеш; *мин. ч.* ви́сох, -ла, -ло; *док.* 1. Втрачаючи рідину, воду, вологу, робитися сухим. // Випаровуватися, зникати, випаровуючись. // Зникати, не поповнюючись більше. 2. Ставати сухим, втрачаючи життєздатність (про рослини). 3. *перен.* Виснажуватися, худнути внаслідок глибоких переживань, тяжкої праці і т. ін.

ВИСИХА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **висиха́ти**.

ВИ́СІВ, -у, *ч.*, *с. г.* 1. Дія за знач. **висіва́ти** і **ви́сіяти** (у 1 знач.). 2. Те, що висівають.

ВИСІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висіва́ти**.

ВИСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СІЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех.* 1. Сіяти що-небудь повністю або у певній кількості. // Сіючи, витратити все. 2. Сіючи що-небудь крізь сито, решето і т. ін., відокремлювати менші часточки від більших або від сміття; просівати. 3. Розмножувати в лабораторних умовах віруси хвороби з метою дослідження.

ВИСІВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ВИСІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ВИ́СІЯТИСЯ**, -іється, *док.* 1. Випадати, висипатися під час просівання крізь сито, решето. 2. *перен.* З'являтися, виступати на чому-небудь, густо вкриваючи поверхню. 3. *тільки недок.* Пас. до **висіва́ти** і **висі́ювати**.

ВИ́СІВКИ, -вок, *мн.* Відходи борошномельного виробництва, що складаються з розтертих оболонок і деяких інших частинок зерен, відокремлених від борошна під час просівання. // Залишки після просіювання чого-небудь.

ВИСІВКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́сівки**.

ВИСІВКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на висівки, подібний до висівок. *Висівкоподібний лишай.*

ВИСІВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для висівання.

ВИ́СІВОЧКИ, -чок, *мн.* Пестл. до **ви́сівки**.

ВИСІВЧА́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́сівки**.

ВИСІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висіда́ти**.

ВИСІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СІСТИ**, -сяду, -сядеш, *док.* Сходити на землю, залишаючи віз, вагон, судно і т. ін.

ВИСІКА́КА, -и, *ч.*, *діал.* Нахаба, вискочка.

ВИСІКА́НКА, -и, *ж.* Шмагання різками.

ВИСІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висіка́ти** 1, 2.

ВИСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СІКТИ**, -ічу, -ічеш; *мин. ч.* ви́сік, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Видовбувати заглибини у чому-небудь, вирубувати зображення на чомусь твердому (перев. на камені). // Вирубувати, витісувати що-небудь із твердого матеріалу (перев. з каменю). // Довбаючи, рубаючи, видобувати. 2. Вирубувати, знищувати що-

небудь гострим знаряддям, холодною зброєю. 3. *тільки док., заст.* Покарати, побивши різками, канчуками і т. ін.

ВИСІКА́ТИСЯ, -ається, *недок.*, **ВИ́СІКТИСЯ**, -ічеться, *док.* 1. *розм.* Розщеплюючись на кінцях, відламуватися дрібними частинками, випадати (про волосся, волос). // Розлазитися по нитці на згинах, краях одежі (про тканини). 2. *Тільки недок.* Пас. до **висіка́ти** 1.

ВИ́СІКТИ *див.* **висіка́ти.**

ВИ́СІКТИСЯ *див.* **висіка́тися.**

ВИ́СІСТИ *див.* **висіда́ти.**

ВИ́СІТИ, ви́шу, ви́сиш, *недок.* 1. Не маючи опори знизу, триматися на чому-небудь або бути прикріпленим до чогось, зачепленим за щось. // Спадаючи вниз, звисати (про волосся). // Безладно звисати. // Обвисаючи, незграбно облягати кого-небудь (про одяг). // *розм.* Схопившись руками за що-небудь, триматися, держатися на чомусь. ** **ви́сіти на телефо́ні** – дуже довго дзвонити або розмовляти по телефону. 2. Не маючи опори знизу, бути причепленим, прикріпленим до вертикальної поверхні чого-небудь. 3. *над ким – чим.* Видаватися, виступати якоюсь частиною наперед; нависати. // *перен.* Загрожувати, здаватися неминучим. 4. Триматися в повітрі майже без руху. 5. Бути або здаватися нерухомими в повільному польоті (про птахів, літальні апарати і т. ін.) або русі по небу (про небесні світила і т. ін.). // Безперервно, протягом довгого часу літати, кружляти над чим-небудь. ** **ви́сіти на хвості́** – переслідуючи когось, триматися від нього на дуже близькій відстані. **ви́сіти у пові́трі** – бути у невизначеному, непевному становищі.

ВИ́СІЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сікти**. // **ви́січено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́СІЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́сікти** 1.

ВИ́СІЧКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ви́січення.**

ВИСІ́ЮВАТИ *див.* **висіва́ти.**

ВИСІ́ЮВАТИСЯ *див.* **висіва́тися.**

ВИ́СІЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сіяти**. // **ви́сіяно**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́СІЯТИ *див.* **висіва́ти.**

ВИ́СІЯТИСЯ *див.* **висіва́тися.**

ВИСК, -у, *ч.* Тонкий, пронизливий крик; звук, що його видає людина або тварина. // Високий, пронизливий звук, утворюваний під час тертя металевих чи дерев'яних предметів або під час польоту кулі, снаряда і т. ін.

ВИ́СКАЗАТИ *див.* **виска́зувати.**

ВИ́СКАЗАТИСЯ *див.* **виска́зуватися.**

ВИСКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СКАЗАТИ**, -ажу, -ажеш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **висло́влювати.**

ВИСКА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́СКАЗАТИСЯ**, -ажуся, -ажешся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **висло́влюватися.**

ВИСКА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виска́кувати** 1, 2.

ВИСКА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СКОЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. Стрибати звідки-небудь кудись. // *розм.* Швидко вибігати, виїжджати звідки-небудь, швидко вибігаючи, виїжджаючи, з'являтися десь. // *тільки док.*, *перен.* Вийти зі скрутного, складного становища. 2. Стрибком, стрибками підніматися куди-небудь. // *розм.* Швидко вибігати, виїжджати на що-небудь, кудись. 3. *розм.* Швидко або раптово вилітати, випадати звідки-небудь. 4. *перен.*, *розм.* Раптово з'являтися, утворюватися на чому-небудь. 5. *тільки док.*, *у кого*, *перен.*, *розм.* Швидко досягти якого-небудь звання, швидко обійняти якусь посаду. *Вискочити заміж.*

ВИ́СКАЛ, -у, *ч.*, *рідко.* Загальний вигляд рота, пащі з розсунутими губами та з відкритими зубами.

ВИ́СКАЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́скалити**. 2. *прикм.* З відкритими зубами.

ВИ́СКАЛИТИ *див.* **виска́лювати.**

ВИ́СКАЛИТИСЯ *див.* **виска́люватися.**

ВИСКА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ВИСКАЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́СКАЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Розсуваючи губи, відкривати, показувати (зуби). *Вискалити зуби.*

ВИСКА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **ВИСКАЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́СКАЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Розсуваючи губи, відкривати, показувати зуби. // Посміхатися, осміхатися. 2. *розм.* Бути видним, показуватися, виглядати звідки-небудь.

ВИСКАЛЯ́ТИ *див.* **виска́лювати.**

ВИСКАЛЯ́ТИСЯ *див.* **виска́люватися.**

ВИ́СКІК, -скоку, *ч.* 1. Жвавий, енергійний стрибок. ** **з ви́скоком** – охоче, з великим задоволенням. 2. *перен.* Вчинок, що суперечить загальноприйнятим правилам поведінки.

ВИ́СКІПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Виколупати що-небудь звідкись. 2. *перен.* Старанно шукаючи, знайти кого-, що-небудь.

ВИ́СКІПАТИСЯ, -ається, *док.*, *розм.* Відшукатися де-небудь, узятися звідкись.

ВИ́СКІЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Білка.

ВИ́СКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **вища́ти.**

ВИ́СКОБЛИТИ *див.* **виско́блювати.**

ВИСКО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виско́блювати.**

ВИСКО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СКОБЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Скребти, очищаючи щонебудь або видаляючи щось.

ВИСКО́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **виско́блювати.**

ВИ́СКОВЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **висковза́ти.**

ВИ́СКОВЗАТИ *див.* **виско́взувати**[1].

ВИСКОВЗА́ТИ *див.* **виско́взувати**[2].

ВИ́СКОВЗАТИСЯ *див.* **виско́взуватися**[1].

ВИ́СКОВЗНУТИ *див.* **виско́взувати**[2].

ВИ́СКОВЗНУТИСЯ *див.* **виско́взуватися**[2].

ВИСКО́ВЗУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СКОВЗАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Часто ковзаючи, тручи чим-небудь, сковзаючись, робити слизьким (дорогу, лід і т. ін.).

ВИСКО́ВЗУВАТИ[2], -ую, -уєш *і* **ВИСКОВЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СКОВЗНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Те саме, що **вислиза́ти.**

ВИСКО́ВЗУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ВИ́СКОВЗАТИСЯ**, -ається, *док.* Ставати слизьким від частого ковзання, тертя об щось.

ВИСКО́ВЗУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **ВИ́СКОВЗНУТИСЯ**, -неться, *док.*, *розм.* Те саме, що **вислиза́ти.**

ВИСКО́ВИЙ, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **висо́к**. // Належний до виска. *Вискова артерія. Вискова кістка.*

ВИ́СКОКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* Однокр. до **виска́кувати** 1, 2.

ВИ́СКОКОМ, *присл.* Підскакуючи, підстрибуючи; вистрибом.

ВИСКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вискоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ВИСКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **вища́ти.**

ВИ́СКОЧИТИ *див.* **виска́кувати.**

ВИ́СКОЧКА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* 1. Людина, яка будь-що намагається показати себе, звернути на себе увагу. 2. Людина, яка посіла певне суспільне становище або посаду швидко й незаслужено, не маючи відповідних здібностей, якостей і т. ін. // *заст.* Про людину, яка увійшла у вищу суспільну верству з нижчої.

ВИ́СКРЕБЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́скребти.**

ВИ́СКРЕБКИ *див.* **ви́шкребки.**

ВИ́СКРЕБТИ *див.* **ви́шкребти.**

ВИСКРИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Раз у раз видавати рипучі звуки, раз у раз скрипіти.

ВИСКРІБА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто вискрібає щось.

ВИСКРІБА́ННЯ *див.* **вишкріба́ння.**

ВИСКРІБА́ТИ *див.* **вишкріба́ти.**

ВИСКРІБА́ТИСЯ *див.* **вишкріба́тися.**

ВИ́СКРІБКИ *див.* **ви́шкребки.**

ВИ́СКУБАНИЙ *і* **ВИ́СКУБЛЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́скубати** і **ви́скубти.**

ВИ́СКУБАТИ, -аю, -аєш *і* **ВИ́СКУБТИ**, -бу, -беш; *мин. ч.* ви́скуб, -ла, -ло; *док.*, *перех.* Смикаючи, скубучи, виривати що-небудь (пір'я, волосся, траву і т. ін.).

ВИ́СКУБЛЕНИЙ *див.* **ви́скубаний.**

ВИ́СКУБТИ *див.* **ви́скубати.**

ВИСКУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виску́бувати.**

ВИСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш. Недок. до **ви́скубти.**

ВИСЛАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виславля́ти.**

ВИСЛАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.* Дуже хвалити, вихваляти кого-, що-небудь.

ВИ́СЛАНЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Той, хто зазнав вислання. *Політичний висланець.* 2. *рідко.* Те саме, що **посла́нець.**

ВИ́СЛАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́слати**[1]. // *у знач. ім.* **ви́сланий**, -ного, *ч.* Те саме, що **ви́сланець** 1.

ВИ́СЛАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́слати**[2].

ВИ́СЛАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́слати**[1].

ВИ́СЛАТИ[1] *див.* **висила́ти.**

ВИ́СЛАТИ[2] *див.* **вистила́ти.**

ВИСЛИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СЛИЗНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Поковзом, сковзаючи, випадати, вириватися з чого-небудь, з-під чогось. // *перен.* Не триматися (в пам'яті і т. ін.); зникати. 2. Швидко і непомітно виходити, вибігати звідки-небудь. // Швидко і спритно вириватися, звільнятися від кого-, чого-небудь або з чогось. // *перен.* Спритно виходити зі скрутного становища.

ВИ́СЛИЗНУТИ *див.* **вислиза́ти.**

ВИ́СЛИЙ, -а, -е, *діал.* Навислий, звислий.

ВИ́СЛІВ, -лову, *ч.* Сполучення слів, що виражає закінчену думку або становить певну єдність; фраза, мовний зворот. // Твердження, передане небагатьма виразними словами.

ВИ́СЛІД, -у, *ч.*, *зах.* Результат, наслідок.

ВИ́СЛІДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́слідити.**

ВИСЛІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вислі́джувати.**

ВИСЛІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СЛІДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Шукаючи, нападати на слід, виявляти, знаходити кого-, що-небудь. 2. *заст.* Досліджувати.

ВИСЛІ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Пас. до **вислі́джувати.**

ВИ́СЛІДИТИ *див.* **вислі́джувати.**

ВИ́СЛІПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Побачити, помітити, пильно придивляючись (про людей зі слабким зором). 2. Працюючи в пітьмі, виконати якусь роботу.

ВИ́СЛОВИТИ *див.* **висло́влювати.**

ВИ́СЛОВИТИСЯ *див.* **висло́влюватися.**

ВИ́СЛОВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́словити**. // **ви́словлено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́СЛОВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́словити**. 2. Те, що висловлене (про думку, погляд, міркування і т. ін.).

ВИСЛО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **висло́влювати**. *Висловлювана думка.*

ВИСЛО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія. за знач. **висло́влювати**. 2. Те, що висловлене (про думку, погляд, міркування і т. ін.).

ВИСЛО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СЛОВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ви́словлять; *док.*, *перех.* Передавати словами (думки, почуття і т. ін.). // *перен.* Виражати тим чи іншим способом.

ВИСЛО́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́СЛОВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* ви́словляться; *док.* 1. Викладати, передавати словами свої думки, погляди, своє ставлення до кого-, чого-небудь. // *за кого – що*, *проти кого – чого.* Викладати свої міркування, підтримуючи, позитивно оцінюючи або відхиляючи, негативно оцінюючи кого-, щонебудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **висло́влювати.**

ВИСЛО́ВЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **висло́влювати.**

ВИСЛО́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Виразний.

ВИСЛО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Виразність.

ВИСЛО́ВНО. Присл. до **висло́вний.**

ВИ́СЛОВОК, -вку, *ч.*, *діал.* Вислів.

ВИСЛОВУ́ХИЙ, -а, -е. З відвислими вухами (про тварин).

ВИСЛОГУ́БИЙ, -а, -е. З відвислою губою.

ВИСЛОЗА́ДИЙ, -а, -е. У якого задня частина спини опущена вниз (про тварин). *Вислозадий бик.*

ВИСЛОКРИ́ЛІ, -их, *ім.* Ряд комах, що мають дві пари перетинчастих крил.

ВИ́СЛУГА, -и, *ж.* Перебування на службі протягом певного періоду. ** **ви́слуга ро́ків**: у праві соціального забезпечення – різновид трудового стажу.

ВИСЛУГО́ВУВАТИСЯ, -уюсь, -уєшся, *недок.* Те саме, що **вислу́жуватися.**

ВИ́СЛУЖЕНИЙ, -а, -е, *зах.* Відставний.

ВИСЛУЖЕНИ́НА, -и, *ж.*, *заст.* Вислуга.

ВИ́СЛУЖИТИ *див.* **вислу́жувати.**

ВИ́СЛУЖИТИСЯ *див.* **вислу́жуватися.**

ВИСЛУ́ЖНИЙ, -а, -е, *зах.* Догідливий.

ВИСЛУ́ЖНИК, -а, *ч.* Ревний служака, що за будь-яку ціну домагається вищої службової посади, звання.

ВИСЛУ́ЖНИЦЯ, -і, *ж.* Жін. до **вислу́жник.**

ВИСЛУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вислу́жувати.**

ВИСЛУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СЛУЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Служити, працювати певний час. // *док.* Закінчити служити. 2. *перех.* Служачи, працюючи, одержувати щонебудь.

ВИСЛУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́СЛУЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. *заст.* Ретельно служачи, домагатися вищої посади, звання. 2. *перед ким.* Домагатися, шукати прихильності у когонебудь, прислужуючись, утискуючи когось, наговорюючи на когось і т. ін.

ВИСЛУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́слухати.**

ВИ́СЛУХАТИ *див.* **вислу́хувати.**

ВИСЛУХА́ТИ *див.* **вислу́хувати.**

ВИ́СЛУХАТИСЯ *див.* **вислу́хуватися.**

ВИСЛУХА́ТИСЯ *див.* **вислу́хуватися.**

ВИСЛУХО́ВУВАТИ *див.* **вислу́хувати.**

ВИСЛУХО́ВУВАТИСЯ *див.* **вислу́хуватися.**

ВИСЛУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вислу́хувати** 1, 2.

ВИСЛУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВИСЛУХО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш *і рідко* **ВИСЛУХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СЛУХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Слухати все повністю, до кінця. 2. Слухаючи, визначати стан внутрішніх органів (серця, бронхів). // Визначати на слух справність деталей діючого механізму. 3. *тільки док.*, *заст.* Слухаючи лекції, пройти курс якої-небудь науки.

ВИСЛУ́ХУВАТИСЯ, -ується *і* **ВИСЛУХО́ВУВАТИСЯ**, -ується *і рідко* **ВИСЛУХА́ТИСЯ**, -ається, *недок.* Пас. до **вислу́хувати, вислухо́вувати** і **ви́слухати.**

ВИСЛЮ́ГА, -и, *ч.*, *діал.* Гульвіса.

ВИСЛЮГА́Н, -а, *ч.*, *діал.* Здоровань.

ВИ́СМАЖИТИ *див.* **висма́жувати.**

ВИ́СМАЖИТИСЯ *див.* **висма́жуватися.**

ВИСМА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висма́жувати.**

ВИСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СМАЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Смажачи, витоплювати (жир).

ВИСМА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́СМАЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Витоплюватися, виділятися під час смаження (про жир). 2. *тільки недок.* Пас. до **висма́жувати.**

ВИ́СМАЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́смалити.**

ВИ́СМАЛИТИ *див.* **висма́лювати.**

ВИСМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висма́лювати.**

ВИСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СМАЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Дуже припікаючи, висушувати, випалювати (про сонце, вогонь). 2. *розм.* Випалюючи, витрачати (цигарку, тютюн і т. ін.).

ВИ́СМЕРДІТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.* Повністю втратити прикрий запах завдяки вивітрюванню.

ВИ́СМИК, -у, *ч.*, *діал.* Підвищення на шляху.

ВИ́СМИКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́смикати.**

ВИСМИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висмика́ти.**

ВИ́СМИКАТИ *див.* **висмика́ти.**

ВИСМИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИСМИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СМИКАТИ**, -аю, -аєш *і* **ВИ́СМИКНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Смикаючи, витягати, вихоплювати, виривати що-небудь звідкись, з чогось. // Витягати що-небудь з-під чогось, вільно опускаючи. // *перен.* Брати з тексту цитати, уривки, які, наведені окремо, спотворюють думку, погляди автора.

ВИ́СМИКНУТИ *див.* **висмика́ти.**

ВИ́СМИКНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́смикнути**. // **ви́смикнуто**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́СМИКНУТИСЯ *див.* **висми́куватися.**

ВИСМИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висми́кувати.**

ВИСМИ́КУВАТИ *див.* **ви́смикати.**

ВИСМИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́СМИКНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Випада-

ти, вийматися звідки-небудь внаслідок різкого руху. // Вибиватися з-під чогось, вільно опускаючись. 2. *розм.* Швидко залишати що-небудь, вибігати, вириватися звідкись, із чогось. 3. *тільки недок.* Пас. до **висми́кувати**.

ВИСМІВА́ТИСЯ *див.* **висмі́юватися**.

ВИСМІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висмі́ювати**.

ВИСМІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ВИСМІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СМІЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех.* Брати на сміх, виставляти кого-, що-небудь у смішному вигляді, глузувати, кепкувати з когось, із чогось.

ВИСМІ́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **ВИСМІВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́СМІЯТИСЯ**, -іюся, -ієшся, *док.* 1. *тільки док.* Насміятися досхочу, закінчити сміятися. 2. *з кого, діал.* Насміхатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **висмі́ювати**.

ВИ́СМІЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сміяти**.

ВИ́СМІЯТИ *див.* **висмі́ювати**.

ВИ́СМІЯТИСЯ *див.* **висмі́юватися**.

ВИ́СМОКТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́смоктати**.

ВИ́СМОКТАТИ *див.* **висмо́ктувати**.

ВИСМО́КТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який висмоктує, призначений для висмоктування.

ВИСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висмо́ктувати**.

ВИСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СМОКТАТИ**, -кчу, -кчеш, *док.*, *перех.* 1. Смокчучи, ссучи, витягати з кого-, чого-небудь рідину, рідку масу, витягати з чогось вологу; висисати. // *розм.* Повільно випивати. 2. *перен.* Забирати, віднімати все чи більшу частину, позбавляти кого-, що-небудь чогось.

ВИСМО́КТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **висмо́ктувати**.

ВИ́СМОЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́смолити**.

ВИ́СМОЛИТИ *див.* **висмо́лювати**.

ВИ́СМОЛИТИСЯ *див.* **висмо́люватися**.

ВИСМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висмо́лювати**.

ВИСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СМОЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Вкривати смолою всю поверхню чого-небудь, заливаючи невеличкі отвори, щілини.

ВИСМО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́СМОЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Убиратися в смолу; просякати смолою. 2. *тільки недок.* Пас. до **висмо́лювати**.

ВИСНА́ГА, -и, *ж.*, *заст.* Розрядження, розряд.

ВИ́СНАГА, -и, *ж.*, *поет.* Те саме, що **ви́снаженість**.

ВИ́СНАЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́снажити**. 2. *прикм.* Ослаблений, змучений утомою, працею і т. ін.

ВИ́СНАЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ви́снажений** 2.

ВИ́СНАЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́снажений**.

ВИ́СНАЖЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **ви́снажити** і **ви́снажитися**.

ВИ́СНАЖИТИ *див.* **висна́жувати**.

ВИ́СНАЖИТИСЯ *див.* **висна́жуватися**.

ВИСНА́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Який позбавляє сил, виснажує.

ВИСНА́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **висна́жливий**. // Властивість піддаватися виснаженню.

ВИСНА́ЖЛИВО. Присл. до **висна́жливий**.

ВИСНА́ЖНИЙ, висна́жна́, висна́жне́. Те саме, що **висна́жливий**.

ВИСНА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **висна́жний**.

ВИСНА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висна́жувати**.

ВИСНА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СНАЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Дуже ослабляти, знесилювати кого-, що-небудь (про втому, голод, хворобу і т. ін.). 2. Засівами, посадками без угноєння, добрив позбавляти ґрунт родючості.

ВИСНА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́СНАЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Дуже ослаблятися, втрачати сили, знесилюватися (від утоми, голоду, хвороби і т. ін.). 2. Втрачати родючість (про ґрунт). 3. Ставати вичерпаним, втрачаючи які-небудь свої запаси.

ВИСНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Навислий, звислий.

ВИ́СНИТИСЯ *див.* **висина́тися**.

ВИ́СНІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *діал.* Привидітися, примаритися.

ВИ́СНОВОК, -вку, *ч.* Остаточна думка про що-небудь, логічний підсумок, зроблений на основі спостережень, міркувань або розгляду певних фактів. ** **Ауди́торський ви́сновок** – документ, який містить результати аудиторської перевірки. **Експе́ртний ви́сновок** – документ, що містить результати проведеної експертизи.

ВИСНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СНУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.* 1. Робити висновок, висновки. // *перех.* Виводити з чого-небудь певне твердження. 2. *рідко.* Створювати в уяві.

ВИ́СНУВАТИ *див.* **ви́снувати**.

ВИ́СНУТИ[1], -ну, -неш; *мин. ч.* вис, ви́сла, ви́сло *і* ви́снув, ви́снула, ви́снуло; *недок.* 1. Перебувати у висячому положенні, висіти на чому-небудь. // Звисати, нахилятися під власною вагою. // Повисати, звисати без руху. 2. Нависати, бути над ким-, чим-небудь. 3. *перен.*, *розм.* Перебувати на одному місці. 4. *перен.*, *розм.* Не відходити від кого-небудь, виявляючи якісь знаки уваги, прихильності і т. ін. // Чіплятися до кого-небудь, набридати комусь.

ВИ́СНУТИ[2], -ну, -неш, *док.* Однокр. до **вища́ти**.

ВИСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висо́вувати**.

ВИСО́ВУВАТИ *див.* **висува́ти**.

ВИСО́ВУВАТИСЯ *див.* **висува́тися**.

ВИСО́К[1], -ска́, *ч.* 1. Те саме, що **скро́ня**. 2. *мн.*, *розм.* Волосся, що росте на скронях.

ВИСО́К[2], -ска́, *ч.*, *тех.* Прилад, який складається зі шнурка й підвішеного до нього тягарця та використовується для вимірювання вертикальності положення у будівництві.

ВИСОКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **висо́кий**.

ВИСО́КИЙ, -а, -е. 1. Який має велику відстань знизу вгору; прот. н и з ь к и й. // Який має висоту, більшу від звичайної, середньої. // Який має рівень, більший від звичайного. 2. Який знаходиться на далекій або значній віддалі від землі, від якої-небудь поверхні. *Висока стеля.* // Який міститься на великій висоті. 3. Дуже великий, значно більший від звичайного кількістю, інтенсивністю і т. ін. 4. Дуже добрий, відмінний, розвинений. *Прилади високої точності. Золото високої проби.* // Надзвичайний, винятковий. 5. Небуденний, значніший від звичайного, сповнений глибокого змісту. // Спрямований на здійснення благородної мети. // Піднесений, урочистий. *Висока матерія.* 6. Важливий за своїм значенням; видатний, почесний. // Який обіймає відповідальну державну посаду, має широкі повноваження. *Високий гість.* ** **Висо́ка комі́сія** – надзвичайний суд з церковних питань, заснований в 1559 р. в Англії і покликаний боротися з католиками. **Висо́ка пала́та правосу́ддя**: у Франції (до 1993 р.) та в більшості колишніх французьких колоній – особливий парламентський судовий орган, не пов'язаний із загальною судовою системою. **Висо́кий суд** – назва судових органів у деяких країнах. 7. Урочисто-піднесений, вишуканий (про стиль, слова, мову). 8. Тонкий, пронизливий (про звук, голос і т. ін.). 9. *заст.* Пов'язаний з владою монарха. // Знатний, аристократичний.

ВИСО́КІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Простір на великій віддалі від землі. 2. Висока, гірська місцевість. 3. *перен.* Велич, величчя. 4. *заст.*, *у сполуч. із займ.* в а ш а, й о г о, ї ї, ї х. Титулування деяких осіб, належних до роду монарха.

ВИСО́КО *див.* **ви́соко**.

ВИ́СОКО, *рідше поет.* **ВИСО́КО**. Присл. до **висо́кий**.

ВИСОКОАВТОМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який характеризується високим ступенем автоматизації.

ВИСОКОАВТОМАТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоавтоматизо́ваний**.

ВИСОКОАВТОРИТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Той, що має високий, заслужений авторитет, думка та слово якого є дуже вагомими, цінними.

ВИСОКОАВТОРИТЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високоавторите́тний**.

ВИСОКОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Якому притаманна надзвичайна активність, жвавість. 2. *хім.* Який є дуже реакційноздатним.

ВИСОКОАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **високоакти́вний**.

ВИСОКОАМПЕ́РНИЙ, -а, -е. Про електричний струм, сила якого є великою.

ВИСОКОБАРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Про надзвичайно високий тиск, що становить багато барів.

ВИСОКОБІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Який містить велику кількість білка.

ВИСОКОБЛАГОРО́ДІЄ, -я, *с.*, *заст.* Шанобливе звертання солдатів і матросів до старшого офіцера армії та флоту у Російській імперії.

ВИСОКОБО́РТНИЙ, -а, -е. У якого високі борти.

ВИСОКОВА́КУУМНИЙ, -а, -е. Який має глибоку вакуум-порожнечу високого рівня.

ВИСОКОВАПНИ́СТИЙ, -а, -е. Той, що має у своєму складі високий вміст вапна, Кальцію.

ВИСОКОВЕ́РХИЙ, -а, -е. Який має високий верх або високу вершину.

ВИСОКОВІДСО́ТКОВИЙ, -а, -е. Який становить, складає високий відсоток (процент).

ВИСОКОВІТАМІ́ННИЙ, -а, -е. Який характеризується високим вмістом вітамінів.

ВИСОКОВОГНЕСТІ́ЙКИЙ, -а, -е. Який стійкий до вогню високої температури.

ВИСОКОВОГНЕСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **високовогнесті́йкий**.

ВИСОКОВОГНЕТРИВКИ́Й, -а, -е. Те саме, що **високовогнесті́йкий**.

ВИСОКОВО́ДНИЙ, -а, -е. Про високий рівень води при зливах, повені, руйнуванні греблі тощо.

ВИСОКОВО́ЛЬТНИЙ, -а, -е, *ел.* Стос. до струму високої напруги.

ВИСОКОВО́ЛЬТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Фахівець із струмів високої напруги, з високовольтного устаткування.

ВИСОКОВРОЖА́ЙНИЙ, -а, -е. Який відзначається великою врожайністю.

ВИСОКОВРОЖА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоврожа́йний**.

ВИСОКОВУГЛЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. У якого високий вміст вуглецю.

ВИСОКОГІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься, розташований, росте високо в горах. *Високогірне озеро.* // Власт. високій гірській місцевості. *Високогірний клімат.* 2. Пов'язаний з перебуванням у високій гірській місцевості. *Високогірна експедиція.* // Признач. для перебування у високій гірській місцевості. *Високогірне взуття.*

ВИСОКОГІ́Р'Я, -я, *с.* Високогірна місцевість.

ВИСОКОГЛИНОЗЕ́МИСТИЙ, -а, -е. Який має високий вміст глинозему.

ВИСОКОГУМА́ННИЙ, -а, -е. Який характеризується, пройнятий високою гуманністю. *Високогуманна професія.*

ВИСОКОГУМА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високогума́нний**.

ВИСОКОГУМА́ННО. Присл. до **високогума́нний**.

ВИСОКОДИСПЕ́РСНИЙ, -а, -е. Той, що має надзвичайно малі розміри порошинок чи крапельок.

ВИСОКОДОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який приносить високий дохід, дає великий матеріальний зиск.

ВИСОКОДОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високодохі́дний**.

ВИСОКОДУ́МНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який виявляє висодумство, сповнений зарозумілості.

ВИСОКОДУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоду́мний**.

ВИСОКОДУ́МНО. Присл. до **високоду́мний**.

ВИСОКОДУ́МСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Зверхнє, зарозуміле ставлення до кого-, чого-небудь.

ВИСОКОЕЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Надзвичайно еластичний, гнучкий.

ВИСОКОЕЛАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високоеласти́чний**.

ВИСОКОЕНЕРГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з проявом енергії великої потужності, який є носієм високих енергій. *Високоенергетичне випромінювання.* 2. Пов'язаний із накопиченням або витратою великої кількості енергії.

ВИСОКОЕРУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Який володіє високою ерудицією, глибокими знаннями.

ВИСОКОЕФЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який відрізняється високою ефективністю.

ВИСОКОЕФЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоефекти́вний**.

ВИСОКОІДЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Який відзначається високою ідейністю, сповнений передовими ідеями.

ВИСОКОІДЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоіде́йний**.

ВИСОКОІДЕ́ЙНО. Присл. до **високоіде́йний**.

ВИСОКОІНДУСТРІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який характеризується високим рівнем машинного виробництва.

ВИСОКОІНТЕЛЕКТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який характеризується високою інтелектуальністю, духовністю. *Високоінтелектуальна людина.*

ВИСОКОІОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Про рідкий електроліт або газ (плазму) з високим ступенем іонізації; такий, що містить багато іонів.

ВИСОКОКАЛОРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який відзначається великою калорійністю. *Висококалорійне паливо.*

ВИСОКОКАЛОРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **висококалорі́йний**.

ВИСОКОКАЛОРІ́ЙНО. Присл. до **висококалорі́йний**.

ВИСОКОКАНЦЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який володіє великою здатністю до появи злоякісних пухлин, спричинювати ракоутворення, онкогенез.

ВИСОКОКВАЛІФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який має високу кваліфікацію.

ВИСОКОКВАЛІФІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **висококваліфіко́ваний**.

ВИСОКОКВАЛІФІКО́ВАНО. Присл. до **висококваліфіко́ваний**.

ВИСОКОКИПЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Який закипає, кипить за високої температури.

ВИСОКОКЛА́СНИЙ, -а, -е. 1. Який характеризується високою якістю. 2. Який характеризується високим рівнем уміння, професійних навичок. *Висококласний хокеїст.*

ВИСОКОКЛА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **висококла́сний**.

ВИСОКОКОМФОРТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який характеризується високим рівнем комфорту.

ВИСОКОКОМФОРТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **висококомфорта́бельний**.

ВИСОКОКОНТРА́СТНИЙ, -а, -е. Який має велику контрастність.

ВИСОКОКОНЦЕНТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Який має високий вміст, містить високий відсоток розчиненої речовини.

ВИСОКОКОРОЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який легко й швидко кородує, роз'їдається, руйнується в агресивних хімічних середовищах.

ВИСОКОКРЕМНИ́СТИЙ, -а, -е, *заст.* Той, що вирізняється високим вмістом Силіцію.

ВИСОКОКУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. Який вирізняється високою культурою поведінки, мовлення, вишуканими манерами тощо.

ВИСОКОКУЛЬТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **висококульту́рний**.

ВИСОКОЛЕГО́ВАНИЙ, -а, -е. Легований високим вмістом легівного складника.

ВИСОКОМАНЕВРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який ведеться із застосуванням стрімкого маневру. 2. Здатний швидко змінювати напрямок руху, місце розташування, рухливий. 3. Придатний для виконання різних робочих операцій; багатоцільовий.

ВИСОКОМАНЕВРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **високоманевро́вий**.

ВИСОКОМА́РОЧНИЙ, -а, -е. Який має високу технологічну марку (про матеріал). *Високомарочна цегла.*

ВИСОКОМЕХАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який має високий ступінь механізації.

ВИСОКОМЕХАНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високомеханізо́ваний**.

ВИСОКОМИСТЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Зробл. мистецьки, з великою майстерністю. // Сповнений високого мистецтва, великої майстерності.

ВИСОКОМІЦНИ́Й, -а, -е. Який вирізняється високою міцністю.

ВИСОКОМІ́ЦНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високоміцни́й**.

ВИСОКОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Урочисто піднесений, вишуканий. // *іро́н.* Витіюватий, пишномовний. 2. Який добирає вишукані слова, розмовляє вишуканою мовою.

ВИСОКОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач.

високомо́вний.
ВИСОКОМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *хім.* Який складається з молекул, що містять сотні й тисячі атомів, зв'язаних між собою валентними зв'язками. *Високомолекулярні сполуки.*
ВИСОКОМОЛЕКУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високомолекуля́рний**.
ВИСОКОМОМЕ́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який характеризується високим значенням обертального моменту – силового впливу на тіло, що обертається.
ВИСОКОМОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який відрізняється високою моральністю.
ВИСОКОМОРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високомора́льний**.
ВИСОКОМОРА́ЛЬНО. Присл. до **високомора́льний**.
ВИСОКОНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має високий ступінь надійності в експлуатації; безвідмовний.
ВИСОКОНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високонаді́йний**.
ВИСОКОНАДІ́ЙНО. Присл. до **високонаді́йний**.
ВИСОКОНАПІ́РНИЙ, -а, -е. Який має, характеризується високим напором.
ВИСОКОНАПРУ́ГОВИЙ, -а, -е. Той, що перебуває під високою напругою (механічною, електричною, психічною тощо).
ВИСОКООБ'Є́МНИЙ, -а, -е. Який має підвищений питомий об'єм (про текстильну нитку).
ВИСОКООБОРО́ТНИЙ, -а, -е. Який характеризується високою частотою обертів пристрою, що обертається.
ВИСОКООБОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високооборо́тний**.
ВИСОКООКТА́НОВИЙ, -а, -е. Який має високе октанове число (про моторне пальне).
ВИСОКООПЛА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Який оплачується або одержує заробітну платню за високим тарифом. *Високооплачувана праця.*
ВИСОКООПЛА́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоопла́чуваний**.
ВИСОКООРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має високу орбіту.
ВИСОКООРГАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який має найскладнішу і найдосконалішу будову (звичайно про живу матерію). 2. Який має дуже високу, досконалу організацію, структуру.
ВИСОКООРГАНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоорганізо́ваний**.
ВИСОКООСВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. З широкою освітою, з великими знаннями.
ВИСОКООСВІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоосві́чений**.
ВИСОКООСНА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Який характеризується високою оснащеністю, насиченістю технічними засобами. *Високооснащене виробництво.*
ВИСОКООСНА́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоосна́щений**.
ВИСОКОПАТРІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Сповнений палкого почуття любові до своїх батьківщини, народу, мови, історії, культури тощо.
ВИСОКОПЕРЕГРІ́ТИЙ, -а, -е. Нагрітий, розпечений, розжарений набагато вище певної температури.
ВИСОКОПЕРСПЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який має великі можливості розвитку, експлуатації. *Високоперспективні надра.*
ВИСОКОПЕРСПЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоперспекти́вний**.
ВИСОКОПЛАВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **високотопки́й**.
ВИСОКОПЛА́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **високоплавки́й**.
ВИСОКОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який володіє високою пластичністю.
ВИСОКОПЛАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високопласти́чний**.
ВИСОКОПЛИ́ННИЙ, -а, -е. Той, що має високу плинність, рухливість завдяки низькій в'язкості.
ВИСОКОПЛИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високопли́нний**.
ВИСОКОПОВА́ЖАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **високошано́вний**.
ВИСОКОПОВА́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **високошано́вний**.
ВИСОКОПОЛІМЕ́Р, -у, *ч.* Макромолекулярна сполука із високим ступенем полімеризації, що містить дуже багато мономерних ланок.
ВИСОКОПОЛІМЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **високополіме́р**.
ВИСОКОПО́РИСТИЙ, -а, -е. Надзвичайно поруватий, що має високорозвинену систему пор.
ВИСОКОПОСАДО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто посідає високу службову посаду.
ВИСОКОПОСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Який посідає високе соціальне або службове становище.
ВИСОКОПОСТА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високопоста́влений**.
ВИСОКОПОСТА́ВЛЕНО. Присл. до **високопоста́влений**.
ВИСОКОПОТУ́ЖНИЙ, -а, -е. Той, що має, розвиває велику потужність.
ВИСОКОПОТУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високопоту́жний**.
ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕ́НСТВО, -а, *с.* Офіційно-шанобливе звертання до архиєпископа, арчбішопа та папського кардинала.
ВИСОКОПРЕСТИ́ЖНИЙ, -а, -е. Який характеризується високою престижністю, авторитетністю.
ВИСОКОПРЕСТИ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високопрести́жний**.
ВИСОКОПРЕСТИ́ЖНО. Присл. до **високопрести́жний**.
ВИСОКОПРИБУТКО́ВИЙ, -а, -е. Який дає великі прибутки.
ВИСОКОПРИБУТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **високоприбутко́вий**.
ВИСОКОПРИБУТКО́ВО. Присл. до **високоприбутко́вий**.
ВИСОКОПРО́БНИЙ, -а, -е. Який характеризується, має високу пробу.
ВИСОКОПРОДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який дає велику кількість продукції. *Високопродуктивні нафтові пласти.* 2. Який відзначається високою продуктивністю в експлуатації. *Високопродуктивні верстати.*
ВИСОКОПРОДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високопродукти́вний**.
ВИСОКОПРОДУКТИ́ВНО. Присл. до **високопродукти́вний** 2.
ВИСОКОПРОФЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який володіє високим професіоналізмом, майстерністю.
ВИСОКОПРОФЕСІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високопрофесі́йний**.
ВИСОКОПРОФЕСІ́ЙНО, *присл.* На високому професійному рівні; майстерно.
ВИСОКОПРОХІДНИ́Й, -а́, -е́. Який володіє високою прохідністю, здатністю пересуватися поганими дорогами, бездоріжжям (про транспортні засоби).
ВИСОКОПРОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високопрохідни́й**.
ВИСОКОПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **високовідсотко́вий**.
ВИСОКОРАДІОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Якому властивий високі рівні радіації та інтенсивності розпаду.
ВИСОКОРЕЛЬЄ́ФНИЙ, -а, -е. Про рельєф ділянки суходолу, що піднесена на значну висоту над рівнем океану або морського дна, що має форму гірського пасма.
ВИСОКОРЕНТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який дає великі прибутки, дуже доцільний з господарчого боку.
ВИСОКОРЕНТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високорента́бельний**.
ВИСОКОРЕНТА́БЕЛЬНО. Присл. до **високорента́бельний**.
ВИСОКОРІВНЕ́ВИЙ, -а, -е. Якому притаманний високий рівень чого-небудь.
ВИСОКОРО́ГИЙ, -а, -е. Який має високі, круті роги; круторогий.
ВИСОКОРО́ДІЄ, -я, *с.*, *іст.*, *у сполуч. із займ.* в а ш е, й о г о, ї ї, ї х. Титулування чиновників (статських радників) та їхніх дружин.
ВИСОКОРО́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Знатного, аристократичного роду.
ВИСОКОРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоро́дний**.
ВИСОКОРОЗВИ́НЕНИЙ, -а, -е. Який має високий рівень розвитку.
ВИСОКОРОЗВИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **високорозви́нений**.
ВИСОКОРОЗВИ́НУТИЙ, -а, -е. Який досягнув високого ступеня розвитку.
ВИСОКОРОЗВИ́НУТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **високорозви́нутий**.
ВИСОКОРОЗУ́МНИЙ, -а, -е, *ірон.* Про пихату, зарозумілу людину.
ВИСОКОРОЗУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високорозу́мний**.
ВИСОКОРО́СЛИЙ, -а, -е. Високий на зріст.
ВИСОКОРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **високоро́слий**.
ВИСОКО́С, -у, *ч.* Високосний рік, який налічує 366 діб.
ВИСОКОСЕЙСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Схильний до частих землетрусів. *Високосейсмічна зона.*
ВИСОКОСІ́РКОВИЙ, -а, -е. Який містить у своєму складі, у собі багато сірки, має високий відсотковий вміст цієї речовини, цього елемента.
ВИСОКОСЛА́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Вельми достойний, знаменитий.
ВИСОКО́СНИЙ: ** **Високо́сний рік** – кожний четвертий рік, який містить 366, а не 365 днів за рахунок 29 (а не 28) днів у лютому.
ВИСОКОСО́РТНИЙ, -а, -е. Високого, вищого ґатунку; високоякісний.
ВИСОКОСО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **високосо́ртний**.
ВИСОКОСПЕЦІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який характеризується високим ступенем спеціалізації; який діє в якій-небудь одній, вузькій галузі чого-небудь. *Високоспеціалізований колектив.*
ВИСОКОСПІ́НОВИЙ, -а, -е, *спец.* Який володіє високим сумарним спіном своїх неспарених електронів (про молекули, атоми тощо).
ВИСОКОСТА́ННИЙ, -а, -е. Високий на зріст.
ВИСОКОСТИРО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має високий вміст мономерних ланок стиролу.
ВИСОКОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Який вирізняється високою стійкістю, якому притаманна ця якість, властивість.
ВИСОКОСТО́ВБУРНИЙ, -а, -е. Який має високий стовбур.
ВИСОКОСТО́ВБУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високосто́вбурний**.
ВИСОКОТАЛАНОВИ́ТИЙ, -а, -е. Надзвичайно талановитий.
ВИСОКОТЕМПЕРАТУ́РНИЙ, -а, -е. Той, що має високу температуру, перебуває за її умов, витримує її.
ВИСОКОТЕПЛО́ТНИЙ, -а, -е. Який має високі тепловидатність, теплоутворення, теплоємність тощо.
ВИСОКОТЕПЛО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високотепло́тний**.
ВИСОКОТЕРМОСТІЙКИ́Й, -а, -е. Який стійкий до нагріву, високих температур.
ВИСОКОТЕРМОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **високотермостійки́й**.
ВИСОКОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який володіє високою майстерністю; майстерний. *Високотехнічний футболіст.* // Який характеризується досконалою технікою, високою майстерністю виконання. *Високотехнічний бокс.* 2. Пов'язаний із використанням великої кількості машин і механізмів, з висококваліфікованою працею.
ВИСОКОТЕХНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високотехні́чний**.
ВИСОКОТЕХНІ́ЧНО. Присл. до **високотехні́чний**.
ВИСОКОТЕХНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з використанням високих технологій.
ВИСОКОТОВА́РНИЙ, -а, -е. Який випускає, дає високу товарну продукцію.
ВИСОКОТОВА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високотова́рний**.
ВИСОКОТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який володіє високою концентрацією отрути. *Високотоксичний газ. Високотоксичні отруйні речовини.*
ВИСОКОТОКСИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високотокси́чний**.
ВИСОКОТОПКИ́Й, -а́, -е́. Який топиться за дуже високої температури, має високу точку топлення.
ВИСОКОТО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який гарантує високу точність, надійність вимірювання чого-небудь. 2. Який забезпечує високий ступінь наближеності до розрахункових розмірів (у виготовленні чого-небудь). *Високоточна техніка.* 3. Виготовлений із високим ступенем наближеності до розрахункових розмірів. 4. Пов'язаний з використанням приладів, верстатів і т. ін. високої точності.
ВИСОКОТО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високото́чний**.
ВИСОКОТРА́В'Я, -я, *с.* Трав'яниста рослинність висотою 2 – 4 м, що розвивається за підвищеної вологості повітря та ґрунту.
ВИСОКОУДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який дає високі удої молока.
ВИСОКОУРОЧИ́СТИЙ, -а, -е. Той, що виконується, проводиться надзвичайно урочисто, піднесено.
ВИСОКОХРО́МИСТИЙ, -а, -е. Який містить у собі високий відсоток Хрому.
ВИСОКОХУДО́ЖНИЙ, -я, -є. Створений, виконаний на високому художньому та естетичному рівнях.
ВИСОКОХУДО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **високохудо́жній**.
ВИСОКОХУДО́ЖНЬО. Присл. до **високохудо́жній**.
ВИСОКОЧАСТО́ТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний зі струмом високої частоти.
ВИСОКОЧАСТО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високочасто́тний**.
ВИСОКОЧИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить домішки в незначних розмірах.
ВИСОКОЧО́ЛИЙ, -а, -е. Який має високе чоло. // *уроч.* Поважний, гордий.
ВИСОКОЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який надзвичайно чутливий, має винятково високу чутливість.
ВИСОКОЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **високочутли́вий**.
ВИСОКОШАНО́ВНИЙ, -а, -е. Гідний великої пошани, поваги (вживається в офіційно-ввічливому звертанні до кого-небудь або в розмові про когось).
ВИСОКОШВИДКІ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який володіє високою швидкістю руху, переміщення в просторі. 2. Пов'язаний з використанням швидкохідного транспорту. 3. Який характеризується швидким робочим процесом. // Який має високу частоту обертання робочого органу. *Високошвидкісна центрифуга.*
ВИСОКОШВИ́ДКІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високошви́дкісний**.
ВИСОКОШИРО́ТНИЙ, -а, -е. Який перебуває, знаходиться на високих географічних широтах – за полярними колами та у приполярних областях.
ВИСОКОЯ́КІСНИЙ, -а, -е. Який відзначається дуже доброю якістю.
ВИСОКОЯ́КІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **високоя́кісний**.
ВИСОКОЯ́КІСНО. Присл. до **високоя́кісний**.
ВИ́СОЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́солити**.
ВИ́СОЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́солити**.
ВИ́СОЛИТИ *див.* **висо́лювати**.
ВИ́СОЛОДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́солодити**.
ВИСОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висоло́джувати**.
ВИСОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СОЛОДИТИ**, -джу, -диш, *док.* Опріснювати воду, вилучаючи з неї розчинені солі.
ВИСОЛО́ДНИК, -а, *ч.*, *заст.* Опріснювач води.
ВИ́СОЛОПИТИ *див.* **висоло́плювати**.
ВИ́СОЛОПИТИСЯ *див.* **висоло́плюватися**.
ВИ́СОЛОПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́солопити**.
ВИСОЛО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СОЛОПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* ви́солоплять; *док.*, *перех.*, *розм.* Висувати, вивалювати назовні з рота, пащі (язик).
ВИСОЛО́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́СОЛОПИТИСЯ**, -иться, *док.* Пас. до **висоло́плювати**, **ви́солопити**.
ВИСО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого висолюють.
ВИСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висо́лювати**.
ВИСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СОЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Насичувати сіллю. // Виділяти що-небудь із чогось способом обробки солями.
ВИСО́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **висо́лювати**.
ВИСОТА́, -и́, *ж.* 1. Відстань від основи предмета до найвищої точки його вгорі по вертикальній лінії. // Віддаль від земної поверхні по вертикалі вгору. // Відстань якоїсь точки, частини земної поверхні по вертикальній лінії від рівня моря. 2. Простір на великій віддалі від землі. 3. Будь-яка частина земної поверхні, вища від навколишнього простору. 4. *перен.* Високий рівень розвитку чого-небудь. ** **Бу́ти на висоті́** *чого і без дода-*

тка – задовольняти високі вимоги. 5. Величина, розмір, рівень чого-небудь. *Висота тиску.* ** **висота́ зву́ку** – якість звуку, яка визначається перев. частотою коливань. 6. *мат.* Перпендикуляр, опущений з вершини фігури або тіла на основу, а також довжина цього перпендикуляра. 7. *астр.* Кут між площиною горизонту і напрямком на світило.

ВИ́СОТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сотати**.

ВИ́СОТАТИ *див.* **висо́тувати**.

ВИСО́ТКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **висота́** 3.

ВИСО́ТКА[2], -и, *ж.*, *розм.* Висотний будинок.

ВИСО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до висоти (у 1 – 3 знач.). ** **висо́тна хворба́** – захворювання, яке виникає внаслідок значного і швидкого зниження парціального тиску кисню в оточуючому газовому середовищі. 2. Дуже високий, багатоповерховий. 3. *спец.* Признач., пристосований для польотів на великій висоті. *Висотний двигун.* // Який відбувається на великій висоті.

ВИСО́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Спортсмен, що займається стрибками у висоту. *Змагання висотників.* 2. Альпініст, що піднімається на високі гори. 3. Той, хто працює на великій висоті, будує висотні споруди. 4. Льотчик, який здійснює висотні польоти.

ВИСО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **висо́тний**.

ВИСОТОМІ́Р, -а, *ч.* Загальна назва приладів для виміру висоти (точок земної поверхні, дерев, польоту літальних апаратів і т. ін.).

ВИСО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висо́тувати**.

ВИСО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СОТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Мотаючи, витягати з мотка, з клубка (нитки, мотузку і т. ін.); вимотувати. *Висотувати сили.*

ВИСО́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́СОТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Мотаючись, витягатися звідки-небудь; вимотуватися. 2. *перен.*, *розм.* Поступово видалятися звідки-небудь.

ВИ́СОХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́сохти**, **ви́сохнути**.

ВИ́СОХНУТИ *див.* **висиха́ти**.

ВИ́СОХТИ *див.* **висиха́ти**.

ВИСОЧЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **височе́нний**.

ВИСОЧЕ́ННИЙ, -а, -е. Дуже високий.

ВИСОЧЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить високий.

ВИСОЧЕ́НЬКО. Присл. до **височе́нький**.

ВИСОЧИНА́, -и́, *ж.* 1. Те саме, що **висота́** 1 – 4. 2. *геогр.* Підвищена частина суходолу (від 200 до 600 м), що має подекуди рівну, а частіше хвилясту поверхню, розчленовану долинами, балками, ярами.

ВИ́СОЧИТИСЯ, -иться, *недок.* Вирізнятися висотою, знаходитися вище чого-небудь.

ВИСОЧИ́ТИСЯ, -чи́ться, *недок.* Те саме, що **височі́ти**.

ВИСОЧІ́НЬ, -і, *ж.* 1. Простір на великій віддалі від землі. 2. *перен.* Високий, значний рівень розвитку чого-небудь.

ВИСОЧІ́ТИ, -чить *і* -чіє, *недок.* 1. Вирізнятися висотою, підноситися над чим-небудь, міститися вище чогось. 2. *перен.* Вирізнятися з-поміж інших визначними досягненнями, видатними особливостями.

ВИСО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **висо́к**[1].

ВИ́СПА, -и, *ж.*, *діал.* Острів.

ВИ́СПАТИ *див.* **висипля́ти**.

ВИ́СПАТИСЯ *див.* **висипля́тися**.

ВИ́СПІВ, -у, *ч.*, *розм.* 1. Мелодія пісні, співу. 2. Своєрідність виконання пісні в певній місцевості.

ВИ́СПІВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́співати** 2, 6 – 8. // **ви́співано**, *безос. присудк. сл.* 2. Удосконалений тренуванням у співові.

ВИСПІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виспіва́ти**.

ВИ́СПІВАТИ *див.* **виспі́вувати**.

ВИСПІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СПІТИ**, -ію, -ієш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Досягти спілості (про злаки, фрукти, ягоди і т. ін.); дозрівати. 2. *тільки 3 ос.*, *розм.* Доходити до певної кондиції, ставати готовим до вжитку. 3. *діал.* Встигати зробити що-небудь вчасно.

ВИ́СПІВАТИСЯ *див.* **виспі́вуватися**.

ВИСПІ́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **виспі́вувати** 2, 8.

ВИСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СПІВАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Співати, старанно виводячи мелодію, довго, натхненно; співати. 2. *перех.* Співати що-небудь. 3. *тільки недок.*, *неперех.* Співати гарно, довго (про птахів). 4. *тільки недок.*, *неперех.*, *перен.* Видавати тонкі, протяжні звуки за певної дії (про інструменти і т. ін.). 5. *неперех.* Проводити певний час у співах, співаючи. 6. *тільки док.*, *перех.*, *розм.* Добути співами. 7. *тільки док.*, *перех.* Довго співаючи, втратити голос, здатність співати. 8. *перех.* Розповідати про що-небудь у пісні, передавати щось у мелодії; оспівувати. // Виливати, передавати піснею яке-небудь почуття. // Вихваляти, прославляти. 9. *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Говорити багато і довго, твердячи що-небудь. // *тільки док.* Розповісти щось, зізнатися в чомусь.

ВИСПІ́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́СПІВАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Виливати, передавати свої почуття в пісні, співові. 2. Удосконалювати майстерність співу тренуванням. 3. *тільки док.* Довго співаючи, втратити голос, здатність співати. 4. *тільки недок.* Пас. до **виспі́вувати** 2, 8.

ВИ́СПІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́спіти**.

ВИ́СПІТИ *див.* **виспіва́ти**.

ВИСПОВІДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *церк.* Вислухати на сповіді покаяння кого-небудь в гріхах і відпустити їх або накласти епитимію. 2. *перен.* Гостро вказати на хиби в поведінці, діях; вилаяти.

ВИСПОВІДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. *церк.* Покаятися на сповіді в своїх гріхах. 2. *перен.* Відверто розповісти про свої переживання, заповітні думки, висловити погляди і т. ін.

ВИ́СПОВІДЬ, -і, *ж.*, *діал.* Сповідь.

ВИ́СП'ЯТОК, -тка, *ч.* Носок чобота. *Бити висп'ятками.*

ВИ́СРІБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сріблити**.

ВИ́СРІБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́сріблений**.

ВИ́СРІБЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Покрити тонким шаром срібла. 2. *перен.* Надати сріблястого кольору, блиску.

ВИ́ССАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ссати**.

ВИ́ССАТИ *див.* **висиса́ти**.

ВИСТА́ВА[1], -и, *ж.* 1. Показ п'єси, опери, балету і т. ін.; сценічне видовище; спектакль. 2. *перен.*, *розм.* Розіграна або незвичайна дія.

ВИСТА́ВА[2], -и, *ж.*, *зах.* 1. Вітрина. 2. Виставка.

ВИСТАВА́ТИ[1], -стає́, *недок.*, **ВИ́СТАТИ**, -стане, *док.*, *чого і без додатка, безос.*, *заст.* Вистачати.

ВИСТАВА́ТИ[2], -стає́, *недок.*, **ВИ́СТАТИ**, -стане, *док.*, *діал.* Виступати (у 2, 4 знач.).

ВИ́СТАВИТИ *див.* **виставля́ти**.

ВИ́СТАВИТИСЯ *див.* **виставля́тися**.

ВИ́СТАВКА, -и, *ж.* Публічний показ спеціально підібраних предметів і місце цього показу. // Сукупність предметів, виставлених для огляду. ** **ви́ставка-ко́нкурс** – публічний показ яких-небудь робіт, мета якого – виявити кращі з них. **ви́ставка-про́даж** – виставка товарів, виробів і т. ін., на якій організовано їх продаж.

ВИ́СТАВКА-Я́РМАРОК, ви́ставки-я́рмарку, *ж.* Публічний показ і продаж спеціально підібраних предметів, виробів і місце для цього.

ВИСТАВКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́ставка**. // Стос. до виставки. *Виставковий комітет.*

ВИСТАВКОВО-ДЕМОНСТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із виставлянням і демонструванням перед широким загалом досягнень науки і техніки, промислових виробів.

ВИ́СТАВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ставити**. // **ви́ставлено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́СТАВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́ставити** 1 – 5, 7 – 10.

ВИСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виставля́ти** 1 – 5, 7 – 10.

ВИСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́СТАВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ви́ставлять; *док.*, *перех.* 1. Виймати що-небудь вставлене, укріплене (вікно, раму, двері і т. ін.). 2. Забираючи звідки-небудь, ставити назовні. // Ставити назовні, прилаштовуючи для чого-небудь. 3. *перен.* Проганяти, виводити, випроваджувати кого-небудь, примушувати піти (з приміщення, двору і т. ін.). ** **ви́ставити зві́ра**, *мисл.* – вигнати його на мисливців (гончаками чи загоничами). 4. Висувати що-небудь звідкись або з-за чогось. // Випинати що-небудь. 5. Поміщати що-небудь у певному місці для публічного показу або для огляду. // Показуючи що-небудь, привертати увагу до чогось. 6. Показувати, здійснювати на сцені виставу. 7. Висувати кого-небудь із свого середовища для виконання певного завдання, участі в чомусь. // Посилати на бій або змагання (військо, окремі команди, поодиноких видатних осіб і т. ін.). // Ставити для охорони, вартування (дозори, пости і т. ін.). 8. Проголошувати, оголошувати вимоги, принципи і т. ін.; пропонувати що-небудь для прийняття, визнання. 9. Проголошувати, показувати кого-небудь якимсь або кимсь. // Зображувати, змальовувати кого-, що-небудь засобами мови (на письмі або в розмові). 10. Вписувати в що-небудь, проставляти в чомусь (у журналі, відомості і т. ін.). *Виставити оцінки за семестр.*

ВИСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́СТАВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* ви́ставляться; *док.* 1. Висуватися звідки-небудь, показуватися або виступати наперед. 2. Робити помітними які-небудь свої якості. 3. *тільки недок.* Пас. до **виставля́ти**.

ВИСТА́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Розкішний.

ВИСТАВНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна виставити, вийняти звідки-небудь.

ВИСТА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Розкіш.

ВИСТА́ВНО, *діал.* Присл. до **виста́вний**.

ВИ́СТАВОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́ставка**.

ВИ́СТАЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Наварити що-небудь сталлю для міцності.

ВИ́СТАНОВИТИ, -влю, -виш, *док.*, *перех.* Те саме, що **ви́ставити**.

ВИ́СТАНОВИТИСЯ, -влюся, -вишся, *док.* Покинути щось, видобутися з чогось. *Вистановилася душа з тіла.*

ВИ́СТАРАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* Домогтися чого-небудь власними стараннями.

ВИ́СТАРІТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.*, *зах.* Постаріти.

ВИСТАРЧА́ТИ *див.* **вистача́ти**.

ВИ́СТАРЧИТИ *див.* **вистача́ти**.

ВИСТАЧА́ТИ *і* **ВИСТАРЧА́ТИ**, -ає, *недок.*, **ВИ́СТАРЧИТИ**, -чить, **ВИ́СТАЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *чого і без додатка, безос.* Бути достатнім для чого-небудь. 2. *перех. і без додатка, заст.* Забезпечувати чимсь, давати, постачати щось у достатній кількості.

ВИ́СТАЧИТИ *див.* **вистача́ти**.

ВИ́СТЕЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́стежити**.

ВИ́СТЕЖИТИ *див.* **висте́жувати**.

ВИСТЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висте́жувати**.

ВИСТЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СТЕЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Шукати кого-, що-небудь по слідах чи інших прикметах. // Стежачи, слідкуючи, виявляти, викривати.

ВИ́СТЕЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́стелити**. // **ви́стелено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́СТЕЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́стелити**.

ВИ́СТЕЛИТИ *див.* **вистеля́ти**.

ВИ́СТЕЛИТИСЯ, -еться, *недок.* 1. Стелячись, укривати собою поверхню чого-небудь. 2. Пас. до **вистеля́ти**.

ВИСТЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вистеля́ти**.

ВИСТЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́СТЕЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Укривати чим-небудь усю поверхню чогось. // Розкладати, розстеляти що-небудь на чомусь. // *тільки док.*, *рідко.* Нагнути до самої землі; виложити (траву, злаки).

ВИ́СТЕРЕГТИ *див.* **вистеріга́ти**.

ВИСТЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вистеріга́ти**.

ВИСТЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СТЕРЕГТИ**, -ежу, -ежеш; *мин. ч.* ви́стеріг, ви́стерегла, ви́стерегло; *док.*, *перех.* Стежити за ким-, чим-небудь, підстерігати когось, щось.

ВИСТЕРІГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *заст.* Остерігатися.

ВИ́СТИ *див.* **ви́ти**[2].

ВИСТИГА́ННЯ[1], -я, *с.* Стан за знач. **вистига́ти**[1].

ВИСТИГА́ННЯ[2], -я, *с.* Стан за знач. **вистига́ти**[2].

ВИСТИГА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, **ВИ́СТИГНУТИ** *і* **ВИ́СТИГТИ**, -гне; *мин. ч.* ви́стиг, -ла, -ло; *док.* Ставати холоднішим, холодним, втрачати тепло; охолоджуватися.

ВИСТИГА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СТИГНУТИ** *і* **ВИ́СТИГТИ**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* ви́стиг, -ла, -ло; *док.* 1. Ставати цілком стиглим (про злаки, овочі й т. ін.); дозрівати. 2. *перен.* Остаточно оформлюватися (про думку, рішення й т. ін.); визрівати. 3. *заст.* Встигати.

ВИ́СТИГЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́стигнути**[2], **ви́стигти**[2].

ВИ́СТИГНУТИ[1] *див.* **вистига́ти**[1].

ВИ́СТИГНУТИ[2] *див.* **вистига́ти**[2].

ВИ́СТИГТИ[1] *див.* **вистига́ти**[1].

ВИ́СТИГТИ[2] *див.* **вистига́ти**[2].

ВИСТИЖНИ́Й, -а́, -е́. Який вистигає, дозріває.

ВИСТИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вистила́ти**.

ВИСТИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СЛАТИ**, -стелю, -стелеш, *док.*, *перех.* Те саме, що **ви́стелити**.

ВИСТИЛА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Те саме, що **ви́стелитися** 1. 2. Пас. до **вистила́ти**.

ВИ́СТІБ, -тьобу, *ч.*, *діал.* Стьожка в шитті.

ВИ́СТОГНАТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Простогнати протягом певного часу. 2. Стогнучи, вимовити, через силу сказати.

ВИСТО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висто́ювати** 1 і **висто́юватися**.

ВИСТО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СТОЯТИ**, -ою, -оїш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Стояти протягом певного часу. 2. *тільки док.* Утриматися в певному положенні, не звалитися. 3. *перен.* Витримувати певні випробування, не піддаватись у боротьбі, суперечці і т. ін. // Залишатися стійким, утримуватися від якої-небудь спокуси, не піддаватися якомусь впливові.

ВИСТО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́СТОЯТИСЯ**, -оїться, *док.* 1. Стоячи, відпочивати; довго стояти (про коней, овець і т. ін.). 2. *рідко.* Внаслідок перебування в нерухомому стані виділяти з себе осад; очищатися (про рідину). 3. Набувати кращих якостей внаслідок тривалого стояння, витримування в певних умовах.

ВИСТОЯ́ЛКА, -и, *ж.*, *заст.* Настоянка.

ВИ́СТОЯНИЙ, -а, -е. Який вистоявся.

ВИ́СТОЯТИ *див.* **висто́ювати**.

ВИ́СТОЯТИСЯ *див.* **висто́юватися**.

ВИ́СТРАЖДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́страждати** 2. // *у знач. прикм.* Який зазнав багато страждань.

ВИ́СТРАЖДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість того, що глибоко пережито, вистраждано. *Вистражданість чого.*

ВИ́СТРАЖДАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Зазнати великих страждань. 2. *перех.* Здобути що-небудь ціною багатьох страждань.

ВИ́СТРЕЛИТИ *див.* **вистрі́лювати**[1].

ВИСТРЕ́ЛЮВАТИ *див.* **вистрі́лювати**[1].

ВИСТРЕЛЯ́ТИ *див.* **вистрі́лювати**[1].

ВИ́СТРИБА, *присл.*, *діал.* Вистрибом.

ВИ́СТРИБАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стрибаючи, видалитися звідки-небудь, з'явитися десь.

ВИ́СТРИБИ, -ів, *мн.*, *рідко.* Енергійні, жваві стрибки.

ВИ́СТРИБНУТИ *див.* **вистри́бувати**.

ВИ́СТРИБОМ, *присл.* Стрибаючи, підстрибуючи.

ВИСТРИ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вистри́бувати**.

ВИСТРИ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СТРИБНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Стрибати звідки-небудь, з чогось назовні; вискакувати. 2. Стрибком вибиратися, підніматися на кого-, що-небудь. 3. *тільки недок.* Рухатися, переміщатися стрибками. 4. *тільки недок.* Танцювати зі стрибками.

ВИ́СТРИБЦЕМ, *присл.* Те саме, що **ви́стрибом**.

ВИСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СТРИГТИ**, -ижу, -ижеш, *док.*, *перех.* 1. Зрізувати ножицями або машинкою волосся, вовну й т. ін. // Позбавляти волосся, вовни, стрижучи. *Вистригти вівцю.* 2. *тільки док.* Постригти, перестригти багатьох, усіх.

ВИ́СТРИГТИ *див.* **вистрига́ти**.

ВИ́СТРИЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́стригти**. // **ви́стрижено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́СТРІЛ, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **по́стріл**. // Звук од вибуху порохового заряду в каналі вогнепальної зброї.
ВИ́СТРІЛИТИ *див.* **вистрі́лювати**[1].
ВИСТРІ́ЛЮВАТИ[1] *і рідко* **ВИСТРЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СТРІЛИТИ** *і рідко* **ВИ́СТРЕЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. Робити постріл. 2. *перен.* Вискакувати, вилітати з чого-небудь із тріском, із силою (звичайно про зерно з колоса, насіння з насіннєвої коробочки, корок із пляшки й т. ін.). 3. *перен.* Викидати стебло, стрілку (про рослини).
ВИСТРІ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СТРІЛЯТИ** *і рідко* **ВИ́СТРЕЛЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *перех.* 1. Стріляючи, витрачати, використовувати патрони, снаряди і т. ін. 2. Стріляючи, знищувати всіх чи багатьох тварин, птахів у певному місці, на певній території.
ВИ́СТРІЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́стріляти**.
ВИ́СТРІЛЯТИ *див.* **вистрі́лювати**[2].
ВИ́СТРІПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́стріпати**.
ВИ́СТРІПАТИ *див.* **вистрі́пувати**.
ВИ́СТРІПАТИСЯ *див.* **вистрі́пуватися**.
ВИСТРІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СТРІПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Висмикувати нитки з тканини. // Довго носячи одяг з тканини, витирати краї так, що з них висмикуються, випадають нитки.
ВИСТРІ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́СТРІПАТИСЯ**, -ається, *док.* Ставати виношеним до того, що з країв висмикуються, випадають нитки (звичайно про одяг із тканини).
ВИ́СТРОЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́строїти**.
ВИ́СТРОЇТИ *див.* **вистро́ювати**.
ВИ́СТРОЇТИСЯ *див.* **вистро́юватися**.
ВИ́СТРОМИТИ *див.* **вистро́млювати**.
ВИ́СТРОМИТИСЯ *див.* **вистро́млюватися**.
ВИСТРО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вистро́млювати**.
ВИСТРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИСТРОМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́СТРОМИТИ**, -млю, -миш; *мн.* ви́стромлять; *док.*, *перех.* Виставляти що-небудь звідки-небудь або з-за чого-небудь, з-під чогось назовні.
ВИСТРО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ВИСТРОМЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́СТРОМИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* ви́стромляться; *док.* Висуватися звідки-небудь або з-за чого-небудь, з-під чогось назовні.
ВИСТРОМЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вистромля́ти**.
ВИСТРОМЛЯ́ТИ *див.* **вистро́млювати**.
ВИСТРОМЛЯ́ТИСЯ *див.* **вистро́млюватися**.
ВИ́СТРОЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́строчити**.
ВИ́СТРОЧИТИ *див.* **вистро́чувати**.
ВИСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вистро́чувати**.
ВИСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СТРОЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Робити на чому-небудь шов, шви строчкою, рівними стібками.
ВИСТРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́СТРОЇТИ**, -ою, -оїш, *док.*, *перех.* 1. *рідко.* Ставити в ряд, рядами, шикувати; ставити, розміщати в певному порядку *кого-небудь*. 2. *діал.* Гарно, святково одягати кого-небудь.
ВИСТРО́ЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *недок.*, **ВИ́СТРОЇТИСЯ**, -оюся, -оїшся, *док.* 1. *рідко.* Ставати рядами, шикуватися; ставати, розміщатися в певному порядку. 2. *діал.* Гарно, святково одягатися.
ВИ́СТРУГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́стругати**. // *у знач. прикм.*
ВИ́СТРУГАТИ *див.* **вистру́гувати**.
ВИ́СТРУГАТИСЯ *див.* **вистру́гуватися**.
ВИСТРУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вистру́гувати**.
ВИСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СТРУГАТИ**, ви́стружу, ви́стружеш *і* ви́стругаю, ви́стругаєш, *док.* 1. Вирівнювати, вигладжувати що-небудь, стругаючи, зчищаючи його поверхню гострим інструментом. // Зчищати, знімати що-небудь. 2. Стругаючи, надавати певної форми; робити, вирізувати що-небудь.
ВИСТРУ́ГУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́СТРУГАТИСЯ**, ви́стружеться *і* ви́стругається, *док.* 1. Піддаватися струганню. 2. *тільки недок.* Пас. до **вистру́гувати**.
ВИ́СТРУНЧЕНИЙ, -а, -е. Який тримається дуже прямо, струнко.
ВИ́СТРУНЧИВШИСЬ. Дієприсл. до **ви́струнчитися**.
ВИ́СТРУНЧИТИСЯ *див.* **вистру́нчуватися**.
ВИСТРУ́НЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́СТРУНЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Випрямлятися, ставати дуже прямо, струнко.
ВИ́СТУДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́студити**.
ВИСТУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СТУДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Охолоджувати що-небудь, позбавляти тепла. // Дуючи на гарячу страву, охолоджувати її.
ВИСТУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́СТУДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Охолоджуватися, втрачати тепло. 2. *тільки недок.* Пас. до **висту́джувати**.
ВИ́СТУДИТИ *див.* **висту́джувати**.
ВИ́СТУДИТИСЯ *див.* **висту́джуватися**.
ВИ́СТУДІЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́студіювати**.
ВИ́СТУДІЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Вивчити що-небудь, глибоко обізнатися з чим-небудь.
ВИ́СТУКАТИ *див.* **висту́кувати**.
ВИСТУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висту́кувати** і звуки, утворювані цією дією.
ВИСТУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СТУКАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Стукати раз у раз протягом якого-небудь часу. 2. *перех.* Відтворювати ритм пісні, мелодії і т. ін. за допомогою стуку. // Передавати що-небудь, користуючись умовним стуканням. 3. *перех. і неперех.* Виконувати роботу, ударяючи по клавішах друкарської машинки, ключем телеграфного апарата й т. ін. 4. *перех.* Стукати по чому-небудь з метою виявлення чогось (порожнини, схованки і т. ін.). // *мед.* Досліджувати стан внутрішніх органів по звуках, утворених легким постукуванням молоточка чи пальців по тілу. 5. *перех.* Стукаючи об що-небудь, видаляти щось із середини.
ВИ́СТУП, -у, *ч.* 1. Частина чого-небудь, що видається, виступає наперед. // Уступ на скелі. 2. Заглибина, виїмка в чому-небудь. 3. Залишення попереднього місцеперебування, стоянки, вирушання в похід. 4. Публічне виголошення промови, заяви, інформації і т. ін. // Виконання перед глядачами літературного, музичного, драматичного та інших творів, гімнастичних вправ тощо. // Публікація свого твору, статті або окремого твердження, думки з певного питання. 5. Дія, спрямована проти кого-, чого-небудь. // Вияв незадоволення, протесту у формі активної дії (через повстання, страйк, демонстрацію).
ВИСТУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виступа́ти**.
ВИСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СТУПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* ви́ступлять; *док.* 1. Виходити наперед, відокремившись від кого-, чого-небудь. // *тільки док.* Вийти звідки-небудь, із-за чогось. 2. *перен.* Ставати видним, з'являтися, показуватися. // Виявлятися, проявлятися. 3. *тільки недок.* Йти поважно, не поспішаючи. 4. *тільки недок.* Видаватися наперед; випинатися. 5. Говорити перед публікою, виголошувати доповідь, промову, робити заяву, інформацію і т. ін. (на зборах, конференції, мітингу тощо). // Виконувати перед глядачами літературний, музичний, драматичний або інший твір, гімнастичні вправи тощо. // Публікувати свій твір, статтю і т. ін. // У друкованій праці публічно висловлювати свої думки, погляди. 6. З'являтися на поверхні чого-небудь, проступати зсередини; показуватися. 7. Виходити за свої межі (про ріку, воду). 8. Залишати попереднє місцеперебування, стоянку, вирушати в похід. 9. Активно діяти, боротися або воювати за кого-, що-небудь, проти кого-, чого-небудь. // Діяти, виявляючи себе, свої переконання, своє ставлення до кого-, чого-небудь.
ВИСТУПА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **виступа́ти**.
ВИ́СТУПЕЦЬ[1], -пця, *ч.* 1. Малий, неширокий крок. // Назва танцювального руху дрібушок. 2. *заст.* Груповий танок, що його виконують, рухаючись по колу, підскакуючи й виставляючи руки всередину, то звужуючи, то розширюючи коло.
ВИ́СТУПЕЦЬ[2] *див.* **ви́ступці**.
ВИ́СТУПИТИ *див.* **виступа́ти**.
ВИ́СТУПКА, -и, *ж.*, *зах.* Покритка.
ВИ́СТУПЦЕМ, *присл.* Дрібно ступаючи.
ВИ́СТУПЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ви́ступець**, -пця, *ч.*), *розм.* Хатні туфлі. ** **На ви́ступці**, *ірон.* – іди геть.
ВИ́СТЬОБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́стьобати**.
ВИ́СТЬОБАТИ *див.* **висть́обувати**.
ВИСТЬО́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висть́обувати** 1.
ВИСТЬО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СТЬОБАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Прошивати що-небудь стібками. 2. *тільки док.*, *розм.* Вибити, висікти кого-небудь батогом, різкою; б'ючи, позбавити якихось рис.
ВИСТЬО́БУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **висть́обувати** 1.
ВИСТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́СТЯГТИ**, -гну, -гнеш, *док.*, *діал.* Протягати.
ВИ́СТЯГОМ, *присл.* У стьожку.
ВИ́СТЯГТИ *див.* **вистяга́ти**.
ВИСУВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Передовий працівник (робітник, колгоспник або службовець), висунутий, рекомендований на відповідальну роботу.
ВИСУВА́НКА, -и. Жін. до **висува́нець**.
ВИСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **висува́ти** 1 – 3.
ВИСУВА́НСТВО, -а, *с.* Процедура висування працівника для посідання ним відповідальної службової керівної посади.
ВИСУВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **висува́нство**.
ВИСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СУНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Сунучи, соваючи, переміщати що-небудь наперед, на видне місце. // Витягати, виставляти що-небудь ізсередини назовні. // Робити рух уперед якоюнебудь частиною тіла, виставляти її. 2. *перен.* Пропонувати чию-небудь кандидатуру для виконання якогось завдання, на вищу посаду, на важливішу роботу. 3. *перен.* Ставити на перший план. // Пропонувати що-небудь, подавати якусь думку.
ВИСУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ВИСО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́СУНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Частково або повністю виставлятися звідки-небудь; показуватися. // Рухаючись, виходити, переміщатися вперед, на відкрите місце або назовні. 2. *перен.* Вирізнятися з-поміж інших, ставати визначним, відомим. // Переходити на відповідальнішу роботу, обіймати вищу посаду. 3. *тільки недок.* Пас. до **висува́ти**.
ВИСУВНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна висувати, який може висуватися з чого-небудь назовні.
ВИСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СУДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Судом домагатися чого-небудь. 2. Виносити вирок.
ВИСУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вису́джувати** 1.
ВИ́СУДИТИ *див.* **вису́джувати**.
ВИ́СУКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сукати**.
ВИ́СУКАТИ *див.* **вису́кувати**.
ВИ́СУКАТИСЯ, -ається, *док.* Пас. до **ви́сукати**.
ВИСУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вису́кувати**.
ВИСУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СУКАТИ**, ви́сукаю, ви́сукаєш *і* ви́сучу, ви́сучиш, *док.* Сукаючи, робити з прядива нитки, мотузки і т. ін.
ВИСУ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вису́кувати**.
ВИСУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Те, що висить, звисає.
ВИ́СУНЕНИЙ, **ВИ́СУНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сунути**. // **ви́сунено**, **ви́сунуто** *безос. присудк. сл.*
ВИ́СУНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́сунути** 2 і **ви́сунутися** 2.
ВИ́СУНУТИ *див.* **висува́ти**.
ВИ́СУНУТИЙ *див.* **ви́сунений**.
ВИ́СУНУТИСЯ *див.* **висува́тися**.
ВИ́СУРМИТИ, -млю, -миш, *док.* Засурмити (у ріг, трубу і т. ін.).
ВИ́СУШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́сушити**. // **ви́сушено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* Дуже худий.
ВИ́СУШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́сушити**.
ВИ́СУШИТИ *див.* **вису́шувати**.
ВИ́СУШИТИСЯ *див.* **вису́шуватися**.
ВИСУШНИ́К, -а́, *ч.* Зневоджувальний засіб, який поглинаючи водяну пару, висушує інші речовини.
ВИСУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **вису́шувати** 1.
ВИСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вису́шувати**.
ВИСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СУШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь сухим; позбавляти вологи. *Висушувати сльози.* 2. *перен.* Робити худим; виснажувати. // Позбавляти життєвих сил; знесилювати. // Змучувати, доводити до повного виснаження. 3. *розм.* П'ючи, спорожняти посуд; випивати до дна.
ВИСУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́СУШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* 1. Ставати сухим; висихати, обсихати. 2. *тільки недок.* Пас. до **вису́шувати**.
ВИСХІДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який підіймається вгору; прот. н и з х і д н и й. ** **Висхідна́ інтона́ція**, *лінгв.* – інтонація із поступовим підвищенням тону. **Висхідни́й на́голос**, *лінгв.* – наголос з поступовим підвищенням тону. 2. *перен.* Який розвивається до вищого рівня.
ВИСХІ́ДНО-НИЗХІДНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **висхі́дно-спадни́й**.
ВИСХІ́ДНО-СПАДНИ́Й, -а́, -е́. Який підноситься, а потім спадає.
ВИ́СХЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́схнути**.
ВИ́СХНУТИ, -ну, -неш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **висиха́ти**.
ВИ́СХОДИТИСЯ, -иться, *док.* Зійти, піднятися (про тісто).
ВИСЬ, -і, *ж.*, *поет.* Простір на великій відстані від землі.
ВИ́СЬОРБАТИ *див.* **висьо́рбувати**.
ВИ́СЬОРБНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **висьо́рбувати**.
ВИСЬО́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́СЬОРБАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Сьорбаючи, випивати або з'їдати що-небудь без залишку.
ВИ́СЯКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і* **ВИ́СЯКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, **ВИСЯ́КУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Сякаючись, очистити ніс.
ВИ́СЯЧИ. Дієприсл. до **висі́ти**.
ВИСЯ́ЧИЙ, -а, -е. Який висить, звисає. // Зробл. так, щоб висіти; підвісний.
ВИТАВА́ТИ, -аю́, -ає́ш, *недок.*, *діал.* Виступати з води.
ВИ́ТАВРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́таврувати**. // **ви́таврувано**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ТАВРУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́таврований**.
ВИ́ТАВРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Поставити, накласти тавро, витиснути або випекти певні знаки, слова чи букви.
ВИТА́ЛИЩЕ, -а, *с.*, *заст.* Місцеперебування.
ВИТАНЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТАНЦЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. *тільки недок.* Танцювати з запалом, з натхненням або довго. 2. *тільки недок.*, *перен.* Швидко рухатися, раз у раз міняти положення. 3. Іти, виходити, рухаючись, як у танці. 4. *тільки док.*, *заст.* Танцюючи, добути що-небудь. 5. *тільки док.*, *заст.* Перемогти в танці майстерністю чи тривалістю виконання.
ВИТАНЦЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ТАНЦЮВАТИСЯ**, -юся, -юєшся, *док.*, *розм.* 1. Багато танцюючи, витрачати всі сили. 2. *перен.* Успішно завершуватися, вдаватися.
ВИ́ТАНЦЬОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́танцювати**.
ВИ́ТАНЦЮВАТИ *див.* **витанцьо́вувати**.
ВИ́ТАНЦЮВАТИСЯ *див.* **витанцьо́вуватися**.
ВИ́ТАРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тарувати**.
ВИ́ТАРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Визначити вагу тари або перевірити показники яких-небудь приладів за допомогою контрольних приладів.
ВИ́ТАСКАТИ *див.* **вита́скувати**.

ВИ́ТАСКАТИСЯ *див.* **вита́скуватися.**

ВИТА́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вита́скувати.**

ВИТА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТАСКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Виволікати, виносити кого-, що-небудь звідкись, кудись. // Витягати що-небудь (застрягле, закріплене і т. ін.). // Витягати, виносити кудись нагору.

ВИТА́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ТАСКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Вибиратися знизу вгору. 2. *тільки недок.* Пас. до **вита́скувати.**

ВИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *книжн.* 1. *заст.* Перебувати, бути присутнім, жити де-небудь. 2. Літати, ширяти в повітрі. 3. Бути відчутним, незримо присутнім де-небудь. *Витати думкою. Витати в емпіреях.*

ВИ́ТАТУЙОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́татуювати.** // **ви́татуйовано**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ТАТУЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Татуюючи, зробити малюнок або напис на тілі людини.

ВИТВЕ́РДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТВЕРДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **зау́чувати.**

ВИ́ТВЕРДИТИ *див.* **витве́рджувати.**

ВИ́ТВЕРЕЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тверезити.**

ВИ́ТВЕРЕЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́тверезити.**

ВИТВЕРЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витвере́жувати.**

ВИТВЕРЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТВЕРЕЗИТИ**, -ежу, -езиш, *док.*, *перех.* 1. Робити тверезим після сп'яніння. 2. *перен.* Зменшувати чию-небудь надто велику самовпевненість, запальність або мрійливість, повертати здатність тверезо мислити, сприймати щось, діяти.

ВИТВЕРЕ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ТВЕРЕЗИТИСЯ**, -ежуся, -езишся, *док.* 1. Ставати тверезим після сп'яніння. 2. *перен.* Ставати здатним міркувати, мислити, сприймати що-небудь, діяти без зайвої самовпевненості, запальності або мрійливості.

ВИ́ТВЕРЕЗИТИ *див.* **витвере́жувати.**

ВИ́ТВЕРЕЗИТИСЯ *див.* **витвере́жуватися.**

ВИТВЕРЕ́ЗІВКА, -и, *ж.*, *розм.* Витверезник.

ВИТВЕРЕ́ЗЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **витверезни́й.**

ВИТВЕРЕЗНИ́Й, -а́, -е́. Який витвережує.

ВИТВЕРЕ́ЗНИК, -а, *ч.* Санітарно-медична установа для витвережування п'яних.

ВИ́ТВІР, -вору, *ч.* 1. Те, що зроблене, створене кимнебудь і реально існує в тій чи іншій формі. 2. Те, що утворилося завдяки розвиткові чогонебудь або якоїсь дії, є породженням, наслідком чогось. *Витвір природи.*

ВИ́ТВОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́творити**[1]; створений.

ВИ́ТВОРЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **ви́творити**[1].

ВИ́ТВОРИТИ[1] *див.* **витво́рювати**[1].

ВИ́ТВОРИТИ[2] *див.* **витворя́ти.**

ВИ́ТВОРИТИСЯ *див.* **витво́рюватися**[1].

ВИ́ТВОРКИ, -рок, *мн.*, *діал.* Витівки.

ВИТВО́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **примхли́вий.**

ВИТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Примхливість.

ВИТВО́РНО. Присл. до **витво́рний.**

ВИТВО́РЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ТВОРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Робити що-небудь існуючим, в процесі творчої праці викликати до життя; створювати. // Породжувати що-небудь, викликати появу чогось.

ВИТВО́РЮВАТИ[2] *див.* **витворя́ти.**

ВИТВО́РЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.*, **ВИ́ТВОРИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати існуючим, з'являтися. 2. *тільки недок.* Пас. до **витво́рювати**[1].

ВИТВО́РЮВАТИСЯ[2] *див.* **витворя́тися.**

ВИТВОРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витворя́ти.**

ВИТВОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ВИТВО́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ТВОРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Робити таке, що виходить за межі звичайної поведінки.

ВИТВОРЯ́ТИСЯ, -я́ється *і рідко* **ВИТВО́РЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, *розм.* Діятися, відбуватися (про незвичайний вияв чого-небудь).

ВИ́ТЕКТИ *див.* **витіка́ти.**

ВИ́ТЕЛЬБУШИТИ, -шу, -шиш, *перех.*, *розм.* Док. до **тельбуши́ти.**

ВИ́ТЕРЕБИТИСЯ[1] *див.* **витере́блюватися.**

ВИ́ТЕРЕБИТИСЯ[2], -блюся, -бишся; *мн.* витеребляться; *док.*, *фам.* З труднощами вилізти на що-небудь.

ВИТЕРЕ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ТЕРЕБИТИСЯ**, -иться; *мн.* витеребляться; *док.* Вилущуватися, випадати з качана, стручка (про зерно кукурудзи, боби гороху, квасолі і т. ін.).

ВИ́ТЕРПІТИ *див.* **вите́рплювати.**

ВИТЕ́РПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ТЕРПІТИ**, -плю, -пиш; *мн.* витерплять; *док.* 1. *перех.* Витримувати біль, образу, страждання і т. ін. 2. *без додатка, перев. із запереч.* не. Виявляти витримку в чому-небудь, не виявляти чогось (почуттів, дій і т. ін.); стримуватися.

ВИ́ТЕРТИ *див.* **витира́ти.**

ВИ́ТЕРТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́терти.** // *у знач. прикм.* Потертий, виношений (про одяг). // *у знач. прикм.* Гладкий від частого тертя.

ВИ́ТЕРТИСЯ *див.* **витира́тися.**

ВИ́ТЕСАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тесати.** // **ви́тесано**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ТЕСАТИ *див.* **виті́сувати.**

ВИ́ТИ[1], вию, виєш, *недок.* 1. Видавати протяжні, високі та жалібні звуки (про собак, вовків та деяких інших тварин). 2. Утворювати звуки, подібні до виття (про явища природи). // Утворювати довгі протяжні звуки (про механізми, машини і т. ін.). 3. *розм.* Голосно і протяжно стогнати.

ВИ́ТИ[2], в'ю, в'єш, *недок.*, *перех.* 1. Скручуючи, зсукуючи, з'єднувати в одне ціле (волокна, нитки і т. ін.). // Робити, сплітаючи з чого-небудь. // Влаштовувати (гніздо – про птахів). *Вити гніздо.* 2. Закручуючи волосся, робити кучері.

ВИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ти**[2]. // *у знач. прикм.* Зроблений за допомогою скручування, зсукування. 2. Петлястий, нерівний, який має звивини.

ВИ́ТИКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тикати.**

ВИТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витика́ти**[1].

ВИ́ТИКАТИ *див.* **витика́ти**[2].

ВИТИКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ТКНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Виставляти що-небудь назовні, висувати. *Витикати носа.*

ВИТИКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ТИКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *чим*, *рідко.* Встромлювати багато чого-небудь у щось.

ВИТИКА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ТКНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Протикаючи, пробиваючи що-небудь, з'являтися назовні. 2. Висуватися назовні звідки-небудь. // З'являтися, показуватися звідки-небудь, із-за чогось. // Виходити звідки-небудь, із-за чогось, виступати наперед. 3. *тільки недок.*, *перен.* Трохи виднітися, частково бути видним.

ВИТИКА́ТИСЯ[2], -ається, *недок.* Пас. до **витика́ти**[2].

ВИ́ТИН, -у, *ч.* Видалення, вирізування. ** **ви́тин ка́меня**, *мед.* – хірургічна операція, за допомогою якої видаляють камені з сечового міхура.

ВИТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ТНУТИ** *і рідко* **ВИ́ТЯТИ**, -тну, -тнеш, *док.* 1. *заст.* Вирубувати, вирізувати що-небудь. 2. Грати або виконувати з запалом (перев. музичні твори, танці).

ВИТИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ТНУТИСЯ** *і рідко* **ВИ́ТЯТИСЯ**, -тнеться, *док.* 1. *перен.* Вирізнятися, виразно впадати в око. 2. *тільки недок.* Пас. до **витина́ти.**

ВИ́ТИНОК, -нку, *ч.*, *заст.* Вирізування.

ВИТИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витира́ти** 1, 4, 5.

ВИТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ТЕРТИ**, -тру, -треш; *мин. ч.* ви́тер, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Робити щонебудь сухим або чистим, стираючи щось із його поверхні. 2. Довго носячи, робити потертим, зношеним (про одяг). *Витерти рукава.* // Часто тручи, робити гладким, стертим. *Витерти поручні.* 3. Тертям (сірника, шматків дерева один об одний) добувати вогонь. 4. Наносячи на шкіру певну рідину або мазь, втирати їх з лікувальною метою або робити масаж. 5. Відокремлювати насіння від лузги способом тертя між чим-небудь.

ВИТИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ТЕРТИСЯ**, -труся, -трешся, *док.* 1. Витирати себе. 2. Від частого носіння ставати потертим, зношуватися (про одяг). *Комір витерся.* // Від частого тертя ставати гладким, стертим. *Держак витерся.* 3. Пас. до **витира́ти** 5.

ВИ́ТИРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *діал.* Піти, забратися геть.

ВИ́ТИСК, -у, *ч.* Заглибина певної форми, утворена від натискання одного предмета на інший.

ВИТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витиска́ти.**

ВИ́ТИСКАТИ *див.* **витиска́ти.**

ВИТИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИТИ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТИСКАТИ**, -аю, -аєш *і* **ВИ́ТИСНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Витісняти що-небудь, натискаючи на нього. // Натискаючи на що-небудь, видушувати з нього щось. 2. *перен.* Силою примушувати йти, відходити геть, залишати щонебудь. // Займати місце чого-небудь; заміняти собою, усуваючи щось. 3. Натискуючи, надушуючи чим-небудь, робити на чомусь заглиблення певної форми (знаки, візерунки і т. ін.). 4. *перен.* Викликати зовнішній вияв почуттів, переживань і т. ін. // Вимушено, через силу робити щонебудь (говорити, усміхатися і т. ін.).

ВИТИСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ВИТИ́СКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ТИСНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Витікати, виступати назовні внаслідок тиснення (про рідину). // З труднощами виходити, вибиратися звідки-небудь, кудись. // Зникати під тиском чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **витиска́ти** і **вити́скувати.**

ВИТИСКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́тиск.**

ВИТИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вити́скувати.**

ВИТИ́СКУВАТИ *див.* **витиска́ти.**

ВИТИ́СКУВАТИСЯ *див.* **витиска́тися.**

ВИ́ТИСНЕНИЙ, **ВИ́ТИСНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тиснути.** // **ви́тиснено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ТИСНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́тиснути.**

ВИ́ТИСНУТИ *див.* **витиска́ти.**

ВИ́ТИСНУТИЙ *див.* **ви́тиснений.**

ВИ́ТИСНУТИСЯ *див.* **витиска́тися.**

ВИ́ТИСЯ, в'ю́ся, в'є́шся, *недок.* 1. Обвиватися, плестися навколо чого-небудь, по чомусь (про рослини). // Закручуватися кучерями чи бути кучерявим (про волосся). 2. Робити звивисті рухи. // Вигинатися, корчитися. // Рухатися навколо чого-небудь; крутитися, обертатися. // Рухатися, закручуючись. 3. Текти, пролягати, маючи звивисту форму (про річку, дорогу і т. ін.). 4. Літати, кружляючи в повітрі. // Звиваючись, підніматися в повітря. // Колихатися, маяти в повітрі. 5. Часто перебувати біля кого-небудь, всіляко виявляючи свою увагу; крутитися. 6. *перен.* Бути відчутним, безперервно виявлячись. 7. *перен.* Звучати переливчасто.

ВИ́ТИЧИТИ *див.* **вити́чувати.**

ВИ́ТИЧКА, -и, *ж.* Віха.

ВИТИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТИЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Намічати, прокладати пряму лінію на поверхні землі, за допомогою тичок.

ВИТІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ТІЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех. і неперех.* Вигадувати що-небудь, робити щось незвичайне. // Робити різні витівки, жартувати, пустувати.

ВИ́ТІВКА, -и, *ж.* 1. Вчинок, дія, вигадка, що виходить за межі звичайних норм. // Вигадка з метою обманути кого-небудь або нашкодити комусь. 2. Що-небудь сказане або зроблене для розваги, сміху; жарт, вигадка.

ВИТІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Людина, схильна до витівок; вигадник. 2. Організатор масових розваг, забав.

ВИТІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **витівни́к.**

ВИТІ́ЙСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Пишномовність.

ВИТІ́ЙСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *книжн.*, *заст.* Вправлятися в красномовстві, говорити вишукано, пишномовно.

ВИ́ТІК, -току, *ч.* Місце, де ріка бере початок.

ВИТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витіка́ти** 1.

ВИТІКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́ТЕКТИ**, -ече; *мин. ч.* ви́тік, ви́текла, ви́текло; *док.* 1. Текти, виливатися звідки-небудь струменем або виходити краплями (про рідину). // Виходити з резервуара, балона і т. ін. (про газ). 2. *тільки недок.* Виходячи з чогонебудь, з-під чогось назовні, брати початок (про ріку, струмок і т. ін.). 3. *перен.* Просочуватися звідки-небудь назовні.

ВИТІКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́тік.**

ВИ́ТІНКА, -и, *ж.*, *діал.* Витівка.

ВИ́ТІПАТИ *див.* **виті́пувати.**

ВИ́ТІПАТИСЯ *див.* **виті́пуватися.**

ВИТІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТІПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Тіпаючи, очищати волокно льону, конопель і т. ін. від костриці.

ВИТІ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ТІПАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Очищатися в процесі тіпання (про волокно льону, конопель і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **виті́пувати.**

ВИ́ТІСНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тіснити.** // **ви́тіснено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ТІСНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́тіснити.**

ВИ́ТІСНИТИ *див.* **витісня́ти.**

ВИТІСНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витісня́ти.**

ВИТІСНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ТІСНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Створюючи нестерпні умови, утискаючи і т. ін. примушувати кого-небудь залишити місце проживання. // Ведучи бій, примушувати ворога відступати. 2. *перен.* Примушувати зникнути, замінюючи собою. // Заміняти собою, виводячи з ужитку.

ВИТІСНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **витісня́ти.**

ВИТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виті́сувати.**

ВИТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТЕСАТИ**, -ешу, -ешеш, *док.*, *перех.* Тешучи, вистругуючи, виготовляти що-небудь з дерева, каменю і т. ін.

ВИТІ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **виті́сувати.**

ВИ́ТІШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Виняньчити, виплекати.

ВИТІЮВА́ТИЙ, -а, -е, *книжн.* Вигадливий, позбавлений простоти; надмірно вишуканий, пишномовний.

ВИТІЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *книжн.* Властивість за знач. **витіюва́тий.**

ВИТІЮВА́ТО, *книжн.* Присл. до **витіюва́тий.**

ВИТІ́Я, -ї, *ч.* Оратор, красномовна людина.

ВИ́ТІЯТИ *див.* **витіва́ти.**

ВИ́ТКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ткати.** // **ви́ткано**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ТКАТИ, -тчу, -тчеш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Виготовити способом ткання (килим, тканину і т. ін.). 2. Зробити в процесі ткання візерунок або малюнок на чому-небудь. 3. Використати до кінця на ткання певну кількість ниток.

ВИ́ТКАТИСЯ, -тчеться, *док.* Виготовитися в процесі ткання.

ВИТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має властивість під час росту витися навколо чого-небудь, по чомусь (про рослини). 2. Кучерявий, непрямий (про волосся). 3. Звивистий.

ВИ́ТКНУТИ *див.* **витика́ти**[1].

ВИ́ТКНУТИСЯ *див.* **витика́тися**[1].

ВИТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вито́к.**

ВИТЛІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́ТЛІТИ**, -іє, *док.* Тліючи, згнивати зовсім, перетворюватися на порох.

ВИ́ТЛІТИ *див.* **витліва́ти.**

ВИ́ТЛУМАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тлумачити.**

ВИ́ТЛУМАЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́тлумачити.**

ВИ́ТЛУМАЧИТИ *див.* **витлума́чувати.**

ВИ́ТЛУМАЧИТИСЯ, -иться. Пас. до **ви́тлумачити.**

ВИТЛУМА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТЛУМАЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Роз'яснювати, давати вичерпне пояснення, тлумачення чому-небудь. // Перекладати. 2. Уясняти собі, розуміти так чи інакше що-небудь.

ВИТЛУМА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **витлума́чувати.**

ВИ́ТЛУМИТИ, -млю, -миш, *док.*, **ВИТЛУМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *діал.* Винищувати.

ВИ́ТНУТИ *див.* **витина́ти.**

ВИ́ТНУТИСЯ *див.* **витина́тися.**

ВИ́ТОВКМАЧИТИ *див.* **витовкма́чувати.**

ВИТОВКМА́ЧУВАТИ *і* **ВИТОВМА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТОВКМАЧИТИ** *і* **ВИ́ТОВМАЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **витлума́чувати.**

ВИ́ТОВКТИ, -вчу, -вчеш; *мин. ч.* ви́товк, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Ударяючи або топчучи, вибити, витолочити посіви, городину, траву і т. ін.

2. *розм.* Тручи, ударяючи, видалити що-небудь із чогось. 3. *розм.* Товчучи, виваляти в чому-небудь. 4. *перен., розм.* Завчити що-небудь, механічно повторюючи.

ВИТОВКМА́ЧИТИ *див.* **витовкма́чувати.**

ВИТОВКМА́ЧУВАТИ *див.* **витовкма́чувати.**

ВИТО́К, -тка́, *ч.* 1. Закручена частина чого-небудь виткого, звивистого; закруток. 2. Один оберт гвинтової, спіральної лінії нарізки, дротяної обмотки і т. ін. // Один оберт рухомого предмета навколо чого-небудь. // Один оберт штучного супутника навколо планети. 3. *перен.* Етап, цикл у розвитку подій і т. ін.

ВИТОЛКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТОЛКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *діал.* Пояснювати, тлумачити.

ВИ́ТОЛКУВАТИ *див.* **витолко́вувати.**

ВИ́ТОЛОЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́толочити.**

ВИ́ТОЛОЧИТИ *див.* **витоло́чувати.**

ВИТОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витоло́чувати.**

ВИТОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТОЛОЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Пригинати, надломлювати трав'янисті рослини, пошкоджувати посіви, городину, траву і т. ін., ходячи, їздячи, пасучись по них тощо.

ВИТОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **витоло́чувати.**

ВИ́ТОНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Винирнути, виступити з води.

ВИ́ТОНЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тончити.** 2. *прикм.* Дуже гарний, з тонкими рисами, досконалої форми. 3. *прикм.* Який відзначається особливою вишуканістю. 4. *прикм.* Чудово розвинений, з гострим сприйманням. *Витончений слух.* // Який відзначається особливою досконалістю або крайньою загостреністю.

ВИ́ТОНЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ви́тончений** 2 – 4.

ВИ́ТОНЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́тончити.**

ВИ́ТОНЧЕНО. Присл. до **ви́тончений** 3, 4.

ВИ́ТОНЧИТИ *див.* **вито́нчувати.**

ВИ́ТОНЧИТИСЯ *див.* **вито́нчуватися.**

ВИТО́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вито́нчувати.**

ВИТО́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТОНЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Робити тоншим. 2. Робити розвиненішим, гострішим.

ВИТО́НЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ТОНЧИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Робитися тоншим. 2. Робитися розвиненішим, гострішим.

ВИ́ТОП, -у, *ч.* 1. Те саме, що **вито́плювання.** 2. Те, що витоплено; витоплений метал.

ВИ́ТОПИТИ[1] *див.* **вито́плювати**[1].

ВИ́ТОПИТИ[2] *див.* **вито́плювати**[2].

ВИ́ТОПИТИСЯ *див.* **вито́плюватися.**

ВИ́ТОПКИ, -пок, *мн.* Залишки від витоплювання чого-небудь.

ВИ́ТОПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́топити**[1].

ВИ́ТОПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́топити.**

ВИ́ТОПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вито́плювати.**

ВИТО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вито́плювати.**

ВИТО́ПЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ТОПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* ви́топлять; *док.* 1. *тільки док., перех. і неперех.* Спаливши яке-небудь паливо в печі, грубі і т. ін., нагріти приміщення або зготувати при цьому страву. // Закінчити топити в печі, грубі і т. ін. 2. *перех.* Нагріваючи сало, вощину, виділяти жир, віск. 3. *перех.* Добувати, виокремлювати метал, розжарюючи руду.

ВИТО́ПЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ТОПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* ви́топлять; *док., перех.* Топити у воді всіх чи багатьох.

ВИТО́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ТОПИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Закінчувати топитися (про піч, грубу і т. ін.). // *безос.* 2. Виділятися з нагрітого сала, вощини і т. ін. (про жир, віск). 3. Виділятися з розжареної руди (про метал). 4. *тільки недок.* Пас. до **вито́плювати**[1] 2, 3.

ВИТОПНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, що топить піч, грубу; кочегар у казанярні. 2. Робітник, який витоплює смалець, віск, смолу, метал тощо.

ВИ́ТОПТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́топтати** 1 – 3. // **ви́топтано**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ТОПТАТИ *див.* **вито́птувати.**

ВИТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вито́птувати** 1 – 3.

ВИТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТОПТАТИ**, -пчу, -пчеш, *док., перех.* 1. Псувати або знищувати посіви, городину, траву і т. ін., топчучи їх. 2. Часто ходячи по тому самому місцю, утоптувати, прокладати стежку, дорогу і т. ін. // Топчучи, стискувати, зменшувати в об'ємі. 3. Вибивати, ходячи по чому-небудь, топчучи щось. 4. *рідко.* Зношувати взуття.

ВИТО́ПТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. *рідко.* Зношуватися внаслідок тривалого носіння (про взуття). 2. Пас. до **вито́птувати.**

ВИ́ТОРГ, -у, *ч.* Гроші, одержані від продажу чого-небудь. ** **Валю́тний ви́торг** – вільно конвертована іноземна валюта, що її одержують від продажу за кордон товарів, цінних паперів, надання міжнародних кредитів тощо.

ВИТОРГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТОРГУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Одержувати гроші від продажу чого-небудь. 2. *розм.* Торгуючись, домагатися зниження запрошеної або збільшення пропонованої ціни. // *перен.* Домагатися поступки в чому-небудь.

ВИ́ТОРГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́торгувати.**

ВИ́ТОРГУВАТИ *див.* **виторго́вувати.**

ВИ́ТОРЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Добре в'їжджений; утоптаний.

ВИ́ТОРОПЕНЬ, -пня, *ч.* 1. Той, хто осоловів, розгубився. *Дивитися витороплем.* 2. Вирячкувата людина.

ВИ́ТОРОПИТИСЯ, -плюся, -пишся, *док.* Витріщити очі.

ВИ́ТОРОЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́торочити.**

ВИ́ТОРОЧИТИ *див.* **виторо́чувати.**

ВИТОРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виторо́чувати.**

ВИТОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТОРОЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Висмикувати нитки з тканини.

ВИТОРО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ТОРОЧИТИСЯ**, -иться, *док.* Висмикуватися, випадати з непідрубленого або обшарпаного краю тканини (про нитки).

ВИ́ТОЧЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́точити**[1]. 2. *прикм.* Який має досконалу форму, витончені лінії.

ВИ́ТОЧЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́точити**[2].

ВИ́ТОЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́точити.**

ВИ́ТОЧИТИ[1] *див.* **вито́чувати**[1].

ВИ́ТОЧИТИ[2] *див.* **вито́чувати**[2].

ВИ́ТОЧИТИСЯ *див.* **вито́чуватися**[2].

ВИ́ТОЧКА, -и, *ж.* 1. *крав.* Зашита з виворoту невелика складочка на одязі. 2. *спец.* Заглибина на якій-небудь деталі.

ВИ́ТОЧКИ, -чок, *мн.* Залишки від просівання чого-небудь.

ВИТОЧКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТОЧКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.* Зображувати пунктиром.

ВИ́ТОЧКУВАТИ *див.* **виточко́вувати.**

ВИТО́ЧУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **вито́чувати**[1]. *Виточування деталей.*

ВИТО́ЧУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **вито́чувати**[2] 1.

ВИТО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТОЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Виготовляти на токарному верстаті з дерева, металу який-небудь предмет округлої форми з дуже добре вирівняною, вигладженою поверхнею. 2. Вистругувати що-небудь із дерева, вирізувати з каменю і т. ін., дуже добре вирівнюючи, вигладжуючи поверхню. 3. Робити гострим; вигострювати. 4. Вигризаючи, вйідаючи, вирізуючи або ударяючи, робити в чому-небудь заглибину, виїмку.

ВИТО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТОЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Повільно випускати рідину крізь вузький отвір; виціджувати. 2. *перен.* Поступово забирати, віднімати що-небудь у когось, позбавляти чогось.

ВИТО́ЧУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **вито́чувати**[2].

ВИТО́ЧУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **ВИ́ТОЧИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Повільно витікати крізь вузький отвір, щілину і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **вито́чувати**[2].

ВИ́ТРАВИТИ *див.* **витра́влювати.**

ВИ́ТРАВИТИСЯ *див.* **витра́влюватися.**

ВИ́ТРАВКА, -и, *ж.* Те саме, що **ви́травлення.**

ВИ́ТРАВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́травити.**

ВИ́ТРАВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́травити.**

ВИТРА́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для витравлювання.

ВИТРА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витра́влювати** 2, 4.

ВИТРА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИТРАВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ТРАВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ви́травлять; *док., перех.* 1. Травлячи, виганяти звідкинебудь (звіра). 2. Виводити, знищувати, видаляти що-небудь хімічним способом. 3. *перен.* Викорінювати, знищувати що-небудь. 4. *спец.* Робити малюнок, візерунок, напис їдкою речовиною на тканині, металі і т. ін.

ВИТРА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ВИТРАВЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ВИ́ТРАВИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Зникати, знищуватися внаслідок хімічної обробки. 2. Утворюватися на чому-небудь (на тканині, металі і т. ін.) під дією їдкої речовини (про малюнок, візерунок, напис). 3. *тільки недок.* Пас. до **витра́влювати.**

ВИТРА́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Людина, прилад, речовина, яка щось витравлює.

ВИТРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витравля́ти.**

ВИТРАВЛЯ́ТИ *див.* **витра́влювати.**

ВИТРАВЛЯ́ТИСЯ *див.* **витра́влюватися.**

ВИТРАВНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Стос. до витравлювання малюнка, візерунка, напису на тканині, металі і т. ін. *Витравний розчин.*

ВИТРА́ВНИК, -а, *ч.* Робітник, який витравлює малюнок, візерунок, напис на тканині, металі і т. ін.

ВИТРА́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **витра́вник.**

ВИ́ТРАЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тралити.**

ВИ́ТРАЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ви́тралений.**

ВИ́ТРАЛИТИ *див.* **витра́лювати.**

ВИТРА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ТРАЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех., мор.* Виловлювати що-небудь тралом.

ВИ́ТРАМБОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́трамбувати.** // **ви́трамбовано**, *безос. присудк. сл.*

ВИТРАМБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТРАМБУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* Трамбуючи, робити твердою і рівною яку-небудь поверхню.

ВИТРАМБО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **витрамбо́вувати.**

ВИ́ТРАМБУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́трамбувати.**

ВИ́ТРАМБУВАТИ *див.* **витрамбо́вувати.**

ВИ́ТРАТА, -и, *ж.* Те саме, що **ви́трачення.**

ВИ́ТРАТИ, -ат, *мн.* Гроші, кошти, витрачені на що-небудь. ** **Ви́трати виробни́цтва** – повні витрати, безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції та обумовлені ним. **Допусти́мі ви́трати** – витрати підрядника, які здійснені в межах умов контракту і мають бути відшкодовані замовником. **Експлуатаці́йні ви́трати виробни́цтва** – витрати, пов'язані з експлуатацією обладнання, застосуванням різних засобів виробництва тощо. **Накладні́ ви́трати** – додаткові витрати на управління, організацію виробництва, утримання приміщень та обладнання.

ВИ́ТРАТИТИ *див.* **витрача́ти.**

ВИ́ТРАТИТИСЯ *див.* **витрача́тися.**

ВИ́ТРАТКА, -и, *ж.*, *діал.* Витрата.

ВИТРА́ТНИЙ, -а, -е. Який стосується витрат.

ВИТРАТОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють витрату речовини. ** **Витратомі́р змі́нного перепа́ду ти́ску** – об'ємний витратомір рідини або газу. **Витратомі́р пості́йного перепа́ду ти́ску** – витратомір рідини або газу з перетворювальним елементом у вигляді поплавка.

ВИТРАТОМІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **витратомі́р.**

ВИТРАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витрача́ти.**

ВИТРАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ВИТРА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТРАТИТИ**, -ачу, -атиш, *док., перех.* 1. Використовувати, віддавати що-небудь для чогось. // Тратити в певній кількості на що-небудь (звичайно про гроші, кошти). 2. *звичайно зі сл.* марно, даремно і т. ін.

ВИТРАЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ТРАТИТИСЯ**, -ачуся, -атишся, *док.* 1. Використовуватися, вживатися для чого-небудь. 2. Губитися, втрачатися, пропадати даремно. 3. Витрачати багато грошей, коштів; робити великі витрати. 4. *тільки недок.* Пас. до **витрача́ти.**

ВИ́ТРАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тратити.** // **ви́трачено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ТРАЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витра́чувати.**

ВИТРА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Якого витрачають.

ВИТРА́ЧУВАТИ *див.* **витрача́ти.**

ВИТРЕБЕ́НЬКИ, -ньок *і рідко* -ків, *мн.* (*одн.* **витребе́нька**, -и, *ж.*, *рідко*), *розм.* 1. Вигадки, примхи, забаганки. 2. Те, що не має практичного значення і звичайно служить для прикраси. // Страви чи напої, виготовлені незвичайним способом, або приправи до них.

ВИТРЕБЕ́НЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Виявляти примхи, вигадувати що-небудь; вередувати.

ВИТРЕБЕ́НЬКУВАТИЙ, -а, -е, *рідко.* Вибагливий, вередливий.

ВИТРЕ́БУВАНИЙ, -а, -е. Якого витребують.

ВИТРЕ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витре́бувати.**

ВИТРЕБУВАТИ, -ую, -уєш, **ВИТРЕ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., док., перех.* 1. *канц.* Одержати що-небудь на вимогу. 2. *розм.* Запропонувати кому-небудь прибути або з'явитися кудись; викликати листом і т. ін.

ВИ́ТРЕНУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тренувати.**

ВИ́ТРЕНУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Навчити кого-небудь чогось систематичними вправами, тренуванням. // Удосконалити майстерність систематичними вправами, тренуванням.

ВИТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. Міцний, стійкий, здатний витримувати велике фізичне чи моральне напруження. // Здатний зберігатися, існувати в несприятливих умовах (за змін температури і т. ін.). ** **Витрива́лий до (про́ти)** *чого* – стійкий щодо певних несприятливих умов.

ВИТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Властивість за знач. **витрива́лий.** 2. В опорі матеріалів – властивість матеріалів і конструкцій чинити опір руйнуванню або пошкодженню від втомленості.

ВИТРИВА́ЛО. Присл. до **витрива́лий.**

ВИТРИВАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех., заст.* Витерпіти, витримати.

ВИ́ТРИМАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тримати** 6, 7. 2. *прикм.* Який не має відхилень від основних принципів; послідовний. 3. *прикм.* Який уміє володіти собою, відзначається стриманістю.

ВИ́ТРИМАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ви́триманий** 2, 3.

ВИ́ТРИМАНО. Присл. до **ви́триманий** 3.

ВИ́ТРИМАТИ *див.* **витри́мувати.**

ВИ́ТРИМКА, -и, *ж.* 1. Уміння володіти собою за будь-яких обставин. 2. Те саме, що **витри́мування.** *Довгорічна витримка вина.* 3. Час фотографування, протягом якого залишається відкритим об'єктив фотоапарата.

ВИТРИ́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **витри́мувати.**

ВИТРИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витри́мувати** 7. *Витримування вина.*

ВИТРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТРИМАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Зберігати свої властивості, попередній стан, незважаючи на дію великої ваги, тиску, удару, стрімкого руху чого-небудь і т. ін. 2. *перех. і неперех.* Стійко терпіти велике фізичне або моральне напруження, біль, несприятливі умови і т. ін.; терпіти. // Перетерплювати несприятливі умови, продовжувати існувати. 3. *перех.* Відбивати наступ, вистоювати в битві, у бою, не відступати. // *перен.* Не піддаватися, виявляти стійкість, моральну силу у відповідь на яку-небудь дію. 4. *неперех., звичайно із заперечн.* не. Виявляти витримку (у 1 знач.), тер-

піння в почуттях, вчинках, діях. 5. *перех.* В разі перевірки, випробування виявлятися гідним певних вимог. ** **витри́мувати кі́лька вида́нь** – бути виданим кілька разів, користуючись популярністю, попитом (про художні, наукові та інші твори). 6. *перех.* Послідовно робити що-небудь, дотримуватися чогось. *Витримувати паузу.* ** **витри́мувати хара́ктер** – виявляти стійкість, витримку (у 1 знач.). 7. *перех., спец.* Зберігати щонебудь протягом тривалого часу у спеціальних умовах для набуття певних якостей. *Витримувати вино. Витримувати сир.*

ВИТРІО́ЛЬ, -ю, *зах.* Сірчана кислота.

ВИ́ТРІПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тріпати**.

ВИ́ТРІПАТИ *див.* **витрі́пувати**.

ВИТРІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витрі́пувати**.

ВИТРІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТРІПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Тріпаючи, витрушуючи, очищати що-небудь від пилу і т. ін.

ВИТРІ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **витрі́пувати**.

ВИ́ТРІСКАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., вульг.* Виїсти з жадобою.

ВИ́ТРІШКИ, -ів, *мн., розм.* Витріщання очей; розглядання кого-, чого-небудь. ** **ви́трішки продава́ти** – нічого не роблячи, дивитися, роздивлятися навкруги.

ВИТРІШКОО́КИЙ, -а, -е. Те саме, що **витрішкува́тий**.

ВИТРІШКОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Якість за знач. **витрішкоо́кий**.

ВИТРІШКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Дуже опуклий, випнутий з орбіт (про очі). 2. Який має дуже опуклі, випнуті з орбіт очі.

ВИТРІШКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., мед.* Витрішкуваті очі як симптом певної хвороби.

ВИТРІШКУВА́ТО. Присл. до **витрішкува́тий**.

ВИТРІЩА́КА, -и. 1. *ч. і ж.* Той (та), хто витріщає очі. 2. *ж., діал.* Сідниця.

ВИТРІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витріща́ти**.

ВИТРІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ТРІЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех., розм.* 1. Широко розкривати (очі). 2. *на кого – що.* Втуплювати в кого-, щонебудь погляд, широко розкривши очі (від здивування, гніву, жаху і т. ін.). 3. *рідко.* Виставляти, відкривши (зуби, ікла); вишкіряти.

ВИТРІЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ТРІЩИТИСЯ**, -щуся, -щишся, *док., розм.* 1. Широко розкриватися (про очі). 2. Широко розкривати (очі). // *на кого – що.* Втуплюватися в кого-, що-небудь поглядом, широко розкривши очі (від здивування, гніву, жаху і т. ін.). 3. *рідко.* Виставлятися, виднітися з чого-небудь.

ВИ́ТРІЩЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Широко розкритий (звичайно про очі). // З широко розкритими очима.

ВИ́ТРІЩИТИ *див.* **витріща́ти**.

ВИ́ТРІЩИТИСЯ *див.* **витріща́тися**.

ВИ́ТРОПИТИ, -плю, -пиш, *док., діал.* Відшукати, вислідити.

ВИ́ТРОЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́трощити**. // **ви́трощено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ТРОЩИТИ, -щу, -щиш, *док., перех.* Виламати, перебити, знищити, зруйнувати що-небудь (все, багато).

ВИ́ТРУБИТИ *див.* **витру́блювати**.

ВИТРУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витру́блювати**.

ВИТРУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ТРУБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* ви́трублять; *док.* 1. *рідко.* Старанно грати на трубі. 2. *заст.* Подавати сигнали на трубі, скликаючи кого-небудь для оголошення.

ВИ́ТРУДИТИ, -джу, -диш, *док., перех., діал.* Натрудити.

ВИ́ТРУЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́труїти**.

ВИ́ТРУЇТИ *див.* **витру́ювати**.

ВИ́ТРУСИТИ *див.* **витру́шувати**.

ВИ́ТРУСИТИСЯ *див.* **витру́шуватися**.

ВИ́ТРУТ, -у, *ч., зах.* Місце, натерте на нозі під час ходіння.

ВИ́ТРУТИТИ *див.* **витру́чувати**.

ВИТРУХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВИ́ТРУХНУТИ**, -не; *мин. ч.* ви́трух, -ла, -ло; *док.* Ставати трухлим; вигнивати.

ВИ́ТРУХНУТИ *див.* **витруха́ти**.

ВИ́ТРУЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́трутити**.

ВИТРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витру́чувати**.

ВИТРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТРУТИТИ**, -учу, -утиш, *док., перех., діал.* 1. Виганяти. 2. Виривати, відбирати що-небудь.

ВИ́ТРУШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́трусити**. // **ви́трушено**, *безос. присудк. сл.*

ВИТРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витру́шувати** 1, 2.

ВИТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТРУСИТИ**, -ушу, -усиш, *док., перех.* 1. Трусячи, очищати щонебудь від пилу і т. ін. 2. Трусячи, висипати, викидати що-небудь назовні. // Трусячи, виливати воду з людини, яка тонула. 3. *розм.* Знаходити під час обшуку.

ВИТРУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ТРУСИТИСЯ**, -ушуся, -усишся, *док.* 1. Обтрушуючи себе, очищати одяг від чого-небудь. 2. *тільки док., перен., розм.* Витратити усі гроші. 3. *тільки недок.* Пас. до **витру́шувати** 1, 2.

ВИТРУ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витру́ювати**.

ВИТРУ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ТРУЇТИ**, -ую, -уїш, *док., перех.* 1. Винищувати всіх чи багатьох отруйними речовинами. 2. *перен.* Знищувати щонебудь дощенту.

ВИТРЯСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витряса́ти** 1.

ВИТРЯСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ТРЯСТИ**, -су, -сеш, *мин. ч.* ви́тряс, -ла, -ло; *док., перех.* 1. Трясучи, викидати, висипати що-небудь. ** **ви́трясти ду́шу**: а) довести до смерті; б) (*лайл.*) уживається як погроза. 2. *діал.* Танцювати.

ВИТРЯСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ТРЯСТИСЯ**, -сеться, *док.* Випадати, висипатися при трясінні.

ВИ́ТРЯСТИ *див.* **витряса́ти**.

ВИ́ТРЯСТИСЯ *див.* **витряса́тися**.

ВИТТЯ́[1], -я́, *с.* Дія за знач. **ви́ти**[1].

ВИТТЯ́[2], -я́, *с.* Дія за знач. **ви́ти**[2].

ВИ́ТУЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док., діал.* Вийти.

ВИ́ТУМАНИТИ, -ню, -ниш, *док., перех., діал.* Видурити, виманити.

ВИ́ТУПАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. *перех.* Те саме, що **ви́топтати**. 2. *неперех.* Ходити, тупати певний час. 3. *перех.* Тупаючи, обтрусити, обчистити (валянки і т. ін.).

ВИ́ТУПИТИ *див.* **виту́плювати**.

ВИТУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ТУПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* ви́туплять; *док., перех.* Робити тупим, часто вживаючи.

ВИТУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ТУПИТИСЯ**, -иться, *мн.* ви́туплються; *док.* Робитися тупим від частого вживання.

ВИТУПЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витупцьо́вувати**.

ВИТУПЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТУПЦЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех. і неперех., розм.* 1. Іти або танцювати дрібними кроками. 2. *тільки док.* Багато пройти чи багато часу пробути на ногах, переходячи з місця на місце.

ВИ́ТУПЦЮВАТИ *див.* **витупцьо́вувати**.

ВИ́ТУРИТИ *див.* **виту́рювати**.

ВИ́ТУРЛИТИ, -лю, -лиш, *док., перех., розм.* Те саме, що **ви́турити**.

ВИТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИТУРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ТУРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., розм.* Спроваджувати кого-небудь, звільнятися від чиєїсь присутності. // Грубо виганяти, проганяти кого-небудь.

ВИТУРЯ́ТИ *див.* **виту́рювати**.

ВИТУ́ШКА, -и, *ж.* Прилад, на обертальне перехрестя якого накладають міток (півмітка) пряжі, щоб перемотати нитки в клубок.

ВИ́ТХАТИСЯ, -ається *і* **ВИ́ТХНУТИСЯ**, -неться, *док., розм.* Вивітритися, втратити запах; видихатися.

ВИ́ТХЛИЙ, -а, -е, *розм.* Вивітрений, позбавлений запаху.

ВИ́ТХНУТИСЯ, -неться, *док., розм.* Поступово вивітритися, випаруватися, втратити запах.

ВИТЬО́ХКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витьо́хкувати**.

ВИТЬО́ХКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і неперех.* Співати, тьохкаючи (про соловейка).

ВИ́ТЯГ, -у, *ч.* Невеликий уривок, частина чи цитата з якого-небудь тексту.

ВИТЯГА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який служить для витягання.

ВИТЯГА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що працює на шкіряному заводі біля витягальної машини.

ВИТЯГА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **витяга́льник**.

ВИТЯГА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **витяга́ти** 1 – 7. 2. *мед.* Хірургічний метод лікування переломів кісток і деформацій скелета, який полягає у механічному випрямленні відповідної частини тіла.

ВИ́ТЯГАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Вибрати щонебудь звідкись за кілька чи багато разів.

ВИТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВИТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ТЯГТИ** *і* **ВИ́ТЯГНУТИ**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* ви́тяг, -ла, -ло *і* ви́тягнув, -нула, -нуло; *док., перех.* 1. Тягнучи, розтягаючи, збільшувати щонебудь у довжину. // Розташовувати, ставити кого-, що-небудь в одну лінію. 2. Випрямляти, вирівнювати, простягати в якому-небудь напрямку (руку, ногу і т. ін.). // Випинати вперед. ** **ви́тягти но́ги** – умерти; здохнути. 3. Тягнучи, виволікати кого-, що-небудь звідкись. // Піднімати, тягти кого-, що-небудь знизу вгору. // Діставати, виймати що-небудь звідкись, із чогось. // *розм.* Красти, непомітно виймаючи з чогонебудь. 4. *перен., розм.* Допомагати кому-, чомунебудь вибратися, вийти зі скрутного становища. // Примушувати або заохочувати кого-небудь піти, поїхати звідкись, кудись. 5. *перен.* Примушувати дати, одержувати з труднощами, виманювати, видурювати. // Докладаючи зусиль, примушувати дати відповідь, домагатися розповіді про що-небудь. 6. Знаходячи, вибираючи, використовувати, виписувати з тексту. 7. Видаляти що-небудь із чогось через всмоктування, висмоктування, за допомогою протягу і т. ін. // *тільки док., розм.* Випити багато або все (звичайно про алкогольні напої). 8. Співаючи, довго тримати, протягувати звук (звичайно на верхніх нотах). 9. *тільки док., також без додатка, розм.* Витримати, осилити. // Виконати що-небудь, упоратися з чимсь. 10. *розм.* Бити батогом, нагаєм, києм і т. ін., протягуючи по тілу.

ВИТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ВИТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ТЯГТИСЯ** *і* **ВИ́ТЯГНУТИСЯ**, -гнуся, -гнешся; *мин. ч.* ви́тягся, -лася, -лося *і* ви́тягнувся, -нулася, -нулося; *док.* 1. Розтягатися в довжину, довшати. // Розміщатися низкою в одну або кілька ліній. // *розм.* Виростати, ставати вищим. // *перев. док.* Видовжитися, схуднувши (звичайно про обличчя). 2. Випрямляти, вирівнювати своє тіло. // Ставати дуже прямо, рівно; виструнчуватися. // Лягати, випрямивши ноги. // *рідко.* Те саме, що потягатися. ** **витя́гуватися в стру́нку** – дуже випрямлятися, вирівнюватися (перед старшим, віддаючи честь, у швидкому русі і т. ін.). 3. *тільки док., перен., розм.* Умерти, здохнути. 4. Тягнучись, висмикуватися з чогонебудь. // Виставлятись із-за чого-небудь, витикатися, випинатися вперед. 5. *тільки недок.* Пас. до **витяга́ти** 1, 3 – 7.

ВИ́ТЯГНЕНИЙ, **ВИ́ТЯГНУТИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тягнути**, **ви́тягти** 1 – 8. // **ви́тягнено**, *безос. присудк. сл.* 2. *прикм.* Довгий, довгастий, видовжений. *Витягнене обличчя.*

ВИТЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ви́тягнути** 1 – 7. 2. *мед.* Те саме, що **витяга́ння** 2.

ВИ́ТЯГНУТИ *див.* **витяга́ти**.

ВИ́ТЯГНУТИЙ *див.* **ви́тягнений**.

ВИ́ТЯГНУТИСЯ *див.* **витяга́тися**.

ВИ́ТЯГОМ, *присл., діал.* Протяжно. ** **Ї́хати ви́тягом** – їхати цугом.

ВИ́ТЯГТИ *див.* **витяга́ти**.

ВИ́ТЯГТИСЯ *див.* **витяга́тися**.

ВИТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який пристосований, використовується для витягування чогось.

ВИТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **витя́гувати** 1 – 7.

ВИТЯ́ГУВАТИ *див.* **витяга́ти**.

ВИТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **витяга́тися**.

ВИ́ТЯЖКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **витяга́ти**, **ви́тягти** 1, 7. *Витяжка металу. Витяжка газу.* 2. Витягнений суцільний шматок шкіри для передка чобота і халяви. // *також мн.* **ви́тяжки**, -жок, *розм.* Те саме, що **витяжні́ чо́боти** (*див.* **витяжни́й** 1). 3. Пристрій, що вентилює закрите приміщення, повітря якого насичене отруйними газами, випарами і т. ін. 4. Речовина, препарат, виготовлений обробкою рослинних або тваринних тканин певними рідинами (спиртом, ефіром, водою і т. ін.); екстракт.

ВИТЯЖКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́тяжка**.

ВИТЯЖНИ́Й, -а́, -е́. 1. Зроблений способом витягання, розтягання. ** **Витяжні́ чо́боти** – чоботи, в яких із суцільного шматка шкіри зроблені передок і халява. 2. Який може витягатися, який служить для витягання, висмикування, діставання чого-небудь. *Витяжне кільце парашута.* 3. Признач. для вентиляції, для витягання отруйних газів, диму і т. ін. із закритого приміщення. ** **Витяжна́ ша́фа** – пристрій для роботи з леткими речовинами, а також для їхнього зберігання. 4. *діал.* Протяжний.

ВИТЯ́ЖНО, *присл., діал.* Протяжно.

ВИ́ТЯЗЬ, -я, *ч., поет.* Хоробрий воїн, герой, богатир. // *перен.* Людина, яка відзначається небуденними, героїчними ділами.

ВИТЯ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ви́тязь**.

ВИ́ТЯТИ *див.* **витина́ти**.

ВИ́ТЯТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́тяти**.

ВИ́ТЯТИСЯ *див.* **витина́тися**.

ВИ́УДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́удити**.

ВИУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виу́джувати**.

ВИУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́УДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Виловлювати рибу вудкою. // Діставати, витягати на нитці, мотузці з принадою. 2. *перен., розм.* Вибирати, шукаючи когось, що-небудь серед когось, у чомусь. 3. *перен., розм.* Домагатися чого-небудь, діставати щось за допомогою хитрощів.

ВИУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **виу́джувати**.

ВИ́УДИТИ *див.* **виу́джувати**.

ВИ́УЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́учити**.

ВИ́УЧЕНИК, -а, *ч., книжн.* Людина, яка вчилася у кого-небудь, пройшла чиюсь школу; учень, послідовник.

ВИ́УЧЕНИЦЯ, -і. Жін. до **ви́учений**.

ВИ́УЧИТИСЯ *див.* **виу́чуватися**.

ВИ́УЧКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Дія за знач. **виу́чувати**, **ви́учити**. 2. Сукупність знань, навиків, здобутих внаслідок навчання чому-небудь.

ВИУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **виу́чувати**.

ВИУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виу́чувати**.

ВИУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́УЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Те саме, що **вивча́ти** 3.

ВИУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́УЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Те саме, що **вивча́тися**.

ВИФОРМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виформо́вувати** і **виформо́вуватися**.

ВИФОРМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ФОРМУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* Обробляючи, надавати чому-небудь певної форми. // *перен.* Розвивати у певному напрямку.

ВИФОРМО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ФОРМУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* Набирати певної форми. // *перен.* Розвиваючись, окреслюватися, набирати виразних рис.

ВИ́ФОРМУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́формувати**.

ВИ́ФОРМУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́формувати** і **ви́формуватися**.

ВИ́ФОРМУВАТИ *див.* **виформо́вувати**.

ВИ́ФРАНТИТИСЯ, -нчуся, -нтишся, *док., розм.* Одягтися франтом, франтихою.

ВИ́ФРАНЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Який вифрантився.

ВИ́ФУРКНУТИ, -ну, -неш, *док., діал.* 1. Швидко, з шумом вилетіти звідки-небудь (про птахів). 2. *перен.* Швидко вийти, вибігти.

ВИХА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **виха́ти**.

ВИ́ХАПАТИ *див.* **виха́пувати**.

ВИХА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХАПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Поспішно вибирати, витягати що-небудь звідкись. // Хапаючи, віднімати, викрадати.

ВИ́ХАРКАТИ *див.* **виха́ркувати**.

ВИ́ХАРКАТИСЯ *див.* **виха́ркуватися**.

ВИ́ХАРКНУТИ, -ну, -неш, *док., перех.* Однокр. до

вихáркувати.
ВИХА́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихáркувати.**
ВИХА́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХАРКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Харкаючи, видаляти мокроту або що-небудь інше з горла.
ВИХА́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ХАРКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Харкаючи, очищати собі горло від мокроти або чого-небудь іншого. 2. *тільки недок.* Пас. до **вихáркувати.**
ВИ́ХАРЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* З'їсти багато або всі харчі, продуктові запаси.
ВИХА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ВИ́ХНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Махати, хитати або маяти. // Пересмикувати. 2. Брикати, бити однією чи обома задніми ногами (про копитних тварин).
ВИХА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ВИХНУ́ТИСЯ**, -нýся, -нéшся, *док.*, *розм.* 1. *тільки док.* Рвучко податися, метнутися, рвонутися куди-небудь. 2. Брикатися, битися однією чи обома задніми ногами (про копитних тварин).
ВИХВА́ЛА, -и, *ж.* Вихваляння, похвала.
ВИ́ХВАЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́хвалити.**
ВИ́ХВАЛИТИ *див.* **вихваля́ти.**
ВИ́ХВАЛИТИСЯ *див.* **вихваля́тися.**
ВИ́ХВАЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **хвáстощі.**
ВИХВА́ЛЮВАТИ *див.* **вихваля́ти.**
ВИХВА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **вихвáлювати.**
ВИХВАЛЯ́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Той або та, що вихваляється.
ВИХВАЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихваля́ти.**
ВИХВАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВИХВА́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ХВАЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Дуже хвалити, підкреслювати добрі якості кого-, чогонебудь.
ВИХВАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ХВАЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Хвастати, хвалити самого себе. // *ким, чим.* Хвалити щось своє, своїх близьких і т. ін. 2. Хвалькувато погрожувати; нахвалятися. 3. *тільки недок.* Пас. до **вихваля́ти.**
ВИ́ХВАТ, -у, *ч.*, *діал.* Вибух обурення.
ВИ́ХВАТЕНЬ, -тня, *ч.*, *діал.* Перепічка.
ВИ́ХВАТИТИ *див.* **вихвáчувати.**
ВИ́ХВАТИТИСЯ *див.* **вихвáчуватися.**
ВИ́ХВАТКА, -и, *ж.* Несподіваний різкий виступ, недоброзичлива або ворожа дія проти когонебудь. // Вчинок, що виходить за межі узвичаєних норм поведінки. // Жарт, вигадка.
ВИ́ХВАТНИЙ, -а, -е, *діал.* Беручкий, енергійний.
ВИ́ХВАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́хватити.**
ВИ́ХВАЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́хватити.**
ВИХВА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихвáчувати.**
ВИХВА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХВАТИТИ**, -ачу, -атиш, *док.*, *перех.* 1. Швидко віднімати, виривати що-небудь у когось; вихоплювати. 2. Рвучко витягати, виймати що-небудь із чогось, звідкись. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Швидко, вчасно зібрати урожай чого-небудь перед негодою.
ВИХВА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ХВАТИТИСЯ**, -ачуся, -атишся, *док.* 1. Швидко з'являтися, вибігати вперед, вискакувати звідки-небудь. // Бурхливо вириватися з (із-за) чого-небудь. 2. Вириватися наперед, проявляючи свої здібності, вміння, бажання і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **вихвáчувати** 1, 2.
ВИ́ХВИЦОМ, *присл.* Навскоки, галопом.
ВИ́ХВОРІТИ *і* **ВИ́ХОРІТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Довго прохворіти; дуже перехворіти.
ВИ́ХВОРОСТИТИ, -ощу, -стиш, *док.*, *перех.* Побити хворостиною, батогом і т. ін.
ВИХИЗО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Дуже хизуватися перед ким-небудь, намагаючись показати себе найвигідніше.
ВИ́ХИЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́хилити.**
ВИ́ХИЛИТИ *див.* **вихиля́ти.**
ВИ́ХИЛИТИСЯ *див.* **вихиля́тися.**
ВИХИ́ЛЮВАТИ *див.* **вихиля́ти.**
ВИХИЛЯ́СИ, -ів, *мн.*, *розм.* Примхливі, химерні рухи всім тілом у танці, під час ходіння і т. ін.
ВИХИЛЯ́СОМ, *присл.*, *розм.* Вигинаючись, звиваючись, роблячи вихиляси. // Згинаючись набік.
ВИХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ВИХИ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ХИЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Висувати з чого-небудь або звідкись голову, тулуб і т. ін. 2. *розм.* Випивати до дна (перев. про алкогольні напої).
ВИХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ХИЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Висуватися з чого-небудь або звідкись, з'являтися, показуватися назовні. 2. *тільки недок.* Згинатися в різні боки; звиватися. 3. *діал.* Вигинатися.
ВИ́ХИТАТИ *див.* **вихи́тувати.**
ВИ́ХИТАТИСЯ *див.* **вихи́туватися.**
ВИ́ХИТРИТИСЯ *див.* **вихи́трюватися.**
ВИ́ХИТРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех. і неперех.* Дістати, добути що-небудь або домогтися чогось хитрощами.
ВИХИ́ТРЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ХИТРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Застосовувати все своє уміння, хитрі прийоми для досягнення чогонебудь; приловчатися.
ВИХИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихи́тувати.**
ВИХИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХИТАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Хитаючи, вивалювати щонебудь. 2. *тільки недок.*, *неперех.*, *розм.* Часто хитати; похитувати.
ВИХИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ХИТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Хитаючись, вивалюватися, звалюватися. 2. *тільки недок.*, *розм.* Гойдатися, колихатися, погойдуватися.
ВИ́ХІД, -ходу, *ч.* 1. Рух звідки-небудь назовні, за межі чогось. // Вибуття звідки-небудь, залишення чогось. *Вихід у море.* ** **Ви́хід у стрі́лку**, *бот.*, *с. г.* – перетворення стебла рослин у процесі росту на трубку, стрілку. **Ви́хід з процеду́ри (у мо́вах програмува́ння)** – мовна конструкція, що позначає кінець послідовності виконання операторів процедури. 2. *перен.* Форма прояву, виявлення (звичайно про почуття). 3. Поява когонебудь десь, прихід кого-небудь кудись. // Поява на сцені дійової особи. // Надходження в продаж із друку (книги, журналу і т. ін.). ** **Ви́хід на ри́нок** – перша пропозиція своїх товарів на ринку. 4. Місце, яким виходять чи яким можна виходити назовні з чого-небудь, звідкись, або отвір, крізь який може щось виходити. 5. *перен.* Можливість, спосіб вийти із складного важкого становища, позбутися небезпеки і т. ін. 6. Кількість вироблених, вирощених і т. ін. продуктів. 7. Оголення гірських порід, пластів. // Те, що виступає на поверхню.
ВИХІДНИ́Й, -á, -é. 1. Який служить для виходу (у 1 знач.); пов'язаний з виходом (у 4 знач.). ** **Вихідна́ допомо́га** – грошова сума, яка за законом виплачується працівникові в разі звільнення його з роботи не за власним бажанням. **Вихідна́ шку́рка**, *мисл.* – повноцінна шкурка вилинялого хутрового звіра. 2. Пов'язаний з виходом (у 3 знач.). ** **Вихідна́ роль** – найнезначніша роль у театральній виставі. 3. Вільний від роботи, служби або навчання (про день). // *у знач. ім.* **вихідни́й**, -ного, *ч.*, *розм.* // *розм.* Який користується своїм вільним від роботи або навчання днем. 4. Від якого або з якого починається що-небудь; початковий. *Вихідне положення.* ** **Вихідні́ да́ні** – початкові показники, необхідні при вирішенні проблеми, розв'язанні задачі (умова задачі), проведенні досліджень тощо. 5. *розм.* Признач. для одягання, взування в святкові дні, в урочистих випадках або для виходу в театр, у гості і т. ін. 6. *канц.* Який посилається з установи (про документ, ділові папери і т. ін.). *Вихідні папери.* // *у знач. ім.* **вихідни́й**, -ного, *ч.*
ВИ́ХІДЧИНИ, -чин, *мн.*, *розм.* Народний звичай відзначати залишення житла в разі переїзду, виїзду і т. ін.
ВИ́ХІСНУВАТИ, -ую, -уєш. Мати вигоду, дістати користь.
ВИ́ХЛЕБТАТИ, -бчу, -бчеш *і розм.* **ВИ́ХЛЕПТАТИ**, -пчу, -пчеш, *док.*, **ВИХЛЕ́БТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Хлебчучи, виїсти щось рідке або випити (звичайно про собак і т. ін.). 2. *розм.* Випити щонебудь або виїсти рідку страву.
ВИХЛЕ́БТУВАТИ *див.* **ви́хлебтати.**
ВИ́ХЛЕПТАТИ *див.* **ви́хлебтати.**
ВИ́ХЛЕСТАТИ, -ещу, -ещеш, *док.*, *перех.*, *діал.* Вихлебтати (у 2 знач.).
ВИ́ХЛИП, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **ви́хлоп.**
ВИХЛИПНИ́Й, -á, -é, *діал.* Те саме, що **вихлопни́й.**
ВИ́ХЛИСТАТИ, -ищу, -ищеш, *док.*, **ВИХЛИ́СТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *вульг.* Випити щонебудь або виїсти рідку страву.
ВИХЛИ́СТУВАТИ *див.* **ви́хлистати.**
ВИ́ХЛОП, -у, *ч.*, *тех.* Вихід відпрацьованих газів крізь випускну трубу у двигунах внутрішнього згоряння; випуск.
ВИХЛОПНИ́Й, -á, -é, *тех.* Який служить для виходу відпрацьованих газів з циліндрів двигунів внутрішнього згоряння. // Який виходить за вихлопів. *Вихлопні гази двигунів.*
ВИ́ХЛЬОСКАТИ *див.* **вихльо́скувати.**
ВИХЛЬО́СКУВАТИ *і* **ВИХЛЬО́СТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХЛЬОСКАТИ** *і* **ВИ́ХЛЬОСТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Час від часу хльоскати, хльостати батогом, різкою і т. ін.
ВИ́ХЛЬОСТАТИ *див.* **вихльо́скувати.**
ВИХЛЬО́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихльо́стувати.**
ВИХЛЬО́СТУВАТИ *див.* **вихльо́скувати.**
ВИХЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *діал.* Хитатися, коливатися.
ВИХЛЮВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Хиткий.
ВИХЛЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **вихлюва́тий.**
ВИ́ХЛЮПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́хлюпати.**
ВИ́ХЛЮПАТИ *див.* **вихлю́пувати.**
ВИ́ХЛЮПАТИСЯ *див.* **вихлю́пуватися.**
ВИ́ХЛЮПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **вихлю́пувати.**
ВИ́ХЛЮПНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́хлюпнути.** // **ви́хлюпнуто**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ХЛЮПНУТИСЯ, -неться, *док.* Однокр. до **вихлю́пуватися** 1. // Викинутися разом із рідиною або з рідини.
ВИХЛЮ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихлю́пувати.**
ВИХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХЛЮПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Виливати рідину різким рухом; розливати частинами з посудини, струшуючи під час носіння, перевезення. // Виливати, вибирати воду з чого-небудь частинами. // Виливаючи, викинути разом із рідиною кого-, що-небудь.
ВИХЛЮ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ХЛЮПАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Виливатися, переливатися через край від різкого руху, хитання, струсу і т. ін. (про рідину). 2. *тільки недок.* Пас. до **вихлю́пувати.**
ВИХЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **вихля́ти.**
ВИХЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який, рухаючись, вигинається на різні боки. // Нерівний, хиткий.
ВИХЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **вихля́стий.**
ВИХЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* 1. Рухатися нерівно, похитуючись, звертаючи з боку на бік. // *перен.* Хитрувати, говорити неправду. 2. *чим.* Махати, хитати.
ВИХЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.* Рухаючись, вигинатися, згинатися, хитатися.
ВИ́ХМЕЛИТИСЯ *див.* **вихмеля́тися.**
ВИХМЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ХМЕЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.*, *діал.* Витверезжуватися.
ВИХОВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до виховання (у 1 знач.).
ВИХОВА́ЛЬНО-ОЗДОРО́ВЧИЙ, -а, -е. Який поєднує процеси виховання та оздоровлення.
ВИХОВА́НЕЦЬ, вихова́нця, *ч.* 1. Дитина або молода людина, яка виховується чи виховувалася кимнебудь або де-небудь. // Дитина, взята ким-небудь на виховання (у 1 знач.). // Людина, яка сприйняла думки, погляди, ідеї певної організації, товариства і т. ін. 2. Людина, яка вчиться або яка одержала освіту в якому-небудь навчальному закладі. 3. Тварина, за якою доглядають.
ВИ́ХОВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́ховати**[1]. 2. *прикм.* Який внаслідок виховання набув навичок пристойного поводження; чемний, ввічливий.
ВИ́ХОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ви́хований** 2; уміння добре поводити себе в товаристві, володіти своїми почуттями.
ВИХОВА́НКА, -и. Жін. до **вихова́нець.**
ВИХОВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вихо́вувати**[1], **ви́ховати**[1]. ** **Нове́ вихова́ння** – течія в педагогіці (виникла наприкінці 19 ст.), представники якої вважали, що вчитель повинен спиратись у навчанні та вихованні дітей на їхній досвід, поважати їхні індивідуальність і самостійність. 2. Сукупність знань, культурних навичок, поглядів, що становлять загальний рівень духовного розвитку людини і є наслідком систематичного впливу, навчання.
ВИ́ХОВАНО. Присл. до **ви́хований.**
ВИХОВА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Людина, яка виховує, навчає дітей і молодь, прищеплює їм навички і правила поведінки, певні погляди. // Педагог, який стежить у певному закладі за поведінкою дітей і відповідно її спрямовує. // Той, хто спрямовує силу свого впливу на виховання класу, суспільства і т. ін. в певному напрямі.
ВИХОВА́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **вихова́тель.**
ВИХОВА́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **вихова́тель.**
ВИ́ХОВАТИ[1] *див.* **вихо́вувати**[1].
ВИ́ХОВАТИ[2] *див.* **вихо́вувати**[2].
ВИ́ХОВАТИСЯ[1] *див.* **вихо́вуватися**[1].
ВИ́ХОВАТИСЯ[2] *див.* **вихо́вуватися**[2].
ВИХОВА́Ч, -á, *ч.*, *діал.* Те саме, що **вихова́тель.**
ВИХОВА́ЧКА, -и, *діал.* Жін. до **вихова́ч.**
ВИХОВНИ́Й, -á, -é. Стос. до виховання (у 1 знач.).
ВИХОВНИ́К, -á, *ч.* Те саме, що **вихова́тель.**
ВИХО́ВОК, -вку, *ч.*, *заст.* Виховання.
ВИХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихо́вувати**[1].
ВИХО́ВУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХОВАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Вирощувати, навчаючи правил поведінки, даючи освіту і т. ін. // Вирощуючи своїх малят, навчати їх поводити себе певним чином за тих чи інших обставин (про тварин). 2. Систематично впливати на культурний розвиток, світогляд, моральні принципи кого-небудь у певному напрямі. // *що.* Систематичним впливом викликати, розвивати якесь почуття, рису вдачі, особливість, прищеплювати що-небудь. 3. Цілеспрямовано, за певною системою вирощувати (тварин).
ВИХО́ВУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХОВАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Довго ховати, переховувати кого- або що-небудь. 2. Таїти що-небудь.
ВИХО́ВУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ХОВАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Перебуваючи під чиїмнебудь опікуванням, навчатися правил поведінки, одержувати освіту і т. ін. 2. Розвиватися духовно, набувати знань, певного світогляду, моральних переконань завдяки систематичному впливові. 3. *тільки недок.* Пас. до **вихо́вувати**[1].
ВИХО́ВУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ХОВАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. *тільки недок.* Довго переховуватися, ховатися. // *тільки док.* Довго переховуючись, ховаючись, залишитися непоміченим, невикритим, непійманим і т. ін. 2. Таїти що-небудь, не признаватися в чомусь.
ВИХО́ВУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вихо́вувати.**
ВИХОДЕ́НЬКИ, -ньок, *мн.*, *діал.* Походеньки.
ВИХО́ДЕЦЬ, -хідця, *ч.* 1. Людина, яка переселилася з іншої країни, краю, області і т. ін. 2. Людина, що перейшла з одного соціального середовища до іншого. ** **Вихо́дець з того́ сві́ту** – покійник, який, за народним повір'ям, виходить із могили.
ВИХО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихо́джувати.**
ВИХО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Старанно доглядаючи, виліковувати хворого, пораненого і т. ін. // Дбайливо ростити кого-небудь або щось.
ВИХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ВИ́ЙТИ**, -йду, -йдеш; *мин. ч.* **ви́йшов**, -йшла, -йшло; *док.* 1. Іти звідкинебудь назовні, за межі чогось. // Рухатися звідки-небудь, за межі чогось. // Вилітати з вулика, шукаючи іншого місця для життя (про бджолиний рій). ** **Вихо́дити з берегі́в** – розливатися, затопляти береги під час поводі (про річку, озеро і т. ін.). 2. *перен.* Вибувати звідки-небудь, із чогось, залишати якийсь заклад, установу, організацію і т. ін. // Вибувати, виписуватися (з лікар-

ні, госпіталю і т. ін.). // Одержувати волю, звільнятися (з тюрми, з-під арешту і т. ін.). *Виходити у відставку.* 3. *перен.* Переставати брати участь у чому-небудь, у якійсь дії. // Переставати бути в якому-небудь стані. // Мати певний вигляд, набувати якого-небудь стану після чогось. *Виходити з моди. Виходити з ужитку.* ** **вихо́дити з рівнова́ги** – переставати володіти собою, сильно дратуватися. 4. Ідучи, підніматися на яке-небудь підвищення, на щось високе. 5. Ідучи, з'являтися, опинятися де-небудь у певному місці. // Переміщатися, виступати із-за чого-небудь на відкрите місце. // З'являтися, прибувати для участі у чому-небудь. // Рухаючись знизу догори, з'являтися на поверхні. // З'являтися із землі; сходити (про рослини). // *тільки недок.* Мати вихід на поверхню; бути видним. *Виходити в море. Виходити на зв'язок.* 6. *перен.* Домагаючись чогонебудь, посідати певне місце серед когось, чогось. 7. *тільки недок.*, *з чого.* Мати що-небудь вихідним пунктом, базуватися на чомусь. 8. Набувати чинності, будучи виданим (про закон, указ і т. ін.). // Видаватися, публікуватися, бути надрукованим. *Виходити друком.* 9. *тільки недок.* Бути оберненим у напрямку до чого-небудь, в який-небудь бік. 10. *з кого – чого.* Походити з певного середовища, соціальної групи або з якого-небудь місця, з якої-небудь місцевості. 11. Витрачатися, вичерпуватися (про гроші, кошти, які-небудь запаси). 12. *розм.* Минати, закінчуватися (про певний час). // *кому.* Виповнюватися (про роки як досягнення певного віку). 13. Утворюватися, удаватися яким-небудь внаслідок певної дії. // *тільки док.* Стати ким-небудь або подібним до когось, набути певних рис, якостей і т. ін. // Траплятися. // Ставати розв'язаним, завершеним і т. ін. ** **вихо́дити на одно́** – в підсумку бути, залишатися таким самим, незалежно від способу дії, підходу до питання і т. ін. **не вихо́дить (не ви́йшло)**, *безос.* – не можна, не поталанило через несприятливі, невідповідні умови. 14. *в кого, на кого.* Ставати ким-небудь внаслідок досягнення певного віку. // Ставати ким-небудь, здобуваючи певну професію, одержуючи нагороду і т. ін. *Вийти в люди.* 15. *за кого* (*також зі сл.* з а м і ж). Одружуватися, ставати чиєю-небудь дружиною, жінкою. 16. *розм.* Те саме, що **ко́штувати**. 17. **вихо́дить**, *у знач. встав. сл.* Уживається в знач. слів з н а ч и т ь, о т ж е, т а к и м ч и н о м.

ВИ́ХОДИТИ[1], -джу, -диш, *док.* 1. *перех.* Обійти в усіх напрямках яке-небудь місце, місцевість, пройти багато місць. 2. *перех.*, *розм.* Добути, дістати що-небудь або домогтися успішного вирішення якоїсь справи, багато ходячи. 3. *неперех.*, *розм.* Проходити певний час.

ВИ́ХОДИТИ[2] *див.* **вихо́джувати.**

ВИХО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* 1. Виростати. 2. Поправлятися після хвороби, пологів, поранення. 3. Псуватися внаслідок носіння (про взуття); зношуватися.

ВИХОДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихо́дити.**

ВИХО́ДОК, -дка, *ч.*, *зах.* Нужник, убиральня.

ВИ́ХОДЬКО, -а, *ч.*, *діал.* Виходець.

ВИ́ХОЛОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́холодити.** // **ви́холоджено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ХОЛОДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **ви́холоджений.**

ВИХОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **холо́джувати** і стан за знач. **вихоло́джуватися.**

ВИХОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХОЛОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Випускати звідкинебудь тепло, робити щось холодним. 2. *перен.*, *розм.* Зменшувати силу почуття; охолоджувати.

ВИХОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ХОЛОДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Втрачати тепло, ставати холодним. 2. *тільки недок.* Пас. до **вихоло́джувати.**

ВИ́ХОЛОДИТИ *див.* **вихоло́джувати.**

ВИ́ХОЛОДИТИСЯ *див.* **вихоло́джуватися.**

ВИ́ХОЛОНУТИ *див.* **вихолоня́ти.**

ВИХОЛОНЯ́ТИ, -я́є, *недок.*, **ВИ́ХОЛОНУТИ**, -не, *док.* Втрачати тепло, ставати холодним.

ВИ́ХОЛОСТИТИ *див.* **вихоло́щувати.**

ВИ́ХОЛОЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́холостити.** // **ви́холощено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ХОЛОЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **ви́холощений.**

ВИ́ХОЛОЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихоло́щувати**, **ви́холостити.**

ВИХОЛО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихоло́щувати.**

ВИХОЛО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХОЛОСТИТИ**, -ощу, -остиш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **каструва́ти.** 2. *перен.* Позбавляти що-небудь чогось дуже цінного, плодотворного, здатного до дальшого розвитку.

ВИХОЛО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вихоло́щувати.**

ВИ́ХОПИТИ *див.* **вихо́плювати.**

ВИ́ХОПИТИСЯ *див.* **вихо́плюватися.**

ВИ́ХОПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́хопити.**

ВИ́ХОПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́хопити.**

ВИХО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихо́плювати.**

ВИХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ХОПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* ви́хоплять; *док.*, *перех.* 1. Швидко виривати, висмикувати що-небудь у когось. 2. Рвучко виймати що-небудь звідкись. // Допомагаючи комусь швидко витягати його звідкись, рятувати. // Швидко брати, вибираючи або хапаючи навмання з-поміж кого-, чого-небудь. // *перен.* Раптово вирізняти що-небудь на короткий час (освітивши, донісши і т. ін.).

ВИХО́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ХОПИТИСЯ**, -плюся, -пишся; *мн.* ви́хопляться; *док.* 1. Швидко вибігати, виїжджати, вискакувати куди-небудь, раптово з'являтися десь. // Рвучко, швидко підніматися на що-небудь. 2. Швидко вискакувати, вибиратися звідки-небудь. // Швидко або раптово вириватися з чого-небудь (про подих, голос і т. ін.). // Вирізнятися раптово і виразно на короткий час (про світло, звуки). 3. Несподівано, поспішно вириватися наперед із словом, фразою, говорити що-небудь, запитувати, твердити. // Раптово бути сказаним, несподівано прозвучати (про слово, фразу, вигук). 4. *тільки недок.* Пас. до **вихо́плювати** 2.

ВИ́ХОР[1], -хору *і* -хру, *ч.* 1. Рвучкий круговий рух вітру. // Сильний, поривчастий вітер. // Підняті вітром пил, листя, сніг і т. ін., що швидко крутяться стовпом. 2. *чого*, *перен.* Надзвичайно швидкий хід, розвиток чого-небудь. // Про щонебудь численне і надзвичайно швидке в перебігу, в розвитку, в дії. 3. *у знач. присл.* **ви́хором** (**ви́хром**). Надзвичайно швидко.

ВИ́ХОР[2], -хра, *ч.* Природно закручене витком пасмо волосся, яке стирчить догори. // Волосся, яке лежить або збилося окремим пасмом.

ВИХОРЕ́ЦЬ[1], -рцю, *ч.* 1. Зменш. до **ви́хор**[1] 1. 2. *у знач. присл.* **вихорце́м.** Швидко.

ВИХОРЕ́ЦЬ[2], -рця́, *ч.* 1. Зменш. до **ви́хор**[2]. 2. *у знач. присл.* **вихорце́м.** Сторчма (про волосся).

ВИ́ХОРИТИ, -рю, -риш *і* **ВИХРИ́ТИ**, вихрю́, вихри́ш, *недок.* 1. *перех. і не перех.* Крутити що-небудь, чим-небудь, утворюючи вихор, вихори (*див.* **ви́хор**[1] 1). // Крутити швидко чим-небудь навколо себе. 2. *перех.* Крутити голову, схопивши за волосся. 3. *неперех.* Те саме, що **ви́хоритися**[1].

ВИ́ХОРИТИСЯ[1], -иться *і* **ВИХРИ́ТИСЯ**, вихри́ться, *недок.* Здійматися, крутитися, утворюючи вихор, вихори (*див.* **ви́хор**[1] 1).

ВИ́ХОРИТИСЯ[2], -иться *і* **ВИХРИ́ТИСЯ**, вихри́ться, *недок.* Стояти вихором, вихрами (*див.* **ви́хор**[2]).

ВИ́ХОРІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *заст.* Виболіти.

ВИХОРО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Чепуритися, гарно, пишно вбиратися.

ВИ́ХОРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зах.* Видужати.

ВИХРА́СТИЙ, ВИХРЯ́СТИЙ, -а, -е. З вихором, вихрами (*див.* **ви́хор**[2]).

ВИ́ХРЕСТ *і* **ВИ́ХРИСТ**, -а, *ч.* Той, хто перейшов у християнство з іншої релігії.

ВИ́ХРЕСТИТИ *див.* **вихре́щувати.**

ВИ́ХРЕСТИТИСЯ *див.* **вихре́щуватися.**

ВИ́ХРЕСТКА *і* **ВИ́ХРИСТКА**, -и, *ж.* Жін. до **ви́хрест** і **ви́христ.**

ВИ́ХРЕЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́хрестити.**

ВИХРЕ́ЩУВАТИ *і* **ВИХРИ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ХРЕСТИТИ**, -ещу, -естиш *і* **ВИ́ХРИСТИТИ**, -ищу, -истиш, *док.*, *перех.* 1. Здійснювати обряд хрещення над людиною, що переходить у християнство з іншої релігії. 2. *перен.*, *розм.* Бити когонебудь.

ВИХРЕ́ЩУВАТИСЯ *і* **ВИХРИ́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ХРЕСТИТИСЯ**, -ещуся, -естишся *і* **ВИ́ХРИСТИТИСЯ**, -ищуся, -истишся, *док.* 1. Переходити у християнство з іншої релігії. 2. *перен.*, *розм.*, *заст.* Міняти своє ім'я або прізвище на інше.

ВИ́ХРИСТ *див.* **ви́хрест.**

ВИ́ХРИСТИТИ *див.* **вихре́щувати.**

ВИ́ХРИСТИТИСЯ *див.* **вихре́щуватися.**

ВИХРИ́ТИ *див.* **ви́хорити.**

ВИХРИ́ТИСЯ[1] *див.* **ви́хоритися**[1].

ВИХРИ́ТИСЯ[2] *див.* **ви́хоритися**[2].

ВИ́ХРИЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́христити.**

ВИХРИ́ЩУВАТИ *див.* **вихре́щувати.**

ВИХРОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ви́хор**[1] 1.

ВИХРУВА́ННЯ, -я, *діал.* Буйство.

ВИХРУВА́ТИЙ[1], *рідко* **ВИХРЮВА́ТИЙ**, -а, -е. З вихором, вихрами (*див.* **ви́хор**[1] 1).

ВИХРУВА́ТИЙ[2], *рідко* **ВИХРЮВА́ТИЙ**, -а, -е. З вихором, вихрами (*див.* **ви́хор**[2]).

ВИХРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вихрува́тий.**

ВИХРЮВА́ТИЙ[1] *див.* **вихрува́тий**[1].

ВИХРЮВА́ТИЙ[2] *див.* **вихрува́тий**[2].

ВИ́ХРЯКАТИ, -аю, -аєш, *док. і* **ВИХРЯ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *діал.* Вихаркати.

ВИХРЯ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вихря́кувати.**

ВИХРЯ́КУВАТИ *див.* **ви́хрякати.**

ВИХРЯ́СТИЙ *див.* **вихра́стий.**

ВИ́ХУДІТИ, -ію, -ієш *і* **ВИ́ХУДНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Схуднути.

ВИ́ХУДНУТИ *див.* **ви́худіти.**

ВИХУРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *діал.* Чванитися, приндитися.

ВИ́ЦВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́цвісти.** // *у знач. прикм.* Невиразного кольору; безбарвний.

ВИЦВІ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Цвірчати щосили.

ВИ́ЦВІСТИ *див.* **вицвіта́ти.**

ВИ́ЦВІТ, -у, *ч.*, *діал.* 1. Цвіт, квіти. 2. *перен.* Кращий витвір, краща частина чого-небудь.

ВИЦВІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вицвіта́ти** 1.

ВИЦВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЦВІСТИ**, -іту, -ітеш, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Втрачаючи попереднє забарвлення, набувати невиразного, нерівного кольору; линяти. 2. *перен.* Ставати змарнілим, зблідлим, зів'ялим.

ВИ́ЦВІЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *діал.* Провчити; відшмагати.

ВИЦВЯ́ХУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **вицвя́хувати.**

ВИЦВЯ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Оббити цвяхами. // Прикрасити цвяшками, бляшками і т. ін.

ВИ́ЦИГАНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* Добути, настирливо просячи, вимагаючи.

ВИ́ЦИРКАТИ, -аю, -аєш, **ВИ́ЦИРКНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Витиснути щось рідке так, щоб воно бризнуло цівкою.

ВИ́ЦІДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́цідити.** // **ви́цiджено**, *безос. присудк. сл.*

ВИЦІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виці́джувати.**

ВИЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЦІДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Цідячи, повільно випускати, виливати звідки-небудь (про рідину). 2. *розм.* Поволі випивати (про напої). 3. *перен.*, *розм.* Говорити повільно, мало, крізь зуби, неохоче.

ВИЦІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ЦІДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Поволі витікати з чого-небудь через вузький отвір. 2. *тільки недок.* Пас. до **виці́джувати.**

ВИ́ЦІДИТИ *див.* **виці́джувати.**

ВИ́ЦІДИТИСЯ *див.* **виці́джуватися.**

ВИ́ЦІЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *діал.* Влучити в ціль.

ВИЦІЛО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЦІЛУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Цілувати багаторазово, палко.

ВИЦІЛО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ЦІЛУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.*, *розм.* 1. Цілуватися багаторазово, палко. 2. *тільки недок.* Пас. до **виціло́вувати.**

ВИ́ЦІЛУВАТИ *див.* **виціло́вувати.**

ВИ́ЦІЛУВАТИСЯ *див.* **виціло́вуватися.**

ВИ́ЦМУЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *діал.* Випити до дна.

ВИЦО́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* 1. Цокати, стукати раз у раз, часто. // Безперервно цокати, стукати (про механізми). 2. Виконувати роботу, цокаючи клавішами друкарської машинки і т. ін.; вистукувати.

ВИ́ЦУПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* ви́цуплять; *док.*, *перех.*, *фам.* Те саме, що **ви́тягти** 3.

ВИЦЯТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЦЯТКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Укривати візерунками, прикрашати бляшками і т. ін.

ВИЦЯТКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вицятко́вувати.**

ВИ́ЦЯТКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́цяткувати.**

ВИ́ЦЯТКУВАТИ *див.* **вицятко́вувати.**

ВИЦЯЦЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЦЯЦЬКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Прикрашати (розмальовувати, вишивати і т. ін.).

ВИ́ЦЯЦЬКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́цяцькувати.**

ВИ́ЦЯЦЬКУВАТИ *див.* **вицяцько́вувати.**

ВИ́ЧАВИТИ *див.* **вича́влювати.**

ВИ́ЧАВИТИСЯ *див.* **вича́влюватися.**

ВИ́ЧАВКИ, -ів, *мн.* Те, з чого вичавлено сік; залишки після вичавлювання соку.

ВИ́ЧАВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́чавити.** // **ви́чавлено**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ЧАВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́чавити.**

ВИЧА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вича́влювати.**

ВИЧА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЧАВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ви́чавлять; *док.*, *перех.* 1. Стискаючи, здавлюючи що-небудь, виділяти рідину, рідку масу. 2. *перен.* Впливаючи різними способами на кого-, що-небудь, одержувати щось. // Примушувати кого-небудь позбавитися чогось. // Примушувати себе або кого-небудь до зовнішнього прояву чогось. 3. *розм.* Передушувати, знищувати всіх, багатьох (перев. про комах).

ВИЧА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ЧАВИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. За натискування, надушування виділятися з чого-небудь (про рідину, рідку масу і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **вича́влювати.**

ВИЧАВНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Признач. для вичавлювання, видавлювання рідини, рідкої маси і т. ін. з чого-небудь.

ВИ́ЧАПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Повільно, з труднощами вийти звідки-небудь.

ВИ́ЧАСТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Витратити на частування.

ВИ́ЧАСУВАТИСЯ, -уюсь, -уєшся, *док.*, *діал.* Вилежатися.

ВИЧАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЧАХНУТИ** *і* **ВИ́ЧАХТИ**, -хну, -хнеш, *док.* 1. Втрачати дещицю тепла, а потім охолоджуватися. 2. *перен.* Ставати пасивним, менш діяльним; втрачати запал, снлу. 3. *перен.* Поволі втрачати сили, здоров'я; хиріти.

ВИ́ЧАХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ви́чахти** 1.

ВИ́ЧАХНУТИ *див.* **вичаха́ти.**

ВИ́ЧАХТИ *див.* **вичаха́ти.**

ВИ́ЧВАЛАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Повільно вийти.

ВИЧВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *діал.* Вигадувати, затівати.

ВИ́ЧЕКАТИ *див.* **вичі́кувати.**

ВИ́ЧЕПУРЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́чепурити.**

ВИ́ЧЕПУРИТИ *див.* **вичепу́рювати.**

ВИ́ЧЕПУРИТИСЯ *див.* **вичепу́рюватися.**

ВИЧЕПУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЧЕПУРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Прибирати, прикрашати що-небудь. 2. Гарно, чепурно, пишно одягати кого-небудь.

ВИЧЕПУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ЧЕПУ-**

ритися, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* 1. Гарно, чепурно, пишно одягатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **вичепу́рювати**.
ВИ́ЧЕРВОНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Пофарбувати в червоний колір. // Забруднити у щонебудь червоне.
ВИ́ЧЕРПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́черпати**. // **ви́черпано**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ЧЕРПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́черпаний**.
ВИ́ЧЕРПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́черпати** 2.
ВИ́ЧЕРПАНО. Присл. до **ви́черпаний**.
ВИ́ЧЕРПАТИ *див.* **вичéрпувати**.
ВИ́ЧЕРПАТИСЯ *див.* **вичéрпуватися**.
ВИЧÉРПЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **вичéрпний**.
ВИЧÉРПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **вичéрпливий**.
ВИЧÉРПЛИВО. Присл. до **вичéрпливий**.
ВИЧÉРПНИЙ, -а, -е. Який охоплює все в деталях, подробицях; всебічний, повний.
ВИЧÉРПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вичéрпний**.
ВИЧÉРПНО. Присл. до **вичéрпний**.
ВИЧÉРПУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який пристосований, використовується для вичерпування.
ВИЧÉРПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вичéрпувати**.
ВИЧÉРПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЧЕРПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Черпаючи чим-небудь, вибирати, виливати звідкись воду або іншу рідину. 2. *перен.* Забирати що-небудь повністю, до кінця. // Використовувати, з'ясовувати, розкривати повністю, всебічно. ** **Ви́черпати себé** – стати нездатним продовжувати свій розвиток, втратити живе, прогресивне.
ВИЧÉРПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ЧЕРПАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Витрачатися повністю, до кінця; кінчатися. 2. Обмежуватися чим-небудь; мати кінець. 3. *тільки недок.* Пас. до **вичéрпувати**.
ВИ́ЧЕСАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́чесати**.
ВИ́ЧЕСАТИ *див.* **вичі́сувати**.
ВИ́ЧЕСАТИСЯ *див.* **вичі́суватися**.
ВИ́ЧИНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́чинити**.
ВИ́ЧИНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́чинити**.
ВИ́ЧИНИТИ *див.* **вичи́нювати**.
ВИ́ЧИНКА, -и, *ж.* Дія за знач. **ви́чинити**.
ВИЧИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вичи́нювати**.
ВИЧИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВИЧИНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ЧИНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Піддаючи сиру шкуру спеціальній обробці, робити її придатною для використання.
ВИЧИНЯ́ТИ *див.* **вичи́нювати**.
ВИ́ЧИРКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Чиркаючи, витираючи сірники, одержати вогонь. // Чиркаючи, витираючи, витратити (сірники).
ВИ́ЧИСЛИТИ *див.* **вичи́слювати**.
ВИЧИ́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого вичислюють.
ВИЧИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЧИСЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Рахувати. 2. Перераховувати.
ВИ́ЧИСТИТИ *див.* **вичища́ти**.
ВИ́ЧИСТИТИСЯ *див.* **вичища́тися**.
ВИ́ЧИСТКА, -и, *ж.* Дія за знач. **ви́чистити**.
ВИ́ЧИТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́читати** 2, 4. // **ви́читано**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ЧИТАТИ *див.* **вичи́тувати**.
ВИ́ЧИТИ, -ів, *мн.*, *діал.* Повчання.
ВИ́ЧИТКА, -и, *ж.*, *друк.* Дія за знач. **вичи́тувати** 4. *Вичитка гранок.*
ВИЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вичи́тувати** 4, 5.
ВИЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИЧИТА́ТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Читати протягом певного часу (перев. вголос). ** **Вичи́тувати [свої́] годи́ни** – проводити всі заплановані уроки або лекції (у школі, вищому навчальному закладі і т. ін.). 2. Читаючи, довідуватися про що-небудь нове, здобувати якісь відомості. // Читати що-небудь вибірково. 3. *перен.* Виявляти що-небудь з виразу очей, обличчя і т. ін. 4. *друк.* Читаючи, виправляти помилки. 5. *перех. і неперех.* Робити зауваження за що-небудь, дорікаючи, виговорюючи. *Вичитувати мораль.* 6. *заст.*, *розм.* Промовляти, плачучи.
ВИЧИ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вичи́тувати**.
ВИ́ЧИТЧИК, -а, *ч.* Фахівець з вичитування.
ВИЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вичища́ти**.
ВИЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ЧИСТИТИ**, -чищу, -чистиш, *док.*, *перех.* 1. Робити чистим щонебудь, видаляючи, викидаючи гній, болото і т. ін. // Робити чистим, знімаючи пил, бруд щіткою, ганчіркою і т. ін. // Натирати ваксою (або іншою маззю для взуття), надаючи блиску. // Викидати, видаляти. 2. *перен.*, *розм.* Обкрадаючи, спорожняти що-небудь. 3. *перен.*, *розм.* Позбавлятися кого-небудь небажаного. 4. *розм.* Видаляти сім'яні залози у тварин; каструвати.
ВИЧИЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВИ́ЧИСТИТИСЯ**, -чищуся, -чистишся, *док.* 1. Очищати на собі одежу від пилу, бруду. 2. *тільки недок.* Пас. до **вичища́ти**.
ВИ́ЧИЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́чистити** 1, 4. // **ви́чищено**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ЧИЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́чистити** 1, 4.
ВИЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для вичищання чогось.
ВИЧІ́КУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає вичікування.
ВИЧІ́КУВАЛЬНО. Присл. до **вичі́кувальний**.
ВИЧІ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вичі́кувати**.
ВИЧІ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЧЕКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* Ждати сприятливого моменту для здійснення, виконання чого-небудь. // Ждати приходу, приїзду, появи кого-небудь. // Ждати протягом поевного часу закінчення або настання чого-небудь.
ВИ́ЧІСКА, -и, *ж.* Те саме, що **вичі́сування**.
ВИ́ЧІСКИ, -ів, *мн.*, *спец.* Залишки, відходи після вичісування.
ВИЧІ́СУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений, пристосований) для вичісування.
ВИЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вичі́сувати**.
ВИЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЧЕСАТИ**, -ешу, -ешеш, *док.*, *перех.* 1. Чешучи гребенем, очищати волосся, вовну, шерсть і т. ін. від чого-небудь. // *розм.* Чешучи, шкрябаючи лапою, видаляти що-небудь із шерсті (перев. про собак). 2. *розм.* Те саме, що **розчі́сувати**; причісувати. 3. Очищати рослинне волокно від твердих решток стебла і т. ін. за допомогою чесання. // Очищати, обробляти способом, що нагадує чесання.
ВИЧІ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ЧЕСАТИСЯ**, -ешуся, -ешешся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **розчі́суватися**; причісуватися. 2. Випадати, відділятися під час чесання. 3. *тільки недок.* Пас. до **вичі́сувати**.
ВИ́ЧОВГАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́човгати**.
ВИ́ЧОВГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВИЧО́ВГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Часто ходячи по чому-небудь чи беручись руками за щось, витерти, зробити гладким. 2. Зробити витертим або забрудненим, часто торкаючи, тручи об щонебудь.
ВИЧО́ВГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вичо́вгувати**.
ВИЧО́ВГУВАТИ *див.* **ви́човгати**.
ВИ́ЧОРНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́чорнити**.
ВИ́ЧОРНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* Пофарбувати в чорний колір. // Забруднити в що-небудь чорне.
ВИ́ЧОРНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Пофарбуватися в чорний колір. // Забруднитися в щонебудь чорне.
ВИ́ЧУБИТИ, -блю, -биш; *мн.* ви́чублять; *док.*, *перех.*, *розм.* Побити кого-небудь, смикаючи, тягаючи за чуба.
ВИ́ЧУДИ, -ів, *мн.*, *діал.* Чудеса.
ВИ́ЧУМАКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *заст.* Одержати, заробити чумакуванням.
ВИЧУ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЧУНЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* Ставати здоровим, одужувати (після хвороби, поранення і т. ін.).
ВИ́ЧУНЯТИ *див.* **вичу́нювати**.
ВИ́ЧУТИ, -ую, -уєш, *док.*, *зах.* Почути про щось.
ВИ́ЧУХАТИСЯ *див.* **вичу́хуватися**.
ВИЧУ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ЧУХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Чухатися довго, досхочу. 2. *перен.*, *фам.* Ставати здоровим, одужувати (після хвороби, побоїв і т. ін.).
ВИ́ЧХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Начхатися досхочу; перестати чхати.
ВИШ, -у, *ч.* Вища школа, вищий навчальний заклад.
ВИ́ШАР, -у, *ч.*, *діал.* Торішня трава.
ВИШАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШАРУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вимивати тверді предмети, скребучи щіткою, тручи піском і т. ін. // Вимивати кого-, що-небудь, енергійно чимось тручи.
ВИШАРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ШАРУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* 1. Старанно вимиватися, енергійно тручи себе. 2. *тільки недок.* Пас. до **вишаро́вувати**.
ВИ́ШАРПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, **ВИША́РПУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Різко смикаючи, шарпаючи, витягати, виривати, вихоплювати кого-, що-небудь звідкись, із чогось.
ВИША́РПУВАТИ *див.* **ви́шарпнути**.
ВИ́ШАРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шарувати**.
ВИ́ШАРУВАТИ *див.* **вишаро́вувати**.
ВИ́ШАТИРИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Старанно обшукати. 2. Старанно вимити.
ВИШАХРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШАХРУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Добувати що-небудь шахрайством.
ВИ́ШАХРУВАТИ *див.* **вишахро́вувати**.
ВИ́ШГОРОД, -а, *ч.*, *заст.* Найвища частина міста, акрополь.
ВИ́ШГОРОДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Вишгород.
ВИ́ШЕННЯ, -я, *с.* Вишневі дерева.
ВИ́ШЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ви́шня**.
ВИ́ШЕПТАТИ *див.* **вишíптувати**.
ВИ́ШЕПТАТИСЯ, -пчуся, -пчешся, *док.* Наговоритися пошепки досхочу; пошепки висловитися.
ВИ́ШЕР, -а, *ч.* Мідний або латунний наконечник, на який намотують паклю або ганчірку для чищення стволів рушниці.
ВИ́ШЕРЕТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Шеретуючи, очистити зерно, насіння від зовнішньої оболонки, лузги.
ВИШИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до вишивання.
ВИШИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто вишиває, має своїм заняттям, ремеслом вишивання.
ВИШИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **вишива́льник**.
ВИШИ́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вишива́ти** 1. 2. *прикм.* Оздоблений вишивкою.
ВИШИВА́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Вишита сорочка.
ВИШИВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **вишива́ти** 1. 2. Вишитий предмет або той, що вишивається. // *рідко.* Вишитий на чому-небудь візерунок.
ВИШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ШИТИ**, -шию, -шиєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Нашивати на тканину або шкіру візерунки нитками, бісером і т. ін. 2. *тільки док.*, *перех.* Витратити всю нитку, нитки на вишивання або шиття.
ВИШИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вишива́ти** 1.
ВИ́ШИВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **вишива́ння** 1. 2. Вишитий на чому-небудь візерунок.
ВИШИКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вишико́вувати**.
ВИШИКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШИКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Ставити, розміщати кого-, що-небудь у ряд, шеренгу або рядами, шеренгами.
ВИШИКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ШИКУВАТИСЯ**, -уеться, *док.* 1. Ставати, розміщатися в ряд, шеренгу або рядами, шеренгами. 2. *тільки док.*, *перен.* Бути розміщеними в одну лінію, в ряд.
ВИ́ШИКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шикувати**. // **ви́шикувано**, *безос. присудк. сл.*
ВИ́ШИКУВАТИ *див.* **вишико́вувати**.
ВИ́ШИКУВАТИСЯ *див.* **вишико́вуватися**.
ВИШИНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **висота́** 1 – 3.
ВИ́ШИНК, -у, *ч.*, *розм.*, *діал.* Продаж вина, горілки вроздріб.
ВИ́ШИНКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розпродати в роздріб, частинами (горілку, вино і т. ін.).
ВИ́ШИТИ *див.* **вишива́ти**.
ВИ́ШИТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шити** 1. 2. *прикм.* Оздоблений вишивкою.
ВИШІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *розм.* Студент вишу.
ВИШІ́ВКА, -и. Жін. до **вишíвець**.
ВИШІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **виш**. // Признач. для вишу.
ВИШІ́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШЕПТАТИ**, -пчу, -пчеш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Пошепки говорити, висловлювати, розповідати що-небудь. 2. *заст.* Лікувати шептанням, замовлянням.
ВИ́ШКА, -и, *ж.* 1. Надбудова зверху над спорудою. 2. Висока вузька дерев'яна або металева споруда на стовпах, призначена для спостережень, стрибків у воду і т. ін. або для укріплення чи розміщення чого-небудь (свердел, радіо і телевізійних приймально-передавальних апаратів і т. ін.) на певній висоті над землею. *Нафтова вишка.* 3. *розм.* Вища міра покарання (розстріл).
ВИ́ШКАНДИБАТИ, -аю, -аєш, *док.* Вийти звідкись або кудись, шкандибаючи, кульгаючи.
ВИ́ШКВАРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шкварити**.
ВИ́ШКВАРИТИ *див.* **вишква́рювати**.
ВИ́ШКВАРКИ, -рок, *мн.* (*одн.* **ви́шкварка**, -и, *ж.* *і рідше* **ви́шкварок**, -рка, *ч.*), *розм.* 1. Добре просмажені шматочки сала і залишки від сала після витоплення з нього жиру. 2. *перен.*, *зневажл.* Про надто гарячу в поведінці людину. // Про слабосилу, мізерну людину.
ВИШКВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вишква́рювати**.
ВИШКВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ШКВАРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Витоплювати жир із сала.
ВИ́ШКІЛ, -колу, *ч.*, *розм.* Ретельне навчання чогонебудь, прищеплення певних навичок, привчання до дисципліни і т. ін.
ВИ́ШКІРЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шкірити**.
ВИ́ШКІРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́шкірений**.
ВИ́ШКІРЕНО. Присл. до **ви́шкірений**.
ВИ́ШКІРИТИ *див.* **вишкіря́ти**.
ВИ́ШКІРИТИСЯ *див.* **вишкіря́тися**.
ВИШКІ́РЮВАТИ *див.* **вишкіря́ти**.
ВИШКІ́РЮВАТИСЯ *див.* **вишкіря́тися**.
ВИШКІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВИШКІ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ШКІРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розсуваючи губи, розтуляючи рот, пащу, відкривати, показувати (зуби). *Вишкіряти зуби.*
ВИШКІРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ВИШКІ́РЮВАТИСЯ**, -юся, -юєшся, *недок.*, **ВИ́ШКІРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* 1. *про що.* Ставати видним, оголеним за розсунених, розтулених губ (про зуби). 2. *про кого.* Розсуваючи губи, відкривати, показувати зуби. // *до кого, на кого і без додатка*, *перен.* Говорити, відповідати кому-небудь дуже гостро, проявляючи роздратування, злість.
ВИ́ШКОЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́школити**.
ВИ́ШКОЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **ви́школений**.
ВИ́ШКОЛЕНО. Присл. до **ви́школений**.
ВИ́ШКОЛИТИ *див.* **вишко́лювати**.
ВИШКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вишко́лювати**.
ВИШКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ШКОЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Ретельно навчати чогонебудь, прищеплювати певні навики, привчати до дисципліни і т. ін.
ВИ́ШКРЕБКИ, **ВИ́СКРЕБКИ**, **ВИ́СКРІБКИ**, **ВИ́ШКРІБКИ**, -ів, *мн.*, *розм.* Залишки чого-небудь, вишкрябані з дна або стінок якогось посуду.
ВИ́ШКРЕБОК, -бка, *ч.*, *розм.* 1. Невеликий хліб із залишків тіста на дні та стінках макітри, діжі. 2. *перен.*, *жарт.* Про останню дитину в сім'ї. // *лайл.* Про неповноцінну, зневажувану людину.
ВИ́ШКРЕБТИ *див.* **вишкріба́ти**.
ВИШКРІБА́ННЯ, **ВИСКРІБА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **вишкріба́ти**, **вискріба́ти**.
ВИШКРІБА́ТИ *і* **ВИСКРІБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВИ́ШКРЕБТИ** *і* **ВИ́СКРЕБТИ**, -бу, -беш; *мин. ч.* ви́шкріб (ви́скріб), ви́шкребла (ви́скребла), ви́шкребло (ви́скребло); *док.*, *перех. і без додатка*, 1. Шкребучи, чистити що-небудь або когось. 2. Шкребучи, діставати, вибирати що-небудь ізсередини. // *перен.* Вибирати, виймати все (звичайно про залишки).
ВИШКРІБА́ТИСЯ *і* **ВИСКРІБА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.* Пас. до **вишкріба́ти** *і* **вискріба́ти**.
ВИ́ШКРІБКИ *див.* **ви́шкребки**.

ВИ́ШКРЯБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шкрябати** 1.

ВИ́ШКРЯБАТИ *див.* **вишкря́бувати.**

ВИ́ШКРЯБАТИСЯ *див.* **вишкря́буватися.**

ВИШКРЯ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вишкря́бувати.**

ВИШКРЯ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШКРЯБАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Шкрябаючи, знімати, зчищати що-небудь. // Шкрябаючи, робити подряпини, якісь знаки на чому-небудь. // *перен.* Вибирати, виймати все (звичайно про залишки). 2. *перен.* Діставати, знаходити з труднощами.

ВИШКРЯ́БУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ШКРЯБАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Вилазити, вибиратися нагору з труднощами, упираючись ногами і руками.

ВИШЛІФО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вишліфо́вувати.**

ВИШЛІФО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШЛІФУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Робити гладеньким, блискучим, обточуючи, шліфуючи. 2. *перен.*, *розм.* Навчати пристойних, бездоганних манер.

ВИШЛІФО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ШЛІФУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* 1. Обточуватися, ставати гладеньким, блискучим. 2. *перен.*, *розм.* Засвоювати пристойні, бездоганні манери. 3. *тільки недок.* Пас. до **вишліфо́вувати.**

ВИ́ШЛІФУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шліфувати.**

ВИ́ШЛІФУВАТИ *див.* **вишліфо́вувати.**

ВИ́ШЛІФУВАТИСЯ *див.* **вишліфо́вуватися.**

ВИШЛІХТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вишліхто́вувати.**

ВИШЛІХТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* *і* **ВИ́ШЛІХТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.* Те саме, що **вишліфо́вувати.**

ВИ́ШЛІХТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шліхтувати.**

ВИ́ШЛІХТУВАТИ *див.* **вишліхто́вувати.**

ВИ́ШМАГАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шмагати.**

ВИ́ШМАГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Побити батогом, нагайкою і т. ін.

ВИ́ШМАРУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шмарувати.**

ВИ́ШМАРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Змазати що-небудь якимсь мастилом, дьогтем і т. ін. або глиною, землею.

ВИ́ШМИГНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Швидко і непомітно вискочити, вийти куди-небудь, з'явитися звідкись.

ВИШНЕ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **вишне́вий.**

ВИШНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ви́шня** 1. // Стос. до вишні (у 2 знач.). // Вигот. з вишень (у 2 знач.). 2. Темно-червоний, кольору стиглої темної вишні.

ВИШНЕ́ВО. Присл до **вишне́вий** 2.

ВИШНИ́К[1], вишнику́, *ч.* Садок із вишневих дерев або молода вишнева порість.

ВИШНИ́К[2], -а, *ч.*, *розм.* Дама в картах.

ВИШНИ́НА, -и, *ж.* 1. Вишневе дерево. 2. *розм.* Густа вишнева порість.

ВИШНИЧО́К, -чку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **вишни́к.**

ВИШНІ́ВКА, -и, *ж.* Вишнева наливка.

ВИШНІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **вишні́вка.**

ВИ́ШНІЙ, -я, -є, *заст.* 1. Який знаходиться, міститься на великій відстані від землі. 2. *церк.* Який виходить із неба, від Бога. *Вишня премудрість.* 3. *у знач. ім.*, *церк.* **Ви́шній**, -нього, *ч.* Божество, Бог.

ВИ́ШНЯ, -і, *ж.* 1. Плодове дерево (іноді кущ) звичайно з довгими тонкими гіллячками, на яких визрівають ягоди, і цілісним темно-зеленим листям. 2. Соковита темно-червона (рідше ясно-червона) ягода з кісточкою – плід цього дерева (куща).

ВИШНЯ́К, -у́, *ч.* 1. Те саме, що **вишни́к.** 2. *розм.* Те саме, що **вишні́вка.**

ВИШНЯЧО́К, -чку́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **вишня́к** 1. 2. Зменш.-пестл. до **вишня́к** 2.

ВИ́ШПАРИТИ *див.* **вишпа́рювати.**

ВИ́ШПАРУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шпарувати.**

ВИ́ШПАРУВАТИ, -ую, -уєш, *перех.* Док. до **шпарува́ти.**

ВИШПА́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **вишпа́рювати.**

ВИШПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ШПАРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Обливаючи окропом, добре пропарювати. *Вишпарити глечик.* // Обливаючи окропом, знищувати. 2. *тільки док.*, *перен.* Побити батогом, нагайкою і т. ін., висікти різкою.

ВИ́ШПЕТИТИ, -ечу, -етиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Дуже вилаяти.

ВИШПИГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вишпиго́вувати.**

ВИШПИГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШПИГУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вивідувати що-небудь потай, шпигуючи. // Добувати що-небудь, шпигуючи.

ВИ́ШПИГУВАТИ *див.* **вишпиго́вувати.**

ВИ́ШПОРТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВИШПО́РТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Шпортаючи, рнючи, діставати, витягати що-небудь звідкись.

ВИШПО́РТУВАТИ *див.* **ви́шпортати.**

ВИ́ШПУРЛЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *перех.*, *розм.* З силою викидати геть.

ВИ́ШПУРНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **ви́шпурляти.**

ВИШРУБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вишрубо́вувати.**

ВИШРУБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШРУБУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Вигвинчувати. 2. *перен.* Дуже піднімати, збільшувати, роздувати.

ВИ́ШРУБУВАТИ *див.* **вишрубо́вувати.**

ВИ́ШТИРИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *діал.* Вигнати, виперти.

ВИ́ШТОВХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́штовхати.**

ВИ́ШТОВХАТИ *див.* **виштО́вхувати.**

ВИ́ШТОВХАТИСЯ *див.* **виштО́вхуватися.**

ВИ́ШТОВХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **виштО́вхувати.**

ВИ́ШТОВХНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́штовхнути.**

ВИ́ШТОВХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **виштО́вхуватися.**

ВИШТО́ВХУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, пристосований для виштовхування чогось.

ВИШТО́ВХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виштО́вхувати.**

ВИШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШТОВХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Штовхаючи, примушувати кого-небудь вийти звідкись або кудись. // Поштовхами витискати, викидати що-небудь звідкись.

ВИШТО́ВХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВИ́ШТОВХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Штовхаючись, вийти, вибратися звідки-небудь або кудись. 2. *тільки недок.* Пас. до **виштО́вхувати.**

ВИ́ШТРИКАТИ *див.* **виштри́кувати.**

ВИ́ШТРИКАТИСЯ *див.* **виштрика́тися.**

ВИШТРИКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВИ́ШТРИКАТИСЯ**, -ається, *док.*, *розм.* Бути видним, з'являтися де-небудь (про щось загострене).

ВИ́ШТРИКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **виштри́кувати.**

ВИШТРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виштри́кувати.**

ВИШТРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШТРИКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Виколювати, вибивати (звичайно про очі).

ВИ́ШТУКАТУРИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ВИШТУКАТУ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Покривати штукатуркою.

ВИШТУКАТУ́РЮВАТИ *див.* **ви́штукатурити.**

ВИ́ШТУРХАТИ *див.* **виштУ́рхувати.**

ВИШТУ́РХУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **виштУ́рхувати.**

ВИШТУ́РХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШТУРХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Штовхаючи, примушувати кого-небудь вийти звідкись.

ВИ́ШУКАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́шукати.** 2. *прикм.* Який характеризується витонченістю, досконалістю, елегантністю. // Який відзначається добірністю; зробл. з тонким смаком.

ВИ́ШУКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́шуканий** 2.

ВИ́ШУКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́шукати** 2.

ВИ́ШУКАНО. Присл. до **ви́шуканий** 2.

ВИ́ШУКАТИ *див.* **вишу́кувати.**

ВИ́ШУКАТИСЯ *див.* **вишу́куватися.**

ВИШУ́КУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **вишу́кування.**

ВИШУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вишу́кувати.**

ВИШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШУКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *тільки недок.* Старанно шукати, підшукувати. 2. *тільки док.* Знайти, старанно шукаючи, докладаючи певних зусиль.

ВИШУ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВИ́ШУКАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Бути знайденим внаслідок шукання, шукань; знаходитися. 2. *тільки недок.* Пас. до **вишу́кувати** 1.

ВИ́ШУМІТИ, -мить, *док.*, *розм.* Те саме, що **ви́шумувати.**

ВИШУМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вишумо́вувати.**

ВИШУМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ШУМУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* 1. *тільки недок.* Сильно шуміти. 2. *тільки док.* Закінчити шумувати, бродити; перебродити (про вино і т. ін.).

ВИ́ШУМУВАНИЙ, -а, -е. Який вишумував, вишумувався.

ВИ́ШУМУВАТИ *див.* **вишумо́вувати.**

ВИ́ШУМУВАТИСЯ, -ується, *док.*, *розм.* Закінчити шумувати, бродити; перебродити (про вино і т. ін.).

ВИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вища́ти.**

ВИ́ЩАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися вищим.

ВИЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *недок.* Видавати уривчасті, різкі, пронизливі звуки. // Утворювати різкі, пронизливі звуки.

ВИЩАЧИ́. Дієприсл. до **вища́ти.**

ВИ́ЩЕ, *присл.* 1. Вищ. ст. до **ви́соко.** 2. *присл.* Ближче до витоку, верхів'їв ріки від якого-небудь місця. 3. *присл.* Раніше, перед цим (про написане, сказане). 4. *у знач. прийм.*, *з род. в.* Уживається для вказівки на те, над чим хто-, що-небудь піднімається або міститься, перебуває. // Поза межами чого-небудь, поза можливостями когось.

ВИЩЕБЕТАТИ, -бечу, -бечеш, *док.*, **ВИЩЕБЕ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* 1. Щебетати, співати на всі лади (про птахів). 2. *перен.*, *жарт.* Говорити дзвінко, жваво (переважно про жінок і дітей).

ВИЩЕБЕ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вищебе́чувати.**

ВИЩЕБЕ́ЧУВАТИ *див.* **ви́щебетати.**

ВИЩЕВИКЛАДЕНИЙ, -а, -е. Який уже викладений перед цим, раніше.

ВИЩЕВИ́СВІТЛЕНИЙ, -а, -е. Який уже висвітлений перед цим, раніше.

ВИЩЕВІДЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який уже відзначений перед цим, раніше.

ВИЩЕВКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Який уже вказаний перед цим, раніше.

ВИЩЕЗАЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Про якого йшла мова перед цим, раніше.

ВИЩЕЗА́ТИ, -ають, *недок.*, **ВИ́ЩЕЗНУТИ**, -нуть, *мин. ч.* ви́щез, ви́щезла, ви́щезло; *док.*, *розм.* Зникати безслідно, пропадати одне за одним.

ВИЩЕЗГА́ДАНИЙ, -а, -е. Про якого було згадано перед цим, раніше.

ВИ́ЩЕЗНУТИ *див.* **вищеза́ти.**

ВИЩЕНАВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Якого було наведено вище, перед цим у книзі, статті, промові тощо.

ВИЩЕНА́ЗВАНИЙ, -а, -е. Якого називали, згадували вище, раніше, перед цим у книжці, статті, промові тощо.

ВИЩЕОПИ́САНИЙ, -а, -е. Якого описали, зафіксували вище, раніше, перед цим.

ВИЩЕПІДПИ́САНИЙ, -а, -е. Якого уже підписали у тексті документа чи публікації вище, раніше.

ВИЩЕПО́ДАНИЙ, -а, -е. Уже поданий вище, раніше, перед цим у лекції, промові тощо.

ВИЩЕПОЙМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Який уже названий, перелічений вище, раніше, перед цим.

ВИЩЕПОКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Той, що вже показаний, висвітлений вище, раніше, перед цим.

ВИ́ЩЕРБ, -а, *ч.*, *діал.* Зазубрина.

ВИ́ЩЕРБИТИ *див.* **вище́рблювати.**

ВИ́ЩЕРБИТИСЯ *див.* **вище́рблюватися.**

ВИ́ЩЕРБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́щербити.** // *у знач. прикм.*

ВИ́ЩЕРБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **ви́щерблений.**

ВИ́ЩЕРБЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́щербити.**

ВИЩЕ́РБЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вище́рблювати.**

ВИЩЕ́РБЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЩЕРБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* ви́щерблять; *док.*, *перех.* Робити щербину, щербини (на металі, кістці і т. ін.).

ВИЩЕ́РБЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВИ́ЩЕРБИТИСЯ**, -иться; *мн.* ви́щербляться; *док.* Покриватися щербинами.

ВИЩЕСКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Про якого сказали, згадували вище, раніше, перед цим.

ВИЩЕСТОЯ́ЩИЙ, -а, -е, *книжн.* Вищий в адміністративному відношенні в системі управління.

ВИ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Вищ. ст. до **висо́кий** 1, 3 – 6, 8. ** **Ви́щий сту́пінь**, *грам.* – форма якісного прикметника або прислівника, що означає якість певного предмета, яка властива йому більшою мірою, ніж іншому. 2. Який має найбільші повноваження, владу; головний. ** **Ви́ща ра́да магістрату́ри**: у ряді країн – особливий орган державної влади, головними задачами якого є добір кандидатур на посади суддів та прокурорів. **На ви́щому рі́вні** – за участю глав держав або глав урядів. 3. Найскладніший, найдосконаліший за ступенем розвитку. *Вища математика.* ** **Ви́ща нерво́ва ді́яльність** – сукупність найскладніших форм діяльності центральної нервової системи, що забезпечує взаємовідношення між організмом і зовнішнім середовищем. **Ви́щий пілота́ж**, *ав.* – найскладніші фігури льотного мистецтва; про вдало виконану спортивну вправу, мистецьки вирішену складну задачу. **Ви́щі росли́ни** – те саме, що **телО́мні росли́ни.** 4. *іст.* Який належав до привілейованих верств, груп населення. 5. Який іде за середнім (у системі освіти). *Вища освіта.*

ВИ́ЩИП, -а, *ч.* Тавро у вигляді вирізки на вусі тварини або на нозі водяного птаха.

ВИ́ЩИПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́щипати.** // **ви́щипано**, *безос. присудк. сл.*

ВИ́ЩИПАТИ *див.* **вищи́пувати.**

ВИ́ЩИПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **вищи́пувати.**

ВИЩИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вищи́пувати.**

ВИЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЩИПАТИ**, вищипаю, вищипаєш *і* вищиплю, вищиплеш; *мн.* вищипають *і* вищиплять; *док.*, *перех.* Щипаючи, виривати, висмикувати що-небудь. // Вириваючи волосини, надавати певної форми бровам, робити їх тоншими.

ВИЩИ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Піддаватися вищипуванню. 2. Пас. до **вищи́пувати.**

ВИ́ЩИР, -у, *ч.*, *рідко.* Загальний вигляд рота, пащі з розсунутими губами і відкритими зубами.

ВИ́ЩИРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́щирити.**

ВИ́ЩИРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ви́щирений.**

ВИ́ЩИРИТИ *див.* **вищиря́ти.**

ВИ́ЩИРИТИСЯ *див.* **вищиря́тися.**

ВИЩИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ЩИРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Розсуваючи губи, розтуляючи рот, пащу відкривати, показувати (зуби).

ВИЩИРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ЩИРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. *про що.* Ставати видним, оголеним за розсунених губ (про зуби). 2. *про кого.* Розсуваючи губи, відкривати, показувати зуби.

ВИ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Наявність кращих рис, якостей, перевага в чомусь порівняно з кимось або чимнебудь.

ВИ́ЩУПАТИ *див.* **вищу́пувати.**

ВИЩУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вищу́пувати.**

ВИЩУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВИ́ЩУПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Щупати, обмацувати кого-, що-небудь з усіх боків. // Щупаючи, виявляти, знаходити що-небудь.

ВИЩУ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **вищу́пувати.**

ВИЮ́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ви́ти**[1]. // *у знач. прикм.* Який характеризується звуками, подібними до виття.

ВИ́ЯВ, -у, *ч.* Дія, процес, що робить явним, помітним стан, почуття, наміри і т. ін. // Вираження чого-небудь; те, у що втілюються, виливаються якісь дії, стан, почуття, наміри тощо.

ВИ́ЯВА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Те саме, що **ви́яв.** 2. Відкриття.

ВИ́ЯВИТИ *див.* **виявля́ти.**

ВИ́ЯВИТИСЯ *див.* **виявля́тися.**

ВИ́ЯВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́явити** 1, 3. // **ви́явлено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Виразний, помітний.

ВИ́ЯВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́явити**.

ВИЯВЛЮ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **виявля́ти**.

ВИЯВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **виявля́ти**.

ВИЯВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВИ́ЯВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ви́являть; *док.*, *перех.* 1. Показувати, робити явним, помітним (почуття, стан, наміри і т. ін.). // Виражати, передавати почуття, стан, наміри і т. ін. певними зовнішніми ознаками, проявами. ** **Ви́явити себе́** *ким* – показати, відкрити свої здібності, позитивні якості або вади в чому-небудь. 2. Розповідати про що-небудь, висловлювати щось. // Розповідаючи, зізнаючись, робити відомим що-небудь. 3. Шукаючи, знаходити. // Викривати кого-, що-небудь. // Перевіривши що-небудь, установлювати якийсь факт.

ВИЯВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВИ́ЯВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* ви́являться; *док.* 1. *заст.* Ставати видним, з'являтися; відкриватися погляду, видніпися. 2. Робитися явним, помітним; проявлятися. // Виражатися, передаватися певними зовнішніми ознаками. 3. *заст.* Освідчуватися. 4. Вирізнятися з-поміж кого-небудь якимись рисами, особливостями. 5. *безос.* Ставати відомим, з'ясовуватися. 6. Як частина складного присудка вживається у значенні: бути ким, чим або яким насправді, в дійсності. 7. *у знач. встав. сл.*, **виявля́ється**. Як стає відомо. 8. *тільки недок.* Пас. до **виявля́ти**.

ВИЯВЛЯ́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **ви́явник**.

ВИ́ЯВНИЙ, -а, -е. Якого можна виявити.

ВИ́ЯВНИК, -а, *ч.* Той, хто викриває кого-, щонебудь, свідчачи про якісь факти.

ВИ́ЯВНИЦЯ, -і. Жін. до **ви́явник**.

ВИ́ЯВОК, -вку, *ч.* Те саме, що **ви́ява**.

ВИ́ЯЗИЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *діал.* Прохопитися словом, обмовитися.

ВИ́ЯРОК, -рка, *ч.* Невеликий яр із положистими схилами.

ВИ́ЯСНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ви́яснити**.

ВИ́ЯСНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́яснити**, **висня́ти** (у 3, 4 знач.).

ВИ́ЯСНИТИ *див.* **виясня́ти**.

ВИ́ЯСНИТИСЯ *див.* **виясня́тися**.

ВИ́ЯСНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ви́яснювати**.

ВИ́ЯСНЮВАТИ *див.* **виясня́ти**.

ВИ́ЯСНЮВАТИСЯ *див.* **виясня́тися**.

ВИЯСНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, **ВИ́ЯСНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВИ́ЯСНИТИ**, -ню, -ниш, *док.* 1. *перех.* Робити ясним, яскравим. 2. *безос.* Те саме, що **виясня́тися** 3. 3. *перех.* Робити що-небудь ясним, зрозумілим; з'ясовувати. 4. *перех.*, *діал.* Пояснювати.

ВИЯСНЯ́ТИСЯ, -яється *і* **ВИ́ЯСНЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ВИ́ЯСНИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Виходити, з'являтися з-за хмар, туману і т. ін. або ставати яснішим, світлішим (про сонце, місяць, зірки). // Світлішати, ставати ясним, безхмарним або малохмарним (про небо, обрій і т. ін.). 2. *перен.* Ставати веселішим, привітнішим (звичайно про обличчя). 3. *безос.* Яснішати, світлішати (про погоду); випогоджуватися. 4. *тільки док.*, *безос.*, *перен.* Стати кращим, веселішим (про життя). 5. Ставати ясним, зрозумілим; з'ясовуватися.

ВІ *див.* **в**[2].

ВІА, *незм.*, *ч.* Естрадний ансамбль, що поєднує виконання музики і спів.

ВІАДУ́К, -а, *ч.* Міст через яр, провалля, залізничні колії тощо.

ВІАНДО́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **віандо́т**, -а, *ч.*). Порода курей з трояндоподібним гребенем і перев. білим пір'ям, яка відзначається великою несучістю та високоякісним м'ясом.

ВІ́БЛИЙ, -а, -е, *зах.* Круглий, циліндричний.

ВІБРА́НТ, -а, *ч.*, *лінгв.* Приголосний звук, при артикуляції якого мовні органи утворюють вібрацію.

ВІБРА́ТО, *незм.*, *муз.* Періодична зміна висоти звука (частотне вібрато) або голосності (амплітудне вібрато).

ВІБРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Прилад, пристрій, який утворює й передає коливання в простір або предметам чи матеріалам. 2. Провідник або діелектрик, що є збуджувачем (джерелом) електромагнітних хвиль. 3. *буд.* Інструмент для укладання, утрамбовування бетону. 4. Штучний імітатор чоловічого статевого органа для досягнення оргазму жінкою (штучний пеніс).

ВІБРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вібра́тор**.

ВІБРАФО́Н, -а, *ч.* Ударний музичний інструмент з певною висотою звучання, тип ксилофона.

ВІБРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Оснований на вібрації, пов'язаний з нею. // Який здійснюється за допомогою вібрації. *Вібраційне штампування.* // Який викликається вібрацією. *Вібраційні відчуття.* ** **Вібраці́йна хворо́ба** – професійне захворювання, яке виникає при дії вібрації.

ВІБРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Механічне коливання якого-небудь тіла, що відбувається з великою частотою й невеликою амплітудою дрижання. // Невеличке коливання висоти тону якого-небудь звуку (голосу, струни і т. ін.).

ВІБРИ́СИ, -ів, *мн.* Довгі жорсткі чутливі волосини у більшості ссавців; розташовані здебільшого пучками на голові, іноді на шиї, тулубі.

ВІБРІО́З, -у, *ч.*, *вет.* Інфекційна хвороба головним чином великої рогатої худоби і овець, що призводить до абортів та яловості.

ВІБРІО́Н, -а, *ч.* Бактерія, що має форму коротенької, зігнутої, як кома, палички.

ВІБРІОНОНОСІ́ЙСТВО, -а, *с.* Паразитування холерних вібріонів в організмі людей, що не проявляється клінічно вираженими симптомами.

ВІБРІОНОСІ́Й, -я́, *ч.* Тварина або людина, що переносять холерні вібріони і сприяють поширенню цього збудника.

ВІБРІОНОСІ́ЙСТВО, -а, *с.* Явище перенесення холерних вібріонів до організмів тварин і людей.

ВІБРОБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Умови праці, за яких виробнича вібрація не здійснює на працівника несприятливого впливу.

ВІБРОБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не створює небезпечної вібрації (про механізми). *Вібробезпечний відбійний молоток.*

ВІБРОГАСІ́ННЯ, -я, *с.* Послаблення або припинення дії вібрації.

ВІБРОГІМНА́СТИКА, -и, *ж.* Гімнастичні вправи, які основані на вібрації і служать для покращення кровообігу.

ВІБРО́ГРАФ, -а, *ч.* Віброметр із записувальним пристроєм.

ВІБРОҐУ́РКІТ, -коту, *ч.* Пристрій для калібрування сипучих і грудкових матеріалів просіюванням крізь сито, що вібрує.

ВІБРОЕЯКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Еякуляція, яка викликається електровібраційним апаратом.

ВІБРОЖИВИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Пристрій для подачі насипних матеріалів під дією вібрації.

ВІБРОЗАНУ́РЮВАЧ, -а, *ч.* Машина для занурення в ґрунт паль, труб, шпунтів і т. ін. методом вібрації.

ВІБРОЗАХИ́СНИЙ, -а́, -е́. Стос. до віброзахисту. *Віброзахисний фундамент.*

ВІБРОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Захист від шкідливого впливу вібрації. ** **Акти́вний віброза́хист** – вібраційний захист, в якому використовують енергію стороннього джерела. **Паси́вний віброза́хист** – вібраційний захист, в якому не використовують енергію стороннього джерела.

ВІБРОЗБУ́ДНИК, -а, *ч.* Пристрій, призначений для збудження вібрації, який використовується самостійно або в складі іншого пристрою.

ВІБРОІЗОЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Пристрій, що здійснює віброізоляцію. ** **Рівночасто́тний ізоля́тор** – віброізолятор, який забезпечує постійність власної частоти системи.

ВІБРОІЗОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **віброізоля́ція**.

ВІБРОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Ізоляція від шкідливого впливу вібрації. // Метод захисту об'єкта від вібрації, який здійснюється за допомогою пристроїв, що розташовуються між джерелом збудження та об'єктом. ** **Багатокаска́дна віброізоля́ція** – віброізоляція, під час якої між об'єктом, який підлягає захисту, та джерелом вібрації послідовно встановлюють віброізолятори.

ВІБРОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення низькочастотних коливань грудної клітки, які викликаються серцевими поштовхами.

ВІБРОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для реєстрації низькочастотних коливань грудної клітки, що викликані серцевими скороченнями.

ВІБРОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження серцевої діяльності, який полягає в реєстрації й аналізі віброкардіограм.

ВІБРОКАТО́К, -тка́, *ч.* Каток, що ущільнює ґрунт або іншу основу не тільки своєю вагою, а й вібрацією.

ВІБРОКОТО́К, -тка́, **ВІБРОМО́ЛОТ**, -а, *ч.* Машина для занурювання у ґрунт і витягування з нього паль (шпунтів, труб тощо) сумісною дією вібрації та удару.

ВІБРОМАЙДА́НЧИК, -а, *ч.* Стаціонарна вібраційна установка для ущільнення бетонних і залізобетонних сумішей у закріплених на ній формах.

ВІБРОМАСА́Ж, -у, *ч.* Масаж, що здійснюється за допомогою вібромасажера.

ВІБРОМАСАЖЕ́Р, -а, *ч.* Електричний апарат, який створює вібрацію тієї чи іншої ділянки тіла для стимулювання кровообігу, обміну речовин.

ВІБРОМАШИ́НА, -и, *ж.* Вібраційна машина.

ВІБРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють вібрації машин, споруд та ін.

ВІБРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів і засобів для вимірювання вібрації.

ВІБРОМІ́ЦНІСТЬ, -ності, *ж.* Вібраційна міцність – властивість об'єкта зберігати міцність під час дії вібрації та після її припинення.

ВІБРОМО́ЛОТ *див.* **віброкото́к**.

ВІБРОНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Вібраційна надійність – властивість об'єкта зберігати за часом у заданих межах значення всіх параметрів.

ВІБРООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Очищення чого-небудь за допомогою вібрації.

ВІБРОПЕРЕМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Миттєве значення кожної з координат, які описують положення тіла чи матеріальної точки під час вібрації.

ВІБРОПЕРЕМІ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **вібропереміщення**.

ВІБРОПЕРЕТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Електромеханічний прилад для отримання високої постійної напруги від джерела постійного струму низької напруги.

ВІБРОПРОКА́Т, -у, *ч.* Спосіб виробництва збірних залізобетонних конструкцій і виробів на прокатних станах, що вібрують.

ВІБРОПРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Який виготовлено способом вібропрокату. *Вібропрокатні плити.*

ВІБРОРЕ́ЙКА, -и, *ж.* Металева планка з вібратором, яка використовується для ущільнення бетонної суміші та для вирівнювання, загладжування її поверхні.

ВІБРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для спостереження механічних коливань тіла.

ВІБРОСТЕ́НД, -а, *ч.* Випробна установка для надання чому-небудь (матеріалу, виробові, організму) стану вібрації. *Випробування на вібростенді.*

ВІБРОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Такий, що не деформується, не руйнується під дією вібрації (про матеріали). *Вібростійкий метал.*

ВІБРОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість чинити опір деформації або руйнації од вібрації.

ВІБРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування периферійної нервової системи, асептичних запальних процесів та інших захворювань за допомогою вібромасажу, віброгімнастики.

ВІБРОТРА́ВМА, -и, *ж.* Паталогічна зміна у тканинах та органах, що виникає під дією короткочасної інтенсивної вібрації.

ВІБРОУДА́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з одночасною дією вібрації та ударів. *Віброударна установка.*

ВІБРОУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Стаціонарна вібраційна установка для переміщення насипних матеріалів.

ВІБРОФО́Н, -а, *муз.* Див. **вібрафо́н**.

ВІБРОХВОРО́БА, -и, *ж.* Професійне захворювання, що виникає внаслідок тривалої дії вібрації на організм або окремий орган.

ВІБРОШВИ́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* Похідна вібропереміщення за часом.

ВІБРОШТАМПУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до віброштампування.

ВІБРОШТАМПУВА́ННЯ, -я, *с.* Штампування залізобетонних виробів за допомогою вібрації і навантаження (тиску) від віброштампу, який занурюється у бетонну суміш.

ВІБРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вібрува́ти**.

ВІБРУВА́ТИ, -у́є, *недок.* Перебувати в стані вібрації. // Дрижати, переливатися (про голос, звук).

ВІБРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вібрува́ти**. // *у знач. прикм.*

ВІ́ВА, *невідм.*, *ч.*, *муз.* Те саме, що **віва́че**.

ВІВА́РІЙ, -ю, *ч.*, *спец.* Приміщення для утримування тварин в умовах, близьких до природних, із навчальною та експериментальною метою.

ВІВА́Т. 1. *род.* -у, *ч.* муз. Віватний кант – форма урочистого православного гімна, що виникла в духовній музиці за часів російського царя Петра І; виконувався хором або групою співаків під час придворних свят, а також як заздоровна пісня у побуті. 2. *виг.*, *заст.* Уживається для вираження побажання: "хай живе".

ВІВА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **віва́т**.

ВІВА́ЧЕ, *муз.* 1. *ч.*, *невідм.* Жвавий темп, більш швидкий, ніж алегро, але повільніший, ніж престо. 2. *присл.* Жваво.

ВІВЕ́РА, -и, *ж.* Невеликий хижий ссавець родини тхорячих, який живе в Африці, Південній Азії та на Малайських островах.

ВІВЕ́РИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Білка.

ВІВЕ́РОВІ, -их, *мн.* Родина ссавців ряду хижих.

ВІВІАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу фосфатів.

ВІВІПА́РИ, -а́р, *мн.* Живородні тварини.

ВІВІПАРІ́Я, -ї, *ж.* Живородіння.

ВІВІСЕ́КТОР, -а, *ч.*, *анат.* Фахівець, який робить вівісекції.

ВІВІСЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вівісе́кція**.

ВІВІСЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *анат.* Розтин та інші операції, які робляться на живій тварині з метою наукового дослідження.

ВІВІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Освіження країв рани шляхом їхнього висікання.

ВІ́ВКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ві́вкати** і звуки, утворювані цією дією.

ВІ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Вигукувати звук "і".

ВІ́ВО, *невідм.*, *ч.*, *муз.* Натхненний, жвавий, швидкий темп виконання музичного твору, близький до віваче.

ВІВОДІА́ЛІЗ, -у, *ч.* Прижиттєве очищення крові від ендогенних і екзогенних речовин за допомогою діалізу.

ВІВСИ́НА, -и, *ж.* 1. Зернина вівса. 2. Стебло вівса.

ВІВСИ́ЩЕ, -а, *с.* Поле, з якого скосили овес.

ВІВСЮ́Г, -а́, *ч.* Подібний до вівса бур'ян; дикий овес.

ВІВСЮГУВА́ТИЙ, -а, -е. Зарослий вівсюгом або змішаний з ним.

ВІВСЮНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Багаторічна степова та лучна трава.

ВІВСЯ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ове́с**. // Вигот., зготовлений із зерен вівса або з продуктів його обробки (борошна, круп). *Вівсяна каша.* 2. Кольору соломи вівса; світло-жовтий.

ВІВСЯ́НИК, -а, *ч.* Хліб, корж із вівсяного борошна.

ВІВСЯ́НИЦЯ, -і, *ж.* 1. Один із видів трав, злакова кормова рослина, що росте на вологому ґрунті. 2. *діал.* Вівсянка (*див.* **вівся́нка**[2]).

ВІВСЯ́НКА[1], -и, *ж.* 1. Борошно або крупа, виготовлені з вівса. // Вівсяна каша або юшка. 2. Вівсяна солома.

ВІВСЯ́НКА[2], -и, *ж.* Маленький перелітний жовтогрудий птах ряду горобиних.

ВІВСЯ́НКА[3], -и, *ж.* Дрібна ставкова риба.

ВІВСЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **вівся́нка**.

ВІВТА́Р, вівтаря́, *ч.* 1. У давніх народів – місце для жертвоприношень; жертовник. 2. Відокремлене іконостасом підвищення в церкві, де розташований престол.

ВІВТА́РИК, -а, *ч.* Зменш. до **вівта́р**.

ВІВТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вівта́р**.

ВІВТА́РНИК, -а, *ч.* У православній церкві – вівтарний служка.

ВІВТІ́РКОВИЙ *див.* **вівто́рковий**.

ВІВТО́РКОВИЙ *і* **ВІВТІ́РКОВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **вівто́рок**.

ВІВТО́РОК, вівто́рка *і* вівті́рка, *ч.* Назва другого дня

тижня (після неділі).

ВІВЦЕБИ́К, -*á*, *ч.* Парнокопитна тварина, що має ознаки барана й бика; живе перев. в тундрі.

ВІВЦЕМА́ТКА, -и, *ж.* Плідна вівця.

ВІВЦЕФЕ́РМА, -и, *ж.* Вівчарська ферма.

ВІВЦЯ́, -í, *ж.* 1. Невелика свійська тварина, яка дає вовну, м'ясо, молоко; самка барана. 2. *перен.*, *зневажл.* Про покірну, лякливу людину.

ВІВЧА́Р, -*á*, *ч.* 1. Той, хто доглядає овець; овечий пастух, чабан. 2. Той, хто займається вівчарством.

ВІВЧАРЕ́НКО, -а, *ч.* Син вівчаря.

ВІВЧА́РИК[1], -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **вівча́р** 1.

ВІВЧА́РИК[2], -а, *ч.* Дрібний перелітний співучий птах жовтувато-зелено-сірого забарвлення, із шилоподібним дзьобом.

ВІВЧА́РИТИ, -рю, -риш *і* **ВІВЧАРЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Доглядати, пасти вівці.

ВІВЧАРИ́ХА, -и, *ж.* Жінка вівчаря.

ВІВЧАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка вівчаря.

ВІВЧА́РКА, -и, *ж.* Назва породи собак, яких використовують перев. для охорони отари овець, складів і т. ін.

ВІВЧА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до вівчаря.

ВІВЧА́РНЯ, -і, *ж.* Хлів або повітка для овець; кошара.

ВІВЧА́РСТВО, -а, *с.* Розведення овець як галузь тваринництва.

ВІВЧА́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **вівча́р** 1. 2. Стос. до вівчарства.

ВІВЧАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вівчарюва́ти**.

ВІВЧАРЮВА́ТИ *див.* **вівча́рити**.

ВІГВА́М, -а, *ч.* Банеподібна хата з гілок, кори або шкір в індіанців Північної Америки.

ВІ́ГИ, -ів, *мн.* (*одн.* **віг**, -а, *ч.*). Англійська політична партія 17 – 19 ст., попередниця англійської ліберальної партії.

ВІГІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. Нічна варта у стародавніх римлян. 2. День перед великим святом у католиків.

ВІГІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *психол.* Здатність зосередити увагу на нових враженнях, пильність.

ВІГІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **віґі́льність**.

ВІГО́НЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **віго́нь**. *Вігонева тканина.*

ВІГО́НЬ, -і, *ж.* 1. Південноамериканська тварина з роду лам, що відзначається тонкою, м'якою шерстю. 2. Високоякісна м'яка довга шерсть цієї тварини. 3. Тонка, м'яка тканина з шерсті вігоні або її імітація.

ВІГРА́Н, -у, *заст.* Орга́н.

ВІГРА́НОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм.до **вігра́н**.

ВІД, *прийм.*, *з род. відм.* 1. Уживається на означення місця або предмета, що є вихідним пунктом руху, переміщення кого-, чого-небудь; прот. д о. // Уживається для визначення напрямку руху, поширення чого-небудь. // Уживається на означення послідовності дій. // Уживається для вказівки на предмет, особу і т. ін., від яких хто- або що-небудь відокремлюється. 2. Уживається для визначення віддалення предмета, місця і т. ін. від якого-небудь вихідного пункту. // *у сполуч. з ім. і наступним прийм.* д о *плюс ім.* Уживається для визначення відтинка простору або просторових меж якої-небудь дії, руху. 3. *рідко.* Уживається в значенні б і л я, к о л о, н е д а л е к о. 4. *у сполуч. зі словами, що мають значення часу.* Уживається для означення моменту початку дії, стану і т. ін. 5. *у сполуч. з ім. – назвами часу й наступним прийм.* д о. Уживається для вказівки на період часу, протягом якого відбувалась чи відбувається дія. // *розм., у сполуч. з ім. – назвами часу.* Означає п р о т я г о м. 6. *у сполуч. з ім., що означають день, число, рік і т. ін.* Уживається для вказівки на час, дату виникнення чого-небудь. 7. Уживається для визначення причини якої-небудь дії або стану. 8. Уживається на означення особи, предмета, явища і т. ін., які є джерелом чого-небудь. 9. Уживається на означення особи, від якої що-небудь одержано, придбано і т. ін., або яка є джерелом яких-небудь відомостей, знань і т. ін. 10. Уживається для вказівки на походження кого- або чого-небудь. 11. Уживається на означення предмета, особи, стану, явища і т. ін., що усуваються за допомогою якоїсь дії. 12. Уживається для вказівки на предмет, призначений для захисту від чого-небудь. 13. *у сполуч. з наступним прийм.* д о. Уживається на означення змін, що сталися з кимось порівняно з початковим його суспільним станом. 14. Уживається на означення предмета за його складовою частиною. 15. Уживається на означення різниці між явищами, особами, предметами і т. ін. 16. Уживається при назві організації, установи, особи і т. ін., представником яких є хто-небудь. 17. *у сполуч. з числ. і наступним прийм.* д о. Уживається для приблизного визначення якої-небудь величини (ваги, вартості, розміру предмета і т. ін.). 18. Уживається на означення способу дії. 19. Уживається при ступенях порівняння у значенні сполучника н і ж. ** **Від... до...** – усі без винятку.

ВІ́ДА, -и, *ж.*, *діал.* Звістка, повідомлення.

ВІДА́В, *вставн. сл.*, *діал.* Мабуть.

ВІДА́Й, *присл.*, *зах.* Мабуть, певно.

ВІ́ДАННЯ, -я, *с.* 1. *заст.* Знання, обізнаність. 2. *тільки одн.*, *книжн.* Завідування, керування, розпорядження. 3. *діал.* Звістка, повідомлення.

ВІ́ДАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех.*, *а також із спол.* я к, щ о, *заст.* Знати, мати про що-небудь уявлення, відомості. 2. *неперех.*, *діал.* Розвідувати, збирати відомості. 3. *неперех.* Керувати, розпоряджатися чим-небудь.

ВІ́ДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Мати з кимнебудь справу.

ВІДБАБУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.*, *розм.*, *заст.* Закінчити приймання пологів. // Припинити зайняття акушерством.

ВІДБА́ВИТИ *див.* **відбавля́ти**.

ВІДБА́ВИТИСЯ *див.* **відбавля́тися**.

ВІДБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбавля́ти**.

ВІДБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДБА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* відба́влять; *док.*, *перех.* Зменшувати кількість, віднімаючи частину від цілого. ** **Хоч відбавля́й** – занадто багато.

ВІДБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДБА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* відба́вляться; *док.*, *діал.* Відлучатися.

ВІДБАГЛУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Захистити, врятувати.

ВІДБАЛА́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, **ВІДБАЛА́КУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **відмовля́тися** 4. 2. *рідко.* Те саме, що **відповіда́ти** 1.

ВІДБАЛА́КУВАТИСЯ *див.* **відбала́катися**.

ВІДБАРАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Закінчити, перестати барабанити. 2. *перех. і без додатка, перен.* Програти на музичному інструменті швидко, голосно й недбало. // Голосно, швидко й недбало прочитати, продекламувати або розповісти що-небудь.

ВІДБАТО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **відбато́вувати**.

ВІДБАТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДБАТУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *діал.* Відкраювати, відрізати.

ВІДБАТО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.* Побити, висікти батогом.

ВІДБЕНКЕТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Відзначити яку-небудь подію або дату бенкетом. 2. *неперех.* Провести час бенкетуючи. // Закінчити бенкетування, перестати бенкетувати.

ВІДБЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який дме з берега на море (про вітер).

ВІДБИ́В, -у, *ч.*, *військ.* Удар, яким відбиваються, захищаючись від удару супротивника.

ВІДБИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **відбивни́й** 3.

ВІДБИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник друкарні, який виготовляє відбитки.

ВІДБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **відбива́ти**.

ВІДБИ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відби́ваний**.

ВІДБИВА́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Волейбол.

ВІДБИВА́НКОВИЙ, -а, -е, *зах.* Стос. до відбиванки.

ВІДБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбива́ти**.

ВІДБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДБИ́ТИ**, відіб'ю́, відіб'є́ш; *мин. ч.* відби́в, -би́ла, -би́ло; *наказ. сп.* відби́й; *док.*, *перех.* 1. Ударами відокремлювати частину від цілого. // Ударами відокремлювати що-небудь прикріплене, прибите; відкривати. // *чим, безос.* Віддаляти кого-, що-небудь від певного місця. 2. *перев. док.* Ударами пошкодити що-небудь в організмі. ** **Відби́ти па́мороки** *кому* – порушити нормальне мислення. 3. Відкидати зустрічним ударом (м'яч, шаблю і т. ін.). // Успішно протидіяти наступові супротивника, боєм змушувати його відступити. 4. Відбирати, кого-, що-небудь, повертати назад силою, боєм. 5. *розм.* Переманювати когось до себе. // Викликати в когось кохання до себе, змушуючи розлюбити іншого. // Відвертати когось від кого-небудь. 6. *перен.* Відмовляти, відраджувати кого-небудь від певної дії, вчинку. // Позбавляти бажання робити щось. // Відволікати (у 2 знач.). 7. Ударами дзвоном позначати час (про годинник і т. ін.). *Відбивати такт.* 8. *перен.*, *розм.* Чітко й уривчасто вимовляти слова, речення та ін. 9. *кул.* Сікти, розм'якшувати м'ясо, б'ючи чим-небудь. 10. *фіз.* Відкидати в зворотному напрямку (світло, радіохвилі і т. ін.). // Віддавати якимось кольором і т. ін. // Віддзеркалювати кого-, що-небудь на гладкій поверхні. 11. Відлунювати якийсь звук. 12. Залишати на чому-небудь слід від чогось. // *розм.* Проводити межу під час обміру; відмірювати. 13. *друк.* Робити відбитки. 14. *перен.* Виражати чиї-небудь внутрішні якості або властивості. // Відображати, виражати. 15. Відтворювати, зображати, втілювати в образах життя, ідеї і т. ін. 16. *неперех.* Різко штовхати під час пострілу; віддавати (про вогнепальну зброю).

ВІДБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДБИ́ТИСЯ**, відіб'ю́ся, відіб'є́шся; *мин. ч.* відби́вся, -би́лася, -би́лося; *наказ. сп.* відби́йся; *док.* 1. Відламуватися, відпадати, відколюватися внаслідок ударів. 2. Захищаючись від когось, завдавати ударів. // *перен.* Виправдуючись, наводячи докази, захищатися від чиїхось закидів, обвинувачень. 3. Відходити, віддалятися від товариства, гурту, стада. // Відставати від тих, з ким разом ішов, біг, летів і т. ін. // Утрачати зв'язок з товариством. // Віддалятися, відходити від певного місця. *Відбиватися від дому.* ** **Відбива́тися від рук** – ставати неслухняним, переставати слухатися кого-небудь. 4. *розм.* Переставати займатися чимнебудь. // Відхилятися в розмові від певної теми, питання тощо. 5. *на чому, у чому.* Залишати свій слід. *Відбитися в пам'яті.* 6. *фіз.* Зустрівши перепону, повертатися в зворотному напрямку (про світло-, радіохвилі і т. ін.). // Віддзеркалюватися на гладенькій, блискучій поверхні. // Віддавати луною, відлунювати. 7. Вирізнятися на тлі чогось. 8. Проявлятися, виявлятися (про зовнішній вияв почуттів, стану і т. ін.). 9. Відображатися в чому-небудь. 10. Знаходити своє вираження в художніх образах, картинах тощо. 11. Впливати на кого-, що-небудь, позначатися на комусь або чомусь. 12. *тільки недок.* Пас. до **відбива́ти** 1 – 4, 6, 7, 9, 10, 12 – 14.

ВІДБИВА́Ч, -*á*, *ч.* 1. *спец.* Прилад для відбивання променів світла, тепла і т. ін. 2. *військ.* Частина прицільного пристрою в гарматі, міномета тощо.

ВІДБИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відбива́ти**.

ВІДБИВНИ́Й, -á, -é. 1. Яким що-небудь відбивають (у 1 знач.). *Відбивний молот.* 2. *кул.* Виготовлений биттям, січенням, розм'якшенням. 3. *спец.* Стос. до відбиття (у 3 знач.). // Який служить для відбивання світла, звуків і т. ін.

ВІДБИ́ВЧИЙ, -а, -е. Який відбиває.

ВІДБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **відбира́ти**.

ВІДБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбира́ти**.

ВІДБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІБРА́ТИ**, відберу́, -бере́ш; *мин. ч.* відібра́в, -бра́ла, -бра́ло; *док.*, *перех.* 1. Віднімати, забирати щось насильно. // Позбавляти права володіти чим-небудь, мати що-небудь. // Брати в когось те, що належить віддачі. // Брати що-небудь назад, забирати своє. 2. *перен.* Позбавляти когось яких-небудь якостей, властивостей, почуттів і т. ін. 3. Змушувати витрачати час, енергію і т. ін. 4. Брати, виокремлюючи із загальної маси за певною ознакою. 5. *розм.*, *заст.* Одержувати, отримувати щось від кого-небудь.

ВІДБИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДІБРА́ТИСЯ**, відбере́ться; *мин. ч.* відібра́вся, -бра́лася, -бра́лося; *док.* 1. Складатися в групу внаслідок відбору; підбиратися. 2. *тільки недок.* Пас. до **відбира́ти** 1, 3, 4.

ВІДБИ́ТИ *див.* **відбива́ти**.

ВІДБИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відби́ти**. // **відби́то**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.*

ВІДБИ́ТИСЯ *див.* **відбива́тися**.

ВІДБИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **відби́тий**.

ВІ́ДБИТКА, -и, *ж.*, *зах.* Копія.

ВІДБИ́ТОК, -тка, *ч.* 1. Слід, витиснений на чомусь, у чомусь. 2. Пробний текст, малюнок і т. ін., виготовлений друкарським способом. *Коректурний відбиток.* 3. Окремо зброшурована стаття, невеликий твір тощо із збірника, журналу. 4. Знімок, виготовлений відбиванням з негатива. 5. Відображення предмета на дзеркальній, полірованій поверхні, у воді тощо; віддзеркалення. // Тінь від якогось предмета. 6. *перен.* Ознака, яка є результатом впливу чого-небудь (стану, середовища, подій і т. ін.). // Відображення, відбиття чого-небудь у художніх творах.

ВІДБИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Відкидання зустрічним ударом (м'яча, шаблі тощо). 2. Протидія наступові, нападові супротивника силою, боєм. 3. *фіз.* Відкидання світла, радіохвиль і т. ін. у зворотному напрямку. 4. Те, що відображене на дзеркальній, полірованій поверхні, у воді тощо. 5. *перен.* Відображення життя, вираження ідей і т. ін. у творі. // Те, у чому виявляються наслідки впливу або дії чого-небудь. 6. *філос.* Здатність свідомості відтворювати в образах матеріальний світ, що існує незалежно від нас.

ВІДБІ́ГАТИ, **ОДБІ́ГАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Закінчити бігати, бути вже не в змозі бігати.

ВІДБІГА́ТИ, **ОДБІГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДБІ́ГТИ**, **ОДБІ́ГТИ**, -іжу́, -іжи́ш; *мин. ч.* відбі́г, -ла, -ло; *док.* 1. *неперех.* Бігом віддалятися від кого-, чогонебудь. 2. *неперех.*, *перен.* Швидко віддалятися, відкочуватися. 3. *неперех.*, *перен.* Тягнутися, простягатися вбік від чого-небудь головного (про шлях, річку тощо). 4. *неперех.*, *перен.*, *рідко.* Відходити, ухилятися від теми розмови. 5. *перех.*, *перев. кого*, *заст.* Залишати, покидати кого-, що-небудь. 6. *тільки док.*, *неперех.*, *від чого і заст. чого*, *перен.* Припинити заняття чимось.

ВІДБІ́ГТИ *див.* **відбіга́ти**.

ВІДБІ́Й, -бо́ю, *ч.* 1. Звуковий сигнал (перев. військовий), що означає закінчення яких-небудь дій або занять. // *у знач. виг.* Уживається як команда для припинення якої-небудь дії. ** **Би́ти відбі́й** – сигналізувати про закінчення яких-небудь дій. 2. *військ.* Поштовх назад механізму вогнепальної зброї під час пострілу. 3. *гірн.* Відбивання кам'яного вугілля, руди та іншої породи від масиву. ** **Нема́ відбо́ю**: а) (*від кого*) надто багато тих, хто домагається чого-небудь; б) (*від чого*) не можна позбутися чого-небудь, нема перерви в чомусь.

ВІДБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **відбі́й** 3. *Відбійний молоток.*

ВІДБІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **вибі́йник** 1.

ВІДБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відбі́лити**.

ВІДБІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбі́лити**.

ВІДБІ́ЛИТИ *див.* **відбі́лювати**.

ВІДБІЛІ́ТИ, -іє, *док.* Перестати біліти.

ВІДБІ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для відбілювання.

ВІДБІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбі́лювати**.

ВІДБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДБІ́ЛИТИ**, -ілю, -іл*и*ш, *док.* Те саме, що **вибі́лювати** 2.

ВІДБІ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Засіб для відбілювання тканини.

ВІДБІ́Р, -бо́ру, *ч.* Дія за знач. **відбира́ти** 4. **Приро́дний відбі́р** – біологічне явище, яке характеризується вибірковим виживанням організмів і рушійним чинником історичного розвитку органічного світу.

ВІДБІ́РКА, -и, *ж.* Рубанок, яким виструґують фігу-

рні лінії.
ВІДБІ́РНИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **добірний** 1; найкращий.
ВІДБІРНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, який відбирає що-небудь або сортує.
ВІДБІРНИ́ЦЯ, -і. *Жін.* до **відбірни́к**.
ВІДБЛИ́СК, -у, *ч.* 1. Сяяння відбитого світла; відсвіт на якій-небудь поверхні. // Відтінок якогось кольору; полиск. 2. *перен.* Відбиття якихось переживань, почуттів і т. ін.
ВІДБЛИ́СКАТИ, -ає, *док.* Перестати блискати.
ВІДБЛИСКОТІ́ТИ, -оти́ть, *док.* Перестати блискотіти.
ВІДБЛИ́СКУВАТИ, -ує, *недок.* Давати відблиск; відсвічувати.
ВІДБЛИЩА́ТИ, -щи́ть, *док.* Перестати блищати.
ВІДБЛУКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *від кого, чого, діал.* Відійти від тих, з ким був разом.
ВІДБОМБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* відбомбля́ть; *док.*, *перех. розм.* Провести бомбардування чого-небудь.
ВІДБОМБИ́ТИСЯ, -блю́ся, -би́шся; *мн.* відбомбля́ться; *док. розм.* Закінчити, провести бомбардування.
ВІДБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *зах.* Адресат.
ВІДБОРО́НА, -и, *ж.*, *діал.* Оборона, захист.
ВІДБОРОНИ́ТИ *див.* **відбороня́ти**.
ВІДБОРОНИ́ТИСЯ *див.* **відбороня́тися**.
ВІДБОРОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДБОРОНИ́ТИ**, -оню́, -о́ниш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обороня́ти**; захищати.
ВІДБОРОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДБОРОНИ́ТИСЯ**, -оню́ся, -о́нишся, *док.* Те саме, що **обороня́тися**; захищатися.
ВІДБОРО́ТИСЯ, -орю́ся, -о́решся, *док.* Те саме, що **відби́тися**.
ВІДБО́РЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Столярний струг.
ВІДБРАКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відбракува́ти**. // **відбрако́вано**, *безос. присудк. сл.*
ВІДБРАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **відбрако́вувати**.
ВІДБРАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДБРАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Відокремлювати брак під час сортування.
ВІДБРАКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **відбрако́вувати**.
ВІДБРАКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **відбракува́ти**.
ВІДБРАКУВА́ТИ *див.* **відбрако́вувати**.
ВІДБРЕСТИ́, **ОДБРЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш, *док.*; *мин. ч.* відбрів, -брела́, -брело́. Відійти вбрід від якогось місця.
ВІДБРЕХА́ТИСЯ *див.* **відбрі́хуватися**.
ВІДБРИКА́ТИСЯ *див.* **відбри́куватися**.
ВІДБРИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДБРИКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Брикаючи, відбиватися ногами (про тварин). 2. *перен.*, *ірон.* Відмовлятися від чого-небудь.
ВІДБРИНІ́ТИ, -ни́ть, *док.* Перестати бриніти.
ВІДБРИ́ТИ, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. Вибрити якесь місце. 2. *перен.*, *фам.* Різко відповісти, вилаяти.
ВІДБРІ́ХУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **відбрі́хуватися**.
ВІДБРІ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДБРЕХА́ТИСЯ**, -ешу́ся, -е́шешся, *док.*, *розм.* Виправдовуватися за допомогою брехні.
ВІДБРУНЬКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДБРУНЬКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.*, *бот.* Відокремлюватися брунькуванням, виникати з бруньок.
ВІДБРУНЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбрунькува́тися**.
ВІДБРУНЬКУВА́ТИСЯ *див.* **відбрунько́вуватися**.
ВІДБРЯЗКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Перестати брязкотіти.
ВІДБУБОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Проговорити швидко й невиразно; пробурмотіти.
ВІДБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбува́ти** 1 і **відбува́тися** 2.
ВІДБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДБУ́ТИ**, -бу́ду, -бу́деш; *мин. ч.* відбу́в, -була́, -було́; *мн.* відбули́; *док.* 1. *перех.* Виконувати протягом певного строку яку-небудь роботу, повинність, обов'язок. // Переносити кару, страждання; терпіти. // Проходити курс чого-небудь. // Проводити певний час відпочиваючи або працюючи. // Відзначати свято, справляти весілля, влаштовувати вечірку тощо. // *тільки док.* Провести якийсь захід. // Приймати й частувати гостей, запрошених з якоїсь важливої нагоди (похорон, весілля і т. ін.). 2. *тільки док.*, *перех.* Позбутися, уникнути кого-, чого-небудь небажаного. 3. *неперех.* Від'їжджати, відходити.
ВІДБУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДБУ́ТИСЯ**, -бу́дуся, -бу́дешся; *мин. ч.* відбу́вся, -ла́ся, -ло́ся; *мн.* відбули́ся; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Проходити, мати місце, тривати; здійснюватися (про роботу, події тощо). 2. *чим.* Не бажаючи робити що-небудь належним чином, обмежуватися чимсь незначним. 3. *перев. док.* Зазнати чого-небудь, перетерпіти що-небудь менше, ніж можна було чекати. 4. *від чого, розм.* Уникати чого-небудь небажаного.
ВІДБУДО́ВА, -и, *ж.* Відновлення чого-небудь зруйнованого або занедбаного (господарства, міст, сіл, заводів).
ВІДБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відбудува́ти**. // **відбудо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ВІДБУДО́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **відбудо́ва**.
ВІДБУДО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто бере участь у відбудовній роботі.
ВІДБУДО́ВНИЦЯ, -і. *Жін.* до **відбудо́вник**.
ВІДБУДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбудо́вувати**.
ВІДБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДБУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Відновлювати що-небудь зруйноване.
ВІДБУДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДБУДУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Будуватися заново. 2. *тільки недок.* Пас. до **відбудо́вувати**.
ВІДБУДО́ВЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **відбудо́вний**. *Відбудовча робота.*
ВІДБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбудува́ти**.
ВІДБУДУВА́ТИ *див.* **відбудо́вувати**.
ВІДБУДУВА́ТИСЯ *див.* **відбудо́вуватися**.
ВІДБУКСИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відбуксирува́ти**.
ВІДБУКСИРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбуксиро́вувати**.
ВІДБУКСИРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДБУКСИРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Відводити судно, машину тощо на буксирі.
ВІДБУКСИРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДБУКСИРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Відходити на буксирі (про судно).
ВІДБУКСИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбуксирува́ти**.
ВІДБУКСИРУВА́ТИ *див.* **відбуксиро́вувати**.
ВІДБУКСИРУВА́ТИСЯ *див.* **відбуксиро́вуватися**.
ВІДБУКСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбуксо́вувати**.
ВІДБУКСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДБУКСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **відбуксиро́вувати**.
ВІДБУКСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДБУКСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Те саме, що **відбуксиро́вуватися**.
ВІДБУКСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відбуксува́ти**.
ВІДБУКСУВА́ТИ *див.* **відбуксо́вувати**.
ВІДБУКСУВА́ТИСЯ *див.* **відбуксо́вуватися**.
ВІДБУ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Відповісти зі злістю або невиразно.
ВІ́ДБУТ, -у, *ч.*, *діал.*, *заст.* Збут.
ВІДБУ́ТИ *див.* **відбува́ти**.
ВІДБУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відбу́ти** 1.
ВІДБУ́ТИСЯ *див.* **відбува́тися**.
ВІДБУ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **відбу́ток**.
ВІДБУ́ТОК, -тку, *ч.* 1. У період кріпацтва – обов'язкова неоплачувана праця на поміщика; панщина. 2. *діал.* Втрата, розтрата.
ВІДБУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **відбу́ти** 1.
ВІДБУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *фам.* Збудувати що-небудь велике.
ВІДБУ́ЧА, -і, *ж.*, *заст.* Повинність.
ВІДБУШУВА́ТИ, -у́є, *док.* Перестати бушувати.
ВІДВА́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* відва́блять; *док.*, **ВІДВА́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш. *недок.*, *перех.* Ваблячи, відвертати когось від чого-небудь.
ВІДВА́ГА, -и, *ж.* Відсутність страху в людини перед небезпекою.
ВІДВА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відва́джувати**.
ВІДВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДВА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Відбивати, бажання, охоту ходити куди-небудь, до когось.
ВІДВА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДВА́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Переставати ходити куди-небудь; відвикати.
ВІДВА́ДИТИ *див.* **відва́джувати**.
ВІДВА́ДИТИСЯ *див.* **відва́джуватися**.
ВІДВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відва́жити**. // **відва́жено**, *безос. присудк. сл.*
ВІДВА́ЖИТИ *див.* **відва́жувати**.
ВІДВА́ЖИТИСЯ *див.* **відва́жуватися**[1].
ВІДВА́ЖНИЙ, -а, -е. Який не боїться небезпеки; безстрашний, сміливий, хоробрий. *Відважний вчинок.* // *у знач. ім.* **відва́жний**, -ного, *ч.* Той, хто не боїться небезпеки; сміливець.
ВІДВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відва́жний**; сміливість, хоробрість.
ВІДВА́ЖНО. Присл. до **відва́жний**.
ВІДВА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відва́жувати**.
ВІДВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Зважуючи, відділяти частину від цілого. 2. *перен.*, *розм.* Ударяти чим-небудь. 3. Відхиляти що-небудь важке. *Відважити двері.*
ВІДВА́ЖУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДВА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* Наважуватися діяти, робити що-небудь, пов'язане з небезпекою; насмілюватися.
ВІДВА́ЖУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **відва́жувати**.
ВІДВА́Л, *ч.* 1. *род.* -у. Дія за знач. **відвали́ти** 1 і **відвали́тися** 1. *Відвал пустої породи.* 2. *род.* -а. Різальна частина плуга або землерийної машини, що відділяє та перевертає ґрунт. 3. *род.* -у. Купа землі, накидана під час копання, риття ями тощо. // *спец.* Насип із пустих порід, шлаку і т. ін. // Штучний насип, що утворюється внаслідок розміщення на спеціально відведених площах пустих порід або некондиційних корисних копалин. ** **вну́трішній відва́л** – відвал у виробленому просторі кар'єру. **зо́внішній відва́л** – відвал поза контуром кар'єру.
ВІДВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відвали́ти** 1.
ВІДВАЛИ́ТИ *див.* **відва́лювати**.
ВІДВАЛИ́ТИСЯ *див.* **відва́люватися**.
ВІДВАЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Формування відвалів на спеціально відведених ділянках або відпрацьованому просторі кар'єрів.
ВІДВАЛОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відвалоутворення.
ВІДВАЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Врятувати, вилікувати.
ВІДВАЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для відвалювання. // *у знач. ім.* **відвальни́й**, -ного, *ч.* Те саме, що **відва́льник**.
ВІДВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відвалу (у 3 знач.).
ВІДВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на відвалюванні чого-небудь.
ВІДВА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **відва́льник**.
ВІДВА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений (пристосований, використовується) для відвалювання.
ВІДВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відва́лювати** 1. *Відвалювання глини.*
ВІДВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДВАЛИ́ТИ**, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех.* 1. Перекидаючи або піднімаючи що-небудь важке, відсувати або відкидати вбік. // *розм.* Відокремлювати, відрізувати велику частину чого-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Розщедрившись, давати що-небудь у великій кількості.
ВІДВА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДВАЛИ́ТИСЯ**, -а́литься, *док.* 1. Відокремлюючись від чого-небудь, падати; відпадати. 2. *перен.*, *розм.* Відходити, віддалятися. 3. *тільки недок.* Пас. до **відва́лювати** 1.
ВІДВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відванта́жити**. // **відванта́жено**, *безос. присудк. сл.*
ВІДВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відванта́жити** 1, 2.
ВІДВАНТА́ЖИТИ *див.* **відванта́жувати**.
ВІДВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який пристосований (використовується, призначений) для відвантажування.
ВІДВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відванта́жувати** 1, 2.
ВІДВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДВАНТА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. *перех.* Навантаживши що-небудь, відправляти в інше місце. 2. *перех.* Знімати частину вантажу; перевантажувати в інше місце. 3. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Закінчити, перестати вантажити.
ВІДВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відванта́жувати** 1, 2.
ВІДВА́Р, -у, *ч.* Рідина, в якій що-небудь варилось. // Рідка лікарська форма, яка є водним екстрактом із лікарської рослинної сировини.
ВІДВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відвари́ти** 1. // *у знач. прикм.*
ВІДВАРИ́ТИ *див.* **відва́рювати**.
ВІДВАРИ́ТИСЯ *див.* **відва́рюватися**.
ВІДВАРНИ́Й, -а́, -е́. Якого виготовлено відварюванням.
ВІДВАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і неперех.* Закінчити вартувати; провартувати належне.
ВІДВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відва́рювати**.
ВІДВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДВАРИ́ТИ**, -арю́, -а́риш, *док.*, *перех.* 1. Варінням доводити до готовності (картоплю, м'ясо і т. ін.). 2. *тех.* Нагріваючи місце зварення, відокремлювати що-небудь від чогось.
ВІДВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДВАРИ́ТИСЯ**, -а́риться, *док.* 1. Варитися (про картоплю, капусту і т. ін.). 2. *тех.* Відокремлюватися в місці зварення внаслідок нагрівання.
ВІДВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відвести́**. // **відве́дено**, *безос. присудк. сл.*
ВІДВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відвести́** й **відво́дити**.
ВІДВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відвезти́**. // **відве́зено**, *безос. присудк. сл.*
ВІДВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відвезти́**.
ВІДВЕЗТИ́ *див.* **відво́зити**.
ВІДВЕ́РНЕНИЙ, **ВІДВЕ́РНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відверну́ти**. // **відве́рнено**, *безос. присудк. сл.*
ВІДВЕ́РНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відверну́ти** й **відверну́тися** 1 – 4.
ВІДВЕРНУ́ТИ *див.* **відверта́ти**.
ВІДВЕ́РНУТИЙ *див.* **відве́рнений**.
ВІДВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **відверта́тися**.
ВІДВЕРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відверта́ти** й **відверта́тися** 1 – 4.
ВІДВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДВЕРНУ́ТИ**, -ерну́, -е́рнеш, *док.*, *перех.* 1. Повертати, відводити що-небудь убік від кого-, чого-небудь. // Спрямовувати в інший бік. *Відвертати носа.* 2. *розм.* Відвалювати або зсувати що-небудь убік. // Відрізуючи, відкидати вбік (скибу під час оранки тощо). 3. Відгинати край або кінець чого-небудь; відгортати. 4. *перен.* Запобігати чомусь, усувати (біду, небезпеку і т. ін.). // *розм.*, *заст.* Чаклуванням усувати (хворобу, лихо тощо). 5. *перен.* Спрямовувати чиюсь діяльність, увагу тощо в інший бік від чого-небудь. // Викликати бажання, намір відмовитися від чогось, не робити чого-небудь. *Відвертати увагу.* 6. *перен.* Відштовхувати від себе своєю поведінкою, виглядом і т. ін. // Викликати негативні почуття до кого-небудь. ** **відверну́ти се́рце** *від кого* – перестати любити кого-небудь. 7. *розм.* Вираховувати, робити вирахунок. 8. *кому, діал.* Повертати щось назад, не прийнявши. 9. *рідко.* Те саме, що **відкру́чувати**; відгвинчувати.
ВІДВЕРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДВЕРНУ́ТИСЯ**, -ерну́ся, -е́рнешся, *док.* 1. Повертати від кого-, чого-небудь обличчя вбік; повертатися до інших спиною. 2. Відвалюватися (про скибу землі). 3. Відгинатися, відгортатися (про край або кінець чого-небудь). 4. *перен.* Припиняти, поривати з ким-небудь стосунки, взаємини. // Відчувати неприязнь, відразу до кого-небудь. 5. *перен.* Виявляти небажання, нехіть робити що-небудь. 6. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **відлуча́тися** 1. 7. *тільки недок.* Пас. до **відверта́ти** 1 – 6, 9.

ВІДВЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Який щиро виявляє почуття, думки; щиросердий, правдивий, прямолінійний. // Який виражає прямоту й щирість. 2. Неприхований, незамаскований, помітний для стороннього ока.

ВІДВЕ́РТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **відве́ртий**.

ВІДВЕ́РТО. Присл. до **відве́ртий**.

ВІДВЕСТИ́ *див.* **відво́дити**.

ВІДВИКА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **відвика́ти**.

ВІДВИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДВИ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *від чого і з інфін.* Утрачати звичку робити що-небудь, бувати де-небудь і т. ін.; відучуватися. // *від кого.* Ставати далеким, чужим, забувати кого-небудь.

ВІДВИ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **відви́кнути**.

ВІДВИ́КНУТИ *див.* **відвика́ти**.

ВІДВИ́НУТИ(СЯ), -ну(ся), -неш(ся), *док.*, *діал.* Відхилитися, вивернутися.

ВІДВИСА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВІДВИ́СНУТИ**, -не, *док.* Висіти, відхилившись від чогось; звисати.

ВІДВИ́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **відви́снути**.

ВІДВИ́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **відви́слий**.

ВІДВИ́СНУТИ *див.* **відвиса́ти**.

ВІДВИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДВИХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* 1. *тільки док.* Раптово відсторонитися від кого-, чого-небудь. 2. *рідко.* Відходити, відлучатися.

ВІДВИХНУ́ТИСЯ *див.* **відвиха́тися**.

ВІДВИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *діал.* Відучити, відбити охоту до чогось.

ВІДВИ́ЧКА, -и, *ж.* Утрата якої-небудь звички.

ВІДВІВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ВІДВІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ВІДВІ́ЯТИСЯ**, -іється, *док.* 1. Відокремлюватися від чого-небудь за допомогою дії вітру, руху повітря. 2. *тільки недок.* Пас. до **відві́ювати** 1.

ВІДВІ́Д, -во́ду, *ч.* 1. Дія за знач. **відво́дити** 3, 6. 2. Відгалуження чого-небудь (труби, кабеля і т. ін.). 3. У судочинстві – усунення того чи іншого учасника судочинства від участі у справі, якщо є сумніви щодо його неупередженості.

ВІДВІ́ДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відві́дати**.

ВІДВІ́ДАТИ *див.* **відві́дувати**.

ВІДВІ́ДАЧ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **відві́дувач**.

ВІДВІ́ДИНИ, -дин, *мн.* Прихід або приїзд до кого-небудь з метою провідати, погостювати тощо.

ВІДВІ́ДКИ, -ів, *мн.*, *діал.* Те саме, що **відві́дини**.

ВІДВІДНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для відведення чого-небудь убік.

ВІДВІ́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відві́дувати**.

ВІДВІ́ДУВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Кількість відвідувань.

ВІДВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відві́дувати**.

ВІДВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДВІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Ходити, їздити до когось, бувати в когось або де-небудь. // *тільки недок.* Систематично ходити кудись (у школу, музеї, театри тощо).

ВІДВІ́ДУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Відвідувати один одного. 2. Пас. до **відві́дувати**.

ВІДВІ́ДУВАЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **відві́дувач**.

ВІДВІ́ДУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто відвідує кого-, що-небудь.

ВІДВІ́ДУВАЧКА, -и. Жін. до **відві́дувач**.

ВІДВІ́ДЦІЛЬ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **відці́ль**.

ВІДВІ́З, -во́зу, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **відве́зення**.

ВІДВІЗНИ́К, -ізника́, *ч.*, *спец.* Робітник, який відвозить що-небудь від верстата, конвеєра тощо.

ВІДВІ́ЙКИ, -йок, *мн.* 1. Відходи зерна після молотьби та віяння; погане, засмічене зерно. 2. Пісне молоко, відділене від вершків за допомогою сепаратора.

ВІДВІ́КУ, ОДВІ́КУ, *присл.* З давніх-давен, споконвіку. // *із запереч. част.* **не**. Ніколи.

ВІДВІЛЬЖА́ТИ, -а́є, *недок.*, *діал.* Відтанути.

ВІДВІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Наділити приданим.

ВІДВІ́РЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відві́рчувати**.

ВІДВІ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДВЕРТІ́ТИ**, -рчу́, -рті́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **відкру́чувати** 1; відгвинчувати.

ВІДВІ́СИТИ *див.* **відві́шувати**.

ВІДВІСТИ́ТИ, -іщу́, -істи́ш, *док.*, *заст.* Відповісти.

ВІДВІ́Т, -у, *ч.*, *заст.* Відповідь. ** **Бу́ти в одві́ті** – бути відповідальним.

ВІДВІ́ТИТИ *див.* **відвіча́ти**.

ВІДВІ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Який є відповіддю на що-небудь або містить відповідь.

ВІДВІ́ТУВАТИ *див.* **відвіча́ти**.

ВІДВІЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Відповідальний.

ВІДВІЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Відповідальність.

ВІДВІЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **відвіча́льний**.

ВІДВІЧА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **відвіча́ти**.

ВІДВІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ВІДВІ́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДВІ́ТИТИ**, -ічу, -ітиш, *док.*, *заст.* 1. Відповідати (у 1 знач.). 2. Відповідати (у 5 знач.).

ВІДВІ́ЧНИЙ, ОДВІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який існує споконвіку, з давніх-давен.

ВІДВІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **відві́чний**. *Відвічність буття.*

ВІДВІ́ЧНО. Присл. до **відві́чний**.

ВІДВІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відві́шувати**.

ВІДВІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДВІ́СИТИ**, -ішу, -ісиш, *док.*, *перех.* 1. Знімати з чого-небудь завісу, відкривати що-небудь завішене. 2. *спец.* Визначати вертикальний напрям за допомогою виска.

ВІДВІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відві́ювати**.

ВІДВІ́ЮВАТИ, ОДВІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДВІ́ЯТИ, ОДВІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док.* 1. *перех.* Відокремлювати полову і т. ін. від зерна на вітрі або очищувальними машинами. 2. *тільки док.*, *неперех.* Перестати, закінчити віяти.

ВІДВІ́ЯТИ *див.* **відві́ювати**.

ВІДВО́ДИНИ, -ин, *мн.*, *етн.*, *зах.* Обід і вечеря молодих з їхніми батьками в певні дні.

ВІДВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ВІДВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* відві́в, -вела́, -вело́; *док.*, *перех.* 1. Супроводжуючи, доставляти кого-небудь кудись. // Проводжати кого-небудь. // Переводити, переміщати з якого-небудь місця, позиції назад, у тил тощо (про військові частини). 2. Вести з собою когось на певну відстань від кого-, чого-небудь. // Манячи когось чимось, вести за собою, щоб відвернути небезпеку від кого-, чого-небудь. 3. За допомогою спеціального пристосування спрямовувати воду, газ тощо в потрібне місце. 4. Змінювати положення чого-небудь відносно чогось; переміщати. // Відстороняти, відхиляти щось від кого-, чого-небудь. *Відводити очі.* 5. *перен.* Запобігати чомусь неприємному або небезпечному; відвертати. // Відвертати від якихось дій, думок і т. ін. 6. *перен.* Відхиляти чиюсь кандидатуру на виборах. 7. Давати, виділяти комусь що-небудь для користування. // Виділяти частину чого-небудь (земельної площі, місця в творі і т. ін.) з певною метою. 8. *перен.* Надавати того чи іншого значення, визначати роль, місце кому-, чому-небудь.

ВІДВО́ДИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **відво́дити** 3, 5 – 8.

ВІДВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відво́дити**.

ВІДВО́ДКА, -и, *ж.*, *спец.* Бічне відгалуження (труби, проводу тощо).

ВІДВО́ДОК, *ч.* 1. *род.* -дку. Рій, штучно створений відселенням в окремий вулик частини бджіл із молодою маткою. 2. *род.* -дка, *рідко.* Те саме, що **відса́док**.

ВІДВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *док.*, *перех.* Закінчити, перестати возити.

ВІДВОЗИ́ТИ, -ожу́, -о́зиш, *недок.*, **ВІДВЕЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* відві́з, -везла́, -везло́; *мн.* відвезли́; *док.*, *перех.* Везучи, доставляти куди-небудь.

ВІДВО́ЗИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **відво́зити**.

ВІДВОЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відвоюва́ти** 1, 2. // **відвойо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДВОЙО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відвойо́вувати** 1, 2. *Відвойовування захоплених земель.*

ВІДВОЙО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДВОЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *перех.* Війною повертати, відбирати що-небудь захоплене ворогом, супротивником або здобувати те, що йому належить. 2. *перех.*, *перен.* Боротьбою, працею, переконуванням і т. ін. домагатися чого-небудь. 3. *тільки док.*, *неперех.* Закінчити, перестати воювати. 4. *тільки док.*, *перех.* Провоювати певний час.

ВІДВОЙО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДВОЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* 1. *тільки док.* Закінчити воювати. 2. *тільки недок.* Пас. до **відвойо́вувати** 1, 2.

ВІДВОЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Вилікувати тяжкохворого старанним доглядом. 2. *заст.* Запобігти здійсненню чогось неприємного або небезпечного.

ВІДВОЛІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який відволікає.

ВІДВОЛІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відволіка́ти**.

ВІДВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДВОЛОКТИ́**, -очу́, -оче́ш *і* **ВІДВОЛІКТИ́**, -ічу́, -іче́ш; *мин ч.* відволі́к, -локла́, -локло́; *док.*, *перех.* 1. Волочучи кого-, що-небудь, віддаляти від певного місця. 2. *перен.* Відвертати, відривати когось або щось від кого-, чого-небудь. *Відволікати увагу.* 3. *також без додатка, з інфін.*, *перен.* Відтягати виконання чого-небудь на пізніше.

ВІДВОЛІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко.* 1. Залишати поза увагою кого-, що-небудь. 2. Пас. до **відволіка́ти** 1, 3.

ВІДВОЛІКТИ́ *див.* **відволіка́ти**.

ВІДВОЛО́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Відлига.

ВІДВОЛО́ГЛИЙ, -а, -е. Який став вологим, вогким.

ВІДВОЛО́ГНУТИ *і* **ВІДВОЛО́ГТИ**, -гне; *мин. ч.* відволо́г *і* відволо́гнув, -гла, -гло; *док.* Стати вологим, пройнятися вологою.

ВІДВОЛО́ГТИ *див.* **відволо́гнути**.

ВІДВОЛО́ДА, -и, *ж.*, *зах.* Відлига.

ВІДВОЛО́ДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *заст.* Привести до свідомості. // Вилікувати важкохворого старанним доглядом.

ВІДВОЛО́ДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *заст.* Видужати.

ВІДВОЛО́Ж, -і, *ж.*, *діал.* Відлига.

ВІДВОЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відволо́жити**.

ВІДВОЛО́ЖИТИ *див.* **відволо́жувати**.

ВІДВОЛО́ЖИТИСЯ, -житься. Пас. до **відволо́жити**.

ВІДВОЛО́ЖНИЙ, -а, -е. Якого можна відволожити.

ВІДВОЛО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **відволо́жний**.

ВІДВОЛО́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для відволожування.

ВІДВОЛО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відволо́жувати**.

ВІДВОЛО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДВОЛО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Робити вологим, вогким, проймати рідиною. // *безос.*

ВІДВОЛО́ЖУВАТИСЯ, -ється, *недок.*, **ВІДВОЛО́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* Ставати вологим, вогким.

ВІДВОЛО́КА, ОДВОЛО́КА, -и, *ж.*, *діал.* Зволікання.

ВІДВОЛОКТИ́ *див.* **відволіка́ти**.

ВІДВОРІ́Т *див.* **відворо́т**.

ВІДВОРОЖИ́ТИ, -ожу́, -о́жиш, *док.*, **ВІДВОРО́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Ворожінням відвертати від когось нещастя, лихо.

ВІДВОРО́Т, ОДВОРО́Т, ВІДВОРІ́Т, -ро́ту, *ч.* 1. *діал.* Відступ, відхід. 2. *заст.* За повір'ям – викликання за допомогою чарів почуття неприязні, огиди до когось, а також зілля, яке використовується для цього. 3. *рідко.* Те саме, що **зако́т**.

ВІДВОРО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який відштовхує від себе своєю поведінкою, зовнішнім виглядом і т. ін.; противний, гидкий, огидний. 2. *заст.* За повір'ями – який діє проти привороту (чарів).

ВІДВОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **відворо́тний** 1.

ВІДВОРО́ТНО. Присл. до **відворо́тний**.

ВІДВОРОЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, -а́є, *недок.*, *безос.* Бути огидним.

ВІДВО́ХЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Відсирілий.

ВІДВО́ХНУТИ, ВІДВО́ХТИ, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* Відсиріти.

ВІДВО́ХТИ *див.* **відво́хнути**.

ВІДВОЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відвоюва́ти** 1, 2.

ВІДВОЮВА́ТИ *див.* **відвойо́вувати**.

ВІДВОЮВА́ТИСЯ *див.* **відвойо́вуватися**.

ВІ́ДВУД, -а, *ч.*, *діал.* Одуд.

ВІДВУДЯ́, -я́ти, *с.*, *діал.* Маля одуда.

ВІДВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відв'яза́ти**. // **відв'я́зано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДВ'ЯЗА́ТИ *див.* **відв'я́зувати**.

ВІДВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **відв'я́зуватися**.

ВІДВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відв'я́зувати**.

ВІДВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДВ'ЯЗА́ТИ**, -яжу́, -я́жеш, *док.*, *перех.* Розв'язуючи, відокремлювати від прив'язі що-небудь прив'язане. // Звільняти когось від прив'язі, робити вільним.

ВІДВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДВ'ЯЗА́ТИСЯ**, -яжу́ся, -я́жешся, *док.* 1. Розв'язуючись, відокремлюватися від чого-небудь. // Звільнятися від прив'язі, ставати вільним. 2. *тільки док.*, *перен.* Перестати надокучати кому-небудь, залишити когось у спокої; відчепитися. 3. *тільки док.*, *перен.* Позбутися кого-, чого-небудь; відкараскатися.

ВІДГА́ВКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *вульг.* Захищатися від присікування, причіпок.

ВІДГА́ДА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **відга́дувачка**.

ВІДГА́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відгада́ти**. // **відга́дано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДГАДА́ТИ *див.* **відга́дувати**.

ВІДГА́ДКА, -и, *ж.* Відповідь на загадку, розв'язання загадки, розкриття таємниці.

ВІДГА́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який легко відгадує.

ВІДГА́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **відга́дувач**.

ВІДГА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **відга́дник**.

ВІДГА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відга́дувати**.

ВІДГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДГАДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Давати правильну відповідь на загадку; розкривати щось невідоме за допомогою здогаду. // Давати яке-небудь пояснення або тлумачення снам.

ВІДГА́ДУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відга́дувати**.

ВІДГА́ДУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто вміє що-небудь відгадувати (сни, думки і т. ін.).

ВІДГА́ДУВАЧКА, -и. Жін. до **відга́дувач**.

ВІДГА́ДЬКО, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **відга́дувач**.

ВІДГА́Л, -у, *ч.*, *зах.* Припинення, перерва. ** **Без відга́лу** – не припиняючись, безперестанку.

ВІДГАЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відгалу́зити**. // *у знач. прикм.*

ВІДГАЛУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відгалу́жений**.

ВІДГАЛУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **відгалу́зити**. 2. Відросток чи бокова гілка рослини або її кореня. // Гілка кровоносної, нервової та інших систем організму людини й тварини. 3. Частина електричних дротів, залізничної колії і т. ін., що відходить убік від основного напрямку. // *перен.* Відокремлена, відділена частина чого-небудь.

ВІДГАЛУ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Що його відгалужують.

ВІДГАЛУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгалу́жувати**.

ВІДГАЛУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДГАЛУ́ЗИТИ**, -у́жу, -у́зиш, *док.*, *перех.* 1. *тільки* 3 *ос.* Утворювати, пускати пагони, гілки, бічні корінці тощо. 2. Відводити вбік дріт, дорогу, канал і т. ін. від їхнього основного напрямку.

ВІДГАЛУ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДГАЛУ́ЗИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Відростати вбік від основного кореня, стовбура і т. ін. 2. Відходити вбік від основної частини чого-небудь (про дорогу, дріт тощо).

ВІДГАЛУ́ЗИТИ *див.* **відгалу́жувати**.

ВІДГАЛУ́ЗИТИСЯ *див.* **відгалу́жуватися**.

ВІДГА́ЛЬ, -ю, *ч.*, *діал.* Зупинка; відпочинок, перерва.

ВІДГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відганя́ти**.

ВІДГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *рідко* **ВІДГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.*, **ВІДІГНА́ТИ**, віджену́, -жене́ш; *мин. ч.* відігна́в, -гна́ла, -гна́ло; *док.*, *перех.* 1. Силою або погрозою змушувати когось віддалитися від кого-, чого-небудь. // Переміщати, захопивши що-небудь своєю течією, рухом (про воду, вітер і т. ін.). 2. *перен.* Намагатися позбутися чого-небудь (про думки, спогади тощо). // Позбавляти чого-небудь. 3. Гнати куди-небудь (про тварин). 4. *спец.* Добувати що-небудь перегонкою.

ВІДГАНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДІГНА́ТИСЯ**, віджену́ся, -жене́шся; *мин. ч.* відігна́вся, -гна́лася, -гна́лося; *док.* 1. Захищатися від чийогось нападу

тощо. 2. *тільки недок.* Пас. до **відганя́ти** 4.

ВІДГА́РБАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., рідко.* Відняти.

ВІДГА́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., вульг.* Те саме, що **відга́ркуватися**.

ВІДГА́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., вульг.* Відповідати на чиєсь присікування, причіпки грубо, зі злістю.

ВІДҐВИНТИ́ТИ *див.* **відґви́нчувати**.

ВІДҐВИНТИ́ТИСЯ *див.* **відґви́нчуватися**.

ВІДҐВИ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відґвинти́ти**.

ВІДҐВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відґви́нчувати**.

ВІДҐВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДҐВИНТИ́ТИ**, -нчу́, -нти́ш, *док., перех.* Обертаючи що-небудь по гвинтовій нарізці, знімати, відокремлювати.

ВІДҐВИ́НЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДҐВИНТИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Обертаючись по гвинтовій нарізці, відокремлюватися, зніматися. 2. *тільки недок.* Пас. до **відґви́нчувати**.

ВІДҐЕ́ТЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., діал.* Позбутися чогось.

ВІДГИКНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док., кому, перен., розм.* Відбитися на комусь, датися взнаки.

ВІДГИ́Н, -у, *ч.* 1. Місце, на якому що-небудь відігнуто. 2. Відігнута частина чого-небудь.

ВІДГИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгина́ти**.

ВІДГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Вирівнювати щось загнуте чи зігнуте; розгинати.

ВІДГИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДІГНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Вирівнюватися, ставати прямим (про щось загнуте або зігнуте). 2. *тільки недок.* Пас. до **відгина́ти**.

ВІДГИ́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., фам., рідко.* Те саме, що **відгриза́тися** 3.

ВІДГІ́Н, -го́ну, *ч.* 1. Спосіб відгодівлі худоби, за якого вона весь час перебуває на пасовищі. 2. *спец.* Дія за знач. **відго́нити²** 4. 3. Продукт відганяння якої-небудь речовини. // Поділ суміші компонентів на фракції за допомогою кип'ятіння.

ВІДГІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний із відгоном худоби (овець і т. ін.). 2. Признач. для відгону (у 2 знач.). *Відгінний апарат.*

ВІДГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відгла́дити**.

ВІДГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгла́джувати**.

ВІДГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДГЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех., розм.* Те саме, що **відпрасо́вувати**.

ВІДГЛА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДГЛА́ДИТИСЯ**, -иться, *док., розм.* Те саме, що **відпрасо́вуватися**.

ВІДГЛА́ДИТИ *див.* **відгла́джувати**.

ВІДГЛА́ДИТИСЯ *див.* **відгла́джуватися**.

ВІДГЛУШИ́ТИ, -шу́, -шиш, *док., перех., заст.* Побити, відлупцювати.

ВІДГЛУ́ЩИТИ, -ў́щу́, -у́щи́ш, *док., діал.* Відлупцювати, побити.

ВІДГНИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгнива́ти**.

ВІДГНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВІДГНИ́ТИ**, -иє́, *док.* Гниючи, відпадати.

ВІДГНИ́ТИ *див.* **відгнива́ти**.

ВІДГОВІ́Р, **ОДГОВІ́Р**, -во́ру, *ч., діал.* Відмовка.

ВІДГОВІ́ТИСЯ, **ОДГОВІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док., заст.* Висповідатися та причаститися після тривалого посту й відвідування церковної служби.

ВІДГОВО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відговори́ти** 1.

ВІДГОВОРИ́ТИ *див.* **відгово́рювати**.

ВІДГОВОРИ́ТИСЯ *див.* **відгово́рюватися**.

ВІДГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *рідко* **ВІДГОВОРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДГОВОРИ́ТИ**, -орю́, -о́риш, *док., перех., розм.* 1. Те саме, що **відмовля́ти** 3. 2. *тільки док., рідко.* Проговорити певний час.

ВІДГОВО́РЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *рідко* **ВІДГОВОРЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДГОВОРИ́ТИСЯ**, -орю́ся, -о́ришся, *док., розм.* Те саме, що **відмовля́тися** 4.

ВІДГОВОРЯ́ТИ *див.* **відгово́рювати**.

ВІДГОВОРЯ́ТИСЯ *див.* **відгово́рюватися**.

ВІДГОДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із відгодівлею. // Признач. для відгодівлі. // На якому відгодовують. *Відгодівельний майданчик.*

ВІДГОДІВЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Приміщення для відгодівлі тварин.

ВІДГОДІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **відгодо́вування**.

ВІДГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відгодува́ти**. 2. *прикм.* Гладкий, угодований.

ВІДГОДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **відгодо́ваний** 2.

ВІДГОДО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **відгодо́вувати**.

ВІДГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгодо́вувати**. *Відгодовування худоби.*

ВІДГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДГОДУВА́ТИ**, -ў́ю, -ў́єш, *док., перех.* Добре годуючи, вирощувати гладкими (тварин). // *розм.* Добрим харчуванням сприяти погладшанню когось.

ВІДГОДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДГОДУВА́ТИСЯ**, -ў́юся, -ў́єшся, *док.* 1. Ставати гладким унаслідок доброго годування (про тварин) або харчування (про людей). 2. *тільки недок.* Пас. до **відгодо́вувати**.

ВІДГОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгодува́ти**.

ВІДГОДУВА́ТИ *див.* **відгодо́вувати**.

ВІДГОДУВА́ТИСЯ *див.* **відгодо́вуватися**.

ВІ́ДГОЛОС, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **ві́дгомін**.

ВІДГОЛО́СНИЙ, -а, -е. Чутливий, чуткий.

ВІДГОЛО́СОК, -ску, *ч., рідко.* Зменш. до **ві́дголос**.

ВІ́ДГОМІН, -мону, *ч.* 1. Відбиття звуку; луна. // *чого.* Звук, послаблений віддаллю. 2. *перен.* Невиразний слід, неясна вказівка на щось.

ВІДГОМОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Перестати, закінчити гомоніти.

ВІДГОМО́НОК, -нку *ч.* Зменш. до **ві́дгомін**.

ВІДГО́НИТИ¹, -ить, *недок., чим.* 1. Мати присмак або запах чого-небудь; віддавати. 2. *перен.* Нагадувати або навівати що-небудь.

ВІДГО́НИТИ² *див.* **відганя́ти**.

ВІДГОРА́ТИ *див.* **відгоря́ти**.

ВІДГОРІ́ТИ *див.* **відгоря́ти**.

ВІДГО́РНЕНИЙ, **ВІДГО́РНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відгорну́ти** 1, 2. // **відго́рнено**, **відго́рнуто** *безос. присудк. сл.*

ВІДГОРНУ́ТИ *див.* **відгорта́ти**.

ВІДГО́РНУТИЙ *див.* **відго́рнений**.

ВІДГОРНУ́ТИСЯ *див.* **відгорта́тися**.

ВІДГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відгороди́ти**. // **відгоро́джено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДГОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгороди́ти**.

ВІДГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгоро́джувати**.

ВІДГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДГОРОДИ́ТИ**, -оджу́, -о́диш, *док., перех.* 1. Парканом, тином, стіною тощо відокремлювати когось або щось від кого-, чого-небудь. // Відокремлювати, відділяти собою кого-, що-небудь від когось, чогось. 2. *перен.* Позбавляти зв'язку когось із ким-, чимнебудь; відокремлювати.

ВІДГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДГОРОДИ́ТИСЯ**, -оджу́ся, -о́дишся, *док.* 1. Якою-небудь перепоною відокремлювати, відділяти себе або свої володіння від кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Позбавляти себе зв'язку з ким-, чимнебудь; ізолюватися.

ВІДГОРОДИ́ТИ *див.* **відгоро́джувати**.

ВІДГОРОДИ́ТИСЯ *див.* **відгоро́джуватися**.

ВІДГОРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгорта́ти**.

ВІДГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДГОРНУ́ТИ**, -орну́, -о́рнеш, *док., перех.* 1. Відкидати, відсувати щонебудь руками або за допомогою знаряддя. // *з чого, від чого.* Переміщати в звичайне положення (волосся, коси тощо). 2. Відхиляти край одягу, завіси й т. ін. // Відхиляти вбік від природного положення. 3. *розм., рідко.* Те саме, що **відпиха́ти**; відстороняти.

ВІДГОРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДГОРНУ́ТИСЯ**, -орну́ся, -о́рнешся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Відхилятися від звичайного положення (про одяг і т. ін.). 2. Відсторонятися від кого-небудь, переставати лащитися до когось. 3. *тільки недок.* Пас. до **відгорта́ти** 1.

ВІДГОРТА́ЧКА, -и, *ж.* Знаряддя для відгортання зерна, снігу тощо.

ВІДГОРЯ́ТИ, -я́є, **ВІДГОРА́ТИ**, -а́є, *недок.*, **ВІДГОРІ́ТИ**, -ри́ть, *док.* Згорівши, відпадати від чого-небудь. // Кінчати горіти.

ВІДГОСПОДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Закінчити, перестати господарювати.

ВІДГО́СТРЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відгостри́ти**. // *у знач. прикм.*

ВІДГО́СТРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгостри́ти**.

ВІДГОСТРИ́ТИ *див.* **відго́стрювати**.

ВІДГО́СТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відго́стрювати**.

ВІДГО́СТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДГОСТРИ́ТИ**, -острю́, -о́стриш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **виго́стрювати**.

ВІДГОСТЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Закінчити гостювати.

ВІДГРАВА́ТИ *див.* **відіграва́ти**.

ВІДГРА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відграни́ти**.

ВІДГРАНИ́ТИ *див.* **відгра́нювати**.

ВІДГРАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відгрануви́ти**.

ВІДГРАНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відграно́вувати**.

ВІДГРАНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДГРАНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Наносити грані на скло, камінь, метал тощо. 2. *перен.* Доводити щось до досконалості, робити виразним, завершеним.

ВІДГРАНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відграно́вувати**.

ВІДГРАНУВА́ТИ *див.* **відграно́вувати**.

ВІДГРА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДГРАНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех., тех.* Те саме, що **вигра́нювати**.

ВІДГРЕБТИ́ *див.* **відгріба́ти**.

ВІДГРЕБТИ́СЯ *див.* **відгріба́тися**.

ВІДГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш, *док., перех.* Гризучи, відокремлювати щонебудь; відкушувати.

ВІДГРИЗА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДГРИ́ЗТИСЯ**, -зу́ся, -зе́шся, *док.* 1. Гризучи, звільнятися від прив'язі. 2. Кусаючись, захищатися (про тварин). 3. *перен., розм.* Захищаючись, на чию-небудь лайку відповідати лайкою. // Захищатися від присікування, причіпок.

ВІДГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відгри́зти**.

ВІДГРИЗНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Однокр. до **відгриза́тися** 3.

ВІДГРИ́ЗТИ *див.* **відгриза́ти**.

ВІДГРИ́ЗТИСЯ *див.* **відгриза́тися**.

ВІДГРИМІ́ЛИЙ, -а, -е. Який відгримів.

ВІДГРИМІ́ТИ, -млю́; *мн.* відгримля́ть; *док.* Перестати гриміти. // *перен.* Закінчитися (про щонебудь гучне, бурхливе).

ВІДГРИ́МНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Гучно відповісти, зауважити.

ВІДГРИ́МНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., розм.* Те саме, що **відгри́мнути**.

ВІДГРІБА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який відгрібає щонебудь (вугілля, зерно, солому тощо).

ВІДГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відгріба́ти** й **відгріба́тися**.

ВІДГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* відгрі́б, -гребла́, -гребло́; *мн.* відгребли́; *док., перех.* 1. Відкидати, відсувати щонебудь лопатою, граблями, руками й т. ін. 2. *рідко.* Те саме, що **вигріба́ти**.

ВІДГРІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДГРЕБТИ́СЯ**, -бу́ся, -бе́шся; *мин. ч.* відгрі́бся, -гребла́ся, -гребло́ся; *мн.* відгребли́ся; *док.* 1. Відкидати щонебудь (землю, сніг тощо) від себе лопатою, руками і т. ін.; звільнятися від землі, снігу тощо. 2. *від чого, розм.* Гребучи гвинтами, веслами тощо, відпливати, віддалятися.

ВІДГРОМА́ДИТИ, -а́джу, -а́диш, *док., перех.* Відгребсти (сіно і т. ін.).

ВІДГУГОТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* Перестати гуготіти (про сильний вогонь).

ВІДГУДІ́ТИ, -ду́, -де́ш, *док.* Перестати гудіти.

ВІ́ДГУК, -у, *ч.* 1. Відбиття звуку; луна, відгомін. // *чого.* Послаблений звук, який долітає здалека. 2. Відповідь на чий-небудь поклик, звертання. 3. *перен.* Душевний стан або дія, що є відповіддю на що-небудь. 4. *перен.* Те, у чому виявляються сліди впливу чого-небудь; відбиття, наслідок чого-небудь. 5. Критична стаття, відгук і т. ін., зумовлені появою якоїсь книги, виступом громадського діяча тощо. *Відгук провідної організації про автореферат.*

ВІДГУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм., рідко.* Гукаючи, викликати кого-небудь, домогтися відповіді.

ВІДГУКНУ́ТИСЯ *див.* **відгу́куватися**.

ВІДГУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДГУКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., розм.* 1. Гукаючи, відповідати комунебудь. 2. Те саме, що **відлу́нювати**.

ВІДГУ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДГУКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Гукати у відповідь на чий-небудь поклик. // Відповідати на звертання; відзиватися. // Давати звістку про себе. // *перен.* На дію відповідати іншою дією. 2. *перен.* Виражати своє ставлення до яких-небудь подій, явищ і т. ін. // Виявляти співчуття, готовність сприяти чому-небудь. 3. Відбиватися (про звук); відлунювати. 4. *перен.* Позначатися на кому-, чомунебудь.

ВІДГУ́Л¹, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **ві́дгомін** 1.

ВІДГУ́Л², -у, *ч., розм.* Звільнення від роботи на день або кілька днів як компенсація за понаднормову працю.

ВІ́ДГУЛЕНЬ, -льня, *ч.* Свійський кінь, що прибився до дикого табуна.

ВІДГУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **відгу́л**.

ВІДГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДГУЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех., розм.* 1. *тільки док.* Провести певний час, не працюючи, відпочиваючи. 2. *тільки док.* Провести свято, весілля і т. ін.; відсвяткувати. 3. Використовувати відгул (*див.* **відгу́л²**).

ВІДГУ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відгуля́ти**.

ВІДГУЛЯ́ТИ *див.* **відгу́лювати**.

ВІДГУРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Перестати, закінчити гуркотіти.

ВІДГУСТИ́, -уду́, -уде́ш; *мин. ч.* відгу́в, -гула́, -гуло́; *мн.* відгули́; *док.* Перестати, закінчити густи. Закінчитися (про що-небудь гучне, бурхливе).

ВІДДА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **віддава́ти**.

ВІДДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віддава́ти** 1 – 10, 14, 15 *і* **віддава́тися** 1 – 5.

ВІДДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш, *недок.*, **ВІДДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док.* 1. *перех.* Повертати назад узяте (позичене, дане, привласнене, належне). ** **Віддава́ти (відда́ти) Бо́гові (Бо́гу) ду́шу** – умирати, гинути. 2. *перех.* Виділяти із себе тепло, холод і т. ін. в навколишнє середовище. 3. *неперех., чим, за що, перен., розм.* Віддячувати за що-небудь, платити такою ж мірою. 4. *перех.* Давати, передавати, вручати комусь кого-, що-небудь. 5. *перех.* Давати комусь що-небудь для користування, у власність; відмовлятися від чого-небудь свого на чиюсь користь. // *розм.* Подавати на стіл їжу. // *перен.* Присвячувати комусь або чомусь щонебудь (пісні, думи тощо). // *перен.* Витрачати час, сили, здоров'я і т. ін. на що-небудь. // *перен.* Жертвувати кимсь або чимсь заради кого-, чого-небудь. ** **Віддава́ти (відда́ти) ду́шу (се́рце)** *кому* – щиро, віддано любити когось. 6. *перех.* Давати щось куди-небудь або кому-небудь з певною метою. // Відправляти когось куди-небудь з певною метою (в науку, найми, військо й т. ін.). ** **Віддава́ти на пота́лу** – ставити в умови приниження, зневаги, знущання; зводити нанівець. **Віддава́ти під суд (до су́ду)** – порушувати проти когось судову справу. 7. *перех., за кого.* Видавати кого-небудь заміж. ** **Віддава́ти за́між** – одружувати дочку. 8. *перех., розм.* Продавати за певну ціну. // Платити за куплене. 9. *перех.* У сполученні з іменниками (перев. дієслівного походження) означає дію, зміст якої визначається значенням відповідного іменника. *Віддавати команду. Віддавати перевагу.* ** **Віддава́ти го́лос** – голосувати за кандидата під час виборів. **Віддава́ти дани́ну** – ідучи за загальноприйнятими положеннями, настановами, приділяти чому-небудь увагу, виявляти до чого-небудь інтерес. **Віддава́ти нале́жне** *кому, чому* – оцінювати за заслугами, повною мірою кого-, що-небудь. **Віддава́ти оста́нню**

ша́ну *кому* – виражати пошану до померлого, прощаючись із ним. **Віддава́ти честь** *кому*: а) приклавши руку до головного убору, вітати когось по-військовому; б) виражати до когонебудь повагу. 10. *перех.* Передавати характерні риси кого-, чого-небудь у творах літератури, мистецтва тощо; відтворювати. 11. *неперех.*, *чим.* Мати присмак, запах чого-небудь. // Нагадувати собою що-небудь. // Мати ознаки, властивості чого-небудь. 12. *неперех.* Відбивати який-небудь колір, відтінок світла; відсвічувати. 13. *неперех.* Відбивати звук, відлунювати. 14. *неперех.* Робити різкий рух назад (про зброю і т. ін.). // *безос.*, *перен.*, *розм.* Передаватися в інше місце тіла (про біль). 15. *перех.*, *мор.* Відв'язувати, відпускати, послаблювати (якір, швартові, вітрила тощо). ** **віддава́ти кінці** – відчалювати від берега (про судна). 16. *неперех.*, *безос.*, *розм.* Теплішати.

ВІДДАВА́ТИСЯ, -даюся, -дає́шся, *недок.*, **ВІДДА́ТИСЯ**, -да́мся, -дасися, *док.* 1. Віддавати себе під чиюнебудь владу, у чиє-небудь розпорядження; здаватися. 2. Присвячувати себе кому-, чому-небудь. // Захоплюватися чим-небудь. // Поринати, заглиблюватися в думки, почуття і т. ін. 3. *за кого і без додатка.* Виходити заміж. 4. Зав'язувати статеві зносини з кимсь (про жінку). 5. Відбиватися (про звук); відлунювати. 6. *перен.* Викликати певне почуття у відповідь на що-небудь. 7. *тільки недок.* Пас. до **віддава́ти** 1, 4 – 10, 15.

ВІДДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *заст.* Виборний, якому доручено кого-небудь доставити й здати за місцем призначення.

ВІДДАВИ́ТИ *див.* **відда́влювати**.

ВІДДА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віддави́ти**.

ВІДДА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відда́влювати**.

ВІДДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДДАВИ́ТИ**, -авлю́, -а́виш; *мн.* відда́влять; *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **відти́скувати**. 2. Натискаючи на щонебудь, викликати біль; ушкоджувати.

ВІДДА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **відда́влювати** 1.

ВІДДА́ВНА, *присл.* З давніх-давен, із давніх часів. // *розм.* Давно, давним-давно.

ВІДДА́ВНІЙ, -я, -є. Який виник давно.

ВІДДАЛЕКИ́, *присл.* Те саме, що **віддалі́к**.

ВІДДАЛЕМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання віддалі, відстані між спостережником і об'єктом за допомогою спеціальних приладів.

ВІДДАЛЕМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання відстані.

ВІДДАЛЕМІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до віддалеміра.

ВІДДА́ЛЕНИЙ, -а, -є. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віддали́ти**. 2. *прикм.* Який знаходиться або розташований на далекій відстані від кого-, чогонебудь; далекий. // Який долітає здалека (про звуки). 3. *прикм.* Відділений великим відтинком часу; дуже давній. // Який має здійснитися в далекому майбутньому. 4. *прикм.* Який не зв'язаний з чим-небудь прямо, безпосередньо. // Незначний, слабкий.

ВІДДА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відда́лений** 2 – 4.

ВІДДА́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Простір, що розділяє два пункти, предмети і т. ін.; віддаль, відстань. 2. *рідко.* Дія за знач. **віддали́ти** 1, 2 й **віддали́тися**.

ВІДДА́ЛЕНО. Присл. до **відда́лений** 2 – 4.

ВІДДА́ЛИНА, -и, *ж.*, *поет.* Те саме, що **далина́**.

ВІДДАЛИ́ТИ *див.* **віддаля́ти**.

ВІДДАЛИ́ТИСЯ *див.* **віддаля́тися**.

ВІДДАЛІ́, *присл.*, *діал.* Віддалік.

ВІДДАЛІ́К, *присл.* 1. З далекої відстані, здалека. 2. На далекій відстані. // Осторонь.

ВІДДАЛІ́ТИ, -іє, *док.*, *розм.*, *рідко.* Минутися.

ВІ́ДДАЛЬ, -і, *ж.* 1. Простір, який відділяє один предмет (місце і т. ін.) від іншого; відстань. 2. *перен.* Різниця між ким-небудь у чомусь. 3. *перен.*, *рідко.* Відтинок часу. 4. *у знач. присл.*, *рідко.* Те саме, що **віддалі́к** 2.

ВІДДА́ЛЮВАТИ *див.* **віддаля́ти**.

ВІДДАЛЯ́, *присл.* Те саме, що **віддалі́к**.

ВІДДАЛЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який віддаляє що-небудь.

ВІДДАЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віддаля́ти**, **віддаля́тися**.

ВІДДАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, **ВІДДА́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДДАЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* 1. Переміщати, відстороняти на певну віддаль від кого-, чого-небудь. 2. Відтягати виконання й здійснення чого-небудь на пізніший строк. // *перен.* Усувати. 3. *перен.* Послаблювати або припиняти родинні чи дружні зв'язки, стосунки з ким-небудь. // Сприяти послабленню зв'язків, стосунків з ким-небудь.

ВІДДАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ВІДДА́ЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДДАЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* 1. Переміщатися на певну віддаль від кого-, чого-небудь. // Іти, відходити. // Послаблюватися, ставати менш чутним унаслідок збільшення віддалі (про звуки). 2. *перен.* Ставати чужим кому-небудь.

ВІ́ДДАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відда́ти** 1, 2, 4 – 9. // **віддано**, *безос. присудк. сл.* // Який присвятив себе чому-небудь. 2. *прикм.* Який, будучи пройнятий симпатією, любов'ю до когось, чогось, відзначається постійністю, вірністю.

ВІДДАНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Дівчина шлюбного віку; дівчина на порі.

ВІ́ДДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **відда́ний** 2.

ВІДДА́ННЯ, -да́ння, *с.* 1. Дія за знач. **відда́ти** 1, 2, 4 – 9. *Віддання справи до суду.* ** **на відда́нні** – у такому віці, що можна виходити заміж. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ві́дданість**.

ВІ́ДДАНО. Присл. до **ві́дданий** 2.

ВІДДАРИ́ТИ *див.* **віддаро́вувати**.

ВІДДАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відда́рувати**.

ВІДДАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДДАРИ́ТИ**, -арю́, -а́риш, **ВІДДАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* На подарунок відповідати подарунком.

ВІДДАРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДДАРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **віддаро́вувати**.

ВІДДА́РОК, -рка, *ч.*, *зах.* Віддарунок.

ВІДДАРУВА́ТИ *див.* **віддаро́вувати**.

ВІДДАРУВА́ТИСЯ *див.* **віддаро́вуватися**.

ВІДДАРУ́НОК, -нка, *ч.* Взаємний подарунок.

ВІДДА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Щось дарувати у відповідь на дарунок іншої сторони.

ВІДДА́ТИ *див.* **віддава́ти**.

ВІДДА́ТИСЯ *див.* **віддава́тися**.

ВІДДА́ТОК, -тку, *ч.*, *діал.* Те, що слід віддати.

ВІДДА́ХА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Той, (та), хто віддає.

ВІДДА́ЧА, -і, *ж.* 1. Дія за знач. **відда́ти** 1, 2, 5, 9. 2. Різкий рух вогнепальної зброї під час пострілу. 3. *ек.* Ефект від використання чинників виробництва.

ВІДДЕ́РТИ *див.* **віддира́ти**.

ВІДДЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відде́рти** 1. // *у знач. прикм.*

ВІДДЕ́РТИСЯ *див.* **віддира́тися**.

ВІДДЗВЕНІ́ТИ, -ни́ть, *док.* 1. Перестати дзеніти. 2. *перен.* Перестати звучати; відлунати (про пісню і т. ін.).

ВІ́ДДЗВІН, -вону, *ч.*, *рідко.* Відбиття дзеніння чогонебудь; луна дзвону.

ВІДДЗВОНИ́ТИ, -оню́, -о́ниш, *док.* **ВІДДЗВО́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, 1. *тільки док.* Закінчити дзвонити. 2. Відбиватися (луною).

ВІДДЗВО́НЮВАТИ *див.* **віддзвони́ти**.

ВІДДЗЕРКА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віддзерка́лити**.

ВІДДЗЕРКА́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **віддзерка́лити**. 2. Те, що відбилося на гладкій поверхні чого-небудь.

ВІДДЗЕРКА́ЛИТИ *див.* **віддзерка́лювати**.

ВІДДЗЕРКА́ЛИТИСЯ *див.* **віддзерка́люватися**.

ВІДДЗЕРКА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **віддзерка́лювати**.

ВІДДЗЕРКА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віддзерка́лювати**.

ВІДДЗЕРКА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДДЗЕРКА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. *тільки 3 ос.* Давати зображення предмета на гладкій поверхні чого-небудь. 2. *перен.* Виявляти, виражати внутрішні якості, властивості. // Відображати щонебудь у літературі, мистецтві тощо.

ВІДДЗЕРКА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДДЗЕРКА́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Відбиватися на гладкій поверхні чого-небудь. 2. *перен.* Виявлятися назовні (про почуття, переживання тощо).

ВІДДЗЕРКА́ЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій для відбиття променів світла, тепла, електромагнітних хвиль, коливань.

ВІДДЗЬО́БАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВІДДЗЬО́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Дзьобаючи, відділяти щонебудь від чогось; від'їдати (про птахів).

ВІДДЗЬО́БУВАТИ *див.* **віддзьо́бати**.

ВІДДИМА́ТИ *і* **ВІДДУВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДДУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Дмухаючи, усувати, переміщати що-небудь. *Віддувати попіл.* 2. Робити опуклим, округлим; випинати (про губи, щоки й т. ін.).

ВІДДИМА́ТИСЯ *і* **ВІДДУВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДДУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Важко та з шумом дихати. 2. *тільки 3 ос.* Ставати опуклим; випинатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **віддима́ти**, **віддува́ти**.

ВІДДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДДЕ́РТИ** *і* **ВІДІДРА́ТИ**, віддеру́, віддере́ш, *док.*, *перех.* 1. Відривати, відділяти частину чогось або те, що приклеєне, прикріплене до *чого-небудь.* // *розм.* Силоміць віднімати, відводити того, хто вчепився в щонебудь, або його руки, пальці. 2. *тільки недок.*, *розм.* Із запалом і швидко виконувати танець; танцювати.

ВІДДИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДДЕ́РТИСЯ** *і* **ВІДІДРА́ТИСЯ**, віддере́ться, *док.* 1. Відокремлюватися від чого-небудь унаслідок ривка, потягнення. 2. *тільки недок.* Пас. до **віддира́ти** 1.

ВІ́ДДИХ, -у, *ч.* 1. Вбирання й випускання повітря організмом за допомогою органів дихання; дихання. // Повітря, що видихується з легень. 2. *рідко.* Те саме, що **по́дих**. 3. *чого*, *рідко.* Те саме, що **зітха́ння**. 4. *діал.* Перепочинок.

ВІДДИ́ХА, -и, *ж.*, *рідко.* Відпочинок.

ВІДДИХА́ТИ *див.* **віддиха́ти**.

ВІДДИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *рідко* **ВІДДИ́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДДИ́ХАТИ**, відди́хаю, відди́хаєш *і* відди́шу, відди́шеш *і* **ВІДДИХНУ́ТИ**, **ВІДІТХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Те саме, що **віддиха́тися** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **ди́хати** 1. 3. *тільки* **віді́тхну́ти**, *рідко.* Зітхнути після нервового напруження. 4. *розм.* Те саме, що **відпочива́ти**.

ВІДДИ́ХАТИСЯ *див.* **віддиха́тися**.

ВІДДИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ВІДДИ́ХУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДДИ́ХАТИСЯ**, відди́хаюся, відди́хаєшся *і* відди́шуся, відди́шешся, *док.* 1. Відновлювати рівномірне дихання після порушення його внаслідок бігу, напруженої праці і т. ін. 2. *тільки док.*, *розм.* Отямитися після знепритомнення, приступу.

ВІДДИХНУ́ТИ *див.* **віддиха́ти**.

ВІДДИ́ХУВАТИ *див.* **віддиха́ти**.

ВІДДИ́ХУВАТИСЯ *див.* **віддиха́тися**.

ВІДДІВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Прожити дівоче життя.

ВІДДІЄПРИКМЕТНИКО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Утворений від дієприкметника.

ВІДДІЄСЛІ́ВНИЙ, -а, -е, *грам.* Утворений від дієслова.

ВІДДІ́Л, -у, *ч.* 1. Одна з частин чого-небудь цілого, на які воно поділяється або його поділяють за певними ознаками. 2. Частина установи або підприємства. // Про склад співробітників частини установи, підприємства. // Факультет або частина факультету вищого навчального закладу. // Установа, що самостійно відає певними питаннями, але входить до складу іншої, більшої установи. 3. Частина приміщення, що має певне призначення. 4. Частина журналу або газети, присвячена одному колу питань, одній темі. 5. Самостійна частина якогось вечора, концерту, вистави. 6. *діал.* Загін.

ВІДДІ́Л, -у, *ч.*, *заст.* Частина виділеного майна, господарства тощо.

ВІДДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відділи́ти** 1, 2, 4. // **відді́лено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **відділи́ти** й **відділи́тися**. 2. Те саме, що **відді́л** 2, 3. 3. Те саме, що **рій**[2]. 4. Військовий підрозділ чисельністю 6 – 12 чоловік; входить дол складу взводу.

ВІДДІЛИ́ТИ *див.* **відділя́ти**.

ВІДДІЛИ́ТИСЯ *див.* **відділя́тися**.

ВІДДІЛО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **відді́л** 2, 3.

ВІДДІ́ЛОК, -лка, *ч.* 1. Те саме, що **відді́л** 2. 2. *рідко.* Те саме, що **рій**[2].

ВІДДІ́ЛЬНИЙ, -а́, -е́. Який відділяє що-небудь.

ВІДДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Речовина, що сприяє виділенню з чого-небудь іншої речовини.

ВІДДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відді́льний**.

ВІДДІ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який відділює, призначений для відділювання.

ВІДДІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відді́лювати**.

ВІДДІ́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **відді́люваний**.

ВІДДІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відді́лювати**.

ВІДДІ́ЛЮВАТИ *див.* **відділя́ти**.

ВІДДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відділя́ти** й **відділя́тися**.

ВІДДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВІДДІ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДДІЛИ́ТИ**, -ілю́, -і́лиш, *док.*, *перех.* 1. Розділяючи, відгороджувати від чого-небудь. // Розділяти, відмежовувати собою; бути межею, перепоною між чим-, ким-небудь. // Розділяти, відмежовувати (про певний відтинок часу, період). 2. Брати яку-небудь частину від цілого. // Своєю поведінкою відстороняти себе від когось; відчужувати. 3. *від чого*, *перен.* Позбавляти зв'язку з чимсь; відривати. 4. Виділяти кому-небудь якусь частину із спільного майна для окремого господарювання.

ВІДДІЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДДІЛИ́ТИСЯ**, -ілю́ся, -і́лишся, *док.* 1. Відриватися від цілого або того, до чого приєднане, прикріплене; відставати. 2. Відокремлюватися, виділятися із складу кого-, чого-небудь. 3. Відокремлюючись, відходити, віддалятися від кого-, чого-небудь; відсторонятися. 4. *рідко.* Вирізнятися на тлі чого-небудь, відрізнятися кольором від чогось. 5. Беручи частину спільного майна, землі, переходити на самостійне господарювання. 6. *чим.* Бути відокремленим, відгородженим від чогось чим-небудь.

ВІДДО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віддо́їти**. *Віддоєні корови.*

ВІДДОЇ́ТИ *див.* **віддо́ювати**.

ВІДДО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віддо́ювати**.

ВІДДО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДДОЇ́ТИ**, -ою́, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Доячи, зціджувати частину молока з молочної залози. 2. *тільки док.*, *рідко.* Те саме, що **видої́ти**.

ВІДДО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **віддо́ювати** 1.

ВІДДРАЇ́ТИ[1] *див.* **віддра́ювати**[1].

ВІДДРАЇ́ТИ[2] *див.* **віддра́ювати**[2].

ВІДДРА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віддра́ювати**.

ВІДДРА́ЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДДРАЇ́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *мор.* Відкривати що-небудь щільно, наглухо зачинене (люк, двері каюти тощо).

ВІДДРА́ЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДДРАЇ́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *мор.* Старанно вимивати, вичищати. *Віддраювати палубу.*

ВІДДРУЖИ́ТИ, -ужу́, -у́жиш, *док.*, *діал.* Віддячити, зробити послугу кому-небудь за дружбу.

ВІДДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віддрукува́ти**. // **віддруко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДДРУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Відтворити тексти, цифри, малюнки і т. ін. друкарським способом; відтворити якийсь текст на друкарській машинці; надрукувати. 2. *фот.* Зробити відбиток з негатива на спеціальному папері, спеціальній плівці тощо.

ВІДДРЮЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Побити палицею.

ВІДДУБА́СИТИ, -а́шу, -а́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Сильно побити когось.

ВІДДУВА́ТИ *див.* **віддима́ти**.

ВІДДУВА́ТИСЯ *див.* **віддима́тися**.

ВІДДУ́ТИ *див.* **віддима́ти**.

ВІДДУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відду́ти** 2.

ВІДДУ́ТИСЯ *див.* **віддима́тися.**

ВІДДУХОПЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Сильно побити когось.

ВІДДУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віддушити й віддушитися 1.**

ВІДДУ́ШИНА, -и, *ж.* Невеликий отвір для обміну повітря, витягання диму, газів і т. ін.

ВІДДУШИ́ТИ *див.* **відду́шувати.**

ВІДДУШИ́ТИСЯ *див.* **відду́шуватися.**

ВІДДУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відду́шувати.**

ВІДДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДДУШИ́ТИ**, -ушу́, -у́шиш, *док.*, *перех.* 1. Стискаючи що-небудь, виджджувати рідину. 2. Натисканням завдавати болю; ушкоджувати.

ВІДДУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДДУШИ́ТИСЯ**, -у́шиться, *док.* 1. Ставати віддушеним (про сир і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **відду́шувати 1.**

ВІДДЯ́КА, -и, *ж.* 1. Винагорода за зроблену послугу і т. ін. 2. *рідко.* Те саме, то **відпла́та.**

ВІДДЯ́КУВАТИ *див.* **віддя́чувати.**

ВІДДЯ́ЧИТИ *див.* **віддя́чувати.**

ВІДДЯ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, **ВІДДЯ́ЧУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, Те саме, що **віддя́чувати.** // *безос.*

ВІДДЯ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **відда́ка.**

ВІДДЯ́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Який любить віддячувати чим-небудь.

ВІДДЯ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДДЯ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *рідко* **ВІДДЯ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *кому.* 1. На чийсь добрий вчинок, подарунок і т. ін. відповідати тим самим. 2. *перен.* Мститися комунебудь за вчинене зло, неприємність.

ВІДЕКЗАМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відекзаменува́ти.**

ВІДЕКЗАМЕНУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* Закінчити екзаменувати.

ВІДЕКЗАМЕНУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *док.* Закінчити екзаменуватися.

ВІДЕ́ЛЬГА, -и, *ж.*, *зах.* Відлига.

ВІ́ДЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Відень.

ВІДЕ́НЦІ, -ів, *мн.* (**віденець**, -нця, *ч.*; **віденка**, -и, *ж.*). Мешканці Відня.

ВІ́ДЕО, *невідм.* Усе, що пов'язане з отриманням зображення предметів на екрані за допомогою електронних засобів (відеокамера, відеомонітор, відеопроектор та ін.).

ВІДЕОАДА́ПТЕР, -а, *ч.* Пристрій комп'ютера, що забезпечує передачу інформації на дисплей.

ВІДЕОАПАРАТУ́РА, -и, *ж.* Апаратура, прилади, призначені для відеозапису; відеотехніка.

ВІДЕОВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* Відеофільм, створений за мотивами якого-небудь літературного твору.

ВІДЕОГРА́, -и́, *ж.* Гра для відеоприставки.

ВІДЕОГРА́МА, -и, *ж.* Матеріальний об'єкт, на якому закріплено відеозапис.

ВІДЕОДА́НІ, -их, *мн.* Інформація, представлена візуально (на екрані, дисплеї і т. ін.).

ВІДЕОДЕНСИТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод вимірювання оптичної щільності рентгенівського зображення органів і тканин.

ВІДЕОДИ́СК, -а, *ч.* Компактний диск із високоякісним відеозаписом для відтворення на екрані за допомогою відеопрогравача.

ВІДЕОЕКРА́Н, -а, *ч.* Екран, на якому відображається відеоінформація.

ВІДЕОЖУРНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Журналіст, який працює в галузі відеожурналістики; тележурналіст.

ВІДЕОЖУРНАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Галузь журналістики, що використовує відеотехніку; тележурналістика.

ВІДЕОЖУРНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **відеожурналі́ст.**

ВІДЕОЗА́Л, -у, *ч.* Приміщення для перегляду відеофільмів; відеосалон.

ВІДЕОЗА́ПИС, -у, *ж.* 1. Запис кодованого зображення на магнітну стрічку для наступного відтворення. 2. Зображення, записане на магнітну стрічку, плівку; магнітна стрічка, плівка з таким зображенням.

ВІДЕОЗАПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Процес створення відеозапису.

ВІДЕОЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ч.* Зв'язок між абонентами, при якому вони отримують відеозображення один одного.

ВІДЕОЗОБРА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Зображення, що відтворюється за допомогою відеоапаратури.

ВІДЕОІГРОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **відеогра́.**

ВІДЕОІ́МПУЛЬС, -у, *ч.* Електричний імпульс деякої форми.

ВІДЕОІМПУЛЬСИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **відеоі́мпульс.**

ВІДЕОІНЖЕНЕ́Р, -а, *ч.* Інженер – спеціаліст з експлуатації відеотехніки, відеоапаратури.

ВІДЕОІНФОРМА́ЦІЯ *див.* **відеода́ні.**

ВІДЕОКА́МЕРА, -и, *ж.* Апарат для запису зображення на відеострічку.

ВІДЕОКАНА́Л, -у, *ч.* Тематична телепередача, підготована з використанням відеоматеріалів.

ВІДЕОКАСЕ́ТА, -и, *ж.* Касета з відеозаписом для відтворення зображення на телеекрані.

ВІДЕОКАСЕ́ТНИЙ, -а, -є. Прикм. до **відеокасе́та.**

ВІДЕОКІ́НО, *невідм.*, *с.* Напрям в кінематографії, пов'язаний зі створенням відеофільмів.

ВІДЕОКЛІ́П, -а, *ч.* Короткометражний відеофільм, що супроводжує який-небудь музичний номер, естрадну пісню, рекламу; кліп.

ВІДЕОКО́ДЕК, -а, *ч.* Програма, за допомогою якої кодують та декодують відеозапис.

ВІДЕОКО́ДЕР, -а, *ч.* Пристрій, за допомогою якого кодують та декодують відеозапис.

ВІДЕОКОЛЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Колекція відеозаписів.

ВІДЕОКОНТРО́ЛЕР, -а, *ч.* Апаратне забезпечення для відтворення відеозображення у комп'ютерних системах.

ВІДЕОКОНФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Конференція, яка проходить за допомогою відеозв'язку.

ВІДЕОКО́ПІЯ, -ї, *ж.* Копія відеозапису.

ВІДЕОКОРЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Корекція відеозапису.

ВІДЕОМАГНІТОФО́Н, -а, *ч.* Апарат для запису на магнітну стрічку телевізійного зображення і звуку з наступним відтворенням записаного на телеекрані. *Касетний відеомагнітофон.*

ВІДЕОМАГНІТОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **відеомагнітофо́н.**

ВІДЕОМАТЕРІА́Л, -у, *ч.* Візуальне зображення, що є вихідним матеріалом для наступного відтворення.

ВІДЕОМІ́КШЕР, -а, *ч.* Пристрій для обробки та мікшування відеозаписів.

ВІДЕОМІКШО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відеомікшува́ти.**

ВІДЕОМІКШУВА́ННЯ, -я, *с.* Обробка та мікшування відеозаписів.

ВІДЕОМІКШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати відеомікшування.

ВІДЕОМОНІТО́Р, -а, *ч.* Те саме, що **відеоекра́н.**

ВІДЕОНАВЧА́ННЯ, -я, *с.* Навчання за допомогою відеозапису лекцій, уроків тощо.

ВІДЕООПЕРА́ТОР, -а, *ч.* Оператор – спеціаліст з відеозапису.

ВІДЕОПА́М'ЯТЬ, -і, *ж.* Пам'ять у відеоконтролері, у якій генерується та зберігається відеозображення.

ВІДЕОПЕРЕДАВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для передавання відеозображення.

ВІДЕОПІДСИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Підсилювач відеосигналів.

ВІДЕОПІРА́ТСТВО, -а, *с.* Протизаконне тиражування відеофільмів з метою їх продажу або платного прокату.

ВІДЕОПЛЕ́ЄР, -а, *ч.* Різновид відеомагнітофона для відтворення записів з відеоплівки; відеопрогравач.

ВІДЕОПЛІ́ВКА, -и, *ж.* Магнітна плівка для відеозапису, з відеозаписом; відеозапис на такій плівці. *Записати на відеоплівку.*

ВІДЕОПОСІ́БНИК, -а, *ч.* Навчальний відеофільм.

ВІДЕОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для приймання відеозображення.

ВІДЕОПРИСТА́ВКА, -и, *ж.* Комп'ютерний пристрій, що підключається до телевізора і дозволяє виводити на екран відеоігри.

ВІДЕОПРОГРАВА́Ч, -а́, *ч.* Різновид відеомагнітофона для відтворення записів з відеоплівки.

ВІДЕОПРОДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Візуальне зображення, призначене для подальшого показу по телевізору. 2. *збірн.* Відеозаписи.

ВІДЕОПРОКА́Т, -у, *ч.* Прокат відеофільмів.

ВІДЕОПРОЦЕ́СОР, -а, *ч.* Процесор, встановлений у відеоконтролері, який генерує та обробляє відеозображення.

ВІДЕОРЕЖИСЕ́Р, -а, *ч.* Режисер, який створює відеопродукцію.

ВІДЕОРЕКЛА́МА, -и, *ж.* Реклама чого-небудь, що супроводжується візуальним зображенням та звуком.

ВІДЕОРЕКО́РДЕР, -а, *ч.* Прилад для записування передач телебачення на магнітну стрічку.

ВІДЕОРИ́НОК, -нку, *ч.* Ринок збуту відеопродукції.

ВІДЕОРО́ЛИК, -а, *ч.* Невеликий сюжет чи виконання музичного твору, що записані на відеоплівку.

ВІДЕОРЯ́Д, -у, *ч.*, *спец.* Зображення на екрані (звичайно без звукового супроводження).

ВІДЕОСАЛО́Н, -у, *ч.* Приміщення для демонстрації відеофільмів.

ВІДЕОСИГНА́Л, -у, *ч.* Електричний сигнал, що використовується для створення зображення в телебаченні.

ВІДЕОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Комплект апаратури для демонстрування відеофільмів.

ВІДЕОСТРІ́ЧКА, -и, *ж.* Магнітна стрічка для відеозапису, з відеозаписом. *Пластикова відеострічка.*

ВІДЕОСТУ́ДІЯ, -ї, *ж.* Студія, яка готує та передає відеоінформацію.

ВІДЕОСЮЖЕ́Т, -у, *ч.* Тема, предмет зображення телевізійної передачі.

ВІДЕОТЕ́КА, -и, *ж.* Зібрання, сховище відеозаписів.

ВІДЕОТЕ́КС, -у, *ч.* 1. Система доступу до баз даних через мережі зв'язку, яка забезпечує передачу текстів та зображень. 2. Послуга, що забезпечує інтерактивний обмін алфавітно-цифровою і графічною інформацією.

ВІДЕОТЕЛЕФО́Н, -у, *ч.* Вид телезв'язку, що дозволяє абонентам чути і бачити один одного, демонструвати графічні матеріали; апарат для такого зв'язку.

ВІДЕОТЕЛЕФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **відеотелефо́н.**

ВІДЕОТЕРМІНА́Л, -а, *ч.* Термінал, що забезпечує відображення на екрані інформації.

ВІДЕОТЕРМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **відеотермінал.**

ВІДЕОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Сукупність апаратури для магнітного запису зображення і його відтворення на екрані.

ВІДЕОФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Фільм, знятий методом відеозапису.

ВІДЕОФО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **відеотелефо́н.**

ВІДЕОФОНОГРА́МА, -и, *ж.* Носій запису, на якому зафіксовано електричні сигнали зображення та сигнали звукового супроводу.

ВІДЕОЦЕ́НТР, -а, *ч.* Центр, який займається збиранням, виробництвом та розповсюдженням відеопродукції.

ВІДЕ́РЕЧКО, *поет.* **ВІДЕРЕ́ЧКО**, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **віде́рце.**

ВІДЕ́РКО, -а, *с.* Зменш. до **відро́ 1.**

ВІДЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **відро́.** // Який виготовляє відра. // Який має місткість відра.

ВІДЕ́РНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто робить відра. 2. Горщик, чавун, який має місткість відра.

ВІДЕ́РЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **відро́ 1.**

ВІДЕХО́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський засіб, що регулює обмін кальцію і фосфору.

ВІД'Є́ДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **від'єдна́ти.**

ВІД'ЄДНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **від'єдна́ти.**

ВІД'ЄДНА́ТИ *див.* **від'є́днувати.**

ВІД'ЄДНА́ТИСЯ, -а́ється. Пас. до **від'єдна́ти.**

ВІД'Є́ДНУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений (використовується, придатний) для від'єднування.

ВІД'Є́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **від'є́днувати.**

ВІД'Є́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІД'ЄДНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відокремлювати що-небудь приєднане.

ВІД'Є́ДНУВАТИСЯ, -ується. Пас. до **від'є́днувати.**

ВІД'Є́МНИЙ, -а, -е. 1. Поганий, негативний. 2. *мат.* Який є величиною, взятою зі знаком мінус; менший від нуля. 3. *фіз.* Те саме, що **негати́вний 4.**

ВІД'Є́МНИК, -а, *ч.*, *мат.* Число, яке віднімають.

ВІД'Є́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **від'є́мний 1.**

ВІД'Є́МНО. Присл. до **від'є́мний 1, 3.**

ВІДЖА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Не пошкодувати дати що-небудь; віддати, подарувати. 2. *без додатка.* Перестати шкодувати.

ВІДЖА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Сильно побити когось.

ВІДЖАРТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДЖАРТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Замість серйозної давати жартівливу відповідь; відмагатися жартами. 2. *тільки док.*, *рідко.* Закінчити, перестати жартувати.

ВІДЖАРТУВА́ТИСЯ *див.* **віджарто́вуватися.**

ВІДЖА́ТИ *див.* **віджима́ти.**

ВІДЖА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віджа́ти.** // *у знач. прикм.*

ВІДЖА́ТИСЯ *див.* **віджима́тися.**

ВІДЖАХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **відстраши́ти.** // *перен.* Відігнати когось, що-небудь.

ВІДЖАХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Злякавшись, відскочити від кого-, чого-небудь.

ВІДЖБУРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **відки́нути 1.**

ВІДЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДЖИ́ТИ**, -иву́, -иве́ш; *мин. ч.* віджи́в, -жила́, -жило́; *мн.* віджили́; *док.* 1. Закінчувати своє життя, існування; відмирати. *Відживати своє.* 2. Ставати знову живим; оживати. 3. *перен.* Виникати, з'являтися знову (про почуття, думки тощо); відроджуватися. 4. *перен.* Ставати знову бадьорим, жвавим, життєрадісним. // Повертатися до нормального фізичного стану.

ВІДЖИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **віджива́ти.**

ВІДЖИВИ́ТИ *див.* **віджвля́ти.**

ВІДЖИВИ́ТИСЯ *див.* **віджвля́тися.**

ВІДЖИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віджви́ти.**

ВІДЖИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **віджви́ти 1.**

ВІДЖИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віджвля́ти.**

ВІДЖИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДЖИВИ́ТИ**, -ивлю́, -и́виш; *мн.* віджи́влять; *док.*, *перех.* 1. Повертати до життя, робити знову живим. 2. *перен.* Відновлювати в пам'яті що-небудь забуте. 3. *перен.* Поновлювати фізичні сили, робити когось бадьорим. 4. *перен.* Пожвавлювати, звеселяти.

ВІДЖИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДЖИВИ́ТИСЯ**, -ивлю́ся, -и́вишся; *мн.* віджи́вляться; *док.*, *рідко.* Те саме, що **віджива́ти 2**; оживати.

ВІДЖИВНИ́Й, -а́, -е́. Який віджвляє (у 3 знач.).

ВІДЖИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який закінчив своє життя, існування; відмерлий. 2. *перен.* Який не відповідає сучасності; застарілий. // *у знач. ім.* **віджи́ле**, -лого, *с.* Те, що застаріло.

ВІДЖИ́ЛОК, **ОДЖИ́ЛОК**, -лка, *ч.*, *геол.* Відгалуження рудоносної жили.

ВІДЖИМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віджима́ти й віджима́тися 1.**

ВІДЖИМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДЖА́ТИ**, віджму́, віджме́ш; *мин. ч.* віджа́в, -жа́ла, -жа́ло; *док.*, *перех.* 1. Вичавлювати рідину з чого-небудь. 2. Перучи, стискати та викручувати білизну тощо. 3. *тех.* Послаблювати тиск якого-небудь затискача.

ВІДЖИМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДЖА́ТИСЯ**, віджме́ться, *док.* 1. Витікати внаслідок стискання (про рідину). 2. *тільки недок.* Пас. до **віджима́ти 1, 2.**

ВІДЖИМНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Признач. для віджимання. *Віджимний прес.*

ВІДЖИ́РІТИ, -і́рію, -і́рієш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Обрости жиром; стати гладким, опасистим.

ВІДЖИ́ТИ *див.* **віджива́ти.**

ВІДЖИ́ТИЙ, -а, -е. Який не відповідає сучасності; застарілий.

ВІДЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віджо́вувати.**

ВІДЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЖУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Жуючи що-небудь, відділяти, відокремлювати.

ВІДЖУВА́ТИ *див.* **віджо́вувати.**

ВІДЖУ́ЛИНА, -и, *ж.*, *діал.* Отвір, дучка.

ВІДЗА́ВТРА, *присл.*, *діал.* Починаючи з завтрашнього дня.

ВІДЗА́ДДЯ, -я, *с.*, *зах.* Полова.

ВІДЗВИЧА́ЇТИ *див.* **відзвича́ювати.**

ВІДЗВИЧА́ЇТИСЯ *див.* **відзвича́юватися.**

ВІДЗВИЧА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДЗВИЧА́ЇТИ**, -а́ю, -а́їш, *док.*, *перех.* Змушувати кого-небудь відвикнути від чогось.

ВІДЗВИЧА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДЗВИЧА́ЇТИСЯ**, -а́юся, -а́їшся, *док.* Втрачати звичку до

чого-небудь; відучуватися.

ВІДЗВІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Те саме, що **відзвітува́тися**.

ВІДЗВІТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Дати звіт про свою роботу і т. ін.

ВІДЗВО́ЛИТИ *див.* **відзволя́ти**.

ВІДЗВОЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **відзволя́ти**.

ВІДЗВОЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДЗВО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Визволяти.

ВІ́ДЗВУК, -у, *ч.* Відбиття звуку; відгук, луна. // Послаблений простором звук, який доноситься віддалік.

ВІДЗВУЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* Перестати звучати.

ВІДЗЕЛЕНІ́ТИ, -іє, *док.* Перестати, закінчити зеленіти.

ВІДЗЕ́МОК, -мка, *ч.*, *розм.* Те саме, що **окоре́нок**.

ВІ́ДЗИВ, -у, *ч.* 1. Усна оцінка кого-, чого-небудь. // *розм.* Критична стаття, рецензія; відгук. 2. *військ.* Умовна таємна відповідь на пароль, за допомогою якої відрізняють своїх від ворогів.

ВІДЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІЗВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **відклика́ти** 1, 2.

ВІДЗИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДІЗВА́ТИСЯ**, -ву́ся, -ве́шся, *док.* 1. Відповідати на чий-небудь поклик, звертання; казати що-небудь у відповідь; відгукуватися. // Подавати голос у відповідь на той чи інший звук (про тварин). // *діал.* Говорити до кого-небудь. 2. Звучати у відповідь на якийсь звук, голос; відбиватися. 3. Висловлювати думку про кого-, що-небудь. 4. *у кого, у кому – чому, перен.* Давати про себе знати; виявлятися (про почуття, думки і т. ін.).

ВІДЗИВНИ́Й, -а́, -е́, *дипл.*, *рідко.* Те саме, що **відкли́чний**.

ВІ́ДЗИМКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Початок ранньої весни з характерними для нього різкими змінами температури та погоди.

ВІДЗИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Те саме, що **перезимува́ти**.

ВІДЗИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Повернути собі що-небудь, отримати назад.

ВІДЗНА́КА, -и, *ж.* 1. Ознака, прикмета, що відрізняє даний предмет, особу і т. ін. від інших предметів, осіб. 2. Позитивний вчинок, діяльність, якими хтось відзначається. 3. Нагорода за заслуги в якій-небудь галузі. 4. Знак, що вказує на звання. *Диплом з відзнакою.* ** **на відзна́ку** *чого* – на честь чого-небудь, з метою відзначення чогось.

ВІДЗНАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відзнача́ти**.

ВІДЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *рідко* **ВІДЗНА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЗНА́ЧИТИ**, -а́чу, -а́чиш, *док.*, *перех.* 1. Виділяти що-небудь якоюсь позначкою; відмічати. // Указувати собою на що-небудь. 2. *перен.* Помічати що-небудь унаслідок уважного спостереження; звертати увагу на щось. // Висловлюючись, звертати увагу, указувати на щось; зауважувати, відмічати. 3. *перен.* Вирізняти кого-, що-небудь з-поміж інших похвалою, нагородою тощо; відмічати. 4. *перен.* Здійснювати певні заходи з приводу свята, події тощо.

ВІДЗНАЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *рідко* **ВІДЗНА́ЧУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДЗНА́ЧИТИСЯ**, -а́чуся, -а́чишся, *док.* 1. *тільки недок.* Відрізнятися чим-небудь від когось або чогось. // Виділятися, бути помітним на тлі чогось, у чомусь. 2. *тільки недок.*, *чим.* Мати якісь характерні риси, особливості тощо; характеризуватися. 3. Виділятися серед інших якимись діями, вчинками. 4. *перен.* Залишати слід на чомусь; відбиватися. 5. *тільки недок.* Пас. до **відзнача́ти** 1, 4.

ВІДЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відзна́чити**. // **відзна́чено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДЗНА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відзна́чити**.

ВІДЗНА́ЧИТИ *див.* **відзнача́ти**.

ВІДЗНА́ЧИТИСЯ *див.* **відзнача́тися**.

ВІДЗНА́ЧКА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Яка-небудь помітка, позначка на чому-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **відзна́ка** 4.

ВІДЗНАЧНИ́Й, -а́, -е́. Який дає можливість вирізнити кого-, що-небудь з-поміж інших.

ВІДЗНА́ЧУВАТИ *див.* **відзнача́ти**.

ВІДЗНА́ЧУВАТИСЯ *див.* **відзнача́тися**.

ВІДЗО́Л, -у, *ч.*, *спец.* Розчин із золи та вапна для чиньби шкур.

ВІДЗО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відзоли́ти**.

ВІДЗО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відзоли́ти** 1, 2.

ВІДЗОЛИ́ТИ *див.* **відзо́лювати**.

ВІДЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для відзолювання.

ВІДЗО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відзо́лювати**.

ВІДЗО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДЗОЛИ́ТИ**, -олю́, -о́лиш, *док.*, *перех.* 1. Пересипати мокру білизну золою для кращого вибілення її під час прання. 2. *спец.* Обробляти шкіру відзолом, щоб очистити її від шерсті і т. ін. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Гостро вилаяти.

ВІДЗО́ЛЮВАТИСЯ, -юється. Пас. до **відзо́лювати**.

ВІДИКО́Н, -а, *ч.*, *спец.* Передавальна телевізійна трубка для накопичення світлових сигналів і перетворення їх в електричні.

ВІДІ́БРАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віді́брати** 1, 4. 2. *прикм.* Який відзначається від інших найвищою якістю.

ВІДІБРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віді́брати**.

ВІДІБРА́ТИ *див.* **відбира́ти**.

ВІДІБРА́ТИСЯ *див.* **відбира́тися**.

ВІДІ́ГНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віді́гна́ти**. // **віді́гнано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДІГНА́ТИ *див.* **відганя́ти**.

ВІДІГНА́ТИСЯ *див.* **відганя́тися**.

ВІДІГНУ́ТИ *див.* **відгина́ти**.

ВІДІ́ГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віді́гну́ти**. // *у знач. прикм.*

ВІДІГНУ́ТИСЯ *див.* **відгина́тися**.

ВІДІГРАВА́ТИ, -раю́, -рає́ш, *недок.*, **ВІДІГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Граючи в карти (доміно, лото і т. ін.), повертати назад що-небудь програне. 2. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Закінчити грати. // Зіграти, що-небудь, виконати. ** **відігрива́ти роль** – мати певне значення, вагу.

ВІДІГРАВА́ТИСЯ, -раю́ся, -раєшся, *недок.*, **ВІДІГРА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Вигравати партію після програшу. 2. *на кому – чому, перен.*, *розм.* Легко виходити зі скрутного становища хитрощами, обманом. 3. *з ким, перен.*, *розм.* Мати місце, відбуватися.

ВІДІ́ГРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віді́гра́ти**. // **віді́грано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДІГРА́ТИ *див.* **відіграва́ти**.

ВІДІГРА́ТИСЯ *див.* **відіграва́тися**.

ВІ́ДІГРАШ, -у, *ч.*, *розм.* Те, що відігране (гроші, речі і т. ін.).

ВІДІГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для відігрівання.

ВІДІГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відігріва́ти** й **відігріва́тися**.

ВІДІГРІВА́ТИ, **ВІДГРІБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Повертати тепло тому, хто (що) захолов, замерз; зігрівати. 2. *також чим*, *перен.* Ласкою, любов'ю і т. ін. заспокоювати, утішати.

ВІДІГРІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДІГРІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Повертати своєму тілу втрачене тепло; зігріватися. 2. Під дією тепла набувати попередніх якостей.

ВІДІГРІВНИ́Й, -а, -е. Те саме, що **відігріва́льний**.

ВІДІГРІ́ТИ *див.* **відігріва́ти**.

ВІДІГРІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відігрі́ти**.

ВІДІГРІ́ТИСЯ *див* **відігріва́тися**.

ВІДІ́ДРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віді́дра́ти** 1.

ВІДІДРА́ТИ *див.* **віддира́ти**.

ВІДІДРА́ТИСЯ *див.* **віддира́тися**.

ВІДІ́ЗВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віді́зва́ти**.

ВІДІЗВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віді́зва́ти**.

ВІДІЗВА́ТИ *див.* **відзива́ти**.

ВІДІЗВА́ТИСЯ *див.* **відзива́тися**.

ВІДІЙМА́ННЯ *див.* **відніма́ння**.

ВІДІЙМА́ТИ *див.* **відніма́ти**.

ВІДІЙНЯ́ТИ *див.* **відніма́ти**.

ВІДІЙТИ́ *див.* **відхо́дити**.

ВІДІЛЛЯ́ТИ *див.* **відлива́ти**.

ВІДІЛЛЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віділля́ти**.

ВІДІМЕ́ННИЙ, -а, -е, *грам.* Утворений від іменника, прикметника, числівника чи займенника. *Відіменні топонімічні назви.*

ВІДІМЕННИКО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Утворений від іменника. *Відіменникові прислівники.*

ВІДІ́МКНЕНИЙ, **ВІДІ́МКНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відімкну́ти**. // **віді́мкнено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДІМКНЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відімкну́ти**.

ВІДІМКНУ́ТИ *див.* **відмика́ти**.

ВІДІ́МКНУТИЙ *див.* **віді́мкнений**.

ВІДІМКНУ́ТИСЯ *див.* **відмика́тися**.

ВІДІМСТИ́ТИ *див* **відомща́ти**.

ВІДІМЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.* Швидко відвезти або віднести кого-, що-небудь.

ВІДІМЩА́ТИ *див.* **відомща́ти**.

ВІДІ́МЩЕНИЙ *див.* **відо́мщений**.

ВІДІ́МЩЕННЯ *див.* **відо́мщення**.

ВІДІПНУ́ТИ *див.* **відпина́ти**.

ВІДІ́ПРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віді́пра́ти**.

ВІДІПРА́ТИ, -дперу́, -дпере́ш, *док.* Відмити, очистити одяг, білизну тощо.

ВІДІПРІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВІДІПРІ́ТИ**, -і́є, *док.* Відвалюватися, відпадати внаслідок діяння вологи.

ВІДІПРІ́ТИ *див.* **відіпріва́ти**.

ВІДІ́ПХНЕНИЙ, **ВІДІ́ПХНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відіпхну́ти**.

ВІДІПХНУ́ТИ *див.* **відпиха́ти**.

ВІДІ́ПХНУТИЙ *див.* **віді́пхнений**.

ВІДІПХНУ́ТИСЯ *див.* **відпиха́тися**.

ВІДІ́РВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віді́рва́ти**. // **віді́рвано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДІ́РВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність зв'язку з ким-, чим-небудь; стан самітності.

ВІДІ́РВАНО, *присл.* Без зв'язку з кимсь.

ВІДІРВА́ТИ *див.* **відрива́ти**[1].

ВІДІРВА́ТИСЯ *див.* **відрива́тися**[1].

ВІДІ́СЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віді́сла́ти**. // **віді́слано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДІСЛА́ТИ *див.* **відсила́ти**.

ВІДІСПА́ТИСЯ *див.* **відсипля́тися**.

ВІДІССА́ТИ *див.* **відсиса́ти**.

ВІДІТКА́ТИ *див.* **відтика́ти**[2].

ВІДІТКА́ТИСЯ *див.* **відтика́тися**.

ВІДІТКНУ́ТИ[1] *див.* **відтика́ти**[1].

ВІДІТКНУ́ТИ[2] *див.* **відтика́ти**[2].

ВІДІТКНУ́ТИСЯ *див.* **відтика́тися**.

ВІДІТНУ́ТИ *див.* **відтина́ти**.

ВІДІТНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.* Пас. до **відітну́ти**.

ВІД'ЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІД'Ї́СТИ**, -ї́м, -ї́си́, *док.* 1. *перех.* Відгризати, з'їдати частину чого-небудь. 2. *тільки док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Закінчити їсти; наїстися. 3. *перех. і неперех.*, *рідко.* З'їдати ту кількість чого-небудь, яку раніше не можна було їсти з певних причин; наїдатися досхочу.

ВІД'ЇДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІД'Ї́СТИСЯ**, -ї́мся, -ї́си́ся, *док.*, *розм.* 1. Поправлятися, повніти після схуднення. 2. *тільки док.* Закінчити, перестати їсти; наїстися. 3. *перен.*, *розм.* Сперечаючись, сварячись і т. ін., захищатися.

ВІД'ЇЖДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВІД'ЇЗДИТИ**, -ї́жджу, -ї́здиш, *недок.*, **ВІД'Ї́ХАТИ**, -ї́ду, -ї́деш, *док.* 1. Вибувати, відправлятися кудись яким-небудь транспортом. 2. Віддалятися від певного місця на якунебудь відстань.

ВІД'ЇЖДЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **від'їжджа́ти**.

ВІД'ЇЖДЖИЙ, -ого, *ч.* Той, хто від'їжджає.

ВІД'Ї́ЗД, -у, *ч.* Дія за знач. **від'їздити** 1. ** **бу́ти у від'ї́зді** – поїхавши куди-небудь, тимчасово бути відсутнім.

ВІД'ЇЗДИ́ТИ *див.* **від'їжджа́ти**.

ВІД'Ї́ЗДИТИ, -ї́жджу, -ї́здиш, *док.* Закінчити, перестати їздити.

ВІД'ЇЗНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з від'їздом.

ВІД'Ї́СТИ *див.* **від'їда́ти**.

ВІД'Ї́СТИСЯ *див.* **від'їда́тися**.

ВІД'Ї́ХАТИ *див.* **від'їжджа́ти**.

ВІДКА́З, -у, *ч.* 1. *діал.* Відмова. 2. *діал.* Відповідь. 3. *муз.* Те саме, що **бека́р**. ** **до відка́зу**, *тех.* – те саме, що **до відмо́ви** (*див.* **відмо́ва**).

ВІДКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відказа́ти**.

ВІДКАЗА́ТИ *див.* **відка́зувати**.

ВІДКАЗА́ТИСЯ *див.* **відка́зуватися**.

ВІДКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКАЗА́ТИ**, -ажу́, -а́жеш, *док.* 1. Говорити у відповідь, відповідати. // Відповідати на запитання письмово, листовно. 2. *розм.* Заповідати комусь що-небудь перед смертю, залишати в спадок. 3. *діал.* Відмовляти. 4. *розм.* Те саме, що **відмовля́ти** 4. // Переставати діяти (про органи чуття, кінцівки і т. ін.).

ВІДКА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДКАЗА́ТИСЯ**, -ажу́ся, -а́жешся, *док.*, *діал.* Відмовлятися.

ВІДКАЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Прокалатати певний час. // Перестати, закінчити калатати.

ВІДКАЛІБРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкаліброва́ти**. // **відкалібро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДКАЛІБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Домогтися вирівняння чого-небудь за певним розміром.

ВІДКАРА́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, **ВІДКАРА́СКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Звільнятися від кого-, чого-небудь неприємного; викручуватися.

ВІДКАРА́СКУВАТИСЯ *див.* **відкара́скатися**.

ВІДКАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкарбува́ти**.

ВІДКАРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.*, *спец.* Виготовити що-небудь карбуванням. 2. *неперех.*, *перен.* Вимовити з підкресленою виразністю.

ВІДКАРБУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Залишити виразний слід на чому-небудь.

ВІДКАСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Захистити кого-небудь від чогось неприємного.

ВІДКАСНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* 1. *від кого.* Порвати з кимсь зв'язки; відцуратися, відректися. 2. Перестати чіплятися, залишити в спокої; відв'язатися, відступитися.

ВІДКА́ТКА, -и, *ж.*, *гірн.* Те саме, що **відко́чування** 2. *Підземна відкатка вугілля.*

ВІДКА́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, що здійснює відкочування (у 2 знач.).

ВІДКА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **відка́тник**.

ВІДКАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Сильно побити, покалічивши.

ВІДКА́ЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкача́ти**.

ВІДКАЧА́ТИ *див.* **відка́чувати**.

ВІДКА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **відка́чувати** 1.

ВІДКА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відка́чувати**.

ВІДКА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Видаляти якусь рідину чи газ за допомогою помпи. 2. Повертати утопленика до життя, певними рухами видаляючи воду з дихальних шляхів.

ВІДКА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відка́чувати** 1.

ВІДКА́ШЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відка́шлювати** й **відка́шлюватися** 1.

ВІДКА́ШЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДКА́ШЛЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *перех.* Кашляючи, усувати що-небудь зайве з горла (харкотиння, воду і т. ін.).

ВІДКА́ШЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ВІДКА́ШЛЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *док.* 1. Кашляючи, очищати горло від чого-небудь зайвого. // Злегка покашлюючи, прочищати горло перед говорінням, співом і т. ін. 2. *тільки док.* Закінчити кашляти.

ВІДКАШЛЯНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **відка́шлювати**.

ВІДКА́ШЛЯТИ(СЯ) *див.* **відка́шлювати(ся)**.

ВІДКВА́СИТИ *див.* **відква́шувати**.

ВІДКВА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відква́сити**.

ВІДКВА́ШУВАННЯ, -я, *с.* Абстр. ім. до **відква́шувати**.

ВІДКВА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКВА́СИТИ**, -а́шу, -а́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Випинати, звішувати (губи і т. ін.).

ВІДКВІ́ТЛИЙ, -а, -е. Який перестав цвісти.

ВІДКВІ́ТНУТИ *див.* **відквітува́ти**.

ВІДКВІТУВА́ТИ, -у́є *і* **ВІДКВІ́ТНУТИ**, -не; *мин. ч.* відквітнув, -тла, -тло; *док.* Закінчити, перестати квітувати.

ВІДКИ, *присл.*, *діал.* Звідки.

ВІДКИ́Д, -у, *ч.*, *діал.* 1. Схил (гори і т. ін.). 2. Віддзеркалення.

ВІДКИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відки́дати** 1. // **відки́дано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДКИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкида́ти**.

ВІДКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Кидати вбік або назад від кого-, чого-небудь. // Різким рухом відстороняти, відштовхувати когось від себе. 2. Відводити геть, піднімати вгору або опускати вниз що-небудь, прикріплене з того або іншого боку. // Різким рухом відхиляти вбік вільний кінець, край чогонебудь (фіранки, ковдри тощо). // Приймати, відгортати волосся з обличчя, чуб із чола і т. ін. // Різким рухом відводити назад, убік руку, ногу, голову; закидати. ** **відки́нути но́ги**, *зневажл.* – умерти; здохнути (про тварин). 3. *перен.*, *рідко*. Відстороняти, відчужувати кого-небудь від когось; відштовхувати. 4. *перен.* Рішуче відхиляти щось, не визнавати чогось, відмовлятися від чогонебудь (теорії і т. ін.). // Відхиляти чиюсь кандидатуру, не приймати, не рекомендувати когось. // Не брати до уваги; нехтувати. 5. Атакуючи або контратакуючи вороже військо, примушувати його відходити, відступати. // Уражаючи, повертати назад. 6. *перен.* Перемагати, долати почуття, сон тощо. 7. Перекладати в що-небудь для стікання рідини. 8. *розм.* Відчисляти, зменшувати на певну кількість. 9. *перен.* Відбивати щось (тінь і т. ін.) від чого-небудь.

ВІДКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Відкинути за кілька разів. 2. Лежачи, безвладно відвести вбік ноги, руки, голову.

ВІДКИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДКИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Відхилятися назад. 2. *розм.* Відчинятися (про ворота, двері). 3. *тільки док.*, *розм.* Відцуратися, відректися від когось. // Відмовитися від чого-небудь. 4. *розм.* Те саме, що **віддзерка́люватися** 1. // Падати (про тінь від кого-, чого-небудь). 5. *тільки недок.* Пас. до **відкида́ти** 1, 2, 4, 7.

ВІДКИДНИ́Й, -а́, -е́. Який, будучи прикріплений одним краєм до чого-небудь, може відкидатися, відчинятися, відхилятися.

ВІДКИ́НЕНИЙ, **ВІДКИ́НУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відки́нути**. // **відки́нено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДКИ́НУТИ *див.* **відкида́ти**.

ВІДКИ́НУТИЙ *див.* **відки́нений**.

ВІДКИ́НУТИСЯ *див.* **відкида́тися**.

ВІДКІ́ЛЬ *див.* **відкіля́**.

ВІДКІ́ЛЬСЬ *див.* **відкіля́сь**.

ВІДКІЛЯ́, **ВІДКІ́ЛЬ**. 1. *присл.* Звідки, з якого місця. 2. Сполучне слово в підрядних реченнях (додаткових і місця).

ВІДКІЛЯ́СЬ, **ВІДКІ́ЛЬСЬ**, *присл.* Невідомо звідки.

ВІДКІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Той, що знаходиться, перебуває найближче до кінця.

ВІДКІ́Т, -ко́ту, *ч.*, *спец.* Дія за знач. **відкоти́ти**.

ВІДКЛА́Д, -у, *ч.*, *спец.* Те, що відклалося внаслідок осідання у воді органічних речовин, мінералів і т. ін.

ВІДКЛА́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відклада́ти**.

ВІДКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відклада́ти** й **відклада́тися** 1, 2.

ВІДКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДКЛА́СТИ**, -аду́, -аде́ш *і діал.* **ВІДЛОЖИ́ТИ**, -ожу́, -о́жиш, *док.*, *перех.* 1. Класти що-небудь у той або інший бік, окремо від когось – чогось. 2. Залишати, зберігати що-небудь з певною метою. // Виділяти, призначати для чого-небудь. 3. Переносити на пізніший строк; відстрочувати. 4. Нести яйця, залишати після себе личинки для продовження покоління. 5. Утворювати нашарування з розмитих або зруйнованих гірських порід тощо.

ВІДКЛАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДКЛА́СТИСЯ**, -аде́ться, *док.* 1. Осідаючи у воді, утворювати шари або нашарування гірських порід і т. ін. // Нагромаджуватися в певному місці якогось організму (про решітки, надлишки яких-небудь речовин). 2. *у чому*, *перен.* Залишатися (в пам'яті, свідомості тощо); запам'ятовуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **відклада́ти** 3.

ВІДКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкла́сти**. // **відкла́дено**, *безос. присудк. сл.* 2. Який відклався (у 1 знач.).

ВІДКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **відкла́сти** й **відкла́стися** 1, 2. 2. *спец.* Те саме, що **відкла́д**. ** **до́нні відкла́дення** – донні наноси та тверді частинки, що утворилися та осіли на дно водного об'єкта внаслідок фізико-хімічних і біохімічних процесів.

ВІДКЛАДНИ́Й, -а́, -е́, *рідко*. Те саме, що **вило́жистий**.

ВІДКЛА́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДКЛАНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. *тільки недок.* Вклонятися у відповідь на чий-небудь уклін, вітання. 2. *тільки док.*, *рідко*. Попрощатися, кланяючись.

ВІДКЛАНЯ́ТИСЯ *див.* **відкла́нюватися**.

ВІДКЛА́СТИ *див.* **відклада́ти**.

ВІДКЛА́СТИСЯ *див.* **відклада́тися**.

ВІДКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкле́їти**.

ВІДКЛЕ́ЇТИ *див.* **відкле́ювати**.

ВІДКЛЕ́ЇТИСЯ *див.* **відкле́юватися**.

ВІДКЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **відкле́ювання**.

ВІДКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відклепа́ти**.

ВІДКЛЕПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*; **ВІДКЛЕ́ПУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Відбивати, відокремлювати що-небудь приклепане, заклепане. 2. *тільки док.*, *рідко*. Те саме, що **виклепа́ти**.

ВІДКЛЕ́ПКА, -и, *ж.* Те саме, що **відкле́пування**.

ВІДКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкле́пувати**.

ВІДКЛЕ́ПУВАТИ *див.* **відклепа́ти**.

ВІДКЛЕ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відкле́пувати**.

ВІДКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкле́ювати**.

ВІДКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*; **ВІДКЛЕ́ЇТИ**, -е́ю, -е́їш, *док.*, *перех.* Відділяти, відривати що-небудь приклеєне до чогось.

ВІДКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*; **ВІДКЛЕ́ЇТИСЯ**, -їться, *док.* Відділятися, відпадати від чогось (про що-небудь приклеєне).

ВІДКЛИ́ГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Набратися сил після хвороби чи втоми; видужати.

ВІДКЛИ́К, -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **відклика́ти** 1, 2. ** **відкли́к а́кцій** – викуп компанією своїх акцій після завчасного повідомлення їх власників. **відкли́к по́зики** – виплата позики у будь-який час за бажанням кредитора або боржника. **відкли́к това́ру** – розпорядження покупця постачальнику про відвантаження товарів на його адресу. 2. Те саме, що **ві́дгук** 2.

ВІДКЛИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкли́кати**. // **відкли́кано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДКЛИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відклика́ти**.

ВІДКЛИ́КАННЯ, -я, *с.* Позбавлення повноважень (депутатів, послів і т. ін.).

ВІДКЛИ́КАТИ *див.* **відклика́ти**.

ВІДКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДКЛИ́КАТИ**, -и́чу, -и́чеш *і діал.* **ВІДКЛИ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Кличучи, звертаючись до когось, просити відійти від кого-, чого-небудь. 2. Змушувати когось залишити місце призначення, припинити виконання певних обов'язків. 3. *діал.* Повертати до попереднього стану благанням, просьбою, покликом.

ВІДКЛИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДКЛИ́КНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Відповідаючи на чийнебудь поклик, звертання, відгукуватися, обзиватися. // Звучати у відповідь на якийсь звук. 2. *перен.*, *рідко*. Те саме, що **відгу́куватися** 2. 3. Відбиватися луною (про звук); відлунюватися. 4. *тільки недок.* Пас. до **відклика́ти** 2.

ВІДКЛИ́КНУТИСЯ *див.* **відклика́тися**.

ВІДКЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який містить відклик. ** **відкли́чна гра́мота** – документ, у якому уряд однієї держави повідомляє уряд іншої держави про відкликання дипломатичного представника.

ВІДКЛІ́ННЕ, -нного, *с.*, *діал.* Прощальний подарунок.

ВІДКЛІ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Прощальний.

ВІДКЛІ́НЩИНА, -и, *ж.*, *діал.* Прощання.

ВІДКЛОНИ́ТИСЯ, -оню́ся, -о́нишся, *док.* **ВІДКЛОНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.* 1. Вклонятися комунебудь у відповідь на уклін, вітання і т. ін. 2. *тільки док.*, *рідко*. Вклонитися, прощаючись.

ВІДКЛОНЯ́ТИСЯ *див.* **відклони́тися**.

ВІДКЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКЛЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Клюючи що-небудь, відокремлювати, їсти.

ВІДКЛЮВА́ТИ *див.* **відкльо́вувати**.

ВІДКЛЮЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відключа́ти** *і* **відключа́тися**.

ВІДКЛЮЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДКЛЮЧИ́ТИ**, -ючу́, -ю́чиш, *док.*, *перех.* Роз'єднувати що-небудь, зв'язане з роботою певної системи (газопроводу, водопроводу тощо); виключати.

ВІДКЛЮЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДКЛЮЧИ́ТИСЯ**, -ючу́ся, -ю́чишся, *док.* 1. Пас. до **відключа́ти**, **відключи́ти**. 2. *перен.*, *розм.* Переставати помічати навколишнє, переставати чути, сприймати кого-, що-небудь.

ВІДКЛЮ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відключа́ти**.

ВІДКЛЮ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відключа́ти**, **відключа́тися**, **відключи́ти** *і* **відключи́тися**. ** **Авар**і́**йне відклю́чення електроустано́вки**, *тех.* – швидкодійний захист, що забезпечує автоматичне вимикання електроустановки у разі виникнення аварійної ситуації. **Захисне́ відклю́чення електроустано́вки**, *тех.* – швидкодійний захист, що забезпечує автоматичне вимикання електроустановки у разі виникнення в ній небезпеки ураження струмом.

ВІДКЛЮЧИ́ТИ *див.* **відключа́ти**.

ВІДКЛЯ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Повернутися до нормального стану (про замерзлі руки, ноги).

ВІДКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкува́ти**.

ВІДКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відко́вувати**.

ВІДКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКУВА́ТИ** *і рідко* **ВІДКУ́ТИ**, -ую, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **розко́вувати**. 2. *рідко*. Те саме, що **вико́вувати**. 3. *тільки док.*, *також без додатка*. Закінчити, перестати кувати.

ВІДКОЗАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *заст.* Закінчити, перестати козакувати.

ВІДКОЗИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *розм.* Приклавши руку до козирка, віддати честь по-військовому.

ВІДКО́Л, -у, *ч.* Дія і стан за знач. **відколо́ти** й **відколо́тися**.

ВІДКО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відколо́ти**.

ВІДКО́ЛИ. 1. *присл.* З якого часу. 2. *присл.*, *рідко*. З якої вже пори, з якого вже часу; давно. 3. *спол.* Уживається на початку підрядного речення часу з указуванням на дію, від якої починається дія, виражена в головному реченні; з того часу як.

ВІДКОЛИ́ШНІЙ, -я, -є. Дуже давній.

ВІДКО́ЛОК, -лка, *ч.* Те, що відкололось від чого-небудь.

ВІДКОЛО́ТИ *див.* **відко́лювати**.

ВІДКО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до відколоти. // *у знач. прикм.*

ВІДКОЛО́ТИСЯ *див.* **відко́люватися**.

ВІДКОЛУПА́ТИ *див.* **відколу́пувати**.

ВІДКОЛУПА́ТИСЯ *див.* **відколу́пуватися**.

ВІДКОЛУПНУ́ТИ *див.* **відколу́пувати**.

ВІДКОЛУПНУ́ТИСЯ *див.* **відколу́пуватися**.

ВІДКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКОЛУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **ВІДКОЛУПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Колупаючи що-небудь, відокремлювати, відривати.

ВІДКОЛУ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДКОЛУПА́ТИСЯ**, -а́ється *і* **ВІДКОЛУПНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* Відпадати з колупанням.

ВІДКО́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **відпа́дник**.

ВІДКО́ЛЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* Який що-небудь відколює.

ВІДКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відко́лювати** 1, 2 *і* **відко́люватися**.

ВІДКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДКОЛО́ТИ**, -олю́, -о́леш, *док.*, *перех.* 1. Б'ючи по чомусь або об щонебудь, колючи, відділяти, відбивати щось від чого-небудь. 2. *перен.* Змушувати відокремитися, відійти від кого-, чого-небудь; відділяти. 3. Знімати що-небудь приколене. 4. *перен.*, *розм.* Говорити що-небудь несподіване, незвичайне, недоречне тощо.

ВІДКО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДКОЛО́ТИСЯ**, -олю́ся, -о́лешся, *док.* 1. Тріскаючи, відокремлюватися, відпадати від чого-небудь. 2. *перен.* Пориваючи з ким-небудь стосунки, віддалятися; виходити з якої-небудь групи, гурту, об'єднання тощо. // Залишати кого-, що-небудь, відходити від когось.

ВІДКОЛЯДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Закінчити колядувати.

ВІДКОМАНДИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкомандирува́ти**.

ВІДКОМАНДИРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкомандиро́вувати**.

ВІДКОМАНДИРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКОМАНДИРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Переводити в іншу установу або направляти на роботу в інше місце. 2. *розм.* Посилати, направляти куди-небудь з яким-небудь дорученням.

ВІДКОМАНДИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкомандирува́ти**.

ВІДКОМАНДИРУВА́ТИ *див.* **відкомандиро́вувати**.

ВІДКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкопа́ти**.

ВІДКОПА́ТИ *див.* **відко́пувати**.

ВІДКОПА́ТИСЯ *див.* **відко́пуватися**.

ВІДКОПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкопи́лити**. // *у знач. прикм.*

ВІДКОПИ́ЛИТИ *див.* **відкопи́лювати**.

ВІДКОПИ́ЛИТИСЯ *див.* **відкопи́люватися**.

ВІДКОПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДКОПИ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Випинати (губи).

ВІДКОПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДКОПИ́ЛИТИСЯ**, -иться, *док.*, *розм.* Випинатися (про губи).

ВІДКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відко́пувати**.

ВІДКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКОПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Копаючи, витягати щось закопане, засипане або вивільняти когось з-під землі, снігу і т. ін. 2. *перев. док.*, *перен.*, *розм.* Знайти, відшукати що-небудь забуте, маловідоме тощо.

ВІДКО́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДКОПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Копаючи, звільнятися від землі, снігу тощо, будучи засипаним, завaленим. 2. *тільки недок.* Пас. до **відко́пувати** 1.

ВІДКОРКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкоркува́ти**. // **відкорко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДКОРКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкорко́вувати**.

ВІДКОРКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКОРКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Витягати корок і т. ін. із шийки пляшки тощо.

ВІДКОРКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДКОРКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Випадати з шийки пляшки і т. ін. (про корок тощо). 2. *тільки недок.* Пас. до **відкорко́вувати**.

ВІДКОРКУВА́ТИ *див.* **відкорко́вувати**.

ВІДКОРКУВА́ТИСЯ *див.* **відкорко́вуватися**.

ВІДКОСИ́ТИ *див.* **відко́шувати**.

ВІДКОТИ́ТИ *див.* **відко́чувати**.

ВІДКОТИ́ТИСЯ *див.* **відко́чуватися**.

ВІДКО́ТНИЙ, -а́, -е́, *гірн.* Стос. до відкочування (у 2 знач.).

ВІДКО́ТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **відка́тник**.

ВІДКО́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **відко́тник**.

ВІДКО́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкоха́ти**.

ВІДКОХА́ТИ *див.* **відко́хувати**.

ВІДКО́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відко́хувати**.

ВІДКО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКОХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *рідко*. Те саме, що **вико́хувати**.

ВІДКО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкоти́ти**. // *у знач. прикм.*

ВІДКО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкоти́ти**.

ВІДКОЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* **ВІДКОЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Кочуючи, відходити з попереднього місця.

ВІДКО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *гірн.* Стос. до відкочування (у 2 знач.). *Відкочувальні роботи.* // Признач. для відкочування. *Відкочувальний вагон.*

ВІДКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **відко́чувати**. 2. *гірн.* Вивезення добутих копалин із забоїв і шахт. *Двоколійне відкочування. Поверхневе відкочування руди.*

ВІДКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* 1. Котячи, переміщати щось убік або назад від чого-небудь. // Переміщати вручну те, що на колесах (віз, вагонетку, тачку тощо). 2. Відгортати закочені рукава тощо, підводити комір.

ВІДКО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДКОТИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. Котячись, віддалятися вбік або назад від чого-небудь. 2. *перен.* Відступати (про супротивника). // Віддалятися. 3. Текти назад (про хвилі). 4. Відгортатися (про закочені рукава, комір і т. ін.).

ВІДКОША́: ** **дава́ти (діставати, да́ти, діста́ти) відкоша́** – давати (діставати) відсіч.

ВІДКО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкоси́ти**.

ВІДКО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відко́шувати**.

ВІДКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.* 1. *перех.* Скошувати невелику частину від краю чого-небудь (лугу, ниви тощо). 2. *перех. і неперех.*, *розм.* Косячи, відробляти комусь за що-небудь. 3. *тільки док.*, *перех.* Скосити належну кількість чогось.

ВІДКРАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДКРА́СТИСЯ**, -аду́ся, -аде́шся, *док.*, *діал.* Викрадатися (у 1 знач.).

ВІДКРА́СТИСЯ *див.* **відкрада́тися**.

ВІДКРАСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Закінчити цвісти (про злакові культури); відквітувати. 2. Перестати пишатися своєю красою.

ВІДКРА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкра́ювати**.

ВІДКРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДКРА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відрізувати частину чогось від цілого.

ВІДКРА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкра́яти**.

ВІДКРЕ́МСАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Недбало відрізати що-небудь.

ВІДКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкре́слити**.

ВІДКРЕ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ВІДКРЕ́СЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Відокремлювати рискою від чого-небудь.

ВІДКРЕ́СЛЮВАТИ *див.* **відкре́слити**.

ВІДКРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкрива́ти**.

ВІДКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДКРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. Піднімаючи або знімаючи те, чим закрите, накрите щось, робити вільним доступ усередину чого-небудь. // Забирати те, що прикриває або закриває, затуляє кого-, щонебудь. // Зсуваючи у той чи інший бік або піднімаючи угору, робити доступним зорові. 2. *розм.* Те саме, що **відчиня́ти** 1. 3. Робити вільним вхід, доступ куди-небудь у що-небудь. // *перен.* Давати можливість робити що-небудь, користуватися чимсь. ** **відкрива́ти (відкри́ти) креди́т** – надавати право користуватися кредитом. **відкрива́ти семафо́р** – піднімаючи догори важіль семафора, показувати, що дорога вільна. 4. Відкорковувати, розпаковувати або розпечатувати що-небудь; розкривати. 5. Розгортати щонебудь складене, згорнуте. // Розкривати щонебудь сплющене, стулене і т. ін. *Відкривати обійми.* ** **відкрива́ти (відкри́ти) о́чі** *кому* – показувати правду, виводити з омани. 6. Крутячи кран, відводячи клапан і т. ін., що служать перепонами для чого-небудь, вводити, пускати в дію. *Відкривати воду. Відкривати газ.* 7. Виявляти, помічати когось (щось), раніше не поміченого (не поміченe). // Знаходити, виявляти щось дослідженням, вивченням чого-небудь. 8. Викривати, виявляти те, що було таємницею, невідомим; розкривати. *Відкривати душу.* 9. Започатковувати діяльність якої-небудь установи, закладу тощо. // Першим починати що-небудь. // Починати які-небудь дії. *Відкривати засідання.* ** **відкрива́ти раху́нок**: а) давати перший внесок у банк (про вкладача) або починати видавати гроші за певним рахунком (про банк); б) одержувати перше очко на свою користь під час спортивних змагань.

ВІДКРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДКРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Розкриваючись, відхиляючись тощо, ставати доступним для проникнення іззовні або виходу назовні. 2. *розм.* Те саме, що **відчиня́тися** 1. 3. Ставати доступним, досяжним, можливим для кого-небудь. 4. Ставати доступним зорові, показуватися. // Виступати, показуватися з-під чого-небудь, що закриває або прикриває. 5. Ставати відомим, розкриватися (про що-небудь таємне, невідоме, незрозуміле). 6. Розповідати про себе щиро й відверто; признаватися. 7. Починати своє існування, діяльність (про установи, підприємства тощо). // Починатися. 8. Переставати заживати; розходитися (про краї в ранах). 9. *тільки недок.* Пас. до **відкрива́ти**.

ВІДКРИВА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто що-небудь відкриває (у 7 знач.).

ВІДКРИ́ЛОК, -лка, *ч.* 1. Бічне відгалуження будівлі. // Невелике піддашшя. 2. Відгалуження чогонебудь (відрогів, проходів у шахтах і т. ін.). 3. Бічні пристрої різних машин.

ВІДКРИ́ТИ *див.* **відкрива́ти**.

ВІДКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкри́ти**. 2. *прикм.* Незачинений. ** **відкри́тий склад**, *лінгв.* – склад, що закінчується на голосний звук. 3. *прикм.* Нічим не прикритий зверху або з боків. ** **відкри́та естра́да (сце́на** *тощо*) – естрада (сцена), розташована просто неба. 4. *прикм.* Який можна бачити без перешкоди; доступний зорові. // Нічим не захищений, доступний для нападу (про позицію, фланги тощо). ** **відкри́те мі́сто** – у міжнародному праві – місто, яке однією з воюючих держав оголошено незахищеним і тому не може бути театром воєнних дій (напр., під час Другої світової війни – Париж і Рим). 5. *прикм.* Доступний для всіх бажаючих. ** **відкри́та еконо́міка** – економіка країни, яка відкриває свої кордони для проникнення товарів і капіталів з інших країн. **відкри́та пози́ція**, *бірж.* – невідповідність заявок на купівлю та продаж біржового товару, фондових і валютних цінностей, що складається на біржі на певний момент часу (перевищення купівлі над продажем – **до́вга пози́ція**, а продаж над купівлею – **коро́тка пози́ція**). **відкри́те акціоне́рне товари́ство** – акціонерне товариство, учасники якого можуть відчужувати належні їм акції без згоди інших акціонерів. **відкри́те дору́чення**, *бірж.* – доручення брокеру, яке діє до моменту його виконання або відміни. **відкри́те мо́ре**: а) частина моря, дуже віддалена від берегів; б) нейтральна ділянка моря, якою мають право користуватися всі держави. **відкри́тий інтере́с**, *бірж.* – кількість невиконаних контрактів з премією в угодах. **відкри́тий раху́нок** – форма розрахунково-кредитних відносин між продавцем і покупцем, за якої продавець відвантажує товар покупцю без оплати, але одночасно з товаром направляє товарні документи. **відкри́тий університе́т** – термін, що виник у Великій Британії та означає організацію доступу до заочної вищої освіти дорослих за допомогою радіо, телебачення, мережі Інтернет. **відкри́ті торги́** – торги, аукціони, про які сповіщають тим, хто бажає брати в них участь. **відкри́ті шко́ли** – центри дослідної роботи в початковій та почасти середній ланці освіти. 6. *прикм.* Нічим не прикритий; не заслонений, голий. 7. *прикм.* Прямий, відвертий, щирий (про вдачу, погляд і т. ін. або людину з такою вдачею). 8. *прикм.* Неприхований, нетаємний; явний. // Відвертий, безпосередній. ** **відкри́те голосува́ння** – голосування підніманням рук.). 9. *прикм.*, *спец.* Не підземний, зовнішній; наземний. 10. *прикм.*, *мед.* Не внутрішній, помітний зовні. ** **відкри́та ра́на** – рана, що не загоюється.

ВІДКРИ́ТИСЯ *див.* **відкрива́тися**.

ВІДКРИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і стан за знач. **відкри́тий** 7 – 9. ** **відкри́тість систе́ми (ви́робу)** – властивість системи (виробу), що дозволяє її модифікувати чи розширювати.

ВІДКРИ́ТО. Присл. до **відкри́тий** 7 – 9.

ВІДКРИТТЯ́, -я́, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **відкри́ти**. 2. Те, що стало відомим унаслідок досліджень і т. ін. // *перен.*, *ірон.* Те, що хто-небудь виявив для себе несподівано.

ВІДКРИШИ́ТИ *див.* **відкри́шувати**.

ВІДКРИШИ́ТИСЯ *див.* **відкри́шуватися**.

ВІДКРИ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКРИШИ́ТИ**, -ишу́, -и́шиш, *док.*, *перех.* Відламувати або відбивати що-небудь дрібними шматочками, крихтами.

ВІДКРИ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДКРИШИ́ТИСЯ**, -и́шиться, *док.* Відламуватися, відпадати дрібними шматочками, крихтами.

ВІДКРІПИ́ТИ *див.* **відкрі́плювати**.

ВІДКРІПИ́ТИСЯ *див.* **відкрі́плюватися**.

ВІДКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкріпи́ти**.

ВІДКРІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкріпи́ти**.

ВІДКРІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкрі́плювати**.

ВІДКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВІДКРІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДКРІПИ́ТИ**, -іплю́, -і́пиш; *мн.* відкрі́плять; *док.*, *перех.* 1. Відокремлювати що-небудь прикріплене. 2. Знімати з обліку.

ВІДКРІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ВІДКРІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДКРІПИ́ТИСЯ**, -іплю́ся, -і́пишся; *мн.* відкрі́пляться; *док.* 1. Відокремлюватися, відриватися (про що-небудь прикріплене). 2. Зніматися з обліку.

ВІДКРІПЛЯ́ТИ *див.* **відкрі́плювати**.

ВІДКРІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **відкрі́плюватися**.

ВІДКРІПНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для відкріплення, зняття кого-небудь з обліку. *Відкріпні талони.*

ВІДКРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкро́їти**.

ВІДКРО́ЇТИ *див.* **відкро́ювати**.

ВІДКРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкро́ювати**.

ВІДКРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДКРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.*, *діал.* Відрізати.

ВІДКРУТИ́ТИ *див.* **відкру́чувати**.

ВІДКРУТИ́ТИСЯ *див.* **відкру́чуватися**.

ВІДКРУ́ТКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ви́крутка** 2.

ВІДКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкрути́ти**. // *у знач. прикм.*

ВІДКРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкрути́ти**.

ВІДКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкру́чувати**.

ВІДКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКРУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док.*, *перех.* 1. Повертаючи гвинтовою нарізкою, знімати; відгвинчувати. 2. Крутячи, повертаючи що-небудь, відривати.

ВІДКРУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДКРУТИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́тишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Розкручуючись, відокремлюватися від чого-небудь; відгвинчуватися. 2. *перен.*, *розм.* Те саме, що **ви́кручуватися** 3. 3. *тільки недок.* Пас. до **відкру́чувати**.

ВІДКУВА́ТИ, -ую́, -ує́ш, *док.* 1. Викувати що-небудь. 2. Перестати кувати.

ВІ́ДКУП, -у, *ч.* 1. *іст.* Право на стягання безпосередньо з населення податків на оренду чого-небудь, що його надавала держава приватній особі за певну грошову винагороду. // Територія, на якій діяло це право. 2. Те саме, що **ви́куп** 2. 3. *фін.* Припинення зобов'язань за раніше проданим ф'ючерсним контрактом через зворотну купівлю.

ВІДКУПИ́ТИ *див.* **відкупо́вувати**.

ВІДКУПИ́ТИСЯ *див.* **відкупо́вуватися**.

ВІДКУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкупи́ти**.

ВІДКУПЛЯ́ТИ *див.* **відкупо́вувати**.

ВІДКУПЛЯ́ТИСЯ *див.* **відкупо́вуватися**.

ВІДКУПНИ́Й, -а́, -е́, *іст.* Прикм. до **ві́дкуп**. ** **відкупна́ систе́ма** – передача державою на обумовлений термін права стягнення податків приватним особам – відкупникам. // *у знач. ім.* **відкупне́**, -но́го, *с.* Те саме, що **ви́куп** 2.

ВІДКУ́ПНИК, -а, *ч.*, *іст.* Той, хто одержував право (за гроші) стягати державні податки з населення.

ВІДКУ́ПНИЦЯ, -і, *іст.* Жін. до **відку́пник**.

ВІДКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВІДКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДКУПИ́ТИ**, -уплю́, -у́пиш; *мн.* відку́плять; *док.*, *перех.* 1. Перекуповувати в когось щось раніше ним придбане. 2. За певну плату звільняти когось від якої-небудь повинності, обов'язку тощо. // *заст.* За певну плату звільняти когонебудь від кріпацтва.

ВІДКУПО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ВІДКУПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДКУПИ́ТИСЯ**, -уплю́ся, -у́пишся; *мн.* відку́пляться; *док.* 1. За певну плату звільнятися від якоїсь повинності, обов'язку тощо. // *заст.* Одержувати волю через викуп. 2. *перен.* Виходити зі скрутного становища ціною втрати чого-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **відкупо́вувати**, **відкупля́ти** 1.

ВІДКУПО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкупо́рити**. // **відкупо́рено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДКУПО́РИТИ *див.* **відкупо́рювати**.

ВІДКУПО́РИТИСЯ *див.* **відкупо́рюватися**.

ВІДКУПО́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **відкупо́рювання**.

ВІДКУПО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкупо́рювати**.

ВІДКУПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДКУПО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Те саме, що **відкорко́вувати**; відкривати.

ВІДКУПО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДКУПО́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Те саме, що **відкорко́вуватися**; відкриватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **відкупо́рювати**.

ВІДКУ́ПЩИК, -а, *ч.* Те саме, що **відку́пник**.

ВІДКУ́ПЩИЦЯ, -і. Жін. до **відку́пщик**.

ВІДКУСИ́ТИ *див.* **відку́шувати**.

ВІДКУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відкуси́ти**. // *у знач. прикм.*

ВІДКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДКУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* 1. Кусаючи, відокремлювати, відділяти зубами частину від цілого. 2. Відокремлювати частину чогось металевого обценьками, щипцями тощо.

ВІДКУ́ШУВАТИСЯ, -ується. Пас. до **відку́шувати**.

ВІДЛА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш, **ВІДЛІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДЛІ́ЗТИ**, -зу, -зеш, *док.* Повзучи, віддалятися від чого-небудь.

ВІДЛАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відлакува́ти**.

ВІДЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Покрити щонебудь лаком.

ВІДЛА́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відлама́ти**. // **відла́мано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДЛАМА́ТИ *див.* **відла́мувати**.

ВІДЛАМА́ТИСЯ *див.* **відла́муватися**.

ВІДЛА́МКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **відла́мок**.

ВІДЛА́МОК, *рідко* **ВІДЛО́МОК**, -мка, *ч.* Відламана частина. // *рідко* Осколок.

ВІДЛА́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відла́мувати** і **відла́муватися**.

ВІДЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВІДЛО́МЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДЛАМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **ВІДЛОМИ́ТИ**, -омлю́, -о́миш; *мн.* відло́млять; *док.*, *перех.* Ламаючи, відділяти, відокремлювати частину від цілого.

ВІДЛА́МУВАТИСЯ, -ується *і* **ВІДЛО́МЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ВІДЛАМА́ТИСЯ**, -а́ється *і* **ВІДЛОМИ́ТИСЯ**, -о́миться; *мн.* відло́мляться; *док.* 1. Ламаючись, відокремлюватися, відділятися від чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **відла́мувати** й **відло́млювати**.

ВІДЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Побити когось.

ВІДЛА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДЛА́ЯТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Відповідати лайкою на лайку.

ВІДЛЕ́ГЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **відда́лений** 2.

ВІДЛЕ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **від́стань**.

ВІДЛЕ́ГЛО. Присл. до **відле́глий**.

ВІДЛЕ́ЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відле́жати**.

ВІДЛЕ́ЖАТИ *див.* **відле́жувати**.

ВІДЛЕ́ЖАТИСЯ *див.* **відле́жуватися**.

ВІДЛЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **відле́жувати** 1. 2. *спец.* Довгочасне лежання чого-небудь для набуття певних якостей.

ВІДЛЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЛЕ́ЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Лежати протягом певного часу, лікуючи якусь хворобу, рану і т. ін. 2. *тільки док.* Лежачи довго й незручно, викликати оніміння частини тіла.

ВІДЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДЛЕ́ЖАТИСЯ**, -е́жуся, -е́жишся, *док.* 1. Лежачи, відновлювати сили після хвороби, втоми і т. ін.; відпочивати. 2. *перен.* Уникати якоїсь роботи, обов'язку; нічого не робити. 3. Пролежавши певний час, ставати придатним для вживання; достигати (про

овочі, фрукти).

ВІДЛЕМЕНТУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *док., розм.* Закінчити, перестати лементувати, кричати.

ВІДЛЕТІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **відлетіти**.

ВІДЛЕТІТИ *див.* **відлітáти[1]**.

ВІДЛИ́В, *ч.* 1. *род.* -у. За якогось основного кольору інший відтінок або відтінки. 2. *род.* -у, *рідко.* Те саме, що **відпли́в** 2. 3. *род.* -а, *рідко.* Те саме, що **відли́вок**. 4. *род.* -а, *спец.* Пристрій для стікання, спускання води.

ВІДЛИВÁЛО, -а, *с., діал.* Черпак, яким вичерпують воду з великого човна.

ВІДЛИВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який пристосований, використовується для відливання.

ВІДЛИВÁЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє які-небудь речі способом лиття; фахівець з відливання виробів з металу, скла і т. ін.

ВІДЛИВÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **відливáльник**.

ВІДЛИВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відливáти** 1 – 4, 6.

ВІДЛИВÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ВІДЛИ́ТИ**, -діллю, -діллєш; *мин. ч.* відли́в, -лилá, -лилó; *рідко* **ВІДЛЛЯ́ТИ**, -ллю, -ллєш, *док.* 1. *перех.* Виливати частину рідини з якої-небудь посудини. 2. *перех.* Вичерпувати, вивільняючи що-небудь від води. 3. *неперех.* Відтікати з якої-небудь частини тіла (про кров). 4. *перех.* Бризкаючи або поливаючи когось водою, приводити до тями. ** **відливáти переля́к** – знахарськими засобами лікувати перелякану людину. 5. *тільки недок., неперех.* Мати при основному кольорі інший, додатковий; давати відблиск. 6. *перех.* Литтям виготовляти які-небудь речі. 7. *перех., рідко.* Проливати (сльози).

ВІДЛИВÁТИСЯ, -áється, *недок.*, **ВІДЛИ́ТИСЯ**, -діллéться, *док.* 1. Набувати тієї або іншої форми литтям. 2. *рідко.* Проливатися (про сльози). 3. *тільки недок.* Пас. до **відливáти** 1, 6.

ВІДЛИ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **відливáння**.

ВІДЛИВНИ́Й, -á, -é. 1. Признач. для відливання рідини. *Відливна помпа.* 2. Вигот. литтям. *Відливні вироби.*

ВІДЛИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **відли́в** 2; відпливний.

ВІДЛИ́ВОК, -вка, *ч.* Виріб, виготовлений способом лиття.

ВІДЛИ́ГА, -и, *ж.* Значне потепління взимку або ранньою весною, що викликає часткове розтавання снігу, льоду.

ВІДЛИ́ГЛИЙ, -а, -е. Який відлиг.

ВІДЛИ́ГНУТИ, -не, *док.* Розмерзнути, розтанути внаслідок потепління. // *безос.*

ВІДЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *поет.* Відлетіти, віддалитися, зникнути. 2. *рідко.* Відхлинути від чогось.

ВІДЛИПÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ВІДЛИ́ПНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Відставати, відокремлюватися, відклеюватися від чогось.

ВІДЛИ́ПНУТИ *див.* **відлипáти**.

ВІДЛИСК, -у, *ч.* Те саме, що **ві́дблиск** 1.

ВІДЛИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **відблискувати**.

ВІДЛИ́ТИ *див.* **відливáти**.

ВІДЛИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відли́ти** 1, 2, 4, 6, 7. // **відли́то**, *безос. присудк. сл.*

ВІДЛИ́ТИСЯ *див.* **відливáтися**.

ВІДЛИ́ЧКА, -и, *ж., рідко.* Позначка, відмітка.

ВІДЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Відмінний від інших.

ВІДЛІГ, -лóгу, *ч., діал.* Переліг.

ВІДЛІЖ, -і, *ж., зах.* Відлига.

ВІДЛІЗÁТИ *див.* **відлáзити**.

ВІДЛІЗТИ *див.* **відлáзити**.

ВІДЛІК, -у, *ч.* Дія за знач. **відліч́ити**. ** **тóчка відліку** – про те, з чого починають фіксувати, вивчати, запам'ятовувати і т. ін. що-небудь.

ВІДЛІКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **відлік**.

ВІДЛІПИ́ТИ *див.* **відліплювати**.

ВІДЛІПИ́ТИСЯ *див.* **відліплюватися**.

ВІДЛІПЛЕНИЙ, -а, е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відліпи́ти**. // **відліплено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДЛІПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відліплювати** й **відліплюватися**.

ВІДЛІПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДЛІПИ́ТИ**, -іплю, -іпиш; *мн.* відліплять; *док., перех.* Відокремлювати, відривати щось приліплене або прилипле; відклеювати.

ВІДЛІПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДЛІПИ́ТИСЯ**, -питься; *мн.* відліпляться; *док.* Відокремлюватися, відпадати (про що-небудь приліплене або прилипле); відклеюватися.

ВІДЛІТ, -льóту *і* -лéту, *ч.* Дія за знач. **відлетіти** 1. ** **на відльóті** – збоку, осторонь.

ВІДЛІТÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відлітáти[1]**.

ВІДЛІТÁТИ[1], -áю, -áєш, *недок.*, **ВІДЛЕТІ́ТИ**, -ечý, -ети́ш, *док.* 1. Летячи, покидати якесь місце (про птахів). // Відправлятися (про літак, про пасажирів у ньому). // Летячи, віддалятися на певну відстань від кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Швидко зникати, проходити, минати. 3. Відскакувати, відпадати внаслідок удару, поштовху тощо. 4. *розм.* Відділятися, відриватися (про що-небудь прибите, приклеєне).

ВІДЛІТÁТИ[2], -áю, -áєш, *док.* 1. Закінчити, перестати літати. 2. Пробути пілотом або штурманом в авіації певний час.

ВІДЛІТНИЙ, -а, -е. Який відлітає (див. **відлітáти[1]** 1). *Відлітні птахи.*

ВІДЛІЧ, -і, *ж., заст.* Віднімання.

ВІДЛІЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відлічи́ти**. // *у знач. прикм.*

ВІДЛІЧИ́ТИ *див.* **відлíчувати**.

ВІДЛÍЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відлíчувати**.

ВІДЛÍЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відлíчувати**.

ВІДЛÍЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЛІЧИ́ТИ**, -ічý, -íчиш, *док., перех.* Рахуючи, відділяти певну частину від загальної кількості; відраховувати. // Рахувати від умовної точки. // *перен.* Рівномірно повторювати якісь рухи.

ВІДЛÍЧУВАТИСЯ, -уєтьcя, *недок.* Пас. до **відлíчувати**.

ВІДЛÓВ, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **відлóвлювання**.

ВІДЛОВИ́ТИ *див.* **відлóвлювати**.

ВІДЛÓВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відлóвлювати**.

ВІДЛÓВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДЛОВИ́ТИ**, -овлю́, -óвиш, *док., перех., спец.* Виловлювати певну кількість (звірів, птахів і т. ін.).

ВІДЛÓГА, -и, *ж.* Частина верхнього одягу для захисту голови в негоду; коли немає потреби, її відкидають за спину; каптур.

ВІДЛОЖИ́ТИ *див.* **відкладáти**.

ВІДЛОМИ́ТИ *див.* **відлáмувати**.

ВІДЛОМИ́ТИСЯ *див.* **відлáмуватися**.

ВІДЛÓМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відломи́ти**.

ВІДЛÓМЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відлóмлювати** й **відлóмлюватися**.

ВІДЛÓМЛЮВАТИ *див.* **відлáмувати**.

ВІДЛÓМЛЮВАТИСЯ *див.* **відлáмуватися**.

ВІДЛÓМОК *див.* **відлáмок**.

ВІДЛÝКА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **відлýчення**.

ВІДЛУНÁТИ, -áє, *док.* Перестати, закінчити лунати, звучати.

ВІДЛУНИ́ТИ *див.* **відлýнювати**.

ВІДЛУНИ́ТИСЯ *див.* **відлýнюватися**.

ВІДЛÝННЯ, -я, *с.* 1. Відбиті звуки, що долинають здалека, з відстані; луна. 2. В обчислювальній техніці – відображення клавіш, що натискуються на клавіатурі, відповідними символами на екрані. 3. У комп'ютерній графіці – негайне сповіщання оператора графічного термінала про поточні значення. 4. *перен.* Відгомін якоїсь події, слави серед людей; відгук.

ВІДЛÝНОК, -нку, *ч.* Відбитий звук, що лине з відстані; відзвук, луна.

ВІДЛÝНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відлýнювати** й **відлýнюватися**.

ВІДЛÝНЮВАТИ, -юе, *недок.*, **ВІДЛУНИ́ТИ**, -и́ть, *док. перех. і неперех.* Відбивати звуки, віддавати луною.

ВІДЛÝНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДЛУНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* Віддаватися луною.

ВІДЛУПÁТИ *див.* **відлýплювати**.

ВІДЛУПÁТИСЯ *див.* **відлýплюватися**.

ВІДЛУПИ́ТИ *див.* **відлýплювати**.

ВІДЛУПИ́ТИСЯ *див.* **відлýплюватися**.

ВІДЛÝПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і діал.* **ВІДЛУПÁТИ**, -áю, -áєш, *недок.*, **ВІДЛУПИ́ТИ**, -уплю́, -ýпиш; *мн.* відлýплять; *док., перех.* 1. Колупаючи, відокремлювати частину від цілого (про кору, землю і т. ін.). 2. *тільки док., розм.* Те саме, що **відлупцювáти**.

ВІДЛÝПЛЮВАТИСЯ, -юється *і діал.* **ВІДЛУПÁТИСЯ**, -áється, *недок.*, **ВІДЛУПИ́ТИСЯ**, -ýпиться; *мн.* відлýпляться; *док.* Відокремлюватися, відколюватися (про кору, стіну тощо).

ВІДЛУПЦЮВÁТИ, -юю, -юєш, *док., перех., розм.* Сильно побити когось.

ВІДЛÝСТУВАТИСЯ, -уєтьcя, *недок.* Відколюватися, відділятися шарами.

ВІДЛУЧÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відлучáти** й **відлучáтися** 1, 2.

ВІДЛУЧÁТИ, -áю, -áєш *і рідко* **ВІДЛÝЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЛУЧИ́ТИ**, -учý, -ýчиш, *док., перех.* 1. Відокремлювати від кого-, чого-небудь, позбавляти зв'язку, порушувати стосунки з ким-, чим-небудь. ** **відлучáти від цéркви** *кого* – проголошувати чужим церкві, вилучати із загалу віруючих. 2. Припиняти годування дитини грудьми, материнським молоком. // Не допускати маля свійської тварини до матері, щоб воно ссало. *Відлучати від грудей.*

ВІДЛУЧÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ВІДЛУЧИ́ТИСЯ**, -учýся, -ýчишся, *док.* 1. Виходити, виїжджати з якого-небудь місця на певний час. 2. *від кого – чого, рідко.* Покидати, залишати. 3. *тільки недок.* Пас. до **відлучáти**.

ВІДЛУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відлучи́ти**.

ВІДЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відлучи́ти** й **відлучи́тися** 1, 2.

ВІДЛУЧИ́ТИ *див.* **відлучáти**.

ВІДЛУЧИ́ТИСЯ *див.* **відлучáтися**.

ВІДЛÝЧКА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **відлýчення**.

ВІДЛÝЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Відділений, відокремлений.

ВІДЛÝЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відлýчувати**.

ВІДЛÝЧУВАТИ *див.* **відлучáти**.

ВІДЛÝЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відлýщити**.

ВІДЛÝЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відлýщити** й **відлýщитися**.

ВІДЛÝЩИТИ *див.* **відлýщувати**.

ВІДЛÝЩИТИСЯ *див.* **відлýщуватися**.

ВІДЛÝЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відлýщувати** й **відлýщуватися**.

ВІДЛÝЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЛÝЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* Лущачи, відривати, відокремлювати.

ВІДЛÝЩУВАТИСЯ, -уєтьcя, *недок.*, **ВІДЛÝЩИТИСЯ**, -иться, *док.* Лущачись, відриватися, відокремлюватися.

ВІДЛЮБИ́ТИ, -юблю́, -ю́биш, *док.* 1. Зазнавши почуття любові, стати нездатним покохати знову; перестати любити. 2. Відбити в когось коханого (кохану).

ВІДЛЮ́ДДЯ, -я, *с.* Місце, де немає людей. ** **на відлю́дді** – далеко від людей.

ВІДЛЮ́ДКУВАТИЙ, *рідко* **ВІДЛЮ́ДЬКУВАТИЙ**, -а, -е. Який тримається, живе осторонь від людей, самітно.

ВІДЛЮ́ДКУВАТІСТЬ, *рідко* **ВІДЛЮ́ДЬКУВАТІСТЬ**, -тості, *ж.* Властивість за знач. **відлю́дкуватий**, **відлю́дькуватий**.

ВІДЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Вільний від людей; безлюдний. 2. Далекий від інших населених пунктів; віддалений. 3. Те саме, що **відлю́дкуватий**. 4. *церк.* Який зрікся людей, живучи в цілковитій самітності.

ВІДЛЮ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто тримається або живе осторонь від інших людей. 2. *церк.* Чернець, який зрікся всяких стосунків із людьми; анахорет, самітник.

ВІДЛЮ́ДНИЦТВО, -а, *с.* Зречення або уникання стосунків із людьми; життя на самоті.

ВІДЛЮ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Власт. відлюдникові.

ВІДЛЮ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **відлю́дник**.

ВІДЛЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **відлю́дний** 1, 3.

ВІДЛЮ́ДНО. Присл. до **відлю́дний** 2, 3.

ВІДЛЮ́ДОК, -дка, *ч.* Те саме, що **відлю́дник** 1.

ВІДЛЮ́ДЬКО, -а, *ч.* Те саме, що **відлю́дник** 1.

ВІДЛЮ́ДЬКУВАТИЙ *див.* **відлю́дкуватий**.

ВІДЛЮ́ДЬКУВАТІСТЬ *див.* **відлю́дкуватість**.

ВІДЛЮ́ДЬКУВАТО *див.* **відлю́дкувато**.

ВІДЛЮТÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЛЮТУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док.* Перестати, закінчити лютувати.

ВІДЛЮТУВÁТИ *див.* **відлютóвувати**.

ВІДЛЯГÁТИ, -áє, *недок.*, **ВІДЛЯГТИ́**, -я́же, *док., безос.* Послаблюватися, зникати (про біль, душевну тривогу, неспокій, а також сильний мороз, негоду).

ВІДЛЯГТИ́ *див.* **відлягáти**.

ВІДЛЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і без додатка.* Лякаючи когось чим-небудь, відганяти; відстрашувати. // Змушувати когось відмовитися від дій, що викликають занепокоєння, вселяють страх, тривогу тощо. // Відштовхувати, віддаляти (про які-небудь риси, вчинки і т. ін). // Своєю таємничістю вселяти страх, занепокоєння.

ВІ́ДЛЯСК, -у, *ч.* Відбитий ляскіт, що лине з відстані; відзвук.

ВІДЛЯ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відля́скуватися**.

ВІДЛЯ́СКУВАТИСЯ, -уєтьcя, *недок.* Відбиватися ляскотом.

ВІ́ДЛЯСОК, -ску, *ч., рідко.* Відголосок, луна.

ВІДЛЯЩÁТИ, -щý, -щи́ш, *док.* Закінчити, перестати лящати.

ВІДМÁГА, -и, *ж., зах.* Відмовка.

ВІДМАГÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмагáтися** 1.

ВІДМАГÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ВІДМОГТИ́**, -óжу, -óжеш; *мин. ч.* відміг, -моглá, -моглó; *док., перех., розм., рідко.* Відбирати, віднімати.

ВІДМАГÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ВІДМОГТИ́СЯ**, -óжуся, -óжешся; *мин. ч.* відмігся, -моглáся, -моглóся; *док.* 1. Відмовлятися від якоїсь дії, думки; не погоджуватися з чим-небудь. // Чинити опір комусь. 2. Позбуватися кого-, чого-небудь.

ВІДМÁЗУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **відмáзуватися**.

ВІДМÁЗУВАТИСЯ, -áзуюся, -áзуєшся, *недок., розм.* Намагатися уникнути чогось, відлинювати від чогось.

ВІДМАЙСТРУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *док.* Закінчити майструвати щось.

ВІДМÁЛЕЧКУ, *присл.* Пестл. до **відмáлку**.

ВІДМÁЛКУ, *присл., розм.* З дитинства, змалку.

ВІДМАЛЮВÁТИ, -юю, -юєш, *док.* 1. *перех., розм.* Змалювати. 2. *неперех.* Закінчити, перестати малювати.

ВІДМАНИ́ТИ, -аню́, -áниш, *док.*, **ВІДМÁНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок., перех.* Манячи, відводити від чогонебудь.

ВІДМÁНЮВАТИ *див.* **відмани́ти**.

ВІДМАРШИРУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *док.* 1. Пройти маршем певну віддаль. 2. Закінчити маршувати.

ВІДМÁСТКА, -и, *ж.* 1. *зах.* Ткацький клейстер. 2. *діал.* Приправа до корму худобі.

ВІДМАХÁТИ *див.* **відмáхувати**.

ВІДМАХНУ́ТИ, -нý, -нéш, *док.* Однокр. до **відмáхувати** 1 – 3.

ВІДМАХНУ́ТИСЯ, -нýся, -нéшся, *док.* 1. Однокр. до **відмáхуватися**. 2. *від кого – чого, перен., розм.* Позбутися кого-, чого-небудь небажаного.

ВІДМÁХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмáхувати**.

ВІДМÁХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДМАХÁТИ**, -áю, -áєш, *док.* 1. *тільки недок., неперех.* Махати комусь у відповідь. 2. *тільки недок., перех.* Махаючи рукою, головою і т. ін., відганяти що-небудь. 3. *перех., розм.* Проходити, пробігати значну віддаль. 4. *тільки док., перех., розм.* Швидко виконати певну роботу. // Швидко й грубо відрізати частину від цілого. 5. *тільки док., неперех.* Перестати, закінчити махати.

ВІДМÁХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Махаючи чим-небудь, відганяти від себе кого-, що-небудь, захищатися перед кимсь або чимсь. 2. *перен., розм.* Відмовлятися, ухилятися від чогось, заперечувати щось у відповідь на чиїсь запитання.

ВІДМÁШКА, -и, *ж.*: ** **дáти відмáшку**, *розм.* – дати сигнал про початок чого-небудь.

ВІДМЕЖÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмежувáти**. // **відмежóвано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДМЕЖÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **відмежóваний**.

ВІДМЕЖÓВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відмежóвувати**.

ВІДМЕЖÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмежóвувати й відмежóвуватися.**

ВІДМЕЖÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДМЕЖУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* 1. Відокремлювати собі межею ділянку землі тощо від сусідніх ділянок. // Відокремлювати собою щось від чогось. 2. *перен.* Відділяти одне явище, поняття від інших.

ВІДМЕЖÓВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДМЕЖУВÁТИСЯ**, -ýюся, -ýєшся, *док.* 1. Відокремлюватися від чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **відмежóвувати.**

ВІДМЕЖУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмежувáти й відмежувáтися.**

ВІДМЕЖУВÁТИ *див.* **відмежóвувати.**

ВІДМЕЖУВÁТИСЯ *див.* **відмежóвуватися.**

ВІДМЕРЗÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмерзáти.**

ВІДМЕРЗÁТИ, -áє, *недок.*, **ВІДМЕРЗНУТИ** *і* **ВІДМÉРЗТИ**, -зне, *док.* 1. Під дією тепла розмерзатися, відтавати. 2. Гинути від морозу (про частини тіла, рослини).

ВІДМÉРЗЛИЙ, -а, -е. Який відмерз.

ВІДМÉРЗНУТИ *див.* **відмерзáти.**

ВІДМÉРЗТИ *див.* **відмерзáти.**

ВІДМÉРЛИЙ, -а, -е. 1. Який загинув (про рослини, частини живого організму); неживий. 2. *перен.* Який перестав існувати. *Відмерлі звичаї.*

ВІДМÉРТИ *див.* **відмирáти.**

ВІДМЕСТИ́ *див.* **відмітáти.**

ВІДМЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмести́.**

ВІДМИВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмивáти й відмивáтися** 1. ** **"Відмивáння" грошéй** – легалізація отриманих незаконним шляхом грошей (доходи від "тіньового" бізнесу, наркобізнесу, виготовлення фальшивих грошей тощо).

ВІДМИВÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ВІДМИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. Миючи, очищати кого-, що-небудь від бруду і т. ін. 2. *спец.* Промиваючи, відділяти що-небудь від домішок.

ВІДМИВÁТИСЯ, -áється, *недок.*, **ВІДМИ́ТИСЯ**, -и́ється, *док.* 1. Ставати чистим унаслідок миття. // Зникати внаслідок миття. 2. *тільки недок.* Пас. до **відмивáти.**

ВІДМИ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **відмивáння.**

ВІДМИКÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмикáти 1 й відмикáтися 1.**

ВІДМИКÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ВІДІМКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. За допомогою ключа відкривати замок або що-небудь замкнене. 2. *діал.* Розплющувати (очі).

ВІДМИКÁТИСЯ, -áється, *недок.*, **ВІДІМКНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Відкриватися, відчинятися (про замок або щось замкнене на замок, засув і т. ін.). 2. *діал.* Розплющуватися (про очі). 3. *тільки недок.* Пас. до **відмикáти.**

ВІДМИКÁЧКА, -и, *ж.* Певної форми гачок для відмикання замка, засува і т. ін.

ВІДМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* 1. Ухилятися від чого-небудь. 2. *від кого.* Уникати когось, стосунків із кимсь.

ВІДМИРÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмирáти.**

ВІДМИРÁТИ, -áє, *недок.*, **ВІДМÉРТИ**, відімре́, *док.* 1. Ставати неживим, мертвим; гинути, сохнути (про рослини, частини живого організму). 2. *перен.* Втрачати здатність до існування; зникати.

ВІДМИ́ТИ *див.* **відмивáти.**

ВІДМИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відми́ти.**

ВІДМИ́ТИСЯ *див.* **відмивáтися.**

ВІДМИ́ЧКА, -и, *ж.* Інструмент, яким замість ключа можна відкрити замок.

ВІДМІ́ЛИНА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **обмі́лина.**

ВІДМІ́НА, -и, *ж.* 1. Інший вид якогось предмета, явища, речовини і т. ін.; різновидність, варіант. 2. Риса, що відрізняє певний предмет, явище тощо від іншого. ** **На відмі́ну від** *кого, чого* – інакше, ніж хтось, щось; на противагу кому-, чому-небудь. 3. Зміна, переміна чого-небудь. 4. *рідко.* Те саме, що **скасувáння.** 5. *грам.* Група іменників, що мають спільну систему відмінкових закінчень. 6. *діал.* Виродок.

ВІДМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відміни́ти.**

ВІДМІНИ́ТИ *див.* **відміня́ти.**

ВІДМІНИ́ТИСЯ *див.* **відміня́тися.**

ВІДМІНКÓВИЙ, -а, -е, *грам.* Прикм. до **відмі́нок.**

ВІДМІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який чимось відрізняється від кого-, чого-небудь. 2. Який має високу якість; дуже гарний, дуже добрий.

ВІДМІ́ННИК, -а, *ч.* 1. Учень, який вчиться на відмінно. 2. *чого.* Звання, що надається тому, хто дуже добре працює, сумлінно виконує свої обов'язки. // Той, кому надано це звання.

ВІДМІ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **відмі́нник.**

ВІДМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відмі́нний 1.**

ВІДМІ́ННО. 1. Присл. до **відмі́нний 2.** 2. *у знач. ім.* Найвища шкільна оцінка знань.

ВІДМІ́НОК, -нка, *ч.* Граматична категорія іменних частин мови, що виражає синтаксичні відношення між словами в реченні. ** **Ору́дний відмі́нок**, *грам.* – відмінок, який відповідає на питання ким? чим?

ВІДМІНЧÁ, -áти, *с.*, *діал.* За народним повір'ям, чортеня, яким підмінено дитину.

ВІДМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е, *грам.* Який відмінюється. *Відмінювані іменники.*

ВІДМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відмі́нюваний.**

ВІДМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.*, *грам.* Дія за знач. **відмі́нювати[1] й відмі́нюватися[1].**

ВІДМІ́НЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *грам.* Змінювати закінчення відмінюваного слова за відмінками (іменник, займенник та ін.) або за особами (дієслово).

ВІДМІ́НЮВАТИ[2] *див.* **відміня́ти.**

ВІДМІ́НЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.*, *грам.* Змінювати своє закінчення за відмінками (про іменник; займенник та ін.) або за особами (про дієслово).

ВІДМІ́НЮВАТИСЯ[2] *див.* **відміня́тися.**

ВІДМІНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВІДМІ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДМІНИ́ТИ**, -іню́, -і́ниш, *док.*, *перех.* Робити кого-, що-небудь іншим; змінювати.

ВІДМІНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ВІДМІ́НЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ВІДМІНИ́ТИСЯ**, -і́ниться, *док.* Ставати іншим.

ВІДМІ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмі́рити.** 2. *у знач. прикм.* Виділений для чого-небудь.

ВІДМІ́РИТИ *див.* **відмі́рювати.**

ВІДМІ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Що його відмірюють.

ВІДМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмі́рювати.**

ВІДМІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВІДМІРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДМІ́РЯТИ**, -яю, -яєш *і рідко* **ВІДМІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Міряючи, відмічати, відділяти що-небудь. 2. *тільки док.*, *перен.* Пройти значну віддаль.

ВІДМІ́РЮВАТИСЯ, -юється *і* **ВІДМІРЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* Пас. до **відмі́рювати 1.**

ВІДМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмі́ряти.**

ВІДМІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відміря́ти.**

ВІДМІРЯ́ТИ *див.* **відмі́рювати.**

ВІДМІ́РЯТИ *див.* **відмі́рювати.**

ВІДМІРЯ́ТИСЯ *див.* **відмі́рюватися.**

ВІДМІТÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмітáти.**

ВІДМІТÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ВІДМЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш; *мин. ч.* відмі́в, -мелá, -мело́; *мн.* відмели́; *док.*, *перех.* 1. Мести що-небудь від чогось. 2. *перен.* Відкидати.

ВІДМІТÁТИСЯ, -áється, *недок.* Пас. до **відмітáти.**

ВІДМІ́ТИНА, -и, *ж.* Пляма іншого кольору на шкірі тварини.

ВІДМІ́ТИТИ *див.* **відмічáти.**

ВІДМІ́ТИТИСЯ *див.* **відмічáтися.**

ВІДМІ́ТКА, -и, *ж.* Той або інший знак, яким щось відмічають; позначка.

ВІДМІ́ТНИЙ, -а, -е. Який чим-небудь вирізняється, відрізняється від інших. *Відмітний знак.*

ВІДМІ́ТНИК, -а, *спец.* Той, хто що-небудь відмічає, ставить відмітні знаки.

ВІДМІ́ТНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **відмі́тник.**

ВІДМІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відмі́тний.**

ВІДМІЧÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмічáти й відмічáтися 1.**

ВІДМІЧÁТИ, -áю, -áєш, *рідко* **ВІДМІ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДМІ́ТИТИ**, -і́чу, -і́тиш, *док.*, *перех.* 1. Ставити мітку, позначку на чомусь. 2. *перен.* Те саме, що **відзначáти** 2. 3. Записувати, реєструвати кого-, що-небудь (про присутність, прибуття і т. ін.).

ВІДМІЧÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ВІДМІ́ТИТИСЯ**, -і́чуся, -і́тишся, *док.* 1. Відмічати, перевіряти своє прізвище в списку; реєструватися. 2. *тільки недок.* Пас. до відмічати 3.

ВІДМІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмі́тити.** // **відмі́чено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДМІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмічáти.**

ВІДМІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відмі́чувати.**

ВІДМІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмі́чувати.**

ВІДМІ́ЧУВАТИ *див.* **відмічáти.**

ВІДМІ́ШНИЙ, -а, -е, *заст.* Відмінний, чудовий.

ВІДМОБІЛІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмобілізувáти.**

ВІДМОБІЛІЗÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відмобілізóваний.**

ВІДМОБІЛІЗÓВУВАТИ, -óвую, -óвуєш, *недок.*, **ВІДМОБІЛІЗУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* Повністю мобілізувати.

ВІДМОБІЛІЗÓВУВАТИСЯ, -ується. Пас. до **відмобілізóвувати.**

ВІДМОБІЛІЗУВÁТИ *див.* **відмобілізóвувати.**

ВІДМÓВА, -и, *ж.* 1. Відповідь про небажання або неможливість виконати прохання, наказ і т. ін. ** **Відмóва від акцéпту** – документально виражена незгода платника на оплату поданих йому розрахункових документів. 2. *заст.* Те саме, що **відповідь** 1. 3. *тех.* Про стан приладу, машини і т. ін., які перестали або не можуть працювати, діяти. // Нездатність пристрою продовжувати автоматичну роботу. ** **Деградóвна відмóва** – відмова, зумовлена природними процесами старіння, зношування, корозії. **Конструкти́вна відмóва** – відмова, спричинена недосконалістю чи порушенням встановлених правил та (чи) норм проектування об'єкта. **Крити́чна відмóва** – відмова, що може призвести до травмування людей, значних матеріальних збитків чи до інших неприйнятних наслідків. **Незалéжна відмóва** – відмова об'єкта, не спричинена прямо чи непрямо відмовою і не зумовлена несправністю іншого об'єкта. **Пóвна відмóва** – відмова, що призводить до повної неспроможності об'єкта виконувати жодну з потрібних функцій. **Повтóрювальна відмóва** – самоусувна відмова одного й того ж характеру, що виникає багаторазово. **Прихóвана відмóва** – відмова, що виявляється під час проведення технічного обслуговування чи спеціальними методами діагностики. **Раптóва відмóва** – відмова, яку неможливо передбачити попередніми дослідженнями чи технічним оглядом. **Ресýрсна відмóва** – відмова, внаслідок якої об'єкт досягає граничного стану. **Часткóва відмóва** – відмова, що призводить до неспроможності об'єкта виконувати частину з потрібних функцій. **Я́вна відмóва** – відмова, що виявляється візуально чи штатними методами і засобами контролю. **Без відмóви**, *тех.* – без припинення праці, дії певної машини, приладу тощо. **До відмóви**, *тех.* – до можливої межі, до краю.

ВІДМÓВИТИ *див.* **відмовля́ти.**

ВІДМÓВИТИСЯ *див.* **відмовля́тися.**

ВІДМÓВКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **відмóва 1.**

ВІДМÓВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмóвити.** // **відмóвлено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДМÓВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмóвити 1, 4 і відмóвитися 1, 3.**

ВІДМОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмовля́ти 1, 3 і відмовля́тися 1, 3.**

ВІДМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДМÓВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* відмóвлять; *док.* 1. *неперех.*, *кому та з інфін.* Давати відповідь про небажання або неможливість виконати прохання, наказ. 2. *неперех.* Говорити у відповідь; відповідати. 3. *перех.* Настійно переконувати когось не робити чого-небудь; відраджувати. 4. *неперех.*, *перен.* Переставати працювати, діяти внаслідок несправності, зіпсуття (про механізми). 5. *неперех.*, *перен.* Переставати діяти або підкорятися волі і т. ін. внаслідок перевтоми тощо (про частини людського організму).

ВІДМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДМÓВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* відмóвляться; *док.* 1. *з інфін.* Не погоджуватися що-небудь робити. 2. *у сполуч. з дієсл.* слухати, служити і т. ін., *перен.* Переставати діяти (про частини людського організму). 3. *від чого.* Не погоджуватися брати що-небудь; не приймати. // *також від кого.* Покидати, залишати. 4. *чим, а також із спол.* щ о, н і - б и *та ін.* Наводити які-небудь докази, часом вигадані, щоб не виконати прохання, наказу.

ВІДМÓВНИЙ, -а, -е. Який виражає відмову (у 1 знач.), заперечення.

ВІДМÓВНИК, -а, *ч.* Той, хто відмовляється від чого-небудь.

ВІДМÓВНИЦЯ, -і. Жін. до **відмóвник.**

ВІДМÓВНО. Присл. до **відмóвний.**

ВІДМОВОБЕЗПÉЧНИЙ, -а, -е. Якому не властиві відмови.

ВІДМОВОСТІ́ЙКИЙ, -á, -é. Стос. до відмовостійкості.

ВІДМОВОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість об'єкта зберігати працездатність за наявності відмов його складових частин.

ВІДМÓВЧАТИСЯ *див.* **відмóвчуватися.**

ВІДМÓВЧУВАННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **відмóвчуватися.**

ВІДМÓВЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДМÓВЧАТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Не відповідати на звертання, запитання; уникати відповіді.

ВІДМÓКА, -и, *ж.*, *діал.* Луг, у якому намочується білизна для прання.

ВІДМОКÁТИ, -áє, *недок.*, **ВІДМÓКНУТИ**, -не, *док.* Набиратися вологи; розм'якати.

ВІДМÓКНУТИ *див.* **відмокáти.**

ВІДМОЛИ́ТИ *див.* **відмóлювати.**

ВІДМОЛИ́ТИСЯ *див.* **відмóлюватися.**

ВІДМОЛÓДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмолоди́ти.**

ВІДМОЛÓДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмолоди́ти й відмолóджуватися 1.**

ВІДМОЛÓДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмолóджувати й відмолóджуватися 1.**

ВІДМОЛÓДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДМОЛОДИ́ТИ**, -оджý, -óдиш, *док.*, *перех.* 1. Робити кого-небудь молодшим. 2. Повертати властивості й ознаки молодого організму (людини чи тварини) старому, застосовуючи низку заходів. 3. Проводити агротехнічні заходи щодо плодових дерев і кущів.

ВІДМОЛÓДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДМОЛОДИ́ТИСЯ**, -оджýся, -óдишся, *док.* 1. Робити себе на вигляд молодшим, ставати молодшим. 2. *тільки недок.* Пас. до **відмолóджувати.**

ВІДМОЛОДИКУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *док.* Прожити молоді роки.

ВІДМОЛОДИ́ТИ *див.* **відмолóджувати.**

ВІДМОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **відмолóджуватися.**

ВІДМОЛОДІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмолоді́ти.**

ВІДМОЛОДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати молодшим на вигляд.

ВІДМОЛОТИ́ТИ *див.* **відмолóчувати.**

ВІДМОЛÓЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДМОЛОТИ́ТИ**, -очý, -óтиш, *док.* 1. *неперех.*, *заст.* Молотячи, відробляти комусь за що-небудь. 2. *тільки док.*, *неперех.* Промолотити протягом певного часу; закінчити молотити. 3. *тільки док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Дуже побити кого-не-будь.

ВІДМÓЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмóлювати.**

ВІДМÓЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДМОЛИ́ТИ**, -олю́, -óлиш, *док.*, *перех.*, *церк.* Молитвами випрошувати прощення за гріхи.

ВІДМÓЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДМОЛИ́ТИСЯ**, -олю́ся, -óлишся, *док.* 1. *церк.* Молячись, випрошувати прощення за гріхи. // *від кого – чого.* Молитвами відганяти від себе зло. 2. *тільки док.*, *перен.* Благаючи, відпроситися в когось.

ВІДМОРГÁТИ, -áю, -áєш, *док.* **ВІДМÓРГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, Моргаючи, відповідати на чиєсь моргання.

ВІДМÓРГУВАТИ *див.* **відморгáти.**

ВІДМОРÓЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відморóзити.** // *у знач. прикм.*

ВІДМОРО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **відморо́зити**.

ВІДМОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відморо́жувати**.

ВІДМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДМОРО́ЗИТИ**, -ожу, -озиш, *док.*, *перех.* Внаслідок сильної дії морозу пошкодити частину тіла, довести її до омертвіння.

ВІДМОРО́ЗИТИ *див.* **відморо́жувати**.

ВІДМО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмота́ти**.

ВІДМОТА́ТИ *див.* **відмо́тувати**.

ВІДМОТА́ТИСЯ *див.* **відмо́туватися**.

ВІДМО́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений (використовується) для відмотування.

ВІДМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмо́тувати й відмо́туватися** 1.

ВІДМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДМОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Мотаючи, відділяти частину від цілого.

ВІДМО́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДМОТА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Розкручуватися, розмотуватися (про намотане). 2. *тільки недок.* Пас. до **відмо́тувати**.

ВІДМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відмочи́ти**.

ВІДМОЧИ́ТИ *див.* **відмо́чувати**.

ВІДМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відмо́чувати**.

ВІДМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДМОЧИ́ТИ**, -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех.* Вмочаючи в рідину або поливаючи нею, розм'якшувати що-небудь, щоб легко відділити.

ВІДМО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відмо́чувати**.

ВІДМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДМУРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Розбирати кам'яну чи цегляну стіну, що закриває вхід до чого-небудь. 2. Відгороджувати кам'яною чи цегляною стіною.

ВІДМУРУВА́ТИ *див.* **відмуро́вувати**.

ВІДМУТИ́ТИ *див.* **відму́чувати**.

ВІДМУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відму́чувати**.

ВІДМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДМУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док.*, *перех.*, *спец.* Відокремлювати одні складові частини суміші від інших відстоюванням у воді.

ВІДНА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДНА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Позбавляти кого-небудь звички, бажання кудись іти, що-небудь робити.

ВІДНА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДНА́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Відвикати кудись ходити, десь бувати, що-небудь робити; прот. з а н а д ж у в а т и с я.

ВІДНА́ДИТИ *див.* **відна́джувати**.

ВІДНА́ДИТИСЯ *див.* **відна́джуватися**.

ВІДНА́ЙДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віднайти́**. // **відна́йдено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДНАЙТИ́ *див.* **віднахо́дити**.

ВІДНАЙТИ́СЯ *див.* **віднахо́дитися**.

ВІДНАХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віднахо́дити**.

ВІДНАХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ВІДНАЙТИ́**, -айду́, -а́йдеш; *мин. ч.* віднайшо́в, -йшла́, -йшло́; *док.*, *перех.* 1. Знаходити, виявляти раніше втрачене, сховане; відшукувати. 2. *перен.* Помічати, вбачати певні риси, якості. ** **віднайти́ себе́** – усвідомити свій нахил, покликання до чогось.

ВІДНАХО́ДИТИСЯ, -иться, *недок.*, **ВІДНАЙТИ́СЯ**, -а́йдеться, *док.*, *рідко.* Виявлятися внаслідок розшукування (про що-небудь загублене, втрачене тощо); відшукуватися.

ВІДНЕДА́ВНА, **ОДНЕДА́ВНА**, *присл.* З недавнього часу.

ВІДНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віднести́**. // **відне́сено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДНЕ́СЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відне́сений**.

ВІДНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віднести́**.

ВІДНЕСТИ́ *див.* **відно́сити**.

ВІДНЕСТИ́СЯ *див.* **відно́ситися**.

ВІДНЕ́ХОТЯ, *присл.* Через силу, з великим небажанням.

ВІДНЕ́ХОЧУ, *присл.* Те саме, що **відне́хотя**.

ВІДНИ́ЗУ, *присл.* Те саме, що **зни́зу**.

ВІДНИ́К, -а́, *ч.* 1. Посуд для води. 2. *рідко.* Те саме, що **водя́нка**.

ВІДНИ́НІ, *присл.* З цього часу, від цієї пори. ** **відни́ні й до ві́ку** – назавжди.

ВІДНИ́ХА, -и, *діал.*, *зах.* Відник (у 1 знач.).

ВІДНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **відни́к** (у 1 знач.).

ВІДНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **відни́к** (у 1 знач.).

ВІДНІКЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віднікелюва́ти**.

ВІДНІКЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Зробити поверхню виробу нікельованою, покривши її тоненькою щільною плівкою металічного нікелю.

ВІДНІ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Не погоджуватися на щось; відмовлятися від чогось.

ВІДНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до віднімання.

ВІДНІ́МАНИЙ, -а, -е, *мат.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **віднíма́ти**, **відійма́ти** 4.

ВІДНІМА́ННЯ, **ВІДІЙМА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **віднíма́ти**, **відійма́ти** 1, 2, 4.

ВІДНІМА́ТИ, **ВІДІЙМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДНЯ́ТИ**, **ВІДІЙНЯ́ТИ**, відніму́, віднíмеш; *мин. ч.* відня́в, -няла́, -няло́; *мн.* відня́ли; *док.*, *перех.* 1. *у кого.* Забирати, відбирати що-небудь силою. // *перен.* Позбавляти когось певних властивостей. 2. Відводити, відхиляти від чогось; виривати (про руки). 3. *перен.*, *розм.* Позбавляти здатності рухати частиною тіла. // *безос.* 4. *мат.* Від якого-небудь числа відлічувати певну кількість одиниць.

ВІДНІМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДНЯ́ТИСЯ**, -ні́меться, *док.* 1. Відриватися від чогось (про погляд). 2. *тільки недок.* Пас. до **віднíма́ти** 1, 4.

ВІДНО́ВА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **відно́влення**.

ВІДНОВИ́ТИ *див.* **відно́влювати**.

ВІДНОВИ́ТИСЯ *див.* **відно́влюватися**.

ВІДНО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віднови́ти**. // **відно́влено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **віднови́ти й віднови́тися** 1 – 3. ** **відно́влення громадя́нства** – спрощений порядок придбання громадянства даної держави особами, які раніше його втратили. **Відно́влення да́них** – процес копіювання інформації з архівних копій у пам'ять комп'ютера. **Відно́влення креди́ту** – повернення до бюджету коштів, які були витрачені не за призначенням або не витрачені з якихось причин, а також грошей, отриманих з бюджету незаконно. **Відно́влення на робо́ті** – процедура, яка може застосовуватися у випадку незаконного звільнення працівника або звільнення з порушенням встановленого порядку. **Відно́влення насе́лення** – зміна кількості населення, яка відбувається за рахунок природного процесу зміни поколінь. **Відно́влення ці́нного папе́ру** – відновлення прав за втраченими цінними паперами на пред'явника та ордерним цінним паперам.

ВІДНО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відновлення. ** **Відно́влювальна ва́ртість основни́х за́собів** – сума витрат, необхідних для відновлення зношених у процесі виробництва основних засобів.

ВІДНО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відно́влювати**.

ВІДНО́ВЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність до відновлювання.

ВІДНО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **відно́влювати й відно́влюватися** 1 – 3.

ВІДНО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВІДНОВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДНОВИ́ТИ**, -овлю́, -о́виш; *мн.* відно́влять; *док.*, *перех.* 1. Надавати попереднього вигляду чому-небудь пошкодженому, зіпсованому, зруйнованому; приводити до попереднього стану; поновлювати. // Установлювати те, що було ліквідоване. 2. Знову починати перервану дію, стосунки тощо. 3. *перен.* Відтворювати в пам'яті; пригадувати. 4. Усувати з хімічних сполук Оксиген або приєднувати до них Гідроген. 5. Приєднувати електрони речовиною-окисником.

ВІДНО́ВЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ВІДНОВЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ВІДНОВИ́ТИСЯ**, -о́виться; *мн.* відно́вляться; *док.* 1. Набувати попереднього вигляду, стану. 2. Починатися знову після певної перерви. 3. *перен.* Відтворюватися в пам'яті; пригадуватися. 4. *тільки недок.* Пас. до **відно́влювати** 1. 5.

ВІДНО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **відно́вник**.

ВІДНО́ВЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відно́влювати**.

ВІДНОВЛЯ́ТИ *див.* **відно́влювати**.

ВІДНОВЛЯ́ТИСЯ *див.* **відно́влюватися**.

ВІДНО́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до відновлення. *Відновні процеси. Відновні сполуки.* ** **відно́вна хірургі́я** – розділ хірургії, основною метою якого є виправлення і відновлення форми і функції органів та тканин. **Відно́вний пері́од** – період часу після закінчення фізичного навантаження, протягом якого функції організму повертаються до вихідного стану.

ВІДНО́ВНИК, -а, *ч.* 1. *хім.* Речовина, яка під час реакції віддає електрони, а сама окиснюється. 2. Той, хто щось відновлює.

ВІДНО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **відно́вник** 2.

ВІДНО́ВОК, -вка, *ч.* Новий пагін, відросток.

ВІДНО́ГА, -и, *ж.* 1. Відгалуження гори. 2. *розм.* Відгалуження стовбура дерева, дороги, ріки тощо.

ВІДНО́ЖИНА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **відно́га**.

ВІДНО́РОК, -рка, *ч.* Хід від основної нори або кормової камери лисиці, борсука та ін.

ВІДНО́СИНИ, -син, *мн.* Стосунки, зв'язки, взаємини між ким-небудь. // *до кого*, *заст.* Ставлення, прояв почуттів. *Економічні відносини.* ** **Валю́тні відно́сини** – грошові відносини, пов'язані з функціонуванням валюти в процесі зовнішньої торгівлі, надання економічної та технічної допомоги. **Кореспонде́нтські відно́сини** – договірні відносини між кредитними установами для здійснення платежів та кредитів. **Кореспонде́нтські відно́сини без раху́нку** – договірні відносини між кредитними установами за рахунками даного кредитного закладу та його кореспондента в третій кредитній установі. **Кореспонде́нтські відно́сини з раху́нком** – договірні відносини між кредитними установами за рахунком, відкритим даною кредитною установою у кореспондента, або за рахунком, відкритим кореспондентом у даній кредитній установі. **Майнові́ відно́сини** – відносини фізичних та юридичних осіб між собою, які мають форму позик, кредитів, оренди, купівлі-продажу. **Розрахункові́ відно́сини** – фінансові відносини між компаніями, підприємствами, пов'язані зі здійсненням платежів за товари, роботи, послуги. **Това́рно-грошові́ відно́сини** – відносини відокремлених товаровиробників, пов'язаних між собою суспільним розподілом праці.

ВІДНОСИ́ТИ, -ошу́, -о́сиш, *док.* Закінчити носити.

ВІДНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, **ВІДНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* відні́с, -несла́, -несло́; *мн.* віднесли́; *док.*, *перех.* 1. Несучи кого-, що-небудь, доставляти кудись або кому-небудь. 2. Повертати, віддавати комусь що-небудь позичене, тимчасово взяте. 3. Захоплюючи щось своїм рухом, течією, переміщати вбік від чогось (про вітер, воду тощо). // *безос.* // *перен.* Стирати в пам'яті щось, приводити в забуття (про час). 4. *перен.* Зараховувати кого-, що-небудь до якогось розряду, групи; пов'язувати з ким-, чим-небудь. // Пов'язувати з певним періодом часу.

ВІДНО́СИТИСЯ, -о́шуся, -о́сишся, *недок.*, **ВІДНЕСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся, *док.* 1. *рідко.* Те саме, що **ста́витися** 1. 2. *тільки недок.*, *рідко.* Те саме, що **стосува́тися**. 3. *тільки недок.*, 3 *ос.*, *спец.* Перебувати в певній відповідності, співвідношенні з чим-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **відно́сити** 1, 3, 4.

ВІДНО́СНИЙ, -а, -е. 1. Який установлюється, визначається в порівнянні, у зіставленні з чим-небудь іншим; правильний за певних умов, обставин; прот. б е з у м о в н и й, а б с о л ю т н и й. *Відносні числа.* ** **Відно́сна воло́гість (пові́тря)**, *фіз.*, – відношення абсолютної вологості до кількості водяної пари, яка насичує простір при цій температурі. **Відно́сна і́стина**, *філос.*, – часткове, приблизне відображення об'єкта, яке змінюється в процесі розвитку пізнання. **Відно́сна по́хибка**, *фіз.*, *тех.* – відношення абсолютної похибки вимірювання до справжнього значення вимірюваної величини. **Відно́сний рух** – рух матеріальної точки (або тіла) по відношенню до системи відліку, яка сама рухається відносно іншої системи відліку, умовно прийнятої за нерухому. // Не цілковитий, не повний, не дуже великий порівняно з іншим. *Відносна додаткова вартість. Відносна вартість основних фондів.* **Відно́сна ціна́**, *ек.* – ціна товару, що визначається у вигляді відношення до ціни іншого, базисного товару. 2. *грам.* Який показує відношення до чогось, зв'язок із чимсь.

ВІДНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відно́сний** 1. ** **теорі́я відно́сності** – фізична теорія простору і часу, одна з фундаментальних фізичних теорій 20 ст.

ВІДНО́СНО. 1. Присл. до **відно́сний** 1; порівняно. 2. *прийм.*, *з род. відм.* З приводу; щодо кого-, чого-небудь; стосовно.

ВІДНО́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Стосунок, причетність до кого-, чого-небудь; зв'язок із кимсь, чимсь. 2. Взаємозв'язок між предметами, явищами. *Процентне відношення. Синтаксичні відношення.* 3. *заст.* Ставлення (у 1 знач.). 4. Діловий лист, що надсилається в установу або офіційній особі.

ВІДНЯ́ТИ *див.* **віднíма́ти**.

ВІДНЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відня́ти** 1. // **відня́то**, *безос. присудк. сл.*

ВІДНЯ́ТИСЯ *див.* **віднíма́тися**.

ВІДНЯТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **відня́ти** 1, 2.

ВІДОБРАЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відображення.

ВІДОБРАЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відобража́ти й відобража́тися** 1, 2.

ВІДОБРАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВІДОБРА́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДОБРАЗИ́ТИ**, -ажу́, -ази́ш, *док.*, *перех.* 1. Показувати кого-, що-небудь засобами слова, живопису, гри тощо. 2. Те саме, що **віддзерка́лювати**; відбивати. // *перен.* Виявляти, виражати в собі певні якості, властивості; відбивати щось.

ВІДОБРАЖА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ВІДОБРА́ЖУВАТИСЯ**, -ується, *недок.*, **ВІДОБРАЗИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. *у чому.* Відтворюватися, мати відображення. 2. *у чому.* Те саме, що **віддзерка́люватися**; відбиватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **відобража́ти**.

ВІДОБРАЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відобража́ти**.

ВІДОБРА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відобрази́ти**. // **відобра́жено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДОБРА́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія і стан за знач. **відобрази́ти й відобрази́тися**; відбиття. 2. Зображення предмета, відбите в дзеркалі, на поверхні води, полірованій речі тощо; відбиток. 3. *тільки одн.*, *філос.* Відтворення в свідомості предметів, явищ зовнішнього світу. 4. *спец.* Правило, за яким кожному елементові деякої заданої множини відповідає певний елемент іншої заданої множини.

ВІДОБРА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відобра́жувати**.

ВІДОБРА́ЖУВАТИ *див.* **відобража́ти**.

ВІДОБРА́ЖУВАТИСЯ *див.* **відобража́тися**.

ВІДОБРА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто щось зображує, відображує.

ВІДОБРА́ЖУВАЧКА, -и. Жін. до **відобра́жувач**.

ВІДОБРА́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відобра́жувати**.

ВІДОБРАЗИ́ТИ *див.* **відобража́ти**.

ВІДОБРАЗИ́ТИСЯ *див.* **відобража́тися**.

ВІДОБРА́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до відображення.

ВІДОГРАВА́ТИ, -раю́, -рає́ш, *недок.* Те саме, що **відіграва́ти**.

ВІДОГРАВА́ТИСЯ, -аю́ся, -ає́шся, *док.* Те саме, що **відіграва́тися**.

ВІДО́ЗВА, -и, *ж.* Звернення, заклик уряду, організації або окремої особи до широких мас населення.

ВІДОКРЕ́МИТИ *див.* **відокре́млювати**.

ВІДОКРЕ́МИТИСЯ *див.* **відокре́млюватися**.

ВІДОКРЕ́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відокре́мити** 1, 2, 4. 2. *у знач. прикм.* Який міститься, перебуває окремо від кого-, чого-небудь. 3. *у знач. прикм.*, *грам.* Який вирізняється своїм змістом та інтонацією. *Відокремлені члени речення.*

ВІДОКРЕ́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **відокре́млений** 2.

ВІДОКРЕ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відокре́мити й відокре́митися**. *Відокремлення членів речення.*

ВІДОКРЕ́МЛЕНО, Присл. до **відокре́млений** 2.

ВІДОКРЕ́МЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для відокремлення.

ВІДОКРЕ́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відокре́млювати** 1, 2, 4.

ВІДОКРЕ́МЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відокре́млюваний**.

ВІДОКРЕ́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відокре́млювати й відокре́млюватися** 1, 3.

ВІДОКРЕ́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДОКРЕ́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* відокре́млять; *док.*, *перех.* 1. Роз'єднуючи, розділяючи, брати частину від цілого. 2. Розділяючи, відмежовувати щось від чогось чим-небудь. // Відмежовувати собою щось від чогось; бути межею між ким-, чим-небудь; розділяти. 3. Розпізнавати, бачити відмінності між чим-небудь. 4. Переривати зв'язок, зв'язки між ким-, чим-небудь. 5. *грам.* Вирізняти другорядні члени речення, вставні слова тощо розділовими знаками на письмі, інтонацією в усній мові.

ВІДОКРЕ́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДОКРЕ́МИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* відокре́мляться; *док.* 1. Відділятися, відриватися від чого-небудь. 2. Віддалятися, відходити від кого-, чого-небудь. 3. Виходити зі складу чого-небудь (держави, організації, гуртка). // Виходити зі складу сім'ї, розділивши майно. 4. Вирізнятися з-поміж чогось.

ВІДОКРЕ́МЛЮВАЧ, -а, *ч.* Який щось, когось відокремлює, призначений для відокремлювання.

ВІДОКРЕ́МЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відокре́млювати**.

ВІДОКРЕ́МНИЙ, -а, -е. Який існує відокремлено, перебуває у стані відокремлення.

ВІ́ДОМ, -а, *ч.*, *діал.* Звістка, знання, відомість. ** **Ві́дома ма́ти** – знати. **Ві́дома ді́брати** – дізнатися. **Нема́ ві́дома** – невідомо.

ВІДО́МИЙ, -а, -е. 1. Про якого знають; знайомий. // Якого добре знають з певного боку. ** **Відо́ма річ** – уживається як вставне словосполучення в значенні в і д о м о, з в и ч а й н о. 2. Якого знає багато людей, який користується популярністю, славою; знаменитий, славетний. 3. *у знач. ім.* **відо́ме**, -мого, *с.*, *мат.* Дана величина. **ВІДО́МІСТЬ** *див.* **відо́мості**.

ВІ́ДОМІСТЬ, -мості, *ж.* Документ, зазвичай для одержання чогось (грошей, матеріалів *і т. ін.*) *Розписатись у відомості.* ** **Бала́нсова ві́домість** – фінансовий документ, в якому відображено активи, пасиви та вартість капіталу підприємства. **Дефе́ктна ві́домість** – документ, який складено на основі контролю якості речей, товарів і який містить перелік наявних в них дефектів. **Переда́точна ві́домість** – документ, який містить детальні відомості про склад майна, цінностей, що передаються. **Платі́жна ві́домість** – бухгалтерський документ, за яким виплачується заробітна платня, а також здійснюються інші грошові виплати.

ВІДО́МО, *невідм.* 1. *присудк. сл.* Про наявність відомостей про кого-, що-небудь. 2. *вставн. сл.* Уживається для пояснення якоїсь причини, наслідку; зрозуміло, звісно. ** **Як відо́мо** – як усі знають.

ВІДО́МОСТІ, -тей, *мн.* (*одн.* **відо́мість**, -мості, *ж.*) 1. Повідомлення, вісті про кого-, що-небудь. 2. Певні факти, дані про кого-, що-небудь. 3. *тільки мн.* Знання в якій-небудь галузі. 4. *тільки одн.*, *рідко.* Абстр. ім. до **відо́мий** 2; слава.

ВІ́ДОМСТВО, -а, *с.* Галузь державного управління й сукупність установ, які її обслуговують.

ВІДОМСТИ́ТИ *див.* **відомща́ти**.

ВІ́ДОМЧИЙ, -а, -е. 1. Стос. до відомства. 2. Обмежений інтересами тільки свого відомства, установи.

ВІ́ДОМЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **ві́домчий** 2.

ВІДОМЩА́ТИ, ВІДІМЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДОМСТИ́ТИ, ВІДІМСТИ́ТИ**, -мщу́, -мсти́ш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **мсти́тися**.

ВІДО́МЩЕНИЙ, ВІДІ́МЩЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відомсти́ти**.

ВІДО́МЩЕННЯ, ВІДІ́МЩЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **відомсти́ти**.

ВІДО́Р, -у, *ч.*, *діал.* Відпрацювання оранкою за користування землею.

ВІДО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відора́ти**.

ВІДОРА́ТИ, -рю́, -ре́ш, *док.*, **ВІДО́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* 1. Орючи, відокремлювати, відмежовувати від чогось. // Орючи, відокремлювати, забирати собі. 2. Відробляти оранкою.

ВІДО́РЮВАТИ *див.* **відора́ти**.

ВІДОСЕРЕ́ДНІЙ, -я, -є, *заст.*, *фіз.* Відцентровий.

ВІДОСО́БИТИ *див.* **відосо́блювати**.

ВІДОСО́БИТИСЯ *див.* **відосо́блюватися**.

ВІДОСО́БЛЕНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відосо́бити**.

ВІДОСО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.*, *рідко.* Те саме, що **відокре́мленість**.

ВІДОСО́БЛЕННЯ, -я, *с.*, *книжн.*, *рідко.* Дія і стан за знач. **відосо́бити й відосо́битися**.

ВІДОСО́БЛЕНО. Присл. до **відосо́блений**.

ВІДОСО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВІДОСОБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДОСО́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* відосо́блять; *док.*, *перех.*, *книжн.*, *рідко.* Те саме, що **відокре́млювати** 1, 4.

ВІДОСО́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ВІДОСОБЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДОСО́БИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* відосо́бляться; *док.*, *книжн.*, *рідко.* Те саме, що **відокре́млюватися** 1, 4.

ВІДОСОБЛЯ́ТИ *див.* **відосо́блювати**.

ВІДОСОБЛЯ́ТИСЯ *див.* **відосо́блюватися**.

ВІДОТІ́ЛЬ, *присл.*, *діал.* Відтіль.

ВІДОХО́ТИТИ *див.* **відохо́чувати**.

ВІДОХО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відохо́чувати**.

ВІДОХО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДОХО́ТИТИ**, -хо́чу, -хо́тиш, *док.* Відбивати в кого-небудь бажання, охоту щось робити, любов, прагнення до чогось.

ВІДПА́Д, -у, *ч.*, *спец.* Дія і стан за знач. **відпада́ти й відпа́сти**.

ВІДПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **відпада́ти**.

ВІДПАДА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВІДПА́СТИ**, -аде́, *док.* 1. Падати, відділяючись, відриваючись від чого-небудь. 2. Втрачати значення, силу за певних умов. // Зникати. 3. Виходити з якогось об'єднання.

ВІДПАДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **відпа́сти**.

ВІДПА́ДКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **відпа́док**, -дка, *ч.*), *діал.* Відходи.

ВІДПА́ЄННЯ, -я, *с.* Те саме, що **відпа́ювання**.

ВІДПА́Л[1], -у, *ч.*, *тех.* Те саме, що **відпа́лювання**[1].

ВІДПА́Л[2], -у, *ч.*, *гірн.* Те саме, що **відпа́лювання**[2].

ВІДПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпали́ти**.

ВІДПА́ЛИЙ, -а, -е. Який відпав, відокремився, падаючи.

ВІДПА́ЛИНА, -и, *ж.* Дрібна гречана лузга, змішана з борошном.

ВІДПАЛИ́ТИ[1] *див.* **відпа́лювати**[1].

ВІДПАЛИ́ТИ[2] *див.* **відпа́лювати**[2].

ВІДПА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *гірн.* Робітник, що здійснює відпалювання (*див.* **відпа́лювання**[2]).

ВІДПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для відпалювання (*див.* **відпа́лювання**[1]).

ВІДПА́ЛЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець з відпалювання.

ВІДПА́ЛЮВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **відпа́лювальник**.

ВІДПА́ЛЮВАННЯ[1], -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **відпа́лювати**[1].

ВІДПА́ЛЮВАННЯ[2], -я, *с.*, *гірн.* Дія за знач. **відпа́лювати**[2].

ВІДПА́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДПАЛИ́ТИ**, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех.*, *тех.* Обробляти метали, їх сплави, деталі тощо (напр., скло) нагріванням і повільним охолодженням для надання їм потрібних властивостей.

ВІДПА́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДПАЛИ́ТИ**, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех.*, *гірн.* Робити отвір, щілину тощо в пласті вугілля, руди за допомогою вибуху.

ВІДПАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Закінчити, перестати панувати.

ВІДПА́Р, -у, *ч.* Негуста пара; випари.

ВІДПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпа́рити**.

ВІДПАРИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпари́рувати**.

ВІДПАРИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. У фехтуванні – відбити удар. 2. *перен.*, *рідко.* Відповісти гостро, дотепно на докір, образу тощо.

ВІДПА́РИТИ *див.* **відпа́рювати**.

ВІДПА́РИТИСЯ *див.* **відпа́рюватися**.

ВІДПАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпаро́вуватися**.

ВІДПАРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *рідко.* Відтавати, паруючи.

ВІДПА́РОСТИТИСЯ *див.* **відпа́рощуватися**.

ВІДПА́РОЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДПА́РОСТИТИСЯ**, -иться, *док.* Вирізнятися, відокремлюватися окремим паростком.

ВІДПАРУВА́ТИ, -у́є, *док.* Закінчити, перестати парувати.

ВІДПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпа́рювати й відпа́рюватися**.

ВІДПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Пом'якшувати що-небудь, діючи на нього парою. // Діючи парою на щось, відривати, відклеювати. 2. *рідко.* Відмивати що-небудь, тримаючи в гарячій воді.

ВІДПА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДПА́РИТИСЯ**, -иться, *док.* Відділятися під дією пари.

ВІДПА́РЮВАЧ, -а, *ч.* Людина або механізм, який щось відпарює.

ВІДПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ВІДПА́СУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПА́СТИ**, -су́, -се́ш, *док.* 1. *перех.* Те саме, що **випаса́ти** 1. 2. *перех.*, *перен.*, *фам.*, *зневажл.* Добре харчуючись, відрощувати живіт, підборіддя тощо. 3. *неперех.* Пасінням відробляти за що-небудь. 4. *тільки док.*, *перех.* Пропасти певний час.

ВІДПАСА́ТИСЯ, -а́ється *і рідко* **ВІДПА́СУВАТИСЯ**, -ується, *недок.*, **ВІДПА́СТИСЯ**, -се́ться, *док.* 1. Те саме, що **випаса́тися** 1. 2. *перен.*, *фам.*, *зневажл.* Поправлятися, гладшати (про людину).

ВІДПА́СТИ[1] *див.* **відпада́ти**.

ВІДПА́СТИ[2] *див.* **відпаса́ти**.

ВІДПА́СТИСЯ *див.* **відпаса́тися**.

ВІДПА́СУВАТИ *див.* **відпаса́ти**.

ВІДПАСУВА́ТИ, відпасу́ю, відпасу́єш, *док.*, *спорт.* Віддати пас партнерові.

ВІДПА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпа́ювати**.

ВІДПА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДПАЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Відокремлювати, відділяти нагріванням припаяну частину.

ВІДПАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Відрізати, відламати, відокремити частину від цілого.

ВІДПА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДПАЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* Відокремлюватися, відпадати внаслідок нагрівання.

ВІДПА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпая́ти**.

ВІДПАЯ́ТИ *див.* **відпа́ювати**.

ВІДПАЯ́ТИСЯ *див.* **відпа́юватися**.

ВІДПЕ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* **ВІДПЕ́КУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Позбутися, здихатися, звільнитися.

ВІДПЕ́РТИ *див.* **відпира́ти**[1].

ВІДПЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпе́рти** 1, 2.

ВІДПЕ́РТИСЯ *див.* **відпира́тися**[1].

ВІДПЕЧА́ТАТИ *див.* **відпеча́тувати**.

ВІДПЕЧА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПЕЧА́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Знімати печатку; те саме, що **розпеча́тувати**.

ВІДПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПИ́ТИ**, відіп'ю́, відіп'є́ш, *док.*, *перех.* 1. Випивати частину чогонебудь; надпивати. 2. Випивати ту кількість чогонебудь, яку раніше не можна було пити з певних причин. 3. Перестати, закінчити пити.

ВІДПИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДПИ́ТИСЯ**, відіп'ю́ся, відіп'є́шся, *док.* 1. *тільки док.* Напитися досхочу. 2. *чим, на чому, розм.* Поправлятися, довго п'ючи що-небудь.

ВІДПИ́Л, -у, *ч.* Місце перерізу стовбура дерева тощо.

ВІДПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпили́ти**.

ВІДПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Очищення від пилу якоїнебудь сировини.

ВІДПИЛИ́ТИ, -илю́, -и́лиш, *док.* Очистити від пилу яку-небудь сировину.

ВІДПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпи́лювати**.

ВІДПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Відрізувати пилкою.

ВІДПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **відпи́лювати**.

ВІДПИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Людина, яка відпилює щонебудь.

ВІДПИ́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **відпи́лювач**.

ВІДПИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпиля́ти**.

ВІДПИЛЯ́ТИ *див.* **відпи́лювати**.

ВІДПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІПНУ́ТИ**, -діпну́, -ді́пне́ш; *мин. ч.* відіпну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.* 1. Те саме, що **відстіба́ти**. 2. Відв'язувати прив'язане.

ВІДПИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, пристосований для відпирання чого-небудь.

ВІДПИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відпира́ти**[1] **і відпира́ти**[2].

ВІДПИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпира́ти**[1] **і відпира́ти**[2].

ВІДПИРА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПЕ́РТИ**, відіпру́, відіпре́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. *рідко.* Те саме, що **відмика́ти** 1. 2. Силою змушувати відступити назад; відтискувати. 3. *тільки док.*, *фам.* Віднести щось важке, напружуючись.

ВІДПИРА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІПРА́ТИ**, відперу́, відпере́ш; *мин. ч.* відіпра́в, -пра́ла, -пра́ло; *док.*, *перех.* Перучи, відмивати бруд з одягу, білизни тощо.

ВІДПИРА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДПЕ́РТИСЯ**, відіпру́ся, відіпре́шся, *док.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **відмика́тися** 1. 2. *розм.* Відмагатися, відмовлятися визнати свою вину тощо, не зізнаватися в чомусь. 3. *діал.* Відбиватися, оборонятися.

ВІДПИРА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.*, **ВІДІПРА́ТИСЯ**, відпере́ться; *мин. ч.* відіпра́вся, -пра́лася, -пра́лося; *док.* Ставати чистим унаслідок прання. // Зникати після прання (про бруд, плями тощо).

ВІДПИРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відпира́ти**.

ВІДПИ́РХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* **ВІДПИ́РХУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, Пирхаючи, прочищати ніс, рот, горло.

ВІДПИ́РХУВАТИСЯ *див.* **відпи́рхатися**.

ВІ́ДПИС, -у, *ч.*, *заст.* Письмова відповідь на лист і т. ін.

ВІДПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відписа́ти** 2.

ВІДПИСА́ТИ *див.* **відпи́сувати**.

ВІДПИСА́ТИСЯ *див.* **відпи́суватися**.

ВІДПИ́СКА, -и, *ж.* 1. Письмова відповідь, у якій обминається головне, суть справи. 2. *заст.* Письмова відповідь на лист і т. ін.

ВІДПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпи́сувати**.

ВІДПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Відповідати комусь листовно. // Повідомляти листом про щось. 2. Письмово заповідати кому-небудь своє майно у спадок. 3. *діал.* Списувати, переписувати.

ВІДПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДПИСА́ТИСЯ**, -ишу́ся, -и́шешся, *док.* 1. Письмово відповідати, не торкаючись головного, обминаючи суть справи. 2. *тільки док.*, *рідко.* Закінчити писати.

ВІДПИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ВІДПИ́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, 1. Замість відповіді на питання запитувати. 2. *діал.* Розпитуючи, знаходити кого-, щонебудь.

ВІДПИ́ТИ *див.* **відпива́ти**.

ВІДПИ́ТУВАТИ *див.* **відпита́ти**.

ВІДПИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпиха́ти й відпиха́тися**.

ВІДПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІПХНУ́ТИ** *і рідко* **ВІДПИХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Пхаючи когось або щось, відсувати, відстороняти від кого-, чого-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Відштовхувати, віддаляти когось від себе байдужістю або поганим ставленням, вчинком і т. ін.

ВІДПИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДІПХНУ́ТИСЯ** *і рідко* **ВІДПИХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Відштовхуватися від кого-, чого-небудь. // Віддалятися, відстороняти кого-небудь від себе.

ВІДПИХНУ́ТИ *див.* **відпиха́ти**.

ВІДПИХНУ́ТИСЯ *див.* **відпиха́тися**.

ВІ́ДПІРКА, -и, *ж.*, *зах.* Відмовка.

ВІДПЛАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що від-

повзти́.

ВІДПЛА́ТА, -и, *ж.* Дія, вчинок і т. ін. у відповідь на заподіяне комусь зло; помста. // Сумний наслідок якихось нерозважливих вчинків тощо.

ВІДПЛАТИ́ТИ *див.* **відпла́чувати.**

ВІДПЛАТИ́ТИСЯ *див.* **відпла́чуватися.**

ВІДПЛА́ТНИЙ, -а, -е: ** **відпла́тні уго́ди**: у цивільному праві – угоди, в яких зобов'язанню одної з сторін здійснити певні дії відповідає зустрічне зобов'язання іншої сторони надати матеріальне чи інше благо.

ВІДПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відплати́ти.** // **відпла́чено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДПЛА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпла́чувати.**

ВІДПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПЛАТИ́ТИ**, -ачу́, -а́тиш, *док.*, *кому.* Віддячувати за послугу, добре ставлення. // Мститися за вчинене зло. *Відплачувати сторицею.*

ВІДПЛА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДПЛАТИ́ТИСЯ**, -ачу́ся, -а́тишся, *док.* 1. *рідко.* Те саме, що **віддя́чувати.** 2. *діал.* Повертати борг; розплачуватися.

ВІДПЛЕ́СК, -у, *ч.* Сплеск хвилі, яка, ударившись об що-небудь, відкочується назад.

ВІДПЛЕСКА́ТИ, -ещу́, -е́щеш, *недок.* Закінчити, перестати плескати.

ВІДПЛЕСНУ́ТИ *див.* **відплі́скувати.**

ВІДПЛЕСТИ́ *див.* **відпліта́ти.**

ВІДПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відплести́.**

ВІДПЛИ́В, -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **відплива́ти** й **відпливти́** 1, 3. 2. Періодичне (двічі на добу) пониження рівня води в океанах і відкритих морях; прот. п р и п л и в. 3. *перен.* Послаблення якогось процесу, дії, руху, що чергуються з їх піднесенням. // Масовий відхід кого-небудь. // Зменшення чого-небудь. ** **відпли́в капіта́лу** – кошти країни, які скеровуються за кордон з метою інвестування, позики чи закупівлі фінансових активів.

ВІДПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПЛИСТИ́**, -иву́, -иве́ш; *мин. ч.* відпли́в, -лила́, -лило́; *мн.* відплили́; **ВІДПЛИВТИ́**, -иву́, -иве́ш; *мин. ч.* відпли́в, -вла́, -вло́; *мн.* відпливли́; *рідко* **ВІДПЛИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Пливучи, віддалятися від кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Плавно віддалятися, відходити. 3. Вирушати в плавання.

ВІДПЛИ́ВНИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **відпли́в** 2. *Відпливна хвиля.*

ВІДПЛИВТИ́ *див.* **відплива́ти.**

ВІДПЛИГА́ТИ *див.* **відпли́гувати.**

ВІДПЛИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **відпли́гувати.**

ВІДПЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПЛИГА́ТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. Плигаючи, віддалятися. 2. *тільки док.* Закінчити, перестати плигати.

ВІДПЛИ́НУТИ *див.* **відплива́ти.**

ВІДПЛИСТИ́ *див.* **відплива́ти.**

ВІДПЛИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **відплисти́** 3.

ВІДПЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відплі́скувати.**

ВІДПЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПЛЕСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Плескаючи, відкочуватися, віддалятися від чогось (про хвилі).

ВІДПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпліта́ти.**

ВІДПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПЛЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш; *мин. ч.* відплі́в, -плела́, -плело́; *мн.* відплели́; *док.*, *перех.*, *рідко.* Відокремлювати що-небудь, розплітаючи.

ВІДПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДПЛЕСТИ́СЯ**, -ете́ться; *мин. ч.* відплі́вся, -плела́ся, -плело́ся; *мн.* відплели́ся; *док.*, *рідко.* Відокремлюватися, розплітаючись.

ВІДПЛІШИ́ТИ, -шу́, -і́шиш, *док.*, *перех.* Витягнути клин із чого-небудь.

ВІДПЛОДОНО́СИТИ, -ить, *док.* Дати останні плоди (про фруктові дерева, ягідні та овочеві рослини). // Перестати плодоносити.

ВІДПЛУ́ТАТИ *див.* **відплу́тувати.**

ВІДПЛУ́ТАТИСЯ *див.* **відплу́туватися.**

ВІДПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПЛУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Відокремлювати що-небудь, розплутуючи.

ВІДПЛУ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДПЛУ́ТАТИСЯ**, -ається, *док.*, *рідко.* Відокремлюватися, розплутуючись.

ВІДПЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпльо́вувати** і **відпльо́вуватися.**

ВІДПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *рідко*, 1. *перех.* Те саме, що **випльо́вувати.** 2. *неперех.* Те саме, що **спльо́вувати.**

ВІДПЛЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДПЛЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* 1. Плюючи, звільнятися від чогось непотрібного в роті. 2. *перен.* Спльовуючи, виражати огиду до чогось, небажання мати стосунок, справу з ким-, чим-небудь. // За забобонними уявленнями – спльовувати, захищатися від нечистої сили.

ВІДПЛЮВА́ТИ *див.* **відпльо́вувати.**

ВІДПЛЮВА́ТИСЯ *див.* **відпльо́вуватися.**

ВІДПЛЮ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **відпльо́вувати.**

ВІДПЛЮ́НУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **відпльо́вуватися.**

ВІДПЛЮ́ЩИТИ *див.* **відплю́щувати.**

ВІДПЛЮ́ЩИТИСЯ *див.* **відплю́щуватися.**

ВІДПЛЮ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПЛЮ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **розплю́щувати**[2].

ВІДПЛЮ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДПЛЮ́ЩИТИСЯ**, -иться, *док.*, *рідко.* Те саме, що **розплю́щуватися**[2].

ВІДПОВЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПОВЗТИ́**, -зу́, -зе́ш, *док.* Повзучи, віддалятися від кого-, чого-небудь.

ВІДПОВІДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Такий, на якого покладено відповідальність за яку-небудь ділянку роботи, справу тощо. ** **Відповіда́льна осо́ба** – фізична або юридична особа, яка несе відповідальність за певні дії чи цінності. 2. Особливо важливий, дуже серйозний.

ВІДПОВІДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Покладений на когось або взятий на себе обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справу, за чиєсь дії, вчинки, слова. ** **Адміністрати́вна відповіда́льність** – юридична відповідальність громадян і посадових осіб за здійснене ними адміністративне правопорушення. **Відповіда́льність платника́ пода́тків** – відповідальність платників податків за несвоєчасну або неповну сплату належного податку. **Економі́чна відповіда́льність** – обов'язок економічного суб'єкта відповідати по прийнятим ним зобов'язанням. **Криміна́льна відповіда́льність** – вид юридичної відповідальності за вчинення фізичною особою діяння, передбаченого кримінальним кодексом. **Субсидіа́рна відповіда́льність** – додаткова відповідальність, яка покладається на окремих членів групи, що несуть солідарну відповідальність. **Притяга́ти до відповіда́льності** *кого* – вважаючи когось винним, вимагати звіту за його вчинки (перед судом, органами влади і т. ін.). **Циві́льна відповіда́льність** – вид юридичної відповідальності за цивільні порушення; полягає у застосуванні до правопорушника заходів впливу, встановлених законом. **Юриди́чна відповіда́льність** – встановлений законодавством юридичний обов'язок правопорушника зазнати позбавлення певних благ та (або) належних йому цінностей. 2. Серйозність, важливість справи, моменту тощо.

ВІДПОВІДА́ЛЬНО. Присл. до **відповіда́льний.**

ВІДПОВІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відповіда́ти.**

ВІДПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПОВІ́СТИ**, -і́м, -і́си́; *мин. ч.* відпові́в, -вiла́, -віло́; *мн.* відповіли́; *док.* 1. *неперех.* Давати комусь відповідь на питання, звертання тощо. // Писати відповідь на лист. 2. *перех. і без додатка.* Розповідати вчителеві (екзаменаторові) засвоєний матеріал. 3. *неперех.* Робити що-небудь у відповідь на дії іншого. 4. *тільки недок.*, *неперех.* Нести відповідальність за когось, щось. 5. *тільки недок.*, *неперех.* Бути відповідним чому-небудь.

ВІДПОВІДА́Ч, -а́, *ч.* Той, кого притягають до суду.

ВІДПОВІДА́ЧКА, -и. Жін. до **відповіда́ч.**

ВІДПОВІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. *чому.* Який відповідає чому-небудь. // Який відповідає якійсь мірі; належний. 2. Який підходить, потрібний для даного випадку.

ВІДПОВІДНИ́Й, -а́, -е́. Який дається у відповідь. *Відповідний лист. Відповідна нота.*

ВІДПОВІ́ДНИК, -а, *ч.*, *лінгв.* Слово однієї мови, що означає таке саме поняття, як і слово іншої мови.

ВІДПОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Узгодженість між чим-небудь. // Повна подібність до кого-, чого-небудь, цілковита схожість у чомусь.

ВІДПОВІ́ДНО. 1. *присл.* Так, як треба; належним чином. 2. *у знач. прийм.*, *з род.* (*у сполуч. з прийм.* д о) *і дав. в.* Уживається на позначення узгодженості між чимсь, залежності від чогось.

ВІ́ДПОВІДЬ, -і, *ж.* 1. Усне чи письмове повідомлення, пояснення з приводу чийогось запитання, звертання тощо. // Розповідь на задану тему (учнем, студентом і т. ін.). 2. Дія, вчинок, що здійснюється на противагу іншій дії, заклику, висловленню тощо. // Рішуче заперечення чогось, доведення неправильності якогось твердження. 3. *заст.* Відповідальність. 4. Результат розв'язання математичної задачі. ** **У (на) ві́дповідь** – відповідаючи на запитання, на що-небудь сказане; реагуючи, проявляти своє ставлення до чийогось вчинку, дії і т. ін.

ВІДПОВІ́СТИ *див.* **відповіда́ти.**

ВІДПОВІСТИ́ТИ *див.* **відповіща́ти.**

ВІДПОВІ́Т, -у, *ч.*, *заст.* Відповідь (у 1, 2 знач.).

ВІДПОВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПОВІСТИ́ТИ**, -іщу́, -істи́ш, *док.*, *заст.* Розповідати, повідомляти.

ВІДПОЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *заст.* Повернути собі щось за допомогою суду.

ВІДПОЇ́ТИ *див.* **відпо́ювати.**

ВІДПОЇ́ТИСЯ *див.* **відпо́юватися.**

ВІДПОКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех. і неперех.*, *зах.* Те саме, що **споку́тувати.**

ВІДПОЛІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відполірува́ти.**

ВІДПОЛІРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відполіро́вувати.**

ВІДПОЛІРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПОЛІРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Тертям, натиранням робити поверхню каменя, дерева тощо дзеркально гладкою.

ВІДПОЛІРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДПОЛІРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Ставати дзеркально гладким (про тверду поверхню). 2. *тільки недок.* Пас. до **відполіро́вувати.**

ВІДПОЛІРУВА́ТИ *див.* **відполіро́вувати.**

ВІДПОЛІРУВА́ТИСЯ *див.* **відполіро́вуватися.**

ВІДПОЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відполі́скувати.**

ВІДПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПОЛОСКА́ТИ**, -ощу́, -о́щеш, *док.*, *перех.* 1. Відмивати не дуже забруднені речі, злегка полоскаючи у воді. 2. *тільки док.* Закінчити щось полоскати.

ВІДПОЛІ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДПОЛОСКА́ТИСЯ**, -о́щеться, *док.* Відмиватися під час полоскання водою.

ВІДПОЛОВИ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* Відокремити половину чого-небудь.

ВІДПОЛОСКА́ТИ *див.* **відполі́скувати.**

ВІДПОЛОСКА́ТИСЯ *див.* **відполі́скуватися.**

ВІДПОЛО́ТИ, -олю́, -о́леш, *док.*, *перех. і неперех.* Прополоти протягом певного часу. // Закінчити полоти.

ВІДПОМИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віпомина́ти.**

ВІДПОМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док. перех. і неперех.*, *рідко.* Справити поминки по вмерлому.

ВІДПО́РИНА, -и, *ж.*, *діал.* Жердина, якою відштовхують невід на глибину.

ВІДПО́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Здатний чинити опір, дати відсіч.

ВІДПО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відпо́рний.**

ВІДПОРО́ТИ *див.* **відпо́рювати.**

ВІДПО́РОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпоро́ти.**

ВІДПОРО́ТИСЯ *див.* **відпо́рюватися.**

ВІДПОРУ́ЧНИК, -а, *ч.*, *зах.* Уповноважений, представник.

ВІДПО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпо́рювати.**

ВІДПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДПОРО́ТИ**, -орю́, -о́реш, *док. перех.* Розрізуючи або розриваючи нитки шва, відокремлювати щось пришите.

ВІДПО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДПОРО́ТИСЯ**, -о́реться, *док.* Відриватися вздовж шва.

ВІДПО́СТИТИ, -о́щу, -о́стиш, *док.*, *перех.*, *церк.* Постячи, домогтися прощення гріха (гріхів).

ВІДПО́СТИТИСЯ, -о́щу́ся, -о́стишся, *док.*, *церк.* Те саме, що **відпо́стити.**

ВІДПОЧИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто відпочиває.

ВІДПОЧИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **відпочива́льник.**

ВІДПОЧИВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Кімната для відпочинку, сну; спальня.

ВІДПОЧИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпочива́ти.**

ВІДПОЧИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПОЧИ́ТИ**, -и́ну, -и́неш, *док.* 1. Відновлювати сили після втоми (фізичної чи душевної), припиняючи дію, рух і т. ін. // Проводити час на дозвіллі, не працюючи. 2. *перен.* Лежати в могилі.

ВІДПОЧИ́ВОК, -вку, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **відпочи́нок.**

ВІДПОЧИ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **відпочи́ти** 1.

ВІДПОЧИ́Н, -у, *ч.*, *рідко.* Відпочинок.

ВІДПОЧИНКО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для відпочинку.

ВІДПОЧИ́ННЯ, -я, *с.*, *фольк.* Відпочинок.

ВІДПОЧИ́НОК, -нку, *ч.* Відновлення сил після втоми припиненням дії, руху і т. ін. // Проведення часу на дозвіллі, без праці. // Коротка перерва під час праці, якоїсь дії; перепочинок. // Зупинка в дорозі, щоб відпочити.

ВІДПОЧИ́ТИ *див.* **відпочива́ти.**

ВІДПО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпо́ювати.**

ВІДПО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДПОЇ́ТИ**, -ою́, -о́їш, *док.*, *перех.* Поправляти, відгодовувати когось, напуваючи молоком або рідкою їжею.

ВІДПО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДПОЇ́ТИСЯ**, -ою́ся, -о́їшся, *док.* Поправлятися, відгодовуватися молоком або рідкою їжею.

ВІДПРА́ВА, -и, *ж.* 1. Церковна служба. 2. *діал.* Відповідь.

ВІДПРА́ВИТИ *див.* **відправля́ти.**

ВІДПРА́ВИТИСЯ *див.* **відправля́тися.**

ВІДПРА́ВКА, -и, *ж.*, *розм* Те саме, що **відпра́влення** 1.

ВІДПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпра́вити** 1, 4. // **відпра́влено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **відпра́вити.** 2. *спец.* Діяльність живого організму, окремого органу тощо. 3. Предмет, що пересилається поштою (бандероль, лист, посилка).

ВІДПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відправля́ти** 1, 4 і **відправля́тися** 1. *Відправляння посилок. Відправляння церковних обрядів.*

ВІДПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* відпра́влять; *док.*, *перех.* 1. Посилати, відсилати щось куди-небудь, організовувати відсилку, перевезення чогось. // Супроводжуючи, відводити, відвозити когось до певного місця за наказом, розпорядженням. 2. Випроводжати когось зі свого дому. // Просити когось, наказувати комусь піти геть, залишити, покинути кого-, що-небудь. 3. Давати розпорядження про відхід поїзда, пароплава і т. ін. 4. Служити в церкві, виконувати релігійний обряд. ** **Відправля́ти (відпра́вити) на той світ** – заподіювати кому-небудь смерть.

ВІДПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДПРА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* відпра́вляться; *док.* 1. Вирушати в дорогу; відходити, від'їжджати і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **відправля́ти** 1, 4.

ВІДПРАВНИ́Й, -авна́, -авне́. Такий, з якого щось відправляють (у 1 знач.). *Відправна станція.* ** **Відправна́ ціна́** – найвища ціна, за якою покупець згодний купити товар, або мінімальна ціна, за якою продавець готовий запропонувати свій товар для аукціонного продажу.

ВІДПРА́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто відправляє, пересилає щось куди-небудь.

ВІДПРА́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до відправника.

ВІДПРА́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **відпра́вник.**

ВІДПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпрасува́ти.**

ВІДПРАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відкасо́вувати.**

ВІДПРАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПРАСУВА́ТИ**,

-у́ю, -у́єш, *док., перех.* Старанно прасувати; випрасовувати.
ВІДПРАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДПРАСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Добре прасуватися, випрасовуватися.
ВІДПРАСУВА́ТИ *див.* **відпрасо́вувати**.
ВІДПРАСУВА́ТИСЯ *див.* **відпрасо́вуватися**.
ВІДПРАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпрацюва́ти** 1. 2. *прикм., спец.* Те саме, що **спрацьо́ваний**.
ВІДПРАЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відпрацьо́ваний**.
ВІДПРАЦЬО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відпрацьовування.
ВІДПРАЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпрацьо́вувати**.
ВІДПРАЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПРАЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *тільки док., неперех.* Пропрацювати певний час. 2. *тільки док., перех.* Закінчити працювати. 3. *тільки док., перех. і неперех., спец.* Виконати певну роботу, функцію, втративши здатність виконувати її вдруге. 4. *перех.* Віддавати борг працею. 5. *перех., спец.* Удосконалювати, доводити до готовності.
ВІДПРАЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДПРАЦЮВА́ТИСЯ**, -ю́ється, *док., спец.* 1. Ставати відпрацьованим (у 2 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **відпрацьо́вувати** 5.
ВІДПРАЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпрацюва́ти** 1, 4, 5.
ВІДПРАЦЮВА́ТИ *див.* **відпрацьо́вувати**.
ВІДПРАЦЮВА́ТИСЯ *див.* **відпрацьо́вуватися**.
ВІДПРЕПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпрепарува́ти**.
ВІДПРЕПАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпрепарува́ти**.
ВІДПРЕПАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Обробити спеціальним способом труп людини, тварини або окремі їх органи, забезпечивши цим тривале зберігання для досліджень.
ВІДПРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпресува́ти**.
ВІДПРЕСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпресо́вувати**.
ВІДПРЕСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПРЕСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., спец.* 1. Старанно пресувати. 2. Виготовляти що-небудь пресуванням.
ВІДПРЕСУВА́ТИ *див.* **відпресо́вувати**.
ВІДПРИКМЕТНИКО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Утворений від прикметника.
ВІДПРИСЛІВНИКО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Утворений від прислівника.
ВІДПРОВА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпрова́дити**.
ВІДПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПРОВА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Прощаючись, супроводжувати кого-небудь до якогось місця; проводжати. 2. Насильно відводити кого-небудь у певне місце. // *рідко.* Відводити когось убік від інших з якоюсь метою. 3. *розм.* Посилати, відсилати когось або щось куди-небудь.
ВІДПРОВА́ДИТИ *див.* **відпрова́джувати**.
ВІДПРО́ДАЖ, -у, *ч., рідко.* Продаж вже купленого; перепродаж.
ВІДПРОДА́ТИ, -а́м, -аси́, *док.*, **ВІДПРО́ДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., рідко.* Продавати вже куплене; перепродувати.
ВІДПРО́ДУВАТИ *див.* **відпрода́ти**.
ВІДПРОСИ́ТИ *див.* **відпро́хувати**.
ВІДПРОСИ́ТИСЯ *див.* **відпро́хуватися**.
ВІДПРОТО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпрото́рити**.
ВІДПРОТО́РИТИ, -рю, -риш, *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **відпра́вити** 2.
ВІДПРО́ХУВАТИ *і* **ВІДПРО́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДПРОХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **ВІДПРОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док., перех., заст.* Просьбами домагатися для когось дозволу відлучитися куди-небудь.
ВІДПРО́ХУВАТИСЯ *і* **ВІДПРО́ШУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДПРОХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся *і* **ВІДПРОСИ́ТИСЯ**, -ошу́ся, -о́сишся, *док.* 1. Прохаючи, брати дозвіл у кого-небудь, щоб відлучитися з місця роботи, з дому тощо. 2. Прохати про звільнення від чого-небудь.
ВІДПРО́ШУВАТИ *див.* **відпро́хувати**.
ВІДПРО́ШУВАТИСЯ *див.* **відпро́хуватися**.
ВІДПРЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпряга́ти**.
ВІДПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПРЯГТИ́**, -яжу́, -яже́ш; *мин. ч.* відпря́г, -прягла́, -прягло́; *док., перех.* Звільняти коней, волів тощо від упряжі.
ВІДПРЯГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДПРЯГТИ́СЯ**, -яже́ться; *мин. ч.* відпря́гся, -прягла́ся, -прягло́ся; *док.* Звільнятися від упряжі (про коня, вола тощо).
ВІДПРЯГТИ́ *див.* **відпряга́ти**.
ВІДПРЯГТИ́СЯ *див.* **відпряга́тися**.
ВІДПРЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпряда́ти**.
ВІДПРЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПРЯСТИ́**, -яду́, -яде́ш, *док., перех.* Прядінням відробляти борг.
ВІДПРЯ́ДКИ, -ів, *мн.* Залишки від прядіння.
ВІДПРЯ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпрягти́**.
ВІДПРЯ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпрягти́**.
ВІДПРЯСТИ́ *див.* **відпряда́ти**.
ВІДПУНКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДПУНКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док., біол.* Відділятися окремим відростком.
ВІДПУНКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпункува́тися**.
ВІДПУНКУВА́ТИСЯ *див.* **відпунко́вуватися**.
ВІ́ДПУСК, -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **відпуска́ти** 6. 2. *розм., рідко.* Те саме, що **відпу́стка**. 3. *тільки одн., мет.* Термічна обробка сталі для зменшення її крихкості.
ВІДПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відпуска́ти** 1, 4, 6, 9, 10.
ВІДПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док., перех.* 1. Дозволяти кому-небудь піти, залишити когось або щось. 2. Давати комусь волю, звільняти з-під варти. // *іст.* Звільняти від кріпацтва. 3. Переставати тримати, стискати що-небудь; випускати з рук. 4. Робити щось менш натягнутим, прикрученим; послаблювати. 5. *перев. безос., перен., розм.* Слабнути, зменшуватися (про біль, хворобу). // Зм'якшуватися, тепліти (про погоду). 6. Видавати, продавати що-небудь. // Виділяти певну суму грошей на якісь потреби; асигнувати. 7. Відрощувати бороду, вуса тощо. 8. *тільки док., розм.* Сказати що-небудь дотепне або недоречне. 9. *церк.* Прощати (гріхи). 10. *мет.* Обробляти сталь або вироби з неї термічним способом для зменшення їхньої крихкості.
ВІДПУСКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **відпуска́ти** 1 – 4, 6, 9, 10.
ВІДПУСКНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до відпуску. 2. *у знач. ім.* **відпускна́**, -но́ї, *ж.* За кріпацтва – документ про відпущення на волю.
ВІДПУСКНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто перебуває у відпустці.
ВІДПУСКНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **відпускни́к**.
ВІДПУ́СТ, -у, *ч., церк.* 1. Молитва, якою відпускаються гріхи. 2. Місцевий церковний обряд, під час якого масово відпускаються гріхи.
ВІДПУСТИ́ТЕЛЬ, -я, *ч., діал.* Той, хто відпускає.
ВІДПУСТИ́ТИ *див.* **відпуска́ти**.
ВІДПУ́СТКА, -и, *ж.* Звільнення на певний час від роботи, навчання для відпочинку і т. ін.
ВІДПУСТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **відпу́стка**. 2. *у знач. ім.* **відпустко́ві**, -вих, *мн.* Гроші, що їх отримують за відпустку.
ВІДПУСТО́ВИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **ві́дпуст**.
ВІДПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відпусти́ти** 1 – 4, 6 – 10. // **відпу́щено**, *безос. присудк. сл.*
ВІДПУ́ЩЕНИК, -а, *ч., іст.* Відпущений на волю, звільнений від рабства або кріпацтва.
ВІДПУ́ЩЕНИЦЯ, -і. Жін. до **відпу́щеник**.
ВІДПУ́ЩЕННЯ, -я, *с., церк.* Прощення гріхів.
ВІДП'Я́СТИ *див.* **відпина́ти**.
ВІДРА́ДА, -и, *ж.* Те, що заспокоює, сповнює радістю; втіха, задоволення.
ВІДРАДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відраджа́ти**.
ВІДРАДЖА́ТИ *див.* **відра́джувати**.
ВІДРА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відра́джувати**.
ВІДРА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВІДРАДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДРА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех. і неперех., також з інфін.* Радити не робити чогось задуманого чи здійснюваного, відмовляти від якогось вчинку.
ВІДРА́ДИТИ *див.* **відра́джувати**.
ВІДРА́ДІСНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який сповнює відрадою, радістю.
ВІДРА́ДІСНО, *рідко.* Присл. до **відра́дісний**.
ВІДРА́ДІСТЬ, -дості, *ж., рідко.* Те саме, що **відра́да**.
ВІДРА́ДНИЙ, -а, -е. Який несе відраду, втіху, задоволення, радість.
ВІДРА́ДНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Те саме, що **відра́да**.
ВІДРА́ДНО. Присл. до **відра́дний**. // *у знач. присудк. сл.*
ВІДРА́ДОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **відра́да**.
ВІДРАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* Відштовхувати когось своїм неприємним, поганим виглядом або запахом.
ВІДРАЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відража́ти**.
ВІДРА́ЗА, -и, *ж.* Почуття огиди, ворожнечі до кого-, чого-небудь.
ВІДРА́ЗЛИВИЙ, -а, -е. Який відштовхує своїм поганим виглядом; дуже неприємний, огидний.
ВІДРА́ЗЛИВО. Присл. до **відра́зливий**.
ВІДРА́ЗНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **відра́зливий**.
ВІДРА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Те саме, що **відра́за**.
ВІДРА́ЗНО, *рідко.* Присл. до **відра́зний**.
ВІДРА́ЗУ, *присл.* 1. У той же час, зараз же, негайно. // З першого разу, спочатку. 2. Одним заходом, за один раз. 3. Раптово, несподівано. 4. Разом, одночасно. 5. Тут же, зараз же.
ВІДРА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* Пройти ралом межу.
ВІДРАПОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відрапортува́ти**.
ВІДРАПОРТО́ВУВАТИ *див.* **відрапортува́ти**.
ВІДРАПОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відрапортува́ти**.
ВІДРАПОРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ВІДРАПОРТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Зробити донесення про що-небудь за певними правилами військової служби; доповісти, рапортуючи. // *розм.* Доповісти кому-небудь про щось; повідомити когось про що-небудь.
ВІДРАПОРТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Віддати рапорт.
ВІДРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відрахува́ти**.
ВІДРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відрахо́вувати**.
ВІДРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Рахуючи, відділяти, відокремлювати частину кого-, чого-небудь. // Ритмічними ударами вказувати час. 2. Затримувати, не віддавати частини якої-небудь суми.
ВІДРАХО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відрахо́вувати**.
ВІДРАХУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **відрахува́ти**. 2. Відрахована сума. // Кошти цільового призначення, які скеровуються до бюджету та державних спеціальних фондів. *Відрахування на соціальні потреби.* ** **Амортизаці́йні відрахува́ння** – грошовий вираз розміру амортизації основних фондів.
ВІДРАХУВА́ТИ *див.* **відрахо́вувати**.
ВІДРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДРА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і неперех., розм.* Те саме, що **відра́джувати**.
ВІДРА́ЯТИ *див.* **відра́ювати**.
ВІДРЕАГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відреагува́ти**.
ВІДРЕАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Виявити відповідне ставлення до кого-, чого-небудь у відповідь на щось; зреагувати.
ВІДРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відрегулюва́ти**. // **відрегульо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ВІДРЕГУЛЬО́ВУВАТИ *див.* **відрегулюва́ти**.
ВІДРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відрегулюва́ти**.
ВІДРЕГУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, **ВІДРЕГУЛЬО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., тех.* Регулюючи, надати машині, механізмові потрібного робочого положення.
ВІДРЕГУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *док., тех.* Стати відрегульованим.
ВІДРЕДАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відредагува́ти**. // **відредаго́вано**, *безос. присудк. сл.*
ВІДРЕДАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Здійснити редагування певного тексту.
ВІДРЕКОМЕНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відрекомендува́ти**.
ВІДРЕКОМЕНДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДРЕКОМЕНДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і неперех.* Знайомлячи когось із кимсь, називати ім'я, фах тощо.
ВІДРЕКОМЕНДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДРЕКОМЕНДУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Під час знайомства називати свої ім'я, фах, заняття тощо.
ВІДРЕКОМЕНДУВА́ТИ *див.* **відрекомендо́вувати**.
ВІДРЕКОМЕНДУВА́ТИСЯ *див.* **відрекомендо́вуватися**.
ВІДРЕКТИ́ *див.* **відріка́ти**.
ВІДРЕКТИ́СЯ *див.* **відріка́тися**.
ВІДРЕМОНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відремонтува́ти**. // **відремонто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ВІДРЕМОНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Зробити ремонт чого-небудь поламаного, розладнаного, зношеного; полагодити. // *перен., розм., жарт.* Вилікувати когось.
ВІДРЕСТАВРУВА́ТИ, -ру́ю, -ру́єш, *док., перех.* Через реставрацію відновити, оновити.
ВІДРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн., рідко.* Дія за знач. **відректи́ся**. 2. Офіційний документ про відмову від своїх прав, поглядів і т. ін.
ВІДРИБА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док., перех. і неперех.* Закінчити, перестати рибалити.
ВІДРИ́В, -у, *ч.* Дія і стан за знач. **відрива́ти**[1] 1, 5 і **відрива́тися**[1] 1, 5. ** **Без відри́ву від виробни́цтва** – не залишаючи роботи, продовжуючи працювати.
ВІДРИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який відриває (у 1 знач.). *Відривальні валики.*
ВІДРИВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **відрива́ти**[1] 1, 5 й **відрива́тися**[1] 1, 5.
ВІДРИВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **відрива́ти**[2] й **відрива́тися**[2].
ВІДРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІРВА́ТИ**, -ірву́, -ірве́ш, *док., перех.* 1. Тягнучи, смикаючи, відділяти, відокремлювати частину від цілого або щось прикріплене, приклеєне тощо. // *тільки док., перев. безос.* Відрізати, знести осколком снаряда, машиною тощо голову, ногу і т. ін. 2. *перен., розм.* Забирати, віднімати в когось що-небудь. // Віднімати, відділяти частину від чого-небудь на шкоду собі або комусь. 3. *перен.* Насильно відсторонювати, відводити кого-небудь від когось, чогось. // Відводити руку, голову і т. ін. від чого-небудь. 4. *перен.* Не давати можливості робити щось, займатися чимось. 5. *перен.* Розлучати кого-небудь із кимсь або чимсь. // *перен.* Позбавляти зв'язку кого-, чого-небудь із чимсь.
ВІДРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* Риючи, витягати те, що було закопане в землю або засипане чим-небудь.
ВІДРИВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДІРВА́ТИСЯ**, -ірву́ся, -ірве́шся, *док.* 1. Відділятися, відокремлюватися від цілого внаслідок поштовху або під дією власної ваги. 2. *перен.* Відходити, віддалятися від кого-, чого-небудь. // Стрімко підніматися з землі. // Залишати когось далеко позаду або збоку; віддалятися. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д, *перен.* Переставати дивитися на кого-, що-небудь. 4. *перен.* Переставати щось робити, чимось займатися. 5. *перен.* Поривати зв'язки з ким-, чим-небудь; ставати далеким, відчужуватися. // Втрачати зв'язок із чим-небудь. 6. *тільки недок.* Пас. до **відрива́ти**[1].
ВІДРИВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* Риючи, відкопуватися.
ВІДРИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відрива́ти**.
ВІДРИВНИ́Й, -а́, -е́. Такий, від якого можна відривати частинами. *Відривний блокнот.*
ВІДРИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ури́вчастий**.
ВІДРИ́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **відри́вчастий**.
ВІДРИ́ВЧАСТО. Присл. до **відри́вчастий**.
ВІДРИГА́ТИ *див.* **відри́гувати**.
ВІДРИГА́ТИСЯ *див.* **відри́гуватися**.
ВІДРИГНУ́ТИ *див.* **відри́гувати**.
ВІДРИГНУ́ТИСЯ *див.* **відри́гуватися**.
ВІДРИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відри́гувати** й

відри́гуватися 1.

ВІДРИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВІДРИГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДРИГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Виділяти через рот із стравоходу або шлунка повітря, їжу.

ВІДРИ́ГУВАТИСЯ, -ується *і* **ВІДРИГА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ВІДРИГНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Виділятися в рот із стравоходу, шлунка (про їжу, повітря). 2. *перен.*, *розм.* Відбиватися певним чином за заподіяне кому-небудь зло.

ВІДРИ́ЖКА, -и, *ж.* Те саме, що **відри́гування**.

ВІДРИ́НУТИ, -не, *док.* 1. *неперех.* Відступити, відійти від чого-небудь; зійти, стекти з чогось. 2. *перех.*, *заст.* Відсторонити кого-небудь, відкинути щось.

ВІДРИ́НУТИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відри́нути** 2.

ВІДРИ́ТИ *див.* **відрива́ти**[2].

ВІДРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відри́ти**.

ВІДРИ́ТИСЯ *див.* **відрива́тися**[2].

ВІДРІ́Г, -ро́га, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **відно́га**.

ВІДРІ́ДДЯ, -я, *с.* 1. *с. г.* Різновидність якої-небудь породи тварин. 2. *перен.*, *зневажл.* Лихе потомство, діти поганих батьків.

ВІДРІЖНЯ́ТИ *див.* **відрізня́ти**.

ВІДРІЖНЯ́ТИСЯ *див.* **відрізня́тися**.

ВІДРІ́З, *ч.* 1. *род.* -у. Дія за знач. **відрі́зати 1 – 3.** ** **Го́лову (ру́ку) дава́ти на відрі́з** – уживається для запевнення когось у правдивості, правильності сказаного. 2. *род.* -а. Кілька метрів тканини на костюм, плаття тощо. 3. *род.* -а. Гвинтівка з відрізаною частиною дула; обріз, утинок.

ВІДРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відрі́зати 1 – 3.** // **відрі́зано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДРІ́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **відрі́зати 3**.

ВІДРІ́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відрі́зати й відрі́затися**.

ВІДРІ́ЗАТИ *див.* **відрі́зувати**.

ВІДРІ́ЗАТИСЯ *див.* **відрі́зуватися**.

ВІДРІ́ЗКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **відрі́зок**.

ВІДРІ́ЗНЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відрізни́ти 3**.

ВІДРІЗНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Признач. для відрізування чого-небудь.

ВІДРІЗНИ́ТИ *див.* **відрізня́ти**.

ВІДРІЗНИ́ТИСЯ *див.* **відрізня́тися**.

ВІДРІЗНЯ́ТИ *і заст.* **ВІДРІЖНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДРІЗНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Вирізняти, розпізнавати кого-, що-небудь серед інших за якимись ознаками. 2. *тільки недок.* Робити кого-, що-небудь несхожим на інших якимись рисами, ознаками. 3. Відокремлювати кого-, що-небудь. // *перев. док.*, *заст.* Виділити частину майна й землі комусь із членів родини для самостійного господарювання.

ВІДРІЗНЯ́ТИСЯ *і заст.* **ВІДРІЖНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДРІЗНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. *тільки недок.* Бути несхожим якоюсь ознакою, рисою, на інших. 2. *тільки недок.* Вирізнятися з-поміж інших. 3. Відходити, відокремлюватися від кого-, чого-небудь. // *перев. док.*, *заст.* Із спільного господарства виділитися в окреме.

ВІДРІ́ЗОК, -зка, *ч.* 1. Невелика частина, шматок чого-небудь. // Відтинок (про час, простір). *Відрізок шляху.* 2. *мат.* Частина будь-якої лінії, обмеженої з обох боків. 3. **відрі́зки**, -ів, *мн.* Земельні ділянки, захоплені в селян поміщиками після скасування кріпацтва.

ВІДРІ́ЗОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **відрі́зок**.

ВІДРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відрі́зувати**.

ВІДРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відрі́зувати 1 – 3**.

ВІДРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДРІ́ЗАТИ**, -і́жу, -і́жеш, *док.* 1. *перех.* Ріжучи, відокремлювати частину від цілого. // *перен.* Розмиваючи водою, відокремлювати частину суходолу. 2. *перех.* Відділяти, відокремлювати межею частину земельної ділянки, наділяючи нею кого-небудь. // Забирати в когось частину земельної ділянки, привласнюючи її. 3. *перех.* Перетинати кому-небудь дорогу. // Позбавляти зв'язку з ким-, чим-небудь. 4. *тільки док.*, *неперех.*, *перен.* Різко й коротко відповісти.

ВІДРІ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДРІ́ЗАТИСЯ**, -і́жеться, *док.* 1. Ставати відрізаним. 2. *тільки недок.* Пас. до **відрі́зувати 1 – 3**.

ВІДРІ́ЙОК, -йка, *ч.* Новоутворений рій бджіл, який відокремився від старого.

ВІДРІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДРЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док.*, *заст.* Відповідати.

ВІДРІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДРЕКТИ́СЯ**, -ечу́ся, -ече́шся, *док.*, *від кого – чого і без кого, чого.* Відмовлятися від кого-, чого-небудь: свідомо позбавляти себе чогось. // Відмовлятися від своїх прав на престол, духовний сан тощо. // Поривати родинні чи інші зв'язки з ким-небудь, оголосивши близького чужим. // Відмовлятися від своїх попередніх поглядів, вчинків, світогляду, віри і т. ін.

ВІДРО́, -а́, *с.* 1. Металева або дерев'яна посудина з дужкою для носіння і зберігання води тощо. 2. *заст.* Міра, що дорівнює вмісту відра (близько 12 літрів).

ВІДРОБИ́ТИ *див.* **відробля́ти**.

ВІДРОБИ́ТИСЯ *див.* **відробля́тися**.

ВІДРОБІТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **відробі́ток**.

ВІДРОБІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **відробітко́вий**.

ВІДРОБІ́ТОК, -тку, *ч.* Повертання боргу працею. // *перев. мн.* У дореволюційний період – виконання різних робіт поміщикові, куркулеві або попові за орендування землі, позичені гроші, продукти тощо.

ВІДРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відробити 1.** // *у знач. прикм.* Одержаний завдяки відробіткові.

ВІДРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відроби́ти**.

ВІДРО́БЛЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відробля́ти**.

ВІДРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДРОБИ́ТИ**, -облю́, -о́биш; *мн.* відро́блять; *док.*, *перех. і неперех.* 1. Виконувати певну роботу за що-небудь одержане, позичене; працею віддавати борг, штраф. 2. *тільки док.* Пропрацювати певний час. // Пропрацювати тривалий час, віддавши праці багато сил. // Виконати дане завдання. 3. *перев. док.* Зняти чари, нібито кимсь пороблені; ворожінням повернути когось до нормального стану.

ВІДРОБЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ВІДРОБИ́ТИСЯ**, -облю́ся, -о́бишся; *мн.* відро́бляться; *док.* 1. *тільки док.* Закінчити роботу. 2. *тільки недок.* Пас. до **відробля́ти 1.** // *безос.*

ВІДРО́БОК, -бку, *ч.* Те саме, що **відробі́ток**.

ВІДРОВИ́Й, -а́, -е́. Який може вмістити відро рідини або сипких тіл (про посудину).

ВІДРО́ГА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **відно́га**.

ВІДРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відроди́ти.** // **відро́джено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Розквіт, піднесення чого-небудь, що було в стані занепаду або на низькому рівні розвитку. // Відновлення, відбудова чогось зруйнованого, знищеного. 2. *з великої літери.* Період розквіту, піднесення наук, мистецтва, літератури в ряді країн Європи, який внаслідок зародження капіталізму в XIV – XVI ст. заступив середньовіччя; Ренесанс. 3. *фізіол.* Відновлення організмом утрачених або ушкоджених частин тіла, органів, тканин тощо.

ВІДРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **відро́джувати 1**.

ВІДРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДРОДИ́ТИ**, -оджу́, -о́диш, *док.*, *перех.* 1. Відновлювати те, що перебуває в стані занепаду або припинило існування; відбудовувати зруйноване. 2. *перен.* Відновлювати в пам'яті забуте, минуле і т. ін. 3. *перен.* Повертати до нормального стану, надавати сил, бадьорості після душевного занепаду, переживань і т. ін. // Пробудити, пожвавити.

ВІДРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДРОДИ́ТИСЯ**, -оджу́ся, -о́дишся, *док.* 1. Відновлюватися, розквітати після занепаду, перерви і т. ін. 2. *перен.* Повертатися до нормального стану, ставати бадьорим після душевного занепаду, переживань.

ВІДРОДИ́ТИ *див.* **відро́джувати**.

ВІДРОДИ́ТИСЯ *див.* **відро́джуватися**.

ВІДРО́ДОК, -дка, *ч.* Те саме, що **ви́родок**.

ВІДРО́ДУ, *присл.* Змалечку, з малих років, здавна.

ВІДРОЇ́ТИСЯ, -ї́ться, *док.* Дати один чи декілька роїв; закінчити роїтися в даному році (про бджоляну сім'ю).

ВІДРО́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **відрости́**.

ВІДРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **відроста́ти**.

ВІДРОСТА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВІДРОСТИ́**, -те́, *док.* Рости знову після перерви в рості, після косіння, стриження тощо.

ВІДРОСТИ́ *див.* **відроста́ти**.

ВІДРОСТИ́ТИ *див.* **відро́щувати**.

ВІДРО́СТОК, -тка, *ч.*, *рідко.* 1. Пагін, що росте від гілки, стовбура, кореня або стебла рослини. 2. Частина чого-небудь, яка відгалужується, відходить убік. 3. *анат.* Відгалуження якогось органа в організмі. *Відростки шийних хребців.*

ВІДРО́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Відстрочення, відстрочка.

ВІДРО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, **ВІДРО́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Відстрочувати, відкладати на потім.

ВІДРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відрости́ти**.

ВІДРО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відро́щувати**. *Відрощування бороди.*

ВІДРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДРОСТИ́ТИ**, -ощу́, -ости́ш, *док.*, *перех.* Не підстригаючи, не підтинаючи, залишати волосся або нігті рости до певної довжини; запускати.

ВІДРО́ЩУВАТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **відро́щувати**.

ВІДРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДРОЇ́ТИ**, -ою́, -ої́ш, *док.*, *перех.* Штучно виділяти рій з бджоляної сім'ї.

ВІДРУ́Б, -у, *ч.* 1. *тільки одн.*, *рідко.* Те саме, що **відру́бування**. 2. Місце поперечного перерубу дерева. 3. У дореволюційній Росії 1906 – 1916 рр. – ділянка з громадських земель, яку виділяли селянинові в особисту власність, коли він виходив з громади.

ВІДРУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відруба́ти.** // **відру́бано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДРУБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відруба́ти**.

ВІДРУБА́ТИ *див.* **відру́бувати**.

ВІДРУБНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до відрубу (у 2 знач.). 2. *іст.* Прикм. до **відру́б 3**.

ВІДРУ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває, міститься окремо або відокремлений від чого-небудь. 2. Уривчастий (про мову, слова).

ВІДРУБНИ́К, -а́, *ч.*, *іст.* Селянин, який вийшов з громади та був наділений відрубом (у 3 знач.).

ВІДРУ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Відособленість.

ВІДРУ́БНО, *присл.* Окремо, відособлено.

ВІДРУ́БОК, -бка, *ч.* Те, що відрубане, або те, від чого відрубано більшу частину.

ВІДРУ́БОМ, *присл.* Прямовисно.

ВІДРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відру́бувати 1**.

ВІДРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Рубаючи, відокремлювати частину від цілого. 2. *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Коротко й різко відповідати.

ВІДРУ́БУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відру́бувати 1**.

ВІДРУХ, -у, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **рефле́кс**. 2. Те саме, що **рух** (перев. від себе) (про руку, ногу і т. ін.).

ВІДРУХО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Рефлективний, машинальний, несвідомий.

ВІДРУХО́ВО. Присл. до **відрухо́вий**.

ВІДРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відряджа́ти 1**.

ВІДРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДРЯДИ́ТИ**, -яджу́, -я́диш, *док.*, *перех.* 1. Посилати кого-небудь кудись з якимсь дорученням. // Офіційно посилати кого-небудь до іншого міста, району, країни тощо для виконання службового чи іншого доручення. 2. *рідко.* Надсилати комусь що-небудь. 3. *рідко.* Відсилати, відправляти когось звідкись проти волі.

ВІДРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДРЯДИ́ТИСЯ**, -яджу́ся, -я́дишся, *док.* Відправлятися кудись для виконання службового чи іншого доручення.

ВІДРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відряди́ти 1**.

ВІДРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **відряди́ти 1**. 2. Службове доручення, для виконання якого необхідно куди-небудь їхати. 3. Поїздка, пов'язана зі службовим дорученням. 4. Посвідчення про таку поїздку.

ВІДРЯДИ́ТИ *див.* **відряджа́ти**.

ВІДРЯДИ́ТИСЯ *див.* **відряджа́тися**.

ВІДРЯДКО́ВИЙ, -а, -е. Який здійснюється залежно від кількості рядків. *Відрядкова оплата.*

ВІДРЯДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **відрядко́вий**.

ВІДРЯ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється залежно від кількості виготовленої продукції. ** **Відря́дна опла́та пра́ці** – форма оплати праці працівників, при якій їхня заробітна платня встановлюється відповідно до кількості виробленої працівником продукції заданої якості. 2. *у знач. ім.* **відря́дні**, -них, *мн.* Гроші, видані на витрати, пов'язані з відрядженням. ** **Відря́дне посві́дчення** – посвідчення, видане тому, хто їде у відрядження.

ВІДРЯ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто працює за відрядною оплатою.

ВІДРЯ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **відря́дник**.

ВІДРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відря́дний 1**; система відрядної оплати праці.

ВІДРЯ́ДНО. Присл. до **відря́дний 1**.

ВІДРЯТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відрято́вувати**.

ВІДРЯТО́ВУВАТИ *див.* **відрятува́ти**.

ВІДРЯТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, **ВІДРЯТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **врятува́ти**.

ВІДСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсади́ти 1, 2**.

ВІДСА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відсаджування.

ВІДСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відса́джувати 1, 2**.

ВІДСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСАДИ́ТИ**, -аджу́, -а́диш, *док.*, *перех.* 1. Пересаджувати кого-небудь на якусь відстань від кого-, чого-небудь. 2. Пересаджувати в інше місце рослини, що ростуть надто близько одна від одної, частину куща, кореневища. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Сильним ударом ушкодити якийсь орган тіла; відбити.

ВІДСА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відса́джувати 1, 2**.

ВІДСАДИ́ТИ *див.* **відса́джувати**.

ВІДСА́ДОК, -дка, *ч.* Частина куща, кореневища і т. ін., відокремлена для самостійного проростання.

ВІДСАЛЮТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Док. до **салютува́ти**; просалютувати. 2. *розм.* Привітати когось певним жестом, знаком. 3. Закінчити, перестати салютувати.

ВІДСАПА́ТИ *див.* **відса́пувати**[2].

ВІДСА́ПАТИСЯ *див.* **відса́пуватися**.

ВІДСАПНУ́ТИ *див.* **відса́пувати**[1].

ВІДСА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відса́пувати**[1].

ВІДСА́ПУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСАПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Віддихувати, переводити подих після важкого фізичного чи нервового напруження; важко дихати від недостачі повітря тощо.

ВІДСА́ПУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Сапанням відробляти борг. 2. *тільки док.* Закінчити сапати.

ВІДСА́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДСАПА́ТИСЯ**, -аюся, -аєшся *і* **ВІДСАПНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **відса́пувати**[1].

ВІДСАХНУ́ТИСЯ *див.* **відса́хуватися**.

ВІДСА́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДСАХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* 1. *без додатка і від кого – чого.* Раптово відсуватися, відхилятися, відскакувати. 2. *тільки док.*, *від кого*, *рідко кого*, *перен.* Припинити, порвати з ким-небудь стосунки.

ВІДСВІЖА́ТИ *див.* **відсві́жувати**.

ВІДСВІ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відсвіжи́ти.** // *у знач. прикм.*

ВІДСВІ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсвіжи́ти**.

ВІДСВІЖИ́ТИ *див.* **відсві́жувати**.

ВІДСВІЖИ́ТИСЯ *див.* **відсві́жуватися**.

ВІДСВІЖНИ́Й, -а́, -е́. Який відсвіжує. *Відсвіжний подув вітру.*

ВІДСВІ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсві́жувати**.

ВІДСВІ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ВІДСВІЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДСВІЖИ́ТИ**, -жу́, -жи́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити свіжим, чистим, прохолодним (повітря). // Охолоджувати, освіжати кого-, що-небудь. // Животворно діяти на рослинність, природу (про вологу і т. ін.). 2. Надавати сил, бадьорості.

// *перен.* Обновляти когось духовно. 3. Додаючи що-небудь нове, трохи змінювати, робити дещо інакшим; поновляти (про одяг). // *перен.* Обновлювати, збагачувати, робити різноманітнішим. // Поновляти, посилювати фарби на картині. 4. *перен.* Поновлювати, відтворювати в пам'яті.

ВІДСВІ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДСВІЖИ́ТИСЯ**, -жу́ся, -жи́шся, *док.* 1. Ставати свіжим під дією чого-небудь. 2. Відновлювати свої сили, ставати бадьорішим.

ВІ́ДСВІТ, -у, *ч.* 1. Світло, що відбивається від чого-небудь; відблиск. 2. *рідко.* Відбите зображення кого-, чого-небудь.

ВІДСВІТИ́ТИ *див.* **відсві́чувати.**

ВІДСВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відсвіти́ти** 2.

ВІДСВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсві́чувати.**

ВІДСВІ́ЧУВАТИ, -ує, *недок.*, **ВІДСВІТИ́ТИ**, -і́тить, *док.* 1. *тільки недок., неперех.* Відбивати світло. // Відбиватися (у 6 знач.). 2. *перех.* Відображати, відбивати кого-, що-небудь на гладкій, дзеркальній поверхні. 3. *неперех.* Мати додатковий відтінок кольору при основному; відливати якимсь кольором. 4. *тільки док., неперех.* Просвітити протягом певного часу.

ВІДСВІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Відливати якимсь кольором. 2. *рідко.* Те саме, що **віддзерка́люватися**; відбиватися.

ВІДСВЯТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відсвяткува́ти.** // **відсвятко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДСВЯТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсвяткува́ти.**

ВІДСВЯТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Відзначити певне свято, видатну подію тощо. 2. Закінчити святкувати.

ВІДСЕБЕ́НЬКИ, -ньок, *мн., розм.* Самовільні вчинки, власні вигадки тощо.

ВІДСЕЛИ́ТИ *див.* **відсе́лювати.**

ВІДСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **відсе́люватися.**

ВІДСЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсе́лювати.**

ВІДСЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВІДСЕЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДСЕЛИ́ТИ**, -елю́, -е́лиш, *док., перех.* Переселяти когось в інше місце, відділивши від тих, з ким він жив раніше.

ВІДСЕ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ВІДСЕЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*; **ВІДСЕЛИ́ТИСЯ**, -елю́ся, -е́лишся, *док.* 1. Селитися в іншому місці, окремо від тих, із ким жили раніше. 2. *тільки недок.* Пас. до **відсе́лювати.**

ВІДСЕЛЯ́ТИ *див.* **відсе́лювати.**

ВІДСЕЛЯ́ТИСЯ *див.* **відсе́люватися.**

ВІДСЕ́РДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.* Перестати сердитися.

ВІ́ДСИ, *присл.* Від цього місця, з цього місця; звідси. // З цього боку.

ВІДСИ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відси́джувати й відси́джуватися.**

ВІДСИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСИДІ́ТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *тільки док., перех.* Довго сидячи в незручному положенні, викликати оніміння ніг тощо. 2. *перех. і неперех.* Перебувати в одному місці певний час, нічого не роблячи. 3. *перех. і неперех.* Відбувати в місцях ув'язнення строк покарання.

ВІДСИ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДСИДІ́ТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Перебувати в одному місці довгий час, не відлучаючись. // Пасивно ставлячись до організаторської роботи, не з'являтися на місцях. 2. Перебувати, проводити певний час де-небудь, уникаючи небезпеки, пересиджуючи несприятливий момент і т. ін.

ВІДСИДІ́ТИ *див.* **відси́джувати.**

ВІДСИДІ́ТИСЯ *див.* **відси́джуватися.**

ВІДСИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсила́ти.**

ВІДСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІСЛА́ТИ**, -ішлю́, -і́шлеш, *док., перех.* 1. Посильним, поштою і т. ін. відправляти щось в інше місце або кому-небудь. 2. Наказувати, веліти піти, виїхати звідкись. // Посилати кого-небудь кудись із певною метою. // Відправляти кого-небудь кудись згідно з наказом, у супроводі когось.

ВІДСИЛА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **відсила́ти.**

ВІДСИЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до відсилання. *Відсильний номер.*

ВІ́ДСИП, -у, *ч.* Плата частиною продукту за помел зерна.

ВІДСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відси́пати.** // **відси́пано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДСИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсипа́ти.** *Відсипання зерна. Відсипання борошна.*

ВІДСИ́ПАТИ *див.* **відсипа́ти.**

ВІДСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* відси́плють; *док., перех.* 1. Надбираючи, сипати частину чогось у посудину, мішок і т. ін. (про сипкі та дрібні тіла). 2. Надбирати частину рідкої страви в іншу посудину.

ВІДСИ́ПАТИСЯ *див.* **відсипа́тися**[1].

ВІДСИПА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, **ВІДСИ́ПАТИСЯ**, -плеться; *мн.* відси́пляться; *док.* 1. Сиплючись, відокремлюватися від загальної маси. 2. *тільки недок.* Пас. до **відсипа́ти.**

ВІДСИПА́ТИСЯ[2] *див.* **відсипля́тися.**

ВІДСИПЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ВІДСИПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДІСПА́ТИСЯ**, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* відіспля́ться; *док.* Довго спати, відновлюючи сили після перевтоми, недосипляння і т. ін.

ВІДСИПНИ́Й, -а́, -е́. Такий, якого відсипають (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **відсипне́**, -ного, *с., заст.* Зерно, борошно та інші продукти, що в певній кількості бралися з населення як вид податку.

ВІДСИ́ПЩИНА, -и, *ж., заст.* Відплата за що-небудь зерном чи борошном.

ВІДСИРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **відсирі́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який увібрав вологу, став вологим.

ВІДСИРІ́ТИ, -іє, *док.* Увібрати вологу, стати вологим; відволожитися.

ВІДСИСА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **відсиса́ти.**

ВІДСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІССА́ТИ**, -ссу́, -ссе́ш, *док., перех., рідко.* Висисати частину чогось. *Відсисати молоко.*

ВІДСИСНИ́Й, -а́, -е́. Який використовується, призначений для відсисання.

ВІДСИХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВІДСО́ХНУТИ** *і рідко* **ВІДСО́ХТИ**, -хне, *док.* Те саме, що **висиха́ти.**

ВІДСІ́В, -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Те саме, що **відсіва́ння.** // *перен.* Залишення навчального закладу учнями, студентами, які не можуть або не хочуть учитися. 2. Те, що відділилося під час просіювання. // *перен.* Про учнів, студентів, які залишили навчання в школі, у вищому навчальному закладі.

ВІДСІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсіва́ти й відсіва́тися** 1, 2.

ВІДСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВІДСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДСІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док., перех.* 1. Просіваючи, відокремлювати що-небудь від чогось. 2. *перен.* Проводячи відбір, усувати, вилучати зі складу кого-, чого-небудь.

ВІДСІВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ВІДСІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ВІДСІ́ЯТИСЯ**, -іюся, -ієшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Відокремлюватися від чого-небудь унаслідок просівання. 2. *тільки 3 ос., перен.* Виходити зі складу кого-, чого-небудь. // Випадати зі складу чого-небудь. 3. *тільки док.* Закінчити сівбу. 4. *тільки недок.* Пас. до **відсіва́ти.**

ВІДСІ́ВКИ, -вок, *мн.* Те саме, що **ви́точки.**

ВІДСІВНИ́Й, -а́, -е́. Одержаний унаслідок просіювання. // Який може просіюватися.

ВІДСІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДСІ́СТИ**, -ся́ду, -ся́деш, *док.* Пересідати на якусь віддаль від кого-, чого-небудь.

ВІДСІ́К, -у, ч. Ізольована частина судна. // Ізольована частина якого-небудь приміщення спеціального призначення.

ВІДСІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для відсікання.

ВІДСІКА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **відсіка́ти** 1. 2. У системах обробки інформації – виділення частини з великого обсягу заповнених даних.

ВІДСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДСІКТИ́**, -ічу́, -іче́ш, *док., перех.* 1. Сильним і швидким ударом гострого знаряддя чи холодної зброї відділяти, відокремлювати частину від цілого. 2. Перетинати шлях, не допускаючи зв'язку між кимсь; відокремлювати когось від кого-, чого-небудь. 3. *мат., рідко.* Те саме, що **відтина́ти** 3; відрізувати.

ВІДСІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., рідко.* Пас. до **відсіка́ти** 1, 3.

ВІДСІКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відсіка́ти.**

ВІДСІКТИ́ *див.* **відсіка́ти.**

ВІДСІ́ЛЬ *див.* **відсіля́.**

ВІДСІЛЯ́, ВІДСІ́ЛЬ, *присл.* З цього місця, від цього місця; звідси. // З цього боку, по цей бік. ** **ні відсіль ні відтіль** – невідомо з чого (на що), невідомо звідки.

ВІДСІ́СТИ *див.* **відсіда́ти.**

ВІДСІ́Ч, -і, *ж.* 1. Рішучий опір кому-небудь. 2. Різка відповідь, гостре заперечення. *Давати відсіч.*

ВІДСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відсікти́** 1, 2. // **відсі́чено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДСІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсіка́ти** 1, 2.

ВІДСІ́ЧНИЙ, -а́, -е́. Стос. до відсікання.

ВІДСІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсі́ювати й відсі́юватися** 1, 2.

ВІДСІ́ЮВАТИ *див.* **відсіва́ти.**

ВІДСІ́ЮВАТИСЯ *див.* **відсіва́тися.**

ВІДСІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відсі́яти.**

ВІДСІ́ЯТИ *див.* **відсіва́ти.**

ВІДСІ́ЯТИСЯ *див.* **відсіва́тися.**

ВІДСКАКА́ТИ, -ачу́, -а́чеш *і* -ака́ю, -ака́єш, *док.* Проскакати певну віддаль.

ВІДСКА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відска́кувати.**

ВІДСКА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСКО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. Стрибком або кількома стрибками віддалятися від кого-, чого-небудь. 2. Ударяючись об що-небудь, падати в протилежному напрямі або вбік; відлітати. // *перен., розм.* Не зачіпати кого-небудь, не впливати на когось. // Від удару, поштовху і т. ін. зриватися, різко відчинятися (про .защіпку, двері тощо). 3. Відриваючись, відокремлюючись від чогось, падати, летіти вбік.

ВІДСКІ́К, -коку, *ч., розм.* Стрибок убік або назад.

ВІДСКІПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Звільнитися від чиєї-небудь присутності, необхідності мати справу з ким-небудь і т. ін.

ВІДСКО́К, -у, *ч.* Рикошет.

ВІДСКО́КОМ, *присл.* Рикошетом.

ВІДСКО́ЧИТИ *див.* **відска́кувати.**

ВІДСКО́ЧНЯ, -і, *ж., зах.* Трамплін.

ВІДСКРЕБТИ́ *див.* **відшкріба́ти.**

ВІДСКРЕБТИ́СЯ *див.* **відшкріба́тися.**

ВІДСКРЕКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ВІДСКРЕКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Закінчити скрекотати, скрекотіти.

ВІДСКРЕКОТІ́ТИ *див.* **відскрекота́ти.**

ВІДСКРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відскріба́ти.**

ВІДСКРІБА́ТИ *див.* **відшкріба́ти.**

ВІДСКРІБА́ТИСЯ *див.* **відшкріба́тися.**

ВІДСЛАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *розм.* Прохворіти певний час. // Перестати хворіти.

ВІ́ДСЛІД, -у, *ч., діал.* Слід, відбиток.

ВІДСЛО́НА, -и, *ж., заст.* Дія у театральній виставі.

ВІДСЛО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відслони́ти.** // **відсло́нено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДСЛО́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відсло́нений.**

ВІДСЛО́НЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **відслони́ти й відслони́тися**; відкриття. 2. *геол.* Гірська порода, що вийшла на поверхню ґрунту.

ВІДСЛОНИ́ТИ *див.* **відслоня́ти.**

ВІДСЛОНИ́ТИСЯ *див.* **відслоня́тися.**

ВІДСЛО́НЮВАТИ *див.* **відслоня́ти.**

ВІДСЛО́НЮВАТИСЯ *див.* **відслоня́тися.**

ВІДСЛОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВІДСЛО́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДСЛОНИ́ТИ**, -оню́, -о́ниш, *док., перех.* 1. Відкривати що-небудь закрите, заслонене. // Відсувати щось, відхиляти. 2. *перен.* Розкривати чиї-небудь думки, переживання тощо.

ВІДСЛОНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ВІДСЛО́НЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ВІДСЛОНИ́ТИСЯ**, -о́ниться, *док.* 1. Пересуватися в інше місце, відкриваючи щось закрите. 2. *рідко.* Ставати відкритим, видним для когось. // *перен.* Ставати явним, зрозумілим; розкриватися. 3. *геол.* Виходити на поверхню ґрунту (про породу).

ВІДСЛУ́ГА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **відслу́жування.** 2. Відплата, винагорода. 3. *зах.* Кінець служби.

ВІДСЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який багато прослужив у певній галузі.

ВІДСЛУЖИ́ТИ *див.* **відслу́жувати.**

ВІДСЛУЖИ́ТИСЯ, -ужу́ся, -у́жишся, *док., розм.* Відбути службу, закінчити служити.

ВІДСЛУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відслу́жувати.**

ВІДСЛУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСЛУЖИ́ТИ**, -ужу́, -у́жиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Наймаючись, працюючи, служити протягом певного часу. // Відбувати строк військової служби. 2. *тільки док., неперех.* Закінчити служити. 3. *тільки док., перех. і неперех.* Стати непридатним внаслідок довгого вживання. 4. *перех. і неперех.* Службою, працею віддавати борг. 5. *перех.* Проводити богослужіння.

ВІДСМИ́КАТИ *див.* **відсми́кувати.**

ВІДСМИКНУ́ТИ *див.* **відсми́кувати.**

ВІДСМИКНУ́ТИСЯ *див.* **відсми́куватися.**

ВІДСМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСМИ́КАТИ**, -икаю, -икаєш *і* -ичу, -ичеш, **ВІДСМИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Смикнувши, відводити від кого-, чого-небудь (звичайно руку або ногу).

ВІДСМИ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДСМИКНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* Смикнувшись, відсторонюватися від кого-, чого-небудь (про руку, ногу).

ВІДСМО́КТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відсмокта́ти.** // **відсмо́ктано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДСМОКТА́ТИ *див.* **відсмо́ктувати.**

ВІДСМО́КТУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який відсмоктує.

ВІДСМО́КТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відсмо́ктувати.**

ВІДСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсмо́ктувати.**

ВІДСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСМОКТА́ТИ**, -окчу́, -о́кчеш, *док., перех.* 1. Втягувати ротом частину якої-небудь рідини. 2. *спец.* Витягати, забирати з чогось частину рідини, газу тощо за допомогою насоса, смока.

ВІДСМО́КТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відсмо́ктувати.**

ВІДСМО́КТУВАЧ, -а, *ч., спец.* Прилад для відсмоктування рідини, газу.

ВІДСМО́КТУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відсмо́ктувати.**

ВІДСНІ́ДАТИ, -аю, -аєш, *док.* Закінчити снідати.

ВІДСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсо́вувати.**

ВІДСО́ВУВАТИ *див.* **відсува́ти.**

ВІДСО́ВУВАТИСЯ *див.* **відсува́тися.**

ВІДСО́ННЯ, -я, *с.* Добре освітлюване сонцем місце; сонячний бік.

ВІДСОПТИ́СЯ, -пу́ся, -пе́шся, *док., розм.* Відновити спокійне дихання після бігу, різких рухів і т. ін.; віддихатися.

ВІДСОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відсортува́ти.** // **відсорто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ВІДСОРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсорто́вувати й відсорто́вуватися.**

ВІДСОРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСОРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Відбирати, відділювати сортуванням.

ВІДСОРТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДСОРТУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Відбиратися, відділюватися сортуванням.

ВІДСОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсортува́ти.**

ВІДСОРТУВА́ТИ *див.* **відсорто́вувати.**

ВІДСОРТУВА́ТИСЯ *див.* **відсорто́вуватися.**

ВІДСО́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **відсо́ток.**

ВІДСОТКО́ВО. Присл. до **відсо́тковий.**

ВІДСО́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **відсо́тковий.**

ВІДСО́ТНО, *заст.* Присл. до **відсо́тний.**

ВІДСО́ТОК, -тка, *ч.* 1. Сота частина певного числа, що береться за ціле, за одиницю (позначається знаком %); процент. 2. Прибуток, що отримують кожні 100 грошових одиниць, вкладених у банк. // Винагорода, що вираховується в залежності від обігу, прибутку. ** **Ба́нківський відсо́ток** – плата за надання грошей у борг. **Позичко́вий відсо́ток** – плата, яку одержує кредитор від позичальника за користування грошовою позикою. 3. Частина чого-небудь.

ВІДСО́ХЛИЙ, -а, -е. Який усох.

ВІДСО́ХНУТИ *див.* **відсиха́ти.**

ВІДСО́ХТИ *див.* **відсиха́ти.**

ВІДСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відспіва́ти.**

ВІДСПІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ВІДСПІ́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. *тільки док., перех. і неперех.* Закінчити, припинити спів; проспівати. 2. *тільки недок., неперех.* Відповідати кому-небудь співом.
ВІДСПІ́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відспі́вувати**.
ВІДСПІ́ВУВАТИ *див.* **відспіва́ти**.
ВІДСТА́ВА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **відста́вка**.
ВІДСТАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **відстава́ти** 1, 4 – 6.
ВІДСТАВА́ТИ, -аю́, -ає́ш, *недок.*, **ВІДСТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш, *док.* 1. Відділятися, відпадати від чого-небудь. 2. *перен., розм.* Припиняти стосунки, втрачати зв'язок із ким-небудь; відходити від кого-небудь. 3. *перен., розм.* Переставати докучати. 4. Рухаючись повільніше, ніж інші, залишатися позаду. // *перев. док.* Вийшовши тимчасово з поїзда, машини тощо, не встигнути повернутися вчасно. 5. *перен.* Робити, виконувати що-небудь повільніше за інших; не встигати за ким-небудь. 6. Розвиваючись повільніше, бути на нижчому рівні розвитку порівняно з іншими. // Переставати відповідати вимогам часу, життя.
ВІДСТА́ВИТИ *див.* **відставля́ти**.
ВІДСТА́ВКА, -и, *ж.* Остаточне увільнення від служби (зазвичай військової) із забезпеченням пенсії. ** **Відста́вка у́ряду** – відхід од влади, розформування уряду в зв'язку з певною політичною ситуацією. **Іти́ у відста́вку** – звільнятися від служби. **У відста́вці** – звільнений зі служби.
ВІДСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відста́вити** 1, 2. // *у знач. прикм.*
ВІДСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віставля́ти**.
ВІДСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* відста́влять; *док., перех.* 1. Переміщуючи, ставити на певній віддалі від кого-, чого-небудь; переносити в інше місце. // Відводити вбік, випинати (ногу, палець тощо). 2. *заст.* Звільняти зі служби. 3. *діал.* Доставляти, відправляти. 4. *тільки док., в інфін., також без додатка.* Уживається як команда для припинення розпочатої раніше дії, скасування попереднього наказу.
ВІДСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **відставля́ти** 1 – 3.
ВІДСТАВНИ́Й, -а́, -е́. Який перебуває у відставці.
ВІДСТАВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто перебуває у відставці.
ВІДСТА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який залишився в дорозі позаду інших. 2. Який не встигає за іншими в якійсь роботі і т. ін., не виконує поставлених завдань. // *у знач. ім.* **відста́лий**, -лого, *ч.* 3. Який перебуває на нижчому рівні розвитку порівняно з іншими; прот. п е р е д о в и й. // Якому властиві застарілі погляди та уявлення. // Який не відповідає вимогам сучасності; ретроград.
ВІДСТА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **відста́лий** 3.
ВІДСТА́ЛО. Присл. до **відста́лий**.
ВІДСТАНОВИ́ТИ, -овлю́, -о́виш; *мн.* відстано́влять; *док.*, **ВІДСТАНОВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок., діал.* Відставляти (у 1 знач.).
ВІДСТАНОВЛЯ́ТИ *див.* **відстанови́ти**.
ВІДСТАНОВНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Відставний.
ВІДСТАНЬ, -і, *ж.* 1. Простір, який розділяє два пункти, предмети тощо; віддаль. 2. *перен.* Різниця між ким-небудь у поглядах, у соціальному становищі і т. ін.
ВІДСТА́ТИ *див.* **відстава́ти**.
ВІДСТАЮ́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відстава́ти** 6.
ВІДСТЕБНУ́ТИ *див.* **відстіба́ти**.
ВІДСТЕ́БНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відстебну́ти**.
ВІДСТЕБНУ́ТИСЯ *див.* **відстіба́тися**.
ВІДСТЕ́ЖЕННЯ, -я, *с., спец.* Фіксація якого-небудь процесу, результатів чого-небудь за допомогою спеціальної апаратури.
ВІДСТЕ́ЖИТИ *див.* **відсте́жувати**.
ВІДСТЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсте́жувати**.
ВІДСТЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*; **ВІДСТЕ́ЖИТИ**, -сте́жу, -сте́жиш, *док.*; *перех., спец.* Фіксувати, повторювати який-небудь процес, результати чого-небудь за допомогою спеціальної апаратури.
ВІДСТІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відстіба́ти** й **відстіба́тися**.
ВІДСТІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *рідко* **ВІДСТІ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСТЕБНУ́ТИ** й **ВІДСТІБНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Знімати, відділяти пристебнутий предмет, звільняючи застібки.
ВІДСТІБА́ТИСЯ, -а́ється, *рідко* **ВІДСТІ́БУВАТИСЯ**, -ується, *недок.*, **ВІДСТЕБНУ́ТИСЯ** і **ВІДСТІБНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* Звільнятися, відділятися від застібок (про що-небудь застебнуте).
ВІДСТІБНИ́Й, -а́, -е́. Який може відстібатися.
ВІДСТІБНУ́ТИ *див.* **відстіба́ти**.
ВІДСТІБНУ́ТИСЯ *див.* **відстіба́тися**.
ВІДСТІ́БУВАТИ *див.* **відстіба́ти**.
ВІДСТІ́БУВАТИСЯ *див.* **відстіба́тися**.
ВІДСТІ́Й, -то́ю, *ч.* 1. *тільки одн.* Те саме, що **відсто́ювання**. 2. *спец.* Частинки речовини, що осідають на дно посудини або резервуару під час відстоювання рідини; осад. 3. *мисл.* Кам'яний виступ скелі, на якому рятуються від переслідування вовків морали, кабарга, ізюбри.
ВІДСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для відстоювання рідини. *Відстійна яма.*
ВІДСТІ́ЙНИК, -а, *ч., тех.* 1. Басейн, резервуар або спеціальна посудина для очищення рідини відстоюванням. ** **Втори́нний відсті́йник** – відстійник, в якому відбувається біологічне та хімічне очищення стічних вод. **Двоя́русний відсті́йник** – відстійник, в якому процес відстоювання стічних вод і зброджування осаду суміщені та відбуваються в конструктивно розділених об'ємах. **Перви́нний відсті́йник** – відстійник, в якому відбувається механічне очищення стічних вод. 2. Пристрій у машинах і установках, де відстоюються масло, бензин тощо.
ВІДСТОБУ́РЧЕНИЙ *див.* **відстовбу́рчений**.
ВІДСТОБУ́РЧИТИ *див.* **відстовбу́рчити**.
ВІДСТОБУ́РЧУВАТИ *див.* **відстовбу́рчувати**.
ВІДСТОВБУ́РЧЕНИЙ, *рідко* **ВІДСТОБУ́РЧЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відстовбу́рчити** *і* **відстобу́рчити**. // *у знач. прикм.*
ВІДСТОВБУ́РЧИТИ *див.* **відстовбу́рчувати**.
ВІДСТОВБУ́РЧИТИСЯ *див.* **відстовбу́рчуватися**.
ВІДСТОВБУ́РЧУВАТИ *і рідко* **ВІДСТОБУ́РЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСТОВБУ́РЧИТИ** *і рідко* **ВІДСТОБУ́РЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Висувати, випинати що-небудь наперед, убік або назад.
ВІДСТОВБУ́РЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДСТОВБУ́РЧИТИСЯ**, -иться, *док.* Висуватися, випинатися наперед, убік або назад.
ВІДСТОРО́НЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відсторони́ти**.
ВІДСТОРО́НЕННЯ, -я, *с., рідко.* 1. Дія за знач. **відсторони́ти** 2 і **відсторони́тися**. 2. Байдуже ставлення до кого-, чого-небудь, індиферентність.
ВІДСТОРО́НЕНО, *присл.* Виражаючи непричетність до чого-небудь, не беручи участі в чому-небудь.
ВІДСТОРОНИ́ТИ *див.* **відстороня́ти**.
ВІДСТОРОНИ́ТИСЯ *див.* **відстороня́тися**.
ВІДСТОРОНЬ, *присл., розм., рідко.* Те саме, що **віддалік**; осторонь.
ВІДСТОРО́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відсторо́нювати**.
ВІДСТОРО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсторо́нювати**.
ВІДСТОРО́НЮВАТИ *див.* **відстороня́ти**.
ВІДСТОРО́НЮВАТИСЯ *див.* **відстороня́тися**.
ВІДСТОРОНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відстороня́ти**.
ВІДСТОРОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВІДСТОРО́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* **ВІДСТОРОНИ́ТИ**, -оню́, -о́ниш, *док., перех., рідко.* 1. Те саме, що **відсува́ти** 1. // Відштовхувати, відпихати когось від себе. 2. *кого від чого.* Те саме, що **усува́ти**; звільняти.
ВІДСТОРОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ВІДСТОРО́НЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДСТОРОНИ́ТИСЯ**, -оню́ся, -о́нишся, *док., рідко.* 1. Відходити, відхилятися від кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Облишити якусь справу, діяльність.
ВІДСТО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсто́ювати** і стан за знач. **відсто́юватися**.
ВІДСТО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДСТОЯ́ТИ**, -ою́, -ої́ш, *док., перех.* 1. Простоювати на ногах певний час, виконуючи якусь роботу. *Відстояти вахту.* // Стоячи, бути присутнім до кінця чого-небудь. 2. *спец.* Залишаючи рідину в нерухомому стані, надавати можливість частинкам речовини осідати на дно посудини, резервуару тощо.
ВІДСТО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДСТОЯ́ТИСЯ**, -ої́ться, *док.* 1. Перечікуючи негоду тощо, стояти в затишному місці. 2. Стоячи певний час, звільнятися від частинок речовини; давати осад (про рідину). 3. *перен.* Формуватися, набувати остаточного вигляду (про погляди, думки, твори і т. ін.).
ВІДСТО́ЯНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відстоя́ти** 2. 2. Який відстоявся (у 2, 3 знач.). ** **Відсто́яне молоко́** – молоко, у якому вершки піді́йшли догори.
ВІДСТОЯ́ТИ *див.* **відсто́ювати**.
ВІДСТОЯ́ТИСЯ *див.* **відсто́юватися**.
ВІДСТРАЖДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і неперех.* Закінчити, перестати страждати. // Пережити в стражданнях що-небудь.
ВІДСТРАХА́ТИ *див.* **відстра́шувати**.
ВІДСТРА́ХУВАТИ *див.* **відстра́шувати**.
ВІДСТРАШИ́ТИ *див.* **відстра́шувати**.
ВІДСТРА́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відстра́шувати**.
ВІДСТРА́ШУВАТИ *і рідко* **ВІДСТРА́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСТРАШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш *і рідко* **ВІДСТРАХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Лякаючи когось чим-небудь, відганяти.
ВІДСТРЕ́ЛИТИ *див.* **відстрі́лювати**.
ВІДСТРИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* Закінчити стрибати.
ВІДСТРИБНУ́ТИ *див.* **відстри́бувати**.
ВІДСТРИ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відстри́бувати**.
ВІДСТРИ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСТРИБНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Стрибати від кого-, чого-небудь.
ВІДСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДСТРИ́ГТИ**, -ижу́, -иже́ш, *док., перех.* Відтинати ножицями (звичайно про волосся).
ВІДСТРИ́ГТИ *див.* **відстрига́ти**.
ВІДСТРІ́Л, -у, *ч.* Те саме, що **відстрі́лювання**.
ВІДСТРІ́ЛИТИ *див.* **відстрі́лювати**[1].
ВІДСТРІ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для відстрілювання. ** **Відстрі́лювальна ка́ртка**, *мисл.* – разовий або сезонний дозвіл на добування хутрових звірів, водоплавних та ін. птахів.
ВІДСТРІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відстрі́лювати**.
ВІДСТРІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відстрі́лювати**[2] 1 й **відстрі́люватися** 1.
ВІДСТРІ́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДСТРЕ́ЛИТИ** *і* **ВІДСТРІ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* Кулею або снарядом відбивати частину від цілого.
ВІДСТРІ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДСТРІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *перех.* Полюючи, забивати певну кількість дичини. 2. *тільки док., неперех.* Те саме, що **відстріля́тися**[2].
ВІДСТРІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДСТРІЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Захищаючись, стріляти у відповідь. 2. *тільки док.* Закінчити, перестати стріляти.
ВІДСТРІ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відстріля́ти**.
ВІДСТРІЛЯ́ТИ *див.* **відстрі́лювати**[2].
ВІДСТРІЛЯ́ТИСЯ *див.* **відстрі́люватися**.
ВІДСТРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відстрочи́ти**. // **відстро́чено**, *безос. присудк. сл.*
ВІДСТРО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відстро́чити**. *Відстрочення військової служби.*
ВІДСТРО́ЧИТИ *див.* **відстро́чувати**.
ВІДСТРО́ЧКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **відстро́чення**.
ВІДСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відстро́чувати**.
ВІДСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСТРО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Переносити виконання або виплату чогось на пізніший строк.
ВІДСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відструга́ти**.
ВІДСТРУГА́ТИ *див.* **відстру́гувати**.
ВІДСТРУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відстру́гувати**.
ВІДСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСТРУГА́ТИ**, відстружу́, відстру́жеш і відструга́ю, відструга́єш, *док., перех.* Рубанком або іншим столярним інструментом стісувати частину деревини.
ВІДСТРУ́ГУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відстру́гувати**.
ВІДСТУГОНІ́ТИ, -ни́ть, *док.* Перестати, припинити стугоніти.
ВІДСТУ́КАТИ *див.* **відсту́кувати**.
ВІДСТУКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **відсту́кати** 2.
ВІДСТУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСТУ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Стукаючи, виконувати якусь дію, рух і т. ін. // Позначати певні відрізки часу, шляху ритмічним стуканням. 2. *тільки док., неперех.* Закінчити, перестати стукати.
ВІДСТУП, -у, *ч.* 1. Відхід з певних позицій під натиском супротивника. 2. Відмова від чого-небудь, порушення чогось. 3. Не зв'язана з головною темою частина розповіді, твору тощо, яка містить побічну думку, зауваження і т. ін. *Ліричний відступ.* 4. Вільне місце на початку рядка якогось тексту.
ВІДСТУПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який відступає (в 2, 4 знач.).
ВІДСТУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відступа́ти**.
ВІДСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДСТУПИ́ТИ**, -уплю́, -у́пиш; *мн.* відсту́плять; *док.* 1. Задкуючи або ступаючи вбік, віддалятися від кого-, чого-небудь. // Зменшувати площу свого поширення. ** **Відступа́ти на дру́гий план** – ставати менш важливим, значущим. 2. Відходити з певних позицій під натиском супротивника. 3. *перен.* Відмовлятися від своїх намірів, планів тощо. 4. *перен.* Відхилятися від чого-небудь установленого, порушувати що-небудь прийняте, узаконене. // Переставати дотримуватися своїх поглядів, переконань і т. ін.; відрікатися, відмовлятися. 5. Робити відступ (у 4 знач.). 6. *кому що.* Відмовлятися від майна, прав і т. ін. на користь кого-небудь. // Поступатися чимось.
ВІДСТУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДСТУПИ́ТИСЯ**, -уплю́ся, -у́пишся; *мн.* відсту́пляться; *док.* 1. *рідко.* Те саме, що **відступа́ти** 1. 2. *від чого.* Те саме, що **відмовля́тися** 3. // Переставати дотримуватися чого-небудь (обіцянок, поглядів, переконань тощо). // *від кого.* Поривати стосунки, зв'язки з ким-небудь; цуратися, зрікатися.
ВІДСТУПА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відступи́ти** 2.
ВІДСТУПИ́ТИ *див.* **відступа́ти**.
ВІДСТУПИ́ТИСЯ *див.* **відступа́тися**.
ВІДСТУ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відступи́ти**.
ВІДСТУПНИ́Й, -а́, -е́. Який пропонується кому-небудь як нагорода за відмовлення від прав, вимог і т. ін. // *у знач. ім.* **відступне́**, -но́го, *с.* Грошова сума або майнова цінність, яку їх одна особа повинна віддати іншій особі, щоб звільнитися від виконання своїх зобов'язань.
ВІДСТУ́ПНИК, -а, *ч.* 1. Людина, яка зреклася своїх релігійних переконань. 2. *зневажл.* Той, хто відмовився від своїх поглядів, ідеалів; перевертень, зрадник; апостат, ренегат.
ВІДСТУ́ПНИЦТВО, -а, *с.* 1. Відмова від своїх ідеалів, політичних переконань; зрада. 2. Зречення своїх релігійних переконань; апостазія.
ВІДСТУ́ПНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **відсту́пник**. 2. Стос. до відступництва.
ВІДСТУ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **відсту́пник**.
ВІДСТУ́ПСТВО, -а, *с., діал.* Відступництво.
ВІДСТУ́ПЦЯ, -і, *ч., заст.* Відступник.
ВІДСЬОБА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Те саме, що **відшмага́ти**.
ВІДСЬОБА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех., рідко.* Прошити спеціальним швом; просьобати.
ВІДСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсува́ти**.
ВІДСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВІДСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* 1. Соваючи, переміщати що-небудь в інше місце. // Віддаляти. 2. Відмикати, рухаючи засув у певному напрямку. // Відкривати що-небудь засунуте. // Витягати що-небудь, засунуте всередину предмета. 3. *перен.* Відстрочувати виконання, розв'язання чого-небудь.
ВІДСУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ВІДСО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Соваючись, переміщатися на певну віддаль від кого-, чого-небудь. // Відступати з попередніх позицій. 2. Відмикатися (про замок, засув тощо). // Відчинятися (про засувні двері,

шухляду тощо). // Відслонятися (про штору, фіранку). 3. *перен.* Відкладатися (про справу і т. ін.). 4. *перен., рідко.* Ставати менш важливим, значущим. 5. *тільки недок.* Пас. до **відсува́ти й відсо́вувати**.

ВІДСУВНИ́Й, -а́, -е́. Який відчиняється відсуванням (про двері, замок тощо).

ВІДСУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відсуди́ти** 1. // **відсу́джено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДСУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсуди́ти** 1. *Відсудження проданого майна.*

ВІДСУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсу́джувати** 1.

ВІДСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСУДИ́ТИ**, -уджу́, -у́диш, *док., перех.* 1. *від кого.* Відбирати через суд матеріальні цінності тощо. 2. *тільки док., розм.* Порадами чи обмовами, наклепами розлучити.

ВІДСУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відсу́джувати** 1.

ВІДСУДИ́ТИ *див.* **відсу́джувати**.

ВІДСУ́НЕНИЙ, ВІДСУ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відсу́нути**. // *у знач. прикм.*

ВІДСУ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсу́нути**.

ВІДСУ́НУТИ *див.* **відсува́ти**.

ВІДСУ́НУТИЙ *див.* **відсу́нений**.

ВІДСУ́НУТИСЯ *див.* **відсува́тися**.

ВІДСУРМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* відсурмля́ть; *док., перех. і неперех.* Закінчити, перестати сурмити.

ВІДСУ́ТНІЙ, -я, -є. 1. Який не перебуває в даному місці в певний час; прот. п р и с у т н і й. // *у знач. ім.* **відсу́тній**, -нього, *ч.* Той, хто не перебуває де-небудь у певний час. 2. Якого немає, який не існує. ** **Бу́ти відсу́тнім**: а) не перебувати в тому чи іншому місці в даний час; б) не бути, не існувати.

ВІДСУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Перебування кого-небудь поза даним місцем у певний час; прот. п р и с у т н і с т ь. 2. Неіснування кого-, чого-небудь; брак чого-небудь.

ВІДСЬОГО́ДНІ, *присл.* Починаючи від сьогоднішнього дня; віднині.

ВІДСЬО́РБАТИ *див.* **відсьо́рбувати**.

ВІДСЬОРБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **відсьо́рбувати**.

ВІДСЬО́РБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відсьо́рбувати**.

ВІДСЬО́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДСЬО́РБАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Відпивати, сьорбаючи.

ВІДСЮРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Перестати сюрчати.

ВІДСЯКА́ТИСЯ *див.* **відся́куватися**.

ВІДСЯКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Однокр. до **відся́куватися**.

ВІДСЯ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відся́куватися**.

ВІДСЯ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДСЯКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Сякаючи, очищати ніс.

ВІДТАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтава́ти**.

ВІДТАВА́ТИ, -таю́, -тає́ш, *недок.*, **ВІДТА́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Розморожуватися під дією тепла. // Звільнятися від снігу або льоду під дією тепла. 2. *перен.* Виходити зі стану заціпеніння, туги, жалю і т. ін.; утрачати суворість, холодність; пом'якшуватися.

ВІДТА́К, *присл.* Після чого-небудь; потім, далі.

ВІДТА́ЛИЙ, -а, -е. Який розморозився під дією тепла. // Який звільнився від снігу або льоду під дією тепла.

ВІДТА́ЛЬ, -і, *ж., діал.* Відлига.

ВІДТА́М, *присл., діал.* Звідти.

ВІДТА́НУТИ *див.* **відтава́ти**.

ВІДТАНЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтанцьо́вувати**.

ВІДТАНЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДТАНЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *неперех.* Танцювати досхочу, надолужуючи пропущене. 2. *тільки док., перех.* Відсвяткувати з танцями якусь подію (весілля, день народження тощо). 3. *перех. і неперех.* Закінчувати танцювати.

ВІДТАНЦЮВА́ТИ *див.* **відтанцьо́вувати**.

ВІДТАРАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *док., перех.* 1. *ірон.* Швидко, але без інтонацій розповісти завчений текст. 2. *фам.* Швидко віднести, відвезти, не дуже піклуючись про неушкодженість кого-, чого-небудь.

ВІДТАСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ВІДТА́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., розм., рідко.* Те саме, що **відно́сити** 1.

ВІДТА́СКУВАТИ *див.* **відтаска́ти**.

ВІДТА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відта́ювати**.

ВІДТА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДТА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Нагріванням розморожувати що-небудь.

ВІДТА́ЯТИ *див.* **відта́ювати**.

ВІДТВІРНИ́Й, -а́, -е́. Який відтворює, репродуктивний.

ВІДТВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відтвори́ти**. // **відтво́рено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДТВО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія та її результат за знач. **відтвори́ти**. ** **Відтво́рення приро́дних ресу́рсів** – штучне підтримання кількості природних ресурсів на певному рівні або відновлення попередньої кількості технологічним шляхом. 2. *ек.* Постійне відновлення, безперервне повторення суспільного виробництва. *Відтворення основних фондів. Відтворення природних ресурсів.* ** **Про́сте́ відтво́рення** – відтворення, за якого процес виробництва повторюється в попередньому розмірі. **Розши́рене відтво́рення** – відтворення, за якого процес виробництва повторюється в збільшеному розмірі.

ВІДТВОРИ́ТИ *див.* **відтво́рювати**.

ВІДТВОРИ́ТИСЯ *див.* **відтво́рюватися**.

ВІДТВО́РНИЙ, -а, -е. Який відтворює.

ВІДТВОРНИ́Й, -а́, -е́. Який можна відтворити.

ВІДТВО́РНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь відтворює (у 1 знач.).

ВІДТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність щось відтворювати (у 1 знач.).

ВІДТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відтворення. ** **Відтво́рювальна ділянка**, *мисл.* – частина території мисливського господарства, на якій заборонене полювання і в повному обсязі проводяться біотехнічні та природоохоронні заходи. **Відтво́рювальний цикл** – цикл "виробництво – розподіл – обмін – споживання".

ВІДТВО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **відтво́рювати**.

ВІДТВО́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **відтво́рюваний**.

ВІДТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтво́рювати**.

ВІДТВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДТВОРИ́ТИ**, -орю́, -о́риш, *док., перех.* 1. Створювати, виробляти знову те саме; повторювати, відновляти. 2. Передавати що-небудь з максимальною точністю. // Точно описувати, зображати кого-, що-небудь у художніх творах; відображати. 3. Відновлювати в пам'яті; пригадувати.

ВІДТВО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДТВОРИ́ТИСЯ**, -о́риться, *док.* 1. Передаватися з максимальною точністю. 2. *тільки недок.* Пас. до **відтво́рювати** 1, 2.

ВІДТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Той, який щось відтворює.

ВІДТВО́РЮВАЧКА, -и. Жін. до **відтво́рювач**.

ВІДТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відтво́рювати**.

ВІДТВОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., діал.* Те саме, що **відтво́рювати**.

ВІДТЕКТИ́ *див.* **відтіка́ти**.

ВІДТЕЛЕ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., діал.* Витягнути, витягти.

ВІДТЕПЕ́Р, *присл.* З цього часу, з цієї пори.

ВІДТЕ́ПЛИЙ, -а, -е, *діал.* Відталий.

ВІДТЕ́РПІТИ, -плю, -пиш; *мн.* відте́рплять; *док., діал.* Перетерпіти.

ВІДТЕ́РТИ *див.* **відтира́ти**.

ВІДТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відтеса́ти**.

ВІДТЕСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтеса́ти**.

ВІДТЕСА́ТИ *див.* **відті́сувати**.

ВІДТИ, *присл., розм.* Те саме, що **звідти**.

ВІДТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтика́ти**.

ВІДТИ́КАТИ[1] *див.* **відтика́ти**[1].

ВІДТИКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДТИ́КАТИ**, -и́чу, -и́чеш *і* **ВІДІТКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Опускати вниз що-небудь підіткнуте (одяг, фіранку тощо).

ВІДТИ́КАТИ[2] *див.* **відтика́ти**[3].

ВІДТИКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІТКНУ́ТИ** *і діал.* **ВІДІТКА́ТИ**, -кну́, -кне́ш, *док., перех.* Відкривати що-небудь заткнуте; розкорковувати; прот. з а т и к а т и. // Витягати з чого-небудь корок, затичку.

ВІДТИКА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДТИ́КАТИ**, -и́чу, -и́чеш, *док., перех., заст.* Помічати копи, кінці тощо, втикаючи в них палки, гілки і т. ін.

ВІДТИКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДІТКНУ́ТИСЯ** *і діал.* **ВІДІТКА́ТИСЯ**, -кне́ться, *док.* Відкриватися, розкорковуватися. // Випадати з отвору (про затичку, чоп і т. ін.).

ВІДТИ́Н, -у, *ч.* Дія та її результат за знач. **відтина́ти, відітну́ти** 1. // Місце, у якому відітнуто що-небудь.

ВІДТИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений, пристосований) для відтинання.

ВІДТИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтина́ти**.

ВІДТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДІТНУ́ТИ** і **ВІДТЯ́ТИ**, відітну́, відітне́ш; *док.* 1. *перех.* Відрізувати або відсікати що-небудь гострим знаряддям. 2. *тільки док., неперех., перен., розм.* Різко та коротко відповісти, сказати. 3. *мат.* Відмежовувати що-небудь від чогось.

ВІДТИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **відтина́ти**.

ВІДТИНА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відтина́ти**.

ВІДТИ́НОК, -нка, *ч.* Частина чого-небудь, вимірюваного в просторі або часі; відрізок.

ВІДТИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтира́ти**.

ВІДТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДТЕ́РТИ**, відітру́, відітре́ш; *мин. ч.* відте́р, -те́рла, -те́рло; *док., перех.* 1. Розтираючи поверхню шкіри, приводити кого-небудь до притомності або повертати чутливість частинам тіла. 2. *розм.* Те саме, що **відти́скувати** 1; відтісняти. // *перен.* Відстороняти, усувати когось від чогось.

ВІДТИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **відтира́ти**.

ВІДТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтиска́ти**.

ВІДТИСКА́ТИ *див.* **відти́скувати**.

ВІДТИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відти́скувати**.

ВІДТИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВІДТИСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *недок.*, **ВІДТИ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* 1. Натискаючи, віддаляти, відсувати когось від кого-, чого-небудь. // Змушувати когось відходити, відступати з певного місця. // *перен.* Відсувати на другий план. 2. Натискаючи чимось, залишати відбиток, слід на чому-небудь. 3. *друк.* Переносити знаки на папір; відбивати.

ВІДТИ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДТИ́СНУТИСЯ**, -неться, *док.* 1. Те саме, що **відбива́тися** 5. 2. *тільки недок.* Пас. до **відти́скувати**.

ВІДТИ́СНЕНИЙ, ВІДТИ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відти́снути** 1, 2. // **відти́снено, відти́снуто**, *безос. присудк. сл.*

ВІДТИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **відти́снути**.

ВІДТИ́СНУТИ *див.* **відти́скувати**.

ВІДТИ́СНУТИЙ *див.* **відти́снений**.

ВІДТИ́СНУТИСЯ *див.* **відти́скуватися**.

ВІДТИТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відтитрува́ти**.

ВІДТИТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відтитро́ваний**.

ВІДТИТРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **відтитро́вувати**.

ВІДТИТРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтитро́вувати**.

ВІДТИТРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДТИТРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Випускати із бюретки краплю за краплею титрований розчин реагента.

ВІДТИТРУВА́ТИ *див.* **відтитро́вувати**.

ВІДТІ́В, *присл., зах.* Відтіль.

ВІДТІ́К, -то́ку, *ч., спец.* 1. Пристосування для стікання рідини. 2. Те саме, що **відтіка́ння**. ** **Відті́к капіта́лу** – кошти країни, що направляються в інші країни у вигляді інвестицій, позик, засобів для купівлі фінансових активів.

ВІДТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтіка́ти**.

ВІДТІКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ВІДТЕКТИ́**, -ече́, *док.* Текти, віддаляючись від чого-небудь.

ВІДТІ́ЛЬ *див.* **відтіля́**.

ВІДТІЛЯ́, ВІДТІ́ЛЬ, *присл.* З того місця; звідти. // З того боку.

ВІДТІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відті́нити**. // **відті́нено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДТІ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відті́нити**.

ВІДТІНИ́ТИ *див.* **відтіня́ти**.

ВІДТІНИ́ТИСЯ *див.* **відтіня́тися**.

ВІДТІ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **відті́нок**.

ВІДТІ́НОК, -нку, *ч.* 1. Один із різновидів відповідного кольору, який відрізняється від основного кольору ступенем яскравості й густоти. // Додаткове забарвлення, що виступає на тлі основного. 2. Різновид якого-небудь явища, який відрізняється від інших його різновидів ступенем і характером вияву. 3. Незначна видозміна значення, виражена словом або інтонацією (під час мовлення). 4. *перен.* Додатковий вияв почуття, настрою і т. ін., що супроводжує основне почуття, настрій, стан.

ВІДТІ́НЬ, -ю, *ч., діал.* Відтінок.

ВІДТІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відті́нювати**.

ВІДТІ́НЮВАТИ *див.* **відтіня́ти**.

ВІДТІ́НЮВАТИСЯ *див.* **відтіня́тися**.

ВІДТІ́НЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відті́нювати**.

ВІДТІНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВІДТІ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДТІНИ́ТИ**, -іню́, -і́ниш, *док., перех.* 1. Виділяти частину картини, малюнка тощо темнішим тоном, барвою. // Поєднуючись із певним кольором, робити його виразнішим, яскравішим. 2. *перен.* Робити що-небудь помітнішим, виразнішим; підкреслювати, виділяти.

ВІДТІНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ВІДТІ́НЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ВІДТІНИ́ТИСЯ**, -і́ниться, *док.* 1. Вирізнятися на тлі іншого кольору, іншої речі і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **відтіня́ти** й **відті́нювати**.

ВІДТІНЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відтіня́ти**.

ВІДТІ́СНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відті́снити**.

ВІДТІСНИ́ТИ *див.* **відтісня́ти**.

ВІДТІСНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтісня́ти**.

ВІДТІСНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДТІСНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., рідко.* Те саме, що **відти́скувати** 1.

ВІДТІСНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок., рідко.* Пас. до **відтісня́ти**.

ВІДТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відті́сувати**.

ВІДТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДТЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док., перех.* Тешучи, знімати частину деревини з поверхні дошки, колоди і т. ін.; стісувати.

ВІДТІ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відті́сувати**.

ВІДТОВКТИ́, -вчу́, -вче́ш, *док., перех., розм.* Ударами пошкодити частину тіла.

ВІДТО́ДІ, *присл.* З того часу, з тієї пори.

ВІДТОПИ́ТИ *див.* **відто́плювати**.

ВІДТО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДТОПИ́ТИ**, -оплю́, -о́пиш; *мн.* відто́плять; *док.* 1. *перех.* Нагріваючи, відокремлювати одну речовину від іншої (сир і т. ін.). 2. *тільки док., неперех.* Закінчити, перестати топити.

ВІДТО́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **відто́плювати** 1.

ВІДТО́ПТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відтопта́ти**. // *у знач. прикм.*

ВІДТОПТА́ТИ, -опчу́, -о́пчеш, *док.*, **ВІДТО́ПТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Наступаючи ногою на що-небудь, пошкоджувати.

ВІДТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відто́птувати**.

ВІДТО́ПТУВАТИ *див.* **відтопта́ти**.

ВІДТОРГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДТО́РГНУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* 1. Не приймати (не прийняти) внаслідок біологічної несумісності сторонню тканину, орган після її (його) трансплантації. 2. *книжн., заст.* Силоміць забирати землі, володіння тощо.

ВІДТОРГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДТО́РГНУТИСЯ**, -неться, *док.* Пас. до **відторга́ти, відто́ргнути**.

ВІДТО́РГНЕНИЙ, ВІДТО́РГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відто́ргнути**. // **відто́ргнено, відто́ргнуто**, *безос. присудк. сл.*

ВІДТО́РГНЕННЯ, -я, *с.* 1. Неприйняття організмом внаслідок біологічної несумісності сторонньої тканини, органу після її (його) трансплантації. 2. Дія та її результат за знач. **відто́ргнути** 2. 3. *фін.* Закриття або продаж фірмою своїх опера-

ційних одиниць з метою раціоналізації, поліпшення діяльності.

ВІДТО́РГНУТИ *див.* **відторга́ти.**

ВІДТО́РГНУТИЙ *див.* **відто́ргнений.**

ВІДТОРІ́К, *присл.*, *розм.* З того року.

ВІДТО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відточи́ти.** // **відто́чено,** *безос. присудк. сл.* 2. *прикм.*, *перен.* Доведений до граничної чіткості, завершеності, досконалості.

ВІДТО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **відто́чений** 2.

ВІДТО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **відточи́ти.**

ВІДТО́ЧЕНО. Присл. до **відто́чений.**

ВІДТОЧИ́ТИ *див.* **відто́чувати.**

ВІДТОЧИ́ТИСЯ *див.* **відто́чуватися.**

ВІДТО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відто́чувати.**

ВІДТО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відто́чувати.**

ВІДТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДТОЧИ́ТИ,** -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех.* 1. Точінням робити що-небудь дуже гострим або гладким. 2. *перен.* Робити що-небудь дуже досконалим, доводити до високої майстерності; відшліфовувати.

ВІДТО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДТОЧИ́ТИСЯ,** -о́читься, *док.* 1. Ставати дуже гострим унаслідок точіння. 2. *перен.* Вдосконалюватися, набувати завершеності; відшліфовуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **відто́чувати.**

ВІДТРАНСПОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відтранспортува́ти.** // **відтранспорто́вано,** *безос. присудк. сл.*

ВІДТРАНСПОРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтранспорто́вувати.**

ВІДТРАНСПОРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДТРАНСПОРТУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Відправляти, відсилати кого-, що-небудь транспортом.

ВІДТРУБИ́ТИ, -ублю́, -у́биш; *мн.* відтру́блять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **відсурми́ти.**

ВІДТРУТИ́ТИ *див.* **відтру́чувати.**

ВІ́ДТРУТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Болячка, нарив.

ВІДТРУЧА́ТИ *див.* **відтру́чувати.**

ВІДТРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відтру́чувати.**

ВІДТРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтрути́ти.**

ВІДТРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВІДТРУЧА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДТРУТИ́ТИ,** -учу́, -у́тиш, *док.*, *перех.* Відштовхувати, відтісняти.

ВІДТУЖИ́ТИ, -ужу́, -у́жиш, *док.* Закінчити, перестати тужити.

ВІДТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відтули́ти.**

ВІДТУ́ЛИНА, -и, *ж.*, *розм.* Отвір у чому-небудь; діра.

ВІДТУЛИ́ТИ *див.* **відтуля́ти.**

ВІДТУЛИ́ТИСЯ *див.* **відтуля́тися.**

ВІДТУЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтуля́ти.**

ВІДТУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДТУЛИ́ТИ,** -улю́, -у́лиш, *док.*, *перех.* Звільняти якийсь отвір від предмета, яким він затулений. // Знімати з поверхні чогось те, чим воно закрите, заслонене; відслоняти.

ВІДТУЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ВІДТУЛИ́ТИСЯ,** -у́литься, *док.* 1. Ставати відкритим; відслонятися. 2. *тільки недок.* Пас. до **відтуля́ти.**

ВІДТУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **відтопта́ти.**

ВІДТУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Закінчити, перестати тупотіти.

ВІДТУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДТУ́ХНУТИ,** -ну, -неш, *док.* Зменшуватися розміром (про опухлу частину тіла, людину тощо); стухати.

ВІДТУШО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відтушува́ти.**

ВІДТУШО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтушо́вувати.**

ВІДТУШО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДТУШУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *спец.* Відтінювати певні місця на малюнкові, фотографії за допомогою туші, олівця тощо.

ВІДТУШО́ВУВАТИСЯ, -ується. Пас. до **відтушо́вувати.**

ВІДТУШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтушува́ти.**

ВІДТУШУВА́ТИ *див.* **відтушо́вувати.**

ВІДТЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *фам.* Пройти певну віддаль.

ВІДТЬО́ХКАТИ, -ає, *док.* Закінчити, перестати тьохкати.

ВІДТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтяга́ти.**

ВІДТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ВІДТЯ́ГУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДТЯГТИ́** *і* **ВІДТЯГНУ́ТИ,** -ягну́, -я́гнеш, *док.*, *перех.* 1. Тягнучи кого-, що-небудь поверхнею чогось, переміщати, пересувати в інше місце. // Переборюючи опір, насильно відводити когось від кого-, чого-небудь. // Відсувати, витягати що-небудь засунуте (засув, затвор і т. ін.). // Відводити військові підрозділи з однієї позиції на іншу. // Певними діями, маневрами змушувати супротивника змінити рух, дії в потрібному напрямку. // Змінювати звичайне положення чого-небудь. // Тягти щось пружне, еластичне в певному напрямі від чого-небудь. 2. *перен.* Відривати кого-небудь від якогось заняття, дії, роздумів. 3. *також неперех.*, *перен.* Переносити на пізніший строк; відкладати. 4. Дією ваги викликати почуття втоми, болю. 5. *тех.* Куючи, видовжувати що-небудь. 6. *заст.* Забирати, віднімати що-небудь у когось (перев. через суд). 7. *діал.* Віднімати.

ВІДТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ВІДТЯ́ГУВАТИСЯ,** -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДТЯГТИ́СЯ** *і* **ВІДТЯГНУ́ТИСЯ,** -ягну́ся, -я́гнешся, *док.* 1. *з чим*, *рідко.* Затримуватися зі строком виконання чого-небудь. 2. *від чого*, *діал.* Уникати чогось. 3. *тільки недок.* Пас. до **відтяга́ти, відтя́гувати** 1, 3, 5.

ВІДТЯ́ГНЕНИЙ, ВІДТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відтягну́ти** 1, 5. // **відтя́гнено, відтя́гнуто,** *безос. присудк. сл.*

ВІДТЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтягну́ти** 1 – 3, 5 і **відтягну́тися** 1.

ВІДТЯГНУ́ТИ *див.* **відтяга́ти.**

ВІДТЯ́ГНУТИЙ *див.* **відтя́гнений.**

ВІДТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **відтяга́тися.**

ВІДТЯГТИ́ *див.* **відтяга́ти.**

ВІДТЯГТИ́СЯ *див.* **відтяга́тися.**

ВІДТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (пристосований) для відтягування чогось.

ВІДТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відтя́гувати** 1 – 3, 5.

ВІДТЯ́ГУВАТИ *див.* **відтяга́ти.**

ВІДТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **відтяга́тися.**

ВІДТЯ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Прикріплений до чогось стійкого мотузок (дріт, трос і т. ін.), яким утримують що-небудь. 2. *кул.* Складова частина рідких страв, бульйонів, яка використовується для надання їм прозорості. 3. *тех.* Те саме, що **відтя́гування.** *Відтяжка шин.*

ВІДТЯЖНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для відтягування чого-небудь. *Відтяжна пружина.* ** **Відтяжні́ за́соби** – лікувальні засоби (банки, гірчичники і т. ін.), які викликають приплив крові до певної ділянки тіла.

ВІДТЯ́ТИ *див.* **відтина́ти.**

ВІДТЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відтя́ти** 1. // **відтя́то,** *безос. присудк. сл.*

ВІДУМЕ́РТИ, -мру́, -мре́ш, *док.*, *діал.* Умерти, залишивши сиріт.

ВІДУМЕ́РЩИНА, -и, *ж.*, *заст.* Майнова спадщина після померлих.

ВІДУ́Н, -а́, *ч.* У давніх слов'ян – людина, яка вгадувала майбутнє; віщун, пророк.

ВІДУСІ́ЛЬ, *присл.* Те саме, що **звідусі́ль.**

ВІДУСІЛЯ́, *присл.* Те саме, що **відусі́ль.**

ВІДУСЮ́ДИ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **звідусі́ль.**

ВІДУЧИ́ТИ *див.* **віду́чувати.**

ВІДУЧИ́ТИСЯ *див.* **віду́чуватися.**

ВІДУЧО́РА, *присл.* Від учорашнього дня.

ВІДУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віду́чувати.**

ВІДУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДУЧИ́ТИ,** -учу́, -у́чиш, *док.*, *від чого і з інфін.* Примушувати позбутися певної звички; відзвичаювати.

ВІДУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДУЧИ́ТИСЯ,** -учу́ся, -у́чишся, *док.* Позбуватися певної звички; відзвичаюватися.

ВІДФІЛЬТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відфільтрува́ти.** // *у знач. прикм.*

ВІДФІЛЬТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відфільтро́ваний.**

ВІДФІЛЬТРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відфільтро́вувати.**

ВІДФІЛЬТРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відфільтро́вувати.**

ВІДФІЛЬТРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДФІЛЬТРУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Фільтруючи, очищати. 2. Фільтруючи, відокремлювати.

ВІДФІЛЬТРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДФІЛЬТРУВА́ТИСЯ,** -у́ється, *док.* 1. Очищатися фільтруванням. 2. Відокремлюватися фільтруванням.

ВІДФІЛЬТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відфільтрува́ти.**

ВІДФІЛЬТРУВА́ТИ *див.* **відфільтро́вувати.**

ВІДФО́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, **ВІДФО́РКУВАТИСЯ,** -уюся, -уєшся, *недок.*, Форкаючи, очищати ніс, горло.

ВІДФО́РКАТИСЯ *див.* **відфо́ркатися.**

ВІДФОРМАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **форматува́ти.**

ВІДФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відформува́ти.**

ВІДФОРМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відформо́вувати.**

ВІДФОРМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДФОРМУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *спец.* Надавати предметові потрібної форми. // *мет.* Відливати у форму.

ВІДФОРМО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **відформо́вувати.**

ВІДФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відформува́ти.**

ВІДФОРМУВА́ТИ *див.* **відформо́вувати.**

ВІДФУТБО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ВІДФУТБО́ЛЮВАТИ,** -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Ударом (ударами) ноги відкинути від себе. 2. Направити, відіслати кого, що-небудь до іншої особи, в іншу інстанцію.

ВІДФУТБО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Направлення, відсилання кого-, чого-небудь до іншої особи, в іншу інстанцію.

ВІДФУТБО́ЛЮВАТИ *див.* **відфутбо́лити.**

ВІДХАКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, **ВІДХЕ́КУВАТИСЯ,** -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Віддихатися, переводити дух.

ВІДХАРАМА́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *зневажл.* Швидко й невиразно прочитати, розповісти що-небудь.

ВІДХА́РКАТИ *див.* **відха́ркувати.**

ВІДХА́РКАТИСЯ *див.* **відха́ркуватися.**

ВІДХА́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **відха́ркувати.**

ВІДХА́РКНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **відха́ркуватися.**

ВІДХА́РКУВАЛЬНЕ, -ого, *ч.*, *фарм.* Відхаркувальний засіб.

ВІДХА́РКУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *фарм.* Признач. для відхаркування.

ВІДХА́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відха́ркувати.**

ВІДХА́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДХА́РКАТИ,** -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Харкаючи, звільняти горло, легені від чогось зайвого. 2. *перен.*, *розм.* Переживати наслідки свого необдуманого, необережного вчинку.

ВІДХА́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДХА́РКАТИСЯ,** -аюся, -аєшся, *док.* Харкаючи, звільняти горло, легені від чогось зайвого.

ВІДХА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДХА́ЯТИ,** -а́ю, -а́єш *і* **ВІДХАЮ́ЧИТИ,** -чу, -чиш, *док.*, **ВІДХАЮ́ЧУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **відхо́джувати** 1.

ВІДХАЮ́ЧИТИ *див.* **відха́ювати.**

ВІДХАЮ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відхаю́чувати.**

ВІДХАЮ́ЧУВАТИ *див.* **відха́ювати.**

ВІДХА́ЯТИ *див.* **відха́ювати.**

ВІДХВА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, *діал.* Нахвалятися.

ВІДХВАТИ́ТИ *див.* **відхва́чувати.**

ВІДХВА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДХВАТИ́ТИ,** -ачу́, -а́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Забирати собі в когось що-небудь.

ВІДХВОРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Перехворіти, закінчити хворіти.

ВІДХЕ́КАТИСЯ *див.* **відхе́куватися.**

ВІДХЕ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відхе́куватися.**

ВІДХЕ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДХЕ́КАТИСЯ,** -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Відновлювати нормальне дихання після бігу, швидкої ходи, напруженої праці тощо; прот. з а х е к у в а т и с я.

ВІДХИБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **відхили́тися.**

ВІДХИБНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Відлучитися на короткий час.

ВІ́ДХИЛ, -у, *ч.* Те саме, що **відхи́лення** 1. *Кут відхилу.*

ВІДХИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відхили́ти** 1, 3. // **відхи́лено,** *безос. присудк. сл.*

ВІДХИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія та її результат за знач. **відхили́ти** 1, 3 і **відхили́тися** 1, 2. 2. Відступ від правильного, типового, прийнятого. // Відмінність, різниця порівняно з чим-небудь. // Невідповідність значень параметрів, фізичних величин та ін. ** **Грани́чне відхи́лення пара́метра** – відхилення параметра, що становить алгебраїчну різницю між граничним та номінальним значеннями параметра. **Ді́йсне відхи́лення пара́метра** – відхилення параметра, що становить алгебраїчну різницю між дійсним та номінальним значеннями параметра. **Припусти́ме відхи́лення пара́метра** – встановлене в нормативно-технічній документації значення відхилення параметра, яке не впливає на нормальне функціонування виробу.

ВІДХИЛИ́ТИ *див.* **відхиля́ти.**

ВІДХИЛИ́ТИСЯ *див.* **відхиля́тися.**

ВІДХИЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна відхиляти.

ВІДХИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відхилювання.

ВІДХИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відхи́лювати.**

ВІДХИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відхи́лювати.**

ВІДХИ́ЛЮВАТИ *див.* **відхиля́ти.**

ВІДХИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відхиля́ти й відхиля́тися** 1, 2, 4.

ВІДХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВІДХИ́ЛЮВАТИ,** -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДХИЛИ́ТИ,** -илю́, -и́лиш, *док.*, *перех.* 1. Переміщати, відводити що-небудь у якийсь бік порівняно з попереднім положенням. // Відтягати назад своєю вагою. // Трохи відчиняти (двері, кватирку тощо); прочиняти. 2. *перен.* Те саме, що **відверта́ти** 5. 3. *перен.* Відкидати, не приймати чого-небудь.

ВІДХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДХИЛИ́ТИСЯ,** -илю́ся, -и́лишся, *док.* 1. Нахилятися в якийсь бік порівняно з попереднім положенням. 2. Переміщатися в якийсь бік від прийнятого або усталеного напряму руху. // Не збігатися, утворювати різницю з чимсь (про час). // *перен.* Перериваючи розпочату тему розмови, переходити до іншої. 3. *перен.* Припиняти зв'язки з кимсь; відвертатися. 4. *перен.* Своїми діями, вчинками відходити, відступати від постанови, програми тощо. 5. *тільки недок.* Пас. до **відхиля́ти** 1, 3.

ВІДХИЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відхиля́ти.**

ВІДХИТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Хитнувши, перемістити назад чи в бік від кого-, чого-небудь; відштовхнути. // *безос.*

ВІДХИТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Хитнувшись, переміститися, відійти в якийсь бік від кого-, чого-небудь.

ВІДХІ́Д, -ходу, *ч.* 1. Рух від якогось пункту; відбуття, відправлення. // Вихід кого-небудь з певного приміщення тощо. 2. *військ.* Відступ із певних позицій. 3. *перен.* Залишення якого-небудь заняття, відмова від попередньої діяльності, справи. // Відмова від попередніх поглядів; розрив із чим-небудь. 4. *перев. мн.* // Структурний елемент матеріального та (або) енергетичного балансу технологічного процесу. // Будь-які речовини, матеріали та предмети, що утворюються в процесі діяльності людини та не мають подальшого використання. // Залишки сировини, матеріалів, які утворюються в процесі виготовлення продукції та можуть бути використані для іншого виробництва. ** **Відхо́ди виробни́цтва** – залишки сировини, матеріалів, напівфабрикатів, які утворилися в процесі виготовлення продукції або виконання робіт. **Відхо́ди спожива́ння** – вироби та матеріали, що втратили свої споживчі властивості внаслідок фізичного або морального зношення. Не-

безпе́чні відхо́ди – фізичні, хімічні чи біологічні відходи, характеристики яких створюють або можуть створити значну небезпеку для природного довкілля та здоров'я людини. **поворо́тні відхо́ди** – відходи, які частково або повністю втратили якості початкового матеріалу, але можуть бути вдруге використані як сировина. **Радіоакти́вні відхо́ди** – залишки відпрацьованого ядерного палива, радіоактивні рештки сировини, компонентів, що утворилися внаслідок технологічних процесів у цивільній або військовій промисловості, радіоактивне випромінювання яких перевищує межі, встановлені чинними нормами, за умови, що використання цих об'єктів та субстанцій не передбачається. 5. Втрати під час вирощування тварин.

ВІДХІ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який швидко заспокоюється після роздратування, легко забуває образи, перестає сердитися.

ВІДХІ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **відхі́дливий**.

ВІДХІДНА́, -но́ї, *ж.*, *заст.* Молитва, яку читають над тим, хто помирає.

ВІДХІ́ДНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з відходом (у 1 знач.); прощальний. ** **відхі́дний про́мисел**, *іст.* – сезонна робота, на яку йшли селяни, залишаючи тимчасово своє господарство.

ВІДХІ́ДНИК[1], -а, *ч.*, *іст.* Селянин, який тимчасово йшов із села на заробітки.

ВІДХІ́ДНИК[2], -а, *ч.*, *анат.* Анальний отвір прямої кишки; задній прохід.

ВІДХІДНИКО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **відхі́дник**[2]. *Відхідниковий отвір.*

ВІДХІ́ДНИЦТВО, -а, *с.*, *іст.* Відхід селян із свого села на тимчасові заробітки.

ВІ́ДХЛАНЬ, -і, *ж.*, *заст.* Безодня, вир, прірва.

ВІДХЛЕБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **відхле́бтувати**.

ВІДХЛЕБТА́ТИ *див.* **відхле́бтувати**.

ВІДХЛЕ́БТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДХЛЕБТА́ТИ**, -ебчу́, -е́бчеш, *док.*, *перех.* Хлебчучи, відпивати з чого-небудь; відсьорбувати.

ВІДХЛИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДХЛИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Текти назад від чогось. 2. *перен.* Швидко відходити, відступати від кого-, чого-небудь (про натовп, групу людей). 3. *тільки док.*, *безос.*, *діал.* Полегшало, стало легше на душі.

ВІДХЛИ́НУТИ *див.* **відхлина́ти**.

ВІДХЛИНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Передихнути під час плачу, кашлю і т. ін.

ВІДХЛИНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **відхлину́ти**.

ВІДХЛИПНУ́ТИ *див.* **відхли́пувати**[1].

ВІДХЛИ́ПНУТИ *див.* **відхли́пувати**[2].

ВІДХЛИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відхли́пувати**.

ВІДХЛИ́ПУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДХЛИПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Відхлебтувати.

ВІДХЛИ́ПУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДХЛИ́ПНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Хлипати, схлипувати під час плачу. // Переводити подих під час плачу.

ВІДХЛЬО́СТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВІДХЛЬО́СТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **відшмага́ти** 1.

ВІДХЛЬО́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відхльо́стувати**.

ВІДХЛЬО́СТУВАТИ *див.* **відхльо́стати**.

ВІДХЛЮ́ПНУТИ *див.* **відхлю́пувати**.

ВІДХЛЮ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відхлю́пувати**.

ВІДХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДХЛЮ́ПНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Хлюпаючи, виливати, відливати рідину.

ВІДХЛЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Надавати ляпанців, побити.

ВІДХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відхо́дити**.

ВІДХО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДХОДИ́ТИ**, -оджу́, -о́диш, *док.* 1. *перех.*, *розм.* Виліковувати хворого старанним доглядом. 2. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Закінчити ходити; проходити певний час.

ВІДХО́ДИ *див.* **відхід** 4.

ВІДХОДИ́ТИ *див.* **відхо́джувати**.

ВІДХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ВІДІЙТИ́**, -ійду́, -і́йдеш, *док.* 1. *від кого – чого і без додатка.* Іти в певному напрямі; віддалятися. // Відступати. // Проходити певну віддаль. // Іти кудись, залишаючи кого-, що-небудь на короткий час; відлучатися. // Покидати дружину (чоловіка) і т. ін. // Залишати службу в кого-небудь. 2. *від (із) чого і без додатка.* Вирушати, відправлятися (про засоби пересування). // Переміщатися, пересуватися кудись (про неживі предмети). ** **відхо́дити на дру́гий план** – ставати менш важливим, другорядним. 3. Залишати попередні позиції під натиском супротивника; відступати (про військо). 4. *від кого, перен.* Ставати далеким, чужим комунебудь; відчужуватися. 5. *від кого – чого, перен.* Своїм характером, змістом відрізнятися; ставати іншим, відмінним. 6. *від чого, перен.* Переставати робити щось; залишати якусь справу; припиняти діяльність. // Не дотримуватися попередніх поглядів, переконань, традицій; відмовлятися. 7. *від чого.* Відгалужуватися (про дорогу, гірський хребет, притоку, гілку дерева тощо). // Змінювати попередній напрям; повертати вбік (про ріку). 8. Переставати щільно прилягати до чогось; відставати, відтулятися. 9. *розм.* Приходити до звичайного, нормального стану; переставати боліти, відчувати втому тощо. // Приходити до пам'яті; опритомніти. // *безос.* Переставати мучити; полегшуватися. // Заспокоюватися після хвилювання, роздратування; переставати журитися. // *у сполуч. з ім.* м о р о з, х о л о д. Зігріватися. // Набувати попереднього вигляду, стану; оживати (про живі істоти й рослини). // Розморожуватися. 10. *розм.* Ставати вогким; відволожуватися. 11. *від кого до кого, від кого кому.* Переходити в чиєсь володіння, діставатися комусь у власність. 12. Закінчуватися, наближатися до кінця; минати. // Кінчатися (про пору грибів, ягід і т. ін.). 13. *перен.* Зникати, втрачатися (про охоту, сон і т. ін.). *Відходити в минуле.* 14. *заст.* Помирати. // Здихати (про тварин). *Відходити у небуття.*

ВІДХО́ДОК, -дка, *ч.*, *зах.* Нужник, убиральня.

ВІДХО́ЖИЙ, -а, -е: ** **відхо́же мі́сце**, *діал.* – вбиральня, туалет.

ВІДХОПИ́ТИ *див.* **відхо́плювати**.

ВІДХОПИ́ТИСЯ, -оплю́ся, -о́пишся; *мн.* відхо́пляться; *док.*, *діал.* Відплигнути, відскочити.

ВІДХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДХОПИ́ТИ**, -оплю́, -о́пиш; *мн.* відхо́плять; *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Те саме, що **відсми́кувати**. 2. *розм.* Забирати від когось собі; віднімати в когось; захоплювати.

ВІДХОТІ́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док.*, *розм.* Перестати хотіти.

ВІДХОТІ́ТИСЯ, -о́четься, *док.*, *кому*, *безос.*, *з інфін.*, *розм.* Перестати хотітися чого-небудь.

ВІДХРЕСТИ́ТИСЯ *див.* **відхре́щуватися**.

ВІДХРЕ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відхре́щуватися**.

ВІДХРЕ́ЩУВАТИСЯ *і* **ВІДХРИ́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДХРЕСТИ́ТИСЯ**, -ещу́ся, -е́стишся *і* **ВІДХРИСТИ́ТИСЯ**, -ищу́ся, -и́стишся, *док.* 1. *тільки недок.*, *заст.* Хрестячись, намагатися відвести від себе нечисту силу. 2. *перен.*, *розм.* Всілякими засобами відмовлятися від кого-, чого-небудь.

ВІДХРОМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Зробити поверхню виробу хромованою, покривши її тоненькою плівкою металічного хрому.

ВІДХУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВІДХУ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Хукаючи, відокремлювати що-небудь примерзле до чогось; хуканням розморожувати. 2. Хукаючи, відігрівати кого, що-небудь.

ВІДХУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відху́кувати**.

ВІДХУ́КУВАТИ *див.* **відху́кати**.

ВІДХУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ВІДХУ́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **відху́кати**.

ВІДЦАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Закінчити, перестати царювати.

ВІДЦВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **відцвісти́**.

ВІДЦВІСТИ́ *див.* **відцвіта́ти**.

ВІДЦВІСТИ́СЯ *див.* **відцвіта́тися**.

ВІДЦВІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відцвіта́ти**.

ВІДЦВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДЦВІСТИ́**, -іту́, -іте́ш, *док.* 1. Закінчувати, переставати цвісти; *прот.* р о з ц в і т а т и. 2. *перен.* Утрачати молодість, свіжість; марніти. // Переставати виявлятися в усій своїй повноті, привабливості. // Проходити, минати (про весну, юність).

ВІДЦВІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДЦВІСТИ́СЯ**, -іте́ться, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **відцвіта́ти** 1.

ВІДЦЕНТРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відцентрува́ти**.

ВІДЦЕНТРО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* Який під час руху має напрям від центра до периферії; *прот.* д о ц е н т р о в и й. // Який діє за допомогою відцентрових сил. // Який ґрунтується на використанні руху від центра до периферії. ** **відцентро́ві не́рви** – нервові волокна, що ними збудження передається від центральної нервової системи до робочих органів. **відцентро́ва си́ла** – сила, з якою рухоме тіло діє на інші тіла, що обмежують свободу його руху і змушують рухатись криволінійно.

ВІДЦЕНТРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. до **відцентро́вий**.

ВІДЦЕНТРО́ВО, *спец.* Присл. до **відцентро́вий**.

ВІДЦЕНТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Установити, помістити що-небудь правильно стосовно центру. *Відцентрувати деталь.*

ВІ́ДЦИ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **ві́дси**.

ВІДЦІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відціди́ти**. // *у знач. прикм.*

ВІДЦІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відці́джувати**.

ВІДЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЦІДИ́ТИ**, -іджу́, -і́диш, *док.*, *перех.* Проціджуючи, відокремлювати що-небудь тверде від рідини; зливати рідину.

ВІДЦІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДЦІДИ́ТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Відокремлюватися під час проціджування. 2. *тільки недок.* Пас. до **відці́джувати**.

ВІДЦІДИ́ТИ *див.* **відці́джувати**.

ВІДЦІДИ́ТИСЯ *див.* **відці́джуватися**.

ВІДЦІ́ЛЬ *див.* **відціля́**.

ВІДЦІЛЯ́, **ВІДЦІ́ЛЬ**, *присл.*, *розм.* З цього місця; звідси.

ВІДЦОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ВІДЦОКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Перестати, закінчити цокотати, цокотіти.

ВІДЦОКОТІ́ТИ *див.* **відцокота́ти**.

ВІДЦО́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *діал.* Швидко відскочити, відійти назад.

ВІДЦУРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за зач. **відцура́тися**.

ВІДЦУРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *кого*, *чого*, *від кого – чого і без додатка.* Припинити дружні стосунки з кимнебудь; погорджуючи кимсь, відвернутися. // Перестати любити когось; відкинути чиєсь кохання. // Перестати визнавати когось близького (батька, сина і т. ін.) своїм; відректися. // Відмовитися від чого-небудь; покинути, залишити що-небудь.

ВІ́ДЧАЙ, -ю, *ч.* Почуття сильного душевного болю, безвихідності; розпач. *Впадати у відчай.*

ВІДЧАЙДУ́Х, -а, *ч.*, *розм.* Про дуже хоробру, сміливу людину; *прот.* б о я г у з.

ВІДЧАЙДУ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Який нічого не боїться; хоробрий. // Пов'язаний із ризиком; безрозсудно сміливий. 2. Який виражає відчай, пройнятий ним. 3. Гранично напружений. // Дуже сильний ступенем свого вияву.

ВІДЧАЙДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **відчайду́шний** 1, 3.

ВІДЧАЙДУ́ШНО. Присл. до **відчайду́шний**.

ВІДЧА́ЙНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **відчайду́шний**.

ВІДЧА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **відча́йний**.

ВІДЧА́ЙНО, *рідко.* Присл. до **відча́йний**.

ВІДЧА́Л, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **відча́лювання**.

ВІДЧА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відча́лити**.

ВІДЧА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відча́лити**.

ВІДЧА́ЛИТИ *див.* **відча́лювати**.

ВІДЧА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відча́лювати**.

ВІДЧА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДЧА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* Відходити, відпливати від берега (про судна). // Відходити, відпливати від берега на якому-небудь судні.

ВІДЧАХНУ́ТИ *див.* **відча́хувати**.

ВІДЧА́ХНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчахну́ти**.

ВІДЧАХНУ́ТИСЯ *див.* **відча́хуватися**.

ВІДЧА́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відча́хувати** й **відча́хуватися**.

ВІДЧА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЧАХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Відламувати, відокремлювати гілку від стовбура. // *тільки док.* Відірвати (палець, вухо й т. ін.). // *перен.*, *розм.* Насильно відокремлювати, забирати, віднімати когось від кого-, чого-небудь.

ВІДЧА́ХУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДЧАХНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* Відламуватися, відокремлюватися від стовбура (про гілки). // *перен.*, *розм.* Відходити від когось, залишати когось.

ВІДЧА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВІДЧА́ЯТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Утрачати всяку надію на що-небудь; впадати у відчай, у розпач. 2. *на що і з інфін.*, *розм.* Насмілюватися, наважуватися на який-небудь безрозсудний вчинок.

ВІДЧАЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Смілива, хоробра людина, здатна на вкрай ризиковані вчинки.

ВІДЧА́ЯКА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **відчаю́га**.

ВІДЧА́ЯТИСЯ *див.* **відча́юватися**.

ВІДЧЕПИ́ТИ *див.* **відчі́плювати**.

ВІДЧЕПИ́ТИСЯ *див.* **відчі́плюватися**.

ВІДЧЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчепи́ти**. // *у знач. прикм.*

ВІДЧЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відчепи́ти**.

ВІДЧЕРГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Прочергувати певний час. 2. *неперех.* Закінчити, перестати чергувати.

ВІДЧЕ́РПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчерпа́ти**.

ВІДЧЕРПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, **ВІДЧЕРПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, **ВІДЧЕ́РПУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Черпаючи, відливати частину рідини.

ВІДЧЕРПНУ́ТИ *див.* **відчерпа́ти**.

ВІДЧЕ́РПНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчерпну́ти**.

ВІДЧЕ́РПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відче́рпувати**.

ВІДЧЕ́РПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відче́рпувати**.

ВІДЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчеса́ти**.

ВІДЧЕСА́ТИ *див.* **відчі́сувати**.

ВІДЧЕСА́ТИСЯ *див.* **відчі́суватися**.

ВІДЧИКРИ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Відрізати, відтяти частину чого-небудь.

ВІДЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчини́ти** 1. // **відчи́нено**, *безос. присудк. сл.*

ВІДЧИНИ́ТИ *див.* **відчиня́ти**.

ВІДЧИНИ́ТИСЯ *див.* **відчиня́тися**.

ВІДЧИНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відчиня́ти**.

ВІДЧИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДЧИНИ́ТИ**, -иню́, -и́ниш, *док.*, *перех.* 1. Відводити, відхиляти вбік стулки дверей, вікон тощо, роблячи вільним вхід, доступ до чогось або вихід назовні. // Робити вільним вхід, доступ до чого-небудь або вихід назовні. // Піднімати вгору віко скрині, коробки тощо, роблячи вільним доступ усередину. 2. *рідко.* Те саме, що **відмика́ти** 1.

ВІДЧИНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ВІДЧИНИ́ТИСЯ**, -и́ниться, *док.* 1. Відхилятися, роблячи вільним вхід, доступ до чого-небудь або вихід назовні (про двері, вікно тощо). // Ставати вільним для входу або виходу. 2. *рідко.* Те саме, що **відмика́тися** 1. 3. *тільки недок. Пас. до* **відчиня́ти** 1.

ВІДЧИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчи́слити**.

ВІДЧИ́СЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія та її результат за знач. **відчи́слити**.

ВІДЧИ́СЛИТИ *див.* **відчисля́ти**.

ВІДЧИСЛІВНИКО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Утворений від числівника.

ВІДЧИ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **відчи́слювати**.

ВІДЧИ́СЛЮВАТИ *див.* **відчисля́ти**.

ВІДЧИСЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відчисля́ти**.

ВІДЧИСЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ВІДЧИ́СЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДЧИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* Те саме, що **відрахо́вувати**.

ВІДЧИ́СТИТИ *див.* **відчища́ти**.

ВІДЧИ́СТИТИСЯ *див.* **відчища́тися**.

ВІ́ДЧИТ, -у, *ч.*, *зах.* Доповідь, лекція.

ВІДЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчита́ти**.

ВІДЧИТА́ТИ *див.* **відчи́тувати.**
ВІДЧИТА́ТИСЯ *див.* **відчи́туватися.**
ВІДЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відчи́тувати 4.**
ВІДЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЧИТА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. *тільки док.* Закінчити читати лекцію, урок тощо. 2. Читати що-небудь перев. нерозбірливо написане. 3. *що в чому, звичайно док., перен., рідко.* Помітити, зрозуміти. 4. *кого, розм.* Робити зауваження кому-небудь; повчати, лаяти. 5. *кого, заст.* Читаючи молитви, виліковувати кого-небудь, відводити від когось нещастя. 6. *зах.* Зачитувати (за списком).
ВІДЧИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДЧИТА́ТИСЯ,** -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **звітува́ти.**
ВІДЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відчища́ти.**
ВІДЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДЧИ́СТИТИ,** -и́щу, -и́стиш, *док.*, *перех.* Знову робити чистим, знімаючи бруд, мастило тощо; вичищати.
ВІДЧИЩА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДЧИ́СТИТИСЯ,** -иться, *док.* Ставати чистим, звільняючись від бруду тощо.
ВІДЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчи́стити.**
ВІДЧІ́П, -че́па, *ч.* Кільце для відчіплювання рибальського гачка. ** **На відче́пі** – осторонь.
ВІДЧІ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відчіплювання.
ВІДЧІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відчі́плювати й відчі́плюватися 1.**
ВІДЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ВІДЧІПЛЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДЧЕПИ́ТИ,** -еплю́, -е́пиш; *мн.* відче́плять; *док.*, *перех.* Звільняти предмет, який до чогось причеплений або за щось зачеплений чи зачепився.
ВІДЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ВІДЧІПЛЯ́ТИСЯ,** -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВІДЧЕПИ́ТИСЯ,** -еплю́ся, -е́пишся; *мн.* відче́пляться; *док.* 1. Будучи причепленим до чогось або зачепленим за щось, звільнятися. 2. *перен.*, *розм.* Переставати надокучати, заважати кому-небудь.
ВІДЧІ́ПЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який відчіплює що-небудь.
ВІДЧІ́ПЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **відчі́плювач.**
ВІДЧІПЛЯ́ТИ *див.* **відчі́плювати.**
ВІДЧІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **відчі́плюватися.**
ВІДЧІ́ПНИЙ, -а́, -е́. 1. Який може відчіплятися. *Відчіпний вагон.* 2. *у знач. ім.* **відчіпне́,** -но́го, *с.*, *розм.* Відкуп, хабар, якого дають, аби позбутися чого-небудь.
ВІДЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відчі́сувати.**
ВІДЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЧЕСА́ТИ,** -ешу́, -е́шеш, *док.*, *перех.* 1. Чесанням відділяти непотрібні частинки від волокон льону, конопель і т. ін.; вичісувати. 2. *звичайно док.*, *перен.*, *діал.* Відрубати, відрізати.
ВІДЧІ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДЧЕСА́ТИСЯ,** -е́шеться, *док.* Відпадати, відділятися під час чесання (про непотрібні частинки волокна льону, конопель і т. ін.); вичісуватися.
ВІДЧУ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* відчу́блять; *док.*, *перех.*, *розм.* Тягаючи за волосся, побити; вичубити.
ВІДЧУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія і стан за знач. **відчува́ти 1.** 2. Те саме, що **відчуття́ 2, 4.**
ВІДЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДЧУ́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. *також із спол.* як, що *та ін.* // *неперех.* Мати здатність сприймати щось, реагувати на щось. 2. Переживати якесь почуття. // *у сполуч. із сл.* себе. Почуватися. 3. *також зі спол.* як, що *та ін.* Сприймати інтуїцією, чуттям що-небудь. // Чуттям угадувати; здогадуватися. 4. *також із спол.* як, що *та ін.* Розуміти, усвідомлювати що-небудь.
ВІДЧУВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Бути помітним, доступним спостереженню, сприйманню.
ВІДЧУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчужи́ти 1.** // *у знач. прикм.* 1. Який виражає байдужість, холодність до когось. 2. Який законно відібраний у когось.
ВІДЧУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **відчу́жений.**
ВІДЧУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **відчужи́ти й відчужи́тися 1.**
ВІДЧУ́ЖЕНО. Присл. до **відчу́жений.**
ВІДЧУЖИ́ТИ *див.* **відчу́жувати.**
ВІДЧУЖИ́ТИСЯ *див.* **відчу́жуватися.**
ВІДЧУ́ЖУВАНИЙ, -а, -е, *юр.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **відчу́жувати 2.**
ВІДЧУ́ЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відчу́жуваний.**
ВІДЧУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відчу́жувати.**
ВІДЧУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДЧУЖИ́ТИ,** -ужу́, -у́жиш, *док.*, *перех.* 1. Викликати припинення близьких стосунків із ким-небудь; робити когось чужим, далеким кому-, чому-небудь. 2. *юр.* Спираючись на певний закон, відбирати в кого-небудь майно на користь держави, організації чи окремої особи.
ВІДЧУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДЧУЖИ́ТИСЯ,** -ужу́ся, -у́жишся, *док.*, *від кого й без додатка*, 1. Припиняти близькі стосунки з ким-небудь; ставати чужим, далеким кому-, чому-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **відчу́жувати 2.**
ВІДЧУ́ТИ *див.* **відчува́ти.**
ВІДЧУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відчу́ти.**
ВІДЧУ́ТИСЯ, -у́ється. Пас. до **відчу́ти.**
ВІДЧУ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який сприймається органами чуття. 2. Помітний, значний.
ВІДЧУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **відчу́тний 1.**
ВІДЧУ́ТНО. Присл. до **відчу́тний 2.**
ВІДЧУТТЯ́, -я́, *с.* 1. Те саме, що **відчува́ння 1.** *Відчуття болю. Відчуття дотику.* 2. Здатність відчувати, сприймати явища навколишнього світу. 3. *спец.* Процес відображення мозком людини властивостей предметів і явищ об'єктивної дійсності, які безпосередньо впливають на органи чуття. // Підсвідоме сприймання чого-небудь. // Образ, відбиток, слід предметів матеріального світу, що створюються в свідомості людини внаслідок їх дії на органи чуття. 4. *чого і яке.* Стан, зумовлений переживанням чого-небудь, враження від баченого, чутого, переживаного. 5. Усвідомлення, розуміння чого-небудь. // Передчуття якоїсь події, явища.
ВІДЧУХМА́РИТИ, -а́рю, -а́риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Висікти (у 3 знач.), відшмагати.
ВІДЧУХРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **відчахну́ти.** 2. Те саме, що **відшмага́ти 1.**
ВІДШАРО́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відшарува́ти**[1].
ВІДШАРО́ВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відшарува́ти**[2]. // *у знач. прикм.*
ВІДШАРО́ВУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **відшаро́вувати**[1] **й відшаро́вуватися**[1].
ВІДШАРО́ВУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **відшаро́вувати**[2].
ВІДШАРО́ВУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШАРУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Відокремлювати, відділяти один шар від одного; відділяти шар за шаром. // *перен.* Відкидати, усувати з ряду явищ ті, які з'явилися пізніше. 2. *спец.* Змушувати що-небудь осідати, відкладатися шарами.
ВІДШАРО́ВУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШАРУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Тручи, старанно вимивати, вичищати що-небудь.
ВІДШАРО́ВУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ВІДШАРУВА́ТИСЯ,** -у́ється, *док.* 1. Відокремлюватися, відділятися шарами. 2. *спец.* Осідати, відкладатися шарами.
ВІДШАРО́ВУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **відшаро́вувати**[2].
ВІДШАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **відшарува́ти**[1] **й відшарува́тися**[1].
ВІДШАРУВА́ТИ[1] *див.* **відшаро́вувати**[1].
ВІДШАРУВА́ТИ[2] *див.* **відшаро́вувати**[2].
ВІДШАРУВА́ТИСЯ *див.* **відшаро́вуватися**[1].
ВІДШВАРТО́ВАНИЙ, -а, -е, *мор.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **відшвартува́ти.**
ВІДШВАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшварто́вувати.**
ВІДШВАРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШВАРТУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *мор.* Віддавши швартови, відводити від місця стоянки.
ВІДШВАРТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДШВАРТУВА́ТИСЯ,** -у́ється, *док.*, *мор.* Віддавши швартови, відходити від місця стоянки.
ВІДШВАРТУВА́ТИ *див.* **відшварто́вувати.**
ВІДШВАРТУВА́ТИСЯ *див.* **відшварто́вуватися.**
ВІДШЕПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Шепнути у відповідь.
ВІДШЕПТА́ТИ *див.* **відші́птувати.**
ВІДШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшива́ти.**
ВІДШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДШИ́ТИ,** -и́ю, -и́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.*, *заст.* Відробляти шиттям. 2. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Закінчити, перестати шити. 3. *перех.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **прогна́ти 1.**
ВІДШИ́ТИ *див.* **відшива́ти.**
ВІДШИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відши́ти.**
ВІДШІ́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШЕПТА́ТИ,** -епчу́, -е́пчеш, *док.*, *перех.*, *заст.* Лікувати шептанням; замовляти (у 2 знач.).
ВІДШКАНДИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Відійти поволі (кульгаючи, незграбно).
ВІДШКВА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Відтопити (сало). 2. *перен.*, *розм.* Те саме, що **відшмага́ти 1.**
ВІДШКОДІВНИ́К, -а́, *ч.*, *юр.* Той, хто відшкодовує збитки.
ВІДШКОДІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **відшкодівни́к.**
ВІДШКОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відшкодува́ти.** // **відшкодо́вано,** *безос. присудк. сл.*
ВІДШКОДО́ВАННЯ, -я, *с.* Кошти, якими компенсують які-небудь витрати; покриття витрат.
ВІДШКОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшкодо́вувати.**
ВІДШКОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШКОДУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Давати кому-небудь щось інше замість витраченого, загубленого, знищеного й т. ін.; поповнювати витрати, збитки чимсь іншим.
ВІДШКОДО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відшкодо́вувати.**
ВІДШКОДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який повертається комусь за зроблену шкоду, витрати.
ВІДШКОДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **відшкодува́ти.** ** **Відшкодува́ння зби́тків** – головна форма відповідальності за невиконання договірних зобов'язань. **Відшкодува́ння зно́су** – виділення коштів, спрямованих на ремонт та відновлення обладнання, споруд. 2. Те, що повертається комусь за зроблену шкоду, витрати.
ВІДШКОДУВА́ТИ *див.* **відшкодо́вувати.**
ВІДШКРЕБТИ́ *див.* **відшкріба́ти.**
ВІДШКРЕБТИ́СЯ *див.* **відшкріба́тися.**
ВІДШКРІБА́ТИ *і рідко* **ВІДСКРІБА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДШКРЕБТИ́** *і рідко* **ВІДСКРЕБТИ́,** -бу́, -бе́ш, *док.*, *перех.* Шкребучи, відокремлювати щось від чого-небудь.
ВІДШКРІБА́ТИСЯ *і рідко* **ВІДСКРІБА́ТИСЯ,** -а́ється, *недок.*, **ВІДШКРЕБТИ́СЯ** *і рідко* **ВІДСКРЕБТИ́СЯ,** -бе́ться, *док.* 1. Відставати, відпадати під час шкребіння. 2. *тільки недок.* Пас. до **відшкріба́ти й відскріба́ти.**
ВІДШКРЯ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відшкря́бати.**
ВІДШКРЯ́БАТИ *див.* **відшкря́бувати.**
ВІДШКРЯ́БАТИСЯ *див.* **відшкря́буватися.**
ВІДШКРЯ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшкря́бувати.**
ВІДШКРЯ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШКРЯ́БАТИ,** -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Шкрябаючи, знімати що-небудь із поверхні чогось.
ВІДШКРЯ́БУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДШКРЯ́БАТИСЯ,** -ається, *док.* 1. Відпадати, зніматися внаслідок шкрябання. 2. *тільки недок.* Пас. до **відшкря́бувати.**
ВІДШЛІФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відшліфува́ти.** // **відшліфо́вано,** *безос. присудк. сл.*
ВІДШЛІФО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшліфо́вувати.**
ВІДШЛІФО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШЛІФУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Шліфуючи, обробляти (метал, скло тощо). // Робити рівним, гладеньким, постійно тручи одне об одне. 2. *перен.* Удосконалювати, ретельно виправляючи різні огріхи; полішувати (мову, твір і т. ін.). // Виховувати, розвивати певні риси характеру.
ВІДШЛІФО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відшліфо́вувати.**
ВІДШЛІФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшліфува́ти.**
ВІДШЛІФУВА́ТИ *див.* **відшліфо́вувати.**
ВІДШЛІХТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відшліхтува́ти.**
ВІДШЛІХТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшліхто́вування.**
ВІДШЛІХТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШЛІХТУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Просочувати основу тканини шліхтою. 2. Піддавати деревину чистовій обробці шліхтиком.
ВІДШЛІХТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **відшліхто́вувати.**
ВІДШЛІХТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшліхтува́ти.**
ВІДШЛІХТУВА́ТИ *див.* **відшліхто́вувати.**
ВІДШМА́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відшмага́ти.**
ВІДШМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Вибити різками, батогом, канчуком і т. ін.; висікти. 2. *перен.*, *розм.* Пройти пішки певну відстань.
ВІДШМАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **відшмага́ти 1.**
ВІДШМАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *чого і від чого*, *розм.* Відрізати, відірвати частину чого-небудь.
ВІДШМОРГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Розпустити, розв'язати (зашморг, петлю тощо).
ВІДШПАНДО́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ВІДШПАНДО́РЮВАТИ,** -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *діал.*, *фам.* Відшмагати (у 1 знач.).
ВІДШПАНДО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшпандо́рювати.**
ВІДШПАНДО́РЮВАТИ *див.* **відшпандо́рити.**
ВІДШПА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **відшмага́ти.**
ВІДШПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відшпаро́вувати.**
ВІДШПАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшпаро́вувати.**
ВІДШПАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШПАРУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.* Виймати щось зі шпарин.
ВІДШПАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **відшпаро́вування.**
ВІДШПИЛИ́ТИ *див.* **відшпи́лювати.**
ВІДШПИЛИ́ТИСЯ *див.* **відшпи́люватися.**
ВІДШПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшпи́лювати.**
ВІДШПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДШПИЛИ́ТИ,** -илю́, -и́лиш, *док.*, *перех.* Відколювати, відкріпляти що-небудь зашпилене, пришпилене.
ВІДШПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДШПИЛИ́ТИСЯ,** -и́литься, *док.* Відколюватися (про зашпилене, пришпилене).
ВІДШПУРЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Закінчити, перестати шпурляти.
ВІДШПУРНУ́ТИ *див.* **відшпу́рювати.**
ВІДШПУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ВІДШПУРНУ́ТИ,** -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Відкидати різким рухом.
ВІДШРУБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшрубо́вувати.**
ВІДШРУБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШРУБУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Відкручувати шруб; відгвинчувати.
ВІДШРУБУВА́ТИ *див.* **відшрубо́вувати.**
ВІДШТАМПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відштампува́ти.** // **відштампо́вано,** *безос. присудк. сл.*
ВІДШТАМПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відштампо́вувати.**
ВІДШТАМПО́ВУВАТИ *див.* **відштампува́ти.**
ВІДШТАМПО́ВУВАТИСЯ, -ується. Пас. до **відштампо́вувати.**
ВІДШТАМПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ВІДШТАМПО́ВУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Виготовити штампуванням.
ВІДШТО́ВХНЕНИЙ, ВІДШТО́ВХНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відштовхну́ти.**
ВІДШТОВХНУ́ТИ *див.* **відшто́вхувати.**
ВІДШТО́ВХНУТИЙ *див.* **відшто́вхнений.**
ВІДШТОВХНУ́ТИСЯ *див.* **відшто́вхуватися.**
ВІДШТО́ВХУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який відштовхує.
ВІДШТО́ВХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшто́вхувати.**
ВІДШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШТОВХНУ́ТИ,** -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. *від кого – чого і без додатка.* Штовхаючи, відкидати, відсувати; відпихати. 2. Негативним ставленням до кого-небудь віддаляти від себе. 3. Викликати в когось негативні почуття до себе (виглядом, поведінкою і т.

ін.); відвертати від себе.

ВІДШТО́ВХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВІДШТОВХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. *від кого – чого і без додатка.* Штовхаючись, відсуватися, віддалятися; відпихатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **відшто́вхувати**.

ВІДШТО́ВХУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **відшто́вхувати**.

ВІДШТУКАТУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Те саме, що **потинькува́ти**.

ВІДШУГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Відігнати, розігнати.

ВІДШУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відшука́ти**.

ВІДШУКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відшука́ти**.

ВІДШУКА́ТИ *див.* **відшу́кувати**.

ВІДШУКА́ТИСЯ *див.* **відшу́куватися**.

ВІДШУКО́ВУВАТИ *див.* **відшу́кувати**.

ВІДШУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач **відшу́кувати**.

ВІДШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, **ВІДШУКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВІДШУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Шукаючи, знаходити, виявляти; розшукувати. // Знаходити, установлювати що-небудь у чомусь.

ВІДШУ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВІДШУКА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* Знаходитися під час шукання.

ВІДШУМІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **відшуміти**. 2. *у знач. прикм.* Який закінчив, перестав шуміти.

ВІДШУМІ́ТИ, -ми́ть, *док.* Закінчити, перестати шуміти. // *перен.* Минутися, пройти бурхливо, із шумом.

ВІДШУМУВА́ТИ, -у́є, *док.* Перестати шумувати (про напій тощо).

ВІДЩЕБЕТА́ТИ, -е́че, *док.*, *перех.* *і неперех.* Закінчити, перестати щебетати.

ВІДЩЕБНУ́ТИ *див.* **відщіба́ти**.

ВІДЩЕБНУ́ТИСЯ *див.* **відщіба́тися**.

ВІДЩЕДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* *і неперех.* Закінчити, перестати щедрувати.

ВІДЩЕ́П, -у, *ч.*, *археол.* Уламок кам'яної породи, відбитий рукою людини.

ВІДЩЕПЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто відірвався, відколовся від певного суспільного середовища або відкинутий середовищем.

ВІДЩЕПЕ́НКА, -и. Жін. до **відщепе́нець**.

ВІДЩЕПЕ́НСТВО, -а, *с.* Відрив від певного суспільного середовища.

ВІДЩЕПЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **відщепе́нець**, **відщепе́нка**.

ВІДЩЕПИ́ТИ *див.* **відще́плювати**.

ВІДЩЕПИ́ТИСЯ *див.* **відще́плюватися**.

ВІДЩЕ́ПКА, -и, *ж.*, *археол.* Зменш. до **відще́п**.

ВІДЩЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відщепити**.

ВІДЩЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відщепити** й **відщепитися** 1, 3.

ВІДЩЕ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відщеплювання.

ВІДЩЕ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **відще́плювати**.

ВІДЩЕ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відще́плювати** й **відще́плюватися** 1, 3.

ВІДЩЕ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, **ВІДЩЕПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВІДЩЕПИ́ТИ**, -еплю́, -е́пиш; *мн.* відще́плять; *док.*, *перех.* 1. Відбивати, відколювати частину чого-небудь. 2. *хім.* Відокремлювати, відділяти одні молекули або їх частини від інших.

ВІДЩЕ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ВІДЩЕПИ́ТИСЯ**, -е́питься; *мн.* відще́пляться; *док.* 1. Відриватися, відколюватися від чого-небудь. 2. *перен.* Відриватися, віддалятися від певного суспільного середовища. 3. *хім.* Відділятися (про молекули або їх частини).

ВІДЩЕПЛЯ́ТИ *див.* **відще́плювати**.

ВІДЩЕ́ПНЕНИЙ, **ВІДЩЕ́ПНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **відщепну́ти**.

ВІДЩЕПНУ́ТИ *див.* **відщіпа́ти**.

ВІДЩЕ́ПНУТИЙ *див.* **відще́плений**.

ВІДЩЕПНУ́ТИСЯ *див.* **відщіпа́тися**.

ВІДЩИПА́ТИ *див.* **відщи́пувати**.

ВІДЩИПА́ТИСЯ *див.* **відщи́пуватися**.

ВІДЩИПНУ́ТИ *див.* **відщи́пувати**.

ВІДЩИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **відщи́пувати**.

ВІДЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ВІДЩИПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДЩИПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Щипаючи, відривати, відділяти частину чого-небудь.

ВІДЩИ́ПУВАТИСЯ, -ується *і* **ВІДЩИПА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.* Пас. до **відщи́пувати** й **відщипа́ти**.

ВІДЩІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДЩЕБНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Відстібати.

ВІДЩІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВІДЩЕБНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* відстібатися.

ВІДЩІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВІДЩЕПНУ́ТИ**, -епну́, -е́пнеш, *док.*, *перех.* Знімаючи защіпку, відчиняти.

ВІДЩІПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ВІДЩЕПНУ́ТИСЯ**, -епне́ться, *док.* Відчинятися (про защепнуті двері, хвіртку тощо).

ВІ́ДЬМА, -и, *ж.* 1. За народним повір'ям – жінка, яка, знаючись із нечистою силою, завдає людям шкоди; чаклунка. 2. *лайл.* Про нечепурну, розхристану або сварливу, злу жінку.

ВІДЬМА́К, -а́, *ч.* За народним повір'ям – чоловік, який знається з нечистою силою; чаклун.

ВІДЬМА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **відьма́к**.

ВІДЬМА́ЧИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **відьо́мський**.

ВІ́ДЬМИН, -а, -е. Належний відьмі.

ВІ́ДЬМИТИ, -млю, -миш; *мн.* відьмлять; *і* **ВІДЬМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.* Займатися відьомством; чаклувати.

ВІ́ДЬМИЩЕ, -і, *ж.* Збільш. до **ві́дьма**.

ВІДЬМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **відьмува́ти**.

ВІДЬМУВА́ТИ *див.* **ві́дьмити**.

ВІДЬО́МСТВО, -а, *с.*, *заст.* Про дії відьми; чаклування.

ВІДЬО́МСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Прикм. до **ві́дьма** 1. // Власт. відьмі (у 1 знач.). *Відьомське кодло.* 2. Стос. до відьомства.

ВІДЬО́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Відьма.

ВІДЮ́ГА, **ВІДЮ́ХА**, -и, *ж.* Збільш. до **ві́дьма**.

ВІДЮ́ХА *див.* **відю́га**.

ВІ́ЖЕЧКИ, -чок, *мн.* (*одн.* **ві́жечка**, -и, *ж.*). Зменш.-пестл. до **ві́жки**.

ВІ́ЖКИ, -жок, *мн.* (*одн.* **ві́жка**, -и, *ж.*). Прикріплений з обох боків до вуздечки довгий ремінь, мотузок тощо, яким правлять кіньми.

ВІЗ[1], во́за, *ч.* 1. Засіб пересування на чотирьох колесах з кінною або воловою тягою здебільшого для перевезення вантажів. 2. Приблизна міра ваги, обсягу, що дорівнює поклажі одного воза. 3. *астр.* Назва сузір'я Північної півкулі із семи зірок, що нагадує віз.

ВІЗ[2], во́за, *ч.* Велика морська промислова риба родини осетрових.

ВІ́ЗА, -и, *ж.* 1. Напис на документі, який засвідчує, що його перевірено офіційною особою. ** **ве́ксельна ві́за** – датована відмітка про перше пред'явлення векселя строком "о такій-то годині від пред'явлення". **че́кова ві́за** – відмітка банку-платника на чеку про наявність покриття по ньому на рахунку чекодавця. 2. Дозвіл на в'їзд кого-небудь у країну, на виїзд чи проїзд через неї. // Позначка в закордонному паспорті про дозвіл в'їзду на територію певної держави, виїзду з неї або перебування в ній. ** **Диплома́тична ві́за** – віза, що її видають членам дипломатичних представництв та консульських установ, членам їх сімей, дипломатичним кур'єрам, членам урядів. **Ділова́ ві́за** – віза, що оформляється особам, які в'їжджають в країну як співзасновники спільних підприємств чи представники компаній.

ВІЗАВІ́. 1. *присл.* Один проти одного; навпроти. 2. *невідм.*, *ч. і ж.* Той, хто перебуває навпроти.

ВІЗАЖИ́СТ, -а, *ч.* Спеціаліст із догляду за обличчям, що підбирає зачіску, макіяж, аксесуари.

ВІЗАНТИНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із візантинознавства.

ВІЗАНТИНІ́СТКА, -и. Жін. до **візантиніст**.

ВІЗАНТИНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про історію та культуру Візантії.

ВІЗАНТІ́ЙСТВО, -а, *с.*, *іст.* Абстр. ім. до **візанті́йський**. *Візантійство московських царів.*

ВІЗАНТІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **візанті́йці** й Візантія. // Який походить з Візантії. *Візантійські купці.* // Власт. Візантії. *Візантійська архітектура.* ** **візанті́йське пра́во** – правова система Візантії (6 – 15 ст.), що була запозичена феодальним правом Вірменії, Грузії, деяких країн Європи та Азії.

ВІЗАНТІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **візанті́єць**, -і́йця, *ч.*; **візанті́йка**, -и, *ж.*). Населення Візантії.

ВІЗАНТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із візантинознавства.

ВІЗЕЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі, синюваті, жовтуваті кристали у вигляді агрегатів.

ВІЗЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі до брунатних або червонуватих волокнисті маси із шовковистим полиском.

ВІЗЕРУ́НКОВИЙ, -а, -е. Оздоблений візерунками. // Який має вигляд візерунка.

ВІЗЕРУ́НКОВО. Присл. до **візеру́нковий**.

ВІЗЕРУ́НОК, -нка, *ч.* Малюнок із різних ліній, кольорів, тіней тощо; мереживо.

ВІЗЕРУ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Оздоблений візерунками. // Який має вигляд візерунка.

ВІЗЕРУ́НЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **візеру́нчастий**.

ВІЗЕРУ́НЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **візеру́нчастий**.

ВІЗЕРУ́НЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **візеру́нчатий**.

ВІЗИ́Р[1], -а, *ч.* 1. Пристрій у фото- або кіноапараті для наведення об'єктива на предмет, який фотографують; видошукач. 2. *військ.* Деталь приціл у з вузькою щілиною. 3. *спец.* Щілина для візування.

ВІЗИ́Р[2], -а, *ч.* За середньовіччя – вищий урядовий сановник у деяких країнах Близького й Середнього Сходу.

ВІЗИРИ́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* Вічко у дверях тюремної камери.

ВІЗИ́РКИ, -ок, *мн.* Прилади, за допомогою яких визначають зміну профілю залізничного полотна.

ВІЗИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **візи́р**[1].

ВІЗИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до визначення якості зерна, призначений для цієї мети.

ВІЗИРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який визначає якість зерна.

ВІЗИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Визначення якості зерна.

ВІЗИ́Т, -у, *ч.* 1. Відвідини кого-небудь, перев. офіційні. 2. Відвідання лікарем хворого вдома.

ВІЗИ́ТА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **візит**.

ВІЗИТА́ТОР, -а, *ч.*, *зах.* Духовна особа у католицькій церкві, яка має особливі повноваження.

ВІЗИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *заст.* Візит. 2. *спец.* Перевірка документів і вантажу підозрілого чужого судна.

ВІЗИТЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто приходить з візитом; гість.

ВІЗИТИ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Віконце в дверях для спостереження.

ВІЗИ́ТКА, -и, *ж.* 1. *заст.* Однобортний чоловічий піджак (спочатку призначався для візитів). 2. Те саме, що **візи́тна ка́ртка** (*див.* **візи́тний**).

ВІЗИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до візиту. // Признач. для візитів. ** **візи́тна ка́ртка**: – а) картка з прізвищем, ім'ям та по батькові, іноді з адресою її власника для вручення під час знайомства або візиту; б) *кого, чого.* Про прикмети, показники, характерні для кого-, чого-небудь.

ВІЗИТО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **візи́тний**.

ВІЗИТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **візитува́ти**.

ВІЗИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *заст.* Відвідувати кого-небудь, робити візит.

ВІЗИТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.*, *заст.* Обмінюватися візитами (у 1 знач.).

ВІЗІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Див. **вуайєри́зм**.

ВІ́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* 1. Привид, мара. 2. Видовище.

ВІЗНИ́К, -а́, *ч.* 1. Людина, яка править кінним екіпажем, найчастіше найманим; фурман. 2. Найманий кінний екіпаж.

ВІЗНИ́КА, -и, *ч.*, *діал.* Візник (у 1 знач.).

ВІЗНИКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Належний візникові.

ВІЗНИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Заняття за знач. **візникува́ти**.

ВІЗНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути візником, промишляти візникуванням.

ВІЗНИ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **візникува́ння**.

ВІЗНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **візни́к** 1 і **візни́цтво**.

ВІЗНИ́ЦЯ, -і, *ч.*, *заст.* Візник.

ВІЗНИЧЕ́НКО, -а, *ч.* Син візника.

ВІЗНИ́ЧИЙ, -чого, *ч.*, *заст.* Візник (у 1 знач.).

ВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **візува́ти**.

ВІ́ЗОВИЙ, -а, -е. Стос. до візи, пов'язаний з одержанням візи.

ВІЗО́К, -зка́, *ч.* 1. Зменш. до **віз**[1]. 2. *заст.* Екіпаж на ресорах із дверцятами та вікнами, іноді – з відкидним верхом. 3. Невелика коляска, в якій возять маленьких дітей. 4. *спец.* Механічний пристрій для перевезення вантажів і людей. // Пристрій на чотирьох або двох колесах для ручного перевезення невеликих вантажів. 5. Назва картярської гри.

ВІЗОМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження гостроти зору.

ВІЗО́РИЙ, -я, *ч.* Рухома дерев'яна вилка, за допомогою якої притискують оригінал до тенаклю і вказують на рядок, що його набирають.

ВІЗО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **візо́к** 1, 3.

ВІЗУАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій або програма, що здійснює візуалізацію.

ВІЗУАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Одержання (подання) видимого зображення яких-небудь предметів, явищ, процесів, недоступних для безпосереднього спостереження.

ВІЗУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Мистецькі прийоми, спрямовані на створення зорових ілюзій.

ВІЗУАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. 1. Формувати зоровий образ; представити у візуальній формі. 2. Вивести на екран відеопристрою.

ВІЗУАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник візуалізму.

ВІЗУАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **візуаліст**.

ВІЗУА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який здійснюється безпосередньо очима (про спостереження). ** **візуа́льно-мото́рний** – такий, що характеризує моторні реакції, які координуються зоровою стимуляцією.

ВІЗУА́ЛЬНО, *присл.* 1. Безпосередньо очима або за допомогою оптичного приладу. 2. Суто зовні, наочно.

ВІЗУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто проводить візування.

ВІЗУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **візува́ти**. ** **візува́ння докуме́нта** – підтвердження дії документа.

ВІЗУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Наводити оптичний або кутомірний прилад на точку.

ВІЗУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Ставити візу на документі.

ВІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **візува́ти**.

ВІЇ́, ві́й, *мн.* (*одн.* **ві́я**, -ї, *ж.*). Волосинки, що вкривають краї повік.

ВІЇ́КІТ, -у, *ч.* Мінерал групи пірохлору.

ВІ́ЇСТИЙ, -а, -е. З довгими пухнастими віями.

ВІЙ[1], во́я, *ч.* Жмуток хмизу або верболозу для заплітання тину, кошика тощо.

ВІЙ[2], ві́я, *ч.* Міфічна істота з повіками до землі.

ВІ́ЙНА, -и, *ж.*, *діал.* Половина волового дишла.

ВІ́ЙКИ, -йок, *мн.* (*одн.* **ві́йка**, -и, *ж.*). 1. Зменш. до **вії**. 2. *біол.* Волосоподібні відростки на клітинах тварин і рослин.

ВІ́ЙКОВИЙ, -а, -е, *біол.* Який має війки (у 2 знач.). *Війкові клітинки.*

ВІЙМИ́ТИ, -млю, -ми́ш, *док.*, *перех.*, *зах.* Відняти.

ВІЙНА́, -и́, *ж.* 1. Організована збройна боротьба між державами, суспільними класами тощо. ** **Громадя́нська ві́йна́** – організована збройна боротьба за державну владу між конфронтуючими класами та соціальними групами всередині країни. **Пові́тряна війна́**: у міжнародному праві – ведення воюючими сторонами воєнних дій у повітряному просторі. **Світова́ війна́** – глобальне протиборство коаліцій держав із застосуванням засобів збройного насильства, що охоплює велику частину країн світу. **Я́дерна війна́** – війна, в якій основним засобом ураження є ядерна зброя. 2. *перен.* Стан ворожнечі між ким-небудь; суперечка, сварка з кимсь; боротьба. ** **Війна́ цін** – повторюване довготривале зниження підприємствами, фірмами цін на свою продукцію.

ВІЙНО́НЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **війна́**.

ВІЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *чим.* 1. *також без додатка.* Однокр. до **віяти** 1 – 3. 2. *чим, безос.*, *перен.* Викликати відчуття чого-небудь, нагадати собою про що-небудь. 3. *розм.* Те саме, що **майну́ти** 2.

ВІЙНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.* Однокр. до **ві́ятися** 1.

ВІ́ЙСТЯ, -я, *с.*, *діал.* Вхід.

ВІЙСЬККЕРІВНИ́К, -а́, *ч.* Військовий керівник.

ВІЙСЬККО́М, -а, *ч.* 1. *іст.* В Червоній Армії (1918 – 1942 рр.) – політичний керівник підрозділу; військовий комісар. 2. Офіцер – начальник військкомату.

ВІЙСЬККОМА́Т, -у, *ч.* Військовий комісаріат – орган

місцевого управління, який забезпечує облік військовозобов'язаних, їх призов на військову службу та ін.
ВІЙСЬККО́Р, -а, *ч.* Військовий кореспондент.
ВІЙСЬКЛІ́КАР, -я, *ч.* Військовий лікар.
ВІ́ЙСЬКО, -а, *с.* Збройні сили держави; армія. // Частина збройних сил; озброєний загін. ** **Кварця́не ві́йсько**, *іст.* – наймане військо в шляхетській Польщі в 16 – 18 ст., що його уряд використовував для придушення народних повстань та охорони державних кордонів.
ВІЙСЬКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до війська. // Прийнятий, установлений у війську, в армії. ** **Військо́ва адміністра́ція**: а) система військово-адміністративних органів держави, державний апарат військового управління; б) військове управління територією, яка зайнята в ході воєнних дій. **Військо́ва таємни́ця** – відомості військового та військово-промислового характеру, що не підлягають розголошенню, опублікуванню у відкритій пресі і спеціально охороняються державою. **Військо́вий о́блік** – державна система обліку та аналізу наявних у країні призовних та мобілізаційних ресурсів. **Військо́вий о́круг** (*див.* **о́круг**). **Військо́ві злочи́нці**: за міжнародним правом – особи, які здійснили злочини проти світу, людства, законів та звичаїв війни. 2. Стос. до військовослужбовця. *Військовий обов'язок.* // Власт. військовослужбовцеві. 3. *у знач. ім.* **військо́ве**, -вого, *с.* Одяг і спорядження військовослужбовця. 4. *у знач. ім.* **військо́вий**, -вого, *ч.* Те саме, що **військовослужбо́вець**.
ВІЙСЬКОВИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Вояк, армієць.
ВІЙСЬКО́ВО-АВІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до військової авіації.
ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'Я́ЗАНИЙ, -ного, *ч.* Той, хто підлягає призову в армію або перебуває в запасі.
ВІЙСЬКО́ВО-МОРСЬКИ́Й, -а́, -е́. Признач. для ведення війни на морі. *Військово-морський флот.* // Належний військово-морському флотові. *Військово-морська база.*
ВІЙСЬКО́ВО-ОКРУЖНИ́Й, -а́, -е́: ** **Військо́во-окружні́ суди́**: у післяреформеній судовій системі царської Росії – вищі відносно полкових судів інстанції.
ВІЙСЬКО́ВО-ПАТРІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Спрямований на виховання патріотизму на прикладах військової історії, у дусі готовності до захисту Батьківщини. *Військово-патріотична пропаганда.* // Стос. до зображення дій із захисту Батьківщини. *Військово-патріотичний фільм.*
ВІЙСЬКО́ВО-ПОВІТРЯ́НИЙ, -а, -е. Признач. для ведення війни в повітрі. *Військово-повітряні сили.* // Належний військово-повітряним силам. *Військово-повітряна база.*
ВІЙСЬКО́ВО-ПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується військової політики. ** **Військо́во-політи́чний сою́з** – об'єднання двох або більше держав для досягнення політичних цілей воєнними засобами.
ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕ́НИЙ, -ного, *ч.* Військовослужбовець, узятий у полон під час війни.
ВІЙСЬКО́ВО-ПОЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який діє, функціонує безпосередньо на місці подій, найчастіше воєнних (про суд і т. ін.). ** **Військо́во-польові́ суди́** – виняткові, або надзвичайні, суди, що діють поза норм існуючого у даній державі кримінального законодавства та юрисдикції.
ВІЙСЬКО́ВО-ПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з військовою промисловістю. ** **Військо́во-промисло́вий ко́мплекс** – об'єднання, які виробляють військову продукцію монополій, збройних сил і державно-адміністративного апарату.
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Людина, що служить у війську.
ВІЙСЬКО́ВО-СПОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до військово-прикладних видів спорту. *Військово-спортивна гра.*
ВІЙСЬКО́ВО-ФАШИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Який спирається на військову силу і фашистський по духу. *Військово-фашистська диктатура.*
ВІЙСЬКТО́РГ, -а, *ч.* Торгове підприємство для військових.
ВІЙТ, -а, *ч.* Керівник місцевого (міського чи сільського) управління або самоврядування в середньовічній Німеччині, Великому князівстві Литовському, Польщі та в Україні (в 15 – 18 ст.). // *заст.* Сільський староста. // У Західній Україні (до 1939 р.) та в Польщі (до 1950 р.) – голова волосної управи.
ВІЙТЕНКО, -а, *ч.* Син війта.
ВІЙТИ́ХА, -и, *ж.* Жінка війта.
ВІЙТІ́В, -това, -тове. Прикм. до **війт**.
ВІЙТІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка війта.
ВІЙТІ́ВСТВО, -а, *с.* Посада війта.
ВІЙТІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до війта.
ВІЙТІ́ВЩИНА, -и, *ж.* Обійстя війта.
ВІЙТУВА́ННЯ, -я, *с.* Перебування на посаді війта.
ВІЙТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути війтом.
ВІЙЦЕ́, -я́, *с.* Дишель в упряжі плуга, розташований між двома парами волів.
ВІЙЧА́СТИЙ, -а, -е, *біол.* 1. Покритий війками (у 2 знач.). ** **Війча́сте ті́ло**, *анат.* – товстіша частина судинної оболонки ока між сітківкою та кришталиком. 2. *у знач. ім.* **війча́сті**, -тих, *мн.* Клас плоских черв'яків-турбелярій.
ВІЙ, -я́, *с.* Дишель у воловому возі.
ВІК, -у, *ч.* 1. Тривалість життя людини, тварини, рослини. // Період, ступінь у рості, розвитку людини; літа. // Відрізок життя людини від зрілого періоду до смерті. ** **Біологі́чний вік** – вік, що визначається залежно від стану обмінних, структурних, функціональних, регуляторних особливостей і пристосувальних можливостей організму. **Осві́тній вік** – рівень розвитку навчальних умінь, який визначається стандартизованими тестами. **Розумо́вий вік** – рівень розумового розвитку, який визначається за допомогою тесту інтелекту. **Техні́чний вік обла́днання** – строк від моменту початку випуску даної моделі. **Фізи́чний (факти́чний) вік обла́днання** – строк від моменту придбання чи установки обладнання. **Фізіологі́чний вік** – вік людини, що виражається в поняттях рівня фізіологічного розвитку. **Хронологі́чний вік** – час, що минув від народження. **Ві́ку дожива́ти** – жити останній відрізок життя (зазвичай про стару людину). 2. Те саме, що **сторі́ччя**. 3. *з означ.* Період часу, виокремлений за певними ознаками; епоха. *Середні віки.* // Відрізок часу, який відповідає геологічному ярусові Землі. 4. *розм.* Надзвичайно довгий час; вічність. ** **На ві́ки ві́чні** – назавжди. 5. *у знач. присл.* Надзвичайно довго; завжди.
ВІКАЛІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський засіб, що його застосовують при виразці шлунку та дванадцятипалої кишки.
ВІКАЛО́Й, -ю, *ч.* Магнітно-тверді сплави системи залізо-кобальт-ванадій.
ВІКАРІА́Т, -у, *ч.* Явище, при якому близькі види рослин або тварин займають різні області розповсюдження.
ВІКА́РІЙ, -я, *ч.* 1. Правитель адміністративного округу в Римській імперії. 2. У православній церкві – єпископ, який є помічником або заступником архієрея; у католицькій церкві – заступник єпископа або парафіяльного священика.
ВІКА́РНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **віка́рій**. // Який є вікарієм. *Вікарний архієрей.*
ВІКА́РНИЙ[2], -а, -е, *психол.* Який стосується або виконує функції заміщення.
ВІКАРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Заміщуючий. ** **Вікару́ючі ви́ди** – споріднені види рослин або тварин, поширені в різних ареалах або в межах одного ареалу, проте в різних екологічних умовах.
ВІКАСО́Л, -у, *ч.* Препарат, що його застосовують для боротьби з кровотечами.
ВІКІВЩИНА, -и, *ж.*, *діал.* Давні часи.
ВІ́КІНГ, -а, *ч.* Морський воїн давньої Скандинавії.
ВІКМАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; жовті октаедричні кристали.
ВІКНА́СТИЙ, -а, -е. З великими вікнами; з багатьма вікнами. *Вікнаста хата.*
ВІКНИ́НА, -и, *ж.* 1. Отвір у стіні для вікна. 2. *діал.* Вікно (у 1 знач.).
ВІКНО́, -а́, *с.* 1. Отвір для світла й повітря в стіні приміщення (будинку, вагона тощо), куди вставлено раму з шибками. // Шибки. // Підвіконня. 2. Просвіт у чому-небудь. 3. Отвір певного призначення у споруді, агрегаті, машині. 4. *спец.* Частина екрана дисплея, з яким програма чи користувач працює як з окремим екраном. // У комп'ютерній графіці – задана частина віртуального простору. // У комп'ютерних мережах – упорядкована множина послідовних порядкових номерів пакетів даних, які можна передавати без отримання підтвердження. ** **Допоміжне́ вікно́** – частина екрана дисплея в інтерактивних системах, до якої програма виводить підказку. 5. Невеличке озерце, заглиблення в драговині, болоті. 6. *перен.*, *розм.* Вільні для викладача години між двома лекціями, уроками. 7. *перен.*, *розм.* Перерва в чому-небудь, проміжок. 8. Про сонячні дні, що дозволяють провести в південних районах ранні сільськогосподарські роботи.
ВІКНО́ВИНА, -и, *ж.*, *діал.* Чисте місце на зарослому озері чи болоті.
ВІКНЯ́Р, -а́, *ч.* 1. *спец.* Робітник, який виготовляє рами для вікон. 2. *діал.* Скляр.
ВІ́КО, -а, *с.* Верхня частина діжки, скрині й т. ін., якою їх закривають.
ВІКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Пов'язаний з певним відрізком життя людини, тварини, рослини. ** **Вікова́ дискриміна́ція** – упередження стосовно якої-небудь вікової групи. **Вікови́й ценз** – вікове обмеження на посідання певної посади, вид діяльності. 2. Який живе, існує протягом багатьох віків. // Який існує споконвіку. // Який триває віками, дуже довго. ** **Вікові́ і́гри** – ігри, що відбувалися в Римі раз на сто років і складалися з очисних жертв, які приносилися уночі підземним божествам.
ВІКОВІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який живе, існує протягом багатьох віків. // Який триває віками. // Який існуватиме, триватиме завжди, вічно. // Який існує споконвіку.
ВІКОВІ́ЧНИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Увічнювати.
ВІКОВІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вікові́чний**.
ВІКОВІ́ЧНО. Присл. до **вікові́чний**.
ВІКОДА́ВНІЙ, -я, -є. Те саме, що **вікови́й** 2; віковічний. // Зроблений дуже давно; старовинний.
ВІКО́НЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **вікно́** 1, 2.
ВІКО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **вікно́** 1. // Признач. для вікна.
ВІКО́ННИЦЯ, -і, *ж.* Дерев'яний або металевий щит з однієї або двох стулок для прикривання вікна.
ВІКО́ННИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **віко́нниця**.
ВІКО́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *рідко.* Вікна.
ВІКО́НТ, -а, *ч.* Дворянський титул, середній між бароном і графом у Франції, Англії та деяких інших країнах, а також особа, якій надавався цей титул.
ВІКОНТЕ́СА, -и. Жінка або дочка віконта.
ВІКО́НЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **вікно́** 1, 2.
ВІКОПА́М'ЯТНИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **вікопо́мний**.
ВІКОПО́МНИЙ, -а, -е, *книжн.* Якого пам'ятатимуть віками; незабутній.
ВІКОПО́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **вікопо́мний**.
ВІКОПО́МНО. Присл. до **вікопо́мний**.
ВІКТИМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес перетворення особи в жертву злочинного замаху, а також результат цього процесу.
ВІКТИ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до віктимності. ** **Вікти́мна поведі́нка** – легковажна, аморальна або протиправна поведінка потерпілого, що стала приводом для скоєння злочину.
ВІКТИ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Підвищена здатність людини через деякі якості ставати за деяких обставин об'єктом злочину.
ВІКТИМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь кримінології, яка досліджує психологічні й моральні особливості жертви.
ВІКТОРИ́НА, -и, *ж.* Гра у відповіді на питання (усні або письмові) з певних галузей знань.
ВІКТО́РІЯ, -ї, *ж.* 1. У давньоримській міфології – богиня перемоги. 2. Водяна тропічна рослина родини лататтєвих, що має велике кругле листя з загнутими вгору краями та квітки рожевого або червоного кольору.
ВІКТОРЛА́ЙН, -а, *ч.* Набірна рядковідливна машина.
ВІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вікува́ти**.
ВІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Проживати свій вік; жити. // Довго перебувати, жити де-небудь. // *перен.* Завжди, постійно перебувати, знаходитися де-небудь (про предмети).
ВІКХАРИ́ТА, -и, *ж.* Форма статевих зносин, при якій оргазм викликається введенням статевого члена між зімкнутих стегон жінки.
ВІЛ, вола́, *ч.* Кастрований бик, якого використовують як тяглову силу.
ВІ́ЛА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **руса́лка**.
ВІЛА́ЄТ, -у, *ч.* Велика адміністративно-територіальна одиниця в Туреччині.
ВІЛАНЕ́ЛА, -и, *ж.* Пісенний жанр народного походження, популярний в 15 – 16 ст. в Італії.
ВІЛА́НИ, -ів, *мн.* У середньовічних Франції, Італії, Німеччині – селяни, особисто вільні, але залежні від феодала як власника землі.
ВІЛА́Я, -ї, *ж.* Велика адміністративно-територіальна одиниця в Алжирі.
ВІЛЕМІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.
ВІЛЕППІ́ЛЬ, -і, *ж.* Естонська свисткова флейта.
ВІЛ-ІНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Захворювання, викликане вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ).
ВІЛ-ІНФІКО́ВАНІ, -их, *мн.* Особи, в організмі яких виявлені антитіла до вірусу імунодефіциту людини.
ВІ́ЛЛА, -и, *ж.* Розкішна дача за містом чи будинок-особняк, звичайно із садом навколо.
ВІЛЛАНЕ́ЛА, -и, *ж.* Італійська, перев. неаполітанська, пісня багатоголосого складу.
ВІЛЛЯ́ТИ *див.* **увілля́ти**.
ВІЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **увілля́тися**.
ВІЛО́ТА, -и, *ж.* Італійський пісенно-танцювальний жанр 15 – 16 ст. народного походження.
ВІЛТ, -у, *ч.* Хвороба рослин, спричинювана фітопатогенними бактеріями і грибами з родів вертиціліум, фузаріум та ін.
ВІЛУЗИ́Т, -у, *ч.* Запалення (лейкоцитарна інфільтрація) у стромі ворсин плаценти.
ВІ́ЛЬГА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **воло́га**.
ВІ́ЛЬГИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **воло́гий**.
ВІЛЬГІ́СНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **ві́льгість**.
ВІ́ЛЬГІСТЬ, -гості, *ж.*, *рідко.* 1. Те саме, що **во́гкість**. 2. Те саме, що **воло́га**.
ВІ́ЛЬГЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **воло́гий**.
ВІ́ЛЬГО, *рідко.* Присл. до **ві́льгий**.
ВІЛЬГО́ТА[1], -и, *ж.* 1. Те саме, що **во́гкість**. 2. Те саме, що **воло́га**.
ВІЛЬГО́ТА[2], -и, *ж.*, *заст.* Певна свобода в дотримуванні законів, правил, зобов'язань.
ВІЛЬГО́ТНИЙ[1], -а, -е, *рідко.* Прикм. до **вільго́та**[1].
ВІЛЬГО́ТНИЙ[2], -а, -е, *заст.* Прикм. до **вільго́та**[2].
ВІЛЬГО́ТНІСТЬ[1], -ності, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **во́гкість**.
ВІЛЬГО́ТНІСТЬ[2], -ності, *ж.*, *заст.* Те саме, що **вільго́та** 2.
ВІЛЬГО́ТНО. Присл. до **вільго́тний**.
ВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Ніким не гноблений, не поневолюваний; незалежний, самостійний. ** **Ві́льне мі́сто** – за середньовіччя – місто, що звільнилося від влади феодала й користувалося правами самостійної держави. **Ві́льні лю́ди**: в царській Росії – особливий стан вільних, ні за ким не закріплених людей, зобов'язаних сплачувати особливий подушний оклад. **Ві́льні слу́ги**: в Удільній Русі 13 – 14 ст. – молодші дружинники, які не були пов'язані з князем обов'язковою службою. 2. Який перебуває на волі, позбувшись пут, ув'язнення і т. ін. // Який звільнився від певних обов'язків. 3. *іст.* Який позбувся кріпосної залежності, відпущений на волю; розкріпачений. // Який не був у рабській, кріпосній і т. ін. залежності. // *у знач. ім.* **ві́льний**, -ного, *ч.*, прот. раб, кріпак. // *у знач. ім.* **ві́льна**, -ної, *ж.* Документ, який свідчить про розкріпачення певної особи. 4. Який не терпить обмежень, не піддається їм; волелюбний. 5. Який нічим не обмежується, якому ніхто, ніщо не заважає. // Якому ніщо не стоїть на перешкоді, якого ніщо не стримує. // Який здійснюється легко, без труднощів. *Вільне дихання.* ** **Ві́льне паді́ння**, *фіз.* – падіння тіла під дією сили ваги в безповітряному просторі. 6. *з інф.*

Який має право або можливість діяти, чинити зі своєї волі, за власним бажанням. // Який здійснюється з власної волі; непримусовий. 7. Не обмежений певними законами, постановами; безперешкодний. *Вільна торгівля.* ** **Вільна економі́чна зо́на** – форма організації господарської діяльності на певній території країни, в межах якої встановлюються особливі правила економічної діяльності. **Вільний уда́р** – не зумовлений певними обмеженнями кидок футбольного м'яча. 8. *заст.* Недержавний, приватний. *Вільний університет.* ** **Вільна профе́сія** – фах людини, перев. розумової праці (письменника, художника й т. ін.), що живе з гонорару. 9. Невимушений, неофіційний. // Який виходить із рамок пристойності; грубий, фамільярний. 10. Такий, де немає тісноти; широкий, просторий, безкрайї. // Який не зв'язує рухів; невузький, нетісний, просторий (про одяг, взуття). 11. Ніким, нічим не зайнятий, не заповнений. // Ніким не заміщений, вакантний (про посаду). // Яким у даний момент ніхто не користується. *Вільний телефон.* // Не заповнений, не зайнятий певною працею. 12. *від чого.* Який не містить у собі чогось небажаного, непотрібного; позбавлений чого-небудь. 13. Не затиснутий, не закріплений у чомусь, не прикріплений до чого-небудь. 14. *спец.* Який не відповідає певним нормам, правилам, стандартам. *Вільні розміри деталей.* // У якому не дотримується певний порядок, вимога. ** **Вільна боротьба́** – вид спортивної боротьби із застосуванням технічних і силових прийомів – різних захватів, підніжок, переворотів тощо за допомогою рук, корпуса і, на відміну від класичної боротьби, ніг. **Вільний вірш**, *літ.* – вірш без рим, рядки якого мають різну довжину; верлібр. **Вільні впра́ви (ру́хи)** – гімнастичні вправи без використання приладів. 15. *спец.* Який не передає свого руху іншим частинам механізму; пустий. 16. *хім.* Який є в природі або може видобуватися в чистому вигляді, без інших речовин. // Який не перебуває в хімічному з'єднанні з чим-небудь. 17. *спец.* Який здійснюється за природних умов; прот. штучний. *Вільне запліднення.*

ВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **во́ля** 1. 2. *перев. мн.* Права на що-небудь. // Пільги, привілеї. 3. Природність рухів, поведінки; невимушеність. 4. Нестриманість, розв'язність у поводженні; фамільярність. 5. Відступ від загальноприйнятих правил, законів і т. ін.

ВІ́ЛЬНО. 1. Присл. до **вільний** 1, 5 – 7, 9, 10, 17. 2. *присл.* Без почуття гніту, тривоги (про душевний стан). 3. *присл.* Легко, без зусиль (фізичних або розумових). 4. *присудк. сл.* Про наявність у когось часу, не зайнятого працею. 5. *присудк. сл.* Дозволено, не заборонено. 6. *у знач. виг.*, *війсь.*, *спорт.* Уживається як команда перестати стояти струнко або перейти зі стройового на вільний крок.

ВІЛЬНОВІДПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е, *іст.* Відпущений на волю кріпак, раб; розкріпачений. // *у знач. ім.* **вільновідпу́щений**, -ного, *ч.*; **вільновідпу́щена**, -ної, *ж.*

ВІЛЬНОВІДПУ́ЩЕНИК, -а, *ч.*, *іст.* Раб, підневільний, якого господар відпускав на волю.

ВІЛЬНОВІДПУ́ЩЕНИЦЯ, -і. Жін. до **вільновідпу́щеник.**

ВІЛЬНОДУ́М, -а, *ч.* Те саме, що **вільноду́мець.**

ВІЛЬНОДУ́МЕЦЬ, -мця, *ч.* Людина, якій властиве вільнодумство.

ВІЛЬНОДУ́МКА, -и. Жін. до **вільноду́мець.**

ВІЛЬНОДУ́МНИЙ, -а, -е. Який критично ставиться до панівних релігійних або політичних поглядів.

ВІЛЬНОДУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вільноду́мний.**

ВІЛЬНОДУ́МСТВО, -а, *ж.* Критичне ставлення до панівних релігійних або політичних поглядів, суспільного ладу.

ВІЛЬНОДУ́МСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вільноду́мствувати.**

ВІЛЬНОДУ́МСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко.* Виявляти вільнодумство.

ВІЛЬНОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить волю, прагне до неї; свободолюбний. // Який відбиває свободолюбні думки.

ВІЛЬНОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Властивість за знач. **вільнолю́бний.**

ВІЛЬНОНА́ЙМАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Вільнонайманий працівник.

ВІЛЬНОНА́ЙМАНИЙ, -а, -е. Який наймається на роботу, працює за наймом. // Який виконується за наймом, угодою.

ВІЛЬНОРАДИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до вільних радикалів.

ВІ́ЛЬНОСТІ, -тей, *мн.*, *іст.* Конституційні, гарантовані законом права для всіх прошарків суспільства.

ВІ́ЛЬНЮСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Вільнюс.

ВІ́ЛЬХА, -и, *ж.* Листяне вологолюбне дерево або кущ родини березових.

ВІЛЬХО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ві́льха.** // Зробл. з вільхи.

ВІЛЬША́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **вільхо́вий.**

ВІЛЬША́НИК, -у, *ч.*, *збірн.*, *рідко.* Те саме, що **вільшня́к.**

ВІЛЬША́НКА, -и, *ж.* Невеличка перелітна співуча пташка.

ВІЛЬШИ́НА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ві́льха.** 2. *збірн.* Вільхові зарості; вільшняк.

ВІ́ЛЬШКА, -и, *ж.* Зменш. до **ві́льха.**

ВІЛЬШНИ́К, -а́, *ч.*, *збірн.*, *рідко.* Те саме, що **вільшня́к.**

ВІЛЬШНЯ́К, -а́, *ч.*, *збірн.* Зарості вільхи.

ВІЛЬЯНСИ́КО, *невідм.*, *ч.* Пісенний жанр народного походження, поширений в іспанській музиці епохи Відродження.

ВІМА́НА, -и, *ж.* У індійській архітектурі – храм або його головна частина.

ВІ́МПЕРГ, -а, *ч.* Високий шпилястий декоративний фронтон, що завершує портали й віконні отвори готичних будівель.

ВІН, його́ (*з прийм.* від нього, у ньо́го і т. ін.), *займ. особ. 3 ос. одн.*, *ч.* 1. Уживається на означення предмета мовлення, вираженого іменником чоловічого роду однини в попередньому реченні або після цього займенника. // У сполуч. із сам вирізняє певний предмет мовлення з ряду йому подібних. // У сполуч. з часткою ось (от) набуває вказівного характеру. 2. *тільки род. в.* Уживається в значенні присвійного займенника. 3. Виступає в значенні частки з відтінком неозначеності в словосполуках типу нехай (хай) йому біс, хто (біс *і т. ін.*) його знає, чорт його бери.

ВІ́НА, -и, *ж.* Індійський семиструнний щипковий музичний інструмент.

ВІНА́ЛІЇ, -ій, *мн.* У стародавньому Римі – свята збирання винограду та виноробства.

ВІНАЛО́Н, -у, *ч.* Полівінілспиртове волокно.

ВІНБЛАСТИ́Н, -у, *ч.* Один із алкалоїдів, що міститься в барвінку рожевому; протипухлинний цитостатичний засіб.

ВІНДЗЕ́ЙЛЬ, -ю, *ч.* Переносний нагнітальний вентилятор; служить для вентиляції внутрішніх приміщень судна.

ВІНДИ́ГО, *невідм.*, *ч.* Синдром, що його спостерігають у індійців алгонкінів, коли мисливець уявляє, що він знаходиться у полоні м'ясоїдної надприродної потвори.

ВІНДИКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до віндикації. ** **Віндикаці́йний по́зов** – те саме, що **віндика́ція.**

ВІНДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У цивільному праві – позов власника про вилучення його майна з чужого незаконного володіння.

ВІНДИКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Домагатися повернення власності, претендувати на щось. 2. Приписувати щось виключно собі.

ВІНДРО́ЗА, -и, *ж.* Допоміжний пристрій у вигляді багатолопатевого вітроколеса для автоматичної орієнтації головки вітродвигуна.

ВІНДРО́ТОР, -а, *ч.* Різновид вітряного двигуна.

ВІНДРО́УЕР, -а, *ч.* Рядкова жниварка для роздільного збирання зернових.'

ВІНДСЕ́РФЕР, -а, *ч.* Снаряд для **віндсе́рфінгу**, вітрильна дошка.

ВІНДСЕ́РФІНГ, -у, *ч.*, *спорт.* Ковзання по воді на пенопластовій або пластмасовій дошці з трикутним вітрилом на рухливій щоглі, якими стоячи управляє людина.

ВІНДСЕРФІНГІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, який займається віндсерфінгом.

ВІНДСЕРФІНГІ́СТКА, -и. Жін. до **віндсерфінгі́ст.**

ВІНЕГРЕ́Т, -у, *ч.* 1. Холодна страва з дрібно нарізаних овочів, іноді ще з м'ясом або рибою, приправлена олією, оцтом і т. ін. 2. *перен.*, *розм.* Про суміш різних предметів, понять, стилів і т. ін.

ВІ́НЕРІВ, -рова, -рове, *мат.* Належний Вінеру.

ВІ́НЕРІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **ві́нерів.** *Вінерівський функціональний інтеграл.*

ВІНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. *рідко.* Те саме, що **віно́к** 1. // *у знач. присл.* **вінце́м.** 2. *перен.* Останній, найвищий ступінь чого-небудь. // Про успішне завершення чого-небудь. 3. *заст.* Прикраса з золота, коштовного каміння, яку носили на голові. 4. Коштовний головний убір – знак високої влади (царської, королівської і т. ін.); корона. 5. Корона, яку тримають над головами молодих під час обряду вінчання. ** **Іти́ (пі́ти) до вінця́** – вінчатися. 6. Сяйво навколо сонця, місяця, окремих зірок. 7. *буд.* Горизонтальний ряд зрубу. // Горизонтальний ряд у будівлі, споруді, зроблений із будь-якого будівельного матеріалу. 8. *тех.* Деталь, яка напресовується на яку-небудь іншу деталь.

ВІНЕ́Я, -ї, *ж.* Облогова споруда на катках зі стінами та дахом з дошок.

ВІ́НИК, -а, *ч.* Зв'язаний жмуток віниччя, лозин, гілок для підмітання долівки, підлоги, обмітання чого-небудь тощо.

ВІ́НИЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш. до **ві́ник.** 2. *розм.* Колосок, волоть у формі жмутка. 3. *кул.* Прилад для збивання яєць і т. ін. на піну.

ВІ́НИЧЧЯ, -я, *с.*, *збірн.* Однорічна трав'яна рослина з високим пишним стеблом і дрібним листям, що використовується перев. для виготовлення віників.

ВІНІЗО́ЛЬ, -ю, *ч.*, *фарм.* Аерозольний лікарський препарат з протизапальною, ранозагоювальною дією.

ВІНІ́Л, -у, *ч.* 1. Одновалентний залишок (радикал) етилену. 2. *розм.* Грамплатівка.

ВІНІЛАЦЕТА́Т, -у, *ч.* Складний ефір оцтової кислоти та вінілового спирту.

ВІНІЛАЦЕТИЛЕ́Н, -у Ненасичений вуглеводень; отруйний газ.

ВІНІЛБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **стиро́л.**

ВІНІЛЕНХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Монохлорзаміщений етилен; безбарвний газ. Застосовується для виробництва полівінілхлориду.

ВІНІЛІДЕНХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Ненасичений аліфатичний галогеновмістний вуглеводень.

ВІНІЛІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський засіб із бактеріостатичною та ранозагоювальною дією, що прискорює епітелізацію.

ВІНІЛХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Ненасичений аліфатичний галогеновмістний вуглеводень.

ВІНІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **віні́л.**

ВІНІПЛА́СТ, -у, *ч.* Пластмаса, одержувана на основі поліхлорвінілу.

ВІНІПО́Р, -у, *ч.* Пластмаса на основі полістиролу.

ВІ́НКЕЛЬ, -кля, *ч.*, *зах.* Теслярський косинець.

ВІНКОПЛЕ́ТИНИ, -ин, *мн.* Обряд плетіння вінків для нареченої та нареченого в четвер перед весільною неділею.

ВІНКО́Р, -у, *ч.* Рефлексний спосіб копіювання; застосовують для цього целулоїдні плівки з нанесенням на них колоїдного світлочутливого шару.

ВІНКРИСТИ́Н, -у, *ч.* Один із алкалоїдів, що міститься в барвінку рожевому; протипухлинний цитостатичний засіб.

ВІ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм.до Вінниця.

ВІННИЧА́НИН, -а, *ч.* Житель Вінниці.

ВІННИЧА́НКА, -и, *ж.* Жителька Вінниці.

ВІННІПЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Вінніпег.

ВІ́НО, -а, *с.* 1. Плата за наречену в деяких давньоруських племенах. 2. *заст.* Посаг.

ВІНО́К, -нка́, *ч.* 1. Квіти, листя, гілки і т. ін., сплетені в коло, яким звичайно прикрашають голову. // Зробл. з квітів, зілля і т. ін. прикраса, яку кладуть на могилу. // *у знач. присл.* **вінко́м.** ** **Лавро́вий віно́к** – символ слави, перемоги, нагороди. **Терно́вий віно́к** – символ страждання. 2. *перен.* Коло, що його утворюють певні предмети. 3. *перен.* Низка пісень, оповідань і т. ін. 4. Коса, сплетена з цибулі, часнику тощо.

ВІНО́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **віно́чок.**

ВІНОЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е, *бот.* Подібний до віночка; який має вигляд віночка. *Віночкоподібна оцвітина.*

ВІНО́ЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **віно́к.** // *у знач. присл.* **віно́чком.** 2. *рідко.* Те саме, що **віне́ць** 3. 3. Частина квітки, що складається з окремих або зрослих пелюсток. 4. Горбкувате потовщення в основі рогів оленя і деяких ін. копитних.

ВІНТ, -а́, *ч.* Назва картярської гри.

ВІНТА́Ж, -у, *ч.* Не продані своєчасно колекційні речі (одяг).

ВІНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.*, *заст.* Давати віно, посаг.

ВІ́НЦЕ, -я, *с.*, *буд.* Те саме, що **віне́ць** 7.

ВІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **віне́ць** 1, 3 – 7. 2. *мед.* Те саме, що **корона́рний.**

ВІНЦЕНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.*, *заст.*, *уроч.* Монарх, цар.

ВІНЦЕНО́СНИЙ, -а, -е, *заст.*, *уроч.* Стос. до вінценосця.

ВІНЦЕНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вінцено́сний.**

ВІ́НЦЯ, -нець, *мн.* Верхні краї посуду, здебільшого відігнуті, потовщені. *По самі вінця.*

ВІНЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до вінчання, признач. для нього.

ВІ́НЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вінча́ти** 1, 2, 4, 5. // *у знач. прикм.*

ВІНЧА́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Вінчання.

ВІНЧА́ННЯ, -я, *с.* Здійснення шлюбного церковного обряду.

ВІНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. *поет.* Прикрашати що-небудь вінком і т. ін. 2. Відзначати когось лавровим вінком, нагородою і т. ін. за певні досягнення, перемогу. 3. *перен.* Завершувати, закінчувати що-небудь. 4. Виконувати шлюбний церковний обряд. 5. *заст.* Класти на голову вінець на знак надання високої влади (царської, королівської тощо).

ВІНЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Вступати в шлюб за церковним обрядом. 2. *перен.* Завершуватися, закінчуватися чим-небудь.

ВІНЧЕ́СТЕР, -а, *ч.* 1. Вид мисливської рушниці. 2. *спец.* Пристрій пам'яті комп'ютера у вигляді жорсткого магнітного диска.

ВІНЧЕ́СТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ві́нчестер.**

ВІ́НЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **віне́ць** 6. 2. *рідко.* Те саме, що **віно́чок** 2, 3. 3. *рідко.* Те саме, що **ві́нця.** 4. Перехідна частина від шкіри до копита в копитних тварин.

ВІ́НЧИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ві́нчик.**

ВІНШУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який містить віншування або під час якого віншують.

ВІНШУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Людина, яка поздоровляє когось.

ВІНШУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **віншува́льник.**

ВІНШУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **поздоро́влення**; вітання.

ВІНШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *рідко.* Те саме, що **поздоровля́ти**; вітати.

ВІНЬЄ́ТКА, -и, *ж.* Прикраса у вигляді невеличкого малюнка на початку або в кінці книжки, в альбомі тощо.

ВІНЬЄТО́ВАНИЙ, -а, -е, *фіз.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **віньєтува́ти.**

ВІНЬЄТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Часткове затемнення пучка променів, що проходить через оптичну систему.

ВІНЬЄТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *фіз.* Здійснювати віньєтування.

ВІНЬЙО́Н, -у, *ч.* Полівінілхлоридне волокно.

ВІО́ЛА, -и, *ж.* 1. Смичковий чотириструнний музичний інструмент, що має лад, октавою вищий від віолончелі та квінтою нижчий від скрипки; альт. 2. Старовинний смичковий інструмент, що мав звичайно шість струн, натягнених над грифом, і стільки ж струн того ж ладу під грифом. ** **Віо́ла-баста́рда** – велика басова віола. **Віо́ла да га́мба** – мала басова (тенорова) віола.

ВІОЛАРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; фіалково-сірі непрозорі кристали з металічним блиском.

ВІОЛЕ́ТА, -и, *ж.*, *муз.* Маленька віола з трьома чотирма струнами; віола-пікколо.

ВІОЛІНА, -и, *ж.* Те саме, що **скрипка**.
ВІОЛОНЧЕЛІСТ, -а, *ч.* Той, хто грає на віолончелі.
ВІОЛОНЧЕЛІСТКА, -и. Жін. до **віолончеліст**.
ВІОЛОНЧЕЛЬ, -і, *ж.* Смичковий чотириструнний музичний інструмент, середній між скрипкою та контрабасом.
ВІОЛОНЧЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **віолончель**.
ВІОЛЬ Д'АМУР, *невідм.*, *ж.* Смичковий музичний інструмент з групи віол, поширений в 17 ст.
ВІПЕР[1], -а, *ч.*, *гірн.* Перекидач рудних вагонеток.
ВІПЕР[2], -а, *ч.* Отруйна змія родини гадюкових.
ВІПРАКСИН, -у, *ч.*, *фарм.* Водний розчин отрути гадюки із протизапальною, болезаспокійливою та розсмоктувальною дією.
ВІПРАТОКС, -у, *ч.* Лікарський препарат (мазь) із зміїної отрути; застосовують при ревматизмі, артриті, ішіасі тощо.
ВІРА[1], -и, *ж.* 1. Упевненість у чомусь, у здійсненні чого-небудь. // *у кого.* Впевненість у позитивних якостях кого-небудь, у правильності, розумності чиєїсь поведінки. 2. Те саме, що **довір'я**. ** **Віри не йметься** *кому* – не віриться комусь. **Жити на віру** – бути одруженим без офіційного оформлення шлюбу. **Приймати на віру** – вірити в щонебудь без доказів. 3. *рел.* Визнання існування Бога, переконання в реальному існуванні чогось надприродного. // Те або інше релігійне вчення, віровизнання.
ВІРА[2], *виг.* У мові моряків, будівельників і т. ін. – команда під час вантажних робіт, що означає: "підіймай!", "вгору!"; прот. **м а й н а**.
ВІРА[3], -и, *ж.* У Давній Русі – грошовий штраф на користь князя за вбивство вільної людини.
ВІРАГІННИЙ, -а, -е. Стос. до вірагінності.
ВІРАГІННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Відчуття жінки, що їй притаманні деякі риси, властиві чоловікові. 2. *спец.* Стан, за якого біологічна жінка відчуває, що вона повинна бути чоловіком.
ВІРАЖ[1], -у, *ч.* 1. Рух по кривій літака, автомобіля тощо; поворот. 2. Ділянка дороги, велосипедного треку тощо на повороті, що має нахил до середини кривої напряму руху.
ВІРАЖ[2], -у, *ч.*, *фот.* Хімічний розчин, у якому промивають відбитий знімок для надання йому бажаного кольору. ** **Віраж-фіксаж**, *фот.* – віраж, який містить сіль для закріплення.
ВІРАЖИТИ *див.* **віражувати**[1].
ВІРАЖНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **віраж**[1].
ВІРАЖНИЙ[2], -а, -е, *фот.* Прикм. до **віраж**[2].
ВІРАЖУВАННЯ, -я, *ж.* Обробка віражем фотографічних позитивів з метою зміни їхнього кольору.
ВІРАЖУВАТИ[1], -ую, -уєш *і* **ВІРАЖИТИ**, -жу, -жиш, *недок.* Робити віражі (*див.* **віраж**[1] 1).
ВІРАЖУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *фот.* За допомогою віражу надавати знімкам, діапозитивам і кіноплівкам бажаного кольору та стійкості.
ВІРАЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *фот.* Пас. до **віражувати**[2].
ВІРАЖ-ФІКСАЖ, -у, *ч.* Розчин солей, який надає стійкості фотовідбиткові і змінює його забарвлення.
ВІРВАТИСЯ *див.* **увірватися**.
ВІРВЕЧКА *див.* **вервечка**.
ВІРГАЦІЯ, -ї, *ж.* Розгалуження складок гірських порід з розподілом їх на дві чи більше серії складок.
ВІРГХАТА, -и, *ж.* Форма статевих зносин, при якій оргазм викликається тертям статевого члена об промежину жінки.
ВІРЕЛЕ, *невідм.*, *ж.* Танцювальна пісня, поширена в Іспанії, Італії та Франції у 12 – 15 ст. серед трубадурів і труверів.
ВІРЕМЕНТ, -у, *ч.*, *фін.* 1. Перерахування коштів з поточного рахунку однієї особи на поточний рахунок іншої. // Перерахування суми кредиту з одного рахунку на інший. 2. Обмін борговими зобов'язаннями.
ВІРЕМІЯ, -ї, *ж.* Див. **вірусемія**.
ВІРИЛІЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Прояви або підсилення чоловічих ознак в організмі.
ВІРИЛІЗМ, -у, *ч.* Поява у жінок вторинних чоловічих статевих ознак.
ВІРИЛЬНИЙ, -а, -е. Мускулистий, який має фізичні та біологічні характеристики зрілого чоловіка.
ВІРИРУВАННЯ, -я, *с.* Фарбування фотографічних зображень.
ВІРИТЕЛЬ, -я, *ч.* Кредитор, позикодавець.
ВІРИТЕЛЬКА, -и. Жін. до **віритель**.
ВІРИТИ, -рю, -риш, *недок.* 1. *у що та без додатка.* Бути впевненим, переконаним у чому-небудь. // *у кого.* Бути впевненим у кому-небудь, вважати когось гідним довір'я. 2. *у що, чому та без додатка.* Приймати щось за правду. 3. *кому.* Мати довір'я до когось. ** **Вірити на слово** – вірити лише словам, без будь-якого фактичного підтвердження. 4. Бути релігійним; вірувати. 5. *тільки 2 ос. одн. і мн.* Вставне слово, що вживається для більшого переконання того, до кого звернено мову.
ВІРИТИСЯ, -иться, *недок.*, *безос.* Бути певним у правильності, правдивості чого-небудь.
ВІРІАЛЬНИЙ, -а, -е: ** **віріальний розклад**, *фіз.* – представлення тиску неідеального газу у вигляді ряду по ступеням щільності.
ВІРІОН, -а, *ч.* Елементарне тільце вірусу, що складається із спадкового матеріалу – нуклеїнової кислоти у білковій оболонці.
ВІРЛИНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **орлиний**.
ВІРЛИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **орлиця**.
ВІРЛЯ, -яти, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **орля**.
ВІРЛЯЧИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **орлиний**.
ВІРМЕНИ, -ен *і* -енів, *мн.* (*одн.* **вірмен** *і* **вірменин**, -а, *ч.*; **вірменка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Вірменії.
ВІРМЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **вірмени** і Вірменія.
ВІРНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **вірний**.
ВІРНЕСЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **вірний** 1, 2.
ВІРНЕСЕНЬКО. Присл. до **вірнесенький**.
ВІРНИЙ, -а, -е. 1. Який заслуговує на довір'я; постійний у своїх поглядах і почуттях; відданий. // Який відзначається відданістю. // *чому.* Який незмінно дотримується чого-небудь, не зраджує. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **правильний** 1; правдивий, точний. 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **неминучий**; певний. 4. *у знач. ім.* **вірні**, -них, *мн.*, *рел.* Про людей, які неухильно дотримуються догматів якоїсь віри, релігії; правовірні.
ВІРНИК, -а, *ч.*, *заст.* Довірена особа.
ВІРНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **вірник**.
ВІРНІСІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **вірний**.
ВІРНІСІНЬКО. Присл. до **вірнісінький**.
ВІРНІСТЬ, -ності, *ч.* Властивість за знач. **вірний** 1.
ВІРНО. 1. Присл. до **вірний** 1. 2. *розм.*, *рідко.* Присл. до **вірний** 2.
ВІРНОПІДДАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **вірнопідданий**.
ВІРНОПІДДАНИЙ, -а, -е, *заст.* Вірний монархові. // *у знач. ім.* **вірнопідданий**, -ного, *ч.*; **вірнопіддана**, -ної, *ж.* Про людину, яка вірно служить монархові.
ВІРНОПІДДАНИЦЯ, -і. Жін. до **вірнопідданець**.
ВІРНОПІДДАНСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Власт. вірнопідданому.
ВІРНЯНКА, -и, *ж.*, *діал.* Вірна дружина.
ВІРНЯНОЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **вірнянка**.
ВІРОВИЗНАНЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **віровизнання**.
ВІРОВИЗНАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **віросповідання**.
ВІРОВІДСТУПНИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто відрікся від своєї віри.
ВІРОВІДСТУПНИЦТВО, -а, *с.* Зречення своєї віри.
ВІРОВІДСТУПНИЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Власт. віровідступникові.
ВІРОВІДСТУПНИЦЯ, -і. Жін. до **віровідступник**.
ВІРОВЧЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Виклад основних положень якоїсь релігії.
ВІРОГЕНІЯ, -ї, *ж.* Тривале існування вірусів і клітин, при якому відбувається інтеграція їхніх геномів з наступною зміною спадкових властивостей клітини.
ВІРОГІДНИЙ, -а, -е. Який не викликає сумніву; достовірний.
ВІРОГІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вірогідний**. ** **Вірогідність даних**, *спец.* – властивість, що характеризує дані на точність, повноту та змістовність. **Вірогідність контролю**, *спец.* – стійка відповідність результатів контролю дійсному значенню величини.
ВІРОГІДНО. Присл. до **вірогідний**. // *у знач. вставн. сл.* Можливо.
ВІРОЛОМНИЙ, -а, -е. Який порушує обіцянку, присягу; підступний, зрадницький.
ВІРОЛОМНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **віроломний**.
ВІРОЛОМНО. Присл. до **віроломний**.
ВІРОЛОМСТВО, -а, *с.* Порушення обіцянки, присяги; підступність, зрадництво.
ВІРОПЛАСТ, -а, *ч.* Внутрішньоклітинне накопичення структурованого нуклеопротеїду.
ВІРОСПОВІДАННЯ, -я, *с.* Різновид якого-небудь віровчення з усталеною обрядовістю; належність до якої-небудь релігії.
ВІРОСПОВІДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **віросповідання**.
ВІРОТЕРПИМИЙ, -а, -е. Який визнає право вільного сповідування будь-якої релігії.
ВІРОТЕРПИМІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **віротерпимий**.
ВІРСУНГОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження вивідної протоки підшлункової залози та її галузок після їхнього заповнення контрастною речовиною.
ВІРСУНГОДУОДЕНОСТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне створення сполучення між протокою підшлункової залози і дванадцятипалою кишкою.
ВІРСУНГОЕНТЕРОСТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне створення сполучення між протокою підшлункової залози і тонкою кишкою.
ВІРТУАЛІЗАЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Перехід на вищий рівень абстракції в управлінні конкретними конфігураціями обчислювальної системи.
ВІРТУАЛІЗОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віртуалізувати**.
ВІРТУАЛІЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Здійснювати віртуалізацію.
ВІРТУАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Можливий; той, що може або має проявитися. 2. Умовний. *Віртуальна реальність.* ** **Віртуальні частинки**, *фіз.* – елементарні частинки, які не можуть бути виявлені за час їх життя. 3. Уявний, реально не існуючий. *Віртуальний образ.*
ВІРТУАЛЬНО. Присл. до **віртуальний**.
ВІРТУОЗ, -а, *ч.* Виконавець, який досконало володіє технікою свого мистецтва. // *чого.* Людина, що досягла найвищого ступеня майстерності в якійсь справі.
ВІРТУОЗ-ІНСТРУМЕНТАЛІСТ, віртуоза-інструменталіста, *ч.* Музикант, який досконало володіє технікою гри на музичному інструменті.
ВІРТУОЗНИЙ, -а, -е. Власт. віртуозові. // Високомайстерний.
ВІРТУОЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Досконала технічна майстерність виконавця (перев. музиканта). // Найвища майстерність у якій-небудь справі.
ВІРТУОЗНО. Присл. до **віртуозний**.
ВІРУВАННЯ, -я, *с.* Релігійні уявлення кого-небудь; віросповідання.
ВІРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Бути релігійним, вірити в Бога. 2. *рідко.* Бути певним, переконаним у чому-небудь.
ВІРУЛЕНТНИЙ, -а, -е, *бакт.* Здатний викликати інфекційні захворювання; хвороботворний (про мікроби).
ВІРУЛЕНТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *бакт.* Хвороботворна сила мікроба, вірусу.
ВІРУЛІЦИДИ, -ів, *мн.* Речовини, що убивають віруси.
ВІРУЛІЦИДНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність деяких фізичних факторів і хімічних речовин убивати віруси.
ВІРУС, -у, *ч.*, *бакт.* 1. Один із найдрібніших мікроорганізмів, що викликає інфекційне захворювання. 2. *перен.* Про те, що торкає, уражає глибоко чи багатьох. 3. *спец.* Програма, що здатна сама приєднуватися до інших програм комп'ютера та викликати збої в їхній роботі.
ВІРУСЕМІЯ, -ї, *ж.* Наявність вірусів у крові.
ВІРУСНИЙ, -а, -е, *бакт.* Стос. до вірусу. // Зумовлений вірусом.
ВІРУСОВМІСНИЙ, -а, -е. Який містить вірус.
ВІРУСОВМІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вірусовмісний**.
ВІРУСОГЕНЕТИЧНИЙ, -а, -е. Заснований на припущенні про перетворення здорової клітини в ракову внаслідок впливу пухлинородного вірусу на її спадковий апарат. *Вірусогенетична гіпотеза виникнення пухлин.*
ВІРУСОЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із вірусології.
ВІРУСОЛОГІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до **вірусології**. ** **Вірусологічні дослідження** – дослідження, що виконуються з метою діагностики вірусних інфекцій, вивчення відповідних збудників.
ВІРУСОЛОГІЯ, -ї, *ж.* Наука про віруси.
ВІРУСОНОСІЙ, -я, *ч.* Живий організм, у якому живуть і розмножуються віруси.
ВІРУСОНОСІЙСТВО, -а, *с.* Носійство збудників якоїнебудь вірусної хвороби.
ВІРУСОПОДІБНИЙ, -а, -е. Який нагадує на вигляд вірус, схожий на вірус.
ВІРУСОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вірусоподібний**.
ВІРУСОСКОПІЯ, -ї, *ж.* Мікроскопічне дослідження морфології (*див.* **морфологія** 1) вірусів.
ВІРУСУРІЯ, -ї, *ж.* Наявність вірусів у сечі.
ВІРУТНИЙ, -а, -е, *діал.*, *рідко.* Справжній, достовірний.
ВІРУТНИК, -а, *ч.*, *діал.*, *заст.* Довірена особа.
ВІРУТНО, *діал.* Присл. до **вірутний**.
ВІРУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вірувати**. // *у знач. ім.* **віруючий**, -чого, *ч.*; **віруюча**, -чої, *ж.* Людина, яка визнає існування Бога; релігійна людина.
ВІРЧИЙ, -а, -е. Який свідчить про доручення комусь чого-небудь. ** **Вірчі грамоти** – документи, які засвідчують призначення певної особи дипломатичним представником у якій-небудь державі.
ВІРШ, -а, *ч.* 1. Невеликий поетичний твір, написаний ритмізованою мовою, найчастіше з римуванням рядків. // *заст.* Вітальний віршований твір на Різдво чи Великдень, перев. з біблійним сюжетом. 2. Одиниця ритмізованої, поетичної мови, що складається з певної кількості стоп, з чергуванням наголошених і ненаголошених складів; рядок. *Білий вірш.*
ВІРША, -і, *ж.*, *заст.* Вірш.
ВІРШАР, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **поет**.
ВІРШИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **вірш** 1.
ВІРШІВНИК, -а, *ч.*, *заст.* Поет.
ВІРШНИК, -а, *ч.*, *заст.* Поет. *Латинський віршник.*
ВІРШОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **віршувати** 1.
ВІРШОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до вірша. 2. Написаний віршем. *Віршовий твір.*
ВІРШОЗНАВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець з віршознавства.
ВІРШОЗНАВСТВО, -а, *с.* Галузь філології, яка вивчає віршовану природу літературного твору.
ВІРШОЗНАВЧИЙ, -а, -е. Стос. до віршознавства.
ВІРШОМАЗ, -а, *ч.*, *зневажл.* Бездарний поет.
ВІРШОМАЗНИЦТВО, -а, *с.*, *зневажл.* Писання бездарних віршів.
ВІРШОПИСЕЦЬ, -сця, *ч.*, *заст.* Поет.
ВІРШОРОБ, -а, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **віршомаз**.
ВІРШОРОБСТВО, -а, *с.*, *зневажл.*, *рідко.* Писання пустих, бездарних віршів.
ВІРШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до віршування.
ВІРШУВАЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Поет.
ВІРШУВАЛЬНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **віршувальник**.
ВІРШУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **віршувати** 1. 2. Система побудови та організації вірша.
ВІРШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Складати, писати вірші. 2. *перех.*, *перен.*, *рідко.* Те саме, що **декламувати**.
ВІРШУВАТИСЯ, -ується. Пас. до **віршувати**.
ВІРЬОВКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **мотузка**.
ВІРЬОВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **вірьовка**.
ВІРЬОВОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вірьовка**.
ВІРЬОВЧАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Зробл. з вірьовки. *Вірьовчані петлі.*
ВІР'Я, *рідко* **ВОР'Я**, -я, *с.* 1. *збірн.* Жердини для огорожі. 2. Огорожа з жердин.
ВІРЯЧИ. Дієприсл. до **вірити**.
ВІСЕНЬ, -і, *ж.*, *діал.* Осінь.
ВІСЕСИМЕТРИЧНИЙ, -а, -е. Симетричний відносно осі симетрії.
ВІСІМ, восьми *і* вісьмох, *числ. кільк.* Назва числа та цифри 8. // *чого.* Кількість із 8 одиниць.
ВІСІМДЕСЯТ, -ти *і* -тьох, *числ. кільк.* Назва числа 80 та його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 80 одиниць.
ВІСІМДЕСЯТИЙ, -а, -е. Числ. порядк. до **вісімдесят**.

ВІСІМДЕСЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **вісімдесятирі́чний**. *Вісімдесятилітня людина.*
ВІСІМДЕСЯТИЛІ́ТТЯ (80-ліття), -я, *с.* Те саме, що **восьмидесятиліття**.
ВІСІМДЕСЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має вісімдесят років.
ВІСІМДЕСЯТИРІ́ЧЧЯ (80-річчя), -я, *с.* 1. Час, період тривалістю вісімдесят років. 2. Річниця, роковини того, що відбулося або почало існувати вісімдесят років тому.
ВІ́СІМКА, -и, *ж.* 1. Назва цифри 8. // *розм.* Назва того чи іншого виду транспорту, нумерованого цифрою 8 (автобус, трамвай тощо). // Назва групи людей з восьми осіб. 2. Гральна карта, що має вісім позначок однієї масті.
ВІ́СІМКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ві́сімка**.
ВІСІМНАДЦЯТЕРО, -тьох, *числ. кільк.* Збірн. до **вісімна́дцять**.
ВІСІМНА́ДЦЯТИЙ, -а, -е. Числ. порядк. до **вісімна́дцять**.
ВІСІМНАДЦЯТИЛІ́ТНІЙ (18-літній), -я, -є. Те саме, що **вісімнадцятирі́чний**.
ВІСІМНАДЦЯТИЛІ́ТТЯ (18-ліття), -я, *с.* Те саме, що **вісімнадцятирі́ччя**.
ВІСІМНАДЦЯТИМЕТРО́ВИЙ (18-метровий), -а, -е. Мірою (довжиною, висотою, шириною) у вісімнадцять метрів.
ВІСІМНАДЦЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має вісімнадцять років.
ВІСІМНАДЦЯТИРІ́ЧЧЯ (18-річчя), -я, *с.* 1. Час, період тривалістю вісімнадцять років. 2. Річниця, роковини того, що відбулося або почало існувати вісімнадцять років тому.
ВІСІМНА́ДЦЯТЬ, -ти *і* -тьох, *числ. кільк.* Назва числа 18 та його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 18 одиниць.
ВІСІМСО́Т, восьмисо́т, *числ. кільк.* Назва числа 800 та його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 800 одиниць.
ВІСК, во́ску, *ч.* 1. Пластична маса жовтого чи білого кольору, яку виробляють бджоли для стільника. 2. Якісно близька до бджолиного воску маса мінерального або рослинного походження.
ВІСКАРІ́Я, -ї, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина з оголеним стеблом, 30 – 80 см заввишки.
ВІСКА́ША, -і, *ж.* Ссавець ряду гризунів.
ВІ́СКІ, *невідм., с.* Алкогольний напій, що виробляється перев. в Англії та США перегоном пива.
ВІСКО́ЗА, -и, *ж.* Речовина, що виробляється з целюлози та йде на виготовлення штучного шовку, шкіри, пластичних виробів і т. ін.
ВІСКОЗИ́МЕТР, -а, *ч., фіз.* Прилад для визначення в'язкості.
ВІСКОЗИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до віскозиметрії.
ВІСКОЗИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж., фіз.* Сукупність методів вимірювання в'язкості.
ВІСКОЗИ́Н, -у, *ч.* Мінеральне масло з нафти для змазування передавальних механізмів, тракторів та автоматів.
ВІСКО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **віско́за**. *Віскозне виробництво.* // Який виробляє віскозу. *Віскозний комбінат.* // Вигот. із віскози.
ВІСКРИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., діал.* Шмаркач.
ВІСКРИ́ВИЙ, -а, -е, *діал., вульг.* Шмаркатий.
ВІСКРЯ́К, -а́, *ч., діал.* 1. *вульг.* Шмаркля. 2. *лайл.* Шмаркач.
ВІСЛЮ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **осе́л** 1. 2. *лайл.* Про нерозумну, вперту людину. // Про людину, що сліпо підкоряється й служить комусь.
ВІ́СМУТ, -у, *ч., заст.* Бісмут.
ВІСМУТИ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів.
ВІСМУТИ́Т, -у, *ч., заст.* Бісмутит.
ВІ́СМУТОВИЙ, -а, -е, *хім., заст.* Бісмутовий.
ВІСМУТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить вісмут.
ВІСНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Осьовий.
ВІ́СНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто приносить якусь звістку; вістун. 2. *перен.* Ознака, виразник чогось; провісник. 3. Складова частина назв деяких періодичних видань.
ВІ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **ві́сник** 1, 2.
ВІСНЯ́К, -а́, *ч., діал.* Струг.
ВІСО́Н, -у, *ч., заст.* Тонка коштовна тканина у вбранні царів, жерців і т. ін.
ВІСО́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **віcо́н**.
ВІ́СПА, -и, *ж.* 1. Інфекційна хвороба, що супроводиться гнійним висипом на шкірі та слизових оболонках. ** **Вітряна́ ві́спа** – гостре інфекційне захворювання, що характеризується доброякісним перебігом, помірною загальною інтоксикацією, гарячкою і плямисто-везикулярним висипом. **Натура́льна ві́спа** – гостре інфекційне захворювання, що характеризується загальною інтоксикацією, гарячкою і пустульозно-папульозним висипом. 2. *розм.* Шрами на шкірі від цієї хвороби або на місці запобіжного щеплення.
ВІСПА́Р, -я́, *ч., діал.* Той, хто щепить віспу.
ВІСПИ́НА, -и, *ж.* Окремий гнійник віспи або шрам від нього на тілі.
ВІСПИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **віспи́на**.
ВІСПО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **віспува́тий**.
ВІСПОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий, подібний до віспи.
ВІСПОЩЕПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **віспоще́плення**.
ВІСПОЩЕПІ́Й, -я́, *ч., заст.* Той, хто щепить віспу.
ВІСПОЩЕПІ́ЙКА, -и. Жін. до **віспощепі́й**.
ВІСПОЩЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Щеплення противіспяної сироватки.
ВІСПУВА́ТИЙ, -а, -е. Покритий шрамами од віспи; рябий.
ВІСПЯ́НИЙ, -я́не́, -я́не́. Прикм. до **ві́спа**.
ВІССА́ТИ *див.* **увісса́ти**.
ВІСТ, -у, *ч.* 1. Гра в 52 карти. 2. Певна комбінація карт у грі в преферанс, бостон.
ВІСТИ́ТИ, віщу́, вісти́ш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **віщува́ти**.
ВІСТІВНИ́К, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **вісту́н** 1.
ВІ́СТКА, -и, *ж., про кого – що і без додатка.* Те саме, що **зві́стка**.
ВІ́СТНИК, -а, *ч., заст.* Те саме, що **ві́сник**.
ВІСТОВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Те саме, що **вісту́н** 1.
ВІ́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **віст**.
ВІСТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який подає звістку, сигнал, умовний знак; сигнальний. 2. *у знач. ім.* **вістови́й**, -вого, *ч.* Солдат, який виконує службові доручення командирів штабу; посильний.
ВІСТОВИ́К, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **вісту́н** 1.
ВІСТОВНИ́К, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **вісту́н**.
ВІСТОВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ві́сниця**.
ВІ́СТОНЬКА, -и, *ж.* Те саме, що **ві́сточка**.
ВІ́СТОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **вість** 1.
ВІСТРЯ́, -я́, *с.* 1. Тонкий, загострений або звужений кінець якогось предмета. 2. Гострий, різальний бік якого-небудь знаряддя; лезо. 3. *перен.* Найістотніша частина чогось, спрямована на боротьбу проти чогось. ** **На ві́стрі ножа́ (бу́ти, знахо́дитися і т. ін.)** – у ризикованому положенні, наражаючись на небезпеку.
ВІСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., уроч.* 1. *перех. і неперех.* Давати вісті; сповіщати. 2. *перех., рідко.* Те саме, що **віщува́ти** 1. 3. Приймати умови гри, погоджуватися.
ВІСТУ́Н, -а́, *ч.* 1. Той, хто приносить звістку. 2. *перен.* Те саме, що **ві́сник** 2.
ВІСТУ́НКА, -и, *ж.* Жін. до **вісту́н**.
ВІСТЬ, -і, *ж.* 1. Звістка, повідомлення. ** **Без ві́сті пропа́сти (зни́кнути)** – безслідно зникнути (про людину). **Оста́нні ві́сті** – найновіші, найсвіжіші повідомлення. 2. *тільки мн.* Складова частина назв деяких періодичних видань.
ВІСЦЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Нутрощевий; належний до внутрішніх органів людини або тварин; прилеглий або повернутий до нутрощів.
ВІСЦЕРИ́Т, -у, *ч.* Запалення внутрішніх органів.
ВІСЦЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який виникає у внутрішніх органах. ** **Вісцероге́нний по́тяг** – будь-який потяг, що базується на фізіологічних потребах; вісцеральний потяг.
ВІСЦЕРОМОТО́РНИЙ, -а, -е: ** **ві́сцеромото́рний рефле́кс** – вісцеральний рефлекс: при подразненні рецепторів внутрішнього органа спостерігається скорочення певних скелетних м'язів.
ВІСЦЕРОПТО́З, -у, *ч., мед.* Опущення нутрощів.
ВІСЦЕРОРЕЦЕ́ПТОР, -а, *ч.* Рецептор у внутрішніх органах.
ВІСЦЕРОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Один із трьох основних компонентів темпераменту, прийнятих в конституціональній теорії.
ВІСЦИ́Н, -у, *ч.* Клейка речовина, продукт перетворення клітинних стінок і цитоплазми в деяких рослин.
ВІСЬ, о́сі, *ж.* 1. Дерев'яний або металевий стрижень, на кінці якого насаджують колеса. // Стрижень, навколо якого обертаються певні механізми, частини машини тощо. 2. *спец.* Уявна пряма лінія, що проходить через середину якого-небудь тіла чи простору. 3. *перен.* Суть чого-небудь, те основне, навколо чого щось відбувається. 4. *перен.* Військово-політичний союз, що укладається державами з агресивною метою.
ВІСЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **бу́кса** 1.
ВІ́ТА, -и, *ж., зах.* Гілка.
ВІТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістичний напрям у біології, що пояснює життєві процеси дією надприродної життєвої сили, яка нібито є в організмах.
ВІТАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник віталізму.
ВІТАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **віталі́зм**. *Віталістичне вчення.*
ВІТАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **віталі́ст**.
ВІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який виражає вітання; привітальний. 2. *біол.* Життєвий, прижиттєвий; той, що стосується життєвих явищ; необхідний для життя. ** **Віта́льна стати́стика** – певні числові дані про конкретний індивід, такі як зріст, вага тощо.
ВІТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., психол.* 1. Здатність залишатися живим. 2. Рух, дія або сила.
ВІТА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Спеціально умебльована кімната для приймання гостей.
ВІТАМІ́Н *див.* **вітамі́ни**.
ВІТАМІ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **вітамі́н**, -у, *ч.*). 1. Органічні сполуки різної хімічної природи, необхідні для нормальної життєдіяльності людини й тварин; брак їх зумовлює розлад організму (рахіт, цингу та інші хвороби). 2. Препарат, який містить такі сполуки.
ВІТАМІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Додання вітамінів у харчові продукти або готові страви.
ВІТАМІНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вітамінізува́ти**.
ВІТАМІНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Уводити вітаміни в що-небудь, насичувати вітамінами.
ВІТАМІ́ННИЙ, -а, -е. Який містить вітаміни. // Який виробляє вітаміни. *Вітамінний завод.* ** **Вітамі́нна недоста́тність** – хворобливий стан організму, обумовлений повною відсутністю, недостатнім надходженням вітамінів в організмі. **Вітамі́нне (вітамі́нно-трав'яне́) бо́рошно** – кормове борошно, що готується з висушеної трави з високим вмістом вітамінів. **Вітамі́нні препара́ти** – лікарські засоби, що містять окремі вітаміни або групи вітамінів у визначених співвідношеннях.
ВІТАМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Ступінь насиченості чого-небудь вітамінами.
ВІТАМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вітамі́н**.
ВІТАМІНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить вітаміни.
ВІТАМІНО́ЗНИЙ, -а, -е. Багатий на вітаміни.
ВІТАМІНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із вітамінології.
ВІТАМІНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до вітамінології.
ВІТАМІНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про вітаміни, про їх роль у життєдіяльності організму.
ВІТАМІНОНОСІ́Й, -я́, *ч.* Харчовий продукт рослинного або тваринного походження, що містить якийсь один або кілька вітамінів.
ВІТАМІНОНО́СНИЙ, -а, -е. Стос. до вітаміноносія.
ВІТАМІНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який за своїми властивостями подібний до вітамінів.
ВІТАМІНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Використання вітамінних препаратів із лікувальною, відновною і профілактичною метою.
ВІТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Слова або жести, звернені до кого-небудь під час зустрічі на знак прихильного ставлення, доброзичливості і т. ін. // Вияв приязні, прихильного ставлення до когось. 2. Усне або письмове поздоровлення чи побажання здоров'я, успіхів і т. ін. 3. *рідко.* Пригощання, частування когось чим-небудь.
ВІТА́ННЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **віта́ння**.
ВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Звертатися до кого-небудь під час зустрічі з привітом, виявляючи доброзичливість. // Оплесками або словами виявляти приязнь, прихильне ставлення до когось. 2. *перех., кого з чим.* Висловлювати комусь почуття радості, задоволення з приводу якоїсь події, успіху та ін.; поздоровляти. 3. *перех., перен.* Радісно сприймати, схвалювати що-небудь. 4. *перех. і без додатка.* Гостинно приймати когось. // *чим, рідко.* Пригощати, частувати. 5. *перех., заст.* Запрошувати. 6. *неперех., рідко.* Те саме, що **захо́дити** 1. // Гостювати в кого-небудь.
ВІТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., до кого, з ким і без додатка.* Висловлювати, виражати жестом вітання під час зустрічі; здоровкатися.
ВІТАФТО́Р, -у, *ч., фарм.* Лікарський препарат, що його застосовують при карієсі зубів у дітей.
ВІ́ТЕБСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Вітебськ.
ВІТЕ́КС, -у, *ч.* Рід рослин родини вербенових.
ВІТЕЛОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Синтез жовтка та накопичення його у жіночих статевих клітинах тварин у період їхнього росту.
ВІ́ТЕР, -тру, *ч.* 1. Рух потоку атмосферного повітря в горизонтальному напрямі. 2. Потік заряджених частинок, плазми в космічному просторі. *Сонячний вітер.*
ВІТЕРЕ́ЦЬ, -рцю́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ві́тер**.
ВІТЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу карбонатів.
ВІ́ТЕРИЦЯ, -і, *ж., зах.* Вихор.
ВІ́ТЕРНИК, -а, *ч., зах.* 1. Висип на тілі. 2. Рослина для лікування цього захворювання.
ВІ́ТИ, віт, *мн.* (*одн.* **ві́та**, -и, *ж.*). Відгалуження дерева, куща або трав'янистої рослини; гілки.
ВІТИКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Виноградництво, культура винограду.
ВІТИЛІ́ГО, *незм. і невідм., с., мед.* Хронічне захворювання людини; проявляється в утворенні на шкірі знебарвлених плям.
ВІТИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **вітла́стий**.
ВІТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; свинцево-сірі непрозорі кристали з металічним блиском.
ВІТИХЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сталево-сірі або олов'яно-білі непрозорі кристали з металічним блиском.
ВІТІ́ЙСТВО, -а, *с., заст.* Красномовство.
ВІТІ́ЙСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., заст., ірон.* Говорити красномовно, виголошувати промови.
ВІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **ві́та**. 2. Залізнична колія, відгалужена від основної колії. 3. У програмуванні – один з альтернативних шляхів, що виходять з точки галуження. 4. *рідко.* Притока ріки.
ВІТЛА́СТИЙ, -а, -е. Який має багато віт; гіллястий.
ВІТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Привітний.
ВІТОГЕПА́Т, -у, *ч., фарм.* Лікарський препарат, що його застосовують при різного роду анеміях, хворобі Боткіна, хронічних розладах печінки.
ВІ́ТОНЬКА, -и, *ж., зах.* Пестл. до **ві́та**.
ВІ́ТОЧКА, -и, *ж., зах.* Пестл. до **ві́та**.
ВІТРА́Ж, -а́, *ч.* Малюнок на склі або візерунок із кольорового скла (у вікнах, дверях і т. ін.).
ВІТРАЖИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто виготовляє вітражі.
ВІТРАЖИ́СТКА, -и. Жін. до **вітражи́ст**.
ВІТРА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вітра́ж**.
ВІТРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Видалення патологічно зміненого склоподібного тіла.
ВІТРЕ́Н, -у, *ч.* Одна з основних, найменш зольних, складових частин викопного вугілля, що утворюється при розкладанні рослин у водному середовищі без доступу кисню.
ВІТРЕ́ЦЬ, -терцю́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ві́тер**.
ВІТРИ́ЛО, -а, *с.* 1. Прикріплений до щогли або реї великий шматок полотна певної форми (трикутний, прямокутний), за допомогою якого вітер рухає судно. 2. Народнопоетична форма звертання до вітру.
ВІТРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вітри́ло** 1. *Вітрильне полотно.* // Який має вітрила.
ВІТРИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Судно з вітрилами.
ВІТРИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Чутливість до вітру.
ВІТРИ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **вітри́ло** 1.
ВІТРИ́НА, -и, *ж.* 1. Спеціально обладнане вікно в

крамниці з виставленими в ньому зразками товарів. // Вікно в ательє, перукарні тощо з виставленими зразками продукції, зачісок і т. ін. 2. Спеціально обладнана дошка, скринька, стенд тощо з виставленими експонатами, газетами, оголошеннями та ін.
ВІТРИНІ́Т, -у, *ч.* Групова назва двох мінералів – колініту і теліміту.
ВІТРИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **вітри́на**.
ВІТРИ́СТИЙ, -а, -е. Багатий на вітри.
ВІТРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **вітри́стий**.
ВІТРИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **ві́тер**.
ВІТРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок., перех., діал.* 1. *також без додатка.* Винюхувати щось у повітрі (про собак тощо). 2. *перен.* Вивідувати щось.
ВІТРИ́ТИСЯ, вітрю́ся, вітри́шся, *недок., розм., рідко.* Мандрувати.
ВІТРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перехід рідини в склоподібний стан за зниження її температури.
ВІТРИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Вихор.
ВІТРИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **ві́тер**.
ВІТРІ́В, -рова, -рове. Прикм. до **ві́тер**.
ВІТРІО́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вітріо́ль**.
ВІТРІО́ЛЬ, -і, *ж., зах.* 1. Синій камінь, мідний купорос. 2. Загальна назва купоросів.
ВІТРІ́ТИ, -іє, *недок., безос., розм.* Ставати вітряним (про погоду).
ВІТРОАГРЕГА́Т, -а, *ч.* Агрегат, якому надає руху енергія вітру.
ВІТРОВА́Л, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **бурело́м**.
ВІТРОВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **вітрова́л**.
ВІТРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Викликаний вітром. 2. Який захищає від вітру.
ВІТРОВИ́НА, -и, *ж., діал.* Хвороба кори дерева.
ВІТРОВІДПІ́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який чинить опір вітрові.
ВІТРОВІ́Й, -ю, *ч., поет.* Сильний вітер.
ВІТРОВІ́ЙКА, -и, *ж., зневажл.* Легковажна, нерозсудлива дівчина, жінка.
ВІТРОВІ́ННЯ, -я, *с., поет.* Віяння вітру.
ВІТРО́ВКА, -и, *ж., розм.* Легка, перев. без підкладки куртка з вітронепроникної або плащової тканини.
ВІТРОГІ́Н *і* **ВІТРОГО́Н**, -го́на, *ч.* 1. *зневажл.* Легковажний, нерозсудливий хлопець, чоловік; жевжик. 2. *розм., рідко.* Про людину, яка швидко ходить. 3. *тех.* Пристосування для створення сильної течії повітря.
ВІТРОГІ́ННИЙ, -а, -е: ** **вітрогі́нні за́соби** – лікарські засоби, що сприяють відходженню газів із шлунково-кишкового тракту.
ВІТРОГО́Н *див.* **вітрогі́н**.
ВІТРОГО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок., зневажл.* Поводитися легковажно.
ВІТРОГО́НКА, -и, *зневажл.* Жін. до **вітрого́н** 1.
ВІТРОГО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **вітрого́н**.
ВІТРОДВИГУ́Н, -а́, *ч.* Двигун, що діє за допомогою сили вітру.
ВІТРОЕЛЕКТРОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Електростанція, що за допомогою сили вітру виробляє електроенергію.
ВІТРОЕНЕРГЕ́ТИКА, -и, *ж.* Галузь техніки, що займається теорією та практикою використання енергії вітру.
ВІТРОЕНЕРГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до вітроенергетики.
ВІТРОЗАПИ́ЛЕННЯ, -я, *с., бот.* Запилення за допомогою вітру.
ВІТРОЗАПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *бот.* Який запилюється за допомогою вітру. *Вітрозапильні рослини.*
ВІТРОЗАПИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. вітрозапи́льний.
ВІТРОЗАПИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **вітрозапи́льний**.
ВІТРОЗАПИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **вітрозапи́льний**.
ВІТРОЗАТРИ́МНИЙ, -а, -е. Який затримує вітер.
ВІТРОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який захищає від вітру. *Вітрозахисна смуга.*
ВІТРОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Захист від вітру.
ВІТРОКО́ЛЕСО, -а, *с.* Спеціальне колесо, що рухається силою вітру.
ВІТРОЛЕ́ТЕНЬ, -тня, *ч., діал.* Який розлітається за вітром.
ВІТРОЛО́М, -у, *ч.* Те саме, що **бурело́м**.
ВІТРОЛО́МНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **вітрозахисни́й**.
ВІТРОМІ́Р, -а, *ч., метеор.* Прилад, за допомогою якого вимірюється сила вітру.
ВІТРОМІ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання сили вітру.
ВІТРОНЕПРОНИКНИ́Й, -а, -е. Через який не проникає вітер.
ВІТРОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. вітронепроникни́й.
ВІТРОНО́ГИЙ, -а, -е, *поет.* Дуже швидкий. *Вітроногий кінь.*
ВІТРОСИЛОВИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Який діє за допомогою сили вітру. *Вітросилова станція.*
ВІТРОУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Лопатевий пристрій для перетворення енергії вітру в електричну, механічну або теплову енергію.
ВІТРОФІ́Р, -у, *ч.* Назва виливних гірських порід, що складаються з вулканічного скла з невеликою домішкою інших мінералів.
ВІТРУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Легковажний, непосидющий. 2. *розм., рідко.* Із тріщинами в корі (про дерево).
ВІТРЮ́ГА, -и, *ч.* Збільш. до **ві́тер**.
ВІТРЮГА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **вітрю́га**.
ВІТРЯ́К, -а́, *ч.* 1. Вітряний млин. 2. *рідко.* Те саме, що **вітродвигу́н**.
ВІ́ТРЯНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ві́тер**. // З вітром. // *перен.* Бурхливий, тривожний. 2. *перен., розм.* Легковажний, пустий. // Безтурботний, пустий.
ВІТРЯНИ́Й, -а́, -е́. Який діє за допомогою вітру. ** **вітряна́ ві́спа** – інфекційна дитяча хвороба, яка, на відміну від звичайної віспи, не залишає рубців.
ВІТРЯНИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Буря.
ВІ́ТРЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ві́тряний**.
ВІТРЯ́НКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **вітряна́ ві́спа** (*див.* **вітряни́й**).
ВІ́ТРЯНО, *присудк. сл.* Про наявність вітру.
ВІТРЯЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш. до **вітря́к** 1. 2. Дитяча забавка, подібна до вітряка.
ВІ́ТТОВИЙ, -а, -е: ** **ві́ттова хворо́ба**, *мед.* – нервове захворювання, внаслідок якого рухи людини стають судорожними, м'язи сіпаються; хорея.
ВІ́ТТЯ, -я, *с., збірн.* Віти.
ВІ́ТТЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ві́ття**.
ВІТХНЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Натхненний.
ВІТХНЕ́ННЯ, -я, *с., діал.* Натхнення.
ВІТЦІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **оте́ць**.
ВІТЦІ́ВЩИНА, -и, *ж., діал.* Батьківщина (*див.* **ба́тьківщина**[2]).
ВІТЧИ́ЗНА, -и, *ж., уроч.* Батьківщина, рідний край.
ВІТЧИЗНЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **вітчи́зна**. // Створений у своїй державі; не іноземний. ** **вітчизня́на війна́** – війна за свободу й незалежність своєї вітчизни проти загарбників.
ВІТЧИ́М, -а, *ч.* Чоловік, що стає батьком дітей своєї дружини, яка має їх від попереднього одруження; нерідний батько.
ВІТЧИ́МІВ, -мова, -мове. Прикм. до **вітчи́м**.
ВІТЧИНА́, -й, *ж., діал.* Вітчизна.
ВІТЧИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні прозорі кристали зі скляним блиском.
ВІТЬ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **ві́тка** 1.
ВІУЕ́ЛА, -и, *ж.* Загальна назва старовинних іспанських струнних музичних інструментів.
ВІУЕЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто грає на віуелі.
ВІУЕЛІ́СТКА, -и. Жін. до **віуелі́ст**.
ВІХА́, -й, *ж.* Отруйна рослина родини зонтичних, що росте на болотах.
ВІ́ХА, -и, *ж.* 1. Тичина, жердина, гілка (часто з віхтем на кінці), якою вказують дорогу, позначають межі ділянки тощо. 2. *перен.* Те, що становить етап у розвитку кого-, чого-небудь.
ВІ́ХАЛО, -а, *с., діал.* Завірюха, метелиця.
ВІ́ХІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Прибічник віхівства.
ВІ́ХІВСТВО, -а, *с.* Ідеологія російської ліберальної буржуазії, пов'язана з реакцією на піднесення демократичного та пролетарського революційного руху в Росії на початку 20 ст.
ВІ́ХІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до віхівства.
ВІ́ХОЛА, -и, *ж.* Те саме, що **завірю́ха**.
ВІ́ХОЛИТИ, -ить, *недок., рідко.* 1. Піднімаючи сніг угору, крутити ним. // *безос.* Мете, крутить снігом. 2. Розвіватися, майоріти.
ВІ́ХОТЬ, -хтя, *ч.* 1. Жмут соломи, сіна тощо. 2. Жмут клоччя, шматок старої тканини тощо для миття й чищення чого-небудь. // Жмут клоччя, шматок старої тканини тощо для мазання (глиною, крейдою і т. ін.). // Слід на долівці або стіні, що залишається внаслідок нерівного мазання. 3. *перен., зневажл.* Про м'яку, безвільну людину.
ВІ́ХТИК, -а, *ч.* Зменш. до **ві́хоть** 1, 2.
ВІХТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ві́хоть** 1, 2.
ВІЦ, -а, *ч., діал.* Дотеп. ** **пуска́ти (пусти́ти) віц** – жартувати.
ВІ́ЦЕ-... Перша частина складних слів, що відповідає слову **засту́пник** у 2 знач., напр.: в і ц е - г у б е р н а т о р, в і ц е - к о н с у л і т. ін.
ВІ́ЦЕ-АДМІРА́Л, -а, *ч.* Військове адміральське звання, середнє між контр-адміралом і адміралом. // Особа, що має це звання.
ВІ́ЦЕ-АДМІРА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Належний (властивий) віце адміралу. Прикм. до **ві́це-адміра́л**.
ВІ́ЦЕ-БРО́КЕР, -а, *ч., бірж.* Помічник брокера.
ВІ́ЦЕ-ГУБЕРНА́ТОР, -а, *ч.* Заступник губернатора.
ВІ́ЦЕ-ГУБЕРНА́ТОРСТВО, -а, *с.* Посада віце-губернатора.
ВІ́ЦЕ-ГУБЕРНА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Належний (властивий) віце-губернатору. 2. Прикм. до **ві́це-губерна́тор**.
ВІ́ЦЕ-КА́НЦЛЕР, -а, *ч.* Заступник канцлера.
ВІ́ЦЕ-КА́НЦЛЕРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Належний (властивий) віце-канцлеру. 2. Прикм. до **ві́це-ка́нцлер**.
ВІ́ЦЕ-КО́НСУЛ, -а, *ч.* Заступник консула чи керівник самостійного віце-консульства.
ВІ́ЦЕ-КО́НСУЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Належний (властивий) віце-консулу. 2. Прикм. до **ві́це-ко́нсул**.
ВІЦЕ́ЛА, -и, *ж.* Старовинний іспанський інструмент, схожий на гітару.
ВІ́ЦЕ-ПРЕЗИДЕ́НТ, -а, *ч.* Заступник президента.
ВІ́ЦЕ-ПРЕЗИДЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Належний (властивий) віце-президенту. 2. Прикм. до **ві́це-президе́нт**.
ВІ́ЦЕ-ПРЕМ'Є́Р, -а, *ч.* Заступник прем'єра.
ВІ́ЦЕ-ПРЕМ'Є́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Належний (властивий) віце-прем'єру. 2. Прикм. до **ві́це-прем'є́р**.
ВІ́ЦЕ-ЧЕМПІО́Н, -а, *ч.* Спортсмен або спортивна команда, що посіли в змаганнях друге місце.
ВІЦИНА́ЛІ, -лей, *мн.* Ділянки на грані кристалів мінералів, які мають незначне відхилення від площини основної грані.
ВІЦМУНДИ́Р, -а, *ч.* Форменний мундир цивільного урядовця в дореволюційній Росії.
ВІ́ЧЕ, -а, *с.* 1. У давній Русі – народні збори, що були вищим органом влади в деяких містах. 2. *зах., заст.* Масові збори населення; мітинг.
ВІЧЕ́ВИЙ, -а, -е *і* **ВІЧОВИ́Й**, -а́, -е́. Прикм. до **ві́че**.
ВІ́ЧЕНЬКИ, -ньок, *мн.* (*одн.* **ві́ченько**, -а, *с.*). Зменш.-пестл. до **ві́чі**.
ВІ́ЧЕНЬКО *див.* **ві́ченьки**.
ВІЧИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Вічний; довговічний.
ВІ́ЧІ *див.* **о́ко**.
ВІЧКО[1], -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **о́ко**. 2. Невеличке віконце в чому-небудь для спостереження; глипка, візитерка. 3. Кільце плетива в сітці, у в'язанні і т. ін. 4. Отвір для бджіл у вулику. // Взагалі невеличкий отвір у чому-небудь. 5. Значок на картах, доміно тощо, який визначає їх вартість у грі. 6. Брунька, яку зрізують для щеплення. // Невеличке заглиблення з брунькою на поверхні бульби картоплі.
ВІ́ЧКО[2], -а, *с.* Зменш. до **ві́ко**.
ВІЧ-НА́-ВІЧ, *присл.* Удвох, наодинці з ким-небудь. // Близько, безпосередньо.
ВІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не має початку й кінця; безконечний у часі. // Незалежний від часу; незмінний. 2. Який не зникає, не перестає існувати. ** **ві́чний во́гонь** – пам'ятник, композиційним центром якого є ніколи не загасаюче полум'я; таке полум'я як композиційний елемент пам'ятника. **Ві́чна мерзлота́** – шар мерзлого ґрунту, який не розтає протягом усього року. **Ві́чні вкла́ди** – форма державного кредиту, що передається у власність банку або іншої кредитної установи, яка зобов'язується виплачувати проценти певним організаціям, особам. 3. *розм.* Який постійно відбувається, існує, часто повторюється; безперестанний. // Який дуже довго займається чим-небудь або перебуває в певному стані. *Вічний студент.* ** **ві́чне перо́** – те саме, що **автору́чка**. **Ві́чний шах** – становище в шаховій грі, за якого будь-хто із супротивників не може досягти перемоги. **Ві́чний двигу́н** – уявний двигун, який, коли б його запустили, виконував би роботу необмежено довго, не витрачаючи енергії.
ВІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Плин часу, що не має початку й кінця. // *чого.* Безконечність. 2. Про дуже довгий час, віки. // Пам'ять про когось у віках.
ВІ́ЧНО. Присл. до **ві́чний** 2, 3.
ВІЧНОЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е. Який завжди вкритий зеленим листям або глицею.
ВІЧНОЗЕЛЕ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вічнозеле́ний**.
ВІЧНОКВІТУ́ЧИЙ, -а, -е. Який завжди цвіте.
ВІЧНОМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. Який знаходиться в стані вічної мерзлоти (про землю).
ВІЧНОПА́М'ЯТНИЙ, -а, -е. Який залишив по собі вічну пам'ять, якого завжди пам'ятають.
ВІЧОВИ́Й *див.* **віче́вий**.
ВІША́К, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **ві́шалка** 1, 2.
ВІ́ШАЛКА, -и, *ж.* 1. Поличка або стояк із кілочками або гачками, а також окремий гачок для вішання одягу, капелюхів тощо. 2. Плічка для вішання одягу. 3. Петля, пришита до верхнього одягу, за яку його вішають.
ВІ́ШАЛО, -а, *с.* 1. Закріплена на стовпах або підвішена на мотузках чи дротинах тичка для сушіння чого-небудь; жердка. 2. *діал.* Вішалка (у 1 знач.).
ВІ́ШАЛЬНИК, -а, *ч.* 1. *зневажл.* Той, хто здійснює репресії, вішає людей. 2. Той, хто повісився або страчений через повішення.
ВІ́ШАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **ві́шальник**.
ВІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ві́шати**.
ВІША́ПИ, -ів, *мн.* Кам'яні статуї (до 5 метрів завдовжки), що зображають риб, або стовпи з розтягнутою на них шкурою бика. Можливий час виготовлення – 2 тис. до н. е.; були пов'язані з культом родючості й води.
ВІ́ШАТЕЛЬ, -я, *ч., рідко., зневажл.* 1. Те саме, що **ві́шальник** 1. 2. *розм.* Кат; розбишака, бандит.
ВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех.* 1. Надавати чому-небудь висячого положення. ** **ві́шати го́лову (но́са)** – журитися, вдаватися в розпач, утрачати надію. 2. Страчувати через повішення.
ВІ́ШАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Набувати висячого положення; підвішуватися. ** **на ши́ю ві́шатися** *кому* – нав'язуватися кому-небудь (про нескромних жінок). 2. Кінчати життя самогубством через повішення.
ВІ́ШЕННЯ, -я, *с., геод.* Дія за знач. **віши́ти**.
ВІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок., перех., геод.* Розставляти віхи під час геодезичних робіт.
ВІШІ́, *невідм., с. і ж.* Мінеральна вода.
ВІ́ШКА, -и, *ж.* Зменш. до **ві́ха** 1.
ВІШНУ, *невідм., ч.* В індуїзмі та брахманізмі найвище божество поряд із Брахмою і Шивою.
ВІШНУЇ́ЗМ, -у, *ч.* Один з основних напрямків індуїзму. Визнає найвищим божеством одного з богів індуїстської трійці – Вішну.
ВІШНУЇ́Т, -а, *ч.* Послідовник вішнуїзму.
ВІЩА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Людина, яка віщає що-небудь.
ВІЩА́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **віща́тель**.
ВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., заст.* 1. *неперех., уроч.* Казати щось значне, важливе. 2. *перех.* Віщувати (у 1 знач.), провіщати.
ВІ́ЩИЙ, -а, -е, *уроч.* 1. Який віщує що-небудь; пророчий. 2. *заст.* Мудрий, проникливий.
ВІЩІВНИ́К, -а́, *ч., зах.* Віщун.
ВІ́ЩО[1], *уроч.* Присл. до **ві́щий** 1.
ВІЩО́[2]. Знах. відмінок займенника **що**; уживається після прийменників з а, п р о, ч е р е з та ін.
ВІЩОВИ́Й, -ова́, -ове́, *заст.* Який сповіщає про щось, служить сигналом до чого-небудь.
ВІЩО́СЬ. Знах. відмінок займенника **щось**; уживається після прийменників з а, п р о, ч е р е з та ін.
ВІЩУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **віщува́ти**.
ВІЩУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Наперед визначати те, що буде, що станеться; пророкува-

ти. // Своєю поведінкою, голосом указувати на те, що буде (про птахів). // Інтуїтивно щось відчувати. 2. Бути ознакою, прикметою того, що буде, що наступить. // Указувати на щось; означати.

ВІЩУ́Н, -а́, *ч.* 1. *заст.* Той, хто віщує, пророкує щонебудь. 2. *перен.*, *поет.* Ознака, прикмета того, що настане.

ВІЩУ́НКА, -и, *заст.*, *поет.* Жін. до **віщу́н**.

ВІЩУ́НСТВО, -а, *с.*, *заст.* Віщування.

ВІЩУ́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **віщу́н**.

ВІЩУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **віщу́нка**.

ВІЯ *див.* **вії**.

ВІЯЛКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина, що сильним струменем повітря очищає зерно після обмолоту.

ВІЯЛО, -а, *с.* 1. Виготовлений з легкого матеріалу предмет (звичайно у вигляді півкола), яким навівають прохолоду в обличчя під час спеки. 2. *у знач. присл.* **віялом**. У вигляді півкола.

ВІЯЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **віяло** 1. // Який має вигляд віяла, подібний до нього.

ВІЯЛОВУ́СИЙ, -а, -е. У якого вуса у формі віяла.

ВІЯЛОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. У якого крила у формі віяла.

ВІЯЛОКРИ́ЛІ, -их, *ім.* Родина жуків.

ВІЯЛОЛИ́СТИЙ, -а, -е. У якого листя у формі віяла.

ВІЯЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Формою подібний до віяла.

ВІЯЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **віялоподі́бний**.

ВІЯЛОПОДІ́БНО. Присл. до **віялоподі́бний**.

ВІЯЛЬНИЙ, -а, -е. Якого використовують для віяння чого-небудь. *Віяльна лопата.*

ВІЯЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто перевіває щось, працює на віялці.

ВІЯЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **віяльник**. 2. *рідко.* Те саме, що **віялка**.

ВІЯЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **віяло** 1.

ВІЯНИЙ, -а, -е. Очищений віянням. *Віяне зерно.*

ВІЯНКА, -и, *ж.* 1. Провіювання зерна. 2. Провіяне зерно.

ВІЯННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **віяти** 1, 2, 4. 2. *перен.* Ідеї, суспільно-політичні напрями тощо, характерні для певного часу.

ВІЯСТИЙ, -а, -е. З довгими віями.

ВІЯТИ, вію, вієш, *недок.* 1. *неперех.* Рухатися (про повітря). 2. *чим, безос., неперех.* Обдавати подувом пахощів, холодом і т. ін. // *перен.* Віддавати чимось, поширюватися. 3. *неперех.* Маяти, розвіватися. // *чим.* Махати. 4. *перех. і без додатка.* Очищати зерно на вітрі або віялкою.

ВІЯТИСЯ, віюся, вієшся, *недок.* 1. *тільки 3 ос., рідко.* Те саме, що **віяти** 1, 3. 2. *зневажл.* Іти, бігти куди-небудь без діла; блукати, волочитися. // Поводитися розпусно. 3. Пас. до **віяти** 4.

ВІЯЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Лопата для провіювання зерна.

В'ЇДА́ННЯ (**УЇДА́ННЯ**), -я, *с.* Дія за знач. **в'їда́ти** *і* **уїда́ти**.

В'ЇДА́ТИ (**УЇДА́ТИ**), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **В'Ї́СТИ** (**УЇ́СТИ**), в'їм, в'їси́, *док.*, *на кого – що і без додатка, розм.* 1. Сваритися, нарікати на кого-, що-небудь. 2. Те саме, що **гавкати** 1.

В'ЇДА́ТИСЯ (**УЇДА́ТИСЯ**), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **В'Ї́СТИСЯ** (**УЇ́СТИСЯ**), в'їмся, в'їсися, *док.* 1. Втискатися, проникати в глиб чого-небудь. // Глибоко заходити куди-небудь (про дим, пилюку тощо). // *перен.* Глибоко входити, западати в душу, серце. 2. *у кого, на кого, перен., розм.* Чіплятися, приставати до кого-небудь.

В'Ї́ДЛИВИЙ (**УЇ́ДЛИВИЙ**), -а, -е. 1. Те саме, що **настирливий** 1; причепливий. // Дошкульний, невідв'язний (про комах). // Який набридає, дратує (про одноманітне безперервне звучання). 2. Який любить вражати, ображати когось. *В'їдливий критик.* // Ущипливий, їдкий. 3. Який глибоко проникає, просякає в що-небудь; їдкий.

В'Ї́ДЛИВІСТЬ, (**УЇ́ДЛИВІСТЬ**), -вості, *ж.* Властивість за знач. **в'ї́дливий** 1, 2.

В'Ї́ДЛИВО (**УЇ́ДЛИВО**). Присл. до **в'ї́дливий** 1, 2.

В'ЇЖДЖА́ТИ[1] (**УЇЖДЖА́ТИ**), -а́ю, -а́єш *і* **В'ЇЗДИ́ТИ** (**УЇЗДИ́ТИ**), в'їжджу́, в'їзди́ш, *недок.*, **В'Ї́ХАТИ** (**УЇ́ХАТИ**), в'їду, в'їдеш, *док.* Їдучи, потрапляти в межі, у середину чого-небудь.

В'ЇЖДЖА́ТИ[2] *див.* **уїжджа́ти**[1].

В'Ї́ЖДЖЕНИЙ *див.* **уї́жджений**.

В'ЇЗД (**УЇЗД**), -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **в'їжджа́ти**, **в'їзди́ти**. 2. Місце, через яке в'їжджають куди-небудь.

В'ЇЗДИ́ТИ *див.* **в'їжджа́ти**[1].

В'Ї́ЗДИТИ *див.* **уї́здити**.

В'ЇЗНИ́Й (**УЇЗНИ́Й**), -а́, -е́. Признач. для в'їзду куди-небудь.

В'Ї́СТИ[1] *див.* **в'їда́ти**.

В'Ї́СТИ[2] *див.* **уї́сти**.

В'Ї́СТИСЯ[1] *див.* **в'їда́тися**.

В'Ї́СТИСЯ[2] *див.* **уї́стися**.

В'Ї́ХАТИ[1] *див.* **в'їжджа́ти**[1].

В'Ї́ХАТИ[2] *див.* **уїжджа́ти**[1].

ВІО, *виг.* Окрик, яким підганяють коней; но.

ВІО́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **віо́кати** й звуки, утворювані цією дією.

ВІО́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ВІО́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Гукати "віо" на коней.

ВІО́КНУТИ *див.* **віо́кати**.

ВКА́ЗАНИЙ, **УКА́ЗАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вказа́ти**, **указа́ти**.

ВКА́ЗАНІСТЬ, **УКА́ЗАНІСТЬ**, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вка́заний**, **ука́заний**.

ВКАЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вказа́ти**.

ВКАЗА́ТИ *див.* **указа́ти**.

ВКАЗІ́ВКА (**УКАЗІ́ВКА**), -и, *ж.* Керівна настанова або порада.

ВКАЗІВНИ́Й (**УКАЗІВНИ́Й**), -а́, -е́. Який указує на щонебудь. ** **Вказівни́й займе́нник** – займенник, що означає абстраговане виокремлення деяких одиниць із групи інших подібних. **Вказівни́й па́лець** – другий палець на руці між великим і середнім.

ВКАЗІВНИ́К (**УКАЗІВНИ́К**), -а́, *ч.* 1. У вимірювальній техніці – частина чи елемент показувального пристрою у вигляді стрілки, променя, які відносно позначок шкали визначають показання приладу. 2. Посилання, адреса зв'язку. 3. У системах обробки інформації – елемент даних, який вказує на розташування іншого елемента даних. ** **Вказівни́к діля́нки па́м'яті** – адреса ділянки пам'яті, розміщена у просторі пам'яті, в якому розташована ця ділянка. **Вказівни́к довжини́**: у мові асемблеру – частина вмісту поля операндів команд DC і DS. **Вказівни́к маршру́ту**: у комп'ютерних мережах – адреса чи група знаків у заголовку повідомлення, призначені для адресації цього повідомлення. **Вказівни́к пове́рнення** – вказівник в елементі ланцюжкового списку, який посилається на фіксатор списку. **Вказівни́к пото́чного рядка́**: в діалогових системах обробки програм – вказівник, який дозволяє виділити рядок у наборі даних з метою його модифікації. **Вказівни́к спи́ску** – вказівник, який розташований у фіксаторі списку та показує його початок. **Вказівни́к сте́ка** – регістр або елемент даних, що визначає адресу вершини (верхнього слова) стека.

ВКА́ЗНИК, **ВКА́ЗУВАТИ**, **ВКА́ЗУВАТИСЯ** *див.* **ука́зник**, **ука́зувати** і т. д.

ВКА́ЗУВАННЯ *див.* **ука́зування**.

ВКА́ЗУВАТИ *див.* **ука́зувати**.

ВКА́ЗУЮЧИЙ *див.* **ука́зуючий**.

ВКАЛІ́ЧЕНИЙ *див.* **укалі́чений**.

ВКА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Дуже багато і важко працювати.

ВКА́ПАНИЙ *див.* **ука́паний**.

ВКА́ПАТИ[1] *див.* **вка́пувати**[1].

ВКА́ПАТИ[2] *див.* **ука́пати**[1].

ВКА́ПНУТИ (**УКА́ПНУТИ**), -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **вка́пувати**.

ВКА́ПУВАННЯ *див.* **ука́пування**.

ВКА́ПУВАТИ[1] (**УКА́ПУВАТИ**), -ую, -уєш, *недок.*, **ВКА́ПАТИ** (**УКА́ПАТИ**), -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Впускати краплі в середину чого-небудь.

ВКА́ПУВАТИ[2] *див.* **ука́пувати**[1].

ВКАРБО́ВАНИЙ (**УКАРБО́ВАНИЙ**), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вкарбува́ти**.

ВКАРБО́ВУВАННЯ. (**укарбо́вування**), -я, *с.* Дія за знач. **вкарбо́вувати** (**укарбо́вувати**).

ВКАРБО́ВУВАТИ (**УКАРБО́ВУВАТИ**), -ую, -уєш, *недок.*, **ВКАРБУВА́ТИ** (**УКАРБУВА́ТИ**), -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Вирізьблювати напис, візерунок і т. ін. на чому-небудь твердому. 2. *перен.* Міцно закріплювати щось у пам'яті, душі тощо.

ВКАРБО́ВУВАТИСЯ (**УКАРБО́ВУВАТИСЯ**), -ується, *недок.*, **ВКАРБУВА́ТИСЯ** (**УКАРБУВА́ТИСЯ**), -у́ється, *док.* 1. *перен.* Міцно закріплюватися в пам'яті, душі тощо. 2. *тільки недок.* Пас. до **вкарбо́вувати**.

ВКАРБУВА́ТИ *див.* **вкарбо́вувати**.

ВКАРБУВА́ТИСЯ *див.* **вкарбо́вуватися**.

ВКА́ЧАНИЙ, **ВКА́ЧАНІСТЬ**, **ВКАЧА́ТИ**, **ВКАЧА́ТИСЯ**, **ВКА́ЧУВАННЯ**, **ВКА́ЧУВАТИ**, **ВКА́ЧУВАТИСЯ**, **ВКВІ́ТЧАНИЙ**, **ВКВІ́ТЧАНІСТЬ**, **ВКВІТЧА́ННЯ**, **ВКВІТЧА́ТИ**, **ВКВІТЧА́ТИСЯ**, **ВКВІ́ТЧУВАННЯ**, **ВКВІ́ТЧУВАТИ**, **ВКВІ́ТЧУВАТИСЯ** *див.* **ука́чаний**, **укача́ти** і т. д.

ВКИДА́ННЯ, (**УКИДА́ННЯ**), -я, *с.* Дія за знач. **вкида́ти** (**укида́ти**).

ВКИДА́ТИ (**УКИДА́ТИ**), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВКИ́НУТИ** (**УКИ́НУТИ**), -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Кидати в середину чого-небудь. // Насипати, наливати щонебудь у посудину. 2. Кидати, поміщати, віддавати когось куди-небудь проти його волі. // Саджати до тюрми; ув'язнювати. 3. *розм.* Додавати щонебудь до чогось. // Вставляти в чию-небудь розмову свої слова, зауваження. 4. *у що, безос.* Раптово викликати певний стан.

ВКИДА́ТИСЯ (**УКИДА́ТИСЯ**), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВКИ́НУТИСЯ** (**УКИ́НУТИСЯ**), -нуся, -нешся, *док.*, *рідко.* 1. Кидатися в середину чого-небудь. // З'являтися, поширюватися. 2. *у що, перен., рідко.* Переживати певний стан.

ВКИ́НУТИ *див.* **вкида́ти**.

ВКИ́НУТИЙ (**УКИ́НУТИЙ**), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вки́нути**.

ВКИ́НУТИСЯ *див.* **вкида́тися**.

ВКИПА́ННЯ, **ВКИПА́ТИ**, **ВКИПІ́ТИ**, **ВКИСА́ТИ**, **ВКИ́СНУТИ** *див.* **укипа́ти**, **укипі́ти** і т. д.

ВКИСА́ННЯ *див.* **укиса́ння**.

ВКИСА́ТИ *див.* **укиса́ти**.

ВКИ́СНУТИ *див.* **уки́снути**.

ВКІЛЬКАНА́ДЦЯТЕРО (**УКІЛЬКАНА́ДЦЯТЕРО**), *присл.* У межах від 11 до 20 разів.

ВКІНЕ́ЦЬ (**УКІНЕ́ЦЬ**), *присл.*, *рідко.* Те саме, що **вкрай** 1.

ВКІНЦІ́ (**УКІНЦІ́**), *присл.*, *розм.* Те саме, що **вре́шті**; нарешті.

ВКІС[1] *див.* **укі́с**[1].

ВКІС[2] *див.* **укі́с**[2].

ВКІ́СНИЙ[1] *див.* **укі́сний**[1].

ВКІ́СНИЙ[2] *див.* **укі́сний**[2].

ВКЛАД, -у, *ч.* 1. Грошова сума, внесена на збереження до ощадної каси або державного банку. // Переведення грошей у менш ліквідну форму для отримання прибутку. ** **Безстроко́вий вклад** – вклад, збереження якого не обмежене заздалегідь встановленим терміном. **Ви́грашний вклад** – заощадження, дохід за якими виплачується у формі грошових виграшів. **Вклад до запита́ння** – вклад, призначений для поточних розрахунків. **Вклад на пред'я́вника** – вклад, за якого в ощадній книжці не вказують прізвища власника. **Довготермі́но́вий вклад** – вклад, вилучення якого допускається лише після закінчення певного строку (року і більше). **Імени́й вклад** – вклад на конкретну особу. **Інвестиці́йний вклад** – вкладення грошових сум у державні цінні папери. **Нагрома́джуваний вклад** – вклад, за умовами якого вкладник має право і зобов'язаний поповнювати його. **Нерухо́мий вклад** – вклад, за яким протягом тривалого часу не здійснювалися операції. **Оща́дний вклад** – кошти, внесені фізичною особою в банк на збереження до запитання. **Строко́вий** (**термі́но́вий**) **вклад** – кошти, розміщені в банку на конкретно зазначений термін. **Умо́вний вклад** – грошовий вклад, що його внесено однією особою на ім'я іншої особи, яка має право розпоряджатися вкладом лише в разі дотримання певних умов. **Фікти́вний вклад** – зарахований на депозит кредит, що його надано банком своєму клієнту. **Цільови́й вклад** – зазвичай довготерміновий та високодохідний вклад, що його розміщено у банку з наперед визначеною метою. 2. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **вне́сок** 2.

ВКЛАДА́ННЯ[1] (**УКЛАДА́ННЯ**), -я, *с.* Дія за знач. **вклада́ти**[1].

ВКЛАДА́ННЯ[2] *див.* **уклада́ння**[1].

ВКЛАДА́ТИ[1] (**УКЛАДА́ТИ**), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВКЛА́СТИ** (**УКЛА́СТИ**), вкладу́, вкладе́ш, *док.*, *перех.*, *у що.* 1. Класти в середину чого-небудь. ** **Вклада́ти ду́шу** *в що* – робити що-небудь з любов'ю, з натхненням. 2. *перен.* Надавати чому-небудь певної форми, вигляду. // Проймати, наповнювати щось чим-небудь. // Віддавати, присвячувати кому-, чому-небудь (думки, почуття тощо). 3. Вносити на збереження або віддавати для використання (гроші й т. ін.).

ВКЛАДА́ТИ[2] *див.* **уклада́ти**[1].

ВКЛАДА́ТИСЯ[1] (**УКЛАДА́ТИСЯ**), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВКЛА́СТИСЯ** (**УКЛА́СТИСЯ**), вкладу́ся, вкладе́шся, *док.* 1. Уміщуватися в межах чого-небудь. 2. *у що, перев. з запереченням.* Відповідати чому-небудь, збігатися з чимсь. 3. *тільки недок.* Пас. до **вклада́ти**[1].

ВКЛАДА́ТИСЯ[2] *див.* **уклада́тися**[1].

ВКЛА́ДЕНИЙ[1] (**УКЛА́ДЕНИЙ**), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вкла́сти**[1]. ** **Вкла́дений капіта́л** – фізичний і грошовий капітал, вкладений у певну справу, бізнес, виробництво, наукові дослідження тощо.

ВКЛА́ДЕНИЙ[2] *див.* **укла́дений**[1].

ВКЛА́ДЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вкла́дений**.

ВКЛА́ДЕННЯ[1], -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **вкла́сти**[1]. 2. Те, що вкладене всередину. *Лист із вкладенням.* 3. Кошти, вкладені в якесь виробництво. ** **Капіта́льні вкла́дення** – сукупність витрат матеріальних, трудових та грошових ресурсів на відтворення основних фондів підприємств. **Фіна́нсові вкла́дення** – кошти, вкладені підприємством у цінні папери або капітал інших підприємств.

ВКЛА́ДЕННЯ[2] *див.* **укла́дення**[1].

ВКЛА́ДИСТИЙ (**УКЛА́ДИСТИЙ**), -а, -е. Здатний умістити велику кількість чого-небудь; місткий.

ВКЛА́ДИСТІСТЬ (**УКЛА́ДИСТІСТЬ**), -тості, *ж.* Абстр. ім. до **вкла́дистий** (**укла́дистий**).

ВКЛА́ДИШ, -а, *ч.*, *тех.* Те саме, що **вкла́дка** 2. *Гребінчастий вкладиш. Вкладиш підшипника.*

ВКЛА́ДКА (**УКЛА́ДКА**), -и, *ж.* 1. Вкладений у книжку, журнал чи газету додатковий аркуш. *Кольорова вкладка.* 2. Детальна інструкція та вказівки про застережні заходи для складної чи небезпечної продукції, що зберігається в упаковці. 3. *тех.* Вкладна деталь у машині. *Буксова вкладка. Клинчаста вкладка.*

ВКЛАДНИ́Й (**УКЛАДНИ́Й**), -а́, -е́. Признач. для вкладання в що-небудь. *Вкладний листок.*

ВКЛА́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто вносить грошовий вклад; власник цього вкладу.

ВКЛА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **вкла́дник**.

ВКЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вкладний**.

ВКЛА́СТИ[1] *див.* **вклада́ти**[1].

ВКЛА́СТИ[2] *див.* **уклада́ти**[1].

ВКЛА́СТИСЯ[1] *див.* **вклада́тися**[1].

ВКЛА́СТИСЯ[2] *див.* **уклада́тися**[1].

ВКЛЕ́ЄНИЙ (**УКЛЕ́ЄНИЙ**), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вкле́їти**.

ВКЛЕ́ЇТИ *див.* **вкле́ювати**.

ВКЛЕ́ЇТИСЯ, -юся, -їшся, *док.*, *перен.*, *жарг.* Закохатися.

ВКЛЕ́ЙКА (**УКЛЕ́ЙКА**), -и, *ж.* Те, що вклеєне в щонебудь.

ВКЛЕ́ПАНИЙ (**УКЛЕ́ПАНИЙ**), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вклепа́ти**.

ВКЛЕПА́ТИ *див.* **вкле́пувати**.

ВКЛЕПА́ТИСЯ (**УКЛЕПА́ТИСЯ**), -а́юся, -а́єшся, *док.*, *у що і без додатка, розм.* Потрапити в неприємне становище внаслідок помилки, необачності. // *у кого, фам.* Закохатися.

ВКЛЕ́ПКА, -и, *ж.* 1.Те саме, що **вкле́пування**. 2. Те, що вклепане.

ВКЛЕ́ПУВАННЯ (**УКЛЕ́ПУВАННЯ**), -я, *с.* Дія за знач. **вкле́пувати**.

ВКЛЕ́ПУВАТИ (**УКЛЕ́ПУВАТИ**), -ую, -уєш, *недок.*, **ВКЛЕПА́ТИ** (**УКЛЕПА́ТИ**), -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Клепаючи щось, вправляти, вставляти в щонебудь. 2. *перен.*, *розм.* Вплутувати в яку-небудь справу (звичайно неприємну). 3. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ви́кувати**.

ВКЛЕ́ЮВАННЯ (УКЛЕ́ЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкле́ювати**.
ВКЛЕ́ЮВАТИ (УКЛЕ́ЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **ВКЛЕ́ЇТИ (УКЛЕ́ЇТИ)**, вкле́ю, вкле́їш, *док.*, *перех.*, *у що.* Вправляти, вставляти що-небудь за допомогою клею.
ВКЛЕ́ЮВАТИСЯ (УКЛЕ́ЮВАТИСЯ), -юється, *недок.* Пас. до **вкле́ювати**.
ВКЛИ́НЕНИЙ (УКЛИ́НЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вкли́нити**.
ВКЛИ́НЕННЯ (УКЛИ́НЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкли́нити** й **вкли́нитися**.
ВКЛИ́НИТИ *див.* **вкли́нювати**.
ВКЛИ́НИТИСЯ *див.* **вкли́нюватися**.
ВКЛИ́НЮВАННЯ (УКЛИ́НЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкли́нювати** й **вкли́нюватися**.
ВКЛИ́НЮВАТИ (УКЛИ́НЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **ВКЛИНИ́ТИ (УКЛИНИ́ТИ)**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Вставляти, вбивати (як клин) у вузьке місце, в отвір.
ВКЛИ́НЮВАТИСЯ (УКЛИ́НЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВКЛИНИ́ТИСЯ (УКЛИНИ́ТИСЯ)**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. Входити клином, вузькою смугою в що-небудь. 2. Втискуватися, вторгатися кудись, у середину чого-небудь.
ВКЛОНИ́ТИСЯ *див.* **уклони́тися**.
ВКЛОНЯ́ТИСЯ *див.* **уклоня́тися**.
ВКЛЮЧА́ННЯ (УКЛЮЧА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **включа́ти** 1 і **включа́тися**.
ВКЛЮЧА́ТИ (УКЛЮЧА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВКЛЮЧИ́ТИ (УКЛЮЧИ́ТИ)**, включу́, вклю́чиш, *док.*, *перех.* 1. Уводити в дію. 2. Уводити до складу, приєднувати до кого-, чого-небудь. // Мати у своєму складі; охоплювати.
ВКЛЮЧА́ТИСЯ (УКЛЮЧА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВКЛЮЧИ́ТИСЯ (УКЛЮЧИ́ТИСЯ)**, включу́ся, вклю́чишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Приєднуватися до системи діючих апаратів. 2. Приєднуватися до чого-небудь; брати участь у чому-небудь.
ВКЛЮ́ЧЕНИЙ (УКЛЮ́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **включи́ти**. // *у знач. прикм.*
ВКЛЮ́ЧЕННЯ (УКЛЮ́ЧЕННЯ), -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **включи́ти**. 2. *спец.* Те, що ввійшло до складу чого-небудь; домішка.
ВКЛЮЧИ́ТИ (УКЛЮЧИ́ТИ) *див.* **включа́ти**.
ВКЛЮЧИ́ТИСЯ (УКЛЮЧИ́ТИСЯ) *див.* **включа́тися**.
ВКЛЮЧНИ́Й *і* **УКЛЮЧНИ́Й**
ВКЛЮ́ЧНО, *присл.* Разом з останньою названою особою, предметом, датою і т. ін.
ВКЛЯКА́ННЯ (УКЛЯКА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкляка́ти (укляка́ти)**.
ВКЛЯКА́ТИ *див.* **укляка́ти**.
ВКЛЯ́КЛИЙ (УКЛЯ́КЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **вкля́кнути (укля́кнути)**.
ВКЛЯ́КЛІСТЬ (УКЛЯ́КЛІСТЬ), -лості, *ж.* Абстр. ім. до **вкля́клий (укля́клий)**.
ВКЛЯ́КНУТИ *див.* **укля́кнути**.
ВКЛЯ́КТИ *див.* **укля́кти**.
ВКМІ́ТИТИ *див.* **укмі́тити**.
ВКМІЧА́ННЯ *див.* **укміча́ння**.
ВКМІЧА́ТИ *див.* **укміча́ти**.
ВКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вку́ти**.
ВКО́ВУВАННЯ (УКО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вко́вувати (уко́вувати)**.
ВКО́ВУВАТИ (УКО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВКУВА́ТИ (УКУВА́ТИ)** *і* **ВКУ́ТИ (УКУ́ТИ)**, вкую́, вкує́ш, *док.*, *перех.* 1. Куючи щось, закріплювати, вставляти в середину чого-небудь. // Закувати (в кайдани). 2. *тільки док.*, *розм.* Куючи, зробити що-небудь; викувати.
ВКО́ЄНИЙ (УКО́ЄНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вко́їти**.
ВКО́ЇТИ *див.* **уко́їти**.
ВКО́ЇТИСЯ *див.* **уко́їтися**.
ВКО́ЛЕНИЙ (УКО́ЛЕНИЙ), **ВКО́ЛОТИЙ (УКО́ЛОТИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вколоти**[1].
ВКОЛИ́САНИЙ *див.* **уколи́саний**.
ВКОЛИСА́ТИ *див.* **уколиса́ти**.
ВКОЛИ́СУВАННЯ *див.* **уколи́сування**.
ВКОЛИ́СУВАТИ *див.* **уколи́сувати**.
ВКО́ЛО, *присл. і прийм.*, *рідко.* Те саме, що **навко́ло**.
ВКОЛО́ТИ[1]. 1. Див. **вко́лювати**[1]. 2. *перен.*, *розм.* Сказати щось уїдливе і неприємне.
ВКОЛО́ТИ[2] *див.* **уко́лювати**[1].
ВКО́ЛОТИЙ[1] **(УКО́ЛОТИЙ)** *див.* **вко́лений**.
ВКО́ЛОТИЙ[2] *див.* **уко́лотий**[1].
ВКОЛО́ТИСЯ, ВКОЛО́ШКАТИ, ВКОЛУПА́ТИ, ВКОЛУПНУ́ТИ, ВКОЛУ́ПУВАТИ *див.* **уколо́тися, уколо́шкати** і т. ін.
ВКОЛО́ШКАНИЙ *див.* **уколо́шканий**.
ВКОЛО́ШКАТИ *див.* **уколо́шкати**.
ВКОЛУ́ПАНИЙ *див.* **уколу́паний**.
ВКОЛУПА́ТИ *див.* **уколупа́ти**.
ВКОЛУПНУ́ТИ *див.* **уколупну́ти**.
ВКОЛУ́ПУВАННЯ *див.* **уколу́пування**.
ВКОЛУ́ПУВАТИ *див.* **уколу́пувати**.
ВКОЛЬНУ́ТИ *див.* **укольну́ти**.
ВКО́ЛЮВАННЯ (УКО́ЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вко́лювати (уко́лювати)**.
ВКО́ЛЮВАТИ[1] **(УКО́ЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВКОЛО́ТИ (УКОЛО́ТИ)**, вколю́, вко́леш, *док.*, *перех.* Встромляти, втикати щось гостре в що-небудь.
ВКО́ЛЮВАТИ[2] *див.* **уко́лювати**[1].
ВКО́ЛЮВАТИСЯ[1] **(УКО́ЛЮВАТИСЯ)**, -юється, *недок.* Пас. до **вко́лювати**[1].
ВКО́ЛЮВАТИСЯ[2] *див.* **уко́люватися**[1].
ВКОНТЕНТО́ВАНИЙ *див.* **уконтенто́ваний**.
ВКОНТЕНТО́ВУВАННЯ *див.* **уконтенто́вування**.
ВКОНТЕНТО́ВУВАТИ *див.* **уконтенто́вувати**.
ВКОНТЕНТУВА́ННЯ *див.* **уконтентува́ння**.
ВКОНТЕНТУВА́ТИ *див.* **уконтентува́ти**.
ВКО́ПАНИЙ[1] **(УКО́ПАНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вкопа́ти**[1]. ** **мов уко́паний** – без жодного руху; нерухомо.
ВКО́ПАНИЙ[2] *див.* **уко́паний**[1].
ВКОПА́ТИ[1] *див.* **вко́пувати**[1].
ВКОПА́ТИ[2] *див.* **уко́пувати**[1].
ВКОПА́ТИСЯ *див.* **вко́пуватися**.
ВКО́ПУВАННЯ (УКО́ПУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вко́пувати (уко́пувати)**.
ВКО́ПУВАТИ[1] **(УКО́ПУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВКОПА́ТИ (УКОПА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вміщувати, закріплювати що-небудь у викопаному заглибленні.
ВКО́ПУВАТИ[2] *див.* **уко́пувати**[1].
ВКО́ПУВАТИСЯ (УКО́ПУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВКОПА́ТИСЯ (УКОПА́ТИСЯ)**, -а́юся, а́єшся, *док.* 1. Копаючи, розриваючи ґрунт, проникати в його середину, в глибину. 2. *перен.*, *розм.* Ставати нерухомо. 3. *тільки недок.* Пас. до **вко́пувати**[1].
ВКОРЕНИ́ТИ *див.* **вкорі́нювати**.
ВКОРЕНИ́ТИСЯ *див.* **вкорі́нюватися**.
ВКОРЕНІ́ЛИЙ (УКОРЕНІ́ЛИЙ), -а, -е, *заст.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **вкорени́ти (укорени́ти)**.
ВКОРІ́НЕНИЙ (УКОРІ́НЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вкорени́ти**.
ВКОРІ́НЕННЯ (УКОРІ́НЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкорени́ти** й **вкорени́тися**.
ВКОРІ́НЮВАННЯ (УКОРІ́НЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкорі́нювати** і **вкорі́нюватися**.
ВКОРІ́НЮВАТИ (УКОРІ́НЮВАТИ), -юю, -юєш *і* **ВКОРІНЯ́ТИ (УКОРІНЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВКОРЕНИ́ТИ (УКОРЕНИ́ТИ)**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Саджаючи, давати можливість закріпитися корінням у ґрунті (про рослини). 2. *перен.* Міцно встановлювати, запроваджувати. // Зміцнювати, посилювати.
ВКОРІ́НЮВАТИСЯ (УКОРІ́НЮВАТИСЯ), -юється *і* **ВКОРІНЯ́ТИСЯ (УКОРІНЯ́ТИСЯ)**, -я́ється, *недок.*, **ВКОРЕНИ́ТИСЯ (УКОРЕНИ́ТИСЯ)**, -и́ться, *док.* 1. Врости корінням у ґрунт (про рослини). 2. *перен.* Міцно встановлюватися, запроваджуватися, узвичаюватися. // Зміцнюватися.
ВКОРІНЯ́ТИ *див.* **вкорі́нювати**.
ВКОРІНЯ́ТИСЯ *див.* **вкорі́нюватися**.
ВКОРОТИ́ТИ, ВКОРОТИ́ТИСЯ, ВКОРО́ЧЕНИЙ, ВКОРО́ЧЕНІСТЬ, ВКОРО́ЧЕННЯ, ВКОРО́ЧУВАННЯ, ВКОРО́ЧУВАТИ, ВКОРО́ЧУВАТИСЯ *див.* **укороти́ти, укороти́тися** і т. д.
ВКОСИ́ТИСЯ *див.* **вко́шуватися**.
ВКО́СЬКАНИЙ, ВКО́СЬКАТИ, ВКО́СЬКАТИСЯ, ВКО́СЬКУВАННЯ, ВКО́СЬКУВАТИ *див.* **уко́ськати, уко́ськатися**.
ВКОТИ́ТИ[1] *див.* **вко́чувати**[1].
ВКОТИ́ТИ[2] *див.* **уко́чувати**[1].
ВКОТИ́ТИСЯ[1] *див.* **вко́чуватися**[1].
ВКОТИ́ТИСЯ[2] *див.* **уко́чуватися**[1].
ВКО́ТРЕ (УКО́ТРЕ), *присл.* В якийсь раз, не вперше.
ВКО́ЧЕНИЙ[1] **(УКО́ЧЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вкоти́ти**[1].
ВКО́ЧЕНИЙ[2] *див.* **уко́чений**[1].
ВКО́ЧЕННЯ (УКО́ЧЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкоти́ти (укоти́ти)**.
ВКО́ЧУВАННЯ[1] **(УКО́ЧУВАННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **вко́чувати**[1] і **вко́чуватися**[1].
ВКО́ЧУВАННЯ[2] *див.* **уко́чування**[1].
ВКО́ЧУВАТИ[1] **(УКО́ЧУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВКОТИ́ТИ (УКОТИ́ТИ)**, вкочу́, вко́тиш, *док.*, *перех.* 1. Котячи, просувати всередину, у межі чого-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **в'їжджа́ти**[1]; заїжджати.
ВКО́ЧУВАТИ[2] *див.* **уко́чувати**[1].
ВКО́ЧУВАТИСЯ[1] **(УКО́ЧУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВКОТИ́ТИСЯ (УКОТИ́ТИСЯ)**, вкочу́ся, вко́тишся, *док.* 1. Котячись, проникати всередину, у межі чого-небудь. 2. Те саме, що **в'їжджа́ти**[1]; заїжджати.
ВКО́ЧУВАТИСЯ[2] *див.* **уко́чуватися**[1].
ВКО́ШУВАННЯ (УКО́ШУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вко́шування**.
ВКО́ШУВАТИСЯ (УКО́ШУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВКОСИ́ТИСЯ (УКОСИ́ТИСЯ)**, вкошу́ся, вко́сишся, *док.* Косячи, заходити в глиб ділянки.
ВКРАДА́ННЯ (УКРАДА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкрада́тися (украда́тися)**.
ВКРАДА́ТИСЯ (УКРАДА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВКРА́СТИСЯ (УКРА́СТИСЯ)**, вкраду́ся, вкраде́шся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **закрада́тися** 1. // Крадучись, намагатися щось зробити.
ВКРА́ДЕНИЙ, ВКРА́ДЛИВИЙ, ВКРА́ДЛИВІСТЬ, ВКРА́ДЛИВО *див.* **укра́дений, укра́дливий** і т. д.
ВКРАЇ́НСЬКИЙ *див.* **украї́нський**.
ВКРАЙ (УКРА́Й), *присл.* 1. Дуже, надзвичайно; до краю. 2. Повно, вщерть, по вінця. 3. *заст.* Скраю.
ВКРА́ПИТИ *див.* **вкра́плювати**.
ВКРА́ПИТИСЯ *див.* **вкра́плюватися**.
ВКРА́ПЛЕНИЙ *див.* **укра́плений**.
ВКРА́ПЛЕНИК *див.* **укра́пленик**.
ВКРА́ПЛЕНІСТЬ *див.* **укра́пленість**.
ВКРА́ПЛЕННЯ (УКРА́ПЛЕННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **вкра́пити** й **вкра́питися**. 2. Те, що вкраплене; чужорідна частинка в масі чого-небудь.
ВКРА́ПЛЮВАННЯ (УКРА́ПЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкра́плювати** й **вкра́плюватися**.
ВКРА́ПЛЮВАТИ (УКРА́ПЛЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **ВКРА́ПИТИ (УКРА́ПИТИ)**, -плю, -пиш, *док.*, *перех.* Уводити, долучати щось окремими частинками до маси чого-небудь.
ВКРА́ПЛЮВАТИСЯ (УКРА́ПЛЮВАТИСЯ), -юється, *недок.*, **ВКРА́ПИТИСЯ (УКРА́ПИТИСЯ)**, -иться, *док.* Входити, долучатися окремими частинками до маси чого-небудь.
ВКРА́СТИ *див.* **укра́сти**.
ВКРА́СТИСЯ *див.* **вкрада́тися**.
ВКРА́ЯТИ, ВКРЕСА́ТИ, ВКРИВА́ЛО, ВКРИВА́ЛЬЦЕ, ВКРИВА́ННЯ, ВКРИВА́ТИ, ВКРИВА́ТИСЯ, ВКРИ́ВДИТИ, ВКРИ́ТИ, ВКРИ́ТИЙ, ВКРИ́ТИСЯ, ВКРИТТЯ́, ВКРОЇ́ТИ, ВКРО́ЮВАТИ *див.* **укра́яти, укреса́ти** і т. д.
ВКРУТИ́ТИ[1] *див.* **вкру́чувати**[1].
ВКРУТИ́ТИ[2] *див.* **укру́чувати**[1].
ВКРУТИ́ТИСЯ[1] *див.* **вкру́чуватися**[1].
ВКРУТИ́ТИСЯ[2] *див.* **укру́чуватися**[1].
ВКРУ́ЧЕНИЙ[1] **(УКРУ́ЧЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вкрутити**[1].
ВКРУ́ЧЕНИЙ[2] *див.* **укру́чений**[1].
ВКРУ́ЧЕННЯ (УКРУ́ЧЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкрути́ти (укрути́ти)**.
ВКРУ́ЧУВАНИЙ[1] **(УКРУ́ЧУВАНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **вкру́чувати**[1].
ВКРУ́ЧУВАНИЙ[2] *див.* **укру́чуваний**[1].
ВКРУ́ЧУВАННЯ (УКРУ́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вкру́чувати (укру́чувати)**.
ВКРУ́ЧУВАТИ[1] **(УКРУ́ЧУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.* **ВКРУТИ́ТИ (УКРУТИ́ТИ)**, -учу́, -у́тиш, *док.*, *перех.* Крутячи щось, уводити, вставляти всередину чого-небудь; угвинчувати.
ВКРУ́ЧУВАТИ[2] *див.* **укру́чувати**[1].
ВКРУ́ЧУВАТИСЯ[1] **(УКРУ́ЧУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВКРУТИ́ТИСЯ (УКРУТИ́ТИСЯ)**, вкручу́ся, вкру́тишся, *док.* 1. Крутячись, заглиблюватися всередину чого-небудь; угвинчуватися. 2. *перен.*, *розм.* Проникати куди-небудь, улаштовуватися де-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **вкру́чувати**[1].
ВКРУ́ЧУВАТИСЯ[2] *див.* **укру́чуватися**[1].
ВКУВА́ТИ *див.* **вко́вувати**.
ВКУ́ПІ (УКУ́ПІ), *присл.* Спільно, у поєднанні з кимсь, чим-небудь; разом, удвох.
ВКУ́ПОЧЦІ (УКУ́ПОЧЦІ), *присл.* Пестл. до **вку́пці**.
ВКУ́ПЦІ (УКУ́ПЦІ), *присл.* Пестл. до **вку́пі**.
ВКУС, ВКУСИ́ТИ, ВКУСИ́ТИСЯ, ВКУ́ТАНИЙ, ВКУ́ТАНІСТЬ, ВКУ́ТАТИ, ВКУ́ТАТИСЯ *див.* **уку́с, укуси́ти** і т. д.
ВКУ́ТИ *див.* **вко́вувати**.
ВКУ́ТУВАННЯ, ВКУ́ТУВАТИ, ВКУ́ТУВАТИСЯ, ВКУ́ШЕНИЙ *див.* **уку́тування, уку́тувати** і т. д.
ВЛА́ГОДЖЕНИЙ, ВЛА́ГОДЖЕННЯ, ВЛА́ГОДЖУВАТИ, ВЛА́ГОДЖУВАТИСЯ, ВЛА́ГОДИТИ, ВЛА́ГОДИТИСЯ *див.* **ула́годжений, ула́годження** і т. д.
ВЛАД (УЛА́Д), *присл.* 1. До ладу, як треба. // До речі, відповідно до обставин. 2. Ритмічно, у такт. 3. Пасує щось до кого-, чого-небудь. // Відповідно до чого-небудь.
ВЛА́ДА, -и, *ж.* 1. Право керувати державою, політичне панування. 2. Керівні державні органи; уряд. // Особи, що мають урядові повноваження. ** **викона́вча вла́да** – одна з гілок державної влади, що володіє прерогативою виконання законів (Кабінет міністрів, міська, обласна адміністрація та ін.). **законода́вча вла́да** – гілка влади, якій належить виняткова прерогатива приймати нормативні акти, що мають вищу юридичну силу (Парламент). **політи́чна вла́да** – здатність справляти значний вплив на поведінку мас за допомогою засобів, якими володіє держава. **тіньова́ вла́да** – один із проявів політичної влади, що відрізняється відсутністю публічного характеру дій суб'єкта влади. 3. Право та можливість розпоряджатися, керувати кимсь, чим-небудь. 4. *перен.* Сила чого-небудь, могутність.
ВЛА́ДАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія і стан за знач. **влада́ти**.
ВЛА́ДАР, вла́даря, *ч.*, *уроч.* Те саме, що **воло́дар**.
ВЛА́ДАРІВ, -рева, -реве. Належний або властивий владареві.
ВЛА́ДАРКА, -и. Жін. до **влада́р**.
ВЛА́ДАРНИЙ, -а, -е, *уроч.* Власт. володареві.
ВЛА́ДАРЧИН, -а, -е. Належний або властивий владарці.
ВЛАДАРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *уроч.* Дія за знач. **владарюва́ти**.
ВЛАДАРЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *уроч.* Те саме, що **володарюва́ти**.
ВЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *рідко.* Те саме, що **воло́діти**.
ВЛАДИВОСТО́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Владивосток.
ВЛАДИ́КА, -и, *ч.* 1. *уроч.* Те саме, що **воло́дар** 2. 2. Архієрей, митрополит.
ВЛАДИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **влади́чити**.
ВЛАДИ́ЦТВО, -а, *с.*, *рідко.* Панування.
ВЛАДИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *рідко.* 1. Панувати. 2. Бути владикою (у 2 знач.).
ВЛАДИ́ЧИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **влади́ка** 1. 2. *церк.* Епітет Богородиці.
ВЛАДИ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **влади́ка**.
ВЛАДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **влади́чний**.
ВЛАДИ́ЧНО. Присл. до **влади́чний**.
ВЛА́ДНАНИЙ *див.* **ула́днаний**.
ВЛАДНА́ННЯ *див.* **уладна́ння**.
ВЛАДНА́ТИ *див.* **уладна́ти**.
ВЛА́ДНИЙ, -а, -е. Здатний, схильний нав'язувати свою волю, підкоряти собі. // Який виражає владу, волю, рішучість.
ВЛА́ДНИК, -а, *ч.*, *діал.* Володар (у 2 знач.).
ВЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вла́дний**.
ВЛА́ДНО. Присл. до **вла́дний**.
ВЛА́ДНУВАНИЙ *див.* **ула́днуваний**.
ВЛА́ДНУВАТИ *див.* **ула́днувати**.
ВЛАДОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Той, хто любить владу (у 3 знач.).
ВЛАДОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить владу (у 3 знач.).
ВЛАДОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Любов до влади (у 3 знач.).
ВЛАДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **владува́ти**.
ВЛАДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко.* 1. Те саме, що **володарюва́ти**. 2. *ким, чим.* Те саме, що **воло́діти** 1.
ВЛАДУ́ЩИЙ, -а, -е. Який має владу; панівний. *Владущий клас.*
ВЛА́ЗИТИ (УЛА́ЗИТИ), вла́жу, вла́зиш *і* **ВЛІЗА́ТИ (УЛІ-**

ЗА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВЛІ́ЗТИ (УЛІ́ЗТИ)**, -зу, -зеш, *док.* 1. Протискуватися, проникати всередину чого-небудь. // Входити, вступати, занурюватись у щось рідке або сипуче. // *розм.* Одягатися в що-небудь. 2. *розм.* Забиратися, проникати куди-небудь таємно. // *перев. док., перен.* Хитрощами влаштуватися де-небудь, обійняти посаду і т. ін. 3. *розм.* Входити, заходити куди-небудь самовільно, без запрошення, без дозволу. // *перен.* Самовільно втручатися, вникати в щось. 4. *розм.* Вміщатися в чому-небудь, входити в що-небудь. *Влазити в борги.*

ВЛА́ЗЛИВИЙ (УЛА́ЗЛИВИЙ), -а, -е, *розм.* Те саме, що **вл́ізливий**.

ВЛАСКА́ВИТИ, ВЛАСКА́ВИТИСЯ, ВЛАСКА́ВЛЕНИЙ, ВЛАСКА́ВЛЮВАТИ, ВЛАСКА́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **уласка́вити, уласка́витися** і т. д.

ВЛАСКО́Р, -а, *ч.* Власний кореспондент (газети, журналу, радіо, телебачення).

ВЛА́СНЕ, *рідко* **ВЛА́СНО**. 1. *вставн. сл.* Уживається окремо або зі сл. к а ж у ч и для уточнення чого-небудь; по суті. 2. *част.* Уживається для того, щоб підкреслити, вирізнити роль кого-небудь або значення чогось; саме, якраз. // У власному розумінні цього слова.

ВЛА́СНИЙ, -а, -е. 1. Належний кому-, чому-небудь за правом власності. 2. Свій, особистий. 3. Буквальний, справжній. 4. *спец.* Властивий тільки кому-, чому-небудь; узятий безвідносно до чогось іншого. *Власна вартість.* ** **Вла́сне ім'я́** – слово або словосполучення, що є окремою назвою кого-, чого-небудь, напр.: М и к о л а, К и ї в. **Вла́сні на́зви** – індивідуальні найменування окремих одиничних об'єктів; оніми.

ВЛА́СНИК, -а, *ч.* 1. *чого і без додатка.* Господар якихось речей, майна і т. ін. на правах приватного або суспільного володіння. // Особа, якій властиве щось. 2. Людина, яка прагне цілком володіти чим-небудь, не ділячись з іншими.

ВЛА́СНИЦТВО, -а, *с.* Абстр. ім. до **вла́сницький**.

ВЛА́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Власт. власникові (у 2 знач.). *Власницька психологія.* // Пов'язаний з приватною власністю.

ВЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **вла́сник** 1.

ВЛА́СНИЧИН, -а, -е. Належний або властивий власниці.

ВЛА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Майно, належне кому-, чому-небудь. 2. Належність чогось кому-, чому-небудь із правом розпоряджатися. *Приватна власність.* ** **Па́йова́ вла́сність** – частина доходів, майна, інших цінностей, на яку вправі претендувати один із учасників загальної справи.

ВЛА́СНО *див.* **вла́сне**.

ВЛАСНОПРА́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до власноправності.

ВЛАСНОПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Право власності.

ВЛАСНОПРА́ВНО. Присл. до власноправний.

ВЛАСНОРУ́Ч, *присл.* Те саме, що **власнору́чно**.

ВЛАСНОРУ́ЧНИЙ, -а, -е. Виконаний, зроблений, написаний своєю рукою (своїми руками).

ВЛАСНОРУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **власнору́чний**.

ВЛАСНОРУ́ЧНО, *присл.* Своєю рукою, своїми руками.

ВЛАСО́ЇДИ, -ів, *мн.* Сімейство паразитичних комах ряду пухоїдів.

ВЛА́СТЕН, -тна, -тне. 1. *над ким – чим.* Мати право, волю. 2. *з інфін.* Мати силу, змогу.

ВЛАСТИ́ВЕ, *вставн. сл., діал.* Власне (у 1 знач.).

ВЛАСТИ́ВЕЦЬ, -вця, *ж., заст.* Власник.

ВЛАСТИ́ВИЙ, -а, -е. 1. *кому, чому.* Характерний для кого-, чого-небудь; притаманний. 2. *заст.* Справжній, дійсний.

ВЛАСТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість, ознака, характерні для кого-, чого-небудь. ** **Власти́вості алгори́тму** – особливості, що визначають алгоритм. **Власти́вості да́них**: у системах обробки інформації – атрибути, характеристики даних. **Динамі́чна власти́вість об'є́кта**: у системах обробки інформації – властивість об'єкта, що визначається або довизначається під час виконання програми. **Стати́чна власти́вість об'є́кта**: у системах обробки інформації – властивість об'єкта, яка визначається до початку виконання програми.

ВЛАСТИ́ВО. 1. *присудк. сл.* Характерно для кого-, чого-небудь. 2 *вставн. сл., зах.* Те саме, що **вла́сне** 1. 3. *част.* Те саме, що **вла́сне** 2.

ВЛАСТИ́ТЕЛЬ, -я, *ч., заст.* Власник (у 1 знач.).

ВЛАСТИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **власти́тель**.

ВЛА́СТІ, -е́й, *мн., розм.* Посадові особи, начальство, адміністрація.

ВЛАСТОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Властолюбна людина.

ВЛАСТОЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *книжн., заст.* Владолюбний.

ВЛАСТОЛЮ́БСТВО, -а, *с., книжн., заст.* Владолюбство.

ВЛАСТЬ, -і, *ж.* 1. *заст.* Влада (у 1 знач.). 2. *перев. мн., рідко.* Те саме, що **вла́да** 2. 3. *діал.* Влада (у 3 знач.).

ВЛАШТО́ВАНИЙ, ВЛАШТО́ВАНІСТЬ, ВЛАШТО́ВУВАННЯ, ВЛАШТО́ВУВАТИ, ВЛАШТО́ВУВАТИСЯ, ВЛАШТО́ВУВАЧ, ВЛАШТО́ВУВАЧКА, ВЛАШТУВА́ННЯ, ВЛАШТУВА́ТИ, ВЛАШТУВА́ТИСЯ, ВЛЕ́ЖАЛИЙ, ВЛЕ́ЖАНИЙ, ВЛЕ́ЖАТИ, ВЛЕ́ЖАТИСЯ, ВЛЕ́СЛИВИЙ, ВЛЕ́СЛИВІСТЬ, ВЛЕ́СЛИВО, ВЛЕСТИ́ТИ *див.* **улашто́ваний, улашто́вування** і т. д.

ВЛАШТО́ВАНІСТЬ *див.* **улашто́ваність**.

ВЛАШТО́ВУВАЧ *див.* **улашто́вувач**.

ВЛАШТО́ВУВАЧКА *див.* **улашто́вувачка**.

ВЛЕ́ЖА́ЛІСТЬ *див.* **уле́жа́лість**.

ВЛЕ́ЖАНІСТЬ *див.* **уле́жаність**.

ВЛЕ́ЖУВАННЯ *див.* **уле́жування**.

ВЛЕ́ЖУВАТИСЯ *див.* **уле́жуватися**.

ВЛЕТІ́ТИ *див.* **вліта́ти**.

ВЛЕЩА́ННЯ, ВЛЕЩА́ТИ, ВЛЕ́ЩЕНИЙ, ВЛЕ́ЩУВАННЯ, ВЛЕ́ЩУВАТИ *див.* **улеща́ння, улеща́ти** і т. д.

ВЛИВА́ННЯ (УЛИВА́ННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **влива́ти**[1] 1, 3. 2. В медицині – метод введення в організм різних розчинів, зокрема лікарських речовин, крові, кровозамінників, минаючи шлунково-кишковий тракт.

ВЛИВА́ТИ[1] **(УЛИВА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВЛИ́ТИ** *і* **ВВІЛЛЯ́ТИ (УЛИ́ТИ, УВІЛЛЯ́ТИ)**, увіллю́, увіллє́ш *і* уллю́, уллє́ш, *док., перех.* 1. Лити що-небудь кудись, усередину чогось. 2. *перен.* Викликати якесь почуття, настрій, вселяти думку. 3. *перен.* Уводити, вносити щось до складу чого-небудь.

ВЛИВА́ТИ[2] *див.* **улива́ти**[1].

ВЛИВА́ТИСЯ[1] **(УЛИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВЛИ́ТИСЯ** *і* **ВВІЛЛЯ́ТИСЯ (УЛИ́ТИСЯ, УВІЛЛЯ́ТИСЯ)**, увіллю́ся, увіллє́шся *і* уллю́ся, уллє́шся, *док.* 1. Литися в що-небудь, куди-небудь. 2. *перен.* Проникати, вселятися (про почуття, настрій). 3. *перен.* Приєднуватися, входити, поповнюючи склад кого-, чого-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **влива́ти**[1] 1.

ВЛИВА́ТИСЯ[2] *див.* **улива́тися**[1].

ВЛИПА́ННЯ (УЛИПА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **влипа́ти** (**улипа́ти**).

ВЛИПА́ТИ (УЛИПА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВЛИ́ПНУТИ (УЛИ́ПНУТИ)**, -ну, -неш, *док.* 1. Потрапляти в що-небудь липке, грузьке або прилипати до нього. // *перен.* Щільно прилягати, притулятися. 2. *тільки док., перен., розм.* Потрапити в складне, неприємне становище. // Закохатися. // Завагітніти.

ВЛИ́ПЛИЙ (УЛИ́ПЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вли́пнути** (**ули́пнути**).

ВЛИ́ПНУТИ *див.* **влипа́ти**.

ВЛИ́ТИ[1] *див* **влива́ти**[1].

ВЛИ́ТИ[2] *див.* **улива́ти**[1].

ВЛИ́ТИЙ[1] **(УЛИ́ТИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вли́ти**[1].

ВЛИ́ТИЙ[2] *див.* **ули́тий**[1].

ВЛИ́ТИСЯ[1] *див.* **влива́тися**[1].

ВЛИ́ТИСЯ[2] *див.* **улива́тися**[1].

ВЛИТТЯ́ (УЛИТТЯ́), -я́, *с.* Дія за знач. **вли́ти**[1].

ВЛІ́ВО (УЛІ́ВО), *присл.* Те саме, що **ліво́руч**; прот. в п р а в о.

ВЛІВО́РУЧ (УЛІВО́РУЧ), *присл., розм.* Те саме, що **ліво́руч**.

ВЛІ́ЖНО (УЛІ́ЖНО), *присудк. сл.* Зручно лежати, можна полежати.

ВЛІЗА́ННЯ (УЛІЗА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вліза́ти**.

ВЛІЗА́ТИ *див.* **вла́зити**.

ВЛІ́ЗЛИВИЙ (УЛІ́ЗЛИВИЙ), -а, -е. 1. Який любить скрізь влізти, настирливо скрізь лізе. 2. Уїдливий, набридливий.

ВЛІ́ЗЛИВІСТЬ (УЛІ́ЗЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. **влі́зливий**.

ВЛІ́ЗТИ *див.* **вла́зити**.

ВЛІПИ́ТИ *див.* **вліплювати**.

ВЛІ́ПЛЕНИЙ (УЛІ́ПЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вліпи́ти**.

ВЛІ́ПЛЮВАННЯ (УЛІ́ПЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **влі́плювати** (**улі́плювати**).

ВЛІ́ПЛЮВАТИ (УЛІ́ПЛЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **ВЛІПИ́ТИ (УЛІПИ́ТИ)**, вліплю́, влі́пиш; *мн.* влі́плять; *док., перех.* 1. Вставляти в що-небудь способом ліплення. 2. *тільки док., перен., фам.* Уживається замість іншого дієслова, зміст якого розкривається контекстом, для вираження енергійної, несподіваної або необдуманої дії. // Вдарити, дати ляпаса.

ВЛІТА́ТИ (УЛІТА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВЛЕТІ́ТИ (УЛЕТІ́ТИ)**, влечу́, влети́ш, *док.* 1. Летячи, проникати, потрапляти всередину чого-небудь. 2. *перен., розм.* Швидко входити, вбігати, в'їжджати куди-небудь. 3. *безос., кому, перен., розм.* Діставатися комусь (за поганий учинок і т. ін.). 4. *перен., розм.* Програти.

ВЛІ́ТІ *і* **УЛІ́ТІ**, *присл., діал.* Влітку.

ВЛІ́ТКУ (УЛІ́ТКУ), *присл.* Літньою порою, літом.

ВЛО́ВИ, -ів, *мн., заст.* Полювання, облава.

ВЛОВИ́МИЙ, ВЛОВИ́МІСТЬ, ВЛОВИ́ТИ, ВЛОВИ́ТИСЯ, ВЛО́ВЛЕНИЙ, ВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, ВЛО́ВЛЮВАНИЙ, ВЛО́ВЛЮВАННЯ, ВЛО́ВЛЮВАТИ, ВЛО́ВЛЮВАЧ, ВЛО́ВЛЮЮЧИЙ, ВЛОВЛЯ́ННЯ, ВЛОВЛЯ́ТИ, ВЛО́ВНИЙ, ВЛОГО́ВИНА *див.* **уловимий, улови́ти** і т. д.

ВЛО́ВЧИЙ, -ого, *ч., заст.* Мисливець.

ВЛОГО́ВИНКА

ВЛОГО́ВИННИЙ *і* **УЛОГО́ВИННИЙ**

ВЛОЖИ́ТИ[1] **(УЛОЖИ́ТИ)**, вложу́, вло́жиш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **вкла́сти**[1].

ВЛОЖИ́ТИ[2] *див.* **уложи́ти**[1].

ВЛОЖИ́ТИСЯ *див.* **уложи́тися**.

ВЛОМИ́ТИ *див.* **уломи́ти**.

ВЛОМИ́ТИСЯ[1] **(УЛОМИ́ТИСЯ)**, вломлю́ся, вло́мишся; *мн.* вло́мляться; *док.* Самовільно ввійти в приміщення, розбивши двері, вікна і т. ін.; увірватися.

ВЛОМИ́ТИСЯ[2] *див.* **уломи́тися**[1].

ВОСЬМИЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Який складається з восьми знаків, має вісім знаків. *Восьмизначне число.*

ВОСЬМИЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **восьмизна́чний**.

ВЛУПИ́ТИ *див.* **улупи́ти**.

ВЛУ́ПЛЕНИЙ *див.* **улу́плений**.

ВЛУЧА́ННЯ (УЛУЧА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **влуча́ти** 1.

ВЛУЧА́ТИ (УЛУЧА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВЛУ́ЧИТИ (УЛУ́ЧИТИ)**, -чу, -чиш, *док.* 1. *у кого – що.* Кидаючи, спрямовуючи що-небудь у ціль, досягати її; попадати. // *розм.* Бити когось чим-небудь; ударяти. 2. *тільки док., перен.* Вибрати найбільш слушний момент для здійснення чогось. 3. *перен., розм.* Досягати мети.

ВЛУ́ЧЕНИЙ (УЛУ́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **влу́чити** (**улу́чити**) 1.

ВЛУ́ЧЕННЯ (УЛУ́ЧЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **влу́чити** (**улу́чити**) 1.

ВЛУ́ЧИТИ *див.* **влуча́ти**.

ВЛУЧКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **влу́чний**.

ВЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який точно попадає в ціль, точно спрямований у ціль. 2. *перен.* Який точно, чітко розкриває, відбиває сутність чого-небудь.

ВЛУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **влу́чний**.

ВЛУ́ЧНО. Присл. до **влу́чний**.

ВЛЮБИ́ТИ, ВЛЮБИ́ТИСЯ, ВЛЮ́БЛИВИЙ, ВЛЮ́БЛИВІСТЬ, ВЛЮБЛЯ́ТИ, ВЛЮБЛЯ́ТИСЯ, ВЛЯГА́ННЯ, ВЛЯГА́ТИ, ВЛЯГА́ТИСЯ, ВЛЯГТИ́СЯ, ВЛЯ́ПАТИ, ВЛЯ́ПАТИСЯ *див.* **улюби́ти, улюби́тися** і т. д.

ВЛЮТОВА́ННЯ, -я, *с.* Впаювання.

ВЛЮТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **впа́ювати**.

ВЛЯГТИ́, -я́жу, -я́жеш; *мин.* вліг, влягла́; *нак.* вля́ж(те) *і* **УЛЯГТИ́**

ВЛЯ́ПАНИЙ *див.* **уля́паний**.

ВЛЯ́ПАТИ *див.* **уля́пати**.

ВМА́ЗАНИЙ[1] **(УМА́ЗАНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вма́зати**[1].

ВМА́ЗАНИЙ[2] *див.* **ума́заний**[1].

ВМА́ЗАТИ[1] *див.* **вма́зувати**[1].

ВМА́ЗАТИ[2] *див.* **ума́зувати**[1].

ВМА́ЗКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **вма́зування**. 2. Те, що вмазане.

ВМА́ЗУВАННЯ[1] **(УМА́ЗУВАННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **вма́зувати**[1].

ВМА́ЗУВАННЯ[2] *див.* **ума́зування**[1].

ВМА́ЗУВАТИ[1] **(УМА́ЗУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.* **ВМА́ЗАТИ (УМА́ЗАТИ)**, вма́жу, вма́жеш, *док., перех.* Мазанням закріплювати щось уставлене куди-небудь.

ВМА́ЗУВАТИ[2] *див.* **ума́зувати**[1].

ВМА́ЗУВАТИСЯ[1] **(УМА́ЗУВАТИСЯ)**, -ується, *недок.* Пас. до **вма́зувати**[1].

ВМА́ЗУВАТИСЯ[2] *див.* **ума́зуватися**[1].

ВМА́ЗУВАЧ, -а, *ч.* Який вмазує що-небудь.

ВМАСТИ́ТИ, ВМАСТИ́ТИСЯ, ВМА́ЩЕНИЙ, ВМА́ЩУВАННЯ, ВМА́ЩУВАТИ, ВМА́ЩУВАТИСЯ, ВМЕБЛЬО́ВАНИЙ, ВМЕБЛЬО́ВУВАТИ, ВМЕБЛЮВА́ННЯ, ВМЕБЛЮВА́ТИ *див.* **умасти́ти, умасти́тися** і т. д.

ВМАХ, *присл., розм.* Помахом, вмить.

ВМЕНТ (УМЕ́НТ), *присл., розм.* Те саме, що **вмить**.

ВМЕНША́ТИ, ВМЕНША́ТИСЯ, ВМЕ́НШЕНИЙ, ВМЕ́НШЕННЯ, ВМЕ́НШИТИ, ВМЕ́НШИТИСЯ, ВМЕ́НШУВАТИ, ВМЕ́НШУВАТИСЯ *див.* **уменша́ти, уменша́тися** і т. д.

ВМЕРЕ́ЖАНИЙ *див.* **умере́жаний**.

ВМЕРЕ́ЖАТИ *див.* **умере́жати**.

ВМЕРЕ́ЖИТИ *див.* **умере́жити**.

ВМЕРЕ́ЖУВАННЯ *див.* **умере́жування**.

ВМЕРЕ́ЖУВАТИ (УМЕРЕ́ЖУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВМЕРЕ́ЖАТИ (УМЕРЕ́ЖАТИ)** *і* **ВМЕРЕ́ЖИТИ (УМЕРЕ́ЖИТИ)**, -жу, -жиш, *док., перех.* Вшивати що-небудь у щось мережкою.

ВМЕРЗА́ННЯ (УМЕРЗА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмерза́ти** (**умерза́ти**).

ВМЕРЗА́ТИ (УМЕРЗА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВМЕ́РЗНУТИ (УМЕ́РЗНУТИ)**, -ну, -неш, *док.* Під дією морозу закріплюватися в масі льоду, снігу і т. ін.

ВМЕ́РЗЛИЙ (УМЕ́РЗЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **вмерза́ти**.

ВМЕ́РЗНУТИ *див.* **вмерза́ти**.

ВМЕ́РЛИЙ, ВМЕРТВИ́ТИ, ВМЕРТВІ́ННЯ, ВМЕ́РТВЛЕНИЙ, ВМЕРТВЛЯ́ННЯ, ВМЕРТВЛЯ́ТИ, ВМЕ́РТИ, ВМИВА́ЛЬНИЙ, ВМИВА́ЛЬНИК, ВМИВА́ЛЬНИЦЯ, ВМИВА́ЛЬНЯ, ВМИВА́НИЙ, ВМИВА́ННЯ, ВМИВА́ТИ, ВМИВА́ТИСЯ *див.* **уме́рлий, умертви́ти** і т. д.

ВМИКА́ЛЬНИЙ (УМИКА́ЛЬНИЙ), -а, -е. Який призначений (пристосований, використовується) для вмикання.

ВМИКА́ННЯ (УМИКА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмика́ти**.

ВМИКА́ТИ (УМИКА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВВІМКНУ́ТИ (УВІМКНУ́ТИ)**, ввімкну́, ввімкне́ш, *док., перех.* З'єднуючи з джерелом енергії, уводити в дію; пускати в хід.

ВМИКА́ТИСЯ (УМИКА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВВІМКНУ́ТИСЯ (УВІМКНУ́ТИСЯ)**, ввімкну́ся, ввімкне́шся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* З'єднавшись із джерелом енергії, приходити в дію. 2. *тільки недок.* Пас. до **вмика́ти**. 3. *діал.* Вникати.

ВМИКА́Ч (УМИКА́Ч), -а́, *ч.* Пристрій для вмикання електричного струму.

ВМИКА́Ч-ВИМИКА́Ч, вмикача́-вимикача́, *ч.* Пристрій, призначений для вмикання та вимикання (напр., електричного струму).

ВМИКА́ЮЧИЙ (УМИКА́ЮЧИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вмика́ти** (**умика́ти**).

ВМИ́КУВАНИЙ *див.* **уми́куваний**.

ВМИ́ЛЕНИЙ, ВМИ́ЛИТИ, ВМИЛОСЕ́РДИТИ, ВМИЛОСЕ́РДИТИСЯ, ВМИЛОСТИ́ВИТИ, ВМИЛОСТИ́ВИТИСЯ, ВМИЛОСТИ́ВЛЕНИЙ, ВМИ́ЛЮВАННЯ, ВМИ́ЛЮВАТИ *див.* **уми́лений, уми́лити** і т. д.

ВМИЛОСТИВЛЯ́ТИ(СЯ) *див.* **умилостивля́ти(ся)**.

ВМИНА́ННЯ (УМИНА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмина́ти** (**умина́ти**).

ВМИНА́ТИ[1] **(УМИНА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВМ'Я́ТИ (УМ'Я́ТИ)**, -умну́, -умне́ш, *док., перех., рідко.* Вдавлювати, втискувати в що-небудь; утоптувати. // Ударом, тиском робити заглиблення.

ВМИНА́ТИ[2] *див.* **умина́ти**[1].

ВМИНА́ТИСЯ[1] **(УМИНА́ТИСЯ)**, -а́ється, *недок., рідко.* Ставати вм'ятим.

ВМИНА́ТИСЯ[2] *див.* **умина́тися**[1].

ВМИРА́ННЯ, ВМИРА́ТИ, ВМИРА́ЮЧИЙ, ВМИРУ́ЩИЙ, ВМИ́СНЕ, ВМИ́СНИЙ, ВМИ́СНІСТЬ, ВМИ́СНО, ВМИ́ТИ, ВМИ́ТИЙ, ВМИ́ТИСЯ *див.* **умира́ння, умира́ти** і т. д.

ВМИТЬ (УМИ́ТЬ), *присл.* Цієї ж хвилини, дуже швидко.
ВМІ́ЛЕЦЬ, ВМІ́ЛИЙ, ВМІ́ЛІСТЬ, ВМІ́ЛО, ВМІ́ННЯ *див.* **умі́лець, умі́лий** і т. д.
ВМІ́ЛИЦЯ *див.* **умі́лиця.**
ВМІННЯЧКО *див.* **умі́ннячко.**
ВМІСИ́ТИ *див.* **умісити.**
ВМІСТ (УМІ́СТ), -у, *ч.* 1. Те, що є, міститься в чомунебудь. 2. Наявність якої-небудь речовини в складі чого-небудь. // Кількість якоїсь речовини в складі чого-небудь.
ВМІСТИ́ЛИЩЕ (УМІСТИ́ЛИЩЕ), -а, *с.*, *рідко.* 1. Те саме, що **вмі́стище.** 2. Ємність.
ВМІСТИ́ТИ *див.* **вміща́ти.**
ВМІСТИ́ТИСЯ *див.* **вміща́тися.**
ВМІ́СТИЩЕ (УМІ́СТИЩЕ), -а, *с.* Місце, посудина тощо для вміщення чого-небудь. *Нафтове вмістище. Вмістище для води.*
ВМІ́ТИ *див.* **умі́ти.**
ВМІ́ШАНИЙ *див.* **умі́шаний.**
ВМІША́ТИ[1] *див.* **вмі́шувати**[1].
ВМІША́ТИ[2] *див.* **умі́шувати**[1].
ВМІША́ТИСЯ[1] *див.* **вмі́шуватися**[1].
ВМІША́ТИСЯ[2] *див.* **умі́шуватися**[1].
ВМІ́ШЕНИЙ *і* **УМІ́ШЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вміша́ти**[1].
ВМІ́ШУВАННЯ (УМІ́ШУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмі́шувати (умі́шувати).**
ВМІ́ШУВАТИ[1] **(УМІ́ШУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВМІША́ТИ (УМІША́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Мішаючи, додавати щось у що-небудь; домішувати.
ВМІ́ШУВАТИ[2] *див.* **умі́шувати**[1].
ВМІ́ШУВАТИСЯ[1] **(УМІ́ШУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВМІША́ТИСЯ (УМІША́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Проникати куди-небудь, змішуватися з кимчим-небудь. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **втруча́тися.** 3. *тільки недок.* Пас. до **вмі́шувати**[1].
ВМІ́ШУВАТИСЯ[2] *див.* **умі́шуватися**[1].
ВМІЩА́ННЯ (УМІЩА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вміща́ти** 2.
ВМІЩА́ТИ (УМІЩА́ТИ), -а́ю, -а́єш *і* **ВМІ́ЩУВАТИ (УМІ́ЩУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВМІСТИ́ТИ (УМІСТИ́ТИ)**, вміщу́, вмі́стиш, *док.*, *перех.* 1. *тільки* 3 *ос.* Містити в собі, мати у своєму складі; поміщати. 2. Розташовувати де-небудь. // Друкувати щонебудь у пресі.
ВМІЩА́ТИСЯ (УМІЩА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся *і* **ВМІ́ЩУВАТИСЯ (УМІ́ЩУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВМІСТИ́ТИСЯ (УМІСТИ́ТИСЯ)**, вміщу́ся, вмі́стишся, *док.* Поміщатися в чому-небудь.
ВМІ́ЩЕНИЙ (УМІ́ЩЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вмісти́ти** 2.
ВМІ́ЩЕННЯ (УМІ́ЩЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмісти́ти** 2.
ВМІ́ЩУВАННЯ (УМІ́ЩУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмі́щувати** 2.
ВМІ́ЩУВАТИ (УМІ́ЩУВАТИ) *див.* **вміща́ти.**
ВМІ́ЩУВАТИСЯ (УМІ́ЩУВАТИСЯ) *див.* **вміща́тися.**
ВМЛІВА́ННЯ, ВМЛІВА́ТИ, ВМЛІ́ЛИЙ, ВМЛІ́ТИ, ВМО́ВИТИ, ВМО́ВИТИСЯ, ВМОВКА́ТИ, ВМО́ВКНУТИ, ВМО́ВЛЕНИЙ, ВМОВЛЯ́ННЯ, ВМОВЛЯ́ТИ, ВМОВЛЯ́ТИСЯ, ВМОВЧА́ТИ, ВМО́ВЧУВАННЯ, ВМО́ВЧУВАТИ, ВМОЖЛИ́ВИТИ, ВМОЖЛИ́ВЛЕНИЙ, ВМОЖЛИ́ВЛЕННЯ, ВМОЖЛИ́ВЛЮВАННЯ, ВМОЖЛИ́ВЛЮВАТИ, ВМО́КНУТИ, ВМО́КНУТИЙ, ВМОКРІ́ЛИЙ, ВМОКРІ́ТИ, ВМОЛИ́ТИ, ВМОЛО́Т, ВМОЛО́ТИ, ВМОЛО́ТИСЯ, ВМОЛОТИ́ТИ, ВМОЛО́ТНИЙ, ВМО́ЛОЧЕНИЙ, ВМОЛО́ЧУВАННЯ, ВМОЛО́ЧУВАТИ *див.* **умліва́ння, умліва́ти** і т. д.
ВМОНТО́ВАНИЙ (УМОНТО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вмонтува́ти.**
ВМОНТО́ВУВАННЯ (УМОНТО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмонто́вувати (умонто́вувати).**
ВМОНТО́ВУВАТИ (УМОНТО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВМОНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Монтуючи що-небудь, уставляти якусь деталь.
ВМОНТУВА́ННЯ (УМОНТУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмонтува́ти (умонтува́ти).**
ВМОНТУВА́ТИ *див.* **вмонто́вувати.**
ВМО́РЕНИЙ, ВМО́РЕНО, ВМОРИ́ТИ, ВМОРИ́ТИСЯ, ВМОРІ́ННЯ, ВМОСТИ́ТИ, ВМОСТИ́ТИСЯ *див.* **умори́ти, умори́тися** і т. д.
ВМОСТИ́ТИ(СЯ) *див.* **умости́ти(ся).**
ВМО́ТАНИЙ *див.* **умо́таний.**
ВМОТА́ТИ *див.* **вмо́тувати.**
ВМОТА́ТИСЯ *див.* **вмо́туватися.**
ВМОТИВО́ВАНИЙ, ВМОТИВО́ВАНІСТЬ, ВМОТИВО́ВАНО, ВМОТИВО́ВУВАННЯ, ВМОТИВО́ВУВАТИ, ВМОТИВУВА́ННЯ, ВМОТИВУВА́ТИ *див.* **умотиво́ваний, умотиво́ваність** і т. д.
ВМО́ТУВАННЯ (УМО́ТУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмо́тувати (умо́тувати).**
ВМО́ТУВАТИ (УМО́ТУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВМОТА́ТИ (УМОТА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Замотувати кого-, що-небудь у щось.
ВМО́ТУВАТИСЯ (УМО́ТУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВМОТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Замотуватися в що-небудь. 2. *розм.* Тікати.
ВМОЧА́ННЯ (УМОЧА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмочати (умоча́ти).**
ВМОЧА́ТИ[1] **(УМОЧА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш *і* **ВМО́ЧУВАТИ (УМО́ЧУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВМОЧИ́ТИ (УМОЧИ́ТИ)**, -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех.* Занурювати в що-небудь рідке.
ВМОЧА́ТИ[2] *див.* **умоча́ти**[1].
ВМО́ЧЕНИЙ[1] **(УМО́ЧЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вмочи́ти**[1].
ВМО́ЧЕНИЙ[2] *див.* **умо́чений**[1].
ВМОЧИ́ТИ[1] *див.* **вмоча́ти**[1].
ВМОЧИ́ТИ[2] *див.* **умоча́ти**[1].
ВМО́ЧУВАНИЙ *див.* **умо́чуваний.**
ВМО́ЧУВАННЯ *див.* **умо́чування.**
ВМО́ЧУВАТИ *див.* **вмоча́ти**[1].
ВМО́ЩЕНИЙ, ВМО́ЩУВАННЯ, ВМО́ЩУВАТИ, ВМО́ЩУВАТИСЯ, ВМУ́ДРЕНИЙ, ВМУДРИ́ТИСЯ, ВМУДРУВА́ТИ(СЯ), ВМУДРЯ́ТИСЯ *див.* **умо́щений, умо́щувати** і т. д.
ВМУРО́ВАНИЙ (УМУРО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вмурува́ти.**
ВМУРО́ВУВАННЯ (УМУРО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмуро́вувати.**
ВМУРО́ВУВАТИ (УМУРО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВМУРУВА́ТИ (УМУРУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Мурованням укріплювати щось у чому-небудь.
ВМУРО́ВУВАТИСЯ (УМУРО́ВУВАТИСЯ), -ується, *недок.* Пас. до **вмуро́вувати.**
ВМУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вмурува́ти.**
ВМУРУВА́ТИ *див.* **вмуро́вувати.**
ВМ'Я́ТИ[1] *див.* **вмина́ти**[1].
ВМ'Я́ТИ[2] *див.* **умина́ти**[1].
ВМ'Я́ТИЙ[1] **(УМ'Я́ТИЙ)**, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **вм'я́ти**[1].
ВМ'Я́ТИЙ[2] *див.* **ум'я́тий**[1].
ВМ'Я́ТИНА (УМ'Я́ТИНА), -и, *ж.*, *рідко.* Заглиблення, слід від удару або тиснення; ямка.
ВМ'Я́ТИНКА (УМ'Я́ТИНКА), -и, *ж.*, *рідко.* Зменш. до **вм'я́тина.**
ВМ'Я́ТІСТЬ (УМ'Я́ТІСТЬ), -тості, *ж.* Абстр. ім. до **вм'я́тий (ум'я́тий).**
ВНА́ДЖУВАТИСЯ (УНА́ДЖУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВНА́ДИТИСЯ (УНА́ДИТИСЯ)**, -джуся, -дишся, *док.*, *куди.* Призвичаюватися часто ходити, заходити, залітати і т. ін. куди-небудь.
ВНА́ДИТИСЯ *див.* **вна́джуватися.**
ВНА́ДЛИВИЙ (УНА́ДЛИВИЙ), -а, -е. Схильний часто заходити, залітати і т. ін. куди-небудь.
ВНА́ДЛИВІСТЬ (УНА́ДЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Абстр. ім. до **вна́дливий (уна́дливий).**
ВНА́ДНО (УНА́ДНО), *присудк. сл.* Про велике бажання зробити що-небудь.
ВНАЙМИ́, *присл.* У тимчасове користування за певну плату (зазвичай про житло).
ВНАКЛА́Д (УНАКЛА́Д), *присл.*, *розм.* Те саме, що **внакла́дку (унакла́дку).**
ВНАКЛА́ДКУ (УНАКЛА́ДКУ), *присл.*, *розм.* Насипавши цукор у склянку та розмішавши його ложечкою під час пиття чаю.
ВНА́ПУСК (УНА́ПУСК), *присл.*, *рідко.* Те саме, що **внапу́стку.**
ВНАПУ́СТКУ (УНАПУ́СТКУ), *присл.* З напуском.
ВНАПУ́СТОК (УНАПУ́СТОК), *присл.* Те саме, що **внапу́стку.**
ВНА́СЛІДОК (УНА́СЛІДОК), *прийм.*, *з род. відм.* Уживається з указівкою на причину чого-небудь.
ВНАТРУ́СКУ (УНАТРУ́СКУ), *присл.*, *діал.* 1. У мінімальній кількості, мало (стільки, скільки одержиться, якщо потрусити) (про сіно, солому). 2. Підтюпцем.
ВНАТЯ́ЖКУ, *присл.*, *розм.* 1. У мінімальній кількості, ледве-ледве. 2. Щільно.
ВНА́ХИЛКУ *і* **УНА́ХИЛКУ**, *присл.*, *діал.* Хильцем, схилившись.
ВНАХЛЬО́СТ, *присл.* Так, щоб край або кінець одного предмета покривав край або кінець іншого.
ВНЕЗАБА́РІ, *присл.*, *діал.* Незабаром.
ВНЕ́СЕНИЙ (УНЕ́СЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **внести́.** // **вне́сено**, *безос. присудк. сл.*
ВНЕ́СЕННЯ (УНЕ́СЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **внести́.**
ВНЕ́СОК, -ску, *ч.* 1. Гроші, що їх хтось сплачує організації, установі тощо. ** **Вступни́й вне́сок** – певна сума грошей чи матеріальних цінностей, що її вносить особа у зв'язку зі вступом до якоїнебудь організації. 2. *перен.* Що-небудь цінне, внесене в громадську справу, науку, літературу і т. ін. // Особиста частина спільної роботи.
ВНЕ́СТИ *див.* **вно́сити.**
ВНЕ́СТИСЯ *див.* **вно́ситися.**
ВНИЗ (УНИ́З), *присл.* 1. У напрямі донизу. 2. У напрямі до гирла річки.
ВНИЗУ́ (УНИЗУ́), *присл.* У нижній частині, нижче чого-небудь.
ВНИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вника́ти.**
ВНИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВНИ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *у що.* Старатися, намагатися зрозуміти суть чого-небудь, розібратися в чому-небудь; вдумуватися.
ВНИ́КНУТИ *див.* **вника́ти.**
ВНІВЕ́ЦЬ (УНІВЕ́ЦЬ), *присл.* Дотла, вщент, зовсім.
ВНІР, -у, *ч.*, *зах.* Пірнання.
ВНІРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *зах.* Пірнути, шубовснути.
ВНІЧИЮ́ (УНІЧИЮ́), *присл.* Без виграшу або програшу для тієї та іншої сторони (про всілякі ігри, змагання).
ВНОРМО́ВАНИЙ *див.* **унормо́ваний.**
ВНОРМО́ВАНІСТЬ *див.* **унормо́ваність.**
ВНОРМО́ВУВАННЯ *див.* **унормо́вування.**
ВНОРМО́ВУВАТИ *див.* **унормо́вувати.**
ВНОРМУВА́ТИ *див.* **унормува́ти.**
ВНО́СИТИ (УНО́СИТИ), вношу́, вно́сиш, *недок.*, **ВНЕ́СТИ́ (УНЕ́СТИ́)**, внесу́, внесе́ш, *док.*, *перех.*, *у що, до чого і без додатка.* 1. Заносити всередину чогонебудь. 2. Уводити, вкладати, поміщати в щонебудь. // Включати в список і т. ін.; вписувати. // Додавати до чого-небудь; збагачувати. *Вносити поправку.* 3. Робити внесок; сплачувати. 4. *перен.* Бути причиною чого-небудь; викликати, збуджувати що-небудь. *Вносити ясність.* 5. Ставити на обговорення, розгляд.
ВНО́СИТИСЯ (УНО́СИТИСЯ), -иться, *недок.*, **ВНЕ́СТИСЯ (УНЕ́СТИСЯ)**, внесе́ться, *док.* 1. *кому і без додатка.* Внаслідок довгого несення ставати важким; втомлювати вагою кого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **вно́сити.**
ВНОЧІ́ (УНОЧІ́), *присл.* Нічною порою, у нічний час.
ВНУК (ОНУ́К, *рідко* **УНУ́К)**, -а, *ч.* 1. Син сина або дочки. 2. *тільки мн.* Діти сина або дочки. 3. *тільки мн.* Те саме, що **наща́дки.**
ВНУ́КА (ОНУ́КА, *рідко* **УНУ́КА)**, -и, *ж.* Дочка сина або дочки.
ВНУ́КІВ (ОНУ́КІВ, УНУ́КІВ), -кова, -кове. Належний (властивий) онукові.
ВНУТРІ́, *присл.*, *діал.* Усередині.
ВНУТРІАТО́МНИЙ, -а, -е. Який міститься в атомі.
ВНУТРІБЛО́КОВИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається всередині, в межах блоку.
ВНУТРІБРИГА́ДНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь бригади.
ВНУТРІВЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що його вводять у вену (про рідкі ліки).
ВНУТРІВЕ́ННО, *присл.* У вену, всередину вени (про введення рідких ліків). *Вводити внутрівенно ліки.*
ВНУТРІВИДОВИ́Й, -а́, -е́. Який існує, здійснюється у межах якого-небудь виду.
ВНУТРІВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якого-небудь виробництва.
ВНУТРІВІ́ДОМЧИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якого-небудь відомства.
ВНУТРІГАЛУЗЕ́ВИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь галузі. ** **Внутрігалузе́вий оборо́т** – частина створеної продукції галузі, яка спожита у процесі виробництва іншими підприємствами цієї ж галузі.
ВНУТРІГРУПОВИ́Й, -а́, -е́. Який існує, здійснюється усередині, у рамках якої-небудь групи, групи чого-небудь. *Внутрігрупова взаємодія.*
ВНУТРІДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь держави.
ВНУТРІЖА́НРОВИЙ, -а, -е. Який існує у межах якогонебудь жанру.
ВНУТРІЗАВОДСЬКИ́Й, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якого-небудь заводу.
ВНУТРІЗО́ННИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь зони.
ВНУТРІКА́ДРОВИЙ, -а, -е. Який міститься у кадрі.
ВНУТРІКАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься у каналі.
ВНУТРІКЛА́СОВИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якого-небудь класу.
ВНУТРІКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь клітини.
ВНУТРІКОНТИНЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якого-небудь континента.
ВНУТРІКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якого-небудь кристалу.
ВНУТРІМАТЕРИКО́ВИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якого-небудь материка.
ВНУТРІМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь молекули.
ВНУТРІПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь партії.
ВНУТРІСИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. Який має місце в межах якої-небудь системи. *Внутрісистемне кредитування.*
ВНУТРІСПІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь спілки.
ВНУТРІСПІЛЧА́НСЬКИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь спілки.
ВНУТРІСТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь структури.
ВНУТРІЧЕРЕВНИ́Й, -а́, -е́. Який існує, здійснюється всередині, у череві.
ВНУТРІЧЕРЕПНИ́Й, -а́, -е́. Який існує, здійснюється всередині, у черепі. *Внутрічерепна травма.*
ВНУ́ТРІШНІЙ, -я, -є. 1. Який є, міститься всередині чого-небудь; прот. з о в н і ш н і й. // Обернений усередину чогось. ** **Вну́трішнє ву́хо** – система каналів скроневої кістки з рецепторним апаратом слухового і стато-кінетичного аналізатора. 2. Який стосується психічної діяльності людини, відбувається в психіці людини. 3. Який лежить в основі чого-небудь. 4. Який стосується життя та діяльності всередині держави, установи, організації. ** **Вну́трішнє фінансува́ння** – фінансування розвитку, росту підприємства з прибутку самого підприємства. **Вну́трішні ва́ди** – належні застрахованому вантажу властивості, які можуть призвести до його пошкодження або втрати. **Вну́трішні во́ди**: у міжнародному праві – водні простори, що знаходяться в межах території даної держави. **Вну́трішні війська́** – збройні формування, що охороняють державні об'єкти, виконують інші службово-бойові функції. **Вну́трішні морські́ во́ди** – морські води, розташовані в напрямку берега від вихідних ліній, що їх прийнято для відліку ширини територіального моря країни. **Вну́трішні опера́ції**, *фін.* – операції між підрозділами однієї організації, пов'язані з розподілом, передачею коштів. **Вну́трішній ауди́т** – перевірка фінансової звітності компанії її спеціально призначеними співробітниками. **Вну́трішній держа́вний борг** – внутрішня заборгованість держави організаціям, підприємствам та населенню. **Вну́трішній лаг** – проміжок часу між моментом економічного потрясіння та моментом прийняття державою відповідних заходів. **Вну́трішній прибу́ток** – прибуток, що його отримують у разі продажу продукції однією з дочірніх компаній іншій дочірній компанії. **Вну́трішній регла́мент організа́ції** – документ, який регламентує внутрішній устрій компанії, права та обов'язки акціонерів і не пред'являється до реєстрації. **Вну́трішній ри́нок** – ринок, що діє всередині країни, в її межах. **Вну́трішня компете́нція держа́ви** – сукупність повноважень, прав та обов'язків держави, які не входять в предмет міжнародно-правового регулювання. **Вну́трішня по́зика** – боргове зобов'язання, зазвичай

державне, по облігаціям, що їх випущено на внутрішній ринок. **Внутрішня секреція** – процес утворення й виділення ендокринними залозами тварин і людини гормонів.

ВНУТРІШНІСТЬ, -ності, *ж.* Простір усередині чогонебудь, а також те, що є в ньому.

ВНУТРІШНЬО. Присл. до **внутрішній** 2.

ВНУТРІШНЬОАОРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься в аорті.

ВНУТРІШНЬОАРТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься, відбувається в артерії.

ВНУТРІШНЬОА́ТОМНИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутріа́томний**.

ВНУТРІШНЬОБАРАБА́ННИЙ, -а, -е. Який міститься у барабані.

ВНУТРІШНЬОБРИГА́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутрібрига́дний**.

ВНУТРІШНЬОВЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутріве́нний**.

ВНУТРІШНЬОВИДОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **внутрівидови́й**.

ВНУТРІШНЬОВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутрівиробни́чий**.

ВНУТРІШНЬОВІ́ДОМЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутріві́домчий**.

ВНУТРІШНЬОВУШНИ́Й, -а, -е. Який міститься у вусі.

ВНУТРІШНЬОГАЛУЗЕ́ВИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється усередині, в рамках окремої галузі господарства. *Внутрігалузева конкуренція.*

ВНУТРІШНЬОГРУПОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **внутрігрупови́й**.

ВНУТРІШНЬОДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутрідержа́вний**.

ВНУТРІШНЬОЖА́НРОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутріжа́нровий**.

ВНУТРІШНЬОЗАВОДСЬКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **внутрізаводськи́й**.

ВНУТРІШНЬОЗАРОДКО́ВИЙ, -а, -е. Який міститься у зародку.

ВНУТРІШНЬОЗОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється в межах, усередині зони (географічної, економічної та ін.). *Внутрішньозональна торгівля.*

ВНУТРІШНЬОКА́ДРОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутріка́дровий**.

ВНУТРІШНЬОКАПІЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який міститься у капілярі.

ВНУТРІШНЬОКА́ПСУЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься у капсулі.

ВНУТРІШНЬОКІСТКОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься у кістці.

ВНУТРІШНЬОКЛА́НОВИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якого-небудь клану.

ВНУТРІШНЬОКЛА́СОВИЙ, -а, -е. Те саме, що внутрікласовий.

ВНУТРІШНЬОКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е. Який міститься у клітинах. ** **Внутрішньоклітинна вода́** – вода, що міститься у клітинах органів і тканин організму. **Внутрішньоклітинна ріди́на** – рідка частина основної речовини цитоплазми і ядра.

ВНУТРІШНЬОКОЛГО́СПНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якого-небудь колгоспу.

ВНУТРІШНЬОКО́МПЛЕКСНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якого-небудь комплексу.

ВНУТРІШНЬОКОНТИНЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до внутрішньої, глибинної частини континенту, що знаходиться там. *Внутрішньоконтинентальна станція.*

ВНУТРІШНЬОКОРПОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється всередині, у межах якої-небудь корпорації.

ВНУТРІШНЬОКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутрікристалі́чний**.

ВНУТРІШНЬОЛАБІРИ́НТНИЙ, -а, -е. Який міститься у лабіринті.

ВНУТРІШНЬОЛА́МПОВИЙ, -а, -е. Який міститься у лампі.

ВНУТРІШНЬОМАТЕРИКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутріматерико́вий**.

ВНУТРІШНЬОМА́ТКОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться в порожнині матки. ** **Внутрішньома́тковий тиск** – тиск у порожнині матки при вагітності.

ВНУТРІШНЬОМІХУРО́ВИЙ, -а, -е. Який міститься у міхурі.

ВНУТРІШНЬОМОЗКОВИ́Й, -а́, -е́. Який існує, здійснюється всередині мозку.

ВНУТРІШНЬОМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутрімолекуля́рний**.

ВНУТРІШНЬОМ'Я́ЗОВИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається у м'язах.

ВНУТРІШНЬОМ'Я́ЗОВО, *присл.* У м'яз, м'язи (про введення рідких ліків).

ВНУТРІШНЬОНИРКОВИ́Й, -а, -е. Який міститься у нирках.

ВНУТРІШНЬОНОСОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься у носі.

ВНУТРІШНЬОО́ЧНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається в оці. ** **Внутрішньоо́чний тиск** – тиск, який чинить вміст очного яблука на його зовнішню оболонку.

ВНУТРІШНЬОПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутріпарті́йний**.

ВНУТРІШНЬОПЕЧІНКОВИ́Й, -а, -е. Який міститься у печінці.

ВНУТРІШНЬОПЛЕВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Внутрішньоплевра́льний тиск** – тиск у плевральній порожнині.

ВНУТРІШНЬОСЕРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається в серці. ** **Внутрішньосерце́ва нерво́ва систе́ма** – власний нервовий апарат серця. **Внутрішньосерце́вий тиск** – тиск у порожнинах серця.

ВНУТРІШНЬОСПІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **внутріспілко́вий**.

ВНУТРІШНЬОТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до внутрішньої, серединної частини поясу тропіків.

ВНУТРІШНЬОУТРО́БНИЙ, -а, -е: ** **Внутрішньоутро́бна інфе́кція** – захворювання плода і новонародженого, які виникли внутрішньоутробно. **Внутрішньоутро́бна смерть** – смерть зародка і плода, яка наступає всередині організму матері.

ВНУТРІШНЬОФІ́РМОВИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється в межах, усередині фірми. ** **Внутрішньофі́рмові розраху́нки** – розрахунки між структурними підрозділами організації, що мають самостійні баланси або субрахунки. **Внутрішньофі́рмова ціна́** – вид ціни, що її використовують за обміну товарів у межах міжнародних корпорацій та підприємств, для розрахунків між їх підрозділами, розміщених в різних країнах; трансфертна ціна.

ВНУТРІШНЬОЧЕРЕВНИ́Й, -а́, -е́: ** **Внутрішньочеревни́й тиск** – тиск, який чинять органи і рідина, що містяться в черевній порожнині, на її дно і стінки.

ВНУТРІШНЬОЧЕРЕПНИ́Й, -а, -е: ** **Внутрішньочерепни́й тиск** – тиск у порожнині черепа і у шлуночках мозку.

ВНУТРІШНЬОШЛУ́НОЧКОВИЙ, -а, -е: ** **Внутрішньошлу́ночковий тиск** – тиск крові в порожнинах шлуночків серця.

ВНУТРІЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е. Який міститься у ядрі.

ВНУЧА́ (**ОНУЧА́**, *рідко* **УНУЧА́**), -а́ти, *с.* Зменш. до **внук** і **вну́ка**.

ВНУЧА́ТКО (**ОНУЧА́ТКО**, *рідко* **УНУЧА́ТКО**), -а, *с.* Зменш.-пестл. до **внуча́**.

ВНУ́ЧЕНЬКА (**ОНУ́ЧЕНЬКА**, *рідко* **УНУ́ЧЕНЬКА**), -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **вну́чка**.

ВНУЧЕНЯ́ (**ОНУЧЕНЯ́**, **УНУЧЕНЯ́**), -я́ти, *с.* Зменш.-пестл. до **внуча́**.

ВНУ́ЧЕЧКА (**ОНУ́ЧЕЧКА**, *рідко* **УНУ́ЧЕЧКА**), -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **вну́чка**.

ВНУ́ЧКА (**ОНУ́ЧКА**, *рідко* **УНУ́ЧКА**), -и, *ж.* Зменш. до **вну́ка**.

ВНУ́ЧОК (**ОНУ́ЧОК**, *рідко* **УНУ́ЧОК**), -чка, *ч.* Зменш. до **внук**.

ВНУ́ЧЧИН (**ОНУ́ЧЧИН**, *рідко* **УНУ́ЧЧИН**), -а, -е. Належний онуці.

ВОБИДВІРУ́Ч, *присл.*, *рідко*. Обома руками, в обидві руки.

ВО́БЛА, -и, *ж.* Невелика промислова риба Каспію та Аралу; різновид плітки.

ВО́ВЕНЬ, -вня, *ч.*, *діал.* Півень, когут.

ВОВІ́К, **ВОВІ́КИ**, *присл.* 1. *уроч.* Вічно, завжди. 2. *у сполуч. з дієсл. із запереч.* Ніколи, повік.

ВОВІ́КИ *див.* **вові́к**.

ВОВК, -а, *ч.* 1. Хижак родини собачих, звичайно сірої масті. ** **Бджоляни́й вовк** – маленька з великою головою оса, що поїдає бджіл. 2. *діал.* Середня частина кавуна без зернят. 3. *перен.* Про досвідчену, бувалу людину. *Морський вовк.* ** **Вовк-маши́на**, *тех.* – тіпальна машина в прядильному виробництві.

ВОВКІВНЯ́, -і́, *ж.* 1. Вовча яма, пастка для вовків. 2. Вовче лігво. 3. *збірн.* Вовки.

ВОВКО́ВИНА, -и, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **вовківня́** 1.

ВОВКОДА́В, -а, *ч.* Великий мисливський собака.

ВОВКОДУ́Х, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко*. Про злу людину.

ВОВКОДУ́ХИЙ, -а, -е, *зах.* Злий.

ВОВКОДУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.*, *зах.* Якість за знач. **вовкоду́хий**.

ВОВКОТРУ́Б, -а, *ч.*, *заст.* Сурмач, що подає сигнал розпочинати лови на вовків.

ВОВКУВА́ТИЙ, -а, -е. Похмурий, понурий. // Відлюдкуватий.

ВОВКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **вовкува́тий**.

ВОВКУВА́ТО. Присл. до **вовкува́тий**.

ВОВКУЛА́К, -а, *ч.* Те саме, що **вовкула́ка** 2.

ВОВКУЛА́КА, -и, *ч.* 1. *рідко*. Збільш. до **вовк** 1. 2. *міф.* За народними повір'ями – людина, що обертається на вовка. // *зневажл.* Про відлюдкувату людину.

ВОВКУЛАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вовкулакува́ти**.

ВОВКУЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *міф.* Бути вовкулакою.

ВОВКУЛА́КУВАТИЙ, -а, -е. Відлюдкуватий.

ВОВКУЛА́КУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Відлюдкуватість.

ВОВКУЛА́КУВАТО. Присл. до **вовкула́куватий**.

ВО́ВНА, -и, *ж.* 1. Густий волосяний покрив ссавців, перев. овець і кіз. 2. Волосяний покрив, зістрижений або вичесаний із тварин (перев. овець і кіз), з якого виготовляють пряжу.

ВОВНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має довгу й густу вовну.

ВОВНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **вовни́стість**.

ВО́ВНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Вовна.

ВО́ВНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **во́вна**.

ВОВНОЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до вовнозаготівлі.

ВОВНОЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Процес заготівлі вовни.

ВОВНОЗАГОТО́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до вовнозаготівлі.

ВОВНОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із вовнознавства.

ВОВНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Галузь науки, що вивчає процес заготівлі, обробки вовни тощо.

ВОВНО́ЇД, -а, *ч.*: ** **Ове́чий вовно́їд** – те саме, що **ове́чий руне́ць** (*див.* **руне́ць**).

ВОВНООБРО́БНИЙ, -а, -е. Який стосується обробки вовни.

ВО́ВНОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **во́вна**.

ВО́ВНЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **во́вна**. // Вигот. з вовни.

ВОВНЯ́НКА, -и, *ж.* Базидіальний гриб з роду хрящів-молочників; вживається в їжу засоленою.

ВОВТУ́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **вовту́зитися**.

ВОВТУ́ЗИТИСЯ, -у́жуся, -у́зишся, *недок.*, *розм.* 1. Не сидіти спокійно; совatися. // Граючись, метушливо рухатися. 2. Займатися справами, що потребують багато праці й клопоту; повільно й клопітливо робити що-небудь.

ВОВТУ́ЗІННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **вовту́зитися**.

ВОВТУЗНЯ́, -і́, *ж.*, *зневажл.* Те саме, що **вовту́зіння**.

ВОВЦЮ́ГА, -и, *ч.*, *зневажл.* Збільш. до **вовк** 1.

ВОВЦЮГА́Н, -а, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **вовцю́га**.

ВОВЧА́, -а́ти, *с.* Маля вовчиці.

ВОВЧА́К, -а́, *ч.*, *мед.* Те саме, що **во́вчий лиша́й** (*див.* **во́вчий**).

ВОВЧА́НКА, -и, *ж.*, *мед.*: ** **Черво́на вовча́нка** – захворювання, яке спричиняє ураження шкіри, сполучних тканин та судин; алергічна реакція на зволожування шкіри водою.

ВОВЧА́ТНИК, -а, *ч.* Досвідчений мисливець на вовка.

ВО́ВЧЕНЬКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **вовк**.

ВОВЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **вовча́**.

ВОВЧЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **вовченя́**.

ВО́ВЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **вовк**. // Зробл. зі шкури вовка. *Вовча шуба.* // Власт. вовкові. ** **Во́вча ла́па** – степова однорічна рослина з розсіченими на вузьколінійні частинки листками й поодинокими голубими квітками. **Во́вча па́ща**, *мед.* – неправильне зрощення половин піднебіння, за якого порожнина носа безпосередньо сполучається з порожниною рота. **Во́вча я́ма**: а) глибока замаскована яма з приманкою для ловлі вовків; б) (*військ.*) перешкода на шляху наступу ворога, влаштована у вигляді заглиблення в землі з вбитими на дні гострими кілками, рейками. **Во́вче ли́ко** – чагарникова рослина з отруйними ягодами, що використовуються для виготовлення ліків. **Во́вчий горо́х** – однорічна чи багаторічна трав'яниста (рідше – кущова) рослина родини бобових. **Во́вчий лиша́й** – туберкульозне захворювання шкіри, перев. обличчя; вовчак. **Во́вчий сон** – лікарська рослина родини жовтцевих із великими ліловими квітками. **Во́вчі я́годи** – чагарникова рослина з отруйними ягодами, що використовуються для виготовлення ліків. **Во́вчий біле́т** – у царській Росії – документ із позначкою про звільнення з роботи, навчального закладу, який закривав доступ на державну службу, до навчального закладу. 2. *перен.* Жорстокий, лютий.

ВО́ВЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **вовк** 1.

ВОВЧИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зах.* Молочай.

ВОВЧИ́СЬКО, -а, *ч.*, *зневажл.* Збільш. до **вовк** 1.

ВОВЧИ́ХА, -и, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **вовчи́ця**.

ВОВЧИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самиця вовка.

ВОВЧИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **вовк**.

ВОВЧКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вовчо́к**.

ВОВЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **вовкува́тий**.

ВОВЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **вовчкува́тий**.

ВОВЧКУВА́ТО. Присл. до **вовчкува́тий**.

ВОВЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Паразитична рослина, що розвивається на коренях інших рослин. 2. Комаха з ряду прямокрилих; капустянка. 3. Невеличкий ссавець із роду гризунів, що впадає в зимову сплячку; соня. 4. Пагін, що виростає на старому стовбурі дерева, куща.

ВОВЧУ́Г, -а́, *ч.* Вид багаторічних трав'яних або напівчагарникових рослин родини бобових.

ВОВЧУ́К, -а́, *ч.* Вовченя-самець, яке ще не стало дорослим вовком.

ВОГЕЗИ́Т, -у, *ч.* 1. Те саме, що **піро́п**. 2. Назва породи – лампрофіру вапняково-лужного.

ВОГКЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Трохи вогкий.

ВО́ГКИЙ, -а, -е. Який містить вологу; просякнутий, насичений вологою; сирий. // Покритий вологою (про очі, шкіру тіла). // *рідко*. Просякнутий водою; мокрий.

ВО́ГКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Якість і стан за знач. **во́гкий**. 2. Те саме, що **воло́га**.

ВО́ГКО. Присл. до **во́гкий**. // *у знач. присудк. сл.*

ВОГКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи вогкий; мокруватий. *Вогкувата земля.*

ВОГКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість і стан за знач. **вогкува́тий**.

ВОГКУВА́ТО, *присудк. сл.* Про наявність незначної вогкості.

ВОГНЕБО́РЕЦЬ, **ОГНЕБО́РЕЦЬ**, -рця, *ч.* Пожежник.

ВОГНЕБО́РСТВО, -а, *с.* Пожежна справа.

ВОГНЕБО́РЧИЙ, -а, -е. Стос. до вогнеборства і вогнеборця.

ВОГНЕ́ВИЙ (*розм.* **ОГНЕ́ВИЙ**), -а, -е *і* **ВОГНЬОВИ́Й**, **ОГНЬОВИ́Й**, -а́, -е́. 1. Прикм. до **во́гонь** 1. 2. Який має колір вогню, полум'я. 3. *перен.*, *рідко*. Те саме, що **вогне́нний** 4.

ВОГНЕВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **во́гонь** 6. // *у знач. ім.* **вогнева́**, -во́ї, *ж.*, *розм.*, *військ.* Те саме, що **вогнева́ пози́ція**. ** **Вогне́ва пози́ція** – місце розташування батареї, кулемета, міномета тощо для ведення вогню. **Вогне́ва то́чка** – кулемет, міномет, артилерійська гармата, розташовані на вогневій позиції.

ВОГНЕВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Артилерист, мінометник.

ВОГНЕВИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *заст.* Гарячка. 2. *діал.* Блискавка.

ВОГНЕГАСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для гасіння вогню.

ВОГНЕГАСІ́ННЯ, -я, *с.* Гасіння вогню.

ВОГНЕГА́СНИЙ, **ОГНЕГА́СНИЙ**, -а, -е. Який здатний погасити вогонь і використовується під час пожежі. *Вогнегасна піна.*

ВОГНЕГА́СНИК, **ОГНЕГА́СНИК**, -а, *ч.* Переносне чи пересувне обладнання для гасіння пожежі за рахунок випускання запасеної вогнегасної речовини. ** **Во́дний вогнега́сник** – вогнегасник із зарядом води або води з домішками. **Пі́нний вогнега́сник** – вогнегасник із зарядом піноутворювачів

різноманітних видів. **Повітряно-пінний вогнегáсник** – вогнегасник із зарядом водяного розчину піноутворювальних домішок. **Порошкóвий вогнегáсник** – вогнегасник із зарядом діоксиду вуглецю. **Хімíчний пíнний вогнегáсник** – вогнегасник із зарядом хімічних речовин, які в момент приведення вогнегасника в дію вступають у реакцію з утворенням піни. **Хладóновий вогнегáсник** – вогнегасник із зарядом вогнегасної речовини на основі галогенованих вуглеводнів.

ВОГНЕДИ́ШНИЙ, ОГНЕДИ́ШНИЙ, -а, -е. Який викидає вогонь, гарячу лаву.

ВОГНЕЗАХИСНИ́Й *і* **ОГНЕЗАХИСНИ́Й**, -á, -é. Стос. до вогнезахисту.

ВОГНЕЗÁХИСТ, -у *і* **ОГНЕЗÁХИСТ**, -у, *ч.* 1. Захист від вогню, пожеж. 2. Зниження пожежної небезпеки матеріалів та конструкцій. ** **Хімíчний вогнезáхист** – вогнезахист, що ґрунтується на хімічній взаємодії антипірену з оброблюваним матеріалом.

ВОГНЕКРИ́ЛИЙ, ОГНЕКРИ́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має вогненні крила.

ВОГНЕКРИ́ЛІСТЬ, ОГНЕКРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **вогнекрилий, огнекрилий.**

ВОГНЕЛИ́КИЙ, ОГНЕЛИ́КИЙ, -а, -е, *поет.* Подібний до вогню.

ВОГНЕЛИ́КІСТЬ, ОГНЕЛИ́КІСТЬ, -кості, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **вогнеликий, огнеликий.**

ВОГНЕМÉТ, ОГНЕМÉТ, -а, *ч.* Зброя для викидання запаленої горючої рідини на ворога.

ВОГНЕМÉТНИЙ, ОГНЕМÉТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вогнемéт, огнемéт.**

ВОГНЕМЕТÁННЯ, ОГНЕМЕТÁННЯ, -я, *с.* Викидання палаючої (вогняної) струмини напалму з труби вогнемета.

ВОГНЕНЕБЕЗПÉЧНИЙ, ОГНЕНЕБЕЗПÉЧНИЙ, -а, -е. Небезпечний щодо пожежі; легкозаймистий.

ВОГНЕНЕБЕЗПÉЧНІСТЬ, ОГНЕНЕБЕЗПÉЧНИЙ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вогненебезпéчний, огненебезпéчний.**

ВОГНÉННИЙ (*розм.* **ОГНÉННИЙ**), -а, -е. 1. Прикм. до **вогóнь** 1. // Який яскраво світить, випромінює. // Дуже гарячий. 2. *перен.* Який має колір вогню; яскраво-червоний. 3. *перен.* Сповнений енергії, запалу; пристрасний. // З яскравим, полум'яним блиском (про очі, погляд тощо). // Сповнений напруженої боротьби і бурхливих подій. 4. Стос. до вогню (у 6 знач.).

ВОГНÉННІСТЬ (*розм.* **ОГНÉННІСТЬ**), -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **вогнéнний** 3.

ВОГНÉННО, ОГНÉННО. Присл. до **вогнéнний** 1 – 4.

ВОГНЕПÁЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Пристосований для стрільби з допомогою пороху або інших вибухових речовин. 2. Заподіяний кулею, осколком снаряда тощо (про рани).

ВОГНЕПОКЛÓННИК, ОГНЕПОКЛÓННИК, -а, *ч.* Той, хто сповідує вогнепоклонство.

ВОГНЕПОКЛÓННИЦЬКИЙ, ОГНЕПОКЛÓННИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до вогнепоклонства, вогнепоклонника.

ВОГНЕПОКЛÓНСТВО, ОГНЕПОКЛÓНСТВО, -а, *с.*, *рел.* Поклоніння вогню як божеству.

ВОГНЕПРИПÁСИ, ОГНЕПРИПÁСИ, -ів, *мн.*, *військ.* Вогнепальні припаси: снаряди, патрони тощо.

ВОГНЕСТÁЛИЙ (ОГНЕСТÁЛИЙ), -а, -е. Який не змінюється від дії високої температури.

ВОГНЕСТÁЛІСТЬ (ОГНЕСТÁЛІСТЬ), -лості, *ж.* Властивість за знач. **вогнестáлий.**

ВОГНЕСТІЙКИ́Й, ОГНЕСТІЙКИ́Й, -á, -é, *спец.* Який не піддається дії вогню, здатний витримати високу температуру. *Вогнестійкі матеріали.*

ВОГНЕСТІ́ЙКІСТЬ, ОГНЕСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **вогнестійки́й, огнестійки́й.**

ВОГНЕСТРІ́ЛЬНИЙ, ОГНЕСТРІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **вогнепáльний, огнепáльний.**

ВОГНЕСТРУМИ́ННИЙ, ОГНЕСТРУМИ́ННИЙ, -а, -е. Який приводиться в дію або виконує роботу струменем розжарених газів, що витікають з великою швидкістю із спеціального пальника.

ВОГНЕТРИ́ВИ, ОГНЕТРИ́ВИ, -ів, *мн.*, *тех.* Вогнетривкі матеріали.

ВОГНЕТРИВКИ́Й, ОГНЕТРИВКИ́Й, -á, -é, *тех.* Здатний витримати дію високої температури, не загоряючись і не змінюючи своєї форми та стану; неплавкий.

ВОГНЕТРИ́ВКІСТЬ, ОГНЕТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.*, *тех.* Властивість за знач. **вогнетривки́й, огнетривки́й.**

ВОГНЕЦВІ́Т (*розм.* **ОГНЕЦВІ́Т**), -у, *ч.* Рослина з жовто-синіми квітками.

ВÓГНИК (*розм.* **ÓГНИК**), -а, *ч.* 1. Зменш. до **вогóнь** 1, 2, 4. 2. *розм.* Пухирчастий висип на обличчі. 3. *розм.* Про дружню вечірку з виступами, розмовами за чашкою кави, чаю.

ВОГНИ́СТИЙ, ОГНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має в собі вогонь (у 1 знач.); вогняний. // Дуже гарячий, пекучий. 2. *перен.* Кольором подібний до вогню. 3. *перен.* Пристрасний, запальний.

ВОГНИ́СТО, ОГНИ́СТО. Присл. до **вогни́стий, огни́стий.**

ВОГНИ́СЬКО, ОГНИ́СЬКО, -а, *с.* Збільш. до **вогóнь.**

ВÓГНИЧОК, ÓГНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **вóгник.**

ВÓГНИЩЕ (*розм.* **ÓГНИЩЕ**), -а, *с.* 1. Купа дров, хмизу і т. ін., що горить. ** **Домáшнє (родúнне, сíмéйне) вóгнище** – своя оселя, родина, сім'я. 2. Місце, де розкладали вогонь. 3. *перен.* Джерело, місце, звідки що-небудь поширюється; центр, зосередження чого-небудь.

ВОГНИЩÉВИЙ (ОГНИЩÉВИЙ), -а, -е. Прикм. до **вóгнище** 1, 3.

ВÓГНИЩНИЙ, -а, -е. Те саме, що **óгнищний.**

ВОГНІ́ВКА, ОГНІ́ВКА, -и, *ж.* Невеличкий метелик-шкідник.

ВОГНІ́ТИ, -íю, -íєш, *недок.*, *поет.* 1. Бути як вогонь; горіти. 2. Яскраво відсвічувати; палати.

ВОГНЬОВИ́Й *див.* **вогнéвий.**

ВОГНЮВÁТИЙ *і* **ОГНЮВÁТИЙ**, -а, -е, *діал.* Палкий, пристрасний.

ВОГНЯ́НИЙ (*розм.* **ОГНЯ́НИЙ**), -я́на, -я́не. 1. Прикм. до **вогóнь** 1, 6. // Гарячий, пекучий. 2. *перен.* Який має колір вогню. 3. *перен.* Сповнений енергії; запальний, пристрасний.

ВОГНЯ́НО-ЧЕРВÓНИЙ, -а, -е. Червоний з відтінком полум'я; червоний, як вогонь.

ВОГНЯ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **вогни́стий.**

ВОГÓНЬ (*розм.* **ОГÓНЬ**), -гню, *ч.* 1. *тільки одн.* Розжарені гази, що виділяються під час горіння й світяться сліпучим світлом; полум'я. ** **Мандрíвний (блукáючий) вогóнь** – блідо-синє світіння, що виникає під час згоряння болотного газу – метану. **Антóнів вогóнь**, *заст.* – зараження крові; гангрена. **Викликáти вогóнь на сéбе** – перебирати на себе найважче, першому наражатися на небезпеку, брати на себе відповідальність. **Лíнія вогню́** – найважче, найнебезпечніше місце. 2. *тільки одн.*, *перен.* Душевне піднесення, натхнення. // *чого і без додатка.* Пристрасть, запал. // Про того, хто має дуже енергійну, запальну вдачу. 3. Те саме, що **вóгнище** 1. 4. Світло сонця, освітлювальних приладів. // *перен.* Блиск очей, що звичайно відображає якийсь внутрішній стан людини. 5. *тільки одн.*, *розм.* Про жар, підвищену температуру тіла. 6. *тільки одн.* Стрільба з гвинтівок, гармат і т. ін. 7. *у знач. виг.* Військова команда для здійснення пострілу; наказ стріляти.

ВÓГШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вóгшати.**

ВÓГШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Сиріти, робитися вогким.

ВОДÁ, -и́, *ж.* 1. Прозора, безбарвна рідина, що становить найпростішу хімічну сполуку Гідрогену з Оксигеном. // *перев. з означенням.* Напій або розчин якоїсь речовини. // *перен.*, *розм.* Непотрібні, беззмістовні фрази і т. ін. у викладі матеріалу; багатослів'я. ** **Відстíйна водá** – вода зі змуленим нерозчиненим осадом на дні цистерн і резервуарів. **Дистильóвана водá** – вода, очищена переганянням від розчинених у ній домішок. **Дощовá водá** – вода, яка утворюється з атмосферних опадів. **Дренáжна водá** – вода, яка профільтрувалась у дренаж із тіла гідротехнічної споруди чи її основи. **Емульсíйна водá** – нерозчинна вода, що є в паливі в змуленому стані чи осіла на стінках та дні скляної тари у формі дрібних крапель. **Забíрна водá** – вода, що надходить із водного об'єкта. **Зворóтна водá** – вода, що повертається за допомогою технічних споруд з господарської ланки кругообігу води в його природні ланки. **Зм'я́кшена водá** – вода, в якій загальна твердість знижена до певних меж. **Лья́льна водá (лья́льні вóди)** – забруднена вода, що зливається з морських, річкових суден через льяло. **Мерéжна водá** – вода, що циркулює у водопровідній мережі. **Мýлова водá** – забруднена вода, що відокремлюється під час бродіння, ущільнення та зневоднювання мулу. **Оборóтна водá** – вода багаторазового використання в технологічному та допоміжному процесах. **Пúтна водá** – вода, в якій бактеріологічні, органолептичні показники та показники токсичних хімічних речовин перебувають у межах норм. **Плáстові вóди:** а) підземні води, що залягають у даному пласті з корисними копалинами; б) підземні води, які циркулюють по водоносних пластах. **Підживлювальна водá** – вода, що додається в систему оборотного водопостачання для відшкодування втрат. **Підзéмні вóди** – води, що лежать нижче рівня земної поверхні в товщах гірських порід. **Прирóдні вóди** – води, які входять до складу природних ланок кругообігу води в природі. **Промивнá водá** – вода, що використовується з метою промивання. **Промислóва водá** – вода, що використовується у виробничому процесі. **Прямотóчна водá** – вода, яка одноразово використовується в технічному процесі та для охолодження продукції і обладнання. **Святá водá** – вода, освячена священиком. **Скиднá водá** – вода, що відводиться від зрошувальних сільськогосподарських угідь, забудованих територій, які поливають. **Стíчна водá** – вода, що утворюється в процесі господарсько-побутової і виробничої діяльності. 2. *перев. мн.* Водна маса джерел, озер, річок, морів, океанів. // Водна поверхня морів, озер, річок. // Водні простори, ділянки морів, озер, річок. **Територіáльні вóди** – морський пояс, що прилягає до узбережжя чи внутрішніх вод держави та є частиною її території. **Технíчна водá:** а) вода, крім питної, мінеральної та промислової, придатна для використання в народному господарстві; б) в геології – вода, що потрапляє в нафтогазоносний пласт. **Технологíчна водá** – вода, що її використовують в технологічних процесах. **Транскордóнні вóди** – будь-які поверхневі або підземні води, що позначають, перетинають кордони між двома або більше державами. 3. *тільки мн.* Лікувальні мінеральні джерела, а також курорт із такими джерелами. 4. *тільки мн.*, *мед.* Навколоплідна рідина.

ВОДÁН, -а, *ч.* Див. **вотáн.**

ВОДВÝД, -у, *ч.*, *зах.* Одуд.

ВОДЕВІЛІ́СТ, -а, *ч.* Автор водевілів.

ВОДЕВІЛІ́СТКА, -и. Жін. до **водевілíст.**

ВОДЕВÍЛЬ, -я, *ч.* П'єса легкого комедійного змісту, в якій діалоги чергуються з піснями й танцями.

ВОДЕВÍЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водевíль.** // Власт. водевілю.

ВОДЕВÍЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **водевíль.**

ВÓДЕНЬ, -дню, *ч.* Проста речовина хімічного елемента Гідрогену. Найлегший, безбарвний, без кольору і смаку газ.

ВОДЖИНÍТ, -у, *ч.* Мінерал групи танталоніобатів.

ВОДИ́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Довга жердина, якою згинають колісний обід.

ВОДИ́ЛЬЦЯ, -лець, *мн.*, *діал.* Вудила.

ВОДИ́ТИ, воджý, вóдиш, *недок.*, *перех.* 1. Тримаючи когось за руку і т. ін., допомагати йти. // Супроводити когось по якійсь території, приміщенню, показуючи що-небудь, гуляючи тощо. // Примушувати когось іти з собою куди-небудь. // Примушувати йти з собою приручену тварину. // *перен.*, *розм.* Манити обіцянками, давати надію на щось. *Водити за ніс.* 2. Йти на чолі кого-, чого-небудь; очолювати, бути ватажком (війська, загону і т. ін.). 3. Керувати рухом чого-небудь (автомашини, судна, літака і т. ін.). 4. *чим.* Рухати чимсь то в один, то в інший бік. // Пересувати щось по якій-небудь поверхні. *Водити очима.* 5. *у чому*, *розм.* Зодягати, наряджати когонебудь у щось. ** **Водúти компáнію** з *ким* – мати товариство, знатися з кимсь.**ВОДИ́ТИСЯ**, воджýся, вóдишся, *недок.* 1. *з ким*, *розм.* Знатися, мати справу, дружити, приятелювати з ким-небудь. // Ходити з ким-небудь. 2. *тільки 3 ос. одн. і мн.* Плодитися, жити, бути (про тварин, птахів тощо). // *перен.* Бути в наявності (про неживі предмети і явища). 3. *тільки 3 ос. одн.* Бути звичаєм, загальноприйнятим правилом. // Бути характерним для когось. ** **Як вóдиться**, *вставн. словоспол.* – як звичайно буває, як прийнято.

ВОДИ́ЦЯ, -і, *ж.* Пестл. до **водá** 1.

ВОДИ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **води́ця, води́чка.**

ВОДИ́ЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **водá** 1.

ВОДІ́Й, -я́, *ч.* 1. Той, хто водить машину, керує нею; шофер. 2. *перен.* Той, хто вказує шлях кому-небудь; керманич.

ВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **води́ти** 1 – 4.

ВОДНÉВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вóдень.** // Який має в своєму складі водень. // Який характеризується виділенням, утворенням водню. *Водневе бродіння.* // Який діє на основі ядерної енергії атомів водню. ** **Воднéва бóмба** – бомба величезної руйнівної сили, вибухова дія якої заснована на термоядерній реакції. **Воднéвий цикл** – ланцюг термоядерних реакцій перетворення водню в гелій без участі каталізаторів.

ВОДНЕВМÍСНИЙ, -а, -е. Який містить водень.

ВОДНЕВМÍСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **водневмíсний.**

ВОДНЕКАРБОНÁТ, -у, *ч.* Те саме, що **гідрогенокарбонáт.**

ВОДНЕКИ́СЕНЬ, -сню, *ч.* Гідроксил-радикал, що складається з атома Гідрогену та Оксигену.

ВОДНЕОРТОФОСФÁТ, -у, *ч.* Те саме, що **гідрогеноортофосфáт.**

ВОДНЕПОДÍБНИЙ, -а, -е. Який за своїми властивостями схожий на водень.

ВОДНЕПОДÍБНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **воднеподíбний.**

ВОДНЕСУЛЬФÁТ, -у, *ч.* Те саме, що **гідрогеносульфáт.**

ВОДНЕСУЛЬФÍД, -у, *ч.* Те саме, що **гідрогеносульфíд.**

ВÓДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водá** 1, 2. // Який містить воду (у 1 знач.). *Водний розчин.* // Стос. до води (у 2 знач.). *Водний шлях. Водна станція.* // Який живе, росте у воді. ** **Вóдне законодáвство** – система нормативних актів, які регулюють громадські відносини у галузі використання та охорони вод. **Вóдне пóло** – те саме, що **ватерпóло.** **Вóдне прáво** – система правових норм, які регулюють громадські відносини в галузі використання та охорони вод, а також відповідні наукова та навчальна дисципліни. **Вóдний балáнс** – співвідношення між кількостями води, що надійшла в організм і була виведена з нього. **Вóдний кадáстр** – зведення систематизованих відомостей про водні ресурси країни. **Вóдний об'éкт** – зосередження вод на поверхні суходолу у формах її рельєфу або в надрах, що має межі, об'єм та риси водного режиму. **Вóдний подáток** – плата за користування водними об'єктами. **Вóдний сервітýт** – право обмеженого користування водним об'єктом. **Вóдний фонд** – сукупність водних об'єктів в межах території країни. **Вóдні лúжі**, *спорт.* – ковзання по воді на спеціальних лижах за катером, що буксирує; лижі для такого ковзання по воді. **Вóдні ресýрси** – запаси поверхневих та підземних вод, які знаходяться у водних об'єктах.

ВÓДНИК[1], -а, *ч.* Робітник або службовець на водних шляхах (у судновій команді чи в складі берегового персоналу).

ВÓДНИК[2], -а, *ч.* Діжка для води, а також стілець (ослін), на якому стоїть така діжка або відро з водою.

ВÓДНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність певної кількості води в річках і водоймищах.

ВОДНІ́ТИ, -íє, *недок.* Ставати водяним, водянистим.

ВОДНÓ, *присл.*, *розм.* 1. У єдине ціле. 2. *рідко.* Те саме, що **одностáйно** 1; однаково.

ВОДНОКÍНЬ, *присл.*, *рідко.* Запряжений одним конем.

ВОДНОЛИ́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до водних лиж, пов'язаний з їх використанням як спортивного снаряда. *Воднолижний спорт.*

ВОДНОЛИ́ЖНИК, -а, *ч.* Спортсмен, що займається воднолижним спортом.

ВОДНÓРАЗ, *присл.* Те саме, що **воднóчас.**

ВОДНОСПОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до водного спорту.

ВОДНÓСТАЛЬ, *присл.* В одну нитку; в одне пасмо; в одну смугу; в один шар.

ВОДНОТРÁНСПОРТНИЙ, -а, -е. Стос. до водного

транспорту.
ВОДНО́ЧАС, *присл.* У той самий час; одночасно.
ВОДОБІ́Й, -бо́ю, *ч.* Частина водозливної греблі у вигляді залізобетонної плити або дерев'яного зрубу, що захищає дно ріки від водоспаду.
ВОДОБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водобі́й**.
ВОДОБОЯ́ЗНЬ, -і, *ж.* Те саме, що **сказ**.
ВОДОВБИРА́ННЯ, -я, *с.* Вбирання води усією товщею речовини або її поверхнею.
ВОДОВБИРНИ́Й, -а́, -е́. Який вбирає воду.
ВОДОВБИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність вбирати воду.
ВОДОВЕ́РТЬ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **вир**.
ВОДОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання швидкості течії та витрати води. *Водовимірювальні прилади.*
ВОДОВИМІ́РЮВАЧ, -а, *ч.* Прилад для вимірювання швидкості течії та витрати води.
ВОДОВИ́ПУСК, -у, *ч.* Споруда для регульованого випуску води з водойми (з метою водопостачання, іригації та ін.). *Бетонний водовипуск.*
ВОДОВІ́Д, -во́ду, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **водопровід**.
ВОДОВІДВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Відведення використаної води у водний об'єкт, у міську каналізацію. ** **Пито́ме водовідве́дення** – об'єм води, відведений від споживача за одиницю часу.
ВОДОВІДВІ́Д, -во́ду, *ч.* Система споруд для відведення поверхневих і ґрунтових вод.
ВОДОВІДВІДНИ́Й, -відна́, -відне́. Прикм. до **водовідві́д**.
ВОДОВІДДА́ЧА, -і, *ж.* Здатність ґрунту до випаровування води.
ВОДОВІДЛИ́В, -у, *ч.* 1. Устаткування (пристосування) для спускання води. 2. *рідко.* Те саме, що **водовідлива́ння**.
ВОДОВІДЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Відкачування води, яка проникає куди-небудь.
ВОДОВІДЛИ́ВНИЙ, -и́вна́, -и́вне́. Прикм. до **водовідли́в**. // Признач. для відливання води.
ВОДОВІДШТО́ВХУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до нездатності взаємодіяти з водою, намокати; те саме, що **гідрофо́бний**. 2. Який перешкоджає змочуванню водою, намоканню. 3. Просочений сполукою, що перешкоджає змочуванню водою, намоканню (про тканини, матеріали).
ВОДОВІДШТО́ВХУВАННЯ, -я, *с.* Перешкоджання змочуванню водою, намоканню.
ВОДОВМІ́СНИЙ, -а, -е. У складі якого є вода; який вміщує воду.
ВОДОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **водовмісний**.
ВОДОВО́З, -а, *ч.* Той, хто возить воду.
ВОДОВО́ЗКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Візок для перевезення води (в бочці, діжці і т. ін.). 2. Кінь, який возить воду; шкапа. 3. Автомашина з цистерною для перевезення води.
ВОДОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для перевезення води.
ВОДОВУ́Д, -а, *ч.*, *зах.* Птах-рибалка, чайка.
ВОДОГІ́Н, -го́ну, *ч.* Те саме, що **водопровід**.
ВОДОГІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **водогі́н**.
ВОДОГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до водного господарства. ** **Водогоспода́рська ді́яльність** – діяльність, пов'язана з використанням, відновленням та охороною водних об'єктів. **Водогоспода́рський об'є́кт** – споруда, пов'язана з використанням, відновленням та охороною водних об'єктів та їх водних ресурсів. **Водогоспода́рські бала́нси** – розрахункові матеріали, які зіставляють потреби у воді з наявними на даній території водними ресурсами.
ВОДОГРА́Й, -ю, *ч.* Те саме, що **фонта́н**.
ВОДОГРІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Посудина, пристосована для нагрівання значної кількості води; кип'ятильник.
ВОДОГРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для нагрівання води. *Водогрійна колонка. Водогрійний котел.*
ВОДОГРІ́ЙНЯ, -і, *ж.* Спеціально обладнане приміщення, у якому гріють (кип'ятять) воду; кип'ятильня.
ВОДОГРЯЗЕЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Лікарня для лікування цілющими водами і грязями.
ВОДОГРЯЗЕЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Лікування цілющими водами і грязями.
ВОДОДІ́Л, -у, *ч.* Простір, який розділяє суміжні водні системи. // *перен.* Про межу, що розділяє протилежні явища, поняття, судження.
ВОДОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вододі́л**.
ВОДОЕМУЛЬСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який складається з води, насиченої нерозчинними крапельками іншої рідини. ** **Водоемульсі́йна фа́рба** – фарба, одержувана введенням пігментів у водні розчини речовин, що утворюють плівку.
ВОДОЄ́МНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **водомісткий**.
ВОДОЗАБІ́Р, -бо́ру, *ч.*, *рідко.* 1. Забирання води з річки або водоймища в зрошувальні, судноплавні канали тощо. 2. Те саме, що **водозабірник**.
ВОДОЗАБІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водозабі́р**.
ВОДОЗАБІ́РНИК, -а, *ч.* Споруда для забирання води з річки, водоймища і т. ін.
ВОДОЗАТРИ́МУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до затримки, зберігання води в ґрунті, призначений для цієї мети. *Водозатримувальна спроможність ґрунту.*
ВОДОЗАТРИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Затримування, зберігання води в ґрунті.
ВОДОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який служить для захисту водного басейну. 2. Який служить для захисту від впливу, проникнення води. *Водозахисна дамба.*
ВОДОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* 1. Захист водного басейну. 2. Захист від впливу, проникнення води.
ВОДОЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Який захищений від впливу, проникнення води.
ВОДОЗБІ́Р, -бо́ру, *ч.* 1. Збирання, нагромадження води. 2. Горизонтальна споруда або природне водоймище, де збирається вода.
ВОДОЗБІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водозбі́р**. *Водозбірний колодязь.*
ВОДОЗБІ́РНИК, -а, *ч.* Природна або штучна ємність для нагромадження, збирання води.
ВОДОЗЛИ́В, -у, *ч.* Отвір у верхній частині греблі для пропускання зайвої води.
ВОДОЗЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **водозли́в**.
ВОДО́ЙМА, -и, *ж.* Те саме, що **водо́ймище**.
ВОДО́ЙМИЩЕ, -а, *с.* Природне або штучне заглиблення в землі, у якому нагромаджується й затримується вода.
ВОДОКА́ЧКА, -и, *ж.* Споруда з насосами для подавання води у водогін, паровози тощо.
ВОДОКОРИСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Юридично обумовлена діяльність, пов'язана з використанням водних ресурсів.
ВОДОКОРИСТУВА́Ч, -а́, *ч.* Громадянин або юридична особа, яким надані права користування водними об'єктами.
ВОДОКРЕ́С, -у, *ч.*, *заст.* Те саме, що **ватерлі́нія**.
ВОДОКРУ́Т, -у, *ч.*, *діал.* Вир.
ВОДОЛА́З, -а, *ч.* 1. Людина, яка виконує певні роботи під водою. 2. Особливої породи навчена собака, що добре плаває та витягає з води потопаючих.
ВОДОЛА́ЗКА, -и, *ж.*, *розм.* Тонкий светр із високим коміром.
ВОДОЛА́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водола́з** 1.
ВОДОЛІ́Й, -я, *ч.* Робітник, який виливає або відкачує воду.
ВОДОЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Спеціально обладнана лікарня, в якій застосовують водолікування.
ВОДОЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до водолікування. *Водолікувальні процедури.*
ВОДОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Лікування водою (ваннами, душами, обливаннями і т. ін.).
ВОДОЛЮ́БИ, -ів, *мн.* (*одн.* **водолю́б**, -а, *ч.*). Назва родини водяних жуків із ряду твердокрилих.
ВОДОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить воду, водне середовище. *Водолюбні жуки.*
ВОДОМЕ́Т, -а, *ч.* Судовий двигун, у якого сила, що рухає судно, створюється струменем води, що викидається з нього.
ВОДОМЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до водомета. 2. Який викидає струмінь води.
ВОДОМИ́Й, -ю, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **водори́й**.
ВОДОМИ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до водомию.
ВОДОМІ́Р, -а, *ч.* 1. Прилад для вимірювання витрат води. 2. Довга жердина з позначками, встановлена вертикально у воді для вимірювання її рівня.
ВОДОМІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водомі́р**. ** **Водомі́рне скло** – сполучена з закритою посудиною скляна трубка для спостереження за рівнем води в ній. **Водомі́рний пост** – обладнання для вимірювання рівня води на річках, каналах, озерах і морях.
ВОДОМІ́РНИК, -а, *ч.* Те саме, що **водомі́р**.
ВОДОМІСТКИ́Й, -а́, -е́. Який уміщує багато води. *Водомісткі баки.*
ВОДОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Здатність уміщати певну кількість води.
ВОДОМОРО́З, -а, *ч.* Птах із великою головою та довгим дзьобом, що живе біля води й живиться рибою.
ВОДОНАГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для нагрівання води.
ВОДОНАГРІВА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **водопідігріва́ч**.
ВОДОНАГРІВНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **водонагріва́ч**.
ВОДОНАЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Який наливається, заповнюється водою. *Водоналивний елемент.* ** **Водоналивне́ ко́лесо** – колесо, що діє під вагою спадаючої води.
ВОДОНАПІ́РНИЙ, -і́рна́, -і́рне́. Який подає воду під дією тиску.
ВОДОНЕПРОНИ́КЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **водонепроникний**.
ВОДОНЕПРОНИ́КЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **водонепроникливий**.
ВОДОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який не пропускає води. *Водонепроникний годинник.*
ВОДОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **водонепроникни́й**.
ВОДОНЕРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Який не розчиняється у воді.
ВОДОНЕРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **водонерозчинний**.
ВОДОНО́С, -а, *ч.* Той, хто носить воду.
ВОДОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить воду. *Водоносний шар.*
ВОДОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Насиченість водою. // Потужність річки (потоку і т. ін.), що визначається кількістю води, яка протікає через поперечний переріз річки за одиницю часу.
ВО́ДОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **вода́**.
ВОДООБОРО́Т, -у, *ч.* Кругообіг води в природі або її оборот у виробництві. *Замкнутий водооборот.*
ВОДООБОРО́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до водообороту, заснований на водообороті. *Водооборотна схема.*
ВОДООХОРО́НА, -и, *ж.* Охорона природної води від вичерпання або забруднення.
ВОДООХОРО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до водоохорони. ** **Водоохоро́нна зо́на** – територія, що прилягає до акваторії водного об'єкта, на якій встановлюється спеціальний режим використання та охорони природних ресурсів.
ВОДООЧИ́СНИЙ, -и́сна́, -и́сне́. Який очищає воду, служить для її очищення. ** **Водоочисна́ ста́нція** – система споруд, призначених для очищення та знезараження природної води.
ВОДООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Пристрій, речовина, що очищують воду.
ВОДООЧИ́СТКА, -и, *ж.* Те саме, що **водоочищення**.
ВОДООЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **водоочищення**.
ВОДООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Очищення води, що надходить з природних джерел у водопровідну мережу.
ВОДООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **водоочисний**.
ВОДОПА́Д, -у, *ч.* Те саме, що **водоспа́д**.
ВОДОПЕ́РИЦЯ, -і, *ж.* Водяна рослина родини столисникових.
ВОДОПІДГОТО́ВКА, -и, *ж.* Технологічні процеси обробки води для приведення її якості у відповідність до вимог споживачів.
ВОДОПІДГОТО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **водопідгото́вка**.
ВОДОПІДГОТО́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до водопідготовки.
ВОДОПІДІГРІВА́Ч, -а́, *ч.* Підігрівач води з мережі, пароводяний або водоводяний теплообмінник.
ВОДОПІДІГРІВНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **водопідігріва́ч**.
ВОДОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, **ВОДОПІДНІМА́ЛЬНИЙ**, -а, -е. Який підіймає воду на певну висоту. *Водопідіймальна вишка.*
ВОДОПІДІЙМА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **водопідійма́ч**.
ВОДОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Споруда для підіймання води.
ВОДОПІДЙО́М, -у, *ч.* Підняття, переміщення води на більш високий рівень.
ВОДОПІДНІМА́ЛЬНИЙ *див.* **водопідійма́льний**.
ВОДОПІДНІМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **водопідійма́ч**.
ВОДОПІ́Й, -по́ю, *ч.* 1. Місце на річці, озері і т. ін., де напувають худобу або куди приходять пити дикі тварини. 2. Пиття води тваринами.
ВОДОПІ́ЙЛО, -а, *с.*, *діал.*, *рідко.* Водопій.
ВОДОПІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для водопою.
ВОДОПІЙЧА́, -а́ти, *с.*, *зах.* Кухоль для води.
ВОДОПІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Весняне розлиття рік; повінь.
ВОДОПЛА́ВНИЙ, -а, -е. Який живе на воді, пристосований до плавання (про птахів).
ВОДОПЛА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **водопла́вний**.
ВОДОПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який поглинає воду. // Який призначений для поглинання води. // Здатний поглинати воду.
ВОДОПОГЛИНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **водопоглина́льний**.
ВОДОПОГЛИНА́ННЯ, -я, *с.* Властивість речовини, що характеризує її здатність поглинати воду.
ВОДОПОСТАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із постачанням води, призначений для цього.
ВОДОПОСТАЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто постачає воду.
ВОДОПОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.* Постачання води населенню, промисловим об'єктам тощо. ** **Оборо́тне водопостача́ння** – система водопостачання, в якій використана вода після відповідної обробки знову використовується в тому самому технологічному процесі. **Протипоже́жне водопостача́ння** – комплекс інженерно-технічних споруд, призначених для забирання і транспортування води, використання її для пожежогасіння. **Прямото́чне водопостача́ння** – подача води споживачеві для її разового використання.
ВОДОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **водозабі́рник**.
ВОДОПРОВІ́Д, -ово́ду, *ч.* Система труб, нагнітальних установок, фільтрів і т. ін. для подавання води до місць споживання; водогін. ** **Групови́й водопрові́д** – водопровід, що подає воду споживачам кількох населених пунктів. **Магістра́льний водопрові́д** – водопровід, до якого приєднуються розподільні водоводи.
ВОДОПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водопрові́д**.
ВОДОПРОВІ́ДНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається влаштуванням і лагодженням водопроводу.
ВОДОПРОНИ́КЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **водопроникни́й**.
ВОДОПРОНИ́КЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **водопрони́кливість**.
ВОДОПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який пропускає воду.
ВОДОПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **водопроникний**.
ВОДОРЕГУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до водорегулювання. *Водорегулювальні греблі. Водорегулювальні лісосмуги.*
ВОДОРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Регулювання водного режиму ґрунту, території.
ВОДОРЕГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Пристрій, який регулює водний режим ґрунту, території.
ВОДОРИ́Й, -ю, *ч.* Глибока яма, вимита потоком води.
ВОДОРІ́З, -а, *ч.* Гострий кінець носової частини судна, що розтинає воду.
ВО́ДОРІСТЬ *див.* **во́дорості**.
ВОДОРОЗБІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до розбору води. ** **Водорозбі́рна коло́нка** – колонка, що виводить водопровідну трубу на поверхню землі й завершується краном.
ВОДОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Який володіє властивістю розчинятися у воді.
ВОДОРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **водорозчи́нний**.
ВО́ДОРОСТЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **во́дорості**. *Водоростеві пасовища.* // Утворений з водоростей.
ВО́ДОРОСТІ, -тей, *мн.* (*одн.* **во́дорість**, -рості, *ж.*). Нижча група водяних рослин, у яких відсутній поділ на стебло, листя й корінь.
ВОДОСВИ́НКА, -и, *ж.* Рід гризунів родини водосвинкових.
ВОДОСВЯ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Церковний обряд освячення води. 2. Те саме, що **водо́хреще**.
ВОДОСКИ́Д, -у, *ч.* Споруда для зливання зайвої

(проти розрахованого рівня) води з водоймищ, каналів і т. ін.

ВОДОСКИДНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **водоскид**.

ВОДОСПА́Д, -у, *ч.* Падіння води на місці прямовисного уступу річища річки або потоку.

ВОДОСПА́ДИК, -а, *ч.* Невеликий водоспад.

ВОДОСПА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водоспа́д**.

ВОДОСПОЖИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **водоспожива́ння**.

ВОДОСПОЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Споживання води (у процесі життєдіяльності, для господарських або побутових потреб). *Промислове водоспоживання.* ** **Пито́ме водоспожива́ння** – об'єм води, яка подається споживачеві за одиницю часу на одного мешканця або на одиницю продукції.

ВОДОСПОЖИВА́Ч, -а́, *ч.* Споживач води, що витрачає її в процесі життєдіяльності, для господарських або побутових потреб.

ВОДОСПУ́СК, -у, *ч.* Труба для спускання води.

ВОДОСПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **водоспуск**.

ВОДОСТІ́Й, -то́ю, *ч.* Стояча вода.

ВОДОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Який не піддається впливу води. *Водостійкий папір.*

ВОДОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **водостійки́й**.

ВОДОСТІ́К, -то́ку, *ч.* Пристрій для стікання води (водовідвідний жолоб, труба тощо). // Спадисте місце на поверхні землі для стікання води; рів, канава.

ВОДОСТІ́ЧНИЙ, -ічна́, -ічне́. Признач. для стікання води. *Водостічна канава. Водостічний жолоб.*

ВОДОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Місце, де накопичується та зберігається вода.

ВОДОСХО́ВИЩЕВИЙ, -а, -е. Стос. до водосховища.

ВОДОТЕ́ЧА, -і, *ж.* Водна течія, плин води.

ВОДОТІ́К, -то́ку, *ч.* Водний об'єкт, який характеризується рухом води в напрямку нахилу в заглибині земної поверхні. ** **Транскордо́нний водоті́к** – водотік, що позначає, перетинає кордони між двома чи більше державами.

ВОДОТІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водоті́к**.

ВОДОТО́КА, -и, *ж.* Русло весняного або дощового потоків.

ВОДОТОННА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Кількість води, яку витісняє повністю навантажене судно.

ВОДОТРИ́ВИ, -ів, *мн.* Водотривкі породи.

ВОДОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Який не піддається дії води.

ВОДОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **водотривки́й**.

ВОДОТЯ́Г, -а, *ч.*, *діал.* Водяний насос.

ВОДОХРЕ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **водо́хреще**. ** **Водохре́сні моро́зи** – великі морози в другій половині січня, що звичайно збігаються з церковним святом Водохреща.

ВОДОХРЕ́СТЯ, -я, *с.* Те саме, що **водо́хреще**.

ВОДО́ХРЕЩЕ, -а, *с.*, **ВОДО́ХРЕЩІ**, -ів, *мн.* Церковне свято 19 січня на спомин євангельської легенди про хрещення Ісуса Христа.

ВОДОХРЕ́ЩЕННЯ, -я, *с.*, *рел.* Таїнство, що символізує прийняття людини в лоно християнської церкви.

ВОДОЧЕРПА́ЛКА, -и, *ж.* Машина для вичерпування води.

ВОДОЧЕРПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до водочерпання.

ВОДОЧЕРПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **водочерпа́лка**.

ВОДЬ, -ді, *ж.* Фінське плем'я, що жило у Новгородській землі.

ВОДЯВИ́Й, -а, -е. 1. Який містить забагато води; водянистий. 2. *перен.* Який не має певного кольору; безбарвний.

ВОДЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **водя́вий**.

ВОДЯ́ВІТИ, -іє, *недок.* Ставати водявим (у 1 знач.).

ВОДЯ́Н, -а́, *ч.* Водяний жук.

ВОДЯ́НИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **водя́вий 1**; водянистий. 2. Багатий на воду; багатоводний.

ВОДЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до води (у 1, 2 знач.); водний. ** **Водяне́ опа́лення** – спосіб обігрівання приміщення гарячою водою, що циркулює по трубах. **Водяне́ охоло́дження** – спосіб охолодження яких-небудь механізмів холодною водою, що циркулює між їхніми подвійними стінками. **Водяні́ зна́ки** – літери або фігури, відбиті на не охололій масі паперу, що їх можна бачити, лише поставивши до світла. **Водяні́ фа́рби** – фарби для малювання, що їх розводять водою. 2. Який живе або росте у воді чи на її поверхні. *Водяна папороть.* ** **Водяні́ клопи́** – те саме, що **прихованову́сі**. 3. Який діє за допомогою води. 4. *у знач. ім.* **водяни́й**, -но́го, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **водяни́к 1**; **водяна́**, -о́ї, *ж.* Те саме, що **водя́нка** (у 2 знач.).

ВОДЯНИ́К, -а́, *ч.* 1. За народним повір'ям – злий дух (зображуваний у фольклорі як дід із сивою бородою), що живе в озерах, річках тощо і приносить людям нещастя. 2. *рідко.* Механік водокачки. 3. *діал.* Водянка (у 3 знач.).

ВОДЯНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **во́дявий**. 2. *рідко.* Багатий на воду.

ВОДЯНИ́СТІСТЬ, -тості, *с.* Властивість за знач. **водяни́стий**.

ВОДЯНИ́СТО. Присл. до **водяни́стий**.

ВОДЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *мед.* Дерматоз, обумовлений розладом потовиділення.

ВОДЯ́НКА, -и, *ж.* 1. Хвороба, що виникає внаслідок порушення водно-сольового обміну й проявляється в надмірному скупченні рідини в тканинах чи порожнинах. 2. *розм.* Водяна мозоля або пухир. 3. *розм.* Діжка для води. 4. Болотяна або лісова рослина родини водянкових.

ВОДЯ́НКОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до водянки. *Водянковий опух.* 2. *у знач. ім.* **водя́нкові**, -вих, *мн.* Родина дрібних кущових рослин із вічнозеленим листям.

ВОДЯ́НЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **водяни́к 3**.

ВО́ДЯЧИ. Дієприсл. до **води́ти**.

ВОЄВО́ДА, -и, *ч.* 1. У давній Русі та інших слов'янських державах – вождь, полководець, а також правитель міста, округу в 16 – 18 ст. 2. У Польщі – голова воєводства.

ВОЄВО́ДИН, -а, е, *іст.* Належний воєводі.

ВОЄВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *заст.* Бути, служити воєводою. // Керувати, управляти військом, битвою.

ВОЄВО́ДСТВО, -а, *с.* 1. Велика адміністративно-територіальна одиниця Польщі. 2. *іст.* Округ, яким керував воєвода.

ВОЄВО́ДСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **воєво́дствувати**.

ВОЄВО́ДСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бути воєводою.

ВОЄВО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **воєво́да** і **воєво́дство**.

ВОЄДИ́НО, *присл.*, *книжн.* В одне ціле; докупи.

ВОЄНАЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Командувач, полководець.

ВОЄНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **воєнізува́ти**.

ВОЄНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **воєнізува́ти**. // **воєнізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ВОЄНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **воєнізо́ваний**.

ВОЄНІЗО́ВАНО. Присл. до **воєнізо́ваний**.

ВОЄНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Переводити на обслуговування воєнних потреб; пристосовувати до воєнних умов. // Навчати військової справи цивільне населення.

ВОЄНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* Організовуватися, пристосовуватися до умов війни; переходити на обслуговування потреб війни.

ВОЄНКО́Р, -а, *ч.* Те саме, що **військко́р**.

ВОЄ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до війни, пов'язаний з нею. ** **Вое́нний стан** – правовий режим в країні або в окремих її частинах, що його встановлює вищий орган влади за певних обставин (напр. на час війни). **Вое́нний у́ряд** – вищий орган державної влади, що виконує виконавчі та законодавчі функції на час війни або державного військового перевороту.

ВОЄ́ННО-ПОЛЬОВИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **військо́во-польови́й**.

ВОЖА́Й, -а́я, *ч.*, *діал.* Проводир, вожак.

ВОЖА́К, -а́, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ватажо́к**.

ВОЖА́ТА, -тої, *ж.*, *розм.* Те саме, що **піонервожа́та**.

ВОЖА́ТИЙ, -того, *ч.*, *розм.* Те саме, що **піонервожа́тий**.

ВОЖДИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Тип владних відносин, заснований на особистій відданості персоні, що володіє верховною владою. 2. Владний інститут, властивий патріархально-родовим та ранньо-феодальним суспільствам Сходу та Африки.

ВОЖДЬ, -я́, *ч.* 1. Проводир війська, племені. 2. Ідейний і політичний керівник громадського руху, партії, класу; керманич.

ВО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вози́ти**.

ВО́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Те саме, що **возі́ння**.

ВОЖЖИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Віжка.

ВО́ЖИВО, -а, *с.*, *діал.* Проведення кудись людини.

ВОЗА́РНЯ, -і, *ж.*, *зах.* Те саме, що **возі́вня**.

ВОЗВЕЛИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **возвели́чити**.

ВОЗВЕЛИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, **ВОЗВЕЛИ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *уроч.* Прославляти.

ВОЗВЕЛИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **возвели́чувати**.

ВОЗВЕЛИ́ЧУВАТИ *див.* **возвели́чити**.

ВОЗВІ́З, -во́зу, *ч.*, *діал.* Узвіз.

ВОЗДІ́БНИЙ, -а, -е, *заст.* Гарний, якісний.

ВО́ЗДУХ, -а, *ч.* Покривало для церковного посуду з причастям.

ВОЗДУХО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **во́здух**.

ВО́ЗДЯНО, *присл.*, *діал.* Прохолодно.

ВОЗЗ'Є́ДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **возз'єдна́ти**. // **возз'є́днано**, *безос. присудк. сл.*

ВОЗЗ'Є́ДНАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **возз'єдна́ти** і **возз'єдна́тися**.

ВОЗЗ'ЄДНА́ТИ *див.* **возз'є́днувати**.

ВОЗЗ'ЄДНА́ТИСЯ *див.* **возз'є́днуватися**.

ВОЗЗ'Є́ДНУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який возз'єднує.

ВОЗЗ'Є́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ВОЗЗ'ЄДНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* З'єднувати знову (про країну, народ тощо).

ВОЗЗ'Є́ДНУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ВОЗЗ'ЄДНА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* З'єднуватися, приєднуватися знову (про країну, народ і т. ін.).

ВОЗІВО́ДА, -и, *ч.*, *заст.* Водовоз.

ВО́ЗИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **віз**¹ 1. 2. Те саме, що **візо́к 4**.

ВОЗІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **возі́й**.

ВОЗІ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **возі́вня**.

ВОЗИ́ТИ, вожу́, во́зиш, *недок.*, *перех.* 1. Переміщати, пересувати, доставляти кого-, що-небудь машиною, возом і т. ін. 2. Волочити, тягати що-небудь.

ВОЗИ́ТИСЯ, вожу́ся, во́зишся, *недок.* 1. Їздити з ким-, чим-небудь, возити кого-, що-небудь. 2. *біля* (*коло*) *кого – чого, розм.* Займатися якоюсь клопітною справою; вовтузитися. // *з ким – чим.* Повільно й довго робити щось, займатися ким-, чим-небудь.

ВО́ЗИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **во́зик**.

ВОЗИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **віз**.

ВОЗІ́ВНЯ, -і, *ж.* Повітка для воза, саней і т. ін.

ВОЗІ́Й, -я́, *ч.* Той, хто возить, перевозить що-небудь.

ВОЗІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вози́ти 1**.

ВОЗЛІ́ССЯ, -я, *с.*, *діал.* Узлісся.

ВОЗЛО́БОК, -бку, *ч.*, *діал.* Схил, спадисте місце.

ВОЗЛО́Б'Я, -я, *с.*, *діал.*, *рідко.* Волосся над лобом.

ВОЗНЕСІ́ННЯ, -я, *с.*, *рел.* У православній церкві – одне з двунадесятих свят; відмічається на 40-й день після Великодня на честь сходження Ісуса Христа на небо).

ВО́ЗНИЙ, -ного, *ч.* Судовий урядовець у Польщі, Великому князівстві Литовському та Україні (до 19 ст.).

ВОЗНИ́ЦЯ, -і, *ч.*, *діал.* Те саме, що **візни́ця**.

ВОЗОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **віз**¹ 1. 2. Який ходить у возі; запряжний. 3. Стос. до перевезення вантажу на возах.

ВОЗОВИ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* Кінь для перевезення важкого вантажу.

ВОЗОВИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Вивезення хліба з поля після жнив, а також період, коли це робиться. 2. *чого.* Те саме, що **возі́ння**.

ВОЗО́ВНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Те саме, що **возі́вня**.

ВОЗОРО́Б, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **сте́льмах**.

ВОЗОРО́БНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сарай, де роблять вози.

ВО́ЗЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* 1. Те саме, що **вози́тися 2**. 2. Доглядати когось.

ВОЗЯ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **возі́вня**.

ВОІ́СТИНУ, *присл.*, *уроч.* Дійсно, справді.

ВОЇ́ВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *заст.* Воїн, боєць.

ВО́ЇН, -а, *ч.*, *уроч.* Те саме, що **воя́к 1**; боєць, солдат.

ВО́ЇН-ІНТЕРВЕНЦІОНІ́СТ, во́їна-інтервенціоні́ста, *ч.* Воїн збройних сил держави агресора, яка вчинила інтервенцію проти іншої суверенної держави.

ВО́ЇН-ІНТЕРНАЦІОНАЛІ́СТ, во́їна-інтернаціоналі́ста, *ч.* Воїн збройних сил дружньої держави, яка допомагає у визволенні іншої держави та її народу.

ВО́ЇНСТВО, -а, *с.*, *збірн.*, *уроч.* Те саме, що **ві́йсько**; воя́цтво.

ВО́ЇНСЬКИЙ, -а, -е, *уроч.* Прикм. до **во́їн** і **во́їнство**; військовий.

ВОЙ, во́ю, во́єм, *ч.*, *заст.* Війна, бойові дії.

ВОЙДУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **войдува́тися**.

ВОЙДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Бешкетувати.

ВОЙДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* Вовтузитися, борюкатися.

ВО́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Войовничий, військовий.

ВОЙОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Воєнний, бойовий.

ВОЙОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **войовни́чий**.

ВОЙОВНИ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Вояк.

ВОЙОВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **войовни́чий**.

ВОЙОВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **войовни́к**.

ВОЙОВНИ́ЧЕ. Присл. до **войовни́чий**.

ВОЙОВНИ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який прагне або схильний воювати. // Спрямований на розв'язання війни. 2. *перен.* Який веде непримиренну боротьбу з ким-, чим-небудь. // Який виражає, виявляє готовність до сутички, суперечки, бійки. *Войовничий запал.*

ВОЙОВНИ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **войовни́чий**.

ВОЙОВНИ́ЧО, *присл.* Те саме, що **войовни́че**.

ВОКА́БУЛА, -и, *ж.* 1. Окреме слово як предмет лексикології та лексикографії. 2. Окреме слово чужої мови, перекладене рідною мовою. 3. Заголовок словникової статті.

ВОКАБУЛЯ́РІЙ, -я, *ч.* Короткий словник до хрестоматії або окремих частин підручника.

ВОКАБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вокабуля́рій**.

ВОКА́Л, -у, *ч.*, *розм.* Вокальне мистецтво; спів.

ВОКАЛІ́З, -у, *ч.*, *муз.* Вправа або етюд для голосу без слів, що виконується на самих голосних звуках.

ВОКАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до вокалізації.

ВОКАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *муз.* Спів на самих лише голосних звуках. 2. *лінгв.* Перетворення напівголосних або приголосних звуків у голосні.

ВОКАЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *лінгв.* Система голосних звуків у мові.

ВОКАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати вокалізацію (у 2 знач.).

ВОКАЛІ́СТ, -а, *ч.* Співак, який володіє необхідними вокальними даними та співацькою технікою.

ВОКАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **вокалі́ст**.

ВОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до співу, признач. для співу; співочий. 2. *лінгв.* Стос. до вокалізму. ** **Вока́льна му́зика** – музика для голосу (солістів чи хору) з інструментальним супроводом або без нього. **Вока́льна те́хніка** – комплекс умінь і навичок для свідомого керування процесом фонації, що забезпечує досягнення максимального вокального ефекту за мінімальної витрати енергії. **Вока́льно-інструмента́льний ансамбль**: а) вокальний ансамбль, що виступає спільно з постійним складом інструменталістів; б) група виконавців, у якій інструменталісти виступають і як співаки. **Вока́льно-хореографі́чний** – призначений одночасно для вокального та хореографічного виконання якого-небудь музичного твору.

ВОКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вока́льний**.

ВОКА́ЛЬНО-ІНСТРУМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений одночасно для вокального та інструментального виконання якого-небудь музичного твору.

ВОКА́ЛЬНО-ХОРЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Призначений одночасно для вокального та хореографічного виконання якого-небудь музичного твору.

ВОКАТИ́В, -а, *ч.* Кличний відмінок.

ВОКАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вокати́в**. ** **Вокати́вне ре́чення** – однослівне речення, виражене звертанням.

ВОКЕЛЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; темно-зелені або бурі волокнисті кристали з алмазним блиском.

ВОКЗА́Л, -у, *ч.* Будинок залізничної станції або пристані для обслуговування пасажирів.

ВОКЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вокза́л**.

ВОКЛЮ́З, -у, *ч.* Потужний водний потік у дуже трі-

щинуваних або легкорозчинних гірських породах.
ВОКО́ДЕР, -а, *ч.* Система зв'язку з передаванням мови у закодованому вигляді.
ВОКОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вокодува́ння**.
ВОКОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Зміна яких-небудь параметрів мови (тембру, висоти тощо).
ВОКРУГИ́, *присл.*, *діал.* Навколо, навкруги.
ВОКСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; блакитні або сині кристали.
ВОЛА́Н, -а, *ч.* 1. Деталь жіночого одягу – оборка з легкої тканини чи мережива. 2. Кулька з оперенням або широким хвилястим ободком для гри в бадмінтон.
ВОЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вола́ти**; крик.
ВОЛАПЮ́К, -у, *ч.* 1.Одна з штучних міжнародних мов, створена у 1879 р. 2. *перен.* Зіпсована і незрозуміла мова, набір слів з різних мов.
ВОЛА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Те саме, що **воля́р**.
ВОЛАРИ́ТИ, -рю, -риш, *недок.*, *зах.* Пасти волів.
ВОЛА́СТИЙ, -а, -е. Який має велике воло.
ВОЛА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вола́стий**.
ВОЛАСТОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів білого кольору.
ВОЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Те саме, що **крича́ти**; голосно кликати.
ВОЛАТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Нестабільний, мінливий.
ВОЛАТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Нестабільність, мінливість. ** **Волатильність ку́рсу**, *бірж.* – нестабільність, мінливість курсу на біржі за конкретний період часу. **Істори́чна волати́льність ку́рсу** – мінливість курсу у попередній період.
ВОЛА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вола́ти**.
ВОЛВИКОНКО́М, -у, *ч.*, *іст.* Волосний виконавчий комітет.
ВОЛГОГРА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Волгоград.
ВОЛЕВА́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Чапля.
ВОЛЕВИ́ЯВ, -у, *ч.* Те саме, що **волевия́влення**.
ВОЛЕВИ́ЯВЛЕННЯ, -я, *с.* Виявлення волі.
ВОЛЕЙБО́Л, -у, *ч.* Спортивна гра, що полягає в перекиданні руками м'яча через сітку від однієї команди до іншої.
ВОЛЕЙБОЛІ́СТ, -а, *ч.* Гравець у волейбол.
ВОЛЕЙБОЛІ́СТКА, -и. Жін. до **волейболі́ст**.
ВОЛЕЙБО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **волейбо́л**.
ВОЛЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить волю, прагне до волі, незалежності.
ВОЛЕЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **волелю́бний**.
ВОЛЕЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **волелю́бність**.
ВО́ЛЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **во́ля**.
ВОЛЕТЕ́, *невідм.*, *ч.* Французька страва – суп, в який зазвичай додають жовток.
ВО́ЛЕЮ-НЕВО́ЛЕЮ, *присл.* Без урахування бажання, вимушено.
ВОЛЖА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **волжа́нин**, -а, *ч.*; **волжа́нка**, -и, *ж.*). Жителі Поволжя або ті, що родом із Поволжя.
ВОЛЖА́НИН *див.* **волжа́ни**.
ВОЛЖА́НКА *див.* **волжа́ни**.
ВО́ЛЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Волга.
ВО́ЛИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до віл. 2. Жук-носоріг.
ВОЛИ́НЕЦЬ *див.* **воли́нці**.
ВОЛИНІ́Т, -у, *ч.* Виливна гірська порода, різновид порфіриту.
ВОЛИ́НКА, -и, *ж.* 1. Народний духовий музичний інструмент, що складається з міха і вставлених у нього двох – трьох трубок; коза. 2. *див.* **воли́нці**.
ВОЛИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **воли́нці** та Волинь.
ВОЛИ́НЦІ, -нців, *мн.* (*одн.* **воли́нець**, -нця, *ч.*; **воли́нка**, -и, *ж.*). Те саме, що **волиня́ни** 2.
ВОЛИНЯКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **волиня́к**, -а́, *ч.*; **волиня́чка**, -и, *ж.*), *розм.* Те саме, що **волиня́ни** 2.
ВОЛИНЯ́НИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **волиня́нин**, -а, *ч.*; **волиня́нка**, -и, *ж.*). 1. Давнє східнослов'янське плем'я, яке жило у верхів'ях Західного Бугу і правих приток верхньої Прип'яті. 2. Жителі Волині або ті, що родом із Волині.
ВО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* 1. *заст.*, *уроч.* Бажати (у 1 знач.), хотіти. ** **Во́лити во́лю**, *заст.* – виконувати бажання. 2. *діал.* Воліти (у 2 знач.).
ВОЛІВНЯ́, -і́, *ж.*, *збірн.* Воли, бики.
ВОЛІКТИ́ *див.* **волокти́**.
ВОЛІКТИ́СЯ *див.* **волокти́ся**.
ВОЛІ́КШИ. Дієприсл. до **воліктй**.
ВОЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **бажа́ння** 1.
ВО́ЛІСЬ, **ВО́ЛІСЯ**, *присл.*, *діал.* Краще для мене.
ВО́ЛІСЯ *див.* **во́лісь**.
ВОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Те саме, що **бажа́ти** 1; хотіти. 2. Уважати за краще.
ВОЛІ́ЧКА, -и, *ж.* Нитка з високоякісної вовни.
ВОЛІЧКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **волі́чка**.
ВОЛКОНСЬКОЇ́Т, -у, *ч.* Хромовмісний мінерал.
ВО́ЛО, -а, *с.* 1. Розширена частина стравоходу в багатьох птахів, де тимчасово перебуває та попередньо перетравлюється їжа. 2. Ожиріле підборіддя (в людини). 3. Пухлина щитовидної залози за базедової хвороби. 4. *розм.* Шкіра, яка брижами звисає під шиєю вола або корови; підгруддя.
ВОЛО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до віл. // Який складається з волів. *Волове стадо.* // У якого впрягають волів. // Пригот. з м'яса вола. // Вигот. із жил вола. 2. *перен.* Надзвичайно міцний, сильний. ** **Воло́ве о́ко (о́чко)**: а) найменший за розміром співочий птах, який водиться в Україні; б) польова айстра.
ВО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **во́ло**.
ВОЛОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто доглядає або пасе волів. 2. Трав'яниста рослина родини шорстколистих. *Воловик лікарський.*
ВОЛО́ВИНА, -и, *ж.* М'ясо вола; яловичина.
ВОЛОВІ́Д, -во́да, *ч.*, *діал.* Налигач.
ВОЛО́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **воло́вня**.
ВОЛО́ВНЯ, -і, *ж.* Будівля для утримання волів.
ВОЛОВО́ДИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **волові́д**.
ВОЛОВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Довго вирішувати яку-небудь справу; зволікати.
ВОЛОВО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, *розм.* 1. Надто повільно робити що-небудь, марнуючи час. // Мати багато клопоту, мороки з ким-, чимнебудь. 2. Водитися, возитися з ким-небудь.
ВОЛОВО́ДНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Місце на ринку, де продається рогата худоба.
ВОЛО́ГА, -и, *ж.* Рідина, яка міститься в чомунебудь. // Про сльози. // Випари, вогкість.
ВОЛО́ГИЙ, -а, -е. Який містить вологу; насичений вологою; вогкий. // Покритий вологою. // Мокрий від сліз. // Який відзначається великою кількістю опадів. *Вологий клімат. Вологе прибирання.*
ВОЛО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* 1. Наявність вологи в чомунебудь; ступінь насиченості вологою. // Велика кількість опадів. *Вологість клімату.* ** **Абсолю́тна воло́гість** – вологість, що визначається густиною водяної пари. **Відно́сна воло́гість** – вологість, що являє собою відношення маси водяної пари, яка міститься в газі, до маси водяної пари. **Об'є́мна воло́гість** – вологість, що являє собою об'ємну частку води в речовині. 2. *рідко.* Те саме, що **воло́га**.
ВОЛО́ГНУТИ, -не, *недок.* Ставати вологим.
ВОЛО́ГО. Присл. до **воло́гий**.
ВОЛОГОВБИРА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **вологопоглина́ння**.
ВОЛОГОВБИРА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **вологопоглина́ч**.
ВОЛОГОВБИ́РНИЙ, -а́, -е́. Те саме, що **вологопоглина́льний**.
ВОЛОГОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить вологу.
ВОЛОГОВМІ́СТ, -у, *ч.* 1. Волога, що міститься у чому-небудь. 2. Кількість вологи, що міститься у чому-небудь.
ВОЛОГОВТРА́ТА, -и, *ж.* Величина, яка характеризує інтенсивність виділення з організму води через шкіру і легені.
ВОЛОГОЄ́МКИЙ, -а, -е. Те саме, що **вологоє́мний**.
ВОЛОГОЄ́МКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **вологоє́мкий**.
ВОЛОГОЄ́МНИЙ, -а, -е. Який містить вологу. *Вологоємний ґрунт.*
ВОЛОГОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вологоє́мний**.
ВОЛОГОЗАБЕЗПЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Міра забезпеченості (рослин, ґрунту) водою.
ВОЛОГОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Захист від вологи.
ВОЛОГОЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Який захищений від вологи.
ВОЛОГОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Захист надземних огороджувальних конструкцій, будинків і споруд від надмірного зволоження.
ВОЛОГОЛЮ́Б, -а, *ч.* Той, кому для існування потрібно багато вологи.
ВОЛОГОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить вологу, якому для існування потрібно багато вологи.
ВОЛОГОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання вологості чого-небудь.
ВОЛОГОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Величина, що характеризує кількість води в пробі вологої речовини в порівнянні з кількісним вмістом абсолютно сухої речовини в пробі.
ВОЛОГОНАСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який містить багато вологи.
ВОЛОГОНАСИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **вологонаси́чення**.
ВОЛОГОНАСИ́ЧЕННЯ, -я, *ж.* Насичення ґрунту водою. *Вологонасичення полів.*
ВОЛОГОНЕПРОНИ́КЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **вологонепроникни́й**.
ВОЛОГОНЕПРОНИ́КЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **вологонепрони́кливий**.
ВОЛОГОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який перешкоджає проникненню води, вологи; непромокальний.
ВОЛОГОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вологонепроникни́й**.
ВОЛОГОПОВІТРОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Крізь який не проникає ні волога, ні повітря.
ВОЛОГОПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який поглинає вологу лише своєю поверхнею.
ВОЛОГОПОГЛИНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вологопоглина́льний**.
ВОЛОГОПОГЛИНА́ННЯ, -я, *с.* Див. **водопоглина́ння**.
ВОЛОГОПОГЛИНА́Ч, -а́, *ч.* Речовина або матеріал, що поглинає вологу лише своєю поверхнею.
ВОЛОГОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Який не руйнується від вологи, під впливом води. *Вологостійкі шпалери.*
ВОЛОГОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **вологості́йкий**.
ВОЛОГОТРИВКИ́Й, -а, -е. Стійкий до дії вологи, вогкості.
ВОЛОГОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **вологотривки́й**.
ВОЛОГУВА́ТИЙ, -а, -е. Який містить незначну кількість вологи; трохи вологий.
ВОЛОДА́Р, -ода́ря, *ч.*, *кого, чого і без додатка.* 1. Той, кому належить яка-небудь власність, майно; власник чого-небудь; господар. 2. Той, хто стоїть на чолі держави, краю і т. ін. (про короля, князя). // Той, хто має владу над ким-, чимнебудь, вільно розпоряджається кимсь або чимсь; велитель. // *перен.* Той або те, що має великий вплив на кого-, що-небудь.
ВОЛОДА́РКА, -и. Жін. до **володар**.
ВОЛОДА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до володаря.
ВОЛОДА́РСТВО, -а, *с.*, *заст.* Територія або нерухоме майно, що є чиєю-небудь власністю.
ВОЛОДА́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до володарства.
ВОЛОДАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **володарюва́ти**.
ВОЛОДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Маючи повну владу, керувати державою, краєм і т. ін. // Підпорядкувавши своїй волі, розпоряджатися кимсь, чим-небудь.
ВОЛО́ДАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **володі́ти** 1, 4, 5.
ВОЛОДІ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **вла́сник** 1; володар (у 1 знач.), господар. // Той, хто має що-небудь у своєму розпорядженні.
ВОЛОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **вла́сник** 1.
ВОЛОДІ́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Стос. до володільника, володільниці.
ВОЛОДІ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **володі́льник**.
ВОЛОДІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **володі́ти**. 2. Те, що є чиєю-небудь власністю (земля, майно тощо).
ВОЛОДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *ким*, *чим.* 1. Мати щонебудь у своїй власності. // Мати певну обдарованість, відзначатися чимось (голосом і т. ін.). 2. *також без додатка.* Те саме, що **володарюва́ти**. 3. *перен.* Мати можливість підкоряти когось своєму впливові, своїй волі. // Опановувати, охоплювати когось (про думки, почуття). 4. Уміти діяти, користуватися чим-небудь. // Добре знати що-небудь. ** **Володі́ти перо́м** – пишучи, майстерно викладати свої думки. 5. Бути спроможним рухати частинами свого тіла. ** **Володі́ти собо́ю** – уміти стримувати себе, триматися врівноважено, спокійно.
ВОЛО́ЖАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Робитися сирим, вологим.
ВОЛО́ЖИСТИЙ, -а, -е. Який містить вологу або покритий нею.
ВОЛО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *перех.* 1. Те саме, що **зволо́жувати**. 2. *діал.* Бити.
ВОЛО́ЖИТИСЯ, -иться, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **зволо́жуватися**.
ВО́ЛОК, -а, *ч.* 1. Невелика сітка з матнею для ловлі риби на неглибоких місцях. 2. Мотузок, за допомогою якого перетягують копиці сіна або колоди з одного місця в інше. 3. У давнину – назва місця найбільшого зближення двох судноплавних річок, де суходолом перетягали від однієї до іншої човни та вантажі. *Тягти волоком.*
ВОЛО́КА, -и, *ж.* 1. *заст.* Мотузок, яким зав'язують постоли та обв'язують онучі на нозі. 2. На Україні, а також у Польщі, Литві, Білорусії в другій половині 15 – 17 ст. – ділянка землі площею близько 16,8 га.
ВОЛОКИ́ТА, -и, *ж.*. 1. *діал.* Блуканина, поневіряння. 2. *розм.* Навмисне бюрократичне уповільнення вирішення справи у суді, державній установі; тяганина.
ВОЛОКНИ́НА, -и, *ж.*, Одна нитка волокна.
ВОЛОКНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **волокни́на**.
ВОЛОКНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має в своєму складі волокна.
ВОЛОКНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **волокни́стий**.
ВОЛО́КНИЦЯ, -і, *ж.*, *мед.*, *зах.* Сифілітичні прояви у носі.
ВОЛОКНІ́ТИ, -ів, *мн.* Пластмаси, що складаються з рубленого волокна, просякнутого термореактивною синтетичною смолою.
ВОЛОКНО́, -а́, *с.* 1. Тонка непрядена нитка рослинного, мінерального або штучного походження, що використовується як сировина в текстильному виробництві і т. ін. // *збірн.* Сукупність таких ниток. ** **Опти́чне волокно́** – основний елемент оптичного кабеля, виконаний у вигляді тонкої скляної нитки циліндричної форми. 2. *перев. мн.* Витягнута в довжину клітина людської, тваринної або рослинної тканини.
ВОЛОКНУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **волокни́стий**. *Волокнуватий вапняк.*
ВОЛОКНУВА́ТІТИ, -тію, -тієш, *недок.* Ставати волокнистим.
ВОЛОКНЯ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **волокни́стий**.
ВОЛОКНЯ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **волокня́ний**.
ВО́ЛОКОМ, *присл.* Силоміць; тягнучи.
ВОЛОКО́ННИЙ, -а, -е. У якому використано структуру волокна. ** **Волоко́нна о́птика** – оптична система для передачі світла і зображення тонкими світловодами; розділ оптики, що вивчає такі системи.
ВОЛОКО́НЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **волокно́** 1.
ВОЛОКТИ́, -очу́, -о́чеш *і розм.* **ВОЛІКТИ́**, -ічу́, -і́чеш; *мин. ч.* волі́к, волокла́, волокло́ *і* воліклá, воліклó; *недок.*, *перех.* 1. Тягти кого-, що-небудь поверхнею чогось. // Нести на собі когось або щось важке, великого розміру, що звичайно торкається землі. // Ледве пересувати (чоботи тощо). 2. *розм.* Силоміць (або переконавши) вести кого-небудь із собою.
ВОЛОКТИ́СЯ, -очу́ся, -о́чешся *і розм.* **ВОЛІКТИ́СЯ**, -ічу́ся, -і́чешся; *мин. ч.* волі́кся, волокла́ся, волокло́ся *і* воліклáся, воліклóся; *недок.* 1. Тягтися поверхнею чого-небудь. 2. *розм.* Іти, їхати слідом за ким-небудь. // Іти, ходити дуже повільно (від старості, утоми і т. ін.). // Повільно пересуватися, рухатися (про хмари тощо). 3. *розм.* Постійно міняти місцеперебування; бурлакувати, мандрувати. 4. *перен.* Тривати, продовжуватися (про

вирішення якогось питання, справи і т. ін.). // Поволі тягтися, минати (про час).

ВОЛОКУ́ША, -і, *ж.* 1. Сільськогосподарське знаряддя для вирівнювання та поверхневого розпушування ґрунту. 2. Знаряддя для згортання й транспортування сіна та соломи. 3. Густа сітка для ловлі риби на мілині. 4. Поліно або інший вантаж, що його прикріплюють ланцюжком до капкана.

ВОЛОНТЕ́Р, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто став на військову або іншу державну службу за власним бажанням; доброволець.

ВОЛОНТЕ́РСТВО, -а, *с.* У міжнародному праві – участь добровольців – іноземних громадян у воєнних діях на боці жертв агресії або народу, що веде збройну боротьбу за свободу і незалежність проти іноземного гноблення.

ВОЛОНТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **волонте́р**.

ВОЛОО́КИЙ, -а, -е, *розм.* Який має великі випуклі очі.

ВОЛОО́ЧОК, -чка, *ч*, *зах.* Волове око (очко) – найменший в Україні співочий птах.

ВОЛОПА́С, -а, *ч.* 1. Той, хто пасе волів. 2. Сузір'я.

ВО́ЛОС, *ч.* 1. *род.* -а. Те саме, що **волоси́на**. 2. *род.* -у, *збірн.* Те саме, що **воло́сся**. 3. *род.* -у, *збірн.* Шерсть тварин, а також волосини з гриви та хвоста коней; використовується для різних виробів і технічних потреб. 4. *род.* -у, *збірн.* Волокна деяких тропічних і субтропічних рослин. ** **кукуру́дзяний во́лос** – волокна-стовпчики з приймочками в кукурудзи. 5. *род.* -у. Опух з наривом під нігтем пальця. 6. *род.* -а. Тонкий, як волосинка, водяний черв'як.

ВОЛОСА́ТИЙ, -а, -е. Покритий волоссям. // Який густо заріс волоссям. // Який має довге волосся на голові.

ВОЛОСА́ТИК, -у, *ч.* Прозорий кварц, з включенням кристалів рутилу, рідше гетиту.

ВОЛОСА́ТИКИ, -ів, *мн.* Клас первиннопорожнинних червів.

ВОЛОСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Чубитися.

ВОЛОСА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Надмірний розвиток волосся.

ВОЛОСЕ́НЬ, -і, *ж.*, *діал.* Волосінь.

ВОЛОСИ́НА, -и, *ж.* Ниткоподібний роговий утвір, що росте на шкірі людини і тварини. ** **ні на волоси́ну** – ніскільки, нітрохи, зовсім.

ВОЛОСИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **волоси́на**. 2. Паросток у рослин, що буває на листку, стеблі, корені і т. ін. 3. Тонка дротинка, що є складовою частиною якогось-небудь приладу, інструмента і т. ін.

ВОЛОСИНКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до волосинки.

ВОЛОСИНКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **волосинкоподі́бний**.

ВОЛОСИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Такий, на якому ростуть волоски, волосся; покритий волоссям (про шкіру людини й тварин). 2. *бот.* Покритий волосками. 3. Який має волокнисту будову.

ВОЛОСИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Наявність надмірно розвиненого волосяного покриву.

ВОЛОСИ́ТИСЯ, -шуся, -сишся, *недок.*, *зах.* Тягати одне одного за волосся.

ВОЛОСІ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **воло́сся**.

ВОЛОСІ́НЬ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **волоси́на**. 2. *збірн.* Те саме, що **во́лос** 3. // Довгі волосинки овечої вовни, з яких прядуть тонкі вовняні нитки. 3. Прив'язана до вудлища довга міцна нитка (з волосин коня, шовку і т. ін.), на кінці якої прикріплено риболовецький гачок.

ВОЛОСКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **волосо́к**.

ВОЛОСНИ́Й[1], -а́, -е́. Тонкий, як волос. *Волосні судини.*

ВОЛОСНИ́Й[2], -а́, -е́, *заст.* Прикм. до **во́лость** 2, 3. // *у знач. ім.* **волосни́й**, -но́го, *ч.* Посадова особа, що працює у волосній управі (старшина, писар і т. ін.). ** **волосна́ упра́ва**, *іст.* – орган правління волостю (у 2 знач.). **Волосни́й старшина́**: в Росії – виборна посадова особа сільського правління другої половини 19 – початку 20 ст. **Волосни́й суд** – виборний судовий селянський орган для розгляду дрібних цивільних та кримінальних справ в Росії другої половини 19 – початку 20 ст. **Волосни́й сход** – орган місцевого селянського самоуправління в Росії другої половини 19 – початку 20 ст.

ВОЛОСНИ́К, -а́, *ч.* Шовкова шапочка у заміжніх російських жінок 16 – 18 ст.

ВОЛО́СНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Те саме, що **капіля́рність**.

ВОЛОСНЯ́, -і, *ж.* Те саме, що **волосі́нь** 3.

ВОЛОСО́ВИЙ, -а, -е. Вигот. з волосу (у 3 знач.).

ВОЛОСОВИ́НА, -и, *ж.* Дефект металу (головним чином сталі) у вигляді тонкої (волосної) тріщини.

ВОЛОСО́ВІ, -их, *ім.* Клас паразитичних первиннопорожнинних червів.

ВОЛОСОГОЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Круглий глист, який, заглиблюючись у стінки кишечнику людини, живиться її кров'ю.

ВОЛОСОЇ́ДОВІ, -их, *мн.* Родина паразитичних комах ряду пухоїдів.

ВОЛОСО́К, -ска́, *ч.* 1. Зменш. до **во́лос** 1. 2. Ниткоподібний відросток з клітин покриву (стебла, гілок, листя і т. ін.) рослини; ворсинка. 3. Тонка металева пружинка, що рухає механізм годинника тощо. 4. Тонкий металевий дротик в електричній лампі, який унаслідок розжарення струмом дає світло.

ВОЛОСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до волоса (у 1 знач.).

ВОЛОСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **волосоподі́бний**.

ВОЛОСО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **во́лос** 1.

ВОЛО́ССЯ, -я, *с.*, *збірн.* Сукупність волосин, що ростуть на шкірі людини (перев. про поріст на голові). // Сукупність волосин, що є природним покривом шкіри тварин. ** **воло́ссям світи́ти**: а) не носити очіпка, не зав'язувати на голові хустки, намітки (про заміжніх жінок); б) залишатися неодруженою.

ВОЛО́ССЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **воло́сся**.

ВО́ЛОСТЕЛЬ, -я, *ч.* У російських князівствах (з 11 ст.) і в Російській державі (до середини 16 ст) – особа, яка очолювала волость.

ВО́ЛОСТЬ, -і, *ж.* 1. У Київській Русі – територія, підпорядкована єдиній владі (князя, монастиря тощо). 2. У дореволюційній Росії і в СРСР до 1929 – 1930 рр. – адміністративно-територіальна одиниця, що входила до складу повіту. // Населений пункт, у якому була волосна управа. 3. Приміщення волосної управи.

ВОЛО́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **воло́хи**. ** **воло́ський горі́х**: а) південне горіхове дерево; б) плід такого дерева.

ВОЛОСЯ́НИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **во́лос** 1 – 4 і **воло́сся**. *Волосяний покрив.* // Вигот. з волосу (у 3 знач.).

ВОЛОСЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Грубий шорсткий одяг, виготовлений із волосу, вовни, що його носили на голому тілі аскети.

ВОЛОСЯ́НКА[1], -и, *ж.*, *діал.*, *заст.* Волосяниця.

ВОЛОСЯ́НКА[2], -и, *ж.* Маленький співочий перелітний птах, поширений у Європі та інших частинах світу.

ВО́ЛОТ, -а, *ч.* Те саме, що **во́лоть**.

ВОЛОТЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **во́лоть**.

ВОЛОТИ́СТИЙ, -а, -е. Подібний до волоті. // Який має суцвіття у вигляді волоті. *Волотисті злаки.*

ВОЛОТО́К, -тка́, *ч.* Зменш. до **во́лот**.

ВОЛО́ТТЯ, -я, *с.* Збірн. до **во́лоть** і **во́лот**.

ВО́ЛОТЬ, -і, *ж.* Суцвіття трав'янистих (іноді кущових) рослин, яке складається з дрібних колосків, що утворюють кетяг.

ВОЛО́Х *див.* **воло́хи**.

ВОЛОХА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **волоха́тий**.

ВОЛОХА́ТИЙ, -а, -е. 1. Оброслий, покритий густим волоссям. // Який має довгу густу вовну. 2. Дуже настовбурчений, розпатланий, скуйовджений (про пасма волосся на голові тощо). 3. З довгим густим ворсом (про хутро, тканини й вироби з них). 4. *перен.*, *розм.* З густими гілками, листям, шпильками і т. ін., які стирчать у різні боки. 5. *перен.* Який має невиразні контури, поверхню.

ВОЛОХА́ТИТИСЯ, -иться, *недок.* Бути вкритим чимнебудь волохатим.

ВОЛОХА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **волоха́тий** 1 – 3.

ВОЛОХА́ТІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати, робитися волохатим (у 1, 3, 5 знач.).

ВОЛОХА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Волохате створіння.

ВОЛО́ХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **воло́х**, -а, *ч.*; **воло́шка**, -и, *ж.*). Загальна назва середньовічного населення Придунайських князівств і Трансільванії, з якого в другій половині XIX ст. сформувалися румунська та молдавська нації.

ВОЛО́ХИ, -ів, *мн.*, *розм.* Волоски на тілі людини.

ВОЛОХОКРИ́ЛІ, -их, *ім.* Ряд комах, зовні схожих на міль.

ВОЛОЦЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* 1. Бездомна людина, яка не працює, а живе з крадіжок, жебрацтва і т. ін., постійно змінюючи місцеперебування; бродяга, пройдисвіт. // Про того, хто ходить кудись без потреби, часто уникаючи роботи. // *жарт.* Про того, хто певний час був відсутній дома. 2. Той, хто любить волочитися за кимнебудь.

ВОЛОЦЮ́ЗТВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **бродя́жництво**.

ВОЛО́ЧАЧИ. Дієприсл. до **волочи́ти**.

ВОЛОЧБА́, -и́, *ж.*, *діал.* Боронування.

ВОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **волочи́ти**.

ВОЛОЧИ́ЛО, -а, *с.*, *тех.* Те саме, що **волочи́льня** 1.

ВОЛОЧИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для волочіння (у 2 знач.).

ВОЛОЧИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, що виготовляє дріт, труби і т. ін. волочінням (у 2 знач.). 2. Те саме, що **боронува́льник**.

ВОЛОЧИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **волочи́льник** 1.

ВОЛОЧИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *тех.* 1. Сталева дошка з отворами для волочіння дроту. 2. Підприємство або цех, у якому виготовляють дріт волочінням (у 2 знач.).

ВОЛО́ЧИНИ, -ин, *мн.* Рештки рослин, що чіпляються за зубці борони.

ВОЛОЧИ́ТИ, -очу́, -о́чиш, *недок.*, *перех.* 1. Тягти кого-, що-небудь поверхнею чого-небудь. // Нести на собі що-небудь важке або великого розміру, що звичайно торкається землі. // Ледве пересувати (чоботи тощо). 2. *розм.* Силоміць (або переконавши) вести кого-небудь із собою; тягнути. 3. *перен.*, *розм.* Піддавати судовій тяганині. 4. Переміщати, перетягати копиці сіна, соломи з одного місця на інше волоком (мотузком і т. ін.). 5. Розпушувати бороною зорану землю до або після сівби. 6. *тех.* Виготовляти дріт і т. ін. на волочильні.

ВОЛОЧИ́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чишся, *недок.* 1. Тягтися поверхнею чого-небудь. 2. Іти, їхати слідом за ким-небудь. // Іти, ходити дуже повільно (від старості, утоми і т. ін.). // Носитися, возитися з чимсь (звичайно без бажання, без потреби). 3. *розм.* Постійно змінювати місцеперебування; мандрувати, бродяжити. // *зневажл.* Вештатися без діла; тинятися. 4. *розм.* Упадати за кимнебудь, виявляючи свою закоханість, любов, прихильність. // Мати любовні стосунки з кимнебудь. 5. Пас. до **волочи́ти** 4 – 6.

ВОЛО́ЧИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **воло́ка**.

ВОЛОЧИ́ЩЕ, -а, *с.* Тягання за волосся.

ВОЛОЧІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **волочи́ти** 1, 4, 5. 2. *тех.* Спосіб обробки металів тиском, коли вироби (заготовки) протягують крізь отвір, діаметр якого менший від діаметра заготовки.

ВОЛОЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **во́лок** 1.

ВОЛО́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **воло́шка**[1].

ВОЛО́ШИН, -а, *ч.*, *заст.* Волох.

ВОЛО́ШКА[1], -и, *ж.* Польова трав'яниста рослина із синіми квітками, що росте перев. серед озимих культур. // Квітка цієї рослини.

ВОЛО́ШКА[2] *див.* **воло́хи**.

ВОЛО́ШКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **воло́шка**[1]. *Волошковий цвіт.* // На якому ростуть волошки. // Зробл. з волошок. 2. Який має або нагадує колір волошки; синій.

ВОЛОШКО́ВО. Присл. до **воло́шко́вий**.

ВОЛХВ, -а́, *ч.* У давніх слов'ян – ворожбит, чарівник. ** **три волхви́ (три царі́)**, *рел.* – волхви, які прийшли з подарунками до новонародженого Ісуса Христа і проголосили його Сином Божим.

ВОЛХВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **волхвува́ти**.

ВОЛХВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Займатися ворожбою, пророцтвом, чаклуванням.

ВО́ЛЬВОКС, -у, *ч.* Рід зелених водоростей, які ростуть у стоячій прісній воді.

ВОЛЬЄ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **вольє́ра**.

ВОЛЬЄ́РА, -и, *ж.* Обгороджений майданчик для утримання тварин і птахів на вільному повітрі.

ВОЛЬКАМЕРІ́Я, -ї, *ж.* У квітникарстві – назва деяких видів декоративних рослин родини вербенових.

ВО́ЛЬНА, -ої, *ж.*, *іст.* У першій половині 19 ст. на Слобожанщині – шинки за межами міста.

ВО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.*, *поет.* Вільний (у 1, 3 знач.).

ВО́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *збірн.*, *іст.* Селяни-кріпаки, ремісники і т. ін., що тікали від поміщиків та поселялися на окраїнах Московської держави й Польщі, здобуваючи таким чином певну незалежність.

ВО́ЛЬНОСТІ, -тей, *мн.*, *заст.* Вільності (*див.* **ві́льність**).

ВОЛЬНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Виявляти свою волю.

ВОЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **во́ля** 1. 2. Який має тверду волю, характер; наполегливий. 3. Заснований на особистій волі, без урахування об'єктивних умов і закономірностей; волюнтаристичний. *Вольове керівництво.*

ВОЛЬО́РА, -и, *ж.* Приміщення з огородженим майданчиком для утримання різних тварин.

ВОЛЬПРЮ́ЛА, -и, *ж.* Поліакрилонітрильне волокно.

ВО́ЛЬСКИ, -ів, *мн.* Стародавнє плем'я у Центральній Італії.

ВОЛЬТ[1], -а, *ч.* Міжнародна одиниця електричної напруги, електричного потенціалу, різниці електричних потенціалів, електрорушійної сили (В).

ВОЛЬТ[2], -а, *ч.* 1. *спорт.* Об'їзд манежу по колу під час вправ із верхової їзди. // Доріжка на манежі, що має форму кола. // Крутий поворот коня під час манежної їзди. // Будь-який крутий поворот. 2. *спорт.* Ухиляння від удару супротивника під час фехтування. 3. Підтасовування, пересмикування карт під час гри, щоб обдурити партнерів.

ВО́ЛЬТА, -и, *ж.*, *муз.* 1. Знак скорочення нотного запису, який означає, що повторюється певний розділ музичного твору, але з іншим закінченням. 2. Старовинний парний танець.

ВОЛЬТА́Ж, -у́, *ч.* Ступінь напруги електричного струму.

ВОЛЬТА́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання сили електричного струму за його хімічною дією.

ВОЛЬТАМЕ́ТРОВИЙ, -а, -е. Стос. до вольтаметра.

ВОЛЬТ-АМПЕ́Р, -а, *ч.* Одиниця повної потужності змінного струму – повна потужність за напруги 1 В та сили струму 1 А.

ВОЛЬТАМПЕРМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання повної потужності.

ВОЛЬТ-АМПЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вольт-ампе́р**.

ВОЛЬТЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний (властивий) Вольтеру.

ВОЛЬТЕР'Я́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Послідовник Вольтера; наприкінці 18 – на початку 19 ст. – вільнодумна людина; вільнодумець.

ВОЛЬТЕР'Я́НКА, -и. Жін. до **вольтер'я́нець**.

ВОЛЬТЕР'Я́НСТВО, -а, *с.* Світогляд, який базується на філософських поглядах Вольтера. // Назва ідейно-політичних течій і релігійного вільнодумства кінця 18 – початку 19 ст., пов'язаних з ученням Вольтера; вільнодумство.

ВОЛЬТИЖЕ́Р, -а, *ч.* Вершник, який майстерно виконує складні гімнастичні вправи на коні, який швидко біжить по колу.

ВОЛЬТИЖЕ́РКА, -и. Жін. до **вольтиже́р**.

ВОЛЬТИЖУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для вольтижування.

ВОЛЬТИЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Складні гімнастичні вправи вершника на коні, який швидко біжить по колу.

ВОЛЬТИЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Майстерно виконувати гімнастичні вправи на коні під час його бігу по колу; займатися вольтижуванням.

ВОЛЬТИНІ́ЗМ, -у, *ч.* Здатність багатьох груп комах давати від одного до кількох поколінь на рік.

ВОЛЬТМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання напруги електричного струму між двома точками елек-

тричного кола.

ВОЛЬТМЕ́ТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вольтме́тр**.

ВОЛЬТОММЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання напруги або опору в електричному колі.

ВОЛЬТФА́С, -у, *ч.* Раптовий поворот обличчям до переслідувача.

ВОЛЬФАРТІО́З, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Інвазійна хвороба тварин (зрідка людини), викликане паразитуванням в ранах личинок вольфартової мухи.

ВОЛЬФРА́М, -у, *ч.* W. Хімічний елемент; важкотопкий метал сріблясто-білого кольору.

ВОЛЬФРАМА́ТИ, -ів, *мн.* Солі вольфрамових кислот, що використовуються у текстильній, лакофарбовій промисловості та ін.

ВОЛЬФРАМА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вольфрама́т**.

ВОЛЬФРАМІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, руда, що використовується для виготовлення високоякісних сортів твердої сталі.

ВОЛЬФРАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Покритий тонким шаром вольфраму або легований ним.

ВОЛЬФРА́МОВИЙ, -а, -е. Який містить вольфрам. *Вольфрамова руда.* // Вигот. з вольфраму.

ВОЛЬФРАМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Насичення в процесі дифузії поверхневого шару металевих виробів вольфрамом. 2. Нанесення (напиленням або іншим способом) покриттів з чистого вольфраму на поверхню металевих і неметалевих виробів.

ВОЛЬФРАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Здійснювати вольфрамування.

ВО́ЛЬЮМ, ВО́ЛЮМ, -а, *ч.* Кількість акцій чи операцій з цінними паперами, або увесь ринок протягом обумовленого часу.

ВОЛЮМЕ́ТР, -а, *ч.* Те саме, що **волюмоме́тр**.

ВОЛЮМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до волюметра.

ВОЛЮМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **волюмоме́трія**.

ВОЛЮМІНО́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Багатотомний. 2. Великий, об'ємний.

ВОЛЮМІНО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **волюме́тр**.

ВОЛЮМКОНТРО́ЛЬ, -ю, *ч.* Вимірювання і регулювання рівня звуку при електроакустичній передачі.

ВОЛЮМОМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для визначення об'єму матеріалу (напр., вати), якщо не можна визначити його, занурюючи цей матеріал у воду.

ВОЛЮМОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **волюмоме́трія**.

ВОЛЮМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Об'ємний метод кількісного хімічного аналізу.

ВОЛЮМОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Чутливі нервові закінчення у різних органах та кровоносних судинах, що реагують на розтяг їх стінок.

ВОЛЮНТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Ідеалістичний напрям у філософії, представники якого вважають людську волю першоосновою і творцем дійсності. 2. *псих.* Визнання волі, а не розуму основним у психічному житті людини. 3. Довільні рішення, що ігнорують закони історичного розвитку, реальні умови та обставини. ** **Економі́чний волюнтари́зм** – довільні рішення в практиці господарювання, що нехтують об'єктивними умовами та науково обґрунтованими рекомендаціями.

ВОЛЮНТАРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто схильний до волюнтаризму, поводитися волюнтаристськи.

ВОЛЮНТАРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до волюнтаризму. *Волюнтаристична теорія.* // Оснований на волюнтаризмі. *Волюнтаристичний світогляд.* 2. Власт. волюнтаристові.

ВОЛЮНТАРИ́СТКА, -и. Жін. до **волюнтари́ст**.

ВОЛЮНТАРИ́СТСЬКИ, *присл.* Керуючись тільки особистою волею, без урахування об'єктивних умов і закономірностей; довільно, суб'єктивно.

ВОЛЮНТАРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Оснований на волюнтаризмі, властивий волюнтаристу. *Волюнтаристське рішення. Волюнтаристський підхід.*

ВОЛЮ́ТА, -и, *ж.* Скульптурна прикраса у вигляді спірального завитка з вічком у центрі на капітелі іонічної колони або на консолі.

ВОЛЮТИ́Н, -у, *ч.* Включення, що міститься в цитоплазмі деяких мікроорганізмів.

ВОЛЮ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до волюти.

ВО́ЛЯ, -і, *ж.* 1. *тільки одн.* Одна з функцій людської психіки, яка полягає насамперед у владі над собою, керуванні своїми діями й свідомому регулюванні своєї поведінки. // Прагнення досягти своєї мети; рішучість. 2. Бажання, хотіння. // Вимога, наказ. ** **Во́ля ва́ша (твоя́)** – як хочете (хочеш), як бажаєте (бажаєш). **З до́брої во́лі** – без примусу, добровільно. **Оста́ння во́ля** *чия* – бажання, розпорядження, висловлене перед смертю; заповіт. **Із своє́ї (вла́сної) во́лі**: а) як хто хоче (хотів), за своїм уподобанням; б) за власним бажанням, без примусу. 3. Право розпоряджатися на свій розсуд; влада. // Дозвіл, згода, рішення. ** **Віддава́тися на во́лю** *кому, чому* – давати можливість кому-, чому-небудь володіти, розпоряджатися собою. **Во́льному во́ля** – як собі хочеш (хочете). **Ма́ти во́лю** *над ким* – вільно ким-небудь розпоряджатися; впливати на когось. 4. Відсутність обмежень; привілля. // Особисте життя вдома (на противагу військовій службі, перебуванню в навчальному закладі закритого типу тощо). ** **Дава́ти во́лю** *кому, чому* – не обмежувати когось у діях, у виявленні почуттів, не стримувати своїх почуттів. **На во́лі**: а) не в приміщенні; б) будучи неув'язненим, вільним; прот. у н е в о л і. 5. Свобода, незалежність; прот. н е в о л я, р а б с т в о. // Перебування не під арештом, не в клітці, не на ланцюгу і т. ін. 6. *іст.* Звільнення селян від кріпацтва.

ВОЛЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до віл.

ВОЛЯ́Р, -а́, *ч.* Те саме, що **воловик** 1.

ВОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **воля́р**.

ВОЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **віл**. // Признач. для волів. // Власт. волові. 2. *перен.* Дуже міцний, сильний. *Волячі очі.*

ВОМБА́ТОВІ, -их, *мн.* Родина ссавців ряду сумчастих.

ВОМЕ́РО-НАЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Воме́ро-наза́льний о́рган** – сенсорний орган, який реагує на різні хімічні речовини.

ВОМІ́СТО, *присл.*, *діал.* Замість.

ВОМІ́ТИ, -ів, *мн.*, *діал.* Нудота, блювання.

ВОМІТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх, боязнь виникнення блювання.

ВО́МПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* во́мплять; *недок.*, *діал.* Вагатися; соромитися.

ВО́НА, -и, *ж.* Грошова одиниця Кореї, що дорівнює 100 чонів.

ВОНА́, її (*з прийм.* до не́ї, від не́ї *і т. ін.*), *займ. особ.* 3 *ос. одн.*, *ж.* 1. Уживається на позначення предмета мовлення, вираженого іменником жіночого роду однини в попередньому реченні або після цього займенника. // *у знач. ім.* Означає особу жіночої статі як об'єкт чийого-небудь кохання. // *у знач. ім.*, *розм.* Уживається для визначення статі людини в дитячому віці. 2. *тільки род. в.* Уживається в значенні присвійного займенника.

ВОНЕ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Горобина.

ВОНИ́, їх (*з прийм.* до них, від них *і т. ін.*), *займ. особ.* 3 *ос. мн.* 1. Уживається на позначення предмета мовлення, вираженого іменником у множині до або після цього займенника. 2. *розм.* Уживається для вираження пошани до однієї особи будь-якої статі.

ВОНІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Блювати.

ВОНЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Який часто смердить.

ВОНО́, його́ (*з прийм.* до нього, від нього *і т. ін.*), *займ. особ.* 3 *ос. одн.*, *с.* 1. Уживається на позначення предмета мовлення, вираженого іменником середнього роду однини в попередньому реченні або після цього займенника. 2. *розм.* Уживається в значенні вказівного займенника ц е. 3. *розм.* Уживається в значенні займенників в і н, в о н а з відтінком пестливості або зневажливості. 4. *розм.* Уживається в значенні підсилювальної частки. ** **То (ото́) ж то й воно́** – уживається як повчальна або докірлива вказівка на що-небудь у значенні "в тім то й річ". **Ось (от) воно́ що!** – уживається як вигук здогаду про що-небудь.

ВО́НПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* во́нплять; *недок.*, *діал.* Сумніватися.

ВОНЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **смердю́чий**.

ВОНЮ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Народна назва рослин із родів: гусятник, ромашка, валеріана та ін., що відзначаються різким запахом. 2. Назва північноамериканських ссавців родини куниць, які мають різкий неприємний запах; скунс.

ВОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **смерді́ти**.

ВОРА́ТИ, -рю́, -ре́ш, *док.*, *рідко.* Зорати певну ділянку землі.

ВОРА́ТИСЯ *див.* **ворюва́тися**.

ВО́РВАНЬ, -і, *ж.*, *заст.* Жир, що його добувають із морських тварин (китів, тюленів і т. ін.) та риб.

ВО́РГА, -и, *ж.*, *зах.* Губа.

ВОРИ́НА, -и, *ж.* 1. Зрубаний тонкий довгий стовбур дерева, що його використовують для огорожі; жердина. 2. *рідко.* Загорожа з таких жердин.

ВОРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **вори́на**.

ВОРИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до ворини.

ВОРИ́ННЯ, -я, *с.* 1. Збірн. до **вори́на**. 2. *рідко.* Загорожа з довгих жердин, прибитих до стовпців.

ВОРІЖЕ́НЬКИ, *рідко* **ВОРОЖЕ́НЬКИ**, -ів, *мн.*, *нар.-поет.* Вороги.

ВОРІ́ТЕЧКА, -чок, *мн.* Зменш.-пестл. до **воро́та** 1.

ВОРІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **воро́та**. ** **Ворі́тна ве́на** – велика кровоносна судина, що несе кров з усього шлунково-кишкового тракту у ворота печінки.

ВОРІ́ТНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ворота́р** 1.

ВОРІ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Прикріплена на завісах одна з двох частин (половин) воріт, брами. 2. Стовп, до якого прикріплено ворота.

ВОРІ́ТНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ворі́тниця** 1.

ВОРІ́ТОНЬКА, -ньок, *мн.* Зменш.-пестл. до **воро́та** 1.

ВОРІ́ТТЯ, -я, *с.*, *діал.* Ворота.

ВОРІТТЯ́, -я́, *с.*, *діал.* Вороття.

ВОРІ́ТЦЯ, -теть, *мн.* Зменш.-пестл. до **воро́та** 1.

ВОРІ́Х, -а, *ч.*, *діал.* Горіх.

ВО́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Гарчання, бурчання.

ВОРКІ́Т, -коте́, *ч.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **воркоту́н**. 2. Ласкава назва-прикладка до сл. к і т.

ВОРКІТЛИ́ВИЙ, *рідко* **ВОРКОТЛИ́ВИЙ**, -а, -е. Який має схильність воркотати (в 3, 4 знач.). *Воркітлива людина.* // Який виражає незадоволення.

ВОРКІТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **воркітли́вий**.

ВОРКІТЛИ́ВО. Присл. до **воркітли́вий**.

ВОРКІТНЯ́, -і, *ж.* Збірн. до **воркота́ння**.

ВОРКО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **муркота́ння**.

ВОРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **воркота́ти**.

ВОРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, **ВОРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Те саме, що **воркува́ти** 1. 2. *перен.* Те саме, що **воркува́ти** 2. 3. Те саме, що **муркота́ти** 1. 4. *розм.* Виявляти своє незадоволення, гнів тощо приглушеною переривчастою мовою; бурчати. 5. Утворювати одноманітний приглушений звук – рокіт (про воду, машину і т. ін.).

ВОРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **воркоті́ти**.

ВОРКОТІ́ТИ *див.* **воркота́ти**.

ВОРКОТЛИ́ВИЙ *див.* **воркітли́вий**.

ВОРКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **воркотли́вий**.

ВОРКОТЛИ́ВО. Присл. до **воркотли́вий**.

ВОРКОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **воркота́ти** 4.

ВОРКОТУ́Н, -а́, *ч.* Той, хто має схильність воркотати (у 4 знач.).

ВОРКОТУ́ХА, -и. Жін. до **воркоту́н**.

ВОРКО́ТЯ, -і, *ч. і ж.* Воркотун (воркотуха).

ВОРКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **воркува́ти**.

ВОРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Видавати своєрідні переливчасті звуки (про голубів, горлиць і т. ін.). 2. *перен.* Ніжно розмовляти з ким-небудь.

ВОРКУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **воркоту́н**.

ВО́РКФЕР, -а, *ч.* Зміна системи соціального забезпечення, що зобов'язує осіб, які отримують матеріальну допомогу, шукати роботу.

ВОРОБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.*, *діал.* Горобець.

ВОРОБЧИ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Самка горобця.

ВОРОБ'Я́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Послід горобця.

ВО́РОГ, -а, *ч.* 1. Той, хто перебуває в стані ворожнечі, боротьби з ким-небудь; недруг, супротивник. // *чого.* Принциповий противник чого-небудь. 2. *також збірн.* Супротивник на війні, у воєнних діях. 3. *перен.* Шкідник сільськогосподарських рослин, лісу і т. ін.

ВОРОГУВА́ННЯ, -я, *с.* Ворожі стосунки між кимсь, виявлення неприязні, ненависті до кого-, чого-небудь.

ВОРОГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *з* (*між, поміж*) *ким, без додатка і діал. на* (*до*) *кого.* Бути у ворожих стосунках, виявляти неприязнь, ненависть до кого-, чого-небудь.

ВОРОГУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ворогува́ти**.

ВО́РОЖ, -а, *ч.*, *зах.* Ворожбит.

ВОРОЖБА́, -и́, *ж.*, *заст.* Угадування майбутнього чи минулого на картах і т. ін.

ВОРОЖБИ́Т, -а, *ч.* 1. Той, хто вгадує майбутнє чи минуле, за якимись прикметами або ворожачи на картах. 2. Чарівник (у 1 знач.). 3. Знахар.

ВОРОЖБИ́ТЕНКО, -а, *ч.* Син ворожбита.

ВОРОЖБИ́ТІВНА, -и, *ж.* Донька ворожбита.

ВОРОЖБИ́ТКА, -и. Жін. до **ворожби́т**.

ВОРОЖБИ́ТСТВО, -а, *с.*, *заст.*, *рідко.* Те саме, що **воро́жіння**.

ВОРОЖБИ́ТСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ворожби́т**. // Власт. ворожбитові.

ВОРОЖДА́, -и́, *ж.*, *поет.*, *рідко.* Те саме, що **ворожне́ча**.

ВОРО́ЖЕ. Присл. до **воро́жий** 1.

ВОРОЖЕ́НЬКИ, -ів, *мн.* Пестл. до **ворогі́**.

ВОРОЖЕ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **воро́жка**.

ВОРО́ЖИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **во́рог** 1. // Який виявляє ворожнечу, ненависть; сповнений недоброзичливості. // Який перебуває в стані ворожнечі. 2. Прикм. до **во́рог** 2.

ВОРОЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для ворожіння. *Ворожильні карти.* // Який виконується під час ворожіння. *Ворожильна пісня.*

ВОРОЖИ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Ворожбитка. 2. *ент.* Сонечко.

ВОРОЖИ́ТИ, -ожу́, -о́жиш, *недок.* 1. Вгадувати майбутнє чи минуле на картах і т. ін.; пророкувати що-небудь. 2. Уживати слова, застосовувати прийоми, чародійна сила яких нібито має вплинути на людину, природу і т. ін.; чарувати. 3. *біля* (*коло*) *кого – чого*, *перен.*, *жарт.* Поратися біля кого-, чого-небудь.

ВОРО́ЖІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ворожи́ти** 1, 2.

ВОРО́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Властивість за знач. **воро́жий** 1.

ВОРО́ЖКА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Жінка, яка ворожить (у 1, 2 знач.). 2. Знахарка.

ВОРОЖНЕ́ЧА, -і, *ж.* Відносини й дії між кимнебудь, пройняті ненавистю, недоброзичливістю.

ВОРО́ЖО, *рідко.* Присл. до **воро́жий** 1.

ВОРО́ЖЧИН, -чина, -чине. Прикм. до **воро́жка**.

ВОРО́ЗА, -и, *ж.*, *зах.* Вірьовка чи ремінь у батозі.

ВОРОЗЬКИ́Й, -а, -е, *зах.* 1. Пустотливий. 2. Прудкий, гарячий.

ВО́РОК, -а, *ч.* 1. Мішечок із гострокутним дном для відціджування та віддушування сиру. 2. *діал.* Мішок.

ВО́РОН[1], -а, *ч.* 1. Великий хижий птах із блискучим чорно-синім пір'ям, що живе подалі від осель (перев. в лісі). 2. Рід гри, в якій імітується напад ворона на курчат, що їх захищає квочка.

ВО́РОН[2], *прикм.*, *нар.-поет.*, *рідко.* Вороний.

ВОРО́НА, -и, *ж.* 1. Хижий птах із чорним або сірим пір'ям, що живе на деревах поблизу населених пунктів. 2. *перен.*, *зневажл.* Про неуважну людину; ґава, роззява.

ВОРО́НЕЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Воронеж.

ВОРОНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* Зменш.-пестл. до **вороний**. // *у знач. ім.* **вороне́нький**, -кого, *ч.* Вороний кінь.

ВОРОНЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташеня ворони або ворона.

ВОРОНЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **вороненя́**.

ВОРОНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Вороний кінь. 2. Півонія вузьколиста.

ВОРОНИ́Й, -а́, -е́. Чорний із синюватим полиском (про масть коня). // *у знач. ім.* **ворони́й**, -но́го, *ч.* Кінь чорної масті.

ВО́РОНІВ, -нова, -нове. 1. Прикм. до **во́рон**[1] 1. 2. Кольором схожий на ворона; чорний. *Воронове крило.*

ВОРО́НІЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Вороніж.

ВОРО́НКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ви́рва** 1.

ВОРОНКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **лійкува́тий**.

ВОРОНКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до воро-

нкоподі́бний.
ВОРОНКОПОДІ́БНО. Присл. до **воронкоподі́бний.**
ВОРОННЯ́, -я́, *с.* Збірн. до **воро́на 1 й во́рон' 1.**
ВОРОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вороновáти.** // *у знач. прикм.*
ВО́РОНОВІ, -их, *ім.* Родина птахів ряду горобцеподібних.
ВОРОНО́К, -нка́, *ч., розм.* В СРСР до початку 50-х рр. – крита машина, що її використовували для перевезення арештованих у супроводі конвою.
ВОРОНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який воронує метали.
ВОРОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **воронувáти.**
ВОРОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́еш, *недок., перех.* Покривати поверхню металу шаром оксиду феруму або якогось іншого металу для захисту від ржавіння та надання їй чорного, темно-синього або брунатного кольору; чорнити (метал).
ВОРОНЬКО́, -а́, *ч.* Кінь вороної масті.
ВОРОНЯ́, -я́ти, *с.* Пташеня ворони або ворона.
ВОРОНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **вороня́.**
ВОРО́НЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **воро́на 1 й во́рон'** 1. // Власт. вороні й ворону. ** **воро́няче о́ко** – багаторічна трав'яниста рослина родини лілійних, яка дає одну чорну отруйну ягоду на кінці стебла.
ВОРОНЯ́ЧЧЯ, -я, *с., розм.* Збірн. до **во́рон' 1 і воро́на 1.**
ВО́РОТ, -а, *ч.* Найпростіша вантажопідіймна машина, що складається з барабана з ручним приводом та канату, що намотується на барабан.
ВОРО́ТА, -рі́т, *мн.* 1. Проїзд або прохід в огорожі між будівлями тощо, а також ворітниці, що його закривають; брама. *Золоті ворота.* // Затвори шлюзів, які затримують воду на певному рівні. // Вузький прохід, що ними йдуть судна між скелями, мілинами і т. ін. ** **повітряні (морські, сухопутні і т. ін.) воро́та** – про аеропорт, автовокзал, залізничну станцію, річковий або морський порт (*перен.*). **тріумфа́льні воро́та** – архітектурна споруда у вигляді арки, збудована на честь якоїнебудь знаменної події і т. ін. **ца́рські воро́та** – середні двері в церковному іконостасі. 2. Точно визначена частина поля спортивної команди, яку вона захищає, граючи у футбол і т. ін. з іншою командою. 3. *анат.* Місце входу до органа або виходу з органа нервових волокон, кровоносних і лімфатичних судин. *Ворота легенів. Ворота печінки.* 4. *мед.* Місце проникнення інфекції в організм.
ВОРОТА́Р, -а́, *ч.* 1. Сторож біля воріт. 2. Член спортивної команди (футбольної, хокейної і т. ін.), який захищає ворота; голкіпер.
ВОРОТА́РКА, -и, *розм.* Жін. до **ворота́р.**
ВОРОТА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до воротаря.
ВОРОТА́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Належний (властивий) воротарю. 2. Прикм. до **ворота́р.**
ВОРО́ТАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., діал.* Обтирати зерно в ступі від лузги.
ВОРОТИ́ЛО, -а, *с., заст.* Дрючок, яким повертають вітряк.
ВОРОТІ́Й, -я́, *ірон., рідко.* Те саме, що **верхово́д'.**
ВОРО́ТНІЙ, -я, -є, *рідко.* Прикм. до **воро́та.**
ВОРОТО́К, -тка́, *ч.* Планка з двома ручками для обертання й підтримування різальних ручних інструментів (розверток, свердел і т. ін.).
ВОРОТТЯ́, -я́, *с., пар.-поет.* Повернення до чогокого-небудь. ** **Без воротт́я** – безповоротно, назавжди.
ВО́РОХ, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **ку́па.**
ВОРОХІ́ВИНИ, -ин, *мн., діал.* Бунт.
ВОРОХІ́БНИК, -а, *ч., зах.* Бунтівник.
ВОРОХІ́БНИЦТВО, -а, *с., діал.* Бунт.
ВОРОХІ́БНЯ, -і, *ж., зах.* Бунт.
ВОРОХО́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* ворохоблять; *недок., перех. і неперех. розм.* 1. Те саме, що **ворушúти** 1, 3. 2. Те саме, що **бунтувáти.**
ВОРОХО́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* ворохобляться; *недок., розм.* 1. Те саме, що **ворушúтися** 1, 2. Те саме, що **бунтувáтися**; обурюватися.
ВОРОХО́БНИЙ, -а, -є, *розм.* Те саме, що **бунті́вний**; бентежний.
ВОРОХО́БНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **бунті́вник.**
ВОРОХО́БНИЦТВО, -а, *с.* Заколотництво, бунтарство.
ВОРО́ЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **воро́чати.**
ВОРОЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., діал.* Повертатися назад.
ВОРОЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., діал.* Повертатися назад.
ВО́РОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **во́рок.**
ВОРС, -у, *ч.* Те саме, що **во́рса.**
ВО́РСА, -и, *ж.* Густий пушок із коротких волокон на поверхні деяких тканин.
ВОРСИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **ворси́нка 1.**
ВОРСИ́НКА *див.* **ворси́нки.**
ВОРСИ́НКИ, -нок, *мн.* (*одн.* **ворси́нка**, -и, *ж.*). 1. Волоски ворсу. 2. Тонесенькі волосинки на шкірі людини, тварини, а також на поверхні рослин. 3. *анат.* Мікроскопічні виростки на слизовій оболонці тонкої кишки, через які всмоктуються перетравлені шлунком поживні речовини.
ВОРСИ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Покритий ворсинками (в 2, 3 знач.). ** **Ворси́нчаста пухли́на** – доброякісна залозиста пухлина, яка утворюється з епітелію слизової оболонки товстої кишки.
ВОРСИ́СТИЙ, -а, -е. З ворсою, з ворсинками.
ВОРСИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ворси́стий.**
ВО́РСОВИЙ, -а, -е. З ворсою.
ВОРСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *текст.* Признач. для ворсування. *Ворсувальна машина.*
ВОРСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто ворсує тканини.
ВОРСУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **ворсува́льник.**
ВОРСУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж., текст.* 1. Приміщення, в якому ворсують тканини. 2. Машина для ворсування тканин.
ВОРСУВА́ННЯ, -я, *с., текст.* Дія за знач. **ворсувáти.**
ВОРСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., текст.* Робити ворс на поверхні тканини за допомогою спеціальної машини. // Випрямляти ворс.
ВОРСЯНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **ворси́стий.**
ВОРСЯ́НКА, -и, *ж.* Рід дво-, рідше багатолітніх трав сімейства ворсянкових.
ВОРУХКИ́Й, -а́, -е́, *розм., рідко.* Те саме, що **рухли́вий.**
ВОРУХЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **рухли́вий.**
ВОРУХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **ворушúти 1, 4.**
ВОРУХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **ворушúтися.**
ВОРУШИ́ЛО, -а, *с., діал.* Важіль, підойма.
ВОРУШИ́ТИ, -ушу́, -у́шиш, *недок.* 1. *перех.* Торкаючись кого-, чого-небудь, злегка рухати. 2. *перех.* Перевертати що-небудь легке (сіно, солому і т. ін.). // Перегортати які-небудь папери тощо. 3. *перех., перен.* Спонукати до діяльності, виводити зі стану байдужості; збуджувати. // Згадувати, пригадувати, викликати в пам'яті. 4. *неперех.* Злегка рухати чим-небудь. // Надавати руху чому-небудь.
ВОРУШИ́ТИСЯ, -ушу́ся, -у́шишся, *недок.* 1. Злегка рухатися, залишаючись на тому самому місці. 2. Повільно рухатися, пересуватися з місця на місце. 3. *перен.* Проявляти діяльність; пробуджуватися.
ВОРУШІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ворушúти і ворушúтися.** 2. *розм., рідко.* Те саме, що **метушня́ 1.**
ВОРУШКИ́Й, -а́, -е́, *розм., рідко.* Те саме, що **рухли́вий.**
ВОРУШЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **рухли́вий.**
ВОРУШЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ворушли́вий.**
ВОРУШНЯ́, -і, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **метушня́ 1.**
ВО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВОРА́ТИСЯ**, -рю́ся, -ре́шся, *док.* Орючи, захоплювати зайву або чужу ділянку землі.
ВОСЕНИ́, *присл.* Тоді, коли буває осінь, осінньої пори.
ВОСИ́КА, -и, *ж., зах.* Осика.
ВОСКІ́ВКА, -и, *ж.* Навощений папір для креслення, друкування на ротаторі тощо.
ВОСКОБІ́Й, -бо́ю, *ч.* Добування воску з вощини.
ВОСКОБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до воскобою. *Воскобійні клинки.*
ВОСКОБІ́ЙНИК, -а, *ч.* Той, хто добуває віск із вощини.
ВОСКОБІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **воскобі́йник.**
ВОСКОБІ́ЙНЯ, -і, *ж.* Приміщення або підприємство, де добувають віск із вощини.
ВОСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **воскувáти.** // *у знач. прикм.*
ВОСКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Зробл. з воску. // Укритий або просочений воском. ** **воскова́ мі́ль** – міль, що паразитує на стільниках. 2. *перен.* М'який, податливий (про людську вдачу). ** **воскова́ хи́ткість (гну́чкість)**, *мед.* – заціпеніння м'язів, при якому вони зберігають надане їм положення. 3. Який має колір воску; блідо-жовтий. ** **воскова́ сти́глість** – передостання фаза стиглості зерна, у якій воно починає жовтіти.
ВОСКРЕСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **воскреса́ти.**
ВОСКРЕСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВОСКРЕ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Ставати знову живим, повертатися до життя після смерті; оживати. // *перен.* Відроджуватися, відновлюватися. // Вндужувати. // Проростати, розпускатися (про рослини). 2. *перен.* Внутрішньо обновлятися, ставати знову життєздатним, працездатним і т. ін.; оновлюватися. 3. *перен.* Відновлюватися в пам'яті; пригадуватися (про що-небудь забуте, давноминуле).
ВОСКРЕСЕ́ННЯ, -я, *с., заст.* Те саме, що **воскресі́ння.**
ВОСКРЕСИ́ТИ *див.* **воскреша́ти.**
ВОСКРЕСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **воскре́снути 1, 2.**
ВОСКРЕ́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **воскре́снути 1, 2.** // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм., рідко.* Те саме, що **скре́слий.**
ВОСКРЕ́СНУТИ *див.* **воскреса́ти.**
ВОСКРЕША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВОСКРЕСИ́ТИ**, -ешу́, -еси́ш, *док., перех.* 1. Повертати кого-небудь до життя; оживляти. 2. *перен.* Відбудовувати, відновлювати що-небудь. 3. *перен. док., перен.* Підтримувати духовно, оновлювати; надихати. 4. *перен.* Пригадувати, відновлювати в пам'яті що-небудь забуте, давноминуле. // Давати уявлення про що-небудь.
ВОСКРЕША́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **воскреша́ти 4.**
ВОСКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **воскува́ти.**
ВОСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Натирати, намазувати або просочувати що-небудь воском. *Воскувати підлогу.*
ВОСКУВА́ТИЙ, -а, -е. Кольором схожий на віск.
ВОСКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **воскува́тий.**
ВОСТА́ННЄ, *присл.* Останній раз.
ВО́СТРО-КО́НТО, *невідм., ч.* Див. **ло́ро-ко́нто.**
ВОСЬМА́КА, -и, *ж., розм.* Вісімка у гральних картах.
ВОСЬМЕРИ́К, -а́, *ч.* 1. Предмет, який складається з восьми частин. 2. Форма перекриття.
ВОСЬМЕРИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **восьмери́к.**
ВОСЬМЕРИ́ЧНИЙ. Пов'язаний із числом 8. ** **восьмери́чне и** – назва літери давньоруської абетки на позначення звука "і", що мала числове значення 8.
ВОСЬМЕРНЯ́, -і́, *ж., діал.* Дошка після розпилювання стовбура дерева на вісім частин.
ВО́СЬМЕРО, восьмо́х, *числ. кільк., збірн.* Вісім (уживається з іменниками чоловічого роду, що означають живих істот, з іменниками середнього роду, що означають назви істот і речей, з іменниками, що вживаються в множині й можуть мати одиничне значення, а також з особовими займенниками в множині). *Восьмеро студентів.*
ВОСЬМИА́ТОМНИЙ, -а, -е. Який містить вісім атомів.
ВОСЬМИБІ́ТОВИЙ, -а, -е. Який має розрядність вісім біт.
ВОСЬМИВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Хімічний елемент, здатний утворювати 8 ковалентних зв'язків у молекулі чи комплексному іоні. 2. Атом, який у молекулі чи кристалі сполуки має ступінь окиснення +8.
ВОСЬМИВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **восьмивале́нтний.**
ВОСЬМИВЕСЛО́ВИЙ, -а, -е. Який приводиться у рух вісьмома веслами.
ВОСЬМИВІДЕ́РНИЙ, -а, -е. Об'єм якого складає вісім відер.
ВОСЬМИВО́ДНИЙ, -а, -е. У якого одна формульна одиниця містить 8 молекул кристалізаційної води.
ВОСЬМИГОДИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який триває вісім годин. 2. Який починається, вирушає або прибуває о восьмій годині (про кіносеанс, поїзд тощо).
ВОСЬМИГРА́ННИЙ, -а, -е. Який має вісім граней.
ВОСЬМИГРА́ННИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, яке має вісім граней.
ВОСЬМИГРИ́ВЕНИК, -а, *ч., розм.* Неофіційна назва старої монети вартістю 80 копійок.
ВОСЬМИДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який триває вісім днів або розрахований на такий термін.
ВОСЬМИДЕСЯ́ТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **вісімдеся́т.**
ВОСЬМИДЕСЯ́ТНИК, -а, *ч.* Прогресивний діяч 80-х рр. 19 ст. в Росії.
ВОСЬМИЗНА́КОВИЙ, -а, -е. Який складається з восьми знаків.
ВОСЬМИЗНА́КОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **восьмизна́ковий.**
ВОСЬМИЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Який складається з восьми знаків десяткової системи числення.
ВО́СЬМИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **ві́сім.**
ВОСЬМИКЛА́СНИЙ, -а, -е. Який має, включає вісім класів. *Восьмикласна освіта.*
ВОСЬМИКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень восьмого класу.
ВОСЬМИКЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **восьмикла́сник.**
ВОСЬМИКРА́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **восьмиразо́вий.**
ВОСЬМИКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **восьмикра́тний.**
ВОСЬМИКУ́ТНИЙ, -а, -е. Який має вісім кутів.
ВОСЬМИКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює вісім кутів.
ВОСЬМИЛІ́ТНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **восьмирі́чний 2.**
ВОСЬМИЛІ́ТОК, -тка, *ч.* Дитина восьмирічного віку.
ВОСЬМИМІЛІМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Мірою у вісім міліметрів.
ВОСЬМИ́НА, -и, *ж.* Стара міра сипких тіл, яка дорівнює половині чверті.
ВОСЬМИНІ́Г, -но́га, *ч.* Морська тварина, що має лантухоподібне тіло та вісім ніг-щупальців; спрут.
ВОСЬМИПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який складається з восьми земельних ділянок (у системі сівозміни).
ВОСЬМИПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. Який має вісім поверхів. // Висотою у вісім поверхів.
ВОСЬМИПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **восьмиповерхо́вий.**
ВОСЬМИПРОМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має вісім променів.
ВОСЬМИПРОМЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **восьмипромене́вий.**
ВОСЬМИРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Повторений вісім разів; збільшений або зменшений у вісім разів.
ВОСЬМИРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **восьмиразо́вий.**
ВОСЬМИРАЗО́ВО. Присл. до **восьмиразо́вий.**
ВОСЬМИРІ́ЧКА, -и, *ж., розм.* Восьмирічна школа.
ВОСЬМИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває вісім років, розрахований на такий термін. 2. Віком у вісім років. *Восьмирічна дівчинка.*
ВОСЬМИСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е. Який складається з восьми складів.
ВОСЬМИСКЛАДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **восьмискладо́вий.** **ВОСЬМИСО́ТИЙ**, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **вісімсо́т.**
ВОСЬМИСОТЛІ́ТНІЙ (800-літній), -я, -є. Те саме, що **восьмисотрі́чний.**
ВОСЬМИСОТЛІ́ТТЯ (800-ліття), -я, *с.* Те саме, що **восьмисотрі́ччя.**
ВОСЬМИСОТРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який існує або має вісімсот років.
ВОСЬМИСОТРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Восьмисота річниця.
ВОСЬМИСТО́ПНИЙ, -а, -е. Який складається з восьми стоп (про віршовий розмір).
ВОСЬМИСТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **восьмисто́пний.**
ВОСЬМИСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має вісім струн.
ВОСЬМИЩЕ́ЛЕПОВИЙ, -а, -е. Який має вісім щелеп.
ВОСЬМУ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **восьму́шка.**
ВОСЬМУ́ШКА, -и, *ж., розм., заст.* 1. Восьма частина фунта. // Восьма частина кварти. 2. Восьма частина певної площі (аркуша паперу, землі і т. ін.).

ВОТА́Н, ВОДА́Н, -а, *ч.* Верховний бог у давньогерманській міфології.

ВО́ТИ, вот, *мн.*: ** **Бюдже́тні во́ти** – розділи бюджету, за якими парламент затверджую (вотує) державні видатки.

ВОТИ́ВИ, -ів, *мн.* Предмети, що підносилися у давнину у святилище або храм та присвячувалися божеству.

ВОТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вотиви**.

ВО́ТИНГ-ТРАСТ, -у, *ч.* Угода, згідно з якою акціонери передають своє право голосу довіреним особам.

ВОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вотува́ти**.

ВОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вотува́ти**.

ВОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* На зборах, у парламенті голосуванням схвалювати, вирішувати що-небудь.

ВОТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **вотува́ти**.

ВО́ТУМ, -у, *ч.* Ухвала, прийнята голосуванням. ** **Ви́борчий во́тум** – результати виборчої кампанії з виборів парламенту, президента, муніципалітетів тощо. **Во́тум дові́ри (недові́ри)** – постанова парламенту, що схвалює (не схвалює) діяльність уряду або окремих його членів. **Евентуа́льний (непрями́й) во́тум** – порядок визначення результатів голосування за пропорційної системи виборів.

ВО́ТЧИНА, -и, *ж.* У давній Русі, а згодом у Російській державі до 18 ст. – феодальна земельна власність, яку можна було заповідати, продавати тощо.

ВО́ТЧИННИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **во́тчина**. ** **Во́тчинний суд**: в царській Росії в 16 – 17 ст. до відміни кріпосного права (1861 р.) – суд, що здійснювався самими боярами, а потім поміщиками над їх кріпаками.

ВО́ТЧИННИК, -а, *ч., іст.* Власник вотчини.

ВО́ТЩЕ, *присл., заст.* Даремно, марно.

ВОТЯКИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **вотя́к**, -а́, *ч.*; **вотя́чка**, -и, *ж.*). Стара назва удмуртів.

ВОТЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **вотякі́**. *Вотяцькі звичаї.*

ВОТЯ́ЧКА *див.* **вотякі́**.

ВО́ХРА, -и, *ж.* Природна мінеральна фарба червоно-брунатного або жовтого кольору; охра.

ВО́ХРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **во́хрити**.

ВОХРИ́СТИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Який містить вохру. 2. Який має колір вохри; жовтий або червоно-брунатний.

ВО́ХРИТИ, -рю, -риш, *недок., перех.* Фарбувати вохрою.

ВО́ХРИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **во́хрити**.

ВО́ХРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **во́хра**.

ВОХРЯ́НИЙ, -а́, -е́. Те саме, що **во́христий 2**.

ВОХРЯ́НКА, -и, *ж.* Земля, у якій є домішка вохри.

ВОЦАРИ́ТИСЯ *див.* **воцаря́тися**.

ВОЦАРІ́ННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **воцари́тися**.

ВОЦАРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВОЦАРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док., заст.* Вступати на царський престол; починати царювати.

ВОЧЕВИ́ДЬ, *присл., розм.* Відкрито, явно.

ВОЧЕВИ́ДЬКИ, *присл.* Те саме, що **вочеви́дь**.

ВОЧЕВИ́ДЯЧКИ, *присл.* Те саме, що **вочеви́дь**.

ВО́ША, -і, *ж.* 1. Маленька безкрила кровосисна комаха – зовнішній паразит тварин і людини. ** **Лобко́ва во́ша** – те саме, що **площи́ця**. 2. Рослинний паразит; тля.

ВОШВА́, -и, *ж., збірн., розм.* Воші.

ВОШЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Рід жовто-зелених водоростей порядку ксантосифонових.

ВОШИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., розм.* Той, хто має багато вошей. // *лайл.* Про негідну, погану людину.

ВОШИ́ВИЙ, -а, -е. Який має багато вошей.

ВОШИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **воши́вий**.

ВОШИ́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати вошивим.

ВО́ШКА, -и, *ж.* Зменш. до **во́ша**.

ВОШКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **во́шка**.

ВОЩА́, -і, *ж.* Те саме, що **вощи́на**.

ВОЩА́НИЙ, -а́на́, -а́не́. 1. Прикм. до **віск**; просочений воском. // Зробл. з воску. 2. Який має колір воску; блідо-жовтий.

ВОЩА́НКА[1], -и, *ж.* 1. Навощена тканина або папір. 2. *зах.* Церата.

ВОЩА́НКА[2], -и, *ж.* Субтропічна чагарникова рослина з листям, яке має пахучі смолисті залози.

ВО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Укритий або натертий воском.

ВО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вощи́ти**. *Вощення лиж.*

ВОЩИ́НА, -и, *ж.* Воскова основа стільника, а також видобутий із неї неочищений віск. // Штучно зроблений восковий лист із витиснутими на ньому з обох боків шестикутними денцями, на яких бджоли будують комірки.

ВОЩИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **вощи́на**. *Вощинний завод.*

ВОЩИ́ТИ, -щу́, -щи́ш, *недок., перех.* Просочувати або натирати що-небудь воском.

ВОЩИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Пас. до **вощи́ти**.

ВОЩІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вощи́ти**.

ВОЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **воюва́ти**.

ВОЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. *з ким, проти кого і заст. кого.* Вести війну. // *що.* Здобувати. // Битися зі зброєю в руках. // Брати особисту участь у війні. 2. *за що, перен.* Обстоювати певні позиції, погляди, ідеї тощо. // *з ким і без додатка, розм.* Сперечатися, сваритися.

ВОЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок., з ким і без додатка, розм.* Те саме, що **воюва́ти**. // *безос.*

ВОЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **воюва́ти 1**.

ВОЯ́Ж, -у, *ч., заст., ірон.* Подорож.

ВОЯЖЕ́Р, -а, *ч., заст., ірон.* Те саме, що **мандрі́вни́к**.

ВОЯЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вояжува́ти**.

ВОЯЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., заст., ірон.* Подорожувати.

ВОЯ́К, -а́, *ч.* Той, хто воює, б'ється з ворогом; боєць, воїн.

ВОЯ́КА, -и, *ч.* 1. Те саме, що **воя́к**. 2. *ірон.* Про поганого, недолугого солдата. 3. *ірон.* Про хлопця, який наслідує вояків.

ВОЯ́ЦТВО, -а, *с., збірн.* 1. Вояки. 2. Те саме, що **воя́ччина**.

ВОЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **воя́к**. // Власт. воякові.

ВОЯ́ЧЕНЬКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **воя́к**.

ВОЯ́ЧКА, -и, *ірон., розм.* Жін. до **воя́ка**.

ВОЯ́ЧЧИНА, -и, *ж., збірн., зневажл.* Військові. // Агресивні військові кола.

ВПАД *див.* **упа́д**.

ВПАДА́ННЯ[1] **(УПАДА́ННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **впада́ти**[1].

ВПАДА́ННЯ[2] *див.* **упада́ння**[1].

ВПАДА́ТИ[1] **(УПАДА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПА́СТИ (УПА́СТИ)**, впаду́, впаде́ш, *док.* 1. *перев. недок.* Вливатися, втікати в річку, море, озеро тощо. // *розм., рідко.* Пролягати, вести кудись, у щось (про дорогу і т. ін.). // *заст.* Потрапляти в певні обставини. // *розм., рідко.* Вбігати, проникати, потрапляти куди-небудь. ** **Впада́ти (впа́сти) в о́ко** *кому*: а) привертати чию-небудь увагу; б) (*перев. док.*) подобатися комусь. 2. *перев. док.* Ввалюватися, западати всередину (про очі, щоки і т. ін.). 3. *у що, перен.* Набувати певного стану. // Схилятися до чогось неправильного в поглядах, у поведінці. *Впадати в гріх. Впадати в істерику.*

ВПАДА́ТИ[2] *див.* **упада́ти**[1].

ВПА́ДИНА (УПА́ДИНА), -и, *ж., рідко.* Те саме, що **запа́дина**.

ВПАДІ́ННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **впа́сти**[1] 1. 2. Місце злиття двох рік або втікання річки в море тощо; гирло.

ВПА́ЙКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **впа́ювання**. 2. Те, що впаяне.

ВПАКО́ВАНИЙ *див.* **упако́ваний**.

ВПАКО́ВАНІСТЬ *див.* **упако́ваність**.

ВПАКО́ВУВАННЯ (УПАКО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впако́вувати (упако́вувати)**.

ВПАКО́ВУВАТИ[1] **(УПАКО́ВУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВПАКУВА́ТИ (УПАКУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Поміщати що-небудь у якусь тару; спаковувати. 2. *перен., розм.* Силою поміщати кого-небудь кудись; засаджувати.

ВПАКО́ВУВАТИ[2] *див.* **упако́вувати**[1].

ВПАКУВА́ННЯ *див.* **упакува́ння**.

ВПАКУВА́ТИ[1] *див.* **впако́вувати**[1].

ВПАКУВА́ТИ[2] *див.* **упакува́ти**[1].

ВПА́ЛИЙ[1] **(УПА́ЛИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **впа́сти**[1] 2. // *у знач. прикм.*

ВПА́ЛИЙ[2] *див.* **упа́лий**[1].

ВПА́ЛІСТЬ *див.* **упа́лість**.

ВПАМ'Я́ТКУ (УПАМ'Я́ТКУ), *присудк. сл.* Пам'ятається, не забувається.

ВПА́РЕНИЙ, ВПА́РИТИ, ВПА́РИТИСЯ, ВПА́РЮВАННЯ, ВПА́РЮВАТИ, ВПАСА́ТИ *див.* **упа́рити, упа́ритися** і т. д.

ВПА́СТИ[1] *див.* **впада́ти**[1].

ВПА́СТИ[2] *див.* **упа́сти**[1].

ВПА́ЮВАНИЙ (УПА́ЮВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **впа́ювати (упа́ювати)**.

ВПА́ЮВАННЯ (УПА́ЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впа́ювати**.

ВПА́ЮВАТИ (УПА́ЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **ВПАЯ́ТИ (УПАЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Паянням закріплювати що-небудь у чомусь.

ВПА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **впа́ювати**.

ВПА́ЯНИЙ (УПА́ЯНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **впая́ти**.

ВПАЯ́ННЯ (УПАЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впая́ти (упая́ти)**.

ВПАЯ́ТИ *див.* **впа́ювати**.

ВПЕ́ВНЕНИЙ, ВПЕ́ВНЕНІСТЬ, ВПЕ́ВНЕННЯ, ВПЕ́ВНЕНО, ВПЕ́ВНИТИ, ВПЕ́ВНИТИСЯ, ВПЕ́ВНЮВАТИ, ВПЕ́ВНЮВАТИСЯ, ВПЕВНЯ́ТИ, ВПЕВНЯ́ТИСЯ, ВПЕКТИ́, ВПЕКТИ́СЯ *див.* **упе́внений, упе́вненість** і т. д.

ВПЕНЬ (УПЕ́НЬ), *присл.* Геть усе, геть усі; цілком, зовсім.

ВПЕ́РВЕ (УПЕ́РВЕ), *присл., діал.* Уперше.

ВПЕРВИНУ́ (УПЕРВИНУ́), *присл., діал.* Уперше.

ВПЕРЕБІ́ЖКУ (УПЕРЕБІ́ЖКУ), *присл., розм., рідко.* Перебігаючи з одного місця на інше.

ВПЕРЕГІ́Н (УПЕРЕГІ́Н), *присл., розм.* Те саме, що **наввипере́дки**.

ВПЕРЕ́Д (УПЕРЕ́Д), *присл.* 1. У напрямі поступального руху; прот. **н а з а д**. // У напрямі перед собою (звичайно про частини людського тіла). // У напрямі дальшого розвитку. 2. *рідко.* Те саме, що **напере́д**. 3. *розм., рідко.* У майбутньому. 4. *розм., рідко.* Перед тим; раніше, спочатку. 5. *у знач. прийм., з род. в. особ. і зворотного займ., заст.* Перед кимсь; поперед. 6. *у знач. виг.* Уживається як наказ, спонукання рухатися в напрямі перед собою.

ВПЕРЕ́ЗАНИЙ, ВПЕРЕЗА́ТИ, ВПЕРЕЗА́ТИСЯ *див.* **упере́заний, уперезати** і т. д.

ВПЕРЕ́КИДЬ (УПЕРЕ́КИДЬ), *присл.* Перекидаючись, перевертаючись. // Перекидаючи, перевертаючи.

ВПЕРЕ́МІЖ (УПЕРЕ́МІЖ), *присл.* Чергуючись одне з одним; навперемінно. ** **Впере́між говори́ти** – говорити суперечливо.

ВПЕРЕ́МІЖКУ (УПЕРЕ́МІЖКУ), *присл., розм.* Те саме, що **впере́між**.

ВПЕРЕ́МІШ (УПЕРЕ́МІШ), *присл.* Переміщуючись із чимсь; мішма.

ВПЕРЕ́МІШКУ (УПЕРЕ́МІШКУ), *присл., розм.* Те саме, що **впере́міш**.

ВПЕРЕ́ХРЕСТ (УПЕРЕ́ХРЕСТ), *присл., рідко.* Те саме, що **на́вхрест**.

ВПЕРІ́ЗУВАТИ, ВПЕРІ́ЗУВАТИСЯ, ВПЕРІ́ЩИТИ *див.* **уперізувати, уперізуватися** і т. д.

ВПЕ́РТИ[1] *див.* **впира́ти**[1].

ВПЕ́РТИ[2] *див.* **упе́рти**[1].

ВПЕ́РТИЙ *див.* **упе́ртий**.

ВПЕ́РТИСЯ[1] *див.* **впира́тися**[1].

ВПЕ́РТИСЯ[2] *див.* **упе́ртися**[1].

ВПЕ́РТІСТЬ *див.* **упе́ртість**.

ВПЕ́РТО *див.* **упе́рто**.

ВПЕРШ *див.* **впе́рше**.

ВПЕ́РШЕ (УПЕ́РШЕ), *рідко* **ВПЕРШ (УПЕ́РШ)**, *присл.* У перший раз, першого разу.

ВПЕ́ЧЕНИЙ *див.* **упе́чений**.

ВПИВА́ТИ (УПИВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПИ́ТИ (УПИ́ТИ)**, увіп'ю, увіп'єш, *док., перех.* Вбирати в себе (різні враження, запахи, звуки тощо).

ВПИВА́ТИСЯ[1] **(УПИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВПИ́ТИСЯ (УПИ́ТИСЯ)**, увіп'ю́ся, увіп'є́шся *і* уп'ю́ся, уп'є́шся, *док.* 1. *у що.* Присмоктуватися до кого-, чого-небудь. // Припадати (губами). // *чим і без додатка, перен.* Міцно вхоплюватися, вчіплюватися. 2. Глибоко входити, проникати в що-небудь (про тонкі, гострі предмети); встромлятися. // *чим.* Всаджувати, встромляти (зуби, жало, кігті тощо).

ВПИВА́ТИСЯ[2] *див.* **упива́тися**[1].

ВПИЛЬНУВА́ТИ *див.* **упильнува́ти**.

ВПИН *див.* **упи́н**.

ВПИНА́ННЯ (УПИНА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впина́ти(ся) (упина́ти (ся))**.

ВПИНА́ТИ (УПИНА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВП'Я́СТИ (УП'Я́СТИ)** *і* **ВПНУ́ТИ (УПНУ́ТИ)**, впну, впнеш; *мин. ч.* вп'яв, вп'яла́, вп'яло́ *і* впнув, впну́ла, впну́ло; *док., перех., у кого – що.* 1. Із силою всаджувати що-небудь гостре; встромляти. 2. *перев. док.* Міцно вхопитися за що-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **впиха́ти**.

ВПИНА́ТИСЯ (УПИНА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВП'Я́СТИСЯ (УП'Я́СТИСЯ)** *і* **ВПНУ́ТИСЯ (УПНУ́ТИСЯ)**, впну́ся, впне́шся; *мин. ч.* вп'я́вся, вп'яла́ся, вп'яло́ся *і* впну́вся, впну́лася, впну́лося; *док., в кого – що.* 1. Із силою встромлятися, всаджуватися в що-небудь (про гострі предмети). // Втискатися, вдавлюватися, врізуватися в що-небудь. // Припавши до чогось, всаджувати, встромляти зуби, жало і т. ін. 2. *чим і без додатка, перен.* Дивитися на кого-, що-небудь із зацікавленням або напруженою увагою. 3. Присмоктуватися до кого-, чого-небудь. // Щільно притулятися (про губи). // Міцно вхоплюватися, хапатися за що-небудь. 4. Проникати всередину чого-небудь, міцно тримаючись, закріплюючись.

ВПИНИ́ТИ, ВПИНИ́ТИСЯ, ВПИНЯ́ТИ, ВПИНЯ́ТИСЯ *див.* **униниити, упинитися** і т. д.

ВПИРА́ННЯ (УПИРА́ННЯ), -я, *с., фам.* Дія за знач. **впира́ти**[1].

ВПИРА́ТИ[1] **(УПИРА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПЕ́РТИ (УПЕ́РТИ)**, увіпру́, увіпре́ш, *док., перех., фам.* Із силою, часто проти чийогось бажання вкладати, втискати, вкидати і т. ін. кого-, що-небудь кудись. // *перев. док.* Вкласти дуже багато чого-небудь у щось.

ВПИРА́ТИ[2] *див.* **упира́ти**[1].

ВПИРА́ТИСЯ[1] **(УПИРА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВПЕ́РТИСЯ (УПЕ́РТИСЯ)**, увіпру́ся, увіпре́шся, *док., фам.* Силою, без дозволу заходити до якогось приміщення і т. ін.

ВПИРА́ТИСЯ[2] *див.* **упира́тися**[1].

ВПИ́САНИЙ[1] **(УПИ́САНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вписа́ти**[1]. // *у знач. прикм.*

ВПИ́САНИЙ[2] *див.* **упи́саний**[1].

ВПИСА́ННЯ (УПИСА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вписа́ти (уписа́ти)**.

ВПИСА́ТИ[1] *див.* **впи́сувати**.

ВПИСА́ТИ[2] *див.* **уписа́ти**[1].

ВПИСА́ТИСЯ *див.* **впи́суватися**.

ВПИ́СКА, -и, *ж., розм.* Те, що вписане.

ВПИ́СУВАНИЙ (УПИ́СУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **впи́сувати (упи́сувати)**.

ВПИ́СУВАННЯ (УПИ́СУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впи́сувати і впи́суватися 1, 2**.

ВПИ́СУВАТИ (УПИ́СУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВПИСА́ТИ (УПИСА́ТИ)**, впишу́, впи́шеш, *док., перех.* 1. Вставляти певні слова і т. ін. в написаний текст. // Вносити кого-, що-небудь до певного списку, реєстру. 2. Робити певний запис у зошиті, блокноті тощо. 3. *мат.* Накреслювати одну фігуру всередині іншої.

ВПИ́СУВАТИСЯ (УПИ́СУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВПИСА́ТИСЯ (УПИСА́ТИСЯ)**, впишу́ся, впи́шешся, *док.* 1. *розм.* Вступати, записуватися до певної організації, товариства і т. ін. 2. *перен.* Своїм виглядом, формою відповідати оточенню; не порушувати гармонії з чимсь. 3. *тільки недок.* Пас. до **впи́сувати**[1].

ВПИ́ТИ[1] *див.* **вплива́ти**.

ВПИ́ТИ[2] *див.* **упи́ти**[1].

ВПИ́ТИСЯ[1] *див.* **впива́тися**[1].

ВПИ́ТИСЯ[2] *див.* **упи́тися**[1].

ВПИХА́ННЯ (УПИХА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впиха́ти**.

ВПИХА́ТИ (УПИХА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПХНУ́ТИ (УВІПХНУ́ТИ, УПХНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш *і* **ВПХА́ТИ (УВІПХА́ТИ, УПХА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Всувати, вкладати, вставляти (часто із зусиллям) що-небудь у середину чогось. // Втикати, встромляти що-небудь гостре в глиб чогось. // Проти чийогось бажання давати кому-небудь щось; змушува-

ти. // Пхаючи кого-небудь, змушувати увійти всередину чогось; вштовхувати.

ВПИХА́ТИСЯ (УПИХА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВПХНУ́ТИСЯ (УВІПХНУ́ТИСЯ, УПХНУ́ТИСЯ)**, -ну́ся, -не́шся *і* **ВПХА́ТИСЯ (УВІПХА́ТИСЯ, УПХА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Протискуватися, пробиратися, входити кудись, поміж кимось.

ВПІВГО́ЛОС (УПІВГО́ЛОС), *присл.*, *рідко.* Те саме, що **впівго́лоса**.

ВПІВГО́ЛОСА (УПІВГО́ЛОСА), *присл.* Не на повний голос; стиха.

ВПІ́ВНІЧ (УПІ́ВНІЧ), *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **опі́вночі**.

ВПІВО́БЕРТА (УПІВО́БЕРТА), *присл.* Повернувшись наполовину до кого-, чого-небудь.

ВПІВО́КА (УПІВО́КА), *присл.*, *розм.* Напівзаплющивши (напіврозплющивши) очі; краєм ока.

ВПІВСИ́ЛИ (УПІВСИ́ЛИ), *присл.* Наполовину сили, не на повну силу.

ВПІЗНАВА́ННЯ, ВПІЗНАВА́ТИ, ВПІ́ЗНАНИЙ, ВПІЗНА́ННЯ, ВПІЗНА́ТИ, ВПІ́ЙМАНИЙ, ВПІЙМА́ТИ, ВПІЙМА́ТИСЯ, ВПІКА́ННЯ, ВПІКА́ТИ, ВПІКА́ТИСЯ *див.* **упізнава́ння, упізнава́ти** і т. д.

ВПІРНА́ННЯ (УПІРНА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впірна́ти (упірна́ти)**.

ВПІРНА́ТИ (УПІРНА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПІРНУ́ТИ (УПІРНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Занурюватися, заглиблюватися в рідину. // Заглиблюватися в що-небудь м'яке. *Впірнути в сніг.* 2. *перен.* Входити, вскакувати в що-небудь, кудись, зникаючи з очей. 3. *перен.* Цілком, повністю віддаватися якомусь заняттю, справі, почуттю і т. ін.

ВПІРНУ́ТИ *див.* **впірна́ти**.

ВПІ́СЛЯ, *присл.*, *діал.* Після.

ВПІТПИ́ТКУ, *присл.* У п'яному стані, напідпитку.

ВПЛАВ (УПЛА́В), *присл.* Пливучи по воді.

ВПЛА́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Оплата, сплата.

ВПЛАТИ́ТИ *див.* **уплати́ти**.

ВПЛАЧ (УПЛА́Ч), *присл.* Плачучи, проливаючи сльози.

ВПЛЕСТИ́[1] *див.* **впліта́ти[1]**.

ВПЛЕСТИ́[2] *див.* **уплести́[1]**.

ВПЛЕСТИ́СЯ[1] *див.* **вплітатися[1]**.

ВПЛЕСТИ́СЯ[2] *див.* **уплести́ся[1]**.

ВПЛЕ́ТЕНИЙ[1] (УПЛЕ́ТЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вплести́[1]**. // **вплéтено**, *безос. присудк. сл.*

ВПЛЕ́ТЕНИЙ[2] *див.* **уплéтений[1]**.

ВПЛЕ́ТЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **впліта́ти**.

ВПЛИВ, -у, *ч.* 1. Дія, яку певна особа чи предмет або явище виявляє стосовно іншої особи чи предмета. ** **Керівни́й вплив**, *спец.* – спрямований вплив, який передбачає передачу певної інформації та прийняття рішення. **Бу́ти під впли́вом** *кого, чого* – робити що-небудь, зважаючи на дії, думки певної особи або на певні обставини. **Ма́ти вплив** *на кого, що* – те саме, що **вплива́ти[2]**. 2. Сила влади, авторитету. // Державне або інше ділове й політичне керівництво.

ВПЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вплива́ти[2]**.

ВПЛИВА́ТИ[1] (УПЛИВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПЛИСТИ́ (УПЛИСТИ́)**, -иву́, -иве́ш, *док.* Вливатися, втікати куди-небудь (про річку тощо).

ВПЛИВА́ТИ[2] (УПЛИВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПЛИ́НУТИ (УПЛИ́НУТИ)**, -ну, -неш, *док.* Діяти певним чином на кого-, що-небудь.

ВПЛИВА́ТИ[3] *див.* **уплива́ти[1]**.

ВПЛИВО́ВИЙ, -а, -е. Який впливає або здатний впливати на кого-, що-небудь.

ВПЛИВО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **впливо́вий**.

ВПЛИВО́ВО. Присл. до **впливо́вий**.

ВПЛИВТИ́ *див.* **уплвти́**.

ВПЛИГА́ТИ (УПЛИГА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПЛИГНУ́ТИ (УПЛИГНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док.*, **ВПЛИ́ГУВАТИ (УПЛИ́ГУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.* Швидко вскакувати всередину чого-небудь.

ВПЛИГНУ́ТИ *див.* **вплига́ти**.

ВПЛИ́ГУВАННЯ (УПЛИ́ГУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впли́гувати (упли́гувати)**.

ВПЛИ́ГУВАТИ (УПЛИ́ГУВАТИ) *див.* **вплига́ти (уплига́ти)**.

ВПЛИН (УПЛИ́Н), ВПЛИНЬ (УПЛИ́НЬ), *присл.*, *рідко.* Те саме, що **вплав**.

ВПЛИ́НУТИ[1] *див.* **вплива́ти[2]**.

ВПЛИ́НУТИ[2] *див.* **упли́нути[1]**.

ВПЛИНЬ *див.* **вплин**.

ВПЛИСТИ́[1] *див.* **вплива́ти[1]**.

ВПЛИСТИ́[2] *див.* **уплисти́[1]**.

ВПЛІ́СКУВАННЯ *див.* **уплі́скування**.

ВПЛІ́СКУВАТИ *див.* **уплі́скувати**.

ВПЛІТА́ННЯ (УПЛІТА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впліта́ти (упліта́ти)**.

ВПЛІТА́ТИ[1] (УПЛІТА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПЛЕСТИ́ (УПЛЕСТИ́)**, -ету́, -ете́ш, *док.*, *перех.* 1. Плетучи, вкладати, увивати що-небудь у щось. // Встромляти, вплутувати руку, кігті і т. ін. у волосся, вовну тощо. 2. *перен.* Вводити, вставляти щонебудь окреме, часткове в загальне, ціле, з'єднуючи з ним.

ВПЛІТА́ТИ[2] *див.* **упліта́ти[1]**.

ВПЛІТА́ТИСЯ[1] (УПЛІТА́ТИСЯ), -а́ється, *недок.*, **ВПЛЕСТИ́СЯ (УПЛЕСТИ́СЯ)**, -ете́ться, *док.* 1. Потрапляти в що-небудь, переплітаючись із ним; увиватися. 2. *перен.* Входити, вставлятися в що-небудь ціле, з'єднуючись із ним.

ВПЛУ́ТАНИЙ (УПЛУ́ТАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вплу́тати**.

ВПЛУ́ТАТИ *див.* **вплу́тувати**.

ВПЛУ́ТАТИСЯ *див.* **вплу́туватися**.

ВПЛУ́ТУВАННЯ (УПЛУ́ТУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вплу́тувати (уплу́тувати)**.

ВПЛУ́ТУВАТИ (УПЛУ́ТУВАТИ), -ую, -уєш; *недок.*, **ВПЛУ́ТАТИ (УПЛУ́ТАТИ)**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Увивати, вставляти щось у що-небудь, плутаючи, переплітаючи. // Устромляти руку, кігті і т. ін. у волосся, вовну тощо. 2. *перен.*, *розм.* Втягати кого-небудь у якусь неприємну справу.

ВПЛУ́ТУВАТИСЯ (УПЛУ́ТУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВПЛУ́ТАТИСЯ (УПЛУ́ТАТИСЯ)**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Потрапляти в що-небудь, сплутуючись із ним; вплітатися. 2. *перен.*, *розм.* Устрявати в яку-небудь неприємну справу.

ВПНУ́ТИ *див.* **впина́ти**.

ВПНУ́ТИСЯ *див.* **впина́тися**.

ВПОВЗА́ННЯ (УПОВЗА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вповза́ти (уповза́ти)**.

ВПОВЗА́ТИ (УПОВЗА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПОВЗТИ́ (УПОВЗТИ́)**, -зу́, -зе́ш, *док.* 1. Повзучи, проникати кудись або в що-небудь. 2. *перен.* Повільно, не поспішаючи входити, в'їжджати куди-небудь.

ВПОВЗТИ́ *див.* **вповза́ти**.

ВПОВИВА́ТИ, ВПОВИ́ТИ, ВПОВИ́ТИЙ, ВПОВІ́ЛЬНЕНИЙ, ВПОВІ́ЛЬНЕНІСТЬ, ВПОВІ́ЛЬНЕННЯ, ВПОВІ́ЛЬНЕНО, ВПОВІ́ЛЬНИТИ, ВПОВІ́ЛЬНИТИСЯ, ВПОВІ́ЛЬНЮВАНИЙ, ВПОВІ́ЛЬНЮВАННЯ, ВПОВІ́ЛЬНЮВАТИ, ВПОВІ́ЛЬНЮВАТИСЯ, ВПОВІ́ЛЬНЮВАЧ *див.* **уповива́ти, упови́ти** і т. д.

ВПО́ВНІ (УПО́ВНІ), *присл.* 1. З наповненим посудом. 2. У самому розквіті, у розпалі. ** **Мі́сяць упо́вні** – місяць у фазі найбільшої видимості. 3. *рідко.* Те саме, що **цілко́м** 1.

ВПОВНОВА́ЖЕНИЙ, ВПОВНОВА́ЖЕННЯ, ВПОВНОВА́ЖИТИ, ВПОВНОВА́ЖУВАННЯ, ВПОВНОВА́ЖУВАТИ, ВПОДІ́БНИТИ, ВПОДІ́БНИТИСЯ, ВПОДІ́БНЮВАТИ, ВПОДІ́БНЮВАТИСЯ, ВПОДО́БА, ВПОДОБА́ННЯ, ВПОДО́БАТИ, ВПОДО́БАТИСЯ *див.* **уповнова́жений, уповнова́ження** і т. д.

ВПОГО́НЬ, *присл.*, *діал.* Навздогін.

ВПОДВІ́ЙНІ, *присл.*, *діал.* Удвічі.

ВПОДО́БА *див.* **уподо́ба**.

ВПОДО́БАНИЙ *див.* **уподо́баний**.

ВПОДО́БНИЙ, -а, -е. Приємний, симпатичний.

ВПОДО́ВЖ (УПОДО́ВЖ). 1. *присл.* По довжині чогонебудь; удовж; прот. в п о п е р е к. 2. *у знач. прийм.*, *з род. в.* Уживається на означення напряму за довжиною чого-небудь.

ВПОЄ́НИЙ, ВПОЇ́ТИ, ВПОКОЄ́НИЙ, ВПОКО́ЄНІСТЬ, ВПОКО́ЄННЯ, ВПОКО́ЄНО, ВПОКО́ЇТИ, ВПОКО́ЇТИСЯ, ВПОКО́РЕНИЙ, ВПОКО́РЕНІСТЬ, ВПОКО́РЕННЯ, ВПОКО́РЕНО, ВПОКО́РИТИ, ВПОКО́РИТИСЯ, ВПОКО́РЮВАННЯ, ВПОКО́РЮВАТИ(СЯ), ВПОКОРЯ́ТИ(СЯ), ВПОКО́ЮВАТИ, ВПОКО́ЮВАТИСЯ *див.* **упоє́ний, упої́ти** і т. д.

ВПОЛОВИ́НУ (УПОЛОВИ́НУ), *присл.*, *рідко.* Те саме, що **наполови́ну**.

ВПОЛУ́ДНЕ (УПОЛУ́ДНЕ), *присл.*, *діал.* Опівдні.

ВПОЛЬО́ВАНИЙ, ВПОЛЮВА́ТИ, ВПОМИНА́ТИ, ВПОМИНА́ТИСЯ *див.* **упо́лювати, упомина́ти** і т. д.

ВПО́ПЕРЕК (УПО́ПЕРЕК), *присл.* 1. По ширині чогонебудь; у ширину; прот. в з д о в ж, в п о д о в ж. 2. *перен.* Не так, як треба; протилежно, неузгоджено. // Наперекір, усупереч чому-небудь. 3. *у знач. прийм.*, *з род. в.* Уживається на означення напряму за шириною чого-небудь.

ВПО́РАНИЙ *див.* **упо́раний**.

ВПО́РАТИ *див.* **упо́рати**.

ВПО́РАТИСЯ *див.* **упо́ратися**.

ВПОРОЖНІ́ (УПОРОЖНІ́), *присл.* Без вантажу, з чимось порожнім.

ВПОРО́ТИ *див.* **упоро́ти**.

ВПО́РСКУВАЛЬНИЙ (УПО́РСКУВАЛЬНИЙ), -а, -е. Який використовується (пристосований, призначений) для впорскування (упорскування).

ВПО́РСКУВАННЯ (УПО́РСКУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впо́рскувати**.

ВПО́РСКУВАТИ (УПО́РСКУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВПОРСНУ́ТИ (УПОРСНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Шприцем вливати рідину під шкіру, у вену. 2. Вводити пальне у камеру згоряння за допомогою форсунки або інжектора в двигунах внутрішнього згоряння.

ВПО́РСКУВАТИСЯ (УПО́РСКУВАТИСЯ), -ується, *недок.* Пас. до **впо́рскувати**.

ВПО́РСНЕННЯ (УПО́РСНЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впо́рснути (упо́рснути)**.

ВПО́РСНУТИ *див.* **впо́рскувати**.

ВПО́РСНУТИЙ (УПО́РСНУТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **впо́рснути (упо́рснути)**.

ВПО́РУ (УПО́РУ), *присл.* 1. Якраз тоді, коли треба; вчасно. 2. *рідко.* Саме такий, як треба.

ВПОРЯДЖА́ТИ, ВПОРЯДЖА́ТИСЯ, ВПОРЯ́ДЖЕНИЙ, ВПОРЯ́ДЖЕНІСТЬ, ВПОРЯ́ДЖЕННЯ, ВПОРЯ́ДЖЕНО, ВПОРЯ́ДИТИ, ВПОРЯ́ДИТИСЯ, ВПОРЯДКО́ВАНИЙ, ВПОРЯДКО́ВАНІСТЬ, ВПОРЯДКО́ВАНО, ВПОРЯДКО́ВНИЙ, ВПОРЯДКО́ВУВАЛЬНИЙ, ВПОРЯДКО́ВУВАННЯ, ВПОРЯДКО́ВУВАТИ, ВПОРЯДКО́ВУВАТИСЯ, ВПОРЯДКУВА́ННЯ, ВПОРЯДКУВА́ТИ, ВПОРЯ́ДНИК, ВПОРЯ́ДНИЦЬКИЙ, ВПОРЯ́ДНИЦЯ, ВПОСЛІ́ДЖЕНИЙ, ВПОСЛІ́ДЖЕНІСТЬ, ВПОСЛІ́ДЖУВАНИЙ, ВПОСЛІ́ДЖУВАТИ, ВПОСЛІДИ́ТИ, ВПОТІ́ТИ, ВПО́ЮВАТИ, ВПО́ЮВАТИСЯ *див.* **упоряджа́ти, упоряджа́тися** і т. д.

ВПОСЛІ́Д, ВПОСЛІ́ДОК, *присл.*, *діал.* Потім, опісля.

ВПОСЛІ́ДОК *див.* **впослі́д**.

ВПО́ТАЙ, *присл.*, *діал.* Таємно.

ВПОЧА́ТКУ, *присл.*, *діал.* Спочатку.

ВПРА́ВА, -и, *ж.* 1. Розвиток певних якостей, навичок постійною, систематичною роботою. // Спроба опанувати якусь справу, набути певного вміння. 2. Спеціальне завдання, що виконується для набуття певних навичок або закріплення наявних знань.

ВПРА́ВДІ (УПРА́ВДІ), *присл.*, *діал.* Справді.

ВПРАВИ́МИЙ, -а, -е. Якого можна вправити.

ВПРАВИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **вправи́мий**.

ВПРА́ВИТИ[1] *див.* **вправля́ти[1]**.

ВПРА́ВИТИ[2] *див.* **упра́вити[1]**.

ВПРА́ВИТИСЯ[1] *див.* **вправля́тися[1]**.

ВПРА́ВИТИСЯ[2] *див.* **упра́витися[1]**.

ВПРА́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **впра́влення**.

ВПРА́ВЛЕНИЙ[1] (УПРА́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **впра́вити[1]**.

ВПРА́ВЛЕНИЙ[2] *див.* **упра́влений[1]**.

ВПРА́ВЛЕННЯ (УПРА́ВЛЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впра́вити[1]**.

ВПРАВЛЯ́ННЯ[1] (УПРАВЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вправля́ти[1]**.

ВПРАВЛЯ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **вправля́ти[2]** й **вправля́тися[2]**.

ВПРАВЛЯ́ННЯ[3] *див.* **управля́ння[1]**.

ВПРАВЛЯ́ТИ[1] (УПРАВЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВПРА́ВИТИ (УПРА́ВИТИ)**, -влю, -виш; *мн.* **впра́влять**; *док.*, *перех.* 1. *в що.* Вставляти, всувати щось кудись, у що-небудь, закріплюючи. 2. *мед.* Повертати, вставляти на місце вивихнуті суглоби, переламані кінцівки тощо.

ВПРАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.* Постійною працею, практикою розвивати, вдосконалювати певні риси характеру, навички тощо; тренувати.

ВПРАВЛЯ́ТИ[3] *див.* **управля́ти[1]**.

ВПРАВЛЯ́ТИСЯ[1] (УПРАВЛЯ́ТИСЯ), -я́ється, *недок.*, **ВПРА́ВИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. *мед.* Ставати вправленим. 2. *тільки недок.* Пас. до **вправля́ти[1]**.

ВПРАВЛЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *у чому.* 1. *також із чого.* Розвивати в собі певні якості, навички систематичною працею, тренуванням. // Робити певні вправи на спортивних приладах. 2. *іроn.* Займатися чим-небудь.

ВПРАВЛЯ́ТИСЯ[3] *див.* **управля́тися[1]**.

ВПРА́ВНИЙ[1], -а, -е. Який має певні навички, уміє щось добре й швидко робити. // Який досконало опанував якусь професію, набув певного вміння тощо. // Добре натренований. // Спритний.

ВПРА́ВНИЙ[2] *див.* **упра́вний**.

ВПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **впра́вний[1]**.

ВПРА́ВНО. Присл. до **впра́вний[1]**.

ВПРА́ВО (УПРА́ВО), *присл.* У правий бік; прот. в л і в о. // З правого боку.

ВПРАВО́РУЧ (УПРАВО́РУЧ), *присл.* Те саме, що **впра́во**.

ВПРЕСО́ВАНИЙ (УПРЕСО́ВАНИЙ). Дієприкм. пас. мин. ч. до **впресува́ти**.

ВПРЕСО́ВАНІСТЬ (УПРЕСО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан за знач. **впресо́ваний**.

ВПРЕСО́ВУВАННЯ (УПРЕСО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впресо́вувати**.

ВПРЕСО́ВУВАТИ *див.* **упресо́вувати**.

ВПРЕСУВА́ННЯ (УПРЕСУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впресува́ти**.

ВПРЕСУВА́ТИ *див.* **упресува́ти**.

ВПРИКУ́СКУ (УПРИКУ́СКУ), *присл.*, *розм.* Відкушуючи шматочок від грудки цукру та смокчучи його під час пиття чаю.

ВПРИ́ПУСТ (УПРИ́ПУСТ), *присл.*, *розм.* Скільки завгодно; досхочу, вволю.

ВПРИ́СКУВАЛЬНИЙ *див.* **упри́скувальний**.

ВПРИ́СКУВАННЯ *див.* **упри́скування**.

ВПРИ́СКУВАТИ *див.* **упри́скувати**.

ВПРИ́СНУТИ *див.* **упри́снути**.

ВПРИ́СНУТИЙ *див.* **упри́снутий**.

ВПРИТИ́СК (УПРИТИ́СК), *присл.* Щільно притискаючись до чого-небудь; дуже близько.

ВПРИТУ́Л (УПРИТУ́Л), *присл.* Дуже близько, мало не торкаючись або й торкаючись кого-, чого-небудь.

ВПРІВА́ННЯ, ВПРІВА́ТИ, ВПРІ́ЛИЙ, ВПРІ́ТИ *див.* **упріва́ти, упрі́лий** і т. д.

ВПРОВА́ДЖЕНИЙ (УПРОВА́ДЖЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **впрова́дити**.

ВПРОВА́ДЖЕННЯ (УПРОВА́ДЖЕННЯ), -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **впрова́дити**. ** **Впрова́дження това́ру (на ри́нок)** – широке розповсюдження товару на ринку. 2. Те, що впроваджено.

ВПРОВА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до впровадження у виробництво досягнень науки і техніки, призначений для цієї мети. ** **Впрова́джувальна фі́рма** – організація, створена з метою освоєння нової продукції.

ВПРОВА́ДЖУВАНИЙ (УПРОВА́ДЖУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **впрова́джувати (упрова́джувати)**.

ВПРОВА́ДЖУВАННЯ (УПРОВА́ДЖУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впрова́джувати (упрова́джувати)**.

ВПРОВА́ДЖУВАТИ (УПРОВА́ДЖУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВПРОВА́ДИТИ (УПРОВА́ДИТИ)**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. *до чого, у що.* Уводити когось кудинебудь. // *перен.* Втягати в що-небудь. // *перен.* Надавати певного стану. 2. Уводити що-небудь у дію, у практику і т. ін.

ВПРОВА́ДЖУВАТИСЯ (УПРОВА́ДЖУВАТИСЯ), -ується, *недок.* Пас. до **впрова́джувати** 2.

ВПРОВА́ДИТИ *див.* **впрова́джувати**.

ВПРО́ГОЛОДЬ (УПРО́ГОЛОДЬ), *присл.*, *рідко.* Те саме, що **на́голодь**.

ВПРОДО́ВЖ (УПРОДО́ВЖ), *присл.* 1. У довжину чогонебудь; удовж. 2. *рідко.* Те саме, що **про́тягом**.

ВПРОСИ́ТИ *див.* **упроси́ти**.

ВПРОСИ́ТИСЯ *див.* **упроси́тися**.

ВПРОСТ (УПРО́СТ), *присл.* 1. Прямо на кого-, щонебудь, навпроти кого-, чого-небудь і т. ін. 2. Оминаючи проміжні ланки; безпосередньо. 3. *у знач. прийм.*, *діал.* Уздовж. 4. *у знач. підсил. част.*, *діал.* Зовсім, цілком.

ВПРО́СТЯЖ (УПРО́СТЯЖ), ВПРО́ТЯЖ (УПРО́ТЯЖ), *присл.* Один за одним у запряжці (про коней і т. ін.); цугом.

ВПРО́СТЯЖ *див.* **упро́стяж**.

ВПРО́ТЯЖ *див.* **упро́тяж.**

ВПРОХА́ТИ, ВПРОХА́ТИСЯ, ВПРО́ХУВАННЯ, ВПРО́ХУВАТИ, ВПРО́ХУВАТИСЯ, ВПРО́ШУВАННЯ, ВПРО́ШУВАТИ, ВПРО́ШУВАТИСЯ *див.* **упроха́ти, упроха́тися** і т. д.

ВПРЯГА́ННЯ (УПРЯГА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впряга́ти (упряга́ти).**

ВПРЯГА́ТИ (УПРЯГА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПРЯГТИ́ (УПРЯГТИ́)**, впряжу́, впряже́ш; *мин. ч.* впріг, впрягла́, впрягло́; *док., перех., у що.* Те саме, що **запряга́ти.**

ВПРЯГА́ТИСЯ (УПРЯГА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВПРЯГТИ́СЯ (УПРЯГТИ́СЯ)**, впряжу́ся, впряже́шся; *мин. ч.* впрігся, впрягла́ся, впрягло́ся; *док., у що.* Те саме, що **запряга́тися.**

ВПРЯГТИ́ *див.* **впряга́ти.**

ВПРЯГТИ́СЯ *див.* **впряга́тися.**

ВПРЯ́ЖЕНИЙ (УПРЯ́ЖЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **впрягти́.**

ВПУ́РХНУТИ *див.* **впу́рхувати.**

ВПУ́РХУВАННЯ (УПУ́РХУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **впу́рхувати (упу́рхувати).**

ВПУ́РХУВАТИ (УПУ́РХУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВПУ́РХНУТИ (УПУ́РХНУТИ)**, впу́рхну, впу́рхнеш, *док.* Пурхаючи, влітати куди-небудь (про птахів). // *перен.* Легко й швидко вбігати куди-небудь.

ВПУСК, -у, *ч.* Те саме, що **впуска́ння.**

ВПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **впуска́ти**[1].

ВПУСКА́ТИ[1] **(УПУСКА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВПУСТИ́ТИ (УПУСТИ́ТИ)**, впущу́, впу́стиш, *док., перех.* 1. *до кого – чого, у що й без додатка.* Давати можливість, дозволяти в'їхати, увійти куди-небудь. // Давати можливість чому-небудь проникати кудись. // Вливати потроху, маленькими дозами. 2. Втикати, всаджувати що-небудь гостре в щось. // Роблячи укол, впорскувати що-небудь.

ВПУСКА́ТИ[2] *див.* **упуска́ти**[1].

ВПУСКА́ТИСЯ[1] **(УПУСКА́ТИСЯ)**, -а́ється, *недок.* Пас. до **впуска́ти**[1].

ВПУСКА́ТИСЯ[2] *див.* **упуска́тися**[1].

ВПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для впускання.

ВПУСТИ́ТИ[1] *див.* **впуска́ти**[1].

ВПУСТИ́ТИ[2] *див.* **упусти́ти**[1].

ВПУ́ЩЕНИЙ[1] **(УПУ́ЩЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **впуска́ти**[1].

ВПУ́ЩЕНИЙ[2] *див.* **упу́щений**[1].

ВПХА́ТИ *див.* **впиха́ти.**

ВПХА́ТИСЯ *див.* **впиха́тися.**

ВПХНУ́ТИ *див.* **впиха́ти.**

ВПХНУ́ТИЙ (УВІПХНУ́ТИЙ, УПХНУ́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **впхну́ти.**

ВПХНУ́ТИСЯ *див.* **впиха́тися.**

ВП'Я́ЛИТИ *див.* **уп'я́лити.ВП'Я́СТИ** *див.* **впина́ти.**

ВП'Я́СТИСЯ *див.* **впина́тися.**

ВП'Я́ТЕ (УП'Я́ТЕ), *присл.* У п'ятий раз.

ВП'Я́ТЕРО (УП'Я́ТЕРО), *присл.* У п'ять разів.

ВП'ЯТЬ, *присл., діал.* Знову, ще раз.

ВП'ЯТЬО́Х (УП'ЯТЬО́Х), *присл.* У складі п'яти осіб.

ВРАГ, -а́, *ч., заст.* 1. *поет.* Ворог. 2. *лайл.* Нечиста сила; чорт. ** **Враг його́ (тебе́** *і т. ін.*) **бери́**, *лайл.* – хай він пропаде (пропадай ти і т. ін.).

ВРА́ГОВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **вра́жий.**

ВРА́ДЖЕНИЙ, ВРА́ДИТИ, ВРА́ДИТИСЯ, ВРА́ДУВАНИЙ, ВРА́ДУВАННЯ, ВРА́ДУВАТИ, ВРА́ДУВАТИСЯ *див.* **ура́джений, ура́дити** і т. д.

ВРАЖА́ЛЬНИЙ *див.* **уража́льний.**

ВРАЖА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність справляти враження.

ВРАЖА́ННЯ (УРАЖА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вража́ти (уража́ти).**

ВРАЖА́ТИ[1] **(УРАЖА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВРА́ЗИТИ (УРА́ЗИТИ)**, вра́жу, вра́зиш, *док., перех.* 1. Викликати почуття подиву, захоплення тощо; дивувати. ** **вража́ти о́ко (о́чі)** – дивувати незвичайним виглядом, ситуацією. 2. Завдавати душевного болю, жалю. // Завдавати неприємності; ображати. ** **вража́ти в са́ме се́рце** – завдавати душевного болю.

ВРАЖА́ТИ[2] *див.* **уража́ти.**

ВРАЖА́ТИСЯ[1] **(УРАЖА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВРА́ЗИТИСЯ (УРА́ЗИТИСЯ)**, вра́жуся, вра́зишся, *док.* 1. Бути чимось приємно або неприємно враженим; дивуватися. 2. Зазнавати душевного болю, жалю. // Бути незадоволеним учинками, діями кого-небудь; ображатися.

ВРАЖА́ТИСЯ[2] *див.* **уража́тися**[1].

ВРАЖА́ЮЧЕ. Присл. до **вража́ючий.**

ВРАЖА́ЮЧИЙ (УРАЖА́ЮЧИЙ), -а, -е. Який уражає (*див.* **вража́ти**[1] 1); разючий.

ВРА́ЖЕНИЙ[1] **(УРА́ЖЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вра́зити**[1].

ВРА́ЖЕНИЙ[2] *див.* **ура́жений**[1].

ВРА́ЖЕНІСТЬ *див.* **ура́женість.**

ВРАЖЕ́ННИЙ, -а, -е. Збільш. до **вра́жий.**

ВРА́ЖЕННЯ[1], -я, *с.* 1. Те, що залишається у свідомості людини від баченого, пережитого. // Почуття, відчуття. *Ділитися враженнями.* 2. Вплив чого-небудь на когось. 3. Думка, уявлення, що складається внаслідок знайомства, зіткнення з ким- або чим-небудь. *Справляти враження на когось.*

ВРА́ЖЕННЯ[2] *див.* **ура́ження.**

ВРА́ЖЕНО (УРА́ЖЕНО). Присл до **вра́жений**[1].

ВРА́ЖИЙ, -а, -е, *заст.* 1. *поет.* Ворожий. 2. *лайл.* Чортів, бісів.

ВРАЖІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **вра́ження**[1].

ВРАЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **вразли́вий**[1].

ВРАЖЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **вражли́вий.**

ВРАЖЧА́, -а́ти, *с., діал.* Чортеня, бісеня.

ВРАЗ (УРА́З), *присл.* 1. Раптом, відразу, зненацька. 2. Разом, спільно з ким-, чим-небудь.

ВРА́ЗА[1] **(УРА́ЗА)**, -и, *ж., заст.* Несправедливо заподіяна образа, прикрість.

ВРА́ЗА[2] *див.* **ура́за**[1].

ВРА́ЗИТИ[1] *див.* **вража́ти**[1].

ВРА́ЗИТИ[2] *див.* **ура́зити**[1].

ВРА́ЗИТИСЯ[1] *див.* **вража́тися**[1].

ВРА́ЗИТИСЯ[2] *див.* **ура́зитися**[1].

ВРАЗЛИ́ВИЙ[1] **(УРАЗЛИ́ВИЙ)**, -а, -е. 1. Який легко й швидко піддається зовнішнім подразненням; сприйнятливий, чутливий. // Який має підвищену здатність нервово збуджуватися, реагувати на образи. 2. Який завдає болю, образи. // Який є наслідком або виявленням почуття болю, образи. 3. *діал.* Докучливий, настирливий.

ВРАЗЛИ́ВИЙ[2] *див.* **уразли́вий**[1].

ВРАЗЛИ́ВІСТЬ (УРАЗЛИ́ВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. **вразли́вий**[1] 1, 2.

ВРАЗЛИ́ВО (УРАЗЛИ́ВО). Присл. до **вразли́вий**[1] 1, 2. // *у знач. присудк. сл.*

ВРА́ЗНО (УРА́ЗНО), *присл., діал.* Влучно.

ВРА́НІШНІЙ (УРА́НІШНІЙ), -я, -є. Стос. до ранку; ранішній, ранковий.

ВРА́НЦІ (УРА́НЦІ), *присл.* У ранковий час. ** **вра́нці-ра́но; ра́но-вра́нці** – дуже рано, на світанні.

ВРАТА́, врат, *мн.* Ворота.** **ца́рські врата́** – те саме, що **ца́рські воро́та** (*див.* **воро́та**).

ВРАХО́ВАНИЙ, ВРАХО́ВУВАНИЙ, ВРАХО́ВУВАТИ(СЯ), ВРАХУВА́ННЯ, ВРАХУВА́ТИ, ВРА́ЯТИ, ВРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, ВРЕГУЛЬО́ВАНІСТЬ, ВРЕГУЛЬО́ВНИЙ, ВРЕГУЛЬО́ВУВАНИЙ, ВРЕГУЛЬО́ВУВАННЯ, ВРЕГУЛЬО́ВУВАТИ, ВРЕГУЛЮВА́ННЯ, ВРЕГУЛЮВА́ТИ, ВРЕГУЛЮВА́ТИСЯ *див.* **урахо́ваний, урахо́вувати** і т. д.

ВРЕ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Капосний.

ВРЕКТИ́ *див.* **уректи́.**

ВРЕ́ШТІ (УРЕ́ШТІ), *присл.* 1. Нарешті, наостанку, зрештою. 2. У поєднанні зі сполучником "а" має значення: а в т і м, а з р е ш т о ю.

ВРЕ́ШТІ-РЕ́ШТ *і* **УРЕ́ШТІ-РЕ́ШТ**, *присл.* Те саме, що **вре́шті (уре́шті).**

ВРИ́ВАНИЙ *див.* **ури́ваний.**

ВРИ́ВАНІСТЬ *див.* **ури́ваність.**

ВРИ́ВАНО *див.* **ури́вано.**

ВРИВА́ТИ[1] **(УРИВА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВРИ́ТИ (УРИ́ТИ)**, ври́ю, ври́єш, *док., перех.* Те саме, що **зарива́ти.**

ВРИВА́ТИ[2] *див.* **урива́ти**[1].

ВРИВА́ТИСЯ[1] **(УРИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВРИ́ТИСЯ (УРИ́ТИСЯ)**, ври́юся, ври́єшся, *док.* Те саме, що **зарива́тися**[1]. // *перев. док., чим.* Заглибитися.

ВРИВА́ТИСЯ[2] **(УРИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВВІРВА́ТИСЯ (УВІРВА́ТИСЯ)**, -ву́ся, -ве́шся, *док.* 1. Входити силоміць, швидко переборюючи перешкоди. // Стрімко, швидко, часто без дозволу, заходити, вбігати куди-небудь. 2. *перен.* Швидко проникати всередину чого-небудь (про звуки, запахи і т. ін.). // Проникати, прокладати собі дорогу в що-небудь (про почуття, ідеї тощо).

ВРИВА́ТИСЯ[1] *див*, уриватися[1].

ВРИ́НУТИ (УРИ́НУТИ), -ну, -неш, *док., рідко.* Те саме, що **пори́нути**; потонути.

ВРИ́ТИ *див.* **врива́ти**[1].

ВРИ́ТИЙ (УРИ́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ври́ти**[1].

ВРИ́ТИСЯ *див.* **врива́тися**[1].

ВРИХТО́ВАНИЙ, ВРИХТО́ВУВАТИ, ВРИХТО́ВУВАТИСЯ, ВРИХТУВА́ТИ, ВРИХТУВА́ТИСЯ *див.* **урихто́ваний, урихто́вувати** і т. д.

ВРІ́ВЕНЬ (УРІ́ВЕНЬ), *присл.* На одному рівні (у поєднанні з прийм. "з" або з ім. у род. в.). // У рівноцінному становищі, не відстаючи від кого-, чого-небудь.

ВРІ́ВНІ (УРІ́ВНІ), *присл.* Те саме, що **врі́вень.**

ВРІВНОВА́ЖЕНИЙ, ВРІВНОВА́ЖЕНІСТЬ, ВРІВНОВА́ЖЕННЯ, ВРІВНОВА́ЖЕНО, ВРІВНОВА́ЖИТИ, ВРІВНОВА́ЖИТИСЯ, ВРІВНОВА́ЖУВАННЯ, ВРІВНОВА́ЖУВАТИ, ВРІВНОВА́ЖУВАТИСЯ *див.* **урівнова́жений, урівнова́женість** і т. д.

ВРІ́ЗАНИЙ[1] **(УРІ́ЗАНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **врі́зати**[1].

ВРІ́ЗАНИЙ[2] *див.* **урі́заний**[1].

ВРІ́ЗАННЯ (УРІ́ЗАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **врі́зати (урі́зати).**

ВРІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вріза́ти.**

ВРІ́ЗАТИ[1] *див.* **врі́зувати.**

ВРІ́ЗАТИ[2] *див.* **урі́зати**[1].

ВРІЗА́ТИ *див.* **врі́зувати.**

ВРІЗА́ТИСЯ[1] *див.* **врі́зуватися**[1].

ВРІ́ЗАТИСЯ[2] *див.* **урі́затися**[1].

ВРІЗНИ́Й (УРІЗНИ́Й), -а́, -е́. Вставлений у вирізане заглиблення, отвір; призначений для врізування. *Врізний замок.*

ВРІЗНО́БІЧ (УРІЗНО́БІЧ), *присл.* У різні боки; увсебіч.

ВРІ́ЗУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **врі́зувати**[1].

ВРІ́ЗУВАННЯ[2] *див.* **урі́зування**[1].

ВРІ́ЗУВАТИ[1] **(УРІ́ЗУВАТИ)**, -ую, -уєш *і* **ВРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВРІ́ЗАТИ (УРІ́ЗАТИ)**, вріжу, вріжеш, *док.* 1. *перех.* Уставляти щось, вробляти у вирізаний отвір. 2. *неперех.* Устромлятися в що-небудь (про щось гостре). 3. *док., неперех., перен., вульг.* Сильно вдарити кого-небудь. 4. Сказати прямо і різко, у вічі. 5. *док., перех., жарг.* Випити забагато спиртного.

ВРІ́ЗУВАТИ[2] *див.* **урі́зувати**[1].

ВРІ́ЗУВАТИСЯ[1] **(УРІ́ЗУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся *і* **ВРІЗА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВРІ́ЗАТИСЯ (УРІ́ЗАТИСЯ)**, врі́жуся, врі́жешся, *док.* 1. Втискатися чимось гострим у що-небудь; угрузати, заглиблюватися. // Туго охоплюючи тіло, вдавлюватися. // Втискатися в що-небудь унаслідок сильного удару (про тонкі предмети тощо). 2. *перен.* Входити вузькою смугою в що-небудь; вклинюватися. 3. *перен.* Навально проникати, вриватися в натовп і т. ін. // Вриватися, проникати в що-небудь, кудись (про звуки, світло тощо). 4. *перен.* Залишати глибокий слід у пам'яті, в душі.

ВРІ́ЗУВАТИСЯ[2] *див.* **урі́зуватися**[1].

ВРІКА́ННЯ *див.* **урiка́ння.**

ВРІКА́ТИ *див.* **урiка́ти.**

ВРІ́ЧЛИВИЙ *див.* **урі́чливий.**

ВРІ́ЧЛИВІСТЬ *див.* **урі́чливість.**

ВРОБИ́ТИ[1] *див.* **вробля́ти**[1].

ВРОБИ́ТИ[2] *див.* **уроби́ти**[1].

ВРО́БЛЕНИЙ (УРО́БЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вроби́ти**[1].

ВРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вроби́ти.**

ВРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вро́блювати.**

ВРО́БЛЮВАТИ *див.* **вробля́ти**[1].

ВРОБЛЯ́ТИ[1] **(УРОБЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, **ВРО́БЛЮВАТИ (УРО́БЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВРОБИ́ТИ (УРОБИ́ТИ)**, вроблю́, вро́биш, *док., перех.* Вставляти в що-небудь, закріплюючи; укріплювати.

ВРОБЛЯ́ТИ[2] *див.* **уробля́ти**[1].

ВРО́ДА, -и, *ж.* 1. Сукупність уроджених фізичних рис людини; зовнішній вигляд. ** **на вро́ду** – на вигляд. 2. Сукупність зовнішніх рис, фізичних якостей людини, які справляють приємне враження; краса, вродливість. 3. *перен., розм.* Красива, вродлива людина. 4. *перен., заст.* Сукупність природних явищ, які милують зір; гарні краєвиди.

ВРО́ДЖЕНИЙ, ВРО́ДЖЕНІСТЬ, ВРО́ДЖЕННЯ, ВРО́ДЖУВАТИСЯ, ВРОДИ́НИ, ВРОДИ́ТИ, ВРОДИ́ТИСЯ *див.* **уро́джений, уро́джуватися** і т. д.

ВРОДЛИ́ВЕЦЬ (УРО́ДЛИВЕЦЬ), -вця, *ч.* Те саме, що **кра́сень** 1.

ВРОДЛИ́ВИЙ (УРОДЛИ́ВИЙ), -а, -е. 1. Який має приємне обличчя, вигляд; гарний, красивий. 2. *рідко.* Який добре вродив.

ВРОДЛИ́ВИЦЯ (УРОДЛИ́ВИЦЯ), -і, *ж.* Те саме, що **красу́ня** 1.

ВРОДЛИ́ВІСТЬ (УРОДЛИ́ВІСТЬ), -вості, *ж.* Якість за знач. **вродли́вий** 1; врода, краса.

ВРОЖА́Й, ВРОЖА́ЙНИЙ, ВРОЖА́ЙНІСТЬ *див.* **урожа́й, урожа́йний** і т. д.

ВРО́ЗБИВКУ (УРО́ЗБИВКУ), *присл.* 1. Не підряд; не разом, нарізно. 2. *друк.* Рідше проти звичайного розташування літер у тексті; розбивкою.

ВРО́ЗБРІД (УРО́ЗБРІД), *присл.* Не разом; урозсип.

ВРО́ЗГІН (УРО́ЗГІН), *присл., с. г.* Від меж до середини лану (про оранку); *прот.* в с к л а д.

ВРО́ЗДРІБ (УРО́ЗДРІБ), *присл.* 1. Окремо один від одного; нарізно. 2. *торг.* Поштучно; *прот.* о п т о м.

ВРО́ЗКИД (УРО́ЗКИД), *рідко* **ВРО́ЗКИДЬ (УРО́ЗКИДЬ)**, *присл.* 1. Не разом, окремо, розкидано. 2. Розкидаючи руками, вручну.

ВРО́ЗКИДКУ (УРО́ЗКИДКУ), *присл.* Те саме, що **вро́зкид.**

ВРО́ЗКИДЬ (УРО́ЗКИДЬ), *присл.* Те саме, що **вро́зкидку (уро́зкидку).**

ВРО́ЗЛІТ (УРО́ЗЛІТ), *присл.* Те саме, що **вро́зтіч.**

ВРО́ЗРІЗ (УРО́ЗРІЗ), *присл.* Нарізно, розрізнено, не вкупі.

ВРОЗРЯ́ДКУ (УРОЗРЯ́ДКУ), *присл., друк., рідко.* Те саме, що **вро́збивку** 2.

ВРО́ЗСИП (УРО́ЗСИП), *присл.* 1. Те саме, що **вро́зтіч.** 2. Не разом, уроздріб (у 1 знач.).

ВРО́ЗТІЧ (УРО́ЗТІЧ), *присл.* У різні боки, врізнобіч. // *у знач. присудк. сл.*

ВРО́ЗТЯЖ (УРО́ЗТЯЖ), *присл.* Простягшись на всю довжину, на весь зріст.

ВРОЗУ́МИТИ *див.* **урозу́мити.**

ВРОЗУМЛЯ́ТИ *див.* **урозумля́ти.**

ВРО́ЇТИ (УРО́ЇТИ), врою, вро́їш, *док.* Уявити, подумати.

ВРО́ЇТИСЯ (УРО́ЇТИСЯ), вро́юся, вро́їшся, *док., кому.* З'явитися, виникнути в чиїйсь голові (про думку тощо). *Вроїтися в голову.*

ВРО́КИ *див.* **уро́ки.**

ВРОНСЬКІА́Н, -а, *ч., мат.* Функціональний визначник, складений із скалярних функцій та їх похідних.

ВРО́СЛИЙ[1] **(УРО́СЛИЙ)**, -а, -е. Який вріс у що-небудь.

ВРО́СЛИЙ[2] *див.* **уро́слий**[1].

ВРОСТА́ННЯ (УРОСТА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вроста́ти**[1].

ВРОСТА́ТИ[1] **(УРОСТА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВРОСТИ́ (УРОСТИ́)**, -ту́, -те́ш, *док.* 1. Рости в глиб чого-небудь. 2. *перен.* Органічно входити в кого-, що-небудь. 3. *перен.* Заглиблюватися в землю, у сніг; осідати.

ВРОСТА́ТИ[2] *див.* **уроста́ти**[1].

ВРОСТИ́[1] *див.* **вроста́ти**[1].

ВРОСТИ́[2] *див.* **урости́**[1].

ВРО́СТОК, -тка, *ч., спец.* Те, що вростає в що-небудь, укорінюється в чомусь.

ВРО́ЧЕННЯ, ВРОЧИ́СТИЙ, ВРОЧИ́СТІСТЬ, ВРОЧИ́СТО *див.* **уро́чення, урочи́стий** і т. д.

ВРУБ, -у, *ч.* Щілина, вузька заглибина, яку вибивають у гірській породі або в шарі вугілля, руди, щоб полегшити відколювання брил.

ВРУБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вруба́ти.**

ВРУБА́ТИ[1] *див.* **вру́бувати.**

ВРУБА́ТИ[2] *див.* **уруба́ти**[1].

ВРУБА́ТИСЯ[1] *див.* **вру́буватися.**

ВРУБА́ТИСЯ[2] *див.* **уруба́тися**[1].

ВРУ́БІВКА, -и, *ж., гірн., розм.* Врубова машина.

ВРУ́БОВИЙ, -а, -е. Признач. для роблення врубів. // Який працює на врубовій машині.

ВРУ́БУВАННЯ (УРУ́БУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вру-**

бувати *і* **ВРУ́БУВАТИСЯ**.

ВРУ́БУВАТИ (УРУ́БУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВРУБА́ТИ (УРУБА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вставляти щось у вирубаний отвір, закріплювати в ньому.

ВРУ́БУВАТИСЯ (УРУ́БУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВРУБА́ТИСЯ (УРУБА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Рубаючи, заглиблюватися в що-небудь. 2. Користуючись холодною зброєю, вриватись у ворожі лави. 3. *тільки недок.* Пас. до **вру́бувати**.

ВРУКОПА́Ш (УРУКОПА́Ш), *присл.* Діючи прикладом ґвинтівки або холодною зброєю в боротьбі з супротивником.

ВРУКОПА́ШНУ (УРУКОПА́ШНУ), *присл.*, *рідко.* Те саме, що **врукопа́ш**.

ВРУ́НА (УРУ́НА), врун, *мн.* (*одн.* **вру́но**, -а, *с.*), *с. г.* 1. Густі сходи посівів; руна. 2. Густа вовна з овець.

ВРУНА́СТИЙ (УРУНА́СТИЙ), -а, -е. Те саме, що **вру́нистий**.

ВРУНА́СТІСТЬ (УРУНА́СТІСТЬ), -тості, *ж.* Властивість за знач. **врунА́стий**.

ВРУ́НИСТИЙ (УРУ́НИСТИЙ), -а, -е. 1. Схожий на вруна. 2. Багатий на врума (у 2 знач.). *Врунисті вівці.*

ВРУ́НИСТІСТЬ (УРУ́НИСТІСТЬ), -тості, *ж.* Властивість за знач. **вру́нистий**.

ВРУ́НИТИ (УРУ́НИТИ), -ить, *недок. і док.*, *перех.*, *поет.* Покривати ниву густими зеленими сходами.

ВРУ́НИТИСЯ (УРУ́НИТИСЯ), -иться, *недок. і док.* Покриватися врунами; вирізнятися врунами (у 1 знач.).

ВРУНІ́ТИ (УРУНІ́ТИ), -іє, *недок. і док.*, *поет.* Те саме, що **вру́нитися**.

ВРУ́НО (УРУ́НО) *див.* **вру́на**.

ВРУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вруча́ти**.

ВРУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВРУЧИ́ТИ**, вручу́, вру́чиш, *док.*, *перех.*, *кому.* Давати комусь щонебудь особисто, безпосередньо в руки.

ВРУЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **вруча́ти**.

ВРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вручи́ти** 1.

ВРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вручи́ти** 1.

ВРУЧИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **подаве́ць**.

ВРУЧИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **вручи́тель**.

ВРУЧИ́ТИ *див.* **вруча́ти**.

ВРУЧНУ́ (УРУЧНУ́), *присл.* Ручним способом, без використання механізованих знарядь виробництва; руками.

ВРЯД (УРЯ́Д), *присл.* 1. Один біля одного; поряд. 2. Один за одним (у часі); підряд.

ВРЯДЖА́ТИ, ВРЯДЖА́ТИСЯ, ВРЯ́ДЖЕНИЙ, ВРЯ́ДЖЕННЯ, ВРЯ́ДЖУВАННЯ, ВРЯ́ДЖУВАТИ, ВРЯ́ДЖУВАТИСЯ *див.* **уряджа́ти, уряджа́тися** і т. д.

ВРЯДИ́-ГОДИ́ (УРЯДИ́-ГОДИ́), *присл.* Зрідка, нечасто, деколи.

ВРЯДИ́ТИ, ВРЯДИ́ТИСЯ, ВРЯ́ДНИК, ВРЯТО́ВАНИЙ, ВРЯТО́ВУВАТИ, ВРЯТО́ВУВАТИСЯ, ВРЯТУВА́ННЯ, ВРЯТУВА́ТИ, ВРЯТУВА́ТИСЯ *див.* **уряди́ти, уряди́тися** і т. д.

ВСА́ДЖЕНИЙ[1] (УСА́ДЖЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **всади́ти[1]**.

ВСА́ДЖЕНИЙ[2] *див.* **уса́джений[1]**.

ВСА́ДЖУВАТИ[1] (УСА́ДЖУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВСАДИ́ТИ (УСАДИ́ТИ)**, всаджу́, вса́диш, *док.*, *перех.* 1. Уміщати, саджати всередину чого-небудь (звичайно про живі істоти). 2. Устромляти якийсь предмет у що-небудь. // Із силою встромляти холодну зброю в кого-, що-небудь. // *розм.* Ударяти когось чим-небудь з усієї сили. // *розм.* Влучати в що-небудь (про кулю, шріт). 3. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **вга́чувати[1]**.

ВСА́ДЖУВАТИ[2] *див.* **уса́джувати[1]**.

ВСА́ДЖУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **вса́джувати[1]**.

ВСА́ДЖУВАТИСЯ[2] *див.* **уса́джуватися[1]**.

ВСАДИ́ТИ[1] *див.* **вса́джувати[1]**.

ВСАДИ́ТИ[2], ВСАДОВИ́ТИ, ВСАДОВИ́ТИСЯ *див.* **усади́ти[1], усадови́ти** і т. д.

ВСВЕРДЛИ́ТИСЯ (УСВЕРДЛИ́ТИСЯ) *див.* **всве́рдлюватися (усве́рдлюватися)**.

ВСВЕ́РДЛЮВАТИСЯ (УСВЕ́РДЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВСВЕРДЛИ́ТИСЯ (УСВЕРДЛИ́ТИСЯ)**, всвердлю́ся, всве́рдлишся, *док.* Свердлячи, заглиблюватися свердлом усередину чого-небудь.

ВСЕ ЇДНО, *незм.*, *діал.* Все одно.

ВСЕ[1] *див.* **весь[1]**.

ВСЕ[2] (УСЕ), *присл.*, *розм.* 1. Постійно, завжди. // Досить довго. 2. Скрізь, усюди. 3. До цього часу, досі, і досі. 4. *у знач. спол.* Уживається звичайно разом з "а", та в знач. в с е - т а к и.

ВСЕБІ́ЧНИЙ (УСЕБІ́ЧНИЙ), -а, -е. Який охоплює, розглядає що-небудь з усіх боків.

ВСЕБІ́ЧНІСТЬ (УСЕБІ́ЧНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **всебі́чний**.

ВСЕБІ́ЧНО (УСЕБІ́ЧНО). Присл. до **всебі́чний**.

ВСЕБЛАГИ́Й (УСЕБЛАГИ́Й), -го́го, *ч.* Бог.

ВСЕВИДЮ́ЧИЙ *див.* **всевидю́щий**.

ВСЕВИДЮ́ЩИЙ (УСЕВИДЮ́ЩИЙ), *рідше* **ВСЕВИДЮ́ЧИЙ (УСЕВИДЮ́ЧИЙ)**, -а, -е. Який здатний усе бачити, помічати; пильний. ** **всевидю́ще (всевидю́че) о́ко**: а) про очі того, хто все бачить і знає; б) про Бога.

ВСЕВИ́ДЯЧИЙ *див.* **всеви́дящий**.

ВСЕВИ́ДЯЩИЙ (УСЕВИ́ДЯЩИЙ), ВСЕВИ́ДЯЧИЙ (УСЕВИ́ДЯЧИЙ), -а, -е. Те саме, що **всевидю́чий (усевидю́чий)**. *Всевидяще (всевидяче) око.*

ВСЕВИ́ШНІЙ (УСЕВИ́ШНІЙ), -нього, *ч.* Бог.

ВСЕВЛА́ДДЯ (УСЕВЛА́ДДЯ), -я, *с.* Необмежена влада.

ВСЕВЛА́ДНИЙ (УСЕВЛА́ДНИЙ), -а, -е. 1. Який має необмежену владу; повновладний. 2. *перен.* Який вивищується над усім іншим, підкоряє собі все інше; дуже сильний.

ВСЕВЛА́ДНИК (УСЕВЛА́ДНИК), -а, *ч.* Всевладна (усевладна), всемогутня (усемогутня) особа. // Володар усього.

ВСЕВЛА́ДНІСТЬ (УСЕВЛА́ДНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **всевла́дний**.

ВСЕВЛА́ДНО (УСЕВЛА́ДНО). Присл. до **всевла́дний**.

ВСЕДЕРЖИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Бог, Господь.

ВСЕ́ДІТИ (УСЕ́ДІТИ), -джу, -диш, *док.*, *діал.* Всидіти (усидіти).

ВСЕДОЗВО́ЛЕНИЙ (УСЕДОЗВО́ЛЕНИЙ), -а, -е. Для якого відсутні заборони, обмеження, стримувальні начала.

ВСЕДОЗВО́ЛЕНІСТЬ (УСЕДОЗВО́ЛЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Положення, за якого відсутні заборони, обмеження, стримувальні начала. *Філософія вседозволеності. Моральна вседозволеність.*

ВСЕДОЗВО́ЛЕНО (УСЕДОЗВО́ЛЕНО). Присл. до **вседозво́лений (уседозво́лений)**.

ВСЕЄВРОПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який об'єднує, охоплює усі європейські країни; загальноєвропейський.

ВСЕЗНА́ВЕЦЬ (УСЕЗНА́ВЕЦЬ), -вця, *ч.* Той, хто все знає.

ВСЕЗНА́ЙКА (УСЕЗНА́ЙКА), -и, *ч. і ж.* Те саме, що **всезна́йко (усезна́йко)**.

ВСЕЗНА́ЙКО (УСЕЗНА́ЙКО), -а, *ч.*, *ірон.* Про людину, яка вважає себе знавцем усього, вдає, що добре обізнана в усьому.

ВСЕЗНА́ЙСТВО (УСЕЗНА́ЙСТВО), -а, *с.*, *ірон.* Манера поведінки людини, яка вважає себе знавцем усього; знання всього.

ВСЕЗНАННЯ́ (УСЕЗНАННЯ́), -я́, *с.* Знання всього, певна обізнаність в усьому.

ВСЕЗНА́ЮЧИЙ (УСЕЗНА́ЮЧИЙ), -а, -е. Який усе знає, обізнаний в усьому.

ВСЕЗРОСТА́ЮЧИЙ (УСЕЗРОСТА́ЮЧИЙ), -а, -е. Який постійно зростає, постійно збільшується.

ВСЕЇ́ДНИЙ (УСЕЇ́ДНИЙ), -а, -е. Який живиться різноманітною їжею.

ВСЕЇ́ДНІСТЬ (УСЕЇ́ДНІСТЬ), -ності, *ж.* Властивість за знач. **всеї́дний**.

ВСЕЙ (УСЕ́Й), всього́, *займ. означ.*, *діал.* Весь (*див.* **весь[1]**).

ВСЕ́ЛЕНИЙ (УСЕ́ЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **всели́ти**. // **все́лено**, *безос. присудк. сл.*

ВСЕ́ЛЕННЯ (УСЕ́ЛЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **всели́ти**.

ВСЕЛЕ́НСЬКИЙ (УСЕЛЕ́НСЬКИЙ), -а, -е. Загальноцерковний. *Вселенський собор.*

ВСЕЛИ́ТИ *див.* **всели́ти**.

ВСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **вселя́тися**.

ВСЕЛЮ́ДНИЙ (УСЕЛЮ́ДНИЙ), -а, -е. Те саме, що **вселю́дський**.

ВСЕЛЮ́ДНО (УСЕЛЮ́ДНО). Присл. до **вселю́дний**.

ВСЕЛЮ́ДСЬКИЙ (УСЕЛЮ́ДСЬКИЙ), -а, -е. Стос. до всього людства; загальнолюдський.

ВСЕЛЯ́ННЯ (УСЕЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вселя́ти**.

ВСЕЛЯ́ТИ (УСЕЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВСЕЛИ́ТИ (УСЕЛИ́ТИ)**, вселю́, все́лиш, *док.*, *перех.* 1. *без додатка і куди*, *у що.* Приміщати когось на проживання куди-небудь, до кого-небудь; поселяти. 2. *кому і в кого*, *перен.* Викликати певні почуття, навівати, збуджувати думки.

ВСЕЛЯ́ТИСЯ (УСЕЛЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ВСЕЛИ́ТИСЯ (УСЕЛИ́ТИСЯ)**, вселю́ся, все́лишся, *док.* 1. *без додатка і куди*, *у що.* Займати приміщення (квартиру, будинок тощо); оселятися. 2. *у кого*, *перен.* Опановувати кого-небудь (про почуття, думки тощо).

ВСЕ́МЕРО *див.* **усе́мero**.

ВСЕМІ́РНИЙ (УСЕМІ́РНИЙ), -а, -е. Який здійснюється всілякими засобами, заходами; всебічний.

ВСЕМІ́РНО (УСЕМІ́РНО). Присл. до **всемі́рний**.

ВСЕМОГУ́ТНІЙ (УСЕМОГУ́ТНІЙ), -я, -є. Який має винятково силу, могутність, владу; всесильний.

ВСЕМОГУ́ТНІСТЬ (УСЕМОГУ́ТНІСТЬ), -ності, *ж.* Винятково сила, влада; усесильність.

ВСЕМОГУ́ЧИЙ (УСЕМОГУ́ЧИЙ) *і* **ВСЕМОГУ́ЩИЙ (УСЕМОГУ́ЩИЙ)**, -а, -е. 1. Всемогутній. 2. *у знач. ім.* **всемогу́чий (усемогу́чий)**, -чого *і* **всемогу́щий (усемогу́щий)**, -щого, *ч.* Бог.

ВСЕМО́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **всемогу́тній**.

ВСЕНАРО́ДНИЙ (УСЕНАРО́ДНИЙ), -а, -е. Який охоплює весь народ; загальнонародний. // Який виявляє, виражає весь народ.

ВСЕНАРО́ДНІСТЬ (УСЕНАРО́ДНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **всенаро́дний**.

ВСЕНАРО́ДНО (УСЕНАРО́ДНО). Присл. до **всенаро́дний**.

ВСЕНО́ШНА (УСЕНО́ШНА), -ної, *ж.* У православних християн – церковна служба, що правиться цілу ніч проти Великодня.

ВСЕ́НЬКИЙ (УСЕ́НЬКИЙ), -а, -е, *пестл.* Весь, цілий.

ВСЕОСЯ́ЖНИЙ (УСЕОСЯ́ЖНИЙ), -а, -е. Який охоплює все.

ВСЕОСЯ́ЖНІСТЬ (УСЕОСЯ́ЖНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **всеося́жний (усеося́жний)**.

ВСЕОСЯ́ЖНО (УСЕОСЯ́ЖНО). Присл. до **всеося́жний (усеося́жний)**.

ВСЕПЕРЕМАГА́ЮЧИЙ (УСЕПЕРЕМАГА́ЮЧИЙ), -а, -е. Те саме, що **всепере**мо́жний.

ВСЕПЕРЕМО́ЖНИЙ (УСЕПЕРЕМО́ЖНИЙ), -а, -е. Який усе перемагає.

ВСЕПЕРЕМО́ЖНО (УСЕПЕРЕМО́ЖНО). Присл. до **всепере**мо́жний.

ВСЕПЛАНЕТА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **всеплане́тний**.

ВСЕПЛАНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до всієї планети Земля, що охоплює всю планету Земля; глобальний. *Всепланетна метеорологічна служба.*

ВСЕПЛОДЮ́ЩИЙ (УСЕПЛОДЮ́ЩИЙ), ВСЕПЛОДЮ́ЧИЙ (УСЕПЛОДЮ́ЧИЙ), -а, -е, *рідко.* Який приносить всілякі плоди.

ВСЕПОГЛИНА́ЛЬНИЙ (УСЕПОГЛИНА́ЛЬНИЙ), -а, -е. 1. Який поглинає усі інші звуки (про гул, шум та ін.). 2. *перен.* Який охоплює всю істоту, витісняє всі інші почуття, думки та ін.

ВСЕПОГО́ДНИЙ, -а, -е. Придатний для використання за будь-якої погоди.

ВСЕПОГО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Придатність до використання за будь-якої погоди.

ВСЕПРО́ЩЕННЯ (УСЕПРО́ЩЕННЯ), -я, *с. і* **ВСЕПРОЩЕ́НСТВО (УСЕПРОЩЕ́НСТВО)**, -а, *с.* Прощення усього й усіх; усепрощення.

ВСЕРЕ́ДИНІ (УСЕРЕ́ДИНІ). 1. *присл.* У межах, у внутрішній частині; прот. з о в н і. 2. *у знач. прийм.*, *з род. в.* Указує на перебування кого-, чогонебудь у внутрішній частині чогось.

ВСЕРЕДИНІГАЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, що знаходиться всередині, в межах галактики.

ВСЕРЕ́ДИНУ (УСЕРЕ́ДИНУ), *присл.* У внутрішню частину, у межі; прот. н а з о в н і.

ВСЕРЙО́З (УСЕРЙО́З), *присл.*, *розм.* Навсправжки, не в жарт. // Серйозно, ґрунтовно, по-діловому.

ВСЕРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який охоплює всю Росію, загальний для всієї Росії. // Стос. до всієї Росії.

ВСЕ́СВІТ (УСЕ́СВІТ), -у, *ч.* 1. Сукупність усіх форм матерії як єдине ціле; уся система світобудови. 2. Земна куля з усім, що на ній є. 3. *перен.* Населення всієї землі.

ВСЕСВІ́ТНІЙ (УСЕСВІ́ТНІЙ), -я, -є. 1. Стос. до всесвіту, до законів його будови. ** **всесві́тнє тяжі́ння** – взаємне притягання між будь-якими тілами. 2. Який стосується всієї земної кулі. // Який охоплює весь світ, усе людство. // Який охоплює факти, досягнення науки й культури всіх країн світу. 3. *розм.* Відомий усім, усьому світові. // Надзвичайно поширений; широко розголошений. // Який знається з усіма.

ВСЕСВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Причетність до всього світу, всього людства, значимість для всього світу, всього людства.

ВСЕСЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Придатний для будь-якого сезону року.

ВСЕСЕЗО́ННІСТЬ (УСЕСЕЗО́ННІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **всесезо́нний (усесезо́нний)**.

ВСЕСИ́ЛЛЯ (УСЕСИ́ЛЛЯ), -я, *с.*, *книжн.* 1. Нічим не обмежена влада, величезний вплив на що-небудь; усемогутність. 2. Здатність переборювати всі труднощі, перешкоди.

ВСЕСИ́ЛЬНИЙ (УСЕСИ́ЛЬНИЙ), -а, -е. 1. Який має необмежену владу, силу, вплив. 2. Який має нездоланну внутрішню силу; глибоко переконливий, впливовий.

ВСЕСИ́ЛЬНІСТЬ (УСЕСИ́ЛЬНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **всеси́льний**.

ВСЕСЛОВ'Я́НСЬКИЙ (УСЕСЛОВ'Я́НСЬКИЙ), -а, -е. Який охоплює всі слов'янські народи; належить їм, має значення для всього слов'янства.

ВСЕСОЮ́ЗНИЙ (УСЕСОЮ́ЗНИЙ), -а, -е, *іст.* У радянські часи – який охоплює увесь Радянський Союз, загальний для всього Радянського Союзу.

ВСЕСПА́ЛЕННЯ (УСЕСПА́ЛЕННЯ), -я, *с.* У давніх народів – релігійний обряд, під час якого принесена жертва спалювалась повністю.

ВСЕСТОРО́ННІЙ (УСЕСТОРО́ННІЙ), -я, -є. Який охоплює, розглядає що-небудь з усіх сторін.

ВСЕ́-ТАКИ (УСЕ́-ТАКИ). 1. *спол.* Уживається (звичайно із сполучниками і, а, т а, а л е) для поєднання речень (або їх членів) із протиставно-допустовим значенням; однак. 2. *част.* Уживається для вираження заперечення, а також для підсилення висловленої думки; незважаючи ні на що.

ВСЕУКРАЇ́НСЬКИЙ (УСЕУКРАЇ́НСЬКИЙ), -а, -е. Стос. до всієї України.

ВСЕХВИЛЬО́ВИЙ, -а́, -е́. Пов'язаний із прийманням електромагнітних хвиль у всіх діапазонах частот.

ВСЕЦІЛЮ́ЩИЙ, -а, -е. Який усе зцілює.

ВСИДІ́ТИ, ВСИДЛИ́ВИЙ, ВСИДЛИ́ВІСТЬ, ВСИДЛИ́ВО *див.* **усиді́ти, усидли́вий** і т. д.

ВСИЛИ́ТИ *див.* **всиля́ти**.

ВСИЛИ́ТИСЯ *див.* **всиля́тися**.

ВСИ́ЛУ *і* УСИ́ЛУ, *присл.*, *діал.* Ледве.

ВСИ́ЛУВАТИ *див.* **уси́лувати**.

ВСИ́ЛЮВАННЯ (УСИ́ЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вси́лювати (уси́лювати)**.

ВСИ́ЛЮВАТИ *див.* **всиля́ти**.

ВСИ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **всиля́тися**.

ВСИЛЯ́ННЯ (УСИЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **всиля́ти**.

ВСИЛЯ́ТИ (УСИЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш *і* **ВСИ́ЛЮВАТИ (УСИ́ЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВСИЛИ́ТИ (УСИЛИ́ТИ)**, всилю́, всили́ш, *док.*, *перех.*, *у що.* Протягувати нитку у вушко голки або дратву в дірку, проколену шилом.

ВСИЛЯ́ТИСЯ (УСИЛЯ́ТИСЯ), -я́ється *і* **ВСИ́ЛЮВАТИСЯ (УСИ́ЛЮВАТИСЯ)**, -юється, *недок.*, **ВСИЛИ́ТИСЯ (УСИЛИ́ТИСЯ)**, всили́ться, *док.* 1. Просовуватися у вушко голки (про нитку). 2. *тільки недок.* Пас. до **всиля́ти**.

ВСИНОВИ́ТЕЛЬ, ВСИНОВИ́ТЕЛЬКА, ВСИНОВИ́ТИ, ВСИНО́ВЛЕНИЙ, ВСИНО́ВЛЕННЯ, ВСИНОВЛЯ́ННЯ, ВСИНОВЛЯ́ТИ, ВСИНОВЛЯ́ТИСЯ *див.* **усино́влений, усино́влення** і т. д.

ВСИ́ПАНИЙ[1] (УСИ́ПАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вси́пати**. // **вси́пано**, *безос. присудк. сл.*

ВСИ́ПАНИЙ[2] *див.* **уси́паний[1]**.

ВСИПА́ННЯ (УСИПА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **всипа́ти (усипа́ти)**.

ВСИ́ПАТИ *див.* **всипа́ти[1]**.

ВСИПА́ТИ[1] (УСИПА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВСИ́ПАТИ (УСИ́ПАТИ)**, -плю, -плеш; *мн.* вси́плють; *док.* 1. *перех.* Насипати, наливати щось у що-небудь. 2. *перев. док.*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* Швидко ввійти гуртом до якого-небудь приміщення. 3. *тільки док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **відшмага́ти**.

ВСИПА́ТИ[2] *див.* **усипа́ти[1]**.

ВСИ́ПАТИСЯ *див.* **всипа́тися[1]**.

ВСИПА́ТИСЯ[1] **(УСИПА́ТИСЯ)**, -а́ється, *недок.*, **ВСИ́ПАТИСЯ (УСИ́ПАТИСЯ)**, -плеться; *мн.* всиплються; *док.* 1. Насипатися, наливатися в що-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Швидко входити гуртом куди-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **всипа́ти**[1].

ВСИПА́ТИСЯ[2] *див.* **усипа́тися**[1].

ВСИПІ́ТИ *див.* **усипі́ти.**

ВСИ́ПИЩЕ (УСИ́ПИЩЕ), -а, *с.* Посудина або приміщення для збереження сипких речовин.

ВСИПЛЯ́ННЯ, ВСИПЛЯ́ТИ, ВСИПНИ́Й, ВСИРОТИ́ТИ, ВСИРОТІ́ЛИЙ, ВСИРОТІ́ТИ *див.* **усипля́ти, усироти́ти** і т. д.

ВСИС, -у, *ч.* Те саме, що **всиса́ння.**

ВСИСА́ННЯ (УСИСА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **всиса́ти.**

ВСИСА́ТИ (УСИСА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВВІССА́ТИ (УВІССА́ТИ)**, -су́, -се́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **всмо́ктувати.**

ВСИСА́ТИСЯ (УСИСА́ТИСЯ), -а́ється. Пас. до **всиса́ти.**

ВСИСНИ́Й (УСИСНИ́Й), -а́, -е́. Який всисає, призначений для всисання.

ВСИХА́ННЯ *див.* **усиха́ння.**

ВСИХА́ТИ *див.* **усиха́ти.**

ВСІВА́ТИ, ВСІВА́ТИСЯ, ВСІДА́ННЯ, ВСІДА́ТИ, ВСІДА́ТИСЯ *див.* **усіва́ти, усіва́тися** і т. д.

ВСІЛЯ́КИЙ (УСІЛЯ́КИЙ), -а, -е. Різний, різноманітний, усякий. // Всемірний.

ВСІЛЯ́КО (УСІЛЯ́КО). Присл. до **всіля́кий.**

ВСІМО́Х *див.* **усімо́х.**

ВСІ́СТИ, ВСІ́СТИСЯ, ВСІ́ЯНИЙ, ВСІ́ЯТИ, ВСІ́ЯТИСЯ *див.* **усі́сти, усі́стися** і т. д.

ВСКАКНУ́ТИ (УСКАКНУ́ТИ), -ну́, -не́ш. Однокр. до **вска́кувати.**

ВСКА́КУВАННЯ (УСКА́КУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вска́кувати (уска́кувати).**

ВСКА́КУВАТИ (УСКА́КУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВСКО́ЧИТИ (УСКО́ЧИТИ)**, -чу, -чиш, *док.* 1. *в що.* Скакати, стрибати всередину чого-небудь. // *розм.* Швидко вбігати, в'їздити всередину чого-небудь. 2. *перен.* Потрапляти в певне оточення. // Потрапляти в біду. *Вскочити в халепу.*

ВСКАЧ (УСКА́Ч), *присл.* Те саме, що **навско́ки.**

ВСКА́ЧКИ (УСКА́ЧКИ), *присл.* Те саме, що **вскач (уска́ч).**

ВСКО́КИ (УСКО́КИ), *присл.* Те саме, що **навско́ки.**

ВСКО́ЧИТИ *див.* **вска́кувати.**

ВСКУБНУ́ТИ, ВСКУ́БТИ, ВСЛА́ВИТИ, ВСЛА́ВИТИСЯ, ВСЛА́ВЛЕНИЙ, ВСЛА́ВЛЕННЯ, ВСЛА́ВЛЕНІСТЬ, ВСЛАВЛЯ́ТИ, ВСЛАВЛЯ́ТИСЯ, ВСЛА́ТИ, ВСЛА́ТИСЯ *див.* **ускубну́ти, усла́вити** і т. д.

ВСЛІД (УСЛІ́Д), *присл.* 1. *звичайно в сполуч. з прийм.* з а. Слідом, безпосередньо за ким-, чим-небудь. // Потім, незабаром після чого-небудь. 2. *у знач. прийм.*, *з дав. в.* У напрямі віддалення кого-, чого-небудь.

ВСЛІДКУВА́ТИ (УСЛІДКУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, *недок.* Устежити (за кимсь, чимсь).

ВСЛІПУ́ (УСЛІПУ́), *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що наосліп; навмання.

ВСЛУГО́ВУВАННЯ, ВСЛУГО́ВУВАТИ, ВСЛУГУВА́ТИ, ВСЛУЖИ́ТИ, ВСЛУ́ЖЛИВИЙ, ВСЛУ́ЖЛИВІСТЬ, ВСЛУ́ЖЛИВО *див.* **услуго́вувати, услугува́ти** і т. д.

ВСЛУХА́ННЯ (УСЛУХА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вслуха́тися.**

ВСЛУХА́ТИСЯ (УСЛУХА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, **ВСЛУ́ХУВАТИСЯ (УСЛУ́ХУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся *і рідко* **ВСЛУХО́ВУВАТИСЯ (УСЛУХО́ВУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВСЛУ́ХАТИСЯ (УСЛУ́ХАТИСЯ)**, -аюся, -аєшся, *док.*, *у що і без додатка.* Напружуючи слух, намагатися почути що-небудь; прислухатися.

ВСЛУ́ХАТИСЯ *див.* **вслуха́тися.**

ВСЛУХО́ВУВАТИСЯ *див.* **вслуха́тися.**

ВСЛУ́ХУВАТИСЯ *див.* **вслуха́тися.**

ВСМА́ЖЕНИЙ, ВСМА́ЖИТИ, ВСМА́ЖИТИСЯ, ВСМА́ЖУВАННЯ, ВСМА́ЖУВАТИ, ВСМА́ЖУВАТИСЯ *див.* **усма́жити, усма́житися** і т. д.

ВСМАК (УСМА́К), *присл.* З насолодою, із задоволенням, до повного вдоволення.

ВСМЕРТЬ (УСМЕРТЬ), *присл.* Страшенно, надзвичайно. *Злякався всмерть.*

ВСМІХА́ТИСЯ, ВСМІ́ХНЕНИЙ, ВСМІ́ХНЕНІСТЬ, ВСМІ́ХНУТИЙ, ВСМІХНУ́ТИСЯ, ВСМІ́ХНУТІСТЬ *див.* **усміха́тися** і т. д.

ВСМО́КТАНИЙ (УСМО́КТАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **всмокта́ти.**

ВСМО́КТАНІСТЬ (УСМО́КТАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **всмо́ктаний (усмо́ктаний).**

ВСМОКТА́ТИ *див.* **всмо́ктувати.**

ВСМОКТА́ТИСЯ *див.* **всмо́ктуватися.**

ВСМО́КТУВАЛЬНИЙ (УСМО́КТУВАЛЬНИЙ), -а, -е. Який усмоктує, признач. для всмоктування.

ВСМО́КТУВАЛЬНІСТЬ (УСМО́КТУВАЛЬНІСТЬ), -ності, *ж.* Властивість за знач. **всмо́ктувальний (усмо́ктувальний).**

ВСМО́КТУВАНИЙ (УСМО́КТУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **всмо́ктувати.**

ВСМО́КТУВАНІСТЬ (УСМО́КТУВАНІСТЬ), -ності, *с.* Здатність усмоктуватися.

ВСМО́КТУВАННЯ (УСМО́КТУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **всмо́ктувати.**

ВСМО́КТУВАТИ (УСМО́КТУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВСМОКТА́ТИ (УСМОКТА́ТИ)**, всмокчу́, всмо́кчеш, *док.*, *перех.* Вбирати в себе; всотувати.

ВСМО́КТУВАТИСЯ (УСМО́КТУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **ВСМОКТА́ТИСЯ (УСМОКТА́ТИСЯ)**, всмо́кчеться, *док.* 1. Смокчучи, впиватися в що-небудь. 2. Проникати в що-небудь (про рідину); всотуватися. 3. *розм.* Те саме, що **запада́тися** 2. 4. *тільки недок.* Пас. до **всмо́ктувати.**

ВСМО́КТУВАЧ (УСМО́КТУВАЧ), -а, *ч.* Механізм для всмоктування рідини, газу; насос.

ВСМО́КТУЮЧИЙ (УСМО́КТУЮЧИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **всмо́ктувати (усмо́ктувати).**

ВСОВІСТИ́ТИ *див.* **усовісти́ти.**

ВСОВІЩА́ННЯ *див.* **усовіща́ння.**

ВСОВІЩА́ТИ *див.* **усовіща́ти.**

ВСО́ВУВАННЯ (УСО́ВУВАННЯ), -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **всо́вувати.**

ВСО́ВУВАТИ *див.* **всува́ти.**

ВСО́ВУВАТИСЯ *див.* **всува́тися.**

ВСО́ЛЕНИЙ *див.* **усо́лений.**

ВСОЛИ́ТИ *див.* **усоли́ти.**

ВСОЛІ́ТИ *див.* **усолі́ти.**

ВСОЛО́ДЖУВАННЯ, ВСОЛО́ДЖУВАТИ, ВСОЛО́ДЖУВАТИСЯ, ВСОЛОДИ́ТИ, ВСОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **усоло́джувати, усоло́джуватися** і т. д.

ВСО́ЛЮВАННЯ *див.* **усо́лювання.**

ВСО́ЛЮВАТИ *див.* **усо́лювати.**

ВСОТА́ТИ *див.* **всо́тувати.**

ВСОТА́ТИСЯ *див.* **всо́туватися.**

ВСО́ТЕ (УСО́ТЕ), *присл.* У сотий раз.

ВСО́ТУВАННЯ (УСО́ТУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **всо́тувати.**

ВСО́ТУВАТИ (УСО́ТУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВСОТА́ТИ (УСОТА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **всмо́ктувати.** 2. *перен.* Вбирати в себе, сприймати різні враження зовнішнього світу.

ВСО́ТУВАТИСЯ (УСО́ТУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **ВСОТА́ТИСЯ (УСОТА́ТИСЯ)**, -а́ється, *док.* Просочуючись, проникати в середину чого-небудь; всякати.

ВСО́ХЛИЙ *див.* **усо́хлий.**

ВСО́ХЛІСТЬ *див.* **усо́хлість.**

ВСО́ХНУТИ *див.* **усо́хнути.**

ВСО́ХТИ *див.* **усо́хти.**

ВСОЧИ́ТИСЯ *див.* **всо́чуватися.**

ВСО́ЧУВАННЯ (УСО́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **усо́чувати (всо́чувати).**

ВСО́ЧУВАТИСЯ (УСО́ЧУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **ВСОЧИ́ТИСЯ (УСОЧИ́ТИСЯ)**, -и́ться, *док.*, *рідко.* Те саме, що **всо́туватися.**

ВСПІВА́ТИ, ВСПІ́ТИ, ВСПОКО́ЄНИЙ, ВСПОКО́ЇТИ, ВСПОКО́ЇТИСЯ, ВСПОКО́ЮВАТИ, ВСПОКО́ЮВАТИСЯ *див.* **успіва́ти, успі́ти** і т. д.

ВСПІД (УСПІ́Д), *присл.* Наниз. *Покласти вспід шухляди.*

ВСПО́ДІ (УСПО́ДІ), *присл.* Нанизу.

ВСПО́МИН, -у, *ч.*, *заст.* Спомин.

ВСТАВА́ННЯ *див.* **устава́ння.**

ВСТАВА́ТИ *див.* **устава́ти.**

ВСТА́ВИТИ[1] *див.* **вставля́ти**[1].

ВСТА́ВИТИ[2] *див.* **уста́вити**[1].

ВСТА́ВИТИСЯ *див.* **уста́витися.**

ВСТА́ВКА[1], -и, *ж.* Те, що вставлене.

ВСТА́ВКА[2] *див.* **уста́вка.**

ВСТА́ВЛЕНИЙ[1] **(УСТА́ВЛЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вста́вити**[1]. // **вста́влено**, *безос. присудк. сл.*

ВСТА́ВЛЕНИЙ[2] *див.* **уста́влений**[1].

ВСТА́ВЛЕННЯ (УСТА́ВЛЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вста́вити**[1].

ВСТА́ВЛЮВАНИЙ (УСТА́ВЛЮВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вставля́ти.**

ВСТАВЛЯ́ННЯ (УСТАВЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вставля́ти**[1].

ВСТАВЛЯ́ТИ[1] **(УСТАВЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВСТА́ВИТИ (УСТА́ВИТИ)**, -влю, -виш; *мн.* вста́влять; *док.*, *перех.* 1. Вкладати, вміщувати щось у середину чого-небудь. // Укріплювати в чому-небудь, вправляти в щось. *Уставити зуби.* // Просувати щось у що-небудь. 2. *що і без додатка.* Говорити, включаючи свої слова в чиєсь мовлення. // Вносити, вводити в твір.

ВСТАВЛЯ́ТИ[2] *див.* **уставля́ти**[1].

ВСТАВЛЯ́ТИСЯ[1], -я́ється, *недок.* Пас. до **вставля́ти**[1].

ВСТАВЛЯ́ТИСЯ[2] *див.* **уставля́тися**[1].

ВСТАВНИ́Й (УСТАВНИ́Й), -а́, -е́. Якого вставляють у що-небудь. ** **Вставне́ ре́чення (сло́во)**, *грам.* – відокремлене речення або слово, вставлене в інше речення, але не пов'язане з ним граматично.

ВСТА́ВНІСТЬ (УСТА́ВНІСТЬ), -ності, *ж.* Властивість за знач. **вставни́й (уставни́й).**

ВСТА́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **вста́вка**[1].

ВСТАНОВИ́ТИ, ВСТАНОВИ́ТИСЯ, ВСТАНО́ВЛЕНИЙ, ВСТАНО́ВЛЕННЯ, ВСТАНО́ВЛЮВАНИЙ, ВСТАНО́ВЛЮВАННЯ, ВСТАНО́ВЛЮВАТИ, ВСТАНО́ВЛЮВАТИСЯ, ВСТАНО́ВЛЮЮЧИЙ, ВСТАНОВЛЯ́ТИ, ВСТАНОВЛЯ́ТИСЯ, ВСТА́ТИ, ВСТАТКО́ВАНИЙ, ВСТАТКО́ВАНІСТЬ, ВСТАТКО́ВУВАННЯ, ВСТАТКО́ВУВАТИ, ВСТАТКО́ВУВАТИСЯ, ВСТАТКУВА́ННЯ, ВСТАТКУВА́ТИ, ВСТЕ́ЖИТИ, ВСТЕ́ЛЕНИЙ, ВСТЕ́ЛЕНІСТЬ, ВСТЕЛИ́ТИ, ВСТЕЛИ́ТИСЯ, ВСТЕ́ЛЮВАТИ, ВСТЕ́ЛЮВАТИСЯ, ВСТЕЛЯ́ТИ, ВСТЕЛЯ́ТИСЯ, ВСТЕРЕГТИ́, ВСТЕРЕГТИ́СЯ, ВСТИГА́ТИ, ВСТИ́ГНУТИ, ВСТИ́ГНУТИСЯ, ВСТИ́ГТИ, ВСТИД, ВСТИДА́ТИ, ВСТИДА́ТИСЯ, ВСТИДЛИ́ВИЙ, ВСТИ́ДЛИВІСТЬ, ВСТИЛА́ТИ, ВСТИЛА́ТИСЯ, ВСТО́ЮВАТИ, ВСТО́ЮВАТИСЯ, ВСТО́ЯНИЙ, ВСТОЯ́ТИ, ВСТОЯ́ТИСЯ, ВСТРЕ́ЛИТИ *див.* **установи́ти, установи́тися** і т. д.

ВСТРИБА́ТИ (УСТРИБА́ТИ), -а́ю, -а́єш *і* **ВСТРИ́БУВАТИ (УСТРИ́БУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВСТРИБНУ́ТИ (УСТРИБНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **вска́кувати** 1.

ВСТРИБНУ́ТИ *див.* **встриба́ти.**

ВСТРИ́БУВАННЯ (УСТРИ́БУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **встри́бувати (устри́бувати).**

ВСТРИ́БУВАТИ *див.* **встриба́ти.**

ВСТРІ́НУТИ, ВСТРІ́НУТИСЯ, ВСТРІ́ТИ, ВСТРІ́ТИСЯ *див.* **устрі́нути, устрі́нутися** і т. д.

ВСТРОМИ́ТИ *див.* **встромля́ти.**

ВСТРОМИ́ТИСЯ *див.* **встромля́тися.**

ВСТРО́МЛЕНИЙ (УСТРО́МЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **встроми́ти.**

ВСТРО́МЛЮВАТИ *див.* **встромля́ти.**

ВСТРО́МЛЮВАТИСЯ *див.* **встромля́тися.**

ВСТРОМЛЯ́ННЯ (УСТРОМЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **встромля́ти (устромля́ти).**

ВСТРОМЛЯ́ТИ (УСТРОМЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш *і* **ВСТРО́МЛЮВАТИ (УСТРО́МЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВСТРОМИ́ТИ (УСТРОМИ́ТИ)**, встромлю́, встро́миш; *мн.* встро́млять; *док.*, *перех.* Всаджувати, втикати гострий предмет усередину, вглиб чого-небудь. // Занурювати щось у рідину або в що-небудь м'яке.

ВСТРОМЛЯ́ТИСЯ (УСТРОМЛЯ́ТИСЯ), -я́ється *і* **ВСТРО́МЛЮВАТИСЯ (УСТРО́МЛЮВАТИСЯ)**, -юється, *недок.*, **ВСТРОМИ́ТИСЯ (УСТРОМИ́ТИСЯ)**, встро́миться; *мн.* встро́мляться; *док.* Всаджуватися, втикатися всередину, вглиб чого-небудь (про що-небудь гостре). // Занурюватися в якусь рідину. // Пильно дивитися, вдивлятися в кого-, що-небудь (про очі, погляд).

ВСТРУГА́ТИ *див.* **уструга́ти.**

ВСТРУГНУ́ТИ *див.* **устругну́ти.**

ВСТРЯВА́ННЯ (УСТРЯВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **встрява́ти (устрява́ти).**

ВСТРЯВА́ТИ (УСТРЯВА́ТИ), встряю́, встряє́ш, *недок.*, **ВСТРЯ́ТИ (УСТРЯ́ТИ)** *і* **ВСТРЯ́НУТИ (УСТРЯ́НУТИ)**, -ну, -неш, *док.* 1. *у що і до чого*, *розм.* Втручатися, вплутуватися в яку-небудь справу. // У сполученні з віддієслівними іменниками означає: починати дію, виражену відповідним іменником; брати участь у чому-небудь. 2. *між кого*, *розм.* Потрапляти куди-небудь, опинятися де-небудь. // *до чого.* Входити, вступати до організації, товариства і т. ін. 3. *у чому*, *діал.* Застрявати.

ВСТРЯ́НУТИ *див.* **встрява́ти.**

ВСТРЯ́ТИ *див.* **встрява́ти.**

ВСТУП, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **вступи́ти, вступа́ти**[1] 2, 4, 5. 2. Початкова частина книжки, статті, музичного твору і т. ін., що передує основному викладу.

ВСТУПА́ННЯ (УСТУПА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вступа́ти**[1].

ВСТУПА́ТИ[1] **(УСТУПА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВСТУПИ́ТИ (УСТУПИ́ТИ)**, вступлю́, всту́пиш; *мн.* всту́плять; *док.* 1. *у що.* Ставати, ступати в середину чого-небудь. // Всувати ноги без панчіх, онуч у чоботи, черевики тощо. 2. *до чого, у що, на що.* Входити, в'їжджати куди-небудь. // Дорогою заїжджати, заходити куди-небудь. // *перен.* Переходити до нового періоду розвитку, до нового стану. ** **Вступа́ти в [свої́] права́** – проявлятися в усій своїй силі. 3. *перен.* Проникати в кого-, що-небудь. 4. *до чого, у що, на що.* Ставати членом якої-небудь організації, товариства і т. ін. // Поступати до навчального закладу, починати вчитися. // Обіймати посаду. 5. *у що.* У сполученні з віддієслівними іменниками означає: розпочинати дію, виражену відповідним іменником; брати участь у чому-небудь. // Розпочинати спів (гру) за ведучим голосом (інструментом).

ВСТУПА́ТИ[2] *див.* **уступа́ти**[1].

ВСТУПА́ТИСЯ *див.* **уступа́тися.**

ВСТУПИ́ТИ *див.* **вступа́ти**[1].

ВСТУПИ́ТИСЯ *див.* **уступи́тися.**

ВСТУПНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **вступ** 1. 2. Який є передмовою, вступом до чого-небудь. ** **Вступни́й приміряльник**, *заст.* – сигнальний примірник.

ВСТУПНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто вступає до навчального закладу і т. ін.

ВСТУПНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **вступни́к.**

ВСТЯЖ (УСТЯ́Ж), *присл.* Те саме, що **впро́стяж**; цугом.

ВСУВА́ННЯ (УСУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **всува́ти.**

ВСУВА́ТИ (УСУВА́ТИ), -а́ю, -а́єш *і* **ВСО́ВУВАТИ (УСО́ВУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВСУ́НУТИ (УСУ́НУТИ)**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Уводити, вкладати, всаджувати щось усередину чого-небудь; впихати. 2. *розм.* Те саме, що **взува́ти.** 3. *перев. док.* Непомітно або насильно дати щось кому-небудь у руки; втиснути.

ВСУВА́ТИСЯ (УСУВА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся *і* **ВСО́ВУВАТИСЯ (УСО́ВУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВСУ́НУТИСЯ (УСУ́НУТИСЯ)**, -нуся, -нешся, *док.* Сунучись, в'їжджати куди-небудь. // *розм.* Просуватися, пропихатися всередину чого-небудь.

ВСУВНИ́Й, -а́, -е́. Який всувається в що-небудь. *Всувна стільниця.*

ВСУЄ́, *присл.*, *уроч.* Марно, даремно.

ВСУКА́ТИ *див.* **усука́ти.**

ВСУ́КУВАННЯ *див.* **усу́кування.**

ВСУ́КУВАТИ *див.* **усу́кувати.**

ВСУ́МІШ (УСУ́МІШ), *присл.* Змішано, разом. // Упереміж.

ВСУ́НЕНИЙ (УСУ́НЕНИЙ), ВСУ́НУТИЙ (УСУ́НУТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **всу́нути.**

ВСУ́НУТИ *див.* **всува́ти.**

ВСУ́НУТИЙ *див.* **всу́нений.**

ВСУ́НУТИСЯ *див.* **всува́тися.**

ВСУ́ПЕРЕЧ (УСУ́ПЕРЕЧ), *прийм.*, *із дав. в.* Незважаючи на щось, наперекір чому-небудь.

ВСУРГА́НЮВАТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.*, **ВСУРГА́НИТИСЯ**, -нився, *док.*, *діал.* Вриватися, ввалюватися кудись несподівано без дозволу чи запрошення.

ВСУХОМ'Я́ТКУ (УСУХОМ'Я́ТКУ), *присл.*, *розм.* Без рідкої та гарячої страви.

ВСУХУ́, *присл.*, *розм.* 1. Без спиртного, без випивки. 2. *спорт.*: ** **Програ́ти всуху́** – програти, не забивши жодного голу у відповідь.

ВСУ́ЦІЛЬ (УСУ́ЦІЛЬ), *присл.*, *рідко.* Суцільно, цілком.

ВСУЧИ́ТИ *див.* **усучи́ти.**

ВСЬОГО́ (УСЬОГО́), *присл.* 1. Разом, загалом, у цілому. 2. *у знач. част.* У сполученні з числівниками вказує на обмеження кількості; не більше; лише, тільки.

ВСЬОГО́-НА́-ВСЬОГО (УСЬОГО́-НА́-ВСЬОГО), *част. під-*

сил. Уживається в сполученні з числівниками, посилюючи обмеження кількості.

ВСЬО́МЕ *див.* **усьо́ме.**

ВСЮ́ДИ (УСЮ́ДИ), *присл.* У кожному місці; повсюдно, скрізь. ** **З усі́х усю́д (усю́дів)** – з усіх місць, боків; звідусіль.

ВСЮДИСУ́ЩИЙ (УСЮДИСУ́ЩИЙ), -а, -е, *книжн.*, *заст.* Який скрізь є, буває. // Про людину, яка всюди встигає, в усьому бере участь.

ВСЮДИХІ́Д (УСЮДИХІ́Д), -хо́да, *ч.* Автомобіль, який легко переборює різні шляхові перешкоди, маючи гусеничний або напівгусеничний хід; позадоріжник.

ВСЮДИХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який легко переборює різні шляхові перешкоди.

ВСЮДИХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **всюдихі́дний.**

ВСЯ *див.* **весь**[1].

ВСЯК (УСЯ́К), *розм.* 1. *займ. означ.* Те саме, що **вся́кий** 1. 2. *присл.*, *рідко.* Те саме, що **вся́ко.**

ВСЯКА́ННЯ (УСЯКА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **всяка́ти (усяка́ти).**

ВСЯКА́ТИ (УСЯКА́ТИ), -а́є, *недок.*, **ВСЯ́КНУТИ (УСЯ́КНУТИ)**, -не, *док.* Проникати, входити в що-небудь тверде, сухе (звичайно про рідину); всотуватися.

ВСЯ́КИЙ (УСЯ́КИЙ), -а, -е, *займ. означ.* 1. Який завгодно; кожний. // *у знач. ім.* **вся́кий**, -кого, *ч.*; **вся́ка**, -кої, *ж.* Кожна, будь-яка людина. 2. Різний, всілякий. 3. Будь-який. *За всяку ціну. Про (на) всякий випадок.* ** **У вся́кому (вся́кім) ра́зі** – за будь-яких обставин, будь-що.

ВСЯ́КНУТИ (УСЯ́КНУТИ) *див.* **всяка́ти (усяка́ти).**

ВСЯ́КО (УСЯ́КО), *присл.* Не однаково, по-різному.

ВСЯКЧА́С (УСЯКЧА́С), *присл.*, *рідко.* Те саме, що **за́вжди́**; постійно.

ВСЯ́ЧИНА (УСЯ́ЧИНА), -и, *ж.* Різноманітні речі, події тощо. ** **Вся́ка вся́чина** – усе, що завгодно; усе без розбору.

ВТА́БОРИТИСЯ, ВТАЄМНИ́ЧЕНИЙ, ВТАЄМНИ́ЧЕНІСТЬ, ВТАЄМНИ́ЧЕННЯ, ВТАЄМНИ́ЧИТИ, ВТАЄМНИ́ЧУВАТИ, ВТА́ЄНИЙ, ВТА́ЄНІСТЬ, ВТА́ЄННЯ, ВТАЇ́ТИ, ВТАЇ́ТИСЯ, ВТАМО́ВУВАТИ, ВТАМУВА́ТИ *див.* **ута́боритися, утаємни́чений** і т. д.

ВТАСКА́ТИ *див.* **вта́скувати.**

ВТАСКА́ТИСЯ (УТАСКА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *док.*, *діал.* Влізти, залізти, забратися.

ВТА́СКУВАННЯ (УТА́СКУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ута́скувати (вта́скувати).**

ВТА́СКУВАТИ (УТА́СКУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВТАСКА́ТИ (УТАСКА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **втя́гувати** 1.

ВТАЧНИ́Й, -а́, -е́. Вшивний.

ВТА́ЮВАННЯ, ВТА́ЮВАТИ, ВТА́ЮВАТИСЯ, ВТЕКТИ́ *див.* **ута́ювати, ута́юватися** і т. д.

ВТЕ́КА *див.* **уте́ка.**

ВТЕ́КЛИЙ *див.* **уте́клий.**

ВТЕКТИ́ *див.* **утекти́.**

ВТЕЛЕ́ПАТИ (УТЕЛЕ́ПАТИ), -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *фам.* Те саме, що **зрозумі́ти.**

ВТЕЛЕ́ПАТИСЯ (УТЕЛЕ́ПАТИСЯ), -аюся, -аєшся, *док.*, *фам.* Потрапити в неприємні обставини.

ВТЕЛЮ́ЩИТИ (УТЕЛЮ́ЩИТИ), -щу, -щиш, *док.*, *перех.*, *фам.* 1. Дати комусь що-небудь (зазвичай, непотрібне, небажане для когось); накинути, нав'язати. *Втелющити в голову.* 2. *перен.* Витратити гроші, час тощо на річ, справу, яка цього не варта або не дуже потрібна.

ВТЕЛЮ́ЩИТИСЯ (УТЕЛЮ́ЩИТИСЯ), -щуся, -щишся, *док.*, *фам.* Влізти, потрапити в небажане місце, справу і т. ін. *Втелющитися в голову.*

ВТЕ́МНУ (УТЕ́МНУ), *присл.* Наосліп, навмання. ** **Гра́ти вте́мну** – грати, не бачачи своїх карт.

ВТЕ́ПЛЕНИЙ *див.* **уте́плений.**

ВТЕ́ПЛЕНІСТЬ *див.* **уте́пленість**

ВТЕ́ПЛЕННЯ *див.* **уте́плення.**

ВТЕПЛИ́ТИ(СЯ) *див.* **утепли́ти(ся).**

ВТЕПЛЮВА́ЛЬНИЙ *див.* **утеплюва́льний.**

ВТЕ́ПЛЮВАННЯ *див.* **уте́плювання.**

ВТЕ́ПЛЮВАТИ(СЯ) *див.* **уте́плювати(ся).**

ВТЕПЛЮВА́Ч *див.* **утеплюва́ч.**

ВТЕПЛЯ́ТИ(СЯ) *див.* **утепля́ти(ся).**

ВТЕРЕБИ́ТИ, -реблю́, -ре́биш, *док.*, *діал.* 1. Втаскати, вперти. 2. Зжерти.

ВТЕРЕБИ́ТИСЯ, -блю́ся, -би́шся, *док.*, *діал.* Влізти, впхатися.

ВТЕРКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *зах.* Втручатися, встрявати.

ВТЕРПІ́ТИ *див.* **утерпі́ти.**

ВТЕ́РТИ[1] *див.* **втира́ти**[1].

ВТЕ́РТИ[2] *див.* **уте́рти**[1].

ВТЕ́РТИЙ *див.* **уте́ртий.**

ВТЕ́РТИСЯ[1] *див.* **вте́ртися**[1].

ВТЕ́РТИСЯ[2] *див.* **утира́тися**[1].

ВТЕ́РТІСТЬ *див.* **уте́ртість.**

ВТЕ́РТО *див.* **уте́рто.**

ВТЕСА́ТИСЯ *див.* **утеса́тися.**

ВТЕ́ЧА *див.* **уте́ча.** ** **Вте́ча капіта́лів** – вивіз капіталу в грошовій формі, викликаний загрозою його втрати.

ВТИК, -у, *ч.*, *фам.* Прочухан, рознос.

ВТИ́КАНИЙ *див.* **ути́каний.**

ВТИКА́ННЯ (УТИКА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **втика́ти**[1].

ВТИ́КАТИ *див.* **ути́кати**[1].

ВТИКА́ТИ[1] **(УТИКА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВТКНУ́ТИ (УТКНУ́ТИ, УВІТКНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Встромляти, впихати що-небудь тонке або гостре в середину, в глиб чого-небудь. // Вкладати, впихати щось у вузький отвір, щілину або в щонебудь м'яке. 2. *перен. док.*, *у сполуч. зі сл.* р у к а (р у к и).

ВТИКА́ТИ[2] *див.* **ути́кати**[1].

ВТИ́КАТИСЯ *див.* **утика́тися**[1].

ВТИКА́ТИСЯ[1] **(УТИКА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВТКНУ́ТИСЯ (УТКНУ́ТИСЯ, УВІТКНУ́ТИСЯ)**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *у що.* 1. Встромлятися, впихатися в середину, в глиб чого-небудь. 2. *тільки недок*, Пас. до **втика́ти**[1] 1.

ВТИКА́ТИСЯ[2] *див.* **утика́тися**[1].

ВТИНА́ННЯ *див.* **утина́ння.**

ВТИНА́ТИ *див.* **утина́ти.**

ВТИРА́ЛЬНИЙ *див.* **утира́льний.**

ВТИРА́ННЯ (УТИРА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **втира́ти**[1].

ВТИРА́ТИ[1] **(УТИРА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВТЕ́РТИ (УТЕ́РТИ)**, втру, втреш, *док.*, *перех.*, *у що.* Розмазуючи, розтираючи негусту речовину по поверхні, змушувати її просочуватися в середину чогось.

ВТИРА́ТИ[2] *див.* **утира́ти**[1].

ВТИРА́ТИСЯ[1] **(УТИРА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВТЕ́РТИСЯ (УТЕ́РТИСЯ)**, втру́ся, втре́шся, *док.* 1. *тільки 3 ос.*, *у що.* Входити, проникати всередину чогось під час натирання. 2. *у що, до чого і на що, розм.* Втискуватися, влізати, входити куди-небудь. // *перен.* Пробиратися, проникати в певне середовище, товариство за допомогою різних хитрощів. *Втиратися в довір'я.* 3. *тільки недок.* Пас. до **втира́ти**[1].

ВТИРА́ТИСЯ[2] *див.* **утира́тися**[1].

ВТИ́РЮВАТИ, -рюю, -рюєш, *недок.*, **ВТИ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *діал.* Втуплювати очі, погляд у когось, у щось.

ВТИСКА́ННЯ (УТИСКА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **втиска́ти**[1] і **втиска́тися**[1].

ВТИСКА́ТИ[1] **(УТИСКА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш *і* **ВТИ́СКУВАТИ (УТИ́СКУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВТИ́СНУТИ (УТИ́СНУТИ)**, вти́сну, вти́снеш; *мин. ч.* вти́снув, вти́снула, вти́снуло *і* втис, вти́сла, вти́сло; *док.*, *перех.* 1. *у що.* Натискаючи з силою, вдавлювати, заглиблювати щось. // Із зусиллям впихати, поміщати кого-, що-небудь у щілину, у тісне місце. 2. *перев. док.* Непомітно або насильно дати щось комусь у руки; всунути.

ВТИСКА́ТИ[2] *див.* **утиска́ти**[1].

ВТИСКА́ТИСЯ (УТИСКА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся *і* **ВТИ́СКУВАТИСЯ (УТИ́СКУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВТИ́СНУТИСЯ (УТИ́СНУТИСЯ)**, вти́снуся, вти́снешся; *мин. ч.* вти́снувся, вти́снулася, вти́снулося *і* втисся, вти́слася, вти́слося; *док.* Із зусиллям вдавлюватися, проникати в щілину, у тісне місце. // Із зусиллям входити куди-небудь. // Заходити, входити без запрошення, без дозволу.

ВТИ́СКУВАННЯ (УТИ́СКУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вти́скувати** і **вти́скуватися.**

ВТИ́СКУВАТИ *див.* **втиска́ти**[1].

ВТИ́СКУВАТИСЯ *див.* **втиска́тися.**

ВТИ́СНЕНИЙ (УТИ́СНЕНИЙ), ВТИ́СНУТИЙ (УТИ́СНУТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вти́снути.**

ВТИ́СНЕННЯ (УТИ́СНЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вти́снути (ути́снути).**

ВТИ́СНУТИ *див.* **втиска́ти**[1].

ВТИ́СНУТИЙ *див.* **вти́снений.**

ВТИ́СНУТИСЯ *див.* **втиска́тися.**

ВТИХА́ТИ, ВТИ́ХЛИЙ, ВТИ́ХНУТИ, ВТИХОМИ́РЕНИЙ, ВТИХОМИ́РЕННЯ, ВТИХОМИ́РИТИ, ВТИХОМИ́РИТИСЯ, ВТИХОМИ́РЮВАТИ, ВТИХОМИ́РЮВАТИСЯ, ВТИХОМИ́РЮВАЧ, ВТИША́ТИ, ВТИША́ТИСЯ, ВТИ́ШИТИ, ВТИ́ШИТИСЯ, ВТИ́ШУВАТИ, ВТИ́ШУВАТИСЯ *див.* **утиха́ти, ути́хлий** і т. д.

ВТИ́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Штепсель, розетка.

ВТІКА́ННЯ *див.* **утіка́ння.**

ВТІКА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, *у що*, *рідко.* Те саме, що **впада́ти**[1] 1.

ВТІКА́ТИ[2], **ВТІКА́Ч, ВТІКАЧІ́В, ВТІКА́ЧКА, ВТІКА́ЧЧИН, ВТІ́КИ** *див.* **утіка́ти**[1], **утіка́ч** і т. д.

ВТІ́ЛЕНИЙ (УТІ́ЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вті́лити.** // **вті́лено**, *безос. присудк. сл.*

ВТІ́ЛЕННЯ (УТІ́ЛЕННЯ), -я, *с.* Дія і стан за знач. **вті́лити.**

ВТІ́ЛИТИ *див.* **втілювати.**

ВТІ́ЛИТИСЯ *див.* **втілюватися.**

ВТІ́ЛЮВАНИЙ (УТІ́ЛЮВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вті́лювати.**

ВТІЛЮВА́ННЯ (УТІЛЮВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вті́лювати (уті́лювати).**

ВТІ́ЛЮВАТИ (УТІ́ЛЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **ВТІ́ЛИТИ (УТІ́ЛИТИ)**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *у чому і в що.* Здійснювати, реалізувати в конкретній формі певну думку, задум тощо; виражати в матеріальній формі. // Бути виявом, вираженням чогонебудь; відбивати в собі.

ВТІ́ЛЮВАТИСЯ (УТІ́ЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВТІ́ЛИТИСЯ (УТІ́ЛИТИСЯ)**, -люся, -лишся, *док.*, *у чому і в що.* 1. Проявлятися, здійснюватися в конкретній формі; виражатися в матеріальній формі. 2. *тільки недок.* Пас. до **вті́лювати.**

ВТІ́ЛЮВАЧ (УТІ́ЛЮВАЧ), -а, *ч.* Той, хто в конкретних формах реалізує чиїсь ідеї, задуми, мрії тощо.

ВТІМ (УТІ́М). 1. *присл.* Тим часом. 2. *спол.* Уживається (разом із спол. "а") в значенні, близькому до: а п р о т е, о д н а к.

ВТІ́ХА, ВТІ́ХОНЬКА, ВТІША́ННЯ, ВТІША́ТИ, ВТІША́ТИСЯ, ВТІ́ШЕНИЙ, ВТІ́ШИТИ, ВТІ́ШИТИСЯ, ВТІ́ШЛИВИЙ, ВТІ́ШЛИВІСТЬ, ВТІ́ШЛИВО, ВТІШЕ́НЬКИЙ, ВТІ́ШНИЙ, ВТІ́ШНИК, ВТІ́ШНИЦЯ, ВТІ́ШНІСТЬ, ВТІ́ШНО *див.* **уті́ха, уті́хонька** і т. д.

ВТКА́НИЙ (УТКА́НИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вткати (уткати).**

ВТКА́ТИ[1] **(УТКА́ТИ)**, втчу, втчеш, *док.*, *перех.*, *у що.* Тканням уставити (у 1 знач.) що-небудь у тканину.

ВТКА́ТИ[2] *див.* **утка́ти**[1].

ВТКНУ́ТИ(СЯ) *див.* **втика́ти(ся)**[1].

ВТКНУ́ТИЙ (УТКНУ́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вткну́ти** 1.

ВТКНУ́ТИСЯ *див.* **втика́тися**[1].

ВТЛУМА́ЧИТИ *див.* **втлума́чувати.**

ВТЛУМА́ЧУВАТИ (УТЛУМА́ЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВТЛУМА́ЧИТИ (УТЛУМА́ЧИТИ)**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *кому.* Роз'яснюючи або неодноразово повторюючи, домагатися правильного розуміння чи засвоєння чого-небудь.

ВТНУ́ТИ *див.* **утну́ти.**

ВТОВКМА́ЧЕНИЙ (УТОВКМА́ЧЕНИЙ), -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **втовкма́чити.**

ВТОВКМА́ЧИТИ *див.* **втовкма́чувати.**

ВТОВКМА́ЧУВАННЯ (УТОВКМА́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **втовкма́чувати (утовкма́чувати).**

ВТОВКМА́ЧУВАТИ (УТОВКМА́ЧУВАТИ) *і* **ВТОКМА́ЧУВАТИ (УТОКМА́ЧУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВТОВКМА́ЧИТИ (УТОВКМА́ЧИТИ)** *і* **ВТОКМА́ЧИТИ (УТОКМА́ЧИТИ)**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Поштовхами впихати, втискати щось усередину чого-небудь. // *перен.* Втягати кого-небудь у якусь неприємну справу. 2. Те саме, що **втлума́чувати.**

ВТОВКТИ́[1] **(УТОВКТИ́)**, -вчу́, -вче́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Б'ючи, товчучи, запхнути, загнати щось усередину чого-небудь. ** **Втовкти́** *кому* **в го́лову** *що* – часто повторюючи, пояснюючи, змусити когось зрозуміти або засвоїти що-небудь.

ВТОВКТИ́[2] *див.* **утовкти́**[1].

ВТО́ВПИТИСЯ (УТО́ВПИТИСЯ), -плюся, -пишся; *мн.* вто́впляться; *док.*, *розм.* Увійти, влізти з труднощами в середину чого-небудь.

ВТО́ВШКИ *див.* **уто́вшки.**

ВТОКМА́ЧИТИ *див.* **втовкма́чувати.**

ВТОКМА́ЧУВАННЯ (УТОКМА́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **втокма́чувати (утокма́чувати).**

ВТОКМА́ЧУВАТИ *див.* **втовкма́чувати.**

ВТОЛО́ЧЕНИЙ *див.* **утоло́чений.**

ВТОЛОЧИ́ТИ *див.* **утолочи́ти.**

ВТОЛО́ЧУВАННЯ *див.* **утоло́чування.**

ВТОЛО́ЧУВАТИ *див.* **утоло́чувати.**

ВТО́МА, ВТОМИ́ТИ, ВТОМИ́ТИСЯ, ВТО́МЛЕНИЙ, ВТО́МЛЕНІСТЬ, ВТО́МЛЕННЯ, ВТО́МЛЕНО, ВТО́МЛИВИЙ, ВТО́МЛИВІСТЬ, ВТО́МЛЮВАНІСТЬ, ВТО́МЛЮВАННЯ, ВТО́МЛЮВАТИ, ВТО́МЛЮВАТИСЯ, ВТОМЛЯ́ТИ(СЯ), ВТО́МНИЙ, ВТО́МНІСТЬ, ВТО́МНО *див.* **уто́ма, утоми́ти** і т. д.

ВТОНУ́ТИ *див.* **втопа́ти.**

ВТОПА́ТИ (УТОПА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВТОНУ́ТИ (УТОНУ́ТИ)**, втону́, вто́неш, *док.* 1. *без додатка.* Те саме, що **тону́ти.** 2. *у чому.* Загрузати, зав'язати (в багні, снігу і т. ін.). // Поринати, заглиблюватися в що-небудь м'яке. 3. *у чому*, *перен.* Бути невидимим, зникати з очей.

ВТОПА́ЮЧИЙ (УТОПА́ЮЧИЙ), -чого, *ч.*, *рідко.* Той, хто тоне; потопаючий.

ВТОПИ́ТИ (УТОПИ́ТИ), втоплю́, вто́пиш; *мн.* вто́плять; *док.*, *перех.* 1. *у чому і без додатка.* Зануривши, кинувши у воду, примусити потонути; потопити. // Впустити у воду. // Позбавити життя, занурививши у воду. ** **Втопи́ти в кро́ві** – розігнати, придушити розстрілами, вбивствами (демонстрацію, повстання і т. ін.). 2. *без додатка і в що, перен.*, *розм.* Поставити кого-небудь у безвихідне становище. // Виказавши чию-небудь таємницю, поставити когось у скрутне становище. // Діючи необачно, зробити когось нещасним. 3. *у чому, де, перен.* Заглушити якісь почуття, думки тощо, позбутися їх у який-небудь спосіб. 4. *у що, розм.* Занурити, засадити кого-, щонебудь у щось м'яке, пухке, сипке і т. ін.

ВТОПИ́ТИСЯ (УТОПИ́ТИСЯ), втоплю́ся, вто́пишся; *мн.* вто́пляться; *док.* 1. Загинути, занурившись у воду. 2. *у що, перен.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **вту́питися.**

ВТО́ПЛЕНИЙ (УТО́ПЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **втопи́ти** 1, 4. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **вто́плений (уто́плений)**, -ного, *ч.*; **вто́плена (уто́плена)**, -ної, *ж.* Те саме, що **вто́пленик, вто́плениця.**

ВТО́ПЛЕНИК (УТО́ПЛЕНИК), -а, *ч.* Той, хто втопився, загинув у воді.

ВТО́ПЛЕНИЦЯ (УТО́ПЛЕНИЦЯ), -і. Жін. до **вто́пленик.**

ВТО́ПТАНИЙ[1] **(УТО́ПТАНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **втопта́ти**[1].

ВТО́ПТАНИЙ[2] *див.* **уто́птаний**[1].

ВТО́ПТАНІСТЬ *див.* **уто́птаність.**

ВТОПТА́ТИ[1] *див.* **вто́птувати**[1].

ВТОПТА́ТИ[2] *див.* **утопта́ти**[1].

ВТОПТА́ТИСЯ *див.* **утопта́тися**[1].

ВТО́ПТУВАННЯ[1] **(УТО́ПТУВАННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **вто́птувати**[1].

ВТО́ПТУВАННЯ[2] *див.* **уто́птування**[1].

ВТО́ПТУВАТИ[1] **(УТО́ПТУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **ВТОПТА́ТИ (УТОПТА́ТИ)**, втопчу́, вто́пчеш, *док.*, *перех.*, *у що.* Топчучи що-небудь, вдавлювати, втискати в землю, у сніг і т. ін. ** **Втопта́ти в багню́ку (боло́то** *і т. ін.*) *кого* – зганити, зганьбити когось.

ВТО́ПТУВАТИ[2] *див.* **уто́птувати**[1].

ВТО́ПТУВАТИСЯ[1] **(УТО́ПТУВАТИСЯ)**, -ується, *недок.* Пас. до **вто́птувати**[1].

ВТО́ПТУВАТИСЯ[2] *див.* **уто́птуватися**[1].

ВТО́РА, -и, *ж.* 1. Другий голос у музичній партії. 2. Друга скрипка.

ВТОРГА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **вторга́тися.**

ВТОРГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВТО́РГНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.*, *у що*, *рідко.* 1. Те саме, що **вдира́тися** 1; вриватися. 2. Те саме, що **втруча́тися** 2.

ВТО́РГНЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **вто́ргнутися.**

ВТО́РГНУТИСЯ *див.* **вторга́тися.**

ВТОРГО́ВАНИЙ, ВТОРГО́ВУВАТИ, ВТОРГУВА́ТИ, ВТО́РИ *див.* **уторго́ваний, уторго́вувати** і т. д.

ВТОРИ́ННИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Який становить другий етап у розвитку чого-небудь або другий ступінь за складом, складністю. // Який є доповненням, додатком до першого. *Вторинне обмотування.* // Який залежить від чогось, є наслідком чого-небудь. ** **Втори́нна за́йнятість** – зайнятість, яка виникає додатково до основної роботи, робота за сумісництвом. **Втори́нна іпоте́ка** – повторно використовувана іпотечна застава. **Втори́нна коту́шка трансформа́тора** – котушка, з якої отримують (знімають) трансформовану (збільшену або зменшену) силу струму або напругу. **Втори́нний бойко́т** – заклик профспілки до відмови від придбання чи використання товарів, вироблених працівниками, що входять до інших профспілкових об'єднань. **Втори́нний докуме́нт** – документ, що є результатом аналітико-синтетичної та іншої переробки одного або кількох документів. **Втори́нний ри́нок ці́нних папе́рів** – ринок, на якому знаходяться в обігу цінні папери після первісного розміщення. **Втори́нні енергети́чні ресу́рси** – енергетичний потенціал продукції, відходів, який утворюється в технологічних агрегатах і може бути частково або повністю використаний для енергопостачання інших агрегатів. 2. *рідко.* Неголовний, другорядний, побічний.

ВТОРИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Другий, залежний від першого щабель у розвитку чого-небудь. 2. Обумовленість чим-небудь, залежність, несамостійність.

ВТОРИ́ННО. Присл. до **втори́нний.**

ВТОРИННОРО́ТІ, -их, *мн.* Підрозділ царства тварин, що включає голкошкірих, напівхордових та хордових.

ВТО́РИТИ *див.* **вторува́ти**[1].

ВТОРІ́К (УТОРІ́К), *присл., розм.* Те саме, що **торі́к.**

ВТОРО́ВАНИЙ, ВТОРО́ВАНІСТЬ, ВТОРО́ВУВАННЯ, ВТОРО́ВУВАТИ, ВТОРО́ВУВАТИСЯ, ВТОРО́ПАТИ, ВТОРОЧИ́ТИ *див.* **уторо́ваний, уторо́вування** і т. д.

ВТОРСИРОВИНА́, -и́, *ж., розм.* Зношені матеріали і вироби, які використовуються повторно як вихідна сировина (металолом та ін.); утиль.

ВТОРУВА́ННЯ (УТОРУВА́ННЯ), -я, *ж.* Дія за знач. **вторува́ти (уторува́ти).**

ВТОРУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш *і рідко* **ВТО́РИТИ**, -рю, -риш, *недок., без додатка і кому, чому.* 1. Виконувати другу партію під час співу або гри на музичному інструменті. 2. Повторювати чиї-небудь звуки, слова, наслідувати їх. 3. *перен.* Погоджуватися з чиєю-небудь думкою, повторювати чиїсь думки; підтакувати.

ВТОРУВА́ТИ[2] *див.* **уторо́вувати**[1].

ВТО́ЧЕНИЙ (УТО́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вточи́ти (уточи́ти).**

ВТОЧИ́ТИ *див.* **вто́чувати.**

ВТО́ЧУВАННЯ (УТО́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вто́чувати (уто́чувати).**

ВТО́ЧУВАТИ (УТО́ЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВТОЧИ́ТИ (УТОЧИ́ТИ)**, вточу́, вто́чиш, *док., чого, перех.* Наливати, випускаючи цівкою напій і т. ін.; націджувати.

ВТРАМБО́ВАНИЙ, ВТРАМБО́ВАНІСТЬ, ВТРАМБО́ВУВАЛЬНИЙ, ВТРАМБО́ВУВАННЯ, ВТРАМБО́ВУВАТИ, ВТРАМБО́ВУВАТИСЯ, ВТРАМБУВА́ННЯ, ВТРАМБУВА́ТИ, ВТРАМБУВА́ТИСЯ, ВТРА́ПИТИ, ВТРА́ПИТИСЯ, ВТРАПЛЯ́ТИ, ВТРА́ТА, ВТРА́ТИТИ, ВТРА́ТИТИСЯ, ВТРА́ТНИЙ, ВТРА́ТНІСТЬ, ВТРА́ТНО, ВТРАЧА́ТИ, ВТРАЧА́ТИСЯ, ВТРАЧА́ЮЧИЙ, ВТРА́ЧЕНИЙ *див.* **утрамбо́ваний, утрамбо́вування** і т. д.

ВТРЕ́ТЄ (УТРЕ́ТЄ), *присл.* У третій раз.

ВТРИ́ДЕШЕВА *див.* **утри́дешева.**

ВТРИ́ДОРОГА (УТРИ́ДОРОГА), *присл., розм., рідко.* Утричі дорожче, ніж треба; надзвичайно дорого.

ВТРИ́КОНЬ (УТРИ́КОНЬ), *присл., розм., рідко.* Запряжений трьома кіньми.

ВТРИ́МАННЯ, ВТРИ́МАТИ, ВТРИ́МАТИСЯ, ВТРИ́МУВАННЯ, ВТРИ́МУВАТИ, ВТРИ́МУВАТИСЯ *див.* **утри́мати, утри́матися** і т. д.

ВТРИ́ЧІ (УТРИ́ЧІ), *присл.* У три рази.

ВТРИШИ́Й *див.* **утриши́й.**

ВТРО́Є (УТРО́Є), *присл.* У три рази (в порівнянні). // У три згини.

ВТРУСИ́ТИ *див.* **утруси́ти.**

ВТРУСИ́ТИСЯ *див.* **утруси́тися.**

ВТРУ́ТИТИ *див.* **втруча́ти.**

ВТРУ́ТИТИСЯ *див.* **втруча́тися.**

ВТРУЧА́ННЯ (УТРУЧА́ННЯ), -я, *с., у що, до чого і без додатка.* Дія за знач. **втруча́тися** 2.

ВТРУЧА́ТИ (УТРУЧА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВТРУ́ТИТИ (УТРУ́ТИТИ)**, втру́чу, втру́тиш, *док., перех., у що і без додатка.* 1. Штовхаючи кого-, що-небудь, впихати до чогось, кудись. 2. *перен., діал.* Вставляти в розмову (власне зауваження, слово тощо).

ВТРУЧА́ТИСЯ (УТРУЧА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВТРУ́ТИТИСЯ (УТРУ́ТИТИСЯ)**, втру́чуся, втру́тишся, *док., у що, до чого і без додатка*, 1. *рідко.* Входити, проникати куди-небудь, у що-небудь. 2. Самочинно займатися чиїмись справами, встрявати в чиї-небудь стосунки тощо. // Брати активну участь у чомусь для припинення чого-небудь, протидіяння чому-небудь і т. ін.

ВТРУ́ШЕНИЙ, ВТРУ́ШУВАТИ, ВТРУ́ШУВАТИСЯ, ВТРЯСА́ТИ, ВТРЯСА́ТИСЯ, ВТРЯСТИ́, ВТРЯСТИ́СЯ *див.* **утру́шувати, утру́шуватися** і т. д.

ВТРЬО́Х (УТРЬО́Х), *присл.* У складі трьох осіб.

ВТУ́ЛЕНИЙ (УТУ́ЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **втули́ти (утули́ти).**

ВТУЛИ́ТИ *див.* **втуля́ти.**

ВТУ́ЛИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **пі́хва.**

ВТУ́ЛКА, -и, *ж.* Деталь машини або якогось пристрою, що має осьовий отвір, куди входить інша деталь.

ВТУ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Який має втулку; у якого вставляється втулка.

ВТУ́ЛЮВАТИ *див.* **втуля́ти.**

ВТУЛЯ́ТИ (УТУЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш *і* **ВТУ́ЛЮВАТИ (УТУ́ЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*, **ВТУЛИ́ТИ (УТУЛИ́ТИ)**, втулю́, вту́лиш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **вставля́ти.**

ВТУ́ПИТИ *див.* **вту́плювати.**

ВТУ́ПИТИСЯ *див.* **вту́плюватися.**

ВТУ́ПЛЕНИЙ (УТУ́ПЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вту́пити.**

ВТУ́ПЛЮВАТИ (УТУ́ПЛЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **ВТУ́ПИТИ (УТУ́ПИТИ)**, -плю, -пиш; *мн.* вту́плять; *док., перех., в кого – що, у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д, з і р. Довго або пильно, уважно вдивлятися.

ВТУ́ПЛЮВАТИСЯ (УТУ́ПЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **ВТУ́ПИТИСЯ (УТУ́ПИТИСЯ)**, -плюся, -пишся; *мн.* вту́пляться; *док., в кого – що, перев. у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д, з і р. Довго або пильно, уважно вдивлятися.

ВТУХА́ННЯ, ВТУХА́ТИ, ВТУ́ХНУТИ, ВТУШКО́ВАНИЙ, ВТУШКО́ВУВАТИ, ВТУШКО́ВУВАТИСЯ, ВТУШКУВА́ТИ, ВТУШКУВА́ТИСЯ *див.* **утуха́ти, утушко́ваний** і т. д.

ВТЮ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *розм., жарг.* 1. Випадково потрапити, влізти у що-небудь (в'язке, грузьке або небажане). 2. Закохатися.

ВТЯГА́ННЯ (УТЯГА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **втяга́ти.**

ВТЯГА́ТИ *див.* **втя́гувати.**

ВТЯГА́ТИСЯ *див.* **втя́гуватися.**

ВТЯ́ГНЕНИЙ (УТЯ́ГНЕНИЙ), ВТЯ́ГНУТИЙ (УТЯ́ГНУТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **втягну́ти і втягти́.**

ВТЯ́ГНЕНІСТЬ (УТЯ́ГНЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **втя́гнений (утя́гнений).**

ВТЯ́ГНЕННЯ (УТЯ́ГНЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **втягну́ти і втягти́.** *Втягнення у війну.*

ВТЯГНУ́ТИ *див.* **втя́гувати.**

ВТЯ́ГНУТИЙ *див.* **втя́гнений.**

ВТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **втя́гуватися.**

ВТЯ́ГНУТІСТЬ (УТЯ́ГНУТІСТЬ), -тості, *ж.* Стан за знач. **втя́гнутий.**

ВТЯГТИ́ *див.* **втя́гувати.**

ВТЯГТИ́СЯ *див.* **втя́гуватися.**

ВТЯ́ГУВАЛЬНИЙ (УТЯ́ГУВАЛЬНИЙ), -а, -е. Який використовується (призначений, пристосований) для втягування.

ВТЯ́ГУВАННЯ (УТЯ́ГУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **втя́гувати.**

ВТЯ́ГУВАТИ (УТЯ́ГУВАТИ), -ую, -уєш *і* **ВТЯГА́ТИ (УТЯГА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВТЯГНУ́ТИ (УТЯГНУ́ТИ)** *і* **ВТЯГТИ́ (УТЯГТИ́)**, втягну́, втя́гнеш, *док., перех., у що, до чого.* 1. Тягнути кого-, що-небудь усередину чогось. // Силою вводити кого-небудь у якесь приміщення. 2. *рідко.* Те саме, що **всиля́ти.** 3. Усмоктувати, засмоктувати кого-, що-небудь (про воду, болото і т. ін.). // Вбирати в себе; усмоктувати, вдихати (про живі істоти). 4. Підбирати, підтягати всередину (про живіт, голову і т. ін.). 5. *перен.* Залучати, притягати, заохочувати когось до участі в чому-небудь.

ВТЯ́ГУВАТИСЯ (УТЯ́ГУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся *і* **ВТЯГА́ТИСЯ (УТЯГА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ВТЯГНУ́ТИСЯ (УТЯГНУ́ТИСЯ)** *і* **ВТЯГТИ́СЯ (УТЯГТИ́СЯ)**, втягну́ся, втя́гнешся, *док., у що, до чого.* 1. Поволі входити, проникати в середину чого-небудь. 2. Западатися всередину (про живіт, голову і т. ін.). 3. *перен.* Поступово входити, заглиблюватись у що-небудь, опановувати що-небудь. // Вступати в розмову і т. ін. // Звикати, призвичаюватися до чого-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **втя́гувати і втяга́ти.**

ВТЯ́ЖЛИВИЙ *див.* **утя́жливий.**

ВТЯ́ЖЛИВІСТЬ *див.* **утя́жливість.**

ВТЯ́ЖЛИВО *див.* **утя́жливо.**

ВТЯЖНИ́Й, -а́, -е́. Який вбирає, втягає в себе.

ВТЯ́МИТИ, ВТЯМКИ́, ВТЯ́ТИ, ВТЯ́ТИЙ *див.* **утя́мити, утямки́** і т. д.

ВУАЙЄРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Підглядування. 2. Статеве збочення, за якого засобом сексуального збудження є спостереження за іншими людьми, коли вони оголені або займаються сексом.

ВУАЙЄРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто любить підглядати.

ВУАЛЕХВІ́СТ, -воста, *ч.* Спільна назва акваріумних риб, виведених в результаті селекції мутацій сріблястого карася; мають довгі розгалужені плавці, особливо хвостовий.

ВУА́ЛЬ, -і, *ж., рідко* -я, *ч.* 1. Прозора тканина або сітка, закріплена на жіночому капелюшку, щоб закривати обличчя. 2. *перен.* Прозора запона, через яку предмет виглядає нечітко. 3. *спец.* Нашарування на негативі, що зменшує контрастність фотографічного зображення.

ВУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вуа́ль.**

ВУАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **вуалюва́ти.**

ВУАЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до вуалювання.

ВУАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вуалюва́ти.**

ВУАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* 1. Покривати вуаллю (у 1 знач.). 2. *спец.* Затемнювати тло, зменшувати контрастність зображення на знімку, рентгенограмі тощо.

ВУАЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вуалюва́ти.**

ВУГІ́ЛЛЯ, -я, *с., збірн.* 1. Тверда горюча речовина рослинного походження, що видобувається з надр землі. ** **Бу́ре вугі́лля** – низький сорт кам'яного вугілля, за якостями схожий на торф. **Кам'яне́ вугі́лля** – чорне з блискучою, напівматовою або матовою поверхнею вугілля, яке містить багато вуглецю, мало вологи, не має гумінових кислот тощо. 2. Залишки неповного згоряння речовин органічного походження (дерева, кісток і т. ін.). // Певна кількість вугликів, жарин. ** **Активо́ване вугі́лля** – перев. деревне вугілля, спеціально оброблене для збільшення його вбирних якостей; застосовується в газовій хроматографії та медицині. **Деревне́ вугі́лля** – горюча речовина, утворена під час нагрівання дерева без доступу повітря. **Кісткове́ вугі́лля** – речовина, яка є залишком згоряння кісток тварин.

ВУГІ́ЛЛЯЧКО, -а, *с., збірн.* Зменш.-пестл. до **вугі́лля.**

ВУГІ́ЛЬ, *ч.* 1. *род.* ву́голю, *збірн.* Те саме, що **вугі́лля** 1. 2. *род.* ву́голя, *рідко.* Те саме, що **вугли́на.**

ВУ́ГІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вугі́лля.** // Пов'язаний з видобутком вугілля. // Признач. для добування кам'яного вугілля, зберігання його і т. ін. // Вигот. з вугілля. ** **Ву́гільна кислота́** – кислота, утворена розчиненням вуглекислого газу у воді.

ВУ́ГІЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює у вугільній промисловості.

ВУ́ГІЛЬНО-МЕТАЛУРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із коксуванням вугілля та застосуванням коксу як відновника у металургійних процесах.

ВУ́ГІЛЬНО-НАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений для навантажування вугілля.

ВУ́ГІЛЬНО-ЧО́РНИЙ, -а, -е. Дуже чорний, кольру вугілля.

ВУГЛА́НИ, -ів, *мн.* Насичені бінарні сполуки Карбону і Гідрогену.

ВУГЛА́СТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **кута́стий.** // З гострими кутами, виступами, нерівностями. 2. З різко випнутими кістками; незграбний. // *перен.* Неплавний, різкий (про рухи).

ВУГЛЕАМІАКА́ТИ, -ів, *мн.* Рідкі азотні добрива.

ВУГЛЕВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **вугленаванта́ження.**

ВУГЛЕВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **вугленаванта́жувальний.**

ВУГЛЕВИДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **вуглеви́добуток.**

ВУГЛЕВИ́ДОБУТОК, -тку, *ч.* Добування кам'яного вугілля.

ВУГЛЕВИПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для випалювання вугілля.

ВУГЛЕВИПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Технологічний процес випалювання вугілля.

ВУГЛЕВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить вугілля.

ВУГЛЕВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вуглевмі́сний.**

ВУГЛЕВО́Д *див.* **вуглево́ди.**

ВУГЛЕВОДА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **вуглево́д.**

ВУГЛЕВОДА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вуглевода́н.**

ВУГЛЕВО́ДЕНЬ *див.* **вуглево́дні.**

ВУГЛЕВО́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **вуглево́д**, -у, *ч.*). Дуже поширена в природі група багатоатомних спиртів (цукрів, целюлози, крохмалю, глікогену тощо), потрібних для життєдіяльності тварин і рослин.

ВУГЛЕВО́ДИСТИЙ, -а, -е. Прикм. до **вуглево́ди.**

ВУГЛЕВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вуглево́дні.**

ВУГЛЕВО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вуглево́ди.** // Який містить вуглеводи.

ВУГЛЕВО́ДНІ, -ів, *мн.* (*одн.* **вуглево́день**, -дню, *ч.*). Органічні сполуки, молекули яких складаються тільки з атомів вуглецю та водню. ** **Аліфати́чний вуглево́день** – вуглеводень, молекули якого містять лінійні нерозгалужені та розгалужені ланцюги з атомів вуглецю, зв'язаних простими зв'язками. **Аромати́чний вуглево́день** – вуглеводень, що має у своєму складі атомні угруповання, яким притаманна ароматичність. **Аციклі́чний вуглево́день** – вуглеводень, у молекулах якого атоми вуглецю зв'язані один з одним у лінійні або розгалужені ланцюги. **Галоїдо́ваний вуглево́день** – вуглеводень, що є вогнегасною речовиною. **Наси́чений вуглево́день** – вуглеводень, атоми вуглецю якого з'єднані тільки простими зв'язками. **Ненаси́чений вуглево́день** – вуглеводень, що містить один або декілька вуглець-вуглецевих кратних зв'язків.

ВУГЛЕВО́З, -а, *ч.* Транспортний засіб, що перевозить вугілля.

ВУГЛЕВО́ЗНИЙ, -а, -е. Призначений, пристосований для перевезення вугілля.

ВУГЛЕГА́СНИК, -а, *ч.* Прилад для гасіння вугілля, яке горить.

ВУГЛЕДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний із видобутком вугілля, призначений для нього.

ВУГЛЕДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для подрібнення великих брил кам'яного вугілля.

ВУГЛЕДРОБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який подрібнює брили кам'яного вугілля.

ВУГЛЕЗБАГА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Очищення вугілля від пустої породи та інших домішок.

ВУГЛЕЗБАГА́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для очищення кам'яного вугілля від пустої породи.

ВУГЛЕЗБАГА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Очищення кам'яного вугілля від пустої породи.

ВУГЛЕКИ́СЛИЙ, -а, -е. Який має в своєму складі вугільну кислоту. ** **Вуглеки́слий газ** – безбарвний газ, який утворюється внаслідок повного згоряння вугілля; діоксид карбону.

ВУГЛЕКИСЛОТА́, -и́, *ж.* 1. Кислота, яка утворюється внаслідок сполучення вуглекислого газу з водою; вугільна кислота. ** **Тверда́ вуглекислота́** – тверда, схожа на лід речовина, добута способом охолодження та зниження тиску стисненої вуглекислоти; сухий лід. 2. *розм.* Неточна назва вуглекислого газу.

ВУГЛЕКИСЛО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вуглекислота́**.
ВУГЛЕКО́П, -а, *ч., заст.* Шахтар.
ВУГЛЕМИ́ЙКА, -и, *ж.* Місце, де миттям очищають вугілля від пилу та різних домішок.
ВУГЛЕНАВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Навантаження кам'яного вугілля.
ВУГЛЕНАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для навантажування кам'яного вугілля.
ВУГЛЕНАВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **вугленаванта́ження**.
ВУГЛЕНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Машина для навантажування кам'яного вугілля.
ВУГЛЕНІ́ТИ, -ів, *мн.* Порошкоподібні нітрогліцеринові запобіжні вибухові речовини.
ВУГЛЕНО́СНИЙ, -а, -е. Який має природні запаси кам'яного вугілля.
ВУГЛЕНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вуглено́сний**.
ВУГЛЕОЧИСНИ́Й, -а́, -е́. За допомогою якого очищають вугілля.
ВУГЛЕОЧИ́СТКА, -и, *ж.* Процес очищення вугілля від домішок.
ВУГЛЕОЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **вуглеочи́стка**.
ВУГЛЕОЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **вуглеочисни́й**.
ВУГЛЕПЕТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ петрографії, який вивчає мікрокомпоненти інгредієнти, петрографічні типи викопного вугілля.
ВУГЛЕПЛА́СТИК, -у, *ч.* Пластмаса, що містить вуглецеві волокна.**ВУГЛЕПОДІ́БНИЙ**, -а, -е. Схожий на вугілля.
ВУГЛЕПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до вугільної промисловості.
ВУГЛЕПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Галузь промисловості, що займається видобутком і обробкою кам'яного вугілля.
ВУГЛЕРУДОВО́З, -а, *ч.* Морське судно, призначене для перевезення насипних вантажів (вугілля, руди і т. ін.).
ВУГЛЕХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець в галузі вуглехімії.
ВУГЛЕХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до вуглехімії, що займається вуглехімією.
ВУГЛЕХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Галузь хімії, що вивчає хімічний склад і технологію хімічної переробки вугілля; галузь хімічної промисловості, що здійснює переробку вугілля.
ВУГЛЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вугле́ць**. // Який має в своєму складі вуглець.
ВУГЛЕЦЕВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить вуглець.
ВУГЛЕ́ЦЬ, -ю, *ч.* Загальна назва простих речовин карбону – його алотропних видозмін (алмаз, графіт, вугілля, карбін та ін.). ** **Амо́рфний вугле́ць** – чорна речовина, з якої складається деревне і тваринне вугілля, кокс, сажа.
ВУГЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **ву́гіль** 2.
ВУГЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Шматок, уламок кам'яного або деревного вугілля. 2. Матеріал для малювання, виготовлений з обпаленої деревини.
ВУГЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **вугли́на**.
ВУГЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який має в своєму складі вугілля.
ВУГЛОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Вугільний.
ВУГЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **вугли́стий** 2.
ВУГЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вуглува́тий**.
ВУ́ГЛЯ, -я, *с., збірн., діал.* Вугілля.
ВУГЛЯ́К, -а́, *ч., діал.* Вуглина.
ВУГЛЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ву́гіль**. // У якому знаходиться та видобувається кам'яне вугілля. // Признач. для добування вугілля, зберігання його і т. ін. // Зробл. з вугілля. *Вугляний стрижень*. 2. Який має колір вугілля.
ВУГЛЯ́Р, -а́, *ч.* 1. Людина, що випалює деревне вугілля. 2. Те саме, що **шахта́р**.
ВУГЛЯ́РКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **вугля́р**. 2. Місце, де випалюють деревне вугілля.
ВУГЛЯ́РСТВО, -а, *с.* Промисел, заняття вугляра (у 1 знач.).
ВУГЛЯРЧУ́К, -а́, *ч., заст.* Хлопець-вугляр (у 1 знач.).
ВУ́ГО́Л, -гла́, *ч., діал.* 1. Ріг (у 3 знач.). 2. Кут у хаті і т. ін.
ВУГО́Р[1], -гра́, *ч.* Риба зі змієподібним тілом.
ВУГО́Р[2], -гра́, *ч.* (*мн.* **вугрі́**, -і́в). Невеличкий горбочок на шкірі (найчастіше на обличчі), що виникає внаслідок закупорювання сальної залози.
ВУГРА́СТИЙ, -а, -е. Покритий вуграми (*див.* **вуго́р**[2]). // Який має обличчя, покрите вуграми.
ВУГРЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля вугра (*див.* **вуго́р**[1]).
ВУГРЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **вугреня́**.
ВУГРІ́ *див.* **вугор**[2].
ВУ́ГРИН, -а, *ч., орн., зах.* Одуд.
ВУГРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Черв'як круглої форми.
ВУГРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вуго́р**[1].
ВУГРОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **вуго́р**[2].
ВУГРУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **вугра́стий**. // *у знач. ім.* **вугрува́тий**, -того, *ч.* Про людину, обличчя якої покрите вуграми (*див.* **вуго́р**[2]).
ВУГРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вугрува́тий**.
ВУД, -а, *ч., заст.* Чоловічий статевий член.
ВУДВУ́Д, -а, *ч., діал.* Одуд.
ВУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ву́дити**[2].
ВУДЖЕНИ́НА, -и *і* **ВУ́ДЖЕНИЦЯ**, -і, *ж., рідко.* Копчене м'ясо, шинка.
ВУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ву́дити**[2].
ВУДИ́ЛА, -и́л, *мн.* Залізні стрижні, прикріплені до ременів вуздечки, якими гнуздають коня. ** **Закуси́ти вуди́ла** (*див.* **заку́шувати**[1]).
ВУДИ́ЛИЩЕ, -а, *с., рідко.* 1. Те саме, що **ву́длище**. 2. Те саме, що **вуди́ла**.
ВУДИ́ЛО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **ву́длище**.
ВУДИ́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **вуди́ла**.
ВУДИ́ЛЬНИЙ[2], -а, -е. Признач. для вудіння.
ВУДИ́ЛЬНИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **вудка́р**.
ВУДИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **вуди́льник**.
ВУ́ДИЛЬНО, -а, *с., діал.* Вудлище.
ВУ́ДИТИ[1], -джу, -диш, *недок., перех.* Ловити вудкою рибу.
ВУ́ДИТИ[2], -джу, -диш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **закопчувати** 2.
ВУ́ДИТИСЯ[1], -иться, *недок.* Ловитися на вудку (про рибу).
ВУ́ДИТИСЯ[2], -иться, *недок., рідко.* Те саме, що **зако́пчуватися** 2.
ВУДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ву́дити**[1].
ВУ́ДКА, -и, *ж.* Знаряддя для ловіння риби, що звичайно складається з вудлища, волосіні, поплавця, грузила та гачка.
ВУДКА́Р, -я́, *ч.* Рибалка, який ловить рибу вудкою.
ВУ́ДЛИЩЕ, -а, *с.* Тонкий і гнучкий прут (звичайно бамбуковий, ліщиновий, пластмасовий або металевий), до якого прикріплюють волосінь.
ВУДО́Д, -а, *ч., діал.* Одуд.
ВУДО́К, -дка́, *ч., діал.* Одуд.
ВУ́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ву́дка**.
ВУДРАФІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; залізо-чорні суцільні маси та кірочки.
ВУ́ЄЧКО, -а, *ч., діал.* Пестл. до **ву́йко** 1, 2.
ВУЖ, -а́, *ч.* Неотруйна змія середнього розміру, що має жовті плями з обох боків голови. ** **Водяни́й вуж** – неотруйна змія без жовтих плям на голові, що живе поблизу водоймищ.
ВУЖА́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **вуж**.
ВУЖА́КА, -и, *ч.* Збільш. до **вуж**.
ВУЖА́ЧКА, -и, *ж.* Невеличка папоротева рослина.
ВУЖА́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вужа́чка**.
ВУЖЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля вужа.
ВУ́ЖИК, -а, *ч.* Зменш. до **вуж**.
ВУ́ЖИНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вуж**.
ВУЖІ́В, -же́ва, -же́ве. Прикм. до **вуж**.
ВУЖІ́ВКА, -и, *ж., діал.* Мотузка з лози.
ВУЖОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на вужа.
ВУЖОПОДІ́БНІ, -них, *мн.* Родина плазунів, куди входять отруйні та неотруйні змії.
ВУЖОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вужоподі́бний**.
ВУ́ЖЧАТИ, -ає, *недок.* Ставати вужчим.
ВУ́ЖЧАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ву́жчати**.
ВУ́ЖЧИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **вузьки́й**.
ВУЗ, -у, *ч., розм.* Скорочена назва вищого навчального закладу.
ВУЗДА́, -и́, *ж., рідко.* Те саме, що **вузде́чка**.
ВУЗДЕ́ЧКА, -и, *ж.* Частина збруї – ремені з вудилами та поводами, що їх надівають на голову коневі. ** **вузде́чка ве́рхньої губи́** – вертикальна складка слизової оболонки порожнини рота, яка сполучає середину верхньої губи з яснами. **Вузде́чка клі́тора** – складка шкіри, яка сполучає передні кінці малих соромітних губ з нижньою поверхнею клітора. **Вузде́чка кра́йньої пло́ті** – складка шкіри, яка сполучає крайню плоть з голівкою статевого члена. **Вузде́чка язика́** – складка слизової оболонки порожнини рота, яка сполучає дно порожнини рота з нижньою поверхнею язика.
ВУЗДЕ́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вузде́чка**.
ВУЗЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **вузьки́й**.
ВУЗЕ́СЕНЬКИЙ, **ВУЗІ́СІНЬКИЙ**, -а, -е, *пестл.* Дуже вузький.
ВУ́ЗИ *див.* **у́зи**.
ВУЗИНА́, -и́, *ж.* Вузьке місце; щілина.
ВУЗИ́ТИ, вужу́, ву́зиш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **зву́жувати**.
ВУ́ЗІВЕЦЬ, -вця, *ч., розм.* Студент вузу.
ВУ́ЗІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **вуз**. // Признач. для вузу.
ВУЗІ́СІНЬКИЙ *див.* **вузе́сенький**.
ВУЗІ́СІНЬКО. Присл. до **вузі́сінький**.
ВУЗЛА́СТИЙ, -а, -е. 1. На якому нав'язано вузли (*див.* **ву́зол**[1] 1). 2. Покритий потовщеннями. *Вузласті руки.*
ВУЗЛА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вузла́стий**.
ВУЗЛА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **вузла́стий**.
ВУЗЛА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вузла́тий**.
ВУ́ЗЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **ву́зол**[1] 1 – 4, 8. ** **Ревмато́їдний ву́злик** – щільне утворення, яке виникає при ревматоїдному артриті в підшкірній тканині.
ВУ́ЗЛИКОВИЙ, -а, -е. Який має форму вузлика (*див.* **ву́зол**[1] 8).
ВУЗЛИКУВА́ТИЙ, -а, -е. Покритий невеликими потовщеннями. *Вузликуваті пальці.*
ВУЗЛИКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вузликува́тий**.
ВУ́ЗЛИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **ву́злик**.
ВУЗЛИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **ву́зол**.
ВУЗЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. У якому сходяться колії, шляхи тощо. *Вузлова залізнична станція.* 2. *перен.* Головний, центральний. 3. *тех.* Стос. до вузла (*див.* **ву́зол**[1] 7).
ВУЗЛОВ'Я́З, -а, *ч.* Пристрій для зав'язування вузлів.
ВУЗЛОВ'ЯЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений, пристосований для зав'язування вузлів.
ВУЗЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на вузол.
ВУЗЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вузлоподі́бний**.
ВУЗЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.*: ** **Вузлоутво́рення кишо́к** – форма кишкової непрохідності, яка характеризується утворенням вузла із петель тонкої кишки.
ВУЗЛУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має вузли (*див.* **ву́зол**[1] 1, 8, 9). 2. Який має багато сучків. 3. *перен.* Міцної будови; сильний, жилавий. // Незграбний, непропорційний.
ВУЗЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вузлува́тий**.
ВУ́ЗОЛ[1], -зла́, *ч.* 1. Місце, де зв'язано кінці чого-небудь; петля, затягнута на мотузкові, линві і т. ін. ** **Морськи́й ву́зол** – загальна назва різних петель і способів зав'язування линв. 2. *перен.* Складне сплетіння, з'єднання чого-небудь; збіг якихось обставин. ** **Го́рдіїв ву́зол** – про складне переплетення обставин, заплутані проблеми. 3. Речі, зав'язані в хустку або іншу тканину; клунок. 4. Закручене жмутом і приколоте шпильками волосся. ** **Гре́цький ву́зол** – вид жіночої зачіски. 5. Місце, де сходяться, перехрещуються колії, лінії тощо. 6. Сукупність механізмів, споруд, що мають одне призначення й розташовані в одному місці. ** **Саніта́рний ву́зол** – частина житлового приміщення, в якій розміщено ванну та вбиральню. 7. *тех.* З'єднані разом декілька деталей, що входять до більш складного механізму. ** **Ву́зол електри́чного ко́ла** – місце з'єднання трьох чи більше віток електричного кола. **Ву́зол мере́жі** – набір спільно розташованих робочих станцій та інших кінцевих точок мережі. 8. Місце скупчення певних клітин у живому організмі. // Стовщення, затвердіння, розширення певних клітин або судин. 9. Місце на рослині, від якого відходить листя або нові пагінці, корені.
ВУ́ЗОЛ[2], -зла́, *ч.* Міра швидкості морського транспорту, що дорівнює одній милі за годину (1,852 км/год).
ВУЗЬКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має невелику ширину; прот. **широкий**. // Менший за шириною, тісніший, ніж потрібно, бажано. 2. *перен.* Який має дуже обмежені можливості, нешироких межі. // Який охоплює небагато або небагатьох. // Позбавлений широких поглядів, замкнутий у колі особистих інтересів; обмежений. // Пов'язаний з певною галуззю; спеціальний. 3. *лінгв.* Який вимовляється з невеликим розкриттям рота (про голосні звуки).
ВУ́ЗЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **вузьки́й** 1, 2.
ВУ́ЗЬКО. Присл. до **вузьки́й**.
ВУЗЬКОБО́РТНИЙ, -а, -е. Який має вузькі борти.
ВУЗЬКОВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Що має суто виробничий характер; який обмежується межами даного виробництва.
ВУЗЬКОВІ́ДОМЧИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний тільки з певним відомством, з обмеженим колом організацій. 2. Який служить яким-небудь вузьким інтересам на шкоду загальній справі.
ВУЗЬКОГАБАРИ́ТНИЙ, -а, -е. Невеликий за габаритами, призначений для роботи у вузькому просторі.
ВУЗЬКОГАБАРИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вузькогабари́тний**.
ВУЗЬКОГАЛУЗЕ́ВИЙ, -а, -е. Обмежений якою-небудь однією галуззю. *Вузькогалузеві проблеми.*
ВУЗЬКОГАЛУЗЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **вузькогалузе́вий**.
ВУЗЬКОГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. Обмежений, консервативний.
ВУЗЬКОГЛЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вузькогля́дний**.
ВУЗЬКОГЛЯ́ДНО. Присл. до **вузькогля́дний**.
ВУЗЬКОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. У якого вузька голова.
ВУЗЬКОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **вузькоголо́вий**.
ВУЗЬКОГО́РЛИЙ, -а, -е. Який має вузьке горло.
ВУЗЬКОГРУ́ДИЙ, -а, -е. Який має вузькі, впалі груди.
ВУЗЬКОЗА́ДИЙ, -а, -е. Який має вузький зад, вузькі тазові кістки.
ВУЗЬКОЗА́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Властивість за знач. **вузькоза́дий**.
ВУЗЬКОЗАХВА́ТНИЙ, -а, -е. Обладнаний вузьким захватом (про агрегат, комбайн і т. ін.).
ВУЗЬКОЗАХВА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вузькозахва́тний**.
ВУЗЬКОКЛА́НОВИЙ, -а, -е. Що має суто клановий характер, обмежується інтересами клану.
ВУЗЬКОКЛА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **вузькокла́новий**.
ВУЗЬКОКЛА́НОВО. Присл. до **вузькокла́новий**.
ВУЗЬКОКЛА́СОВИЙ, -а, -е. Що має суто класовий характер, обмежується інтересами класу.
ВУЗЬКОКЛА́СОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **вузькокла́совий**.
ВУЗЬКОКЛА́СОВО. Присл. до **вузькокла́совий**.
ВУЗЬКОКОЛІ́ЙКА, -и, *ж.* Залізниця з вузькою колією.
ВУЗЬКОКОЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має колію, вужчу за звичайну.
ВУЗЬКОКОРИ́СЛИВИЙ, -а, -е. Що має суто корисливий характер.
ВУЗЬКОКОРИ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **вузькокори́сливий**.
ВУЗЬКОКОРИ́СЛИВО. Присл. до **вузькокори́сливий**.
ВУЗЬКОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який має вузьке листя.
ВУЗЬКОЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вузьколи́стий**.
ВУЗЬКОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. У якого вузьке обличчя.
ВУЗЬКОЛІТЕРАТУ́РНИЙ, -а, -е. Що має суто літературний характер; що становить винятково літературний інтерес.
ВУЗЬКОЛО́БИЙ, -а, -е. 1. У якого вузький лоб. 2. *зневажл.* Який не може піднятися вище своїх особистих інтересів; обмежений.
ВУЗЬКОЛО́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **вузьколо́бий**.
ВУЗЬКОНО́СИЙ, -а, -е. Який має вузький, тонкий ніс.

ВУЗЬКОО́КИЙ, -а, -е. З вузьким розрізом очей.
ВУЗЬКООСОБИ́СТИЙ, -а, -е. Що має суто особистий характер.
ВУЗЬКОПЛЕ́ЧИЙ, -а, -е. Який має вузькі плечі.
ВУЗЬКОПЛІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Признач. для зні́мання на вузьку плівку. *Вузькоплівковий кіноапарат.*
ВУЗЬКОПРАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має суто практичний характер.
ВУЗЬКОПРОФЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що має суто професійний характер, обмежується рамками професії.
ВУЗЬКОПРО́ФІЛЬНИЙ, -а, -е. Який має вузьку спеціалізацію, обмежений профіль чого-небудь.
ВУЗЬКОПРО́ФІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вузькопро́фільний**.
ВУЗЬКОПРО́ФІЛЬНО. Присл. до **вузькопро́фільний**.
ВУЗЬКОРЯ́ДНИЙ, -а, -е, *с. г.* Із вузькими міжряддями (про сівбу, посіви). // Признач. для сівби з вузькими міжряддями. *Вузькорядна сівалка.*
ВУЗЬКОСІМЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Що має суто сімейний характер.
ВУЗЬКОСПЕЦІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який має вузьку спеціалізацію.
ВУЗЬКОСПЕЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що має суто спеціальний характер.
ВУЗЬКОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що має суто технічний характер.
ВУЗЬКОТЕХНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не виходить за межі чистої технології.
ВУЗЬКОТІ́ЛОВІ, -их, *мн.* Родина жуків.
ВУЗЬКОУТИЛІТА́РНИЙ, -а, -е. Що має суто утилітарний характер.
ВУЗЬКОФАХОВИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний із вузьким фахом. *Вузькофахова термінологія.*
ВУЗЬКОЧО́ЛИЙ, -а, -е. З вузьким чолом.
ВУЗЬКУВА́ТИЙ, -а, -е. Не досить широкий; трохи вузький.
ВУЗЬМИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* Мілка, вузька частина річки.
ВУЙ, вуя́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **ву́йко** 1, 2.
ВУ́ЙКО, -а, *ч.*, *діал.* 1. Дядько з боку матері, брат матері. 2. Про старшого віком чоловіка (звичайно в шанобливому звертанні).
ВУ́ЙНА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Тітка, сестра матері або дружина материного брата. 2. Про старшу віком жінку (звичайно в шанобливому звертанні).
ВУЙЧА́НИК, -а, *ч.*, *діал.* Син дядька з боку матері; двоюрідний брат.
ВУ́ЛЕНЬ, -я, *діал.* Вулик.
ВУ́ЛИК, -а, *ч.* Спеціально зроблена дерев'яна будочка, скринька або видовбана колода для тримання бджіл. // Про сім'ю бджіл, яка живе в такій скриньці або колоді.
ВУ́ЛИК-БО́ЧКА, ву́лика-бо́чки, *ч.* Вулик у формі бочки.
ВУ́ЛИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ву́лик**.
ВУ́ЛИК-СТУ́ПА, ву́лика-сту́пи, *ч.* Вулик у формі ступи.
ВУ́ЛИЦЯ, -і, *ж.* 1. Обмежений двома рядами будинків простір для їзди та ходіння. // Два ряди будинків із проїздом, проходом між ними. // *перен.* Про мешканців таких будинків. 2. Місце надворі, де молодь збирається на гулянку, а також сама гулянка. 3. Зовнішнє оточення, яке своєю некультурністю, невихованістю погано впливає на кого-небудь.
ВУЛИЧА́НИН, -а, *ч.*, *діал.*, *рідко.* Учасник вуличного гульбища.
ВУ́ЛИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ву́лиця** 1.
ВУ́ЛИЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ву́лиця** 1. // Який міститься або перебуває на вулиці. // Який відбувається на вулиці. *Вуличні бої.* // Який відділяє двір від вулиці. // Який веде, виходить на вулицю. // Розділений на вулиці (про населений пункт). 2. Який проводить на вулиці більшу частину свого життя, не маючи притулку; безпритульний. // Який заробляє гроші, виступаючи на вулиці; бродячий. ** **ву́лична жі́нка (ді́вка)** – повія. 3. *перен.* Невихований, малокультурний. 4. Вигаданий ким-небудь; неофіційний (про прізвиська).
ВУ́ЛИЧНИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто не має притулку; безпритульний, бродяга.
ВУ́ЛІЙ, -я, *ч.*, *діал.* Вулик.
ВУЛКА́Н, -а, *ч.* 1. У римській міфології – бог підземних надр, вогню і ковальського ремесла. 2. Конусоподібна гора з кратером на вершині, з якого час від часу вивергаються розплавлена лава, гарячі гази, уламки гірських порід тощо. *Діючий вулкан. Згаслий вулкан.* ** **грязьови́й вулка́н** – порівняно невелика гора, яка вивергає не лаву, а грязь, воду, гази.
ВУЛКА́НІВ, -нова, -нове. Прикм. до **вулка́н**.
ВУЛКАНІЗА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гу́ма**.
ВУЛКАНІЗА́ТОР, -а, *ч.*, *тех.* 1. Робітник, який займається вулканізацією. 2. Речовина, яка в поєднанні з каучуком дає гуму. 3. Казан, у якому вулканізують дрібні каучукові вироби. 4. Спеціальні лещата з електропідігрівачем для вулканізації автомобільних шин та камер.
ВУЛКАНІЗА́ТОРНИК, -а, *ч.*, *тех.* Те саме, що **вулканіза́тор** 1.
ВУЛКАНІЗА́ТОРНИЦЯ, -і. Жін. до **вулканіза́тор**.
ВУЛКАНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для вулканізації.
ВУЛКАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *тех.* 1. Гаряча або холодна обробка каучуку, гутаперчі тощо спеціальними речовинами, сіркою та сполуками сульфуру для надання їм міцності, пружності, еластичності. 2. Накладання латки на пошкоджену гумову автомобільну камеру або шину під дією нагрівання та тиску.
ВУЛКАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність явищ, пов'язаних з рухом і застиганням вулканічної магми.
ВУЛКАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **вулканізува́ти**.
ВУЛКАНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вулканізува́ти**.
ВУЛКАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *тех.* Піддавати вулканізації.
ВУЛКАНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *тех.* Пас. до **вулканізува́ти**.
ВУЛКАНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **вулканізува́ти**.
ВУЛКАНІ́Т, -у, *ч.* Гірська порода вулканічного походження.
ВУЛКАНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вулкані́т**.
ВУЛКАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до вулкана. // На якому є вулкани. 2. Стос. до вулканізму. // Який утворився внаслідок вулканізму. 3. *перен.* Дуже сильний, бурхливий.
ВУЛКА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **вулка́н**.
ВУЛКАНОГЕ́ННИЙ, -а, -е, *геол.* Те саме, що **вулкані́чний** 2. *Вулканогенні утворення.*
ВУЛКАНОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Учений, який досліджує вулканічні явища.
ВУЛКАНОКЛА́СТИ, -ів, *мн.* Вулканічні гірські породи, що являють собою суміш брил та уламків лавового і шлакового матеріалу.
ВУЛКАНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із вулканології.
ВУЛКАНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **вулканоло́гія**.
ВУЛКАНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про діяльність вулканів.
ВУЛКАНФІ́БРА, -и, *ж.* Шкіроподібний матеріал, що його одержують вулканізацією паперу та інших волокнистих матеріалів.
ВУ́ЛЬВА, -и, *ж.* Жіночий статевий орган.
ВУЛЬВІ́ЗМ, -у, *ч.* Див. **вагіні́зм**.
ВУЛЬВІ́Т, -у, *ч.* Запалення зовнішніх статевих органів.
ВУЛЬВОВАГІНІ́Т, -у, *ч.* Запалення піхви та зовнішніх статевих органів.
ВУЛЬВОПЕРИНЕОВАГІНО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для вимірювання і графічної реєстрації здатності тканин піхви до розтягнення.
ВУЛЬГАРИЗА́ТОР, -а, *ч.* Людина, яка що-небудь вульгаризує.
ВУЛЬГАРИЗА́ТОРСТВО, -а, *с.* Надзвичайно вульгарне, спрощене викладення, тлумачення чого-небудь, яке спотворює його сутність.
ВУЛЬГАРИЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Власт. вульгаризаторові.
ВУЛЬГАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **вульгаризува́ти**. ** **соціа́льна вульгариза́ція** – спрощення соціальних явищ та процесів.
ВУЛЬГАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Грубе слово або вираз, що перебуває поза нормами літературної мови.
ВУЛЬГАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вульгаризува́ти**.
ВУЛЬГАРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Уявляти, тлумачити певне явище спрощено, примітивно, викривляючи таким чином його зміст.
ВУЛЬГАРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Ставати вульгарним. 2. *тільки недок.* Пас. до **вульгаризува́ти**.
ВУЛЬГА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який відрізняється від інших грубістю, непристойністю. 2. Спрощений, перекручений щодо змісту. 3. Який вульгаризує що-небудь. ** **вульга́рне пра́во** – система правових відносин, яка склалася внаслідок занепаду юриспруденції в 4 ст. н. е.
ВУЛЬГА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вульга́рний** 1, 2.
ВУЛЬГА́РНО. Присл. до **вульга́рний** 1, 2.
ВУЛЬГА́РЩИНА, -и, *ж.*, *зневажл.* Паскудство, банальність.
ВУЛЬГА́ТА, -и, *ж.* Латинський переклад Біблії.
ВУЛЬФЕНІ́Т, -у, *ч.* Руда жовтого кольору кристалічної будови, яка містить плюмбум, молібден.
ВУНДЕРКІ́НД, -а, *ч.* Дуже здібна дитина.
ВУ́РДА, -и, *ж.*, *зах.* Варений невитриманий сир.
ВУРДАЛА́К, -а, *ч.* Те саме, що **вампі́р**.
ВУРДАЛА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **вурдала́к**.
ВУ́РДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ву́рдити**.
ВУ́РДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *перех.* Перетворювати в сир, примушувати зсістися (молоко).
ВУ́РДИТИСЯ, -диться, *недок.* 1. Перетворюватися в сир; зсідатися (про молоко). 2. Те саме, що **скипа́тися**. 3. *перен.* Вирувати, бурхати білими клубами диму, пари і т. ін.
ВУРКАГА́Н, -а, *ч.*, *розм.* Безпритульна, неохайно вдягнена людина, яка живе з дрібного грабіжництва.
ВУРКАГА́НСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **вуркага́н**.
ВУ́РКІТ, -коту, *ч.* Несильне, низького тембру переливчасте звучання.
ВУРКІТЛИ́ВИЙ, *рідко* **ВУРКОТЛИ́ВИЙ**, -а, -е. Якому властиве низького тембру переливчасте звучання.
ВУРКІТЛИ́ВІСТЬ, *рідко* **ВУРКОТЛИ́ВІСТЬ**, вості, *ж.* Властивість за знач. **вуркітли́вий, вуркотли́вий**.
ВУРКІТЛИ́ВО, *рідко* **ВУРКОТЛИ́ВО**. Присл. до **вуркітли́вий, вуркотли́вий**.
ВУРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вуркота́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ВУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ВУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Видавати несильні переливчасті звуки низького тембру. // Тихо, переливчасто говорити.
ВУРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вуркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ВУРКОТІ́ТИ *див.* **вуркота́ти**.
ВУРКОТЛИ́ВИЙ *див.* **вуркітли́вий**.
ВУРКОТЛИ́ВІСТЬ *див.* **вуркітли́вість**.
ВУРКОТЛИ́ВО *див.* **вуркітли́во**.
ВУРФ, -а, *ч.*, *мат.* Четвірка точок проективної прямої, взятих у певному порядку.
ВУС *див.* **ву́са**.
ВУ́СА, **ВУ́СИ**, -ів, *мн.* (*одн.* **вус**, *рідко* **ус**, -а, *ч.*). 1. Волосся, яке росте над верхньою губою в чоловіків. 2. Волосся-щетинки по боках верхньої губи в деяких тварин. // Тонкі відростки по боках рота деяких риб (напр. сома) і рака. ** **кито́вий вус** – пружкі рогові пластинки на верхній щелепі кита. // Органи чуття деяких комах; антени. 3. Тоненькі пагони, стеблинки деяких рослин, які служать для їх розмноження або для прикріплення до чого-небудь. // Тонкий виріст на колосках злакових рослин; остюк. 4. *тільки мн.*, *заст.* Зборки ззаду від талії вниз у верхньому одязі (кожушкові, свиті, корсетці).
ВУСА́НЬ, -я́, *ч.* Чоловік з вусами.
ВУСА́ТИЙ, -а, -е. Який має вуса.
ВУСА́Ч[1], -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **вуса́нь**.
ВУСА́Ч[2], -а́, *ч.* Жук із виду вусачевих.
ВУСАЧЕ́ВІ, -их, *мн.* Родина жуків, що живляться деревиною.
ВУ́СЕЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Гусениця.
ВУ́СИ *див.* **ву́са**.
ВУ́СИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **вус**.
ВУ́СИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ву́сик**.
ВУСИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на вусик.
ВУСИ́ЩА, -и́щ, *мн.* (*одн.* **вуси́ще**, -а, *ч. і с.*). Збільш. до **ву́са** 1 – 3.
ВУСТА́ *див.* **уста́**.
ВУ́СТІЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Устілка.
ВУ́СТОНЬКА *див.* **у́стонька**.
ВУ́СТОНЬКИ *див.* **у́стоньки**.
ВУ́СТОЧКИ *див.* **у́сточки**.
ВУТЕНЯ́, -я́ти, *с.*, *діал.* Маля вутки.
ВУ́ТІНКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **ву́тка**.
ВУ́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Качка.
ВУ́ТЛИЙ, -а, -е. 1. Який не є надійним знаряддям пересування (про човен тощо); неміцний, благенький. // Який має неприваблений вигляд; старий, потертий, убогий. 2. *розм.* Якому чогось бракує; слабий, недорозвинутий.
ВУ́ТЛІСТЬ (У́ТЛІСТЬ), -лості, *ж.* Якість за знач. **ву́тлий (у́тлий)**.
ВУ́ТЮХНА, -и, *ж.*, *діал.*, *рідко.* Качка.
ВУТЯ́, -я́ти, *с.*, *діал.* Качення.
ВУТЯ́ТКО, -а, *с.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **вутя́**.
ВУТЯ́ТНИК, -а, *ч.* Мисливський собака, яку вишколили для полювання на качок.
ВУ́ТЯЧИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **ву́тка**.
ВУХА́НЬ, -я́, *ч.* 1. *зневажл.* Про людину, яка має довгі вуха. 2. *розм.* Про зайця. 3. Різновид кажанів із довгими й широкими вухами.
ВУХА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **вуха́тий**.
ВУХА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вуха́стий**.
ВУХА́ТИЙ, -а, -е. Який має великі або довгі вуха. // З вухами (про шапку).
ВУХА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **вуха́тий**.
ВУХЕРЕРІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи філяріатозів; поширений в Африці, у субтропічних зонах Азії й Америки.
ВУХНА́ЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **вухна́ль**.
ВУХНА́ЛЬ (*рідко* **УХНА́ЛЬ**), -я́, *ч.* Спеціальний цвях, яким прибивають підкову до кінського копита, а також підвісок до осі.
ВУ́ХО, -а, *с.* 1. Орган слуху й рівноваги в людини та хребетних тварин. *Внутрішнє вухо.* // Зовнішня хрящова частина органа слуху; вушна раковина. *Надрати вуха.* ** **тонке́ ву́хо** – добрий слух. **туге́ ву́хо** – поганий слух. 2. *перен.*, *розм.* Про людину, яка прислухається до чужих розмов, щоб передати їх комусь; шпигун. 3. Бокова частина шапки, що закриває вушну раковину. 4. Пристосування у вигляді невеликої дужки, за яку тримають або вішають предмет.
ВУХОВЕ́РТКА, -и, *ч.*, *діал.* Ложечка для вичищання сірки з вух.
ВУХОНО́ГІ, -их, *мн.* Ряд безхребетних підкласу максилопод.
ВУЦ, -а, *ч.* Індійська сталь, булат.
ВУША́НКА, -и, *ж.*, *рідко.* Зимова шапка з вухами (у 3 знач.).
ВУ́ШЕНЬКО, -а, *с.* Пестл. до **ву́хо**.
ВУ́ШЕЧКО, -а, *с.* Пестл. до **ву́хо**.
ВУ́ШКО, -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **ву́хо** 1, 3, 4. 2. Отвір у голці, крізь який просилюють нитку. // Отвір у пристрої, механізмі, в який що-небудь вставляється. 3. *перев. мн.* Вареники з яловичиною, що варяться в юшці, бульйоні тощо.
ВУ́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ву́шко**.
ВУШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на вушко.
ВУШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **вушкоподі́бний**.
ВУШНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ву́хо** 1. ** **вушна́ ра́ковина** – те саме, що **ву́хо** 1. ** **вушна́ ра́ковина** – частина зовнішнього вуха; складається із еластичного хряща лійкоподібної форми, покритого шкірою. **вушна́ сі́рка** – продукт секреції сірчаних залоз, які розміщені в зовнішньому слуховому проході.
ВУШНИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Лікар, який лікує вушні хвороби.
ВХЕ́КАНИЙ, ВХЕ́КАТИ, ВХЕ́КАТИСЯ, ВХИ́БИТИ, ВХИ́БИТИСЯ, ВХИ́БНУТИ, ВХИЛИ́ТИСЯ, ВХИЛЯ́ННЯ, ВХИЛЯ́ТИСЯ, ВХИТРИ́ТИСЯ, ВХИТРУВА́ТИСЯ, ВХИТРЯ́ТИСЯ *див.* **ухе́каний, ухе́кати, ухе́катися** і т. д.
ВХІД, вхо́ду, *ч.* 1. Те саме, що **вхо́дження**. 2. *до чого*, *у що*, *на що.* Отвір або місце для проходу в середину приміщення і т. ін. 3. Вхідний пристрій. ** **вхід процеду́ри**: у мовах програмування – мовна конструкція, що позначає початок посл-

довності виконання операторів процедури.

ВХІДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для входу куди-небудь, у середину чого-небудь. ** **Вхідни́й квито́к** – який дає право входу до театру, на концерт, виставку і т. ін. 2. *канц.* Якого одержує установа (про документи, листи тощо). *Вхідні папери.*

ВХІ́ДЧИНИ (УХІ́ДЧИНИ), -чин, *мн.* Те саме, що **вхо́дини**.

ВХЛЮПНУ́ТИ(СЯ) *див.* **ухлюпну́ти(ся)**.

ВХЛЮ́ПУВАТИ(СЯ) *див.* **ухлю́пувати(ся)**.

ВХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вхо́дити**.

ВХО́ДИНИ (УХО́ДИНИ), -дин, *мн.* Народний звичай відзначати вселення в нове приміщення (звичайно житло); новосілля.

ВХО́ДИТИ *див.* **ухо́дити**.

ВХО́ДИТИ *і* **ВВІХО́ДИТИ (УХО́ДИТИ, УВІХО́ДИТИ)**, -джу, -диш, *недок.*, **ВВІЙТИ́ (УВІЙТИ́)**, увійду́, увійде́ш, *док.* 1. *до чого, у що і без додатка.* Ідучи, потрапляти, проникати куди-небудь, у межі, в середину чого-небудь. // *до кого.* Заходити в чию-небудь хату, кімнату. // *до чого, у що.* Впливати в порт, заходити в гавань і т. ін. (про судна). // *до чого, у що.* Впадати, втікати (про річку тощо). // *у що, поміж що.* Заходити, вклинюватися в межі чого-небудь. // *у що.* Повертатися в попередні межі. 2. *у що.* Проникати в глибину чого-небудь; просякати. // *перен.* Глибоко западати, проникати (в душу, серце тощо). 3. *до чого, у що і без додатка.* Бути, ставати складовою частиною чогось. // Бути членом, учасником чого-небудь, належати до чогось. 4. *у що.* Вникати в що-небудь; дуже цікавитися чимсь. ** **Вхо́дити (увійти́) в стано́вище** *чиє* – намагатися зрозуміти причини, мотиви чиїхось дій, а також обставини; ставитися до когось з увагою, співчуттям. 5. *у що.* У сполученні з абстрактними іменниками означає: розпочинати дію, виражену певним іменником; переходити в якийсь стан. *Входити в довір'я. Входити в обов'язок.* ** **Вхо́дити в права́** – проявлятися на повну силу.

ВХО́ДИТИСЯ (УХО́ДИТИСЯ), -иться, *недок.*, *рідко*, *безос.* Те саме, що **вхо́дити 1**.

ВХОДОВИ́Й, -а́, -е́. Вхідний (у 1 знач.).

ВХО́ЖИЙ (УХО́ЖИЙ), -а, -е, *розм.* Який має право вільно входити куди-небудь або до когось. ** **Бли́зько вхо́жий** – якого приймають як свою, близьку людину.

ВХОЛОСТУ́ (УХОЛОСТУ́), *присл.*, *розм.* Не виконуючи корисної роботи, без результату (про дію механізмів).

ВХОПИ́ТИ *див.* **ухопи́ти**.

ВХОПИ́ТИСЯ *див.* **ухопи́тися**.

ВХО́ПЛЕНИЙ *див.* **ухо́плений**.

ВХО́ПЛЮВАТИСЯ *див.* **ухо́плюватися**.

ВЦІ́ТЬКАТИ *див.* **уці́тькати**.

ВЦІ́ТЬКУВАТИ *див.* **уці́тькувати**.

ВЦІДИ́ТИ *див.* **уціди́ти**.

ВЦІ́ЛЕНИЙ (УЦІ́ЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вці́лити**.

ВЦІ́ЛИТИ (УЦІ́ЛИТИ) *див.* **вціля́ти**.

ВЦІЛІ́ЛИЙ *див.* **уцілі́лий**.

ВЦІЛІ́ЛІСТЬ *див.* **уцілі́лість**.

ВЦІЛІ́ТИ *див.* **уцілі́ти**.

ВЦІЛЯ́ТИ (УЦІЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ВЦІ́ЛИТИ (УЦІ́ЛИТИ)**, -лю, -лиш, *док.*, *перех. і неперех.*, *у кого – що і кого, що.* Влучати в яку-небудь ціль.

ВЦЮ́КАТИ *див.* **уцю́кати**.

ВЦЮ́КНУТИ *див.* **уцю́кнути**.

ВЦЯЦЬКО́ВАНИЙ, ВЦЯЦЬКО́ВУВАТИ, ВЦЯЦЬКУВА́ТИ *див.* **уцяцько́ваний** і т. д.

ВЧАВИ́ТИ (УЧАВИ́ТИ), вчавлю́, вча́виш, *док.*, **ВЧА́ВЛЮВАТИ (УЧА́ВЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *розм.*, *у що.* Те саме, що **вда́влювати**; втискати.

ВЧА́ВЛЕНИЙ (УЧА́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вчави́ти**.

ВЧА́ВЛЮВАТИ (УЧА́ВЛЮВАТИ) *див.* **вча́вити (уча́вити)**.

ВЧА́ДІЛИЙ, ВЧА́ДІТИ, ВЧАРО́ВАНИЙ, ВЧАРО́ВУВАТИ, ВЧАРУВА́ТИ *див.* **уча́ділий, уча́діти** і т. д.

ВЧАС, *присл.* Вчасно.

ВЧА́СНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, робиться у відповідний час, саме тоді, коли треба. 2. *діал.* Ранній.

ВЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **вча́сний 1**.

ВЧА́СНО. Присл. до **вча́сний**.

ВЧАСТИ́ТИ, ВЧАСТИ́ТИСЯ, ВЧАСТУВА́ТИ, ВЧАЩА́ННЯ, ВЧАЩА́ТИ *див.* **участи́ти, участи́тися** і т. д.

ВЧВАЛ (УЧВА́Л), *присл.* Галопом, великими стрибками, найшвидшим кроком (про кінський біг).

ВЧЕ́НИЙ, ВЧЕ́НІСТЬ, ВЧЕ́ННЯ, ВЧЕПИ́ТИ, ВЧЕПИ́ТИСЯ, ВЧЕСА́ТИ *див.* **уче́ний, уче́ність** і т. д.

ВЧЕ́ТВЕРО (УЧЕ́ТВЕРО), *присл.* У чотири рази.

ВЧЕТВЕ́РТЕ (УЧЕТВЕ́РТЕ), *присл.* У четвертий раз.

ВЧИ́НЕНИЙ, ВЧИНИ́ТИ, ВЧИНИ́ТИСЯ, ВЧИНО́К, ВЧИНЯ́ТИ, ВЧИНЯ́ТИСЯ, ВЧИ́СТИТИ, ВЧИТА́ТИ, ВЧИ́ТЕЛІВ, ВЧИТЕЛЮВА́ННЯ, ВЧИТЕЛЮВА́ТИ, ВЧИ́ТЕЛЬ, ВЧИ́ТЕЛЬКА, ВЧИ́ТЕЛЬСТВО, ВЧИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, ВЧИ́ТЕЛЬЧИН, ВЧИ́ТИ, ВЧИ́ТИСЯ *див.* **учи́нений** і т. д.

ВЧИТТЯ́, -я́, *с.*, *заст.* Навчання.

ВЧИ́ТУВАТИСЯ (УЧИ́ТУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **ВЧИТА́ТИСЯ (УЧИТА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *у що.* Вникати, входити в зміст того, що читається.

ВЧІ́ПЛЮВАТИСЯ *див.* **учі́плюватися**.

ВЧО́РА (УЧО́РА), *присл.* У день, який передує сьогоднішньому; напередодні. // У недалекому минулому, не дуже давно, донедавна. // *у знач. ім.* **вчо́ра**, *невідм.*, *с.* Попередній, минулий день. ** **Від учо́ра** – з попереднього дня.

ВЧОРА́ШНІЙ (УЧОРА́ШНІЙ), -я, -є. Який був, відбувався, виготовлявся і т. ін. учора. // Який був, стався, відбувався в недалекому минулому, не так давно. *Вчорашній день.*

ВЧОРНІ́ЛИЙ *див.* **учорні́лий**.

ВЧОРНІ́ТИ *див.* **учорні́ти**.

ВЧОТИРЬО́Х (УЧОТИРЬО́Х), *присл.* У складі чотирьох осіб.

ВЧУВА́ННЯ, ВЧУВА́ТИ, ВЧУВА́ТИСЯ, ВЧУ́ТИ, ВЧУ́ТИСЯ, ВШАНО́ВАНИЙ, ВШАНО́ВУВАННЯ, ВШАНО́ВУВАТИ, ВШАНО́ВУВАТИСЯ *див.* **учува́ння, учува́ти, учува́тися** і т. д.

ВШАНО́ВАНИЙ *див.* **ушано́ваний**.

ВШАНО́ВУВАННЯ *див.* **ушано́вування**.

ВШАНО́ВУВАТИ(СЯ) *див.* **ушано́вувати(ся)**.

ВШАНУВА́ННЯ, -я *і* **УШАНУВА́ННЯ**

ВШАНУВА́ТИ(СЯ) *див.* **ушанува́ти(ся)**

ВШЕЛЕ́ПАТИСЯ (УШЕЛЕ́ПАТИСЯ), -аюся, -аєшся, *док.*, *у що*, *фам.* Ненароком потрапити, прожогом вбігти куди-небудь. // *перен.* Невдало, нещасливо, недоречно потрапити в що-небудь.

ВШЕ́СТЕРО (УШЕ́СТЕРО), *присл.* У шість разів. // У шість частин.

ВШЕ́СТЯ (УШЕ́СТЯ), -я, *с.* Одне з церковних свят із нагоди вознесіння Ісуса Христа на небо (40-й день після Великодня).

ВШИВА́ЛЬНИЙ *див.* **ушива́льний**.

ВШИВА́ЛЬНИК *див.* **ушива́льник**.

ВШИВА́ЛЬНИЧОК *див.* **ушива́льничок**.

ВШИВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **вшива́ти**[1].

ВШИВА́ННЯ[2] *див.* **ушива́ння**[1].

ВШИВА́ТИ[1] **(УШИВА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ВШИ́ТИ (УШИ́ТИ)**, вшию́, вшиє́ш, *док.*, *перех.*, *у що.* Зашивати що-небудь усередину чогось; пришивати, вставляючи в що-небудь.

ВШИВА́ТИ[2] *див.* **ушива́ти**[1].

ВШИВА́ТИСЯ[1] **(УШИВА́ТИСЯ)**, -а́ється, *недок.* Пас. до **вшива́ти**[1].

ВШИВА́ТИСЯ[2] *див.* **ушива́тися**[1].

ВШИ́ВКА (УШИ́ВКА), -и, *ж.* Те, що вшите; вставка.

ВШИВНИ́Й (УШИВНИ́Й), -а́, -е́. Який вшивається в що-небудь.

ВШИКО́ВАНИЙ, ВШИКО́ВУВАТИ, ВШИКО́ВУВАТИСЯ, ВШИКУВА́ТИ, ВШИКУВА́ТИСЯ *див.* **ушико́ваний, ушико́вувати** і т. д.

ВШИР (УШИ́Р), *присл.* По ширині, у ширину; *прот.* в з д о в ж, в п о д о в ж.

ВШИ́РШ (УШИ́РШ), *присл.*, *розм.* Те саме, що **вшир**.

ВШИ́РШКИ (УШИ́РШКИ), *присл.*, *розм.* Те саме, що **вшир**.

ВШИ́ТИ[1] *див.* **вшива́ти**[1].

ВШИ́ТИ[2] *див.* **уши́ти**[1].

ВШИ́ТИЙ[1] **(УШИ́ТИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **вши́ти**[1]. // **вши́то**, *безос. присудк. сл.*

ВШИ́ТИЙ[2], **ВШИ́ТИСЯ, ВШИТТЯ́** *див.* **уши́тий**[1], **уши́тися** і т. д.

ВШІСТЬО́Х (УШІСТЬО́Х), *присл.* У складі шести осіб.

ВШКВА́РИТИ, ВШКВАРНУ́ТИ, ВШКРЯБНУ́ТИ, ВШКРЯБНУ́ТИСЯ, ВШЛЯХЕ́ТНЕНИЙ, ВШЛЯХЕ́ТНЕННЯ, ВШЛЯХЕ́ТНИТИ, ВШЛЯХЕ́ТНЮВАТИ, ВШНУРО́ВАНИЙ, ВШНУРО́ВУВАТИ, ВШНУРО́ВУВАТИСЯ, ВШНУРУВА́ТИ, ВШНУРУВА́ТИСЯ *див.* **ушква́рити, ушкварну́ти** і т. д.

ВШО́СТЕ (УШО́СТЕ), *присл.* У шостий раз.

ВШПА́РИТИ, ВШПИГНУ́ТИ, ВШПИ́ЛИТИ, ВШПО́РИТИ *див.* **ушпа́рити, ушпигну́ти** і т. д.

ВШТОВХНУ́ТИ *див.* **вшто́вхувати**.

ВШТО́ВХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **вшто́вхувати**.

ВШТО́ВХУВАТИ (УШТО́ВХУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **ВШТОВХНУ́ТИ (УШТОВХНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Штовхаючи кого-, що-небудь, примусити увійти, в'їхати кудись.

ВШТРИКНУ́ТИ (УШТРИКНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *чим і без додатка.* Уколоти чимось тонким, гострим. // *перен.* Дошкулити чим-небудь образливим.

ВЩАСЛИ́ВИТИ, ВЩАСЛИ́ВИТИСЯ, ВЩАСЛИ́ВЛЕНИЙ, ВЩАСЛИ́ВЛЮВАТИ, ВЩЕДРЯ́ТИ, ВЩЕМИ́ТИ, ВЩЕМИ́ТИСЯ, ВЩЕМЛЯ́ТИ, ВЩЕМЛЯ́ТИСЯ *див.* **ущасли́вити, ущасли́витися** і т. д.

ВЩЕНТ (УЩЕ́НТ), *присл.* Зовсім, остаточно, без залишку.

ВЩЕПИ́ТИ (УЩЕПИ́ТИ), вщеплю́, вще́пиш; *мн.* вще́плять; *док.*, *перех.*, *у що*, *зах.* Прищепити.

ВЩЕРБИ́ТИ, ВЩЕРБИ́ТИСЯ, ВЩЕ́РБЛЕНИЙ, ВЩЕРБЛЯ́ТИ, ВЩЕРБЛЯ́ТИСЯ *див.* **ущерби́ти, ущерби́тися** і т. д.

ВЩЕРТЬ (УЩЕ́РТЬ), *присл.* До самого верху, по самі вінця; повністю. // Дуже повно, до краю.

ВЩИ́ПЛИВИЙ, ВЩИ́ПЛИВІСТЬ, ВЩИ́ПЛИВО, ВЩИПНУ́ТИ, ВЩИПНУ́ТИСЯ, ВЩУХА́ТИ, ВЩУ́ХЛИЙ, ВЩУ́ХНУТИ *див.* **ущи́пливий, ущи́пливість** і т. д.

В'ЮК, -а́, *ч.* Спакований вантаж, який перевозять на спинах тварин.

В'ЮН, -а́, *ч.* 1. Надзвичайно рухлива риба з видовженим гнучким тілом. 2. *перен.* Дуже спритна й хитра людина; пролаза.

В'ЮНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **в'юн**.

В'ЮНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **в'юнки́й**.

В'ЮНИ́ТИСЯ, в'юни́ться, *недок.* 1. Вигинаючись, звиваючись, рухатися. 2. Проходити, пролягати, текти тощо непрямо, вигинаючись, петляючи. // Закручуватися, кучерявитися (про волосся).

В'ЮНКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який швидко рухається, вигинаючись, звиваючись; верткий. // Гнучкий. 2. Який проходить, пролягає, тече і т. ін. непрямо, вигинаючись, петляючи. // Який закручується, кучерявиться (про волосся, хміль і т. ін.).

В'ЮНКІ́СТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **в'юнки́й**.

В'ЮНКО́. Присл. до **в'юнки́й**.

В'ЮНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **в'юн 1**. 2. *у знач. ім.* **в'юно́ві**, -вих, *мн.* Родина в'юноподібних риб.

В'ЮНО́К, -нка́, *ч.* 1. Зменш. до **в'юн**. 2. Декоративна рослина (кручений панич).

В'ЮРКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм до **в'юро́к**. 2. *у знач. ім.* **в'юрко́ві**, -вих, *мн.* Родина горобцеподібних птахів, до якої належать щиглик, коноплянка, зяблик, в'юрок, снігур та деякі інші птахи.

В'ЮРО́К, -рка́, *ч.* Північна невеличка пташка, що живе в тайзі.

ВЮРТЕМБЕРЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Вюртемберг.

ВЮРТЦИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні, темно-червоні або бурі, прозорі чи напівпрозорі кристали.

В'ЮЧА́К, -а́, *ч.* В'ючна тварина.

В'Ю́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **в'ю́чити**. // *у знач. прикм.*

В'Ю́ЧИСЬ. Дієприсл. до **ви́тися**.

В'Ю́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *що чим і що на що.* Навантажувати робочих тварин вантажем, в'юками.

В'Ю́ЧИТИСЯ, -иться, *недок.*, *рідко.* Збиратися, навантажуючи тварин в'юками.

В'Ю́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **в'юк**. // Признач. для перевезення в'юків.

В'Ю́ШЕЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **в'ю́шка**.

В'Ю́ШКА, -и, *ж.* Засувка, якою перекривають димохід, щоб піч не вихолоджувалася.

В'ЯВИ́ТИ, В'ЯВИ́ТИСЯ, В'ЯВЛЯ́ТИ, В'ЯВЛЯ́ТИСЯ *див.* **уяви́ти, уяви́тися** і т. д.

В'Я́ЖУЧИЙ, -а, -е. Який має властивість скріплювати, склеювати тверді матеріали (про розчин вапна, цементу і т. ін.). // *у знач. ім.* **в'я́жуче**, -чого, *с.* Матеріал, який в'яже (у 5 знач.).

В'ЯЗ, -а, *ч.* Листяне дерево (іноді кущ) із нерівнобокими листками та міцною деревиною.

В'ЯЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Яким що-небудь зв'язують. 2. Стос. до в'язання (у 1 знач.). // З якого або за допомогою якого в'яжуть (у 3 знач.). *В'язальні спиці.*

В'ЯЗА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто в'яже (в 1, 3 знач.).

В'ЯЗА́ЛЬНИКІВ, -кова, -кове. Належний або властивий в'язальнику.

В'ЯЗА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **в'яза́льник**.

В'ЯЗА́ЛЬНИЧИН, -а, -е. Належний або властивий в'язальниці.

В'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **в'яза́ти** 1, 3, 6. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **в'я́зане**, -ного, *с.*

В'Я́ЗАНКА, -и, *ж.* Те саме, що **в'я́зка 1**.

В'ЯЗА́ННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **в'яза́ти** 1, 3. 2. Виріб, який в'яжеться або зв'язаний. 3. Те саме, що **в'язь**[1] 1.

В'Я́ЗАНЬ, -і, *ж.*, *зах.* Жмуток, букет.

В'ЯЗА́ТИ, в'яжу́, в'я́жеш, *недок.*, *перех.* 1. *у що, чим і без додатка.* З'єднувати, скріплювати що-небудь, обвиваючи мотузкою і т. ін.; зв'язувати. // *з ким – чим і без додатка, перен.* Єднати, сполучати. // Прив'язувати до чого-небудь. // *у що і без додатка.* Поклавши що-небудь на хустку, скатертину і т. ін., з'єднувати їхні кінці у вузол; зав'язувати. 2. Обвивати мотузкою руки або ноги, позбавляючи кого-небудь свободи руху; зв'язувати. // *перен.* Позбавляти можливості вільно, самостійно діяти. 3. Плести що-небудь спицями, гачком і т. ін. 4. *також без додатка, мед.* Утворювати з білками тканин організму нерозчинні сполуки, припиняючи запальні процеси. 5. *також без додатка, спец.* Мати властивість склеювати, скріплювати тверді матеріали (про розчин вапна, цементу і т. ін.). 6. Скріплювати дерев'яні частини будівлі врубуванням.

В'ЯЗА́ТИСЯ, в'яжу́ся, в'я́жешся, *недок.* 1. *тільки 3 ос., перен.* Зв'язуватися, поєднуватися в що-небудь ціле. // *з чим.* Поєднуватися, сполучатися з чимось; бути пов'язаним з ким-, чим-небудь. ** **Не в'я́жеться** *що* – не виходить, не налагоджується що-небудь. 2. *до кого і без додатка, перен., розм.* Чіплятися до кого-небудь. 3. Зав'язуватися, утворюватися (про плоди). 4. Пас. до **в'яза́ти** 1, 3, 5, 6.

В'Я́ЗЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **в'язь**[2]. *В'язеве філе.*

В'Я́ЗЕЛЬ, -ю, *ч.* Рід трав та невеликих кущів родини бобових.

ВЯ́ЗЕМСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Вязьма.

В'Я́ЗЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Арешт, ув'язнення.

В'Я́ЗЕНЬ, -зня, *ч.* Той, хто перебуває в ув'язненні, під вартою.

В'Я́ЗИ, -ів, *мн.*, *розм.* Тильна частина шиї; шийні хребці. // Взагалі вся шия. ** **Скрути́ти в'я́зи**, *розм.* – перемогти когось, вбити, завдати повної поразки.

В'Я́ЗИЛА, -и́л, *мн.*, *заст.* Пута.

В'Я́ЗИСТИЙ, -а, -е. Який має сильно розвинуті в'язи. *В'язистий чоловік.*

В'ЯЗІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* В'язальник.

В'Я́ЗІЛЬ, -зелю, *ч.* Назва ряду дикорослих рослин родини бобових (польовий горошок та ін.).

В'Я́ЗІЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* В'язальник.

В'Я́ЗІЛЬНИЦЯ, -і, *діал.* В'язільник.

В'Я́ЗКА, -и, *ж.* 1. Зв'язані, скріплені мотузкою і т. ін. або нанизані на неї які-небудь однорідні предмети. 2. *діал.* Зав'язка. 3. *мат.* Сім'я ліній або поверхонь, яка лінійно залежить від двох параметрів. 4. *муз.* Горизонтальна риска (ребро), що зв'язує кілька восьмих нот.

В'ЯЗКИ́Й, -а́, -е́. 1. Клейкий, тягучий. // Який засмоктує; грузький, липкий, тванистий. // *перен.* Якого важко позбутися; чіпкий. 2. Те саме, що **в'я́жучий**. 3. Який під впливом зовнішніх сил здатний деформуватися, не руйнуючись (про тверді тіла); *прот.* к р и х к и й, л а м к и й. *В'язка сталь.*

В'Я́ЗКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість за знач. **в'язки́й**. *В'язкість металів.* 2. Властивість рідин та газів чинити опір переміщенню однієї частини відносно іншої. 3. Властивість твердих тіл безпо-

воротно поглинати енергію в процесі їх гнучкої деформації. 4. Здатність матеріалу змінювати опір деформуванню залежно від швидкості деформацій. ** **Динамічна в'язкість** – величина, що кількісно характеризує опір рідини (газу) зміщенню її шарів. **Кінематична в'язкість** – величина, яка визначається відношенням динамічної в'язкості до густини речовини.

В'ЯЗКО. Присл. до **в'язкий**.

В'ЯЗКУВАТИЙ, -а, -е. Трохи в'язкий (у 1 знач.).

В'ЯЗНЕННЯ, -я, *с.*, *рідко*. Дія за знач. **в'язнити**.

В'ЯЗНИЙ, -á, -é. Прикм. до **в'язи**. *В'язне сало.*

В'ЯЗНИК, -а, *ч.*, *діал.* В'язень.

В'ЯЗНИТИ, в'язню, в'язниш, *док.*, *перех.*, *рідко*. Те саме, що **ув'язнювати**.

В'ЯЗНИЦЯ, -і, *ж.* Приміщення, де тримають в'язнів.

В'ЯЗНИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **в'язниця**. // Який працює у в'язниці. *В'язничний режим.*

В'ЯЗНІВ, -нева, -неве. Прикм. до **в'язень**.

В'ЯЗНІВСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **в'язнів**. // Власт. в'язням. *В'язнівський жаргон.*

В'ЯЗНУТИ, -ну, -неш, *недок.* 1. *у чому і в що.* Заглиблюватися, потрапляти в що-небудь грузьке, липке, сипке. 2. *до чого.* Приставати, прилипати. // *до кого з чим і без додатка, перен.* Надокучати комусь небажаними запитаннями, розмовами і т. ін.; чіплятися. 3. Ставати, в'язким, густнути.

В'ЯЗОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **в'яз**. // Зробл. з в'яза або лубу. 2. *у знач. ім.* **в'язові**, -вих, *мн.* Родина листяних дерев (рідше кущів), до якої входять в'яз, берест та ін.

В'ЯЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **в'язка** 1.

В'ЯЗУРА, -и, *ж.*, *діал.* Велика в'язка.

В'ЯЗУЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **в'язкий** 1.

В'ЯЗЬ[1], -і, *ж.* 1. У будівництві – спосіб скріплювання дерев'яних частин будівлі врубуванням. 2. *бот.* Те саме, що **зав'язь**. 3. Вид старовинного декоративного письма, в якому окремі літери й слова зливаються в суцільний орнамент.

В'ЯЗЬ[2], -я, *ч.* Прісноводна риба родини коропових.

В'ЯЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **в'ялити** 1. // *у знач. прикм.* Вигот. в'яленням.

В'ЯЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **в'ялити** 1.

В'ЯЛИЙ, -а, -е. 1. Який перестав бути свіжим, соковитим; зів'ялий (про рослини). 2. *перен.* Те саме, що **млявий**. 3. *рідко.* Те саме, що **в'ялений**.

В'ЯЛИТИ, в'ялю, в'ялиш, *недок.*, *перех.* 1. *що.* Позбавляти свіжості, соковитості, пружності; присушувати. // Підсушувати на сонці, на свіжому повітрі що-небудь, роблячи запаси. // Позбавляти свіжості, пружності; робити зморшкуватим, кволим (про людське тіло). 2. *кого, перен.* Позбавляти жвавості, рухливості, бадьорості; робити млявим, малорухомим. // *безос.* // Робити хворим, немічним. // Доводити до виснаження, втрати фізичних і духовних сил; мучити. // *перев. у спол. зі сл.* с е р ц е. Завдавати комусь туги, горя, жалю.

В'ЯЛИТИСЯ, в'ялиться, *недок.* Утрачати свіжість; висихати. // Підсушуватися на сонці, на свіжому повітрі.

В'ЯЛІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **в'ялити** 1.

В'ЯЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **в'ялий** 2; млявість.

В'ЯЛО, *рідко.* Присл. до **в'ялий** 2.

В'ЯНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **в'янути**.

В'ЯНУТИ, -ну, -неш, *недок.* 1. Утрачати свіжість; всихати (про рослини). // Утрачати свіжість, пружність; ставати зморшкуватим, кволим (про людське тіло). 2. *перен.* Утрачати рухливість, бадьорість; ставати млявим, байдужим. // Поступово втрачати фізичну силу; марніти, слабнути. // Завмирати (про серце).

В'ЯНУЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **в'янути**.

В'ЯНЬ, -і, *ж.*, *рідко.* Те, що зів'яло.

В'ЯТЕРИНА, -и, *ж.*, *діал.* Ятір.

В'ЯТЕРИНКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш. до **в'ятерина**.

В'ЯТИЧІ, -ів, *мн.* (*одн.* **в'ятич**, -а, *ч.*). Давнє східнослов'янське плем'я, яке жило над Окою та Москвою-рікою.

В'ЯТІР, -а *і* -я, *ч.*, *діал.* Ятір.

Гг

Ґ, *невідм.*, *с.* Четверта літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "ґ" (вимовляється "ґе").

ҐА[1], *част. пит.*, *розм.* 1. Уживається як відгук на звертання. 2. Уживається як перепитування непочутого. 3. Уживається наприкінці питальних речень як спонукання до відповіді. 4. Уживається на початку або наприкінці питальних речень для підкреслення обурення, здивування і т. ін.

ҐА[2], *виг.* Уживається для вираження обурення, невдоволення, жаху і т. ін. (залежно від інтонації вислову).

ГА[3], *невідм.*, *ч.* Скорочене позначення слова "гектар".

ГАА́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гаага. ** **гаа́зькі пра́вила** – основні положення, що визначають обсяг та форми відповідальності судновласника при перевезенні вантажів.

ГАБА́[1], -и́, *ж.* 1. *заст.* Турецьке сукно білого кольору. 2. *перен.*, *поет.* Те, що покриває, застилає, оповиває і т. ін.; покривало. 3. *заст.* Оторочка, кайма. // Смуга.

ГАБА́[2], -и́, *ж.*, *діал.* Хвиля.

ГАБА́Л, -а, *ч.* Чаша з черепа.

ГАБАНЕ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **хабане́ра**.

ГАБА́РА, -и, *ж.* 1. Вантажне судно з дерев'яним дном. 2. Барка з плоским дном, яку тягне на буксирі пароплав.

ГАБАРДИ́Н, -у, *ч.* Шерстяна чи бавовняна густа тканина для легких пальт, плащів, костюмів.

ГАБАРДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **габарди́н**. // Пошитий з габардину.

ГАБАРИ́Т, -у, *ч.* 1. *спец.* Граничний зовнішній обрис якого-небудь предмета (машини, споруди і т. ін.). // Розмір чого-небудь. ** **габари́т набли́ження буді́вель** – граничний поперечний контур, всередину якого не повинні заходити ніякі частини споруд та пристроїв. **габари́т наванта́ження** – граничний поперечний контур, в якому, не виходячи назовні, має розміщуватися вантаж на відкритому рухомому складі. 2. *перев. мн.*, *перен.*, *ірон.* Про комплекцію людини. 3. *мн.* Граничні розміри предметів, транспортних засобів тощо. 4. *мн.* Те саме, що **габари́тні вогні́**.

ГАБАРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **габари́т** 1. *Габаритний вантаж.* ** **габари́тні вогні́** – ліхтарики, що вказують габарит вантажівки, автобуса тощо у нічний час дорожнього руху (передні – жовтого, задні – червоного кольору).

ГАБАРИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **габари́тний**.

ГАБАСКО́РПУС, -у, *ч.* Англійський закон 1679 р. про особисту недоторканність громадянина.

ГАБЕ́ЛКО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Зробл. з габелка.

ГАБЕ́ЛОК, -лка, *ч.*, *заст.* Опойок.

ГАБЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Соляний податок у Франції у 14 – 18 ст.

ГАБЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Неславити, паплюжити.

ГАБІЛІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Складання іспиту, що дає право викладати в університеті.

ГАБІЛІТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *зах.* Складати іспит на право викладати в університеті.

ГАБІО́Н, -а, *ч.* Сітчаста конструкція з дроту у вигляді паралелепіпеда, заповнена камінням або галькою. Застосовується при зведенні берегоукріпних і регуляційних споруд.

ГАБІО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **габіо́н**.

ГА́БІТ, -у, *ч.*, *діал.* Сутана.

ГА́БІТУС, -у, *ч.* 1. Зовнішній вигляд людини, її конституція, статура. 2. Зовнішній вигляд тварини або рослинного організму, кристалу та ін.

ГАБЛИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Телятина.

ГА́БЛІ, -ів, *мн.*, *зах.* Вила з кульками на кінцях зубців для навантаження, вигрібання картоплі та інших коренеплодів.

ГАБО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Зробл. з габи (*див.* **габа́**[1] 1).

ГАБРІЄЛЬСОНІ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Чорні агрегати заокруглених кристалів із алмазним блиском.

ГА́БРО, *невідм.*, *с.* Різновид граніту дрібнокристалічної структури чорного або темно-зеленого кольору; використовується для спорудження скульптур, надмогильних плит та облицювальних робіт у будівництві.

ГА́БРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́бро**.

ГАБРОНЕМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз непарнокопитих.

ГАБРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на вигляд, за структурою, за властивостями на габро.

ГАБУ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Звуження русла в річці, де шумує вода.

ГАБЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **габцюва́ти**.

ГАБЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Хапати, ловити.

ГАВ, *виг.* Звуконаслідування, що означає гавкання собаки.

ГАВА́БІ, *невідм.*, *ч.* Африканське кочове плем'я, що живе на берегах Червоного моря.

ГАВА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Гаваїв і гавайців. ** **гава́йська ґіта́ра** – шестиструнний щипковий інструмент з родини гітар.

ГАВА́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **гава́єць**, -йця, *ч.*; **гава́йка**, -и, *ж.*). Народ, що складає корінне населення Гавайських островів; представники цього народу.

ГАВА́Л, -а, *ч.* 1. Дагестанський двобічний барабан. 2. Азербайджанський бубон.

ГАВА́НА, -и, *ж.* 1. Столиця Куби. 2. *розм.* Сорт тютюну. 3. Сигара з цього тютюну.

ГАВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Житель Гавани.

ГАВА́НКА, -и, *ж.* Жителька Гавани.

ГА́ВАНСЬКИЙ, -а, -е Прикм. до **га́вань**.

ГАВА́НСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **гава́на**. *Гаванські сигари.*

ГА́ВАНЬ, -і, *ж.* Природно захищена від вітру, хвиль, течій і льодоходу частина океану, моря, річки, зручна для стоянки суден. // Місто з природною або штучно зробленою стоянкою для суден.

ГА́ВДЕ, *невідм.*, *ж.* Болгарський, сербо-хорватський, словацький музичний інструмент типу волинки.

ГАВЕЛЬО́К, -лька́, *ч.* Безрукавка з прорізами для руки під пелериною.

ГАВЗА́, -и́, *ч. і ж.*, *діал.* Гидотна людина.

ГАВЗА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **гавза́**.

ГАВІА́Л, -а, *ч.* Рід плазунів підкласу крокодилів; водяться у великих річках на півдні Азії.

ГАВІ́Т, -у, *ч.* У вірменській середньовічній архітектурі: притвор храму – усипальниця, місце для молитви та зборів.

ГАВК, -у, *ч.*, *зах.* Гавкіт.

ГА́ВКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **га́вкати** і звуки, утворювані цією дією.

ГА́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Видавати уривчасті звуки (про собак, лисиць та деяких інших тварин). // Імітувати ці звуки. 2. *перен.*, *вульг.* Уживається в знач. **говори́ти** 1 стосовно людини, яку зневажають.

ГАВКА́Ч, -а́, *ч.*, *зах.* Лис.

ГА́ВКАЮЧИЙ, -а, -е. Уривчастий, з хрипотою (про голос).

ГА́ВКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **га́вкання**.

ГА́ВКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **га́вкати**.

ГАВКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **гавкоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ГАВКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **га́вкати** 1.

ГАВКОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **гавкоті́ння**.

ГАВКУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Собака. 2. *перен.*, *зневажл.* Про панського прислужника і подібних до нього.

ГАВКУ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Який голосно і часто гавкає (про собаку).

ГАВОЛЯ́НИ, -ів, *мн.* Плем'я полабських слов'ян, що жило по річках Спреві і Гаволі.

ГАВО́Т, -а, *ч.* Повільний старовинний французький танець і музика до нього.

ҐА́ВРИК, -а, *ч.*, *зневажл.* 1. Те саме, що **ґа́ва** 2. 2. Сіра, пересічна, непримітна людина.

ГА́ВРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гавр.

ГА́ВРЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ворона.

ГА-ГА́, ГА-ГА-ГА́, *виг.* 1. Уживається для вираження жалю, задоволення і т. ін. 2. Звуконаслідування, що відтворює сміх.

ГА́ГА, -и, *ж.* Полярна морська качка з цінним білим пухом.

ГА-ГА-ГА́ *див.* **га-га́**.

ГАГА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гага́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ГАГА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Видавати звуки "гага" (про гусей). 2. *перен.*, *розм.* Викрикувати, голосно співати і т. ін. (про людину).

ГАГА́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* 1. *неперех.* Однокр. до **гага́кати**. 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Ударити.

ГАГА́КУ, *невідм.*, *ж.* 1. Придворна оркестрова музика в Японії. 2. *збірн.* Різні види японського придворного театрально-музичного мистецтва.

ГАГА́РА, -и, *ж.* Великий північний водоплавний птах, шкурка якого використовується як пташине хутро.

ГАГАРИНІ́Т, -у, *ч.* Тригональний гексафторид рідкісноземельних металів, кальцію і натрію.

ГАГА́РКА, -и, *ж.* Північний морський птах завбільшки з невелику качку.

ГАГА́РЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **гага́ра**.

ГАГА́Т, -у, *ч.* Різновид кам'яного вугілля, що легко обробляється і полірується; гірська стверділа смола.

ГАГА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гага́т**. // Зробл. з гагату. *Гагатові ґудзики.*

ГАГАУ́ЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гагау́з**, -а, *ч.*; **гагау́зка**, -и, *ж.*). Народність, що невеликими групами живе в Україні, Молдові, на Північному Кавказі та в Казахстані й розмовляє мовою, яка належить до тюркської сім'ї мов.

ГАГАУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гагау́зи**.

ГА́ГАЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́га**.

ГАГІ́ЛКИ, -лок, *мн.* Українські народні обрядові пісні.

ГАГІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **агіоло́гія**.

ГА́ГРИНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гагри.

ГАД, -а, *ч.* 1. Земноводна тварина або плазун. 2. *перен.*, *зневажл.* Про огидну, підступну людину. // Уживається як лайливе слово.

ГАДА́Й-ЗІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Те саме, що **білозі́р**[1].

ГА́ДАНИЙ, -а, -е. 1. Заздалегідь продуманий; передбачуваний. 2. Уявлюваний.

ГАДА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **гада́ти**[1].

ГАДА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **гада́ти**[2].

ГАДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *про кого – що і без додатка.* Думати, розмірковувати. // Мріяти. 2. *перев. із спол.* що. Мати думку, міркування з якого-небудь приводу; вважати. // Передбачати, припускати. 3. *з інфін.* Мати намір що-небудь робити. // Сподіватися.

ГАДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.* Ворожити.

ГАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *безос.* 1. Уявлятися в думці; здаватися. 2. Бути в думці; думатися. 3. *з*

інфін. Мати намір що-небудь робити.
ГАДВА́Б, -у, *ч.*, *зах.* Те саме, що **єдва́б**.
ГАДВА́БНИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **гадва́б**.
ГА́ДДЯ, -я, *с.* Збірн. до **гад** 1.
ГАДЕНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Маля гада (у 1 знач.). 2. *перен.*, *зневажл.* Про злу, підступну молоду людину. // Уживається як лайливе слово.
ГА́ДЕС, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог підземного царства; пекло.
ГАДЖУ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Молода смерека.
ГА́ДИНА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **гад** 1. 2. *перен.*, *зневажл.* Те саме, що **гад** 2.
ГАДИ́Т, -у, *ч.* Збірка висловів, афоризмів, які приписують Мухаммедові і визнають, як і Коран, за підручник "праведного життя".
ГА́ДІВ, -дова, -дове. Прикм. до **гад** 1. *Гадове око.* // Уживається як лайливе слово.
ГА́ДКА, -и, *ж.* Те саме, що **ду́мка** 1 – 3. ** **(і) га́дки не ма́ти** – не думати зовсім, і в думках нічого не мати.
ГАДКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **гадкува́ти**.
ГАДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Міркувати, роздумувати.
ГА́ДОВИЙ, -а, -е. Властивий, належний, притаманний гадові (*див.* **гад** 1, 2).
ГАДОВИ́ЩЕ, -а, -е. Місце скупчення гадів; гадюче гніздо.
ГАДОЛІ́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гадолі́ній**.
ГАДОЛІ́НІЙ, -ю, *ч.* Хімічний елемент, що відноситься до сімейства лантаноїдів; сріблясто-білий метал.
ГАДОЛІНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; бурувяті або зеленкувато-чорні кристали зі скляним або смоляним блиском.
ГА́ДОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **га́дка**. Уживається перев. у словоспол. гадки-гадоньки, думки-гадоньки.
ГА́ДОЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **га́донька**.
ГА́ДРА, -и, *ж.*, *зах.* Сварлива баба.
ГАДРОБАКТЕРІО́ЗИ, -ів, *мн.* Те саме, що **трахеобактеріо́зи**.
ГАДРОЗА́ВРИ, -ів, *мн.* Качкодзьобі динозаври.
ГАДУ́ЛКА, -и, *ж.* Див. **году́лка**.
ГАДЬ, -і, *ж.* Те саме, що **га́ддя**.
ГАДЮ́К, -а, *ч.*, *зах.* Гадина.
ГАДЮ́КА, -и, *ж.* 1. Отруйна змія з плескатою головою у вигляді трикутника. // *у знач. присл.* **гадю́кою**. Як гадюка; утворюючи зигзаги, кільця. 2. *перен.*, *зневажл.* Про злу, підступну людину. // Уживається як лайливе слово.
ГАДЮ́КОВІ, -их, *мн.* Родина ряду отруйних гадюк.
ГАДЮ́РА, -и, *ж.* Велика гадюка чи змія.
ГАДЮ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **гадю́чий**.
ГАДЮЧА́, -а́ти, *с.* Те саме, що **гадюченя́**.
ГАДЮЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Маля гадюки (у 1 знач.). 2. *перен.*, *зневажл.* Про злу, підступну молоду людину. // Уживається як лайливе слово.
ГАДЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **гадю́ка** 1. // Такий, як у гадюки. // Такий, як гадюка. 2. *перен.* Який таїть у собі небезпеку; віроломний.
ГАДЮ́ЧИН, -а, -е. Належний гадюці (у 1 знач.).
ГАДЮ́ЧИНА, -и, *ж.* М'ясо гадюки чи змії.
ГАДЮ́ЧИТИСЯ, -иться, *недок.* Звиватися як гадюка.
ГАДЮ́ЧИЩЕ, -а, *с. і ж.* Збільш. до **гадю́ка** 1.
ГАДЮ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **гадю́ка** 1. 2. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **змі́йка** 4.
ГАДЮ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Місце, де живуть гадюки; кубло гадюк. 2. *перен.* Скупчення ворожих сил. ** **в'язолистий гадю́чник** – багаторічна трав'яниста рослина родини розоцвітих.
ГАДЮ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **гадю́ка**.
ГАДЯ́, -я́ти, *с.*, *розм.* 1. Маля гада (у 1 знач.). 2. *перен.*, *зневажл.* Про злу підступну молоду людину.
ГА́ДЯЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гадяч.
ГА́ДЯЧИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **гад**.
ГАЕ́ЛИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ге́ли**.
ГАЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гае́ли**.
ГА́ЕР, -а, *ч.* 1. У давнину – блазень. 2. Той, хто блазнює, кривляється, балагурить на потіху іншим.
ГА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **га́йка**[1].
ГАЖА́, -і, *ж.* Платня, пенсія.
ГАЗ[1], -у, *ч.* 1. Речовина, здатна поширюватися в усьому доступному для неї просторі, рівномірно заповнюючи його. // Отруйна речовина з такими властивостями. // Загальна назва газуватих або паруватих речовин, що використовуються для опалення, освітлення та як рушійна сила. ** **вибухонебезпе́чний газ** – газ, що вибухає від іскри, а також у разі підвищення температури. **відпрацьо́вані га́зи** – гази, що випускаються з двигуна після виконання ними корисної роботи. **ди́хальний газ** – повітря або газоповітряна суміш, що циркулюють у системі дихального апарата та в з'єднаних з нею органах дихання людини. **зрі́джений газ** – газ, який за температури зовнішнього середовища нижче 20 °С або тиску вище 100 кПа чи за сумісної дії обох цих умов перетворюється в рідину. **іне́ртні га́зи** – благородні гази, а також гази, які не взаємодіють із компонентами даної системи за даних умов. **комуна́льно-побуто́вий газ** – газ, призначений як паливо для потреб населення та промислових підприємств. **натиска́ти на газ** – посиленням подачі пального збільшувати швидкість руху машини, зрушувати машину з місця. **приро́дний газ** – суміш газоподібних вуглеводнів, що створюється в земній корі та широко використовується як високоекономічне паливо. **скра́плений газ** – те саме, що **зрі́джений газ**. 2. *тільки мн.* Газуваті виділення шлунка і кишок. 3. *фіз.* Третій агрегатний стан речовини.
ГАЗ[2], -у, *ч.* Дуже тонка прозора шовкова тканина.
ГАЗ[3], -у, *ч.*, *розм.* Педаль керування подачею пального у двигуні внутрішнього згоряння в автомобілі; акселератор.
ГАЗАВА́Т, -у, *ч.* У войовничих мусульман: священна війна проти немусульман ("невірних").
ГАЗАРДО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Запальний, азартний.
ГАЗА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для проведення газації.
ГАЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Протруювання газом (*див.* **газ**[1] 1).
ГАЗ-ВІДНО́ВНИК, га́зу-відно́вника, *ч.* Газувата речовина, яка використовується в хімії, металургії й техніці як відновник та паливо.
ГАЗВОДА́, -и́, *ж.* Газована вода.
ГАЗГО́ЛЬДЕР, *ч.* 1. *род.* -а. Резервуар для нагромадження і зберігання газу (*див.* **газ**[1] 1). 2. *род.* -у. Прогумована тканина.
ГАЗЕ́ЛА, -и, *ж.* Те саме, що **газе́ль**[2].
ГАЗЕ́ЛЬ[1], -і, *ж.* Тварина родини антилоп, швидка, з тонкими і довгими ногами.
ГАЗЕ́ЛЬ[2], -і, *ж.* Віршова форма поезії народів Сходу, що складається з 10 – 12 двовіршів, об'єднаних однією римою, яка повторюється в кожному парному рядку.
ГАЗЕ́ЛЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **газе́ль**[1]. // Такий, як у газелі.
ГАЗЕ́ТА, -и, *ж.* Періодичне, перев. щоденне, друковане на великих аркушах паперу видання, яке містить різноманітні матеріали про поточні події суспільно-політичного, культурного та економічного життя. *Стінна газета.*
ГАЗЕ́ТКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **газе́та**.
ГАЗЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **газе́та**. // Зробл. з газети. // Власт. газеті.
ГАЗЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **газетя́р**.
ГАЗЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **газе́тник**.
ГАЗЕ́ТНО, *присл.*, *розм.* Газетним стилем.
ГАЗЕТЯ́Р, -а́, *ч.* 1. Видавець газети або її співробітник. 2. Той, хто продає газети на вулиці.
ГАЗЕТЯ́РКА, -и. Жін. до **газетя́р**.
ГАЗЕТЯ́РСТВО, -а, *с.* Заняття газетяра (у 1 знач.).
ГАЗЕТЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **газетя́р**.
ГАЗИРІ́, -ів, *мн.* (*рідко*, *одн.* **гази́р**, -а́, *ч.*). Нашиті на верхній частині черкески гнізда для патронів.
ГАЗИРО́ВНИК, -а, *ч.* Робітник, який насичує вуглекислим газом воду, прохолодні напої чи шипучі вина.
ГАЗИФЕ́Р, -а, *ч.* Апарат для зберігання рідкого кисню і перетворення його на газ.
ГАЗИФІКА́ТОР, -а, *ч.* Спеціаліст з газифікації.
ГАЗИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Перетворення твердого та рідкого палива в горючий газ. 2. Застосування горючого газу як палива в різних галузях народного господарства і в побуті.
ГАЗИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **газифікува́ти**. // **газифіко́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* Забезпечений газом.
ГАЗИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати газифікацію.
ГАЗИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **газифікува́ти**.
ГАЗІ́, *невідм.*, *ч.* 1. За середньовіччя – учасник повстання (газавату). 2. В деяких країнах Сходу – спеціальні загони, які вербувалися для захисту кордонів і придушення народних повстань. 3. Почесний титул у багатьох мусульманських країнах, який надавався воєначальникам.
ГАЗІВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник газової промисловості, а також той, хто обслуговує газові установки.
ГАЗІВНИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до газівника.
ГАЗІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **газівни́к**.
ГАЗЛІ́ФТ, -а, *ч.* Ліфт для підняття нафти або води зі свердловини.
ГАЗЛІ́ФТНИЙ, -а, -е. Стос. до газліфта, здійснюваний за допомогою газліфта. *Газліфтна експлуатація свердловин.*
ГАЗОАБСОРБЕ́НТ, -а, *ч.* Те саме, що **газовбира́ч**.
ГАЗОАБСОРБТИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **газовбирни́й**.
ГАЗОАБСОРБЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який поглинає (адсорбує) гази своєю розвиненою поверхнею.
ГАЗОАНАЛІ́З, -у, *ч.* Визначення якісного і кількісного складу суміші газів.
ГАЗОАНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого визначають якісний і кількісний склад суміші газів.
ГАЗОБАЛО́Н, -а, *ч.* Балон, у якому зберігається горючий газ.
ГАЗОБАЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **газобало́н**. // Обладнаний газобалоном.
ГАЗОБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Система заходів і засобів, які забезпечують запобігання впливові шкідливих чи вибухонебезпечних речовин на людину.
ГАЗОБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до газобезпеки.
ГАЗОБЕНЗИ́НОВИЙ, -а, -е. Який працює, спалюючи у своїх двигунах газ чи бензин, або газово-бензинову суміш.
ГАЗОБЕ́ТОН, -у, *ч.* Дірчастий бетон, що його одержують унаслідок вдування в цементне тісто повітря або введення газотвірних сумішей.
ГАЗОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **газобето́н**.
ГАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. **дегазува́ти** 1. // *у знач. прикм.* Насичений газом.
ГАЗОВБИРА́Ч, -а́, *ч.* Речовина, що вбирає газ усією своєю товщею.
ГАЗОВБИРНИ́Й, -а́, -е́. Який вбирає газ усією своєю товщею.
ГАЗОВБИРНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **газовбира́ч**.
ГАЗОВИ́ЗНАЧЕННЯ, -я, *с.* Визначення наявності та концентрації компонентів газових сумішей.
ГАЗОВИЗНА́ЧНИК, -а, *ч.* Прилад для безпосереднього визначення наявності та концентрації компонентів газових сумішей.
ГА́ЗОВИЙ[1], -а, -е. 1. Прикм. до **газ**[1] 1. ** **га́зовий ана́ліз** – якісне і кількісне визначення газових компонентів у газових, пароподібних, рідких і твердих сумішах. **га́зовий розря́д** – проходження електричного струму через газ. // Який функціонує за допомогою горючого газу. ** **га́зовий ла́зер** – лазер з активним середовищем у вигляді газів, парів або їх сумішей. **га́зовий лічи́льник** – побутовий прилад для контролю кількості спожитого газу. 2. Пов'язаний із застосуванням, з дією отруйних газів. *Газовий балончик.* ** **га́зова збро́я** – зброя, призначена для тимчасового ураження живої мішені шляхом застосування сльозоточивих або подразнюючих речовин.
ГА́ЗОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **газ**[2].
ГАЗОВИ́К, -а́, *ч.* Спеціаліст із газифікації, з обслуговування газових установок.
ГАЗОВИРЛИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до газовирлиці; газотурбінний.
ГАЗОВИРЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **газотурбі́на**.
ГАЗОВИРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Промислове виробництво хімічно і технічно важливих газів (водню, кисню, аміаку тощо).
ГАЗОВІДВІ́ДНИЙ, -а́, -е́. Який служить для відведення газу.
ГАЗОВО́З, -а, *ч.* Танкерне судно для перевезення зрідженого газу.
ГАЗОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Який перевозить стиснені або скраплені гази.
ГАЗОВОЛЮМЕ́ТРІЯ, -я, *ж.* Метод кількісного аналізу, в якому визначуваний компонент перетворюють на газоподібну сполуку й вимірюють її об'єм.
ГА́ЗОВО-ПИЛОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **газопилови́й**. *Газово-пилова хмара.*
ГАЗОВСМО́КТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що всмоктує, абсорбує гази.
ГА́ЗО-ГА́ЗОВИЙ, -а, -е. Який стосується суміші газів, механічного витіснення одного газу іншим, хімічних реакцій між газами та ін.
ГАЗОГЕ́Н, -у, *ч.* Тіло, речовина, з яких добувають газ.
ГАЗОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для виробництва горючого газу способом неповного спалювання твердого палива.
ГАЗОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **газогенера́тор**.
ГАЗОГЕНЕРА́ТОРНИК, -а, *ч.* Робітник, що обслуговує, експлуатує і лагодить апарат для виробництва горючого газу.
ГАЗОГЕНЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виробництво горючого газу неповним спалюванням твердого палива.
ГАЗОГЕНЕРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до газогенерації.
ГАЗОГІДРА́Т, -у, *ч.* Сполука втиснення молекул газу у порожнини кристалічної ґратки води (криги); використовують для висолоджування морської води.
ГАЗОГІ́Н, -го́ну, *ч.* Те саме, що **газопрові́д**.
ГАЗОГІ́ПС, -у, *ч.* Легкий бетон ніздрюватої структури.
ГАЗОДВИГУ́Н, -а́, *ч.* Двигун внутрішнього згоряння, що працює на газуватому пальному.
ГАЗОДИ́ЗЕЛЬ, -я, *ч.* Газовий двигун типу дизеля.
ГАЗОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Розділ механіки, що вивчає рух стискуваних газів та їхню силову і теплову взаємодію з поверхнею твердих тіл.
ГАЗОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до газодинаміки, пов'язаний із рухом стискуваних газів та їхньою силовою і тепловою взаємодією з поверхнею твердих тіл. *Газодинамічний тиск.*
ГАЗОДМУ́ХАЛО, -а, *с.* Газодуттєвий пристрій або устаткування.
ГАЗОДМУ́ХАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до газодмухання.
ГАЗОДМУ́ХАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **газодуття́**.
ГАЗОДОБУВА́Ч, -а́, *ч.* Робітник газодобувної промисловості, газодобувного підприємства.
ГАЗОДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Який стосується, пов'язаний із добуванням газу. // Який використовується, призначений для добування газу.
ГАЗОДУ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **газодму́хало**.
ГАЗОДУ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до газодуття.
ГАЗОДУ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до газодуття.
ГАЗОДУТТЄ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до газодуття.
ГАЗОДУТТЯ́, -я́, *с.* Дуття газом, за допомогою газової струмини.
ГАЗОЕЛЕКТРОЗВА́РНИК, -а, *ч.* Фахівець, майстер із газоелектрозварювання.
ГАЗОЕЛЕКТРОЗВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Зварювання металів полум'ям газокисневого пальника або електрострумом. 2. Зварювання металів електродугою за допомогою зварювального електрода у захисній газовій атмосфері.
ГАЗОЗБІ́РНИЙ, -а, -е. Який служить для збору природного газу, що надходить із різних свердловин. *Газозбірний пункт.*
ГАЗОЗВА́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **газозва́рювання**.
ГАЗОЗВА́РНИК, -а, *ч.* Той, хто зварює метал за допомогою газу (*див.* **газ**[1] 1).
ГАЗОЗВА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **газозва́рник**.
ГАЗОЗВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується, пов'язаний із газозварюванням. // Який використовується, призначений для газозварювання.
ГАЗОЗВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Зварювання металу за допомогою газу (*див.* **газ**[1] 1).
ГАЗОЗВА́РЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **газозва́рник**.
ГАЗОЗВА́РЮВАЧКА, -и. Жін. до **газозва́рювач**.
ГАЗО́ЙЛЬ, -ю, *ч.* Фракція перегонки нафти.
ГАЗОКИСНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється розпеченим струменем горючого газу та кисню (про спосіб різання металу). 2. Який служить для такого різання.
ГАЗОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Підприємство з комплексної переробки природного газу.
ГАЗОКОМПРЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Який підвищує тиск природного газу.

ГАЗОКОНДЕНСА́Т, -у, *ч.* Природний газ із домішками важких вуглеводнів.

ГАЗОКОНДЕНСА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **газоконденса́т**. // Признач. для видобування, обробки газоконденсату. *Газоконденсатні поклади.*

ГАЗОКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до замерзлих (твердих) газів у формі молекулярних кристалів. 2. Який містить атоми або молекули газів, що "ув'язнені" (замкнені) у кристалічних ґратках сполук.

ГАЗОЛІ́Н, -у, *ч.* Горюча рідина, що є продуктом перегонки нафти; газовий бензин.

ГАЗОЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **газолі́н**. // Який виробляє газолін.

ГАЗОМЕ́Т, -а, *ч.* Застарілий тип хімічної зброї, що був призначений для ураження живої сили та зараження місцевості отруйними речовинами; використовувався під час Першої світової війни.

ГАЗОМЕТА́ННЯ, -я, *с.*, *іст.* Ураження живої сили ворога та зараження місцевості бойовими отруйними речовинами за допомогою хімічних мін, що вистрілювалися із міномета.

ГАЗО́МЕТР, -а, *ч.* Лабораторний прилад для збирання і зберігання різних газів (*див.* **газ**[1] 1), а також для вимірювання їхнього об'єму.

ГАЗОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кількості та витрат газу (*див.* **газ**[1] 1), що проходить газопровідною трубою; газовий лічильник.

ГАЗОМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до газоміра. 2. Призначений для вимірювання кількості та витрат газу.

ГАЗОМОБІ́ЛЬ, -я, *ч.* Автомобіль, двигун якого працює на стисненому або зрідженому газовому паливі; газобалонний автомобіль.

ГАЗОМОТО́Р, -у, *ч.* Мотор, який приводиться в дію газом.

ГАЗОМОТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **газомото́р**.

ГАЗО́Н, -у, *ч.* Ділянка землі в парку, саду, на бульварі і т. ін., засіяна травою, іноді засаджена квітами.

ГАЗОНАПО́ВНЕНИЙ, -а, -е. Наповнений газом.

ГАЗОНАСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Насичений газом.

ГАЗОНАСИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Загальний вміст газів у якійсь речовині (напр. у мінеральній воді).

ГАЗОНАСО́С, -у, *ч.* Пристрій, призначений для викачування і накачування газів.

ГАЗОНАСО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **газонасо́с**.

ГАЗОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **газонебезпе́чні робо́ти** – роботи, які виконуються в загазованому середовищі або при яких можливий вихід газу.

ГАЗОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який не пропускає крізь себе газ (*див.* **газ**[1] 1).

ГАЗОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **газонепроникни́й**.

ГАЗО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **газо́н**.

ГАЗОНОКОСА́РКА, -и, *ж.* Машина для скошування трави на газонах.

ГАЗОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить природний газ.

ГАЗОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **газоно́сний**.

ГАЗОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *фам.* Однокр. підсил. до **газува́ти** 2, 3.

ГАЗО́ОБМІН, -у, *ч.* Процес поглинання (вбирання) одних газів та виділення інших, який відбувається в живих організмах.

ГАЗООБМІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до газообміну.

ГАЗООХОЛО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для охолодження газу.

ГАЗООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для очищення газу від домішок. *Газоочисне обладнання.* ** **Газоочисна́ устано́вка** – споруда, призначена для вловлювання з відхідних газів або вентиляційного повітря наявних у них шкідливих домішок.

ГАЗООЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **газоочи́щення**.

ГАЗООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Очищення промислових газів від твердих, рідких і газоподібних домішок.

ГАЗООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для очищення газів.

ГАЗОПАРОВИ́Й, -а́, -е́. Призначений для добування та використання в хімії, техніці тощо сумішей газу і пари. *Газопаровий турбосмок.*

ГАЗОПАРОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Трубопровід для переміщення газопарової суміші від її генератора до споживача.

ГАЗОПЕРЕКА́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для перекачування природного газу, що транспортується трубопроводом.

ГАЗОПЕРЕРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Вилучення з природного та коксового газів конденсату (бензину), гелію, сірководню, бензену, амоніаку тощо.

ГАЗОПЕРЕРО́БЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для переробки природного газу.

ГАЗОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Який стосується переробки природного газу.

ГАЗОПЕРЕРО́БНИК, -а, *ч.* Робітник підприємства газопереробної промисловості; фахівець із переробки газу.

ГАЗОПИЛОВИ́Й, -а́, -е́. Який складається з міжзоряного газу і космічного пилу. *Газопилова речовина.*

ГАЗОПИЛОВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для вилучення газових домішок та пилу з промислових газів.

ГАЗОПИЛОВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Фільтр для виокремлення шкідливих газів та механічних домішок із промислових газів.

ГАЗОПЛА́ЗМОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний із використанням плазмотвірного газу. *Газоплазмова обробка металів.*

ГАЗОПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для поглинання газу.

ГАЗОПОГЛИНА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **ге́тер**.

ГАЗОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який володіє фізичними властивостями газу; подібний до газу.

ГАЗОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **газоподі́бний**.

ГАЗОПОСТАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для постачання горючих газів промисловим та іншим споживачам. // Який стосується газопостачання.

ГАЗОПОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.* Постачання горючих газів промисловим та іншим споживачам.

ГАЗОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Система трубопроводів і допоміжних споруд для транспортування та розподілу газу. ** **газопрові́д-ввід** – газопровід від місця приєднання до розподільного газопроводу до вимикального пристрою на вводі.

ГАЗОПРОВІДНИ́Й, -відна́, -відне́. Прикм. до **газопрові́д**.

ГАЗОПРОВІ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто будує чи обслуговує газопровід.

ГАЗОПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім до **газопровідни́й**.

ГАЗОПРО́МИСЕЛ, -слу, *ч.* Підприємство з видобутку природного газу.

ГАЗОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до видобутку природного газу, пов'язаний з ним. *Газопромисловий район.*

ГАЗОПРОМИСЛОВИ́К, -а́, *ч.* Робітник газопромислу.

ГАЗОПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який пропускає крізь себе газ (*див.* **газ**[1] 1).

ГАЗОПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **газопроникни́й**.

ГАЗОПРОЯ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Природне витікання природного газу з надр. *Газопроявлення у свердловині.*

ГАЗОРІДИ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що складається з двох фаз – газуватої і рідкої або використовує цю фізико-хімічну систему. *Газорідинний сепаратор.*

ГАЗОРІДКИ́Й, -а́, -е́. Який складається з рідини, насиченої газом. *Газорідка планета.*

ГАЗОРІ́ЗАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до різання за допомогою газу (*див.* **газ**[1] 1).

ГАЗОРІ́ЗАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто ріже метал за допомогою газу (*див.* **газ**[1] 1).

ГАЗОРІ́ЗАННЯ, -я, *с.* 1. Різання матеріалів газокисневим полум'ям; газокисневе різання. 2. Установка для такого різання металу.

ГАЗОРОЗДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **газосепара́тор**.

ГАЗОРОЗПО́ДІЛ, -у, *ч.* Розподіл газу між споживачами.

ГАЗОРОЗПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для розподілу природного газу між споживачами.

ГАЗОРОЗРЯ́ДНИЙ, -а, -е. В якому використовують світіння стовпа газу (неону, аргону, гелію і т. ін.) чи пари деяких металів (ртуті, натрію, цезію) внаслідок проходження крізь них електричного струму.

ГАЗОРЯТІ́ВНИК, -а, *ч.* Фахівець із газорятувальних робіт.

ГАЗОРЯТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для рятувальних робіт у разі появи або вибуху газу, а також для профілактичних заходів. *Газорятувальна станція.*

ГАЗОСЕПАРА́ТОР, -а, *ч.* Спеціальна установка, в якій газову суміш розділяють на фракції чи окремі складники.

ГАЗОСЕПАРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до газосепаратора і газосепарації.

ГАЗОСЕПАРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розділення газової суміші на фракції чи окремі складники глибоким охолодженням, дифузією, адсорбцією тощо.

ГАЗОСИЛІКА́Т, -у, *ч.* Силікатний бетон з газоутворювальними домішками для створення пористої структури. *Цегла з газосилікату.*

ГАЗОСИЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. Який містить суміш газу та силікату.

ГАЗОСМО́К, -а, *ч.* Пристрій, призначений для викачування і накачування газів.

ГАЗОСМО́КОВИЙ, -а, -е. Призначений для викачування і накачування газів.

ГАЗОСО́С, -а, *ч.* Те саме, що **газосмо́к**.

ГАЗОСО́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **газосмо́ковий**.

ГАЗОСПОЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Споживання природного горючого, коксового, доменного, генераторного та ін. газів.

ГАЗОСПОЖИВА́Ч, -а́, *ч.* 1. Індустріальний комбінат, комунальне господарство чи власник житла, що споживають горючий газ. 2. Транспортний засіб, що спалює у двигуні стиснений природний метан чи скраплений пропан-бутан.

ГАЗОСПОЖИ́ВНИЙ, -ивна́, -ивне́. Який споживає горючий газ.

ГАЗОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Який стійкий проти хімічної (агресивної) дії газу, ерозійної дії газового потоку, газової струмини.

ГАЗОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **газостійки́й**.

ГАЗОСТРУМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до газової струмини, її виникнення, дії та застосування.

ГАЗОСТРУМИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **газострумене́вий**. ** **Газострумі́нні випромі́нювачі**, *тех.* – генератори акустичних коливань, джерелом енергії яких служить високошвидкісне газове середовище.

ГАЗОСУШНИ́К, -а́, *ч.* Речовина, що висушує гази, вбираючи і зв'язуючи водяну пару, що міститься в них.

ГАЗОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* 1. Споруда для зберігання газу (*див.* **газ**[1] 1) і регулювання його подачі. 2. Спеціально пристосоване приміщення для захисту людей від дії отруйних та задушливих газів.

ГАЗОТВІРНИ́Й, -а́, -е́. Який утворює або з якого утворюється газ (*див.* **газ**[1] 1).

ГАЗОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **газоутво́рення**.

ГАЗОТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із транспортуванням природного газу трубопроводами; який служить для такого транспортування. ** **газотра́нспортна систе́ма** – система газопроводів, яка з'єднує продавця та споживача газу і включає магістральні газопроводи, газопроводи-відводи, газорозподільні мережі. **Газотра́нспортні організа́ції** – підприємства, які здійснюють транспортування газу безпосередньо до газопроводів споживача.

ГАЗОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **газостійки́й**.

ГАЗОТРО́Н, -а, *ч.* Двоелектродний йонний прилад, яким змінний струм перетворюють (випрямляють) на постійний.

ГАЗОТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **газотро́н**.

ГАЗОТРУ́БНИЙ, -а, -е. Призначений для перекачування, транспортування газу крізь труби, системами трудопроводів. *Газотрубна магістраль.*

ГАЗОТУРБІ́НА, -и, *ж.* Турбіна, яку обертає дуже стиснений гарячий газ, струмінь якого спрямовують на її лопатки.

ГАЗОТУРБІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **газотурбі́на**. ** **Газотурбі́нне па́ливо бензи́нового ти́пу** – паливо, що складається з вуглеводнів, які дистилюються при температурі від 100 до 250 °С. **Газотурбі́нне па́ливо га́сового ти́пу** – середня фракція нафтопродуктів, що має ті ж показники перегонки і температури спалаху, що і гас.

ГАЗОТУРБОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь машинобудування, що має справу з розробкою, проектуванням і виготовленням газових турбін.

ГАЗОТУРБОВО́З, -а, *ч.* Локомотив, двигуном у якому є газова турбіна.

ГАЗОТУРБОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Судно, що приводиться в рух газовою турбіною.

ГАЗОУЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для газоуловлювання. ** **Газоуло́влювальна устано́вка** – те саме, що **газоуло́влювач**.

ГАЗОУЛО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Вилучення газових домішок із промислових газів, що викидаються в атмосферу.

ГАЗОУЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для вилучення газових домішок з промислових газів, що викидаються в атмосферу.

ГАЗОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення газуватих речовин у просторах Всесвіту, земних надрах, водоймах, живих організмах.

ГАЗОФА́ЗНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з процесами, що проходять у газовій фазі речовини.

ГАЗОФА́ЗОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **газофа́зний**.

ГАЗОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Канал, який служить для спрямування газоподібних продуктів згоряння вздовж поверхні нагрівання чи для їх видалення в атмосферу.

ГАЗОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з хімічною взаємодією газів. *Газохімічна реакція.*

ГАЗОЩІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що має високу щільність, яка виключає проникність крізь нього газу.

ГАЗОЩІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **газощі́льний**.

ГАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **газува́ти**.

ГАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Насичувати газом (*див.* **газ**[1] 1). // Протруювати газом. 2. *розм.* Посилювати подачу пального для збільшення швидкості руху машини, літака і т. ін. // Випускати газ, намагаючись зрушити машину з місця. 3. *перен.*, *розм.* Швидко йти чи їхати, швидко пересуватися.

ГАЗУВА́ТИЙ, -а, -е. Який перебуває в стані газу, має властивості газу; подібний до газу (*див.* **газ**[1] 1).

ГАЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **газува́ти** 1.

ГАЗУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **газува́тий**.

ГАЇ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Українська народна обрядова пісня; веснянка.

ГАЇ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Гай.

ГАЇТЯ́НИ, -тя́н, *мн.* (*одн.* **гаїтя́нин**, -а, *ч.*; **гаїтя́нка**, -и, *ж.*). Населення Гаїті; представники цього населення.

ГАЇТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гаїті.

ГАЇ́ЧКА, -и, *ж.* Дрібна пташка родини синицевих.

ГАЙ[1], га́ю, *ч.* Невеликий, перев. листяний, ліс. // *кого, чого, перен.* Велика кількість.

ГАЙ[2], **ГАЙ-ГАЙ**, *виг.* 1. Уживається для вираження жалю, співчуття, заклопотаності і т. ін. 2. *нар.-поет.* Уживається на початку речення як заспів у піснях.

ГАЙ[3], *виг.*, *у знач. присудк. сл.*, *діал.* Гайда.

ГАЙ[4], га́ю, *ч.*, *мисл.* Назва поширеного в плавнях Дону, Терека та ін. полювання на кабанів із загоничами або собаками.

ГА́ЙВОРОН, -а, *ч.* Перелітний птах родини воронових з блискучим чорним пір'ям.

ГАЙВОРОНЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **гайвороня́**.

ГА́ЙВОРОННЯ, -я, *с.* Збірн. до **га́йворон**.

ГАЙВОРОНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа гайворона.

ГАЙВОРОНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **гайвороня́**.

ГАЙВОРО́НЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́йворон**.

ГАЙ-ГАЙ *див.* **гай**[2].

ГА́ЙДА[1], *виг.*, *у знач. присудк. сл.*, *розм.* Уживається як заклик, спонукання іти куди-небудь: і д і т ь, х о д і м. // Уживається для означення швидкого руху. ** **Га́йда зві́дси** – геть звідси.

ГА́ЙДА[2], -и, *ж.* Земельний наділ общинників у ранньосередньовічній Англії; пізніше – одиниця земельної площі (приблизно 120 акрів).

ГА́ЙДА[3], -и, *ж.* Болгарський, сербський, польський музичний інструмент типу волинки.

ГАЙДАБУ́РА, -и, *ч.*, *діал.* Пустун, бешкетник.

ГАЙДАБУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *діал.* Пустувати, бешкетувати.

ГАЙДАБУРЯ́КА, -и, *ч.*, *діал.* Збільш. до **гайдабу́ра**.

ГАЙДА́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **гайда́р**.

ГАЙДАМА́КА, -и, *род. мн.* -ів, *ч.*, *іст.* 1. Учасник

народно-визвольної боротьби 18 ст. на Правобережній Україні проти польсько-шляхетського та єврейського гніту. 2. Під час іноземної інтервенції та громадянської війни 1918 – 1920 рр. – солдат особливих кінних частин Центральної Ради, а також загонів Петлюри та Скоропадського.
ГАЙДАМАКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *іст.* Дія за знач. **гайдамакува́ти**.
ГАЙДАМАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.* Бути гайдамакою.
ГАЙДАМА́ЦТВО, -а, *с.*, *іст.* 1. Збірн. до **гайдама́ка**. 2. Те саме, що **гайдамакува́ння**.
ГАЙДАМА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **гайдама́ка**.
ГАЙДАМА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *розм.* Чинити розбій.
ГАЙДАМА́ЧКА, -и, *іст.* Жін. до **гайдама́ка**.
ГАЙДАМА́ЧЧИНА, -и, *ж.* Народно-визвольний рух 18 ст. на Правобережній Україні проти польсько-шляхетського та єврейського гніту.
ГАЙДА́Р, -я́, *ч.*, *діал.* Вівчар.
ГАЙДА́РИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **гайда́р**.
ГАЙДА́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Ціпок вівчара.
ГАЙДЕ́Й, -я, *ч.*, *зах.* Чередник.
ГА́ЙДЕНС, -у, *ч.* Широка мережа соціально-психологічної, діагностичної та орієнтаційної служби в системі освіти деяких країн.
ГАЙДИНГЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; ромбічний одноводний кальційгідрогеноортоарсенат.
ГАЙДРО́П, -а, *ч.* Канат, що його кидають з аеростата під час спуску для гальмування.
ГАЙДУ́К, -а́, *ч.*, *іст.* 1. У 15 – 19 ст. у південних слов'ян – повстанець-партизан, що боровся проти турецького панування. 2. Солдат придворної охорони. 3. Виїзний лакей, слуга в багатому поміщицькому домі; слуга. 4. Народний танець.
ГАЙДУ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **гайду́к**. 2. Збройна боротьба проти турецького поневолення балканських слов'ян.
ГАЙДУ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **гайду́к** 1 – 3. // Належний гайдукові, гайдукам.
ГАЙДУЧИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **гайду́к**.
ГАЙДУЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **гайду́к**.
ГАЙК, -а, *ч.* Міфічний прабатько вірмен.
ГА́ЙКА^{1}, -и, *ж.* Металева деталь різних форм з отвором посередині, що має гвинтову різь для нагвинчування на що-небудь (болт, шпильку і т. ін.).
ГА́ЙКА^{2}, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Гаяння (гайнування) часу; затримка.
ГАЙКОВЕ́РТ, -а, *ч.* Ручна машина з електричним, пневматичним або гідравлічним приводом для закручування гайок, гвинтів.
ГАЙКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **га́йка**^{1}.
ГАЙКОШТАМПУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для штампування гайок. // Який стосується штампування гайок.
ГАЙКОШТАМПУВА́ННЯ, -я, *с.* Штампування гайок.
ГАЙМОРИ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки гайморової порожнини.
ГА́ЙМОРІВ, -рова, -рове: ** **га́йморова порожни́на** – придаткова порожнина носа, розміщена всередині парної верхньощелепної кістки.
ГАЙМОРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження верхньощелепних пазух після їх штучного контрастування.
ГАЙМОРОСКО́П, -а, *ч.* Те саме, що **антроско́п**.
ГАЙМОРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **антроскопі́я**.
ГАЙМОРОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хірургічний розтин верхньощелепної пазухи.
ГА́ЙНИЙ^{1}, -а, -е, *діал.* Забарний.
ГА́ЙНИЙ^{2}, -а, -е, *діал.* Гайовий.
ГАЙНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Лісник, лісничий.
ГА́ЙНО, *діал.* Присл. до **га́йний**^{1}.
ГАЙНО́^{1}, -а́, *с.*, *розм.* 1. Гній, кал. 2. Безладдя.
ГАЙНО́^{2}, -а́, 1. Лігво ведмедя. 2. Гніздо білки з гілок в кроні дерева.
ГАЙНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гайнува́ти**.
ГАЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Витрачати марно, розтринькувати, переводити. 2. *неперех.*, *діал.* Гуляти. 3. *перех.*, *діал.* Мучити.
ГАЙНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **гайнува́ти** 1, 3.
ГАЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Швидко побігти, помчати; майнути.
ГАЙНЯ́НИЙ, -а, -е, *діал.*, *розм.* Брудний, поганий.
ГАЙОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гай**^{1}. // Який росте в гаю.
ГАЙОВИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Лісовик.
ГАЙО́К, -йка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **гай**^{1}.
ГАЙО́Т, -а, *ч.* Плосковершинна підводна вулканічна гора.
ГАЙО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **гайо́к**.
ГА́ЙРИНГ, -а, *ч.* Середньосторокова оренда машин і обладнання без надання орендаторові права придбати їх у власність.
ГАЙСА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **гайса́ти**.
ГАЙСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **гаса́ти**.
ГА́ЙСТЕР, -тра, *ч.*, *зах.* Чорногуз, лелека.
ГА́ЙСТРА, -и, *ж.*, *діал.* Айстра.
ГА́ЙТА, -и, *ж.*, *діал.* Шльондра.
ГАЙТА́Н, -а, *ч.*, *заст.* Плетений шнурок або тасьма.
ГАЙТИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Жердина.
ГАЙТОВЕ́, -во́го, *с.*, *діал.* Полювання.
ГАЙТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **гайтува́-ти** 1.
ГАЙТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *зах.* Полювати гончаками. 2. *діал.* Розпусничати.
ГА́ЙЩИК, -а, *ч.*, *мисл.* Загонич на гайовому полюванні.
ГАЙЯ́РДІЯ, -ї, *ж.* Рід трав'янистих багаторічних чи однорічних рослин родини складноцвітих.
ГАК^{1}, -а, *ч.* 1. Металевий або дерев'яний стрижень, загнутий на одному кінці. 2. Те саме, що **баго́р**. // Невеличкий загнутий металевий стрижень з гострим вістрям на одному кінці, що чіпляється другим кінцем до волосіні вудочки для ловлі риби; гачок. 3. Те саме, що **защі́пка** 1. 4. *перен.*, *розм.* Про щось додаткове або зайве. ** **Да́ти га́ку**; **зробити гак** – пройти, проїхати зайву відстань, рухаючись кружним шляхом. **З га́ком** – з невеликою надбавкою; з чимось.
ГАК^{2}, -у, *ч.* Окладна одиниця у феодальній Прибалтиці, за якою визначався розмір повинностей феодалу.
ГАКАБО́РТ, -а, *ч.* Верхня закруглена частина кормового краю корабля.
ГАКАБО́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гакабо́рт**.
ГА́КАЛО, -а, *ч. і с.*, *жарт.* Той, хто часто гакає.
ГА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **га́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ГА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати глибокий гортанний звук, вимовляти або викрикувати г а .
ГАКІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *іст.* Довга і важка рушниця, з гаком на прикладі, яка була на озброєнні запорізьких козаків у 15 – 16 ст.
ГА́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Однокр. до **га́кати**. 2. Ударити, стукнути.
ГА́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гак**.
ГАКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на вигляд, за формою на гак (у 1 знач.).
ГАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має форму гака або схожий на нього.
ГАЛ^{1}, *див.* **га́ли**^{1}.
ГАЛ^{2}, -а, *ч.*, *фіз.* Найменування одиниці прискорення, що часто використовується в геофізиці.
ГА́ЛА *див.* **га́ли**^{2}.
ГАЛА́^{1}, *невідм.* 1. У 17 – 18 ст. – урочисте придворне свято. 2. У поєднанні з деякими іменниками означає особливо урочисте видовище.
ГАЛА́^{2}, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **оромо́**.
ГАЛАБУ́РДА, -и, *ж.*, *діал.* Бешкет.
ГАЛАБУ́РДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *діал.* Бешкетувати.
ГАЛАБУ́РДНИЙ, -а, -е, *діал.* Бешкетний.
ГАЛАБУ́РДНИК, -а, *ч.*, *діал.* Бешкетник.
ГАЛАБУ́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Погорда, пиха.
ГАЛА́-ВИСТА́ВА, -и, *ж.* Святкова вистава.
ГАЛАГА́З, -а, *ч.* Птах родини качачих, поширений на узбережжі Чорного й Азовського морів.
ГАЛА́ГО, *невідм.*, *ч.* Рід ссавців підряду напівмавп.
ГАЛАЗОЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для лікування алергійних захворювань носа.
ГАЛАЇ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Весняна розвага.
ГАЛА́Й-БАЛА́Й: ** **на гала́й-бала́й** – як-небудь.
ГАЛАЙДА́, -и́, *ч. і ж.*, *діал.* Бродяга.
ГАЛА́ЙКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **гала́йкати**.
ГАЛА́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Галакати.
ГАЛА́ЙКО, -а, *ч.*, *діал.* Крикун, балакун.
ГАЛАЙКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ГАЛАЙКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *діал.* Підсил. до **гала́йкати**.
ГАЛАЙКОТІ́ТИ *див.* **галайкота́ти**.
ГАЛАЙКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Крикливий, балакучий.
ГАЛА́ЙСТРА, -и, *ж.*, *діал.* Юрба, стовпище.
ГАЛА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Голосно розмовляти. // Розмовляти, базікати.
ГАЛА́-КОНЦЕ́РТ, -у, *ч.* Святковий, урочистий концерт.
ГАЛАКСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; чорні кристали, що трапляються у манганосилікатних жилах.
ГАЛА́КСІЙ, -я, *ч.*, *астр.* Грецька назва Молочного Шляху.
ГАЛАКТА́НИ, -ів, *мн.* Полісахариди, молекули яких побудовані переважно із залишків D- або L-галактози.
ГАЛА́КТИКА, -и, *ж.* Космічна система, що складається із зірок, зоряних скупчень, пилових і газових туманностей, розсіяного газу і пилу.
ГАЛАКТИ́Т, -у, *ч.* Друга назва безбарвного натроліту з Шотландії.
ГАЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гала́ктика**.
ГАЛАКТО́ЗА, -и, *ж.* Моносахарид із групи гексоз.
ГАЛАКТОЗАМІ́Н, -у, *ч.* Органічна сполука, що належить до групи аміноцукрів.
ГАЛАКТОЗЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, яка характеризується накопиченням у крові галактози через брак відповідного фермента.
ГАЛАКТОЗИДА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти, що належать до класу гідролаз, підкласу глікозидаз.
ГАЛАКТО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **галакто́за**.
ГАЛАКТОЗУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Наявність галактози в сечі.
ГАЛАКТОМЕТИЛО́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **фуко́за**.
ГАЛАКТО́МЕТР, -а, *ч.* Ареометр для визначення питомої ваги молока.
ГАЛАКТОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед* Мимовільне витікання молока із сосків молочних залоз у період між годуванням дитини.
ГАЛАКТОСТА́З, -у, *ч.* Застій молока в молочних залозах жінок, що годують грудьми.
ГАЛАКТОФОРИ́Т, -у, *ч.* Запалення проток молочних залоз.
ГАЛАКТОФОРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження молочних проток молочної залози після штучного контрастування.
ГАЛАКТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *ж.* Кіста молочної залози, що розвивається внаслідок закупорювання молочних проток під час лактації.
ГАЛАКТУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **хілурі́я**.
ГАЛАЛІ́Т, -у, *ч.* Один із видів білкового пластику.
ГАЛАЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **галалі́т**.
ГАЛАМА́ГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Базікати.
ГАЛА́-МА́ТЧ, -у, *ч.* Заключний матч змагання.
ГАЛА́НТ, -а, *ч.*, *розм.* Галантна людина.
ГАЛАНТАМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат; застосовують при міастенії, поліневритах, радикулітах.
ГАЛАНТЕРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **галантере́я**. 2. *перен.*, *фам.* Те саме, що **гала́нтний**.
ГАЛАНТЕРЕ́ЙНИК, -а, *ч.* Той, хто торгує галантерейними товарами.
ГАЛАНТЕРЕ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **галантере́йник**.
ГАЛАНТЕРЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фам.* Властивість за знач. **галантере́йний** 2.
ГАЛАНТЕРЕ́Я, -ї, *ж.* Загальна торгова назва різних дрібних предметів туалету (краватки, стрічки, ґудзики і т. ін.).
ГАЛА́НТНИЙ, -а, -е. Вишукано чемний, люб'язний. ** **гала́нтний стиль**, *муз.* – стиль європейської музики, поширений на початку та в середині 18 ст.
ГАЛА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гала́нтний**.
ГАЛА́НТНО. Присл. до **гала́нтний**.
ГАЛА́НТУС, -а, *ч.*, *бот.* Пролісок.
ГАЛАНЦІ́, -і́в, *мн.*, *діал.* Вузькі штани.
ГАЛАНЧА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Одягнений у галанці.
ГАЛАПА́С, -а, *ч.*, *зах.* Дармоїд.
ГА́ЛАС, -у, *ч.* 1. Безладне звучання багатьох голосів; крики, гамір. 2. *перен.* Те саме, що **ро́зголос**; сенсація. 3. *іст.* Бойовий маневр запорізьких козаків, що полягав у змішуванні їх із ворожим військом і перетворенні його в такий спосіб у некеровану, безладну юрбу.
ГАЛАСА́ЙКО, -а, *ч.*, *діал.* Крикун.
ГАЛАСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **галаса́ти**.
ГАЛАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Сильно кричати.
ГАЛА́СВІТА, *присл.*, *діал.* Невідомо куди; кудись.
ГАЛАСКОРБІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Комплексна сполука солей аскорбінової та галової кислот.
ГАЛАСЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який галасує (у 1 знач.). // Сповнений галасу (у 1 знач.). 2. *перен.* Який викликає сенсацію; гучний.
ГАЛАСЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **галасли́вий**.
ГАЛАСЛИ́ВО. Присл. до **галасли́вий**. // *у знач. присудк. сл.*
ГА́ЛАСНИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **га́лас** 3.
ГАЛАСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **галасува́ти**.
ГАЛА́-СПЕКТА́КЛЬ, -ю, *ч.* Святковий спектакль.
ГАЛАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **галасува́ти**.
ГАЛАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Здіймати галас (у 1 знач.); сильно кричати. 2. *перен.*, *зневажл.* Виявляти підвищений інтерес до якого-небудь питання, активно обговорюючи його, привертаючи до нього увагу широкої громадськості.
ГАЛАСУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що галасливий 1.
ГАЛА́Т, -у, *ч.* Сіль, у якій Галій міститься в її аніоні (галат-іоні).
ГАЛАТЕ́Я, -ї, *ж.* У давньогрецькій міфології: а) морська німфа, уособлення спокійного моря; б) виріզьблена Пігмаліоном статуя, що нібито ожила й стала його коханою.
ГАЛАТИ́Н, -а, *ч.*, *діал.* 1. Легковажний чоловік. 2. Крикун.
ГАЛГА́ЛИ, -ів, *мн.* Надгробки у кельтів, невеликі пірамідальні чи конічні насипи.
ГАЛГА́Н, -а, *ч.*, *діал.* Нероба, гультяй.
ГАЛГА́НТ, -а, *ч.* Те саме, що **калга́н**.
ГАЛДИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зневажл.* Вести пусті балачки; говорити про що-небудь незначне, несерйозне.
ГАЛЕАНТРОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Марення, при якому хворий переконаний, що він перетворився на кішку.
ГАЛЕ́АС, -а, *ч.*, *іст.* Військовий корабель, що був на озброєнні багатьох країн Європи у 16 – 17 ст.
ГАЛЕ́ГА, -и, *ж.* Рід багатолітніх трав родини бобових.
ГАЛЕ́Н, -у, *ч.* Штучний кристал свинцевого блиску, що використовується в детекторах як найчутливіший з усіх кристалів.
ГАЛЕНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів.
ГАЛЕ́НОВИЙ, -а, -е: ** **гале́нові препарати** – препарати, названі за ім'ям давньоримського лікаря К. Галена, який вивчав та отримував лікарські речовини шляхом спеціальної обробки рослинної та тваринної сировини.
ГАЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа галки (у 1 знач.).
ГАЛЕОПІТЕ́К, -а, *ч.* Летюча миша у Новій Зеландії.
ГАЛЕОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **айлурофілі́я**.
ГАЛЕОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **айлурофо́бія**.
ГАЛЕ́РА, -и, *ж.* Старовинне вітрильне багатовеслове військове судно.
ГАЛЕРЕ́ЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **галере́я** 1.
ГАЛЕРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **галере́я** 1 – 3.
ГАЛЕРЕ́Я, -ї, *ж.* 1. Критий чи відкритий коридор, що з'єднує два або кілька приміщень; також довгий балкон уздовж будинку. 2. Верхні яруси театру, цирку і т. ін. 3. Довгий вузький підземний хід у військових спорудах, за гірничих робіт і т. ін. 4. Спеціальне приміщення, художній музей, у якому розміщені для огляду твори мистецтва. 5. *кого, чого, перен.* Довгий ряд, низка.
ГАЛЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гале́ра**.
ГАЛЕ́РНИК, -а, *ч.* Невільник, що веслує на галері.
ГАЛЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Який працює на галері.
ГАЛЕ́ТА, -и, *ж.* Тонкий сухий коржик із прісного тіста, що звичайно вживається в дорожніх умовах.
ГАЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гале́та**.
ГА́ЛЕЧНИК, -а, *ч.* Пухка осадочна гірська порода, яка складається перев. з гальки з домішками гравію та піску, іноді – глини.
ГА́ЛЕЧНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́лечник**.
ГА́ЛИ^{1}, -ів, *мн.* (*одн.* **гал**, -а, *ч.*). Нарости на різних частинах рослин, утворені рослинними або тваринними паразитами.
ГА́ЛИ^{2}, -ів, *мн.* (*одн.* **га́ла**, -и, *ж.*), *діал.* Литки.

ГАЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *діал.* Квапити.
ГАЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *недок.*, *діал.* Квапитися.
ГАЛИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Запозичення з галицького діалекту.
ГА́ЛИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Галичини.
ГА́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *нар.-поет.* Галка (у 1 знач.).
ГА́ЛИЦІ, -лиць, *мн.* Родина комах ряду двокрилих.
ГА́ЛИЧ, -і, *ж.* Збірн. до **га́лка 1**.
ГАЛИЧА́НИ, -ча́н, *мн.* (*одн.* **галича́нин**, -а, *ч.*; **галича́нка**, -и, *ж.*). Жителі Галичини.
ГАЛИЧА́НИН *див.* **галича́ни**.
ГАЛИЧАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **галици́зм**.
ГАЛИЧА́НКА *див.* **галича́ни**.
ГАЛИЧА́НСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **га́лицький**.
ГАЛІВНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Канат, за допомогою якого пересувається пором. 2. У давнину – робітник, що тягнув кодолою судно; бурлак.
ГАЛІ́Д, -у, *ч.* Металід – сполука галію з електропозитивнішим металом.
ГА́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́лій**.
ГАЛІЄОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який містить у своїй молекулі хімічні зв'язки Галій-Карбон.
ГАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Покриття поверхні металів, а також керамічних матеріалів, скла тощо тоненьким шаром металічного Галію.
ГАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **галіза́ція**.
ГА́ЛІЙ, -ю, *ч.* Хімічний елемент; сріблясто-білий м'який метал.
ГАЛІЛЕ́ЇВ, -ева, -еве. Належний Галілею. *Галілеїв простір.*
ГАЛІ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють концентрацію розчинів кухонної солі.
ГА́ЛІНГ, -у, *ч.* Норвезький народний чоловічий танець.
ГАЛІО́Т, -а, *ч.* Старовинне двощоглове транспортне судно.
ГАЛІПО́Т, -у, *ч.* Смола хвойних дерев, що витікає з щілини кори й застигає на повітрі.
ГАЛІСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Галісія.
ГАЛІСІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **галісі́єць**, -і́йця, *ч.*; **галісі́йка**, -и, *ж.*). Народ, основне населення Галісії.
ГАЛІСТЕРЕ́З, -у, *ч.* Концепція, відповідно до якої м'яка кісткова субстанція (остеоїд) при деяких патологічних процесах утворюється внаслідок декальцинації сформованої кісткової речовини.
ГАЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу хлоридів.
ГАЛІФЕ́, *невідм.*, *с.* Штани особливого крою, що обтягують литки й коліна та дуже розширюються на стегнах; бриджі.
ГА́ЛКА, -и, *ж.* 1. Птах родини воронових із чорним пір'ям, блискучим на спині. 2. *перен.* Шматочок чого-небудь м'якого, зліпленого в кульку.
ГАЛЛ *див.* **га́лли**.
ГАЛЛЕ́, *невідм.* Вироби з непрозорого багатошарового скла з рельєфними рослинними та пейзажними мотивами.
ГА́ЛЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **галл**, -а, *ч.*). 1. *іст.* Римська назва кельтського племені, яке населяло в 4 – 1 ст. до н. е. Галлію – частини сучасних Франції, Бельгії та Північної Італії. 2. *заст.*, *поет.* Французи.
ГАЛЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Учення цитора Галля, суть якого полягає у намаганні визначити вдачу і здібності людини за формою й опуклостями головного мозку.
ГАЛЛІЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Окреме слово або мовний зворот, запозичені з французької мови.
ГАЛЛОМА́Н, -а, *ч.* Той, хто захоплюється усім французьким.
ГАЛЛОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Пристрасть до французького способу життя, звичаїв тощо.
ГАЛЛОФО́Б, -а, *ч.* Той, хто нетерпимий до всього французького.
ГАЛЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нетерпимість, ненависть до всього французького.
ГА́ЛЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **га́лли 1** і Галлія. ** **Га́лльський пі́вень** – історичний символ Франції, французького народу.
ГАЛМЕ́Й, -ю, *ч.* 1. Друга назва мінералу смітсоніту. 2. Друга назва мінералу каламіну.
ГАЛО́, *невідм.*, *с.* Група оптичних явищ в атмосфері, що виникають внаслідок заломлення світла у кристаликах льоду, з яких складаються перисті хмари, тумани.
ГАЛОБІО́НТИ, -ів, *мн.* Організми, які населяють пересолені озера.
ГА́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **га́лова кислота́** – безбарвні кристали, які темніють на повітрі, розчинні в киплячій воді. **Га́лові барвники́** - синтетичні барвники, похідні галової кислоти.
ГАЛОГЕ́Н *див.* **галоге́ни**.
ГАЛОГЕНАНГІДРИ́ДИ, -ів, *мн.* Похідні кислот, що використовуються для ацилювання.
ГАЛОГЕНА́Т, -у, *ч.* Сіль із галогенат-іоном – однозарядним аніоном, що складається з атома галогену у ступені окиснення +5 і трьох атомів Оксигену; енергійний окисник.
ГАЛОГЕНА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до галогенату. *Галогенатні кислоти.*
ГАЛОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Сукупність процесів формування відкладень легкорозчинних солей.
ГАЛОГЕ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **галоге́н**, -у, *ч.*). Хімічні елементи – Флуор, Хлор, Бром, Іод, Астат, що належать до VII групи періодичної системи, які з металами утворюють солі.
ГАЛОГЕНІД-АНІО́Н, -у, *ч.* Одноатомний елементарний однозарядний аніон Флуору (Фтору), Хлору, Брому, Йоду і Астату.
ГАЛОГЕНІ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **галогені́д**, -у, *ч.*). Сполуки галогенів з іншими, менш електровід'ємними елементами.
ГАЛОГЕНІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **галогені́д**.
ГАЛОГЕНІ́Т, -у, *ч.* Сіль із галогеніт-іоном – однозарядним аніоном, що складається з атома галогену у ступені окиснення +3 і двох атомів Оксигену.
ГАЛОГЕНІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до галогеніту. *Галогенітний галоген.*
ГАЛОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **галоге́ни**. *Галогенні сполуки.*
ГАЛОГЕНОАНГІДРИ́Д, -у, *ч.* 1. Неорганічний оксигеновмісний ангідрид, у якому частина або всі атоми Оксигену замінені на атоми галогену. 2. Органічна карбонова кислота, у карбоксилі якої гідроксильна група замінена на атом галогену.
ГАЛОГЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **галоге́н**.
ГАЛОГЕНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. До складу якого входить галоген.
ГАЛОГЕНОВО́ДНІ, -дню, *мн.* (*одн.* **галогеново́день**, -у, *ч.*). Хімічні сполуки галогенів з воднем.
ГАЛОГЕНО́НІЄВИЙ, -а, -е. 1. Який є галогенідом онієвого катіону. 2. Який є онієвою сполукою самого галогену.
ГАЛОГЕНОПОХІДНА́, -ої, *ж.* Продукт заміни одного, декількох або багатьох гідрогенових атомів у вуглеводневому радикалі на атоми галогенів.
ГАЛОГЕНОПОХІДНИ́Й, -а́, -е́. У якому атоми чи атомні групи замінені на атоми галогенів.
ГАЛОГЕНОСІ́ЛЬ, -со́лі, *ж.* Найчастіше сіль, у якій аніоном є однозарядний галогенід-іон.
ГАЛОГЕНОСРІ́БНИЙ, -а, -е. Який складається із катіона Аргентуму та аніона.
ГАЛОГЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Введення галогенів у молекули органічних сполук.
ГАЛО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гало́їд**, -у, *ч.*). Те саме, що **галоге́ни**.
ГАЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гало́їд**.
ГАЛОЇДУВА́ННЯ,-я, *с.* Метод і процес введення атомів галогену в молекулу органічної сполуки.
ГАЛОКЛІ́Н, -у, *ч.* Шар води в океані або морі з вертикальним градієнтом солоності.
ГАЛО́Н, -а, *ч.* Міра об'єму рідин і сипких тіл в Англії (1 Г.=4,546 л) і США (1 Г.=3,785 л).
ГАЛО́НОК, -нка, *ч.*, *діал.* Зменш. до **гало́н**.
ГА́ЛОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **га́лка 1**.
ГАЛО́П, -у, *ч.* 1. Швидкий біг коня навскач. 2. Старовинний швидкий бальний танець і музика до нього.
ГАЛОПЕРИДО́Л, -у, *ч.* Нейролептичний лікарський засіб з групи бутирофенонів.
ГАЛО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гало́п**.
ГАЛО́ПОМ, *присл.* 1. Дуже швидким бігом; навскач (про коня або вершника). 2. *перен.* Дуже швидко.
ГАЛОПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **галопува́ти**.
ГАЛОПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. Бігти галопом (про коня) або їхати на конях галопом. 2. *перен.* Підсилюватися, зростати високими темпами, стрибками.
ГАЛОПУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який розвивається дуже швидко і стрибкоподібно. *Галопуюча інфляція.*
ГАЛОТРИХІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів.
ГАЛОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* Те саме, що **галофі́льні організми**.
ГАЛОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Пристосованість мікроорганізмів до життя в умовах високої концентрації солей.
ГАЛОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **галофі́льні мікроорганí́зми** – мікроорганізми, що пристосувались до життя в умовах високої концентрації солей.
ГАЛОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, пристосовані до життя на дуже засолених ґрунтах.
ГАЛОФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **галофі́т**.
ГАЛОФЛАВІ́Н, -у, *ч.* Протравний барвник, що його застосовують для фарбування шерстяних тканин у жовтий колір.
ГАЛОФО́БИ, -ів, *мн.* Мікроорганізми, які не можуть існувати в умовах високої концентрації солей.
ГАЛОФО́БІЯ, -ї, *ор.* -єю Непристосованість мікроорганізмів до життя в умовах високої концентрації солей.
ГА́ЛОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **га́лка 1**. 2. Пестливе звертання до жінки. 3. *розм.*, *перен.* Позначка в документах про виконання чого-небудь. *Поставити галочку. Заради галочки.*
ГАЛП, -а, *ч.*, *спец.* Група байтів (частіше два), що обробляються як єдине ціле.
ГАЛС, -а, *ч.* 1. Курс вітрильного судна відносно вітру. 2. Снасть, що утримує нижній навітряний кут вітрила.
ГА́ЛСТУК, -а, *ч.* 1. Стрічка, смужка тканини, яку пов'язують під коміром сорочки, блузи і т. ін. вузлом або бантом; краватка. 2. Оперення навколо шиї у деяких видів птахів. 3. Симетрично розміщена на грудях деяких звірів світла пляма.
ГА́ЛСТУКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́лстук**.
ГА́ЛСТУЧНИК, -а, *ч.* Мисливський птах із ряду куликів.
ГАЛТЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Профільована рейка, якою прикривають щілини в стиках і т. ін. 2. Скруглення зовнішніх і внутрішніх кутів у виробах. 3. Столярний інструмент для стругання жолобів, валиків.
ГАЛТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **галте́ль**.
ГАЛТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для галтування.
ГАЛТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Очищення поверхні невеликих металевих виробів в обертових барабанах піском, наждаком, корундом тощо.
ГАЛТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати галтування.
ГАЛУАЗИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.
ГАЛУ́-БАЛУ́, *невідм.*, *розм.* Те саме, що **балакани́на**.
ГАЛУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **галу́зитися**.
ГАЛУ́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **гі́лля**.
ГАЛУЗЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́лузь 2**.
ГАЛУ́ЗЗЯ, -я, *с.* Збірн. до **галу́за**.
ГАЛУЗИ́НА, -и, *ж.* Одна галузка.
ГАЛУЗИ́СТИЙ, -а, -е. Який розгалужується, має багато галузок.
ГАЛУ́ЗИТИСЯ, -иться, *недок.* Пускати паростки, гілки.
ГАЛУ́ЗКА, -и, *ж.* Зменш. до **галу́за**.
ГАЛУ́ЗОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **галу́зка**.
ГАЛУ́ЗОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **галу́зка**.
ГА́ЛУЗЬ, -і, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **гі́лка**. 2. Певна ділянка виробництва, науки і т. ін. 3. Сукупність підприємств і організацій, що характризуються спільністю ознак виробничо-господарської діяльності.
ГАЛУ́Н[1], -а́, *ч.*, *тільки одн.* Тасьма, вишита золотими або срібними нитками, яку пов'язують на щонебудь, нашивають на одяг і т. ін. // *тільки мн.* Нашивки з цієї тасьми (перев. на форменому одязі). *Мундир із галунами.*
ГАЛУ́Н[2], -у́, *ч.* Дванадцятиводний сульфат тризарядних алюмінію, галію, феруму, хрому тощо і однозарядних амонію, калію, рубідію, цезію, талію та ін.; застосовують у хімічній технології, фотографії, медицині та ін.
ГАЛУ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **галу́нити**.
ГАЛУ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **галу́нити**.
ГАЛУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **галу́н**[1].
ГАЛУНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Галун[2].
ГАЛУ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.* Насичувати галуном (*див.* **галу́н**[2]) або змочувати в його розчині.
ГАЛУ́НИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **галу́нити**.
ГАЛУ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Крашанка.
ГАЛУ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **галу́н**[1].
ГАЛУ́ННИК, -а, *ч.* Робітник, який галунить.
ГАЛУ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **галу́нник**.
ГАЛУНО́ВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **галу́н**[1].
ГАЛУНО́ВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **галу́н**[2].
ГАЛУРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до галургії.
ГАЛУРГІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, білі прозорі ромбуваті платівкові кристали.
ГАЛУ́РГІЯ, -ї, *ж.* Галузь хімічної технології, де вивчають способи одержання солей з природних або штучних водних розчинів.
ГАЛУ́ХА, -и, *ж.*, *жарт.* Велика галушка.
ГАЛУ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **галу́шка**.
ГАЛУ́ШКА, -и, *ж.* Різаний або рваний шматочок прісного тіста, зварений на воді або на молоці. // *тільки мн.* Страва у вигляді різаних або рваних шматочків прісного тіста, зварених на воді або на молоці.
ГАЛУ́ШНИК, -а, *ч.*, *жарт.* Любитель галушок.
ГАЛУЩА́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Різновид м'яти.
ГА́ЛФВІНД, -у, *ч.*, *мор.* Курс парусного судна, коли кут між напрямом вітру й поздовжньою віссю судна становить 90°.
ГАЛЧА́, -а́ти, *с.* Пташа галки (у 1 знач.).
ГАЛЧА́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́лка 1**.
ГАЛЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **галча́**.
ГАЛЧЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **галченя́**.
ГАЛЬ, -і, *ж.*, *збірн.* Галки.
ГА́ЛЬБА, -и, *ж.*, *діал.* Півлітровий кухоль.
ГАЛЬБВІ́НД, -а, *ч.* 1. Вітер, що дме збоку. 2. Хід корабля під таким вітром.
ГАЛЬБФРАНЦБА́НД, -а, *ч* Напівшкіряна оправа на старовинній книзі.
ГАЛЬВА́, -й, *ж.*, *діал.* Халва.
ГАЛЬВАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Застосування постійного електричного струму низької напруги в техніці або медицині.
ГАЛЬВАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гальванізува́ти**.
ГАЛЬВАНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гальванізува́ти**.
ГАЛЬВАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Пропускати через що-небудь електричний струм низької напруги. 2. Покривати який-небудь предмет металом за допомогою електролізу. 3. Наносити антикорозійне покриття на поверхню металу.
ГАЛЬВАНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **гальванізува́ти**.
ГАЛЬВА́НІКА, -и, *ж.*, *спец.* Виробнича ділянка або цех, де відбувається гальванічна обробка деталей механізмів та поверхні кузовів автомобілів, літаків тощо.
ГАЛЬВАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до гальванізації. 2. Який збуджується хімічною реакцією (про електричний струм). // Признач. для одержання електричного струму шляхом хімічних реакцій. ** **Гальвані́чна обро́бка** – покриття одного виду металу іншим (хромування, нікелювання, позолота тощо). **Гальвані́чний елеме́нт** – джерело струму, що складається з електроліту та занурених у нього електродів.
ГАЛЬВАНОГРЯЗЕЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Метод лікування з комплексним застосуванням гальванізації та дії на організм нагрітої лікувальної грязі.
ГАЛЬВАНОДІАТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Метод лікування з комплексним застосуванням гальванізації та діатермії.
ГАЛЬВАНОІНДУКТОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Метод лікування з комплексним застосуванням гальванізації і дії на організм хворого змінного магнітного поля високої частоти.
ГАЛЬВАНОІОНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **лікарський електрофоре́з**.
ГАЛЬВАНОКА́УСТИКА, -и, *ж.* Метод припікання живих тканин за допомогою спеціальних наконечників, які розжарюються.
ГАЛЬВАНОКАУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гальванокаустики.
ГАЛЬВАНОКА́УТЕР, -а, *ч.* Металевий наконечник, через який проходить електричний струм, для припікання живих тканин організму.
ГАЛЬВАНОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е: ** **гальваномагні́тні**

я́вища, *фіз.* – сукупність явищ, пов'язаних з дією магнітного поля на електричні властивості провідників.

ГАЛЬВАНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад високої чутливості для вимірювання малих величин електричного струму, напруги або кількості електрики.

ГАЛЬВАНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гальванометрії.

ГАЛЬВАНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання малих величин електричного струму, напруги або кількості електрики.

ГАЛЬВАНОПАЛЬПА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод електродіагностики захворювань внутрішніх органів і периферійної нервової системи.

ГАЛЬВАНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Одержання металевих копій виробів електролітичним способом.

ГАЛЬВАНОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гальванопластики.

ГАЛЬВАНОПУНКТУ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **електропунктýра**.

ГАЛЬВАНОСКО́П, -а, *ч.* Найпростіший прилад для виявлення постійного електричного струму в ланцюгу і визначення його напряму.

ГАЛЬВАНОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гальваноскопії.

ГАЛЬВАНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Виявлення постійного електричного струму в ланцюгу і визначення його напряму.

ГАЛЬВАНОСТЕ́ГІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Нанесення захисного або декоративного металевого покриття на вироби електролітичним осадженням.

ГАЛЬВАНОСТЕРЕОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Виготовлення копій форм високого друку (стереотипів) способом гальванопластики.

ГАЛЬВАНОСТЕРЕОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до гальваностереотипії.

ГАЛЬВАНОТА́КСИС, -у, *ч.* Переміщення рухомих одноклітинних організмів відповідно до орієнтації постійного електричного струму.

ГАЛЬВАНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування захворювань постійним електричним струмом невисокої напруги і невеликої сили.

ГАЛЬВАНОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гальванокáустика**.

ГАЛЬВАНОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Техніка електролітичного осадження металів на металевих і неметалевих поверхнях.

ГАЛЬВАНОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гальванотéхніка**.

ГА́ЛЬКА, -и, *ж.* Перев. маленькі обкатані й відшліфовані водою уламки гірських порід.

ГА́ЛЬКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гáлька**.

ГАЛЬМІВНИ́Й, -á, -é. Стос. до гальмування (у 2 знач.).

ГАЛЬМІВНИ́К, -á, *ч.* Той (те), що гальмує що-небудь.

ГАЛЬМІРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Процес підводного вивітрювання; полягає у хіміко-мінералогічному перетворенні первинного осадка на дні моря.

ГАЛЬМО́, -á, *с.* 1. Пристрій для сповільнення руху або зупинки транспорту і т. ін. 2. *перен.* Те, що затримує що-небудь, не дає розвиватися, рухатися вперед; перешкода, затримка. 3. Те саме, що **гальмувáння** 2.

ГАЛЬМОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **гальмó** 1. ** **Гальмови́й шлях** – відстань, що її проходить транспортний засіб під час екстреного гальмування з початку натиснення на педаль (рукоятку) до місця його зупинки.

ГАЛЬМУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **гальмівни́к**.

ГАЛЬМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **гальмувáти**. ** **Е́кстрене гальмувáння**, *зал.* – гальмування, що застосовується для негайної зупинки поїзда. **Службóве гальмувáння**, *зал.* – гальмування ступенями визначеної величини для плавного зниження швидкості чи зупинки поїзда. 2. Активна затримка діяльності нервових центрів або робочих органів (м'язів, залоз).

ГАЛЬМУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех. і без додатка*. 1. Сповільнювати рух чого-небудь або зупиняти щось (зазвичай за допомогою гальма). // *без додатка.* Зупинятися або уповільнювати свій рух (про засоби транспортування). // Приводити в дію гальмо для сповільнення руху або зупинки чого-небудь. 2. Уповільнювати або затримувати рух чого-небудь. // *перен.* Затримувати розвиток, здійснення чого-небудь; бути гальмом (у 2 знач.). // Стримувати (почуття, бажання). 3. Викликати гальмування (у 2 знач.).

ГАЛЬМУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **гальмувáти**.

ГАЛЬМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **гальмувáти**.

ГАЛЬО́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Парчева стрічка.

ГАЛЬО́РКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **гале- рéя** 2. 2. *перен.* Глядачі, які заповнюють це приміщення.

ГАЛЬОРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гальорка** 1. *Гальоркова публіка.*

ГАЛЬО́РНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто часто дивиться спектаклі на гальорці (у 1 знач.).

ГАЛЬЮ́Н, -а, *ч.* Вбиральня на кораблі.

ГАЛЬЯ́РДА, -и, *ж.* Старовинний парний, рідше сольний танець, поширений у Європі з кінця 15 по 17 ст.

ГАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **галювáти**.

ГАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Те саме, що **буксирувáти**.

ГАЛЮ́Н, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **букси́р**.

ГАЛЮЦИНАТО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до галюцинацій. ** **Галюцинатóрний синдрóм** – те саме, що **галюцинóз**.

ГАЛЮЦИНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **галюцинáція**.

ГАЛЮЦИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Неправильне слухове, зорове, дотикове, нюхове, смакове сприймання, зумовлене порушенням діяльності мозку або хворобливим станом організму. ** **Антагоністи́чні галюцинáції** – вербальні галюцинації, в яких спостерігаються зміни, протилежні їх змісту. **Аутоскопі́чні галюцинáції** – зорові галюцинації, які супроводжуються видінням власного образу. **Галюцинáції пáм'яті** – відновлення у свідомості зорових образів у збоченій, неадекватній формі. **Гапти́чні галюцинáції** – відчуття різкого торкання, схоплювання, кусання. **Геніта́льні галюцинáції** – галюцинації, при яких хворий переживає відчуття непристойних дій, які роблять на його статевих органах. **Гігри́чні галюцинáції** – тактильні галюцинації, які проявляються відчуттям вологи на поверхні тіла. ** **Гіпагогі́чні галюцинáції** – галюцинації, що виникають у напівсні, у період засинання або при зажмурених очах. **Гіпнопомпі́чні галюцинáції** – галюцинації (переважно зорові), що виникають у період пробудження. **Ендоскопі́чні галюцинáції** – галюцинації, змістом яких є бачення внутрішніх органів власного тіла. **Ентероцепти́вні галюцинáції** – галюцинації, при яких хворий відчуває наявність сторонніх предметів, живих істот у внутрішніх органах. **Імперати́вні галюцинáції** – вербальні галюцинації у вигляді голосів, що наказують робити ті чи інші дії. **Комента́рні галюцинáції** – вербальні галюцинації, при яких хворий чує голоси, що обговорюють його дії. **Макропсі́чні галюцинáції** – зорові галюцинації, в яких образи постають з незвичайно великими, інколи гігантськими розмірами. **Мікропсі́чні галюцинáції** – зорові галюцинації з образами, що мають дуже малі розміри. **Мото́рні галюцинáції** – галюцинації у вигляді відчуття руху в об'єктивно нерухомих органах. **Нормопсі́чні галюцинáції** – зорові галюцинації, в яких образи об'єктів відповідають загальним уявленням про їхні розміри. **Панорáмні галюцинáції** – зорові галюцинації, в яких переважають образи у вигляді розгорнутих, часто нерухомих пейзажів, видінь ландшафту та ін. **Поліопти́чні галюцинáції** – зорові галюцинації, що характеризуються численними, стереотипними образами. **Психоге́нні галюцинáції** – галюцинації, що відбивають зміст емоційно забарвлених переживань. **Психомото́рні галюцинáції** – галюцинації у вигляді переживань мимовільних, насильно виконуваних рухів. **Психосенсо́рні галюцинáції** – галюцинації, що проявляються у відчутті зміни форми і розмірів власного тіла або окремих його частин. **Ретроакти́вні галюцинáції** – те саме, що **галюцинáції пáм'яті**. **Сенестети́чні галюцинáції** – незвичні відчуття в тілі або у внутрішніх органах, що їх хворий оцінює як наслідок зовнішньої дії. **Сомати́чні галюцинáції** – те саме, що **ентероцепти́вні галюцинáції**. **Сценоподі́бні галюцинáції** – зорові галюцинації, в яких образи розгортаються в рухомих картинах, що послідовно змінюються. **Такти́льні галюцинáції** – галюцинації у вигляді відчуття повзання по тілу, лоскотання та ін. **Телеологі́чні галюцинáції** – те саме, що **комента́рні галюцинáції**. **Функціона́льні галюцинáції** – галюцинації, які виникають за наявності реального звукового подразника та існують до тих пір, поки зберігається цей реальний подразник.

ГАЛЮЦИНОГЕ́Н, -а, *ч.* Психотропна речовина, що викликає галюцинації.

ГАЛЮЦИНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який є **галюциногéном**. *Галюциногенний препарат.* ** **Галюцинoгéнна залéжність** – лікарська залежність, за якої ліками є галюциногени. **Галюциногéнна інтоксикáція** – інтоксикація, спричинена вживанням галюциногенів.

ГАЛЮЦИНО́З, -у, *ч.* Психопатологічний стан з переважанням яких-небудь одних численних галюцинацій. ** **Алкого́льний галюцинóз** – психічне захворювання, яке розвивається за алкоголізму і супроводжується галюцинаціями. **Ілюзóрний галюцинóз** – галюциноз, який виникає при ендогенних і екзогенних психозах.

ГАЛЮЦИНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Початкові рудиментарні прояви зорових галюцинацій.

ГАЛЮЦИНУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Перебувати в стані галюцинації.

ГА́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Полонина.

ГАЛЯБА́РДА, -и, *ж.*, *іст.* Те саме, що **алебáрда**.

ГА́ЛЯВА, -и, *ж.* Поляна зазвичай на узліссі або серед лісу; прогалина в хлібах, очереті і т. ін.

ГАЛЯ́ВИНА, -и, *ж.* Те саме, що **гáлява**.

ГАЛЯ́ВИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **галя́вина**.

ГАЛЯ́ВИНОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **галя́вина**.

ГА́ЛЯВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гáлява**.

ГАЛЯ́ВНА, -и, *ж.*, *заст.* Галявина.

ГАЛЯ́ЛІ, *невідм.*, *ч.* Мисливське гасло ріжком.

ГАЛЯ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Човен.

ГА́ЛЯЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **гáлка** 1.

ГАМ[1], -у, *ч.* Безладне звучання багатьох голосів; крики, галас.

ГАМ[2], *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **гáмати**.

ГА́МА, -и, *ж.* 1. Послідовно зростаючий або спадаючий щодо висоти ряд звуків у межах октави. 2. *чого*, *перен.* Послідовний ряд яких-небудь однорідних, але відмінних одне від одного предметів, явищ; послідовна зміна яких-небудь явищ. ** **Кольорóва гáма** – ряд гармонійно взаємопов'язаних відтінків кольору в образотворчому й декоративному мистецтві.

ГАМАГЛОБУЛІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гáмма-глобулін**.

ГАМА́ДА, -и, *ж.* Назва кам'янистих пустель у країнах Близького Сходу та Північної Африки.

ГАМАДРИ́Л, -а, *ч.* Вид мавп роду справжніх павіанів родини мавпоподібних. Поширені в Африці та в Азії.

ГАМАДРІА́ДИ, -áд, *мн.*, *міф.* Німфи дерев, які народжуються і вмирають разом з деревом.

ГАМАЗЕ́Й, -ю, *ч.*, **ГАМАЗЕ́Я**, -ї, *ж.*, *заст.* Будівля для зберігання зерна, борошна і т. ін.

ГАМАЗЕ́Я *див.* **гамазéй**.

ГАМАЗОРИКЕТСІО́З, -у, *ч.* Загальна назва хвороб, які спричиняються рикетсіями, що переносяться гамазовими кліщами.

ГАМА́К, -á, *ч.* Підвісна колиска з сітки або парусини для відпочинку або сну на повітрі. // Спальне місце матросів у старовинних вітрильниках.

ГАМАКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своєю конструкцією, виглядом на гамак.

ГАМАКСОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **амаксофóбія**.

ГАМАЛИ́К, -á, *ч.*, *діал.* Карк.

ГАМАЛИКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Товстоший.

ГАМАЛІ́Я, -ї, *ж.*, *астр.* Супутник Юпітера.

ГАМА́М, -а, *ч.* Громадська лазня у Туреччині.

ГАМАМЕЛІ́ДОВІ, -их, *мн.* Родина дводольних рослин; поширені переважно в теплих і спекотних областях Східної Азії, Північної і Центральної Америки.

ГАМА́Н, -á, *ч.* 1. Шкіряна сумочка для грошей. // Гроші. 2. Торбинка для тютюну, люльки та інших дрібних речей; кисет.

ГАМАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **гамáн**.

ГАМА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **гамáн**.

ГАМАНЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **гамáн**.

ГАМА́РНИК, -а, *ч.*, *діал.*, *заст.* Той, хто працював у гамарні.

ГАМА́РНЯ, -і, *ж.*, *діал.*, *заст.* Металоплавильна майстерня.

ГАМА́РСТВО, -а, *с.* Металоплавильні справа, ремесло.

ГАМА́РСЬКИЙ, -а, -е, *діал.*, *заст.* Прикм. до **гамáрня**.

ГАМАРТИ́Т, -у, *ч.* Застаріла назва бастнезиту.

ГАМАРТІ́Я, -ї, *ж.* Аномалія розвитку у вигляді неправильного співвідношення тканин.

ГАМАРТОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, що розвивається з гамартоми.

ГАМАРТО́МА, -и, *ж.* Пухлиноподібне утворення, що являє собою тканинну аномалію розвитку.

ГАМАРТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх скоїти негідний вчинок.

ГА́МАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *дит.* Їсти, ковтати.

ГАМАЧО́К, -чкá, *ч.* Зменш.-пестл. до **гамáк**.

ГАМА́ША *див.* **гамáші**.

ГАМА́ШІ, -мáш, *мн.* (*одн.* **гамáша**, -і, *ж.*). Теплі панчохи без підошов, що одягаються поверх взуття.

ГА́МБА[1], -и, *ж.* Див. **вióла**.

ГА́МБА[2], -и, *ж.*, *зах.* Вузол, що використовується як ґудзик.

ГАМБА́НГ, -а, *ч.* Індонезійський ударний музичний інструмент з родини ідіофонів.

ГАМБЕРГІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сірувато-білі або безбарвні призматичні кристали зі скляним блиском.

ГАМБІ́ЄЦЬ *див.* **гамбíйці**.

ГАМБІ́ЙКА *див.* **гамбíйці**.

ГАМБІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гамбíйці** та Гамбія.

ГАМБІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **гамбíєць**, -йця, *ч.*, **гамбíйка**, -и, *ж*). Народ Гамбії; представники цього народу.

ГАМБІ́Р, -бóру, *ч.* Пахучий екстракт, виготовлений із певного сорту акації, що росте в Індії і на Цейлоні.

ГАМБІ́СТ, -а, *ч.* Виконавець на музичному інструменті гамбі.

ГАМБІ́СТКА, -и. Жін. до **гамбíст**.

ГАМБІ́Т, -у, *ч.* Початок шахової партії (дебют), у якій білі жертвують пішака або легку фігуру, щоб створити вигідну позицію для нападу.

ГАМБІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гамбíт**.

ГАМБРИНІ́ЗМ, -у, *ч.* Алкоголізм, який розвивається через зловживання пивом; пивний алкоголізм.

ГАМБРІ́НУС, -а, *ч.* Казковий фламандський король, винахідник пива.

ГАМБУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Дрібна живородна риба, яка знищує личинки малярійних комарів.

ГА́МБУРГЕР, -а, *ч.* Булочка з вкладеною в неї начинкою (біфштексом, сиром і т. ін.).

ГА́МБУРЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гамбург. ** **Гáмбурзька метóдика** – гамбурзький метод нарахування процентів за поточними рахунками.

ГАМЕ́ЛА, -и, *ч. і ж.* Товста, неповоротка людина.

ГАМЕЛА́Н, -а, *ч.* Набір музичних ударних інструментів, тип оркестру та музикування в традиційній індонезійській музиці (каравітан).

ГАМЕ́ТА, -и, *ж.* Рухлива статева клітина рослинних і тваринних організмів.

ГАМЕТАНГІ́Й, -ю, *ч.* Одноклітинний або багатоклітинний орган у рослин, у якому утворюються гамети.

ГАМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гамéта**. ** **Гаметúчна вáда** – загальна назва аномалій розвитку, які зумовлені структурно-функціональними порушеннями гамет.

ГАМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гамéта**.

ГАМЕТОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Злиття двох різних за статтю гамет.

ГАМЕТОГЕНЕ́З, -а, *ч.* Процес розвитку й формування статевих клітин гамет.

ГАМЕТОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гаметогенéз**. ** **Гаметогенетúчна вáда** – загальна назва аномалій розвитку, що розвиваються внаслідок порушення розвитку гамет.

ГАМЕТОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Див. **гаметогенéз**.

ГАМЕТОПА́ТІЇ, -ій, *мн.* Група вроджених захворювань, розвиток яких зумовлений змінами генетичного матеріалу в процесі дозрівання статевих

клітин або під час запліднення.
ГАМЕТОФІТ, -а, *ч.* Статеве покоління рослин, яким властиве чергування поколінь.
ГАМЕТОФІТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гаметофіт**.
ГАМЕТОЦИТИ, -ів, *мн.* Статеві клітини (сперматоцити і овоцити), з яких у процесі мейозу виникають зрілі статеві клітини – гамети.
ГАМЗА́, -и́, *ж.*, *заст.* Скарбниця, гроші, золото.
ГАМІВНИ́Й, -а́, -е́. Який стримує, гамує. ** **гамівна́ соро́чка** – спеціальний одяг для хворих на буйне божевілля, який не дозволяє їм рухатися.
ГАМІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто гамує, упокорює, заспокоює.
ГАМІЛЬТОНІА́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Оператор, який визначає зміну стану квантово-механічної системи з часом і є оператором енергії.
ГАМІЛЬТО́НІВ, -нова, -нове, *фіз.* Належний Гамільтону. ** **гамільто́нів опера́тор** – те саме, що **гамільтоніа́н**. **гамільто́нів при́нцип** – один із варіаційних принципів механіки, згідно з яким з усіх можливих рухів механічної системи дійсним є той, для якого дія буде найменшою.
ГАМІЛЬТО́НІВСЬКИЙ, -а, -е, *фіз.* Те саме, що **гамільто́нів**.
ГА́МІР, -мору, *ч.* Те саме, що **гам**[1].
ГА́МІРКА, -и, *ж.*, *діал.* Дерев'яне держало великої пили, якою розпилюють дерево на дошки.
ГАМІРКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **гамірни́й**.
ГАМІРЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який зчиняє гамір; галасливий. // Сповнений гамору.
ГАМІРЛИ́ВО. Присл. до **гамірли́вий**. // *у знач. присудк. сл.* Багато гамору.
ГАМІРНИ́Й, -а́, -е́. Сповнений гамору.
ГАМІРНО. Присл. до **гамірни́й**. // *у знач. присудк. сл.* Багато гамору.
ГАМІ́ТИ, -мі́т, *мн.* Закам'янілі черепашки.
ГА́МКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **га́мкати**.
ГА́МКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех.*, *без додатка*, *дит.* Те саме, що **га́мати**. 2. *неперех.*, *розм.* Плямкати.
ГА́МКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **га́мнути**. // *неперех.* Схопити губами, ротом.
ГАМЛЕТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *перен.* Склад душі, що характеризується розвитком думки і водночас нерішучістю та відсутністю волі.
ГА́МЛЕТІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до гамлетизму.
ГА́ММА, -и, *ж.* 1. Назва третьої букви грецького алфавіту. 2. Стотисячна частка ерстеда (одиниці напруженості магнітного поля). 3. В психофізиці – віддаленість будь-якого стимулу від порога чутливості.
ГА́ММА-АПАРА́Т, -а, *ч.* Апарат з радіоактивними ізотопами, що є джерелом гамма-випромінювання.
ГА́ММА-АСТРОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ позаатмосферної астрономії, пов'язаної з дослідженнями небесних тіл, що випромінюють гамма-промені.
ГА́ММА-ВИПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Коротковхвильове електромагнітне випромінювання.
ГА́ММА-ВИПРОМІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Радіоактивний ізотоп, що є джерелом гамма-випромінювання.
ГА́ММА-ГЛОБУЛІ́Н, -у, *ч.* Один із білків крові, що має захисні властивості й застосовується як лікувально-профілактичний препарат од деяких інфекційних захворювань (грипу, кору, віспи та ін.).
ГАММАГЛОБУЛІНОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Специфічна профілактика інфекційних захворювань шляхом введення імуноглобулінів спрямованої дії.
ГАММАГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *тех.* Просвічування за допомогою гамма-випромінювання.
ГА́ММА-ДЕФЕКТОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для виявлення дефектів матеріалів та виробів.
ГА́ММА-ДЕФЕКТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність методів виявлення дефектів матеріалів і виробів за допомогою гамма-апарата.
ГА́ММА-ЕКВІВАЛЕ́НТ, -а, *ч.* Кількість радію (у мг), яка за ідентичних умов вимірювання утворює таку саму потужність експозиційної дози гамма-випромінювання, як і даний радіоактивний препарат.
ГА́ММА-ЕНЦЕФАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод діагностики захворювань головного мозку.
ГА́ММА-ЗАЛІ́ЗО, -а, *с.* Структура заліза, якої воно набуває при температурі 910 – 1400 °С.
ГА́ММА-ЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Вимірювання інтенсивності природного гамма-випромінювання на поверхні Землі і в повітрі.
ГА́ММА-КАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення серця, що його отримують при гамма-кардіографії.
ГА́ММА-КАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження серцевої діяльності шляхом сканування серця.
ГА́ММА-КАРОТА́Ж, -у, *ч.* Вивчення природного гамма-випромінювання гірських порід у бурових свердловинах.
ГА́ММА-КВАНТ, -а, *ч.* Фотон великої енергії.
ГА́ММА-ЛА́ЗЕР, -а, *ч.* Генератор індукційного гамма-випромінювання; газер.
ГА́ММА-МЕ́ТОД, -у, *ч.* Метод розвідування корисних копалин, що ґрунтується на вимірюванні інтенсивності випромінювання природних радіоактивних елементів, які є в гірських породах.
ГА́ММА-ПО́ЛЕ, -я, *с.* 1. Простір, в якому присутнє гамма-випромінювання. 2. Ділянка землі, місцевість, що піддаються штучному впливові гамма-проміння для зміни властивостей культурних рослин.
ГА́ММА-ПОТІ́К, -то́ку, *ч.* Потік гамма-фотонів (гамма-променів).
ГА́ММА-ПРОМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́мма-про́мені**, **га́мма-промі́ння**.
ГА́ММА-ПРО́МЕНІ, -ів, *мн.* Те саме, що **га́мма-промі́ння**.
ГА́ММА-ПРОМІ́ННЯ, -я, *с.* Електромагнітні хвилі, довжина яких менша за довжину хвиль рентгенівського проміння (менша від 10^{-10} м).
ГА́ММА-ПУЛЬСА́Р, -а, *ч.* Нейронна зірка – пульсар, що, швидко обертаючись навколо власної осі, випромінює у довкілля потужний потік гамма-променів.
ГА́ММА-РАДІОАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Випромінювання гамма-променів збудженими ядрами радіоактивних ізотопів.
ГАММАСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Просвічування гамма-промінням для отримання видимого зображення внутрішніх структур чого-небудь.
ГА́ММА-СПА́ЛАХИ, -ів, *мн.*, *фіз.* Інтенсивні імпульсні потоки гамма-квантів, що поширюються у міжзоряному просторі Галактики.
ГА́ММА-СПЕ́КТР, -а, *ч.* Спектр випромінюваних радіоактивними ядрами або космічними об'єктами гамма-променів за їхніми енергіями.
ГА́ММА-СПЕКТРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання енергії гамма-випромінювання.
ГА́ММА-СПЕКТРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гамма-спектроскопії.
ГА́ММА-СПЕКТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Розділ ядерної фізики, пов'язаний з вивченням гамма-випромінювання.
ГА́ММА-СПЛЕСК, -у, *ч.* Короткочасне посилення гамма-випромінювання.
ГА́ММА-ТЕЛЕСКО́П, -а, *ч.* Прилад для уловлювання гамма-випромінювання небесних тіл.
ГА́ММА-ТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гамма-терапії.
ГА́ММА-ТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність методів променевої терапії з використанням гамма-випромінювання радіоактивних ізотопів.
ГА́ММА-УСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Установка з радіоактивною речовиною для спрямованого і регульованого гамма-випромінювання.
ГА́ММА-ФОТО́Н, -а, *ч.* Високоенергетичний фотон, що випромінюється збудженим атомним ядром. // Те саме, що **га́мма-квант**.
ГА́ММА-ФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Одна з найважливіших спеціальних функцій, що узагальнює поняття факторіала на випадок будь-яких значень х.
ГА́МНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* З'їсти, проковтнути.
ГАМОЛО́ГІЯ, **ГАМОНО́МІЯ**, -ї, *ж.* Галузь етнографії про шлюбні, весільні і подружні звичаї.
ГАМО́НИ, -ів, *мн.* Речовини, що їх виділяють статеві клітини.
ГАМОНО́МІЯ *див.* **гамоло́гія**.
ГАМО́НТИ, -ів, *мн.* Статеві форми збудників малярії.
ГАМО́РИ, -ів, *мн.* Верства землевласників у Стародавній Греції.
ГАМОРИ́ТИ, -рю, -ри́ш, *недок.*, *діал.* Галасувати.
ГАМОТРО́ПНИЙ, -а, -е: ** **гамотро́пні за́соби** – лікарські засоби, що пошкоджують статеві форми збудників малярії або викликають їх загибель.
ГА́МРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *діал.* Галасувати.
ГАМСЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *фам.* 1. *перех.* Сильно бити кого-небудь. 2. *неперех.* З силою ударяти, стукати по чому-небудь, у що-небудь. // *безос.*
ГАМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гамува́ти**.
ГАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Не давати виявлятися; стримувати. 2. Те саме, що **заспоко́ювати** 1. // Втихомирювати, приборкувати.
ГАМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Стримуватися, заспокоюватися.
ГА́МУЗ, -у, *ч.* Щось м'яке, подрібнене. ** **на га́муз** – на дрібні шматочки.
ГА́МУЗОМ, *присл.*, *розм.* Усе разом, гуртом, жужмом.
ГАМУ́ЛА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Каша з яблук із медом. 2. Надміру загущена рідка страва.
ГАМУ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *діал.* Вуздечка.
ГАН-ГРАД, -а, *ч.* Одиниця виміру плоского кута в метричній системі мір 18 ст.
ГА́НА, -и, *ж.*, *рідко.* Осуд, неслава.
ГАНА́Ш *див.* **ганаші́**.
ГАНАШІ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **гана́ш**, -а́, *ч.*). Задні кути нижньої щелепи у коня.
ГА́НГА, -и, *ж.* В індуїстській міфології – небесна ріка, що спустилася на землю та стала річкою Ганг.
ГА́НГЛІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́нглій**.
ГА́НГЛІЇ, -ів, *мн.* Обмежене скупчення нервових клітин, волокон та їхньої супровідної тканини у людини і тварин; нервовий вузол.
ГА́НГЛІЙ, -я, *ч.*, *мед.* Кістозне утворення, стінка якого складається із сполучної фіброзної тканини, а вмістом є драглеподібна речовина зі значною кількістю муцину.
ГАНГЛІОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **гангліонейробласто́ма**.
ГАНГЛІОБЛОКА́ТОР, -а, *ч.* Лікарська речовина, яка пригнічує міжнейронну передачу збудження у вегетативних гангліях.
ГАНГЛІОГЛІО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, що складається з гангліозних клітин і пухлинних гліальних клітин.
ГАНГЛІОЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення одного або кількох вузлів симпатичного стовбура з руйнуванням їхніх сполучнотканинних галузок.
ГАНГЛІОЗИ́ДИ, -ів, *мн.* Клас складних гліколіпідів, які містяться переважно в гангліозних клітинах нервової системи.
ГАНГЛІО́ЗНИЙ, -а, -е: ** **гангліо́зні клі́тини** – клітини в сітківці, аксони яких простягаються від зорового диска до зорового нерва.
ГАНГЛІОЛІ́ТИКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **гангліоблока́тори**.
ГАНГЛІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **гангліоневро́ма**.
ГАНГЛІОНА́РНИЙ, -а, -е: ** **гангліона́рна невро́ма** – те саме, що **гангліоневро́ма**.
ГАНГЛІОНЕВРИ́Т, *ч.* 1. *род.* -а. Відросток. 2. *род.* -у. Одночасне ураження симпатичних нервових вузлів і периферичних нервів.
ГАНГЛІОНЕВРО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина периферійної і центральної нервових систем.
ГАНГЛІОНЕЙРОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісний варіант гангліозноклітинних пухлин нервової системи.
ГАНГЛІОНІ́Т, -у, *ж.* Запальне ураження симпатичного нервового вузла.
ГАНГЛІОРАДИКУЛІ́Т, -у, *ч.* Поєднання ураження симпатичних нервових вузлів і сегментарних корінців спинного мозку.
ГАНГЛІОЦИТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **гангліоневро́ма**.
ГАНГО́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **фрамбезія**.
ГАНГРЕ́НА, -и, *ж.* Змертвіння певного органа (його частини) чи більш або менш обмеженої ділянки тканин. ** **га́зова гангре́на** – інфекційна хвороба (ранова інфекція) у людини й тварин, спричинювана мікробами з групи анаеробів. **госпіта́льна гангре́на** – ускладнення перебігу ранового процесу в хірургічних установах до введення антисептики. **інфекці́йна гангре́на** – гангрена, що розвивається під дією мікробних токсинів. **маранти́чна гангре́на** – те саме, що **старе́ча гангре́на**. **старе́ча гангре́на** – гангрена, що виникає внаслідок місцевих і загальних атеросклеротичних порушень кровообігу і нервової трофіки. **термі́чна гангре́на** – гангрена, що виникає внаслідок опіку або відмороження III або IV ступеня. **циркуля́торна гангре́на** – гангрена, що розвивається внаслідок розладів периферійного кровообігу.
ГАНГРЕНО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до гангрени.
ГА́НГСТЕР, -а, *ч.* Учасник бандитської зграї, організованої групи злочинців; бандит.
ГАНГСТЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Організована злочинна діяльність.
ГА́НГСТЕРСТВО, -а, -а, *с.* Те саме, що **гангстери́зм**.
ГА́НГСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до гангстера, гангстеризму.
ГА́НДА, -и, *ч.* Народ в Уганді.
ГАНДБО́Л, -у, *ч.* Командна гра з м'ячем на прямокутному майданчику, в якій кожна команда намагається якнайбільше разів закинути рука-ми м'яч у ворота противника; ручний м'яч.
ГАНДБОЛІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається гандболом.
ГАНДБОЛІ́СТКА, -и. Жін. до **гандболі́ст**.
ГАНДБО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гандболу. // Призн. для гандболу.
ГА́НДЕ, *присл.*, *зах.* Там.
ГА́НДЕЛЬ, -для, *ч.*, *зах.* Те саме, що **ге́ндель**.
ГАНДЖА́Р, -а, *ч.* Двосічний стилет, закривлений на кінці.
ГАНДЖУ́Р, -а, *ч.* Священна книга буддистів.
ГАНДИ́ЗМ, -у, *ч.* Соціально-політична і релігійно-філософська доктрина, що виникла в період боротьби Індії за незалежність
ГАНДИКА́П, -а, *ч.*, *спорт.* 1. Змагання, в якому слабшому учасникові надається певна перевага в умовах гри для урівноваження шансів на успіх. 2. Змагання, в якому беруть участь коні, різні за віком та якостями.
ГАНДЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Те саме, що **гендлюва́ння**.
ГАНДЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *зах.* Те саме, що **гендлюва́ти**.
ГАНДЛЯ́Р, -а́, *ч.*, *зах.* Те саме, що **гендля́р**.
ГАНДРАБА́ТА, -и, *ч.*, *діал.* Велика незграбна людина.
ГАНДШПУ́Г, -а, *ч.* Дерев'яний чи металевий важіль для пересування вантажів на судні.
ГАНЕ́БИНА, -и, *ж.*, *поет.* Велика ганьба.
ГАНЕ́БНЕ, *присл.* Те саме, що **гане́бно**.
ГАНЕ́БНИЙ, -а, -е. Який викликає ганьбу, осуд. // Вкритий ганьбою.
ГАНЕ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гане́бний**.
ГАНЕ́БНО. Присл. до **гане́бний**.
ГАНЕДЕРІ́Я, -ї, *ж.* Ферма, де розводять биків.
ГАНЕ́ТЬБА, -и, *ж.*, *діал.* Огуда, гана.
ГА́НЕЦЬ *див.* **га́нці**.
ГАНЕ́ША, -и, *ч.* У брахманізмі та індуїзмі – слоноголовий бог мудрості, який вважався сином Шиви.
ГАНИ́ЛКА, -и, *ж.* Див. **году́лка**.
ГА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.* 1. Те саме, що **гу́дити**. 2. Докоряти кому-небудь; лаяти, сварити.
ГАНІМЕ́Д, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – вродливий юнак, якого Зевс, викравши у батьків, зробив виночерпієм і коханцем. 2. Один із чотирьох великих супутників Юпітера.
ГАНІНГІ́Т, -у, *ч.* Моноклінний одноводний сульфат цинку; білий прихованокристалічний зі скляним блиском.
ГАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, знайдений у Швеції; кубічний метаалюмінат цинку.
ГА́НКА *див.* **га́нці**.
ГА́НКЕЛІВ, -лева, -леве, *мат.* Належний Ганкелю. *Ганкелева матриця.*
ГАНОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **адамантобла́сти**.
ГАНОМАТИ́Т, -у, *ч.* Рентгеноаморфний арсеніт – стибіт феруму.
ГА́НСВУРСТ, -а, *ч.* 1. Блазень у народному німецькому театрі. 2. Персонаж лялькового німецького театру.
ГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́нці** та Гана.
ГАНТЕЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на гантелі.
ГАНТЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Гімнастичний снаряд у вигляді двох чавунних куль, з'єднаних короткою круглою ручкою.
ГАНТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ганте́ль**.
ГА́НУС, -у, *ч.* Те саме, що **ані́с**[1].
ГАНУСІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Горілка, настояна на ганусі. 2. Сорт яблук.

ГАНУСО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́нус**.
ГАНЦИ́ГА, -и, *ж., зах.* Худобина, шкапа.
ГА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **га́нець**, -нця, *ч.*; **га́нка**, -и, *ж.*). Народ Гани; представники цього народу.
ГАНЧ, -у, *ч.* Середньоазіатська назва в'яжучого матеріалу, що його отримували обпаленням каменеподібної породи, що містила гіпс та глину.
ГАНЧІ́РКА, -и, *ж.* 1. Шматок старої, зношеної тканини. 2. *перен., зневажл.* Про зношений, старий одяг, білизну. // Одяг взагалі. 3. *перев. мн., перен., зневажл.* Про жіночі убори. 4. *перен., зневажл.* Про безвольну, безхарактерну людину.
ГАНЧІ́РКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ганчір'я́ний**.
ГАНЧІ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ганчір'я́ний**.
ГАНЧІ́РНИК, -а, *ч.* Той, хто збирає, скуповує ганчірки та іншу утильсировину.
ГАНЧІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **ганчі́рник**.
ГАНЧІ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ганчі́рка 1**.
ГАНЧІ́Р'Я, -я, *с.* Збірн. до **ганчі́рка 1 – 3**.
ГАНЧІР'Я́НИЙ, -а, -є. Зроблений з ганчірки (у 1 знач.).
ГАНЧІРЯ́ЧЧЯ, -я, *с., збірн., діал.* Ганчір'я.
ГАНЬБА́, -и́, *ж.* 1. Принизливе для кого-небудь становище. 2. Недобра слава; безчестя. 3. Вигук, що виражає осуд кого-, чого-небудь.
ГАНЬБИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто ганьбить кого-, що-небудь.
ГАНЬБИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **ганьби́тель**.
ГАНЬБИ́ТИ, -блю́, -би́ш, *недок., перех.* 1. Вкривати ганьбою (у 2 знач.); безчестити. 2. Виражати осуд; засуджувати.
ГАНЬБИ́ТИСЯ, -блю́ся, -би́шся, *недок., діал.* Соромитися.
ГА́НЬБЛЕНИЙ, -а, -є. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ганьби́ти**.
ГА́НЬБЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ганьби́ти**.
ГАНЬБЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **гане́бний**. 2. *зах.* Сором'язливий.
ГАНЬБЛИ́ВО. Присл. до **ганьбли́вий**.
ГАНЬБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* 1. *перех.* Ганьбити (у 2 знач.). 2. *ким, неперех.* Гребувати, нехтувати.
ГАНЯ́НИНА, -и, *ж., діал.* Ганяння.
ГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ганя́ти** і **ганя́тися**.
ГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. *перех.* Те саме, що **гна́ти** і **гони́ти** 1, 2, 5, 7 з тією різницею, що означає дію, яка відбувається в різний час або в різних напрямках. *Ганяти у футбол.* 2. *неперех., розм.* Те саме, що **гна́ти** і **гони́ти** 3 з тією різницею, що означає рух, який відбувається в різний час або в різних напрямках. 3. *перех., перен., розм.* Перевіряючи знання, ставити багато різноманітних запитань.
ГАНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* Те саме, що **гна́тися** і **гони́тися** 1, 2 з тією різницею, що означає дію, яка відбувається в різних напрямках або повторюється.
ГАОЛЯ́Н, -у, *ч.* Однорічна посухостійка зернова рослина родини злакових з високим стеблом і широким листям; маньчжурське, китайське просо.
ГАОЛЯ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гаоля́н**.
ГАОША́НЬ, *невідм.* Група племен на острові Тайвань.
ГАП, -а, *ч.* Різке зниження або підвищення ціни біржового товару в межах біржового дня.
ГА́ПКА, -и, *ж.* 1. Петля для застібання одежі. 2. *жарт.* Сідниця.
ГАПЛИ́К, -а́, *ч.* Металева зачіпка, що пришивається проти петлі до одягу і служить застібкою.
ГАПЛИКО́ВИЙ, -а, -є. Прикм. до **гапли́к**.
ГАПЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гапли́к**.
ГАПЛИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **гапли́к**.
ГАПЛО́ЇД, -а, *ч.* Організм, який має в клітинах одинарний набір хромосом.
ГАПЛОЇДІ́Я, -ї, *ж.* Одинарний набір хромосом, де існує лише одна гомологічна хромосома.
ГАПЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Стос. до гаплоїдії. ** **Гапло́їдний набі́р** – нормальна кількість хромосом в кожній гаметі певного виду.
ГАПЛО́ЇДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім до **гапло́їдний**.
ГАПЛОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Спрощення звукового складу слова як наслідок опущення перев. одного з двох однакових сусідніх складів, напр.: м і н е р а л о г і я (з м і н е р а л о л о г і я).
ГАПЛОСПОРИ́ДІЇ, -ій, *мн.* Організми, що належать до типу найпростіших; паразитують у тканинах деяких тварин та людини.
ГАПЛОСТЕ́ЛЬ, -я, *ч.* Найпростіший тип будови осьового циліндра стовбура рослин.
ГАПЛОСТЕМОНІ́Я, -ї, *ж.* Наявність одного кола тичинок у квітці.
ГАПЛОСТЕМО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до гаплостемонії.
ГАПЛОФА́ЗА, -и, *ж.* Фаза життєвого циклу особини з одинарним набором хромосом у ядрах клітин.
ГАПТ, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **гаптува́ння** 2.
ГАПТА́Р, -я́, *ч., заст.* Той, хто гаптує.
ГАПТАРИ́ХА, -и, *ж.* Дружина гаптаря.
ГАПТА́РКА, -и, *заст.* Жін. до **гапта́р**.
ГАПТА́РСТВО, -а, *с., заст.* Заняття гаптаря.
ГАПТА́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до гаптаря.
ГАПТАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гаптарюва́ти**.
ГАПТАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Бути гаптарем.
ГАПТЕ́НИ, -ів, *мн.* Хімічні речовини, що специфічно з'єднуються з відповідними антитілами або лімфоцитами, але нездатні викликати утворення антитіл і спричинювати імунну відповідь.
ГА́ПТИКА, -и, *ж.* 1. Сенсорна система, що включає всі види чутливості шкіри. 2. Розділ психофізіології органів відчуття, що вивчає дотикову чутливість.
ГАПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Хапальний. *Хапальні реакції.*
ГАПТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гаптува́ти**.
ГАПТОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Білок сироватки крові.
ГАПТОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Ростові рухи органів рослин під впливом дотику, тертя.
ГАПТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь торкання оточуючих людей.
ГАПТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., заст.* Гаптарка.
ГАПТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **гаптува́ти**. 2. Вишивка шовковими, вкритими тонким шаром золота або срібла нитками різного ґатунку. // Вишита золотими або срібними нитками річ.
ГАПТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Вишивати шовковими, вкритими тонким шаром золота або срібла нитками різного ґатунку. // Взагалі вишивати.
ГАПТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **гаптува́ти**.
ГАР, -у, *ч.* Що-небудь горіле та дрібні часточки від нього, які піднімаються в повітря.
ГА́РА, -и, *ж., розм.* Довга вузька заглибина, гніздо в якій-небудь деталі, куди вставляється виступ іншої деталі; паз.
ГАРАБА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., заст.* Волати, горлопанити.
ГАРА́Ж, -а́, *ч.* Приміщення для стоянки й технічного обслуговування машин.
ГАРА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гара́ж**. // Який працює в гаражі.
ГАРА́ЗД[1], *невідм.* 1. *част.* Уживається для вираження згоди; чудово, нехай буде так; добре. 2. *присл.* Добре, як слід, належним чином. // *у знач. присудк. сл.*
ГАРА́ЗД[2], -у, *ч., діал.* Щастя, благополуччя. // Те саме, що **гара́зди**. ** **на гара́зд** – на добре, до речі, до ладу.
ГАРАЗДЕ́НЬКО і **ГАРАЗДНЕ́НЬКО**, *присл.* Пестл. до **гара́зд**[1].
ГАРАЗДИ́, -ів, *мн., діал.* Достатки.
ГАРАЗДНЕ́НЬКО *див.* **гаразде́нько**.
ГАРАЗДУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **гараздува́ти**.
ГАРАЗДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* Жити щасливо, в достатку.
ГА́РАК, -у, *ч., зах.* Ром.
ГАРАМБАША́, -і́, *ч.* Ватажок сербських гайдуків.
ГАРА́НТ, -а, *ч.* 1. Держава, організація чи особа, які гарантують що-небудь; поручитель. *Гарант миру. Гарант безпеки.* 2. *розм.* Президент країни, що гарантує дотримання, дію основного закону країни – конституції.
ГАРАНТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гара́нтія**. // У якому є гарантія. // Який гарантується ким-, чим-небудь. *Гарантійний талон.* ** **Гаранті́йне зобов'я́зання**: а) письмове свідоцтво, в якому особа-гарант гарантує іншій особі виконання певних зобов'язань; б) документ, який підтверджує відповідність якості товару. **Гаранті́йне обслуго́вування** – полягає у тому, що виготівник протягом гарантійного терміну зобов'язується виконувати роботи з введення товару в експлуатацію, технічного обслуговування та ремонту. **Гаранті́йний до́говір** – міжнародний договір, яким одна чи декілька держав зобов'язуються забезпечити виконання покладених на третю державу зобов'язань. **Гаранті́йний ремо́нт** – полягає у виконанні робіт, пов'язаних з усуненням недоліків товару на гарантійний термін експлуатації. **Гаранті́йний те́рмін** – термін, протягом якого покупець може пред'явити претензію постачальникові (продавцю) з приводу вад продукції (товарів). **Гаранті́йний те́рмін прида́тності** – період часу, протягом якого виробник гарантує усі встановлені стандартами експлуатаційні показники та споживчі властивості продукції за умови дотримання правил її експлуатації та збереження.
ГАРА́НТІЯ, -ї, *ж.* Порука в чомусь, забезпечення чого-небудь. // Передбачене законом чи певною угодою зобов'язання, за яким юридична чи фізична особа відповідає перед кредиторами у разі невиконання боржником своїх зобов'язань. // *чого.* Умови, що забезпечують успіх чого-небудь. ** **Ба́нківська гара́нтія** – поручительство банку-гаранта за свого клієнта в тому, що він зобов'язується здійснити платежі, не сплачені клієнтом у належний термін. **Соціа́льні гара́нтії** – матеріальні та юридичні способи забезпечення реалізації соціально-економічних прав членів суспільства. **Юриди́чні гара́нтії** – законодавчо закріплені засоби охорони прав і свобод громадян, способи їх реалізації, а також засоби охорони правопорядку, інтересів суспільства і держави.
ГАРАНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гарантува́ти**. // **гаранто́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* Сталий. ** **Гаранто́вана по́зика**: а) вид позик, погашення суми та сплата процентів за якими забезпечуються або заставою майна, або певними доходами; б) гарантовані урядом облігаційні позики місцевих органів управління. **Гаранто́ваний дохі́д** – дохід, забезпечений у будь-якому разі. **Гаранто́ваний креди́т** – кредит, що надається під гарантію банків, урядових органів або інших гарантів.
ГАРАНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гарантува́ти**.
ГАРАНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех. і без додатка.* Давати гарантію у чому-небудь. // *від чого.* Захищати.
ГАРАНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **гарантува́ти**.
ГАРА́ПА, -и, *ж.* Те саме, що **гара́пник**.
ГАРА́ПНИК, -а, *ч.* Довгий батіг, сплетений з тонких ремінців.
ГАРАСІ́ВКА, -и, *ж., діал., зах.* Вузька червона вовняна стрічка.
ГАРА́ТАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., діал.* Бити.
ГАРА́ТНУТИ, -ну, -неш, *док., перех., діал.* Однокр. до **гара́тати**.
ГАРА́Ч, -у, *ч., іст.* Данина ханові.
ГАРБ, -а, *ч., діал.* Великий гак, багор. ** **з га́рбом** – із надлишком.
ГАРБА́, -и́, *ж.* Високий віз на двох або чотирьох колесах.
ГАРБА́ЖІЙКА, -и, *ж., діал.* Цибуля-сіянка.
ГА́РБАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **га́рбати**.
ГАРБА́Р, -я́, *ч., заст.* Кушнір.
ГАРБАРИ́ХА, -и, *ж.* Жінка гарбаря.
ГАРБА́РНЯ, -і, *ж., заст.* Майстерня, завод, де вичиняють шкіри.
ГАРБА́РСТВО, -а, *с., заст.* Ремесло гарбаря.
ГАРБА́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **гарба́р**.
ГАРБАРЮВА́ННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **гарбарюва́ти**.
ГАРБАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., заст.* Кушнірувати.
ГАРБА́ТА *див.* **герба́та**.
ГА́РБАТИ, -аю, -аєш, *розм.* 1. *перех.* Те саме, що **загріба́ти**. 2. *перех. і без додатка.* Грабувати.
ГАРБИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гарба́**.
ГАРБНИ́К, -а́, *ч.* Гірська речовина, яку добувають з кори дерев, як правило, дубів.
ГАРБО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гарба́**.
ГАРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вичиняти шкіру, насичуючи її гарбником.
ГАРБУ́З, -а́, *ч.* 1. Городня сланка рослина з великими круглими або овальними плодами. 2. Плід цієї рослини. ** **Дава́ти гарбуза́**, *жарт.* – відмовляти жениху, хто сватається.
ГАРБУЗЕНЯ́, -я́ти, *с., розм.* Маленький гарбуз.
ГАРБУЗЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **гарбузеня́**.
ГАРБУЗЕ́ЦЬ, -зця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **гарбу́з**.
ГАРБУ́ЗИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **гарбу́з**.
ГАРБУЗИ́НА, -и, *ж.* Багатонасінний ягодоподібний плід, характерний для рослин родини гарбузових.
ГАРБУЗИ́ННЯ, -я, *с.* 1. Стебла та листя гарбуза; огудина.
ГАРБУ́ЗИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **гарбу́з**.
ГАРБУЗО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **гарбу́з**. // Зробл. з гарбуза (у 1 знач.). // Приготовлений з гарбуза (у 2 знач.). 2. *у знач. ім.* **гарбузо́ві**, -вих, *мн.* Родина дводольних сланких рослин (огірки, дині, кавуни і т. ін.).
ГАРБУЗОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на гарбуз.
ГАРБУЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Відмовляти жениху.
ГАРБУЗЦІ́, -ів, *мн., діал.* Гарбузове насіння.
ГАРБУЗЯ́, -я́ти, *с., зах.* Гарбузеня.
ГАРБУЗЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **гарбу́з**.
ГАРБУЗЯ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Гарбузовий.
ГА́РВАРДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гарвард.
ГАРВЕЇ́ЗМ *див.* **гарві́зм**.
ГАРВІ́ЗМ, **ГАРВЕЇ́ЗМ**, -у, *ч.* Течія в негритянському русі в США, що виникла на поч. 20 ст.
ГАРГА́ЛА, -и, *ж., зах.* Глечик для води.
ГАРГА́РА, -и, *ж., діал.* Сварлива жінка.
ГАРГА́Т, -а, *ч., діал.* Парубок.
ГАРГОЇЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Генетичний розлад, який характеризується серйозною розумовою відсталістю та рядом фізичних патологій.
ГА́РДА, -и, *ж.* Металева пластинка на руків'ї шпаги, рапіри або дужка на руків'ї шаблі для захисту руки від поранення.
ГАРДАМА́Н, -у, *ч., зах.* Міцна горілка.
ГАРДЕМАРИ́Н, -а, *ч., іст.* Звання вихованця старшого класу морського корпусу в Росії, а також чин (нижчий за чин мічмана) у російському дореволюційному флоті.
ГАРДЕНІ́Т, -у, *ч.* Різновид структури загартованої сталі – мартенситу.
ГАРДЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Чагарникова вічнозелена рослина з гарними пахучими квітами.
ГАРДЕРО́Б, -а, *ч.* 1. Шафа для одягу. 2. Приміщення в громадському будинку, де зберігається верхній одяг; роздягальня. 3. *перен.* Увесь одяг однієї людини.
ГАРДЕРО́БНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **гардеро́б**. 2. *у знач. ім.* **гардеро́бна**, -ної, *ж.* Те саме, що **гардеро́б** 2.
ГАРДЕРО́БНИК, -а, *ч.* Людина, яка обслуговує гардероб (у 2 знач.).
ГАРДЕРО́БНИЦЯ, -і. Жін. до **гардеро́бник**.
ГАРДИБУ́РКА, -и, *ж., зах.* Картопля.
ГАРДИ́НА, -и, *ж.* Занавіска на все вікно.
ГАРДИ́ННИЙ, **ГАРДИ́НОВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **гарди́на**. // Який виготовляє гардини.
ГАРДИ́НОВИЙ *див.* **гарди́нний**.
ГАРДИСТОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, знайдений у США; білі короткопризматичні кристали.
ГАРДУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **гардува́ти**.
ГАРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* 1. *перех.* Загачувати. 2. *неперех.* Гуляти.
ГАРЕ́М, -у, *ч.* 1. Жіноче приміщення у будинку багатих мусульман. 2. *перен.* Мешканки цього приміщення, жінки багатого мусульманина. 3. Скупчення в період гону самок, які запліднюються одним самцем. 4. Стійка невелика група полігамних морських ссавців.
ГАРЕ́МНИЙ, -а, -є. Прикм. до **гаре́м**.
ГАРЕ́МНИК, -а, *ч., розм.* Той, хто має багато жінок.
ГАРЕ́МНИЦЯ, -і, *ж., розм.* Гаремна жінка чи наложниця.
ГА́РЕЦЬ, -рця, *ч., заст.* 1. У дореволюційній Росії – міра сипких тіл, що становила 3,28 літра. 2. Посудина, що вміщувала таку кількість речовини.
ГА́РИВО, -а, *с., діал.* Гар.

ГАРИ́ГА, -и, *ж.* Зарості низькорослих вічнозелених кущів, карликової пальми та багаторічних посухостійких трав на кам'янистих ділянках узбережжя Середземного моря.
ГАРИ́КАЛО, -а, *ч. і с., розм.* Крикун, буркун, причепа.
ГАРИ́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **гари́кати**.
ГАРИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Сердито покрикувати; бурчати. // *на кого.*
ГАРИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм.* Сперечатися, сваритися.
ГАРИКЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Сварливий, бурчливий.
ГАРИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **гари́кати**.
ГАРІБАЛЬДІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* 1. Добровольці-дружинники, що билися в 40 – 60-х рр. 19 ст. під керівництвом Дж. Гарібальді за визволення. 2. Особовий склад добровольчої італійської бригади імені Дж. Гарібальді у 1936 – 38 рр. 3. Особовий склад партизанських загонів, організованих у тилу гітлерівців Італійською компартією в період Руху Опору в 1943 – 45 рр.
ГАРІ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. *заст.* Крихта, дрібка. ** **Ані гарі́лі** – нічого. 2. Продукт згоряння (окиснення) металу на повітрі.
ГАРКА́ВЕЦЬ, -вця, *ч., розм.* Той, хто гаркавить.
ГАРКА́ВИЙ, -а, -е. Який нечітко вимовляє окремі звуки (найчастіше "р" і "л"). // Нечіткий у вимові окремих звуків.
ГАРКА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* гарка́влять; *недок. і док.* Вимовляти нечітко окремі звуки (найчастіше "р" або "л").
ГАРКА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **гарка́вий**.
ГАРКА́ВКА, -и, *ж., розм.* Гаркава жінка.
ГАРКА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гарка́вити**.
ГАРКА́ВО. Присл. до **гарка́вий**.
ГА́РКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **га́ркати** і звуки, утворювані цією дією.
ГА́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Кричати різко і уривчасто. // *на кого.* Погрожувати окриком. 2. Видавати гучний уривчастий звук. // *по чому.* З силою стукати, видаючи гучний уривчастий звук.
ГА́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм.* Сперечатися, сваритися.
ГАРКЕБУ́З, АРКЕБУ́З, -а, *ч.*, Старовинна ґнотова рушниця, що заряджається з дула.
ГА́РКІТ, -коту, *ч., розм.* Те саме, що **га́ркання**.
ГАРКІТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який багато гаркає.
ГА́РКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **га́ркати**.
ГАРКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Підсил. до **га́ркнути**.
ГАРКО́ТА, -и, *ж., рідко.* Гаркавість.
ГАРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., розм.* Підсил. до **га́ркати**.
ГАРКУ́ША, -і, *ч. і ж., розм.* Той, хто гаркавить.
ГА́РЛЕМСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гарлем. ** **Га́рлемський джаз** – назва стильових напрямів негритянського джазу 1920 – 30-х рр.
ГАРЛИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гарли́кати**.
ГАРЛИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Погано співати.
ГА́РМА-ДА́РМА, *присл., діал.* Даремно, марно, без причини.
ГА́РМАЛА, -и, *ж.* Отруйна рослина родини паролистових.
ГАРМА́Н, -а́, *ч.* Те саме, що **тік**.
ГАРМА́НИТИ, -ню, -ниш *і* **ГАРМАНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка.* Молотити, тягаючи кіньми або волами коток чи колодку.
ГАРМА́НКА, -и, *ж., діал.* Коток для молотьби.
ГАРМАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гармануВа́ти**.
ГАРМАНУВА́ТИ *див.* **гарма́нити**.
ГАРМАСА́Р, -я, *ч., зах.* Жеребець.
ГАРМА́ТА, -и, *ж.* 1. Артилерійська довгоствольна вогнепальна зброя з похилою траєкторією, признач. для ураження живої сили і бойової техніки противника, руйнування оборонних споруд тощо. 2. *мед.* Апарат для лікування радіоактивним випромінюванням.
ГАРМАТА́Н, -а, *ч.* Сухий жаркий північно-східний вітер на Гвінейському узбережжі Африки, що дме взимку.
ГАРМА́ТЕНЬ, -тня, *ч., діал.* Те саме, що **гарма́ш**.
ГАРМАТІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **гарма́ш**.
ГАРМА́ТКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гарма́та**.
ГАРМА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гарма́та** 1. ** **Гарма́тне м'я́со** – люди, яких силоміць відправляють на фронт під час загарбницьких війн.
ГАРМА́ТНИК, -а, *ч.* Військовослужбовець, який обслуговує гармату.
ГАРМА́ТНЯ, -і, *ж., діал.* Те саме, що **арсена́л**.
ГАРМА́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гарма́та**.
ГАРМА́Ш, -а́, *ч.* 1. *іст.* Майстер, який виготовляв і обслуговував гармати. 2. *розм.* Те саме, що **гарма́тник**.
ГАРМА́ШНИЙ, -а, -е, *заст.* Артилерійський.
ГАРМИ́ДЕР, -у, *ч., розм.* 1. Безладний галас; метушня. 2. Відсутність або порушення ладу; безладдя. 3. *перен., рідко.* Майно.
ГАРМИ́ДЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гарми́дер**.
ГАРМИ́ДЕРНИК, -а, *ч.* Той, хто вчиняє гармидер (у 1, 2 знач.).
ГАРМИДЕРУВА́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **гармидерува́ти**.
ГАРМИДЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., зах.* Вчиняти гармидер (у 1, 2 знач.).
ГАРМИЗА́, -и́, *ч., іст.* Гарнізонний солдат.
ГАРМОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Створення акордового супроводу до якої-небудь мелодії. 2. Музичний твір, створений на основі запозиченої мелодії. 3. *перен.* Приведення в стан відповідності, злагодженості; збільшення гармонійності. *Гармонізація економічної політики.* ** **Гармоніза́ція пода́тків** – координація податкових систем і податкової політики країн, які входять у міжнародні регіональні групи.
ГАРМОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гармонізува́ти** 1.
ГАРМОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с., муз.* Дія за знач. **гармонізува́ти** 1.
ГАРМОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. *Перех.* Піддавати гармонізації, створювати акордове супроводження до якої-небудь мелодії. 2. *неперех., рідко.* Те саме, що **гармоніюва́ти** 1.
ГАРМОНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., муз.* Пас. до **гармонізува́ти** 1.
ГАРМО́НІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **гармо́нія**[2].
ГАРМОНІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Приємний для слуху; милозвучний. 2. Який знаходиться в чіткій відповідності з чим-небудь; сповнений гармонії (*див.* **гармо́нія**[1] 3). ** **Гармоні́йний ана́ліз**, *мат.* – розділ математики, в якому вивчаються властивості функцій за допомогою розкладання їх у ряд Фур'є і в інтеграл Фур'є. **Гармоні́йний ряд**, *мат.* – числовий ряд, члени якого є числами, оберненими до чисел натурального ряду. **Гармоні́йна фу́нкція** – функція *n* змінних, які неперервні в деякій області разом з частинними похідними 1-го і 2-го порядків. 3. Заснований на принципах гармонії (*див.* **гармо́нія**[1] 1).
ГАРМОНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гармоні́йний**. ** **Гармоні́йність това́рної номенклату́ри** – ступінь близькості між товарами різних асортиментних груп з точки зору їх товарного використання.
ГАРМОНІ́ЙНО. Присл. до **гармоні́йний**.
ГАРМО́НІКА, -и, *ж.* 1. Загальна назва групи пневматичних музичних інструментів, у яких джерелом звука є металеві язички. ** **Губна́ гармо́ніка** – духовий язичковий музичний інструмент. 2. В акустиці – складові тони, які виникають внаслідок коливання всієї маси тіла, що звучить, і коливань частин цього тіла. 3. *розм.* Те саме, що **гармо́нія**[2].
ГАРМО́НІКИ, -нік, *мн. фіз.* Коливання, частоти яких кратні основній частоті складного коливання.
ГАРМО́НІКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гармо́ніка**.
ГАРМОНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто грає на гармонії (*див.* **гармо́нія**[2]).
ГАРМОНІ́СТКА, -и. Жін. до **гармоні́ст**.
ГАРМО́НІУМ, -у, *ч.* Фісгармонія більшого розміру, ширшого діапазону і потужного звучання.
ГАРМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до гармонії (*див.* **гармо́нія**[1] 1). ** **Гармоні́чна рука́**, *муз.* – дидактичний метод демонстрування звукової системи, що став відомим на зламі 11 – 12 ст. **Гармоні́чний мажо́р** – один з різновидів мажорного ладу, в якому VI ступінь знижений на півтон. **Гармоні́чний міно́р** – один з різновидів мінорного ладу, в якому VII ступінь підвищений на півтон. **Гармоні́чний ряд**, *муз.* – звукоряд, що виникає внаслідок спонтанного поділу струни на рівні частини під час коливання. **Гармоні́чні колива́ння**, *фіз.* – прості періодичні коливання за синусоїдальним або косинусоїдальним законом руху. 2. *рідко.* Те саме, що **гармоні́йний** 2.
ГАРМОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **гармоні́чний** 2.
ГАРМОНІ́ЧНО, *рідко.* Присл. до **гармоні́чний**.
ГАРМОНІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.* 1. *неперех.* Бути у відповідності з кимось, чим-небудь. 2. *перех., муз.* Те саме, що **гармонізува́ти** 1.
ГАРМО́НІЯ[1], -ї, *ж.* 1. *муз.* Закономірне поєднання тонів у одночасному звучанні; співзвуччя. // Частина теорії музики, вчення про правильну побудову співзвуччя в композиції. 2. Злагоджене звучання, приємне для слуху; милозвучність. 3. Поєднання, узгодженість, взаємна відповідність якостей (предметів, явищ, частин цілого).
ГАРМО́НІЯ[2], -ї, *ж.* Пневматичний музичний інструмент (ручний, губний) з металевими язичками, що приводяться в рух струменем повітря.
ГАРМОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Те саме, що **гармоніюва́ти** 1.
ГАРМО́НЬ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **гармо́нія**[2].
ГАРМО́НЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гармо́нь**.
ГАРМО́ШКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **гармо́нька**.
ГАРМСЕ́ЛЬ *див.* **гармси́ль**.
ГАРМСИ́ЛЬ, ГАРМСЕ́ЛЬ, -я, *ч.* Сухий спекотний вітер у передгір'ях Копетдагу та Західного Тянь-Шаню, що дме влітку з півдня та південного сходу.
ГА́РНА, -и, *ж.* Парнокопитний ссавець підродини газелей.
ГАРНАДЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Шпилька для волосся.
ГАРНА́ССЯ, -я, *с., зах.* Зібгана солома чи трава.
ГАРНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **га́рний** 1, 2.
ГАРНЕ́НЬКО. 1. Присл. до **гарне́нький**. 2. *присл.* Достатньою мірою, як слід.
ГАРНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **гарне́нький**.
ГАРНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **гарне́сенький**. // Як слід.
ГА́РНЕЦЬ, -я, *ч., заст.* Те саме, що **га́рець**.
ГА́РНИЙ, -а, -е, *вищ. ст.* **кра́щий** *і* **лі́пший**, *рідко* **гарні́ший**, -а, -е. 1. Приємний зовнішнім виглядом; який відзначається гармонією барв, ліній і т. ін. // Який має привабливу зовнішність, привабливі риси обличчя. // Приємний для слуху; милозвучний. // Блискучий, ефектний. 2. Який має позитивні якості або властивості, цілком відповідає вимогам, заслуговує схвалення. // Який сприяє успіхові, пов'язаний з ним; вдалий. // Про погоду, клімат і т. ін. // Про душевний стан. 3. *у знач., ім.* **га́рне**, -ного, *с.* Те, що має позитивні якості, властивості, заслуговує схвалення. 4. З позитивними моральними якостями (про людину). // Який має досвід, знає свою справу. // Зразкової поведінки (про молодь, дітей). 5. *розм.* Значний за кількістю або розміром. // *фам.* Сильний, значний. 6. *розм.* Уживається для вираження іронічного ставлення до кого-, чого-небудь, зневажливої оцінки кого-, чого-небудь.
ГАРНИ́К, -а́, *ч.* Робітник при возах.
ГАРНІЄРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, нікельний різновид серпентину.
ГАРНІЗО́Н, -у, *ч.* Військові частини, розташовані постійно або тимчасово в якому-небудь населеному пункті, в укріпленому районі.
ГАРНІЗО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гарнізо́н**.
ГАРНІ́Р, -у, *ч.* Приправа до м'ясних і рибних страв.
ГАРНІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гарнірува́ти**.
ГАРНІРУВА́ННЯ, -я, *чс.* Дія за знач. **гарнірува́ти**.
ГАРНІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Додавати гарнір (до м'ясної або рибної страви). 2. *заст.* Прикрашати, оздоблювати.
ГАРНІСА́Ж, -у, *ч.* Твердий вогнетривкий шар матеріалів, що утворюється в процесі плавки на внутрішній поверхні стінок металургійних агрегатів. Запобігає зношуванню стінок.
ГАРНІСА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гарніса́ж**.
ГАРНІ́СІНЬКИЙ, ГАРНЮ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже гарний (у 1 знач.).
ГАРНІ́СІНЬКО, ГАРНЮ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **гарні́сінький, гарню́сінький**.
ГАРНІТУ́Р, -а, *ч.* Комплект, набір предметів, що служать якій-небудь одній меті. // Навушник з мікрофоном.
ГАРНІТУ́РА, -и, *ж.* Повний комплект друкарських шрифтів різних накреслень і кеглів, але однакового за характером малюнка.
ГАРНІТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гарніту́р**.
ГАРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати гарнішим.
ГА́РНО. 1. Присл. до **га́рний** 1, 2. 2. *у знач. присудк. сл.* Означає схвалення чого-небудь або несхвалення, іноді з відтінком іронії. 3. *у знач. присудк. сл.* Про почуття приємності, задоволення, що його відчуває хто-небудь.
ГА́РНЦЕВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **га́рнець**.
ГАРНЮ́К, -а́, *ч., діал.* Красунь.
ГАРНЮ́СІНЬКИЙ *див.* **гарні́сінький**.
ГАРНЮ́СІНЬКО. Присл. до **гарню́сінький**.
ГАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **гарува́ти**. *Гарований гріш.*
ГАРОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **гаро́ваний**.
ГАРОНІ́Т, -у, *ч.* Цеоліт із базальтових мигдалин, за складом близький до філіпситу.
ГАРО́ТА, -и, *ж.* Обруч, стягуваний гвинтом – знаряддя варварського катування, страти через задушення за часів середньовіччя в Іспанії і Португалії.
ГАРПАГО́Н, -а, *ч.* 1. Персонаж комедії Ж.-Б. Мольєра "Скупий". 2. *перен.* Скнара.
ГАРПАКСОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх стати жертвою пограбування.
ГА́РПІУС, -у, *ч.* Смола, що її одержують із живиці хвойних дерев.
ГА́РПІЯ, -ї. 1. *ж.* У давньогрецькій міфології – крилата потвора з обличчям жінки, з пазурами на руках і ногах; демон бурі та смерті. 2. *ж. і ч., перен.* Про людину з важким, нестерпним характером. 3. *ж.* Великий хижий птах.
ГАРПОКРА́Т, -а, *ч.* У грецькій міфології – бог навчання.
ГАРПУЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч., діал.* Кіл із залізним наконечником, закріплений на березі та з'єднаний вірьовкою з плотом.
ГАРПУ́Н, -а́, *ч.* Знаряддя у вигляді списа на довгому тросі, що використовується для полювання на великих морських тварин та риб.
ГАРПУНЕ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **гарпу́нник**.
ГАРПУ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* Полювати на великих морських тварин та риб (китів, акул та ін.) з використанням гарпуна.
ГАРПУ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гарпу́н**.
ГАРПУ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто полює з гарпуном.
ГАРСО́Н, -а, *ч.* У Франції – офіціант ресторану чи кафе.
ГАРТ[1], -у, *ч.* 1. Те саме, що **гартува́ння**. 2. Стан або властивість, набуті гартуванням. 3. *перен.* Стійкість, витривалість, набуті в боротьбі з труднощами або в процесі тренування. ** **Да́ти га́рту** *чому* – понівечити або знищити що-небудь.
ГАРТ[2], -у, *ч.* Сплав свинцю, олова та стибію, з якого виливають друкарський шрифт.
ГАРТБЛЕ́Й, -ле́ю, *ч.* Сплав свинцю й сурми, що його одержують як побічний продукт при плавленні свинцевих руд.
ГАРТІВНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для гартування металевих виробів. *Гартівна піч.* // Стос. до гартування.
ГАРТІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто гартує металеві вироби.
ГАРТІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **гартівни́к**.
ГАРТІ́ВНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **гартува́льня**.
ГАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гартува́ти**. // *у знач. прикм.*
ГА́РТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гарт**[2].
ГАРТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гартування.
ГАРТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **гартівни́к**.
ГАРТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **гартува́льник**.
ГАРТУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, в якому гартують металеві вироби.
ГАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гартува́ти**.

ГАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Надавати металевим виробам твердості, пружності, міцності нагріванням до високої температури та наступним раптовим охолодженням. 2. *перен.* Виховувати моральну і фізичну стійкість у боротьбі з труднощами. // Зміцнювати здоров'я тренуванням.

ГАРТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Ставати твердим, пружним, міцним унаслідок нагріву до високої температури та наступного раптового охолодження. 2. *перен.* Ставати фізично і морально міцним, витривалим.

ГАРУА́, *невідм.*, *ч.* Густий туман з мрякою на тихоокеанському узбережжі Південної Америки.

ГАРУВА́ТИ[1], **ГЕРУВА́ТИ** *і* **ГИРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* 1. *неперех.* Важко, без відпочинку працювати. 2. *перех. і без додатка.* Правити (ціну, винагороду). 3. *неперех.* Прямувати. 4. *перех.* Стягувати, здирати.

ГАРУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Робити пази; пазувати.

ГАРУ́КА, -и, *ч. і ж.*, *зах.* Сварлива людина.

ГАРУ́КАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **гару́катися**.

ГАРУ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *зах.* Сваритися, лаятися.

ГА́РУС, -у, *ч.* 1. Кручена (сукана) кольорова шерстяна пряжа. 2. Бавовняна тканина, схожа на шерстяну.

ГА́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́рус**. // Зробл. з гарусу.

ГА́РУСОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **га́русний**.

ГАРУ́СПИКИ, -ів, *мн.* У стародавньому Римі – жреці, що гадали по нутрощах жертовних тварин.

ГАРЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Який вміщує гарець. *Гарцеве відерко.*

ГАРЦИ́НІЯ, -ї, *ж.* Рід вічнозелених дерев та кущів родини клюзієвих.

ГАРЦІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто гарцює на коні. 2. *діал.* Жартівник, пустун. // Танцюрист.

ГАРЦІВНИ́ЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **гарцівни́к** 2.

ГАРЦЬОВИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Який вміщує гарець (у 1 знач.).

ГАРЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гарцюва́ти**.

ГАРЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. *неперех.* Грайливо бігти або тупцювати, підскакувати на місці (про коней). // Їхати верхи, дотримуючись певних прийомів спортивної їзди. 2. *перен.*, *неперех.* Пустувати, бігати, скакати. // *неперех. і перех.* Танцювати.

ГАРЦЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **гарцюва́ти**.

ГАРЧ, -а, *ч.* Чорна гадюка.

ГАРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гарча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ГАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. Видавати низькі погрозливі звуки (про тварин). // Звучати низько, погрозливо, ніби ричати. 2. *перен.*, *розм.* Сердито бурчати, висловлюючи незадоволення. 3. *перен.* Утворювати низькі звуки із скреготом, гуркотом і т. ін. під час ударів або тертя (про металеві предмети). // Утворювати такі звуки під час дії (про інструменти, механізми і т. ін.).

ГА́РШНЕП, -а, *ч.* Кулик родини сивкових, з довгим дзьобом і короткими ногами.

ГАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *діал.* Пустувати, гратися.

ГАРЯ́Ч, -у́, *ч.*, *заст.* Гарячий напій з води, меду і прянощів; збитень.

ГА́РЯЧЕ́. Присл. до **гаря́чий** 1 – 3.

ГАРЯЧЕКА́ТАНИЙ, -а, -е. Вальцівка, яку виготовили вальцюванням розжарених виливанців.

ГАРЯЧЕЛАМКИ́Й, -а́, -е́. Який є ламким у нагрітому стані і кришиться при механічній обробці.

ГАРЯЧЕЛА́МКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість і стан за знач. **гарячеламки́й**.

ГАРЯЧЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **гаря́чий**. // *у знач. ім.* **гаряче́ньке**, -кого, *с.* Гаряча страва.

ГАРЯЧЕОЦИНКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який покритий шаром цинку зануренням розжареного металевого виробу у купіль із розтопленим цинком.

ГАРЯЧЕПРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Пресований у розжареному стані.

ГАРЯЧЕТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. Який витягується крізь фільтри у розжареному стані.

ГАРЯЧЕШТАМПО́ВАНИЙ, -а, -е. Який штампований у гарячому (пластичному) стані.

ГАРЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який має високу температуру; сильно нагрітий. // *у знач. ім.* **гаря́че**, -чого, *с.* Гаряча страва, їжа (перев. про перші страви). // Жаркий, палючий. // *перен.* Про яскраву барву, відтінок. ** **Впійма́ти на гаря́чому** – застати на місці злочину, викрити злочин, зловживання. **Всипати гаря́чих** – покарати різками; висікти. **По гаря́чих слідах** – слідом за подією, не гаючи часу; негайно. 2. *перен.* Сповнений енергії; енергійний, пристрасний. // Який виражає пристрасть, сильне почуття. *Гаряча голова.* 3. *у знач. ім.* **гаря́чий**, -чого, *ч.* Запальна людина. // Дуже жвавий, рухливий; баский (про коней). ** **Під гаря́чу ру́ку** – в момент великого збудження, роздратування. 4. Надзвичайно напружений. // Доведений до граничного напруження; запеклий, жорстокий (про бій, стрілянину). // Який потребує зосередження всіх сил (про час). ** **Гаря́ча то́чка**: а) про місце, де відбуваються гострі, напружені події; б) про те, що є вирішальним для чого-небудь, що визначає що-небудь.

ГАРЯЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *перех.* 1. Сильно збуджувати; зогрівати. 2. Квапити, підганяти.

ГАРЯЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *недок.* Бути у збудженому стані.

ГАРЯ́ЧІНЬ, -і, *ж.* Абстр. ім. до **гаря́чий** 1.

ГАРЯ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **гаря́чий** 2.

ГАРЯЧІ́ТИ, -іє, *недок.*, *розм.* Ставати гарячим, жарким. // *безос.*

ГАРЯЧІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Ставати гарячішим (*див.* **гаря́чий** 1).

ГАРЯ́ЧКА, -и. 1. *ж.* Хвороба, що супроводжується високою температурою тіла; пропасниця. // Підвищена температура тіла; жар. ** **Аліментáрна гаря́чка** – підвищення температури тіла в немовлят, що зумовлюється їжею, яка не відповідає вікові. **Афто́зна гаря́чка** – те саме, що **я́щур**. **Бі́ла гаря́чка** – гостре психічне захворювання, що виникає внаслідок тривалого зловживання алкоголем. **Гіперпіретúчна гаря́чка** – гарячка, яка проявляється температурою тіла вище 41 °С. **Гнійно-резорбтúвна гаря́чка** – гарячка, зумовлена всмоктуванням токсичних продуктів із вогнища гнійного запалення. **Жо́вта гаря́чка** – гостре інфекційне захворювання, переносником якої є комарі; один з різновидів малярії. **Моло́чна гаря́чка** – гарячка, яка виникає при застої молока в молочній залозі. **Перемі́жна гаря́чка** – гарячка, яка характеризується чергуванням упродовж дня періодів підвищення температури тіла з періодами нормальної або зниженої температури. **Реміту́юча гаря́чка** – гарячка, яка характеризується добовими коливаннями температури тіла в межах 1 – 1,5 °С. **Рецидиву́юча гаря́чка** – гарячка, яка характеризується повторними підйомами температури тіла хворого після її зниження на кілька днів до нормальних значень. **Ундулю́юча гаря́чка** – те саме, що **хвилеподі́бна гаря́чка**. **Хвилеподі́бна гаря́чка** – гарячка, яка характеризується чергуванням періодів підвищення та зниження температури тіла протягом кількох днів. 2. *ж.*, *перен.*, *розм.* Стан великого збудження. // Піднесена діяльність; напруження. ** **Поро́ти гаря́чку** – діяти необдумано, поспіхом, згарячу. 3. *ч. і ж.*, *розм.* Про запальну нетерплячу людину.

ГАРЯЧКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до гарячки (у 1 знач.). 2. *перен.* Хворобливо-збудливий, нервовий. // Який виявляє нервове збудження, напруження. // Надмірно поспішний.

ГАРЯЧКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Схильний до запалу, захоплення; запальний.

ГАРЯЧКОВИ́ТО, *присл.*, *розм.* З великим запалом, поспішливо.

ГАРЯЧКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **гарячко́вий** 2.

ГАРЯЧКО́ВО. Присл. до **гарячко́вий**.

ГАРЯЧКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **гарячкува́ти**.

ГАРЯЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Діяти в стані збудження, захоплення. // Проявляти збудження, нетерпіння.

ГАРЯЧКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Схильний до збудження, гарячкування.

ГАРЯЧКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **гарячкува́ти**.

ГАРЯЧКУВА́ТО, *присл.*, *розм.* У стані збудження, гарячкування.

ГАРЯ́ЧНИК, -а, *ч.*, *діал.* Продавець гарячу.

ГАРЯ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Гарячковість.

ГАС, -у, *ч.* Горюча рідина, продукт перегонки нафти.

ГАСА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **гаса́ти**.

ГАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* Жваво бігати в різних напрямах. // Метушливо переміщатися в різних напрямах (на конях, машинах і т. ін.). // *перен.* Не затримуватися на одному місці, бувати в різних місцях.

ГАСЕ́ПА, -и, *ж.* Господиня султанового гарему, мати його першого сина.

ГАСИ́ЛО, -а, *с.*, *заст.* Щипці для гасіння свічок у церкві.

ГАСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для гасіння.

ГАСИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* 1. Пристосування для гасіння вогню (свічок, світильників і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Те саме, що **гаси́тель** 2.

ГАСИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Назва різних приладів, пристосувань і речовин для гасіння світла, вогню і т. ін. 2. *перен.*, *заст.* Той, хто не дає розвиватися чому-небудь. 3. *тех.* Обладнання для ослаблення або припинення якої-небудь дії. *Гаситель коливань.*

ГАСИ́ТИ, гашу́, га́сиш, *недок.*, *перех.* 1. Припиняти горіння; тушити. // *рідко.* Те саме, що **вимика́ти**. 2. *перен.* Не давати розвиватися; подавляти, глушити (у 4 знач.). // Гамувати (про емоції). // Задовольняти (бажання, потребу). 3. Зменшувати або припиняти дію чого-небудь. 4. Робити недійсним, таким, що не має сили, значення. *Гасити марку.*

ГАСИ́ТИСЯ, га́ситься, *недок.* 1. Те саме, що **га́снути** 1, 3. 2. Пас. до **гаси́ти**.

ГАСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гаси́ти**. ** **Гасі́ння зобра́ження**: у комп'ютерній графіці – знищення зображення одного чи кількох примітивів виведення або сегментів.

ГА́СКА, -и, *ж.*, *зах.* Клевець для розбивання шматків вивареної солі.

ГАСКОНА́ДА, -и, *ж.* Хвастощі (від назви провінції Гасконь, жителі якої вважалися хвальками).

ГА́СЛО, -а, *с.* 1. Висловлена у стислій формі ідея, політична вимога, завдання; заклик. // Плакат із таким закликом. // Провідний принцип. 2. Умовний знак для дії; попередження, сигнал.

ГАСЛО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́сло** 2.

ГАСНИ́Й, -а́, -е́. Той, що гасить.

ГА́СНИК, га́сника, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **гасни́ця**. 2. *заст.* Те саме, що **гаси́ло**.

ГАСНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Гасова лампа.

ГАСНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гасни́ця**.

ГАСНИЧО́К, -чка́, *ч.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **га́сник**.

ГА́СНУТИ, -не, *недок.* 1. Переставати горіти, світити. 2. *перен.* Втрачати сили, здоров'я; вмирати (про людину). 3. *перен.* Втрачати силу вияву; зменшуватися, зникати (про почуття, мрії). // Тьмяніти (про барви).

ГА́СНУЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **га́снути**. // *у знач. прикм.*

ГА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гас**. // Який діє за допомогою гасу.

ГАСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. підсил. до **гаса́ти**.

ГА́СПИД, **А́СПИД**, -а, *ч.* Те саме, що **чорт**; диявол, дідько, біс. // Уживається як лайливе слово. ** **До га́спида** – дуже багато.

ГА́СПИДІВ, -дова, -дове. Належний гаспиду. // Уживається як лайливе слово.

ГА́СПИДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́спид**.

ГА́СПИДСЬКИЙ, -а, -е, *лайл.* Прикм. до **га́спид**.

ГАСПИДЮ́КА, -и, *ч. і ж.* Збільш. до **га́спид**.

ГАСТАРБА́ЙТЕР, -а, *ч.* Особа, яка працює за наймом в іншій країні. // Робочий-іммігрант у країнах Західної Європи.

ГАСТЕРОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* Гриби класу базидіоміцетів; у молодому віці деякі з них їстівні.

ГАСТИНГСИ́Т, -у, *ч.* Мінеральний вид змінного складу з групи амфіболів.

ГАСТРАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Переймоподібні болі в ділянці шлунка. ** **Нерво́ва гастралгі́я** – біль у надчеревній ділянці живота, який спостерігається при неврозах.

ГАСТРЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розширення порожнини шлунка.

ГАСТРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція повного видалення шлунка.

ГАСТРИКСИ́Н, -у, *ч.* Протеолітичний фермент шлункового соку.

ГАСТРИ́Н, -у, *ч.* Гормон шлунка, який виробляється в слизовій оболонці шлунка від діяння хімічних і механічних подразників.

ГАСТРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки шлунка; катар шлунка. ** **Азотемі́чний гастри́т** – форма елімінаційного гастриту. **Аліментáрний гастри́т** – гастрит, що розвивається при порушенні харчування та при недостатності жувального апарату. **Анаци́дний гастри́т** – хронічний гастрит, що супроводжується відсутністю вільної соляної кислоти в шлунковому сокові. **Ахілі́чний гастри́т** – хронічний гастрит з відсутністю соляної кислоти і пепсину в шлунковому вмісті. **Елімінаці́йний гастри́т** – гастрит, спричинений дією токсичних продуктів обміну, які виділяються через слизову оболонку. **Поліпо́зний гастри́т** – хронічний гастрит, який супроводжується розростанням епітелію слизової оболонки шлунка у вигляді поліпів. **Ригі́дний гастри́т** – форма хронічного гастриту, за якої переважно уражається вихідний відділ шлунка. **Субаци́дний гастри́т** – хронічний гастрит, який супроводжується зниженням секреторної функції шлунка. **Хроні́чний гастри́т** – гастрит з тривалим перебігом, що характеризується процесами структурної перебудови слизової оболонки шлунка.

ГАСТРИ́ТИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто хворіє на гастрит.

ГАСТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **гастри́т**. *Гастрична гарячка.*

ГАСТРОБІОПСІ́Я, -ї, *ж.* Біопсія тканини шлунка.

ГАСТРОГАСТРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування сполучення між відділами шлунка.

ГАСТРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який викликає порушення діяльності шлунка.

ГАСТРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для графічної реєстрації діяльності шлунка.

ГАСТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Методи графічної реєстрації різних функцій шлунка.

ГАСТРОДИСКОЇДО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, зараження яким людей і тварин відбувається при проковтуванні збудників з водою.

ГАСТРОДУОДЕНІ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки шлунка і дванадцятипалої кишки.

ГАСТРОДУОДЕНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічна заміна сегментом тонкої кишки шлунка і початкового відділу дванадцятипалої кишки.

ГАСТРОДУОДЕНОСКО́П, -а, *ч.* Медичний ендоскоп для огляду внутрішньої поверхні шлунка та дванадцятипалої кишки.

ГАСТРОДУОДЕНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд за допомогою ендоскопа внутрішньої поверхні шлунка та дванадцятипалої кишки.

ГАСТРОДУОДЕНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція створення штучного сполучення між шлунком та дванадцятипалою кишкою.

ГАСТРОДУОДЕНОФІБРОСКО́П, -а, *ч.* Те саме, що **гастродуоденоско́п**.

ГАСТРОЕЗОФАГОАНАСТОМО́З, -у, *ч.* Сполучення між шлунком та стравоходом, створене хірургічним способом.

ГАСТРОЕЗОФАГОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне створення сполучення між шлунком та стравоходом.

ГАСТРОЕНТЕРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запальне захворювання слизової оболонки шлунка й тонких кишок людини або тварин.

ГАСТРОЕНТЕРОКОЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Гостре або хронічне запальне захворювання всього шлунково-кишкового тракту у людини і тварин.

ГАСТРОЕНТЕРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець у галузі гастроентерології.

ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гастроентерології, пов'язаний з нею.

ГАСТРОЕНТЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про будову та функції травної системи людини; діагностика, профілактика та лікування захворювань шлунково-кишкового тракту.
ГАСТРОЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне створення сполучення між шлунком та тонкою кишкою.
ГАСТРОЄЮНОДУОДЕНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне заміщення шлунка і всієї дванадцятипалої кишки сегментом порожньої кишки.
ГАСТРОЄЮНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне утворення додаткового резервуара із сегмента порожньої кишки між куксою шлунка і дванадцятипалою кишкою.
ГАСТРОЄЮНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гастроентеростомі́я**.
ГАСТРОЗО́ЇДИ, -ів, *мн.* Особини в колоніях кишковопорожнинних тварин, що виконують функцію травлення.
ГАСТРОІНТЕСТИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що одночасно стосується шлунка і кишечнику; шлунково-кишковий.
ГАСТРОКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що одночасно стосується (належить до) шлунка і серця; шлунково-серцевий.
ГАСТРОЛЕ́Р, -а, *ч.* 1. Артист, що перебуває на гастролях. 2. *перен., розм., зневажл.* Про недобросовісного працівника, який береться за випадкову роботу, не затримується на одному місці.
ГАСТРОЛЕ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **гастроле́р**.
ГАСТРОЛЕ́РСТВО, -а, *с.* 1. Перебування на гастролях. 2. *перен., зневажл.* Поведінка гастролера (у 2 знач.).
ГАСТРО́ЛІ, -лей, *мн.* (*одн.* **гастро́ль**, -і, *ж.*). Виступи, вистави приїжджого мистецького колективу або одного артиста.
ГАСТРОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Дрібні камінці, які знаходяться в шлунку деяких птахів і сдужать їм для перетирання їжі.
ГАСТРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гастрології.
ГАСТРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гастроентерології, який вивчає хвороби шлунка.
ГАСТРО́ЛЬ *див.* **гастро́лі**.
ГАСТРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гастро́лі**.
ГАСТРОЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гастролюва́ти**.
ГАСТРОЛЮВА́ТИ, -люю, -люєш, *недок.* Брати участь у гастролях.
ГАСТРОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розм'якшення стінки шлунка.
ГАСТРОМУКОПРОТЕЇ́Д, -у, *ч.* Біологічно активна речовина, яка зв'язує вітамін B_{12} і сприяє його адсорбції кишковою стінкою.
ГАСТРО́Н, -у, *ч.* Біологічно активна речовина, яка є антагоністом гастрину.
ГАСТРОНО́М, -а, *ч.* 1. Знавець і любитель смачної їжі. 2. Назва крамниці, в якій продається гастрономія.
ГАСТРОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гастроно́м** 2 і **гастроно́мія**. // Признач. для продажу гастрономії (у 2 знач.).
ГАСТРОНО́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Знання і розуміння кулінарії. 2. Продукти харчування та напої.
ГАСТРОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Загальне визначення захворювань шлунка.
ГАСТРОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне підшивання шлунка до передньої або задньої черевної стінки.
ГАСТРОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне заміщення частини шлунка сегментом кишки.
ГАСТРОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч шлунка внаслідок ураження нервово-м'язового апарату його стінки.
ГАСТРОПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне обшивання стінки шлунка з метою зменшення його об'єму.
ГАСТРОПО́ДИ, -ів, *мн.* Клас молюсків; черевоногі.
ГАСТРОПО́Р, -а, *ч.* Те саме, що **бластопо́р**.
ГАСТРОПТО́З, -а, *ч., мед.* Опущення шлунка, що спостерігається в людини з астенічною будовою тіла, за різкого схуднення, повторної вагітності.
ГАСТРОРА́ГІЯ, -ї, *ж.* Шлункова кровотеча.
ГАСТРОСКАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гастросканува́ння**.
ГАСТРОСКАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Радіоізотопне сканування порожнини шлунка.
ГАСТРОСКО́П, -а, *ч.* Медичний ендоскоп, призначений для огляду порожнини і внутрішньої поверхні шлунка.
ГАСТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження шлунка за допомогою гастроскопа.
ГАСТРОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Тетанічне скорочення м'язів стінки шлунка внаслідок порушення його рухової функції.
ГАСТРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція утворення штучної зовнішньої нориці шлунка.
ГАСТРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин шлунка.
ГАСТРОТРИ́ХИ, -ів, *мн.* Клас найпримітивніших дрібних первиннопорожнинних червів.
ГАСТРОФІЛЬО́ЗИ, -ів, *мн., вет.* Інвазійні хвороби непарнокопитих тварин, спричинювані личинками оводів.
ГАСТРОЦЕ́ЛЕ, *невідм., с.* Первинна травна порожнина зародка на стадії гаструли.
ГА́СТРУЛА, -и, *ж.* 1. Одна зі стадій зародкового розвитку багатоклітинного організму, що настає після бластули. 2 Двошаровий зародок багатоклітинних організмів.
ГАСТРУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес розвитку з одношарового зародка – бластули двошарового зародка – гаструли.
ГАТ, -у, *ч.* і **ГА́ТА**, -и, *ж.*. Те саме, що **га́тка**.
ГА́ТА *див.* **гат**.
ГАТАЛА́, *присл., діал.* Галопом.
ГАТАЛА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **гатала́ти**.
ГАТАЛА́ТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Скакати галопом.
ГАТЕЛИ́ТИ, -телю, -те́лиш, *недок., фам.* Жадібно їсти, пожирати.
ГАТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Тварина класу плазунів.
ГАТИ́ННЯ, -я, *с., діал.* Бадилля лободи.
ГАТИ́ТИ, гачу́, га́тиш, *недок.* 1. *перех.* Робити гатку або греблю, відгороджуючи воду. // Прокладати гатку (через болото). 2. *перех., розм.* Витрачати що-небудь марно; викидати. 3. *неперех., розм.* Ударяти, стукати по чому-небудь, у щось. // Бити по чому-небудь. 4. *неперех., розм.* Стріляти по кому-, чому-небудь, у когось, щось.
ГАТИ́ТИСЯ, га́титься, *недок.* Пас. до **гати́ти** 1, 2.
ГАТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гати́ти** 1.
ГА́ТІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гати́ти**.
ГА́ТКА, -и, *ж.* Настил із дерева, хмизу і т. ін. для проїзду через болото. // Те саме, що **гре́бля**.
ГАТОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **айлурофілі́я**.
ГАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **айлурофо́бія**.
ГАТТЯ́, *розм.* Вигук, яким підганяють коней.
ГАТЧЕТИ́Т, -у, *ч.* Жовта воскоподібна речовина, що містить Карбон і Гідроген.
ГАТЬ, -і, *ж.* Те саме, що **га́тка**.
ГА́УБИЦЯ, -і, *ж.* Артилерійська зброя зі стволом середньої довжини, що стріляє навісним вогнем.
ГА́УБИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́убиця**. // Озброєний гаубицями.
ГАУДЕА́МУС, -а, *ж.* Середньовічна пісня, основою якої є покаянна пісня, датована 1267 р.; пізніше – популярний студентський гімн.
ГАУЕРИ́Т, -у, *ч.* Кубічний сульфанід мангану острівної будови; рідкісний мінерал.
ГАУПТВА́ХТА, -и, *ж.* 1. Приміщення для заарештованих військовослужбовців. *Садити на гауптвахту.* 2. *заст.* Сторожове приміщення зі спеціальною площадкою, на яку виводять варту.
ГАУ́Р, -а, *ч.* Ссавець родини порожнисторогих. Дикий предок свійського бика гаяла.
ГА́УС, -а, *ч., фіз.* Одиниця магнітної індукції в СГС системі одиниць.
ГА́УСІВ, -сева, -севе, *мат.* Належний Гаусу. *Гаусева кривина.*
ГА́УСІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **га́усів**. *Гаусівська випадкова функція.*
ГАУСМАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу складних окислів; бурувато-чорні кристали із сильним алмазним блиском.
ГАУСТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гаусторій.
ГАУСТО́РІЇ, -ій, *мн.* Присоски у рослин, що служать для всмоктування поживних речовин з тіла інших рослин, або з сусідніх органів тієї ж рослини.
ГАУСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Характерний вигляд на рентгенологічному зображенні ободової кишки.
ГА́УЧО, *невідм., ч.* Аргентинський селянин, житель пампи, який зазвичай є вправним вершником.
ГА́УЧО-ТЕА́ТР, -у, *ч.* Аргентинський музичний театр.
ГА́УЧ-ПРЕ́С, -а, *ч.* Пристрій для віджимання води з паперового полотна.
ГАФ, -а, *ч.* Мілка морська затока між берегом і вузькою смугою землі, що заходить далеко у море.
ГАФАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Відчуття болю від дотику зазвичай нешкідливих подразників до шкіри.
ГА́ФЕЛЬ, -я, *ч.* 1. *мор.* Похилий брус, закріплений нижнім кінцем до щогли або стеньги, який служить для піднімання прапорів і сигналів на кораблі. 2. Частина стовбура ясена або клена, з якої виробляють фанеру.
ГА́ФЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́фель**.
ГАФІ́З, -а, *ч.* Людина, що знає напам'ять Коран.
ГАФНА́Т, -у, *ч.* Сіль, у якій Гафній міститься у її аніоні у ступені окиснення +4.
ГА́ФНІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **га́фній**.
ГА́ФНІЙ, -ю, *ч.* Hf. Хімічний елемент. Проста речовина – блискучий сріблясто-сірий пасивний метал – матеріал для аварійних стрижнів і протинейтронних екранів.
ГАФНІ́Л, -у, *ч.* Двозарядний складний катіон і радикал з двома неспареними електронами, що містять атом Гафнію і оксигеновий атом.
ГАФНІО́З, -у, *ч.* Інфекційна хвороба бджіл, що характеризується їхньою масовою загибеллю.
ГАФТ, -у, *ч., зах.* Гаптування (у 2 знач.).
ГАХА́М, -а, *ч.* Духовний і світський глава караїмської общини, а також караїмів певного регіону.
ГА́ХКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **га́хкати** і звуки, утворювані цією дією.
ГА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **ба́хкати** 1, 2.
ГА́ХНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **га́хкати**.
ГАЦА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., розм.* Підскакувати, витанцьовувати.
ГАЦІЄ́НДА, -и, *ж.* Хутір, земельна власність.
ГАЧА́, -а́ти, *с., зах.* Лоша.
ГАЧЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **гачо́к**.
ГА́ЧІ, -ів, *мн.* 1. Тильна сторона задніх ніг, сідниці звіра або хорта. 2. *зах.* Штани.
ГАЧКОВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **гачо́к**.
ГАЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на гачок, який має вигляд гачка.
ГАЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Подібний до гачка, схожий на гачок.
ГАЧНИ́К, -а́, *ч., зах.* Очкур.
ГАЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш. до **гак** 1 – 3. ** **Спусково́й гачо́к** – частина затвору вогнепальної зброї. 2. Закручена лінія, завиток, розчерк у письмі. 3. *перен., розм.* Зачіпка, причіпка під час розгляду чого-небудь.
ГАЧУ́Р, -а, *ч., зах.* Жеребець.
ГАЧУ́РА, -и, *ж., зах.* Трирічна кобила, яка ще не жеребилася.
ГАЧУ́РИК, -а, *ч.* Зменш. до **гачу́р**.
ГАЧУ́РКА, -и, *ж.* Зменш. до **гачу́ра**.
ГАШЕ́, *невідм., с.* Страва з печеного, вареного і дрібно порізаного м'яса.
ГА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гаси́ти** 1. // *у знач. прикм. Гашене вапно.*
ГА́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Процес утворення гашеного вапна. 2. *діал.* Гасіння.
ГАШЕ́ТКА, -и, *ж.* Гачок для спуску зведеного курка вогнепальної зброї.
ГАШИ́Ш, -у, *ч.* Наркотичний збудник, який виробляється з індійських конопель; маріхуана, анаша.
ГАШИШИ́ЗМ, -у, *ч.* Різновид наркоманії, спричинений вживанням гашишу.
ГАШИ́ШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гаши́ш**.
ГАШИШОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гашиши́зм**.
ГА́ШКА, -и, *ж., зах.* Гадюка, змія.
ГА́ШПІЛЬ, -я, *ч.* Дерев'яний чи бетонний бак з мішалкою для промивання, знезолювання, м'якшення й дублення шкур.
ГА́ШУРКА, -и, *ж., зах.* Ящірка.
ГАЯ́Л, -а, *ч.* Свійська форма дикого бика – гаура.
ГА́ЯНКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **затри́мка**.
ГА́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **га́яти**.
ГА́ЯТИ, га́ю, га́єш, *недок., перех.* 1. Те саме, що **бари́ти**. 2. Витрачати марно, марнувати (час).
ГА́ЯТИСЯ, га́юся, га́єшся, *недок.* 1. Те саме, що **бари́тися**. 2. Пас. до **га́яти** 2.
ГВАРАНІ́, **ГУАРАНІ́**, *невідм., ж.* Грошова одиниця Парагваю, що дорівнює 100 сентимо.
ГВАРДІ́ЄЦЬ, -йця, *ч.* Той, хто служить у гвардії (у 1, 2 знач.).
ГВАРДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гва́рдія** 1 і **гварді́єць** 1. // Такий, як у гвардійця.
ГВА́РДІЯ, -ї, *ж.* 1. *заст.* Добірні військові частини. ** **Бі́ла гва́рдія**, *іст.* – загальна назва контрреволюційних військ у період громадянської війни 1918 – 1920 рр. 2. *іст.* Почесне звання, що присвоювалося в період Великої Вітчизняної війни частинам Радянської армії, які особливо відзначилися в боях. 3. *перен.* Віддані своїй справі борці, випробувані в якій-небудь галузі.
ГВАТЕМА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гватемала.
ГВАТЕМА́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **гватема́лець**, -льця, *ч.*; **гватема́лка**, -и, *ж.*). Населення Гватемали; представники цього населення.
ГВАЮ́ЛА, -и, *ж* Вічнозелена каучуконосна кущова рослина, що розводиться у США.
ГВАЯКО́Л, -у, *ч.* Складна органічна сполука ароматичного ряду.
ГВЕ́ЛЬФИ, -ів, *мн.* Політичне угруповання в Італії у 12 – 15 ст., яке боролося проти намагань імператорів т. зв. "Священної Римської Імперії" утвердитися на Апеннінському півострові.
ГВИНТ, -а́, *ч.* 1. Стрижень, що має спіральну різьбу на зовнішній поверхні. 2. Частина рухового механізму пароплава або літака у вигляді лопатей, прикріплених на валу. 3. *у знач. присл.* **гвинто́м**. По спіралі.
ГВИ́НТИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **гвинт** 1. 2. *перен.* Взагалі невеличка деталь у чому-небудь.
ГВИНТИ́ТИ, -нчу́, -нти́ш, *недок., перех., розм.* Вкручувати або викручувати гвинт.
ГВИНТІ́ВКА, -и, *ж.* Рушниця, у стволі якої є гвинтова різь.
ГВИНТІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гвинті́вка**.
ГВИНТІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гвинті́вка**.
ГВИНТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм до **гвинт** 1. // У якому основною деталлю є гвинт (у 1 знач.). ** **Гвинтова́ лі́нія** – лінія, яку описує точка М, що рухається рівномірно вздовж твірної кругового циліндра, якщо сама твірна рівномірно обертається навколо осі циліндра. **Гвинтова́ пове́рхня** – поверхня, яку описує плоска крива лінія під час свого гвинтового руху навколо нерухомої осі. **Гвинтова́ різь (нарі́зка)** – спеціальні гвинтові канавки, борозенки на внутрішній поверхні дула вогнепальної зброї. **Гвинтове́ переміщення**, *мат.* – перетворення тривимірного евклідового простору, яке є композицією двох переміщень: обертання навколо осі й паралельного перенесення в напрямі цієї осі (вектора). 2. Те саме, що **гвинтоподі́бний**. 3. Який працює з допомогою гвинта (у 2 знач.).
ГВИНТОКРИ́Л, -а, *ч.* Літальний апарат, оснащений крилом і двома гвинтами – несучим і тягнучим.
ГВИНТОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Оснащений горизонтальним гвинтом для вертикального злету (спуску) і руху вперед (про літальний апарат).
ГВИНТОНАРІЗНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для нарізування гвинтової різьби. ** **Гвинтонарізна́ збро́я** – вогнепальна зброя, у якій внутрішня поверхня дула має спеціальні канавки (гвинтову різь), що надають кулі або снаряду поздовжньо-обертального руху.
ГВИНТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд гвинта, спіралі.
ГВИНТОРІ́З, -а, *ч., тех.* Інструмент для нарізування гвинтової або спіральної різьби.
ГВИНТОРІ́ЗНИЙ, -а, -е, *тех.* Який служить для нарізування гвинтової різьби.
ГВИНТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Те саме, що **гвинторі́зний**. ** **Гвинтува́льна до́шка** – інструмент для нарізування зовнішньої гвинтової різьби малого діаметра.
ГВИНТУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **гвинторі́з**.
ГВІА́НЕЦЬ *див.* **гвіа́нці**.
ГВІА́НКА *див.* **гвіа́нці**.
ГВІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гвіана та **гвіа́нці**.
ГВІА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **гвіа́нець**, -нця, *ч.*; **гвіа́нка**, -и, *ж.*). Населення Гвіани; представники цього населення.

ГВІДО́НІВ, -нова, -нове. Належний Гвідону. ** **Гвідо́нова рука́**, *муз.* – те саме, що **гармоні́йна рука́**.
ГВІЗДО́К, -дка́, *ч.* Те саме, що **цвях, цвяшо́к**.
ГВІЗДО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **гвіздо́к**.
ГВІЗДЬ, гвоздя́, *ч.*, *діал.* Цвях.
ГВІЗО́ЦІЯ, -ї, *ж.* Рослина родини складноцвітих.
ГВІНЕ́ЄЦЬ *див.* **гвіне́йці**.
ГВІНЕ́ЙКА *див.* **гвіне́йці**.
ГВІНЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гвіне́йці** та Гвінея.
ГВІНЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **гвіне́єць**, -е́йця, *ч.*; **гвіне́йка**, -и, *ж.*). Народ Гвінеї; представники цього народу.
ГВІНЕ́Я-БІСА́УСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гвінея-Бісау.
ГВІРГВІНІ, *невідм.* Рублене або балочне шатрове перекриття грузинського народного житла.
ГВОЗДИ́К, -а, *ч.* (*перев. мн.*). Те саме, що **повня́к**.
ГВОЗДИ́КА[1], -и, *ж.* (*перев. мн.*). Трав'яниста декоративна рослина з запашними квітами білого, рожевого, червоного та інших кольорів.
ГВОЗДИ́КА[2], -и, *ж.* Висушені пуп'янки гвоздичного дерева, що вживаються як прянощі.
ГВОЗДИ́КОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **гвозди́ка**[1]. // *у знач. ім.* **гвозди́кові**, -вих, *мн.* Назва родини дводольних рослин, до якої належать гвоздики, кукіль та ін.
ГВОЗДИ́КОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **гвозди́к**.
ГВОЗДИ́ТИ, гвожджу́, гвоздиш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* 1. *перех. і без додатка.* Бити настирливо, з силою. 2. *неперех.*, *перен.* Говорити впевнено, переконливо. // Говорити, вникаючи в суть справи.
ГВОЗДИ́ЧКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гвозди́ка**[1].
ГВОЗДИ́ЧКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гвозди́ка**[2].
ГВОЗДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гвозди́ка**[2]. ** **Гвозди́чне де́рево** – вічнозелене дерево родини миртових, висушені пуп'янки якого використовують як прянощі.
ГВОЗДИ́ЧНИКИ, -ів, *мн.* Рід нерозчленованих стрічкових червів.
ГВОЗДІ́ВКА, -и, *ж.* Вид легкої борони.
ГВОР, -а, *ч.*, *зах.* Клинці у штанях.
ГДА́НСЬКИЙ *і* **ҐДА́НСЬКИЙ**, -а, -е. Прикм. до Гданськ *і* Ґданськ.
ГДАСЬ, *присл.*, *діал.* Колись.
ГЕ[1], *виг.* Уживається для вираження здивування, привертання уваги.
ГЕ[2], *част. пит.*, *розм* Уживається в питальних реченнях для підкреслення запитання.
ГЕБ, -а, *ч.*, *міф.* В давньоєгипетському пантеоні богів – уособлення Землі та рослинності.
ГЕ́БА, -и, *ж.* В древньогрецькій міфології, богиня молодості.
ГЕБА́Н, -у, *ч.*, *діал.* Ебенове дерево.
ГЕБА́НОВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **геба́н**. // Зробл. з гебану.
ГЕБЕФРЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гебефренія**. *Гебефренічний синдром.*
ГЕБЕФРЕНІ́Я, -ї, *ж.* Психічне захворювання, одна з форм юнацької шизофренії, проявами якої є безпричинні веселощі, кривляння тощо.
ГЕБІТСКОМІСАРІА́Т, -у, *ч.* Німецька адміністративно-територіальна одиниця на тимчасово окупованій фашистськими військами території СРСР під час Великої Вітчизняної війни
ГЕБО́ЇД, -а, *ч.* Особа з соціальною дезадаптацією, паразитичним способом життя, виразним емоційним огрубінням та ін.
ГЕБО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гебо́їд**. *Гебоїдний синдром.*
ГЕБР, -а, *ч.* Єврей.
ГЕБРАЇЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Насильницьке запровадження єврейської мови, культури і т. ін.
ГЕБРАЇ́ЗМ, -у, *ч.* Слово чи мовний зворот, запозичений з давньоєврейської мови.
ГЕБРАЇЗО́ВАНИЙ, -а, -е Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **гебраїзува́ти**.
ГЕБОАЇЗУВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.* Піддавати гебраїзації.
ГЕБРА́ЇКА, -и, *ж.* Те саме, що **гебраї́стика**.
ГЕБРАЇ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із гебраїстики.
ГЕБРАЇ́СТИКА, -и, *ж.* Наука про стародавню єврейську мову, писемність та культуру.
ГЕБРАЇ́СТКА, -и. Жін. до **гебраї́ст**.
ГЕБРЕ́Ї, -їв *і* **ГЕ́БРИ**, -ів, *книжн.* Євреї.
ГЕБРЕ́ЙСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Єврейство.
ГЕБРЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Єврейський.
ГЕ́БРИ *див.* **гебре́ї**.
ГЕВ, *присл.*, *зах.* Тут, сюди.
ГЕ́ВАЛ *і* **ҐЕ́ВАЛ**, -а, *ч.*, *фам.* Велика неповоротка, незграбна людина. // *заст.* Груба некультурна людина.
ГЕ́ВАЛКА, -и, *ж.*, *заст.* Мужичка, хамка.
ГЕВЕ́Я, -ї, *ж.* Каучуконосне вічнозелене дерево родини молочайних.
ГЕГ, -а, *ч.* Комічний трюк.
ГЕ́ГЕЛІВСЬКИЙ, -а, -е, *філос.* Належний німецькому філософу Гегелю.
ГЕГЕЛЬЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Послідовник філософії Гегеля, гегельянства.
ГЕГЕЛЬЯ́НСТВО, -а, *с.* Вчення німецького філософа Гегеля, який розробив теорію ідеалістичної діалектики, а також загальна назва ідеалістичних філософських течій, що розвинулися на основі вчення Гегеля.
ГЕГЕЛЬЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до гегельянства.
ГЕГЕМО́Н, -а, *ч.* Той, хто очолює що-небудь, є головною рушійною силою чогось; керівник, вождь.
ГЕГЕМОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Прагнення політичних угруповань, держав, партій до встановлення силою свого диктату, накидання іншим партіям, державам, народам своєї політики.
ГЕГЕМОНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто проводить політику гегемонізму.
ГЕГЕМОНІ́СТКА, -и. Жін. до **гегемоні́ст**.
ГЕГЕМОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до гегемонізму.
ГЕГЕМО́НІЯ, -ї, *ж.* Провідна роль, перевага в силі, впливі, керівництві.
ГЕГЕ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Пекло, геєна.
ГЕГЕ́П, *виг.* Вигук, що супроводжує, виражає падіння, звалювання.
ГЕГЕ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Гепнути сильніше, ніж звичайно.
ГЕГЕ́ПНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Гепнутися сильніше, ніж звичайно.
ГЕДАНІ́Т, -у, *ч.* Викопна смола, подібна до бурштину.
ГЕДЕ́, *присл.*, *зах.* Тут.
ГЕ́ДЕЛІВ, -лева, -леве, *мат.* Належний Геделю. *Геделів предикат.*
ГЕДЕНБЕРГІ́Т, -у, *ч.* Мінерал групи піроксенів.
ГЕДЖ, -а, *ч.* Термінова операція, що її укладено для страхування від можливого падіння цін.
ГЕ́ДЖРА, -и, *ж.* Втеча Мухаммеда з Мекки в Медіну 15 липня 622 р., що знаменувало початок мусульманської ери.
ГЕДЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Форма страхування ціни чи прибутку під час здійснення ф'ючерсних угод.
ГЕДИ́СМА, -и, *ж.* Приправа, яку додають у ліки для смаку і запаху.
ГЕДИ́СТИ, -ів, *мн.* Політична течія у французькому робітничому русі кінця 19 – початку 20 ст.
ГЕДОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *філос.* Ідеалістичний напрям в етиці, за яким насолода, приємність є найвищим благом, метою життя.
ГЕДОНІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник гедонізму.
ГЕДОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* Стос. до гедонізму.
ГЕДОНІ́СТКА, -и. Жін. до **гедоні́ст**.
ГЕДОНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* Те саме, що **гедоністи́чний**.
ГЕДО́НІЯ, -ї, *ж.* Відчуття піднесення, приємне самопочуття.
ГЕДОНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь насолодження та розваг.
ГЕЄ́НА, -и, *ж.*, *книжн.*, *церк.* Те саме, що **пе́кло**. *Геєна вогненна.*
ГЕЄ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **геє́на**.
ГЕЄ́СТ, -а, *ч.* Бідна на рослинність піщана місцевість на узбережжі Північного моря.
ГЕЗЕ́НК, -а, *ч.* Гірнича вертикальна виробка; сліпий стовбур.
ГЕ́ЗИ, -ів, *мн.* В період Нідерландської буржуазної революції 16 ст. опозиційні до іспанського уряду дворяни.
ГЕЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Дружинники в Англії у ранньому середньовіччі.
ГЕІОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Болотяні рослини.
ГЕЙ[1], *виг.* 1. Спонукальне слово, яким підганяють волів, корів або коней. 2. Уживається як оклик у звертанні. 3. Уживається як заклик, заохочення до дії. 4. Виражає піднесення, захоплення чимбудь. 5. Пісенний вигук.
ГЕЙ[2], ге́я, *ч.* Гомосексуаліст.
ГЕ́ЙБИ, *спол.*, *діал.* Наче, немов.
ГЕЙ-ГЕ́Й, *виг.*, *підсил.* Те саме, що **гей** 3, 4.
ГЕ́ЙГЕРІВСЬКИЙ, -а, -е, *фіз.* Належний німецькому фізику Гейгеру; який відкрив або сконструював Гейгер. *Гейгерівський лічильник.*
ГЕЙД, -а, *ч.* Англійська міра землі, що дорівнює 47,9 га.
ГЕ́ЙДЕЖ, -у, *ч.* Податок на землю в Англії.
ГЕЙДЕЛЬБЕ́РЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гейдельберг. ** **Ге́йдельберзька люди́на** - одна з форм викопної людини, яка жила на території Європи в ранньому плейстоцені.
ГЕ́ЙЗЕНБЕРГІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.*, *мех.* Належний німецькому фізику в. Гейзенбергу. *Гейзенбергівська модель.*
ГЕ́ЙЗЕР, -а, *ч.* 1. Гаряче джерело вулканічного походження, що періодично фонтанує. 2. *чого*, *перен.* Фонтан чого-небудь.
ГЕЙЗЕРИ́Т, -у, *ч.* 1. Мінерал, натічний опал білого або сіруватого кольору. 2. Осадочна гірська порода світлого забарвлення, що складається перев. з опалу з домішкою глинозему.
ГЕ́ЙЗЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ге́йзер**.
ГЕ́ЙКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ге́йкати**.
ГЕ́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Викрикувати "гей", підганяючи волів, корів або коней. 2. Співати пісню, у якій повторюється "гей", або кричати "гей".
ГЕЙКІЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – магнезійний різновид ільменіту.
ГЕ́ЙКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ге́йкати** 1.
ГЕЙЛАНДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал з групи цеолітів.
ГЕЙЛЮСИ́Т, -у, *ч.* Моноклінний п'ятиводний дикарбонатокальцит натрію.
ГЕЙМ, -а, *ч.*, *спорт.* Певне число очок у деяких іграх (напр. у тенісі); частина партії.
ГЕ́ЙНАЛ, -а, *ч.* Релігійна пісня, яку грають сурмачі на сході і заході сонця.
ГЕЙТОНОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Запилення квітки пилком іншої квітки тієї самої рослини.
ГЕЙХЕ́РА, -и, *ж.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини ломикаменевих.
ГЕ́ЙША, -і, *ж.* Виконавиця пісень і танців у японських чайних будинках.
ГЕ́КА, -и, *ж.* Турецька міра ваги, дорівнює 230,94 кг.
ГЕКА́ТА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – богиня місяця й ночі, чарівниця, що панує над демонами й лякає людей привидами.
ГЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати звуки "ге" в такт якоїсь дії, роботи.
ГЕКАТО́МБА, -и, *ж.* 1. *іст.* У стародавніх греків – жертва богам; пожертвування. 2. *перен.* Жорстоке і безглузде знищення великої кількості людей.
ГЕКАТОНХЕ́ЙРИ, -ів, *мн.*, *міф.* Сторукі п'ятдесятиголові велетні, уособлення підземних сил.
ГЕ́КЕЛЬФОН, -у, *ч.* Баритоновий гобой; звучить на октаву нижче від гобоя.
ГЕКЗА́МЕТР, ГЕКСА́МЕТР, -а, *ч.*, *літ.* Шестистопний дактилічний вірш із постійною цезурою.
ГЕКЗАМЕТРИ́ЧНИЙ, ГЕКЗА́МЕТРОВИЙ, -а, -е, *поет.* Прикм. до **гекза́метр**. *Гекзаметровий розмір.* // Написаний гекзаметром. *Гекзаметрова поема.*
ГЕКЗА́МЕТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гекза́метр**.
ГЕКІСТОТЕ́РМ, -у, *ч.* Рослини холодного клімату.
ГЕКО́Н, -а, *ч.* Маленька ящірка.
ГЕКО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **геко́н**. // *у знач. ім.* **геконові**, -вих, *мн.* Родина ящірок, поширена перев. в тропіках і субтропіках.
ГЕКО́НОВІ, -их, *мн.* Родина ящірок.
ГЕКСААЛЮМІНА́Т, -у, *ч.* Сполука, що містить в одній формульній одиниці 6 іонів алюмінію.
ГЕКСААМІНОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Комплекс, одна формульна одиниця якого містить 6 молекул амоніаку (нітрину), сполучених з одним атомом чи іоном металу.
ГЕКСАБОРА́НИ, -ів, *мн.* Рідини, що самозаймаються на повітрі; надзвичайно отруйні.
ГЕКСАБОРА́Т, -у, *ч.* Ізополіборат, що містить 6 атомів бору в одній формульній одиниці сполуки.
ГЕКСАБОРИ́Д, -у, *ч.* Борид, формульна одиниця якого містить один атом металу, сполучений із шістьма атомами бору.
ГЕКСАБРОМОБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Продукт повної заміни шістьох атомів Гідрогену у молекулі бензолу на Бром.
ГЕКСАВАНАДА́Т, -у, *ч.* Ізополіванадат, що містить 6 атомів Ванадію в одній формульній одиниці сполуки.
ГЕКСАГІДРА́Т, -у, *ч.* Продукт приєднання води – шестиводний кристалогідрат, у формульній одиниці якого на один атом, формульну одиницю сполуки припадає 6 молекул води.
ГЕКСАГІДРОГЕНГЕКСАОКСОКСЕНОНА́Т, -у, *ч.* Гіпотетична ортоксенонатна кислота, у якій Ксенон має ступінь окислення +6.
ГЕКСАГІДРОГЕНГЕКСАОКСОТЕЛУРА́Т, -у, *ч.* Ортотелуратна кислота.
ГЕКСАГІДРОКСИЛОАЛЮМІНА́Т, -у, *ч.* Сіль, що утворюється в сильнолужних розчинах.
ГЕКСАГІДРОКСИЛОСТАНА́Т, -у, *ч.* Сіль, що утворюється в сильнолужних розчинах.
ГЕКСАГІДРОКСИЛОСТИБА́Т, -у, *ч.* Сіль, що утворюється в сильнолужних розчинах; використовується у гідрометалургії стибію, хімічному аналізі, синтезі п'єзо- і сегнетоелектричних сполук тощо.
ГЕКСАГІДРОКСИЛОСТИБА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гексагідроксилостиба́т**.
ГЕКСАГО́Н, -а, *ч.* Шестикутник.
ГЕКСАГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гексаго́н**. // Шестикутний; той, що має форму шестикутника. ** **Гексагона́льна систе́ма**: в кристалографії – система, що характеризується постійною присутністю однієї шестірної або потрійної осі симетрії.
ГЕКСАГОНІ́Т, -у, *ч.* Друга назва лілового тремоліту.
ГЕКСАДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Анатомічна патологія – наявність шести пальців на руці або нозі.
ГЕКСАДЕКА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **цета́н**.
ГЕКСА́ЕДР, -а, *ч.* Замкнений шестигранник із гранями у вигляді квадратів.
ГЕКСАЕДРИ́Т, -у, *ч.* Залізний метеорит, у структурі якого переважають кристали шестигранної форми.
ГЕКСАІЗОРОДАНІДОФЕРИ́Т-ІО́Н, -а *ч.* Тризарядний аніон октаедричної будови.
ГЕКСАІЗОТІОЦІАНАТОФЕРА́Т-ІО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **гексаізороданідофери́т-іо́н**.
ГЕКСАКАРБОНІ́Л, -у, *ч.* Сполука перехідного металу, у якій його атом сполучений ковалентно із шістьма молекулами карбонмонооксиду.
ГЕКСАМЕ́Р, -а, *ч.* Продукт полімеризації, що містить у перстені чи лінійному ланцюжкові лише 6 мономерних ланок.
ГЕКСАМЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гексаме́р**.
ГЕКСАМЕТАФОСФА́Т, -у, *ч.* Сіль, що містить циклічні аніони, побудовані із шести метафосфатних аніонів-ланок.
ГЕКСАМЕТИЛБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Продукт заміни шести атомів Гідрогену в молекулі бензолу на метилрадикали.
ГЕКСАМЕТИЛДИСИЛОКСА́Н, -у, *ч.* Горюча рідина – вихідна сполука для синтезу силіційорганічних полімерів.
ГЕКСАМЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* 1. Вуглеводневий лінійний радикал із шести метиленових ланок та двома неспареними електронами. 2. Циклогексан.
ГЕКСАМЕТИЛЕНГЛІКО́ЛЬ, -ю, *ч.* Тверда сполука, розчинна у воді та органічних рідинах.
ГЕКСАМЕТИЛЕНДІАМІ́Н, -у, *ч.* Тверда сполука, розчинна у воді та органічних рідинах; сильно подразнює шкіру та слизові оболонки.
ГЕКСАМЕТИЛЕНІМІ́Н, -у, *ч.* Семиланковий гетероперстень.
ГЕКСАМЕТИЛЕНТЕТРАМІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський антисептичний засіб.
ГЕКСА́МЕТР *див.* **гекза́метр**.
ГЕКСАМІДИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський засіб із протисудомною дією.
ГЕКСАМІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гексаметилентетрамі́н**.
ГЕКСА́Н, -у, *ч.* Насичений вуглеводень жирного ряду. Використовується як розчинник.
ГЕКСАНА́ЛЬ, -ю, *ч.* Рідина, розчинна в органічних рідинах, погано – у воді.
ГЕКСАНДІО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **гексаметиленгліко́ль**.

ГЕКСАНІ́Т, -у, *ч.* Надміцний матеріал.
ГЕКСАНІТРАТОЦЕРА́Т, -у, *ч.* Сіль, що містить октаедричний нітратокомплексний аніон церію у ступені окиснення +4.
ГЕКСАОКСОДИФОСФА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір, чотиризарядний аніон яких містить 6 атомів Оксигену і 2 атоми Фосфору, сполучених між собою.
ГЕКСАПЛО́ЇД, -а, *ч.* Клітина або особина, що має шість повних наборів хромосом.
ГЕКСАФЕ́РИТИ, -ів, *мн.* Ферити з гексагональною кристалічною структурою.
ГЕКСАФЛУОРОАЛЮМІНА́Т, -у, *ч.* Сіль із тризарядним аніоном, у якому Алюміній сполучений ковалентними зв'язками із шістьма флуорид-іонами.
ГЕКСАФЛУОРОСИЛІКА́Т, -у, *ч.* Сіль із двозарядним аніоном, у якому Силіцій сполучений ковалентними зв'язками із шістьма флуорид-іонами.
ГЕКСАФЛУОРОФОСФА́Т, -у, *ч.* Сіль із однозарядним аніоном, у якому Фосфор сполучений ковалентними зв'язками із шістьма флуорид-іонами.
ГЕКСАФОСФАМІ́Д, -у, *ч.*, *фарм.* Цитостатик, що його застосовують при загостреннях хронічного мієлейкозу.
ГЕКСАФТОРИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у якій атом елемента сполучений із шістьма атомами Фтору.
ГЕКСАФТОРОАЛЮМІНА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гексафлуороалюміна́т**.
ГЕКСАФТОРОАЛЮМІНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гексафторалюміна́т**.
ГЕКСАХЛОРА́Н, -у, *ч.* Органічна речовина, отрутохімікат для винищування комах-шкідників.
ГЕКСАХЛОРОБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Препарат для боротьби з хворобами зернових культур.
ГЕКСАХЛОРБУТАДІЄ́Н, -у, *ч.* Отрутохімікат, який застосовують для боротьби з філоксерою у ґрунті.
ГЕКСАХЛОРОЕТА́Н, -у, *ч.* Насичений аліфатичний галогеновмісний вуглеводень.
ГЕКСАХЛОРОФЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гексахлоробензо́л**.
ГЕКСАХЛОРОФОСФА́Т-ІО́Н, -а, *ч.* Безбарвний октаедричний однозарядний аніон, у якому 6 атомів Хлору сполучені ковалентними зв'язками із атомом Фосфору у ступені окиснення +5.
ГЕКСАХЛОРОЦИКЛОГЕКСА́Н, -у, *ч.* Білий порошок, який добувають дією УФ-променів на суміш хлору і бензену.
ГЕКСАХО́РД, -а, *ч.*, *муз.* Діатонічний шестиступеневий звукоряд, що використовувався в музичній практиці середньовіччя.
ГЕКСАЦИКЛОТРИІМІНОТРИБОРА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **боразо́л**.
ГЕКСАЦІАНОФЕРА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гексаціаноферит**.
ГЕКСАЦІАНОФЕРИ́Т, -у, *ч.* Сіль із чотиризарядним або тризарядним аніонами, у яких 6 ціаногруп з'єднані ковалентними зв'язками з атомом Феруму.
ГЕКСЕ́Н, -у, *ч.* Безбарвна горюча рідина, міститься у крекінг-бензині.
ГЕКСЕНА́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб із снодійною дією.
ГЕКСИ́Л, -у, *ч.* Вуглеводневий радикал з одним неспареним електроном, прямий карбоновий ланцюжок якого містить 6 атомів Карбону.
ГЕКСИЛЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гексе́н**.
ГЕКСИЛЕТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі 2 радикали – гексил і етил.
ГЕКСИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гекси́л**.
ГЕКСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гекси́ловий**.
ГЕКСИ́Н, -у, *ч.* Безбарвна, займиста рідина; використовується в органічному синтезі.
ГЕКСИ́ТИ, -ів, *мн.* Шестиатомні спирти, безбарвні кристалічні речовини, солодкі на смак; містяться в рослинах, плодах і водоростях.
ГЕКСОГЕ́Н, -у, *ч.* Бризантна вибухівка, потужніша і чутливіша до детонації за тротил.
ГЕКСО́Д, -а, *ч.* Електронна лампа з шістьма електродами, що її застосовують у радіотехніці для перетворення частоти.
ГЕКСОЗАМІ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **аміноцу́кри**.
ГЕКСОЗА́НИ, -ів, *мн.* Полісахариди, молекули яких побудовані з великої кількості гексозних залишків.
ГЕКСО́ЗИ, -ів, *мн.* Назва групи моносахаридів, які містять в молекулі 6 атомів вуглецю.
ГЕКСОЗОФОСФА́ТИ, -ів, *мн.* Складні ефіри, утворені з гексоз і залишків фосфорної кислоти.
ГЕКСОКІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що належить до фосфотрансфераз.
ГЕКСО́НІЙ, -ю, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для лікування судинних спазмів.
ГЕКТА́Р, -а, *ч.* 1. Позасистемна одиниця площі (1 га $= 10^4$ м^2). 2. Одиниця земельної площі у Метричній системі мір, що дорівнює 100 арам.
ГЕКТО... Приставка, яка у складі слова означає 10^2(г).
ГЕКТОВА́Т, -а, *ч.* Одиниця потужності, що становить 100 вт.
ГЕКТОГРА́М, -а, *ч.* Одиниця маси або ваги, що становить 100 г.
ГЕКТО́ГРАФ, -а, *ч.* Копіювальний прилад для розмноження машинописного або рукописного тексту.
ГЕКТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гекто́граф**.
ГЕКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розмноження машинописного або рукописного тексту.
ГЕКТОГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Розмножений на гектографі.
ГЕКТОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гектографува́ти**.
ГЕКТОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Друкувати, розмножувати на гектографі.
ГЕКТОГРАФУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **гектографува́ти**. *Текст гектографується.*
ГЕКТОЛІ́ТР, -а, *ч.* Міра ємності у Метричній системі мір, рівна 100 літрам.
ГЕКТО́МЕТР, -а, *ч.* Позасистемна одиниця довжини, що дорівнює 100 метрам.
ГЕКТОМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гекто́метр**.
ГЕКТОПАСКА́ЛЬ, -я, *ч.*, *мех.* Одиниця тиску і механічного напруження в системі одиниць СІ.
ГЕКТОП'Є́ЗА, -и, *ж.* Одиниця тиску та механічної напруги, 1 гпз = 1 бар.
ГЕ́КТОР, -а, *ч.* Троянський герой, син Пріама й Гекуби, чоловік Андромахи.
ГЕКУ́БА, -и, *ж.*, *книжн.* Уособлення безмежної скорботи та відчаю.
ГЕЛАНДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; м'ясочервоні або бурі кристали з жирним блиском.
ГЕЛАЦО́ДИК, -а, *ч.* Арбітр на ігрищах у Стародавній Греції.
ГЕЛЕ́Н, -а, *ч.*, *іст.* Стародавній, античний грек-еллін.
ГЕЛЕ́НКА, -и, *іст.* Жін. до **геле́н**; еллінка.
ГЕЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своєю консистенцією на гель.
ГЕЛЕПО́ЛЬ, -і, *ж.* Пересувна багатоповерхова дерев'яна вежа.
ГЕ́ЛЕР, -а, *ч.* Розмінна монета Словаччини і Чехії, що дорівнює $^1/_{100}$ крони.
ГЕЛЕ́РТЕР, -а, *ч.*, *книжн.* Учений із широкими, але відірваними від практичної діяльності та передової науки знаннями; схоласт.
ГЕЛЕ́РТЕРСТВО, -а, *с.* Книжна, відірвана від практики та умов реального життя вченість.
ГЕЛЕ́РТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до гелертер та гелертерство.
ГЕЛЕ́ТА, -и, *ж.* 1. *зах.* Дерев'яне барильце. 2. *діал.* Дійниця.
ГЕЛЕУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення гелів.
ГЕ́ЛИ, -ів, *мн.* Народ в Шотландії і на Гебридських островах, нащадки стародавніх кельтів.
ГЕЛІАШЕ́Р, -а, *ч.* Художник, який спеціалізується у малюнках на паперових грошах.
ГЕЛІДОНІ́Н, -у, *ч.* Один із головних фізіологічно активних складників соку бордуна.
ГЕЛІДОНІНОНІ́Й, -ю, *ч.* Однозарядний онієвий катіон – продукт приєднання ядра Гідрогену до електронодонорного атома Нітрогену молекули гелідоніну; утворює ряд солей.
ГЕЛІЄ́Я, -ї, *ж.* Суд присяжних у Стародавніх Афінах (6 – 5 ст. до н. е.).
ГЕ́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ге́лій**. // Який працює із застосуванням гелію.
ГЕ́ЛІЄВО-НЕО́НОВИЙ, -а, -е. Який є сумішшю цих газів – гелію та неону. *Гелієво-неоновий лазер.*
ГЕЛІЄПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своїми властивостями на гелій.
ГЕ́ЛІЙ, -ю, *ч.* Не. Одноатомний інертний газ, без кольору і запаху; у Всесвіті другий за поширенням елемент після Гідрогену.
ГЕЛІКОЕКСТРА́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.*: ** **гелікоекстра́кція кришта́лика** – видалення кришталика за допомогою спіралеподібного інструмента.
ГЕЛІКО́ЇД, -а, *ч.* Гвинтова поверхня, описана прямою, що обертається навколо нерухомої осі з незмінною кутовою швидкістю й одночасно переміщується вздовж осі обертання зі сталою швидкістю.
ГЕЛІКОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має форму гелікоїда.
ГЕЛІКОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **геліко́їд**.
ГЕЛІКО́Н, -а, *ч.* 1. Музичний духовий інструмент найнижчого регістру для виконання партії баса; бас "В" або "С"; має вигляд широкої мідної труби, укладеної колом, з широким раструбом над головою виконавця. 2. Низькочастотна електромагнітна хвиля, яка виникає і поширюється в металах і напівпровідниках, поміщених у постійне магнітне поле.
ГЕЛІКО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **геліко́н**.
ГЕЛІКОПРІО́Н, -а, *ч.* Рід викопних акулоподібних риб; були поширені за палеозойської ери.
ГЕЛІКОПТЕ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **вертолі́т**.
ГЕЛІКОТРЕ́МА, -и, *ж.*, *анат.* Малий отвір на куполі завитка, де з'єднуються барабанні сходи та сходи присінка (вестибулярні).
ГЕЛІОАПАРАТУ́РА, -и, *ж.* Апаратура для фокусування та перетворення енергії сонячного проміння.
ГЕЛІОБА́КТЕР, -у, *ч.* Збудник виразкової хвороби шлунку та дванадцятипалої кишки.
ГЕЛІОБІО́ЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст з геліобіології.
ГЕЛІОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біофізики, що вивчає вплив Сонця на земні організми.
ГЕЛІОГЕОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Розділ астрофізики, який вивчає вплив Сонця на земні організми.
ГЕЛІОГЕОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із впливом Сонця на земні фізичні процеси; який вивчає цей вплив.
ГЕЛІОГРАВЮ́РА, -и, *ж.*, *полігр.* Спосіб відтворення малюнка з допомогою фотографічного і хімічного процесів. // Відбиток, виготовлений у такий спосіб.
ГЕЛІОГРА́МА, -и, *ж.* Зображення Сонця, одержане за допомогою геліографа.
ГЕЛІО́ГРАФ, -а, *ч.* 1. Прилад для фотографування Сонця. 2. Автоматичний прилад, що фіксує тривалість сонячного сяйва. 3. Прилад для передачі світлових сигналів на відстань.
ГЕЛІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геліографії.
ГЕЛІОДО́Р, -у, *ч.* Мінерал, прозорий жовтий різновид берилу.
ГЕЛІОЕЛЕКТРОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Установка, що перетворює теплову енергію сонячного випромінювання в електричну.
ГЕЛІОЕНЕРГЕ́ТИКА, -и, *ж.* Галузь енергетики, що вивчає і застосовує методи експлуатації енергії сонячного проміння.
ГЕЛІОКОНЦЕНТРА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для підвищення щільності енергії сонячної радіації – одно або кілька дзеркал (лінз), які фокусують проміння Сонця.
ГЕЛІОЛІ́Т, -у, *ч.* Сонячний камінь – кислий плагіоклаз, а також калій-натрійний польовий скалинець із золотистим полиском.
ГЕЛІОМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Магнетизм, спричинений магнітним полем Сонця.
ГЕЛІОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до геліомагнетизму.
ГЕЛІОМЕТЕОРО́ЛОГ, -а, *ч.* Метеоролог, який вивчає вплив Сонця на атмосферу Землі.
ГЕЛІОМЕТЕОРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ метеорології, який вивчає вплив Сонця на атмосферу Землі.
ГЕЛІО́МЕТР, -а, *ч.* Оптичний прилад для вимірювання малих кутів між світилами, а також видимих діаметрів небесних світил.
ГЕЛІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геліометрії.
ГЕЛІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання малих кутів між світилами, а також видимих діаметрів небесних світил.
ГЕЛІОМІЦИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антибіотик, що його застосовують при піодермії, інфікованих екземах.
ГЕЛІО́Н, -у, *ч.* Ядро Гелію – 4 (альфа-частинка), що складається з двох протонів і двох нейтронів.
ГЕЛІОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **геліопатоло́гія**.
ГЕЛІОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Патологічні стани організму, викликані сонячним випромінюванням або його недостатністю.
ГЕЛІОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Дія на організм сонячним випромінюванням з метою профілактики захворювань.
ГЕ́ЛІОС, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології бог Сонця, пізніше ототожнений з Аполлоном.
ГЕЛІОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Установка, що перетворює сонячну енергію на теплову або електричну.
ГЕЛІОСКО́П, -а, *ч.* Окуляр в астрономічній трубі, крізь який оглядають поверхню Сонця.
ГЕЛІОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геліоскопа.
ГЕЛІОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **геліоско́п**.
ГЕЛІОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Електрична силова станція, що працює від енергії сонячного проміння.
ГЕЛІОСТА́Т, -а, *ч.* Оптичний прилад для відбиття сонячних променів.
ГЕЛІОТА́КСИС, -у, *ч.* Те саме, що **фотота́ксис**.
ГЕЛІОТЕРАПЕ́ВТ, -а, *ч.* Терапевт, який лікує сонячним опромінюванням.
ГЕЛІОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геліотерапевта та геліотерапії.
ГЕЛІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування сонячним опромінюванням.
ГЕЛІОТЕ́РМИ, -те́рм, *мн.* Природні або штучно створені басейни мінеральної води підвищеної концентрації.
ГЕЛІОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець із геліотехніки.
ГЕЛІОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Промислове використання сонячної енергії.
ГЕЛІОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **геліоте́хніка**.
ГЕЛІОТРО́П, -а, *ч.* 1. Трав'яниста декоративна рослина з запашними ліловими квітами. // Квіти цієї рослини. 2. Мінерал групи халцедону, що вживається для виготовлення дрібних художніх виробів. 3. Прилад для передачі сигналів з одного пункту на другий відбиттям сонячного проміння.
ГЕЛІОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Властивість рослин повертатися до променів сонця або відвертатися від них.
ГЕЛІОТРОПІ́Н, -у, *ч.* Духмяний початок квітів геліотропа.
ГЕЛІОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **геліотро́п**. ** **Геліотро́пна хворо́ба** – харчове отруєння при вживанні хліба або інших виробів із борошна, що містять домішку геліотропу.
ГЕЛІОТРО́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **геліотро́п** 1, 2.
ГЕЛІОУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Установка для перетворення енергії сонячного проміння на інші види енергії.
ГЕЛІОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Спеціаліст з геліофізики.
ГЕЛІОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Розділ астрофізики, що вивчає явища, які відбуваються на поверхні Сонця.
ГЕЛІОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геліофізики.
ГЕЛІОФІ́Л, -а, *ч.* Той, хто любить світло.
ГЕЛІОФІЛІ́Т, -у, *ч.* Ромбічний хлорид-арсеніт плюмбуму.
ГЕЛІОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який любить світло.
ГЕЛІОФІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **геліофі́льний**.
ГЕЛІОФІ́Т, -а, *ч.* Рослина, яка потребує для свого розвитку великої кількості світла (сосна, модрина, береза та ін.).
ГЕЛІОФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **геліофі́т**.
ГЕЛІОФО́Б, -а, *ч.* Той, хто боїться світла.
ГЕЛІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх перед світлом.
ГЕЛІОФО́БНИЙ, -а, -е. Який боїться світла. *Геліофобні рослини.*
ГЕЛІОХОЛОДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **геліохолоди́льна устано́вка** – холодильна установка, в якій для створення низької температури використовується енергія сонячної радіації.
ГЕЛІОХРО́М, -а, *ч.* Фотознімок в натуральних кольорах.
ГЕЛІОХРО́МІЯ, -ї, *ж.* Кольорова фотографія.
ГЕЛІОХРО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до геліохромії.
ГЕЛІОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення, за яким Сонце розглядається як центр, навколо якого рухаються планети.
ГЕЛІОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Навколосонячний. *Геліоцентричні координати.*
ГЕЛІ́Т, -у, *ч.* 1. Органічна сполука, що містить Карбон, Гідроген і Оксиген. 2. Назва опалу і халцедону вторинного походження.
ГЕЛІЦЕ́ЛА, -и, *ж.* Рід наземних черевоногих молюсків. Деякі види пошкоджують зернові, городні та

садові культури.

ГЕЛІЯ́СТ, -а, *ч.* Член Суду Геліоса у Стародавніх Афінах, що збирався на сході Сонця.

ГЕ́ЛЛА, -и, *ж.*, *заст.* Еллада – стародавня, антична Греція.

ГЕЛЛА́ДСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до Геллади (Еллади) – стародавньої, античної Греції; елладський.

ГЕЛЛЕ́НИ, ГЕЛЛЕНІ́ЗМ, ГЕЛЛЕНІ́СТ, ГЕЛЛЕНІСТИ́ЧНИЙ, ГЕЛЛЕНІ́СТКА, ГЕЛЛЕ́НСЬКИЙ, *заст.* Те саме, що **е́ллінн, еллінізм, елліні́ст** і т. д.

ГЕЛЛЕНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **геленізува́ти**.

ГЕЛЛЕНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Нав'язати гелленські мову, культуру, побут, традиції іншим народам, асимілювати їх.

ГЕ́ЛЛО, *невідм.*, *ч.*, *міф.* Демон, викрадач дітей.

ГЕЛО́НИ, -ів, *мн.* Давнє плем'я у Східній Європі.

ГЕЛО́НІМ, -а, *ч.* Вид топоніма – власна назва болота, мочари.

ГЕЛО́ТИ, -ів, *мн.* 1. Спартанські невільники, місцеві тубільці, підкорені спартанцями. 2. *перен.* Невільники, раби.

ГЕЛОТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Підданство, невільництво. 2. Поводження з людьми, як із невільниками. 3. Перебування у неволі.

ГЕЛОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Болотяні рослини.

ГЕЛЬ, -ю, *ч.* 1. Драглеподібна дисперсна система, яка утворюється в колоїдних розчинах за поступової коагуляції. 2. Засіб желеподібної консистенції для укладання і фіксації волосся, для гоління тощо.

ГЕЛЬБЕРТРАНДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, колоїдно-дисперсний різновид бертрандиту.

ГЕЛЬВЕ́ТИ, -у, *мн.* Кельтське плем'я.

ГЕЛЬВІ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, жовтого, червоно-бурого кольору; руда берилію.

ГЕ́ЛЬДЕРІВ, -рова, -рове. Належний Гельдеру. *Гельдерова нерівність.*

ГЕЛЬМІ́НТ, -а, *ч.* Паразитичний черв'як, що живе в організмі людини, тварини або рослини.

ГЕЛЬМІНТОГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Галузь науки, яка вивчає поширення гельмінтів у різних країнах світу.

ГЕЛЬМІНТО́З, -у, *ч.* Хвороба людей, тварин і рослин, спричинена гельмінтами.

ГЕЛЬМІНТОЗООНО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтозні захворювання, збудники яких можуть паразитувати у людини та у тварин.

ГЕЛЬМІНТОЛАРВОСКОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.*, *вет.* Мікроскопічний метод дослідження з метою визначення наявності личинок гельмінтів.

ГЕЛЬМІНТО́ЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст з гельмінтології.

ГЕЛЬМІНТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гельмінтології.

ГЕЛЬМІНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про паразитичних червів та хвороби, спричинювані ними.

ГЕЛЬМІНТО́МА, -и, *ж.* Різні, переважно запальні, розростання тканини, які виникають під впливом паразитування гельмінтів.

ГЕЛЬМІНТОНОСІ́ЙСТВО, -а, *с.* Інвазія гельмінтами, що проходить без будь-яких клінічних проявів хвороби.

ГЕЛЬМІНТООВОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання при мікроскопії розмірів яєць гельмінтів з метою виявлення їхньої видової належності.

ГЕЛЬМІНТООВОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Мікроскопічне дослідження виділень організму, а також різних елементів навколишнього середовища з метою виявлення в них яєць гельмінтів.

ГЕЛЬМІНТОСПОРІО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби рослин, спричинювані паразитичними грибами.

ГЕЛЬМІНТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх заразитися гельмінтами.

ГЕ́ЛЬМ-ПОРТ, -у, *ч.* Отвір у корпусі корабля, в який проходить вісь руля.

ГЕЛЬСІНГФО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гельсінгфорськ (шведська назва Гельсінкі до 1918 р.).

ГЕЛЬСІНКСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гельсінкі.

ГЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до гелів. ** **Ге́льська мо́ва** – мова шотландців кельтського походження; відноситься до індоєвропейської сім'ї мов (кельтська група).

ГЕЛЬТОРИ́Т, -у, *ч.* Рентгеноаморфний водний торійортосилікат; безбарвні, напівпрозорі округлі виділення.

ГЕМ, -а, *ч.* Ферумовмісна сполука з групи порфіринів.

ГЕ́МА, -и, *ж.* Невеликий різьблений камінь з опуклим або врізаним углиб зображенням, відомий з давнини як печатка або прикраса.

ГЕМАГЛЮТИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Серологічна реакція, що проявляється склеюванням еритроцитів у присутності антитіл.

ГЕМАГЛЮТИНІ́НИ, -ів, *мн.* Антитіла, які здатні викликати склеювання еритроцитів.

ГЕМАДСО́РБЦІЯ, -ї, *ж.* Здатність клітин, заражених деякими вірусами, фіксувати на своїй поверхні еритроцити.

ГЕМАНГІОБЛА́СТ, -а, *ч.* Зачаток клітин крові та кровоносних судин.

ГЕМАНГІОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина.

ГЕМАНГІО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Доброякісна пухлина, що розвивається з кровоносних судин.

ГЕМАНГІОМАТО́З, -у, *ч.* Патологічні процеси, що характеризуються системним пухлинним розростанням судин.

ГЕМАНГІОСАРКО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина із елементів стінки кровоносних судин.

ГЕМАРТРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Крововилив у порожнину суглоба, який виникає внаслідок травм або деяких захворювань.

ГЕМАТЕМЕ́ЗИС, -у, *ч.* Блювання кров'ю.

ГЕМАТИДРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Рідкісна патологія, за якої кров просочується крізь неушкоджену шкіру на її поверхню; кривавий піт.

ГЕМА́ТИКА, -и, *ж.* Наука про кров.

ГЕМАТИ́Н, -у, *ч.* Залізовмісний пігмент, продукт розпаду гемоглобіну.

ГЕМАТИ́НА, -и, *ж.* Червоний барвник.

ГЕМАТИ́Т, -у, *ч.* Оксид феруму – основний мінерал залізних руд; червоний залізняк, залізний блиск, залізна слюдка, кривавик.

ГЕМАТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гемати́т**.

ГЕМАТОГЕ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат із крові, в складі якого є залізо.

ГЕМАТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гематоге́н**.

ГЕМАТОГІДРОНЕФРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **гематонефро́з**.

ГЕМАТОДЕРМАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Те саме, що **гемоде́рмії**.

ГЕМАТОЕНЦЕФАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **гематоенцефалі́чний бар'є́р** – фізіологічний механізм, який регулює обмін речовин між кров'ю, та спинномозковою рідиною і мозком.

ГЕМАТОЗО́Ї, -ів, *мн.* Одноклітинні організми, що паразитують у крові хребетних тварин і людини.

ГЕМАТОЇ́ДИН, -у, *ч.* Продукт розпаду гемоглобіну, що не містить заліза.

ГЕМАТОКО́ЛЬПОС, -у, *ч.* Накопичення крові в піхві під час менструації.

ГЕМАТОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Уряд, що правовим шляхом утримує свою владу.

ГЕМАТОКРИ́Т, -у, *ч.* 1. Те саме, що **гематокри́тне число́**. 2. Прилад для визначення гематокритного числа.

ГЕМАТОКРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гематокри́т**. ** **Гематокри́тне число́** – об'ємне співвідношення формених елементів крові і плазми.

ГЕМАТОКСИЛІ́Н, -у, *ч.* Синій або синьо-чорний барвник рослинного походження. Застосовують в мікроскопічній техніці.

ГЕМАТОЛІ́ЗИС, -у, *ч.* Те саме, що **гемо́ліз**.

ГЕМАТОЛІМФАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **гематолімфати́чний бар'є́р** – гістогематичний бар'єр між кров'ю та лімфою.

ГЕМАТОЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; червоно-бурі кристали.

ГЕМАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із гематології, з лікування крові та кровотворної системи.

ГЕМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гематології, до крові та її лікування.

ГЕМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про кров і кровотворні органи, яка вивчає їхню будову, функції та захворювання.

ГЕМАТО́МА, -и, *ж.* Скупчення крові, обмежене навколишніми тканинами або стінками природної порожнини тіла.

ГЕМАТОМЕ́ТРА, -и, *ж.* Накопичення крові в порожнині матки внаслідок порушення її відтоку.

ГЕМАТОМІЄЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Крововилив у спинний мозок.

ГЕМАТОНЕФРО́З, -у, *ч.* Накопичення крові в мисці і чашечках нирки при гідронефрозі.

ГЕМАТООФТАЛЬМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **гематоофтальмі́чний бар'є́р** – гістогематичний бар'єр між кров'ю і водянистою вологою ока.

ГЕМАТОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Учення про хвороби крові.

ГЕМАТОПІОМЕ́ТРА, -и, *ж.* Накопичення крові і гною в порожнині матки.

ГЕМАТОПЛЕВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **гематоплевра́льний бар'є́р** – гістогематичний бар'єр між кров'ю і рідиною плевральної порожнини.

ГЕМАТОПОЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення, розвитку та дозрівання клітин крові людини й тварин.

ГЕМАТОПОРФІРИ́Н, -у, *ч.* Пігмент пурпурного кольору.

ГЕМАТОПСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Крововилив в око або в його межах; спостерігається при травмах тощо.

ГЕМАТОРА́ХІС, -у, *ч.* Крововилив в оболонки, що оточують спинний мозок.

ГЕМАТОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Кровотеча.

ГЕМАТОСА́ЛЬПІНКС, -у, *ч.* Накопичення крові в матковій трубі.

ГЕМАТОСАРКО́МИ, -ко́м, *мн.*, *мед.* Пухлини на кровотворних судинах, що на початкових стадіях не уражають кістковий мозок.

ГЕМАТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Аналіз крові для визначення захворювання.

ГЕМАТОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність крові у спермі.

ГЕМАТОТИ́МПАНОН, -у, *ч.* Накопичення геморагічного ексудату в барабанній порожнині.

ГЕМАТОТО́РАКС, -у, *ч.* Те саме, що **гемото́ракс**.

ГЕМАТОТРАХЕЛОМЕ́ТРА, -и, *ж.* Накопичення крові в порожнині матки і в каналі шийки матки.

ГЕМАТОФА́ГИ, -ів, *мн.*, *зоол.* 1. Трофозоїти дизентерійної амеби і деяких інших паразитичних найпростіших з фагоцитованими еритроцитами. 2. *ент.* Види синантропних мух, які живляться кров'ю.

ГЕМАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх крові.

ГЕМАТОХРО́М, -у, *ч.* Червона барвна речовина, що міститься в жирових краплях клітин зелених водоростей у розчинному стані.

ГЕМАТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Накопичення крові між парієтальною і вісцеральною пластинками піхвової оболонки яєчка в тканинах калитки.

ГЕМАТОЦИ́СТА, -и, *ж.* 1. Кіста, заповнена кров'ю. 2. Порожнина в паренхіматозному органі, яка виникла внаслідок розсмоктування і організації гематоми.

ГЕМАТОЦИ́Т, -у, *ч.* 1. Червоне кров'яне тіло, еритроцит. 2. Будь-яка клітина крові.

ГЕМАТОШИЗОТРО́ПНИЙ, -а, -е: ** **гематошизотро́пні за́соби** – лікарські засоби, що діють на безстатеві еритроцитарні форми збудників малярії.

ГЕМАТУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хворобливе виділення крові з сечею. ** **Ініціа́льна гемату́рія** – наявність крові лише в першій порції сечі. **Термінальна гемату́рія** – поява крові в останній порції сечі.

ГЕ́МБЕЛЬ, -бля, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **руба́нок**. 2. *діал.* Гендель.

ГЕМБЕЛЮВА́ТИ *див.* **гемблюва́ти**.

ГЕМБЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гемблюва́ти**.

ГЕМБЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **гемблюва́ти**.

ГЕМБЛЮВА́ТИ *і* **ГЕМБЕЛЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *розм.* Стругати гемблем, рубанком.

ГЕМЕЛОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь біології й медицини, що вивчає походження близнюків.

ГЕМЕРАЛОПІ́Я, -ї, *ж.* Стан, за якого зір є нормальним за тьмяного освітлення, але слабким за нормального чи яскравого освітлення. ** **Аліме́нтарна гемералопі́я** – гемералопія, зумовлена відсутністю або нестачею в їжі ретинолу. **Есенціа́льна гемералопі́я** – гемералопія, зумовлена недостатнім вмістом у їжі ретинолу. **Симптомати́чна гемералопі́я** – гемералопія, що є проявом органічних захворювань очей.

ГЕМЕРИТРИ́Н, -а, *ч.* Залізовмісний білок; дихальний пігмент ряду морських безхребетних тварин, що забезпечує транспортування кисню.

ГЕМЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про укладання календарів.

ГЕ́МЗИТИ, -ить, *недок.*, *безос.*, *діал.* Мрячити, імжити.

ГЕМІАГЕВЗІ́Я, -ї, *ж.* Порушення смакової чутливості половини язика.

ГЕМІАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль усієї правої або лівої половини тіла; зумовлена в основному ураженням таламуса.

ГЕМІАНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Втрата чутливості в одній половині тіла.

ГЕМІАНОПІ́Я, -ї, *ж.* Сліпота в одній половині зорової ділянки.

ГЕМІАНОПСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **геміанопі́я**.

ГЕМІАСИНЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Асинергія на одній половині тіла.

ГЕМІАТАКСІ́Я, -ї, *ж.* Порушення координації рухів на одній половині тіла.

ГЕМІАТЕО́З, -у, *ч.* Атеоз в одній половині тіла.

ГЕМІАТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Атрофія однієї половини органа чи тіла внаслідок деяких захворювань.

ГЕМІБАЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Моторний розлад, який характеризується сильними розгонистими рухами однієї сторони тіла.

ГЕМІБЛО́К, -а, *ч.*, *мед.* Блокада галузки лівої ніжки пучка Гіса.

ГЕМІГЕПАТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція видалення анатомічно відокремленої половини печінки.

ГЕМІГЕПТАОКСИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у молекулі якої на два атоми хімічного елемента припадає сім атомів Оксигену.

ГЕМІГЕПТАСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у кристалі якої на два атоми хімічного елемента припадає сім атомів Сульфуру.

ГЕМІГІДРА́Т, -у, *ч.* Півводний кристалогідрат, у кристалі якого на 2 формульні одиниці гідратованої сполуки припадає 1 молекула води.

ГЕМІГІДРО́З, -у, *ч.* Підвищена пітливість на одній половині тіла.

ГЕМІГІДРОНЕФРО́З, -у, *ч.* Гідронефроз однієї половини подвоєної нирки.

ГЕМІГІПЕРТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Збільшення розмірів половини тіла.

ГЕМІГЛОСОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч м'язів однієї половини язика.

ГЕМІДРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **гематидро́з**.

ГЕМІЕДРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, що трапляється у зоні окиснення срібно-свинцевих родовищ.

ГЕМІЕДРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геміедриту.

ГЕМІЕНЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Частковий недорозвиток головного мозку.

ГЕМІЗИГО́ТА, -и, *ж.* Представництво гена тільки однією алеллю.

ГЕМІЗИГО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан, пов'язаний з тим, що в організмі один чи декілька генів – непарні.

ГЕМІКАРБІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у кристалі якої на два атоми хімічного елемента припадає один атом Карбону.

ГЕМІКАРІО́Н, -а, *ч.* Ядро клітини з гаплоїдним набором хромосом.

ГЕМІКАСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне видалення одного яєчка.

ГЕМІКЛОНІ́Я, -ї, *ж.* Швидке безладне скорочення окремих м'язів або м'язових груп в одній половині тіла.

ГЕМІКОЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ор.* -єю

ГЕМІКОРПОРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення обох нижніх кінцівок разом з тазом і його органами.

ГЕМІКРАНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **мігре́нь**.

ГЕМІКРИПТОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, у яких бруньки поновлення знаходяться у поверхневому шарі ґрунту і захищені рослинною підстилкою та снігом.

ГЕМІКРУСТАЦЕ́Ї, -ів, *мн.* Клас вимерлих примітивних членистоногих.

ГЕМІКСЕРОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини посушливих районів, що не переносять тривалого зневоднення.

ГЕМІЛАМІНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин хребтового каналу з однобічним видаленням однієї або кількох дужок хребців.

ГЕМІЛАРИНГЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення

половини гортані.
ГЕМІМЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність однієї кінцівки або її частини.
ГЕМІМІМІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність міміки на одній половині обличчя.
ГЕМІМОРФІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **каламі́н**.
ГЕМІ́Н, -у, *ч.* Речовина, яка утворюється при дії соляної кислоти на гемоглобін крові; застосовують у судовій практиці.
ГЕМІНА́ТИ, -а́т, *мн.* Подвійні приголосні.
ГЕМІНЕФРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення половини подвоєної нирки.
ГЕМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гемі́н**.
ГЕМІОКСИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у молекулі чи кристалі якої на два атоми хімічного елемента припадає один атом Оксигену.
ГЕМІО́ЛА, -и, *ж.*, *муз.* 1. В мензуральній нотації – група з трьох нот поміж груп з двох нот такої самої сумарної тривалості. 2. Дводольний мотив в тридольному такті.
ГЕМІО́ЛІКА, -и, *ж.*, *муз.* Один з родів інтервальних структур, що характеризується наявністю півторатонного інтервалу в одному або декількох тетрахордах.
ГЕМІОПІ́Я, -ї, *ж.* Обмеження зору в кожному оці до половини зорового поля.
ГЕМІПАРАЗИ́Т, -а, *ч.* Те саме, що **напівпаразит**.
ГЕМІПАРЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Односторонній неповний параліч м'язів, що виникає за уражень головного мозку.
ГЕМІПАРЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Парестезія в одній половині тіла.
ГЕМІПЕНТАОКСИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука у молекулі чи кристалі якої на два атоми хімічного елемента припадає п'ять атомів Оксигену.
ГЕМІПЕНТАСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у кристалі якої на два атоми хімічного елемента припадає п'ять атомів Сульфуру.
ГЕМІПЛЕГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геміплегії.
ГЕМІПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Параліч однієї половини тіла.
ГЕМІПРОЗОПОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Однобічний параліч м'язів обличчя при ураженні лицьового нерва або його ядра.
ГЕМІСЕЛЕНІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у молекулі чи кристалі якої на два атоми хімічного елемента припадає один атом Селену.
ГЕМІСИНДРО́М, -у, *ч.* Неврологічний симптомокомплекс, що спостерігається в одному боці тіла.
ГЕМІСИСТОЛІ́Я, -ї, *ж.* Порушення серцевої діяльності, що проявляється періодичним скороченням тільки правих або тільки лівих відділів серця.
ГЕМІСПА́ЗМ, -у, *ч.* Нападоподібне судомне напруження м'язів однієї половини тіла.
ГЕМІСПОРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Глибокий плісенявий мікоз.
ГЕМІСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у молекулі чи кристалі якої на два атоми хімічного елемента припадає один атом Сульфуру.
ГЕМІСФЕ́РА, -и, *ж.* 1. Земна чи небесна півкуля. 2. Півкуля головного мозку.
ГЕМІСФЕРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення півкулі великого мозку.
ГЕМІТЕЛУРИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у молекулі чи кристалі якої на два атоми хімічного елемента припадає один атом Телуру.
ГЕМІТИРЕОЇДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення однієї частки щитовидної залози.
ГЕМІТО́НІКА, -и, *ж.*, *муз.* Напівтонова звукова система, в якій окремий звук є самостійною одиницею.
ГЕМІТОНІ́Я, -ї, *ж.* Підвищення м'язового тонусу однієї половини тіла.
ГЕМІТОНО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до гемітонії.
ГЕМІТРЕ́МОР, -у, *ч.* Мимовільні швидкі ритмічні скорочення м'язів однієї половини тіла.
ГЕМІФЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Однобічний параліч тіла.
ГЕМІФОСФІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у кристалі якої на 2 атоми хімічного елемента припадає 1 атом Фосфору.
ГЕМІХО́РДОВІ, -их, *мн.* Те саме, що **первинноxо́рдові**.
ГЕМІХОРЕ́Я, -ї, *ж.* Розлади, які виникають при однобічному пошкодженні смугастого тіла.
ГЕМІЦЕЛЮЛО́ЗИ, -ів, *мн.* Група високомолекулярних вуглеводів рослинного походження.
ГЕМІЦИ́КЛ, -а, *ч.* Півкуля.
ГЕМІЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геміцикла.
ГЕ́МЛОК, -а, *ч.* Назва північноамериканських видів деревних рослин родини соснових.
ГЕМОАЛКАЛИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення лужного резерву крові.
ГЕМОБІЛІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча в кишечник із жовчовивідних проток.
ГЕМОБЛАСТО́ЗИ, -ів, *мн.*, *мед.* Пухлини на кровотворних клітинах, що на початкових стадіях не уражають кістковий мозок.
ГЕМОВІСКОЗИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання в'язкості крові.
ГЕМОГАЗО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для кількісного визначення вмісту газів у крові.
ГЕМОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Складова частина червоних кров'яних тілець, яка забарвлює кров та бере участь у постачанні тканин організму киснем.
ГЕМОГЛОБІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст вільного гемоглобіну у плазмі крові.
ГЕМОГЛОБІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гемоглобі́н**.
ГЕМОГЛОБІНО́ЗИ, -ів, *мн.* Спадкові захворювання, зумовлені наявністю аномальних гемоглобінів.
ГЕМОГЛОБІНО́ЛІЗ, -у, *ч.* Фізіологічний процес розпаду гемоглобіну в організмі.
ГЕМОГЛОБІНОМЕ́ТР, -а, *ч.* Те саме, що **гемо́метр**.
ГЕМОГЛОБІНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення кількості (концентрації) гемоглобіну в крові.
ГЕМОГЛОБІНОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Спадкове захворювання, спричинене наявністю в еритроцитах гемоглобінів порушеної структури.
ГЕМОГЛОБІНОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Гемоглобінофі́льні бакте́рії** – бактерії, для життя яких необхідна наявність в середовищі подібних до гемоглобіну речовин.
ГЕМОГЛОБІНУРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гемоглобінурія**.
ГЕМОГЛОБІНУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Поява в сечі гемоглобіну. ** **Лі́карська гемоглобінурі́я** – гемоглобінурія, що виникає внаслідок прийому деяких лікарських препаратів. **Пароксизма́льна нічна́ гемоглобінурі́я** – своєрідна набута гемолітична анемія.
ГЕМОГРА́МА, -и, *ж.* 1. Результати кількісного і якісного дослідження складу крові. 2. Схематичний запис кількісного та якісного дослідження кров'яного тиску.
ГЕМОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Група дерматозів, зумовлених злоякісною проліферацією клітин кровотворних органів і ретикулярної тканини.
ГЕМОДИЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гідремія**.
ГЕМОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Рух крові в судинах, що виникає внаслідок різниці гідростатичного тиску в різних ділянках судинної системи.
ГЕМОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гемодинаміки.
ГЕМОДИНАМО́МЕТР, -а, *ч.* Апарат для визначення кров'яного тиску.
ГЕМОДІА́ЛІЗ, -у, *ч.* Позаниркове очищення крові від шлаків за допомогою напівпроникних мембран. *Сеанс гемодіалізу.*
ГЕМОДІАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Штучна нирка – апарат, призначений для тимчасової активної заміни втраченої видільної і частково регуляторної функцій нирок.
ГЕМОКОНЦЕНТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зменшення вмісту води в крові щодо кількості формених елементів.
ГЕМОКСИТЕНЗІО́МЕТР, -а, Прилад для визначення парціального тиску кисню в крові.
ГЕМОКСИТЕНЗІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Методи визначення парціального тиску кисню в крові.
ГЕМОКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Культура мікроорганізмів, виділена з крові.
ГЕМО́ЛІЗ, -у, *ч.* Процес руйнування еритроцитів, що супроводжується виділенням у плазму крові гемоглобіну.
ГЕМОЛІЗИ́Н, -у, *ч.* Речовина, що спричинює гемоліз.
ГЕМОЛІ́МФА, -и, *ж.* Рідина, що циркулює в судинах та міжклітинних просторах безхребетних тварин з незамкненою кровоносною системою (членистоногі, молюски та ін.); виконує ті самі функції, що й кров і лімфа у тварин із замкненою кровоносною системою.
ГЕМОЛІМФАНГІЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Варикозне розширення лімфатичних і кровоносних судин.
ГЕМОЛІМФАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гемолі́мфа**.
ГЕМОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який викликає гемоліз або супроводжується гемолізом. ** **Гемоліти́чні отру́ти** – речовини, які при потраплянні до організму викликають підвищене руйнування еритроцитів.
ГЕМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гемології. ** **Гемологі́чна експерти́за** – сукупність операцій з визначення характеристик гемологічних об'єктів. **Гемологі́чні об'є́кти** – природне коштовне, напівкоштовне та декоративне каміння.
ГЕМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає дорогоцінне і виробне каміння: його фізичні властивості, особливості хімічного складу, декоративні і художні вартості, мінерагенію родовищ, а також технологію обробки.
ГЕМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення кількості гемоглобіну крові.
ГЕ́МОН, -а, *ч.*, *фам.* Те саме, що **де́мон**. // Уживається як лайливе слово.
ГЕ́МОНІВ, -нова, -нове, *фам.* Належний гемону.
ГЕ́МОНСЬКИЙ, -а, -е, *фам.* Прикм. до **ге́мон**.
ГЕМОНХО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз жуйних тварин, іноді людини.
ГЕМОНЯ́КА, -и, *ч.*, *лайл.* Збільш. до **ге́мон**.
ГЕМОПАРАЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **гематозо́ї**.
ГЕМОПЕРИКА́РД, -а, *ч.* Накопичення крові в порожнині навколосерцевої сумки.
ГЕМОПЕРИТОНЕ́УМ, -а, *ч.* Накопичення крові в черевній порожнині.
ГЕМОПІРО́Л, -у, *ч.* П'ятиланковий гетероперстень, нітрогеновий атом якого, з'єднуючись із двозарядним Ферумом, утворює дихальний пігмент крові.
ГЕМОПЛЕВРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення плеври.
ГЕМОПНЕВМОПЕРИКА́РД, -а, *ч.* Накопичення крові й повітря в порожнині перикарду.
ГЕМОПОЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **кровотво́рення**.
ГЕМОПОЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гомопоез**.
ГЕМОПОЕТИ́НИ, -ів, *мн.* Ендогенні гуморальні речовини, що стимулюють кровотворення.
ГЕМОПОЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується кровотворення, кровотворний.
ГЕМОПРОТЕ́ЇДИ, -ів, *мн.* Складні забарвлені білки, що містять у якості небілкового компоненту гем.
ГЕМОПРОТЕ́УС, -а, *ч.* Рід кровопаразитів типу найпростіших; спричинюють захворювання птахів, ящірок, змій.
ГЕМОПТИ́ЗА, -и, *ж.*, *мед.* Кашляння кров'ю.
ГЕМОРАГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **геморагі́чний**.
ГЕМОРАГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який супроводжується крововиливом, викликає кровотечу. ** **Геморагі́чні діа́тези** – спадкові й набуті захворювання, основним проявом яких є підвищена кровоточивість. **Геморагі́чні лихома́нки** – група природно-осередкових вірусних захворювань, які передаються від тварин людині.
ГЕМОРА́ГІЯ, -ї, *ж.* Надмірна кровотеча, крововилив, витікання крові з судин людини й тварин внаслідок порушення цілості їхніх стінок.
ГЕМОРЕЗИСТОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення показників стійкості еритроцитів до змін осмотичного тиску крові.
ГЕМОРЕЗИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічний метод реєстрації показників осмотичної стійкості еритроцитів.
ГЕМОРЕЗИСТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання резистентності еритроцитів.
ГЕМОРЕТРАКЦІО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для дослідження ретракції зсідка крові.
ГЕМОРОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **геморо́й**. ** **Гемороїда́льний ву́зол** – вузлоподібна гіперплазія судин прямокишкового венозного сплетення.
ГЕМОРО́Й, -ю, *ч.*, *мед.* Вузлоподібне розширення вен прямої кишки, яке іноді кровоточить.
ГЕМОРО́ЙНИЙ, -а, -е Прикм. до **геморо́й**.
ГЕМОСИДЕРИ́Н, -у, *ч.* Залізовмісний пігмент, що утворюється внутрішньоклітинно.
ГЕМОСИДЕРО́З, -у, *ч.* Надмірне утворення гемосидерину і відкладення його в тканинах.
ГЕМОСО́РБЦІЯ, -ї, *ж.* Екстракорпоральна перфузія крові через грануловані або пластинчасті сорбенти.
ГЕМОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гематоспермія**.
ГЕМОСПОРИДИ́Н, -у, *ч.* Підряд найпростіших класу споровиків.
ГЕМОСПОРИ́ДІЇ, -ій, *мн.* Ряд безхребетних тварин типу споровиків. Паразитують перев. в еритроцитах хребетних тварин і людини.
ГЕМОСПОРИДІО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби свійських тварин, що спричинюються гемоспоридіями.
ГЕМОСТА́З, -у, *ч.*, *мед.* 1. Припинення руху крові в судинах. 2. Спинення кровотечі.
ГЕМОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Здатний зупиняти кровотечу; кровоспинний.
ГЕМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод лікування введенням хворому крові (власної або донорської), а також препаратів, виготовлених із крові.
ГЕМОТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Речовини, які пошкоджують оболонки еритроцитів крові та спричиняють їх гемоліз.
ГЕМОТО́РАКС, -у, *ч.*, *мед.* Скупчення крові в порожнині плеври, що виникає внаслідок внутрішньої кровотечі за травм легень або деяких захворювань (рак легень, туберкульоз тощо). ** **Паракоста́льний гемото́ракс** – накопичення крові в плевральній порожнині, що прилягає до ребер.
ГЕМОТРАНСФУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до гемотрансфузії.
ГЕМОТРАНСФУЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гематології, який вивчає переливання крові та її компонентів.
ГЕМОТРАНСФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Переливання крові – метод лікування, який полягає у введенні в кровоносне русло хворого крові, взятої у здорової людини, або її компонентів.
ГЕМОФІ́ЛІК, -а, *ч.* Людина, хвора на гемофілію.
ГЕМОФІЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Спадкове захворювання людини і тварин, яке характеризується значними й тривалими кровотечами внаслідок порушення властивості крові зсідатися.
ГЕМОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гемофілії.
ГЕМОФІЛЬТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод позаниркового очищення крові шляхом фільтрації через штучні мембрани з підвищеною проникливістю.
ГЕМОФТА́ЛЬМ, -у, *ч.* Крововилив у склоподібне тіло із судин сітківки або судинного тракту ока.
ГЕМОХОЛЕЦИСТИ́Т, -у, *ч.* Холецистит, що супроводжується наявністю крові в жовчному міхурі.
ГЕМОХРОМАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Загальне захворювання, яке характеризується порушенням обміну заліза.
ГЕМОХРОМОГЕ́Н, -у, *ч.* Сполука, яка утворюється при зв'язуванні гемом двох молекул будь-якої азотистої основи.
ГЕМОЦИ́Т, -а, *ч.* Див. **гематоци́т**.
ГЕМОЦИТОБЛА́СТ, -а, *ч.* Одна з форм кровотвірних клітин у хребетних тварин та людини.
ГЕМОЦІАНІ́Н, -у, *ч.* Дихальний пігмент гемолімфи деяких безхребетних тварин.
ГЕМПШИ́РИ, -ів, *мн.* Напівтонкорунна м'ясна порода овець.
ГЕМУ́ЛИ, -му́л, *мн.* Внутрішні бруньки більшості прісноводних та деяких морських губок, що служать для розмноження.
ГЕН[1], *присл.* Указує на віддалення місця, часу, напряму проходження дії; он там, далеко.
ГЕН[2], -а, *ч.*, *біол.* За сучасним уявленням, одиниця спадкової речовини, за допомогою якої ознаки і властивості батьків передаються нащадкам. *Домінантний ген.* ** **Ген-аналізатор** – ген, який адаптований до певної плазми і відповідає на її зміни зміною свого прояву. **Ген-інгібі́тор** – ген, що пригнічує прояви інших неалельних генів. **Ген-модифіка́тор** – ген, що посилює або послаблює прояв іншого гена. **Ген-мута́тор** – ген, здатний різко змінити мутабельність організму. **Ген-операто́р** – ген, який сприймає сигнали з метаболічного апарату цитоплазми і активує структурні гени. **Ген-підси́лювач** – ген-модифікатор, дія якого спрямована на підсилення прояву іншого гена. **Ген-регуля́тор** – ген, який контролює синтез ферментних білків. **Ген-супре́сор** – ген, який обумовлює пригнічення прояву неалельного мутантного гена. **Лета́льний ген** – ген, який сприяє зниженню життєздатності зародка аж до його загибелі. **Структу́рний ген** – ген, який обумовлює контроль певної інформації.
ГЕН-ГЕ́Н, *присл.*, *розм.* Підсил. до **ген**[1]; далеко-

далеко.

ГЕНДÁНГ, -а, *ч.* Індонезійський двосторонній барабан, по якому б'ють пальцями, кистю, а також спеціальною киянкою.

ГÉНДЕ, *присл.*, *діал.* Он там, отам.

ГÉНДЕКА, *присл.*, *зах.* Он там, отам.

ГÉНДЕЛЬ, -для, *ч.*, *зневажл.* Торгівля, комерція з метою наживи. // Бариш.

ГÉНДЕНЬКИ, *присл.*, *зах.* Он там, отам.

ГÉНДЕР, -а, *ч.* 1. Відмінність між чоловіками і жінками за анатомічними ознаками. 2. Соціальний розподіл, який часто базується на статевих відмінностях, але не обов'язково збігається з ними.

ГЕНДÉР, -а, *ч.* Індонезійський ударний музичний інструмент, подібний до металофона.

ГÉНДЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ге́ндер**[1]. ** **Ге́ндерна дисфорі́я** – відчуття напруги чи дискомфорту в зв'язку зі своєю статтю. **Ге́ндерна диференціа́ція** – процес, в якому біологічні відмінності між чоловіками та жінками використовуються як засоби соціальної класифікації. **Ге́ндерна іденти́чність** – ідентичність, що переживається відносно власної приналежності до чоловічої чи жіночої статі. **Ге́ндерна некомфо́рмність** – нездатність відповідати соціально прийнятим характеристикам статеворольової поведінки. **Ге́ндерна роль** – зовнішні прояви моделей поведінки, що дозволяють людям судити про міру приналежності когось до чоловічої чи жіночої статі.

ГЕНДЛЬÓВИЙ, -а, -е, *зах.* Торговий, торгашевий, баришний.

ГЕНДЛЮВÁННЯ, -я, *с.*, *зневажл.* Дія за знач. **гендлюва́ти**.

ГЕНДЛЮВÁТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *зневажл.* Торгувати з метою наживи; баришувати, спекулювати.

ГЕНДЛЯ́Р, -á, *ч.*, *зневажл.* Той, хто гендлює; баришник, спекулянт.

ГЕНДЛЯ́РСТВО, -а, *с.*, *зневажл.* Заняття гендляра; баришування, спекуляція.

ГЕНДЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Прикм. до **гендля́р** і **гендля́рство**.

ГЕНЕАЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **генеало́гія**. ** **Генеалогі́чна класифіка́ція мов** – класифікація, побудована на основі спорідненості мов, зумовленої спільністю походження. **Генеалогі́чна табли́ця** – графічне зображення родинних зв'язків у межах однієї сім'ї.

ГЕНЕАЛÓГІЯ, -ї, *ж.* 1. Історія роду; родовід. 2. Походження рослинних і тваринних родів.

ГЕНÉЗ, -у, *ч.* 1. Зародження та подальший процес розвитку, що призвів до певного стану, вигляду. 2. *біол.* Походження якої-небудь структури в онтогенезі або філогенезі.

ГЕНÉЗА, -и, *ж.* Генезис; походження, зародження, виникнення; процес утворення.

ГЕНÉЗИС, -у, *ч.* Походження, виникнення, становлення.

ГЕНЕОНÓМІЯ, -ї, *ж.* Розділ соціології, що вивчає походження та розвиток форм шлюбу та сім'ї.

ГЕНЕРÁЛ, -а, *ч.* Військове звання або чин вищого командного складу армії, а також особа з цим званням. // Звання керівних осіб деяких цивільних відомств. ** **Брига́дний генера́л** – у багатьох арміях світу те саме, що **генера́л-майо́р**. **Генера́л а́рмії** – найвище генеральське звання, а також особа з цим званням.

ГЕНЕРÁЛ-АДМІРÁЛ, -а, *ч.* В російській армії з 18 ст. до 1917 р. – вищий військово-морський чин.

ГЕНЕРÁЛ-АД'ЮТÁНТ, -а, *ч.* В російській армії з 18 ст. до 1917 р. – військовий або цивільний чин ад'ютанта при імператорі або фельдмаршалі.

ГЕНЕРÁЛ-АНШÉФ, -а, *ч.*, *заст.* Генерал армії.

ГЕНЕРÁЛ-БАС, -у, *ч.*, *муз.* Басовий голос з цифрами, на основі якого виконавець будує акомпанемент.

ГЕНЕРÁЛ-ГУБЕРНÁТОР, -а, ч. Начальник однієї або кількох губерній у дореволюційній Росії.

ГЕНЕРÁЛ-ГУБЕРНÁТОРСТВО, -а, *с.* 1. Адміністративно-територіальна одиниця в Росії в 1775 – 1917 рр. 2. Посада генерал-губернатора.

ГЕНЕРÁЛ-ГУБЕРНÁТОРСЬКИЙ, -а, -е. Належний або властивий генерал-губернатору. // Прикм. до **генера́л-губерна́тор**.

ГЕНЕРÁЛІВ, -лова, -лове. Належний генералові.

ГЕНЕРАЛІЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Узагальнення, логічний перехід від окремого до загального. 2. Поширення збудження по центральній нервовій системі тварин і людини. 3. В картографії – процес відбору та узагальнення географічних об'єктів для складання географічних карт. 4. *мед.* Поширення патологічного процесу із обмеженого патологічного вогнища.

ГЕНЕРАЛІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **генералізува́ти**.

ГЕНЕРАЛІЗУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Здійснювати генералізацію.

ГЕНЕРАЛІЗУВÁТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **генералізува́ти**.

ГЕНЕРАЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **генералізува́ти**.

ГЕНЕРАЛÍСИМУС, -а, *ч.* Найвище військове звання, яке присвоювалося полководцям за особливі воєнні заслуги, а також особа, якій присвоєно це звання.

ГЕНЕРАЛІТÉТ, -у, *ч.* Вищий командний склад армії; генерали.

ГЕНЕРÁЛ-КАПІТÁНСТВА, -áнств, *мн.* В 16 – на початку 19 ст. території в американських колоніях Іспанії, які знаходились під управлінням генерал-капітанів, що призначалися іспанською короною.

ГЕНЕРÁЛ-ЛЕЙТЕНÁНТ, -а, *ч.* Друге за ступенем генеральське звання, а також особа з цим званням.

ГЕНЕРÁЛ-МАЙÓР, -а, *ч.* Перше за ступенем генеральське звання в нинішніх українській, російській та інших арміях, а також особа з цим званням.

ГЕНЕРÁЛ-ПОЛКÓВНИК, -а, *ч.* Третє за ступенем генеральське звання, а також особа з цим званням.

ГЕНЕРÁЛ-ПРОКУРÓР, -а, *ч.* Одна з вищих державних посад в імператорській Росії.

ГЕНЕРÁЛ-ФЕЛЬДМÁРШАЛ, -а, *ч.* Найвище військове звання у сухопутних військах російської (до революції) та деяких іноземних арміях.

ГЕНЕРАЛ-ФЕЛЬДЦЕЙХМÉЙСТЕР, -а, *ч.* До кінця 19 ст. – головний начальник артилерії у російській, французькій та прусській арміях.

ГЕНЕРÁЛ-ХОРУ́НЖИЙ, -ого, *ч.* Друге за ступенем генеральське звання, а також особа з цим званням у військах УНР, Директорії, УПА, польських арміях тощо.

ГЕНЕРÁЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Найважливіший, основний, провідний. // Який очолює що-небудь у найвищих колах; головний. // Найвищий (у складі звань вищої адміністрації на Україні в 17 – 18 ст.). ** **Генера́льна старши́на** – вища адміністрація в Україні під час визвольної війни українського народу 1648 – 1654 рр. **Генера́льна суку́пність**, *мат.*: термін вибіркового методу в математичній статистиці – множина всіх статистичних одиниць, з якої відбирається певна її частина. **Генера́льне ко́нсульство** – головне консульство (в столиці) за наявності декількох інших у великих містах країни перебування. **Генера́льний аторне́й**: у деяких країнах – одна з вищих посадових осіб юстиції. **Генера́льний аудито́р**: у ряді країн – вища посадова особа, яка очолює службу фінансово-бюджетного контролю в державі. **Генера́льний ванта́ж** – будь-який упакований штучний вантаж, що його перевозять на морських суднах. **Генера́льний дире́ктор** – директор великої, багатопрофільної фірми, заступники якого виступають у ролі директорів, керівників окремих підрозділів. **Генера́льний дистриб'ю́тор** – фірма-імпортер, яка самостійно організує збутову діяльність у країні чи в ряді країн. **Генера́льний ко́нсул** – головний консул (в столиці) за наявності декількох інших у великих містах країни перебування. **Генера́льний підря́дник** – переможець торгу (тендеру), на якого покладено згідно з контрактом відповідальність за виконання замовлення. **Генера́льний по́ліс** – поліс, за умовами якого вважаються застрахованими усі вантажі. **Генера́льний постача́льник** – фірма, що уклала із замовником договір на комплексне постачання товарів, машин, обладнання. **Генера́льний проектува́льник** – головна проектна організація, яка виконує згідно з договором із замовником проектування будівель, споруд. **Генера́льний регла́мент** – устав державної цивільної служби в 18 – 19 ст. в Росії. **Генера́льний секрета́р** – виборна керівна посада, яка існує в ряді партій. **Генера́льний штаб** – центральний орган військового управління, що об'єднує знавців військової справи. **Генера́льні вантажі́** – різноманітні поштучні вантажі, металопродукція, рухома техніка, залізобетонні вироби тощо. **Генера́льні корте́си** – назва двопалатного парламенту Іспанії. **Генера́льні шта́ти** – назва парламенту в Нідерландах. 2. Такий, що приводить до викінчення, завершення; остаточний, вирішальний. *Генеральний підряд.* ** **Генера́льний бій** – вирішальна битва з участю головних сил країн, що воюють. **Генера́льна репети́ція** – остання, завершальна репетиція перед виставою або концертом, перев. у присутності запрошених глядачів. 3. Загальний, ґрунтовний, докорінний. ** **Генера́льна па́уза**, *муз.* – одночасна тривала пауза у всіх голосах музичного твору, тривалість якої не менше такту. **Генера́льний план** – науково обґрунтований перспективний план розвитку населеного пункту. 4. *у знач. ім.* **генера́льний**, -ого, *ч.* Особа, яка є генеральним директором, генеральним конструктором і т. ін.

ГЕНЕРÁЛЬСТВО, -а, *с.* Звання (чин) генерала.

ГЕНЕРÁЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **генера́л**. // Такий, як у генерала.

ГЕНЕРÁЛЬША, -і, *ж.*, *розм.* Дружина генерала.

ГЕНЕРÁЛЬШИН, -а, -е, *розм.* Належний генеральші.

ГЕНЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *біол.* Який служить для розмноження. *Генеративні органи.*

ГЕНЕРÁТОР, -а, *ч.* 1. Машина для перетворення механічної енергії в електричну. ** **Генера́тор і́мпульсів** – генератор, який виробляє імпульсні сигнали певної амплітуди, тривалості. **Генера́тор напру́ги** – генератор, що являє собою джерело електричної напруги із заданими параметрами. **Генера́тор стандa̍ртних сигна́лів** – генератор сигналів, що відтворює відградуйовані сигнали електричних коливань. 2. Апарат для вироблення, утворення чого-небудь. *Генератор випадкових чисел.* ** **Генера́тор ве́кторів** – функціональний пристрій, який генерує напрямлені відрізки прямих. **Генера́тор звíтів**, *спец.* – програма обчислення та формування даних для їх виведення у потрібному для користувача форматі. **Генера́тор криви́х** – функціональний пристрій, що перетворює кодоване подання кривої у графічне. **Генера́тор програ́м** – програма, призначена для генерації інших програм. **Генера́тор си́мволів** – функціональний пристрій, що перетворює кодоване подання символів у графічне. 3. Те саме, що **газогенера́тор**. 4. *перен.* Про того, хто постійно висуває, пропонує, винаходить, придумує що-небудь. *Генератор ідей.*

ГЕНЕРÁТОР-ДВИГУ́Н, генерáтора-двигунá, *ч.* Агрегат із механічно з'єднаних генератора і двигуна для отримання електроенергії.

ГЕНЕРÁТОРНА, -ої, *ж.* Приміщення, в якому встановлений і працює генератор-двигун.

ГЕНЕРÁТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **генера́тор**. ** **Генера́торний газ** – газ, що його одержують із твердого палива в газогенераторах.

ГЕНЕРÁЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Сукупність людей одного роду, рослин і тварин одного виду і роду та мінералів одного походження; покоління. // *перен.* Сукупність людей одного віку, пов'язаних спільними інтересами і спільною діяльністю. 2. Виникнення, відтворення, створення, виробництво, формування чого-небудь. *Генерація операційної системи.* ** **Генера́ція баз да́них** – процес створення баз даних. **Генера́ція ко́ду** – процес формування кодових комбінацій для кодування даних. **Генера́ція програ́ми** – процес формування на базі програми її робочої версії. **Генера́ція систе́ми** – процес формування на базі повної системи її робочої версії, що враховує склад і конфігурацію її технічних засобів, можливості застосування та потреби користувачів.

ГЕНЕРÍК-ПРОДУ́КТ, -у, *ч.* Лікарський засіб, який вийшов з-під патентного захисту.

ГЕНЕРÓВАНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **генерува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який появився, утворився.

ГЕНЕРÓВНИЙ, -а, -е. Якого можна генерувати.

ГЕНЕРÓВУВАНИЙ, -а, -е. Якого генерують.

ГЕНЕРУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для генерування.

ГЕНЕРУВÁННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **генерува́ти**.

ГЕНЕРУВÁТИ, -у́є, *недок.*, *перех.*, *спец.* Викликати появу, утворення чого-небудь.

ГЕНЕРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **генерува́ти**.

ГЕНÉТИ, -ів, *мн.* Рід ссавців родини віверових.

ГЕНÉТИК, -а, *ч.* Фахівець із генетики.

ГЕНÉТИКА, -и, *ж.* Наука про спадковість і мінливість організмів. ** **Біохімі́чна гене́тика** – пограночна дисципліна, яка використовує методи біохімії в генетиці. **Еволюці́йна гене́тика** – розділ генетики, який вивчає механізми спадковості та мінливості в процесах історичного розвитку. **Космі́чна гене́тика** – розділ генетики, який вивчає вплив середовища космічного простору на спадковість та мінливість організмів. **Меди́чна гене́тика** – розділ генетики, який вивчає питання спадково обумовлених морфологічних, функціональних порушень. **Молекуля́рна гене́тика** – розділ генетики, який вивчає явища спадковості та мінливості на молекулярному рівні. **Популяці́йна гене́тика** – розділ генетики, який вивчає генотипну будову популяцій, закономірності їх змін. **Радіаці́йна гене́тика** – розділ генетики, який вивчає вплив іонізуючих випромінювань на спадковість та мінливість організмів.

ГЕНЕТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Один із термінів, що його використовують для позначення точки зору, що поведінка значною мірою обумовлена вродженими характеристиками.

ГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який вказує на походження, розвиток. 2. Прикм. до **гене́тика**.** **Генети́чна епістемоло́гія** – підхід в психології, який зосереджується на вивченні розвитку знання. **Генети́чна інформа́ція** – отримувані від предків і закладені у спадкоємних структурах організмів у вигляді сукупності генів програми про склад, будову і характер обміну речовин. **Генети́чна ді́я випромі́нювань (радіаці́йний мутагене́з)** – спадкові зміни (мутації), що виникають під впливом іонізуючих випромінювань та ультрафіолетового проміння. **Генети́чна тео́рія злочи́нності** – концепція, що розглядає як одну з причин злочинності хромосомні порушення у людини. **Генети́чна трансформа́ція** – перенесення генетичної інформації від одного організму до іншого за допомогою виділених препаратів ДНК. **Генети́чний ана́ліз** – сукупність методів вивчення спадкових властивостей організмів. **Генети́чний бала́нс** – поєднання генів, хромосом та геномів у зиготі. **Генети́чний бар'є́р** – сукупність генетичних відмінностей між особинами або популяціями, що обумовлюють обмеження схрещувань. **Генети́чний ванта́ж** – міра непристосованості популяції до умов навколишнього середовища. **Генети́чний дрейф** – зміна генетичної структури популяції, яка не призводить до генотипічного пристосування до середовища. **Генети́чний код** – система зашифровки генетичної інформації. **Генети́чний контро́ль** – обумовленість біохімічних, фізіологічних або морфологічних процесів генотипом особи. **Генети́чний полімо́рфі́зм** – співіснування в межах популяції двох або декількох різних спадкових форм. **Генети́чний фон** – сукупність генів, які, взаємодіючи з даним геном, впливають на реалізацію контрольованої ним ознаки. **Генети́чні ресу́рси** – генетичний матеріал, який має фактичну або потенційну цінність. **Генети́чні ряди** – органічні сполуки з однаковою кількістю атомів вуглецю в молекулі.

ГЕНЕТИ́ЧНО. Присл. до **генети́чний** 1.

ГÉНЗЕЛІВ, -лова, -лове, *мат.* Належний Гензелю. *Гензелеве кільце.*

ГЕНІÁЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який є генієм; винятково талановитий, творчо обдарований. 2. Властивий геніеві; творчо найдосконаліший.

ГЕНІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Найвищий ступінь обдарованості людини, виразом якої є творчість, що має для життя суспільства історичне значення. 2. Власт. за знач. **геніа́льний** 2.

ГЕНІА́ЛЬНО. Присл. до **геніа́льний** 2.

ГЕ́НІЙ, -я, *ч.* 1. У давньоримській міфології – дух, божество, покровитель людини в її діяльності. ** **До́брий ге́ній** *чий* – людина, яка робить благотворний вплив на кого-небудь, приносить користь комусь. 2. Те саме, що **геніа́льність** 1. 3. Особа, наділена геніальністю. // *у чому, на що, розм.* Особа, яка досконало знає що-небудь, уміє щось робити. 4. *чого.* Найвищий вияв, уособлення чого-небудь.

ГЕНІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **аглiко́н**.

ГЕНІТА́ЛІЇ, -їй, *мн.* Статеві органи.

ГЕНІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до геніталій. ** **Геніта́льна фа́за** – остання фаза формування лібідо, в якій отримання сексуального задоволення пов'язане з геніталями. **Геніта́льний еroти́зм** – чуттєве або сексуальне задоволення, що його одержують від геніталій. **Геніта́льні зо́ни** – зовнішні статеві органи та суміжні зони.

ГЕНІТИ́В, -а, *ч.* Родовий відмінок.

ГЕНІТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **генiти́в**. ** **Геніти́вне ре́чення** – односкладне речення, структурну основу якого становить головний член речення, виражений синтаксично незалежною формою родового відмінка іменника.

ГЕНІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенографія сім'явивідної і сім'явикидаючої проток, ампули і сім'яних міхурців після введення в них контрастної речовини.

ГЕНІТОУРЕТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Поєднання генітографії й уретерографії.

ГЕНІТОУРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Поєднання генітографії й уретероцистографії.

ГЕНІТОЦИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Поєднання генітографії і цистографії.

ГЕНКО́НСУЛ, -а, *ч.* Генеральний консул.

ГЕНКО́НСУЛЬСТВО, -а, *с.* Генеральне консульство.

ГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ген**[1]. ** **Ге́нна інжене́рія** – створення нових генетичних структур лабораторним методом. **Ге́нна па́ра** – два гени, по одному від кожного з батьків, об'єднання яких визначає певну спадкову рису.

ГЕ́ННО-ІНЖЕНЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до генної інженерії.

ГЕНОГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Напрям досліджень у проміжній між генетикою і біогеографією галузі.

ГЕНОДЕРМАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Спадкове захворювання шкіри.

ГЕНОКО́ПІЯ, -ї, *ж.* Виникнення в організмі подібних фенотипових ознак під впливом генів, розташованих у різних ділянках хромосом.

ГЕНО́М, -а, *ч.* Сукупність генів в одинарному наборі хромосом даної живої клітини.

ГЕНОНЕ́МА, -и, *ж.* Довга білкова молекула – нитка (або їх пучок), що є основою хромосоми й носієм спадкової інформації.

ГЕНОТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Форма релігійних вірувань, що визнає існування багатьох богів на чолі з одним верховним Богом.

ГЕНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Напрям у генетиці, один із розділів генної інженерії.

ГЕНОТИ́П, -у, *ч.*, *біол.* Сукупність усіх матеріальних структур клітини, що виконують функцію спадковості.

ГЕНОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **геноти́п**.

ГЕНОФО́НД, -у, *ч.* Сукупність генів у організмів даної популяції. *Генофонд планети.*

ГЕНОФО́НДОВИЙ, -а, -е. Стос. до генофонду. ** **Генофо́ндове ста́до** – чистопородна група тварин, виділена для збереження їх генофонду.

ГЕНОЦИ́Д, -у, *ч.* Винищення окремих груп населення за расовими, національними, релігійними мотивами.

ГЕНОЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **геноци́д**.

ГЕНПІДРЯ́ДНИК, -а, *ч.* Генеральний підрядник.

ГЕНПЛА́Н, -у, *ч.* Генеральний план.

ГЕНПРОКУРАТУ́РА, -и, *ж.* Генеральна прокуратура.

ГЕНРА́ДА, -и, *ж.* Генеральна рада.

ГЕНРИМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання індуктивності.

ГЕ́НРІ, *незм.*, *фіз.* Міжнародна одиниця індуктивності (Гн).

ГЕНРО́, *невідм.*, *ч.* В Японії в кінці 19 ст. – на початку 20 ст. – титул представників правлячого класу, довічних радників імператора.

ГЕНСЕ́К, -а, *ч.* Генеральний секретар.

ГЕ́НСЛЕ, *невідм.*, *мн.* Загальна назва старовинних польських струнних музичних інструментів. ** **Підгаля́нські ге́нсле** – те саме, що **ге́нслики**.

ГЕ́НСЛИКИ, -ів, *мн.* Польський народний смичковий музичний інструмент.

ГЕНТАМІЦИ́Н, -у, *ч.* Антибіотик, що належить до аміноглікозидів.

ГЕНТГЕЛЬВІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гельві́н**.

ГЕНТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пологовий.

ГЕНТИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Дерев'яна заготовка для посуду.

ГЕНТИ́Т, -у, *ч.* Колоїдальний водний силікат нікелю; рідкісний мінерал.

ГЕНТНЕРИ́Т, -у, *ч.* Метеоритний мінерал – сульфід купруму, феруму і хрому.

ГЕ́НТО, *присл.*, *зах.* Нещодавно, позавчора.

ГЕНУЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Генуя.

ГЕНУЇ́ННИЙ, -а, -е. 1. Природний, справжній, вроджений. 2. Належний до природжених захворювань і аномалій розвитку організму.

ГЕНФО́, *невідм.*, *ч.* В Японії в кінці 19 – початку 20 ст. – найвища рада з представників найвпливовіших верств.

ГЕНЦИНА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Норовистий (про коня).

ГЕНЦІА́НА, -и, *ж.* Рід трав'янистих рослин родини тирличевих.

ГЕНШТА́Б, -у, *ч.* Генеральний штаб.

ГЕНШТАБІ́СТ, -а, *ч.*, *розм.* Працівник генерального штабу.

ГЕ́НЬКА, *присл.*, *зах.* Он там, отам.

ГЕО... Перша частина складних слів, що вказує на відношення до Землі, земної кори і т. ін., напр., г е о с ф е р а, г е о т е х н о л о г і я.

ГЕОАКУ́СТИК, -а, *ч.* Спеціаліст з геоакустики.

ГЕОАКУ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ фізики, що вивчає звукові, інфразвукові та ультразвукові явища в земній корі.

ГЕОАКУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геоакустики.

ГЕОАНТИКЛІНА́ЛЬ, -і, *ж.* Ділянка земної кори в межах геосинклінальної області, яка протягом тривалого часу повільно піднімалась.

ГЕОБІО́НТ, -а, *ч.* Окремо взятий організм, що в процесі еволюції пристосувався до проживання в ґрунті.

ГЕОБОТА́НІК, -а, *ч.* Фахівець із геоботаніки.

ГЕОБОТА́НІКА, -и, *ж.* Частина ботаніки, що вивчає поширення та розподіл рослин на Землі залежно від географічних умов.

ГЕОБОТАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геоботаніки.

ГЕОГЕЛЬМІ́НТИ, -ів, *мн.* Паразитичні гельмінти людини й тварин.

ГЕОГЕЛЬМІНТО́З, -у, *ч.* Гельмінтози, що спричиняються геогельмінтами.

ГЕОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Наука про походження Землі.

ГЕОГІГІЄ́НА, -и, *ж.* Наука, що вивчає зміни в живій і неживій природі як наслідок діяльності людини на Землі.

ГЕОГІГІЄНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геогігієни.

ГЕОГНО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Назва геології, поширена наприкінці 18 – в першій половині 19 ст.

ГЕО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із географії.

ГЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до географії. // Стос. до природних умов або положення на земній поверхні. ** **Географі́чна патоло́гія** – розділ медицини та біології, що вивчає патології у зв'язку з географічними чинниками.

ГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Ряд зв'язаних між собою наук, що вивчають поверхню землі, природні умови, населення, економічні ресурси. ** **Економі́чна геогра́фія** – частина географії, що вивчає розміщення виробництва, умови та особливості його розвитку в країнах або окремих районах. **Меди́чна геогра́фія** – система медико-географічних і медико-біологічних наук. **Фізи́чна геогра́фія** – частина географії, що вивчає рельєф, клімат, ґрунти, рослинний і тваринний світ. 2. *чого, яка.* Розміщення, поширення чого-небудь на поверхні землі. *Лінгвістична географія.* 3. *чого, яка.* Про територію, межі, місця поширення, розміщення чого-небудь. *Географія гастролей.* ** **Геогра́фія злочи́нності** – територіальна поширеність злочинності, що її визначають кримінологічним дослідженням. 4. *чого.* Про структуру, взаємне розташування частин цілого.

ГЕОДЕЗИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із геодезії.

ГЕОДЕЗИ́СТКА, -и. Жін. до **геодези́ст**.

ГЕОДЕЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геодезії.

ГЕОДЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Наука про методи визначення форми і розмірів Землі або окремих її частин, зображення земної поверхні на планах і картах і точних вимірювань на місцевості.

ГЕОДИ́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **світлодальномі́р**.

ГЕОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Розділ геотектоніки, що вивчає динаміку геосфер і всієї Землі в цілому.

ГЕОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геодинаміки.

ГЕОЕКВА́ТОР, -а, *ч.* Земний екватор.

ГЕОЕКВАТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до геоекватора.

ГЕОЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, який досліджує екологічні системи від крупних районів до біосфери в цілому.

ГЕОЕНЕРГЕ́ТИКА, -и, *ж.* Галузь енергетики, пов'язана з використанням глибинного тепла земної кори.

ГЕОІНФОРМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Геоінформаці́йні систе́ми** – сучасні комп'ютерні технології, що дозволяють поєднати модельне зображення території з інформацією табличного типу.

ГЕОЇ́Д, -а, *ч.* Фігура, яку утворила б поверхня Світового океану і сполучених з ним морів за певного середнього рівня води, вільної від збуджень припливами, течіями.

ГЕОКАРПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геокарпії.

ГЕОКА́РПІЯ, -ї, *ж.* Спосіб поширення плодів, коли зав'язь після запліднення заглиблюється в ґрунт.

ГЕОКОРО́НА, -и, *ж.* Зовнішня область атмосфери Землі.

ГЕОКОРОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до геокорони.

ГЕОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Геократи́чні пері́оди** – періоди в історії геологічного розвитку, коли площа суходолу була значно більшою, ніж площа, зайнята морем.

ГЕОКРІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Теоретична і прикладна наука про мерзлі товщі Землі; мерзлотознавство.

ГЕОКРОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, що його знаходять у гідротермальних свинцево-цинкових родовищах, багатих на Стибій і Арсен.

ГЕО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із геології.

ГЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геології. // Стос. до історії Землі, земної кори.

ГЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про Землю, її речовинний склад, будову та розвиток.

ГЕОЛОГОЗНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для геологічного знімання місцевості.

ГЕОЛОГО-МОРФОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геологічної будови рельєфу; стос. до геоморфології.

ГЕОЛОГОПОШУКО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з пошуком корисних копалин, призначений для нього.

ГЕОЛОГОРОЗВІ́ДКА, -и, *ж.* Те саме, що **геологорозві́дування**.

ГЕОЛОГОРОЗВІ́ДНИК, -а, *ч.* Фахівець із геологорозвідування.

ГЕОЛОГОРОЗВІ́ДУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до геологорозвідування.

ГЕОЛОГОРОЗВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дослідження надр Землі з метою виявлення корисних копалин.

ГЕОЛОГОРОЗШУКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **геологорозві́дувальний**.

ГЕОМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Властивість земної кулі, що зумовлює наявність навколо неї магнітного поля; земний магнетизм.

ГЕОМАГНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геомагнетизму.

ГЕОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до геомагнетизму.

ГЕОМАГНІТОСФЕ́РА, -и, *ж.* Магнітна сфера (оболонка) планети Земля; земна магнітосфера.

ГЕОМАГНІТОФО́Н, -а, *ч.* Магнітофон, яким уловлюють, одночасно записуючи на магнітну стрічку, ледь чутні звукові сигнали, що їх подають удари по гірській породі.

ГЕОМЕРИ́ДА, -и, *ж.* Сукупність організмів, що населяють Землю.

ГЕО́МЕТР, -а, *ч.* Фахівець із геометрії.

ГЕОМЕТРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **геометри́чний** 2.

ГЕОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до геометрії. *Геометрична задача.* ** **Геометри́чна аку́стика** – спрощена теорія поширення звуку, що нехтує дифракційними явищами. **Геометри́чна ілю́зія** – будь-яка з великого класу зорових ілюзій, що викликається перцептивними деформаціями. **Геометри́чна прогре́сія**, *мат.* – числова послідовність, перший член якої не дорівнює нулю, а кожний член, починаючи з другого, дорівнює попередньому члену, помноженому на деяке стале число. **Геометри́чне сере́днє** – число, що дорівнює кореневі *n*-го степеня з добутку *n* даних чисел. **Геометри́чний ряд** – ряд, членами якого є члени геометричної прогресії. **Геометри́чні побудо́ви (тео́рія геометри́чних побудо́в)** – розділ геометрії, де вивчаються методи побудови геометричних фігур за допомогою інструментів побудови. 2. Який складається з ліній, точок і схематичних фігур (квадратів, конусів, трикутників і т. ін.). **Геометри́чна фігу́ра**, *мат.* – всяка множина точок як скінченна, так і нескінченна.

ГЕОМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **геометри́чний**.

ГЕОМЕТРИ́ЧНО. Присл. до **геометри́чний** 1.

ГЕОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Математична наука, яка вивчає просторові відношення і форми реального світу. *Евклідова геометрія.* 2. *чого.* Форма чого-небудь. ** **Нарисна́ геоме́трія** – розділ геометрії, який вивчає способи зображення просторових фігур на площині.

ГЕОМЕХА́НІКА, -и, *ж.* Наука про механічний стан земної кори й процеси, що відбуваються в ній внаслідок природних впливів.

ГЕОМО́РИ, -ів, *мн.* У стародавній Греції – землевласники.

ГЕОМОРФО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із геоморфології.

ГЕОМОРФОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геоморфології.

ГЕОМОРФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про рельєф земної поверхні, його походження, розвиток та господарське використання. // *чого.* Рельєф поверхні певної території, її структура та процес розвитку.

ГЕО́Н, -а, *ч.* Будь-яка з простих тривимірних форм, які складають перцептивні компоненти складніших форм.

ГЕОПОЛІ́ТИКА, -и, *ж.* Область державної зовнішньої політики, в якій враховуються особливості фізичної, економічної та політичної географії якої-небудь країни.

ГЕОПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геополітики, заснований на геополітиці.

ГЕОПО́НІКИ, -ів, *мн.* Грецькі й римські письменники, що писали про сільське господарство.

ГЕОПОТЕНЦІА́Л, -у, *ч.* Потенціал сили тяжіння.

ГЕО́РГІЇВСЬКИЙ, -а, -е. Який заснований, побудований чи присвячений Святому Георгієві-звитяжцю. *Георгієвський хрест.*

ГЕО́РГІКИ, -ів, *мн.* Античні вірші, які оспівували сільське життя, побут, природу, працю.

ГЕОРИФТОГЕНА́ЛЬ, -і, *ж.* Великі розривні зони Землі, які характеризуються тектонічною активністю, сейсмічністю, магматизмом.

ГЕОСИНКЛІНА́ЛЬ, -і, *ж.* Лінійно витягнута ділянка земної кори, в межах якої інтенсивно проявляються вертикальні й горизонтальні рухи.

ГЕОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Цілісна множина взаємопов'язаних, взаємодіючих географічних об'єктів.

ГЕОСО́ФІЯ, -ї, *ж.* Розгляд і вивчення земної кори з філософської точки зору; філософська географія.

ГЕОСТАЦІОНА́РНИЙ, -а, -е. Чітко зафіксований у космосі стосовно до землі. ** **Геостаціона́рна орбі́та** – орбіта, що забезпечує знаходження космічного супутника над постійною точкою Землі.

ГЕОСТАЦІОНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **геостаціона́рний**.

ГЕОСТРАТЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів цілеспрямованого впливу на ввесь світ.

ГЕОСТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Належний до атмосферних умов, які характеризуються рівновагою між гори-

зонтальною складовою відхильної сили обертання Землі й горизонтальним баричним градієнтом (напр. геострофічний вітер).

ГЕОСФЕ́РИ, -е́р, *мн.* (*одн.* **геосфе́ра**, -и, *ж.*). Різні за хімічним складом і щільністю концентричні оболонки земної кулі: атмосфера, гідросфера, земна кора, мантія та ядро.

ГЕОТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* Наука, що вивчає процеси, які зумовлюють розвиток структури Землі.

ГЕОТЕКТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геотектоніки. // Стос. до процесів, які зумовлюють розвиток структури Землі. *Геотектонічні явища.*

ГЕОТЕКТУ́РА, -и, *ж.* Найбільші елементи рельєфу Землі (материки, океанічні западини), утворення яких зумовлене факторами загальнопланетарного масштабу.

ГЕОТЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з внутрішнім теплом Землі та його використанням.

ГЕОТЕ́РМІКА, -и, *ж.* Галузь геофізики, яка вивчає температурні умови земної кори та Землі в цілому.

ГЕОТЕРМІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із геотермії.

ГЕОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геотерміки. ** **Геотермі́чна ста́нція (електроста́нція)** – електростанція, що перетворює внутрішнє тепло Землі в електричну енергію. **Геотермі́чний градіє́нт** – приріст температури на кожні 100 м при заглибленні в Землю нижче від зони постійних температур. **Геотермі́чний сту́пінь** – віддаль, на яку треба заглибитись по вертикалі в надра Землі, щоб температура зросла на 1 градус, що у середньому дорівнює 33 м.

ГЕОТЕРМІ́ЧНО, *присл.* Стос. до внутрішньої температури Землі.

ГЕОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **геоте́рміка.**

ГЕОТЕХНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геотехнології.

ГЕОТЕХНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Технологія безшахтного добування корисних копалин через бурові свердловини без участі людей.

ГЕОТРИХО́З, -у, *ч.* Захворювання людини, яке спричинює грибок геотрихон. Характеризується ураженням шкіри, слизових оболонок та легень.

ГЕОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.*, *біол.* Властивість рослин під впливом земного тяжіння набирати певного положення стосовно до центра Землі.

ГЕОТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геотропізму.

ГЕОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Потяг до поїдання землі.

ГЕОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Фахівець із геофізики.

ГЕОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Комплекс наук про фізичні властивості Землі та про фізичні процеси, які в ній відбуваються.

ГЕОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геофізики. // Признач. для досліджень з геофізики.

ГЕОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Здатність деяких багаторічних трав'янистих рослин зберігати бруньки відновлення і запасні поживні речовини в ґрунті.

ГЕОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до геофілії.

ГЕОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Багаторічні рослини, у яких бруньки поновлення сховані у ґрунті.

ГЕОФЛЕКСУ́РА, -и, *ж.* Крутий вигин гірських шарів, виявлений у рельєфі як великий уступ значної протяжності.

ГЕОФО́Н, -а, *ч.* Прилад для реєстрації звукових хвиль, що поширюються у верхніх шарах земної кори.

ГЕОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець із геохімії.

ГЕОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геохімії. // Признач. для досліджень з геохімії. ** **Геохімі́чна прові́нція** – ділянка земної кори з підвищеним або пониженим вмістом у гірничих породах одного або кількох хімічних елементів.

ГЕОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Наука про хімічний склад, закони поширення, поєднання та руху атомів хімічних елементів у земній корі.

ГЕОХО́РА, -и, *ж.* Географічний ландшафт.

ГЕОХРОНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із геохронології (науки про хронологічну послідовність формування і вік гірських порід, що складають земну кору).

ГЕОХРОНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геохронології.

ГЕОХРОНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Учення про хронологічну послідовність формування і вік гірських порід земної кори.

ГЕОЦЕНТРІ́ЗМ, -у, *ч.* Спростована наукою теорія, згідно з якою в центрі світу нерухомо перебуває Земля, а всі небесні світила рухаються навколо неї.

ГЕОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геоцентризму.

ГЕП[1], *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **ге́пати, ге́патися, ге́пнути, ге́пнутися.**

ГЕП[2], -а, *ч.*, *фін.* Різниця між величиною чутливих до змін ставки процента активів і пасивів банку, що підлягають переоцінці або погашенню до певного терміну.

ГЕ́ПА, -и, *ж.*, *жарт.*, *заст.* Сідниця.

ГЕПА́КА, -и, *ж.*, *жарт.*, *заст.* Сідниця (зазвичай велика).

ГЕ́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ге́пати.**

ГЕПА́РД, -а, *ч.* Хижак родини котячих, що має коротке жовтувате або рудувате з чорними плямами хутро; поширений у пустелях Африки та Південно-Західної Азії.

ГЕПАРИ́Н, -у, *ч.* Речовина, яка перешкоджає зсіданню крові; міститься у тканинах внутрішніх органів і м'язів тварин. // Лікарський препарат, що використовується як запобіжний засіб проти утворення тромбів.

ГЕПАРИНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Штучне зниження здатності крові до зсідання.

ГЕПАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гепари́н.**

ГЕПАРИНОЇ́ДИ, -ів, *мн.* Група штучних речовин, що мають властивості гепарину.

ГЕПАТАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ділянці печінки.

ГЕПАТАРГІ́Я, -ї, *ж.* Клінічний синдром, що виникає при недостатності печінки або печінковій інтоксикації.

ГЕ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Бити, стукати по чому-небудь, у щось. 2. *перех.* Бити кого-небудь, щось. 3. *неперех.* Те саме, що **ге́патися.** 4. *перех.*, *перен.* Кидати з шумом.

ГЕПАТИКОГАСТРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між загальною печінковою протокою і шлунком.

ГЕПАТИКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження загальної печінкової артерії та її галузок після введення в них контрастної речовини.

ГЕПАТИКОДУОДЕНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між загальною печінковою протокою і дванадцятипалою кишкою.

ГЕПАТИКОЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між загальною печінковою протокою і тонкою кишкою.

ГЕПАТИКОЄЮНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між загальною печінковою протокою і порожньою кишкою.

ГЕПАТИКОЛІТІА́З, -у, *ч.* Наявність конкрементів у загальній печінковій протоці.

ГЕПАТИКОЛЬО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз з групи нематодозів, який проявляється розвитком гепатиту з різними ускладненнями.

ГЕПАТИКОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування зовнішньої нориці загальної печінкової протоки.

ГЕПАТИКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція розтину загальної печінкової протоки.

ГЕПАТИКОХОЛЕЦИСТОЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між загальною печінковою протокою, жовчним міхуром та тонкою кишкою.

ГЕ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Падати.

ГЕПАТИ́Т, -у, *ч.* Загальна назва запальних захворювань печінки. ** **Ві́русний гепати́т** – інфекційне захворювання, збудником якого є вірус, що фільтрується. **Промене́вий гепати́т** – пошкодження тканини печінки в результаті дії іонізуючих випромінювань.

ГЕПАТИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до гепатиту.

ГЕПАТОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, представлена клітинами, які нагадують примітивні клітини паренхіми печінки.

ГЕПАТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Той, що походить з печінки. 2. Зумовлений ураженням печінки.

ГЕПАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне або радіоізотопне дослідження печінки на фоні штучного контрастування її найдрібніших судин.

ГЕПАТОДІАФРАГМОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Операція фіксації печінки до діафрагми.

ГЕПАТОДУОДЕНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між внутрішньопечінковою протокою і дванадцятипалою кишкою.

ГЕПАТОЕНЦЕФАЛОМІЄЛОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Комплексне ураження печінки, головного та спинного мозку.

ГЕПАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Хвороби печінки, які характеризуються дистрофічними змінами її паренхіми без вираженої мезенхімально-клітинної реакції.

ГЕПАТОКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Гематокардіа́льний синдро́м** – комплекс проявів порушень серцевої діяльності, зумовлених хворобами печінки.

ГЕПАТОЛЕНТИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що водночас стосується (належить до) печінки та сочевицеподібного ядра. ** **Гепатолентикуля́рна дегенера́ція** – генетичний розлад, що проявляється у порушенні мідного метаболізму.

ГЕПАТОЛІЄНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що водночас стосується (належить до) печінки та селезінки. ** **Гепатолієна́льний синдро́м** – поєднане ураження печінки та селезінки.

ГЕПАТОЛІЄНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенографія печінки і селезінки пясля введення в кров контрастних речовин.

ГЕПАТОЛІТІА́З, -у, *ч.* Наявність конкрементів у печінкових протоках.

ГЕПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гастроентерології, що вивчає етіологію, лікування і профілактику захворювань печінки і жовчних шляхів.

ГЕПАТО́МА, -и, *ж.* 1. Первинні пухлини із клітин печінки. 2. Експериментальна пухлина печінки у лабораторних тварин.

ГЕПАТОМЕГАЛІ́Я, -ї, *ж.* Значне збільшення печінки.

ГЕПАТОНЕФРОМЕГАЛІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Глікоге́нова гепатонефромегалі́я** – одночасне значне збільшення розмірів печінки та нирок внаслідок порушення обміну глікогену.

ГЕПАТООМЕНТОФРЕНОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція підшивання великого сальника між діафрагмою і печінкою.

ГЕПАТОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Будь-яке захворювання печінки.

ГЕПАТОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Операція фіксації печінки до черевної стінки.

ГЕПАТОПТО́З, -у, *ч.* Опущення печінки.

ГЕПАТОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Зашивання рани печінки.

ГЕПАТОРЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що одночасно стосується (належить до) печінки та нирок. ** **Гепаторена́льний синдро́м** – сукупність симптомів, що розвиваються при одночасному ураженні печінки та нирок.

ГЕПАТОСКАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Радіоізотопне сканування печінки.

ГЕПАТОСПЛЕНОМЕГАЛІ́Я, -ї, *ж.* Значне одночасне збільшення печінки та селезінки.

ГЕПАТОТОКСЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у крові токсичних речовин, що зумовлена порушенням антитоксичної функції печінки.

ГЕПАТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин або розділення паренхіми печінки.

ГЕПАТОХОЛАНГІОДУОДЕНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між внутрішньопечінковою жлвчною протокою та дванадцятипалою кишкою.

ГЕПАТОХОЛАНГІОЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між внутрішньопечінковою жовчною протокою та тонкою кишкою.

ГЕПАТОХОЛАНГІОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування сполучення між внутрішньопечінковою жовчною протокою і зовнішнім середовищем.

ГЕПАТОХОЛАНГІ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення печінки і жовчних проток.

ГЕПАТОХОЛЕЦИСТИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення печінки і жовчного міхура.

ГЕПАТОХОЛЕЦИСТОГАСТРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між внутрішньопечінковою жовчною протокою, жовчним міхуром та шлунком.

ГЕПАТОХОЛЕЦИСТОЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між однією із печінкових проток, жовчним міхуром та тонкою кишкою.

ГЕПАТОХОЛЕЦИСТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між однією із печінкових проток та жовчним міхуром.

ГЕПАТОЦЕЛЮЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Гепатоцелюля́рний рак** – злоякісна пухлина, яка представлена клітинами, що нагадують гепатоцити.

ГЕПАТОЦЕРЕБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Гепатоцеребра́льна дистрофі́я** – спадкове захворювання, яке характеризується поєднанням цирозу печінки з дистрофічним процесом у головному мозку. **Гепатоцеребра́льний симпто́м** – комплекс симптомів, які є проявом порушення функції печінки в поєднанні з нервово-психічними розладами.

ГЕПАТОЦИ́Т, -у, *ч.* Секреторна клітина паренхіми печінки.

ГЕ́ПІК, -а, *ч.* Розмінна монета Азербайджану, що дорівнює $^1/_{100}$ маната.

ГЕ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.*, *неперех. і перех.* Однокр. до **ге́пати.**

ГЕ́ПНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* 1. Раптово, з великим шумом упасти. 2. Ударитися.

ГЕПТАГО́Н, -у, *ч.* Семикутник.

ГЕПТА́ЕДР, -а, *ч.* Тіло, обмежене сімома многокутниками.

ГЕПТАМЕРО́Н, -а, *ч.* Збірка оповідань відповідно до семи днів тижня.

ГЕПТА́МЕТР, -а, *ч.* Віршовий розмір, семистопний вірш.

ГЕПТА́Н, -у, *ч.* Насичений вуглеводень жирного ряду.

ГЕПТАОКСОДИФОСФА́Т-ІО́Н, -а, *ч.* Чотиризарядний аніон, що складається з двох атомів Фосфору у ступені окиснення +5, які сполучені із сімома оксигеновими атомами.

ГЕПТАОКСОДИФОСФА́ТНИЙ, -а, -е. Який містить і утворює при дисоціації гептаоксодифосфат-іон.

ГЕПТА́РНИЙ, -а, -е. Який містить у своєму складі атоми сімох хімічних елементів.

ГЕПТА́РХІЯ, -ї, *ж.* Умовний термін, запроваджений англійськими істориками 16 ст. для позначення періоду історії Англії з кінця 6 до 9 ст.

ГЕПТАТО́НІКА, -и, *ж.* Звукова система, яка містить сім ступенів у межах октави.

ГЕПТАФЛУОРОТАНТАЛА́Т, -у, *ч.* Сіль з координаційним аніоном, у якому 7 атомів Флуору (Фтору) зв'язані ковалентними зв'язками з атомом Танталу у ступені окиснення +5.

ГЕПТАФТОРОТАНТАЛА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гептафлуоротантала́т.**

ГЕПТАХЛО́Р, -у, *ч.* Комплексний отрутохімікат контактно-кишкової, газоотруйної і системної дії.

ГЕПТАХО́РД, -а, *ч.*, *муз.* 1. Семиступеневий звукоряд. 2. Назва семиструнної кіфари у Стародавній Греції. 3. Одне з найважливіших вчень античної музичної естетики.

ГЕПТЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень, карбоновий ланцюжок якого із семи атомів і одним подвійним зв'язком сполучений з 14-ма атомами Гідрогену.

ГЕПТИ́Л, -у, *ч.* Високоенергетичне і ефективне пальне для двигунів ракет.

ГЕПТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гепте́н.**

ГЕПТИЛЕТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі 2 радикали – гептил і етил.

ГЕПТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гепти́л.**

ГЕПТИЛРЕЗОРЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський протиглистний засіб.

ГЕПТО́Д, -а, *ч.* Семиелектродна електронна лампа.

ГЕПТО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гепто́д.**

ГЕ́РА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – цариця богів, сестра і дружина Зевса; покровителька шлюбу.

ГЕРА́КЛ, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – герой, що відзначався великою фізичною силою.

ГЕРА́КЛІВ, -лова, -лове. Належний, властивий Гераклу, схожий на нього.

ГЕРА́КЛІВСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **гера́клів.**

ГЕРАКЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Нащадки Геркулеса, що на початку 12 ст. до н. е. завоювали Пелопоннес.

ГЕРА́ЛЬДИКА, -и, *ж.* Допоміжна історична дисципліна, що вивчає герби та їх історію. // Мистецтво гербів.

ГЕРАЛЬДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геральдики.

ГЕРА́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гера́нь.** // Виготовлений із герані.

ГЕРАНІО́Л, -у, *ч.* Безбарвна рідина із запахом троянди.

ГЕРА́НЬ, -і, *ж.* 1. Трав'яниста рослина родини геранієвих із яскравими поодинокими або зібраними у двоквіткові пазушні зонтики квітками. // Субтропічна ефіроносна рослина. 2. Народна назва

пеларгонії.

ГЕРБ, -а́, *ч.* Відмітний символічний знак держави, міста, дворянського роду або окремої особи тощо, зображений на прапорах, монетах, печатках, документах і т. ін. ** **Держа́вний герб** – офіційна емблема держави.

ГЕРБАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **гербаризува́ти**.

ГЕРБАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гербаризува́ти**.

ГЕРБАРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка.* Збирати й укладати рослини в гербарій.

ГЕРБА́РІЙ, -ю, *ч.* 1. Колекція засушених рослин. 2. Установа, в якій зберігаються такі колекції та ведеться їх наукове опрацювання.

ГЕРБА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **герба́рій**.

ГЕРБА́ТА, ГАРБА́ТА, -и, *ж., зах.* Чай.

ГЕРБА́ТКА, -и, *ж., зах.* Бляшанка для зберігання чаю.

ГЕРБЕ́РА, -и, *ж.* Рід рослин родини складноцвітих. Використовують як горщикову рослину або для зрізу.

ГЕРБІЦИ́Д *див.* **гербіци́ди**.

ГЕРБІЦИ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гербіци́д**, -у, *ч.*). Хімічні речовини для боротьби з бур'янами.

ГЕРБІЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гербіци́д**.

ГЕ́РБОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **герб**. // Який має зображення герба. ** **Ге́рбова ма́рка** – вид гербового знака, через продаж якої стягується гербовий збір. **Ге́рбовий збір** – особливий державний збір під час оформлення майнових та інших документів і звернення до державних установ. **Ге́рбовий знак** – спеціальний бланк, призначений для складання комерційних та фінансових документів. **Ге́рбовий папі́р** – спеціальний папір, призначений для написання актів та документів. **Ге́рбовий пода́ток** – податок на документи, що оформляють різного роду угоди, реєстрацію компанії чи збільшення її акціонерного капіталу, довіреність, договір про оренду та ін.

ГЕРБО́ВНИК, -а, *ч.* Книга із зображенням, описанням та тлумаченням гербів.

ГЕРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* Гребувати.

ГЕРГЕ́ЛІ, *невідм., ж.* Порода гуски свійської, виведена в Маньчжурії й Сибіру.

ГЕРГЕ́ПА, -и, *ч. і ж., діал., зневажл.* Велика незграбна людина.

ГЕРД, -а, *ч.* Пристрій для промивання мулистих і зернистих руд.

ГЕРДА́Н, -у, *ч.* Шийна жіноча прикраса в Галичині, на Буковині та Закарпатті у вигляді плескатого ланцюжка або ажурного комірця з різнокольорового бісеру.

ГЕРДЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні, жовтуваті, зеленкуваті багатогранні кристали.

ГЕРЕДИТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спадковий, дідівський.

ГЕРЕДОДЕГЕНЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Процес дегенеративно-атрофічних змін у центральній нервовій системі, зумовлений спадковими чинниками. 2. Накопичення генетично детермінованих патологічних ознак, що підсилюються від покоління до покоління.

ГЕРЕНУ́К, -а, *ч.* Парнокопита тварина родини порожньорогих.

ГЕРЕ́РО, *невідм., мн.* Народ у Намібії та Анголі.

ГЕ́РЕЦЬ, -рця, *ч., діал.* Герць.

ГЕРИ́ЛЬЯ, -ї, *ж.* Назва партизанської війни в іспаномовних країнах.

ГЕРИЛЬЄ́РОСИ, -ів, *мн.* Іспанські партизани, які особливо відзначилися в партизанській війні (герильї) під час Іспанської революції 1808 – 14 pp.

ГЕРИ́НДА, -и, *ж.* Балка, сволок.

ГЕРІА́ТР, -а, *ч.* Фахівець із геріатрії.

ГЕРІАТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геріатрії.

ГЕРІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Галузь клінічної медицини, завданням якої є з'ясування можливостей нормалізації обмінних і фізіологічних процесів у старіючих організмах.

ГЕРІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Галузь клінічної медицини, що вивчає хвороби людей похилого й старечого віку.

ГЕРІОПСИХО́З, -у, *ч.* Див. **сені́льна деме́нція**.

ГЕРКО́Н, -а, *ч.* Щільно закритий перемикач із пружинними контактами, що виготовлені з феромагнітного матеріалу й стикаються під впливом магнітного поля.

ГЕРКО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **герко́н**.

ГЕРКУЛЕ́С, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – герой, який вирізнявся надзвичайною фізичною силою. 2. *перен.* Людина величезної фізичної сили та атлетичної будови тіла; силач. 3. Сорт вівсяної крупи.

ГЕРКУЛЕ́СІВ, -сова, -сове. Те саме, що **геркуле́сівський**. ** **Геркуле́сові стовпи́**: а) *міф.*, дві скелі обабіч Гібралтарської протоки, які увічнюють подвиги Геракла і містяться на краю світу; б) *перен.*, межа чогось.

ГЕРКУЛЕ́СІВСЬКИЙ, -а, -е. Власт. геркулесові, схожий на нього (здоров'ям, силою).

ГЕРЛСКА́УТ, -а, *ж.* Член скаутської організації дівчат.

ГЕ́РМА, -и, *ж., мист., іст.* Декоративний чотиригранний стовп, який завершується скульптурною головою чи бюстом.

ГЕРМА́Н, -у, *ч.* Отруйний горючий газ.

ГЕРМАНА́Т, -у, *ч.* Сіль, у якій Германій входить до складу її аніону у ступені окиснення +4.

ГЕРМАНДА́ТА, -и, *ж.* Братство, союз кастільських і арагонських міст у середні віки для боротьби зі шляхтою. ** **"Свята́" германда́та** – церковна поліція у часи інквізиції.

ГЕРМАНІ́ДИ, -ів, *мн.* Сполуки германію з металами.

ГЕРМА́НІЄВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **герма́ній**. // Зробл. з германію.

ГЕРМАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., рідко.* Дія за знач. **германізува́ти**.

ГЕРМАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або зворот, запозичені з німецької мови.

ГЕРМАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **германізува́ти**.

ГЕРМАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., рідко.* Те саме, що **оніме́чувати**.

ГЕРМА́НІЙ, -ю, *ч.* Хімічний елемент; сріблястий твердий крихкий метал.

ГЕРМАНІЙОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який у складі молекули містить хімічні зв'язки Германій – Карбон.

ГЕРМАНІ́Л, -у, *ч.* Двовалентний радикал із двома неспареними електронами, що складається з атома Германію і оксигенового атома.

ГЕРМАНІ́СТ, -а, *ч., лінгв.* Фахівець із германістики.

ГЕРМАНІ́СТИКА, -и, *ж., лінгв.* Сукупність наук, які вивчають мови, літературу та культуру германських народів.

ГЕРМАНІ́СТКА, -и. Жін. до **германі́ст**.

ГЕРМАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний германієвий мінерал; сірі із темно-червоним відтінком дрібні зерна та зернисті агрегати з металічним блиском.

ГЕРМАНОФІ́Л, -а, *ч.* Той, хто захоплюється усім німецьким.

ГЕРМАНОФІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* Пристрасть до німецького способу життя, звичаїв тощо.

ГЕРМАНОФІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гермонофі́льство**.

ГЕРМАНОФО́Б, -а, *ч.* Той, хто нетерпимий до усього німецького.

ГЕРМАНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нетерпимість до усього німецького.

ГЕРМАНОФО́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **германофо́бія**.

ГЕРМАНОФО́БСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до германофоба, германофобства.

ГЕРМА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **герма́нці** 1. 2. *рідко.* Прикм. до **герма́нці** 2.

ГЕРМА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **герма́нець**, -нця, *ч.*; **герма́нка**, -и, *ж.*). 1. Загальна назва народів індоєвропейської мовної групи. 2. *рідко.* Те саме, що **німці**.

ГЕРМАТЕ́НА, -и, *ж.* Статуя Гермеса й Атени з оберненими один від одного обличчям.

ГЕРМАФРОДИ́Т, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – син Гермеса та Афродити, з'єднаний богами з німфою Салмакідою так, що тіла їх утворили єдине ціле. 2. Організм, що має ознаки обох статей.

ГЕРМАФРОДИТИ́ЗМ, -у, *ч., наук.* Наявність в одному організмі ознак обох статей; двостатевість.

ГЕРМАФРОДИ́ТНИЙ, -а, -е. Двостатевий.

ГЕРМЕЛІ́Н, -а, *ч.* Горностай – символ царської влади.

ГЕРМЕНЕ́ВТИКА, -и, *ж.* Мистецтво і теорія тлумачення текстів, первинний зміст яких не зрозумілий внаслідок їх стародавності або неповноти. ** **Музи́чна герменевтика** – вчення про тлумачення змісту музичного твору.

ГЕРМЕ́С, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – бог скотарства й пастухів, згодом – покровитель мандрівників, торгівлі й прибутку. 2. Одна з малих планет Сонячної системи.

ГЕРМЕСОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гермесогра́фія**.

ГЕРМЕСОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає поверхню та рельєф планети Меркурій.

ГЕРМЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., тех.* Дія за знач. **герметизува́ти**.

ГЕРМЕТИЗІВНИЙ, -а́, -е́. Здатний герметизувати.

ГЕРМЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Творча замкнутість, відхід від зображення дійсності; випинання індивідуального, суб'єктивного (у мистецтві, культурі, літературній творчості).

ГЕРМЕТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **герметизува́ти**.

ГЕРМЕТИЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який здатний герметизувати. // Який призначений, використовується для герметизації.

ГЕРМЕТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., тех.* Створювати непроникність стінок і з'єднань виробничих приміщень, обладнання і т. ін. для рідини або газу.

ГЕРМЕТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., тех.* Пас. до **герметизува́ти**.

ГЕРМЕТИЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **герметизува́ти**.

ГЕРМЕ́ТИК, -а, *ч.* Матеріал, що забезпечує непроникне замазування швів, стиків і т. ін.

ГЕРМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *тех.* Такий, що не пропускає рідини або газу; щільно закритий, непроникний.

ГЕРМЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., тех.* Властивість за знач. **герметичний**.

ГЕРМЕТИ́ЧНО, *тех.* Присл. до **герметичний**.

ГЕРМІНАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Зародковий. 2. Такий, що стосується зачаття.

ГЕРМІНО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **дисгерміно́ма**.

ГЕРМОЗО́НА, -и, *ж.* Ізольоване приміщення в обчислювальному центрі для розміщення пристроїв, чутливих до фізичного середовища.

ГЕРМОШОЛО́М, -а, *ч.* Герметичний шолом.

ГЕРНІОЛАПАРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин черевної порожнини через грижові ворота.

ГЕРНІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ хірургії, що вивчає етіологію, патогенез, види і локалізацію гриж живота.

ГЕРНІОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічні методи закриття грижових воріт.

ГЕРНІОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний спосіб зашивання грижових воріт.

ГЕРОГІГІЄ́НА, -и, *ж.* Розділ геронтології, що вивчає вплив умов життя на процес старіння людини.

ГЕРОДЕРМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Атрофія шкіри (стареча шкіра) за ендокринних порушень.

ГЕРОДІЄТЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ дієтології, що вивчає характер харчування осіб літнього та старечого віку і розробляє основи раціонального харчування і методи його організації для цієї групи населення.

ГЕРОЇЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **героїзува́ти**.

ГЕРОЇ́ЗМ, -у, *ч.* Найвище виявлення самовідданості й мужності у виконанні громадського обов'язку.

ГЕРОЇЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **героїзува́ти**.

ГЕРОЇЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Вбачати в кому-, чому-небудь героїку; наділяти героїчними рисами.

ГЕРО́ЇКА, -и, *ж.* Героїчний зміст, героїчний аспект яких-небудь подій або чиєїсь діяльності.

ГЕРОЇ́Н, -у, *ч.* Сильнодіючий наркотик; похідна морфіну, болезаспокійливий засіб, пригнічує центральну нервову систему.

ГЕРОЇНІ́ЗМ, -у, *ч.* Різновид наркоманії, пов'язаної зі звиканням до героїну.

ГЕРОЇНІ́СТ, -а, *ч., розм.* Наркоман, який вживає героїн.

ГЕРОЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **героїн**.

ГЕРОЇНОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **героїнізм**.

ГЕРОЇНО́НІЙ, -ю, *ч.* Комплексний катіон, що утворює героїнонієві солі.

ГЕРОЇ́НЯ, -і. Жін. до **геро́й**.

ГЕРО́ЇТИ, -о́ю, -о́їш, *недок., перех. і неперех., поет.* Надихати геройським почуттям.

ГЕРОЇ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Власт. героєві (у 1 знач.); відважний, доблесний. // Який чинить подвиги, здатний до подвигів, героїзму. // Багатий на подвиги, вияви героїзму. 2. *перен.* Який потребує дуже великого напруження.

ГЕРОЇ́ЧНО. Присл. до **герої́чний**.

ГЕРО́Й, -я, *ч.* 1. Видатна своїми здібностями і діяльністю людина, що виявляє відвагу, самовідданість і хоробрість у бою і в труді. // Особа з цим званням. 2. *чого.* Людина, яка втілює основні, типові риси певного оточення, часу, певної епохи тощо. 3. Головна дійова особа літературного твору. 4. *чого і без додатка.* Особа, яка чим-небудь відзначилася, привернула до себе увагу.

ГЕРО́ЙСТВО, -а, *с.* Виявлення героїзму; хоробрість, мужність.

ГЕРО́ЙСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Показувати героїзм.

ГЕРО́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **герої́чний** 1. 2. *розм.* Відважний, хоробрий, здатний на подвиги.

ГЕРО́ЛЬД, -а, *ч.* Глашатай, оповісник при дворах феодальних правителів, а згодом при дворах європейських монархів.

ГЕРО́ЛЬДИКА, -и, *ж.* Те саме, що **геро́льдія** 1.

ГЕРО́ЛЬДІЯ, -ї, *ж.* 1. Зведення відомостей про дворянські родоводи, титули, герби тощо. 2. В Росії до 1917 р.: орган Сенату, що відав обліком дворян, які знаходилися на державній службі.

ГЕРОЛЬДМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* В Росії до 1917 р.: посадова особа, яка очолювала департамент герольдії.

ГЕРО́НІВ, -нова, -нове, *мат.* Належний Герону. *Геронова формула.*

ГЕРО́НТ, -а, *ч.* У Стародавній Греції – член ради старійшин.

ГЕРОНТОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Принцип управління, за якого влада належить старійшим.

ГЕРОНТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із геронтології.

ГЕРОНТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до **геронтоло́гії**, до біологічних і медичних проблем старіння. *Геронтологічний конгрес.*

ГЕРОНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж., мед.* Наука, що вивчає причини і закономірності процесу старіння людини.

ГЕРОНТОМОРФО́З, -у, *ч.* Еволюція шляхом змін, що виникають на пізніх стадіях розвитку організму.

ГЕРОНТОПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь психології, яка вивчає особливості психіки й поведінки людей літнього й похилого віку.

ГЕРОНТОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Різновид статевого збочення: статевий потяг до осіб старечого віку.

ГЕРОНТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх зустрічі з особами старечого віку.

ГЕРОСТРА́Т, -а, *ч.* 1. Давній грек, який прагнув будь-що увічнити своє ім'я і в 356 р. до н. е. спалив храм Артеміди в Ефесі 2. *перен.* Людина без особливих здібностей, але з хворобливим потягом до сумнівної слави.

ГЕРОСТРА́ТІВ, -това, -тове. Належний Герострату. ** **Герострáтова сла́ва** – відомість, досягнута злочином, злочинними засобами; ганебна слава.

ГЕРОСТРА́ТІВСЬКИЙ, -а, -е. Властивий Герострату; такий, як у Герострата; руйнівний.

ГЕРОТО́Н, -у, *ч.* Лікарський вітамінний препарат, що нормалізує обмінні процеси в організмі.

ГЕРПАНГІ́НА, -и, *ж., мед.* Ентровірусна хвороба, спричинювана кишковими вірусами.

ГЕ́РПЕС, -у, *ч.* Група інфекційних вірусних захворювань, які характеризуються висипом згрупованих дрібних пухирців.

ГЕРПЕТИФО́РМНИЙ, -а, -е. Такий, що схожий на герпес, подібний до нього.

ГЕРПЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до герпесу. ** **Герпети́чна інфе́кція** – інфекційні захворювання, що спричиняються вірусами групи герпесу.

ГЕРПЕТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із герпетології.

ГЕРПЕТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до герпетології.

ГЕРПЕТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає плазунів і земноводних.

ГЕРПОЛО́ДІЯ, -ї, *ж., мат.* Крива, поняття про яку пов'язане з геометричною інтерпретацією руху твердого тіла навколо нерухомої точки.

ГЕРСДОРФІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; кубічний сульфід-арсенід нікелю.

ГЕРУВА́ТИ *див.* **гарува́ти**[1].

ГЕРУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Віл з короткими тупими рогами. 2. Глек з відбитим верхом.

ГЕРУНДІ́В, -а, *ч.* Дієприкметник майбутнього часу пасивного стану в латинській мові.

ГЕРУНДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до герундія.

ГЕРУ́НДІЙ, -я, *ч.*, *лінгв.* В англійській мові – віддієслівний іменник.

ГЕРУ́СІЯ, -ї, *ч.* У Стародавній Греції – рада старійшин в містах-державах переважно аристократичного устрою.

ГЕРЦ, -а, *ч.* Міжнародна одиниця частоти періодичного процесу (коливання) (Гц).

ГЕРЦЕГОВИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Герцеговина.

ГЕРЦЕНБЕРГІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, знайдений у Болівії; чорні кристали з металічним блиском.

ГЕРЦИНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; чорні тонкозернисті агрегати.

ГЕ́РЦОГ, -а, *ч.* У Західній Європі – титул вищого дворянства, а також особа, яка має цей титул.

ГЕРЦОГИ́НЯ, -і. Жінка або дочка герцога.

ГЕ́РЦОГСТВО, -а, *с.* 1. Феодальне володіння на чолі з герцогом. 2. Титул герцога.

ГЕ́РЦОГСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ге́рцог** і **ге́рцогство**.

ГЕРЦЬ, -ю, *ч.* 1. *іст.* Окремі сутички, поєдинки українських козаків з ворогами перед боєм. 2. *уроч.* Бій, боротьба між противниками; поєдинок. 3. *перен.* Боротьба думок, поглядів тощо.

ГЕРЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **герцюва́ти**.

ГЕРЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *діал.* Гарцювати.

ГЕРШТ, -а, *ч.* Ватажок поганих людей чи поганої справи; призвідник.

ГЕС[1], *невідм.*, *ж.* Гідроелектростанція.

ГЕС[2], -а, *ч.* Образлива назва галичанина.

ГЕ́СІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гес**[2].

ГЕСПЕРИ́ДИ, -ри́д, *мн.* У давньогрецькій міфології – дочки німфи Геспери й Атланта.

ГЕСПЕРО́РНІС, -а, *ч.* Вимерлий зубатий птах.

ГЕ́ССЕНКА, -и, *ж.* Те саме, що **ге́ссенська му́ха** (*див.* **му́ха**).

ГЕ́ССЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гессен. *Гессенський університет.*

ГЕСТ, -а, *ч.* Те саме, що **ге́ст**.

ГЕСТАГЕ́Н, -а, *ч.* Будь-яка з груп гормонів (прогестинів), дія яких полягає у сприянні зачаттю та збереженню вагітності.

ГЕСТАГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до гестагенів.

ГЕСТА́ПІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Співробітник гестапо.

ГЕСТА́ПІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **геста́по**.

ГЕСТА́ПО, *невідм.*, *с.* Державна таємна поліція у фашистській Німеччині.

ГЕСТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується вагітності або зумовлений нею. ** **Гестаці́йний вік** – вік, який вичисляється з моменту зачаття.

ГЕ́СТЕР, -а, *ч.* Шведський кінь.

ГЕ́СТІЯ, -ї, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – богиня домашнього вогнища. 2. *перен.* Добра дружина і мати, дбайлива і невсипуща господиня.

ГЕСЯ́РА, -и, *ж.* Збільш. до **гес**[2].

ГЕ́ТА, *невідм.*, *мн.* Японські дерев'яні сандалі.

ГЕ́ТЕБОРЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гетеборг.

ГЕ́ТЕР, -а, *ч.* Речовина, що поглинає гази (крім інертних) у вакуумному об'ємі.

ГЕТЕ́РА, -и, *ж.* У Стародавній Греції – освічена незаміжня жінка, що вела вільний спосіб життя. // Жінка легкої поведінки; легковажна жінка.

ГЕТЕРАКІДО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз птиці.

ГЕТЕРЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Неоднакова чутливість суміжних ділянок шкіри.

ГЕТЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Імовірна найдавніша форма шлюбу; проміскуїтет, груповий шлюб.

ГЕТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* У Стародавній Греції – політичні союзи городян, перев. олігархічного характеру.

ГЕ́ТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ге́тер**.

ГЕТЕРНО́МНИЙ, -а, -е. Який відбувається, контролюється або керується ззовні; прот. а в т о н о м н и й.

ГЕТЕРО... Перша частина складних слів, що означає різнорідність.

ГЕТЕРОАЛЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Існування гена у двох або більше формах.

ГЕТЕРОА́ТОМИ, -ів, *мн.* Всі атоми (крім атомів вуглецю), що входять до складу органічних сполук.

ГЕТЕРОАУКСИ́Н, -а, *ч.*, *наук.* Речовина, яка сприяє росту рослин.

ГЕТЕРОБАТМІ́Я, -ї, *ж.* Неоднаковий рівень спеціалізації різних органів, набутий у процесі їхньої спеціалізації.

ГЕТЕРОГАМЕ́ТИ, -е́т, *мн.* Статеві клітини, що містять різні статеві хромосоми.

ГЕТЕРОГАМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Якому властива гетерогаметність.

ГЕТЕРОГАМЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *біол.* Генетична нерівноцінність гамет однієї із статей.

ГЕТЕРОГАМІ́Я, -ї, *ж.* Тип статевого процесу, при якому зливаються статеві клітини, які різняться зовнішнім виглядом.

ГЕТЕРОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до гетерогамії.

ГЕТЕРОГЕНЕ́З, -у, *ч.* 1. Зміна способів розмноження у організмів протягом двох або більше поколінь; окремий випадок чергування поколінь. 2. Раптова поява особин, що дуже різняться рядом ознак від батьківських форм.

ГЕТЕРОГЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* В металургії – створення у сплавах неоднорідної структури або неоднорідного хімічного складу.

ГЕТЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Складений з різних за походженням і складом частин; неоднорідний.

ГЕТЕРОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **гетероге́нний**.

ГЕТЕРОГО́НІЯ, -ї, *ж.* Одна з форм чередування поколінь у деяких безхребетних тварин, при якій статеве покоління змінюється також статевим.

ГЕТЕРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гетерографії.

ГЕТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Термін, який позначає розлад, за якого людина пише не те, що збиралася написати. 2. Відхилення від норми написання. 3. Варіантне читання тієї самої букви.

ГЕТЕРОДИ́Н, -у, *ч.* Малопотужний високочастотний генератор електромагнітних коливань.

ГЕТЕРОДИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гетероди́н**.

ГЕТЕРОДИНО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **гетеродинува́ти**.

ГЕТЕРОДИНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **гетеродинува́ти**.

ГЕТЕРОДИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *спец.* Змішувати (сигнали, частоти тощо).

ГЕТЕРОДОКСІ́Я, -ї, *ж.* Незгодність із церковними прикрасами, прот. о р т о д о к с і я.

ГЕТЕРОДОНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Типові відмінності різних у функціональному відношенні груп зубів, що виражається в різних їх розмірах, формі коронок, кількості коренів.

ГЕТЕРОЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Характеристика статевого потягу до іншої особи; прот. а у т о е р о т и ч н и й.

ГЕТЕРОЕЦИ́ЗМ, -у, *ч.*, *біол.* Належність різним хазяям (про паразитів).

ГЕТЕРОЗЕТЕ́ЗА, -и, *ж.* Помилковий висновок через неправильно поставлене запитання.

ГЕТЕРОЗИГО́ТА, -и, *ж.* Організм, що є результатом злиття двох гамет, які несуть різні спадкові ознаки.

ГЕТЕРОЗИГО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гетерозиго́та**.

ГЕТЕРОЗИГО́ТНІСТЬ, -ності, *ч.* Стан гібридного організму, гомологічні хромосоми якого мають різні алелі алельних генів або різне розташування генів.

ГЕТЕРО́ЗИС, -у, *ч.* Збільшення сили росту, життєвості й продуктивності гібридів, порівняно з вихідними формами, внаслідок схрещування тварин, рослин чи мікроорганізмів.

ГЕТЕРО́ЗИСНИЙ, -а, -е. Стос. до гетерозису.

ГЕТЕРОКАРІО́ЗИС, -у, *ч.* Співіснування в одній клітині генетично різних ядер.

ГЕТЕРОКАРІО́Н, -у, *ч.* Клітина, яка має два або більше ядер.

ГЕТЕРОКАРПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гетерокарпії.

ГЕТЕРОКА́РПІЯ, -ї, *ж.* Утворення у одного й того ж виду квіткових рослин плодів, що поширюються різними способами.

ГЕТЕРОКЛІ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Відмінювання слова за мішаним типом.

ГЕТЕРОКЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *грам.* Різновідмінюваний.

ГЕТЕРОЛА́ЗЕР, -а, *ч.*, *тех.* Напівпровідниковий лазер на основі гетероструктур.

ГЕТЕРОЛЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Явище лексичної співвіднесеності однаковим значенням, але різних за формою та походженням слів у двох чи більше близькоспоріднених мовах.

ГЕТЕРОМАСТІ́Я, -ї, *ж.* Надмірний розвиток молочних залоз у чоловіків або недорозвиток молочних залоз у жінок.

ГЕТЕРОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Відмінність мінералогічного складу гірських порід при їх однаковому хімічному складі.

ГЕТЕРОМОРФІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів, чорного кольору з металічним блиском; рідкісний.

ГЕТЕРОМО́РФНИЙ, -а, -е. Який відрізняється від нормальної або звичайної форми.

ГЕТЕРОМОРФО́З, -у, *ч.* Відновлення у тварин органа, що несхожий з видаленим.

ГЕТЕРОНІМІ́Я, -ї, *ж.*, *лінгв.* Лексичний суплетивізм.

ГЕТЕРОНІ́МНИЙ, -а, -е. Різноіменний.

ГЕТЕРОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Чужорідна закономірність, обумовленість якого-небудь явища невластивими йому зовнішніми законами; прот. а в т о н о м і я.

ГЕТЕРОНО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гетероно́мія**. ** **Гетероно́мний симпто́м** – психопатологічне явище, яке не має аналогів в нормальній психічній діяльності.

ГЕТЕРОПА́ГУС, -а, *ч.* Різновид асиметрично зрощених близнюків, при якому плід-паразит прикріплений у ділянці живота плода-аутозита.

ГЕТЕРОПЕРЕХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Контакт двох різних за хімічним складом напівпровідників в одному монокристалі.

ГЕТЕРОПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розвиток будь-якої тканини в невластивому для неї місці із заміною нею нормальної тканини.

ГЕТЕРОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пересадка тканин від тварин людині або тварині від тварини іншого виду.

ГЕТЕРОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гетеропластики.

ГЕТЕРОПЛОЇ́ДІЯ, -ї, *ж.* Явище некратного збільшення чи зменшення числа окремих хромосом у наборі.

ГЕТЕРОПЛОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до гетероплоїдії.

ГЕТЕРОПОЛІКИСЛОТА́, -и́, *ж.* Продукт заміни оксигенових атомів у кислотному залишкові кислоти на кислотний залишок іншої кислоти.

ГЕТЕРОПОЛІМОЛІБДА́Т, -у, *ч.* Сіль, у якій аніон є продуктом заміни оксигенових атомів у аніоні кислоти на аніон полімолібдатної кислоти.

ГЕТЕРОПОЛІСІ́ЛЬ, -со́лі, *ж.* Сіль гетерополікислоти.

ГЕТЕРОПОЛІСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Комплексна сполука, молекули якої містять різні кислотні залишки.

ГЕТЕРОПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *фіз.* Вид хімічного зв'язку. ** **Гетерополя́рний зв'язо́к** – те саме, що **іо́нний зв'язо́к**.

ГЕТЕРОПОЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гетерополя́рний**.

ГЕТЕРОСЕКСУАЛІ́ЗМ, -а, *ч.* 1. Статевий потяг до особи іншої статі. 2. Поява ознак, властивих другій статі.

ГЕТЕРОСЕКСУАЛІ́СТ, -а, *ч.* Індивід, якому властивий гетеросексуалізм.

ГЕТЕРОСЕКСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Статевий контакт між особами різної статі. 2. Статевий потяг до особи іншої статі.

ГЕТЕРОСПОРІ́Я, -ї, *ж.* Утворення спор різного розміру у деяких вищих рослин; різноспоровість.

ГЕТЕРОСТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Різна довжина стовпчиків у квіток одного виду рослин.

ГЕТЕРОСТРУКТУ́РА, -и, *ж.* Комбінація кількох гетеропереходів, що використовується у напівпровідникових лазерах і т. ін.

ГЕТЕРОСТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до гетероструктури.

ГЕТЕРОСФЕ́РА, -и, *ж.* Атмосферні шари, вищі за 100 - 120 км, де склад повітря змінюється з висотою.

ГЕТЕРОТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Роздільностатевість у багатьох грибів та деяких водоростей, при цьому особини різної статі зовні не відрізняються.

ГЕТЕРОТЕ́РМНИЙ, -а, -е: ** **Гетероте́рмні твари́ни** – теплокровні тварини, у яких з настанням несприятливих умов середовища температура тіла значно знижується.

ГЕТЕРОТИ́П, -у, *ч.* Сукупність морфологічних, фізіологічних і психічних властивостей людини, що змінюються упродовж життя.

ГЕТЕРОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гетероти́п**.

ГЕТЕРОТИПО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до гетеротипу.

ГЕТЕРОТО́ПІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ектопія**.

ГЕТЕРОТО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до гетеротопії.

ГЕТЕРОТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ксенотрансплантація**.

ГЕТЕРОТРИХО́З, -у, *ч.* Розвиток або відсутність волосся на тілі людини, що не відповідає статі і вікові.

ГЕТЕРОТРО́Ф, -а, *ч.*, *біол.* Організми, які для живлення використовують готові органічні речовини.

ГЕТЕРОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гетеротро́ф**. ** **Гетеротро́фні бакте́рії** – бактерії, які використовують органічні речовини як джерело енергії. **Гетеротро́фні органі́зми** – організми, які використовують для свого живлення готові органічні сполуки.

ГЕТЕРОФА́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад мови, зумовлений ураженням мовних центрів або їх провідних шляхів.

ГЕТЕРОФА́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до гетерофазії.

ГЕТЕРОФА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гетерофа́зний**.

ГЕТЕРОФЕМІ́Я, -ї, *ж.* Загальний термін для позначення розладу, що поєднує гетерографію та гетерофразію.

ГЕТЕРОФІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Наявність листків різної форми на одній рослині.

ГЕТЕРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гетерофілія**.

ГЕТЕРОФІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи трематодозів.

ГЕТЕРОФО́НІЯ, -ї, *ж.* Вид багатоголосся, що виникає при спільному виконанні мелодії, коли один або кілька голосів відходять від основного наспіву.

ГЕТЕРОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гетерофо́нія**.

ГЕТЕРОФОРІ́Я, -ї, *ж.* Загальний термін для позначення будь-якого порушення м'язової координації або рівноваги між двома очима.

ГЕТЕРОФРАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розлад мови, при якому одні слова чи звуки вживаються замість інших.

ГЕТЕРОХІЛІ́Я, -ї, *ж.* Різні коливання виділення шлункового соку при функціональній ахілії.

ГЕТЕРОХРОМАТИ́Н, -у, *ч.* Ділянки хромосом, які залишаються ущільненими у проміжках між поділами клітини.

ГЕТЕРОХРОМІ́Я, -ї, *ж.* Різний колір райдужної оболонки обох очей або неоднакове забарвлення частин райдужної оболонки одного ока.

ГЕТЕРОХРО́МНИЙ, -а, -е. 1. Багатоколірний, різноколірний. 2. Стос. до гетерохромії. ** **Гетерохро́мна фотоме́трія**, *фіз.* – підрозділ фотометрії, в якому розглядаються методи порівняння інтенсивності різнокольорових (гетерохромних) випромінювань.

ГЕТЕРОХРОМОСО́МИ, -со́м, *мн.* Див. **стате́ві хромосо́ми**.

ГЕТЕРОХРОНІ́Я, -ї, *ж.* Несвоєчасність, відхилення в часі.

ГЕТЕРОЦИ́КЛ, -у, *ч.* Хімічна сполука із замкнутим ланцюжком різних атомів у формі циклу (кільця, персня).

ГЕТЕРОЦИКЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хімічна реакція, що протікає із замиканням гетероциклічного ланцюжка атомів.

ГЕТЕРОЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гетероци́кл**. ** **Гетероциклі́чні сполу́ки** – органічні сполуки циклічної будови, в кільцях яких, крім атомів Вуглецю, є й атоми інших елементів.

ГЕТЕРОЦИ́СТИ, -ів, *мн.* Особливі порожні великі клітини деяких синьо-зелених водоростей, по яких відбувається розрив ниті водорості при розмноженні.

ГЕТЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Створення високої порожнечі у вакуумних пристроях.

ГЕ́ТИ, -ів, *мн.* Стародавні племена, що у 5 ст. до н. е. жили між Балканами і пониззям Дунаю.

ГЕТИНА́КС, -у, *ч.* Пластичний матеріал – пресований папір, просочений синтетичною смолою.

ГЕТИНА́КСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гетина́кс**.

ГЕТІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів і гідроксидів.

ГЕ́ТРА *див.* **ге́три**.

ГЕ́ТРИ, гетр, *мн.* (*одн.* **ге́тра**, -и, *ж.*). Теплий одяг, що його носять на ногах поверх взуття від ступні до кісточки або (частіше) до колін.

ГЕТТІНГЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Геттінген.

ГЕ́ТТО, *невідм.*, *с.* У середньовічній Європі та в деяких сучасних країнах – райони або квартали міста, відведені для поселення груп людей певної раси, нації, релігії і т. ін.

ГЕТЬ[1], *присл.* 1. Куди-небудь у невизначеному напрямку, на віддаль. // Від якого-небудь місця, за межі чогось. 2. На велику відстань; далеко. 3. *у знач.* дуже, значно. 4. *у знач.* скрізь.

ГЕТЬ[2], *виг.* 1. Уживається як наказ відійти від кого-, чого-небудь, покинути, залишити кого-, що-небудь. 2. Уживається як наказ віддалити, забрати, усунути кого-небудь. 3. Уживається у знач. сл. не треба, не потрібний, щоб не було (частіше в закликах).

ГЕТЬ[3], *част*, *підсил.* 1. Уживається у знач. зовсім, цілком, увесь. ** **геть усі** – всі, всі без винятку. 2. Уживається у знач. аж, далеко.

ГЕ́ТЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Селянська конячина.

ГЕ́ТЬМАН, *поет.* **ГЕТЬМА́Н**, -а, *ч.* У 16 ст. – виборний ватажок козацького війська Запорізької Січі; від 17 ст. до 1764 р. – начальник козацького війська та верховний правитель України.

ГЕТЬМАНА́Т, -у, *ч.*, *іст.* Те саме, що **гетьма́нщина** 3.

ГЕТЬМАНЕ́НКО, -а, *ч.*, *іст.* Син гетьмана.

ГЕТЬМА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.* 1. Житель Гетьманщини (у 1 знач.). 2. Той, хто служив у війську гетьмана Скоропадського.

ГЕТЬМАНИ́ХА, -и, *ж.*, *іст.* Жінка гетьмана.

ГЕТЬМАНИ́Ч, -а, *ч.*, *іст.* Син гетьмана.

ГЕ́ТЬМАНІВ, -нова, -нове, *іст.* Належний гетьманові.

ГЕТЬМАНІ́ВНА, -и, *ж.*, *іст.* Дочка гетьмана.

ГЕТЬМА́НКИ, -нок, *мн.*, *іст.* Гроші, випущені гетьманатом.

ГЕТЬМА́НСТВО, -а, *с.*, *іст.* 1. Влада гетьмана; гетьманування. 2. Територія і народ, підвладні гетьману.

ГЕТЬМА́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* 1. Прикм. до **ге́тьман**. *Гетьманська булава.* 2. Прикм. до **гетьмана́т**.

ГЕТЬМАНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *іст.* Дія за знач. **гетьманува́ти**.

ГЕТЬМАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.* Бути гетьманом.

ГЕ́ТЬМАНША, -і, *ж.*, *іст.* Жінка гетьмана.

ГЕ́ТЬМАНЩИНА, -и, *ж.* 1. Напівофіційна назва території Лівобережної України, якою з 1667 р. по 1764 р. управляв гетьман. 2. Форма державного управління на чолі з гетьманом. // Час, коли на Україні була влада гетьманів.

ГЕ́ТЬТЕ, *виг.* Те саме, що **геть**[2] 1 (стосовно когось, у множині).

ГЕТЬ-ЧИ́СТО, *присл.*, *розм.* Зовсім, цілком. // *у знач. підсил. частки.*

ГЕФЕ́СТ, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог вогню, підземних надр, покровитель ковальства.

ГЕФЕ́СТІВ, -това, -тове. Належний, властивий Гефесту.

ГЕФЕ́СТІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий Гефесту, схожий на нього.

ГЕФІРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь переходу мосту.

ГЕ́ФНЕРІВСЬКИЙ, -а, -е, *тех.* Належний Гефнеру. *Гефнерівська свічка.*

ГЕ́ХАТИ *див.* **ге́хкати**.

ГЕ́ХКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ге́хкати**.

ГЕ́ХКАТИ *і* **ГЕ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Ударяти, рубати з силою, видаючи звуки "гех".

ГЕ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ге́хкати**, **ге́хати**.

ГЕ́ЦАТИ *і рідко* **ГИ́ЦАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Підстрибувати, підскакувати. 2. Підкидати вгору.

ГЕ́ЦНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ге́цати**.

ГЕШ-АДРЕСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **хеш-адреса́ція**.

ГЕШЕ́ФТ, -у, *ч.*, *розм.* Спекулятивна, вигідна угода. // Вигода, зиск, бариш.

ГЕШЕФТМА́ХЕР, -а, *ч.*, *розм.* Спекулянт, шахрай, баришник, торгаш-ошуканець.

ГЕШЕФТМА́ХЕРСТВО, -а, *с.* Фінансове ошуканство, шахрайство.

ГЕШ-ПО́ШУК, -у, *ч.* Те саме, що **хеш-по́шук**.

ГЕШТА́ЛЬТ, -а, *ч.* Цілісна структура, яка формується у свідомості людини при сприйнятті об'єктів або їхніх образів.

ГЕШТАЛЬТПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Напрям у психології, який визначальними елементами в психіці вважає суб'єктивні психічні структури ("гештальти").

ГЕШТАЛЬТТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування, яке зосереджується на спробах розширити усвідомлення людиною самого себе.

ГЕШТА́ЛЬТ-ФА́КТОР, -а, *ч.* Будь-яка стимульна ситуація, яка має тенденцію викликати перцептивні образи цілісності або єдності.

ГЕШУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **хешува́ння**.

ГЕШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **хешува́ти**.

ГЕШ-ФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **хеш-фу́нкція**.

ГЕ́Я, -ї, *ж.* У давньогрецькій міфології – богиня Землі.

ГЖЕЛЬ, -лі, *ж.*, *збірн.* Порцелянові та фаянсові вироби (посуд, дрібна скульптура) із підглазурним розписом кобальтом.

ГЗИМС, -у, *ч.* Те саме, що **кару́нка**, **карни́з**.

ГЗИ́МСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гзимс**.

ГЗИ́ТИСЯ, гжу́ся, гзи́шся, *недок.*, *діал.* Дрочитися. // Дуріти (у 2 знач.).

ГИБЕ́ЛЬ[1] *і* **ГИ́БІЛЬ**, -і, *ж.* 1. Кінець існування, смерть (передчасна, насильницька). 2. *чого*, *перен.*, *розм.* Велика кількість; сила-силенна, безліч.

ГИБЕ́ЛЬ[2], -бля, *ч.*, *діал.* Рубанок.

ГИ́БІЛЬ *див.* **гибе́ль**[1].

ГИ́БІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *діал.* 1. Зазнавати труднощів від нестачі чого-небудь; страждати. 2. Нездужати, хворіти.

ГИ́БЛИЙ, -а, -е, *діал.* Непридатний, негодящий. // Який приводить до загибелі. *Гибле діло.*

ГИ́БНУТИ, -ну, -неш, *недок.*, *діал.* 1. Гинути (у 1 знач.). 2. Гибіти (у 1 знач.).

ГИ́ВЕР, -а, *ч.*, *зах.* Тріска, скіпка.

ГИГИ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **гиги́кати**.

ГИГИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Сміятися, видаючи звуки "ги-ги". // Насміхатися, глузувати.

ГИГИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **гиги́кати**.

ГИГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ГИГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **іржа́ти** 1. 2. *перен.* Голосно і нестримно сміятися; реготати.

ГИГОТІ́ТИ *див.* **гигота́ти**.

ГИД, *ч.*, *розм.*, *рідко.* 1. *род.* -у. Нечисть, бруд. 2. *род.* -а, *перен.* Погана, мерзенна людина. 3. *у знач. присл.* **ги́дко**.

ГИДЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Зменш. до **гидки́й**.

ГИДЖА́К, **ГІДЖА́К** -а, *ч.* Тюркський (таджицький, узбецький, туркменський, афганський) струнний смичковий музичний інструмент.

ГИДИНУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Хворий на грижу.

ГИ́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Випорожнятися. 2. *перех.* Паскудити, бруднити. 3. *перех.*, *перен.* Паплюжити, плямувати.

ГИ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, *діал.* Гидувати.

ГИ́ДІСТЬ, -дості, *ж.*, *діал.* Гидота.

ГИДКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш. до **гидки́й**.

ГИДКИ́Й, -а́, -е́. 1. Такий, що викликає неприємне, гидливе почуття (виглядом, смаком і т. ін.); бридкий, огидний. 2. Мерзенний, паскудний, підлий. 3. *розм.* Те саме, що **непристо́йний**.

ГИ́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **гидки́й**.

ГИ́ДКО, *розм.* 1. Присл. до **гидки́й**. 2. *у знач. присудк. сл.*

ГИ́ДКО-БРИ́ДКО, *присл.* Надзвичайно гидко, бридко.

ГИДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який відчуває огиду до кого-, чого-небудь. // Який виражає огиду.

ГИДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **гидли́вий**.

ГИДЛИ́ВО. Присл. до **гидли́вий**.

ГИ́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Гидкий.

ГИ́ДНО, *зах.* Присл. до **ги́дний**.

ГИДОМИ́Р, -а, *ч.*, *діал.* Гидкий, мерзенний чоловік.

ГИДОСВІ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Гидкий, гидючий.

ГИ́ДОСНИЙ, -а, -е, *заст.* Гидкий, огидний.

ГИ́ДОСНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **гидо́сний**.

ГИ́ДОСНО, *заст.* Присл. до **гидо́сний**.

ГИДО́ТА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Те, що викликає огиду. // Поганий, підлий вчинок; підлість, мерзотність. 2. *перен.* Про підлу, мерзенну людину; погань.

ГИДО́ТНИЙ, -а, -е. Противний до відрази; огидний.

ГИДО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гидо́тний**.

ГИДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гидува́ти**.

ГИДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Відчувати огиду, відразу; гребувати.

ГИ́ДШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Робитися, ставати гидкішим.

ГИДЬ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **гид** 1. 2. Те саме, що **гад** 1.

ГИДЮ́ЧИЙ, -а, -е. Мерзенний, паскудний, нестерпно гидкий.

ГИ́ЖА, -і, *ж.*, *діал.* Бруд, нечисть.

ГИК, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ги́кання**.

ГИ́КА, -и, *ж.*, *зах.* Бадилля, ботвина.

ГИ́КАВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *зах.* Заїка.

ГИ́КАВИЙ, -а, -е, *зах.* Заїкуватий.

ГИ́КАВКА, **І́КАВКА**, -и, *ж.* Мимовільні вдихувальні рухи, що викликаються судомним скороченням діафрагми, а також короткі уривчасті звуки, що їх супроводять.

ГИ́КАЛО, -а, *ч.*, *зах.* Заїка.

ГИКА́ННЯ, **ІКА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **гика́ти**, **іка́ти**.

ГИ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ги́кати**.

ГИКА́ТИ *і* **ІКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.* Мимовільно видавати горлом короткі уривчасті звуки, що викликаються судорожним скороченням діафрагми.

ГИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Видавати різкі уривчасті звуки; кричати.

ГИКА́ТИСЯ *і* **ІКА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, *безос.*, *кому*, *розм.* Про приступ гикавки у кого-небудь.

ГИКНУ́ТИ *і* **ІКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **гика́ти**, **іка́ти**.

ГИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до гикати.

ГИКНУ́ТИСЯ *і* **ІКНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.*, *безос.*, *кому*, *розм.* Однокр. до **гика́тися**, **іка́тися**.

ГИ́КОВО, *присл.*, *заст.* Затинаючись.

ГИЛА́, -и́, *ж.*, *діал.* 1. Грижа. 2. *рідко.* Гилка. 3. *виг.*, *у знач. присудк. сл.*, *розм.* Уживається на означення швидкого руху, швидкої дії.

ГИЛА́ВИЙ, -а, -е, *мед.*, *діал.* 1. Який має гилу (грижу). 2. Який має лише одне ячко.

ГИЛИ́СТИЙ, -а, -е, *заст.* Гіллястий.

ГИЛИ́ТИ, -лю, -ли́ш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Бити м'яч під час гри в гилки. 2. *перен.* Бити, лупцювати. 3. *перен.* Багато правити (про ціну). 4. *перен.* Багато набирати, накладати чого-небудь.

ГИ́ЛКА, -и, *ж.* Давня народна гра в м'яч.

ГИЛУ́Н, -а́, *ч.* 1. Чоловік або самець з одним ячком (у 2 знач.). 2. Хворий на грижу. 3. Вареник з м'ясом.

ГИЛЬ *див.* **гиля́**.

ГИЛЬНИ́СТИЙ, -а, -е, *заст.* Гіллястий.

ГИЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **гили́ти**.

ГИЛЬНЯ́, -і́, *ж.* Вовча зграя під час тічки самиці.

ГИЛЯ́, *рідко* **ГИЛЬ**, *виг.* Крик, яким відганяють гусей, качок та ін. ** **гиль-гу́си** – вживається у знач. дурниця, нісенітниця.

ГИМН, -у, *ч.*, *зах.* Пісня.

ГИНДИ́К, -а, *ч.*, *діал.* Індик.

ГИНДИЧА́, -а́ти, *с.*, *діал.* Пташа гиндика.

ГИНКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Гнучкий.

ГИ́НУТИ, -ну, -неш, *недок.* 1. Переставати жити; вмирати, пропадати. // Зазнавати руйнування, занепаду. // Переставати існувати; знищуватися. 2. Робитися непомітним, нечутним; зникати. // Втрачатися через неуважність, недогляд. 3. *перен.* Переживати труднощі, страждати фізично, морально; мучитися. // *за ким – чим, з чого.*

ГИРИ́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ряд, низка.

ГИ́РИТИ, гирю, ги́риш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Нести когось або щось важке.

ГИ́РКА, -и, *ж.* Зменш. до **ги́ря** 1, 2.

ГИ́РКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ги́ркати**.

ГИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Сердито гримати на кого-небудь; покрикувати.

ГИ́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Сперечатися, сваритися.

ГИ́РЛО, -а, *с.* 1. Місце, де річка впадає в океан, море, озеро або в іншу річку; кінець нижньої течії річки. 2. Вузька протока, що з'єднує річки, затоки, лимани між собою або з морем. 3. Вихідний отвір у чому-небудь.

ГИ́РЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ги́рло**.

ГИРУВА́ТИ *див.* **гарува́ти**.

ГИРУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Той, у кого коротка стрижка.

ГИРЬО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **ги́ря** 1, 2.

ГИРЬОВИ́К, -а́, *ч.*, *спорт.* Спортсмен, який піднімає важкі гирі.

ГИРЮВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Розпатланий, розкуйовджений.

ГИ́РЯ, -і, *ж.* 1. Металевий предмет певної ваги, який править за міру під час зважування. // Предмет великої ваги для гімнастичних вправ у важкій атлетиці. 2. Висячий важок, що приводить у рух механізм або врівноважує що-небудь. 3. *перен.*, *діал.*, *зневажл.* Брита голова і голова взагалі. // Вбога, нужденна людина.

ГИ́РЯВИЙ, -а, -е, *діал.* 1. *зневажл.* Зі стриженою, бритою головою. // У знач. *ім.* **ги́рявий**, -вого, *ч.* Той, у кого стрижена, брита голова. // Вбогий, нужденний. 2. *рідко.* Важкий.

ГИ́РЯВО. Присл. до **ги́рявий**.

ГИ́ЦАТИ *див.* **ге́цати**.

ГИ́ЦЕЛЬ, -целя *і* -цля, *ч.* Людина, що виловлює собак. // Уживається як лайливе слово.

ГИ́ЦЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ги́цель**.

ГИЦЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гицлюва́ти**.

ГИЦЛЮВА́ТИ, -лю́ю, -лю́єш, *недок.* Ловити бездомних собак.

ГИ́ЦНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ги́цати**.

ГИЧ, -і, *ж.* Бадилля, ботвина.

ГИЧА́, -і́, *ж.*, *зах.* Те саме, що **гич**.

ГИ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ги́чка**.

ГИЧИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Одна стеблина гичі.

ГИЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **гичи́на**.

ГИЧИ́ТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *діал.* Співати, наспівувати.

ГИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Стебло та листя перев. коренеплодів та бульбоплодів; бадилля, ботвина. 2. *перен.*, *розм.* Верхня частина зав'язаного мішка, вузла. 3. *діал* Грива. 4. *діал.* Росток, паросток на коренеплодах.

ГИЧКОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для підіймання гички під час збирання буряків.

ГИЧКОРІ́З, -а, *ч.* Пристрій, за допомогою якого обрізують гичку з викопаних буряків і очищають їх від землі.

ГИЧКОСКИДА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для скидання гички під час збирання буряків.

ГИ́ШЕЛЬ, -і, *ж.*, *анат.*, *зах.* Гомілка.

ГІА́ДИ, гіа́д, *мн.* 1. У давньогрецькій і давньоримській міфології – сім наяд, які були перетворені Зевсом на сузір'я. 2. Зоряне скупчення сферичної форми в сузір'ї Тельця.

ГІАЛІ́Н, -у, *ч.* Фібрилярний білок, у побудові якого беруть участь плазмові білки (фібрин).

ГІАЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіалі́н**.

ГІАЛІНО́З, -у, *ч.* Один із видів білкової позаклітинної дистрофії.

ГІАЛІ́Т, -у, *ч.* 1. Мінерал класу силікатів, прозорий різновид опалу. 2. Те саме, що **аксені́т**. 3. Назва вулканічного скла.

ГІАЛОМЕ́Р, -а, *ч.* Периферична зона тромбоцита, яка слабо сприймає барвники.

ГІАЛОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Основна речовина цитоплазми, в якій розміщені внутрішньоклітинні структури.

ГІАЛОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Форма збоченого апетиту – поїдання скла.

ГІАЛУРОНІДА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує реакції гідролітичного розщеплення і деполімеризації гіалуронової кислоти.

ГІАЛУРО́НОВИЙ, -а, -е: ** **гіалуро́нові кисло́ти** – група кислих глікозаміногліканів; одні із найважливіших компонентів основної речовини сполучної тканини.

ГІА́ТУС, -у, *ч.*, *лінгв.* Збіг двох чи кількох голосних звуків в одному слові або на межі слів.

ГІАЦИ́НТ, *ч.* 1. *род.* -а. Декоративна цибулинна рослина з пахучими квітками. 2. *род.* -у. Назва деяких коштовних каменів (граната, аметиста та ін.) червоного, жовтогарячого та жовтого кольорів.

ГІАЦИ́НТОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм до **гіаци́нт** 1. *Гіацинтове листя.* 2. Зробл. з гіацинту (у 2 знач.).

ГІБЕЛІ́НИ, -ів, *мн.* В Італії у 12 – 15 ст. – політичне угруповання, яке підтримувало претензії герман-

ських імператорів на владу на Апеннінському півострові.

ГІБЕНІТ, -у, *ч.* Водний ортофосфат – гідроксид цинку.

ГІБЕРЕЛІН, -а, *ч.* Хімічний препарат, що стимулює ріст і розвиток рослин.

ГІБЕРНАЦІЯ, -ї, *ж.* Гальмування життєдіяльності (напр. зимова сплячка тварин).

ГІБЕРНОМА, -и, *ж.* Доброякісна часточкова інкапсульована пухлина.

ГІБІСКУС, -у, *ч.* Рід рослин родини мальвових.

ГІБОН, -а, *ч.* Мавпа середніх розмірів з дуже довгими руками, що належить до роду людиноподібних.

ГІБОНІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; чорні призматичні або пірамідальні кристали.

ГІБОНОВИЙ, -а, -е. Стос. до гібона. // *в знач. ім., мн.* Родина людиноподібних мавп середнього розміру ряду приматів.

ГІБРАЛТАРСЬКИЙ, ҐІБРАЛТАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гібралтар, Ґібралтар.

ГІБРИД, -а, *ч.* 1. Тваринний або рослинний організм, виведений за допомогою гібридизації. 2. *перен., розм.* Помісь.

ГІБРИДИЗАЦІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до гібридизації.

ГІБРИДИЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Схрещування різних видів рослин і тварин з метою одержання якісно нових, кращих нащадків.

ГІБРИДИЗОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гібридизувати**. // *у знач. прикм.* Те саме, що **гібридний** 2.

ГІБРИДИЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док. перех.* Виводити гібрид.

ГІБРИДИЗУВАТИСЯ, -ується, *недок. і док.* Піддаватися гібридизації.

ГІБРИДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **гібрид** 1. 2. Виведений способом гібридизації. ** **Гібридні цінні папери** – цінні папери у вигляді облігацій, які одночасно можуть бути використані як привілейовані кумулятивні акції.

ГІБРИДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гібридний**.

ГІБРИДОЛОГІЧНИЙ, -а, -е: ** **Гібридологічний аналіз** – спосіб вивчення спадкових властивостей організму шляхом гібридизації його зі спорідненою формою.

ГІБРИДОЛОГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає гібриди та гібридизацію.

ГІБСИТ, -у, *ч.* Мінерал підкласу гідроокислів.

ГІВНО, -а, *с.* 1. Кал, послід, лайно. 2. Вживається як лайливе слово.

ГІВНОЇД, -а, *ч.* 1. Тварина, що пожирає власні або чужі екскременти; копрофаг. 2. *вульг.* Про людину, що впала у крайній маразм.

ГІВНЯК, -а, *ч., зневажл.* Про лукаву, підступну і підлу людину.

ГІВНЯР, -а, *ч., вульг.* Робітник-асенізатор, що вичищає і вивозить нечистоти; золотар.

ГІГ, -а, *ч.* Див. **гічка**.

ГІГА... Приставка, яка у складі слова означає 10^9 (в інформатиці – 2^{30}) (Г).

ГІГАБАЙТ, -а, *ч.* Одиниця інформації, що становить 1 мільярд (10^9) байтів.

ГІГАГЕРЦ, -а, *ч.* Одиниця частоти коливань, що становить 1 мільярд (10^9) герців.

ГІГАДЖОУЛЬ, -я, *ч.* Одиниця енергії, роботи, що становить 1 мільярд (10^9) джоулів.

ГІГАЕЛЕКТРОН-ВОЛЬТ, -а, *ч.* Одиниця енергії, роботи, що становить 1 мільярд (10^9) електрон-вольтів.

ГІГАКАЛОРІЯ, -ї, *ж.* Одиниця кількості теплоти, що містить мільярд (10^9) калорій.

ГІГАНТ, -а, *ч.* 1. *мн., міф.* Близький до богів рід велетнів, яких боги винищили. 2. Велика на зріст людина; велетень. // Предмет великого розміру. 3. *зазвичай чого, перен.* Видатна в якій-небудь галузі людина. 4. Платівка великого розміру з записом музичних, вокальних і т. ін. творів тривалого звучання.

ГІГАНТИЗМ, -у, *ч.* Надмірний патологічний зріст людини, тварини або окремих частин їхніх організмів, викликаний розладом діяльності залоз внутрішньої секреції.

ГІГАНТОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб виготовлення репродукцій зі збільшеними растровими точками.

ГІГАНТОЗАВРИ, -ів, *мн.* Величезні викопні плазуни з групи динозаврів.

ГІГАНТОКЛІТИННИЙ, -а, -е: ** **Гігантоклітинна пухлина** – солітарна пухлина, яка локалізується в різних відділах скелета.

ГІГАНТОМАНІЯ, -ї, *ж.* Хворобливе прагнення, потяг до величезного, грандіозного.

ГІГАНТОМАХІЯ, -ї, *ж., міф.* Боротьба богів з гігантами.

ГІГАНТОПІТЕК, -а, *ч.* Рід викопних людиноподібних мавп.

ГІГАНТОСТРАКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **евриптериди**.

ГІГАНТСЬКИ. Присл. до **гігантський**.

ГІГАНТСЬКИЙ, -а, -е. Дуже великих розмірів; величезний. // Винятковий силою або значенням.

ГІГАОМ, -а, *ч.* Одиниця електричного опору, що становить один мільярд (10^9) омів.

ГІГАОММЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання електричного опору порядку одного гігаома і вище.

ГІГАПАРСЕК, -а, *ч., астр.* Одиниця міжзоряної відстані, що становить один мільярд (10^9) парсеків.

ГІГАПАСКАЛЬ, -я, *ч.* Одиниця тиску, що становить один мільярд (10^9) паскалів.

ГІГІЄНА, -и, *ж.* Галузь медицини, що розробляє і впроваджує методи запобігання захворюванням. // Сукупність практичних заходів, що забезпечують збереження здоров'я; санітарія. ** **Гігієна населених місць** – галузь гігієни, яка вивчає дію чинників навколишнього середовища населених місць на організм людини. **Гігієна навколишнього середовища** – інтегрувальний розділ гігієнічної науки, який вивчає вплив антропогенних та природних чинників навколишнього середовища на організм людини. **Гігієна праці** – галузь практичної і наукової діяльності, що вивчає стан здоров'я працівників у його зв'язку з умовами праці. **Загальна гігієна** – розділ гігієни, який вивчає загальні закономірності впливу чинників довкілля на здоров'я людини. **Комунальна гігієна** – галузь гігієни, яка вивчає вплив чинників довкілля населених пунктів на організм людини. **Особиста гігієна** – галузь гігієни, яка вивчає питання збереження та зміцнення здоров'я людини шляхом дотримання гігієнічного режиму життя та діяльності. **Радіаційна гігієна** – галузь гігієни, яка вивчає закономірності формування радіаційної обстановки та доз іонізаційного випромінювання. **Соціальна гігієна** – наука про соціальні проблеми медицини, про вплив соціальних чинників на здоров'я населення.

ГІГІЄНІСТ, -а, *ч.* Лікар-фахівець із гігієни.

ГІГІЄНІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гігієни. // Відповідний до вимог гігієни. ** **Гігієнічна регламентація** – розробка на підставі сучасних даних науково обґрунтованих гігієнічних нормативів. **Гігієнічний регламент** – кількісний показник, який характеризує оптимальний рівень факторів навколишнього та виробничого середовища.

ГІГІЄНІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гігієнічний**.

ГІГІЄНІЧНО, *присл.* Відповідно до вимог гігієни.

ГІГІЄЯ, -ї, *ж.* У давньогрецькій міфології – богиня здоров'я.

ГІГРОГРАФ, -а, *ч., спец.* Прилад, що реєструє зміни відносної вологості повітря.

ГІГРОМА, -и, *ж.* Накопичення серозно-слизової або серозно-фібринозної рідини в порожнині навколосуглобової або утвореної синовіальної сумки.

ГІГРОМЕТР, -а, *ч., спец.* Прилад для вимірювання вологості повітря. ** **Психрометричний гігрометр** – гігрометр, у якому вологість визначається за різницею показів сухого та змоченого термометрів; психрометр.

ГІГРОМЕТРИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гігрометрії.

ГІГРОМЕТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів вимірювання вологості повітря.

ГІГРОПАРЕСТЕЗІЯ, -ї, *ж.* Форма парестезії, яка проявляється неприємним відчуттям зволоженої шкіри.

ГІГРОСКОП, -а, *ч., спец.* Те саме, що **гігрометр**.

ГІГРОСКОПІЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Здатний легко вбирати в себе вологу.

ГІГРОСКОПІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гігроскопічний**.

ГІГРОСКОПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гігроскоп**.

ГІГРОСТАТ, -а, *ч.* Апарат (установка), що в його робочій камері створюється і підтримується задана відносна вологість повітря.

ГІГРОТЕРМОГРАФ, -а, *ч.* Самописний метеорологічний прилад, який поєднує гігрограф і термограф.

ГІГРОФІЛ, -а, *ч.* Той, хто любить вологу.

ГІГРОФІЛЬНИЙ, -а, -е. Який любить вологу.

ГІГРОФІТИ, -ів, *мн.* Суходільні рослини, що ростуть лише в умовах великого зволоження.

ГІГРОФІТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гігрофіти**.

ГІГРОФОБИ, -ів, *мн.* Суходільні рослини, що не можуть рости в умовах великого зволоження.

ГІГРОФОБНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гігрофоби**.

ГІД, -а, *ч.* Провідник-професіонал, який супроводить туристів і знайомить їх з визначними пам'ятками місцевості; екскурсовод.

ГІДАЛЬГО *див.* **ідальго**.

ГІДАТИДИ, -ів, *мн.* Загальна назва личинкових стадій цестод типу плоских гельмінтів. ** **Гідатида яєчка** – кістоподібне розширення додаткових утворень яєчка.

ГІДАТИДУРІЯ, -ї, *ж.* Наявність у сечі гідатид.

ГІДАТОДИ, -ів, *мн.* Залозки в епідермісі рослин.

ГІДАТОФІТИ, -ів, *мн.* Вищі водяні рослини, які, на відміну від гідрофітів, цілком або більшою своєю частиною занурені у воду.

ГІДЕНІТ, -у, *ч.* Мінерал, різновид сподумену.

ГІДЖАК, -а, *ч.* Див. **гиджак**.

ҐІДЖРА, -и, *ж.* Те саме, що **геджра**.

ГІДНИЙ, -а, -е. 1. Який заслуговує або вартий чого-небудь. 2. Який відповідає вимогам часу, обставинам; належний. // Цілком відповідний у даному випадку; потрібний. ** **Гідним чином** – належно. 3. Такий, що має високі позитивні якості; достойний. 4. *діал.* Шановний.

ГІДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Сукупність рис, що характеризують позитивні моральні якості. 2. *тільки одн.* Усвідомлення людиною своєї громадської ваги, громадського обов'язку.

ГІДНО, *присл.* Належним чином, як слід; достойно.

ГІД-ПЕРЕКЛАДАЧ, гіда-перекладача, *ч.* Гід, який працює з іноземними туристами їхньою рідною мовою.

ГІДРА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – потвора з тілом змії та головами дракона. // *перен.* Про запеклого ворога. 2. Маленька безхребетна прісноводна тварина (поліп).

ГІДРАВЛІК, -а, *ч.* 1. Спеціаліст з гідравліки. 2. Той, хто обслуговує гідравлічні механізми та пристрої.

ГІДРАВЛІКА, -и, *ж.* Наука про закони рівноваги і руху рідини; прикладна механіка рідини.

ГІДРАВЛІЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до гідравліки. 2. Який діє або здійснюється за допомогою тиску води.

ГІДРАВЛІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гідравлічний**.

ГІДРАВЛОС, -а, *ч., муз.* Античний орган, у якому необхідний тиск повітря, що надходив у труби, підтримувався стовпчиком води.

ГІДРАДЕНІТ, -у, *ч.* Гнійне запалення потових залоз, здебільшого під пахвами.

ГІДРАДЕНОМА, -и, *ж.*: ** **Папілярна гідраденома** – доброякісна пухлина, що розвивається з елементів потових залоз.

ГІДРАЗИН, -у, *ч.* Безбарвна, рухлива, димуча на повітрі рідина з прикрим запахом. Використовується як пальне у двигунах ракет, космічних кораблів і торпед, паливних елементів. Надзвичайно отруйний.

ГІДРАЗИНІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **гідразиноній**.

ГІДРАЗИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідразин**; гідразиновий.

ГІДРАЗИНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідразин**; гідразинний.

ГІДРАЗИНОКОМПЛЕКС, -у, *ч.* Поліамінокомплекс, у якому молекули гідразину з'єднані з іоном-комплексоутворювачем.

ГІДРАЗИНОНІЙ, -ю, *ч.* Одно- або двозарядний катіон, який утворюється при приєднанні одного чи двох ядер Гідрогену до одного або двох електронодонорних нітрогенових атомів гідразину.

ГІДРАЗОНІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **гідразиній** і **гідразиноній**.

ГІДРАЗОСПОЛУКА, -и, *ж.* Органічна сполука, що використовується у синтезі азобарвників.

ГІДРАМНІОН, -а, *ч.* Патологічний стан, який характеризується наявністю надмірної кількості навколоплідних вод в амніотичній порожнині.

ГІДРАНГІЯ, -ї, *ж.* Рід кущів, рідше дерев та ліан сімейства гідрангієвих.

ГІДРАНТ, -а, *ч.* Водорозбірний пристрій на водопровідній мережі для подачі води, здебільшого під час гасіння пожеж.

ГІДРАНТИ, -ів, *мн.* Окремі особини, що утворюють колонії гідроїдів.

ГІДРАРГІЛІТ, -у, *ч.* 1. Мінерал класу окисів та гідроокисів білого, зеленуватого, бурого кольорів. 2. Те саме, що **алюмініт**. 3. Друга назва туркусу (бірюзи).

ГІДРАРТРОЗ, -у, *ч.* Накопичення рідини в порожнині суглоба і зміна його зовнішніх контурів. ** **Інтермінуючий гідрартроз** – періодичне накопичення рідини в суглобі.

ГІДРАСТИС, -у, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини жовтцевих.

ГІДРАТ, -у, *ч.* Хімічна сполука, що містить молекули води.

ГІДРАТАЦІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідратація**.

ГІДРАТАЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Приєднання води до різних речовин.

ГІДРАТНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрату.

ГІДРАТНОЗВ'ЯЗАНИЙ, -а, -е. Хімічно зв'язаний у формі гідрату.

ГІДРАТОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп і мин. ч. до **гідратувати**.

ГІДРАТОУТВОРЕННЯ, -я, *с.* 1. Процес утворення кристалогідратів – продуктів приєднання води до різних речовин. 2. У системах каналізації – процес концентрації стічної води із застосуванням гідратоутворювального агента.

ГІДРАТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Приєднувати воду до хімічної сполуки з утворенням гідрату.

ГІДРАТЦЕЛЮЛОЗА, -и, *ж.* Структурна модифікація целюлози, що використовується для виробництва віскозного волокна, целофану та ін.

ГІДРАТЦЕЛЮЛОЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідратцелюлоза**.

ГІДРАЦІЯ, -ї, *ж.* Введення води, рідини у живу тканину чи організм.

ГІДРЕМІЯ, -ї, *ж.* Підвищення вмісту води в крові. ** **Патологічна гідремія** – гідремія, яка виникає внаслідок порушення водно-сольового обміну.

ГІДРИД, -у, *ч.* Хімічна сполука Гідрогену з іншими елементами.

ГІДРИДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідрид**.

ГІДРІЯ, -ї, *ж.* Давньогрецька посудина для води з металу або, найчастіше, з глини.

ГІДРО... Перша частина складних слів, що вказує на їх відношення до води, напр.: гідровузол, гідросистема, гідрографія.

ГІДРОАВІАЦІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідроавіація**.

ГІДРОАВІАЦІЯ, -ї, *ж.* Авіація, літаки якої можуть підніматися з води і спускатися на воду; водна авіація.

ГІДРОАВТОМАТ, -а, *ч.* Автоматично діючий пристрій, де водяний напір використовується для стиснення або розрідження повітря, а таке повітря – для піднімання води.

ГІДРОАВТОМАТИКА, -и, *ж.* Сукупність технічних засобів системи автоматичного керування чим-небудь, у яких для подачі сигналів використовується рідина.

ГІДРОАГРЕГАТ, -а, *ч.* Гідравлічна турбіна і електричний генератор, з'єднані спільним валом.

ГІДРОАДЕНОМА, -и, *ж., мед.* Доброякісна пухлина потової залози.

ГІДРОАЕРОДИНАМІКА, -и, *ж.* Розділ гідроаеромеханіки, в якому вивчається рух нестискуваних рідин і газів та їх взаємодія з твердими тілами.

ГІДРОАЕРОДРОМ, -а, *ч.* Акваторія з прилеглою прибережною територією та комплексом необхідних споруд для злету, посадки та розміщення гідролітаків.

ГІДРОАЕРОЙОНІЗАТОР, -а, *ч.* Пристрій для здійснення гідроаеройонізації.

ГІДРОАЕРОЙОНІЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Фізичне явище, що полягає в утворенні при розпилюванні води в

атмосферному повітрі гідройонів.

ГІДРОАЕРО́ЙОНОТЕРАПІЯ, -ї, *ж.* Різновид аероіонотерапії, при якій для іонізації використовується балоелектричний ефект.

ГІДРОАЕРОМЕХА́НІКА, -и, *ж.* Розділ механіки, присвячений вивченню рівноваги та руху рідин і газів, їх взаємодії між собою та з тілами, які вони обтікають.

ГІДРОАЕРОПЛА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **гідроліта́к**.

ГІДРОАЕРОСТА́ТИКА, -и, *ж.* Розділ гідроаеродинаміки, в якому вивчаються умови та закономірності рівноваги рідин і газів під дією прикладених до них сил та умови рівноваги твердих тіл, що містяться в рідинах та газах.

ГІДРОАКУМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Нагромадження гідроенергії створенням запасів води у водосховищах верхнього б'єфу.

ГІДРОАКУ́СТИК, -а, *ч.* Фахівець із гідроакустики; людина, що обслуговує гідроакустичну апаратуру.

ГІДРОАКУ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ акустики, що вивчає поширення звуків у воді.

ГІДРОАКУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідроакустики.

ГІДРОАНЕНЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Вада розвитку, при якій головний мозок у вигляді тонкого шару мозкової тканини оточує порожнину, що заповнена цереброспінальною рідиною.

ГІДРОАПАРА́Т, -а, *ч.* Гідравлічний апарат.

ГІДРОАПАРАТУ́РА, -и, *ж.* Гідравлічна апаратура.

ГІДРОБІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із гідробіології.

ГІДРОБІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідробіології.

ГІДРОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, що вивчає життя організмів у водному середовищі.

ГІДРОБІО́НІК, -а, *ч.* Фахівець із гідробіоніки.

ГІДРОБІО́НІКА, -и, *ж.* Розділ біоніки, який вивчає особливості тварин, що живуть у воді.

ГІДРОБІО́НТИ, -ів, *мн.* Організми, що живуть у водному середовищі.

ГІДРОБІО́С, -у, *ч.* Предмет вивчення гідробіології, сукупність організмів, що населяють водойми усієї земної кулі.

ГІДРОБІОСФЕ́РА, -и, *ж.* Шар біосфери; уся сукупність живого, що населяє наземні води.

ГІДРОБОРАЦИ́Т, -у, *ч.* Безбарвні або білі, рідше рожеві, червоні, сірі кристали зі скляним блиском, а також їхні агрегати.

ГІДРОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Будівник гідроспоруд.

ГІДРОБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Будівництво гідроспоруд.

ГІДРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **гідробудівни́цтво**.

ГІДРОБУ́ФЕР, -а, *ч.* Гідравлічний пристрій, що приймає щогли, підпори та інші конструкції, що відкидаються від стартуючої ракети-носія.

ГІДРОВА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Вал гідротурбіни.

ГІДРО́ВАНИЙ, -а, -е. До якого приєднаний Гідроген (водень). *Гідрована олія.*

ГІДРОВИ́ДОБУТОК, -тку, *ч.* Видобуток корисних копалин гідравлічним способом.

ГІДРОВІДБИВА́ННЯ, -я, *с.* Добування вугілля струменем води.

ГІДРОВІДВА́Л, -у, *ч.* Гідротехнічна споруда для складування пустих порід, відходів збагачення та інших матеріалів.

ГІДРОВУ́ЗОЛ, -зла́, *ч.* Сукупність гідротехнічних споруд, розташованих в одному місці.

ГІДРОГАЛЬВАНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **гідрогальвані́чна ва́нна** – фізіотерапевтична процедура, при якій на організм хворого діють вода і гальванічний струм, що пропускається через неї.

ГІДРОГАЛЬМІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до гідравлічного гальма; який є гідравлічним гальмом. ** **гідрогальмівна́ ріди́на** – рідина, за допомогою якої натискування на гальмівну педаль пускає в рух механізм гальмування.

ГІДРОГАРМА́ТА, -и, *ж.* Високонапірний гідромонітор.

ГІДРОГЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Колоїдний розчин-гель, у якому дисперсійним середовищем є вода.

ГІДРОГЕМАТИ́Т, -у, *ч.* Тонкодисперсний різновид гематиту з адсорбованою водою.

ГІДРОГЕМАТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Накопичення серозної рідини з кров'ю та кров'яними зсідками між вісцеральною і парієтальною пластинками піхвової оболонки яєчка.

ГІДРОГЕ́Н, -у, *ч.* Хімічний елемент, простою речовиною якого є водень.

ГІДРОГЕНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що використовує молекулярний кисень для відновлення різних сполук.

ГІДРОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Сукупність перетворень, викликаних просочуванням по тріщинах з поверхні у земну кору води.

ГІДРОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Генератор змінного струму, що приводиться в рух гідравлічною турбіною.

ГІДРОГЕНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрогенізації.

ГІДРОГЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес приєднання водню до простих і складних речовин.

ГІДРОГЕНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. До якого приєднаний гідроген (водень).

ГІДРОГЕО́ЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст з гідрогеології.

ГІДРОГЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрогеології.

ГІДРОГЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про підземні води, їх походження, умови залягання, динаміку, властивості та закономірності поширення.

ГІДРОГЕОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Галузь геохімії, що вивчає походження й міграцію хімічних елементів та їхніх сполук у підземних водах.

ГІДРОГЕТИ́Т, -у, *ч.* 1. Те саме, що **лімоні́т**. 2. Гетит (оксид-гідроксид феруму) із надлишковою відносно формули водою.

ГІДРОГІГА́НТ, -а, *ч.* Про потужну гідроелектростанцію.

ГІДРО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із гідрографії.

ГІДРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрографії.

ГІДРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає закономірності географічного поширення вод на земній поверхні, особливості його режиму.

ГІДРОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Розділ гідромеханіки, що вивчає рух рідини або газу, механічну взаємодію між рідиною і твердим тілом за їх відносного руху. ** **гідродина́міка о́ка** – циркуляція водяночної вологи, що заповнює передню і задню камери ока.

ГІДРОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідродинаміки. ** **гідродинамі́чна тео́рія**, *псих.* – будь-яка теорія, що моделює явище, яке розглядається за образом "гідравліки", тобто теорія, яка базується на допущенні, що предмети поводяться як рідини під тиском.

ГІДРОДИФТОРИ́Д, -у, *ч.* Однозарядний аніон, що містить один атом Гідрогену і два – Флуору.

ГІДРОДОМКРА́Т, -а, *ч.* Гідравлічний механізм для піднімання важких предметів.

ГІДРОЕКСТРУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Спосіб пресування, за якого тиск на заготовку передається через рідину; гідростатичне пресування.

ГІДРОЕЛЕВА́ТОР, -а, *ч.* Водоструминний апарат для підняття і переміщення розрідженого ґрунту – пульпи.

ГІДРОЕЛЕВА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідроелева́тор**.

ГІДРОЕЛЕ́КТРИКА, -и, *ж.* Електроенергія (струм), генерована силою падаючої води за допомогою гідротурбін.

ГІДРОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електрики, виробленої гідроелектростанцією. ** **гідроелектри́чна ста́нція** – комплекс гідротехнічних споруд і енергетичного устаткування для перетворення енергії водного потоку в електричну енергію.

ГІДРОЕЛЕКТРОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гідроелектри́чна ста́нція**.

ГІДРОЕНЕРГЕ́ТИК, -а, *ч.* Фахівець із гідроенергетики; будівельник гідроелектростанцій.

ГІДРОЕНЕРГЕ́ТИКА, -и, *ж.* Галузь енергетики, пов'язана з використанням енергії води для вироблення електроенергії на гідроелектричних станціях.

ГІДРОЕНЕРГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *тех.* 1. Стос. до гідроенергії. 2. Прикм. до **гідроенерге́тика**.

ГІДРОЕНЕ́РГІЯ, -ї, *ж.* Енергія водних потоків.

ГІДРОЕНЕРГОРЕСУ́РСИ, -ів, *мн.* Ресурси енергії водних потоків (річок, водоспадів та ін.), які можна перетворити на електричний струм.

ГІДРОЕНЦЕФАЛОЦИСТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *ж.* Черепно-мозкова грижа.

ГІДРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Посилене потовиділення. // Порушення функції потових залоз.

ГІДРОЗМИ́В, -у, *ч.* Видалення чого-небудь за допомогою потоку, струменя води.

ГІДРОЗО́Ї, -ів, *мн.* Клас безхребетних тварин типу кишковопорожнинних.

ГІДРОЗО́ЛІ, -ей, *мн.* Золі, в яких частинки речовини розподілені у воді.

ГІДРОЗОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх спітніти.

ГІДРОІЗОБА́ТА, -и, *ж.* Ізолінія глибин дзеркала підземних вод від земної поверхні.

ГІДРОІЗОГІ́ПСА, -и, *ж.* Ізолінія відміток дзеркала підземних вод відносно умовної нульової поверхні.

ГІДРОІЗО́Л, -у, *ч.* Рулонний гідроізоляційний матеріал, азбестовий папір, просочений нафтовими окисненими бітумами.

ГІДРОІЗОЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для гідроізоляції (у 1 знач.).

ГІДРОІЗОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до гідроізоляції. ** **гідроізоляці́йні матеріа́ли** – водонепроникні матеріали, що застосовуються для гідроізоляції.

ГІДРОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Захист різних споруд і окремих конструкцій від шкідливого впливу води. 2. Те саме, що **гідроізоляці́йні матеріа́ли** (*див.* **гідроізоляці́йний**).

ГІДРОІЗОПЛЕ́ТА, -и, *ж.* Ізолінія вологості ґрунту на різних глибинах у різний час.

ГІДРОІЗОТЕ́РМА, -и, *ж.* Ізолінія температури води у даній товщині гірських порід.

ГІДРО́ЇДНІ, -их, *мн.* Клас водних безхребетних типу кишковопорожнинних.

ГІДРОКАЛІКО́З, -у, *ч.* Розширення ниркової чашечки внаслідок порушення відтоку сечі.

ГІДРОКАНА́Л, -у, *ч.* Канал для випробувань моделей кораблів, човнів, гідролітаків тощо.

ГІДРОКАРБОНА́Т, -у, *ч.* Хімічна сполука, що містить у своєму складі атомне угруповання HCO_3; кисла сіль вугільної кислоти.

ГІДРОКАХЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **кваші́оркор**.

ГІДРОКІНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ гідродинаміки, що вивчає рух рідини з урахуванням сил, які діють на рідину.

ГІДРОКЛИ́Н, -а, *ч.* Механічний пристрій, який регулюється або діє від гідравлічного приводу.

ГІДРОКОДО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, протикашльовий засіб.

ГІДРОКОМБІНЕЗО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **гідрокостю́м**.

ГІДРОКОМПРЕ́СОР, -а, *ч.* Гідравлічний компресор, який стискує гази тощо за допомогою рідини.

ГІДРОКОПІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має гідравлічний зв'язок командного пристрою (копіра) із системою, що стежить за ріжучим інструментом і направляє його.

ГІДРОКОРТИЗО́Н, -у, *ч.* Один із гормонів кори надниркових залоз, гормональний лікарський препарат; протизапальний засіб.

ГІДРОКО́СМОС, -у, *ч.* Про водну оболонку Землі; про глибинну частину океанів, морів, озер.

ГІДРОКОСТЮ́М, -а, *ч.* Спеціальний костюм для перебування у воді, під водою.

ГІДРОКРЕ́КІНГ, -у, *ч.* Каталітичний процес розкладу важких фракцій нафти і збагачення їх воднем для одержання високосортних мастил і палива. *Реактор для гідрокрекінгу.*

ГІДРО́КС, -у, *ч.* Спосіб безполум'яного вибуху, оснований на миттєвій реакції всередині патрона суміші хімічних речовин.

ГІДРОКСИ́Д, -у, *ч.* Продукт сполучення оксиду хімічного елемента з водою.

ГІДРОКСИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідрокси́д**.

ГІДРОКСИКИСЛОТА́, -и́, *ж.* 1. Будь-яка неорганічна оксигеновмісна кислота, у молекулі якої є одна або декілька гідроксильних груп. 2. Органічна кислота, яка крім кислотного карбоксилу, містить одну або декілька гідроксильних (спиртових) груп; спиртокислота.

ГІДРОКСИ́Л, -у, *ч.* Те саме, що **гідрокси́льна гру́па**.

ГІДРОКСИЛА́ЗИ, -а́з, *мн.* Ферменти, які каталізують процес гідроксилювання.

ГІДРОКСИЛАМІ́Н, -у, *ч.* Отруйна речовина, що її застосовують як сильний відновник.

ГІДРОКСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **гідрокси́льна гру́па** – група OH^-, що входить у молекули хімічних сполук.

ГІДРОКСО́НІЙ, -ю, *ч.* Одна з основних форм існування іона водню у водному розчині.

ГІДРОКСОСІ́ЛЬ, -со́лі, *ж.* Осно́вна сіль, що містить катіон металу, гідроксид-іона та аніони кислотного залишку.

ГІДРОЛАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Знижена здатність організму дитини регулювати вміст води в тканинах.

ГІДРОЛА́ЗИ, -ів, *мн.* Клас ферментів, які каталізують реакції розщеплення внутрішньомолекулярних зв'язків.

ГІДРОЛАКОЛІ́Т, -у, *ч.* Мерзлотна форма рельєфу, що має вигляд куполоподібного підвищення з льодовим ядром.

ГІДРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Реакція обмінного розкладу між різними сполуками і водою.

ГІДРОЛІЗА́ТИ, -ів, *мн.* Продукти гідролітичного розщеплення білків; широко застосовуються як кровозамінники.

ГІДРОЛІЗЕ́Р, -у, *ч.* Апарат для гідролізу; застосовується у крохмале-патоковому виробництві.

ГІДРО́ЛІЗНИЙ, -а, -е. Стос. до гідролізу.

ГІДРО́ЛІЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гідро́лізний**.

ГІДРОЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* Розкладатися в разі сполучення з водою.

ГІДРОЛІ́МФА, -и, *ж.* Рідина, що циркулює в каналах кишково-судинної системи деяких кишковопорожнинних тварин; переносить поживні речовини та продукти виділення.

ГІДРОЛІ́Т, -у, *ч.* Друга назва мінералів – гмелініту, гейзериту та енгідросу.

ГІДРОЛІТА́К, -а́, *ч.* Літак, що має пристосування для злітання з води, посадки на воду і плавання.

ГІДРОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гідро́лізний**.

ГІДРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із гідрології.

ГІДРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрології.

ГІДРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про водну оболонку земної кулі; вивчає кругообіг води у природі, властивості водних басейнів Землі.

ГІДРОЛОКА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для визначення місцезнаходження предметів у воді.

ГІДРОЛОКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до гідролокації, призначений для неї. *Гідролокаційна установка.*

ГІДРОЛОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Визначення за допомогою звукових хвиль місцезнаходження предметів у воді.

ГІДРОМАГНЕЗИ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Моноклінний чотириводний магнезійкарбонат.

ГІДРОМАНІПУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Маніпулятор з гідравлічним приводом.

ГІДРОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий потяг кидатися у воду.

ГІДРОМАСА́Ж, -у, *ч.* Масаж під водою з лікувальною та профілактичною метою.

ГІДРОМАСАЖИ́СТ, -а, *ч.* Спеціаліст з гідромасажу.

ГІДРОМАСА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідромаса́ж**.

ГІДРОМЕДУ́ЗА, -и, *ж.* 1. Рід плазунів родини змієшийних черепах. 2. Медузоїдні особини деяких кишковопорожнинних класу гідроїдних.

ГІДРОМЕЛІОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до гідромеліорації, до робіт із гідромеліорації. *Гідромеліоративні роботи.*

ГІДРОМЕЛІОРА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець із гідромеліорації.

ГІДРОМЕЛІОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поліпшення земельних угідь шляхом штучного зрошення, осушення боліт і т. ін.

ГІДРОМЕНІНГОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *ж.* Черепно-мозкова грижа, мішок якої складається із шкіри та мозкових оболонок і заповнений цереброспінальною рідиною.

ГІДРОМЕТАЛУРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до видобування металів із руд та відходів виробництв шляхом їх обробки водними розчинами хімічних реагентів.

ГІДРОМЕТАЛУ́РГІЯ, -ї, *ж.* Галузь металургії, до якої належать так звані мокрі способи добування металів.

ГІДРОМЕТЕО́РИ, -ів, *мн.* Атмосферні опади, що осаджуються з повітря.

ГІДРОМЕТЕОРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із гідрометеорології; працівник гідрометеослужби.

ГІДРОМЕТЕОРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрометеорології. ** **гідрометеорологі́чний прогно́з** – науково та методично обґрунтоване передбачення гідрометеорологічних умов або значень окремих елементів погоди. **гідрометеорологі́чні спостере́ження** – інструментальні вимірювання та візуальна оцінка гідрометеорологічних умов і стану атмосфери.

ГІДРОМЕТЕОРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, яка вивчає процеси, що відбуваються в гідросфері та атмосфері

Землі.

ГІДРОМЕТЕОСЛУ́ЖБА, -и, *ж.* Установа, в якій систематично ведеться спостереження за станом погоди, режимом рік, озер, морів і т. ін.

ГІДРОМЕТЕОЦЕ́НТР, -у, *ч.* Центральна установа, що об'єднує периферійні служби гідрологічного і метеорологічного спостереження та оповіщення.

ГІДРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення кількості та швидкості руху води у водному басейні.

ГІДРОМЕ́ТРА, -и, *ж.* Накопичення рідини у порожнині матки.

ГІДРОМЕТРИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з гідрометрії.

ГІДРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрометрії.

ГІДРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Частина гідрології, що розробляє методику вивчення режиму водних басейнів, вимірювання та обліку всіх вод земної поверхні.

ГІДРОМЕТСЛУ́ЖБА, -и, *ж.* Те саме, що **гідрометеослу́жба.**

ГІДРОМЕХАНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Особа, що працює в галузі гідромеханізації.

ГІДРОМЕХАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спосіб виконання земляних, гірничих та інших робіт за допомогою енергії потоку води.

ГІДРОМЕХА́НІКА, -и, *ж.* Розділ механіки, в якому вивчаються закони руху та рівноваги рідин і газів, а також закони взаємодії рідин і газів із твердими тілами, що межують із ними.

ГІДРОМІЄЛІ́Я, -ї, *ж.* Формування в тканині спинного мозку порожнин, які заповнені рідиною та (або) накопичення рідини в розширеному спинномозковому каналі.

ГІДРОМО́ДУЛЬ, -я, *ч.* 1. Показник витрати води на одиницю площі за певний проміжок часу. 2. Щит зі спеціальним вирізом для вимірювання середньої витрати води річки.

ГІДРОМО́ДУЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідромо́дуль.**

ГІДРОМОНІТО́Р, -а, *ч.* Знаряддя для створення і спрямування компактної та потужної струмини води, що використовується на земляних і гірничих роботах.

ГІДРОМОНІТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідромоніто́р.** *Гідромоніторна установка.*

ГІДРОМОНІТО́РНИК, -а, *ч.* Особа, що працює з гідромонітором.

ГІДРОМОНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Робітник, що здійснює монтаж гідроспоруд.

ГІДРОМОТО́Р, -а, *ч.* Машина, у якої ведена ланка (вал, шток) приводиться в обертання напором робочої рідини.

ГІДРОМОТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідромото́р.**

ГІДРОМУСКОВІ́Т, -у, *ч.* Різновид мусковіту, в кристалах якого деяка частка калійних катіонів замінена кислотними катіонами гідроксонію.

ГІДРОМУ́ФТА, -и, *ж.* Гідравлічний механізм, що передає обертовий рух.

ГІДРОНА́ВТ, -а, *ч.* Дослідник моря, який довгий час може перебувати в підводній споруді, ведучи свої спостереження.

ГІДРОНАМИ́В, -у, *ч.* Намив ґрунту за допомогою трубопроводу, що ним перекачується пульпа.

ГІДРОНАСО́С, -а, *ч.* Пристрій для напірного переміщення рідини.

ГІДРОНАФТАЛІ́Н, -у, *ч.* Продукти каталітичного гідрування нафталіну – горючі рідини, що їх використовують як моторне пальне.

ГІДРОНЕВАГО́МІСТЬ, -мості, *ж.* Стан невагомості при зануренні тіла у воду.

ГІДРОНЕФРО́З, -у, *ч.* Захворювання, яке характеризується прогресуючим розширенням ниркових чашечок та миски, що зумовлюється порушенням витоку сечі.

ГІДРО́НІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **гідроксо́ній.**

ГІДРОНІ́М, -а, *ч.* Вид топоніма, власна назва будь-якої водойми.

ГІДРОО́КИС, -у, *ч.*, *заст.* Гідроксид.

ГІДРОО́КИСЕНЬ, -сню, *ч.* Те саме, що **гідрокси́д** і **гідрооки́д.**

ГІДРООКИ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідроо́кисень.**

ГІДРООКСИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **гідрокси́д.**

ГІДРООКСИКІНУРЕНІНУРІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, в основі розвитку якої лежить недостатність ферменту кінуренінази.

ГІДРООКСИПРОЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Хвороба, що успадковується за аутосомно-рецесивним типом; проявляється розумовою відсталістю, судомами, різким збільшенням у крові та сечі гідрооксипроліну.

ГІДРООРТОФОСФА́Т, -у, *ч.*, *заст.* Гідрогеноортофосфат – сіль металу або металоподібної групи, що містить гідрогеортофосфат-іон.

ГІДРООЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **гідроочи́щення.**

ГІДРООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Очищення нафтопродуктів від домішок, що здійснюється каталітичним гідруванням продукту.

ГІДРООЧИ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **гідроочи́щення.**

ГІДРОПАНКРЕАТО́З, -у, *ч.* Захворювання, яке розвивається при стисненні протоків підшлункової залози.

ГІДРОПА́РК, -у, *ч.* Парк, у якому є штучні або природні водойми, що використовуються перев. для водного спорту та купання.

ГІДРОПАСИ́ВНИЙ, -а, -е. Пасивний до дії води.

ГІДРОПА́Т, -а, *ч.*, *мед.* Фахівець із гідропатії.

ГІДРОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до гідропатії.

ГІДРОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Лікування водою; гідротерапія.

ГІДРОПЕДОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про форми й закономірності руху води в ґрунті.

ГІДРОПЕРЕДА́ЧА, -і, *ж.* Сукупність гідравлічних механізмів, які служать для передачі енергії від головного вала до веденого.

ГІДРОПЕРИКА́РД, -у, *ч.* Накопичення транссудату в перикардіальній порожнині в кількості більше 30 мл.

ГІДРОПЕРИ́Т, -у, *ч.* Речовина, що використовується як дезінфікуючий засіб у випадках запальних захворювань, а також для освітлення волосся.

ГІДРОПЕРОКСИГРУ́ПА, -и, *ж.* Група атомів (радикал), що містить атом Гідрогену, сполучений із пероксогрупою – Оксиген – Оксиген.

ГІДРОПЕРОКСИ́Д, -у, *ч.* Неточна назва гідрогенопероксиду – продукту заміни одного гідрогенового атома в молекулі пероксогідрогену на органічний радикал або кислої солі, що містить гідрогенопероксид-аніон.

ГІДРОПЕРОКСИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідроперокси́д.**

ГІДРОПІДСИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Гідравлічний механізм, що полегшує водієві поворот стернового колеса.

ГІДРОПІОУРЕ́ТЕР, -а, *ч.* Накопичення гною в розширеному сечоводі.

ГІДРОПЛА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **гідроліта́к.**

ГІДРОПЛАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **глісува́ння.**

ГІДРОПНЕВМОПЕРИКАРДИ́Т, -у, *ч.* Запалення перикарду, при якому в його порожнині, крім ексудату, міститься повітря.

ГІДРОПНЕВМОТО́РАКС, -у, *ч.* Накопичення в плевральній порожнині рідини незапального походження та повітря чи газу.

ГІДРОПОДІ́БНІ, -их, *ім.* Ряд безхребетних тварин класу гідрозоїв.

ГІДРОПО́НІКА, -и, *ж.* Вирощування рослин без ґрунту безпосередньо на водному розчині поживних солей або на штучних замінниках ґрунту, зволожуваних цим розчином.

ГІДРОПОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гідропо́нний.**

ГІДРОПО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до вирощування рослин без ґрунту, на живильних розчинах. *Гідропонна теплиця.*

ГІДРОПО́СТ, -а́, *ч.* Пост гідрологічного спостереження та оповіщення.

ГІДРОПРЕ́С, -у, *ч.* Прес, у якому для створення тиску використовується рідина; гідравлічний прес.

ГІДРОПРЕСУВА́ННЯ, -я, *с.* Пресування за допомогою рідини, що знаходиться під високим тиском. *Гаряче гідропресування.*

ГІДРОПРИ́ВІД, -воду, *ч.* Привід, дія якого здійснюється за допомогою рідини.

ГІДРОПУ́ЛЬТ, -а, *ч.* Розпилювач рідини, який складається з бака, поршневого насоса та шланга.

ГІДРОРЕСУ́РСИ, -ів, *мн.* Природні запаси води як джерело електроенергії, база судноплавства і т. ін.

ГІДРОРЕ́Я, -ї, *ж.*: ** **Амніоти́чна гідроре́я** – тривале витікання навколоплодних вод внаслідок високого розриву оболонок плодного міхура.

ГІДРОРОЗРИ́В, -у, *ч.* Метод підвищення видобутку нафти шляхом нагнітання у свердловину рідини і створення тріщин у нафтонесучому шарі.

ГІДРОСА́ЛЬПІНКС, -у, *ч.* Накопичення прозорого, водянистого ексудату в матковій трубі при облітерації її маткового і ампулярного відділів.

ГІДРОСЕПАРА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для збагачення корисних копалин за допомогою струменя води.

ГІДРОСИЛОВИ́Й, -а́, -е́. Який використовує енергію води для технічних потреб.

ГІДРОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Система гідравлічних механізмів якої-небудь машини.

ГІДРОСЛЮДА́, -и́, *ж.* Породоутворюючий мінерал класу силікатів.

ГІДРОСМО́К, -а, *ч.* Те саме, що **гідронасо́с.**

ГІДРОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Поєднання азооспермії з надмірною кількістю рідини в спермі.

ГІДРОСПОРУ́ДА, -и, *ж.* Те саме, що **гідротехні́чна спору́да** (*див.* **гідротехні́чний**).

ГІДРОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гідроелектроста́нція.**

ГІДРОСТА́Т, -а, *ч.* Те саме, що **батисфе́ра.**

ГІДРОСТА́ТИКА, -и, *ж.* Розділ гідромеханіки, в якому вивчається рівновага рідин і газів під впливом прикладених до них сил.

ГІДРОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідростатики. ** **Гідростати́чне зва́жування** – метод вимірювання густини рідин і твердих тіл, який ґрунтується на архімедовій силі. **Гідростати́чний паради́кс** – явище, яке полягає в тому, що сила тиску рідини на дно нециліндричної посуди не дорівнює вазі рідини в посуді.

ГІДРОСУЛЬФА́Т, -у, *ч.* Неорганічна сполука – кисла сіль сірчаної кислоти.

ГІДРОСУЛЬФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідросульфа́т.**

ГІДРОСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Неорганічна сполука – кисла сіль сірководневої кислоти.

ГІДРОСУЛЬФІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідросульфі́д.**

ГІДРОСУЛЬФІ́Т, -у, *ч.* Неорганічна сполука – кисла сіль сірчистої кислоти

ГІДРОСУЛЬФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідросульфі́т.**

ГІДРОСУ́МІШ, -і, *ж.* 1. Спеціально приготовлена суміш різнорідних рідин, що має цільові властивості. 2. Механічна суміш часток сипучих чи подрібнених твердих матеріалів з водою – пульпа чи будівельний розчин.

ГІДРОСФЕ́РА, -и, *ж.* Сукупність усіх вод (океани, моря, підземні води, льодовики і т. ін.), що у вигляді перериваної оболонки огортають земну кулю.

ГІДРОТА́КСИС, -у, *ч.* Рух одноклітинних та колоніальних рослин та деяких тварин у бік меншої або більшої вологості.

ГІДРОТАЛЬКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі кристали, іноді з брунатним відтінком, прозорі із перламутровим полиском до воскового.

ГІДРОТАРТРА́Т, -у, *ч.* Неточна назва гідрогенотартрату.

ГІДРОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідротерапії.

ГІДРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **водоліку-ва́ння.**

ГІДРОТЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гідротерм. ** **Гідротерма́льні родо́вища** – родовища корисних копалин, що утворюються в результаті відкладання мінералів з гідротерм.

ГІДРОТЕ́РМИ, -те́рм, *мн.* Гарячі водні розчини, що утворюються у надрах Землі.

ГІДРОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідроте́рми.**

ГІДРОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець із гідротехніки.

ГІДРОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Наука про використання водних ресурсів і про боротьбу зі шкідливою дією води, а також галузь техніки, яка здійснює ці самі завдання.

ГІДРОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідротехніки. ** **Гідротехні́чна спору́да** – інженерна споруда для використання водних ресурсів або для боротьби з руйнівною дією водної стихії.

ГІДРОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Виготовлення фотографічних кольорових зображень із застосуванням водорозчинних барвників.

ГІДРОТО́РАКС, -у, *ч.* Накопичення транссудату у плевральних порожнинах.

ГІДРОТО́РФ, -у, *ч.* Торф, який добувається розмиванням торф'яних шарів струменем води.

ГІДРОТРА́НСПОРТ, -у, *ч.* Переміщення твердих матеріалів у завислому стані в потоці води.

ГІДРОТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Стос. до гідротранспорту.

ГІДРОТРАНСФОРМА́ТОР, -а, *ч.* Гідродинамічна передача, що використовується у трансмісіях автомобілів, тепловозів і т. ін.

ГІДРОТРОЇЛІ́Т, -у, *ч.* Тонкодисперсний феруммоносульфід з адсорбованою водою.

ГІДРОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Ростові рухи органів рослин у напрямку до більш або менш вологого середовища.

ГІДРОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до гідротропізму.

ГІДРОТУРБІ́НА, -и, *ж.* Двигун з обертовим рухом, у якому використовується енергія потоку води.

ГІДРОТУРБІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідротурбі́на.**

ГІДРОТУРБОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Будівництво гідротурбін.

ГІДРОУДА́Р, -у, *ч.* Різка зміна тиску рідини, викликана раптовою зміною швидкості її плину.

ГІДРОУДА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який володіє ударною дією, що створюється напором рідини (про машини, механізми). *Гідроударний механізм.* 2. Пов'язаний з використанням гідравлічних машин ударної дії.

ГІДРОУРЕ́ТЕР, -а, *ч.* Накопичення рідини в розширеному сечоводі.

ГІДРОУРЕТЕРОНЕФРО́З, -у, *ч.* Поєднання гідроуретера і гідронефрозу.

ГІДРОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Фахівець із гідрофізики.

ГІДРОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Розділ гідрології, в якому вивчаються фізичні властивості різних станів води Землі.

ГІДРОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрофізики.

ГІДРОФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Оснащений гідравлічною передачею. *Гідрофікована бурова установка.*

ГІДРОФІ́Л, -а, *ч.* Рослина, яка запилюється за допомогою води.

ГІДРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Запилення рослин за допомогою води.

ГІДРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрофільності.

ГІДРОФІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність речовини (матеріалу) змочуватися водою.

ГІДРОФІ́Т *див.* **гідрофі́ти.**

ГІДРОФІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гідрофі́т**, -а, *ч.*). Водяні рослини, частково або цілком занурені у воду (напр., рогіз, очерет тощо).

ГІДРОФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідрофі́т.**

ГІДРОФОБІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надання матеріалам властивості не змочуватися водою.

ГІДРОФОБІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Якому надана властивість не змочуватися водою.

ГІДРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь води.

ГІДРОФО́БНИЙ, -а, -е. Який має властивість не змочуватися (не просочуватися) водою або розчинятися у воді (про матеріали).

ГІДРОФО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гідрофо́бний.**

ГІДРОФО́Н, -а, *ч.* Прилад для приймання звукових хвиль, що виникають або поширюються у воді.

ГІДРОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідрофон.**

ГІДРОФО́РМІНГ, -у, *ч.* Один із видів риформінгу.

ГІДРОФОСФА́Т, -у, *ч.* Неточна назва гідрогенофосфату.

ГІДРОФТАЛА́Т, -у, *ч.* Неточна назва гідрогенофталату.

ГІДРОФТА́ЛЬМ, -а, *ч.* Збільшення та випинання очного яблука внаслідок підвищення внутрішньоочного тиску при вродженій глаукомі.

ГІДРОФТОРИ́Д, -а, *ч.* Неточна назва фторидів (флуоридів) онієвих катіонів.

ГІДРОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець із гідрохімії.

ГІДРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрохімії.

ГІДРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Наука про хімічний склад природних вод, методи його аналізу.

ГІДРОХІНО́Н, -у, *ч.* Багатоатомний фенол; застосовують у фотографії (проявник).

ГІДРОХІНО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гідрохіно́н.**

ГІДРОХО́Р, -у, *ч.* Рослина, яка розповсюджує своє насіння та плоди водною течією.

ГІДРОХОРІ́Я, -ї, *ж.*, *біол.* Розповсюдження насіння та плодів водною течією.

ГІДРОХО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до гідрохорії.

ГІДРОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *ж.*, *мед.* Водянка яєчка – скупчення серозної рідини між пластинками вагінальної оболонки яєчка.

ГІДРОЦЕРУСИ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Гексагональний мінерал.

ГІДРОЦЕФА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Людина, яка страждає на гідроцефалію.

ГІДРОЦЕФАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гідроцефалії.
ГІДРОЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Порушення нормального розвитку головного мозку, пов'язане з надмірним накопиченням рідини в ньому.
ГІДРОЦЕФАЛОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *ж.* Черепно-мозкова грижа, яка містить оболонки і тканину головного мозку, але не включає його шлуночків.
ГІДРОЦЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гідроцефалії.
ГІДРОЦИКЛО́Н, -у, *ч.* Апарат для поділу у вихровому водному середовищі твердих тіл, що різняться масою.
ГІДРОЦИЛІ́НДР, -а, *ч.* Циліндричний гідравлічний двигун.
ГІДРОЦИНКІ́Т, -у, *ч.* Моноклінний мінерал.
ГІДРОЦИСТО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Кіста потової залози.
ГІДРОША́ХТА, -и, *ж.* Шахта, в якій видобуток і транспортування вугілля, руди здійснюються гідромеханічним способом.
ГІДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес і реакція приєднання водню.
ГІДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* З'єднувати іони водню з органічними сполуками.
ГІДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гідування.
ГІДУВА́ННЯ, -я, *с.* Усунення відхилень оптичної осі телескопа від напрямку на досліджуваний об'єкт.
ГІЄ́НА, -и, *ж.* Хижа тварина, що живе в південних країнах і живиться перев. падаллю.
ГІЄ́НОВІ, -их, *ім.* Родина хижих ссавців.
ГІЄРОГРА́МА, -и, *ж.* Таємне письмо древніх жерців.
ГІЄРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Мистецтво зображувати святі предмети.
ГІЄРОДУ́ЛИ, -ів, *мн.* Невільники і невільниці, а також служителі при храмах у Стародавній Греції, які обробляли землю і платили оренду.
ГІЄРОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Форма урядування на чолі з духівництвом.
ГІЄРОМА́НТІЯ, -ї, *ж.* Ворожіння на жертовних тваринах.
ГІЄТОМЕ́ТР, -а, *ч.* Дощомір.
ГІК, -а, *ч.* Обертовий брус рангоуту, який розтягує нижній край вітрила.
ГІКО́РІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини горіхових.
ГІКСО́СИ, -ів, *мн.* Група азіатських племен; близько 1700 р. до н. е. вдерлися до Єгипту і завоювали його.
ГІКСО́СЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий гіксосам. // Прикм. до **гіксо́си**.
ГІЛЕ́Я, -ї, *ж.* Вологі, або дощові, тропічні ліси у Південній Америці.
ГІ́ЛКА, -и, *ж.* Невеликий боковий відросток, пагін дерева, чагарника або трав'янистої рослини.
ГІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гі́лка**. // Який складається з гілок.
ГІЛКУВА́ННЯ, -я, *с.* Утворення і ріст гілок у рослин.
ГІЛКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має гілки.
ГІЛКУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Випускати гілки.
ГІЛЛЯ́, гілля́, *с.* Збірн. до **гілля́**.
ГІЛЛЯ, -і, *ж.* Боковий відросток від стовбура дерева або чагарника, який розгалужується на менші відростки – гілки, віти.
ГІЛЛЯ́КА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **гілля́**.
ГІЛЛЯ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має велике або густе гілля (*див.* **гілля́**). 2. Який має відростки, схожі на гілки. *Гіллясти пшениця.*
ГІЛЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Наявність гілля (*див.* **гілля́**) або гілок.
ГІЛЛЯСТОКОЛО́СИЙ, -а, -е. Який має гіллястий колос.
ГІЛЛЯСТОРО́ГИЙ, -а, -е. Який має гіллясті (у 2 знач.) роги.
ГІЛЛЯ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гілля́ка**.
ГІЛЛЯ́ЧКО, -а, *с.*, *етн.* Те саме, що **гільце́**.
ГІЛЛЯ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **гілля́**.
ГІЛОЗОЇ́ЗМ, -у, *ч.* Філософське вчення, що розглядає всю матерію від самого початку як живу; погляд, відповідно до якого матерія ніколи не може існувати без духу, а дух – без матерії.
ГІЛОЗОЇ́СТ, -а, *ч.* Прихильник гілозоїзму.
ГІ́ЛОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гі́лка**.
ГІ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гі́лка**.
ГІЛЧА́СТИЙ[1], -а, -е. Те саме, що **гілля́стий**.
ГІЛЧА́СТИЙ[2], -а, -е, *діал.* Голчастий.
ГІЛЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **гілча́стий**.
ГІ́ЛЬБЕРТ, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця магніторушійної сили й різниці магнітних потенціалів у СГС системі одиниць (Гі).
ГІЛЬДЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Різновидність реформізму в англійському робітничому русі початку 20 ст., представники якого відмовлялися від класової боротьби.
ГІЛЬДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гі́льдія**.
ГІ́ЛЬДІЯ, -ї, *ж.* 1. У період раннього середньовіччя в Західній Європі – об'єднання купців і ремісників для захисту своїх інтересів або цехових привілеїв. 2. У дореволюційній Росії – один із розрядів, на які поділялося купецтво залежно від майнового стану.
ГІ́ЛЬЗА, -и, *ж.* 1. Металева трубка для кулі, снаряда, у дно якої вставляється капсуль. 2. Паперова трубка, що заповнюється тютюном. 3. *тех.* Назва деталей, що мають форму трубки.
ГІ́ЛЬЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гі́льза**.
ГІЛЬЗОТЕ́КА, -и, *ж.* В криміналістиці – систематизоване зібрання гільз, призначене для проведення ідентифікації стрілецької зброї.
ГІЛЬЙОТИ́НА, -и, *ж.* 1. Пристрій, що являв собою раму і лезо та служив для виконання смертних вироків. 2. *тех.* Те саме, що **гільйоти́нні но́жиці** (*див.* **гільйоти́нний**).
ГІЛЬЙОТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гільйоти́на**. ** **Гільйоти́нні но́жиці**, *тех.* – ножиці для прямолінійного різання листового металу.
ГІЛЬЙОТИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Страчений на гільйотині (у 1 знач.).
ГІЛЬЙОТИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гільйотинува́ти**.
ГІЛЬЙОТИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Страчувати на гільйотині (у 1 знач.).
ГІЛЬЙОШИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для гільйошування.
ГІЛЬЙОШИ́РУВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **гільйоши́рувати**.
ГІЛЬЙОШИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. тех.* Гравірувати камінь, метал, дерево або скло механічним способом.
ГІЛЬСОНІ́Т, -у, *ч.* Друга назва мінералу уїнтаїту.
ГІЛЬЦЕ́, -я́, *с.*, *етн.* Обрядове дерево українського весілля, що прикрашається квітами, ягодами, колосками тощо і стоїть на столі протягом усього весілля.
ГІЛЬЦЕ́М, *присл.*, *діал.* Без одягу, голяка.
ГІЛЯ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гіля́к**, -а́, *ч.*; **гіля́чка**, -и, *ж.*), *заст.* Народність, що живе на Сахаліні та в нижній течії річки Амуру; нівхи.
ГІЛЯ́НЕЦЬ *див.* **гіля́нці**.
ГІЛЯ́НКА *див.* **гіля́нці**.
ГІЛЯ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **гіля́нець**, -нця, *ч.*; **гіля́нка**, -и, *ж.*). Народ, який живе в Ірані.
ГІМАЛА́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Легкий альпіністський намет.
ГІМАЛА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гімалаї.
ГІ́МЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Одна з форм англійського органума чи дисканта. 2. В англійській багатоголосній музиці 15 – 16 ст. – розділення одного з голосів на два.
ГІ́МЕН, -у, *ч.* Дівоча перетинка, що затуляє піхву.
ГІМЕНЕ́Й, -я, *ч.*, *міф.* У давньогрецькій міфології – бог шлюбу. ** **Узи́ Гімене́я**, *уроч.* – шлюбний союз.
ГІМЕНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гіменія.
ГІМЕ́НІЙ, -я, *ч.* Шар спороутворювальних клітин на поверхні або всередині плодових тіл багатьох грибів та лишайників.
ГІМЕНОЛЕПІДО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз людини, ссавців і деяких птахів.
ГІМЕНОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* Група порядків базидіальних грибів з відкритим спороносним шаром на плодових тілах.
ГІМЕНОПТЕ́РИ, -те́р, *мн.* Перетинчастокрилі комахи (оси, бджоли, мурашки тощо).
ГІМЕНОРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Накладання швів на дівочу пліву.
ГІМЕНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин дівочої пліви.
ГІМЕНОФО́Р, -у, *ч.* Поверхня плодових тіл грибів, що несе шар спороутворювальних клітин.
ГІМЕНОФОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гіменофору.
ГІМН, -у, *ч.* 1. Урочиста пісня, прийнята як символ державної або класової єдності. 2. Урочиста хвалебна пісня або музичний твір на честь кого-, чого-небудь. 3. *перен.* Захоплена хвала кому-, чому-небудь.
ГІМНАЗИ́СТ, -а, *ч.* Учень гімназії.
ГІМНАЗИ́СТИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Зменш. до **гімназист**.
ГІМНАЗИ́СТКА, -и. Жін. до **гімназист**.
ГІМНАЗИ́СТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гімназистка**.
ГІМНАЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гімназист** і **гімна́зія**.
ГІМНАЗІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гімна́зія**.
ГІМНАЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гімна́зія**.
ГІМНА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Середній загальноосвітній навчальний заклад.
ГІМНА́СІЙ, -ю, *ч.* Державний навчально-виховний заклад у Стародавній Греції, а також на елліністичному Сході.
ГІМНА́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, який займається гімнастикою.
ГІМНАСТЕ́РКА, -и, *ж.* Військова формена сорочка з цупкої тканини з відкладним або стоячим коміром.
ГІМНА́СТИКА, -и, *ж.* 1. Система фізичних вправ, яка сприяє загальному розвиткові організму та зміцненню здоров'я. 2. Вид спорту. ** **Спорти́вна гімна́стика** – вправи на гімнастичних снарядах або килимі, при виконанні яких головним навантаженням є вага власного тіла спортсмена. **Худо́жня гімна́стика** – жіночий різновид спорту, у якому оцінюється складність, точність та граціозність виконання вправ.
ГІМНАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гімнастики. // Признач. для вправ із гімнастики.
ГІМНА́СТКА, -и. Жін. до **гімна́ст**.
ГІМНЕ́ТИ, -ів, *мн.* Легкоозброєні вояки у Стародавній Греції.
ГІМНУ́РИ, -ів, *мн.* Підродина ссавців сімейства їжаків.
ГІН, го́ну, *ч.* 1. Дія за знач. **гна́ти** і **гна́тися**. 2. *с. г.* Смуга поля, що обробляється машиною, знаряддям в один захват (загін). 3. *спец.* Стан і поведінка багатьох ссавців у період парування, що характеризується збудженням, підвищеною рухливістю, втратою сторожкості.
ГІНА́НДРИ, -на́ндр, *мн.* Жінки, які відзначаються чоловічими вторинними статевими ознаками.
ГІНАНДРІ́Я, -ї, *ж.* Див. **андрогінія**.
ГІНАНДРОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Аномалія, яка полягає в тому, що в одному організмі ділянки тіла мають генотип та ознаки різних статей.
ГІНАТРЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Заросщення статевого каналу в одному із його відділів.
ГІНГІВЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне вирізання ясеневих сосочків або ясеневого краю.
ГІНГІВІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки ясен, спричинюване карієсом зубів, деякими гострими інфекційними хворобами.
ГІНГІВОСТОМАТИ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення слизової оболонки ясен та інших ділянок ротової порожнини.
ГІНГІВОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розтин ясен.
ГІ́НДІ, *невідм.*, *ж.* Див. **хі́нді**.
ГІНДУСТА́НЕЦЬ, -а́нця, *ч.* Див. **хіндуста́нець**.
ГІНДУСТА́НІ, *невідм.*, *ж.* Див. **хіндуста́ні**.
ГІНЕКЕ́Й, -ю, *ч.* У Стародавній Греції – жіноча частина дому.
ГІНЕКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження внутрішніх статевих органів жінки із застосуванням подвійного контрастування.
ГІНЕКОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Стадія розвитку суспільства, що характеризується пануванням жінок.
ГІНЕКО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із гінекології.
ГІНЕКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гінекології.
ГІНЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь медицини, що вивчає діяльність жіночих статевих органів у нормальних та патологічних умовах в усі періоди життя жінки.
ГІНЕКОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гінекофілія**.
ГІНЕКОМА́СТ, -а, *ч.* Той, хто страждає на гінекомастію.
ГІНЕКОМА́СТІЯ, -ї, *ж.* Збільшення однієї чи обох молочних залоз у чоловіків.
ГІНЕКОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Нестримне прагнення чоловіка до статевих контактів з новими жінками.
ГІНЕКОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь жінок.
ГІНЕЦЕ́Й, -ю, *ч.* Див. **гінеке́й**.
ГІНЕ́Я, -ї, *ж.* Англійська золота монета, що була в обігу в 1663 – 1817 рр.
ГІНЗБУРГІ́Т, -у, *ч.* Групова назва каолінових мінералів, що містять Алюміній, Ферум, Магнезій, Кальцій та ін.
ГІ́НКА, -и, *ж.*, *с. г.* Те саме, що **гін** 2.
ГІ́НКГО, *невідм.*, *с.* Декоративна рослина родини гінкгових.
ГІНКИ́Й, -а́, -е́. 1. Такий, що буйно і швидко росте. 2. Витягнутий вгору і тонкий. 3. *перен.* Такий, що в'ється, простягається далеко (про шлях, стежку і т. ін.). 4. Такий, що швидко рухається; стрімкий, швидкий.
ГІ́НКО. Присл. до **гінкий** 1, 4.
ГІ́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Вільний.
ГІ́ННО, *зах.* Присл. до **гі́нний**.
ГІНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Особлива форма розмноження та розвитку, за якої відсутнє об'єднання спадкового матеріалу батьків через злиття ядер їхніх статевих клітин.
ГІНОСФІЗІ́Я, -ї, *ж.* Жіноча форма тазу у чоловіків.
ГІНОТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* У релігіях деяких народів – шанування одного з багатьох богів, головного.
ГІНОФО́Р, -а, *ч.* Подовжена частина квітколожа у квітці, що виносить пестики або плоди вище оцвітини та андроцея.
ГІ́НТЕРЛАНД, -а, *ч.* 1. Район, що межує з промисловим або торговельним центром. 2.*заст.* В колоніальній політиці – прилегла до завойованої колоніальної території область, на яку дана імперіалістична держава пред'являє свої права.
ГІНЧАКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Який швидко росте.
ГІНЬЙО́ЛЬ, -я, *ч.* 1. Персонаж французького театру ляльок (подібний до російського Петрушки). 2. П'єси, вистави, сценічні прийоми, що базуються на зображенні лиходійств, побиття тощо.
ГІОСЦІАМІ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд, що є в деяких рослинах родини пасльонових (у блекоті, беладоні, дурмані).
ГІПАКУЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад слуху.
ГІПА́ЛАГА, -и, *ж.* Зміщення означень від одного означуваного слова до іншого.
ГІПАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відносна нечутливість до болю.
ГІПАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Зниження больової чутливості.
ГІПАРІО́Н, -у, *ч.* Рід вимерлих непарнокопитих тварин родини коневих.
ГІПА́РХ, -а, *ч.* Начальник кінного загону у Стародавній Греції.
ГІПЕА́СТРУМ, -у, *ч.* Рід цибулинних трав родини амарилісових.
ГІПЕНГІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь відповідальності.
ГІПЕР... Перша частина складних слів, що вказує на збільшення чого-небудь проти норми, напр.: г і п е р б о л і з м, г і п е р т о н і я.
ГІПЕРАДРЕНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Синдром, що розвивається внаслідок гіперадреналінемії.
ГІПЕРАДРЕНАЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Збільшення вмісту адреналіну в крові.
ГІПЕРАЗОТУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **азотурія**.
ГІПЕРАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до гіперактивності.
ГІПЕРАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Енергійна, неадекватна рухова активність.
ГІПЕРАКУЗІ́Я, -ї, *ж.* Ненормально посилена гострота слуху.
ГІПЕРАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Надмірна чутливість до болю.
ГІПЕРАЛЬДОСТЕРОНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Збільшений вміст альдостерону в крові.
ГІПЕРАМІЛАЗУРІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст амілази в сечі.
ГІПЕРАМІНОАЦИДЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **аміноацидемія**.
ГІПЕРАМІНОАЦИДУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **аміноацидурія**.
ГІПЕРАМОНІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст вільних іонів амонію в плазмі крові.
ГІПЕРАЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Такий, що характеризується гіперхлоргідрією.
ГІПЕРБАЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Ультраосновні гірські породи.
ГІПЕРБАРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Гіпербари́чна оксигена́ція** – лікування киснем під підвищеним тиском.

ГІПЕРБАРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування хворих у газовому середовищі із підвищеним тиском.

ГІПЕРБАТО́Н, -у, *ч.* Стилістична фігура, в якій порушено усталену синтаксичну послідовність слів.

ГІПЕРБІЛІРУБІНЕМІ́Ї, -і́й, *мн.*, *мед.* Група захворювань та синдромів, які характеризуються жовтяничним забарвленням шкіри та слизових за нормальних інших показників функції печінки.

ГІПЕ́РБОЛА[1], -и, *ж.* Стилістичний засіб навмисного перебільшення з метою посилення виразності. // Всяке перебільшення.

ГІПЕ́РБОЛА[2], -и, *ж.*, *мат.* Незамкнена крива з двох віток, що утворюються в разі перетину площиною обох порожнин конуса.

ГІПЕРБОЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Застосування гіперболи (*див.* **гіпе́рбола**[1]).

ГІПЕРБОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Художнє перебільшення.

ГІПЕРБОЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Побудований на гіперболі (*див.* **гіпе́рбола**[1]). // Перебільшений.

ГІПЕРБОЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Надмірно перебільшувати.

ГІПЕРБОЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто застосовує гіперболу (*див.* **гіпе́рбола**[1]).

ГІПЕРБОЛІ́ЧНИЙ[1], -а, -е. Який являє собою гіперболу (*див.* **гіпе́рбола**[1]). // Надзвичайно перебільшений.

ГІПЕРБОЛІ́ЧНИЙ[2], -а, -е, *мат.* Прикм. до **гіпе́рбола**[2]. // Який має форму гіперболи.

ГІПЕРБОЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гіперболі́чний**[1].

ГІПЕРБОЛІ́ЧНО, *присл.* Засобами гіперболи (*див.* **гіпе́рбола**[1]).

ГІПЕРБОЛО́ЇД, -а, *ч.*, *мат.* Поверхня, що утворюється обертанням гіперболи навколо осі.

ГІПЕРБОЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіперболо́їд**.

ГІПЕ́РБОЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпе́рбола**.

ГІПЕРБОРЕ́ЄЦЬ *див.* **гіперборе́йці**.

ГІПЕРБОРЕ́Ї, -ів (*одн.* **гіперборе́й**, -я), **ГІПЕРБОРЕ́ЙЦІ**, -ів (*одн.* **гіперборе́єць**, -е́йця), *мн.*, *міф.* Казковий вічно юний народ, що жив у якійсь райській країні, насолоджувався сонячним світлом, не знав воєн і чвар.

ГІПЕРБОРЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий гіперборейцям, схожий на них.

ГІПЕРБОРЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Див. **гіперборе́ї**.

ГІПЕРБРАХІЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджена аномалія розвитку черепа – поперечний розмір голови надмірно переважає поздовжній.

ГІПЕРВАЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, зумовлена порушенням обміну амінокислоти валіну.

ГІПЕРВЕНТИЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпервентиля́ція**.

ГІПЕРВЕНТИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підвищена вентиляція легенів внаслідок посиленого дихання.

ГІПЕРВІТАМІНО́З, -у, *ч.* Інтоксикація організму людини або тварин, спричинена надмірним вживанням вітамінів.

ГІПЕРВОЛЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **плето́ра**.

ГІПЕРГАЗІ́Я, -ї, *ж.* Характеристика підвищеної активності в маніакальній фазі біполярного розладу настрою.

ГІПЕРГА́МІЯ, -ї, *ж.* Процес усередині касти, за якого жінці, що перебуває у шлюбі, може бути дозволений перехід у касту чоловіка (але не навпаки).

ГІПЕРГАММАГЛОБУЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст у крові імуноглобулінів.

ГІПЕРГЕВЗІ́Я, -ї, *ж.* Підвищення смакових відчуттів.

ГІПЕРГЕДОНІ́Я, -ї, *ж.* Патологічно підвищений потяг до насолоджень та розваг.

ГІПЕРГЕНЕ́З, -у, *ч.* Сукупність процесів утворення гірських порід, мінералів і руд на земній поверхні та у приповерхневих горизонтах земної кори.

ГІПЕРГЕНІТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **гіпергона́дизм**.

ГІПЕРГЕПАРИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, в основі якої лежить підвищений вміст гепарину в крові.

ГІПЕРГІДРАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надмірний вміст води в організмі та його окремих тканинах.

ГІПЕРГІДРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Надмірне потіння.

ГІПЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Слабка опірність організму хвороботворним агентам навколишнього середовища.

ГІПЕРГЛІКЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіперглікемі́я**.

ГІПЕРГЛІКЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищена кількість цукру в крові. ** **Аліментáрна гіперглікемі́я** – глікемія, яка виникає після приймання їжі, багатої на вуглеводи.

ГІПЕРГЛІКОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст цукру в шкірі.

ГІПЕРГЛІКОРАХІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст цукру в цереброспінальній рідині.

ГІПЕРГЛІЦИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гліцинемі́я**.

ГІПЕРГОНАДИ́ЗМ, -у, *ч.* Надмірний ранній розвиток статевих органів; передчасне статеве дозрівання.

ГІПЕРДИНАМІ́Я, -ї, *ж.* Найвище напруження організму.

ГІПЕРДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.*, *спец.* Перебільшення лікарем небезпеки захворювання пацієнта.

ГІПЕРДРО́З, -у, *ч.* Посилене потіння.

ГІПЕРЕКСТЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Можливість більшого, ніж у нормі, розгинання в суглобі.

ГІПЕРЕЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Надзвичайно еластичний.

ГІПЕРЕМЕ́ЗА, -и, *ж.*, *мед.* Надмірне, невпинне блювання.

ГІПЕРЕМІ́Я, -ї, *ж.* Розширення судин та приплив крові до якої-небудь частини тіла або органа.

ГІПЕРЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Підвищена реактивність організму.

ГІПЕРЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Підвищена чутливість органів чуття до звичайних фізичних подразників.

ГІПЕРЗАРЯ́Д, -у, *ч.* Одна з характеристик сильно взаємодіючих частинок (адронів), що дорівнює сумі баріонного заряду і дивності.

ГІПЕРЗВУК, -у, *ч.* Звукові коливання надвисокої частоти.

ГІПЕРЗВУКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до гіперзвуку, який має частоту коливань гіперзвуку. *Гіперзвукова швидкість.* 2. Який летить із такою швидкістю, що здійснюється з такою швидкістю.

ГІПЕРИ́ЗМ, -а, *ч.* Структурно видозмінена одиниця мови, яка виникла внаслідок пристосування однієї мовної системи до іншої.

ГІПЕРИНО́З, -у, *ч.* Підвищений вміст фібриногену в крові.

ГІПЕРІМУНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повторна імунізація з метою тривалого підтримання в організмі високого титру антитіл до відповідного антигена.

ГІПЕРІНДИКАНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст індикану в крові.

ГІПЕРІНСУЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст інсуліну в крові.

ГІПЕРІНСУЛІНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання, обумовлене абсолютним або відносним підвищенням рівня інсуліну.

ГІПЕРІНФЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Винятково швидке зростання товарних цін і грошової маси в обігу, що веде до різкого знецінювання грошової одиниці, розладу платіжного обігу.

ГІПЕРІО́Н, -а, *ч.* Супутник Сатурна.

ГІПЕРКАЛІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищення концентрації калію в сироватці крові.

ГІПЕРКАЛЬЦЕМІ́Я, -ї, *ж.* Генетичний розлад, який характеризується неправильним кальцієвим обміном у дітей; синдром Вільямса.

ГІПЕРКАЛЬЦІЄМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіперкальціємії.

ГІПЕРКАЛЬЦІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищення концентрації загального кальцію в плазмі крові.

ГІПЕРКАЛЬЦІУРІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст кальцію в сечі.

ГІПЕРКАПНІ́Я, -ї, *ж.* Підвищення напруження вуглекислого газу в артеріальній крові та в тканинах організму.

ГІПЕРКАТЕ́КСИС, -у, *ч.*, *псих.* Спрямування психічної енергії на один процес з (несвідомою) метою продовження або полегшення іншого.

ГІПЕРКЕРАТО́З, -у, *ч.* Надмірне потовщення рогового шару епідермісу.

ГІПЕРКЕТОНЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіперкетонемії.

ГІПЕРКЕТОНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст кетонових тіл у крові.

ГІПЕРКІНЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Рухові розлади, що виникають за певних уражень центральної нервової системи.

ГІПЕРКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Надмірна і неадекватна рухова активність, крайня невгамовність.

ГІПЕРКІНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Надмірна чутливість до кінестетичних відчуттів.

ГІПЕРКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **гіперкінети́чний синдро́м** – психопатологічний розлад, який проявляється руховим збудженням з переважанням мимовільних і експресивних рухів.

ГІПЕРКО́МПЛЕКСНИЙ, -а, -е: ** **гіперко́мплексні чи́сла** *мат.* – елементи скінченновимірної алгебри з одиницею над полем дійсних чисел.

ГІПЕРКОН'ЮГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **надсупря́ження**.

ГІПЕРКОРТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Симптомокомплекс, що зумовлений надмірним вмістом у крові кортикостероїдів.

ГІПЕРКРЕАТИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст креатину в плазмі крові.

ГІПЕРКРИТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Один із напрямів історіографії античності на межі 19 – 20 ст., що заперечував достовірність ранньогрецьких та ранньоримських історичних переказів.

ГІПЕРКУ́Б, -а, *ч.*, *мат.* Абстрактна фігура, яка задає область експерименту у багатовимірному просторі і є деяким аналогом куба.

ГІПЕРКУ́БОВИЙ, -а, -е. Стос. до гіперкуба.

ГІПЕРЛЕЙКОЦИТО́З, -у, *ч.* Надзвичайно високий вміст лейкоцитів у крові.

ГІПЕРЛЕКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Раннє оволодіння читанням.

ГІПЕРЛЕЦИТИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст лецитинів у крові.

ГІПЕРЛІПАЗУРІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст ліпази в крові.

ГІПЕРЛІПЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Група ферментопатій, що характеризується порушенням жирового обміну.

ГІПЕРЛІПІДЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ліпідемі́я**.

ГІПЕРМАГНІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст магнію в сироватці крові.

ГІПЕРМАНГАНА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **перманганáт**.

ГІПЕРМА́НІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Стан, за якого проявляється надмірна активність, швидкі та безладні рухи і мова.

ГІПЕРМА́РКЕТ, -у, *ч.* Магазин самообслуговування, торговою площею більше 3000 кв. м із широким асортиментом товарів.

ГІПЕРМЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена надмірна кількість кінцівок.

ГІПЕРМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Надто сильні і (або) тривалі менструальні виділення. 2. Патологічно часті менструації.

ГІПЕРМЕТІОНІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищення концентрації вільного метіоніну в сироватці (плазмі) крові.

ГІПЕРМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіперметрії.

ГІПЕРМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Надмірність рухів; ознака ураження мозочка і його провідних шляхів.

ГІПЕРМЕТРОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад зору; далекозорість.

ГІПЕРМІМІ́Я, -ї, *ж.* Підсилення мімічних рухів.

ГІПЕРМНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Надмірна пам'ять (екстраординарна здатність запам'ятовувати імена, дати, минулий досвід тощо).

ГІПЕРМОРТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мед.* Див. **гіперкінезі́я**.

ГІПЕРМОРФО́З, -у, *ч.* Тип філогенетичного розвитку, що веде до порушення звичних взаємозв'язків організму з середовищем внаслідок гіпертрофії окремих органів.

ГІПЕРНАТРІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст натрію в плазмі крові.

ГІПЕРНЕФРО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Рак нирки.

ГІПЕРОКСЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст кисню в крові.

ГІПЕРОКСИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **оксогені́д**.

ГІПЕРОКСІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст кисню в тканинах організму внаслідок збільшення його вмісту в повітрі, що вдихається.

ГІПЕРО́Н, -а, *ч.* Нестійка елементарна частинка, важча від протона і нейтрона.

ГІПЕРОНІ́МІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Родове слово родовидових відношень, що характеризуються привативною опозицією і включеною дистрибуцією.

ГІПЕРОНІХІ́Я, -ї, *ж.* Прискорений ріст нігтів.

ГІПЕРО́ПІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Форма далекозорості, нездатність чітко фокусувати погляд на близьких об'єктах.

ГІПЕРОРЕКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Надмірний апетит.

ГІПЕРОСМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Підвищена чутливість до запахів.

ГІПЕРО́СМОС, -у, *ч.* Збільшення осмотичного тиску фізіологічних рідин організму.

ГІПЕРОСМОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіперосмосу.

ГІПЕРОСТО́З, -у, *ч.* Патологічне (надмірне) розростання кісткової тканини.

ГІПЕРПАРАТИРЕО́З, -у, *ч.* Захворювання, обумовлене гіперфункцією навколощитоподібних залоз.

ГІПЕРПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Хворобливе підвищення чутливості, коли звичайні подразники викликають біль, неприємні відчуття.

ГІПЕРПІГМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підсилена пігментація шкіри або слизових оболонок.

ГІПЕРПІРЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Підвищення температури тіла вище 41 °С.

ГІПЕРПІТУЇ́ТАРИЗМ, -у, *ч.* Підвищення гормональної активності гіпофіза.

ГІПЕРПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Надмірне розростання тканини тваринного чи рослинного організму внаслідок патологічного розмноження клітин.

ГІПЕРПЛО́ЇД, -а, *ч.* Клітина (або організм), що мають надмірну кількість окремих хромосом або зайвий набір (набори) хромосом.

ГІПЕРПЛОЩИНА́, -и́, *ж.* Найпростіша гіперповерхня.

ГІПЕРПНО́Е, *невідм.*, *с.*, *мед.* Посилене дихання або за частотою вдихів, або за глибиною.

ГІПЕРПОВЕРХНЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до гіперповерхні.

ГІПЕРПОВЕ́РХНЯ, -і, *ж.* Узагальнення поняття звичайної поверхні тривимірного простору на випадок багатомірного простору.

ГІПЕРПОЛІМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Значні і тривалі (більше 6 – 7 днів) менструації.

ГІПЕРПОЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Посилення поляризації. 2. В нейропсихології – посилення мембранного потенціала нейрона.

ГІПЕРПРЕСУВА́ННЯ, -я, *с.* Виробництво деталей шляхом сильного стискування під пресом.

ГІПЕРПРОЗЕ́КСІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Надмірна фіксація на деякій ідеї за виключення інших.

ГІПЕРПРОЛІНУРІ́Я, -ї, *ж.* Підвищене виділення з сечею проліну; ознака спадкового нефриту.

ГІПЕРПРОТЕЇНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст білка в крові.

ГІПЕРРЕАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Один із напрямів сучасного модернізму, представники якого проголошують лозунг "надправдивого" зображення дійсності, проте доводять його до абсурду.

ГІПЕРРЕФЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* Підвищення сегментарних функцій.

ГІПЕРСАЛІВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підвищене виділення слини, що має понижену в'язкість.

ГІПЕРСАРКОЗИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, яка характеризується значною затримкою фізичного і психічного розвитку.

ГІПЕРСЕКРЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Надмірне виділення секретів будь-якою залозою.

ГІПЕРСЕКСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що характеризується підвищеною сексуальністю, статевою активністю.

ГІПЕРСЕКСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гіперсексуа́льний**.

ГІПЕРСЕНСИБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Збільшення світлочутливості фотоматеріалу безпосередньо перед зніманням.

ГІПЕРСОМНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіперсомнії. *Гіперсомнічний синдром.*

ГІПЕРСОМНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад сну, який характеризується надмірним сном, сонливістю.

ГІПЕРСО́НІК, -а, *ч.* Надзвуковий літак.

ГІПЕРСПЛЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **спленомегáлія**.

ГІПЕРСТЕ́Н, -у, *ч.* Породоутворюючий мінерал класу силікатів.

ГІПЕРСТЕНУРІ́Я, -ї, *ж.* Збільшений вміст у сечі щільних речовин.

ГІПЕРСУБЛІМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Стійке гальмування сексуальних проявів та інтересів мотиваціями і активністю творчого, виробничого або іншого характеру.

ГІПЕРТЕ́КСТ, -у, *ч.* Комп'ютерна текстова система, що пов'язує між собою різні електронні документи, та дозволяє користувачам переходити з одного на інший.

ГІПЕРТЕ́КСТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіперте́кст**.

ГІПЕРТЕЛІ́Я, -ї, *ж.* 1. Вроджене збільшення кількості сосків молочних залоз. 2. Гіпертрофія одного або обох сосків молочних залоз.

ГІПЕРТЕЛОРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Патологічне збільшен-

ня відстані між будь-якими парними органами.

ГІПЕРТЕНЗИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпертензії. *Гіпертензивний синдром. Гіпертензивні засоби.*

ГІПЕРТЕНЗИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **ангіотензи́н**.

ГІПЕРТЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Підвищений гідростатичний тиск у порожнинах організму, порожнистих органах і судинах.

ГІПЕРТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпертермії.

ГІПЕРТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Перегрівання; штучне підвищення температури тіла людини або тварини, зумовлене зовнішніми фізичними факторами.

ГІПЕРТИМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Симптомокомплекс, зумовлений персистуючою функціонуючою вилочковою залозою. 2. Підвищений настрій, який супроводжується підсиленою руховою і психічною активністю. 3. Надмірна емоційність, збудливість.

ГІПЕРТИПІ́Я, -ї, *ж.* Переведення зображення на металеву пластинку – плоскодрукувальну форму.

ГІПЕРТИРЕО́З, -у, *ч.*, *мед.* Посилення функції щитовидної залози.

ГІПЕРТО́НІК, -а, *ч.*, *розм.* Хворий на гіпертонію.

ГІПЕРТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпертонії. ** **Гіпертоні́чна хворо́ба** – захворювання, яке полягає в підвищенні кров'яного тиску в артеріальних судинах.

ГІПЕРТОНІ́Я, -ї, *ж.* 1. Підвищення кров'яного тиску, здебільшого в артеріях, що настає внаслідок деяких захворювань. 2. *розм.* Те саме, що **гіпертоні́чна хворо́ба** (*див.* **гіпертоні́чний**). 3. Надмірне напруження м'язів, що проявляється їх опором розтягненню та порушенням функції відповідних м'язових органів та систем.

ГІПЕРТРИХО́З, -у, *ч.*, *мед.* Надмірне оволосіння. ** **Діабети́чний гіпертрихо́з** – трихоз, який розвивається у хворих на діабет. **Клімактери́чний гіпертрихо́з** – гіпертрихоз у жінок у період клімаксу, що розвивається зазвичай на обличчі. **Пуберта́тний гіпертрихо́з** – гіпертрихоз у дівчат у пубертатний період, що розвивається зазвичай на обличчі і навколо сосків молочних залоз.

ГІПЕРТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпертрофі́я**.

ГІПЕРТРОФІ́Я, -ї, *ж.* 1. Збільшення об'єму тканини тіла, органа або його частини. 2. Всякий надмірний розвиток, надлишок чого-небудь. ** **Гормона́льна гіпертрофі́я** – гіпертрофія, що розвивається внаслідок порушення функції ендокринної системи. **Компенсато́рна гіпертрофі́я** – гіпертрофія органа, яка розвивається внаслідок підсилення його функції. **Регенераці́йна гіпертрофі́я** – гіпертрофія частини органа, яка розвивається внаслідок пошкодження або видалення іншої його частини.

ГІПЕРТРОФО́ВАНИЙ, -а, -е. Який зазнав гіпертрофії. *Гіпертрофовані м'язи.*

ГІПЕРТРОФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гіпертрофува́тися**. *Гіпертрофування м'язів.*

ГІПЕРТРОФУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* Зазнавати гіпертрофії.

ГІПЕРУРБАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надмірна урбанізація.

ГІПЕРУРИКЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, яка характеризується розумовою відсталістю, нападами агресивної поведінки тощо.

ГІПЕРФАГІ́Я, -ї, *ж.* Синдром, що спричиняє надмірне прийняття їжі, посилене накопичення жирової тканини та ожиріння.

ГІПЕРФАЗІ́Я, **ГІПЕРФРАЗІ́Я**, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічно надмірне говоріння.

ГІПЕРФАЛА́НГІЯ, -ї, *ж.* Вроджене збільшення кількості фаланг пальців рук або ніг.

ГІПЕРФОСФАТЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст фосфатів у крові.

ГІПЕРФРАГМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Частинки атомного ядра, що виникають під час ядерної реакції при високих енергіях.

ГІПЕРФРАЗІ́Я *див.* **гіперфазія**.

ГІПЕРФРЕНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Надмірна психічна активність. 2. *рідко.* Надзвичайно високі інтелектуальні здібності.

ГІПЕРФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Посилення діяльності (функції) якого-небудь органа, тканини, системи.

ГІПЕРХІЛІ́Я, -ї, *ж.* Підвищене виділення шлунковими залозами соляної кислоти та ферментів.

ГІПЕРХЛОРГІДРІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст соляної кислоти в шлунковому соку.

ГІПЕРХЛОРЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст хлоридів у сироватці крові.

ГІПЕРХЛОРУРІ́Я, -ї, *ж.* Підвищене виділення хлоридів із сечею.

ГІПЕРХОЛЕСТЕРИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Збільшення вмісту холестерину в крові.

ГІПЕРХРОМАЗІ́Я, -ї, *ж.* Ступінь забарвлення еритроцитів, зумовлений підвищеним насиченням їх гемоглобіном.

ГІПЕРХРОМАТО́З, -у, *ч.* 1. Підвищене забарвлення органів і тканин. 2. Підвищена здатність ядер клітин забарвлюватися основними барвниками.

ГІПЕРХРОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гіперхромазія**.

ГІПЕРХРО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до гіперхромії.

ГІПЕРЦЕМЕНТО́З, -у, *ч.* Надмірне утворення цементу зуба.

ГІПЕР'Я́ДРА, -дер, *мн.* Те саме, що **гіперфрагме́нти**.

ГІПЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Зниження шкірної чутливості.

ГІПН, -у, *ч.* Рід мохів з підкласу справжніх мохів.

ГІПНА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Схильність до гіпнотичної дії.

ГІПНАГОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Викликаний сном. ** **Гіпнагогі́чні о́брази** – подібні до галюцинацій образи, які виникають на початковій стадії засинання.

ГІПНАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль, що виникає під час засинання, сну або пробудження.

ГІПНОАНА́ЛІЗ, -у, *ч.* Психоаналіз, що проводиться з пацієнтом під гіпнозом.

ГІПНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який викликає сон. 2. Який викликає чи підтримує стан гіпнозу.

ГІПНО́З, -у, *ч.* 1. Стан часткового сну, який викликаний здебільшого навіюванням. 2. Усиплення навіюванням та вплив на волю людини у такому стані (здебільшого з метою лікування); гіпнотизування. 3. *перен.* Сила впливу, властива кому-, чому-небудь; чарівність.

ГІПНОЛЕПСІ́Я, -ї, *ж.* Короткочасні періодичні напади сонливості.

ГІПНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із гіпнозу; лікар, що лікує за допомогою гіпнозу.

ГІПНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Вчення про гіпноз. 2. Комплексна наука, яка вивчає фізіологічні та психічні основи всіх сноподібних станів (гіпноз, сомнамбулізм, летаргія) та різні форми навіювання у стані неспання (релаксація, автогенне тренування тощо). Найширше застосовується в медицині та педагогіці.

ГІПНОПЕ́Д, -а, *ч.* Фахівець з гіпнопедії.

ГІПНОПЕДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпнопедії. *Гіпнопедичний сон.*

ГІПНОПЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* Галузь знання про введення в пам'ять людини і закріплення в ній інформації під час сну. // Навчання під час природного сну.

ГІПНОПОМПІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Гіпнопомпі́чні о́брази** – скороминущі, подібні до галюцинацій образи, які часто супроводжують перші напівусвідомлювані миті під час пробудження.

ГІ́ПНОС, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог сну.

ГІПНОСЕДАТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Гіпноседати́вні за́соби** – клас лікарських засобів, які діють і як седативні, і як снодійні засоби.

ГІПНОТА́РІЙ, -я, *ч.* Спеціальне приміщення для лікування гіпнотичним впливом.

ГІПНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод лікування хворих гіпнозом. *Сеанс гіпнотерапії.*

ГІПНОТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гіпнотизува́ння**.

ГІПНОТИЗЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто гіпнотизує; лікар, який лікує гіпнозом.

ГІПНОТИЗЕ́РКА, -и. Жін. до **гіпнотизе́р**.

ГІПНОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення про явища гіпнозу.

ГІПНОТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гіпнотизува́ти**.

ГІПНОТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гіпнотизува́ти**.

ГІПНОТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Піддавати гіпнозу; усипляти. 2. *перен.* Непомітно підкоряти своїй волі, впливові; зачаровувати.

ГІПНОТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **гіпнотизува́ти**.

ГІПНОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **гіпно́з**. 2. *перен.* Який має велику силу впливу.

ГІПНОТИ́ЧНО. Присл. до **гіпноти́чний** 2.

ГІПНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь заснути через побоювання вмерти під час сну.

ГІ́ПНУМ *і* **ГІПН**, -у, *ч.* Рід рослин порядку зелених мохів. Поширені перев. в помірній зоні Північної півкулі.

ГІПО... Перша частина складних слів, що вказує на зменшення чого-небудь проти норми, напр.: г і п о к с і я, г і п о т е р м і я.

ГІПОАДРЕНАЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення кількості адреналіну в крові.

ГІПОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Гіпоакти́вний ро́злад стате́вого по́тягу** – розлад статевого потягу, що відрізняється постійною недостатністю (або відсутністю) бажання сексуальної активності.

ГІПОАЛЬБУМІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зменшена кількість альбумінів у сироватці крові.

ГІПОАЛЬДОСТЕРОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Клінічний синдром, що розвивається внаслідок недостатності альдостерону в організмі.

ГІПОБІО́З, -у, *ч.* Стан зниженої життєдіяльності організмів.

ГІПОБРОМІ́Т, -у, *ч.* Сіль із малотривким гіпо-броміт-іоном – однозарядним аніоном, що містить атом Брому у ступені окиснення +1 і оксигеновий атом.

ГІПОБРОМІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпоброміт**.

ГІПОБУЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Зниження вольової активності.

ГІПОВІТАМІНО́З, -у, *ч.* Захворювання, що виникає внаслідок недостатнього забезпечення організму вітамінами.

ГІПОВОЛЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Скорочення об'єму позаклітинної рідини.

ГІПОГАЛАКТІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Знижене виділення молока молочними залозами.

ГІПОГАЛОГЕНІ́Т, -у, *ч.* Сіль із малотривким гіпогалогеніт-іоном – однозарядним аніоном, що містить атом галогену у ступені окиснення +1 і оксигеновий атом.

ГІПОГАЛОГЕНІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпогалогені́т**.

ГІПОГАММАГЛОБУЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **агаммаглобулінемія**. ** **Ідіопати́чна гіпогаммаглобулінемі́я** – хвороба, в основі якої лежить зниження концентрації гамма-глобулінів у сироватці крові.

ГІПОГЕВЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічно низька смакова чутливість.

ГІПОГЕНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гіпоплазія**.

ГІПОГЕНІТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Недорозвинення геніталій.

ГІПОГЕПАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Легкий ступінь печінкової недостатності.

ГІПОГІДРАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зменшення вмісту води в організмі.

ГІПОГІДРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гіпогідрата́ція**.

ГІПОГІДРО́З, -у, *ч.* Знижене потовиділення.

ГІПОГЛІКЕМІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **гіпоглікемія**.

ГІПОГЛІКЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпоглікемії.

ГІПОГЛІКЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зниження вмісту цукру в крові. ** **Інсулі́нова гіпоглікемі́я** – глікемія, яка виникає внаслідок введення в організм інсуліну. **Спонта́нна глікемі́я** – глікемія, що спостерігається, наприклад, при нервово-психічних розладах, хронічному алкоголізмі.

ГІПОГЛІКОРАХІ́Я, -ї, *ж.* Зниження вмісту цукру в цереброспінальній рідині.

ГІПОГОНАДИ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Патологічний стан, обумовлений недостатньою секрецією андрогенів.

ГІПОГОНА́ДНИЙ, -а, -е: ** **Гіпогона́дний синдро́м** – стан у чоловіка, який характеризується нездатністю яєчок продукувати нормальну кількість тестостерону.

ГІПОГОНАДОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Гіпогонадизм, який виникає в результаті зменшення або припинення секреції гонадотропних гормонів гіпофізом або гонадотропних нейрогормонів гіпоталамусом.

ГІПОГРИ́Ф, -а, *ч.* Міфічний крилатий кінь з головою грифа; Пегас.

ГІПОДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене зменшення кількості пальців на кисті або стопі.

ГІПОДЕ́РМА, -и, *ж.* 1. Тонкий шар епітелію, що лежить під кутикулою у членистоногих тварин. 2. Один або кілька шарів клітин, розташованих під епідермісом або епіблемою багатьох вищих рослин.

ГІПОДЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Підшкірний.

ГІПОДЕРМАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Паразитарні хвороби великої рогатої худоби.

ГІПОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіподинамії.

ГІПОДИНАМІ́Я, -ї, *ж.* Ослаблення м'язової діяльності, недостатність рухів; стан організму, викликаний відсутністю рухової активності. ** **Гіподинамі́я се́рця** – зменшення сили серцевих скорочень.

ГІПОДОНТІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене зменшення кількості зубів, пов'язане з відсутністю їх зачатків.

ГІПОЕРГАСТІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Неповедінкова характеристика депресивного стану.

ГІПОІНСУЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст інсуліну в крові.

ГІПОІНСУЛІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Симптомокомплекс, в основі якого лежить зменшення секреції інсуліну.

ГІПОЙОДИ́Т, -у, *ч.* Сіль із малотривким гіпойодит-іоном – однозарядним аніоном, що містить атом Йоду у ступені окиснення +1 і оксигеновий атом; сильний окисник.

ГІПОЙОДИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпойодит**.

ГІПОКАЛІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Зниження концентрації калію в сироватці крові.

ГІПОКАЛЬЦИНО́З, -у, *ч.* Зменшена кількість кальцію в органах, що містять вапно.

ГІПОКАЛЬЦІЄМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кальціємії. ** **Гіпокальціємі́чний фа́ктор** – *див.* **кальцитонін**.

ГІПОКАЛЬЦІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Зниження концентрації кальцію в сироватці крові.

ГІПОКА́МП, -а, *ч.* 1. *міф.* Морський кінь, на якому їздив Тритон. 2. *мед.* Частина старої кори великого мозку; парне утворення, розміщене на медіальній стінці нижніх рогів бокових шлуночків.

ГІПОКАМПОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення або деструкція гіпокампової звивини.

ГІПОКАПНІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст вуглекислого газу в артеріальній крові.

ГІПОКА́УСТ, -у, *ч.* Опалювальна система під підлогою або у стінах терм та будинків Стародавнього Риму.

ГІПОКІНЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **гіподинамія**.

ГІПОКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Зниження м'язової діяльності людини. ** **Гіпокінезі́я се́рця** – зменшення амплітуди серцевих скорочень.

ГІПОКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпокінезії.

ГІПОКОРТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Симптомокомплекс, в основі якого лежить недостатня секреція кортикостероїдів.

ГІПОКО́ТИЛЬ, -я, *ч.* Ділянка стебла між кореневою шийкою та місцем прикріплення сім'ядоль.

ГІПОКОТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпокотиля.

ГІПОКРЕ́НА, -и, *ж.* Старогрецьке міфічне джерело, вода з якого дає поетичне натхнення.

ГІПОКРИ́Т, -а, *ч.* Лицемір, ханжа.

ГІПОКСАНТИ́Н, -у, *ч.* Пуринова основа; проміжний продукт обміну нуклеотидів.

ГІПОКСАНТИНОКСИДА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **ксантиноксида́за**.

ГІПОКСЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зниження вмісту кисню у крові внаслідок порушення кровообігу, зменшення газообміну в легенях тощо.

ГІПОКСИФІЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Досягнення сексуального збудження внаслідок гіпоксії.

ГІПОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпоксії.

ГІПОКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Зниження кількості кисню в організмі.

ГІПОЛАДИ́, -ів, *мн.*, *муз.*. Старовинні лади, звукоряди яких побудовані від домінанти до домінанти і містять тоніку посередині.

ГІПОЛЕКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відставання здатності до читання.

ГІПОЛІМНІО́Н, -у, *ч.* Товща води в глибоких водоймах, у межах якої температура мало змінюється протягом року і, як правило, не перевищує + 4°.

ГІПОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпології.

ГІПОЛО́ГІЯ[1], -ї, *ж.* Наука про коней.

ГІПОЛО́ГІЯ[2], -ї, *ж.*, *мед.* Патологічно низька здатність говорити.

ГІПОМАГНІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст магнію в сироватці крові.

ГІПОМАНІАКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *псих.*: ** **Гіпоманіака́льний епізо́д** – порушення настрою, що характери-

зується періодом гіпоманії. **Гіпоманіака́льний стан** – вид маніакального синдрому у формі маніакально-радісного настрою, підвищеного самопочуття.

ГІПОМА́НІЯ, -ї, *ж., мед.* М'яка форма манії.

ГІПОМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж., мед.* Форма дисменореї, що характеризується низьким об'ємом менструальних виділень.

ГІПОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сповільнення рухів зі зменшенням їхньої амплітуди.

ГІПОМЕТРОПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Короткозорість.

ГІПОМНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Хворобливе послаблення пам'яті.

ГІПОМОРФО́З, -у, *ч.* Напрям історичного розвитку живих істот, що веде до спрощення їхньої організації.

ГІПОМО́ХЛІОН, -у, *ч.* Ділянка на передлежачій частині плода, якою він фіксується у період вигнання.

ГІПОНАТРІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст натрію в плазмі крові.

ГІПО́НІМ, -а, *ч., лінгв.* Видове слово родо-видових відношень, що характеризуються привативною опозицією і включеною дистрибуцією.

ГІПООЛІГОМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Скорочення тривалості менструації (до 1 – 2 днів) та незначні кров'янисті виділення за збереження нормального менструального циклу.

ГІПООРХІДІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення розмірів яєчок, що супроводжується зниженням або відсутністю їхньої функції.

ГІПОО́СМОС, -у, *ч.* Зниження за межі норми осмотичного тиску фізіологічних рідин організму.

ГІПООСМОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпоосмосу.

ГІПОПАРАТИРЕО́З, -у, *ч., мед.* Захворювання, яке характеризується зниженням функції навколощитоподібних залоз.

ГІПОПАРАТИРЕОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпопаратиреозу.

ГІПОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Симптомокомплекс, що спостерігається при енцефалітах.

ГІПОПІГМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Послаблення природного кольору шкіри або слизових оболонок.

ГІПОПІО́Н, -у, *ч.* Накопичення гною в передній камері очного яблука.

ГІПОПІТУЇ́ТАРИЗМ, -у, *ч., мед.* Синдром, що розвивається внаслідок недостатності функції гіпофізу або гіпоталамуса.

ГІПОПІТУЇТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Синдром, що розвивається внаслідок недостатності функції гіпофіза або гіпоталамуса.

ГІПОПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Недорозвинення тканини, органа, частини тіла чи організму в цілому, що виникає під час порушення внутрішньоутробного розвитку плода.

ГІПОПОТА́М, -а, *ч.* Те саме, що **бегемо́т**.

ГІПОПРОКОНВЕРТИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Родинно-спадкова форма геморагічного діатезу.

ГІПОПРОТЕЇНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зниження вмісту білка в сироватці крові.

ГІПОПРОТРОМБІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зниження вмісту протромбіну в крові.

ГІПОРЕФЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* Зниження рефлексів.

ГІПОСАЛЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зниження осмотичного тиску крові.

ГІПОСЕКРЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зниження виділення секрету якою-небудь залозою.

ГІПОСЕНСИБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зниження або усунення алергічного стану.

ГІПОСИМПАТИКОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Зниження функціональної активності симпатичного відділу вегетативної нервової системи.

ГІПОСМІ́Я, -ї, *ж.* Зниження нюху, що виникає при порушенні носового дихання.

ГІПОСПАДІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена вада сечовипускального каналу. ** **Жіно́ча гіпоспаді́я** – вроджена вада задньої стінки сечовипускального каналу і передньої стінки піхви, внаслідок чого зовнішній отвір сечовипускального каналу відкривається в порожнину піхви.

ГІПОСПЛЕНІ́Я, -ї, *ж.* Понижена функція селезінки.

ГІПОСТА́З, -у, *ч.* Застій крові у нижній частині тіла, зумовлений серцевою недостатністю.

ГІПОСТАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гіпостазува́ти**.

ГІПОСТАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Приписувати загальним поняттям самостійне буття.

ГІПОСТАТУ́РА, -и, *ж.* Затримка росту і ваги тіла у дітей раннього віку.

ГІПОСТЕНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Недостатня сила, слабкість.

ГІПОСТЕНУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення сечі з постійно низькою питомою вагою.

ГІПОСТИ́ЛЬ, -ю, *ч.* Просторе крите приміщення, стелю якого підпирають колони (перев. в архітектурі Стародавнього Сходу).

ГІПОСУЛЬФІ́Т, -у, *ч.* Прийнята у фотографії назва кристалогідрату натрію тіосульфату.

ГІПОТА́КСИС, -у, *ч., грам.* Те саме, що **підпорядкува́ння**.

ГІПОТАЛАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпоталамуса. ** **Гіпоталамі́чний гормо́н** – будь-який із ряду гормонів, що їх продукують нейросекреторні клітини гіпоталамуса. **Гіпоталамі́чні синдро́ми** – загальний термін для позначення будь-якого поведінкового синдрому, який виникає в результаті ушкодження чи дисфункції частини гіпоталамуса.

ГІПОТАЛА́МО-ГІПОФІ́ЗНИЙ, -а, -е: ** **Гіпотала́мо-гіпо́фізна систе́ма** – функціональний комплекс, що регулює вегетативні функції організму.

ГІПОТАЛАМОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне руйнування окремих ядер гіпоталамуса.

ГІПОТАЛА́МУС, -а, *ч.* Частина головного мозку, що контролює обмін речовин, роботу ендокринних і статевих залоз організму і т. ін.

ГІПО́ТЕЗА, -и, *ж.* Наукове положення, висновок, що пояснює певні явища дійсності на основі припущення. // Будь-яке припущення, здогад.

ГІПОТЕ́КА, -и, *ж.* Документ, що закріплює право на нерухоме майно.

ГІПОТЕНЗИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпотензії. ** **Гіпотензи́вний за́сіб** – лікарський засіб, що знижує артеріальний тиск.

ГІПОТЕНЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* 1. Зменшена напруга чи тонус м'яза чи органа. 2. Знижений тиск усередині порожнистих утворень організму. 3. Стан, що відзначається патологічно низьким кров'яним тиском.

ГІПОТЕНУ́ЗА, -и, *ж.* Сторона прямокутного трикутника, яка лежить проти прямого кута.

ГІПОТЕРМЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Знижена чутливість до теплових і холодових подразників.

ГІПОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпотермії.

ГІПОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Зниження температури тіла нижче норми; штучне охолодження організму або окремих його частин із лікувальною метою.

ГІПОТЕ́ТИКО-ДЕДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Гіпоте́тико-дедукти́вний ме́тод** – науковий метод, який зосереджується на дедукції гіпотези.

ГІПОТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Заснований на гіпотезі; гаданий.

ГІПОТЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гіпотети́чний**.

ГІПОТЕТИ́ЧНО. Присл. до **гіпотети́чний**.

ГІПОТИАЗИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **дихлотиази́д**.

ГІПОТИМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Знижена емоційність та депресія.

ГІПОТИРЕО́З, -у, *ч.* Стійке зниження функції щитовидної залози, що призводить до порушення процесів обміну речовин.

ГІПОТИРЕОЇ́ДИЗМ, -у, *ч., мед.* Те саме, що **гіпотиреóз**.

ГІПОТО́НІК, -а, *ч., розм.* Людина, яка страждає на гіпотонію.

ГІПОТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується гіпотонії або характеризується гіпотонією. ** **Гіпотоні́чні кровоте́чі** – маткові кровотечі, які виникають внаслідок зниження тонусу міометрія.

ГІПОТОНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Зниження в людини напруження (тонусу) будь-якої тканини, органа, кров'яного тиску. ** **Гіпотоні́я о́ка** – зниження внутрішньоочного тиску.

ГІПОТРИХІ́Я, -ї, *ж., мед.* Те саме, що **гіпотрихо́з**.

ГІПОТРИХО́З, -у, *ч.* Недостатній розвиток волосся в ділянках, що, як правило, мають волосяний покрив.

ГІПОТРО́ФІК, -а, *ч., розм.* Хворий на гіпотрофію.

ГІПОТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпотрофії.

ГІПОТРОФІ́Я, -ї, *ж., мед.* Зменшення об'єму органа, зумовлене розладом харчування.

ГІПОТРОХОЇ́ДА, -и, *ж., мат.* Плоска крива, що є траєкторією руху точки М, жорстко пов'язаної з колом, яке котиться всередині і без ковзання по іншому нерухомому колу.

ГІПОФАЛАНГІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене зменшення числа фаланг на пальцях кистей або ступень.

ГІПОФАРИНГОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* дослідження глотки шляхом огляду її гортанної частини за допомогою ларингоскопа або гортанного дзеркала.

ГІПОФІБРИНОГЕНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст фібриногену в сироватці крові.

ГІ́ПОФІЗ, -а, *ч.* Залоза внутрішньої секреції у хребетних, розміщена біля основи головного мозку, яка впливає на ріст і розвиток організму; мозковий придаток.

ГІПОФІЗА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпофізу.

ГІПОФІЗЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення (руйнування) гіпофіза.

ГІПОФІЗИ́Т, -у, *ч.* Запалення гіпофіза.

ГІПО́ФІЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпо́фіз**.

ГІПОФОРІ́Я, -ї, *ж., мед.* Патологічна тенденція одного ока бути спрямованим донизу.

ГІПОФОСФА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гексаоксодифосфа́т і дифосфона́т**.

ГІПОФОСФАТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, що характеризується низьким вмістом лужної фосфатази в сироватці крові.

ГІПОФОСФАТЕМІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст неорганічних сполук фосфору в сироватці крові.

ГІПОФОСФАТУРІ́Я, -ї, *ж.* Зниження виділення фосфору з сечею.

ГІПОФОСФІ́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір сильної одноосновної гіпофосфітної кислоти, що містить 3 атоми Гідрогену, атом Фосфору у ступені окиснення +1 і 2 оксигенові атоми.

ГІПОФРЕНІ́Я, -ї, *ж.* Різні форми слабоумства або олігофренії.

ГІПОФРОНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., мед.* Зменшений приплив крові до лобових та префронтальних ділянок кори головного мозку.

ГІПОФТОРИ́Т, -у, *ч.* Похідна неіснуючої гіпофторитної кислоти – трифторметилгіпофторит.

ГІПОФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Недостатня діяльність будь-якого органа, тканини, системи, що призводить до порушення життєдіяльності організму.

ГІПОХІЛІ́Я, -ї, *ж.* Знижене виділення будь-якого травного соку.

ГІПОХЛОРГІДРІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст соляної кислоти в шлунковому соку.

ГІПОХЛОРЕМІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст хлоридів у сироватці крові.

ГІПОХЛОРИ́Т, -у, *ч.* Сіль із однозарядним гіпохлорит-аніоном, який складається з атома Хлору та оксигенового атома.

ГІПОХЛОРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпохлори́т**. ** **Гіпохлори́тна кислота́** – нетривка, дуже слабка одноосновна кислота, яка існує лише в дуже розведених розчинах.

ГІПОХЛОРУРІ́Я, -ї, *ж.* Знижене виділення хлоридів із сечею.

ГІПОХОЛЕСТЕРИНЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпохолестеринемія**.

ГІПОХОЛЕСТЕРИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст холестерину в крові.

ГІПОХОЛІ́Я, -ї, *ж.* Недостатнє надходження жовчі у дванадцятипалу кишку.

ГІПОХО́НДРИК, -а, *ч.* Те саме, що **іпохо́ндрик**.

ГІПОХО́НДРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **іпохо́ндрія**.

ГІПОХРОМАЗІ́Я, -ї, *ж.* Ступінь забарвлення еритроцитів, зумовлений пониженим насиченням їх гемоглобіном.

ГІПОХРОМІ́Я, -ї, *ж.* Див. **гіпохромазія**.

ГІПОХРО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпохромія**.

ГІПОЦЕ́НТР, -у, *ч.* Область у надрах Землі, де виникає землетрус; під час розрахунків приймають за точку.

ГІПОЦИКЛО́ЇДА, -и, *ж., мат.* Плоска крива, яка описується точкою кола, що котиться всередині і без ковзання по іншому нерухомому колу.

ГІПОЦИКЛОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має форму гіпоциклоїди.

ГІПОЦИКЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпоцикло́їда**.

ГІППОКРА́ТІВ, -това, -тове. Належний, властивий Гіппократу. ** **Гіппокра́тові серпки́**, *мат.* – плоскі фігури, обмежені дугами двох кіл, для яких можна циркулем та лінійкою виконати побудову рівновеликого прямокутника.

ГІППОКРЕ́НА, -и, *ж., міф.* Те саме, що **гіпокре́на**.

ГІПС, -у, *ч.* 1. Мінерал, що використовується у подрібненому та обпаленому вигляді в будівництві, скульптурі, для хірургічних пов'язок, а також у сільському господарстві як добриво. 2. Предмет, виліплений з цього мінералу. 3. *мед.* Тверда хірургічна пов'язка з цього мінералу, що використовується у випадках переломів та вивихів.

ГІПСИСТАФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Високе вузьке піднебіння; аномалія розвитку.

ГІПСОБЕТО́Н, -у, *ч.* Один із видів бетону, в якому в'яжучим матеріалом є гіпс, а заповнювачами – шлак, цегляний щебінь, керамзит, комиш, пісок, тирса і т. ін.

ГІПСОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Виготовлений із гіпсобетону (суміші гіпсового тіста з різними заповнювачами).

ГІПСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гіпсува́ти**.

ГІ́ПСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпс**. // Вигот. з гіпсу.

ГІПСОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Гіпсографі́чна крива́** – графік співвідношення площ земної поверхні, зайнятих різними абсолютними висотами та глибинами.

ГІПСОЛІ́Т, -у, *ч.* Будівельний гіпс із внутрішньою теплоізоляційною прокладкою.

ГІПСОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Виготовлений з гіпсоліту. *Гіпсолітова плита.*

ГІПСО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **гіпсотермо́метр**.

ГІПСОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гіпсометрії.

ГІПСОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж., геод.* Метод вимірювання і відображення на карті рельєфу земної поверхні.

ГІПСОПРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Виготовлений із будівельного гіпсу або гіпсобетону методом прокату.

ГІПСОТЕРМО́МЕТР, -а, *ч., геод.* Прилад для вимірювання висоти місцевості над рівнем моря за температурою кипіння води.

ГІПСОФІ́ЛА, -и, *ж.* Те саме, що **качи́м**.

ГІПСОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь піднімання та перебування на висоті.

ГІПСОХРО́МНИЙ, -а, -е: ** **Гіпсохро́мний ефе́кт** – зміщення забарвлення органічних сполук, тобто перехід від зеленого через синій і червоний до жовтого кольору; гіпсохромне зміщення.

ГІПСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гіпсува́ти**.

ГІПСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Вносити в ґрунт гіпс із метою поліпшення його фізичних, фізико-хімічних та біологічних властивостей. 2. Робити гіпсову пов'язку. 3. Додавати гіпс у виноградне вино для поліпшення смакових якостей і кольору, а також для кращого збереження його.

ГІПСУВА́ТИСЯ, -у́ється. Пас. до **гіпсува́ти**.

ГІПУРИ́ТИ, -ів, *мн.* Ряд вимерлих двостулкових молюсків.

ГІПУ́РОВИЙ, -а, -е: ** **Гіпу́рова кислота́** – кислота, що утворюється у більшості тварин та людини головним чином у печінці та виводиться з сечею.

ГІ́ПУС, -у, *ч.* Ритмічне нападоподібне звуження обох зіниць тривалістю в кілька секунд.

ГІПЮ́Р, -у, *ч.* Сорт мережива з опуклим узором; різновид тканини.

ГІПЮ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіпю́р**.

ГІПЮ́РОВИЙ, -а, -е. Зробл. з гіпюру.

ГІРАКОТЕ́РІЙ, -я, *ч.* Найдавніший викопний кінь родини коневих.

ГІРА́ТОР, -а, *ч.* Однонапрямлений феритовий фазообертач, який забезпечує фазовий зсув електромагнітних хвиль.

ГІРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіра́тор**.

ГІРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення звивини головного мозку.

ГІРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш. до **гірки́й** 3.

ГІРЕ́НЬКО. Присл. до **гіре́нький**.

ГІ́РКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **гора́** 1, 2. 2. Залізнична станційна споруда для сортування вагонів залежно від місця призначення. 3. Етажерка або скляна шафка для посуду. 4. *с. г.* Насіннєочисна машина.

ГІРКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має своєрідний їдкий, різкий смак (напр., хіна, гірчиця); прот. с о л о д к и й. 2. *у знач. ім.* **гірка́**, -ко́ї. Горілка. 3. *перен.*

Сповнений горя, біди; тяжкий. // Який завдає горя, болю, гіркоти; дошкульний, вразливий. // Викликаний горем, прикрістю; який виражає горе, страждання. 4. *перен. заст.* Який зазнав горя, біди. // *у знач. ім.* **гірки́й**, -ко́го, *ч.*; **гірка́**, -ко́ї, *ж.* Уживається у знач. гіркі сльози, горе і т. д. ** **гірки́й до́свід** – тяжке випробування.

ГІ́РКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **гірки́й** 1, 3.

ГІ́РКЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **прогі́ркли́й**.

ГІ́РКНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гі́ркнути**.

ГІ́РКНУТИ, -не, *недок.* Ставати гірким на смак.

ГІ́РКО. 1. Присл. до **гірки́й** 1, 3. 2. *у знач. присудк. сл.* Про відчуття гіркого смаку. 3. *у знач. присудк. сл.* Про почуття прикрості, болю. 4. *розм.* Уживається у знач. багато, дуже, сильно, важко. 5. *виг., розм.* За народним звичаєм – вигук за весільним столом, що виражає прохання до молодих поцілуватися.

ГІРКОКАШТА́Н, -у, *ч.* Рід рослин родини гіркокаштанових. М'яка деревина цього виду йде на виготовлення фанери.

ГІРКОТА́, -о́ти, *ж.* Те саме, що **гі́ркість**.

ГІРКО́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Сповнений гіркоти.

ГІРКО́ТНО, *рідко.* Присл. до **гірко́тний**.

ГІРКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка гіркий (у 1, 3 знач.).

ГІРКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **гіркува́тий**.

ГІРКУВА́ТО-СОЛО́ДКИЙ, -а, -е. Солодкий із гіркуватим присмаком.

ГІРКУВА́ТО-СОЛО́НИЙ, -а, -е. Солоний з гіркуватим присмаком (напр. морська вода).

ГІРКУ́ХА, -и, *ж.* Базидіальний гриб родини пластинникових. Вживають у їжу тільки солоним після вимочування у воді або варіння.

ГІРЛЯ́НДА, -и, *ж.* 1. Прикраса з квіток, гілок і т. ін., сплетених у вигляді довгої низки. 2. *перев. кого, чого, перен.* Розташовані в ряд предмети, що нагадують таку прикрасу.

ГІРЛЯ́НДНИЙ, -а, -е. Стос. до гірлянди.

ГІРЛЯ́НДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гірля́нда**.

ГІРНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **гі́рський**.

ГІРНИ́К, -а́, *ч.* 1. Робітник гірничої промисловості. 2. Гірничий інженер або слухач гірничого навчального закладу.

ГІРНИ́ЦТВО, -а, *с., рідко.* Гірнича справа.

ГІРНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гірни́к**.

ГІ́РНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Горище.

ГІРНИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Каменоломня, каменярня.

ГІРНИ́ЧИЙ, -а, -е. Стос. до розробки надр землі. ** **Гірни́чі ви́робки** – порожнини в товщі земної кори або виїмки на її поверхні, що утворюються внаслідок гірничих робіт.

ГІРНИ́ЧО-ГЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до геологічних умов залягання гірських порід.

ГІРНИЧОДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до видобування корисних копалин.

ГІРНИЧОЗАВО́ДЧИК, -а, *ч., іст.* Власник гірничозаводського підприємства.

ГІРНИЧОЗБАГА́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підвищення коефіцієнта якості корисних копалин. *Гірничозбагачувальний комбінат.*

ГІРНИ́ЧО-МЕТАЛУРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до видобутку і переробки руд, до одержання з них металів.

ГІРНИЧОПРОМИСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Працівник гірничої промисловості.

ГІРНИЧОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до гірничої промисловості.

ГІРНИЧОПРОХІДНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до проходження гірничих виробок.

ГІРНИЧОРУ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до видобування руди.

ГІРНИЧОРЯТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із рятувальними роботами на гірничопромисловому підприємстві; який призначений, використовується на них.

ГІРНИЧОРЯТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто проводить рятувальні роботи на гірничопромисловому підприємстві.

ГІРНИЧОТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Стос. до видобутку і транспортування гірської породи, призначений для цієї мети. *Гірничотранспортна техніка.*

ГІРНИЧОША́ХТНИЙ, -а, -е. Який служить для підземного видобутку корисних копалин.

ГІРНЯ́К, -а́, *ч., діал.* Горець.

ГІРНЯ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Жителька гір.

ГІРОА́ЗИМУТ, -а, *ч.* Пристрій для визначення кутів рискання (зміни курсу) і кутів повороту об'єкта навколо вертикальної осі.

ГІРОБІНОРМА́ЛЬ, -і, *ж.* Те саме, що **гіроорбі́та**.

ГІРО́БУС, -а, *ч.* Транспортна машина з двигуном, який живиться електроенергією від інерційного акумулятора.

ГІРОВЕРТИКА́ЛЬ, -і, *ж.* Гіроскопічний прилад для визначення справжньої вертикалі або площини горизонту, а також кутів відхилення від них.

ГІРОВО́З, -а, *ч.* Локомотив з механічним акумулятором енергії – маховиком.

ГІРОГОРИЗО́НТ, -у, *ч.* Те саме, що **гіровертика́ль**.

ГІРОДЕ́МПФЕР, -а, *ч.* Гіроскопічний пристрій для зменшення кутових відхилень оптичної осі кінознімального апарата при зніманні вручну з рухомих об'єктів (автомашини, катера).

ГІРО́К, -рка́, *ч., діал.* Огірок.

ГІРОКО́МПАС, -а, *ч.* Компас із гіроскопом замість магнітної стрілки.

ГІРОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е: ** **гіромагні́тне відно́шення** – відношення магнітного моменту елементарних частинок до їхнього моменту імпульсу.

ГІРОНАПІВКО́МПАС, -а, *ч.* Гіроскопічний прилад для визначення відхилення літака від курсу.

ГІРООРБІТА́НТ, -а, *ч.* Гіроскопічний прилад для визначення кута відхилення вектора швидкості космічних літальних апаратів від площини орбіти.

ГІРООРІЄНТА́ТОР, -а, *ч.* Гіроскопічний пристрій для визначення місця розташування об'єкта і параметрів його руху.

ГІРОРУЛЬОВИ́Й, -а, -е. Те саме, що **авторульови́й**.

ГІРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад у вигляді тіла, що обертається навколо вертикальної осі, положення якої практично стійко зберігається у просторі; застосовується для автоматичного керування рухом суден, літаків, ракет, штучних супутників тощо.

ГІРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіроско́п**.

ГІРОСКОПІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. за знач. **гіроскопі́чний**.

ГІРОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до гіроскопа.

ГІРОСТАБІЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Гіроскопічний пристрій для стабілізації окремих об'єктів або приладів.

ГІРОСТА́Т, -а, *ч.* Те саме, що **гіроско́п**.

ГІРОТАХО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **гіроско́п**.

ГІРОТЕОДОЛІ́Т, -а, *ч.* Гіроскопічний візирний пристрій для орієнтування напряму прокладання шахт, тунелей тощо.

ГІРОТРО́Н, -а, *ч., фіз.* Генератор електро-магнітних коливань надвисокочастотного діапазону.

ГІРОТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіротро́н**.

ГІРОТРОПІ́Я, -ї, *ж., фіз.:* ** **оптична гіротропія** – сукупність оптичних властивостей середовища, що має принаймні один напрям, не еквівалентний оберненому, пов'язаних з проявом ефектів просторової дисперсії першого порядку.

ГІРОТРО́ПНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до гіротропії. ** **Гіротро́пне середо́вище** – середовище, локальні макроскопічні властивості якого не інваріантні відносно дзеркальних відображень.

ГІРОТРО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гіротро́пний**.

ГІ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гі́рка** 1.

ГІ́РСТКА, -и, *ж., діал.* Пучка чого-небудь сипкого. // Мала кількість чого-небудь.

ГІРСУТИ́ЗМ, -у, *ч.* Надмірне оволосіння в жінок.

ГІ́РСЬКИЙ, -а́, -е́. 1. Прикм. до **гора́** 1. // Вкритий горами, пагорбами; гористий. // Який знаходиться, росте або водиться в горах. ** **Гірська́ хворо́ба** – хворобливий стан, викликаний низьким атмосферним тиском. 2. Який входить до складу земної кори або добувається з надр землі. ** **Гі́рський кришта́ль** – прозорий безбарвний різновид кварцу, що використовується в радіотехніці, оптиці та ювелірній справі.

ГІРСЬКОЛИ́ЖНИЙ, -а, -е. Пов'язаний зі спортивним швидкісним спуском з гір на лижах спеціальними трасами.

ГІРСЬКОЛИ́ЖНИК, -а, *ч.* Спортсмен, що займається гірськолижним спортом.

ГІРСЬКОЛИ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **гірськоли́жник**.

ГІРУДИ́Н, -у, *ч.* Речовина, що перешкоджає зсіданню крові.

ГІРУДИНО́З, -у, *ч.* Хвороба, що викликається дією п'явок і супроводжується кровотечами, анемією.

ГІРУДОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Лікування за допомогою п'явок.

ГІРЧА́К, -а́, *ч.* 1. Народна назва деяких видів рослин із родини гречкових: жовтий осот, слабник, таволга та ін. 2. Прісноводна риба родини коропових. 3. *діал.* Настоянка на гірких травах.

ГІ́РЧАТИ, -ає, -ають, *недок.* Ставати, робитися гірким.

ГІРЧЕ́ЦЬ, -ю, *ч., заст.* Магнезій, магній.

ГІРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. *перех.* Насичувати гіркотою. 2. *тільки 3 ос., неперех.* Мати гіркуватий смак, віддавати гірким. // *безос.*

ГІРЧИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Трав'яниста олійна рослина з родини хрестоцвітих. 2. Приправа до страви.

ГІРЧИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **гірчи́ця**. *Гірчичний корінь.* // Який паразитує на гірчиці. // Вигот. з гірчиці. 2. Кольору гірчиці (у 2 знач.); темножовтий. ** **Гірчи́чний газ** – безбарвна маслениста отруйна речовина; іприт.

ГІРЧИ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Листок паперу або шматок тканини, покритий гірчичним порошком із клейкою речовиною; використовується як лікувальний засіб, що викликає приплив крові. 2. *жарг.* У футболі – жовта картка, що її суддя матчу показує гравцеві як попередження за грубе порушення правил гри.

ГІРЧИ́ЧНИЦЯ, -і, *ж.* Посудина, в якій подається до столу гірчиця (у 2 знач.).

ГІРШ *див.* **гі́рше**.

ГІ́РШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гі́ршати**.

ГІ́РШАТИ, -ає, *недок.* Ставати гіршим; погіршуватися.

ГІ́РШЕ, ГІРШ. 1. Присл. до **гі́рший**. // *у знач. присудк. сл.* 2. Уживається у знач. більше.

ГІ́РШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **пога́ний**. // *у знач. ім.*

ГІСО́П, -у, *ч.* Багаторічна рослина родини губоцвітих, із листу якої виробляють запашну олію.

ГІСТАМІ́Н, -у, *ч.* Тканинний гормон, що має сильну біологічну дію.

ГІСТАМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гістамі́н**.

ГІСТАМІНОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Один із механізмів інактивації гістаміну.

ГІСТЕРЕ́ЗИС, -у, *ч.* Залежність зміни фізичної величини, яка характеризує стан або властивість тіла, від зміни фізичної величини, що характеризує зовнішні умови. ** **Електри́чний гістере́зис** – властивість сегнетоелектриків, що полягає у відставанні зміни вектора поляризації діелектрика від зміни напруженості електричного поля. **Магні́тний гістере́зис** – властивість феромагнетиків, що полягає у відставанні зміни індукції загального магнітного поля від зміни індукції зовнішнього магнітного поля.

ГІСТЕРЕ́ЗИСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гістере́зис**.

ГІСТЕРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення матки.

ГІСТЕРО́ГРАФИ, -ів, *мн.* Прилади для вимірювання і реєстрації функціональних показників, що характеризують скорочувальну діяльність матки.

ГІСТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Див. **метросальпінгогра́фія**.

ГІСТЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гістеро́н-протеро́н**.

ГІСТЕРО́Н-ПРОТЕРО́Н, -а, *ч.* Стилістичний засіб, коли порушено логічну послідовність явищ, що описуються.

ГІСТЕРОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічні операції, метою яких є фіксація патологічно рухомої матки.

ГІСТЕРОПТО́З, -у, *ч.* Опущення матки.

ГІСТЕРОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне зшивання стінок матки.

ГІСТЕРОРЕ́КСИС, -у, *ч., мед.* Розрив матки.

ГІСТЕРОСАЛЬПІНГО́ГРАФ, -а, *ч.* Апарат для введення рентгеноконтрастної речовини в порожнину матки.

ГІСТЕРОСАЛЬПІНГОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Див. **метросальпінгогра́фія**.

ГІСТЕРОСКО́П, -а, *ч., мед.* Прилад для огляду порожнини матки.

ГІСТЕРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гістероскопа та гістероскопії.

ГІСТЕРОСКОПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Огляд порожнини матки за допомогою гістероскопа.

ГІСТЕРОТОКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод реєстрації скорочувальної діяльності матки під час пологів із застосуванням гістерографа.

ГІСТЕРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин стінки матки з метою проникнення в її порожнину.

ГІСТЕРОТОНОМЕТРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для вимірювання і графічної реєстрації змін тиску в порожнині матки.

ГІСТЕРОТУБА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для введення в порожнину матки і маткових труб лікарських рідин та газів.

ГІСТЕРОФО́Р, -а, *ч., мед.* Пристрій для підтримання матки при її випадінні.

ГІСТЕРОЦЕ́ЛЕ, *невідм., с., мед.* Зміщення матки в грижовий мішок.

ГІСТИДИ́Н, -у, *ч.* Гетероциклічна амінокислота основного характеру.

ГІСТИДИНДЕКАРБОКСИЛА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує декарбоксилювання L-гістидину.

ГІСТИДИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадкове захворювання, яке зумовлене порушенням обміну гістидину; клінічно проявляється відставанням у розумовому розвитку, розладом координації рухів, судомами, порушенням мовлення.

ГІСТИДИНУРІ́Я, -ї, *ж.* Наявність гістидину в сечі.

ГІСТІОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* У личинок комах, немертин та голкошкірих – сукупнення недиференційованих клітин, з яких формуються дефінітивні органи.

ГІСТІОЦИ́Т, -у, *ч., мед.* Клітини сполучної тканини у хребетних і людини, які виконують захисну функцію.

ГІСТІОЦИТО́З, -у, *ч., мед.* Група захворювань неясної етіології, в основі яких лежить реактивна проліферація гістіоцитів.

ГІСТІОЦИТО́МА, -и, *ж.* Див. **дерматофібро́ма**.

ГІСТОГЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **гістогемати́чний бар'є́р** – загальна назва фізіологічних механізмів, які знаходяться між кров'ю та тканинною рідиною.

ГІСТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Сукупність процесів, що забезпечують виникнення, існування та відновлення тканин тваринних організмів.

ГІСТОГЕ́ННИЙ, -а, -е Тканинний; той, що походить з тканини.

ГІСТОГОРМО́НИ, -ів, *мн.* Тканинні гормони (*див.* **гормо́ни**).

ГІСТОГРА́МА, -и, *ж.* 1. Графічне зображення густоти розподілу імовірностей випадкової величини. 2. У системах обробки інформації – подання розподілу значень змінної.

ГІСТО́ЛІЗ, -у, *ч.* Процес руйнування тканин організму бактеріальними ферментами.

ГІСТОЛІЗА́ТИ, -ів, *мн.* Лікарські препарати, що їх застосовують у ветеринарній практиці для стимуляції органів з ослабленою функцією.

ГІСТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із гістології.

ГІСТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гістології.

ГІСТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про тканини організму людини і тварин.

ГІСТОМОНО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба переважно індичат, що викликається гістомонадами.

ГІСТО́Н, -у, *ч.* Білок клітинного ядра, що входить до складу дезоксирибонуклеопротеїдів.

ГІСТОПАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гістопатології.

ГІСТОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ патологічної медицини, що вивчає мікроскопічні процеси (явища), які відбуваються в тканинах при різних захворюваннях; патологічна гістологія.

ГІСТОПЛАЗМО́З, -у, *ч., мед.* Грибкове захворювання.

ГІСТОТОПОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Взаємне розміщення в межах органа різних гістологічних структур.

ГІСТОФІЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гістології, який вивчає механізми функцій тканин та їхніх комплексів у тваринних організмах.

ГІСТОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гістохімії, властивий їй.

ГІСТОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ гістології, що вивчає хімічний обмін речовин у тканинних клітинах.

ГІСТОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **гістіоци́ти**.

ГІСТРІО́Н, -а, *ч.* 1. Актор у Стародавньому Римі. 2. Мандрівний комедіант епохи раннього західноєвропейського середньовіччя.

ГІСТЬ, го́стя, *ч.* 1. Той, хто приходить, приїздить відвідати кого-небудь удома. // Особа, запрошена на весілля, вечірку і т. ін. *Незваний гість.* 2. Осо-

ба, запрошена або допущена на збори, засідання, з'їзд т. ін. // Особа або член делегації, що прибуває в іншу країну, район і т. ін. з якоюсь метою. 3. *іст.* Купець, найчастіше іноземний. *Заморський гість.*

ГІСТЯ, гості, *ж.*, *діал.* Гостя.

ГІТ, -у, *ч.*, *спорт.* Пробіг коней на певну коротку відстань; заїзд.

ГІТА́РА, -и, *ж.* Струнний щипковий музичний інструмент із корпусом-резонатором у вигляді вісімки і з довгим грифом.

ГІТАРИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на гітарі.

ГІТАРИ́СТКА, -и. Жін. до **гітарист**.

ГІТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіта́ра**.

ГІТІ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Молода ялинка.

ГІТЛЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Фашистська диктатура в Німеччині, очолювана Гітлером (1933 – 1945 рр.), а також ідеологія цієї диктатури.

ГІТЛЕРИ́СТИКА, -и, *ж.* Пропаганда і нав'язування послідовниками А. Гітлера його людиноненависницьких ідей і поглядів.

ГІТЛЕРІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Прихильник Гітлера, німецький фашист.

ГІТЛЕРІ́ВКА, -и. Жін. до **гітлері́вець**.

ГІТЛЕРІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гітлері́вець** і **гітлери́зм**.

ГІТО́В, -а, *ч.* Снасть, якою підтягують вітрила до щогли, реї або гафеля перед їх остаточним закріпленням.

ГІФЕДОНІ́Я, -ї, *ж.* Зниження гостроти відчуттів при статевому акті.

ГІФЕ́МА, -и, *ж.* Крововилив у передню камеру ока.

ГІ́ФИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гіф**, -а, *ч.*). Ниткоподібні утвори, що становлять грибницю і плодові тіла грибів.

ГІФОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* Порядок грибів із групи незавершених грибів.

ГІФОМІЦЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гіфоміце́ти**.

ГІФОТОЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при слабкій пологовій діяльності, переношеній вагітності тощо.

ГІ́ЧКА, -и, *ж.* Вузька і довга легка веслова спортивна шлюпка.

ГІА́ДИ, -а́д, *мн.* 1. У грецькій міфології – дочки Атланта, виховательки Аполлона, обернені Зевсом на небесних зірок. 2. Небесне сузір'я.

ГЛАБЕ́ЛА, -и, *ж.* Краніометрична точка; найбільш висунута вперед точка лобної кістки між верхніми краями очних ямок.

ГЛАБКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Обшитий лубом. *Глабкі сани.*

ГЛА́БЦІ, -ів, *мн.* Легкі сани з кузовом, обшитим лубом.

ГЛАБЧА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Обшитий лубом.

ГЛАВА́[1], -и́, *ч. і ж.*, *чого.* Той, хто стоїть на чолі кого-, чого-небудь. ** **Глава́ викона́вчої вла́ди** – вищий керівник органів державного управління на загальнонаціональному чи регіональному рівні. **Глава́ держа́ви** – вища посадова особа, яка вважається верховним представником держави і зазвичай є носієм виконавчої влади. **Глава́ у́ряду** – керівник вищого колегіального органу виконавчої влади в державі.

ГЛАВА́[2], -и́, *ж.* Розділ книги, статті, що позначається нумерацією або окремим заголовком.

ГЛАВИ́ЩА, -і, *ж.*, *зах.* Голова.

ГЛАВК, -у, *ч.*, *іст.* Орган управління в радянських міністерствах і відомствах, що відав підприємствами якої-небудь галузі промисловості даного міністерства і відомства.

ГЛАГО́Л, -у, *ч.*, *заст.* Слово.

ГЛАГО́ЛИЦЯ, -і, *ж.* Одна з двох абеток старослов'янської мови.

ГЛАГОЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **глаго́лиця**. *Глаголичний алфавіт.* // Написаний глаголицею. *Глаголичні рукописи.*

ГЛАДЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Збільш. до **гладки́й**.

ГЛАДЕ́НЬКИЙ[1], -а, -е. 1. Зменш.-пестл. до **гла́дкий**. 2. *перен.* Чіткий і правильний (про мову, викладені на письмі думки і т. ін.).

ГЛАДЕ́НЬКИЙ[2], -а, -е. Зменш. до **гладки́й**.

ГЛАДЕ́НЬКО, *розм.* 1. Присл. до **гладе́нький**[1]. 2. *перен.* Легко, без ускладнень і труднощів.

ГЛАДЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **гладе́нький**[1].

ГЛАДЕ́СЕНЬКО. Присл. до **гладе́сенький**.

ГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гла́дити**.

ГЛА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гла́дити**.

ГЛАДИ́ЛКА, -и, *ж.*, *спец.* Прилад для вирівнювання, пригладжування чого-небудь.

ГЛАДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гладження.

ГЛАДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який вирівнює, пригладжує що-небудь.

ГЛАДИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **гладильник**.

ГЛАДИМА́ХА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Товста людина.

ГЛАДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; олов'яно-білі до свинцево-сірих призматичні кристали із сильним металічним блиском.

ГЛА́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *перех.* Проводити рукою, вирівнюючи, розправляючи що-небудь. // Пестити, легко проводячи долонею.

ГЛА́ДИТИСЯ, -иться, *недок.* Піддаватися гладженню.

ГЛА́ДИШ, -а, *ч.*, *діал.* Яйце.

ГЛА́ДИШКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **глек** 1.

ГЛАДІА́ТОР, -а, *ч.* У Стародавньому Римі – боєць із рабів або військовополонених, спеціально навчений для поєдинків чи боїв групами на арені цирку.

ГЛАДІА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гладіа́тор**.

ГЛАДІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Інструмент для обточування маточин.

ГЛАДІ́НЬ, -і, *ж.* Рівна, гладка поверхня.

ГЛАДІО́ЛУС, -а, *ч.* Те саме, що **коса́рик** 2.

ГЛАДІО́ЛУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гладіо́лус**.

ГЛАДІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **гладе́сенький**.

ГЛАДІ́СІНЬКО. Присл. до **гладісінький**.

ГЛА́ДКИЙ, -а, -е. Без загинів, виступів, западин; рівний. // Який не в'ється; пригладжений, прямий (про волосся).

ГЛАДКИ́Й, -а́, -е́. Який має повне тіло; вгодований, ситий.

ГЛА́ДКІСТЬ[1], -кості, *ж.* Абстр. ім. до **гла́дкий**.

ГЛА́ДКІСТЬ[2], -кості, *ж.* Абстр. ім. до **гладки́й**.

ГЛА́ДКО, *присл.* 1. Присл. до **гла́дкий**. 2. *перен.* Чітко і правильно (про мовлення, письмовий виклад думки, віршування і т. ін.). 3. *перен.* Легко, без ускладнень і труднощів.

ГЛАДКОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Із гладеньким листям (про рослину).

ГЛАДКОЛИСТЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гладколистий**.

ГЛАДКОСТВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має гладкий, ненарізний ствол (про вогнепальну зброю).

ГЛАДКОСТО́ВБУРНИЙ, -а, -е. Який має гладкий стовбур.

ГЛАДКОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. У якого гладка шерсть. *Гладкошерстий собака.*

ГЛАДКОШКІ́РИЙ, -а, -е. У якого гладка шкіра.

ГЛА́ДНУТИ, -ну, -неш, *недок.* Ставати гладким (*див.* **гладки́й**).

ГЛАДУ́Н, -а́, *ч.* 1. *розм.* Непомірно повна людина; товстун. 2. *діал.* Глек, глечик.

ГЛАДУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **гладу́н** 2.

ГЛАДУ́НКА, -и. Жін. до **гладу́н** (у 1 знач.).

ГЛАДУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **гладу́н** 1.

ГЛАДУ́Ш, -а, *ч.* Широкий глек.

ГЛАДУ́ШНИК, -а, *ч.*, *діал.* Чистотіл, ластовине зілля.

ГЛАДУ́ЩИК, -а, *ч.*, *діал.* Широкогорлий глек для молока.

ГЛА́ДЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **гла́дшати**.

ГЛА́ДШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати товстішим.

ГЛАДЬ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **гладі́нь**. 2. Вид вишивки, в якій стібки щільно прилягають один до одного, суцільно покриваючи узор.

ГЛАДЮ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Опасистий, гладкий, огрядний.

ГЛА́ЖАНКА, -и, *ж.*, *діал.* Просо, витовчене для пшона.

ГЛА́ЗА, -и, *ж.*, *зах.* Ячна каша з салом або олією.

ГЛАЗЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – тригональний трикалійнатрійсульфат.

ГЛАЗЕ́Т, -у, *ч.* Сорт парчі з витканими золотими або срібними узорами. // Одяг з такої парчі.

ГЛАЗЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **глазе́т**.

ГЛАЗУ́Р, -і, *ж.* 1. Те саме, що **поли́ва** 1. 2. Спеціально приготовлений густий солодкий сироп, яким покривають кондитерські вироби, а також застиглий шар такого сиропу. 3. Зовнішній глянсуватий шар копит тварин.

ГЛАЗУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **глазурува́ти**.

ГЛАЗУРО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **глазурува́ння**.

ГЛАЗУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **глазурува́ти**.

ГЛАЗУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Покривати глазур'ю (у 1, 2 знач.).

ГЛАЗУРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **глазурува́ти**.

ГЛАМУ́Р, -у, *ч.* 1. Мистецтво одягатися та правильно і природньо носити одяг. 2. Мистецтво шикарно виглядати.

ГЛА́НДА *див.* **гла́нди**.

ГЛА́НДИ, гланд, *мн.* (*одн.* **гла́нда**, -и, *ж.*), *анат.* Піднебінні мигдалики.

ГЛАНДУЛОЦИ́Т, -а, *ч.* Секреторна клітина залози, яка виробляє секрет.

ГЛАНДУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується залози; залозистий.

ГЛАСЕ́, *невідм.*, *ж.* Тонка шовкова блискуча тканина.

ГЛА́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **глас**, -у), *церк.* Назва ладу в церковній музиці, а також назва мотивів, що складають систему церковного співу.

ГЛА́СИС, -у, *ч.* Положистий земляний насип попереду зовнішнього рову фортеці.

ГЛА́СНИЙ[1], -а, -е. Доступний для широкої громадськості; відкритий, публічний. *Гласні слухання.* ** **Гла́сні торги́** – торги, при проведенні яких роздруковують пропозиції і оголошують їх основні умови.

ГЛА́СНИЙ[2], -ного, *ч.* Член місцевого самоврядування в дореволюційній Росії.

ГЛА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гла́сний**[1].

ГЛА́СНО. Присл. до **гла́сний**[1].

ГЛА́СТІВКА, -и, *ж.*, *зах.* Ластівка.

ГЛАУБЕРИ́Т, -у, *ч.* Моноклінний динатрійкальційсульфат.

ГЛА́УБЕРОВИЙ, -а, -е: ** **Гла́уберова сіль** – сіль сірчанокислого натрію, яка використовується в промисловості, медицині; мірабіліт.

ГЛАУКОЛІ́Т, -у, *ч.* 1. Різновид скаполіту із деяких сибірських родовищ, забарвлений у синюватий та фіалковий кольори. 2. Друга назва содаліту.

ГЛАУКО́МА, -и, *ж.* Хвороба ока, що характеризується підвищенням внутрішньоочного тиску.

ГЛАУКОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал морського походження, що є складним силікатом заліза темно-зеленого або жовтувато-зеленого кольору.

ГЛАУКОНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **глауконі́т**.

ГЛАУКОФА́Н, -у, *ч.* Породоутворюючий мінерал класу силікатів.

ГЛАУЦИ́Н, -у, *ч.* Препарат, що його застосовують для заспокоєння кашлю.

ГЛАША́ТАЙ, -я, *ч.* 1. *іст.* Те саме, що **опові́сник**. 2. *чого*, *перен.*, *уроч.* Той, хто прилюдно проголошує що-небудь і бореться за його здійснення.

ГЛЕВКИ́Й, -а́, -е́. 1. Схожий на мокру глину; недопечений (про хліб). 2. *перен.* Не до кінця сформований; недозрілий. // Повільний у рухах, неповороткий (про людину).

ГЛЕВКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи глевкий.

ГЛЕВТЮ́К, ГЛЕВЧА́К, ГЛЕВ'Я́К, -а́, *ч.* Те саме, що **глевтя́к** 1.

ГЛЕВТЯ́К, -а́, *ч.* 1. Глевкий хліб. 2. *перен.* Повільна у рухах, неповоротка людина.

ГЛЕВТЯКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **глевкува́тий**.

ГЛЕВТЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **глевтя́к**.

ГЛЕВЧА́К *див.* **глевтю́к**.

ГЛЕВ'Я́К *див.* **глевтю́к**.

ГЛЕДИ́ЧІЯ, -ї, *ж.* Дерево родини бобових, яке використовується при створенні полезахисних смуг, для озеленення міст і т. ін.

ГЛЕЄТЕ́ЧА, -і, *ж.* Витікання загуслого соку на стовбурах і гілках деяких фруктових дерев.

ГЛЕЄУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення глею на стовбурах і гілках деяких фруктових дерев.

ГЛЕ́ЗЕР, -а, *ч.* Прес у паперовому виробництві для розгладжування паперу й надання його поверхні глянсуватості.

ГЛЕЙ, -ю, *ч.* 1. Пластична глина (здебільшого гончарна) сизого, червоного та інших кольорів. 2. Те саме, що **наму́л**.

ГЛЕ́ЙКИЙ, -а, -е. Який липне, не розсипається.

ГЛЕЙКО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення кількості цукру у винах.

ГЛЕЙКУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **глеюва́тий**.

ГЛЕЙО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **глей**[1].

ГЛЕЙОВИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Глиниста земля.

ГЛЕЙТ, -у, *ч.*, *заст.* 1. Охоронна грамота. 2. Полива на поверхні керамічного виробу.

ГЛЕ́ЙТА, -и, *ж.*, *хім.* Те саме, що **глет**.

ГЛЕК, -а, *ч.* 1. Висока кругла, перев. глиняна посудина, злегка розширена в нижній частині. ** **Глек розби́ти** – посваритися. 2. Сорт груш народної селекції.

ГЛЕ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **глек** 1.

ГЛЕМБЕ́Ї, -їв, *мн.*, *фізіол.*, *зах.* Менструація, місячні.

ГЛЕМЕ́ДАТИ, -аю, -аєш, *зах.* Жадібно їсти.

ГЛЕ́М-РОК, -у, *ч.* Напрямок року, що з'явився на початку 1970-х рр. в Англії як поєднання рок-н-ролу, арт- і хард-року, традиційної естради та англійського кабаре.

ГЛЕНОЇ́ДАЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується суглобової ямки.

ГЛЕТ, -у, *ч.* Кристалічний оксид плюмбуму у вигляді жовтого порошку різних відтінків, що використовується для виготовлення оліфи, свинцевого сурику та в гончарній справі.

ГЛЕ́ТЧЕР, -а, *ч.*, *геол.* Скупчення на земній поверхні великих мас льоду, який рухається під впливом власної ваги; льодовик.

ГЛЕ́ТЧЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гле́тчер**.

ГЛЕ́ТЧЕРОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **гле́тчерний**.

ГЛЕЧА́ТКО, -а, *с.* Маленький глечик.

ГЛЕ́ЧИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **глек** 1. 2. *перев. мн.* Рід рослин родини лататтєвих; купавка.

ГЛЕ́ЧИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гле́чик** 1.

ГЛЕЧИКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має форму глечика, схожий на нього.

ГЛЕ́ЧИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **гле́чик** 1.

ГЛЕЮВА́ТИЙ, -а, -е. 1. З домішкою глею (у 1 знач.). 2. Вкритий глеєм (у 2 знач.).

ГЛИБ, -у, *ч.* Те саме, що **глибина́** 2, 3.

ГЛИ́БА, -и, *ж.* Те саме, що **брила**.

ГЛИ́БАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **гли́бати**.

ГЛИ́БАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Натужно махати крилами, повільно летіти.

ГЛИБИНА́, -и́, *ж.* 1. Відстань зверху вниз від поверхні, краю чого-небудь. 2. Простір, що знаходиться на великій відстані від поверхні до низу. 3. *чого.* Місце, простір, які віддалені від чого-небудь або знаходяться всередині чогось. 4. *перен.* Те, що становить основу, в чому зосереджена сутність чого-небудь. ** **Глибина́ номенклату́ри това́рів** – варіанти пропонування кожного окремого товару в межах асортиментної групи. **Глибина́ по́шуку мі́сця несправ́ності**, *тех.* – характеристика, задана зазначенням складової частини об'єкта, з точністю до якої визначається місце несправності. **Глибина́ ри́нку** – межа, до якої даний ринок здатний розширювати купівлю та продаж товарів без значної зміни цін на них. 5. *тільки одн.*, *перен.* Про значущість, змістовність чого-небудь.

ГЛИБИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Віддалений від центру район, поселення. 2. Бомба для знищення підводних цілей (підводних човнів, мін і т. ін.).

ГЛИБИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **глибина́** 2 – 5. 2. *перен.* Прихований, не явний. 3. *перен.* Який стосується сутності, внутрішній. *Глибинна сутність.*

ГЛИБИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **глиби́нний**.

ГЛИБИНОМІ́Р, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для вимірювання глибини отворів та заглибин у деталях машин.

ГЛИ́БИСТИЙ, -а, -е. Який складається з глиб, вкритий глибами.

ГЛИБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* глиблять; *недок.*, *перех.*, *діал.* Заглиблювати.

ГЛИБІ́НЬ, -і, *ж.* Те саме, що **глибина́** 2, 3, 5.

ГЛИ́БКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Яма. // Заглибина, ямка. 2. Льох, у якому тимчасово утримують ув'язнених.

ГЛИБО́КИЙ, -а, -е. 1. Який має велику глибину (у 1 знач.). // Який має більшу глибину порівняно з іншими однорідними предметами. // Який здійснюється на значну глибину. // Який має велику відстань від краю чого-небудь усередину. //Який

не має видимих меж. 2. Який міститься або лежить на значній глибині (у 2 знач.), далеко від поверхні, проникає на значну відстань всередину чого-небудь. // Який виходить із глибини (у 3 знач.) (про зітхання, дихання). 3. Розташований далеко від якого-небудь місця, пункту; віддалений. // *перен.* Дуже давній, дуже віддалений; стародавній, незапам'ятний (про час). 4. Який відзначається глибиною (у 5 знач.). // Якому властива позитивність дій, думок, вчинків; серйозний, вдумливий (про людей). // Істотний, значний. 5. Який досяг високого ступеня; сильний (про душевний стан, почуття і т. ін.). // Повний, цілковитий. // Який досяг вищого ступеня виявлення, вищої межі в розвитку.
ГЛИБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Те саме, що **глибина́** 2.
ГЛИ́БОКО, *рідко* **ГЛИБО́КО**. 1. Присл. до **глибо́кий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Про значну відстань вглиб, про велику глибину.
ГЛИБОКОВО́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **глибоково́дний**.
ГЛИБОКОВО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Глибокий з великою кількістю води. 2. Який діє або відбувається глибоко під водою. 3. Який живе, водиться глибоко під водою.
ГЛИБОКОВО́ДНИК, -а, *ч.* Людина, що виконує яку-небудь роботу глибоко під водою.
ГЛИБОКОДУ́МНИЙ, -а, -е. Якому властиве глибоке мислення. // Сповнений глибокого змісту, глибоких думок.
ГЛИБОКОДУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **глибокоду́мний**.
ГЛИБОКОДУ́МНО, *присл.* З виразом зосередження і задуми.
ГЛИБОКОІДЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Який виражає глибокі ідеї.
ГЛИБОКОРОЗПУ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Знаряддя для глибокого розпушування ґрунту.
ГЛИБОКОФО́КУСНИЙ, -а, -е. Який відбувається на великій (до 600 – 700 км) глибині від поверхні Землі; який має область виникнення на великій глибині від поверхні Землі (про поштовхи і коливання). *Глибокофокусний землетрус.*
ГЛИ́БОЧ, -і, *ж.*, *зах.* Глибочінь, глибина.
ГЛИБОЧЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Збільш. до **глибо́кий**.
ГЛИБОЧЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **глибоче́зний**.
ГЛИБОЧЕ́ННО. Присл. до **глибоче́нний**.
ГЛИБОЧЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Досить глибокий (у 1 знач.).
ГЛИБОЧЕ́НЬКО. Присл. до **глибоче́нький**.
ГЛИБОЧИНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **глибочі́нь**.
ГЛИБОЧІ́НЬ, -і, *ж.* Те саме, що **глибина́**.
ГЛИБОЧІ́ТИ, -чіть, *недок.*, *розм.* Зяяти.
ГЛИ́БШАТИ, -ає, *недок.* 1. Ставати глибшим. 2. *перен.* Ставати більшим; поглиблюватися. 3. *перен.* Ставати темнішим. 4. *перен.* Ставати змістовнішим, серйознішим.
ГЛИ́БШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **гли́боко**.
ГЛИ́БШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **глибо́кий**.
ГЛИ́ВА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Сорт груші. 2. Печіночник.
ГЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Сіро-жовтий (про масть). *Гливий кінь.*
ГЛИ́ЖА, -і, *ж.*, *діал.* Урвище, підрите водою.
ГЛИ́ЖКА, -и, *ж.*, *діал.* Грудочка, клубочок.
ГЛИ́ЗЯВИЙ, -а, -е, *діал.* В'язкий, липкий.
ГЛИ́МАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **гли́мати**.
ГЛИ́МАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Пожадливо їсти, ковтати.
ГЛИ́МНУТИ, -ну, -неш. Однокр. до **гли́мати**.
ГЛИ́НА, -и, *ж.* Багатомінеральна гірська порода, перев. осадового походження, яка з водою утворює пластичну масу; широко використовується у будівництві, гончарстві, скульптурі і т. ін. ** **Бі́ла гли́на** – силікат алюмінію з домішкою силікатів магнію і кальцію.
ГЛИНА́РНЯ, -і, *ж.* Місце, де роблять глиняний заміс.
ГЛИНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *заст.* Алюміній.
ГЛИ́НИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **гли́нястий**.
ГЛИ́НИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **гли́нистий**.
ГЛИ́НИСТО-ВАПНЯКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Вапняковий із домішкою глини. 2. Виготовлений із суміші вапняку і глини.
ГЛИ́НИСТО-ЗАЛІ́ЗИСТИЙ, -а, -е. 1. Залізорудний із домішкою глини. 2. Виготовлений із глини з високим вмістом Феруму (червоної глини).
ГЛИ́НИСТО-МАГНЕЗІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Магнезіальний із домішкою глини.
ГЛИ́НИСТО-ПІЩА́НИЙ, -а, -е. Піщаний із домішкою глини.
ГЛИ́НИЩЕ, -а, *с.* Місце, яма, звідки беруть глину.
ГЛИ́НКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **гли́на**. 2. Біла глина, що використовується для виготовлення фарфорових і фаянсових виробів, а також у паперовій, текстильній та інших галузях промисловості; каолін.
ГЛИНКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має у своєму складі домішок глини.
ГЛИНОБИ́ТНИЙ, -а, -е, *буд.* Міцно, щільно збитий з суміші глини і порізаної соломи або дрібного каміння, піску і т. ін.
ГЛИНОВА́ЛЬК, -у, *ч.* Округлий кавалок розім'ятої глини, змішаної із соломою, половою, деревною стружкою тощо.
ГЛИНОВАЛЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Виготовлений, змурований із глиновальків.
ГЛИНОВАЛЬКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **глиновалько́ваний**.
ГЛИНОВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Місце, майданчик для глинозамісу і виготовлення глиновальків.
ГЛИНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить глину.
ГЛИНОЗЕ́М, -у, *ч.* Оксид алюмінію, що має вигляд білої дрібнокристалічної речовини, з якої добувають алюміній.
ГЛИНОЗЕ́МИСТИЙ, -а, -е. Який містить глинозем.
ГЛИНОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **глинозе́м**.
ГЛИНОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Фахівець із глинознавства. 2. Той, хто знається на глинах.
ГЛИНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Галузь колоїдної хімії та матеріалознавства, що вивчає генезис глин, їхню природу, будову, склад, властивості та запроваджує їх у новітні технології.
ГЛИНОКО́П, -а, *ч.* Той, хто копає глину.
ГЛИНОКОПА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **глиноко́п**.
ГЛИНОЛИ́Т, -у, *ч.* Виріб, конструкція чи споруда, виготовлені методом глиняного лиття.
ГЛИНОЛИ́ТНИЙ, -а, -е. Вигот. з рідкого розчину глини та інших будівельних матеріалів.
ГЛИНОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Метод теплового лікування, при якому використовують нагріті глини.
ГЛИНОМІ́С, -а, *ч.* Робітник, що місить глину, робить глиняний заміс.
ГЛИНОМІША́ЛКА, -и, *ж.* Механічне устаткування із електромотором, який обертає лопаті, що й перемішують глину з водою.
ГЛИНОМ'Я́ЛКА, -и, *ж.* Механічний пристрій для м'яття водноглиняної суміші.
ГЛИНОМ'Я́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для м'яття водноглиняної суміші для одержання однорідного глиняного тіста.
ГЛИНОМ'Я́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який місить глиняне тісто.
ГЛИНОМ'Я́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **глином'я́лка**.
ГЛИНОМ'Я́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **глином'я́лка**.
ГЛИНОПІСО́К, -ску́, *ч.* Пісок із домішкою глини.
ГЛИНОПІЩА́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **глинопісо́к**.
ГЛИНОПЛОТОВИ́Й, -а́, -е́. Вигот. з глини і плоту.
ГЛИНОПОРОШО́К, -шку́, *ч.* Роздрібнена в порошок глина, яка використовується для приготування глинистого розчину.
ГЛИНОСОЛО́МА, -и, *ж.* Суміш глини з соломою, що використовується як будівельний матеріал.
ГЛИНОСОЛО́М'ЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **глиносоло́ма**.
ГЛИНОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Місце або приміщення, де зберігають глину.
ГЛИНОЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Цемент, виготовлений додаванням глини до розтопленого доменного шлаку. 2. Будівельний матеріал – суміш цементу із глиною.
ГЛИНОЦЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **глиноцеме́нт**.
ГЛИНОЩЕБЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Щільно збитий з суміші глини та щебеню або шлаку.
ГЛИ́НУТИ, -йну́, -йне́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Жадібно, поквапливо ковтнути; поглинути.
ГЛИНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **глине́ць**.
ГЛИНЯ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Алюміній.
ГЛИНЯКО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **глинце́вий**.
ГЛИ́НЯНИЙ, -а, -е. 1. Зробл. з глини. 2. Який складається з глини.
ГЛИ́НЯНИК, -а, *ч.* Посудина, в якій розводять глину або крейду для мазання долівки, стін.
ГЛИНЯ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Глинище.
ГЛИ́НЯНКА, -и, *ж.*, *розм.* Хата або інша будівля з глини.
ГЛИНЯ́Р, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **глинозна́вець** 1, 2. 2. Те саме, що **глинокопа́ч**.
ГЛИ́НЯСТИЙ, -а, -е. 1. Який містить глину, багатий на неї. 2. Який має колір глини.
ГЛИ́НЯСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **гли́нястий**.
ГЛИП, *невідм.*, *ч.* Несподіваний погляд на щось або когось.
ГЛИ́ПАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **гли́пати**.
ГЛИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Дивитися, поглядати.
ГЛИ́ПІТИ, -плю, -пиш, *недок.*, *діал.* Позирати, поглядати на щось, когось, втупившись поглядом.
ГЛИ́ПКА, -и, *ж.* Вічко у дверях приміщення або тюремної камери для спостереження; візитерка, вовчок.
ГЛИ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **гли́пати**.
ГЛИСНИ́К, -у́, *ч.* Висушене насіння глиснику, що використовується як глистогінний засіб.
ГЛИ́СНИК, -у, *ч.* Рослина з родини складноцвітих; паслін.
ГЛИСТ, -а́, *ч.* Черв'як, що паразитує в організмі людини і тварин; гельмінт.
ГЛИ́СТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **глист**.
ГЛИСТОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **гли́стний**.
ГЛИСТОГІ́ННИЙ, -а, -е. Який вигонить глистів (про ліки).
ГЛИСТОГІ́ННО. Присл. до **глистогі́нний**.
ГЛИСТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який схожий на глиста, подібний до нього.
ГЛИСТУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на глиста. // *у знач. ім.* **глистува́тий**, -того, *ч.* Той, хто схожий на глиста.
ГЛИСТЮ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **глист**. 2. Дощовий черв'як. *Земляний глистюк.*
ГЛИСТЯ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **глистю́к** 1, 2. 2. *перен.* Паскудна, підла людина, що своїми зовнішністю і вдачею схожа на глиста.
ГЛИСТЯНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **гли́стний**.
ГЛИТАЄ́НКО, -а, *ч.* Син глитая.
ГЛИТА́Й, -я́, *ч.* Багатий власник, перев. селянин, який визискує наймитів та бідняків.
ГЛИТАЙНЯ́, -і́, *ж.* Збірн. до **глита́й**.
ГЛИТА́ЙСТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **глита́й**. 2. Ненаситність, зажерливість, властиві глитаєві.
ГЛИТА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **глита́й**. // Належний глитаєві. // Власт. глитаєві.
ГЛИТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **глита́ти**.
ГЛИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Жадібно, квапливо ковтати.
ГЛИТАЯ́КА, -и, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **глита́й**.
ГЛИТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **глита́ти**.
ГЛИЦА́Р, -а́, *ч.* Палиця, якою перемішують вапно під час його гасіння.
ГЛИЦА́РНЯ, -і, *ж.* Майданчик із ямою та допоміжним приладдям для гашення вапна.
ГЛИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гли́ця**.
ГЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Листя деяких дерев у вигляді голок, шпильок; хвоя. 2. Велика дерев'яна голка, на яку нанизують листя капусти, тютюну і т. ін. // Дерев'яна голка, якою плетуть сіті, килими і т. ін. 3. *діал.* Поперечна планка, яка що-небудь з'єднує. 4. *діал.* Місток, зробл. з колод; кладка. 5. *архіт.* Те саме, що **баля́сина**. 6. Лінійка, що розділяє верхню і нижню основи килима під час ткання.
ГЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **гли́ця**.
ГЛІАДИ́Н, -у, *ч.* Простий білок, що міститься поряд із глютеліном в ендоспермі насіння пшениці, жита та деяких дикорослих злаків.
ГЛІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до глії.
ГЛІД, гло́ду, *ч.* Колюча кущова рослина, яку вирощують як декоративну або для живоплоту. // Плід цієї рослини.
ГЛІЄ́Ж, -у, *ч.* Глина, обпалена при підземній пожежі.
ГЛІКЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до глікемії.
ГЛІКЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Наявність цукру в крові.
ГЛІКОГЕВЗІ́Я, -ї, *ж.* Виникнення солодкого смаку в роті без відповідного подразника.
ГЛІКОГЕ́Н, -у, *ч.* Основний запасний вуглевод організму людини і тварини; тваринний крохмаль.
ГЛІКОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Біосинтез глікогену в організмі.
ГЛІКОГЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **глікоге́н**.
ГЛІКОГЕНО́З, -у, *ч.* Спадкові хвороби, що характеризуються порушенням вуглеводного обміну.
ГЛІКОГЕНО́ЛІЗ, -у, *ч.*, *біол.* Процес перетворення глікогену в глюкозу.
ГЛІКОЗИДА́ЗА, -и, *ж.* Фермент класу гідролаз, що каталізують гідролітичне розщеплення глікозидів.
ГЛІКОЗИ́ДИ, -ів, *мн.* Речовини, до складу молекул яких входять вуглеводи.
ГЛІКОЗИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **глікози́д**.
ГЛІКОЗИДО́ЗИ, -ів, *мн.* Спадкові хвороби, які виникають внаслідок недостатності того чи іншого ферменту, що належить до групи глікозидаз.
ГЛІКОЗУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення глюкози з сечею.
ГЛІКОКО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **гліци́н**.
ГЛІКОКОЛЯ́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір – продукт заміни атома Гідрогену у карбоксилі глікоколу на метал, металоподібну групу чи органічний радикал.
ГЛІКО́ЛЕВИЙ, -а, -е: ** **гліко́лева кислота́** – кислота, що міститься у незрілому винограді.
ГЛІКО́ЛІ, -ей, *мн.* Двоатомні спирти; застосовуються як розчинники, антифризи, пластифікатори.
ГЛІКО́ЛІЗ, -у, *ч.* Складний ферментативний процес анаеробного негідролітичного розщеплення вуглеводів в організмі людини й тварин.
ГЛІКОЛІПІ́ДИ, -ів, *мн.* Складні ліпіди, що містять залишки цукрів.
ГЛІКОЛІПІДО́ЗИ, -ів, *мн.* Глікозидози, в основі яких лежить порушення розпаду вуглеводних компонентів гліколіпідів.
ГЛІКОЛЯ́Т, -у, *ч.* 1. Продукт заміни одного або двох атомів Гідрогену у спиртових групах гліколю на атоми лужних металів. 2. Хелат полівалентного металу із кількома молекулами гліколю – сполука клішнеподібної будови.
ГЛІКОНЕОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Утворення глюкози і глікогену із молочної кислоти.
ГЛІКОНЕОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гліконеогене́з**.
ГЛІКОПРОТЕЇ́Д, -у, *ч.* Складний білок, що містить вуглеводний компонент.
ГЛІКОПРОТЕЇДО́ЗИ, -ів, *мн.* Глікозидози, в основі яких лежить порушення розпаду глікопротеїдів.
ГЛІКОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини незасолених ґрунтів та прісних водойм.
ГЛІКОЦЕРЕБРОЗИ́ДИ, -ів, *мн.* Складні сполуки, молекула яких складається із вуглеводної і ліпідної частин.
ГЛІКОЦІАМІ́Н, у, *ч.* Гуанидиноцтова кислота.
ГЛІНТВЕ́ЙН, -у, *ч.* Гарячий напій, виготовлений з виноградного вина, цукру й спецій.
ГЛІОАРХІТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* 1. Загальна будова і просторові співвідношення елементів нейроглії. 2. Відповідний розділ науки.
ГЛІОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, що складає 15–25 % усіх внутрішньочерепних пухлин.
ГЛІОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Розвиток і формування нейроглії.
ГЛІО́З, -у, *ч.* Заміщення мертвих нейронів клітинами глії.
ГЛІОКСА́ЛЬ, -ю, *ч.* Найпростіший діальдегід. Застосовують у синтезі кубових барвників.
ГЛІОКСИЛА́ТНИЙ, -а, -е: ** **гліоксила́тний цикл** – видозмінений цикл трикарбонових кислот.
ГЛІО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Пухлина, що розвивається в головному, рідше у спинному, мозку.
ГЛІОМАТО́З, -у, *ч.* Прогресуюче розростання макроглії, що викликає атрофію та загибель нервової тканини.
ГЛІОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гліомато́з**.
ГЛІОРЕТИ́КУЛУМ, -у, *ч.* Проміжна тканина центральної нервової системи, що утворює сіткоподібний каркас для нейронів.
ГЛІОСАРКО́МА, -и, *ж.* Гліобластома з саркоматозним компонентом.
ГЛІОЦИ́Т, -а, *ч.* Клітинний елемент нейроглії.
ГЛІПТ, -а, *ч.* Коштовний камінь з вирізаним на ньому зображенням.

ГЛІ́ПТИКА, -и, *ж.* Мистецтво різьблення на коштовному та напівкоштовному камінні.

ГЛІПТОДО́НТ, -а, *ч.* Вимерлий ссавець ряду неповнозубих, споріднений з панцирником.

ГЛІПТОТЕ́КА, -и, *ж.* 1. Зібрання різьблених каменів. 2. Зібрання скульптурних творів.

ГЛІСА́ДА, -и, *ж.* Прямолінійна траєкторія планерування літака.

ГЛІСА́НДО, *незм. і невідм., с.* Прийом гри, коли пальці легко ковзають по клавіатурі або струнах музичного інструмента.

ГЛІСАНДУВА́ТИ, -ую, -уєш. Застосовувати при грі на музичному інструменті прийом глісандо.

ГЛІСАНДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **глісандува́ти**.

ГЛІ́СЕР, -а, *ч.* Плоскодонне швидкохідне судно, яке внаслідок швидкого руху ковзає поверхнею води.

ГЛІСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **глісува́ти**.

ГЛІСУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., неперех.* Ковзати по воді.

ГЛІТ, гльо́ту, *ч., зах.* Тіснява, давка.

ГЛІ́ТЕР-РОК, -у, *ч.* Антипод прогресивного та арт-року, що характеризувався орієнтацією на прямолінійний рок-н-рол.

ГЛІ́ТНО, *присл., зах.* Затісно.

ГЛІФТА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Виготовлений із синтетичної смоли, одержаної від взаємодії гліцерину і фталевого ангідриду. *Гліфталева смола.*

ГЛІЦЕРА́Т, -у, *ч.* 1. Солеподібний твердий продукт заміни гідрогенових атомів спиртових груп гліцерину на атоми лужних металів. 2. Хелат гліцерину з багатозарядним катіоном металу.

ГЛІЦЕРИ́ДИ, -ів, *мн.* Складні ефіри гліцерину й жирних або мінеральних кислот.

ГЛІЦЕРИ́Н, -у, *ч.* Густа, в'язка, солодка рідина, розчинна у воді. Застосовують у медицині, косметиці, у виробництві лікерів, нітрогліцерину тощо.

ГЛІЦЕРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гліцери́н**.

ГЛІЦЕРИНОФОСФА́Т, -у, *ч., фарм.* Препарат, що його застосовують як тонізуючий засіб при перевтомі, виснаженні нервової системи, рахіті та ін.

ГЛІЦЕРИНОФОСФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гліцеринофосфа́т**.

ГЛІЦЕРИНТРИНІТРА́Т, -у, *ч.* Густа, сиропоподібна вибухонебезпечна блідо-жовта рідина, що використовується для добування динаміту, ракетного пороху, як ліки при стенокардії.

ГЛІЦЕРИНТРИНІТРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гліцеринтринітра́т**.

ГЛІЦЕРИНТРИОЛЕЇНА́Т, -у, *ч.* Повний ефір гліцерину (гліцерому) та ненасиченої одноосновної олеїнатної кислоти із одним подвійним зв'язком Карбон – Карбон.

ГЛІЦЕРИНТРИОЛЕЇНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гліцеринтриолеїна́т**.

ГЛІЦЕРИНТРИСТЕАРА́Т, -у, *ч.* Повний ефір гліцерину (гліцерому) та ненасиченої одноосновної стеаратної кислоти.

ГЛІЦЕРООЛЕЇНА́Т, -у, *ч.* Ефір гліцерину (гліцерому) та ненасиченої одноосновної олеїнатної кислоти.

ГЛІЦЕРОПАЛЬМІТА́Т, -у, *ч.* Ефір гліцерину (гліцеролу) та насиченої одноосновної пальмітатної кислоти.

ГЛІЦЕРОСТЕАРА́Т, -у, *ч.* Ефір гліцерину (гліцерому) та насиченої одноосновної стеаратної кислоти.

ГЛІЦЕРОФОСФА́Т, -у, *ч.* Проміжний продукт обміну жирів та вуглеводів – ефір гліцерину і фосфорної кислоти.

ГЛІЦИНА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **глікоколя́т**.

ГЛІЦИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, зумовлена порушеннями амінокислотного обміну.

ГЛІЦИ́НІЯ, -ї, *ж.* Південна декоративна витка рослина з пахучими фіалковими квітами.

ГЛІЦИНУРІ́Я, -ї, *ж.* Форма порушення обміну речовин, яка супроводжується підвищеною екскрецією гліцину з сечею.

ГЛІЦИРА́М, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при бронхіальній астмі, алергійних дерматитах, екземах та ін. захворюваннях.

ГЛІ́Я, -ї, *ж.* Збірна назва "допоміжних" клітин у центральній нервовій системі.

ГЛО́БА, -и, *ж.* 1. Зігнуте від природи дерево. 2. *діал.* Залізний клин.

ГЛОБАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до глобалізації.

ГЛОБАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **глобалізува́ти**.

ГЛОБАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Зовнішня політика якої-небудь держави, заснована на праві втручатися у внутрішні справи інших країн, в нав'язуванні своєї волі. 2. Те саме, що **глоба́льність**.

ГЛОБАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **глобалізува́ти**.

ГЛОБАЛІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна глобалізувати.

ГЛОБАЛІЗО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Який глобалізується у даний момент.

ГЛОБАЛІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш. Надавати чому-небудь глобального характеру.

ГЛОБАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Науковий напрям, предметом дослідження якого служать походження, шляхи вирішення глобальних проблем.

ГЛОБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується всієї земної кулі, всього людства; всесвітній. *Глобальна стратегія.* ** **Глоба́льна раке́та** – ракета, здатна доставити бойовий заряд у будь-яку точку земної кулі. 2. Загальний, що охоплює все або всіх. 3. Всебічний, вичерпний; комплексний. ** **Глоба́льне депонува́ння** – передача банком на зберігання до спеціалізованого банку пакету цінних паперів. **Глоба́льний прибутко́вий пода́ток** – податок, що його стягують із сукупного доходу платника податків. **Глоба́льний сертифіка́т** – документ, оформлений на весь випуск цінних паперів у бездокументарній формі. 4. Великий, масштабний, великого розмаху, охоплення.

ГЛОБА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Світовий характер чого-небудь, всесвітність, планетарність. 2. Великий масштаб, розмах чого-небудь. 3. Повнота охоплення чого-небудь, загальність.

ГЛОБА́ЛЬНО. Присл. до **глоба́льний**.

ГЛОБИ́ТИ, -блю, -биш, *недок., перех., діал.* 1. Кріпити клинами вал у млині. 2. Конопатити.

ГЛОБІГЕРИ́НА, -и, *ж.* Рід тварин ряду форамініфер.

ГЛОБІ́Н, -у, *ч., біол.* Білок, що входить до складу гемоглобіну.

ГЛОБО́ЇД, -у, *ч.* Сферичне, кулясте тіло.

ГЛОБОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **глобо́їдний**.

ГЛОБО́ЇДНИЙ, -а, -е. Угнутий; сферичний; кулястий. ** **Глобо́їдна переда́ча** – механізм, у якого ведучий елемент, що безпосередньо зчеплюється з веденим, має глобоїдну форму.

ГЛО́БУЛИ, -бул, *мн.* Невеликі кулясті пилові хмари, що сприймаються як темні плями на тлі світлих туманностей Чумацького Шляху.

ГЛОБУЛІ́Н, -а, *ч.* Один із білків, найбільш поширений у природі.

ГЛОБУЛІНУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення з сечею глобулінів; ознака амілоїдного нефрозу, гострого нефриту.

ГЛОБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Глобуля́рні білки́** – кристалічні білки, в яких форма молекули наближається до кулі.

ГЛО́БУС, -а, *ч.* Рухома модель земної кулі на підставці, що дає зображення земної поверхні.

ГЛО́БУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гло́бус**.

ГЛОДИ́НА, -и, *ж., розм.* Дерево глоду.

ГЛО́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **глід**.

ГЛОДЯ́НКА, -и, *ж., діал.* Кам'яна сіль.

ГЛО́КЕНШПІЛЬ, -я, *ч.* 1. Набір різновисотних дзвонів. 2. Металофон.

ГЛОКСИ́НІЯ, -ї, *ж.* Кімнатна декоративна рослина з квітками у вигляді великих дзвіночків.

ГЛОМЕРУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення ниркового клубочка.

ГЛОМЕРУЛОНЕФРИ́Т, -у, *ч., мед.* Інфекційно-алергійне захворювання нирок.

ГЛОМЕРУЛОСКЛЕРО́З, -у, *ч.:* ** **Діабети́чний гломерулосклеро́з** – одне із найбільш частих і тяжких ускладнень цукрового діабету.

ГЛО́МУС, -а, *ч.* Різні за будовою та походженням анатомічні утворення, що містять судинні клубочки.

ГЛО́МУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гло́мус**. ** **Гло́мусна пухли́на** – доброякісна пухлина, яка складається з ацидофільних, епітеліоїдних, круглих клітин однакового розміру з великими овальними ядрами.

ГЛО́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Хвалебний спів, друга частина католицької меси. 2. Оптичне явище в атмосфері – кольорові кільця навколо тіні предмета, яка падає на хмару чи шар туману.

ГЛО́СА, -и, *ж., лінгв.* 1. Незрозуміле слово або вираз. 2. Коментар, пояснення до незрозумілих слів і виразів, що даються на полях або в самому тексті стародавніх і середньовічних рукописів.

ГЛОСАЛГІ́Я, -ї, *ж., мед.* Гіперстезія та парестезії язика.

ГЛОСА́РІЙ, -я, *ч., лінгв.* Тлумачний словник до тексту, що пояснює маловживані чи застарілі слова.

ГЛОСА́ТОР, -а, *ч.* Тлумачний словник старовинних і малозрозумілих слів.

ГЛОСЕМА́НТИКА, -и, *ж.* Лінгвістична теорія, яка досліджує специфічні форми змісту та виразу в мові.

ГЛОСЕМА́ТИКА, -и, *ж.* Лінгвістична теорія, що орієнтується на схематизований опис мовної структури й абстрагується від конкретно-звукового і конкретно-семантичного аспектів мови.

ГЛО́СИ, -ів, *мн., муз.* 1. Тип прикрас в іспанській інструментальній музиці 16 – 18 ст. 2. *збірн.* Загальна назва орнаментальних прикрас, уведена в 1553 р. 3. Інструментальні музичні твори 16 – 17 ст., створені на основі вокальних поліфонічних першоджерел із застосуванням техніки глосування. 4. Варіації на фобурдон (див. **фобурдо́н**).

ГЛО́СИК, -а, *ч.* Один із різновидів камбали.

ГЛОСИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення язика у людини, яке спричиняється стоматитом, деякими захворюваннями крові, авітамінозами тощо.

ГЛОСОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Несловникова лексикографія – сукупність лінгвістичних засобів і технічних прийомів, застосовуваних у давнину при перекладі слова без відриву від тексту, в якому воно виступає.

ГЛОСОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Див. **глосалгі́я**.

ГЛОСОЛАЛІ́Я, -ї, *ж.* 1. *мед.* Розлад мови, що проявляється у вимовлянні безглуздих поєднань звуків за збереження ритму, темпу мови.

ГЛОСОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж., мед.* Нездатність говорити внаслідок паралічу усіх м'язів, що їх використовують при говорінні, за винятком м'язів язика.

ГЛОСОПТЕ́РИС, -а, *ч.* Рід викопних рослин класу насінних папоротей відділу голонасінних.

ГЛОСОПТО́З, -у, *ч.* Вроджений недорозвиток та западання язика.

ГЛОСОСИ́НТЕЗ, -у, *ч., мед.* Стосовно патологічних станів, цей термін означає винайдення безглуздих слів.

ГЛОСЬ, -я, *ч.* Риба родини камбалових, що є об'єктом промислу.

ГЛОТА́, -и́, *ж., діал.* Скупчення народу; натовп.

ГЛОТИ́ТИ, глочу́, глоти́ш, *недок., перех. і без додатка, діал.* Тіснити.

ГЛОТИ́ТИСЯ, -ти́ться, *недок., діал.* Товпитися, тіснитися.

ГЛО́ТКА, -и, *ж., анат.* Частина травного каналу, що з'єднує ротову порожнину зі стравоходом.

ГЛО́ТКОВИЙ, -о́ткова́, -о́ткове́. Прикм. до **гло́тка**.

ГЛОТОГОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до глотогонії.

ГЛОТОГО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Походження мови. 2. Розділ мовознавства, що вивчає походження й розвиток мови.

ГЛОТО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для дослідження вібрації голосових зв'язок.

ГЛОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження вібрації голосових зв'язок за допомогою глотографа.

ГЛОТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Мовознавство, наука про мову.

ГЛОТОХРОНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь порівняльно-історичного мовознавства, яка виявляє швидкість мовних змін.

ГЛОХІДІ́Й, -ю, *ч.* Паразитична личинка прісноводних двостулкових молюсків родин скойкових і перлівницевих.

ГЛУБУЛІ́НИ, -ів, *мн.* Поширена в природі група тваринних і рослинних білків.

ГЛУДАНТА́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при різних формах паркінсонізму.

ГЛУЗ *див.* **ГЛУ́ЗИ**.

ГЛУЗД, -у, *ч., розм.* 1. Те саме, що **ро́зум**. ** **З глу́зду з'їхати** – втратити розум, стати божевільним. 2. Розумний зміст чого-небудь; рація, сенс. ** **Здоро́вий глузд** – тверезе розуміння речей; розсудливість.

ГЛУ́ЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **глуз**, -у, *ч.*), *розм.* Те саме, що **глузува́ння**.

ГЛУЗІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто глузує, насміхається з когось.

ГЛУЗІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **глузівни́к**.

ГЛУЗІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **глузівни́к**.

ГЛУЗЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який виражає глузування.

ГЛУЗЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **глузли́вий**.

ГЛУЗЛИ́ВО. Присл. до **глузли́вий**.

ГЛУЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **глузува́ти**.

ГЛУЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., з кого – чого, над ким – чим і без додатка.* Уїдливо насміхатися; висміювати когось або щось.

ГЛУМ, -у, *ч.* Зле висміювання; насміхання. *Брати на глум. Віддавати на глум.*

ГЛУМИ́ЛЬНИК, -а, *ч., розм., рідко.* Той, хто глумиться з когось або чогось.

ГЛУМИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **глуми́льник**.

ГЛУМИ́НА, -и, *ж., заст.* Жарт, забава.

ГЛУМИ́ТИ, -млю, -миш; *мн.* глумля́ть; *недок., перех., розм., рідко.* Нищити, псувати.

ГЛУМИ́ТИСЯ, -млюся, -мишся, *мн.* глумля́ться; *недок., з кого – чого, над ким – чим.* Зле висміювати; насміхатися.

ГЛУМЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який має нахил до глуму. // Який виражає глум.

ГЛУМЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **глумли́вий**.

ГЛУМЛИ́ВО. Присл. до **глумли́вий**.

ГЛУМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **глумува́ти(ся)**.

ГЛУМУВА́ТИ(СЯ), -ую(ся), -уєш(ся), *недок.* Глумитися, насміхатися, глузувати.

ГЛУПА́К, -а́, *ч., рідко.* 1. Нерозсудлива, нерозумна людина. 2. *тільки з запереч.* не *у знач. присудк. сл. з інфін.* Охочий до чого-небудь.

ГЛУ́ПИЙ, -а, -е, *рідко.* Нерозсудливий, нерозумний. // Непродуманий. // *у знач. ім.* **глу́пий**, -ого, *ч.* Нерозсудлива, нерозумна людина. ** **Глу́па ніч (пі́вніч, о́сінь)** – пізній час ночі, пізня осінь.

ГЛУПИНА́, -и́, , *ж., зах.* Глуха, густо заросла місцина в лісі.

ГЛУ́ПІТИ, -ію, -ієш, *док., діал.* Дивитися, визирати.

ГЛУ́ПО, *рідко.* Присл. до **глу́пий**. // *у знач. присудк. сл.*

ГЛУПОТА́, глупо́ти́, *ж., рідко.* Відсутність розуму, розсудливості, поміркованості; дурість.

ГЛУ́ПСТВО, -а, *с., рідко.* 1. Властивість за знач. **глу́пий**. 2. Нерозумний вчинок, задум, вислів.

ГЛУПТА́К, -а́, *ч., зах.* Дурень.

ГЛУПУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Трохи глупий. // Без розумного змісту. // *у знач. ім.* **глупува́тий**, -того, *ч.*; **глупува́та**, -тої, *ж.* Трохи глупа людина.

ГЛУТАМІ́Н, -у, *ч.* Препарат, що відіграє велику роль в обміні речовин, особливо у білковому обміні.

ГЛУТАМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **глутамі́н**.

ГЛУТАМІНСИНТЕТА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує в присутності АТФ утворення L-глутаміну з L-глутамінової кислоти і аміаку.

ГЛУТАТІО́Н, -у, *ч.* Пептид, що складається із залишків трьох амінокислот – глутамінової, цистеїну, гліцину.

ГЛУТЕЛІ́НИ, -ів, *мн.* Прості білки, що містяться у насінні злаків та в зелених частинах рослин.

ГЛУТЕНІ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **глютелі́ни**.

ГЛУ́ХА, -и, *ж., мед., зах.* Тиф.

ГЛУХА́НЬ, -я́, *ч., розм.* Те саме, що **глуха́р** 2.

ГЛУХА́НЯ, -і, *ж., мед., заст.* Тиф.

ГЛУХА́Р, -я́, *ч.* 1. Великий птах із родини тетеревових; глухий тетерев. 2. *розм.* Глуха людина. 3. Великий гвинт із шестигранною або квадратною голівкою.

ГЛУХЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **глухи́й** 1, 3, 4.

ГЛУХИ́Й, -а́, -е́. 1. Який нічого не чує або недочуває. // *у знач. ім.* **глухи́й**, -хо́го, *ч.*; **глуха́**, -хо́ї, *ж.* Той (та), що нічого не чує або недочуває. // *перен.* Який не прислухається до чиєсь думки, який нечуйно ставиться до людей; нечуйний, байдужий. 2. Який нечітко чується; приглушений (про звуки). // *перен.* Прихований. 3. Дуже зарослий, непрохідний, дикий, нерозчищений. *Глухий кут.* 4. Віддалений від культурних центрів, відсталий. 5. Зовсім закритий, без отворів; суцільний, непроникний. // Наглухо застеб-

нутий, закритий (про одяг). 6. *перен.* Дуже пізній, глибокий (про ніч, осінь і т. ін.). 7. *перен.* Пасивний, позбавлений наступальних дій (у спортивних іграх). *Глухий захист* (*оборона*). ** **Глуха́ кропива́** – трав'яниста рослина, схожа на звичайну кропиву, але не пекуча. **Глуха́ пора́** – відрізок часу, період, який характеризується застоєм, занепадом, відсутністю будь-якої діяльності. **Глухи́й при́голосний** – приголосний, який вимовляється без участі голосу; прот. д з в і н к и й.

ГЛУ́ХІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Глухів.

ГЛУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.* Абстр. ім. до **глухи́й** 1.

ГЛУ́ХНУТИ, -ну, -неш, *недок.* 1. Втрачати слух, ставати глухим. 2. Ставати нечутним; затихати (про звуки). 3. Переставати діяти (про мотор). 4. *перен.* Поступово зменшуватися; слабшати, зникати. 5. Переставати розвиватися; занепадати.

ГЛУ́ХО. 1. Присл. до **глухи́й** 2. 2. *у знач. присудк. сл.* Нічого не чути. 3. *присл., розм.* Щільно, наглухо. 4. *присл., розм.* Безнадійно, марно.

ГЛУХОМА́ННИЙ, -а, -е. Який є глухоманню; глухий, дикий.

ГЛУХОМА́НЬ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **глушина́**.

ГЛУХОНІМИ́Й, -а́, -е́. Позбавлений слуху і здатності говорити. // *у знач. ім.* **глухоніми́й**, -о́го, *ч.*; **глухоніма́**, -о́ї, *ж.* Людина, позбавлена слуху і здатності говорити.

ГЛУХОНІМОТА́, -и́, *ж.* Стан за знач. **глухоніми́й**.

ГЛУХОТА́, -и́, *ж.* Стан за знач. **глухи́й** 1, 4. ** **Мозкова́ глухота́** – загальний термін, що його використовують для позначення будь-якої форми глухоти, спричиненої ушкодженнями мозку. **Нерво́ва глухота́** – глухота, що виникає внаслідок будь-якого неврологічного розладу слухових рецепторів. **Сірча́на глухота́** – спеціальний термін для позначення втрати слуху внаслідок накопичення вушної сірки.

ГЛУХУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Трохи глухий (у 1 знач.). 2. Не зовсім дзвінкий; неголосний.

ГЛУХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **глухува́тий** 1.

ГЛУХУВА́ТО. Присл. до **глухува́тий** 2.

ГЛУШ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **глушина́**.

ГЛУША́Н, -а́, *ч., діал.* Глуха людина.

ГЛУ́ШАЧИ. Дієприсл. до **глуши́ти**.

ГЛУШЕ́ЦЬ, -шця́, *ч., заx.* Льон.

ГЛУШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для глушіння.

ГЛУШИНА́, -и́, *ж.* 1. Зарослий ліс або сад. 2. Віддалені від культурних центрів, малолюдні, тихі місця.

ГЛУШИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. *спец.* Пристрій, що зменшує силу звуку, шуму двигуна і т. ін. 2. *перен., зневажл.* Той, хто перешкоджає розвиткові, вияву чого-небудь.

ГЛУШИ́ТИ, глушу́, глу́шиш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Позбавляти здатності чути що-небудь; оглушувати. 2. *перех.* Робити нечутним; заглушати. 3. *перех.* Не давати нормально розвиватися, рости (про рослини). 4. *перех., перен.* Перешкоджати розвиткові, вияву чого-небудь. 5. *перех., розм.* Сильними ударами позбавляти свідомості; приголомшувати, бити. ** **Глуши́ти мото́р** – вимикати мотор. **Глуши́ти горі́лку** – забагато пити спиртного.

ГЛУШИ́ТИСЯ, глу́шиться, *недок.* Пас. до **глуши́ти**.

ГЛУШІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **глуши́ти** 5.

ГЛУ́ШКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Глуха людина. 2. *мед., заx.* Тиф.

ГЛУШКО́, -а́, *ч., зневажл.* Те саме, що **глушма́н**.

ГЛУШМА́Н, -а́, *ч., зневажл.* Глуха людина.

ГЛУШМА́НКА, -и. Жін. до **глушма́н**.

ГЛУШНИ́К, -а́, *ч., тех.* 1. Канальний пристрій для зменшення повітряного шуму. ** **Абсорбці́йний глушни́к** – глушник, у якому зниження шуму відбувається за рахунок перетворення звукової енергії у теплову. **Реакти́вний глушни́к** – глушник, в якому зниження шуму відбувається за рахунок втрат звукової енергії на перепадах перерізів каналу та в камерах-резонаторах. 2. Те саме, що **глуши́тель** 1.

ГЛУШНЯ́, -і́, *ж., діал.* Глуха місцина.

ГЛХАТУ́Н, -у, *ч.* Стародавній тип житла у гірських районах Вірменії.

ГЛЮК, -у, *ч., жарг., спец.* Збій у комп'ютерній системі.

ГЛЮКАГО́Н, -у, *ч.* Гормон підшлункової залози.

ГЛЮКОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення глюкози в організмі не з глюкогену, а з інших речовин.

ГЛЮКО́ЗА, -и, *ж.* Солодка речовина, вуглевод, що міститься в рослинах, організмі людини й тварин; виноградний цукор.

ГЛЮКОЗАМІ́Н, -у, *ч.* Аміноцукор, похідна глюкози.

ГЛЮКОЗИДА́ЗИ, -ів, *мн.* Група ферментів, що належать до класу гідролаз.

ГЛЮКОЗИ́ДИ, -ів, *мн.* Похідні глюкози, поширені в організмі людини, тварин і особливо – в рослинних організмах.

ГЛЮКОЗИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **глюкози́д**.

ГЛЮКОЗООКСИДА́ЗНИЙ, -а, -е: ** **Глюкозооксида́зний ме́тод** – метод визначення вмісту глюкози у крові та сечі, що базується на реакції її окислення в присутності фермента глюкозооксидази з утворенням перекису водню.

ГЛЮКОЗУРІ́Я, -ї, *ж.* Див. **глікозурі́я**.

ГЛЮКОКОРТИКО́ЇДИ, -ів, *мн.* Група гормонів кори надниркової залози.

ГЛЮКОНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір глюконатної (глюконової) кислоти.

ГЛЮКОНЕОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення глюкози у тваринному організмі.

ГЛЮКО́НОВИЙ, -а, -е: ** **Глюко́нова кислота́** – цукрова кислота, що утворюється при окисленні альдегідної групи глюкози.

ГЛЮКОПРИВА́ЦІЯ, -ї, *ж., біол.* Стан, коли клітини позбавлені глюкози.

ГЛЮКОПРОТЕЇ́ДИ, -ів, *мн.* Складні білки, що містять вуглеводи.

ГЛЮКОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн., біол.* Рецептори, чутливі до змін концентрації глюкози в крові.

ГЛЮКОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Глюкостати́чна тео́рія** – положення про те, що ситість та голод визначаються рівнем або доступністю глюкози у крові.

ГЛЮКОТЕ́СТ, -у, *ч., мед.* Різновид глюкооксидазного методу, при якому наявність глюкози визначається за допомогою індикаторного паперу.

ГЛЮКУРОНІ́ДИ, -ів, *мн.* Глікозиди глюкуронової кислоти.

ГЛЮКУРО́НОВИЙ, -а, -е: ** **Глюкуро́нова кислота́** – одноосновна органічна кислота, що утворюється при окисленні глюкози.

ГЛЮО́НИ, -ів, *мн.* Гіпотетичні частинки з нульовою масою та спіном 1.

ГЛЮТАМА́Т, -у, *ч.* Амінокислота, яка виконує функцію збуджуючого нейромедіатора.

ГЛЮТАМІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент з групи дезамідаз, який каталізує гідроліз і синтез глютаміну.

ГЛЮТАМІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Глютамі́нова кислота́** – див. **глютама́т**.

ГЛЮТАТІО́Н, -у, *ч.* Азотиста органічна сполука небілкової природи.

ГЛЮТЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується сідничної ділянки, сідничний.

ГЛЮТЕЛІ́НИ, -ів, *мн.* Прості білки рослинного походження.

ГЛЮТЕ́Н, -а, *ч.* Білок, що міститься в ендоспермі пшениці.

ГЛЮТИ́Н, -у, *ч.* Клей тваринного походження, що його виварюють із сухожилля, хрящів і т. ін.

ГЛЮ́ЧИТИ, -чить, *жарг., спец.* Мати збої у роботі (про комп'ютерну систему).

ГЛЯ́БА, *присл., заx.* Неможливо, марно, безрезультатно.

ГЛЯ́ДАНКА, -и, *ж., заx.* Торгівля.

ГЛЯДА́ННЯ, -я, *с., заx.* Дія за знач. **гляда́ти**.

ГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., заx.* Шукати, видивлятися.

ГЛЯДА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто дивиться на що-небудь, спостерігає щось. 2. Той, хто дивиться сценічну або екранізовану виставу.

ГЛЯДАЧІ́В, -чева, -чеве. Прикм. до **гляда́ч**; належний глядачеві.

ГЛЯДА́ЧКА, -и. Жін. до **гляда́ч**.

ГЛЯДА́ЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **гляда́чка**; належний глядачці.

ГЛЯДИ́ЛО, -а, *с., заx.* Дзеркало, люстерко.

ГЛЯДІВНИ́Й, -а́, -е́, *заx.* Спритний, меткий.

ГЛЯДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гляді́ти** 1.

ГЛЯДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.* 1. *неперех.* Те саме, що **диви́тися** 1. // *перех.* Те саме, що **шука́ти** 1. // *неперех.* Мати вигляд; виглядати. 2. *неперех., наказ. сп.* гляди́, гляді́ть. Виражає застереження або погрозу. // *у знач. вставн. сл.* Тим часом. 3. *перех.* Берегти, не витрачати, не давати псуватися; зберігати. 4. *перех.* Те саме, що **догляда́ти** 1. 5. *перех.* Сумлінно виконувати що-небудь, дотримуватися чогось; пильнувати. 6. *перех.* Торкатися, мацати когось, щось, шукаючи або перевіряючи.

ГЛЯДІ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *недок.* 1. *рідко.* Мати вигляд, виглядати. 2. Берегти себе, бути обережним.

ГЛЯДЬ, *виг., розм.* Уживається як присудок для вираження раптовості або несподіваності настання чи виявлення чого-небудь.

ГЛЯ́НЕЦЬ, -нцю, **ГЛЯНС**, **ГЛЯНЦ**, -у, *ч.* 1. Блиск вилощеної, начищеної, відполірованої або покритої лаком поверхні. 2. *перен.* Про блискучий зовнішній вигляд і манери людини.

ГЛЯНС *див.* **гля́нець**.

ГЛЯНСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **глянсува́ти** 1. 2. *прикм.* Те саме, що **гля́нсовий**. 3. *прикм., перен.* Вишукано, блискуче одягнений.

ГЛЯ́НСОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **гля́нцевий**.

ГЛЯНСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для глянсування.

ГЛЯНСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **глянсува́ти**.

ГЛЯНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Наводити глянс.

ГЛЯНСУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має легкий глянс; блискучий.

ГЛЯНСУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **глянсува́тий**.

ГЛЯ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **гляді́ти** 1.

ГЛЯНЦ *див.* **гля́нець**.

ГЛЯНЦГО́ЛЬД, -а, *ч.* В'язка бура рідина, до складу якої входить золото; застосовують для розпису; рідке золото.

ГЛЯ́НЦЕВИЙ, -а, -е. Який має глянець; блискучий.

ГЛЯНЦЕВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **гля́нцевий**.

ГЛЯНЦЗИ́ЛЬБЕР, -а, *ч.* Рідина, що містить платину або паладій; застосовують для живопису на порцеляні.

ГЛЯНЦУВА́ТИ *див.* **глянцюва́ти**.

ГЛЯНЦУВА́ТИЙ *див.* **глянцюва́тий**.

ГЛЯНЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **глянцюва́ти**.

ГЛЯНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, **ГЛЯНЦУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Наводити глянець, глянц.

ГЛЯНЦЮВА́ТИЙ, **ГЛЯНЦУВА́ТИЙ**, -а, -е. Який має легкий глянець; блискучий.

ГЛЯСЕ́, *невідм., с.* Десерт, охолоджена чорна кава з морозивом.

ГЛЯЦІА́Л, -у, *ч.* Назва відрізків часу у геологічній історії Землі, що характеризуються значним похолоданням клімату.

ГЛЯЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення, за яким в історії Землі відбувалися зміни клімату від теплого до холодного.

ГЛЯЦІОДИСЛОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Порушення у заляганні пухких гірських порід, що складають ложе покривного льодовика.

ГЛЯЦІОІЗОСТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Прогинання земної кори в ділянках сучасних та плейстоценових покривних зледенінь.

ГЛЯЦІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із гляціології.

ГЛЯЦІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гляціології. *Гляціологічна експедиція. Гляціологічна станція.*

ГЛЯЦІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про льодовики, їхнє походження, фізичні властивості, розвиток, географічне положення та можливість господарського використання.

ГЛЯЦІОСФЕ́РА, -и, *ж.* Сезонна оболонка зі снігу й льодового покриву в полярних і помірних широтах.

ГЛЯЦІОТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* Те саме, що **гляціодислока́ція**.

ГМАТНИ́Й, -а́, -е́, *арх.* Гнучкий.

ГМИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Вимовляти "гм".

ГМИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **гми́кати**.

ГМУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **гми́кати**.

ГМУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **гму́кати**.

ГНА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **гна́ти** 1, 2, 5. // *у знач. ім.* **гна́ний**, -ного, *ч.* Той, кого переслідують.

ГНАП, -а, *ч., діал., заx.* Майстер з пошиття сіряків (*див.* **сіря́к** 1) та опанчей.

ГНА́ТИ, жену́, жене́ш *і* **ГОНИ́ТИ**, гоню́, го́ниш, *недок.* 1. *перех.* Змушувати рухатися в певному напрямку. // *перех. і без додатка, розм.* Виганяти, посилати куди-небудь із якоюсь метою. // *розм.* Спрямовувати рух чого-небудь. 2. *перех.* Примушувати швидко бігти, йти, їхати і т. ін. // *розм.* Вести машину на великій швидкості. 3. *неперех., розм.* Швидко бігти, їхати, мчатися. 4. *неперех., розм.* Швидко, інтенсивно рости. // *безос.* Сприяти інтенсивному ростові. 5. *перех.* Примушувати йти геть, залишати що-небудь; проганяти, виганяти. *Гнати в шию.* 6. *перех.* Добувати що-небудь розкладанням речовини на складові частини за допомогою нагрівання, кип'ятіння і т. ін. 7. *перех.* Переслідувати, цькувати звіра.

ГНА́ТИСЯ, жену́ся, жене́шся *і* **ГОНИ́ТИСЯ**, гоню́ся, го́нишся, *недок.* 1. Переслідувати кого-, щонебудь; бігти за кимсь, чимсь, наздоганяючи. 2. *розм.* Прагнути чого-небудь, домагатися чогось. // Намагатися зрівнятися з ким-небудь. 3. Те саме, що **гна́ти** 3, 4. *Гнатися по п'ятах.*

ГНАТІО́Н, -а, *ч.* Найнижча точка нижньої щелепи в медіанній площині; краніометрична точка.

ГНАТОДИНАМО́МЕТР, -а, *ч.* Пристрій для вимірювання сили жувального тиску.

ГНАТОДИНАМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання сили жувального тиску, що виникає при стискуванні зубів внаслідок скорочення жувальних м'язів.

ГНАТОСТОМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, що спричиняється паразитуванням у різних органах та тканинах людини личинок та інколи – статевозрілих нематод.

ГНАФА́ЛІУМ, -у, *ч.* Те саме, що **сухоцві́т**.

ГНЕЙС, -у, *ч.* Метаморфічна гірська порода, до складу якої входять кварц, польові шпати, слюда.

ГНЕ́ЙСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гнейс**.

ГНЕЙСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своєю структурою, вмістом на гнейс.

ГНЕ́НИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Гнутий. *Гнене полозся.* 2. Ні до чого не придатний.

ГНЕСТИ́, -ту́, -те́ш, *недок., перех., заст.* Гнітити (у 1 – 3 знач.).

ГНЕ́ТУМ, -у, *ч.* Рід рослин родини гнетових.

ГНЕТУ́ХА, **ГНЕТЮ́ЧКА**, -и, *ж., діал.* Трясця, лихоманка.

ГНЕТЬ, *присл., заx.* Умить, негайно.

ГНЕТЮ́ЧКА *див.* **гнету́ха**.

ГНИ́ДА, -и, *ж.* 1. Яйце воші. 2. *перен.* Уживається як лайливе слово.

ГНИ́ДЯВИЙ, -а, -е. 1. Про людину, в якої водяться гниди. 2. *перен.* Про в'їдливу, самозакохану, нікчемну людину.

ГНИЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи гнилий.

ГНИЛЕ́ЦЬ, -льцю, *ч.* Інфекційна хвороба бджоляного розплоду, яка спричиняє гниття і загибель личинок медоносних бджіл.

ГНИЛЕ́ЧА, -і, *ж.* Те саме, що **гниль** 1.

ГНИЛИ́ЗНА, -и, *ж.* Те саме, що **гниль**.

ГНИЛИ́Й, -а́, -е́. 1. Зруйнований або зіпсований гниттям; який гниє, розкладається. // Застояний, затхлий, несвіжий (про воду, водойми). 2. Сповнений вологи; дощовий, туманний (про клімат, погоду). 3. *перен.* Порочний у якомусь аспекті.

ГНИЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Пригнилий плід дикої груші.

ГНИЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **гнили́ця**.

ГНИЛИ́ЧЧЯ, -я, *с., збірн., діал.* Зотлілі гілки та стовбури дерев.

ГНИ́ЛІСНИЙ, -а, -е. 1. Який спричиняється гниттям. 2. Який спричиняє гниття.

ГНИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **гнили́й**.

ГНИ́ЛКА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **гнили́ця**.

ГНИЛЛЯ́, -я́, *с.* Гнилі предмети; гниль (у 1, 2 знач.).

ГНИЛОБО́КИЙ, -а, -е. З гнилим боком.

ГНИЛОВІ́Д, -воду, *ч.* Гниле болото.

ГНИЛОВО́ДДЯ, -я, *с.* Площа, зайнята гниловодом.

ГНИЛОВО́ДЬ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **гниловід**.

ГНИЛОЗУ́БИЙ, -а, -е. З гнилими зубами.

ГНИЛОЇ́Д, -а, *ч.*, **ГНИЛОЇ́ДА**, -и, *ч. і ж., заст.* Скнара, скупа людина.

ГНИЛОЇ́ДА *див.* **гнилоїд**.

ГНИЛОЇ́ДНИК, -а, *ч.*, *заст.* Скнара, скупердяй.
ГНИЛОКРІ́В'Я, -я, *с.*, *мед.*, *заст.* Сепсис.
ГНИЛОО́КИЙ, -а, -е. У якого хворі очі, що гнояться.
ГНИЛОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Який не піддається гниттю.
ГНИЛОСТІЙКІ́СТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **гнилостійки́й**.
ГНИЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи гнилий.
ГНИЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **гнилува́тий**.
ГНИЛЬ, -і, *ж.* 1. Що-небудь розкладене, зруйноване гниттям. 2. *перен.* Що-небудь розтлінне, порочне, аморальне. 3. Загальна назва хвороб рослин, спричинених деякими видами бактерій або грибів.
ГНИЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Який викликає гниття. // Який настає внаслідок гниття. ** **Гнильна́ інфе́кція**: а) тяжке інфекційне ускладнення ран, яке характеризується некрозом тканин; б) захворювання, що викликаються гнильною мікрофлорою.
ГНИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гнильни́й**.
ГНИЛЯ́К, -а́, *ч.* Зогнила рослина.
ГНИЛЯ́ТИНА, -и, *ж.* Те саме, що **гниль** 1, 2.
ГНИЛЯ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *збірн.* Зотлілі рослини.
ГНИСТИ́, гнию́, гние́ш, *недок.* Те саме, що **гни́ти**.
ГНИ́ТИ, гнию́, гние́ш, *недок.* 1. Розкладатися, руйнуватися під впливом мікроорганізмів; пріти, трухлявіти. 2. *перен.* Перебувати в дуже важких умовах; животіти. // Зазнавати занепаду; занепадати.
ГНИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **гни́ти**.
ГНИЮ́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **гни́ти**.
ГНІВ, -у, *ч.* Почуття сильного обурення; стан нервового збудження, роздратування.
ГНІ́ВАНКА, -и, *ж.*, *діал.* Сварка.
ГНІ́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гні́ватися**.
ГНІ́ВАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **гніви́ти**.
ГНІ́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Виражати гнів, роздратування; сердитися.
ГНІВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш; *мн.* гнівля́ть; *недок.*, *перех.* Викликати гнів, роздратування; сердити.
ГНІВИ́ТИСЯ, -влю́ся, -ви́шся; *мн.* гнівля́ться; *недок.*, *рідко.* Те саме, що **гні́ватися**.
ГНІВЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Схильний до гніву; який може швидко, легко розгніватися. 2. *діал.* Гнівний.
ГНІВЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **гнівли́вий** 1.
ГНІВЛИ́ВО, *діал.* Присл. до **гнівли́вий** 2.
ГНІ́ВНИЙ, -а, -е. Який перебуває в стані нервового збудження, гніву. // Який виражає гнів, перейнятий гнівом.
ГНІ́ВНО. Присл. до **гні́вний**.
ГНІДА́Н, -а́, *ч.*, *діал.*, *розм.* Гнідий кінь.
ГНІДИ́Й, -а́, -е́. Темно-коричневий (про масть коней). // *у знач. ім.* **гніди́й**, -до́го, *ч.* Кінь такої масті.
ГНІДКО́, -а́, *ч.*, *розм.* Гнідий кінь.
ГНІЗДЕ́НЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **гніздо́** 1, 2, 4.
ГНІЗДЕ́ЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **гніздо́** 1, 2, 4, 5.
ГНІЗДИ́ТИ, гнізджу́, гнізди́ш, *недок.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Бити в одне місце.
ГНІЗДИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* 1. Жити де-небудь (про птахів, тварин); мостити, мати гнізда. // *перен.* Мати притулок; міститися (про людей). // Влаштовувати житло. 2. *перен.* Розміщуватися де-небудь купкою. 3. *перен.* Міцно триматися в чому-небудь, десь; коренитися.
ГНІЗДИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **гніздо́** 1, 2, 4.
ГНІЗДІ́ВКА, -и, *ж.* Рід рослин родини зозулинцевих.
ГНІЗДІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Штучно створене пристосування для гнізда.
ГНІЗДО́, -а́, *с.* 1. У птахів – влаштоване або пристосоване місце для кладки яєць і виведення пташенят. // Місце, пристосоване тваринами або комахами для зимівлі, виведення малят і т. ін. 2. *перен.* Домашнє вогнище; оселя. // *зневажл.* Місце, де збираються люди зі злочинними та іншими недобрими намірами. ** **Гніздо́ ви́ти**: а) влаштовувати затишне житло, заводити сім'ю; б) (*зневажл.*) об'єднуватися з якою-небудь метою; згуртовуватися; в) укорінюватися, утверджуватися. 3. *перен.*, *заст.* Сім'я, рід. 4. Група рослин, грибів і т. ін., що ростуть укупі. // Скупчення, група однорідних або подібних предметів. // *лінгв.* Група слів одного кореня. 5. *спец.* Заглиблення або отвір, у якого що-небудь вставляється, вкладається. // *військ.* Заглиблення в окопі, а також місце, признач. для бійця з кулеметом та іншою зброєю. 6. *с. г.* Місце висіву кількох насінин або висадження кількох рослин.
ГНІЗДОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гніздо́** 1. // Який будує гнізда. // Який утворює гнізда (у 4 знач.) або розташований гніздами. *Гніздова сівба.* ** **Гніздови́й наря́д** – оперення молодих птахів до першої линьки. **Гніздови́й паразити́зм** – специфічний спосіб турботи про потомство, коли самка підкладає запліднені яйця в чужі гнізда. **Гніздові́ коло́нії** – скупчення особин одного або декількох видів птахів на гніздуванні.
ГНІЗДУВА́ННЯ, -я, *с.* Мощення гнізд, кладка яєць і виведення малят птахами і деякими тваринами. // Час парування, токування птахів та деяких тварин.
ГНІЗДУВА́ТИ, -у́є, *недок.* Мостити гнізда, класти яйця й виводити малят (про птахів та деяких тварин).
ГНІЗДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Те саме, що **гнізди́тися** 1.
ГНІЗДЮ́К, -а́, *ч.*, *іст.*, *зневажл.* Козак, що осів на одному місці та має власне господарство.
ГНІЙ, гно́ю, *ч.* 1. *мед.* Густа рідина жовтувато-зеленого кольору, з неприємним запахом, яка утворюється внаслідок гнійного запалення. 2. *с. г.* Суміш посліду або кізяка з підстилкою, що використовується як місцеве органічне добриво.
ГНІЙНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гній** 1. *Гнійні виділення.* // Який гноїться; з гноєм; з якого виділяється гній. ** **Гнійна́ інфе́кція** – запальний процес різної локалізації і характеру, викликаний гноєтворною мікробною флорою.
ГНІЙНИ́К, -а́, *ч.* 1. Місце скупчення гною (у 1 знач.); нарив. 2. *ент.*, *зах.* Гнойовик.
ГНІЙНО-РЕЗОБТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Гнійно-резобти́вна гаря́чка** – синдром, зумовлений всмоктуванням токсичних розпадів тканин при гнійному запаленні.
ГНІЙО́К, -йка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **гній** 2.
ГНІТ, *ч.* 1. *род.* -а. Важкий предмет, що кладеться на що-небудь для постійного тиснення. // *род.* -у. Тиск, тиснення чого-небудь. 2. *род.* -у, *перен.* Те, що морально пригнічує, мучить; тягар. 3. *род.* -у. Насильний вплив на кого-небудь; утиск, пригноблення.
ГНІТИ́ТИ, гнічу́, гніти́ш, *недок.*, *перех.* 1. Давити на що-небудь; стискувати, спресовувати що-небудь. 2. *перен.* Спричинятися до пригніченого стану; викликати тяжке та болісне почуття. 3. *перен.* Піддавати гніту, утиску; гнобити, пригноблювати. 4. Надавати чому-небудь золотисто-коричневого кольору за допомогою вогню; підсмажувати.
ГНІТИ́ТИСЯ, гнічу́ся, гніти́шся, *недок.* 1. Бути в пригніченому стані; знемагати. 2. *тільки 3 ос.* Те саме, що **тушкува́тися**. 3. Пас. до **гніти́ти** 1, 4.
ГНІТЮ́ЧЕ. Присл. до **гнітю́чий**.
ГНІТЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який викликає важке і болісне почуття. // Сповнений важкого і болісного переживання.
ГНОБИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто гнобить, експлуатує кого-небудь; пригноблювач.
ГНОБИ́ТЕЛЬКА, -и. *Жін.* до **гноби́тель**.
ГНОБИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* Те саме, що **гно́блення**.
ГНОБИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Заснований на гнобленні; власт. гнобителю.
ГНОБИ́ТИ, гноблю́, гно́биш; *мн.* гно́блять; *недок.*, *перех.* 1. Жорстоко пригнічувати, не давати вільно жити; експлуатувати. 2. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **гніти́ти** 2.
ГНОБИ́ТИСЯ, -биться; *мн.* гно́бляться; *недок.* Пас. до **гноби́ти** 1.
ГНО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гноби́ти** 1. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **гно́блений**, -ного, *ч.* Той, кого пригноблюють.
ГНО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гноби́ти** 1.
ГНО́БЛЯЧИ. Дієприсл. до **гноби́ти**.
ГНО́БЛЯЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **гноби́ти** 1. // *у знач. прикм.*
ГНОЄЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що стосується видалення, прибирання гною (з приміщення для тварин), призначений для цієї мети.
ГНОЄНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Машина для навантажування гною (у 2 знач.).
ГНО́ЄННЯ, -я, *с.* Те саме, що **гної́ння**.
ГНОЄПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на гній, подібний до гною.
ГНОЄРОЗКИДА́Ч, -а́, *ч.* Машина для транспортування і розкидання гною та інших добрив.
ГНОЄСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Споруда для зберігання гною (у 2 знач.).
ГНОЄТВО́РНИЙ, -а, -е. Який викликає гнійне запалення. ** **Гноєтво́рні бакте́рії** – збудники ряду інфекцій, що мають здатність викликати гнійно-запальний процес.
ГНОЄТЕ́ЧА, -і, *ж.* Витікання гною (у 1 знач.).
ГНОЇ́ВКА, -и, *ж.* Рідка частина гною, що використовується як цінне органічне добриво.
ГНОЇВКОВО́З, -а, *ч.* Машина для транспортування гноївки.
ГНОЇВКОЗБІ́РНИК, -а, *ч.* Споруда на тваринницьких фермах для збирання та зберігання гноївки.
ГНОЇВКОРОЗБРИ́ЗКУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **гноївкорозкида́ч**.
ГНОЇВКОРОЗКИДА́Ч, -а́, *ч.* Машина для транспортування і внесення в ґрунт гноївки та інших рідких і напіврідких добрив.
ГНОЇВКОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **гноївкозбі́рник**.
ГНОЇ́ВНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Місце для складання гною.
ГНОЇ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гної́ти** і стан за знач. **гної́тися**.
ГНОЇ́СТИЙ, -а, -е. Який гноїться; гнійний.
ГНОЇ́ТИ, гною́, гної́ш, *недок.*, *перех.* 1. Викликати або допускати гниття; сприяти гниттю. 2. *перен.* Тримати довго в тяжких, згубних умовах (про людину). // Погано впливати; розкладати.
ГНОЇ́ТИСЯ, -ї́ться, *недок.* Виділяти гній (у 1 знач.).
ГНОЇ́ЩЕ, -а, *с.* Місце, де складають гній (у 2 знач.); купа гною.
ГНОЙОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гній** 2. // У якого внесено гній; угноєний. ** **Гнойови́й жук** – те саме, що **гнойови́к**.
ГНОЙОВИ́К, -а́, *ч.* Один із видів пластинчастовусих жуків, що живе в гною і живиться ним.
ГНОЙО́ВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **гної́ще**.
ГНОМ, -а, *ч.* У давньому фольклорі германських і романських народів – дух у вигляді потворного бородатого карлика.
ГНО́МА, -и, *ж.* Короткий, перев. віршовий вислів-повчання; афоризм.
ГНО́МИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **гном**.
ГНО́МОН, -а, *ч.* 1. Старовинний астрономічний інструмент, що являє собою вертикальний стрижень на горизонтальній площадці, за допомогою якого визначають висоту і азимут Сонця. 2. Сонячний годинник, що діє за допомогою цього інструмента.
ГНОСЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* Стос. до гносеології.
ГНОСЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *філос.* Вчення про процес пізнання, про джерела, можливості та засоби пізнання; теорія пізнання.
ГНО́СТИК, -а, *ч.* Послідовник гностицизму.
ГНО́СТИКА, -и, *ж.* Вищий релігійний сан у давніх греків і римлян.
ГНОСТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-філософська течія раннього християнства, яка на основі християнських релігійних догматів, ідеалістичної античної філософії та іудаїзму намагалася створити вчення про Бога, походження і розвиток світу.
ГНОСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гностицизму.
ГНО́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **гніт**[3].
ГНОТОБІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гнотобіології, до життєдіяльності організму в безмікробному середовищі.
ГНОТОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ експериментальної біології, що вивчає життєдіяльність організму в стерильному середовищі; гнотобіотика.
ГНОТОБІО́ТИ, -ів, *мн.* Тварини, які були вирощені у повній стерильності.
ГНОТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гніт**[1]. // Який діє за допомогою гнота; з гнотом.
ГНО́ТТЯ, -я, *с.*, *діал.* Дрантя, лахміття.
ГНОЮВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Який містить перегній.
ГНОЯ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **гнійни́к**.
ГНОЯ́КА, -и, *ж.*, *зневажл.* Те саме, що **гній**.
ГНОЯНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Гнійний.
ГНОЯ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **гнійни́к**.
ГНОЯ́РКА, -и, *ж.* Приміщення або яма для зберігання гною.
ГНОЯ́РНЯ, -і, *ж.* Місце для складання гною.
ГНОЯЧКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гноячо́к**.
ГНОЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **гноя́к**.
ГНУ, *невідм.*, *ч. і ж.* Ссавець із роду антилоп.
ГНУЗДА́, -и́, *ж.*, *рідко.* Вуздечка.
ГНУЗДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Надівати гнуздечку. 2. *перен.* Брати владу над ким-небудь; приборкувати когось.
ГНУЗДЕ́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **вузде́чка**.
ГНУС, -у, *ч.* Дрібна кровососна комаха.
ГНУ́ТИ, гну, гнеш, *недок.* 1. *перех.* Надавати чому-небудь зігнутої, дугоподібної форми; згинати. // Виготовляти що-небудь згинанням. // Нахиляти, нагинати верхню частину чого-небудь. // *перен.* Підкоряти собі, своїй волі. 2. *куди*, *до чого*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* Спрямовувати розмову, дію і т. ін. до певної мети. // Правити завелику ціну.
ГНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гну́ти** 1. // *у знач. прикм.*
ГНУ́ТИСЯ, гну́ся, гне́шся, *недок.* 1. Набирати зігнутої, дугоподібної форми; згинатися. // Згинати, нахиляти свою верхню частину. // Прогинатися під дією ваги; вгинатися. 2. Мати властивість згинатися. 3. *перен.* Підкорятися кому-небудь, чиїйсь волі. // Виражати покірність, запобігати, підлещуватися. 4. Бути в зігнутому стані; корчитися. // *перен.* Не згоджуватися, ухилятися від чого-небудь.
ГНУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **гну́ти** 1.
ГНУЧИ́. Дієприсл. до **гну́ти**.
ГНУ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **гнучки́й**.
ГНУЧКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який легко згинається, гнеться. // *перен.* Здатний легко змінюватися, багатий на відтінки (про голос, мову і т. ін.). ** **Гнучки́й валю́тний курс** – валютний курс, який визначається ринковими чинниками, що діють на валютному ринку. **Гнучки́й економі́чний курс** – спосіб дій держави, підприємства, фірми, за якого вони відмовляються від жорсткої лінії економічної поведінки. 2. *перен.* Який вміло і швидко застосовується в різних обставинах. 3. Пов'язаний з автоматичним переналагодженням обладнання відповідно до мінливих потреб виробництва. *Гнучка виробнича система.*
ГНУ́ЧКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **гнучки́й**.
ГНУ́ЧКО. Присл. до **гнучки́й**.
ГО, *невідм.*, *с.* 1. Японська настільна гра для двох осіб 180 білими і 180 чорними фішками на полі з 19 вертикальними і 19 горизонтальними лініями. 2. Міра ємності, що дорівнює 0,18 літра.
ГОАЦИ́Н, -а, *ч.* Птах, єдиний вид родини гоацинових ряду куроподібних.
ГОБЕЛЕ́Н, -а, *ч.* Килим із художньо витканою картиною, зображенням. // Декоративна тканина.
ГОБЕЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гобеле́н**. // Який виготовляє гобелени.
ГОБЕЛЕ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє гобелени та гобеленові тканини.
ГОБЕЛЕ́ННИЦЯ, -і. *Жін.* до **гобеле́нник**.
ГОБЕЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гобеле́н**.
ГОБЕЛЕНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на гобелен, подібний до гобелену.
ГО́БЕЛЬ, -я, *ч.* Інструмент для обрізування вручну книжкового блока.
ГО́БЗА, -и, *ч.*, *діал.* Багатій.
ГОБЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* 1. Бути багатим. 2. Рясніти.
ГОБОЇ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на гобої.
ГОБОЇ́СТКА, -и. *Жін.* до **гобоїст**.
ГОБО́Й, -я, *ч.* Дерев'яний духовий музичний інструмент, за висотою звуку середній між флейтою і кларнетом.
ГОБО́Й-Д'А́МУР, гобоя-д'а́мур, *ч.* Альтовий (мецосопрановий) гобой.
ГОБО́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гобо́й**.
ГОВ, *виг.* Виражає бажання привернути чию-небудь увагу; агов.
ГО́ВБУР, -а, *ч.*, *діал.* Вир, круговерть.

ГОВЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Дерево родини крушинових; цукеркове дерево.
ГО́В'ЕДО, -а, *с.*, *зах.* Рогата худоба.
ГОВІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *церк.* Той, хто говіє.
ГОВІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *церк.* Жін. до **говільник**.
ГОВІ́ННЯ, -я, *с.*, *церк.* Дія за знач. **говіти**.
ГО́ВІР, -вору, *ч.* 1. *тільки одн.* Звучання розмови; гомін. 2. *лінгв.* Те саме, що **говірка** 1. // *тільки одн.*, *розм.* Те саме, що **говірка** 3. 3. *розм.* Різні розмови; поголос, чутки.
ГОВІ́РКА, -и, *ж.* 1. *лінгв.* Різновид загальнонародної мови, поширений на невеликій території. 2. *тільки одн.*, *діал.* Розмова. 3. *тільки одн.*, *розм.* Манера говорити, вимовляти.
ГОВІРКИ́Й, -а́, -е́. Який любить поговорити, охочий до розмов; балакучий.
ГОВІ́РКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **говіркий**.
ГОВІ́РКО. Присл. до **говіркий**.
ГОВІРКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до говірки (у 1 знач.).
ГОВІРЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **говіркий**.
ГОВІРЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **говірливий**.
ГОВІРО́К, -рка́, *ч.* Зменш. до **говір** 1.
ГОВІ́РОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **говірка**.
ГОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *церк.* Постити і відвідувати церковні служби, готуючись до сповіді та причастя. // Сповідатися і причащатися.
ГОВОРИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *зневажл.* Засідання або організація, установа та ін., де замість діла ведуться довгі безрезультатні розмови.
ГОВОРИ́ТИ, -ворю́, -во́риш, *недок.* 1. *неперех.* Мати здатність висловлювати думки, почуття; володіти мовою. // Володіти якою-небудь мовою. 2. *перех. і неперех.* Усно висловлювати думки, погляди; розповідати про що-небудь. // *безос.* *у формі* 3 *ос. мн.* // *перен.* Викладати думки, погляди (на письмі, у друкованих працях, картинах і т. ін.). // *кому*, *перен.* Викликати які-небудь думки, почуття. // Підказувати, провіщати що-небудь. 3. *неперех.* Вести бесіду; розмовляти. 4. *неперех.*, *перен.* Бути доказом чого-небудь, свідчити про щось, указувати на що-небудь. 5. *перех.* Проявлятися в чиїх-небудь думках, словах, діях.
ГОВОРИ́ТИСЯ, -во́риться, *недок.* 1. Бути сказаним, виголошеним; виголошуватися. // *перен.* Розповідатися, повідомлятися про що-небудь. 2. *безос.* Мати бажання розмовляти, настрій говорити. 3. Пас. до **говорити** 2. ** **Як [то] гово́риться** – як прийнято, як говорять.
ГОВОРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **говорити** 2, 3.
ГОВОРУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто любить поговорити; балакун.
ГОВОРУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Та, що любить поговорити; балакуха.
ГОВОРУ́ШКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **говору́ха**.
ГОВОРЮ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **говіркий**.
ГОВОРЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **говорючий**.
ГОВО́РЯЧИ. Дієприсл. до **говорити**.
ГОГ і МАГО́Г. В іудейській, християнській та мусульманській міфологіях – два дикі народи, нашестя яких має передувати страшному суду.
ГО́ГІТ, -готу, *ч.* Те саме, що **гогота́ння** і **гоготі́ння**.
ГОГІТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який гоготе.
ГО-ГО́, *виг.* 1. Уживається як емоційне виявлення задоволення чим-небудь. 2. Те саме, що **гов**. 3. Звуки, якими передається голосний, нестримний сміх.
ГОГО́З, -у, *ч.*, *діал.* Брусниця.
ГОГОЛИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **го́голь**.
ГО́ГОЛЬ, -я, *ч.* Водоплавний дикий птах родини качиних. ** **Го́голем ходи́ти** – ходити поважно, гордовито.
ГОГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **гогота́ти** 1, 3.
ГОГОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гогота́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ГОГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ГОГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Видавати сильні глухі переривчасті звуки (про грім, полум'я і т. ін.). 2. Видавати звуки, схожі на "го-го" (про гусей). 3. *розм.* Голосно, нестримно сміятися.
ГОГОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гоготі́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ГОГОТІ́ТИ *див.* **гогота́ти**.
ГОД, -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **рік**.
ГОДЕ́, *невідм.*, *ж.* Спідниця особливого силуету з клиноподібними вставками у нижній частині. *Спідниця годе.*
ГО́ДЕН *див.* **го́дний**.
ГОДЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Рід одно- або багаторічних трав'янистих рослин родини онагрових.
ГОДЖА́, -і, *ж.* Духовний учитель мусульман.
ГОДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *зах.* Настінний годинник.
ГОДИ́НА[1], -и, *ж.* 1. Позасистемна одиниця виміру часу, що дорівнює 3600 секундам. 2. Відтинок часу, що дорівнює 60 хвилинам, якого числять від півночі та від півдня. 3. Відтинок часу, що відводиться на урок, лекцію, заняття та ін. 4. Хороша погода. 5. *тільки одн.* Певний період часу, певна пора, певний момент (перев. з означенням). // *без означення.* Добрий, сприятливий час. ** **Коменда́нтська годи́на** – заборона без перепустки з'являтися на вулицях населеного пункту в певні години (у воєнний час та під час облоги). **Ме́ртва (ти́ха) годи́на** – відпочинок після обіду в лікувальних та деяких інших установах. **З години на годи́ну** – у найближчий час. 6. *тільки одн.*, *у сполуч. зі сл.* г і р к и й, л и х и й, н е д о б р и й, ч о р н и й *і т. ін.* Тяжкі, скрутні обставини. // *у сполуч. зі сл.* б о д а й, н е х а й, б и й *і т. ін.* Уживається у складі лайливих висловів.
ГОДИ́НА[2], -и, *ж.* Тепла, суха, сонячна погода.
ГОДИНА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Годинникар.
ГОДИ́НКА[1], -и, *ж.* Пестл. до **годи́на**[1] 1, 4.
ГОДИ́НКА[2], -и, *ж.* Пестл. до **годи́на**[2].
ГОДИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який триває годину (*див.* **годи́на**[1] 1). *Годинна лекція.* // Розрахований на кожну годину; який припадає на кожну годину; погодинний. 2. Прикм. до **годи́на** (у 4 знач.).
ГОДИ́ННИК, -а, *ч.* Прилад для вимірювання часу протягом доби. ** **Годи́нник відно́сного ча́су** – годинник, який через однакові інтервали часу видає сигнал на переривання.
ГОДИННИКА́Р, -а́, *ч.* Робітник, який виготовляє, і майстер, що ремонтує годинники.
ГОДИННИКА́РСТВО, -а, *с.* Виготовлення та ремонт годинників.
ГОДИННИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **годи́нник**. // Признач. для виробництва, ремонту або продажу годинників.
ГОДИ́ННИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **годи́нник**.
ГОДИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **годи́на**[1] 1, 4, 5.
ГОДИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **годи́на**[1] 1, 4, 5.
ГОДИНУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Ясний, тихий (про погоду).
ГОДИ́НЩИК, -а, *ч.* Годинниковий майстер.
ГОДИНЯ́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Годинникар.
ГОДИ́ТИ, годжу́, го́диш, *недок.* 1. *неперех.* Задовольняти кого-небудь, роблячи приємне, потрібне, бажане; догоджати. 2. *перех.*, *діал.* Наймати.
ГОДИ́ТИСЯ[1], -джу́ся, -ди́шся, *недок.* Бути на щонебудь, для чого-небудь придатним; задовольняти певні вимоги. // *безос.* Уживається у знач. д о р е ч н о, д о ц і л ь н о, с л і д, в а р т о. // Такий звичай, так прийнято. ** **Для годи́ться** – для порядку, заради пристойності; про людське око. **Як годи́ться** – як належить, як слід, як личить.
ГОДИ́ТИСЯ[2], годжу́ся, годи́шся, *недок.* 1. Давати згоду, погоджуватися з чиєю-небудь думкою, поділяти чийсь погляд. 2. Приходити до згоди, миритися.
ГО́ДІ, *присудк. сл.*, *розм.* 1. Досить, вистачить. ** **Та й го́ді** – і тільки, та й усе. 2. *тільки з інфін.* Не можна, немає можливості.
ГОДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **годівля**.
ГОДІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **годува́ння**.
ГОДІВНИ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **годува́льник**.
ГОДІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Спеціальний пристрій, куди кладуть корм для худоби, птиці і т. ін. 2. *перен.*, *розм.* Структура, установа, проект і т. д., що дають змогу заможно жити ледацюгам, неробам, невігласам. 3. *рідко.* Жін. до **годівни́к**.
ГОДІВНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **годівни́ця**.
ГО́ДНИЙ, **ГО́ДЕН**, го́дна, го́дне, *розм.* 1. Те саме, що **гі́дний** 1. 2. Який може, має сили і здатність виконувати, робити що-небудь.
ГОДО́ВАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* 1. *заст.* Дитина, взята на утримання; вихованець. // Людина, яка перебуває на утриманні. 2. Тварина, яку відгодовують на забій.
ГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **годува́ти**. // *у знач. прикм.* Відгодований, гладкий.
ГОДО́ВАНКА, -и. Жін. до **годо́ванець**.
ГОДО́ВАНОК, -нка, *ч.*, *заст.* Те саме, що **годо́ванець**.
ГОДОВА́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **годо́ванка**.
ГОДО́ВАНЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **годова́нець**.
ГОДО́ГРАФ, -а, *ч.* Крива, що являє собою геометричне місце кінців векторів, відкладених від спільного початку.
ГОДО́К, -дка́, *ч.* Моряк одного року призову на службу; браток.
ГОДО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють пройдений шлях.
ГОДО́ЧОК, -чка, *ч.*, *рідко.* Пестл. до **годо́к**.
ГОДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до годування.
ГОДУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто утримує когонебудь. 2. Той, хто годує і доглядає кого-небудь або готує їжу.
ГОДУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жінка, яка годує груддю дитину. // *рідко.* Про тварин-ссавців, які годують малят своїм молоком. 2. Жін. до **годува́льник**.
ГОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **годува́ти** 1.
ГОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Давати кому-небудь їжу. // Давати корм тваринам, птахам і т. ін. // Давати дитині груди. 2. Утримувати кого-небудь. 3. *перен.* Бути джерелом засобів до існування.
ГОДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Приймати їжу; харчуватися. // Приймати корм (про тварин). 2. Добувати засоби до існування. 3. Пас. до **годува́ти** 1.
ГОДУ́ЛКА (**гаду́лка**, **гані́лка**, **копа́нка**, **цигу́лка**, **кеме́не**), -и, *ж.* Болгарський струнний смичковий музичний інструмент.
ГОДУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Їжа, корм.
ГОДУ́Н, -а́, **ГОДУНЕ́Ц**, -нця́, *ч.*, *фольк.* Той, хто годує, годувальник.
ГОДУНЕ́ЦЬ *див.* **году́н**.
ГО́ДЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Погідний. *Годяний тиждень.*
ГО́ДЯЧИ. Дієприсл. до **годити**.
ГОДЯ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Придатний для чого-небудь, який відповідає певним вимогам.
ГО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **го́їти**.
ГО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **го́їти**.
ГО́ЖЕ, *присл.* Гарно, добре. // *у знач. присудк. сл.*
ГО́ЖИЙ, **ГОЖ**, -а, -е. 1. *нар.-поет.* Гарний на вроду; вродливий (про людину). // Який має привабливий вигляд; красивий (про предмет). // Чистий, свіжий (про воду). 2. *розм.* Ясний, теплий, сонячний (про погоду, пору року). 3. *розм.* Який годиться для чого-небудь; придатний.
ГО́ЖІСТЬ, -жості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **го́жий** 1, 3.
ГО́ЇННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **го́їти**.
ГО́ЇТИ, гою, го́їш, *недок.*, *перех.* 1. Заліковувати пошкодження на тілі. 2. *кого*, *рідко.* Те саме, що **лікува́ти**.
ГО́ЇТИСЯ, го́їться, *недок.* 1. Заживати, зарубцьовуватися (про пошкодження на тілі). 2. Пас. до **го́їти** 1.
ГОЙ[1], *виг.*, *рідко.* Те саме, що **гей**[1] 5.
ГОЙ[2], -я, *ч.* Зневажлива назва неєврея.
ГО́ЙДА[1], *виг.* Уживається як присудок за знач. **гойда́ти** 1.
ГО́ЙДА[2], -и, *ч.*, *діал.* Здоровань.
ГО́ЙДАЛКА, -и, *ж.* Споруда, на якій гойдаються для розваги діти й молодь.
ГО́ЙДАЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **го́йдалка**.
ГО́ЙДАНКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **го́йдалка**. 2. Лемішка з кукурудзяного борошна.
ГОЙДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гойда́ти** і **гойда́тися**.
ГОЙДА́Р, -а, *ч.*, *діал.* Чабан.
ГОЙДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Приводити що-небудь у рух із боку в бік або зверху вниз. // *безос.* // Піддавати когось ритмічному рухові на (в) чому-небудь з метою розваги, усипляння. 2. *неперех.* Робити рухи чим-небудь.
ГОЙДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Рухатися з боку в бік або зверху вниз. // Ритмічно рухатися на (в) чому-небудь із метою розваги.
ГО́ЙДИЦЯ, -і, *ж.*, *муз.*, *зах.* Волинка.
ГОЙДНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **гойда́ти** 1.
ГОЙДНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **гойда́тися**.
ГОЙДО́К, гойдка́, *ч.* Елемент єдиноборства запорізьких козаків, що призначався в основному для розвідників-пластунів.
ГОЙК, -у, *ч.*, *зах.* Крик, шум.
ГО́ЙКА, -и, *ж.* Зневажлива назва неєврейки.
ГО́ЙКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **го́йкати**.
ГО́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Покрикувати "гой".
ГО́ЙКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **го́йкати**.
ГО́ЙНИЙ[1], -а, -е. Який загоює пошкодження на тілі; цілющий.
ГО́ЙНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Щедрий, багатий.
ГОЙНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Лікувальний засіб. *Травиця-гойниця.*
ГО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **го́йний**[2].
ГО́ЙНО, *розм.* Присл. до **го́йний**[2].
ГОЙЯЦИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні таблитчасті кристали.
ГОК, -у, *ч.* Степова загорода для худоби.
ГОКЕ́Т, -у, *ч.* Тип поліфонічної техніки композиції.
ГОЛ, -а, *ч.* Очко, що його виграє команда, загнавши м'яч або шайбу в чужі ворота. *Забити* (*пропустити*) *гол.*
ГОЛАНДИ́Т, -у, *ч.* Тетрагональний і моноклінний барій-мангангентаманганіт.
ГОЛА́НКА, -и, *ж.* Курка голландської породи.
ГОЛАНТА́РКТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **Голантаркти́чна о́бласть**.
ГОЛАНТАРКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до Голантарктиди. ** **Голантаркти́чна о́бласть**, *геогр.* – флористична та зоогеографічна область, що займає більшу частину Південної півкулі.
ГОЛА́РКТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **Голаркти́чна о́бласть**.
ГОЛАРКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до Голарктики. ** **Голаркти́чна о́бласть**, *геогр.* – флористична та зоогеографічна область, що займає більшу частину Північної півкулі.
ГОЛГО́ФА, -и, *ж.* Місце страти, мук (від назви гори Голгофи в Єрусалимі, де відбулася страта Ісуса Христа).
ГОЛДІВНИ́К, -а, *ч.* Те саме, що **васа́л**.
ГОЛДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Васальство.
ГОЛДО́ВНИКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **характе́рники**.
ГОЛДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.* 1. Платити данину, бути у ленній залежності. 2. Бути голдовником.
ГОЛЕНДЕ́РКА, -и, *ж.* Корова голландської породи.
ГОЛЕНДЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **голенде́рка**.
ГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **голити** 1. // *у знач. прикм.*
ГО́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **го́ління**.
ГОЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **го́лий**.
ГОЛЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **голе́нький**.
ГОЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч.* 1. Невелика прісноводна риба родини в'юнів. 2. Риба родини лососевих.
ГОЛЕ́ЧНИК, -а, *ч.*, *діал.* Скринька для голок.
ГОЛИБОРО́ДА, -и, *ч.*, *заст.* Жартівлива назва дорослого учня, який уже голить бороду.
ГОЛИЗНА́, -изни́, *ж.* Абстр. ім. до **го́лий**.
ГО́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який не має на собі одягу, без одягу; оголений (про людину). // *у знач. ім.* **го́лий**, -лого, *ч.* Той, хто не має на собі одягу. // *перен.* Який не має засобів до існування; бідний. // *у знач. ім.* **го́лий**, -лого, *ч.* Бідна або погано одягнена людина. 2. Нічим не покритий (про предмети). *Голі стіни.* 3. Який не має волосся, шерсті, листя і т. ін. // Який не має рослин, не вкритий рослинами. 4. *розм.* Без нічого іншого; самий. // Без пояснень і підтверджень. // Неприхований, відвертий.
ГОЛИНА́, -и́, *ж.*, *зах.* Добірне зерно (крім вівса).
ГОЛИ́ТИ, голю́, го́лиш, *недок.* 1. *перех.* Зрізувати під корінь волосся бритвою; брити. 2. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Влучно, гостро відповідати комунебудь на щось.
ГОЛИ́ТИСЯ, голю́ся, го́лишся, *недок.* 1. Голити себе;

бритися. 2. Не носити бороди та вусів.
ГО́ЛИЦІ, -лиць, *мн.* Мисливські лижі без хутряної підклейки.
ГОЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Чисте поле, де зрубані всі дерева.
ГОЛИ́Ш, -а́, *ч.* 1. Круглий гладкий камінець. 2. *перен.*, *заст.*, *зневажл.* Про вбогу людину.
ГОЛІА́РДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ваґа́нти**.
ГОЛІА́Ф, -а, *ч.* 1. За біблійним переказом, філістимлянин-велетень, переможений у єдиноборстві пастухом Давидом. 2. *перен.* Гігант. 3. Безхвоста земноводна тварина родини жаб. 4. Великий жук родини пластинчатовусих, поширений у Центральній Африці.
ГОЛІ́ВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **голова́** 1.
ГОЛІ́ВОНЬКА, **ГОЛО́ВОНЬКА**, -и, *ж.* Пестл. до **голі́вка**.
ГОЛІ́ВОЧКА, **ГОЛО́ВОЧКА**, -и, *ж.* Те саме, що **голі́вонька**, **голо́вонька**.
ГОЛІ́Й, -я́, *ч.*, *заст.*, *рідко.* Те саме, що **голя́р**.
ГОЛІНА́СТИЙ, -а, -е. З довгими гомілками.
ГОЛІНА́СТІ, -их, *ім.* Ряд птахів; лелекоподібні.
ГОЛІНЕ́БА, *присл.* Не в приміщенні, просто неба.
ГОЛІ́НКА, -и, *ж.* Частина ноги від коліна до стопи; гомілка.
ГОЛІНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **голі́нка**.
ГОЛІ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Бравий, завзятий. // *до чого, на що.* Охочий до чого-небудь.
ГОЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **голи́ти** 1 і **голи́тися**.
ГОЛІРУ́Ч, *присл.* 1. Не несучи нічого з собою. // Без усяких пристосувань. 2. Без зброї, не докладаючи зусиль; легко.
ГОЛІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім голий.
ГОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *рідко.* 1. Ставати голим, нічим не вкритим. 2. *перен.* Убожіти.
ГОЛІЧЕ́РЕВА, *рідко* **ГОРІЧЕ́РЕВА**, *присл.*, *розм.* Догори животом; на спині, на спину.
ГО́ЛКА, -и, *ж.* 1. Тонкий металевий стрижень з гострим кінцем і вушком, у яке всилюється нитка для шиття. 2. Загострений на кінці металевий стрижень різного спеціального призначення. 3. Лист хвойних дерев, колючка або гострий росток інших рослин. 4. *перев. мн.* Тверді колючки на тілі деяких тварин. 5. Тонкий загострений кристал чого-небудь. // Взагалі гострий кінець чогось. ** **го́лка-ри́ба** – морська риба з довгою мордою та видовженим тілом, вкритим панциром із костяних щитків.
ГОЛКА́Р, -я́, *ч.* Той, хто робить, виготовляє голки.
ГОЛКА́СТИЙ, -а, -е. З голками.
ГОЛКІ́ПЕР, -а, *ч.* Те саме, що **ворота́р** 2.
ГОЛКО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **го́лка**.
ГОЛКОВКО́ЛЮВАННЯ (**ГОЛКОУКО́ЛЮВАННЯ**), -я, *с.* Метод лікування вколюванням спеціальних срібних або стальних голок у певні місця, точки тіла.
ГОЛКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму голки.
ГОЛКОПРОБИВНИ́Й, -а́, -е́. Що належить до способу кріплення – пробивання волоконної основи голкою з ниткою; виготовлений таким способом.
ГОЛКОРЕФЛЕКСОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Див. **голкоуко́лювання**.
ГОЛКОТЕРАПЕ́ВТ, -а, *ч.* Лікар – фахівець із голкотерапії, голковколювання.
ГОЛКОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування введенням голок у нервові вузли, розташовані в певних точках на тілі людини.
ГОЛКОТРИМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, у якому закріплюється голка.
ГОЛКОУКО́ЛЮВАННЯ *див.* **голковко́лювання**.
ГОЛКОФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* Трубчастий колодязь, який занурюється гідравлічним способом у ґрунт для відкачування ґрунтових вод під час будівельних робіт.
ГОЛКОФІ́ЛЬТРОВИЙ, -а, -е. Стос. до голкофільтра.
ГОЛКОФРЕ́ЗА, -и, *ж.* Інструмент, який обертається і сам заточується, з великою кількістю закріплених по колу голок, призначений для обробки матеріалів фрезеруванням.
ГОЛКОШКІ́РІ, -рих, *мн.* Морські безхребетні тварини, зовнішній скелет яких має вигляд вапнякових пластинок із шипами чи голками.
ГОЛЛА́НДЕЦЬ *див.* **голла́ндці**.
ГОЛЛА́НДКА[1] *див.* **голла́ндці**.
ГОЛЛА́НДКА[2], -и, *ж.* 1. Голландська пічка. 2. Про тварину (самицю) голландської породи. 3. У Російському флоті до 1917 р. – формена верхня сорочка матросів, що її носили поверх штанів і яка мала глибокий виріз.
ГОЛЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **голла́ндці** та Голландія. ** **голла́ндська піч** – кімнатна (зазвичай обкладена кахлем) піч. **голла́ндський аукціо́н** – аукціон, у ході якого спочатку оголошується найвища ціна на товар, що продається, а потім ставки знижуються. **голла́ндський сир** – сорт сиру, якому зазвичай надають форми кулі.
ГОЛЛА́НДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **голла́ндець**, -дця, *ч.*; **голла́ндка**, -и, *ж.*). Основне населення Голландії (Нідерландів).
ГО́ЛО. Присл. до **го́лий** 2, 3.
ГОЛОБЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **голо́бля**. // *у знач. ім.* **голобе́льний**, -ного, *ч.* Кінь, який запрягається в голоблі.
ГОЛО́БЕЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто грубо критикує кого-, що-небудь.
ГОЛОБЕ́ЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Груба критика кого, чого-небудь.
ГОЛО́БЛЯ, -і, *ж.* 1. Одна з двох жердин, прикріплених кінцями до передньої частини воза, саней і т. ін., в які запрягають коня. 2. Довга жердина, яка використовувалася як зброя.
ГОЛОБО́КИЙ, -а, -е. У якого голі боки. // *перен.* Про дуже бідну людину.
ГОЛОБРИ́Ш, -а́, *ч.*, *зах.* Голодранець.
ГОЛОВА́, -и́. 1. *ж.* Частина тіла людини або тварини, в черепі якої міститься головний мозок. ** **Ада́мова голова́**, *ент.* – великий нічний метелик із родини сфінксів. **в голова́х** – коло голови, під головою або коло того місця, куди кладуть голову. **Го́лову лама́ти** – намагатися зрозуміти що-небудь; вирішувати складне питання. **Го́лову прихили́ти** *де, куди* – мати пристановище. **Го́лову схиля́ти**: а) (*перед ким*) підкорятися комунебудь; б) (*перед чим, уроч.*) віддавати шану чомусь. 2. *ж.* Ця частина тіла людини як орган мислення; мозок. // *перен.* Розум, свідомість. // Розумна людина. // Про людину як носія певних якостей. ** **Го́лову втрача́ти** – втрачати владу над собою, здатність обдумано діяти. 3. Одиниця ліку худоби. 4. Велика квітка чи плід на кінці стебла рослини. 5. *ч. і ж.* Особа, яка керує зборами, засіданням і т. ін. 6. *ч. і ж.* Керівник установи, об'єднання, товариства, організації та їх відділів. // У дореволюційній Росії та Україні – керівник деяких виборних органів. 7. *ч. і ж.* (*з великої літери*). У складі офіційної назви керівника держави, уряду або вищих державних органів. 8. *ч. і ж.*, *перен.* Основне, головне в чому-небудь. 9. *ч. і ж.*, *перен.* Авторитетна особа; головний у якій-небудь справі. 10. *ж.* Перші ряди, передня частина чого-небудь, що рухається. 11. *ж.* Продукт харчування у вигляді кулі, конуса і т. ін. *Голова сиру. Голова цукру.*
ГОЛОВА́НЬ, -я́, *ч.* 1. *розм.* Людина або тварина з дуже великою головою; головач. // *перен.* Про рослину з великою квіткою чи плодом на кінці стебла. 2. Прісноводна риба родини коропових.
ГОЛОВА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **голова́тий**.
ГОЛО́ВАТЕНЬ, -тня, *ч.* Рід рослин родини складноцвітих.
ГОЛОВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. З великою головою (у 1 знач.). 2. З великою квіткою чи плодом на кінці стебла (про рослину). 3. Який має здоровий глузд; розумний.
ГОЛОВА́ТИЦЯ, -і, *ж.* Народна назва самки лосося дунайського.
ГОЛОВА́Ч, -а́, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **голова́нь**. 2. *діал.* У західних областях України в минулому – керівна особа. 3. Жук родини пластин-чатовусих з великою головою і дуже розвиненими ротовими частинами; шкідник бобових і злакових рослин; кравчик. 4. Народна назва самця лосося дунайського. 5. Риба родини бичкових; бичок-головень.
ГОЛОВА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Пуголовок.
ГОЛОВБУ́Х, -а, *ч.* Скорочення: головний бухгалтер.
ГОЛОВЕ́НКО, -а, *ч.* Син голови (у 4 знач.).
ГО́ЛОВЕНЬ, -вня, *ч.* Прісноводна риба родини коропових із товстою головою і широким лобом.
ГОЛОВЕ́ШКА, -и, *ж.* 1. Недогоріле обвуглене або тліюче поліно. 2. *перен.*, *зневажл.* Те саме, що **голова́** 1.
ГОЛОВИ́Н, -а́, -е́. Належний голові (у 3, 4 знач.). // Стос. до голови.
ГОЛОВИ́НА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Голова.
ГОЛОВИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Жінка голови (у 4 знач.). 2. *рідко.* Жін. до **голова́** 4.
ГОЛОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Джерело.
ГОЛОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **голова́** 1.
ГОЛОВІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.* Дочка голови (у 4 знач.).
ГОЛО́ВКА, -и, *ж.* 1. Кулясте чи довгасте суцвіття або кулястий плід окремих рослин на кінці стебла. 2. Закруглене потовщення кінцевої частини чого-небудь (зубця, стрижня і т. ін.). 3. *рідко.* Те саме, що **голі́вка**. 4. *частіше мн.* Передня частина чобота, що покриває пальці та верх ступні. 5. *спец.* Реальний чи абстрактний пристрій, який безпосередньо взаємодіє з поверхнею носія даних для занесення або зчитування даних. *Головка запису.* ** **зчитува́льна голо́вка** – елемент пристрою, який перетворює інформацію про стан ділянок поверхні зчитування в електричні сигнали. **магні́тна голо́вка** – головка для занесення та (чи) зчитування даних шляхом намагнічування та (чи) перемагнічування ділянок поверхні носіїв. **опти́чна голо́вка** – головка, яка взаємодіє з поверхнею носія шляхом оптичного променя. **рухо́ма голо́вка** – головка, яка утримується аеродинамічною силою повітряного потоку у безпосередній близькості від поверхні носія даних. **фіксо́вана голо́вка** – нерухомо закріплена головка, яка може взаємодіяти лише з однією доріжкою.
ГОЛОВКО́, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **голова́нь**.
ГОЛОВКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до головки (у 1 знач.).
ГОЛОВКО́М, -у, *ч.*, *іст.* Головнокомандувач у Російській царській армії в роки Першої світової війни.
ГОЛОВКОМВЕ́РХ, -а, *ч.*, *іст.* Верховний головнокомандувач у Російській царській армії в роки Першої світової війни, червоній та білій арміях у роки Громадянської війни.
ГОЛОВЛІ́КАР, -я, *ч.* Головний лікар лікарні, поліклініки чи госпіталю.
ГОЛОВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **голова́** 1. 2. Який рухається попереду чого-небудь; передній. 3. Найважливіший, основний, суттєвий. // *у знач. ім.* **головне́**, -но́го, *с.* ** **головна́ тона́льність**, *муз.*: а) тональність, у якій викладається і зазвичай закінчується музика будь-якої п'єси; б) тональність, від якої відбувається відхилення, тобто тимчасовий перехід в іншу (побічну) тональність. **Головне́ підприє́мство** – компанія, яка володіє контрольним пакетом акцій. **головне́ ре́чення**, *грам.* – основне речення, яке має при собі залежні підрядні речення. **Головни́й бухга́лтер** – керівник бухгалтерії. **Головни́й раху́нок**, *фін.* – рахунок синтетичного обліку, передбачений планом рахунків бухгалтерського обліку. **Головни́й розпоря́дник креди́тів** – державний орган та його керівники, яким надане головне право розпоряджатися бюджетними асигнуваннями. **Головні́ ко́лії**, *зал.* – колії перегонів, а також колії станцій, що є безпосереднім продовженням колій суміжних. **Головні́ сту́пені**, *муз.* – перший, четвертий і п'ятий ступені ладу (тобто тоніка, субдомінанта і домінанта). **Головні́ тризву́ки**, *муз.* – тризвуки, що побудовані на I, IV, V ступенях мажору і мінору. 4. *у знач. вставн. сл.* **головне́**. Уживається для вираження ставлення до висловлюваної думки або для вираження певної оцінки висловлюваного. **Головни́м чи́ном** – переважно, в основному, головно. 5. Який перебуває в центрі чого-небудь або є центром чогось; центральний. 6. Який очолює що-небудь; старший над кимнебудь. // *у знач. ім.* **головни́й**, -но́го, *ч.*, *розм.* Той, хто очолює що-небудь.
ГОЛОВНИ́К, -а́, *ч.* 1. *іхт.*, *діал.* В'язь. 2. *зах.* Убивця.
ГОЛО́ВНИЦТВО, -а, *с.* 2. У Давній Русі – грошовий викуп, що його сплачує убивця (головник) родичам вбитого. 2. *діал.* Кримінальний злочин; криміналщина.
ГО́ЛОВНО, *присл.* 1. Головним чином. 2. *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження певної оцінки висловлюваної думки.
ГОЛОВНОКОМА́НДУВАННЯ, -я, *с.* Головне командування.
ГОЛОВНОКОМА́НДУВАЧ, -а, *ч.* Особа, що очолює збройні сили держави, окремі види або частину збройних сил на певному напрямі воєнних дій. ** **верхо́вний головнокома́ндувач** – начальник усіх збройних сил держави під час війни.
ГОЛОВНОКОМА́НДУЮЧИЙ, -чого, *ч.* Те саме, що **головнокома́ндувач**.
ГОЛОВНЯ́[1], -і́, *ж.* Те саме, що **голове́шка** 1.
ГОЛОВНЯ́[2], -і́, *ж.* Грибкове захворювання рослин (перев. злакових), за якого зерно перетворюється на чорний пил або на тверду чорну масу.
ГОЛОВОГРУ́ДИ, -де́й, *мн.* Відділ тіла деяких членистоногих тварин, що утворився внаслідок злиття головних і грудних сегментів.
ГОЛОВОГРУДНИ́Й, -а, -е. Стос. до головогрудей.
ГОЛОВОКРУЖІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **запа́морочення** 1.
ГОЛОВОКРУ́Т, -у, *ч.*, *діал.* Запаморочення.
ГОЛОВОКРУ́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який викликав головокружіння (перев. про висоту, швидкість, глибину).
ГОЛОВОЛО́МКА, -и, *ж.* Складна загадка або задача, для розв'язання якої потрібна кмітливість.
ГОЛОВОЛО́МНИЙ, -а, -е. 1. Який вимагає кмітливості, значного напруження розуму, думки; дуже складний. 2. *рідко.* Те саме, що **головокру́тний**.
ГОЛОВОЛО́МНО. Присл. до **головоло́мний**.
ГОЛОВОНО́ГИЙ, -а, -е: ** **головоно́гі молю́ски** – клас найвище організованих морських молюсків.
ГОЛО́ВОНЬКА *див.* **голі́вонька**.
ГОЛОВОРІ́З, -а, *ч.* 1. Відчайдушна людина; шибеник. 2. Бандит, убивця.
ГОЛОВОТЕ́С, -а, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **головотя́п**.
ГОЛОВОТЕ́СТВО, -а, *с.*, *зневажл.* Поведінка головотеса.
ГОЛОВОТЕ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **головоте́с**.
ГОЛОВОТЯ́П, -а, *ч.*, *зневажл.* Той, хто безглуздо, надто недбало веде яку-небудь справу.
ГОЛОВОТЯ́ПСТВО, -а, *с.*, *зневажл.* Поведінка головотяпа.
ГОЛОВОТЯ́ПСЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Власт. головотяпові.
ГОЛОВОХО́РДОВІ, -их, *ім.* Єдиний клас примітивних хордових тварин підтипу безчерепних.
ГОЛО́ВОЧКА *див.* **голі́вочка**.
ГОЛОВПОШТА́МТ, -у, *ч.* Головний у системі поштових установ.
ГОЛОВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **головува́ти**.
ГОЛОВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути головою чогонебудь, виконувати обов'язки голови (у 3, 4 знач.).
ГОЛОВУ́С, -а, *ч.* Те саме, що **головуси́й**.
ГОЛОВУ́СИЙ, -а, -е, *розм.* У якого немає вусів; безвусий.
ГОЛОВУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **головува́ти**. // *у знач. ім.* **головую́чий**, -чого, *ч.* Той, хто головує.
ГОЛОВЩИ́К, -а́, *ч.* Провідний співак та керівник давньоруського церковного хору, майстер співу.
ГОЛОВ'ЯНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Прикм. до **голова́** 1. *Голов'яна хустка.*
ГОЛОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Найпростіший тип статевого процесу в одноклітинних рослинних організмів.
ГОЛОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Ідеалістична автогенетична теорія еволюції, згідно з якою кожний вид у межах свого ареалу поділяється на два дочірні види; один розвивається прискорено, а другий сповільнено; останній дає початок більш високоорганізованим формам.
ГОЛОГРА́МА, -и, *ж.* Об'ємне зображення, одержане методами голографії.
ГОЛОГРА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до голограми, пов'язаний з її одержанням і використанням; те саме, що **голографі́чний**. *Голограмний метод.*
ГОЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Спеціаліст з голографії.
ГОЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до голографії, оснований на її використанні. *Голографічне кіно.*
ГОЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб записування просторової структури світлової хвилі та одержання об'ємного зображення об'єкта.
ГОЛОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Одержання голограми чого-

небудь.

ГОЛОГРАФУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Одержувати (одержати) голограму чого-небудь.

ГО́ЛОД, -у, *ч.* 1. Гостре відчуття потреби в їжі, сильне бажання їсти. // Тривале недоїдання через відсутність їжі. 2. Відсутність або гостра нестача хліба та інших продуктів харчування з певних причин у населеному пункті, районі, країні тощо. 3. *на що, перен.* Гостра нестача чого-небудь вкрай необхідного. *Книжковий голод.*

ГОЛО́ДДЯ, -я, *с., діал.* Голод, голодування.

ГОЛОДНЕ́ЧА, -і, *ж., розм.* Те саме, що **го́лод** 1, 2.

ГОЛО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який відчуває голод (у 1 знач.). // Який виражає голод. // *у знач. ім.* **голо́дний**, -ного, *ч.* Той, хто відчуває голод, постійно голодує. 2. Який настає від голоду; викликаний голодом. 3. Бідний на хліб та інші продукти харчування; неврожайний. 4. *розм.* Який не задовольняє потреби в їжі; недостатній.

ГОЛОДНИ́ЦЯ, -і, **ГОЛОДНІ́ВКА**, -и, **ГОЛОДНЯ́НКА**, -и, *ж., авт.* Те саме, що **здухвина**.

ГОЛОДНІ́ВКА *див.* **голодни́ця**.

ГОЛОДНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. від **голо́дний**; більш голодний.

ГО́ЛОДНО. Присл. до **голо́дний** 1. // *у знач. присудк. сл.* Про відчуття голоду.

ГОЛОДНЯ́НКА *див.* **голодни́ця**.

ГОЛОДО́ВКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **голодува́ння**; голод (у 2 знач.). 2. Відмова від їжі у в'язниці, на знак протесту тощо.

ГОЛОДОМО́Р, -у, *ч.* Штучний голод, організований у величезних масштабах злочинною владою проти населення власної країни.

ГОЛОДОМО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **голодомо́р**. *Голодоморні роки.*

ГОЛОДРА́Б, -а, *ч., діал., зневажл.* Голодранець.

ГОЛОДРА́БЕЦЬ, -бця, *ч., діал., зневажл.* Голодранець.

ГОЛОДРА́БИЙ, -а, -е, *діал., зневажл.* Голодраний.

ГОЛОДРА́БКА, -и, *діал., зневажл.* Жін. до **голодра́бець**.

ГОЛОДРА́НЕЦЬ, -нця, *ч., зневажл.* Убого одягнена людина; обідранець. // Уживається як лайливе слово.

ГОЛОДРА́НИЙ, -а, -е, *зневажл.* Який не має засобів до існування; погано одягнений, обірваний, бідний.

ГОЛОДРА́НКА, -и, *зневажл.* Жін. до **голодра́нець**.

ГОЛОДРИ́ГА, -и, *ч. і ж., діал.* Голодранець (голодранка).

ГОЛОДУВА́ННЯ, -я, *с. розм.* Стан за знач. **голодува́ти**.

ГОЛОДУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Залишатися без їжі довгий час, постійно недоїдати. 2. *на що, перен.* Гостро відчувати нестачу чого-небудь вкрай необхідного.

ГОЛОДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **голодува́ти**. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **голоду́ючий**, -чого, *ч.* Той, хто голодує (у 1 знач.).

ГОЛОДЮ́К, -а́, *ч., діал.* Той, хто голодує (у 1 знач.).

ГОЛОКІ́РКА, -и, *ж., діал.* Безоста пшениця.

ГОЛОКОЛО́СИЙ, -а, -е, *діал.* Безостий (про злаки).

ГОЛОКРИ́НОВИЙ, -а, -е, *біол.*: ** **голокри́нова секре́ція** – спосіб секреції, за якого залізиста клітина руйнується, тобто увесь її вміст перетворюється на секрет. **Голокри́нові за́лози** – залози, в яких весь вміст функціонуючих клітин перетворюється на секрет.

ГОЛОМЕТАБОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до голометаболії.

ГОЛОМЕТАБОЛІ́Я, -ї, *ж.* Тип післязародкового розвитку комах, при якому з яйця виходить личинка, не схожа на дорослу комаху.

ГОЛОМО́ЗИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Без волосся на голові; лисий або голений. 2. *у знач. ім.* **голомо́зий**, -зого, *ч., зневажл.* За часів Січі – про турків і татар, які мали звичай голити голови.

ГОЛОМО́ЗИНА, -и, *ж., діал.* Лисина.

ГОЛОМО́ЗЬКО, -а, *ч., діал.* Лисий чоловік.

ГОЛОМОРО́ЗЗЯ, -я, *с., зах.* Ожеледь, морозна погода за відсутності снігу.

ГОЛОМО́РФНИЙ, -а, -е, *мат.*: ** **голомо́рфна фу́нкція** – однозначна аналітична функція.

ГОЛОМШИ́ВИЙ, -а, -е. 1. *діал., зневажл.* Плішивий, лисий. 2. *зах.* Безостий (про злаки).

ГОЛО́МШИТИ, -шу, -шиш, *недок., перех., розм.* Сильно бити.

ГОЛОНАСІ́ННИЙ, -а, -е, *бот.* У якого насінні зачатки і насіння розташовані відкрито на плодолистках.

ГОЛОНАСІ́ННІ, -них, *мн.* Відділ вищих рослин, у яких насінні зачатки і насіння розташовані відкрито на плодолистках.

ГОЛОНО́ГИЙ, -а, -е, *розм.* Без взуття; невзутий, босоногий, босий.

ГОЛОНО́МНИЙ, -а, -е: ** **голоно́мна систе́ма** – механічна система, в якій усі зв'язки є голомними, тобто геометричними або такими, що зводяться до геометричних, та накладають обмеження тільки на положення точок та тіл системи, але не на їх швидкості.

ГОЛОНО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **голоно́мний**.

ГОЛОПА́ША, -і, *ж.* Безхліб'я, безтрав'я.

ГОЛОПРА́ВДА, -и, *ч. і ж., діал.* Правдива, щиросерда людина.

ГОЛОПУ́ЗИЙ, -а, -е, *розм.* 1. З голим, непокритим животом (перев. про малят). 2. *перен., зневажл.* Те саме, що **збідні́лий**.

ГОЛОПУ́ЦЬОК, -цька, *ч., розм.* 1. Безпере пташеня. 2. *перен.* Про малу дитину.

ГОЛОП'Я́ТИЙ, -а, -е, *розм.* З голими п'ятами; босий. // *перен., зневажл.* Про вбогу людину.

ГОЛОРЕ́БРИЙ, -а, -е, *розм.* Нічим не покритий; обдертий.

ГОЛОРУ́Ч, *присл.* Голими руками, із порожніми руками.

ГО́ЛОС, -у, *ч.* 1. Сукупність різних стосовно висоти, сили і тембру звуків, що їх видає людина (або тварина, яка дихає легенями) за допомогою голосового апарата. 2. *перен.* Звуки, що утворюються деякими неживими предметами або характерні для них. 3. Звучання голосових зв'язок як матеріал вокального мистецтва. ** **Співа́цький го́лос** – сукупність звуків, що виникають внаслідок коливань голосових зв'язок людини і дії резонаторів. 4. Одна з кількох мелодій музичного твору; партія у вокальному ансамблі. // Мелодія, мотив. 5. Окрема нотна партія будь-якого інструмента, оркестрового, хорового або ансамблевого твору. 6. *чого і який, перен.* Поклик, веління якого-небудь внутрішнього почуття, інстинкту, переконання. 7. Про думку, висловлювання, міркування. 8. Право висловлювати свою думку під час вирішення державних або громадських справ. // Зовнішній вияв цієї думки.

ГОЛОСИ́ЛЬНИК, -а, *ч., діал.* Той, що голосить.

ГОЛОСИ́НА, -и, *ж., розм.* Сильний або грубий голос.

ГОЛОСИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має сильний, дзвінкий голос (у 1, 3 знач.). 2. Дзвінкий, гучний.

ГОЛОСИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **голоси́стий** 2.

ГОЛОСИ́СТО. Присл. до **голоси́стий** 2.

ГОЛОСИ́СЬКО, -а, *ч.* Те саме, що **голоси́ще**.

ГОЛОСИ́ТИ[1], -ошу́, -о́сиш, *недок.* 1. Голосно плакати. 2. *за ким, над ким, по кому і без додатка, заст.* Голосно причитати (під час виконання похоронного або весільного обрядів); тужити. 3. Кричати, вигукувати що-небудь. *Гвалтом голосити.*

ГОЛОСИ́ТИ[2], -ошу́, -о́сиш, *недок., перех., діал.* Поширювати, обнародувати.

ГОЛОСИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **го́лос** 1, 3.

ГОЛОСІ́ВКА, -и, *ж., заст.* Голосний звук.

ГОЛОСІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., заст.* Жінка, яка голосить над покійником, тужить за ним.

ГОЛОСІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **голоси́ти**[1] 1, 2 і звуки, утворювані цією дією. 2. Старовинні народні обрядові пісні (на похоронах, весіллі і т. ін.); плач.

ГОЛОСКО́П, -а, *ч.* Компактний пристрій для фіксування об'ємних об'єктів, що знаходяться поза зоною прямої видимості, через малі отвори.

ГОЛОСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Не підтверджений доказами, фактами; необгрунтований.

ГОЛОСЛІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **голослі́вний**.

ГОЛОСЛІ́ВНО. Присл. до **голослі́вний**.

ГОЛОСНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **голосни́й** 1.

ГОЛОСНЕ́НЬКО, *присл.* Пестл. до **го́лосно**.

ГОЛОСНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **голосни́й** 1.

ГОЛОСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який сильно звучить, добре чутний; гучний. // Шумливий, гомінкий. 2. *перен.* Який став широко відомим; загальновідомий. 3. *перен.* Надмірно претензійний. 4. *лінгв.* Який утворюється за вільного проходження повітря з легенів крізь ротову порожнину (про звуки мови). // *у знач. ім.* **голосни́й**, -но́го, *ч.*

ГОЛОСНИ́К, -а́, *ч.* 1. *заст.* Голосова зв'язка. 2. Звуковий отвір у верхній частині коробки народних (перев. струнних) інструментів; резонаторний отвір. 3. Пластинка, що коливається із звуковою частотою у струмені повітря, викликаного руками міхів баяна, акордеона та ін. 4. *зах.* Рупор, гучномовець.

ГОЛОСНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **голосни́к**.

ГОЛОСНИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Гортань.

ГО́ЛОСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **голосни́й**.

ГОЛОСНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати голоснішим, гучнішим.

ГО́ЛОСНО. Присл. до **голосни́й** 1.

ГОЛОСОВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Мистецтво сполучення голосів в одне співзвучне ціле у поліфонічному творі. // Милозвучна, логічно зумовлена зміна звуків в окремих голосах поліфонічного твору.

ГОЛОСОВЕДІ́ННЯ, -я, *с.* Див. **голосове́дення**.

ГОЛОСОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **го́лос** 1, 3. ** **Голосова́ щі́лина** – найвужче місце між голосовими складками, крізь яке проходить повітря за вдиху і видиху. **Голосови́й апара́т** – анатомічні органи та їх системи, які беруть участь у голосоутворенні. **Голосові́ зв'я́зки** – внутрішні еластичні складки поверхні гортані, які беруть участь у творенні звуків.

ГОЛОСО́К, -ска́, *ч.* Пестл. до **го́лос** 1, 3.

ГОЛОСО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **голосо́к**.

ГОЛОСТЬО́Б, -у, *ч., діал.* Вивищена місцина без рослинності.

ГОЛОСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **голосува́ти**.

ГОЛОСУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *неперех.* Віддавати голос (у 7 знач.) за кого-, що-небудь. 2. *перех.* Обирати кого-небудь, вирішувати що-небудь поданням голосів. 3. *розм.* Підняттям руки просити (попросити) водія подорожньої машини взяти з собою, довезти куди-небудь.

ГОЛОСУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **голосува́ти** 2.

ГОЛОСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **голосува́ти** 1. // *у знач. ім.* **голосу́ючий**, -чого, *ч.* Той, хто голосує. ** **Голосу́ючі а́кції** – звичайні акції, які дають акціонерові право голосу.

ГОЛО́ТА, -и, *ж.* Збірн. до **голя́к** 2.

ГОЛОТЕ́ЧА, -і, *ж., діал.* Нічим не покрите, голе місце.

ГОЛОТОВО́ДА, -и, *ч., іст.* Проводир голоти, бідняків.

ГОЛО́ТОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **голо́та**.

ГОЛОТОПІ́Я, -ї, *ж.* Місцерозташування в тілі будь-якої його частини чи органа.

ГОЛОТУ́РІЇ, -ій, *мн.* Клас безхребетних тварин типу голкошкірих.

ГОЛОФА́НИ, -ів, *мн.* Ковпаки освітлювальних приладів, виготовлені з прозорого скла.

ГОЛОЦЕ́Н, -у, *ч.* Сучасна геологічна епоха, що розпочалася після останнього материкового зледеніння Європи. Становить другий, верхній відрізок антропогену.

ГОЛОЧВА́НЬКО, -а, *ч.* Убогий жевжик, який полюбляє хизуватися.

ГО́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **го́лка**.

ГОЛОШИ́ЇЙ, -я, -є, *розм.* З голою шиєю.

ГОЛОШИ́ЙКА, -и, *ж.* Порода курей, у яких шия не обростає пір'ям.

ГОЛОШТА́Н, -а, *ч., зневажл.* Те саме, що **голошта́нник**.

ГОЛОШТА́НЕЦЬ, -нця, *ч., зневажл.* Те саме, що **голошта́нник**.

ГОЛОШТА́ННИК, -а, *ч., зневажл.* Убога людина; бідняк.

ГОЛОШТА́НЬКО, -а, *ч., зневажл.* Те саме, що **голошта́нник**.

ГОЛОЩА́К, -а́, *ч., діал.* Пісна рідка страва.

ГОЛОЩІ́К, **ГОЛОЩО́К**, -щоку́, *ч., діал.* Крига, не покрита снігом; ожеледь.

ГОЛОЯ́ДЬ, -і, *ж., іст.* Одне із давньофінських племен, що заселяло північні терени європейської частини сучасної Росії.

ГО́ЛУБ, -а, *ч.* 1. Птах ряду голубоподібних із різнобарвним пір'ям та великим волом. 2. *розм.* Пестливе називання чоловіка (перев. у звертанні). 3. *заст.* Прикраса з паперу, воску або інших матеріалів, що має вигляд такої птиці. // Виріб із тіста у вигляді такої птиці.

ГОЛУБА́Р, -я́, *ч.* Той, хто розводить, тримає голубів. // Фахівець із голубівництва.

ГОЛУБЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **голуби́й**.

ГОЛУБЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа голуба (у 1 знач.).

ГОЛУБЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **голубеня́**.

ГОЛУБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **го́луб** 1, 3. 2. Па в танцях. 3. *див.* **голубці́**.

ГОЛУБИЗНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **голубі́нь**.

ГОЛУБИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має забарвлення одного з основних кольорів спектра – середнього між зеленим і синім; кольору ясного неба; світло-синій, блакитний. ** **Голуба́ кров**, *ірон.* – про дворянське, аристократичне походження кого-небудь. ** **Голубі́ фі́шки**, *перен.* – звичайні акції найбільш відомих великих компаній США. 2. *у знач. ім.* **голуби́й**, -бо́го, *ч., жарг.* Гомосексуаліст.

ГОЛУБИ́НА, -и, *ж.* Голуб'яче м'ясо.

ГОЛУБИ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **го́луб** 1. // Який доставляється за допомогою поштових голубів. 2. *перен.* Лагідний, тихий.

ГОЛУБИ́НІ, -них, *мн.* Ряд мисливських птахів.

ГОЛУБИ́НЯЧИЙ, -а, -е, *діал.* Голуб'ячий.

ГОЛУ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* голу́блять; *недок., перех.* 1. Проявляти ніжність, ласку; пестити. // З ласкою припадати до чого-небудь, гладити що-небудь. 2. *перен.* Любовно виношувати, плекати (надію, мрію тощо).

ГОЛУ́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* голу́бляться; *недок.* Голубити (у 1 знач.) один одного.

ГОЛУБИ́ЦЯ, -і, *ж., заст.* Голубка.

ГО́ЛУБІВ, -бова, -бове. Належний чи властивий голубу.

ГОЛУБІВНИ́К, -а́, *ч.* Людина, яка займається голубівництвом.

ГОЛУБІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Розведення голубів.

ГОЛУБІ́НКА, -и, *ж.* Різновид неїстівних грибів.

ГОЛУБІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **голу́блення**.

ГОЛУБІ́НЬ, -і, *ж.* Голубий колір, голубий відтінок чого-небудь.

ГОЛУБІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім голубий.

ГОЛУБІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. Вирізнятися своїм голубим кольором; виднітися (про що-небудь голубе). 2. Набувати голубого кольору.

ГОЛУБІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати голубішим.

ГОЛУ́БКА, -и, *ж.* 1. Самка голуба. 2. *розм.* Пестливе називання дівчини, жінки (перев. у звертанні).

ГОЛУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **голу́бити**.

ГОЛУ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **голу́бити** і **голу́битися**. *Материне голублення.*

ГОЛУБЛИ́ВИЙ, -а, -е. Схильний до голублення.

ГОЛУБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **голубли́вий**.

ГОЛУ́БЛЯЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **голу́бити**.

ГОЛУБНИ́К, -а́, *ч.* Приміщення для голубів.

ГОЛУБНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **голубни́к**.

ГО́ЛУБО. Присл. до **голуби́й**. // Голубим кольором.

ГОЛУБОВО́Д, -а, *ч.* Той, хто розводить, тримає голубів; голубар.

ГОЛУБОВО́ДСТВО, -а, *с.* Те саме, що **голубівни́цтво**.

ГОЛУБО́К, -бка́, *ч., розм.* Зменш.-пестл. до **го́луб** 1.

ГОЛУ́БОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **голу́бка**.

ГОЛУ́БОНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **го́луб**.

ГОЛУБОО́КИЙ, -а, -е. З голубими очима.

ГОЛУБОПОДІ́БНІ, -них, *мн.* Ряд птахів, що охоплює кілька сот сучасних видів.

ГОЛУ́БОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **голу́бка**.

ГОЛУБО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **го́луб**. *Сизий голубочок.*

ГОЛУБУВА́ТИЙ, -а, -е. З голубим відтінком, трохи голубий.

ГОЛУБЦІ́, -ів, *мн.* (*одн.* **голубе́ць**, -бця́, *ч.*), *кул.* Страва з м'ясного або іншого фаршу, тушкованого в капустяних листках.

ГОЛУ́БЧИК, -а, *ч., розм.* Ласкаве звертання до кого-

небудь. // *ірон.* Звертання або прикладка з відтінком погрози, осуду, зневаги.
ГОЛУБ'Я́, -я́ти, *с.* 1. Те саме, що **голубеня́**. 2. *розм.* Пестливе називання кого-небудь (перев. у звертанні).
ГОЛУБ'Я́НКОВІ, -их, *мн.* Родина денних метеликів.
ГОЛУБ'Я́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо голуба (у 1 знач.).
ГОЛУБ'Я́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **голуб'я́**.
ГОЛУБ'Я́ТНИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **голубово́д**. 2. Ловчий хижий птах (яструб, сокіл і т. ін.), якого випускають на голубів. 3. *розм.* Те саме, що **голубни́к**.
ГОЛУБ'Я́ТНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **голубни́к**.
ГОЛУБ'Я́ТОЧКО, -а, *с.* Пестл. до **голуб'я́тко**.
ГОЛУБ'Я́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **голуби́ний** 1.
ГОЛЧА́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **голкови́й**. *Голчане вушко.*
ГОЛЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має вигляд голки (у 1 знач.). 2. Вкритий голками; з голками.
ГОЛЧА́ТИЙ, -а, -е. Який складається з голкоподібних кристалів.
ГОЛЬ, -і, *ж.*, *заст.* Голота.
ГО́ЛЬДЕН, -а, *ч.* Сорт солодких яблук жовтогарячого кольору.
ГО́ЛЬДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гольд**, -а, *ч.*), *заст.* Нанайці.
ГО́ЛЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Безоста пшениця.
ГО́ЛЬМІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **го́льмій**.
ГОЛЬМІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить гольмій.
ГО́ЛЬМІЙ, -ю, *ч.* Но. Хімічний елемент, що належить до рідкісноземельних металів; проста речовина гольмію – пластичний світло-сірий метал; використовується для виготовлення спеціальних стекол, лазерних матеріалів.
ГОЛЬНИ́К, -а́, *ч.* 1. Коробочка або подушечка, де зберігаються швацькі голки. 2. *діал.* Опала хвоя.
ГОЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до гола, до взяття воріт супротивника; який веде до гола, що загрожує голом. *Гольовий момент.*
ГОЛЬО́ПА, -и, *ж.*, *завх.* Кінський зад.
ГОЛЬТІПА́, -и́, *ж.* Збірн. до **гольтіпа́ка**.
ГОЛЬТІПА́КА, **ГУЛЬТІПА́КА**, -и, *ч.*, *зневажл.* Убога людина; голодранець. // Уживається як лайливе слово.
ГОЛЬТІПА́ЦЬКИЙ, **ГУЛЬТІПА́ЦЬКИЙ**, -а, -е. Прикм. до **гольтіпа́ка**, **гультіпа́ка**.
ГОЛЬФ, -а, *ч.* Гра, за правилами якої м'ячик заганяють в лунки через штучні перешкоди різними за вагою та формою ключками.
ГО́ЛЬФИ, -ів, *мн.* Шкарпетки до колін.
ГО́ЛЬФОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гольф**.
ГОЛЬЦЕ́М, *присл.*, *розм.* Без одягу; голяка.
ГОЛЬЦІ́, -ів, *мн.* 1. Рід риб родини лососевих. 2. Рід риб родини в'юнових.
ГОЛЬЯ́НИ, -ів, *мн.* Рід риб родини карпових.
ГОЛЮ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **голя́к** 1.
ГОЛЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Людина без одягу. 2. *заст.* Убога людина; злидар. 3. *діал.* Дерево без листя. 4. *зах.* Бритва.
ГОЛЯКА́, *присл.*, *розм.* Без одягу; гольцем.
ГОЛЯ́Р, -а́, *ч.*, *заст.* Перукар.
ГОЛЯ́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Перукарня.
ГОЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **голя́р** і **голя́рня**.
ГОМАТРОПІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують в офтальмології для розширення зіниць.
ГО́МБИЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Ґудзик.
ГО́МЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гомель.
ГОМЕО... Перша частина складних слів, що означає подібність чи однаковість.
ГОМЕОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Значна схожість представників двох або більше груп органічного світу, не пов'язаних між собою безпосередньою спорідненістю.
ГОМЕОМЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Термін давньогрецької філософії – найдрібніший незруйновний елемент будь-якої якості, а також тіла.
ГОМЕОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мат.* Взаємно однозначне і взаємно неперервне відображення двох топологічних просторів.
ГОМЕОМО́РФІЯ, -ї, *ж.* Значна схожість представників двох або більше груп органічного світу, не пов'язаних між собою безпосередньою спорідненістю.
ГОМЕОМО́РФНИЙ, -а, -е. Стос. до гомеоморфії.
ГОМЕОМО́РФНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. гомеоморфний.
ГОМЕОПА́Т, -а, *ч.* Лікар – фахівець із гомеопатії.
ГОМЕОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до гомеопатії. 2. *перен.* Дуже малий.
ГОМЕОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Метод лікування хвороб, в основі якого лежить застосування мінімальних доз тих ліків, що у великих дозах викликають у здорової людини явища, подібні до симптомів даного захворювання.
ГОМЕОПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Гомеополя́рний зв'язо́к** – вид хімічного зв'язку, те саме, що **ковале́нтний зв'язо́к**.
ГОМЕОСТА́З, -у, *ч.* Відносна сталість фізико-хімічних та біологічних властивостей внутрішнього середовища організму людини й тварин (сталість складу крові, температури тіла). // Процес, що регулює або підтримує систему в стійкому стані відносно змінного навколишнього середовища, в якому ця система функціонує. ** **Генети́чний гомеоста́з** – здатність популяції підтримувати динамічну рівновагу генетичного складу.
ГОМЕОСТА́Т, -а, *ч.* Технічна чи біологічна система, що самостійно підтримує певний рівень діяльності заданих або природних величин. *Випробування на гомеостаті.*
ГОМЕОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який самостійно підтримує певний рівень діяльності заданих або природних величин.
ГОМЕОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гомеопа́тія**.
ГОМЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Незвичайний силою, розмірами, кількістю; дуже великий. ** **Гомери́чний сміх** – нестримний, гучний регіт.
ГОМЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий Гомеру.
ГО́МЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **го́мзатися**.
ГО́МЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Те саме, що **чо́вгатися**.
ГО́МИК, -а, *ч.*, *розм.* Гомосексуаліст.
ГОМІЛЕ́ТИКА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Частина риторики, що викладає правила побудови церковної проповіді. 2. Те саме, що **рито́рика** 2.
ГОМІ́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *церк.* Проповідь повчального характеру.
ГОМІ́ЛКА, -и, *ж.* Частина ноги від коліна до ступні.
ГОМІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гомі́лка**.
ГОМІЛКОВОСТУПНЕ́ВИЙ, -а, -е. Такий, що стосується кісток гомілки та ступні.
ГОМІЛОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Психічні захворювання, пов'язані з порушенням нормальних стосунків між хворим та оточуючими.
ГОМІЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь спілкування з людьми.
ГО́МІН, -мону, *ч.* 1. Звучання розмови. // Розмови, чутки. 2. Безладний шум; гамір.
ГОМІНДА́Н, -у, *ч.* Китайська антифеодальна і антиімперіалістична, а з 1927 р. – націоналістична буржуазна партія.
ГОМІНДА́НІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член або прихильник гоміндану.
ГОМІНДА́НІВКА, -и. Жін. до **гомінда́нівець**.
ГОМІНДА́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до гоміндану і гоміндавівця.
ГОМІНІ́ДИ, -ів, *мн.* Родина ряду приматів, включає як викопних, так і сучасних людей.
ГОМІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес еволюційного перетворення предка людини з викопних вищих приматів у сучасну людину.
ГОМІ́НКА, -и, *ж.*, *рідко.* Розмова, бесіда.
ГОМІНКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **гомінли́вий**.
ГОМІ́НКО. Присл. до **гомінки́й**.
ГОМІНЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який багато говорить; говіркий. // Сповнений гомону. 2. *перен.* Який видає безладні звуки, шумить.
ГОМІНЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **гомінли́вий** 1. 2. Абстр. ім. до **гомінли́вий** 2.
ГОМІНЛИ́ВО. Присл. до **гомінли́вий**. // *у знач. присудк. сл.*
ГОМІЦИДОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий потяг до убивства.
ГОМО... Перша частина складних слів, що означає однорідність.
ГОМОАЛЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Існування гена у двох або більше формах (алелях), що являють собою видозміни його однакових ділянок.
ГОМОГАМЕ́ТИ, -ме́т, *мн.* Статеві клітини, які містять однакову статеву хромосому.
ГОМОГАМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гомогаме́та**.
ГОМОГАМЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Генетична рівноцінність гамет жіночої або чоловічої статі в людини, тварин і дводомних рослин.
ГОМОГА́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Одночасне достигання приймочки і пиляків у двостатевої квітки, завдяки чому можливе самозапилення. 2. *заст.* Генетичний термін, яким позначали добір подібних пар для схрещування. 3. Передавання особинами чоловічої та жіночої статей однакових комбінацій генів.
ГОМОГА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гомога́мія**.
ГОМОГЕНА́Т, -у, *ч.* Суспензія подрібненої тканини тварини чи рослини в розчині.
ГОМОГЕНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для одержання однорідних, дрібнодисперсних сумішей, а також емульсій високої дисперсності.
ГОМОГЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надання однорідної структури металам, сплавам, сполукам, розчинам або емульсіям способом механічного, хімічного чи температурного діяння на них.
ГОМОГЕНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гомогенізува́ти**. *Гомогенізовані овочі.*
ГОМОГЕНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гомогенізо́ваний**.
ГОМОГЕНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гомогенізува́ти**.
ГОМОГЕНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Перетворювати в однорідну структуру шляхом дроблення на дрібні частинки.
ГОМОГЕ́ННИЙ, -а, -е, *книжн.* Однорідний за складом, походженням, властивостями.
ГОМОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **гомоге́нний**. ** **Політи́чна гомоге́нність** – однорідність структури, сутнісного змісту та генетичної природи політичного явища, процесу.
ГОМОДИНАМІ́Я, -ї, *ж.* Схожість органів або їхніх частин, розміщених послідовно по поздовжній осі тіла тварин.
ГОМОДОНТІ́Я, -ї, *ж.* однотипність будови, форми і розмірів усіх зубів.
ГОМОЕРОТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Будь-які еротичні почуття до преставників своєї статі. 2. *спец.* Гомосексуалізм.
ГОМО́З, **ГУМО́З**, -у, *ч.* Хвороба кісточкових плодових дерев, що супроводжується виділенням рідкої маси (камеді) з їхньої тканини; камедетеча. // Бактеріальна хвороба бавовнику.
ГОМОЗИГО́ТА, -и, *ж.* Клітина, що утворюється злиттям чоловічої та жіночої статевих клітин, які мають однакові гени.
ГОМОЗИГО́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до гомозиготи.
ГОМОЗИГО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан організму, в гомологічних хромосомах якого одночасно присутні однакові алелі.
ГОМО́ЗНИЙ, **ГУМО́ЗНИЙ**, -а, -е. Стос. до гомозу, гумозу; уражений гомозом (гумозом).
ГОМОЙОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Морфологічна чи фізіологічна схожість органів або ознак у тварин віддалених систематичних груп.
ГОМОЙОСМОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, що має сталий тиск. *Гомойосмотичні тварини.*
ГОМОЙОТЕ́РМНИЙ, -а, -е. Той, що має сталу температуру. *Гомойотермні тварини.*
ГОМОЛІГА́НДНИЙ, -а, -е. Такий, у якому із центральним атомо-комплексоутворювачем сполучені одні й ті самі лігінди-молекули або іони.
ГОМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *хім.* Стос. до групи органічних сполук з однотипною будовою, кожний член яких різниться від сусіднього на постійну структурну одиницю. *Закон гомологічних рядів.* ** **Гомологі́чні о́ргани** – органи тварин і рослин, що розвиваються з однакових за походженням зачатків, проте можуть мати різний вигляд і виконувати різні функції (напр., рука людини і крило птаха). **Гомологі́чні ряди́** – паралелізм мінливості найрізноманітніших систематичних груп живих істот. 2. Стос. до закономірності, що встановлює паралелізм у мінливості споріднених груп рослин.
ГОМОЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гомологі́чний**.
ГОМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Подібність органів за планом будови та походженням у різних рослин і тварин.
ГОМОЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Гомолографі́чні прое́кції** – проекції, що правильно передають відношення площ.
ГОМОМЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Зумовленість фенотипового прояву ознаки кількома генами.
ГОМОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Відображення, яке зберігає базові операції та відношення.
ГОМОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.* 1. Розмовляти тихо, приглушено. 2. *перен.* Видавати безладні звуки; шуміти.
ГОМОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Розміщення подібних частин організму навколо його поперечної осі або вздовж осі окремого органа.
ГОМОНО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до гомономії.
ГОМОНУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Та, хто багато говорить.
ГОМОНЮ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Гомінливий.
ГОМОПЕРЕХІ́Д, -ходу, *ч.*, *фіз.* Контакт двох областей з різними типами провідності в одному й тому ж кристалі напівпровідника.
ГОМОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Операція пересадження трансплантата.
ГОМОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гомопластики.
ГОМО́РРА, -и, *ж.* 1. Міфічне місце, що було знищене Богом за нечесність його мешканців. 2. *перен.* Місце нечесності і розпусти.
ГОМОСЕКСУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Статевий потяг до осіб своєї статі. // Статеві відносини між чоловіками; статевий потяг чоловіка до чоловіка. ** **Е́годистоні́чний гомосексуалі́зм** – гомосексуалізм, за якого індивід постійно занепокоєний зміною своїх сексуальних пріоритетів. **Е́го-синтоні́чний гомосексуалі́зм** – гомосексуалізм, за якого індивід почувається комфортно і приймає свою поведінку як простий прояв природного сексуального пріоритету.
ГОМОСЕКСУАЛІ́СТ, -а, *ч.* Особа, схильна до гомосексуалізму.
ГОМОСЕКСУАЛІ́СТКА, -и, *розм.* Жін. до **гомосексуалі́ст**.
ГОМОСЕКСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гомосексуалізму.
ГОМОСТИ́ЛІЯ, -і, *ж.* Однакова довжина тичинкових ниток і стовпчиків маточки у квітках усіх екземплярів даного виду.
ГОМОТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Двостатевість у деяких водоростей, грибів.
ГОМОТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гомоталізму.
ГОМОТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гомоте́тія**.
ГОМОТЕ́ТІЯ, -ї, *ж.* Перетворення, за якого кожній точці площини (простору) ставиться відповідно інша точка (образ даної), що лежить на прямій, яка з'єднує дану точку з якоюсь фіксованою точкою (центром).
ГОМОТИПІ́Я, -ї, *ж.* Подібність у будові органів, що симетрично розміщені по боках тіла.
ГОМОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до гомотипії.
ГОМОТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.* Стос. до гомотопії.
ГОМОТО́ПІЯ, -ї, *ж.*, *мат.* Незмінність геометричних фігур і їх відображень при неперервних деформаціях.
ГОМОТО́ПНИЙ, -а, -е, *мат.* Стос. до гомотопії.
ГОМОТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гомото́пний**.
ГОМОТО́ПНО. Присл. до **гомото́пний**.
ГОМОТРАНСПЛАНТА́Т, -а, *ч.* Орган, призначений для гомотрансплантації.
ГОМОТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пересадження тканин або органів від однієї особи іншій у межах одного виду.
ГОМОФІ́Л, -а, *ч.* 1. Той, хто любить людство. 2. Гомосексуаліст.
ГОМОФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гомофоні́я**.
ГОМОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Тип багатоголосся, що характеризується подiлом голосів на головний і супровідні, чим відрізняється від поліфонії; гомофонно-гармонічний склад.
ГОМОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гомофоні́я**.
ГОМОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Гомоцентри́чний пучо́к** – вузький світловий пучок, у якому промені або їх продовження перетинаються в одній точці.
ГОМОЦИСТИНУРІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, зумов-

лена порушенням обміну метіоніну.

ГО́МРУЛ, -у, **ГО́МРУЛЬ**, -я, *ч.* 1. Самоврядування. 2. Ліберальна програма автономної Ірландії у системі Британської імперії.

ГО́МРУЛЬ *див.* **го́мрул.**

ГО́МСТЕД, -а, *ч.* Ділянка землі, яка надавалася в США у 19 ст. поселенцям на пільгових умовах.

ГО́МСТЕД-АКТ, -у, *ч.* Акт, прийнятий в 1862 р. у США; надавав кожному американському громадянину право на одержання ділянки землі (гомстеда).

ГОМУ́НКУЛ, ГОМУ́НКУЛУС, -а, *ч.* Людська істота, яку, за уявленням середньовічних алхіміків, можна створити хімічним способом.

ГОНА́ДИ, -ів, *мн.* Статеві залози; органи, які утворюють статеві продукти у тварин і людини.

ГОНАДОТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Якому властива гонадотоксичність.

ГОНАДОТОКСИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість чинити токсичну дію на гонади.

ГОНАДОТРОПІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.*: ** **менопа́узний гонадотропі́н** – лікарський засіб, що його застосовують при безплідності жінок та чоловіків.

ГОНАДОТРО́ПНИЙ, -а, -е: ** **гонадотро́пні гормо́ни** – гормони, що стимулюють функцію статевих залоз людини і тварин.

ГОНАДОТРО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість речовини чинити дію на гонади.

ГОНАДОТРОПОЦИ́ТИ, -ів, *мн.*, *біол.* Клітини, які містять у цитоплазмі секреторні гранули з великою кількістю глюкопротеїдів.

ГОНАРТРО́З, -у, *ч.* Артроз колінних суглобів.

ГОНВЕ́ДИ, -ве́д, *мн.* 1. За середньовіччя – назва угорської піхоти. 2. Під час угорської революції 1848–49 рр. – спочатку піхота, а потім уся угорська національна армія. 3. В 1918–49 рр. – назва збройних сил Угорщини.

ГОНГ, -а, *ч.* Ударний музичний інструмент, що складається з вертикально підвішеного металевого диска та колотушки, якою ударяють по ньому; прилад для подавання різних сигналів. // Звуки, утворені цим предметом.

ГОНГІЛОНЕМАТО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи нематодозів.

ГОНГОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Аристократична школа в іспанській поезії 17 ст., що стверджувала безсюжетність, культ "чистої форми".

ГОНДВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гондвана.

ГО́НДИ, -ів, *мн.* Загальна назва ряду народностей і племен Центральної Індії.

ГОНДО́ЛА, -и, *ж.* 1. Довгий одновесловий плоскодонний венеціанський човен із каютою або без неї. 2. Залізничний вагон-самоскид із поворотними люками на дні. 3. Кошик, який підвішують до аеростата. 4. Герметична кабіна стратостата.

ГОНДОЛЬЄ́Р, -а, *ч.* Весляр на гондолі (у 1 знач.).

ГОНДОЛЬЄ́РА, -и, *ж.* Пісня венеціанського човняра.

ГОНЕ́ЦЬ, гінця́, *ч.* 1. Особа, яку посилають з терміновим дорученням, повідомленням; посланець. 2. *мисл.* Назва доброго гончака.

ГО́НИ[1], -ів, *мн.* Переслідування, цькування звіра під час полювання.

ГО́НИ[2], го́нів *і* гін, *мн.* 1. Українська старовинна народна міра довжини від 60 до 120 сажнів. 2. Те саме, що **гін** 2.

ГОНИВІ́ТЕР, -тра, *ч.*, *зах.* Шалапут.

ГОНИ́ТВА, -и, *ж.* 1. Переслідування з метою спіймати. 2. Дуже швидкий рух, дуже швидка їзда. 3. *за чим*, *перен.* Посилене прагнення до чого-небудь, переслідування якої-небудь мети.

ГОНИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Той, хто обмежує в правах кого-небудь, переслідує кого-, що-небудь; гнобитель. 2. *рідко.* Той, хто женеться за ким-небудь, переслідує когось.

ГОНИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **гони́тель.**

ГОНИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* 1. Обмеження в правах кого-небудь, переслідування кого-, що-небудь. 2. *рідко.* Погоня за ким-небудь, переслідування когось.

ГОНИ́ТИ *див.* **гна́ти.**

ГОНИ́ТИСЯ *див.* **гна́тися.**

ГОНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Корова під час тічки. 2. Хтива жінка.

ГОНІАТИ́ТИ, -ів, *мн.* Ряд вимерлих морських безхребетних надряду амонітів.

ГОНІДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гонідії.

ГОНІ́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Орган розмноження у вигляді нерухомої клітки у синьозелених водоростей. 2. Рухлива спора нитчастих бактерій. 3. Водорость, що утворює разом з грибом лишайник.

ГОНІ́Й, -я́, *ч.*, *іст.* Той, хто збирав у волості селян для сплати податків.

ГОНІ́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Пастух.

ГОНІ́ННЯ, -я, *с.* Переслідування з метою пригноблення.

ГОНІОГЕМОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Крововилив у ділянку райдужно-рогівкового кута ока.

ГОНІО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кутів між гранями кристалів.

ГОНІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гоніометрії.

ГОНІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ тригонометрії, в якому розглядаються способи вимірювання кутів, властивості тригонометричних функцій і співвідношення між ними.

ГОНІО́Н, -а, *ч.* Краніометрична точка, розміщена на зовнішньому краю кута нижньої щелепи.

ГОНІОПУНКТУ́РА, -и, *ж.* Хірургічна операція перфорації зовнішніх оболонок ока в ділянці райдужнорогівкового кута.

ГОНІОСИНЕ́ХІЇ, -ій, *мн.* Спайки в райдужнорогівковому куті ока.

ГОНІОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для візуального дослідження райдужно-рогівкового кута передньої камери ока.

ГОНІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод візуального дослідження райдужно-рогівкового кута передньої камери ока.

ГОНІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція розтинання зрощень у ділянці райдужно-рогівкового кута.

ГОНІОФОТО́МЕТР, -а, *ч.* Фотометр для вимірювання залежності фотометричної величини від напрямку.

ГОНІ́Т, -у, *ч.* Запалення колінного суглоба.

ГО́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **гони́тва** 1, 2. ** **го́нка озбро́єнь** – посилена підготовка до війни.

ГО́НКИ, -нок, *мн.* Змагання на швидкість (з бігу, плавання і т. ін.).

ГОНКО́НГІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гонконг.

ГО́ННИЙ, -а, -е, *мисл.* Прикм. до **гін.** ** **го́нний ма́лик** – слід зайця, піднятого з лежанки.

ГОНО́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* гоно́блять; *недок.*, *перех. і без додатка*, *заст.* Плекати, викохувати. // *з інфін.* Намагатися, бажати зробити що-небудь.

ГОНОБЛЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Бленорея, що викликана гонококами.

ГОНО́К, -нка́, *ч.*, *мех.* Шатун.

ГОНОКО́К, -а, *ч.* Мікроб, збудник гонореї.

ГОНОКОКЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність гонококів у крові.

ГОНОКО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гоноко́к.**

ГОНОПІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Форма гонококового сепсису.

ГО́НОР, -у, *ч.* 1. *розм.* Перебільшене уявлення про свою гідність; чванливість, пиха. 2. *заст.* Честь, гідність.

ГОНОРА́НТ, -а, *ч.*, *фін.* Особа, яка гарантує оплату векселя.

ГОНОРА́Р, -у, *ч.* Грошова винагорода авторам праць з науки, літератури, мистецтва і т. ін., яка видається за договором. ** **А́вторський гонора́р** – винагорода, що її сплачують автору за використання літературного, наукового твору чи твору мистецтва.

ГОНОРА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гонора́р.**

ГОНОРА́РНИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Той, хто прагне одержувати надмірно великі гонорари, працює лише заради гонорару.

ГОНОРА́Т, -а, *ч.*, *фін.* Векселедавець, за оплату векселя якого поручився гонорант.

ГОНОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Акцепт або оплата векселя посередником (гонорантом).

ГОНОРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до гонореї.

ГОНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Венерична інфекційна хвороба – запалення слизової оболонки сечостатевих органів людини; трипер.

ГОНОРИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Сповнений гонору (у 1 знач.); чванливий, пихатий. // Пройнятий гонором; який виявляє гонор.

ГОНОРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **гонори́стий.**

ГОНОРИ́СТО, *розм.* Присл. до **гонори́стий.**

ГОНОРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *недок.*, *діал.* Гордитися (у 1 знач.).

ГОНО́РНИЙ, -а, -е, *діал.* З гонором (у 1 знач.).

ГОНОРО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Знатний, багатий. *Гонорове панство.* 2. *розм.* Те саме, що **гонори́стий.**

ГОНОРОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **гонори́стий.**

ГОНОРОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **гоноровитий.**

ГОНОРОВИ́ТО, *розм.* Присл. до **гоноровитий.**

ГОНО́РСТВО, -а, *с.*, *заст.* Самолюбство.

ГОНОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко.* Гордовито триматися; зневажливо ставитися до інших.

ГОНОСЕПТИЦЕМІ́Я, -ї, *ж.* Форма гонококового сепсису, яка характеризується тяжким загальним станом при відсутності метастазів.

ГОНОТОКСИ́Н, -у, *ч.* Ендотоксин гонокока; спричинює у людини запальні реакції.

ГОНОТО́М, -а, *ч.* Сегментована ділянка бокової мезодерми у зародків хордових тварин та людини.

ГОНОЦИТО́МА, -и, *ж.* Див. **дисгерміно́ма.**

ГО́НОЧНИЙ, -а, -е. Признач. для гонок; перегоновий.

ГОНТ, -у, *ч.* Тонко витесані дерев'яні дощечки, якими настилають дах, подібно до черепиці, переважно в лісових регіонах та Карпатах.

ГО́НТА, -и, *ж.* Український народний чоловічий танець, який виконує один танцюрист (або група) з шаблею в руці.

ГОНТА́ЛЬ, -я, *ч.* Цвях для гонту.

ГО́НТАР, -я, *ч.* Майстер, що виготовляє гонт.

ГО́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гонт.**

ГО́НЧА, -ої, *ж.* Те саме, що **гонча́к.**

ГОНЧА́К, -а́, *ч.* Гончий собака.

ГОНЧА́Р, -а́, *ч.* Майстер, який виготовляє посуд та інші вироби з глини.

ГОНЧАРЕ́НКО, -а, *ч.* Син гончара.

ГОНЧА́РИТИ, -рю, -риш. Те саме, що **гончарюва́ти.**

ГОНЧАРИ́ХА, -и, *ж.* Жінка гончара.

ГОНЧАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка гончаря.

ГОНЧА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до гончарства.

ГОНЧА́РНЯ, -і, *ж.* Майстерня, де виготовляють посуд та інші вироби з глини.

ГОНЧАРО́ВИЙ, -а, -е. Належний, властивий гончареві.

ГОНЧА́РСТВО, -а, *с.* Виготовлення посуду та інших виробів з глини; заняття гончаря.

ГОНЧА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гонча́р.** // Стос. до гончарства. *Гончарський круг.*

ГОНЧАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гончарюва́ти.**

ГОНЧАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Займатися гончарством.

ГОНЧА́ТНИК, -а, *ч.* Мисливець, який має гончаків і полює з ними.

ГО́НЧИЙ, -а, -е. 1. *мисл.* Який швидко бігає, привчений гнати звіра (про породу собак). // *у знач. ім.* **го́нчий**, -чого, *ч.*; **го́нча**, -чої, *ж.* Собака цієї породи. 2. *перен.* Пов'язаний з гонитвою (у 1 знач.) за ким-, чим-небудь.

ГО́НЩИК, -а, *ч.* Учасник гонок.

ГОНЬБА́, -и́, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **гоні́ння.**

ГОП, *виг.* 1. Звуконаслідування, яким супроводжується стрибок, притупування в танці і т. ін. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **го́пати.** 3. *жарг.*, *заст.* Раптове пограбування на вулиці.

ГОПА́К, -а́, *ч.* Український народний швидкий танець, одиночний, парний або груповий. ** **бойови́й гопа́к** – стрибкова система віддаленого бою зі складними акробатичними вправами, численними імітаціями ударів.

ГО́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **го́пати.**

ГО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Стрибати і тупати, скачучи або танцюючи.

ГОПАЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **гопа́к.**

ГОПКАЛІ́Т, -а, *ч.* Суміш окисів марганцю й міді, а також срібла й кобальту, яка прискорює окислення отруйного окису вуглецю киснем повітря.

ГОПКАЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гопкалі́т.**

ГО́ПКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **го́пкати.**

ГО́ПКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **го́пати.**

ГО́ПКИ. 1. *виг.* Виражає спонукання до скакання, стрибання, тупотіння. 2. *присл.* Підстрибуючи, підскакуючи. *Гопки скакати.* ** **го́пки става́ти (ста́ти)**: а) ставати на задні ноги, ставати дибки (перев. про коней); б) (*перен.*) різко виявляти незгоду, протест.

ГОПЛІ́ТИ, -ів, *мн.* В стародавній Греції важкоозброєні воїни-піхотинці.

ГО́ПНИК, -а, *ч.*, *жарг.*, *заст.* Вуличний грабіжник.

ГО́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **го́пати.**

ГОП-СТО́П, *виг.*, *жарг.*, *заст.* Те саме, що **гоп** 3.

ГОПЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **гопцюва́ти.**

ГОПЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* 1. Танцювати. 2. Скакати (про коней).

ГО́ПЧИК, -а, *ч.*, *заст.* Пульс, живчик.

ГОР, -а, *ч.* В релігії Стародавнього Єгипту – бог Сонця.

ГОРА́, -и́, *ж.* 1. Значне підвищення над навколишньою місцевістю або серед інших підвищень. // *тільки мн.* Гориста місцевість, країна. 2. *чого.* Велика кількість чого-небудь складеного в купу; багато чогось. 3. *у знач. присл.* **горо́ю (гора́ми).** У вигляді гори. 4. *діал.* Горище.

ГОРА́Л, -а, *ч.* Парнокопита тварина родини порожнисторогих.

ГОРА́Р, -а́, *ч.*, *зах.* Лісник у горах.

ГОРБ, -а́, *ч.* 1. Невелике округле підвищення на площині; бугор, пагорок. 2. Випуклість на спині, на грудях людини, що утворюється внаслідок викривлення хребта або грудної клітки. // Жирові відкладення у вигляді наростів на спині у верблюда і деяких інших тварин. // *перен.*, *розм.* Спина. 3. *у знач. присл.* **горбо́м.** У вигляді бугра; випукло; утворюючи бугор. ** **сво́їм горбо́м** – тяжкою працею, неабиякими зусиллями.

ГОРБА́КА, -и, *ж.*, *зах.* Пагорб, підвищення.

ГОРБА́НЬ, -я́, *ч.* Горбата людина.

ГОРБА́СТИЙ, -а, -е. Вкритий горбами (у 1 знач.); нерівний.

ГОРБА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **горба́тий** 2.

ГОРБА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має горб, горби; вкритий горбами (у 1 знач.). // У вигляді горбика, з горбиком; вигнутий горбом. 2. З горбом (про людину). // *у знач. ім.* **горба́тий**, -того, *ч.*; **горба́та**, -тої, *ж.* Той, хто має горб (про людину).

ГОРБА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *недок.*, *перех.* *рідко.* Те саме, що **го́рбити.**

ГОРБА́ТИТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **го́рбитися.** 2. Тяжко працювати.

ГОРБА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **горба́тий.**

ГОРБА́ТІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати горбатим.

ГОРБА́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Спідниця.

ГОРБА́ТКИ, -ів, *мн.* Сімейство жуків.

ГОРБА́Ч, -а́, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **горба́нь.** 2. Рубанок з угнутою або опуклою підошвою колодки.

ГО́РБИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **горб** 1. // Те саме, що **горби́нка.**

ГОРБИ́ЛІ, -ів, *мн.* Сімейство морських риб ряду окунеподібних.

ГОРБИ́ЛЬ, -ю, *ч.* Пиломатеріал, що отримується шляхом зрізу зовнішньої частини колоди.

ГОРБИ́НА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **горб** 1.

ГОРБИ́НКА, -и, *ж.* Невелика випуклість, округле підвищення на чому-небудь.

ГОРБИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **горба́стий.**

ГОРБИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **горби́стий.**

ГО́РБИТИ, -блю, -биш; *мн.* го́рблять; *недок.*, *перех.* Робити горбатим; згинати горбом.

ГО́РБИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* го́рбляться; *недок.* 1. Вигинати спину горбом; сутулитися. // Ставати сутулим. 2. Випинатися горбом, горбами.

ГОРБКУВА́ТИЙ, -а, -е. Вкритий горбками.

ГОРБОВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **горбува́тий.**

ГОРБО́ВИНА, -и, *ж.* Невелике підвищення на поверхні землі; випуклість.

ГОРБО́ВИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **горбо́вина.**

ГОРБО́К, -бка́, *ч.* Зменш. до **горб** 1.

ГОРБОНО́СИЙ, -а, -е. Який має ніс із горбинкою. // Який має опуклу верхню лінію морди (про тварин).

ГОРБО́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* Спідниця.

ГОРБО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **горбо́к.** // Те саме, що **горби́нка.**

ГОРБУВА́ТИЙ, -а, -е. Вкритий горбами, з горбами. // З легкою горбинкою.

ГОРБУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **горба́нь.**

ГОРБУ́ША, -і, *ж.* Цінна морська промислова риба родини лососевих із невеликим горбом на спині.
ГОРГА́Ч, -а́, *ч., зах.* Різновид їстівного гриба.
ГОРГО́НА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – страшна жіноча істота, від погляду якої кам'яніло все живе. 2. *перен.* Потворна жінка сварливої вдачі.
ГОРГОНА́РІЇ, -ій, *мн.* Ряд кишковопорожнинних класу коралових поліпів.
ГОРГО́НІЯ, -ї, *ж., діал.* Жоржина.
ГОРГО́НКА, -и, *ж.* Різновид гарбуза.
ГОРГО́ПКА, -и, *ж., діал.* Горгонка.
ГОРГОШІ, -гош, *мн., діал.* Плечі.
ГО́РДЕНЬ, -я, *ч., мор.* Снасть, якою парус притягається до реї.
ГО́РДИЙ, -а, -е. 1. Сповнений особистої гідності, самоповаги. // Який виражає особисту гідність, самоповагу. 2. Який відчуває задоволення від чого-небудь, усвідомлення досягнутих успіхів, переваги в чому-небудь. 3. *перен.* Сповнений високого смислу; піднесений. 4. Який має про себе надмірно високу думку і зневажливо, звисока ставиться до інших; пихатий.
ГОРДИ́НЯ, -і, *ж., заст.* 1. Гордість (у 3 знач.). 2. Чванлива, пихата людина. 3. *рідко.* Те саме, що **го́рдість** 2. 4. Тяжкий гріх у християнстві.
ГОРДИ́ТИ, -джу, -ди́ш, *недок., діал.* Гордувати (у 3 знач.).
ГОРДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *недок.* 1. Відчувати задоволення від чого-небудь; почувати перевагу в чомусь; пишатися. 2. *розм.* Зневажливо, зверхньо ставитися до інших, бути пихатим, зарозумілим.
ГОРДІВЛИ́ВИЙ, -а, -е. Сповнений почуття гордості (у 2 знач.); поважний.
ГОРДІВЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **гордівли́вий**.
ГОРДІВНИ́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **гордій**.
ГОРДІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **гордівни́к**.
ГО́РДІЇВ, -ева, -еве: ** **го́рдіїв ву́зол**, *перен.* – заплутана справа, положення, збіг обставин, які важко вирішити. **Розруба́ти го́рдіїв ву́зол**, *перен.* – вирішити якісь проблеми, скрутне становище швидко, сміливо, рішуче.
ГОРДІ́Й, -я́, *ч., розм.* Гордовита людина.
ГО́РДІСТЬ, -дості, *ж.* 1. Почуття особистої гідності, самоповаги. 2. Почуття задоволення від усвідомлення досягнутих успіхів, переваги в чому-небудь. // Той (те), ким (чим) гордяться. 3. Надмірно висока думка про себе і зневага до інших; пихатість.
ГОРДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **гордівли́вий**.
ГОРДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **гордли́вий**.
ГОРДЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **гордли́вий**.
ГО́РДО. Присл. до **го́рдий**. // *у знач. присудк. сл.*
ГОРДОВИ́НА, -и, *ж.* Кущова рослина родини жимолостевих, а також ягоди цієї рослини.
ГОРДОВИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **го́рдий** 1. 2. Сповнений гордості (у 2 знач.); піднесений. 3. Який зневажливо, зверхньо ставиться до інших; пихатий. // Який виражає пихатість.
ГОРДОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **гордови́тий** 1, 3.
ГОРДОВИ́ТО. Присл. до **гордови́тий**.
ГО́РДОН, -а, *ч.* Породи мисливських лягавих собак.
ГО́РДОН-СЕ́ТЕР, -а, *ч.* Порода шотландських слухняних спокійних і незлобних сетерів.
ГОРДО́ТА, -и, *ж., діал.* Гордість (у 3 знач.).
ГО́РДОЩІ, -ів, *мн.* Те саме, що **го́рдість** 2, 3.
ГОРДУВА́ННЯ, -я, *с.* Виявлення зневаги, пихи.
ГОРДУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Відчувати гордість (у 2 знач.), бути гордим. // Вихваляти кого-, щонебудь або хвалитися чим-небудь; хвастати. 2. Зневажливо, зверхньо ставитись до інших, бути пихатим, зарозумілим. 3. *ким, чим.* Ставитися до кого-, чого-небудь зневажливо; нехтувати ким-, чим-небудь.
ГОРДУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи гордий.
ГОРДУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., рідко.* Те саме, що **гордува́ти** 1, 2.
ГОРДУ́Н, -а́, *ч., діал.* Те саме, що **гордій**.
ГОРДЯ́К, -а́, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **гордій**.
ГОРДЯ́ЧИСЬ. Дієприсл. до **горди́тися**.
ГОРДЯ́ЧКА, -и, *рідко.* Жін. до **гордя́к**.
ГО́РЕ, -я, *с.* 1. Душевні переживання, печаль, смуток; прот. р а д і с т ь. 2. Обставини, події, що викликають страждання; біда, лихо, нещастя; прот. щ а с т я. // *у знач. виг.* Уживається для вираження душевних страждань, викликаних бідою, лихом і т. ін.
ГОРЕЗВІ́СНИЙ, -а, -е, *ірон.* Який має сумнівну або погану славу.
ГОРЕ́ЛІ, -е́ль, *мн., зах.* Гойдалка.
ГОРЕЛЬЄ́Ф, -а, *ч.* Скульптурний твір, у якому зображення виступає над площиною тла більше ніж наполовину свого об'єму.
ГОРЕЛЬЄ́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **горельє́ф**.
ГОРЕ́НДА, -и, *ж., зах.* Страхіття, потвора.
ГОРЕ́НИТИ, -нить, *недок., рідко.* Віддавати гірким, бути гірким.
ГОРЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **го́рно**.
ГО́РЕНЬКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **го́ре**.
ГОРЕ́ЦТВО, -а, *с., діал.* Журба, печаль.
ГО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Житель гір; горянин.
ГО́РЕЧ, -і, *ж., зах.* Спека.
ГОРЕЧА́ВКА, -и, *ж.* Рід трав та напівкущів родини горечавкових.
ГО́РЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **го́ре**.
ГОРЖЕ́ТКА, -и, *ж.* Смуга хутра або шкурка звіра (песця, куниці і т. ін.), яку носять жінки як комір до верхнього одягу і як прикрасу до святкового вбрання.
ГОРЗЕ́Т, -у, *ч., діал.* Те саме, що **корсе́т**.
ГОРЗИ́НА, -и, *ж., діал.* Тин, сплетений з верболозу.
ГОРИДУ́Б *див.* **горюду́б**.
ГОРИЗО́НТ, -у, *ч.* 1. Частина земної поверхні, яку можна бачити на відкритій місцевості; видноколо. // Те саме, що **лі́нія горизо́нту**. // Частина неба, яка ніби схиляється до землі; небосхил. ** **лі́нія горизо́нту** – межа (лінія), яка ніби відділяє небо від землі. 2. *чий, який, перен.* Коло знань, ідей, інтересів. ** **Горизо́нт планува́ння** – строк, на який розробляються плани, прогнози. **Горизо́нт поді́й** – замкнута поверхня, що обмежує область навколо чорної діри. **Горизо́нт прогнозува́ння** – крайній строк, для якого прогнозування дійсне із заданою точністю. 3. *тільки мн., перен.* Коло, сфера дій, можливостей. 4. Шар води у річці або водоймі. 5. Верства або товща гірських порід порівняно незначної грубизни, для якої характерні певні ознаки: однорідність складу порід, наявність певних решток викопних організмів і т. ін. ** **водоно́сний горизо́нт** – однорідна пластова товща гірських порід, де постійно містяться води.
ГОРИЗОНТА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Пряма, паралельна площині горизонту (у 1 знач.). 2. Крива лінія на карті або плані, яка сполучає точки місцевості, що лежать на однаковій висоті над рівнем моря. ** **по горизонта́лі** – між рівними за підпорядкованістю об'єктами, органами, організаціями, особами; прот. п о в е р т и к а л і.
ГОРИЗОНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спрямований паралельно до лінії горизонту; прот. в е р т и к а л ь н и й. ** **Горизонта́льна диверсифіка́ція (виробни́цтва)** – розширення асортименту, складу продукції, що випускається, за рахунок виробництва нових виробів. **Горизонта́льна інтегра́ція** – об'єднання підприємств, налагоджування тісного взаємозв'язку між ними "по горизонталі". **Горизонта́льне розши́рення по́питу** – розширення попиту, обумовлене збільшенням кількості покупців.
ГОРИЗОНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **горизонта́льний**.
ГОРИЗОНТА́ЛЬНО. Присл. до **горизонта́льний**.
ГОРИ́КВІТ, -у, *ч., зах.* Горицвіт.
ГОРИ́ЛА, -и, *ж.* Рід найбільшої людиноподібної мавпи, яка водиться у Західній Африці.
ГОРИ́НІЖ, *присл., діал.* Догори ногами.
ГОРИ́СТИЙ, -а, -е. Покритий горами (у 1 знач.).
ГОРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **гори́стий**.
ГОРИ́СТО. Присл. до **гори́стий**.
ГОРИ́Т, -а, *ч., заст.* Чохол для лука.
ГОРИХВІ́СТКА, -и, *ж.* Невеликий співочий птах родини дроздів із жовтогарячим хвостом.
ГОРИЦВІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **адо́ніс**.
ГОРИЦВІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **горицві́т**.
ГОРИ́ЩЕ, -а, *с.* Приміщення між стелею і покрівлею будинку.
ГОРИ́ЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гори́ще**. // Який знаходиться на горищі.
ГО́РІ, *присл., діал.* Угору.
ГОРІ́ВКА, -и, *ж., діал.* Горілка (*див.* **горі́лка**[1]).
ГОРІВЧА́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **горі́вка**.
ГОРІВЧИ́НИЙ, -а, -е, *зах.* П'яний.
ГОРІ́ДЧИК, -а, *ч., діал.* Городець.
ГОРІ́ЗНАЧ, *присл., діал.* Лежачи на спині.
ГОРІ́ЛЕ, -ого, *с.* Те саме, що **гар**.
ГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Обпалений вогнем. ** **горі́лі поро́ди** – щільні порцеляноподібні гірські породи.
ГОРІЛИ́ЦЬ, *присл.* Обличчям догори; прот. н и ц ь.
ГОРІ́ЛИЦЯ, -і, *ж., заст.* Горілка.
ГОРІ́ЛКА[1], -и, *ж.* Міцний алкогольний напій, що є сумішшю спирту, переважно з пшениці, ячменю та ін. зернових, і води у певній пропорції.
ГОРІ́ЛКА[2], -и, *ж., тех.* Пристрій для спалювання газоподібного або рідкого палива; пальник. *Газова горілка. Солярова горілка.*
ГОРІ́ЛОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **горі́лка**.
ГОРІ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **горі́лка**.
ГОРІ́ЛОЧНИЙ, -а, -е. Стос. до горілки.
ГОРІЛЧА́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **горі́лка**. *Горілчане виробництво.*
ГОРІ́ЛЬНИЦТВО, -а, *ч., заст.* Винокуріння.
ГОРІ́ЛЬНЯ, -і, *ж., заст.* Винокурня.
ГОРІНЕ́ЦЬ, *присл., зах.* Навзнаки, обличчям догори.
ГОРІНИ́ЦЬ, *присл.* Згори донизу.
ГОРІ́НІЖ, *присл.* Догори ногами.
ГОРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **горі́ти** 1, 2, 5, 8.
ГОРІ́СЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Верхній.
ГОРІ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.* 1. Піддаватися дії вогню, знищуватися вогнем, гинути у вогні. 2. Давати або випромінювати світло; світитися. 3. *перен.* Бути в жару, відчувати жар (перев. від хвороби). 4. *перен.* Червоніти від припливу крові; ставати гарячим. 5. *звичайно чим, перен.* Пройматися сильним почуттям, пристрасно захоплюватися якоюсь справою, віддаватися чому-небудь. // Виражати сильне почуття, захоплення чимось, напруження думки. 6. Сяяти яскравим блиском або вирізнятися яскравими фарбами, кольорами. // Блищати (про очі, які виражають сильне почуття, захоплення чимось, напружену думку). 7. Пересихати на стеблі. 8. Псуватися, нагріваючись від злежування за доступу кисню; пріти, гнити. 9. *на кому, розм.* Швидко зношуватися, рватися. 10. *перен., розм.* Зазнавати невдачі в якій-небудь справі. // Не виконуватися, не здійснюватися. // *фам.* Бути виявленим, викритим у чому-небудь. // Бути під загрозою зриву, провалюватися (звичайно внаслідок недогляду строку).
ГОРІ́Х, -а, *ч.* 1. Плодове дерево родини горіхових, найпоширенішим видом якого є волоський горіх. // Тверда красива деревина з нього. 2. Плід цього дерева або ліщини з їстівним ядром і досить міцною шкаралупою. // Деякі інші плоди з твердою шкаралупою. 3. *рідко.* Те саме, що **ліщи́на**.
ГОРІ́ХІВКА, -и, *ж.* Темно-коричневий, з білими плямами лісовий птах, що живиться насінням хвойних дерев, перев. горіхами кедра.
ГОРІ́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **горі́х**. // Зробл. з деревини (*див.* **деревина́**) горіха. // Вигот. з плодів горіха.
ГОРІ́ХОВІ, -их, *мн.* Назва родини видів дерев і кущів, до яких належать волоський та інші горіхи.
ГОРІХОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Який приносить плоди горіхів.
ГОРІХОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на горіх за виглядом, властивостями, на смак та ін.
ГОРІХОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Що стосується промислу, збирання горіхів.
ГОРІХОТВО́РКА, -и, *ж.* Паразитична комаха, личинки якої викликають утворення наростів у вигляді горіха в тканинах рослин.
ГОРІЧЕ́РЕВА, *присл.* Черевом догори, лежачи на спині.
ГОРІ́ШИНА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ліщи́на**. 2. Деревина горіха.
ГОРІ́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **горі́шок**.
ГОРІ́ШНИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **ліщи́на**.
ГОРІ́ШНІЙ, -я, -є. 1. Який розташований, міститься зверху; верхній. 2. Розташований на високому місці або на горі. // Стос. до гори (у 1 знач.). ** **горі́шній ві́тер** – який дме за течією річки Дніпра вниз; північний.
ГОРІШНЯ́К, -у́, *ч., діал.* Північний вітер.
ГОРІШНЯ́НИН, -а, *ч., діал.* Горянин.
ГОРІ́ШОК, -шка, *ч.* Зменш.-пестл. до **горі́х** 2. ** **Тверди́й горі́шок** – про складну справу або про людину зі складним характером.
ГОРЛА́Й, -я́, *ч., розм.* Те саме, що **горла́нь**.
ГОРЛА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок., розм.* Те саме, що **горла́ти**.
ГОРЛА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **горла́ти**.
ГОРЛА́НЬ, -я́, *ч., розм.* Той, хто горлає (у 1 знач.); крикун.
ГОРЛА́СТЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **горла́стий**.
ГОРЛА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який має гучний голос. // Який любить голосно поговорити, посперечатися на повний голос; крикливий.
ГОРЛА́СТО, *присл., розм.* Дуже голосно.
ГОРЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., розм.* 1. *неперех.* Голосно говорити, кричати або співати на все горло. // Порушувати порядок; викрикувати, галасувати. 2. *перех.* Голосно співати.
ГОРЛА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **горла́стий**. 2. Який має широкий отвір, горло; широкогорлий.
ГОРЛА́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **горла́тий** 1.
ГОРЛА́ХА, -и, *ж.* Яма для зберігання зерна.
ГОРЛА́Ч, -а́, *ч.* 1. *розм., рідко.* Те саме, що **горла́нь**. 2. *орн.* Зобастий голуб.
ГОРЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля горлиці – дикого голуба.
ГО́РЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **го́рло**.
ГОРЛИ́ВИЙ, -а, -е. Старанний, ретельний.
ГОРЛИ́ВО. Присл. до **горли́вий**.
ГО́РЛИЦЯ, -і, *ж.* 1. Лісовий птах, менший від голуба; дикий голуб. 2. Ласкаве звертання до дівчат і жінок. 3. Давній український народний танець і музика до нього. 4. Українська сольна народна пісня.
ГО́РЛИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **го́рлиця** 1, 2.
ГО́РЛІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Горлівка.
ГО́РЛО, -а, *с.* 1. Передня частина шиї, всередині якої знаходиться початок стравоходу і дихальних шляхів. // Хрящовий канал, який є початком стравоходу і дихальних шляхів. 2. Верхня звужена частина посуду. 3. Протока між внутрішнім і окраїнним морями або при впадінні річки в озеро чи море.
ГОРЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **го́рло**. 2. *діал.* Карний, кримінальний.
ГОРЛОВИ́К, -а́, *ч., розм.* Лікар, який лікує горло.
ГОРЛОВИ́НА, -и, *ж.* 1. Звужений отвір у чому-небудь. // Звужений прохід. 2. *розм.* М'ясний продукт із горла тварини.
ГОРЛОВИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **горлови́на**.
ГОРЛОДЕ́Р, -а, *ч., розм.* Той, хто дуже кричить; крикун.
ГОРЛОПА́Н, -а, *ч., розм.* Те саме, що **горла́нь**.
ГОРЛОПА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок., розм.* Те саме, що **горла́ти** 1.
ГОРЛОРІ́З, -а, *ч., розм.* Бандит, убивця.
ГОРЛОХВА́Т, -а, *ч., розм.* Той, хто грубо домагається чого-небудь, прагне дістати якнайбільше вигоди для себе.
ГОРЛЯ́К, -а́, *ч., орн., зах.* Зобастий голуб.
ГОРЛЯ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Горловий (у 1 знач.).
ГОРЛЯ́НКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **го́рло** 1.
ГОРМЕТОНІ́Я, -ї, *ж.* Своєрідні короткі напади сильного тонічного спазму м'язів у початковій стадії розвитку парезів і паралічів кінцівок.
ГОРМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Гормі́чна психоло́гія** – течія в сучасній психології, представники якої вважають основою людської поведінки енергію, джерелом якої є інстинкти людини і тварин.
ГОРМОГО́НІЇ, -ій, *мн.* Багатоклітинні ділянки ниток синьозелених водоростей, на які ці водорості розпадаються при розмноженні.
ГОРМО́Н, -а, *ч.* Біологічно активна речовина, що утворюється і виділяється в кров залозами внут-

рішньої секреції. ** **Анаболі́чні гормо́ни (анаболо́їди)** – гормони, які стимулюють посилення синтезу білка в організмі. **Андроге́нні гормо́ни** – гормони чоловічих статевих залоз і кіркової речовини надниркових залоз, що регулюють розвиток чоловічих статевих ознак, статеву поведінку. **Глюкокортико́їдні гормо́ни** – гормони кіркової речовини надниркових залоз, що діють на вуглеводний і білковий обмін. **Гонадотро́пні гормо́ни** – гормони передньої частки гіпофіза, що стимулюють формування активності статевих залоз. **Стате́ві гормо́ни** – стероїдні гормони, що секретуються статевими залозами, кірковою речовиною надниркових залоз і плацентою. **Стеро́їдні за́лози** – гормони надниркових і статевих залоз. **Тка́нинні гормо́ни** – біологічно активні речовини, що секретуються різними клітинами.

ГОРМОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гормо́н**. // Який містить гормон. ** **Гормона́льна регуля́ція** – одна з систем саморегуляції функцій, яка здійснюється за участі гормонів. **Гормона́льні препара́ти** – лікарські речовини, що містять гормони або їх синтетичні аналоги.

ГОРМО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гормо́н**.

ГОРМОНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Біологічно активні речовини, різнорідні за хімічною структурою, які впливають на обмін речовин в організмі та на багато функцій.

ГОРМОНОПОЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення гормонів в ендокринних залозах.

ГОРМОНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Застосування з лікувальною метою гормональних препаратів.

ГОРН, -а, *ч.* 1. Мідний або срібний духовий інструмент; сигнальний ріжок. 2. *рідко.* Те саме, що **го́рно** 1.

ГОРНБЛЕНДИ́Т, -у, *ч.* Кристалічна магматична порода, яка складається майже цілком із рогової обманки.

ГОРНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч., діал.* Горщик.

ГОРНЕ́ШНИК, -а, *ч., діал.* Ганчірка, якою беруть із печі гарячий горщик.

ГОРНИ́ЛО, -а, *с., заст.* Горно.

ГО́РНИЦЯ, -і, *ж., розм.* Гарно прибрана кімната.

ГО́РНИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **го́рниця**.

ГО́РНИЧНА, -ної, *ж.* Робітниця, що прибирає кімнати та виконує інші хатні роботи.

ГО́РНІЙ, -я, -є, *заст.* Небесний, вишній.

ГОРНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто подає сигнал горном.

ГО́РНО, -а, *с.* 1. Проста відкрита піч для нагрівання або плавлення металів. // Піч для опалювання керамічних виробів. 2. Частина шахтної печі (доменної, вагранки і т. ін.), над якою згоряє паливо і плавиться метал. 3. *чого, перен., уроч.* Обставини, за яких випробовується і гартується людина.

ГОРНОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **го́рно** 1, 2. *Горнове зварювання.*

ГОРНОВИ́Й, -о́го, *ч.* Робітник, що працює біля горна.

ГОРНОСТА́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **горноста́й**.

ГОРНОСТА́Й, -я, *ч.* Цінний хутровий звір родини куницевих. // Хутро цього звіра.

ГОРНО́ЧОК, -чка, *ч., зах.* Невеликий горщик.

ГО́РНПАЙП *див.* **хо́рнпайп**.

ГОРНУ́ТИ, горну́, го́рнеш, *недок., перех.* 1. Згрібати докупи що-небудь сипуче. // Підбирати що-небудь граблями; гребти. 2. Гребти веслами; веслувати. 3. Те саме, що **пригорта́ти** 1. // *перен.* Привертати на свій бік, приваблювати до себе. 4. *діал.* Перегортати.

ГОРНУ́ТИСЯ, горну́ся, го́рнешся, *недок.* 1. Те саме, що **пригорта́тися** 1. // *перен.* Відчувати потяг до кого-, чого-небудь; прагнути чогось. // *перен.* Прагнути до зближення з ким-небудь. 2. *у що, діал.* Закутуватися. 3. *діал.* Скручуватися.

ГОРНЯ́, -я́ти, *с.* Маленький горщик.

ГОРНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **горня́**.

ГОРОБЕ́Й, -я, *ч., діал.* Горобець.

ГОРОБЕ́ЙНИК, -а, *ч.* Бур'ян родини шорстколистих.

ГОРОБЕНЯ́, -я́ти, *с., розм.* 1. Пташа горобця. 2. *перен., зневажл.* Про людину з невеликою фізичною силою або про таку, що займає незначне місце в суспільстві.

ГОРОБЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **горобеня́** 1.

ГОРОБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Маленький сірий птах, який живе перев. поблизу житла людини. ** **Водяни́й горобе́ць** – те саме, що **оля́пка**.

ГОРОБИ́НА, -и, *ж.* 1. Дерево з оранжево-червоними ягодами, які ростуть гронами. 2. Ягоди цього дерева.

ГОРОБИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **горобе́ць**. // Належний горобцеві. // *у знач. ім.* **горобин́і**, -них, *мн.* Те саме, що **горобцеподі́бні**.

ГОРОБИ́НІВКА, -и, *ж.* Горілчаний настій на ягодах горобини.

ГОРОБИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **горобина**.

ГОРОБИ́ННИК, -у, *ч.* Рід рослин родини розових.

ГОРОБИ́ННО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Який має колір стиглих ягід горобини.

ГОРОБИ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **горобинний**.

ГОРОБИ́НЯЧИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **горобиний**.

ГОРО́БКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **горобчиха**.

ГОРОБЦЕПОДІ́БНІ, -них, *мн.* Найчисленніший ряд птахів, що охоплює близько 5000 видів.

ГОРО́БЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **горобе́ць**.

ГОРОБЧИ́ХА, -и, *ж., розм.* Самка горобця.

ГОРО́БЧИЧОК, -чичка, *ч.* Пестл. до **горо́бчик**.

ГОРОБЧИ́ШИН, -а, -е. Властивий, належний горобчисі.

ГОРОБ'Я́, -я́ти, *с., розм.* Те саме, що **горобеня́**.

ГОРОБ'Я́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **горобиний**.

ГОРОВИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **гі́рський**.

ГОРОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **гори́стий**.

ГО́РОД, -а, *ч., спорт.* Місце кожної команди в різних масових іграх, яке звичайно окреслюється лініями на землі.

ГОРО́Д, -у, *ч.* Ділянка землі при садибі, здебільшого для вирощування овочів.

ГОРОДДЯ́, -о́ддя, *с., рідко.* Збірн. до **горо́д**.

ГОРО́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* Зменш.-пестл. до **горо́д**.

ГОРО́ДИНА, -и, *ж.* Городні плоди та зелень, що є продуктами харчування (капуста, огірки, морква та ін.); овочі.

ГОРОДИ́НА, -и, *ж., зах.* Тин, паркан, огорожа.

ГОРО́ДИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **горо́дина**.

ГОРОДИ́СЬКО, -а, *с., зах.* Городище.

ГОРОДИ́ТИ, -роджу́, -ро́диш, *недок., перех.* 1. Ставити що-небудь (огорожу, тин, паркан). 2. *перен., розм.* Говорити дурниці, нісенітниці і т. ін.

ГОРОДИ́ЩЕ, -а, *с., археол.* Поселення, укріплене валами і ровами. // Місце, де збереглися рештки укріпленого поселення.

ГОРОДИ́ЩЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **городи́ще**.

ГОРОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч., діал.* Той, хто городить тини.

ГОРОДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **городи́ти** 1.

ГОРОДКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **городо́к**, -дка́, *ч.*). 1. Спортивна гра, суть якої полягає в змаганні двох команд по 5 чоловік у кожній, що намагаються меншим числом ударів вибити з города всі наявні фігури; скраклі. 2. Круглі дерев'яні цурки для цієї гри; скраклі. 3. *тільки мн.* Вишитий або змережаний візерунок у вигляді зубців.

ГОРОДКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до городків.

ГОРО́ДНИК[1], -а, *ч.* 1. Той, хто займається городництвом; овочівник. // *розм.* Той, хто торгує городиною. 2. *іст.* Селянин феодально-кріпосницької України, який мав невелику присадибну ділянку (город) і відбував панщину.

ГОРО́ДНИК[2], -а, *ч., іст.* Ремісник-будівельник, який споруджував міські укріплення, огорожі.

ГОРОДНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Бути городником (*див.* **горо́дник**[1] 1).

ГОРО́ДНИЦТВО, -а, *с.* Вирощування городніх культур як галузь сільського господарства; овочівництво.

ГОРО́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до городництва.

ГОРО́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **городник**[1] 1.

ГОРОДНИ́ЧИЙ, -чого, *ч., іст.* У повітових містах Російської імперії – службова особа (з дворян), що виконувала на території міста адміністративно-поліцейські функції.

ГОРОДНИ́ЧИХА, -и, *ж., розм.* Жінка городничого.

ГОРО́ДНІЙ, -я, -є. Прикм. до **горо́д**. // Який вирощується на городі.

ГОРОДНЯ́К, -а́, *ч., діал.* Самосад.

ГОРОДОВИ́Й, -во́го, *ч.* Те саме, що **городови́к**.

ГОРОДОВИ́К, -а́, *ч.* У царській Росії – нижній чин міської поліції.

ГОРОДОВИНА́, -и́, *ж., діал.* Городина.

ГОРОДО́К *див.* **городки́**.

ГОРОДО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **горо́д**.

ГОРОДО́ШНИЙ, -а, -е. Стос. до городків (у 1 знач.).

ГОРОДО́ШНИК, -а, *ч.* Той, хто грає в городки (у 1 знач.).

ГОРО́ДЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **горо́д**. 2. *діал.* Палісадник.

ГОРОДЯ́НИН, -а, *ч., рідко.* Житель міста.

ГОРОДЯ́НКА, -и, *рідко.* Жін. до **городя́нин**.

ГОРОДЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Той, що належить або властивий міським мешканцям.

ГОРО́ДЯЧИ. Дієприсл. до **городи́ти**.

ГОРО́ЖА *див.* **огоро́жа**.

ГОРОЖА́НИН, -а, *ч., рідко.* 1. Те саме, що **городя́нин**. 2. *заст.* Громадянин.

ГОРОЖА́НКА, -и, *рідко.* Жін. до **горожа́нин**.

ГОРОЖА́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Громадянський.

ГОРО́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок., розм.* 1. Триматися зарозуміло, чванливо; козиритися. 2. Підніматися, стовбурчитися.

ГОРОПА́ХА, -и, *ч. і ж., розм.* Людина, яка постійно живе в горі, біді; бідолаха.

ГОРОПА́ШНИЙ, -а, -е, *розм.* Який живе в горі, біді; бідолашний. // Сповнений горем, бідою.

ГОРО́ПТЕР, -а, *ч.* Сукупність точок, образи яких падають на відповідні точки сітківки, коли обидва ока фіксуються на певній точці.

ГОРОРІЗЬБА́, -и́, *ж., заст.* Горельєф.

ГОРОРІ́ЗЬБЛЕНИЙ, -а, -е. Зробл. способом горорізьби.

ГОРОСКО́П, -а, *ч.* Таблиця розміщення небесних світил, яку складають астрологи для пророкування долі людини і майбутніх подій.

ГОРОСХО́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто сходить на гори.

ГОРОТВІ́РНИЙ *і* **ГОРОТВО́РНИЙ**, -а, -е. Стос. до горотворення.

ГОРОТВО́РЕННЯ *див.* **гороутво́рення**.

ГОРОТВО́РНИЙ *див.* **горотві́рний**.

ГОРОТВО́РЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **горотво́рний**.

ГОРОТЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Звичайний середній темп еволюції, властивий багатьом групам організмів.

ГОРОУТВО́РЕННЯ *і* **ГОРОТВО́РЕННЯ**, -я, *с.* Геологічні процеси, які призводять до утворення гір.

ГОРОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гороутворення.

ГОРО́Х, -у, *ч.* 1. Польова і городня трав'яниста рослина родини бобових з круглим насінням (горошинами). 2. Насіння цієї рослини, що використовується для харчування.

ГОРО́ХВИННЯ, -я, *с., розм.* Горохове стебло з листям; горохова солома.

ГОРО́ХВЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Гороховий. *Горохвяний цвіт.*

ГОРО́ХВЯНИК, -а, *ч.* Млинець із горохового борошна.

ГОРО́ХВЯНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **горо́хвяник**.

ГОРО́ХОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **горо́х** 1. // Виготовлений з гороху (у 2 знач.). 2. Який має колір гороху (у 2 знач.); сірувато-жовтий із зеленим відтінком.

ГОРОХОВИ́ННЯ, -я, *с.* Горохове бадилля.

ГОРОХОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Поле, з якого зібрано горох.

ГОРОХОЛУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Процес лущення гороху.

ГОРОХООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Призначений для очищення гороху.

ГОРОХООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Людина або пристрій, який займається очищенням гороху.

ГОРОХОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на горох за своїм виглядом, смаком, властивостями та ін.

ГОРОХОСУША́РКА, -и, *ж.* Пристрій для сушіння гороху.

ГОРОХОСУША́РНЯ, -і, *ж.* Споруда, де сушать горох.

ГОРО́ХУВАТИЙ, -а, -е. Подібний до сухого гороху (у 2 знач.).

ГОРОШИ́НА, -и, *ж.* Насінина гороху. // Дрібний предмет круглої форми. // Кругла цяточка, кружальце на тканині.

ГОРОШИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **горошина**.

ГОРОШКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має форму гороху (у 2 знач.). 2. З круглими цяточками у вигляді гороху. *Горошкова косинка.*

ГОРО́ШОК, -шку, *ч.* 1. Зменш. до **горо́х**. // Дрібні предмети круглої форми. ** **Зеле́ний горо́шок** – недостигле насіння гороху, що вживається як приправа до страви. 2. Назва деяких трав'янистих рослин родини бобових. 3. Круглі цяточки, кружальця на тканині.

ГОРО́Ю, *присл.* По горі.

ГОРСЕ́Т, -у, *ч., заст.* Верхній жіночий одяг без рукавів.

ГОРСТ, -у, *ч.* Ділянка земної кори, обмежена скидами й трохи піднята над сусідніми ділянками, що осіли.

ГО́РСТКА, -и, *ж.* 1. Невеликий пучок чого-небудь; жмут. // Маленький сніп чого-небудь. 2. *перен.* Невелика кількість кого-, чого-небудь.

ГО́РСТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **го́рстка**.

ГОРТА́НКА, -и, *ж., діал.* Кадик. // Горлянка.

ГОРТА́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **горта́нь**. *Гортанні м'язи.* 2. Який утворюється в гортані (про звуки). 3. Який має багато звуків, що утворюються в гортані.

ГОРТА́ННО, *присл., розм.* Гортанним голосом.

ГОРТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **горта́ти**. 2. У системах обробки інформації: а) послідовне, виведення інформації на екран дисплея за допомогою клавіш; б) перегляд сторінок пам'яті, організованої сторінками.

ГОРТА́НЬ, -і, *ж.* Верхня частина дихального горла.

ГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., розм.* Перегортати (сторінки, листки і т. ін.).

ГОРТЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Декоративна трав'яниста рослина родини ломикаменевих, що цвіте великим суцвіттям різного кольору.

ГОРТИ́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **Горти́нські зако́ни** – єдиний збережений майже повністю пам'ятник давньогрецького законодавства, що датується 5 ст. до н. е.

ГОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* 1. Підноситися вгору. 2. Брати верх над ким-, чим-небудь.

ГОРУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Гористий, із пагорбами.

ГОРУВА́ТО, *присл., діал.* Гористо.

ГОРЧА́К[1], -а́, *ч.* Риба родини карпових.

ГОРЧА́К[2], -у́, *ч.* Рід багаторічних трав родини складноцвітих.

ГОРЧЕ́ЦЬ, -ю, *ч., заст.* Магнезій, магній, розчинні солі якого гіркуваті на смак.

ГОРШКОВИ́Й, -а, -е. Прикм. до **горщо́к**.

ГОРШКОДРА́Й, -я, **ГОРШКОЛА́Т**, -а, *ч., зах.* Майстер із ремонту горшків.

ГОРШКОЛА́Т *див.* **горшкодра́й**.

ГОРШКОЛІ́П, -а, *ч., діал.* Гончар.

ГОРШКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на горщок.

ГОРЩА́, -а́ти, *с.* Зменш. до **горщо́к**.

ГОРЩА́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **горща́**.

ГОРЩЕ́ЧКОВИЙ, -а, -е. Стос. до горщечка. // Який насипають у горщечки. // Вирощений у горщечках.

ГОРЩЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **горщо́к**.

ГО́РЩИК, -а, *ч.* Зменш. до **горщо́к**.

ГО́РЩИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **го́рщик**.

ГО́РЩИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **го́рщик**.

ГОРЩИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **горщо́к**.

ГОРЩІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Жовтувата глина, що є сировиною для виготовлення горшків і глеків.

ГОРЩО́К, горшка́, *ч.* Глиняний посуд, у якому варять їжу. // Глиняний посуд із діркою у дні для вирощування квітів та інших рослин.

ГОРЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Сповнений горя, біди; гіркий. // Здобутий тяжкою працею; вистражданий. // Який горював або горює.

ГОРЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч., розм.* Той, хто живе в горі, бідує.

ГОРЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **горюва́льник**.

ГОРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **горюва́ти**.

ГОРЮВА́ННЯЧКО, -а, *ч.* Зменш. до **горюва́ння**.

ГОРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Зазнавати почуття журби, суму; сумувати, печалитися. //*за ким, по кому.* Сумувати, тужити через відсутність кого-небудь, втрату когось. // Жити в горі; бідувати.

ГОРЮДУ́Б, **ГОРИДУ́Б**, -а, *ч.* Рухлива гра, учасники якої стають парами, а той, хто "горить", стоїть спереду і за сигналом ловить одного із задньої пари, що роз'єднується, перебігаючи наперед.

ГОРЮ́ЧИЙ, -а, -е. Здатний горіти. ** **Горю́чі речови́ни** – речовини та матеріали, які здатні самозайматися під час впливу джерела запалювання та самостійно горіти після його віддалення. **Горю́чі сльо́зи** – гіркі сльози.

ГОРЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **горю́чий**.

ГОРЮ́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Бідолашний.
ГОРЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Високий голос.
ГОРЯКА, -и, *ч. і ж.*, *заст.* Бідолаха.
ГОРЯКА́, *присл.*, *діал.* Високим голосом.
ГО́РЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гористий**.
ГОРЯ́НИН, -а, *ч.* Житель гір; горець.
ГОРЯ́НКА, -и. Жін. до **горянин**.
ГОРЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **горянка**.
ГОРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Належний горянам. // Власт. горянам.
ГО́РЯЧ, -і, *ж.*, *зах.* Спека.
ГОСИПО́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при лишаях та псоріазі.
ГОСЛАРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – ромбічний семиводний цинксульфат.
ГОСПДО́ГОВІ́Р, -о́говору, *ч.*, *розм.* Угода між господарчою організацією та підприємством на постачання продукції, виконання робіт і т. ін.
ГО́СПЕЛ СО́НГС, *невідм.*, *мн.* Сольні одноголосні духовні гімни північноамериканських негрів-баптистів на сюжети Євангелія.
ГОСПІТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **госпіталізува́ти**.
ГОСПІТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Розлад дитячого або грудного віку, що характеризується нездатністю дитини створювати нормальні соціальні зв'язки до п'ятирічного віку. 2. Погіршення стану здоров'я, психічного стану під впливом тривалого перебування в стаціонарі.
ГОСПІТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **госпіталізува́ти**.
ГОСПІТАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Поміщати хворого в лікарню, в госпіталь для лікування.
ГО́СПІТАЛЬ, -ю, *ч.* Лікарня, перев. військова.
ГОСПІТАЛЬЄ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **госпітальє́р**, -а, *ч.*). Члени чернечого духовно-лицарського католицького ордену, заснованого під час хрестових походів (на початку 12 ст.) у Палестині.
ГОСПІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **го́спіталь**.
ГОСПО́ДА, -и, *ж.* 1. Домашнє житло; домівка. 2. Господарство (у 5, 6 знач.).
ГОСПО́ДАР, -я, *ч.* 1. Той, хто займається господарством, хто веде господарство. 2. *чого і без додатка.* Те саме, що **вла́сник** 1. // Приватний наймач робочої сили. // *заст.* Заможний селянин. 3. *чого*, *перен.* Повновладний розпорядник. 4. Глава сім'ї, господарства. 5. *іст.* У Молдавії та Валахії за часів Османської імперії – титул князів-правителів.
ГОСПОДА́РИК, -а, *ч.* Зменш. до **госпо́дар**.
ГОСПОДА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *діал.* Господарювати.
ГОСПОДА́РІВ, -рева, -реве. Належний господарю.
ГОСПОДА́РКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **госпо́дар**. ** **ха́тня господа́рка** – жінка, яка не працює, а веде господарство своєї сім'ї, господарює вдома. 2. *зах.* Господарство (у 5 знач.).
ГОСПОДА́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Хазяйновитий.
ГОСПОДА́РНИК, -а, *ч.* Той, хто керує господарською діяльністю в якій-небудь галузі промисловості, сільського господарства. // *розм.* Той, хто відає господарством якого-небудь підприємства, якоїсь установи, організації тощо.
ГОСПОДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність уміло й економно вести господарство.
ГОСПОДА́РНО, *діал.* Присл. до **господа́рний**.
ГОСПОДА́РОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **господа́рка** 1.
ГОСПОДА́РСТВО, -а, *с.* 1. Сукупність виробничих відносин того чи іншого суспільного укладу; спосіб виробництва. 2. Все, що складає виробництво, служить виробництву; економіка. 3. Галузь якого-небудь виду виробництва; виробнича одиниця. 4. Обладнання, інвентар, будівлі і т. ін. якого-небудь виробництва або виробничої одиниці. // *розм.* Сукупність предметів, речей, належних кому-небудь. 5. Сільськогосподарська виробнича одиниця із знаряддями і засобами виробництва, з ділянкою землі, худобою і т. ін. 6. Виробнича, фінансова і т. ін. сторона побуту.
ГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до господарства (у 2 знач.). // Який відає господарством якої-небудь установи, організації. *Господарська частина.* ** **господа́рська дія́льність** – будь-яка діяльність особи, пов'язана з виробництвом і обміном матеріальних та нематеріальних благ. **господа́рські опера́ції** – факти діяльності, що впливають на стан майна, капіталу, зобов'язань і фінансових результатів. 2. Стос. до ведення господарства (у 3 – 6 знач.). 3. Стос. до предметів хатнього господарства або який використовується в домашньому господарстві. 4. Пов'язаний з використанням у господарстві (у 2 знач.). // Який ґрунтується на правильному веденні господарства; економічний, раціональний. 5. Який добре веде своє або доручене йому господарство, дбає про нього, дотримується економії (про людину). // Власт. такій людині.
ГОСПО́ДАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **госпо́дар** 2. // Належний господарю. // Власт. господарю (у 1 знач.).
ГОСПОДА́РЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **господа́рський**.
ГОСПОДАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **господарюва́ти**.
ГОСПОДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. Займатися господарством (у 3, 5 знач.); вести господарство. // Займатися господарською діяльністю, керувати яким-небудь господарством. 2. Вести хатнє господарство, виконувати різні домашні роботи. // Старанно і діяльно наводити порядок де-небудь; порядкувати. 3. Робити що-небудь за власним розсудом, безцеремонно розпоряджатись у чиємусь господарстві.
ГОСПОДЕ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **госпо́дній**.
ГОСПОДИ́НИН, -а, -е. Прикм. до **господи́ня**.
ГОСПОДИ́НЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **господи́ня**.
ГОСПОДИ́НЯ, -і. Жін. до **госпо́дар**.
ГОСПО́ДНІЙ, -я, -є. Прикм. до **госпо́дь**.
ГОСПО́ДЬ, Го́спода, *ч.* Одна з назв Бога у християн. // *у знач. виг.* ** [О] **Го́споди** – уживається для вираження подиву, нетерпіння, досади. **Прості́, Го́споди** (*у знач. вставн. сл.*) – указує на різкість висловлювання, судження і т. ін. **Хай Госпо́дь ми́лує** – уживається у знач. заперечення, небажаності чого-небудь. **Як дасть (пошле́) Госпо́дь** – уживається для вираження сподівання на здійснення чого-небудь.
ГОСПО́РГАН, -у, *ч.* Господарчий орган.
ГОСПРОЗРАХУНКО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **госпрозраху́нок**. // Який знаходиться на госпрозрахунку.
ГОСПРОЗРАХУНКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **госпрозрахунко́вий**.
ГОСПРОЗРАХУ́НОК, -нку, *ч.*, *розм.* Скорочення: господарський розрахунок – діяльність, заснована на самоокупності та самофінансуванні.
ГОСПЧАСТИ́НА, -и, *ж.* Господарча частина.
ГОСТЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гости́нний**.
ГОСТЕЛЮ́БНО. Присл. до **гостелю́бний**.
ГОСТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.*, *діал.* Ревматизм.
ГОСТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Перебування в гостях; гостювання. // Відвідини. ** **У гости́ні** – в гостях. 2. *діал.* Страви і питво, якими частують. // Бенкет. 3. *діал.* Гостя. 4. Феодальна данина на Волині у 18 ст., що її сплачували (натурою чи грішми) селяни, які мали овець.
ГОСТИ́НЕЦЬ[1], -нця, *ч.* 1. Якась річ або ласощі, що їх зазвичай привозять, приносять або передають звідки-небудь як подарунок. 2. *перен.* Удар, постріл, предмет, яким завдають удар; травма від удару.
ГОСТИ́НЕЦЬ[2], -нця, *ч.*, *діал.* Великий битий шлях; шосе.
ГОСТИ́НИ, -ти́н, *мн.* Те саме, що **гости́на** 1.
ГОСТИ́ННИЙ, -а, -е. Який любить приймати і частувати гостей. // Який виявляє гостинність. // *перен.* Про речі та предмети, пов'язані з прийманням гостей.
ГОСТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гости́нний**. // Готовність, бажання приймати гостей і пригощати їх. // Гостинне приймання.
ГОСТИ́ННО. Присл. до **гости́нний**.
ГОСТИ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **гости́нець** 1.
ГОСТИ́ТИ, гощу́, гости́ш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Те саме, що **вгоща́ти**. 2. *неперех.* Те саме, що **гостюва́ти**.
ГОСТИ́ТИСЯ, гощу́ся, гости́шся, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **вгоща́тися**. 2. Те саме, що **гостюва́ти**.
ГО́СТІВ, -тева, -теве. Належний гостеві.
ГОСТІ́ВСТВО, -а, *с.*, *заст.* Гостювання.
ГО́СТІЇ, -їв, *мн.* Невеликі круглі прісні коржики з пшеничного борошна із зображенням агнця чи хреста, якими причащають парафіян у католицьких та лютеранських церквах.
ГОСТО́МЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гостомель.
ГОСТРЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гостри́ти** 1. // *у знач. прикм.*
ГОСТРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **го́стрий** 1 – 6.
ГОСТРЕ́ЦЬ, -ю́, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини злакових, що росте як бур'ян на полях.
ГО́СТРИЙ, -а, -е. 1. Який має колючий кінець або ріжучий край; здатний колоти або різати. 2. Який звужується, витягується на кінці. **Го́стрий кут** – кут, величина якого менша від величини прямого кута, тобто менша за 90°. 3. Який добре сприймає що-небудь; тонкий, проникливий. // Який глибоко вникає в сутність чого-небудь; допитливий. 4. Який діє рішуче, різко і грубо. // Який відзначається дотепністю, вигадкою. // Сповнений дотепу; влучний, дошкульний. *Гострий на слово.* 5. Який сильно діє на органи чуття (нюх, смак, зір, слух і т. ін.). 6. З великою кількістю солі, прянощів, спецій (про їжу). // Їдкий, пряний (про приправи). // *у знач. ім.* **го́стре**, -рого, *с.* – страва з великою кількістю солі, прянощів, спецій. 7. Який надзвичайно сильно виявляється; сильний (про почуття). 8. Який бурхливо розвивається, перебігає (про хворобу). 9. Який відбувається або розвивається надзвичайно сильно; напружений. *Гостра проблема.*
ГО́СТРИК, -а, *ч.* Круглий невеликий черв'як, що живе у кишечнику людини.
ГОСТРИ́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Знаряддя для гострення коси (*див.* **коса́**[2]).
ГОСТРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для гостріння.
ГОСТРИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Людина або пристрій, який гострить що-небудь.
ГОСТРИ́ТИ, гострю́, го́стриш, *недок.*, *перех.* 1. Робити гострим (у 1 знач.). 2. *перен.*, *рідко.* Робити більш проникливим, напруженим; загострювати (увагу, розум і т. ін.).
ГОСТРИ́ТИСЯ, го́строиться, *недок.* Пас. до **гостри́ти**.
ГОСТРІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Лезо, гострий край ножа, бритви тощо.
ГОСТРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гостри́ти** 1.
ГО́СТРІСТЬ, -рості, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **гострота́**.
ГОСТРІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати гострішим.
ГОСТРІ́ШЕ. Присл. до **гостріший**.
ГОСТРІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **го́стрий**.
ГО́СТРО. Присл до **го́стрий** 1 – 5, 7, 9.
ГОСТРОАТАКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гостроатаку́ючий**.
ГОСТРОАТАКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Що характеризується стрімкими атаками (про спортивну гру, стиль гри). *Гостроатакуючий футбол.*
ГОСТРОБОРО́ДИЙ, -а, -е. З гострою (клином) бородою.
ГОСТРОВЕ́РХИЙ, -а, -е. З гострим верхом. *Гостроверхий собор.*
ГОСТРОВУ́СИЙ, -а, -е. З гострими вусами.
ГОСТРОВУ́ХИЙ, -а, -е. Із загостреними вгорі вухами. // *у знач. ім.* Біс, чорт.
ГОСТРОГЛЯ́Д, -у, *ч.*, *діал.* Міцна горілка.
ГОСТРОГУ́БЦІ, -ів, *мн.* Гострі щипці, якими відкушують дріт, цвяхи і т. ін.; кусачки.
ГОСТРОДЕФІЦИ́ТНИЙ, -а, -е. Надзвичайно дефіцитний.
ГОСТРОДЗЬО́БИЙ, -а, -е. З гострим дзьобом. *Гостродзьобий птах.*
ГОСТРОЗАРА́ЗНИЙ, -а, -е. Надзвичайно заразний.
ГОСТРОЗЕРНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має гострі зерна – зерна загостреної форми. *Гострозернистий рис.*
ГОСТРОЗО́РИЙ, -а, -е. Який має гострий зір; зіркий.
ГОСТРОЗУ́БИЙ, -а, -е, *розм.* 1. З гострими зубами або гострим зуб'ям. 2. *перен.* Дотепний, уїдливий (про людину).
ГОСТРОЗУ́БО. Присл. до **гострозу́бий**.
ГОСТРОЗУ́БЦІ, -ів, *мн.* Те саме, що **гострогу́бці**.
ГОСТРОІНФЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Дуже заразний. *Гостроінфекційна хвороба.*
ГОСТРОКІ́Л, -ко́лу, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **частокі́л**.
ГОСТРОКІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має звужений, гострий кінець або верх.
ГОСТРОКЛУ́БИЙ, -а, -е. З гострими клубами (*див.* **клуб**[1]).
ГОСТРОКОМЕДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який відрізняється яскравою комедійністю, гострим комізмом.
ГОСТРОКОНЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гострокінце́вий**.
ГОСТРОКОНЕ́ЧНИК, -а, *ч.* Кремінне знаряддя з загостреними кінцями і краями, що його використовували як наконечник списа або як мисливський ніж.
ГОСТРОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. З гострими, стрімкими крилами. *Гострокрилий лайнер.*
ГОСТРОКРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що містить різку, непримиренну критику.
ГОСТРОКУ́ТНИЙ, -а, -е. З гострими кутами. // З гострими кутами, виступами, нерівностями; вугластий.
ГОСТРОКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура з гострими кутами.
ГОСТРОЛЕ́ЗИЙ, -а, -е. З гострим лезом. *Гостролезий ніж.*
ГОСТРОЛИ́СТ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **па́дуб**.
ГОСТРОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З гострим листям; з листям, яке звужується на кінці.
ГОСТРОЛИ́ЦИЙ, -я, -є. З вузьким, худим обличчям.
ГОСТРОНІ́С, -но́са, *ч.* Промислова риба родини кефалевих, поширена у східній частині Атлантичного океану, Середземному, Чорному та Азовському морях і в лиманах Причорномор'я.
ГОСТРОНО́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **гостроно́сий** 1.
ГОСТРОНО́СИЙ, -а, -е. 1. З вузьким, гострим носом (про живі істоти). 2. Який має довгий вузький ніс, носок (про предмети, речі). *Гостроносі штиблети.*
ГОСТРОО́КИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **гострозо́рий**. 2. Із жвавими очима, з гострим швидким поглядом.
ГОСТРОПОЛЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що містить гостру полеміку з ким-, чим-небудь; що має гостру полемічну спрямованість. *Гостополемічний виступ.*
ГОСТРОПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який вирізняється різко вираженою політичною спрямованістю.
ГОСТРОПРОБЛЕ́МНИЙ, -а, -е. Що торкається дуже актуальних проблем. *Гостропроблемний роман.*
ГОСТРОПСИХОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що розкриває у всій складності психологію людей (про фільм, п'єсу, персонаж фільму або п'єси і т. ін.).
ГОСТРОПУБЛІЦИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що торкається найактуальніших громадсько-політичних проблем, вирізняється публіцистичною гостротою.
ГОСТРОРИ́ЛИЙ, -а, -е. З гострим рилом, з гострою мордою.
ГОСТРОСАТИРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що має гостру сатиричну спрямованість. *Гостросатиричний фільм.*
ГОСТРОСЛІ́В *див.* **гостросло́в**.
ГОСТРОСЛІ́В'Я, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **доте́пність**.
ГОСТРОСЛО́В, -а *і* **ГОСТРОСЛІ́В**, -ло́ва, *ч.*, *розм.* Людина, гостра на слово, на язик; дотепник.
ГОСТРОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* гострсло́влять; *недок.*, *розм.* Говорити гостро, дотепно.
ГОСТРОСОЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має гостру соціальну спрямованість; пов'язаний з актуальними питаннями сучасного громадського життя.
ГОСТРОСПИ́ННИЙ, -а, -е. У якого гостра спина.
ГОСТРОСУЧА́СНИЙ, -а, -е. Дуже сучасний. *Гостросучасна тема.*
ГОСТРОСЮЖЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який вирізняється гострим сюжетом, наявністю напружених, критичних сцен (про літературний твір, фільм і т. ін.). // Характерний для літературного твору, фільму і т. ін. з гострим сюжетом. 2. *перен.* Який наповнений несподіваними, критичними, складними моментами.
ГОСТРОСЮЖЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гостросюже́тний**.
ГОСТРОСЮЖЕ́ТНО. Присл. до **гостросюже́тний**.
ГОСТРОТА́, -и́, *ж.* Властивість за знач. **го́стрий**.
ГОСТРОХАРА́КТЕРНИЙ, -а, -е. 1. Дуже характерний для кого-, чого-небудь, що виразно вирізняє його з-поміж інших. 2. Дуже типовий, що втілює особливості якої-небудь епохи, соціального середовища. *Гострохарактерна роль.*
ГОСТРОХВО́СТИЙ, -а, -е. У якого гострий хвіст.
ГОСТРОЯЗИ́КИЙ, -а, -е. Який любить дошкуляти

словами, говорити дотепно.
ГОСТРУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи гострий.
ГОСТРУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Про жваву, швидку дівчину.
ГОСТРЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже гострий.
ГОСТРЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Тонкий, загострений кінець чого-небудь, яким колють. // Звужений кінець, верх чого-небудь. 2. Гострий бік якого-небудь знаряддя, ріжучий край його; лезо.
ГО́СТРЯЧИ. Дієприсл. до **гостри́ти**.
ГОСТРЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **гостря́к**.
ГОСТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Признач. для гостей.
ГОСТЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто гостює або гостював.
ГОСТЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гостюва́ти**.
ГОСТЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Жити деякий час у кого-небудь як гість. // Бути в кого-небудь у гостях.
ГОСТЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок.* 1. *тільки безос.* Про перебування в гостях. 2. *діал.* Вгощатися.
ГОСТЮ́К *див.* **остю́к**.
ГО́СТЯ, -і, *ж.* Та, хто приходить, приїздить відвідати, навістити кого-небудь і т. ін.
ГОСТЯ́К, -а́, *с.*, *діал.* Худий віл, який погано відгодовується.
ГОСУДА́Р, -я, *ч.* Глава монархічної держави; монарх, цар.
ГОСУДА́РИНЯ, -і, *ж.* 1. Глава монархічної держави або дружина царя; цариця. 2. *заст.* Пані, володарка. // Формула ввічливого звертання.
ГОСУДА́РІВ, -рева, -реве. Належний государю.
ГОТ *див.* **го́ти**.
ГОТА́Р, -а, *ч.* Межа, границя.
ГОТЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Будинок із мебльованими кімнатами для короткочасного проживання приїжджих.
ГОТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до готелю.
ГОТЕ́ЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **готе́ль**.
ГО́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гот**, -а, *ч.*). Плем'я давніх германців – вихідців із Скандинавії, яке в I ст. до н. е. розселилося в пониззі Вісли.
ГО́ТИКА[1], -и, *ж.* Художній стиль європейського пізнього середньовіччя, який найяскравіше виявився в архітектурі й характеризувався легкими гострокінцевими будівлями, стрімко спрямованими вгору, та численним оздобленням скульптурами, склом і витонченим різьбленням із каменю. // Оздоблення, виконані в цьому стилі.
ГО́ТИКА[2], -и, *ж.* Форма виродження картоплі.
ГОТИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **готи́чний**.
ГОТИ́ЧНИЙ[1], -а, -е. Стос. до готики (*див.* **го́тика**[1]). // У стилі готики. ** **Готи́чне письмо́** – різновид латинського письма з гострим написанням букв.
ГОТИ́ЧНИЙ[2], -а, -е. Стос. до готики (*див.* **го́тика**[2]).
ГОТІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Гроші, які є в наявності; наявні гроші. 2. Грошові засоби у вигляді паперових грошей та монет, грошових знаків. ** **Ка́сова готі́вка** – гроші готівкою в касах підприємств, організацій, банків тощо. 3. Перехідний залишок грошових коштів підприємства.
ГОТІВКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до готівки. ** **Готівко́вий дохі́д** – частина особистого доходу, яка залишається після вирахування індивідуальних податків.
ГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Готування.
ГОТЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Готланд.
ГОТО́В, -до́ва, -до́ве. Те саме, що **гото́вий**.
ГОТОВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Набір креслярських інструментів, укладений у футляр.
ГОТОВЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **гото́вий**.
ГОТО́ВИЙ, **ГОТО́В**, -а, -е. 1. Який зробив необхідне приготування, підготувався до чого-небудь. 2. *на що і з інфін.* Який висловлює згоду, схильний до чого-небудь або виявляє бажання зробити що-небудь. // *звичайно з інфін.* Який знаходиться в стані, близькому до чого-небудь. 3. Доведений до повної готовності, придатний для використання або споживання; приготовлений. // Який уже зроблений, цілком закінчений у своєму виготовленні; виготовлений, завершений. // Заздалегідь продуманий, підготовлений, складений. // *розм.* Який уже склався, набув досвіду, досяг високої майстерності. ** **Гото́ва проду́кція** – продукція, завершена у виробництві. 4. *у знач. присудк. сл.* Виражає закінченість, кінцевий результат якої-небудь дії, стану і вживається у значеннях: а) вмер; б) зовсім сп'янів.
ГОТОВИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Готівка.
ГОТО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* гото́влять; *недок.*, *перех.* Те саме, що **готува́ти**.
ГОТО́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* гото́вляться; *недок.* Те саме, що **готува́тися**.
ГОТОВІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Цілком готовий.
ГОТО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Те саме, що **гото́вність**.
ГОТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **гото́вий** 1, 3; стан готового (у 1, 3 знач.). 2. *з інфін.* Бажання зробити що-небудь. ** **З гото́вністю** – охоче.
ГОТО́ВО, *присудк. сл.* Вже закінчено, виконано.
ГО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **го́ти**.
ГОТТЕНТО́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **готтенто́т**, -а, *ч.*; **готтенто́тка**, -и, *ж.*). 1. Народність, яка живе в Південно-Африканській Республіці та Південно-Західній Африці. 2. *перен.* Нецивілізовані люди з дикими звичками.
ГОТТЕНТО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **готтенто́ти**.
ГОТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для підготовки, підготовчий.
ГОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **готува́ти** і **готува́тися**.
ГОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Робити придатним, готовим для використання. // Навчати з якою-небудь метою, давати необхідні знання; підготовляти. 2. *перех.* Працювати, розробляючи що-небудь, здійснюючи якесь завдання. // Виготовляти що-небудь. 3. *перех. і без додатка.* Варити, приготовляти їжу; куховарити. 4. *перех.* Заготовляти що-небудь для дальшого використання, робити запас чогось. 5. *перех.* Збиратися зробити що-небудь, замишляти щось.
ГОТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *до чого і з інфін.* Здійснювати підготовку до чого-небудь, мати намір щось робити. // Вивчати що-небудь, працювати над чимось з якою-небудь метою, працювати для підготовки до якоїсь діяльності. 2. Повільно надходити, насуватися (про події, явища природи). 3. Пас. до **готува́ти**.
ГОТУВА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто готує що-небудь.
ГОТУВА́ЧКА, -и. Жін. до **готува́ч**.
ГОТУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Молода коза.
ГОТУ́Р, -а, *ч.*, *діал.* Глухар.
ГОТЯ́, -я́ти, *с.*, *зах.* Пташа глухаря.
ГОФ, -а, *ч.*, *діал.* Двір, подвір'я.
ГОФМА́КЛЕР, -а, *ч.* Головний маклер на фондовій або товарній біржах.
ГОФМА́РШАЛ, -а, *ч.* Придворне звання в ряді монархічних країн; у царській Росії відав постачанням двору.
ГОФМА́РШАЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий гофмаршалу. // Прикм. до **гофма́ршал**.
ГОФМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* У царській Росії – спершу придворний урядовець, що відав канцелярією, касою тощо, згодом – почесне придворне звання.
ГОФМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Належний або властивий гофмейстеру. // Прикм. до **гофме́йстер**.
ГОФР, -а, *ч.* Тонкі металеві, азбоцементні та інші листи зі складчастою, хвилеподібною поверхнею.
ГО́ФРАТ, -а, *ч.*, *іст.* У німецьких і австрійських монархічних державах – придворний радник.
ГОФРЕ́, *невідм.*, *с.* Те саме, що **го́фри**.
ГО́ФРИ, -ів, *мн.* Ряди паралельних хвилястих складок на чому-небудь.
ГОФРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гофрува́ти**. // *у знач. прикм.*
ГОФРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гофрування (у 1 знач.). *Гофрувальна машина.*
ГОФРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Людина, яка займається гофруванням.
ГОФРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **гофрува́льник**.
ГОФРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **гофрува́ти**. 2. Те, що є результатом цієї дії.
ГОФРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Робити на чому-небудь ряди паралельних хвилястих складок, вигинів.
ГОФРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **гофрува́ти**.
ГОХУА́, *невідм.*, *ч.* Китайський живопис водяними фарбами на шовкових та паперових сувоях.
ГОЦ, *виг.* 1. Те саме, що **гоп** 1. 2. *діал.* Водоспад.
ГОЦА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **тропа́к**.
ГОЧА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Іржання.
ГОЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *діал.* Іржати.
ГОШМА́, -и́, *ж.* Спосіб азербайджанського силабічного віршування.
ГО́Я, *виг.* Уживається як заспів на початку речення.
Г-ПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на букву Г. // У формі букви Г.
ГРА, -и, *ж.* (*мн.* **і́гри**, **і́гор**). 1. Дія за знач. **гра́ти** 2, **гра́тися** 1; забава. // Заняття дітей. 2. Підпорядковане сукупності правил, прийомів або основане на певних умовах заняття, що є розвагою або розвагою та спортом одночасно. // Набір предметів для такого заняття. *Настільна гра. Олімпійські ігри.* ** **Гра на бі́ржі** – проведення фінансових операцій на біржі. **Гра на криві́й дохі́дності**, *фін.* – отримання прибутку від використання змін у співвідношенні процентних ставок. **Гра з нульово́ю су́мою** – ігрова ситуація, в якій суперники претендують на отримання заданої суми винагороди. **Ділова́**, **економі́чна** і т. ін. **гра** – моделювання типових виробничих, економічних і т. ін. ситуацій, що має на меті навчання прийняттю оптимальних рішень. **Тео́рія і́гор** – теорія математичних моделей прийняття оптимальних рішень у ситуаціях невизначеності. 3. *тільки одн.* Дія за знач. **гра́ти** 7. 4. *тільки одн.* Дія за знач. **гра́ти** 1. 5. *тільки одн.* Дія за знач. **гра́ти** 8. 6. *тільки одн.* Ряд дій, спрямованих до певної мети; інтрига, таємний задум. ** **Гра слова́ми** – жарт, побудований на вживанні різних за значенням слів однакового звучання; каламбур.
ГРАБ, -а, *ч.* Листяне дерево або кущ родини березових із гладенькою сірою корою.
ГРА́БАР, гра́баря́, *ч.* Робітник на земляних роботах; землекоп.
ГРАБА́Р, -я́, *ч.*, *діал.* Гробокопач.
ГРАБА́РКА, -и, *ж.* 1. Віз, дроги з довгим ящиком для перевезення землі. 2. Велика лопата.
ГРАБА́РОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **граба́рка**.
ГРАБА́РСТВО, -а, *с.* Заняття грабаря (*див.* **граба́р**[1]), землекопа.
ГРАБА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гра́ба́р**[1].
ГРАБАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **грабарюва́ти**.
ГРАБАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Бути грабарем (*див.* **граба́р**[1]), виконувати роботу грабаря.
ГРАБА́СТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **гребти́** 2, 4.
ГРА́БАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Гребучи граблями, лопатою, збирати що-небудь у купу.
ГРА́БАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *у чому*, *розм.* Копирсатися, копатися.
ГРАБА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Робітниця, що згрібає сіно чи овес.
ГРАБЕ́ВНО, -а, *с.*, *діал.* Держално граблів.
ГРАБЕЛЬКИ́, -льо́к, *мн.* Зменш.-пестл. до **граблі́**.
ГРАБЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **граблі́**.
ГРАБЕ́Н, -а, *ч.* Ділянка земної кори, що опустилася по лініях скидів нижче від сусідніх ділянок.
ГРАБЕНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до грабена.
ГРАБИ́ЛНО, -а, *с.* Держално граблів.
ГРАБИ́НА, -и, *ж.* Одне дерево граба.
ГРАБІ́Ж, -бежу́, *ч.* 1. Розбійницьке загарбання володінь, викрадення чужого майна; грабунок. 2. *перен.* Нещадна експлуатація, збиткові угоди; побори, здирство.
ГРАБІ́ЖКА, -и, *ж.*, *діал.* Грабіж (у 1 знач.).
ГРАБІ́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до грабежу.
ГРАБІ́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто грабує.
ГРАБІ́ЖНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **грабі́ж**.
ГРАБІ́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до грабежу, заснований на грабежі.
ГРАБІ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **грабі́жник**.
ГРАБКИ́, -і́в, *мн.* Пристрій до коси у вигляді невеличких граблів із довгими зубцями.
ГРАБЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на граблі.
ГРА́БЛИКИ, -ів, *мн.* Зменш.-пестл. до **граблі́**.
ГРАБЛИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **гра́блище**.
ГРАБЛИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Схожий на граблі.
ГРА́БЛИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **грабилно**.
ГРА́БЛИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **грабилно**.
ГРАБЛІ́, граблі́в *і* грабе́ль, *мн.* Сільськогосподарське знаряддя, що являє собою валок із дерев'яними або залізними зубцями, насадженений на довгий держак; використовується для згрібання скошених стебел, розпушування землі і т. ін. // Сільськогосподарська машина для згрібання сіна, соломи і т. ін. кінною або тракторною тягою.
ГРАБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **грабува́ти**. // *у знач. прикм.* Здобутий грабежем. // *у знач. ім.* **грабо́ване**, -ного, *с.* Те, що здобуте грабежем.
ГРАБО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **граб**. // Зробл. з граба.
ГРАБОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Корисливий.
ГРАБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **грабува́ти**.
ГРАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Розбійницьким нападом віднімати що-небудь у когось, викрадати щось. 2. *перен.* Нещадно експлуатувати, розорювати податками, стягненнями, поборами.
ГРАБУ́НОК, -нку, *ч.* Те саме, що **грабі́ж** 1.
ГРАБЧА́К, -а́, *ч.* 1. *діал.* Молоде дерево граба. 2. Високий, худий і ледачий віл.
ГРАБШТИ́ХЕЛЬ, -я, *ч.* Різновид різця для гравірування найтонших ліній.
ГРА́ВЕ, *невідм.*, *муз.* 1. Повільний музичний темп патетичного характеру. 2. Музичний твір або його частина, що виконуються в такому темпі.
ГРАВЕЛІ́Т, -у, *ч.* Осадочна порода, зцементований гравій.
ГРАВЕ́Р, -а, *ч.* Художник, який створює гравюри (у 2 знач.); спеціаліст із гравірування.
ГРАВЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до граверства.
ГРАВЕ́Р-СРІ́БНИК, граве́ра-срі́бника, *ч.* Гравер на виробах із металевого срібла.
ГРАВЕ́РСТВО, -а, *с.* Граверна справа; гравірування.
ГРАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* 1. Учасник гри (у 2 знач.). // Той, хто захоплюється якою-небудь грою, знавець якоїсь гри. 2. *розм.* Той, хто грає на якому-небудь музичному інструменті.
ГРА́ВІЙ, -ю, *ч.* Обкатані водою уламки гірських порід, що використовуються як будівельний матеріал.
ГРАВІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гра́вій**.
ГРАВІЛА́Т, -у, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини розових із багатоголовим кореневищем червонуватого кольору.
ГРАВІМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання сили гравітації, зокрема сили земного тяжіння – ваги.
ГРАВІМЕТРИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із гравіметрії.
ГРАВІМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гравіметрії.
ГРАВІМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Наука про поле сили тяжіння Землі та його зв'язок з фігурою Землі, її внутрішньою будовою та будовою земної кори. // Розділ геофізики, що вивчає розподіл прискорення тяжіння на земній поверхні.
ГРАВІРЕЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Сприймання гравітаційного поля за допомогою вестибулярного апарату.
ГРАВІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гравіру́вати**. // *у знач. прикм.*
ГРАВІРО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **гравірува́ння**.
ГРАВІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гравірування. // Який служить для гравірування.
ГРАВІРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **граве́р**.
ГРАВІРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **гравірува́льник**.
ГРАВІРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **гравірува́ти**. 2. Те, що є результатом цієї дії.
ГРАВІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Наносити малюнок на поверхню твердих матеріалів або робити на ній напис за допомогою спеціальних інструментів або хімічних речовин.
ГРАВІРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **гравірува́ти**.
ГРАВІТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до гравітації. ** **Гравітаці́йна ста́ла** – коефіцієнт пропорційності у формулі закону всесвітнього тяжіння, що не залежить від середовища, в якому перебувають взаємодіючі тіла. **Гравітаці́йне по́ле** – одне з фізичних полів, за допомогою якого відбувається взаємне притягання тіл. **Гравітаці́йний кола́пс** – катастрофічно швидке стиснення масивних тіл під дією гравітації.
ГРАВІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Властивість усіх тіл взаємно притягатися; всесвітнє тяжіння. 2. *фін.* Явище взаємного впливу цін на різних ринках.
ГРАВІТО́Н, -у, *ч.* Гіпотетичний квант гравітаційного поля, аналогічний фотонові.
ГРАВІЧЕ́МБАЛО, *невідм.*, *с.* Старовинний клавішний музичний інструмент, подібний до клавесина.

ГРАВІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для гравіювання.
ГРАВІЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **граве́р**.
ГРАВІЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **гравіюва́льник**.
ГРАВІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гравіюва́ти**.
ГРАВІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех. і без додатка.* Те саме, що **гравірува́ти**.
ГРАВЮ́РА, -и, *ж.* 1. Вид графіки, в якому зображення є друкованим відбитком з малюнка, вирізьбленого або витравленого на спеціально підготовленій дошці або пластинці 2. Вирізьблений або витравлений на спеціально підготовленій дошці або пластинці малюнок, а також відбиток такого малюнка на папері.
ГРАВЮ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гравю́ра**.
ГРАД[1], -у, *ч.* 1. Атмосферні опади у вигляді частинок льоду різного розміру, перев. округлої форми. 2. *чого, перен.* Велика кількість, численність. // *у знач. присл.* **гра́дом**. У великій кількості, багато. // Великими краплями, рясно (про піт, сльози).
ГРАД[2], -а, *ч., уроч.* Місто.
ГРАД[3], -а, *ч., мат.* Величина кута, що дорівнює сотій частині величини прямого кута.
ГРАДА́Н, -а, *ч., фіз.* Оптичний елемент з прозорого матеріалу з певним законом розподілу коефіцієнта заломлення.
ГРАДАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **града́ція**.
ГРАДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поступовість переходу від одного до іншого; послідовний перехід від нижчого ступеня до вищого і навпаки. // *біол.* Висхідний ступінчастий розвиток від простого до складного в процесі еволюції. // Нанизування виразів із значеннями, що постійно підсилюються. // *лінгв., літ.* Розташування послідовно нагромаджуваних семантично близьких і (або) синтаксично однотипних компонентів конструкції.
ГРАДИ́НА, -и, *ж., розм.* Крупинка граду (*див.* **град**[1] 1).
ГРАДИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гради́на**.
ГРАДИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гради́рня**.
ГРАДИ́РНЯ, -і, *ж.* 1. Споруда у вигляді башти для повітряного охолодження води. 2. Споруда для згущення соляного розчину та одержання солі випаровуванням із нього води.
ГРАДИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **градирува́ти**.
ГРАДИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для градирування.
ГРАДИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **градирува́ти**.
ГРАДИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Випаровувати в градирнях із соляного розчину воду для згущення його та одержання з нього солі.
ГРАДИРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **градирува́ти**.
ГРАДИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **град**[1] 1.
ГРАДІВНИ́К, -а́, *ч., діал.* Чаклун, знахар.
ГРАДІЄ́НТ, -а, *ч.* Міра зростання або спадання в просторі якоїсь фізичної величини на одиницю довжини. ** **Фізіологі́чний градіє́нт** – якісна або кількісна характеристика поступової зміни будь-якого фізіологічного показника.
ГРАДІЄ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **градіє́нт**. *Градієнтна інваріантність.*
ГРАДІЄНТОМЕ́ТР, -а, *ч.* Те саме, що **градієнтомі́р**.
ГРАДІЄНТОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання градієнта.
ГРАДІ́ЛЬ, -я, *ч. і ж.* Частина плуга, в якій закріплюють чересло.
ГРАДІ́ЛЬНИЙ, ГРЯДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **граді́ль, гряді́ль**.
ГРАДКИ́, ГРЯДКИ́, -до́к, *мн., діал.* Огорожа довкола церкви.
ГРАДОБИТТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що **градобі́й**.
ГРАДОБІ́Й, -бо́ю, *ч.* 1. Випадання граду (*див.* **град**[1] 1), що веде до пошкодження посівів і т. ін. 2. *чого, який, перен.* Удари чого-небудь.
ГРАДОБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з ліквідацією градових хмар, із запобіганням градобою, що служить для цієї мети. *Градобійна ракета.*
ГРАДОБО́ЇЦЯ, -і, *ж., зах.* Побитий градом хліб.
ГРАДОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **містобудівни́й**.
ГРАДОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Архітектор, спеціаліст з планування та будівництва міст.
ГРАДОБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Теорія і практика планування та забудови міст.
ГРАДОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **градобудівни́цтво**.
ГРАДОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **град**[1] 1. // Який несе град; із градом.
ГРАДОНАЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* У дореволюційній Росії – службова особа, яка на правах губернатора стояла на чолі великого міста, що не підпорядковувалося керівникові губернії.
ГРАДОНАЧА́ЛЬНИЦТВО, -а, *с.* 1. У дореволюційній Росії – велике місто, виділене з губернії в окрему адміністративну одиницю. 2. Канцелярія градоначальника.
ГРАДОНАЧА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., розм.* Дружина градоначальника.
ГРАДОНАЧА́ЛЬСТВО, -а, *с.* Те саме, що **градонача́льництво**.
ГРАДОНО́СНИЙ, -а, -е. Який несе град.
ГРАДОПА́Д, -у, *ч.* Випадання граду.
ГРАДОПРАВИ́ТЕЛЬ, -я, *ч., розм.* Те саме, що **градонача́льник**.
ГРАДУА́Л, -а, *ч.* 1. Півча книга, що містить пісні меси. 2. Спів із меси, який виконувався на східцях вівтаря.
ГРАДУА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **градуа́льна ві́дповідь**, *фізіол.* – ступінь реакції збудливої тканини, що є прямопропорційним силі подразника.
ГРАДУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин ч. до **градуюва́ти**.
ГРАДУЙО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна градуювати.
ГРА́ДУС, -а, *ч.* 1. Одиниця виміру плоского кута, що дорівнює $^1/_{90}$ частині прямого кута. // Одиниця виміру дуги кола, що дорівнює $^1/_{360}$ довжини кола. 2. Одиниця виміру температури (повітря, води, людського тіла і т. ін.). ** **Гра́дус Ке́львіна (град. K)** – див. **ке́львін**. **Гра́дус Реомю́ра (град. R)** – позасистемна одиниця температури, яка дорівнює $^1/_{80}$ частини температурного інтервалу між точками танення криги та кипіння води. **Гра́дус Фаренге́йта (град. F)** – одиниця температури, яка дорівнює $^1/_{180}$ частини температурного інтервалу між точками танення криги та кипіння води. **Гра́дус Це́льсія (град. C)** – позасистемна одиниця температури за Міжнародною практичною температурною шкалою. 3. Умовна одиниця вмісту алкоголю в деяких напоях. // *тільки мн., перен., ірон.* Спиртне. ** **Під гра́дусом** – у стані сп'яніння; напідпитку. 4. Щільність, густина пива. 5. *перен.* Ступінь або міра чого-небудь. 6. *заст.* Підвищення в класі, на якому стоять стіл і крісло вчителя.
ГРА́ДУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гра́дус**. ** **Гра́дусна сі́тка** – мережа меридіанів та паралелей, що взаємно перетинаються.
ГРА́ДУСНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **термо́метр**.
ГРАДУЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для градуювання.
ГРАДУЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із градуювання.
ГРАДУЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **градуюва́ти**. 2. Експериментальне визначення градуювальної характеристики засобу вимірювання.
ГРАДУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех.* Наносити рівновіддалені поділки на вимірювальний прилад, інструмент, спеціальну посудину. *Градуювати пробірку.*
ГРАДУЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **градуюва́ти**.
ГРАДШТО́К, -а, *ч.* 1. Жердина для вимірювання води в озерах, ставках, річках. 2. Простий прилад для визначення висоти Сонця.
ГРА́ЖДА, -и, *ж., діал.* Комплекс житлових будинків і господарських приміщень у гуцулів. Утворює замкнутий, здебільшого прямокутний, дворик.
ГРАЖДА́НКА, -и, *ж., розм.* Життя невійськових, цивільних людей.
ГРАЖДА́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Нецерковний, світський. ** **Гражда́нський шрифт** – шрифт, що його почали застосовувати в Росії у книжках світського друку після проведеної у 1708 – 1710 рр. реформи замість давньоруського шрифту, заснованого на кирилиці.
ГРАЙ, -ю, *ч., поет.* 1. Безладний крик (птахів). 2. *перен.* Які-небудь звуки.
ГРА́ЙВОРОН, -а, *ч., діал.* Гайворон.
ГРА́ЙКА, -и, *ж., зах.* 1. Гра. 2. Муха, що сильно дзижчить у польоті.
ГРАЙЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який любить грати, пустувати; жвавий, пустотливий. // *перен.* Зі швидкими мінливими рухами; рухливий. 2. Який виражає веселощі, жарт. 3. Який шумує і піниться (про вино і шипучі напої); пінистий.
ГРАЙЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **грайли́вий** 1, 2.
ГРАЙЛИ́ВО. Присл. до **грайли́вий** 1, 2.
ГРА́ЙНДКОР, -у, *ч., муз.* Прямолінійний хард, доведений до важкої, екстремальної форми, який згодом увібрав елементи дез-металу.
ГРА́ЙНИЙ, -а, -е, *зах.* Вправний, удатний у музиці.
ГРАК, -а, *ч.* Те саме, що **га́йворон**.
ГРА́ЛО, -а, *с., діал.* Музичний інструмент.
ГРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для гри (у 1, 2 знач.). ** **гра́льний автома́т** – спеціальне обладнання, встановлене у гральному закладі і яке використовується для азартних ігор без участі у вказаних іграх представників грального закладу. **Гра́льний бі́знес** – підприємницька діяльність, пов'язана із здобуванням гральним закладом від участі в азартних іграх та парі прибутку у вигляді виграшу та плати за їх проведення. **Гра́льний за́клад** – підприємство, в якому за ліцензією на здійснення підприємницької діяльності в галузі грального бізнесу проводяться азартні ігри.
ГРАМ, -а, *ч.* Одиниця маси в Метричній системі мір, що дорівнює $^1/_{1000}$ одного кілограма.
ГРАМА́ТИК, -а, *ч.* 1. Знавець граматики, автор твору з граматики. 2. *іст.* Учень третього із семи класів духовного та єпархіального училища і семінарії.
ГРАМА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Лінгвістична наука, що вивчає будову мови, тобто будову і форми слова, речення і словосполучення. // Навчальний предмет цієї науки. // Підручник із цього навчального предмета. 2. Будова і форми слова, речення і словосполучення певної мови або групи мов. // *розм., рідко.* Те саме, що **орфогра́фія**. 3. *спец.* У мовах програмування – формальна система правил, яка описує у певному аспекті деяку мову. 4. *іст., розм.* Третій із семи класів духовного та єпархіального училища і семінарії.
ГРАМАТИКАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Десемантизація лексичного значення слова (кореня).
ГРАМАТИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із граматики (у 1 знач.).
ГРАМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **грама́тика** 1, 2. *Граматична помилка.* ** **Граматична катего́рія** – інтегральна одиниця мови яка охоплює загальним граматичним значенням кілька взаємопротиставлених і формально виражених родових значень. **Граматична шко́ла** – один із типів середньої школи у Великій Британії, яка дає учням повну середню освіту.
ГРАМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **грамати́чний**.
ГРАМАТИ́ЧНО, *присл.* За правилами граматики.
ГРАМА́ТКА, -и, *ж.* 1. *заст.* Буквар. 2. *церк.* Поминальна книга або поминальний список.
ГРАМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про писемності.
ГРАМ-А́ТОМ, -а, *ч.* Одиниця кількості речовини, що виражається у грамах та чисельно дорівнює його атомній масі.
ГРАМ-ЕКВІВАЛЕ́НТ, -а, *ч.* Одиниця кількості речовини, що виражається у грамах та чисельно дорівнює його хімічному еквіваленту.
ГРАМЕ́МА, -и, *ж.* Елементарна одиниця граматичного значення.
ГРАМЗА́ПИС, -у, *ч.* Запис музики, мовлення на особливій плівці, диску для подальшого відтворення.
ГРАМЗАПИ́СУВАННЯ, -я, *ч.* Процес здійснення грамзапису.
ГРАМІ́ТНИЙ, -а́, -е́, *зах.* Грамотний, письменний.
ГРАМІЦИДИ́НИ, -ів, *мн.* Група антибіотиків з антибактеріальною дією.
ГРАМІЦИДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **граміциди́н**.
ГРАМ-ІО́Н, -а, *ч., заст.* Маса 1 моль іонів, виражена в грамах.
ГРАМ-МОЛЕ́КУЛА, -и, *ж.* Кількість грамів речовини, що дорівнює її молекулярній масі; моль.
ГРАМ-МОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **грам-моле́кула**.
ГРАМ-МОЛЬ, -я, *ч., заст.* Маса 1 моль формульних одиниць речовини, виражена в грамах.
ГРАМО́МЕТР, -а, *ч.* 1. Позасистемна одиниця роботи (енергії). 2. Динамометр, що його застосовують для вимірювання зусиль, не більших за 1 Н.
ГРАМОНА́ЛИ, -ів, *мн.* Гранульовані водостійкі вибухові речовини.
ГРАМОСАНТИМЕ́ТР, -а, *ч., фіз.* Позасистемна одиниця роботи (енергії).
ГРА́МОТА[1], -и, *ж., тільки одн.* Уміння читати і писати. // Освіта. // *перен.* Елементарні початкові відомості з якої-небудь галузі знання.
ГРА́МОТА[2], -и, *ж.* 1. Офіційний письмовий акт правового значення, документ, що свідчить або встановлює що-небудь. // Документ, яким нагороджують за успіхи в якій-небудь справі. ** **Фі́льчина гра́мота** – документ, що не має юридичної сили, неграмотно складений. 2. *іст.* Лист, послання або який-небудь запис.
ГРАМОТІ́Й, -я, *ч., розм.* Письменна, грамотна людина. // Освічена людина; книголюб.
ГРАМОТІ́ЙКА, -и, *розм.* Жін. до **грамоті́й**.
ГРА́МОТКА, -и, *ж., заст.* Письмо.
ГРА́МОТНИЙ, -а, -е. 1. Який вміє читати і писа-ти. // *у знач. ім.* **гра́мотний**, -ного, *ч.* Той, хто вміє читати і писати. 2. Який уміє граматично правильно писати. // У якому немає граматичних і стилістичних помилок. 3. *перен.* Який володіє необхідними відомостями з певної галузі, знаннями в певній галузі, справі.
ГРА́МОТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гра́мотний**.
ГРА́МОТНО. Присл. до **гра́мотний** 2, 3.
ГРАМОФО́Н, -а, *ч.* Музичний апарат із рупором, який відтворює звуки, записані на спеціальних пластинках – платівках.
ГРАМОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **грамофо́н**. ** **Грамофо́нна платі́вка** – диск зі спеціальної пластмаси, який є носієм запису музичного твору, вокалу, декламації тощо.
ГРАМПЛАТІ́ВКА, -и, *ж.* Грамофонна платівка.
ГРАМ-РА́Д, -а, *ч., фіз.* Позасистемна доза увібраного випромінювання.
ГРАМ-СИ́ЛА, -и, *ж., фіз.* Позасистемна одиниця сили.
ГРАМУ́ЗДЖА, -і, *ж., зах.* Хмиз.
ГРАН, -а, *ч., заст.* Одиниця аптекарської ваги, вживана до запровадження Метричної системи мір: дорівнював 0,062 г.
ГРА́НА, -и, *ж., діал.* 1. Грань, межа. 2. Жар.
ГРАНА́ДСЬКИЙ, ҐРАНА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гранада.
ГРАНА́Т[1], -а, *ч.* 1. Плодове дерево або кущ, що росте в місцях із теплим кліматом. 2. Яскраво-червоні квіти цієї рослини. 3. Круглий плід цієї рослини з товстою шкірою, наповнений насінням.
ГРАНА́Т[2], -а, *ч.* Самоцвіт, напівдорогоцінне каміння найчастіше червоного чи бурого кольору, рідко – зеленого кольору.
ГРАНА́ТА, -и, *ж.* 1. Розривний артилерійський снаряд, наповнений вибуховою речовиною. *Осколково-фугасні гранати.* // Невеликий розривний снаряд, якого кидають (метають) рукою. 2. Снаряд для метання в легкій атлетиці.
ГРАНАТИ́Р, -а, *ч., заст.* Гренадер.
ГРАНАТИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гранати́р**.
ГРАНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **грана́та** 1. // Здійснюваний із застосуванням гранат.
ГРАНА́ТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **грана́т**[1] 1.
ГРАНА́ТОВИЙ[1] -а, -е. 1. Прикм. до **грана́т**[1]. 2. *діал.* Темно-червоний.
ГРАНА́ТОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **грана́т**[2]. // Зробл. з гранату, прикрашений гранатами.
ГРАНАТОМЕ́Т, -а, *ч.* Вогнепальна зброя близького бою для стрільби гранатами.
ГРАНАТОМЕТА́ННЯ, -я, *с.* Кидання гранат рукою або стріляння гранатами із гранатомета.
ГРАНАТОМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до гранатомета і гранатометника.
ГРАНАТОМЕ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто стріляє з гранато-

мета, кидає гранати. // Легкоатлет, що кидає гранати.

ГРАНД, -а, *ч.* 1. Спадковий титул аристократа в Іспанії, а також особа, яка має цей титул. 2. *розм.* Про спортивну команду, спортсменів міжнародного класу.

ГРАНД... Перша частина складних слів, що означає: знатний, вельможний, великий. *Гранд-дама. Гранд-диск. Гранд-мотель. Гранд-опера.*

ГРАНД ГОТЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Готель вищого розряду.

ГРАНДІО́ЗНИЙ, -а, -е. Надзвичайно великий; могутній, величний.

ГРАНДІО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **грандіо́зний**.

ГРАНДІО́ЗНО. Присл. до **грандіо́зний**.

ГРАНД-ОПЕРА́, *невідм.*, *ж.* Провідний французький оперний театр, відкритий в 1671 р.

ГРАНИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Гранчастий.

ГРАНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **грануват́и**.

ГРАНИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Пас. до **грани́ти**.

ГРАНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Допустима норма, межа. // Межа зміни деякої величини. *Границя послідовності. Границя функції.* 2. Місце, де що-небудь починається або закінчується. 3. Просторові або часові межі. ** **Грани́ці вимі́рювань** – верхня та нижня межі діапазону вимірювань. **Грани́ці до́пуску** – значення, що є верхніми або нижніми межами припустимих значень. **Грани́ця сло́ва**, *спец.* – адреса пам'яті ЕОМ, яка відповідає початку слова. 4. Останній, крайній ступінь вияву чого-небудь. 5. Найбільше або найменше значення певної величини, за якого ще відбувається певне явище.

ГРАНИ́ЧИТИ, -ить, *недок.*, *з чим.* Межувати з чимось.

ГРАНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який є найвищим ступенем чого-небудь; крайній. *Гранична функція.* ** **Грани́чна ста́вка пода́тку** – частина додаткового доходу, що її доводиться виплачувати у вигляді податку. **Грани́чний дохі́д**, *ек.* – приріст доходу в результаті збільшення продажу товару на одну одиницю. **Грани́чний кут**, *фіз.* – кут падіння світлового променя на межу з оптично менш густим середовищем, при якому кут заломлення становить 90°. **Грани́чний стан**, *архіт.* – стан, за якого конструкція, споруда в цілому перестають задовольняти задані експлуатаційні вимоги або вимоги при виконанні робіт (зведенні). **Грани́чні креди́ти**, *фін.* – кредити, забезпечені гарантіями страхових компаній. **Грани́чно допусти́ма концентра́ція** – максимально допустима концентрація шкідливих речовин у навколишньому середовищі. **Грани́чні ви́трати**, *ек.* – збільшення витрат підприємства, необхідне для збільшення випуску продукції, товарів на одну одиницю.

ГРАНИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **грани́чний**

ГРАНИ́ЧНО. Присл. до **грани́чний**. ** **Грани́чно допусти́мі ви́киди або ски́ди** – кількість забруднюючих речовин, що викидається або скидається в навколишнє середовище з окремого джерела забруднення за одиницю часу.

ГРАНИЧНОДОПУСТИ́МИЙ, -а, -е. Який є межею, котру не можна переходити.

ГРАНІ́Т, -у, *ч.* Кристалічна магматична гірська порода зернистої будови, що складається з кварцу, польових шпатів і слюди.

ГРАНІТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність процесів перетворення різних твердих гірських порід на породи, близькі або тотожні за складом і структурою з гранітом. Розвивається у глибинних зонах земної кори.

ГРАНІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **грані́т**. // Зробл. з граніту.

ГРАНІ́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, який видобуває чи обробляє граніт.

ГРАНІ́ТОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **грані́тний**.

ГРАНІТОГНЕ́ЙС, -у, *ч.* Лупакувата метаморфічна гірська порода, за мінералогічним складом тотожна з гранітом.

ГРАНІТО́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **граніто́ль**. // Зробл. з гранітолю. *Гранітолевий портфель.*

ГРАНІТО́ЛЬ, -ю, *ч.* Оброблена під шкіру палітурна тканина з нанесеною на неї нітроцелюльозною плівкою; штучна шкіра.

ГРАНІТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на граніт за своїм виглядом, властивостями та ін.

ГРА́НКА[1], -и, *ж.* 1. Стовпець друкарського набору, що має довільну кількість рядків. // Відбиток такого стовпця для читання коректорами, редакторами і т. ін. 2. Металева пластинка з трьома бортами, на якій зберігають або переносять друкарський набір.

ГРА́НКА[2], -и, *ж.* Зменш. до **грань**[1] 2.

ГРАННЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **гра́ти**[2] і **гра́тися**.

ГРАНО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **грануват́и**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **грачча́стий**. *Гранований стержень.* // Який піддавався гpанyванню. *Гранована поверхня.*

ГРАНО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна гранувати.

ГРАНОДІОРИ́Т, -у, *ч.* Магматична гірська порода, що складається перев. з польових шпатів і кварцу, а також з рогової обманки, біотиту тощо.

ГРАНОЗА́Н, -у, *ч.* Ртутно-органічний препарат для протруювання насіння різних сільськогосподарських культур.

ГРАН-ПА́, *невідм.*, *ж.* Багаточастинна танцювальна форма в балеті.

ГРАН-ПРІ́, *невідм.*, *ч.* Найвища нагорода, що її встановлюють на деяких музичних конкурсах, кінофестивалях, виставках.

ГРАНТ, -а, *ч.* Одноразова грошова допомога, стипендія із спеціального фонду для проведення наукових, дослідницьких та інших робіт. ** **Грант-еквівале́нт** – показник пільговості офіційної допомоги розвитку. **Грант-елеме́нт** – інтегральний показник у міжнародній статистиці, що його використовують для зіставлення умов надання кредитів та позик.

ГРАНТОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Особа, яка надає грант.

ГРА́НТОР, -а, *ч.* Зарубіжна благодійна організація, що надає грант.

ГРАНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до гранування.

ГРАНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із гранування.

ГРАНУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **грануваль́ник**.

ГРАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **грануват́и**. *Гранування алмазів.*

ГРАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Обрізуючи, обточуючи, шліфуючи що-небудь тверде (камінь, метал і т. ін.), утворювати на ньому грані (*див.* **грань**[1] 2). *Гранувати алмази.*

ГРАНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Піддаватися гpануванню. 2. Пас. до **грануват́и**.

ГРА́НУЛА, -и, *ж.*, *спец.* Дрібний твердий кусочок якої-небудь речовини у вигляді зернини.

ГРАНУЛЕ́МА, -и, *ж.* Те саме, що **гранульо́ма**.

ГРАНУЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Група вибухових речовин найпростішого складу.

ГРАНУЛОБЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина, з якої у процесі диференціації розвивається гранулоцит.

ГРАНУЛОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Див. **медулобласто́ма**.

ГРАНУЛОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гранулометрії.

ГРАНУЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення процентного вмісту різних за величиною зерен або їхньої кількості в гірських породах, ґрунтах тощо.

ГРАНУЛОПОЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення гранул у клітинах.

ГРАНУЛОТО́Л, -у, *ч.* Гранульований тротил.

ГРАНУЛОЦИТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гранулоци́ти**.

ГРАНУЛОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Зернисті лейкоцити – одна з форм лейкоцитів тварин і людини. Виконують перев. захисну функцію.

ГРАНУЛОЦИТО́З, -у, *ч.* Збільшення вмісту гранулоцитів у крові.

ГРАНУЛОЦИТОПЕНІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення вмісту гранулоцитів у периферійній крові.

ГРАНУЛОЦИТОПОЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення гранулоцитів.

ГРА́НУЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гра́нула**. ** **Гра́нульна металу́ргія** – одержання матеріалів шляхом пресування за високих тисків найдрібніших частинок сплавів.

ГРАНУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гранулюва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має форму гранул.

ГРАНУЛЬО́З, -у, *ч.* Потовщення зернистого шару епідермісу.

ГРАНУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гранульо́з**.

ГРАНУЛЬО́МА, -и, *ж.* Пухлиноподібне розрощення сполучної тканини у людини й тварин; спостерігається за різних інфекційних захворювань (туберкульоз, сифіліс), а також коли в тканини організму потрапляють сторонні тіла. ** **Венери́чна гранульо́ма** – хронічне інфекційне виразково-вегетуюче захворювання шкіри статевих органів. **Зубна́ гранульо́ма** – гранульома, що виникає в результаті хронічного запалення при інфікуванні періодонту з каналу зуба. **Піоге́нна гранульо́ма** – пухлиноподібне запальне судинне утворення шкіри.

ГРАНУЛЬОМАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Захворювання або стани, що характеризуються утворенням гранульом в органах і тканинах.

ГРАНУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **гранулюва́ти**.

ГРАНУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Надавати речовині форми гранул.

ГРАНУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **гранулюва́ти**.

ГРАНУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **гранулюва́ти**.

ГРАНУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Машина для приготування гранул. *Гранулятор кормів.*

ГРАНУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.*, *мед.* Стос. до грануляції. ** **Грануляці́йна ткани́на** – сполучна тканина, що утворюється під час загоювання тканинних дефектів шляхом вторинного натягу. **Грануляці́йний вал** – грануляційна тканина, що утворюється на межі між некротичною і життєздатною тканиною.

ГРАНУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Надання речовині форми гранул; гранулювання. 2. *мед.* Новоутворена сполучна тканина з зернистою поверхнею, яка виникає у процесі загоювання ран і виразок.

ГРАНЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має грані, з гранями (*див.* **грань**[1] 2).

ГРАНЧА́К, -а́, *ч.* Склянка із боковими гранями.

ГРАНЬ[1], -і, *ж.* 1. Лінія поділу; межа, границя. // Те, що відділяє одне від другого. 2. Плоска поверхня предмета, що утворює кут з іншою такою ж поверхнею. // Ребро, утворене двома пересічними площинами. // *перен.* Властивість, особливість, риса чого-небудь. 3. *мат.* Частина цифр, що виділяється комами чи крапками з великого числа для полегшення дій над ним.

ГРАНЬ[2], -і, *ж.*, *діал.* Жар.

ГРАНЯ́К, -а́, *ч.* 1. *заст.* Призма. 2. *діал.* Жар.

ГРАНЯ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **гранча́стий**.

ГРАПТОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Клас викопних морських колоніальних тварин типу первиннохордових.

ГРАСИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *книжн.* Вимовляти звук "р" на французький манір.

ГРАТ, -а, *ч.* Зайвий метал, що залишається на крайках виробів після обробки.

ГРАТА́Ж, -у, *ч.* Спосіб виконання малюнка шляхом продряпування гострим інструментом паперу, картону, залитих тушшю.

ГРА́ТИ, гра́ю, гра́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка, неперех., на чому – що.* Виконувати що-небудь на музичному інструменті (про людину). // Виконувати який-небудь музичний твір (про оркестр, радіолу і т. ін.). // *перен.*, *на чому.* Впливаючи на чиї-небудь почуття, інстинкти і т. ін., домагатися свого. *Грати на нервах.* 2. *неперех.*, *з ким – чим*, *розм.* Те саме, що **гра́тися** 1. 3. *неперех.*, *у що – чого і без додатка.* Брати участь у якій-небудь грі. 4. *неперех.*, *перен.* Перебувати весь час у русі (про комах, птахів, риб). // Швидко рухатися в різних напрямках, бурхати (про сили природи). // Діяти енергійно, посилено. 5. *неперех.*, *чим.* Поводитися з яким-небудь предметом як з іграшкою; забавлятися. // *у що*, *перен.* Займатися чимось несерйозно; прикидатися зайнятим чим-небудь. 6. *неперех.*, *перен.* Іскритися, пінитися, шумувати (про вино, шипучі напої і т. ін.). 7. *неперех.*, *на чому, у чому, чим і без додатка*, *перен.* Блищати, відбиваючись у чому-небудь, від чогось (про промені сонця, світла і т. ін.). // Мерехтіти, миготіти (про світло, яке то посилюється, то послаблюється). // Яскраво блищати, виражаючи радість, захоплення і т. ін. (про очі). // Яскраво вирізнятися на чому-небудь. // Переливатися різними кольорами. // Перебувати в русі. з'являтися й зникати. 8. *неперех.* Виступати на сцені зі спектаклями. // *перех.* Виконувати яку-небудь роль.

ГРА́ТИСЯ, гра́юся, гра́єшся, *недок.* 1. *чим, з ким – чим і без додатка.* Проводити час, забавляючись, розважаючись. 2. *рідко.* Робити швидкі, різного напрямку рухи (про комах, птахів, риб). 3. *у чого – що, чим, з чим.* Те саме, що **гра́ти**[2] 3, 5. 4. Пас. до **гра́ти** 1, 8.

ГРАТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Нагородження. // Грошова премія, стимулювання працівників за якісне виконання ними своїх обов'язків.

ГРАТТЯ́, -я́, *с.*, *діал.* 1. Гра на музичному інструменті. 2. Забавка.

ГРАТУА́Р, -а, *ч.* Сталевий серцеподібний шкребок для вирівнювання дошки у гравюрі на металі.

ГРАУВА́КА, -и, *ж.* Темна осадова порода.

ГРА́УНД, -а, *ч.*, *муз.* 1. Англійське позначення мелодії в низькому регістрі. 2. Англійський термін для позначення хоралу.

ГРА́УНД-БІТ, -у, *ч.* Стійка ритмічна пульсація, що збігається з метричною структурою такту в джазі.

ГРАФ[1], -а, *ч.* У Західній Європі та дореволюційній Росії – дворянський титул (середній між князем і бароном), а також особа, що має цей титул.

ГРАФ[2], -а, *ч.* 1. Математична система об'єктів довільної природи і зв'язок, що сполучають будь-які пари цих об'єктів. *Орієнтований граф.* 2. Логічна схема. ** **Граф несправностей** – логічна схема, що відображує види несправностей складових частин об'єкта чи зовнішніх подій. **Граф техні́чного обслуго́вування та ремо́нту** – логічна схема, що відображує допустимі альтернативні послідовності одиничних операцій технічного обслуговування.

ГРАФА́, -и́, *ж.* 1. Смуга, стовпчик між двома вертикальними лініями в таблицях, у конторських і подібних до них книгах. 2. Розділ тексту, рубрика.

ГРАФЕКО́Н, -а, *ч.* Запам'ятовувальна електроннопроменева трубка з двома електронними променями для записування та зчитування електричних сигналів.

ГРАФЕ́МА, -и, *ж.* 1. Найменша смислорозрізнювальна одиниця писемної мови, що зазвичай відповідає фонемі в усній мові. 2. Одиниця письма, вживана в різних варіантах залежно від стилю письма, від місця в слові чи реченні тощо.

ГРАФЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **графе́ма**.

ГРАФИ́Н, -а, *ч.* Посудина з вузьким довгим горлом (для води, квасу і т. ін.).

ГРАФИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **графи́н**.

ГРАФИ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **графи́н**.

ГРАФИ́НЯ, -і, *ж.* Дружина або дочка графа.

ГРАФИ́ТИ, -флю́, -фи́ш; *мн.* графля́ть; *недок.*, *перех.* Розкреслювати на графи.

ГРАФИ́ТИСЯ, -фи́ться, *мн.* графля́ться; *недок.* Пас. до **графи́ти**.

ГРА́ФІК[1], -а, *ч.* 1. Зображення з допомогою ліній різних моментів якогось процесу в їхній залежності. 2. План роботи з точними показниками норм і часу її виконання.

ГРА́ФІК[2], -а, *ч.* Художник, який працює в галузі графіки (у 1 знач.).

ГРА́ФІКА, -и, *ж.* 1. Вид образотворчого мистецтва, основним зображальним засобом якого є малюнок, виконаний на папері, тканині і т. ін. олівцем, пером, пензлем, вуглиною або відтиснутий на папері зі спеціально підготовленої форми; твори цього мистецтва. 2. *лінгв.* Письмові чи друковані знаки, що відбивають звуки мови, інтонацію і т. ін., зображення живої мови письмовими знаками. // Розділ вчення про різні системи письмових або друкованих знаків, літер. ** **Ве́кторна гра́фіка** – графіка з поданням зображення у вигляді сукупності відрізків прямої (векторів). **Інтеракти́вна гра́фіка**, *спец.* – організація роботи графічної системи, яка дозволяє користувачеві динамічно (у діалозі) керувати вмістом зображення, його формою, розмірами та кольором. ** **Ком-**

п'ютерна гра́фіка – сукупність методів та способів перетворення даних у графічне зображення і графічного зображення в дані. **Координа́тна гра́фіка** – комп'ютерна графіка, в якій зображення генерується за допомогою команд візуалізації та координат. **Паси́вна гра́фіка** – організація роботи графічної системи, за якою дисплей використовується для виведення зображень без втручання користувача. **Ра́строва гра́фіка** – комп'ютерна графіка, в якій зображення генерується з масиву пікселів. **Си́мвольна гра́фіка** – побудова графічних зображень на екрані дисплея або на папері з текстових літер та спеціальних символів.

ГРАФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Нагородження. 2. *фін.* Грошова винагорода, заохочення, що виплачується з метою стимулювання ефективнішого виконання своїх обов'язків брокерами, агентами та ін. працівниками.

ГРАФІО́Н, -а, *ч.* Прилад для малювання.

ГРАФІ́Т, -у, *ч.* 1. Мінерал чорного або темно-сірого кольору зі свинцевим блиском; різновид вуглецю. 2. Тонка паличка цього мінералу або сухої фарби, що становить стрижень олівця.

ГРАФІТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Утворення (виділення) графіту в металевих сплавах, де карбон міститься у вигляді нестійких карбідів.

ГРАФІТИ́Т, -у, *ч.* Прихованокристалічний різновид графіту.

ГРАФІ́ТІ, *невідм.*, *мн.* Стародавні написи й малюнки різного змісту, зроблені гострими предметами на посудинах, пряслицях, стінах тощо.

ГРАФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **графі́т**. // Зробл. з графіту, з графітом.

ГРАФІ́ТО, *невідм.*, *с.* Те саме, що **сграфі́то**.

ГРАФІ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **графі́тний**.

ГРАФІТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить графіт.

ГРАФІТОПЛА́СТИ, -ів, *мн.* Пластмаси, які містять у якості наповнювача графіт.

ГРАФІТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своїми властивостями на графіт.

ГРАФІ́ЧНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **гра́фік**[1].

ГРАФІ́ЧНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **гра́фіка**. ** **Графі́чна мо́ва** – спосіб спілкування за допомогою письмових символів.

ГРАФІ́ЧНО. Присл. до **графі́чний**[1].

ГРАФІЯ́ТО, *невідм.*, *с.* Орнаментація глиняного посуду.

ГРА́ФЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **графи́ти**. 2. *у знач. прикм.* Розкреслений на графи, з графами.

ГРА́ФЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **графи́ти**.

ГРАФОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Пристрій виведення графічних даних на паперовий носій. *Планшетний графобудівник. Рулонний графобудівник.*

ГРАФОБУДУВА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **графобудівни́к**.

ГРАФОДИ́Н, -а, *ч.* Пристрій для вимірювання сили натискання почерку.

ГРАФО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із графології.

ГРАФОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **графоло́гія**.

ГРАФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вивчення почерку з метою визначення характеру, здібностей і нахилів людини, а також теорія, згідно з якою з почерку людини можна судити про її характер і навіть зовнішність.

ГРАФОМА́Н, -а, *ч.* Той, хто має потяг до писання, письменництва.

ГРАФОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Хворобливий потяг до писання, письменництва в осіб, позбавлених літературного хисту.

ГРАФОМА́НКА, -и. Жін. до **графома́н**.

ГРАФОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Проективна методика, за якої людина із зав'язаними очима робить малюнок, потім описує його спочатку із все ще зав'язаними очима, а потім ще раз – дивлячись на нього.

ГРАФОПОБУДО́ВНИК, -а, *ч.* Пристрій в ЕОМ для автоматичного виведення інформації – креслення графічного зображення відповідно до інформації, заданої в цифровому вигляді.

ГРАФОПОВТОРЮ́ВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, призначений для сприйняття графічних символів і введення їх в ЕОМ.

ГРАФОСПА́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Порушення функції письма внаслідок спазму м'язів рук при збереженні інших рухів.

ГРАФОСТА́ТИКА, -и, *ж.* Розділ механіки, що розглядає способи розв'язування задач щодо рівноваги сил за допомогою графічного методу.

ГРАФОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до графостатики.

ГРАФОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нав'язливий страх: боязнь писати.

ГРА́ФСТВО, -а, *с.* 1. Графський титул. 2. Володіння, маєток графа. 3. Велика адміністративно-територіальна одиниця в Англії, Ірландії, США і деяких інших країнах.

ГРА́ФСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **граф**. // Належний графові.

ГРАФТОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовтуваторожеві кристали зі скляним блиском.

ГРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **граціо́зний**. ** **Граці́йні дні** – пільгові дні, призначені для виконання грошового зобов'язання після настання його строку.

ГРАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **граці́йний**.

ГРАЦІ́ЙНО. Присл. до **граці́йний**.

ГРАЦІО́ЗНИЙ, -а, -е. Повний грації, витончений у позах, рухах. // Який відзначається витонченістю форми. // Витончено красивий (про художній твір і т. ін.).

ГРАЦІО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **граціо́зний**.

ГРАЦІО́ЗНО. Присл. до **граціо́зний**.

ГРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Витонченість, краса в позах, рухах. 2. *перен.*, *поет.*, *заст.* Надзвичайно красива жінка; красуня.

ГРАЧ, -а́, *ч.* 1. Учасник якої-небудь гри. // Той, хто любить грати в яку-небудь гру, знавець якоїсь гри. 2. *рідко.* Людина, що грає на якому-небудь музичному інструменті.

ГРАЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа грака.

ГРАЧИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **грак**.

ГРАЧИ́ХА, -и, *ж.* Самиця грака.

ГРА́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Іграшка.

ГРА́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **гра́ти**[2]. 2. *у знач. прикм. Граючий тренер.* ** **Гра́ючий ме́неджер** – менеджер, який поряд із виконанням функцій контролю за іншими працівниками та менеджерами сам є виконавцем.

ГРЕ́БАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гре́бати**.

ГРЕ́БАТИ *див.* **гре́бувати**.

ГРЕБЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гре́бля**.

ГРЕБЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до греблі.

ГРЕБЕЛЮ́К, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Стриж.

ГРЕБЕНА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Гребенястий.

ГРЕБЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до гребеня (у 5 знач.).

ГРЕБЕНЕЧЕСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Зв'язаний з прочісуванням гребенем волокнистих матеріалів. *Гребенечесальна машина.*

ГРЕБЕНЕЧЕСА́ННЯ, -я, *с.* Прочісування гребенем волокнистих матеріалів.

ГРЕБЕНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **гребеня́стий**.

ГРЕБЕНЧУ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Рослина, схожа на терен.

ГРЕБЕНЮ́К, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Стриж.

ГРЕБЕНЯ́СТИЙ, -а, -е. З гребенем, гребенями (у 3 – 5 знач.). // Який має вигляд гребеня, подібний до гребеня (у 2, 3 знач.).

ГРЕБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* 1. Той, хто гребе веслами. 2. *рідко.* Той, хто згрібає що-небудь граблями, лопатою і т. ін.

ГРЕБІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що згрібає сіно.

ГРЕБІНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Довгаста пластинка з зубцями (з одного чи двох боків) для розчісування або скріплення волосся і прикрашення жіночої зачіски. 2. Зменш.-пестл. до **гре́бінь** 3 – 5. 3. *мн.* Рогові бахромки, які відростають до зими по краях пальців лап птахів родини куроподібних.

ГРЕБІНИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **гре́бінь** 1 – 5.

ГРЕБІ́НКА, -и, *ж.* 1. Довгаста пластинка з зубцями для розчісування волосся, куделі і т. ін. 2. Пристрій чи інструмент у вигляді довгастої пластинки з рядом зубців на один бік.

ГРЕБІ́НКОВИЙ, -а, -е. Стос. до гребінки.

ГРЕБІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до гребеня (у 1, 2 знач.).

ГРЕБІ́ННИК, -а, *ч.* Однорічна чи багаторічна кормова рослина родини злакових.

ГРЕБІННИ́К, -а́, *ч.* Той, що виробляє гребінки, гребінці (у 1 знач.).

ГРЕБІ́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дуже цупке полотно.

ГРЕБІ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **гребі́нка**.

ГРЕБІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гребіне́ць**.

ГРЕБІНЧА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **гребеня́стий**. *Гребінчаста гора.*

ГРЕБІ́НЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **гребінча́стий**.

ГРЕБІ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **гре́бінь** 2 – 4.

ГРЕ́БІНЬ, -беня, *ч.* 1. Високий дерев'яний стояк із зубцями, що на них насаджується пряжа за ручного прядіння. 2. Те саме, що **гребіне́ць** 1. 3. Довгастий зубчастий м'ясистий наріст на голові деяких птахів. 4. Верхній край, верхня частина, вершина чого-небудь (гори, стіни, насипу і т. ін.). // Вершина хвилі. // Верхнє ребро двосхилого даху; коньок. 5. Вузька грядка землі, що нагортається плугом чи підгортальником. 6. Верхній край (ребро) прикладу рушниці.

ГРЕ́БКА, -и, *ж.* 1. Весло. 2. Машина для згрібання сіна, соломи і т. ін.

ГРЕБКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гре́бка**.

ГРЕБЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Скребло, скребниця.

ГРЕБЛО́, гребла́, *с.*, *діал.* Скребло, скребниця.

ГРЕ́БЛЯ, -і, *ж.* Гідротехнічна споруда, що перегороджує річку або інший водотік для створення водосховищ, одержання енергії і т. ін.

ГРЕБЛЯНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Те саме, що **гребе́льний**. *Гребляний млин.*

ГРЕБНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до гребні. *Гребний канал.* 2. Який приводиться в рух веслами. *Гребне судно.* 3. Який, розрізаючи та відкидаючи воду, рухає судно. *Гребний гвинт.*

ГРЕБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *неперех. і перех.* Однокр. до **гребти́** 1, 2, 4.

ГРЕБНЯ́, -і, *ж.* Дія за знач. **гребти́** 1.

ГРЕБОВИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до гребовиці. *Гребовицькі пісні.*

ГРЕБОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Згрібання сіна. 2. Час згрібання сіна.

ГРЕБО́К, -бка́, *ч.* Змах і удар весел по воді під час гребні.

ГРЕБОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *неперех. і перех.* Підсил. до **гребну́ти**.

ГРЕБТИ́, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* гріб, гребла́, гребло́; *недок.* 1. *неперех.* Упираючись об воду веслом або чим-небудь іншим, приводити в рух човен. // Працюючи веслом або чим-небудь іншим, спрямовувати човен куди-небудь. 2. *перех. і без додатка*, *неперех.* Розгрібати, розривати що-небудь. 3. *перех. і без додатка.* Збирати що-небудь у купу граблями, лопатою і т. ін. 4. *перех.*, *перен.*, *розм.* Жадібно забирати, захоплювати що-небудь.

ГРЕБТИ́СЯ, -бу́ся, -бе́шся; *мин. ч.* грі́бся, гребла́ся, гребло́ся; *недок.* 1. Розгрібати, розривати що-небудь сипке, пухке. 2. Те саме, що **гребти́** 1.

ГРЕ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гре́бувати**.

ГРЕ́БУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ГРЕ́БАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *ким*, *чим.* 1. Почувати огиду до кого-небудь. 2. Ставитися до кого-, чого-небудь зневажливо, гордовито, без поваги, нехтувати кимось, чимось. 3. *перев. із запереч.* не. Бути перебірливим; використовувати всі можливості.

ГРЕБУЧИ́. Дієприсл. до **гребти́**.

ГРЕГАРИ́НИ, -ів, *мн.* Ряд найпростіших класу споровиків.

ГРЕ́ГІТ, -готу, *ч.*, *зах.* Кам'янисте поле.

ГРЕ́ЖА, -і, *ж.* Шовк-сирець.

ГРЕ́ЗЕН, -а, *ч.*, *зах.* Виноградне гроно.

ГРЕЗЕ́Т, -у, *ч.*, *заст.* Шовкова або шерстяна тканина з дрібним візерунком того ж кольору (перев. сірого).

ГРЕЗЕ́ТОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **грезе́т**. // Зробл. з грезету.

ГРЕЙ, -я, *ч.*, *фіз.* Одиниця поглинутої дози випромінювання.

ГРЕ́ЙДЕР, -а, *ч.* 1. Землерийна машина для вирівнювання ґрунтових доріг, спорудження зрошувальних каналів і т. ін. 2. *розм.* Грейдерна дорога.

ГРЕ́ЙДЕР-ЕЛЕВА́ТОР, гре́йдера-елева́тора, *ч.* Грейдер з конвеєром для подання зрізаного ґрунту у відвал або на транспортний засіб.

ГРЕЙДЕРИ́СТ, -а, *ч.* Робітник, що працює на грейдері.

ГРЕ́ЙДЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гре́йдер**. *Грейдерний коток.* // Зробл. за допомогою **гре́йдера** (у 1 знач.).

ГРЕ́ЙЗЕН, -у, *ч.* Гірська порода, що складається перев. з кварцу та слюди, часто містить у вигляді вкраплень цінні рудні мінерали.

ГРЕЙЗЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес зміни гранітоїдів під дією газів та розчинів.

ГРЕ́ЙНДЖЕРИ, -ів, *мн.* Учасники фермерського руху у США в середині 19 ст. за покращення положення фермерів.

ГРЕЙПФРУ́Т, -а, *ч.* 1. Південне вічнозелене плодове цитрусове дерево. 2. Запашний соковитий плід цього дерева, кисло-солодкий на смак.

ГРЕЙПФРУ́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до грейпфрута (плодового дерева і його плодів).

ГРЕЙТОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; темні свинцево-сірі крихкі призматичні або голчасті кристали з металічним блиском, непрозорі.

ГРЕ́ЙФЕР, -а, *ч.* Пристрій вантажопідіймальних машин та екскаваторів, признач. перев. для захоплювання (зачерпування) та вантаження грудкових і сипких матеріалів.

ГРЕ́ЙФЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гре́йфер**.

ГРЕК *див.* **гре́ки**.

ГРЕ́КИ, -ів, *мн.*, (*одн.* **грек**, -а, *ч.*; **греча́нка**, -и *і* **греки́ня**, -і, *ж.*). Народ, що становить основне населення Греції.

ГРЕ́КО-ЛАТИ́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **Гре́ко-лати́нський квадра́т**, *мат.* – комбінація двох латинських квадратів при позначенні елементів першого квадрата латинськими буквами, а другого – грецькими.

ГРЕКОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який розмовляє, пише грецькою мовою. 2. Який створюється, видається грецькою мовою.

ГРЕ́НА, -и, *ж.*, *збірн.* Яйця метелика-шовкопряда.

ГРЕНАДЕ́Р, -а, *ч.* У російській та деяких іноземних арміях – солдат або офіцер добірних піхотних чи кавалерійських частин.

ГРЕНАДЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гренаде́р**. // Власт. гренадерові.

ГРЕНА́Ж, -у, *ч.* Виготовлення здорової, життєздатної та високопродуктивної грени.

ГРЕНА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до гренажу.

ГРЕНЛА́НДСЬКИЙ, **ҐРЕНЛА́НДСЬКИЙ**, -а, -е. Прикм. до Гренландія, Ґренландія.

ГРЕНОСКА́НДІЯ, -ї, *ж.* Суходіл, що існував у північній частині Атлантичного океану, між Гренландією і Скандінавією від початку кайнозою до середини антропогену.

ГРЕ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Грюкнути, грохнути.

ГРЕФ'Є́, *невідм.*, *ч.* У Франції та Бельгії – посадова особа при парламенті чи суді, яка складає офіційні звіти, редагує документи тощо.

ГРЕЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або зворот, запозичений з грецької мови.

ГРЕЦИ́ЛО, -а, *с.*, *зах.* Галун (*див.* **галу́н**[2]).

ГРЕЦЬ[1], -я, *ч.*, *розм.* Те саме, що **грач**.

ГРЕЦЬ[2], -я, *ч.*, *розм.* Апоплексичний удар; параліч, інсульт. ** **Хай йому́ грець** – виражає сильне незадоволення, несхвалення чого-небудь.

ГРЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Греції. ** **Гре́цький спів** – один із співів руської православної церкви, що з'явився в другій половині 17 ст.

ГРЕЧА́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **гре́чка**. // Вигот. з гречки.

ГРЕЧА́НИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Хлібний виріб із гречаного борошна. 2. *тільки мн.* Назва пісні й танку.

ГРЕЧА́НИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Гречана солома.

ГРЕЧА́НИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **гречкі́вка**.

ГРЕЧА́НКА *див.* **гре́ки**.

ГРЕЧЕ, *присл.*, *заст.* Добре, як слід.

ГРЕ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гре́чка**.

ГРЕЧИ́СЬКО, -а, *с.*, *зах.* Те саме, що **гречкі́вка**.

ГРЕЧИ́ХА, -и, *ж.* Рід трав родини гречкових.

ГРЕЧИ́ЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **гречкі́вка**.

ГРЕ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Однорічна трав'яниста медоносна рослина, із зерен якої виготовляють високопоживну крупу та борошно. 2. Зерно цієї рослини. ** **Скака́ти в гре́чку** – мати позашлюбні зв'язки.

ГРЕЧКІ́ВКА, -и, *ж.* Поле, на якому росте або росла гречка.

ГРЕЧКІ́В'Я, -я, *с.*, *діал.* Гречківка.

ГРЕ́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гре́чка** 1.

ГРЕ́ЧКОВІ, -их, *мн.* Родина дводольних рослин.

ГРЕЧКОСІ́Й, -я, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто сіє гречку. 2. *заст.* Людина, що займається хліборобством; хлібороб, землероб.

ГРИБ, -а́, *ч.* 1. Нижча безхлорофільна рослина, що має форму шапки, надітої на ніжку, і розмножується головним чином спорами. 2. *перев. мн.*, *біол.* Нижчі спорові рослини – паразити рослинних, рідше тваринних організмів.

ГРИБІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Промислове вирощування їстівних грибів.

ГРИБІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до грибівництва.

ГРИБКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **грибо́к** 2. // Викликаний грибком (у 2 знач.). ** **Грибко́ві захво́рювання шкі́ри** – ураження шкіри і підшкірної тканини, що спричинюються патогенними і умовно-патогенними грибками.

ГРИБНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **гриб** 1. // Вигот. з грибів; із грибами. 2. Викликаний грибами (у 2 знач.).

ГРИБНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто збирає гриби.

ГРИБНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Вегетативне тіло гриба, що складається з дуже тонких розгалужених ниткоподібних утворень.

ГРИБОВА́Р, -а, *ч.* Спеціаліст із переробки свіжих грибів, що працює на грибоварні.

ГРИБОВА́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **грибова́рня**.

ГРИБОВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до переробки (засолювання, маринування) свіжих грибів, що служить для неї.

ГРИБОВА́РНЯ, -і, *ж.* Сезонне підприємство з переробки (засолювання, маринування) свіжих грибів.

ГРИБОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Місце, де ростуть гриби.

ГРИБОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець з грибознавства.

ГРИБОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про гриби.

ГРИБОЇ́ДИ, -ів, *мн.* Сімейство дрібних жуків, що живуть у грибах та гнилій деревині.

ГРИБО́К, -бка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **гриб** 1. 2. *біол.* Нижчий споровий рослинний мікроорганізм. 3. Споруда у вигляді гриба для захисту від сонця, дощу і т. ін.

ГРИБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до гриба.

ГРИБО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **грибо́к** 1.

ГРИ́ВА, -и, *ж.* 1. Довге волосся на шиї та хребті деяких тварин. // Про густе довге волосся людини. 2. Довгасте підвищення; гірське пасмо. 3. Смуга трави, хлібних рослин, що залишається нескошеною.

ГРИВА́К, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Сизий голуб.

ГРИВА́НЬ, -я́, *ч.*, *розм.* 1. Кінь із великою гривою. 2. *перен.* Чоловік із довгим густим волоссям.

ГРИВА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. З великою, довгою гривою (у 1 знач.). 2. З гривами (у 2 знач.). *Гривастий рельєф.*

ГРИВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **грива́стий**. *Griвaтий кінь.*

ГРИВА́Ч, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **грива́нь**. 2. Дикий голуб.

ГРИ́ВЕНИК, -а, *ч.*, *розм.*, *заст.* Срібна монета в десять копійок.

ГРИ́ВЕНИЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **гри́веник**.

ГРИ́ВЕННИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **гри́вня** 2.

ГРИ́ВЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **гри́вня**.

ГРИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Сіро-жовтий (про масть).

ГРИ́ВИЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Дернова облямівка клумби.

ГРИ́ВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гри́ва**. // Підрізане над лобом волосся.

ГРИ́ВНА, -и, *ж.* Металева прикраса у вигляді обруча, яку носили на шиї.

ГРИВНО́К, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Сизий голуб.

ГРИ́ВНЯ, -і, *ж.* 1. У Київській Русі – срібний злиток вагою близько фунта, який служив основною грошовою одиницею. 2. *заст.* Мідна монета в три, а в деяких місцях – у дві з половиною копійки. 3. Грошова одиниця Української Народної Республіки (1918 – 1920 рр.). 4. Національна валюта України з 2 вересня 1996 р.; дорівнює 100 копійкам.

ГРИ́ВОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **гри́ва**.

ГРИВУА́ЗНИЙ, -а, -е. Нескромний, не зовсім пристойний; грайливий, легковажний.

ГРИГОРІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Зв'язаний із системою літочислення, яку запровадив 1582 р. папа Григорій 13 замість юліанської. ** **Григоріа́нський спів (григоріа́нський хора́л)** – традиційний літургійний спів римсько-католицької церкви.

ГРИ́ДИ, -ів, *мн.* У Давній Русі – княжі дружинники, охоронці князя (9 – 12 ст.).

ГРИ́ДЛІК, -а, *ч.* Великий опір у поєднанні з невеликим постійним конденсатором у колі сітки електронної лампи.

ГРИ́ДЛІКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гри́длік**.

ГРИ́ДНИЦЯ, -і, *ж.* У Київській Русі – будівля при князівському дворі для перебування гриді або для приймання гостей.

ГРИДЬ, -і, *ж.*, *збірн.* У Київській Русі – нижча верства княжої дружини.

ГРИ́ЖА[1], -і, *ж.* Хвороба, за якої випинається який-небудь внутрішній орган або його частина через природний чи штучний отвір; випнутий так орган або його частина. ** **Гри́жа живота́** – вихід із черевної порожнини внутрішніх органів разом з парієтальною очеревиною, що їх покриває, через слабкі місця черевної стінки. **Па́хова гри́жа** – грижа живота, що виходить через зовнішнє кільце пахового каналу.

ГРИ́ЖА[2], -і, *ж.*, *діал.* Журба, турбота, гризота.

ГРИЖОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гри́жа**[1].

ГРИЗА́, -и́, *ж.*, *діал.* 1. Сварка. 2. Журба, печаль.

ГРИЗА́ЙЛЕВИЙ, -а, -е. Стос. до гризайля.

ГРИЗА́ЙЛЬ, -я, *ч.* Декоративний живопис, виконаний відтінками одного кольору, зазвичай сірого чи коричневого.

ГРИЗАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Чвари, розбрат.

ГРИЗА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Ріпа (у 1, 2 знач.).

ГРИЗЕОФУЛЬВІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при фавусі, трихофітії тощо.

ГРИЗЕ́ТКА, -и, *ж.*, *заст.* Молода жінка легковажної поведінки; у французьких романах, комедіях – коханка студента, художника і т. ін.

ГРИЗИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **гризь**.

ГРИЗІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гри́зти**.

ГРИ́ЗЛІ, *невідм.*, *ч.* Група підвидів бурого ведмедя; поширені у Північній Америці.

ГРИЗНУ́ТИ, -зну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Однокр. до **гри́зти**.

ГРИЗНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* 1. Бійка між тваринами. 2. *перен.* Сварка, лайка у людей. // Гострі суперечки між протилежно настроєними групами людей.

ГРИЗОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех. і без додатка.* Підсил. до **гризну́ти**.

ГРИЗО́ТА, -и, *ж.* 1. Душевні страждання, мука. // Неспокійний, тривожний стан, пов'язаний із почуттям провини в чому-небудь, відповідальності за що-небудь і т. ін. 2. *розм.* Те саме, що **гризня́** 2.

ГРИЗО́ТНИЙ, -а, -е. Який викликає страждання, муку.

ГРИЗОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **гризня́** 2.

ГРИ́ЗТИ, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* гриз, -ла, -ло, *недок.*, *перех.* 1. Міцно здавлюючи зубами, роздрібнювати що-небудь тверде. // Кусати, здавлювати зубами. 2. *розм.* Сильно жалити, кусати. 3. *перен.*, *розм.* Постійно надокучати причіпками, докорами, лайкою. 4. *перен.* Мучити, непокоїти, хвилювати (про думки, почуття і т. д.).

ГРИ́ЗТИСЯ, -зу́ся, -зе́шся; *мин. ч.* гри́зся, гри́злася, гри́злося, *недок.* 1. Кусати один одного (про тварин). 2. *перен.*, *розм.* Сваритися, сперечатися з ким-небудь, один з одним. 3. *без додатка*, *розм. ким*, *чим*, *перен.* Душевно страждати, журитися, переживати.

ГРИЗУНИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **гризу́н**, -а́, *ч.*). Ряд травоїдних ссавців із дуже розвиненими передніми зубами, пристосованими для гризіння.

ГРИЗУЧИ́. Дієприсл. до **гри́зти**.

ГРИЗУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Стос. до гризіння. 2. Те саме, що **гризо́тний**.

ГРИЗУ́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Ріпа (у 1, 2 знач.).

ГРИЗЬ, -і, *ж.*, *діал.* Ломота.

ГРИЗЬКИ́Й, -а́, -е́, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що **гризо́тний**. 2. Який викликає сильне фізичне роздратування; їдкий. 3. Злий, лютий. *Гризький пес.*

ГРИ́ЗЬКО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **гризьки́й** 3.

ГРИЗЮ́КА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Сварлива людина.

ГРИЛЕ́ТА, -и, *ж.* Закусочна, в якій продають бутерброди, приготовлені в грилі.

ГРИЛО́Н, -у, *ч.* Різновидність синтетичного волокна з поліамідів.

ГРИЛЬ, -я, *ч.* Шафа або пристрій з решіткою і вертелами для смаження і випічки м'яса, риби, овочів у полі інфрачервоного випромінювання, на вугіллі або газовому полум'ї.

ГРИЛЬ-... Спосіб приготування м'яса, риби, овочів у шафі, пристрої з решіткою і вертелами. *Курка-гриль.*

ГРИЛЬ-БА́Р, -у, *ч.* Бар, у якому подають страви, приготовлені в грилі.

ГРИЛЬЯ́Ж, -у, *ч.* Сорт хрумких цукерок із підсмаженими горіхами або мигдалем.

ГРИМ[1], -у, *ч.* 1. Спеціальні фарби та наклейки, що використовуються для надання обличчю актора відповідного вигляду. 2. Оформлення обличчя актора для гри на сцені.

ГРИМ[2], *виг.* Уживається як присудок за знач. **гри́мати** 1.

ГРИ́МАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **гри́мати** 1 і звуки, утворювані цією дією. 2. Голосні дорікання, погрози і т. ін. кому-небудь.

ГРИМА́СА, -и, *ж.* Навмисне або мимовільне перекошення, скривлення і т. ін. обличчя; кривляння.

ГРИМА́СКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **грима́са**.

ГРИМА́СНИК, -а, *ч.* Людина, що робить гримаси.

ГРИМА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **грима́сник**.

ГРИМАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гримасува́ти**.

ГРИМАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Робити гримаси.

ГРИ́МАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Сильно стукати, ударяти, бити чим-небудь. // Створювати гучні, різкі звуки, гуркіт, діючи чим-небудь на щось. // Створювати або видавати сильний стук, шум і т. ін. 2. *на кого*, *із спол.* що *і без додатка.* Голосно лаяти, дорікати кому-небудь у чомусь.

ГРИМ-ВБИРА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Кімната в театрі, де актори готуються до виходу на сцену.

ГРИМЕ́Р, -а, *ч.* Фахівець із гримування.

ГРИМЕ́РКА, -и. Жін. до **гриме́р**.

ГРИМЕ́РНА, -ої, *ж.* Те саме, що **гримува́льна**.

ГРИМЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до **гримува́ння**. *Гримерне мистецтво.*

ГРИМЕ́РНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **гриме́рна**.

ГРИМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* гримля́ть; *недок.* 1. Створювати або видавати гучні, різкі звуки, гуркіт і т. ін. // *безос.* // *чим.* Створювати гучні, різкі звуки, гуркіт, діючи чим-небудь на щось. // Голосно звучати, лунати (про постріл, пісню, музику і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Говорити голосно, підвищеним тоном. 3. *перен.* Користуватися великою популярністю, заслужити славу. // Набути великого поширення.

ГРИМКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який голосно звучить, лунає; голосний, гучний.

ГРИМКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **гриміти** 1.

ГРИМКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **гримли́вий**.

ГРИМЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Який створює, видає голосні, гучні, різкі звуки, гуркіт і т. ін.

ГРИМЛЯЧИ́. Дієприсл. до **гриміти**.

ГРИ́МНУТИ[1], -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Однокр. до **гри́мати**. 2. *перех.*, *розм.* Ударити з силою. 3. *неперех.*, *ким*, *чим*, *розм.* Кинути з силою кого-, що-небудь. 4. *неперех.*, *розм.* Важко, з шумом упасти, звалитися куди-небудь.

ГРИ́МНУТИ[2], -ну, -неш, *док.* Однокр. до **гриміти** 1. // *безос.*

ГРИ́МНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **гри́мнути**[1] 4. 2. *об що.* Сильно вдаритися.

ГРИМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гримува́ти**.

ГРИМОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **гри́мнути**[2].

ГРИМОТА́ННЯ, **ГРИМОТІ́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **гримота́ти**, **гримотіти** і звуки, утворювані цією дією.

ГРИМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ГРИМОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **гриміти** 1, 2.

ГРИМОТІ́ННЯ *див.* **гримота́ння**.

ГРИМОТІ́ТИ *див.* **гримота́ти**.

ГРИМОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **гримли́вий**.

ГРИМУВА́ЛЬНА, -ої, *ж.* Спеціальна кімната, в якій гримуються артисти.

ГРИМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **гримува́ння**. // Признач. для гримування.

ГРИМУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **грибува́льна**.

ГРИМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гримува́ти** і **гримува́тися**.

ГРИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* За допомогою гриму надавати обличчю певного вигляду.

ГРИМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Гримувати себе.

ГРИМУ́ЧИЙ, -а, -е. Який створює, видає голосні, гучні, різкі звуки; який гримить. ** **Грему́чий газ** – вибухова суміш, що складається з одного об'єму кисню і двох об'ємів водню. **Гриму́ча змія́** – тропічна отруйна змія, деякі види якої мають на кінці хвоста своєрідні погримки, що створюють шарудіння, шум. ** **Гриму́ча ртуть** – вибухова речовина у вигляді безбарвних або сірих кристалів.

ГРИМУ́ЧНИКОВІ, -их, *мн.* Підродина отруйних змій; ямкоголові; укуси небезпечні для тварин і людини; отруту використовують у медицині.

ГРИМУЧОРТУ́ТНИЙ, -а, -е. Той, що містить гримучу ртуть, начинений нею.

ГРИНАЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал зеленого кольору – ферумовий септехлорит.

ГРИ́НВІЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гринвіч. *Гринвіцький меридіан.*

ГРИ́НДА, -и, *ж.* Морський ссавець сімейства дельфінових; чорний дельфін.

ГРИНДЖО́ЛИ, -джо́л, *мн.* Низькі і широкі сани без спинки та сидіння, з боками, що розходяться від передка у різні боки.

ГРИНОКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовті, оранжеві або червоні кристали; крихкі, напівпрозорі.

ГРИНСБО́Н, -у, *ч.* Цупка бавовняна тканина "в ялинку", що її використовують для пошиття чоловічої нижньої білизни та спецодягу.

ГРИНСБО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гринсбо́н**.

ГРИП, -у, *ч.* Гостроінфекційна хвороба, що вражає перев. органи дихання.

ГРИ́ПА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Товста неповоротка людина.

ГРИПО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **грип**. // Викликаний грипом. *Грипозний міокардит.* // Стос. до грипу.

ГРИПОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своїми ознаками на грип.

ГРИПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Хворіти на грип.

ГРИС, -у, *ч.*, *діал.* Висівки.

ГРИСЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Хліб низької якості.

ГРИ́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Журба, печаль.

ГРИФ[1], -а, *ч.* 1. У міфології стародавнього світу – фантастична істота з головою орла й тулубом лева; грифон. 2. Великий хижий птах ряду соколоподібних, що живе в деяких горах і живиться падаллю.

ГРИФ[2], -а, *ч.* 1. Довга вузька частина струнних інструментів, вздовж якої натягнуто струни. 2. У баяна, гармоніки, акордеона – деталь корпуса, до якої прикріплена клавіатура правої руки. 3. У духових музичних інструментів – вузол вентильного механізму. 4. У електромузичних інструментів – контактна планка, на яку виконавець натискає під час гри.

ГРИФ[3], -а, *ч.* 1. Печатка, штемпель із зображенням чийого-небудь підпису або якогось іншого рукописного тексту, а також відбиток такого підпису чи тексту на документі і т. ін. 2. Напис на документі чи виданні, що визначає особливий порядок користування ним. ** **Гриф тає́мності** – реквізити, які свідчать про міру таємності відомостей, що їх проставляють на самому носії і (або) у супроводжувальній документації на нього.

ГРИФЕ́ЛЬ, -я, *ч.* Паличка з глинистого сланцю для писання на аспідній дошці. *Канцелярський грифель.*

ГРИФЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Зробл. з аспідного сланцю.

ГРИ́ФОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гриф**.

ГРИФО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **гриф**[1] 1.

ГРИФОНА́Ж, -у, *ч.* Побіжні ескізи імпровізаційного характеру; найпоширеніші в малюнку пером та в офорті.

ГРИ́ЦИКИ, -ів, *мн.* Трав'янистий бур'ян родини

хрестоцвітих, що цвіте білим цвітом; використовується як лікарський засіб.

ГРИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. *перев. мн.* Різного виду розваги, організовані на дозвіллі або з певною метою. 2. Місце для таких розваг.

ГРІБ, ГРОБ, гро́бу, *ч.*, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що могила. 2. Те саме, що **труна́**.

ГРІЗД, гро́зду, *ч.*, *зах.* Пробка (у 2 знач.).

ГРІ́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Дуже суворий, жорстокий. // Який виражає, містить погрозу, суворість, нещадність. 2. Який викликає, навіває страх. // Дуже сильний, великий. *Грізна сила.* // Виповнений труднощами, різними ускладненнями.

ГРІ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **грі́зний**.

ГРІ́ЗНО. Присл. до **грі́зний**.

ГРІЗЬБА́, ГРОЗЬБА́, -и́, *ж.* Погроза вчинити кому-небудь неприємність, лихо.

ГРІ́ЛКА, -и, *ж.* Прилад для штучного зігрівання кого-, чого-небудь.

ГРІМ, гро́му, *ч.* 1. Гуркіт і тріск, що супроводжують електричні розряди в атмосфері. ** **Грім би мене́ побив** – уживається як заприсягання у правдивості своїх слів, запевнення в чому-небудь. 2. *перен.*, *чого.* Сильні, гучні звуки.

ГРІМКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який голосно, дзвінко звучить; гучний, голосний. 2. Який створює, видає різкі звуки, гуркіт і т. ін.

ГРІ́МКО. Присл. до **грімки́й**.

ГРІМНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Блискавка з громом; блискавка.

ГРІ́МНО, *присл.*, *діал.* Сильно, голосно.

ГРІ́НКА, -и, *ж.* 1. Змащена жиром і підсмажена скибка хліба. 2. *діал.* Невеликий шматок чого-небудь.

ГРІН-КАРД, -и, *ж.* 1. Свідоцтво, згідно з яким за певних умов отримується право на проживання та роботу у США та деяких інших країнах. 2. Страховий поліс на автотранспорт у закордонних подорожах країнами Європи.

ГРІО́Т, -у, *ч.* Сорт вишні з темно-червоними, майже чорними кислуватими плодами.

ГРІ́СВИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Міжряддя на баштані.

ГРІ́ТИ, грі́ю, грі́єш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Передавати своє тепло. // Зберігати тепло, захищати від холоду. 2. *перех.* Робити теплим, гарячим; нагрівати. ** **Грі́ти ру́ки** – наживатися нечесно, незаконно. 3. *перех.*, *перен.* Приносити радість, задоволення, натхнення. 4. *неперех.*, *по чому, об що, у що, розм.* Стукати, бити з великою силою. 5. *перех. і без додатка, перен.*, *розм.* Виносити громадський осуд; ганьбити.

ГРІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **грі́ти 1 – 3**.

ГРІ́ТИСЯ, грі́юся, грі́єшся, *недок.* 1. Гріти, зігрівати себе, своє тіло. 2. Робитися теплим, гарячим. 3. Пас. до **грі́ти 1 – 3**.

ГРІХ, -а́, *ч.* 1. *рел.* Порушення релігійно-моральних догм, настанов і т. ін. 2. Поганий, непорядний вчинок; якась хиба, помилка, недогляд. 3. *у знач. присудк. сл.* Непорядно, недобре; недозволено. *Брати гріх на душу.* ** **Споку́тувати гріхи́** – визнати свою провину і відповідати за неї. **Як на гріх** – як навмисне, як на нещастя.

ГРІХО́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Який порушує релігійно-моральні догми, настанови і т. ін. // Який веде до гріха; схильний до гріхів (у 2 знач.). // Який виражає схильність до гріхів.

ГРІХО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **гріхо́вний**. // Те саме, що **гріх 2**.

ГРІХО́ВНО, *заст.* Присл. до **гріхо́вний**.

ГРІХОВО́ДА, -и, *ж. і ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **гріхово́дник**.

ГРІХОВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *розм.* Вести себе аморально, нескромно.

ГРІХОВО́ДНИЙ, -а, -е. Сповнений бажання скоїти гріх (у 1 знач.); сповнений гріха; гріховний.

ГРІХОВО́ДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто порушує правила моралі або взагалі прийняті правила співжиття.

ГРІХОВО́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **гріхово́дник і гріхово́дниця**.

ГРІХОВО́ДНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **гріхово́дник**.

ГРІХОВО́ДНИЧАТИ, -аю, -аєш, *неперех.* Поводитися аморально, легковажно.

ГРІХОВО́ДСТВО, -а, *с.* Легковажна, аморальна, поведінка і такий же спосіб життя.

ГРІХОПАДІ́ННЯ, -я, *с.* 1. За біблійним переказом – порушення першими людьми, Адамом і Євою, завітів, даних їм Богом. 2. *іром.* Порушення громадських норм моралі, поведінки.

ГРІХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.*, *на кого.* Вважати винним когось.

ГРІШ, гроша́, *ч.* У 19 ст. у Росії – дрібна розмінна монета, що дорівнювала $^1/_2$ копійки. // Незначна, мізерна грошова сума. // Взагалі гроші.

ГРІША́ЧИ. Дієприсл. до **гріши́ти**.

ГРІШЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **гріх**.

ГРІШИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *заст.* Який чинить гріх.

ГРІШИ́ТЕЛЬКА, -и, *заст.* Жін. до **гріши́тель**.

ГРІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.* 1. Робити, чинити гріх (у 1, 2 знач.). 2. *проти чого, чим.* Порушувати якісь правила, норми, припускатися помилок.

ГРІ́ШКА, *присудк. сл.*, *дит.* Те саме, що **гріх 3**.

ГРІ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Який наробив гріхів (у 1 знач.). // *у знач. ім.*, *перев. мн.* **Грі́шні**, -них. Ті, що мають гріхи. // Виповнений гріхами (у 1 знач.). // Як постійний епітет при сл. д у ш а, т і л о, що виражає визнання власних помилок, безсилості. 2. *перен.* Який заслуговує на осуд. ** **Грі́шним ді́лом**, *у знач. встав. сл.* – уживається для вираження докору собі чи визнання власної провини, помилки.

ГРІ́ШНИК, -а, *ч.* Той, хто має гріхи, грішить.

ГРІ́ШНИКІВ, -кова, -кове. Властивий або належний грішникові.

ГРІ́ШНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до грішника чи належний йому.

ГРІ́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **грі́шник**.

ГРІ́ШНО. Присл. до **грі́шний**. // *у знач. присудк. сл.* Соромно, недобре (у вираженні докору, осуду).

ГРІШО́К, -шка́, *ч.*, *іром.* Те саме, що **гріх 1, 2**.

ГРОБ *див.* **гріб**.

ГРОБА́К, -а́, *ч.* 1. Безхребетна тварина, яка пересувається, вигинаючи своє довге тіло; черв'як. 2. Личинка комах або жуків, що живе в землі.

ГРОБАНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зіпсувати що-небудь, зробити непридатним.

ГРОБАНУ́ТИСЯ, -ну́сь, -не́шся, *док.*, *розм.* Зазнати аварії; загинути внаслідок аварії.

ГРОБА́Р, -я́, *ч.* Те саме, що **гробокопа́ч**.

ГРОБАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **гроба́к**.

ГРО́БИК, -а, *ч.* 1. *рідко.* Зменш. до **гріб, гроб**. 2. Насипаний горбик землі на місці, де поховане тіло померлого.

ГРО́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* гро́блять; *недок.*, *перех.*, *розм.* Завдавати великого лиха, призводити до загибелі; губити.

ГРОБІВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *зах.* Склеп, поховання.

ГРОБКИ́, -і́в, *мн.* 1. Місце для поховань, кладовище, цвинтар, некрополь. 2. Те саме, що **про́води 2**.

ГРОБНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Спеціальна споруда, де ховають тіло померлого.

ГРОБОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до гробу (у 1 знач.). 2. *перен.* Такий, як у гробу. *Гробова тиша.* ** **Гробови́й го́лос** – глухий, похмурий голос. **До гробово́ї до́шки** – до кінця віку, до смерті.

ГРОБОВИ́ЩЕ, -а, *с.*, *рідко.* 1. Те саме, що **кла́довище**. 2. Те саме, що **гробни́ця**. 3. Яма, в яку кладуть померлого.

ГРОБО́К, -бка́, *ч.* 1. *рідко.* Зменш. до **гріб, гроб**. 2. Насипаний горб землі на місці, де поховане тіло померлого. 3. *тільки мн.*, *діал.* Кладовище.

ГРОБОКО́П, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **гробокопа́ч**.

ГРОБОКОПА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто копає могили для померлих.

ГРОГ, -у, *ч.* Напій із рому або коньяку та окропу з цукром.

ГРО́ДНЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гродно.

ГРО́ЖНО, -а, *с.*, *зах.* Виноградне гроно.

ГРОЗА́, -и́, *ж.* 1. Грім та блискавка з дощем або градом, що перев. супроводжуються великим вітром. 2. *перев. мн.*, *перен.* Бурхливі події, що відбуваються в суспільстві. // Сильні душевні переживання. 3. *перен.* Лихо, небезпека, катастрофа і т. ін., що загрожує кому-небудь. 4. *перен.* Те, що викликає, наводить страх, жах.

ГРОЗИ́ТИ, грожу́, гро́зиш, *недок.* 1. Попереджати з погрозою про покарання; погрожувати. // Робити загрозливий жест. 2. Містити яку-небудь загрозу, небезпеку; загрожувати. 3. *перен.* Лякати своєю близькістю, можливістю здійснення. // Залякувати чим-небудь.

ГРОЗИ́ТИСЯ, грожу́ся, грози́шся, *недок.* Те саме, що **грози́ти 1**.

ГРО́ЗНЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Грозно.

ГРО́ЗНО, -а, *с.*, *зах.* 1. Виноград. 2. Гроно винограду.

ГРО́ЗНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гро́зно**.

ГРОЗОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гроза́ 1, 2**. // Який супроводжується грозою (у 1 знач.). // З грозою; багатий на грози (у 1 знач.). *Грозове літо.*

ГРОЗОВІДМІ́ТНИК, -а, *ч.* Прилад, що фіксує й відмічає грозові явища.

ГРОЗОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який уживається для захисту від грози.

ГРОЗОЗА́ХИСТ, -у, *ж.* Захист будинків, споруд від ушкодження в разі удару блискавки; технічні засоби, які застосовуються для цієї мети. *Система грозозахисту.*

ГРОЗОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Небезпечний під час грози; такий, що наслідки його залежать від небезпеки, що зачаєна в грозі.

ГРОЗЬБА́ *див.* **грізьба́**.

ГРОЗЯНИ́Й, -а́, -е́, *поет.* Те саме, що **грозови́й**.

ГРО́ЗЯНО. Присл. до **грозяни́й**.

ГРОЗЯ́ЧИ. Дієприсл. до **грози́ти**.

ГРОМА́ДА[1], -и, *ж.* 1. Група людей, об'єднаних спільністю становища, інтересів і т. ін. 2. Об'єднання людей, що ставлять перед собою певні спільні завдання; організація. 3. *іст.* В Україні та Білорусі – поземельне селянське об'єднання, а також збори членів цього об'єднання. 4. Організація української ліберально-буржуазної інтелігенції в 60 – 90-х рр. 19 ст.

ГРОМА́ДА[2], -и, *ж.* Щось велике за розміром; предмет, споруда великих розмірів. // Велика кількість чого-небудь.

ГРОМА́ДДЯ, -я, *с.*, *збірн.* Предмети, споруди і взагалі все, що відзначається великим розміром, об'ємом.

ГРОМА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. час. до **грома́дити**.

ГРОМА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **грома́дити**.

ГРОМА́ДИНА, -и, *ж.*, *розм.* Окремий предмет, споруда і т. ін. великих розмірів.

ГРОМА́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Згрібати, складати що-небудь в одне місце. 2. *неперех.*, *розм.* Гребтися. 3. *перех. і без додатка, діал.* Збирати, стягати, нагромаджувати.

ГРОМА́ДИТИСЯ, -диться, *недок.* 1. Скупчуватися в одному місці, збиратися разом. 2. Здійматися над іншими предметами; височитися. // Безладно розміщуватися, лежати купами. 3. Пас. до **грома́дити 1**.

ГРОМА́ДИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **грома́да**[2].

ГРОМАДІ́ЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Кінні граблі.

ГРОМАДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Той, хто згрібає кінними граблями.

ГРОМА́ДІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **грома́дити**.

ГРОМА́ДКА, -и, *ж.* Зменш. до **грома́да**.

ГРОМА́ДНО, *присл.*, *діал.* Великою кількістю, разом, гуртом.

ГРОМАДОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **суспільствозна́вство**.

ГРОМА́ДОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **грома́да**.

ГРОМА́ДОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **грома́да**.

ГРОМА́ДСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **грома́да**[1] 1, 3. 2. Який виникає, відбувається в суспільстві або стосується суспільства, пов'язаний із ним; суспільний. *Громадський обов'язок.* ** **Грома́дська організа́ція** – об'єднання громадян для задоволення та захисту спільних інтересів. **На грома́дських заса́дах** – без оплати, на добровільній основі. 3. Належний усій громаді, усьому суспільству; колективний. // Признач. для загального користування. // В якому бере участь весь колектив. 4. Який добровільно обслуговує різні аспекти життя колективу. *Громадське доручення.* 5. *рідко.* Який любить товариство, компанію; товариський, компанійський.

ГРОМА́ДСЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Передова частина, передові кола суспільства.

ГРОМАДЯ́НИН, -а, *ч.* 1. Особа, що належить до постійного населення якої-небудь держави, користується її правами і виконує обов'язки, встановлені законами цієї держави. ** **Громадя́ни-нерезиде́нти** – іноземні громадяни, особи без громадянства та громадяни держави, які постійно проживають за кордоном. 2. Дорослий чоловік, а також форма звертання до нього. 3. *уроч.* Той, хто підпорядковує особисті інтереси громадським, служить Батьківщині. 4. *іст.* Член громади (*див.* **грома́да**[1] 3).

ГРОМАДЯ́НКА, -и. Жін. до **громадя́нин 1, 2**.

ГРОМАДЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **громадя́нка**.

ГРОМАДЯ́НСТВО, -а, *с.* 1. Належність особи до складу громадян (у 1 знач.) якоїсь держави, що обумовлює її права та обов'язки щодо цієї держави. 2. *збірн.* Те саме, що **грома́дськість**.

ГРОМАДЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **громадя́нин 1**. 2. Власт. свідомому громадянинові. // Спрямований на користь суспільства. ** **Громадя́нська відповіда́льність** – встановлені нормами цивільного права юридичні наслідки невиконання або неналежного виконання особою своїх обов'язків. **Громадя́нська непоко́ра** – відмова населення або групи осіб від виконання розпоряджень влади на знак протесту. **Громадя́нська смерть**: у Франції до 1854 р. – кримінальний засіб, відповідно до якого засуджений позбавлявся усіх громадянських та політичних прав. **Громадя́нська стра́та**: в Росії 18 – 19 ст. – вид ганебного покарання для дворян, яких позбавляли усіх прав громадянського стану. **Громадя́нські права́** – основа конституційно-правового статусу громадянина держави. 3. Невійськовий, цивільний. ** **Громадя́нська війна́** – збройна класова боротьба всередині держави. **Громадя́нський шлюб** – шлюб, зареєстрований органами державної влади без участі церкви.

ГРОМАДЯ́НСЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Усвідомлення кожним громадянином своїх прав та обов'язків щодо держави, суспільства.

ГРОМАДЯ́НЩИНА, -и, *ж.*, *зах.* Суспільство, громадськість.

ГРОМА́К, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Баский кінь. 2. Дошка з сидінням, коробка, козуб і т. ін. з дном, покритим шаром льоду, або кусок льоду для з'їжджання з гори.

ГРОМИ́ЛО, -а, *ч.* Той, хто громить що-небудь, катує когось, здійснює погроми, чинить звірства.

ГРОМИ́ТИ, громлю́, гро́миш; *мн.* гро́млять; *недок.*, *перех.* 1. Руйнувати, розбивати, знищувати що-небудь. 2. Завдавати поразки, бити. 3. *перен.* Виступати з гострими нападками на когось, викривати кого-небудь.

ГРОМІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Ялина, вражена блискавкою.

ГРОМІЗДКИ́Й, -а́, -е́. Який займає багато місця; дуже великий, важкий.

ГРОМІ́ЗДКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **громіздки́й**.

ГРОМІ́ЗДКО. Присл. до **громіздки́й**.

ГРО́МЛЯЧИ. Дієприсл. до **громи́ти**.

ГРОМНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Свято Стрітення.

ГРОМОВЕ́РЖЕЦЬ, -жця, *ч.*, *поет.* Той, хто кидає, вергає громи; в античній міфології – епітет Зевса (Юпітера). // *перен.*, *жарт.* Про грізну, сувору людину.

ГРОМОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **грім 1**. // Який супроводиться громом; з громом. 2. *перен.* Який звучанням нагадує грім; дуже голосний, гучний. // Дуже грізний.

ГРОМОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **громове́ржець**.

ГРОМОВИ́НА, -и, *ж.*, *заст.* Електричний заряд.

ГРОМОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **бли́скавка**. // Гуркіт і тріск, що супроводжують електричні розряди в атмосфері. 2. Те саме, що **гроза́ 1**.

ГРОМОВІ́ДВІД, -вóду, *ч.* Пристрій для захисту будинків та інших споруд від руйнівної дії блискавки.

ГРОМОВІДВІДНИ́Й, -і́дна́, -і́дне́. 1. Стос. до громовідводу. 2. Який захищає будинки та інші споруди від руйнівної дії блискавки.

ГРОМОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який захищає будівлі, споруди, електричні пристрої від пошкоджень

при прямих попаданнях блискавки.
ГРОМОЗВІ́Д, -во́ду, *ч.* Те саме, що **громовідві́д**.
ГРОМОЗВІДНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **громовідві́дний**.
ГРОМОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який звучанням нагадує грім; дуже голосний, гучний.
ГРОМОПОДІ́БНО. Присл. до **громоподі́бний**.
ГРОМОСТЯ́Г, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **громовідві́д**.
ГРОМОСТЯ́ГОВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **громостя́г**.
ГРОМО́ХКИЙ, -а, -е. Який звучить дуже голосно, різко. // Який створює або здатний створювати гучні звуки, шуми і т. ін.
ГРОМОХМА́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Вкритий грозовими хмарами.
ГРОМУ́ШИНА, -и, *ж.*, *діал.* Земля, вкрита дрібними камінцями.
ГРОНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *недок.* Зав'язуватися, рости і плодоносити у формі грона.
ГРО́НО, -а, *с.* Скупчення плодів або квітів на одній гілці; китиця.
ГРО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гро́но**.
ГРОНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на гроно, подібний до нього.
ГРО́НОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **гро́но**.
ГРО́НЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **гро́но**.
ГРОНЯ́НКА, -и, *ж.* Невеликі трав'янисті кореневищні рослини родини вужачкових класу папоротеподібних.
ГРОС, -а, *ч.*, *заст.* Міра, прийнята головним чином у лічбі галантерейних і деяких канцелярських предметів, що становить дванадцять дюжин.
ГРО́СБУХ, -а, *ч.*, *заст.* Основна бухгалтерська книга, в якій подаються зведення всіх рахунків і прибутково-видаткових операцій.
ГРОСМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* 1. Найвище шахово-спортивне звання; особа, що носить це звання. 2. *перен.* Про того, хто має вищий ступінь майстерності в якій-небудь галузі.
ГРОСМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **гросме́йстер**. 2. *перен.* Який володіє вищим ступенем майстерності в якій-небудь галузі, майстерний.
ГРОС-ТЕ́РМОС, -у, *ч.* Умови договору про морські перевезення, згідно з якими всі вантажні операції виконуються за рахунок перевізника.
ГРОСУЛЯ́Р, -у, *ч.* Мінерал із групи гранатів, жовтозеленого кольору.
ГРОСФА́ТЕР, -а, *ч.* Жартівливий німецький танець.
ГРОТ[1], -а, *ч.* Печероподібна заглибина чи порожнина у земній корі природного або штучного характеру.
ГРОТ[2], -а, *ч.* Нижній великий парус на другій від носа щоглі.
ГРОТЕ́СК, -а, *ч.* Художній прийом у літературі та мистецтві, заснований на надмірному перебільшенні або применшенні зображуваного, на поєднанні різких контрастів, сполученні реального з фантастичним, трагічного з комічним, а також твір літератури чи мистецтва, що використовує цей прийом.
ГРОТЕ́СКНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гроте́ск**.
ГРОТЕ́СКНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гроте́скний**.
ГРОТЕ́СКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **гроте́скний**.
ГРО́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **грот**[1] і **грот**[2].
ГРОТ-ЩО́ГЛА, -и, *ж.* Друга від носа щогла морського парусного судна; щогла, наступна за фок-щоглою.
ГРО́УЛ, -а, *ч.* Специфічний спосіб звуковидобування на мідних духових музичних інструментах, який наслідує вокальну манеру джазового співу в "стилі джунглів".
ГРО́ХОТ, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій для сортування за розмірами сипких і кускових матеріалів.
ГРОХОТИ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Просівати що-небудь через грохот.
ГРОШ, -а, *ч.* Розмінна монета Австрії – $^1/_{100}$ шилінга; Польщі – $^1/_{100}$ злотого.
ГРОША́ЧЧЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Гроші.
ГРОШВА́, -і́, *ж.*, *збірн.*, *фам.* Те саме, що **гро́ші**.
ГРОШЕ́ВИЙ *див.* **грошови́й**.
ГРОШЕНЯ́ТА, -ня́т, *мн.*, *розм.* Те саме, що **гро́ші**.
ГРО́ШИК, -а, *ч.* Пестл. до **гріш**.
ГРО́ШИКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Те саме, що **гро́ші**.
ГРОШИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Монета.
ГРО́ШІ, -ей, *мн.* 1. Металеві й паперові знаки, що є мірою вартості за купівлі та продажу. *Кредитні гроші.* ** **Ба́зові гро́ші** – сукупність готівки, емітованої центральним банком, та залишку коштів комерційних банків на їхніх рахунках у центральному банку. **Гаря́чі гро́ші**, *перен.* – гроші, що їх одержано в результаті спекулятивних або арбітражних операцій. **Декре́тні гро́ші** – грошові знаки, введені в обіг як гроші декретом органів влади чи постановою уряду. **Депози́тні гро́ші** – кредитні гроші, які існують у формі записів у бухгалтерських книгах банків (на рахунках клієнтів). **Деше́ві гро́ші**, *перен.* – здешевлення банківських кредитних грошей внаслідок проведення центральним банком певних заходів. **Дорогі́ гро́ші**, *перен.* – гроші, купівельна спроможність яких зростає. **Електро́нні гро́ші** – грошові засоби, які використовуються в електронній системі банківських послуг. **Креди́тні гро́ші** – платіжні кошти й засоби обігу, що виникли на основі розвитку кредиту та функції грошей як засобу платежу. **Папере́ві гро́ші** – грошові знаки, які наділені примусовим номіналом і випускаються державою на покриття своїх витрат. **Повноці́нні гро́ші** – гроші, вартість яких визначається вартістю матеріалу, з якого вони виготовлені. **Функціона́льні гро́ші** – кредитні, паперові гроші, а також розмінні монети з некоштовних металів. 2. Капітал, статок.
ГРОШОВИ́Й, -а́, -е́, *розм.*, *рідко* **ГРОШЕ́ВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **гро́ші**. // Виражений грошима, у формі грошей. *Грошовий обіг.* ** **Грошова́ одини́ця** – встановлена у законодавчому порядку назва грошей певної країни. **Грошова́ ма́са** – грошові знаки, що знаходяться в обігу. **Грошова́ рефо́рма** – повне або часткове перетворення грошової системи, що проводиться державою з метою упорядкування та укріплення грошового обігу. **Грошова́ систе́ма** – форма організації грошового обігу, що історично склалася у даній країні і закріплена національним законодавством. **Грошове́ покриття́** – міра наявності у організації, фірми грошового забезпечення, необхідного для забезпечення усіх її платежів. **Грошови́й акредити́в** – іменний документ, який містить доручення про виплату грошей одержувачу у певний строк за дотримання вказаних в акредитиві умов. **Грошови́й капіта́л** – функціональна форма промислового капіталу, яка існує у грошовій формі. **Грошови́й контро́ль** – форма державного та банківського контролю за діяльністю підприємств. **Грошови́й о́біг** – безперервний рух грошей у сфері обігу і виконання ними функцій засобу обігу та платежу. **Грошови́й пере́каз** – письмове або телеграфне розпорядження про виплату певної суми грошей особі, вказаній у переказі. **Грошови́й поті́к** – будь-який рух коштів між учасниками грошового обігу. **Грошови́й ри́нок** – частина, структурний елемент національного ринку країни, де здійснюється купівля (продаж) грошей. **Грошови́й фетиші́зм** – надання грошам особливого значення, преклоніння перед ними та обоготворення їх. **Грошові́ агрега́ти** – види грошей та коштів, які відрізняються одні від одних мірою ліквідності. **Грошові́ докуме́нти** – поштові марки, марки державного мита, вексельні марки, оплачені проїзні документи, оплачені путівки та ін. **Грошові́ зна́ки** – знаки вартості; замінюють в обігу певну кількість дорогоцінних металів. **Грошові́ зобов'я́зання**: а) зобов'язання підприємства, фірми з виплати грошей, оплати рахунків; б) зобов'язання держави, обумовлені необхідністю оплати державних замовлень та закупівель, виплати соціальної допомоги, викупу облігацій. **Грошові́ нагрома́дження** – чистий дохід суспільства, який створюється та реалізується на підприємствах та у домашньому господарстві. **Грошові́ сурога́ти** – грошові знаки, не передбачені законодавством, що вводяться окремими особами самочинно.
ГРОШОВИ́ТИЙ, -а, -е. Який має багато грошей.
ГРОШО́ВО-КРЕДИ́ТНИЙ, -а, -е: ** **Грошо́во-креди́тна полі́тика** – сукупність заходів у галузі грошового обігу та кредиту, спрямованих на регулювання економічного росту.
ГРОШО́ВО-РЕЧОВИ́Й, -а́, -е́: ** **Грошо́во-речова́ лотере́я** – лотерея, виграшами в якій є грошові суми й предмети культурного або побутового призначення.
ГРОШОЛЮ́Б, -а, *ч.* Той, хто прагне до наживи і над усе любить гроші.
ГРОШОЛЮБИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **грошолю́бний**.
ГРОШОЛЮ́БКА, -и. Жін. до **грошолю́б**.
ГРОШОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який прагне до наживи, жадібний на гроші; користолюбний.
ГРОШОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Жадібність до грошей, прагнення до наживи.
ГРОШШЯ́, -я́, *с.*, *збірн.*, *діал.* Гроші.
ГРУ́БА, -и, *ж.* Піч, що служить для опалювання приміщення.
ГРУБЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже грубий (у 1, 4 знач.).
ГРУБЕЛЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *зах.* Надміру товстий.
ГРУБЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **грубий** 1, 2, 4.
ГРУБЕ́НЬКО. Присл. до **грубе́нький**.
ГРУ́БЕР, -а, *ч.* Культиватор для глибокого розпушування ґрунту без вивертання його.
ГРУБИЗНА́, -и́, *ж.*, *розм.* Величина поперечного перерізу предмета.
ГРУБИ́Й, -а, -е. 1. Великий за об'ємом і поперечним перерізом; товстий. // Який має огрядне, гладке тіло. // Який складається з окремих частин, елементів великого розміру. 2. Твердий, жорсткий, з нерівною поверхнею. ** **Гру́ба ї́жа** – проста, важка для перетравлення їжа. **Гру́бі корми́** – рослинні корми (солома, полова і т. ін.), які містять порівняно малу кількість поживних речовин. 3. Погано обладнаний, оздоблений; дуже простий, без витонченості. 4. Низький, часто неприємний для слуху, різкий (про голос, звуки і т. ін.). 5. Некультурний, неввічливий, неделікатний. // Який містить образу. 6. Не зовсім точний, приблизний. 7. Який виходить за межі елементарних правил, заслуговує осудження.
ГРУБИНА́, -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **грубизна́**.
ГРУБИ́ТИ, -блю, -биш, *недок.* Те саме, що **грубія́нити**.
ГРУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **грубий** 1,4 – 6. 2. Грубе слово, грубий вчинок і т. ін.
ГРУБІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати, робитися грубим (у 1, 2, 4, 5 знач.).
ГРУБІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися грубішим (у 1, 2, 4, 5 знач.).
ГРУБІЯ́Н, -а, *ч.* Той, хто поводить себе грубо, говорить грубощі.
ГРУБІЯ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* Поводитися грубо; говорити грубощі.
ГРУБІЯ́НКА, -и. Жін. до **грубія́н**.
ГРУБІЯ́НСТВО, -а, *с.* Груба поведінка, грубі вчинки.
ГРУБІЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **грубія́н**.
ГРУ́БКА, -и, *ж.* Зменш. до **гру́ба**.
ГРУ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до груби.
ГРУ́БНИК, -а, *ч.* Робітник, що палить у грубах, печах і т. ін.
ГРУ́БНИЦЯ, -і. Жін. до **гру́бник**.
ГРУ́БНУТИ, -ну, -неш, *недок.* Ставати, робитися грубим (у 1, 2, 4 знач.).
ГРУ́БО. Присл. до **гру́бий** 1, 3 – 7.
ГРУБОВО́ВНИЙ, -а, -е. Який має грубу вовну.
ГРУБОВОВНЯ́НИЙ, -а, -е. Вигот. з грубої вовни.
ГРУБОВОЛОКНИ́СТИЙ, -а, -е. Який складається або зітканий із грубих, товстих волокон.
ГРУБОДИСПЕ́РСНИЙ, -а, -е. Який складається з грубих частинок. ** **Грубодиспе́рсний порошо́к**: порошок, який складається з грубих частинок – порошинок порівняно значних розмірів.
ГРУБОЗЕ́РНИЙ, -а, -е. Який складається з грубих зерен, що мають порівняно великі розміри.
ГРУБОЗЕРНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **грубозе́рний**.
ГРУБОЗЕРНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **грубозерни́стий**.
ГРУБОЗЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **грубозе́рний**.
ГРУБОЛИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має грубе, товсте листя (про рослини). 2. Який виготовляється у формі грубих, товстих листів.
ГРУБОПОРИ́СТИЙ, -а, -е. Який має грубі, порівняно великі пори.
ГРУБОСТЕ́БЛИЙ, -а, -е. Який має товсте, грубе стебло.
ГРУБОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. Який має, дає грубу шерсть. // Вигот. з грубої шерсті.
ГРУ́БОЩІ, -ів, *мн.* Грубі вчинки; грубі слова.
ГРУБУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Трохи грубий (у 1 – 4, 7 знач.). 2. Не зовсім, не досить ввічливий, трохи різкий.
ГРУБУВА́ТО. Присл. до **грубува́тий** 2.
ГРУ́БШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гру́бшати**.
ГРУ́БШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **грубі́шати**.
ГРУД, -у, *ч.* Грабово-дубовий ліс (грабові діброви) з домішкою інших листяних порід.
ГРУ́ДА[1], -и, *ж.* 1. Затверділий, стиснутий кусок якоїсь речовини, перев. м'якої, розсипчастої, крихкої. 2. *збірн.* Нерівності на поверхні землі у вигляді затверділих горбків.
ГРУ́ДА[2], -и, *ж.*, *рідко.* Велика кількість предметів, нагромаджених безладно один на одний; купа.
ГРУДА́СТИЙ, -а, -е. Який має великі або високі груди.
ГРУ́ДДЯ[1], -я, *с.* 1. Збірн. до **гру́да**[1] 1. 2. Те саме, що **гру́да**[1] 2.
ГРУ́ДДЯ[2], -я, *с.* Збірн. до **гру́да**[2].
ГРУ́ДЕНЬ, -дня, *ч.* Назва дванадцятого місяця календарного року.
ГРУДЕНЯ́ТА, -ня́т, *мн.* Зменш.-пестл. до **гру́ди** 2.
ГРУ́ДИ, -е́й, *мн.* 1. Передня частина тулуба від шиї до живота. // Грудна порожнина, що вміщує серце і легені. // *перен.* Грудна порожнина як місце, де зосереджено душевні переживання. 2. Молочні залози жінки. 3. Верхня передня частина одягу.
ГРУДИ́НА, -и, *ж.* 1. *анат.* Те саме, що **грудни́на** 2. 2. *розм.* Те саме, що **гру́ди** 1.
ГРУДИ́НКА, -и, *ж.* М'ясо з грудної частини туші.
ГРУДИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **груди́нка**.
ГРУДИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **груди́на**.
ГРУДИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **груда́стий**.
ГРУ́ДКА, -и, *ж.* 1. Щільно стиснутий шматок якоїсь речовини, перев. м'якої, розсипчастої, крихкої. 2. *перев. мн.* Нерівності на поверхні землі і т. ін. у вигляді затверділих горбків.
ГРУ́ДКИ, -док, *мн.*, *розм.* Те саме, що **гру́ди** 1, 3.
ГРУДКОВИ́Й, -а́, -е́. Який має форму грудок, складається з грудок (у 1 знач.).
ГРУДКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення грудок. // Формування руд, мінералів, матеріалів у формі грудок.
ГРУДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Перетворення порошкуватих, сипких матеріалів, руд, мінералів на грудки.
ГРУДКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Покритий грудками (у 2 знач.). 2. Те саме, що **грудкови́й**.
ГРУДКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **грудкува́тий**.
ГРУДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гру́день**.
ГРУДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **гру́ди** 1. 2. Низький, повнозвучний, глибокий (про звуки, голос і т. ін.). 3. Пов'язаний з годуванням грудьми (у 2 знач.).
ГРУДНИ́НА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **гру́ди** 1. 2. *анат.* Довгаста кістка, з якою з'єднані передні кінці грудних ребер і частини плечового пояса.
ГРУДНИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **грудни́на**.
ГРУДНИННО-КЛЮЧИЧНО-СОСКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е: ** **Грудни́нно-ключи́чно-соскоподі́бні ділянки** – ділянки шиї, що відповідають межам правого і лівого груднинно-ключично-соскоподібного м'язів.
ГРУДНИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* У якого великі груди. *Груднисти жінка.*
ГРУДНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **гру́ди** 1. 2. *мед.* Запалення грудних залоз; мастит.
ГРУДНЯ́СТИЙ, -а, -е, *заст.* Грудуватий.
ГРУДОМА́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Велика грудка (у 1 знач.).
ГРУ́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **гру́дка** 1.
ГРУДОЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який складається з грудочок.
ГРУДОЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **грудочкува́тий**.
ГРУДУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Покритий грудою (*див.* **гру́да**[1] 2). *Грудувата дорога.*
ГРУДЬ, -і, *ж.*, *розм.* Молочні залози жінки, а також кожна з цих двох залоз.
ГРУЖА́ВИНА, -и, *ж.*, *розм.* Багнисте грузьке місце.
ГРУЖА́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *зах.* Грузнути.
ГРУЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Розмішувати.
ГРУЖЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *діал.* Втоптувати, вдавлювати.

ГРУЗ, -у, *ч.*, *заст.* Бита цегла, щебінь.
ГРУЗД, -а, *ч.* Те саме, що **груздь**.
ГРУЗДЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **груздь**
ГРУЗДЬ, -я́, *ч.* Гриб на короткій товстій ніжці, з широкою увігнутою білою або жовтуватою шапкою.
ГРУЗДЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **груздь**.
ГРУЗИ́ЛО, -а, *с.* Предмет, що його прикріплюють до волосіні, риболовної сітки і т. ін. для занурення їх у воду.
ГРУЗИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **грузи́н**, -а, *ч.*; **грузи́нка**, -и, *ж.*). Основне населення Грузії.
ГРУЗИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **грузи́ни** і Грузія.
ГРУЗИ́ТИ, гружу́, гру́зиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Місити розм'яклу землю.
ГРУ́ЗЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **грузьки́й**. *Грузла рілля.*
ГРУЗНИ́Й, -а, -е, *діал.* Грузький.
ГРУ́ЗНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* груз, гру́зла, гру́зло *і* гру́знув, гру́знула, гру́знуло; *недок.* Занурюватися, заглиблюватися в що-небудь в'язке, сипуче і т. ін.
ГРУЗО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Грузьке місце, баговиння.
ГРУЗЬ, -і, *ж.* 1. *діал.* Грузьке місце, баговиння. 2. *зах.* Бита цегла, щебінь. 3. *зах.* Густа грязь.
ГРУЗЬКИ́Й, -а́, -е́. 1. В якому можна загрузнути; покритий болотом. 2. *розм.*, *рідко.* Позбавлений легкості; важкий.
ГРУ́ЗЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **грузьки́й**.
ГРУ́ЗЬКО. 1. *розм.*, *рідко.* Присл. до **грузьки́й** 2. 2. *у знач. присудк. сл.* Про стан, коли можна загрузнути.
ГРУЗЯ́ВИНА, -и, *ж.*, *зах.* Грузьке місце, баговиння.
ГРУМ, -а, *ч.* Слуга, що верхи супроводить кого-небудь, або просто хлопчик-лакей.
ГРУ́МІНГ, -у, *ч.* У тварин – видалення бруду та паразитів із шерсті та пригладжування шерсті.
ГРУМОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *заст.* Гуркотіти, гуркотати.
ГРУН, -а, *ч.*, *зах.* Пагорб, підвищення.
ГРУНДІМУНІТЕ́Т, -у, *ч.* Стан імунітету після первинної імунізації, що забезпечує високий імунологічний ефект у відповідь на повторне введення відповідного антигену.
ГРУНДШТРИХИ́, -ів, *мн.* Вертикальні штрихи літер, що є основою більшості знаків.
ГРУНТО́ВИ, -ів, *мн.* Парусинові стрічки або трос, що облягають підвішену шлюпку й запобігають її розхитуванню.
ГРУ́ПА, -и, *ж.* 1. Кілька осіб, тварин або предметів, що знаходяться разом, близько один біля одного. 2. Сукупність предметів, речовин, явищ і т. ін., внутрішньо об'єднаних на основі спільності, подібності властивостей, ознак і т. ін. ** **Гру́па кро́ві** – таксони крові за її природними імунологічними ознаками, що дозволяє об'єднати людей у відповідні групи. 3. Сукупність осіб, об'єднаних спільною метою, ідеєю, працею і т. ін. ** **Ба́нківська гру́па** – група інвестиційних лідерів, які беруть індивідуальну фінансову відповідальність. **Гру́па збу́ту**, *фін.* – група інвестиційних лідерів та інших фінансових корпорацій, що сприяють банківській групі в розміщенні цінних паперів нових випусків. **Гру́па передпла́ти**, *бірж.* – група біржових дилерів, які розміщують новий випуск цінних паперів. **Фіна́нсова гру́па** – група з декількох підприємств, які об'єднали свої фінансові ресурси з єдиною метою та в спільних інтересах. **Фіна́нсово-промисло́ва гру́па** – статутна чи договірна юридична особа, створена шляхом об'єднання суб'єктами підприємницької діяльності належних їм чи закріплених за ними майна, фінансових ресурсів. 4. *заст.* Те саме, що **клас** 3. 5. Частина оркестру, яка об'єднує музикантів, що грають на однорідних інструментах. 6. Невеликий інструментальний ансамбль, що виконує естрадну музику, переважно рок, модерн та ін.; гурт.
ГРУПЕНФЮ́РЕР, -а, *ч.* Звання в СС у фашистській Німеччині, відповідало званню генерал-лейтенант.
ГРУПЕ́ТО, *невідм.*, *с.*, *муз.* Мелодична прикраса.
ГРУПІВЩИ́НА, -и, *ж.* Відокремлення групи членів якогось колективу, організації для обстоювання своїх вузькогрупових інтересів.
ГРУ́ПКА, -и, *ж.* Зменш. до **гру́па** 1, 3.
ГРУПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **групува́ти**.
ГРУПОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гру́па** 1. ** **Групова́ кво́та** – різновид виборчої квоти; підраховується шляхом поділу кількості поданих голосів на кількість мандатів з подальшим доданням одиниці. **Групове́ страхува́ння** – різновид особистого страхування, що укладається з адміністрацією підприємства або профспілкою. **Групови́й аукціо́н** – форма біржової торгівлі, за якої здійснюється накопичення замовлень, що їх потім розпродують один раз чи двічі. **Групови́й експериме́нт** – будь-який експеримент, у якому бере участь велика кількість суб'єктів. **Групови́й пока́зник**, *ек.* – узагальнюючий, зведений економічний показник, що об'єднує, синтезує окремі показники і характеризує усю групу показників в цілому. **Групови́й шлюб** – найдавніша форма шлюбу, за якої усі чоловіки одного роду або певної внутрішньородової групи могли мати шлюбні зв'язки з усіма жінками іншої такої ж групи. **Групові́ самогу́бства** – численні випадки самогубства, які відбуваються недалеко один від одного у часі та на обмеженій території.
ГРУПО́ЇД, -а, *ч.*, *мат.* Непорожня множина, в якій визначена одна бінарна операція.
ГРУПОСПЕЦИФІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Груповспецифі́чні речови́ни** – специфічні вуглецевмісні сполуки, що визначають групову належність крові, різних секретів і тканин організму.
ГРУПОУТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Процес утворення якої-небудь групи.
ГРУПУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до групування.
ГРУПУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **групува́ти**. ** **Групува́ння нот**, *муз.* – об'єднання восьмих та більш дрібних нот у групи в'язками (ребрами) відповідно до будови такту і метру твору. 2. Те саме, що **гру́па** 3.
ГРУПУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Об'єднувати в групу (в групи), розміщувати групами.
ГРУПУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Об'єднуватися, збиратися в групу (в групи), розміщуватися групами. 2. Пас. до **групува́ти**.
ГРУПУВА́Ч, -а́, *ч.*, *фіз.* Те саме, що **ба́нчер**.
ГРУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Гриміти, дзвеніти.
ГРУ́ША, -і, *ж.* 1. Садове і лісове фруктове дерево з темно-зеленим цупким листям та плодами, що перев. мають форму заокругленого конуса. 2. Плід цього дерева. 3. Предмет, що має форму плода цього дерева.
ГРУША́НКА, -и, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина з повзучими кореневищами, шкірястими листками та квітками, зібраними в китицю на верхівці стебла.
ГРУШЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гру́ша**. // Зробл. з груші (у 1 знач.). // Вигот. з груш (у 2 знач.).
ГРУШЕ́ВИНА, -и, *ж.*, *рідко.* Грушеве дерево.
ГРУ́ШЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гру́ша** 1.
ГРУШИ́НА, -и, *ж.*, *рідко.* Грушеве дерево.
ГРУШИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *фольк.* Грушеве дерево.
ГРУШІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Грушева наливка. 2. Сорт яблуні, що дає солодкі плоди, які рано достигають. 3. Плід такої яблуні.
ГРУ́ШКА, -и, *ж.* Те саме, що **гру́ша**.
ГРУШКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гру́шка**.
ГРУШНЯ́К, -у́, *ч.* 1. Грушевий сад або зарості із диких груш у байраці чи лісі. 2. Те саме, що **груші́вка** 1.
ГРУШОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **грушоподі́бний**.
ГРУШОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму груші (у 2 знач.).
ГРУЩА́НКА, -и, *ж.*, *кул.*, *зах.* Страва, зварена з розтертих груш.
ГРУ́ЯННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **гру́яти** і звуки, утворювані цією дією.
ГРУ́ЯТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* Каркати, крякати.
ГРЮК[1], *виг.* Уживається як присудок за знач. **грю́кати**.
ГРЮК[2], -у, *ч.* Короткий уривчастий звук від удару по чомусь, падіння чого-небудь і т. ін.
ГРЮ́КАЛО, -а, *ч.* *і ж.*, *розм.* Той, хто сильно грюкає.
ГРЮКАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Ряд уривчастих, гучних, сильних звуків від ударів, падіння чого-небудь, розривів, розрядів і т. ін.
ГРЮ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **грю́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ГРЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *чим і без додатка.* Створювати сильний грюк, шум під час ударів, поштовхів, коливань і т. ін. // З силою стукати, бити по чому-небудь.
ГРЮ́КІТ, -коту, *ч.* Сильний уривчастий звук від удару по чомусь, падіння чого-небудь і т. ін.; ряд таких звуків.
ГРЮ́КНУТИ, -ну, -неш, *док. чим і без додатка.* Однокр. до **грю́кати**.
ГРЮ́КНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* 1. *на що.* Важко, з шумом упасти, звалитися. 2. *об що.* Сильно вдаритися.
ГРЮ́КНЯВА, -и, *ж.*, *діал.* Грюкання, стукотіння.
ГРЮКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **грю́кнути**.
ГРЮКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ГРЮКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **грю́кати**.
ГРЮКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **грюкоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ГРЮКОТІ́ТИ *див.* **грюкота́ти**.
ГРЮКОТНЕ́ЧА, -і, *ж.* Те саме, що **грю́кання**.
ГРЮКО́ТНЯВА, -и, *ж.*, *рідко.* Грюкання, грюкотнеча.
ГРЮ́НДЕР, -а, *ч.* Людина, яка займається грюндерством.
ГРЮ́НДЕРСТВО, -а, *с.* Гарячково-кваплива заснування підприємств, акціонерних товариств з метою отримання високого установчого прибутку.
ГРЮ́НДЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до грюндерства.
ГРЮНЕРИ́Т, -у, *ч.* Моноклінний ферумо-магнезійний амфібол, що утворює волокняні скупчення, темнозелені або бурі.
ГРЮНКО́ЛЬ, -і, *ж.* Сорти листкової капусти з зеленим листям.
ГРЯДА́, -и́, *ж.* 1. Витягнута в довжину височина, гірське пасмо. 2. Смуга, ряд однорідних предметів.
ГРЯ́ДА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **гря́дка**.
ГРЯДІ́ЛЬ, -я, *ч.* Частина плуга – подовжній брус, до якого причіплюються ніж, упряжний гак і т. ін.
ГРЯДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гряді́ль**.
ГРЯ́ДКА, -и, *ж.* Оброблена, підготовлена для вирощування городніх культур земля. // Земля, признач. для вирощування городніх культур. // *чого.* Смуга землі, на якій ростуть городні культури, квіти.
ГРЯДКИ́ *див.* **градки́**.
ГРЯДКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гря́дка**.
ГРЯ́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **гря́дка**.
ГРЯДУ́ЩИЙ, -а, -е, *уроч.* Який настане, прийде; майбутній, прийдешній. // *у знач. ім.* **грядýще**, -щого, *с.* Те, що настане, прийде; майбутнє, прийдешнє. ** **На сон грядýщий** – перед сном.
ГРЯЗЕВОДОЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **грязеліка́рня**.
ГРЯЗЕІНДУКТОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Лікування комплексною дією на організм грязевої аплікації та змінного магнітного поля високої частоти.
ГРЯЗЕІНДУКТОФОРЕ́З, -у, *ч.* Лікування комплексною дією грязевої аплікації, лікарського електрофорезу та змінного магнітного поля високої частоти.
ГРЯЗЕЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Лікувально-профілактична установа для виконання процедур із застосуванням лікувальних грязей.
ГРЯЗЕЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування грязями.
ГРЯЗЕЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Метод теплового лікування, при якому на організм хворого діють лікувальними грязями різних типів.
ГРЯЗИ́ВО, -а, *с.*, *заст.* Тління, тлін.
ГРЯЗИ́ТИ, -яжу́, -язи́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Бруднити (у 1 знач.).
ГРЯЗО́ТА, -и, *ж.*, *рідко.* Грязь, твань.
ГРЯЗЬ, -і, *ж.* 1. *тільки одн.* Розм'якла від води земля, ґрунт. 2. *тільки одн.* Бруд, порох у приміщенні, на одежі і т. ін. 3. *тільки мн.* Намул морів або озер, що використовується як лікувальний засіб.
ГРЯЗЬКИ́Й, -а́, -е́. Покритий грязюю (у 1 знач.). // *рідко.* З грязюю (у 2 знач.); брудний.
ГРЯ́ЗЬКО. Присл. до **грязьки́й**. // *у знач. присудк. сл.* Про стан, коли все покрите грязюю (у 1 знач.).
ГРЯЗЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **грязь** 3. *Грязьовий вулкан.*
ГРЯЗЮ́КА, -и, *ж.*, *розм.* Велика грязь (у 1 знач.). *Змішати з грязюкою.*
ГРЯК, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. грякати.
ГРЯ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **гря́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ГРЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Створювати, видавати сильний звук, шум, стук під час ударів, поштовхів, коливань, розривів і т. ін.
ГРЯ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **гря́кати**.
ГРЯ́КНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **гри́мнутися**.
ГРЯ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Раптово, з великою силою зазвучати, загриміти. // *перех.* З великою силою, дуже голосно заграти, заспівати що-небудь. 2. *неперех.*, *перен.* Раптово виникнути, зненацька, з великою силою розпочатися. 3. *неперех.*, *діал.* Ударити; ударитися; упасти.
ГРЯСТИ́, гряду́, гряде́ш, *недок.*, *уроч.*, *поет.* Іти; наступати, наставати.
ГРЯ́СТИЦЯ, -і, *ж.* Багаторічний кормовий злак.
ГУ, *невідм.*, *мн.* Старовинні китайські ударні музичні інструменти з родини мембранофонів.
ГУАЙКУРУ́, *невідм.* Група індіанських племен у Аргентині.
ГУАЙЯ́ВА, **ГУА́ЯВА**, -и, *ж.* Вид тропічних деревних рослин родини миртових.
ГУАНА́КО, *невідм.*, *ч.* Ссавець родини верблюдових, який має довгу шию, великі вуха та стрункі ноги; живе перев. в Південній Америці.
ГУАНАХУАТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; блакитнясво-сірі призматичні або голчасті кристали з металічним блиском.
ГУАНІДИ́Н, -у, *ч.* Фізіологічне активна сполука, що відіграє важливу роль у процесі обміну речовин в організмі людини і тварин.
ГУАНІДИ́НІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **гуанідино́ній**.
ГУАНІДИНО́НІЙ, -ю, *ч.* Однозарядний катіон, що утворюється завдяки приєднанню гідрогенового катіону до неподіленої електронної пари атома Нітрогену імідної групи гуанідину.
ГУАНІ́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Гуані́лова кислота́** – гуанозинфосфорна кислота; складається з гуаніну і фосфорної кислоти.
ГУАНІ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Одна з чотирьох нуклеотидних основ, що складають дезоксирибонуклеїнову та рибонуклеїнову кислоти.
ГУА́НО, *невідм.*, *с.* Природний продукт розкладу пташиного посліду в умовах сухого клімату, що використовується як добриво.
ГУАНОЗИ́Н, -у, *ч.* Нуклеозид, що складається з пуринової основи гуанину та вуглеводу рибози.
ГУА́НЬ, -я, *ч.* Китайський духовий мундштучний музичний інструмент.
ГУАРАНІ́ *див.* **гварані́**.
ГУАРА́ЧА, -і, *ж.* Кубинський танець іспанського походження.
ГУАРИНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовті або бурі таблитчасті кристали.
ГУА́Ш, -і, *ж.* 1. Фарба, розтерта на воді з клеєм і домішкою білила, що дає непрозорий шар. 2. Картина, малюнок, виконані такою фарбою.
ГУАЯ́ВА *див.* **гуайя́ва**.
ГУБА́[1], -и́, *ж.* 1. Кожна з двох шкірно-м'язових рухомих складок, що утворюють краї рота у людей і тварин. // Рожеві, червонуваті краї цих складок, що є зовнішньою частиною слизової оболонки ротової порожнини. ** **За́яча губа́**, *мед.* – природжене ненормальне роздвоєння верхньої губи в людини. 2. *тільки мн.* Кінці кліщів, лещат і т. ін., що служать для захоплювання, стискування і т. ін. предметів.
ГУБА́[2], -и́, *ж.* Поширена назва заток, які глибоко вдаються в суходіл.
ГУБА́[3], -и́, *ж.* У Московській Русі – адміністративно-територіальна округа, що згодом відповідала повітові.
ГУБА́[4], -и́, *ж.*, *розм.* Гауптвахта.
ГУБА́НОВІ, -их, *мн.* Родина риб ряду окунеподібних.

ГУБА́НЬ, -я́, *ч.*, *розм.* Людина з великими губами (*див.* **губа́**[1] 1).
ГУБА́ТИЙ, -а, -е. З великими губами (*див.* **губа́**[1] 1).
ГУБВИКОНКО́М, -у, *ч.*, *іст.* Губернський виконавчий комітет.
ГУБЕНЯ́ТА, -ня́т, *мн.* Зменш.-пестл. до **гу́би**.
ГУБЕ́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *заст.* Губернський чиновник.
ГУБЕРНА́ТОР, -а, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – начальник губернії, що призначався царем. 2. У США, Бразилії, Мексиці, Індії та інших державах – вища службова особа. 3. У деяких колоніях – вищий урядовець.
ГУБЕРНА́ТОРІВ, -рова, -рове. Належний, властивий губернатору.
ГУБЕРНА́ТОРСТВО, -а, *с.* Те саме, що **губе́рнія**.
ГУБЕРНА́ТОРСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бути губернатором, виконувати обов'язки губернатора.
ГУБЕРНА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **губерна́тор**.
ГУБЕРНА́ТОРША, -і, *ж.*, *розм.* Жінка губернатора.
ГУБЕРНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **губе́рнія**.
ГУБЕ́РНІЯ, -ї, *ж.* У Росії від початку 18 ст. і в СРСР до районування 1929 р. – основна адміністративно-територіальна одиниця. // *розм.* Губернське місто.
ГУБЕ́РНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **губе́рнія**. ** **Губе́рнське мі́сто** – головне місто в губернії.
ГУБЕ́РНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **губе́рнія**.
ГУ́БИ, губ *і* губів, *мн.*, *діал.* Гриби.
ГУБИ́СЬКО, -а, *ж.* Збільш. до **губа́**[1].
ГУБИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, що губить, убиває, знищує.
ГУБИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **губи́тель**.
ГУБИ́ТИ, гублю́, гу́биш; *мн.* гу́блять; *недок.*, *перех.* 1. Забуваючи, залишаючи і т. ін. що-небудь, втрачати його. // Взагалі втрачати що-небудь, позбуватися чогось. 2. *перен.* Втрачати які-небудь якості, особливості і т. ін. // Проводити, витрачати, переводити що-небудь без мети, без користі (про час, сили і т. ін.). // Переставати пам'ятати, швидко забувати. 3. Знищувати кого-небудь, призводити до загибелі. // Завдавати кому-небудь нещастя, горя, неприємностей. // *розм.* Робити поганий вплив на кого-небудь.
ГУБИ́ТИСЯ, гублю́ся, гу́бишся; *мн.* гу́бляться; *недок.* 1. Зникати, ставати, робитися невидимим, непомітним. // Поширюючись і зливаючись із чим-небудь, втрачати свою силу (про звуки, запахи і т. ін.). // Ставати неможливим для дослідження. // Переставати існувати, втрачати свою силу під впливом чого-небудь. *Губитися в здогадках.* 2. *перен.* Позбуватися самовладання, не знати від хвилювання, як діяти, що робити.
ГУБИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **губа́**[1] 1.
ГУ́БКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **губа́**[1] 1.
ГУ́БКА[2], -и, *ж.* 1. *перев. мн.* Найпростіші багатоклітинні безхребетні тварини, що живуть перев. у теплих морях і ведуть сидячий спосіб життя. 2. М'який, пористий кістяк окремих видів цих тварин, що добре вбирає вологу й використовується для миття, витирання і т. ін.
ГУ́БКА[3], -и, *ж.* 1. Плодове тіло гриба-трутовика, що виростає на стовбурах або корінні дерев і уражає їх. 2. Висушене плодове тіло гриба-трутовика або гніт чи ганчірка, якими користуються для викрешування вогню.
ГУБКО́М, -у, *ч.*, *іст.* В СРСР до районування у 1929 р. – губернський комітет РКП(б), потім – ВКП(б), ще пізніше – обком ВКП(б) і нарешті – обком КПРС.
ГУБНИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Прикм. до **гу́би**[1] 1. *Губні м'язи.* // Який виконується губами, діє за допомогою губ. // Признач. для губ. 2. *лінгв.* Який утворюється з активною участю губ (*див.* **губа́**[1] 1) (про звуки).
ГУБНИ́Й[2], -а́, -е́. Прикм. до **губа́**[2]. ** **Губна́ рефо́рма** – реформа, проведена в Російській державі в 30 – 50 рр. 16 ст. **Губне́ управлі́ння** – місцеве самоуправління в Московській державі. **Губні́ гра́моти** – акти, на основі яких Московський уряд, починаючи з 40-х рр. 16 ст., створював губні установи. **Губні́ устано́ви** – органи місцевого управління в Росії з 30 – 40-х рр. 16 ст. по 1702 р. в масштабах губи.
ГУ́БНО-ГУБНИ́Й, -а́, -е́, *лінгв.* Який утворюється неповним зближенням нижньої губи з верхньою або їх змиканням; білабіальний.
ГУБНО-ЗУБНИ́Й, -а́, -е́, *лінгв.* Який утворюється неповним зближенням нижньої губи з верхніми зубами або їх змиканням; лабіодентальний.
ГУБОНО́ГІ, -их, *ім.* Клас членистоногих з групи багатоніжок.
ГУ́БОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **губа́**[1] 1.
ГУБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на губи. // Подібний до губ.
ГУБОЦВІ́ТІ, -тих, *мн.* Назва родини дводольних зрослопелюсткових здебільшого трав'янистих рослин.
ГУ́БОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **губа́**[1] 1.
ГУБРІ́Й, -я́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **губа́нь**.
ГУ́БЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **гу́бчатий**.
ГУ́БЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **гу́бчастий**.
ГУ́БЧАТИЙ, -а, -е. Схожий на губку (*див.* **гу́бка**[2] 2); ніздрюватий, пористий.
ГУБЧА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **гу́бчатий**.
ГУВЕРНА́НТКА, -и, *ж.* Вихователька і домашня вчителька дітей у буржуазних і дворянських родинах, перев. іноземка.
ГУВЕРНЕ́Р, -а, *ч.* Вихователь і домашній учитель дітей у буржуазних і дворянських родинах, перев. іноземець.
ГУГЕНО́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гугено́т**, -а, *ч.*; **гугено́тка**, -и, *ж.*). Французькі протестанти-кальвіністи XVI – XVII ст., які переслідувались католицькою церквою й урядом.
ГУГЕНО́ТКА *див.* **гугено́ти**.
ГУГЕНО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий гугенотам. // Прикм. до **гугено́ти**. ** **Гугено́тські псалми́** – духовні пісні, створені в XVI ст. гугенотами для виконання у побуті та під час війн; виконувалися одноголосно.
ГУ́ГІТ, -готу, *ч.* Дія за знач. **гуготі́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ГУ́ГЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Біла свита.
ГУГНИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **гугня́вий**.
ГУГНИ́ВО. Присл. до **гугни́вий**.
ГУГНИ́ТИ *і* **ГУГНІ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **гугня́вити**. 2. Звучати неясно; звучати набридливо, монотонно.
ГУГНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гугни́ти**, **гугні́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ГУГНІ́ТИ *див.* **гугни́ти**.
ГУГНЯ́ВИЙ, -а, -е. Який говорить, співає нерозбірливо, у ніс. // З носовим відтінком.
ГУГНЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* гугня́влять; *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Говорити, співати нерозбірливо, у ніс.
ГУГНЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Патологічна зміна тембру голосу та перекручена вимова звуків мови.
ГУГНЯ́ВО. Присл. до **гугня́вий**.
ГУГОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.* Те саме, що **гуготі́ти**.
ГУГОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гуготі́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ГУГОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* Створювати, видавати протяжні, одноманітні звуки, шум, гул.
ГУ-ГУ́, **ГУ-ГУ-ГУ́**, *виг.* Звуконаслідування, що передає гудіння вітру та звуки предметів, які гудуть, гуготять. ** **Ні (ані́) гу-гу́** – мовчати, не сказати жодного слова.
ГУГУ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гугу́кати**.
ГУГУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Повторювати "гу-гу".
ГУГУ́П, *виг.* Вигук, який супроводжує, виражає раптове падіння.
ГУДА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Музика, скрипаль.
ГУДАСТВІ́РІ, *невідм.*, *ч.* Грузинський духовий музичний інструмент типу волинки.
ГУ́ДВІЛ, -а, *ч.*, *ек.* 1. Умовна вартість ділових зв'язків фірми, підприємства; престиж. 2. Різниця між ціною підприємства і реальною вартістю його основного капіталу. 3. Комплекс заходів, спрямованих на збільшення прибутку підприємства, без відповідного збільшення активних операцій.
ГУДЕ́ЛКА, -и, *ж.* Древній музичний інструмент класу аерофонів.
ГУДЕ́ЦЬ, -дця́, *ч.*, *заст.* Співець-пророк.
ГУДЖ, -а, *ч.*, *діал.* Вузол.
ГУДЖА́РИ, -ів, *мн.* Група народів в Індії та Пакистані.
ГУДИ́ЛО, -а, *с.*, *розм.* Народна назва окремих провальних і тектонічних озер, з дна яких іноді чути глухе гудіння.
ГУДИ́МЕЦЬ, -мця, *ч.*, *діал.* Вовк.
ГУ́ДИНА, -и, *ж.*, *збірн.* Стебла, гілки виткої, повзучої або сланкої рослини (перев. про родину гарбузових).
ГУ́ДИННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Те саме, що **гу́дина**.
ГУДИ́ТИ, -джу, -диш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Виносити осуд, виражати незадоволення; ганити; *прот.* хвалити.
ГУДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гуді́ти** 1, 2 і звуки, утворювані цією дією.
ГУ́ДІННЯ, -я, *с.* Догана, осудження.
ГУДІ́ТИ *і* **ГУСТИ́**, гуду́, гуде́ш, *недок.* 1. Видавати довгі протяжні низькі звуки. // Одночасно голосно розмовляючи, створювати загальний гомін. // Лунати протяжно, на низьких нотах. // *безос.* Про відчування такого звуку. 2. Видавати протяжні низькі звуки, сигнали за допомогою спеціального пристрою. 3. *розм.* Безперервно нити, ломити, боліти.
ГУ́ДКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Оповідати, подейкувати.
ГУДКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гудо́к**.
ГУ́ДЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Ґвалт, рейвах. 2. Погана робота.
ГУДМУНДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – моноклінний ферумстибідсульфід острівної будови.
ГУДО́К, -дка́, *ч.* 1. Механічний свисток для подавання сигналів. 2. Протяжний низький звук, що утворюється таким свистком. 3. Старовинний російський струнний смичковий музичний інструмент.
ГУДО́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до гудка.
ГУДРО́Н, -у, *ч.* Чорна густа смолиста речовина, яку одержують після перегонки нафти; використовується як мастило у шляховому будівництві і т. ін. // *розм.* Шлях, покритий такою речовиною.
ГУДРОНА́ТОР, -а, *ч.* Машина для рівномірного розливання під тиском нагрітих органічних в'яжучих матеріалів на основі гудрону (бітумів, дьогтю) під час будівництва або ремонту шляхів.
ГУДРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **гудро́н**. // Покритий гудроном.
ГУДРОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гудронува́ти**. // *у знач. прикм.*
ГУДРО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гудро́н**.
ГУДРОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Покривати гудроном.
ГУДРОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **гудронува́ти**.
ГУДУЧИ́. Дієприсл. до **гуді́ти**.
ГУДУ́ЧИЙ, **ГУДЮ́ЧИЙ**, -а, -е. Який гуде.
ГУДЮ́ЧИЙ *див.* **гуду́чий**.
ГУЖ, -а́, *ч.* Ремінь, яким прикріплюють голоблі до хомута.
ГУ́ЖА, *незм.*, *виг.*, *діал.* Взяти! (команда).
ГУЖВА́, -и́, *ж.*, *зах.* Розпарена деревна гілка у вигляді кільця для зв'язування чогось.
ГУЖЕ́М, *присл.* На возах, на санях.
ГУЖІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Гужва.
ГУЖОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **гуж**. 2. Який здійснюється на возах, на санях з участю живої тяглової сили. // Який складається з возів, саней і живої тяглової сили. *Гужовий транспорт.* // Признач. для їзди на возах, на санях. *Гужові шляхи.*
ГУЗА́, -и́, *ж.*, *діал.* Задня частина човна.
ГУ́ЗИ, -ів, *мн.* Те саме, що **то́рки**.
ГУЗИ́Р, -а́, *ч.* 1. Нижня товста частина снопа. 2. Місце, де зав'язано мішок. 3. Ріг мішка, ятера і т. ін.
ГУЗИРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **гузи́р**.
ГУЗИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Сідниця.
ГУЗИ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Задньопрохідний.
ГУ́ЗІВКА, -и, *ж.*, *анат.* Куприк.
ГУ́ЗКА, -и, *ж.* 1. Хвостова частина тулуба птаха; зад. 2. Тупий кінець яйця, огірка.
ГУЗНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сідниця.
ГУ́ЗНО, -а, *с.* Те саме, що **сідни́ця**.
ГУЗНЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Пряма кишка.
ГУЗО́К, -зка́, *ч.* Волик з малими рогами.
ГУЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Зволікати.
ГУ́НБРІ, **ГУ́НБРІ**, *невідм.*, *ж.* Марокканська лютня.
ГУ́ЙРО, *невідм.*, *ч.* Народний кубинський шумовий музичний інструмент.
ГУК, -у, *ч.* Сукупність багатьох звуків різної частоти й сили. // Безладне звучання людських голосів. // Звук людського голосу; сильний поклик. // Сильний звук, шум, створюваний яким-небудь предметом.
ГУКАНИ́НА, -и, *ж.* Вигуки, кликання.
ГУКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гука́ти** 1 і звуки, утворювані цією дією.
ГУ́КАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **гу́ркання**.
ГУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Голосно вимовляти, виголошувати які-небудь слова, звуки. // *перех.* Голосно кликати кого-небудь. // *неперех.*, *з інфін.*, *із спол.* Голосним викрикуванням пропонувати комусь що-небудь, запрошувати когось куди-небудь і т. ін. 2. *неперех.*, *на кого*, *розм.* Голосно лаяти кого-небудь, кричати на кого-небудь.
ГУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Видавати сильні, різкі звуки, шуми і т. ін.
ГУ́КЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Розпусна, гуляща жінка.
ГУ́КНУТИ, гу́кну, гу́кнеш, *док.*, *розм.* Те саме, що **гу́ркнути**.
ГУКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **гука́ти**.
ГУКО́М, *присл.*, *діал.* Багато, вдосталь.
ГУКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Крикнути, покликати.
ГУКОТІ́Я, -ї, **ГУКОТНЯ́**, -і́, *ж.*, *діал.* Те саме, що **гукани́на**.
ГУКОТНЯ́ *див.* **гукоті́я**.
ГУЛ, -у, *ч.* Віддалений або тривалий шум, що часто утворюється внаслідок злиття багатьох одноманітних або різнорідних звуків.
ГУ́ЛАВИЙ, -а, -е, *заст.* Божевільний, психічно хворий.
ГУЛА́Г, -у, *ч.* Державне управління концентраційних таборів, поселень та місць позбавлення волі (існувало в 1934 – 1956 рр. при НКВС).
ГУ́ЛИЙ, -а, -е. Безрогий (про бугая, барана та ін.).
ГУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *зах.* Дурити, обманювати.
ГУ́ЛІ[1], -ів, *мн.*, *розм.* Веселе, з розвагами, танцями і т. ін. проведення часу.
ГУ́ЛІ[2], *невідм.*, *дит.*, *розм.* Те саме, що **гуля́ти**.
ГУ́ЛІ[3], *мн.* (*одн.* **гу́ля**, -і, *ж.*), *нар.-поет.* Голуби.
ГУ́ЛІ[4], *виг.* Уживається для кликання голубів.
ГУЛІВЕ́Р, -а, *ч.* 1. Літературний герой сатирично-фантастичного роману "Подорожі Гулівера" ірландського письменника Дж. Свіфта (1667 – 1745). 2. *перен.* Людина, дуже висока на зріст.
ГУ́ЛІ-ГУ́ЛІ, *виг.* Див. **гу́лі**[4].
ГУЛКИ́Й, -а́, -е́. Який створює гул.
ГУ́ЛКО. Присл. до **гулки́й**.
ГУЛСЕ́ЙТ, -у, *ч.* Борат дво- і тризарядного феруму, магнезію, кальцію й стануму.
ГУЛЬБА́, -и́, *ж.*, *розм.* 1. Веселе, галасливе гуляння, що супроводжується випивкою. 2. *діал.* Осуд, несхвалення.
ГУ́ЛЬБИНИ, -ин, *мн.*, *діал.* Гульбище (у 1 знач.).
ГУ́ЛЬБИЩЕ, -а, *с.* 1. Веселе проведення часу, що супроводиться розвагами та випивкою. // Те саме, що **гуля́нка** 1. 2. Місце для гулянок, розваг і т. ін., часто спеціально обладнане.
ГУ́ЛЬБОЩІ, -ів, *мн.*, *діал.* Веселощі, розваги, забавки.
ГУЛЬВІ́СА, -и, *ч.*, *розм.* Той, хто любить гуляти (у 2 – 4 знач.), проводити час, влаштовуючи легковажні витівки, вигадки і т. ін.
ГУЛЬВІ́СЬКИЙ, -а, -е. Властивий гульвісі. // Прикм. до **гульві́са**.
ГУ́ЛЬДЕН, -а, *ч.* 1. Грошова одиниця Нідерландів і Суринаму до введення в обіг Євро (100 центів). 2. Золота, згодом срібна монета в ряді країн Центральної Європи в 15 – 19 ст.
ГУЛЬК, *виг.*, *розм.* 1. Уживається при вираженні несподіваності, раптовості якоїсь дії або виявлення чого-небудь. 2. Уживається як присудок за знач. **гу́лькнути**.
ГУ́ЛЬКИ, -льок, *мн.*, *розм.* Те саме, що **гу́лі**[1].

ҐУ́ЛЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Швидко, спритно проникнути куди-небудь, зникнути десь.
ГУЛЬЛИ́ВИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* Який любить багато або довго гуляти.
ГУЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **гуля́ти** 3.
ГУЛЬНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **гульба́**. 2. Веселе, з розвагами, танцями і т. ін. проведення часу.
ГУЛЬТІПА́КА *див.* **гольтіпа́ка**.
ГУЛЬТІПА́ЦЬКИЙ *див.* **гольтіпа́цький**.
ГУЛЬТЯ́ЇЩЕ, -а, *ч.*, *зневажл.* Збільш. до **гультя́й**.
ГУЛЬТЯ́Й, -я́, *ч.*, *зневажл.* Той, хто любить гуляти (у 2, 3 знач.), не хоче працювати; гульвіса, нероба, ледар.
ГУЛЬТЯ́ЙКА, -и, *зневажл.* Жін. до **гультя́й**.
ГУЛЬТЯ́ЙСТВО, -а, *с.*, *зневажл.* 1. Незайнятість ніякими справами; неробство, ледарство. 2. *збірн.* Ті, що ведуть гультяйське життя.
ГУЛЬТЯ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Прикм. до **гультя́й**.
ГУЛЬТЯЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гультяюва́ти**.
ГУЛЬТЯЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Нічим не займатися, ледарювати.
ГУЛЯ́ВНИК, -у, *ч.* Рід рослин родини хрестоцвітих.
ГУЛЯ́Й-ГО́РОД, -а, *ч.* Пересувна бойова споруда із окремих щитів із бійницями, що використовувалася російськими військами та запорізькими козаками під час облоги фортець і т. ін.
ГУЛЯ́Й-ГОРОДИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **гуля́й-го́род**.
ГУЛЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Великий поліський вареник, начинений маком, ягодами і т. ін.
ГУЛЯ́КА, -и, *ч. і ж.* Той (та), що любить гуляти (у 2, 3 знач.).
ГУЛЯ́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Гульбище.
ГУЛЯ́МИ, -ів, *мн.* 1. Раби у середньовічних мусульманських країнах. 2. Постійна кінська гвардія у халіфаті Абасидів. 3. В Османській імперії у середні віки – рядові воїни феодального ополчення. 4. У Делійському султанаті – гвардійці-раби.
ГУ́ЛЯНКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Веселе, з розвагами, танцями і т. ін. проведення часу. 2. Місце для гуляння, розваг. 3. Частування запрошених гостей, перев. з розвагами. 4. *рідко.* Ходіння чи поїздка куди-небудь для відпочинку, розваги. 5. *рідко.* Гра в що-небудь.
ГУЛЯ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **гуля́ти**. 2. Те саме, що **гу́лянка** 1. // Масове святкування.
ГУЛЯ́ННЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **гуля́ння**.
ГУЛЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **гу́лянка**.
ГУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. Ходити не поспішаючи, для відпочинку, задоволення і т. ін. // *перен.* Швидко, з великою силою рухатися в різних напрямках. // *перен.* Поширюватися вільно, безперешкодно. 2. Весело проводити час; розважатися. // Бути вільним від роботи. 3. Проводити час за випивкою; пиячити. *Гуляти весілля.* 4. *з ким, розм.* Бути в любовних стосунках із ким-небудь. 5. *у що.* Грати в яку-небудь гру. 6. Не використовуватися (про землю і т. ін.). 7. *по кому – чому, перен.*, *розм.* З великою силою, дошкульно бити. 8. Бути у періоді парування, злучки (про тварин).
ГУЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.* 1. *у що.* Те саме, що **гуля́ти** 5. 2. *безос.* Гуляти з охотою.
ГУЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **гуля́щий**.
ГУЛЯ́Ш, -у́, *ч.* Їжа зі шматочків м'яса, тушкованих із приправою.
ГУЛЯ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Який любить гуляти, гуляє (у 2, 3 знач.). // Вільний від роботи. // Який не використовується (про коней, землю і т. ін.). // Який веде розпусне життя.
ГУ́МА[1], -и, *ж.* 1. Еластична речовина, що не пропускає води, повітря і виготовляється способом вулканізації каучуку. 2. Предмет, виготовлений з такої речовини.
ГУ́МА[2], -и, *ж.*, *мед.* Вузлоподібне розрощення сполучної тканини, яке виникає в пізніх періодах сифілісу; сифілома.
ГУМА́Й, -ю, *ч.* Багаторічний кореневищний бур'ян родини злакових.
ГУМАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поширення та утвердження гуманістичних принципів у якій-небудь сфері суспільного життя. *Гуманізація законів.*
ГУМАНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Прогресивний рух епохи Відродження, спрямований на утвердження моральних прав людини на земне щастя, чуттєві радощі та вільний вияв її прагнень і бажань. 2. Ставлення до людини, пройняте турботою про її благо, повагою до її гідності; людяність.
ГУМАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **гуманізува́ти**.
ГУМАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Вносити гуманність; виявляти гуманізм.
ГУМАНІ́СТ, -а, *ч.* Людина, пройнята ідеями гуманізму.
ГУМАНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гуманізм і гуманіст**.
ГУМАНІ́СТКА, -и. Жін. до **гуманіст**.
ГУМАНІТАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Впровадження в що-небудь, посилення в чому-небудь гуманітарних засад. *Гуманітаризація знань.*
ГУМАНІТА́РІЙ, -я, *ч.* Людина, що займається гуманітарними науками, має схильність до них.
ГУМАНІТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який належить до суспільних наук, що вивчають людину та її культуру. ** **Гуманіта́рні нау́ки** – суспільні науки (історія, філологія, філософія, соціологія, право, мистецтвознавство та ін.). 2. Стос. до людського суспільства, до людини як члена суспільства, до її прав та обов'язків. ** **Гуманіта́рна допомо́га** – безоплатна матеріальна допомога, що надається з гуманітарних міркувань. **Гуманіта́рне пра́во** – норми міжнародного права, спрямовані на захист прав та свобод людини.

ГУМА́ННИЙ, -а, -е. Людяний у своїх діях і ставленні до інших людей.
ГУМА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **гума́нний**.
ГУМА́ННО. Присл. до **гума́нний**.
ГУМАНО́ЇД, -а, *ч.* Гіпотетична людиноподібна істота – представник інопланетних цивілізацій.
ГУМАНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гумано́їд**.
ГУМБРИ́Н, -у, *ч.* Добриво, що його одержують з відходів нафтоочисної промисловості.
ГУМЕ́ННИЙ, -ного, *ч.*, *заст.* Прикажчик, що організовував роботу на току поміщика.
ГУМЕ́ННИК, -а, *ч.* Вид диких гусей.
ГУМЕ́НЯ, -і, *ж.*, *заст.*, *розм.* Те саме, що **ігу́меня**.
ГУ́МІ, *невідм.*, *с.* Те саме, що **каме́дь**.
ГУМІАРА́БІК, -у, *ч.* Прозора, аморфна, яка швидко тужавіє, смола, що її виділяють деякі види акацій; використовується в текстильній промисловості, медицині, друкарській справі і т. ін.
ГУМІАРА́БІКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гуміара́бік**.
ГУМІГУ́Т, -у, *ч.* Молочний сік деяких рослин, що використовується в техніці й медицині.
ГУМІ́ДНИЙ, -а, -е. Вологий. ** **Гумі́дний клі́мат** – надмірно вологий клімат, що характеризується переважанням опадів над випаровуванням. **Гумі́дний літогене́з** – утворення осадових порід в умовах такого клімату.
ГУМІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Вологість.
ГУМІЗО́ЛЬ, -ю, *ч.*, *фарм.* Препарат морської лікувальної грязі.
ГУМІКОПА́Л, -у, *ч.* Смола, що її застосовують для виготовлення лаків.
ГУМІЛА́К, -у, *ч.* Природна смола темно-бурого або світло-бурого кольору, що утворюється на молодих гілках деяких тропічних рослин після укусів комах.
ГУМІ́НОВИЙ, -а, -е. Утворений з гумусу. ** **Гумі́нові кисло́ти** – органічні сполуки; застосовуються у виробництві свинцевих акумуляторів. **Гумі́нові речови́ни** – група речовин, що утворюються в ґрунті з відмерлих рослинних і тваринних організмів.
ГУМІ́Т, -у, *ч.* Мінеральне утворення, що виникає внаслідок руйнування ураніту або інших мінералів, які містять уран.
ГУМІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес біохімічного розкладу рослинних тканин, що відбувається у вологому середовищі за недостатнього доступу кисню.
ГУ́МКА, -и, *ж.* 1. Шматочок гуми, признач. для стирання написаного. 2. Присмачений ароматичними речовинами шматочок гуми, що використовується для жування. *Жувальна гумка.*
ГУМНИ́ЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Місце, де було гумно.
ГУМНО́, -а́, *с.*, *діал.* Тік із господарчими будів-лями біля житла або за селом.
ГУМОАЗБЕ́СТ, -у *і* **ҐУМОАЗБЕ́СТ**, -у, *ч.* Композиційний матеріал, у якому матрицею є гума, а наповнювачем – азбестові волокна.
ГУМОАЗБЕ́СТОВИЙ *і* **ҐУМОАЗБЕ́СТОВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **гумоазбе́ст і ґумоазбе́ст**.
ГУМОАСФА́ЛЬТ, -у *і* **ҐУМОАСФА́ЛЬТ**, -у, *ч.* Композиційний матеріал, у якому матрицею є гума, а наповнювачем – асфальт.
ГУМОАСФА́ЛЬТОВИЙ *і* **ҐУМОАСФА́ЛЬТОВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **гумоасфа́льт і ґумоасфа́льт**.
ГУМО́ВАНИЙ, -а, -е. Просякнутий гумовою речовиною.
ГУ́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гу́ма** 1. *Гумове виробництво.* // Зробл. з гуми (у 1 знач.). // Признач. для виробництва предметів із гуми (у 1 знач.). *Гумовий клей.*
ГУМОВИ́К, -а́ *і* **ҐУМОВИ́К**, -а́, *ч.* Робітник, що працює на гумовому виробництві.
ГУМО́З *див.* **гомо́з**.
ГУМОЗМІ́ШУВАЛЬНИЙ *і* **ҐУМОЗМІ́ШУВАЛЬНИЙ**, -а, -е. Призначений для змішування каучуку з іншими складниками гумової суміші.
ГУМОЗМІ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Апарат для змішування каучуку з хімічними речовинами, що входять до складу гумової суміші.
ГУМО́ЗНИЙ *див.* **гомо́зний**.
ГУМОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Група викопного вугілля.
ГУМОМЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Що складається з металевого каркаса, основи, покритої гумою.
ГУМО́ННЯВА, -и, *ж.*, *діал.* Гупотіння, стукотіння.
ГУМОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за своїми властивостями на гуму.
ГУ́МОР, -у, *ч.* 1. Доброзичливо-глузливе ставлення до чого-небудь, спрямоване на викриття вад. 2. Художній прийом у творах літератури або мистецтва, заснований на зображенні чого-небудь у комічному вигляді, а також твір літератури або мистецтва, що використовує цей прийом. 3. *перев. з означ.* Психічний стан; настрій. **У [до́брому] гу́морі** – у доброму настрої. **Не в гу́морі** – у поганому настрої.
ГУМОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з рідинами організму – кров'ю, лімфою, тканинною рідиною. ** **Гумора́льна патоло́гія** – теорія, відповідно до якої розвиток хвороб залежить від ненормального стану рідких середовищ організму. **Гумора́льна регуля́ція** – координація фізіологічних процесів організму тварин і людини через рідкі середовища.
ГУМОРЕ́СКА, -и, *ж.* 1. Невеликий художній твір, пройнятий гумором. 2. Невелика музична п'єса жартівливого, гумористичного характеру.
ГУМОРИ́СТ, -а, *ч.* 1. Автор або виконавець гумористичних творів. 2. Людина, що має нахил до гумору.
ГУМОРИ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність гумористичних художніх творів.
ГУМОРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **гу́мор** 1. // Пройнятий гумором; з гумором. 2. Який містить гумор (у 2 знач.).

ГУМОРИСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **гумористи́чний**.
ГУМОРИСТИ́ЧНО. Присл. до **гумористи́чний** 1.
ГУМОРИ́СТКА, -и. Жін. до **гумори́ст**.
ГУМОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується технічних виробів із гуми, їх виготовлення.
ГУМОФО́С, -у, *ч.* Один із видів гумінових добрив у твердому вигляді.
ГУМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **гумува́ти**.
ГУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Покривати тонким шаром гуми.
ГУ́МУК, -а, *ч.* Крижані гори в льодових океанах.
ГУ́МУС, -у, *ч.* Складова частина ґрунту, утворена з перегнилих рослинних і тваринних решток внаслідок життєдіяльності ґрунтових мікроорганізмів.
ГУ́МУСНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гу́мусовий**.
ГУ́МУСОВИЙ, -а, -е. Який містить гумус.
ГУН *див.* **гу́ни**.
ГУ́НБРІ, *невідм.*, *ж.* Див. **гі́нбрі**.
ГУНДО́СИЙ, -а, -е, *розм.* Який розмовляє в ніс, нерозбірливо (про людину). // Який має носовий призвук (про голос); гугнявий.
ГУНДО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, *розм.* Розмовляти в ніс або монотонно, нерозбірливо і плаксиво; гугнявити.
ГУНДО́СІСТЬ, -сості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **гундо́сий**.
ГУНДО́СО, *розм.* Присл. до **гундо́сий**.
ГУ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гун**, -а, *ч.*, **гу́нка**, -и, *ж.*). 1. Об'єднання кочових племен Центральної Азії, що в 4 ст. вдерлися на територію Європи. 2. Одна із візантійських назв росів, русичів, русів-українців.
ГУ́НКА *див.* **гу́ни**.
ГУНО́ДЗА, -и, *ж.* Ґуля.
ГУНО́Р, -у, *ч.*, *зах.* Психічний стан, настрій.
ГУ́НСТВО, -а, *с.* Збірн. до **гу́ни**.
ГУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гу́ни**.
ГУ́НТЕР, -а, *ч.* Верховий кінь; розводять в Англії та Ірландії для спортивного полювання й перегонів з перешкодами.
ГУНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* 1. Швидко, навально рушити в якомусь напрямі. 2. Важко, з шумом упасти.
ГУНЦВО́Т, -а, *ч.*, *діал.*, *лайл.* Собачий син, шельма.
ГУНЬБА́, -и́, *ж.* Рід рослин родини бобових. Культивуються як кормові та пряні рослини.
ГУ́НЬКА, -и, *ж.*, *заст.* Те саме, що **гу́ня**.
ГУ́НЯ, -і, *ж.*, *заст.* Верхній одяг із домотканого грубого, перев. нефарбованого, сукна.
ГУНЯ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **гугня́вий**.
ГУНЯ́ВИТИ, -влю, -виш, *недок.* Те саме, що **гугня́вити**.
ГУНЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **гуня́вий**.
ГУНЯ́ВО, *розм.* Присл. до **гуня́вий**.
ГУП[1], *виг.*, *розм.* Звуконаслідування, що означає глухий звук від падіння, удару, пострілу і т. ін.
ГУП[2], -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **гу́пання**.
ГУ́ПАН, -а, *ч.* Елемент єдиноборств запорізьких козаків – удар ліктем згори донизу.
ГУ́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гу́пати** і звуки, утворювані цією дією.
ГУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Видавати або створювати глухий стук, шум під час ударів, поштовхів, розривів і т. ін. // *у (об) що і по чому.* З шумом ударяти, бити по чому-небудь. 2. Важко, з шумом падати.
ГУ́ПІ *див.* **гу́ппі**.
ГУ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **гу́пати**.
ГУПОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **гупоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ГУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **ге́пати**. // *безос.*
ГУПО́ТНЯВА, -и, *ж.*, *діал.* Гупотіння, стукотіння.
ГУ́ППІ, ГУ́ПІ, *невідм.*, *ж.* Маленька прісноводна риба, що заселяє річки Північної Америки.
ГУ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Купа.
ГУРА́ЛЬНИК *див.* **ґура́льник**.
ГУРА́ЛЬНИЦТВО *див.* **ґура́льництво**.
ГУРА́ЛЬНЯ *див.* **ґура́льня**.
ГУРА́МІ, *невідм.*, *ж.* Рибка ряду лабіринтових з ниткоподібними черевними плавцями.
ГУРА́Н, -а, *ч.* В Сибіру і на Далекому Сході – назва козулі.
ГУРБА́, -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **юрба́**.
ГУРБО́Ю, *присл.*, *розм.* Юрбою, натовпом.
ГУ́РВІЦЕВИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Гурвіцу. *Гурвіцева матриця.*
ГУРД, -а, *ч.* Грошова одиниця Гаїті – 100 сантимо.
ГУРЗУ́ФСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Гурзуф.
ГУРИКА́Н, -у, *ч.* Сильний вітер, буревій.
ГУРИКА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гурика́н**.
ГУРІ́ЄЦЬ *див.* **гурі́йці**.
ГУ́РІЇ, -ій, *мн.* (*одн.* **гу́рія**, -і, *ж.*). У мусульманській міфології – надзвичайно вродливі, вічно юні діви, що живуть у раю і втішають праведників.
ГУРІ́ЙКА *див.* **гурі́йці**.
ГУРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гурі́йці**. // Належний, властивий гурійцям.
ГУРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **гурі́єць**, -і́йця, *ч.*; **гурі́йка**, -и, *ж.*). Етнічна група грузинів; представники цієї групи.
ГУ́РКАЛО, -а, *с.*, *розм.* Дитяча іграшка або інший предмет, що гуркотить.
ГУ́РКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **гу́ркати** і звуки, утворювані цією дією.
ГУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Видавати, створювати гуркіт.
ГУ́РКІТ, -коту, *ч.* Звуки від ударів, падіння, розрядів і т. ін., перев. протяжні, розкотисті.
ГУРКІТЛИ́ВИЙ *див.* **гуркотли́вий**.
ГУРКІТЛИ́ВО *див.* **гуркотли́во**.

ГУ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док. розм.* Однокр. до **гу́ркати**.

ГУРКОТА́ННЯ, ГУРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гуркота́ти, гуркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ГУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ГУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -отиш, *недок.* 1. Підсил. до **гу́ркати**. 2. Видавати переливчасті звуки (про голубів, горлиць); воркувати.

ГУРКОТІ́Й, -я́, *ч.* Той, хто постійно гуркотить; неспокійна людина.

ГУРКОТІ́ННЯ *див.* **гуркота́ння**.

ГУРКОТІ́ТИ *див.* **гуркота́ти**.

ГУРКОТЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., орн., зах.* Дикий голуб.

ГУРКОТЛИ́ВИЙ, *розм.* **ГУРКІТЛИ́ВИЙ**, -а, -е. Який утворює або здатний утворювати сильний гуркіт.

ГУРКОТЛИ́ВО, *розм.* **ГУРКІТЛИ́ВО**. Присл. до **гуркотли́вий, гуркітли́вий**.

ГУРКОТНЕ́ЧА, -і, *ж., розм.* Дуже сильний, тривалий гуркіт.

ГУРКОТНЯ́, -і́, *ж., розм.* Сильний гуркіт.

ГУ́РКХИ, -ів, *мн.* Група консолідуючих народів центрального та південно-західного Непалу.

ГУРМА́, гу́рми́, *ж., діал.* 1. Юрба, юрма, гурт (про людей). 2. Група тварин, птахів, що разом ходять або літають.

ГУРМА́Н, -а, *ч.* Той, хто любить, цінує вишукані страви.

ГУРМА́НКА, -и. Жін. до **гурма́н**.

ГУРМАНО́М, *присл., діал.* Гуртом, юрбою.

ГУРМА́НСТВО, -а, *с.* Пристрасть до вишуканих страв.

ГУРМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гурма́н**.

ГУРМО́М, *присл., діал.* Те саме, що **гурто́м**.

ГУРО́К, -рка, *ч., діал.* Огірок.

ГУРО́НИ, -ів, *мн.* У 16 – 17 ст.: конфедерація індіанських ірокезомовних племен.

ГУРТ[1], -а́ *і* -у, *ч.* 1. Зібрання, скупчення людей на протилежність одній людині. // Група людей, що знаходяться близько один від одного. // Сукупність осіб, об'єднаних спільною метою, певними ознаками, властивостями. ** **У гурті́** – разом, спільно з іншими людьми; не окремо, не ізольовано. 2. Стадо великої рогатої худоби або взагалі група однорідних свійських тварин, об'єднаних з певною господарською метою. // Група птахів, що разом літають, ходять і т. ін. 3. Невеликий інструментальний ансамбль, що виконує естрадну музику. ** **До гу́рту** – в одне місце, разом з іншими.

ГУРТ[2], -а, *ч., архіт.* Ребро, смуга, пояс, що виступають на стіні будови.

ГУРТ[3], -а́, *ч.* Бічна поверхня монети, медалі, її ребро, відповідно оформлена для запобігання пошкодженням.

ГУРТИ́К, -а, *ч.* Зменш. до **гурт** 1, 2, 3.

ГУРТІВНИ́К, -а́, *ч.* Погонич худоби.

ГУРТКІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член гуртка (у 2 знач.).

ГУРТКІВЩИ́НА, -и, *ж.* Обстоювання обмежених інтересів гуртка (у 2 знач.); роздрібненість, відсутність єдності в діяльності якого-небудь колективу через відокремленість гуртків.

ГУРТКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гурто́к** 2. *Гурткова робота.*

ГУРТОБРА́НЕЦЬ, -нця, *ч., діал.* Гуртоправ.

ГУРТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **гурт**[1]. 2. Належний усім, багатьом; спільний. // Який здійснюється, виконується гуртом. 3. Якого купують або продають у великій кількості; оптовий.

ГУРТО́ЖИТОК, -тку, *ч.* Приміщення для спільного проживання осіб, перев. тих, що працюють на одному підприємстві або вчаться в одному навчальному закладі.

ГУРТО́К, -тка́, *ч.* 1. Зменш. до **гурт**[1]. 2. Організація осіб, об'єднаних для спільної діяльності, спільних занять і т. ін.

ГУРТО́М, *присл.* 1. Спільними силами, колективно. // Усі разом, усією групою. 2. Все разом; оптом.

ГУРТОПРА́В, -а, *ч.* Робітник при гурті худоби.

ГУРТОПРА́ВЦЯ, -і, *ч.* Те саме, що **гуртопра́в**.

ГУРТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **гурто́к** 1.

ГУРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **гуртува́ти** і **гуртува́тися** 2.

ГУРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Організовувати що-небудь ціле з окремих, самостійних частин, одиниць; об'єднувати. // Об'єднувати однією ідеєю, метою.

ГУРТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Збиратися в одне місце, створюючи гурт (*див.* **гурт**[1]). 2. Об'єднуватися однією ідеєю, метою.

ГУ́РУ, *невідм., ч.* Духовний наставник, учитель житейської мудрості в індусів.

ГУРЧА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **гурча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ГУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок., розм.* Видавати, створювати протяжний, розкотистий звук, шум і т. ін.

ГУСА́К, -а́, *ч.* 1. Самець гуски. 2. *перен., тех.* Металевий рукав (у 3 знач.), на якому тримається лампа для освітлення робочого місця токаря, слюсаря, креслярa та ін. 3. *перен., тех.* Різновид крана з водою.

ГУСАКІ́Т, -у, *ч.* Друга назва циркону – цирконійортосилікату острівної будови.

ГУСАКО́ВИЙ, -а, -е. Належний, властивий гусаку.

ГУСАКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на гусака.

ГУСА́Н, -а, *ч.* Середньовічний вірменський народний професійний співець та музикант-інструменталіст.

ГУСА́Р, -а, *ч.* У царській і деяких іноземних арміях – військовий з частин легкої кінноти, що носив форму на угорський кшталт.

ГУСА́РИН, -а, *ч.* Те саме, що **гуса́р**.

ГУСА́РКА, -и, *ж., розм.* 1. Жінка гусара. 2. Куртка гусара.

ГУСА́РСТВО, -а, *с.* 1. *збірн., розм.* Гусари. 2. Молодецтво; безтурботний, відчайдушний спосіб життя.

ГУСА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гуса́р**.

ГУСАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **гуса́к**.

ГУ́СЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гу́слі**.

ГУ́СЕЛЬНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Гусениця.

ГУ́СЕНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Видовжена личинка метелика з кількома парами ніг і гризучим ротовим апаратом. 2. Широкий ланцюг, що накладається на колеса трактора, танка і т. ін. для підвищення прохідності машини.

ГУ́СЕНИЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **гу́сениця** 1. 2. Який має гусениці (у 2 знач.). // Який здійснюється за допомогою гусениць.

ГУСЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа гуски.

ГУСЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **гусеня́**.

ГУСЕПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Ряд водоплавних птахів; майже всі – цінні промислові птахи.

ГУСЕФЕ́РМА, -и, *ж.* Господарство по розведенню гусей.

ГУ́СИ, -е́й, *мн.* 1. Великі водоплавні свійські й дикі птахи з довгою шиєю. 2. Масова народна гра.

ГУСИ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеологія революційного антифеодального і національно-визвольного руху в Чехії в першій половині 15 ст.

ГУСИ́МЕЦЬ, -мця, *ч.* Рід трав родини хрестоцвітих.

ГУСИ́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **гу́сячий**.

ГУСИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гуси́т**, -а, *ч.*). Послідовники Яна Гуса, вождя національно-визвольного і антикатолицького руху в Чехії в XV ст.

ГУСИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гуси́ти**.

ГУСІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто розводить і доглядає гусей.

ГУСІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Галузь сільського господарства, що займається розведенням гусей для одержання м'яса і пір'я.

ГУСІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до гусівництва і гусівника.

ГУ́СІЙ, -я, -є, *зах.* Гусячий.

ГУСІ́Й, -я́, *ч.* Пастух гусей.

ГУ́СІЛЬНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Гусениця (у 1 знач.).

ГУ́СІНЬ, -сені, *ж.* 1. Те саме, що **гу́сениця** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **гу́сениця** 2.

ГУ́СКА, -и, *ж.* 1. Великий водоплавний свійський і дикий птах з довгою шиєю; самка гусака. 2. Страва з гусячого м'яса.

ГУ́СЛА, -сел, *мн., рідко.* Те саме, що **гу́слі**.

ГУ́СЛЕ, *невідм., ч.* Струнний смичковий музичний інструмент південних слов'ян.

ГУ́СЛІ, -сел, *мн.* Старовинний народний багатострунний щипковий музичний інструмент.

ГУСЛЯ́НКА, -и, *ж., діал.* Кисляк із пареного молока.

ГУСЛЯ́Р, -а́, *ч.* Музикант, який грає на гуслях, або співець, що акомпанує собі на гуслях.

ГУСЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **гусля́р**.

ГУСЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., зах.* Грати на скрипці.

ГУСНИ́К, -а́, *ч., розм.* Приміщення для гусей.

ГУ́СНУТИ, -не, *недок.* Ставати густим (у 1 – 3 знач.).

ГУ́СОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гу́ска** 1.

ГУ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **гу́ска** 1.

ГУСТ, -а, *ч.* Психофізична одиниця смаку, що її визначають як суб'єктивне відчуття солодкості, викликане 1%-ним розчином сахарози.

ГУ́СТВИНА, -и, *ж., діал.* Хаща, гущавина.

ГУСТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить густий (у 1, 2 знач.).

ГУСТЕ́НЬКО. Присл. до **густе́нький**.

ГУСТЕРА́, -и́, *ж.* Риба родини коропових.

ГУСТЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **густе́нький**.

ГУСТЕ́СЕНЬКО. Присл. до **густе́сенький**.

ГУСТИ́ *див.* **гуді́ти**.

ГУСТИ́Й, -а́, -е́. 1. Який складається з великої кількості близько розміщених один біля одного однорідних предметів, частин і т. ін.; прот. р і д к и й. // Який складається з крапель, часток або звуків, що безперервно падають, летять, лунають. // Зробл. з переплетених ниток, дротинок, смужок і т. ін., що утворюють дрібні отвори. 2. З великим вмістом, великою концентрацією чого-небудь. // Дуже насичений чим-небудь. // Дуже яскравий, соковитого кольору. 3. Малопроникний, малопрозорий. 4. Повнозвучний, низький (про звук, голос). 5. *рідко.* Багатий, високий (про урожай).

ГУСТИНА́, -и́, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **густота́**. 2. *фіз.* Маса тіла, що міститься в одиниці його об'єму. ** **Відно́сна густина́** – безрозмірна фізична величина, що дорівнює відношенню густини речовини, що розглядається, до густини іншої речовини. **Відно́сна густина́ га́зу** – відношення густини газу до густини сухого повітря за нормальних умов. **Густина́ електри́чного заря́ду** – фізична величина, що характеризує розподіл електричного заряду в просторі. **Густина́ електри́чного стру́му** – фізична величина, яка характеризує розподіл електричного струму в провіднику. **Густина́ ене́ргії** – величина, що чисельно дорівнює енергії в одиниці об'єму. **Густина́ пото́ку ене́ргії** – величина, що дорівнює потокові енергії, який проходить через одиницю площі поверхні, перпендикулярної до напряму поширення потоку в даній точці. **Густина́ речови́ни** – скалярна величина, що визначається відношенням маси речовини до її об'єму. **Опти́чна густина́** – відносна характеристика здатності тіла до заломлення світла.

ГУСТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **густина́**.

ГУСТИНОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють густину речовини; застосовують у виробничих процесах, наукових дослідженнях.

ГУСТИНОМІ́Р-КОЛОРИ́МЕТР, густиноміра-колориметра, *ч.* Прилад для визначення оптичної густини забарвлених розчинів.

ГУСТИ́НЯ, -і, *ж., заст.* Густий ліс.

ГУСТИ́РКА, ГУСТІ́РКА, -и, *ж.* Різновид прісноводної риби.

ГУСТИ́ТИ, гущу́, густи́ш, *недок., перех., зах.* Робити густішим, щільнішим.

ГУСТІ́РКА *див.* **густи́рка**.

ГУСТІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **густе́нький**.

ГУСТІ́СІНЬКО. Присл. до **густі́сінький**.

ГУ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **густи́й** 1, 2. 2. *фіз.* Те саме, що **густина́** 2.

ГУСТІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати, робитися густим (у 1 – 3 знач.).

ГУСТІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати, робитися густішим (*див.* **густи́й** 1 – 3).

ГУ́СТО. Присл. до **густи́й**. // *у знач. присудк. сл.* Багато. ** **Ча́сто й гу́сто**; **ча́сто-гу́сто** – майже постійно, майже весь нас.

ГУСТОБРО́ВИЙ, -а, -е. З густими, великими бровами.

ГУСТО́ВНИЙ, -а, -е, *зах.* Смачний.

ГУСТОВО́ВНИЙ, -а, -е. З густою вовною.

ГУСТОВОЛОКНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має густі волокна.

ГУСТОВОЛО́СИЙ, -а, -е. Який має густе волосся; вкритий густим волоссям.

ГУСТОГРИ́ВИЙ, -а, -е. Який має густу гриву (про коня).

ГУСТОЗАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який має велику густоту заселення, високу концентрацію поселенців, мешканців.

ГУСТОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З густим листям.

ГУСТОЛІ́ССЯ, -я, *с.* Лісова ділянка з великою кількістю дерев.

ГУСТОНАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. З великою кількістю населення.

ГУСТОТА́, -и́, *ж.* Властивість і стан за знач. **густи́й** 1 – 3.

ГУСТОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. З густою шерстю.

ГУ́СТРИК, -а, *ч., діал.* Дуля (у 3 знач.).

ГУСТУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи густий (у 2 знач.).

ГУ́СЧИН, -а, -е. Належний, властивий гусці.

ГУСЯ́, -я́ти, *с.* Пташа гуски.

ГУСЯ́ТИНА, -и, *ж.* Гусяче м'ясо.

ГУСЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **гуся́**.

ГУСЯ́ТНИК, -а, *ч.* 1. Приміщення, пташник для гусей. 2. Пастух гусей. 3. Те саме, що **гусівни́к**. 4. Рід рослин родини злакових.

ГУСЯ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жінка, що розводить і доглядає гусей. 2. Довгаста посудина з покришкою для засмажування гусей, качок та іншої великої птиці, а також поросят.

ГУ́СЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **гу́си** 1. ** **Гу́сяча шкі́ра** – шкіра, покрита маленькими пухирцями, що з'являються у людини від холоду або нервового збудження. **Гу́сяча ла́пка** – багаторічна трав'яниста рослина родини розових. **Гу́сяча цибу́лька** – рід рослин родини лілійних; зірочки.

ГУСЯ́ЧКА, -и, *ж., зах.* Гусячий послід, екскременти.

ГУ́ТА[1], -и, *ж., заст.* Склоплавильний завод.

ГУ́ТА[2], -и, *ж.* Цінна речовина у вигляді затверділого соку, що міститься в корінні деяких рослин і з якої виготовляють гутаперчу.

ГУТАЛІ́Н, -у, *ч.* Мазь для чищення взуття.

ГУТАЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гуталі́н**.

ГУТАПЕ́РЧА, -і, *ж.* Пластична технічна речовина, яку добувають із затверділого соку деяких рослин (бруслини, евкомії та ін.).

ГУТАПЕ́РЧЕВИЙ, -а, -е. 1. Зробл. з гутаперчі. 2. *перен.* Напрочуд гнучкий. *Гутаперчевий хлопчик.*

ГУТАПЕРЧОНО́СНИЙ, -а, -е. Рослинний молочний сік (латекс), що містить гутаперчу.

ГУТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виділення листками рослин зайвих крапель води через спеціальні утворення – гідатоди; "плач рослин".

ГУ́ТИСЬКО, ГУ́ТИЩЕ, -а, *с.* Місце, де був склоплавильний завод.

ГУ́ТИЩЕ *див.* **гу́тисько**.

ГУТІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Крик тетерука, токування.

ГУ́ТІР, -тору, *ч., зах.* Розмова, балачка, бесіда.

ГУ́ТІРКА, -и, *ж., діал.* Розмова.

ГУТІ́ТИ, -чу́, -ти́ш, *недок., діал.* Шуміти, гудіти.

ГУ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **гу́та**[1]. ** **Гу́тне скло** – скляні вироби, вигот. за допомогою вільного дуття, без застосування форм.

ГУ́ТНИК, -а, *ч., заст.* Майстер, який виготовляв скляні вироби.

ГУ́ТНИЦТВО, -а, *с., заст.* Виготовлення виробів із скла; заняття гутника.

ГУ́ТОРИТИ, -рю, -риш, *недок., діал.* Розмовляти.

ГУТЧИНСОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – ромбічний талій – плюмбумтіоарсеніт.

ГУ́ФА, -и, *ж.* 1. Земельний наділ спочатку вільного общинника, пізніше, за середньовіччя в Німеччині – кріпака. 2. Німецька земельна міра, кораблів, що стоять на дорівнює 30 акрам.

ГУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **гу́хкати**.

ГУ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Видавати, створювати сильні звуки.

ГУ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **гу́кати** і **гу́хкати**.

ГУ́ЦАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *перех.* Підкидати на руках, на колінах (дитину і т. ін.). 2. *перех. і неперех.* Під час руху підкидати, примушувати підскакувати. // *неперех.* Підстрибувати, підскакувати під дією чого-небудь.

ГУЦИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., розм.* Те саме, що **гу́цати**.

ГУ́ЦНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех., розм.* 1. Однокр. до **гу́цати**. 2. Упасти з великою силою, створюючи шум.

ГУЦУ́Л *див.* **гуцу́ли**.

ГУЦЎЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **гуцу́л**, -а, *ч.*; **гуцу́лка**, -и, *ж.*). Етнографічна група украінців, що живуть у гірських районах західних областей України; верховинці.

ГУЦЎЛКА[1] *див.* **гуцу́ли**.

ГУЦЎЛКА[2], -и, *ж.*, *розм.* 1. Гуцульська мелодія до танцю. // Танець, що виконується під таку мелодію. 2. Чоловіча вишита сорочка зі стоячим коміром.

ГУЦЎЛОК, -лка, *ч.* Маленька гуцульська конячка.

ГУЦЎЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **гуцу́ли**.

ГУЦУЛЯ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **гуцу́лок**. 2. Дуже короткий гуцульський кожушок.

ГУЦУЛЯ́ТКО, -а, *с.* Гуцульське малятко, гуцульська мала дитина.

ГУЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *рідко*. Те саме, що **звуча́ти**.

ГУЧЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Який гуде чи дзижчить.

ГУЧНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який дзвінко лунає, якого далеко чути; дзвінкий, голосний. // Який утворює або здатний утворювати голосні, дзвінкі звуки. 2. Те саме, що **бучни́й**. 3. Який став широко відомим; який набув великого розголосу. 4. *перен.* Пишномовний, багатообіцяючий.

ГЎЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **гучни́й** 1. 2. *фіз.* Величина, яка характеризує слухові відчуття і залежить від інтенсивності звуку, форми його коливань та частоти. ** **Гу́чність зву́ку** – параметр звуку, що характеризує слухове відчуття для даного звуку.

ГУЧНІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати гучним (у 1 знач.).

ГУЧНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати гучнішим (*див.* **гучни́й** 1).

ГЎЧНІШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **гу́чно**.

ГЎЧНО. Присл. до **гучни́й** 1, 2, 4.

ГУЧНОГОЛО́СИЙ, -а, -е. Який служить для гучної, яку всі можуть чути, передачі повідомлень.

ГУЧНОМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Пристрій для відтворення й підсилення звуку радіопередач.

ГУЧНОМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Мовлення гучним (підсиленим) звуком за допомогою гучномовця або мегафона.

ГУЧНОМО́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до гучномовлення.

ГУЧО́К, -чка́, *ч.* Учасник облави, який виганяє звіра або птаха на мисливців; нагонич.

ГУЩ, -і, *ж.*, *зах.* Густий ліс, гущавина.

ГЎЩА, -і, *ж.* 1. Густий відстій, осад на дні посудини, що виділяється з рідини. *Кавова гуща.* 2. Густий ліс. // *чого.* Густі зарості чого-небудь. 3. *перен.* Місце найбільшого скупчення кого-, чого-небудь. 4. Тверді інградієнти (компоненти) першої страви. *Гуща з борщу або супу.*

ГЎЩАВА, -и, *ж.*, *діал.* Гущавина.

ГУЩА́ВИНА, -и, *ж.* 1. Місце, де дерева або кущі ростуть дуже густо. // *чого.* Густі зарості чого-небудь. 2. Те саме, що **гу́ща** 1, 3.

ГУЩА́ВІНЬ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **гуща́вина** 1.

ГУЩАВНИ́К, -а́, *ч.* Густі зарості, гущавина.

ГУЩА́К, -а́, *ч.*, *рідко*. Те саме, що **гу́ща** 2.

ГУЩИКИ́, -ів, *мн.*, *зах.* Густий ліс, гущавина.

ГУЩИНА́, -и́, *ж.* 1. Те саме, що **гуща́вина** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **густота́**.

ГУЩОВИНА́, -и́, *ж.*, *заст.* Те саме, що **гуща́вина** 1.

ГХАРІА́Л, -а, *ч.* Те саме, що **гавіа́л**.

ГЮБНЕРИ́Т, -у, *ч.* Мангановий різновид вольфраміту.

ГЮЙС, -а, *ч.* 1. Морський прапор, якого піднімають на носу військових кораблів, що стоять на якорі; прапор приморських фортець. 2. Широкий комір на форменому одязі матроса.

ГЮЙСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **гюйс**.

ГЮРЗА́, -и́, *ж.* Велика отруйна змія завдовжки до 1,5 м сімейства гадюк, укус якої призводить до коагуляції крові.

ГЯЎР, -а, *ч.*, *заст.*, *зневажл.* У магометан – назва іновірця; "невірний пес".

Ґ ґ

Ґ, *невідм.*, *с.* П'ята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "ґ" (вимовляється "ґе").

ҐАБЕЛКО́ВИЙ, -а, -е. Виготовлений зі шкіри молоденького молочного телятка.

ҐАБЕ́ЛОК, -лка, *ч.* Шкіра молоденького молочного телятка.

ҐАБЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Ганьбити, паплюжити.

ҐАБЛИ́ЩЕ, -а, *с.* Держак до ґаблів.

ҐА́БЛІ, -ів, *мн.* 1. Вила з великою кількістю зубців, що мають заокруглення на кінцях (для навантаження картоплі тощо). 2. *діал.* Вила з трьома зубцями.

ҐА́ВА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **воро́на** 1. ** **ґав (ґа́ви) лови́ти**: а) нічого не робити; б) проминати яку-небудь нагоду; в) бути неуважним, неспритним. 2. *перен.*, *зневажл.* Неуважна, нерозторопна людина; роззява.

ҐАВЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа **ґа́ви** (у 1 знач.).

ҐАВЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ґавеня́**.

ҐАВЗУ́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Великий горщик.

ҐА́ВИН, -а, -е. Прикм. до **ґа́ва** 1. *Ґавине гніздо.*

ҐА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* ґа́влять; *недок.*, *розм.* Бути неуважним, нерозторопним; втрачати яку-небудь нагоду.

ҐА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* ґа́вляться; *недок.*, *діал.* Гаятися.

ҐАВОЛО́В, -а, *ч.*, *зневажл.* Про людину, яка ходить без діла, байдикує.

ҐА́ВРА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Лігво звіра; барліг. 2. *перен.*, *зневажл.* Рот.

ҐА́ВРАТИ, -аю, -аєш, *недок*, *зах.* Сильно кричати, волати.

ҐА́В'ЯЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **ґа́вин**.

ҐА́ҐАТИ, -аю, -аєш, **ҐАҐОТА́ТИ**, -ґочу́, -ґо́чеш, *недок.*, *зах.* Ґеґати, ґеґекати.

ҐАДЖА́ЛА, -и, *ж.*, *анат.*, *зах.* Кісточка (у 2 знач.).

ҐАДЖАЛА́ҐАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Говорити незрозумілою мовою.

ҐАДЖЕ́ЛО, -а, *с.*, *зах.* Дзиґа.

ҐАДЗУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *ент.*, *зах.* Гнойовик.

ҐАДОЛІНІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ґадоліній**.

ҐАДОЛІНІЙ, -я, *ч.* Gd. Хімічний елемент; рідкісноземельний метал сріблясто-білого кольору, належить до лантаноїдів. Матеріал регулювальних стрижнів у ядерних реакторах; оксид гадолінію використовується для протинейтронного захисту на підводних човнах.

ҐАДОЛІНІТ, -у, *ч.* Те саме, що **гадоліні́т**.

ҐАЗДА́, ґазди́, *ч.*, *зах.* Господар.

ҐАЗДИ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *зах.* Господарювати (про жінку).

ҐАЗДИ́НЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Пестл. до **ґазди́ня**.

ҐАЗДИ́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Господарка.

ҐАЗДІВКА, -и, *ж.*, *зах.* Господарство.

ҐАЗДІВНИЙ

ҐАЗДІВСТВО, -а, *с.*, *зах.* Господарство.

ҐАЗДІВСЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **ґазда́** і **ґаздівство**.

ҐАЗДОВИ́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Домовитий, хазяйновитий.

ҐАЗДУВА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Абстр. ім. до **ґаздува́ти**.

ҐАЗДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *зах.* Господарювати.

ҐА́ЙДА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Вівчарська сопілка. 2. Волинка, коза.

ҐАЙДА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Той, хто грає на ґайді (у 2 знач.).

ҐА́ЙДИЦЯ, -і, **ҐА́ЙДИЧКА**, -и, *ж.*, *зах.* Зменш. до **ґайда** 1, 2.

ҐА́ЙДИЧКА *див.* **ґа́йдиця**.

ҐАЙДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *зах.* Грати на ґайді (у 2 знач.).

ҐАЛАҐА́Н, -а, *ч.* 1. Головатий півень із голою шиєю. 2. *діал.* Поплавок на великій рибальській сіті. 3. *діал.* Старовинна мідна монета, а також мідна монета взагалі.

ҐАЛАМА́ҐАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *зах.* Говорити незрозумілою мовою. 2. *діал.* Верзти дурниці.

ҐАЛА́НКИ, -ів, *мн.*, *діал.* Підштаники, спідні.

ҐАЛАНЦІ, -ів, *мн.*, *діал.* Вузькі штани.

ҐАЛА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гала́т**.

ҐА́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Чорна гадюка.

ҐА́ЛІЙ, -ю, *ч.* Ga. Рідкісний сріблясто-білий м'який метал із низькою точкою плавлення.

ҐАНДЖ, -у, *ч. і ж.*, **ҐА́НДЖА**, -і, *ж.*, *діал. розм.* Те саме, що **ва́да** 1.

ҐА́НДЖА *див.* **ґандж**.

ҐА́НДЖИТИ, -джу, -джиш, *недок.* Те саме, що **ґанджува́ти**.

ҐАНДЖОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* З ґанджем, з дефектом.

ҐАНДЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Шукати, знаходити ґандж у кого-небудь.

ҐАНДЖУВА́ТИЙ, -а, -е. Із дефектами, вадами.

ҐАНДЗО́ЛЛЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *зах.* Лахміття, дрантя.

ҐА́НКИ, -ів, *мн.*, *рідко.* Те саме, що **ґа́нок**.

ҐА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ґа́нок**.

ҐА́НОК, -нку, *ч.* Прибудова з площадкою і східцями, а подекуди з покрівлею біля входу в будинок.

ҐА́НОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **ґа́нок**.

ҐАНЧ, -у, *ч.*, **ҐАНЧ**, -і, *ж.*, *зах.* Ґандж, вада (у 1 знач.).

ҐАНЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* 1. Визначати вади. 2. Мати ґандж, ваду (у 1 знач.).

ҐА́РА, -и, *ж.* 1. Паз, глибокий продовгуватий рівчачок для втулення дошок. 2. Віз зі скринею для возіння глини, піску і т. ін.

ҐА́РБАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *діал.* Порпатися.

ҐАРҐА́ЛА, -и, *ж.*, **ҐАРГА́ЛО**, -а, *с.*, *зах.* Горло (у 1 знач.).

ҐАРҐА́ЛО *див.* **ґарґа́ла**.

ҐАРҐА́ЧКИ, -чок, *мн.*, *зах.* Аґрус.

ҐАРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *зах.* Вартувати; сторожити.

ҐАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Той, що має пази.

ҐАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Робити пази

ҐАТУ́НОК, -нку, *ч.* 1. Сорт, розряд виробу за якістю. 2. Різновид культурної рослини, плоду та ін. щодо їх господарської цінності. 3. *тільки в род. в. з озн.*, *перен.* Взагалі різновид чого-небудь.

ҐА́ЦИК, -а, *ч.*, *зах.* Кажан.

ҐВА́ЗЯТИ, -яю, -яєш, *діал.* Робити щось (напр. фарбувати) недбало, без смаку.

ҐВАЛТ, -у, *ч.*, *розм.* 1. Сильний крик, галас. 2. *у знач. виг.* Виражає волання про допомогу; рятуйте! ** **на ґвалт би́ти (дзвони́ти** *і т. ін.*) – оповіщати про небезпеку, про необхідність допомоги; бити тривогу. **На ґвалт крича́ти** – криком сповіщати про небезпеку; кликати на допомогу. **На ґвалт** (*робити що-небудь*), *зах.* – у короткий строк, дуже швидко. 3. Насильство.

ҐВАЛТІ́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **ґвалто́вний**.

ҐВАЛТІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто ґвалтує (у 1, 3 знач.).

ҐВАЛТІ́ВНЕ. Присл. до **ґвалті́вний**.

ҐВАЛТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ґвалтува́ти**.

ҐВАЛТО́ВНЕ *див.* **ґвалто́вно**.

ҐВАЛТО́ВНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* 1. Який сповіщає про небезпеку, кличе на допомогу. 2. Швидкий, навальний, несподіваний.

ҐВАЛТО́ВНО, **ҐВАЛТО́ВНЕ**, *присл.*, *розм.*, *рідко.* 1. З сильним криком, галасом. 2. Застосовуючи силу; насильно. 3. Дуже швидко, негайно.

ҐВА́ЛТОМ, *присл.* 1. Силою, насильно. 2. *діал.* Разом, гуртом.

ҐВАЛТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ґвалтува́ти**.

ҐВАЛТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Змушувати силою до статевого акту. 2. *неперех.* Кричати, галасувати. 3. *неперех.* Шалено, несамовито гавкати; валувати. 4. *перех.* Виводити зі стану спокою; розбурхувати. // Дратувати (собак). 5. *неперех.* Бити на сполох.

ҐВАЛТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *рідко.* Тривожитися, збуджуватися.

ҐВЕР, -а, *ч.*, *зах.* Рушниця, гвинтівка.

ҐВИНТ, -а́, *ч.* Те саме, що **гвинт**.

ҐВИ́НТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **гвинт**.

ҐВИНТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **гвинт**.

ҐВИНТОКРИ́Л, -у, *ч.* Те саме, що **гелікопте́р**.

ҐВИНТОКРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ґвинтокрила.

ҐДА́НСЬКИЙ *і* **ГДА́НСЬКИЙ**, -а, -е. Прикм. до Ґданськ *і* Гданськ.

ҐДИ́РА, -и, *ч.*, *діал.* Буркотун, сердитий.

ҐЕ́БАТИ, аю, -аєш, *діал.* Ледве дихати.

ҐЕ́ВА́Л *див.* **ге́ва́л**.

ҐЕВЕ́ҐА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Роззява.

ҐЕ́ҐАВКА, -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Гоголь.

ҐЕҐА́ДЗИ, -а́дз, **ҐЕҐА́ЦЬКИ**, -цьок, **ҐЕҐА́УЗЬКИ**, -зьок, *мн.*, *зах.* Аґрус.

ҐЕ́ҐАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ґе́ґати** і звуки, утворювані цією дією.

ҐЕ́ҐАТИ, -ає, *недок.* Те саме, що **ґеґе́кати**.

ҐЕҐА́УЗЬКИ *див.* **ґеґа́дзи**.

ҐЕҐА́ЦЬКИ *див.* **ґеґа́дзи**.

ҐЕҐЕ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ґеґе́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ҐЕҐЕ́КАТИ, -ає, *недок.* Видавати звуки, властиві гусям.

ҐЕ́ҐНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **ґе́ґати**.

ҐЕҐОТА́ТИ, -о́че, *недок.* Підсил. до **ґе́ґати**.

ҐЕДЗ *див.* **ґедзь**.

ҐЕДЗА́, -и́, *ж.* Капшук для металевих грошей.

ҐЕ́ДЗАТИСЯ *і* **ҐЕ́ДЗКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. Збуджено бігати, стрибати від укусу ґедзя (про тварин). 2. *перен.*, *розм.* Капризувати, вередувати, упиратися.

ҐЕ́ДЗЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ґедзь**.

ҐЕ́ДЗИК, -а, *ч.* Зменш. до **ґедзь**. ** **ґе́дзика вки́нути** – сказати, зробити щось дратівливе, обурливе.

ҐЕДЗИ́ЛЛЯ, -я, *с.*, *діал.* Тирса, трачиння.

ҐЕ́ДЗКАТИСЯ *див.* **ҐЕ́ДЗАТИСЯ**.

ҐЕДЗУ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* Уміння, здібність, хист.

ҐЕДЗЬ, -я, **ҐЕДЗ**, -а, *ч.* Велика муха, що живиться кров'ю тварин і соком рослин. ** **ґедзь укуси́в**, *кого* – про людину, яка нервує, у якої поганий настрій.

ҐЕ́ЛҐАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ґе́лґати** і звуки, утворювані цією дією. 2. *перен.* Голосна, нерозбірлива, незрозуміла розмова; галас, гомін.

ҐЕ́ЛҐАТИ, -ає, *недок.* Те саме, що **ґеґе́кати**.

ҐЕ́ЛҐІТ, -ґоту, *ч.* Те саме, що **ґе́лґання**.

ҐЕ́ЛҐНУТИ, -не. Однокр. до **ґе́лґати**.

ҐЕЛҐОТА́ННЯ, -я, *с.* Абстр. ім. до **ґелґота́ти**.

ҐЕЛҐОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, **ҐЕЛҐОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Підсил. до **ґелґати**. 2. *перен.*, *розм.* Голосно, нерозбірливо, незрозуміло розмовляти; галасувати.

ҐЕЛҐОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ґелґоті́ти**.

ҐЕЛҐОТІ́ТИ *див.* **ґелґота́ти**.

ҐЕЛҐОТУ́Н, -а́, *ч.* Який ґелґоче.

ҐЕЛҐОТУ́ХА, -и. Жін. до **ґелґоту́н**.

ҐЕЛЕВА́Ч, -а́, *ч.*, *зах.* Черевань, товстун.

ҐЕ́ЛЕВО, -а, *с.*, *зах.* Черево.
ҐЕЛЕ́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Барильце.
ҐЕ́ЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Гуля, пухлина.
ҐЕЛКОТА́ТИ, -о́че, *недок.* Те саме, що **ґелґота́ти** 1.
ҐЕЛЮ́Х, -а́, *ч.*, *зах.* 1. Нутрощі, тельбухи. 2. Черево. 3. Черевань.
ҐЕ́МБА, -и, *ж.*, *лайл.*, *діал.* Губа.
ҐЕ́МБЕЛЬ, -беля, *ч.*, *діал.* Кінець.
ҐЕРҐА́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Горло (у 1 знач.).
ҐЕРҐЕ́ЛІ, -ів, *мн.*, *діал.* Порода великих гусей.
ҐЕРҐЕ́ЦЬКИ, -цьок, *мн.*, *зах.* Аґрус.
ҐЕРҐЕ́ЧНИК, -а, *ч.*, *зах.* Кущ аґрусу.
ҐЕ́РҐІТ, -готу, *ч.* Те саме, що **ґерґота́ння, ґерґоті́ння**.
ҐЕ́РҐНУТИ, -не. Однокр. до **ґеорґота́ти**.
ҐЕРҐОТА́ННЯ, ҐЕРҐОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ґерґота́ти, ґерґоті́ти**.
ҐЕРҐОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, **ҐЕРҐОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Те саме, що **ґелґота́ти, ґелґоті́ти**. 2. Те саме, що **скреґота́ти, скреґоті́ти**.
ҐЕРҐОТІ́ННЯ *див.* **ґерґота́ння**.
ҐЕРҐОТІ́ТИ *див.* **ґерґота́ти**.
ҐЕРДА́Н, -а, *ч.*, *діал.* Шерстяна стьожка або ажурний комірець із бісеру, якими в Галичині, на Буковині та в Закарпатті жінки прикрашають шию або голову, а чоловіки – капелюхи.
ҐЕРДА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Те саме, що **ґерда́н**.
ҐЕРДА́НИК, -а, *ч.* Зменш. до **ґерда́н**.
ҐЕРЕ́ҐА, -и, *ж.*, *зах.* Дзиґа.
ҐЕРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш. Те саме, що **ґерґоті́ти**.
ҐЕРКОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ґерґота́ння**.
ҐЕРЛИ́ҐА *див.* **ҐИРЛИ́ҐА**.
ҐЕРМА́Н, -у, *ч.* Отруйний горючий газ.
ҐЕРМА́НІЙ, -ю, *ч.*, *хім.* Ge. Ламкий сріблясто-сірий метал, що використовується як напівпровідник у різних приладах.
ҐЕ́ТЕБОРЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ґетеборг.
ҐЕТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; жовто-бурі, темно-бурі або чорні голчасті кристали з алмазним блиском.
ҐЕШЕ́ФТ, -а, *ч.*, *зневажл.* Спекулятивна, вигідна угода. // Вигода, бариш, зиск.
ҐЗИМС, -у, *ч.* Те саме, що **гзимс**.
ҐЗИ́МСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ґзимс**.
ҐЗУНС, -у, *ч.*, *діал.* Глузд.
ҐИВТ, -а, *ч.*, *зах.* Ковток.
ҐИВТА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **ґивта́ти**.
ҐИВТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *зах.* Ковтати.
ҐИВТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *зах.* Однокр. до **ґивта́ти**.
ҐИ́ҐНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *вульг.* Загинути, вмерти.
ҐИЛИВКА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Пузатий.
ҐИРҐА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Горло (у 1 знач.).
ҐИРД, -у, *ч.*, *діал.* Частина овечої отари.
ҐИРЛА́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Горло (у 1 знач.).
ҐИРЛИ́ҐА, *рідко* **ҐЕРЛИ́ҐА**, -и, *ж.* Ціпок, часто загнутий на кінці, яким користуються пастухи, старі люди і т. ін.
ҐІБРАЛТА́РСЬКИЙ *і* **ГІБРАЛТА́РСЬКИЙ**, -а, -е. Прикм. до Ґібралтар *і* Гібралтар.
ҐІБ, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Сорокопуд.
ҐЛЕЄУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення ґлею.
ҐЛЕЙ, -ю, *ч.* Загуслий сік, що виступає на стовбурах деяких фруктових дерев (вишні, черешні, сливи та ін.).
ҐЛЕЙО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ґлей**.
ҐЛІ́ТНО, *присл.*, *заст.* Тісно.
ҐЛІЦИ́НІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **бери́лій**.
ҐЛО́ТА, -и, *ж.*, *заст.* Штовханина, тіснява, давка, шарпанина.
ҐЛЬО́ҐАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Ковтати, не жуючи.
ҐЛЯ́ҐАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, **ҐЛЯ́ҐАНКА**, -и, *ж.*, *діал.* Солодкий сир.
ҐЛЯ́ҐАНИЙ, -а, -е, *діал.* Заквашений сичугом.
ҐЛЯ́ҐАНКА *див.* **ґля́ґанець**.
ҐЛЯ́ҐАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **ґля́ґати**.
ҐЛЯ́ҐАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Робити сир.
ҐНИП, -а, *ч.*, *діал.* Короткий шевський ніж.
ҐНІТ, ґнота́, *ч.* 1. Стрічка або шнур, що використовується для горіння у деяких освітлювальних та нагрівальних приладах (гасових лампах, керогазах, свічках та ін.), для змащування чого-небудь і т. ін. // Горючий шнур для запалювання чого-небудь, проведення вибухів, а також для передачі вогню на відстань. 2. Бікфордів шнур (*див.* **шнур** 3).
ҐНО́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **ґніт**.
ҐНОТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ґніт**. // Який діє за допомогою ґнота; з ґнотом.
ҐНО́ТТЯ, -я, *с.*, *діал.* Дрантя, лахміття.
ҐО́ВДА, -и, *ж.*, *діал.* Голова, макітра.
ҐО́ВДЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ґо́вда**.
ҐО́ҐЕЛЬ-МО́ҐЕЛЬ, ҐО́ҐОЛЬ-МО́ҐОЛЬ, -ю, *ч.* Сирий жовток яйця, стертий з цукром.
ҐОҐО́ДЗА, -и, *ж.*, *діал.* Ягода брусниці.
ҐО́ҐОЛЬ-МО́ҐОЛЬ *див.* **ґо́ґель-мо́ґель**.
ҐОНДЗО́ЛЯ, -і, *ж.* Наріст на обличчі.
ҐО́НОТ, -у, *ч.*, *зах.* Ґонт.
ҐОНТ, -у, *ч.*, **ҐО́НТА**, -и, *ж.* Покрівельний матері-ал у вигляді тонких дощечок.
ҐО́НТА *див.* **ґонт**.
ҐОНТА́ЛЬ, -я́, *ч.* Залізний цвях, яким прибивають ґонт.
ҐОНТА́Р, -я́, *ч.* Той, хто виготовляє ґонт (ґонту). // Той, хто покриває дах ґонтом (ґонтою).
ҐОНТИ́НА, -и, *ж.* Окрема тонка дощечка для покриття хати ґонтом.
ҐО́НТОВИЙ, -а, -е. Зробл. з ґонту (з ґонти).
ҐО́НТЯ, -я, *с.*, *діал.* Ґонт (ґонга).
ҐОНТЯНИ́ЦЯ, -і, **ҐОНТЯ́РКА**, -и, *ж.*, *зах.* Ялина, що годиться для ґонту.
ҐОНТЯ́РКА *див.* **ґонтяни́ця**.
ҐОРҐО́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Сук.
ҐОРҐОЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Сукуватий.
ҐОРҐОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, **ҐОРҐОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш. Те саме, що **ґерґота́ти, ґерґоті́ти**.
ҐОРҐОТІ́ТИ *див.* **ґорґота́ти**.
ҐО́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* Самка глухаря.
ҐОТЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ґотландія.
ҐО́ТУР, -а, *ч.*, *зах.* Глухар.
ҐРА́ЖДА, -и, *ж.*, *діал.* Садиба.
ҐРАНА́ДСЬКИЙ *і* **ГРАНА́ДСЬКИЙ**, -а, -е. Прикм. до Ґранада *і* Гранада.
ҐРА́СА, -и, *ж.*, *діал.* Сапка.
ҐРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ґрасува́ти**.
ҐРАСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **ґрасува́ння**.
ҐРАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ґрасува́ти**.
ҐРАСУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* 1. Виструґувати, розчищати (стежки і т. ін.). 2. Витоптувати.
ҐРА́ТИ, ґрат, *мн.* Переплетення металевих (зрідка дерев'яних) прутів, штаб і т. ін., що використовується для загорожі. ** **Садйти за ґра́ти** – садити у в'язницю, ув'язнювати.
ҐРА́ТКА, -и, *ж.*, *фіз.*, *хім.* Кристалічна решітка.
ҐРА́ТКИ, -ток, *мн.* Зменш. до **ґра́ти**.
ҐРАТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ґра́тка**.
ҐРАТНИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ґра́тниця**.
ҐРА́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ґра́тка**.
ҐРАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ґратча́стий** 2.
ҐРА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ґра́ти**.
ҐРАТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Вмонтовувати ґрати.
ҐРАТУЛЮВА́ТИ, -лю́ю, -лю́єш, *недок.*, *кому*, *зах.* Вітати, поздоровляти.
ҐРАТУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **ґратуля́ція**.
ҐРАТУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Дія, за знач. **ґратулюва́ти**.
ҐРАТЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який нагадує собою ґрати; зробл. у вигляді ґрат. 2. З ґратами.
ҐРЕНЛА́НДСЬКИЙ *і* **ГРЕНЛА́НДСЬКИЙ**, -а, -е. Прикм. до Ґренландія *і* Гренландія.
ҐРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Шанобливо ввічливий у поводженні з людьми; чемний. // Який виражає шанобливість, увічливість.
ҐРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ґре́чний**.
ҐРЕ́ЧНО. Присл. до **ґре́чний**.
ҐРИНДЖО́ЛИ, -джо́л, *мн.* Низькі й широкі сани з боками, що розширяються від передка. // Маленькі дитячі сани.
ҐРИНДЖОЛЯ́ТА, -ля́т, *мн.* Зменш.-пестл. до **ґринджо́ли**.
ҐРИПС, -у, *ч.*, *зах.* Таємна записка, що закладалася у спеціальну схованку або передавалася із рук у руки за призначенням.
ҐРО́НО, -а, *с.* Те саме, що **гро́но**.
ҐРУ́ЗЛО, -а, *с.*, *зах.* Грудка, жмут, клубок.
ҐРУ́ЛИНА, -и, *ж.*, *зах.* Картопляне бадилля.
ҐРУ́ЛИСЬКО, -а, *с.*, *зах.* Місце, де росте картопля.
ҐРУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Картопля.
ҐРУЛЯ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Бадилля картоплі.
ҐРУ́НИК *див.* **ґрунь**.
ҐРУНТ, -у, *ч.* 1. Верхній шар земної кори, придатний для життя рослин. // Верхній шар землі щодо його складу. ** **зона́льний ґрунт** – ґрунт, що сформувався в межах певної кліматичної зони. 2. Морське, річкове і т. ін. дно. 3. *заст.* Земельний наділ. // Двір з усіма прилеглими будівлями, угіддями. 4. *перен.* Те, що становить основу чогонебудь, є вихідним матеріалом для створення, виникнення чогось.
ҐРУНТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ґрунт** 1, 3.
ҐРУНТІ́ВКА, -и, *ж.*, *заст.* Садиба, обійстя.
ҐРУНТІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Ідеалістичний напрям російської суспільно-філософської думки 60-х рр. 19 ст., представники якого вважали основою і формою соціального та ідейного розвитку Росії "національний ґрунт".
ҐРУНТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ґрунт** 1. // Стос. до ґрунту. *Ґрунтові води. Ґрунтова дорога.* ** **ґрунтови́й про́філь** – вертикальний розріз ґрунту від поверхні до материнської породи, що складається з ґрунтових горизонтів і підгоризонтів. **ґрунтови́й ро́зчин** – рідка частина ґрунту; вода з розчиненими газами, мінеральними та органічними речовинами. **ґрунтові́ горизо́нти** – шари, які формуються в результаті природного розчленування ґрунту в процесі його розвитку. **ґрунтові́ ка́рти** – карти, що відображають розміщення ґрунтів, а також механічний склад ґрунтів і ґрунтоутворювальні породи.
ҐРУНТОВИРІ́ВНЮВАЧ, -а, *ч.* Машина для вирівнювання ґрунту.
ҐРУНТОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **ґрунті́вка**.
ҐРУНТО́ВКА, -и, *ж.*, *жив.*, *спец.* 1. Перший нижній шар фарби на полотні картини, на предметі, що є основою, на яку наносять інші фарби під час малювання або фарбування. // Речовина, якою покривають полотно картини або предмет, підготовляючи їх до фарбування. 2. *розм.* Ґрунтова дорога.
ҐРУНТО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який характеризується повнотою, глибиною, вичерпністю. 2. Який стосується корінних, основних питань.
ҐРУНТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ґрунто́вний**.
ҐРУНТО́ВНО. Присл. до **ґрунто́вний**.
ҐРУНТОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Призначений для перевезення ґрунту.
ҐРУНТОВТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **ґрунтосто́млення**.
ҐРУНТОЗАБІ́РНИЙ, -а́, -е́. Призначений для узяття (забору) зразків ґрунту. *Ґрунтозабірний механізм.*
ҐРУНТОЗАХИ́СНИЙ, -а́, -е́. Який захищає ґрунт від несприятливих впливів (пересихання, вимерзання, заболочування і т. ін.).
ҐРУНТОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із ґрунтознавства.
ҐРУНТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про ґрунти, їх склад, властивості, походження, розвиток, географічне поширення, раціональне використання.
ҐРУНТОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **ґрунтозна́вство** і **ґрунтозна́вець**.
ҐРУНТОМАТЕРІА́ЛИ, -ів, *мн.* Будівельні безвипальні матеріали з глинистих ґрунтів (глин, суглинків, супісків). Застосовують у дорожньому, гідротехнічному, аеродромному, сільському та ін. будівництві.
ҐРУНТООБРО́БНИЙ, -а, -е. Який служить для обробітку ґрунту.
ҐРУНТОПІДПУ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя для підпушування ґрунту.
ҐРУНТОПОГЛИ́БЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для проведення поглибленої оранки, пов'язаний з нею.
ҐРУНТОПОГЛИ́БЛЮВАЧ, -а, *ч.* Додатковий робочий орган плуга, признач. для поглиблення орного шару ґрунту без вивертання наверх нижнього його пласта.
ҐРУНТОРОЗПУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **ґрунторозпу́шування**.
ҐРУНТОРОЗПУ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для розпушення ґрунту.
ҐРУНТОРОЗПУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Процес розпушування ґрунту.
ҐРУНТОРОЗПУ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Машина для розпушування ґрунту.
ҐРУНТОСТО́МЛЕННЯ, -я, *ж.* Погіршення фізичних, хімічних та біологічних властивостей ґрунту, що призводить до різкого зниження врожаїв культурних рослин.
ҐРУНТОТВО́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ґрунтоутво́рювальний**.
ҐРУНТОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес розвитку ґрунту і його основної ознаки – родючості.
ҐРУНТОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ґрунтоутворення.
ҐРУНТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для ґрунтування.
ҐРУНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ґрунтува́ти** і **ґрунтува́тися**.
ҐРУНТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* 1. Стверджувати що-небудь переконливими доказами. 2. Покривати ґрунтовкою полотно, признач. для живопису, або якусь поверхню, що готується для фарбування та нанесення якої-небудь речовини.
ҐРУНТУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок.* 1. Спиратися на щось у своїх думках, рішеннях, діях і т. ін.; мати щось за основу. 2. Пас. до **ґрунтува́ти** 2.
ҐРУНЬ, -я *і* **ҐРУ́НИК**, -а, *ч.*, *зах.* Вершина гори.
ҐУ́ҐЛЯ, -і, *ж.* 1. *зах.* Різновид гуцульського верхнього чоловічого і жіночого одягу з білого сукна. 2. Ґуля.
ҐУДЗ *див.* **ґудзь**.
ҐУ́ДЗИК, -а, *ч.* 1. Предмет, перев. круглої форми, що служить застібкою в одязі або використовується як прикраса. 2. Рухома частина приладу, інструмента і т. ін., що в разі натискування здатна приводити в дію їхні механізми; кнопка. 3. *діал.* Ґуля.
ҐУДЗИКА́Р, -я́, *ч.* Той, хто виготовляє або продає ґудзики.
ҐУДЗИКА́РКА, -и. Жін. до **ґудзика́р**.
ҐУДЗИКА́РСТВО, -а, *с.* Виготовлення або продаж ґудзиків.
ҐУДЗИКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ґудзикарства.
ҐУ́ДЗИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ґу́дзик** 1. // Який виготовляє ґудзики (у 1 знач.). *Ґудзикова фабрика.*
ҐУДЗИКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи подібний до ґудзика.
ҐУ́ДЗИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **ґу́дзик**.
ҐУДЗО́ЛА, -и, *ж.*, *зах.* Картопля.
ҐУДЗУВА́ТИЙ, -а, -е. Нерівний, з ґулями, з вузлами.
ҐУДЗЬ, -я, **ҐУДЗ**, -а, *ч.*, *діал.* 1. Ґудзик (у 1 знач.). 2. Ґуля. 3. Вузол на мотузку, шнурку, нитці.
ҐУЗ, -а, *ч.*, *зах.* Вузол (на нитці чи вірьовці).
ҐУ́ЗВА, -и, *ж.*, *зах.* Ґуля.
ҐУ́ЗИЙ, -а, -е, *зах.* Куций.
ҐУЗУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Кругла ґуля.
ҐУ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Безрогий.
ҐУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **ґу́ля**.
ҐУ́ЛЯ, -і, *ж.* Заокруглена опуклість, наріст на тілі людини або тварини від запалення, удару і т. ін.
ҐУЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Який має ґулі; з ґулями.
ҐУ́НЯ, -і, *ж.* Накидка з овечої шкури.
ҐУРА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Робітник ґуральні; винокур.
ҐУРА́ЛЬНИЦТВО, -а, *с.*, *заст.* Виробництво спирту, горілки з цукристих і крохмалистих речовин. // Галузь господарства, що займається виробництвом спирту, горілки; винокуріння.
ҐУРА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Спиртово-горілчаний завод; винокурня.
ҐУРҐУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Сук.
ҐУШ, -а, *ч.*, *зах.* 1. Ґуля на тілі. 2. Зоб.
ҐУШУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Вкритий ґулями (про тіло). 2. Зобатий.

Дд

Д, *невідм.*, *с.* Шоста літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "д" (вимовляється "де").

ДАБА́, -и́, *ж.* Бавовняна тканина різних кольорів.

ДА́ВА, -и, *ж.*, *діал.* Епідемічна хвороба горла (перев. дифтерит).

ДАВА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **дава́льник**.

ДАВА́ЛЬНИЙ: ** **Дава́льний відмі́нок**, *грам.* – відмінок, який відповідає на питання: кому? чому?

ДАВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто дає що-небудь.

ДАВА́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е: ** **Дава́льницька сировина́** – сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, енергоносії, ввезені на митну територію країни іноземним замовником для переробки в готову продукцію і подальшого її повернення замовнику. **Дава́льницькі това́ри** – товари, що їх тимчасово ввозять з-за кордону.

ДАВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **дава́льник**.

ДА́ВАНИ, -ів, *мн.*, *зах.* Місце, де складають сіно і годують ним худобу.

ДА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дава́ти**.

ДА́ВАНКА, -и, *ж.*, *с. г.* Добова або разова порція корму.

ДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дава́ти 1 – 3, 6.**

ДАВА́ТИ, даю́, дає́ш; *мин. ч.* дава́в, дава́ла, дава́ло; *наказ. сп.* дава́й; *недок.*, **ДА́ТИ**, дам, даси́, дасть; дамо́, дасте́, даду́ть; *мин. ч.* дав, дала́, дало́; *наказ. сп.* дай; *док.* 1. *перех.* Передавати від однієї особи до іншої. // Надавати в чиєсь користування. // Платити, виплачувати. // Повідомляти, передавати (адресу, телефон). // Пропонувати, звільняти (місце). 2. *перех.* Дарувати що-небудь. // Присвоювати звання; нагороджувати. // *перен.* Наділяти чим-небудь. ** **не дай, Бог (Бо́же)** – уживається за небажання, заперечення чого-небудь. 3. *перех.* Покладати на кого-небудь виконання чогось. 4. *по чому, в що і без додатка, неперех.*, *фам.* Бити, вдаряти. // *безос. Давати стусана.* 5. *перех.*, *розм.* Визначати вік (на вигляд). // Згоджуватися платити за певною ціною; визначати, встановлювати ціну. 6. *перех.*, *у сполуч. з ім.* с н і д а н о к, о б і д і т. ін. Улаштовувати, організовувати, запросивши гостей. // *у сполуч. з ім.* к о н ц е р т, в и с т а в а і т. ін. Виступати перед публікою (з концертом, виставою і т. ін.). 7. *перех.* Приносити як наслідок чого-небудь, винагороду за що-небудь. 8. *перех.* Виявлятися як наслідок якого-небудь стану або дії (про появу чого-небудь у чомусь). 9. *перех.* У сполуч. з багатьма іменниками, перев. дієслівного походження, означає дію, зміст якої визначається значенням відповідного іменника. // У сполуч. з деякими іменниками означає р о б и т и, з р о б и т и, з д і й с н ю в а т и, з д і й с н и т и. 10. *з інфін.*, *неперех.* Дозволяти, надавати можливість що-небудь робити. 11. *неперех.*, *наказ. сп.* дава́й, дава́йте *з інфін.*, *недок.*, *неперех. або з дієсл.* 1 *ос. одн. і мн. майб. ч.*, *розм.* Виражає заклик до спільної дії. // *наказ. сп.* дава́й, дава́йте. Виражає заклик або наказ до дії, звернений до інших. 12. *наказ. сп.* дава́й *з інфін.*, *недок.*, *неперех.*, *розм.* Уживається у знач.: п о ч а в, с т а в е н е р г і й н о р о б и т и щ о - н е б у д ь. 13. *неперех.*, *наказ. сп.* дай *з дієсл.* 1 *ос. одн. майб. ч. у знач. спонук. част.*, *неперех.*, *розм.* Виражає власну готовність до якої-небудь дії, спонукання робити що-небудь. ** **Дава́ти зна́ти** – повідомляти. **Дава́ти зрозумі́ти** – робити зрозумілим. **Дава́ти лад** *у чому і без додатка* – наводити, забезпечувати лад, порядок у чому-небудь; порядкувати. **Дава́ти поча́ток** *чому* – бути першоосновою, джерелом чого. **Дава́ти себе́ зна́ти** – бути відчутним. **Дава́ти сло́во**: а) надавати можливість виступити на зборах; б) обіцяти що-небудь комусь. **Дава́ти собі́ ра́ду** *з чим і без додатка* – впоратися з чим-небудь самостійно. **Я тобі́ дам !** – уживається як погроза.

ДАВА́ТИСЯ, даю́ся, дає́шся; *мин. ч.* дава́вся, дава́лася, -лося; *наказ. сп.* дава́йся; *недок.*, **ДА́ТИСЯ**, да́мся, даси́ся, да́сться; дамо́ся, дасте́ся, даду́ться; *мин. ч.* да́вся, дала́ся, дало́ся; *наказ. сп.* да́йся; *док.* 1. *звичайно із запереч.*, *розм.* Дозволяти зробити що-небудь із собою. // *перен.* Піддаватися впливові, дії чого-небудь. ** **Дава́тися взнаки́** – давати себе знати, відчути; залишати про себе пам'ять чим-небудь прикрим, неприємним. 2. (1 *і* 2 *ос. не вживаються*) *кому.* Виявлятися яким-небудь для здійснення, подолання, переборення. // Бути легким, приступним для розуміння, засвоєння і т. ін. 3. (1 *і* 2 *ос. не вживаються*), *тільки док.*, *мин. ч.*, *кому.* Стати предметом особливої уваги, інтересу. 4. *тільки недок.* Пас. до **дава́ти 1 – 3, 6, 9.**

ДАВА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто дає що-небудь.

ДАВЕНЕО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз птахів.

ДАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *рідко.* Той, хто щось дає, подає.

ДАВИ́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Те саме, що **прес 1**.

ДАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до видавлювання соку (з фруктів, овочів). // Признач. для вичавлювання соку (з фруктів, овочів).

ДАВИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто вичавлює сік.

ДАВИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **дави́льник**.

ДАВИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* 1. Двір або приміщення з відповідним устаткуванням для вичавлювання соку (з фруктів, овочів). 2. Устаткування, прес для вичавлювання соку (з фруктів, овочів).

ДАВИ́ЛЬЦЯ, -ів, *мн.* Інструмент для роздавлювання горіхів.

ДАВИ́НА, -и, *ж.*, *ж.*, *зах.* Давнина.

ДАВИ́ТИ, давлю́, да́виш; *мн.* да́влять; *недок.* 1. *перех. і на кого – що, у що.* Налягати своєю вагою; натискати. 2. *перех.*, *перен.* Чинити утиски; гнобити. // Гнітити (про почуття, настрій). // Пересилювати що-небудь у собі; приглушувати. 3. *перех. і неперех.* З силою натискати; стискати, тиснути. // *безос.* Про почуття болю, стискання (у грудях, серці, голові). 4. *перех.* Розплющуючи, нищити (комах та інших дрібних істот). // Навалившись, ударом калічити, вбивати. 5. *перех. і без додатка*, *розм.* Умертвляти, стискаючи горло; душити. 6. *перех.* Те саме, що **чави́ти**. 7. *перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Морозити, заморожувати.

ДАВИ́ТИСЯ, давлю́ся, да́вишся; *мн.* да́вляться; *недок.* 1. *чим і без додатка.* Забивати собі горло великим шматком їжі. // Задихатися, душитися (від нападу кашлю, сліз і т. ін.). 2. *перен.* Їсти що-небудь малопоживне, одноманітне. 3. *розм.* Позбавляти себе життя удушенням. // *тільки наказ. сп.*, *вульг.* Уживається як лайливе побажання. 4. *тільки недок.* Пас. до **дави́ти 4 – 6.**

ДА́ВІ, *присл.*, *зах.* Сьогодні зранку.

ДА́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Штовханина і тиск у натовпі.

ДАВКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **давлю́чий**.

ДАВКОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **да́вка**.

ДА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дави́ти 1.**

ДАВЛУ́РІ, *невідм*, *ч.* Грузинський груповий народний танець.

ДАВЛЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який давить. 2. Який важко проковтнути (про їжу).

ДА́ВЛЯЧИ. Дієприсл. до **дави́ти**.

ДА́ВМА: ** **Да́вма дави́ти** – давити з великою силою.

ДАВНЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Дуже давній, архаїчний.

ДАВНЕКОЛИ́ШНІЙ, -я, -є, *арх.* Давноминулий, задавнений.

ДАВНЕНЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *діал.* Надзвичайно старий.

ДАВНЕ́ННИЙ, -а, -е. Дуже давній.

ДАВНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш. до **да́вній 1.**

ДАВНЕ́НЬКО. Присл. до **давне́нький**.

ДАВНИ́М-ДАВНО́, *присл.*, *розм.* Дуже давно.

ДАВНИНА́, -и́, *ж.* 1. Давноминулі часи. // Те, що стосується далекого минулого, що пригадується з минулого. 2. Довгочасне існування чого-небудь.

ДАВНИ́ТИ(СЯ), -ню́(ся), -ни́ш(ся), *недок.* Робити(ся) давнім, здавнювати(ся).

ДА́ВНІЙ, -я, -є. 1. Який давно минув; колишній. // Який застарів. ** **З да́вніх-даве́н** – з давнього часу, з давніх часів; здавна. // *у знач. ім.* **да́вне**, -нього, *с.* Минуле. 2. Який існує вже багато часу; старий. // Здавна добре відомий; стародавній. 3. *розм.* Непридатний для споживання; несвіжий.

ДАВНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **да́вній**.

ДАВНІ́СІНЬКО. Присл. до **давні́сінький**.

ДА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Велика часова віддаленість виникнення, здійснення чого-небудь; давноминулі часи. ** **Да́вність набуття́** – факт тривалого володіння майном, який за певних умов є основою для набуття права власності на це майно. **Позо́вна да́вність** – строк для захисту права судом, арбітражем або третейським судом. 2. Довгочасне існування; застарілість. // Час, протягом якого зберігається що-небудь. ** **За да́вністю (ро́ків, літ** *і т. ін.*) – з причини великої віддаленості в часі. 3. *юр.* Термін, протягом або після якого втрачається або набувається право на що-небудь.

ДАВНІ́Ш, *присл.* Те саме, що **давні́ше**.

ДАВНІ́ШЕ. Присл. до **давні́ший**.

ДАВНІ́ШИЙ, -а, -е. Більш давній.

ДАВНІ́ШНІЙ, -я, -є. Те саме, що **да́вній 1 – 3.**

ДАВНО́, *присл.* 1. У далекому минулому, багато років тому. 2. Протягом тривалого часу; здавна. // Деякий час тому. // Протягом якогось відтинка часу і дотепер; довгий час, довго. ** **Да́вно б так** – саме так треба було; добре, так.

ДАВНОЗВІ́СНИЙ, -а, -е. Відомий з давніх часів.

ДАВНОМИНУ́ЛИЙ, -а, -е. Який давно минув, пройшов і т. ін. // *у знач. ім.* **давноминуле**, -лого, *с.* Давні часи; давнина. ** **Давноминулий час**, *грам.* – дієслівна форма минулого часу, яка виражає дію, що передувала іншій минулій дії.

ДАВНООЧІ́КУВАНИЙ, -а, -е. Якого давно чекали, ждали (чекають, ждуть).

ДАВНЬОГРЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Стародавньої Греції (античних часів). ** **Давньогре́цькі лади́**, *муз.* – система мелодичних ладів у музиці античної Греції.

ДАВНЬОРИ́МСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Стародавнього Риму.

ДАВНЬОРУ́СЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **староруський**.

ДАВНЬОУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **староукраїнський**.

ДАВНЯ́ШНІЙ, -я, -є, *діал.* Давнішній.

ДА́ВУС, -а, *ч.* Назва рабів у римських комедіях.

ДАВУ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Терпкий (у 1 знач.). 2. Ядучий.

ДАВУ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Терпкий фрукт.

ДАВУЧКИ́Й, -а́, -е́, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **давки́й**.

ДАГ, -а, *ч.* Гірське пасмо.

ДА́ГА, -и, *ж.* У Західній Європі за середньовіччя – назва короткої шаблі для рукопашного бою.

ДАГЕРОТИ́П, *ч.*, *іст.* 1. *род.* -у. Те саме, що **дагеротипія**. 2. *род.* -а. Знімок, зроблений способом, винайденим французьким вченим Дагером.
ДАГЕРОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Спосіб отримання зображення предметів на металевій пластинці, покритій йодистим сріблом; фотографія.
ДАГЕРОТИ́ПНИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до **дагеротипії**.
ДАГЕСТА́НЕЦЬ *див.* **дагеста́нці**.
ДАГЕСТА́НКА *див.* **дагеста́нці**.
ДАГЕСТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дагеста́нці** і Дагестан.
ДАГЕСТА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **дагеста́нець**, -нця, *ч.*; **дагеста́нка**, -и, *ж.*). Корінне населення Дагестану.
ДАГМА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Біла туніка римських імператорів. 2. Церковний одяг католицьких священиків. 3. Коронаційний одяг візантійських і германських імператорів.
ДАГОМЕ́ЄЦЬ, -е́йця, *ч.* Житель Дагомеї.
ДАГОМЕ́ЙКА, -и, *ж.* Жителька Дагомеї.
ДАГОМЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Дагомея.
ДА́ГУСА, -и, *ж.* Посухостійка злакова рослина типу проса, вивезена з Індії.
ДАГУШУ́, *невідм.*, *с.* Китайське музично-оповідальне видовище.
ДА́ДА, -и, *ч.* У індусів – старший брат.
ДАДАЇ́ЗМ, -у, *ч.* Формалістична течія в літературі й образотворчому мистецтві Західної Європи 10 – 20-х рр. 20 ст.
ДАДАЇ́СТ, -а, *ч.* Послідовник дадаїзму.
ДАДАЇ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дадаї́зм**, **дадаї́ст**.
ДАДА́КАТИ, -а́каю, -а́каєш, *недок.*, *зах.* 1. Базікати. 2. Гелготати.
ДАДА́КАЧ, -а, *ч.*, *зах.* Базікало.
ДА́ДЕ, *присл.*, *зах.* Де-небудь.
ДАДЕ́КОЙ, **ДАДЕ́КОЛИ**, *присл.*, *зах.* Інколи.
ДАДЕ́КОЛИ *див.* **даде́кой**.
ДА́ЄДЕН, -дна, *займ.*, *зах.* Хто-небудь.
ДА́ЖБОГ, -а, *ч.* У стародавніх слов'ян-язичників – бог Сонця, покровитель родючості, природи, джерело світла і тепла.
ДАЗИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, що показує густоту розподілу певних елементів або явищ (населення, шляхів сполучення, національного доходу тощо).
ДАЇ́РІ, *невідм.*, *ч.* Титул японського імператора.
ДА́ЙВЕР, -а, *ч.* Людина, яка займається дайвінгом.
ДА́ЙВІНГ, -у, *ч.* Підводне плавання.
ДА́ЙДЖЕСТ, -у, *ч.* Друковане видання (журнали, газети), що передруковує найбільш цікаві публікації в повному або скороченому вигляді. // Про теле- або радіопередачу, що повторює найбільш цікаві записи із загальною тематикою.
ДА́ЙКА, **ДЕ́ЙКА**, -и, *ж.* Пластоподібне магматичне тіло, обмежене більш-менш паралельними площинами.
ДА́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **да́йка**.
ДАЙМ, -а, *ч.* Розмінна монета США – $^1/_{10}$ долара, 10 центів.
ДАЙМЬО́, *невідм.* Можновладні князі у феодальній Японії.
ДА́ЙНА, -и, *ж.* Назва різних видів литовських народних пісень.
ДА́ЙНЕЛ, -у, *ч.* Назва в США різновиду синтетичного волокна з поліакрилонітрилу.
ДА́ЙРА, -и, *ж.* Грузинський ударний інструмент типу бубна.
ДА́ЙРЕ, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **да́йра**.
ДАЙХАРДІ́ВЦІ, -ів, *мн.* Прізвисько найзатятішої частини англійської партії консерваторів; твердолобі.
ДАК[1], *спол.*, *діал.* Так.
ДАК[2] *див.* **да́ки**.
ДАКАМЕРО́Н, -а, *ч.* 1. Збірка окремих літературних чи музичних творів. 2. Збірка новел італійського письменника 14 ст. Дж. Боккаччо.
ДА-КА́ПО, *незм.*, *муз.* Спочатку (знак повторення).
ДА́КИ, -ів (*одн.* **дак**, -а, *ч.*), *мн.* Північнофракійські племена, які заселяли місцевість від Дунаю до Карпат; прадавні румуни.
ДАКІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до даки.
ДАКНОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий потяг кусати оточуючих.
ДА́КОДИ, *присл.*, *зах.* Інколи.
ДАКО́ТА, -и, *ж.* Група індіанських племен у США.
ДА́КОТРИЙ, -а, -е, *займ.*, *зах.* Який-небудь; хто-небудь.
ДАКРИ́Л, -у, *ч.*, *хім.* Полімерний матеріал.
ДАКРІОАДЕНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слізної залози.
ДАКРІО́ЛСА, -и, *ж.* Сльозотеча, сльозливість.
ДАКРІО́ПС, -у, *ч.*, *мед.* Ретенційна кіста, що розвивається в слізній залозі або в її вивідній протоці.
ДАКРІОСТЕНО́З, -у, *ч.*, *мед.* Звуження носослізної протоки.
ДАКРІОЦИСТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Оперативне видалення слізного мішка.
ДАКРІОЦИСТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слізного мішка.
ДАКРІОЦИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження сльозовивідних шляхів з застосуванням контрастної речовини.
ДАКРІОЦИСТОЕТМОЇДОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне формування сполучення між слізним мішком та порожниною носа.
ДАКРІОЦИСТОРИНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне формування сполучення між слізним мішком та порожниною носа.
ДАКРІУРІ́Я, -ї, *ж.* Мимовільне сечовиділення під час істеричного нападу.
ДАКРО́Н, -у, *ч.* Торгова назва поліестерного волокна; різновид синтетичної тканини.
ДАКРО́НОВИЙ, -а, -е. Зроблений, виготовлений із дакрону.
ДАКТИЛАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у пальцях.
ДАКТИЛАРТРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Артрит суглобів пальців.
ДАКТИЛІОГЛІ́Ф, -а, *ч.* Різьбяр на самоцвітах; граняр.
ДАКТИЛІОГЛІ́ФІКА, -и, *ж.* Різьбярство на самоцвітах, перснях.
ДАКТИЛІОМА́НТІЯ, -ї, *ж.* Ворожіння на вінчальному персні.
ДАКТИЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення фаланг пальців кисті.
ДАКТИЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дактиліту.
ДАКТИЛОГРА́МА, -и, *ж.* Відбиток, утворений внаслідок притиснення пальців рук, вкритих відповідною речовиною, до поверхні паперу з метою встановлення ідентифікації особи.
ДАКТИЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дактилографії.
ДАКТИЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Техніка роботи на друкарській машинці. 2. Письмо пальцем на будь-якій зручній для письма площині – допоміжний засіб зносин із глухим або сліпо-глухим співрозмовником.
ДАКТИЛОГРИПО́З, -у, *ч.* Вроджене викривлення пальців кисті або ступні.
ДАКТИЛОДИНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Див. **дактилалгі́я**.
ДАКТИЛОЗО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **дактилозо́їд**, -а, *ч.*). Видозмінені особини колоніальних гідроїдних поліпів, що виконують функції захисту, захвату їжі або сприйняття подразнень.
ДАКТИЛО́ЛІЗ, -у, *ч.*, *мед.*: ** **спонта́нний дактило́ліз** – *див.* **аньюм**.
ДАКТИЛОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дактилології.
ДАКТИЛОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Ручна азбука, якою користуються глухонімі.
ДАКТИЛОМА́НТІЯ, -ї, *ж.* Ворожіння на пальцях.
ДАКТИЛОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вада розвитку, що проявляється надмірно великими розмірами пальців рук та (або) ніг.
ДАКТИЛОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *юр.* Стос. до дактилоскопії.
ДАКТИЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж.*, *юр.* Наука, що вивчає капілярні узори кінцевих фаланг пальців рук із метою встановлення особи людини.
ДАКТИЛОСКОПУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес знімання відбитків пальців.
ДА́КТИЛЬ, -я, *поет.* Трискладова стопа з наголосом на першому складі у віршованій мові.
ДА́КУС, *присл.*, *зах.* Трохи.
ДА́КША, -і, *ч.* У ведичній релігії – сьомий син бога Брахми, що був прабатьком богів та асурів.
ДАЛА́Й-ЛА́МА, -и, *ч.* 1. Титул первосвященика ламаїстської церкви, якого вважають живим богом у людській подобі. 2. Верховна урядова і духовна особа (глава церкви) в Тибеті.
ДАЛАМБЕ́РОВИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Даламберу. *Даламберова лема.*
ДАЛАПО́Н, -у, *ч.* Хімічний препарат для знищення бур'янів у садах, виноградниках тощо.
ДАЛА́СІ, *невідм.*, *ж.* Грошова одиниця Гамбії – 100 бututів.
ДАЛА́-ФАНДИ́Р, **ДАЛА́-ФИНДИ́Р**, -а, *ч.* Осетинський 2 – 3-струнний щипковий музичний інструмент.
ДАЛА́-ФИНДИ́Р *див.* **дала́-фанди́р**.
ДАЛЕБІ́, *рідко* **ДАЛЕБІ́Г**, *невідм.*, *розм.* Уживається у знач. вставних слів: п р а в д у к а ж у ч и, с п р а в д і (ж, б о), д і й с н о і т. ін. // *у знач. частки* таки.
ДАЛЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже далекий.
ДАЛЕ́ЗНО, *розм.* Присл. до **дале́зний**.
ДАЛЕ́КИЙ, -а, -е. 1. Який знаходиться, відбувається на великій відстані. // Який перебуває, живе десь далеко (про людину). // Який долинає здалека. // Який має велику протяжність. // Який долає великі відстані. 2. *перен.* Спрямований у далечінь; байдужий, холодний (про погляд, очі). 3. Віддалений у часі; дуже давній. // Який знаходиться у перспективі; прийдешній, майбутній. 4. Віддалений у роді; малоспоріднений. 5. *від чого*, *перен.* Який не думає про що-небудь, не має наміру робити щось. 6. *у знач. ім.* **дале́ке**, -кого, *с.* Те, що знаходиться на великій відстані, віддалене в часі, за сутністю і т. ін.
ДАЛЕ́КІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Те саме, що **далечі́нь** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **да́льність**. *Далекість польоту.*
ДАЛЕ́КО. 1. Присл. до **дале́кий** 1. 2. *при вищ. ст.* Великою, значною мірою; набагато. 3. *у знач. присудк. сл.* На великій відстані. 4. *у знач. присудк. сл.* Не скоро настане який-небудь час, пора. 5. *у знач. присудк. сл.*, *кому, чому до кого – чого.* Не рівнятися кому-, чому-небудь з кимсь, чимсь; не рівня хтось кому-небудь. ** **дале́ко за ...**: а) набагато пізніше якого-небудь часу; б) набагато більше, ніж ... . **дале́ко зайти́** – вийти за межі допустимого. **дале́ко не ...** – зовсім не... **дале́ко піти́**, *перен.* – добитися успіхів, слави; стати відомим.
ДАЛЕКОБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Здатний стріляти, бити на далеку відстань, пристосований для такої стрільби.
ДАЛЕКОБІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **далекобі́йний**. *Далекобійність артилерії.*
ДАЛЕКОГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. Здатний передбачати події, наслідки чого-небудь і т. ін.; передбачливий. // Який відзначається передбачливістю, урахуванням перспективи розвитку.
ДАЛЕКОГЛЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **далекогля́дний**.
ДАЛЕКОГЛЯ́ДНО. Присл. до **далекогля́дний**.
ДАЛЕ́КО-ДАЛЕ́КО *див.* **дале́ко**.
ДАЛЕКОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який діє на великі відстані.
ДАЛЕКОДІ́Я, -ї, *ж.* Уявлення, згідно з яким дія тіл одного на інше передається миттєво крізь простір на завгодно великі відстані.
ДАЛЕКОЗЕМЕ́ЛЛЯ, -я, *с.* Те саме, що **далекопі́лля**.
ДАЛЕКОЗО́РИЙ, -а, -е. 1. Який добре бачить на великій відстані. // Який має ваду зору, що перешкоджає чітко бачити на близькій відстані; прот. к о р о т к о з о р и й . 2. Те саме, що **далекогля́дний**.
ДАЛЕКОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **далекозо́рий**.
ДАЛЕКОМІ́Р, -а, *ч.*, *спец.* Оптичний, радіотехнічний або акустичний прилад для визначення відстані без вимірювання її безпосередньо на місцевості або у просторі.
ДАЛЕКОМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **далекомі́р**. 2. Пристосований, призначений для визначення відстані без вимірювання її безпосередньо.
ДАЛЕКОМІ́РНИК, -а, *ч.* Фахівець з обчислювання відстані за допомогою далекоміра.
ДАЛЕКОПІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Велика віддаленість полів від населених пунктів.
ДАЛЕКОПРИВІЗНИ́Й, -а́, -е́. Який привозиться здалека. *Далекопривізні товари.*
ДАЛЕКОСТРУМИ́ННИЙ, -а, -е. Який струминами подає воду і т. ін. на далеку відстань.
ДАЛЕКОСХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який знаходиться на Далекому Сході, стосується Далекого Сходу.
ДАЛЕКОСХІ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто живе, працює або відбуває військову службу на Далекому Сході.
ДАЛЕКОСХІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **далекосхі́дник**.
ДАЛЕКОСЯ́ГЛИЙ, -а, -е, *діал.* Далекосяжний.
ДАЛЕКОСЯ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **далекося́глий**.
ДАЛЕКОСЯ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який досягає великої відстані. // *рідко.* Те саме, що **далекобі́йний**. 2. *перен.* Розрахований на далеке майбутнє; який відображає далеку перспективу. // Те саме, що **далекогля́дний**.
ДАЛЕКОСЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **далекося́жний** 2.
ДАЛЕКОСЯ́ЖНО. Присл. до **далекося́жний**.
ДАЛЕКОЧИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **далекоді́я**.
ДАЛЕКОЧИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **далекочи́н**.
ДАЛЕКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який знаходиться далекувато, задалеко.
ДАЛЕКУВА́ТО, *присл.*, *розм.* Трохи далеко (у 1, 5 знач.); задалеко. // *у знач. присудк. сл.*
ДАЛЕМІ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **далекомі́р**.
ДАЛЕНІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. Здалека виднітися, мріти. 2. Відходити далеко, в далечінь; віддалятися.
ДАЛЕНІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **далені́ти**.
ДА́ЛЕЧ, -і, *ж.* Те саме, що **далечі́нь**.
ДАЛЕЧЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже далекий.
ДАЛЕЧЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже далекий.
ДАЛЕЧЕ́ННО. Присл. до **далече́нний**.
ДАЛЕЧЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш. до **дале́кий**; трохи далекий.
ДАЛЕЧЕ́НЬКО, *розм.* Зменш. до **дале́ко** 1, 3.
ДАЛЕЧИНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **далечі́нь** 1.
ДАЛЕЧІ́НЬ, -і, *ж.* 1. Далекий простір. // *розм.* Далекий край, далека дорога. 2. Далеке минуле або майбутнє. // *чого.* Що-небудь віддалене в часі; давнє.
ДАЛЕ́ШНІЙ, -я, -є, *діал.* Який прибув здалеку.
ДАЛИНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **даль**.
ДАЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *рідко.* Віддаляти.
ДАЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *недок.*, *рідко.* Віддалятися, відходити.
ДА́ЛІ, *присл.* 1. Вищ. ст. до **дале́ко** 1, 3, 4. // За межі чого-небудь. 2. Після цього (того); потім. // Крім того. 3. Продовжуючи розпочате. // Більш тривалий час; більше, довше. ** **Да́лі бу́де** – буде продовження. ! **так да́лі (і т. д.)** – уживається після переліку і вказує, що його можна продовжити.
ДАЛІ́Й, *присл.*, *діал.* Далі (у 1 знач.).
ДАЛІ́ЛА, -и, *ж.* 1. Кохана біблійного лицаря Самсона, що зрадила його і видала ворогам. 2. *перен.* Зрадлива, підступна, хитра жінка.
ДАЛІ́ТИ, -іє, *недок.*, *діал.* Даленіти.
ДАЛІ́ЧКО, *присл.*, *зах.* Далеко.
ДАЛМАТИ́Н, -а, *ч.* Далматський дог, порода декоративних собак.
ДАЛМАТИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **далмати́н**.
ДАЛМАТИ́НКА, -и. Жін. до **далмати́нець**.
ДАЛМАТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **далмати́н**.
ДАЛЬ, -і, *ж.* 1. Простір, що видніється вдалині. 2. Що-небудь дуже віддалене; далекий край. // *розм.* Велика відстань, віддалення.
ДА́ЛЬНИЙ, -я, -є. Те саме, що **дале́кий** 1, 3, 4.
ДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Відстань між двома певними точками (напр. між точкою вильоту і точкою приземлення).
ДАЛЬНОБІ́Й, -бо́ю, *ч.*, *спец.* Автомобільні перевезення вантажів на великі відстані.
ДАЛЬНОБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дальнобі́й**.
ДАЛЬНОБІ́ЙНИК, -а, *ч.* Водій вантажівки, переважно автотрейлера, що перевозить вантажі на великі відстані (на сотні, тисячі кілометрів).
ДАЛЬНОО́КИЙ, -а, -е, *діал.* Далекозорий.
ДАЛЬТОНІ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні сполуки постійного складу.
ДАЛЬТОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Ненормальність зору, що виявляється в нездатності ока відрізняти кольори, перев. червоний, зелений та ін.
ДАЛЬТО́НІК, -а, *ч.*, *розм.* Людина, що хворіє на дальтонізм.
ДА́ЛЬТОН-ПЛАН, -у, *ч.* Система організації навчально-виховної роботи в школі, яка базується на принципі індивідуального навчання.
ДА́ЛЬШЕ, *розм.*, *рідко* **ДАЛЬШ**, *присл.* Те саме, що **да́лі** 1, 3.
ДА́ЛЬШИЙ, -а, -е. 1. Вищ. ст. до **дале́кий** 1. 2. Який слідує за чим-небудь, після чогось; наступний.

// Який триває далі, продовжується (про розвиток, прогрес і т. д.).
ДА́МА, -и, *ж.* 1. *заст.* Жінка з інтелігентних, перев. матеріально забезпечених міських кіл. // *розм.* Жінка взагалі. 2. Одружена жінка; прот. дівчина. 3. *розм.* Жінка або дівчина, що танцює в парі з чоловіком (мужчиною). 4. Гральна карта, на якій зображено жінку. ** **Да́ма се́рця**, *жарт.* – кохана жінка.
ДАМА́Д, -а, *ч.* Чоловік принцеси із султанської родини.
ДАМА́НИ, -ів, *мн.* Ряд ссавців.
ДАМА́РА, -и, *ж.* Вид дерев з роду агатис, а також смоли, що отримуються з цих дерев.
ДАМА́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дама́ра**.
ДАМАСЕ́, *невідм.*, *ж.* Блискуча м'яка шовкова тканина з візерунками.
ДАМА́СЬКИЙ, -а, -є. 1. Прикм. до Дамаск. 2. Вигот. з дамаської сталі. ** **Дама́ська сталь** – високий ґатунок узорчастої сталі, вигот. особливим способом; булат.
ДАМА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Біла туніка римських імператорів. 2. Церковний одяг католицьких священиків. 3. Коронаційний одяг візантійських і германських імператорів.
ДАМАЯ́НТІ, *невідм.*, *ж.* Ідеал вірної жінки в індуській поемі "Махабгарата".
ДА́МБА, -и, *ж.* Гідротехнічна або дорожня споруда у вигляді валу для зберігання води у водоймищах, захисту низин від затоплення і т. ін.
ДА́МБОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **да́мба**.
ДА́МКА, -и, *ж.* Шашка, яка після завершення свого ходу на шашковій дошці набуває права пересуватися на необмежену кількість кліток. // *діал.* Шашка.
ДАМНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Шашечниця.
ДАМНІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зазнання збитків, втрата майна.
ДА́МНО, *невідм.*, *с.*, *фін.* 1. Збиток від продажу цінних паперів за ціною, нижчою від їхньої номінальної вартості. 2. Спеціальна плата, яку сплачують клієнти банків за інкасування та облік різних фінансових документів. 3. Різниця між номінальною та курсовою вартістю грошей.
ДАМО́КЛІВ, -лова, -лове: ** **Дамо́клів ме́ч**: а) за давньогрецькою легендою – меч, підвішений на кінській волосині на час бенкету над головою заздрісника Дамокла; б) *перен.*, небезпека, постійна загроза.
ДА́МОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **да́ма**.
ДАМП, -а, *ч.*, *спец.* Дані, отримані при розвантаженні пам'яті комп'ютера, або дані, що переводяться з одного запам'ятовуючого пристрою до іншого. *Зробити дамп пам'яті.*
ДА́МПІНГ, -у, *ч.* Поховання відходів у морі.
ДА́МПО, *невідм.*, *с.* Винагорода банку за інкасування іногородніх векселів.
ДАМПУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес утворення дампа.
ДА́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **да́ма** 1, 2. // Належний дамам, зробл. для дам; жіночий.
ДАМУЗО́, *невідм.*, *ч.* 1. Паж. 2. Бабій, зальотник, джендджик.
ДАН, -у, *ч.* У східних єдиноборствах – ступінь досконалості в оволодінні мистецтвом бою.
ДАНА́ЄЦЬ *див.* **дана́йці**.
ДАНА́ЇВ, -єва, -єве: ** **Дана́їв дар**: а) легендарний дерев'яний кінь із схованими в ньому воїнами, підступно подарований захисникам Трої данайцями (греками); б) *перен.*, подарунок з підступним наміром.
ДАНАЇ́ДИ, -їд, *мн.* У давньогрецькій міфології – 50 дочок аргоського царя Даная, які вбили своїх чоловіків, за що були приречені наповнювати водою бездонну бочку. ** **Бо́чка дана́їд**, *перен.* – нескінченна, марна робота.
ДАНАЇ́Т, -у, *ч.* Кобальтовий різновид арсенопіриту із вмістом до 16 % Кобальту, що замінює Ферум.
ДАНА́ЙКА *див.* **дана́йці**.
ДАНА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до данайців.
ДАНА́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **дана́єць**, -йця, *ч.*; **дана́йка**, -и, *ж.*). Одне з найдавніших грецьких племен; представники цього племені.
ДАНАЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; октаедричні, медово-жовті, м'ясо-червоні або сірі кристали.
ДАНБУРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу боросилікатів.
ДАНДАРІ́Ї, -їй, *мн.* Меотські племена у низов'ях Кубані та південно-східному Приазов'ї у 1 тисячолітті до н. е.
ДА́НЕЦЬ *див.* **да́нці**.
ДА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **да́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Цей, наявний.
ДАНИ́НА, -и, *ж.* 1. Найдавніша форма оподаткування населення, яка існувала у вигляді прямого державного податку, воєнної контрибуції або феодальної ренти. 2. *перен.* Належна частка, пайка. 3. *чому*, *перен.* Вияв уваги, пошани і т. ін. до кого-, чогонебудь. // Неминуча або мимовільна поступка перед чим-небудь. ** **Віддава́ти дани́ну**: а) (*чого кому, чому і без додатка*) – належно, високо оцінювати, вшановувати кого-, що-небудь; б) (*чому*) робити вимушену або мимовільну поступку.
ДА́НІ, -них, *мн.* 1. Відомості, показники, необхідні для ознайомлення з ким-, чим-небудь, для характеристики когось, чогось або для певних висновків, рішень. // Підстави, причини. 2. Здібності, якості, необхідні для чого-небудь. 3. *спец.* Тексти, таблиці, інструкції, відомості про факти, явища і т. ін., представлені у буквено-цифровій, числовій, текстовій, звуковій або графічній формі, які зберігаються в ЕОМ та пересилаються і піддаються обробці. ** **Алфаві́тно-цифрові́ да́ні** – дані, що містять цифрові та алфавітні, а також спеціальні символи. **Ана́лого-цифрові́ да́ні** – аналогові дані, які для обробки перетворюються у цифровий код. **Анало́гові да́ні** – дані, які подаються у вигляді безперервно змінних фізичних величин. **Графі́чні да́ні** – дані, представлені у графічній формі. **Да́ні випро́бувань** – значення характеристик властивостей об'єкта та (чи) умов випробувань. **Двійко́ві да́ні** – дані, представлені у двійковій системі числення. **Десятко́ві да́ні** – дані, представлені у десятковій системі числення. **Закри́ті да́ні** – дані, доступні обмеженому колу користувачів. **Захи́щені да́ні** – дані, доступ до яких дозволений лише обмеженому колу користувачів. **Лі́терні да́ні** – дані, які представлені літерами та ланцюжками літер. **Неформато́вані да́ні** – дані, представлені у вигляді, близькому до природної мови. **Особи́сті да́ні** – дані, власником та користувачем яких є окрема особа (обмежена група осіб, окрема установа). **Пе́рвісні да́ні** – дані, на яких ґрунтується розробка проектованого об'єкта, пристрою, розв'язання задачі. **Прозо́рі да́ні** – дані, фізична організація яких прихована від програми. **Розподі́лені да́ні** – дані, однаково доступні для обробки у різних вузлах комп'ютерної мережі. **Статисти́чні да́ні** – дані, які є числовими довідками про об'єкти, що мають певні ознаки, у певній сукупності. **Структуро́вані да́ні** – дані, структура яких організована певним чином. **Упако́вані да́ні** – дані, що представлені з мінімальною кодовою надлишковістю. **Ущі́льнені да́ні** – дані, над якими виконана процедура ущільнення.
ДА́НКА *див.* **да́нці**.
ДА́ННИК, -а, *ч.* Той, хто сплачує **дани́ну** (у 1 знач.).
ДА́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до данини, данника, данниці.
ДА́ННИЦЯ, -і. Жін. до **да́нник**.
ДАННЯ́, -я́, *с.*, *етн.*, *заст.* 1. Знахарський напій, який нібито впливає на поведінку людини, приворожує або відвертає кого-небудь і т. ін.; чари. 2. Отрута, дана з напоєм або стравою.
ДА́НОК, -нку, *ч.*, *рідко.* Дар, дарування.
ДА́НСА, -и, *ж.* Кубинський танець, який походить від європейського контрдансу.
ДА́НСЕР, -а, *ч. і ж.* Танцюрист(ка).
ДА́НСИНГ, -у, *ч.* Зал або майданчик для танців, здебільшого при ресторані чи кафе.
ДА́НСИНГ-ХО́Л, -у, *ч.* Танцювальний зал.
ДАНСО́Н, -у, *ч.* Кубинський парний танець із характерним синкопованим ритмом.
ДА́НСЬКИЙ, -а, -є. Прикм. до **да́нці** та Данія.
ДАНТИ́СТ, -а, *ч.* Зубний лікар.
ДАНТИ́СТКА, -и. Жін. до **данти́ст**.
ДАНТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дантиста, дантистки.
ДА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **да́нець**, -нця, *ч.*; **да́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Данії.
ДАНШИМЕ́Д, -а, *ч.* 1. Турецький учений. 2. Нижча духовна особа у турецьких мечетях.
ДАНЬ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **дани́на**.
ДАНЬПИГУ́, *невідм.*, *ч.*, *муз.* Китайський народний ударний музичний інструмент із родини мембранофонів, однобічний барабан.
ДА́О, *невідм.*, *ч.* Поняття давньокитайської філософії, яке означало: в теорії пізнання – "шлях" природи, її закономірність; в етиці – сенс життєвого шляху людини, етичну норму; в логіці – підставу, засновок, аргумент.
ДАОСИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Один з основних напрямків давньокитайської філософії, згідно з яким природа й життя людей підпорядковані загальному законові – дао. 2. Одна з китайських релігій, що виникла у 2 ст. до н. е.
ДАП, ДАФ, ХАВА́Л, -а, *ч.* Ударний музичний інструмент східних народів, подібний до бубна.
ДАР, -у, *ч.*, *уроч.* 1. Те, що підноситься, жертвується; подарунок. *Приносити в дар.* 2. Здібності, хист до чого-небудь; обдаровання, талант. ** **Дар бо́жий** – талант. **Дар мо́ви**: а) здатність говорити взагалі; б) висока культура мови, здатність красномовно говорити; красномовство. 3. *перев. мн. церк.* Хліб і вино, над якими відправляється церковне богослужіння.
ДАРА́БА, -и, *ж.*, *зах.* Пліт, збитий із дерев'яних кругляків.
ДАРА́БЧИК, -а, *ч.*, *зах.* Шматочок.
ДАРБА́Р, -а, *ч.* 1. За середньовіччя у мусульманських державах – рада знаті при монарху; урочистий прийом. 2. В Ірані – шахський двір.
ДА́РБЕННИЙ, -а, -є, *діал.* Дарчий.
ДАРВІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення про еволюційний розвиток органічного світу й закономірності його історичного розвитку.
ДАРВІНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник дарвінізму.
ДАРВІНІ́СТКА, -и. Жін. до **дарвіні́ст**.
ДАРВІНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дарвінізму, дарвініста, дарвіністки.
ДАРГИ́НЕЦЬ *див.* **даргинці**.
ДАРГИ́НКА *див.* **даргинці**.
ДАРГИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **даргинці**.
ДАРГИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **дарги́нець**, -нця, *ч.*; **дарги́нка**, -и, *ж.*). Народність, що живе в гірських і передгірних районах середнього Дагестану.
ДАРДАНЕ́ЛЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Дарданелли.
ДАРЕ́МНЕ *див.* **даре́мно**.
ДАРЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. Який не дає наслідків; марний. 2. Який не має серйозних причин; безпідставний, непотрібний. 3. *діал.* Дарований.
ДАРЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **даре́мний** 1, 2.
ДАРЕ́МНО, *розм.* **ДАРЕ́МНЕ**. 1. Присл. до **даре́мний**. // Безплатно, даром. 2. *присл.* Без серйозних підстав, причин; незаслужено (ображати, докоряти).
ДАРЕ́МЩИНА, -и, *ж.*, *діал.* Дарівщина.
ДАРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *заст.* Той, хто дарує (у 1 знач).
ДАРИ́ТЕЛЬКА, -и, *заст.* Жін. до **дари́тель**.
ДАРИ́ТИ, дарю́, да́риш, *недок.*, *перех.*, *фольк.* Дарувати (у 1, 2 знач.).
ДАРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Дарунок.
ДАРІ́, *невідм.* Класична перська мова – літературна мова персів, таджиків та ін.
ДАРІВНИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Даритель.
ДАРІВНИ́ЦЯ, -і, *зах.* Жін. до **дарівни́к**.
ДАРІ́ВЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те, що дарується або подароване.
ДАРІ́ЖНИЙ, -а, -є, *діал.* Подарований, дармовий.
ДАРІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **дарува́ння**.
ДАРЛІНГТО́НІЯ, -ї, *ж.* Багаторічна трав'яниста комахоїдна рослина родини сараценієвих.
ДАРМА́, *рідко* **ДА́РМА, ДА́РМО**. 1. *присл.* Те саме, що **даре́мно**. // Безплатно, даром. 2. *у знач. присудк. сл.*, *розм.* Все одно, однаково, байдуже, неважливо. // Непотрібний хто-, що-небудь. // Немає діла кому-небудь до когось, чогось. // *з інфін.* Зайве, не варто, годі. 3. *у сполуч. з що.* Уживається у знач. байдуже що, нічого що, хоч і. 4. *у знач. присудк. сл.* Гаразд, хай.
ДА́РМИЙ, -а, -е, *діал.* Дарований, дарчий.
ДА́РМИЦЬ, -я, *ч.*, *діал.* Наклеп, обмова.
ДАРМОБИ́Т, -а, *ч.*, *діал.* Гулящий, гультяй.
ДАРМОВИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Те саме, що **дарови́й**. 2. *рідко.* Який марнує свій час, нічого не робить.
ДАРМОВИ́С, *рідко* **ДАРМОВІ́С**, -а, *ч.*, *розм.* 1. Предмет, якого чіпляють, підвішують до чого-небудь для прикраси і т. ін.; підвісок, підвіска. // *заст.* Пелерина в шинелі. 2. *перен.* Бездіяльна людина; гультяй.
ДАРМОВІ́С *див.* **дармови́с**.
ДАРМОЇ́Д, -а, *ч.*, *зневажл.* Той, хто живе на чужий кошт, чужою працею; нероба.
ДАРМОЇ́ДИСЬКО, -а, *ч.*, *ж. і с.* Збільш. до **дармоїд**.
ДАРМОЇ́ДКА, -и, *зневажл.* Жін. до **дармоїд**.
ДАРМОЇ́ДНИЙ, -а, -е, *зневажл.* Незароблений, дармовий.
ДАРМОЇ́ДНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **дармоїдство**.
ДАРМОЇ́ДСТВО, -а, *с.*, *зневажл.* Проживання на чужий кошт, чужою працею; неробство.
ДАРМОЇ́ДСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зневажл.* Жити на чужий кошт, чужою працею; бути дармоїдом, неробою.
ДАРМОЇ́ДСЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Власт. дармоїдові.
ДАРМОСВА́РКА, -и, *ж.* Сварлива жінка.
ДАРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дармува́ти**.
ДАРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Нічого не робити, гаяти час. 2. Не використовуватися, лежати без діла (про неживі предмети).
ДА́РНИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.*, *заст.* Дарча грамота, дарчий лист.
ДАРО́ВАНИЙ, -а, -є. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дарува́ти** 1. // **даро́вано**, *безос. присудк. сл.*
ДАРОВИ́ЗНА, -и, *ж.*, *розм.* Подарована річ; дарунок. ** **На дарови́зну** – в подарунок.
ДАРОВИ́ЗНО, *присл.*, *діал.* Задарма, безкоштовно.
ДАРОВИ́Й, -а́, -е́. Який не оплачується; безкоштовний, одержаний даром. // Який існує в природі, доступний для безоплатного використання (експлуатації); природний. ** **Дарови́й ефе́кт** – прибуток, що його банки отримують від розміщення "безплатних" ресурсів клієнтів.
ДАРОВИНА́, -и́, *ж.*, *арх.* Жертва.
ДАРОВИ́ННИЙ, -а, -є, *арх.* Прикм. до **даровина́**.
ДАРОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Щось отримане задарма, безплатно.
ДАРОВНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Дармовий.
ДА́РОМ, *присл.*, *розм.* 1. Безкоштовно, безплатно. 2. Не приносячи ніякої користі; марно. ** **Да́ром що**, *у знач. спол.* – нічого що, байдуже що, хоч і. 3. *розм.* Легко, просто.
ДАРСОНВАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Метод електролікування змінним імпульсним струмом або електромагнітним полем високої частоти.
ДАРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто щось дарує.
ДАРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **дарува́льник**.
ДАРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **дарува́ти** 1. 2. *розм.* Те саме, що **обдарова́ння**.
ДАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. *кому*, *перех.* Передавати що-небудь у власність як подарунок. *Дарувати свободу.* 2. *ким*, *чим*, *перех.*, *розм.* Наділяти, обдаровувати.
ДАРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дарува́ти**.
ДАРУ́НОК, -нка, *ч.* Річ, яку дарують; подарунок. // *розм.* Гостинець.
ДАРУ́НОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **дару́нок**.
ДА́РЧА, -ої, *ж.*, *юр.* Документ, яким подароване майно закріплюється за особою, що його отримала.
ДА́РЧИЙ, -а, -е, *розм.* Той, що дарується. // Такий, яким засвідчується дарування чого-небудь. ** **Да́рча гра́мота**; **Да́рчий лист** *і т. ін.* – документ про дарування майна і т. ін.
ДАСТА́Н, -а, *ч.* Епічний жанр фольклору та літератури на Сході.
ДАСТГА́Х, -а, *ч.* Музично-поетичний жанр іранської класичної музики.
ДА́СТЬБІ, *присудк. сл.*, *розм.*, *заст.* Бог дасть. 1. Уживається у знач. відмови у чому-небудь. 2. Уживається у знач. заперечення, відсутності чого-небудь.
ДАТ, -у, *ч.*, *зах.* Прибуток, зиск.
ДА́ТА, -и, *ж.* Календарний час якої-небудь події. // Позначка на листі, документі і т. ін. про час (рік, місяць і число) його написання. ** **Вексель-**

на да́та – позначення місця та часу складання векселя. **Да́та "без дивіде́нду"** – дата, починаючи з якої цінний папір вводиться у ринковий обіг без включення суми дивіденду у контрактну ціну. **Да́та валютува́ння:** – дата реального зарахування або списання коштів за операцією. **Да́та опера́ції** – дата відображення в бухгалтерському обліку операції в день її здійснення.

ДА́ТА-ВЕ́КСЕЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **да́то-ве́ксель**.

ДАТАСКО́П, -а, *ч.* Електронна фотонабірна машина, обладнана програмним керуванням.

ДА́ТИ *див.* **дава́ти**.

ДАТИ́В, -а, *ч.* Давальний відмінок.

ДАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Тип зв'язку, коли центральний атом чи іон-комплексоутворювач надсилає свої неподілені електронні пари на вакантні орбіталі ліганду за оберненим донорно-акцепторним механізмом.

ДАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Невміння правильно розмовляти чужою мовою.

ДА́ТИСЯ *див.* **дава́тися**.

ДА́ТКА, -и, *ж.*, *заст.* Подачка.

ДА́ТО, *незм.* Від сьогоднішнього числа.

ДАТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **датува́ти**. 2. *прикм.* Який має дату, на якому є дата.

ДА́ТО-ВЕ́КСЕЛЬ, -я, *ч.* Вексель, термін платежу за яким встановлюється на деякий проміжок часу з моменту його видачі.

ДА́ТОК, -тку, *ч.*, *заст.* Те, що підноситься як дар, пожертвування.

ДАТОЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу боросилікатів, прозорий, безбарвний, іноді зеленуватий, жовтуватий. Сировина для одержання бору (*див.* **бор**[1]).

ДАТОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **датолі́т**.

ДА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **датча́ни** і Данія.

ДАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **датува́ти**. *Датування монети.*

ДАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Ставити дату на чому-небудь. // Установлювати дату якої-небудь події, документа.

ДАТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Належати до якогось певного часу, визначатись якоюсь датою. 2. Пас. до **датува́ти**.

ДАТЧА́НИ, -ча́н, *мн.* (*одн.* **датча́нин**, -а, *ч.*; **датча́нка**, -и, *ж.*). Те саме, що **да́нці**.

ДА́ТЧИК, -а, *ч.* Вхідна чутлива частина автоматичного або телемеханічного пристрою, яка сприймає зовнішні подразнення і передає їх відповідно перебленими на інші частини пристрою (фотоелементи, термопари, електромагнітні та п'єзоелектричні звукознімачі тощо).

ДАУДІ́ТЕ, *невідм.*, *ж.* Литовський музичний інструмент – дерев'яна труба.

ДАУКАРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при хронічній коронарній недостатності.

ДА́УЛ, -а, *ч.* Узбецький ударний музичний інструмент, схожий на барабан.

ДАУЛПА́З, -а, *ч.*, *муз.* Казахські литаври.

ДА́УН, -а, *ч.*, *розм.* Людина, хвора на одну з форм олігофренії.

ДА́УНІНГ-СТРІТ, *невідм.*, *ж.* Назва вулиці в центрі Лондона, де розташовані урядові установи.

ДА́УН-ТИК, -а, *ч.* Біржова операція з конкретним товаром за ціною, нижчою за попередню.

ДАУ́РИ, -ів, *мн.* Народ на півночі Китаю.

ДАФ, -а, *ч.* Стародавній ударний музичний інструмент типу бубна.

ДА́ФНА, -и, *ж.* В давньогрецькій міфології – німфа, що дала обітницю цнотливості й перетворилась на лаврове дерево заради порятунку від переслідування чого її Аполлона.

ДАФНЕФО́РІЇ, -ій, *мн.*, *міф.* Свято, яке відбувалося кожного 9-го року в Дельфах на честь Аполлона (як спогад про його каяття за вбивство Пітона).

ДА́ФНІС, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – сицилійський пастух надзвичайної краси, складач пісень. 2. *перен.* Дуже вродливий юнак.

ДА́ФНІЯ, -ї, *ж.* Рід прісноводних тварин підряду гіллястовусих ракоподібних, що є поживою дрібних риб і мальків.

ДАХ, -у, *ч.* 1. Верхня частина будівлі, що служить її покриттям; покрівля. 2. *перен.* Домівка, житло. *Дах над головою.*

ДА́ХА[1], -и, *ж.* Різновид шуби.

ДА́ХА[2], -и, *ч. і ж.*, *діал.* Той або та, що дає що-небудь.

ДАХІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Покрівля; покрівельний матеріал.

ДАХОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **дах** 1.

ДАХОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на дах (у 1 знач.).

ДА́ХТО, *займ.*, *зах.* Хто-небудь.

ДАЦА́Н, -у, *ч.* Ламаїстський храм, монастир.

ДАЦЗИБА́О, *невідм.*, *с.* Стінні газети в Китаї.

ДАЦИ́Т, -у, *ч.* Кисла магматична, перев. вилива, гірська порода, до складу якої входять польові шпати, кварц, біотит, рогова обманка тощо.

ДАЦЮ́Й, -я, *ч.* Давньокитайська придворна вистава.

ДА́ЧА[1], -і, *ж.* 1. Те саме, що **дава́ння**. 2. Порція корму на один раз.

ДА́ЧА[2], -і, *ж.* Літній будинок для відпочинку за містом. // Зручна для відпочинку садиба за містом, на околиці міста.

ДА́ЧА[3], -і, *ж.* Лісова ділянка – самостійна господарська одиниця.

ДА́ЧКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **да́ча**[2].

ДА́ЧКА[2], -и, *ж.*, *зах.* Грошові податкові стягнення; частка податі.

ДА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **да́ча**[2]. // Який знаходиться, відбувається на дачі.

ДА́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто відпочиває на дачі (*див.* **да́ча**[2]). // Відпочивальник узагалі.

ДА́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **да́чник**.

ДАЧОВЛА́СНИК, -а, *ч.* Власник дачі (*див.* **да́ча**[2]).

ДАЧОВЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **дачовла́сник**.

ДАШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Робити покрівлю, дах.

ДАШНА́К, -а́, *ч.*, *іст.* Член вірменської націоналістичної організації, що виникла в 90-х рр. 19 ст.

ДАШО́К, -шка́, *ч.* 1. Зменш. до **дах** 1. // *рідко.* Накриття. 2. *розм.* Ковпачок, ковпак. // Козирок. 3. *у знач. присл.* **дашко́м**. У вигляді дашка.

ДА́ЩО, *займ.*, *зах.* Що-небудь, скільки-небудь.

ДАЮЧИ́. Дієприсл. до **дава́ти**.

ДА́ЯК, *присл.*, *зах.* Як-небудь.

ДА́ЯННЯ, -я, *с.*, *уроч.*, *заст.* Пожертва.

ДБАЙЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто дбає, піклується про кого-, що-небудь.

ДБАЙЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який дбає, піклується про кого-, що-небудь. // Старанний, пильний.

ДБАЙЛИ́ВИЦЯ, -і. Жін. до **дбайли́вець**.

ДБАЙЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дбайли́вий**.

ДБАЙЛИ́ВО. Присл. до **дбайли́вий**.

ДБА́ЙНИЙ, -а, -е, *діал.* Дбайливий.

ДБА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **дба́йний**.

ДБА́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **дбайли́вий**.

ДБА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **дба́лий**.

ДБА́ЛО, *розм.* Присл. до **дба́лий**.

ДБА́ННЯ, дба́ння, *с.* Дія за знач. **дба́ти**.

ДБАТИ, дба́ю, дба́єш, *недок.* 1. *про кого – що, за кого – що, неперех.* Виявляти старання, турботу. // *без додатка*, *розм.* Клопотатися, піклуватися. 2. *перех.*, *розм.* Старанно готувати, виготовляти, заготовляти. ** **Рушни́ки дба́ти** – готуватися заміж. 3. *неперех.*, *розм.* Працювати, заробляти. ** **Не дба́ти** *на що, ні про що* – не звертати уваги, не зважати на що-небудь, не турбуватися про щось.

ДБА́ХА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **дбайли́вець** і **дбайли́виця**.

ДБАЧ, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дбайли́вець**.

ДБА́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **дбач**.

ДБРУЦ, *виг.*, *мисл.* Команда, дозвіл гончакам або хортам приступати до прийняття їжі.

ДВА, *ч. і с.*, **ДВІ**, *ж.*, двох, *числ. кільк.* 1. Назва числа 2 і його цифрового позначення. // Кількість із двох одиниць. ** **Два-три, оди́н-два** *і т. ін.* – уживається для приблизного позначення невеликої кількості чого-небудь, означає: д е к і л ь к а, н е б а г а т о. 2. Те саме, що **дві́йка** 2. 3. *розм.* Декілька, небагато. 4. *рідко.* Означає "другий" при іменниках – власних назвах.

ДВА́ДЦЯТЕРО, -тьох, *числ. кільк.* Збірн. до **два́дцять**.

ДВАДЦЯТИГРА́ДУСНИЙ (20-гра́дусний), -а, -е. 1. У якого температура – 20 °С або + 20 °С. 2. У якого спиртова міцність рівна 20 °.

ДВАДЦЯТИГРА́ННИЙ, -а, -е. Який має двадцять граней.

ДВАДЦЯТИГРА́ННИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, обмежене двадцятьма гранями.

ДВАДЦЯ́ТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **два́дцять**. // *у знач. ім.* **двадця́тий**, -того, *ч.*; **двадця́та**, -тої, *ж.* ** **Двадця́ті роки́** – від 20-го до 29-го року кожного століття.

ДВАДЦЯТИП'ЯТИЛІ́ТНІЙ (25-лі́тній), -я, -є. Те саме, що **двадцятип'ятирі́чний**.

ДВАДЦЯТИП'ЯТИЛІ́ТТЯ (25-лі́ття), -я, *с.* Те саме, що **двадцятип'ятирі́ччя**.

ДВАДЦЯТИП'ЯТИРІ́ЧНИЙ (25-рі́чний), -а, -е. 1. Який дорівнює двадцяти п'яти рокам. 2. Віком двадцяти п'яти років. 3. Який стосується річниці чого-небудь, що відбулося або почалося двадцять п'ять років тому.

ДВАДЦЯТИП'ЯТИРІ́ЧЧЯ (25-рі́ччя), -я, *с.* Період часу, що дорівнює двадцяти п'яти рокам. // Річниця чого-небудь, що відбулося або почалося двадцять п'ять років тому.

ДВАДЦЯТИП'ЯТИТИ́СЯЧНИЙ (25-ти́сячний), -а, -е. Числівник порядковий, відповідний кількісному числівнику **два́дцять п'ять ти́сяч**.

ДВАДЦЯТИП'ЯТИТИ́СЯЧНИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **двадцятип'ятити́сячник**, -а, *ч.*; **двадцятип'ятити́сячниця**, -і, *ж.*). В СРСР у 30-і рр. – про робітників, направлених на господарсько-організаційну роботу в село.

ДВАДЦЯТИП'ЯТИТИ́СЯЧНИЦЯ *див.* **двадцятип'ятити́сячники**.

ДВАДЦЯТИЧОТИРЬОХГОДИ́ННИЙ, -а, -е. Який поділяється на двадцять чотири години.

ДВАДЦЯТИЧОТИРЬОХГРА́ННИК, -а, *ч.*, *мат.* Геометричне тіло, яке має двадцять чотири грані.

ДВАДЦЯ́ТКА, -и, *ж.* 1. Що-небудь або хто-небудь у кількості двадцяти. 2. Грошова купюра номіналом двадцять (двадцять гривень, двадцять євро тощо).

ДВАДЦЯТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **двадця́тка**.

ДВА́ДЦЯТЬ, -ти́ і -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 20 і його цифрового позначення. // Кількість із двадцяти одиниць.

ДВАНА́ДЦЯТЕРО, -тьох, *числ. кільк.* Збірн. до **двана́дцять**.

ДВАНАДЦЯТИВО́ДНИЙ, -а, -е. Формульна одиниця якого містить 12 молекул води.

ДВАНАДЦЯТИГОДИ́ННИЙ (12-годи́нний), -а, -е. Розрахований на дванадцять годин, який триває дванадцять годин.

ДВАНАДЦЯТИГОЛО́ВИЙ, -а, -е. У якого дванадцять голів.

ДВАНАДЦЯТИГРА́ННИЙ, -а, -е. Який має дванадцять граней.

ДВАНАДЦЯТИГРА́ННИК, -а, *ч.*, *мат.* Геометричне тіло, яке має дванадцять граней.

ДВАНАДЦЯТИДЕ́ННИЙ (12-де́нний), -а, -е. Який розрахований на дванадцять днів, який триває дванадцять днів.

ДВАНАДЦЯТИДЮЙМО́ВИЙ (12-дюймо́вий, -а, -е. У якого довжина дванадцять дюймів.

ДВАНА́ДЦЯТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **двана́дцять**.

ДВАНАДЦЯТИКАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має дванадцять каналів.

ДВАНАДЦЯТИКУ́ТНИЙ, -а, -е. Який має дванадцять кутів.

ДВАНАДЦЯТИКУ́ТНИК, -а, *ч.*, *мат.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює дванадцять кутів.

ДВАНАДЦЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **дванадцятирі́чний**.

ДВАНАДЦЯТИПА́ЛИЙ, -а, -е. Довжина якого дорівнює дванадцяти пальцям у їх поперечнику. ** **Дванадцятипа́ла ки́шка** – частина тонкої кишки людини, яка починається від шлунку.

ДВАНАДЦЯТИПАЛОКИШКО́ВИЙ, -а́, -е́. Стос. до дванадцятипалої кишки.

ДВАНАДЦЯТИТО́НОВИЙ, -а, -е, *муз.* У якого дванадцять тонів.

ДВАНАДЦЯТИТО́НОВІСТЬ, -вості, *ж.*, *муз.* Дванадцятитонова звукова система.

ДВАНА́ДЦЯТЬ, -ти *і* -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 12 і його цифрового позначення. // Кількість із дванадцяти одиниць.

ДВЕ́РЕЧКИ, -чок, *мн.* Пестл. до **две́рі**.

ДВЕ́РІ, -е́й, *мн.* Отвір у стіні для входу і виходу. // Стулка, що закриває отвір – вхід і вихід. ** **День відчи́нених двере́й** – день вільного доступу в навчальний заклад, на підприємство і т. ін. з ознайомлювальною метою (перев. для бажаючих вступити до навчального закладу, влаштуватися на роботу). **За зачи́неними двери́ма** – у присутності тільки зацікавлених або посадових осіб, без сторонніх.

ДВЕРНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **две́рі**.

ДВЕ́РНИК, -а, *ч.*, *діал.* Швейцар.

ДВЕ́РНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Жін. до **две́рник**.

ДВЕ́РЦІ, две́рець, *мн.* Зменш. до **две́рі**. // Стулка, що затуляє отвір у чому-небудь.

ДВЕРЦЯ́ТА, -ця́т, *мн.* Те саме, що **две́рці**.

ДВЕРЧА́ТА, -а́т, *мн.* Те саме, що **дверці**.

ДВЕРЧА́ТИЙ, -а, -е. Прикм. до **дверча́та**.

ДВЕРЧА́ТКА, -ток, *мн.* Зменш. до **дверча́та**.

ДВИГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Зрушувати з місця, пересувати, носити. 2. *неперех.*, *чим.* Робити рухи, ворушити. 3. *перех.* Надавати руху чому-небудь; рухати.

ДВИ́ГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Рухатися, ворушитися.

ДВИГА́Ч, -а́, *ч.*, *зах.* Рушій.

ДВИ́ГІТ, -готу, *ч.*, *розм.* Те саме, що **двигті́ння**.

ДВИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш *і* **ДВИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.*, *чим* Однокр. до **дви́гати** 2. 2. *неперех.* Те саме, що **двигну́тися**. 3. *перех. і без додатка*, *перен.*, *фам.* Сильно вдарити, штовхнути. 4. *неперех.* Рушити, вирушити.

ДВИГНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся *і* **ДВИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Однокр. до **дви́гатися**. // *куди, за ким – чим.* Рушити, зрушити.

ДВИГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *однокр.*, *фам.* 1. Підсил. до **двигну́ти** 3. 2. *перен.*, *фам.* Збудувати що-небудь.

ДВИГОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **двиготі́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ДВИГОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **двигті́ти**.

ДВИГТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **двигті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ДВИГТІ́ТИ, -гчу́, -гти́ш, *недок.* Трястися під впливом дії сили; дрижати.

ДВИГТЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який двигтить.

ДВИГТЯ́ЧИ. Дієприсл. до **двигті́ти**.

ДВИГУ́Н, -а́, *ч.* 1. Машина для перетворення якого-небудь виду енергії на механічну енергію. 2. *чого*, *перен.*, *рідко.* Те саме, що **руші́й**. *Двигун внутрішнього згоряння.* ** **Ві́чний двигу́н** – уявна вічна машина з невичерпним джерелом енергії.

ДВИГУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **двигу́н** 1.

ДВИГУ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **двигу́н**.

ДВИГУНОБУДІВНИ́Й, -а, -е. Стос. до двигунобудування. // Призначений для виробництва двигунів.

ДВИГУНОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості з виробництва двигунів.

ДВИГУНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **двигу́н**.

ДВИГУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **двигу́н** 1.

ДВИЖІ́ТИ, -жу́, -жи́ш, *недок.* Те саме, що **двигті́ти**.

ДВИЖКИ́Й, -а́, -е́. Зручнорухомий.

ДВИЖО́К, -жка́, *ч.*, *розм.* 1. Маленький пересувний двигун (у 1 знач.). *діал.* Жест, порух.

ДВИ́НУТИ *див.* **двигну́ти**.

ДВИ́НУТИСЯ *див.* **двигну́тися**.

ДВІ *див.* **два**.

ДВІ́ЄЧНИК, -а, *ч.*, *розм.* Учень, який вчиться на двійки.

ДВІ́ЄЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **двієчник**.

ДВІ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Назва цифри і числа 2. // *розм.* Назва різних предметів, нумерованих цифрою 2 (трамвай, автобус і т. ін.). // *розм.* Кількість із двох одиниць. 2. Оцінка успішності в навчанні, бал 2, що у п'ятибальній системі означає "незадовільно". 3. Гральна карта з двома знаками. 4. Спортивний човен із двома веслярами. 5. Про

веслярів, що складають екіпаж такого човна. 6. *мисл.* Здвоєний слід зайця, який повернувся попереднім своїм слідом. 7. *мисл.* Дріб N2.

ДВІ́ЙКО, *невідм.*, *числ. кільк.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **двоє́**.

ДВІЙКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дві́йка**.

ДВІЙКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Утворення у монокристалі областей зі зміненою орієнтацією кристалічної структури.

ДВІЙНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Подвійний.

ДВІЙНИ́К, -а́, *ч.* 1. Особа, що має повну зовнішню схожість з іншою. // Друга половина за уявного роздвоєння особи. 2. *перен.* Ідейно і духовно споріднений. 3. *тільки мн.* Спарені предмети. // *мисл.* Те саме, що **б'ю́ксфлінт**.

ДВІЙНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **двійни́к**.

ДВІЙНЯ́ *див.* **двійня́та**.

ДВІЙНЯ́ТА, -ня́т, *мн.*, **ДВІЙНЯ́**, -і́, *ж.*, *розм.* 1. Два плоди, що одночасно розвиваються в порожнині матки. // Двоє одночасно народжених дітей у однієї жінки; близнята. 2. Те саме, що **двійни́к** 3.

ДВІЙНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **двійня́та** 1.

ДВІЙЧА́СТИЙ, *рідко* **ДВІЙЧА́ТИЙ**, -а, -е. Який має дві однакові частини.

ДВІЙЧА́ТИЙ *див.* **двійча́стий**.

ДВІР[1], двора́ *і* дво́ру, *ч.* 1. У Руській державі 16 – 18 ст. – назва деяких наказів (Земський наказ, Посольський наказ та ін.). 2. Господарська ділянка, на якій розміщено садибні будівлі, та місце біля них (часто відгороджене). 3. Сільська хата з усім господарством при ній. // Одиниця обліку господарств у селі. 4. *іст.* Присадибне господарство землевласника – поміщика, монастиря і т. ін.; маєток. // *перен.* Поміщик і його оточення. 5. *іст.* Виробнича одиниця – завод, майстерня. ** **Моне́тний двір** – підприємство, що карбує монети та виготовляє інші державні знаки. 6. Приміщення для тварин, реманенту, різних матеріалів і т. ін. ** **Ґости́ний двір**, *іст.* – торгові ряди в спеціально збудованому приміщенні.

ДВІР[2], дво́ру, *ч.* У монархічних країнах – монарх і його оточення.

ДВІРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.*, *зах.* Залізнична станція; вокзал.

ДВІ́РКА, **ДВО́РКА**, -и, *іст.* Жін. до **двора́к**.

ДВІРНИ́К, -а́, *ч.* 1. Працівник будинкоуправління, що стежить за чистотою і порядком у дворі та на вулиці біля двору. 2. *розм.* Рухома стрілка для механічного очищення вітрового скла автомашини від снігу, пилу, крапель.

ДВІРНИ́ЦЬКА, -кої, *ж.*, *рідко.* Приміщення двірника.

ДВІРНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий двірнику.

ДВІРНИ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **двірни́к**. 2. Належний, властивий двірникові.

ДВІРНИ́ЧКА, -и. Жін. до **двірни́к** 1.

ДВІРНЯ́, -і́, *ж.*, *збірн.*, *іст.* Дворові люди у панському дворі.

ДВІРНЯ́К, -а́, *ч.*, *іст.* Той, хто обслуговує панський двір і живе при ньому.

ДВІРНЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *іст.* Жін. до **двірня́к**.

ДВІРО́К, -рка́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дво́рик**.

ДВІ́РСЬКИЙ, дві́рська, дві́рське, *іст.* 1. Належний до панського двору. // *у знач. ім.*: а) **дві́рський**, двірського, *ч.* Той, хто належав до панського двору; б) **дві́рська**, двірської, *ж.* Приміщення для челяді. 2. Належний до царського двору; придворний.

ДВІРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **пала́цовий**. ** **Двірце́вий переворо́т** – насильницька зміна монарха силами придворних кіл, без участі народу.

ДВІ́СТІ, двохсо́т, *числ. кільк.* Назва числа 200 і його цифрового позначення. // Кількість із двохсот одиниць.

ДВІЦАЛІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Дошка завтовшки два дюйми (*див.* **дюйм**).

ДВІ́ЧІ, *присл.* 1. Два рази. 2. Взяти два рази (про множення). // *рідко.* У два рази.

ДВО... Перша частина складних слів, вносить значення: а) який має дві однакові ознаки, предмета тощо; б) який складається з двох частин, розділів або мірою у якісь дві одиниці.

ДВОАДРЕ́СНИЙ, -а, -е. Який має дві адреси; який здійснюється, відбувається за двома адресами.

ДВОАДРЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоадре́сний**.

ДВОА́КТНИЙ, -а, -е. Який складається із двох актів (про п'єсу).

ДВОА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоа́ктний**.

ДВОБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Кількістю у два бали. *Двобальний вітер.*

ДВОБА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоба́льний**.

ДВОБА́РВНИЙ, -а, -е. Який має у своєму забарвленні два кольори. // Складений з двох частин різного кольору.

ДВОБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоба́рвний**.

ДВОБА́РВНО. Присл. до **двоба́рвний**.

ДВОБА́ШТОВИЙ, -а, -е. Який має дві башти.

ДВОБА́ШТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двоба́штовий**.

ДВОБІ́Й, -бо́ю, *ч.* 1. Бій, боротьба двох супротивників за викликом одного з них; поєдинок. 2. Збройне зіткнення, боротьба двох ворожих сил. 3. *перен.* Боротьба думок, поглядів.

ДВОБІ́ЙНИК, -а, *ч.* Учасник двобою (у 1 знач.).

ДВОБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **двосторо́нній**.

ДВОБІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двобі́чний**.

ДВОБІ́ЧНО. Присл. до **двобі́чний**.

ДВОБЛО́КОВИЙ, -а, -е. Який складається з двох блоків.

ДВОБО́РНИЙ, -а, -е. Такий, що містить у молекулі чи формульній одиниці сполуки два атоми чи іони Бору. *Двоборний титан.*

ДВОБО́РСТВО, -а, *с.* Те саме, що **двоє́борство**.

ДВОБО́РТНИЙ, -а, -е. Який має два борти (у 4 знач.).

ДВОБО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двобо́ртний**.

ДВОБО́Р'Я, -я, *с.*, *діал.* Двобій (у 1 знач.).

ДВОБРО́МИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **двобро́мний**.

ДВОБРО́МНИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі чи формульній одиниці сполуки два атоми або іони Брому. *Двобромний меркурій.*

ДВОВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Який може сполучатися з двома атомами водню або іншого одновалентного елемента, а також заміщати стільки ж його атомів. 2. Який здатний утворювати два хімічні зв'язки.

ДВОВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двовале́нтний**.

ДВОВАЛЮ́ТНИЙ, -а, -е: ** **Двовалютна облiга́ція** – облігація, проценти за якою виплачуються в одній валюті, а основна сума – в іншій.

ДВОВВІ́ГНУТИЙ, -а, -е, *фіз.* Те саме, що **двовгну́тий**.

ДВОВГНУ́ТИЙ, -а, -е, *фіз.* Угнутий з двох боків.

ДВОВЕ́РСТКА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* Географічна карта, зроблена в масштабі двох верст у дюймі.

ДВОВЕ́РШИННИЙ, -а, -е. У якого дві вершини.

ДВОВЕ́РШИННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двове́ршинний**.

ДВОВЕСЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має два весла.

ДВОВИ́МІРНИЙ, -а, -е. Який має два виміри.

ДВОВИ́МІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двови́мірний**.

ДВОВИ́МІРНО. Присл. до **двови́мірний**.

ДВОВИ́ПУКЛИЙ, -а, -е, *фіз.* Те саме, що **двоопу́клий**.

ДВОВІДВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який одночасно відвалює ґрунт на обидва боки.

ДВОВІДЕ́РНИЙ, -а, -е. У якого місткість два відра. // У який вміщується два відра чого-небудь. *Двовідерний бак.*

ДВОВІДСО́ТКОВИЙ, -а, -е. 1. Який містить два відсотки чого-небудь. 2. Який охоплює два відсотки чого-, кого-небудь. 3. Який дає, приносить два відсотки чого-небудь.

ДВОВІДСО́ТКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двовідсо́тковий**.

ДВОВІ́РШ, -а, *ч.* Найпростіша строфа, написана будь-яким розміром, що складається з двох рядків, об'єднаних римою.

ДВОВІ́Р'Я, -я, *с.* Поєднання християнства з язичництвом або іншими віруваннями.

ДВОВІ́СНИЙ, -а, -е, **ДВОХОСЬОВИ́Й**, -а́, -е́. Який має дві осі.

ДВОВІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двові́сний**.

ДВОВЛА́ДДЯ, -я, *с.* Одночасне існування двох влад (у країні, організації і т. ін.).

ДВОВО́ДНИЙ, -а, -е. У якого одна формульна одиниця чи молекула містить 2 молекули води.

ДВОВУГЛА́Н, -у, *ч.* Насичений карбогідроген (вуглеводень), молекула якого містить 2 атоми Карбону.

ДВОВХО́ДОВИЙ, -а, -е. Який має два входи.

ДВОГВИНТОВИ́Й, -а́, -е́. У якого два гвинта.

ДВОГЛА́ВИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **двоголо́вий**. ** **Двогла́вий оре́л**, *іст.* – державний герб Візантійської імперії, а після її падіння – Московії та Російської імперії (від 15 ст. до 1917 р.). Після розпаду СРСР у 1991 р. є державним символом Російської Федерації.

ДВОГЛА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двогла́вий**.

ДВОГОДИ́ННИЙ, -а, -е. Розрахований на дві години; який триває дві години.

ДВОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має дві голови (у 1 знач.).

ДВОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двоголо́вий**.

ДВОГОЛО́СИЙ, -а, -е. Який звучить двома голосами або співається на два голоси.

ДВОГОЛО́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **двоголо́сий**.

ДВОГОЛОСНИ́Й, -а, -е, *грам.* Дифтонгічний.

ДВОГОЛО́СНО. Присл. до **двоголо́сний**.

ДВОГОЛО́ССЯ, -я, *с.*, *муз.* Одночасне звучання двох самостійних мелодичних голосів у хорі або музичних тем в оркестрі.

ДВОГО́РБИЙ, -а, -е. Який має два горби (*див.* **горб** 1, 2). *Двогорбий верблюд.*

ДВОГОРЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має два горла. 2. *перен.* Жадібний.

ДВОГО́СТРИЙ, -а, -е. Який має дві ріжучі кромки. *Двогострий меч.*

ДВОГРА́ННИЙ, -а, -е. Який має дві грані.

ДВОГУ́БИЙ, -а, -е. Який має дві губи.

ДВОДЕКА́ДНИЙ, -а, -е. Який триває дві декади.

ДВОДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який відбувається, триває два дні, протягом двох днів; розрахований на два дні.

ДВОДЕ́ННІСТЬ, -нності, *ж.* Абстр. ім. до **дводе́нний**.

ДВОДЕНТА́ТНИЙ, -а, -е. Двозубий.

ДВОДЗЕРКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якого два дзеркала.

ДВОДИ́СКОВИЙ, -а, -е. Який має два з'єднані диски.

ДВОДИ́СКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дводи́сковий**.

ДВОДИ́ШНИЙ, -а, -е, *зоол.* Який дихає і зябрами, і легенями.

ДВОДИ́ШНІ, -них, *мн.*, *зоол.* Клас риб, які дихають і зябрами, і легенями.

ДВОДІАПАЗО́ННИЙ, -а, -е. Який має два діапазони; який працює на двох діапазонах.

ДВОДІАПАЗО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дводіапазо́нний**.

ДВОДОБО́ВИЙ, -а, -е. Який триває дві доби.

ДВОДО́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Складений з двох часток, доль. // Такий, зародок якого складається з двох зародкових листків (сім'ядоль); двосім'ядольний (про рослини). 2. *у знач. ім.* **дводо́льні**, -них, *мн.* Клас покритонасінних рослин, зародок яких складається з двох зародкових листків (сім'ядоль).

ДВОДО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дводо́льний**.

ДВОДО́МНИЙ, -а, -е. 1. Такий, чоловічі й жіночі генеративні органи якого розміщені на різних екземплярах (про рослини). 2. *у знач. ім.* **дводо́мні**, -них, *мн.* Клас рослин, чоловічі й жіночі генеративні органи яких розміщені на різних екземплярах.

ДВОДО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дводо́мний**.

ДВОДО́ННИЙ, -а, -е. Який має два дна.

ДВОДОРІ́ЖКОВИЙ, -а, -е. У якого дві доріжки *Дводоріжковий магнітофон.*

ДВОДОРІ́ЖКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дводорі́жковий**.

ДВОДЮЙМІ́ВКА, -и, *ж.*, *спец.*, *заст.* Стандартна дошка завтовшки в два дюйми.

ДВОДЮЙМО́ВИЙ, -а, -е. Мірою у два дюйми.

ДВОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **двохелектро́нний**.

ДВОЕЛЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який складається з двох елементів; бінарний.

ДВОЕЛЕМЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоелеме́нтний**.

ДВОЄ́, двох, *числ. кільк.* Збірн. до **два**. // *у знач. ім.*

ДВОЄБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Спортсмен, що займається двоєборством.

ДВОЄБО́РСТВО, -а, *с.* Спортивне змагання, що складається з двох видів вправ.

ДВОЄДИ́НИЙ, -а, -е. Який поєднує в собі які-небудь два елементи, дві частини і т. ін.

ДВОЄДИ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоєди́ний**.

ДВОЄДУ́ШНИЙ, -а, -е, *заст.* Лицемірний. // *у знач. ім.* **двоєду́шний**, -ного, *ч.*; **двоєду́шна**, -ної, *ж.* Лицемірна людина; дворушник.

ДВОЄДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **двоєду́шний**.

ДВОЄДУ́ШНО, *заст.* Присл. до **двоєду́шний**.

ДВОЄЖЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто одружений одночасно з двома жінками.

ДВОЄЖЕ́НСТВО, -а, *с.* Перебування чоловіка в шлюбі одночасно з двома жінками.

ДВОЄМУ́ЖЖЯ, -я, *с.* Перебування жінки у шлюбі одночасно з двома чоловіками.

ДВО́ЄЧКО, *невідм.*, *числ. кільк.*, *збірн.* Пестл. до **двоє́**.

ДВОЖИ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **двожи́льний**.

ДВОЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з двох жил або має вигляд двох спарених жил. // Вигот. з двох жил. 2. *розм.* Витривалий, сильний, міцний. 3. *перен.* Напружений, тяжкий.

ДВОЖИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двожи́льний**.

ДВОЗАРЯ́ДНИЙ, -а, -е, *фіз.*, *хім.* Який має (несе на собі) 2 одиниці позитивного або негативного заряду. *Двозарядний іон.*

ДВОЗАРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.*, *хім.* Абстр. ім. до **двозаря́дний**.

ДВОЗВ'Я́ЗНИЙ, -а, -е: ** **Двозв'я́зна о́бласть**, *мат.* – область, яку неможливо шляхом неперервної деформації стягнути в точку, не виходячи за межі області.

ДВОЗЕ́РНИЙ, -а, -е. Який має два зерна в одному квітковому гнізді. ** **Двозе́рна пшени́ця** – вид диких і культурних пшениць; двозернянка.

ДВОЗЕРНЯ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **Двозе́рна пшени́ця** (*див.* **двозе́рний**).

ДВОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Який здійснюється у дві зміни.

ДВОЗМІ́ННІСТЬ, -нності, *ж.* Абстр. ім. до **двозмі́нний**.

ДВОЗНА́КИЙ, -а, -е. Те саме, що **двозна́ковий**.

ДВОЗНА́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **двозна́кий**.

ДВОЗНА́КОВИЙ, -а, -е. У якого два знаки; який складається з двох знаків.

ДВОЗНАКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двозна́ковий**.

ДВОЗНА́МЕННИК, -а, *ч.* Особливий вид давньоруських музичних рукописів.

ДВОЗНА́ЧНИЙ[1], -а, -е. 1. Який має два значення. // Який може бути витлумачений у двох значеннях; який має двояке значення. 2. Який містить нескромний або непристойний натяк.

ДВОЗНА́ЧНИЙ[2], -а, -е. Який складається з двох знаків. *Двозначне число.*

ДВОЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двозна́чний**[1].

ДВОЗНА́ЧНО. Присл. до **двозна́чний**[1].

ДВОЗУ́БИЙ, -а, -е. У якого два зуби, два зубці.

ДВОЗУБЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має два зубці (зубчики), два ряди зубців (зубчиків).

ДВОЗУБЧА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **двозубча́стий**.

ДВОЗЯ́БРОВИЙ, -а, -е, *зоол.* У якого двоє зябер.

ДВОЗЯ́БРОВІ, -вих, *мн.* Назва підкласу головоногих молюсків, які мають двоє зябер.

ДВОЇНА́, -и́, *ж.* Граматична категорія (форма) числа, властива деяким давнім мовам, яка вказує на те, що йдеться про два предмети.

ДВОЇ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **двої́ти** і стан за знач. **двої́тися**.

ДВОЇ́СТИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з двома різними якостями, які часто суперечать одна одній; суперечливий. 2. Який має в собі ознаки або властивості двох різних предметів. // Який складається з двох однакових частин; подвійний, двійчастий.

ДВОЇ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **двої́стий** 1.

ДВОЇ́СТО, *рідко.* Присл. до **двої́стий** 1.

ДВОЇ́ТИ, двою́, двоїш, *недок.* 1. *перех.* Ділити надвоє; роздвоювати. 2. *неперех.*, *діал.* Лицемірити.

ДВОЇ́ТИСЯ, двоїться, *недок.* 1. Ділитися надвоє; роздвоюватися. // Ставати, бути подвійним, суперечливим; спрямовуватися одночасно на два предмети, дві сторони чого-небудь (про думки, почуття). 2. Здаватися подвійним, подвоюватися (про предмети).

ДВОЇ́ЧНИЙ, -е, -е, *мат.*: ** **Двої́чний код** – умовний запис дій за допомогою двох знаків 0 (нуль) і 1

(одиниця).

ДВОЙКÓ, *невідм., числ. кільк., збірн., розм.* Те саме, що **двóє**.

ДВОЙÓДНИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі чи формульній одиниці сполуки 2 атоми Йоду.

ДВОКÁБЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який складається з двох кабелів.

ДВОКÁБЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двокáбельний**.

ДВОКÁМЕРНИЙ, -а, -е. Який складається з двох камер, відділень і т. ін. *Двокамерний холодильник.*

ДВОКÁМЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двокáмерний**.

ДВОКАНÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який має два канали; який здійснюється по двох каналах.

ДВОКАНÁЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоканáльний**.

ДВОКАСÉТНИЙ, -а, -е. Розрахований на дві касети. *Двокасетний магнітофон.*

ДВОКВАРТИ́РНИЙ, -а, -е. Який складається з двох квартир. *Двоквартирний будинок.*

ДВОКІЛОГРАМÓВИЙ, -а, -е. Вагою у два кілограми.

ДВОКІЛОМЕТРІ́ВКА, -и, *ж., розм.* Географічна карта, яка має масштаб два кілометри у сантиметрі.

ДВОКІЛОМЕТРÓВИЙ, -а, -е. 1. Довжиною у два кілометри. 2. Який має масштаб два кілометри у сантиметрі (про географічні карти).

ДВОКІМНÁТНИЙ, -а, -е. Який складається з двох кімнат. *Двокімнатна квартира.*

ДВОКІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **парокі́нний**.

ДВОКЛÁСНИЙ, -а, -е. Який має два класи; розрахований на два класи.

ДВОКЛÁСОВИЙ, -а, -е. Який має два класи. *Двокласове суспільство.*

ДВОКОЛÉСИЙ, -а, -е. Те саме, що **двоколі́сний**.

ДВОКОЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. З двома коліями, на дві колії. *Двоколійний рух.*

ДВОКОЛІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоколі́йний**.

ДВОКÓЛІРНИЙ, -а, -е. Який має у своєму забарвленні два кольори; складений з двох частин різного кольору; двобарвний.

ДВОКÓЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двокóлірний**.

ДВОКОЛІ́СНИЙ, -а, -е. З двома колесами, на двох колесах. *Двоколісний велосипед.*

ДВОКÓЛКА, -и, *ж.* Візок на двох колесах; біда (*див.* **бідá**[2]).

ДВОКОЛÓВИЙ, -á, -é. Який здійснюється у два кола (про спортивні змагання за круговою системою).

ДВОКОЛЬОРÓВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **двокóлірний**.

ДВОКОЛЬОРÓВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **двокольорóвий**.

ДВОКОМІ́РКОВИЙ, -а, -е. Який має дві комірки.

ДВОКОМПЛÉКТНИЙ, -а, -е. Який складається з двох комплектів.

ДВОКОМПЛÉКТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двокомплéктний**.

ДВОКОМПОНÉНТНИЙ, -а, -е. Який складається з двох компонентів. ** **Двокомпонéнтний тариф** – система цін, за якої споживачі виплачують фіксовану суму за доступ до послуги, а потім оплачують саму послугу.

ДВОКОМПОНÉНТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двокомпонéнтний**.

ДВОКОМП'ЮТЕРНИЙ, -а, -е. Який складається з двох комп'ютерів.

ДВОКОНСÓЛЬНИЙ, -а, -е. Який має дві консолі.

ДВОКОНТÁКТНИЙ, -а, -е. Який має два контакти.

ДВОКОНТÁКТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоконтáктний**.

ДВОКÓНТУРНИЙ, -а, -е. Який має два контури.

ДВОКÓНТУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двокóнтурний**.

ДВОКÓНУСНИЙ, -а, -е. Який має два конуси.

ДВОКÓНУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двокóнусний**.

ДВОКООРДИНÁТНИЙ, -а, -е. Який має дві координати.

ДВОКОРЕНÉВИЙ, -а, -е. Який має два корені.

ДВОКОРЕНÉВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двокоренéвий**.

ДВОКÓРПУСНИЙ, -а, -е. Який має два корпуси (у 2 знач.); складений з двох корпусів.

ДВОКÓРПУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двокóрпусний**.

ДВОКОТУ́ШКОВИЙ, -а, -е. У якого дві котушки.

ДВОКРÁПКА, -и, *ж.* Розділовий знак (:) перед пояснювальними словами і т. ін.

ДВОКРÁТНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється два рази; збільшений у два рази; подвійний.

ДВОКРÁТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двокрáтний**.

ДВОКРÁТНО. Присл. до **двокрáтний**.

ДВОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який має два крила. 2. *у знач. ім.* **двокри́лі**, -лих, *мн.* Ряд комах з однією парою крил (мухи, комарі і т. ін.).

ДВÓКРОТЬ, *присл., арх.* Двократно.

ДВОКУ́ТНИЙ, -а, -е. У якого два кути.

ДВОЛÁДОВИЙ, -а, -е. Який має два лади.

ДВОЛÁМПОВИЙ, -а, -е. У якого дві лампи.

ДВОЛÁПИЙ, -а, -е. У якого дві лапи.

ДВОЛЕГЕНÉВИЙ, -а, -е. У якого дві легені.

ДВОЛÉЗИЙ, -а, -е. Який має два леза.

ДВОЛЕМІ́ШНИЙ, -а, -е. Який має два лемеші, зроблений на два лемеші.

ДВОЛИ́КИЙ, -а, -е, **ДВОЛИ́ЦИЙ**, -я, -е. 1. Який має два лиця. 2. *перен.* Те саме, що **дволи́чний**. ** **Дволи́кий Янус** – підступна людина, дворушник (за ім'ям давньоримського бога, якого зображували з двома обличчями, зверненими в протилежні боки).

ДВОЛИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **дволи́кий**.

ДВОЛИ́КО. Присл. до **дволи́кий**.

ДВОЛИ́ЦИЙ *див.* **дволи́кий**.

ДВОЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **лицемі́рний**.

ДВОЛИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **дволи́чний**.

ДВОЛИ́ЧНО. Присл. до **дволи́чний**.

ДВОЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. У якого дві лінії.

ДВОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **дворі́чний**.

ДВОЛІ́ТОК, -тка, *ч. і ж., розм.* Дволітнє маля.

ДВОЛІТРÓВИЙ, -а, -е. Місткістю у два літри. *Дволітрова банка.*

ДВОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **дворі́ччя**.

ДВОЛОПАТÉВИЙ, -а, -е. Який має дві лопаті. ** **Дволопатéве веслó** – весло з двома лопатями (лопатками).

ДВОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е. Який складається з двох магнітів.

ДВОМÁТОЧКÓВИЙ, -а, -е. У якого дві маточки.

ДВОМЕТРÓВИЙ, -а, -е. Який дорівнює двом метрам.

ДВОМІ́СНИЙ, -а, -е. Зробл. на два місця.

ДВОМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Який триває два місяці.

ДВОМІ́СЯЧНИК, -а, *ч.* Періодичне видання, що виходить один раз на два місяці.

ДВОМÓВНИЙ, -а, -е. Виконаний, упорядкований на основі двох мов, двома мовами. ** **Двомóвне насéлення** – населення, яке вільно розмовляє двома мовами.

ДВОМÓВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **двомóвний**. 2. Те саме, що **білінгві́зм**.

ДВОМОТÓРНИЙ, -а, -е. Який має два мотори. *Двомоторний літак.*

ДВОНИТКОВИ́Й, -á, -é. Який має дві нитки, який складається з двох ниток.

ДВОНÓГИЙ, -а, -е. Який має дві ноги (перев. епітет до людини). *Двонога істота.*

ДВОНÓГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **двонóгий**.

ДВООБМÓТКОВИЙ, -а, -е. У якого дві обмотки.

ДВООКИЙ, -а, -е. У якого два ока.

ДВООКИС, -у, *ч. заст.* Те саме, що **діокси́д**.

ДВООКИСЕНЬ, -сню, *ч.* Те саме, що **діокси́д**.

ДВОÓКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **двоóкий**.

ДВООКСИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **діокси́д**.

ДВООКТÁВНИЙ, -а, -е. У якого дві октави. // Який розрахований на дві октави.

ДВООПÓРНИЙ, -а, -е. У якого дві опори.

ДВООПУ́КЛИЙ, -а, -е, *фіз.* Випуклий з двох боків.

ДВООСНÓВНИЙ, -а, -е. У якого дві основи.

ДВОПАЛÁТНИЙ, -а, -е. Який складається з двох законодавчих палат. ** **Двопалáтна систéма** (**бікамералі́зм**) – структура загальнонаціональних парламентів, за якої вони складаються з двох палат.

ДВОПАЛÁТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **двопалáтний**.

ДВОПÁЛИЙ, -а, -е. Який має два пальці на руці, нозі, лапі.

ДВОПÁЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **двопáлий**.

ДВОПÁЛУБНИЙ, -а, -е. Який має дві палуби.

ДВОПАРАМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. У якого два параметри.

ДВОПАРАМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двопараметри́чний**.

ДВОПАРАМЕТРÓВИЙ, -а, -е. Те саме, що **двопараметри́чний**.

ДВОПАРНОНÓГІ, -их, *ім.* Клас членистоногих із групи багатоніжок.

ДВОПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має дві партії або включає представників двох партій. *Двопартійна коаліція.*

ДВОПАРТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двопарті́йний**.

ДВОПЕЛЮСТКÓВИЙ, -а, -е, *бот.* Який має два пелюстки.

ДВОПЕЛЮСТКÓВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **двопелюсткóвий**.

ДВОПÉРСТИЙ, -а, -е. 1. Який має два пальці на руці. 2. Стос. до двоперстя.

ДВОПÉРСТЯ, -я, *с.* У старообрядців – складені два пальці (вказівний і середній) правої руки для хресного знамення.

ДВОПІ́ЛЛЯ, -я, *с., заст.* Система обробітку орної землі, за якої щорічно засівається лише половина її, а решта залишається під паром (на пар).

ДВОПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **двопі́лля**.

ДВОПЛÁНОВИЙ, -а, -е. Який має дві сторони, два плани; розташований у двох планах. *Двопланове зображення.*

ДВОПЛÁНОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двоплáновий**.

ДВОПЛÁНОВО. Присл. до **двоплáновий**.

ДВОПЛÉЧИЙ, -а, -е. У якого два плеча.

ДВОПОВÉРХИЙ, -а, -е. Те саме, що **двоповерхóвий**.

ДВОПОВЕРХІ́ВКА, -и, *ж., розм.* Будинок, що має два поверхи.

ДВОПОВЕРХÓВИЙ, -а, -е. Який має два поверхи; зробл. на два поверхи. *Двоповерховий котедж.*

ДВОПОВЕРХÓВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двоповерхóвий**.

ДВОПÓЛИЙ, -а, -е. Який має дві поли. *Двополе пальто.*

ДВОПÓЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **двопóлий**.

ДВОПÓЛЮСНИЙ, -а, -е. Який має два полюси; з двома полюсами. *Двополюсний світ.*

ДВОПÓЛЮСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двопóлюсний**.

ДВОПÓЛЮСНО. Присл. до **двопóлюсний**.

ДВОПРИСУДКÓВИЙ, -а, -е. У якого два присудки.

ДВОПРИСУДКÓВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двоприсудкóвий**.

ДВОПРОГРÁМНИЙ, -а, -е. Який має дві програми. // Який розрахований на дві програми.

ДВОПРОГРÁМНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **двопрогрáмний**.

ДВОПРОЦÉНТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **двовідсóтковий**.

ДВОПРОЦÉСОРНИЙ, -а, -е. У якого два процесори.

ДВОПРОЦÉСОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двопроцéсорний**.

ДВОПУДÓВИЙ, -а, -е, *заст.* Який має вагу два пуди.

ДВОПУ́НКТОВИЙ, -а, -е. Який складається із двох пунктів; який має два пункти.

ДВОРАЗÓВИЙ, -а, -е. Здійснюваний (здійснений) два рази. // Який здійснюється два рази у певний період, строк та ін. (про систему організації праці, роботи і т. ін.).

ДВОРАЗÓВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дворазóвий**.

ДВОРАЗÓВО. Присл. до **дворазóвий**.

ДВОРÁК, *рідко* **ДВОРЯ́К**, -á, *ч., іст., розм.* Селянин, що працює у панському дворі; дворовий (у 2 знач.).

ДВОРАМÉННИЙ, -а, -е: ** **Дворамéнне "и"** – до реформи правопису 1917 р. – назва російської літери "и" на відміну від "і".

ДВОРÁМНИЙ, -а, -е. У якого дві рами.

ДВОРÁЦЬКИЙ, -а, -е, *іст., розм.* Прикм. до **дворáк**.

ДВОРÁЧКА, *рідко* **ДВОРЯ́ЧКА**, -и, *іст., розм.* Жін. до **дворáк**.

ДВОРÉЦЬКИЙ, -кого, *ч., заст.* Старший лакей у панському дворі.

ДВÓРИК, -а, *ч.* Зменш. до **двір**[1] 1. ** **Ви́гульний двóрик** – загорода для утримування тварин на відкритому повітрі.

ДВÓРИЩЕ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **двір**[1] 1, 5. 2. Запустіла ділянка, на якій колись була садиба. 3. *іст.* В Україні та Білорусії в 14 – 16 ст. – сімейна, родинна громада.

ДВÓРИЩНИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до дворища (у 3 знач.).

ДВОРІ́ВНЕВИЙ, -а, -е. Такий, що має два рівні.

ДВОРІ́ВНЕВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дворі́вневий**.

ДВОРІ́ЧКА, -и, *ж.* Дворічна рослина або тварина.

ДВОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, виконується протягом двох років, триває два роки. // Розрахований на два роки, строком на два роки. 2. Віком два роки. 3. *бот.* Який розвивається протягом двох вегетаційних періодів і відмирає після дозрівання плодів.

ДВОРІ́ЧНИК, -а, *ч.* Рослина, яка цвіте і відмирає на другий рік життя.

ДВОРІЧНЯ́К, -á, *ч., зах.* Дворічний кінь.

ДВОРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Період, час, що дорівнює двом рокам. // Друга річниця чого-небудь, що відбулося або почалося два роки тому.

ДВÓРКА *див* **дві́рка**.

ДВОРНЯ́ГА, -и, *ч. і ж., розм.* Непородний дворовий собака.

ДВОРНЯ́ЖКА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **дворня́га**.

ДВОРÓВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **двір**[1] 1. 2. *іст.* Який обслуговує панський двір і живе при ньому. // *у знач. ім.* **дворóвий**, -вого, *ч.*; **дворóва**, -вої, *ж.* Той, хто обслуговує панський двір і живе при ньому.

ДВОРÓГИЙ, -а, -е. З двома рогами.

ДВОРÓГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **дворóгий**.

ДВОРОЗРЯ́ДНИЙ, -а, -е. У якого два розряди.

ДВОРОЗРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дворозря́дний**.

ДВОРÓТОРНИЙ, -а, -е. У якого два ротори.

ДВОРÓТОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дворóторний**.

ДВОРУ́КИЙ, -а, -е. У якого дві руки.

ДВОРУ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **дворукий**.

ДВОРУ́ЧНИЙ, -а, -е. У якого дві ручки (напр., про пилку).

ДВОРУ́ШНИК, -а, *ч.* Підступна людина, яка на словах віддана кому-, чому-небудь, а таємно діє проти нього.

ДВОРУ́ШНИЦТВО, -а, *с.* Діяльність або поведінка дворушника.

ДВОРУ́ШНИЦЬКИЙ, -а, -е. Власт. дворушникові, характерний для нього. // Який є дворушництвом.

ДВОРУ́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **двору́шник**.

ДВОРУ́ШНИЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **двору́шничати**.

ДВОРУ́ШНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Діяти як дворушник.

ДВОРЯ́ДКА, -и, *ж.* Дворядна гармонія.

ДВОРЯДКÓВИЙ, -а, -е. Який утворює чи обробляє два рядки одночасно. // У два рядки. *Дворядкова строфа.*

ДВОРЯДКÓВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дворядкóвий**.

ДВОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. У два ряди. ** **Дворя́дна гармóнія** – гармонія, що має два ряди клавішів.

ДВОРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дворя́дний**.

ДВОРЯДÓВИЙ, -а, -е, *зах.* Дворядний.

ДВОРЯДÓВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дворядóвий**.

ДВОРЯ́К *див.* **дворáк**.

ДВОРЯНИ́Н, -а, *ч.* Особа, що належить до дворянства.

ДВОРЯ́НКА, -и. Жін. до **дворяни́н**.

ДВОРЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **дворя́нка**.

ДВОРЯ́НСТВО, -а, *с.* Панівний привілейований стан феодального (згодом і капіталістичного) суспільства, що складався з поміщиків і чиновників і мав основним джерелом доходу земельну власність. // *розм.* Звання дворянина. // Збірн. до дворянин.

ДВОРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дворяни́н** і **дворя́нство**. ** **Дворя́нське зібрáння** – орган дворянського станового самоуправління Російської імперії.

ДВОРЯ́ЧКА *див.* **дворáчка**.

ДВОСВІ́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* З двома рядами вікон, розміщених один над одним або один проти одного (про приміщення).

ДВОСЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який складається з двох секцій.

ДВОСЕКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двосек-**

ційний.
ДВОСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який складається з двох серій (про кінофільм, телефільм).
ДВОСЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двосері́йний**.
ДВОСІМ'Я́ДОЛЬНИЙ, -а, -е, *бот.* З двома сім'ядолями; дводольний.
ДВОСІМ'Я́НКА, -и, *ж.*, *бот.* Плід, який розділяється на дві сім'янки.
ДВОСІ́РКОВИЙ, -а, -е. Який містить у складі молекули чи формульної одиниці 2 атоми чи іони сірки. *Двосірковий вуглець.*
ДВОСІ́ЧНИЙ, -а, -е. Загострений з обох боків.
ДВОСКЛА́ДНИЙ, -а, -е. Складений з двох частин. ** **двоскла́дне ре́чення** – речення, у складі якого є два головні члени – підмет і присудок; двочленне речення.
ДВОСКЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоскла́дний**.
ДВОСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е, *грам.*, *поет.* Який складається з двох складів.
ДВОСМУ́ГИЙ, -а, -е. Який має дві смуги.
ДВОСМУ́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **двосму́гий**.
ДВОСМУ́ГОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **двосму́гий**.
ДВОСМУ́ГОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двосму́говий**.
ДВОСНА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **двостате́вий**.
ДВОСПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для спання вдвох.
ДВОСТАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має дві стадії. // Який відбувається, здійснюється у дві стадії. *Двостадійний процес.*
ДВОСТАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двостаді́йний**.
ДВОСТАТЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має, поєднує в собі органи чоловічої та жіночої статей. 2. Який має маточку і тичинки (про квітку).
ДВОСТАТЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **двостате́вий**.
ДВОСТВО́ЛКА, -и, *ж.* Мисливська двоствольна рушниця.
ДВОСТВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має два стволи.
ДВОСТО́ПНИЙ, -а, -е, *поет.* Який складається з двох віршових стоп.
ДВОСТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **двосто́пний**.
ДВОСТОРО́ННІЙ, -я, -є. 1. Який має дві сторони або використовується з двох боків (на два боки), відбувається, їде і т. ін. з двох сторін. // Однаковий з обох боків (про тканину). 2. Який діє в обидві сторони. // Який стосується двох юридичних сторін; взаємообумовлений, взаємообов'язковий. ** **двосторо́ння уго́да** – угода, яка містить взаємоузгоджені права та обов'язки двох рівноправних учасників. 3. Який враховує два завдання. *Двосторонній рух.*
ДВОСТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двосторо́нній**.
ДВОСТОРО́ННЬО. Присл. до **двосторо́нній**.
ДВОСТРУ́ННИЙ, -а, -е. У якого дві струни.
ДВОСТУ́ЛКОВИЙ, -а, -е. З двома стулками.
ДВОСТУ́ЛКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **двостулко́вий**.
ДВОСТУПЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який складається з двох ступенів, етапів. ** **Двоступене́ві ви́бори** – непрямі вибори, за яких депутати обираються не на загальних зборах виборців, а на зборах їхніх представників.
ДВОСТУПЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двоступене́вий**.
ДВОСТУПІ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Який має два ступені. *Двоступінчаста ракета.*
ДВОСТУПІ́НЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **двоступі́нчастий**.
ДВОСТУПІ́НЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **двоступі́нчастий**.
ДВОСТУПІ́НЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **двоступі́нчатий**.
ДВОСУГЛО́БОВИЙ, -а, -е. У якого два суглоби.
ДВОСХИ́ЛИЙ, -а, -е. З двома схилами в протилежні боки (про покрівлю).
ДВОТАВРО́ВИЙ, -а, -е, *тех.* Такий, у якого поперечний розріз має вигляд двох паралельних смуг, з'єднаних посередині тонкою стінкою.
ДВОТА́КТНИЙ, -а, -е. 1. *муз.* Який складається з двох тактів, триває два такти. 2. *тех.* Такий, у якого робочий цикл здійснюється за два такти, зроблені двома ходами поршня (про двигун внутрішнього згоряння).
ДВОТА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двота́ктний**.
ДВОТА́КТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **двота́ктний**.
ДВОТА́КТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двота́ктовий**.
ДВОТИЖНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається протягом двох тижнів, розрахований на два тижні. 2. Який видається один раз на два тижні (про періодичні видання).
ДВОТИЖНЕ́ВИК, -а, *ч.* Періодичне видання, кожен номер якого виходить один раз на два тижні.
ДВОТО́МНИЙ, -а, -е. Який складається з двох томів.
ДВОТО́МНИК, -а, *ч.*, *розм.* Твір або збірка творів у двох томах.
ДВОТРАНЗИ́СТОРНИЙ, -а, -е. Який складається з двох транзисторів.
ДВОТРУ́БНИЙ, -а, -е. Який має дві труби.
ДВОТУ́МБОВИЙ, -а, -е. Який має дві тумби. *Двотумбовий письмовий стіл.*
ДВОТУ́МБОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **двоту́мбовий**.
ДВОФА́ЗИЙ, -а, -е. Те саме, що **двофа́зовий**.
ДВОФА́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **двофа́зовий**.
ДВОФА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двофа́зний**.
ДВОФА́ЗОВИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається у дві фази.
ДВОФА́ЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двофа́зовий**.
ДВОФАСА́ДНИЙ, -а, -е. Який має два фасади.
ДВОФАСА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двофаса́дний**.
ДВОФО́КУСНИЙ, -а, -е. Який має два фокуси.
ДВОФО́КУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **двофо́кусний**.
ДВОФТО́РНИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі чи формульній одиниці сполуки 2 атоми Фтору.
ДВОХАДРЕ́СНИЙ, -а, -е. Який має дві адреси.
ДВОХАДРЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоадре́сний**.
ДВОХАДРЕ́СНО. Присл. до **двоадре́сний**.
ДВОХА́КТНИЙ, -а, -е. Який має два акти. *Двоактна вистава.*
ДВОХАЛЬТЕРНАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який має дві альтернативи.
ДВОХАЛЬТЕРНАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двохальтернати́вний**.
ДВОХАРГУМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який має два аргументи.
ДВОХАРГУМЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двохаргуме́нтний**.
ДВОХАРШИ́ННИЙ, -а, -е. Один з параметрів якого становить два аршини.
ДВОХАРШИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **двохарши́нний**.
ДВОХА́ТОМНИЙ, -а, -е. Який складається з двох атомів чи відбувається за участі двох атомів.
ДВОХА́ТОМНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоха́томний**.
ДВОХВИЛИ́ННИЙ, -а, -е. Який триває дві хвилини, відбувається протягом двох хвилин. *Двохвилинна розмова.*
ДВОХВИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який відбувається, здійснюється у два етапи, у дві хвилі. ** **Двохвильови́й менінгоенцефалі́т** – варіант кліщового енцефаліту, який характеризується двохвильовим перебігом.
ДВОХВИЛЬО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двохвильови́й**.
ДВОХВО́СТИ, -ів, *мн.* Ряд комах підкласу первиннобезкрилих.
ДВОХЕЛЕКТРО́ДНИЙ, -а, -е. Такий, що містить 2 електроди, оснащений двома електродами.
ДВОХЕЛЕКТРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двохелектро́дний**.
ДВОХЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. Який має, втрачає, приєднує 2 електрони або утворює ковалентний хімічний зв'язок спаровуванням двох неспарених електронів. *Двохелектронний Берилій. Двохелектронний перехід.*
ДВОХЕЛЕКТРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двохелектро́нний**.
ДВОХЕЛЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **двоелеме́нтний**.
ДВОХЕЛЕМЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двохелеме́нтний**.
ДВОХЕТА́ПНИЙ, -а, -е. Який у своєму розвиткові, дії, перебігові, становленні, формуванні відбувається у два етапи. *Двохетапний процес.*
ДВОХЕТА́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двохета́пний**.
ДВОХЛО́РИСТИЙ, -а, -е. Який у молекулі чи формульній одиниці сполуки містить (налічує) 2 атоми чи іони Хлору.
ДВОХЛО́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **двохло́ристий**.
ДВОХМІЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. 1. Який налічує (містить у собі) два мільйони чого- або кого-небудь. 2. Порядк. числ. до **два мільйо́ни**.
ДВОХМІЛЬЯ́РДНИЙ, -а, -е. 1. Який налічує (містить у собі) два мільярди чого- або кого-небудь. 2. Порядк. числ. до **два мілья́рди**.
ДВОХОПО́РНИЙ, -а, -е. Який має дві опори.
ДВОХОПО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двохопо́рний**.
ДВОХОСНО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який збудований, сформований, виник на двох основах, підвалинах, підґрунтях. 2. *хім.* Який має у своєму складі 2 іоногенні атоми Гідрогену.
ДВОХОСНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двохосно́вний**.
ДВОХОСЬОВИЙ *див.* **двові́сний**.
ДВОХОСЬО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **двохосьовий**.
ДВОХРО́МОВИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі чи формульній одиниці сполуки два атоми Хрому. 2. Який містить 2 атоми Хрому в ступені його окиснення +6.
ДВОХСО́ТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **дві́сті**.
ДВОХСОТКІЛОГРАМО́ВИЙ (200-кілограмо́вий), -а, -е. Вагою у двісті кілограмів.
ДВОХСОТЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **двохсотрі́чний**.
ДВОХСОТЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **двохсотрі́ччя**.
ДВОХСОТМЕТРІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Дистанція у двісті метрів у спортивних змаганнях.
ДВОХСОТМІЛЬЙО́ННИЙ (200-мільйо́нний), -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **дві́сті мільйо́нів**.
ДВОХСОТРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який дорівнює двомстам рокам. 2. Віком двісті років. 3. Який стосується двохсотої річниці чого-небудь.
ДВОХСОТРІ́ЧЧЯ, -я, *ч.* Період, час, що дорівнює двомстам рокам. // Двохсота річниця чого-небудь, що відбулося або почалося двісті років тому.
ДВОХТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **дві ти́сячі**.
ДВОХУКІ́СНИЙ, -а, -е. Який дає два укоси протягом року.
ДВОХ'Я́РУСНИЙ, ДВОЯ́РУСНИЙ, -а, -е. Який має два яруси. *Двох'ярусний стадіон.* ** **Двох'я́русний ри́нок**, *фін.* – валютний ринок, розділений на два яруси, в одному з яких курс валюти визначається дією ринкових сил, а в другому – регулюється державою через інтервенції.
ДВОХ'Я́РУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **двох'я́русний**.
ДВОХ'Я́РУСНО. Присл. до **двох'я́русний**.
ДВОЦА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Той, що має розмір у два дюйми.
ДВОЦЕНТРОВИ́Й, -а, -е. Який має два центри.
ДВОЦЕНТРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двоцентро́вий**.
ДВОЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється у два цикли. // Який має два цикли.
ДВОЦИКЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двоциклі́чний**.
ДВОЦИЛІНДРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **двоцилі́ндровий**.
ДВОЦИЛІ́НДРОВИЙ, -а, -е, *тех.* У якого два циліндри.
ДВОЦИЛІ́НДРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двоцилі́ндровий**.
ДВОЦИФРО́ВИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **двозна́чний**[2].
ДВОЦИФРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **двоцифро́вий**.
ДВОЦІВКО́ВИЙ, -а, -е. Який має 2 цівки (люфи, дула). *Двоцівковий ціановоднeвий пістоль.*
ДВОЦІ́ВОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **двоцівко́вий**.
ДВОЧАСТИ́ННИЙ, -а, -е. Який має дві частини. // Який складається з двох частин.
ДВОЧАСТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двочасти́нний**.
ДВОЧА́СТКОВИЙ, -а, -е. 1. Той, що складається з двох часток. 2. *бот.* Те саме, що **дводо́льний**.
ДВОЧАСТО́ТНИЙ, -а, -е. Який працює на двох частотах.
ДВОЧАСТО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **двочасто́тний**.
ДВОЧІ́ТКА, -и, *ж.*, *мисл.* Парний галоп – слід, коли звір точно ставить задні лапи у відбитки передніх.
ДВОЧЛЕ́Н, -а, *ч.* Сума або різниця двох алгебраїчних виразів, що називаються членами; біном.
ДВОЧЛЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **двочле́н**. 2. Те саме, що **двоскла́дний**.
ДВОЧЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двочле́нний**.
ДВОШАРНІ́РНИЙ, -а, -е. Який має два шарніри.
ДВОШАРНІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **двошарні́рний**.
ДВОШАРО́ВИЙ, -а, -е. Який має два шари.
ДВОШВИ́ДКІСНИЙ, -а, -е. Який має два ступені швидкості руху чи обертання чого-небудь. *Двошвидкісний електродвигун. Двошвидкісний магнітофон.*
ДВОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. Двоколірний (про масть мисливського собаки).
ДВОШКІ́ВНИЙ, -а, -е. Який має два шківи.
ДВОШЛА́НГОВИЙ, -а, -е. Який має два шланги.
ДВОШЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до двошлюбності.
ДВОШЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Перебування в шлюбі з ким-небудь за наявності юридично не оформленого розлучення попереднього шлюбу.
ДВОЩО́ГЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **двощо́гловий**.
ДВОЩО́ГЛОВИЙ, -а, -е. Обладнаний двома щоглами. *Двощогловий вітрильник.*
ДВОЮ́РІДНИЙ, -а, -е. Який знаходиться в родинному зв'язку по дідові чи бабі з дітьми їхніх синів або дочок.
ДВОЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е. Який має два ядра.
ДВОЯ́ДЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **двоя́дерний**.
ДВОЯЗИ́КИЙ, -а, -е. У якого два язики.
ДВОЯЗИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **двоязи́кий**.
ДВОЯ́К, -а́, *ч.*, *іст.*, *діал.* Два грошики, копійка.
ДВОЯ́КИЙ, -а, -е. Який проявляється у двох видах; подвійний.
ДВОЯ́КІРНИЙ, -а, -е. Який має два якорі.
ДВОЯ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **двоя́кий**.
ДВОЯ́КО. Присл. до **двоя́кий**.
ДВОЯ́РУСНИЙ *див.* **двох'я́русний**.
ДВОЯ́РУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **двоя́русний**.
ДЕ[1], *присл.* 1. *пит.* У якому місці? // У ритор. окличн-пит. реченнях (часто з часткою "ж"), що виражають жаль, здивування і т. ін. з приводу відсутності кого-, чого-небудь. // Куди? // Звідки? 2. *обставини місця.* Десь, кудись, де-небудь, куди-небудь. 3. *у знач. сполучн. сл.* Уживається: а) у підрядних реченнях місця (частіше в поєднанні з присл. там, туди, звідти в головному реченні); б) у підрядних додаткових реченнях; в) у підрядних означальних реченнях (частіше в поєднанні з займ. такий, той у головному реченні). ** **Де ... де ...** – Уживається за переліку і зіставлення кількох речень або членів речення.
ДЕ[2], *част.*, *розм.* Уживається (часто зі словами та, там, тобі) у знач. запереч. ні, та ні. ** **Де вже [там, тут, тобі] не ...** – уживається при запереченні чийогось сумніву. **Де ж такі (то) ви́дано, щоб...?** – уживається при вираженні обурення.
ДЕАЕРА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для деаерації.
ДЕАЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до деаерації.
ДЕАЕРА́ЦІЯ, -ї, *ч.* Видалення з рідини розчинених у ній газів.
ДЕАЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деаерува́ти**.
ДЕАЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **деаерува́ти**.
ДЕАЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Видаляти з рідини, води розчинені в ній гази термічним або хімічним шляхом.
ДЕАКВАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення води з чого небудь.
ДЕАКТИВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до деактивації.
ДЕАКТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перехід із діяльного стану в

ведільний.
ДЕАЛКОГОЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Видалення винного спирту з рідин, що його містять. 2. Система заходів по боротьбі з алкоголізмом.
ДЕАМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Вилучення аміногрупи з органічної сполуки.
ДЕАРОМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вилучення з чого-небудь запаху.
ДЕАРОМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. З якого вилучили запах.
ДЕАФЕРЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Втрата можливості проведення сенсорного збудження від периферії до центру.
ДЕБАЄГРА́МА, -и, *ж.*, *фіз.* Рентгенограма, що представляє собою дифракційне зображення полікристала.
ДЕБА́Й, -я, *ч.* Позасистемна одиниця дипольного моменту молекул, що дорівнює $^1/_3 \cdot 10^{-29}$ Кл·м.
ДЕБАЛА́НС, -у, *ч.* Те саме, що **дисбала́нс**.
ДЕБАРКА́ДЕР, -а, *ч.* 1. Плавуча споруда, яку ставлять біля берега для причалювання й відправлення річкових суден та обслуговування пасажирів; пристань. 2. *заст.* Платформа на залізничній станції.
ДЕБА́ТИ, -тів, *мн.* Обговорення якого-небудь питання, обмін думками. // *між ким і без додатка.* Суперечки, дискусії.
ДЕБАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дебатува́ти**.
ДЕБАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дебатува́ти**.
ДЕБАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Обговорювати яке-небудь питання, вести з приводу нього дебати.
ДЕБАТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дебатува́ти**.
ДЕБЕЛА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **дебе́лий**.
ДЕБЕЛЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Величезний, дуже огрядний.
ДЕБЕЛЕНЬКУВА́ТИЙ, -а, -е. Товстенький, опасистий.
ДЕБЕ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Міцної будови тіла; повний, здоровий. // Міцний, дужий. 2. Міцний, товстий і грубий (про вироби з дерева, заліза і т. ін.). // Товстий, цупкий (про тканини, шкіряні вироби і т. ін.).
ДЕБЕЛИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* Товщина, щільність.
ДЕБЕЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Робити дебелим.
ДЕБЕЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дебелі́ти**.
ДЕБЕ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **дебе́лий**.
ДЕБЕЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *розм.* 1. Ставати нерухомим; дубіти. 2. Ставати твердим, тужавим; шкарубнути.
ДЕБЕЛІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дебелі́шати**.
ДЕБЕЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Ставати більш дебелим.
ДЕБЕЛІ́ШЕ. Присл. до **дебелі́ший**.
ДЕБЕЛІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **дебе́лий**.
ДЕБЕ́ЛО, *рідко*. Присл. до **дебе́лий**.
ДЕБЕЛУВА́СТИЙ, ДЕБЕЛУВА́ТИЙ, ДЕБЕЛЬКУВА́ТИЙ, -а, -е. Вельми дебелий, товстий, щільний.
ДЕБЕЛУВА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **дебелува́стий**.
ДЕБЕЛУВА́ТИЙ *див.* **дебелува́стий**.
ДЕБЕЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **дебелува́тий**.
ДЕБЕЛЬКУВА́ТИЙ *див.* **дебелува́стий**.
ДЕБЕЛЬКУВА́ТИЙ, -а, -е. Вельми дебелий, товстий, щільний.
ДЕБЕЛЬКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **дебелькува́тий**.
ДЕБЕЛЬНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш. до **дебе́лий**.
ДЕБЕ́ЛЬШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Ставати огряднішим, товстішати.
ДЕБЕЛЯ́КА, -и, *ч. і ж.* Опасиста, товста людина.
ДЕБЕНТУ́РА, -и, *ж.*, *фін.* Свідоцтво митниці на повернення мита.
ДЕБЕ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Провалля.
ДЕ́БЕТ, -у, *ч.* Назва лівої сторони бухгалтерського рахунка, куди заносяться всі одержувані цінності, а також усі борги і видатки, які числяться за даним рахунком; прот. к р е д и т. *Дебет і кредит.* ** **Де́бет-но́та** – повідомлення, що його посилає одна з сторін розрахункових відносин, про запис у дебет рахунку суми. **Де́бет-проце́нт** – плата за надані в борг гроші.
ДЕБЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дебетува́ти**.
ДЕБЕТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **де́бет**. ** **Дебето́ва ка́ртка** – різновид платіжної картки, за якою можна здійснювати платежі. **Дебето́ве са́льдо вза́ємних розраху́нків** – результат співвідношення платежів та надходжень коштів за певний період. **Дебето́вий за́лишок** – заборгованість. **Дебето́вий мемора́ндум**: а) документ для повідомлення про те, що відповідний даному покупцю рахунок був дебетований (збільшений); б) документ, який інформує про те, що банківський рахунок скорочений внаслідок певних подій.
ДЕБЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дебетува́ти**. ** **Пря́ме́ дебетува́ння** – постійне доручення, що його власник рахунка видає банку і яке містить наказ регулярно знімати з його рахунка суми і виплачувати їх третій стороні.
ДЕБЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Записувати бухгалтерську операцію у прибутково-видатковій книзі у дебет. ** **Дебетува́ти раху́нки** – робити запис у дебет рахунка, тобто на його лівій стороні.
ДЕБЕТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дебетува́ти**.
ДЕБІ́Л, -а, *ч.* Той, хто має уроджену психічну ваду, розумову відсталість у легкій формі; недоумкуватий.
ДЕБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Природжене або набуте в ранньому дитинстві розумове недорозвинення, ступінь слабоумства.
ДЕБІ́ЛЬНО. Присл. до **дебі́льний**.
ДЕБІ́Т, -у, *ч.* Кількість газу або рідини (в кубічних метрах), що виходить зі свого джерела (землі, озера і т. ін.) за одиницю часу. *Дебіт нафтової свердловини.* ** **Дебі́т се́рця** – кількість крові, що викидається шлуночками серця за одиницю часу.
ДЕБІТА́НТ, -а, *ч.* Дрібний торговець.
ДЕБІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до дебіту, пов'язаний з ним. *Дебітна свердловина.*
ДЕБІТО́Р, -а, *ч.*, *бухг.* 1. Те саме, що **боржни́к**. 2. Юридична чи фізична особа, яка має грошову або майнову заборгованість підприємству, організації чи установі. ** **Неплатоспромо́жний дебіто́р** – дебітор, визнаний судовими органами неплатоспроможним.
ДЕБІТО́РСЬКИЙ, -а, -е, *бухг.* Прикм. до **дебіто́р**. ** **Дебіто́рська заборго́ваність**: а) рахунки, які мають бути одержані; б) сума боргів, що належать підприємству, організації, установі.
ДЕ́БІТ-СПРЕД, -а, *ч.*, *фін.* Вертикальний спред з опціонами на купівлю.
ДЕБЛОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деблокува́ти**.
ДЕБЛОКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для деблокування.
ДЕБЛОКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Операція, дія, зворотна до блокування. 2. Бойові дії з метою визволення блокованих військ, кораблів, торговельних суден у портах, фортецях; визволення укріпленого району або населеного пункту від ворожої блокади. 3. Зняття блокади, облоги.
ДЕБЛОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Дія, зворотна до **блокува́ти**.
ДЕБОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Вилучання бору з чого-небудь.
ДЕБО́Ш, -у, *ч.*, *розм.* Бешкет, бійка.
ДЕБОШИ́Р, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто влаштовує дебоші; скандаліст.
ДЕБОШИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Учиняти дебош; бешкетувати.
ДЕ́БРА, -и, *рідко* **ДЕБР**, **ДЕБРЬ**, -і, *ж.*, *зах.* Яр; улоговина.
ДЕБРИ́ФІНГ, -у, *ч.* 1. В неформальній слідчій практиці – найдетальніші, багатоденні допити. 2. Повідомлення суб'єкту, який брав участь в експерименті, теми й завдання експерименту. 3. Детальна доповідь після повернення із завдання (космонавта, розвідника тощо).
ДЕБРОМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дебромува́ти**.
ДЕБРОМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вилучати бром з чого-небудь.
ДЕБУРБА́Ж, -у, *ч.* Відстоювання виноградного сусла перед бродінням при виготовленні білих виноградних вин.
ДЕ́БУРС, -у, *ч.* Неповоротні витрати, які додатково несе клієнт при отриманні основної послуги.
ДЕБЮ́Т, -у, *ч.* 1. Перший виступ артиста на сцені. // Перший виступ, починання у якій-небудь галузі. 2. Початок шахової або шашкової партії.
ДЕБЮТА́НТ, -а, *ч.* Той, хто дебютує.
ДЕБЮТА́НТКА, -и. Жін. до **дебюта́нт**.
ДЕБЮ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дебю́т**.
ДЕБЮТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Виступати вперше на сцені. // Виступати публічно вперше, починати діяльність у якій-небудь галузі.
ДЕВ'ЯТЕРИ́К, -а́, *ч.* Предмет, який складається з дев'яти частин.
ДЕВ'ЯТЕРИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дев'ятери́к**.
ДЕВАДА́СІ, *невідм.*, *мн.* Виховувані при індуїстських храмах дівчата, що виконують релігійні танці.
ДЕВАЛЬВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для девальвації.
ДЕВАЛЬВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Провраджене урядами в законодавчому порядку зменшення золотого (срібного) вмісту грошової одиниці, а також зниження курсу паперових грошей відносно золота (срібла) або іноземних валют. // Зниження вартості національної валюти, що здійснюється центральним банком за системи фіксованого валютного курсу. ** **Конкуре́нтна девальва́ція** – девальвація національної валюти з метою отримання конкурентних переваг на експортних ринках. 2. *перен.* Зниження, втрата колишньої значимості, гідності, рівня чого-небудь; знецінення. *Девальвація моральних цінностей.*
ДЕВАЛЬВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **девальвува́ти**.
ДЕВАЛЬВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Піддавати (піддати) девальвації, знецінювати (знецінити).
ДЕВАЛЬВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Піддаватися (піддатися) девальвації, зазнавати девальвації; знецінюватися.
ДЕВАНА́ГАРІ, *невідм.*, *с.* Найпоширеніше в Індії складове письмо.
ДЕВАСКУЛЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Не забезпечений судинами (про тканини, органи, частини тіла).
ДЕВАСТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Комплекс заходів, спрямованих на знищення збудників інвазійних та інфекційних захворювань людини, тварин і рослин на всіх фазах розвитку цих збудників.
ДЕВІА́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до девіації. ** **Девіа́нтна поведі́нка** – поведінка, що відхиляється від норми, соціально небезпечна.
ДЕВІА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.*: ** **Девіа́тор деформа́ції** – тензор, який визначає в околі точки малу деформацію, не пов'язану зі зміною об'єму.
ДЕВІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до девіації.
ДЕВІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Зміна середніх стадій ембріонального розвитку органа, що призводить до змін будови його у дорослого організму. 2. Відхилення стрілки компаса під впливом великих мас заліза. 3. Відхилення від правильного напрямку руху корабля, літака, артилерійського снаряда тощо. 4. Соціальна поведінка, що відхиляється від тієї, що вважається нормальною чи соціально прийнятною у суспільстві або в соціальному контексті. ** **Стате́ва девіа́ція** – відхилення від загальноприйнятих форм статевої поведінки, що не належить до хворобливих станів.
ДЕВІ́З, -у, *ч.* 1. Стисле формулювання провідної ідеї, програми дій. // Правило, заповідь. 2. Вислів або слово, що є псевдонімом автора якоїсь роботи, проекту або твору, що розглядається на закритому конкурсі. 3. Символічний напис на гербі, щиті і т. ін.
ДЕВІ́ЗА, -и, *ж.*, *фін.* Вексель, чек і т. ін., виписаний в іноземній валюті для оплати його за кордоном.
ДЕВІ́ЗНИЙ, -а, -е. Той, що належить до девізів. ** **Деві́зна полі́тика**, *фін.* – метод впливу держави на курс національної валюти через купівлю-продаж іноземної валюти.
ДЕВІТРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перехід рідини з склоподібного стану до рідкого за збільшення її температури.
ДЕВІТРИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, що перейшов з склоподібного стану до рідкого за збільшення його температури.
ДЕВОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Термін, що означає передачу (делегування) центральними урядовими органами частини своїх повноважень органам влади адміністративно-територіальних одиниць.
ДЕВО́Н, -у, *ч.*, *геол.* Третій за чергою період палеозойської ери в історії Землі.
ДЕВО́НСЬКИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **дево́н**.
ДЕВО́Т, -а, *ч.* Святоша, дуже віруюча людина.
ДЕВО́ТКА, -и, *ч. і ж.*, *зах.* Святенник, святенниця.
ДЕВТЕРАГОНІ́СТ, -а, *ч.* У давньогрецькому театрі – другий з трьох акторів, учасників драми у давньогрецькому театрі.
ДЕВ'ЯНО́СТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **дев'яно́сто**.
ДЕВ'ЯНО́СТО, -а, *числ. кільк.* Назва числа 90 і його цифрового позначення. // Кількість із 90 одиниць.
ДЕВ'ЯНОСТОЛІ́ТНІЙ (90-літній), -я, -є. Те саме, що **дев'яносторі́чний**.
ДЕВ'ЯНОСТОЛІ́ТТЯ (90-ліття), -я, *с.* Те саме, що **дев'яносторі́ччя**.
ДЕВ'ЯНОСТОРІ́ЧНИЙ (90-річний), -а, -е. 1. Який дорівнює дев'яноста рокам. 2. Віком дев'яносто років. 3. Який стосується річниці чого-небудь, що відбулося або почалося дев'яносто років тому.
ДЕВ'ЯНОСТОРІ́ЧЧЯ (90-річчя), -я, *с.* Період часу, що дорівнює дев'яноста рокам. // Річниця чого-небудь, що відбулося або почалося дев'яносто років тому.
ДЕВ'ЯТДЕСЯ́Т, -и́, *числ. кільк.*, *діал.* Дев'яносто.
ДЕ́В'ЯТЕРО, дев'ятьо́х, *числ. кільк.* Збірн. до **де́в'ять**.
ДЕВ'ЯТИБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Величиною, силою у дев'ять балів. *Дев'ятибальний шторм.*
ДЕВ'ЯТИБА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дев'ятиба́льний**.
ДЕВ'ЯТИГРА́ДУСНИЙ, -а, -е. Величиною, міцністю у дев'ять градусів. *Дев'ятиградусний мороз.*
ДЕВ'ЯТИГРА́ННИЙ, -а, -е. Який має дев'ять граней.
ДЕВ'ЯТИГРА́ННИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, яке має дев'ять граней.
ДЕВ'ЯТИДЕ́ННИЙ, -а, -е. Тривалістю у дев'ять днів.
ДЕВ'Я́ТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **де́в'ять**. ** **Дев'я́тий вал**: а) наймогутніша і найгрізніша хвиля в морі або океані під час бурі (від міфологічного уявлення про дев'ять як священне число); б) символ грізної небезпеки або найвищого піднесення чого-небудь.
ДЕВ'ЯТИКІЛОМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Довжиною у дев'ять кілометрів.
ДЕВ'ЯТИКЛА́СНИЙ, -а, -е. Який має дев'ять класів. *Дев'ятикласна освіта.*
ДЕВ'ЯТИКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень дев'ятого класу середньої школи.
ДЕВ'ЯТИКЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **дев'ятикла́сник**.
ДЕВ'ЯТИКРА́ТНИЙ, -а, -е. Збільшений у дев'ять разів; узятий, повторений дев'ять разів.
ДЕВ'ЯТИКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дев'ятикра́тний**.
ДЕВ'ЯТИКУ́ТНИЙ, -а, -е. У якого дев'ять кутів.
ДЕВ'ЯТИКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює дев'ять кутів.
ДЕВ'ЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **дев'ятирі́чний**.
ДЕВ'ЯТИМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Мірою (довжиною, шириною, висотою) у дев'ять метрів.
ДЕВ'ЯТИМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Віком дев'ять місяців. 2. Тривалістю дев'ять місяців.
ДЕВ'Я́ТИНИ, -ти́н, *мн.*, *заст.* Поминки, вшанування пам'яті небіжчика на 9-й день по його смерті.
ДЕВ'ЯТИПОВЕРХІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Будинок, що має дев'ять поверхів.
ДЕВ'ЯТИПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. У якого дев'ять поверхів.
ДЕВ'ЯТИПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дев'ятиповерхо́вий**.
ДЕВ'ЯТИРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Який здійснюється, має місце двічі за якийсь проміжок часу.
ДЕВ'ЯТИРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дев'ятиразо́вий**.
ДЕВ'ЯТИРАЗО́ВО. Присл. до **дев'ятиразо́вий**.
ДЕВ'ЯТИРІ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* В СРСР з 1918 по 1934 рр. – середня загальноосвітня школа з дев'ятирічним терміном навчання.
ДЕВ'ЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Віком дев'ять років. 2. Тривалістю дев'ять років.

ДЕВ'ЯТИСО́ТИЙ, -а, -е. Числівний порядковий, відповідний до кількісного числівника **дев'ятсо́т**.

ДЕВ'Я́ТКА, -и, *ж.* 1. Назва цифри і числа 9. // *розм.* Назва різних предметів, нумерованих цифрою 9 (трамвая, автобуса і т. ін.). // *розм.* Кількість із дев'яти одиниць. 2. Гральна карта з дев'ятьма вічками. 3. Азартна гра в карти. 4. *розм.* Верхній кут воріт у деяких спортивних іграх.

ДЕВ'ЯТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дев'я́тка**.

ДЕВ'ЯТНА́ДЦЯТЕРО, -тьо́х, *числ. кільк.* Збірн. до **дев'ятна́дцять**.

ДЕВ'ЯТНА́ДЦЯТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **дев'ятна́дцять**.

ДЕВ'ЯТНАДЦЯТИЛІ́ТНІЙ (19-літній), -я, -є. Те саме, що **дев'ятнадцятирі́чний**.

ДЕВ'ЯТНАДЦЯТИРІ́ЧНИЙ (19-річний), -а, -е. 1. Віком дев'ятнадцять років. 2. Тривалістю дев'ятнадцять років.

ДЕВ'ЯТНА́ДЦЯТЬ, -ти *і* -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 19 і його цифрового позначення. // Кількість із 19 одиниць.

ДЕВ'ЯТСО́Т, -тисо́т, *числ. кільк.* Назва числа 900 і його цифрового позначення. // Кількість із 900 одиниць.

ДЕ́В'ЯТЬ, -ти́ *і* -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа і цифри 9. // Кількість із 9 одиниць.

ДЕГАЖЕ́, *невідм.*, *ч.* У фехтуванні – вид атаки, під час якої рапіра чи шпага атакуючого відводиться від зброї противника, щоб завдати уколу по найкоротшій лінії.

ДЕГАЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Апарат для дегазації. 2. Той, хто робить дегазацію. 3. Речовина, якою роблять дегазацію.

ДЕГАЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дегаза́ція**.

ДЕГАЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Знешкодження місцевості, повітря, предметів і т. ін., заражених отруйними речовинами. // Відведення, видалення звідкись газу (газів). ** **Дегаза́ція води́** – видалення з води розчинених газів.

ДЕГАЗІВНИ́Й, -а́, -е́. Здатний дегазувати.

ДЕГАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дегазува́ти**.

ДЕГАЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для дегазування.

ДЕГАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дегазува́ти**.

ДЕГАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Робити дегазацію.

ДЕГАЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дегазува́ти**.

ДЕГАЛОГЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Вилучення галогенів з молекули органічних сполук.

ДЕГЕЛЬМІНТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Комплекс заходів, за допомогою яких звільняють організм людини або тварини від паразитичних червів – гельмінтів, а також знешкоджують їх у зовнішньому середовищі.

ДЕГЕНЕРА́Т, -а, *ч.* 1. Людина з ознаками дегенерації; вироджене́ць. 2. *перен.*, *зневажл.* Людина аморальної, негідної поведінки; виродок.

ДЕГЕНЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який має ознаки дегенерації, виродження. // Стос. до дегенерації. 2. *розм.* Такий, як у дегенерата.

ДЕГЕНЕРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність ознак дегенерації, виродження.

ДЕГЕНЕРА́ТКА, -и. Жін. до **дегенера́т**.

ДЕГЕНЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Процес руйнування органів або клітин організмів чи ослаблення їхньої життєвості. 2. Зниження життєвості у кожного наступного покоління організмів порівняно з попереднім; виродження.

ДЕГЕНЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дегенерува́ти**.

ДЕГЕНЕРУВА́ТИ, -у́є, *недок. і док.* 1. Припиняти свій розвиток; розкладатися. 2. Те саме, що **виро́джуватися** 2.

ДЕГЕРОЇЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відмова в художній творчості від героїчного начала, героїчних образів.

ДЕГІДРА́ЗИ, -ра́з, *мн.* Ферменти, що уповільнюють або прискорюють реакції відщеплення води.

ДЕГІДРАТА́ЗА, -и, *ж.* Див. **гідроліза́за**.

ДЕГІДРАТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до дегідратації. ** **Дегідратаці́йна терапі́я** – лікувальні заходи, спрямовані на зменшення кількості рідини в організмі або в окремих органах і системах. **Дегідратаці́йні за́соби** – лікарські засоби, що підвищують осмотичний тиск плазми крові й підсилюють надходження рідини з тканин і органів у кров'яне русло.

ДЕГІДРАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відщеплення води від молекул хімічних сполук.

ДЕГІДРАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дегідратува́ти**.

ДЕГІДРАТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дегідрато́ваний**.

ДЕГІДРА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для видалення води з холодильних та інших пристроїв.

ДЕГІДРАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дегідратува́ти**.

ДЕГІДРАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Відщеплювати воду від молекул хімічних сполук.

ДЕГІДРО́ВАНИЙ, -а, -е. З якого вилучений Гідроген (водень).

ДЕГІДРОГЕНА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти, що каталізують окислювально-відновні реакції.

ДЕГІДРОГЕНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до дегідрогенізації.

ДЕГІДРОГЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відщеплення гідрогену (водню) від молекул хімічних сполук.

ДЕГІДРОГЕНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дегідрогенізува́ти**.

ДЕГІДРОГЕНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснювати дегідрогенізацію.

ДЕГІДРО́З, -у, *ч.* Знижене потовиділення.

ДЕГІДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дегідрува́ти**.

ДЕГІДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вилучати іони водню з органічних сполук.

ДЕ́ГРА, -и, *ж.* Жирувальний матеріал, що його застосовують у шкіряному виробництві.

ДЕГРАДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Спрощення будови й функцій організмів внаслідок зміни умов існування. 2. Поступове погіршання, втрата якихось якостей, властивостей; занепад, виродження. ** **Алкого́льна деграда́ція** – деградація особи, що виникає внаслідок хронічного алкоголізму. **Деграда́ція особи́стості** – втрата особистістю своїх властивостей, а також збіднення здібностей особистості. **Онтогенети́чна деграда́ція** – спрощення організму на кінцевих стадіях розвитку. **Філогенети́чна деграда́ція** – спрощення будови потомків порівняно з організацією їхніх предків.

ДЕГРАДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деградува́ти**. // *у знач. прикм.*

ДЕГРАДО́ВНИЙ, -а, -е. Який здатний деградувати, вироджуватися.

ДЕГРАДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **деградува́ти**.

ДЕГРАДУВА́ТИ, -у́є, *недок. і док.* Поступово втрачати набуті раніше властивості; занепадати, вироджуватися.

ДЕГРАДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **деградува́ти**.

ДЕГРЕ́, *невідм.*, *ч.* Географічний градус.

ДЕГРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дегре́сія**. ** **Дегреси́вне оподаткува́ння** – податкова система, за якої норма оподаткування зростає, але кожний подальший приріст норми менший, ніж попередній.

ДЕГРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Сходження, спуск, падіння. 2. Пропорційне оподаткування зі зниженням процентної ставки для менших доходів.

ДЕГУМАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Позбавлення або відсутність гуманістичного начала, гуманістичної суті. *Дегуманізація культури.*

ДЕГУМУВА́ННЯ, -я, *с.* Видалення клею з натурального шовку кип'ятінням у розчині мила.

ДЕГУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Здійснювати дегумування.

ДЕГУСТА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець, який робить дегустацію.

ДЕГУСТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дегуста́ція**.

ДЕГУСТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Визначення на смак якості якого-небудь продукту (вина, чаю і т. ін.) під час його виготовлення.

ДЕГУСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дегустува́ти**.

ДЕГУСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дегустува́ти**.

ДЕГУСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Робити дегустацію чого-небудь.

ДЕГУСТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дегустува́ти**.

ДЕДА́КТЕБЛ, -у, *ч.* Частка відшкодування, яку страхова компанія виплачує авансом до врегулювання претензій і при остаточних розрахунках утримує із загальної суми.

ДЕДА́Л, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – скульптор і будівничий, який спорудив критському цареві Міносу лабіринт.

ДЕДА́ЛІ, *присл.* 1. Чим далі. 2. *у знач. підсил. част.* У сполученні з порівняльним ступенем прикметників і прислівників указує на поступове посилення їхньої якості.

ДЕДА́ЛІВ, -лова, -лове, *міф.* Належний Дедалу.

ДЕДА́ЛІВСЬКИЙ, -а, -е, *міф.* Те саме, що **деда́лів**.

ДЕДВЕ́ЙТ, -у, *ч.* Повна вантажопідйомність судна (сумарна вага вантажу), пасажирів, екіпажу, палива тощо).

ДЕ-ДЕ, *присл.* 1. То там, то тут; зрідка. 2. Ледве-ледве; слабо.

ДЕДЕКІ́НДІВ, -дова, -дове, *мат.* Належний Дедекінду. *Дедекіндова структура.*

ДЕДЕРО́Н, -у, *ч.* Торгова назва поліамідного волокна.

ДЕДЕРО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дедеро́н**.

ДЕДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Присвята.

ДЕДИФЕРЕНЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спрощення структури клітин, пов'язане з втратою ними ознак спеціалізації.

ДЕДИФЕРЕНЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Процес спрощення структури клітин, пов'язаний із втратою ними ознак спеціалізації.

ДЕ́ДЛАЙН, -а, *ч.* Граничний кінцевий термін.

ДЕДРАМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відмова від сюжетності в художньому творі і заміна її зображенням "потоку життя" або "потоку свідомості".

ДЕДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *лог.* Прикм. до **деду́кція**; заснований на дедукції; прот. і н д у к т и в н и й.

ДЕДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дедукти́вний**.

ДЕДУКТИ́ВНО. Присл. до **дедукти́вний**.

ДЕДУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **деду́кція**.

ДЕДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *лог.* Метод дослідження, за яким окреме пізнається на основі знання загального; прот. і н д у к ц і я.

ДЕЕЛЕКТРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вилучення з тіла електричного заряду.

ДЕЕЛЕКТРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. З якого було вилучено електричний заряд.

ДЕЕМУЛЬГА́ТОР, -а, *ч.* Агент, що його додають до емульсій для їх руйнування.

ДЕЕМУЛЬГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Руйнування емульсії.

ДЕЕМУЛЬГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деемульгува́ти**.

ДЕЕМУЛЬГУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для деемульгації.

ДЕЕМУЛЬГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **деемульгува́ти**.

ДЕЕМУЛЬГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Руйнувати емульсію.

ДЕЕМУЛЬСА́ТОР, -а, *ч.* Установка для відокремлення нафти від води.

ДЕЕМУЛЬСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Руйнування емульсії.

ДЕЕМУЛЬСО́ВАНИЙ, -а, -е. У якого зруйнована емульсія.

ДЕЕСКАЛА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Звуження масштабів, зменшення, ослаблення чогось; припинення ескалації.

ДЕЕТИМОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Втрата смислового зв'язку або спорідення між однокореневими словами і між коренями споріднених слів; затемнення первісного морфологічного складу слова.

ДЕЕТИМОЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. У якого втрачений смисловий зв'язок або спорідення між однокореневими словами і між коренями споріднених слів.

ДЕЕТИМОЛОГІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Втрачати смисловий зв'язок або спорідення з однокореневими словами і з коренями споріднених слів.

ДЕЕФЕРЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Втрата органом або тканиною можливості отримувати імпульси від ц. н. с.

ДЕ́ЗА, -и, *ж.*, *розм.* Дезінформація.

ДЕЗАБІЛЬЄ́, *невідм.*, *с.* 1. Ситуація, коли людину застали не зовсім одягненою. 2. Ранковий або недбалий домашній одяг, перев. жіночий.

ДЕЗАВУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дезавуюва́ти**.

ДЕЗАВУЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Заява про свою незгоду з діями довіреної особи або про те, що дана особа не має повноважень діяти від імені того, хто про це заявляє. 2. У міжнародному праві – спростування главою держави або уряду дій дипломатичного представника у зв'язку з перевищенням ним своїх повноважень.

ДЕЗАВУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Здійснювати дезавування.

ДЕЗАДАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Порушення узгодженості, адаптованості, встановлених зв'язків тощо.

ДЕЗАДАПТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дезадаптува́ти**.

ДЕЗАПТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати дезадаптацію.

ДЕЗАКТИВА́ТОР, -а, *ч.* Речовина, яка частково або повністю нейтралізує радіоактивні речовини.

ДЕЗАКТИВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для дезактивації.

ДЕЗАКТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Усунення радіоактивних речовин з поверхні місцевості, споруд, одягу, продовольства, води тощо. ** **Дезактива́ція води́** – усунення або зменшення радіоактивного забруднення води. **Механі́чна дезактива́ція** – суха дезактивація. **Суха́ дезактива́ція** – дезактивація без використання рідини. 2. Втрата молекулою енергії, яка потрібна для вступу в хімічну реакцію.

ДЕЗАКТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дезактивува́ти**.

ДЕЗАКТИВУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для дезактивації.

ДЕЗАКТИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Здійснювати дезактивацію.

ДЕЗАМІНА́ЗИ, -на́з, *мн.* Ферменти, що каталізують гідролітичне відщеплення аміаку від органічних речовин.

ДЕЗАМІНООКСИТОЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують в акушерстві та гінекології для збудження та посилення пологової діяльності.

ДЕЗАМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Відщеплення або заміщення аміногрупи в органічних сполуках.

ДЕЗАМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Здійснювати дезамінування.

ДЕЗА́РГІВ, -гова, -гове, *мат.* Належний Дезаргу. *Дезаргова геометрія.*

ДЕЗАФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **декомпози́ція** 2.

ДЕЗЕРТИ́Р, -а, *ч.* Той, хто вчинив дезертирство. // *перен.*, *зневажл.* Той, хто нехтує своїми громадськими або службовими обов'язками, ухиляється від праці.

ДЕЗЕРТИ́РСТВО, -а, *с.* Втеча від військової служби або ухилення від призову до армії. // *перен.* Нехтування своїми громадськими або службовими обов'язками, ухилення від праці.

ДЕЗЕРТИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дезерти́р** і **дезерти́рство**. // Власт. дезертирові.

ДЕЗЕРТИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дезерти́рувати**.

ДЕЗЕРТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.* Вдатися до дезертирства.

ДЕЗИГНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Підписи осіб-кредиторів. 2. Перелік зіпсованих товарів.

ДЕЗИДЕРА́Т, *ч.*, *заст.* 1. *род.* -у. Щось бажане; побажання, вимога. 2. *род.* -а. Предмет, потрібний для поповнення музею, бібліотеки, колекції і т. ін.

ДЕЗІНВА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Знищення у зовнішньому середовищі зародків і личинкових форм збудників інвазійних хвороб.

ДЕЗІНВЕСТИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Нові капіталовкладення, сума яких не перекриває зменшення основного капіталу фірми.

ДЕЗІНСЕКТА́ЛЬ, -ю, *ч.* Спеціальна рідина для знищення шкідливих комах.

ДЕЗІНСЕ́КТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює дезінфекцію.

ДЕЗІНСЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дезінсе́кція**.

ДЕЗІНСЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Знищення шкідливих комах спеціальними засобами.

ДЕЗІНТЕГРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Машина для подрібнення крихких матеріалів. 2. Апарат для очищення промислових газів від дрібних твердих або рідких частинок.

ДЕЗІНТЕГРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до дезінтеграції.

ДЕЗІНТЕГРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Розпад, подрібнення цілого на частини. 2. Втрата або серйозне порушення злагодженості в якій-небудь системі. 3. У психіатрії – роз'єднання окремих психічних процесів.

ДЕЗІНТЕРМЕДІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відмова від посередництва банків або інших фінансових установ чи їх

неспроможність виконувати свої посередницькі функції щодо випуску цінних паперів. 2. Відплив деякої частини кредитів за межі національної банківської системи. 3. Вилучення клієнтами депозитів з банків для розміщення коштів у цінні папери, валюту.

ДЕЗІНТОКСИКАЦІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дезінтоксика́ція**. *Дезінтоксикаційна терапія.*

ДЕЗІНТОКСИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Знешкодження отруйних речовин в організмі.

ДЕЗІНФЕ́КТОР, -а, *ч.* Той, хто робить дезінфекцію.

ДЕЗІНФЕКЦІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дезінфе́кція**. ** **Дезінфекційна устано́вка** – установка для дезінфікування холодними та гарячими дезінфікуючими розчинами приміщень і територій. **Дезінфекційні апара́ти** – технічні пристрої, призначені для дезінфекції і (або) дезінсекції. **Дезінфекційні за́соби** – фізичні чинники і хімічні речовини, що їх застосовують для дезінфікування.

ДЕЗІНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність заходів, спрямованих на знищення збудників різних захворювань людини, живих організмів і т. ін. у навколишньому середовищі; знезараження.

ДЕЗІНФІКА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій, призначений для знезаражування.

ДЕЗІНФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дезінфікува́ти**.

ДЕЗІНФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дезінфікува́ти**.

ДЕЗІНФІКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Робити дезінфекцію чого-небудь.

ДЕЗІНФІКУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок. і док.* 1. Піддаватися дезінфекції. 2. *тільки недок.* Пас. до **дезінфікува́ти**.

ДЕЗІНФІКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який дезінфікує; признач. для дезінфекції. ** **Дезінфіку́ючі за́соби** – фізичні агенти і хімічні речовини, що використовуються для знищення збудників інфекційних захворювань у навколишньому середовищі.

ДЕЗІНФОРМА́ТОР, -а, *ч., книжн.* Той, хто дезінформує.

ДЕЗІНФОРМАЦІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дезінформа́ція**.

ДЕЗІНФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Введення в оману невірною інформацією.

ДЕЗІНФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дезінформува́ти**.

ДЕЗІНФОРМУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Вводити в оману неправильною інформацією.

ДЕЗІНФОРМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **дезінформува́ти**.

ДЕЗОБЛІТЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відновлення облітерованих порожнин тіла.

ДЕЗОДОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Той, що знешкоджує неприємні запахи.

ДЕЗОДОРА́НТ *див.* **дезодора́тор**.

ДЕЗОДОРА́ТОР, -а, *ч.* Речовина і прилад для дезодорації. ** **Дезодора́тор пові́тря** – пристрій для штучного усунення з повітря або маскування газів і пари.

ДЕЗОДОРАЦІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до дезодорації.

ДЕЗОДОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Звільнення від неприємного запаху шляхом нейтралізації його певними хімічними речовинами.

ДЕЗОДОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дезодорува́ти**.

ДЕЗОДОРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для дезодорації.

ДЕЗОДОРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Робити дезодорацію.

ДЕЗОДОРУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок. і док.* 1. Піддаватися дезодорації. 2. *тільки недок.* Пас. до **дезодорува́ти**.

ДЕЗОДОРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп ч. до **дезодорува́ти**. ** **Дезодору́ючі за́соби** – різні препарати, що використовуються з метою попередження утворення або усунення неприємних запахів.

ДЕЗОКСИГЕМОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Форма гемоглобіну, в якій він здатний приєднувати кисень чи інші сполуки.

ДЕЗОКСИДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення кисню, розкислення.

ДЕЗОКСИКОРТИКОСТЕРО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при хворобі Аддісона та тимчасовому зниженні функції кори надниркових залоз.

ДЕЗОКСИРИБО́ЗА, -и, *ж.* Вуглеводний компонент дезоксирибонуклеїнової кислоти.

ДЕЗОКСИРИБОНУКЛЕА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який міститься у підшлунковій залозі та слизовій оболонці кишечнику; затримує розвиток вірусів.

ДЕЗОКСИРИБОНУКЛЕЇ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Дезоксирибонуклеї́нова кислота́ (ДНК)** – складна біоорганічна речовина; зберігає й передає спадково генетичну інформацію.

ДЕЗОКСИРИБОНУКЛЕОПРОТЕЇ́Д, -у, *ч.* Складний багатокомпонентний комплекс, більшу частину якого становлять ДНК і білки.

ДЕЗОРГАНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто вносить дезорганізацію.

ДЕЗОРГАНІЗА́ТОРСТВО, -а, *с.* Внесення дезорганізації.

ДЕЗОРГАНІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дезорганіза́тор**.

ДЕЗОРГАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розлад організації, порушення порядку, дисципліни. 2. *мед., біол.* Порушення фізико-хімічної чи морфологічної організації клітин, тканин або органів.

ДЕЗОРГАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дезорганізува́ти**. // *у знач. прикм.*

ДЕЗОРГАНІЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДЕЗОРГАНІЗУВА́ТИ**, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Викликати дезорганізацію чого-небудь, вносити безладдя у що-небудь.

ДЕЗОРГАНІЗО́ВУВАТИСЯ, *недок.*, **ДЕЗОРГАНІЗУВА́ТИСЯ**, -ується, *недок. і док.* 1. Доходити до стану дезорганізації. 2. *тільки недок.* Пас. до **дезорганізо́вувати і дезорганізува́ти**.

ДЕЗОРГАНІЗУВА́ТИ *див.* **дезорганізо́вувати**.

ДЕЗОРГАНІЗУВА́ТИСЯ *див.* **дезорганізо́вуватися**.

ДЕЗОРІЄНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **дезорієнтува́ти**. 2. Стан за знач. **дезорієнтува́тися**. 3. Нездатність орієнтуватися відносно просторових, часових та ситуаційних аспектів навколишнього середовища. 4. *псих.* Порушення орієнтування у навколишньому середовищі, у часі та стосовно власної особи.

ДЕЗОРІЄНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дезорієнтува́ти**. // **дезорієнто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ДЕЗОРІЄНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **дезорієнта́ція** 1.

ДЕЗОРІЄНТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Скеровувати у чому-небудь на неправильний шлях, неправильно орієнтувати.

ДЕЗОРІЄНТУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок. і док.* 1. Втрачати орієнтацію, невірно розуміти що-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **дезорієнтува́ти**.

ДЕЗОРІЄНТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **дезорієнтува́ти**.

ДЕЗУНІ́Я, -ї, *ж.* Розділення, роз'єднання.

ДЕЗУРБАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрямок у містобудівництві 20 ст., що протиставляв великим містам вільне розселення серед сільської природи.

ДЕІДЕОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відмова від ідейних, світоглядних, класових засад у соціальному житті, в його зображенні. *Деідеологізація мистецтва.*

ДЕІДЕОЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин ч. до **деідеологізува́ти**.

ДЕІДЕОЛОГІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Піддавати (піддати) деідеологізації.

ДЕ́ІНДЕ, *присл.* 1. В іншому місці; де-небудь. // Куди-небудь, в інше місце. 2. В деяких місцях; де-не-де.

ДЕІНДИВІДУАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Позбавлення індивідуалізації.

ДЕІНДИВІДУАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деіндивідуалізува́ти**.

ДЕІНДИВІДУАЛІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.* Позбавити індивідуалізації.

ДЕІНДИВІДУА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Втрата відчуття власної індивідуальності.

ДЕІНДУСТРІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес згортання великого машинного виробництва.

ДЕІНТЕЛЕКТУАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Позбавлення інтелектуалізації.

ДЕІНТЕЛЕКТУАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деінтелектуалізува́ти**.

ДЕІНТЕЛЕКТУАЛІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.* Здійснити деінтелектуалізацію.

ДЕІНФЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж., фін.* Зниження темпів інфляції або її повне припинення.

ДЕІОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес зниження концентрації іонів. ** **Деіоніза́ція га́зу** – процес зменшення концентрації вільних заряджених частинок у газі.

ДЕІОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деіонізува́ти**.

ДЕІОНІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.* Здійснити деіонізацію.

ДЕ́ЇСУС, -а, *ч.* У середньовічному європейському мистецтві – композиція, що містила зображення Христа (посередині) та звернених до нього у молитовних позах Богоматері та Іоанна Предтечі.

ДЕЇ́ЗМ, -у, *ч., філос.* Ідеалістичне вчення, яке визнає Бога першопричиною світу, але заперечує його втручання в явища природи і суспільного життя.

ДЕЇ́СТ, -а, *ч.* Послідовник деїзму.

ДЕЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **деї́зм** і **деї́ст**.

ДЕЙ, *дéя, ч., іст.* Почесне звання в яничарських військах і деяких областях Османської імперії.

ДЕ́ЙДВУД, -а, *ч., мор.* Підводний край корми, що лежить між ахтерштевнем і кілем.

ДЕ́ЙДВУДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **де́йдвуд**.

ДЕ́ЙКА *див.* **да́йка**.

ДЕ́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Говорити, казати.

ДЕ́ЙКО, *присудк. сл., діал.* Ну, гайда.

ДЕ́ЙКСИС, -а, *ч.* Термін, що його використовують для позначення контекстної обумовленості мови.

ДЕЙКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дейксису.

ДЕЙМ, -а, *ч.* Північноамериканська срібна монета.

ДЕ́ЙМОС, -а, *ч.* Супутник планети Марс.

ДЕЙНЕ́КА, -и, *ч., іст.* У другій половині 17 ст. – селянин, озброєний дрючком, довбнею, рогатиною або іншим народним знаряддям, що брав участь у повстанні в Лівобережній Україні.

ДЕЙНЕ́ЦТВО, -а, *с.* Збірн. до **дейне́ка**.

ДЕЙНЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дейне́ка**.

ДЕЙОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дейодува́ти**.

ДЕЙОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дейодува́ти**.

ДЕЙОДУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Вилучати йод з чого-небудь.

ДЕЙОДУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **дейодува́ти**.

ДЕЙОНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для здійснення дейонізації.

ДЕЙОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **деіоніза́ція**.

ДЕЙОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **деіонізо́ваний**.

ДЕЙТЕРАНОМА́Л, -а, *ч.* Особа, що страждає на дейтераномалію.

ДЕЙТЕРАНОМА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Порушення колірного зору, що проявляється слабкістю сприйняття зеленого кольору.

ДЕЙТЕРАНО́П, -а, *ч.* Особа, що страждає на дейтеранопію.

ДЕЙТЕРАНОПІ́Я, -ї, *ж.* Порушення колірного зору, що проявляється відсутністю сприйняття зеленого кольору.

ДЕЙТЕ́РІЄВИЙ, -а, -е. Стос. до дейтерію, що містить дейтерій. *Дейтерієва вода. Дейтерієве ядро.*

ДЕЙТЕ́РІЙ, -ю, *ч.* Стабільний ізотоп водню, ядро якого складається із одного протона і одного нейтрона.

ДЕЙТЕРО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **дейтро́н**.

ДЕЙТЕРОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Сукупність трофічних включень у цитоплазмі, які необхідні для розвитку зародка.

ДЕЙТЕРОЦЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Див. **цело́м**.

ДЕЙТО́Н *див.* **дейтро́н**.

ДЕЙТОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Те саме, що **жовто́к**.

ДЕЙТОСО́МА, -и, *ж.* Назва непостійних клітинних структур, що виникають у процесі життєдіяльності клітини.

ДЕЙТРО́Н, ДЕЙТО́Н, -а, *ч.* Ядро атома важкого Гідрогену – дейтерію.

ДЕЙТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **дейтро́н**.

ДЕ́ЙЦІЯ, -ї, *ж.* Рід чагарників родини гідрангієвих.

ДЕК[1], -а, *ч., мор.* Навісна палуба морського або річкового корабля.

ДЕК[2], -а, *ч., спец.* Структура даних комп'ютера, представлена у вигляді списку, що дозволяє доповнювати його на початку та в кінці.

ДЕ́КА, -и, *ж.* 1. Частина корпусу (коробки) струнних та інших музичних інструментів, що відбиває і посилює звук. 2. Деталь молотильного апарата у молотарки, комбайна; підбарабанник.

ДЕКА... Приставка, яка у складі слова означає 10^1 (да).

ДЕКАБРИ́ЗМ, -у, *ч.* Діяльність, рух декабристів.

ДЕКАБРИ́СТ, -а, *ч.* Учасник діяльності, руху групи дворян проти кріпацької неволі і самодержавства, що завершився революційним повстанням 14 грудня 1825 р.

ДЕКАБРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **декабри́ст**.

ДЕКАГІДРОНАФТАЛІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **декалі́н**.

ДЕКАГО́Н, -а, *ч.* Десятикутник.

ДЕКАГРА́М, -а, *ч.* Міра ваги, яка дорівнює десяти грамам.

ДЕКА́ДА, -и, *ж.* 1. Відтинок часу в десять днів; десятиденка. 2. Десять днів, присвячених чому-небудь.

ДЕКАДАКТИЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Ідентифікація осіб на основі 10-пальцевої дактилоскопічної карти.

ДЕКАДА́НС, -у, *ч., книжн.* 1. Занепад, культурний регрес. 2. Те саме, що **декаде́нтство**.

ДЕКАДА́НСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **декада́нс**.

ДЕКАДЕ́НТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник декадентства.

ДЕКАДЕ́НТКА, -и. Жін. до **декаде́нт**.

ДЕКАДЕ́НТСТВО, -а, *с.* Загальна назва занепадницьких течій у буржуазному мистецтві епохи імперіалізму.

ДЕКАДЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **декаде́нт** і **декаде́нтство**.

ДЕКА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дека́да**.

ДЕКА́ДНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **дека́да** 2.

ДЕКА́ЕДР, -а, *ч., мат.* Те саме, що **десятигра́нник**.

ДЕКАЛІ́Н, -у, *ч., хім.* Продукт повного гідрування нафталіну, що використовується як додаток до моторних палив.

ДЕКАЛІ́ТР, -а, *ч.* Одиниця місткості, що дорівнює десяти літрам.

ДЕКАЛО́Г, -а, *ч.* Десять релігійно-моральних заповідей Старого Завіту.

ДЕКАЛЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декалькува́ти**.

ДЕКАЛЬКОМА́НІЯ, -ї, *ж., спец.* Поліграфічний спосіб виготовлення перебивних зображень, признач. для перенесення на папір, дерево, фарфор, скло, метал тощо. // *розм.* Продукція, виготовлена переведенням малюнків з одного предмета на інший; відбиток.

ДЕКАЛЬКУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **декалькува́ти**.

ДЕКАЛЬКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех., спец.* Відбивати малюнок способом декалькоманії.

ДЕКАЛЬКУВА́ТИСЯ, -ується, *недок., спец.* Пас. до **декалькува́ти**.

ДЕКАЛЬЦИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У гістологічних методах дослідження – процес видалення вапна із мінералізованих тканин. 2. *мед.* Втрата кальцію кістковою тканиною в процесі її утворення і при деяких патологічних процесах.

ДЕКАЛЬЦИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декальцинува́ти**.

ДЕКАЛЬЦИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **декальцинува́ти**.

ДЕКАЛЬЦИНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Здійснювати декальцинацію (у 1 знач.).

ДЕКАЛЬЦИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Зневапнювання кісток.

ДЕКАЛЬЦИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декальцифікува́ти**.

ДЕКАЛЬЦИФІКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.* Здійснити декальцифікацію.

ДЕКАЛЬЦИФІКУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **декальцифікува́ти**.

ДЕКАМЕВІ́Т, -у, *ч.* Лікарський засіб, який використовується при гіповітамінозах та авітамінозах.

ДЕКАМЕ́ТР, -а, *ч.* Міра довжини, що дорівнює десяти метрам.

ДЕКАМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **декаме́тр**.

ДЕКАМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб із антибактеріальною та протигрибковою активністю.

ДЕКА́Н, -а, *ч.* 1. Керівник факультету у вищій школі. 2. *церк.* Старша духовна особа в католицькій церкві; священик.

ДЕКАНА́Т, -у, *ч.* Навчально-адміністративне управління факультету на чолі з деканом.

ДЕКАНА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до деканату.

ДЕКА́НКА, -и, *ж.* Зимовий сорт груші.

ДЕКА́НСТВО, -а, *с.* Виконання обов'язків декана, а також посада декана.

ДЕКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дека́н.**

ДЕКАНТА́ТОР, -а, *ч.* Апарат (відстійник, згущувач) для декантації.

ДЕКАНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до декантації.

ДЕКАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, **ДЕКАНТУВА́ННЯ**, -я, *с.* Спосіб розділення розшарованих суспензій та емульсій, що полягає в обережному зливанні верхнього рідинного шару.

ДЕКАНТИ́РÓВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **декантóваний.**

ДЕКАНТИ́РУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **деканти́рувáти.**

ДЕКАНТИ́РУВАТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Те саме, що **декантувáти.**

ДЕКАНТÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декантувáти.**

ДЕКАНТУВА́ННЯ *див.* **деканта́ція.**

ДЕКАНТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати декантацію.

ДЕКАНЦЕРОГЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Заходи, спрямовані на видалення канцерогенних речовин із об'єктів навколишнього середовища.

ДЕКАНЮЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Видалення із трахеї трахеотомічної трубки.

ДЕКАПІ́РУВАННЯ, -я, *с.* Видалення хімічним або електрохімічним способом найтонших плівок окислів.

ДЕКАПІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Здійснювати декапірування.

ДЕКАПІТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фін.* Вилучення з обороту підприємства частини власного капіталу на які-небудь потреби, не пов'язані з виробничим розвитком підприємства.

ДЕКАПІТАЛІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декапіталізувáти.**

ДЕКАПІТАЛІЗÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДЕКАПІТАЛІЗУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* Здійснювати декапіталізацію.

ДЕКАПІТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до декапітації.

ДЕКАПІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відтинання голови, страта. 2. Відтинання голови у тварин під час фізіологічних і біохімічних дослідів. 3. Видалення точки росту стебла у рослин. 4. Акушерська плодоруйнівна операція, що полягає у відділенні головки плода від його тулуба.

ДЕКАПÓДИ, -ів, *мн.* 1. Десятиногі ракоподібні. 2. Головоногі молюски, що мають 10 щупалець.

ДЕКАПСУЛЬÓВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **декапсулювáти.**

ДЕКАПСУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *мед.* Здійснити декапсуляцію.

ДЕКАПСУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Оперативне видалення фіброзної капсули органа.

ДЕКАРБОКСИЛА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти, що каталізують відщеплення CO_2 з карбоксильної групи амінокислот або кетокислот.

ДЕКАРБОКСИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Відщеплення вуглекислого газу з карбоксильної групи карбонових кислот.

ДЕКАРБОКСИЛЮВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати декарбоксилювання.

ДЕКАРБОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вилучення з якої-небудь рідини вуглекислого газу.

ДЕКАРБОНІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декарбонізувáти.**

ДЕКАРБОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес здійснення декарбонізації.

ДЕКАРБОНІЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати декарбонізацію.

ДЕКАРНІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Зворотний розвиток карніфікації легені.

ДЕКАРТИЛАГІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оперативне видалення хряща з суглобових поверхонь кісток.

ДЕКА́РТІВ, -това, -тове. Належний Декарту. ** **Дека́ртова систе́ма координа́т** – система розміщення будь-якої точки на площині відносно двох осей, що перехрещуються під прямим кутом.

ДЕКАТИРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декати́рувáти.**

ДЕКАТИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до декатирування.

ДЕКАТИРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Людина, яка займається декатируванням.

ДЕКАТИРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **декатирувáльник.**

ДЕКАТИ́РУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **декати́рувáти.**

ДЕКАТИ́РУВА́ТИ, -ирýю, -ирýєш, *недок. і док.*, *перех.* Обробляти парою або гарячою водою шерстяні та інші тканини, щоб вони не збігалися та щоб поліпшити їхню якість.

ДЕКАТИ́РУВА́ТИСЯ, -ирýється, *недок.* Пас. до **декати́рувáти.**

ДЕКАТРÓН, -а, *ч.* Йонний прилад для перемикання електричних кіл.

ДЕКВАЛІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Втрата кваліфікації, спеціальних знань і досвіду.

ДЕКВАЛІФІКÓВАНИЙ, -а, -е. Який втратив кваліфікацію.

ДЕКВАЛІФІКУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок. і док.* Втрачати кваліфікацію.

ДЕ́КЕЛЬ, -я, *ч.* Пружна покришка на друкарському циліндрі або тиглі, яка притискує папір до всіх елементів друкарської форми; тимпан.

ДЕ́КЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **де́кель.**

ДЕ́КІЛЬКА, де́кількох, *числ. кільк.* Невелика, незначна кількість.

ДЕ́КІЛЬКО, де́кількóх, *числ. кільк.*, *розм.* Те саме, що **де́кілька.**

ДЕКЛАМА́ТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто виступає з декламацією. 2. *перен.* Збірник віршів для декламування.

ДЕКЛАМА́ТОРКА, -и. Жін. до **деклама́тор 1.**

ДЕКЛАМА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **деклама́тор 1.** // Власт. декламаторові (у 1 знач.).

ДЕКЛАМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **деклама́ція 1.**

ДЕКЛАМАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *зневажл.* Манера штучно піднесеного інтонування у виголошуваній промові, читанні віршів і т. ін.

ДЕКЛАМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Мистецтво виразного читання літературних творів, зокрема віршів. // Те саме, що **декламува́ння.** 2. *перен.* Манера говорити штучно піднесено; пишномовні слова, промови. ** **Музи́чна деклама́ція:** а) співвідношення мови й музики у вокальних творах, відповідність музичних і мовних акцентів, інтонацій, речень, фраз і т. ін.; б) природність і виразність вимови тексту у вокальному творі; в) мелодекламація.

ДЕКЛАМÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декламувáти.**

ДЕКЛАМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **декламувáти.**

ДЕКЛАМУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Виразно читати художні твори, зокрема вірші. // *перен.* Говорити піднесено, у пишномовній манері, без проникнення в суть справи; механічно повторювати завчене.

ДЕКЛАМУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **декламувáти.**

ДЕКЛАРА́НТ, -а, *ч.* Юридична чи фізична особа, яка здійснює декларування товарів або інших предметів.

ДЕКЛАРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **деклара́ція 1, 3.** 2. Який має форму декларації (у 3 знач.); показовий.

ДЕКЛАРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **декларати́вний 2**; показовість.

ДЕКЛАРАТИ́ВНО. Присл. до **декларати́вний.**

ДЕКЛАРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до декларації.

ДЕКЛАРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Офіційна заява з приводу чогось, урочисте проголошення урядом, партією, з'їздом і т. ін. яких-небудь принципів, положень, а також документ, у якому вони викладені. ** **Ми́тна деклара́ція** – заява особи до митниці про кількість вантажу, його вагу, ціну тощо. **Податкóва деклара́ція** – заява платника податку про характер і розмір прибутків. 2. *перен.*, *літ.* Нехудожній, абстрактний виклад, який не впливає на емоції, або такого ж плану чиясь вислів.

ДЕКЛАРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декларувáти.**

ДЕКЛАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **декларувáти.** ** **Декларува́ння товáрів** – встановлений законодавством або іншими нормативними актами порядок переміщення вантажів через кордон.

ДЕКЛАРУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Офіційно заявляти, урочисто проголошувати. 2. *перен.*, *літ.* Зображувати нехудожньо, абстрактно.

ДЕКЛАРУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **декларувáти.**

ДЕКЛАСÓВАНИЙ, -а, -е. Який втратив зв'язок із своїм класом і з суспільним виробництвом.

ДЕКЛАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **декласувáтися.**

ДЕКЛАСУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Позбавляти класового характеру, зв'язків зі своїм класом і з суспільним виробництвом.

ДЕКЛАСУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок. і док.* Ставати декласованим.

ДЕКЛІНА́ТОР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад для визначення магнітного схилення.

ДЕКЛІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *фіз.* Відхилення магнітної стрілки від меридіана. 2. *грам.*, *заст.* Відмінювання частин мови. // Відміна.

ДЕКЛІНÓМЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання змін магнітного схилення.

ДЕКЛУАЗИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу ванадатів.

ДЕ́КО, -а, *с.*, *діал.* Лист (*див.* **лист**[2] 1).

ДЕ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **де́ко.**

ДЕКÓДЕР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій, який виконує операцію, зворотну до кодування.

ДЕКОДÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декодувáти.**

ДЕКОДÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **декодóваний.**

ДЕКОДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для декодування.

ДЕКОДУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із декодування.

ДЕКОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Перетворення кодованих даних у вихідну форму; розшифровування.

ДЕКОДУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.* Перетворювати (перетворити) кодовані дані у вихідну форму; розшифровувати (розшифрувати).

ДЕКОДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **декодувáти.**

ДЕКÓКТ, -у, *ч.* Те саме, що **відвáр.**

ДЕКОЛАГЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Розчинення колагенових волокон у вогнищі запалення.

ДЕ́КОЛИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **і́ноді**; коли-не-коли.

ДЕКОЛИ́ШНІЙ, -я, -є, *діал.* Який трапляється інколи, вряди-годи.

ДЕКОЛОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Здобуття колонією державності; ліквідація колоніалізму.

ДЕКОЛОНІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деколонізувáти.**

ДЕКОЛОНІЗÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДЕКОЛОНІЗУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* Здійснювати деколонізацію.

ДЕКОЛОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Знебарвлення.

ДЕКОЛОРÓВАНИЙ, -а, -е. Який позбавлений забарвлення.

ДЕКОЛЬТЕ́, *невідм.*, *с.* 1. Виріз у верхній частині жіночого одягу. 2. *у знач. прикм.* Декольтований.

ДЕКОЛЬТÓВАНИЙ, -а, -е. *розм.* Який має декольте (про одяг). // Одягнений у плаття або кофточку з декольте.

ДЕКОЛЬТУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок. і док.*, *розм.* Одягати плаття або кофточку з декольте.

ДЕКОМПЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Порушення компенсації. 2. Недостатня діяльність будь-якого органу або всього організму в цілому людини чи тварини.

ДЕКОМПІЛЬÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декомпілювáти.**

ДЕКОМПІЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Здійснювати декомпіляцію.

ДЕКОМПІЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Програма, що виконує дії, зворотні до компіляції.

ДЕКОМПІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія, зворотна до компіляції.

ДЕКОМПОЗЕ́Р, -а, *ч.* Апарат, у якому, розкладаючи розчини алюмінатів, виділяють кристали гідроокситу алюмінію.

ДЕКОМПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до декомпозиції.

ДЕКОМПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розкладення системи на складові, елементи. // Розбиття об'єкта на структурні одиниці та окреме дослідження властивостей об'єкта по виділених частинах. 2. *лінгв.* Виділення основи похідного слова або одного з компонентів основ складного слова та оформлення його в самостійне слово.

ДЕКОМПРЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до декомпресії. ** **Декомпресі́йна хворóба** – патологічний стан, що розвивається внаслідок переходу газів крові і тканин із розчиненого стану у газоподібний в результаті зниження оточуючого атмосферного тиску.

ДЕКОМПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Зменшення тиску, зокрема на водолаза, коли він підіймається з глибин. 2. Хворобливий стан, який виникає внаслідок різкого зниження тиску навколишнього повітря. 3. Лікувальні заходи, що зменшують надмірний тиск у тканинах, органах або рідких середовищах організму.

ДЕКОМПРЕ́СОР, -а, *ч.* 1. Пристрій для полегшення запуску двигуна внутрішнього згоряння чи його зупинки зменшенням ступеня стиску горючої суміші в циліндрі. 2. Пристрій, що дозволяє поступово зменшувати тиск у герметичній камері.

ДЕКОМПРЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **декомпре́сор.**

ДЕКÓНТ, -а, *ч.*, *фін.* 1. Відрахування із суми. 2. Ліквідація.

ДЕКОНТЕКСТУАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Інтерпретація тексту, розмови, сну тощо, заснована лише на дослівному значенні матеріалу.

ДЕКОНЦЕНТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розосередження. ** **Деконцентра́ція виробни́цтва** – розукрупнення надмірно великих підприємств через виділення окремих самостійних підприємств.

ДЕКОНЦЕНТРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деконцентрувáти.**

ДЕКОНЦЕНТРУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Розосереджувати.

ДЕКОН'ЮГА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Передчасне розходження хромосом.

ДЕКÓР, -у, *ч.* Система декораційних елементів; прикраса.

ДЕКОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для оздоблення, прикраси. 2. Живописний, мальовничий. 3 Стос. до декорації, оформлення сцени. 4. *перен.* Розрахований на зовнішній ефект; показний.

ДЕКОРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **декорати́вний 2**; мальовничість.

ДЕКОРАТИ́ВНО. Присл. до **декорати́вний 2.**

ДЕКОРАТИ́ВНО-ПРИКЛАДНИ́Й, -á, -é. Стос. до створення художньо оформлених виробів побутового призначення. *Декоративно-прикладний жанр.*

ДЕКОРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Художник, який пише декорації. 2. Спеціаліст, що оздоблює вулиці, парки, приміщення тощо.

ДЕКОРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до декоратора.

ДЕКОРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **декора́ція.**

ДЕКОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Живописне або архітектурне зображення місця та обстановки дії, встановлюване на сцені. // *перен.* Загальний вигляд чого-небудь. // Оздоблення, прикраса.

ДЕКОРЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Зміна характеру або значення морфем при збереженні їхньої кількості й послідовності; прот. к о р е л я ц і я.

ДЕКОРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декорувáти.** // **декорóвано**, *безос. присудк. сл.*

ДЕКÓРТ, -у, *ч.*, *фін.* Зниження ціни товарів у разі їх дострокової оплати або невиконання умов угоди.

ДЕКОРТИКА́ТОР, -а, *ч.* Машина для очищення лубу від здерев'ілих частин стеблин льону, конопель тощо.

ДЕКОРТИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Видалення кори великих півкуль головного мозку; застосовують в експериментальній фізіології. ** **Декортика́ція леге́ні** – оперативне звільнення легені від плевральних сполучнотканинних зрощень. 2. Механічний спосіб відокремлення луб'яної частини від деревини стебел прядивних рослин без їх попереднього вимочування.

ДЕКОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **декорувáти.**

ДЕКОРУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.* Художньо оформляти, прикрашати що-небудь.

ДЕКОРУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **декорувáти.**

ДЕКÓРУМ, -у, *ч.*, *книжн.* Зовнішня, показна пристойність; обстановка, відповідна до рангу, службового становища.

ДЕКОТИРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декотирувáти.**

ДЕКОТИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **декотирува́ти**.

ДЕКОТИРУВА́ТИ, -ýю, -ýєш. Відкликати цінні папери із ринку.

ДЕ́КОТРИЙ, -а, -е. Те саме, що **де́який** 1, 3. // *у знач. ім.* **де́котрий**, -рого, *ч.*; **де́котра**, -рої, *ж.* Хто-небудь, конкретно не визначений.

ДЕКРЕДИТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* 1. Послабляти чий-небудь кредит. 2. Позбавляти довір'я.

ДЕКРЕМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Від'ємне прирощення величини, на яку автоматично зменшується за певних умов інша величина. 2. Кількісна характеристика ослаблення згасаючих коливань.

ДЕКРЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **декреме́нт**.

ДЕКРЕ́Т, -у, *ч.* 1. Постанова уряду, що має силу закону; указ, закон. 2. Урядовий акт, що видається в порядку виконання, управління, на відміну від законодавчих актів.

ДЕКРЕТА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Середньовічні збірники законів та інших правових актів.

ДЕКРЕТ-ЗАКОНИ, -ів, *мн.* В Італії, Іспанії та деяких інших країнах – назва тимчасових актів.

ДЕКРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Установлений декретом. ** **Декре́тний час** – поясний час, переведений на 1 годину вперед для повнішого використання населенням світлової частини доби. **Декре́тна відпу́стка** – відпустка по вагітності.

ДЕКРЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декретува́ти**.

ДЕКРЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **декретува́ти**.

ДЕКРЕТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* Установлювати що-небудь декретом; узаконювати.

ДЕКРЕТУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **декретува́ти**.

ДЕКРЕЩЕ́НДО, *незм.*, *муз.* Ослаблення сили звука, поступовий перехід від гучного звучання до тихого.

ДЕКРИМІНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Юридична перекваліфікація частини кримінально караних вчинків.

ДЕКРИМІНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декриміналізува́ти**.

ДЕКРИМІНАЛІЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш. Здійснювати декриміналізацію.

ДЕКСАМЕТАЗО́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб із протизапальною та антиалергійною дією.

ДЕКСАМЕТАЗО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дексаметазо́н**.

ДЕКСТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується правої сторони (тіла).

ДЕКСТРА́НИ, -ів, *мн.* Запасні полісахариди дріжджів та бактерій.

ДЕКСТРИ́Н, -у, *ч.* Продукт часткового гідролізу крохмалю, що використовується як клейка речовина в різних галузях промисловості.

ДЕКСТРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **декстри́н**.

ДЕКСТРОВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.*: ** **Декстрове́рсія ма́тки** – позиція матки, яка характеризується нахилом її тіла вправо стосовно осі малого тазу. **Декстрове́рсія се́рця** – ізольована декстрокардія.

ДЕКСТРО́ЗА, -и, *ж.* Виноградний цукор; те саме, що **глюко́за**.

ДЕКСТРОКАРДІ́Я, -ї, *ж.*, *фізіол.* Природжена аномалія положення серця, за якої більша частина серця розміщена в грудній клітці з правого боку.

ДЕКСТРОПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **декстропози́ція**.

ДЕКСТРОПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Декстропози́ція ма́тки** – розташування матки, яке характеризується її зміщенням від серединної лінії тазу праворуч. **Декстропози́ція се́рця** – розташування серця в правій половині грудної клітки.

ДЕКСТРОФОРІ́Я, -ї, *ж.* Вид гетерофорії, який проявляється тенденцією до відхилення ока праворуч.

ДЕКСТРОЦИКЛОФОРІ́Я, -ї, *ж.* Вид гетерофорії, який проявляється тенденцією до повороту ока навколо сагітальної осі праворуч.

ДЕКУ́ВЕР, -а, *ч.*, *спец.* Різниця між оцінкою майна та страховою сумою, що залишається на ризик страхувальника.

ДЕ́КУДИ, *присл.*, *діал.* Кудись. // Подекуди.

ДЕКУРАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зупинка дії міорелаксантів за допомогою лікарських засобів.

ДЕКУРАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **декураризува́ти**.

ДЕКУРАРИЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.* Здійснити декураризацію.

ДЕКУРІО́НИ, -ів, *мн.* Вищий стан італійських та провінційних міст Римської імперії.

ДЕКХО́ЛДЕР, -а, *ч.* Особа, уповноважена держателем доручень клієнтів на виконання певних біржових операцій.

ДЕЛАБОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Забезпечення безпеки поводження з предметами, підозрілими на присутність вибухових речовин.

ДЕЛАВА́РИ, -ів, *мн.* Індіанське плем'я групи алгонкінів.

ДЕЛАМІНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до деламінації.

ДЕЛАМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Один з шляхів утворення гаструли, при якому клітини зародка дробляться в напрямі, паралельному його поверхні.

ДЕЛАРВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до деларвації. ** **Деларваці́йні за́соби** – препарати, що застосовуються з метою боротьби з личинками членистоногих у навколишньому середовищі.

ДЕЛАРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Знищення у навколишньому середовищі членистоногих, що не досягли стадії імаго.

ДЕЛЕГА́Т, -а, *ч.* 1. Виборний або призначений представник якої-небудь організації, установи, колективу. 2. *фін.* Особа, на яку переводиться борг іншої особи.

ДЕЛЕГА́ТКА, -и. Жін. до **делега́т**.

ДЕЛЕГА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **делега́т**.

ДЕЛЕГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **делега́ція**.

ДЕЛЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Група делегатів від якої-небудь організації, установи, колективу.

ДЕЛЕГО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. ч. до **делегува́ти**. ** **Делего́ване законода́вство** – видані урядом за уповноваженням парламенту нормативні акти, які фактично володіють силою закону. **Делего́вані фу́нкції, повнова́ження** – функції, повноваження, що їх набуває певний суб'єкт. 2. *у знач. ім.* **делего́ваний**, -ного, *ч.* Те саме, що **делега́т**.

ДЕЛЕГУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **делегува́ти**. 2. Передача функцій, повноважень на певний час із збереженням у делегуючого суб'єкта права повернути їх до власного виконання. ** **Делегува́ння креди́ту** – передача власником кредиту повноважень іншій особі щодо використання частини цього кредиту.

ДЕЛЕГУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.*, *рідко.* Обирати або уповноважувати делегатом.

ДЕЛЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Втрата якої-небудь ділянки хромосоми, один із видів генних або хромосомних мутацій.

ДЕЛИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Колода, брус.

ДЕЛІБА́Ш, -а, *ч.* 1. Охоронець паші в султанській Туреччині. 2. *перен.* Відважний воїн, хвацький вершник.

ДЕЛІ́ВЕРІ, *невідм.*, *с.* 1. Передача права власності на товар однією особою іншій. 2. Письмове розпорядження про видачу товару.

ДЕЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Делі.

ДЕЛІКАТЕ́С, -у, *ч.* Вишукана, тонка страва.

ДЕЛІКАТЕ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **делікате́с**.

ДЕЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Ввічливий, люб'язний, завжди готовий виявити увагу, зробити послугу. // Витриманий, пристойний. 2. *розм.* Який має приємний вигляд; витончений, тендітний. 3. *розм.* Який потребує обережного і тактовного ставлення. 4. *розм.* Надто кволий, неміцний. // Який легко псується, пошкоджується.

ДЕЛІКА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **деліка́тний** 1 – 3.

ДЕЛІКА́ТНО. Присл. до **деліка́тний** 1 – 3.

ДЕЛІ́КТ, -у, *ч.*, *юр.* Незаконна дія, порушення, злочин. ** **Міжнаро́дний делі́кт** – здійснювана суб'єктом міжнародного права дія (бездіяльність), що є порушенням норм.

ДЕЛІ́КТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **делі́кт**. ** **Делі́ктна відповіда́льність** – позадоговірна відповідальність за заподіяння майнової шкоди. **Делі́ктне пра́во** – сукупність правових норм, що регулюють зобов'язання, які виникають через нанесення шкоди.

ДЕЛІКТОСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до деліктоспроможності.

ДЕЛІКТОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність громадянина нести цивільно-правову відповідальність за шкоду, заподіяну його протиправними діями.

ДЕЛІМІТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до делімітації.

ДЕЛІМІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Делімітáція кордо́нів** – визначення державного кордону з описанням його проходження та нанесенням на карту.

ДЕЛІНКВЕ́НТ, -а, *ч.* Правопорушник, злочинець.

ДЕЛІНКВЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до делінквентності.

ДЕЛІНКВЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Те саме, що **злочи́нність**. 2. В кримінології – родовий термін для визначення видів поведінки, пов'язаних із порушенням правових та моральних норм.

ДЕЛІРІ́Й, -ю, *ч.* Порушення свідомості людини за деяких інфекційних захворювань, отруєнь, запальних уражень головного мозку тощо. ** **Аборти́вний деліри́й** – короткочасний делірій з фрагментарними ілюзіями і галюцинаціями. **Гарячко́вий делірі́й** – делірій, що виникає в період значного підвищення температури тіла. **Го́стрий делірі́й** – психічний розлад у формі неперервного і тяжкого рухового збудження. **Делірі́й переслі́дування** – термін для позначення випадків делірію, домінуючим синдромом яких є нав'язливий страх переслідування. **Ініціа́льний делірі́й** – делірій, що розвивається перед підвищенням температури тіла при інфекційних захворюваннях. **Ліка́рський делірі́й** – клінічний делірій, спричинений неправильним використанням великої кількості ліків. **Професі́йний делірі́й** – делірій з переважанням одноманітного рухового збудження у формі звичних дій.

ДЕЛІ́РІУМ, -у, *ч.*, *мед.* Маячня, марення.

ДЕЛІ́СТИНГ, -у, *ч.* Вилучення цінних паперів зі списку торгівлі на фондовій біржі.

ДЕЛІ́Я, -ї, *ж.*, *зах.* Довга ведмежа чи вовча шуба.

ДЕЛОКАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до делокалізації.

ДЕЛОКАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розширення меж поширення, застосування, дії тощо.

ДЕЛОКАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **делокалізува́ти**.

ДЕЛОКАЛІЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДЕЛОКАЛІЗУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.* Здійснювати делокалізацію.

ДЕЛОКАЛІЗУВАТИ *див.* **делокалізо́вувати**.

ДЕЛОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Див. **ґірудотерапі́я**.

ДЕЛЬКОТІ́ТИ, -очý, -оти́ш, *недок.*, *зах.* Тремтіти, труситися.

ДЕЛЬКРЕ́ДЕРЕ, *невідм.*, *с.*, *юр.* Додаткова угода до комісійного договору, згідно з якою комісіонер за окрему винагороду бере на себе відповідальність перед комітентом за виконання договору третьою особою.

ДЕ́ЛЬТА[1], -и, *ж.* Гирло річки з численними островами й протоками на замуленій низині.

ДЕ́ЛЬТА[2], -и, *ж.*, *ек.* 1. Позначення, що його використовують по відношенню до збільшення деякої змінної або фактора. 2. Різниця цін. 3. Зміна ціни опціону на майбутню покупку або продаж акцій. ** **Де́льта-нейтра́льна пози́ція** – позиція продавця опціону, застрахована відповідно до коефіцієнта "дельта".

ДЕ́ЛЬТА[3], -и, *ж.* Назва четвертої літери грецького алфавіту.

ДЕ́ЛЬТА-ДЕРЕВИНА́, -и́, *ж.* Один із видів деревних пластиків.

ДЕ́ЛЬТА-ДЕРЕВНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **де́льта-деревина́**.

ДЕ́ЛЬТА-ЗАЛІ́ЗО, -а, *с.* Структура заліза, в якій воно перебуває при температурі 1401 – 1539 °С.

ДЕ́ЛЬТА-ЗВ'ЯЗО́К, -зкý, *ч.* Різновид хімічного зв'язку.

ДЕЛЬТАПЛА́Н, -а, *ч.* Спортивний літальний апарат із трикутною несучою поверхнею, призначений для вільного планерного польоту з якої-небудь висоти (гори, вежі тощо) і керований зміною положення тіла пілота.

ДЕЛЬТАПЛАНЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Теорія і практика керування дельтапланами; мистецтво літання на дельтапланах.

ДЕЛЬТАПЛАНЕРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається дельтапланеризмом.

ДЕЛЬТАПЛА́НЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до **дельтапланери́зму**.

ДЕ́ЛЬТА-ПРО́МЕНІ, -ів, *мн.* Те саме, що **де́льта проміння**.

ДЕ́ЛЬТА-ПРОМІ́ННЯ, -я, *с.* Потік електронів, що їх вибивають швидкі заряджені частинки з оболонок атомів; дельта-електрони.

ДЕ́ЛЬТА-СПРЕД, -у, *ч.* Співвідношення опціонів, встановлене як нейтральна позиція.

ДЕ́ЛЬТА-ФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Символ, що використовується у математичній фізиці при розв'язанні задач, у які входять зосереджені величини (навантаження, заряд і т. ін.).

ДЕ́ЛЬТА-ХВИ́ЛІ, -вйль, *мн.*, *мед.* Коливання сумарного потенціалу головного мозку, які можуть спостерігатися при деяких патологічних станах та під час сну.

ДЕ́ЛЬТА-ХЕДЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Страхування продавцем опціонів свого ризику.

ДЕ́ЛЬТА-ЧАСТИ́НКИ, -нок, *мн.* Електрони, з яких складається дельта-проміння.

ДЕЛЬТОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **дельтоподі́бний**.

ДЕ́ЛЬТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **де́льта**[1]. *Дельтові озера.*

ДЕЛЬТО́ЇД, -а, *ч.*, *мат.* Опуклий чотирикутник, який має лише одну вісь симетрії, що містить його діагональ.

ДЕЛЬТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму дельти (*див.* **де́льта**[1]).

ДЕЛЬТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дельтоподі́бний**.

ДЕЛЬФІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **Дельфі́йський ме́тод** – процедура передбачення майбутніх подій, заснована на опитуванні думок ряду експертів.

ДЕЛЬФІ́Н, -а, *ч.* 1. Велика морська тварина-ссавець із чорною спиною та білим черевом. 2. Спосіб плавання – швидкісний різновид батерфляю, що характеризується хвилеподібним рухом зімкнутих ніг.

ДЕЛЬФІНА́РІЙ, -я, *ч.* Комплекс споруд із басейном для утримання, вивчення і показу дельфінів.

ДЕЛЬФІНА́РІУМ, -а, *ч.* Те саме, що **дельфіна́рій**.

ДЕЛЬФІ́НІЙ, -ю, *ч.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини жовтецевих.

ДЕЛЬФІ́НІУМ, -у, *ч.* Див. **дельфі́ній**.

ДЕЛЬФІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дельфі́н**.

ДЕЛЬФІ́НЯЧИЙ, -а, -е. Властивий, належний дельфіну.

ДЕЛЮВІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до делювію.

ДЕЛЮ́ВІЙ, -ю, *ч.* Продукти вивітрювання гірських порід, що нагромаджуються біля підніжжя гір.

ДЕ́МИ, дем, *мн.* Автономні дрібні міста, селища у Стародавній Аттиці.

ДЕМАГО́Г, -а, *ч.* Той, хто вдається до демагогії.

ДЕМАГОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Заснований на демагогії, пройнятий нею; облудний.

ДЕМАГОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **демагогі́чний**.

ДЕМАГОГІ́ЧНО. Присл. до **демагогі́чний**.

ДЕМАГО́ГІЯ, -ї, *ж.* Обман політично відсталих верств народних мас всілякими привабливими, але брехливими обіцянками і гаслами. // *розм.* Цілеспрямований вплив на почуття, інстинкти людей для досягнення мети.

ДЕМАНТО́ЇД, -у, *ч.* Мінерал, прозорий ювелірний різновид гранату зеленого кольору з яскравим алмазним блиском.

ДЕМАРКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **демарка́ція**. ** **Демаркаці́йна лі́нія**: а) умовний, тимчасовий кордон між воюючими державами на час перемир'я; б) лінія, що розділяє на зони окупації територію переможеної країни; в) (*мед.*) смуга запалення, що утворюється в живій тканині на межі з ділянкою омертвіння.

ДЕМАРКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Встановлення і позначення на місцевості межі між сусідніми державами. 2. *мед.* Відмежування живих тканин від некротично змінених.

ДЕМА́РКЕТИНГ, -у, *ч.*, *ек.* Заходи, спрямовані на зменшення попиту населення на товари й послуги через підвищення їхньої ціни, скорочення реклamування тощо.

ДЕМА́РКЕТИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дема́ркетинг**.

ДЕМА́РШ, -у, *ч.* Дії, заходи держави, дипломатично скеровані на те, щоб застерегти від певних дій іншу державу, домогтися яких-небудь поступок.

ДЕМАСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демаскува́ти**.

ДЕМАСКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **демаскува́ти**.
ДЕМАСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Знімати, знищувати, порушувати маскування.
ДЕМАСКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Пас. до **демаскува́ти**.
ДЕМАТЕРІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зникнення, знищення без залишку.
ДЕМАТЕРІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Зниклий, знищений без залишку.
ДЕМАТЕРІАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Зникати.
ДЕ́МБЕЛЬ і **ДЕ́МБІЛЬ**, -я, *ч., жарг.* 1. Військовий, переведений у запас; демобілізований. 2. Демобілізація.
ДЕМЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **популяці́йна еколо́гія**.
ДЕМЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **де́мено**.
ДЕ́МЕНО, -а, *с., розм., заст.* Кермо.
ДЕМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Заперечувати, спростовувати.
ДЕМЕ́НЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Слабоумство, що виникає внаслідок ураження головного мозку. ** **Алкого́льна деме́нція** – деменція, що спостерігається на останніх стадіях серйозного, хронічного алкоголізму. **Дегенерати́вна деме́нція** – форма деменції, яка характеризується поступовою прогресуючою деградацією. **Інфанти́льна деме́нція** – прогресуюче слабоумство в дітей у віці 3–5 років. **Мультиінфа́рктна деме́нція** – деменція, яка виникла в результаті серйозного захворювання серцево-судинної системи. **Пресені́льна деме́нція** – спеціальний термін для позначення деменції, що починається у віці до 65 років. **Сені́льна деме́нція** – загальний термін для позначення будь-якої деменції, що супроводжує старість. **Суди́нна деме́нція** – слабоумство, що виникло внаслідок скорочення мозкового кровотоку.
ДЕ́МЕРЕ́ДЖ, -у, *ч., юр.* Штраф за простій судна під час навантаження або розвантаження понад обумовлений договором строк.
ДЕМЕРКУРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Очищення середовища, речовини, території від сполук ртуті.
ДЕМЕРКУРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Очищений від сполук ртуті.
ДЕМЕРКУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Очищення від сполук ртуті.
ДЕМЕ́СНИЙ, -а, -е: ** **Деме́сний спів** – те саме, що **деме́ственний спів**.
ДЕМЕ́СТВЕННИЙ, -а, -е: ** **Деме́ственний спів** – староруський культовий спів, який виник ще у Київській Русі та особливо поширився в 15 – 17 ст.
ДЕМЕ́ТРА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – спочатку богиня родючості й хліборобства, згодом і покровителька шлюбу та родинного життя.
ДЕМІЄЛІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Руйнування мієлінового шару нервових волокон.
ДЕМІЄЛІНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. У якого зруйнований мієліновий шар нервових волокон.
ДЕМІЄЛІНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е: ** **Демієлінізу́ючі захво́рювання** – захворювання нервової системи, що розвиваються внаслідок ураження білої речовини головного і спинного мозку, руйнування мієлінової оболонки (демієлінізації).
ДЕМІКОТО́Н, -у, *ч., заст.* Густа бавовняна привізна тканина, яку використовували в 19 ст.
ДЕМІКОТО́ННИЙ, **ДЕМІКОТО́НОВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **демікото́н**. // Зробл. з демікотону.
ДЕМІКОТО́НОВИЙ *див.* **демікото́нний**.
ДЕМІЛІТАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Заборона якій-небудь державі мати воєнну промисловість і армію; роззброєння. ** **Демілітариза́ція кордо́нів**: у міжнародному праві – термін, який зазвичай передбачає відведення на основі міжнародного договору збройних сил з деякої території. **Демілітариза́ція терито́рії** – ліквідація на основі міжнародного договору або внутрішньодержавного акта військових укріплень та споруд на певній території.
ДЕМІЛІТАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демілітаризува́ти**. // *у знач. прикм.* ** **Демілітаризо́вана зо́на** – встановлена міжнародним договором або угодою територія, в якій заборонено створювати військово-промислові підприємства, розміщувати війська, будувати укріплення.
ДЕМІЛІТАРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати демілітаризацію; роззброювати.
ДЕМІЛІТАРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **демілітаризува́ти**.
ДЕМІМО́НД, -а, *ч.* Середовище розбещених продажних жінок.
ДЕМІНЕРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Очищення якої-небудь речовини від мінеральних солей, які містяться у ній.
ДЕМІНЕРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демінералізува́ти**.
ДЕМІНЕРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати демінералізацію.
ДЕМІНЕРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється. Пас. до **демінералізува́ти**.
ДЕМІНУТИ́ВИ, -ів, *мн.* Похідні іменники, що виражають значення зменшеності.
ДЕМІНУТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **демінути́в**.
ДЕМІСЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Придатний для носіння навесні й восени.
ДЕМІСЕЗО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **демісезо́нний**.
ДЕМІ́СІЯ, -ї, *с.* Складення звання; відставка; зречення.
ДЕМІСТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Звільнення кого-, що-небудь від містики, містифікації.
ДЕМІСТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демістифікува́ти**.
ДЕМІСТИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Здійснювати демістифікацію.
ДЕМІУ́РГ, -а, *ч.* 1. В Стародавній Греції – спочатку майстер, вільний ремісник, художник, пізніше – вища урядова особа в дорійських державах. 2. За релігійними уявленнями – творець світу, бог. 3. У філософії Платона – ідеальна першооснова. 4. *перен.* Творча, організуюча сила; творець.
ДЕМІФІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **деміфологіза́ція**.
ДЕМІФОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розвінчання неправдоподібних уявлень, що склалися. 2. *церк.* Теологічна концепція, яка інтерпретує біблейські міфи відповідно до уявлень сучасної людини.
ДЕМІФОЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деміфілогізува́ти**.
ДЕМІФОЛОГІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Здійснювати деміфологізацію.
ДЕ́МКИ, -мок, *мн.* Бокові стінки дивана.
ДЕМОБІЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **демобіліза́ція**.
ДЕМОБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Переведення збройних сил і народного господарства країни з воєнного стану на мирний. 2. Звільнення зі збройних сил військовослужбовців після закінчення війни або строку військової служби.
ДЕМОБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демобілізува́ти**. // *у знач. прикм.* Звільнений з дійсної військової служби. // *у знач. ім.* **демобілізо́ваний**, -ного, *ч.* Той, кого звільнили з дійсної військової служби. // **демобілізо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ДЕМОБІЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати демобілізацію (у 2 знач.).
ДЕМОБІЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Увільнятися з військової служби у зв'язку з демобілізацією (у 2 знач.). 2. *недок.* Пас. до **демобілізува́ти**.
ДЕМО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із демографії.
ДЕМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **демогра́фія**.
ДЕМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає населення – всі зміни його стану, розташування, види розселення і т. ін.
ДЕМОДЕКО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба тварин (іноді людини), що її спричиняють кліщі родини демодецидів; залозниця.
ДЕМОДИФІКА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій в комп'ютері, який виконує демодифікацію.
ДЕМОДИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відновлення перетвореного виду, коду у вихідний, початковий.
ДЕМОДИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демодифікува́ти**.
ДЕМОДИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати демодифікацію.
ДЕМОДУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демодулюва́ти**.
ДЕМОДУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений для демодулювання.
ДЕМОДУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **демодулюва́ти**.
ДЕМОДУЛЮВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснити демодуляцію.
ДЕМОДУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **демодулюва́ти**.
ДЕМОДУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій, що здійснює демодуляцію. 2. Електронний вузол пристрою, який відокремлює корисний (модулювальний) сигнал від складової – носія.
ДЕМОДУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Виділення низькочастотних коливань з високочастотних модульованих коливань. 2. Операція, що має за мету відтворення початкового модулювального сигналу на основі модульованого коливання.
ДЕМОКРА́Т, -а, *ч.* 1. Прихильник демократії. 2. Член демократичної партії. 3. Людина демократичного способу життя, поглядів, поведінки.
ДЕМОКРАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Запровадження демократичних принципів, перебудова держави, організацій і т. ін. на демократичних засадах. // Наближення до демократизму.
ДЕМОКРАТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Визнання і здійснення демократії (у 1, 2 знач.). 2. *розм.* Властивість за знач. **демократи́чний** 3; народність, простота.
ДЕМОКРАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демократизува́ти**.
ДЕМОКРАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати демократизацію чого-небудь, наближати до демократизму (у 2 знач.).
ДЕМОКРАТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Ставати демократичним. 2. *недок.* Пас. до **демократизува́ти**.
ДЕМОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Заснований, побудований на принципах демократії; який здійснює демократію. 2. Який підтримує принципи демократії. 3. Стос. до широких верств народу.
ДЕМОКРАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **демократи́чний** 1, 2. 2. *рідко.* Властивість за знач. **демократи́чний** 3.
ДЕМОКРАТИ́ЧНО. Присл. до **демократи́чний** 1.
ДЕМОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. Форма управління, політичний лад, за якого верховна влада належить народові. 2. Форма, принцип керівництва якимнебудь колективом, за якого забезпечується активність і широка участь цього колективу у здійсненні всіх заходів.
ДЕМОКРА́ТКА, -и. Жін. до **демокра́т**.
ДЕМОЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Руйнувати, нищити.
ДЕ́МОН, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – нижче божество, злий дух або чорт, інколи доброзичливий до людей. 2. У християнстві – злий дух, диявол. 3. *перен.* Уособлення якого-небудь пороку, пристрасті і т. ін. *Демон непокори.*
ДЕМОНЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Позбавлення державною владою монети сили законного платіжного засобу і засобу обігу.
ДЕМОНЕТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснити демонетизацію.
ДЕМОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Властивість за знач. **демоні́чний**; демонська сила.
ДЕМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Власт. демону; злий. // *перен.* Власт. людині з сильним, вольовим характером.
ДЕМОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **демоні́чний**.
ДЕМОНІ́ЧНО. Присл. до **демоні́чний**.
ДЕМОНОЛА́ТРІЯ, -ї, *ж.* Поклоніння духам.
ДЕМОНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до демонології.
ДЕМОНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Міфічні уявлення про злих духів (демонів), що виникли на основі первісної віри в духів.
ДЕМОНОМА́НІЯ, -ї, *ж., мед.* Марення, за якого хворий вважає, що він одержимий демоном або духом.
ДЕМОНОПОЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **монополізува́ти**. ** **Демонополіза́ція еконо́міки** – здійснюваний державою комплекс заходів, спрямованих на зниження рівня монополізації ринків.
ДЕМОНОПОЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демонополізува́ти**.
ДЕМОНОПОЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Усувати монополію на що-небудь.
ДЕМОНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь "диявола", "нечистої сили".
ДЕМОНСТРА́НТ, -а, *ч.* Учасник демонстрації (у 1 знач.).
ДЕМОНСТРА́НТКА, -и. Жін. до **демонстра́нт**.
ДЕМОНСТРА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **демонстра́нт**.
ДЕМОНСТРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється з метою демонстрації (у 2 знач.). *Демонстративна відмова.* // Сповнений демонстрації. 2. Який супроводиться демонструванням. // Здійснюваний шляхом демонстрації (у 3 знач.).
ДЕМОНСТРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **демонстрати́вний**.
ДЕМОНСТРАТИ́ВНО. Присл. до **демонстрати́вний** (у 1 знач.).
ДЕМОНСТРА́ТОР, -а, *ч.* Особа, яка займається демонструванням чого-небудь.
ДЕМОНСТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для демонстрації (у 3 знач.).
ДЕМОНСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Процесія людей на знак вираження яких-небудь громадсько-політичних настроїв. 2. Дії, вчинки і т. ін., що виражають протест проти кого-, чого-небудь. 3. Публічний показ чого-небудь. 4. Вияв, свідчення чого-небудь. 5. Тактичні дії збройних сил, скеровані на дезорганізацію противника.
ДЕМОНСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демонструва́ти**.
ДЕМОНСТРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, пристосований, використовується для демонстрування.
ДЕМОНСТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **демонструва́ти** 1.
ДЕМОНСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Здійснювати демонстрацію (у 3 знач.). // Виставляти що-небудь з метою привернути чиюсь увагу. 2. Свідчити про що-небудь, показувати щось. // Наочно підтверджувати. // Нарочито підкреслювати.
ДЕМОНСТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **демонструва́ти** 1.
ДЕ́МОНСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **демоні́чний**.
ДЕМОНТА́Ж, -у́, *ч., тех.* Розбирання на окремі частини машин, апаратів, споруд і т. ін., а також зняття їх з фундаменту.
ДЕМОНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **демонта́ж**.
ДЕМОНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто займається демонтажем.
ДЕМОНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **демонтува́ти**. // **демонто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ДЕМОНТУВА́ННЯ, -я, *с., тех.* Дія за знач. **демонтува́ти**.
ДЕМОНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., тех.* Робити демонтаж.
ДЕМОНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., тех.* Пас. до **демонтува́ти**.
ДЕМОРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Занепад моральності; моральний розклад. 2. Спад духовних сил, дисципліни; втрата здатності до дії.
ДЕМОРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деморалізува́ти**. // *у знач. прикм.*
ДЕМОРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Викликати деморалізацію.
ДЕМОРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Ставати деморалізованим.
ДЕМОРАЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **деморалізува́ти**.
ДЕ́МОС, -у, *ч., книжн.* Народ, непривілейована частина населення у класовому суспільстві.
ДЕМОТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Демоти́чне письмо́** – загальнодоступна скорописна форма письма давніх єгиптян; виникло на основі ієратичного письма.
ДЕМОФО́БІЯ, -ї, *ж., мед.* Нав'язливий страх: боязнь скупчення людей, натовпу.
ДЕ́МПІНГ, -у, *ч., ек.* Експорт товарів за значно нижчими цінами, ніж на внутрішньому і світовому ринках, з метою витіснення конкурентів. ** **Валю́тний де́мпінг** – вивіз з країни товарів за цінами, нижчими, ніж світові, до країн із твердішою, ніж національна, валютою. **Това́рний де́мпінг** – експорт товарів за зниженими цінами, тобто нижче цін внутрішнього ринку.
ДЕ́МПІНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **де́мпінг**.
ДЕ́МПІНГ-СИНДРО́М, -у, *ч.* Хворобливий стан, що виникає після їжі у деяких хворих з частковим або повним видаленням шлунку.

ДЕ́МПФЕР, -а, *ч.* 1. *тех.* Пристрій для зменшення розмаху механічних коливань в електровимірювальних приладах, електромашинах, двигунах внутрішнього згоряння тощо. ** **Де́мпфер вібра́ції** – віброзахисний пристрій або його частина, яка створює демпфірування вібрації. 2. *муз.* Пристрій у багатострунних музичних інструментах для зменшення коливання струн.

ДЕ́МПФЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **де́мпфер**.

ДЕМПФЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демпферува́ти**.

ДЕМПФІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для демпфірування.

ДЕМПФІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **демпфірува́ти**. ** **Демпфірування вібра́ції** – зменшення рівня вібрації внаслідок розсіювання механічної енергії.

ДЕМПФІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., тех., муз.* Заспокоювати демпфером механічні коливання.

ДЕМПФУВА́ННЯ, -я, *с.* Гасіння коливань у динамічній системі внаслідок розсіювання енергії.

ДЕМПФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати демпфування.

ДЕМУКОЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оперативне видалення частини слизової оболонки того чи іншого порожнистого органа шлунково-кишкового тракту.

ДЕМУЛЬТИПЛЕ́КСОР, -а, *ч.* Пристрій, який відтворює і розділяє сигнали, що подаються із спільного каналу.

ДЕМУЛЬТИПЛЕ́КСОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **демультипле́ксор**.

ДЕМУЛЬТИПЛЕКСУВА́ННЯ, -я, *с.* Відтворювання і розділяння сигналів, що подаються із спільного каналу для передавання у різні індивідуальні канали.

ДЕМУЛЬТИПЛІКА́ТОР, -а, *ч.* Додаткова коробка передач у машин високої прохідності.

ДЕМУНІЦИПАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., юр.* Дія за знач. **демуніципалізува́ти**.

ДЕМУНІЦИПАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **демуніципалізува́ти**.

ДЕМУНІЦИПАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., юр.* Повертати муніципалізоване майно попереднім власникам.

ДЕМУНІЦИПАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., юр.* Пас. до **демуніципалізува́ти**.

ДЕ́МУРЕДЖ, -у, *ч.* Штрафна сума, сплачувана власником вантажу під час його завантаження чи розвантаження понад визначений угодою час.

ДЕМУТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до демутації.

ДЕМУТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відновлення природного рослинного покриву.

ДЕНАЗАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., лінгв.* Втрата носової артикуляції.

ДЕНАЗАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* У якого втрачена носова артикуляція.

ДЕНА́РІЙ, -ю, *ч.* Давньоримська монета, що містила 4,5 г срібла і карбування якої почалося у 3 ст. до н. е.

ДЕНАТУРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *юр.* Позбавлення громадянства, що було набуте шляхом натуралізації, або вихід із нього. 2. *ек.* Заміна натуральних відносин у господарстві грошовими.

ДЕНАТУРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **денатуралізува́ти**.

ДЕНАТУРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., юр., ек.* Здійснювати денатуралізацію.

ДЕНАТУРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. *юр.* Виходити з підданства даної держави. 2. *ек.* Замінюватися грошовими відносинами, перетворюватися з натуральних відносин, розрахунків у грошові. 3. *тільки недок.* Пас. до **денатуралізува́ти**.

ДЕНАТУРА́НТ, -у, *ч.* Речовина, якою денатурується спирт.

ДЕНАТУРА́Т, -у, *ч., спец.* Денатурований спирт.

ДЕНАТУРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до денатурації.

ДЕНАТУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Позбавлення природних якостей. 2. *спец.* Зміна властивостей білкових речовин під впливом біохімічних процесів. ** **Денатура́ція спи́рту** – додавання до спирту-сирцю отруйних речовин, денатуранту.

ДЕНАТУРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **денатурува́ти**. // *у знач. прикм.*

ДЕНАТУРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який володіє властивістю денатурації.

ДЕНАТУРУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **денатурува́ти**; денатурація.

ДЕНАТУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Піддавати денатурації.

ДЕНАТУРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., спец.* Піддаватися денатурації.

ДЕНАТУРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **денатурува́ти**.

ДЕНАЦИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до денацифікації.

ДЕНАЦИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж., політ.* Система заходів, спрямованих на ліквідацію нацизму (фашизму) в політичному, економічному і громадському житті німецького народу після розгрому гітлерівської Німеччини.

ДЕНАЦИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **денацифікува́ти**.

ДЕНАЦИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати денацифікацію, викорінювати нацизм (фашизм).

ДЕНАЦІОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Втрата національних особливостей (мови, культури і т. ін.). 2. Повернення державою націоналізованого майна попереднім власникам.

ДЕНАЦІОНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **денаціоналізува́ти**.

ДЕНАЦІОНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати денаціоналізацію.

ДЕНАЦІОНАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., політ.* Піддаватися денаціоналізації.

ДЕ́НДЕ, *присл., розм.* Те саме, що **де-не-де́**.

ДЕНДЕ́РА, -и, *ж.* Дурман.

ДЕНДІ́ЗМ, -у, *ч., заст.* Потяг до вишуканих манер, намагання елегантно одягатися.

ДЕ́НДІ, *невідм., ч.* Вишукано, пишно і модно одягнена людина; франт.

ДЕНДРА́РІЙ, -ю, *ч.* Ділянка парку або саду, у якому вирощуються різні дерева і кущі.

ДЕНДРИ́Т, -а, *ч.* 1. *анат.* Чутливий відросток у розгалуженнях нервової клітини. 2. *геол.* Кристалічні деревоподібні утворення.

ДЕНДРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **дендри́тний**.

ДЕНДРИ́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має розгалуження деревоподібної форми; розгалужений.

ДЕНДРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дендри́т**.

ДЕНДРО... Перша частина складних слів, що відповідає слову **де́рево**, напр.: дендрологія, дендропарк.

ДЕНДРО́ЇДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **дендритичний**.

ДЕНДРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із дендрології.

ДЕНДРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дендрології.

ДЕНДРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ ботаніки, який вивчає деревні й кущові рослини.

ДЕНДРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дендрометрії.

ДЕНДРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Деревовимірювання; матеріальна оцінка лісу; визначення запасу й приросту деревини в лісах; якісна оцінка лісу.

ДЕНДРОПА́РК, -у, *ч.* Великий парк, у якому вирощується багато видів деревних і кущових рослин як місцевої флори, так і інших біогеографічних областей.

ДЕНДРОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Цитоплазма нейрона, яка міститься в дендритах.

ДЕНДРОХРОНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дендрохронології, пов'язаний із визначенням віку дерева, дерев'яних виробів за деревними кільцями. *Дендрохронологічний метод.*

ДЕНДРОХРОНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Метод визначення віку дерева, дерев'яних виробів за деревними кільцями.

ДЕ-НЕ́БУДЬ, *присл.* 1. У якому-небудь місці; десь. 2. *діал.* Куди-небудь; кудись.

ДЕНЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відмовлення, заперечення своєї вини у суді.

ДЕ-НЕ-ДЕ́, *присл., розм.* В окремих місцях, рідко, мало де.

ДЕ́НЕДЖ, -у, *ч.* Різні матеріали, що їх використовують для сепарації (розділення) вантажів з метою уберігання їх від пошкодження.

ДЕНЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Роз'єднання зв'язків будь-якого органу або тканини організму з нервовою системою. // Видалення нерва, який підходить до органу або іншої тканини.

ДЕНЕРВУВА́ННЯ, -я, *с., зах.* Стан за знач. **денервува́ти**.

ДЕНЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., зах.* Нервувати.

ДЕНЕРВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., зах.* Нервуватися, гніватися.

ДЕ́НЕЧКО, -а, *с.* Змен. до **дно**.

ДЕНЗОМЕ́ТР, -а, *ч.* Апарат для визначення повітропроникності паперу.

ДЕ́НІ, *невідм., ж.* Розмінна монета Македонії – $^1/_{100}$ динара.

ДЕНІ́КІНЕЦЬ, -нця, *ч., іст.* Військовик білогвардійської армії генерала Денікіна.

ДЕНІ́КІНСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Належний армії денікінців.

ДЕНІ́КІНЩИНА, -и, *ж., іст.* Режим білогвардійської контрреволюції на півдні Росії та в Україні, окупованих у 1919 – 1920-х рр. денікінцями.

ДЕНІТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вилучення нітрогрупи з органічної речовини.

ДЕНІТРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Природний процес відновлення мікроорганізмами нітратів ґрунту до азоту.

ДЕНІТРОГЕНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення азоту з легень шляхом заміщення його іншим газом.

ДЕНІТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **денітрува́ти**.

ДЕНІТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вилучати нітрогрупи з органічної речовини.

ДЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **день** 1. 2. Який буває, функціонує і т. ін. вдень; прот. нічний. 3. Який відбувається, продукується і т. ін. протягом дня, припадає на один день. ** **Поря́док де́нний**: а) перелік питань, які підлягають обговоренню на зборах, засіданнях і т. ін.; б) листок, на якому записані питання, що обговорюються на зборах, засіданні і т. ін.

ДЕННИ́К, -а́, *ч.* Відгороджене місце в стайні для одного коня.

ДЕ́ННИК, -а, *ч., зах.* Щоденник.

ДЕННИКА́Р, -я́, *ч., зах.* Газетяр, журналіст.

ДЕ́ННИЦЯ, -і, *ж., зах.* Жін. до **деннnetwork**.

ДЕ́ННО, *присл., діал.* 1. Щодня, щоденно. 2. За робочий день. ** **Де́нно [і], ні́чно** – удень і вночі.

ДЕНОБІЛІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Позбавлення дворянства, шляхетства.

ДЕНОМІНАТИ́В, -а, *ч.* Слово, похідне від іменника.

ДЕНОМІНАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **деномінати́в**.

ДЕНОМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж., фін.* Зміна номінальної вартості грошових знаків з метою впорядкування грошового обігу і спрощення розрахунків. ** **Деноміна́ція а́кцій** – зміна номінальної вартості всіх випущених одним емітентом акцій, що супроводжується дробленням (подрібненням) або консолідацією акцій.

ДЕНОНСА́ЦІЯ, -ї, *ж., дипл.* Повідомлення однією державою іншій про відмову від укладеного між ними договору.

ДЕНОНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **денонсува́ти**.

ДЕНОНСУВА́ННЯ, -я, *с., дипл.* Дія за знач. **денонсува́ти**.

ДЕНОНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., дипл.* Оголошувати договір недійсним, таким, що втратив свою силу, чинність.

ДЕНОНСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., дипл.* Пас. до **денонсува́ти**.

ДЕНОТА́Т, -а, *ч., лінгв.* Предмет думки, що відображає предмет або явище об'єктивної дійсності та утворює той понятійний зміст, з яким співвідноситься дана мовна одиниця.

ДЕНОТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який вказує, означає, визначає.

ДЕНОТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Позначення, означення, назва, ім'я. 2. *лог.* Обсяг поняття.

ДЕНОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **денотува́ти**.

ДЕНОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **денотува́ти**.

ДЕНОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Позначати, давати назву, ім'я.

ДЕНСИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання відносної густини рідин і твердих тіл.

ДЕНСИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до денсиметрії.

ДЕНСИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів вимірювання відносної густини рідин і твердих тіл.

ДЕНСИТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для денситометрії проявлених фотографічних матеріалів.

ДЕНСИТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до денситометрії.

ДЕНСИТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Вимірювання ступеня поглинання світла (оптичної густини) проявленими фотографічними матеріалами. 2. Вимірювання оптичної щільності матеріалу, де зафіксовані структури досліджуваної тканини, органа.

ДЕНТА́ГРА, -и, *ж.* Зубний біль.

ДЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Зубний.

ДЕНТАТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне руйнування зубчастих ядер мозочка.

ДЕНТИАТРІ́Я, -ї, *ж., мед.* Наука про хвороби зубів та методи їх лікування.

ДЕНТИ́КЛЬ, -я, *ч.* Утворення, розміщене в пульпі зуба; складається з дентину або дентиноподібної тканини.

ДЕНТИ́КУЛИ, -ів, *мн.* Ряд невеликих декоративних прямокутних виступів на карнизі у іонічному та коринфському ордерах.

ДЕНТИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання окілля шийки зуба.

ДЕНТИ́Н, -у, *ч.* Міцна кісткоподібна тканина, що становить основну масу зуба людини і тварин.

ДЕНТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **денти́н**.

ДЕНТИНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення дентину одонтобластами.

ДЕНТИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Прорізування зубів.

ДЕНТОБРОНХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Дентобронхіа́льний синдро́м** – прояви хронічного бронхіту в дітей, що страждають ексудативним діатезом і множинним карієсом молочних зубів.

ДЕНТОФЛЮОРО́З, -у, *ч., мед.* Професійне захворювання – крапчастість зубів.

ДЕНУДАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *геол.* Стос. до денудації.

ДЕНУДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Оголення. 2. *геол.* Ерозія. 3. *геол.* Сукупність природних процесів руйнування гірських порід і перенесення продуктів руйнування в нижчі місця. 2. *мед.* Видалення тканин, що прикривають будь-який орган.

ДЕНУДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Оголений. 2. Такий, що зазнав ерозії.

ДЕНУМЕРА́НТ, -а, *ч., мат.* Показник можливого числа розв'язків даної системи рівнянь.

ДЕНУНЦІА́ТОР, -а, *ч.* 1. Донощик, виказник, кляузник. 2. Викривач, обвинувач.

ДЕНУНЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Донос. 2. Звинувачення.

ДЕНУНЦІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. Кляузничати. 2. Звинувачувати.

ДЕ́НЦЕ, -я, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **дно** 2. 2. *бот.* Нижня частина цибулин і квіток деяких рослин.

ДЕНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **де́нце**.

ДЕНЦІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Музичний інструмент типу сопілки.

ДЕНЩИ́К, -а́, *ч.* Солдат у царській армії, що прикріплювався до офіцера для обслуговування.

ДЕНЩИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **денщи́к**.

ДЕНЬ, дня, *ч.* 1. Частина доби від сходу до заходу сонця, від ранку до вечора. // Про денне світло. ** **Дня́ми й ноча́ми** – протягом усієї доби, вдень і вночі; безперервно. **До́брий день!**; **День до́брий!** – вітання під час зустрічі, у листуванні. **Контрста́лійні дні** – кількість днів, на які судно може бути затримано в порту в очікуванні завантаження чи розвантаження. 2. Час, який дорівнює 24 годинам; доба. ** **Ба́нківський день** – години робочого дня банку, протягом яких здійснюються платіжні операції, датовані цим числом. **Робо́чий день** – певна кількість часу в межах доби, встановлена для роботи на підприємстві, в установі і т. ін. **На днях**; **[Ци́ми] дня́ми** – у найближчий з майбутніх або з недавно минулих днів; незабаром або нещодавно. 3. Календарна дата, встановлена для чого-небудь. // Календарна дата, присвячена якій-небудь події; свято. 4. *тільки мн., чого, які.* Час, період у житті людини, народу. // *чип.* Життя.

ДЕНЬГА́, -і́, *ж.* Російська срібна монета 14 – 18 ст. Дорівнювала $^1/_{200}$ карбованця.

ДЕНЬ-ДЕ́ННО, *присл., діал.* Щодня, щоденно.

ДЕНЬЄ́, *невідм.* 1. Старовинна французька срібна монета, для якої прототипом був римський дена-

рій. 2. У бухгалтерії – облік операцій у грошовій формі.

ДЕНЬО́К, -нька́, *ч.* Зменш.-пестл. до **день** 1, 2, 4.

ДЕНЬО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **деньо́к**.

ДЕОМОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., лінгв.* Усунення омонімічних відношень між мовними одиницями.

ДЕОНІМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., лінгв.* Процес, протилежний онімізації – перехід власних назв у загальні назви.

ДЕОНТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до деонтології.

ДЕОНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Професійна етика медичних працівників, принципи поведінки медичного персоналу по відношенню до пацієнтів, спрямовані на максимальне підвищення корисності лікування. 2. Розділ етики, що вивчає проблеми обов'язку, сферу обов'язкового, всі форми моральних вимог і співвідношення їх.

ДЕПАЛАТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., лінгв.* Втрата м'якості приголосними.

ДЕПАЛАТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Про приголосні, які втратили м'якість.

ДЕПА́НСИ, -ів, *мн.* Витрати, видатки.

ДЕПАРАФІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вилучення з нафтових продуктів парафіну. *Депарафінізація дизельного палива.*

ДЕПАРАФІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **депарафінува́ти**.

ДЕПАРАФІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **депарафінува́ти**.

ДЕПАРАФІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вилучати парафін (з нафтових продуктів).

ДЕПАРТА́МЕНТ, -у, *ч.* 1. У царській Росії та деяких сучасних буржуазних країнах – відділ у складі вищої державної установи або певний самостійний орган управління. 2. Назва міністерства закордонних справ у США і деяких інших країнах. 3. Адміністративно-територіальна одиниця у Франції.

ДЕПАРТА́МЕНТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **департа́мент**.

ДЕПЕ́НДЕНС, -у, *ч.* 1. Залежність; обумовленість. 2. *юр.* Знаходження на розгляді (суду, парламенту); очікування рішення.

ДЕПЕНДЕ́НТ, -а, *ч., зах., заст.* 1. Помічник адвоката. 2. Васал.

ДЕПЕРСОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У медицині – розлад самосвідомості; характеризується головним чином почуттям відчуження власних думок, емоцій, дій. 2. У філософії та соціології означає крайні форми відчуженості стандартизації особистості.

ДЕПЕРСОНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деперсоналізува́ти**.

ДЕПЕРСОНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Здійснити деперсоналізацію.

ДЕПЕ́ША, -і, *ж.* 1. Термінове офіційне повідомлення; донесення. 2. *заст.* Телеграма.

ДЕПІГМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Втрата шкірою нормального забарвлення, пов'язана із зникненням пігменту.

ДЕПІЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Засіб для здійснення депіляції.

ДЕПІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення волосся механічним або хімічним шляхом.

ДЕПО́[1], *невідм., с.* 1. Транспортне виробниче підприємство, яке забезпечує експлуатацію, періодичний ремонт, утримування та обслуговування рухомого складу (локомотивів, вагонів і т. ін.). *Пожежне депо.* 2. Будівля для пожежних машин і обладнання для гасіння пожежі. 3. Органи-резервуари людини та вищих тварин, у яких зберігається частина крові. 4. *заст.* Склад для зберігання чого-небудь. 5. *бухг.* Зведена відомість для накопичення облікової інформації. ** **Депо́ зби́тків**: а) фонди, що їх організують страхувальники для майбутніх виплат страхового відшкодування; б) фонди, що їх створюють по перестрахувальним договорам. **Депо́ пре́мій** – частина премії, яка належить страхувальнику.

ДЕПО́-ВЕ́КСЕЛЬ – вексель, переданий до банку чи фізичній особі на зберігання як забезпечення суми, що може перевищити кредит.

ДЕПО́ВЕЦЬ, -вця, *ч., розм.* Робітник або службовець депо.

ДЕПО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до **депо́**.

ДЕПОЗИ́Т, -у, *ч.* 1. Гроші або цінні папери, адресовані через кредитну установу (банк, ощадну касу, нотаріальну контору) кредиторові, а також сама операція з грішми або цінними паперами. 2. Вклади в банках. 3. Часткова сплата за товар або послугу з тим, щоб зберегти право на їх придбання після повної оплати їхньої вартості. 4. Кошти чи цінні папери, що їх боржник вносить до судової установи для перерахування кредиторові. 5. Внески до митниці на забезпечення сплати мита. ** **Гаранті́йний депози́т** – кошти, що їх банк-кредитор із метою захисту від ризику переводить на депозитний рахунок. **Депози́т до запита́ння** – кошти, що їх власник банківського депозиту може зняти без попереднього повідомлення банку. **Депози́т-оверна́йт** – депозит банку на термін не більше одного дня. **Депози́ти на ви́значений строк** – кошти, що зберігаються на окремих депозитних рахунках у банку протягом встановленого строку. **Імпо́ртний депози́т** – вимога до імпортера щодо часткової попередньої оплати вартості товару, що ввозиться. **Умо́вний депози́т** – депозит, виплата з якого здійснюється за настання певного терміну та за певних умов.

ДЕПОЗИТА́РІЙ, -ю, *ч.* 1. Офіційний зберігач чого-небудь. // Юридична особа, якій передаються кошти, цінні папери, товари без переходу до неї права власності на них. ** **Депозита́рій інвестиці́йного фо́нду** – юридична особа, яка оперує активами на підставі депозитного договору. **Депозита́рій ці́нних папе́рів** – юридична особа, яка провадить виключно депозитарну діяльність та може здійснювати кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів. 2. У міжнародному праві – держава або міжнародна організація, що бере на себе зобов'язання зберігати текст якогось міжнародного договору, документи про його ратифікацію, про приєднання до договору інших держав тощо.

ДЕПОЗИТА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до депозитарію. ** **Депозита́рна ді́яльність** – надання послуг щодо зберігання цінних паперів. **Депозита́рна опера́ція** – сукупність дій депозитарної установи. **Депозита́рна устано́ва** – зберігач, або депозитарій цінних паперів. **Депозита́рний до́гові́р** – договір між зберігачем та обраним ним депозитарієм. **Депозита́рний о́блік** – облік цінних паперів на рахунках власників. **Депозита́рні акти́ви** – знерухомлені цінні папери, глобальні сертифікати цінних паперів та ін. **Депозита́рні розпи́ски** – цінні папери, що засвідчують права їх власників на певну частку у пулі.

ДЕПОЗИ́ТКА, -и, *ж., іст., розм.* Паперовий грошовий знак, обмін якого на металеву монету забезпечувався окремим металевим фондом.

ДЕПОЗИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **депози́т**. ** **Депози́тна валю́та** – банківські документи, які виступають у ролі засобів накопичення. **Депози́тна опера́ція** – операція із залученням коштів на вклади та розміщення ощадних (депозитних) сертифікатів. **Депози́тна проце́нтна ста́вка** – банківський процент, що його виплачують власнику депозиту. **Депози́тне свідо́цтво** – документ, який засвідчує право його власника на кошти, що знаходяться на депозиті. **Депози́тний раху́нок** – рахунок особи, компанії у комерційному банку. **Депози́тний раху́нок грошово́го ри́нку** – рахунок, що його відкривають банки та ощадні установи у відповідь на конкуренцію з боку акцій інвестиційних фондів. **Депози́тний сертифіка́т** – цінний папір, який засвідчує суму вкладу, внесеного до банку, та права вкладника. **Депози́тні ба́нки**: а) банки, які здійснюють банківські операції в основному за рахунок залучення депозитів (вкладів); б) комерційні банки, які володіють правом приймати вклади від населення. **Депози́тні су́ми** – кошти, які надходять у тимчасове розпорядження бюджетних установ та організацій.

ДЕПОЗИ́ТОР, -а, *ч.* Вкладник депозиту.

ДЕПОЛІТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відмова від превалювання політичних методів організації всього суспільного життя.

ДЕПОЛІТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деполітизува́ти**.

ДЕПОЛІТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Здійснити деполітизацію.

ДЕПОЛІТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється. Пас. до **деполітизува́ти**.

ДЕПОЛЯРИЗА́ТОР, -а, *ч.* Додаткова речовина, яку вводять до гальванічного елемента для деполяризації його електродів.

ДЕПОЛЯРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до деполяризації.

ДЕПОЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Зменшення ступеня поляризації. 2. *фізіол.* Зменшення мембранного потенціалу.

ДЕПОЛЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деполяризува́ти**.

ДЕПОЛЯРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Див. **деполяриза́ція**.

ДЕПОЛЯРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Зменшувати ступінь поляризації.

ДЕПОНЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **депози́тор**. 2. Особа, якій має бути виплачена установою або підприємством певна сума, не сплачена в належний строк. 3. Зберігання грошей, цінних паперів тощо за певними правилами. 4. Юридична чи фізична особа, яка користується послугами зберігача на підставі договору про відкриття рахунку в цінних паперах.

ДЕПОНЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **депоне́нт**.

ДЕПОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **депонува́ти**.

ДЕПОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **депонува́ти**. ** **Депонува́ння ве́кселя** – внесення на депозит до банку суми, яка має бути оплачена за векселем. **Депонува́ння ко́штів** – внесення коштів, цінних паперів та інших цінностей до кредитних установ на зберігання. **Депонува́ння ці́нних папе́рів** – передача власником належних йому цінних паперів зберігачу.

ДЕПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Вносити депозит. 2. Віддавати на зберігання. // Передавати гроші та цінні папери на зберігання у кредитні та інші установи. 3. Накопичувати які-небудь речовини в організмі (про людину) з їх наступним використанням.

ДЕПОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **депонува́ти** 2.

ДЕПОПУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зменшення абсолютної чисельності населення якої-небудь країни або території; зниження відтворення населення.

ДЕПО́РТ, -у, *ч., фін.* Операція, зроблена на фондовій біржі спекулянтами з метою одержання курсової різниці.

ДЕПОРТА́ЦІЯ, -ї, *ж., книжн.* Дія за знач. **депортува́ти**.

ДЕПОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **депортува́ти**.

ДЕПОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **депортува́ти**.

ДЕПОРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., книжн.* Висилати за межі (своєї) держави.

ДЕПРЕМІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Позбавлення кого-небудь премії; зменшення розміру премії.

ДЕПРЕМІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш. Здійснити депреміювання.

ДЕПРЕСА́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **депреса́нт**, -а, *ч.*). Група лікарських препаратів, що знімають психічне збудження.

ДЕПРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **депре́сія** 1. ** **Депреси́вна змі́на особи́стості** – розлад, який характеризується нав'язливими, депресивними думками та діями. **Депреси́вна триво́га** – тривога, спричинена почуттям страху. **Депреси́вний регіо́н** – регіон, територія, економічний стан яких через об'єктивні, історичні умови істотно нижчі за середній у країні. **Основни́й депреси́вний епізо́д** – депресія (у 1 знач.) з усіма класичними симптомами ангедонії, розладів сну, апатії, відчуття непотрібності, відчаю, хворобливих думок і, іноді, спроб самогубства.

ДЕПРЕСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **депреси́вний**.

ДЕПРЕСИ́ВНО. Присл. до **депреси́вний**.

ДЕПРЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **депре́сія** 2.

ДЕПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Хворобливий стан приголомшеності, пригнічення, скорботи. ** **Ажито́вана депре́сія** – депресія, за якої домінуючим симптомом є психомоторне збудження індивіда. **Анакліти́чна депре́сія** – патологічний стан, що може виникати у дітей у віці 6 – 12 місяців внаслідок розлучення з матір'ю та незадовільних умов існування. **Ендоге́нна депре́сія** – депресія, яка виникає в результаті внутрішніх чинників, як фізіологічних, так і психологічних. **Загальмо́вана депре́сія** – депресія, основним симптомом якої є психомоторна загальмованість. **Зага́льна депре́сія** – порушення настрою, що характеризується серйозним і тривалим основним депресивним епізодом. **Монополя́рна депре́сія** – див. **монополя́рний**. **Невроти́чна депре́сія** – будь-яка депресія, яка не є психотичною депресією. **Психоти́чна депре́сія** – депресія, за якої індивід втрачає контакт з дійсністю. **Реакти́вна депре́сія** – депресія, яка виникає в результаті подій, що відбулися в житті людини. 2. Застій в економіці країн. 3. Зона зниженого атмосферного тиску або низького рівня барометра. 4. Зниження земної поверхні.

ДЕПРЕ́СОРИ, -ів, *мн.* Поверхнево-активні речовини, що при вибірній флотації одних мінералів перешкоджають флотації інших.

ДЕПРЕСО́РНИЙ, -а, -е: ** **Депре́сорні реа́кції**, *мед.* – активні реакції організму, що спричиняють зниження артеріального тиску.

ДЕПРЕФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Втрата префіксної морфеми в слові при творенні від нього похідного.

ДЕПРЕЦІАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до депреціації.

ДЕПРЕЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж., заст.* Знецінення, зниження цін.

ДЕПРИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Брак економічних та емоційних опор, загальноприйнятих як базисних основ людського досвіду (прибуток, забезпеченість житлом, а також опікування дітей батьками). 2. Ізоляція від зовнішніх подразників, втрата або обмеження можливостей задоволення будь-яких потреб, що супроводжуються комплексними емоційними переживаннями. ** **Сенсо́рна деприва́ція** – тривале і повне виключення всякого сенсорного подразника; характеризується рядом психічних розладів.

ДЕПУЛЬПУВА́ННЯ, -я, *с.* Видалення пульпи зуба.

ДЕПУТА́Т, -а, *ч.* 1. Член органу державної влади, обраний виборцями. 2. Обрана або визначена особа, уповноважена для виконання якого-небудь доручення.

ДЕПУТА́ТКА, -и, *розм.* Жін. до **депута́т**.

ДЕПУТА́ТСТВО, -а, *с., розм.* Перебування депутатом.

ДЕПУТА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **депута́т**. ** **Депута́тське запита́ння** – засіб одержання депутатом інформації або роз'яснення з тієї чи іншої проблеми. **Депута́тський за́пит** – вимога народного депутата дати офіційну відповідь з питань, віднесених до їх компетенції. **Депута́тський імуніте́т** – привілей депутатів, що полягає в особливому порядку їх притягнення до кримінальної чи адміністративної відповідальності. **Депута́тський ко́рпус** – сукупність депутатів виборних органів усіх рівнів.

ДЕПУТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Група обраних або визначених представників, що діє за дорученням якого-небудь колективу або організації.

ДЕРАТИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дератиза́ція**.

ДЕРАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність заходів, спрямованих на знищення гризунів.

ДЕ́РБА, -и, *ж., заст.* Дерен.

ДЕ́РБАННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **де́рбати**.

ДЕ́РБАТИ, -аю, -аєш, *недок., заст.* Знімати дерен.

ДЕРБИ́НА, -и, *ж., заст.* Шматок дерену.

ДЕ́РБІ, *невідм., с.* Змагання для трирічних і чотирирічних рисистих і скакових коней.

ДЕРБІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто бере участь у дербі.

ДЕРБО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Дерновий.

ДЕРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., заст.* Знімати дерен.

ДЕРВІ́ЗА, -и, *ж.* Національна розвага кримських татар – стародавній різновид єдиноборства.

ДЕ́РВІШ, -а, *ч.* Мусульманський чернець-жебрак.

ДЕ́РГА, ДЖЕ́РГА, -и, *ж., заст.* 1. Товста і груба тканина; рядно, покривало, килим. 2. Верхній жіночий одяг у вигляді плахти темного кольору.

ДЕ́РГАВКА, ДЕРГІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Щітка для розчісування конопель.

ДЕ́РГАННЯ, -я, *с.* Звуки, що їх видає токуючий деркач (*див.* **деркач**[2]).

ДЕРГА́Ч[1], -а́, *ч.* Знаряддя для витягування цвяхів.

ДЕРГА́Ч[2], -а́, *ч.* Цінний мисливський птах ряду пастушкових.

ДЕРГІ́ВКА *див.* **де́ргавка**.

ДЕРЕАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Психічний розлад, що виражається у відчуженні від реального світу.

ДЕРЕАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Який відчужений від реального світу.

ДЕРЕВА́Т, -у, *ч.* Те, що є результатом формального набору логічних висновків.

ДЕРЕВИНА́, -и́, *ж.* 1. Тверда тканина, що знаходиться між корою і серцевиною і становить основну масу деревних або кущових рослин. 2. Те саме, що **де́рево** 2.

ДЕРЕВИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **де́рево** 1.

ДЕРЕВИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **деревина́**. // Уламок дерева або виріб із дерева.

ДЕРЕВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **деревина́**.

ДЕРЕВИ́ЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Домовина.

ДЕРЕВІ́Й, -ю, *ч.* Трав'яниста запашна лікарська рослина родини складноцвітих.

ДЕРЕВІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **деревій**.

ДЕРЕВІ́НЬ, -і, *ж.*, *діал.* Дерев'яні частини в плузі.

ДЕРЕ́ВЛЯ, -і, *ж.*, *заст.* Те саме, що **дере́вня**.

ДЕРЕВЛЯ́НИ *див.* **древля́ни**.

ДЕРЕВЛЯ́НИЙ, -а, -е, *заст.* Дерев'яний.

ДЕРЕВЛЯ́НКА *див.* **древля́ни**.

ДЕРЕВЛЯ́НСЬКИЙ *див.* **древля́нський**.

ДЕРЕВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **де́рево** 1. // Який добувається, виготовляється, одержується з дерева. 2. Який водиться, живе або паразитує на (в) дереві (у 1 знач.). ** **Деревни́й (метило́вий) спирт** – один із продуктів сухої перегонки деревини. Безбарвна рухлива рідина із характерним запахом. Небезпечна отрута, що викликає сліпоту і смерть. Протиотрутою від нього є етанол (винний спирт).

ДЕРЕ́ВНЯ, -і, *ж.*, *заст.*, *тільки одн.* Зрізані дерева, ліс для будівництва; колоди.

ДЕ́РЕВО, -а, *с.* 1. Багаторічна рослина з твердим стовбуром і гіллям, що утворює крону. // *тільки одн.* Зрізані стовбури цієї рослини, очищені від гілля; колоди. ** **Родові́дне де́рево** – таблиця у вигляді дерева, що вказує на розгалуження роду, сім'ї; схеми родоводу. 2. *тільки одн.* Матеріал з цієї рослини, що йде на будівництво та різні вироби. // *перен.* Про бездушну, тупу людину. 3. *спец.* Зв'язний неорієнтований граф без циклів. *Синтаксичне дерево.* 4. В анатомії та фізіології – будь-яка структура з деревоподібною гілчастою моделлю. 5. У системах обробки інформації – структура даних, що має ієрархічну організацію. 6. В теорії графів – зв'язний граф без циклів.

ДЕРЕВОБЕТО́Н, -у, *ч.* Будівельний матеріал, що складається з бетону і дерев'яної арматури.

ДЕРЕВОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **деревобето́н**.

ДЕРЕВОГРИ́ЗОВІ, -их, *ім.* Родина жуків, що пошкоджують будівлі, паркети, стовпи, меблі тощо.

ДЕРЕВОКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Виготовлений із склеєних дерев'яних заготовок. *Деревоклеєна конструкція.*

ДЕРЕВОКЛЮ́Й, -я, *ч.*, *діал.* Дятел.

ДЕРЕВОНАСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Садіння дерев. 2. Ділянка посаджених дерев; посаджені дерева.

ДЕРЕВОНАСА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для насаджування дерев. // Який стосується насаджування дерев.

ДЕРЕВОНАСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **деревонаса́дження** 1.

ДЕРЕВООБРО́БКА, -и, *ж.* Механічна обробка дерева.

ДЕРЕВООБРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **деревообро́бка**.

ДЕРЕВООБРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до механічної обробки дерева.

ДЕРЕВООБРО́БНИК, -а, *ч.* Той, хто обробляє дерево, фахівець з механічної обробки дерева.

ДЕРЕВОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для переробки дерева. // Стос. до переробки дерева.

ДЕРЕВОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд дерева (у 1 знач.), подібний до нього.

ДЕРЕВОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **деревоподі́бний**.

ДЕРЕВОРИ́Т, -у, *ч.* Техніка гравюри на дошці з дерева, розрізаного впоперек шарів. // Картина, малюнок, виконаний цим способом.

ДЕРЕВОРІ́З, -у, *ч.* Техніка гравюри на дошці з дерева, розрізаного вздовж шарів. // Картина, малюнок, виконаний цим способом.

ДЕРЕВОСВЕРДЛУ́Н, -а́, *ч.* Двостулковий молюск; тередо.

ДЕРЕВОСТА́Н, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **деревості́й**.

ДЕРЕВОСТІ́Й, -то́ю, *ч.* Сукупність дерев і кущів, які утворюють певну лісову ділянку.

ДЕРЕВОСТРУ́ЖКОВИЙ, -а, -е. Який складається з подрібнених деревних стружок і сполучного матеріалу.

ДЕРЕВОТО́ЧЕЦЬ, -чця, *ч.* 1. Нічний метелик і його гусінь, яка точить, пошкоджує деревину. 2. Морський черв'як-молюск, який пошкоджує дерев'яні частини портових споруд і суден.

ДЕРЕВЦЕ́, -я́, *с.* Зменш.-пестл. до **де́рево** 1.

ДЕРЕВ'Я́КА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Окреме дерево. 2. Шматок дерева, колода.

ДЕРЕВ'Я́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **де́рево** 2. // Зробл. з дерева. // Виконаний по дереву. ** **Дерев'я́ні духові́ інструме́нти** – назва групи інструментів симфонічного оркестру, до якої входять: флейти, гобої, кларнети та фаготи. 2. *перен.* Позбавлений ознак життя; нерухомий, неживий. // Позбавлений емоцій; невиразний.

ДЕРЕВ'Я́НИСТИЙ, -а, -е. 1. Який має в основі своєї будови деревину (у 1 знач.) або схожий на деревину. 2. *перен.* Твердий, як дерево.

ДЕРЕВ'Я́НИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **дерев'я́нистий**.

ДЕРЕВ'Я́НИТИ, -и́ть, *недок.*, *перех.* Робити твердим, нечутливим, як дерево.

ДЕРЕВ'Я́НИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Штучна дерев'яна нога; протез.

ДЕРЕВ'ЯНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дерев'яні́ти**.

ДЕРЕВ'ЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати твердим, як дерево. 2. *перен.* Втрачати чутливість; терпнути, німіти.

ДЕРЕВ'Я́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Вигот. з дерева предмет. // Штучна дерев'яна нога; протез.

ДЕРЕВ'Я́ЧЧЯ, -я, *с.*, *розм.*, *зневажл.* Збірн. до **де́рево** 2. // Вироби з дерева.

ДЕРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Процес, зворотний регулюванню.

ДЕРЕЗА́, -и́, *ж.* 1. Розгалужений кущ родини бобових, що росте в степу, по степових схилах. 2. Колючий кущ родини пасльонових, який добре вкорінюється на сухих схилах, скелях, обривах; повій звичайний.

ДЕРЕЗИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Одне стебло дерези.

ДЕРЕЗНЯ́К, -у́, *ч.* Зарості кущів – дерези, бобчука, степової вишні, таволги, рокитнику.

ДЕРЕЗО́ВИЙ, -а, -е. Зробл. з дерези. // Власт. дерезі.

ДЕРЕ́ЗОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **дереза́**.

ДЕРЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Використання фантазії або уяви, мрії; в патологічних випадках – служить неточним синонімом поняття "аутизм".

ДЕРЕ́Н, -рену́, *ч.*, *бот.* 1. Кущ або дерево родини кизилових з їстівними кислувато-солодкими ягодами; кизил. 2. Ягоди цієї рослини.

ДЕ́РЕН, -рну, *ч.* Поверхневий шар ґрунту, вкритий травою і трав'янистими рослинами, густо пронизаний їхнім корінням. // Вирізані з цього шару пласти.

ДЕРЕНІ́ВКА, -и, *ж.* Настояна на дерені (у 2 знач.) горілка.

ДЕРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дере́н**.

ДЕРЕНЧА́ЛО, -а, *с.*, *розм.* Іграшка з рухомим пристроєм (механізмом), обертання якого супроводиться деренчанням.

ДЕРЕНЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **деренча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ДЕРЕНЧА́ТИ, -чи́ть, *недок.* Видавати уривчасті дрижачі звуки.

ДЕРЕНЧЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який деренчить, у якому чути деренчання.

ДЕРЕНЧЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **деренчли́вий**.

ДЕРЕНЬКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **деренькота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ДЕРЕНЬКОТА́ТИ, -о́че *і* **ДЕРЕНЬКОТІ́ТИ**, -и́ть, *недок.*, *розм.* Підсил. до **деренча́ти**.

ДЕРЕНЬКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **деренькоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ДЕРЕНЬКОТІ́ТИ *див.* **деренькота́ти**.

ДЕРЕНЬКУ́ЧИЙ, -а, -е., *розм.* Який часто і настирливо деренчить.

ДЕРЕНЯ́К, -у́, *ч.*, *діал.* Деренівка.

ДЕРЕПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Один з механізмів регуляції клітинного синтезу білка.

ДЕРЕ́ЧА, -і, *ж.*, *діал.* Гатунок кислих вишень.

ДЕРЕ́Ш, -а, *ч.*, *діал.* Чалий кінь або віл.

ДЕРЕШУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Чалий.

ДЕ́РЖАВА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Маєток, помістя, володіння. 2. Міцність. 3. Влада, керівництво. 4. Один із символів влади монарха. *Держава і скіпетр.*

ДЕРЖА́ВА, -и, *ж.* Апарат політичної влади в суспільстві. // Країна з таким апаратом політичної влади. ** **Держа́ва-рантьє́** – держава, яка розмістила значні капіталовкладення в інших країнах для отримання звідти прибутку у вигляді процентів та дивідендів. **Держа́ва транзи́ту** – будь-які держави, через територію яких вантажі (товари та інші предмети) перевозяться транзитом з держав відправлення в держави призначення.

ДЕРЖА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *заст.* 1. Володар (що мав права монарха). // *перен.*, *розм.* Член уряду, державний діяч. 2. Той, хто користувався ранговими землями. // Великий землевласник; поміщик.

ДЕРЖА́ВКА, -и, *ж.* Пристрій для закріплення різців на стругальних верстатах.

ДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **держа́ва**. // Який має важливе значення для держави, може впливати на стан її справ. // Який бере безпосередню участь у керівництві державою. ** **Держа́вна вла́сність** – одна з форм власності, суб'єктами-розпорядниками якої є органи державної влади країни та її суб'єктів. **Держа́вна економі́чна полі́тика** – генеральна лінія дій та сукупність заходів, що проводить уряд від імені держави. **Держа́вна корпора́ція** – компанія, що є власністю держави. **Держа́вна мо́ва** – основна мова держави. **Держа́вна (фіска́льна) монопо́лія** – монополія держави на виробництво та реалізацію товарів масового споживання (тютюн, сіль та ін). **Держа́вна пода́ткова слу́жба** – державна структура, яка підтримує єдину систему контролю за дотриманням податкового законодавства. **Держа́вна по́зика** – форма державного кредиту, коли держава виступає як боржник (позичальник). **Держа́вна ра́да**: а) в 1810 – 1906 рр. – законодорадча установа Російської імперії, в 1906 – 1917 рр. – верхня палата російського парламенту. **Держа́вна скарбни́ця** – кошти державного бюджету. **Держа́вна слу́жба** – один з центральних інститутів адміністративного права. **Держа́вна таємни́ця** – відомості військового, економічного та політичного характеру, які спеціально охороняються державою. **Держа́вна терито́рія** – частина земної кулі, яка знаходиться під суверенітетом певної держави. **Держа́вне банкру́тство** – повна чи часткова відмова держави від сплати зовнішніх та внутрішніх боргів. **Держа́вне замо́влення** – замовлення на виготовлення продукції, проведення робіт, у яких зацікавлена держава і яке оплачується з коштів державного бюджету. **Держа́вне зібра́ння** – назва однопалатного парламенту в Угорщині та Естонії, а також законодавчого органу в ряді республік у складі Російської Федерації. **Держа́вне ми́то** – встановлений державою грошовий платіж, що його стягують за здійснення юридично значимих дій. **Держа́вне пра́во** – галузь права, положеннями якої визначено та закріплено суспільний і державний устрій країни. **Держа́вне регулюва́ння цін** – втручання держави в процес ринкового ціноутворення. **Держа́вне соціа́льне страхува́ння** – одна з організаційних форм страхування, коли страхувальником є державна організація. **Держа́вне управлі́ння** – організований процес керівництва, регулювання та контролю з боку державних органів. **Держа́вний апара́т** – система органів держави, через які здійснюється державна влада, функції відповідної держави. **Держа́вний борг** – сума заборгованості держави зовнішнім та внутрішнім кредиторам. **Держа́вний бюдже́т** – кошторис доходів та видатків держави за певний період часу, складений із зазначенням джерел надходження державних доходів та напрямів, каналів витрачання коштів. **Держа́вний капіталі́зм** – економічна система, в якій держава бере безпосередню участь у процесі капіталістичного виробництва. **Держа́вний контра́кт** – договір на поставку товарів для державних потреб. **Держа́вний контро́ль** – одна з форм здійснення державної влади, яка забезпечує дотримання законів та інших правових актів, що їх видають органи держави. **Держа́вний кордо́н** – лінія та вертикальна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі державної території. **Держа́вний креди́т** – сукупність кредитних відносин, в якій однією з сторін є держава. **Держа́вний лад** – система соціальних, економічних та політико-правових відносин. **Держа́вний міні́стр**: а) глава уряду в Норвегії; б) міністр без портфеля в Японії; в) заступники міністрів та керівників великих підрозділів у структурі міністерств у Великій Британії. **Держа́вний обвинува́ч** – прокурор, який підтримує перед судом звинувачення по кримінальній справі. **Держа́вний переворо́т** – насильницьке, здійснене з порушенням конституції повалення чи зміна конституційного (державного) ладу. **Держа́вний саніта́рний на́гляд** – контроль за дотриманням міністерствами, відомствами санітарних норм та правил. **Держа́вний секрета́р**: в ряді держав Європи та Америки – назва вищих державних чиновників. **Держа́вний суд**: а) офіційна назва верховного суду Естонії; б) в Фінляндії – спеціальний судовий орган для розгляду справ про злочини та провини вищих посадових осіб. **Держа́вний ці́нний папі́р** – облігації, векселі державної скарбниці та інші державні зобов'язання. **Держа́вні боргові́ зобов'я́зання** – будь-які цінні папери, що засвідчують відносини позики, в яких боржником виступають держава, органи державної влади чи управління. **Держа́вні дохо́ди** – підраховані у грошовій формі доходи держави. **Держа́вні екза́мени (і́спити)** – випускні екзамени у вищих навчальних закладах. **Держа́вні зло́чини** – злочинні дії, спрямовані проти існуючого у даній державі суспільного та політичного ладу. **Держа́вні короткотермінові́ облігації** – іменні цінні папери, що періодично емітуються міністерством фінансів. **Держа́вні субси́дії** – кошти, фінансова допомога, виділені з державного бюджету. **Держа́вні ці́нні папе́ри** – цінні папери, емітовані для покриття бюджетного дефіциту від імені уряду.

ДЕРЖА́ВНИК, -а, *ч.* Прибічник державності.

ДЕРЖА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Державний лад; державна організація.

ДЕРЖА́ВНО. Присл. до **держа́вний**.

ДЕ́РЖАВО, -а, *с.*, *діал.* Міцність; кріплення.

ДЕРЖАВОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із державознавства.

ДЕРЖАВОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Розділ науки про теорію і практику державотворення, розбудову та функціонування інститутів держави, внутрішньодержавні і міжнародні взаємини тощо.

ДЕРЖА́К, -а́, *ч.* 1. Деталь предмета (ручного інструмента, зброї і т. ін.), за яку його тримають. 2. Деталь механізму, приладу або предмета, за яку беруться рукою для пересування, перемикання, повороту.

ДЕРЖАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **держа́к**.

ДЕ́РЖАЛКО, -а, *с.* Те саме, що **де́ржальце**.

ДЕ́РЖАЛНО, -а, *с.* Те саме, що **держа́к** 1.

ДЕ́РЖАЛО, -а, *с.*, *діал.* Держак (у 1 знач.).

ДЕ́РЖАЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **де́ржално**. // Предмет, яким беруть, тримають що-небудь.

ДЕРЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **держа́ти** 1 – 7.

ДЕ́РЖАНЦЕ, -я, *с.* Те саме, що **де́ржальце**.

ДЕРЖАПАРА́Т, -у, *ч.* Державний апарат – сукупність співробітників центральних державних установ.

ДЕРЖАРБІТРА́Ж, -у, *ч.* Державний арбітраж.

ДЕРЖА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **трима́ч**.

ДЕРЖА́ТИ, держу́, де́ржиш, *недок.*, *перех.* 1. Взявши в руки, рот, зуби і т. ін., не випускати; тримати. // Підставляти руки, посуд, тару і т. ін. для одержання чого-небудь. // Схопити за що-небудь, не відпускати від себе, не давати рухатися комусь, чомусь. // *перен.* Зберігати за собою, докладаючи до цього зусилля. 2. Бути опорою чому-небудь; підтримувати. 3. Надавши чому-

небудь певного положення, зберігати в ньому. 4. Змушувати залишатися, перебувати де-небудь. // Затримувати якими-небудь діями, справами. // Залишати у кого-небудь. 5. Змушувати перебувати в якому-небудь стані, положенні. *Держати місто в облозі.* // Підтримувати, тримати в певному стані. // *розм.* Поводитися з ким-небудь, ставитися до когось певним чином. 6. Зберігати, тримати де-небудь. 7. *розм.* Тримати з метою використання. // Зберігати для чого-небудь. // *заст.* Мати який-небудь заклад, підприємство. // Тримати як робочу силу. // *заст.* Мати за дружину. 8. *без додатка, розм.* Рухатися в певному напрямі. 9. У сполученні з деякими іменниками означає: здійснювати те, що названо іменником. 10. *перен., безос.* Бути в певному стані (про погоду). ** **Держа́ти себе́ в рука́х** – стримувати свої почуття, намагатися бути спокійним.

ДЕРЖА́ТИСЯ, держу́ся, де́ржишся, *недок.* 1. Схопившись, учепившись за кого-, що-небудь, зберігати якесь положення; триматися. // *перен.* Прагнути зберегти що-небудь для себе, утримати за собою. // Притуливши руку до кого-, чого-небудь або поклавши руку на когось, щось, залишати її в такому положенні. 2. Утримуватися на якій-небудь опорі, з допомогою чого-небудь; бути укріпленим на чомусь. // *перен.* Існувати, спираючись на кого-, що-небудь, ґрунтуватися на чомусь, підтримуватися чим-небудь. 3. Перебувати в певному стані, положенні, зберігаючи його в той чи інший спосіб. 4. Знаходитися де-небудь, займати якесь місце, положення. 5. Надавши певного положення тілові, зберігати його; стояти в якій-небудь позі. // *перен., розм.* Поводитися, триматися певним чином. 6. *розм.* Залишатися в доброму стані, не псуватися. 7. *перен.* Не відступати, не здаватися; міцно стояти, триматися. // Стримувати себе, утримуватися, кріпитися. 8. *чого.* Дотримуватися певного напряму в русі. 9. *чого, перен.* Дотримуватися чого-небудь, діяти згідно з чим-небудь. 10. Пас. до **держа́ти** 1 – 7.

ДЕ́РЖАЧИ́. Дієприсл. до **держа́ти**.

ДЕРЖА́ЧКА, -и, *ж., зах.* Поруччя, бильця.

ДЕРЖАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **держа́к** 1.

ДЕРЖБЮДЖЕ́Т, -у, *ч.* Державний бюджет.

ДЕРЖДЕПАРТА́МЕНТ, -у, *ч.* Державний департамент.

ДЕРЖЗАМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Державне замовлення підприємству на виробництво певної продукції.

ДЕ́РЖИВО, -а, *с., заст.* Утримання, держання.

ДЕРЖИДЕ́РЕВО, -а, *с.* Кущова колюча рослина родини крушинових, що росте на схилах гір, в урвищах.

ДЕРЖИМО́РДА, -и, *ж., зневажл.* Властолюбна, жорстока до підлеглих особа.

ДЕРЖКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який добре держиться (у 1, 2 знач.). // В'язкий. ** **Держки́й на язи́к** – який не розголошує таємниць.

ДЕРЖКОНТРО́ЛЬ, -ю, *ч.* Контроль держави за виконанням, здійсненням, дотриманням чого-небудь.

ДЕРЖКОРДО́Н, -у, *ч.* Державний кордон.

ДЕРЖКРЕДИ́Т, -у, *ч.* Кредит, що його надає держава.

ДЕРЖПО́ЗИКА, -и, *ж.* Позика, що її надає держава.

ДЕРЖПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Державна промисловість.

ДЕРЖСЕКРЕТА́Р, -я́, *ч.* Державний секретар.

ДЕРЖСТРА́Х, -у, *ч., іст.* В СРСР – головне управління державного страхування.

ДЕРЖТЕА́ТР, -у, *ч.* Державний театр.

ДЕРЖТОРГІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Державна торгівля.

ДЕРЖУСТАНО́ВА, -и, *ч.* Державна установа.

ДЕРЖФО́НД, -у, *ч.* Державний фонд.

ДЕРЗА́ННЯ, -я, *с., уроч.* Дія за знач. **дерза́ти**.

ДЕРЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., уроч.* 1. Сміливо прагнути до чого-небудь величного, нового; діяти сміливо, рішуче. 2. *на що або з інфін., книжн.* Осмілюватися, наважуватися.

ДЕРЗКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Який має тверду будову, грубий вигляд; дебелий, жорсткий. 2. *перен.* Який не виявляє поваги, пошани; грубий, невихований. 3. Те саме, що **дерзнове́нний**.

ДЕ́РЗКІСТЬ, -кості, *ж., розм.* Абстр. ім. до **дерзки́й**.

ДЕРЗНОВЕ́ННИЙ, -а, -е. Винятково сміливий.

ДЕРЗНОВЕ́ННІСТЬ, -нності, *ж.* Властивість за знач. **дерзнове́нний**.

ДЕРЗНОВЕ́ННО, *уроч.* Присл. до **дерзнове́нний**.

ДЕРЗНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., уроч.* Однокр. до **дерза́ти**.

ДЕРИВА́Т, -а, *ч., спец.* Похідне від чого-небудь первинного (в хімії, лінгвістиці, ґрунтознавстві і т. ін.).

ДЕРИВАТИ́В, -у, *ч., фін.* Документ установленого зразка, що засвідчує право чи зобов'язання на купівлю-продаж у майбутньому цінних паперів, інших цінностей за визначених умов. *Товарний деривативи.* ** **Валю́тний деривати́в** – документ установленого зразка, що дає право на купівлю-продаж валютних цінностей у майбутньому на певних умовах. **Това́рний деривати́в** – документ установленої форми, який засвідчує право продавати та (або) купувати біржові товари. **Фо́ндовий деривати́в** – документ установленого зразка, який дає право на купівлю-продаж цінних паперів у майбутньому на певних умовах.

ДЕРИВАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до деривативу. ** **Деривати́вні депози́ти** – вклади, які здійснюються з використанням кредитних, позичкових грошей; похідні депозити.

ДЕРИВАТОГРА́МА, -и, *ж.* Зображення інтегральних та диференціальних кривих змін температури і маси зразків твердого тіла у перебігові термічного аналізу, які фіксує на фотопапері світловий промінь.

ДЕРИВАТОГРА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дериватогра́ма**.

ДЕРИВАТО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для автоматичної реєстрації перебігу фізико-хімічних перетворень у твердому тілі зі зростанням температури.

ДЕРИВАТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дериватографа та дериватографії.

ДЕРИВАТОГРАФІ́ЧНО. Присл. до **дериватографі́чний**.

ДЕРИВАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод термічного аналізу за допомогою дериватографа.

ДЕРИВАТОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дериватографува́ти**.

ДЕРИВАТОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Реєструвати перебіг фізико-хімічних перетворень у твердому тілі при нагріванні.

ДЕРИВА́ТОР, -а, *ч.* Пристосування для побудови дотичних та нормалей в окремих точках кривих.

ДЕРИВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до **дерива́ції** (у 1 знач.).

ДЕРИВА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* 1. Відведення води від головного русла річки вбік каналом. ** **Дерива́ція сечі́** – створення умов для відтоку сечі. 2. Відхилення артилерійських снарядів і куль нарізної зброї в польоті. 3. Творення похідних слів від слова-основи.

ДЕРИВЕРЕТНИ́К, -а, *ч., діал.* Шкуродер.

ДЕ́РИК, ДЕ́РИК-КРАН, -а, *ч.* Вантажопідйомний щогло-стріловий кран з опорною поворотною щоглою.

ДЕ́РИК-КРА́Н *див.* **де́рик**.

ДЕ́РИКЛІТ, -у, *ч.* 1. Майно, власник якого невідомий. 2. Судно, яке в морі залишив екіпаж.

ДЕРИ́ЛЮД, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **здирник**.

ДЕРИ́ХВІСТ, -воста, *ч.* Невеликий степовий перелітний птах із довгим вилкастим хвостом.

ДЕРІ́Й, -я́, *ч., розм.* Те саме, що **здирник**.

ДЕРІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Роздирання.

ДЕ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **де́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ДЕ́РКАТИ, -ає, *недок.* Видавати різкі звуки, схожі на деренчання.

ДЕРКА́Ч[1], -а́, *ч.* Невеликий перелітний птах із жовтувато-бурим оперенням, який відзначається характерним скрипучим криком.

ДЕРКА́Ч[2], -а́, *ч.* 1. Стертий віник. 2. *перен.* Про щось обсмикане, обірване.

ДЕРКАЧА́, -а́ти, *с.* Пташа деркача (*див.* **дерка́ч**[1]).

ДЕРКАЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **деркача́**.

ДЕРКА́ЧИК[1], -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **дерка́ч**[1].

ДЕРКА́ЧИК[2], -а, *ч.* Зменш. до **дерка́ч**[2].

ДЕРКИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Шершавий, шерехатий.

ДЕРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **деркота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ДЕРКОТА́ТИ, -о́че *і* **ДЕРКОТІ́ТИ**, -оти́ть, *недок.* Підсил. до **де́ркати**.

ДЕРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **деркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ДЕРКОТІ́ТИ *див.* **деркота́ти**.

ДЕРКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який інтенсивно, голосно деркоче.

ДЕ́РМА, -и, *ж.* Частина шкіри людини і хребетних тварин, розташована під епідермісом.

ДЕРМАБРА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Видалення епідермісу і сосочкового шару дерми шляхом їх зішкрібання.

ДЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **де́рма**.

ДЕРМАНТИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **дермати́н**.

ДЕРМАТИ́Н, -у, *ч.* Просочена нітроцелюлозою тканина, схожа на шкіру або на клейонку; штучна шкіра.

ДЕРМАТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дермати́н**. // Виготовлений з дерматину.

ДЕРМАТИ́Т, -у, *ч.* Запальне ураження шкіри. ** **Акті́ні́чний дермати́т** – дерматит, зумовлений дією на шкіру природних і штучних променевих факторів. **Медикаменто́зний дермати́т** – дерматит, виникнення якого зумовлене дією на шкіру лікарських засобів. **О́хряний дермати́т** – дерматит, що розвивається внаслідок дрібних крововиливів. **Професі́йний дермати́т** – дерматит, зумовлений дією на шкіру факторів виробничого середовища.

ДЕРМАТОВЕНЕРО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар-фахівець, який отримав підготовку з питань профілактики, діагностики та лікування шкірних і венеричних хвороб.

ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дерматовенеро́лог** і **дерматовенероло́гія**.

ДЕРМАТОВЕНЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж., мед.* Розділ медицини, який вивчає захворювання шкіри та венерологічні захворювання, а також їх профілактику та лікування.

ДЕРМАТОГЕ́Н, -у, *ч.* Зовнішній щільний шар клітин твірної тканини в ростучих кінчиках коренів і стебел у рослин.

ДЕРМАТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **дерматоге́н**.

ДЕРМАТОГЛІ́ФІКА, -и, *ж.* Розділ морфології людини, який вивчає шкірний рельєф долонних і підошовних поверхонь.

ДЕРМАТОГРА́МА, -и, *ж.* Див. **електродерматогра́ма**.

ДЕРМАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Різноманітні природжені чи набуті захворювання шкіри людини і тварин. ** **Сені́льні дермато́зи** – те саме, що **старе́чі дермато́зи**. **Старе́чі дермато́зи** – дерматози, що розвиваються у здорових людей у старечому віці внаслідок вікової інволюції.

ДЕРМАТОЗООНО́ЗИ, -ів, *мн.* Дерматози, що викликаються тваринними паразитами.

ДЕРМАТОКОНІО́З, -у, *ч.* Пігментація шкіри, що виникає внаслідок проникнення в неї пилу.

ДЕРМАТО́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при запальних захворюваннях шкіри, слизових оболонок.

ДЕРМАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з дерматології; лікар в цій галузі.

ДЕРМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дерматології.

ДЕРМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь клінічної медицини, що вивчає функцію і структуру шкіри в нормі і при патології.

ДЕРМАТО́М, -а, *ч.* Зачаток сполучнотканинної частини шкіри – дерми.

ДЕРМАТОМА́НІЯ, -ї, *ж., мед.* Нав'язливе прагнення до самопошкодження шкіри, висмикування волосся, кусання нігтів і губ.

ДЕРМАТО́МИ, -ів, *мн.* Інструменти для зрізання з поверхні тіла шкірних шматків певної форми і величини.

ДЕРМАТОМІКО́ЗИ, -ів, *мн., мед.* Грибкові захворювання шкіри, що спричиняються патогенними (дерматоміцетами) й умовно-патогенними грибами у людини і тварин.

ДЕРМАТОМІКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ дерматології, що вивчає захворювання шкіри та її придатків, які спричиняються паразитичними грибками.

ДЕРМАТОМІОЗИ́Т, -у, *ч., мед.* Системне захворювання скелетної та гладкої мускулатури і шкіри; поліміозит.

ДЕРМАТОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* Група мікроскопічних грибів, що паразитують головним чином у верхніх шарах шкіри людини й тварин і є збудниками хвороб шкіри.

ДЕРМАТОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Форма дисхромії шкіри, що може виникати на першому році життя.

ДЕРМАТОПАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь захворіти шкірною хворобою.

ДЕРМАТОПІОМІОЗИ́Т, -у, *ч.* Див. **піоміози́т**.

ДЕРМАТОРА́ГІЯ, -ї, *ж.* Гусяча шкіра; сироти.

ДЕРМАТОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Обмежене або дифузне ураження шкіри, що призводить до ущільнення шкіри і втрати нею еластичності.

ДЕРМАТОСТОМАТИ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення шкіри і слизової оболонки порожнини рота.

ДЕРМАТОТЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Нав'язливе прагнення викликати в себе подразнення шкіри.

ДЕРМАТОФІБРО́З, -у, *ч.* Генодерматоз, який характеризується множинними дрібними дерматофібромами.

ДЕРМАТОФІБРО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина шкіри, що відрізняється виражeним поліморфізмом.

ДЕРМАТОФІБРОСАРКО́МА, -и, *ж.* Пухлина, що характеризується повільним інфільтративним ростом і схильністю до рецидивів.

ДЕРМАТОФІЛІА́З, -у, *ч.* Ураження шкіри, викликане дією секрету слинних залоз бліх.

ДЕРМАТОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Див. **дерматоміце́ти**.

ДЕРМАТОФІТІ́Я, -ї, *ж.* Грибкове захворювання шкіри.

ДЕРМАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Див. **дерматопатофо́бія**.

ДЕРМОГРАФІ́ЗМ, -у, *ч.* Зміна забарвлення шкіри людини на механічного її подразнення.

ДЕРМО́ЇД, -а, *ч.* Вада зародкового розвитку організму – мішковидна пухлина, що містить салоподібну речовину з домішкою волосся.

ДЕРМООПТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Дермоопти́чне сприйняття́** – термін парапсихології для ймовірної здатності "бачити" власною шкірою.

ДЕРМОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*: ** **Діабети́чна дермопа́тія** – дерматози, що розвиваються при цукровому діабеті.

ДЕРМОСКОПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Візуальний метод дослідження шкіри.

ДЕРНИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **де́рен**. // Одна плитка, шматок дерну.

ДЕРНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **дерни́на**.

ДЕРНИ́ННЯ, -я, *с.* 1. Місцина, поросла дерном. 2. *діал.* Торф.

ДЕРНИ́СТИЙ, -а, -е. Густо пронизаний корінням трав'янистих рослин.

ДЕРНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Шматок дерну для годівлі гусенят. 2. *заст.* Дошка (у 1 знач.).

ДЕРНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **де́рен**. // Покритий, обкладений дерном.

ДЕРНОЗНІМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **передплу́жник**.

ДЕРНОРІ́З, -а, *ч.* Спеціальний плуг для нарізування пластів дерну.

ДЕРНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дернува́ти**.

ДЕРНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Покривати, обкладати дерном що-небудь.

ДЕРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Однокр. до **де́рти** і **дра́ти** 1. 2. Те саме, що **дряпну́ти**[1].

ДЕРНЮ́КА, -и, *ж., зах.* Дернина.

ДЕРНЯ́, -і́, *ж.* Те саме, що **дерни́на**.

ДЕРНЯ́НКА, -и, *ж.* Місцина, що поросла дерном.

ДЕРОГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Часткова відміна застарілої угоди, договору.

ДЕ́РТИ *і* **ДРА́ТИ**, деру́, дере́ш; *мин. ч.* дер, де́рла, де́рло *і* драв, дра́ла, дра́ло, *наказ. сп.* дери́; *недок.* 1. *перех.* Рвати, розривати на шматки кого-, що-небудь; роздирати. // Зношувати до дірок (одяг, взуття). 2. *перех.* Відриваючи що-небудь, відокремлювати. 3. *перех. і без додатка, перен., розм.* Брати надто дорого за що-небудь. // Брати великі побори, хабарі, податки або вимагати їх. 4. *перех., розм.* Розривати поверхню, покриття чого-небудь; дряпати. 5. *перех. і без додатка, перен.* Викликати неприємне почуття, біль; подразнювати. 6. *перех., розм.* Карати биттям; сікти. 7. *неперех., перен., розм.* Поквапно втікати; мчати. 8. *неперех., перен., розм.* Не в лад або грубим, різким голосом співати, кричати; не в лад грати.

ДЕ́РТИСЯ *і рідко* **ДРА́ТИСЯ**, деру́ся, дере́шся; *мин. ч.* де́рся, де́рлася, де́рлося *і* дра́вся, дра́лася, дра́лося; *наказ. сп.* дери́ся; *недок.* 1. Розділятися на шматки; розриватися. // Зношуватися до дірок (про одяг, взуття). // Відриваючись, відокремлюватися від чого-небудь; здиратися. 2. Виходити на високу або круту гору. // Вилазити, підніматися

на що-небудь високе, чіпляючись за щось руками й ногами. // *перен.* Проростаючи, підноситися вгору, чіпляючись за що-небудь (про виткі рослини). // Пробиратися крізь (через) що-небудь важкопрохідне. 3. *перен.* Дуже голосно кричати, співати і т. ін. 4. *рідко.* Битися, скубучи і дряпаючи одне одного (перев. про птахів). 5. Пас. до **де́рти** 1, 2.

ДЕ́РТИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **дра́нка**[1]. 2. Те саме, що **до́шка** 1.

ДЕРТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Вигот. з дранки (*див.* **дра́нка**[1]). 2. Зроблений з дощок, дощаний.

ДЕРТЬ, -і, *ж.* Борошно грубого млива для годівлі тварин. // Таке саме борошно з інших продуктів.

ДЕРТЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **дерть**.

ДЕРУ́Н[1], -а́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **здирник**. 2. Той, хто забирає з гнізда яйця або пташенят диких птахів.

ДЕРУ́Н[2] *див.* **деруни́**.

ДЕРУНИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **деру́н**, -а́, *ч.*). Оладки з тертої картоплі; картопляні млинці.

ДЕРУСИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Усунення русифікації.

ДЕРУСИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дерусифіко́вувати**.

ДЕРУСИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати дерусифікацію.

ДЕРУЧИ́. Дієприсл. до **дра́ти**.

ДЕРУЧКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Який уміє спритно видряпуватися нагору.

ДЕРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дерча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ДЕРЧА́ТИ, -чить, *недок.* 1. Видавати різкі уривчасті звуки, схожі на деренчання чого-небудь (про крик деяких птахів і комах). 2. Те саме, що **деренча́ти**.

ДЕРЮГА, -и, *ж.*, *заст.* Те саме, що **де́рга** 1. // *перен.* Старий драний одяг.

ДЕРЮЖКА, -и, *ж.*, *заст.* Зменш. до **дерюга**.

ДЕРЯ́БА, -и, *ж.*, *орн.* Сойка.

ДЕРЯ́БОНЬКА, -и, *ж.*, *орн.* Пестл. до **деря́ба**.

ДЕСА́НТ, -у, *ч.* 1. Висадка війська з літака, морського судна і т. ін. на територію, зайняту противником для ведення там бойових дій. 2. Війська, призначені для висадки або висаджені на територію, зайняту противником для ведення там бойових дій. 3. Група осіб, яка направлена або прибула куди-небудь для роботи (перев. у важких умовах, важкодоступному місці і т. ін.).

ДЕСА́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до десанту.

ДЕСА́НТНИК, -а, *ч.* Боєць десантної групи, учасник десанту. // Військовослужбовець десантних військ.

ДЕСАНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Висадка десанту.

ДЕСАНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Викидати, висаджувати десант.

ДЕСАТУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виведення азоту з організму шляхом вдихання чистого кисню або газової суміші.

ДЕ́СБІЧ, *присл.*, *заст.* З правого боку, праворуч.

ДЕСБІ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Розміщений праворуч.

ДЕСЕГРЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Скасування, усунення сегрегації. *Десегрегація освіти.*

ДЕСЕГРЕГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **десегрегува́ти**.

ДЕСЕГРЕГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Скасовувати, усувати сегрегацію.

ДЕСЕКСУАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Будь-яка процедура, внаслідок якої виникає "зняття" сексуальної значимості чого-небудь. 2. Акт кастрації.

ДЕСЕКСУАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **десексуалізува́ти**.

ДЕСЕКСУАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснити десексуалізацію.

ДЕСЕЛЕРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють зменшення швидкості транспортних та інших машин за одиницю часу.

ДЕСЕМАНТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Один з наслідків змін значення: ослаблення аж до повної втрати первісного більш чи менш конкретного або "наочного"значення слова та морфеми.

ДЕСЕНСИБІЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до десенсибілізації.

ДЕСЕНСИБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Зменшення чутливості організму людини чи тварин до повторного введення хімічних речовин, що спричинюють алергію. 2. Зменшення світлочутливості фотографічного матеріалу.

ДЕСЕНСИБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. до **десенсибілізува́ти**.

ДЕСЕНСИБІЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснити десенсибілізацію.

ДЕСЕНСИБІЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **десенсибілізува́ти**. ** **Десенсибілізу́ючі за́соби** – лікарські засоби, що спричинюють стан гіпосенсибілізації.

ДЕ́СЕНЬ, -я, *ж.* Зразок, взірець.

ДЕСЕ́РТ, -у, *ч.* Солодка страва – фрукти, компоти і т. ін., що подаються наприкінці обіду.

ДЕСЕ́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **десе́рт**. ** **Десе́ртна ло́жка** – ложка, трохи менша від столової та більша від чайної.

ДЕСИГНА́Т, -а, *ч.* У логіці – поняття, якого стосується дана назва; синонімічне терміну "значення слова".

ДЕСИГНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Призначення на посаду.

ДЕСИКА́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **десика́нт**, -а, *ч.*). Хімічні препарати для висушування стебел і листя рослин з метою полегшення збирання врожаю.

ДЕСИКАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до десикації.

ДЕСИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Передзбиральне хімічне підсушування культур, рослин на пні для прискорення їх дозрівання, підвищення продуктивності збиральних машин та зменшення втрат урожаю.

ДЕСИЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Процес вивітрювання гірських порід, пов'язаний з розчиненням і винесенням кремнезему. 2. Збіднення магми кремнеземом.

ДЕСИ́М, -а, *ч.*, *іст.* Французька монета, що дорівнює $^1/_{10}$ франка.

ДЕСИНА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець, що розробляє структуру тканин.

ДЕСИНА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до десинатора.

ДЕСИНОНІМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Втрата синонімічних відношень між одиницями мови.

ДЕСИНХРОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Заміщення повільних, високоамплітудних потенціалів на електроенцефалограмі швидшими та низькоамплітудними; є показником посилення активності кори головного мозку.

ДЕСИНХРОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **десинхронізува́ти**.

ДЕСИНХРОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснити десинхронізацію.

ДЕСИНХРОНІ́Я, -ї, *ж.* Термін для позначення порушення добового ритму в зв'язку з перетинанням декількох часових поясів.

ДЕСИНХРОНО́З, -у, *ч.* Стан організму, що виникає внаслідок десинхронізації біологічних ритмів.

ДЕСКВАМАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до десквамації.

ДЕСКВАМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Злущування клітин епітелію з поверхні органів і тканин. 2. Злущування поверхневого шару гірських порід внаслідок різких змін температури.

ДЕСКРИПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Описовий. ** **Дескрипти́вна тео́рія множи́н**, *мат.* – розділ теорії множин, який вивчає будову точкових множин в евклідовому просторі.

ДЕСКРИ́ПТОР, -а, *ч.* 1. Інформаційна структура, що описує дані. 2. Лексична одиниця (слово, словосполучення) в інформаційно-пошуковій мові, що служить для опису основного змісту документа.

ДЕСКРИ́ПТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дескри́птор**.

ДЕСКРИ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Опис, перелік. 2. Мовна конструкція, що замінює ім'я предмета, виражаючи його зміст іншими мовними засобами.

ДЕСКУЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Напрям у педагогіці, основним концептуальним положенням якого є ствердження, що школи як освітянські інституції вже не виправдовують себе, тому вони повинні бути скасовані, а замість них треба побудувати систему вільної освіти.

ДЕСКУЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дескулізува́ти**.

ДЕСКУЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати дескулізацію.

ДЕС-МЕ́ТАЛ, -у, *ч.*, *муз.* Максимально гнітючий, похмурий треш.

ДЕСМІДІА́ЛЬНІ, -их, *мн.* Порядок зелених водоростей класу кон'югат.

ДЕСМОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* Клітини мезенхіми, що є попередниками клітин сполучної тканини.

ДЕСМОБЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **десмобла́ст**.

ДЕСМОГЕНЕ́З, -у, *ч.*: ** **Недоскона́лий десмогене́з** – захворювання, що виникає внаслідок вродженого порушення розвитку колагенових структур; має родинний, спадковий характер.

ДЕСМО́ЇД, -а, *ч.* Див. **фіброма́тоз**.

ДЕСМОЛА́ЗА, -и, *ж.* Див. **альдола́за**.

ДЕСМО́ЛІЗ, -у, *ч.* Сукупність процесів розщеплення органічних речовин у тканинах під впливом ферментів – десмолаз.

ДЕСМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до десмології.

ДЕСМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **синдесмоло́гія**.

ДЕСМОПЛА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Аномалії розвитку тканин, які є похідними мезенхіми.

ДЕСМОСО́МИ, -со́м, *мн.* Структури, що забезпечують зв'язок між клітинами в багатоклітинних організмів.

ДЕСМОТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **таутоме́рія**.

ДЕСМУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до десмургії.

ДЕСМУРГІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розділ хірургії, що вивчає методи накладання пов'язок.

ДЕ́СНА, -и, *ж.*, *заст.* Десниця, права рука.

ДЕСНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Правобічний.

ДЕСНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.*, *книжн.*, *уроч.* Права рука, а також рука взагалі.

ДЕСНЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Десна.

ДЕСОЛЬВАТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до десольватації.

ДЕСОЛЬВАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Явище, протилежне сольватації.

ДЕСО́РБЕР, -а, *ч.* Апарат для здійснення десорбції.

ДЕСОРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **десорбува́ти**.

ДЕСОРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **десорбува́ти**.

ДЕСОРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати десорбцію.

ДЕСО́РБЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення адсорбованих речовин з поверхні адсорбента; прот. с о р б ц і я.

ДЕСПЕ́КТ, -а, *ч.*, *заст.* Образа, зневага.

ДЕСПЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розпач, відчай.

ДЕСПЕЦІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Втрата спеціалізації.

ДЕСПІРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Деспіраліза́ція хромосо́м** – розкручування спіралізованих хромосом у тілофазі мітозу та мейозу.

ДЕ́СПОТ, -а, *ч.* 1. У рабовласницьких монархіях стародавнього Сходу – верховний правитель, наділений необмеженою владою. 2. Вищий титул візантійських вельмож. 3. *перен.* Жорстока людина; тиран.

ДЕСПОТА́Т, -у, *ч.* Умовна назва ряду грецьких державних утворень 13 – 15 ст., правителі яких називалися деспотами (див. **де́спот** 2).

ДЕСПОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Необмежена влада; сваволя. // Грубе підкорення однієї людини волі іншої.

ДЕСПОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Заснований на деспотії. 2. *перен.* Який не рахується з волею, бажаннями інших; свавільний.

ДЕСПОТИ́ЧНО. Присл. до **деспоти́чний** 2.

ДЕСПОТІ́Я, -ї, *ж.* Не обмежена законом самодержавна влада, яка характеризується крайньою централізацією і сваволею правителя; держава, керована деспотом.

ДЕ́СПОТКА, -и. Жін. до **де́спот** 2.

ДЕ́СПОТСТВО, -а, *с.* Те саме, що **деспоти́зм**.

ДЕСТАБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Порушення, ліквідація стійкого стану, стабільності чого-небудь.

ДЕСТАБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дестабілізува́ти**.

ДЕСТАБІЛІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що дестабілізує щось.

ДЕСТАБІЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дестабілізува́ти**.

ДЕСТАБІЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Порушувати (порушити) стійкий стан, стабільність чого-небудь. *Дестабілізувати економіку.*

ДЕСТАБІЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється. Пас. до **дестабілізува́ти**.

ДЕСТИЛЯ́РНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **виноку́рня**.

ДЕСТИЛЯ́Т, -а, *ч.* Продукт дистиляції; те саме, що **дистиля́т**.

ДЕСТИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Очищення рідин.

ДЕСТРУ́ДО, *невідм.*, *ч.* Психоаналітичний термін, який позначає енергію гіпотетичного інстинкту смерті, Танатоса; був введений як аналог лібідо.

ДЕСТРУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до деструкції.

ДЕСТРУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **деструкти́вний**.

ДЕСТРУКТИ́ВНО. Присл. до **деструкти́вний**.

ДЕСТРУКТО́ВАНИЙ, -а, -е. У якого порушено або зруйновано нормальну структуру.

ДЕСТРУКТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **деструкто́ваний**.

ДЕСТРУ́КТОР, -а, *ч.* Споруда для спалювання твердих відходів.

ДЕСТРУКТУРО́ВАНИЙ, -а, -е. У якого порушено або зруйновано нормальну структуру.

ДЕСТРУКТУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **деструктурува́ти**.

ДЕСТРУКТУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати деструкцію.

ДЕСТРУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до деструкції.

ДЕСТРУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Порушення або руйнування нормальної структури чого-небудь.

ДЕСТЬ, -і, *ж.* Рахункова одиниця писального паперу. *Метрична десть.*

ДЕСТЬОВИ́Й, -а, -е. Прикм. до **десть**.

ДЕСУБЛІМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Безпосереднє перетворення пари на тверду речовину.

ДЕСУЛЬФІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Очищення консервованої плодоовочевої сировини від сульфітної кислоти, застосовуваної при сульфітації.

ДЕСУЛЬФУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення сульфуру з розплавленого металу (чавуну, сталі) додаванням спеціальних речовин.

ДЕСУЛЬФУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес вивільнення сірководню або елементарної сірки із органічних сполук.

ДЕСУЛЬФУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати десульфурування.

ДЕСУФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перетворення суфікса внаслідок перерозкладу твірної основи в звукосполучення.

ДЕСЦЕМЕТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Випинання задньої примежової пластинки рогівки.

ДЕСЦЕНДЕ́НТ, -а, *ч.* Нащадок.

ДЕСЦЕНДЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до десцендента.

ДЕСЦЕНДЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **десценде́нт**.

ДЕСЬ, *присл.* 1. У якому-небудь невизначеному місці. 2. У якому-небудь невідомому напрямку; кудись. 3. *розм.* З якого-небудь невизначеного місця; звідкись. 4. *розм.*, *у знач. част.*: у ж е, м а й ж е і т. ін. 5. *розм.*, *у знач. вставних, модальних сл.*: м а б у т ь, з д а є т ь с я і т. ін.

ДЕСЬ-І́НДЕ, *присл.*, *розм.* У якому-небудь іншому місці. // Кудись в інше місце.

ДЕСЬ-І́НКОЛИ, *присл.*, *розм.* Коли-небудь, коли-неколи.

ДЕСЬ-НЕ-ДЕ́СЬ, *присл.*, *розм.* Де-не-де.

ДЕ́СЬ-ТО, *присл.* Те саме, що **десь** 1.

ДЕСЮДЕПО́РТ, -у, *ч.* Панно (живописне або скульптурне), розташоване над дверима.

ДЕСЯТЕРИ́К, -а́, *ч.* Предмет, який складається з десяти частин.

ДЕСЯТЕРИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **десятери́к**.

ДЕСЯТЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **десятко́вий**.

ДЕСЯ́ТЕРНИЙ, -а, -е. 1. Десятковий. 2. Наявність когось, чогось у кількості десяти.

ДЕ́СЯТЕРО, -тьо́х, *числ. кільк.*, *збірн.* Десять.

ДЕСЯТИБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має, містить десять балів. // Силою у десять балів. *Десятибальний землетрус.*

ДЕСЯТИБА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **десятиба́льний**.

ДЕСЯТИБІ́ЧНИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, яке має чотири боки.

ДЕСЯТИБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Спортсмен, що займається десятиборством.

ДЕСЯТИБО́РСТВО, -а, *с.* Легкоатлетичні змагання з десяти видів спорту.

ДЕСЯТИВЕ́РСТКА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* Географічна карта, яка має масштаб десять верст в одному дюймі.

ДЕСЯТИГРА́ДУСНИЙ, -а, -е. Величиною, міцністю у

десять градусів. *Десятиградусний мороз.*

ДЕСЯТИГРА́ННИЙ, -а, -е. Який має десять граней.

ДЕСЯТИГРА́ННИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, обмежене десятьма гранями.

ДЕСЯТИДЕ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Період часу в десять днів; декада.

ДЕСЯТИДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який триває, має тривалість десять днів. // Розрахований на десять днів.

ДЕСЯ́ТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **де́сять**.

ДЕСЯТИКІЛОМЕТРІ́ВКА, -и, *ж.* Шлях довжиною десять кілометрів.

ДЕСЯТИКІЛОМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Довжиною десять кілометрів.

ДЕСЯТИКЛА́СНИЙ, -а, -е. У якого десять класів. *Десятикласна освіта.*

ДЕСЯТИКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень десятого класу середньої школи.

ДЕСЯТИКЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **десятикла́сник**.

ДЕСЯТИКРА́ТНИЙ, -а, -е. Збільшений у десять разів; узятий, повторений десять разів.

ДЕСЯТИКРАТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **десятикра́тний**.

ДЕСЯТИКУ́ТНИЙ, -а, -е. Який має десять кутів.

ДЕСЯТИКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює десять кутів.

ДЕСЯТИЛІ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **десятирі́чка**.

ДЕСЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Який має десять років існування, віком у десять років.

ДЕСЯТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **десятирі́ччя 1**.

ДЕСЯТИМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Мірою (довжиною, шириною, висотою) у десять метрів.

ДЕСЯТИМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Віком, тривалістю десять місяців.

ДЕСЯТИ́НА, -и, *ж.* 1. Стара російська одиниця земельної площі, яка дорівнює 1,09 гектара (2400 квадратних сажнів). 2. *іст.* Десята частина доходів, яку сплачувало, головним чином на користь церкви, в різних країнах залежне населення в епоху феодалізму.

ДЕСЯТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **десяти́на 1**.

ДЕСЯТИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до десятини. ** **Десяти́нний збір** – вид промислового мита, що його стягували натурою в Росії в 16 – 17 ст.

ДЕСЯТИПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. Який має десять поверхів, висотою у десять поверхів.

ДЕСЯТИПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **десятиповерхо́вий**.

ДЕСЯТИПУДО́ВИЙ, -а, -е. Вагою у десять пудів.

ДЕСЯТИРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Учинений, зроблений десять разів; який відбувається, буває, повторюється десять разів; десятикратний. // Признач., дійсний на десять разів. *Десятиразова перепустка.* // Який десять разів завоював першість у змаганнях з якогось виду спорту. *Десятиразовий чемпіон світу з гімнастики.*

ДЕСЯТИРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **десятиразо́вий**.

ДЕСЯТИРАЗО́ВО. Присл. до **десятиразо́вий**.

ДЕСЯТИРІ́ЧКА, -и, *ж.* Повна середня загальноосвітня школа з десятирічним строком навчання.

ДЕСЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває десять років. 2. Те саме, що **десятилі́тній**. *Десятирічний ювілей.*

ДЕСЯТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Час, період тривалістю десять років. 2. Річниця, роковини того, що відбулося або почало існувати десять років тому.

ДЕСЯТИРЯ́ДНИЙ, -а, -е. У якого десять рядів.

ДЕСЯТИСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е. У якого десять складів.

ДЕСЯТИСТВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якого десять стволів.

ДЕСЯТИСТОРО́ННИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, обмежене десятьма сторонами.

ДЕСЯТИСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має десять струн.

ДЕСЯТИТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **де́сять ти́сяч**.

ДЕСЯТИТО́МНИЙ, -а, -е. Кількістю у десять томів. *Десятитомне видання.*

ДЕСЯТИТО́ННИЙ, -а, -е. Вагою у десять тонн.

ДЕСЯТИХВИЛИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Що-небудь (нарада, спортивна гра і т. ін.) тривалістю в 10 хвилин.

ДЕСЯ́ТКА, -и, *ж.* 1. Назва цифри і числа 10. // *розм.* Назва різних нумерованих цифрою 10 предметів (грошових купюр, трамвая, автобуса і т. ін.). // *розм.* Кількість із десяти одиниць. 2. Десять карбованців. 3. Гральна карта з десятьма вічками. 4. *заст.* Грубе полотно або пряжа в десять пасом.

ДЕСЯТКО́ВИЙ, -а, -е. Який має в основі числення десятки. ** **Десятко́ва систе́ма чи́слення** – одна з позиційних систем числення з основою, що дорівнює 10. **Десятко́вий дріб** – дріб, яким виражаються десяті, соті, тисячні і т. д. частини цілого.

ДЕСЯТКО́ВО. Присл. до **десятко́вий**.

ДЕСЯ́ТНИК, -а, *ч.* 1. Старший, відповідальний у групі робітників на будівництві, у шахті і т. ін. 2. *іст.* Те саме, що **деся́цький 1**.

ДЕСЯТНИКІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка десятника.

ДЕСЯТНИКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **десятникува́ти**.

ДЕСЯТНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути десятником (у 2 знач.), виконувати обов'язки десятника.

ДЕСЯ́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Належний десятникові.

ДЕСЯТНИЧЕ́НКО, -а, *ч.* Син десятника.

ДЕСЯ́ТНИЧКА, -и, *ж.* Дружина десятника.

ДЕСЯ́ТОК, -тка, *ч.* 1. Одиниця рахунку однакових або однотипних предметів, явищ і т. ін., що дорівнює десяти; десять. 2 *тільки мн.* Назва передостанньої цифри багатозначного числа. 3. *тільки мн.* Велика кількість кого-, чого-небудь.

ДЕСЯ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **деся́тка 2**.

ДЕСЯ́ТОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **деся́ток 1**.

ДЕСЯТЧА́НИЙ, -а, -е, *заст.* Зробл. з полотна, тканого в десять пасом.

ДЕ́СЯТЬ, -ти́ *і* -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа і цифри 10. // Кількість із 10 одиниць.

ДЕСЯ́ЦЬКИЙ, -кого, *ч.*, *іст.* 1. У дореволюційній Росії – нижчий поліцейський службовець на селі, якого обирали селяни. 2. На Запорізькій Січі – ватажок нижчої військової одиниці – десятки.

ДЕТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **деталізува́ти**.

ДЕТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деталізува́ти**. // *у знач. прикм.*

ДЕТАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Докладно, в усіх подробицях з'ясовувати, розробляти що-небудь.

ДЕТАЛІЗУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **деталізува́ти**.

ДЕТАЛІМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Розділ сенситометрії, пов'язаний з фотографічним відтворенням зображень дрібних деталей, які відрізняються одна від одної яскравістю.

ДЕТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Детальний, докладний.

ДЕТА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Окремий факт; подробиця. 2. Складова частина механізму, машини і т. ін.

ДЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який ураховує всі подробиці; докладний, вичерпний.

ДЕТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дета́льний**.

ДЕТА́ЛЬНО. Присл. до **дета́льний**.

ДЕТА́НДЕР, -а, *ч.* 1. Машина для охолодження й скраплення (зрідження) газу. 2. Клапан, зменшувач тиску пари.

ДЕТА́НТ, -у, *ч.* У політичній термінології 70-х рр. 20 ст. позначав розрядку міжнародної напруги.

ДЕТАШЕ́, *невідм.*, *с.* Виконавський прийом; видобування звуків на струнних смичкових інструментах плавними рухами смичка вгору або вниз (без пауз).

ДЕТЕЗАВРА́ЦІЯ *див.* **детезаврува́ння**.

ДЕТЕЗАВРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **детезаврува́ти**.

ДЕТЕЗАВРУВА́ННЯ, -я, *с. і* **ДЕТЕЗАВРА́ЦІЯ**, -ї, *ж.*, *фін.* Використання накопичених коштів на інвестиційні потреби.

ДЕТЕЗАВРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати детезаврацію.

ДЕТЕКТИ́В, *ч.* 1. *род.* -а. Спеціаліст з розслідування злочинів. 2. *род.* -у. Літературний твір або кінофільм, присвячений розкриттю заплутаної таємниці, зазвичай пов'язаної зі злочином.

ДЕТЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до розкриття заплутаної таємниці, зазвичай пов'язаної зі злочином. ** **Детекти́вна літерату́ра (детекти́в)** – вид літератури; твори з описом розкриття таємних історій, загадкових злочинів.

ДЕТЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **детектува́ти**.

ДЕТЕ́КТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій для перетворювання електричних коливань. 2. Пристрій для виявлення радіоактивного, теплового, світлового і т. ін. випромінювання. 3. Прилад для визначення складу газових сумішей. 4. Чутливий елемент або вимірювальний перетворювач вимірювального пристрою. ** **Дете́ктор брехні́** – прилад, який безперервно вимірює фізіологічні зміни та інші фізіологічні характеристики досліджуваного; за оцінками результатів роблять висновок про міру істинності його показань. **Пі́ковий дете́ктор** – пристрій, що виділяє екстремальні значення вхідного сигналу (максимум та мінімум). 5. *спец.*, *розм.* Діод.

ДЕТЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дете́ктор**. *Детекторний приймач.*

ДЕТЕКТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який призначений, використовується для детектування.

ДЕТЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **детектува́ти 1, 2**. 2. *спец.* Перетворення електричних коливань, в результаті якого звичайно отримуються коливання іншої частоти, що використовується у радіоприймачах та ін. пристроях.

ДЕТЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *ел.* Випрямляти. 2. *спец.* Виявляти, реєструвати. 3. *спец.* Здійснювати детектування.

ДЕТЕКТУ́РА, -и, *ж.* Див. **дебенту́ра**.

ДЕТЕКТУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **детектува́ти**.

ДЕТЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Межа чутливості.

ДЕТЕ́НШЕН, -у, *ч.* 1. Простій судна, за який сплачується штраф (демередж). 2. Відшкодування збитків судновласнику фрахтувальником за простій судна.

ДЕТЕРГЕ́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **детерге́нт**, -у, *ч.*). Синтетичні миючі засоби.

ДЕТЕРГЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **детерге́нт**.

ДЕТЕРІОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до детеріорації.

ДЕТЕРІОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Псування, погіршання.

ДЕТЕРМІНА́НТ, -а, *ч.* 1. Будь-яка причинна або така, що передує, умова чи засіб. 2. Визначник. // *мат.* Синонім терміна "визначник" квадратної матриці. ** **Детерміна́нт валю́тного ку́рсу** – будь-який чинник, що визначає попит та пропозицію на ринку іноземної валюти.

ДЕТЕРМІНА́НТА, -и, *ж.* Причина, що визначає виникнення явища; визначальна ознака якогось об'єкта.

ДЕТЕРМІНА́НТИ, -ів, *мн.*, *грам.* Другорядні члени речення, які залежать від граматичного центру речення в цілому і виражають обставинні значення.

ДЕТЕРМІНА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **детерміна́нт**. **Детерміна́нтні чле́ни ре́чення** – те саме, що **детерміна́нти**.

ДЕТЕРМІНАТИ́ВИ, -ів, *мн.* 1. Обов'язкові показники при іменнику, що виражають граматичне значення визначеності. 2. Стародавні елементи суфіксального типу. 3. У єгипетській та хетській ієрогліфіці, шумерському та хетському клинописі – знак, що не вимовлявся при читанні і був показником класу, до якого належить слово. 4. У китайській ієрогліфічній писемності – елемент, спільний для ряду ієрогліфів, який може виступати і в якості самостійного ієрогліфа.

ДЕТЕРМІНАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до детермінативів.

ДЕТЕРМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Встановлення причин виникнення чого-небудь.

ДЕТЕРМІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Матеріалістичне вчення про загальну причинну зумовленість явищ природи, суспільства й мислення.

ДЕТЕРМІНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник детермінізму.

ДЕТЕРМІНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до детермінізму.

ДЕТЕРМІНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до детермініста.

ДЕТЕРМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **обумо́влений**.

ДЕТЕРМІНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **детерміно́ваний**. *Генетична детермінованість.*

ДЕТЕРМІНОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Соціально мотивоване явище міграції термінів за межі своїх терміносистем.

ДЕТЕРМІНОЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Термін, який мігрував за межі своєї терміносистеми.

ДЕТЕРМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **детермінува́ти**.

ДЕТЕРМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Визначати, обумовлювати.

ДЕТЕРМІНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **детермінува́ти**.

ДЕТОКСИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Послаблення чи припинення дії отрути. // Процес лікування для відновлення відповідних фізіологічних функцій після їх розладу внаслідок передозування ліків.

ДЕТОНА́ТОР, -а, *ч.* 1. Вибухова речовина, яка в разі вибухання викликає детонацію іншої вибухової речовини. 2. Капсуль, запал для здійснення вибуху. ** **Детона́тор** *чого* – про те, що викликає, породжує які-небудь явища, події.

ДЕТОНА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **детона́тор**.

ДЕТОНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до детонації.

ДЕТОНА́ЦІЯ[1], -ї, *ж.* Поширення в речовині хімічного перетворення з надзвуковою швидкістю, викликаного вибухом іншої речовини або ударом, стрясанням.

ДЕТОНА́ЦІЯ[2], -ї, *ж.* Відхилення від правильного тону в музиці, співі; фальшивість тону. // Відхилення від нормального звукового ритму, обумовлене неправильним згорянням палива в циліндрі двигуна.

ДЕТОНІВНИ́Й, -а́, -е́. Який здатний піддаватися детонації (*див.* **детона́ція**[1]).

ДЕТОНІ́ТИ, -ів, *мн.* Потужні аміачно-селітрові вибухові речовини.

ДЕТОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **детонува́ти**.

ДЕТОНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, який показує, що в двигуні відбувається детонація.

ДЕТОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який здатний викликати детонацію (*див.* **детона́ція**[1]).

ДЕТОНУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **детонува́ти**[1].

ДЕТОНУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **детонува́ти**[2].

ДЕТОНУВА́ТИ[1], -ує, *недок. і док.* Піддаватися детонації (*див.* **детона́ція**[1]).

ДЕТОНУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Відхилятися від правильного тону в музиці, співі; фальшивити.

ДЕТОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **детонува́ти**.

ДЕТО́РСІЯ, -ї, *ж.* Усунення завороту органа шляхом розкручування.

ДЕТРЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **детренува́ти**.

ДЕТРЕНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність або втрата тренованості. *Детренованість серця.*

ДЕТРЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **детренува́ти**.

ДЕТРЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Позбавляти якостей, властивостей, навичок, набутих тренуванням.

ДЕТРЕНУВА́ТИСЯ, -у́юсь, -у́єшся, *недок. і док.* Позбавлятися якостей, властивостей, навичок, набутих тренуванням, втрачати тренованість.

ДЕТРИ́Т, -у, *ч.* 1. Продукт механічного руйнування на дрібні частини відмерлих організмів рослин і тварин, завислий у воді або осілий на дні водойми. 2. Нагромадження уламків гірських порід, що складаються з скелетів безхребетних тварин, кісток хребетних тварин. 3. У патології – кашоподібний продукт розпаду тканин.

ДЕТРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **детри́т**.

ДЕТРИТОФА́ГИ, -ів, *мн.* Водяні тварини, що живляться детритом.

ДЕТУМЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Зупинка ерекції після оргазму і еякуляції. 2. Зменшення припухлості тканин.

ДЕФ, -а, *ч.* Азербайджанський ударний музичний інструмент типу бубна.

ДЕ-ФА́КТО, *присл.* Фактично, на ділі; прот. д е - ю р е .

ДЕФЕКА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **Дефекаці́йна грязь** (*див.* **дефекаці́йний**).

ДЕФЕКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дефека́ція**. ** **Дефекаці́йна грязь** – вапняне добриво з відходів цукрової промисловості.

ДЕФЕКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Очищення від бруду. 2. *фізіол.* Виведення з організму людини і тварин через анальний отвір калових мас; очищення. 3. Очищення сирового бурякового соку вапняним молоком.

ДЕФЕ́КТ, -у, *ч.* Вада, недолік, хиба, пошкодження.

ДЕФЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який має психічні та фізичні вади; ненормальний.

ДЕФЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дефекти́вний**.

ДЕФЕ́КТНИЙ, -а, -е. Який має дефект (дефекти);

зіпсований, ушкоджений. ** **Дефе́ктна ві́домість** – перелік дефектів.

ДЕФЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **дефе́ктний**.

ДЕФЕКТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із дефектології.

ДЕФЕКТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дефектології.

ДЕФЕКТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про розвиток, навчання і виховання дітей з фізичними і психічними вадами.

ДЕФЕКТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення типу, розмірів та орієнтації дефектів.

ДЕФЕКТО́Н, -а, *ч., фіз.* Квазічастинка, що описує поведінку точкових дефектів у квантовому кристалі.

ДЕФЕ́КТОР, -а, *ч.* Посада в аптеці, до посадових обов'язків якої входить відання запасами та їх поповненням.

ДЕФЕКТОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для виявлення дефектів у матеріалах і виробах.

ДЕФЕКТОСКОПІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з дефектоскопії.

ДЕФЕКТОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дефектоскопії.

ДЕФЕКТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність методів виявлення внутрішніх і поверхневих прихованих дефектів металевих і неметалевих матеріалів і виробів без їх руйнування.

ДЕФЕКТОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дефектоско́п**.

ДЕФЕКТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто робить дефектування.

ДЕФЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Оцінювання на придатність (машин, механізмів, деталей).

ДЕФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* У ряді країн англо-саксонської системи права – термін, що його використовують для позначення переходу депутатів з однієї партійної фракції представницького органу влади до іншої.

ДЕФЕНЗИ́ВА, -и, *ж.* 1. *заст.* Оборонна тактика на війні; оборона. 2. *іст.* Поліція в Польщі (1918 – 1939 рр.).

ДЕФЕРЕ́НТ, -а, *ч.* Допоміжний окіл, що використовувався у геоцентричній системі світу для пояснення спостережуваних рухів планет.

ДЕФЕРЕНТИ́Т, -у, *ч.* Запалення сім'явивідної протоки; розрізняють гострий і хровічний Д.

ДЕФЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Очищення води від солей заліза.

ДЕФЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Невіра в успіх справи, передрікання поразки.

ДЕФІБРА́ТОР, -а, *ч.* Апарат у целюлозно-паперовому виробництві для перетворення деревини на волокнисту масу.

ДЕФІБРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес перетворювання деревини на волокнисту масу.

ДЕФІ́БРЕР, -а, *ч.* Машина, в якій, розтираючи балансову деревину на обертовому абразивному жорні, виробляють деревну масу.

ДЕФІ́БРЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дефі́брер**.

ДЕФІБРИЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Апарат, признач. для ліквідації порушення серцевої діяльності (фібриляції) шляхом впливу на серце електричного імпульсу.

ДЕФІБРИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Усунення фібриляції (різночасного і розрізненого скорочення окремих м'язових волокон серцевого м'яза). *Електрична дефібриляція.*

ДЕФІБРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дефібрува́ти**.

ДЕФІБРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до дефібрування.

ДЕФІБРУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **дефібра́ція**.

ДЕФІБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Перетворювати деревину на волокнисту масу.

ДЕФІЛЕ́, *невідм., с.* Ущелина або вузький небезпечний прохід у труднопрохідному місці.

ДЕФІЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дефілюва́ти**.

ДЕФІЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Урочисто проходити (на параді, демонстрації і т. ін.).

ДЕФІЛЯ́ДА, -и, *ж., зах.* Дефілювання.

ДЕФІНІТИ́В, -у, *ч.* Форма бухгалтерського обліку, заснованого на картотеці; контрольна бухгалтерія.

ДЕФІНІТИ́ВНИЙ, -а, -е. Остаточно установлений; визначений.

ДЕФІНІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дефіні́ція**.

ДЕФІНІ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Стисле логічне визначення, яке містить найістотніші ознаки визначуваного поняття.

ДЕФІ́С, -а, *ч.* Коротка риска, яка сполучає слова або їх основи в одне ціле чи прикладку з підпорядковувальним словом. // Знак переносу частини слова з одного рядка на інший.

ДЕФІЦИ́Т, -у, *ч.* 1. Перевищення видатків над доходами; збиток. ** **Дефіци́т бюдже́ту** – перевищення витрат бюджету над його доходами. **Дефіци́т ва́лового націона́льного проду́кту** – різниця між потенційним та фактичним створеним валовим національним продуктом (ВНП). **Дефіци́т платі́жного бала́нсу** – загальна незбалансованість усіх форм руху товарів та грошей між державою та її зовнішніми партнерами. **Дефіци́т торго́вого бала́нсу** – перевищення імпорту над експортом. **Зовнішньоторгове́льний дефіци́т** – перевищення пасивної частини зовнішньоторговельного балансу країни. 2. *чого.* Мала кількість, нестача чогонебудь порівняно з потребою.

ДЕФІЦИ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який призводить до дефіциту (у 1 знач.); збитковий. 2. Якого не вистачає, бракує. *Дефіцитні товари.* ** **Дефіци́тна еконо́міка** – економіка, в якій спостерігається хронічний дефіцит товарів у торговельній мережі. **Дефіци́тне фінансува́ння** – фінансування економіки, яке перевищує бюджетні можливості.

ДЕФІЦИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дефіци́тний** 1.

ДЕФЛАГРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Згоряння вибухової речовини в зарядній камері або якійсь заглибині при неправильному веденні підривних робіт.

ДЕФЛЕГМА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для дефлегмації.

ДЕФЛЕГМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до дефлегмації.

ДЕФЛЕГМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Часткова конденсація сумішей різної пари і газів з утворенням флегми.

ДЕФЛЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **абла́ут**.

ДЕФЛЕ́КТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій, що ним змінюють напрям потоку рідини, газу тощо. 2. Витяжний пристрій на вентиляційній шахті або на димарі. 3. Прилад, за допомогою якого вимірюють і усувають девіацію магнітних стрілок компасів.

ДЕФЛЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дефле́ктор**.

ДЕФЛОРА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Позбавлення цнотливості, порушення цілісності дівочої пліви.

ДЕФЛЯ́ТОР, -а, *ч., фін.* Індекс цін для перерахування економічних показників, розрахованих у поточних цінах, у базові (незмінні) ціни. ** **Дефля́тор ва́лового націона́льного проду́кту** – загальний показник темпів інфляції.

ДЕФЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до дефляції. ** **Дефляці́йна полі́тика** – сукупність регулюючих заходів уряду в галузі державних фінансів, які мають на меті стримування інфляції. **Дефляці́йний розри́в** – різниця між величиною національного доходу, яка відповідає повній зайнятості, і фактичною величиною.

ДЕФЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Вилучення урядом з обігу частини паперових грошей і не розмінних на золото банківських білетів, випущених у період інфляції. 2. Процедура перерахування цін товарів і послуг поточного року у ціни року, що береться за основу. 3. Зниження через якийсь відтинок часу загального рівня цін разом із повним скороченням рівня економічної активності, інвестицій і т. ін. 4. Видування і шліфування вітрами гірських порід і ґрунтів.

ДЕФОЛІА́НТ, -у, *ч.* Хімічна сполука, яка спричиняє опадання листя з рослин.

ДЕФОЛІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Обробка рослин дефоліантами.

ДЕФО́ЛТ, -у, *ч.* 1. Невиконання яких-небудь вимог, установлених законом. 2. *ек.* Відмова держави, юридичної чи фізичної особи в односторонньому порядку від своїх боргових зобов'язань.

ДЕФО́ЛТЕР, -а, *ч.* Особа, яка не виконує зобов'язання з повернення позичкових коштів, потенційний банкрут.

ДЕФО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким визначають пластоеластичні властивості каучуку й гумових сумішей, стискуючи їхні зразки.

ДЕФОРМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до деформації.

ДЕФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зміна форми або розмірів тіла під впливом прикладених сил чи нагрівання. ** **Остато́чна деформа́ція** – частина деформації тіла, що не зникає після усунення впливу на нього зовнішніх чинників, що викликали деформацію.

ДЕФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **деформува́ти**. // *у знач. прикм.* Неправильної форми.

ДЕФОРМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **деформо́ваний**.

ДЕФОРМО́ВНИЙ, -а, -е. Який деформується, якого можна деформувати.

ДЕФОРМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **деформо́вний**.

ДЕФОРМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який здійснює деформування.

ДЕФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **деформува́ти** і **деформува́тися**.

ДЕФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Змінювати форму, розмір тіла, діючи на нього.

ДЕФОРМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Змінювати форму, розмір під впливом зовнішніх сил. 2. *тільки недок.* Пас. до **деформува́ти**.

ДЕФОРМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **деформува́ти**.

ДЕФОСФОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення фосфору (шкідливої домішки) з розплавлених чавуну і сталі.

ДЕФОСФОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **дефосфора́ція**.

ДЕФОСФОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. З якого видалено фосфор.

ДЕФОСФОРИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Процес відщеплення залишку фосфорної кислоти від молекули фосфорвмісних органічних сполук.

ДЕФОСФОРО́ВАНИЙ, -а, -е. З якого видалено фосфор.

ДЕФРАВДА́НТ, -а, *ч.* 1. Ошуканець. 2. Контрабандист, перемитник. 3. Злодій.

ДЕФРОСТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розморожування харчових продуктів.

ДЕФРО́СТЕР, -а, *ч.* 1. Камера в холодильнику, що має опалення й посилену циркуляцію повітря; служить для утеплювання деяких продуктів. 2. Пристрій для обдування теплим повітрям вітрового скла автомобіля від обмерзання.

ДЕФРОСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Розморожувати харчові продукти.

ДЕФТЕРДА́Р, -а, *ч.* Міністр фінансів у Кримському ханстві.

ДЕФТОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дефторува́ти**.

ДЕФТОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Зниження вмісту фтору (напр. у воді).

ДЕФТОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати дефторування.

ДЕФУНДА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Дефунда́ція ма́тки** – хірургічне видалення дна матки разом з вузлами міоми.

ДЕХКА́Н, ДЕХКА́НИН, -а, *ч.* У Середній Азії та Казахстані – селянин.

ДЕХКА́НИН *див.* **дехка́н**.

ДЕХКА́НКА, -и. Жін. до **дехка́нин**.

ДЕХКА́НСТВО, -а, *с.* Збірн. до **дехка́н**.

ДЕХКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дехка́н** і **дехка́нин**.

ДЕХЛОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **дехлорува́ння**.

ДЕХЛОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дехлорува́ти**.

ДЕХЛОРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Відщеплення хлору від органічних сполук. 2. Очищення водопровідної води від хлору.

ДЕХЛОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Здійснювати дехлорування.

ДЕХРИСТИЯНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спроба ліквідації католицького культу під час Великої французької революції.

ДЕ́ХТО, де́кого, де́ким, *займ. неознач.* Деякі люди, невелика група людей із загалу інших. // Хтось (кого не хочуть називати).

ДЕЦЕБРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оперативне експериментальне видалення у тварин переднього відділу головного мозку.

ДЕЦЕМВІ́РИ, -ів, *мн.* У Стародавньому Римі – колегія з 10 чоловік, що її обирали для виконання спеціальних державних доручень.

ДЕЦЕНА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Староримські свята, запроваджені імператором Августом, які проводилися кожні десять років.

ДЕЦЕНТРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Система управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоуправління; розширення прав низових органів управління. // Скасування або послаблення централізації. *Децентралізація освіти.*

ДЕЦЕНТРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **децентралізува́ти**. // **децентралізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ДЕЦЕНТРАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **децентралізо́ваний**.

ДЕЦЕНТРАЛІЗО́ВАНО. Присл. до **децентралізо́ваний**.

ДЕЦЕНТРАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **децентралізува́ти**.

ДЕЦЕНТРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати децентралізацію.

ДЕЦЕНТРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **децентралізува́ти**.

ДЕЦЕНТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Невідповідність осей оптичних елементів катадіоптричної системи. 2. Причина такої невідповідності.

ДЕЦЕРЕБРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до децеребрації. ** **Децеребраці́йна ригі́дність** – різке підвищення м'язового тонусу.

ДЕЦЕРЕБРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод експериментального дослідження рефлекторної діяльності довгастого та спинного мозку.

ДЕЦЕРНЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Фахівець, референт. 2. Відповідальний за виконання певних справ.

ДЕЦИ... Приставка, яка у складі слова означає 10^{-1}(д).

ДЕЦИБЕ́Л, -а, *ч.* Одиниця виміру гучності звуку; десята частина бела.

ДЕЦИБЕЛМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання рівня передачі сигналу.

ДЕЦИГРА́М, -а, *ч.* Одиниця ваги, яка дорівнює одній десятій частині грама.

ДЕЦИДУА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Децидуа́льна оболо́нка** – ендометрій, що підлягає певним змінам при вагітності і відпадає після пологів.

ДЕЦИДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок, діал.* Вирішувати, розв'язувати.

ДЕЦИДУЇ́Т, -у, *ч.*: ** **База́льний децидуї́т** – запалення базальної пластинки плаценти.

ДЕЦИЛІ́ТР, -а, *ч.* Одиниця місткості, яка дорівнює одній десятій частині літра.

ДЕ́ЦИЛЬ, -я, *ч.* Десята частина.

ДЕ́ЦИМА, -и, *ж., муз.* 1. Інтервал між першим і десятим ступенем діатонічної гами. 2. Десятий ступінь у діатонічній гамі.

ДЕЦИМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Співвідносний із числом 10; десятковий. ** **Децима́льна систе́ма** – метрична система. **Децима́льна вага́** – десяткова вага.

ДЕЦИМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Страта одного з десяти чоловік за жеребкуванням; страта кожного десятого, якщо не знайдено винного.

ДЕЦИМЕ́Т, -а, *ч.* 1. Ансамбль з 10 музикантів-виконавців – інструменталістів або вокалістів. 2. Музичний твір, написаний для 10 інструментів або співочих голосів.

ДЕЦИМЕ́ТР, -а, *ч.* Одиниця довжини, яка дорівнює одній десятій частині метра.

ДЕЦИМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **децимéтр**. ** **Дециметро́ва терапі́я** – метод електролікування, що полягає в дії на організм хворого електромагнітними коливаннями надвисокої частоти. **Дециметро́ві хвилі́**, *фіз.* – радіохвилі з довжиною хвилі від 0,1 до 1 м (діапазон частот 300 – 3000 МГц).

ДЕЦИМІЛІМЕ́ТР, -а, *ч.* Одиниця довжини, яка дорівнює одній десятій частині міліметра.

ДЕЦИМІЛІМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **децимiліме́тр**.

ДЕЦИМО́ЛЬ, -я, *ч., муз.* Ритмічна фігура з десяти нот, що і за часом звучання дорівнює восьми нотам тієї ж тривалості.

ДЕ́ЧИЙ, де́чийого, *займ. неозн.* Чийсь, належний комусь.

ДЕЧК-ПОНДУ́Р, -а, *ч.* Чечено-інгушський 3-струнний щипковий музичний інструмент.

ДЕША́РЖ, -у, *ч.* 1. Розвантаження корабля. 2. Вистріл з гармати, випал.

ДЕША́РЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **деша́рж**. ** **Деша́ржний лист** – лист індосата індосанту з обіцянкою не залучати останнього як відповідального по векселю.

ДЕШЕВЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **деше́вий**.

ДЕШЕВИ́ЗНА, -и, *ж.* Низький рівень цін. // Мала ціна, невисока вартість чого-небудь. // *розм.* Недорогий, дешевий товар і т. ін.; дешева річ.

ДЕШЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який мало коштує; недорогий. // Низький (про ціну). 2. *перен.* Нічого не вар-

тий; пустий, мізерний.
ДЕШЕВИНА́, -й, *ж.*, *розм.* Те саме, що **дешеви́зна**.
ДЕШЕВИ́ТИ, -влю, -ви́ш, *недок.* Пропонувати щонебудь до продажу чи продавати за ціною, нижчою від реальної вартості.
ДЕШЕВІ́НЬ, -і, *ж.*, *діал.* Дешевизна.
ДЕШЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **деше́вий**.
ДЕШЕ́ВІТИ, -іє, *недок.* Те саме, що **деше́вшати**.
ДЕШЕВНЯ́, -і, *ж.*, *діал.* Дешевизна.
ДЕ́ШЕВО, *присл.* 1. Присл. до **деше́вий** 1. 2. Без великих зусиль; легко.
ДЕШЕ́ВШАТИ, -ає, *недок.* Ставати дешевим (у 1 знач.). // Втрачати свою вартість; знецінюватися.
ДЕШЕ́ВШЕ. Присл. до **деше́вший**. // Більш дешево, за меншу ціну.
ДЕШЕ́ВШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **деше́вий**.
ДЕШИФРА́ТОР, -а, *ч.* Електронний пристрій для розшифровування повідомлень, що передаються умовними знаками, та перекладу інформації мовою сприймальної системи.
ДЕШИФРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дешифрува́ти**.
ДЕШИФРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дешифро́ваний**.
ДЕШИФРО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **дешифрува́ння**.
ДЕШИФРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна дешифрувати.
ДЕШИФРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить, призначений для дешифрування.
ДЕШИФРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дешифрува́ти**.
ДЕШИФРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Те саме, що **розшифровува́ти**.
ДЕШИФРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дешифрува́ти**.
ДЕШПЕ́Т, -у, *ч.*, *діал.* Безчинство, неподобство.
ДЕШПЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Безчинствувати, чинити неподобство.
ДЕ́ЩИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Незначна кількість чогонебудь; трохи. // Якась дрібниця; абищиця.
ДЕ́ЩО, де́чого, де́чим, *займ. неозначн.* Небагато чого; що-небудь, щось. // Що-небудь таке, чого не хочуть називати. // *у знач. присл.* Те саме, що **тро́хи**.
ДЕ-Ю́РЕ, *присл.* Юридично, на підставі закону, права; формально; прот. д е - ф а к т о. ** **Де-ю́ре визна́ння**: у міжнародному праві – повне, остаточне і офіційне визнання держави та уряду.
ДЕ́ЯК, *присл.*, *діал.* Абияк.
ДЕ́ЯКИЙ, -а, -е. 1. Конкретно, точно не визначений; якийсь. 2. Незначний, невеликий. 3. *тільки мн.* Якась частина; поодинокі, не всі. // *у знач. ім.* де́які, -ких, *мн.* Якась частина людей або тварин; не всі. ** **Де́якою мі́рою** – в якійсь невеликій частині; частково.
ДЖАВУ́Р, -а, *ч.* Гяур, кяфир, невірний.
ДЖАҐ, -а, *ч.* Негритянський музичний інструмент у вигляді глечика.
ДЖАҐА́Н, -а, *ч.* Різновид кайла.
ДЖАДИДИ́ЗМ, -у, *ч.* Націоналістичний рух татарської і середньоазіатської буржуазії кінця 19 – початку 20 ст.
ДЖАДИДИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, прибічник джадидизму.
ДЖАДИДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до джадидизму, джадидистів.
ДЖАЗ, -у, *ч.* 1. Вид музичного мистецтва, який виник на зламі 19 – 20 ст. на основі поєднання рис європейської та африканської культур (поліритмія, темброва своєрідність, колективна імпровізація і т. ін.). 2. Музичні твори (перев. танцювального та пісенного характеру), які належать до цього виду мистецтва. 3. Оркестр або ансамбль, що виконує такі музичні твори. ** **Джаз-ба́нд (джаз-бе́нд)** – те саме, що **джаз** 3. **Джаз-клу́б** – самодіяльна організація, що об'єднує фахівців та любителів джазу. **Джаз-ро́к** – жанр джазової музики з використанням традиційного року.
ДЖАЗИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає у джазовому оркестрі.
ДЖА́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **джаз**.
ДЖАЗ-ОРКЕ́СТР, -у Оркестр, що виконує джазову музику.
ДЖАЗ-ФЕСТИВА́ЛЬ, -ю, *ч.* Фестиваль, у якому беруть участь джазові виконавці.
ДЖАЙВ, -а, *ч.* 1. Назва танцювальної музики, яку виконували в манері гарлемського джампу. 2. Символічна назва блюзу, де в тексті обігрувалися "заборонені" теми. 3. Те саме, що **джаз**.
ДЖАЙДАРА́, -й, *ж.* Порода м'ясо-сальних грубововних курдючних овець.
ДЖАЙЛЯ́У, *невідм.* Літні пасовища в горах у субальпійських й альпійських поясах.
ДЖАЙНІ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-філософське вчення, що виникло в 6 ст. до н. е. в Індії. В основу його покладено культ Джини – боголюдини, що перемогла всі земні пристрасті і вказала людству шлях до спасіння.
ДЖА́МІ, *невідм.*, *ж.* Мечеть у арабів.
ДЖАМП, -а, *ч.*, *муз.* 1. Різновид свінгу, що виник у 20 – 30 рр. 20 ст. 2. Негритянський танець.
ДЖАН-БА́Ш, -а, *ч.*, *іст.* Начальник турецької гвардії.
ДЖАНҐЛ, -а, *ч.* Джазовий стиль, що характеризується екзотичними комбінаціями тембрів.
ДЖА́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Чарка.
ДЖА́ТАКА, -и, *ж.* Жанр стародавньої індійської літератури; проза, перемежована віршами.
ДЖА́ТИ, -ів, *мн.* Велика група племен, що на початку нашої ери жили у західних районах Пенджабу.
ДЖА́ТІ, *невідм.*, *мн.* Віршові розміри в санскритській поезії.
ДЖА́ТРА, -и, *ж.* Давній вид індійського народного театру.
ДЖБАН *див.* **дзбан**.
ДЖВЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок. і* **ДЖВЯ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Чавкати.
ДЖГУТ, *рідко* **ЖГУТ**, -а́, *ч.* 1. Туго скручений у вигляді канату шматок тканини, пучок соломи і т. ін.; скрутень. // *у знач. присл.* **джгуто́м**. У вигляді канату. 2. Еластична гумова трубка, бинт або інші подібні предмети, якими перев'язують кінцівки для припинення кровотечі. 3. *заст.* Картярська гра. 4. *тільки мн.*, *заст.* Сплетені мішурні шнури на форменому одязі.
ДЖГУ́ТИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **джгут** 1, 2. 2. *зоол.* Ниткоподібні органи руху у вигляді виростків на тілі найпростіших – бактерій, зооспор, клітин ендодерми, губок та інших організмів.
ДЖГУ́ТИКОВИЙ, -а, -е. Стост. до джгутика.
ДЖГУ́ТИКОВІ, -их, *мн.* Одноклітинні й колоніальні організми типу найпростіших, які мають джгутики як органоїди руху.
ДЖГУТИКОНО́СЦІ, -ів, *мн.* Група одноклітинних організмів, які характеризуються наявністю джгутиків (у 2 знач.).
ДЖГУТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **джгут**.
ДЖЕБ, -а, *ч.* У боксі – легкий прямий удар із далекої дистанції.
ДЖЕГ-БЕ́НД, -а, *ч.*, *муз.* Те саме, що **спазм-бе́нд**.
ДЖЕГУА́КО, *невідм.*, *мн.* Народні співаки та імпровізатори героїчних, жартівливих та ліричних пісень у народів Північного Кавказу.
ДЖЕДЖО́РА, -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Сойка.
ДЖЕДЖУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* Кокетувати, чепуритися.
ДЖЕ́ЗВА, -и, *ж.* Металева посудина з довгою ручкою для приготування кави.
ДЖЕЙРА́Н, -а, *ч.* Парнокопита степова тварина роду газелей з тонкими ногами і ліроподібними рогами у самців.
ДЖЕК, -а, *ч.* Птах ряду дрофоподібних.
ДЖЕК-ПО́Т, -а, *ч.* 1. Картковий банк. 2. Виграш усіх монет у гральному автоматі. 3. Кращий результат, якого можна досягти в якій-небудь справі. 4. *розм.* Головний приз (змагань і т. ін.). 5. *розм.* Велика перемога, незвичайний успіх. *Зірвати джек-пот.*
ДЖЕМ, -у, *ч.* Густе варення з фруктів або ягід, що має вигляд желеподібної маси.
ДЖЕМАА́Т, -у, *ч.* Кримсько-татарська сусідська община. Склалася у 13 – 14 ст. на основі існуючої в Криму землеробської общини.
ДЖЕ́МПЕР, -а, *ч.* В'язана кофта без коміра та застібок, яку одягають через голову.
ДЖЕМ-СЕ́ШН, *невідм.*, *ч.* Традиційні імпровізовані зустрічі джазових або рок-музикантів.
ДЖЕМСОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів.
ДЖЕНГЕЛІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Учасники партизанського руху проти шахського уряду в Гіляні (Іран) 1912 – 1920 рр.
ДЖЕНДЖЕРУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **дже́нджик**.
ДЖЕ́НДЖИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто любить пишно одягатись, пишно одягнений; пустий, легковажний чоловік.
ДЖЕНДЖИКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Схожий на дженджика.
ДЖЕНДЖИКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **дженджикува́тий**.
ДЖЕНДЖУРИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який кокетує своєю зовнішністю і одягом; пустий, легковажний.
ДЖЕНК, -а, *ч.* 1. Товари низької якості, які заполонили торговельну мережу, але не користуються попитом. 2. Ненадійна облігація, яка не має кредитної підтримки.
ДЖЕНТЛЬМЕ́Н, -а, *ч.* 1. Людина, що додержується прийнятих у буржуазно-аристократичному суспільстві правил поведінки. 2. Про людину, яка відзначається вишуканістю одягу, манер.
ДЖЕНТЛЬМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Власт. джентльменові. ** **Джентльме́нська уго́да** – договір, укладений усно, без офіційного оформлення, – під слово честі.
ДЖЕ́НТРІ, *невідм.*, *с.* Середнє та дрібне сільське дворянство в Англії 16 – 18 ст.
ДЖЕР, -у, *ч.*, *діал.* Пійло.
ДЖЕ́РҐА *див.* **де́рга**.
ДЖЕ́РҐІТ, -ґоту, *ч.* Те саме, що **джерґота́ння**.
ДЖЕРҐОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **джерґота́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЖЕРҐОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ДЖЕРҐОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Те саме, що **деренча́ти**. // Цвірінькати, щебетати, цвірчати, сюрчати (про птахів і комах). 2. Говорити швидко, нерозбірливо або незрозуміло.
ДЖЕРҐОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **джерґоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЖЕРҐОТНЯ́, -і́, *ж.* Те саме, що **джерґота́ння**.
ДЖЕРЕҐЕ́ЛЯ, -і, *ж.* Коса, складена вінком на голові.
ДЖЕРЕЛА́СТИЙ, **ДЖЕРЕЛА́ТИЙ**, -а, -е. Такий, у якого великі отвори.
ДЖЕРЕЛА́ТИЙ *див.* **джерела́стий**.
ДЖЕРЕЛО́, -а́, *с.* 1. Потік води, що утворюється внаслідок виходу підземних вод на поверхню землі. ** **Би́ти джерело́м** – активно, бурхливо виявлятися. 2. *чого*, *перен.* Те, що дає початок чомунебудь, звідки щось постає, черпається щось; основа чого-небудь; вихідне начало. // Про того або те, від кого або звідки довідуються про що-небудь. ** **Джерело́ інва́зії** – заражена людина чи тварина, в організмі яких розмножуються збудники інвазії. **Джерело́ інфе́кції** – заражена людина або тварина, організм яких є природним середовищем існування і накопичення патогенних мікроорганізмів. **Джерело́ іонізаці́йного випромі́нювання** – фізичний об'єкт, крім ядерних установок, що містить радіоактивну речовину. **Джерело́ надзвича́йної ситуа́ції** – небезпечне природне явище або подія техногенного походження, внаслідок яких виникла чи може виникнути надзвичайна ситуація. **Джерело́ радіаці́йної небезпе́ки** – технологічний об'єкт у складі промислового підприємства, що використовує в процесі нормального функціонування радіаційні речовини. **Промисло́ве джерело́ забру́днення** – джерело забруднення, спричинене впливом виробничих процесів або взаємозв'язаних з ними допоміжних процесів. 3. *спец.* Писемна пам'ятка, документ, на основі якого будується наукове дослідження.
ДЖЕРЕЛОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Подібний до джерела, схожий на нього.
ДЖЕРЕЛОВИ́ДНО. Присл. до **джереловидний**.
ДЖЕРЕЛО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Джерельний.
ДЖЕРЕЛОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із джерелознавства.
ДЖЕРЕЛОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Одна з допоміжних історичних дисциплін, що розробляє методику вивчення і використання писемних історичних джерел.
ДЖЕРЕЛОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до джерелознавства.
ДЖЕРЕЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **джерелови́дний**.
ДЖЕРЕЛОПОДІ́БНО. Присл. до **джерелоподібний**.
ДЖЕРЕЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **джерелоподі́бний**.
ДЖЕРЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **джерело́** 1. // Який виходить із джерела. // Власт. джерелу; прохолодний, освіжний.
ДЖЕРЕ́ЛЬНО. Присл. до **джере́льний**.
ДЖЕРЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **джерело́** 1.
ДЖЕРЕЛЯ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Джерельний.
ДЖЕРЕЛЯ́НКА, -и, *ж.* Жабка з яскраво-оранжевим або жовтим черевцем.
ДЖЕРЕЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Багатий на джерела.
ДЖЕРИ́Д, -а, *ч.* Спис з очерету в арабів, курдів і монголів.
ДЖЕРИМЕ́НДЕРИНГ, -у, *ч.* Те саме, що **джеррімéндеринг**.
ДЖЕ́РКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **джеркота́ння**.
ДЖЕРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **джеркота́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЖЕРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ДЖЕРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Те саме, що **деренча́ти**. // Цвірінькати, щебетати, цвірчати, сюрчати (про птахів і комах). 2. Говорити швидко, нерозбірливо або незрозуміло.
ДЖЕРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **джеркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЖЕРКОТІ́ТИ *див.* **джеркота́ти**.
ДЖЕРКОТНЯ́ВА, -и, *ж.* Те саме, що **джеркота́ння**.
ДЖЕРКОТУ́Н, -а́, *ч.* Той, що часто, без угаву джеркотить (про птахів, комах або людей).
ДЖЕРКОТУ́ХА, -и. Жін. до **джеркоту́н**.
ДЖЕРРІМЕ́НДЕРИНГ, -у, *ч.* Термін, що використовувався у США для позначення порочного методу утворення виборчих округів.
ДЖЕРСІ́, *невідм.* Вовняна або шовкова в'язана тканина, а також одяг з такої тканини.
ДЖЕРСО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **джерсі́**.
ДЖЕ́РЯ, -і, *ж.*, *діал.* Пійло.
ДЖЕСПІЛІ́Т, -у, *ч.* Метаморфічна гірська порода, тонкосмугастий залізистий кварцит.
ДЖИГ, -а, *ч.* Старовинний танець.
ДЖИ́ГА, -и, *ж.* Див. **жи́га**.
ДЖИҐЕ́ЛИ, -е́л, *мн.*, *заст.* Стегна.
ДЖИ́ГЕР, -а, *ч.* Роликовий апарат для фарбування тканини.
ДЖИГЕТА́Й, -я, *ч.* Напівосел, тварина з породи коней, що живе у степах Середньої Азії.
ДЖИҐІ́РЯ, -і, *ж.* Овеча горлянка з легенями й печінкою.
ДЖИГІ́Т, -а, *ч.* Умілий і вправний їздець на коні.
ДЖИГІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **джигі́т**.
ДЖИГІТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **джигітува́ти**.
ДЖИГІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Виконувати різноманітні складні вправи на коні у скачці.
ДЖИ́ҐАВКА, -и, *ж.* Жалка, дошкульна муха.
ДЖИ́ҐОЛО, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **жи́ґоло**.
ДЖИҐОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Сильно уперіщити, вжалити.
ДЖИ́ҐРА, -и, *ж.*, *заст.* Іржа.
ДЖИҐУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **баламу́т** 2. 2. Те саме, що **дже́нджик**.
ДЖИҐУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **джиґу́н**.
ДЖИҐУ́НСТВО, -а, *с.*, *розм.* Легковажна гра в залицяння.
ДЖИҐУ́НЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **джиґуне́ць**.
ДЖИҐУ́ХА, -и, *ж.* 1. Усе, що хльоскає чи жалить (батіг, комаха тощо). 2. *діал.* Кропива.
ДЖИД, -а, *ч.* Старовинний татарський колчан на три стріли.
ДЖИДЖУЛУ́ХА, **ДЖИДЖУРУ́ХА**, -и, *ж.* Те саме, що **дженджеру́ха**.
ДЖИДЖУРУ́ХА *див.* **джиджулу́ха**.
ДЖИ́ЗУС-РОК, -у, *ч.* Своєрідна течія у рок-музиці, де зміст пісенних текстів насичений релігійними постулатами.
ДЖИ́ЗЬЯ, -ї, *ж.* Подушний податок, що його сплачувало немусульманське чоловіче населення в Османській імперії, а також у Криму та деяких інших васально залежних від неї держав.
ДЖИМКРОУ́ЇЗМ, -у, *ч.* Система расистських заходів у США.
ДЖИН[1], -у, *ч.* Горілка, перегнана з ялівцевими ягодами.
ДЖИН[2] *див.* **джи́ни**.
ДЖИ́НГО, *незм.* Назвисько англійських войовничих шовіністів.

ДЖИНГОЇЗМ, -у, *ч.* Термін для позначення крайніх шовіністичних поглядів у Великобританії з 70-их р. 19 ст.

ДЖИНГОЇСТ, -а, *ч.* Прибічник, прихильник джингоїзму.

ДЖИНГОЇСТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до джингоїзму, джингоїстів.

ДЖИНДЖИГИЛЯСТИЙ, -а, -е. Вертлявий, жевжикуватий.

ДЖИНДЖУРИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **джинджигилястий**.

ДЖИНИ, -ів, *мн.* (*одн.* **джин**, -а, *ч.*). В арабській та іранській міфології – назва добрих і злих духів.

ДЖИНСИ, -ів, *мн.* Штани з джинсової тканини, перев. прошиті кольоровими нитками.

ДЖИНСОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **джинси**. ** **Джинсова тканина** – різновид міцної бавовняної тканини (перев. синювато-блакитнуватого кольору). 2. Зшитий із такої тканини.

ДЖИП, -а, *ч.* Автомобіль підвищеної прохідності.

ДЖИРГА, -и, *ж.* Назва органів державної влади в Афганістані.

ДЖИРИНГ, -а, *ч.* Співвідношення між власним та позичковим капіталом.

ДЖИРЧАТИ, -чу, -чиш, *недок.* Деренчати, деренькотати.

ДЖИТЕР, ДЖИТЕРБАГ, -а, *ч.* 1. Негритянський імпровізаційний танець з елементами акробатики. 2. Танцюрист, що виконує цей танець.

ДЖИХАД, -а, *ч.* Одна з настанов ісламу, за якою всі боєздатні мусульмани повинні вести "священну війну" проти "невірних".

ДЖІ-АЙ, *невідм.*, *ч.* Американський солдат, військовослужбовець.

ДЖІУ-ДЖИТСУ, *невідм.*, *с.* Японська боротьба, що базується на використанні різних прийомів самозахисту та нападу без зброї, елементи якої використовують у дзюдо.

ДЖМЕЛЕВИЙ, -а, -е. Те саме, що **джмелиний**. // Власт. джмелю.

ДЖМЕЛИНИЙ, -а, -е. Прикм. до **джміль**.

ДЖМЕЛІТИ, -лить, *недок.*, *розм.* Те саме, що **дзижчати**.

ДЖМЕЛЯЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **джмелиний**. // Такий, як у джмеля.

ДЖМІЛЬ, джмеля, *ч.* Корисна як запильник комаха роду бджолиних із товстим мохнатим тільцем.

ДЖО, *невідм.*, *ч.* Японська міра довжини, дорівнює 3,03 м.

ДЖОБЕР, -а, *ч.* 1. *іст.* Підприємець, який давав напрокат коней з екіпажами. 2. Біржовий клерк, який здійснює операції за власний рахунок (за нефіксованого доходу). 3. Фірма, що скуповує окремі великі партії товарів для швидкого перепродажу.

ДЖОБЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до джобера. ** **Джоберська різниця** – різниця між ціною, за якою джобер продає акції та цінні папери, та ціною, за якою він їх купує.

ДЖОГІНГ, -а, *ч.* Нешвидкий біг підтюпцем.

ДЖОЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **джоя**.

ДЖОЙСТИК, -а, *ч.*, *спец.* Маніпулятор у вигляді закріпленої на шарнірі ручки з однією або багатьма кнопками, що використовується для управління курсором на екрані графічного дисплея.

ДЖОК, -а, *ч.* Молдаванський танець і музика до нього.

ДЖОКЕЙ, -я, *ч.*, *зах.* Жокей.

ДЖОКЕР, -а, *ч.* У деяких картярських іграх особлива додаткова карта в колоді, яка може замінити будь-яку іншу карту.

ДЖОЛО, -а, *с.*, *діал.* Жало.

ДЖОЛОМІЯ, -і, *ж.*, *заст.* Сопілка.

ДЖОЛОНКА, -и, *ж.*, *заст.* Дятел.

ДЖОЛТ, -а, *ч.* В боксі - короткий прямий удар у тулуб.

ДЖОН, -а, *ч.* Розмінна монета КНДР, $^1/_{100}$ вони; те саме, щой чон.

ДЖОНАТАН, -у, *ч.* 1. Зимовий сорт яблуні. 2. Плоди цієї яблуні – кисло-солодкі, червонястого або червоного кольору яблука.

ДЖОН-БУЛЬ, -я, *ч.* Іронічне прізвисько англійського буржуа.

ДЖОНВА, -и, *ж.*, *зах.* Дятел.

ДЖОНКА, -и, *ж.* Легке китайське плоскодонне парусне судно.

ДЖОРЕЛИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Багатий на джерела.

ДЖОРЕЛО, -а, *с.*, *діал.* Джерело.

ДЖОУЛЬ, -я, *ч.* Міжнародна одиниця енергії, роботи та кількості теплоти. (Дж).

ДЖОЯ, -ї, *ж.*, *орн.*, *зах.* Сойка.

ДЖУБІЛІ, *невідм.*, *ж.* Давня негритянська релігійна пісня-гімн.

ДЖУГАРА, -й, *ж.* Кормовий і хлібний злак; сорго.

ДЖУГЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Зимова шапка.

ДЖУКЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Жадібно пити.

ДЖУЛИЙ, -а, -е, *заст.* Безвухий.

ДЖУМА, -и, *ж.* 1. Чума. 2. *перен.* Шибеник.

ДЖУМИГА, -и, *ж.*, *діал.* Баланда.

ДЖУНГЛІ, -ів, *мн.* Густі, важкопрохідні, заболочені тропічні й субтропічні вічнозелені ліси.

ДЖУНТА, -и, *ж.* Виконавчий орган муніципалітету в комунах, провінціях та областях Італії.

ДЖУР, -а, *ч.*, *кул.* Страва з вівсяного борошна з конопляним маслом.

ДЖУРА, -и, *ч.* В Україні в 16 – 18 ст. – зброєносець у козацької старшини.

ДЖУРГА, -и, *ж.*, *зах.* Скупчення людей чи худоби на дорозі.

ДЖУРДЖЯ, -і, *ж.*, *діал.* Густа каламутна рідина.

ДЖУТ, -у, *ч.* Трав'яниста південна рослина родини липових, із стеблових волокон якої виробляють шпагат, канати, грубу тканину.

ДЖУТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **джут**.

ДЖЮК-БОКС, -а, *ч.* Музичний автомат, програвач з комплектом платівок.

ДЗАЙБАЦУ, *невідм.*, *ж.* Назва монополій в Японії.

ДЗАНІ, *невідм.*, *ч.* В італійському театрі комедії масок – маска слуги.

ДЗБАН, ДЖБАН, *розм.* **ЖБАН**, -а, *ч.* Глекоподібний глиняний, дерев'яний або металевий посуд для води, молока, квасу і т. ін.

ДЗБАНИК, ДЖБАНИК, *розм.* **ЖБАНИК**, -а, *ч.* Зменш. до дзбан, жбан.

ДЗБАНОК, ДЖБАНОК, *розм.* **ЖБАНОК**, -нка, *ч.* Те саме, що **дзбан**.

ДЗВЕНІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзвеніти** і звуки, утворювані цією дією.

ДЗВЕНІТИ, -ню, -нйш, *недок.* 1. Видавати високий, деренчливий металевий звук. // *чим.* Утворювати чим-небудь такий звук. 2. *перен.* Звучати дзвінко.

ДЗВЕНЬКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **дзвенькати** і звуки, утворювані цією дією.

ДЗВЕНЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Дзенькати.

ДЗВЕНЬКІТ, -коту, *ч.*, *діал.* Те саме, що **дзвенькання**.

ДЗВЕНЬКОТІТИ, -очу, -отиш, *недок.*, *діал.* Підсил. до **дзвенькати**.

ДЗВЕНЮЧИЙ, ДЗВЕНЯЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **дзвеніти** 1.

ДЗВЕНЯЧИЙ *див.* **дзвенючий**.

ДЗВІН[1], дзвона, *ч.* Ударний сигнальний підвісний інструмент, звичайно із сталі чи бронзи, у вигляді порожнистої, зрізаної знизу груші, в середині якої підвішено ударник (серце).

ДЗВІН[2], дзвону, *ч.* Те саме, що **дзвеніння**.

ДЗВІНЕЦЬ, -нця, *ч.* Напівпаразитична трав'яниста рослина, що приживається на коренях лучних трав.

ДЗВІНИЦЯ, -і, *ж.* Вежа для дзвонів на церкві, при церкві або окрема будівля з дзвонами.

ДЗВІНИЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **дзвіниця**.

ДЗВІНИЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до дзвіниці.

ДЗВІНКИЙ, -а, -е. Який голосно і чітко звучить. // Здатний голосно, чітко звучати, дзвеніти. ** **Дзвінкий приголосний**, *лінгв.* – приголосний, який вимовляється з участю голосу, напр.: б, г, д, з.

ДЗВІНКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **дзвінкий**.

ДЗВІНКІШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **дзвінкий**.

ДЗВІНКО. Присл. до **дзвінкий**.

ДЗВІНКОВИЙ, -а, -е. Бубновий.

ДЗВІНКОГОЛОСИЙ, -а, -е. Який має дзвінкий голос.

ДЗВІННИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **дзвін**.

ДЗВІННИК, -а, *ч.*, *зах.* Майстер із виготовлення дзвонів.

ДЗВІНОК, -нка, *ч.* 1. Зменш. до **дзвін**[1]. // Прилад для подавання звукових сигналів, що нагадують звуки цього предмета. 2. Звукові сигнали, звуки, що подаються, видаються цими предметами. *Телефонний дзвінок.*

ДЗВІНОЧКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **дзвіночок**, -чка, *ч.*). 1. Зменш.-пестл. до **дзвоники**. 2. Ударний музичний інструмент з родини ідіофонів. 3. Набір невеликих дзвонів визначеної висоти; глокеншпіль.

ДЗВІНОЧОК[1], -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **дзвінок** 1.

ДЗВІНОЧОК[2] *див.* **дзвіночки**.

ДЗВІНЧАК, -у, *ч.*, *спец.* Те саме, що **клінкер**.

ДЗВІНЧАКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дзвінчак**.

ДЗВОНАР, -я, *ч.* 1. Служитель, який дзвонить у церковні дзвони. 2. *перен.*, *зневажл.* Той, хто без потреби багато говорить; базіка, плетун.

ДЗВОНАРИХА, -и, *ж.* Дружина дзвонаря.

ДЗВОНАРІВ, -рева, -реве. Належний дзвонареві.

ДЗВОНАРІВНА, -и, *ж.* Дочка дзвонаря.

ДЗВОНАРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дзвонаря.

ДЗВОНИ, -ів, *мн.* Оркестровий ударний музичний інструмент, який є набором дзвонів різного розміру, вільно підвішених на перекладині.

ДЗВОНИК[1], -а, *ч.* Те саме, що **дзвінок**. ** **Останній дзвоник** – символічний дзвоник на останній урок по закінченні середньої школи.

ДЗВОНИК[2] *див.* **дзвоники**.

ДЗВОНИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **дзвоник**, -а, *ч.*). Трав'яниста або напівкущова рослина з блакитними, синіми, ліловими, фіолетовими і т. ін. квітками, що формою нагадують маленькі дзвони.

ДЗВОНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дзвоник**.

ДЗВОНИКОВІ, -вих, *мн.* Родина двосім'ядольних рослин з квітами, схожими на дзвоники (*див.* **дзвоник**[1]).

ДЗВОНИКОПОДІБНИЙ, -а, -е. Який має вигляд дзвоника (*див.* **дзвоник**[1]).

ДЗВОНИКУВАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дзвоникоподібний**.

ДЗВОНИТИ, дзвоню, дзвониш, *недок.* 1. Викликати звуки, ударяючи в дзвін, калатаючи дзвінком або б'ючи по деяких предметах. // Видавати дзвін (дзвеніння). 2. Викликати до телефону дзвінком телефонного апарата; говорити по телефону. 3. *перен.*, *розм.* Без потреби багато говорити; базікати, поширювати чутки, плітки і т. ін.

ДЗВОНИТИСЯ, дзвониться, *недок.*, *розм.* Пас. до **дзвонити** 1.

ДЗВОНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **дзвоник**.

ДЗВОНІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзвонити** і звуки, утворювані цією дією.

ДЗВОНОПОДІБНИЙ, -а, -е. Схожий на дзвони. // Подібний до дзвонів.

ДЗВОНЯЧИ. Дієприсл. до **дзвонити**.

ДЗВЯК[1], -у, *ч.* Те саме, що **дзвякання**.

ДЗВЯК[2], *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає звук від удару (по металевих або скляних предметах). 2. Уживається як присудок за знач. **дзвякати** і **дзвякнути**.

ДЗВЯКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзвякати** і звуки, утворювані цією дією.

ДЗВЯКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати короткі дзвінкі звуки при ударі (по металевих або скляних предметах).

ДЗВЯКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **дзвякання**.

ДЗВЯКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **дзвякати**.

ДЗЕ, *невідм.*, *с.* Міра поверхні, що дорівнює 15 кв. м.

ДЗЕКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзекати** і звуки, утворювані цією дією.

ДЗЕКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Казати "дзе" замість "де". 2. *жарт.* Говорити білоруською мовою.

ДЗЕЛЕНЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзеленчати** і звуки, утворювані цією дією.

ДЗЕЛЕНЧАТИ, -чу, -чиш, *недок.* Видавати дзвінкі звуки (про дзвоник, скляні і т. ін. предмети); дзвонити, дзвеніти. // *перен.* Те саме, що **дзижчати**.

ДЗЕЛЕНЬ, *виг.* Уживається як присудок за знач. **дзеленькати** і **дзеленчати**.

ДЗЕЛЕНЬ-ДЗЕНЬ, *виг.* Те саме, що **дзелень** і **дзень**.

ДЗЕЛЕНЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзеленькати** і звуки, утворювані цією дією.

ДЗЕЛЕНЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **дзеленчати**.

ДЗЕЛЕНЬКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **дзеленькання**.

ДЗЕЛЕНЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **дзеленькати**.

ДЗЕЛЕНЬКОТАТИ *див.* **дзеленькотіти**.

ДЗЕЛЕНЬКОТІТИ, -очу, -отиш *і* **ДЗЕЛЕНЬКОТАТИ**, -очу, -очеш, *недок.* Під сил. до **дзеленькати**.

ДЗЕЛЬКВА, -и, *ж.* Рід дерев родини ільмових.

ДЗЕН, *незм.*, **ДЗЕН-БУДДИЗМ**, -у, *ч.* Різновид буддизму, який своєрідно тлумачить питання про співвідношення земного та божественного світу, стверджуючи, що вони знаходяться в нерозривній єдності між собою.

ДЗЕН-БУДДИЗМ *див.* **дзен**.

ДЗЕНДЗЕЛІЯ, -ї, *ж.*, *бот.* Золототисячник.

ДЗЕНЬ, *виг.* Уживається як присудок за знач. **дзенькати**.

ДЗЕНЬ-ДЗЕНЬ, *виг.* Те саме, що **дзень**.

ДЗЕНЬК[1], -у, *ім.* Звук за знач. **дзенькати**.

ДЗЕНЬК[2], *виг.* Те саме, що **дзень**.

ДЗЕНЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзенькати** і звуки, утворювані цією дією.

ДЗЕНЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати короткі дзвінкі звуки при ударах. // *чим.* Викликати такі звуки ударами по металу, склу і т. ін.

ДЗЕНЬКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **дзенькання**.

ДЗЕНЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **дзенькати**.

ДЗЕНЬКОТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзенькотати**.

ДЗЕНЬКОТАТИ *див.* **дзенькотіти**.

ДЗЕНЬКОТІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзенькотіти** і звуки, утворювані цією дією. *Дзенькотіння кранів.*

ДЗЕНЬКОТІТИ, -очу, -отиш *і* **ДЗЕНЬКОТАТИ**, -очу, -очеш, *недок.* Підсил. до **дзенькати**. // *перен.* Голосно, весело говорити або щебетати.

ДЗЕР, -у, *ч. і* **ДЗЕРА**, -и, *ж.*, *зах.* Молочна сироватка.

ДЗЕРЕН, -у, *ч.* Парнокопита тварина родини порожньорогих.

ДЗЕРІВНИЙ, -а, -е, *зах.* Стос. до дзеру (дзери).

ДЗЕРКАЛО, -а, *с.* 1. Відшліфована поверхня, що відображає предмети, які перед нею знаходяться, а також спеціально виготовлений предмет із такою поверхнею. // Назва медичних інструментів, що являють собою прямі або вигнуті пластини з відполірованими поверхнями або скляні дзеркала у відповідній оправі. // *чого*, *перен.* Спокійна, блискуча поверхня води. 2. *чого*, *перен.* Про те, що є відображенням яких-небудь явищ, процесів і т. ін. 3. *спец.* Поверхня чого-небудь.

ДЗЕРКАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **дзеркало**. // Зробл. з дзеркала, обладнаний дзеркалом. 2. *перен.* Який має рівну, блискучу поверхню. ** **Дзеркальна реприза**, *муз.* – особливий вид репризи в сонатній формі, яка повторює основні розділи експозиції у зворотному порядку: спочатку побічну, а потім головну партію. **Дзеркальний короп** – риба з великою блискучою лускою, що розводиться в озерах, ставках і річках.

ДЗЕРКАЛЬНИК, -а, *ч.* Майстер, який виготовляє дзеркала.

ДЗЕРКАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **дзеркальник**.

ДЗЕРКАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **дзеркальний** 2.

ДЗЕРКАЛЬНО. Присл. до **дзеркальний** 2.

ДЗЕРКАЛЬЯ, -і, *ж.*, *заст.* Дзеркало.

ДЗЕРКАЛЬЦЕ, -я, *с.* 1. Зменш. до **дзеркало** 1. 2. *перен.* Блискуча пігментна долька, смужечка і т. ін. на пір'ї птахів або на тілі комах.

ДЗИБАН, -а, *ч.* Японський шовковий халат.

ДЗИБНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Ударити.

ДЗИГА, -и, *ж.* 1. Дитяча іграшка у вигляді круга або кулі на осі, яка за швидкого обертання утримується у вертикальному положенні. 2. *перен.* Швидка в руках, вертлява людина.

ДЗИҐАР, -я, *ч.*, *заст.* Годинникар.

ДЗИҐАРИКИ, -ів, *мн.*, *заст.* Зменш. до **дзиґарі**.

ДЗИҐАРІ, -ів, *мн.*, *заст.* Годинник.

ДЗИҐАРМАЙСТЕР, -тра, *ч.*, *зах.* Годинниковий майстер.

ДЗИҐАРНИЙ, -а, -е, *діал.* Годинниковий.

ДЗИҐАРОК, -рка, *ч.*, *зах.* Годинник.

ДЗИҐЛИК, -а, *ч.*, *розм.* Стільчик.

ДЗИҐЛИКОВИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до дзиґлика.

ДЗИҐЛЬОВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Жвавий , моторний.

ДЗИҐЛЯТКО, -а, *с.* Зменш. до **дзиґлик**.

ДЗИ́ҐНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **дзи́знути**.
ДЗИҐОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *неперех.*, *діал.* Тремтіти від холоду, видаючи одноманітні звуки.
ДЗИҐОТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.* Те саме, що **дзижча́ти**.
ДЗИҐУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Крутитися, вертітися.
ДЗИЖЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзижча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЗИЖЧА́ТИ, -чи́ть, *недок.* Видавати одноманітні дрижачі звуки під час польоту (про комах). // Швидкими рухами, польотом і т. ін. створювати такі звуки.
ДЗИЗ, -а, *ч.*, *ент.* Овід.
ДЗИЗКА́ТИ, -ає, *недок.*, *розм.* Швидко проноситись, пролітати з дзижчанням.
ДЗИЗКУ́ЧИЙ, -а, -е. Який дзижчить.
ДЗИ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Однокр. до **дзизка́ти**. 2. *перех.*, *перен.* Сильно ударити.
ДЗИ́НДЗИК, -а, *ч.*, *діал.* Який-небудь предмет, що висить і гойдається.
ДЗИНДЗИ́КАТИ, -чу, -чеш, *недок.* Те саме, що **дзижча́ти**.
ДЗИНДЗОО́КИЙ, -а, -е, *діал.* Короткозорий.
ДЗИНЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзинча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЗИНЧА́ТИ, -чи́ть, *недок.*, *розм.* Те саме, що **дзижча́ти**.
ДЗІ́ҐЕРАЙ, -ю, *ч.*, *зах.* Нежить.
ДЗІНЬ, ДЗІНЬ-ДЗІНЬ, *виг.* Те саме, що **дзень**.
ДЗМІ́ЇВ, дзмієва, дзмієве, *діал.* Належний дзмію. // Власт. дзмієві.
ДЗМІЙ, -я, *ч.*, *діал.* Змій.
ДЗО́РІ, *невідм.*, *мн.* Японське м'яке взуття.
ДЗО́РКАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **дзо́ркати** і звуки, утворювані цією дією.
ДЗО́РКАТИ, -ає, *недок.*, *зах.* Брязкати.
ДЗО́РКНУТИ, -не, *док.*, *зах.* Однокр. до **дзо́ркати**.
ДЗОТ, -у, *ч.* Дерево-земляна оборонна точка.
ДЗО́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дзот**.
ДЗУДЗУРИ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **дженджеру́ха**.
ДЗУЛ-ХУРА́Л, -у, *ч.* Буддійський святильний обряд, що його здійснюють пізньої осені. Віруючі перед зображенням богів каються в усіх випадках поганого поводження зі свійськими тваринами.
ДЗУМ, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **дзумі́ти**.
ДЗУМІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **дзумі́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЗУМІ́ТИ, -ми́ть, *недок.*, *розм.* Те саме, що **дзижча́ти**.
ДЗУС *див.* **дзусь**.
ДЗУ́СКИ *див.* **дзусь**.
ДЗУСЬ, ДЗУ́СЬКИ, *рідко* **ДЗУС, ДЗУ́СКИ**, *виг.*, *фам.* Крик, яким відганяють котів. // *перен.* Годі, зась.
ДЗЬОБ, *рідко* **ДЗЮБ**, -а, *ч.* Подовжена загострена і покрита рогівкою ротова частина у птахів і деяких тварин. // *перен.* Такої форми деталь, пристрій у знаряддях праці і т. ін.
ДЗЬО́БАВКА, -и, *ж.*, *кул.*, *зах.* Пшенична каша з медом чи цукром.
ДЗЬО́БАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзьо́бати**.
ДЗЬОБА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дзьоба́тий**.
ДЗЬО́БАТИ, дзьо́бає *і рідко* **ДЗЮ́БАТИ**, дзю́бає, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Їсти дзьобом; клювати. 2. Щипати або кусати дзьобом.
ДЗЬОБА́ТИЙ, *рідко* **ДЗЮБА́ТИЙ** -а, -е. 1. Який має великий дзьоб. 2. *розм.* Схожий на дзьоб; такий, як дзьоб.
ДЗЬО́БЕНКА, ДЗЬО́БЛИНКА, -и, **ДЗЬО́БНЯ**, -і, *ж.*, *зах.* Гуцульська вовняна торба, яку носять через плече.
ДЗЬО́БИК, -а, *ч.* Зменш. до **дзьоб**.
ДЗЬО́БЛИНКА *див.* **дзьо́бенка**.
ДЗЬО́БНУТИ, дзьо́бне *і рідко* **ДЗЮБНУ́ТИ**, дзюбне́, *док.* Однокр. до **дзьо́бати** і **дзю́бати**.
ДЗЬО́БНЯ *див.* **дзьо́бенка**.
ДЗЬОБОГОЛО́ВІ, -их, *ім.* Ряд найдавніших примітивних плазунів.
ДЗЬОБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на дзьоб.
ДЗЬОБОПОДІ́БНО. Присл. до **дзьобоподі́бний**.
ДЗЬО́БРО, -а, *с.*, *арх.* Ребро.
ДЗЬО́ПА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Дівчина. 2. Стара хустка.
ДЗЮБ *див.* **дзьоб**.
ДЗЮ́БА, -и, *ж.* Дівчина з обличчям, поритим віспою.
ДЗЮБА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Кирка.
ДЗЮ́БАТИ, дзю́баю, дзю́баєш, *недок.* 1. Те саме, що **дзьо́бати**. 2. *зах.* Довбати дзюбаком.
ДЗЮБА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Рябий від віспи.
ДЗЮ́БИК, -а, *ч.* Зменш. до **дзюб**.
ДЗЮ́БКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Клюв. 2. Зменш. до **дзю́ба**.
ДЗЮБНУ́ТИ, дзюбну́, дзюбне́ш, *док.* 1. *зах.* Однокр. до **дзю́бати** 2. 2. *див.* **дзьо́бнути**.
ДЗЮБУ́Н, -а́, , *ч.*, *рідко.* Той, хто клює.
ДЗЮДО́ і **ДЗЮ-ДО́**, *невідм.*, *с.* Японська система самозахисту без використання зброї. // Вид спортивної боротьби, який допускає застосування больових прийомів.
ДЗЮДОЇ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається боротьбою дзюдо.
ДЗЮ́НДЗЯ, -і, *ж.*, *розм.* Жіночий статевий орган, вульва.
ДЗЮР, -а, *ч.*, *діал.* Джерело.
ДЗЮ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Дірка.
ДЗЮРИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *розм.* Текти, витікати тонким струменем, струмком.
ДЗЮ́РКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **дзюркота́ння**.
ДЗЮ́РКНУТИ, -не, *док.*, *безос.* Пролитися тонким струменем.
ДЗЮРКО́М, *присл.*, *розм.* Тонкою цівкою; струмком.
ДЗЮРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзюркота́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЗЮРКОТА́ТИ, -о́че *і* **ДЗЮРКОТІ́ТИ**, -ти́ть, *недок.* Підсил. до **дзюрча́ти**.
ДЗЮРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзюркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЗЮРКОТІ́ТИ *див.* **дзюркота́ти**.
ДЗЮРКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який постійно дзюркотить. // *перен.* Який нагадує собою звуки дзюркотання струмка, фонтана; щебетливий.
ДЗЮРКОТЛИ́ВО. Присл. до **дзюркотли́вий**.
ДЗЮРО́К, -рка́, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Цівка.
ДЗЮРЧА́ЛКОВІ, -их, *ім.* Родина двокрилих комах.
ДЗЮРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзюрча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЗЮРЧА́ТИ, -чи́ть, *недок.* 1. Витіканням утворювати монотонне булькання, шум. 2. Текти, витікати струмком, потоком. // *перен.* Щебетливо гомоніти, співати.
ДЗЯБКАНИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Пістрявий.
ДЗЯ́БРА, -бер, *мн.*, *зах.* Зябра.
ДЗЯ́ВКАЛО, -а, *с.*, *розм.* Щеня, яке постійно гавкає.
ДЗЯ́ВКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзя́вкати** і звуки, утворювані цією дією.
ДЗЯ́ВКАТИ, -ає, *недок.* Пискливо гавкати (про маленьких собак).
ДЗЯ́ВКНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **дзя́вкати**.
ДЗЯВКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дзявкоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДЗЯВКОТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.* Підсил. до **дзя́вкати**.
ДЗЯВКУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дзя́вкало**.
ДЗЯ́КАТИ, -аю, -аєш. Те саме, що **дзя́вкати**.
ДЗЯКУ́Н, -а́, *ч.* Те саме, що **дзявку́н**.
ДЗЯ́МА, -и, *ж.*, *зах.* Яловичий відвар.
ДИ́БА[1], -и, *ж.*, *іст.* 1. Середньовічне знаряддя катувань. 2. *перев. мн.* Колода, яку накладали на ноги або руки арештанта.
ДИ́БА[2] *див.* **ди́би**.
ДИ́БА[3], *присл.* Те саме, що **ди́бом**.
ДИБАЗО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що має судинорозширювальні властивості, знижує кров'яний тиск та підвищує загальну опірність організму.
ДИ́БАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ди́бати**.
ДИ́БАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Повільно і важко або невміло переставляти ноги. // Ходити на дибах, милицях і т. ін.
ДИБЕНЗОПИРИДИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **акриди́н**.
ДИ́БИ, диб, *мн.* (*одн.* **ди́ба**, -и, *ж.*). Дві довгі жердини з набитими на них приступками, що на них стають і ходять, переставляючи жердини. ** **На ди́би става́ти (зво́дитися** *і т. ін.*): а) ставати (зводитися і т. ін.) на задні ноги; б) вертикально, сторч ставати (зводитися і т. ін.); в) чинити опір, збуджено протидіяти, заперечувати проти чого-небудь.
ДИ́БИТИСЯ, -иться, *недок.* Ставати дибом; підноситися вгору.
ДИБІ́ЦІ, -і́ць, *мн.* Зменш. до **ди́би**.
ДИ́БКА, -и, *ж.* Зменш. до **ди́ба**[1] 2.
ДИБКА́, *присл.* Сторч, стійма.
ДИ́БКИ, -бок, *мн.* Зменш. до **ди́би**.
ДИ́БНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ди́бати**.
ДИ́БОМ, *присл.* Сторч, стійма. ** **Ди́бом става́ти (ста́ти)** – підніматися вгору; настовбурчуватися. **Воло́сся ди́бом вста́ло** – про відчуття великого жаху, страху, що охоплює кого-небудь.
ДИБРО́М, -у, *ч.*, *хім.* Одноелементна сполука, молекула якої складається із двох атомів Брому.
ДИБУЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **дибуля́ти**.
ДИБУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* Важко йти; дибати, шкандибати.
ДИБУТИЛФТАЛА́Т, -у, *ч.* Складний ефір ортофталевої кислоти та нормального бутилового спирту.
ДИВ[1], -а, *ч.*, *міф.* У словенській міфології – зловісна сила у вигляді птаха.
ДИВ[2], -у, *ч.*, *рідко.* Диво. // *у знач. присудк. сл.*
ДИВА́К, -а́, *ч.* Той, хто своєю поведінкою і вчинками викликає здивування.
ДИВАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який своєю поведінкою, вчинками викликає здивування; трохи дивний.
ДИВАКЦИ́НА, -и, *ж.* Комбінація двох вакцин з метою імунізації проти двох інфекцій.
ДИВА́Н[1], -а, *ч.* 1. Список розподілу державних доходів і податково-фінансове відомство в деяких мусульманських країнах за феодалізму. 2. Рада з вищих сановників у колишній султанській Туреччині, а також при кримському ханові. 3. В деяких сучасних мусульманських країнах – урядова установа в судових та адміністративних справах.
ДИВА́Н[2], -а, *ч.* Збірка віршів у літературах Близького та Середнього Сходу.
ДИВА́Н[3], -а, ч. Рід великих м'яких меблів.
ДИВА́Н-ЛІ́ЖКО, дива́на-лі́жка, *ч.* Диван з відкидною спинкою, що використовується як ліжко.
ДИВА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **дива́н**.
ДИВА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **дива́н**.
ДИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *діал.* Подив, дивна річ.
ДИВА́ЦТВО, -а, *с.* Властивість за знач. **дива́цький**. // Дивацькі дії, вчинки.
ДИВА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Власт. диваковi; дивний, чудний.
ДИВА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* Бути диваком, здійснювати дивацькі дії, вчинки.
ДИВА́ЧКА, -и. Жін. до **дива́к**.
ДИВДЕ́РЕВО, -а, *с.* Те саме, що **дурма́н** 1.
ДИВЕ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Дуже дивний.
ДИ́ВЕНЬ, -вня, *ч.*, *етн.*, *діал.* Весільний хлібець у вигляді товстого кільця; наречена мусить подивитися крізь нього на гостей.
ДИВЕРГЕ́НТНИЙ, -а, -е. Такий, що розходиться.
ДИВЕРГЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Характеристика руху від центральної точки або розміщення в іншому напрямі. 2. *біол.* Розходження ознак і властивостей у рослинних і тваринних організмів, зумовлене пристосуванням їх до різних умов існування. ** **Диверге́нція оче́й** – розходження осей обох очей. 3. *лінгв.* Історичне розщеплення звуків мови, обумовлене їхнім фонетичним положенням. 4. *мат.* Розбіжність. 5. *фізіол.* Розходження очей, поворот очних яблук назовні при віддаленні точки фіксації погляду від спостерігача. 6. В нейропсихології – відгалуження і поширення кількох відростків від одного нейрона або волокон нервового шляху. 7. Одна з функцій математичного апарату теоретичної фізики (div.).
ДИВЕРСА́НТ, -а, *ч.* Той, хто робить диверсію або підготовлений для здійснення диверсій.
ДИВЕРСА́НТКА, -и. Жін. до **диверса́нт**.
ДИВЕРСА́НТСЬКИЙ, -а, -а. Стос. до диверсанта.
ДИВЕРСИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Надання чому-небудь різнобічного, комбінованого, багатогалузевого характеру. // Поширення господарчої діяльності на нові сфери (розширення номенклатури продукції, видів наданих послуг тощо). *Диверсифікація виробництва.* 2. Стратегія зменшення ризику фірми за допомогою розподілу інвестицій та інших ресурсів між декількома напрямками діяльності – виробництвом різнорідних товарів та наданням різних послуг. // Проникнення фірм у галузі, які не мають прямого виробничого зв'язку або функціональної залежності від основної галузі їхньої діяльності. ** **Багатогалузе́ва диверсифіка́ція** – намагання фірми, підприємства розширити асортимент товарів. **Горизонта́льна диверсифіка́ція** – розширення асортименту новими товарами-аналогами. **Диверсифіка́ція валю́тних резе́рвів** – політика держав, великих підприємств, спрямована на регулювання структури валютних резервів через включення до їх складу різних валют. **Диверсифіка́ція вкла́день** – розподіл капіталу інвестора між різними цінними паперами. **Диверсифіка́ція е́кспорту** – збільшення кількості видів та найменувань продукції та послуг, призначених для експорту. **Концентри́чна диверсифіка́ція** – розширення асортименту через випуск нових товарів у додаток до вже існуючих.
ДИВЕРСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до диверсії.
ДИВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* 1. Акт зруйнування або пошкодження об'єктів військового, державного значення агентами ворожих країн або народними месниками у тилу окупантів. 2. Воєнна операція, здійснювана для відвернення уваги противника від місця, де готується головний удар. // *перен.*
ДИВЕРТИ́КУЛ, -у, *ч.* Природжене або набуте мішкоподібне випинання стінки порожнистого або трубчастого органа в людини (стравоходу, кишечника, сечового міхура). ** **Тракці́йний диверти́кул** – дивертикул, який виник внаслідок розтягнення стінок порожнистого органа ззовні, зазвичай за рахунок спайок.
ДИВЕРТИКУЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Видалення дивертикула хірургічним способом.
ДИВЕРТИКУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення дивертикула.
ДИВЕРТИКУЛЬО́З, -у, *ч.* Наявність множинних дивертикулів.
ДИВЕРТИСМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Різновидність оркестрової сюїти – цикл з кількох п'єс перев. танцювального, веселого характеру. 2. Розважальна сценічна вистава, до якої входять танцювальні номери, пісні. 3. Вставні номери або сцени у вигляді окремих танців (частіше характерних), які не пов'язані з сюжетом твору. 4. Проміжні епізоди фуги, в яких переривається поліфонічна розробка і вводиться новий матеріал інтермедійного плану.
ДИВЕРТИСМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до дивертисменту.
ДИВИ́ДЛО, -а, *с.*, *нар.-поет.* Вигляд.
ДИВИ́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *діал.* Диво, дивовижа.
ДИВИНА́[1], -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ди́во**.
ДИВИНА́[2], -и́, *ж.* Дворічна висока трав'яниста рослина з ясно-жовтими квітками, відвар яких використовується в медицині.
ДИВИНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дивина́**[2].
ДИ́ВИТИ, -влю, -виш, -влю, -виш, *недок.*, *перех.*, *арх.* Дивувати.
ДИВИ́ТИСЯ, дивлюся, дивишся; *мн.* ди́вляться; *недок.* 1. *куди, на кого – що, в що.* Спрямовувати погляд, прагнучи побачити кого-, що-небудь. // *без додатка.* Бути з розплющеними очима; мати змогу бачити. // Про очі. // Підглядати, заглядати туди, де є щось цікаве, приховане і т. ін. // *розм.* Намагатися знайти очима кого-, що-небудь. // *у що.* Спостерігати за чим-небудь за допомогою оптичного приладу. // *наказ. сп.* дивись! (*перев. скорочено:* див.). Уживається як знак посилання в тексті. ** **Ди́влячись як; ди́влячись де; ди́влячись коли́; ди́влячись яки́й** *і т. ін.* – залежно від того, як (де, коли, який і т. ін.). 2. *перен.* Звертати думками до кого-, чого-небудь, кудись. // *на кого – що і без додатка.* Робити що-небудь предметом своєї уваги; спостерігати. // Звертати увагу, зважати на кого-, що-небудь. // Брати приклад з кого-небудь. // Виявляти зацікавлення, інтерес до кого-, чого-небудь. 3. *на що, перен.* Мати певну думку стосовно до чого-небудь, ставитись певним чином. // Вважати ким-, чим-небудь; приймати за когось, щось. 4. *за ким – чим або з спол.* щоб. Наглядати за ким-, чим-небудь, піклуватися про кого-, що-небудь. 5. *розм.* Виявляти нерішучість, розгубленість чи байдужість, безсторонність до кого-, чого-небудь. 6. Оглядати, розглядати кого-, що-небудь з метою ознайомлення. // Розглядати себе; видивлятися. // Проглядаючи, знайомитися із змістом чого-небудь. // Бути глядачем у театрі,

брати участь у перегляді вистави і т. ін. // *рідко.* Оглядати з метою встановлення чого-небудь. 7. *на що, у що, перен.* Бути повернутим, виходити куди-небудь. // Бути скерованим, спрямованим куди-небудь. 8. *перен., рідко.* Мати який-небудь вигляд, виглядати як-небудь. 9. *наказ. сп.* диві́сь!, диві́ться!; *у знач. виг.*: а) виражає зауваження, застереження, погрозу; б) виражає здивування, подив, докір, обурення. 10. *наказ. сп.* диві́сь!, *розм., у знач. вставн. сл.* Можливо. 11. 1 *ос. теп. ч.* дивлюсь, ди́вимось, *у знач. вставн. сл.* помічаю, помічаємо; бачу, бачите.

ДИВІДЕ́НД, -у, *ч.* 1. Частина прибутку акціонерних товариств, яка щорічно розподіляється між акціонерами за акціями. ** **Акумульо́ваний дивіде́нд** – дивіденд, що не був за якихось причин вчасно виплачений акціонерові та має бути виплачений наступного року. **Дивіде́нди до опла́ти** – поточні зобов'язання, які вказують на суму оголошених, але не виплачених дивідендів. **Дивіде́нди у фо́рмі а́кцій** – дивіденди, що їх виплачують у формі додаткових акцій. **Опці́йний дивіде́нд** – дивіденд, що передбачає право вибору форми його одержання – гроші чи нові акції. **Попере́дній дивіде́нд** – частина коштів, виплачена раніше, ніж був складений та прийнятий підсумковий річний баланс. 2. Доходи, отримувані суб'єктом оподаткування за корпоративними правами.

ДИВІДЕ́НДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дивіде́нд**. ** **Дивіде́ндне забезпе́чення** – сума річного доходу (прибутку) компанії, необхідна для виплати фіксованих дивідендів по привілейованих акціях. **Дивіде́ндний купо́н** – купон (відрізний талон) цінного паперу, за пред'явлення якого виплачуються дивіденди за підсумками року, вказаного на купоні. **Дивіде́ндний пере́пис** – перепис усіх власників акцій, які отримують дивіденди.

ДИВІ́ЗІ, *невідм., муз.* В партіях отнотипних музичних інструментів або хору – знак (div.), що вимагає поділу виконавців на дві або більше самостійні партії.

ДИВІЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диві́зія**. ** **Дивізі́йна структу́ра управлі́ння** – структура управління, в якій чітко розподілені управління окремими продуктами та окремими функціями.

ДИВІЗІ́ЙНИК, -а, *ч.* Вояк, що перебуває на військовій службі і воює у складі якоїсь дивізії збройних сил.

ДИВІЗІО́Н, -у, *ч.* Тактичний і організаційно-адміністративний підрозділ у сухопутних військах. // Підрозділ з кількох однотипних кораблів у військово-морському флоті.

ДИВІЗІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* У живопису – писання чітко помітними окремими мазками, розрахованими на оптичне змішення барв у оці глядача.

ДИВІЗІОНІ́СТ, -а, *ч.* Художник, який пише у стилі дивізіонізму.

ДИВІЗІОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дивізіонізму.

ДИВІЗІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дивізіоніста.

ДИВІЗІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **дивізіо́н**.

ДИВІ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Тактичне з'єднання в сухопутних військах і військово-повітряних силах. // Вище тактичне з'єднання у військово-морському флоті.

ДИВІ́ЗОР, -а, *ч.* Дільник. // Дільник напруги змінного струму. ** **Фіксо́ваний диві́зор**, *фін.* – ключове слово, що його використовують для полегшення нарахування процентів по вкладах.

ДИВІЗО́РІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **візо́рій**.

ДИВІ́ЗОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диві́зор**.

ДИВІНІ́Л, -у, *ч.* Те саме, що **бутадіє́н**.

ДИ́ВКА, -и, *ж., діал.* Дивна річ, дивовижа. ** **Нема́ ди́вки** – не дивина, недивно.

ДИ́ВЛЯЧИСЬ. Дієприсл. до **диви́тися**.

ДИВНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ди́вний**.

ДИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який викликає подив. // Незвичайний якими-небудь якостями; чудний, незрозумілий. // Який не має подібних собі; рідкісний, кумедний. 2. Дуже гарний; чудовий, чарівний.

ДИВНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Диво.

ДИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* У фізиці – квантове число, яке характеризує властивості сильно взаємодіючих елементарних частинок (адронів).

ДИ́ВНО. Присл. до **ди́вний**. // *у знач. присудк. сл.*

ДИВНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи дивний.

ДИВНУВА́ТО. Присл. до **дивнува́тий**.

ДИ́ВО, -а, *с.* Те, що викликає подив, здивування; чудо. // Стан, викликаний здивуванням. // *у знач. присудк. сл.* Дивно, чудно. ** **З до́брого ди́ва** – невідомо чому, без причини, ні з того ні з сього. **На ди́во** – надзвичайно.

ДИВОВИ́ЖА, -і, *ж., розм.* 1. Незвичайне видовище; диво. 2. Те саме, що **здивува́ння**. ** **Не в дивови́жу** – не дивно.

ДИВОВИ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який викликає здивування; дивний (у 1 знач.). 2. Який не має рівних, подібних собі; надзвичайний. // Дуже гарний; чудовий, чарівний.

ДИВОВИ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дивови́жний**.

ДИВОВИ́ЖНО. Присл. до **дивови́жний**. // *у знач. присудк. сл.*

ДИВОВИ́ЗІЯ, -ї, *ж., діал.* Дивина, дивовижа.

ДИВОВИ́НА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **дивови́жа**.

ДИВО́ВИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **ди́во**.

ДИВО́ВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **ди́во**.

ДИВОГЛЯ́Д, -у, *ч., діал.* Диво.

ДИВОГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **дивогля́д**.

ДИВОГЛЯ́ДНО, *діал.* Присл. до **дивогля́дний**.

ДИВОГЛЯ́ДЬ, -і, *ж., зах.* Диво, дивовижа.

ДИВОСИ́Л, -у, *ч., бот.* Оман великий, старівник.

ДИВО́ТА, -и, *ж., діал.* 1. Те саме, що **по́див** 1. 2. Дивна річ.

ДИВУВА́ННЯ, -я, *с.* Стан людини, викликаний тим, що вражає, дивує своєю незвичайністю, незрозумілістю або несподіваністю.

ДИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Викликати подив, здивування в кого-небудь, вражати незвичайністю чогось. 2. *неперех.* Те саме, що **дивува́тися**.

ДИВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., чому, з чого і без додатка.* Бути в стані здивування; виявляти подив, здивування.

ДИВУ́ЛЬСІЯ, -ї, *ж.* Розширення звуженого просвіту природного каналу або порожнини.

ДИГ, -а, *ч.* Потужний освітлювальний прилад із лінзою, джерелом світла в якому служить вугільна дуга.

ДИГАЛЕ́Н-НЕ́О, *невідм., ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при недостатній діяльності серця; неодигален.

ДИГА́МІЯ, -ї, *ж.* Двоєженство, двомужність.

ДИГЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал гідротермальних мідних родовищ; октаедричні кристали, свинцево-сірі з блакитним полиском, сині до чорного.

ДИ́ГЕРИ, -ів, *мн.* 1. Представники крайнього лівого крила під час англійської революції 17 ст., які відображали інтереси сільської та міської бідноти. 2. Дослідники підземних міських магістралей, колекторів, підземних ходів тощо. 3. *розм.* Археологи-аматори.

ДИГЕ́СТИ, -ів, *мн.* Див. **панде́кти** 1.

ДИГЕСТИ́ВНИЙ, -а, -е. Травний, перетравлювальний.

ДИГЕ́СТІЯ, -ї, *ж.* Вміст цукру в будь-чому, виражений у відсотках; цукристість.

ДИГИСЕ́Т, -а, *ч.* Фотонабірна машина, у якій зображення знаків або малюнків закодовано у цифровій формі.

ДИГІБРИ́ДИ, -ів, *мн.* Гібриди, гетерозиготні за двома парами алелей.

ДИГІБРИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дигібри́д**.

ДИГІДРА́Т, -у, *ч.* Кристалогідрат, одна формульна одиниця або молекула якого містить 2 молекули води.

ДИГІДРИ́Д, -у, *ч., хім.* Бінарна сполука, у молекулі чи формульній одиниці якої на один атом хімічного елемента припадає два атоми Гідрогену.

ДИГІДРИ́Т, -у, *ч.* Друга назва псевдомалахіту.

ДИГІДРОГЕ́Н, -у, *ч., хім.* Одноелементна сполука, молекула якої містить 2 атоми Гідрогену.

ДИГІДРОГЕНООРТОФОСФА́ТИ, -ів, *мн.* Солі, що їх використовують як добрива (суперфосфат), для синтезу поліметафосфатів, воронування сталі тощо.

ДИГІДРОГЕНОПІРОФОСФА́Т, -у, *ч.* Двозаміщена сіль чотириосновної пірофосфатної (дифосфатної) кислоти.

ДИГІПОФОСФА́Т, -у, *ч.* Сіль із чотиризарядним дигіпофосфат-іоном – відновником.

ДИГІТА́ЙЗЕР, -а, *ч., спец.* Периферійний пристрій, призначений для ручного вводу графічної інформації.

ДИГІТА́ЛІС, -у, *ч., бот.* 1. Те саме, що **наперстя́нка**. 2. Лікувальний препарат для хворих на серце, настій з листя цієї рослини.

ДИГІТОКЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розділення паренхіми органа (печінки) пальцями хірурга.

ДИГІТОКСИ́Н, -у, *ч.* Глікозид, виділений із листків пурпурової наперстянки; кардіотонічний засіб.

ДИГІТОНІ́Н, -у, *ч.* Поверхневоактивна органічна речовина; застосовують при виділенні ферментів.

ДИГЛІ́Ф, -а, *ч.* Частина дорійського фризу у формі чотирикутного виступу з двома рівчачками.

ДИГЛОСІ́Я, -ї, *ж.* Варіант або різновид двомовності, володіння двома територіальними діалектами однієї мови або двома її історичними варіантами.

ДИГОКСИ́Н, -а, *ч.* Глікозид, виділений із листків шерстистої наперстянки; кардіотонічний засіб.

ДИГРА́МА, -и, *ж.* Сукупність двох знаків, що їх вживають для передачі на письмі одного звука.

ДИГРА́Ф, -а, *ч.* Будь-які дві букви у слові, що промовляються як одна фонетична одиниця.

ДИГРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дигре́сія**.

ДИГРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Відхилення, відступ.

ДИДАКТИ́ЗМ, -у, *ч., книжн.* Властивість за знач. **дидакти́чний** 2.

ДИДА́КТИК, -а, *ч.* Фахівець із дидактики.

ДИДА́КТИКА, -и, *ж.* 1. Частина педагогіки, теорія освіти й навчання, що обґрунтовує і розкриває зміст освіти, методи й організаційні форми навчання. 2. *книжн.* Те саме, що **дидакти́зм**.

ДИДАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **дида́ктика** 1. 2. *книжн.* Повчальний, наставницький. // Який має характер повчання. *Дидактичні матеріали.*

ДИДАКТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* Те саме, що **дидакти́зм**.

ДИДА́СКАЛ, -а, *ч.* 1. Вчитель у стародавній Греції та Візантії, а також у деяких братських школах та греко-латинських школах Росії 17 ст. 2. Керівник давньоруського хору, знавець церковного співу.

ДИДАСКАЛІ́Я, -ї, *ж.* 1. У Стародавній Греції – репетиція театральної п'єси; реєстри поставлених драм із зазначенням автора, часу й успіху вистави. 2. Різновид церковного навчального казання.

ДИДОДЕКАЕ́ДР, -а, *ч.* Проста форма кубічної системи в кристалографії, зокрема форма кристалів піриту.

ДИДРА́ХМА, -и, *ж.* Грецька монета вартістю в 2 драхми.

ДИЗАДАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розлади пристосування живого організму до дії чинників навколишнього і внутрішнього середовища.

ДИЗА́ЖІО, *невідм., с., фін.* Відхилення в бік зменшення ринкового курсу валюти чи цінних паперів від їхньої номінальної вартості.

ДИЗА́ЙН, -у, *ч.* 1. Художнє конструювання та оформлення речей (перев. знарядь праці, промислової продукції та інтер'єру). *Мистецтво дизайну.* // Художньо-конструкторська діяльність, спрямована на створення нових видів і типів виробів, які відповідали б вимогам суспільства (корисності, зручності в експлуатації, краси і т. ін.). 2. Відповідна галузь мистецтва і наукового знання; технічна естетика.

ДИЗА́ЙНЕР, -а, *ч.* Фахівець із дизайну (у 1 знач.).

ДИЗА́ЙНЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дизайну, дизайнера, пов'язаний з ними.

ДИЗАКУЗІ́Я, -ї, *ж.* 1. Надмірний дискомфорт, спричинений голосними шумами. 2. Проблеми зі слухом, розлад слуху.

ДИЗАНАЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу складних окислів.

ДИЗАРТРІ́Я, -ї, *ж.* Нерозбірлива мова.

ДИЗАРТРО́З, -у, *ч.* Неправильно сформований суглоб; несправжній суглоб.

ДИЗАСЕ́МБЛЕР, -а, *ч., спец.* Див. **зворо́тний асе́мблер**.

ДИЗАСЕМБЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., спец.* Перекладати об'єктний модуль в еквівалентну програму мовою Асемблер

ДИЗАСОЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж., психол.* Розпад асоціації на її складові елементи; процес, протилежний асоціації.

ДИЗДРО́МЕТР, -а, *ч., спец.* Прилад для визначення об'ємного розподілу часток.

ДИЗЕЛЕБУДІ́ВНИЙ, -я, *с.* Пов'язаний із будівництвом дизелів.

ДИЗЕЛЕБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто займається будівництвом дизелів.

ДИЗЕЛЕБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості, яка займається будівництвом дизелів.

ДИЗЕЛІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із дизельної справи.

ДИ́ЗЕЛЬ, -я, *ч.* Двигун внутрішнього згоряння важкого палива ("солярки", мазуту та ін.), яке займається від стискування. ** **Ди́зель-генера́тор** – електричний генератор, що його приводить у рух дизель.

ДИ́ЗЕЛЬ-ЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який виробляє електричну енергію за допомогою дизельного двигуна. *Дизель-електрична станція.* 2. Обладнаний електричним двигуном, що одержує енергію від зблокованого з ним дизеля. *Дизель-електричний трактор.*

ДИ́ЗЕЛЬ-ЕЛЕКТРОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Станція, що виробляє електроенергію за допомогою агрегатів, що складаються із дизельного двигуна і електромагнітного генератора.

ДИ́ЗЕЛЬ-ЕЛЕКТРОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Морське або річкове судно, де електричним генераторам, що живлять гребні електродвигуни, надають руху дизелі.

ДИ́ЗЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ди́зель**. // Який приводиться в дію за допомогою дизеля. *Дизельне пальне.*

ДИ́ЗЕЛЬ-ПО́ЇЗД, -а, *ч.* Поїзд з моторних (обладнаних дизелями) і причіпних вагонів.

ДИЗЕМБРІОГЕНЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Різні порушення ембріонального розвитку.

ДИЗЕНЗИМО́З, -у, *ч.* Генералізована недостатність ферментів.

ДИЗЕНТЕ́РИК, -а, *ч., розм.* Хворий на дизентерію.

ДИЗЕНТЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дизентері́я**.

ДИЗЕНТЕРІ́Я, -ї, *ж.* Гостра інфекційна хвороба людини, за якої уражаються перев. товсті кишки.

ДИЗЕРГА́ЗІЇ, -ій, *мн.* Порушення поведінки, зумовлені органічними ураженнями головного мозку.

ДИЗЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Розлад реактивності організму.

ДИЗЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Розлад чутливості.

ДИЗИГО́ТНИЙ, -а, -е. Який стосується двох зигот. ** **Дизиго́тні близню́ки** – близнюки, що з'явилися в результаті (майже) одночасного запліднення двох яйцеклітин клітинами сперми.

ДИЗОНТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* 1. Порушення розвитку організму у внутрішньоутробному періоді. 2. Порушення індивідуального розвитку організму.

ДИЗОНТОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується порушень онтогенезу.

ДИЗОРЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Будь-яке порушення нормального апетиту.

ДИЗО́СМІЯ, -ї, *ж.* Порушення почуття нюху.

ДИЗОСТО́З, -у, *ч.* Порушення розвитку кісток, що лежить в основі вроджених спадкових родинних захворювань кісткової системи.

ДИЗПАЛЬНЕ́, -о́го, *с.* Дизельне пальне.

ДИЗРАФІ́Я, -ї, *ж.* Вади розвитку, які характеризуються незарощенням будь-яких анатомічних структур по середній лінії.

ДИЗУРІ́Я, -ї, *ж.* Розлад сечовиділення, зумовлений утрудненням виведення сечі з сечового міхура.

ДИЗ'ЮНКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до диз'юнкції.

ДИЗ'ЮНКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **диз'юнкти́вний**.

ДИЗ'Ю́НКЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У мовознавстві – відмінність, протиставлення, різниця. 2. Логічна операція, що полягає у з'єднанні двох чи більше висловлювань за допомогою логічного спол. "або" в нове, складне судження.

ДИЙО́Д, -у, *ч., хім.* Одноелементна сполука, молекула якої містить 2 атоми йоду.

ДИЙОДИ́Д, -у, *ч.* Сполука, молекула або формульна одиниця якої містить 2 атоми йоду або йодид-іони.

ДИЙОДОЙОДИ́Д, -у, *ч.* Сіль із комплексним дийодойодид-іоном.

ДИ́ЙЯ, -ї, *ж.* У мусульманському праві – грошова компенсація родичам убитого.

ДИК, -а, *ч., зах.* Дикий кабан; вепр.

ДИКАЇ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його засто-

совують місцево в хірургічній, очній та оториноларингологічній практиці як знеболювальний засіб.

ДИКАРБО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **двовугла́н**.

ДИКАРБО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дикарбо́н**. ** **Дикарбо́нова кислота́** – органічна двоосновна кислота з двома карбоксил-радикалами (щавлева, бурштинова та ін.).

ДИКАРІО́Н, -у, *ч.* Пара зближених ядер в одній клітині.

ДИКАСТЕРІ́Я, -ї, *ж.* 1. Старогрецький суд присяжних. 2. Підлеглий єпископові духовний суд.

ДИКЕ́НЬКО, *присл.* Трохи дико.

ДИ́КИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває у первісному природному стані, живе на волі, не приручений, на відміну від свійського (про тварин). // Який росте без втручання людини, некультивований, на відміну від садового, городнього (про рослини). // Не оброблений рукою людини, не заселений (про місцевість). // Пустельний, глухий. 2. Який перебуває у стадії первісної культури (про людей). // *у знач. ім.* **ди́кий**, -кого, *ч.* (*мн.* **ди́кі**, -ких). Дикун. 3. Сором'язливий, відлюдкуватий. // Полохливий, неприборканий (про тварин). 4. Якого важко стримати; нестримний. 5. Який виходить за межі відомого, звичайного; неймовірний, страшний. // Який викликає подив; незвичайний, дивний. ** **Ди́кий ка́мінь** – усяка тверда гірська порода, перев. сірого кольору. **Ди́ке м'я́со**, *розм., заст.* – хворобливий наріст біля рани, яка довго не загоюється. 6. Не пов'язаний ні з якими організаціями, самостійний. 7. Що не має нагляду.

ДИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Стан за знач. **ди́кий** 2. 2. Властивість за знач. **ди́кий** 3 – 5.

ДИКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, поліморфна модифікація каоліміту.

ДИ́КО. Присл. до **ди́кий**.

ДИКОБРА́З, -а, *ч.* Великий гризун із жорсткою темно-бурою щетиною і твердими строкатими голками (на спині).

ДИКО́ВИНА, -и, *ж.* Те саме, що **дивови́жа**.

ДИКОВИ́НА, -и, *ж., зах.* Дика місцина.

ДИКО́ВИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **дико́вина**.

ДИКО́ВИННИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **дико́вина**.

ДИКОЛО́Н, -а, *ч.* Строфа з двох або чотирьох віршів різних розмірів.

ДИКОПЛОДО́ВИЙ, -а, -е. Який стос. диких плодів.

ДИКОРО́СЛИЙ, -а, -е. Який росте дико, без догляду; некультивований.

ДИКОРОСТУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **дикоро́слий**.

ДИКРОТІ́Я, -ї, *ж.* Подвійний удар пульсової хвилі.

ДИКРОЦЕЛІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз свійських і диких тварин.

ДИКСИЛЕ́НД, -у, *ч.* Стиль джазової музики, що поєднує простий акомпанемент з акцентованим ритмом; ансамбль, що виконує музичні твори в такій манері.

ДИКТ, -у, *ч.* 1. Тонкі пластинки дерева, що їх застосовують для обклеювання столярних виробів, аби надати їм гарного вигляду. 2. Деревний матеріал, склеєний з декількох тонких пластинок дерева; фанера.

ДИКТА́НТ, -у, *ч.* Письмова робота, вправа для засвоєння або перевірки грамотності, що полягає в записуванні тексту, який диктується. ** **Музи́чний дикта́нт** – записування музики на слух.

ДИКТА́Т, -у, *ч.* 1. Політика нав'язування, диктування своїх умов, вимог з боку уряду сильної імперіалістичної країни урядові слабшої країни. // *перен.* Влада диктатора. // *рідко.* Те саме, що **дикта́тор** 1. 2. Угода, договір між урядами країн, коли сильніша країна диктує свою волю слабшій всупереч її бажанню.

ДИКТА́ТОР, -а, *ч.* 1. Особа, що має в державі необмежену владу. 2. *перен., зневажл.* Той, хто ігнорує колегіальність, допускає грубе адміністрування. 3. У Стародавньому Римі – призначена сенатом для оборони країни особа, яка мала необмежені повноваження.

ДИКТА́ТОРСТВО, -а, *с.* 1. Перебування диктатором. // Період перебування диктатором. 2. *перен., розм.* Грубе адміністрування, нав'язування своєї волі іншим.

ДИКТА́ТОРСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Бути диктатором, користуватися владою диктатора. 2. *перен., розм.* Ігнорувати колегіальність, допускати грубе адміністрування.

ДИКТА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дикта́тор**. // Який не терпить заперечень; владний.

ДИКТАТУ́РА, -и, *ж.* 1. У Стародавньому Римі – повноваження, влада або період влади диктатора. 2. Влада диктатора взагалі.

ДИКТІОКАУЛЬО́З, -у, *ч.* Легенево-глистова хвороба овець і телят.

ДИКТІО́МА, -и, *ж.* Ембріональна пухлина, що розвивається із безпігментного епітелію недиференційованої частини сітківки.

ДИКТІОСО́МИ, -со́м, *мн., біол.* Один з структурних елементів клітини.

ДИКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **диктува́ти**.

ДИ́КТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дикт**. // Зробл. з дикту.

ДИКТО́ВКА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **диктува́ння**. ** **Під дикто́вку**, *чию* – під впливом кого-небудь, за наказом когось. 2. Те саме, що **дикта́нт**.

ДИ́КТОР, -а, *ч.* Працівник радіо або телебачення, який читає текст перед мікрофоном.

ДИ́КТОРКА, -и. Жін. до **ди́ктор**.

ДИ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ди́ктор**.

ДИКТОФО́Н, -а, *ч.* Апарат для записування людського мовлення з метою збереження і відтворення в разі потреби.

ДИКТОФО́ННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до диктофона, до його використання. 2. Оснащений диктофоном, диктофонами.

ДИКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **диктува́ти**.

ДИКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Проказувати, зачитувати що-небудь уголос, щоб той, хто слухає, записував. 2. *кому.* Пропонувати що-небудь для безвідмовного виконання; вказувати, наказувати. // *перен.* Ставити вимоги, підказувати.

ДИКТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **диктува́ти**.

ДИКТУ́РА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **диктува́ння**.

ДИКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи дикий.

ДИКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **дикува́тий**.

ДИКУВА́ТО. Присл. до **дикува́тий**.

ДИКУ́Н, -а́, *ч.* 1. Людина з племені, яке перебуває на рівні первісної культури. 2. *перен., розм.* Відлюдна, сором'язлива людина. 3. *рідко.* Про дику рослину. 4. *розм.* Той, хто відпочиває, подорожує без путівки, приватно.

ДИКУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **дику́н**.

ДИКУ́НКА, -и. Жін. до **дику́н** 1, 2.

ДИКУ́НСТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **ди́кість** 1. 2. *перен., зневажл.* Аморальна, жорстока поведінка; варварство. 3. *перен., зневажл.* Відсутність культури в поведінці людини у побуті й праці; відсталість, некультурність.

ДИКУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дику́н** 1. // Власт. дикунам. // *перен., зневажл.* Дуже грубий, жорстокий.

ДИКУ́НЧИН, -а, -е. Належний дикунці.

ДИКУ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **дику́нка**.

ДИКУ́ША, -і, *ж.* Птах родини тетерукових.

ДИКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до дикції.

ДИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Манера вимовляти слова; вимова.

ДИЛАТА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для розширення звужених просвітів природних каналів.

ДИЛАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розширення, збільшення.

ДИЛАТО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для автоматичного записування зміни об'єму якогось тіла.

ДИЛАТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення зміни об'єму (рідин) або лінійних розмірів твердих тіл.

ДИЛАТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дилатометрії.

ДИЛАТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів та засобів вимірювання зміни об'єму твердих, колоїдних або рідких тіл. // Розділ фізики і вимірювальної техніки, який вивчає залежність зміни розмірів тіла від температури, тиску, електричного і магнітного полів, іонізуючих випромінювань та ін.

ДИ́ЛДА, -и, *ч. і ж., фам.* Те саме, що **здоровило**.

ДИЛДО́, *невідм., ч.* Штучний статевий член.

ДИЛЕ́МА, -и, *ж.* 1. Логічне судження з двома виставленими протилежними положеннями, що суперечать одне одному і виключають можливість третього. 2. Необхідність вибору між двома (звичайно небажаними або важко здійсненними) можливостями.

ДИЛЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диле́ма**.

ДИ́ЛЕНИ, -ів, *мн.* Короткі дошки (менше 3 м), що поставляються на експорт.

ДИ́ЛЕР, -а, *ч.* Фізична або юридична особа, що здійснює перепродаж товарів, а також цінних паперів і валют. ** **Винятко́вий ди́лер** – збутовий агент, який торгує продукцією лише одного виробника. **Ди́лер по сві́тчам** – дилерська компанія, яка спеціалізується на товарах, призначених для погашення сальдо. **Офіці́йний ди́лер** – посередник (юридична або фізична особа), який уповноважений урядом або центральним банком здійснювати валютні операції. 2. Член фондової біржі, який бере участь у біржових торгах від власного імені та власним коштом. 3. Банк, що займається купівлею-продажем цінних паперів, валюти, коштовного каміння. 4. Представник або представництво головної фірми, що презентує (у 1 знач.), продає її продукцію.

ДИ́ЛЕРСТВО, -а, *с.* 1. Заняття, діяльність дилера. 2. Операції з купівлі-продажу товару, що його виробляють або реалізують компанії-виробники, власники чи дистриб'ютори.

ДИ́ЛЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дилера, дилерства. ** **Ди́лерська ді́яльність**: а) здійснення угод з майном суб'єкта підприємницької діяльності; б) на фондовому ринку – здійснення угод купівлі-продажу цінних паперів від свого імені і за свій рахунок. **Ди́лерські зни́жки** – цінові знижки в сумі, яка покриває власні витрати дилера на продаж та сервіс, а також забезпечує йому обумовлений прибуток.

ДИЛЕТА́НТ, -а, *ч.* Той, хто займається наукою або мистецтвом, не маючи спеціальної підготовки, систематичних знань; аматор. // Той, хто поверхово займається чим-небудь.

ДИЛЕТАНТИ́ЗМ, -у, *ч., книжн.* Те саме, що **дилета́нтство**.

ДИЛЕТА́НТКА, -и. Жін. до **дилета́нт**.

ДИЛЕТА́НТСТВО, -а, *с.* Заняття мистецтвом, наукою без належних знань і підготовки; аматорство. // Поверхові знання в галузі мистецтва, науки і т. ін.

ДИЛЕТА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дилета́нт**; аматорський. // Поверховий, без достатніх спеціальних знань.

ДИЛИ́НА, -и, *ж., зах.* Груба дошка; брус, балка.

ДИЛИ́ННЯ, -я, *с., зах.* Збірн. до **дили́на**.

ДИЛІЖА́НС, -а, *ч., заст.* Багатомісна карета для кінного перевезення пасажирів і пошти.

ДИЛІЖА́НСОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **диліжа́нс**.

ДИ́ЛІНГ, -у, *ч.* 1. Спеціально обладнане приміщення, в якому дилери займаються здійсненням угод. 2. Здійснювані банками, фінансовими компаніями надання послуг з продажу іноземної валюти, цінних паперів, та ін.

ДИЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дило́гія**.

ДИЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. У давньогрецькому театрі – двоактна драма. 2. Два твори одного автора, пов'язані єдністю задуму, сюжетом і персонажами.

ДИЛЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ДИЛЬКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок., зах.* Дрижати, тремтіти.

ДИЛЬКОТІ́ТИ *див.* **дилькота́ти**.

ДИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *зах.* Зробл. з дилин.

ДИ́ЛЬСИ, -ів, *мн.* Дошки певних розмірів, призначені для експорту.

ДИЛЮВА́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **дилюва́ти**.

ДИЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок., перех., зах.* Будувати з дилин.

ДИЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Дилю́ція прибу́тку**: а) зниження доходності; б) стосовно до акцій – зниження дивіденду, що його отримують по акції.

ДИМ, -у, *ч.* 1. Суміш дрібних твердих частинок (сажі, попелу і т. ін.) і газуватих продуктів, які виділяються в повітря зі згорянням чого-небудь. // *перен.* Про щось невиразне, що існує тільки в мріях, в уявленні. // *рідко.* Те саме, що **серпа́нок**. 2. *іст.* Житло, господарство як податкова одиниця. // Податок, що нараховувався в давній Русі залежно від кількості печей і димарів у господарстві; подимне.

ДИ́МА, -и, *ж., зах.* Прозора смугаста тканина, каніфас.

ДИ́МАВКА, -и, *ж., діал.* Ручка, держак біля ковальського міха або коло насоса, яким качають воду з криниці.

ДИМАЙ́З-ЧА́РТЕР, -а, *ч.* Договір найму, у відповідності з яким судно передається фрахтувальнику на певний термін разом з командою.

ДИМА́Н, -у́, *ч.* Темно-коричневий віл.

ДИМА́Р, -а́, *ч.* 1. Труба для відведення диму з печі житлового приміщення, казанної, заводу і т. ін. 2. Прилад з міхом для обкурювання бджіл.

ДИМАРЕ́ВИЙ, **ДИМА́РНИЙ**, -а, -е. Стос. до димаря.

ДИМА́РИК, -а, *ч.* Зменш. до **дима́р**.

ДИМА́РНИЙ *див.* **димаре́вий**.

ДИМА́РНЯ, -і, *ж.* Обкурювальня, коптильня.

ДИ́МАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Дути міхом; качати.

ДИМЕДРО́Л, -у, *ч.* Протиалергійний лікарський препарат, що знімає спазм бронхів і кишечнику, розширює кровоносні судини, застосовується при лікуванні кропивниці, деяких дерматитів та як снодійний засіб.

ДИМЕТИЛАМІ́Н, -у, *ч.* Вторинний аліфатичний амін.

ДИМЕТИЛАНІЛІ́Н, -у, *ч.* Третинний жирноароматичний амін.

ДИМЕТИЛБЕНЗО́ЛИ, -у, *ч.* Те саме, що **ксило́л**.

ДИМЕТИЛГІДРАЗИ́Н, -у, *ч.* Безбарвна рідина з різким запахом, що використовується як паливний компонент ракетних палив.

ДИМЕТИЛКЕТО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **ацето́н**.

ДИМЕТИЛТЕРЕФТАЛА́Т, -у, *ч.* Складний ефір терефталевої кислоти та метилового спирту, що використовується для отримання поліетилентерефталату.

ДИМЕТИЛФОРМАМІ́Д, -у, *ч.* Диметиламід мурашиної кислоти, що використовується у виробництві синтетичних волокон, барвників та ін.

ДИМЕТИЛФТАЛА́Т, -у, *ч.* Складний ефір ортофталевої кислоти та метилового спирту.

ДИМЕ́ТР, -а, *ч.* Вірш з двох стоп.

ДИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до диметра.

ДИМИ́НЕЦЬ, -нця, *ч., зах.* Димар.

ДИ́МИНИЦІ, -иць, *мн., арх.* Пухлина, набряк.

ДИМИ́ТИ *і* **ДИМІ́ТИ**, -млю́, -ми́ш; *мн.* димля́ть; *недок.* Виділяти, випускати дим. // Погано горіти, виділяючи багато диму. // *перев. чим.* Випускати дим під час куріння. // *перен.* Виділяти пару.

ДИМИ́ТИСЯ *і* **ДИМІ́ТИСЯ**, -ми́ться; *мн.* димля́ться; *недок.* Виділяти дим; тліти, виділяючи дим. // *перен.* Виділяти пару, давати випари. // Підніматися клубками, стелитися (про хмари, туман).

ДИМИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **дим** 1.

ДИМІНУЕ́НДО, *незм. і невідм., с., муз.* Знак, що вказує на необхідність виконання музики з поступовим зменшенням сили звука.

ДИМІНУ́ЦІЯ, -ї, *ж., муз.* 1. В мензуральній нотації – пропорційне зменшення тривалостей на $^1/_2$, $^1/_3$, $^1/_4$. 2. Те саме, що **зме́ншення** 2. 3. Загальне позначення орнаментальних мелодійних прикрас, пов'язаних з поділом основних тонів мелодії.

ДИМІ́СІЯ, -ї, *ж.* Відставка, відрядження на пенсію.

ДИМІ́ТИ *див.* **дими́ти**.

ДИМІ́ТИСЯ *див.* **дими́тися**.

ДИ́МКА, -и, *ж.* 1. *заст.* Товста бавовняна тканина, перев. смугаста. 2. *перен., рідко.* Саморобна горілка-сирець; самогон.

ДИ́МКОВИЙ, -а, -е. Зробл. з димки (у 1 знач.).

ДИМЛЯЧИ́. Дієприсл. до **димі́ти**.

ДИМЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **димі́ти**.

ДИ́МНА, -и, *ж., зах.* Сорт невеликих круглих слив.

ДИ́МНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **дим** 1. // Який димить; із димом. // Наповнений димом, задимлений. 2. Схожий на дим, кольору диму. *Димний порох.*

ДИМНИ́К, -а́, *ч., заст.* Димар.

ДИМНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *заст.* Димар. 2. *зах.* Те саме, що **ди́мна**.

ДИ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність диму, димних відпрацьованих газів.

ДИ́МНО, *присл.* З димом, димлячи.

ДИМОВБИ́РНИЙ, -а́, -е́. Який вбирає дим.

ДИМОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **дим** 1. // Здатний утворювати густий дим. // *у знач. ім.* **димове́**, -во́го, *с.* Те саме, що **поди́мне**. 2. *перен.* Те саме,

що га́зовий².

ДИМО́ВИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **дим** 1.

ДИМОВИ́ЩЕ, -а, *с.*, *заст.* Згарище, пожарина.

ДИМОВІДВІ́Д, -во́ду, *ч.* Пристрій, який служить для відведення диму.

ДИМОВІДВІДНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **димовідві́д**.

ДИМОВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Прилад для уловлювання диму на промислових підприємствах.

ДИМО́К, -мку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **дим** 1.

ДИМОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання складу диму.

ДИМОПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для поглинання диму, для очищення диму від твердих частинок.

ДИМОПОГЛИНА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для очищення диму від твердих частинок.

ДИМОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Труба для проходу диму; димохід.

ДИМОПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **димопровід**.

ДИМОРФА́НТ, -у, *ч.* Дерево родини аралієвих, що має цінну деревину світло-жовтого кольору з золотистим відтінком.

ДИМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *біол.* Наявність в одного виду тварин більш або менш різко відмінних форм. ** **Стате́вий диморфі́зм** – відмінність між самцем і самкою. **Сезо́нний диморфі́зм** – відмінність забарвлення тварин у різні пори року. 2. *бот.* Наявність в одного виду рослин двох форм або наявність у кого-небудь органа рослини подвійної форми. 3. *геол.* Явище кристалізації речовин однакового хімічного складу у двох різних формах.

ДИМОСО́С, -а, *ч.* Пристрій для підсилення тяги в топках. // Насос або вентилятор примусової тяги.

ДИМОТВО́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **димоутво́рюючий**.

ДИМОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **димоутво́рюючий**.

ДИМОУТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Який утворює дим.

ДИМОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Димар, а також канал з вогнетривкого матеріалу для виходу диму з печі в димар.

ДИМОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **димохі́д**.

ДИМО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **димо́к**.

ДИМТЯ́НКА, -и, *ж.* Повія.

ДИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *розм.* Те саме, що **дими́ти**.

ДИМУ́ЧИЙ, -а, -е. Який виділяє багато диму, димить.

ДИМЧА́НКА, -и, *ж.*, *бот.* Анемона.

ДИМЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має вигляд диму, подібний до диму. // Який має колір сірого диму; попелясто-сірий. ** **Димча́сті окуля́ри** – захисні окуляри зі склом темного кольору.

ДИ́НА, -и, *ж.*, *заст.* Одиниця виміру сили в механіці; під дією сили в одну дину тіло масою в 1 г набуває прискорення 1см/с² (1dn= 10⁻⁵Н).

ДИНАМІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Властивість за знач. **динамі́чний** 2. 2. Погляд на світ як на такий, що розвивається, змінюється, перебуває в русі. 3. Вчення, що розглядає силу як самостійне, незалежне від матерії начало. 4. *псих.* Гіпотетична риса особистості, яка характеризується ентузіазмом, товариськістю, надійністю та ін.

ДИНАМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* *і док.*, *перех.* Робити що-небудь активним, динамічним; активізувати.

ДИНА́МІК, -а, *ч.*, *розм.* Апарат для перетворення електромагнітних коливань звукової частоти в механічні, побудований на основі використання взаємодії електричного струму з магнітним полем.

ДИНА́МІКА, -и, *ж.* 1. Розділ механіки, в якому рух тіл розглядається у зв'язку з прикладеними до них силами. *Динаміка споруд.* 2. *чого.* Стан руху, розвиток, зміна чого-небудь. 3. *муз.* Сила звучання. // Розділ з теорії музики, у якому вивчаються відтінки сили звуку як засіб музичної виразності.

ДИНАМІ́Т, -у, *ч.* Вибухова речовина сильної руйнівної дії – суміш нітрогліцерину з розчиненою в ньому нітроцелюлозою; тринітротолуол.

ДИНАМІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **динамі́т**. // Який діє за допомогою динаміту.

ДИНАМІ́ТНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто працює з динамітом. 2. *бірж.*, *жарг.* Енергійний торговець, який продає ненадійні товари, цінні папери.

ДИНАМІ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **динамі́тний**.

ДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до **дина́міки** (у 1 знач.); пов'язаний з рухом, дією сили. 2. Який перебуває в інтенсивному русі, в дії; багатий внутрішньою силою. // Здатний до руху, розвитку, видозміни. // *муз.* Стос. до сили звучання – виразний, жвавий.

ДИНАМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **динамі́чний** 2.

ДИНАМІ́ЧНО. Присл. до **динамі́чний** 2.

ДИНА́МКА, -и, *ж.* Зменш. до **дина́мо**.

ДИНА́МО, *невідм.*, *с.* 1. Те саме, що **дина́мо-маши́на**. ** **Крути́ти дина́мо**, *жарг.* – дурити; пообіцяти і не виконати. 2. Поширена назва спортивного клубу. *"Динамо–Київ"*.

ДИНАМО́ГРАФ, -а, *ч.* 1. Прилад для автоматичного записування вимірів величини сил. 2. Прилад для графічної реєстрації сили та швидкості скорочення м'язів.

ДИНАМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження м'язової діяльності, що базується на графічній реєстрації сили та швидкості скорочення м'язів.

ДИНАМО́З, -у, *ч.* Стан підвищеної збудливості нейронів, який виникає при блокуванні гальмівної дії вищих нервових центрів.

ДИНАМОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, яка відображає переміщення центра ваги грудної клітки.

ДИНАМОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого досліджують серцево-судинну систему людини.

ДИНАМОКАРДІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до динамокардіографії.

ДИНАМОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Методика дослідження серцево-судинної системи людини.

ДИНА́МО-МАШИ́НА, -и, *ж.* Застаріла назва машини, яка, перетворюючи механічну енергію в електричну, виробляє постійний електричний струм; електричний генератор.

ДИНАМОМЕТАМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Структурні і деякою мірою мінеральні перетворення гірських порід у земній корі.

ДИНАМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання сили у фізичних лабораторіях.

ДИНАМОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **динамоме́трія**. ** **Динамометри́чний ключ** – гайковий ключ з вмонтованим в нього приладом для вимірювання сили закручування гайки, болта тощо.

ДИНАМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання сили за допомогою різних приладів.

ДИНАМО́НИ, -ів, *мн.* Найпростіші патроновані вибухові речовини.

ДИНА́Р, -а, *ч.* 1. Старовинна золота монета в країнах арабського Сходу. 2. Грошова одиниця Алжиру – 100 сантимів; Бахрейну, Іраку, Йорданії, Кувейту – 1 – філсів; Лівії – 1000 дирхамів; Македонії – 100 дені; Тунісу – 1000 мілімів; Боснії-Герцеговини, Югославії – 100 пара. 3. Розмінна монета Ірану – $^1/_{100}$ ріала.

ДИ́НАС, -у, *ч.*, *спец.* Кремнеземна вогнетривка цегла, з якої споруджують плавильні промислові печі.

ДИ́НАСОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ди́нас**.

ДИНАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дина́стія**.

ДИНА́СТІЯ, -ї, *ж.* 1. Монархи того самого роду, які заступають один одного на троні в даній державі за правом успадкування або спорідненості. 2. *перен.* Те саме, що **рід**. 3. *перен.* Представники різних поколінь однієї сім'ї, що працюють на одному виробництві, займаються однією справою.

ДИНА́ТИ, -ів, *мн.* У Візантії – найвищі світські, церковні посадові особи.

ДИНАТРО́Н, -а, *ч.* Електронна лампа, що підсилює сигнали завдяки динатронному ефекту.

ДИНАТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **динатро́н**. ** **Динатро́нний ефе́кт** – випускання електронів з поверхні металів, напівпровідників і діелектриків при опромінюванні їх первинними електронами.

ДИНАФТАЛІ́Т, -у, *ч.* Патронована вибухова речовина, зерниста суміш амiачної селітри та динітронафталіну.

ДИ́НГІ, *невідм.*, *ж.* Невелика суднова або яхтова шлюпка.

ДИ́НГО, *невідм.*, *ч. і ж.* Дикий собака, який водиться в Австралії.

ДИНДИЛИ́НДАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **диндили́ндати**.

ДИНДИЛИ́НДАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Теліпатися (у 1 знач.).

ДИ́НЕВИЙ *див.* **ди́нячий**.

ДИНЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал – субарсеніт нікелю координаційної будови, у якому на один атом Арсену припадає 3 атоми Нікелю.

ДИ́НИЩЕ, -а, *с.* Місце, засіяне динями.

ДИНІТРИДОНІТРА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **азид**.

ДИНІТРИДОНІТРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **динітридонітра́т**.

ДИНІТРОБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Органічна сполука; тверда кристалічна речовина; застосовують для виготовлення вибухівки тощо.

ДИНІТРОНАФТАЛІ́Н, -у, *ч.* Органічна сполука; застосовують у виробництві деяких барвників і вибухових речовин.

ДИНІТРООРТОКРЕЗО́Л, -у, *ч.* Препарат для боротьби зі шкідниками та хворобами у садах та виноградниках.

ДИНІТРОТОЛУО́Л, -у, *ч.* Органічна сполука, що її використовують для виготовлення вибухових речовин.

ДИНІТРОХЛОРБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Органічна сполука, жовта кристалічна речовина, отруйна; застосовують у виробництві барвників.

ДИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ди́ня**. // Вигот. з дині.

ДИ́ННИК, -а, *ч.* Грядка з динями.

ДИНО́Д, -а, *ч.* Електрод, що його застосовують у фотоелектронних помножувачах та інших електровакуумних приладах для збільшення електронного потоку.

ДИНОЗА́ВР, -а, *ч.* Велетенський рослиноїдний плазун мезозойської ери.

ДИНОТЕ́РІЙ, -я, *ч.* Рід вимерлих слоноподібних ссавців, що існували в середині кайнозою.

ДИНОЦЕРА́ТИ, -ів, *мн.* Ряд викопних архаїчних копитних ссавців.

ДИ́НЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ди́ня**.

ДИ́НЯ, -і, *ж.* 1. Баштанна рослина з великими запашними плодами. 2. Великий круглий або продовгуватий соковитий плід цієї рослини.

ДИНЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **ди́ня**.

ДИНЯ́ТКО, -а, *с.* Невеличка диня.

ДИ́НЯЧИЙ, **ДИ́НЕВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **ди́ня**.

ДИПЕПТИДА́З, -у, *ч.* Фермент, що належить до класу гідролаз, до підкласу пептид-гідролаз.

ДИПЕПТИ́ДИ, -ів, *мн.* Органічні сполуки, що складаються з двох амінокислот, сполучених пептидним зв'язком.

ДИПЕТАЛОНЕМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз парнокопитих (іноді людини).

ДИПІЛІДІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз свійських і диких м'ясоїдних тварин (іноді людини), що поширюється блохами та волосоїдами.

ДИПІ́НТІ, *невідм.* Написи фарбою на різних давніх речах.

ДИПКУР'Є́Р, -а, *ч.* Скорочення: дипломатичний кур'єр.

ДИПЛАКУЗІ́Я, -ї, *ж.* Порушення слуху, при якому один і той же тон сприймається по-різному правим і лівим вухом.

ДИПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Двобічний параліч, що уражає відповідні частини тіла.

ДИПЛЕ́УРУЛА, -и, *ж.* Двобічно-симетрична пелагічна личинка голкошкірих та кишководихальних.

ДИПЛІ́ПІТО, *невідм.*, *мн.*, *муз.* Грузинські литаври.

ДИПЛОДІО́З, -у, *ч.* Хвороба рослин, спричинювана грибами, що належать до групи незавершених грибів.

ДИПЛОДІ́Я, -ї, *ж.* Подвійне бачення.

ДИПЛОДО́К, -а, *ч.* Рід велетенських викопних плазунів із групи динозаврів.

ДИПЛО́Е, *невідм.*, *ж.* Губчаста речовина кісток склепіння черепа.

ДИПЛОЕРГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження штучно контрастованих диплоїчних вен кісток черепа.

ДИПЛОЕСИНУСОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Ретгенологічне дослідження синусів твердої мозкової оболонки головного мозку після контрастування диплоїчних вен.

ДИПЛО́Ї́Д, -а, *ч.* Організм, клітини тіла якого мають два повні набори гомологічних хромосом.

ДИПЛОЇДИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес подвоєння числа хромосом у гаплоїдних клітинах.

ДИПЛОЇ́ДІЯ, -ї, *ж.* Наявність диплоїдного набору хромосом у клітині або в особини.

ДИПЛОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до диплоїдії.

ДИПЛО́Ї́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність в ядрі клітини (або клітин цілого організму) повного набору гомологічних пар хромосом.

ДИПЛОКО́К, -а, *ч.* Рід кулястих, розташованих парами бактерій.

ДИПЛОКО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **диплоко́к**.

ДИПЛО́М, -а, *ч.* 1. Документ про вищу або середню спеціальну освіту, а також про присудження якого-небудь звання, надання вченого ступеня і т. ін. 2. Документ про надання яких-небудь прав або нагород особі чи установі. 3. Почесна нагорода, грамота для відзначення окремих осіб та колективів за успіхи на виставках, художніх конкурсах, у спортивних змаганнях тощо. 4. *розм.* Дослідження або проект, що виконуються для одержання посвідчення про закінчення вищого або середнього спеціального навчального закладу; дипломна робота.

ДИПЛОМА́НТ, -а, *ч.* 1. Студент або учень середнього спеціального навчального закладу, який працює над дипломним проектом, дипломною роботою. 2. Особа, відзначена дипломом за видатні успіхи в якій-небудь галузі.

ДИПЛОМА́НТКА, -и. Жін. до **диплома́нт**.

ДИПЛОМА́Т, -а, *ч.* 1. Службова особа, яка має урядові повноваження для зносин з іншими державами. 2. *перен.*, *розм.* Людина, яка вміло і тонко діє у стосунках з іншими. 3. *розм.* Портфель у вигляді плоскої валізки; аташе-кейс.

ДИПЛОМА́ТИКА, -и, *ж.* Один із розділів джерелознавства, що вивчає походження, структуру і зміст актових джерел з метою встановлення їхньої автентичності, часу складання тощо.

ДИПЛОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до дипломатії (у 1 знач.). ** **Дипломати́чна по́шта** – один з видів зв'язку дипломатичного чи консульського представництва з центральними органами зовнішніх зв'язків держав, яка пересилається звичайно в супроводі дипломатичних кур'єрів в опечатаних валізах (мішках) або сумках і не підлягає митному контролю. **Дипломати́чне пра́во** – норми міжнародного права, які регламентують порядок дипломатичних зносин між державами та іншими суб'єктами міжнародного права (напр. міжнародними організаціями). **Дипломати́чне представни́цтво** – постійний орган зовнішніх зносин держави (посольство або місія), які знаходяться на території іншої держави. **Дипломати́чний імуніте́т** – сукупність прав і привілеїв, якими користуються іноземні дипломатичні представники в тій державі, де вони акредитовані. **Дипломати́чний ко́рпус**: а) в широкому розумінні – увесь дипломатичний персонал (із членами сімей) дипломатичних представництв, акредитованих у даній державі; б) у вузькому розумінні – лише глави дипломатичних представництв. **Дипломати́чний кур'є́р** – співробітник відомства закордонних справ, якому доручається перевезення дипломатичної пошти. **Дипломати́чний протоко́л** – норми і правила міждержавного спілкування на дипломатичному рівні. **Дипломати́чні кла́си** – звання, що їх присвоюють главам дипломатичних представництв за кордоном: надзвичайний і повноважний посол, надзвичайний і повноважний посланник, повірник у справах. **Дипломати́чні ра́нги** – особливі звання, присвоювані дипломатичному персоналу. Встановлюються внутрішнім законодавством держав: радник, перший секретар, другий секретар, третій секретар, аташе. 2. *перен.* Власт. дипломатові (у 2 знач.); ухильний, спритний.

ДИПЛОМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **дипломати́чний** 2.

ДИПЛОМАТИ́ЧНО. Присл. до **дипломати́чний** 2.

ДИПЛОМА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. Діяльність уряду та спеціальних органів зовнішніх зносин щодо здійснення зовнішньої міжнародної політики держави, а також захисту інтересів держави за кордоном. // *перен.* Дипломатичні представники певної

держави. ** **Валю́тна диплома́тія** – складова частина дипломатичної діяльності, яка передбачає встановлення контактів та зв'язків з діловими колами та фірмами. 2. *перен.* Тонкий розрахунок, хитрування, спрямовані на досягнення якої-небудь мети. ** **Диплома́тія каноне́рок** – про погрозу застосування сили при розв'язанні міжнародних проблем.

ДИПЛОМА́ТКА, -и, *рідко.* Жін. до **диплома́т** 2.

ДИПЛО́МНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **дипло́м** 1. 2. Який виконується для одержання диплома.

ДИПЛО́МНИК, -а, *ч.* Те саме, що **диплома́нт** 1.

ДИПЛО́МНИЦЯ, -і. Жін. до **дипло́мник.**

ДИПЛОМО́ВАНИЙ, -а, -е. Який одержав, має диплом (у 1 знач.).

ДИПЛОНЕ́МА, -и, *ж.* Одна зі стадій профази першого поділу мейозу.

ДИПЛОПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Розлад зору, який виражається в двоїнні видимих предметів. ** **Монокуля́рна диплопі́я** – двоїння предметів при розгляданні їх одним оком.

ДИПЛО́ПОДІЯ, -ї, *ж.* Вроджене подвоєння числа пальців на ногах.

ДИПЛОСПОНДИЛІ́Я, -ї, *ж.* Розвиток у нижчих хребетних тварин двох анатомічних елементів хребців.

ДИПЛОСТЕМО́НІЯ, -ї, *ж.* Найпоширеніший тип будови квітки, що характеризується наявністю двох кіл тичинок.

ДИПЛОСТЕМО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до диплостемонії.

ДИПЛО́Т, -а, *ч.* Звичайний лот (гиря з мотузкою), який раніше застосовували для вимірювання глибин до 200 м.

ДИПЛОФА́ЗА, -и, *ж.* Фаза життєвого циклу особини з подвійним набором хромосом у ядрах клітин.

ДИПЛОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Одночасне утворення двох тонів різної висоти при промовлянні одного звука.

ДИПЛОХЕЙРІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене подвоєння числа пальців на руках та ногах.

ДИПЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пропорційний розподіл природних ресурсів, що вичерпуються.

ДИПО́ДІЯ, -ї, *ж.* Ритмічна єдність у ямбі чи хореї, яка утворюється поєднанням двох стоп.

ДИПО́ЛЬ, -я, *ч.* 1. *фіз.* Два однакові за величиною і протилежні за знаком заряди, розташовані на деякій відстані один від одного. ** **Електри́чний дипо́ль** – джерело електричного поля, що створює таке поле, розподіл якого співпадає з розподілом електричного поля, що створюється системою з двох рівних за величиною і протилежних за знаком електричних зарядів. 2. *радіо.* Антена у вигляді двох симетрично розташованих провідників.

ДИПО́ЛЬ-ДИПО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фіз.:* ** **Дипо́ль-дипо́льна взаємоді́я** – взаємодія між електричними або магнітними диполями.

ДИПО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дипо́ль.** ** **Дипо́льний моме́нт** – величина, що характеризує електричні властивості системи заряджених частинок (Д. м. електричний) або магнітні властивості речовини (Д. м. магнітний).

ДИПО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дипо́льний** (*див.* **дипо́ль** 1).

ДИ́ПОТЬ, -птю, *ч., заст.* Побиття. ** **Да́ти ди́птю** – побити.

ДИПРАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб із протигістамінною активністю.

ДИПРОЗО́П, -у, *ч.* Вроджене зростання близнюків, які мають на одній загальній голові два обличчя.

ДИПРОМО́НІЙ, -ю, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при хронічному гепатиті та жировій дистрофії печінки та ін.

ДИПРОФЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при спазмах кровоносних судин, гладкої мускулатури внутрішніх органів.

ДИПРОФІЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при коронароспазмі, бронхоспазмі, симптоматичній гіпертонії та ін.

ДИПСОМАНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Вид періодичного запою, виникнення якого пов'язують з депресією, дисфорією.

ДИПТА́НК, -а, *ч.* Цистерна для водяного баласту чи рідкого палива на транспортному судні.

ДИ́ПТЕР, -а, *ч.* Тип давньогрецького храму: прямокутне приміщення, оточене зовні двома рядами колон.

ДИПТЕРОЛОГІ́Я, -ї, *ж.* Розділ ентомології, що вивчає комах ряду двокрилих (диптер).

ДИ́ПТИХ, -а, *ч.* 1. *заст.* Двостулковий складень з живописним або рельєфним зображенням на стулках. 2. Два твори мистецтва, пов'язані одним задумом.

ДИПТЯ́НКА *і* **ДІПТЯ́НКА**, -и, *ж., діал.* Повія.

ДИРЕ́КТ, -а, *ч.* У боксі – прямий удар. ** **Дире́кт-мейл:** спосіб реклами – пряме адресне розсилання рекламних матеріалів конкретним потенційним покупцям, замовникам поштою.

ДИРЕКТИ́ВА, -и, *ж.* 1. Керівна настанова вищої інстанції підлеглій. 2. В обчислювальній техніці – повідомлення у наказовій формі, що містить вказівку про те, які дії необхідно виконати. 3. У програмуванні – компонент програми на мові Асемблер, який керує компонуванням програми.

ДИРЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до директиви. *Директивні органи.* // Який є директивою або містить керівні вказівки.

ДИРЕКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб виготовлення кліше безпосереднім зніманням на цинкові або мідні пластини з подальшим їх травленням.

ДИРЕКТОПЛА́Т, -а, *ч.* Різновид копіювальної розмножувальної машини з талером і рухомими планками з поділками.

ДИРЕ́КТОР[1], -а, *ч.* Керівник підприємства, установи або навчального закладу. ** **Викона́вчий дире́ктор** – керівник-адміністратор, який відає питаннями оперативного управління. **Дире́ктор програ́ми (прое́кту)** – керівник економічної або технічної програми, проекту.

ДИРЕ́КТОР[2], -а, *ч., спец.* Провідник у радіоапаратурі, який служить для збирання, фокусування випромінювання у вузький промінь.

ДИРЕКТОРА́Т, -у, *ч.* Колегія директорів якого-небудь великого підприємства, відомства, очолювана головним (генеральним) директором. // Те саме, що **дире́кція.**

ДИРЕКТО́РІУМ, -у, *ч.* Місцевий орган радянської влади на Закарпатті, створений в березні 1919 року. Існував близько 40 днів.

ДИРЕКТО́РІЯ, -ї, *ж., іст.* Назва деяких урядів, зокрема у Франції в епоху революції (1795 – 1799 рр.), соціал-демократичного уряду в Україні (1918 – 1919 рр.).

ДИРЕ́КТОРКА, -и, *розм.* Жін. до **дире́ктор.**

ДИРЕ́КТОРСТВО, -а, *с., розм.* Посада, діяльність директора (*див.* **дире́ктор**[1]).

ДИРЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дире́ктор**[1].

ДИРЕКТОРУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **директорува́ти.**

ДИРЕКТОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Бути директором.

ДИРЕ́КТОРША, -і, *ж., розм.* 1. Жінка директора. 2. Те саме, що **дире́ктор**[1] і **дире́кторка.**

ДИРЕКТРИ́СА[1], -и, *ж., мат.* 1. Пряма лінія, властивість якої полягає в тому, що відношення віддалі між будь-якою точкою кривої та її фокусом до віддалі між тією ж точкою і цією прямою є величиною незмінною. 2. Середня лінія сектора артилерійської стрільби; основний напрям, в якому проводиться стрільба.

ДИРЕКТРИ́СА[2], -и, *ж., розм.* Те саме, що **дире́кторка.**

ДИРЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Дирекці́йний кут** – кут у вихідній точці топографічної карти між північним напрямом вертикальної лінії координатної сітки і напрямом на задану точку.

ДИРЕКЦІО́Н, -а, *ч.* 1. Додатковий нотний стан в оркестровій партії першої скрипки, фортепіано або акордеона, на якому виписаний основний мелодійний матеріал інших партій із зазначенням їхнього вступу; дає змогу розучувати й виконувати музичну п'єсу без партитури й диригента. 2. Скорочена (3 – 4-голоса) партитура невеликих творів (маршів, вальсів тощо), призначених для виконання духовим оркестром.

ДИРЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Керівний орган, очолюваний директором на підприємстві, в установі, закладі. // Приміщення, в якому знаходиться управління підприємством, установою, навчальним закладом.

ДИРИГЕ́НТ, -а, *ч.* Керівник колективу виконавців у хорі, оркестрі, оперному або балетному спектаклі.

ДИРИГЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **диригент.** // Признач. для підготовки диригентів. ** **Диригентська па́личка** – паличка, яку диригент тримає у правій руці і яка допомагає більш виразно диригувати. **Диригентська схе́ма** – основна складова частина жестів та міміки, за допомогою якої диригент досягає художнього виконання музичного твору.

ДИРИГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **диригува́ти.**

ДИРИГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., неперех., чим і без додатка.* 1. Керувати оркестром, хором під час виконання музичного твору. // *перех.* Керувати виконанням музичного твору. 2. *перен.* Робити певні рухи, жести в повітрі; жестикулювати.

ДИРИЖА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дирижа́бль.**

ДИРИЖАБЛЕБУДІВНИЙ, -а́, -е́. Пов'язаний з будівництвом дирижаблів.

ДИРИЖАБЛЕБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Виробництво дирижаблів.

ДИРИЖА́БЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дирижа́бль.**

ДИРИЖА́БЛЬ, -я, *ч.* Повітроплавний апарат із корпусом, наповненим газом, легшим від повітря, який має двигун з повітряним гвинтом: керований аеростат.

ДИ́РКАЛО, -а, *с., розм.* Різновид деренчала.

ДИ́РКАТИ, -ає, *недок., розм.* Те саме, що **деренча́ти.** // Діючи, утворювати різкі, сухі звуки, що нагадують тріск (про автоматичну зброю, механізми тощо).

ДИ́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., діал.* Сперечатися.

ДИРХА́М, ДИРХЕ́М, -а, *ч.* 1. Старовинна арабська срібна монета. 2. Розмінна монета Катару – $^{1}/_{100}$ ріяла і Лівії – $^{1}/_{1000}$ динара. 3. Грошова одиниця Марокко, рівна 100 сантимам, і Об'єднаних Арабських Еміратів – 100 філсів. 4. Міра ваги дорогоцінних металів у Єгипті й Судані.

ДИРХІНІ́Я, -ї, *ж.* Те, що має відношення до обох ніздрів.

ДИРЧА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **дирча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ДИРЧА́ТИ, -чить, *недок., розм.* Те саме, що **деренча́ти.** // Діючи, утворювати різкі, сухі звуки, що нагадують тріск (про автоматичну зброю, механізми тощо). // *безос.*

ДИС... Префікс, що надає поняттю, до якого додається, протилежного або заперечного сенсу, напр.: д и с к в а л і ф і к а ц і я, д и с п е п с і я.

ДИСАХАРИДАЗИ, -ів, *мн.* Ферменти, які каталізують гідроліз дисахаридів.

ДИСАХАРИ́ДИ, -ів, *мн.* Кристалічні вуглеводи, молекули яких складаються із залишків двох моносахаридів (сахароза, лактоза та ін.).

ДИСАХАРИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисахари́ди.** ** **Дисахари́дна недоста́тність** – група спадкових захворювань, що розвиваються внаслідок недостатнього розщеплення і всмоктування дисахаридів.

ДИСБАЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Розлад ходьби; форма атаксії.

ДИСБАКТЕРІО́З, -у, *ч.* Якісна зміна бактеріальної мікрофлори організму, головним чином кишечника.

ДИСБАКТЕРІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисбактеріо́з.**

ДИСБАЛА́НС, -у, *ч.* 1. Неврівноваженість деталі, що виникає внаслідок несиметричного розташування маси відносно осі її обертання. 2. Відсутність необхідного, правильного співвідношення чого-небудь. *Дисбаланс ресурсів. Дисбаланс у торгівлі.*

ДИСБУЛІ́Я, -ї, *ж., мед.* 1. Слабкість волі. 2. Розлад мислення, нездатність фокусувати увагу на чому-небудь.

ДИСБУРСМЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е: ** **Дисбурсме́нтські ви́трати** – витрати судна, зроблені під час його перебування у порту.

ДИСГА́МІЯ, -ї, *ж.* Дисгармонія статевих стосунків.

ДИСГАММАГЛОБУЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена або набута імунологічна недостатність.

ДИСГАРМОНІ́ЙНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який є дисгармонією.

ДИСГАРМОНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* Абстр. ім. до **дисгармоні́йний.**

ДИСГАРМОНІ́ЙНО, *книжн.* Присл. до **дисгармоні́йний.**

ДИСГАРМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн., рідко.* Те саме, що **дисгармоні́йний.**

ДИСГАРМОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність узгодженості, відповідності, розлад; дисгармонія.

ДИСГАРМОНІЮВА́ТИ, -ю́є *і* **ДИСГАРМОНУВА́ТИ**, -у́є, *недок.* 1. *муз.* Перебувати в дисгармонії, порушувати гармонію. 2. *перен.* Бути в незгоді, в розладі, не виявляти узгодження, відповідності з чим-небудь.

ДИСГАРМО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. *муз.* Порушення гармонії, відсутність співзвучності; немилозвучність. 2. *перен.* Розлад, порушення відповідності чого-небудь із чимсь, різнобій. ** **Психі́чна дисгармо́нія** – перебільшений розвиток одних та (або) недорозвиток інших властивостей особи.

ДИСГАРМОНУВА́ТИ *див.* **дисгармоніюва́ти.**

ДИСГАРМОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **дисгармонува́ти.**

ДИСГЕВЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Стан, який характеризується розладом смакового відчуття.

ДИСГЕНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Див. **дисплазі́я.**

ДИСГЕНІТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Порушення розвитку статевих органів, що проявляється їх надмірно малими чи великими розмірами.

ДИСГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який характеризується ненормальним розвитком внаслідок генетичних чинників. 2. Який характеризує такі генетичні чинники, які призводять до аномалії розвитку.

ДИСГЕРМІНО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина яєчника.

ДИСГІДРО́З, -у, *ч.* 1. Захворювання шкіри, яке характеризується утворенням внутрішньодермальних прозорих пухирців внаслідок закупорки проток потових залоз. 2. Розлади потовиділення.

ДИСГНОЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Загальний термін для позначення будь-якого погіршення інтелектуального функціонування.

ДИСГОМОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Психосексуальний розлад, за якого у людини, яка страждає на нього, сексуально збуджуючі фантазії гомосексуального характеру спричиняють значну напругу та тривогу.

ДИСГРАФІ́Я, -ї, *ж., мед.* Нездатність правильно писати або виражатися через письмо, спричинена ушкодженням головного мозку.

ДИСГРЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розсіювання світлового проміння.

ДИСДІАДОХКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Труднощі у виконанні швидких переміжних рухів як пальцями, так і руками.

ДИСЕЙДЕ́ТИКА, -и, *ж., мед.* Характеристика стану, за якого спостерігаються слабкі зорові образи.

ДИСЕ́КТОР, -а, *ч.* Телевізійна передавальна трубка без накопичення електричного заряду.

ДИСЕ́КЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Розрізування, відрізання.

ДИСЕМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поширення мікробів або пухлинних клітин із первинного вогнища по організму людини й тварин.

ДИСЕМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Поширений, розсіяний.

ДИСЕ́НТЕР, -а, *ч.* Одна з поширених в Англії 16 – 17 ст. назва осіб, що відступали від офіційного віросповідання.

ДИСЕРГАЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* 1. Нездатність працювати (функціонувати) нормально. 2. *псих.* Розлад, який характеризується галюцинаціями, ірраціональними страхами, дезорієнтацією тощо, спричинений порушенням кровопостачання мозку.

ДИСЕРТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Придатний для розробки в дисертації, для написання дисертації.

ДИСЕРТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Придатність (теми) для написання дисертації; придатність дисертації до захисту.

ДИСЕРТА́НТ, -а, *ч.* Той, хто готує дисертацію.

ДИСЕРТА́НТКА, -и. Жін. до **дисерта́нт.**

ДИСЕРТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисерта́ція.**

ДИСЕРТАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до дисертаційний. 2. Те саме, що **дисерта́бельність.**

ДИСЕРТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Наукова робота, яку захищають на вченій раді наукової установи для одержання вченого ступеня. *Кандидатська дисертація. Докторська дисертація.*

ДИСЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Неординарна чутливість (посилена чи послаблена), особливо до дотиків та болю.

ДИСИДЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Особа, релігійні погляди якої розходяться з догматами панівної церкви; віровідступник. 2. Той, хто не згодний з ідеологією, пануючою в країні, суспільстві; інакомислячий.
ДИСИДЕ́НТКА, -и. Жін. до **дисиде́нт**.
ДИСИДЕ́НТСТВО, -а, *с.* Рух дисидентів.
ДИСИДЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дисидентства, дисидентів.
ДИСИМІЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок. і док.* Піддаватися впливові дисиміляції.
ДИСИМІЛЯТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисиміля́ція**.
ДИСИМІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Процес руйнування органічних речовин, що входять до складу живих тіл. 2. *лінгв.* Заміна в слові одного з двох однакових або близьких за вимовою звуків іншим, менш спорідненим.
ДИСИМУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до дисимуляції.
ДИСИМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Приховування захворювання чи окремих його симптомів з метою ввести в оману відносно свого справжнього фізичного або психічного стану.
ДИСИПАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з втратами механічної енергії, частина якої з часом перетворюється на інші види енергії. ** **Дисипати́вні систе́ми** – динамічні системи, у яких енергія упорядкованого процесу переходить в енергію неупорядкованого процесу, у кінцевому підсумку – в теплову.
ДИСИПАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до дисипації.
ДИСИПА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розсіювання атмосфери планет внаслідок переходу молекул газів з атмосфери планети до космічного простору. 2. У фізичних системах – перехід частини енергії впорядкованого процесу в енергію невпорядкованого процесу.
ДИСК, -а, *ч.* 1. Предмет, який має вигляд плоского круга. // Спортивне знаряддя – дерев'яний круг сочевицеподібної форми, скріплений металевим ободом. // Видимий з Землі обрис Сонця, Місяця, планет. // Деталь машини, якого-небудь знаряддя, що має вигляд плоского круга, кільця з рівними або зазубленими краями. 2. Магазин для патронів у ручному кулеметі або автоматі. 3. Платівка. 4. *спец.* Пристрій, що дозволяє записувати і зберігати інформацію в комп'ютері. ** **Віртуа́льний диск** – імітація додаткового підключеного дисковода. **Гнучкий магні́тний диск** – змінний магнітний диск на гнучкому носії, який використовується у ПЕОМ як зовнішня пам'ять прямого доступу. **Двосторо́нній диск** – гнучкий магнітний диск, обидві сторони якого форматовані та придатні для використання. **Жорстки́й диск** – жорсткий незамінний металевий диск, який використовується як носі́й інформації великої ємності. **Змі́нний магні́тний диск** – диск (пакет магнітних дисків), який можна знімати з накопичувача та замінювати його іншим диском. **Ла́зерний диск (компа́кт-диск)** – диск, який служить для запису, зберігання та відтворення аудіо-, відео- та комп'ютерної інформації. **Магні́тний диск** – машинний носій даних, виготовлений у вигляді плоскої круглої пластини з намагнічуваним поверхневим шаром на одному або на обох боках і призначений для запису, зберігання та зчитування даних. **Незамі́нний магні́тний диск** – носій магнітного запису у формі диска, конструктивно об'єднаний з частиною приводного механізму накопичувача даних, що приводить диск в обертання. **Односторо́нній диск** – гнучкий магнітний диск, лише одна сторона якого придатна для використання. **Опти́чний диск** – диск, запис на який та (чи) зчитування з якого здійснюється світловим, наприклад, лазерним променем. **Систе́мний диск** – диск, на якому розміщені модулі операційної системи і з якого здійснюється її запуск.
ДИСКАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Ознака ураження фіброзно-зв'язкового кільця міжхребцевого диска.
ДИСКАЛЬКУЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Нездатність до навчання, за якої дитина з середнім або вище інтелектом відчуває надмірні труднощі у вивченні звичайної арифметики.
ДИСКА́НТ, -а, *ч.* 1. Високий дитячий голос (хлопчиків). // Високий голос мисливського собаки. // Високий, як у малих хлопчиків, звук. 2. Співак із таким голосом. 3. Партія хору або вокального ансамблю, яку виконують високі дитячі голоси. 4. Особлива форма багатоголосного співу, для якої характерний протилежний рух голосів. 5. Верхній голос – підголосок, що солірує в окремих народних піснях; виконується співаком в імпровізаційній, віртуозній манері.
ДИСКАНТИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто співає дискантом.
ДИСКА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диска́нт**.
ДИСКА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **диска́нт**.
ДИСКАРТРО́З, -у, *ч.* Дистрофічні зміни міжхребцевих дисків, що супроводжуються їх деформацією.
ДИСКА́УНТ, -а, *ч.*, *екон.* 1. Підприємство роздрібної торгівлі, що знижує ціни на товари шляхом обмеження їх асортименту, відмови від дорогих способів зберігання і т. ін. 2. Торгова знижка в ціні.
ДИСКВАЛІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Позбавлення кваліфікації на підставі визнання кого-небудь нездатним або негідним працювати за якимсь фахом. // *спорт.* Позбавлення спортсмена права брати участь у змаганнях.
ДИСКВАЛІФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дискваліфікува́ти**.
ДИСКВАЛІФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *книжн.* Піддавати дискваліфікації, позбавляти кваліфікації.
ДИСКВАЛІФІКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.*, *книжн.* 1. Втрачати свою кваліфікацію. 2. *тільки недок.* Пас. до **дискваліфікува́ти**.
ДИСК-ГІГА́НТ, ди́ска-гіга́нта, *ч.* Платівка з великою кількістю записів.
ДИСКЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення міжхребцевого диска.
ДИСКЕРАТО́З, -у, *ч.* Порушення фізіологічного процесу зроговіння.
ДИСКЕ́ТА, -и, *ж.*, *спец.* Малоформатний гнучкий магнітний диск, що застосовується в комп'ютері для зберігання інформації поза ним.
ДИСКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диске́та**.
ДИСК-ЖОКЕ́Й, -я, *ч.* Той, хто веде музичну програму на дискотеці або на радіо; ді-джей.
ДИСКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад довільних рухів. ** **Дискінезі́я жо́вчних шляхі́в** – функціональні розлади тонусу та моторики жовчного міхура та жовчних шляхів.
ДИСКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дискінезії.
ДИ́СКО, *невідм.*, *с.* 1. Стиль музики (перев. танцювальної), для якого характерні повторювана спрощена мелодія і жорсткий ритм. 2. Музика (перев. танцювальна) у цьому стилі.
ДИСКОБО́Л, -а, *ч.* Метальник диска.
ДИСКОВЕ́ЧІР, -чора, *ч.* Вечір у громадському місці з прослуховуванням диско-музики і танцями.
ДИСКОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Схожий на диск. // Який має форму диска.
ДИСКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **диск**. // Який має робочу частину у вигляді диска. *Дискові різці.*
ДИСКОВІ́Д, -во́да, *ч.* Те саме, що **дисково́д**.
ДИСКОВО́Д, -а, *ч.*, *спец.* Контролер зовнішніх запам'ятовуючих пристроїв. // Пристрій управління введення-виведення інформації для записування-зчитування на магнітні диски.
ДИСКОГЕ́ННИЙ, -а, -е: ** **Дискоге́нний синдро́м** – неврологічні синдроми ураження корінців або речовини спинного мозку при остеохондрозі, зумовлені випадінням міжхребцевого диска.
ДИСКОГРА́ФІЯ, -ї, *ч.* Складання простих і розширених каталогів грамофонних платівок, їхніх покажчиків.
ДИСКОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Методика контрастного рентгенологічного дослідження міжхребцевих дисків.
ДИСКО́З, -у, *ч.* Захворювання, викликане проникненням тканини патологічно зміненого міжхребцевого диска в просвіт хребтового каналу при остеохондрозі.
ДИ́СКО-КЛУБ, -у, *ч.* Клуб любителів диско-музики.
ДИСКОЛІГАМЕНТО́З, -у, *ч.* Поєднані дистрофічні зміни міжхребцевого диска та зв'язок хребта.
ДИСКОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* Група порядків сумчастих грибів. Є їстівні види (зморшки, трюфелі).
ДИСКОМІЦЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дискоміце́т**.
ДИСКОМПЛЕКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Порушення правильного співвідношення клітинних елементів органів і тканин.
ДИ́СКО-МУ́ЗИКА, -и, *ж.* 1. Див. **ди́ско**. 2. Танцювальна ритмічна музика, призначена для виконання на дискотеці (у 2 знач.).
ДИСКОМФО́РТ, -у, *ч.* 1. Незручність, порушення або відсутність належних умов, потрібних для нормальної життєдіяльності організму, виконання певної роботи і т. ін.; невигода. 2. Душевна незадоволеність, пригніченість, викликана якими-небудь обставинами.
ДИСКОМФО́РТНИЙ, -а, -е. Стос. до дискомфорту.
ДИСКО́НТ, -у, *ч.* 1. Кредитна операція купівлі банком векселів та інших боргових зобов'язань до закінчення їхнього строку. 2. Процент, що його вираховують у разі дострокового розрахунку за векселем або іншим борговим зобов'язанням. 3. Різниця між номінальною вартістю цінних паперів та їхнім біржовим курсом у разі, якщо цей курс є нижчим за вартість. 4. Різниця між цінами на той самий товар із різними термінами постачання. 5. Відхилення від офіційного курсу валюти в бік зменшення.
ДИСКОНТЕ́Р, -а, *ч.* 1. Банкова установа, працівник банку чи приватна особа, яка робить розрахунки за векселем або іншим борговим зобов'язанням, дисконтує їх. // Службовець банку, який займається обліком векселів. 2. Фірма, що здійснює операції з купівлі-продажу векселів.
ДИСКОНТИНУЇТЕ́Т, -у, *ч.* Правило, згідно з яким усі законопроекти, внесені до парламенту під час даної сесії, повинні бути затверджені до її закінчення.
ДИСКО́НТНИЙ, ДИСКОНТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **диско́нт**. *Дисконтна справа.* ** **Диско́нтна ста́вка** – процентна ставка, яку центральний банк стягує під час обліку урядових цінних паперів або при наданні кредиту. **Диско́нтний проце́нт** – процент за користування позикою або капіталом з моменту дисконту до закінчення строку векселя, зобов'язання. **Диско́нтна полі́тика** – підвищення або зниження ставок за купівлю векселів центральними емісійними банками для регулювання валютних курсів.
ДИСКОНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дисконтува́ти**.
ДИСКОНТО́ВИЙ *див.* **диско́нтний**.
ДИСКОНТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **дисконтува́ти**. ** **Дисконтува́ння ве́кселів** – дисконт векселів, тобто купівля їх банком у векселедержателів до закінчення строку. 2. Приведення економічних показників різних років до порівнянного у часі виду.
ДИСКОНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док. перех.* Робити дисконт (у 1 знач.).
ДИСКОНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дисконтува́ти**.
ДИСКОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Захворювання, за якого міжхребцеві диски втрачають еластичність і під час ходьби виникають болі у спині.
ДИСКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму диска.
ДИСКОРДА́НТНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до дискордантності.
ДИСКОРДА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мед.* Роз'єднаність і розщеплення психічних процесів, їх мімічного і мовленнєвого вираження.
ДИСКОРІ́Я, -ї, *ж.* Зміна форми зіниці.
ДИ́СКОС, -а, *ч.* Церковне блюдце у православних церквах для різних потреб.
ДИСКОТЕ́КА, -и, *ж.* 1. Колекція платівок, дисків. 2. Клуб із музичною культурно-пізнавальною програмою і танцями.
ДИСКОТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дискотеки (у 2 знач.), пов'язаний з її діяльністю.
ДИСКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне розтинання міжхребцевого диска.
ДИСКОФІ́Л, -а, *ч.* Колекціонер грамплатівок.
ДИСКОЦИ́Т, -а, *ч.* Еритроцит, що являє собою двовгнутий диск з рівною поверхнею.
ДИСКРАЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сріблясто-сірі, свинцево-сірі або жовтуваті кристали.
ДИСКРЕДИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підрив довір'я до кого-, чого-небудь; применшення авторитету, значення когось, чогось.
ДИСКРЕДИТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дискредитува́ти**.
ДИСКРЕДИТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дискредитува́ти**.
ДИСКРЕДИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Підривати довір'я до кого-, чого-небудь, применшувати чийсь авторитет, значення.
ДИСКРЕДИТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дискредитува́ти**.
ДИСКРЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перетворення неперервної величини на дискретну; здійснюють при обчислюваннях, вимірюванні, обробці інформації.
ДИСКРЕ́ТНИЙ, -а, -е, *мат.* Роздільний, перервний, який протиставляється неперервному. // Складений з окремих частин; перервчастий. ** **Дискре́тна змі́на** – стрибкоподібна зміна. **Дискре́тна матема́тика** – збірний термін ряду розділів математики, які вивчають властивості скінченних (фінітних) множин. **Дискре́тні величи́ни** – величини, окремі значення яких розмежовуються кінцевими проміжками.
ДИСКРЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дискре́тний**.
ДИСКРЕ́ТНО. Присл. до **дискре́тний**.
ДИСКРЕЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Той, що діє за власним розсудом. ** **Дискреці́йна вла́да** – право глави держави, уряду, вищої службової особи діяти в певних умовах на свій розсуд. **Дискреці́йна полі́тика** – політика, яка орієнтується скоріше на економічну ситуацію, ніж на рішення законодавчих та виконавчих органів. **Дискреці́йне замо́влення** – замовлення, яке надає повноваження зареєстрованому представникові або іншій брокерській фірмі на прийняття власного рішення від імені клієнта. **Дискреці́йний раху́нок** – рахунок, по якому брокеру чи банку надається довіреність на здійснення операцій від імені клієнта.
ДИСКРЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вирішення посадовою особою або державним органом якого-небудь питання за власним розсудом. // Спосіб вирішення економічних проблем, який полягає у тому, що особа, орган, що приймають рішення, діють в основному на власний розсуд.
ДИСКРИМІНА́НТ, -а, *ч.* Розрізнювач. ** **Дискриміна́нт алгебраї́чного виразу**, *мат.* – вираз, складений із коефіцієнтів рівняння, який дорівнює 0 тоді і лише тоді, коли серед коренів цього рівняння є однакові. **Дискриміна́нт радіонуклі́дів** – речовина (комплекс речовин), призначена для вилучення радіоактивних частинок (атомів) із різних субстанцій.
ДИСКРИМІНА́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до дискримінанта.
ДИСКРИМІНА́ТОР, -а, *ч.* Електронний пристрій для порівнювання одного з параметрів електричного сигналу (наприклад частоти) з таким самим параметром еталонного сигналу і вироблення сигналу непогодження між ними.
ДИСКРИМІНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дискриміна́ція**. ** **Дискримінаці́йний тариф** – тарифні ставки на імпортований товар, що їх встановлюють на різному рівні. **Дискримінаці́йні ці́ни**: а) ціни, нижчі або вищі за рівень виробництва та обігу, встановлені продавцем товару; б) ціни, що їх встановлюють на більш низькому рівні для крупних покупців.
ДИСКРИМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Обмеження або позбавлення прав певних категорій громадян за расовою або національною належністю, політичними і релігійними переконаннями. // У міжнародних відносинах – створення умов, які ставлять яку-небудь державу (групу держав), її організації та громадян у гірше становище порівняно з іншими. ** **Кредитна дискриміна́ція** – створення кредитором менш сприятливих умов отримання та повернення кредитів для одних позичальників, ніж для інших.
ДИСКРИМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин ч. до **дискримінува́ти**.
ДИСКРИМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Обмежувати в правах, позбавляти прав.
ДИСКРИНІ́Я, -ї, *ж.* Порушення секреторної функції слизової оболонки.
ДИСКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дискува́ти**.

ДИСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Обробляти землю дисковим культиватором, дисковою бороною.

ДИСКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дискува́ти**.

ДІ́СКУРС, -у, *ч.* Розмова, словесна розправа.

ДИСКУРСИ́ВНИЙ, -а, -е. Який здійснюється шляхом логічних міркувань.

ДИСКУСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диску́сія**. // Який підлягає дискусії; спірний.

ДИСКУ́СІЯ, -ї, *ж.* Широке публічне обговорення якого-небудь спірного питання. // *перен.*, *розм.* Спір, суперечка окремих осіб, співбесідників.

ДИСКУТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який підлягає дискусії; дискусійний, спірний.

ДИСКУТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **дискутува́ти**.

ДИСКУТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *з ким, про що і без додатка.* Вести дискусію про що-небудь, обговорювати що-небудь.

ДИСКУТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дискутува́ти**.

ДИСЛАЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад мови; виявляється в порушенні вимови звуків.

ДИСЛЕКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Нездатність навчитися читати. ** **Набу́та дислексі́я** – загальна назва для будь-якої дислексії у індивіда, який спершу читав нормально. **Пряма́ дислексі́я** – форма набутої дислексії, за якої пацієнт може читати слова вголос, але не розуміє їх. **Фонологі́чна дислексі́я** – форма набутої дислексії, яка характеризується проблемами навчання вимовлянню слів.

ДИСЛОГІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відсутність здатності виражати свої думки усно.

ДИСЛОКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **дислока́ція**.

ДИСЛОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* 1. Розташування, розміщення збройних сил на певній території. 2. *геол.* Порушення первинного залягання гірських порід. 3. Зміщення кісток унаслідок переломів. ** **Дислока́ція мо́зку** – зміщення головного мозку внаслідок його деформації.

ДИСЛОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дислокува́ти**.

ДИСЛОКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дислокува́ти** і **дислокува́тися**.

ДИСЛОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Робити дислокацію; розміщувати збройні сили на певній території.

ДИСЛОКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Розташовуватися, розміщуватися на (у) певній місцевості. 2. *геол.* Зміщуватися, зсовуватися (про шари земної поверхні).

ДИСМЕГАЛОПСІ́Я, -ї, *ж.* Спотворення сприйняття величини предметів або їх частин.

ДИСМЕМБРА́ТОР, -а, *ч.* Те саме, що **дезінтегра́тор**.

ДИСМЕМБРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розділення, розчленування.

ДИСМЕНОРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисменоре́я**.

ДИСМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад менструального циклу.

ДИСМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нездатність управляти амплітудою та силою довільних рухів.

ДИСМЕТРОПСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Порушення здатності зорово сприймати розмір та форму об'єктів.

ДИСМІ́СЛ, -у, *ч.* У дипломатичному праві – оголошення дипломата приватною особою.

ДИСМІМІ́Я, -ї, *ж.* Розлад мімічних рухів.

ДИСМНЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад пам'яті.

ДИСМОРФОМАНІ́Я, -ї, *ж.* Ідея фізичної вади з прагненням "виправити" свій дефект (хірургічним, косметичним шляхом).

ДИСМОРФОПСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **метаморфопсі́я**.

ДИСМОРФОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нав'язливий страх фізичної вади з упевненістю, що всі її помічають.

ДИСМУТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до дисмутації.

ДИСМУТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Окислювально-відновний процес, що полягає в окисленні однієї молекули альдегіду за рахунок іншої, яка при цьому відновлюється.

ДИСНЕ́ЙЛЕНД, -у, *ч.*, *розм.* Дуже великий дитячий парк із різними атракціонами; названий на честь видатного режисера анімаційних фільмів Волта Диснея.

ДИСОЛЮЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до дисолюції.

ДИСОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розкладання, розчинення твердих тіл. 2. *псих.* Прогресуючий розлад психічної діяльності, що відбувається в послідовності, оберненій її виникненню в процесі онтогенезу.

ДИСО́МНІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Безсоння.

ДИСОНА́НС, -у, *ч.* 1. *муз.* Негармонійне поєднання звуків, порушення співзвучності; прот. к о н с о н а н с. 2. *перен.* Те, що вносить розлад у що-небудь, суперечить чомусь.

ДИСОНА́НСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисона́нс**.

ДИСОНА́НСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дисона́нсний**.

ДИСОНА́НСНО. Присл. до **дисона́нсний**.

ДИСОНА́НСОВИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **дисона́нс** 1.

ДИСОНУВА́ТИ, -у́є, *недок.* 1. Звучати дисонансом (у 1 знач.). 2. *з чим*, *перен.* Виявляти невідповідність із чим-небудь, вносити дисонанс (у 2 знач.), розлад у що-небудь.

ДИСОНУ́ЮЧИ. Дієприсл. до **дисонува́ти**.

ДИСОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **дисонува́ти**.

ДИСОСМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад нюхової чутливості.

ДИСОЦІАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до дисоціації. *Дисоціативна рівновага.*

ДИСОЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розклад молекул на простіші молекули, атоми, атомні групи або йони. 2. Розлад у психічних процесах. ** **Дисоціа́ція бакте́рій** – виникнення в популяції бактерій особин, що дають початок новим клонам. **Дисоціа́ція чутли́вості** – розлади одних видів чутливості при збереженні інших.

ДИСОЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дисоціюва́ти**. 2. Розділений на складові частини, компоненти.

ДИСОЦІЙО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **дисоційо́ваний**.

ДИСОЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дисоціюва́ти**.

ДИСОЦІЮВА́ТИ, -ює, *недок. і док.* Піддаватися розкладу; розкладатися.

ДИСПАЛАТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Те саме, що **депалаталіза́ція**.

ДИСПАНКРЕАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Клінічні прояви порушення екскреторної функції підшлункової залози.

ДИСПАНСЕ́Р, -у, *ч.* Спеціалізований лікувально-профілактичний заклад, який здійснює диспансеризацію. ** **Шкі́рно-венерологі́чний диспансе́р** – спеціалізована лікувально-профілактична установа для проведення профілактичних заходів щодо попередження венерологічних і шкірних захворювань, подання кваліфікованої лікувальної допомоги хворим.

ДИСПАНСЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод медичного обслуговування, який полягає в поєднанні запобіжних і лікувальних заходів.

ДИСПАНСЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **диспансеризува́ти**.

ДИСПАНСЕРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати диспансеризацію.

ДИСПАНСЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диспансе́р**.

ДИСПАРА́ТНИЙ, -а, -е. Несумісний.

ДИСПАРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Несумісність.

ДИСПАРЕУНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Загальна назва статевих розладів у жінок. 2. Сексуальний больовий розлад у жінок та чоловіків.

ДИСПА́СТ, -а, *ч.* Машина для підіймання важких речей.

ДИСПА́Ч, -у, *ч.* Винагорода за дострокове навантаження або розвантаження судна.

ДИСПАША́, -і, *ж.* У морському праві – спеціальний документ, який встановлює наявність загальної аварії судна і служить основою для розрахунку збитків від аварії.

ДИСПАШЕ́Р, -а, *ч.* Офіційний експерт, який складає диспашу.

ДИСПЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Приготування і видача ліків. 2. У католицькій церкві – прощення, відпущення гріхів. 3. Дозвіл відступити від норм закону, як правило, релігійного.

ДИСПЕПСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диспепсі́я**.

ДИСПЕПСІ́Я, -ї, *ж.* Розлад травлення в кишечнику, що супроводиться посиленими процесами бродіння і гниття.

ДИСПЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диспепсі́я**. ** **Диспепти́чний синдро́м** – захворювання, в основі якого лежить розлад секреторної функції. **Диспепти́чні я́вища** – будь-які прояви порушення травлення.

ДИСПЕРГА́ТОР, -а, *ч.* 1. Машина для диспергування суспензій різної в'язкості. 2. Поверхнево-активна речовина, яка знижує поверхневу енергію диспергованих твердих тіл або рідин.

ДИСПЕРГО́ВАНИЙ, -а, -е. Подрібнений.

ДИСПЕРГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **дисперго́ваний**.

ДИСПЕРГУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для диспергування.

ДИСПЕРГУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Подрібнення механічним способом твердих або рідких тіл на дрібні частини.

ДИСПЕРГУВА́ТИ, -у́є, *недок.* Здійснювати диспергування.

ДИСПЕРГУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **диспергува́ти**. *Диспергуюче середовище.*

ДИСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Утруднена або болюча еякуляція.

ДИСПЕРСІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **диспе́рсія**. ** **Дисперсі́йне середо́вище** – середовище, в якому знаходяться частинки подрібненої речовини. **Дисперсі́йний ана́ліз**: а) один із методів математичної статистики, що його застосовують для аналізу результатів спостережень; б) фізико-хімічні методи вивчення ступеня подрібнення речовини на частинки.

ДИСПЕ́РСІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Залежність показника заломлення світла від довжини хвилі. ** **Диспе́рсія зву́ку** – залежність фазової швидкості гармонічних звукових хвиль від частоти. **Диспе́рсія сві́тла** – розсіяння, розходження світла під час проходження крізь прозоре призматичне тіло.

ДИСПЕ́РСНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Який перебуває в стані розпилення, розпорошення. 2. Який стосується характеристики розмірів дрібних частинок, розподілених в однорідному середовищі. ** **Диспе́рсні систе́ми** – фізико-хімічні системи, в яких одна із складових частин розподілена у вигляді дуже дрібних частинок у дисперсійному середовищі.

ДИСПЕ́РСНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Ступінь подрібнення речовини на частинки без зміни її хімічного складу.

ДИСПЕ́ТЧЕР, -а, *ч.* 1. *спец.* Програма, яка визначає порядок надання загального ресурсу, регулює хід будь-якого процесу та координує взаємодію ланок системи. 2. Той, хто регулює рух транспорту або роботу підприємства з одного центрального пункту. 3. В обчислювальній техніці – програма, яка призначена для організації спільного використання ресурсів ЕОМ. ** **Диспе́тчер зада́ч** – керівна програма, що входить до складу супервізора і забезпечує керування задачами та підзадачами. **Диспе́тчер па́м'яті** – програма, яка керує розподілом пам'яті між задачами у системі. **Диспе́тчер черг** – програма, що керує чергами до кількох вивідних пристроїв різного типу і дозволяє маніпулювати записами у чергах і змінювати параметри завдань у черзі. 4. *спорт.* Гравець, який організує дії своєї команди, веде гру.

ДИСПЕТЧЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Централізація контролю та управління виробничими та іншими процесами завдяки застосуванню технічних засобів зв'язку, сигналізації, телемеханіки і автоматики; диспетчерське керування.

ДИСПЕТЧЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **диспетчеризува́ти**.

ДИСПЕТЧЕРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **диспетчеризува́ти**.

ДИСПЕТЧЕРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати диспетчеризацію.

ДИСПЕ́ТЧЕР-ПРОГРА́МА, -и, *ж.* Програма, призначена для організації роботи обчислювальної системи та управлінням нею.

ДИСПЕ́ТЧЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **диспе́тчер**. // *у знач. ім.* **диспе́тчерська**, -кої, *ж.* Приміщення, кімната для диспетчера. ** **Диспе́тчерський пункт** – місце зосередження інформації про роботу транспорту, зв'язку, виробництва, будівельних робіт, водо- та енергопостачання і т. ін.

ДИСПЕ́ТЧЕРША, -і, *ж.*, *розм.* Жінка-диспетчер.

ДИСПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Неправильний розвиток тканини, органів або частин тіла.

ДИСПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисплазі́я**.

ДИСПЛЕ́Й, -я, *ч.* Пристрій для введення та виведення інформації, який забезпечує візуальне представлення даних у зручній для сприйняття людиною формі. ** **Алфаві́тно-цифрови́й диспле́й** – дисплей, у якому передбачена можливість відображення алфавітно-цифрових знаків та спеціальних символів. **Ве́кторний диспле́й** – дисплей з векторним принципом формування зображення. **Газорозря́дний диспле́й** – дисплей, дія якого ґрунтується на світінні під час газового розряду. **Графі́чний диспле́й** – дисплей, призначений для подання даних у вигляді графічних зображень та сукупності знаків. **Напівто́новий диспле́й** – дисплей з екраном, що припускає кілька градацій яскравості в різних ділянках екрана. **Пла́змовий диспле́й** – газорозрядний матричний дисплей. **Ра́стровий диспле́й** – дисплей з електронно-променевою трубкою, що використовує растровий принцип формування зображення. **Рідиннокриста́лічний диспле́й** – дисплей, дія якого ґрунтується на зміні проходження та відбиття світла в рідких кристалах. **Світлодіо́дний диспле́й** – дисплей, дія якого ґрунтується на використанні світлодіодних (люмінісцентних) індикаторів.

ДИСПЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диспле́й**. ** **Диспле́йний клас** – приміщення для проведення навчальних і тренувальних занять із використанням дисплеїв.

ДИСПНО́Е, *невідм.* Утруднене дихання; задишка.

ДИСПОЗИТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який допускає вибір. ** **Диспозити́вна но́рма пра́ва** – правова норма правил поведінки, які належить конкретизувати та уточнити за угодою сторін.

ДИСПОЗИТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість для тих, хто бере участь у справі, вільно, за активної допомоги суду, розпоряджатися своїми матеріальними і процесуальними правами.

ДИСПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **диспози́ція**.

ДИСПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розміщення, розташування. 2. Застаріла назва плану розташування сухопутних військ або флоту для бою або на місці стоянки. 3. У 18 – 19 ст. – письмовий наказ військам на бій або похідний рух. // *перен.* Наказ або розпорядження керівника.

ДИСПОНЕ́НТ, -а, *ч.*, *фін.* 1. Уповноважений у справах фірми, управитель. 2. Той, що має вільні суми на рахунках у кореспондентів банку.

ДИСПОНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **диспонува́ти**. 2. В торгових операціях – різниця в ціні на товар під час замовлення та при його отриманні.

ДИСПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. Розпоряджатися вільними сумами, які є на рахунках у кореспондентів банку або в комісіонерів. 2. *перен.* Зловживати владою, владно розпоряджатися.

ДИСПРАКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Утруднення рухів, болючі рухи.

ДИСПРО́ЗІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **диспро́зій**.

ДИСПРО́ЗІЙ, -ю, *ч.* Dy. Хімічний елемент, належить до рідкісноземельних металів. Проста речовина – м'який світло-сірий метал.

ДИСПРОПОРЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який характеризується відсутністю пропорції; непропорційний.

ДИСПРОПОРЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **диспропорці́йний**.

ДИСПРОПОРЦІ́ЙНО. Присл. до **диспропорці́йний**.

ДИСПРОПОРЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **диспропорці́йний**.

ДИСПРОПОРЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **диспропорціона́льний**.

ДИСПРОПОРЦІОНА́ЛЬНО. Присл. до **диспропорціона́льний**.

ДИСПРОПО́РЦІЯ, -ї, *ж.* Невідповідність між складовими частинами цілого, відсутність пропорційності; непропорційність.

ДИСПРОТЕЇНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Порушення нормального кількісного співвідношення між фракціями білків крові.

ДИСПРОТЕЇНО́З, -у, *ч.* Білкова дистрофія.

ДИСПРОТРОМБІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Геморагічний діатез,

обумовлений спадковим дефіцитом чинників протромбінового комплексу.

ДИ́СПУТ, -у, *ч.* Публічний спір на наукову, літературну і т. ін. тему.

ДИСПУТА́НТ, -а, *ч.*, *розм.* Учасник диспуту.

ДИСПУТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Брати участь у диспуті, спорі.

ДИСТ, -а, *ч.*, *бірж.* Відомості про продаж акцій, вказані на стрічці (табло) тикера, який передає котирування цінних паперів.

ДИСТАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Труднощі у підтримуванні вертикального положення тіла.

ДИСТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Найвіддаленіший від середньої площини тіла (про частину органа, ділянку тіла людини чи тварини). ** **Диста́льний ефе́кт** – результат будь-якої реакції, який має деякий вплив на навколишнє середовище. **Диста́льний сти́мул** – стимул, який знаходиться далеко (віддалений) від рецептора.

ДИСТАНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **диста́нція**. 2. Який здійснюється або діє на певній віддалі, дистанці. ** **Дистанці́йне навча́ння** – навчання за допомогою листування, телебачення, радіо, мережі Інтернет, телефону, публікацій у газеті за обмеженого контакту з викладачами. **Дистанці́йний реце́птор** – будь-який рецептор або система рецепторів, яка відповідає на стимули, що виникають на деякій віддалі від тіла. **Дистанці́йний фрахт** – провізна плата, що її стягують пропорційно відстані перевезення.

ДИСТАНЦІ́ЙНО, *присл.* На відстані, за допомогою засобів зв'язку.

ДИСТАНЦІЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок. і док.* Відмежовуватися від кого-, чого-небудь, висловлюючи свою незгоду, розбіжність у поглядах.

ДИСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відстань, проміжок між чим-небудь (у просторі, часі та ін.). 2. Дільниця адміністративно-технічного поділу залізниць, шосейних і водних шляхів. // Визначена ділянка для спортивних змагань, бою і т. ін. 3. Невідповідність, відмінність між ким-, чим-небудь, обумовлена різною мірою їх розвитку, положення, стану і т. ін. 4. Відділення адміністративно-технічного поділу залізниці, водного шляху, шосейної дороги. *Начальник дистанції.*

ДИСТЕ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів; кіаніт.

ДИСТИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **дистилюва́ти**. // *у знач. прикм.* Те саме, що **очи́щений**. ** **Дистильо́вана вода́** – вода, очищена від розчинених у ній домішок перегонкою.

ДИСТИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **дистилюва́ти**.

ДИСТИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *тех.* Очищати рідину перегонкою.

ДИСТИЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.*, *тех.* Пас. до **дистилюва́ти**.

ДИСТИЛЯ́Т, -а, *ч.* Рідкий продукт перегонки.

ДИСТИЛЯ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дистиля́т**.

ДИСТИЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *тех.* Апарат для дистиляції.

ДИСТИЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для дистиляції.

ДИСТИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Процес очистки рідин від розчинених у них нелетких домішок або розділення сумішей на компоненти, шляхом випаровування з наступною конденсацією утвореної пари. 2. *тех.* Те саме, що **дистилюва́ння**.

ДИСТИМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дистимії. ** **Дистимі́чний ро́злад** – загальна пригніченість, відсутність інтересу до нормальних дій повсякденного життя та постійна хандра.

ДИСТИМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відчай, депресія.

ДИСТИНКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до дистинкції.

ДИСТИ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Пізнавальний акт, у процесі якого фіксується різниця між предметами дійсності або елементами свідомості (відчуттями, уявленнями тощо).

ДИСТИРЕО́З, -у, *ч.* Розлад, що зустрічається при консервативному лікуванні дифузного токсичного зобу.

ДИСТИ́Х, -а, *ч.* Проста дворядкова строфа. // Вірш, який складається з таких строф.

ДИСТИХІА́З, -у, *ч.* Вроджена наявність другого ряду вій біля заднього ребра краю повіки.

ДИСТОНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *муз.* Термін, що означає фальшивий спів із тенденцією до підвищення.

ДИСТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дистонії. ** **Дистоні́чний рух** – повільні кругові тілесні рухи, які чергуються періодами м'язового напруження.

ДИСТОНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічна зміна тонусу. // Послаблений м'язовий тонус. ** **Вегетати́вно-суди́нна дистоні́я** – поширене у лікувально-діагностичній практиці позначення вегетативних розладів.

ДИСТОПІ́Я, -ї, *ж.* Переміщення окремих клітин, тканин або органів у незвичне для них місце.

ДИСТО́РЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Ушкодження зв'язок суглоба. 2. Спотворення зображення в результаті непостійності збільшення лінзою точок предмета, різновіддалених від оптичної осі. // Викривлення прямих ліній, відображених простою лінзою.

ДИСТО́РСІЯ, -ї, *ж.* 1. *фіз.* Одна з монохроматичних аберацій оптичних систем, що проявляється в неоднаковому збільшенні різних частин предмета. 2. *ек.* Розрив у змінах економічних величин, еволюція яких повинна відповідати певному співвідношенню. 3. *мед.* Розтягнення, частковий розрив зв'язкового апарата суглоба.

ДИСТО́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Складні пологи.

ДИСТРА́КТОР, -а, *ч.* 1. Будь-яка подія або стимул, які відволікають увагу. 2. Пункт у тесті, який не співвідноситься з тим, що фактично вимірюється цим тестом.

ДИСТРА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Повільне поступове або форсоване одномоментне розтягнення ураженої ділянки кінцівки з лікувальною метою. ** **Дистра́кція ши́йки ма́тки** – розтягнення м'язів шийки матки, що зазвичай відбувається під час пологів.

ДИСТРИБУТИ́В, -у, *ч.*, *спец.* Інсталяційне програмне запезпечення, що містить якусь версію програми та певний набір компонентів.

ДИСТРИБУТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Розподільний. 2. Який означає виконання дії кожним окремо. 3. Прикм. до **дистрибу́ція**. ** **Дистрибути́вний ана́ліз** – метод лінгвістичного дослідження, за яким класифікацію мовних одиниць і вивчення їхніх властивостей проводять розглядаючи їх у контексті. **Дистрибути́вний зако́н**, *мат.* – властивість множення та додавання і віднімання, що виражається певною тотожністю.

ДИСТРИБУТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **дистрибути́вний**.

ДИСТРИБУТИ́ВНО. Присл. до **дистрибути́вний**.

ДИСТРИБУ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розчленування, розподіл. 2. *лінгв.* Розподіл мовних одиниць у потоці мовлення або у системі мови відповідно до законів даної мови. // Сукупність контекстів, у яких може зустрічатися певна мовна одиниця і які протиставляються всім контекстам, де вона зустрічатися не може.

ДИСТРИБ'Ю́ТОР, -а, *ч.* 1. Підприємство, яке здійснює від імені фірми-виготовлювача збут та гарантійне обслуговування товару. // Оптовий торговець, підприємець або фірма, які займаються збутом продукції. // Юридична особа чи громадянин, яким надається виключне або переважне право на купівлю та перепродаж певних товарів або послуг. ** **Генера́льний дистриб'ю́тор** – оптова організація, яка бере на себе зобов'язання купівлі у виробника усіх виготовлених товарів або товарів певного виду. 2. *тех.* Розподілювач, механізм, що розподіляє і надсилає електричний струм на свічки запалення у двигунах внутрішнього згоряння; трамблер.

ДИСТРИБ'Ю́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дистриб'ютора.

ДИ́СТРИКТ, -у, *ч.* Адміністративна чи судова одиниця, підрозділ провінції, кантону тощо. Як адміністративно-територіальні одиниці існували в Росії та Україні (1719 – 1926 рр.), в Галичині (1772 – 1782 рр.); район.

ДИСТРО́ЙД-О́ПТИК, *невідм.*, *текст.* Зісований – про тканину, якій надається вигляд виношеної, обшарпаної, а можливо і дірявої.

ДИСТРО́ФІК, -а, *ч.*, *розм.* Хворий на дистрофію.

ДИСТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дистрофі́я**.

ДИСТРОФІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад, порушення живлення тканин і органів. ** **Алімента́рна дистрофі́я** – хвороба тривалого недостатнього харчування. **Колоі́дна дистрофі́я шкі́ри** – еластоїдоз шкіри, різновид так званих хвороб зношування.

ДИСТРО́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дистрофі́я**.

ДИСУГА́З, -у, *ч.* Ацетилен, розчинений під тиском у ацетоні; застосовують при газовому зварюванні.

ДИСУЛЬФА́Н, -у, *ч.* Бінарна сполука – персірководень, у молекулі якого 2 атоми Сульфуру сполучені між собою і з двома гідрогеновими атомами.

ДИСУЛЬФА́Т, -у, *ч.* Сіль дисульфатної (піросірчаної) кислоти.

ДИСУЛЬФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисульфа́т**. ** **Дисульфа́тна кислота́** – сильна двоосновна кислота; складник олеуму, з якого добувають концентровану сірчану кислоту.

ДИСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, молекула або формульна одиниця якої складається з атома елемента, сполученого з двома атомами Сульфуру у ступені окиснення – 2, що не зв'язані між собою.

ДИСУЛЬФІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисульфі́д**.

ДИСУЛЬФІРА́М, -а, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують для лікування хронічного алкоголізму.

ДИСУЛЬФІ́Т, -у, *ч.* Сіль гіпотетичної дисульфітної кислоти, що використовується у фотографії та хімічному аналізі як відновник.

ДИСУЛЬФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисульфі́т**.

ДИСУЛЬФУРДИХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Рідина із задушливим запахом, у молекулі якої два атоми Сульфуру сполучені між собою і двома атомами Хлору.

ДИСФАГІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад акту ковтання в людини й тварин.

ДИСФАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад мови без порушення логічності мислення.

ДИСФЕМІ́ЗМ, -у, *ч.*, *літ.* Троп, що полягає в заміні звичайної, нейтральної назви грубим, вульгарним словом або висловом.

ДИСФЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад мови, спричинений психологічними чинниками.

ДИСФОНІ́Я, -ї, *ж.* 1. Загальний термін для позначення будь-якої лінгвістичної дисфункції. 2. Те саме, що **афа́зія**. ** **Пуберта́тна дисфоні́я** – зміна голосу у чоловіків під час пубертатного періоду.

ДИСФОРІ́Я, -ї, *ж.* Форма депресивного розладу настрою, при якому пригнічений стан поєднується з дратівливістю, озлобленістю, похмурістю та схильністю до агресії.

ДИСФРЕНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Застарілий термін для позначення будь-якого психічного розладу.

ДИСФРОМАТОПСІ́Я, -ї, *ж.* Порушення колірного зору.

ДИСФУНКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисфу́нкція**. ** **Дисфункці́йні ма́ткові кровоте́чі** – форма порушення менструальної функції, яка проявляється матковими кровотечами.

ДИСФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Порушення, розлад функцій органа або організму. 2. Порушення узвичаєного перебігу, плину чого-небудь.

ДИСХЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Утруднення та болючість дефекації.

ДИСХОЛІ́Я, -ї, *ж.* Відхилення від нормального складу жовчі.

ДИСХОНДРОПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене системне прогресуюче захворювання скелета, що проявляється однобічною затримкою росту кінцівок.

ДИСХРОМАТОПСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Загальний термін для позначення будь-якої недостатності колірного зору.

ДИСХРОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.*: ** **Дисхромі́я шкі́ри** – зміна кольору шкіри.

ДИСХРОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Розлад відчуття часу, особливо викликаний перельотами через 5 – 10 часових поясів, що порушують біологічні ритми.

ДИСЦИПЛІ́НА[1], -и, *ж.* Твердо встановлений порядок, дотримання якого є обов'язковим для всіх членів даного колективу. // Витриманість, звичка до суворого порядку. ** **Договірна́ дисциплі́на** – своєчасне та належне виконання зобов'язань по договорам. **Емісі́йна дисциплі́на** – дотримання емітентами встановленого режиму емісійних операцій. **Ка́сова дисциплі́на** – дотримання підприємствами, організаціями та установами правил приймання, зберігання та витрачання готівки. **Трудова́ дисциплі́на** – суворе дотримання встановленого режиму праці. **Фіна́нсова дисциплі́на** – обов'язковий для усіх об'єднань, підприємств, установ, організацій та посадових осіб порядок здійснення фінансової діяльності.

ДИСЦИПЛІ́НА[2], -и, *ж.* Галузь наукового знання, навчальний предмет.

ДИСЦИПЛІНА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дисциплі́на**[1]. *Дисциплінарний статут.* // Зв'язаний з порушенням дисципліни. ** **Дисципліна́рна відповіда́льність** – одна з правових форм впливу на порушників трудової дисципліни. **Дисципліна́рне стя́гнення** – покарання, що накладається за порушення правил внутрішнього трудового розпорядку. **Дисципліна́рний батальйо́н** – військова частина для засуджених військовим судом. **Дисципліна́рний уста́в** – офіційне положення, яке визначає основи військової або службової дисципліни.

ДИСЦИПЛІ́НКА, -и, *ж.*, *ірон.* Зменш. до **дисциплі́на**.

ДИСЦИПЛІНО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дисциплінува́ти**. 2. *прикм.* Який незмінно дотримується вимог дисципліни, правил поведінки і т. ін.; організований, витриманий. // *рідко.* Здійснюваний на засадах, принципах твердої дисципліни.

ДИСЦИПЛІНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **дисципліно́ваний**; звичка, уміння дотримуватися дисципліни.

ДИСЦИПЛІНО́ВАНО. Присл. до **дисципліно́ваний**.

ДИСЦИПЛІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Привчати до дисципліни.

ДИСЦИПЛІНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Привчатися до дисципліни. 2. *тільки недок.* Пас. до **дисциплінува́ти**.

ДИСЦИ́Т, -у, *ч.* Ураження міжхребцевих дисків, частіше професійне (вантажників і т. ін.).

ДИТ, -а, *ч.* Одиниця кількості інформації, яка знаходиться у повідомленні про даний стан системи, що має 10 рівновірогідних станів.

ДИТБУДИ́НОК, -нку, *ч.* Дитячий будинок (*див.* **дитя́чий**).

ДИТЕТРАЦИКЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при трахомі, епідемічних кон'юнктивітах та інших інфекційних захворюваннях очей.

ДИТИЛІ́Н, -у, *ч.* Курареподібний засіб, який використовують внутрішньо у хірургії для розслаблення поперечносмугастих м'язів.

ДИТИ́НА, -и, *ж.* (*мн.* **ді́ти**, -е́й). 1. Маленька дівчинка або маленький хлопчик. // *перен.* Про наївну, недосвідчену людину. 2. Син або дочка незалежно від їх віку. 3. *чого*, *перен.* Той або те, що успадкували характерні риси своєї епохи, свого середовища і т. ін.

ДИТИ́НЕЦЬ[1], -нця, *ч.* Центральна укріплена частина староруського міста, огороджена стінами; кремль, замок.

ДИТИ́НЕЦЬ[2], -нцю, *ч.*, *розм.* Хворобливий стан у вагітних жінок і малих дітей, який супроводиться судомами і втратою свідомості.

ДИТИ́НИН, -а, -е. Належний дитині.

ДИТИНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *недок.*, *розм.* Впадати в дитинство. // Поводитися як дитина; пустувати.

ДИТИ́НІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **дитини́тися**.

ДИТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **дити́на** 1, 2.

ДИТИ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Дитячий.

ДИТИ́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Жіноча матка.

ДИТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **дити́нний**.

ДИТИ́ННО, *діал.* Присл. до **дити́нний**.

ДИТИ́НОНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Зменш.-пестл. до **дити́нка**.

ДИТИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **дити́нка**.

ДИТИ́НСТВО, -а, *с.* 1. Дитячий вік, дитячі роки. // Стан дитини до повноліття. 2. Збірн. до **дити́на**. ** **Впада́ти в дити́нство** – діяти, міркувати, поводитися несерйозно, по-дитячому. 3. *кого*, *чого*, *перен.* Первісний стан.

ДИТИ́НСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **дити́нний**.

ДИТИНЧА́, -а́ти, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **дити́на** 1. 2. *перен.* Маля тварини.

ДИТИНЧА́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **дитинча́**.

ДИТИНЯ́, -я́ти, *с.*, *розм.* 1. Те саме, що **дитя́**. 2. *перен.* Маля птаха.

ДИТИНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **дитиня́**.

ДИТИ́НЯЧИЙ, -а, -е, *діал.* Дитячий.

ДИТІОНІ́ТИ, -ів, *мн.* Солі дитіонітної кислоти, сильні відновники.

ДИТКО́Р, -а, *ч.* Кореспондент, який пише статті для дітей.

ДИТМАЙДА́НЧИК, -а, *ч.* Дитячий майданчик – обладнана ігровими конструкціями ділянка в саду, парку для відпочинку, гри дітей.

ДИТРАЗИ́Н, -у, *ч.* Протиглисний медичний засіб при філяріатозах.

ДИТСАДО́К, -дка́, *ч., розм.* Дитячий садок.

ДИТСАДО́ЧОК, -чка, *ч., розм.* Зменш.-пестл. до дитсадо́к.

ДИТСАНАТО́РІЙ, -ю, *ч.* Дитячий санаторій.

ДИТЯ́, -я́ти, *с.* Зменш.-пестл. до дити́на. ** Дитя́ приро́ди – про людину, близьку до природи, без культурних навичок.

ДИТ'Я́СЛА, -я́сел, *мн.* Дитячі ясла.

ДИТЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до дитя́.

ДИТЯ́ТОНЬКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до дитя́.

ДИТЯ́ТОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до дитя́тко.

ДИТЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до дитина і ді́ти[1]. // Признач. для дітей. // *у знач. ім.* дитя́ча, -чої, *ж.* Кімната для дітей. ** Дитя́ча консульта́ція – лікувально-профілактична установа для дітей. Дитя́ча ліка́рня – лікувально-профілактична установа, де надають стаціонарну медичну допомогу дітям від народження до 14 років включно. Дитя́ча сме́ртність – смертність дітей на першому році життя. Дитя́чий будино́к – навчально-виховний заклад з інтернатом для дітей, які не мають батьків. Дитя́чий садо́к – установа, в якій здійснюються догляд і виховання дітей дошкільного віку (після трьох років). Дитя́чі я́сла – установа, в якій здійснюються догляд і виховання дітей до трьох років. 2. Власт. дитині; такий, як у дитини. // *перен., ірон.* Не такий, як у серйозної, дорослої людини; незрілий, наївний. // *у знач. ім.* дитя́че, -чого, *с.* Власт. дитині, характерне для її поведінки і т. ін.

ДИТЯ́ЧІСТЬ, -чості, *ж., розм.* Властивість за знач. дитя́чий 2.

ДИТЯ́ЧО-ЮНА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дітей, підлітків і юнацтва, призначений для них.

ДИФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене подвоєння статевого члена.

ДИФАМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оголошення (зазвичай у пресі) дійсних або вигаданих відомостей, що ганьблять честь і гідність громадянина або установи, організації.

ДИФЕНІЛАМІ́Н, -у, *ч.* Вторинний ароматичний амін, що використовується у виробництві барвників тощо.

ДИФЕНІЛОЛПРОПА́Н, -у, *ч.* Сировина у виробництві епоксидних смол, полікарбонатів, гербіцидів та ін.

ДИФЕНІЛХЛОРОАРСИ́Н, -у, *ч.* Безбарвні кристали, що мають сильну подразнювальну дію на верхні дихальні шляхи.

ДИФЕНІЛЦІАНАРСИ́Н, -у, *ч.* Безбарвні кристали, що мають сильну дратівну дію на верхні дихальні шляхи.

ДИФЕНІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із протисудомною дією.

ДИФЕРЕ́НСІАС, -а, *ч., муз.* 1. Найменування варіаційної форми в Іспанії та Португалії в 16 ст. 2. Техніка варіювання, що широко використовувалася в 16 ст. при обробці (перекладенні) багатоголосних вокальних або інструментальних композицій.

ДИФЕРЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Кут поздовжнього нахилу судна, який викликає різницю осадки носа й корми. 2. *фін.* Різниця в цінах на товар – ціні замовлення та ціні одержання його в процесі торгових операцій.

ДИФЕРЕНТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення диференту корабля.

ДИФЕРЕНЦІА́Л, -а, *ч.* 1. *мат.* Довільний приріст незалежної змінної величини. 2. *тех.* Механізм у трансмісії колісних машин, який забезпечує ведучим колесам необхідну різницю у швидкості обертання на поворотах. 3. *ек.* Премія або знижка по відношенню до ціни базисного сорту. 4. *бірж.* Компенсація дилеру за здійснення угоди з нестандартною партією цінних паперів.

ДИФЕРЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *мат.* Прикм. до диференціа́л 1. ** Диференціа́льна геоме́трія – розділ геометрії, який вивчає геометричні образи (криві, поверхні та ін.) засобами диференціального числення. 2. Неоднаковий у різних умовах. ** Диференціа́льна ре́нта: а) додатковий дохід, що його отримують за рахунок використання ресурсів з більшою віддачею; б) форма земельної ренти у вигляді додаткового доходу, за рахунок більшої родючості землі на його ділянці. Диференціа́льне чи́слення – розділ математики, в якому вивчаються властивості функцій за допомогою похідних та диференціалів. Диференціа́льний словни́к – словник близькоспоріднених мов, який включає тільки слова, що не є спільними для цих мов. Диференціа́льні рівня́ння – рівняння, що містять шукані функції, їх похідні будь-яких порядків і незалежні змінні.

ДИФЕРЕНЦІА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для одержання похідної від змінної величини (струму, напруги, тиску тощо), яку вводять до пристрою.

ДИФЕРЕНЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поділ, розчленування чого-небудь на окремі різнорідні елементи. *Диференціація освіти.* ** Диференціа́ція проду́кції – виділення продукції того чи іншого виробника із загальної маси конкуруючих товарів.

ДИФЕРЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до дифере́нція.

ДИФЕРЕНЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до диференціюва́ти. 2. *прикм.* Узгоджений з певними правилами, умовами; роздільний, неоднаковий. ** Диференційо́ваний тари́ф – митний тариф, який дозволяє віддавати перевагу певним товарам або не пропускати їх.

ДИФЕРЕНЦІЙО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. диференційо́ваний 2.

ДИФЕРЕНЦІЙО́ВАНО. Присл. до диференційо́ваний 2.

ДИФЕРЕНЦІЙО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна диференціювати.

ДИФЕРЕНЦІЙО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. диференційо́вний.

ДИФЕРЕНЦІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для диференціювання.

ДИФЕРЕНЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. диференціюва́ти і стан за знач. диференціюва́тися; диференціація. ** Диференціюва́ння цін – встановлення різних ринкових цін на один і той же товар. 2. Знаходження похідної або диференціала в математичному аналізі.

ДИФЕРЕНЦІЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док., перех.* 1. Розділяти, розчленовувати що-небудь на окремі різнорідні елементи. 2. У математичному аналізі знаходити диференціали функцій.

ДИФЕРЕНЦІЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок. і док.* 1. Розділятися, розчленовуватися на окремі різнорідні елементи, функції і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до диференціюва́ти.

ДИФЕРЕНЦІЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до диференціюва́ти.

ДИФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Різниця, відмінність. 2. Різниця між розрахунковою ціною в день, коли була укладена ф'ючерсна угода, та подальшими розрахунковими цінами. 3. Прибуток, який належить отримати, або збиток, що його необхідно відшкодувати, при ліквідації (відкупі) ф'ючерсного контракту.

ДИФІЛОБОТРІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз м'ясоїдних тварин і людини; збудник – стьожак широкий.

ДИФІОДОНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Наявність двох генерацій зубів: молочних (змінних) та постійних.

ДИФІРА́МБ, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції – урочиста хорова пісня на честь бога Діоніса. // Літературний жанр, близький до оди або гімну. 2. *перен.* Перебільшена похвала. ** Співа́ти дифіра́мби – надмірно захвалювати; вихваляти.

ДИФІРАМБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до дифіра́мб 1.

ДИФЛУОРИ́ДНИЙ, -а, -е. Який у молекулі чи формульній одиниці сполуки містить 2 атоми Флуору (Фтору) або флуорид(фторид)-іони.

ДИФМАНО́МЕТР, -а, *ч.* Диференційний манометр – манометр для вимірювання різниці двох значень тиску.

ДИФОНІ́Я, -ї, *ж.* Див. диплофонія.

ДИФОРМА́ТОР, -а, *ч.* Знеславлювач; особа, що публічно оголошує відомості, які ганьблять когось.

ДИФОСГЕ́Н, -у, *ч.* Органічна оліїста безбарвна отруйна речовина з різким задушливим запахом, подібним до запаху прілого сіна.

ДИФОСФА́ТИ, -ів, *мн.* Солі із чотиризарядним аніоном, що використовуються у хімічному аналізі, як пом'якшувачі води тощо.

ДИФОСФІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, молекула або формульна одиниця якої містить два атоми Фосфору у від'ємному ступені окиснення.

ДИФОСФІ́Н, -у, *ч.* Безбарвна летка рідина із запахом гнилої риби, надзвичайно отруйна; утворюється при гнитті білків на дні боліт та в похованнях.

ДИФОСФОНА́Т, -у, *ч.* Те саме, що дигіпофосфа́т.

ДИФРАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *фіз.* Прикм. до дифра́кція. ** Дифракці́йна ре́шітка, *фіз.* – оптичний прилад, що складається з великої кількості однакових паралельних щілин, які розміщені на однакових відстанях одна від одної.

ДИФРА́КЦІЯ, -ї, *ж., фіз.* Огинання хвилями (звуковими, світловими і т. ін.) зустрічних перешкод. *Дифракція світла.*

ДИФТЕРИ́Т, -у, *ч., розм., мед.* Те саме, що дифтері́я.

ДИФТЕРИ́ТНИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до дифтери́т.

ДИФТЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до дифтері́я.

ДИФТЕРІ́Я, -ї, *ж., мед.* Гостра інфекційна, перев. дитяча, хвороба, яка виявляється в ураженні верхніх дихальних шляхів і отруює весь організм.

ДИФТЕРО́ЇДИ, -ів, *мн.* Бактерії, схожі на дифтерійні палички.

ДИФТО́НГ, -а, *ч.* Сполучення двох голосних звуків, що вимовляються як один склад.

ДИФТОНГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Явище переходу простого голосного звука в дифтонг.

ДИФТОНГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до дифто́нг.

ДИФТОНГІ́Я, -ї, *ж.* Див. диплофонія.

ДИФТО́НІ, *невідм., с.* Сполучення двох голосних звуків, що вимовляються як один склад.

ДИФТОРИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що дифлуори́дний.

ДИФУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до дифу́зія 1. // Признач. для процесів дифузії. ** Дифузі́йна ка́мера – прилад для спостереження слідів іонізуючих частинок. Дифузі́йний апара́т – апарат для добування методом дифузії з подрібненої сировини розчинних речовин; дифузор (у 1 знач.).

ДИФУЗІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям в етнології, культурології, археології, що бере за основу соціального розвитку процеси запозичення та поширення культури.

ДИФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Процес взаємного проникнення речовин за безпосереднього стикання або крізь порувату перегородку. ** Мо́вна дифу́зія – проникнення слів однієї мови в іншу у прикордонних районах між двома державами, під час війни або за торгових та культурних відносин. Турбуле́нтна дифу́зія – невпорядковане проникнення однієї речовини (рідини або газу) в іншу, що спричинює інтенсивне перемішування окремих її шарів. 2. *рідко.* Те саме, що дифузо́р 1.

ДИФУ́ЗНИЙ, -а, -е. Утворений шляхом дифузії (у 1 знач.); змішаний, різнорідний. // *перен.* Розсіяний, розпливчастий, нечіткий.

ДИФУ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. дифу́зний.

ДИФУ́ЗНО. Присл. до дифу́зний.

ДИФУ́ЗОР, -а, *ч.* 1. Те саме, що дифузі́йний апара́т (*див.* дифузі́йний). 2. Канал змінного поперечного перерізу, за допомогою якого сповільнюють рух газу або рідини. 3. Конічний випромінювач звуку в гучномовцях. 4. Пристрій у фотоапаратах і фотозбільшувачах для одержання фотографічних зображень м'якого малюнка.

ДИФУНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до дифундува́ти.

ДИФУНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. дифундува́ти.

ДИФУНДУВА́ТИ, -у́є, *недок. і док.* Просочуватися, змішуватися шляхом дифузії.

ДИХАВИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Астма.

ДИХАВИ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Хворий на дихавицю.

ДИХА́ЗІЙ, -я, *ч.* Суцвіття, в якому під верхівковою квіткою головної осі розвиваються два пагони з верхівковими квітками.

ДИХАЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до диха́зій.

ДИ́ХАЛО, -а, *с., розм.* 1. *діал.* Дихальне горло. 2. Отвір на голові великих морських ссавців – китів, касаток, дельфінів, крізь який вони дихають.

ДИ́ХАЛЬНИЙ, -а, -е. Який бере участь у функції дихання. // Який регулює діяльність органів дихання. ** Ди́хальна недоста́тність – патологічний стан, зумовлений порушенням обміну газів між організмом і навколишнім середовищем. Ди́хальний апара́т – сукупність органів, які забезпечують газообмін між повітрям, що вдихається, та кров'ю. Ди́хальні шляхи́ – порожнисті органи, які проводять повітря до легеневих артерій.

ДИ́ХАЛЬЦЕ, -я, *с.* Один із мікроскопічних отворів, якими входить повітря в органи дихання комах.

ДИ́ХАННЯ, -я, *с.* 1. Процес поглинання кисню і виділення вуглекислоти живими організмами; газообмін. // Вбирання і випускання повітря органами дихання; вдих і видих. // Повітря, пара від видиху; подих. // Шуми, утворювані вдиханням і видиханням повітря. ** Шту́чне ди́хання – заходи, що їх застосовують з метою поновлення самостійного дихання, що припинилося. Дру́ге ди́хання: а) про нормальне дихання, відновлене після його порушення, збою внаслідок сильного фізичного напруження; б) про нові душевні сили, про приплив творчої енергії після періоду спаду. 2. *перен.* Наближення, настання чого-небудь. // Віяння, прояв чого-небудь.

ДИХА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дихання.

ДИ́ХАТИ, ди́хаю, ди́хаєш *і* ди́шу, ди́шеш, *недок.* 1. Втягувати і випускати повітря легенями; робити вдих і видих. // Вбирати, поглинати кисень, необхідний для життєдіяльності організму. // *на кого – що.* Випускати ротом, носом струмінь повітря, що йде з легенів. // Виявляти ознаки життя; жити, існувати. // *перен.* Віяти, обдавати чим-небудь. 2. *ким, чим, перен.* Цілком віддаватися, присвячувати себе кому-, чому-небудь, бути захопленим кимсь, чимсь. 3. *чим, перен.* Бути пройнятим чим-небудь, виражати щось. ** Ди́хати на ла́дан: а) бути тяжко хворим, бути при смерті; б) ставати ні до чого не придатним, розвалюватися, розпадатися, перетлівати (про будівлі, предмети одягу і т. ін.). Ле́две ди́хати – перебувати у важкому стані; бути на грані припинення існування.

ДИ́ХАТИСЯ, ди́хається і ди́шеться, *недок., безос., кому, чому, у сполуч. з присл.* л е г к о, г а р н о і т. ін. Про процес дихання.

ДИ́ХАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до ди́хати.

ДИ́ХИ, -ів, *мн., анат.* Те саме, що зду́хвина.

ДИХІРІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене подвоєння кисті руки.

ДИХЛОРЕТА́Н, -у, *ч.* Насичений аліфатичний галогеновмісний вуглеводень, що використовується як розчинник, фумігант.

ДИХЛОРОЕТА́Н, -у, *ч.* Галогенопохідна етану, що застосовується у виробництві вінілхлориду, тіоколів тощо.

ДИХЛОТІАЗИ́Д, -у, *ч.* Сечогінний засіб, що використовується при гіпертонічних хворобах та набряках.

ДИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до ди́хати 1.

ДИХОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Неодночасне достигання тичинок і маточок в одній квітці.

ДИХОТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дихотомії.

ДИХОТОМІ́ЧНО. Присл. до дихотомі́чний.

ДИХОТОМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Послідовне ділення цілого на дві частини, потім кожної частини знову на дві і т. д. 2. Тип галуження рослин, при якому головна вісь роздвоюється на дві однакові гілки. 3. У логіці – поділ обсягу поняття на два видові поняття, що суперечать одне одному. 4. Поділ диска планети або Місяця термінатором.

ДИХОТО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до дихотомії.

ДИХРОЇ́ЗМ, -у, *ч.* Властивість деяких тіл виявляти різне забарвлення залежно від напряму розглядання їх у білому світлі.

ДИХРОЇ́Т, -у, *ч.* Мінерал, різновид кордієриту.

ДИХРОМАЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Загальний термін для позначення будь-якого з декількох видів недостатності колірного зору.

ДИХРОМА́Т, *ч.* 1. *род. в.* -а, *мед.* Індивід, який страждає на будь-яку з різних форм дихромазії. ** Монокуля́рний дихрома́т – індивід, у якого в

одному оці нормальний колірний зір, а в другному – дихроматичний. 2. *род. в.* -у, *хім.* Сіль двохромової кислоти, яка існує лише в розчині; дуже отруйний.

ДИХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дихромазії та дихромата.

ДИХРО́МОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **двохро́мовий**.

ДИХТІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **дихті́ти**.

ДИХТІ́ТИ, -чу́, -ті́ш, *недок., зах.* Швидко і тяжко дихати через спеку.

ДИЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджена наявність двох голів на частково розділеній верхній частині тулуба плода.

ДИЦІА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **ціа́н**.

ДИ́ЧА, -і, *ж., діал.* Здичавіння; дикі люди, варвари.

ДИЧА́ВИНА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **дичина́** 2; глушина.

ДИЧА́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Набувати первісного, природного стану; ставати диким (у 1 знач.). // Ставати спустошеним, запустілим. 2. Відвикати від людей.

ДИЧА́К, -а́, *ч., зах.* Дикий звір.

ДИЧА́Р, -а, *ч.* Те саме, що **дику́н**.

ДИЧИНА́, -и́, *ж.* 1. Дикі птахи і звірі, на яких полюють і м'ясо яких використовують як їжу. // М'ясо цих птахів, тварин. 2. *розм.* Глухе, запустіле місце; глушина. // *заст., зневажл.* Житель цих глухих, запустілих місць.

ДИ́ЧКА, -и, *ж.* Дике, некультивоване плодове дерево. // Плід цієї рослини.

ДИЧКО́, -а́, *ч., діал.* Дикий кінь.

ДИЧКО́ВИЙ, -о́ва, -о́ве. 1. Прикм. до **ди́чка**. 2. Признач., відведений для вирощування дички.

ДИЧКОВО́Д, -а, *ч.* Фахівець-садівник, який вирощує дички.

ДИЧО́К, -чка́, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **ди́чка**. 2. Бджолиний рій із чужої пасіки, зібраний у вулику. 3. Дикий кінь. 4. *зах.* Вівсюг.

ДИЧОРОЗВЕ́ДЕННЯ, -я, *с., мисл.* Штучне розведення деяких видів диких птахів і звірів.

ДИ́ШЕЛЬ, -шля, *ч.* Товста жердина, прикріплена до передньої частини воза або саней, що використовується для запрягання коней і допомагає правити ними. // Така ж жердина у колісному сільськогосподарському інвентарі для з'єднання його з трактором або іншою машиною.

ДИ́ШЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ди́шель**.

ДИ́ШИЦЯ, -і, *ж., анат.* Те саме, що **ди́хало**.

ДИШЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ди́шло**.

ДИ́ШЛО, -а, *с.* Те саме, що **ди́шель**.

ДИШЛО́ВИЙ, -а́, -е́, *рідко.* Прикм. до **ди́шло**.

ДИ́ЯВОЛ, -а, *ч.* Те саме, що **біс**[1]; чорт, сатана. // Уживається як лайливе слово.

ДИЯВОЛЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Чортів, диявольський.

ДИЯВОЛЕНЯ́, -я́ти, *с., розм.* Маленький диявол.

ДИЯВОЛИ́ЦЯ *див.* **ди́яволка**.

ДИ́ЯВОЛІВ, -лова, -лове. Належний дияволу.

ДИ́ЯВОЛКА, -и, **ДИЯВОЛИ́ЦЯ**, -і. Жін. до **ди́явол**.

ДИ́ЯВОЛЬСЬКИ. Присл. до **ди́явольський**.

ДИ́ЯВОЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ди́явол**. // *перен.* Такий, як у диявола; підступний, злий. 2. *розм.* Надзвичайно сильний за ступенем вияву.

ДИЯ́КОН, -а, *ч., церк.* Помічник священика у відправі церковної служби; нижчий духовний чин.

ДИЯКОНИ́ХА, -и, *ж., церк., розм.* Жінка диякона.

ДИЯ́КОНСЬКИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **диа́кон**.

ДИЯКОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути дияконом. // Виконувати обов'язки диякона.

ДІ, *невідм., ч., муз.* Китайська поперечна бамбукова флейта.

ДІАБА́З, -у, *ч.* Вулканічна гірська порода зеленувато-чорного кольору, яка використовується як будівельний та ін. матеріал.

ДІАБА́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **діаба́з**. // Вигот. з діабазу.

ДІАБЕ́Т, -у, *ч., мед.* Патологічний стан, що характеризується виділенням великих кількостей сечі і деяких хімічних речовин. ** **Ни́ркови́й діабе́т** – діабет, який характеризується глюкозурією за нормального вмісту цукру у крові. **Цукро́вий діабе́т** – хвороба, яка супроводжується виділенням цукру в сечу і збільшенням кількості цукру в крові; цукрова хвороба. **Нецукро́вий діабе́т** – тяжке порушення водно-сольового обміну, що настає внаслідок ураження проміжного мозку та гіпофіза. **Післяопераці́йний діабе́т** – цукровий діабет, що розвивається після хірургічної операції на підшлунковій залозі.

ДІАБЕТИ́Д, -у, *ч.* Патологічні зміни шкіри та слизових оболонок при цукровому діабеті.

ДІАБЕ́ТИК, -а, *ч.* Людина, хвора на діабет.

ДІАБЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діабе́т**. ** **Діабети́чна ангіопаті́я** – генералізоване ураження дрібних, середнього та крупного калібру судин.

ДІАБЕТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що сприяє розвитку цукрового діабету. ** **Діабетоге́нні чи́нники** – чинники, які впливають на секрецію інсуліну або його активність і сприяють розвитку цукрового діабету.

ДІАБЕТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь медицини, яка вивчає діабет.

ДІАГЕНЕ́З, -у, *ч.* Перетворення пухких відкладів на дні водних басейнів в осадочні гірські породи.

ДІА́ГНОЗ, -у, *ч.* Короткий лікарський висновок про характер і суть захворювання на підставі всебічного дослідження хворого; визначення хвороби.

ДІАГНО́СТ, **ДІАГНО́СТИК**, -а, *ч.* Лікар, який особливо успішно ставить діагнози.

ДІАГНО́СТИК *див.* **діагно́ст**.

ДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* 1. Розділ медицини, який вивчає ознаки хвороб, методи і принципи дослідження організму для встановлення діагнозу. // Встановлення діагнозу. ** **Диференціа́льна діагно́стика**, *мед.* – діагностика, спрямована на визначення того, яку з двох (або більше) схожих хвороб або розладів має індивід. 2. Те саме, що **діагностува́ння** (у 2 знач.). *Технічна діагностика*. 3. *спец.* Загальна процедура перевірки функціонування системи, зокрема виконання процедур за допомогою пошуку несправностей в обладнанні або в обчислювальній системі в цілому. ** **Соціа́льна діагно́стика** – аналіз стану соціальних об'єктів та процесів, виявлення проблем їх функціонування і розвитку. **Вібраці́йна діагно́стика** – технічне діагностування, яке ґрунтується на аналізі вібрації об'єкта діагностування. **Шумова́ діагно́стика** – технічне діагностування, що проводиться шляхом аналізу флуктуацій (пульсацій) різних полів об'єкта.

ДІАГНО́СТИКУМИ, -ів, *мн.* Завислі знешкоджених мікроорганізмів, які застосовуються як антигени для серологічних досліджень.

ДІАГНОСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діа́гноз** і **діагно́стика**. ** **Діагности́чне інтерв'ю́**, *мед.* – поширена процедура в клінічній обстановці з метою отримання деякого прийнятного визначення характеру розладу та його етіології, а також для планування методу лікування.

ДІАГНОСТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Визначення хвороби на підставі дослідження хворого; те саме, що **діагно́стика**. 2. *перен.* Оцінка придатності до експлуатації (про технічні засоби).

ДІАГНОСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Ставити діагноз, визначати хворобу.

ДІАГНОСТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **діагностува́ти**.

ДІАГОНА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **діагона́ль** 2.

ДІАГОНАЛІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна діагоналізувати.

ДІАГОНАЛІЗО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **діагоналізо́вний**.

ДІАГОНА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Пряма лінія між двома несуміжними вершинами багатокутника або між двома вершинами багатогранника, які не знаходяться на одній його грані. 2. Груба тканина з рубчиками по скісній лінії. ** **По діагона́лі (чита́ти, перегляда́ти** *і т. ін. що-небудь*) – побіжно, поверхово (читати, переглядати і т. ін.), уловлюючи лише загальний зміст.

ДІАГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діагона́ль** 1. // Розташований, спрямований по діагоналі.

ДІАГОНА́ЛЬНО, *присл.* По діагоналі; навскіс.

ДІАГРА́МА, -и, *ж.* 1. Графічне зображення, що наочно у вигляді певних геометричних фігур показує співвідношення між різними величинами, які порівнюються. 2. *спец.* Зображення шахівниці у спеціальній літературі.

ДІАГРА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діагра́ма**.

ДІА́ДА, -и, *ж., філос.* У піфагореїзмі та платонізмі: термін, що ним позначали принцип невизначеності, множинності й мінливості; прот. м о н а д а. ** **Соціа́льна діа́да** – група з двох людей.

ДІАДЕ́МА, -и, *ж.* 1. Вінець або пов'язка з дорогоцінними самоцвітами у верховних урядовців, жерців, що визначала їх сан. 2. Жіноча дорогоцінна прикраса на кшталт невеликої відкритої корони.

ДІАДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Діадинамі́чні стру́ми** – електричні струми постійної полярності, що проходять окремими порціями (імпульсами).

ДІАДИНАМОЕЛЕКТРОФОРЕ́З, -у, *ч.* Метод електролікування, що полягає в комплексній дії на організм хворого діадинамічним струмом.

ДІА́ДНИЙ, -а, -е. Який має відношення до двох; характеристика предметів, які поєднані або організовані у двійки.

ДІАДО́ХИ, -ів, *мн.* Полководці Олександра Македонського, які після його смерті вели між собою боротьбу за владу.

ДІАДОХОКІНЕ́З, -у, *ч.* Здатність швидко, симетрично і рівномірно здійснювати протилежні рухи кінцівок.

ДІАЗЕПА́М, -у, *ч.* Заспокійливий лікарський засіб; торгова назва – валіум.

ДІАЗОАМІНО́Л, -у, *ч.* Суміш діазоаміносполук з азотолами.

ДІАЗОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Сукупність засобів і методів відтворення зображень за допомогою діазосполук.

ДІАЗОКОПІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення копій з графічних і текстових оригіналів на світлочутливому папері, вкритому діазосполуками.

ДІАЗОЛІ́Н, -у, *ч.* Протигістамінний препарат, що його застосовують при різних алергійних захворюваннях.

ДІАЗОМЕТА́Н, -у, *ч.* Найпростіша аліфатична діазосполука, що використовується у лабораторних синтезах.

ДІАЗОПЛІ́ВКА, -и, *ж.* Кіно- або фотоплівка, в світлочутливому шарі якої є діазосполуки.

ДІАЗОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Продукти взаємодії первинних амінів з азотистою кислотою. // Вибухова речовина, розчини якої використовуються для синтезу.

ДІАЗОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Спосіб технічного фотокопіювання з позитива.

ДІАЗОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до діазотипії.

ДІАЗОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Взаємодія між ароматичним аміном і азотистою кислотою.

ДІАКІНЕ́З, -у, *ч.* Кінцева стадія першої фази (профази) мейотичного поділу ядра; характеризується максимальною спіралізацією хромосом.

ДІАКО́ПТИКА, -и, *ж.* Сукупність ідей та методів, спрямованих на підвищення ефективності моделювання та аналізу складних систем за допомогою розчленування їх на частини.

ДІАКРИ́ТИКИ, -ів, *мн.* Надрядкові, підрядкові або середньорядкові знаки, за якими розрізняють звуки, позначені тією самою літерою; діакритичні знаки.

ДІАКРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розрізня́льний**. ** **Діакрити́чний знак** – надрядковий або підрядковий знак при букві, що вказує на вимову, яка відрізняється від вимови звука, позначеного цією ж буквою без знака.

ДІАЛЕ́КТ, -у, *ч.* Місцевий різновид мови; говірка (у 1 знач.).

ДІАЛЕКТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **діале́ктний**.

ДІАЛЕКТИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або інший елемент у літературній мові, взяті з діалекту.

ДІАЛЕ́КТИК, -а, *ч.* 1. Послідовник діалектичної філософії, який керується діалектичним методом. 2. *заст.* Особа, яка володіє діалектикою (у 3 знач.).

ДІАЛЕ́КТИКА, -и, *ж.* 1. Вчення про рух і розвиток, теорія і метод пізнання та перетворення світу. 2. Процес розвитку, руху чого-небудь. 3. *заст.* Уміння вести суперечку, полеміку, застосовуючи логічні докази.

ДІАЛЕ́КТИКО-МАТЕРІАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується матеріалістичної діалектики, належить до матеріалістичної діалектики.

ДІАЛЕКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Заснований на законах діалектики. ** **Діалекти́чний матеріалі́зм** – наука про найбільш загальні закони буття, розвитку явищ об'єктивної дійсності і процесу пізнання. **Діалекти́чна ло́гіка** – наука про закони та форми руху мислення, про закономірності пізнання істини. 2. Стос. до діалектики (у 2 знач.).

ДІАЛЕКТИ́ЧНО. Присл. до **діалекти́чний** 2.

ДІАЛЕ́КТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діале́кт**.

ДІАЛЕКТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діалектогра́фія**.

ДІАЛЕКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ мовознавства, що вивчає явища певної мови і територію їх поширення.

ДІАЛЕКТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із діалектології.

ДІАЛЕКТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діалектоло́гія**.

ДІАЛЕКТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь мовознавства, яка вивчає місцеві діалекти.

ДІА́ЛІЗ, -у, *ч.* Видалення з колоїдного розчину низькомолекулярних речовин (електролітів, органічних речовин).

ДІАЛІЗА́Т, -у, *ч.* Рідина, що пройшла крізь напівпроникну мембрану внаслідок діалізу.

ДІАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для здійснення діалізу.

ДІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **діалізува́ти**.

ДІАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **діалізува́ти**.

ДІАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати діаліз.

ДІАЛО́Г, -у, *ч.* 1. Розмова між двома або кількома особами. // Частина літературного твору, в якій відбувається розмова двох осіб. // Літературний твір, написаний у формі бесіди. // Чергування музичних форм, що їх виконують два голоси чи музичні інструменти. 2. Розмова, обмін думками (звичайно на громадсько-політичні теми). 3. Переговори; бесіди в порядку взаємного зондажу.

ДІАЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виклад літературного твору у формі діалогу.

ДІАЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діало́г**. // Який має форму діалогу, оформлений як діалог.

ДІАЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **діалогі́чний**.

ДІАЛО́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **діало́г**.

ДІАМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Властивість деяких речовин послаблювати магнітне поле.

ДІАМАГНЕ́ТИКИ, -ів, *мн., фіз.* Магнітні матеріали, відносна магнітна проникність яких менша за одиницю.

ДІАМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е. Який має ознаки діамагнетизму.

ДІАМА́НТ, -а, *ч.* 1. Дорогоцінний камінь – алмаз, штучно огранений і відшліфований; брильянт. 2. Вид дрібного друкарського шрифту.

ДІАМА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **діама́нт**. // Оздоблений діамантом. // Пов'язаний із сімдесятип'ятиліттям кого-небудь або чого-небудь (про ювілей, весілля).

ДІАМА́Т, -у, *ч.* Скорочення: діалектичний матеріалізм.

ДІА́МЕТР, -а, *ч.* Відрізок прямої, яка сполучає дві протилежні точки кола і проходить через його центр. // Поперечник усякого круглого або такого, що здається круглим, тіла, простору.

ДІАМЕТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який ділить навпіл по лінії діаметра, поперечника. ** **Діаметра́льна протиле́жність** – цілковита, повна протилежність.

ДІАМЕТРА́ЛЬНО, *присл., книжн.* Зовсім, цілком.

ДІАМІ́Н, -у, *ч., хім.* Те саме, що **гідрази́н**.

ДІАМІ́НОДИФЕНІ́Л, -у, *ч.* Те саме, що **бензиди́н**.

ДІАМІНОКСИДА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що належить до класу оксидоредуктаз.

ДІАМОНІ́ЙФОСФА́Т, -у, *ч.* Концентроване фосфорноазотне добриво.

ДІАМОФО́С, -у, *ч.* Складне мінеральне добриво, яке одержують нейтралізацією фосфатної кислоти амоніаком (діамоній-фосфат).

ДІА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **дифені́лолпропа́н**.

ДІА́НА, -и, *ж.* У давньоримській міфології богиня Місяця й полювання.

ДІАНО́ЙЯ, -ї, *ж.* Термін давньогрецької філософії – здатність мислити, розум.

ДІАПАЗО́Н, -у, *ч.* 1. Різниця між найбільшим та найменшим значеннями, які може приймати дана

величина або функція. ** **Діапазо́н вимі́рювань** – інтервал значень вимірюваної величини, в межах якого пронормовані похибки засобу вимірювань. **Діпазо́н по́казів** – інтервал значень вимірюваної величини, обмежений початковим та кінцевим її значеннями. 2. Сукупність звуків різної висоти, що їх може відтворювати голос або музичний інструмент. // *заст.* Октава. // Англійська назва регістрів орга́на. // Модель, за якою виготовляють труби орга́на і роблять отвори в дерев'яних духових музичних інструментах. // У Франції – мензура духових музичних інструментів або органних труб, а також тон для настроювання музичних інструментів. 3. *чого, перен.* Обсяг, поширення або розмір чого-небудь.

ДІАПАЗО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **діапазо́н**.

ДІАПАЗО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **діапазо́нний**.

ДІАПА́УЗА, -и, *ж.* Тимчасове припинення розвитку комахи, різке уповільнення обміну речовин, викликані несприятливими умовами.

ДІАПЕДЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Проникнення еритроцитів через непошкоджену стінку кровоносних судин, що зумовлюється порушенням проникності судинної стінки.

ДІАПЕДЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діапеде́з**.

ДІАПІРІ́ЗМ, -у, *ч.* Процес видавлювання пластичних осадочних гірських порід у товщі твердіших порід, які лежать над ними.

ДІАПОЗИТИ́В, -а, *ч.* Фотографічний знімок на спеціальній прозорій плівці або склі, призначений для показу зображень на екрані за допомогою проекційного ліхтаря.

ДІАПОЗИТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діапозити́в**.

ДІАПРИ́НТ, -а, *ч.* Спосіб виготовлення копіювальних форм для офсетного друку.

ДІАПРОЕ́КТОР, -а, *ч.* Оптичний прилад для проектування на екран зображень, знятих на плівку.

ДІАРЕ́АЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до діареї.

ДІАРЕ́Я, -ї, *ж.* Розлад діяльності кишечнику у людини й тварин.

ДІ́АРІУШІ, -ів, *мн.* Щоденники (приватні і службові), що велися в основному в 17 – 18 ст.

ДІАРТРО́З, -у, *ч.* Рухоме зчленування кісток.

ДІАРХІ́Я, -ї, *ж.* Двовладдя, одночасне правління двох царів.

ДІ́АРХНИЙ, -а, -е. Стос. до діархії.

ДІАСКО́П, -а, *ч.* Оптико-механічний пристрій, призначений для проектування на екран збільшених зображень прозорих оригіналів.

ДІАСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до діаскопії.

ДІАСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод діагностики шкірних захворювань, який полягає у встановленні дійсного кольору висипу шляхом натискування предметним склом.

ДІАСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діаско́п**.

ДІАСПО́Р, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів і гідроксидів.

ДІА́СПОРА, -и, *ж.* 1. Релігійні та етнічні групи, що живуть у нових для себе районах як національно-культурні меншини. *Українська діаспора в Канаді.* 2. *біол.* Частина рослини, що природно відокремлюється від неї та виконує функцію поширення і розмноження.

ДІА́СПОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діа́спора**.

ДІАСПО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діаспо́р**.

ДІА́СПОРОВИЙ, -а, -е. Стос. до діаспори.

ДІАСТА́З, -у, *ч.*, **ДІАСТА́ЗА**, -и, *ж.* 1. Фермент, який розщеплює крохмаль і глікоген з утворенням декстринів і мальтози. 2. *мед.* Різниця тисків крові в лівому передсерді в кінці та на початку діастоли.

ДІАСТЕ́МА, -и, *ж.* Аномалія розміщення зубів, яка проявляється проміжком між центральними різцями.

ДІАСТЕМАТОМІЄЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене подвоєння спинного мозку на всій його довжині або в окремих ділянках.

ДІАСТЕРЕОІЗОМЕ́РИ, -ів, *мн.* Ізомери, що відрізняються один від одного конфігурацією двох (або кількох) елементів асиметрії.

ДІАСТЕРЕОМЕ́РИ, -ів, *мн.* Те саме, що **діастереоізоме́ри**.

ДІА́СТОЛА, -и, *ж.* Одна з ритмічно повторюваних фаз серцевого циклу – розслаблення мускулатури серця, яке настає після її скорочення (систоли).

ДІАСТОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діа́стола**. ** **Діастолі́чний шум** – серцевий шум, який виявляється протягом всієї діастоли або однієї з її фаз.

ДІАСТРОФІ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність рухів земної кори, що зумовлюють зміни у початкових формах залягання гірських порід; тектонічні рухи.

ДІАСХІ́З, -у, *ч.* Вид шоку, що розвивається в нервових центрах внаслідок зупинки надходження до них збуджуючих імпульсів.

ДІАТЕ́З, -у, *ч.* Схильність організму до деяких захворювань. ** **Геморагі́чний діате́з** – стан організму, що характеризується підвищеною кровоточивістю. **Невропати́чний діате́з** – діатез, що характеризується підвищеною емоційністю та збудливістю. **Тромбофілі́чний діате́з** – діатез, що характеризується підвищеним зсіданням крові.

ДІАТЕ́ЗА, -и, *ж.* 1. *лінгв.* Те саме, що **стан**[1] 5. 2. *мед.* Одна з форм реактивності організму, яка являє собою сукупність спадкових та набутих властивостей організму.

ДІАТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діатермі́я**.

ДІАТЕРМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **діатермі́чний**.

ДІАТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Глибоке прогрівання тканин і органів тіла електричними струмами високої частоти з метою лікування.

ДІАТЕРМОГОНІОПУНКТУ́РА, -и, *ж.* Перфорація в діля́нці райдужно-рогівкового кута.

ДІАТЕРМОГРЯЗЕЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Лікування, що ґрунтується на комплексному застосуванні діатермії та грязьової аплікації.

ДІАТЕРМОЕЛЕКТРОФОРЕ́З, -у, *ч.* Метод електролікування, при якому застосовують одночасно діатермію і електрофорез лікарських речовин.

ДІАТЕРМОКАРБОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Форма діатермокоагуляції, при якій активний електрод розміщений на незначній відстані від поверхні тканини.

ДІАТЕРМОКОАГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Апарат для виконання діатермокоагуляції.

ДІАТЕРМОКОАГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод дії на живі тканини теплом, яке утворюється в електродах при проходженні струму високої частоти.

ДІАТИ́П, -у, *ч.* Фотонабірна машина з напівавтоматичною установкою шрифтового шаблона з автоматичним пересуванням фотоматеріалу.

ДІАТОМЕ́Я, -ї, *ж.* Мікроскопічні одноклітинні або колоніальні водорості жовтуватого кольору, оболонки яких складаються з двох половинок, насичених кремнеземом; діатомові водорості.

ДІАТОМІ́Т, -у, *ч.* Пухка, землиста або слабозцементована осадова силікатна порода.

ДІАТО́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **діатоме́я**.

ДІАТО́НІКА, -и, *ж.* Система музичних звуків, яка утворюється послідовністю основних семи ступенів ладу (без застосування альтерації).

ДІАТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *муз.* Розташований у порядку інтервалів нормального звукоряду; який послідовно по ступенях переходить від ладу до ладу. ** **Діатоні́чна га́ма** – поступенева послідовність основних звуків, що складається з тонів та півтонів. **Діатоні́чний звукоря́д** – звукоряд, утворений з неальтерованих ступенів. **Діатоні́чний півто́н** – інтервал малої секунди, утворений двома суміжними ступенями звукоряду. **Діатоні́чний тон** – інтервал великої секунди, утворений двома суміжними ступенями звукоряду. **Діатоні́чні інтерва́ли** – інтервали, які утворюються між двома діатонічними ступенями ладу. **Діатоні́чні лади́** – давньогрецькі лади, середньовічні лади, лади європейської народної музики.

ДІАТОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **діатоні́чний**

ДІАТРЕ́МА, -и, *ж.* Вулканічне жерло у формі вертикальної трубки, що розширюється доверху.

ДІАТРИ́БА, -и, *ж.* 1. Міркування на моральні теми. 2. Гнівна звинувачувальна усна або письмова промова, памфлет.

ДІАФА́Н, -у, *ч.* Матовий (без глазурі) фарфор.

ДІАФАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до діафанії.

ДІАФА́НІЯ, -ї, *ж.* Прозоре зображення на склі, утворене за допомогою декалькоманії.

ДІАФАНОГОНІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Комплексне застосування гоніоскопії і діафаноскопії з метою дослідження райдужнорогівкового кута передньої камери ока.

ДІАФАНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення ступеня прозорості речовин.

ДІАФАНООФТАЛЬМОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Застосування діафаноскопії з метою візуального дослідження очного яблука.

ДІАФАНОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для виконання діафаноскопії.

ДІАФАНОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до діафаноскопії.

ДІАФАНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження очного яблука, приносових пазух, патологічних скупчень рідини в порожнинах шляхом їх просвічування.

ДІА́ФІЗ, -а, *ч.* Середня частина трубчастих кісток.

ДІАФІЗИ́Т, -у, *ч.* Запалення діафізу.

ДІАФІ́ЛЬМ, -у, *ч.*, *розм.* Скорочення: діапозитивний фільм.

ДІАФО́Н, -а, *ч.* Апарат, який під час туману подає з маяків потужні підводні акустичні сигнали низького тону.

ДІАФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до діафонії.

ДІАФО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **дисона́нс**. 2. У середньовічній музиці – музика двоголосного складу.

ДІАФОРЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Профузне потовиділення.

ДІАФРА́ГМА, -и, *ж.* 1. Грудочеревна перепона, що відмежовує грудну порожнину від черевної. 2. Пристрій у вигляді серпоподібних пелюсток або дисків для зміни розміру отвору фото- або кінооб'єктива. 3. Одна з тонких стінок, споруджуваних вертикально у центрі перерізу гребель із дерева, бетону, металу і т. ін. 4. Деталь насоса обприскувача або гальмового крана у деяких машин у вигляді дискової пластинки (зазвичай гумової).

ДІАФРАГМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діафра́гма**.

ДІАФРАГМАТИ́Т, -у, *ч.* Запалення діафрагми.

ДІАФРАГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діафрагмати́т**.

ДІАФРА́ГМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **діафра́гма**. // Який діє за допомогою діафрагми (у 4 знач).

ДІАФРАГМОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин діафрагми.

ДІАФРАГМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **діафрагмува́ти**.

ДІАФРАГМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Збільшувати або зменшувати отвір фото- або кінооб'єктива і ширину пучка світлових променів у ньому за допомогою діафрагми (у 2 знач.).

ДІАХРОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діахроні́я**.

ДІАХРОНІ́Я, -ї, *ж.* Історична послідовність розвитку мовних явищ; прот. с и н х р о н і я.

ДІАХРО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до діахронії.

ДІАЦЕТУРІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у сечі ацетооцтової кислоти.

ДІБ, доби́, *ж.*, *діал.* 1. Час, пора. ** **На вся́ку діб** – будь-коли. 2. Вік, літа. ** **У на́шу (ва́шу і т. ін.) діб** – нашого (вашого і т. ін.) віку.

ДІ́БРАНИЙ *див.* **до́браний**.

ДІБРА́ТИ *див.* **добира́ти**.

ДІБРА́ТИСЯ *див.* **добира́тися**.

ДІБРО́ВА, -и, *ж.* Листяний ліс на родючих ґрунтах, у якому переважає дуб.

ДІБРО́ВИСТИЙ, -а, -е. Багатий на діброви. *Діброви́стий край.*

ДІБРО́ВКА, -и, *ж.* Зменш. до **дібро́ва**.

ДІБРО́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дібро́ва**.

ДІБРО́ВОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **дібро́ва**.

ДІ́ВА, -и, *ж.*, *поет.*, *уроч.* Дівчина. *Діва Марія. Пресвята Діва. Сузір'я Діви.* ** **Стара́ ді́ва** – про немолоду, але незаміжню жінку.

ДІВА́СЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **ді́ва**.

ДІВА́СЯ, -і, *ж.* Пестл. до **ді́ва**.

ДІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДІ́ТИ**, ді́ну, ді́неш; *наказ. сп.* дінь; *док.*, *перех.* 1. Знаходити для кого-, чого-небудь місце, притулок і т. ін. // Відсилати, відправляти або знищувати кого-, що-небудь, аби позбутися. 2. Використовувати, витрачати. ** **Ні́де пра́вди ді́ти** – треба сказати правду, правду (по правді) кажучи.

ДІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДІ́ТИСЯ**, ді́нуся, ді́нешся; *наказ. сп.* ді́нься; *док.* 1. Бездслідно, несподівано і т. ін. зникати, переміщатися. // Ховатися, рятуючись від кого-, чого-небудь. ** **Ні́де ді́тися** – не мати ніякого виходу з прикрого становища, кращої перспективи на що-небудь. 2. Знаходити собі місце, притулок.

ДІВА́ХА, -и, *ж.*, *зневажл.* Збільш. до **ді́ва**.

ДІ́ВЕР, -а, *ч.* Брат чоловіка.

ДІ́ВЕРІВ, -рева, -реве. Належний діверу.

ДІ́ВЕРКА, -и, *ж.* Жінка дівера.

ДІ́ВЕРКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ді́вер**.

ДІВИ́ЗНА, -и, *ж.*, *заст.* Придане.

ДІВИ́ЦТВО, -а, *с.*, *зах.* 1. Те саме, що **діво́цтво**. 2. Дівоча цнота.

ДІВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.*, *нар.-поет.* Дівчина.

ДІВИ́Ч, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Той, хто береже свою невинність.

ДІВИЧ-ВЕ́ЧІР, -чора, *ч.*, *заст.* Обрядова вечірка молоді напередодні весілля; прощання з дівуванням.

ДІВИЧ-ВЕЧО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дівич-ве́чір**.

ДІВІ́ЗІ, *невз.* В партіях однотипних музичних інструментів (або хору) знак, що вимагає розділу групи виконавців на дві або більше частини.

ДІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **ді́вчина**. // Дівчина, якій час одружуватись. 2. *заст.* Одинока (неодружена) покоївка, служниця в панському дворі. 3. *розм.* Повія.

ДІ́ВОНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **ді́вка**.

ДІВО́ТА, -и, *ж.*, *збірн.*, *діал.* Дівчата.

ДІВО́ХА, -и, *ж.*, *фам.* Збільш. до **ді́ва**.

ДІВО́ЦТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Те саме, що **дівува́ння**. // Те саме, що **неви́нність** 3. 2. Збірн. до **ді́вка** 1.

ДІВО́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **дівочий**.

ДІВО́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ді́ва** і **ді́вчина**. // Власт. дівчині, дівчатам. ** **Діво́ча плі́ва́** – анатомічний утвір, розміщений по окілля між присінком і порожниною піхви. 2. Признач., обладнаний для дів, дівчат. // *у знач. ім.* **діво́ча**, -чої, *ж.*, *заст.* Кімната для дівок-покоївок, служниць у панському дворі.

ДІВО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *діал.* Дівувати.

ДІВО́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *розм.* Удавати з себе дівку (у 1 знач.).

ДІВО́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Дівоча ніжність, лагідність.

ДІВО́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ді́вка** 1.

ДІВО́ЧЧИН, -а, -е. Належний дівчині.

ДІВОШЛЮ́Б, -а, *ч.*, *етн.* 1. Те саме, що **сват**. 2. *діал.* Сватання.

ДІВО́ЩИНА, -и, *ж.*, *діал.* Майно, придбане під час дівування.

ДІВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дівува́ти**.

ДІВУВА́ННЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **дівува́ння**.

ДІВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути дівчиною. // Брати участь у дівочих розвагах.

ДІВУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *фам.* Збільш. до **ді́ва**.

ДІВУ́СЯ, -і, *ж.* Пестл. до **ді́ва**.

ДІ́ВЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Дівчина.

ДІВЧА́, -а́ти, *с.* Зменш.-пестл. до **ді́вчина**. // Маленька дівчина.

ДІВЧА́ТА, -ча́т, *мн.* Уживається у знач. мн. до **ді́вчина**.

ДІВЧА́ТКО, -а, *с.*, *розм.* Маленьке дівча.

ДІВЧА́ТОНЬКО, -а, *с.*, *нар.-поет.* Те саме, що **дівча́точко**.

ДІВЧА́ТОЧКО, -а, *с.* Пестл. до **дівча́тко**.

ДІВЧА́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **ді́вчина**. // Власт. або належний дівчині.

ДІВЧАЧУ́Р, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто захоплюється дівчатами.

ДІВЧЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **дівча́**.

ДІ́ВЧИН, **ДІ́ВЧИНИН**, -а, -е. Належний дівчині.

ДІ́ВЧИНА, -и, *ж.* Молода неодружена особа жіночої статі. // Кохана, наречена. ** **Ді́вчина на вида́нні** – юнка, яку вже можна видавати заміж.

ДІ́ВЧИНИН *див.* **ді́вчин**.

ДІ́ВЧИНКА, -и, *ж.* Дитина жіночої статі.

ДІВЧИ́НОНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **ді́вчина**.

ДІВЧИ́СЬКО, -а, *с.*, *розм.* 1. Те саме, що **ді́вчинка**. 2. *зневажл.* Про дівчину.

ДІВЧИ́ЩЕ, -а, *ж.* Збільш. до **ді́вка**.

ДІВЧУ́Р, -а́, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **дівчачу́р**. 2. *діал.* Дівчинка.

ДІ́ГОТЬ, -гтю, *ч.*, *діал.* Дьоготь.

ДІГТЕВИ́Й, **ДІГТЯНИ́Й**, -а́, -е́, *діал.* Дігтярний.

ДІГТЯНИ́Й *див.* **дігтеви́й**.

ДІГТЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто виготовляє або продає дьоготь.

ДІГТЯРЕ́НКО, -а, *ч.* Син дігтяря.

ДІГТЯРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка дігтяря.

ДІГТЯ́РКА, -и, *ж.* 1. Дружина дігтяря. 2. Торговка

дьогтем.
ДІГТЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дьо́готь**. // Вигот. з дьогтю; який має домішки дьогтю.
ДІГТЯ́РНЯ, -і, *ж.* Дігтярний завод.
ДІГТЯ́РСТВО, -а, *с.* Промисел і торгівля дьогтем.
ДІГТЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дігтя́р**.
ДІГТЯРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дігтярува́ти**.
ДІГТЯРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Робити дьоготь. 2. Продавати дьоготь.
ДІГТЯРЧУ́К, -а́, *ч.* Помічник (учень) дігтяра.
ДІД, -а, *ч.* 1. Батьків або материн батько. 2. Чоловік похилого віку. // *заст.* Убогий, безпритульний чоловік похилого віку; старець. 3. *заст.* Сторож (у садку, на баштані і т. ін.). // *перен.* Опудало на грядках, баштані і т. ін. 4. *тільки мн.* Люди минулих поколінь; предки. 5. *перен., розм.* Те саме, що **тінь**. ** **Дід Моро́з** – казкова істота, уособлення морозу у вигляді рожевощокого старого чоловіка з бородою, в шубі, шапці, з палицею. 6. У слов'янській, зокрема українській, міфології – бог – охоронець домівки, родоначальник сім'ї. 7. Вирізьблене (з дерева чи каменю) у вигляді опудала чи стовпа зображення язичницького бога (ця назва засвідчена в українському фольклорі).
ДІ-ДЖЕ́Й *див.* **диск-жоке́й**.
ДІДІ́ЗНА, -и, *ж., заст.* Те саме, що **дідівщина**.
ДІДІ́ЗНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Успадкований від дідів, предків; родовий. 2. Дуже старий; старезний.
ДІДИ́НЕЦЬ, -нця, *ч., зах.* Двір, подвір'я.
ДІДИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **дід** 2.
ДІДИ́ЦТВО, -а, *с., зах., іст.* Спадщина, маєток поміщика-дідича.
ДІ́ДИЧ, -а, *ч., іст.* Те саме, що **помі́щик**; великий землевласник.
ДІ́ДИЧКА, -и, *іст.* Жін. до **ді́дич**.
ДІДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Успадкований від діда, поміщицький.
ДІ́ДИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **дідо́к**.
ДІДИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **дід** 2.
ДІ́ДІВ, -дова, -дове. Належний дідові (у 1 – 3 знач.).
ДІДІ́ВСТВО, -а, *с.* Власт. дідові (у 1 знач.) відчуття родинного зв'язку з внуками.
ДІДІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **дід** 1, 2. // Належний дідові. // Такий, як у діда, власт. дідові. 2. Власт. дідам (у 4 знач.), предкам; старовинний.
ДІДІ́ВЩИНА, -и, *ж.* 1. Спадщина від діда (у 1, 4 знач.). 2. Давні, дідівські часи.
ДІДІВЩИ́НА, -и, *ж., розм.* Деспотичне ставлення солдатів, що закінчують службу, до новачків.
ДІДНЕ́, *присл., зах.* Вдосвіта.
ДІ́ДО, -а, *ч., діал.* Дід.
ДІДОВА́, -й, *ж., збірн.* 1. Старі люди. 2. Жебраки.
ДІДОВИ́Н, -а, *ч., зах.* Жебрак.
ДІДОВІ́Д, ДІДОВО́Д, -во́да, *ч., діал.* Поводир у незрячих.
ДІДОВО́Д *див.* **дідові́д**.
ДІДО́К, -дка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **дід** 2.
ДІ́ДОНЬКО, -а, *ч., діал.* Зменш.-пестл. до **ді́до**.
ДІДО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **дідо́к**.
ДІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Бути сторожем; сторожувати.
ДІДУГА́, -и́, **ДІДУГА́Н**, -а, *ч.* Збільш. до **дід** 2.
ДІДУГА́Н *див.* **дідуга́**.
ДІДУ́НЬ, *рідко* **ДІДУ́НЬО**, -ня, *ч., розм.* Те саме, що **діду́сь**.
ДІДУ́НЬО *див.* **діду́нь**.
ДІДУ́СЕНЬКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **діду́сь**.
ДІДУ́СЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **діду́сь**.
ДІДУ́СИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **діду́сь**.
ДІДУСІ́В, -се́ва, -се́ве, *розм.* Належний дідусеві.
ДІДУ́СЬ, -ся́, *ч.* Зменш.-пестл. до **дід** 1, 2.
ДІДУ́Х, -а́, *ч., етн.* Сніп, якого ставили за старим звичаєм у кутку хати перед Різдвом.
ДІ́ДЬКІВ, -кова, -кове. Належний дідькові. ** **Ді́дькова личи́на; Ді́дькове ко́дло (пле́м'я)** – грубі, лайливі вислови.
ДІ́ДЬКО, -а, *ч.* 1. *фольк.* Те саме, що біс[1]. 2. Уживається як лайливе слово. ** **Ді́дько зна́є** – важко сказати, невідомо, не знати. **Ді́дька ли́сого** – нізащо, ніколи. **На яко́го ді́дька?** – навіщо?, для чого? **Яко́го ді́дька?** – чого?, чому?
ДІ́ДЬЧИЙ, -а, -е, *діал.* Дідьків.
ДІЕ́З, -а, *ч.* Див. **діє́з**.
ДІЄ́ЗНИЙ (ДІЕ́ЗНИЙ), -а, -е. Прикм. до **діє́з (діе́з)**.
ДІЕЗОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Вроджена наявність двох стравоходів.
ДІЕЛЕ́КТРИК, -а, *ч.* Матеріал з дуже малою питомою електропровідністю; непровідник, ізолятор.
ДІЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діеле́ктрик**. ** **Діелектри́чна прони́кливість**, *фіз.* – фізична величина, що характеризує вплив однорідного середовища на електричне поле.
ДІЕЛЕКТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод реєстрації змін сумарної діелектричної проникливості досліджуваного об'єкта при проходженні крізь нього струмів високої частоти.
ДІЕЛЕКТРОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Діелектрографія ділянки серця.
ДІЕЛЕКТРОПНЕВМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Діелектрографія легенів.
ДІЕНЦЕФАЛІ́Т, -у, *ч.* Енцефаліт з переважним ураженням проміжного мозку.
ДІЕНЦЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується проміжного мозку.
ДІЕРЕ́ЗА, -и, *ж., лінгв.* Втрата звука чи складу у мовленнєвому потоці.
ДІЕТИЛАМІ́Н, -у, *ч.* Безбарвна летка рідина з аміачним запахом; застосовують як стимулятор серцевої діяльності, для одержання прискорювачів вулканізації каучуку тощо.
ДІЕТИЛЕНГЛІКО́ЛЬ, -ю, *ч.* Органічна сполука, оліїста безбарвна рідина, що застосовується як розчинник масел, нітроцелюлози і смол.
ДІЕТИЛЕНДІОКСИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **діокса́н**.
ДІ́ЄВИЙ *див.* **дійови́й**.
ДІЄВІДМІ́НА, -и, *ж.* 1. Система відмінюваних форм дієслова, які виражають категорії особи, способу, часу, числа. 2. Група дієслів, що має однакові форми відмінювання залежно від характеру основи.
ДІЄВІДМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Відмінюваний за особами, числами і часами.
ДІЄВІДМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **дієвідмі́нювати**. 2. Те саме, що **дієвідмі́на** 1.
ДІЄВІДМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., перех.* Відмінювати дієслова за особами, числами і часами.
ДІЄВІДМІ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* 1. Мати, утворювати форми дієвідміни. 2. Пас. до **дієвідмі́нювати**.
ДІ́ЄВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **дійови́й, ді́євий**.
ДІ́ЄВО. Присл. до **дійови́й, ді́євий**.
ДІЄ́З, ДІЕ́З -а, *ч., муз.* 1. Назва знака, що вказує на підвищення ступеня звукоряду на півтон. 2. *невідм.* Уживається після назви ноти у знач. н а п і в т о н а в и щ е. ** **Дубль-діє́з** – знак альтерації, який означає підвищення ступеня звукоряду на два півтона (цілий тон).
ДІЕ́З *див.* **діє́з**.
ДІЄЗДА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Здатний до дії, діяльності. 2. *юр.* Який має громадянську і юридичну повноправність; юридично зрілий, самостійний, незалежний.
ДІЄЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність до дії, діяльності. 2. *юр.* Право на здійснення яких-небудь юридичних дій та обов'язок нести відповідальність за свої вчинки.
ДІЕ́ЗНИЙ *див.* **діє́зний**.
ДІЄ́Н, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень, в молекулі якого є два подвійні зв'язки між атомами вуглецю.
ДІЄ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Діє́новий си́нтез** – реакція приєднання дієнових вуглеводнів до ненасичених сполук.
ДІЄ́ПИС, -у, *ч., заст.* Історія.
ДІЄПИСА́ННЯ, -я, *с., арх.* Історія.
ДІЄПИ́СНИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до дієпису.
ДІЄПРИКМЕ́ТНИК, -а, *ч.* Іменна форма дієслова, що виражає ознаку предмета за дією, яку він виконує або яка на нього спрямована.
ДІЄПРИКМЕТНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дієприкме́тник**. ** **Дієприкметнико́вий зворо́т** – сполучення, що складається з дієприкметника, пояснювальних і залежних від нього слів.
ДІЄПРИСЛІ́ВНИК, -а, *ч.* Невідмінювана форма дієслова, яка, вказуючи на додаткову дію, пояснює в реченні основне дієслово.
ДІЄПРИСЛІВНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дієприслі́вник**. ** **Дієприслівнико́вий зворо́т** – сполучення, що складається з дієприслівника, пояснювальних і залежних від нього слів.
ДІЄСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дієсло́во**. ** **Дієслі́вна ри́ма** – рима, яка створюється дієсловами. **Дієслі́вний скла́дений при́судок** – присудок, складений з неозначеної форми дієслова і допоміжного дієслова у відмінюваній формі.
ДІЄСЛІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дієслі́вний**.
ДІЄСЛО́ВО, -а, *с.* Частина мови, яка означає поняття дії або стану як процесу і має такі основні граматичні категорії: часу, виду, способу, стану, особи, числа. ** **Безособо́ве дієсло́во** – дієслово, що називає дію або стан, які не можуть бути пов'язані з будь-якою особою чи предметом.
ДІЄ́ТА, -и, *ж.* Певний режим харчування здорової або хворої людини. ** **На діє́ті** – на певному режимі харчування.
ДІЄТЕ́ТИКА, -и, *ж.* Наука про правильне і доцільне харчування людини.
ДІЄТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дієте́тика**.
ДІЄ́ТИК, -а, *ч., розм.* Той, хто дотримується дієти.
ДІЄ́ТИКА, -и, *ж.* Див. **дієтоло́гія**.
ДІЄТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діє́та**. ** **Дієти́чні проду́кти** – кулінарні вироби і харчові продукти, що відповідають особливостям харчування хворих.
ДІЄТ'Ї́ДАЛЬНЯ, -і, *ж.* Дієтична їдальня – їдальня з дієтичними стравами.
ДІЄТМАГАЗИ́Н, -у, *ч.* Дієтичний магазин – магазин дієтичних продуктів.
ДІЄ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієтичний.
ДІЄТО́ЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст з дієтичного харчування.
ДІЄТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дієтоло́гія**.
ДІЄТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про раціональне харчування здорових і хворих людей.
ДІЄТОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **дієтотерапі́я**.
ДІЄТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж., розм.* Застосування з лікувальною або профілактичною метою дієти.
ДІЄТПРОДУ́КТИ, -ів, *мн.* Дієтичні продукти.
ДІЄТСЕСТРА́, -и́, *ж., розм.* Медична сестра, яка стежить за дієтичним харчуванням хворих, відпочиваючих.
ДІЄТХАРЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Дієтичне харчування.
ДІЄЦЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.* У римсько-католицькій церкві – єпархія (у 1 знач.), єпископство (у 2 знач.).
ДІЖ, -а, *ч., жарт.* Діжа з непарною кількістю клепок.
ДІЖА́, -і, *ж.* 1. Низька широка дерев'яна діжка, в якій готують тісто на хліб. 2. *розм.* Виготовлене у цій посудині тісто. ** **Учиня́ти ді́жу** – робити розчин борошна для виготовлення тіста.
ДІЖДА́ТИ *див.* **дожида́ти**.
ДІЖДА́ТИСЯ *див.* **дожида́тися**.
ДІ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ді́жка**.
ДІЖИ́СТИЙ, -а, -е. Схожий на діжу.
ДІ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Велика дерев'яна або металева циліндрична посудина з плоским дном. 2. *рідко.* Те саме, що **діжа́** 1.
ДІЖКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ді́жка** 1.
ДІЖКУВА́ТИЙ, -а, -е. Подібний формою до діжки (у 1 знач.); товстий.
ДІ́ЖМА, -и, *ж., іст.* Десята частина врожаю зернових культур, яку понад панщину сплачували селяни-кріпаки поміщикам на Північній Буковині в 15 – 19 ст.; десятина.
ДІЖНИ́ЦЯ, -і, *ж., розм.* Невелика діжка (у 1 знач.).
ДІЖЧИ́НА, -и, *ж., розм.* Невелика діжка.
ДІЗНАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дізнава́ти**.
ДІЗНАВА́ТИ *і* **ДОЗНАВАТИ**, -наю, -наєш, *недок.*, **ДІЗНА́ТИ** *і* **ДОЗНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., розм., рідко.* 1. *перех. і неперех.* Те саме, що **дові́дуватися** 1. // Те саме, що **виві́дувати**. // Те саме, що **розпізнава́ти**. 2. *перех.* Те саме, що **відчува́ти** 1. // Те саме, що **зазнава́ти**. // Те саме, що **пережива́ти** 1.
ДІЗНАВА́ТИСЯ *і* **ДОЗНАВА́ТИСЯ**, -наюся, -наєшся, *недок.*, **ДІЗНА́ТИСЯ** *і* **ДОЗНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. З'ясовувати або розгадувати що-небудь через вивчення, розпитування і т. ін. // Те саме, що **дові́дуватися** 1. // Розкривати, розгадувати таємницю і т. ін.; вивідувати, розвідувати. 2. Те саме, що **зазнава́ти**.
ДІЗНАВА́Ч, -а́, *ч.* Особа, що робить попереднє розслідування злочину.
ДІЗНА́ННЯ, -я, *с., юр.* Попереднє адміністративне розслідування чого-небудь. ** **О́рган дізна́ння** – відділ міліції, суду чи прокуратури, що виконує функції з розслідування адміністративних або кримінальних злочинів.
ДІЗНА́ТИ *див.* **дізнава́ти**.
ДІЗНА́ТИСЯ *див.* **дізнава́тися**.
ДІЙ, до́ю, *ч., діал.* 1. Доїння. 2. Надій.
ДІ́ЙВО, -а, *с., розм.* 1. Надій. 2. Молоко.
ДІ́ЙКА, -и, *ж.* Видовжена частина молочної залози на вимені у корови, кози та інших самок ссавців, з якої доять молоко.
ДІ́ЙЛИВО, -а, *с., діал.* Молоко.
ДІЙМА́ВИЙ, -а, -е. Чутливий, уразливий.
ДІЙМА́ТИ *і рідко* **ДОЙМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДІЙНЯ́ТИ** *і рідко* **ДОЙНЯ́ТИ**, -йму́, -йме́ш; *мин. ч.* дійня́в *і* дойня́в, -ла́, -ло́; *наказ. сп.* дійми́ *і* дойми́; *док., перех. і без додатка, розм.* Виводити кого-небудь із рівноваги, не даючи спокою, надокучаючи чимсь.
ДІ́ЙНА, *тільки ж.* Яка дає молоко, доїться (про самок ссавців, перев. про корову).
ДІЙНА́РКА, -и, *ж., зах.* Загорода, де доять корів, овець, кіз.
ДІЙНИ́К, *ч., зах.* 1. *род.* -у́. Дійна худоба. 2. *род.* -а́. Дійниця.
ДІЙНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Спеціальний посуд, що в нього доять молоко.
ДІЙНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **дійни́ця**.
ДІЙНЯ́ТИ *див.* **дійма́ти**.
ДІЙО́ВЕЦЬ, -вця, *ч., діал.* Діяч; чинник; агент.
ДІЙОВИ́Й, -а́, -е́ *і* **ДІ́ЄВИЙ**, -а, -е. Здатний активно діяти; здатний робити вплив на що-небудь. *Дієві заходи.* ** **Дійова́ осо́ба**: а) учасник якої-небудь події, справи; б) персонаж, герой драматичного твору.
ДІ́ЙОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ді́йка**.
ДІ́ЙСНЕ, *присл., діал.* Те саме, що **ді́йсно**.
ДІ́ЙСНИЙ, -а, -е. 1. Який насправді існує або існував; реальний. // *у знач. ім.* **ді́йсне**, -ного, *с.* Реально існуюче. ** **Ді́йсне число́**, *мат.* – позитивне число, від'ємне число (в тому числі й ірраціональне) або нуль. **Ді́йсний ри́нок**, *ек.* – ринок, на якому дилер може здійснити операцію на досить велику суму. **Ді́йсний спо́сіб** – граматична категорія, що виражає відношення дії (або стану) до дійсності в усіх формах часу. 2. Який має законні повноваження; правомочний. ** **Ді́йсна військо́ва слу́жба** – служба у складі кадрових військ. ** **Ді́йсний ста́тський ра́дник**: в Росії до 1917 р. – цивільний чин 4-го класу; давав потомствене дворянство. **Ді́йсний тає́мний ра́дник**: в Росії до 1917 р. – цивільний чин 2-го класу; особи, які його мали, посідали високі державні посади (міністр та ін.). **Ді́йсний член**, *чого* – звання члена деяких наукових установ, товариств і т. ін.
ДІ́ЙСНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Те, що насправді існує або існувало; реальність. // Те саме, що **і́стина** 1. ** **В ді́йсності** – насправді, дійсно. 2. Об'єктивний світ в усій його різноманітності.
ДІ́ЙСНО, *присл.* Те саме, що **спра́вді**; в дійсності. // Те саме, що **достові́рно**. // *у знач. вставн. сл.* Уживається для підтвердження висловлення.
ДІЙСНОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має дійсні значення.
ДІ́ЙСТВО, -а, *с., заст.* 1. Дія, діяння. 2. Драма (первісно на релігійний сюжет).
ДІЙТИ́ *див.* **дохо́дити**.
ДІЙТИ́СЯ *див.* **дохо́дитися**.
ДІ́ЙШЛИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **дозрі́лий** 3. // Досвідчений.
ДІ́ЙШЛІСТЬ, -лості, *ж., розм.* Абстр. ім. до **ді́йшлий**.
ДІЛ, до́лу, *ч.* 1. Те саме, що **доли́на**. 2. Те саме, що **низ** 1; прот. в е р х. ** **До са́мого до́лу** – до землі. 3. Те саме, що **долі́вка**. 4. *заст.* Яма для мерця; могила.
ДІ́ЛАННЯ, -я, *с., діал.* Дія, діяльність.
ДІ́ЛАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Діяти.
ДІ́ЛЕНЕ, -ого, *с.* Див. **ді́лений**.
ДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **діли́ти**.

// *у знач. ім.* **ді́лене**, -ного, *с.* Число, яке ділять, узяте для ділення.

ДІЛЕНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Ділення, розподіл.

ДІЛЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *арх.* Частина, пай, частка.

ДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **діли́ти** 1. 2. Математична дія, за допомогою якої дізнаються, скільки разів одна величина вміщається в іншій, одне число – в іншому або у якому відношенні вони знаходяться. 3. Дія і стан за знач. **діли́тися** 1; поділ, розчленування. // Біологічний процес безстатевого розмноження тваринних і рослинних клітин. 4. Віддаль між позначками на вимірювальній шкалі.

ДІЛЕ́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* Четвертинка хліба.

ДІ́ЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ді́ло** 1 – 3.

ДІЛИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для розмітки ділень на вимірювальній шкалі.

ДІЛИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Дошка в підлозі або в огорожі.

ДІЛИ́ТИ, ділю́, ді́лиш, *недок.*, *перех.* 1. Роз'єднувати на частини. // Розподіляти між ким-небудь. // Відмежовувати, роз'єднувати кого-, що-небудь. // Розчленовувати, розподіляти на групи, категорії; класифікувати. 2. Виконувати математичну дію ділення. 3. *з ким.* Давати кому-небудь частину чогось свого; спільно користуватися чимнебудь. // *перен.* Переживати що-небудь спільно з кимсь. 4. *діал.* Здавати карти.

ДІЛИ́ТИСЯ, ділю́ся, ді́лишся, *недок.* 1. Розпадатися на частини. // Мати властивість розпадатися на частини. // Мати у своєму складі частини; розділятися. // Розподілятися на групи, категорії. // Здійснювати поділ майна. 2. *чим.* Розподіляти між собою (між членами групи). // Вирізняти з чого-небудь свого частину чогось, спільно користуватися чим-небудь. // *перен.* Передавати, повідомляти щось; взаємно обмінюватися (думками, досвідом). // Звірятися кому-небудь. 3. Мати властивість ділення на інше число без остачі. 4. Пас. до **діли́ти** 1.

ДІЛІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Виборний від сільського загалу для розподілу громадської сіножаті.

ДІЛІ́НИЦІ, -ни́ць, *мн.*, *діал.* Межа, що розділяє своє і громадське.

ДІ́ЛО, -а, *с.*, *розм.* 1. Робота, заняття людини, пов'язані з розумовим і фізичним напруженням. // Наслідки цієї діяльності. 2. *чиє.* Те, що безпосередньо стосується кого-небудь, входить у чиєсь завдання; справа. 3. *розм.* Ділова потреба. // *кому, чому, до кого – чого.* Відношення, причетність. 4. *розм.* Що-небудь важливе, істотне, потрібне. 5. *рідко.* Те, що відбулося; те чи інше явище. 6. *рідко.* Справа, що підлягає адміністративному або судовому розглядові. // Зібрання документів, що стосуються якоїсь справи або особи. 7. *заст.* Промислове або комерційне підприємство.

ДІЛОВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Паркан.

ДІЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до діла (у 1 знач.). // Який стосується суті справи; має практичне значення. // Заповнений роботою, сприятливий для роботи; робочий. ** **Ділова́ гра** – імітація, моделювання, спрощене відтворення реальної ситуації в ігровій формі. **Ділові́ акти́ви** – сукупність речового та неречового рухомого майна, задіяного торговцем або промисловцем на своєму підприємстві. 2. Добре підготовлений, досвідчений, працьовитий. // Власт. зайнятій людині; діловитий, заклопотаний. // Зайнятий практичним аспектом справи, пов'язаним із матеріальною вигодою. 3. *спец.* Придатний для господарських потреб, промислового і т. ін. використання; товарний.

ДІЛОВИ́ТИЙ, -а, -е. Працьовитий і знаючий. // Зайнятий справами; заклопотаний. // Який виражає зайнятість, заклопотаність.

ДІЛОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ділови́тий**.

ДІЛОВИ́ТО. Присл. до **ділови́тий**.

ДІЛОВО́Д, -а, *ч.* Службовець, який веде справи канцелярії.

ДІЛОВО́ДКА, -и, *розм.* Жін. до **ділово́д**.

ДІЛОВО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ділово́д**.

ДІЛОВО́ДСТВО, -а, *с.* Ведення справ канцелярії.

ДІЛОВО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ділово́дство**.

ДІЛО́К, -лка́, *ч.*, *зневажл.* Той, хто спритно веде справи, перев. комерційні, вдаючись до будь-яких засобів для досягнення мети.

ДІЛЬ, -і, *ж.*, *діал.* Жмутик ниток.

ДІЛЬБА́, -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ді́лення** 1; розподіл.

ДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *зах.* Нищий, підлий.

ДІЛЬНИ́К, -а́, *ч.* 1. Число, на яке ділять інше число. 2. Деталь у деяких механізмах, машинах, яка відокремлює, відділяє що-небудь у процесі роботи механізму.

ДІЛЬНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Адміністративно-територіальна або виробнича одиниця. 2. *рідко.* Те саме, що **ділянка** 1.

ДІЛЬНИ́ЧИЙ, -чого, *ч.* Той хто обслуговує якунебудь дільницю (напр., лікар).

ДІЛЬНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дільни́ця** 1.

ДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Подільність.

ДІЛЬЦЕ́, дільця́, *с.* Зменш.-пестл. до **ді́ло** 1, 3; невелике діло.

ДІ́ЛЬЧИЙ, -а, -е, *юр.*, *заст.* Який ділить, розділяє що-небудь. ** **Ді́льчий акт** – юридично оформлений документ про поділ, відокремлення майна.

ДІЛЯ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Той, хто у всіх справах переслідує особисті інтереси, з вузько практичних міркувань забуває про принциповий аспект справи.

ДІЛЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Розподіл.

ДІЛЯ́НКА, -и, *ж.* 1. Окрема частина земельної площі, використовувана з якоюсь метою, виокремлена за якою-небудь ознакою. // Частина поверхні, площі чого-небудь. // Відтинок чого-небудь, що має протяжність. // Частина фронту, що є місцем дії якого-небудь військового з'єднання. 2. *перен.* Галузь, сфера якої-небудь діяльності. 3. В обчислювальній техніці – неперервна частина простору пам'яті, відведеного програмі або даним. ** **Ділянка ба́зи да́них** – пойменований фрагмент (розділ) бази даних. **Діля́нка па́м'яті** – пам'ять, виділена для розміщення однієї або декількох порцій даних. **Резиде́нтна діля́нка** – частина оперативної пам'яті, в якій розміщуються резидентні програми. **Робо́ча діля́нка** – частина пам'яті, що використовується для тимчасового зберігання даних.

ДІЛЯ́НКОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **діля́нка** 1.

ДІЛЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **діля́нка** 1.

ДІЛЯ́ЦТВО, -а, *с.* Вузький практицизм, за якого зневажається принциповий аспект справи.

ДІЛЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **діля́цтво**.

ДІЛЯ́ЧИ. Дієприсл. до **діли́ти**.

ДІМ, до́му, *ч.* 1. Будівля, признач. для житла або для розміщення різних установ; будинок. ** **Акце́птний дім** – банк, який спеціалізується на акцептуванні чи гарантуванні векселів, кредитуванні зовнішньої торгівлі. **Конфірмаці́йний дім** – вид експортних комісійних домів – представників покупця. **Диско́нтний дім** – спеціальна кредитна установа, що проводить операції з векселями. 2. Приміщення, в якому живуть люди; житло. 3. Приміщення, люди, що в ньому живуть, та їхнє господарство. // Про сім'ю або людей, що живуть в одному приміщенні. 4. *рідко.* Монархи одного роду, що послідовно заступали один одного. ** **Дім розпу́сти; публі́чний дім** – будинок, де живуть і приймають відвідувачів повії. **Жо́втий дім**, *заст.* – лікарня для психічно хворих.

ДІМІНУЕ́НДО, *незм.*, *муз.* Знак, який вимагає виконувати музику, поступово зменшуючи силу звука.

ДІМО́К, -мка́, *ч.* Зменш. до **дім** 1, 2.

ДІМО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **ді́мо́к**.

ДІ́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Огорожа.

ДІНЬ, *виг.*, *розм.* Уживається на позначення звуку дзвінка.

ДІО́Д, -а, *ч.*, *радіо.*, *тех.* Електронна лампа з двома електродами, що пропускає електричний струм лише в одному напрямі. *Напівпровідниковий діод.*

ДІО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **діо́д**.

ДІОКСА́Н, -у, *ч.* Циклічний простий ефір, що застосовується як розчинник для ацетилцелюлози, смол, каучуків, мінеральних масел тощо.

ДІОКСА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **діокса́н**.

ДІОКСИГЕ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Одноелементна сполука, молекула якої містить 2 атоми Оксигену.

ДІОКСИ́Д, -у, *ч.* Хімічна сполука, у якій один атом елемента сполучений із двома атомами Оксигену, які не з'єднані між собою.

ДІОКТИЛФТАЛА́Т, -у, *ч.* Складний ефір ортофталевої кислоти та нормального октилового спирту.

ДІОКТОФІМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз з групи нематодозів, який характеризується ураженням сечовивідних шляхів.

ДІОЛЕФІ́НИ, -ів, *мн.* Ненасичені вуглеводні, що містять у молекулі два подвійні зв'язки (C=C).

ДІО́ЛИ, -ів, *мн.* Те саме, що **глі́коли**.

ДІО́НА, -и, *ж.* Супутник планети Сатурн.

ДІОНЕ́Я, -ї, *ж.* Багаторічна трав'яниста комахоїдна рослина родини росичкових.

ДІОНІ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд опійного маку; розширює судини рогівки очей і поліпшує постачання її тканини кров'ю.

ДІО́НІС, -а, **ДІОНІ́СІЙ**, -я, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог рослинності, родючості, вологи, пізніше – покровитель виноградарства й виноробства.

ДІОПСИ́Д, -у, *ч.* Мінерал, моноклінний піроксен.

ДІОПТА́З, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; призматичні смарагдово-зелені кристали, що утворюються при вивітрюванні мідних родовищ.

ДІО́ПТЕР, -а, *ч.* Те саме, що **діо́птр**.

ДІОПТО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для зображення на папері тіла людини або окремих його частин.

ДІО́ПТР, -а, *ч.* Пристрій для наведення на якунебудь точку геодезичних інструментів, не забезпечених зоровою трубою.

ДІО́ПТРИКА, -и, *ж.* Розділ геометричної оптики, де вивчається заломлення світла під час проходження його з одного прозорого середовища в інше. ** **Діо́птрика о́ка** – оптичні характеристики заломлюючих середовищ ока.

ДІОПТРІ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання заломлюючої сили оптичного скла.

ДІОПТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується явищ, пов'язаних із діоптрикою.

ДІОПТРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до діоптрії.

ДІО́ПТРІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* 1. Міжнародна одиниця оптичної сили (дптр). 2. Одиниця оптичної сили лінзи або системи лінз із головною фокусною віддаллю в 1 метр.

ДІО́ПТРОВИЙ, -а, -е. Стос. до діоптрії.

ДІОРА́МА, -и, *ж.* Картина разом із бутафорським планом (фігурами людей, макетами різних предметів і т. ін.) для підсилення загального враження. // Картина, виконана на прозорій тканині, матовому склі і т. ін. і спеціально освітлена для створення враження об'ємності.

ДІОРИ́Т, -у, *ч.* Глибинна магматична кристалічна гірська порода сірого або зеленувато-сірого кольору; використовується як будівельний матеріал.

ДІОРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **діори́т**.

ДІОСКОРЕ́Я, -ї, *ж.* Рід рослин, звичайно ліан, родини діоскорейних.

ДІОСКУ́РИ, -ів, *мн.* У давньогрецькій міфології – герої, брати близнюки Полідевк (у римлян Поллукс) і Кастор, що брали участь у поході аргонавтів.

ДІОЦЕ́З, -а, *ч.* 1. Один з 13 адміністративних округів у Римській імперії з часів Костянтина Великого. 2. Єпископська округа у західній церкві.

ДІПРА́ВДИ, *присл.*, *зах.* Насправді.

ДІПТЯ́НКА *див.* **диптя́нка**.

ДІРА́, -и́, *ж.* 1. Щілина, отвір у чому-небудь. // Заглибина в чому-небудь. // Розірване або витерте місце на одежі, взутті і т. ін. ** **Чо́рна діра́**: а) згусток зоряної речовини з такою мірою стиснення і з такими силами тяжіння, що не випускають із простору які-небудь частинки – хвилі; б) (*перен.*) галузь економіки чи сфера діяльності, де пропадають, безслідно зникаючи, величезні кошти. 2. *перен.*, *зневажл.* Про все відстале, запущене в економічному і культурному аспектах.

ДІ́РКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **діра́** 1. 2. *перен.* Не зайнятий електроном енергетичний стан.

ДІРКОВИ́Й, -а, -е. Прикм. до **ді́рка**. *Діркова провідність.*

ДІРКОПРОБИВА́Ч, -а́, *ч.* Прилад, яким пробивають дірки.

ДІРКОПРОБИВНИ́Й, -а, -е. Який використовується (призначений) для пробивання дірок.

ДІРКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дірча́стий**.

ДІРОМА́ХА, -и, *ж.* Велика дірка.

ДІ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **діра́** 1.

ДІРЧА́ВИЙ, -а, -е. З великою кількістю дірок.

ДІРЧА́ВІТИ, -іє, *недок.* Робитися, ставати дірчавим, дірчастим.

ДІРЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має дірки, з дірками.

ДІРЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **дірча́стий**.

ДІРЧА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дірча́стий**.

ДІРЯ́ВИЙ, -а, -е. Який має діру або діри. // Зношений до дір (про одяг, взуття і т. ін.); драний, подертий.

ДІРЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* діря́влять; *недок.*, *перех.* Робити в чому-небудь дірки.

ДІРЯ́ВІТИ, -іє, *недок.* Робитися, ставати дірявим.

ДІСТАВА́ЛА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Той, хто вміє щонебудь купувати, одержувати, діставати, хто постійно займається цим.

ДІСТАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дістава́ти** 1 – 4 і **дістава́тися** 2 – 4.

ДІСТАВА́ТИ, -стаю́, -стає́ш; *наказ. сп.* дістава́й; *недок.*, **ДІСТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш; *наказ. сп.* діста́нь; *док.*, *перех.* 1. Брати, витягувати що-небудь звідкись. 2. Дотягуючись, досягаючи, доторкатися до чогонебудь. 3. Здобувати, відшукувати що-небудь, долаючи труднощі. 4. Одержувати щось очікуване, потрібне, необхідне. // *рідко.* Заробляти працею (про заробітну платню). // Здобувати яке-небудь звання, роботу і т. ін. // Одержувати назву, ім'я і т. ін. // Одержувати винагороду. 5. Одержувати розпорядження, вказівку і т. ін. про здійснення чого-небудь. 6. Відчувати на собі (фізично або морально) діяння чого-небудь. // Захворювати, заражатися якоюсь хворобою. 7. Видобувати, виробляти що-небудь. 8. Указує на здійснення того процесу, стану, що названий абстрактним іменником – прямим додатком. 9. *рідко.* Набувати нової ознаки, особливості. 10. *рідко.* Бути в належній кількості; вистачати.

ДІСТАВА́ТИСЯ, -стаю́ся, -стає́шся; *наказ. сп.* дістава́йся; *недок.*, **ДІСТА́ТИСЯ**, -а́нуся, -а́нешся; *наказ. сп.* діста́нься; *док.* 1. Переходити в чиє-небудь користування, ставати чиєюсь власністю. // *перен.* Випадати на чиюсь долю. 2. З труднощами йти, їхати, підніматися і т. ін. до якого-небудь місця, предмета; добиратися. 3. *рідко.* Влаштовуватися куди-небудь, зараховувати себе до складу чогось. // Проникати в середовище кого-, чогонебудь. 4. З труднощами домагатися, досягати чого-небудь, здобувати щось. 5. *безос.*, *кому, чому.* Одержувати покарання за що-небудь. 6. Потрапляти в складні умови, обставини. // Вибиратися зі складних умов, обставин. 7. *тільки недок.* Пас. до **дістава́ти** 1, 3.

ДІСТА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **діста́ти**.

ДІСТА́ННЯ, -я́, *с.* Дія за знач. **діста́ти**.

ДІСТА́ТИ *див.* **дістава́ти**.

ДІСТА́ТИСЯ *див.* **дістава́тися**.

ДІСТАЮ́ЧИ. Дієприсл. до **діста́ти**.

ДІСТО́ДЬТО, *спол.*, *зах.* Мов, неначе, начебто.

ДІТВА́, -и́, *ж.*, *збірн.*, *діал.* Те саме, що **дітвора́**.

ДІТВА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дити́на** 1.

ДІТВА́ЧЧЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *зах.* Підлітки, дітвора.

ДІТВОРА́, -вори́, *ж.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **ді́ти**[1] 1.

ДІ́ТИ[1], -те́й, *мн.* 1. Маленькі дівчатка і хлопчики; прот. д о р о с л і. 2. Сини й дочки різного віку. // Про малят тварин і пташат. 3. Майбутнє покоління. 4. *перен.* Люди з рисами, особливостями, характерними для якої-небудь епохи, якогось середовища і т. ін.

ДІ́ТИ[2] *див.* **дівати**.

ДІ́ТИСЯ *див.* **дівати́ся**.

ДІ́ТКИ, -ток, *мн.* Зменш.-пестл. до **ді́ти**[1] 2.

ДІТКЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який дуже вражає; чутливий, дошкульний. 2. Дуже важливий, який найбільш непокоїть. *Дітклива проблема.*

ДІТКЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **діткли́вий**.

ДІТКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Однокр. до **дотика́ти**.

ДІТКНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **діткну́ти**.

ДІТКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **доти-**

ка́тися.

ДІТЛАХИ́, -ів, *мн.* (*рідко одн.* **дітла́х**, -а́, *ч.*), *розм.* Те саме, що **ді́ти**[1] 1, 2 і **дити́на** 1, 2.

ДІТЛАШНЯ́, -і, *ж.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **ді́ти**[1] 1, 2.

ДІ́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який має дітей (*див.* **ді́ти**[1] 2).

ДІТОВБИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто вбиває, знищує дітей.

ДІТОВБИ́ВСТВО, -а, *с.* Вбивство, знищення дітей.

ДІТОВБИ́ВЦЯ, -і, *ч.* і *ж.* Те саме, що **дітовби́вець**.

ДІТОГУ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Те саме, що **дітовби́вець**.

ДІТОГУ́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **дітовби́вство**.

ДІТОЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який любить дітей.

ДІТОНАРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Народження дітей.

ДІ́ТОНЬКА *див.* **ді́тоньки**.

ДІ́ТОНЬКИ, -ньок, *мн.* (*рідко одн.* **ді́тонька**, -и, *ж.*). Пестл. до **ді́ти**[1] 1, 2 і **дити́на** 1, 2.

ДІТОПРОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто продає дітей.

ДІТОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **дітонаро́дження**.

ДІТОРОДІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **дітонаро́дження**.

ДІТОРО́ДНИЙ, -а, -е. Признач. для народження дітей. *Дітородні органи.* ** **Дітоо́дний пері́од** – період життя жінки, в якому вона має здатність до зачаття та народження потомства.

ДІТО́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Дитячий.

ДІТО́ЧКИ, діточо́к, *мн.* Зменш.-пестл. до **ді́ти**[1] 1, 2.

ДІУРЕ́З, -у, *ч.* 1. Процес утворення і виділення сечі. 2. Кількість сечі, що виділяється з організму за певний період часу.

ДІУРЕ́ТИК, -а, *ч.* Сечогінний засіб, будь-яка речовина, що спричиняє збільшення секреції сечі.

ДІУРЕТИ́Н, -у, *ч.* Ліки у вигляді білого порошку, що використовуються як судинорозширювальний та сечогінний засіб.

ДІУРЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Сечогінний

ДІ́ЮЧИ. Дієприсл. до **ді́яти**.

ДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ді́яти** 1, 3 – 5. 2. *у знач. прикм.* Здатний активно діяти, впливати на кого-, що-небудь.

ДІЯ́, дії, *ж.* 1. Робота, діяльність, здійснення чогонебудь. 2. *тільки мн.* Сукупність вчинків когонебудь. 3. Робота, функціонування якої-небудь машини, агрегату, підприємства і т. ін. ** **У ді́ї** – із застосуванням до конкретних умов, на практиці. 4. Вплив на кого-, що-небудь. // Виявлення сили, енергії чого-небудь. ** **Шкідли́ва ді́я**, *екол.* – несприятлива для організму людини дія чинників довкілля. 5. Сукупність і розвиток подій у літературних творах, кіно і т. ін. 6. *тільки мн.* Операції, пов'язані зі збройною боротьбою. 7. *заст.* Виконання якого-небудь обряду. 8. *театр.* Закінчена частина драматичного, оперного, балетного твору або спектаклю; акт. 9. Основний вид математичного обчислення.

ДІЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє енергію, силу, завзяття; здатний до кипучої діяльності. 2. Сповнений активної діяльності. // Сповнений бажання практично діяти.

ДІЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Застосування своєї праці до чого-небудь. // Праця, дії людей у якій-небудь галузі. 2. Функціонування, діяння органів живого організму. // Робота, функціонування якоїсь організації, установи, машини і т. ін. 3. Виявлення сили, енергії чого-небудь.

ДІЯ́ЛЬНО. Присл. до **дія́льний**.

ДІ́ЯНКА, -и, *ж.*, *діал.* Час для дій.

ДІ́ЯННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ді́яти** 1, 3 – 5. 2. *тільки мн.* Поведінка, чиїсь дії стосовно до кого-, чого-небудь; вчинки.

ДІЯ́ННЯ, -я, *с.* Відправа в церкві, під час якої читається книга про життя та дії святих апостолів. ** **Ді́яння апо́столів**, *рел.* – опис життя та дій святих апостолів.

ДІ́ЯТИ, дію, дієш, *недок.* 1. *неперех.* Робити, здійснювати що-небудь, виявляти якусь діяльність. 2. *перех. і неперех.*, *без додатка.* Здійснювати щонебудь певним способом. // з *ким.* Здійснювати, чинити що-небудь стосовно до когось. 3. *неперех.* Бути справним, нормально працювати. // Бути в дії, виконувати свої функції. // *перен.* Застосовуватися, бути в силі, існувати. 4. *неперех.*, *на кого – що і без додатка.* Робити вплив на кого-, щонебудь; впливати. // *перех.*, *перен. із сл.* л и х о. 5. *неперех.* Здійснювати воєнні операції. 6. *перех.*, *заст.* Виконувати який-небудь обряд.

ДІ́ЯТИСЯ, діється, *недок.* 1. Відбуватися, здійснюватися, робитися. // Про здійснення чогонебудь страшного, незвичайного; коїтися. // Про важкий, ненормальний морально-фізичний стан людини. 2. *рідко.* Пас. до **ді́яти** 4.

ДІЯ́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто відзначається своєю активністю та енергійністю на якій-небудь роботі, в якійсь галузі життя. 2. Той, хто обіймає керівну посаду. *Заслужений діяч мистецтв.* 3. *жарт.* Невдаха; нероба.

ДІЯЧІ́В,-че́ва, -че́ве. Належний діячеві.

ДІЯ́ЧКА, -и. Жін. до **дія́ч**.

ДІЯ́ЧЧИН, -а, -е. Належний діячці.

ДЛУ́БАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Роблячи в чомусь невеликі ямки, заглибини, відколупуючи частинки чого-небудь, руйнувати його поверхню. 2. Те саме, що **колупа́ти** 2.

ДЛУ́БАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. Перекладати, перебирати що-небудь, копатися в чомусь із метою відшукати, дістати що-небудь. 2. Робити що-небудь, затрачуючи багато зусиль, енергії і т. ін. // Повільно робити що-небудь. 3. *перен.* Детально, старанно, всебічно знайомитися з чимнебудь, вивчати щось.

ДЛЯ, *прийм.*, *з род. в.* 1. Указує на особу, предмет і т. ін., заради яких що-небудь здійснюється, відбувається, яким що-небудь призначається. // Указує на призначення предмета. 2. Указує, з якою метою здійснюється, відбувається що-небудь. 3. Указує на особу, предмет, яких стосується названа обставина, якість і т. ін. 4. *рідко.* Указує на причину якоїсь дії.

ДЛЯ́ВИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Який здійснюється повільно, без поспішності. // Повільний, забарний (про людину).

ДЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Абстр. ім. до **длявий**.

ДЛЯ́ВО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **для́вий**.

ДЛЯ́ТИ, длю́ю, дляєш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Не поспішати робити що-небудь; затягувати.

ДЛЯ́ТИСЯ, дляюся, дляєшся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Залишатися десь довше, ніж передбачалося; затримуватися, баритися.

ДМУХ, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **дмухну́ти**.

ДМУ́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дму́хати**.

ДМУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Випускати з рота сильний струмінь повітря; дути. // *чим*, *що.* Струменем повітря з рота направляти щось на кого-небудь. 2. Нести, гнати, рухати струмені повітря; віяти.

ДМУХА́Ч, -а́, *ч.*, *заст.* Вітер. ** **Дмухача́ да́ти** – втекти.

ДМУХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Однокр. до **дму́хати**. // *безос.* 2. *розм.* Швидко податися куди-небудь, піти, поїхати і т. ін.

ДМУХОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **дмухну́ти**. // Підсил. до **дмухну́ти**.

ДМУЧИ́. Дієприсл. до **дму́хати**.

ДМУ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Скупчення газів у череві.

ДНЕ́ВНИК, -а, *ч.*, *діал.* Загорода в полі, куди загаяють овець під час спеки.

ДНЕДА́ВНИЙ *див.* **днеда́вній**.

ДНЕДА́ВНІЙ, -я, -є, *розм.* **ДНЕДА́ВНИЙ**, -а, -е. 1. Який існував, відбувався, був поширений колись давно. 2. Дуже старий, давній.

ДНЕСЬ, *присл.*, *зах.* Сьогодні.

ДНЕ́ШНІЙ, -я, -є, *зах.* Сьогоднішній.

ДНИ́НА, -и, *ж.* 1. Частина доби від сходу до заходу сонця; день. 2. Відтинок часу у двадцять чотири години; доба. 3. Календарна дата, число місяця, чомусь присвячене, з чим-небудь зв'язане. 4. Якийнебудь відтинок часу, період.

ДНИ́НКА, -и, *ж.* Пестл. до **дни́на** 1.

ДНИ́ТИ, дню, днищ, *недок.*, *діал.* Вставляти дно.

ДНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Поперечна дошка в колесі водяного млина.

ДНИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. Нижня частина або нижня стінка якого-небудь предмета. 2. Ґрунтова поверхня під водою. // Нижня плоска частина улоговини на поверхні землі. 3. Дошка, у яку закладають гребінь під час прядіння ниток ручним способом.

ДНИ́ЩЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дни́ще**.

ДНІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Перебування протягом дня. 2. Те саме, що **дни́на**.

ДНІПРО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Дніпро.

ДНІПРОПЕТРО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Дніпропетровськ.

ДНІСТРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Дністер.

ДНІ́ТИ, дніє, *недок.*, *безос.* Наставати, розпочинатися (про день); розвиднятися, сіріти.

ДНО, -а, *с.* 1. Ґрунтова поверхня під водою. // Нижня плоска частина улоговини на поверхні землі. ** **Золоте́ дно** – джерело багатств, прибутків. 2. Нижня частина або нижня стінка якого-небудь предмета. // Задня (нижня) частина корпуса (резонатора) деяких струнних музичних інструментів. 3. *перен.* Найважчі умови життя, в які потрапляє найбідніша частина суспільства.

ДНООЧИ́СНИЙ, -а́, -е́. Стос. до очищення дна.

ДНООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, признач. для очищення дна.

ДНЮВА́ЛЬНИЙ, -ного, *ч.* Військовослужбовець добового наряду, який призначається для допомоги черговому підтримувати порядок, охороняти приміщення, майно і т. ін. у своїй частині.

ДНЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Одноденний відпочинок (у військових та інших походах). 2. *мисл.* Денне перебування звіра на лежанці. 3. *мисл.* Місце, куди качки повертаються на сході сонця і де проводять день до сутінків.

ДНЮВА́ТИ, днюю, днюєш, *недок.* Проводити день; робити одноденний відпочинок. ** **Днюва́ти й ночува́ти** – бути де-небудь весь час чи багато часу.

ДНЯ́МИ, *присл.*, *рідко.* 1. У дні, які щойно минули або настануть у найближчому майбутньому. 2. Протягом багатьох днів.

ДО[1], *прийм.*, *з род. в.* Сполучення з **до** виражають: П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: 1. Уживається на означення місця, предмета або особи, в бік яких спрямована дія. // Для означення предмета або особи, стосовно якої відсувається дія. // Для означення кінцевого пункту чого-небудь. 2. Уживається на означення межі поширення дії, явища і т. ін. // Для означення міри довжини чого-небудь. 3. Уживається на означення місця, предмета, в межі, в середину якого спрямована дія. Ч а с о в і в і д н о ш е н н я: 4. Уживається на означення часової межі дії, стану і т. ін. 5. Уживається на означення події, явища і т. ін., якому передує яканебудь інша подія, явище. ** **До і пі́сля** *чого* – перед початком і після завершення чого-небудь. К і л ь к і с н і в і д н о ш е н н я: 6. Уживається у сполуч. з числ. на означення кількісної межі. // Для позначення приблизної межі, міри. 7. Уживається у сполуч. з деякими іменниками для вказівки на повноту кількісного охоплення. О б' є к т н і в і д н о ш е н н я: 8. Уживається на означення особи або предмета, до якого звернено дію. 9. Уживається на означення особи або предмета, якого торкається хто-, що-небудь. // З повторним іменником утворює прислівникові сполуки, які означають, що предмети або особи розташовані дуже близько одне до одного або з'єднуються. 10. Уживається на означення предмета або явища, до якого додається що-небудь, яке доповнюється чимось. ** **До то́го [ж]** – крім того. 11. Уживається на означення професії, категорії, групи і т. ін., до якої належить хто-, щонебудь. // Уживається на означення групи людей, їхньої діяльності, способу мислення, до яких хтонебудь приєднується. 12. *у сполуч. з прийм.* в і д (*див.* **від** 13). 13. Уживається на означення мети, спонукання до якої-небудь дії. 14. Уживається для вказівки на призначення якої-небудь дії або предмета. // Уживається для вказівки на предмет, який стосується іншого предмета. 15. Уживається на означення особи, предмета і т. ін., з якими пов'язані які-небудь дії, стан, ознака. // Уживається на означення предмета або особи, стосовно яких виявляється яке-небудь почуття, ставлення. 16. Уживається в заголовках, указуючи на тему або на подію чи явище, з яким пов'язаний зміст чого-небудь. 17. Уживається на означення того, до чого хто-, що-небудь закликає. О б с т а в и н н і в і д н о ш е н н я: 18. Уживається на означення міри, ступеня вияву дії або стану. // Уживається у сполуч. з деякими іменниками на означення найвищого ступеня вияву дії або стану. 19. Уживається для вказівки на пристосованість, доречність чого-небудь, відповідність до чогось.

ДО[2], *невідм.*, *с.*, *муз.* 1. Одна зі складових назв звуків, що відповідає латинському буквеному C або c. 2. Стрій музичних інструментів, що звучать відповідно до написання. 3. Назва ключа. 4. Звукові коливання з частотою 262 Гц (До першої октави).

ДОА́ТОМНИЙ, -а, -е. Який існував до відкриття, до використання атомної енергії.

ДОБА́, -и́, *ж.* 1. Період часу, протягом якого Земля робить один оберт навколо своєї осі; день і ніч. // Позасистемна одиниця виміру часу, яка дорівнює 24 годинам (86 400 с); тривалість дня і ночі. 2. *розм.* Те саме, що **пора́**. // *чого.* Період, пов'язаний з якою-небудь подією, явищем. 3. Тривалий відтинок часу, що його вирізняють за яким-небудь характерним явищем, подією; епоха.

ДОБА́ВИТИ *див.* **добавля́ти**.

ДОБА́ВИТИСЯ *див.* **добавля́тися**.

ДОБА́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **добавля́ння**. // Те, що є доповненням до чого-небудь. 2. Додаткова порція їжі.

ДОБА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **добавля́ти**. // **доба́влено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм. Податок на добавлену вартість.*

ДОБА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доба́вити**.

ДОБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **добавля́ти**.

ДОБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОБА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* доба́влять; *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Те саме, що **додава́ти** 1 – 3.

ДОБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ДОБА́ВИТИСЯ**, -иться; *мн.* доба́вляться; *док.*, *розм.* Те саме, що **додава́тися**.

ДОБАЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Багато бажаючи, зазнати лиха.

ДОБАЗІ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Багато базікаючи, зазнати лиха.

ДОБАЛА́КАТИ *див.* **добала́кувати**.

ДОБАЛА́КАТИСЯ *див.* **добала́куватися**.

ДОБАЛА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОБАЛА́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Закінчувати балакати.

ДОБАЛА́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОБАЛА́КАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Балакаючи якийсь час, доходити до чого-небудь. // Балакаючи, доходити до крайності. // Багато балакаючи, зазнавати лиха.

ДОБАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОБА́ЧИТИ**, -а́чу, -а́чиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Те саме, що **поміча́ти**. // *тільки недок.* Те саме, що **ба́чити** 1; сприймати зором. 2. *перех.*, *у кого*, *в чому.* Те саме, що **вбача́ти** 2.

ДОБА́ЧИТИ *див.* **добача́ти**.

ДО-БЕМО́ЛЬ, -я, *ч.*, *муз.* Нота до, понижена на півтона.

ДО-БЕМО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **до-бемо́ль**.

ДО́БЕРМАН *див.* **до́берман-пі́нчер**.

ДО́БЕРМАН-ПІ́НЧЕР, **ДОБЕРМАН**, -а, *ч.* Порода службових собак, а також собака цієї породи.

ДОБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **добива́ти**.

ДОБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОБИ́ТИ**, -б'ю́, -б'є́ш, *док.*, *перех.* 1. Умертвляти, вбивати пораненого або того, хто гине від чого-небудь. 2. Остаточно розбивати, перемагати (ворога). // *перен.* Остаточно розбивати ідейно або морально. 3. Закінчувати бити, робити непридатним що-небудь; доношувати. // Те саме, що **домоло́чувати**. 4. *перен.* Надокучливими прикрими розмовами, докорами і т. ін. доводити до важких наслідків.

ДОБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОБИ́ТИСЯ**, -б'ю́ся, -б'є́шся, *док.* 1. *тільки недок.* Вживати рішучих заходів для досягнення поставленої мети, яких-небудь результатів. // *тільки док.* Досягти поставленої мети, яких-небудь результатів, доклавши зусиль. 2. *від кого*, *в кого.* Дізнаватися про кого-, що-небудь випитуванням; допитуватися. 3. *тільки недок.*, *в що*, *до чого.* Стукати в двері, настійливо намагаючись увійти. 4. *розм.* Добиратися до кого-, чого-небудь.

ДОБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **добира́ти**. *Добирання матеріалу.*

ДОБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОБРА́ТИ** *і рідко*

ДІБРА́ТИ, доберу́, добере́ш, *док., перех. і без додатка.* 1. Закінчувати брати, збирати. // *розм.* Доїдати подану страву. // *чого.* Брати додатково до взятого; доповнювати. // Завершувати набирання потрібної кількості чого-небудь. 2. Вибираючи, знаходити найбільш відповідне; підбирати. // Вибирати і компонувати за певним принципом, естетичними вимогами. // Вишукувати все необхідне для якої-небудь мети. 3. *без додатка.* Розуміти, усвідомлювати що-небудь.

ДОБИРА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОБРА́ТИСЯ** *і рідко* **ДІБРА́ТИСЯ**, доберу́ся, добере́шся, *док.* 1. Переборюючи труднощі, нешвидко прибувати куди-небудь, до когось, чогось. // Добиватися потрапити куди-небудь, до когось, чогось. // Проникати потай куди-небудь, до когось, чогось. // Натрапляти на що-небудь. 2. Рухаючись у певному напрямі, досягати чого-небудь. // Наближатися, доходити до якого-небудь часу, віку, до якоїсь суми, величини. // *безос.* 3. *до чого, розм.* Поступово, докладаючи зусиль, дізнаватися про що-небудь; дошукуватись до чогось. 4. *до кого – чого, перен., розм.* Діставати можливість розправитися з кимось. 5. *розм.* Починати використовувати, вживати що-небудь.

ДОБИРА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.* Пас. до **добира́ти** 2.

ДОБИРА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто добирає, сортує що-небудь.

ДОБИРА́ЧКА, -и. Жін. до **добира́ч**.

ДОБИ́ТИ *див.* **добива́ти**.

ДОБИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доби́ти**. // **доби́то**, *безос. присудк. сл.*

ДОБИ́ТИСЯ *див.* **добива́тися**.

ДОБИ́ТОК, -тку, *ч., заст.* 1. Грабування чого-небудь. 2. Те саме, що **доби́ча** 1.

ДО́БИЧ *див.* **доби́ча**.

ДОБИ́ЧА, *рідко* **ДО́БИЧ**, -і, *ж., розм.* Те саме, що **здо́бич** 1, 2.

ДОБИ́ЧНИК, -а, *ч., заст.* Розбійник, грабіжник.

ДОБІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОБІ́ГТИ**, -біжу́, -біжи́ш, *док.* 1. Бігом досягати якого-небудь місця; прибігати. // *перен.* Швидко рухаючись, поширюючись, досягати чого-небудь (про хвилі, звуки і т. ін.). // *перен.* Наближатися до кінця, завершуватися. 2. *тільки док., діал.* Підхопити (хворобу).

ДОБІ́ГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Багато бігаючи, зазнати лиха.

ДОБІ́ГТИ *див.* **добіга́ти**.

ДОБІ́ЛА, *присл., рідко.* 1. До білого кольору. 2. До білого жару.

ДОБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **добіли́ти**.

ДОБІЛИ́ТИ *див.* **добі́лювати**.

ДОБІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **добі́лювати**.

ДОБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ДОБІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОБІЛИ́ТИ**, -білю́, -бі́лиш, *док., перех.* Закінчувати білити що-небудь.

ДОБІ́ЛЮВАТИСЯ, -юється *і рідко* **ДОБІЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* 1. Закінчувати білитися. 2. Пас. до **добі́лювати, добіля́ти**.

ДОБІЛЯ́ТИ *див.* **добі́лювати**.

ДОБІЛЯ́ТИСЯ *див.* **добі́люватися**.

ДОБІ́Р, добору, *ч.* Дія за знач. **добира́ти** 2. ** **Приро́дний добі́р** – виживання організмів, більш пристосованих до умов даного середовища, і загибель менш пристосованих. **Шту́чний добі́р** – заходи, спрямовані на поліпшення або створення нових сортів рослин і порід свійських тварин на основі спадковості й мінливості.

ДОБІ́РКА, -и, *ж., спец.* Ряд дописів, кореспонденцій на одну тему, заверстаних під одним заголовком. // Те саме, що **збі́рка** 1.

ДОБІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Відібраний з-поміж інших як найкращий. // Першосортний, відмінний. 2. Який відповідає високим вимогам; вишуканий. 3. Великого розміру. 4. *розм.* Непристойний.

ДОБІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **добі́рний** 2.

ДОБІ́РНО. Присл. до **добі́рний** 2.

ДОБЛАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., рідко.* Благаючи, випросити що-небудь; ублагати.

ДО́БЛЕСНИЙ, -а, -е, *уроч.* Відомий своїми подвигами; відважний, мужній. // Сповнений доблесті. // Готовий подолати будь-які труднощі; самовідданий.

ДО́БЛЕСНО, *присл., уроч.* З великою відвагою, самовідданістю.

ДО́БЛЕСТЬ, -і, *ж., уроч.* Відвага, мужність, геройство. // Самовідданість у праці, в якій-небудь діяльності.

ДОБЛОКА́ДНИЙ, -а, -е. Який існував, мав місце до блокади.

ДОБОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **доба́** 1. // Який дорівнює одній добі. // Який відбувається, діє протягом доби, за добу. // Розрахований, потрібний на одну добу. // Одержуваний за добу.

ДОБОВІ́, -ви́х, *мн.* Сума, яка виплачується кому-небудь за кожну добу перебування у відрядженні.

ДОБОРО́ТИСЯ, -борю́ся, -бо́решся, *док.* 1. Закінчити боротися, кінчити боротьбу. 2. *до чого.* Боротьбою за що-небудь дійти до якихось неприємних наслідків. 3. Те саме, що **доби́тися** 1.

ДО́БРА, -и, *ж.* Грошова одиниця Сан-Томе і Принсіпі – 100 сентаво.

ДОБРА́НИЙ, ДІБРА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **добра́ти, дібра́ти**; підібраний.

ДОБРА́НІЧ, *виг.* Уживається як побажання приємного сну, доброго відпочинку. ** **на добра́ніч** – те саме, що **добра́ніч**.

ДОБРА́ТИ *див.* **добира́ти**.

ДОБРА́ТИСЯ *див.* **добира́тися**.

ДО́БРЕ. 1. Присл. до **до́брий**; *прот.* п о г а н о. 2. *присл., розм.* Дуже, вельми. 3. *у знач. присудк. сл.* Про успішність справ, сприятливе оточення. // *у знач. присудк. сл. зі спол.* що, к о л и *і т. ін.* Дуже вдало, до речі. 4. *у знач. част.* Уживається на означення згоди; гаразд.

ДОБРЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Дуже добрий.

ДОБРЕ́ННИЙ, -а, -е. Дуже добрий.

ДО́БРЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **до́брий**.

ДО́БРЕНЬКО. Присл. до **до́бренький**.

ДОБРЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Дуже, зовсім добрий.

ДОБРЕ́СЕНЬКО. Присл. до **добре́сенький**.

ДОБРЕСТИ́, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* добрі́в, добрела́, добрело́; *док., розм.* Повільно, переборюючи втому, слабість, дійти до кого-, чого-небудь, до якого-небудь місця, предмета. // Не поспішаючи, повільно йдучи, прийти куди-небудь.

ДОБРЕХА́ТИСЯ *див.* **добрі́хуватися**.

ДОБРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОБРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* Закінчувати брити кого-, що-небудь.

ДОБРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОБРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* Закінчувати бритися.

ДОБРИВЕ́ЧІР, *виг.* Уживається як привітання ввечері; добрий вечір.

ДО́БРИВО, -а, *с.* Речовина органічного (біологічного) і неорганічного (мінерального) походження чи бактерії, які вносяться в ґрунт, щоб поліпшити живлення рослин і тим підвищити їхню врожайність.

ДОБРИДЕ́НЬ, *виг.* Уживається як привітання вдень: добрий день.

ДОБРИ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **добри́зкувати**.

ДОБРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОБРИ́ЗНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Бризками досягати до якого-небудь місця, предмета і т. ін.

ДОБРИ́ЗНУТИ *див.* **добри́зкувати**.

ДО́БРИЙ, -а, -е. 1. Який доброзичливо, приязно, чуйно ставиться до людей; доброзичливий; *прот.* л и х и й, п о г а н и й. // *до кого і без додатка.* Привітний, лагідний у взаєминах. // *у знач. ім.* **до́брий**, -рого, *ч.* Той, хто доброзичливо, приязно, чуйно ставиться до людей. // Який виражає доброту, щирість; сповнений ласки, приязні (про голос, усмішку, обличчя і т. ін.). // Уживається як постійний епітет до сл. л ю д и, х л о п ц і і т. ін. (найчастіше у формі звертання). ** **До́бра душа́** – чуйна, щира, спокійна людина. 2. Для якого характерна взаємна прихильність, симпатія; близький. 3. Який приносить добро, задоволення, радість і т. ін. // Корисний, потрібний, в основі якого лежить бажання добра кому-небудь. // В якому виражається прихильність, співчуття, доброзичливе, шанобливе ставлення, повага до людей. // Який подобається, схвалюється; вартий наслідування. // Який свідчить про безтурботний, веселий стан людини. // *у знач. ім.* **до́бре**, -рого, *с.* Те саме, що **добро́** 1. ** **До́брого ра́нку (дня, ве́чора)** – традиційне взаємне дружнє вітання під час зустрічі вранці (удень, увечері). **До́брого здоро́в'я** – традиційне взаємне дружнє вітання. **У (в) до́брий час!** – дружнє побажання успіху, щасливої дороги і т. ін. 4. Який має належні знання і навички для виконання чого-небудь; досвідчений. // Який користується повагою, шаною. // Розумно вихований, увічливий, працьовитий. ** **У (в) до́брі ру́ки**, *із сл.* д і с т а т и с я, п о т р а п и т и і т. ін. – до розумної, дбайливої, надійної людини. 5. Який має позитивні якості або властивості, що відповідають поставленим вимогам, задовольняють їх (про предмети, тварини, рослини і т. ін.). // Вигідний, зручний для роботи, влаштування яких-небудь справ, заробітку. 6. Значний щодо розміру, обсягу, кількості і т. ін. // Кращий від звичайного, багатий, великий, високий. // Який повністю забезпечує потребу в чому-небудь. // Помітно виражений, гострий (про апетит, зір, слух і т. ін.). // Дуже розвинений. // Значний щодо ступеня вияву, сили. 7. Гідний шани, похвали; незаплямований. 8. Те саме, що **смачни́й**. 9. *розм.* Уживається для підкреслення важливості, значності кількісного визначення міри часу, простору.

ДОБРИ́ТИ[1] *див.* **добрива́ти**.

ДОБРИ́ТИ[2], -рю́, -ри́ш, *недок., перех., діал.* 1. Задобрювати. 2. Хвалити, вихваляти. 3. Удобрювати (ґрунт).

ДОБРИ́ТИСЯ[1] *див.* **добрива́тися**.

ДОБРИ́ТИСЯ[2], -рю́ся, -ри́шся, *недок., діал.* 1. Піддобрюватися, підлещуватися. 2. *безос.* Щастити, таланити.

ДО́БРІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **до́брий** 1. // Чуйне, дружнє ставлення.

ДОБРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок., розм.* Ставати, робитися добрим (у 1 знач.).

ДОБРІ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОБРЕХА́ТИСЯ**, -ешу́ся, -е́шешся, *док., розм.* Багато брешучи, зазнавати чого-небудь небажаного, неприємного.

ДОБРІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися добрішим (*див.* **до́брий** 1).

ДОБРО́, -а́, *с.* 1. Усе позитивне в житті людей, що відповідає їхнім інтересам, бажанням, мріям; благо; *прот.* л и х о, з л о. // Добра, корисна справа, вчинок і т. ін. ** **Не дово́дити до добра́** – бути причиною неприємних наслідків. **У (в) добрі́**, *із сл.* ж и т и, р о с т и і т. ін. – у сприятливих матеріальних умовах. **Щоб йому́ (їй, їм) добра́ не було́!** – уживається як лайка для вираження великого незадоволення з приводу чого-небудь. 2. *у знач. присудк. сл., розм.* Про задоволення, що його хто-небудь відчуває від певного становища, певних обставин і т. ін. 3. Сукупність належних кому-небудь речей, предметів, цінностей і т. ін.; майно. 4. *ірон.* Про щось погане, недоброякісне, незначне і т. ін. 5. *у знач. присл.* **добро́м**, *розм., рідко.* Без сперечань, за згодою; по-доброму. 6. Дозвіл, згода на що-небудь. *Давати добро.*

ДОБРО́БУТ, -у, *ч.* Матеріально-побутове забезпечення; достаток.

ДОБРОВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, діє і т. ін. з власного бажання, доброї волі, без насилля, примусу; *прот.* п р и м у с о в и й. 2. Який утворюється, існує на основі самодіяльності мас, завдяки підтримці громадськості.

ДОБРОВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доброві́льний** 1.

ДОБРОВІ́ЛЬНО. Присл. до **доброві́льний**.

ДОБРОВО́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Той, хто вступає в армію з власного бажання, добровільно. // Той, хто з власної волі береться за виконання яких-небудь обов'язків, якоїсь роботи; волонтер.

ДОБРОВО́ЛЬЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **доброво́лець**.

ДОБРОГРА́Й, -я, *ч., діал.* Хороший музикант.

ДОБРОГРА́ЙКА, -и, *діал.* Жін. до **доброгра́й**.

ДОБРОДБА́Й, -я, **ДОБРОДБА́Ч**, -а́, *ч.* Дбайливий господар.

ДОБРОДБА́Ч *див.* **добродба́й**.

ДОБРО́ДЖУВАТИ, -ує, *недок.*, **ДОБРОДИ́ТИ**, -бро́дить, *док.* Закінчувати бродити (*див.* **броди́ти**[2]); ставати готовим внаслідок бродіння.

ДОБРОДИ́ТИ *див.* **добро́джувати**.

ДОБРО́ДІЙ, -я, *ч.* 1. Дорослий чоловік, перев. з привілейованих верств суспільства. // Форма ввічливого звертання до такого чоловіка. 2. *розм.* Те саме, що **доброді́йник**. 3. *ірон.* Про лиху, ненависну, небезпечну людину.

ДОБРО́ДІЙКА, -и, *розм.* Жін. до **добро́дій**.

ДОБРОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який має на меті давати матеріальну допомогу бідним. 2. Який приносить користь, дає добро.

ДОБРОДІ́ЙНИК, -а, *ч.* Той, хто дає кому-небудь допомогу, підтримку і т. ін.; благодійник; *прот.* л и х о д і й.

ДОБРОДІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **доброді́йник**.

ДОБРОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доброді́йний**.

ДОБРОДІ́ЙНО. Присл. до **доброді́йний** 2.

ДОБРО́ДІЙСТВО, -а, *с., збірн., заст., розм.* Добродії (*див.* **добро́дій** 1).

ДОБРОДІ́ЙСТВО, -а, *с., розм.* Те саме, що **доброді́яння**.

ДОБРОДІ́ЯННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **доброді́яти**, а також те, що є її наслідком.

ДОБРОДІ́ЯТИ, -і́ю, -і́єш, *недок., розм.* Надавати допомогу, сприяти кому-небудь у чомусь.

ДОБРОДУ́ШНИЙ, -а, -е. Лагідний, ласкавий, прихильний до людей і до всього навколишнього. // Який виражає добродушність; власт. людині, яка лагідно, приязно ставиться до всіх.

ДОБРОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **доброду́шний**.

ДОБРОДУ́ШНО. Присл. до **доброду́шний**.

ДОБРОЗВИЧА́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Цілком пристойний, нормальний.

ДОБРОЗВИЧА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж., заст.* Абстр. ім. до **доброзвича́йний**.

ДОБРОЗВИЧА́ЙНО, *заст.* Присл. до **доброзвича́йний**.

ДОБРОЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Який приємно діє на слух; милозвучний.

ДОБРОЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж. заст.* Абстр. ім. до **доброзву́чний**.

ДОБРОЗВУ́ЧНО, *заст.* Присл. до **доброзву́чний**.

ДОБРОЗИ́ЧЛИВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто бажає, зичить людям добра, співчутливо, прихильно ставиться до кого-небудь.

ДОБРОЗИ́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Який бажає, зичить людям добра, співчутливо ставиться до інших, дбає, піклується про них. // Який виражає добре ставлення, прихильність, приязнь і т. ін. // В основі якого лежить бажання зробити кому-небудь добро, принести користь і т. ін.

ДОБРОЗИ́ЧЛИВИЦЯ, -і. Жін. до **добрози́чливець**.

ДОБРОЗИ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **добрози́чливий**.

ДОБРОЗИ́ЧЛИВО. Присл. до **добрози́чливий**.

ДОБРОЗИ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **добрози́чливий**.

ДОБРО́КВАСКА, -и, *ж., зах.* Ґатунок кисло-солодких яблук.

ДОБРОМИ́СНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Який має добрі, щирі наміри.

ДОБРОМИ́СНО, *розм.* Присл. до **доброми́сний**.

ДОБРОМО́ВНИЙ, -а, -е. Який добре говорить, промовистий.

ДОБРОПОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається порядністю. 2. *перен.* Який відзначається позитивними ознаками.

ДОБРОПОРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **добропоря́дний**.

ДОБРОПРИСТО́ЙНИЙ, -а, -е. Який відзначається пристойністю.

ДОБРОПРИСТО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **доброЙристо́йний**.

ДОБРОПРИСТО́ЙНО. Присл. до **добропристо́йний**.

ДОБРОСЕРДЕ́ЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **добросе́рдий**.

ДОБРОСЕРДЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Властивість за знач. **добросерде́чний**.

ДОБРОСЕРДЕ́ЧНО, *розм.* Присл. до **добросерде́чний**.

ДОБРОСЕ́РДИЙ, -а, -е. Який має добре серце; лагідний і чуйний до людей. // Який виражає добре, лагідне, чуйне ставлення до людей.

ДОБРОСЕ́РДІСТЬ, -дості, *ж.* Властивість за знач. **добросе́рдий**.
ДОБРОСЕ́РДИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **добросе́рдий**.
ДОБРОСЕ́РДНІСТЬ, -ності, *ж. розм.* Властивість за знач. **добросе́рдний**.
ДОБРОСЕ́РДНО, *розм.* Присл. до **добросе́рдний**.
ДОБРОСЛО́ВНЕ, *присл.*, *діал.* Миролюбно.
ДОБРОСО́ВІСНИЙ, -а, -е. Який чесно, старанно і сумлінно виконує свої обов'язки.
ДОБРОСО́ВІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **добросо́вісний**.
ДОБРОСО́ВІСНО. Присл. до **добросо́вісний**.
ДОБРОСТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Добродушний.
ДОБРОСТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **добростли́вий**.
ДОБРОСТЛИ́ВО, *діал.* Присл. до **добростли́вий**.
ДОБРОСУСІ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Власт., характерний для добрих сусідів; дружній (про стосунки між сусідами). // Який є добрим сусідом.
ДОБРОТА́, -и́, *ж.* Чуйне, дружнє ставлення до людей. // Привітність, ласка, прихильність.
ДОБРОТВО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Те саме, що **доброді́йник**.
ДОБРОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **доброду́шний**.
ДОБРО́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **добротли́вий**.
ДОБРОТЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **добротли́вий**.
ДОБРО́ТНИЙ, -а, -е. Добре зроблений; вигот. з доброго, високоякісного матеріалу; доброякісний. // Міцний. // Дуже добрий, високої якості.
ДОБРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **добро́тний**.
ДОБРО́ТНО. Присл. до **добро́тний**.
ДОБРОХІ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **доброві́льний** 1.
ДОБРОХІ́ТНО, *заст.* Присл. до **доброхі́тний**.
ДОБРОХІ́ТЬ, *присл.* Те саме, що **доброві́льно**.
ДОБРОЧЕ́СНИЙ, -а, -е. Який живе чесно, дотримується всіх правил моралі. // Який є проявом чесності, моральності.
ДОБРОЧЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **доброче́сний**. // Висока моральна чистота, чесність.
ДОБРОЧЕ́СНО. Присл. до **доброче́сний**.
ДОБРОЧИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **доброді́йник**.
ДОБРОЧИ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **доброді́йний** 2.
ДОБРОЧИ́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **доброчи́нець**.
ДОБРОЧИ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **доброчи́нець**.
ДОБРОЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Зроблене добро; корисний вчинок.
ДОБРОЧИ́ННО. Присл. до **доброчи́нний**.
ДОБРОЯ́КІСНИЙ, -а, -е. 1. Доброї якості; який своєю якістю цілком задовольняє вимоги. 2. *мед.* Який не поширюється і піддається виліковуванню; прот. з л о я к і с н и й. ** **Доброя́кісна пухли́на** – пухлина, що не проникає в сусідні тканини.
ДОБРОЯ́КІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доброя́кісний** 1.
ДОБРОЯ́КІСНО. Присл. до **доброя́кісний** 1.
ДОБРУКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **добруко́вувати**.
ДОБРУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОБРУКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати брукувати; брукувати до певної межі.
ДОБРУКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **добруко́вувати**.
ДОБРУКУВА́ТИ *див.* **добруко́вувати**.
ДОБРЯ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **добря́к**.
ДОБРЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Дуже добра, нелукава людина.
ДОБРЯ́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **добря́к**.
ДОБРЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **добря́чий**.
ДОБРЯ́ЧЕ, *розм.* Присл. до **добря́чий**.
ДОБРЯ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже добрий.
ДОБРЯ́ЧІСТЬ, -чості, *ч.* Властивість за знач. **добря́чий**.
ДОБРЯ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **добря́чий**.
ДОБУВАНИЙ, -а, -е. Якого добувають зараз.
ДОБУ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **добу́ваний**.
ДОБУВА́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **добува́ння**.
ДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **добува́ти** і **добува́тися** 3. ** **Добува́ння ко́реня**, *мат.* – знаходження кореня якого-небудь числа.
ДОБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОБУ́ТИ**, -у́ду, -у́деш; *мин. ч.* добу́в, добула́, добуло́; *наказ. сп.* добу́дь; *док.* 1. *перех.* Діставати, роздобувати кого-, що-небудь. // Заробляти працею. // Брати що-небудь у бою, зі зброєю в руках; оволодівати чимось. // *перен.* Досягати чого-небудь у впертій боротьбі, наполегливою працею. 2. *перех.* Виймати, витягувати звідки-небудь. 3. *перех.* Діставати з надр землі, з морських глибин. // Одержувати що-небудь, переробляючи сировину. 4. *перех. і без додатка*, *рідко.* Те саме, що **наро́джувати**. 5. *перех. і неперех.* Служити або просто перебувати де-небудь певний час, строк, до певного часу, строку.
ДОБУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОБУ́ТИСЯ**, -у́дуся, -у́дешся; *мин. ч.* добу́вся, добула́ся, добуло́ся; *наказ. сп.* добу́дься; *док.* 1. Те саме, що **добира́тися**[1]. // Переборюючи труднощі, підніматися наверх. // *тільки недок.* Настирливо добиватися, намагатися увійти, проникнути куди-небудь. 2. Вириватися, виступати, виходити назовні. 3. *розм.* Те саме, що **добува́ти** 1. 4. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Довго перебуваючи де-небудь, зазнати чогось неприємного. 5. *тільки недок.* Пас. до **добува́ти** 1 – 3.
ДОБУВА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто займається добуванням чого-небудь.
ДОБУВА́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **добува́ч**.
ДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до **добува́ння**. *Добувні шахти.* ** **Добувна́ промисло́вість** – загальна назва галузей промисловості, зайнятих видобуванням із надр землі, з вод і лісів сировини і палива для обробної промисловості.
ДОБУДИ́ТИСЯ, -уджу́ся, -у́дишся, *док.*, *перех.*, *розм.* Розбудити не відразу, а після певних зусиль.
ДОБУДО́ВА, -и, *ж.* Частина приміщення, прибудована пізніше.
ДОБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **добудува́ти**. // **добудо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ДОБУДО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто доводить будування чого-небудь до кінця.
ДОБУДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **добудо́вувати** і **добудо́вуватися**. *Добудовування школи.*
ДОБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОБУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати будувати що-небудь; будувати до кінця, до певної межі. // Прибудовувати до збудованого раніше.
ДОБУДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОБУДУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Закінчувати будувати що-небудь своє. 2. *тільки недок.* Пас. до **добудо́вувати**.
ДОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **добудува́ти** і **добудува́тися**.
ДОБУДУВА́ТИ *див.* **добудо́вувати**.
ДОБУДУВА́ТИСЯ *див.* **добудо́вуватися**.
ДОБУДЧА́, -а́ти, *с.*, *діал.* Байстрюк.
ДОБУКСИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **добуксирува́ти**.
ДОБУКСИРУВА́ТИ, -си́рую, -си́руєш, *док.*, *перех.* Дотягти на буксирі судно, автомашину і т. ін. до певного місця.
ДОБУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **добури́ти**.
ДОБУРЖУА́ЗНИЙ, -а, -е. Який існував до появи буржуазії як класу. *Добуржуазне суспільство.*
ДОБУРИ́ТИ *див.* **добу́рювати**.
ДОБУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОБУРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати бурити; бурити до кінця, до певної межі.
ДОБУ́ТИ *див.* **добува́ти**.
ДОБУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **добу́ти**. // **добу́то**, *безос. присудк. сл.*
ДОБУ́ТИСЯ *див.* **добува́тися**.
ДОБУТНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Придбаний, набутий.
ДОБУ́ТОК, -тку, *ч.* 1. Те, що одержано, добуто працею. 2. *мат.* Число, одержане після множення.
ДОБУТТЯ́, -я́, *с.*, *діал.* Добування.
ДОВА́ГА, -и, *ж.* Доважок.
ДОВА́ДА, -и, *ж.*, *діал.* Досада, смуток.
ДОВА́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *діал.* 1. Допекти (у 4 знач.). 2. Привчити.
ДОВА́ДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Нудотний.
ДОВА́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Нудотний.
ДОВА́ДНО. Присл. до **дова́дний**.
ДОВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дова́жити**.
ДОВА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дова́жити**.
ДОВА́ЖИТИ *див.* **дова́жувати**.
ДОВА́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **дова́жок**.
ДОВА́ЖОК, -жка, *ч.*, *розм.* 1. Те, що додається до чого-небудь для повної ваги. *Хліб із доважком.* 2. *перен.* Те, що є додатком (перев. зайвим, непотрібним) до чого-небудь.
ДОВА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дова́жувати**.
ДОВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Закінчувати важити що-небудь. 2. Важачи, додавати щось для повної ваги.
ДОВАЛИ́ТИ *див.* **дова́лювати**.
ДОВАЛИ́ТИСЯ *див.* **дова́люватися**.
ДОВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОВАЛИ́ТИ**, -лю́, -лиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **прива́лювати** (у 1, 2 знач.).
ДОВА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ДОВАЛИ́ТИСЯ**, -валю́ся, -ва́лишся, *док.*, *розм.* 1. Валитися до кінця, повністю. 2. Докладаючи великих зусиль, добиратися куди-небудь. 3. З великим завзяттям і охотою братися за що-небудь.
ДОВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дованта́жити**.
ДОВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дованта́жити** і **дованта́житися**.
ДОВАНТА́ЖИТИ *див.* **дованта́жувати**.
ДОВАНТА́ЖИТИСЯ *див.* **дованта́жуватися**.
ДОВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дованта́жувати** і **дованта́жуватися**.
ДОВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОВАНТА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Закінчувати вантажити; вантажити до кінця. 2. Вантажити додатково до навантаженого раніше.
ДОВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОВАНТА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Закінчувати вантажитися; доводити вантаження до кінця. // Наповнятися вантажем. 2. *тільки недок.* Пас. до **дованта́жувати**.
ДОВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доварити**. // **дова́рено**, *безос. присудк. сл.*
ДОВАРИ́ТИ *див.* **дова́рювати**.
ДОВАРИ́ТИСЯ *див.* **дова́рюватися**.
ДОВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дова́рювати**.
ДОВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОВАРИ́ТИ**, -варю́, -ва́риш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати варити; варити до готовності чи до певного ступеня готовності.
ДОВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ДОВАРИ́ТИСЯ**, -ва́риться, *док.* Закінчувати варитися; варитися до готовності чи до певного ступеня готовності.
ДО́ВБА, -и, *ч. і ж.*, *заст.* Ряба людина.
ДОВБА́ЛО, -а, *с.* Інструмент для довбання.
ДОВБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для довбання. *Довбальні різці.* ** **Довба́льний верста́т** – різновид металорізального верстата для холодної обробки металів.
ДОВБА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, що здійснює довбання чого-небудь. 2. Верстатник, що працює на довбальному верстаті.
ДОВБА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **довба́льник**.
ДОВБА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *тех.*, *діал.* Верстат для видовбування у маточині отворів для спиць.
ДО́ВБАНИЙ, -а, -е. 1. Вигот. із суцільного шматка дерева довбанням, видовбуванням. 2. *лайл.*, *жарг.* Пришелепуватий.
ДО́ВБАНКА, -и, *ж.* 1. Предмет, видовбаний із суцільного шматка дерева. 2. Рибальський човен, видовбаний із стовбура дерева.
ДОВБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **довба́ти**.
ДО́ВБАНЦІ, -ів, *мн.*, *зах.* Дерев'яне взуття.
ДОВБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ДОВБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *недок.*, *перех.* 1. Ударяючи по чому-небудь, колупаючи щось, робити отвір, заглиблення і т. ін. // Відколупувати, відламувати шматки чого-небудь від основної маси. // Ударяючи дзьобом, розбивати, пошкоджувати що-небудь або дзьобати щось (про птахів). // Робити, виготовляти що-небудь, виколупуючи, вибираючи долотом, сокирою і т. ін. середину чогось. 2. *перен.*, *розм.* Довго й невпинно бити по якій-небудь цілі. 3. *перен.*, *розм.* Безперервно і надокучливо повторюючи те саме, нагадувати про що-небудь. // Різко критикувати кого-небудь. 4. *перен.*, *розм.* Неодноразово повторюючи, вивчати що-небудь; зубрити.
ДОВБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ДОВБТИ́СЯ**, -бу́ся, -бе́шся, *недок.*, *розм.* 1. Риючись у чому-небудь, дошукуватися чогось. 2. Займатися якоюсь копіткою справою; робити що-небудь дуже повільно або невміло; вовтузитися, копирсатися. 3. Пас. до **довба́ти**, **довбти́**.
ДОВБА́Ч, -а́, *ч.* 1. Металорізальний інструмент, за допомогою якого нарізують рейки, циліндричні зубчасті колеса тощо. 2. *діал.* Той, хто щось довбає. 3. *зах.* Дятел. 3. *діал.* Той, хто торочить те саме.
ДОВБЕ́ХА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **довбе́шка**.
ДОВБЕ́ШКА, -и, *ж.* 1. Дерев'яний молоток або взагалі замашна палиця з потовщенням на кінці. 2. *перен.*, *лайл.* Те саме, що **до́вбня** 2. // *зневажл.* Те саме, що **голова́** 1.
ДО́ВБИШ, -а, *ч.*, *заст.* Литаврист.
ДО́ВБИШКА, -и, *ж.* Жінка довбиша.
ДОВБІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Довбання.
ДОВБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Однокр. до **довба́ти** 1.
ДО́ВБНЯ, -і, *ж.* 1. Великий, перев. дерев'яний, молот або взагалі велика дерев'яна палиця з потовщенням на кінці. 2. *перен.*, *лайл.* Про нетямущу, дурну людину.
ДОВБНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Бевзь, йолоп.
ДОВБО́М, *присл.*, *діал.* Довбаючи.
ДОВБОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Підсил. до **довбну́ти**. 2. З силою ударити, штовхнути.
ДОВБТИ́ *див.* **довба́ти**.
ДОВБТИ́СЯ *див.* **довба́тися**.
ДОВБУ́Н, -а́, *ч.* Те саме, що **довба́ч**.
ДОВГ, -у, *ч.*, *діал.* 1. Борг. 2. Обов'язок.
ДОВГА́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Довгастий, видовжений.
ДОВГА́ЛЬ, -я́, *ч.* 1. Високий і худорлявий чоловік. 2. Ковальський клевець, гострий і видовжений.
ДОВГА́НЬ, -я́, *ч.* Високий на зріст.
ДОВГА́СТИЙ, -а, -е. Який має видовжену форму; у якого довжина більша за ширину. ** **Довга́стий мо́зок** – нижній (задній) відділ головного мозку хребетних тварин і людини, що переходить у спинний мозок.
ДОВГА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **довга́стий**.
ДОВГА́СТО. Присл. до **довга́стий**.
ДОВГЕЛЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже довгий.
ДОВГЕ́ННИЙ, -а, -е. Дуже довгий, довжелезний.
ДОВГЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Довший від звичайного; досить довгий.
ДОВГЕ́НЬКО. Присл. до **довге́нький**.
ДО́ВГИЙ, -а, -е. 1. Який має велику довжину; прот. к о р о т к и й. // *розм.* Високий на зріст (про людину). 2. Який охоплює значний проміжок часу; тривалий, довгочасний. ** **До́вгий карбо́ванець**, *перен.* – легкий і великий заробіток.
ДО́ВГИЙ-ПРЕДО́ВГИЙ, -а, -е. Дуже довгий.
ДО́ВГІСТЬ, -гості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **до́вгий**.
ДО́ВГО. Присл. до **до́вгий** 2.
ДОВГОБОРО́ДИЙ, -а, -е. З довгою бородою.
ДОВГОБРА́ЗИЙ, -а, -е. З видовженим, довгастим обличчям.
ДОВГОБУ́Д, -у, *ч.*, *розм.* 1. Про будівельний об'єкт із затягнутими термінами здачі в експлуатацію. 2. Про будівництво, що затяглося.
ДОВГОВИДИЙ, -а, -е. Те саме, що **довгобра́зий**.
ДОВГОВИ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **довговидий**.
ДОВГОВІ́ЇЙ, -і́я, -і́є. З довгими віями.
ДОВГОВІ́К, -у, *ч.* Період часу, який триває, існує або здатний існувати протягом багатьох років.
ДОВГОВІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який триває, існує або здатний існувати протягом багатьох років; багатолітній. // Розрахований на довгий час.
ДОВГОВІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **довгові́чний**.
ДОВГОВІ́ЧНО. Присл. до **довгові́чний**.
ДОВГОВО́ВНИЙ, -а, -е. У якого довга вовна.
ДОВГОВОЛОКНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має довге волокно.
ДОВГОВОЛО́СИЙ, -а, -е. З довгим волоссям.
ДОВГОВО́РСИЙ, -а, -е. З довгим ворсом.
ДОВГОВУ́СИЙ, -а, -е. З довгими вусами, вусиками.
ДОВГОВУ́ХИЙ, -а, -е. З довгими вухами.

ДОВГОВ'ЯЗИЙ, -а, -е, *розм.* 1. З довгою шиєю; довгоший. 2. Те саме, що **довготеле́сий**.

ДОВГОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. У якого голова видовженої форми.

ДОВГОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Див. **доліхоцефа́лія**.

ДОВГОГРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Із записом чого-небудь великого обсягу, тривалого звучання (про грамплатівку). // *у знач. ім.* **довгогра́ючий**, -чого, *ч.*; **довгогра́юча**, -чої, *ж.*, *жарт.* Про людину, яка працює вкрай повільно.

ДОВГОГРИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, у кого довга грива.

ДОВГОГРИ́ВИЙ, -а, -е. З довгою гривою.

ДОВГОДЗЬО́БИЙ, -а, -е. З довгим дзьобом.

ДОВГОДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Діючий, функціонуючий тривалий час.

ДО́ВГО-ДО́ВГО, *присл.* Дуже довго.

ДОВГОЖДА́НИЙ, -а, -е. Якого довго, з нетерпінням ждуть. // Про якого давно мріють. // Бажаний, дорогий.

ДОВГОЖИВУ́ЧИЙ, -а, -е. Який довго живе. // Який довго існує.

ДОВГОЖИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто живе багато років. // Рослина, яка росте багато років. // *перен.* Про те, що існує тривалий час.

ДОВГОЖИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **довгожи́тель**.

ДОВГОІСНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який довго існує.

ДОВГОКО́СИЙ, -а, -е. З довгими косами.

ДОВГОКРИ́Л, -а, *ч.* Рід кажанів.

ДОВГОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. З довгими крилами.

ДОВГОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З довгим листям.

ДОВГОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Те саме, що **довгобра́зий**.

ДОВГОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Який триває багато років. // Який прожив багато років.

ДОВГОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Тривале життя.

ДОВГОМІ́Р, -а, *ч.* Вид гусіні, що пересувається підтягуючи хвоста до голови, створюючи вертикальну петельку, ніби міряючи поверхню, якою пересувається.

ДОВГОНІ́Г, -но́га, *ч.* Комар із довгими ногами, що належить до родини двокрилих комах підряду довговусих.

ДОВГОНІ́ЖКА, -и, *ж.* Те саме, що **довгоні́г**.

ДОВГОНІ́С, -но́са, *ч.* Те саме, що **дубоні́с**.

ДОВГОНО́ГИЙ, -а, -е. З довгими ногами.

ДОВГОНО́СИЙ, -а, -е. З довгим носом.

ДОВГОНО́СИК, -а, *ч.* Комаха родини жуків із довгими хоботками; небезпечний шкідник рослин.

ДОВГОНО́СИКОВІ, -их, *мн.* Родина жуків з довгими хоботками.

ДОВГООБРА́ЗИЙ, -а, -е. Те саме, що **довгобра́зий**.

ДОВГООЧІ́КУВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **довгожда́ний**.

ДОВГОПО́ЛИЙ, -а, -е. З довгими полами (про одяг).

ДОВГОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багаторі́чний**.

ДОВГОРУ́КИЙ, -а, -е. З довгими руками.

ДОВГОСТВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якого довгий ствол.

ДОВГОСТЕБЛО́ВИЙ, -а, -е. У якого довге стебло.

ДОВГОСТО́ВБУРНИЙ, -а, -е. Який має довгий стовбур.

ДОВГОСТРОКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Виданий на довгий строк. // Який триває, діє довгий час; тривалий. 2. Який розрахований, прогнозований на тривалий час. ** **Довгострокове́ кредитува́ння** – надання банками та іншими кредитними інститутами на тривалий строк позичок. **Довгостроко́вий до́говір (контра́кт)** – будь-який договір на виготовлення, будівництво, установку або монтаж матеріальних цінностей. **Довгостроко́ві зобов'я́зання** – боргові зобов'язання з терміном погашення, що перевищує один рік.

ДОВГОСТРОКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **довгостроко́вий**.

ДОВГОСТРОКО́ВО. Присл. до **довгостроко́вий**.

ДОВГОТА́, -и́, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **довжина́** 2. 2. *геогр.* Кут між площиною меридіана даного місця і площиною початкового меридіана (одна з географічних координат для визначення будь-якої точки на земній поверхні). 3. *лінгв.* Довга часокількість голосного або приголосного звука.

ДОВГОТЕЛЕ́СИЙ, -а, -е, *розм.* Високий, худий, незграбний.

ДОВГОТЕЛЕ́СІСТЬ, -сості, *ж.* Абстр. ім. до **довготеле́сий**.

ДОВГОТЕРМІНО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що довгостроковий. ** **Довготерміно́ва платі́жна вказі́вка** – розпорядження (вказівка) клієнта своєму банку на проведення деяких регулярних виплат. **Довготерміно́ва по́зика, креди́т** – позика, що надається на тривалий період часу, на строк в декілька років. **Довготерміно́ві вкла́ди** – грошові вклади до банку на термін в один рік та більше, які не можуть бути достроково зняті. **Довготерміно́ві інвести́ції** – вкладення коштів на створення, збільшення розмірів, а також придбання позаобігових активів тривалого користування, не призначених для продажу. **Довготерміно́ві по́зики** – залучення державою чи приватними компаніями позикових коштів через випуск боргових зобов'язань з терміном погашення понад 5 років.

ДОВГОТЕРПЕЛИ́ВИЙ, -а, -е. Якому властиве велике терпіння.

ДОВГОТЕРПІ́ННЯ, -я, *с.* Тривале, велике терпіння.

ДОВГО́ТНИЙ, -а, -е, *геогр.* Прикм. до **довгота́** 2.

ДОВГОТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. Який довго триває, існує і т. ін.; довгочасний.

ДОВГОТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **довготрива́лий**.

ДОВГОТРИВА́ЛО. Присл. до **довготрива́лий**.

ДОВГОФО́КУСНИЙ, -а, -е. 1. Який має довгу фокусну відстань (про лінзи, сферичні відбивачі і т. ін.). 2. Оснащений такою оптикою. *Довгофокусний об'єктив.*

ДОВГОФОКУСО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **довгофо́кусний**.

ДОВГОХВИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який має велику довжину хвиль. *Довгохвильова радіація.* // Здатний приймати довгі хвилі. *Довгохвильовий приймач.*

ДОВГОХВО́СТИЙ, -а, -е. З довгим хвостом.

ДОВГОЧА́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **довготрива́лий**. // Здатний довго існувати, розрахований на довгий період.

ДОВГОЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **довгоча́сний**.

ДОВГОЧА́СНО. Присл. до **довгоча́сний**.

ДОВГОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. З довгою шерстю. ** **Довгоше́рста та́кса** – собака, що належить до групи мисливських норних низькорослих собак з короткими ногами і розвиненою мускулатурою.

ДОВГОШИ́ЇЙ, -я, -є. З довгою шиєю.

ДОВГОЯЗИ́КИЙ, -а, -е. 1. У якого довгий язик. 2. *перен.* Язикатий (у 1 знач.). 3. *перен.* Який не може зберігати таємницю.

ДОВГУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **довга́стий**. 2. Який має довжину більшу, ніж повинна бути.

ДОВГУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Сорт льону з довгим волокном.

ДОВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дово́дити** 1 – 4, 6. // **дове́дено**, *безос. присудк. сл.*

ДОВЕ́ДЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дове́дений**.

ДОВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **довести́, дово́дити**. 2. Логічна форма встановлення істинності будь-якого судження на підставі інших суджень, істинність яких перевірена практикою.

ДОВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **довезти́**.

ДОВЕЗТИ́ *див.* **дово́зити**.

ДОВЕРБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Загальний термін, що його використовують для позначення часу до засвоєння мови.

ДОВЕРЕДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Багато вередуючи, зазнати лиха.

ДОВЕРТІ́ТИ *див.* **дові́рчувати**.

ДОВЕРТІ́ТИСЯ *див.* **дові́рчуватися**.

ДОВЕ́РХУ, *присл.* До верхньої межі, до верхнього краю.

ДОВЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **довертіти**.

ДОВЕ́РШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **довершити**. 2. *у знач. прикм.* Якому властива повнота необхідних позитивних якостей; досконалий.

ДОВЕ́РШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **дове́рший** 2. 2. Про людину, предмет, що наділені тільки позитивними якостями, не мають жодної вади.

ДОВЕ́РШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **довершити** і **довершитися**. ** **на дове́ршення** – на додаток до всього попереднього.

ДОВЕРШИ́ТИ *див.* **дове́ршувати**.

ДОВЕРШИ́ТИСЯ *див.* **дове́ршуватися**.

ДОВЕ́РШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОВЕРШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.* 1. Доводити що-небудь до кінця, закінчувати; завершувати. // Закінчувати вершити (у 1 знач.) що-небудь. 2. *уроч.* Виконувати, здійснювати що-небудь.

ДОВЕ́РШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ДОВЕРШИ́ТИСЯ**, -ши́ться, *док.* 1. Наближатися до кінця, закінчуватися; завершуватися. 2. *уроч.* Відбуватися, здійснюватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **дове́ршувати**.

ДОВЕСТИ́ *див.* **дово́дити**.

ДОВЕСТИ́СЯ *див.* **дово́дитися**[1].

ДОВЕЧЕ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОВЕЧЕ́РЯТИ**, -яю, -яєш, *док.* Закінчувати вечеряти.

ДОВЕЧЕ́РЯТИ *див.* **довече́рювати**.

ДОВЕ́ШТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Вештаючись, зазнати чого-небудь небажаного, неприємного.

ДОВЖ, -і, *ч.*, *діал.* Довжина, протяжність.

ДО́ВЖАНКА, -и, *ж.* 1. Поздовжня оранка. 2 *зах.* Високий глечик для молока.

ДОВЖЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **довжеле́зний**.

ДОВЖЕЛЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже довгий.

ДОВЖЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **довжеле́зний**.

ДОВЖИНА́, -и́, *ж.* 1. Протяг лінії, площини, тіла і т. ін. між двома найвіддаленішими точками. // Відстань між кінцями чого-небудь. ** **Довжина́ сло́ва** – кількість складників слова (графем, фонем, складів, морфем). **Довжина́ шкали́** – довжина лінії, що проходить через середини всіх найкоротших позначок шкали і обмежена початковою та кінцевою позначками. 2. Тривалість, довгочасність.

ДОВЖИНИКО́М, *присл.*, *діал.* Уздовж.

ДОВЖИНОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання віддалі.

ДОВЖІ́НЬ, -жині́, *ж.* Те саме, що **довжина́**.

ДОВЖНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Боржник.

ДОВИБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Закінчити вибирати що-небудь або кого-небудь.

ДОВИ́БОРИ, -ів, *мн.* Додаткові вибори.

ДОВИ́БОРНИЙ, -а, -е. Стос. до довиборів.

ДОВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОВИ́ТИ**, -в'ю́, -в'є́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати вити що-небудь.

ДОВИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **довива́ти**.

ДОВИЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОВИ́ЗНАЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* Закінчити визначати що-небудь.

ДОВИ́ЗНАЧИТИ *див.* **довизнача́ти**.

ДОВИЗНА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **довизна́чувати**.

ДОВИЗНА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **довизнача́ти**.

ДОВИ́КОНАТИ *див.* **довико́нувати**.

ДОВИКО́НУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОВИ́КОНАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Закінчувати виконувати що-небудь.

ДОВИ́ТИ *див.* **довива́ти**.

ДОВІВА́ТИ *див.* **дові́ювати**.

ДОВІВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **довіва́ти**.

ДО́ВІД, -воду, *ч.* Певне міркування або факт, що наводиться як доказ чого-небудь.

ДОВІ́ДАТИ *див.* **дові́дувати**.

ДОВІ́ДАТИСЯ *див.* **дові́дуватися**.

ДО́ВІДКА, -и, *ж.* 1. Відомості, що їх одержує або подає хто-небудь. ** **на до́відки** – дізнатися, довідатися про кого-, що-небудь. 2. Документ із стислими відомостями про кого-, що-небудь.

ДОВІДКО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для одержання і давання довідок.

ДОВІ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Дуже допитливий.

ДОВІ́ДНЕ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **дові́дно**.

ДОВІДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який служить для доводу, підтвердження якоїсь істини. *Довідний аргумент. Довідний приклад.* 2. Який може бути доведений. *Довідне положення.*

ДОВІ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Упорядкований предметний матеріал, книжка, що містить узагальнені, стислі відомості з певних галузей науки, професій тощо. *Довідник з фізики. Довідник мисливця.* 2. У системах обробки інформації – таблиця ідентифікаторів. ** **Дові́дник користувача́** – файл, що описує набори даних, пристрої та програмні засоби, що надаються окремому користувачеві.

ДОВІДНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дові́дник**. ** **Довіднико́ва літерату́ра** – наукові та професійні довідники; словники усіх типів: енциклопедичні, тлумачні, термінологічні, білінгвістичні та ін.

ДОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **довідни́й**.

ДОВІ́ДНО, *присл.*, *рідко.* Цілком певно, достовірно, вірогідно.

ДОВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОВІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **прові́дувати**.

ДОВІ́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОВІ́ДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. *про кого – що, зі спол.* що *і без додатка.* Одержувати відомості про кого-, що-небудь; дізнаватися. // Дізнаватися про щось таємне, що приховується від інших; вивідувати. 2. *до кого – чого.* Заходити куди-небудь з метою дізнатися про кого-, що-небудь, провідати кого-небудь. 3. *чого, рідко.* Зазнавати на власному досвіді; пізнавати.

ДО́ВІЗ, до́возу, *ч.* 1. Дія за знач. **дово́зити**. 2. Загальна кількість або загальна вартість товарів, доставлених у країну.

ДОВІ́КУ, *присл.* Усе життя; до кінця життя. // Завжди, вічно. // Ніколи. ** **не забу́ти дові́ку** (*див.* **забува́ти**).

ДОВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Нічим не обмежений. 2. Який виникає, здійснюється за власним бажанням. 3. Який не випливає з чого-небудь; необґрунтований, позбавлений аргументації. 4. *рідко.* Те саме, що **доста́тній**. // Багатий; великий.

ДОВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дові́льний** 1 – 3.

ДОВІ́ЛЬНО. Присл. до **дові́льний** 1 – 3.

ДОВІНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчити вінчання.

ДОВІ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **дові́р'я**.

ДОВІ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дові́рити** 2. 2. *у знач. прикм.* Наділений чиїм-небудь довір'ям. // *у знач. ім.* **дові́рений**, -ного, *ч.* Той, хто користується чиїм-небудь довір'ям і діє за його дорученням. ** **Дові́рена осо́ба**: а) у період виборчих кампаній – представник кандидата, який представляє його виборцям; б) незацікавлена фізична чи юридична особа, яку призначають арбітражем або обирають на зборах кредиторів для управління майном банкрута при його ліквідації або організації; в) особа, яка здійснює операцію від імені і за дорученням іншої особи.

ДОВІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Документ, що дає кому-небудь право діяти від імені особи, яка видала його; доручення. *Довіреність на право керування автомобілем.* ** **Дові́реність по вкла́ду** – розпорядження вкладника, що передає іншій особі право на одержання частини чи усього вкладу.

ДОВІ́РЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **дору́чення**.

ДОВІРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *юр.* 1. Той, хто видав комунебудь довіреність. 2. Сторона договору доручення, фізична чи юридична особа, що довіряє виконання певних юридично значимих дій іншій особі (повіреному) від імені і за рахунок першого.

ДОВІРИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **довіри́тель**.

ДОВІ́РИТИ *див.* **довіря́ти**.

ДОВІ́РИТИСЯ *див.* **довіря́тися**.

ДОВІ́РЛИВИЙ, -а, -е. Який легко довіряє або схильний довіряти кому-небудь. // Який виражає довір'я (про погляд, посмішку і т. ін.).

ДОВІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **дові́рливий**.

ДОВІ́РЛИВО. Присл. до **дові́рливий**.

ДОВІ́РОЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Якого повідомляють комусь із довірою за умови збереження таємниці.

ДОВІ́РОЧНО, *розм.* Присл. до **дові́рочний**.

ДОВІ́РЧИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Який виявляє, виражає довір'я кому-, чому-небудь, ґрунтується на довір'ї. *Довірчий тон.* 2. *юр.* Який дає право діяти від імені особи, що видала довіреність. *Довірчий документ.* ** **Дові́рча вла́сність (траст)** – система майнових і (або) фінансових відносин між засновником траста, довірчим власником та бенефіціаром. **Дові́рчі пайові́ фо́нди**: у ряді країн – кредитно-фінансові установи, які акумулюють дрібні заощадження громадян і вкладають їх в акції та облігації. **Дові́рчі фо́нди**: за англійським правом – зобов'язання деякої довіреної особи управляти майном, що передається під її контроль, в інтересах третіх осіб (бенефіціарів фонду).

ДОВІ́РЧО, *рідко.* Присл. до **довірчий** 1.

ДОВІ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОВЕРТІ́ТИ**, -рчу́, -ртиш, *док.*, *перех.* Закінчувати вертіти що-небудь.

ДОВІ́РЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОВЕРТІ́ТИСЯ**, -рчу́ся, -ртишся, *док.*, *розм.* 1. Вертячи, доводити що-небудь до певних результатів. 2. *перен.* Хитруючи, зазнавати чого-небудь небажаного, неприємного.

ДОВІ́Р'Я, -я, *с.* Ставлення до кого-небудь, що виникає на основі віри в чиюсь правоту, чесність, щирість і т. ін.

ДОВІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **довіря́ти** і **довіря́тися**.

ДОВІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОВІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.* 1. *неперех.*, *кому, чому.* Вірити кому-, чому-небудь, покладатися на кого-, що-небудь. 2. *перех.* Виявляти довір'я, доручати, передавати кому-небудь когось, щось. 3. *перех.* Ділитися з ким-небудь своїми думками, таємницями і т. ін.

ДОВІРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ДОВІ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. *кому.* Довіряючи кому-небудь, ділитися своїми думками, таємницями і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **довіря́ти** 2, 3.

ДОВІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не має початку і кінця; споконвічний, одвічний. 2. Який існує постійно, не зникає; вічний. // Не обмежений яким-небудь строком; безстроковий. // Який до кінця життя займається однією справою. // Який продовжується, триває до кінця життя. ** **Довічна страхова́ ре́нта** – регулярний дохід, що виплачується страхувальнику до кінця його життя за втрати працездатності. **Довічне страхува́ння** – один із різновидів страхування життя; страхування на випадок смерті та втрати працездатності. 3. Який живе, існує, триває з давніх часів або дуже довго.

ДОВІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **довічний**.

ДОВІ́ЧНО. Присл. до **довічний** 2, 3.

ДОВІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **довішати**.

ДОВІ́ШАТИ *див.* **довішувати**.

ДОВІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОВІ́ШАТИ**, -ішу, -ісиш, *док.*, *перех.* Закінчувати вішати що-небудь.

ДОВІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **довіювати**.

ДОВІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ДОВІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОВІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Закінчувати віяти (у 4 знач.) що-небудь; віяти до кінця, до певного строку, певної межі. 2. *неперех.* Віючи, досягати чого-небудь, якого-небудь місця.

ДОВІ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **довіювати**.

ДОВІ́ЯТИ *див.* **довіювати**.

ДОВКІ́Л *див.* **довкола**.

ДОВКІ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Навколишнє середовище. 2. Природні умови, оточення, у якому існує жива істота, організм.

ДОВКІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **довкілля**.

ДОВКО́ЛА, *рідко* **ДОВКІ́Л**. 1. *присл.* Кругом, навколо. 2. *прийм.*, *з род. в.* Уживається на означення предметів, навколо яких відбувається дія.

ДОВКО́ЛИШНІЙ, -я, -є. Який міститься навколо, поблизу; навколишній, околишній. // *у знач. ім.* **довко́лишнє**, -нього, *с.* Те, що знаходиться навколо, поблизу. // Який живе в місцевості, що розташована навколо, поблизу.

ДОВКРУ́Ж, *присл.* Те саме, що **довко́ла**.

ДОВМИ́ТИСЯ *див.* **доу́мoвуватися**.

ДОВО́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *діал.* Проводир, верховода, провідник.

ДОВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дово́дити**.

ДОВО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **дово́дження**.

ДОВО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **дово́дити**.

ДОВОДИ́МИЙ, -а, -е. Якого можна довести.

ДОВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ДОВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* дові́в, довела́, довело́; *док.* 1. *перех.* Ведучи, доставляти кого-небудь до певного місця; супроводити. 2. *перех. і неперех.* Підтверджувати істинність, правильність чого-небудь фактами, незаперечними доказами; доказувати. *Доводити теорему.* 3. *перех.* Роблячи що-небудь, досягати певної межі. 4. *перех.* Змушувати кого-небудь пройнятися певними почуттями, переживаннями і т. ін. 5. *неперех.*, *діал.* Доносити, повідомляти. 6. *перех.*, *спец.* Здійснювати механічну обробку деталей машин, апаратів, приладів і т. ін. для надання їм точних розмірів і чистоти поверхні; притирати. ** **Довести́ до гріха́** – бути причиною чиїх-небудь негативних вчинків.

ДОВОДИ́ТИСЯ, -оджу́ся, -о́дишся, *док.*, *розм.* Водячи кого-небудь, зазнати чогось небажаного, неприємного.

ДОВО́ДИТИСЯ[1], -иться, *недок.*, **ДОВЕСТИ́СЯ**, -еде́ться, *док.*, *безос.* Бути необхідним, неминучим у зв'язку з певними обставинами. // Мати можливість.

ДОВО́ДИТИСЯ[2], -джуся, -дишся, *недок.* 1. *ким.* Бути комусь ким-небудь (про спорідненість, свояцтво). 2. Пас. до **дово́дити** 1 – 4, 6.

ДОВО́ДКА, -и, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **дово́дити** 6.

ДОВО́ДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Доказовий, переконливий.

ДОВО́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **дово́дливий**.

ДОВО́ДЛИВО, *діал.* Присл. до **дово́дливий**.

ДОВОЄ́ННИЙ, -а, -е. Який був, існував до війни. // Який існує з часу, що був до війни.

ДОВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок.*, **ДОВЕЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* дові́з, довезла́, довезло́; *док.*, *перех.* 1. Везучи, доставляти до якого-небудь місця; привозити. 2. *ек.* Доставляти товари з-за кордону.

ДОВО́ЗИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **дово́зити**.

ДОВОЗИ́ТИСЯ, -ожу́ся, -о́зишся, *док.* 1. Возячи кого-, що-небудь, зазнати неприємностей. 2. Довго возячись із ким-, чим-небудь, зазнати неприємностей.

ДОВО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.* Утримувати в достатку.

ДОВО́ЛІ, *присл.* Те саме, що **до́сить**.

ДОВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОВОЛОКТИ́**, -очу́, -оче́ш; *мин. ч.* доволі́к, доволокла́, доволокло́ *і* **ДОВОЛОЧИ́ТИ**, -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех.* Волочучи, доставляти кого-, що-небудь до якогось місця. // *розм.* З великими труднощами вести кого-небудь або нести що-небудь.

ДОВОЛІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОВОЛОКТИ́СЯ**, -очу́ся, -о́чешся; *мин. ч.* доволі́кся, доволокла́ся, доволокло́ся; *док.*, *розм.* Важко, з труднощами доходити до кого-, чого-небудь; дотягуватися.

ДОВОЛОКТИ́ *див.* **доволіка́ти**.

ДОВОЛОКТИ́СЯ *див.* **доволіка́тися**.

ДОВОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доволочи́ти**.

ДОВОЛОЧИ́ТИ[1] *див.* **доволіка́ти**.

ДОВОЛОЧИ́ТИ[2] *див.* **доволо́чувати**.

ДОВОЛОЧИ́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чишся, *док.* 1. Вештаючись без діла, зазнати неприємностей. 2. Надмірно упадаючи за ким-небудь, постійно залицяючись, зазнати неприємностей.

ДОВОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доволо́чувати**.

ДОВОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОВОЛОЧИ́ТИ**, -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати волочити.

ДОВОЛЬНИ́ТИ(СЯ), -ню́(ся), -ни́ш(ся), *недок.*, *перех.* Задовольняти(ся) (зокрема їжею і питвом).

ДОВОЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **дово́лити**.

ДОВОРОЖИ́ТИ, -рожу́, -ро́жиш, *док.* Закінчити ворожити.

ДОВОЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Закінчити воювати.

ДОВОЮВА́ТИСЯ, -юю́ся, -ює́шся, *док.*, *ірон.* Довго воюючи, зазнати неприємностей.

ДОВЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **довча́ти** і **довча́тися**.

ДОВЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОВЧИ́ТИ**, -чу́, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Доводити навчання кого-небудь до кінця. 2. Вивчати що-небудь до кінця або до певної межі.

ДОВЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОВЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чишся, *док.* 1. Завершувати свою освіту; закінчувати вивчати що-небудь. 2. Доводити своє навчання до певного строку, межі. 3. *розм.* Довго навчаючись, зазнавати чого-небудь неприємного, небажаного.

ДОВЧИ́ТИ *див.* **довча́ти**.

ДОВЧИ́ТИСЯ *див.* **довча́тися**.

ДО́ВШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **до́вшати**.

ДО́ВШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися довшим.

ДО́ВШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **до́вго**.

ДО́ВШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **до́вгий**.

ДОВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дов'яза́ти**.

ДОВ'ЯЗА́ТИ *див.* **дов'я́зувати**.

ДОВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дов'я́зувати**.

ДОВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОВ'ЯЗА́ТИ**, -в'яжу́, -в'я́жеш, *док.*, *перех.* Закінчувати в'язати (у 1, 3 знач.) що-небудь.

ДОВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **дов'я́зувати**.

ДОГ, -а, *ч.* Порода великих короткошерстих службових собак із тупою мордою і сильними щелепами, а також собака цієї породи.

ДОГА́Д, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **дога́дка**.

ДОГАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **догада́тися**.

ДОГАДА́ТИСЯ *див.* **дога́дуватися**.

ДОГА́ДКА, -и, *ж.* Думка, припущення, що ґрунтується на вірогідності, можливості чого-небудь.

ДОГА́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який про все догадується, легко знаходить правильне рішення; кмітливий.

ДОГА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **дога́дливий**.

ДОГА́ДЛИВО. Присл. до **дога́дливий**.

ДОГА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОГАДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Ураховуючи певні особливості, ознаки або прикмети, намагатися робити правильні висновки про що-небудь.

ДОГА́НА, -и, *ж.* Засудження, несхвалення чиєї-небудь поведінки, чиїхось учинків і т. ін.; осуд. // Офіційна негативна оцінка чиїх-небудь учинків, чийогось ставлення до роботи і т. ін.

ДОГА́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **дога́на**.

ДОГАНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОГНА́ТИ**, дожену́, доже́неш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Настигати кого-, що-небудь, наближатися до того, що рухається попереду. // *перен.* Порівнюватися з ким-небудь зростом. 2. *перен.* Домагатися таких же успіхів, досягнень і т. ін., як хтось. 3. Примушувати рухатися до певного місця.

ДОГАНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, *діал.* Дорікати.

ДОГАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **догартува́ти**.

ДОГАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *мет.* Дія за знач. **догарто́вувати**.

ДОГАРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОГАРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *мет.* Закінчувати гартувати; гартувати до певного ступеня.

ДОГАРТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *мет.* Пас. до **догарто́вувати**.

ДОГАРТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *мет.* Дія за знач. **догартува́ти**.

ДОГАРТУВА́ТИ *див.* **догарто́вувати**.

ДОГАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОГА́СНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Переставати горіти; потухати. 2. *перен.* Слабнути, втрачати сили; чахнути.

ДОГА́СНУТИ *див.* **догаса́ти**.

ДОГВИНТИ́ТИ *див.* **догви́нчувати**.

ДОГВИ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **догвинти́ти**.

ДОГВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догви́нчувати**.

ДОГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОГВИНТИ́ТИ**, -нчу́, -нти́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати гвинтити що-небудь; гвинтити до певної межі. *Догвинчувати гайку.*

ДОГІ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який догоджає кому-небудь, намагається задовольнити чиї-небудь бажання. // *зневажл.* Який нещиро, улесливо догоджає. // Який виражає улесливість; власт. підлесливій, нещирій людині.

ДОГІ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **догі́дливий**.

ДОГІ́ДЛИВО. Присл. до **догі́дливий**.

ДОГІ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Який, задовольняючи певні вимоги, може бути вживаний для чого-небудь; придатний на що-небудь. 2. Зручний.

ДОГІ́ДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто намагається догодити кому-небудь; догідлива людина.

ДОГІ́ДНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **догі́дливість**.

ДОГІ́ДНО, *діал.* 1. Присл. до **догі́дний** 2. 2. *у знач. присудк. сл.* Зручно.

ДОГІ́Н, -го́ну, *ч.*, *діал.* Погоня.

ДОГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **догла́дити**.

ДОГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОГЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Закінчувати гладити що-небудь; гладити все, до кінця.

ДОГЛА́ДИТИ *див.* **догла́джувати**.

ДОГЛЕ́ДІТИ *див.* **догляда́ти**.

ДОГЛУ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *жарт.* Ледве второпати.

ДОГЛЯ́Д, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **догляда́ти** 1. *Догляд за хворими.* 2. *розм.* Те саме, що **на́гляд**.

ДОГЛЯДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **догляда́ч**.

ДОГЛЯ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **догляда́ти**.

ДОГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догляда́ти** 1.

ДОГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш *і розм.* **ДОГЛЯ́ДІТИ** *і* **ДОГЛЕ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *перех. і неперех.*, *кого, що, чого, за ким – чим і без додатка.* Пильнувати, слідкувати за чим-небудь з метою забезпечення нормального стану, порядку і т. ін. // Піклуватися про кого-, що-небудь, забезпечувати необхідні умови комусь, чомусь. 2. *тільки док.*, *перех. і без додатка*, *із спол.* що, *діал.* Побачити, помітити.

ДОГЛЯДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОГЛЯ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **придивля́тися**. 2. *тільки док.*, *діал.* Помітити, примітити, побачити. 3. *тільки недок.* Пас. до **догляда́ти** 1.

ДОГЛЯДА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **догляда́ч**.

ДОГЛЯДА́Ч, догляда́ча, *ч.* 1. Особа, що доглядає за ким-, чим-небудь. 2. *заст.* Службовець, який наглядав за чим-небудь, завідував чимсь.

ДОГЛЯДА́ЧКА, -и. Жін. до **догляда́ч**.

ДОГЛЯ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **догля́діти**.

ДОГЛЯ́ДІТИ *див.* **догляда́ти**.

ДОГЛЯ́ДІТИСЯ *див.* **догляда́тися**.

ДОГЛЯДО́ВИЙ, -а, -е. Призначений для митного, прикордонного і т. ін. догляду, перевірки.

ДОГЛЯ́НУТИ *див.* **догляда́ти**.

ДОГЛЯ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **догля́нути** 1.

ДОГЛЯ́НУТІСТЬ, -тості, *ж.* Наявність у кого-небудь, де-небудь ознак гарного догляду, турботи.

ДО́ГМА, -и, *ж.* 1. Учення або положення, що приймається як незаперечна, вічна, незмінна істина для всіх часів та історичних умов. ** **До́гма пра́ва** – формально-логічне тлумачення норм чинного права. 2. *перев. мн.* Основні положення якого-небудь учення або релігії.

ДО́ГМАТ, -а, *ч.* 1. Положення релігійного віровчення, що визнається за незаперечну, вічну, незмінну, Богом дану істину. 2. *рідко.* Те саме, що **до́гма** 1.

ДОГМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перетворення яких-небудь положень, ідей і т. ін. на щось непорушне, незмінне; сліпе, некритичне підпорядкування, слідування ним.

ДОГМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Сприйняття певного вчення або положення як вічної істини, як догми.

ДОГМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **догматизува́ти**.

ДОГМАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Перетворювати яке-небудь положення, ідею, і т. ін. у щось непорушне, незмінне.

ДОГМА́ТИК, -а, *ч.* 1. Прихильник догматизму. 2. Християнський гімн, у якому викладено вісім догматів віри.

ДОГМА́ТИКА, -и, *ж.* Систематичний виклад догматів якої-небудь релігії.

ДОГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Заснований на догмах (у 1 знач.). 2. Власт. догматикові. // Абстрактний, схематичний. // Бездоказовий, який не допускає заперечень, категоричний. 3. Стос. до догматики або догмата (у 1 знач.).

ДОГМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **догмати́чний** 2.

ДОГМАТИ́ЧНО. Присл. до **догмати́чний** 2.

ДОГНА́ТИ *див.* **доганя́ти**[1].

ДОГНИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догнива́ти**.

ДОГНИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОГНИ́ТИ**, -ию́, -ие́ш, *док.* 1. Гнити до кінця, повністю. 2. *перен.* Повільно вмирати, гинути від нестерпних умов.

ДОГНИ́ТИ *див.* **догнива́ти**.

ДОГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Закінчити гнути що-

небудь.

ДО́ГОВІР, до́говору, *ч.* Взаємне зобов'язання, письмова або усна угода про права та обов'язки між державами, установами, підприємствами та окремими особами. ** **Водмере́жний до́говір** – документ, який підтверджує заставу судна для забезпечення позики. **Генера́льний до́говір** – вид господарського договору між організаціями. **Депозита́рний до́говір** – договір, що його укладають дві особи, одна з яких зобов'язується надати депозитарні послуги іншій особі. **До́говір ба́нківського раху́нку** – договір, за яким банк зобов'язується приймати та зараховувати кошти та здійснювати деякі інші операції по рахунку. **До́говір безпово-ро́тного користува́ння (по́зики)** – договір, за яким одна сторона (позикодавець) зобов'язується передати або передає річ у безповоротне тимчасове користування іншій. **До́говір дарува́ння** – договір, за яким одна сторона (дарувальник) безоплатно передає або зобов'язується передати іншій стороні річ у власність. **До́говір дові́рчого управлі́ння майно́м** – договір, за яким одна сторона передає іншій стороні на певний строк майно у довірче управління. **До́говір контракта́ції** – цивільно-правовий договір, у відповідності з яким виробник сільськогосподарської продукції зобов'язується передати вирощену (виготовлену) ним сільськогосподарську продукцію заготівнику. **До́говір купі́влі-про́дажу** – цивільно-правовий договір, у відповідності з яким одна сторона (продавець) зобов'язується передати річ (товар) у власність іншій стороні (покупцю), а покупець зобов'язується прийняти цей товар та заплатити за нього певну грошову суму (ціну). **До́говір лі́зингу** – договір, за яким одна сторона зобов'язується купити у власність вказане іншою стороною майно у визначеного ним продавця і надати орендареві це майно за плату у тимчасове володіння. **До́говір мі́ни** – цивільно-правовий договір про обмін одного товару на інший. **До́говір майново́го страхува́ння** – договір, за яким одна сторона (страхувач) зобов'язується за настання передбаченої у договорі події відшкодувати іншій стороні або іншій особі, на користь якої укладено договір, завдані внаслідок цієї події збитки. **До́говір на́йму-про́дажу** – договір, у якому передбачено, що до переходу права власності на товар до покупця останній є наймачем переданого йому товару. **До́говір особи́стого страхува́ння** – договір про виплату страхувачем страхової суми у разі завдання шкоди життю та здоров'ю страхувальника. **До́говір по́зики** – договір, за яким одна сторона (позикодавець) передає у власність іншій стороні (позичальнику) гроші чи інші речі, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцю таку саму суму грошей або рівну кількість інших отриманих ним речей того ж роду та якості. **До́говір про спі́льну ді́яльність** – договір, на основі якого сторони здійснюють спільну діяльність без створення юридичної особи. **До́говір ре́нти** – договір, за яким одна сторона (одержувач ренти) передає іншій стороні (платнику ренти) у тимчасову власність майно за певну суму (ренту). **Господа́рський до́говір** – цивільно-правова угода між підприємствами. **Колекти́вний до́говір** – документ, який регулює виробничі, трудові та соціально-економічні відносини трудового колективу з роботодавцем. **Кореспонде́нтський до́говір** – угода між двома чи кількома кредитними установами про здійснення платежів і розрахунків однією з них за дорученням та коштом іншої. **Креди́тний до́говір** – юридичний документ щодо взаємних зобов'язань між комерційним банком та клієнтом стосовно одержання банківського кредиту. **Ліцензі́йний до́говір** – угода про надання прав на комерційне та виробниче використання винаходів, технічних знань, товарних знаків. **Типови́й до́говір** – уніфікований договір, складений стосовно до певних видів угод. **Трудови́й до́говір** – угода між працівником та його наймачем про характер, умови та оплату його роботи.

ДОГОВІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **до́говір**. // Обумовлений договором. ** **Договірні́ ці́ни** – ціни, величина яких встановлюється умовами контракту, угоди, за домовленістю між продавцями та покупцями. 2. Який уклав договір.

ДОГОВІ́РНО-ПРАВОВИ́Й, -а́, -е́. Заснований на договірному праві, на його нормах.

ДОГОВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **договори́ти**.

ДОГОВО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Угода, досягнута шляхом переговорів між окремими державами, установами, особами і т. ін.

ДОГОВОРИ́ТИ *див.* **догово́рювати**.

ДОГОВОРИ́ТИСЯ *див.* **догово́рюватися**.

ДОГОВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догово́рювати** і **догово́рюватися** 2.

ДОГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОГОВОРИ́ТИ**, -ворю́, -во́риш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Закінчувати говорити; говорити, висловлювати що-небудь до кінця. 2. *перех.*, *розм.* Наймати кого-, щонебудь для виконання якої-небудь роботи або для інших потреб.

ДОГОВО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **ДОГОВОРЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ДОГОВОРИ́ТИСЯ**, -ворю́ся, -во́ришся, *док.* 1. *до чого, рідко чого.* Багато говорячи, збиватися на нісенітницю або взагалі зазнавати чого-небудь небажаного, неприємного. 2. Приходити до згоди шляхом переговорів; домовлятися. // *про що.* Домовлятися з кимось про що-небудь. // *заст.* Найматися.

ДОГОВОРЯ́ТИСЯ *див.* **догово́рюватися**.

ДОГО́ДА, -и, *ж.* 1. Вчинки, дії, спрямовані на те, щоб зробити кому-, чому-небудь приємність, викликати в когось прихильність. ** **На дого́ду** *кому, чому* – намагаючись догодити кому-небудь. 2. *заст.* Зручність, вигода. // Достаток, розкіш.

ДОГОДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догоджа́ти**.

ДОГОДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОГОДИ́ТИ**, -оджу́, -о́диш, *док.*, *кому.* Робити що-небудь приємне, бажане, потрібне, щоб задовольнити кого-небудь або викликати чию-небудь прихильність.

ДОГОДИ́ТИ *див.* **догоджа́ти**.

ДОГОДИ́ТИСЯ, -оджу́ся, -о́дишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Догоджаючи кому-небудь, зазнати неприємностей.

ДОГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **догодува́ти**.

ДОГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догодо́вувати**.

ДОГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОГОДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Закінчувати годувати (у 1 знач.). 2. Годувати (у 2 знач.) до певного строку.

ДОГОДУВА́ТИ *див.* **догодо́вувати**.

ДОГО́ЇТИ *див.* **дого́ювати**.

ДО́ГОЛА́, *присл.* До того стану, коли зовсім скидається вся одежа.

ДОГОЛИ́ТИ *див.* **дого́лювати**.

ДОГОЛИ́ТИСЯ *див.* **дого́люватися**.

ДОГО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дого́лювати**.

ДОГО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОГОЛИ́ТИ**, -голю́, -го́лиш, *док.*, *перех.* Закінчувати голити кого-, що-небудь.

ДОГО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ДОГОЛИ́ТИСЯ**, -голю́ся, -го́лишся, *док.* Закінчувати голитися.

ДОГО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **дого́н**, -а, *ч.*; **дого́нка**, -и, *ж.*). Негритянське плем'я, що мешкає у джунглях Західної Африки.

ДОГО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, **ДОГОНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Доганяти.

ДОГОНИ́ТИ *див.* **дого́нити**.

ДОГО́НКА *див.* **дого́ни**.

ДОГО́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до догонів.

ДОГО́НЯ, -і, *ж.*, *діал.* Погоня.

ДОГОРА́ННЯ *див.* **догоря́ння**.

ДОГОРА́ТИ *див.* **догоря́ти**.

ДОГОРИ́, *присл.* У напрямку від землі вгору. ** **Догори́ нога́ми (дном)** – протилежно до звичайного, різко порушуючи звичайний порядок.

ДОГОРИЧЕ́РЕВА, *присл.*, *розм.* На спину, догори обличчям; навзнак, горілиць.

ДОГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **догорі́ти**.

ДОГОРІ́ТИ *див.* **догоря́ти**.

ДОГОРЯ́ННЯ, *рідко* **ДОГОРА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **догоря́ти, догора́ти**.

ДОГОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ДОГОРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОГОРІ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.* 1. Закінчувати горіти; горіти до кінця, до певної межі. 2. *перен.* Переставати світитися, втрачати яскравість. // Закінчуватися. 3. *перен.* Поступово втрачати сили, слабнути; вмирати.

ДОГО́СТРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **догостри́ти**.

ДОГО́СТРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догостри́ти**.

ДОГОСТРИ́ТИ *див.* **дого́стрювати**.

ДОГО́СТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дого́стрювати**.

ДОГО́СТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОГОСТРИ́ТИ**, -гострю́, -го́стриш, *док.*, *перех.* Закінчувати гострити що-небудь. *Догострювати ножа.*

ДОГО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОГО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* Закінчувати гоїти (рани і т. ін.).

ДО́ГРАБКИ, -ів, *мн.*, *зах.* Завершення сінокосу.

ДОГРАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догрува́ти**. *Догравання відкладених партій.*

ДОГРАВА́ТИ, -аю, -ає́ш, *недок.*, **ДОГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати грати; закінчувати гру у що-небудь; доводити гру до певної межі, певного результату.

ДОГРАВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОГРА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Довго граючи, зазнавати чогось небажаного, неприємного. 2. *перен.* Через легковажну або необережну поведінку зазнавати неприємностей. 3. *тільки недок.* Пас. до **догрува́ти**.

ДО́ГРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **догра́ти**.

ДОГРА́ТИ *див.* **дограва́ти**.

ДОГРА́ТИСЯ *див.* **дограва́тися**.

ДОГРЕБТИ́ *див.* **догріба́ти**.

ДОГРЕБТИ́СЯ *див.* **догріба́тися**.

ДОГРИЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догриза́ти**.

ДОГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* догри́з, догри́зла, догри́зло; *док.*, *перех.* Гризучи, з'їдати що-небудь до кінця, до певної межі.

ДОГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **догри́зти**.

ДОГРИ́ЗТИ *див.* **догриза́ти**.

ДОГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догріба́ти**.

ДОГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* догрі́б, -гребла́, -гребло́; *док.* 1. *перех. і без додатка.* Закінчувати догребти; гребти до певної межі, до певного часу. *Догрібати сіно.* 2. *неперех.* Гребучи веслами, добиратися куди-небудь; допливати.

ДОГРІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОГРЕБТИ́СЯ**, -бу́ся, -бе́шся; *мин. ч.* догрі́бся, -гребла́ся, -гребло́ся; *док.* 1. Розгрібаючи, добиратися до чого-небудь. 2. Те саме, що **догріба́ти** 2. 3. *тільки недок.* Пас. до **догріба́ти** 1.

ДОГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **догріва́ти**.

ДОГРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *перех.* Закінчувати гріти; гріти до певної температури. *Догрівати чай.* 2. *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **пригріва́ти**. // Досягати своїм теплом, промінням.

ДОГРІ́ТИ *див.* **догріва́ти**.

ДОГРОМА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОГРОМА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Закінчувати громадити що-небудь.

ДОГРОМА́ДИТИ *див.* **догрома́джувати**.

ДОГУКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Довго гукаючи, примусити кого-небудь відгукнутися або прийти.

ДОГУКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Гукнути так голосно, щоб було чути на відстані.

ДОГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОГУЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.* Закінчувати гуляти (у 1 – 3 знач.); гуляти до певного часу. // *перех.* Гуляючи, проводити той час, що залишився.

ДОГУ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ДОГУЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* Багато гуляючи, зазнавати неприємностей.

ДОГУЛЯ́ТИ *див.* **догу́лювати**.

ДОГУЛЯ́ТИСЯ *див.* **догу́люватися**.

ДОГУ́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Достукатися до когось.

ДОГУРКОТІ́ТИСЯ, -очу́ся, -оти́шся, *док.* Багато гуркотячи, зазнати лиха.

ДОДА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **додава́ти**.

ДОДАВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **додава́ти** 1 – 3 і **додава́тися** 1. 2. Математична дія, за допомогою якої з двох або декількох чисел (доданків) одержують нове (суму), що має стільки одиниць, скільки було у всіх заданих числах разом.

ДОДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш, *недок.*, **ДОДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док.*, *перех.* 1. Давати, класти, сипати, лити і т. ін. на додаток до чого-небудь; добавляти. 2. Збільшувати, посилювати, робити відчутним що-небудь. 3. Говорити або писати на додаток до вже сказаного чи написаного; доповнювати. 4. *мат.* Виконувати додавання (у 2 знач.).

ДОДАВА́ТИСЯ, -дає́ться, *недок.*, **ДОДА́ТИСЯ**, -а́сться, *док.* 1. Приєднуватися на додаток до чого-небудь; збільшуватися порівняно з чим-небудь. // *безос.* 2. *тільки недок.* Пас. до **додава́ти** 1, 3, 4.

ДО́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дода́ти**. // **до́дано**, *безос. присудк. сл.*

ДОДАННЯ́, -я́, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **дода́ти** 1, 2 і **дода́тися** 1.

ДОДА́НОК, -нка, *ч.*, *мат.* Величина (число), яка (яке) додається до другої величини (числа).

ДОДА́ТИ *див.* **додава́ти**.

ДОДА́ТИСЯ *див.* **додава́тися**.

ДОДАТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який є **дода́тком** (у 2 знач.) до чого-небудь. ** **Додатко́ва ва́ртість**, *ек.* – вартість, створювана працею найманого робітника понад вартість робочої сили. **Додатко́ві пі́льги** – вигоди, що надаються організацією, компанією, її співробітникам на додачу до оплати праці. 2. *лінгв.* Який виконує роль додатка (у 3 знач.).

ДОДАТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **додатко́вий**.

ДОДАТКО́ВО. Присл. до **додатко́вий** 1.

ДОДА́ТНИЙ, -а, -е. 1. *мат.* Більший за нуль, який становить величину із знаком плюс. 2. *фіз.* Стос. до того виду електрики, частками якого є протони, позитрони і т. ін. *Додатний заряд.*

ДОДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дода́тний**.

ДОДА́ТНО. Присл. до **дода́тний**.

ДОДА́ТОК, -тка, *ч.* 1. *рідко.* Дія за знач. **додава́ти**, **дода́ти** 1 – 3. 2. Те, що додається, служить доповненням до чого-небудь. // Книга, брошура і т. ін., що додається до передплатного видання і разом з ним надсилається передплатникам. // Невеликі нотатки, дописки, доповнення до статті, твору, книги, протоколу і т. ін. – все те, що не ввійшло в основний текст. ** **На дода́ток** – до того, що вже є; додатково. 3. *лінгв.* Другорядний член речення, який перебуває в об'єктних відношеннях із підпорядковуваним членом і виражається формами непрямих відмінків іменників та їх еквівалентів.

ДОДА́ЧА, -і, *ж.* 1. Дія за знач. **додава́ти, дода́ти** 1. 2. Те, що додається. ** **на дода́чу** – до того, що вже є; додатково.

ДОДБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Доповнити що-небудь; збільшити, примножити.

ДОДЕКАГІДРА́Т, -у, *ч.* Кристалогідрат, одна формульна одиниця якого містить 12 молекул води.

ДОДЕКАГО́Н, -а, *ч.* Дванадцятикутник.

ДОДЕКА́ЕДР, -а, *ч.* Правильний дванадцятигранник із п'ятикутними або чотирикутними гранями.

ДОДЕКАКО́РД, -а, *ч.*, *муз.* Акорд, що включає усі 12 звуків різної висоти.

ДОДЕКАФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до додекафонії.

ДОДЕКАФОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **додекафоні́чний**.

ДОДЕКАФО́НІЯ, -ї, *ж.* Один із видів композиторської техніки 20 ст., в основу якого покладено атональність з 12-тоновою системою композиції.

ДОДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **додержа́ти**. // **доде́ржано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Доведений до високої якості тривалим зберіганням у відповідних умовах.

ДОДЕ́РЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доде́ржати** і **доде́ржатися**.

ДОДЕ́РЖАТИ *див.* **доде́ржувати**.

ДОДЕ́РЖАТИСЯ *див.* **доде́ржуватися**.

ДОДЕ́РЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доде́ржувати** і **доде́ржуватися**.

ДОДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОДЕ́РЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Не відпускати, примушувати кого-небудь перебувати де-небудь. 2. *перен.* Точно, без відхилень виконувати, здійснювати

що-небудь обіцяне, загадане, необхідне і т. ін. *Додержувати свого слова.*

ДОДЕ́РЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОДЕ́РЖАТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Не зникати, не втрачатися, зберігатися до певного строку. 2. Витримувати що-небудь, перев. до якогось часу. 3. *перен.* Те саме, що **доде́ржувати** 2. 4. *тільки недок.* Пас. до **доде́ржувати**.

ДОДЕ́РТИСЯ, -ру́ся, -ре́шся, *док.* Видряпатися (на дерево, гору і т. ін.).

ДОДЗВОНИ́ТИСЯ *див.* **додзво́нюватися**.

ДОДЗВО́НЮВАТИСЯ, -нююся, -нюєшся, *недок.*, **ДОДЗВОНИ́ТИСЯ**, -воню́ся, -во́нишся, *док.*, *до кого – чого, рідко кого, чого.* Дзвонячи, домагатися відповіді.

ДОДЗЬО́БАТИ, -ає, *док.*, **ДОДЗЬО́БУВАТИ**, -ує, *недок.*, *перех.* Дзьобаючи, з'їдати все, до кінця; докльовувати.

ДОДЗЬО́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **додзьо́бувати**.

ДОДЗЬО́БУВАТИ *див.* **додзьо́бати**.

ДОДИ́БАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ДОДИ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Насилу, з труднощами доходити, добиратися куди-небудь, до чого-небудь.

ДОДИВИ́ТИСЯ, -дивлю́ся, -ди́вишся; **ДОДИВЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *мн.* додивля́ться; *док.* 1. Пильно, уважно дивитися, щоб побачити, розглянути кого-, що-небудь; приглядатися. 2. Закінчувати дивитися; дивитися до кінця, до певної межі. 3. *тільки док.* Пильно вдивляючись, розглядаючи, помітити що-небудь.

ДОДИВЛЯ́ТИСЯ *див.* **додиви́тися**.

ДОДІ́ВЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *зах.* Вийти заміж незайманою.

ДО-ДІЄ́З, -а, *ч.*, *муз.* Нота до, підвищена на півтона.

ДО-ДІЄ́З-МАЖО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є до-дієз.

ДО-ДІЄ́З-МАЖО́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **до-діє́з-мажо́р**.

ДО-ДІЄ́З-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мінорна тональність, тонікою якої є до-дієз.

ДО-ДІЄ́З-МІНО́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **до-діє́з-міно́р**.

ДО-ДІЄ́ЗНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **до-діє́з**.

ДОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Довгий, до самої долівки, викроєний з суцільного шматка тканини (перев. полотна). 2. *рідко.* Високої якості.

ДОДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Тямущість, розумність.

ДОДЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* Роблячи що-небудь дуже повільно, зазнати чогось неприємного, небажаного.

ДОДОВБА́ТИ *див.* **додо́вбувати**.

ДОДОВБА́ТИСЯ *див.* **додо́вбуватися**.

ДОДОВБТИ́ *див.* **додо́вбувати**.

ДОДО́ВБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **додо́вбувати** і **додо́вбуватися** 1.

ДОДО́ВБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОДОВБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **ДОДОВБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати довбати; довбати до певної межі, до певного часу. *Додовбувати долотом дірку.*

ДОДО́ВБУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОДОВБА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Довбаючи, доходити до певної межі. *Додовбатися до сучка.* 2. Довбаючи, зазнавати чого-небудь неприємного. 3. *тільки недок.* Пас. до **додо́вбувати**.

ДОДОЇ́ТИ *див.* **додо́ювати**.

ДОДО́ЛОНЬКУ, *присл.* Пестл. до **додо́лу**.

ДОДО́ЛУ, *присл.* 1. На землю, на долівку. 2. Униз, донизу; до землі.

ДОДО́МКУ, ДОДО́МОНЬКУ, *присл.* Пестл. до **додо́му**.

ДОДО́МОНЬКУ *див.* **додо́мку**.

ДОДО́МУ, *присл.* У свій дім, на свою квартиру, до своєї сім'ї. // На Батьківщину, у рідні місця.

ДОДО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **додо́ювати**.

ДОДО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОДОЇ́ТИ**, -дою, -доїш, *док.*, *перех.* Закінчувати доїти; доїти до кінця.

ДО́ДРУК, -у, *ч.* Додатковий наклад, тираж книги.

ДОДРУКА́РСЬКИЙ, -а, -е: ** **додрука́рський проце́с** – процес підготовки рукопису до друку у друкарні (набір, ілюстрація, верстка, кольороподіл, виготовлення плівок та ін.).

ДОДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **додрукува́ти**. // **додруко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ДОДРУКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **додруко́вувати** і **додруко́вуватися** 1.

ДОДРУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОДРУКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Друкувати до кінця; друкувати до певної межі. *Додруковувати книгу.* 2. Друкувати на додаток до надрукованого раніше.

ДОДРУКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОДРУКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Закінчувати друкуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **додруко́вувати**.

ДОДРУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **додрукува́ти** і **додрукува́тися**.

ДОДРУКУВА́ТИ *див.* **додруко́вувати**.

ДОДРУКУВА́ТИСЯ *див.* **додруко́вуватися**.

ДОДУ́МАТИ *див.* **доду́мувати**.

ДОДУ́МАТИСЯ *див.* **доду́муватися**.

ДОДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОДУ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Закінчувати обдумування чого-небудь; ґрунтовно продумувати, обмірковувати щось. 2. *перех.*, *зі спол.* Те саме, що **приду́мувати**.

ДОДУ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОДУ́МАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Розмірковуючи, обдумуючи що-небудь, робити певні висновки.

ДО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доїти**.

ДОЖ, -а, *ч.* Глава держави у Венеціанській (7 – 18 ст.) і Генуезькій (14 – 18 ст.) республіках.

ДОЖА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дожа́рити**.

ДОЖА́РИТИ *див.* **дожа́рювати**.

ДОЖА́РИТИСЯ *див.* **дожа́рюватися**.

ДОЖАРТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Багато жартуючи, зазнати чогось небажаного, неприємного.

ДОЖА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дожа́рювати** і **дожа́рюватися**.

ДОЖА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОЖА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати жарити; жарячи, доводити до готовності.

ДОЖА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ДОЖА́РИТИСЯ**, -риться, *док.* 1. Жарячись, ставати готовим. 2. *тільки недок.* Пас. до **дожа́рювати**.

ДОЖА́ТИ *див.* **дожина́ти**.

ДОЖЕ́ВРІТИ, -іє, *док.* Закінчити жевріти (у 1, 2 знач.).

ДОЖЕ́РТИ *див.* **дожира́ти**.

ДОЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дожива́ти**.

ДОЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЖИ́ТИ**, -иву́, -иве́ш, *док.* 1. *неперех.*, *до чого.* Досягати певного віку. // Жити до якого-небудь строку. // *до чого, рідко чого.* Дочікуватися чого-небудь, зазнавати в житті чогось. 2. *перех. і неперех.* Закінчувати своє життя.

ДОЖИВО́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* До кінця днів, поки й віку.

ДОЖИДА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **чека́льня**.

ДОЖИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дожида́ти** і **дожида́тися**.

ДОЖИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДІЖДА́ТИ**, діжду́, дійде́ш, *док.* 1. *перех.* Перебувати десь, щоб побачити кого-небудь, зустрітися з кимсь; ждати, чекати. // *кого, чого, зі спол.* що, щоб. Розраховувати на чиєсь повернення, на прихід, появу когось, на настання або здійснення чого-небудь. 2. *тільки недок.*, *перех. і неперех.*, *чого, зі спол.* що, щоб. Надіятися на що-небудь, припускати щось; сподіватися чогось. 3. *перех.* Бути призначеним, приготовленим для кого-небудь. 4. *неперех.* Витримувати певний час, зволікати з чим-небудь.

ДОЖИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДІЖДА́ТИСЯ**, діжду́ся, дійде́шся, *док.* Те саме, що **дожида́ти** 1.

ДОЖИ́Н, -у, *ч.* Завершення жнив.

ДОЖИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дожина́ти**.

ДОЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЖА́ТИ**, -жну́, -жне́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати жати; жати все, до кінця; жати до певної межі.

ДОЖИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дожира́ти**.

ДОЖИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЖЕ́РТИ**, -еру́, -ере́ш, *док.*, *перех.*, *вульг.* Закінчувати жерти; жерти до кінця.

ДОЖИ́ТИ *див.* **дожива́ти**.

ДОЖИ́ТИСЯ, -иву́ся, -иве́шся, *док.* Живучи, зазнати чого-небудь, дійти до якого-небудь стану, становища.

ДОЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дожува́ти**.

ДОЖОВТНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який стосується періоду до Жовтневої соціалістичної революції 1917 р.

ДОЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дожо́вувати**.

ДОЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЖУВА́ТИ**, -ую, -у́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати жувати; жуючи, доїдати.

ДОЖУВА́ТИ *див.* **дожо́вувати**.

ДО́ЗА, -и, *ж.* 1. Певна кількість будь-чого. 2. Точна міра речовини, що входить до складу суміші. 3. Певна кількість ліків, признач. для одноразового або добового введення в організм. // В токсикології – разова порція речовини, яку вводять в організм і яка володіє фармакологічною чи токсикологічною дією. ** **До́за випромі́нювання** – енергія іонізуючого випромінювання, поглинутого опромінюваною речовиною, розрахована на одиницю її маси. **До́за опромі́нення** – кількість енергії радіоактивного випромінювання, поглинутої та накопиченої тілом людини або іншого живого організму в рентгенах, берах та інших одиницях вимірювання. **смерте́льна до́за** – гранична кількість алкоголю, отруйних речовин, радіації та ін., що може спричинити смерть людини.

ДОЗАПРА́ВИТИ(СЯ) *див.* **дозаправля́ти**.

ДОЗАПРА́ВКА, -и, *ж.* Додаткова заправка літака, судна, космічного апарата і т. ін. пальним.

ДОЗАПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дозапра́вити**.

ДОЗАПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дозапра́вити**.

ДОЗАПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дозаправля́ти**.

ДОЗАПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОЗАПРА́ВИТИ**, -влю, -виш, *док.*, *перех.* Здійснювати дозаправку.

ДОЗА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дозрівання соковитих плодів, зірваних іще до їх повної стиглості.

ДОЗА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для відмірювання певної кількості газуватих, рідких, а також сипких речовин.

ДОЗА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **доза́тор**.

ДОЗБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дозби́рувати**.

ДОЗБИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дозбира́ти**.

ДОЗБИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЗБИРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* Закінчувати збирати що-небудь.

ДОЗВА́ТИСЯ, -ву́ся, -ве́шся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **доклика́тися**.

ДО́ЗВІЛ, -волу, *ч.* 1. Зняття заборони. 2. Згода, що дає право на здійснення чого-небудь. // Документ, який посвідчує таке право. ** **З ва́шого до́зволу** – ввічлива форма, якою просять згоди співбесідника на що-небудь. **З до́зволу сказа́ти** – вставні слова, які вказують, що згаданий предмет, особа і т. ін. не варті, не заслуговують уживаної назви. 3. У системах обробки інформації – отримання права доступу до програм або даних. ** **до́звіл всту́пу** – дозвіл на використання прав доступу до даних і програм.

ДОЗВІ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Вільний від праці час; час відпочинку. ** **на дозві́ллі** – у вільний час. 2. *рідко.* Широке, просторе місце; вільний простір; привілля.

ДОЗВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Вільний, не зайнятий якою-небудь працею. // Стос. до дозвілля (у 1 знач.), характерний для нього.

ДО́ЗВІЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить дозвіл на здійснення чого-небудь. *Дозвільний документ.*

ДОЗВІ́ЛЬНО, *присл.* Вільно, без будь-яких обмежень; привільно.

ДОЗВО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дозво́лити** 1. // **дозво́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Якого можна дозволити, допустити; допустимий. ** **Дозво́лений акти́в**, *фін.*: у податковій практиці ряду країн – актив, що розглядається як інвестиція і виключається з сум, що оподатковуються на прибуток. // *у знач. ім.* **дозво́лене**, -ного, *с.* Те, що дозволяється, допускається.

ДОЗВО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дозво́лений**.

ДОЗВОЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого можна дозволити, допустити; допустимий. *Дозволенна річ.*

ДОЗВО́ЛИТИ *див.* **дозволя́ти**.

ДОЗВОЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Те саме, що **до́звіл**.

ДОЗВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого дозволяють.

ДОЗВОЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дозволя́ти** 1 і **дозволя́тися** 1.

ДОЗВОЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОЗВО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док. і перех.*, *з інфін.* 1. Давати згоду, дозвіл, право на здійснення чого-небудь. ** **Дозволя́ти (дозво́лити) собі́**: а) (*перев. із сл.* з а б а г а т о, з а н а д т о і т. ін.) поводити себе не зовсім пристойно, невідповідно до свого становища; б) ввічлива форма для вираження якого-небудь прохання, повідомлення про щось. 2. *тільки* 3 *ос.*, *неперех.*, *з інфін.* Давати можливість що-небудь робити (про стан, умови, обставини і т. ін.). 3. *наказ. сп.* дозволь (дозвольте). Увічлива форма звертання з проханням про що-небудь.

ДОЗВОЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* 1. *безос.* Бути дозволеним, допустимим. 2. Пас. до **дозволя́ти** 1.

ДОЗВУКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не перевищує швидкості поширення звуку. *Дозвукова швидкість.* 2. Який володіє такою швидкістю, що рухається з такою швидкістю.

ДОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Завдовжки до самої землі; дуже довгий. // Дуже низький (про уклін).

ДОЗЕ́МНО. Присл. до **дозе́мний**.

ДОЗИ́МЕТР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Те саме, що **доза́тор**. 2. Апарат для обмеження часу дії на живий організм теплового, світлового, ультрафіолетового, рентгенівського та іншого проміння, а також електричного струму або електромагнітних хвиль. 3. Прилад для вимірювання дози радіації, яку одержує людина, перебуваючи в зараженій місцевості або працюючи з радіоактивними речовинами.

ДОЗИМЕТРИ́СТ, -а, *ч.* Спеціаліст, що займається визначенням рівня, дози йонізуючого випромінювання.

ДОЗИМЕТРИ́СТКА, -и. Жін. до **дозиметри́ст**.

ДОЗИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дозиметрії, призначений для неї. ** **Дозиметри́чний контро́ль** – система заходів, що забезпечує вимірювання, оцінку і реєстрацію дози іонізуючого випромінювання. **Дозиметри́чні при́лади** – пристрої для вимірювання доз іонізуючих випромінювань та їх потужностей.

ДОЗИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів вимірювання доз радіоактивного випромінювання, активності його джерел, радіоактивних забруднень.

ДОЗИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *неперех.* Прожити, перебути зиму. // *перех.* Догодувати до кінця зими.

ДОЗИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЗРІ́ТИ**, -рю, -ри́ш, *док.*, *діал.* 1. *перех.* Доглядати. 2. *неперех.* Наглядати.

ДОЗИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Приглядатися.

ДОЗІ́Р *див.* **дозо́р**.

ДОЗІ́РЕЦЬ *див.* **дозо́рець**.

ДОЗІ́РНИЙ, -я, -є. Дуже ранній, який передує ранковій зорі.

ДОЗНАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дознава́ти**.

ДОЗНАВА́ТИ *див.* **дізнава́ти**.

ДОЗНАВА́ТИСЯ *див.* **дізнава́тися**.

ДОЗНА́ЛИЙ, -а, -е. Досвідчений, із досвідом.

ДОЗНА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **дозна́лий**.

ДОЗНА́ТИ *див.* **дізнава́ти**.

ДОЗНА́ТИСЯ *див.* **дізнава́тися**.

ДОЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **дозува́ти**. // **дозо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ДО́ЗОВИЙ, -а, -е. Стос. до дози.

ДОЗОЛИ́ТИ *див.* **дозоля́ти**.

ДОЗОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дозоло́чувати**.

ДОЗОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЗОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.* Закінчувати золотити що-небудь.

ДОЗОЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОЗОЛИ́ТИ**, -золю́, -зо́лиш, *док.* 1. *перех.* Закінчувати золити. *Дозоляти білизну.* 2. *неперех.*, *кому*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **дошкуля́ти** 1.

ДОЗО́Р, ДОЗІ́Р, -зо́ру, *ч.* 1. *діал.* Дія за знач. **дозира́ти** 2. // Погляд. 2. Команда з кількох осіб або група кораблів, літаків і т. ін., що виставляється для перевірки, охорони чого-небудь або з метою спостереження, розвідки; патруль.

ДОЗО́РЕЦЬ, *рідко* **ДОЗІ́РЕЦЬ**, -рця, *ч.* 1. Той, хто перебуває в дозорі. 2. *заст.* Наглядач.

ДОЗО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дозо́р** 2. // Признач.

для дозору; сторожовий. // *у знач. ім.* **дозо́рний**, -ного, *ч.* Той, хто перебуває в дозорі.

ДОЗО́РЧИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **дозо́рний**. 2. *у знач. ім.* **дозо́рчий**, -чого, *ч.*, *рідко*. Те саме, що **нагляда́ч**.

ДОЗО́РЯНИЙ, -а, -е. Стос. до матерії ще до її перетворення в зоряний стан.

ДОЗРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дозріва́ти**[1].

ДОЗРІВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЗРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Ставати стиглим, спілим. 2. Ставати фізично і духовно зрілим (про людину). // *для чого, рідше до чого, перен.* Ставати готовим, підготовленим до чого-небудь. 3. *перен.* Розвиваючись, досягати викінченої форми; визрівати.

ДОЗРІВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *чого*, *заст.* Бачити, дивитися.

ДОЗРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **дозрі́ти**[1]. 2. *прикм.* Який дозрів; доспілий. 3. *прикм.* Який досягнув повного розвитку. // Характерний для людини, що досягла повного розвитку фізичних і духовних сил. 4. *прикм.*, *перен.* Який повністю сформувався.

ДОЗРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **дозрі́лий 2 – 4**.

ДОЗРІ́ТИ[1] *див.* **дозира́ти**.

ДОЗРІ́ТИ[2] *див.* **дозріва́ти**[1].

ДОЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дозува́ння**. // Признач. для дозування.

ДОЗУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто займається дозуванням складу сплавів, будівельних матеріалів, харчових продуктів та ін. 2. Пристрій для відмірювання сипких будівельних матеріалів.

ДОЗУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **дозува́льник** (у 1 знач.).

ДОЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дозува́ти**.

ДОЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Розподіляти на дози, встановлювати дози.

ДОЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дозува́ти**.

ДОЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е Дієприкм. акт. теп. ч. до **дозува́ти**. ** **Дозу́ючі при́строї** – різні спеціальні лабораторні міри й прилади дозатори, призначені для відмірювання об'ємів рідин та інших сипких матеріалів.

ДОІМПЕРІАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до епохи, що передувала імперіалізму.

ДОІСТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до найдавнішого періоду, про якого нема писемних свідчень. // *перен.* Про що-небудь дуже давнє, застаріле, старомодне.

ДОІСТО́РІЯ, -і, *ж.* Історія найдавнішого періоду, про якого немає писемних свідчень.

ДОЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЇ́СТИ**, -ї́м, -ї́си́, *док.* 1. *перех.* Закінчувати їсти; їсти все, до кінця. 2. *неперех.* Їсти знову, до повного вдоволення. 3. *неперех.*, *діал.* Докучати.

ДОЇ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доїсти** 1. *Доїдена страва.* // **доїдено**, *безос. присудк. сл.*

ДОЇ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Надокучливий; набридливий.

ДОЇЖДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ДОЇЗДИ́ТИ**, -їжджу́, -ї́здиш, *недок.*, **ДОЇ́ХАТИ**, -ї́ду, -ї́деш, *док.* Їдучи, добиратися до чого-небудь; під'їжджати; приїжджати.

ДОЇЖДЖА́ЧИЙ, -чого, *ч.*, *мисл.*, *заст.* Старший псар, який навчає собак і розпоряджається ними на полюванні.

ДОЇЗДИ́ТИ *див.* **доїжджа́ти**.

ДОЇ́ЗДИТИСЯ, -ї́жджуся, -ї́здишся, *док.* Довго або необережно їздячи, зазнати чого-небудь небажаного, неприємного.

ДОЇ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до доїння. // Признач. для доїння.

ДОЇ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Доярка.

ДОЇ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доїти**.

ДОЇ́СТИ *див.* **доїда́ти**.

ДОЇ́ТИ, дою́, доїш; *наказ. сп.* дій; *недок.*, *перех.* 1. Надавлюючи на дійки, видушувати молоко з вимені. 2. *перен.*, *розм.* Необмежено користуватися чиїми-небудь матеріальними засобами; здобувати від кого-небудь матеріальну допомогу.

ДОЇ́ТИСЯ, до́їться, *недок.* 1. Давати молоко (про корову, козу і т. ін.). 2. Пас. до **доїти**.

ДОЇ́ХАТИ *див.* **доїжджа́ти**.

ДО́ЙДА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **до́ка**. 2. *заст.* Мисливський собака-шукач.

ДО́ЙЄН, -а, *ч.* Особа, яка очолює дипломатичний корпус у якійсь країні; дуайєн.

ДО́ЙКА, -и, *ж.*, *зах.* Мамка, годувальниця.

ДОЙМА́ТИ *див.* **дійма́ти**.

ДО́ЙНА, -и, *ж.* Молдавська і румунська народна пісня з вільною елегійною мелодією.

ДОЙНИ́К, -у́, *ч.*, *зах.* Дійна худоба.

ДОЙНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дійниця.

ДОЙНЯ́К, -у́, *ч.*, *діал.* Дійна худоба.

ДОЙНЯ́ТИ *див.* **дійня́ти**.

ДОЙНЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Дійна корова.

ДОЙО́К, -йка́, *ч.*, *зах.* Сосок коров'ячого вимені.

ДО́ЙРА, -и, *ж.* Ударний музичний інструмент типу бубна, поширений у країнах Близького та Середнього Сходу.

ДОК, -у, *ч.* Портова споруда для ремонту суден, а іноді й їх будування.

ДО́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Людина, добре обізнана з чим-небудь, досвідчена в чому-небудь; знавець своєї справи; дойда.

ДОКА́ЖЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Викривач, обвинувач.

ДОКА́ЖЧИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **дока́жчик**.

ДО́КАЗ, -у, *ч.* 1. Незаперечний довід або факт, який підтверджує істинність чого-небудь; підтвердження. // *рідко.* Донос на кого-небудь. 2. Предмет або обставина, які свідчать про чию-небудь провину. ** **Непрямі́ до́кази** – докази, з яких (за умови їх вірогідності) можна зробити можливий висновок про існування факту, що доводиться. **Похідні́ до́кази** – докази "з других рук"; відомості, отримані з копій документів або за допомогою фотознімка тощо. **Прямі́ до́кази** – докази, з яких (за умови їх вірогідності) можна зробити однозначний висновок про існування (або неіснування) деякого факту. **Речові́ до́кази**, *юр.* – пов'язані із злочином предмети, що дають можливість розкрити його.

ДОКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доказа́ти** 1, 2.

ДОКА́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дока́заний**.

ДОКАЗА́ТИ *див.* **дока́зувати**.

ДОКАЗИ́ТИСЯ, -зю́сь, -зи́шся, *док.* Казячись, шаленіючи, дійти до сумних наслідків.

ДОКА́ЗКА, -и, *ж.*, *діал.* Наклеп.

ДОКАЗО́ВИЙ, -а, -е. Який становить доказ. *Доказовий приклад.*

ДОКАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **доказо́вий**.

ДОКА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дока́зувати**.

ДОКА́ЗУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дока́зуваний**.

ДОКА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дока́зувати** 1,2.

ДОКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКАЗА́ТИ**, -ажу́, -а́жеш, *док.* 1. *перех.*, *без додатка і неперех.* Закінчувати говорити, розповідати про що-небудь, доводити розповідь до певної межі. 2. *перех. і неперех.*, *зі спол.* що. Підтверджувати істинність, правильність чого-небудь фактами, незаперечними доводами; доводити. // *перев. кому.* Переконувати кого-небудь у чомусь. 3. *неперех.* Повідомляти кому-небудь про щось. 4. *тільки док.*, *перех.*, *розм.*, *перев.* з не. Змогти, зуміти розказати, пояснити. 5. *неперех.*, *на кого*, *заст.* Доносити. 6. *неперех.*, *кому*, *діал.* Докоряти.

ДОКАПІТАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до епохи, яка передувала капіталізму.

ДОКАРУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *діал.* Доклеїти.

ДОКАЧА́ТИ *див.* **дока́чувати**.

ДОКА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати качати що-небудь.

ДОКВА́СИТИ *див.* **доква́шувати**.

ДОКВА́СИТИСЯ *див.* **доква́шуватися**.

ДОКВА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доква́сити**.

ДОКВА́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доква́шувати** і **доква́шуватися**.

ДОКВА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКВА́СИТИ**, -а́шу, -а́сиш, *док.*, *перех.* Закінчувати квасити що-небудь. *Доквашувати капусту.*

ДОКВА́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ДОКВА́СИТИСЯ**, -ситься, *док.* 1. Набувати властивостей квашеного; докисати. *Капуста доквасилась.* 2. *тільки недок.* Пас. до **доква́шувати**.

ДОКЕ́МБРІЙ, -ю, *ч.* Найдавніший етап геологічного розвитку Землі, що розпочався близько 3 мільярдів років тому.

ДОКЕМБРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **доке́мбрій**. ** **Докембрі́йська е́ра** – найдавніший етап геологічного розвитку Землі, що передував палеозойській ері.

ДО́КЕР, -а, *ч.* Портовий вантажник.

ДО́КИ. 1. *присл.* До якого часу. 2. *спол. часовий.* Уживається для вираження обмеженості, межі дії у знач. до того часу як; поки. 3. *спол. часовий.* Уживається для вираження одночасності дії головного і підрядного речення у знач. у той час як, протягом того часу як, коли.

ДОКИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доки́дати**.

ДОКИ́ДАТИ *див.* **докида́ти**[1].

ДОКИДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОКИ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Кидаючи, наповняти що-небудь чимсь.

ДОКИДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Кидати до якого-небудь місця, до якоїсь межі. 2. *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Вставляти в розмову свої зауваження, часом з наміром неприємно вразити кого-небудь.

ДОКИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доки́нути**.

ДОКИ́НУТИ *див.* **докида́ти**[2].

ДОКИ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доки́нути**.

ДОКИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докипа́ти**.

ДОКИПА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ДОКИПІ́ТИ**, -пи́ть; *мн.* докиплять; *док.* Киплячи, ставати готовим до вжитку.

ДОКИПІ́ТИ *див.* **докипа́ти**.

ДОКИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докиса́ти**.

ДОКИСА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ДОКИ́СНУТИ**, -не, *док.* Досягати певного ступеня скисання; доквашуватися.

ДОКИ́СНУТИ *див.* **докиса́ти**.

ДО́КІЛЬ, *присл.*, *спол.*, *діал.* Доки.

ДОКІМАСІ́Я, -ї, *ж.* У Стародавніх Афінах – особлива перевірка всіх тих, хто був обраний на посади голосуванням або жеребом.

ДОКІНЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докінча́ти**.

ДОКІНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **докі́нчувати**.

ДОКІ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докінчи́ти**.

ДОКІ́НЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докінчити**.

ДОКІНЧИ́ТИ *див.* **докі́нчувати**.

ДОКІНЧИ́ТИСЯ, -чи́ться, *док.* Пас. до **докінчи́ти**.

ДОКІ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКІНЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док*, 1. *перех. і з інфін.* Доводити почате до кінця; закінчувати. 2. *перех.* Завдавати кому-небудь вирішальних ударів; добивати, знищувати.

ДО́КІР, до́кору, *ч.* Висловлене кому-небудь або передане в інший спосіб звинувачення в чомусь, незадоволення чимось і т. ін.

ДОКІ́РЛИВИЙ, -а, -е. Який виражає докір; сповнений або пройнятий докором.

ДОКІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **докі́рливий**.

ДОКІ́РЛИВО. Присл. до **докі́рливий**.

ДОКІ́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **докі́рливий**.

ДОКІ́РНИК, -а, *ч.* Той, хто докоряє.

ДОКІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **докі́рник**.

ДОКІ́РНО, *рідко.* Присл. до **докі́рний**.

ДОКЛА́Д, -у, *ч.* Додатковий, допоміжний матеріал (підкладка, ґудзики і т. ін.) для шиття одягу, взуття.

ДОКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доклада́ти** 1 і **доклада́тися**.

ДОКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОКЛА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.* 1. *перех.* Класти на додаток до чого-небудь, додавати, приєднувати що-небудь до чогось; добавляти. ** **Доклада́ти зуси́ль** – багато й старанно працювати. 2. *перех. і без додатка*, *розм.* Розповідати, повідомляти про що-небудь. 3. *тільки недок.*, *неперех.*, *діал.* Вигадувати для сміху.

ДОКЛАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ДОКЛА́СТИСЯ**, -аде́ться, *док.*, *рідко.* 1. Приєднуватися на додаток до чого-небудь; додаватися, добавлятися. 2. *тільки недок.* Пас. до **доклада́ти** 1.

ДОКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докла́сти**.

ДО́КЛАДКА, -и, *ж.*, *діал.* Дошкульна насмішка.

ДОКЛА́ДНИЙ, -а, -е. Дуже повний, ґрунтовний, з усіма деталями; вичерпний.

ДОКЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **докла́дний**.

ДОКЛА́ДНО. Присл. до **докла́дний**.

ДОКЛА́СОВИЙ, -а, -е. Який існував до розподілу суспільства на класи.

ДОКЛА́СОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **докла́совий**.

ДОКЛА́СТИ *див.* **доклада́ти**.

ДОКЛА́СТИСЯ *див.* **доклада́тися**.

ДОКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доклеї́ти**.

ДОКЛЕЇ́ТИ *див.* **докле́ювати**.

ДОКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доклепа́ти**.

ДОКЛЕПА́ТИ *див.* **докле́пувати**.

ДОКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докле́пувати**.

ДОКЛЕ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКЛЕПА́ТИ**, доклепа́ю, доклепа́єш *і* доклеплю́, докле́плеш, *док.*, *перех.* Закінчувати клепати; клепати до кінця.

ДОКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докле́ювати**.

ДОКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОКЛЕЇ́ТИ**, -е́ю, -е́їш, *док.*, *перех.* Закінчувати клеїти що-небудь; клеїти до кінця.

ДОКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **докле́ювати**.

ДОКЛИ́КАТИСЯ, -и́чуся, -и́чешся, *док.* Довго кличучи, примусити кого-небудь відізватися або прийти; догукатися.

ДОКЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докльо́вувати**.

ДОКЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати клювати; клювати до кінця; додзьобувати.

ДОКЛЮВА́ТИ *див.* **докльо́вувати**.

ДО́КЛЯ, *присл.*, *зах.* Поки, доки.

ДОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докува́ти**[1].

ДО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **док**.

ДОКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доко́вувати**.

ДОКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати кувати; кувати до кінця.

ДОКО́ЛА, *присл.*, *діал.* Те саме, що **довко́ла**.

ДОКО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доколо́ти**.

ДОКО́ЛИ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **до́ки**.

ДОКОЛИ́ШНІЙ, -я, -є, *діал.* Що існував до якогось часу.

ДОКОЛІ́ННИЦІ, -иць, *мн.*, *зах.* Довгі панчохи у гуцулів.

ДОКОЛО́ТИ *див.* **доко́лювати**.

ДОКОЛУПА́ТИ *див.* **доколу́пувати**.

ДОКОЛУПА́ТИСЯ *див.* **доколу́пуватися**.

ДОКОЛУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доколу́пувати**.

ДОКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКОЛУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш. *док.*, *перех.* Закінчувати колупати; колупати до кінця.

ДОКОЛУ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОКОЛУПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Колупаючись, добиратися до чого-небудь, наближатися до певної межі. 2. Колупаючись у чому-небудь, зазнавати неприємних наслідків.

ДОКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доко́лювати**.

ДОКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОКОЛО́ТИ**, -колю́, -ко́леш, *док.*, *перех.* Закінчувати колоти (у 1 – 3 знач.); колоти до якого-небудь строку, межі.

ДОКОМПОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докомпоно́вувати**.

ДОКОМПОНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКОМПОНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Закінчувати компонувати що-небудь.

ДОКО́НАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докона́ти** 2. // **доко́нано**, *безос. присудк. сл.* ** **Доко́наний вид**, *грам.* – лексико-граматична категорія дієслова, що виражає такі відтінки дії, як завершеність, обмеженість у часі, результативність.

ДОКО́НАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доко́наний**.

ДОКО́НАНО. Присл. до **доко́наний**.

ДОКОНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Довести кого-небудь до важкого фізичного або морального стану; замучити. // Погубити, знищити кого-небудь. 2. *рідко.* Зробити, здійснити що-небудь.

ДОКОНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *чого*, *зі спол. сл.*, *діал.* Переконатися.

ДОКОНЕ́ЧНЕ, *присл.* Те саме, що **доконе́чно**.

ДОКОНЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Обов'язковий, неодмінний; неминучий. // Остаточний.

ДОКОНЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доконе́чний**.

ДОКОНЕ́ЧНО. Присл. до **доконе́чний**.

ДОКОНОПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доконопа́чувати**.

ДОКОНОПА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доконопа́чувати**.

ДОКОНОПА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Закінчувати конопатити що-небудь.

ДОКО́НЧЕ, *присл.* Те саме, що **доконе́чно**.

ДОКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докопа́ти**.

ДОКОПА́ТИ *див.* **доко́пувати**.

ДОКОПА́ТИСЯ *див.* **доко́пуватися**.

ДОКОПИРСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Закінчити копирсати; копирсаючи, досягти певної межі.

ДОКОПИРСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Копирсаючись, досягти певного місця. 2. Копирсаючи або копирсаючись, зазнати неприємних наслідків.

ДОКОПТИ́ТИ *див.* **доко́пчувати**.

ДОКОПТИ́ТИСЯ *див.* **доко́пчуватися**.

ДОКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доко́пувати** і **доко́пуватися**.

ДОКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКОПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати копати; копати до певного місця.

ДОКО́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОКОПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *до чого, розм., рідко чого.* Копаючи, досягати якого-небудь місця, знаходити або виявляти щось. 2. *розм.* Багато, довго копаючи або копаючи несвоєчасно, зазнавати неприємностей. 3. *перен.*, *розм.* Наполегливо шукаючи, аналізуючи, вивчаючи, довідуватися про що-небудь.

ДОКО́ПЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докопти́ти**.

ДОКО́ПЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доко́пчувати**.

ДОКО́ПЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКОПТИ́ТИ**, -пчу, -пти́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати коптити що-небудь.

ДОКО́ПЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ДОКОПТИ́ТИСЯ**, -ти́ться, *док.* 1. Коптитися до певного стану, до кінця. 2. *тільки недок.* Пас. до **доко́пчувати**.

ДОКО́РА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **до́кір**.

ДОКОРИ́ТИ *див.* **докоря́ти**.

ДОКО́РИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Дорікання.

ДОКОРІ́ННИЙ, -а, -е. Який стосується основ, коренів чого-небудь.

ДОКОРІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **докорі́нний**.

ДОКОРІ́ННО. Присл. до **докорі́нний**.

ДОКОРОТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Заповнити, зайняти чим-небудь час, намагаючись зробити непомітним його плин. // Провести життя одноманітно, нудно.

ДОКОРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докоря́ти**.

ДОКОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОКОРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док., кому, чому, розм. кого, що і без додатка.* Виражати своє незадоволення з приводу чого-небудь, звинувачувати когось у чому-небудь; дорікати.

ДОКОСИ́ТИ *див.* **доко́шувати**.

ДОКОСИ́ТИСЯ *див.* **доко́шуватися**.

ДОКОСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до дослідження космічного простору ще до використання з цією метою космічних літальних апаратів.

ДОКОТИ́ТИ *див.* **доко́чувати**.

ДОКОТИ́ТИСЯ *див.* **доко́чуватися**.

ДОКОХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Багато кохаючи, зазнати лиха.

ДОКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доко́чувати**.

ДОКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* Котячи, переміщувати щонебудь до якогось місця, до певної межі.

ДОКО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОКОТИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. Котячись, досягати якого-небудь місця, певної межі. 2. *перен.*, *розм.* Доходити, доводити себе до чого-небудь небажаного. 3. Доноситися (про сильні, розкотисті звуки і т. ін.). // Доходити, поширюватися, ставати відомим. 4. *розм.* Діставатися, добиратися, доїжджати куди-небудь.

ДОКО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докоси́ти**.

ДОКО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доко́шувати** і **доко́шуватися**.

ДОКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати косити; косити до певного місця, до певної межі, до якогось часу.

ДОКО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОКОСИ́ТИСЯ**, -ошу́ся, -о́сишся, *док.* Косячи, досягати якого-небудь місця, певної межі.

ДОКРАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОКРА́СТИСЯ**, -а́дуся, -а́дешся, *док.*, *розм.* Крадучи, зазнавати неприємностей.

ДОКРА́СТИСЯ *див.* **докрада́тися**.

ДОКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докре́слити**.

ДОКРЕ́СЛИТИ *див.* **докре́слювати**.

ДОКРЕ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докре́слювати**.

ДОКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОКРЕ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Закінчувати креслити щонебудь; креслити до певної межі.

ДОКРЕ́СЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **докре́слювати**.

ДОКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОКРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати крити що-небудь; крити до кінця, до якогось місця.

ДОКРИ́ТИ *див.* **докрива́ти**.

ДОКРИЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *розм.* 1. Довго кричачи, домогтися того, щоб хто-небудь почув, відгукнувся; докликатися. 2. Довго кричачи, зазнати чогось неприємного. *Докричатися до хрипоти.*

ДОКРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докрої́ти**.

ДОКРОЇ́ТИ *див.* **докро́ювати**.

ДОКРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докро́ювати**.

ДОКРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОКРОЇ́ТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* Закінчувати кроїти що-небудь.

ДОКРУТИ́ТИ *див.* **докру́чувати**.

ДОКРУТИ́ТИСЯ *див.* **докру́чуватися**.

ДОКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докрути́ти**.

ДОКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докру́чувати**.

ДОКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОКРУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док.* 1. *перех.* Закінчувати крутити щонебудь; крутити до кінця. 2. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **докру́чуватися 3**.

ДОКРУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОКРУТИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́тишся, *док.* 1. Закручуватися до кінця (про кран, гайку і т. ін.). 2. Закінчувати крутитися. 3. *перен.*, *розм.* Діючи певним чином, зазнавати чого-небудь або добиватися чогось. 4. *тільки недок.* Пас. до **докру́чувати 1**.

ДОКСО́ГРАФИ, -ів, *мн.* Елліністичні й александрійські автори, які в своїх творах викладали погляди давніх філософів.

ДО́КТОР, -а, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **лі́кар**. 2. Вищий учений ступінь, який присуджується на підставі захисту дисертації, а також особа, якій присуджено цей ступінь.

ДОКТОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Педантично повчальний, категоричний (про тон, манеру говорити).

ДОКТОРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **доктора́льний**.

ДОКТОРА́ЛЬНО, *книжн.* Присл. до **доктора́льний**.

ДОКТОРА́НТ, -а, *ч.* Учений, прикріплений до наукової установи для підготовки докторської дисертації.

ДОКТОРА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **доктора́нт**. // Стос. до докторанта.

ДОКТОРАНТУ́РА, -и, *ж.* Система підготовки наукових працівників вищої кваліфікації – докторів наук; час перебування докторантом.

ДО́КТОРСТВО, -а, *с.* Те саме, що **доктору́вання**.

ДО́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **до́ктор**. // Стос. до доктора (у 2 знач.).

ДОКТОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доктору́вати**.

ДОКТОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Працювати, бути доктором.

ДОКТРИ́НА, -и, *ж.*, *книжн.* Політичне, наукове, філософське, військове і т. ін. вчення, теорія, система поглядів.

ДОКТРИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. тос. до доктрини. ** **Доктрина́льні джере́ла пра́ва**: у Великій Британії та деяких інших країнах – думки найвідоміших вчених-юристів (головним чином минулого), до яких звертаються у разі, коли прогалина у праві не може бути заповнена статутом чи судовим прецедентом.

ДОКТРИНЕ́Р, -а, *ч.*, *книжн.* Той, хто педантично захищає або дотримується застарілої, відірваної від життя доктрини; схоластик.

ДОКТРИНЕ́РКА, -и, *книжн.* Жін. до **доктрине́р**.

ДОКТРИНЕ́РСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Сліпе, педантичне дотримування яких-небудь застарілих положень, доктрин; схоластика.

ДОКТРИНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **доктрине́р**. *Доктринерська догма.*

ДОКУВА́ТИ[1] *див.* **доко́вувати**.

ДОКУВА́ТИ[2], -у́є, *док.* Закінчити кувати (про зозулю).

ДОКУ́КА, -и, *ж.*, *діал.* Клопіт, морока.

ДОКУЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Кульгаючи, насилу дійти, добратися куди-небудь.

ДОКУМЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **докуме́катися**.

ДОКУМЕ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Зрозуміти, зміркувати що-небудь.

ДОКУМЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Діловий папір, що посвідчує певний юридичний факт, підтверджує право на що-небудь, служить доказом чого-небудь. // Все те, що підтверджує що-небудь. *Оборотні документи.* ** **Виправдні́ (викона́вчі) докуме́нти**: у бухгалтерському обліку – документи, що містять відомості про проведені господарські операції. **Докуме́нти про́ти акце́пту** – метод платежу, зазвичай у зовнішній торгівлі, за якого відвантажувальні документи передаються покупцеві після акцепту ним векселя. **Електро́нний докуме́нт** – сукупність даних у пам'яті ЕОМ, які призначені для сприйняття людиною. **Є́диний платі́жний докуме́нт** – єдина розрахункова книжка, за якою здійснюють різні платежі. **Зве́дені докуме́нти**: у бухгалтерському обліку – документи, які є зведенням декількох первинних документів. **Констру́кторський докуме́нт** – документ, який окремо чи в сукупності з іншими документами визначає конструкцію виробу. **Оборо́тні докуме́нти** – грошові документи, передачу прав за якими здійснюють простим врученням. **Основни́й констру́кторський докуме́нт** – конструкторський документ, який окремо або в сукупності з іншими, повністю і однозначно визначає даний виріб та його склад. **Перви́нні докуме́нти**: у бухгалтерському обліку – документи, які складаються при проведенні господарських операцій і є першим їх формальним доказом. **Платі́жний електро́нний докуме́нт** – банківське повідомлення, що містить інформацію у вигляді комп'ютерного файла. **Платі́жні докуме́нти** – складені за встановленою формою документи, які передаються однією особою іншій із зобов'язанням сплатити певну суму грошей пред'явникові документа. **Програ́мний докуме́нт** – документ, що містить відомості, необхідні для розробки та виготовлення програмного виробу. **Ра́зові докуме́нти**: у бухгалтерському обліку – документи, що відображають одну чи декілька господарських операцій. **Розпоря́дчі докуме́нти**: у бухгалтерському обліку – наказ (розпорядження) про виконання певної господарської операції. **Розрахунко́ві докуме́нти**: а) складені за встановленою формою документи про перерахування з їхніх рахунків (або зарахування на їхні рахунки) певної суми грошей; б) документи, за якими проводять оплату експортно-імпортних операцій. **Установчі докуме́нти** – документи, які служать підставою для заснування створюваної організації. 2. Письмове свідоцтво, що офіційно підтверджує особу. 3. Письмовий твір, грамота, рисунок і т. ін. як свідчення про щось історичне, важливе. 4. *спец.* Форматований паперовий носій даних, що його заповнюють автоматично або вручну.

ДОКУМЕНТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Використання в творах мистецтва справжніх фактів, подій.

ДОКУМЕНТАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **кінодокументалі́ст**. 2. Письменник, що відтворює справжні події, зображує реальні особи, використовує документальні свідчення. // Той, хто в своїй творчості використовує справжні факти, події.

ДОКУМЕНТАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **кінодокументалі́стика**. 2. Жанр літературних творів, що відтворюють справжні події, зображують реальних осіб, представляють документальні свідчення; літературні твори, що належать до цього жанру.

ДОКУМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який є документом (у 1 знач.). // Який ґрунтується на документах (у 1 знач.); // Власт. документам (у 1 знач.), такий, як у документах. *Документальний фільм.*

ДОКУМЕНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **документа́льний**.

ДОКУМЕНТА́ЛЬНО. Присл. до **документа́льний**.

ДОКУМЕНТА́ЛЬНО-ХУДО́ЖНІЙ, -я, -є. Який поєднує у собі реальні, документальні та образні, художні начала. *Документально-художня проза.*

ДОКУМЕНТА́РНИЙ, -а, -е: ** **Документа́рне інка́со** – інкасо фінансових документів, що супроводжуються комерційними документами. **Документа́рний акредити́в** – різновид акредитива, за умовами якого банк зобов'язується виплачувати згідно з дорученням покупця товару певну суму продавцю.

ДОКУМЕНТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **документа́рний**.

ДОКУМЕНТА́РНО. Присл. до **документа́рний**.

ДОКУМЕНТА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Програма формування документів.

ДОКУМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність документів або інформації про заданий об'єкт. // Обґрунтування чого-небудь документами (у 1 знач.). ** **Технічна документа́ція** – сукупність документів, необхідна і достатня для безпосереднього використання продукції. 2. *розм.* Збірн. до **докуме́нт** 1, 2.

ДОКУМЕ́НТИК, -а, *ч.* Зменш. до **докуме́нт**.

ДОКУМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. до **документува́ти**. ** **Документо́вана тра́тта** – тратта з додаванням товарних документів.

ДОКУМЕНТОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із документознавства.

ДОКУМЕНТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Теорія і практика упорядкування і збереження ділових паперів.

ДОКУМЕНТООБІ́Г, -у, *ч.* Рух документів між їх укладачами та виконавцями по інформаційних технологічних ланцюжках.

ДОКУМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **документува́ти**.

ДОКУМЕНТУВАТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Обґрунтовувати документами.

ДОКУМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **документува́ти**.

ДОКУПА́ТИ *див.* **доку́пувати**.

ДОКУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Багато купаючись, зазнати яких небудь неприємностей.

ДОКУ́ПИ, *присл.* В одне місце; разом. // В одне ціле.

ДОКУПИ́ТИ *див.* **докупо́вувати**.

ДОКУПИ́ТИСЯ, -куплю́ся, -ку́пишся; *мн.* доку́пляться; *док.*, *перев. із запереч.* не.

ДОКУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докупи́ти**.

ДОКУПЛЯ́ТИ *див.* **докупо́вувати**.

ДОКУПЛЯ́ТИСЯ *див.* **докупо́вуватися**.

ДОКУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докупо́вувати** і **докупо́вуватися**.

ДОКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і розм.* **ДОКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОКУПИ́ТИ**, -куплю́, -ку́пиш; *мн.* доку́плять; *док.*, *перех.* Купувати на додаток до того, що вже є.

ДОКУПО́ВУВАТИСЯ, -ується *і розм.* **ДОКУПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* Пас. до **докупо́вувати, докупля́ти**.

ДОКУПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **ДОКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати купати кого-небудь.

ДОКУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **докури́ти**.

ДОКУРИ́ТИ *див.* **доку́рювати**.

ДОКУРИ́ТИСЯ *див.* **доку́рюватися**.

ДОКУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доку́рювати**.

ДОКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОКУРИ́ТИ**, -курю́, -ку́риш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати курити; курити до кінця, до певної межі.

ДОКУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ДОКУРИ́ТИСЯ**, ку́риться, *док.* 1. Переставати куритися (у 1 знач.);

загасати. 2. *розм.* Курячи (перев. надмірно), засмоктувати, навмисне чого-небудь небажаного, неприємного.
ДОКУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **докуча́ти**.
ДОКУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОКУ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* Повторюванням, одноманітністю дій, слів і т. ін. неприємно вражати; набридати. // *перен.* Не давати спокою, мучити, турбувати (про почуття, хвороби, думки і т. ін.).
ДОКУ́ЧИТИ *див.* **докуча́ти**.
ДОКУ́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Який докучає; набридливий.
ДОКУ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **доку́чливий**.
ДОКУ́ЧЛИВО. Присл. до **доку́чливий**.
ДОКУ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **доку́чливий**.
ДОКУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **доку́чний**.
ДОКУ́ЧНО, *рідко.* Присл. до **доку́чний**.
ДОЛ, -а, *ч.*, *муз.* Двобічний барабан, поширений в країнах Середньої Азії, що його використовували як сигнальний інструмент.
ДОЛА́ГОДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дола́годжувати**.
ДОЛА́ГОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЛА́ГОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Закінчувати лагодити що-небудь.
ДОЛА́ГОДИТИ *див.* **дола́годжувати**.
ДОЛА́ДНЕ, *присл.* Те саме, що **дола́дно**.
ДОЛА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який має пропорційні та красиві форми (про гарну зовнішність). // Який приємно, гарно звучить (про музику, співи, голос). 2. Який справляє приємне враження; який відповідає певним вимогам.
ДОЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **дола́дний**.
ДОЛА́ДНО. Присл. до **дола́дний**.
ДОЛА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш, *недок.*, **ДОЛІ́ЗТИ**, -зу, -зеш, *док.* 1. Лізучи, досягти якого-небудь місця, певної межі. 2. *розм.* Насилу, ледве доходити, добиратися куди-небудь.
ДОЛА́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **долама́ти**. // **дола́мано**, *безос. присудк. сл.*
ДОЛАМА́ТИ *див.* **дола́мувати**.
ДОЛА́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дола́мувати**.
ДОЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЛАМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати ламати що-небудь; ламати до кінця, до певної межі.
ДОЛА́МУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Ламатися зовсім, повністю. 2. Пас. до **дола́мувати**.
ДОЛА́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія за знач. **дола́ти**.
ДО́ЛАР, -а, *ч.* Грошова одиниця Австралії, США та деяких інших країн – 100 центів. ** **Східно-кари́бський до́лар** – регіональна грошова одиниця Ангілї, Антигуа і Барбуди, Віргінських островів, Гренади, Домініки, Монтсеррату, Сент-Вінсенту і Гренадинів, Сент-Кітсу і Невісу, Сент-Люсії – 100 центів.
ДОЛАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Широке використання долара у внутрішньому грошовому обігу країни, для якої долар є іноземною валютою.
ДО́ЛАРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **до́лар**. ** **До́ларова зо́на** – угруповання країн, в яких долар США має законний обіг поряд з національною валютою. **До́ларовий станда́рт** – валютна система, яка базується на визнанні долара США як основної валюти, у порівнянні з якою встановлюється курс інших валют. **До́ларові ін'є́кції** – доларові інвестиції, вкладені в економіку слаборозвинених країн.
ДОЛАТА́ТИ *див.* **дола́тувати**.
ДОЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *книжн.* 1. Перемагати, знищувати когось, щось у боротьбі. // Перемагати, переборювати різні перешкоди. 2. Справлятися з чим-небудь таким, що вимагає фізичних зусиль. // Переборювати труднощі у вивченні, освоєнні чого-небудь. // Позбавлятися чого-небудь. 3. Охоплювати кого-небудь, оволодівати кимось (про фізичний стан і т. ін.).
ДОЛА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дола́тувати**.
ДОЛА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЛАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати латати що-небудь.
ДОЛА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ДОЛА́ЯТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Закінчувати лаятися.
ДОЛА́ЯТИСЯ *див.* **дола́юватися**.
ДОЛГА́НИ, -ів, *мн.* Народність, яка живе в Таймирському автономному окрузі.
ДОЛЕ́ЖАТИ *див.* **доле́жувати**.
ДОЛЕ́ЖАТИСЯ *див.* **доле́жуватися**.
ДОЛЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доле́жувати** і **доле́жуватися**.
ДОЛЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЛЕ́ЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.* Закінчувати лежати (у 1 знач.); лежати до якого-небудь строку.
ДОЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОЛЕ́ЖАТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* 1. Лежати до якого-небудь строку. 2. Довго лежачи, доводити себе до неприємних наслідків. 3. Робитися дозрілим (про плоди).
ДО́ЛЕНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **до́ля**[1] 1.
ДОЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Магматична ефузивна або інтрузивна гірська порода, повнокристалічний різновид базальту.
ДОЛЕТІ́ТИ *див.* **доліта́ти**.
ДО́ЛЕЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **до́ля**.
ДОЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **долива́ти** і **долива́тися**.
ДОЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЛИ́ТИ**, -ллю, -ллє́ш *і рідко* **ДОЛЛЯ́ТИ**, доллю, доллє́ш *і розм.* долля́ю, долля́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Додавати, добавляти рідину куди-небудь.
ДОЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ДОЛИ́ТИСЯ**, -ллє́ться, *док.* 1. Литися додатково; литися до певної межі. 2. *тільки недок.* Пас. до **долива́ти**.
ДОЛИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Дожертися до чогось неприємного.
ДОЛИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **долиза́ти**.
ДОЛИЗА́ТИ *див.* **доли́зувати**.
ДОЛИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доли́зувати**.
ДОЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЛИЗА́ТИ**, -ижу́, -и́жеш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати лизати; лизати до кінця.
ДОЛИ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **доли́зувати**.
ДОЛИ́НА, -и, *ж.* Рівна плоска місцевість, розташована між горбами чи горами. ** **У (в, на) доли́ні**, *діал.* – внизу. **У (в, на) доли́ну**, *діал.* – вниз.
ДОЛИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЛИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* Поширюючись, доноситися до чийого-небудь слуху, нюху (про звуки, запахи).
ДОЛИ́НИСТИЙ, -а, -е. Який характеризується великою кількістю долин.
ДОЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **доли́на**.
ДОЛИНКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **доли́нистий**.
ДОЛИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **доли́на**.
ДОЛИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **доли́на**.
ДОЛИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **доли́на**.
ДОЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **доли́на**.
ДОЛИ́НУТИ *див.* **долина́ти**.
ДОЛИНЧА́СТИЙ, **ДОЛИ́НЧАТИЙ**, -а, -е. Такий, у якого долинний рельєф.
ДОЛИ́НЧАТИЙ *див.* **долинча́стий**.
ДОЛИНЯ́НИК, -а, *ч.* Житель долини.
ДОЛИ́ТИ *див.* **долива́ти**.
ДОЛИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доли́ти**.
ДОЛИ́ТИСЯ *див.* **долива́тися**.
ДО́ЛІ[1], *присл.* 1. Внизу. // На землі; на долівці. 2. Вниз. // Додолу, на землю, на долівку.
ДО́ЛІ[2], *невідм.*, *муз.* Грузинський, абхазький і аджарський ударний інструмент: двобічний циліндричний барабан з мембранами з баранячої шкіри, що входить до складу різних ансамблів.
ДОЛІ́В, *присл.* 1. *зах.* На землю, вниз. 2. *заст.* Униз течією.
ДОЛІ́ВКА, -и, *ж.* Уторована, вирівняна та помазана глиною земля в приміщенні; взагалі підлога.
ДОЛІВКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **долі́вка**.
ДОЛІВЛИ́ЦЬ, *присл.*, *зах.* Долілиць.
ДОЛІ́ВОНЬКА, **ДОЛІ́ВОЧКА**, -и, *ж.* Пестл. до **долі́вка**.
ДОЛІ́ВОЧКА *див.* **долі́вонька**.
ДОЛІ́ЖНО, *присл.*, *заст.* Лежачи стільки, скільки хочеться.
ДОЛІ́ЗТИ *див.* **дола́зити**.
ДОЛІ́КАРСЬКИЙ, -а, -е. ** **Долі́карська допомо́га** – допомога хворому або постраждалому, що здійснюється до появи лікаря.
ДОЛІКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доліко́вувати** і **доліко́вуватися**.
ДОЛІКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЛІКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Доводити лікування кого-, чого-небудь до кінця, до видужання. 2. Неправильно або погано лікуючи, доводити кого-, що-небудь до ще гіршого стану.
ДОЛІКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОЛІКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Доводити своє лікування до кінця, до видужання. 2. *тільки недок.* Пас. до **доліко́вувати**.
ДОЛІКУВА́ТИ *див.* **доліко́вувати**.
ДОЛІКУВА́ТИСЯ *див.* **доліко́вуватися**.
ДОЛІ́ЛИЦЬ, *присл.* Обличчям до землі, вниз; ниць.
ДОЛІ́НІЖ, *присл.* Ногами до землі.
ДОЛІПИ́ТИ *див.* **долі́плювати**.
ДОЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доліпи́ти**.
ДОЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **долі́плювати**.
ДОЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОЛІПИ́ТИ**, -ліплю́, -лі́пиш; *мн.* долі́плять; *док.*, *перех.* Закінчувати ліпити що-небудь.
ДОЛІ́СЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Нижній.
ДОЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЛЕТІ́ТИ**, -ечу́, -ети́ш, *док.* 1. Летячи, досягати чого-небудь, якого-небудь місця. 2. Поширюючись, досягати чийого-небудь слуху, нюху (про звуки, запахи).
ДОЛІТЦЕ́, -я́, *ч.* Те саме, що **стаме́ска**.
ДОЛІХОКЕФА́Л *див.* **доліхоцефа́л**.
ДОЛІХОКЕФАЛІ́Я *див.* **доліхоцефалі́я**.
ДОЛІХОКО́ЛОН, -а, *ч.* Вроджене значне збільшення довжини ободової кишки.
ДОЛІХОКРАНІ́Я, -ї, *ж.* Форма черепа людини зі значним переважанням поздовжнього діаметра над поперечним.
ДОЛІХОМЕГАСИ́ГМА, -и, *ж.* Вроджене збільшення довжини та ширини просвіту сигмоподібної кишки; одночасно спостерігається потовщення її стінки.
ДОЛІХОМО́РФІЯ, -ї, *ж.* Варіант пропорцій тіла людини, для якого характерні довгі кінцівки та відносно короткий вузький тулуб.
ДОЛІХОМО́РФНИЙ, -а, -е. Стос. до доліхоморфії.
ДОЛІХОМО́РФНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **доліхомо́рфний**.
ДОЛІХОСИ́ГМА, -и, *ж.* Вроджене подовження сигмоподібної кишки та її брижі.
ДОЛІХОЦЕФА́Л, **ДОЛІХОКЕФА́Л**, -а, *ч.* Людина, в якої відношення ширини голови до її довжини становить менше 75,9 %.
ДОЛІХОЦЕФАЛІ́ЧНИЙ, **ДОЛІХОКЕФАЛІ́ЧНИЙ**, -а, -е. Який має довгу, вузьку голову.
ДОЛІХОЦЕФАЛІ́Я, **ДОЛІХОКЕФАЛІ́Я**, -ї, *ж.* Видовжена форма черепної коробки.
ДОЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **долічи́ти**.
ДОЛІЧЕ́РЕВА, *присл.*, *розм.* Вниз животом; ниць.
ДОЛІЧИ́ТИ *див.* **долі́чувати**.
ДОЛІЧИ́ТИСЯ *див.* **долі́чуватися**.
ДОЛІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **долі́чувати** і **долі́чуватися**.
ДОЛІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЛІЧИ́ТИ**, -лічу́, -лі́чиш, *док.*, *перех. і неперех.* Закінчувати лічити що-небудь; лічити до якогось числа.
ДОЛІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОЛІЧИ́ТИСЯ**, -лічу́ся, -лі́чишся, *док.*, *перев. із запереч.* **не**. Лічачи, знаходити, виявляти те, що повинно бути.
ДО́ЛІШНІЙ, -я, -є. Який міститься або розташований внизу; нижній.
ДОЛЛЯ́ТИ *див.* **долива́ти**.
ДОЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **долива́тися**.
ДОЛМА́, -и́, *ж.*, *кул.* Голубці з виноградного листя.
ДОЛОВИ́ТИ *див.* **доло́влювати**.
ДОЛО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОЛОВИ́ТИ**, -ловлю́, -ло́виш; *мн.* доло́влять; *док.*, *перех.* Закінчувати ловити.
ДОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **дологі́чне ми́слення** – дуже загальний термін для позначення будь-якого способу мислення, що не слідує законам логіки.
ДОЛОЖИ́ТИ, -ложу́, -ло́жиш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **докла́сти** 1.
ДО́ЛОК, -а, *ч.*, *анат.* Ложечка.
ДО́ЛОМ, *присл.* Низом.
ДОЛОМА́Н, -а, *ч.*, *заст.* Гусарський мундир, розшитий шнурами.
ДОЛОМИ́ТИ *див.* **доло́млювати**.
ДОЛОМІ́Т, -у, *ч.* Породотворний мінерал з класу карбонатів у вигляді білих, жовтуватих, сірих кристалів. а також осадова гірська порода.
ДОЛОМІТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес перетворення вапняків на доломітизовані вапняки й доломіти, що відбувається внаслідок заміни кальциту доломітом.
ДОЛОМІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **доломі́товий**.
ДОЛОМІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **доломі́т**.
ДОЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доломи́ти**.
ДОЛО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доло́млювати**.
ДОЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОЛОМИ́ТИ**, -ломлю́, -ло́миш; *мн.* доло́млять; *док.*, *перех.* Закінчувати ламати; ламати до кінця, остаточно.
ДОЛОНЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на долоню. // Подібний за формою до долоні.
ДОЛО́НЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **доло́ня**.
ДОЛО́НЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **доло́ня**.
ДОЛО́НЯ, -і, *ж.* Внутрішній бік кисті руки. ** **Як на доло́ні** – дуже добре видно.
ДОЛОРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Вивчення причин виникнення та способів зняття болю.
ДОЛОТО́, -а́, *с.* 1. Інструмент для видовбування отворів, заглиблень і т. ін. 2. Різальна частина культиватора для прополювання і розпушування в міжряддях ґрунту.
ДОЛОТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до долота.
ДО́ЛТОН-ПЛАН, -у, *ч.* Система організації навчально-виховної роботи в школі, яка базується на принципі індивідуального навчання.
ДО́ЛУ, *присл.* Вниз, до землі.
ДОЛУБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **длу́бати**.
ДОЛУБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **длу́батися**.
ДОЛУЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчити лузати що-небудь.
ДОЛУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **долуча́ти**.
ДОЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЛУЧИ́ТИ**, -лучу́, -лу́чиш, *док.*, *перех.* Додавати, приєднувати кого-, що-небудь до когось, до чогось.
ДОЛУЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ДОЛУЧИ́ТИСЯ**, -лу́читься, *док.* 1. Додаватися, приєднуватися до чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **долуча́ти**.
ДОЛУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **долучи́ти**.
ДОЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **долучи́ти**.
ДОЛУЧИ́ТИ *див.* **долуча́ти**.
ДОЛУЧИ́ТИСЯ *див.* **долуча́тися**.
ДОЛУ́ЩИТИ *див.* **долу́щувати**.
ДОЛУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЛУ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док.*, *перех.* Закінчувати лущити що-небудь.
ДО́ЛЬКА, -и, *ж.* Частина плоду цитрусових рослин, що має форму сегмента.
ДОЛЬМЕ́Н, -а, *ч.* Стародавня поховальна споруда у вигляді величезних кам'яних брил і плит, поставлених вертикально й перекритих зверху горизонтальною кам'яною плитою.
ДО́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *літ.* Перехідна форма від силабо-тонічного до тонічного вірша.
ДО́ЛЬНИКИ, -ів, *мн.*, *іст.* В Давній Русі категорія селян, які сплачували землевласникові-феодалові певну частину (долю) врожаю зі свого господарства. Здольщина являла собою натуральну ренту.
ДО́ЛЬЧЕ, *присл.*, *муз.* Ніжно.
ДОЛЮ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **долю́блювати**.
ДОЛЮ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ДОЛЮБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *перев. із запереч.* **не**, *розм.* Те саме, що **люби́ти**.
ДОЛЮБЛЯ́ТИ *див.* **долю́блювати**.
ДО́ЛЯ[1], -і, *ж.* 1. Перебіг подій, збіг обставин, напрям життєвого шляху, що ніби не залежать від бажання, волі людини. // Умови життя; життєвий шлях і те, що на ньому трапляється. // Бажане, щасливе життя. 2. Стан, у якому перебуває або перебуватиме що-небудь; майбутнє чогось.
ДО́ЛЯ[2], -і, *ж.* 1. Частина розміру музичного такту. ** **До́ля та́кту** – одиниця метру, музичного розміру. **Си́льна до́ля** – частина розміру музичного такту, на яку припадає наголос. 2. У старій російській системі мір – одиниця маси (ваги), що дорівнювала 44,435 мг.
ДО́МА, *присл.* Те саме, що **вдо́ма**. // У рідному краю, на Батьківщині.

ДОМАГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **домага́тися**.
ДОМАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОМОГТИ́СЯ**, -ожу́ся, -о́жешся; *мин. ч.* домі́гся, домогла́ся, доомогло́ся; *док.*, *кого, чого, з інфін., із спол. і без додатка.* Наполегливо добиватися кого-, чогонебудь.
ДО-МАЖО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є нота до.
ДО-МАЖО́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **до мажо́р**.
ДОМА́ЗАТИ *див.* **дома́зувати**.
ДОМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дома́зувати**.
ДОМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМА́ЗАТИ**, -а́жу, -а́жеш, *док.*, *перех.* Закінчувати мазати щонебудь; мазати до певного місця.
ДОМА́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **дома́зувати**.
ДОМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **домалюва́ти**. // **домальо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ДОМАЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **домальо́вувати**.
ДОМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМАЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Закінчувати малювати; малювати до певної межі. // *перен.* Довершувати зображення кого-, чого-небудь (про образ, портрет і т. ін.). 2. *перен.* Уявляти, домислювати що-небудь. // Давати можливість уявляти, домислювати що-небудь.
ДОМАЛЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **домальо́вувати**.
ДОМАЛЮВА́ТИ *див.* **домальо́вувати**.
ДОМА́НТ, -а, *ч.* Компаньйон, який не бере активну участь у справі, мало відомий клієнтам.
ДОМА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Господар дому.
ДОМАРКСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Який виник, утворився і т. ін. до появи марксизму. *Домарксистський період.*
ДОМАСТИ́ТИ *див.* **дома́щувати**.
ДОМА́ТОРКА, -и, *ж.*, *зах.* Господиня.
ДОМА́ХА, -и, *ж.* Старовинна назва шаблі, виготовленої з дамаської сталі.
ДОМА́ЦАТИСЯ *див.* **дома́цуватися**.
ДОМА́ЦУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дома́цувати**.
ДОМА́ЦУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОМА́ЦАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Мацаючи, знаходити, відчувати, пізнавати що-небудь. 2. Добиратися, доходити до чого-небудь наосліп.
ДОМА́ШНІЙ, -я, -є. 1. Прикм. до **дім** 2, 3. // Стос. до дому (у 2, 3 знач.). // Який виконується дома. // Який не купується, а виготовляється дома. // Якого одягають або носять дома. ** **Дома́шній аре́шт**: у карному (кримінальному) процесі різних країн – один із запобіжних заходів. 2. Який обслуговує один дім, одну сім'ю, взагалі приватних осіб. 3. Який живе в домі або приручений. 4. *у знач. ім.* **дома́шні**, -ніх, *мн.* Члени сім'ї; всі, хто живе в одній сім'ї, разом із ким-небудь.
ДОМА́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Домосідство.
ДОМА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **домасти́ти**.
ДОМА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дома́щувати**.
ДОМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМАСТИ́ТИ**, -ащу́, -а́стиш, *док.*, *перех.* Закінчувати мастити; мастити до певної межі.
ДОМА́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **дома́щувати**.
ДО́МБРА, ДУ́МБРА, -и, *ж.* Казахський народний щипковий музичний інструмент, що має дерев'яний корпус із довгою шийкою та двома струнами.
ДОМБРИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, що грає на домбрі.
ДОМБРИ́СТКА, -и. Жін. до **домбри́ст**.
ДОМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **домоло́ти**.
ДОМЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доме́лювати**.
ДОМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОМОЛО́ТИ**, -мелю́, -ме́леш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати молоти.
ДОМЕ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **доме́лювати**.
ДОМЕ́Н, -у, *ч.* 1. Спадкове земельне володіння короля в країнах Європи за середньовіччя. 2. Особисте земельне володіння середньовічного феодала. 3. Ділянка намагнічення феромагнетику. ** **циліндри́чний магні́тний доме́н** – елемент магнітного середовища зі змінюваною магнітною поляризацією. 4. *спец.* Множина всіх можливих значень деякого атрибута. // Стовпчик відношення в базі даних. 5. Частина речовини, що має відмінні від решти речовини фізичні властивості. 5. *техн.* Частина інформаційного інтернет-простору, асоційована з певним власником (державою, організацією, індивідом).
ДО́МЕННИЙ, -а, -е. Прикм. до **до́мна**. ** **До́менна піч** – те саме, що **до́мна**.
ДОМЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **доме́н**.
ДО́МЕННИК, -а, *ч.* Те саме, що **до́менщик**.
ДО́МЕНЩИК, -а, *ч.* Фахівець (робітник, технік, інженер і т. ін.) з будування чи обслуговування доменної печі.
ДОМЕСТИ́ *див.* **доміта́ти**.
ДОМЕСТИКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до доместикації.
ДОМЕСТИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Одомашнення диких тварин.
ДОМЕ́СТИКОВИЙ, -а, -е. Одомашнений (про диких тварин).
ДОМЕ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **домета́ти**.
ДОМЕТА́ТИ[1], -ечу́, -е́чеш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Докинути що-небудь до якогось місця. 2. Закінчити метати (у грі в карти).
ДОМЕТА́ТИ[2] *див.* **доме́тувати**.
ДОМЕТИКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Додуматися, здогадатися.
ДОМЕТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Однокр. до **домета́ти**[1].
ДОМЕ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМЕТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Закінчувати обметувати, обкидати (петлі, краї одягу і т. ін.).
ДОМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОМИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати мити; мити що-небудь до кінця, до якоїсь межі, до певного місця.
ДОМИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОМИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Закінчувати митися. 2. *розм.* Багато і довго миючись, зазнавати чогонебудь неприємного. 3. *тільки недок.* Пас. до **домива́ти**.
ДО́МИК, -а, *ч.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **дім** 1.
ДОМИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доми́лити**.
ДОМИ́ЛИТИ *див.* **доми́лювати**.
ДОМИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доми́лювати**.
ДОМИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОМИ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Закінчувати милити; милити що-небудь до кінця, до якоїсь межі.
ДОМИ́НА, -и, *ч.* Збільш. до **дім** 1.
ДОМИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **домина́ти**.
ДОМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОМ'Я́ТИ**, -мну́, -мне́ш, *док.*, *перех.* 1. Закінчувати м'яти що-небудь; м'яти до якої-небудь межі, якогось результату. 2. *перен.*, *розм.* Доїдати що-небудь швидко, з апетитом.
ДОМИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **домина́ти** 1.
ДО́МИСЕЛ, -слу, *ч.* Здогад, заснований на припущеннях, розмірковуваннях.
ДОМИ́СЛИТИ *див.* **доми́слювати**.
ДОМИ́СЛИТИСЯ *див.* **доми́слюватися**.
ДОМИ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доми́слювати**.
ДОМИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОМИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех. і без додатка.* Придумувати що-небудь додатково до того, що вже є. // Обдумувати до кінця.
ДОМИ́СЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ДОМИ́СЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.*, *розм.* Міркуючи, доходити до правильної думки; додумуватися.
ДОМИ́ТИ *див.* **домива́ти**.
ДОМИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доми́ти**.
ДОМИ́ТИСЯ *див.* **домива́тися**.
ДОМИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **дім** 1.
ДОМІ́В, *присл.*, *зах.* Додому. *Повернутися домів.*
ДОМІ́ВКА, -и, *ж.* Житлове приміщення стосовно до того, хто в ньому живе.
ДОМІВНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Домочадець, член родини.
ДОМІВНИ́ЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **домівни́к**.
ДОМІ́ВСТВО, -а, *с.*, *зах.* Дім.
ДОМІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Хатній, домовий.
ДОМІЗКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док. і* **ДОМІЗКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Додумуватися.
ДОМІНА́НТА, -и, *ж.*, *книжн.* 1. Основна, панівна ідея, головний, панівний принцип. // Основна ознака або найважливіша складова частина чогонебудь. 2. Тимчасово панівне вогнище збудження в центральній нервовій системі людини і тварини. 3. *муз.* П'ятий ступінь мажорного або мінорного ладу. 4. *муз.* В гармонії – тризвук, побудований на V ступені мажору або мінору. 5. *лінгв.* Основний член синонімічного ряду.
ДОМІНА́НТНИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **доміна́нта**. // Панівний, головний, переважаючий.
ДОМІНА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доміна́нтний**.
ДОМІНА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **доміна́нта**. ** **Доміна́нтовий лад**, *муз.* – мажорний лад з низькими 2, 6 і 7 ступенями.
ДОМІНАНТСЕПТАКО́РД, -у, *ч.*, *муз.* Септакорд, побудований на V ступені мажору та гармонічного мінору.
ДОМІНАНТСЕПТАКО́РДОВИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **домінантсептако́рд**.
ДОМІНА́Т, -у, *ч.* 1. Необмежена рабовласницька монархія, що встановилася в Римській імперії в кінці 3 ст. н. е. 2. Зверхність, панування.
ДОМІНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **доміна́ція**.
ДОМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Переважання.
ДОМІНІКА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Член католицького чернечого ордену, заснованого у 13 ст. іспанським ченцем Домініком у Франції для боротьби проти єретиків. 2. *див.* **домініка́нці**[2].
ДОМІНІКА́НКА *див.* **домініка́нці**[2].
ДОМІНІКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **домініка́нець**.
ДОМІНІКА́НЦІ[1] *мн.* до **домініка́нець** 1.
ДОМІНІКА́НЦІ[2], -ів, *мн.* (*одн.* **домініка́нець**, -нця, *ч.*; **домініка́нка**, -и, *ж.*). Основне населення Домініканської Республіки.
ДОМІНІО́Н, -у, *ч.*, *іст.* Самоврядна держава, що входила до складу Співдружності, очолюваної Великою Британією; раніше – колонія Великої Британії.
ДОМІНО́[1], *невідм.*, *с.* 1. Маскарадний костюм у вигляді широкого плаща з рукавами і з каптуром, а також людина, одягнена в цей костюм. 2. Плащ з відлогою у католицьких ченців.
ДОМІНО́[2], *невідм.*, *с.* Гра, у якій використовується 28 пластинок, на лицьовому боці яких нанесено очки, а також набір пластинок для цієї гри.
ДО-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мінорна тональність, тонікою якої є нота до.
ДО-МІНО́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **до-міно́р**.
ДОМІНО́ШНИК, -а, *ч.*, *розм.* Любитель грати в доміно; гравець у доміно.
ДОМІНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія за знач. **домінува́ти**.
ДОМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *книжн.* Мати перевагу, панувати, бути основним, головним; переважати.
ДОМІНУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **домінува́ти**.
ДОМІ́РИТИ *див.* **домі́рювати**.
ДОМІРКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доміркóвувати**.
ДОМІРКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМІРКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **обду́мувати**.
ДОМІРКО́ВУВАТИСЯ, уюся, уєшся, *недок.*, **ДОМІРКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Те саме, що **доду́муватися**. 2. *тільки недок.* Пас. до **доміркóвувати**.
ДОМІРКУВА́ТИ *див.* **доміркóвувати**.
ДОМІРКУВА́ТИСЯ *див.* **доміркóвуватися**.
ДОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який перебуває у правильному співвідношенні з чим-небудь; який має правильне співвідношення яких-небудь частин, величин; пропорційний.
ДОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **домі́рний**.
ДОМІ́РНО. Присл. до **домі́рний**.
ДОМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **домі́рювати**.
ДОМІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, **ДОМІРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОМІ́РЯТИ**, -яю, -яєш *і рідше* **ДОМІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Закінчувати міряти що-небудь; міряти до кінця, до певної межі. 2. *розм.* Відміряючи, додавати до того, що вже є.
ДОМІ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **домі́рювати**.
ДОМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **домі́ряти**.
ДОМІ́РЯТИ *див.* **домі́рювати**.
ДОМІРЯ́ТИ *див.* **домі́рювати**.
ДОМІСИ́ТИ *див.* **домі́шувати**[1].
ДОМІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доміта́ти**.
ДОМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОМЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати мести щонебудь; мести до певної межі.
ДОМІЦИЛІА́НТ, -а, *ч.* Платник за векселем, який уповноважує доміциліата здійснити платіж за векселем у місцеперебуванні доміциліата.
ДОМІЦИЛІА́Т, -у, *ч.* Особа, яка виступає особливим платником за векселем на доручення і за рахунок доміциліанта.
ДОМІЦИ́ЛЬ, ДОМІЦИ́ЛІЙ, -я, *ч. фін.* Місцеперебування юридичної чи фізичної особи, що його вказують на іменних цінних паперах. // Місце оплати векселя чи сплати податків у разі, якщо платник живе в іншому місці.
ДОМІЦИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. до **доміцилюва́ти**. ** **Доміцильо́ваний ве́ксель** – вексель, який має застереження про те, що його належить оплатити третьою особою за місцем проживання платника або в іншому місці.
ДОМІЦИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *фін.* Дія за знач. **доміцилюва́ти**.
ДОМІЦИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Надавати банкові права власником банківського рахунку регулювати платежі за його векселями.
ДОМІЦИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Доміциля́ція ве́кселя**: а) призначення за векселем особливого місця платежу, відмінного від місцеперебування платника; б) прийняття банком векселя та його оплата за кошт доручителя.
ДОМІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доміша́ти**. // **домі́шано**, *безос. присудк. сл.*
ДОМІША́ТИ *див.* **домі́шувати**[2].
ДОМІША́ТИСЯ *див.* **домі́шуватися**[2].
ДОМІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доміси́ти**.
ДО́МІШКА, -и, *ж.* Те, що додається до чого-небудь, змішується з чимось, входить до складу чогонебудь. // Додавання, примішування чого-небудь. // Сторонні речовини та мікроорганізми, розподілені чи розчинені в середовищі. ** **До́мішка в атмосфе́рі** – розсіяна в атмосфері речовина, що не міститься в її постійному складі. **Механі́чна до́мішка** – сторонні, головним чином мінеральні речовини, що містяться в аналізованій речовині.
ДО́МІШКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **до́мішка**.
ДОМІ́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **домі́шувати**[1].
ДОМІ́ШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **домі́шувати**[2] і **домі́шуватися**[2].
ДОМІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМІСИ́ТИ**, -ішу́, -і́сиш, *док.*, *перех.* 1. Закінчувати місити щонебудь. 2. Місячи, додавати що-небудь.
ДОМІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМІША́ТИ**, а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Додавати що-небудь.
ДОМІ́ШУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **домі́шувати**[1].
ДОМІ́ШУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **ДОМІША́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Додаватися, приєднуватися до чогонебудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **домі́шувати**[2].
ДОМКРА́Т, -а, *ч.* Пересувний або переносний механізм для піднімання вантажів на невелику висоту.
ДОМКРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **домкра́т**.
ДОМКРА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **домкра́т**.
ДОМЛІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **домліва́ти**.
ДОМЛІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ДОМЛІ́ТИ**, -і́є, *док.* Довго варячись на малому вогні, ставати готовим для вжитку; допрівати.
ДО́МНА, -и, *ж.* Промислова піч для витоплювання чавуну із залізної руди.
ДО́МНИЦЯ, -і, *ж.* У давнину – топильна піч із горловиною вгорі.
ДОМНОБУДІВНИ́Й, -а, -е. Стос. до домнобудування.
ДОМНОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто будує домни.
ДОМНОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Теорія і практика спорудження доменних печей.
ДОМНО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМНО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.* Закінчувати множити.
ДОМОБУДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до домобудування.
ДОМОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **домобудіве́льний**.
ДОМОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто зводить будинки.
ДОМОБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **домобудува́ння**.
ДОМОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Будування, спорудження домів (у 1 знач.).
ДОМОВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Ведення хатнього господарства. // Шкільний предмет для навчання учениць

навичкам ведення хатнього господарства.
ДОМО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до дому (у 1 – 3 знач.). 2. Те саме, що **дома́шній** 2. 3. Організований при домоуправлінні. ** **Домо́ва книга** – книга для реєстрації мешканців будинку. **Домо́ві гриби́** – група базидіоміцетів, що руйнують деревину в будівлях.
ДОМОВИ́Й, -во́го, *ч.* Те саме, що **домови́к**.
ДОМОВИ́К, -а́, *ч.* За давніми уявленнями слов'янських та інших народів – добрий або злий дух, що живе в домі; бог домівки і майна.
ДОМОВИ́НА, -и, *ж.* 1. Місце, де поховано померлого; могила. 2. Те саме, що **труна́**. ** **До домовини** – до смерті. **Загна́ти в домови́ну** *кого* – доводити кого-небудь до смерті, прискорювати чию-небудь смерть.
ДОМО́ВИНИ, -вин, *мн.*, *етн.* Обряд домовляння перед весіллям про гостей, подарунки і т. ін.
ДОМОВИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **домовина**.
ДОМОВИ́ННИЙ, -а, -е. Такий, як у домовині.
ДОМО́ВИТИ *див.* **домовля́ти**.
ДОМОВИ́ТИЙ, -а, -е. Який дуже дбає про свій дім, своє господарство; хазяйновитий.
ДОМО́ВИТИСЯ *див.* **домовля́тися**.
ДОМОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **домовитий**.
ДОМОВИ́ТО. Присл. до **домовитий**.
ДОМОВЛА́СНИК, -а, *ч.* Власник дому (у 1 знач.).
ДОМОВЛА́СНИКІВ, -кова, -кове. Належний домовласникові.
ДОМОВЛА́СНИЦТВО, -а, *с.* 1. Володіння домом (у 1 знач.). 2. Будинок з належною йому ділянкою, а також будинок як чиясь власність.
ДОМОВЛА́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **домовла́сник**.
ДОМОВЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **домовла́сник**.
ДОМОВЛА́СНИЧИН, -а, -е. Належний домовласниці.
ДОМО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **домо́вити** 1, 2. // **домо́влено**, *безос. присудк. сл.*
ДОМО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Принципова дипломатична угода сторін, зафіксована в протоколі переговорів.
ДОМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОМО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн* домо́влять; *док.* 1. *перех. і без додатка.* Закінчувати говорити; висловлюватися, доводити розмову до кінця. 2. *перех.* Умовлятися з ким-небудь про щось. 3. *неперех.*, *рідко.* Виражати своє невдоволення з приводу чого-небудь; докоряти.
ДОМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ДОМО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* домо́вляться; *док.* Ведучи попередні розмови, переговори, досягати певної умови, вирішувати що-небудь.
ДОМО́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Умовлений, означений.
ДОМОВО́ДСТВО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **домове́дення**.
ДОМОВОЛОДІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Володіння домом (у 1 знач.). 2. Один або декілька будинків, що є чиєю-небудь власністю.
ДОМОГОСПО́ДАР, -я, *ч.* 1. Домовласник. 2. *заст.* Глава селянського дому, господарства.
ДОМОГОСПОДА́РКА, -и, *ж.* Жінка, яка веде хатнє господарство і не працює на якомусь підприємстві або в якійсь установі; хатня господарка.
ДОМОГТИ́СЯ *див.* **домага́тися**.
ДОМОДЕРЖА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *діал.* Домовласник, господар дому.
ДОМОЛИ́ТИСЯ, -молюся, -мо́лишся, *док.* Закінчити молитися; молячись, дійти до якої-небудь межі.
ДОМОЛО́ТИ *див.* **доме́лювати**.
ДОМО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **домолоти**. // **домо́лото**, *безос. присудк. сл.*
ДОМОЛОТИ́ТИ *див.* **домоло́чувати**.
ДОМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **домолотити**.
ДОМОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **домоло́чувати**.
ДОМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш; *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати молотити; молотити до певного часу.
ДОМОНОПОЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який передував монополістичному капіталізмові.
ДОМОНТА́Р, -я́, *ч.*, *заст.* Те саме, що **домува́льник**.
ДОМОНТА́РКА, -и, *заст.* Жін. до **домонта́р**.
ДОМОНТА́РСТВО, -а, *с.*, *заст.* Домосідство.
ДОМОНТА́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до домонтарства, домонтаря.
ДОМОПРАВИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто управляє чиїм-небудь домом, веде господарство.
ДОМОПРАВИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **домоправи́тель**.
ДОМОРО́Б, -а, *ч.*, *діал.* Той, хто працює вдома.
ДОМОРО́БНИЙ, -а, -е. Виготовлений у домашніх умовах кустарним способом; саморобний.
ДОМОРО́СЛИЙ, -а, -е. 1. Вирощений дома, у своєму господарстві; домашній, свій. 2. *перен.* Який самотужки навчився чого-небудь. // Який не характеризується високими, позитивними якостями.
ДОМОРО́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Довго морочачись із ким-, чим-небудь, зазнати неприємностей.
ДОМОРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **доморо́слий**. 2. *рідко.* Який виріс, виховався у якій-небудь місцевості; місцевий.
ДОМОРЯ́ДНИК, -а, *ч.*, *діал.* Домоправитель.
ДОМОРЯ́ДНИЦТВО, -а, *с.*, *діал.* Домоуправління.
ДОМОСТИ́ТИ *див.* **домо́щувати**.
ДОМОСТРО́ЇВСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* З консервативними нормами поведінки; відсталий, застарілий.
ДОМОСТРО́Й, -ю, *ч.* Патріархальний уклад.
ДОМО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **домота́ти**.
ДОМОТА́ТИ *див.* **домо́тувати**.
ДОМОТА́ТИСЯ *див.* **домо́туватися**.
ДОМОТКА́НИЙ, -а, -е. Витканий у домашніх умовах кустарним способом.
ДОМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **домо́тувати**.
ДОМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати мотати що-небудь; мотати до певної межі.
ДОМО́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ДОМОТА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Закінчувати мотатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **домо́тувати**.
ДОМОТУ́Р, -а, *ч.*, *ч.* Те саме, що **домува́льник**.
ДОМОУПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Адміністративний орган для керування житловим будинком або групою таких будинків.
ДОМОУПРАВЛІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до житлово-експлуатаційної контори, до її діяльності.
ДОМОХАЗЯ́ЇН, -а, *ч.* Те саме, що **домогоспо́дар**.
ДОМОХАЗЯ́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **домогospoда́рка**.
ДОМОЧА́ДЦІ, -ів, *мн.* (*рідко одн.* **домоча́дець**, -дця, *ч.*), *книжн.*, *заст.* Члени родини або ті, що постійно живуть у чиїй-небудь родині на правах її членів.
ДОМО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **домо́щувати**.
ДОМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМОСТИ́ТИ**, -ощу́, -о́стиш, *док.*, *перех.* Закінчувати мостити що-небудь; мостити до певної межі.
ДОМО́ЩУВАТИСЯ, -уеться, *недок.* Пас. до **домо́щувати**.
ДО́МРА, -и, *ж.* Старовинний народний щипковий музичний інструмент з дерев'яним корпусом овальної форми, схожий на мандоліну.
ДОМРЕ́ЛА, -и, *ж.* Електричний музичний інструмент без деки.
ДОМРИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, що грає на домрі.
ДОМРИ́СТКА, -и. Жін. до **домрист**.
ДОМРОБІ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Жінка, найнята для ведення господарства та виконання домашньої роботи.
ДО́МРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **до́мра**.
ДОМУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто любить проводити час удома; сидень.
ДОМУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **домува́льник**.
ДОМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **домува́ти**.
ДОМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Сидіти дома, проводити час удома. 2. Доглядати дім (у 3 знач.), вести хатнє господарство.
ДОМУДРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* 1. Роздумуючи, зробити які-небудь висновки; додуматися. 2. Мудруючи довго і нерозумно, зазнавати чогось небажаного, неприємного.
ДОМУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **домурува́ти**. // **домуро́вано**, *безос. присудк. сл.*
ДОМУРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **домуро́вувати** і **домуро́вуватися**.
ДОМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМУРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати мурувати; мурувати до якої-небудь межі.
ДОМУРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОМУРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Муруючи, завершувати яку-небудь роботу. 2. *тільки недок.* Пас. до **домуро́вувати**.
ДОМУРУВА́ТИ *див.* **домуро́вувати**.
ДОМУРУВА́ТИСЯ *див.* **домуро́вуватися**.
ДОМУ́ЧИТИ *див.* **дому́чувати**.
ДОМУ́ЧИТИСЯ *див.* **дому́чуватися**.
ДОМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОМУ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Муками доводити кого-небудь до повного знесилля, до загибелі. 2. *перен.*, *розм.*
ДОМУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОМУ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* 1. Мучитися до певного часу, до певної межі. 2. *тільки док.* Перестати мучитися.
ДОМУШТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Муштруючи, навчити кого-небудь чогось, привчити до чогось.
ДОМЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *перех.* Швидко довезти, доставити, донести кого-небудь до певного місця. 2. *неперех.* Дуже швидко доїхати, добігти до якого-небудь місця.
ДОМЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.* Те саме, що **домча́ти** 2.
ДОМ'Я́ТИ *див.* **домина́ти**.
ДОН, -а, *ч.* Слово, що додається до імен знатних чоловіків в Іспанії.
ДОНАТИ́СТИ, -ів, *мн.* Прихильники релігійного руху в Північній Африці в 4 – 5 ст., що проповідували непримиренність до тих християн, які відступили від віри на початку 4 ст. в період гоніння на них римської влади.
ДОНА́ТОР, -а, *ч.* 1. Особа, що робить внесок, пожертвування. 2. Зображення будівника храму (з моделлю в руках), замовника твору живопису. 3. Речовина, яка служить для отримання з неї інші речовини чи матеріалу.
ДОНА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дона́тор**.
ДОНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Передавання в дар, пожертвування. 2. Документ про дарування, дарча.
ДОНБАСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.
ДОНБА́СІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий Донбасу.
ДОНБА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Донбас.
ДОНГ, -а, *ч.*, **ДО́НІ**, *невідм.*, *ч.* Грошова одиниця у В'єтнамі – 10 хао, 100 су.
ДОНДЕ́ЖЕ, *присл.*, *заст.* Доки.
ДОНЕДА́ВНА, *присл.* До недавнього часу.
ДОНЕЗМО́ГИ, *присл.*, *розм.* До краю можливого, як не можна більше.
ДОНЕЗМО́ГУ, *присл.*, *діал.*, *розм.* Те саме, що **донезмо́ги**.
ДО́НЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **до́ня**.
ДОНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **донести́** 1. // **доне́сено**, *безос. присудк. сл.*
ДОНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Усне або письмове офіційне повідомлення керівній особі про що-небудь.
ДОНЕСТИ́ *див.* **доно́сити**.
ДОНЕСТИ́СЯ *див.* **доно́ситися**.
ДОНЕ́СХОЧУ, *присл.*, *розм.* До повного задоволення, скільки завгодно.
ДОНЕ́ХОЧУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **доне́схочу**.
ДОНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *рідко.* Донський козак.
ДОНЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Донецьк.
ДО́НЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **до́ня**.
ДОНЕЧЧА́НИН, -а, *ч.* Мешканець Донецька.
ДО́НЕЧЧИН, -а, -е. Належний доньці.
ДОНЖО́Н, -а, *ч.* Головна сторожова башта у середньовічному замку, де часто розміщували й житлові приміщення.
ДОНЖУ́АН, -а, *ч.* 1. Персонаж багатьох творів літератури й мистецтва; образ порушника моральних і релігійних норм, шукача чуттєвих насолод, створений за середньовічними іспанськими легендами. 2. *перен.* Спокусник, ловелас.
ДОНЖУА́НСТВО, -а, *с.*, *іроп.* Поведінка, власт. донжуанові.
ДОНЖУА́НСЬКИЙ, -а, -е, *ірон.* Власт. донжуанові.
ДОНИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **низа́ти**.
ДОНИЗА́ТИ *див.* **дони́зувати**.
ДОНИ́ЗУ, *присл.* У напрямку до землі; вниз; прот. **догори**. // У напрямку до низької місцевості, низини.
ДОНИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дони́зувати**.
ДОНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОНИЗА́ТИ**, -ижу́, -и́жеш, *док.*, *перех.* Закінчувати низати; низати до якої-небудь межі. *Донизати намисто.*
ДОНИ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **дони́зувати**.
ДО́НИН, -а, -е. Прикм. до **до́ня**. // Належний доні.
ДОНИ́НІ, *присл.*, *книжн.* До цього часу, досі.
ДОНИРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **допірну́ти**.
ДО́НІ *див.* **донг**.
ДО́НКА, -и, *ж.* Вудка для ловіння риби з дна водоймища.
ДОНКІХО́Т, -а, *ч.* 1. Персонаж твору іспанського письменника М. де Сервантеса Сааведри (1547 – 1616) "Вигадливий ідальго Дон-Кіхот Ламанчський". 2. *перен.* Ідеаліст, мрійник, який захоплюється нездійсненним, бореться з вигаданими перешкодами.
ДОНКІХО́ТСТВО, -а, *с.*, *ірон.* Поведінка, власт. донкіхотові.
ДОНКІХО́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Поводитися, як донкіхот.
ДОНКІХО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Донкіхот.
ДОНКІХОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **донкіхо́тствувати**.
ДО́ННА, -и, *ж.* Слово, що додається до імен знатних жінок в Італії.
ДО́ННИЙ, -а, -е. Який водиться, перебуває, міститься або розташований на дні.
ДОНОВАНО́З, -у, *ч.* Венерична гранульома (*див.* **гранульо́ма**).
ДО́НОР, -а, *ч.* 1. Людина, яка віддає свою кров для переливання її пораненим або хворим чи орган (нирку, спинний мозок та ін.) для пересадження його в інший організм. 2. Частинка (атом, група атомів), що віддає електрони іншим частинкам. // *перен. Регіони-донори.*
ДО́НОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **до́нор**.
ДО́НОРСТВО, -а, *с.* Віддача донором своєї крові для переливання її пораненим або хворим.
ДО́НОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **до́нор**.
ДОНО́С, -у, *ч.* Таємно подані відомості (перев. керівним особам) зі звинуваченням кого-небудь у чомусь.
ДОНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, **ДОНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* доні́с, донесла́, донесло́; *док.* 1. *перех.* Несучи, доставляти кого-, що-небудь кудись. // Робити чутним, відчутним і т. ін. (звук, запах). // *перен.* Робити що-небудь доступним, зрозумілим. // *перен.* Передавати що-небудь іншим. 2. *перех. і неперех.*, *про що, зі спол.* **що**. 3. *неперех.*, *на кого і без додатка.* Таємно подавати кому-небудь (перев. керівним особам) відомості зі звинуваченням кого-небудь у чомусь.
ДОНО́СИТИ *див.* **доно́шуватися**.
ДОНО́СИТИСЯ, -ситься, *недок.*, **ДОНЕСТИ́СЯ**, -се́ться; *мин. ч.* доні́сся, донесла́ся, донесло́ся; *док.* Поширюючись, досягати чийого-небудь слуху, нюху (про звуки, запахи).
ДОНО́СЛИВИЙ, -а, -е. Добре чутний здалека. *Доносливий голос собаки.*
ДОНО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доно́сити**.
ДОНО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доно́шений**. // Нормальний розвиток плода, що наступає при терміні вагітності 39–40 тижнів.
ДОНО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доно́шувати**.
ДОНО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОНОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* 1. Закінчувати носити (у 1 знач.) що-небудь. 2. Закінчувати носити старий одяг, взуття. 3. Народжувати своєчасно після закінчення строку вагітності.
ДОНО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ДОНОСИ́ТИСЯ**, -но́ситься, *док.* 1. Від носіння робитися зовсім старим, рваним; зношуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **доно́шувати** 2.
ДОНО́ЩИК, -а, *ч.* Той, хто доніс або любить доносити (у 3 знач.); стукач, сексот.
ДОНО́ЩИЦЯ, -і. Жін. до **доно́щик**.
ДОНСЬКИ́Й, -а́, -е́. Стос. до Дону. *Донські козаки.*
ДО́НУМ, -а, *ч.* Міра площі в деяких арабських країнах, рівна 0,25 гектара.
ДОНЧА́К, -а́, *ч.*, *рідко.* Донський козак.
ДОНЧИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Донська козачка.

ДОНШКО́Т, -а, *ч.* Невелике вантажне судно.

ДОНЩИ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **дончи́ця**.

ДО́НЬКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **дочка́**.

ДО́НЬЧИН, -а, -е. Прикм. до **до́нька**. // Належний доньці.

ДО́НЬЯ, -ї, *ж.* Слово, що додається до імен знатних жінок в Іспанії.

ДОНЮ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, **ДОНЮ́ХУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* 1. Довго нюхаючи, зазнавати чогось небажаного, неприємного. 2. Нюхаючи, висліджувати, відшукувати кого-, що-небудь.

ДОНЮ́ХУВАТИСЯ *див.* **доню́хатися**.

ДО́НЯ, -і, *ж.*, *пестл.* Те саме, що **дочка́**.

ДООБІ́ДАТИ *див.* **дообі́дувати**.

ДООБІ́ДНІЙ, -я, -є. Який буває, відбувається і т. ін. до обіду.

ДООБІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дообі́дувати**.

ДООБІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДООБІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Закінчувати обідати.

ДООБЛА́ДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дообладна́ти**.

ДООБЛАДНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дообладна́ти**.

ДООБЛАДНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ДООБЛА́ДНУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Поповнити обладнанням; повністю обладнати.

ДООБЛА́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дообла́днувати**.

ДООБЛА́ДНУВАТИ *див.* **дообладна́ти**.

ДООБПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Додаткове проведення штучного обпилення.

ДООДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доооде́ржати**. // **доооде́ржано**, *безос. присудк. сл.*

ДООДЕ́РЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дооде́ржати**.

ДООДЕ́РЖАТИ *див.* **дооде́ржувати**.

ДООДЕ́РЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дооде́ржувати**.

ДООДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДООДЕ́РЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Додатково одержувати що-небудь.

ДООЗБРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доозбро́їти**.

ДООЗБРО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доозбро́їти**.

ДООЗБРО́ЇТИ *див.* **доозбро́ювати**.

ДООЗБРО́ЇТИСЯ *див.* **доозбро́юватися**.

ДООЗБРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доозбро́ювати**.

ДООЗБРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДООЗБРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* Озброювати додатково кого-, що-небудь.

ДООЗБРО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ДООЗБРО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.* Озброюватися додатково.

ДОО́КІЛ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **дооко́ла**.

ДООКО́ЛА, *присл.* З усіх боків; навкруги, навколо.

ДООКО́ЛИШНІЙ, -я, -є. Розміщений довкола, навкруги.

ДООЛ, **ДХОЛ**, -а, *ч.* Вірменський ударний музичний інструмент, двобічний барабан з мембранами різної товщини.

ДООПЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має місце до операції, який відбувається до операції.

ДООПРАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доопрацюва́ти**.

ДООПРАЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доопрацьо́вувати**.

ДООПРАЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДООПРАЦЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Опрацьовувати додатково, щоб остаточно завершити роботу.

ДООПРАЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доопрацюва́ти**. *Доопрацювання матеріалу.*

ДООПРАЦЮВА́ТИ *див.* **доопрацьо́вувати**.

ДОО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доора́ти**.

ДООРА́ТИ *див.* **доо́рювати**.

ДООРА́ТИСЯ *див.* **доо́рюватися**.

ДОО́РЮВАТИ, -рюю, -юєш, *недок.*, **ДООРА́ТИ**, -рю́, -ре́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати орати; орати до кінця, до певної межі.

ДОО́РЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся, *недок.*, **ДООРА́ТИСЯ**, -рю́ся, -ре́шся, *док.* 1. Орючи, наближатися до якого-небудь місця. // Орати до якого-небудь часу. 2. *тільки недок.* Пас до **доо́рювати**.

ДООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Механізм для доочищення чого-небудь.

ДООЧИ́СТИТИ *див.* **доочища́ти**.

ДООЧИ́СТКА, -и, *ж.* Дія за знач. **доочища́ти**.

ДООЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доочища́ти**.

ДООЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДООЧИ́СТИТИ**, -и́щу, -и́стиш, *док.*, *перех.* Чистити додатково, щоб остаточно завершити роботу.

ДООЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доочи́стити**. // **доочи́щено**, *безос. присудк. сл.*

ДООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доочи́стити**.

ДОО́ЧНЕ, *присл.*, *діал.* Особисто.

ДОПАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОПА́СТИСЯ**, -аду́ся, -аде́шся, *док.*, *розм.* 1. Діставати можливість займатися чимсь бажаним. 2. З великим завзяттям, енергією, пристрастю братися за що-небудь; накидатися на когось.

ДОПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **допали́ти**.

ДОПАЛИ́ТИ *див.* **допа́лювати**.

ДОПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допа́лювати**.

ДОПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОПАЛИ́ТИ**, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех.* Палити (у 1 – 5 знач.) що-небудь до кінця.

ДОПА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **допа́лювати**.

ДОПА́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із протипухлинною дією.

ДОПАНТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Доглянути.

ДОПАНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Довго пануючи, зазнати неприємних наслідків.

ДОПА́НЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Багато, довго панькаючись із ким-небудь, зазнати неприємних наслідків.

ДОПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **допа́рити**.

ДОПА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ДОПА́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Закінчити парити, довести цей процес до якоїсь межі або терміну.

ДОПА́РОК, -рка, *ч.*, *діал.* Належний до пари, один із пари.

ДОПАРУБКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* 1. Парубкуючи, дожити до певного віку. 2. Довго парубкуючи, зазнати неприємних наслідків.

ДОПАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Підібрати пару.

ДОПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допа́рювати**.

ДОПА́РЮВАТИ *див.* **допа́рити**.

ДОПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПА́СТИ**, -су́, -се́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати пасти; пасти до певної межі.

ДОПАСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ДОПА́СТИСЯ**, -се́ться, *док.* Закінчувати пастися; пастися до певної межі.

ДОПАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Припасовувати.

ДОПАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *діал.* Пас. до **допасо́вувати**.

ДОПА́СТИ[1], -аду́, -аде́ш, *док.*, *діал.* 1. *неперех.* Добратися до якого-небудь місця, предмета. 2. *перех.* Схопити. 3. *перех.* Вискочити.

ДОПА́СТИ[2] *див.* **допаса́ти**.

ДОПА́СТИСЯ[1] *див.* **допада́тися**.

ДОПА́СТИСЯ[2] *див.* **допаса́тися**.

ДОПАСУВА́ТИ *див.* **допасо́вувати**.

ДОПА́ТРАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ДОПА́ТРУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Закінчувати патрати. *Допатрати рибу.*

ДОПА́ТРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допа́трувати**.

ДОПА́ТРУВАТИ *див.* **допа́трати**.

ДОПА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОПАЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *тех.* Закінчувати паяти що-небудь; паяти до кінця, до якоїсь межі.

ДОПАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Закінчити паювати.

ДОПА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *тех.* Пас. до **допа́ювати**.

ДОПА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **допаяти**.

ДОПАЯ́ТИ *див.* **допа́ювати**.

ДОПЕ́ВНЕ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **напе́вно**.

ДОПЕ́ВНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допе́внитися**.

ДОПЕ́ВНИТИСЯ *див.* **допе́внюватися**.

ДОПЕ́ВНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ДОПЕВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ДОПЕ́ВНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.*, *рідко.* 1. Те саме, що **переко́нуватися**. 2. Домагатися чого-небудь.

ДОПЕВНЯ́ТИСЯ *див.* **допе́внюватися**.

ДОПЕКТИ́ *див.* **допіка́ти**.

ДОПЕКТИ́СЯ *див.* **допіка́тися**.

ДОПЕЛЬЕНДБО́Л, -а, *ч.* Знаряддя для тренування з боксу – м'яч типу футбольного, що висить на довгій пружині.

ДО́ПЕЛЬ-ЦЕНТНЕ́Р, -а, *ч.* Міра ваги в Угорщині, Німеччині, Данії, дорівнює 100 кг.

ДОПЕ́РВА, *діал.* 1. *присл.* Тільки що, щойно. 2. *част.* Уживається у знач. т і л ь к и, л и ш е.

ДОПЕ́РТИ, -пру́, -пре́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Дотягнути, притягти щось.

ДОПЕ́РТИСЯ, -пру́ся, -пре́шся, *док.*, *розм.* Дійти, доволіктися.

ДОПЕТРО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Який передував періоду царювання Петра І.

ДОПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **допекти́**.

ДОПИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допива́ти**.

ДОПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПИ́ТИ**, -п'ю́, -п'є́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати пити; пити до кінця.

ДОПИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОПИ́ТИСЯ**, -п'ю́ся, -п'є́шся, *док.*, *розм.* Надмірно п'ючи спиртне, зазнавати чогось небажаного, неприємного.

ДОПИЛЬНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПИЛЬНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Пильнуючи, слідкуючи за ким-, чим-небудь, намагатися виявити, побачити когось, щось. // Доглядати що-небудь.

ДОПИЛЬНУВА́ТИ *див.* **допильно́вувати**.

ДОПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допи́лювати**.

ДОПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати пиляти; пиляти до певної межі.

ДОПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **допи́лювати**.

ДОПИЛЯ́ТИ *див.* **допи́лювати**.

ДОПИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допина́ти**.

ДОПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Закінчувати натягування.

ДОПИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Пас. до **допина́ти**.

ДОПИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПРА́ТИ**, -перу́, -пере́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати прати що-небудь.

ДО́ПИС, -у, *ч.* Стаття, повідомлення про що-небудь, написані для газети, журналу і т. ін. кореспондентом або читачем. // *заст.* Взагалі лист чи іншого виду поштово-телеграфна кореспонденція.

ДОПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дописа́ти**. // **допи́сано**, *безос. присудк. сл.*

ДОПИСА́ТИ *див.* **допи́сувати**.

ДОПИСА́ТИСЯ *див.* **допи́суватися**.

ДОПИСЕ́МНИЙ, -а, -е. Який передував періоду виникнення писемності.

ДОПИ́СКА, -и, *ж.* Дія за знач. **допи́сувати**, **дописа́ти** 2. // Те, що дописане.

ДОПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допи́сувати**.

ДОПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док.* 1. *перех.* Закінчувати писати; писати до якої-небудь межі. 2. *перех.* Писати додатково до чого-небудь; додавати до написаного раніш. 3. *тільки недок.*, *неперех.* Надсилати свої дописи до якого-небудь друкованого органу.

ДОПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОПИСА́ТИСЯ**, -ишу́ся, -и́шешся, *док.*, *розм.* 1. Пишучи, наближатися до якої-небудь межі. 2. Пишучи, домагатися чого-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **допи́сувати** 1, 2.

ДОПИ́СУВАЧ, -а, *ч.* Співробітник газети, журналу і т. ін., що надсилає статті чи повідомлення про що-небудь із місця подій; кореспондент.

ДОПИ́СУВАЧКА, -и. Жін. до **допи́сувач**.

ДО́ПИТ, -у, *ч.*, *юр.* Опитування обвинувачуваного, підозрюваного, потерпілого, свідка для з'ясування чого-небудь.

ДОПИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **допита́ти**. // *у знач. ім.* **допи́тані**, -них, *мн.* (*одн.* **допи́таний**, -ного, *ч.*). Ті, кого допитали.

ДОПИТА́ТИ *див.* **допи́тувати**.

ДОПИТА́ТИСЯ *див.* **допи́туватися**.

ДОПИ́ТИ *див.* **допива́ти**.

ДОПИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч до **допи́ти**.

ДОПИ́ТИСЯ *див.* **допива́тися**.

ДОПИ́ТЛИВИЙ, -а, -е. Який хоче, намагається про все дізнатися, все зрозуміти. // Який виражає бажання, прагнення про все дізнатися (про очі, погляд і т. ін.).

ДОПИ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **допи́тливий**.

ДОПИ́ТЛИВО. Присл. до **допи́тливий**.

ДО́ПИТНИЙ, до́питна́, до́питне́, *юр.* Прикм. до **до́пит**.

ДОПИ́ТУВАНА *див.* **допи́туваний**.

ДОПИ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **допи́тувати**. // *у знач. ім.* **допи́тувані**, -них, *мн.* (*одн.* **допи́туваний**, -ного, *ч.*; **допи́тувана**, -ної, *ж.*). Ті, кого допитують.

ДОПИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допи́тувати** і **допи́туватися**.

ДОПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Настійливо розпитувати про що-небудь. 2. *перех.* Робити допит.

ДОПИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОПИТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Настійливо розпитуючи, вивідувати щось, дізнаватися про що-небудь. 2. Відшукувати кого-, що-небудь розпитуванням. 3. *тільки недок.* Пас. до **допи́тувати** 2.

ДОПИ́ТУВАЧ, -а, *ч.*, *рідко.* Той, хто веде допит.

ДОПИ́ТУВАЧКА, -и, *рідко.* Жін. до **допи́тувач**.

ДОПІВЗРУЙНО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Напівзруйнований.

ДОПІ́ЗНА, *присл.* До пізнього часу, до пізньої пори.

ДОПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш; *мин. ч.* допі́к, допекла́, допекло́; *док.* 1. *перех. і без додатка.* Закінчувати пекти; пекти до повної готовності. 2. *перех.* Пекти додатково. 3. *неперех.* Сильно діючи, створювати фізичну неприємність. 4. *перех. і неперех.*, *кому*, *розм. кого і без додатка*, *перен.* Словами, діями виводити когось із терпіння, рівноваги; діймати, дошкуляти.

ДОПІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ДОПЕКТИ́СЯ**, -ече́ться; *мин. ч.* допі́кся, допекла́ся, допекло́ся; *док.* Пектися до повної готовності.

ДО́ПІНГ, -у, *ч.* Фармакологічні та інші речовини, що з уведенням в організм спричинюють тимчасове підвищення активності його. // *перен.* Про додатковий спосіб, засіб, що стимулює що-небудь, сприяє досягненню чого-небудь. *Фінансовий допінг.* ** **До́пінг-контро́ль** – медичне обстеження перед змаганнями для виявлення спортсменів, що прийняли допінговий засіб; допінговий контроль.

ДО́ПІНГОВИЙ, -а, -е. Стос. до допінгу, пов'язаний з його застосуванням і виявленням. *Допінговий скандал.*

ДОПІРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Пірнувши, доплисти під водою до якого-небудь місця.

ДОПІ́РО, *присл.*, *спол.*, *діал.* Те саме, що **допі́ру**.

ДОПІ́РУ. 1. *присл.* Тільки що, щойно. 2. *спол.* Тільки.

ДОПЛАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Плазуючи, досягти якого-небудь місця, добратися кудись.

ДОПЛА́ТА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **допла́чувати**, **доплати́ти**. 2. Додаткова платня.

ДОПЛАТИ́ТИ *див.* **допла́чувати**.

ДОПЛАТНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до доплати. ** **Доплатни́й лист** – лист, за пересилання якого повинен доплачувати адресат.

ДОПЛА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допла́чувати**.

ДОПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПЛАТИ́ТИ**, -ачу́, -а́тиш, *док.*, *перех.* Платити додатково; сплачувати решту належної суми, сплачувати все до кінця.

ДОПЛА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **допла́чувати**.

ДОПЛЕ́НТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **допле́нтатися**.

ДОПЛЕ́НТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Плентаючись, добратися куди-небудь, до якого-небудь місця.

ДОПЛЕСНУ́ТИ *див.* **доплі́скувати**.

ДОПЛЕСТИ́ *див.* **доплі́та́ти**.

ДОПЛЕСТИ́СЯ, -ету́ся, -ете́шся, *док.*, *розм.* Плетучись, добратися куди-небудь, до якого-небудь місця.

ДОПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доплести́**.

ДО́ПЛИВ, -у, *ч.* 1. Надходження чого-небудь. 2. *заст.* Притока.

ДОПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПЛИСТИ́**, -иву́, -иве́ш; *мин. ч.* допли́в, доплила́, доплило́; *і* **ДОПЛИВТИ́**, -ву́, -ве́ш, *док.* 1. Пливучи, досягати якого-небудь місця. 2. *перен.* Повільно поширюючись, досягати чийого-небудь слуху, нюху (про звуки, запахи); доноситися.

ДОПЛИВТИ́ *див.* **доплива́ти**.

ДОПЛИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Плигаючи, досягти якого-небудь місця.
ДОПЛИГА́ТИСЯ *див.* **доплигуватися.**
ДОПЛИГНУ́ТИ *див.* **доплигувати.**
ДОПЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доплигувати.**
ДОПЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПЛИГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Стрибаючи, досягати якого-небудь місця, добиратися до когось.
ДОПЛИ́ГУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОПЛИГА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Плигаючи, зазнавати чого-небудь небажаного, неприємного. 2. *перен.* Діючи необдумано, легковажно, зазнавати неприємних наслідків.
ДОПЛИСТИ́ *див.* **допливати.**
ДОПЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПЛЕСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Хлюпаючи, докидати, бризкаючи, воду, рідину і т. ін. до якого-небудь місця.
ДОПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доплітати.**
ДОПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПЛЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш, *док.*, *перех.* 1. Закінчувати плести що-небудь. 2. Плетучи, приєднувати що-небудь. // Плетучи додатково, збільшувати розмір чого-небудь.
ДОПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **доплітати.**
ДОПЛУ́ТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ДОПЛУ́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Закінчити плутати що-небудь. 2. *неперех.*, *рідко.* Те саме, що доплестися.
ДОПЛУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доплутувати.**
ДОПЛУ́ТУВАТИ *див.* **доплутати.**
ДОПЛЮ́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *неперех.* Плюнувши, попасти плювком у якийсь об'єкт, предмет; плюнути на якусь певну відстань.
ДОПНУ́ТИ *див.* **доп'ясти́.**
ДОПНУ́ТИСЯ *див.* **доп'ястися.**
ДОПОВЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПОВЗТИ́**, -зу́, -зе́ш, *док.* 1. Повзучи, досягати якого-небудь місця, добиратися кудись. 2. *перен.*, *розм.* Повільно, з труднощами добиратися куди-небудь.
ДОПОВЗТИ́ *див.* **доповзати.**
ДОПОВІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доповідати.**
ДОПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПОВІСТИ́**, -ві́м, -ві́си́, *док.* 1. Офіційно робити усне або письмове повідомлення про що-небудь; виступати з доповіддю. // Робити донесення або повідомлення кому-небудь про щось. 2. Повідомляти, сповіщати про прихід відвідувача, гостя і т. ін.
ДОПОВІДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **доповідати.**
ДОПОВІДА́Ч, -відача́, *ч.* Той, хто робить доповідь, повідомлення.
ДОПОВІДА́ЧКА, -и. Жін. до **доповідач.**
ДОПОВІДНИ́Й, -а́, -е́. Який містить офіційне повідомлення про що-небудь. // *у знач. ім.* **доповідна́**, -но́ї, *ж.*, *розм.* Діловий папір, у якому стисло викладено суть якої-небудь справи.
ДОПОВІ́ДНО, *присл.*, *діал.* Конкретно, точно.
ДО́ПОВІДЬ, -і, *ж.* 1. Прилюдне повідомлення на певну тему. // Текст такого повідомлення. 2. *рідко.* Усне або письмове офіційне повідомлення про що-небудь керівникові, начальникові.
ДОПОВІСТИ́ *див.* **доповідати.**
ДОПО́ВНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доповнити.** // **допо́внено**, *безос. присудк. сл.*
ДОПО́ВНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **доповнити.** 2. Те, що доповнює що-небудь, виступає додатком до чогось.
ДОПО́ВНИТИ *див.* **допо́внювати.**
ДОПО́ВНИТИСЯ *див.* **допо́внюватися.**
ДОПОВНЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для доповнювання.
ДОПО́ВНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість, здатність різних явищ взаємно доповнювати одне одного, створюючи в остаточному підсумку функціональну цілісність.
ДОПО́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допо́внювати.**
ДОПО́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ДОПОВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОПО́ВНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Додаючи що-небудь до того, що вже є або відомо, робити його повнішим.
ДОПО́ВНЮВАТИСЯ, -юється *і* **ДОПОВНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ДОПО́ВНИТИСЯ**, -ниться, *док.* 1. Ставати повнішим від додавання чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **допо́внювати** і **доповня́ти.**
ДОПО́ВНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **допо́внювати.**
ДОПОВНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для доповнення.
ДОПОВНЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доповня́льний.**
ДОПОВНЯ́ТИ *див.* **допо́внювати.**
ДОПОВНЯ́ТИСЯ *див.* **допо́внюватися.**
ДОПОЇ́ТИ *див.* **допо́ювати.**
ДОПО́КИ, *присл.*, *спол.* Поки, доки.
ДОПО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дополо́ти.**
ДОПОЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дополі́скувати.**
ДОПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПОЛОСКА́ТИ**, -ощу́, -о́щеш, *док.*, *перех.* Закінчувати полоскати що-небудь.
ДОПОЛІ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **дополі́скувати.**
ДОПОЛОГО́ВИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається, має місце до пологів.
ДОПОЛОСКА́ТИ *див.* **дополі́скувати.**
ДОПОЛО́ТИ *див.* **допо́лювати.**
ДОПОЛУ́ДНАТИ *див.* **дополу́днувати.**
ДОПОЛУ́ДНАТИ *див.* **дополу́днувати.**
ДОПОЛУ́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дополу́днувати.**
ДОПОЛУ́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, **ДОПОЛУ́ДНАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Закінчувати полуднати.
ДОПО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допо́лювати.**
ДОПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОПОЛО́ТИ**, -полю́, -по́леш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати полоти; полоти до певної межі.
ДОПОМАГА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Допоміжний.
ДОПОМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПОМОГТИ́**, -можу́, -мо́жеш, *док.* 1. Подавати допомогу кому-небудь. 2. Справляти певний вплив, давати потрібні наслідки. // Приносити користь, виліковувати.
ДОПОМАГА́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* Той, хто допомагає.
ДОПОМИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допомина́тися.**
ДОПОМИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко* **ДОПІМНУ́ТИСЯ**, -нуся, -не́шся, *док.*, *розм.* 1. Наполегливо вимагати чого-небудь, домагатися чогось. 2. *тільки недок.* Довго поминаючи кого-небудь, зазнавати чогось небажаного, неприємного.
ДОПОМІ́ЖНИЙ, -мі́жна́, -мі́жне́. Признач. для подання допомоги; який допомагає. ** **Допомі́жне́ виробни́цтво** – виробництво, яке доповнює, обслуговує основне виробництво, забезпечує його функціонування, підтримку. **Допомі́жне́ дієсло́во**, *грам.* – дієслово, що не має самостійного значення і вживається як відмінювана дієслівна частина складеного присудка, а також для утворення складних дієслівних форм. **Допомі́жний персона́л** – працівники, які виконують допоміжні функції, пов'язані з проведенням досліджень і розробок.
ДОПОМО́ГА, -и, *ж.* 1. Сприяння, підтримка в чому-небудь. // Матеріальна підтримка. // Захист, порятунок у біді. // Сприяння в лікуванні, полегшення страждань. // Ті, хто приходить на допомогу кому-небудь. ** **Шви́дка́ допомо́га**: а) медико-санітарна організація, яка подає першу медичну допомогу у невідкладних випадках; б) спеціальний автомобіль, який доставляє лікаря до хворого і яким перевозять хворих до лікувальних закладів. 2. В автоматизованих системах – функція системи, яка полягає у наданні користувачеві допомоги у вигляді підказки, що виводиться на екран дисплея.
ДОПОМОГТИ́ *див.* **допомага́ти.**
ДОПО́РАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Закінчити яку-небудь роботу (про прибирання, збирання урожаю, доглядання худоби і т. ін.).
ДОПОСІВНИ́Й, -а́, -е́. Який здійснюється до сівби. *Досівне внесення добрив.*
ДОПО́ТИЛЬ, *присл.*, *зах.* До цього місця.
ДОПОТО́ПНИЙ, -а, -е. 1. Дуже давній, старовинний (який ніби існував ще до біблійного потопу). 2. *ірон.* Який вийшов з ужитку, застарілий. // Старомодний.
ДОПО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОПОЇ́ТИ**, -ою́, -о́їш, *док.*, *перех.* Закінчувати поїти кого-небудь.
ДОПР, -у, *ч.*, *діал.* В'язниця.
ДОПРА́ВДИ, *присл.*, *діал.* Серйозно, дійсно.
ДОПРА́ВИТИ *див.* **доправля́ти.**
ДОПРА́ВИТИСЯ *див.* **доправля́тися.**
ДОПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допра́вити.**
ДОПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доправля́ти.**
ДОПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* допра́влять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Доводити, довозити, доставляти кого-, що-небудь кудись, до якого-небудь місця. 2. Закінчувати церковну відправу.
ДОПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ДОПРА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* допра́вляться; *док.*, *розм.* 1. Настирливо вимагаючи, добиватися чого-небудь. 2. Добиратися куди-небудь.
ДОПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **допрасува́ти.**
ДОПРАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допрасо́вувати.**
ДОПРАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПРАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати прасувати; прасувати все до кінця.
ДОПРАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **допрасо́вувати.**
ДОПРАСУВА́ТИ *див.* **допрасо́вувати.**
ДОПРА́ТИ *див.* **допира́ти.**
ДОПРАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **допрацюва́ти.**
ДОПРАЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допрацьо́вувати.**
ДОПРАЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПРАЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *неперех.* Закінчувати працювати; працювати до певного часу. 2. *перех.* Остаточно завершувати роботу над чим-небудь.
ДОПРАЦЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОПРАЦЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док.*, *розм.* Надмірно або недбало працюючи, зазнавати неприємних наслідків.
ДОПРАЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допрацюва́ти.**
ДОПРАЦЮВА́ТИ *див.* **допрацьо́вувати.**
ДОПРАЦЮВА́ТИСЯ *див.* **допрацьо́вуватися.**
ДОПРИЗО́ВНИЙ, -а, -е. Який передує призову на дійсну військову службу.
ДОПРИЗО́ВНИК, -а, *ч.* Особа, яка проходить допризовне військове навчання.
ДОПРИ́КЛАДУ, *присл.*, *діал.* Наприклад.
ДОПРІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ДОПРІ́ТИ**, -і́є, *док.* Довго варячись на малому вогні, ставати готовим до вжитку; домлівати.
ДОПРІ́ТИ *див.* **допріва́ти.**
ДОПРОВА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допрова́джувати.**
ДОПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПРОВА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Ведучи, везучи кого-небудь, доставляти до певного місця. 2. *перен.* Доводити кого-небудь до певного стану.
ДОПРОВА́ДИТИ *див.* **допрова́джувати.**
ДОПРОДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш *і* **ДОПРО́ДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОПРОДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док.*, *перех.* Продавати те, що залишилося непроданим; продавати додатково.
ДОПРОДАВА́ТИСЯ, -дає́ться *і* **ДОПРО́ДУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Пас. до **допродава́ти, допро́дувати.**
ДОПРО́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **допрода́ти.**
ДОПРОДА́ТИ *див.* **допродава́ти.**
ДОПРО́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допро́дувати.**
ДОПРО́ДУВАТИ *див.* **допродава́ти.**
ДОПРО́ДУВАТИСЯ *див.* **допродава́тися.**
ДОПРОСИ́ТИСЯ, -ошу́ся, -о́сишся, *док.*, **ДОПРО́ШУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, Настійливими проханнями домагатися чого-небудь.
ДОПРО́ШУВАТИСЯ *див.* **допроси́тися.**
ДОПРЯДА́ННЯ, -я́і, *с.* Дія за знач. **допряда́ти.**
ДОПРЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПРЯ́СТИ**, -яду́, -яде́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати прясти що-небудь.
ДОПРЯ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **допря́сти.**
ДОПРЯ́СТИ *див.* **допряда́ти.**
ДО́ПУСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **допуска́ти 1** і **допуска́тися 1.** 2. *тех.* Найбільш допустиме технічними нормами відхилення від потрібного розміру під час виготовлення деталей. ** **До́пуски та поса́дки** – система таблиць допустимих похибок та відхилень від заданих розмірів деталей у певних галузях машинобудування (авіа-, суднобудівництві тощо). 3. *бірж.* Факт визнання акцій компанії на біржі, встановлення курсу акцій, після чого починається котирування акцій на біржі. // Допустиме відхилення від номінального значення. 4. Дозвіл на право користування секретною (таємною) документацією. 5. Дозвіл на право відвідування військових частин, секретних виробництв та ін. секретних об'єктів.
ДОПУСКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до допускання.
ДОПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **допуска́ти** і **допуска́тися.**
ДОПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док.* 1. *перех.* Давати змогу, дозволяти кому-небудь увійти кудись, підійти до кого-, чого-небудь. // Дозволяти робити що-небудь, займатися чимсь, брати участь у чомусь. 2. *перех.*, *зі спол.* щ о б. Терпіти, дозволяти що-небудь, примирюватися з чимось. // Робити що-небудь. // Створювати можливість для чого-небудь. 3. *перех.* Вважати за можливе.
ДОПУСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОПУСТИ́ТИСЯ**, -ущу́ся, -у́стишся, *док.* 1. Мати дозвіл на вхід, доступ куди-небудь. // Мати дозвіл робити що-небудь, займатися чимсь. 2. Не засуджуватися, бути прийнятним, дозволятися. // Дозволяти собі робити що-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **допуска́ти.**
ДОПУСКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **допуска́ти.**
ДОПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна допустити.
ДО́ПУСТ, -у, *ч.*, *зах.* Допущення.
ДОПУСТИ́МИЙ, -а, -е. Якого можна допустити, дозволити; можливий, дозволений. ** **Допусти́ма меже́ колива́нь ці́н** – межі зміни біржових цін, що їх встановлюють для обмеження їх коливань та попередження біржових крахів. **Допусти́мі ви́трати**, *ек.* – витрати виконавця, зроблені у межах умов контракту та правових норм, які має відшкодувати замовник.
ДОПУСТИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **допусти́мий.**
ДОПУСТИ́МО. Присл. до **допусти́мий.**
ДОПУСТИ́ТИ *див.* **допуска́ти.**
ДОПУСТИ́ТИСЯ *див.* **допуска́тися.**
ДОПУСТО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Який виражає припущення чого-небудь, не взяту до уваги умову, перешкоду. *Допустовий сполучник.*
ДОПУСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Пустуючи, зазнати неприємних наслідків.
ДОПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **допусти́ти.** // **допу́щено**, *безос. присудк. сл.*
ДОПУЩЕ́ННИЙ, -а, -е. Допустимий, прийнятний.
ДОПУЩЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **допуще́нний.**
ДОПУ́ЩЕННЯ, -я, *ж.* Дія за знач. **допуска́ти, допусти́ти 1, 2.**
ДОПУ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **допуска́ти.**
ДОПХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* З труднощами дістатися, добратися куди-небудь, до якого-небудь місця.
ДОП'Я́НА, *присл.*, *розм.* До повного сп'яніння.
ДО́П'ЯНУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **доп'я́на.**
ДОП'ЯСТИ́ *і* **ДОПНУ́ТИ**, -пну́, -пне́ш, *док.*, *розм.* Дістати що-небудь.
ДОП'Я́СТИСЯ *і* **ДОПНУ́ТИСЯ**, -пну́ся, -пне́шся, *док.*, *розм.* 1. Витягуючись, наблизитися, доторкнутися до кого-, чого-небудь. 2. З труднощами дістатися, добратися куди-небудь, до якого-небудь місця.
ДО́РА, -и, *ж.* Плоскодонний човен із широкою кормою, поширений на російській Півночі.
ДОРА́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *діал.* Те саме, що **дора́дник.**
ДОРА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дора́джувати.**
ДОРА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОРА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *рідко.* Давати пораду; радити.
ДОРА́ДИТИ *див.* **дора́джувати.**
ДОРА́ДНИК, -а, *ч.* 1. *рідко.* Той, хто дає поради, радить що-небудь; порадник. 2. *діал.* Назва службовця-консультанта.
ДОРА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **дора́дник.**
ДОРА́ДНИЧИН, -а, -е. Належний дорадниці.
ДОРА́ДЧИЙ, -а, -е. Який має право лише обговорю-

вати питання, а не вирішувати його. *Право дорадчого голосу.*

ДОРАДЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Який відноситься до часів до Радянської влади; прот. пострадянський.

ДОРА́З, ДОРА́ЗУ, *присл., зах.* Зразу.

ДОРА́ЗУ *див.* **дора́з.**

ДОРАФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь обрости волоссям після доторкання до шкіри тварини.

ДОРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дорахува́ти.**

ДОРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дорахо́вувати.**

ДОРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка.* Закінчувати рахувати що-небудь; рахувати до якого-небудь числа.

ДОРАХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОРАХУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Знаходити, виявляти при підрахунках те, що повинно бути.

ДОРАХУВА́ТИ *див.* **дорахо́вувати.**

ДОРАХУВА́ТИСЯ *див.* **дорахо́вуватися.**

ДОРВА́ТИ *див.* **доривати́**[1].

ДОРВА́ТИСЯ[1] *див.* **дорива́тися**[1].

ДОРВА́ТИСЯ[2] *див.* **дорива́тися**[2].

ДОРЕВОЛЮЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до часу, що передує якій-небудь революції.

ДОРЕГОТА́ТИСЯ, -гочу́ся, -го́чешся, *док., розм.* Багато реготючи, довести себе до неприємних наслідків.

ДОРЕКТИ́ *див.* **доріка́ти.**

ДОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Який має місце до ремонту. ** **Доремо́нтний ресу́рс** – плановий термін служби якого-небудь механізму до його капітального ремонту.

ДОРЕФО́РМЕНИЙ, -а, -е, *іст.* У Росії – стос. до часу перед реформою 1861 р. // Який передує якій-небудь реформі.

ДОРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який відповідає ситуації; зробл. до речі, своєчасно.

ДОРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доре́чний.**

ДОРЕ́ЧНО. Присл. до **доре́чний.**

ДОРЗА́ЛЬНИЙ, ДОРСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Спинний; який розміщений на спині, звернений в бік спини; прот. вентральний. 2. *лінгв.* Приголосний звук, при утворенні якого спинка язика торкається піднебіння й альвеол.

ДОРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дорива́ти**[2] і **дорива́тися**[2].

ДОРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОРВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док., перех.* 1. Закінчувати рвати; рвати до якої-небудь межі, до кінця. 2. Доношувати повністю, до кінця (одежу, взуття і т. ін.).

ДОРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* Закінчувати рити; рити до якого-небудь місця.

ДОРИВА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, **ДОРВА́ТИСЯ**, -ве́ться, *док., розм.* Остаточно, до кінця рватися, зношуватися (про одежу, взуття і т. ін.).

ДОРИВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОРВА́ТИСЯ**, -ву́ся, -ве́шся, *док., розм.* Одержувати доступ до чогось дуже бажаного; накидатися на що-небудь.

ДОРИВА́ТИСЯ[3], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док., розм.* Риючи, наближатися до якого-небудь місця.

ДОРИСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дорисува́ти.** // **дорисо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ДОРИСО́ВУВАННЯ, -я, *ж.* Дія за знач. **дорисо́вувати.**

ДОРИСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОРИСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Закінчувати рисувати; рисувати до кінця, до певної межі.

ДОРИСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок., розм.* Пас. до **дорисо́вувати.**

ДОРИСУВА́ТИ *див.* **дорисо́вувати.**

ДОРИ́ТИ *див.* **дорива́ти**[2].

ДОРИ́ТИСЯ *див.* **дорива́тися**[2].

ДОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який походить із Дориди – області Стародавньої Греції. ** **Дори́чний о́рдер** – один з основних давньогрецьких архітектурних ордерів, що відзначається простотою і монументальністю оздоблення. **Дори́чний стиль** – стародавній архітектурний стиль Греції, що характеризувався гладкими колонами, простотою, пропорційністю і строгістю форм.

ДОРІ́БОК, -рібку, *ч., діал.* Заробіток, прибуток.

ДОРІ́ВНЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ДОРІВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех., до кого – чого.* Ставити в один ряд із ким-, чим-небудь, вважати рівним, однаковим щодо якості і т. ін. з кимось, із чимось.

ДОРІ́ВНЮВАТИ[2], -ює, *недок., чому.* Бути рівним, величиною відповідати чому-небудь.

ДОРІ́ВНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ДОРІВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* Бути, ставати рівним із ким-, чим-небудь; намагатися стати рівним із кимось, чимось.

ДОРІВНЯ́ТИ *див.* **дорі́внювати**[1].

ДОРІВНЯ́ТИСЯ *див.* **дорі́внюватися.**

ДОРІ́Д, -ро́ду, *ч., діал.* Урожай.

ДОРІ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **дорі́дний.**

ДОРІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Великих розмірів; прот. дрібний. 2. Який виріс до значної висоти, буйний, розкішний. 3. З якого збирають високий урожай. // Значний щодо кількості; багатий. 4. Високий на зріст, опукуватий, товстий.

ДОРІ́ЖЕНЬКА, -и, *ж., нар.-поет.* Пестл. до **доро́га** 1.

ДОРІ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **дорі́жка** 1.

ДОРІ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **доро́га** 1. 2. Штучно створена вузька дорога (у парках, садах і т. ін.). 3. Вузький, довгий килим або товста тканина такої самої форми, що використовується як постілка. // Вузька довга смуга з тканини, мережива і т. ін., що стелиться як прикраса. 4. *спец.* Частина поверхні рухомого носія даних, доступна для запису або читання лише головці. *Адресна доріжка.* ** **Альтернати́вна дорі́жка** – доріжка, що використовується у разі виявлення дефекту на основній доріжці.

ДОРІ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Дорожній.

ДОРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дорі́зати.**

ДОРІ́ЗАТИ *див.* **дорі́зувати.**

ДОРІЗА́ТИ *див.* **дорі́зувати.**

ДОРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дорі́зувати.**

ДОРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, **ДОРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОРІ́ЗАТИ**, -іжу, -іжеш, *перех. і без додатка.* 1. Закінчувати різати; різати до кінця, до певної межі. 2. Ріжучи, прискорювати смерть, загибель кого-небудь. 3. Додатково наділяти кого-небудь землею.

ДОРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **Дорі́йський лад**, *муз.* – давньогрецький натуральний лад, звукоряд якого відрізняється від звукоряду натурального мінору підвищеним VI ступенем.

ДОРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Одне з основних давньогрецьких племен.

ДОРІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доріка́ти.** // Незадоволення, звинувачення, висловлені комусь з приводу чого-небудь.

ДОРІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОРЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш; *мин. ч.* дорі́к, доректа́, доректо́; *док., неперех., кому, розм., рідко перех. і без додатка.* 1. Виражати своє невдоволення з приводу чого-небудь, звинувачувати когось у чому-небудь. 2. *чим.* Ставити щось у докір комусь.

ДОРІ́КЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Докірливий.

ДОРІ́КЛИВО, *діал.* Присл. до **дорі́кливий.**

ДОРІКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **доріка́ти.**

ДО́РКА, -и, *ж.* Металевий моторний човен.

ДОРМЕ́З, -а, *ч.* Старовинна карета, пристосована для спання в дорозі.

ДОРМІТО́РІЙ, -я, *ч.* Спальний покій у монастирях.

ДОРН, -а, *ч.* 1. Порожній чи суцільний циліндр, на якому провадять збирання, склеювання чи вулканізацію гумових виробів. 2. Стрижень із загартованої сталі для прошивання отворів у нагрітому сталевому зливку. 3. Оправка з пристосуванням для утримування насадженого предмета.

ДОРНІ́Т, -у, *ч.* Синтетичний текстильний матеріал, що використовується як підстильна основа в будівництві автомобільних доріг на слабких ґрунтах.

ДОРО́БАЛО, ДОРО́БЛО, -а, *с. і ч., зневажл.* Про неповоротку, незграбну, товсту людину. // Про незграбний предмет.

ДОРОБИ́ТИ *див.* **доробля́ти.**

ДОРОБИ́ТИСЯ *див.* **доробля́тися.**

ДОРО́БКА, -и, *ж.* Дія за знач. **доробля́ти, доробити.**

ДОРОБКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Зароблений.

ДОРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доробити.** // **доро́блено**, *безос. присудк. сл.*

ДОРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доробити.**

ДОРО́БЛО *див.* **доро́бало.**

ДОРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доро́блювати.**

ДОРО́БЛЮВАТИ *див.* **доробля́ти.**

ДОРО́БЛЮВАТИСЯ *див.* **доробля́тися.**

ДОРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доробля́ти.**

ДОРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ДОРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОРОБИ́ТИ**, -роблю́, -ро́биш; *мн.* доро́блять; *док.* 1. *перех.* Закінчувати робити що-небудь, доводити яку-небудь роботу до кінця. 2. *перех. і неперех., рідко.* Працювати певний час або до певного часу. 3. *перех.* Приладновувати що-небудь додатково.

ДОРОБЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, **ДОРО́БЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ДОРОБИ́ТИСЯ**, -роблю́ся, -ро́бишся; *мн.* доро́бляться; *док.* 1. *до чого.* Багато працюючи, доводити себе до неприємних наслідків. 2. *діал., чого.* Працюючи, набувати, діставати що-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **доробля́ти** 1, 3, **доро́блювати** 1, 3.

ДОРО́БОК, -бку, *ч.* 1. Те, що зроблене, створене ким-небудь. ** **Тво́рчий доро́бок** – сукупність книжок, картин, наукових праць та ін. творів, створених за життя письменника, художника, науковця та ін. 2. *діал.* Заробіток; прибуток.

ДОРО́ГА, -и, *ж.* 1. Смуга землі, по якій їздять і ходять. // Смуга, що лишається як слід після руху кого-, чого-небудь. ** **Головна́ доро́га** – дорога з покриттям стосовно до ґрунтової дороги чи позначена відповідними знаками. 2. Місце для проходу, проїзду. // *перен.* Доступ куди-небудь, можливість потрапити куди-небудь. ** **Заказа́ти доро́гу** – закрити доступ кому-небудь кудись. 3. Перебування в русі (йдучи або їдучи куди-небудь). 4. *у знач. присл.* **доро́гою.** Під час руху, подорожування куди-небудь. 5. Правильний напрямок для руху кого-небудь. // *перен.* Напрямок діяльності, шлях розвитку. ** **По дорозі́**: а) в одному напрямку з ким-небудь; б) попутно, мимохідь. **Туди́ й доро́га** *кому* – хто-небудь того й заслуговує, не вартий співчуття.

ДОРОГЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **дороги́й** 3.

ДОРОГЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **дороги́й** 3.

ДОРОГИ́Й, -а́, -е́. 1. Який коштує великі гроші; прот. дешевий. // Високий (про ціну). 2. *перен.* Який високо цінується, оберігається, яким дорожать. 3. Близький, милий серцю. // Бажаний, жданий (про гостей). // У звертанні – для вираження любові, приязні. ** **З дорого́ю душе́ю** (*див.* **душа́**).

ДОРОГІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **дороги́й** 3.

ДО́РОГО. Присл. до **дороги́й** 1.

ДОРОГОВКА́З, -у, *ч.* 1. Напис, стовп, віха, стрілка і т. ін., що допомагає визначити напрямок куди-небудь. 2. *перен.* Те, що визначає, дає напрямок для розвитку чого-небудь.

ДОРОГОВКА́ЗНИЙ, -а, -е. Який вказує дорогу, напрямок.

ДОРОГОТО́ВА, -и, *ж., діал.* Висока ціна.

ДОРОГОЦІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який коштує великі гроші, дуже цінний; дорогий. 2. *перен.* Який має велике значення; дуже важливий. 3. *рідко.* У звертанні – для вираження приязні, поваги. ** **Дорогоці́нне камі́ння** – красиві рідкісні мінерали й гірські породи, які використовуються перев. для виготовлення ювелірних виробів. **Дорогоці́нний мета́л** – метал, що використовується для виготовлення дорогоцінних виробів (золото, платина, паладій тощо).

ДОРОГОЦІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Дорогий ювелірний виріб. 2. Цінний предмет або взагалі все те, що становить цінність для кого-небудь.

ДОРОГУВА́ТИЙ, -а, -е. Досить дорогий.

ДОРОГУВА́ТО. Присл. до **дорогува́тий.**

ДОРОДОВИ́Й, -а, -е. Те саме, що **допологови́й.**

ДОРОЖИ́ТИ, -жу́, -жи́ш, *недок., ким, чим.* 1. Високо цінити кого-, що небудь, надавати йому великого значення. 2. Оберігати, боятися втратити що-небудь.

ДОРОЖИ́ТИСЯ, -жу́ся, -жи́шся, *недок., розм.* 1. Вимагати за що-небудь високу плату. 2. *ким, чим.* Те саме, що **дорожи́ти.**

ДОРОЖІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дорожи́ти.**

ДОРОЖНЕ́ТА, -и, *ж., діал.* Дорожнеча.

ДОРОЖНЕ́ЧА, -і, *ж.* Високий рівень цін. // *чого, на що.* Висока ціна на що-небудь.

ДОРО́ЖНИК, -а, *ч.* Спеціаліст із будівництва та експлуатації доріг (залізних, шосейних і т. ін.).

ДОРО́ЖНІЙ, -я, -є. 1. Прикм. до **доро́га** 1. // Стос. до дороги (у 4 знач.). 2. Признач. для дороги (у 4 знач.). 3. Який перебуває в дорозі (у 4 знач.). // *у знач. ім.* **доро́жній**, -нього, *ч.* Той, хто перебуває в дорозі. ** **Доро́жній чек** – платіжний документ, що його використовують головним чином для забезпечення валютою туристів та службовців у закордонному відрядженні.

ДОРО́ЖНЬО-ЕКСПЛУАТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Призначений для утримання доріг у придатному для експлуатації стані.

ДОРО́ЖНЬО-ТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Який виник на дорозі в процесі руху транспорту. ** **Доро́жньо-тра́нспортна приго́да** – подія, що сталася під час руху транспортного засобу, внаслідок якої загинули або були поранені люди чи було завдано матеріальних збитків.

ДОРОЖНЯ́, -і, *ж., діал.* Дорожнеча.

ДОРО́ЖЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач **доро́жчати.**

ДОРО́ЖЧАТИ, -ає, *недок.* Ставати, робитися дорожчим.

ДОРО́ЖЧЕ. Вищ. ст. до **до́рого.**

ДОРО́ЖЧИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **дороги́й.**

ДОРО́ЗВІДКА, -и, *ж.* Геологорозвідувальні роботи, проведені для уточнення виявлених запасів корисних копалин.

ДОРОЗУМІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОРОЗУМІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док., діал.* Додумуватися.

ДОРОЗУМІ́ТИСЯ *див.* **дорозуміва́тися.**

ДОРОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий потяг робити подарунки без врахування своїх матеріальних можливостей.

ДОРО́СЛА *див.* **доро́слий.**

ДОРО́СЛИЙ, -а, -е. 1. Який перестав бути дитиною, змужнів. // *у знач. ім.* **доро́слі**, -лих, *мн.* (*одн.* **доро́слий**, -лого, *ч.*; **доро́сла**, -лої, *ж.*). Ті, що перестали бути дітьми, змужніли. 2. Який досяг повної зрілості (про птахів, тварин і т. ін.).

ДОРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **доро́слий.**

ДОРО́СЛІШАННЯ, -я, *с.* Перехід у доросле, більш дорослий стан (про людину). *Пора дорослішання.*

ДОРО́СЛІШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Переходити у більш дорослий стан (про людину).

ДОРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дороста́ти.**

ДОРОСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОРОСТИ́**, -ту́, -те́ш; *мин. ч.* дорі́с, доросла́, доросло́; *док.* 1. Досягати певної кількості, певного розміру, об'єму і т. ін. 2. Ставати більшим, вищим; досягати певного віку (про людину). 3. *перен.* Розвиваючись, досягати певного рівня.

ДОРОСТИ́ *див.* **дороста́ти.**

ДОРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь отримати подарунок.

ДО́РОШ, -а, *ч.* Козак, що бив у тулумбаси, подаючи сигнал збиратися усім у "коло" – на військову раду на Січі або у поході.

ДОРО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **доро́щувати.**

ДОРО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доро́щувати.**

ДОРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Продовжувати ростити певний час або до певної межі.

ДОРСА́ЛЬНИЙ *див.* **дорза́льний.** *Дорсальні приголосні.*

ДОРСИВЕНТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Див. **дорсовентра́льний.**

ДОРСИВЕНТРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дорсивентра́льний.**

ДОРСОВЕНТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що йде в напрямі від спини до живота; спинно-черевний.

ДОРСОВЕНТРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дорсовентра́льний.**

ДОРТУА́Р, -у. У дореволюційній Росії – загальна спальня для вихованців закритих навчальних закладів.

ДОРУБА́ТИ *див.* **дору́бувати.**

ДОРУБА́ТИСЯ *див.* **дору́буватися.**

ДОРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Закінчувати рубати; рубати до кінця, до певної межі.

ДОРУ́БУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОРУБА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Рубаючи, діставатися до чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **дору́бувати**.

ДОРУЙНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доруйно́вувати**.

ДОРУЙНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОРУЙНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати руйнувати; руйнувати до кінця, до певної межі.

ДОРУЙНУВА́ТИ *див.* **доруйно́вувати**.

ДОРУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доруча́ти**.

ДОРУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОРУЧИ́ТИ**, -ручу́, -ру́чиш, *док.*, *перех.*, *також з інфін.*, *кому, чому.* Покладати на когось виконання чого-небудь. // Віддавати кого-, що-небудь у повне розпорядження когось.

ДОРУЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ДОРУЧИ́ТИСЯ**, -ру́читься, *док.*, *рідко.* Покладаючись на кого-небудь, довірятися йому.

ДОРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доручи́ти**. // **дору́чено**, *безос. присудк. сл.*

ДОРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **доруча́ти, доручи́ти**. // Справа, доручена кому-небудь; завдання. 2. Документ, що дає кому-небудь право діяти від імені особи, яка видала цей документ; довіреність. ** **Інка́сове дору́чення** – платіжна вимога, яка складається та подається до банку підприємствами, організаціями, банками у разі, коли вони мають право та підстави для стягнення коштів з платника. **Платі́жне дору́чення** – письмове розпорядження банку власника рахунку про перерахування певної суми на рахунок указаного одержувача коштів.

ДОРУЧИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *фін.* Власник векселя, який доручає банкові здійснити операцію з інкасування векселя.

ДОРУЧИ́ТИ *див.* **доруча́ти**.

ДОРУЧИ́ТИСЯ *див.* **доруча́тися**.

ДОСА́ДА, -и, *ж.* 1. Почуття невдоволення, гіркоти, викликане чим-небудь. 2. *у знач. присудк. сл.*, *перев. із займ.* т а к и й, я к и й і т. ін., *розм.* Те саме, що **доса́дно** 2.

ДОСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **досади́ти**[1].

ДОСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСАДИ́ТИ**, -аджу́, -а́диш, *док.*, *перех.* Закінчувати садити; садити до кінця, до певної межі.

ДОСА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **доса́джувати**.

ДОСАДИ́ТИ[1] *див.* **доса́джувати**.

ДОСАДИ́ТИ[2] *див.* **досажда́ти**.

ДОСА́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який виражає досаду. // Який викликає досаду.

ДОСА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **доса́дливий**.

ДОСА́ДЛИВО. Присл. до **доса́дливий**.

ДОСА́ДНИЙ, -а, -е. Який викликає досаду.

ДОСА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доса́дний**.

ДОСА́ДНО. 1. *рідко.* Присл. до **доса́дний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Неприємно, прикро, сумно.

ДОСА́ДОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **доса́да**.

ДОСА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доса́дувати**.

ДОСА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Почувати досаду.

ДОСАЖДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСАДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *кому.* Робити неприємність кому-небудь, викликати досаду в кого-небудь.

ДОСАПА́ТИ *див.* **доса́пувати**.

ДОСА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доса́пувати**.

ДОСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати сапати; сапати до кінця, до певної межі.

ДОСАРХА́Н, -а, *ч.* Десерт із конфітурів, цукерок, лікерів і т. ін.

ДОСВАРИ́ТИСЯ *див.* **досва́рюватися**.

ДОСВА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ДОСВАРИ́ТИСЯ**, -варю́ся, -ва́ришся, *док.*, *розм.* Закінчувати сваритися.

ДОСВЕРДЛИ́ТИ *див.* **досве́рдлювати**.

ДОСВЕ́РДЛЮВАННЯ, -я, *с.* дія за знач. **досве́рдлювати**.

ДОСВЕ́РДЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОСВЕРДЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати свердлити; свердлити до кінця, до певної межі.

ДО́СВІД, -у, *ч.* 1. Сукупність знань, уміння, які здобуваються в житті, на практиці. // Те, що вже було в житті, з чим доводилося зустрічатися. 2. *філос.* Уся сукупність чуттєвих сприйнять, що набувається в процесі взаємодії людини з зовнішньою природою і становить основу всіх наших знань про матеріальний світ.

ДОСВІДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш *і* **ДОСВІ́ДЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *діал.* Зазнати; переконатися.

ДО́СВІДНИЙ, -а, -е. Заснований на досвіді (у 2 знач.). *Досвідне пізнання.*

ДОСВІДНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який має життєвий досвід; досвідчений.

ДОСВІ́ДЧЕНИЙ, -а, -е. Який має досвід (у 1 знач.), великі знання в якій-небудь галузі і т. ін. // Який має життєвий досвід. // Призвичаєний, натренований (про зір, слух і т. ін.).

ДОСВІ́ДЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **досві́дчений**.

ДОСВІ́ДЧЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **досві́дчити** і **досві́дчитися**.

ДОСВІ́ДЧИТИ *див.* **досвіди́ти**.

ДОСВІ́ДЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *діал.* Переконатися; дізнатися.

ДО́СВІТ, -у, *ч.* Час доби перед сходом сонця, світанком.

ДО́СВІТА, *присл.*, *діал.* У досвітній час.

ДО́СВІТКИ[1], -ток, *мн.*, *рідко.* Те саме, що **до́світок**.

ДО́СВІТКИ[2], -ток, *мн.*, *заст.* Зібрання сільської молоді, організовані для спільної праці й розваг в осінній та зимовий час.

ДОСВІТКО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **до́світок**.

ДО́СВІТКОМ, *присл.*, *діал.* У досвітній час.

ДОСВІ́ТНІЙ, -я, -є. Прикм. до **до́світ**. // Який буває перед сходом сонця, світанком. // Стос. до досвіту.

ДО́СВІТОК, -тку, *ч.* Час доби перед сходом сонця, світанком.

ДОСВІТЧА́НИЙ[1], -а, -е, *рідко.* Те саме, що **досві́тній**.

ДОСВІТЧА́НИЙ[2], -а, -е, *заст.* Прикм. до **до́світки**[2]. ** **Досвітча́на ма́ти**, *заст.* – жінка, у хаті якої молодь збиралася на досвітки.

ДОСВІТЧА́НИН, -а, *ч.*, *заст.* Хлопець, який ходить на досвітки (*див.* **до́світки**[2]).

ДОСВІТЧА́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Дівчина, яка ходить на досвітки (*див.* **до́світки**[2]).

ДОСВЯТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **досвяткува́ти**.

ДОСВЯТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досвятко́вувати**.

ДОСВЯТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *і* **ДОСВЯТКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Закінчувати святкування.

ДОСВЯТКУВА́ТИ *див.* **досвятко́вувати**.

ДОСЕРЕ́ДИНИ, *присл.* Всередину; прот. н а з о в н і.

ДОСИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСИДІ́ТИ**, -джу, -диш, *док.* Сидіти, перебувати десь певний час або до певного часу.

ДОСИ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОСИДІ́ТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Те саме, що **доси́джувати**. 2. Просидівши, пробувши десь довго, зазнавати або домагатися чого-небудь.

ДОСИДІ́ТИ *див.* **доси́джувати**.

ДОСИДІ́ТИСЯ *див.* **доси́джуватися**.

ДОСИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досила́ти**.

ДОСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСЛА́ТИ**, дошлю́, дошле́ш, *док.*, *перех.* Посилати кого-, що-небудь додатково.

ДОСИЛА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **досила́ти**.

ДОСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доси́пати**.

ДОСИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досипа́ти**[2].

ДОСИ́ПАТИ *див.* **досипа́ти**[1].

ДОСИПА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* доси́плють; *док.*, *перех.* Насипаючи, добавляти. // *без додатка.* Сиплючи, наповняти що-небудь.

ДОСИПА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш *і* **ДОСИПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОСПА́ТИ**, -плю́, -пи́ш; *мн.* доспля́ть; *док.* 1. *неперех.* Спати стільки, скільки потрібно. 2. *перех.* Спати певний відтинок часу. 3. *неперех.* Спати до певного часу.

ДОСИПА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.* Пас. до **досипа́ти**[1].

ДОСИПА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся *і* **ДОСИПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ДОСПА́ТИСЯ**, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* доспля́ться; *док.*, *розм.* Довго і багато спля́чи, зазнавати чого-небудь небажаного, неприємного.

ДОСИ́ПКА, -и, *ж.* Дія за знач. **досипа́ти**[1], **доси́пати**.

ДОСИПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досипля́ти**.

ДОСИПЛЯ́ТИ *див.* **досипа́ти**[2].

ДОСИПЛЯ́ТИСЯ *див.* **досипа́тися**[2].

ДОСИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досиса́ти**.

ДОСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОССА́ТИ**, -ссу́, -ссе́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати ссати; ссати до кінця, до певної межі.

ДОСИСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОССА́ТИСЯ**, -ссу́ся, -ссе́шся, *док.* Ссати до певної межі.

ДОСИ́ТА, *присл.* До повної ситості. // *перен.* До повного задоволення.

ДОСИТІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Розжиріти, погладшати.

ДО́СИТЬ, *присл.* Стільки, скільки треба; багато. // *у сполуч. з прикм. і присл.* Про великий ступінь, велику міру і кількість чого-небудь. // *у знач. присудк. сл.* Вистачає. // Треба припинити що-небудь.

ДОСИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досиха́ти**.

ДОСИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСО́ХНУТИ** *і* **ДОСО́ХТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* досо́х, -ла, -ло *і* досо́хнув, -нула, -нуло; *док.* Закінчувати сохнути.

ДО́СІ, *присл.* 1. До цього часу, дотепер. // На цей час, уже, тепер, зараз. 2. *розм.* До цього місця.

ДОСІ́В, -у, *ч.* 1. Те саме, що **досіва́ння**. // Додаткове сіяння. 2. Те, що додатково посіяне.

ДОСІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досіва́ти**.

ДОСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ДОСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОСІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех.* Закінчувати сіяти (у 1, 2 знач.); сіяти до якої-небудь межі, до якогось часу. *Досівати борошно.*

ДОСІВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ДОСІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.* 1. Закінчувати сіятись (про дощ, сніг і т. ін.). 2. Пас. до **досіва́ти, досі́ювати**.

ДОСІ́Л, -со́лу, *ч.* Те саме, що **досо́лювання**.

ДО́СІЛЬ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **до́сі**.

ДОСІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досі́ювати**.

ДОСІ́ЮВАТИ *див.* **досіва́ти**.

ДОСІ́ЮВАТИСЯ *див.* **досіва́тися**.

ДОСІ́ЯТИ *див.* **досіва́ти**.

ДОСКАКА́ТИ *див.* **доска́кувати**.

ДОСКА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСКАКА́ТИ**, -ачу́, -а́чеш *і* -ака́ю, -ака́єш, *док.* Стрибаючи, досягати якого-небудь місця; дострибувати. // Навскач досягати якогось місця (про їзду на коні).

ДОСКІПА́ТИСЯ *див.* **доскі́пуватися**.

ДОСКІ́ПЛИВИЙ, -а, -е. Який любить доскіпуватися (у 2 знач.) до всього.

ДОСКІ́ПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **доскі́пливий**.

ДОСКІ́ПЛИВО. Присл. до **доскі́пливий**.

ДОСКІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доскі́пуватися**.

ДОСКІ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОСКІПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Використовувати що-небудь як привід для звинувачення, докору і т. ін.; присікуватися. 2. *перен.* Наполегливо, завзято вивідувати що-небудь, дізнаватися про щось; дошукуватися.

ДОСКОНА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який має потрібний ступінь довершеності. // Який визначається повнотою позитивних якостей; довершений. 2. Повний, абсолютний.

ДОСКОНА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **доскона́лий** 1.

ДОСКОНА́ЛО. Присл. до **доскона́лий**.

ДОСКОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Докладний, ґрунтовний, точний.

ДОСКОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доскона́льний**.

ДОСКОНА́ЛЬНО. Присл. до **доскона́льний**.

ДОСКОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доскоро́джувати**.

ДОСКОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСКОРО́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Закінчувати скородити; скородити до кінця, до певної межі.

ДОСКОРО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **доскоро́джувати**.

ДОСКОРО́ДИТИ *див.* **доскоро́джувати**.

ДОСКО́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.*, *рідко.* Спритний, меткий.

ДОСКО́ЧИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Жвавий, веселий.

ДОСКО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* 1. *неперех.* Те саме, що **доскака́ти**. 2. *неперех.*, *розм.* Добігти, добратися куди-небудь за короткий відтинок часу. 3. *перех.*, *рідко.* Добути що-небудь. 4. *перен.*, *перех.* Досягнути, домогтися чого-небудь. // Наробити, накоїти чогось неприємного, небажаного.

ДОСКРЕБТИ́ *див.* **доскріба́ти**.

ДОСКРЕБТИ́СЯ *див.* **доскріба́тися**.

ДОСКРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доскріба́ти**.

ДОСКРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ДОСКРІ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСКРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати скребти; скребти що-небудь до кінця, до певної межі.

ДОСКРІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ДОСКРІ́БУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОСКРЕБТИ́СЯ**, -бу́ся, -бе́шся, *док.* 1. Скребучи що-небудь, досягати певної межі. 2. *тільки недок.* Пас. до **доскріба́ти, доскрі́бувати**.

ДОСКРІ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доскрі́бувати**.

ДОСКРІ́БУВАТИ *див.* **доскріба́ти**.

ДОСКРІ́БУВАТИСЯ *див.* **доскріба́тися**.

ДОСКРОМА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСКРОМА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Доскрібати.

ДОСКРОМА́ДИТИ *див.* **доскрома́джувати**.

ДОСКУБА́ТИ *див.* **доску́бувати**.

ДОСКУ́БТИ *див.* **доску́бувати**.

ДОСКУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доску́бувати**.

ДОСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСКУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **ДОСКУ́БТИ**, -бу́, -бе́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати скубти; скубти що-небудь до певної межі.

ДОСКУ́БУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **доску́бувати**.

ДОСЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досла́ти**.

ДОСЛА́ТИ[1] *див.* **досила́ти**.

ДОСЛА́ТИ[2] *див.* **достила́ти**.

ДОСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Який слово в слово відповідає першоджерелу; абсолютно точний, буквальний.

ДОСЛІ́ВНИК, -а, *ч.* Дослівно перекладений текст.

ДОСЛІ́ВНО. Присл. до **дослі́вний**.

ДО́СЛІД, -у, *ч.* 1. Відтворення якого-небудь явища або спостереження за новим явищем у певних умовах з метою вивчення, дослідження; експеримент. 2. *рідко.* Те саме, що **дослі́дження** 1.

ДОСЛІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **досліди́ти**. // **дослі́джено**, *безос. присудк. сл.*

ДОСЛІ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **дослі́джувати, досліди́ти**. ** **Марке́тингове дослі́дження** – систематичний збір, відображення та аналіз даних про проблеми, пов'язані з маркетингом товарів та послуг. **Пате́нтні дослі́дження** – дослідження технічного рівня та тенденцій розвитку об'єкта техніки, його патентоздатності та патентної чистоти. 2. Наукова праця, в якій досліджується яке-небудь питання.

ДОСЛІ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до дослідження.

ДОСЛІ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **дослі́джувати**.

ДОСЛІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дослі́джувати**.

ДОСЛІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСЛІДИ́ТИ**, -сліджу́, -сліди́ш, *док.*, *перех.* 1. Піддавати що-небудь ретельному науковому розгляду з метою пізнання, вияснення чогось. 2. Ретельно обстежувати кого-, що-небудь, уважно знайомитися з чим-небудь для встановлення чогось.

ДОСЛІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **дослі́джувати**.

ДОСЛІ́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **дослі́джувати**.

ДОСЛІДИ́ТИ *див.* **дослі́джувати**.

ДОСЛІДИ́ТИСЯ, -і́диться. Пас. до **досліди́ти**.

ДО́СЛІДНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з науковим дослідженням. 2. Признач. для ведення дослідів. *Дослідні машини.* // Який проводиться з метою випробування.

ДОСЛІ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто займається науковими дослідженнями, вивченням, обслідуванням чого-небудь. 2. Той, хто провадить досліди, перев. над вирощуванням сільськогосподарських культур, виведенням нових сортів і т. ін.

ДОСЛІ́ДНИЦТВО, -а, *с.* Проведення дослідів над вирощуванням сільськогосподарських культур, виведенням нових сортів і т. ін.

ДОСЛІ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **дослі́дник**. // Пов'язаний з науковим дослідженням. 2. Признач. для ведення дослідів.

ДОСЛІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **дослі́дник**.
ДО́СЛІДНО-ВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Стос. до дослідного виробництва. *Дослідно-виробниче підприємство. Дослідно-виробниче господарство.*
ДО́СЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для дослідного, експериментального виробництва. *Дослідно-експериментальна лабораторія.*
ДО́СЛІДНО-КОНСТРУ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до конструювання і виготовлення дослідних зразків.
ДО́СЛІДНО-ПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з випробуванням перед масовим випуском (про промислову продукцію).
ДОСЛУЖИ́ТИ *див.* **дослу́жувати**.
ДОСЛУЖИ́ТИСЯ *див.* **дослу́жуватися**.
ДОСЛУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСЛУЖИ́ТИ**, -служу́, -слу́жиш, *док.*, *перех. і неперех.* Перебувати на службі відтинок часу, що залишився до визначеного строку. // *перев. док.* Вибути встановлений строк на службі.
ДОСЛУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОСЛУЖИ́ТИСЯ**, -служу́ся, -слу́жишся, *док.* Служачи, домагатися, досягати чого-небудь. // *тільки док.* Служачи десь, зазнати чого-небудь небажаного, неприємного.
ДОСЛУ́ХАТИ *див.* **дослу́хувати**.
ДОСЛУХА́ТИСЯ *див.* **дослуха́тися**.
ДОСЛУХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ДОСЛУ́ХУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОСЛУ́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Напружуючи слух, увагу, намагатися почути, розчути що-небудь. 2. *перен.* Брати щонебудь до уваги, звертати на щось увагу. 3. *тільки док.* Прослухати що-небудь до кінця. 4. *тільки док.*, *розм.* Довго слухаючи кого-небудь, зазнати неприємностей. 5. *тільки недок.* Пас. до **дослу́хувати**.
ДОСЛУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дослу́хувати** *і* **дослу́хуватися**.
ДОСЛУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСЛУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Слухати що-небудь до кінця.
ДОСЛУ́ХУВАТИСЯ *див.* **дослу́хатися**.
ДОСМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **досма́жити**. // **досма́жено**, *безос. присудк. сл.*
ДОСМА́ЖИТИ *див.* **досма́жувати**.
ДОСМА́ЖИТИСЯ *див.* **досма́жуватися**.
ДОСМА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досма́жувати** *і* **досма́жуватися**.
ДОСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСМА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Закінчувати смажити; смажити до готовності.
ДОСМА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ДОСМА́ЖИТИСЯ**, -житься, *док.* Закінчувати смажитися; смажитися до готовності.
ДОСМАЛИ́ТИ *див.* **досма́лювати**.
ДОСМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досма́лювати**.
ДОСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОСМАЛИ́ТИ**, -смалю́, -сма́лиш, *док.*, *перех.* Закінчувати смалити; смалити що-небудь до кінця, до певної межі.
ДОСМЕ́РТНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **дові́чний**.
ДОСМІЯ́ТИСЯ, -ію́ся, -іє́шся, *док.*, *розм.* 1. Закінчити сміятися. 2. Багато сміючись, зазнати чогонебудь небажаного, неприємного.
ДОСМОКТА́ТИ *див.* **досмо́ктувати**.
ДОСМОКТА́ТИСЯ *див.* **досмо́ктуватися**.
ДОСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСМОКТА́ТИ**, -смокчу́, -смо́кчеш, *док.*, *перех.* Закінчувати смоктати; смоктати до кінця, до певної межі.
ДОСМО́КТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОСМОКТА́ТИСЯ**, -смокчу́ся, -смо́кчешся, *док.* Смокчучи, досягати якої-небудь межі, результату.
ДОСМОЛИ́ТИ *див.* **досмо́лювати**.
ДОСМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досмо́лювати**.
ДОСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОСМОЛИ́ТИ**, -смолю́, -смо́лиш, *док.*, *перех.* Закінчувати смолити; смолити що-небудь до кінця, до певної межі.
ДОСМО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **досмо́лювати**.
ДОСНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *док.* Закінчити снитися.
ДОСНІ́ДАТИ *див.* **досні́дувати**.
ДОСНІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дослі́дувати**.
ДОСНІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСНІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Закінчувати снідати.
ДОСНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досно́вувати**.
ДОСНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСНУВА́ТИ**, -ую́, -ує́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати снувати.
ДОСНУВА́ТИ *див.* **досно́вувати**.
ДОСОКРА́ТИКИ, -ів, *мн.* Умовна назва групи філософів початкового періоду давньогрецької філософії (7 – поч. 4 ст. до н. е.).
ДОСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **досоли́ти**.
ДОСОЛИ́ТИ *див.* **досо́лювати**.
ДОСОЛИ́ТИСЯ *див.* **досо́люватися**.
ДОСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досо́лювати** і **досо́люватися**.
ДОСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОСОЛИ́ТИ**, -солю́, -со́лиш, *док.* 1. *перех.* Закінчувати солити щонебудь. // Додатково солити що-небудь. 2. *перев. док.*, *неперех.*, *кому і без додатка*, *перен.*, *розм.* Зробити кому-небудь прикрість, неприємність.
ДОСО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ДОСОЛИ́ТИСЯ**, -со́литься, *док.* 1. Ставати нормально солоним. 2. *тільки недок.* Пас. до **досо́лювати** 1.
ДОСО́ХНУТИ *див.* **досиха́ти**.
ДОСО́ХТИ, -хну, -хнеш, **ДОСХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш., *док.* Те саме, що **досо́хнути**.
ДОСОЦІАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується часів до соціалістичного ладу.
ДОСПА́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для очищення вихлопних газів у двигунах внутрішнього згорання.
ДОСПА́ТИ *див.* **досипа́ти**[2].
ДОСПА́ТИСЯ *див.* **досипа́тися**[2].
ДОСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доспіва́ти**[2]. // **доспі́вано**, *безос. присудк. сл.*
ДОСПІВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **доспіва́ти**[1].
ДОСПІВА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, **ДОСПІ́ТИ**, -іє, *док.* 1. *неперех.* Ставати спілим; стигнути, дозрівати. // Ставати готовим для вживання (про страви). 2. *перех. і без додатка*, *рідко.* Переслідуючи, наздоганяти, настигати кого-небудь.
ДОСПІВА́ТИ[2] *див.* **доспі́вувати**.
ДОСПІ́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доспі́вувати**.
ДОСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСПІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати співати; співати до кінця.
ДОСПІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **доспі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який доспів; стиглий, дозрілий.
ДОСПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **доспі́лий** 2.
ДОСПІ́ТИ *див.* **доспіва́ти**[1].
ДОССА́ТИ *див.* **досиса́ти**.
ДОССА́ТИСЯ *див.* **досиса́тися**.
ДО́СТА, *присл.*, *діал.* Досить, достатньо.
ДОСТА́ВА, -и, *ж.*, *зах.* Доставка, доправлення.
ДОСТАВА́ТИ, -таю, -тає́ш, *недок.*, **ДОСТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **діста́вати**.
ДОСТАВА́ТИСЯ, -стаю́ся, -стає́шся, *недок.*, **ДОСТА́ТИСЯ**, -а́нуся, -а́нешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **діставатися**.
ДОСТА́ВИТИ *див.* **доставля́ти**.
ДОСТА́ВКА, -и, *ж.* Дія за знач. **доставля́ти**, **доста́вити**. *Доставка продуктів додому.*
ДОСТАВКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до доставки.
ДОСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доста́вити**. // **доста́влено**, *безос. присудк. сл.*
ДОСТА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доста́вити**.
ДОСТА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого доставляють.
ДОСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доставля́ти** і **доставля́тися**.
ДОСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* доста́влять; *док.*, *перех.* Переправляти на місце призначення.
ДОСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **доставля́ти**.
ДОСТАВНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Той, хто щось доставляє.
ДОСТАВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **доставни́к**.
ДО́СТАЛЬ, *присл.*, *діал.* Доволі.
ДОСТАРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **достарча́ти**.
ДОСТАРЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСТА́РЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Доставляти, постачати.
ДОСТА́РЧИТИ *див.* **достарча́ти**.
ДОСТАТЕ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Достатній.
ДОСТАТЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Достатність, достаток.
ДОСТА́ТИ *див.* **достава́ти**.
ДОСТА́ТИСЯ *див.* **достава́тися**.
ДОСТА́ТКИ, -ів, *мн.* Див. **доста́ток** 1.
ДОСТА́ТКОМ, *присл.*, *діал.* Достатньо.
ДОСТА́ТНЄ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **доста́тньо**.
ДОСТА́ТНІЙ, -я, -є. 1. Який задовольняє що-небудь або відповідає яким-небудь потребам. // Обгрунтований належною мірою, переконливий. 2. *діал.* Заможний.
ДОСТА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доста́тній** 1, 2.
ДОСТА́ТНЬО. Присл. до **доста́тній** 1.
ДОСТА́ТОК, -тку, *ч.* 1. Відсутність нужди, матеріальна забезпеченість; заможність. // Матеріальні засоби, доходи. 2. *тільки одн.*, *чого.* Велика кількість чого-небудь.
ДОСТА́ЧА, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **доста́ток** 1.
ДОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **достача́ти**.
ДОСТАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСТА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **доставля́ти**. 2. Постачати що-небудь, забезпечувати чимнебудь.
ДОСТА́ЧИТИ *див.* **достача́ти**.
ДОСТЕЛИ́ТИ *див.* **достеля́ти**.
ДОСТЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **достеля́ти**.
ДОСТЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ДОСТЕЛИ́ТИ**, -стелю́, -сте́лиш, *док.*, *перех.* Закінчувати стелити; стелити до певної межі.
ДОСТЕМЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Справжній, дійсний. // Надзвичайно схожий, точнісінько такий, як.
ДОСТЕМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **достеме́нний**.
ДОСТЕМЕ́ННО, *розм.* 1. Присл. до **достеме́нний**. 2. *у знач. встав. сл.* Уживається для вираження впевненості в чому-небудь.
ДОСТЕРЕГТИ́ *див.* **достеріга́ти**.
ДОСТЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **достерегти́**.
ДОСТЕРІГА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **достеріга́ти**.
ДОСТЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСТЕРЕГТИ́**, --ежу́, -еже́ш, *док.*, *перех.*, *зах.* Слідкувати, вистежувати.
ДОСТИГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до достигання.
ДОСТИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **достига́ти**.
ДОСТИГА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ДОСТИ́ГНУТИ** *і* **ДОСТИ́ГТИ**, -не; *мин. ч.* дости́г, -ла, -ло *і* дости́гнув, -нула, -нуло, *док.* 1. Ставати стиглим; дозрівати, доспівати. 2. *перен.* Розвиваючись, назрівати, набирати закінченої форми.
ДОСТИГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **достига́ти**.
ДОСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Який достиг; дозрілий, спілий.
ДОСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **дости́глий**.
ДОСТИ́ГНУТИ *див.* **достига́ти**.
ДОСТИ́ГТИ *див.* **достига́ти**.
ДОСТИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **достила́ти**.
ДОСТИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСЛА́ТИ**, -стелю́, -сте́леш, *док.*, *перех.* Те саме, що **достеля́ти**.
ДО́СТІЛЬ, *присл.*, *діал.* Досі.
ДОСТОБІ́СА, *присл.*, *розм.* Дуже багато. // Надзвичайно, значною мірою.
ДОСТОВІ́РНИЙ, -а, -е. Який не викликає сумніву, цілком вірний, точний.
ДОСТОВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **достові́рний**.
ДОСТОВІ́РНО. Присл. до **достові́рний**.
ДОСТО́ЇНСТВО, -а, *с.* 1. Позитивна якість. 2. *тільки одн.* Повага до себе, усвідомлення своїх прав, своєї ваги, свого значення; гідність. // Зовнішній вияв усвідомлення своїх прав, свого значення, поваги до себе. 3. *заст.* Титул, чин, звання.
ДОСТО́ЙНИЙ, -а, -е. 1. *чого.* Який заслуговує, вартий чого-небудь; гідний. 2. Який своєю роллю, своїм значенням у суспільстві цілком відповідає кому-, чому-небудь; гідний. 3. Який має потрібні позитивні якості.
ДОСТО́ЙНИК, -а, *ч.*, *заст.* Особа, що має вищий духовний, військовий чин або обіймає керівну урядову посаду.
ДОСТО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **досто́їнство** 1, 2.
ДОСТО́ЙНО, *присл.* 1. Як годиться, як слід; належно. 2. З достоїнством (у 2 знач.).
ДОСТОЛИ́ХА, *присл.*, *розм.* Те саме, що **достобі́са**.
ДОСТОПА́М'ЯТНИЙ, -а, -е. Який заслуговує, щоб його довго пам'ятали.
ДОСТОПА́М'ЯТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **достопа́м'ятний**.
ДОСТОСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зах.* Пристосовувати.
ДОСТОСО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *зах.* Пристосовуватися.
ДОСТО́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **достові́рний**. *Достотна історія.*
ДОСТО́ТНО, *рідко.* Присл. до **досто́тний**.
ДОСТО́ТУ, *присл.* 1. Точно. 2. Справді, дійсно, істинно.
ДОСТО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досто́ювати**.
ДОСТО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОСТО́ЯТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *неперех. і перех.* 1. Стояти до закінчення чого-небудь, до певного строку. 2. *розм.* Робитися зрілим, стиглим.
ДОСТО́ЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *недок.*, **ДОСТО́ЯТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.*, *розм.* Довго стоячи, зазнавати чого-небудь небажаного, неприємного.
ДОСТО́ЯТИ *див.* **досто́ювати**.
ДОСТО́ЯТИСЯ *див.* **досто́юватися**.
ДОСТРЕ́ЛИТИ *див.* **дострі́лювати**.
ДОСТРИБА́ТИ *див.* **дострибувати**.
ДОСТРИБА́ТИСЯ *див.* **дострибуватися**.
ДОСТРИБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **дострибувати**.
ДОСТРИ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дострибувати**.
ДОСТРИ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСТРИБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* Стрибаючи, добиратися до когось, досягати якого-небудь місця.
ДОСТРИ́БУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОСТРИБА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Багато стрибаючи, зазнавати чого-небудь небажаного, неприємного. 2. *перен.* Необдуманими, легковажними вчинками доводити себе до чого-небудь небажаного, неприємного.
ДОСТРИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **достригати**.
ДОСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСТРИ́ГТИ**, -ижу́, -иже́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати стригти кого-, що-небудь.
ДОСТРИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОСТРИ́ГТИСЯ**, -ижу́ся, -иже́шся, *док.* 1. Закінчувати стригтися. 2. *тільки недок.* Пас. до **достригати**.
ДОСТРИ́ГТИ *див.* **достригати**.
ДОСТРИ́ГТИСЯ *див.* **достригатися**.
ДОСТРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **достригти**.
ДОСТРІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дострі́лювати**.
ДОСТРІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОСТРЕ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех.* Добивати пострілами підстреленого. 2. *тільки недок.*, *перех.* Витрачати всі запаси для стрільби. 3. *тільки док.*, *неперех.* Досягнути якого-небудь місця випущеною кулею, стрілою і т. ін.
ДОСТРІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Те саме, що **достре́лити**.
ДОСТРОКО́ВИЙ, -а, -е. Який робиться, відбувається, здійснюється раніше встановленого строку.
ДОСТРОКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **достроко́вий**.
ДОСТРОКО́ВО. Присл. до **достроко́вий**.
ДОСТРОЧИ́ТИ *див.* **достро́чувати**.
ДОСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **достро́чувати**.
ДОСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСТРОЧИ́ТИ**, -рочу́, -ро́чиш, *док.*, *перех.* 1. Закінчувати строчити; строчити до кінця, до певної межі. 2. *розм.* Закінчувати писати; дописувати що-небудь. *Дострочити лист.*
ДОСТРО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **достро́чувати**.
ДОСТРУГА́ТИ *див.* **достру́гувати**.
ДОСТРУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **достру́гувати**.
ДОСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСТРУГА́ТИ**, доструж́у, достру́жеш *і* доструга́ю, доструга́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати стругати що-небудь; стругати до кінця, до певної межі.
ДОСТРУ́ГУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **достру́гувати**.
ДОСТУ́КАТИСЯ *див.* **досту́куватися**.
ДОСТУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досту́куватися**.
ДОСТУ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОСТУ́КАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Стукаючи, домагатися того, щоб почули. 2. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Необережними, легковажними і т. ін. вчинками довести себе до чого-небудь небажаного, неприєм-

ного. 3. *перен., розм.* Настирливо домагатися, добиватися чого-небудь або добиратися куди-небудь.

ДО́СТУП, -у, *ч.* 1. Місце, по якому можна підійти, наблизитися до чого-небудь; прохід до чого-небудь. 2. Можливість входити куди-небудь, відвідувати кого-, що-небудь, зустрічатися з ким-небудь і т. ін. // Можливість користуватися, займатися чим-небудь і т. ін. // *спец.* Можливість отримати дані за запитом. // Характеристика способу вибору даних. *Локальний доступ. Санкціонований доступ.* ** **До́ступ до да́них** – можливість отримання порції даних за допомогою послідовності операцій пошуку, зчитування та (чи) запису даних. 3. Можливість проникання куди-небудь.

ДОСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСТУПИ́ТИ**, -ступлю́, -сту́пиш; *мн.* досту́плять; *док., розм.* 1. *до кого – чого.* Наближатися, підходити до кого-, чого-небудь, пробиратися куди-небудь. // Добиватися зустрічі, побачення з ким-небудь. 2. *кого, чого, діал.* Досягнути, домогтися кого-, чого-небудь.

ДОСТУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОСТУПИ́ТИСЯ**, -ступлю́ся, -сту́пишся; *мн.* досту́пляться; *док., розм.* Те саме, що **доступа́ти** 1.

ДОСТУПИ́ТИ *див.* **доступа́ти**.

ДОСТУПИ́ТИСЯ *див.* **доступа́тися**.

ДОСТУ́ПНИЙ, -а, -е. 1. Який годиться багатьом, усім. // Який відповідає силам, здібностям, можливостям кого-небудь. 2. Легкий для розуміння; дохідливий. 3. До якого або по якому можна пройти. 4. *рідко.* Який може легко доступити до кого-небудь, викликати до себе довіру. 5. До якого легко доступити; уважний до інших; не зарозумілий, не гордовитий.

ДОСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **досту́пний** 1 – 3, 5.

ДОСТУ́ПНО. Присл. до **досту́пний** 2, 3.

ДОСТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСТЯГТИ́** *і* **ДОСТЯГНУ́ТИ**, -стягну́, -стя́гнеш; *мин. ч.* достя́г, -ла́, -ло́ *і* достягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док., заст.* Діставати.

ДОСТЯГНУ́ТИ *див.* **достяга́ти**.

ДОСТЯГТИ́ *див.* **достяга́ти**.

ДОСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досува́ти(ся)**.

ДОСУВА́ТИ(СЯ), -а́ю(ся), -а́єш(ся), *недок.*, **ДОСУНУТИ(СЯ)**, -ну(ся), -неш(ся), *док.* Присувати(ся) ближче.

ДОСУ́ГИЙ, -а, -е, *діал.* Перестарілий.

ДОСУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **досука́ти**.

ДОСУКА́ТИ, досучу́, досу́чиш *і* досука́ю, досука́єш, *док.*, **ДОСУ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Закінчувати сукати; сукати до кінця, до певної межі.

ДОСУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досу́кувати**.

ДОСУ́КУВАТИ *див.* **досука́ти**.

ДОСУ́НУТИ(СЯ) *див.* **досува́ти(ся)**.

ДО́СУХА, *присл.* До цілковитої сухості.

ДОСУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **досуши́ти**. // **досу́шено**, *безос. присудк. сл.*

ДОСУШИ́ТИ *див.* **досу́шувати**.

ДОСУШИ́ТИСЯ *див.* **досу́шуватися**.

ДОСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досу́шувати** і **досу́шуватися**.

ДОСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСУШИ́ТИ**, -сушу́, -су́шиш, *док., перех.* Закінчувати сушити що-небудь; сушити до кінця, до певної межі. // *безос.*

ДОСУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ДОСУШИ́ТИСЯ**, -су́шиться, *док.* 1. Закінчувати сушитися. 2. *тільки недок.* Пас. до **досу́шувати**.

ДОСХНУ́ТИ *див.* **досо́хти**.

ДОСХО́ЧУ, *присл.* 1. До повного задоволення. 2. Скільки завгодно; вдосталь.

ДОСЬЄ́, *невідм., с., спец.* Зібрання документів, що стосуються якого-небудь питання, якої-небудь справи, а також папка з такими документами.

ДОСЬО́РБАТИ *див.* **досьо́рбувати**.

ДОСЬО́РБАТИСЯ *див.* **досьо́рбуватися**.

ДОСЬО́РБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досьо́рбувати**.

ДОСЬО́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОСЬО́РБАТИ**, -сьо́рбаю, -сьо́рбаєш, *док., перех., розм.* Сьорбаючи, доїдати рідку їжу до кінця, до певної межі.

ДОСЬО́РБУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОСЬО́РБАТИСЯ**, -сьо́рбаюся, -сьо́рбаєшся, *док.* Сьорбаючи, зазнавати чого-небудь небажаного, неприємного.

ДОСЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **досяга́ти** 3.

ДОСЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОСЯГТИ́** *і* **ДОСЯГНУ́ТИ**, -сягну́, -ся́гнеш; *мин. ч.* дося́г, -ла́, -ло́; *док., перех. і неперех.* 1. Доходити, доїжджати до якого-небудь місця, добиратися, діставатися куди-небудь. // Доходити до кого-, чого-небудь, поширюватися до якого-небудь місця (про звуки, світло і т. ін.). // Доторкатися, дотягуватися до чого-небудь. 2. Доходити до якого-небудь рівня, до певної межі (про розмір, вагу, кількість і т. ін.). 3. Домагаючись, добиваючись, діставати, одержувати бажане.

ДОСЯГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **досяга́ти** 3.

ДОСЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **досяга́ти**. 2. Позитивний результат роботи; успіх.

ДОСЯГНУ́ТИ *див.* **досяга́ти**.

ДОСЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **досягну́ти** 2, 3. // **дося́гнуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. ім.* **дося́гнуте**, -того, *с.* Те, чого досягли, домоглися.

ДОСЯГТИ́ *див.* **досяга́ти**.

ДОСЯ́ЖНИЙ, дося́жна́, дося́жне́. Якого можна досягти, домогтися.

ДОСЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дося́жний**.

ДОТ, -а, *ч.* Оборонна споруда для прикриття артилерійської зброї та її обслуги.

ДОТАВА́ТИ, -та́є, *недок.*, **ДОТА́НУТИ**, -не, *док.* Закінчувати танути.

ДОТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Дота́льне майно́** – те саме, що **по́саг**.

ДОТА́НУТИ *див.* **дотава́ти**.

ДОТАНЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дотанцьо́вувати**.

ДОТАНЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОТАНЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Закінчувати який-небудь танець, доводити його до кінця. 2. *неперех.* Танцюючи або роблячи рухи, подібні до танцю, доходити до якого-небудь місця.

ДОТАНЦЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОТАНЦЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* 1. Багато танцюючи, доводити себе до чого-небудь небажаного, неприємного. 2. *тільки док., перен., розм.* Необережними, легковажними і т. ін. вчинками довести себе до чого-небудь небажаного, неприємного.

ДОТАНЦЮВА́ТИ *див.* **дотанцьо́вувати**.

ДОТАНЦЮВА́ТИСЯ *див.* **дотанцьо́вуватися**.

ДОТАСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ДОТА́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., розм.* 1. Із зусиллям доносити, доставляти кого-, що-небудь до якогось місця. 2. Закінчувати носити, переносити що-небудь. 3. Доношувати що-небудь старе, приношене (одяг, взуття).

ДОТА́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дота́скувати**.

ДОТА́СКУВАТИ *див.* **дотаска́ти**.

ДОТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дота́ція**.

ДОТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Додаткові асигнування з державного бюджету підприємству, установі чи організації для покриття перевитрат та інших потреб. // Грошова допомога, що за певних умов надається з державного бюджету місцевим бюджетам; трансфер. 2. Матеріальна допомога, доплата.

ДОТЕКТИ́ *див.* **дотіка́ти**.

ДОТЕМНА́, *присл., розм.* До настання темноти.

ДО́ТЕП, -у, *ч.* 1. Кмітливий влучний вислів із сатиричним або жартівливим відтінком. 2. *розм.* Здібність оформляти думку у вигляді влучних, гострих або смішних висловів.

ДОТЕ́ПА, -и, *ж., розм., рідко.* 1. Вельми тямуща в якій-небудь галузі людина; знавець своєї справи. 2. *заст.* Дотепність (у 1 знач.).

ДОТЕПЕ́Р, *присл.* До цього часу, досі.

ДОТЕПЕ́РІШНІЙ, -я, -є. Який був у минулому, стос. до минулого.

ДОТЕ́ПНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається дотепністю. // Пройнятий дотепністю. 2. Оригінальний щодо свого розв'язання, зроблений майстерно, з витонченістю. 3. *до чого, на що, рідко.* Здібний, здатний.

ДОТЕ́ПНИК, -а, *ч.* Дотепна людина.

ДОТЕ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **доте́пник**.

ДОТЕ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Витонченість думки і здібність оформляти її у вигляді влучних, гострих або смішних висловів. 2. Виразність і точність у передаванні суті чого-небудь.

ДОТЕ́ПНО. Присл. до **доте́пний** 1, 2.

ДОТЕРМІНО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **достроко́вий**.

ДОТЕРМІНО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дотерміно́вий**.

ДОТЕРМІНО́ВО, *присл.* Те саме, що **достроко́во**.

ДОТЕРПІ́ТИ, -терплю́, -те́рпиш, *док.* Витерпіти до кінця, до якого-небудь часу.

ДОТЕ́РТИ *див.* **дотира́ти**.

ДОТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дотеса́ти**.

ДОТЕСА́ТИ *див.* **доті́сувати**.

ДО́ТИ, *присл.* 1. До того часу. 2. *розм.* До того місця.

ДО́ТИК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **дотика́ти** 1 і **дотика́тися**. 2. Відчуття, що виникає за стикання шкіри з навколишнім середовищем.

ДОТИ́КА, -и, *ж., діал., рідко.* Докір, закид.

ДОТИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до дотику (у 2 знач.), зв'язаний з ним. *Дотикальні рефлекси.* // Який служить для дотику. *Дотикальні органи.*

ДОТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дотика́ти** 1 і **дотика́тися**.

ДОТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., діал.* 1. Доторкатися. 2. Діяти на органи відчуття. 3. *перен.* Завдавати кому-небудь неприємностей ущипливими, дошкульними словами або діями.

ДОТИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Доторкатися до кого-, чого-небудь.

ДОТИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до дотику (у 2 знач.), зв'язаний з ним. *Дотиковий нерв.*

ДОТИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дотина́ти**.

ДОТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОТНУ́ТИ** *і* **ДОТЯ́ТИ**, -тну́, -тне́ш, *док., діал.* Допікати, дошкуляти.

ДОТИ́НОК, -нку, *ч., діал.* Докір, дошкульне слово.

ДОТИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док., розм.* Тиняючись, зазнати чого-небудь небажаного, неприємного.

ДОТИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дотира́ти**.

ДОТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОТЕ́РТИ**, -тру́, -тре́ш, *док., перех.* Закінчувати терти що-небудь; терти до кінця, до певної межі.

ДОТИРА́ТИСЯ, -ається, *недок.* Пас. до **дотира́ти**.

ДОТИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ДОТИ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОТИ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* Закінчувати тиснути.

ДОТИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доти́скувати**.

ДОТИ́СКУВАТИ *див.* **дотиска́ти**.

ДОТИ́СНУТИ *див.* **дотиска́ти**.

ДОТИ́ЧНА, -ої, *ж., мат.* Пряма лінія, що має з кривою одну спільну точку, але не перетинає її.

ДОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який дотикається до кого-, чого-небудь. // *перен.* Який має відношення до кого-, чого-небудь; якого стосується, торкається що-небудь.

ДО́ТІ, *невідм., ч.* Одяг, який носять члени вищих каст у Північній Індії.

ДОТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дотіка́ти**.

ДОТІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОТЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док.* 1. Закінчувати текти; текти до якого-небудь місця, до певної межі. 2. *тільки недок.* Знемагати від втрати крові.

ДОТІ́ЛЬ, *присл., діал.* Доти.

ДОТІ́СУВАНИЙ, -а, -е. Якого дотісують.

ДОТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доті́сувати**.

ДОТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОТЕСА́ТИ**, -тешу́, -те́шеш, *док., перех.* Закінчувати тесати що-небудь. *Дотісувати дошку.*

ДОТІ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **доті́сувати**.

ДО́ТКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доткáти**.

ДОТКА́ТИ, -тчу́, -тче́ш, *док., перех.* Закінчити ткати що-небудь; ткати до кінця, до певної межі.

ДОТКЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який любить казати дошкульні слова. *Дотклива людина.* 2. *перен.* Дошкульний, гострий (про слова, холод і т. ін.).

ДОТКЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж., заст.* Абстр. ім. до **доткли́вий**.

ДОТКЛИ́ВО, *заст.* Присл. до **доткли́вий**.

ДОТКНЕ́ННЯ, -я, *с., заст.* Дотик, дотикання.

ДОТКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., діал.* Однокр. до **дотика́ти**.

ДОТКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Однокр. до **дотика́тися**.

ДОТЛА́, *присл.* Повністю, цілком; до останку.

ДОТЛІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дотліва́ти**.

ДОТЛІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОТЛІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Закінчувати тліти. 2. Закінчувати розкладатися; догнивати.

ДОТЛІ́ТИ *див.* **дотліва́ти**.

ДО́ТЛЯ, *присл., зах.* Доти.

ДОТНУ́ТИ *див.* **дотина́ти**.

ДО́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дот**.

ДОТОВКТИ́, -вчу́, -вче́ш, *док.* Закінчити товкти що-небудь.

ДО́ТОВП, -у, *ч., діал.* Доступ.

ДОТО́ВПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* дото́впляться; *док.*, **ДОТО́ВПЛЮВАТИСЯ**, -юся, -юєшся, *недок., розм.* Розштовхуючи кого-небудь, пробратися кудись.

ДОТО́ВПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дото́вплюватися**.

ДОТО́ВПЛЮВАТИСЯ *див.* **дото́впитися**.

ДОТОГОЧА́СНИЙ, -а, -е. Який відбувся, мав місце колись, у минулому, до якогось певного часу.

ДОТОПИ́ТИ[1] *див.* **дото́плювати**[1].

ДОТОПИ́ТИ[2] *див.* **дото́плювати**[2].

ДОТОПИ́ТИСЯ[1] *див.* **дото́плюватися**[1].

ДОТОПИ́ТИСЯ[2] *див.* **дото́плюватися**[2].

ДОТО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дотопи́ти**.

ДОТО́ПЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ДОТОПИ́ТИ**, -топлю́, -то́пиш; *мн.* дото́плять; *док., перех.* Закінчувати розплавлювати що-небудь. *Дотоплювати віск.*

ДОТО́ПЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ДОТОПИ́ТИ**, -топлю́, -то́пиш; *мн.* дото́плять; *док.* Закінчувати топити в печі.

ДОТО́ПЛЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.*, **ДОТОПИ́ТИСЯ**, -то́питься; *мн.* дото́пляться; *док.* 1. Повністю розплавлятися; топитися до кінця. 2. *тільки недок.* Пас. до **дото́плювати**[1].

ДОТО́ПЛЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.*, **ДОТОПИ́ТИСЯ**, -то́питься; *мн.* дото́пляться; *док., безос.* Закінчувати, переставати топитися.

ДОТОПТА́ТИ, -топчу́, -то́пчеш, *док.*, **ДОТО́ПТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Закінчувати топтати що-небудь; топтати до кінця.

ДОТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дото́птувати**.

ДОТО́ПТУВАТИ *див.* **дотопта́ти**.

ДОТОРГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Закінчити торгувати чим-небудь.

ДОТОРГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Багато торгуючи, зазнати лиха, збитків.

ДО́ТОРК, -у, *ч.* Те саме, що **до́тик** 1.

ДОТОРКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доторка́ти** і **доторка́тися**.

ДОТОРКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., рідко.* 1. Те саме, що **доторка́тися**. 2. *перен.* Виводити зі стану душевної рівноваги, досаждати чим-небудь. ** **Доторка́ти до живо́го** (*див.* **живи́й**).

ДОТОРКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ДОТО́РКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Дотикатися, торкатися до кого-, чого-небудь. // *перев. з запереч.* не. Пробувати, куштувати, їсти що-небудь. // Братися за що-небудь, розпочинати роботу над чим-небудь. 2. *перен.* Зачіпати, піднімати, розв'язувати що-небудь, братися за щось.

ДОТОРКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., рідко.* Однокр. до **доторка́ти**.

ДОТОРКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **доторка́тися**.

ДОТО́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дото́ркуватися**.

ДОТО́РКУВАТИСЯ *див.* **доторка́тися**.

ДОТО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доточи́ти**[1].

ДОТО́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **доточи́ти**[1]. 2. Те, чим доточене що-небудь.

ДОТОЧИ́ТИ[1] *див.* **дото́чувати**[1].

ДОТОЧИ́ТИ[2] *див.* **дото́чувати**[2].

ДОТО́ЧКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **дото́чування**.

ДОТО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дото́чувати**[1].

ДОТО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ДОТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док., перех.* 1. Подовжувати предмет приєднанням чого-небудь. 2. *перен.* Говорити чи писати на додаток до чого-небудь. 3. Закінчувати гострити що-небудь. *Доточувати ніж.* 4. Гризучи,

виїдаючи дірки, повністю пошкоджувати що-небудь; точити що-небудь до кінця, до певної межі.

ДОТО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ДОТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.* 1. Доливати рідину до певної межі. 2. *діал.* Довівати що-небудь.

ДОТРИ́МАНИЙ, а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дотри́мати**.

ДОТРИ́МАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дотри́мати** і **дотри́матися**.

ДОТРИ́МАТИ *див.* **дотри́мувати**.

ДОТРИ́МАТИСЯ *див.* **дотри́муватися**.

ДОТРИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дотри́мувати** і **дотри́муватися**.

ДОТРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОТРИ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Тримати кого-, що-небудь до певного строку. 2. *перен.* Точно, без відхилень виконувати, здійснювати що-небудь обіцяне, загадане, необхідне і т. ін. // Берегти, охороняти що-небудь.

ДОТРИ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОТРИ́МАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Витримувати, витерплювати що-небудь до певного строку. 2. *тільки недок.* Під час руху триматися якомога ближче до чого-небудь. *Дотримуватися правого боку.* 3. Діяти відповідно до чого-небудь, згідно з чим-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **дотри́мувати**.

ДОТРОЩИ́ТИ *див.* **дотро́щувати**.

ДОТРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОТРОЩИ́ТИ**, -ощу́, -о́щиш, *док.* Закінчувати трощити що-небудь.

ДОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Надання державного або приватного додаткового фінансування, дотації.

ДОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Давати дотацію.

ДОТУЛИ́ТИСЯ *див.* **дотуля́тися**.

ДОТУЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ДОТУЛИ́ТИСЯ**, -тулю́ся, ту́лишся, *док.*, *до чого, чого, діал.* Доторкатися (у 1 знач.).

ДОТУ́МКАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Додуматися.

ДОТЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Тьопаючи, дійти кудись.

ДОТЬО́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *фам.* Те саме, що **дотьо́пати**.

ДОТЮ́ПАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Тюпаючи, дійти куди-небудь.

ДОТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ДОТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОТЯГТИ́** *і* **ДОТЯГНУ́ТИ**, -тягну́, -тя́гнеш; *мин. ч.* дотя́г, -ла́, -ло́; *док.* 1. *перех.* Тягнучи кого-, що-небудь, доставляти до певного місця. // *розм.* З труднощами доводити до якого-небудь місця літак, машину і т. ін. 2. *тільки док.*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* Ледве дійти, доїхати, насилу добратися куди-небудь, до чого-небудь. 3. *тільки док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* З труднощами довезти, донести, доставити кого-, що-небудь. 4. *перех.* Проводити, прокладати щось до якого-небудь місця, до якої-небудь межі. 5. *перех. і неперех.*, *перен.* Доводити почате до кінця, до якої-небудь межі (перев. докладаючи великих зусиль). 6. *неперех.*, *розм.* Зазнаючи різних ускладнень, добувати, витримувати до певного строку. // *перех. і неперех.* Жити, існувати якийсь строк або до якого-небудь строку; доживати. 7. *перех.* Співати до кінця; доспівувати. *Дотягти пісню.* 8. *перех.*, *розм.* Затримувати, відтягувати виконання чого-небудь до певного часу. 9. *перех.*, *розм.* Докурювати (перев. жадібно).

ДОТЯГА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся *і* **ДОТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОТЯГТИ́СЯ** *і* **ДОТЯГНУ́ТИСЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся; *мин. ч.* дотя́гся, -ла́ся, -ло́ся; *док.* 1. Витягуючись або простягаючи що-небудь, діставати кого-, що-небудь, доторкуватися до кого-, чого-небудь. 2. *розм.* Простягаючись, досягати якого-небудь місця, якоїсь межі. 3. Поволі, з труднощами добиратися до якого-небудь місця, до чого-небудь. 4. *перен.*, *перев. безос.* Поволі доходити до якого-небудь строку (про час).

ДОТЯГА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Багато носячи важких предметів, зазнати чого-небудь неприємного.

ДОТЯГНУ́ТИ *див.* **дотяга́ти**.

ДОТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **дотяга́тися**[1].

ДОТЯГТИ́ *див.* **дотяга́ти**.

ДОТЯГТИ́СЯ *див.* **дотяга́тися**[1].

ДОТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дотя́гувати**.

ДОТЯ́ГУВАТИ *див.* **дотяга́ти**.

ДОТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **дотяга́тися**[1].

ДОТЯ́ТИ *див.* **дотина́ти**.

ДОУКОМПЛЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доукомплектува́ти**. // **доукомплекто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ДОУКОМПЛЕКТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доукомплекто́вувати** і **доукомплекто́вуватися**.

ДОУКОМПЛЕКТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОУКОМПЛЕКТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати укомплектовувати що-небудь.

ДОУКОМПЛЕКТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ДОУКОМПЛЕКТУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Закінчувати укомплектовуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **доукомплекто́вувати**.

ДОУКОМПЛЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доукомплектува́ти** і **доукомплектува́тися**.

ДОУКОМПЛЕКТУВА́ТИ *див.* **доукомплекто́вувати**.

ДОУКОМПЛЕКТУВА́ТИСЯ *див.* **доукомплекто́вуватися**.

ДОУ́МИТИСЯ, -млюся, -мишся, *док.*, *діал.* Додуматися.

ДОУ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОВМИ́ТИСЯ**, -млю́ся, -ми́шся; *мн.* довмля́ться; *док.*, *діал.* Додумуватися, розмірковувати.

ДОУСТАТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доустаткува́ти**.

ДОУСТАТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доустатко́вувати**.

ДОУСТАТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОУСТАТКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Закінчувати устатковувати що-небудь.

ДОУСТАТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доустаткува́ти**.

ДОУСТАТКУВА́ТИ *див.* **доустатко́вувати**.

ДОУЧИ́ТИ *див.* **доу́чувати**.

ДОУЧИ́ТИСЯ *див.* **доу́чуватися**.

ДОУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доу́чувати** і **доу́чуватися**.

ДОУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОУЧИ́ТИ**, -учу́, -у́чиш, *док.*, *перех.* 1. Доводити навчання кого-небудь до кінця, до певного строку. 2. Доводити вивчення чого-небудь до кінця, до якоїсь межі.

ДОУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОУЧИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́чишся, *док.* 1. Завершувати свою освіту, закінчувати вивчення чого-небудь. 2. Учитися до якого-небудь строку. 3. *розм.* Багато й довго учачись або учачи що-небудь, зазнавати чогось неприємного.

ДОФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дофарбува́ти**. // **дофарбо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ДОФАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дофарбо́вувати** і **дофарбо́вуватися**.

ДОФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОФАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати фарбувати що-небудь; фарбувати до якої-небудь межі.

ДОФАРБО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОФАРБУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Закінчувати фарбуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **дофарбо́вувати**.

ДОФАРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дофарбува́ти** і **дофарбува́тися**.

ДОФАРБУВА́ТИ *див.* **дофарбо́вувати**.

ДОФАРБУВА́ТИСЯ *див.* **дофарбо́вуватися**.

ДОФЕОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який передував феодалізму.

ДОФІЛОСО́ФСТВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *ірон.* Розмірковуючи, філософствуючи, дійти до якої-небудь крайності, до неприємних наслідків.

ДО́ФІН, -а, *ч.* Від середини 14 ст. до 1980 р. – титул спадкоємців французького престолу.

ДОХА́, -и́, *ж.* Верхній одяг з хутряним верхом і з такою самою підкладкою.

ДОХАЗЯЙНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Погано хазяйнуючи, дійти до неприємних наслідків.

ДОХИТА́ТИ *див.* **дохи́тувати**.

ДОХИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дохи́тувати**.

ДОХИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОХИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Закінчувати хитати, розхитувати що-небудь.

ДОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Гроші або матеріальні цінності, одержувані державою, юридичною та фізичною особою внаслідок якої-небудь діяльності (виробничої, комерційної, посередницької і т. ін.). ** **Валови́й дохі́д** – частина валової продукції у грошовому виразі, що включає новостворену вартість. **Госпрозрахунко́вий дохі́д** – частина доходу, що надходить у повне розпорядження підприємства. **Держа́вний дохі́д** – грошові ресурси, що надходять державі у процесі розподілення та перерозподілення національного продукту. **Дохі́д від а́кцій** – сума дивідендів і зростання курсової вартості акцій. **Дохі́д від вкла́ду** – дохід власника грошей, що їх внесено на зберігання до банку чи іншої фінансової установи. **Дохі́д від при́росту капіта́лу** – дохід підприємства внаслідок зростання курсу акцій, продажу частини активів за цінами, що перевищують ціни їх придбання, тощо. **Дивіде́ндний дохі́д** – дохід підприємства, одержаний ним за рахунок акцій інших підприємств, які йому належать. **Емісі́йний дохі́д** – дохід держави, який одержується від випуску в обіг надлишкових грошей. **Зая́влений дохі́д** – дохід, відображений у документах, що їх представляють у податкові служби. **Інвестиці́йний дохі́д** – дохід від інвестицій в цінні папери тощо. **Моне́тний дохі́д** – дохід, що його отримує держава від карбування монет. **Націона́льний дохі́д**: а) вартість, наново створена протягом визначеного періоду в народному господарстві країни; б) частка валового суспільного продукту, яка залишається за відрахуванням матеріальних затрат. **Номіна́льний дохі́д** – дохід без урахування інфляції, купівельної спроможності грошей, рівня цін тощо. **Паси́вні дохо́ди** – доходи, що їх отримує підприємство як проценти, дивіденди, страхові виплати, відшкодування тощо. **Проце́нтні дохо́ди** – доходи, які підраховуються пропорційно до часу нарахування та суми активів. **Фіска́льні дохо́ди** – доходи державної скарбниці. **"Чи́сті" дохо́ди** – доходи за винятком витрат на їх одержання.

ДОХІ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який легко сприймається; зрозумілий.

ДОХІ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дохі́дливий**.

ДОХІ́ДЛИВО. Присл. до **дохі́дливий**.

ДОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дохі́д**. // Який дає значний дохід; прибутковий.

ДОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дохі́дний**. ** **Дохі́дність а́кції** – річний дивіденд акції, що його виражено у відсотках до її ринкової ціни. **Дохі́дність капіта́лу** – відношення річного прибутку, що приноситься капіталом, до величини самого капіталу. **Дохі́дність компа́нії** – прибутковість компанії. **Дохі́дність облíга́ції** – річний дохід, виражений у відсотках до ринкової ціни облігації. **Дохі́дність ці́нних папе́рів** – відношення річного доходу по цінному паперу до її ринкової ціни.

ДО́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Який перестав існувати, загинув (про тварин, птахів, комах); мертвий, неживий. 2. *перен.*, *фам.* Кволий, немічний, слабосилий (про людей, тварин). 3. *розм.* Невисокої якості, нікудишній, слабкий.

ДОХЛИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **дохля́тина**.

ДОХЛЯ́ТИНА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Здохла тварина. // *збірн.* М'ясо, трупи здохлих тварин; падло. 2. *ч. і ж.*, *перен.* Квола, слабосила людина або тварина.

ДО́ХНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* дох, до́хла, до́хло *і* до́хнув, до́хнула, до́хнуло; *недок.* Переставати існувати, гинути (про тварин, птахів, комах).

ДОХОВА́ТИ *див.* **дохо́вувати**.

ДОХОВА́ТИСЯ *див.* **дохо́вуватися**.

ДОХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дохо́вувати**.

ДОХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОХОВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Не давати чому-небудь пропасти, зникнути; зберігати.

ДОХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОХОВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *рідко.* Залишатися цілим, непошкодженим; зберігатися.

ДОХОДЖА́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Який дозріває (про рослину). *Доходжала городина.* 2. Підстаркуватий (про людину). *Доходжалі літа.*

ДОХОДЖА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **доходжа́лий**.

ДОХОДЖА́ТИ *див.* **дохо́дити**.

ДОХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дохо́дити**.

ДОХО́ДИТИ, -джу, -диш *і рідко, заст.* **ДОХОДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДІЙТИ́**, дійду́, ді́йдеш, *док.* 1. Ідучи в певному напрямку, досягати якого-небудь місця. // Рухаючись у певному напрямку, досягати якого-небудь місця (про поїзд, машину, пароплав і т. ін.). // Прибувати на місце призначення (про листи, телеграми, посилки і т. ін.). // *розм.* Звертатися куди-небудь, до когось (перев. зі скаргою, проханням). ** **Дохо́дити до кра́ю** – потрапляти (потрапити) у безвихідь. 2. Поширюючись, досягати кого-, чого-небудь (про звуки, запах, світло і т. ін.). // Ставати відомим кому-небудь, де-небудь; розповсюджуватися (про чутки, вісті і т. ін.). // *розм.* Зачіпати почуття, думки і т. ін.; ставати ясним, зрозумілим. // *безос. Дійти до серця* 3. Зберігатися до якого певного часу (про письмові пам'ятки, предмети старовини і т. ін.). 4. Розвиваючись, змінюючись, досягати якого-небудь стану. // *безос.* // Змінюючись, досягати якого-небудь рівня, якоїсь межі (про розмір, вагу, кількість і т. ін.). // Досягати певного віку. // *безос.* 5. Проводячи послідовно яку-небудь дію чи ряд дій, добиватися чого-небудь; досягати наміченого. // Досягати якого-небудь стану, становища. // *розм.* Досягати розуміння чого-небудь; додумуватися. *Дійти висновку.* 6. Наступати, підходити. 7. *розм.* Ставати цілком готовим (про те, що печеться, смажиться і т. ін.). // Дозрівати (перев. після збору). 8. *розм.* Переставати жити; умирати. 9. *розм.* Намагатися зрозуміти суть чого-небудь; вникати в що-небудь. 10. Приходити до кінця; закінчуватися. 11. *неперех.*, *жарг.* Видихатися, знемагати.

ДОХОДИ́ТИ, -ходжу́, -хо́диш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Закінчити ходити. 2. *перех.*, *ірон.* Довести до виснаження, знемоги.

ДОХО́ДИТИСЯ, -иться, *недок.*, **ДІЙТИ́СЯ**, ді́йдеться, *док.*, *безос.* 1. Бути змушеним що-небудь робити. 2. Ставати необхідним, неминучим.

ДОХОДИ́ТИСЯ, -ходжу́ся, -хо́дишся, *док.*, *розм.* Часто, довго ходячи, зазнати чого-небудь небажаного, неприємного.

ДОХО́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **дохі́дний**.

ДОХО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дохо́дний**.

ДОХОДЯ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Виснажена людина.

ДОХО́ЖИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **доходжа́лий**.

ДОХРИСТИЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Який передував християнству.

ДОЦВІСТИ́ *див.* **доцвіта́ти**.

ДОЦВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЦВІСТИ́**, іту́, -іте́ш, *док.* Закінчувати цвісти; цвісти до якого-небудь часу.

ДОЦЕ́НТ, -а, *ч.* Вчене звання або посада викладача вищої школи.

ДОЦЕНТРО́ВИЙ, -а, -е. Направлений під час руху до центра кривини; прот. в і д ц е н т р о в и й. ** **Доцентро́вий нерв**, *фізіол.* – нерв, яким передається збудження від периферії до центральної нервової системи. **Доцентро́ва си́ла** – сила, що зумовлює рух тіла по криволінійній траєкторії, прикладена до рухомого тіла і напрямлена до центра кривини траєкторії.

ДОЦЕНТРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **доцентро́вий**.

ДОЦЕНТРО́ВО. Присл. до **доцентро́вий**.

ДОЦЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **доце́нт**. *Доцентська посада.*

ДОЦЕНТУ́РА, -и, *ж.* Вчене звання або посада доцента.

ДОЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЦІДИ́ТИ**, -цíджу́, -ці́диш, *док.*, *перех.* Закінчувати цідити; цідити до кінця.

ДОЦІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **доці́джувати**.

ДОЦІДИ́ТИ *див.* **доці́джувати**.

ДОЦІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Відповідний поставленій меті, практично корисний, розумний.

ДОЦІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **доці́льний**.

ДОЦІ́ЛЬНО. Присл. до **доці́льний**.

ДО́ЦЯ, -і, *ж.*, *пестл.* 1. Те саме, що **дочка́** 1. 2. Звертання літньої людини до молодої жінки або дівчини.

ДОЧАВИ́ТИ *див.* **доча́влювати**.

ДОЧА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доча́влювати**.

ДОЧА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОЧАВИ́ТИ**, дочавлю́, доча́виш, *док.* Закінчувати чавити що-небудь.

ДОЧАЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Чалапаючи, дійти куди-небудь.
ДОЧА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Поволі, насилу дійти, добратися куди-небудь.
ДОЧА́СНИЙ, -а, -е. 1. Який настає раніше нормального строку, раніше призначеного часу; передчасний. 2. Який триває, діє деякий час; тимчасовий; прот. **п о с т і й н и й**.
ДОЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дочасний**.
ДОЧА́СНО. Присл. до **дочасний**.
ДОЧАСУ́, *присл.* Те саме, що **дочасно**.
ДОЧВАЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Ледве, з труднощами дійти, добратися куди-небудь, до якогось місця. // Насилу пройти певну віддаль.
ДОЧЕКА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Чекання.
ДОЧЕКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *рідко*. Те саме, що **дочека́тися**.
ДОЧЕКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, **ДОЧІ́КУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.* Пробути, прожити до того часу, поки настане, з'явиться очікуване; діждатися.
ДО́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **дочка́**.
ДОЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доче-са́ти**.
ДОЧЕСА́ТИ *див.* **дочі́сувати**.
ДО́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **дочка́** 1.
ДОЧИМЧИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Швидко дійти куди-небудь.
ДО́ЧИСТА́, *присл.* До повної чистоти.
ДО́ЧИСТА, *присл.* Повністю все, нічого не залишаючи, не приховуючи.
ДОЧИ́СТИТИ *див.* **дочища́ти**.
ДОЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дочита́ти**. // **дочи́тано**, *безос. присудк. сл.*
ДОЧИТА́ТИ *див.* **дочи́тувати**.
ДОЧИТА́ТИСЯ *див.* **дочи́туватися**.
ДОЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дочи́тувати** і **дочи́туватися**.
ДОЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЧИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Закінчувати читати що-небудь: читати до якоїсь межі.
ДОЧИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОЧИТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *розм.* Читати до якогось місця, до якоїсь межі. 2. *розм.* Довго і багато читаючи, зазнавати неприємних наслідків. 3. *тільки недок.* Пас. до **дочи́тувати**.
ДОЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дочища́ти**.
ДОЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЧИ́СТИТИ**, -чи́щу, -чи́стиш, *док.*, *перех.* Закінчувати чистити що-небудь (у 1, 2 знач.); чистити до кінця, до якоїсь межі.
ДОЧИЩА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **дочища́ти**.
ДОЧІ́КУВАТИСЯ *див.* **дочека́тися**.
ДОЧІ́РНІЙ, -я, -є. 1. Прикм. до **дочка́**. 2. *спец.* Утворений відділенням від чого-небудь. ** **Дочі́рнє підприє́мство** – державне або муніципальне унітарне підприємство, створене як юридична особа іншим унітарним підприємством, заснованим на праві ведення господарства, шляхом передання йому частини свого майна у господарське ведення.
ДОЧІ́СУВАННЯ, -у, *с.* Дія за знач. **дочі́сувати**.
ДОЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЧЕСА́ТИ**, -чешу́, -че́шеш, *док.*, *перех.* Закінчувати чесати (коси, шерсть і т. ін.).
ДОЧКА́, -и́, *ж.* 1. Особа жіночої статі стосовно до своїх батьків. 2. *розм.* Ласкаве звертання літньої людини до молодої жінки або дівчини. 3. *уроч.* Жінка, що тісно, кровно зв'язана зі своїм народом, своєю країною.
ДОЧМИ́ГИ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **дошми́ги**.
ДОЧО́ВГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Не поспішаючи, поволі, з труднощами дійти, добратися куди-небудь, до якогось місця.
ДОЧОРНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Закінчити чорнити що-небудь; чорнити що-небудь до кінця, до якоїсь межі.
ДОЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОЧУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Слухаючи, сприймати що-небудь. 2. *тільки недок.*, *неперех.* Нормально чути.
ДОЧУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ДОЧУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* 1. Напружувати слух, щоб чути; прислухатися. // Те саме, що **почу́ти**. 2. Дізнаватися про кого-, що-небудь із розповідей, чуток і т. ін.
ДОЧУМАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Закінчити чумакувати; чумакувати до кінця, до якого-небудь часу.
ДОЧУМАКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Довго чумакуючи, зазнати чогось неприємного, небажаного.
ДОЧУ́ТИ *див.* **дочува́ти**.
ДОЧУ́ТИСЯ *див.* **дочува́тися**.
ДОЧУ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Чутливий.
ДОЧУ́ХНА, -и, *ж.*, *заст.* Дочка.
ДОЧЧИ́Н, -а́, -е́. Належний дочці (у 1 знач.). // Прикм. до **дочка́**.**ДОШВЕ́НДЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* Повільно, не поспішаючи дійти кудись.
ДОШВЕ́НДЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.* Багато швендяючи, зазнати лиха.
ДОШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дошива́ти**.
ДОШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ДОШИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати шити що-небудь; шити до якої-небудь межі.
ДОШИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ДОШИ́ТИСЯ**, -и́ється, *док.* 1. Довго і багато шиючи, зазнавати чого-небудь неприємного. 2. *тільки недок.* Пас. до **дошива́ти**.
ДОШИ́ТИ *див.* **дошива́ти**.
ДОШИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **доши́ти**.
ДОШИ́ТИСЯ *див.* **дошива́тися**.
ДО́ШКА, -и, *ж.* 1. Плоский невеликої товщини кусок дерева, випиляний з колоди. 2. Шкільний прилад, на якому пишуть крейдою. 3. Пристосування для чого-небудь у вигляді плити, пластини і т. ін. ** **Меморіа́льна до́шка** – дошка, що служить для увічнення пам'яті про яку-небудь особу чи подію.
ДОШКАНДИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Шкандибаючи, дійти куди-небудь.
ДОШКВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дошква́рити**.
ДОШКВА́РИТИ *див.* **дошква́рювати**.
ДОШКВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дошква́рювати**.
ДОШКВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОШКВА́РИТИ**, -арю, -ариш, *док.* Закінчувати шкварити що-небудь.
ДОШКІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до періоду перед вступом дитини до школи.
ДОШКІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Дитина дошкільного віку. 2. Вихователь, що працює з дітьми дошкільного віку.
ДОШКІ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **дошкі́льник** 1.
ДОШКІЛЬНЯ́, -я́ти, *с.*, *розм.* Пестл. до **дошкі́льник** 1 і **дошкі́льниця**.
ДОШКІЛЬНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **дошкі́льник**.
ДОШКУ́ЛИТИ *див.* **дошкуля́ти**.
ДОШКУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який викликає, спричиняє фізичний біль. 2. Який сильно діє, глибоко вражає; гострий, їдкий. // Надто вразливий; слабкий. // Який вражає, ображає кого-небудь уїдливими словами (про людину); уїдливий, ущипливий. 3. Дуже відчутний, сильний, пронизливий (про холод, вітер, мороз і т. ін.).
ДОШКУ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дошку́льний**. *Дошкульність слів.*
ДОШКУ́ЛЬНО. Присл. до **дошку́льний**.
ДОШКУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дошку́лювати**.
ДОШКУ́ЛЮВАТИ *див.* **дошкуля́ти**.
ДОШКУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ДОШКУ́ЛЮВАТИ**, -люю, -люєш, *недок.*, **ДОШКУ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *неперех.*, *кому*, *чому*, *рідше перех. і без додатка.* 1. Виводити з терпіння, з рівноваги, досаждаючи словами, діями. 2. Порушувати нормальний стан, завдавати неприємностей. 3. Спричиняти, викликати фізичний біль. // Сильно діючи, неприємно вражати (про мороз, холод, вітер і т. ін.).
ДОШКУТИЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Шкутильгаючи, дійти, добратися куди-небудь.
ДО́ШЛИЙ, -а, -е, *мисл.* 1. Умілий, хитрий (про звіра). 2. Повністю перелинялий до зими (про звіра).
ДОШЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який існував до шлюбу. *Дошлюбні статеві зв'язки.*
ДОШМИ́ГИ, *присл.*, *розм.* Якраз, до діла.
ДОШНИ́РУ, *присл.*, *діал.* Абсолютно, геть-чисто.
ДОШПУРЛЯ́ТИ *див.* **дошпу́рювати**.
ДОШПУРНУ́ТИ *див.* **дошпу́рювати**.
ДОШПУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дошпу́рювати**.
ДОШПУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ДОШПУРЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і* **ДОШПУРНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Докидати до якого-небудь місця.
ДОШТОВХНУ́ТИ *див.* **доштóвхувати**.
ДОШТО́ВХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **доштóвхувати**.
ДОШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОШТОВХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Закінчувати штовхати; штовхати що-небудь до певної межі.
ДОШУКА́ТИ *див.* **дошу́кувати**.
ДОШУКА́ТИСЯ *див.* **дошу́куватися**.
ДОШУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дошу́кувати** і **дошу́куватися**.
ДОШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОШУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Шукати, підбирати що-небудь потрібне.
ДОШУ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ДОШУКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Наполегливо шукаючи, намагатися знайти кого-, що-небудь. 2. Докладаючи зусиль, дізнаватися про що-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **дошу́кувати**.
ДОШУМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дошумо́вувати**.
ДОШУМО́ВУВАТИ, -ує, *недок.*, **ДОШУМУВА́ТИ**, -у́є, *док.*, *розм.* Закінчувати шумувати, ставати готовим шумуючи.
ДОШУМУВА́ТИ *див.* **дошумо́вувати**.
ДОЩ, -у́, *ч.* 1. Атмосферні опади, що випадають із хмар у вигляді краплин води. ** **Кисло́тний дощ** – дощ, який містить сірчану кислоту. **Ку́рячий (сліпи́й) дощ** – короткочасний дощ у сонячний день. 2. *перен.*, *чого*, *з означенням.* Про велику кількість того, що падає, сиплеться. 3. *у знач. присл.* **доще́м**. Великим потоком; так, як дощ.
ДОЩА́НИЙ, -а́, -е́. Зробл. з дощок.
ДОЩА́НИК, -а, *ч.*, *рідко*. Невелике річкове плоскодонне судно або великий човен для перевезення вантажів.
ДОЩА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **доща́ний**.
ДОЩЕ́НТУ, *присл.* Повністю все, все без залишку. // Про найбільшу міру, ступінь чого-небудь.
ДО́ЩЕЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **до́шка** 1, 3.
ДО́ЩИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **дощ** 1.
ДО́ЩИНА, -и, *ж.* Невелика дошка.
ДОЩИПА́ТИ *див.* **дощи́пувати**.
ДОЩИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дощи́пувати**.
ДОЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ДОЩИПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчувати щипати що-небудь.
ДОЩИ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **дощи́пувати**.
ДОЩИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дощовий** 2.
ДОЩИ́ТИ, -щить, *недок.*, *безос.*, *розм.* Падати, йти (про дощ).
ДО́ЩИЧОК, -чку, *ч.* Зменш.-пестл. до **до́щик**.
ДОЩІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Дощова вода.
ДОЩОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **дощ**. // Який складається з краплин дощу; який несе дощ. // Який утворився з дощу. 2. Багатий дощами. 3. Який захищає від дощу.
ДОЩОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Верхній легкий непромокальний одяг, що захищає від дощу. 2. Кулястий гриб, який швидко росте в теплу дощову пору, а висихаючи, перетворюється на темний порох. 3. Черв'як, що живе в ґрунті, підвищує його родючість, а на поверхню виходить тільки після великого дощу.
ДОЩОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **дощови́й** 2.
ДОЩОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **дощ** 1.
ДОЩОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кількості атмосферних опадів.
ДОЩОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для вимірювання кількості атмосферних опадів.
ДОЩУВА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Дощувальна машина, пристрій, що використовується для зрошення й поливання сільськогосподарських культур.
ДОЩУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для дощування.
ДОЩУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дощува́ти**.
ДОЩУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Штучно зрошувати землю і поливати сільськогосподарські культури розбризкуванням води за допомогою спеціальних машин.
ДОЩУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дощови́й** 2.
ДОЯ́ВА, -и, *ж.* Донос.
ДОЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Час доїння.
ДОЯ́Р, -а́, *ч.* Робітник, який доїть і доглядає корів.
ДО́ЯРІВ, -рева, -реве. Належний дояру. // Прикм. до **доя́р**.
ДОЯ́РКА, -и, *ж.* Робітниця, яка доїть і доглядає корів.
ДОЯ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **доя́рка**.
ДОЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дояра і доярки.
ДОЯ́РЧИН, -а, -е. Належний доярці. // Прикм. до **доя́рка**.
ДО́ЯЧИ. Дієприсл. до **доїти**.
ДРАБ, -а, *ч.*, *діал.*, *зневажл.* Обідранець, босяк. // Уживається у кличній формі як лайливе слово.
ДРАБА́НТ, -а, *ч.*, *заст.* 1. Охоронець можновладної особи або солдат, що охороняє командувача. 2. Офіцерський денщик у козацьких військах. 3. Учений манежний кінь.
ДРАБА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Сухоребрий.
ДРА́БАТИСЯ, -баюся, -баєшся, *недок.*, *діал.* Видиратися, видряпуватися.
ДРАБИ́НА, -и, *ж.* 1. Пристрій з двох поздовжніх жердин, частин мотузки і т. ін., скріплених рядом поперечок, щаблів, що використовується для піднімання або спускання куди-небудь. 2. Бокова частина воза або саней, зроблена з поздовжніх і поперечних жердин. 3. Скріплені поздовжні й поперечні жердини, що використовуються для спорудження ясел-кормушок для тварин. 4. *перен.* Послідовне розміщення по висхідній лінії від нижчого до вищого (предметів, осіб, чинів і т. ін.). 5. *у знач. присл.* **драби́ною**. Нерівно, уступами.
ДРАБИНА́СТИЙ, **ДРАБИНЯ́СТИЙ**, -а, -е. Те саме, що **драби́нний**.
ДРАБИ́НА-СТРЕМ'Я́НКА, драби́ни-стрем'я́нки, *ж.* Легка пересувна драбина з опорами, призначена для збирання плодів з дерев, ремонту квартир тощо.
ДРАБИ́НА-ШТУРМІ́ВКА, драби́ни-штурмі́вки, *ж.* Ручна пожежна драбина з гаком для підвішування на опорній поверхні.
ДРАБИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **драби́на**.
ДРАБИ́ННИЙ, -а, -е. З драбинами (у 2 знач.).
ДРАБИ́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Кузов воза.
ДРАБИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **драби́на**.
ДРАБИ́НЧАСТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **драби́нний**. // Який має вигляд драбини, нагадує драбину (у 1 знач.). 2. *перен.*, *зневажл.* Дуже худий, з випнутими ребрами.
ДРАБИНЯ́СТИЙ *див.* **драбина́стий**.
ДРАБКИ́, -і́в, *мн.* Драбини, з яких складаються бокові стінки воза.
ДРАБУ́ГА, -и, *ж.*, *зах.* Ледача жінка.
ДРАВІ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **драві́д**, -а, *ч.*). Група народів Південної та почасти Центральної Індії, споріднених мовою і культурою.
ДРАВІДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дравідів.
ДРАВІ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **дравіді́йський**.
ДРАВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, різновид турмаліну.
ДРА́ГА, -и, *ж.* 1. Плавучий землечерпальний агрегат для механізованої розробки розсипних родовищ корисних копалин (золота, платини, олова, алмазів і т. ін.), а також для днопоглиблювальних робіт. 2. Прилад для добування тварин і рослин з дна водойм.
ДРАҐА́НИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Високий.
ДРАГВА́, -и́, *ж.* Те саме, що **драговина́**.
ДРА́ГЕР, -а, *ч.* Робітник, що працює на дразі (у 1 знач.) або управляє нею.
ДРАГЕ́Т, -у, *ч.* Шерстяна тканина.
ДРАГЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **драге́т**.
ДРАГІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Добувати що-небудь за допомогою драги. 2. Поглиблювати що-небудь за допомогою драги (у 1 знач.).
ДРАГЛА́ЙН, -а, *ч.* Різновид екскаватора.
ДРАГЛЕВИ́ДНИЙ, -а, -е. Схожий на драглі. // Подібний за консистенцією до драглів.
ДРАГЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Зменш. до **дра́глий**.
ДРАГЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **драглеви́дний**.
ДРА́ГЛИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Драглистий (у 2 знач.). 2. *перен.* Драглистий (у 3 знач.).
ДРАГЛИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* Те саме, що **драговина́**.
ДРАГЛИНА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Драглистий.
ДРАГЛИ́СТИЙ, -а, -е. 1. В якому можна загрузнути, в'язкий, грузький. 2. Подібний до драглів. 3. *пе-*

рен. Обвислий. *Драглисте обличчя.*

ДРАГЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **драгли́стий.**

ДРАГЛІ́, -ів, *мн.* 1. Колоїдний розчин-гель, що нагадує собою холодець, кисіль або мармелад. 2. Їжа зі згуслого при охолодженні м'ясного чи рибного відвару з дрібними шматочками м'яса або риби.

ДРАГЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **драглі́ти.**

ДРАГЛІ́ТИ, -іє, *недок.*, *розм.* 1. Труситися, коливатися. 2. Згущатися, нависати.

ДРАГЛЮВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **драгли́стий** 2.

ДРАГЛЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **драглюва́тий.**

ДРАГНО́, -а́, *с.*, *діал.* Багно, болото.

ДРАГОВИНА́, ДРЯГОВИНА́, -и́, *ж.* Грузьке, багнисте, болотисте місце.

ДРАГОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **драговина́.**

ДРАГОМА́Н, -а, *ч.*, *заст.* Перекладач при європейському дипломатичному або консульському представництві, перев. у країнах Сходу.

ДРАГОМА́НІВ, -нова, -нове. Належний драгоману. // Прикм. до **драгома́н.**

ДРАГОМА́НІВКА, -и, *ж.* Фонетичний правопис, що його виробила в 70-х рр. 19 ст. у Києві група українських філологів.

ДРАГОМА́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий драгоману.

ДРАГОМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **драгома́н.**

ДРАГУВИ́ТИ, -ів, *мн.* Слов'янське плем'я, що мешкало на теренах Середньої та Південної Македонії.

ДРАГУН, -а, *ч.* У царській і деяких іноземних арміях – воїн кавалерійських частин, що первісно вели бій в пішому і кінному строю.

ДРАГУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **драгу́н.**

ДРАДЕДА́М, -а, *ч.* Тонка шерстяна тканина.

ДРАДЕДА́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **драдеда́м.**

ДРАЖЕ́, *невідм.*, *с.* 1. Сорт дрібних цукерок округлої форми. 2. Форма ліків.

ДРАЖИРА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для дражирування.

ДРАЖИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до дражирування.

ДРАЖИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Обволікання насіння захисною живильною оболонкою з торфу, перегною та мінеральних добрив, що полегшує їх висівання і зростання.

ДРАЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який вимагає великої обережності, тактовності. 2. Який діє на органи чуттів, подразнює їх; подразливий, дратівний. 3. Який перебуває в стані нервового збудження; який швидко роздратовується, сердиться; дратівливий.

ДРАЖЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **дражли́вий** 3.

ДРАЖЛИ́ВО. Присл. до **дражли́вий** 2, 3.

ДРА́ЖНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дражни́ти.**

ДРАЖНИ́ТИ, дражню́, дра́жниш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Навмисне злити кого-небудь, викликати гнів у когось; дратувати, дрочити. 2. *ким, чим.* Насміхатися з кого-небудь, вигадуючи образливі прізвиська. 3. Викликати почуття невдоволення, досади, гніву, злості; дратувати. 4. Збуджувати, посилювати, загострювати яке-небудь бажання, почуття; дратувати. // Діяти на людський організм у цілому або на окремий орган.

ДРАЖНИ́ТИСЯ, дражню́ся, дра́жнишся, *недок.*, *з ким, з кого і без додатка*, *розм.* Навмисне сердити, злити кого-небудь, викликати гнів у когось; дратувати. // Передражнювати кого-небудь.

ДРАЖНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дражни́ти.**

ДРАЗЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває в стані нервового збудження; який швидко роздратовується, сердиться; дратівливий. 2. Який викликає роздратування, неприємно вражає.

ДРАЗЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **дразли́вий** 1.

ДРАЗЛИ́ВО. Присл. до **дразли́вий.**

ДРАЗНИ́ТИ, дразню́, дра́зниш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **дражни́ти.**

ДРАЇ́ТИ, драю́, драї́ш, *недок.*, *перех.* 1. Чистити, натирати до блиску. 2. *перен.*, *розм.* Гостро критикувати, лаяти.

ДРАЇ́ТИСЯ, драї́ться, *недок.* Пас. до **драї́ти** 1.

ДРАЙВ, -а, *ч.* 1. *муз.* Джазовий характер виконання, який створює у слухача враження наростаючого темпу, тоді як він залишається незмінним. 2. *спорт.* Один з основних ударів у тенісі, що надає м'ячу обертання в напрямі польоту.

ДРА́ЙВЕР, -а, *ч.*, *спец.* Допоміжна програма, що забезпечує взаємодію інших програм з різними пристроями ЕОМ.

ДРАКО́Н, -а, *ч.* 1. У міфології багатьох народів – потвора, чудовисько у вигляді крилатого вогнедишного змія. 2. *перен.* Про жорстоку, безжалісну людину. 3. Деревна ящірка деяких тропічних країн, яка може літати. 4. Сузір'я в Північній півкулі неба.

ДРАКО́НІВ, -нова, -нове. Належний дракону (у 1 знач.). *Драконова голова.* ** **Драко́нове де́рево** – довговічне дерево (доживає до 5 – 6 тис. років) з товстим, розгалуженим вгорі стовбуром і шкірястим лінійним листям; смола його використовується для бальзамування трупів.

ДРАКО́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Дуже жорстокий, нещадний.

ДРАКОНІ́ДИ, -ів, *мн.* Метеорний потік з радіантом у сузір'ї Дракона.

ДРАКОНІ́Т, -у, *ч.* Червоний корал; скам'янілість із зірчастими зображеннями.

ДРАКОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з сузір'ям Дракона. ** **Драконі́чний пері́од оберта́ння** – проміжок часу між двома послідовними проходженнями через один і той самий вузол орбіти при обертанні планети навколо Сонця, Місяця – навколо Землі.

ДРАКУНКУЛЬО́З, -у, *ч.*, *вет.*, *мед.* Захворювання людини і деяких тварин (собаки, шакала та ін.), спричинюване круглим черв'яком риштою, який локалізується в підшкірній клітковині перев. нижніх (задніх) кінцівок; ришта.

ДРА́ЛА, *присудк. сл.*, *розм.* Швидко тікати куди-небудь. ** **Дава́ти дра́ла** – швидко тікати, бігти куди-небудь.

ДРАЛО́Н, -у, *ч.* Торгова назва поліакрилонітрильного волокна.

ДРАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *зах.* Бігти, тікати.

ДРАМ, -а, *ч.* Грошова одиниця Вірменії – 100 лумів.

ДРА́МА, -и, *ж.* 1. Літературний твір, побудований у формі діалогу без авторської мови і признач. для сценічного виконання. 2. Літературно-театральний твір серйозного, але не героїчного змісту (на відміну від трагедії й комедії). 3. *розм.* Театр, у якому ставляться такі твори. 4. *перен.* Яка-небудь подія, що приносить горе, страждання і т. ін. в особистому або громадському житті. // Тяжке душевне переживання.

ДРАМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **драматизува́ти.**

ДРАМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Напруженість дії, становища, гострота конфлікту в літературному творі. 2. *перен.* Напруженість, складність якого-небудь становища, обставин, дій і т. ін.

ДРАМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **драматизува́ти.**

ДРАМАТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **драматизува́ти.**

ДРАМАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. *перех.* Відображувати які-небудь події в драматичній формі; надавати якому-небудь твору драматичної форми. 2. *перех. і неперех.* Посилювати напруженість, драматизм чого-небудь, ролі і т. ін.

ДРАМАТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **драматизува́ти.**

ДРАМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **дра́ма** 1, 2. 2. Сповнений драматизму. 3. Розрахований на певний ефект; штучний, роблений. *Драматична поза.* 4. *муз.* Сильний, різкий щодо тембру, на відміну від ліричного (про голос співака або співачки). ** **Драмати́чне сопра́но** – високий жіночий співацький голос, який відрізняється великою силою звучання на всьому діапазоні. **Драмати́чний барито́н** – середній чоловічий голос мужнього тембру з сильними низькими нотами та дещо напруженими верхніми. **Драмати́чний те́нор** – високий чоловічий співацький голос, який відрізняється великою силою і широтою звучання.

ДРАМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **драмати́чний** 2, 3.

ДРАМАТИ́ЧНО. Присл. до **драмати́чний** 2, 3.

ДРАМАТУ́РГ, -а, *ч.* Письменник, який створює драматичні твори.

ДРАМАТУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **драматургі́я** і **драмату́рг.**

ДРАМАТУРГІ́Я, -ї, *ж.* 1. Драматичне мистецтво. // Характерні риси стилю, прийоми творчості в драматичному мистецтві якого-небудь письменника, напрямку, школи і т. ін. 2. *збірн.* Сукупність драматичних творів письменника, літературного напрямку, народу, епохи. 3. Теорія побудови драматичного твору.

ДРАМГУРТО́К, -тка́, *ч.* Драматичний гурток.

ДРАНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **дра́ний.**

ДРА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Голодранець.

ДРА́НИЙ, -а, -е. 1. Порваний, протертий, зношений (про одяг, взуття і т. ін.). 2. З діркою або дірками; продірявлений.

ДРАНИ́ЦІ, -ни́ць, *мн.* (*одн.* **драни́ця**, -і, *ж.*), *діал.* Дранка (*див.* **дра́нка**[1]).

ДРА́НКА[1], -и, *ж.* 1. *збірн.* Тоненькі дощечки для оббивання стін і стелі під штукатурку, для покриття дахів і т. ін. 2. Кожна з таких дощечок.

ДРА́НКА[2], -и, *ж.*, *розм.* Драний, протертий, зношений одяг, постіль і т. ін.

ДРАНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дра́нка**[1].

ДРАНКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дранкува́ти.**

ДРАНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Покривати дранкою (*див.* **дра́нка**[1] 1).

ДРА́ННЯ, -я, *с.* 1. *розм.* Дія за знач. **дра́ти.** 2. *діал.* Дрантя (у 1 знач.).

ДРА́НОЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **дра́нка**[2].

ДРАНТ, -у, *ч.*, *зах.* Дрантя.

ДРАНТА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Подертий, драний.

ДРАНТИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Драний. 2. *зневажл.* Поганий, негідний. // Слабий.

ДРАНТИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Дранка (*див.* **дра́нка**[2]). // Ганчірка.

ДРАНТОГУ́З, -а, *ч.*, *жарт.* Обідранець, обшарпанець.

ДРА́НТЯ, -я, *с.*, *збірн.* 1. Дуже старий, зношений і рваний одяг. // Непотрібні старі, рвані речі (взуття, постіль і т. ін.). // Клапті, обривки матерії, одягу. 2. *розм.*, *рідко.* Одяг взагалі. 3. *зневажл.* Про все негідне, погане, непридатне.

ДРАНЬ, -і, *ж.*, *збірн.* Те саме, що **дра́нка**[1] 1.

ДРАП, -у, *ч.* 1. Густа шерстяна або напівшерстяна тканина, признач. для пошиття верхнього одягу. 2. *розм.* Маріхуана.

ДРАПА́К, -а́, *ч.*, *розм.*: ** **[дава́ти (да́ти)] драпака́** – швидко тікати, бігти куди-небудь.

ДРА́ПАТИ *і* **ДРЯ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ДРАПНУ́ТИ** *і* **ДРЯПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *розм.* Швидко тікати, бігти куди-небудь. 2. *зневажл.* Швидко відступати, залишати яку-небудь територію.

ДРАПА́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* Вовночухральник.

ДРАПА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Різновид вишивки.

ДРАПЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *діал.* Драпіровка (у 2, 3 знач.).

ДРАПІ́ЖКА, ДРЯПІ́ЖКА, -и, *розм.* 1. *ж.* Віднімання, захоплення обманом або силою чого-небудь у когось; здирство, грабіжництво. 2. *ч. і ж.* Те саме, що **драпі́жник, дряпі́жник.**

ДРАПІ́ЖНИЙ, ДРЯПІ́ЖНИЙ, -а, -е, *розм.* Сповнений бажання захопити що-небудь, оволодіти чимсь; хижий.

ДРАПІ́ЖНИК, ДРЯПІ́ЖНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто оббирає, обдирає кого-небудь, займається здирством; здирник, драпіка, дряпіка. // Той, хто краде, грабує, вбиває.

ДРАПІ́ЖНИЦТВО, ДРЯПІ́ЖНИЦТВО, -а, *с.* Здирство, грабіжництво.

ДРАПІ́ЖНИЦЬКИЙ, ДРЯПІ́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **драпі́жництво, дряпі́жництво.**

ДРАПІ́ЖНІСТЬ, ДРЯПІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Здирство, грабіжництво.

ДРАПІ́КА, ДРЯПІ́КА, -и, *ч. і ж.* Те саме, що **драпі́жник, дряпі́жник.**

ДРАПІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **драпірува́ти.**

ДРАПІРО́ВКА, -и, *ж.* 1. Завіса на вікні або на дверях із тканини, зібраної м'якими складками. // Спеціально призбирана в складки тканина, що використовується для обгортання, обтягування чого-небудь. 2. Дрібні незапрасовані складки на одязі для оздоблення його.

ДРАПІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до драпірування. *Драпірувальний цех.* // Признач. для драпірування.

ДРАПІРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст із драпірування.

ДРАПІРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **драпірува́льник.**

ДРАПІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **драпірува́ти** і **драпірува́тися.**

ДРАПІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Прикрашати що-небудь призбираною в складки тканиною, занавісками і т. ін. // Розміщувати що-небудь складками.

ДРАПІРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Мати властивість падати, лягати складками (про тканину). 2. *у що, чим.* Накидати на себе що-небудь так, щоб воно спадало складками. 3. Пас. до **драпірува́ти.**

ДРАПНУ́ТИ *див.* **дра́пати.**

ДРАПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **драпува́ти.**

ДРА́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **драп.** // Зробл. з драпу.

ДРАПОНУ́ТИ *і* **ДРЯПОНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **драпну́ти, дряпну́ти.**

ДРАПРІ́, *невідм.*, *ж.* Завіса, фіранка з тканини, зібраної в складки.

ДРАПУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для драпування.

ДРАПУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається драпуванням.

ДРАПУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **драпува́льник.**

ДРАПУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **драпува́ти** і **драпува́тися.** 2. Те саме, що **драпіро́вка** 2.

ДРАПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **драпірува́ти.**

ДРАПУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Те саме, що **драпірува́тися.**

ДРАПУСТА́Н, -у, *ч.* Колюча рослина чагарникового типу.

ДРАПЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **драпцюва́ти.**

ДРАПЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *діал.* Утікати, бігти.

ДРА́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Утиски, побори.

ДРА́ТВА, -и, *ж.* Міцна просмолена або навощена нитка, якою шиють взуття, шкіряні вироби і т. ін.

ДРА́ТВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дра́тва.** *Дратвова нитка.*

ДРА́ТИ *див.* **де́рти.**

ДРА́ТИСЯ *див.* **де́ртися.**

ДРАТІВЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває в стані нервового збудження; який швидко роздратовується, сердиться; дразливий. // Який виникає через нервове збудження. // Який викликає роздратування. 2. Те саме, що **дратівний.**

ДРАТІВЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **дратівли́вий** 1.

ДРАТІВЛИ́ВО. Присл. до **дратівли́вий.**

ДРАТІВНИ́Й, -а́, -е́. Який діє на органи чуття, подразнює їх. // *у знач. ім.* **дратівне́**, -но́го, *с.* Ліки, що викликають подразнення, діють як дратівник.

ДРАТІВНИ́К, -а́, *ч.*, *фізіол.* Те, під дією чого в організмі виникає яка-небудь реакція, роздратування; подразник.

ДРАТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **дратівли́вий** 1. *Дратлива людина.* 2. *фізіол.* Пов'язаний з діянням подразника на організм у цілому або на окремий орган.

ДРАТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **дратли́вий.**

ДРАТЛИ́ВО. Присл. до **дратли́вий** 1.

ДРАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **дратува́ти.**

ДРА́ТОВКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **дра́тва.**

ДРАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дратува́ти** і **дратува́тися.**

ДРАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Викликати почуття невдоволення, досади, гніву, злості; роздратовувати, злити. 2. Навмисне злити, виводити з терпіння кого-небудь, викликати гнів у когось; дражнити, дрочити. // *ким, чим.* Висміювати когось, беручи до уваги риси, властиві йому, його рідним і т. ін. 3. Збуджувати, посилювати, загострювати яке-небудь бажання, почуття і т. ін.; роздратовувати. // Діяти на людський організм у цілому або на окремий орган. // Викликати в чому-небудь біль.

ДРАТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Зазнавати почуття невдоволення, досади, гніву, злості; роздратовуватися, злитися. 2. *з ким*, *розм.* Навмисне

злити, виводити з терпіння кого-небудь; дражнитися, дрочитися.

ДРАТУ́Н, -á, *ч., розм.* Той, хто дратує кого-небудь.

ДРА́ТХААР, -а, *ч.* Порода жорсткошерстих німецьких лягавих собак з шерстю середньої довжини, а також собака цієї породи.

ДРАФТ, -у, *ч., фін.* Розпорядження векселедавця переказного векселя контрагентові виплатити третій стороні певну суму грошей.

ДРАХ, -у, *ч., діал.* Паперовий повітряний змій.

ДРА́ХМА, -и, *ж.* 1. У Стародавній і сучасній Греції – грошова одиниця, що дорівнює 100 лептам. 2. Одиниця аптекарської ваги (3,73 г), що застосовувалася до введення Метричної системи мір.

ДРАЦЕ́НА, -и, *ж.* Чагарникова або деревоподібна субтропічна рослина з вічнозеленим видовженим листям та білими або жовтуватими квітками.

ДРАЧ, -á, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **дра́чка** 1. 2. *діал.* Просорушка.

ДРА́ЧА, -і, *ж., діал.* 1. Непомірний податок. 2. Сварка, сутичка, суперечка.

ДРА́ЧКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Місце, де оббирають кого-небудь; форма оббирання, здирства. 2. *розм.* Збройна сутичка між ким-небудь; бій. 3. *діал.* Просорушка.

ДРЕВИ́НА, -и, *ж., діал.* Деревина.

ДРЕ́ВКО, -а, *с.* 1. Дерев'яна палиця, до якої прикріплюється полотнище прапора, на яку настромлюється вістря списа і т. ін.; держак. 2. *заст., поет.* Пестл. до **дре́во**.

ДРЕВЛЯ́НИ (*одн.* **древля́нин**, -а, *ч.*; **древля́нка**, -и, *ж.*) *і* **ДЕРЕВЛЯ́НИ** (*одн.* **деревля́нин**, -а, *ч.*; **деревля́нка**, -и, *ж.*), -ля́н, *мн.* Стародавнє східнослов'янське плем'я, яке жило у прип'ятському Поліссі.

ДРЕВЛЯ́НСЬКИЙ *і* **ДЕРЕВЛЯ́НСЬКИЙ**, -а, -е. Стос. до **древля́н, деревля́н**.

ДРЕ́ВНІЙ, -я, -є. 1. *рідко.* Те саме, що **стародáвній**. // *у знач. ім.* **дре́вні**, -ніх, *мн.* Люди, що жили в далекому минулому. ** **Дре́вні мо́ви** – латинська і давньогрецька мови, санскрит, іврит і т. д. 2. *розм.* Який дожив до глибокої старості, дуже старий (про людей, тварин). // Який існує багато років, зношений (про предмети).

ДРЕ́ВНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* 1. *тільки одн.* Властивість за знач. **дре́вній**. 2. *тільки мн.* Пам'ятки далекого минулого.

ДРЕГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., діал.* Швидко, прудко побігти.

ДРЕГОВИЧІ́, -ів, *мн.* Стародавнє східнослов'янське плем'я, яке жило між Прип'яттю і Західною Двіною.

ДРЕДНО́УТ, -а, *ч.* Великий швидкохідний броненосець із могутньою артилерією, попередник лінійного корабля.

ДРЕ́ЗДЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Дрезден.

ДРЕЗИ́НА, -и, *ж.* Невеликий залізничний візок, який приводиться у рух вручну або двигуном внутрішнього згоряння.

ДРЕЙСЕ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **тригра́нка**.

ДРЕЙФ, -у, *ч., мор.* 1. Пасивний рух плаваючого тіла під дією течії, вітру, хвиль. 2. Небажана зміна значення вихідного сигналу пристрою в той час, коли значення всіх його вхідних сигналів незмінні. **Дрейф за́собу вимі́рювальної те́хніки** – повільна зміна з часом метрологічної характеристики засобу вимірювальної техніки. **Дрейф нульово́го рі́вня** – зміна в часі величини вихідної напруги, яку визначають, коли немає корисного вхідного сигналу. **Дрейф нуля́** – зміщення нульового показника вимірювального приладу. 3. Відхилення судна або літака від узятого курсу під дією чого-небудь. ** **Ляга́ти у дрейф**, *мор.* – маневруванням вітрил утримувати судно приблизно на одному місці. **Зніма́тися з дре́йфу**, *мор.* – змінивши напрям вітрил після того, як судно лежало в дрейфі, рушати вперед.

ДРЕ́ЙФИТИ, -флю, -фиш; *мн.* **дре́йфлять**; *недок., фам.* Боятися труднощів, небезпеки; лякатися, розгублюватися.

ДРЕ́ЙФОВИЙ, -а, -е, *мор.* Який викликає дрейф.

ДРЕЙФУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **дрейфування**.

ДРЕЙФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дрейфува́ти**.

ДРЕЙФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., мор.* 1. Пасивно рухатися під дією течії, вітру, хвиль (про лід, судно і т. ін.). 2. Відхилятися від узятого курсу під дією чого-небудь (про судно або літак). 3. Маневруючи вітрилами, утримуватися приблизно на одному місці.

ДРЕЙФУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *мор.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **дрейфува́ти**. *Дрейфуюча крига.*

ДРЕ́ЛІХ, -а, *ч.* Грубе полотно.

ДРЕЛЬ, -і, *ж.* Інструмент для свердління отворів у металах, деревині тощо.

ДРЕМЕНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* 1. Дуже швидко, рвучко побігти; майнути, дмухнути. // Швидко зникнути, втекти, піти геть звідки-небудь; чкурнути. *Дременути навтікача.* 2. Поспішно відправитися куди-небудь; податися.

ДРЕН, -а, *ч.* Підземний штучний водотік (труба) для відведення зайвої води з ґрунту.

ДРЕ́НА, -и, *ж., тех.* Підземний водостік, труба для осушування ґрунту.

ДРЕНА́Ж, -у, *ч.* 1. *тільки одн., тех.* Осушування ґрунту за допомогою системи траншей, підземних труб, канав і каналів; дренування. // Система осушувальних траншей, підземних труб, канав і каналів. 2. *мед.* Виведення з порожнини тіла, рани гною, рідини за допомогою особливої трубки або марлевих смужок; дренажування. *Дренаж рани.* // Пристосування, за допомогою якого виводиться гній, рідина з порожнини тіла, рани. *Ввести дренаж.*

ДРЕНА́ЖНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **дрена́ж**. // Признач. для дренажу.

ДРЕНАЖУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для дренажування.

ДРЕНАЖУВА́ННЯ, -я, *с., мед.* Дія за знач. **дренажува́ти**.

ДРЕНАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., мед.* Виводити з порожнини тіла, рани гній, рідину за допомогою певного пристосування.

ДРЕНАЖУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., мед.* Пас. до **дренажува́ти**.

ДРЕНО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **дренува́ти**.

ДРЕНОУКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **дреноуклада́ння**.

ДРЕНОУКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Укладання дренажних труб.

ДРЕНОУКЛАДА́Ч, -á, *ч.* Машина для укладки дренажних труб.

ДРЕНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для дренування.

ДРЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *тех.* Дія за знач. **дренува́ти**. 2. Лікувальний метод, який полягає у виведенні назовні рідкого вмісту з ран, гнійників, вмісту порожнистих органів, природних або патологічних порожнин тіла.

ДРЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., тех.* Проводити дренаж (у 1 знач.). *Дренувати заболочену місцевість.* // Осушувати, позбавляти вологості.

ДРЕНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., тех.* Пас. до **дренува́ти**.

ДРЕНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **дренува́ти**.

ДРЕНЧА́ННЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **деренча́ння**.

ДРЕНЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок., розм.* Те саме, що **деренча́ти**.

ДРЕ́НЧЕР, -а, *ч.* Насадка-розбризкувач на трубах протипожежної водопровідної мережі.

ДРЕ́НЧЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дре́нчер**.

ДРЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Створювати, видавати дзвінкі, короткі, тремтячі звуки.

ДРЕ́НЬКІТ, -коту, *ч., розм.* Дзвінкі, короткі, тремтячі звуки.

ДРЕПАНІДОТЕНІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз водоплавної птиці. Уражає кишечник.

ДРЕПАНОЦИ́Т, -а, *ч.* Еритроцит, що має форму серпа; спостерігається в крові у носіїв гена серпоподібно-клітинної анемії.

ДРЕПАНОЦИТО́З, -у, *ч.* Наявність у крові дрепаноцитів.

ДРЕСИРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дресирува́ти**. 2. *прикм.* Який пройшов дресировку і має певні навики.

ДРЕСИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для дресирування.

ДРЕСИРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається дресируванням тварин, птахів і т. ін.

ДРЕСИРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **дресирува́льник**.

ДРЕСИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дресирува́ти**.

ДРЕСИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Навчати тварин, птахів і т. ін. виконувати яку-небудь дію, виробляти в них певні навички. // *ірон.* Виучувати, вимуштровувати кого-небудь (про людей).

ДРЕСИРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **дресирува́ти**.

ДРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дресува́ти**.

ДРЕСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дресо́ваний**.

ДРЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Те саме, що **дресирува́ти**.

ДРЕСУ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **дресирува́ння**.

ДРИ́БЛІНГ, -у, *ч., спорт.* Ведення гравцем м'яча або шайби – часті торкання гравцем м'яча (шайби) рукою, ногою чи предметом у русі або на місці. *Швидкісний дриблінг.*

ДРИВІ́ТНЯ, -і, *ж., діал.* Дровітня.

ДРИҐ, ДРИҐ-ДРИҐ, *виг.* Уживається на означення здригання.

ДРИ́ҐАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **дри́ґати**.

ДРИ́ҐАТИ, дри́ґаю, дри́ґаєш, *недок., розм.* 1. *чим.* Робити різкі уривчасті рухи, перев. ногами (про людей), лапами (про тварин). 2. Пересмикуватися внаслідок мимовільного скорочення мускулів.

ДРИ́ҐАТИСЯ, дри́ґаюся, дри́ґаєшся, *недок., розм.* Те саме, що **дри́ґати** 2.

ДРИҐ-ДРИҐ *див.* **дриґ**.

ДРИ́ҐНУТИ, дри́ґну, дри́ґнеш, *док., розм.* Однокр. до **дри́ґати**.

ДРИ́ГОЛИТИ, -лю, -лиш, *діал.* Тремтіти, дрижати.

ДРИ́ҐОМ: ** **[догори́] дри́ґом** – протилежно тому, як повинно бути; догори ногами.

ДРИҐОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., однокр., розм.* Підсил. до **дри́ґнути**.

ДРИҐО́ТИ, -го́т, *мн.* (*одн.* **дриґо́та**, -и, *ж.*), *розм.* Часте здригання тіла від холоду, нервового збудження і т. ін.

ДРИҐОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., діал.* Дрижати, тремтіти.

ДРИҐУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Порух ногами наче в танці.

ДРИЖА́, -і́, *ж., діал.* Те саме, що **дрижаки́**.

ДРИЖАКИ́, -і́в, *мн., розм.* Часте здригання, тремтіння тіла від холоду, страху, хворобливого стану і т. ін. ** **Нагна́ти дрижакі́в** – налякати, настрахати.

ДРИЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дрижа́ти**.

ДРИЖА́ТИ, -жу́, -жи́ш, *недок.* 1. Трястися від холоду, страху, хворобливого стану і т. ін.; тремтіти. 2. Коливатися, хитатися, двигтіти під впливом чого-небудь. // Бути нерівним, мінливим (про світло, вогонь); миготіти, мерехтіти. // Звучати переривчасто, нерівно. // *рідко.* Прискорено битися, калататися (про серце). 3. *перен.* Боятися кого-небудь, відчувати страх перед кимсь. // *за кого – що.* Відчувати побоювання за кого-, що-небудь. // *над ким – чим.* Ретельно оберігати, боятися втратити кого-, що-небудь. *Дрижати над дитиною.* // Боятися витрачати що-небудь; скупитися. 4. *перен., перев. з част.* а ж, *розм.* Виявляти надмірне бажання робити що-небудь.

ДРИЖА́ЧИ. Дієприсл. до **дрижа́ти**.

ДРИЖА́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **дрижа́ти** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Який звучить переривчасто, нерівно. ** **Дрижа́чі при́голосні**, *грам.* – приголосні звуки, що творяться внаслідок переривання видихуваного повітряного струменя мовним органом, який ритмічно вібрує.

ДРИЖЕНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч., зах.* Драглі.

ДРИЖЕНИ́НА, -и, *ж., діал.* Драглі.

ДРИЗ, -у, *ч., діал.* Хмиз.

ДРИ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док., фам.* 1. Швидко побігти, втекти. 2. Сильно вдарити кого-небудь.

ДРИЛ, -а, *ч.* Мавпа роду мандрилів.

ДРИ́ЛЛІНГ, -а, *ч.* Триствольна мисливська рушниця.

ДРИЛЬ, -я́, *ч., тех.* Механізм для свердління невеликих отворів у металі, дереві і т. ін.

ДРИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дрилюва́ти**.

ДРИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дрилюва́ти**.

ДРИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* Свердлити дрилем.

ДРИ́ЛЯ, -і, *ж.* Отвір, просвердлений дрилем.

ДРИ́МБА, -и, *ж.* Український щипковий музичний інструмент, сила і висота звуку якого регулюються ротовою порожниною того, хто грає.

ДРИН, -а, *ч., діал.* Дрючок.

ДРИ́НДОМ, *присл., зах.* Риссю.

ДРИФТ, -у, *ч.* Те саме, що **дрейф**.

ДРИ́ФТЕР, -а, *ч.* Рибопромислове судно для ловіння риби у відкритому морі за допомогою плавучих сітей.

ДРИ́ФТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дри́фтер**.

ДРИФТІ́ВНИЙ, -á, -é. Який дрифтує.

ДРИ́ФТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **дре́йфовий**.

ДРИФТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дрифтува́ти**.

ДРИФТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **дрейфува́ти**.

ДРІА́ДА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – німфа, що захищала дерева. 2. *книжн.* Лісова німфа, мавка.

ДРІБ, дро́бу, *ч.* 1. *збірн.* Дрібні свинцеві кульки, що вживаються для стрільби з мисливської рушниці. 2. *перен., збірн.* Часто повторювані, короткі, переривчасті звуки, що виникають від ударів по чому-небудь, під час стрільби. 3. *мат.* Число, що складається з частин одиниці. 4. *збірн., діал.* Свійська птиця. 5. *збірн., діал.* Малі діти; дрібні тварини.

ДРІ́БЕН *див.* **дрібни́й**.

ДРІ́БКА, -и, *ж.* 1. Невелика частина, мала кількість чого-небудь. 2. Те саме, що **гру́дочка**. ** **До дрі́бки**, *діал.* – повністю, цілком, дощенту, геть-чисто.

ДРІБКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дрі́бка**.

ДРІ́БКУ, *присл., діал.* Трохи.

ДРІ́БНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дрібни́ти**.

ДРІБНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **дрібни́й** 1 – 3, 6.

ДРІБНЕ́НЬКО. Присл. до **дрібне́нький**.

ДРІБНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже дрібний (у 1, 3 знач.).

ДРІБНЕ́СЕНЬКО, *розм.* Присл. до **дрібне́сенький**.

ДРІБНИ́Й, -бна́, -бне́ *і* **ДРІ́БЕН**, -бна, -бне. 1. Малий розміром, об'ємом. // Невеликий на зріст; молодий віком. 2. Малий, незначний щодо вартості (про гроші). 3. Який складається з малих однорідних частинок, предметів. // Який складається з часто повторюваних елементів (про звуки, рухи, сміх і т. ін.). 4. Маломіцний в економічному аспекті. // Який володіє незначною кількістю засобів виробництва. 5. *заст.* Який посідає невисоке суспільне або службове місце. *Дрібний урядовець.* 6. *перен.* Який не має істотного значення; незначний, другорядний. // Позбавлений внутрішньої значимості, важливості.

ДРІБНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дрібни́й**.

ДРІБНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.* 1. *перех.* Різати, ламати, рубати і т. ін. що-небудь на дрібні куски, невеликі частини. // Ділити на частини; розчленовувати. 2. *перех., перен., розм., рідко.* Зменшувати щодо розміру, робити менш солідним (про людей). 3. *перех., перен.* Зменшувати значення, важливість чого-небудь. 4. *неперех., розм.* Іти, падати частими дрібними краплями (про дощ).

ДРІБНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *недок.* 1. Ділитися, розпадатися на частини. 2. Зменшувати свій розмір. 3. Пас. до **дрібни́ти** 1.

ДРІБНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Щось дрібне, незначне, таке, що не має істотного значення. // *перев. мн.* Деталі, подробиці. // *у знач. присудк. сл.* Не варте уваги, не має істотного значення. *Розмінюватися на дрібниці.* 2. Предмет невеликого розміру і другорядного значення. 3. *тільки мн., діал.* Дрібушки (*див.* **дрібу́шки**[1] 1).

ДРІБНИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **дрібни́ця**. 2. Маленький предмет, що служить прикрасою, забавкою і т. ін.

ДРІБНИЧКО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Який не має істотного значення, незначний.

ДРІБНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже дрібний, найдрібніший.

ДРІБНІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **дрібні́сінький**.

ДРІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **дрібни́й**.
ДРІБНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати, робитися дрібним, зменшуючи свою величину, розмір, об'єм. 2. *перен.* Втрачати основну сутність, важливість, значення.
ДРІБНІ́Ш, ДРІБНІ́ШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **дрі́бно 1**.
ДРІБНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Ставати, робитися дрібнішим щодо величини, розміру, об'єму і т. ін. 2. *перен.* Втрачати істотне значення, важливість.
ДРІБНІ́ШЕ. Присл. до **дрібні́ший**.
ДРІБНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **дрібни́й**.
ДРІ́БНО. 1. Присл. до **дрібни́й 1, 3, 6**. 2. *рідко.* Те саме, що **докла́дно**.
ДРІБНОБЛО́КОВИЙ, -а, -е. Який складається з дрібних блоків.
ДРІБНОБЛО́КОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **дрібнобло́ковий**.
ДРІБНОБУРЖУА́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до дрібної буржуазії. 2. Який виражає інтереси, смаки, погляди, ідеологію дрібної буржуазії; власт. дрібній буржуазії.
ДРІБНОБУРЖУА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дрібнобуржуа́зний**.
ДРІБНОВЛА́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до дрібного власника. 2. Який виражає інтереси, ідеологію дрібних власників; власт. дрібним власникам.
ДРІБНОВОЛОКНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має дрібне волокно.
ДРІБНОВОЛОКНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **дрібноволокни́стий**.
ДРІБНОГЛЯ́Д, -а, *ч., діал.* Те саме, що **мікроско́п**.
ДРІБНОГОЛО́ВИЙ, -а, -е 1. У якого невелика голова. 2. *рідко.* Пустоголовий, обмежений, недолугий.
ДРІБНОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість за знач. **дрібноголо́вий**.
ДРІБНОГРУПОВИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з поділом на дрібні групи.
ДРІБНОЗЕРНИ́СТИЙ, -а, -е. Який складається з дрібних зерен або з дрібних зерноподібних частин.
ДРІБНОЗЕРНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **дрібнозерни́стий**.
ДРІБНОЗУ́БИЙ, -а, -е. У якого дрібні зуби.
ДРІБНОЗУБЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має дрібні зубці.
ДРІБНОЗУБЧА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дрібнозубча́стий**.
ДРІБНОКАЛІ́БЕРКА, -и, *ж., розм.* Рушниця малого (дрібного) калібру.
ДРІБНОКАЛІ́БЕРНИЙ, -а, -е. Малого (дрібного) калібру.
ДРІБНОКВІТКО́ВИЙ, -а, -е. Який має дрібні квітки.
ДРІБНОКВІТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **дрібноквітко́вий**.
ДРІБНОКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е. Який має дрібні клітини.
ДРІБНОКЛІТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **дрібноклітинний**.
ДРІБНОКО́НТУРНИЙ, -а, -е. З нерівними, дуже порізаними межами (про невелику земельну ділянку, поле).
ДРІБНОКО́НТУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність нерівних, дуже порізаних меж (у невеликої земельної ділянки, поля).
ДРІБНОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З дрібним листям.
ДРІБНОЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **дрібноли́стий**.
ДРІБНОЛІ́ССЯ, -я, *с., збірн.* Ліс, що складається з невисоких, молодих дерев.
ДРІБНОМАЄ́ТНИЙ, -а, -е. Який володіє невеликим маєтком.
ДРІБНОМАЄ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дрібномає́тний**.
ДРІБНОМАСШТА́БНИЙ, -а, -е. 1. Який охоплює обмежене коло яких-небудь явищ, окремі сфери чого-небудь і т. ін. 2. *перен.* Малозначний, що не стосується головних, істотних рис, особливостей чого-небудь.
ДРІБНОМАСШТА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дрібномасшта́бний**.
ДРІБНОМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Розмелений на дрібні частинки, дрібного помолу.
ДРІБНОМО́ЛОТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дрібноме́лений**.
ДРІБНОНАСІ́ННИЙ, -а, -е. Який має дрібне насіння.
ДРІБНООПТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до дрібного опту.
ДРІБНООПТО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дрібноо́птовий**.
ДРІБНООПТО́ВО. Присл. до **дрібноо́птовий**.
ДРІБНОПЕЛЮСТКО́ВИЙ, -а, -е. У якого пелюстки малого розміру.
ДРІБНОПЕЛЮСТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дрібнопелюстко́вий**.
ДРІБНОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Який дає дрібні плоди.
ДРІБНОПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дрібноплі́дний**.
ДРІБНОПЛО́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **дрібноплі́дний**.
ДРІБНОПОМІ́СНИЙ, -а, -е, *іст.* Який володів невеликим помістям.
ДРІБНОПОМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дрібнопомі́сний**.
ДРІБНОПО́РИСТИЙ, -а, -е. У якого дрібні пори.
ДРІБНОПО́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **дрібнопо́ристий**.
ДРІБНОПРОЖИ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Який має дрібні прожилки.
ДРІБНОРОЗДРІБНИЙ, -а, -е: ** **Дрібнороздрібна́ торго́ва мере́жа** – частина роздрібної трогової мережі, що складається з нестаціонарних торгових одиниць.
ДРІБНОРО́СЛИЙ, -а, -е. Який має невеликий зріст, невелику висоту (напр., про рослини).
ДРІБНОРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **дрібноро́слий**.
ДРІБНОСЕЛЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до дрібного селянства; який складається з дрібних селянських господарств.

ДРІБНО́ТА, -и, *ж., розм.* 1. *збірн.* Маленькі, дрібні істоти або предмети. // Малі діти. 2. *перен., збірн.* Люди, які обіймають невисокі посади або незначні місця в суспільстві. 3. *перен., рідко.* Про щонебудь незначне, мізерне, нікчемне; дрібниця.
ДРІБНОТЕ́МНИЙ, -а, -е. Що не піднімає, не розробляє значних, серйозних тем.
ДРІБНОТЕ́М'Я, -я, *с.* Про теми, проблеми, що не піднімаються, не розробляються у творах мистецтва.
ДРІБНОТОВА́РНИЙ, -а, -е, *ек.* Заснований на приватній власності дрібних виробників на засоби і результати виробництва.
ДРІБНОТОННА́ЖНИЙ, -а, -е, *спец.* Зв'язаний з перевезенням невеликих вантажів.
ДРІБНОТОННА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дрібнотонна́жний**.
ДРІБНОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. Який має дрібну, негусту шерсть.
ДРІБНОШТУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який складається з предметів невеликого розміру, що підраховуються поштучно (про матеріал, вантаж, товар і т. ін.).
ДРІБНУВА́ТИЙ, -а, -е. Дрібніший від звичайного; не дуже дрібний.
ДРІБНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **дрібнува́тий**.
ДРІБНЮ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Дуже дрібний.
ДРІБНЯКИ́, -ів, *мн., зневажл.* Дрібні гроші.
ДРІБО́К, -бка́, *ч.* Те саме, що **дрі́бка 2**.
ДРІБОТА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **дрібота́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДРІБОТА́ТИ *див.* **дріботі́ти**.
ДРІБОТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **дріботі́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДРІБОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ДРІБОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *недок., розм.* 1. Швидко перебираючи ногами, йти дрібними частими кроками; тюпати. // Танцювати, часто перебираючи та пристукуючи ногами. 2. Часто й ритмічно вдаряючи по чомунебудь, створювати відповідні звуки. 3. Говорити дуже швидко, скоромовкою.
ДРІБОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Який складається з частих, послідовно повторюваних елементів.
ДРІБОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дріботли́вий**.
ДРІБОТУ́Н, -а́, *ч., розм.* Той, що дуже швидко і багато говорить.
ДРІБОТУ́ХА, -и, *ж., розм.* Та, що дуже швидко і багато говорить.
ДРІ́БОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **дрі́бка**. ** **Ані́ (ні) дрі́бочки** – зовсім, ніскільки, ні трохи. **До [оста́нньої] дрі́бочки** – повністю, цілком, дощенту.
ДРІБО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **дрібо́к**.
ДРІБУ́ШЕЧКИ, -чок, *мн.* (*одн.* **дрібу́шечка**, -и, *ж.*). Зменш. до **дрібушки**[1].
ДРІБУШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок., діал.* Швидко перебираючи ногами, йти дрібними частими кроками.
ДРІБУ́ШКИ[1], -шок, *мн.* (*одн.* **дрібу́шка**, -и, *ж.*), *розм.* 1. Тоненькі дрібно заплетені косички. 2. Вид рухів в українських народних танцях, що виконуються дрібними кроками з притупами. 3. Музика, що виконується в дуже швидкому темпі та під яку легко танцювати дрібними кроками з притупами.
ДРІБУ́ШКИ[2], *присл., діал.* Швидко і часто ступаючи.
ДРІБЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., розм.* Робити маленькі, дрібні кроки, швидко перебираючи ногами.
ДРІБЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який складається з маленьких однорідних частинок (про листя). 2. Який складається з частинок, більших від звичайних; зернистий. 3. Який складається з частих, послідовно повторюваних елементів.
ДРІБЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **дрібча́стий**.
ДРІБЧА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дрібча́стий**.
ДРІБ'ЯЗКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Те саме, що **дріб'язко́вий**.
ДРІБ'ЯЗКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який базується на чомунебудь дрібному, неістотному, незначному або виявляється у дрібницях. // Який не має істотного значення, не заслуговує на увагу; другорядний, незначний. 2. Схильний надавати великого значення чому-небудь неістотному, незначному.
ДРІБ'ЯЗКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і якість за знач. **дріб'язко́вий**.
ДРІБ'ЯЗКО́ВО. Присл. до **дріб'язко́вий**.
ДРІБ'Я́ЗНИЙ, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **дріб'язко́вий**.
ДРІ́Б'ЯЗОК, -зку, *ч.* 1. *збірн.* Невеликі предмети, речі. 2. *збірн., розм.* Малі діти. // Живі істоти малого розміру порівняно з іншими однорідними. 3. *мн. і збірн.* Невеликі шматочки, маленькі частини чого-небудь. 4. Щось незначне, неважливе, нікчемне.
ДРІВЦЯ́, дровце́ць *і* дріве́ць, **ДРОВЦЯ́**, дрове́ць, *мн.* Пестл. до **дрова́**.
ДРІЖ *див.* **дрож**.
ДРІЖДЖЕ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **дріжджови́й**.
ДРІ́ЖДЖІ, -ів, *мн.* Одноклітинні мікроскопічні гриби, які викликають спиртове бродіння цукрів і застосовуються у хлібопеченні та виготовленні пива, вина. // Речовина з мікроскопічних грибів, що здатна викликати бродіння. ** **Пивні́ дрі́жджі** – речовина, виготовлена з певних рас дріжджів, що використовується у варінні пива.
ДРІЖДЖО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **дріжджува́ти**.
ДРІЖДЖОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **дрі́жджі**. // Приготовлений з дріжджами.
ДРІЖДЖОВИ́К, -а́, *ч., розм.* Працівник дріжджової галузі.
ДРІЖДЖУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **дріжджува́ти**.
ДРІЖДЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., спец.* Вносити в корми кормові дріжджі для поліпшення їх поживності і смакових якостей.
ДРІЖДЖУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., спец.* 1. Мати властивість піддаватися дріжджуванню. 2. Пас. до **дріжджува́ти**.
ДРІЗД, ДРОЗД, дрозда́, *ч.* Невеликий співучий птах, що живе в лісах, гніздиться на деревах, кущах, землі.
ДРІ́ЗКИ, -зок, *мн., розм.* Невеликі частини, шматки чого-небудь. ** **На (в) дрі́зки** – на дрібні шматки.
ДРІ́ЗОЧКИ, -чок, *мн., рідко.* Зменш. до **дрі́зки**.
ДРІК[1], дро́ку, *ч.* Чагарникова або напівчагарникова степова рослина родини бобових, що цвіте жовтими чи білуватими квітами. ** **Дрік красильний** – вид дроку, зі стебел, листків і квіток якого одержують жовту фарбу.
ДРІК[2], дро́ка, *ч., діал.* Овід, ґедзь.
ДРІМА́ЙЛО, -а, *ч. і ж., жарт.* Надто млява, неуважна людина, яка завжди ніби дрімає.
ДРІМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дріма́ти**.
ДРІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Перебувати в напівсонному стані, неміцно спати. 2. *перен.* Перебувати в стані спокою, бездіяльності, бути нерухомим. 3. *перен., розм.* Надто мляво, повільно робити що-небудь, не виявляти активності; зволікати. // Бути неуважним.
ДРІМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., безос.* Хотітися спати, тягнути до сну.
ДРІ́МКИ, -ів, *мн., дит.* Те саме, що **дрімо́та**.
ДРІМЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. *нар.-поет.* Схильний до дрімоти; який постійно дрімає, охоплений дрімотою. 2. Який викликає, навіває дрімоту.
ДРІМЛИ́ВИЦІ, -виць, **ДРІМНИ́ЦІ**, -ни́ць, *мн., фольк.* Те саме, що **дрімо́та**.
ДРІМЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дрімли́вий**.
ДРІМЛИ́ВО. Присл. до **дрімли́вий**.
ДРІМЛЮ́ГА, -и, *ч.* Нічний комахоїдний птах сіробурого з чорними плямами забарвлення, з маленьким дзьобом та великим розрізом рота.
ДРІМЛЮ́ЧИЙ, -а, -е. Схильний до дрімання.
ДРІМНИ́ЦІ *див.* **дрімли́виці**.
ДРІМО́ТА, -и, *ж.* 1. Напівсонний стан; неміцний, чуткий сон. 2. *перен.* Стан спокою, нерухомості.
ДРІМОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **дрімли́вий**.
ДРІМО́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **дрімли́вий**.
ДРІМО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дрімо́тний**.
ДРІМО́ТНО. Присл. до **дрімо́тний**.
ДРІМУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дуже густий, непрохідний, непроглядний (про ліс, бір і т. ін.). // Дуже буйний, розкішний, густо порослий. 2. *рідко.* Який перебуває в стані спокою, не виявляє діяльності. 3. *ірон.* Цілковитий, повний. 4. *перен., ірон.* Мудрований, незрозумілий, складний.
ДРІМУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **дріму́чий**.
ДРЮПІТЕ́К, -а, *ч.* Рід викопних людиноподібних мавп, що існували протягом неогенового періоду в Південній Європі, Північній Африці та Південній Азії.
ДРІ́ПЛО, -а, *с., заст.* Нікчема, нероба.
ДРІТ, дро́ту, *ч.* Металевий виріб у вигляді гнучкої нитки або тонкого прута. // Дротяна загорожа.
ДРІТЬ, дро́ті, *ж., зах.* Здвоєні мідні дротики.
ДРОБА́РКА, -и, *ж., спец.* Машина для подрібнення чого-небудь.
ДРОБА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **дробильний**.
ДРОБЕЛЯ́ВА, -и, *ж., зах.* Дрібнота.
ДРОБЕЛЯЧІ́В'Я, -я, *с., збірн., зах.* Вівці й кози.
ДРОБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який здійснює подрібнення чого-небудь.
ДРОБИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Людина, яка дробить щонебудь.
ДРОБИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **дроби́льник**.
ДРОБИ́НА, -и, *ж.* Свинцева кулька рушничного дробу. ** **Пивна́ дроби́на**, *спец.* – гуща, залишки зерна після приготування пива.
ДРОБИНА́, -и́, *ж., збірн.* 1. *розм.* Малі діти; малеча. 2. *діал.* Свійська птиця. // Пташки невеликого розміру.
ДРОБИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **дроби́на**. 2. *діал.* Крихта, кришка.
ДРОБИ́ННИК, -а, *ч., діал.* 1. Пастух гусей. 2. Двір і хлів, де тримають свійську птицю.
ДРОБИ́ННИЦЯ, -і, *ж., діал.* Жінка, яка доглядає свійську птицю.
ДРОБИ́ТИ, дроблю́, дро́биш; *мн.* дро́блять; *недок.* 1. *перех.* Розбивати, ламати, кришити що-небудь на невеликі частини. 2. *перех., перен.* Поділяти на окремі частини, роз'єднувати що-небудь. 3. *неперех., рідко.* Падати дрібними краплями (про дощ).
ДРОБИ́ТИСЯ, дро́биться; *мн.* дро́бляться; *недок.* 1. Розбиватися, ламатися, кришитися на невеликі частини. // Мати властивість розбиватися, ламатися, кришитися на невеликі частини. 2. Пас. до **дроби́ти 1, 2**.
ДРОБИ́ТЬКО, -а, *ч., діал.* Балакун із невиразною мовою.
ДРОБІ́ВКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **дробови́к**.
ДРОБІВНИ́ЦЯ, -і, *ж., мисл.* Мішечок або коробка для зберігання дробу (у 1 знач.).
ДРОБІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дроби́ти 1**.
ДРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дроби́ти 1**.
ДРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дроби́ти 1, 2**. ** **Дро́блення а́кцій** – "розщеплення" акціонерного капіталу через збільшення кількості акцій, що не призводить до зростання вартості компанії.
ДРОБЛЯ́ЧИ. Дієприсл. до **дроби́ти**.
ДРО́БНИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **дробови́й 2**.
ДРОБОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для стрільби дробом (у 1 знач.). *Дробова рушниця.* 2. *мат.* Який складається з дробу чи містить дріб (у 3 знач.).

**** Дробове́ число́** – дріб, у якому числівник дробу (ціле число) не ділиться без остачі на знаменник (теж ціле число).

ДРОБОВИ́К, -а́, *ч.* Мисливська рушниця для стрільби дробом (у 1 знач.).

ДРОБОВИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **дробови́к**.

ДРОБО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **дробови́й**.

ДРОБОЛИВА́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Який служить для відливання рушничного дробу.

ДРОБОЛИВА́РНЯ, -і, *ж.* Заклад, де відливають рушничний дріб.

ДРОБОМЕ́Т, -а, *ч.*, *мисл.* Гладкоствольна автоматична магазинна рушниця.

ДРОБОМЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для метання дробу.

ДРОБОТУ́ХА, -и, *ж.* Говорунка, балакуха.

ДРОБУВА́ТИЙ, -а, -е. З великими дрібками. *Дробувата сіль.*

ДРОБ'Я́ТА, -я́т, *мн.*, *зах.* Вівці.

ДРО́ВА, дров, *мн.* Розпиляні, розколоті, розрубані на поліна дерева, що використовуються на паливо. **** Налама́ти дров** – допустити багато значних помилок.

ДРОВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Дров'яний двір. 2. Склад пиломатеріалів.

ДРОВЕНЯ́ТА, -ня́т, *мн.* Пестл. до **дро́ва**.

ДРОВИ́НА, -и, *ж.* Одне поліно дров.

ДРОВИНЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **дрови́на**.

ДРОВІ́ТНЯ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Приміщення для дров; місце, де зберігають дрова. 2. Колода, на якій рубають дрова.

ДРОВНИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Приміщення для дров.

ДРО́ВНО, -а, *с.*, *зах.* Дровина.

ДРОВОЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до дровозаготівлі.

ДРОВОЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Заготівля дров.

ДРОВОЗАГОТО́ВЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **дровозаготіве́льний**.

ДРОВОРІ́З, -а, *ч.* Той, хто займається різанням дров.

ДРОВОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Признач. для різання дров. *Дроворізний верстат.*

ДРОВОРУ́Б, -а, *ч.* Той, хто займається рубанням лісу на дрова.

ДРОВОРУ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до дроворуба, рубання лісу на дрова.

ДРОВОРУ́БНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Місце, де рубають дрова.

ДРОВЦЯ́ *див.* **дрівця́**.

ДРОВ'ЯНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **дро́ва**. *Дров'яний попіл.* // Признач. для зберігання дров. // Придатний на дрова.

ДРОВ'ЯНИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дровни́к**.

ДРОГА́ЛЬ, -я́, *ч.*, *діал.* Візник; биндюжник.

ДРОГЕРІ́Я, -ї, *ж.*, *заст.* Крамниця, магазин з аптечним крамом.

ДРО́ГИ, дрог, *мн.* 1. Довгий без кузова віз для перевезення великих вантажів; биндюги. 2. Віз, пристосований для перевезення гробів.

ДРОГІ́СТ, -а, *ч.* Торговець аптекарськими й хімічними товарами у Франції та деяких інших країнах, а також у дореволюційній Росії.

ДРОГО́БИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Дрогобич.

ДРОЖ, *розм.* **ДРІЖ**, дро́жу, *ч.* і дро́жі, *ж.* Судорожне тремтіння тіла від холоду, страху, хворобливого стану і т. ін. // Хитання, коливання чого-небудь. *Кидати в дрож.*

ДРО́ЖКИ, -жок, *мн.* (*рідко одн.* **дро́жка**, -и, *ж.*). Невеликий легкий двомісний віз на ресорах.

ДРОЗД *див.* **дрізд**.

ДРОЗДЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташеня дрозда.

ДРОЗДИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Самка дрозда.

ДРОЗДО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дрізд, дрозд**.

ДРОЗОФІ́ЛА, -и, *ж.* Різновид мухи, що часто застосовується в дослідженнях з генетики, біології розвитку, систематики і біогеографії.

ДРОКОВИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Дратівливий, примхливий.

ДРОКОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Спекотний час у травні й червні, коли худоба страждає від укусів оводів.

ДРОМАДЕ́Р, ДРОМЕДА́Р, -а, *ч.*, *розм.* Одногорбий верблюд.

ДРОМЕОГНАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Один з видів будови піднебіння у птахів; характерний для страусів, ківі, нанду; палеогнатизм.

ДРОМОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нездоланне прагнення до безцільного блукання, зміни місць, бродяжництва.

ДРО́МОС, -а, *ч.* Коридор, що веде у поховальну камеру під курганом або у склеп.

ДРО́НТИ, -ів, *мн.* Родина птахів ряду голубоподібних.

ДРОПА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Танець, що виконується в швидкому темпі з притупуванням.

ДРО́СЕЛЬ, -я, *ч.* 1. *тех.* Пристрій у вигляді клапана, заслінки і т. ін. для регулювання тиску рідини, пари або газу. 2. *ел.* Котушка з електричного провідника, що має великий індуктивний опір і вмикається в електричне коло для регулювання сили струму.

ДРО́СЕЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.*, *ел.* Прикм. до **дро́сель**.

ДРОСЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Протікання рідини крізь звужуючий пристрій, яке супроводжується змінною температури, зниженням тиску і підвищенням швидкості її руху.

ДРОСЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Знижувати тиск рідини, пари, газу під час протікання крізь звужений отвір, вентиль і т. ін. без теплообміну з зовнішнім середовищем.

ДРОТ, -а, *ч.* 1. Пустотіла скляна трубка для виготовлення пробірок, термометрів та інших скляних виробів. 2. *розм.* Дріт.

ДРОТА́Р, -я́, *ч.* Робітник, що виготовляє дріт.

ДРОТАРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Належний дротарю. // Прикм. до **дрота́р**.

ДРОТА́РНЯ, -і, *ж.* Майстерня, де виготовляють дріт.

ДРОТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дрота́р** і **дрота́рня**.

ДРО́ТИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **дріт**. 2. Довга негостра голка для в'язання; спиця. 3. Метальний спис, що використовувався як колюча зброя в стародавні й середні віки.

ДРОТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Шматок металевого виробу у вигляді гнучкої нитки або тонкого прута.

ДРОТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **дроти́на**.

ДРОТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **дріт**. *Дротовий завод. Дротовий цех.*

ДРОТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. *до* **дріт**.

ДРОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Обвивати дротом.

ДРОТЯНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **дріт**. // Зробл. з дроту.

ДРОТЯ́НИК, -а, *ч.*, *ент.* Личинка жука – шкідника сільськогосподарських культур родини коваликових, що живе в ґрунті, у гниючій деревині, під корою мертвих дерев.

ДРОТЯ́НКА, -и, *ж.* 1. Нагайка, зробл. з дроту. 2. *ент.*, *розм.* Те саме, що **дротя́ник**. 3. *діал.* Ліхтар, обплетений дротом. 4. *бот.*, *діал.* Ситник тридільний.

ДРОХВА́, дро́хви́, *ж.* Великий перелітний птах степових і пустельних місць, з сильними ногами, прямим дзьобом, захисним забарвленням.

ДРОХВЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа дрохви.

ДРО́ХВИЧ, дро́хвича́, *ч.*, *розм.* Самець дрохви.

ДРОЧИ́ТИ, дрочу́, дро́чиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Викликати в кого-небудь гнів, роздратування; дратувати. 2. *вульг.* Займатися онанізмом.

ДРОЧИ́ТИСЯ, дрочу́ся, дро́чишся, *недок.*, *розм.* 1. Перебувати в стані роздратування, гострого збудження; зазнавати почуття невдоволення, гніву, злості (про людину); роздратовуватися, злитися. // Кидатися з одного боку в інший, непокоїтися (про тварину). 2. *з ким – чим.* Навмисне злити кого-небудь, викликати гнів у кого-небудь; дратуватися, дражнитися. // Ображати, злити, дратувати один одного.

ДРУГ, -а, *ч.* (*мн.* **дру́зі**, -ів). 1. Особа, зв'язана з ким-небудь дружбою, довір'ям, відданістю; товариш, приятель; прот. в о р о г. // Особа, зв'язана з ким-небудь взаємним коханням, любов'ю; коханий, любимий. // (*одн.* **дру́же**, *мн.* **дру́зі**). Уживається в кличній формі за ввічливого, поблажливого або іронічного звертання. 2. *чого.* Прихильник, захисник кого-, чого-небудь.

ДРУ́ГИЙ, -а, -е. 1. Числівник порядковий, відповідний кількісному числівнику **два**. // Який надходить, наступає безпосередньо за чим-небудь; наступний. **** День (мі́сяць, раз** *і т. ін.*)**-дру́гий** – приблизний рахунок під час повторення того чи іншого предмета, явища і т. ін. **** Дру́га іпоте́ка** – кредит під уже заставлену власність. **Дру́ге ди́хання** – стан, що наступає після гострої втоми; характеризується поліпшенням самопочуття і підвищенням працездатності. 2. Не такий, як цей, відмінний від цього; інший. // *у знач. ім.* **дру́ге**, -гого, *с.* Щось відмінне від цього. 3. Не цей, а якийсь інший. // *у знач. ім.* **дру́гий**, -гого, *ч.* (*мн.* **дру́гі**, -гих). Хтось інший, яка-небудь інша особа. // *тільки мн.* Інші із загалу однорідних. // Розміщений напроти; протилежний. 4. Не головний за значенням, не основний; другорядний. *На другому плані.* // *муз.* Який виконує допоміжну партію. *Друга скрипка.* // Який своєю якістю поступається перед першим. 5. Не справжній, але такий, що заступає його. *Друга Батьківщина.* 6. *у знач. ім.* **дру́ге**, -гого, *с.* Страва, що подається після першої страви. 7. *у знач. ім.* **дру́га**, -гої, *ж.* Година, що настає після першої. 8. *у знач. вставн. сл.* **дру́ге**, -гого, *с.* Те саме, що **по-друге**.

ДРУГИ́НЯ, -і, *ж.*, *заст.* Подруга.

ДРУ́ГІВ, -гова, -гове. Прикм. до **друг** 1.

ДРУГОКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень другого класу.

ДРУГОКЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **другокла́сник**.

ДРУГОКУ́РСНИК, -а, *ч.* Студент, що вчиться на другому курсі.

ДРУГОКУ́РСНИЦЯ, -і. Жін. до **другоку́рсник**.

ДРУГОРІ́ЧНИК, -а, *ч.* Той, кого залишено на другий рік у цьому ж класі, на цьому ж курсі.

ДРУГОРІ́ЧНИЦТВО, -а, *с.* Перебування у тому самому класі, на тому самому курсі другий рік.

ДРУГОРІ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **другорі́чник**.

ДРУГОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Не головний за значенням, не основний, менш істотний. // Посередній щодо своїх якостей. **** Другоря́дні чле́ни ре́чення**, *грам.* – члени речення, що пояснюють і доповнюють головні члени речення.

ДРУГОРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **другоря́дний**.

ДРУГОСО́РТНИЙ, -а, -е. Який належить, відноситься до другого сорту; посередній. **** Другосо́ртний аргуме́нт** – непереконливий доказ, малозначний аргумент.

ДРУГОСО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Власт. за знач. **другосо́ртний**.

ДРУГОТІ́ЛКА, -и, *ж.* Корова, що вдруге отелилася.

ДРУГОЧЕРГО́ВИЙ, -а, -е. 1. Другий за чергою. **** Другочерго́ва а́кція** – акція з відстроченим дивідендом. 2. Те саме, що **другоря́дний**.

ДРУГОЧЕРГО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **другочерго́вий**.

ДРУГОЧЕРГО́ВО. Присл. до **другочерго́вий**.

ДРУ́ЖАЧИ. Дієприсл. до **дружи́ти**.

ДРУ́ЖБА[1], -и, *ж.* Стосунки, відносини, в основі яких лежить взаємна прихильність, довір'я, відданість, товариська солідарність, духовна близькість, спільність інтересів і т. ін.

ДРУ́ЖБА[2], -и, *ч.*, *заст.*, *діал.* Товариш молодого, що бере участь у весільному обряді. // Особа, яка тримає вінець над головою молодого чи молодої в час вінчання і перебуває при них під час весільного обряду.

ДРУЖБА́РТ, -у, *ч.* Різновид картярської гри.

ДРУ́ЖБИТИ, -блю, -биш, *недок.*, *зах.* Бути дружбою (*див.* **дру́жба**[2]).

ДРУ́ЖБІВ, -бова, -бове, *діал.* Належний дружбі (*див.* **дру́жба**[2]). // Прикм. до **дру́жба**[2].

ДРУЖЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який виражає дружелюбність, пройнятий дружелюбністю; приязний.

ДРУЖЕЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Дружня прихильність, доброзичливе ставлення; приязнь.

ДРУЖЕЛЮ́БНО. Присл. до **дружелю́бний**.

ДРУ́ЖЕНЬКА, ДРУ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **дру́жка** 1.

ДРУ́ЖЕЧКА *див.* **дру́женька**.

ДРУЖИ́НА, -и. 1. *ж.* Одружена жінка стосовно до свого чоловіка. 2. *ч.*, *заст.*, *поет.* Одружений чоловік стосовно до своєї жінки. 3. *ж.* Група, загін, добровільне об'єднання людей, створене з якоюнебудь метою. 4. *ж.* У давній Русі – збройний загін, що становив постійну військову силу князя і брав участь в управлінні князівством.

ДРУЖИ́НИН, -а, -е. Належний дружині (у 1, 2 знач.). // Прикм. до **дружи́на** 1.

ДРУЖИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **дружи́на** 3, 4.

ДРУЖИ́ННИК, -а, *ч.* Член дружини (в 3, 4 знач.).

ДРУЖИ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **дружи́нник**.

ДРУЖИ́НОНЬКА, -и, *ж.*, *поет.* Пестл. до **дружи́на** 1, 2.

ДРУЖИ́ТИ, дружу́, дру́жиш, *недок.* 1. *неперех.*, *з ким.* Бути в дружбі з ким-небудь. // *без додатка.* Виявляти взаємну прихильність, відданість, довір'я один до одного. 2. *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **одру́жувати**.

ДРУЖИ́ТИСЯ, дружу́ся, дру́жишся, *недок.*, *розм.* 1. *з ким.* Те саме, що **дружи́ти** 1. 2. *з ким і без додатка.* Те саме, що **одру́жуватися**.

ДРУЖИ́ЩЕ, -а, *ч.*, *розм.* Уживається в дружньому звертанні до кого-небудь.

ДРУ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Дівчина, яка на запрошення молодої бере участь у весільному обряді. 2. *діал.* Те саме, що **дру́жба**[2].

ДРУЖКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Належний, властивий дружкові.

ДРУЖКО́, -а́, *ч.* Одружений чоловік, який на запрошення родичів жениха є головним розпорядником весільного обряду.

ДРУЖКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Бути дружкою або дружком.

ДРУЖНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **дру́жний**.

ДРУ́ЖНИЙ, -а, -е. Який відбувається одночасно, спільно, погоджено, злагоджено. // Який виникає, з'являється, здійснюється і т. ін. бурхливо, швидко.

ДРУ́ЖНІЙ, -я, -є. Прикм. до **друг** 1. // Заснований на дружбі, взаємній прихильності, довір'ї, доброзичливості. // Який виражає, прихильність, довір'я, дружелюбність.

ДРУ́ЖНІСТЬ[1], -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **дру́жний**.

ДРУ́ЖНІСТЬ[2], -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дру́жній**.

ДРУ́ЖНО. Присл. до **дру́жний**.

ДРУ́ЖНЬО. Присл. до **дру́жній**.

ДРУЖО́К, -жка́, *ч.*, *розм.* 1. Пестл. до **друг** 1. 2. Те саме, що **друг** 1. // *зневажл.*

ДРУЖО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **дружо́к** 1.

ДРУ́ЗА, -и, *ж.* Агрегат кристалів, що виросли у вільному просторі на спільній основі.

ДРУ́ЗИ[1], -ів, *мн.* Група населення Сирії та Лівану, що відрізняється від іншого арабського населення цих країн своєю релігією та історичними і побутовими особливостями.

ДРУ́ЗИ[2], друз, *мн.*, *мін.* 1. Сукупність кристалів, що одним кінцем наросли на спільній основі. 2. Зіркоподібні кристали щавлевокислого кальцію, що утворюються в процесі життєдіяльності в клітинах багатьох рослин. 3. Скупчення в тканинах паразитичного грибка.

ДРУ́ЗІ *див.* **друг**.

ДРУ́ЗКИ, -зок, *мн.*, *розм.* Те саме, що **дрі́зки**.

ДРУ́ЗОЧКИ, -чок, *мн.* Зменш. до **дру́зки**.

ДРУЗЬ, -я, *ч.*, *діал.* Друг.

ДРУЗЯ́КА, -и, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **друг** 1. 2. *рідко.* Лагідна, добра, слухняна, зговірлива людина.

ДРУ́ЇДИ, -ів, *мн.* У стародавніх кельтів – жреці, які лікували, виконували судові функції.

ДРУЇ́ДИЗМ, -у, *ч.* Релігія стародавніх кельтів.

ДРУЇ́ДИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до друїдизму.

ДРУЇ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до друїдів.

ДРУК, -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Процес виготовлення друкованої продукції; друкування. **** Ви́йти з дру́ку** – з'явитися опублікованим. **Ви́пустити дру́ком** – надрукувати; бути опублікованим. 2. *тільки одн.* Текст, відтворений друкарським способом. // Зовнішній вигляд надрукованого, що визначається особливістю букв, шрифту, характером способом зображення, способом друкування і т. ін. **** Висо́кий (глибо́кий) друк** – елементи друку (виступи та заглибини на папері), які відчуваються на дотик. **Іри́совий (ра́йдужний) друк** – поступовий перехід одного кольору захисної сітки (малюнків), виконаної суцільними лініями без розривів, в інший. **Непере́рвний друк** – друк, за якого візерунок, розташований на протилежних кінцях однієї сторони банкноти (цінного папера) або розташований по всій банкноті, утворює закінчений малюнок при сполученні країв банкноти. **Орло́вський друк** – різкий перехід одного кольру в інший без розриву і зміщення ліній малюнка. **Пло́ский друк** – спосіб поліграфічного друку, за якого зображення лежать в одній пло-

щині з папером. 3. *тільки одн.* Галузь виробництва, що займається виготовленням друкованої продукції; видавнича й друкарська справа. 4. *тільки мн.* Зведення друкованих пам'яток.

ДРУКА́Р, -я́, *ч.* Фахівець друкарської справи, поліграфічного виробництва. // Той, хто працює в друкарні. // *спец.* Той, хто працює в друкарському цеху.

ДРУКАРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Належний друкарю. // Прикм. до **друка́р**.

ДРУКА́РКА, -и, *ж.* Жінка, що друкує на друкарській машинці.

ДРУКА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **друка́р**.

ДРУКА́РНЯ, -і, *ж.* Поліграфічне підприємство, на якому виготовляють друковану продукцію різних видів.

ДРУКА́РСТВО, -а, *с.* Друкування текстів та ілюстрацій друкарським способом.

ДРУКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до друкування, пов'язаний з ним. // Признач. для друкування.

ДРУКА́РЧИН, -а, -е. Належний друкарці. // Прикм. до **друка́рка**.

ДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **друкува́ти**. // *у знач. ім.* **друко́ване**, -ного, *с.*, *розм.* Те, що відтворене друкарським способом. ** **Друко́ваний о́рган** – друковане видання, що належить якійсь партії, установі та висвітлює її погляди та діяльність. 2. *прикм.* Який має форму і вигляд відображеного друкарським способом. 3. *прикм.*, *розм.*, *заст.*, *ірон.* Учений.

ДРУКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для друкування.

ДРУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **друкува́ти** і **друкува́тися**.

ДРУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Відтворювати тексти, цифри, малюнки і т. ін. друкарським способом. // Випускати в світ; видавати. 2. Уміщувати в пресі; публікувати. // Уміщувати на своїх сторінках (про газети, журнали і т. ін.). 3. Відтворювати текст друкарською машинкою.

ДРУКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Уміщувати свої твори в пресі; публікуватися. 2. Пас. до **друкува́ти**.

ДРУКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **друкува́ти**. ** **Друку́ючий при́стрій**, *спец.* – периферійний пристрій, що забезпечує виведення даних з ЕОМ на паперовий або плівковий носій.

ДРУЛІВНИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Правилля гуцульських мосяжників (*див.* **мося́жник**).

ДРУ́МЛІНИ, -ів, *мн.* Витягнуті горби, утворені моренними відкладами.

ДРУШЛЯ́К, -а́, *ч.* Посудина з дірочками, що служить для проціджування або протирання їжі.

ДРЮЇ́Т, -у, *ч.* Донний мул, що складається перев. з кальциту – кальційкарбонату (перев. панцирів мікроскопічних черепашок).

ДРЮК, -а, *ч.* Велика товста дерев'яна палиця.

ДРЮЧЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **дрючо́к**.

ДРЮЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **дрюк**.

ДРЮЧИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **дрюк**.

ДРЮЧО́К, -чка́, *ч.* Те саме, що **дрюк**.

ДРЮ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **дрюк**.

ДРЯГВА́, -и́, *ж.*, *діал.* Дряговина.

ДРЯГЛИ́Й, -а, -е, *діал.* Драглий.

ДРЯ́ГНУТИ, -гне, *недок.*, *безос.*, *зах.* Висихати.

ДРЯГОВИНА́ *див.* **драговина́**.

ДРЯ́ПА, -и, *ж.*, *зах.* Дротяна нерухома щітка для розчісування об неї вовни.

ДРЯПА́К, -а́, *ч.* 1. Багатолемішне сільськогосподарське знаряддя для підпушування землі. 2. Те саме, що **подря́пина**. 3. Старий віник. 4. *мн.*, *зах.* Ожина.

ДРЯПАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Дія за знач. **дря́пати**[1] 2. // Що-небудь написане нечітким, нерозбірливим почерком. 2. Дія за знач. **дря́патися** 4.

ДРЯ́ПАННЯ, -я, *с.*, *розм.* 1. Дія за знач. **дря́пати**[1] 1 і звуки, утворювані цією дією. 2. Дія за знач. **дря́патися** 4.

ДРЯ́ПАТИ[1], -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех.* Зачіплюючи чим-небудь гострим, твердим, робити подряпини. // *неперех.* Шкрябати, дерти по чому-небудь. 2. *перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Писати, креслити нечітко, нерозбірливо, недбало. 3. *перех. і без додатка*, *розм.*, *зневажл.* Мілко орати. 4. *перех.*, *перен.* Подразнювати що-небудь, роздратовувати.

ДРЯ́ПАТИ[2] *див.* **дра́пати**.

ДРЯ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Мати звичку, любити дряпати (*див.* **дря́пати**[1] 1). // Те саме, що **дря́пати**[1] 1. // Піддаватися нанесенню подряпин. 2. Дряпати один одного. 3. Шкрябати по чому-небудь, дертися кігтями, намагаючись проникнути кудись. 4. *розм.* З труднощами пробиратися вперед і вгору, зачіплюючись за що-небудь. // Лізти кудинебудь.

ДРЯПА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **дряпа́к**.

ДРЯ́ПЕЦЬ, -пця, *ч.*, *діал.* Той, хто легко і спритно видирається вгору.

ДРЯ́ПИНА, -и, *ж.* Неглибока у вигляді смужки ранка на тілі, заподіяна чим-небудь тонким і гострим. // Пошкодження на предметі, зроблене чим-небудь гострим.

ДРЯ́ПИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **дря́пина**.

ДРЯПІ́ЖКА *див.* **драпі́жка**.

ДРЯПІ́ЖНИЙ *див.* **драпі́жний**.

ДРЯПІ́ЖНИК *див.* **драпі́жник**.

ДРЯПІ́ЖНИЦТВО *див.* **драпі́жництво**.

ДРЯПІ́ЖНИЦЬКИЙ *див.* **драпі́жницький**.

ДРЯПІ́ЖНІСТЬ *див.* **драпі́жність**.

ДРЯПІ́КА *див.* **драпі́ка**.

ДРЯПЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **дряпу́чий**.

ДРЯПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість за знач. **дряпли́вий**.

ДРЯПНУ́ТИ[1] -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Однокр. до **дря́пати**[1] 1, 4.

ДРЯПНУ́ТИ[2] *див.* **дра́пати**.

ДРЯПНЯ́, -і, *ж.* 1. Те саме, що **дря́пання**. 2. Здирання, обдирання.

ДРЯПОНУ́ТИ[1], -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **дряпну́ти**[1].

ДРЯПОНУ́ТИ[2] *див.* **драпону́ти**.

ДРЯПОТА́, -и́, *ж.* Те саме, що **дряпня́** 2.

ДРЯПУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який дряпається або любить дряпатися. *Дряпуче кошеня.* 2. *перен.* Який виявляє різкість, грубість у поведінці, любить суперечки; задирливий.

ДРЯ́П'Я, -я, *с.*, *діал.* Дрантя.

ДУАДАСТАНО́Н, -а, *ч.*, *муз.* Осетинська кутова арфа.

ДУАЄ́Н, -а, *ч.* Особа, яка очолює дипломатичний корпус в якійсь країні.

ДУА́ЛА, *невідм.*, *ч.* Народ у Камеруні.

ДУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *філос.* Вчення, яке вважає, що в основі всесвіту лежать два начала (дві субстанції): духовне, ідеальне і тілесне, матеріальне, які заперечують одно одне, борються між собою; прот. м о н і з м. 2. *книжн.* Двоїстість, роздвоєність чого-небудь.

ДУАЛІ́СТ, -а, *ч.*, *філос.* Послідовник дуалізму (у 1 знач.).

ДУАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.*, *книжн.* Прикм. до **дуалі́зм**. ** **Дуалісти́чна мона́рхія** – один з двох видів конституційної монархії; є перехідною формою від абсолютної монархії до парламентарної. **Дуалісти́чна респу́бліка**: в науці конституційного права – термін, що його використовують як синонім терміну "президентська республіка".

ДУА́ЛЬ-КА́РТА, -и, *ж.* Один з носіїв інформації в автоматизованих системах управління; комбінований документ з текстом і з отворами, як у перфокарті.

ДУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Подвійний, двоїстий. ** **Дуа́льна по́зика** – кредит у двох валютах.

ДУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дуа́льний**.

ДУА́ЛЬНО. Присл. до **дуа́льний**.

ДУА́НТ, -а, *ч.*, *фіз.* Порожнистий прискорюючий електрод в циклотроні або фазотроні.

ДУАПЛАЗМОТРО́Н, -у, *ч.*, *фіз.* Пристрій для отримання пучків високої щільності.

ДУА́Р, -а, *ч.* Назва округи у Північній Африці.

ДУБ, -а, *ч.* 1. Багаторічне листяне дерево з міцною деревиною та плодами – жолудями. // Деревина цього дерева. 2. *діал.*, *іст.* Великий човен, видовбаний із суцільного дерева (перев. дуба) або зробл. з дощок. 3. *тех.*, *розм.* Речовина, що використовується для вичинки шкіри.

ДУБАЛА́, *присл.* Диба, догори ногами. ** **Става́ти (ста́ти) дубала́** – ставати догори ногами, вертикально.

ДУБА́НЬ, -я, *ч.* В Китаї в минулі часи – генерал-губернатор або управитель провінції чи великого відомства.

ДУБА́Р, -а́, *ч.*, *діал.* Великий дуб.

ДУБА́СИТИ, -а́шу, -а́сиш, *недок.*, *фам.* 1. *перех. і без додатка.* Сильно бити кого-небудь. 2. *по чому, у що.* Сильно стукати, ударяти.

ДУ́БЕЛЬТ, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Бекас.

ДУБЕЛЬТІ́ВКА, -и, *ж.*, *заст.* Двостволка.

ДУБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* 1. Відламана (перев. тонка, гнучка) гілка без листя. 2. *рідко.* Зменш. до **дуб** 1.

ДУБИ́ЛО, -а, *ч.*, *заст.* Те саме, що **дуби́льник**.

ДУБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ду́блення**. // Признач. для дублення.

ДУБИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається дубленням.

ДУБИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **дуби́льник**.

ДУБИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, в якому дублять шкури.

ДУБИ́НА, -и, *ж.* 1. Дубовий ліс, гай: дубова памолодь. 2. *збірн.* Будівельні матеріали з деревини дуба. 3. Окреме дерево дуба. 4. Товста важка дубова палиця.

ДУБИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **дуби́на** 1,3,4.

ДУБИ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **дубня́к**.

ДУБИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Речовина, що використовується для дублення шкур або іншої сировини.

ДУБИ́ТИ, дублю́, ду́биш; *мн.* ду́блять; *недок.*, *перех.* Обробляти шкуру або іншу сировину вимочуванням у спеціальному розчині або настої певних рослин.

ДУБИ́ТИСЯ, ду́биться; *мн.* ду́бляться; *недок.* Пас. до **дуби́ти**.

ДУБИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **дуб** 1.

ДУБІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Сорт дині, що дає плоди з твердою шкірою та соковитим цукристим м'якушем. 2. Плід цієї рослини.

ДУБІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дубі́ти**.

ДУБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Втрачати чутливість, гнучкість, рухливість від холоду (про людину, частини її тіла). // Ставати твердим, густим, жорстким. // *перен.* Втрачати здатність рухатися, застигати в якому-небудь положенні від страху, захоплення, здивування, напруженості і т. ін.

ДУБЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зах.* Вичинена дублена шкура.

ДУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дуби́ти**. 2. *прикм.* Який піддавався дубленню. 3. *прикм.*, *перен.*, *розм.* Обвітрений, огрубілий (про шкіру обличчя, рук і т. ін.).

ДУБЛЕНИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Червоно-жовтуватий.

ДУ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дуби́ти**.

ДУБЛЕ́Р, -а, *ч.* 1. Той, хто паралельно з ким-небудь виконує подібну або однакову роботу. 2. Актор, що заміняє основного виконавця ролі в спектаклі. 3. Актор, який відтворює текст під час перекладу звукового фільму з однієї мови на іншу.

ДУБЛЕ́РКА, -и. Жін. до **дубле́р**.

ДУБЛЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дубле́р**.

ДУБЛЕ́Т, -а, *ч.* 1. Другий екземпляр якого-небудь предмета; один із двох однакових предметів. ** **Етимологі́чні дупле́ти**, *лінгв.* – слова, спільні за походженням і тому фонетично подібні, які внаслідок різних причин розійшлися значеннями. 2. *мисл.* Одночасний постріл з обох стволів двоствольної мисливської рушниці. 3. *муз.* Подвійний регістр в органі. 4. Підроблений дорогоцінний камінь, склеєний з двох частин, з яких верхня – справжній дорогоцінний камінь.

ДУБЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який є дублетом чого-небудь.

ДУБЛЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дубле́тний**.

ДУБЛІКА́Т, -а, *ч.* 1. Другий примірник документа, що має однакову з оригіналом юридичну силу. 2. Те саме, що **дубле́т** 1. 3. У системах обробки інформації – запис бази даних, що має те ж значення початкового ключа, що й інший запис. 4. У комп'ютерних мережах – пакет даних, що приймається повторно.

ДУБЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. Який є дублікатом чого-небудь.

ДУБЛІКА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для утворення дублікатів.

ДУ́БЛІНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Дублін.

ДУБЛО́Н, -а, *ч.* Старовинна золота монета в Іспанії та Франції.

ДУБЛЬ, -ля, *ч.* 1. Другий, допоміжний склад спортивної команди, що служить резервом для основного складу. 2. Подвійне спортивне досягнення. 3. Повторне знімання епізоду у фільмі. 4. *розм.* Повторення того самого двічі.

ДУБЛЬ-БЕКА́Р, -а, *ч.*, *муз.* Знак альтерації, що означає відмову від подвійної альтерації ступеня музичного звукоряду.

ДУБЛЬ-БЕМО́ЛЬ, -я, *ч.*, *муз.* Знак альтерації, що означає зниження ступеня звукоряду на два півтони (цілий тон).

ДУБЛЬ-ДІЄ́З, -а, *ч.*, *муз.* Знак альтерації, що означає підвищення ступеня звукоряду на два півтони (цілий тон).

ДУБЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **дублюва́ти**. // **дубльо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ДУБЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до дублювання.

ДУБЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Людина або пристрій для дублювання чого-небудь.

ДУБЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дублюва́ти**. ** **Дублюва́ння да́них** – копіювання даних таким чином, що фізична форма результату ідентична формі оригіналу, включаючи тип носія.

ДУБЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* 1. Робити те саме вдруге; виконувати паралельно з ким-небудь подібну або однакову роботу. // Повторювати, копіювати що-небудь. 2. *театр.* Виконувати яку-небудь роль замість основного актора. 3. *кін.* Замінювати текстову частину звукового фільму перекладом іншою мовою. 4. Встановлювати паралельний аналогічний пристрій. 5. Оснащувати дублером (другим, підкладковим шаром з іншого матеріалу) (про тканину).

ДУБЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **дублюва́ти**.

ДУБЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **дублюва́ти**.

ДУБЛЯ́, -і́, *с.*, *збірн.*, *діал.* Дуби.

ДУБЛЯ́Ж, -у, *ч.* 1. Подвоєння чогось, дворазова тотожна дія. 2. Виконання ролі по черзі двома акторами. 3. Заміна текстової частини звукового фільму перекладом іншою мовою.

ДУБЛЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дубля́ж**.

ДУБЛЯ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Кожух із дублених овечих шкур.

ДУБНИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Дубовий ліс, гай. 2. Велика дубова діжа для дублення шкір.

ДУ́БНІЙ, -ю, *ч.* Db. Штучний радіоактивний хімічний елемент.

ДУ́БНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* дуб, -ла, -ло; *недок.*, *розм.* Те саме, що **дубі́ти**.

ДУБНЯ́К, -у́, *ч.* Дубовий ліс, гай; дубова памолодь.

ДУБНЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **дубня́к**.

ДУБО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **дуб** 1. // Зробл. з дуба (у 1 знач.). 2. *перен.* Сильний, міцний, дужий. 3. *перен.*, *розм.* Грубий, нескладний, незграбний.

ДУБОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Їстівний гриб, що росте перев. в дубових лісах. 2. *діал.* Власник або стерновий човна-дуба.

ДУБОВИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Домовина, труна.

ДУБОГОЛО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Розумово обмежений, тупий.

ДУБО́К, -бка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **дуб** 1, 2. 2. *розм.* Коротка товста колода, перев. з дубового стовбура.

ДУБО́НИ, -ів, *мн.* Елемент бойового гопака – шумні кроки з притопуванням, які звуком відволікали увагу ворога від основних намірів козаків.

ДУБОНІ́С, -но́са, *ч.* Невелика співоча пташка з товстим конусоподібним дзьобом, пристосованим для розгризання кісточок вишень, черешень і т. ін.

ДУБОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.* Зчиняти шум, гамір.

ДУБО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **дубо́к** 1.

ДУБРО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Дубровник.

ДУБУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Те саме, що **дубоголо́вий**. 2. Твердуватий, з товстою твердою шкірою.

ДУБУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **дубува́тий** 1.

ДУБЧА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Молодий дуб.

ДУ́БЧИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **дубе́ць** 1. 2. Зменш.-пестл. до **дуб** 1.

ДУБ'Я́, -я́, *с.* Збірн. до **дуб** 1.

ДУБ'Я́НЦІ, -ів, *мн.*, *зах.* Постоли з дубленої шкіри.

ДУВА́Л, -у, *ч.* Глиняна огорожа (перев. у Середній Азії).

ДУВА́Н, -у, *ч.* 1. *іст.* У тюркомовних країнах – здобич на її поділ. 2. Відкрите підвищене місце.
ДУВА́НИТИ, -ню, -ниш, *діал.* Полювати, ділити здобич.
ДУГА́, -и́, *ж.* 1. Округла крива лінія. // Те, що має форму округлої кривої лінії. // *у знач. присл.* **дуго́ю** *і* **ду́гами.** У вигляді, у формі дуги. ** **Електри́чна дуга́**, *фіз.* – один із видів електричного розряду між близько розміщеними електродами. 2. *мат.* Частина кривої, розміщена між двома будь-якими її точками. 3. Частина кінської упряжі з зігнутого тонкого стовбура дерева, яка служить для прикріплення голобель до хомута. 4. *розм.* Приймач струму на трамвайних вагонах.
ДУГАНЧА́К, -а́, *ч., зах.* Гаман, капшук.
ДУГАНЯ́Р, -а́, *ч., зах.* Торговець тютюном.
ДУГА́СТИЙ, -а, -е. Який формою нагадує дугу (у 1 знач.).
ДУГА́СТО. Присл. до **дуга́стий.**
ДУГОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має вигляд, форму дуги (у 1 знач.). 2. *спец.* Заснований на застосуванні електричної дуги.
ДУГОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до дуги, який має вигляд, форму дуги (у 1 знач.).
ДУГОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **дугоподі́бний.**
ДУГОПОДІ́БНО. Присл. до **дугоподі́бний.**
ДУДА́, -и́, *ж.* 1. Те саме, що **ду́дка** 1. 2. Те саме, що **волинка.**
ДУДА́К, -а́, *ч.* Поширена народна назва дрохв.
ДУДА́Р, -я́, *ч.* 1. Майстер, що робить дудки. 2. Той, хто грає на дудці, сопілці. 3. Вид танкової гри.
ДУДА́РИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **дуда́р** 1, 2.
ДУДА́РКА, -и, *ж., діал.* Чванькувата жінка.
ДУДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дуда́р.**
ДУДА́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **дуда́р.**
ДУ́ДИ, дуд, *мн., зах.* Вилоги на рукавах сорочки.
ДУ́ДИК, -а, *ч., діал.* Камінчик у глині.
ДУДИ́ЛО, -а, *ч., орн., зах.* Одуд.
ДУДІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **дуді́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДУДІ́ТИ, -ди́ш, -ди́ть, *недок., розм.* 1. Грати на дудці або іншому духовому інструменті. 2. Те саме, що **дудні́ти** 1.
ДУ́ДКА, -и, *ж.* 1. Народний духовий музичний інструмент у вигляді порожнистої трубки з отворами. 2. Трубка з порожнистого стебла, стовбура рослини. 3. *спец.* Сигнальний інструмент у вигляді трубки з розширеним кінцем. 4. *перен., розм.* Про вузьку одежу, яка щільно облягає тіло. 5. *мн.* Горбки на лобі козулі, з яких пізніше розвиваються роги.
ДУ́ДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ду́дка.**
ДУДКУВА́ТИЙ, -а, -е. Порожнистий всередині, довгий; подібний до дудки.
ДУ́ДЛИК, -а, *ч., діал.* Дударик.
ДУ́ДЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех., вульг.* Пити що-небудь з жадібністю та у великій кількості.
ДУ́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **дуда́рик.**
ДУДНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дудні́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ДУДНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.* 1. Видавати рівні, протяжні звуки, схожі на гул. 2. Утворювати, видавати які-небудь звуки; створювати відгомін якихось звуків. // *безос.*
ДУДО́К, -дка́, *ч., зах., іст.* Дрібна монета (два австрійські крейцери).
ДУДОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.* Підсил. до **дудні́ти.**
ДУ́ДОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ду́дка** 1, 2, 4. 2. Згорток чого-небудь у вигляді трубки. 3. Український сюжетний танець, що виконується в швидкому темпі. // Мелодія, під яку виконується цей танець.
ДУДУ́К, -а, *ч., муз.* Духовий язичковий музичний інструмент народів Кавказу.
ДУДЧА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дудкува́тий.**
ДУДЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **дудча́стий.**
ДУЕЛІ́СТ, -а, *ч., заст.* Те саме, що **дуеля́нт.**
ДУЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Поєдинок із застосуванням зброї між двома противниками за викликом одного з них. // Обмін пострілами між двома ворожими сторонами; перестрілка. 2. *перен.* Змагання, боротьба двох осіб; двобій. *Словесна дуель.*
ДУЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дуе́ль.**
ДУЕЛЯ́НТ, -а, *ч., заст.* Учасник дуелі. // Той, хто має пристрасть до дуелей.
ДУЕ́НЬЯ, -ї, *ж., заст.* Літня жінка в Іспанії та деяких інших країнах, яка стежила за поведінкою, моральністю молодої жінки-дворянки; гувернантка.
ДУЕ́Т, -у, *ч.* 1. Музичний твір для двох голосів або інструментів із самостійними партіями для кожного. 2. Ансамбль із двох співців чи музикантів. 3. *у знач. присл.* **дуе́том.** У два голоси; на двох інструментах. 4. *перен.* Про двох учасників спортивних змагань, що об'єднуються тактичною задачею або досягнутим результатом. *Лижний дует.*
ДУЕТИ́НО, *невідм., ж.* Невелика музична п'єса для двох виконавців.
ДУЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **дуе́т** 1, 2.
ДУЖА́К, -а́, *ч., діал.* Силач.
ДУЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., діал.* Міцніти, кріпнути.
ДУ́ЖЕ, ДУ́ЖЕ-ДУ́ЖЕ, *присл.* Великою мірою, надто, надзвичайно.
ДУ́ЖЕ-ДУ́ЖЕ *див.* **ду́же.**
ДУЖЕ́ННИЙ, -а, -е. Надзвичайно сильний, потужний.
ДУЖЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ду́жий.**
ДУЖЕ́НЬКО. Присл. до **дуже́нький.**
ДУ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ду́жка** 1, 2.
ДУ́ЖИЙ, -а, -е. 1. Який має велику фізичну силу; сильний. 2. Дуже великий, значний щодо сили, ступеня вияву і т. ін. 3. Який має велику силу, авторитет, вплив; могутній. 4. *у знач. ім.* **ду́жі**, -жих, *мн.* Люди з твердим, стійким, вольовим характером. 5. Фізично здоровий, не хворий.
ДУЖІ́НЬ, -же́ні, *ж., зах.* Те саме, що **ду́жість.**
ДУ́ЖІСТЬ, -жості, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **ду́жий** 1.
ДУ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **дуга́** 1. 2. Ручка чи яка-небудь інша частина предмета, що має форму дуги. 3. Один із парних розділових знаків у вигляді вертикальної заокругленої чи фігурної риски. // Один із парних математичних знаків такої ж форми.
ДУЖКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ду́жка.**
ДУ́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який має вигляд, форму дуги.
ДУ́ЖО. Присл. до **ду́жий.**
ДУ́ЖЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ду́жчати.**
ДУ́ЖЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися дужчим.
ДУ́ЖЧЕ. Присл. до **ду́жчий.**
ДУ́ЖЧИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **ду́жий.**
ДУЙНИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Який сильно дме.
ДУЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., зах.* 1. Дмухнути, війнути. 2. *перен.* Побігти, чкурнути.
ДУК, -а, *ч.* Цупка тканина типу парусини, що використовується для виготовлення палітурок.
ДУ́КА, -и, *ч., заст.* Багата людина; багач, багатій.
ДУКА́Р, -я́, *ч., розм., заст.* Те саме, що **ду́ка.**
ДУКАРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Належний друкарю. // Прикм. до **дука́р.**
ДУКА́РКА, -и. Жін. до **дука́р.**
ДУКА́РСЬКИЙ, -а, -е, *розм., заст.* Прикм. до **дука́р.** // Належний дукареві.
ДУКА́Т, -а, *ч.* 1. *іст.* Срібна, а потім золота монета, що була поширена в ряді європейських країн. 2. *заст.* Жіноча прикраса у вигляді монети.
ДУКА́ТИК, -а, *ч., іст., заст.* Зменш.-пестл. до **дука́т.**
ДУКА́Ч, -а́, *ч.* 1. *іст., заст.* Те саме, що **дука́т.** 2. *заст.* Те саме, що **ду́ка.**
ДУКА́ЧИК, -а, *ч., іст., заст.* Зменш.-пестл. до **дука́ч** 1.
ДУКИ́НЯ, -і, *ж., заст.* Дружина дуки.
ДУ́КСАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., діал.* Бити, пхати кулаками в боки та груди.
ДУКТИЛО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення дуктильності (тягучості) матеріалів (асфальту, смоли, фарби тощо).
ДУКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенографічне дослідження проток будь-якого органа після введення в них контрастної речовини.
ДУЛЕ́ВИНА, -и, *ж., діал.* Міцно загартована сталь.
ДУЛІ́БИ, -ів, *мн.* Стародавнє східнослов'янське плем'я, що жило у верхів'ях Західного Бугу і Прип'яті.
ДУЛІ́ВКА, -и, *ж.* Наливка з груш дуль.
ДУ́ЛКО, -а, *с.* Отвір у духових музичних інструментах, куди виконавець спрямовує струмінь повітря; губник.
ДУ́ЛО, -а, *с.* Ствол вогнепальної зброї. // Передній отвір ствола вогнепальної зброї.
ДУ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ду́ло.**
ДУЛУМА́Н, -а, *ч.* Товщий кінець лютні.
ДУЛЬЄ́ТА, -и, *ж., заст.* Жіноча сукня із шовкової тканини.
ДУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ду́ля.**
ДУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ду́ловий.**
ДУЛЬНОЗАРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який заряджується з дула. *Дульнозарядна рушниця.*
ДУЛЬЦИ́Н, -у, *ч.* Синтетична солодка речовина; безбарвні кристали, в 200 разів солодша за цукор; застосовують у дієтичних харчових виробах.
ДУЛЬЦИНЕ́Я, -ї, *ж.* 1. Поетичне ім'я, яким Дон Кіхот (*див.* **донкіхо́т** 1) називав свою уявну кохану – Альдонсу. 2. *ірон.* Кохана жінка.
ДУЛЬЦИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підсолоджування чогось.
ДУ́ЛЯ, -і, *ж., розм.* 1. Літній сорт груш із великими солодкими плодами. 2. Плід цієї груші. 3. *кул.* Весільна шишка. 4. *вульг.* Стулена в кулак рука так, що великий палець просувається між вказівним і середнім, як знак зневажливого ставлення до кого-небудь. ** **Ду́ля тобі́ (йому́, їм** *і т. ін.*) **під ні́с** – лайливий вираз на означення презирливої відмови, незгоди і т. ін.
ДУ́МА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ду́мка** 1 – 4. 2. *літ.* Народна ліро-епічна пісня, що виконується сольним співом-декламацією у супроводі кобзи, бандури або ліри і має нерівномірну будову вірша. 3. У Росії – представницький виборний орган центрального чи місцевого управління (парламент).
ДУ́МАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ду́мати** 1, 2.
ДУ́МАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *без додатка.* Розмірковувати над чим-небудь; мислити. 2. *про кого – що, за кого – що.* Спрямовувати свої думки на кого-, що-небудь. // *над чим.* Вирішувати, розв'язувати що-небудь. 3. *зі спол.* що. // *на кого, розм.* Вважати винним, підозрювати кого-небудь у чомусь. // *у знач. вставн. сл.* Указує, кому належить думка. 4. *з інфін.* Мати намір, збиратися робити що-небудь. 5. *за кого – що, про кого – що.* Турбуватися, піклуватися про кого-, що-небудь.
ДУ́МАТИСЯ, -ається, *недок., безос.* 1. З'являтися в думці, уяві. 2. Про процес обмірковування, обдумування.
ДУМ-ДУ́М, *невідм.* Розривні кулі з хрестоподібним надрізом чи порожниною в головній частині, що спричиняють тяжкі поранення. Від назви місця виготовлення – Дум-Дум, поблизу Калькутти (Індія).
ДУ́МЕЦЬ, -мця, *ч., іст.* Член державної або міської думи.
ДУ́МКА, -и, *ж.* 1. Те, що з'явилося внаслідок міркування, продукт мислення. // Припущення, передбачення. // Намір, замисел, задум. // Знання в якій-небудь галузі. ** **На мою́ (його́, ва́шу** *і т. ін.*) **ду́мку**, *у знач. вставн. сл.* – указують, кому належить думка. 2. Відображення об'єктивної дійсності в поняттях, судженнях, висновках; процес мислення. *Викинути з думки. Мати на думці.* 3. Те, чим заповнена свідомість. 4. *тільки мн.* Система переконань, поглядів, уявлень. ** **Грома́дська ду́мка** – погляди широкої громадськості на що-небудь. 5. Українська і польська народна пісня (лірична або епічна), часто журливого характеру. // Назва окремих розділів (частин) лірико-оповідального, музично-сценічного або інструментального твору. // Назва деяких самостійних вокальних або інструментальних творів.
ДУМЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Заглиблений у думки; задумливий, замислений. // Здатний глибоко роздумувати, розмірковувати. 2. Те саме, що **гордови́тий.**
ДУМЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **думли́вий.**
ДУМ-МЕ́ТАЛ, -у, *ч.* Стиль у рок-музиці, що характеризується схильністю до містики та міфології; зазвичай ритмічно дуже повільний.
ДУ́МНИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Заглиблений у думки; задумливий, замислений. // Який виражає заглибленість у думки. 2. *рідко.* Те саме, що **гордови́тий.** 3. *іст.* Прикм. до **ду́ма** 3. // Стос. до боярської думи. *Думний дяк.*
ДУ́МНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Задумливість, замисленість.
ДУ́МНО. Присл. до **ду́мний** (*див.* **ду́мний** 1).
ДУ́МОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **ду́мка** 1.
ДУ́МПЕР, -а, *ч.* Самоскидна машина, якою перевозять на невелику віддаль сипкі матеріали.
ДУМПКА́Р, -а, *ч., тех.* Саморозвантажний вагон.
ДУ́МСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до державної або міської думи, зв'язаний з ними.
ДУНА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Дунай.
ДУНГА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **дунга́нин**, -а, *ч.*; **дунга́нка**, -и, *ж.*). Поширена в літературі назва народності хуей, яка живе в Північно-Західному Китаї.
ДУНГА́НКА *див.* **дунга́ни.**
ДУНГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дунга́ни.**
ДУ́НДЕР, -а, *ч., діал.* Грім. ** **Ду́ндер свисне** – грім поб'є.
ДУНДУ́К, -а́, *ч.* 1. *розм.* Індійський півень. 2. *перен., лайл.* Про тупу, неповоротку людину (перев. стару). 3. *розм.* Індик.
ДУНІ́Т, -у, *ч.* Магматична гірська порода, що складається переважно з олівіну.
ДУНСТ, -у, *ч.* 1. Найдрібніший калібр шроту. 2. Проміжний продукт мелива (між крупами й борошном).
ДУ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ду́ти** 1, 2.
ДУ́О, *невідм., ч., муз.* 1. Старовинна назва ансамблю з двох вокалістів чи інструменталістів. 2. *заст.* Двоголосна поліфонічна частина вокального твору; двоголосний інструментальний твір.
ДУОВІ́РИ, -ів, *мн.* У Стародавньому Римі – дві найвищі службові особи в колоніях і муніципіях; дуумвіри.
ДУОДЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Дванадцятипалий; який стосується дванадцятипалої кишки.
ДУОДЕНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення дванадцятипалої кишки.
ДУОДЕНІ́Т, -у, *ч., мед.* Запальне захворювання дванадцятипалої кишки.
ДУОДЕНОБІОПСІ́Я, -ї, *ж.* Біопсія тканин стінки дванадцятипалої кишки.
ДУОДЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенографічне дослідження дванадцятипалої кишки після введення в неї контрастної речовини.
ДУОДЕНОЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне створення анастомозу між дванадцятипалою кишкою та іншим відділом тонкої кишки.
ДУОДЕНОЄЮНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція формування анастомозу між дванадцятипалою кишкою і порожньою кишкою.
ДУОДЕНОКІНЕЗІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація рухів дванадцятипалої кишки.
ДУОДЕНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження дванадцятипалої кишки за допомогою спеціального ендоскопа.
ДУОДЕНОСТА́З, -у, *ч.* Тривала затримка хімусу в просвіті дванадцятипалої кишки внаслідок порушення її рухової функції.
ДУОДЕНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин просвіту дванадцятипалої кишки.
ДУОДЕ́ЦИМА, -и, *ж., муз.* 1. Один із складених інтервалів, який охоплює 12 ступенів звукоряду. 2. Дванадцятий ступінь від того, що заданий.
ДУОДЕЦИМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Дванадцятий. ** **Дуодецима́льна систе́ма чи́слення** – система, за якою кожна вища одиниця складається з 12 нижчих.
ДУОДРА́МА, -и, *ж.* Сценічна вистава для двох акторів.
ДУО́ЛЬ, -і, *ж.* Особлива ритмічна фігура, що утворена поділом тридольного такту на дві рівні частини; складається з двох нот й за часом звучання дорівнює трьом нотам тієї ж тривалості.
ДУОПО́ЛІЯ, -ї, *ж., ек.* Структура господарства, за якої існує лише два постачальника певного товару чи послуг, не пов'язаних між собою монополістичною угодою про ціни, ринки збуту, квоти тощо. // Ситуація на ринку, коли існують два виробники, які пропонують ідентичну продукцію; часткова монополія.
ДУОПСО́НІЯ, -ї, *ж.* Ситуація на ринку, коли є лише два покупці ідентичної продукції.
ДУ́ПА, -и, *ж., зах.* Сідниця.
ДУПЕЛИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **ду́пель.** ** **Дупели́на пого́да** – ясні, павутинно-росяні ранки бабиного

літа, коли починаються дупелині польоти.

ДУ́ПЕЛЬ, -я, *ч.* Невеликий болотяний птах із довгим прямим дзьобом, відносно короткими ногами та плямистим оперенням.

ДУПЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **дупло́**.

ДУ́ПКА, -и, *ж.*, *зах.* Зменш. до **ду́па**.

ДУПЛА́ВИЙ, ДУПЛЯ́ВИЙ, -а, -е. З дуплом або дуплами.

ДУПЛА́ВИНА, ДУПЛЯ́ВИНА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **дупло́** 1.

ДУПЛА́СТИЙ, ДУПЛЯ́СТИЙ, -а, -е. З великим дуплом або дуплами.

ДУ́ПЛЕКС, -а, *ч.* Двосторонній зв'язок одним дротом одночасно в обох напрямах.

ДУ́ПЛЕКС-АВТОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Двокольорова репродукція з однокольорового напівтонового зображення.

ДУ́ПЛЕКСНИЙ, -а, -е. Двобічний. ** **Ду́плексний зв'язо́к** – двобічний електрозв'язок між двома пунктами, при якому у кожному з них передача та прийом повідомлень можуть вестися одночасно.

ДУ́ПЛЕКС-ПРОЦЕ́С, -у, *ч.* У металургії – виробництво сталі або чавуну послідовно в двох агрегатах.

ДУПЛЕ́Т, -а, *ч.* 1. У більярдній грі – удар, від якого куля, зачеплена іншою, ударяється спочатку об борт, а потім потрапляє в лузу. 2. *мисл.* Те саме, що **дубле́т** 2.

ДУПЛИНА́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **дупла́стий**.

ДУПЛИНА́СТИЙ, ДУПЛИНЯ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дупли́стий, дупля́стий**.

ДУПЛИНА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Дупластий.

ДУПЛИ́ННИЙ, -а, -е. Той, що у своїй товщі містить дупла.

ДУПЛИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **дупли́нний**.

ДУПЛИНЯ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Дупластий.

ДУПЛИНЯ́СТИЙ *див.* **дуплина́стий**.

ДУПЛИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **дупла́стий**.

ДУПЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Ознака за знач. **дупли́стий**.

ДУПЛІКАТУ́РА, -и, *ж.* Утворення, що складається з двох шарів будь-якої пластинчастої структури.

ДУПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Тип хромосомних перебудов, коли одна з ділянок хромосоми представлена двічі.

ДУПЛО́, -а́, *с.* 1. Порожнина в стовбурі дерева, утворена внаслідок вигнивання деревини (найчастіше як місце проживання птахів, звірів, комах і т. ін.). 2. Дірка в зубі.

ДУПЛОГНІЗДНИКИ, -ів, *мн.* Група птахів і деяких звірів, які влаштовують свої гнізда в дуплах дерев.

ДУПЛУВА́ТИЙ, -а, -е. З дуплами.

ДУПЛЯ́ВИЙ *див.* **дупла́вий**.

ДУПЛЯ́ВИНА *див.* **дупла́вина**.

ДУПЛЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Дуплисте дерево.

ДУПЛЯ́НКА, -и, *ж.* Колодка з видовбаною діркою, що використовується як житло для бджіл, птахів.

ДУПЛЯ́СТИЙ *див.* **дупла́стий**.

ДУ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ду́па**.

ДУР, -у, *ч.*, *розм.* 1. Безглузді примхи, капризи. 2. Весела витівка, пустощі. 3. Затьмарення свідомості, запаморочення. ** **З ду́ру**: а) від затьмарення свідомості, від запаморочення; б) не обдумавши серйозно, не зваживши всіх обставин. 4. *жарг.* Легкий наркотик – марихуана та ін.

ДУРБА́К, -а́, *ч.* Абразивне жорно.

ДУРБА́Р, -у, *ч.* 1. Двір, резиденція монарха, рада знаті при монарху в середньовічних мусульманських державах; урочистий прийом. 2. Шахський двір у сучасному Ірані.

ДУ́РБАС, -а, *ч.*, *діал.* Дурень.

ДУРБЕ́ЦАЛКА, -и, *розм.* Жін. до **дурбе́цало**.

ДУРБЕ́ЦАЛО, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ду́рень**.

ДУ́РЕНЬ, -рня, *ч.* 1. *розм.* Розумово обмежена, тупа людина. 2. Назва гри в карти. // Той, кого обіграли в цій грі. *Залишити в дурнях.* ** **Без ду́рнів**: а) по-справжньому, у повну силу; б) серйозно, всерйоз.

ДУРЕ́ПА, -и, *ж.*, *зневажл.* Розумово обмежена, тупа жінка. // Уживається як лайливе слово.

ДУР-ЗІ́ЛЛЯ, -я, *нар.-поет.* Те саме, що **дурма́н** 1.

ДУРИ́ЛО, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ду́рень** 1.

ДУРИ́ЛЮД, -а, **ДУРИ́ЛЮДОК**, -дка, *ч.* Те саме, що **дури́світ**.

ДУРИ́ЛЮДОК *див.* **дури́люд**.

ДУРИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Дурість.

ДУРИ́СВІТ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто обдурює когонебудь; нещирий, нечесний у стосунках з іншими. // Уживається як лайливе слово.

ДУРИ́СВІТКА, -и, *розм.* Жін. до **дури́світ**.

ДУРИ́СВІТСТВО, -а, *с.*, *розм.* Обдурювання, шахрайство.

ДУРИ́СВІТСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **дури́світ** і **дури́світство**. *Дурисвітські вигадки.*

ДУРИ́ТИ, дурю́, ду́риш, *недок.*, *перех.* Обдурювати кого-небудь, навмисно вводити в оману словами чи вчинками. // Ставитися до кого-небудь недобросовісно, нечесно. // Спокушати, зводити (дівчат). *Дурити голову.*

ДУРИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Безтямний, безглуздий.

ДУРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Блекота, дурман.

ДУРІА́Н, -у, *ч.* Вічнозелене дерево сімейства бомбаксових.

ДУРІ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Однорічний бур'ян, що росте серед хлібних злаків і льону. 2. *діал.* Дурман.

ДУРІ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **дури́ти**.

ДУРІ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **дурі́ти** 2, 3.

ДУ́РІСТЬ, -рості, *ж.* 1. Розумова обмеженість, тупість; глупота. 2. Необдуманий, безглуздий учинок. // Безглузда думка, необдуманий вислів.

ДУРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *розм.* 1. Втрачати ясність свідомості, ставати дурним. 2. Забавлятися безглуздими пустощами, дурощами. 3. Робити безглузді, необдумані вчинки. 4. *перен.*, *за ким і без додатка.* Втрачати ясність свідомості, рівновагу від почуття любові до кого-небудь.

ДУРК, -у, *ч.*, *зах.* Стук (*див.* **стук**[1] 1).

ДУ́РКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Жін. до **ду́рень** 1. 2. *жарг.* Божевільня.

ДУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Стукати.

ДУРКЕ́ЦАЛКА, -и, *розм.* Жін. до **дурке́цало**.

ДУРКЕ́ЦАЛО, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ду́рень**.

ДУРКУВА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **дурнува́тий**.

ДУРКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **дурнува́тий**.

ДУРМА́Н, -у́, *ч.* 1. Однорічна отруйна трав'яниста рослина родини пасльонових із білими квітками, які мають неприємний, запаморочливий запах; використовується в медицині. 2. Те, що одурманює, п'янить. 3. *перен.* Те, що служить засобом обману, омани, притуплює розум, затуманює свідомість. *Напускати дурману.*

ДУРМА́НИТИ, -нить, *недок.*, *перех. і неперех.* Сильно діяти на органи відчуття; п'янити. // Притуплювати розум, затуманювати свідомість.

ДУРМА́НИТИСЯ, -ниться, *недок.* Пас. до **дурма́нити**.

ДУРМА́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Який запаморочує, п'янить.

ДУРМА́ННО, *розм.* Присл. до **дурма́нний**.

ДУ́РНАС, -а, *ч.*, *зах.* Дурень, бевзь.

ДУРНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Те саме, що **дурнува́тий** 1. 2. Пестл. до **дурни́й** 1 – 3.

ДУРНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **дурни́й** 1.

ДУРНЕ́ЧА, -і, *ч. і ж.*, *рідко.* Дурна людина.

ДУРНИ́Й, -а́, -е́. 1. Розумово обмежений, тупий, нерозумний; прот. розумний. // *у знач. ім.* **дурни́й**, -но́го, *ч.*; **дурна́**, -но́ї, *ж.* Розумово обмежена, тупа людина. // *розм.* Некмітливий, недогадливий, непередбачливий. // *розм.* Нетямущий, недосвідчений, наївний (перев. про молодих людей і молодих істот). // Уживається як лайливе слово. ** **З дурно́го ро́зуму** – не тямлячи добре чого-небудь через недосвідченість. **Нема́ дурни́х** – хто-небудь не такий наївний, некмітливий, непередбачливий, як про нього думають. 2. Який виражає розумову обмеженість, тупість. 3. *розм.* Позбавлений розумного змісту; беззмістовний. // *у знач. ім.* **дурне́**, -но́го, *с.* Щось позбавлене розумного змісту. // Уживається для вираження невдоволення, досади, негативного ставлення до чого-небудь. ** **Дурні́ гро́ші** – гроші, що дістаються даром. 4. *розм.* Який має негативний зміст; осудний.

ДУ́РНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Не зовсім розумна людина; людина з розумовими вадами. // Уживається як лайливе слово. 2. Про нетямущих, недосвідчених, наївних людей – з відтінком пестливості (перев. при звертанні до малолітніх).

ДУРНИ́ЛО, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ду́рень** 1.

ДУРНИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Дурниця.

ДУРНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Щось несуттєве, маловажне, незначне; дрібниця. // Предмет, що не заслуговує на увагу, не вартий нічого. // *у знач. присудк. сл.* Не варте уваги. 2. Нерозумний, необдуманий, безглуздий учинок. // Безглузді, позбавлені розумного змісту слова, вирази, думки. 3. *рідко.* Те, що дістається даром.

ДУРНИ́ЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **дурни́ця**. ** **На дурни́чку** – за чий-небудь рахунок; безплатно або дуже дешево.

ДУРНИ́ЧКИ, *присл.*, *діал.* 1. Даром, без оплати. 2. Без діла.

ДУРНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **дурни́й**.

ДУРНІ́СІНЬКО, *присл.*, *розм.* 1. Даром, ні за що, без оплати. 2. Зовсім даремно, без потреби, без причини.

ДУРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати дурним (у 1 знач.).

ДУРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати дурнішим (*див.* **дурни́й** 1).

ДУ́РНО, *присл.*, *розм.* 1. Даром, ні за що, без оплати. 2. Даремно, марно. // Без використання, без ужитку. // Без діла. 3. Без покарання.

ДУРНОВЕ́РХИЙ, -а, -е, *фам.* Те саме, що **дурни́й** 1.

ДУРНОГОЛО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **дурни́й** 1.

ДУРНОЛО́БЕЦЬ, -бця, *ч.*, *діал.* Дурень.

ДУРНОЛЯ́П, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто говорить не думаючи.

ДУРНОЛЯ́ПСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дурноля́п**.

ДУРНОСМІ́Х, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто сміється без причини або з найменшого приводу.

ДУРНОСМІ́ШКА, -и. Жін. до **дурносмі́х**.

ДУРНО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Те саме, що **ду́рість**. 2. *збірн.* Дурні, бевзі.

ДУРНО́ХА, -и, *ч. і ж.*, *зах.* Дурень, бевзь.

ДУРНУВА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **дурнува́тий**.

ДУРНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* 1. Пустувати. 2. Бути без ужитку.

ДУРНУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Трохи дурний (у 1 знач.). 2. Який виражає деяку розумову обмеженість, тупість. 3. Те саме, що **дурни́й** 3.

ДУРНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **дурнува́тий**.

ДУРНУВА́ТО, *розм.* Присл. до **дурнува́тий** 2.

ДУРНЯ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **дурни́ця** 3. ** **На дурня́к** (**на дурняка́**) – за чий-небудь рахунок.

ДУРНЯ́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **дурня́к**.

ДУРО́, *невідм.*, *ч.* Старовинна іспанська срібна монета.

ДУРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення твердості різних матеріалів, зокрема гуми; твердомір; те саме, що **дюро́метр**.

ДУ́РОЩІ, -ів, *мн.*, *розм.* 1. Нерозумні, безглузді вчинки. // Позбавлені розумного змісту думки, слова. 2. *у знач. присудк. сл.* Не варте уваги.

ДУ́РРА, -и, *ж.* Тропічна однорічна хлібна і кормова рослина, вид сорго.

ДУРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Нерозумна, нерозважлива поведінка.

ДУРЬ, -і, *ж.* Те саме, що **дур** 4.

ДУ́САТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *заст.* Бути невдоволеним, сердитися.

ДУСЕ́Н, -у, *ч.* Різновид яблуні низької.

ДУСТ, -у, *ч.* Хімічний препарат у вигляді порошку, що використовується для знищення шкідливих комах.

ДУТА́Р, -а́, *ч.* Народний щипковий музичний інструмент з двома струнами (поширений у республіках Середньої Азії).

ДУ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*: ** **Ду́теля з'ї́сти** – умерти.

ДУ́ТИ, дму, дмеш *і* ду́ю, ду́єш; *мин. ч.* дув, ду́ла, ду́ло; *мн.* ду́ли; *наказ. сп.* дми, дмі́м[о], дміть; *недок.* 1. *неперех.* Гнати, нести, рухати струмені повітря; віяти. // *безос.* 2. *неперех.*, *на що, у що.* Випускати з рота сильний струмінь повітря; дмухати. // Рухати повітря яким-небудь предметом. // *перех.* Розтягувати, розширювати що-небудь, наповнюючи повітрям, газом. 3. *перех.*, *тех.* Виготовляти порожнисті предмети з рідкої скляної маси за допомогою струменя повітря; видувати. *Дути колби.* 4. *неперех.*, *на кого – що*, *розм.* Бути незадоволеним ким-, чим-небудь; сердитися, ображатися. ** **Ду́ти гу́би** – сердитися на кого-небудь. 5. *неперех.*, *розм.* Іти, бігти, їхати. 6. *перех. і без додатка*, *розм.* Пити що-небудь (часто у великій кількості). 7. *перех.*, *розм.* Сильно бити.

ДУ́ТИЙ, -а, -е. 1. З порожниною всередині; виготовлений способом дуття. // Наповнений повітрям, надутий. 2. *перен.*, *розм.* Який не відповідає дійсності, навмисне перебільшений.

ДУ́ТИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Предмет із порожниною всередині, наповненою повітрям; надутий предмет. 2. Людина з повним обличчям.

ДУ́ТИСЯ, ду́юся, ду́єшся *і* дму́ся, дме́шся; *мин. ч.* ду́вся, ду́лася, ду́лося; *мн.* ду́лися; *наказ. сп.* дми́ся, дмі́мося, дмі́ться; *недок.*, *розм.* 1. Наповнюватися повітрям; роздуватися, надуватися. // Підніматися вверх, розтягуватися, розширюватися внаслідок збільшення об'єму. 2. *перен.* Набирати поважного вигляду, триматися зарозуміло, гордовито. 3. *перен.*, *на кого – що.* Виявляти невдоволення ким-, чим-небудь; сердитися, ображатися. 4. *тільки* дуюся, дуєшся, *фам.* З азартом, із захопленням грати в яку-небудь гру.

ДУТОВЕ́ЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Учасник збройного виступу оренбурзького козацтва під командуванням отамана О. Дутова.

ДУ́ТОВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до дутовщини і дутовця.

ДУ́ТОВЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Збройний виступ оренбурзького козацтва під командуванням отамана О. Дутова проти більшовиків.

ДУТТЬОВИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Прикм. до **дуття́** 2.

ДУТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **ду́ти** 1 – 3. 2. *тех.* Подавання повітря, вологи спеціальними машинами, вентиляторами в промислові печі, топки, плавильні агрегати з метою прискорення процесів, які в них відбуваються.

ДУУМВІРА́Т, -у, *ч.* У Стародавньому Римі – правління двох осіб.

ДУУМВІ́РИ, -ів, *мн.*, *іст.* Два римські магістрати; мали однакові права і виконували однакові функції.

ДУ́ФАТИ, -аю, -аєш, *діал.* 1. Бути занадто самовпевненим, зарозумілим. 2. Вірити, сподіватися.

ДУФТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сіро-зелені кристали.

ДУХ, *ч.* 1. *род.* -у, *тільки одн.* Психічні здібності, свідомість, мислення. *Досягнення людського духу.* // У матеріалістичній філософії та психології – мислення, свідомість як особлива властивість високоорганізованої матерії, вищий продукт її. // В ідеалістичній філософії – нематеріальне начало, яке лежить в основі всіх речей і явищ та є первинним щодо матерії. *Абсолютний дух.* 2. *род.* -у, *тільки одн.* Внутрішній стан, моральна сила людини, колективу. ** **Занепада́ти ду́хом** – втрачати бадьорість, надію на щось, зневірятися в можливості чого-небудь. **Набира́тися ду́ху** – набиратися сміливості, рішучості; наважуватися. 3. *род.* -у, *тільки одн.* Загальний внутрішній зміст і напрям, основний характер чого-небудь. // Суть, істинний сенс; зміст чого-небудь. // Який-небудь елемент, що визначає поведінку, характер, напрям думок і т. ін. ** **У ду́сі** *чого* – у певному напрямку. 4. *род.* -а. За міфологічними і релігійними уявленнями – добра або зла безплотна, надприродна істота, що бере участь у житті природи і людини. ** **Злий** (**нечистий, лихий** *і т. ін.*) **дух** – за релігійними уявленнями – надприродна істота, що втілює в собі зло; сатана, чорт. **Святи́й Дух** – за християнським віровченням – третя особа Святої Трійці. 5. *род.* -а, *тільки одн.* За релігійними уявленнями – безсмертна, нематеріальна основа в людині, що становить суть її життя і відрізняє від тварини; душа. ** **На духу́**, *заст.* – на сповіді. 6. *род.* -у, *тільки одн.*, *розм.* Процес вдихання й видихання повітря (перев. у сталих словосполученнях); дихання. ** **Що є ду́ху** – з усієї сили, скільки вистачає сили. 7. *род.* -у, *тільки одн.*, *розм.* Те саме, що **пові́тря**. // Тепле, нагріте повітря. 8. *род.* -у, *тільки одн.*, *розм.* Те саме, що **за́пах**; аромат. ** **Щоб** [**і**] **ду́ху не було́** – настійна вимога до кого-небудь зникнути, перестати бувати десь. **Ні слу́ху, ні ду́ху** – нема ніякої звістки.

ДУХА́Н[1], -а, *ч.* Корчма, невеликий ресторан, крамничка на Кавказі та Близькому Сході.

ДУХА́Н[2], -а́, *ч.*, *діал.* Стусан, духопелик.

ДУХІВНИ́К, -á, *ч.* Священик, у якого хто-небудь постійно сповідається.
ДУХІВНИ́ЦТВО, -а, *с., збірн.* Те саме, що **духове́нство**.
ДУХІВНИ́ЦЯ, -і, *ж., заст.* Заповіт про спадщину.
ДУХІ́ВНЯ, -і, *ж., діал.* Духівниця.
ДУХМЯ́НИЙ, -а, -е. Який має сильний, приємний запах; ароматний, запашний, пахучий.
ДУХМЯ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **духмя́ний**.
ДУХМЯНІ́ТИ, -іє, *недок.* Виділяти сильний, приємний запах; пахнути.
ДУХМЯ́НО. Присл. до **духмя́ний**.
ДУХОБО́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **духобо́р**, -а, *ч.*; **духобо́рка**, -и, *ж.*). Християнська секта, що заперечує обрядність та догми православної церкви (виникла в Росії у другій половині 18 ст.).
ДУХОБО́РСТВО, -а, *с.* Релігійний рух духоборів.
ДУХОБО́РСЬКИЙ, -а, е. Прикм. до **духобо́ри**.
ДУХОБО́РЧИЙ, -а, -е. Стос. до духоборства.
ДУХОВЕ́НСТВО, -а, *с., збірн.* Служителі релігійного культу.
ДУХО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Духовний (у 1 знач.).
ДУХОВИ́Й, -á, -é. 1. Який приводиться в дію вдуванням струменя повітря (про музичні інструменти). ** **Духови́й орке́стр** – оркестр, що складається з різних духових інструментів. 2. Який діє за допомогою нагрітого повітря.
ДУХОВИ́К, -á, *ч.* 1. *тех.* Лівер. 2. *розм.* Музикант, що грає на духовому музичному інструменті.
ДУХОВИ́НА, -и, *ж., діал.* Місце на ставку чи річці, яке не замерзає.
ДУХОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **духмя́ний**.
ДУХО́ВКА, -и, *ж.* Залізний ящик, перев. вставлений у плиту, в якому готують їжу нагрітим повітрям.
ДУХО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Зв'язаний з внутрішнім психічним життям людини, моральним світом її. // Зв'язаний зі спільністю ідей, поглядів, прагнень і т. ін. // *розм.* Нематеріальний, нетілесний. 2. Стос. до релігії, церкви, належний їм; прот. с в і т с ь к и й. // Який готує служителів культу; який відає, управляє церковними справами. // Який є служителем релігійного культу. // Який належить, присвоюється і т. ін. служителям церкви. // *у знач. ім.* **духо́вні**, -них, *мн., розм.* Служителі релігійного культу. ** **Духо́вна му́зика** – музика релігійного змісту, яка виконується в церквах, костьолах і супроводжує богослужіння. 3. *у знач. ім.* **духо́вна**, -ної, *ж., заст.* Те саме, що **духівни́ця**.
ДУХО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **духо́вний** 1.
ДУХО́ВНО. Присл. до **духо́вний** 1.
ДУ́ХОМ, *присл., розм.* 1. За одним заходом, за один раз, без передиху. 2. Дуже швидко, миттю. ** **Одни́м ду́хом**: а) без передиху; б) дуже швидко, миттю.
ДУХОПЕ́Л, -а, *ч., розм.* Те саме, що **духопе́лик**.
ДУХОПЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **духопе́лити**.
ДУХОПЕ́ЛИК, -а, *ч., розм.* Удар кулаком; тумак. ** **дава́ти духопе́ликів** – сильно бити.
ДУХОПЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех. і без додатка, розм.* Сильно бити.
ДУХОТА́, -хо́ти́, *ж.* Висока температура повітря, насиченого випаром. // Важке, затхле, несвіже повітря, що утруднює дихання; задуха.
ДУЦЗЮ́НЬ, -я, *ч.* Губернатор у Китаї в 1911–49 рр.
ДУ́ЧА, -і, *ж.* 1. Яма, могила. 2. Отвір у верхньому млиновому жорні.
ДУЧЕ́НТО, *невідм.* Період в історії італійської культури, що започаткував мистецтво Проторенесансу (13 ст.).
ДУ́ЧЕЧКА, -и, *ж., діал.* Зменш. до **ду́чка**.
ДУ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Ямка.
ДУШ, -у, *ч.* 1. Пристосування для обливання тіла водяними струминками. 2. Водолікувальна або гігієнічна процедура, за якої водяний струмінь діє на тіло людини. 3. *розм.* Дощик.
ДУША́, -і́, *ж.* 1. Внутрішній психічний світ людини з її настроями, переживаннями та почуттями. // За релігійними уявленнями – безсмертна нематеріальна основа в людині, що становить суть її життя, є джерелом психічних явищ і відрізняє її від тварини. ** **Відво́дити ду́шу**: а) ділитися своїми переживаннями, думками; б) задовольняти яке-небудь сильне бажання. 2. Сукупність рис, якостей, властивих певній особі. // Людина як носій тих чи інших рис, якостей. // Почуття, натхнення, енергія. // Про людину з прекрасними рисами характеру. 3. *розм.* Про людину (найчастіше за визначення кількості). ** **Ні душі́** – абсолютно нікого; пусто. **Стоя́ти над душе́ю** – надокучати присутністю, невідступним переслідуванням і т. ін. 4. *перен., чого.* Основне в чому-небудь, суть чогось. // Центральна фігура чого-небудь. 5. *розм.* Заглибина в нижній передній частині шиї. ** **В одну́ ду́шу** – настійливо, наполегливо. **[Не] до душі́** – [не] подобатися. **Душа́ в ду́шу**: а) у повній згоді, дружно; б) відверто, щиро. **Від душі́** – дуже щиро, від усього серця. **Не йде на ду́шу** – не хочеться їсти, робити що-небудь. **Не ма́ти за душе́ю** – не мати нічого, ніякої власності, коштів.
ДУША́М, -а, *ч.* Ворог (з турецьк.).
ДУ́ШАЧИ. Дієприсл. до **души́ти**.
ДУШЕВБО́ГИЙ, -а, -е, *рідко.* З убогою, мізерною душею.
ДУШЕ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Зв'язаний з внутрішнім психічним світом людини, її настроями, переживаннями та почуттями. // Який викликає приємні почуття, приємно вражає. ** **Душе́вні хворо́би** – хвороби, спричинені розладнанням психічної діяльності людини. 2. Щирий, відвертий, сердечний. // Добрий, чулий (про людину).
ДУШЕ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **душе́вний** 2.
ДУШЕ́ВНО. Присл. до **душе́вний**.
ДУШЕВНОХВО́РИЙ, -а, -е. З розладнаною психічною діяльністю. *Душевнохвора людина.* // *у знач. ім.* **душевнохво́рі**, -рих, *мн.* Люди з розладнаною психічною діяльністю.
ДУШЕНИ́НА, -и, *ж.* М'ясо, приготовлене обжарюванням і тривалим тушкуванням.
ДУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **души́ти**.
ДУ́ШЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **душа́** 1 – 3, 5.
ДУ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **душа́** 1 – 3, 5. // *розм.* Уживається в пестливому звертанні до жінок.
ДУШИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто пригноблює, пригнічує, придушує кого-, що-небудь. // *перен.* Те, що заважає чому-небудь розвиватися, рости, прогресувати.
ДУШИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **души́тель**.
ДУШИ́ТИ, душу́, ду́шиш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Умертвляти кого-небудь, здавлюючи горло і насильно припиняючи дихання. // Спричиняти фізичний біль, незручність здавлюванням, натискуванням. // Налягати, натискувати на кого-небудь або один на одного. *Душити в обіймах.* 2. Фізично знищувати кого-, що-небудь. 3. *перен.* Жорстоко пригноблювати, придушувати кого-небудь. // Заважати розвиткові, ростові, прогресуванню чого-небудь. 4. Неприємно діяти на органи дихання, ускладнювати процес дихання. // Підступати до горла, не давати можливості вільно дихати (про кашель, сміх і т. ін.). // *безос.* // *перен., розм.* Не давати можливості проявлятися, затримувати в собі, затамовувати. // *перен.* Діяти гнітюче, створювати важкий настрій, мучити. 5. *перен., розм.* Надмірно берегти, приховувати що-небудь.
ДУШИ́ТИСЯ, душу́ся, ду́шишся, *недок.* 1. Умертвляти себе, здавлюючи горло і насильно припиняючи дихання. 2. Задихатися від нестачі повітря, диму, задушливого газу і т. ін. // Втрачати можливість вільно дихати від кашлю, сміху і т. ін. 3. Налягати, натискувати один на одного. // *перен.* Жити, працювати в тісному приміщенні, в тісноті. 4. Пас. до **души́ти** 2, 3.
ДУШИ́ЦЯ[1], -і, *ж., зневажл.* Те саме, що **душа́** 1, 2.
ДУШИ́ЦЯ[2], -і, *ж.* Багатолітня трава родини губоцвітих із рожевуватими чи рожево-пурпуровими квіточками. Висушені квітки і листя здавна використовують у медицині і харчовій промисловості; материнка.
ДУШІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **души́ти**.
ДУШІ́ТИ, -шить, *розм.* Те саме, що **па́хнути**.
ДУ́ШКА[1], -и, *ж.* 1. Пестл. до **душа́** 1, 2, 5. 2. *розм.* Про людину з прекрасними рисами характеру. // В пестливому звертанні до кого-небудь.
ДУ́ШКА[2], -и, *ж.* Дерев'яна деталь смичкових інструментів, що має форму циліндричного дерев'яного стержня і встановлюється вертикально всередині корпуса інструмента.
ДУШКО́М, *присл., розм.* Те саме, що **ду́хом**.
ДУШМА́Н, -а, *ч.* 1. Про члена озброєних формувань, які боролися в Афганістані проти урядових і радянських військ на боці опозиції (1979 – 1989 рр.). 2. *розм.* Розбійник, бандит.
ДУШМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до душманів.
ДУ́ШНИЙ, -а, -е. Насичений випарами, які ускладнюють дихання. // З несвіжим, затхлим, нагрітим, важким для дихання повітрям. // З високою температурою повітря, що насичене вологою (про пори року, частини доби і т. ін.).
ДУШНИ́К, -á, *ч.* Отвір для виходу повітря, диму, пари і т. ін.
ДУ́ШНО. 1. *рідко.* Присл. до **ду́шний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Про наявність духоти, спеки де-небудь. // Про відчуття духоти, жари ким-небудь.
ДУШНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи душний.
ДУШНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **душнува́тий**.
ДУШНУВА́ТО. Присл. до **душнува́тий**.
ДУШОВИ́Й[1], -á, -é, *заст.* Який припадає в середньому на душу населення.
ДУШОВИ́Й[2], -á, -é. Прикм. до **душ**. // *у знач. ім.* **душова́**, -во́ї, *ж.* Приміщення, в якому встановлено кілька душ.
ДУШОГРІ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Старовинний жіночий одяг у вигляді короткої теплої кофти без рукавів. 2. Ватник, ватянка.
ДУШОГУ́Б, -а, *ч., розм.* 1. Злочинець, який вдається до вбивства, розбою, лиходійства. 2. Уживається як лайливе слово. 3. Кат.
ДУШОГУ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Те саме, що **душогу́б**.
ДУШОГУ́БКА, -и, *ж., розм.* 1. Жін. до **душогу́б**. 2. Невеликий, перев. видовбаний з дерев'яної колоди, хиткий човен. 3. Спеціально обладнана автомашина, що використовувалася німецько-фашистськими загарбниками для отруювання людей газами.
ДУШОГУ́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **душогу́бство**.
ДУШОГУ́БНИК, -а, *ч., діал.* Те саме, що **душогу́бець**.
ДУШОГУ́БНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **душогу́бник**.
ДУШОГУ́БСТВО, -а, *с.* Злочинне вбивство, розбій, лиходійство.
ДУШО́К, -шку́, *ч., розм.* 1. Те саме, що **дух** 8. 2. *перен.* Ледве помітний прояв чого-небудь, нахил до чогось (у поглядах, настроях і т. ін.). ** **З душко́м** – капризний, незлагідний.
ДУШОХВА́Т, -а, *ч., книжн.* Той, хто забирає душу; сатана.
ДУЯВИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Завірюха.
ДХА́РМА, -и, *ж.* Одне з центральних понять давньоіндійської філософії, що означає закон, правило, принципи, мораль, слово; у релігійних системах – Бог, абсолют. // У буддизмі – найдрібніші неподільні частинки, з яких складається потік індивідуальної свідомості.
ДХОЛ *див.* **до́ол**.
ДЬЄСМО, *невідм., ч.* Десятинний збір, податок, що його стягували на утримання церкви з населення іспанських та португальських колоній в Америці в 16 – 19 ст.
ДЬО́ГОТЬ, -гтю, *ч.* Темна густа в'язка смолиста з неприємним запахом рідина, що утворюється за сухої перегонки деревини, торфу, бурого та кам'яного вугілля.
ДЬОГТЬОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **дьо́готь**. *Дьогтьовий запах.* // Який вигот. дьоготь. *Дьогтьовий завод.* // Вигот. з дьогтю, з дьогтем.
ДЬОГТЯ́Р, -á, *ч., заст.* Той, хто гнав дьоготь.
ДЬОГТЯ́РНЯ, -і, *ж., заст.* Підприємство, на якому гнали дьоготь.
ДЬОР, -у, *ч.* Втеча. ** **Да́ти дьо́ру** – втекти, зникнути і т. ін.
ДЬЮ-ДИЛІ́ДЖЕНС, -у, *ч.* Ретельна підготовка компанії до проведення перетворень, здійснення трансакцій.
ДЮБЕ́К, -у, *ч.* Вищий сорт тютюну.
ДЮ́БЕЛЬ, -я, *ч.* Чотиригранний стрижень, який його гострим кінцем забивають у стіну; в тупому кінці є отвір з різьбою, куди вгвинчують шуруп.
ДЮ́БЕЛЬНИЙ, -а,-е. Прикм. до **дю́бель**.
ДЮГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *недок., зах.* Вдарити.
ДЮГО́НЬ, -я, *ч.* Рослиноїдний морський ссавець ряду сиреноподібних. Поширений перев. в Індійському океані.
ДЮГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Товкти, бити.
ДЮ́ДЯ, -і, *ж., дит.* Холод; холодно.
ДЮ́ЖИНА, -и, *ж.* Дванадцять однакових чи однорідних предметів. ** **Чо́ртова дю́жина** – тринадцять (за поширеними уявленнями – нещасливе число).
ДЮ́ЗА, -и, *ж.* 1. Пристрій для розпилювання рідини. 2. Отвір у ракетному або реактивному двигуні, крізь який здійснюється викид газів.
ДЮЙМ, -а, *ч., заст.* У Росії до запровадження Метричної системи мір – міра довжини, що дорівнювала 2,54 см ($^1/_{12}$ фута).
ДЮЙМІ́ВКА, -и, *ж., спец.* 1. Дошка товщиною в 1 дюйм. 2. Сорт цвяхів довжиною в 1 дюйм.
ДЮЙМО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **дюйм**. *Дюймова система мір.* // Розміром в один дюйм.
ДЮК, -а, *ч., заст.* Герцог.
ДЮ́КЕР, -а, *ч., спец.* Напірний водовід або газовід, що прокладається під руслом річки, схилами та дном яру, під залізницею чи дорогою.
ДЮМОНТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовті кристали.
ДЮМОРТЬЄРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал; яскраво-сині, зеленкувато-блакитні або рожево-фіалкові кристали.
ДЮ́НА *див.* **дю́ни**.
ДЮ́НИ, дюн, *мн.* (*одн.* **дю́на**, -и, *ж.*). Піщані горби та пасма, що наносяться і пересуваються вітром. // Взагалі нанесені вітром горби.
ДЮ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **дю́ни**.
ДЮ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дю́на**.
ДЮРА́БЛЬ, -я, *ч.* Сорт озимої пшениці.
ДЮРА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дюра́ль**.
ДЮРА́ЛЬ, -ю, *ч.* Те саме, що **дюралюмі́ній**.
ДЮРА́ЛЬКА, -и, *ж., розм.* Дюралевий човен.
ДЮРАЛЮМІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **дюралюмі́ній**.
ДЮРАЛЮМІ́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **дюралюмі́ній**. // Зробл. з дюралюмінію.
ДЮРАЛЮМІ́НІЙ, -ю, *ч.* Міцний сплав алюмінію з міддю, манганом, силіцієм та іншими металами.
ДЮРО́К, *невідм.* М'ясна порода свиней, виведена в США.
ДЮРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення твердості різних матеріалів, зокрема гуми; твердомір.
ДЮРУТО́ЛЬ, -і, *ж.* Тверда кокосова олія; застосовують у миловарінні.
ДЮШЕНЕ́Я, -ї, *ж.* Рід рослин родини розових.
ДЮШЕ́С, -у, *ч.* Назва групи десертних сортів груш із великими соковитими плодами. *Зимовий або пізній дюшес.*
ДЯ́ГЕЛЬ, -ю, *ч.* Трав'яниста медоносна рослина родини зонтичних із дрібними зеленувато-білими квітками, зібраними в зонтики; використовується в медицині.
ДЯ́ДЕЧКО, -а, *ч.* Пестл. до **дя́дько** 1, 2.
ДЯ́ДИК, -а, *ч., зах.* Батько.
ДЯ́ДИН, -а, -е. Належний дяді. // Прикм. до **дя́дя**.
ДЯ́ДИНА, -и, *ж.* Жінка дядька (у 1 знач.).
ДЯ́ДИНИН, -а, -е. Належний дядині. *Дядинина хустка.* // Прикм. до **дя́дина**.
ДЯ́ДИНКА, -и, *ж.* Пестл. до **дя́дина**.
ДЯ́ДЬКІВ, -кова, -кове. Належний дядькові (у 1, 2 знач.). // Прикм. до **дя́дько** 1, 2.
ДЯ́ДЬКІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний дядькові (у 1 – 3 знач.). // Власт. дядькові (у 3 знач.).
ДЯ́ДЬКО, -а, *ч.* 1. Брат батька або матері; чоловік тітки. 2. *розм.* Дорослий чоловік узагалі. // У звертанні до старшого за віком чоловіка. 3. *розм.* Селянин (перев. з відсталими поглядами). 4. *заст.* Особа (зазвичай унтер-офіцер), якій доручалося навчання новобранців у царській армії.
ДЯ́ДЬО *див.* **дя́дя**.
ДЯ́ДЮШКА, -и, *ч.* Пестл. до **дя́дя**. // *зневажл.* Про хитрого, шкідливого чоловіка.
ДЯ́ДЯ, -і, *рідше* **ДЯ́ДЬО**, -я, *ч., розм.* Те саме, що **дя́дько** 1, 2.
ДЯК, -á, *ч.* 1. Служитель православної церкви, що допомагає священику під час богослужіння; псаломщик. 2. У давній Русі – переписувач князівської канцелярії; у Російській державі 15 – 17 ст.

– значний урядовець.

ДЯ́КА, -и, *ж.* Почуття вдячності за зроблене добро, виявлену увагу; вираження такого почуття; подяка. // Слова, що виражають вдячність.

ДЯКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Належний дякові (у 1 знач.). // Прикм. до **дяк** 1.

ДЯКІ́ВНА, -и, *ж.*, *рідко.* Дякова дочка.

ДЯКІ́ВНИН, -а, -е. Належний дяківні. // Прикм. до **дякі́вна**.

ДЯКІ́ВНЯ, -і, *ж.*, *зах.* Оселя дячка.

ДЯКІ́ВСТВО, -а, *с.* 1. Посада та обов'язки дяка. 2. *збірн.* Дяки, дяківський загал.

ДЯКІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **дяк** 1. // Власт. дякові. *Дяківська натура.*

ДЯ́КЛО, -а, *с.*, *іст.* Узагальнена назва феодальних податків і повинностей в Україні та Білорусі 15 – 18 ст.

ДЯ́КОН, -а, *ч.*, *заст.* Диякон.

ДЯКОНЕ́НКО, -а, *ч.* Син дякона.

ДЯКОНИ́ХА, -и, *ж.* Дружина дякона.

ДЯКОНИ́ШИН, -а, -е. Належний дяконисі. // Прикм. до **дякони́ха**.

ДЯ́КОНІВ, -нова, -нове. Належний дякону. // Прикм. до **дя́кон**.

ДЯКОНІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка дякона.

ДЯКОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дяконува́ти**.

ДЯКОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути дяконом.

ДЯ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **дя́кувати**.

ДЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *кому*, *чому*, *без додатка і з спол.* що. Висловлювати, виражати подяку, бути вдячним за щось. // Уживається як слово, яким виражають вдячність за зроблене добро, виявлену увагу.

ДЯКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Бути дяком.

ДЯ́КУЮЧИ. Дієприсл. до **дя́кувати**.

ДЯ́ТЕЛ, -тла, *ч.* 1. Лісовий з довгим, гострим та міцним дзьобом птах, який добуває їжу зі щілин кори дерева. 2. *лайл.* Про настирливу, набридливу людину.

ДЯТЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа дятла.

ДЯТЛЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **дятленя́**.

ДЯ́ТЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **дя́тел**.

ДЯТЛИ́НА, -и, **ДЯ́ТЛОВИНА**, -и, *ж.*, *бот.* Те саме, що **трили́сник** 1.

ДЯ́ТЛІВ, -лова, -лове. Прикм. до **дя́тел**. *Дятлове гніздо.*

ДЯ́ТЛОВИНА *див.* **дятли́на**.

ДЯФ, -а, *ч.* Азербайджанський ударний музичний інструмент типу бубна.

ДЯЧЕ́НКО, -а, *ч.* Син дяка.

ДЯ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **дя́кувати**.

ДЯЧИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Жінка дяка (у 1 знач.).

ДЯЧИ́ШИН, -а, -е. Належний дячисі. // Прикм. до **дячи́ха**.

ДЯЧКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Належний дячку. // Прикм. до **дячо́к**.

ДЯ́ЧНО, *присл.*, *зах.* Залюбки, з радістю.

ДЯЧО́К, -чка́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дяк** 1.

Ее

Е[1], *невідм.*, *с.* Сьома літера українського алфавіту на позначення голосного звука "е".

Е[2], *виг.* 1. Уживається для вираження незгоди з чиїми-небудь словами чи діями. 2. Уживається для вираження невдоволення, досади, вагання, недовір'я і т. ін. 3. Уживається для вираження переборювання сумнівів, заперечення, рішучості і т. ін.

ЕБЕ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Зробл. з ебенового дерева. 2. *у знач. ім.* **ебе́нові**, -вих, *мн.* Назва родини дводольних тропічних рослин із м'ясистими ягодами та цінною деревиною. ** **Ебе́нове де́рево** – цінна деревина з твердим ядром чорного, темно-коричневого, рідше червоного, зеленого, білого кольору, яку дають дерева родини ебенових; чорне дерево.

ЕБЕРТИ́СТИ, -ів, *мн.* Політичне угруповання лівих якобінців у період Великої французької революції.

ЕБОНІ́Т, -у, *ч.* Тверда чорного кольору речовина, одержувана способом вулканізації гумових сумішей; високовулканізований каучук.

ЕБОНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ебоні́т**. *Ебонітове виробництво.* // Виготовл. з ебоніту.

ЕБУЛІО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **ебуліоско́п**.

ЕБУЛІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ебуліоскопі́я**.

ЕБУЛІОСКО́П, -а, *ч.* Див. **ебуліоскопі́я**.

ЕБУЛІОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ебуліоскопії.

ЕБУЛІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Визначення підвищення температури кипіння розчину порівняно з температурою кипіння чистого розчинника за допомогою приладу – ебуліоскопа.

ЕБУЛІОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ебуліоско́п**.

ЕБУРНЕА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Остеосклероз, що характеризується різким потовщенням і ущільненням кортикального шару.

ЕВАГІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виворіт кишки назовні через відхідниковий отвір або зовнішній отвір кишкової нориці.

ЕВАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **евакува́ти**.

ЕВАКОГО́СПІТАЛЬ, -ю, *ч.* Спеціалізований госпіталь, де під час війни, стихійного лиха тощо здійснюється стаціонарне лікування евакуйованих хворих і поранених.

ЕВАКОПУ́НКТ, -у, *ч.*, *розм.* Пункт, що є об'єднанням лікувальних та евакуаційно-транспортних установ, які створюються під час війни, стихійного лиха і т. ін. для лікування та евакуації поранених і хворих.

ЕВАКУА́ТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто провадить евакуацію (у 1 знач.). 2. Спеціальний вантажний автомобіль-платформа для перевезення легкових автомобілів, що потребують ремонту.

ЕВАКУАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **евакуа́ція** 1. // Пов'язаний зі здійсненням евакуації.

ЕВАКУА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Організоване вивезення людей, підприємств, установ та різних матеріальних цінностей з небезпечної місцевості під час війни, стихійного лиха і т. ін. // *розм.* Стан евакуйованих людей, установ, майна і т. ін., а також місце і час перебування в такому стані. 2. *спец.* Виокремлення, вилучення чого-небудь. // *фізіол.* Процес видалення вмісту із порожнистих органів.

ЕВАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **евакува́ти**.

ЕВАКУВА́ТИ *див.* **евакуюва́ти**.

ЕВАКУЙО́ВАНА, -ної *див.* **евакуйо́ваний**.

ЕВАКУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **евакуюва́ти**. // **евакуйо́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **евакуйо́вані**, -них, *мн.* (*одн.* **евакуйо́вана**, -ної, *ж.*; **евакуйо́ваний**, -ного, *ч.*). Ті, що евакуюються або евакуювалися куди-небудь. 2. *у знач. прикм.* Вивезений з небезпечної місцевості. 3. *у знач. прикм.* Який залишився після евакуації (у 1 знач.).

ЕВАКУЙО́ВАНИЙ, -ого *див.* **евакуйо́ваний**.

ЕВАКУЙО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЕВАКУЮВА́ТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок. і док.* 1. Організовано виїжджати звідкись. 2. *тільки недок.* Пас. до **евакуюва́ти**.

ЕВАКУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш *і рідко* **ЕВАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Проводити, здійснювати евакуацію (у 1 знач.). // *розм.* Вивозити, відправляти кого-небудь кудись. 2. Відкачувати газ з ампули, що містить тверду речовину перед запаюванням.

ЕВАКУЮВА́ТИСЯ *див.* **евакуйо́вуватися**.

ЕВАЛЬВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оцінювання, обчислення.

ЕВАПОРА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для випаровування, випаровувач.

ЕВАПОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Випарювання, випаровування.

ЕВАПОРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кількості води, що випаровується з поверхні водойм і ґрунту.

ЕВАПОРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до евапорометрії.

ЕВАПОРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання кількості води, що випаровується з поверхні водойм і ґрунту.

ЕВГЕМЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Учення філософа-утопіста Евгемера (кінець 4 ст. до н. е.).

ЕВГЕНО́Л, -у, *ч.* Органічна запашна сполука, складова частина гвоздичної олії, а також інших ефірних олій.

ЕВГЛЕ́НА, -и, *ж.* Рід мікроскопічних джґутикових одноклітинних організмів з відділу евгленових водоростей.

ЕВГЛЕ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Евгле́нові во́дорості** – Відділ нижчих рослин.

ЕВДЕМОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *філос.* Ідеалістичний напрям в етиці, який вважає основою моральності прагнення людини до щастя.

ЕВДЕМОНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, прихильник евдемонізму.

ЕВДЕМОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* Прикм. до **евдемоні́зм**.

ЕВДЕМОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до евдемоніста.

ЕВДИДИМІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі або безбарвні кристали зі скляним блиском.

ЕВДІАЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, червоного або рожевого кольору. Руда цирконію.

ЕВДІО́МЕТР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад для дослідження газів.

ЕВДІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до евдіометрії.

ЕВДІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження газів.

Е́ВЕ, *невідм.*, *ч.* Народ в Гані і Того.

ЕВЕ́ГБЕ, *невідм.*, *ч.* Самоназва народу еве.

ЕВЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еве́кція**.

ЕВЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Найбільш значне відхилення справжнього руху Місяця від руху за законами Кеплера, що викликається впливом Сонця.

ЕВЕ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **еве́н**, -а, *ч.*; **еве́нка**, -и, *ж.*). Народність, яка живе на узбережжі Охотського моря і в північних районах Якутії.

ЕВЕ́НКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **еве́нк**, -а, *ч.*; **еве́нка** *і* **евенкі́йка**, -и, *ж.*). Народність, яка живе в лісовій смузі Сибіру, на Далекому Сході та в Північно-Східному Китаї; тунгуси.

ЕВЕНКІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **еве́нки**. ** **Евенкі́йська мо́ва** – мова евенків; відноситься до тунгусо-манчжурських мов; писемність на основі російського алфавіту.

ЕВЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **еве́ни**. ** **Еве́нська мо́ва** – мова евенів; відноситься до тунгусо-манчжурських мов; писемність на основі російського алфавіту.

ЕВЕНТЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Випадіння внутрішніх органів із черевної порожнини через дефект її стінки.

ЕВЕНТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Можливий за певних умов, за відповідних обставин. ** **Евентуа́льний за́мір** – непрямий замір.

ЕВЕНТУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **евентуа́льний**.

ЕВЕНТУА́ЛЬНО, *книжн.* Присл. до **евентуа́льний**.

Е́ВЕРГРІНС, *невідм.*, *мн.* Пісні та окремі номери музичних вистав, мюзиклів, оперет, фільмів тощо, які протягом багатьох років залишаються популярними.

ЕВЕ́РНІЯ, -ї, *ж.* Рід лишайників.

ЕВІДЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Певність, певні відомості про щось.

ЕВІ́КЦІЯ, -ї, *ж.* У цивільному праві – відсудження у покупця придбаного ним майна, товару на підставі того, що продаж був незаконним.

ЕВІСЦЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. В акушерстві - витягнення нутрощів плода при плодоруйнівній операції. 2. У патологічній анатомії - витягнення внутрішніх органів трупа при його розтині. ** **Евісцера́ція о́ка** – оперативне видалення вмісту очного яблука зі збереженням склери і м'язів.

ЕВКАЙРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; дуже дрібні ромбічні кристали, а також зернисті агрегати.

ЕВКАЛІ́ПТ, -а, *ч.* Вічнозелене швидкоросле дерево родини миртових.

ЕВКАЛІ́ПТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **евкалі́пт**. *Евкаліптове листя.* ** **Евкалі́птове ма́сло** – ефірна олія з листя та молодих гілок різних видів евкаліпта.

ЕВКАЛІПТО́Л, -у, *ч.* Ефір з камфорним запахом, що міститься в евкаліптовій, кайєпутовій та цитварній оліях.

ЕВКАРІО́ТИ, -ів, *мн.* Див. **еукаріо́ти**.

ЕВКЛА́З, -у, *ч.* Мінерал у вигляді призматичних кристалів жовтувато-зеленого чи голубувато-зеленого кольору.

ЕВКЛА́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **евкла́з**.

ЕВКЛЕ́Ї, -їв, *мн.*, *міф.* Свято на честь богині Артеміди у Фівах і Корінфі.

ЕВКО́МІЯ, -ї, *ж.* Південне листяне дерево, кора, коріння й листя якого містять гуту; використовується для лікування гіпертонії.

ЕВКСЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; чорні агрегати, іноді із зеленкуватим або буруватим відтінком.

ЕВКСЕРОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини посушливих регіонів.

ЕВМЕНІ́ДИ, -ні́д, *мн.* Те саме, що **ери́нії**.

ЕВНО́МІЯ, -ї, *ж.* 1. *міф.* Одна з найвродливіших океанід, яка від Зевса народила трьох харит. 2. *перен.* Добрий закон, добре право, добра конституція.

ЕВОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У Стародавньому Римі – релігійний обряд викликання богів ворога з його стану, після чого ворога проклинали.

ЕВОЛЬВЕ́НТА, -и, *ж.*, *мат.* Крива, описувана вільним кінцем нерозтяжної нитки, що закріплена в певній точці даної кривої (еволюти) і намотується на цю криву.

ЕВОЛЬВЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **евольве́нта**.

ЕВОЛЬВЕНТО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **евольвентомі́р**.

ЕВОЛЬВЕНТОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання похибки евольвентного профілю зубця зубчастого колеса у перерізі, перпендикулярному його вісі.

ЕВОЛЮ́ТА, -и, *ж.*, *мат.* Плоска крива, що є основою для побудови за певним правилом іншої кривої – евольвенти.

ЕВОЛЮ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еволю́та**.

ЕВОЛЮЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *книжн.* Безперервний, посту-

повий; такий, що розвивається поступово. *Еволюційна зміна.* // Який вивчає, досліджує еволюцію чого-небудь. ** **Еволюці́йна тео́рія** – теорія про історичний розвиток і зміни живої природи внаслідок переходу одних органічних форм в інші. **Еволюці́йне вче́ння** – вчення про історичний розвиток організмів від часу виникнення життя на Землі до наших днів.

ЕВОЛЮЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* 1. Учення, за яким усе суще перебуває в процесі постійного розвитку, еволюції (у 1 знач.). 2. Напрям у філософії й науці, який заперечує стрибкоподібність змін у природі та суспільстві.

ЕВОЛЮЦІОНІ́СТ, -а, *ч.*, *книжн.* Послідовник еволюціонізму.

ЕВОЛЮЦІОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **еволюціоні́зм** і **еволюціоні́ст**.

ЕВОЛЮЦІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **еволюціоні́ст**.

ЕВОЛЮЦІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **еволюціоністи́чний**.

ЕВОЛЮЦІОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **еволюціонува́ти**.

ЕВОЛЮЦІОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *книжн.* Розвиватися еволюційним шляхом; зазнавати еволюції (у 1 знач.).

ЕВОЛЮЦІОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **еволюціонува́ти**.

ЕВОЛЮЦІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Розвиватися.

ЕВОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Процес зміни, розвитку кого-, чого-небудь. 2. *філос.* Форма розвитку, що полягає в безперервній, поступовій кількісній зміні, яка готує якісну зміну. 3. Процес розвитку органічного світу шляхом поступового пристосування живих систем нових умов існування.

ЕВПАТРИ́ДИ, -ів, *мн.*, *іст.* Родова знать у Стародавніх Афінах.

ЕВР, -а, *ч.*, *міф.* Ранковий вітер, брат Борея, Зефіра й Нота, спочатку східний, згодом південно-східний вітер.

ЕВРЕМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Гармонійність, ритмічність, розмірність. 2. Рівномірність ритму в музиці, танці та у вимові.

ЕВРИБАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **еврибáтний**.

ЕВРИБА́ТНИЙ, -а, -е. Різноглибинний.

ЕВРИБА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **еврибáтний**.

ЕВРИБІО́НТ, -а, *ч.* Організм, здатний існувати в істотно відмінних умовах зовнішнього середовища.

ЕВРИБІО́НТНИЙ, -а, -е. Повсюдно поширений. ** **Еврибіо́нтні органі́зми** – тварини, рослини, що можуть жити в різноманітних умовах навколишнього середовища.

ЕВРИБІО́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність живих організмів до існування за умов значних змін зовнішнього середовища.

ЕВРИГА́ЛИ, -ів, *мн.* Те саме, що **евригалі́нні органі́зми**.

ЕВРИГАЛІ́ННИЙ, -а, -е: ** **Евригалі́нні органі́зми** – морські організми, що можуть жити в умовах значних коливань солоності води.

ЕВРИГАЛІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність морських організмів жити в умовах значних коливань солоності води.

ЕВРИДИ́КА, -и, *ж.* У грецькій міфології – лісова німфа, дружина співця Орфея.

Е́ВРИКА, *виг.* 1. Вигук, що його приписують грецькому вченому Архімеду, коли він відкрив основний закон гідростатики. 2. Уживається для вираження радості, задоволення з приводу якого-небудь відкриття, виникнення вдалої думки і т. ін.

ЕВРИМІ́Я, -ї, *ж.* Рівномірність ритму в музиці, танці та у вимові.

ЕВРИПТЕ́РИДИ, -ів, *мн.* Група вимерлих безхребетних тварин класу меростомових.

ЕВРИ́СТИКА, -и, *ж.*, *спец.* 1. В античній філософії – сукупність прийомів навчання за допомогою навідних питань, теорія такої методики. 2. Сукупність методів дослідження, спрямованих на відкриття, пізнання нового, раніше невідомого. 3. Наука, що вивчає процеси продуктивного творчого мислення. 4. *спец.* Алгоритм оптимального пошуку варіантів розв'язування задач, специфічних для штучного інтелекту.

ЕВРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -є. Який дозволяє одержувати нові знання, виявляти невідомі раніше властивості, закономірності і т. ін.

ЕВРИСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність одержувати нові знання, виявляти невідомі раніше властивості, закономірності; можливість використовуватися в одержанні нового знання.

ЕВРИСТИ́ЧНО. Присл. до **евристи́чний**.

ЕВРИТЕ́РМ, -у, *ч.* Той, хто витримує значні коливання температури навколишнього середовища.

ЕВРИТЕ́РМНИЙ, -а, -е: ** **Евритéрмні твари́ни** – тварини, які витримують значні коливання температури навколишнього середовища.

ЕВРИТЕ́РМНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **евритéрмний**.

ЕВРИТМІ́Я, -ї, *ж.* Рівномірність ритму в музиці, танці та у вимові.

ЕВРИТО́П, -а, *ч.* Організм, здатний існувати в найрізноманітніших умовах.

ЕВРИТО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **евритóп**.

ЕВРИФА́Г, -а, *ч.* Той, хто здатний харчуватися різноманітною їжею тваринного та рослинного походження.

ЕВРИФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Характерна для людини та деяких видів тварин здатність харчуватися різноманітною їжею тваринного та рослинного походження.

ЕВРИНО́М, -а, *ч.*, *міф.* Уособлення тліну – демон, що жив в Аїді й пожирав тіла померлих.

ЕВРОПЕ́ЄЦЬ, ЕВРОПЕЇЗА́ЦІЯ *і т. ін.*, *заст.* Те саме, що **європе́єць, європеїза́ція** і т. ін.

ЕВСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Евстати́чні колива́ння** – повільні коливання рівня Світового океану.

ЕВТАНА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Добровільна, узгоджена з лікарем, смерть невиліковно хворого за допомогою спеціальних знеболювальних засобів.

ЕВТЕ́КТИКА, -и, *ж.* Суміш двох (або кількох) речовин у такому співвідношенні, за якого температура плавлення її найнижча серед температур плавлення суміші цих самих речовин в інших співвідношеннях.

ЕВТЕКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **евтéктика**.

ЕВТЕ́РПА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – одна з дев'яти муз, покровителька музики.

ЕВТИ́НА, -и, *ж.* У давньогрецькому праві – представлення звіту посадовою особою по закінченню терміну перебування її на посаді.

ЕВТРО́Ф, -а, *ч.* Рослина, яка розвивається нормально лише на ґрунтах, багатих на поживні речовини.

ЕВТРО́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **евтрóф**.

ЕВТРОФУВА́ННЯ, -я, *с.* Збагачення поживними речовинами. ** **Евтрофува́ння вод** – підвищення біологічної продуктивності водних об'єктів внаслідок нагромадження у воді біогенних елементів.

ЕВФАУЗІ́ЄВІ, -их, *мн.* Ряд з підкласу вищих ракоподібних.

ЕВФЕМІ́ЗМ, -у, *ч.* Слово чи вираз, яким замінюють у мові грубе, непристойне, з неприємним емоціональним забарвленням слово. // Заміна грубих, непристойних, неприємних і т. ін. слів іншими словами.

ЕВФЕМІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **евфемі́зм**. *Евфемістичний вираз.*

ЕВФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **евфоні́я**.

ЕВФОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **евфоні́чний**.

ЕВФОНІ́ЧНО. Присл. до **евфоні́чний**.

ЕВФОНІ́Я, -ї, *ж.* 1. Категорія античної музичної естетики, за допомогою якої оцінювалися з огляду на якість звучання звукові явища дійсності. 2. Розділ поетики, який вивчає звукові засоби та звукову організацію мови художніх творів, зокрема віршів. // Побудова художнього твору щодо його звучання, милозвучності. // Гармонійний добір звуків у тексті художнього твору. 3. Уникання в мові нехарактерних для неї сполучень звуків.

ЕВФУ́ЇЗМ, -у, *ч.*, *літ.* Штучна пишномовність, вигадливість мови; стиль, насичений штучними, вишуканими слововорами.

ЕВФУЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *літ.* Який відзначається евфуїзмом; пишномовний.

ЕГАЛІТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Утопічна теорія, що проповідує усунення соціальних відмінностей та соціальної нерівності шляхом загальної зрівняльності.

ЕГАЛІТАРИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, прибічник егалітаризму.

ЕГАЛІТА́РНИЙ, -а, -е. Зрівняльний. *Егалітарна освіта.* ** **Егаліта́рна сім'я́** – сім'я, в якій чоловік і дружина займають рівноправне становище.

ЕГАЛІТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Рівноправність, рівність.

ЕГЕ́[1], *част.*, *розм.* 1. *ствердж.* Уживається для підтвердження висловленого раніше. 2. *пит.* Уживається для посилення запитання і спонукання до певної відповіді. 3. *запереч.* Уживається для вираження недовір'я, заперечення і т. ін.

ЕГЕ́[2], *виг.* Уживається для вираження подиву в разі виявлення чогось непередбаченого, цікавого і т. ін.

ЕГЕ-ГЕ́, *виг.* Те саме, що **еге́**[2].

ЕГЕ́Й, -я, *ч.* У грецькій міфології – легендарний цар Афін, батько Тесея.

ЕГЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Егея. ** **Еге́йська культу́ра** – умовний термін для позначення культури Стародавньої Греції.

ЕГЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Повторювати "еге", стверджуючи або заперечуючи що-небудь.

ЕГЕ́СТА, -и, *ж.*, *міф.* У римлян – уособлення злиденності.

ЕГІ́ДА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – назва щита бога Зевса. ** **Під егі́дою** *чиєюсь* – під захистом, заступництвом кого-, чого-небудь.

ЕГІРИ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, зеленого, чорного кольору зі скляним блиском.

ЕГІРИН-АВГІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений на Уралі; жовтувато-зелені, бурі або темно-зелені до чорного призматичні кристали.

ЕГЛОМІЗЕ́, *невідм.*, *с.* Різновид візерунку на склі чи дереві, популярний за доби класицизму: геометричний або рослинний візерунок, покритий золотом чи сріблом, зазвичай з тонким гравіруванням після золочення.

Е́ГО, *невідм.*, *с.*, *псих.* В перекладі з латинської означає "я" або "самість", які розуміються як центральне ядро, навколо якого відбуваються усі психічні дії. **Е́го блок** – дуже загальний термін, що його використовують для позначення чогось, що представляється у психоаналітичних поняттях як таке, що попереджує чи гальмує повний розвиток его. **Е́го інсти́нкти**, *збірн.* – усі імпульси, направлені на самозбереження індивіда. **Е́го невро́з** – теоретична класифікація в психоаналізі, яка включає такі неврози, як параліч, істерія, втрата пам'яті та ін. **Е́го о́пір** – психоаналітичний термін, що його використовують для характеристики опору з боку пацієнта.

Е́ГО... Перша частина складних слів, що означає направленість на власне "я".

ЕГОЇ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Тенденція поводитися лише (або значною мірою) відповідно до особистих інтересів. 2. Негативна риса характеру, що полягає у себелюбстві, байдужості до людей, постійному нехтуванні суспільними інтересами задля особистих інтересів.

ЕГОЇ́СТ, -а, *ч.* Той, хто відзначається егоїзмом.

ЕГОЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який турбується тільки про себе, про свої особисті інтереси. // Пройнятий егоїзмом.

ЕГОЇСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **егоїсти́чний**.

ЕГОЇСТИ́ЧНО. Присл. до **егоїсти́чний**.

ЕГОЇ́СТКА, -и. Жін. до **егої́ст**.

ЕГОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Патологічна заклопотаність власним его, тобто собою.

ЕГОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Загальний термін для позначення тенденції підтримувати власне его за рахунок надмірної ворожості та агресії стосовно до інших.

ЕГОПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Напрям глибинної психології, яка висуває на перший план свідоме "я" (лат. ego) як ведучу силу в процесі інтеграції психіки.

ЕГОТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Психоаналітичний термін для позначення процесу, шляхом якого який-небудь психічний процес стає частиною его або "Я".

ЕГОТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Перебільшення своїх позитивних якостей; самозакоханість.

ЕГОТИ́СТ, -а, *ч.* Той, кому властивий еготизм.

ЕГОФОНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Бронхофонія мекаючого характеру.

ЕГОФУТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Одна з течій мистецтва, у російській поезії початку 20 ст.

ЕГОФУТУРИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, прихильник егофутуризму.

ЕГОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* 1. Суб'єктивно-ідеалістичний філософський та етичний принцип, за яким індивідуум, особистість вважається центром всесвіту. 2. Ставлення до світу, що характеризується зосередженістю на своєму "я"; крайня форма прояву егоїзму.

ЕГОЦЕ́НТРИК, -а, *ч.* Людина з негативною рисою характеру, яка проявляється в крайньому індивідуалізмі, егоїзмі.

ЕГОЦЕНТРИ́СТ, -а, *ч.* Людина, що зосереджена на своїй особистості й своїх інтересах.

ЕГОЦЕНТРИ́СТКА, -и. Жін. до **егоцентри́ст**.

ЕГОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пройнятий егоцентризмом.

ЕГРЕ́Т, -а, *ч.*, **ЕГРЕ́ТКА**, -и, *ж.* Перо або інша подібна прикраса на жіночому капелюшку.

ЕГРЕ́ТКА *див.* **егрéт**.

ЕГУТЕ́Р, -а, *ч.* Порожній сітчастий валик машини для виробництва паперу, призначений для вирівнювання поверхні паперу, а іноді й для нанесення водяних знаків.

ЕДА́ЛТ-ОРІЄ́НТИД-РОК, -у, *ч.*, *муз.* Рок для солідної, поважної публіки.

ЕДАФІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Едафі́чні чи́нники середо́вища** – чинники середовища, пов'язані з місцевими особливостями ґрунту або водного басейну, що впливають на живі організми.

ЕДАФО́Н, -у, *ч.* Сукупність усіх живих істот, що живуть у ґрунті.

ЕДЕ́К, -а, *ч.* Довга линва, якою при безвітряній погоді тягнули човен чи баржу вздовж берега.

ЕДЕЛЬВЕ́ЙС, -а, *ч.* Багаторічна гірська трав'яниста рослина родини складноцвітих, густо вкрита білими волосками; суцвіття її квіток схожі на білі зірки.

ЕДЕЛЬВЕ́ЙСОВИЙ, -а, -є. Прикм. до **едельвéйс**.

ЕДЕ́М, -у, *ч.*, *книжн.* 1. За біблійною легендою – місце блаженного існування Адама та Єви; рай. 2. *перен.* Місце, що відзначається винятковою красою та багатством природи; благодатний край.

ЕДЕ́МА, -и, *ж.*, *мед.* Скупчення рідини у тканині; набряк.

ЕДЕМАТО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що проявляється набряками; набряклий.

ЕДИ́КТ, -у, *ч.*, *іст.* 1. У Стародавньому Римі – програма діяльності претора, консула та інших службових осіб, яку вони оголошували, вступаючи на посаду. 2. Дуже важливий указ верховної влади в різних державах. *Папський едикт.*

ЕДИ́КУЛА, -и, *ж.*, *архіт.* Невелика декоративна будівля або її деталь у вигляді двох колон, що підтримують фронтон.

ЕДИ́Л, -а, *ч.* У Стародавньому Римі – посадова особа (магістрат), яка відала громадськими іграми, наглядом за спорудженням та утриманням храмів, водопроводів.

ЕДИЛИТЕ́Т, -у, *ч.* У Стародавньому Римі – другий ступінь в списку урядових посад.

ЕДИНБУ́РЖЕЦЬ, -жця, *ч.* Мешканець Единбургу.

ЕДИНБУ́РЗЬКИЙ, -а, -є. Прикм. до Единбург.

ЕДИНГТОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі пірамідальні кристали та суцільні маси.

ЕДИФА́КТ, -у, *ч.* Система універсальних правил для обміну даними в управлінні, торгівлі та на транспорті в ООН.

ЕДИФІКА́ТОР, -а, *ч.* Провідний (домінантний) вид рослин у рослинних угрупованнях.

ЕДИФІКА́ТОРНИЙ, -а, -є. Прикм. до **едифіка́тор**.

ЕДИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еди́ція**.

ЕДИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Наукове видання тексту (перев. творів класиків, історичних та лінгвістичних джерел, документів); одне з прикладних застосувань текстології.

ЕДІ́П, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – цар Фів, що зумів розгадати три загадки потвори-сфінкса, яких ніхто до нього розгадати не міг. 2. *перен.* Мудра людина, що вміє розплутати складні життєві ситуації.

ЕДІ́ПІВ, -пова, -пове. Належний Едіпу. ** **Еді́пів**

ко́мплекс, *психол.* – одне з центральних понять фрейдизму, що полягає у почутті провини хлопчика перед батьком через бажання усунути його заради єднання з матір'ю.

ЕДО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання стисності ґрунту.

ЕДУКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Навчання, виховання.

ЕДУСКУ́НТ, -а, *ч.* Назва однопалатного парламенту Фінляндії.

ЕЖЕ́КТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Струминна помпа для переміщення рідини, газів, пари або сипких тіл, дія якого відбувається на основі ежекції. 2. Механізм у вогнепальній зброї, який автоматично викидає стріляний патрон.

ЕЖЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еже́ктор**.

ЕЖЕКТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ежектування.

ЕЖЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ежектува́ти**.

ЕЖЕКТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Здійснювати ежекцію. 2. Викидати, випускати (напр., нейтрони). 3. Катапультувати. 4. *юр.* Виселяти.

ЕЖЕКТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ежектува́ти**.

ЕЖЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еже́кція**.

ЕЖЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Процес змішування двох середовищ (напр., пари і води), з яких одно, перебуваючи під тиском, діє на інше і виштовхує його у певному напрямі.

ЕЗЕРИ́Н, -у, *ч.* Медичний препарат, що його застосовують для звуження зіниці та зниження внутрішньоочного тиску при глаукомі.

ЕЗЕРФО́ЛЬ, -я, *ч.* Барвиста плівка для тиснення на палітурках.

ЕЗО́ПІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний давньогрецькому байкарю Езопу. ** **Езо́півська мо́ва** – замасковане висловлювання думок.

ЕЗОТЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, що містить внутрішній, глибинний або таємний, прихований сенс; прот. е к з о т е р и ч н и й . ** **Езотери́чне зна́ння** – таємне вчення, відоме лише вузькому колу обраних осіб.

ЕЗОТРОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Форма страбізму, за якої одне око повернене всередину, в той час як інше фіксується на об'єкті.

ЕЗОФАГЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується стравоходу або пов'язаний з ним; стравохідний.

ЕЗОФАГЕКТАЗІ́Я, -і, *ж.* Патологічне розширення стравоходу.

ЕЗОФАГЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення стравоходу.

ЕЗОФАГІ́ЗМ, -у, *ч.* Див. **езофагоспа́зм**.

ЕЗОФАГІ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки стравоходу. ** **Виразко́вий езофагі́т** – езофагіт, що супроводжується утворенням виразок стравоходу. **Геморагі́чний езофагі́т** – форма гострого езофагіту; зустрічається при гострих інфекційних і вірусних хворобах. **Го́стрий езофагі́т** – езофагіт, що виникає внаслідок дії на внутрішню оболонку стравоходу хімічних речовин, гарячої їжі, іонізуючого випромінювання, при інфекційних захворюваннях. **Катара́льний езофагі́т** – найпоширеніша форма гострого езофагіту, що характеризується набряком і гіперемією внутрішньої оболонки стравоходу. **Некроти́чний езофагі́т** – форма гострого езофагіту; спостерігається при тяжкому перебігу скарлатини, кору, черевного тифу та ін. **Хроні́чний езофагі́т** – езофагіт, що виникає внаслідок повторної дії на внутрішню оболонку стравоходу різних подразників.

ЕЗОФАГОАОРТОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, яка характеризує коливання внутрішньостравохідного тиску на рівні прилягання дуги аорти до стравоходу.

ЕЗОФАГОАОРТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження пульсації аорти, яке ґрунтується на реєстрації коливань внутрішньостравохідного тиску на рівні найближчого близького прилягання дуги аорти до стравоходу.

ЕЗОФАГОАТРІОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, яка характеризує коливання внутрішньостравохідного тиску на рівні розміщення передсердь.

ЕЗОФАГОАТРІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження механічної діяльності передсердь.

ЕЗОФАГОВЕНТРИКУЛОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, яка характеризує коливання внутрішньостравохідного тиску на рівні розміщення шлуночків серця.

ЕЗОФАГОВЕНТРИКУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження механічної діяльності шлуночків.

ЕЗОФАГОГАСТРОДУОДЕНОФІБРОСКО́П, -а, *ч.* Медичний ендоскоп, призначений для огляду слизової оболонки стравоходу, шлунка та дванадцятипалої кишки.

ЕЗОФАГОГАСТРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Див. **гастроезофагостомія**.

ЕЗОФАГОГАСТРОФІБРОСКО́П, -а, *ч.* Медичний ендоскоп, призначений для огляду і виконання деяких маніпуляцій на слизовій оболонці стравоходу і шлунка.

ЕЗОФАГОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ділянці стравоходу.

ЕЗОФАГОЕЛЕКТРОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Вид однополюсної електрокардіограми, для реєстрації якої активний електрод вводиться у стравохід.

ЕЗОФАГОЕЛЕКТРОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Вид електрокардіографії, при якій активний електрод вводиться у стравохід.

ЕЗОФАГОЄЮНОАНАСТОМО́З, -у, *ч.* Анастомоз між стравоходом і голодною кишкою.

ЕЗОФАГОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, яка характеризує коливання внутрішньостравохідного тиску, зумовлені діяльністю серця.

ЕЗОФАГОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Апарат для проведення езофагокардіографії.

ЕЗОФАГОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація рухів серця, яка виконується через стравохід.

ЕЗОФАГОКІМОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, яка характеризує скорочення стравоходу.

ЕЗОФАГОКІМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація скорочень стравоходу.

ЕЗОФАГОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гастроентерології, що вивчає хвороби стравоходу та розробляє методи їх діагностики, лікування і профілактики.

ЕЗОФАГОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Загальна назва ураження стравоходу.

ЕЗОФАГОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластична операція створення штучного стравоходу.

ЕЗОФАГОРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Ушивання стінки стравоходу.

ЕЗОФАГОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, що його вводять через рот у стравохід для його дослідження.

ЕЗОФАГОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд стравоходу за допомогою езофагоскопа.

ЕЗОФАГОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Дискінезія стравоходу, яка проявляється його періодичним спазмом.

ЕЗОФАГОСТЕНО́З, -у, *ч.* Звуження стравоходу, стеноз стравоходу.

ЕЗОФАГОСТО́МА, -и, *ж.* 1. Штучна зовнішня нориця стравоходу. 2. Рід гельмінтів, які паразитують у товстих кишках жуйних тварин, деяких мавп.

ЕЗОФАГОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування зовнішньої нориці стравоходу.

ЕЗОФАГОСТОМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз з групи нематодозів, збудниками якого є езофагостоми.

ЕЗОФАГОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розтин стінки стравоходу.

ЕЗОФАГОТОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація тиску в стравоході.

ЕЗОФАГОФІБРОСКО́П, -а, *ч.* Медичний ендоскоп, призначений для візуального дослідження внутрішньої оболонки стравоходу.

ЕЗОФАГОФІБРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Візуальне дослідження внутрішньої оболонки стравоходу за допомогою езофагофіброскопа.

ЕЗОФІЛАКСІ́Я, -ї, *ж.* Захисні властивості шкіри, які проявляються при різних патогенних впливах оточуючого середовища на організм.

ЕЗОФОРІ́Я, -ї, *ж.* Вид гетерофорії, який характеризується тенденцією до відхилення ока досередини.

ЕЙ, *виг.* 1. Уживається за потреби окликнути, підізвати кого-небудь, звернутися до когось. 2. Уживається для вираження невдоволення, досади, безнадійності і т. ін.

ЕЙДЕТИ́ЗМ, -у, *ж.*, *псих.* Різновид образної пам'яті, що проявляється в здатності зберігати яскраві образи предметів протягом довгого часу.

Е́ЙДОС, -у, *ч.* 1. Термін древньогрецької філософії та літератури, що означав "видиме", "те, що видно". 2. У феноменології Е. Гусереля – сутність на відмінність від факту.

ЕЙЗЕНА́ХЦІ, -ів, *мн.* Члени соціально-демократичної партії Німеччини, що була утворена на загальнонімецькому робітничому з'їзді у 1869 р.

ЕЙЗОПТРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь дзеркал.

ЕЙКОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **евкомія**.

ЕЙКОНА́Л, -у, *ч.* Функція, що визначає довжину оптичного шляху між двома довільно вибраними точками.

ЕЙКОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ейкона́л**.

ЕЙКУМЕ́НА *див.* **ойкуме́на**.

Е́ЙЛЕРІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Ейлеру.

Е́ЙЛЕРОВИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Ейлеру. *Ейлерова константа.*

ЕЙНШТЕ́ЙН, -а, *ч.* Одиниця енергії, що застосовується іноді у фотохімії. 1 Е – сумарна енергія квантів монохроматичного випромінювання, число яких доріавнює сталій Авогадро.

ЕЙНШТЕ́ЙНІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний Ейнштейну.

ЕЙНШТЕ́ЙНІЙ, -ю, *ч.* Es. Штучний зaурановий радіоактивний хімічний елемент. Його ізотопи утворюються при опроміненні каліфорнію або берклію дейтронами чи альфа-частинками.

Е́ЙРЕ, *невідм.*, *с.* Розмінна монета ісландської крони – $^1/_{100}$ крони.

ЕЙРЕ́НА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – богиня миру, мати Плутоса.

ЕЙРИТМІ́Я, -ї, *ж.* Нормальний ритм серцевих скорочень і пульсу.

Е́ЙСИД-РОК, -у, *ч.* Спрямування року, що вихваляє наркотичну ейфорію та прагнення відходу в світ пасивної споглядальності.

ЕЙТАНА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Прискорення настання смерті невиліковного хворого з метою припинення його страждань.

ЕЙТЕЛІ́Т, -у, *ч.* Гексагональний дрібнокристалічний мінерал.

ЕЙТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Стан організму, за якого процеси асиміляції і дисиміляції знаходяться в оптимальному взаємовідношенні.

ЕЙФОРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ейфорія**.

ЕЙФОРІ́Я, -ї, *ж.*, *перен.* Сприйняття, оцінка чогонебудь у надто або невиправдано оптимістичних тонах.

ЕЙХВАЛЬДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, який є внутрішньою зоною (осердям) кристалу єремеєвіту і має такий самий склад, як і єремеєвіт, але оптично двовісний внаслідок внутрішніх напруг.

ЕЙХОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь вислуховувати або вимовляти побажання.

ЕКААЛЮМІ́НІЙ, -ю, *ч.* Аналог Алюмінію – Галій.

ЕКАБО́Р, -у, *ч.* Аналог Бору – Скандій.

ЕКАГО́ЛЬМІЙ, -ю, *ч.* Аналог лантаноїду Гальмію – актиноїд Ейнштейній.

ЕКАЕЛЕМЕ́НТ, -а, *ч.* Назва ще не відкритого в природі або не синтезованого аналога уже відомого елемента.

ЕКАЕ́РБІЙ, -ю, *ч.* Аналог лантаноїду Ербію – актиноїд Фермій.

ЕКАЙО́Д, -у, *ч.* Аналог Йоду – галоген Астат.

Е́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **е́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ЕКАРБІ́Т, -у, *ч.* Покрівельний матеріал, виготовлений із картону з додаванням бутилкаучуку.

ЕКАРТЕ́, *невідм.*, *с.* Азартна гра у карти.

ЕКАСИЛІ́ЦІЙ, -ю, *ч.* Аналог Силіцію – Германій.

ЕКАТАНТА́Л, -у, *ч.* Аналог Танталу – Жоліотій.

Е́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Говорити, повторювати "е".

Е́КАУНТИНГ, -у, *ч.* Сфера діяльності, пов'язана із збиранням, обробкою та аналізом фінансової інформації.

ЕКАУТА́НТ, -а, *ч.* Фахівець у галузі фінансів і бухгалтерії: фінансист-бухгалтер.

ЕКАЦЕ́ЗІЙ, -ю, *ч.* Аналог Цезію – радіоактивний Францій.

ЕКВАДО́РЕЦЬ *див.* **еквадо́рці**.

ЕКВАДО́РКА *див.* **еквадо́рці**.

ЕКВАДО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **еквадо́рці** та Еквадор.

ЕКВАДО́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **еквадо́рець**, -рця, *ч.*; **еквадо́рка**, -и, *ж.*). Основне населення Еквадору.

ЕКВА́ЙРИНГ, -у, *ч.*, *фін.* Вид бізнесу, пов'язаний з пластиковими платіжними картками. ** **Еква́йринг карто́к** – діяльність банківської установи з виконання розрахунків за операціями, здійсненими із застосуванням платіжних карток.

ЕКВАЛА́ЙЗЕР, -а, *ч.*, *тех.* Пристрій у звуковідтворювальній апаратурі, що дозволяє регулювати частоту звуку для досягнення бажаного звучання.

ЕКВАЛА́ЙЗЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еквала́йзер**.

ЕКВА́ТОР, -а, *ч.*, *геогр.* Уявна лінія, що проходить навколо земної кулі на рівній віддалі від обох полюсів і ділить її на Північну та Південну півкулі. ** **Еква́тор кришта́лика**, *анат.* – лінія, що відділяє передню поверхню кришталика від задньої. **Еква́тор о́ка** – найбільша окружність очного яблука у фронтальній площині. **Магні́тний еква́тор**, *фіз.* – уявна замкнена лінія на земній поверхні, що сполучає точки, в яких вертикальна складова напруженості магнітного поля Землі та магнітне нахилення дорівнюють нулю. **Небе́сний еква́тор**, *астр.* – велике коло небесної сфери, що являє переріз сфери площиною, перпендикулярною до осі світу.

ЕКВАТОРІА́Л, -а, *ч.* Астрономічний інструмент, що дає можливість визначати положення будь-якого світила на небесній сфері відносно небесного екватора.

ЕКВАТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *геогр.* Прикм. до **еква́тор**. *Екваторіальний діаметр.* // Який міститься на екваторі, близько екватора. // Власт. районам, розміщеним біля екватора.

ЕКВА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еква́тор**.

ЕКВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Еквацій́ний по́діл** – другий поділ дозрівання, в результаті якого з вторинного сперматоцита утворюються 2 сперматиди, а з вторинного овоцита – яйцева клітина та вторинний полоцит.

Е́КВИ, -ів, *мн.* Італійське плем'я, підкорене римлянами у 304 р. до н. е.

ЕКВІВАЛЕ́НТ, -а, *ч.* 1. *книжн.* Щось рівноцінне, рівнозначне, рівносильне; те, що повністю відповідає чому-небудь, може його замінювати або виражати. ** **Двійко́вий еквівале́нт**, *спец.* – двійковий код, що використовується для подання числа у заданій системі числення. **Еквівале́нт речовини́** – частка її формульної одиниці, яка сполучається або заміщує 1 формульну одиницю катіона Гідрогену чи будь-якого лужного металу або 1 формульну одиницю аніона OH чи F . **Психі́чний еквівале́нт** – психічний розлад, що виникає замість епілептичного нападу. 2. *ек.* Товар, який виражає вартість інших товарів і на якого вони обмінюються. ** **Еквівале́нти грошови́х ко́штів** – короткострокові, високоліквідні інвестиції, які вільно конвертуються у відомі суми грошових коштів. **Еквівале́нти звича́йних а́кцій** – цінні папери, які можна обміняти на звичайні акції, конвертовані облігації та привілейовані акції. **Націона́льний валю́тний еквівале́нт** – національний відповідник іноземної валюти, що його одержують внаслідок її перерахування в національну за курсом центрального банку країни.

ЕКВІВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який повністю замінює щось у якому-небудь аспекті, є його еквівалентом; рівнозначний, рівноцінний, рівносильний, однаковий за величиною. *Еквівалентна доза випромінювання.*

ЕКВІВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім до **еквівале́нтний**. *Принцип еквівалентності.* 2. Логічна операція, результат якої є "істина", якщо обидва операнда мають однакове значення, та "хибність" – в інших випадках. ** **Еквівале́нтність алгори́тму** – властивість алгоритмів призводити до отримання однакових результатів за одних і тих самих початкових даних.

ЕКВІВАЛЕ́НТНО. Присл. до **еквівале́нтний**.

ЕКВІВАЛЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *філос.* Логічна операція, яка полягає у використанні зв'язки типу "якщо і тільки якщо".

ЕКВІДИСТА́НТА, -и, *ж.*, *мат.* Множина точок площини Лобачевського, які лежать по один бік від прямої і на однаковій від неї відстані.

ЕКВІДИСТА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еквідиста́нта**. ** **Еквідиста́нтна пове́рхня** – поверхня, утворена обертанням еквідистанти навколо однієї з її осей.

ЕКВІДИСТА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **еквідиста́нтний**.
ЕКВІЛІБРИ́СТ, -а, *ч.* 1. Цирковий артист, який займається еквілібристикою (у 1 знач.). 2. *перен., ірон.* Про надзвичайно кмітливу, хитру, спритну людину.
ЕКВІЛІБРИ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Жанр циркового мистецтва, заснований на вмінні виконавця робити складні акробатичні вправи, зберігаючи рівновагу за нестійких положень тіла. 2. *перен., ірон.* Уміння дуже легко влаштовуватися, лавірувати за різних обставин.
ЕКВІЛІБРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еквілібри́стика**.
ЕКВІЛІБРИ́СТКА, -и. Жін. до **еквілібри́ст**.
ЕКВІЛІБРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **еквілібрува́ти**.
ЕКВІЛІБРУВА́ТИ, -ю́ю, -у́єш, *недок.* Займатися еквілібристикою (у 1 знач.).
ЕКВІЛІНЕА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еквілінеа́рність**.
ЕКВІЛІНЕА́РНІСТЬ, -ності, *ж., літ.* Рівнорядковість; вимога, згідно з якою у віршованому перекладі мусить бути стільки ж рядків, скільки є в оригіналі.
ЕКВІПОЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до еквіполентності.
ЕКВІПОЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* У логіці – збіг за значенням при можливій відмінності за смислом.
ЕКВІПОЛЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **еквіполе́нтність**.
ЕКВІПОТЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Однаковий з чимсь щодо значення потенціалу. ** **Еквіпотенціа́льна пове́рхня** – поверхня, в усіх точках якої однаковий потенціал.
ЕКВІПОТЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **еквіпотенціа́льний**.
ЕКВІРИТМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еквіритмі́я**. ** **Еквіритмі́чний перéклад**, *муз.* – переклад оперного лібретто, тексту романсу, пісні та ін. на іншу мову, в якому словесні акценти відповідають ритму музичної фрази.
ЕКВІРИТМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **еквіритмі́чний**.
ЕКВІРИТМІ́Я, -ї, *ж., літ.* Якнайточніше додержання перекладачем ритмічних особливостей кожного вірша оригіналу.
ЕКВІСО́Н, -у, *ч., муз.* Октавний інтервал, унісон через октаву.
ЕКВІ́ТІ, *невідм., с., ек.* Частка власності тримачів акцій в активах акціонерного товариства.
ЕКВІФІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. З однаковим фіналом. 2. Стос. до еквіфінальності.
ЕКВІФІНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Існування різних шляхів до досягнення успіху в одній і тій самій ситуації. 2. Схожість психопатологічних проявів різних психічних захворювань на їх кінцевих етапах.
ЕКВІФО́РМНИЙ, -а, -е. З однаковою формою.
ЕКВОДА́Й, -а, *ч.* Електричний одноголосий музичний інструмент з клавіатурою та грифом.
ЕКДЕМІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; легкотопкі яскраво-жовті або зелені кристали, скупчення і кірочки.
ЕКДИЗО́НИ, -ів, *мн.* Стероїдні гормони, що стимулюють линяння та метаморфоз у комах, ракоподібних та ін. членистоногих.
Е́КЕР, -а, *ч.* Простий геодезичний прилад для побудови на місцевості кутів певної величини, головним чином 90°, 60° або 45°.
ЕКЕРМАНІ́Т, -у, *ч.* Моноклінний лужний амфібол ланцюжкової будови.
Е́КЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **е́кер**.
ЕКЗА́КТНИЙ, -а, -е. Точний, докладний.
ЕКЗАЛЬТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до екзальтації. ** **Екзальтаці́йний пері́од** – фаза, що настає за періодом відносної рефрактерності.
ЕКЗАЛЬТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надмірне захоплення чимось, збудження під впливом чого-небудь.
ЕКЗАЛЬТО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Який перебуває в стані екзальтації. // Який виражає екзальтацію. *Екзальтовані обличчя.* 2. Пройнятий екзальтацією, викликаний нею.
ЕКЗАЛЬТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* 1. *тільки одн.* Властивість і стан за знач. **екзальто́ваний**. 2. *рідко.* Вчинок, викликаний екзальтацією.
ЕКЗАЛЬТО́ВАНО, *книжн.* Присл. до **екзальто́ваний**.
ЕКЗА́МЕН, -у, *ч.* 1. Перевірка знань з якого-небудь навчального предмета; іспит. // *на кого – що.* Перевірка, що дає відповідні офіційні права тим, хто її успішно проходить. 2. *тільки одн., перен.* Взагалі перевірка, випробування кого-, чого-небудь.
ЕКЗАМЕНА́ТОР, -а, *ч.* Особа, яка проводить екзамен, оцінює знання того, хто екзаменується.
ЕКЗАМЕНА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзамена́тор**. *Екзаменаторський підпис.*
ЕКЗАМЕНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до екзамену (у 1 знач.).
ЕКЗАМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **екзаменува́ти**.
ЕКЗАМЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Проводити екзамен; іспитувати.
ЕКЗАМЕНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Складати екзамен, відповідати на екзамені в усній чи письмовій формі. 2. Пас. до **екзаменува́ти**.
ЕКЗАНТЕ́МА, -и, *ж., мед.* Шкірний висип. ** **Рапто́ва екзанте́ма** – гостра інфекційна хвороба дітей раннього віку.
ЕКЗАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* В еволюційній біології – процес, завдяки якому форми або структури, що розвиваються в ході еволюції для виконання однієї функції, використовуються, щоб обслуговувати інші функції.
ЕКЗАРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Руйнування гірських порід сповзаючим льодовиком.
ЕКЗАРТИКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оперативне видалення кінцівки або її сегмента на рівні суглобової щілини.
ЕКЗА́РХ, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції – глава жерців при храмі. 2. У Візантійській імперії – намісник імператора. 3. У греко-православній церкві – представник вищої церковної влади в державі або в окремих великих областях держави.
ЕКЗАРХА́Т, -у, *ч.* Церква чи адміністративно-територіальна одиниця, якою управляє екзарх (у 3 знач.).
ЕКЗА́РХНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екза́рх**.
ЕКЗАЦЕРБА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Загострення, різке погіршення розвитку хвороби; тимчасове підсилення симптомів захворювання; період загострення.
ЕКЗЕГЕ́ЗА, -и, *ж.* 1. Філологічне тлумачення літературних текстів, перев. античних. 2. Роз'яснення й тлумачення біблійних текстів.
ЕКЗЕГЕ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **екзеге́т**, -а, *ч.*). 1. У Стародавній Греції – тлумачі оракулів, іноді законів і звичаїв. 2. Починаючи з александрійської епохи – філологи, які займалися екзегезою; згодом – богослови-схоласти, які тлумачили біблійні тексти.
ЕКЗЕГЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ богослов'я, який займається роз'ясненням та тлумаченням біблійних текстів.
ЕКЗЕГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзеге́тика**.
ЕКЗЕКВАТУ́РА, -и, *ж.* У міжнародному праві – документ про визнання консула урядом країни, до якої його призначено, і про надання йому дозволу виконувати консульські функції. 2. Виконання в даній країні судового рішення, прийнятого в іншій країні.
ЕКЗЕКУТИ́ВА, -и, *ж., зах.* Провід, керівництво.
ЕКЗЕКУТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзекути́ва**.
ЕКЗЕКУ́ТОР, -а, *ч.* 1. У царській Росії – чиновник, який відав господарськими справами і наглядом за зовнішнім порядком у якій-небудь державній установі. 2. *заст.* Той, хто здійснював екзекуцію (у 1 знач.) або керував нею.
ЕКЗЕКУ́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзеку́тор**.
ЕКЗЕКУЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзеку́ція**.
ЕКЗЕКУ́ЦІЯ, -ї, *ж., заст.* 1. Тілесне покарання. 2. Виконання судового чи адміністративного вироку про смертну кару, тілесне покарання, стягнення боргу, податку і т. ін.
ЕКЗЕ́МА, -и, *ж.* Запальне захворювання шкіри, яке характеризується свербінням, почервонінням, появою пухирців, гнійників, а потім лущенням.
ЕКЗЕМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розвиток патологічних змін шкіри, які клінічно нагадують екзему.
ЕКЗЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзе́ма**.
ЕКЗЕМАТО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзе́ма**. // Хворий на екзему, уражений екземою.
ЕКЗЕМАТО́ЇД, -а, *ч.* Обмежений поверхневий епідермодерміт, який характеризується тенденцією до переходу в мікробну екзему.
ЕКЗЕМПЛІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* З'ясування чогось методом прикладів; підтвердження документами.
ЕКЗЕМПЛЯ́Р, -а, *ч.* 1. Окремий предмет із ряду подібних (перев. про друковані та рукописні тексти). // Тварина або рослина як окремий представник якого-небудь виду, розряду, якої-небудь породи і т. ін. 2. *перен.* Про людину як представника групи людей з певними властивостями, рисами (дуже часто негативними).
ЕКЗЕМПЛЯ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **екземпля́р**.
ЕКЗЕНТЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Див. **евісцера́ція**. ** **Екзентера́ція о́чної я́мки** – оперативне видалення вмісту очної ямки.
ЕКЗЕНЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджена повна або часткова відсутність кісток склепіння черепа.
ЕКЗЕРЕ́З, -у, *ч.* Хірургічне видалення ділянки тканини, органа, чужорідного тіла шляхом викручування або виривання.
ЕКЗЕРСИ́С, -у, *ч.* Вправа для удосконалення техніки виконання танцю, музики.
ЕКЗЕРЦИ́ЦІЇ, -ій, *мн., заст.* Вправи, напр., військові.
ЕКЗИ́НА, -и, *ж.* Зовнішня оболонка у пилкових зерен квіткових та спорових рослин.
ЕКЗИСТЕНЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістична філософська течія, що заперечує об'єктивність буття, реальним вважає лише існування людини та її переживань, протиставляє людині суспільство, твердить про беззмістовність життя, безплідність суспільної діяльності і т. ін.
ЕКЗИСТЕНЦІАЛІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник екзистенціалізму.
ЕКЗИСТЕНЦІАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до екзистенціалізму та екзистенціаліста.
ЕКЗИСТЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з буттям, існуванням людини. *Екзистенціальні проблеми життя.* ** **Екзистенціа́льний ана́ліз** – напрям сучасного психоаналізу, орієнтований на дослідження особистості в усіх проявах її існування.
ЕКЗИСТЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до екзистенції.
ЕКЗИСТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Основна категорія екзистенціалізму, яка означає те непізнаване, ірраціональне в людському "Я", внаслідок чого людина є конкретною неповторною особистістю. 2. *зах.* Існування.
ЕКЗИТПО́Л, -у, *ч.* Підрахунок голосів, що проводиться шляхом опитування виборців на виході з виборчих дільниць.
ЕКЗОАЛЕРГЕ́Н, -у, *ч.* Екзогенний алерген.
ЕКЗОАЛЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Алергія до екзогенного алергену.
ЕКЗОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наукова дисципліна, присвячена пошуку і дослідженню позаземних форм життя; космічна біологія; астробіологія.
ЕКЗОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Звичай, характерний для первіснообщинного ладу, за яким заборонялися шлюби між жінками й чоловіками однієї родової групи.
ЕКЗОГА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзога́мія**.
ЕКЗОГА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **екзога́мний**.
ЕКЗОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Зумовленість будь-якого процесу в організмі зовнішніми причинами.
ЕКЗОГЕ́ННИЙ, -а, -е, *наук.* Викликаний зовнішніми причинами; зовнішнього походження; прот. **ендоге́нний**.
ЕКЗОГЛОСІ́Я, -ї, *ж.* Значне виступання язика із рота внаслідок його збільшення.
ЕКЗОДЕ́РМА, -и, *ж.* Шар клітин під покривною тканиною коренів рослин.
ЕКЗОДЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзоде́рма**.
ЕКЗОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е: ** **Екзоелектро́нна емі́сія** – випускання електронів твердим тілом протягом деякого часу після дії на нього опромінення або механічного впливу.
ЕКЗОКА́РПІЙ, -я, *ч.* Зовнішній шар навколоплідника рослин.
ЕКЗОКОНТА́КТ, -у, *ч.* Зовнішній контакт.
ЕКЗОКОНТА́КТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзоконта́кт**.
ЕКЗОКРИ́ННИЙ, -а, -е. Зовнішньосекреторний. ** **Зовнішньосекрето́рні за́лози (тварин і людини)** – залози, що виділяють продукти своєї діяльності на поверхню тіла або в його порожнини (слинні, потові, сальні, молочні залози тощо).
ЕКЗОПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Характеристика психічної активності, яка впливає на зовнішнє оточення людини.
ЕКЗО́РДІЯ, -ї, *ж., церк.* Відпущення гріхів.
ЕКЗО́РТИ, -ів, *мн.* Релігійні вправи з вивчення Біблії у католиків.
ЕКЗОРЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Заговори, замовляння, заклинання злих духів.
ЕКЗО́СМОС, -у, *ч.* Просочування рідин і розчинених речовин з клітини в зовнішнє середовище.
ЕКЗОСТО́ЗИ, -ів, *мн.* Кісткові або кістково-хрящові нарости на кістках.
ЕКЗОСФЕ́РА, -и, *ж.* Зовнішній, найрозрідженіший шар атмосфери, де частинки розсіюються в міжпланетний простір.
ЕКЗОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до екзосфери.
ЕКЗО́Т *див.* **екзо́ти**.
ЕКЗОТЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Загальнодоступний, призначений для публічного викладу; прот. **езотери́чний**.
ЕКЗОТЕРМІ́Т, -у, *ч.* 1. Аморфний триводний манганіт кальцію – магнезію. 2. Лікувальний різновид парафіну.
ЕКЗОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *хім.* Який відбувається з виділенням тепла.
ЕКЗОТЕРМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **екзотермі́чний**.
ЕКЗОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Виділення тепла.
ЕКЗО́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **екзо́т**, -а, *ч.*). Рослини або тварини, не характерні для даної місцевості, а лише акліматизовані в ній.
ЕКЗОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або вислів, запозичені з маловідомої, найчастіше неєвропейської мови.
ЕКЗО́ТИКА, -и, *ж.* Усе (природа, побут, культура і т. ін. віддалених країн), що є незвичайним для даної місцевості, що здається дивовижним, надто мальовничим. // Дивні, незвичні, з погляду людей даної країни, особливості природи, звичаїв, мистецтва віддалених країн.
ЕКЗОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Незвичайний, дивовижний, надто мальовничий для даної місцевості, даного середовища, не властивий їм. *Екзотична країна.* ** **Екзоти́чні валю́ти** – види валют, угоди з якими здійснюються надзвичайно рідко. 2. *перен.* Який вражає своєю дивовижністю, химерністю; який належить до чужої, незвичної культури і т. ін.
ЕКЗОТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* Абстр. ім. до **екзоти́чний**.
ЕКЗОТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Токсини, що виділяються мікробами в середовище, що їх оточує.
ЕКЗОТРОПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Розбіжна косоокість.
ЕКЗОТРО́ПНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до екзотропії.
ЕКЗОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Той, що стосується паразитичних організмів, які живуть на поверхні організму-живителя.
ЕКЗОФЕРМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Ферменти, що виділяються бактеріями у зовнішнє середовище.
ЕКЗОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* В паразитології – схильність деяких кровоссальних комах перетравлювати кров лише в природних сховищах, а не в будівлях або спорудах.
ЕКЗОФІ́Т, -а, *ч.* Див. **остеофі́т**.
ЕКЗОФОРІ́Я, -ї, *ж.* Відхилення зорової лінії одного з очних яблук назовні.
ЕКЗОФТА́ЛЬМ, -у, *ч.* Випинання очного яблука з орбіти.
ЕКЗОФТАЛЬМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екзофтальмі́я**.
ЕКЗОФТАЛЬМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Вирлуватість очей, що є ознакою базедової хвороби.
ЕКЗОФТАЛЬМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання ступеня випинання рогівки за зовнішній край очної ямки.
ЕКЗОФТАЛЬМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення ступеня випинання очного яблука із орбіти.
ЕКЗОЦИТО́З, -у, *ч.* Вихід речовини з клітини у вигляді секреторних гранул або вакуоль.
ЕКІВО́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **еківо́к**, -у, *ч.*). Двозначні натяки, виверти.
ЕКІПА́Ж, *ч.* 1. *род.* -а. Загальна назва легких ресорних пасажирських повозок. 2. *род.* -у. Особовий склад корабля, літака, танка і т. ін. 3. *род.* -у. Берегова військова частина морської піхоти, що перев. служить для поповнення флотських команд.
ЕКІПА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екіпа́ж**. // Признач. для екіпажів (у 1 знач.).
ЕКІПІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **екіпірува́ти**.

ЕКІПІРО́ВАННЯ, -я, *с.* Обладнання, спорядження.
ЕКІПІРО́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **екіпірува́ння**.
ЕКІПІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екіпірува́ння** (у 2 знач.).
ЕКІПІРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **екіпірува́ти** і **екіпірува́тися**. 2. Усе те, що потрібне для спорядження, обмундирування кого-, чого-небудь.
ЕКІПІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Забезпечувати, постачати всім необхідним; споряджати, обмундировувати. 2. *зал.* Готувати рухомий склад для нового рейсу.
ЕКІПІРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Споряджатися всім необхідним. 2. *тільки недок.* Пас. до **екіпірува́ти**.
ЕКЛАМПСИ́ЗМ, -у, *ч.* Див. **преекла́мпсія**.
ЕКЛА́МПСІЯ, -ї, *ж., мед.* Тяжке захворювання вагітних жінок (перев. на останніх місяцях вагітності), що супроводжується нападами корчів з утратою свідомості, посиннінням тощо.
ЕКЛАМПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екла́мпсія**. ** **Еклампти́чний на́пад** – напад при еклампсії, який проявляється тонічними судомами, що змінюються клонічними судомами.
ЕКЛЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Загальні збори, громада. 2. Народні збори в демократичних державах Стародавньої Греції.
ЕКЛЕКТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Механічне безпринципне поєднання різнорідних, несумісних, іноді протилежних поглядів, теорій, ідейних напрямів, художніх стилів і т. ін. 2. В архітектурі та живописі – поєднання різнорідних стилевих елементів чи довільний вибір стилістичного оформлення для будівель або художніх виробів, які мають якісно інше значення та призначення (використання історичних стилів в архітектурі та художній промисловості 19 ст.). 3. *перен.* Відсутність оригінальності й самостійності.
ЕКЛЕ́КТИК, -а, *ч., книжн.* Прихильник еклектизму.
ЕКЛЕ́КТИКА, -и, *ж., книжн.* Те саме, що **еклекти́зм**.
ЕКЛЕКТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **еклекти́зм**.
ЕКЛЕКТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Пройнятий еклектизмом. *Еклектична архітектура.*
ЕКЛЕКТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* Властивість за знач. **еклекти́чний**.
ЕКЛЕКТИ́ЧНО, *книжн.* Присл. до **еклекти́чний**.
ЕКЛЕ́Р, -а, *ч.* Заварне тістечко з кремом усередині.
ЕКЛЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Народне зібрання у Стародавній Греції, законодавчий орган афінської держави в період панування рабовласницької демократії.
ЕКЛЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Напрям в античній філософії 2 ст. до н. е. – 2 ст. н. е., для якого характерні поєднання елементів різних філософських систем і тенденція до стирання відмінностей між ученнями й школами. 2. Механічне поєднання в одному вченні різнорідних, органічно несумісних елементів. 3. *перен.* Відсутність оригінальності і самостійності.
ЕКЛЕ́ТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **еклети́зм**.
ЕКЛІ́МЕТР, -а, *ч.* Геодезичний інструмент для вимірювання кутів нахилу на місцевості.
ЕКЛІ́ПТИКА, -и, *ж.* 1. Велике коло небесної сфери, по якому відбувається видимий річний рух Сонця. 2. Площина, в якій рухається Земля навколо Сонця.
ЕКЛІПТИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до екліптики.
ЕКЛІПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еклі́птика**.
ЕКЛО́ГА, -и, *ж.* Один із видів античної буколічної поезії, близький до пасторалі та ідилії.
ЕКЛОГІ́Т, -у, *ч.* Масивна метаморфічна глибинна гірська порода, що складається головним чином з гранату, піроксену, кварцу та рутилу.
ЕКЛОГІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **еклогі́т**.
ЕКМАНІ́Т, -у, *ч.* Лоснякоподібний мінерал; гексагональні сірі пластинчасті агрегати.
ЕКМЕ́ЛІКА, -и, *ж.* Інтервальний вид, який включає звуки невизначеної висоти; характерна для раннього музичного фольклору усіх народів.
ЕКМНЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* 1. Втрата пам'яті на недавні події за збереження пам'яті на більш віддалені події. 2. Перенесення в пам'яті психічно хворих людей подій минулого життя в теперішній час. 3. Перенесення в пам'яті психічно хворого теперішніх подій у минуле з відповідним зменшенням свого віку.
ЕКОБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Екологічна безпека.
ЕКОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Історичний процес зміни особливостей організмів, пов'язаний із змінами умов життя (екологічних умов).
ЕКОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до екогенезу.
ЕКОКАТАСТРО́ФА, -и, *ж., розм.* Екологічна катастрофа; екологічне лихо.
ЕКОКЛІ́МАТ, -у, *ч.* Комплекс потрібних для нормальної життєдіяльності організму фізико-хімічних умов навколишнього середовища.
ЕКОКЛІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екоклі́мат**.
ЕКО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з екології.
ЕКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до екології (у 1 знач.). ** **Екологі́чна ні́ша** – місце, що його займає популяція виду в біоценозі. **Екологі́чна рівнова́га** – відносний баланс стійкості видового складу живих організмів, їх чисельності, продуктивності, просторового розміщення. **Екологі́чна сукце́сія** – закономірна зміна біоценозів внаслідок зміни навколишнього середовища. **Екологі́чний па́спорт підприє́мства** – документ, який характеризує комплекс основних екологічних вимог до функціонування підприємства. **Екологі́чні фо́нди** – позабюджетні фонди, що створюються з плати за забруднення довкілля. **Екологі́чні чи́нники** – елементи середовища, що здійснюють той або інший вплив на певні організми.
ЕКОЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **екологі́чний**.
ЕКОЛОГІ́ЧНО, *присл.* Під кутом зору екології, встановлених екологією закономірностей взаємозв'язку людини, тварини і рослинного світу з навколишнім середовищем.
ЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Зв'язок між організмом і довкіллям. ** **Еколо́гія інформа́тики** – умови існування людини в інформаційних середовищах. 2. Наука, що вивчає закономірності формування і функціонування біологічних систем та їх взаємодію з навколишнім середовищем. ** **Еволюці́йна еколо́гія** – розділ екології, що вивчає екологічні аспекти еволюції. **Еколо́гія люди́ни** – розділ екології, що вивчає взаємодію людини з природними та соціальними чинниками довкілля та розробляє заходи, спрямовані на оптимізацію цієї взаємодії. **Еколо́гія мікрооргані́змів** – розділ загальної екології, що вивчає взаємозв'язки та взаємодію між мікроорганізмами і середовищем існування. **Еколо́гія росли́н** – розділ екології, що вивчає взаємозв'язки та взаємодію між рослинними організмами та їхнім середовищем існування. **Еколо́гія твари́н** – розділ екології, що вивчає спосіб життя тварин у зв'язку з умовами їх існування. **Економі́чна еколо́гія** – навчальна дисципліна, предметом якої є вивчення взаємозв'язків та взаємозалежностей між виробничою і невиробничою сферами діяльності та станом природного життєвого середовища. **Зага́льна еколо́гія** – розділ екології, що вивчає загальні закономірності взаємозв'язків та взаємодії організмів та середовища. **Промисло́ва еколо́гія** – наука про взаємозв'язки об'єктів господарської діяльності людини з довкіллям. **Соціа́льна еколо́гія** – галузь екології, яка вивчає суспільно-історичні взаємовідносини людини і природного середовища. **Урбаністи́чна еколо́гія** – галузь екології, яка вивчає міське середовище як "природну" екологічну систему.
ЕКОНО́М, -а, *ч., заст.* Завідувач поміщицького господарства, економії (у 2 знач.).
ЕКОНОМА́ЙЗЕР, -а, *ч., тех.* 1. Пристрій для нагрівання води або повітря за допомогою тепла топкових газів, спрацьованої пари. 2. Пристрій у карбюраторі двигунів внутрішнього згоряння для встановлення найекономнішого складу пальної суміші.
ЕКОНОМА́ЙЗЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **економа́йзер**.
ЕКОНОМГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Економічна географія.
ЕКОНОМЕ́ТР, -а, *ч.* Фахівець з економетрики.
ЕКОНОМЕ́ТРИКА, -и, **ЕКОНОМЕ́ТРІЯ**, -ї, *ж.* Напрям економіки, що використовує математичні методи для оптимального розв'язання задач..
ЕКОНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до економетрії, економетрики.
ЕКОНОМЕ́ТРІЯ *див.* **економе́трика**.
ЕКОНО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* еконо́млять; *недок.* 1. *перех.* Бережливо, ощадливо витрачати що-небудь. // Давати можливість менше витрачати, зберігати що-небудь. 2. *неперех., на чому.* Мати вигоду від ощадливого використання чого-небудь. *Економити на всьому.* // *без додатка.* Максимально скорочувати витрати.
ЕКОНО́МИТИСЯ, -иться; *мн.* еконо́мляться; *недок.* 1. Зберігатися, залишатися невитраченим. 2. Пас. до **еконо́мити** 1.
ЕКОНО́МІВ, -мова, -мове, *заст.* Належний економові.
ЕКОНОМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Здійснення економії в чому-небудь. ** **Економіза́ція зо́лота** – заміна золота платіжними засобами.
ЕКОНОМІ́ЗМ, -у, *ч.* Течія в російському соціал-демократичному русі кінця 19 – початку 20 ст., прихильники якої обмежували завдання робітничого класу економічною боротьбою, вважаючи політичну боротьбу перев. справою ліберальної буржуазії.
ЕКОНО́МІКА, -и, *ж.* 1. Сукупність суспільно-виробничих відносин. 2. Господарче життя, стан господарства (країни, району і т. ін.). // Структура і фінансово-матеріальний стан якої-небудь галузі господарської діяльності. // Господарська і фінансова діяльність. ** **Математи́чна еконо́міка** – напрям теоретичної економіки, який використовує математичні методи й моделювання для виявлення закономірностей та ефектів в економічних системах. **Прикладна́ еконо́міка** – частина економічної науки, яка вивчає реальні економічні об'єкти та процеси. **Ри́нкова еконо́міка** – тип господарства, головним регулятором і рушійною силою розвитку якого є ринок. 3. Наукова дисципліна, що вивчає фінансово-матеріальний аспект якої-небудь галузі господарської діяльності. // Матеріали з питань цієї науки.
ЕКОНО́МІКО-МАТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для вивчення економіки засобами математики. ** **Еконо́міко-математи́чні моде́лі** – опис економічних процесів, об'єктів, зв'язків з використанням математичного апарату.
ЕКОНО́МІКО-ПРАВОВИ́Й, -а́, -е́. Який пов'язаний з економікою та правом, базується на їх засадах. ** **Еконо́міко-правови́й про́стір** – єдиний комплекс економічних і правових заходів на якій-небудь певній території.
ЕКОНО́МІКС, -у, *ж.* Галузь економічної науки, яка розкриває на макро- і мікрорівнях закони бізнесу, методи господарювання, економічної політики і т. ін.; в західній економічній літературі 20 ст. витісняє термін "політична економія".
ЕКОНОМІ́СТ, -а, *ч.* 1. Учений, фахівець з економіки, економічних наук. // Службовець, фахівець з економічних питань. 2. *політ., іст.* Послідовник, прихильник економізму.
ЕКОНОМІ́СТКА, -и. Жін. до **економі́ст**.
ЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **еконо́міка** 1. *Економічні відносини. Економічні категорії.* ** **Економі́чна полі́тика** – комплекс економічних цілей і заходів, які забезпечують вирішення довгострокових (стратегічних) та короткострокових (тактичних) завдань розвитку економічної системи. **Економі́чна систе́ма** – сукупність усіх видів економічної діяльності людей у процесі їх взаємодії. **Економі́чна співдру́жність** – група країн, які об'єдналися для проведення узгодженої, спільної економічної політики, досягнення спільних цілей, координації спільної діяльності. **Економі́чна статистика** – галузь статистичної науки. **Економі́чна страте́гія** – довгостроковий курс економічної політики, спрямований на вирішення великомасштабних економічних і соціальних завдань. **Економі́чне передба́чення** – здатність індивідів або певних інститутів приймати раціональні цілеспрямовані рішення, що ґрунтуються на врахуванні вигод і витрат, які можуть стати наслідком їх дій. **Економі́чне стимулюва́ння** – система організаційно-економічних заходів, скерованих на розвиток господарської діяльності та підвищення її ефективності. **Економі́чний матеріалі́зм (економі́чний детерміні́зм)** – концепція, прихильники якої розглядають економіку як суб'єкт історичного процесу і намагаються вивести безпосередньо з неї всі культурно-ідеологічні явища. **Економі́чний союз** – співдружність країн, які встановлюють спільні зовнішні митні тарифи, проводять спільну торгову політику, встановлюють торгові обмеження. **Економі́чний цикл** – постійно періодично повторювані протягом ряду років піднесення та спади в економіці. 2. Стос. до організації й ведення економіки (у 2 знач.), пов'язаний з нею. // Пов'язаний з вивченням економіки. *Економічна географія.* 3. Який дає можливість заощадити що-небудь; вигідний у господарському аспекті. 4. *заст.* Прикм. до **еконо́мія** 2.
ЕКОНОМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **економі́чний** 3.
ЕКОНОМІ́ЧНО. Присл. до **економі́чний** 2, 3.
ЕКОНО́МІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Бережливість, ощадливість у витрачанні чого-небудь. // Вигода від бережливого, ощадливого витрачання чого-небудь. *Політична економія.* 2. Заощаджені проти встановленої норми матеріали, сировина, паливо, час, кошти на виробництво одиниці продукції (робіт, послуг). 3. *заст.* Поміщицьке господарство капіталістичного типу.
ЕКОНО́МКА, -и, *ж.* Жінка, що веде хатнє господарство в кого-небудь.
ЕКОНО́МНИЙ, -а, -е. 1. Який бережливо, ощадливо витрачає що-небудь. // Точно розрахований. // *у чому, на що.* Стриманий у виявленні чого-небудь. 2. Який сприяє економії (у 1 знач.), здійснює її.
ЕКОНО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **еконо́мний**.
ЕКОНО́МНО. Присл. до **еконо́мний**.
ЕКОНО́МСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **еконо́- мія** 2.
ЕКОНО́МША, -і, *ж., заст., розм.* Дружина економа.
ЕКОСЕ́З, -у, *ч.* Старовинний шотландський народний танець під акомпанемент волинки.
ЕКОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Єдиний природний комплекс, утворений живими організмами і середовищем їх проживання, пов'язаними між собою обміном речовин і енергії.
ЕКОСОЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Концепція, яка висуває на перший план забезпечення екологічної безпеки особистості, з врахуванням екологічних чинників.
ЕКОСФЕ́РА, -и, *ж.* 1. Людина, тваринний і рослинний світ і навколишнє середовище в їх взаємозв'язку і взаємодії (як предмет екологічних досліджень). 2. Шар атмосфери, що є фізіологічною межею для польотів у відкритій кабіні літального апарата.
ЕКОТИ́П, -у, *ч.* Групи особин будь-якого виду, які пристосовані до існування в певному місці оселення та відрізняються від інших груп особин того самого виду спадково закріпленими особливостями.
ЕКОТО́Н, -а, *ч.* Перехідна смуга між окремими природними зонами або між двома біотопами.
ЕКОТО́П, -у, *ч.* 1. Сукупність природних факторів, яка характеризує певну однорідну ділянку землі. 2. Місце перебування певного угруповання.
ЕКОТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екото́п**.
ЕКОЦИ́Д, -у, *ч.* Використання природних ресурсів, що веде до їх виснаження, до порушення екологічної рівноваги, а також руйнація природного середовища у воєнних цілях.
ЕКСПОЗЕ́, *невідм., с.* 1. Короткий виклад якогось документа, твору тощо. 2. У парламентській практиці – коротке повідомлення представників уряду з питань поточної політики.
ЕКРА́Н, -а, *ч.* 1. Пересувний щит, який захищає від гарячого повітря, світла і т. ін. ** **Акусти́чний екра́н** – шумопоглинальна перепона на шляху поширення шуму. 2. Поверхня з білої тканини, натягнутої на раму, на яку проектуються фільми, зображення з діапозитивів. *Виходити на екран.* 3. *тільки одн., перен.* Мистецтво відтворення кінематографом зображень, що створюють враження живої дійсності; кіномистецтво. 4. *спец.* Пристрій з поверхнею, що відбиває, вбирає або перетворює випромінювання різних видів енергії з метою захисту чи використання. // Водонепроникне покриття, яке роблять з боку укосу греблі.

// Поверхня для відтворення світлових зображень, сигналів і т. ін. ** **Електромагні́тний екра́н** – екран, призначений для послаблення проникнення змінного електромагнітного поля у певну ділянку. **Електростати́чний екра́н** – пристрій, призначений для послаблення впливу напруженості електричного поля у певній частині простору. **Ка́бельний екра́н** – елемент з електропровідного матеріалу у вигляді циліндричного шару навкруги струмопровідної або ізольованої жили, групи, пучка. **Магні́тний екра́н** – феромагнітний екран, призначений для зменшення проникнення магнітного поля в певну ділянку. **Радіаці́йно-захисни́й екра́н** – екран, що забезпечує послаблення іонізаційного випромінювання в певному напрямку.

ЕКРАНІВНИ́Й, -а́, -е́. Який екранує.

ЕКРАНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто екранізує що-небудь.

ЕКРАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Втілення на екрані засобами кіномистецтва літературних творів і сценічних постановок.

ЕКРАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **екранізува́ти**. // **екранізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЕКРАНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **екранізува́ти**.

ЕКРАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати екранізацію чого-небудь.

ЕКРАНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **екранізува́ти**.

ЕКРА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **екра́н**.

ЕКРАНО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **екранува́ти**. *Екранований дріт.*

ЕКРАНО́ВНИЙ,-а, -е. Якого можна екранувати.

ЕКРАНОЛІ́Т, -льоту, *ч.* Літальний апарат, який призначений для польоту поблизу поверхні Землі та який використовує для утворення аеродинамічних сил ефект екрана.

ЕКРАНОПЛА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **екранолі́т**.

ЕКРАНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для екранування.

ЕКРАНУВА́ННЯ, -я, *ж.* Захист апаратів, приладів, машин від зовнішніх впливів (найчастіше електричного, магнітного та електромагнітного полів). *Екранування заряду ядра.*

ЕКРАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок, і док., перех., спец.* Захищати кого-, що-небудь екраном (у 4 знач.) від зовнішнього впливу, шкідливого діяння і т. ін.

ЕКРАНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., спец.* Пас. до **екранува́ти**.

ЕКРАНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **екранува́ти**.

ЕКС-... Перша частина складних слів, що має значення **колишній, який утра́тив коли́шнє стано́вище**, напр.: е к с - м і н і с т р, е к с - п р е м ' є р, е к с - ч е м п і о н і т. ін.

ЕКСГА́УСТЕР, -а, *ч., тех.* Вентилятор для підсилення тяги в топках, відсмоктування пилу, газів, пневматичного транспортування тирси, стружки тощо.

ЕКСГАУСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ексгаустува́ти**.

ЕКСГАУСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Відсмоктувати, розряджати, викачувати. 2. Вичерпувати, спустошувати.

ЕКСГІБІЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Сильна тенденція бути постійно в центрі уваги. 2. *мед.* Психічне відхилення, що проявляється у публічному оголенні інтимних частин свого тіла з метою самозбудження.

ЕКСГІБІЦІОНІ́СТ, -а, *ч., мед.* Той, хто страждає на ексгібіціонізм.

ЕКС-ГОЛОВА́, -и, *ч. і ж.* Колишній голова (у 4, 5 знач.).

ЕКСГУМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* В слідчій і судовій практиці – викопування трупа з метою судовомедичного дослідження.

ЕКСГУМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. до **ексгумува́ти**. // **ексгумо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЕКСГУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок., перех.* Здійснювати ексгумацію.

ЕКС-ДИВІДЕ́НДНИЙ, -а, е: ** **Екс-дивіде́ндний те́рмін** – період часу, протягом якого з акцій продавець зберігає право на дивіденду, а покупець його ще не отримав.

ЕКС-ДИРЕ́КТОР, -а, *ч. і ж.* Колишній директор.

ЕКСЕ́ДРА, -и, *ж.* Напівкругла ніша з сидіннями вздовж стін; у давньогрецькій архітектурі – напівкруглий виступ у портику з місцями для сидіння, в римській – приймальня в житловому будинку, в середньовічній – апсида.

ЕКСЕ́РГІЯ, -ї, *ж.* Максимальна робота, що її може виконати термодинамічна система під час переходу з даного стану в стан рівноваги з навколишнім середовищем; працездатність системи.

ЕКСИКА́ТОР, -а, *ч., спец.* Скляний товстостінний прилад для повільного висушування або для збереження речовин, що легко вбирають вологу з повітря.

ЕКСИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повільне висушування або збереження речовин, що легко вбирають вологу з повітря.

ЕКСИТО́Н, -у, *ч., фіз.* Збуджений стан системи електронів у напівпровідниках і діелектриках, пов'язаний з утворенням пари електрон – дірка.

ЕКСИТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм.до **ексито́н**.

ЕКСИТОТОКСИ́Н, -у, *ч., біол.* Будь-який засіб, який надмірно стимулює нервові клітини аж до їх руйнації.

ЕКСИТРО́Н, -а, *ч.* Керований ртутний вентиль з однократним запаленням катодної плями.

ЕКС-ІМПЕРА́ТОР, -а, *ч.* Колишній імператор.

ЕКСКАВА́ТОР, -а, *ч.* Самохідна машина для розробки, переміщення ґрунтів, гірських порід, корисних копалин і різних сипких та кускових матеріалів.

ЕКСКАВА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екскава́тор**. *Екскаваторний ківш.* // Який виготовляє екскаватори. *Екскаваторний завод.* // Здійснюваний екскаватором.

ЕКСКАВА́ТОРНИК, -а, *ч.* Той, хто працює на екскаваторі, керує ним.

ЕКСКАВА́ТОРНИЦЯ, -і. Жін. до **екскава́торник**.

ЕКСКАВАТОРОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до екскаватробудування.

ЕКСКАВАТОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь машинобудування, що займається виробництвом екскаваторів.

ЕКСКАВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Виймання ґрунту, гірських порід тощо за допомогою вибухівок або екскаваторів. 2. *анат.* Заглиблення.

ЕКСКЛА́В, -а, *ч.* Частина території держави, географічно відокремлена від основної та оточена територіями інших країн.

ЕКСКЛЮЗИ́В, -у, *ч., розм.* Те, що існує в єдиному екземплярі, вигляді, що призначене для кого-, чого-небудь одного.

ЕКСКЛЮЗИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Єдиний в своєму роді. 2. Що належить лише одній людині, колективу. 3. Виключний, який розповсюджується на обмежене коло предметів, осіб. ** **Ексклюзи́вне інтерв'ю** – інтерв'ю, дане лише одному журналісту або спеціально для певного друкованого органу, телечи радіопрограми.

ЕКСКОРІА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Поверхневий дефект шкіри, який виникає внаслідок розчісування, за механічних ушкоджень тощо.

ЕКС-КОРО́ЛЬ, -я́, *ч.* Колишній король.

ЕКСКОХЛЕА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оперативне видалення тупою ложкою напіврідкого вмісту патологічної порожнини.

ЕКСКРЕМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Кал, сеча, що виділяються з організму.

ЕКСКРЕ́ТИ, -ів, *мн.* Кінцеві продукти обміну речовин, виділені організмом (піт, сеча тощо).

ЕКСКРЕ́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екскре́ти**. // Такий, що виконує видільні функції, пов'язаний з цими функціями. ** **Екскре́торна систе́ма** – видільна система.

ЕКСКРЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., фізіол.* Виділяти.

ЕКСКРЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виділення; робота залоз та інших органів, спрямована на вилучення з організму кінцевих продуктів обміну речовин, а також сторонніх та шкідливих для організму сполук.

ЕКСКУЛЬПА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Висновок експерта-психіатра про неосудність.

ЕКС-КУПО́Н, -а, *ч., фін.* Купон після оплати по ньому процентів або дивідендів.

Е́КСКУРС, -у, *ч.* Відхилення від головної теми для висвітлення або уточнення побічних, другорядних питань.

ЕКСКУРСА́НТ, -а, *ч.* Учасник екскурсії (у 1 знач.).

ЕКСКУРСА́НТКА, -и. Жін. до **екскурса́нт**.

ЕКСКУРСА́НТСЬКИЙ, -а. -е. Прикм. до **екскурса́нт** і **екскурса́нтка**.

ЕКСКУРСБЮРО́, *невідм., с.* Екскурсійне бюро – установа, що організовує екскурсії.

ЕКСКУРСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екску́рсія** 1. // Який обслуговує екскурсантів.

ЕКСКУ́РСІЯ, -ї, *ж.* 1. Поїздка або похід куди-небудь з метою відвідати, оглянути що-небудь. // Відвідування визначних місць, огляд експонатів музею, виставки і т. ін. 2. *розм.* Група людей, яка колективно відвідує, оглядає що-небудь.

ЕКСКУРСОВО́Д, -а, *ч.* Людина, що показує екскурсантам визначні місця, експонати музею, виставки і т. ін., даючи при цьому необхідні пояснення.

ЕКСКУРСОВО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **екскурсово́д**.

ЕКСКУ́СІЯ, -ї, *ж.* У Візантії 10 – 15 ст. – привілегія, що давалася імператором великим землевласникам: звільнення володінь від державних податків та від підсудності місцевим чиновникам.

ЕКСЛІ́БРИС, -а, *ч.* Художньо оформлений ярлик, що наклеюється на внутрішньому боці обкладинки книжки і вказує на її власника.

ЕКСЛІБРИСИ́СТ, -а, *ч.* Знавець і збирач екслібрисів.

ЕКСЛІ́БРИСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еклі́брис**.

ЕКС-МІНІ́СТР, -а, *ч. і ж.* Колишній міністр.

ЕКСО... Приставка, яка у складі слова означає 10^{18} (Е).

ЕКСО́Д, -у, *ч.* В античному театрі – заключна частина трагедії, урочистий відхід акторів зі сцени.

ЕКС ОФІ́ЦІО, *невідм., бірж.* Створення умов для цивілізованої відкритої конкурентної торгівлі у відповідності до законодавства.

ЕКСОФТАЛЬМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Патологічне випинання очних яблук.

ЕКСПА́НДЕР, -а, *ч., спец.* 1. Електричний пристрій, що розширює діапазон між сильними і слабкими звуковими сигналами. 2. Пневматичний двигун, що діє під впливом стиснутого газу. 3. Інструмент для розширення котельних труб. 4. Розширювальний пристрій у машинах для проходження свердловин під землею. 5. Спортивне знаряддя з пружин або гуми для тренування м'язів кінцівок, їх нарощування.

ЕКСПАНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Розширений.

ЕКСПАНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Розширення.

ЕКСПАНСИ́ВНИЙ, -а, -е. Який нестримно, поривчасто, бурхливо виявляє свої почуття. // Який характеризується запалом, нестриманістю, гарячковістю. ** **Експанси́вна ку́ля**, *мисл.* – куля, яка сильно деформується при ударі і проникненні в тіло тварини.

ЕКСПАНСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **експанси́вний**. // Особливість особи, яка характеризується, високою психічною активністю.

ЕКСПАНСИ́ВНО. Присл. до **експанси́вний**.

ЕКСПАНСІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Прагнення до експансії.

ЕКСПАНСІОНІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник експансіонізму.

ЕКСПАНСІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **експансіоні́зм** і **експансіоні́ст**.

ЕКСПА́НСІЯ, -ї, *ж.* 1. Розширення сфери панування монополістичних об'єднань або держав, що здійснюється як економічними, так і неекономічними методами. ** **Економі́чна експа́нсія** – розширення сфери економічного впливу, економічних дій через витиснення конкурентів, фірм, захоплення ринків, придбання ресурсних джерел. **Креди́тна експа́нсія** – значне розширення кредитних операцій в межах країни та за кордоном із метою одержання прибутків. 2. Розширення, розповсюдження чогось за межі яких-небудь початкових ареалів.

ЕКСПАТРІА́НТ, -а, *ч.* Особа, що здійснює експатріацію або зазнає її.

ЕКСПАТРІА́НТКА, -и. Жін. до **експатріа́нт**.

ЕКСПАТРІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Добровільне або примусове залишення Батьківщини, найчастіше пов'язане із втратою громадянства.

ЕКСПАТРІЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок. і док.* 1. Добровільно або примусово залишати Батьківщину. 2. *тільки недок.* Пас. до **експатріюва́ти**.

ЕКСПАТРІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **експатріюва́ти**. // *у знач. ім.* **експатрійо́ваний**, -ного, *ч.* Те саме, що **експатріа́нт**.

ЕКСПАТРІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати експатріацію; виселяти за межі Батьківщини.

ЕКСПЕДИ́РУВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **експеди́рувати**.

ЕКСПЕДИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Доставка чого-небудь за призначенням.

ЕКСПЕДИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех., спец.* Відправляти за призначенням товар, кореспонденцію і т. ін.

ЕКСПЕДИ́РУВАТИСЯ, -ується, *недок., спец.* Пас. до **експеди́рувати**.

ЕКСПЕДИ́ТОР, -а, *ч.* 1. *спец.* Працівник, який займається експедицією (у 1 знач.). 2. У царській Росії – чиновник, начальник відділу в деяких урядових установах.

ЕКСПЕДИ́ТОРКА, -и. Жін. до **експеди́тор** 1.

ЕКСПЕДИ́ТОРСЬКИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **експеди́тор** 1.

ЕКСПЕДИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **експеди́ція**.

ЕКСПЕДИЦІ́ЙНО-ВА́ХТОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з дальнім перекиданням працівників для вахтової праці.

ЕКСПЕДИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец., книжн.* Відправлення, розсилання товарів, кореспонденції і т. ін. за певним призначенням. *Експедиція товарів. Експедиція кореспонденції.* 2. *спец.* Установа або відділ установи, підприємства, що видає відправлянням, розсиланням товарів, кореспонденції і т. ін. за певним призначенням. 3. У царській Росії – відділ у деяких урядових установах. 4. Подорож, поїздка, відрядження групи людей, загону зі спеціальною метою, спеціальним завданням. 5. Група, загін людей, що здійснюють подорож, поїздку, відрядження зі спеціальною метою, спеціальним завданням.

ЕКСПЕКТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Очікування. 2. Система очікувань, вимог відносно норм виконання індивідом соціальних ролей. 3. Поняття соціально-психологічної теорії, яким позначають очікування певного способу вербальної (словесної) і реальної поведінки індивіда у так званій малій групі.

ЕКСПЕКТОРА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Вивільнення, викашлювання флегми.

ЕКСПЕРИМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Один з основних методів наукового дослідження, в якому вивчення явищ відбувається за допомогою доцільно вибраних або штучно створених умов. 2. Активна дія людини на природу і штучне відтворення її різних явищ з метою вивчення об'єктивних закономірностей. ** **Асоціати́вний експериме́нт** – дослідження особливостей психіки, що ґрунтується на реєстрації і вивченні змісту відповідей досліджуваного на питання експериментатора. **Біологі́чний експериме́нт** – експеримент, спрямований на пізнання закономірностей функціонування живої матерії. **Епідеміологі́чний експериме́нт** – вивчення ефективності препаратів для специфічної профілактики інфекційних захворювань.

ЕКСПЕРИМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **експериме́нт** 1. // Признач. для проведення експериментів. // Вигот. для проведення експериментів; пробний. 2. Оснований на експериментах. 3. *спец.* Штучно викликаний для експерименту, для яких-небудь спеціальних цілей. ** **Експеримента́льна психоло́гія** – розділ психології, який досліджує психіку за допомогою експериментального методу.

ЕКСПЕРИМЕНТА́ЛЬНО. Присл. до **експеримента́льний**.

ЕКСПЕРИМЕНТА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто проводить експеримент (у 1 знач.).

ЕКСПЕРИМЕНТА́ТОРСТВО, -а, *с.* Пристрасть до експериментаторства; заняття експериментами.

ЕКСПЕРИМЕНТА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до експериментаторства.

ЕКСПЕРИМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **експериментува́ти**.

ЕКСПЕРИМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **експериментува́ти**.

ЕКСПЕРИМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Проводити експерименти.

ЕКСПЕ́РТ, -а, *ч.* Фахівець у будь-якій галузі, що проводить експертизу та здатний на підставі своїх

знань та досвіду надавати кваліфіковану консультацію. ** **Експе́рт-боніте́р** – зоотехнік-селекціонер вищої кваліфікації, який спеціалізується на кваліфікації тварин за їх типом. **Експе́рт-гемо́лог**: експерт декоративного каміння – фізична особа, що має відповідне кваліфікаційне свідоцтво.

ЕКСПЕРТИ́ЗА, -и, *ж.* Розгляд, дослідження якої-небудь справи, якогось питання з метою зробити правильний висновок, дати правильну оцінку відповідному явищу. // Дослідження, розгляд експертом якихось справ, питань, що потребують спеціальних знань. ** **Експерти́за грошови́х зна́ків** – перевірка паперових грошових знаків і розмінної монети на їх справжність і платіжність. **Експерти́за доро́жньо-тра́нспортної приго́ди** – дослідження на основі спеціальних знань з метою визначення обставин дорожньо-транспортної пригоди та умов, що сприяли її виникненню. **Експерти́за техні́чної документа́ції** – дослідження відповідності технічної документації встановленим вимогам. **Психіатри́чна експерти́за** – визначення лікарями-психіатрами психічного стану хворого з метою вирішення питання його осудності. **Саніта́рно-гігієні́чна експерти́за** – експертиза, що з'ясовує відповідність об'єкта експертизи державним санітарним нормам і правилам. **Судо́во-меди́чна експерти́за** – використання медичних та біологічних знань для вирішення питань, які виникають у практичній діяльності органів дізнання, слідства та суду. **Судо́во-психі́чна експерти́за** – визначення експертами-психіатрами психічного стану звинувачуваного чи підозрюваного, коли виникають сумніви про їх осудність. **Токсикологі́чна експерти́за** – оцінювання токсичності хімічних речовин, матеріалів та виробів, що ґрунтується на результатах санітарно-гігієнічних досліджень.

ЕКСПЕ́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **експе́рт**. ** **Експе́ртні оці́нки** – кількісні та (або) порядкові оцінки процесів чи явищ, які не піддаються безпосередньому вимірюванню, базуються на судженнях спеціалістів.

ЕКСПЕРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Проводити експертизу.

ЕКСПІРАТО́РНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що стосується видиху. 2. *лінгв.* Оснований на експірації, пов'язаний з нею. *Експіраторний наголос.*

ЕКСПІРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до експірації.

ЕКСПІРА́ЦІЯ[1], -ї, *ж.*, *лінгв.* Видихання повітря за творення звуків мови.

ЕКСПІРА́ЦІЯ[2], -ї, *ж.*, *фін.* 1. Настання дати завершення угоди. 2. Настання дати закінчення терміну дії опціону; останній день для реалізації опціону.

ЕКСПЛАНТА́Т, -у, *ч.* Частина органа або тканини, яку використовують для експлантації.

ЕКСПЛАНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **експланта́ція**.

ЕКСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Довгострокове вирощування та зберігання клітин, тканин, органів.

ЕКСПЛЕРЕ́НТ, -а, *ч.* Фірма-новатор, яка свідомо йде на великий ризик, за якого отримання фірмою прибутку від продажу нових товарів та технології залежить від обдарованості інтелектуалів, які працюють у фірмі.

ЕКСПЛЕТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Додатковий, вставний; компенсуючий. 2. *лінгв.* Вставний.

ЕКСПЛІКАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до експлікації.

ЕКСПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Наукове пояснення. 2. *філос.* Розгортання – процес, в результаті якого розкривається зміст певної єдності, а її частини дістають самостійне існування. 3. Логіко-методологічний засіб заміщення звичного, але неточного поняття чи уявлення точним науковим поняттям. 4. *спец.* Текст, що пояснює значення символів, умовних позначок на планах, картах. 5. *театр.* Режисерський план постановки драматичного спектаклю, опери, балету. 6. Стислий письмовий супровід чого-небудь, що містить пояснення, оцінку, правила користуван-ня і т. ін. // Коротка кількісна і якісна характеристика мисливських угідь.

ЕКСПЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. **експлікува́ти**.

ЕКСПЛІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.* Здійснювати експлікацію.

ЕКСПЛІЦИ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Характеристика того, що є усвідомленим. ** **Експліци́тні когніти́вні проце́си**, *псих.* – ті процеси, які людина використовує свідомо. 2. Явно, відкрито виражений, доступний зовнішньому спостереженню; прот. і м п л і ц и т н и й.

ЕКСПЛОЗИ́ВИ, -ів, *мн.* Вибухові речовини.

ЕКСПЛОЗИ́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Такий, під час вимови якого повітря різким поштовхом вирівається назовні, створюючи враження вибуху. ** **Експлози́вна реа́кція** – раптовий напад дратівливості та злості.

ЕКСПЛОЗИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Схильність до дратівливості, яка може супроводжуватися агресивними вчинками.

ЕКСПЛО́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Третя (остання) фаза артикуляції змичних приголосних звуків; вибух.

ЕКСПЛОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Обстеження внутрішніх органів.

ЕКСПЛУАТА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто експлуатує інших, привласнює продукти чужої праці.

ЕКСПЛУАТА́ТОРКА, -и. Жін. до **експлуата́тор**.

ЕКСПЛУАТА́ТОРСТВО, -а, *ч.* Експлуатування інших, привласнення продуктів чужої праці.

ЕКСПЛУАТА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **експлуата́тор**. // Власт. експлуататорам, характерний для експлуататорів. *Експлуататорська політика.*

ЕКСПЛУАТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **експлуата́ція** 2. *Експлуатаційна служба.* // Який відповідає вимогам експлуатації, необхідний для неї. *Експлуатаційна міцність.*

ЕКСПЛУАТАЦІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто працює у галузі експлуатації (у 2 знач.).

ЕКСПЛУАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Привласнення одними людьми продуктів праці інших людей. 2. Систематичне використання людиною продуктивних сил (родовищ корисних копалин, залізниць, машин і т. ін.).

ЕКСПЛУАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **експлуатува́ти**. // *у знач. ім.* **експлуато́вані**, -них, *мн.* Люди, що експлуатуються ким-небудь.

ЕКСПЛУАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **експлуатува́ти**.

ЕКСПЛУАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Піддавати експлуатації кого-, що-небудь.

ЕКСПЛУАТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **експлуатува́ти**.

ЕКСПЛУАТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **експлуатува́ти**.

ЕКСПОЗЕ́, *невідм.*, *с.*, *книжн.* 1. Стислий виклад якого-небудь документа, твору і т. ін.; виписка з нього. 2. Коротке повідомлення представника уряду з якого-небудь питання поточної політики в парламенті.

ЕКСПОЗИ́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **експоно́метр**.

ЕКСПОЗИТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Пояснювальний. 2. Описовий.

ЕКСПОЗИТУ́РА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **представни́цтво** 1, 2, 3.

ЕКСПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який становить собою експозицію (у 1 знач.). 2. Признач. для експозиції (у 2 знач.).

ЕКСПОЗИЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **експозиці́йний**.

ЕКСПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Частина твору, де змальовуються суспільне середовище і життєві обставини, в яких формувалися риси характеру дійових осіб, історичні умови, що впливають на розвиток подій і т. ін. // Перший розділ музичного твору, в якому дано виклад основних тем. 2. Систематизоване розміщення експонатів, що дає більш-менш закінчене уявлення про певне коло предметів чи проблем. // Самі експонати, розміщені в певній системі, у певному порядку. 3. Кількість освітлення, яку одержує світлочутливий матеріал під час фотографування. // Те саме, що **ви́держка** 3. 4. *муз.* Частина або розділ будь-якої музичної форми, що містить початковий виклад основного матеріалу. // Назва першого розділу у фузі, сонатній формі, рондо-сонаті. 5. Тривалість дії шкідливого чинника на організм.

ЕКСПОНА́Т, -а, *ч.* Предмет, виставлений для огляду в музеї або на виставці.

ЕКСПОНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **експона́т**.

ЕКСПОНЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Особа або організація, експонати якої показані на виставці. 2. *мат.* Назва показника степеня або показникової функції.

ЕКСПОНЕ́НТА, -и, *ж.*, *мат.* Графік показникової функції.

ЕКСПОНЕ́НТНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **експоне́нт** 2.

ЕКСПОНЕНЦІА́Л, -у, *ч.* Те саме, що **експоне́нт** 2.

ЕКСПОНЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **експоне́нтний**. 2. Показовий, демострадійний.

ЕКСПОНЕНЦІА́ЛЬНО. Присл. до **експоненціа́льний**.

ЕКСПОНЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **експоненціа́льний**.

ЕКСПОНЕНЦІ́ЙНО. Присл. до **експоненці́йний**.

ЕКСПОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **експонува́ти**.

ЕКСПОНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення потрібного за умов зйомки поєднання витримка – діафрагма під час фото- та кінозйомки.

ЕКСПОНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **експоно́метр**. 2. Стос. до експонометрії.

ЕКСПОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення потрібного за умов зйомки поєднання витримка – діафрагма під час фото- та кінозйомки.

ЕКСПОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **експонува́ти**. ** **Експонува́ння кро́ві** – надходження крові із депо в кров, що циркулює.

ЕКСПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Виставляти для огляду, показувати в музеї або на виставці. 2. *фот.* Піддавати дії світла світлочутливий матеріал (фотопластинку, кіноплівку і т. ін.).

ЕКСПОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас до **експонува́ти** 1.

Е́КСПОРТ, -у, *ч.* 1. Вивіз товарів або капіталів за кордон; прот. і м п о р т. ** **Е́кспорт інфля́ції** – поширення інфляції з одних країн в інші, що виникає в результаті економічних відносин. **Е́кспорт капіта́лу** – вивезення капіталу в грошовій або товарній формі за кордон з метою одержання прибутку, зміцнення економічних і політичних позицій держави. **Неви́димий е́кспорт** – товар, що використовується в іншому виробі й вивезений із країни. 2. Загальна кількість або загальна вартість товарів, що вивозяться за кордон. 3. У системах обробки інформації – збереження даних у форматі, що забезпечує можливість їхнього використання іншими програмами.

ЕКСПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Фізична чи юридична особа, що займається експортом..

Е́КСПОРТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **е́кспорт**. // Признач. для експорту. *Експортний контроль.* ** **Е́кспортна ва́ртість това́ру** – вартість, яка визначається за рахунком, що його пред'являють іноземному покупцеві. **Е́кспортна детакса́ція** – зниження або навіть повна відміна непрямого оподаткування експортованої продукції. **Е́кспортна кво́та** – встановлений обсяг виробництва та експорту певних товарів. **Е́кспортна ліце́нзія** – право експорту певних товарів, що його надає уповноважений державний орган експортерам. **Е́кспортна субси́дія** – один із способів державного стимулювання експорту за рахунок бюджетних джерел. **Е́кспортний контро́ль** – особливий режим контролю з боку держави за вивезенням товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в тому числі виняткових прав на них. **Е́кспортний лі́зинг** – угода, в якій лізингова компанія купує обладнання у національної фірми, а потім надає його орендатору за кордон. **Е́кспортний мультипліка́тор** – відношення приросту національного доходу країни до збільшення експорту, що спричинив цей приріст. **Е́кспортний потенціа́л** – потенціальна здатність, можливість даної країни експортувати наявні у неї або такі, що виробляються в ній, ресурси, продукти. **Е́кспортний фонд** – певна частина товарних ресурсів, що їх виділяють для поставок на експорт. **Е́кспортні ба́нки** – банки окремих країн, які спеціалізуються на операціях, пов'язаних із зовнішньою торгівлею. **Е́кспортні кредити** – кредити, що їх надають експортери товарів їх імпортерам.

Е́КСПОРТНО-І́МПОРТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з експортом та імпортом.

ЕКСПОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **експортува́ти**. // **експорто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЕКСПОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **експортува́ти**.

ЕКСПОРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Вивозити за кордон які-небудь товари, капітал.

ЕКСПОРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **експортува́ти**.

ЕКСПОЦЕ́НТР, -у, *ч.* Центр з підготовки та проведення експозицій (виставок), зазвичай за міжнародної участі.

ЕКС-ПРЕЗИДЕ́НТ, -а, *ч. і ж.* Колишній президент.

ЕКС-ПРЕМ'Є́Р-МІНІ́СТР, -а, *ч. і ж.* Колишній прем'єр-міністр.

ЕКСПРЕ́С, -а, *ч.* 1. Пасажирський поїзд, пароплав, автобус і т. ін., що рухається з великою швидкістю, без зупинок і признач. для поїздок на великі відстані. 2. *мисл.* Масивний штуцер малого калібру.

ЕКСПРЕ́С-АНА́ЛІЗ, -у, *ч.* 1. Терміновий аналіз. 2. Сукупність методів кількісного хімічного аналізу, що дають змогу швидко контролювати певний виробничий чи технологічний процес. 3. швидкий, оперативний аналіз у різних сферах науки та практичної діяльності.

ЕКСПРЕ́С-ВАНТА́Ж, -у́, *ч.* Вантаж, що його перевозять транспортним засобом, що прямує з підвищеною швидкістю і з зупинками лише на великих станціях.

ЕКСПРЕ́С-ДІАГНО́СТИКА, -и 1. Діагностування за обмеженою кількістю параметрів за заздалегідь встановлений час. 2. Оперативне визначення технічного стану автомобіля і його вузлів за допомогою контрольно-діагностичної апаратури. 3. Визначення характеру захворювання людини або тварини, здійснюване за допомогою методів і приладів термінової діагностики.

ЕКСПРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Який характеризується експресією; виразний.

ЕКСПРЕСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **експреси́вний**. ** **Експреси́вність ге́на** – ступінь або міра фенотипового прояву гена.

ЕКСПРЕСИ́ВНО. Присл. до **експреси́вний**.

ЕКСПРЕ́С-ІНФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Оперативна інформація про що-небудь. 2. Оперативне інформаційно-бібліографічне видання, яке містить головним чином реферати публікацій про найважливіші відкриття, винаходи в якій-небудь галузі науки і техніки. 3. Оперативна інформація про що-небудь.

ЕКСПРЕСІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у мистецтві та літературі, що проголосив єдиною реальністю суб'єктивний духовний світ людини та мав за основну мету його вираження.

ЕКСПРЕСІОНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник експресіонізму.

ЕКСПРЕСІОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **експресіоні́ст** і **експресіоні́зм**.

ЕКСПРЕСІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **експресіоні́ст**.

ЕКСПРЕСІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **експресіоні́ст** і **експресіоні́зм**.

ЕКСПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Сила вираження, вияву яких-небудь почуттів, переживань і т. ін.; підкреслене виявлення почуттів, переживань; виразність.

ЕКСПРЕ́С-МЕ́ТОД, -у, *ч.* Прискорений метод лабораторного дослідження.

ЕКСПРЕ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **експре́с**.

ЕКСПРОМІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Прийняття на себе зобов'язань про сплату чужого боргу відповідно до договірних зобов'язань.

ЕКСПРО́МТ, -у, *ч.* 1. Прозовий, віршований, музичний твір і т. ін., створені без підготовки, попереднього обдумування. 2. *муз.* Лірична п'єса, створена ніби раптово, внаслідок імпровізації. 3. *перен.* Різного роду виступи, виконання без попередньої спеціальної підготовки.

ЕКСПРО́МТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **експро́мт**.

ЕКСПРО́МТОМ, *присл.* Без підготовки, попереднього обдумування.

ЕКСПРОПРІА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює експропріацію.

ЕКСПРОПРІА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до експропріатора.

ЕКСПРОПРІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Примусове відбирання майна в кого-небудь.

ЕКСПРОПРІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **експропріюва́ти**. // **експропрійо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЕКСПРОПРІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.* Піддавати експропріації.

ЕКСПРОПРІЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **експропріюва́ти.**

ЕКСТА́З, -у, *ч.* 1. Крайній, найвищий ступінь захоплення. 2. *мед.* Вид афективного психічного розладу.

ЕКСТАСИ́СТОЛА, -и, *ж., анат.* Позачергова систола – стискування серця.

ЕКСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екста́з.** // Який виражає екстаз.

ЕКСТАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **екстати́чний.**

ЕКСТАТИ́ЧНО. Присл. до **екстати́чний.**

ЕКСТЕМПОРА́ЛЕ, *невідм., с., заст.* У дореволюційній школі – класна письмова вправа, яка полягала в перекладі російського тексту іноземною мовою без попередньої підготовки до цього.

ЕКСТЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Розгинання.

ЕКСТЕ́НЗОР, -а, *ч., анат.* М'яз, що розгинає суглоб.

ЕКСТЕНСИ́ВНИЙ, -а, -е. Пов'язаний лише з кількісним (без поліпшення якості) збільшенням; прот. **і н т е н с и в н и й** . ** **Екстенси́вне землеро́бство** – система ведення господарства при якій зростання обсягу продукції досягається за рахунок розширення земельних площ.

ЕКСТЕНСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **екстенси́вний.**

ЕКСТЕНСИ́ВНО. Присл. до **екстенси́вний.**

ЕКСТЕ́НСОР, -а, *ч., анат.* М'яз-розгинач суглобів пальця.

ЕКСТЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Діапазон, протяжність. 2. В обчислювальній техніці – безперервна ділянка на диску, у просторі пам'яті. ** **Ексте́нт па́м'яті** – безперервна ділянка у просторі зовнішньої пам'яті даних, використана у процесі його розподілу.

ЕКСТЕР'Є́Р, -у, *ч., спец.* Зовнішній вигляд та будова тіла тварини.

ЕКСТЕР'Є́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **екстер'є́р.**

ЕКСТЕРИТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який користується екстериторіальністю.

ЕКСТЕРИТОРІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* У міжнародному праві – сукупність привілеїв, обумовлених договорами між країнами, що надаються главам інших держав, дипломатичним представникам, військовим частинам, кораблям і т. ін. // Підпорядкування законам власної держави і повний імунітет від юрисдикції іншої держави.

ЕКСТЕРІОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., псих.* Винесення назовні результатів внутрішніх, розумових дій.

ЕКСТЕ́РН, -а, *ч.* Особа, що складає іспити при якому-небудь навчальному закладі, не навчаючись у ньому.

ЕКСТЕРНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., псих.* Процес, за допомогою якого потяг активізується зовнішньою стимуляцією.

ЕКСТЕРНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Зовнішній.

ЕКСТЕРНА́Т, -у, *ч.* Самостійне проходження курсу навчання зі складанням іспитів при якому-небудь навчальному закладі.

ЕКСТЕ́РН-БАЛА́НС, -у, *ч., фін.* Те саме, що **зо́внішній бала́нс.**

ЕКСТЕ́РНИЙ, -а, -е. Зовнішній.

ЕКСТЕ́РНОМ, *присл.* Не відвідуючи занять у відповідному навчальному закладі.

ЕКСТЕРОРЕФЛЕ́КС, -у, *ч.* Рефлекс, що спричинюється дією зовнішніх подразників.

ЕКСТЕРОРЕЦЕ́ПТОРИ, ЕКСТЕРОЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Особливі нервові або епітеліальні утворення на поверхні тіла людини, що сприймають подразнення зовнішнього середовища.

ЕКСТЕРОРЕЦЕ́ПЦІЯ, ЕКСТЕРОЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Сприймання організмом тварини чи людини подразнень зовнішнього середовища за допомогою особливих нервових утворів – екстерорецепторів.

ЕКСТЕРОЦЕПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до екстероцепції.

ЕКСТЕРОЦЕ́ПТОРИ *див.* **екстерорецептори.**

ЕКСТЕРОЦЕ́ПЦІЯ *див.* **екстерорецепція.**

ЕКСТИ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Ослаблення світла в атмосфері внаслідок його розсіяння та поглинання.

ЕКСТИРПА́ТОР, -а, *ч.* Культиватор з лапами для підрізування і витягування бур'янів та розпушування ґрунту.

ЕКСТИРПА́ТОРНИЙ, -а, -е. Признач. для підрізування і витягування бур'янів та розпушування ґрунту.

ЕКСТИРПАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до екстирпації.

ЕКСТИРПА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Повне видалення хірургічним методом органа або новоутворення.

ЕКСТИРПУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док. і недок., перех.* Здійснювати екстирпацію.

Е́КСТРА, *невідм., прикм.* Найкращої, найвищої якості. ** **Е́кстра-кла́с** – означення дуже високої майстерності, кваліфікації.

ЕКСТРАВАГА́НТНИЙ, -а, -е. Який привертає увагу своєю незвичайністю, своєрідністю і не відповідає загальноприйнятим звичаям, нормі, моді. // Незвичайний, чудний, химерний (про людину).

ЕКСТРАВАГА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **екстравага́нтний.**

ЕКСТРАВАГА́НТНО. Присл. до **екстравага́нтний.**

ЕКСТРАВАГА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Дивацтво, химерність.

ЕКСТРАВАГІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Який знаходиться поза вагіною.

ЕКСТРАВАЗА́Т, -у, *ч.* Кров, що виливається з кровоносних судин у тканини або порожнини організму людини й тварин; крововилив.

ЕКСТРАВАСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *мед.* Позасудинний.

ЕКСТРАВЕ́РСІЯ, -ї, *ж., псих.* Тип установки, який виражається в орієнтації пізнавальної та практичної діяльності індивіда на об'єкти зовнішнього світу.

ЕКСТРАВЕ́РТ, -а, *ч.* Психологічний склад особистості, спрямованої на зовнішній світ і діяльність у ньому, що відрізняється переважним інтересом до зовнішніх об'єктів і т. ін.; прот. **і н т р о в е р т .**

ЕКСТРАВЕРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екстраве́рт.** ** **Екстравертúвний тип** – тип людей, що характеризується товариськістю, відкритістю зовнішнім впливам тощо.

ЕКСТРАВЕРТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Особливість особи, яка характеризується переважною спрямованістю потягів, інтересів, настанов та активності на зовнішній світ і оточуючих людей.

ЕКСТРАГЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Розчинник, що не змішується з водним розчином, але вилучає з нього розчинені речовини. 2. Розчин або розчинник, якими вимивають складники із твердих сумішей.

ЕКСТРАГІВНИ́Й, -а́, -е́. Який екстрагує.

ЕКСТРАГО́ВАНИЙ, -а, -е, *хім.* Дієприкм. пас. теп. і мин ч. до **екстрагува́ти.**

ЕКСТРАГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **екстраго́ваність.**

ЕКСТРАГО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна екстрагувати.

ЕКСТРАГО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **екстраго́вний.**

ЕКСТРАГУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для екстрагування.

ЕКСТРАГУВА́ННЯ, -я, *с., хім.* Дія знач. **екстрагува́ти.**

ЕКСТРАГУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* 1. Вилучати із водного розчину розчинені речовини розчинником, який не змішується з водою, але в якому вони розчиняються краще, ніж у воді. 2. Вимивати компоненти із твердих сумішей обробкою їх розчинниками чи розчинами. 3. Витягати стріляну гільзу чи набій із патронника. 4. Видаляти зуб або зубний нерв.

ЕКСТРАГУВА́ТИСЯ, -ується, *недок., хім.* Пас. до **екстрагува́ти.**

ЕКСТРАГУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **екстрагува́ти.**

Е́КСТРА-ДИВІДЕ́НД, -у, *ч., ек.* Додатковий дивіденд, що його виплачують акціонерові акціонерні товариства понад регулярні дивіденди.

ЕКСТРАДИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Видача іншій державі особи, що порушила закони цієї держави, вчинивши злочин.

ЕКСТРАЗОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Позазональний.

ЕКСТРАКАПСУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Позакапсулярний.

ЕКСТРАКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Позакардіальний, позасерцевий.

ЕКСТРА́КТ, -у, *ч.* 1. Згущена витяжка, добута з рослинних або тваринних тканин за допомогою якого-небудь розчинника. 2. *перен.* Стислий виклад якогось твору, документа тощо.

ЕКСТРАКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *хім.* 1. Такий, що має властивості екстракту, стосується екстракції (у 2 знач.). 2. Одержаний шляхом екстрагування. ** **Екстрактúвні речовúни** – органічні небілкові речовини, які містяться в рослинних і тваринних тканинах і які можна одержувати екстракцією.

ЕКСТРАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **екстракти́вний.**

ЕКСТРА́КТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екстра́кт.**

ЕКСТРА́КТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **екстра́ктний.**

ЕКСТРА́КТОР, -а, *ч., спец.* 1. Пристрій для видаляння, витягання чого-небудь. // Медичний інструмент для видалення зуба, зубного нерва тощо. 2. Апарат для екстрагування. 3. *мисл.* Механізм, який при відкриванні рушниці витягає з патронників гільзи і патрони. // Прилад для виймання з патронника застряглого патрона або гільзи.

ЕКСТРА́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екстра́ктор.**

ЕКСТРАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *хім.* Стос. до екстракції (у 2 знач.).

ЕКСТРА́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Операція видалення, витягання чого-небудь. *Екстракція зуба.* ** **Екстра́кція пло́да** – оперативне видалення плода із матки без її розтинання. 2. *хім.* Розділення суміші речовин за допомогою розчинників.

ЕКСТРАЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж.* Галузь мовознавства, що вивчає сукупність чинників, пов'язаних з розвитком, поширенням та функціонуванням мови.

ЕКСТРАЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до екстралінгвістики.

ЕКСТРАОРДИНА́РНИЙ, -а, -е. Відмінний від звичайного; винятковий, незвичайний.

ЕКСТРАОРДИНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **екстраордина́рний.**

ЕКСТРАПІРАМІДА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Екстрапірамідáльний синдро́м** – неврологічний розлад з рядом таких симптомів як тремор, тугорухливість м'язів, шаркаюча хода.

ЕКСТРАПІРАМІ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **екстрапірамідáльний.** ** **Екстрапіраміднa систе́ма** – система ядер головного мозку і рухових екстрапірамідних шляхів, яка виконує мимовільну, автоматичну регуляцію і координацію складних рухових актів.

ЕКСТРАПЛЕВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Позаплевральний.

ЕКСТРАПОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *мат.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **екстраполюва́ти.**

ЕКСТРАПОЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна екстраполювати.

ЕКСТРАПОЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до екстраполювання.

ЕКСТРАПОЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **екстраполюва́ти.**

ЕКСТРАПОЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док., перех., мат.* Робити екстраполяцію.

ЕКСТРАПОЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок., мат.* Пас. до **екстраполюва́ти.**

ЕКСТРАПОЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **екстраполюва́ти.**

ЕКСТРАПОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **екстраполя́ція.**

ЕКСТРАПОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Поширення висновків, одержаних із спостереження над однією частиною явища, на іншу його частину. 2. *мат.* Обчислення за рядом даних значень математичного виразу інших його значень, які перебувають поза цим рядом.

ЕКСТРАРЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Позанирковий.

ЕКСТРАСЕ́НС, -а, *ч.* Людина, що відрізняється підвищеною чутливістю до біополів інших людей і вміє впливати на них.

ЕКСТРАСЕНСО́РИКА, -и, *ж.* Здатність людини за допомогою надчутливих можливостей розпізнавати й лікувати захворювання, психічні розлади.

ЕКСТРАСЕНСО́РНИЙ, -а, -е. Який сприймається безпосередньо, без участі органів чуттів.

ЕКСТРАСИСТОЛІ́Я, -ї, *ж.* Порушення ритму серця, яке спричинюється збудженням міокарду.

ЕКСТРАТО́Н, -у, *ч.* Додатковий тон серця, який не вислуховується в нормі.

ЕКСТРАФРА́ХТ, -а, *ч.* Надбавка до базисних ставок фрахту за додаткові порти перевантаження і (або) вивантаження.

ЕКСТРАЦЕЛЮЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *біол.* Позаклітинний.

ЕКСТРЕ́М, -у, *ч., зах.* Крайність.

ЕКСТРЕ́МА, -и, *ж.* Крайність у заходах і вчинках.

ЕКСТРЕМА́ЛЬ, -і, *ж., мат.* Інтегральна крива диференціального рівняння Ейлера.

ЕКСТРЕМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який вирізняється крайніми фізичними показниками (про температуру, тиск і т. ін.). 2. Дуже значний, надзвичайний за своїм проявом, силою, величиною і т. ін.; який відзначається таким проявом. ** **Екстрема́льні ста́ни** – стани організму, які характеризуються надмірним напруженням або виснаженням пристосувальних механізмів.

ЕКСТРЕМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **екстрема́льний.**

ЕКСТРЕМА́ЛЬНО. Присл. до **екстрема́льний.**

ЕКСТРЕМІ́ЗМ, -у, *ч.* Прихильність до крайніх поглядів і заходів (перев. у політиці).

ЕКСТРЕМІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник екстремізму.

ЕКСТРЕМІ́СТКА, -и. Жін. до **екстремі́ст.**

ЕКСТРЕМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **екстремі́ст** і **екстремі́зм.**

ЕКСТРЕ́МУМ, -у, *ч.* 1. Термін, який об'єднує поняття максимуму та мінімуму. 2. *мат.* Найбільше та найменше значення якоїсь функції.

Е́КСТРЕНИЙ, -а, -е. Якого не можна відкласти; невідкладний, терміновий. // Якого не передбачили; несподіваний. // Терміново вжитий, виданий тощо.

Е́КСТРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **е́кстрений.**

Е́КСТРЕНО. Присл. до **е́кстрений.**

ЕКСТРУ́ДЕР, -а, *ч.* 1. Машина для розм'якшення матеріалів і надання їм форми шляхом продавлювання крізь профільний інструмент (екструзійну головку). 2. Машина для приготування концентрованих кормів.

ЕКСТРУЗИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **екструзі́йний.**

ЕКСТРУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до екструзія.

ЕКСТРУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Вихід з кратера вулкана на поверхню Землі в'язкої лави у формі купола або стовпоподібного підняття. 2. Одержання виробів із пластмас і гумових сумішей в екструдері.

ЕКСТУБА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Витягнення інтубаційної трубки із просвіту гортані і трахеї.

ЕКСУДА́Т, -у, *ч., мед.* Те саме, що **ви́піт.**

ЕКСУДАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **ексуда́т.**

ЕКСУДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Процес виділення ексудату із дрібних вен і капілярів в оточуючі тканини і порожнини організму. 2. *тех.* Виділення рідких компонентів із вибухових речовин внаслідок їх неправильного збереження або виготовлення.

ЕКСФОЛІАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до ексфоліації.

ЕКСФОЛІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Втрата чи позбавлення листя. 2. *мед., вет.* Лущення епітелію.

ЕКСФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.*: ** **Ексфу́зія кро́ві** – взяття крові із кровоносної судини.

ЕКСЦЕДЕ́НТ, -а, *ч.* Сума ризику, що її належить перестрахувати понад суму власного утримання страховою компанією, яка прийняла цей ризик.

ЕКСЦЕДЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до ексцеденту. ** **Ексцеде́нтний (перестрахува́льний) до́говір** – найпоширеніша форма пропорційних перестрахувальних договорів, згідно з умовами яких усі прийняті на страхування ризики, сума яких перевищує власне утримання передаточної копанії, належить передати у перестрахування в межах певного ліміту або ексцедента.

ЕКСЦЕМЕНТО́З, -у, *ч.* Вогнищеве потовщення цементу кореня зуба.

ЕКСЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **ексцентри́чність.**

ЕКСЦЕ́НТРИК[1], -а, *ч.* 1. Артист, який виконує ексцентричні номери. 2. *заст.* Людина з химерами, примхами, дивацтвами.

ЕКСЦЕ́НТРИК[2], -а, *ч., тех.* Металевий диск, у якого вісь, навколо якої він обертається, не проходить через центр мас.

ЕКСЦЕ́НТРИКА, -и, *ж.* Художній прийом загостреного комедійного зображення дійсності. ** **Музична ексце́нтрика** – виконання музики в цирку та на естраді незвичними, трюковими способами або на спеціальних ексцентричних "інструментах" – пилках, сковорідках та ін.

ЕКСЦЕ́НТРИКОВИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **ексце́нтрик**[2]. // Який має ексцентрик, з ексцентриком. *Ексцентрикове мотовило.*

ЕКСЦЕНТРИСИТЕ́Т, -у, *ч., тех.* Відстань між віссю обертання дискового ексцентрика і центром його зовнішньої поверхні.

ЕКСЦЕНТРИ́ЧНИЙ[1], -а, -е. 1. *театр.* Заснований на різких звукових чи зорових контрастах або на незвичайних, дуже смішних прийомах. 2. Який виходить за межі звичайного; надто своєрідний, незвичайний. 3. Побудований на різких звукових або зорових контрастах, на незвичайних прийомах. *Ексцентричний трюк.*

ЕКСЦЕНТРИ́ЧНИЙ[2], -а, -е, *спец.* Який не має спільного центра; прот. к о н ц е н т р и ч н и й.

ЕКСЦЕНТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. ексцентричний[1].

ЕКСЦЕНТРИ́ЧНО. Присл. до **ексцентри́чний**[1] 2.

ЕКСЦЕРЕБРА́ТОР, -а, *ч.* Акушерський інструмент, що застосовується для руйнування і видалення головного мозку плода після краніотомії.

ЕКСЦЕРЕБРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Руйнування і видалення головного мозку плода після краніотомії.

ЕКСЦЕ́С, -у, *ч.*, *книжн.* 1. Крайнє, незвичайне виявлення чого-небудь; зловживання, нестриманість; надмірність. 2. Гостре зіткнення; порушення громадського порядку.

ЕКСЦЕ́СИВ, -а, *ч.*, *грам.* Надмірний ступінь.

ЕКСЦЕ́СИВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ексце́сив.**

ЕКСЦИ́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Вирізування тканин, органів та сторонніх тіл.

ЕКСЦИКЛОФОРІ́Я, -ї, *ж.* Гетерофорія, що характеризується тенденцією до повороту ока назовні навколо сагітальної осі.

ЕКСЦИСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Вихід вегетативної форми найпростіших із цисти.

ЕКСЦИТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Збудливий, різкий, яскравий, сильний.

ЕКСЦИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Збудження почуттів, збентеження.

ЕКС-ЧЕМПІО́Н, -а, *ч.* Чемпіон у минулому, колишній чемпіон.

ЕКС-ЧЕМПІО́НКА, -и. Жін. до **екс-чемпіо́н.**

ЕКТА́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Розтягнення, розширення порожнинних органів. ** **Тубуля́рна екта́зія** – розширення ниркових канальців.

ЕКТЕРИЦИ́Д, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат, що його отримують з риб'ячого жиру і застосовують при ранах, фурункулах, карбункулах, опіках.

Е́КТИМА, -и, *ж.*, *мед.* Порожнина, розміщена в епідермісі та дермі, що характеризується некрозом у ділянці дна і запальним інфільтратом.

ЕКТИПОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Письмо для сліпих, що ґрунтується на різних комбінаціях опуклих точок.

ЕКТО... Перша частина складних слів, що відповідає слову **зо́внішній** у 1 знач., напр.: е к т о д е р м а, е к т о п а р а з и т, е к т о п л а з м а і т. ін.

ЕКТОБЛА́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **ектоде́рма.**

ЕКТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Загальна назва механістичних концепцій в еволюційному вченні, за якими еволюція відбувається на основі прямого впливу середовища на організм; при цьому заперечується творча роль відбору, значення властивостей самих організмів.

ЕКТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який має зовнішнє походження.

ЕКТОДЕ́РМА, -и, *ж.* 1. Зовнішній шар зародка багатоклітинних тваринних організмів. 2. Зовнішня стінка тіла кишковопорожнинних.

ЕКТОДЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ектоде́рма.**

ЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне повне видалення органа, анатомічно самостійної його частини або патологічного утворення.

ЕКТОПАРАЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Організми, які паразитують на поверхні тіла людини, тварин або рослин.

ЕКТОПАРАЗИТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає ектопаразитів.

ЕКТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ектопі́я.**

ЕКТОПІ́Я, -ї, *ж.* Зміщення внутрішніх органів людини й тварин.

ЕКТОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Периферійний шар цитоплазми.

ЕКТОПЛАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ектопла́зма.**

ЕКТОСИМБІО́З, -у, *ч.* Форма симбіозу, за якої один з організмів розвивається на поверхні клітин іншого.

ЕКТОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Те саме, що **екзотро́фний.**

ЕКТРОДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність одного або кількох пальців.

ЕКТРОМЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Недорозвиток окремих сегментів стегнової кістки, що призводить до її укорочення.

ЕКТРО́ПІОН, -а, *ч.*, *мед.* Випинання слизової оболонки каналу шийки матки в просвіт піхви.

ЕКУЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Грошова одиниця Екваторіальної Гвінеї, рівна 100 сентимо.

ЕКУМЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* Рух за об'єднання християнських церков, який виник на початку 20 ст. у протестантизмі.

ЕКУМЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до екуменізму, пов'язаний з ним.

ЕКФОНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Екфонети́чна нота́ція** – нотація, призначена для ритуального наспівного читання канонічних книг.

ЕКФОРІ́Я, -ї, *ж.* 1. Відновлення в пам'яті будь-яких фрагментів минулого і відновлення за ними цілісної картини. 2. Повернення ефекту певного психологічного переживання.

ЕКХІМО́З, -у, *ч.* Обширний крововилив у шкіру або слизову оболонку, синець.

ЕКХІНОКО́К, -а, *ч.*, *біол.* Міхурчастий глист.

ЕКХОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Група вірусів; які спричиняють гастроентерит, менінгіт, хвороби дихальних шляхів у людини та тварин.

ЕКХОНДРО́З, -у, *ч.* 1. Утворення хрящової тканини поза її звичайною локалізацією. 2. Пухлиноподібне розростання хряща у вигляді нароста.

ЕКХОНДРО́МА, -и, *ж.* Хондрома, що локалізується в периферійних відділах кістки.

ЕКЮ́, *невідм.*, *с.* 1. Старовинна французька золота і срібна монета з зображенням щита. 2. Міжнародна валютна одиниця, що її використовували країни – учасниці Європейської валютної системи до переходу на євро.

ЕЛА́МСЬКИЙ, -а, -е: ** **Ела́мська мо́ва**, *іст.* – мова еламітів (населення Елама); писемні пам'ятки (ієрогліфічні і клинописні написи) 3-го тис. до н. е. – 5 ст. до н. е.

ЕЛА́Н, -у, *ч.* Вид синтетичної тканини з поліефірного волокна.

ЕЛАСТА́ЗИ, -ів, *мн.* Пептид-гідролази, що вибірково каталізують розрив зв'язків, утворених карбонільними групами амінокислот.

ЕЛА́СТИК, -у, *ч.* Синтетичні нитки, що відзначаються великою розтяжністю, підвищеним об'ємом і використовуються для виготовлення панчішношкарпеткових виробів і трикотажного полотна. // Виріб із таких ниток.

ЕЛА́СТИКОВИЙ, -а, -е. Зроблений, пошитий з еластику.

ЕЛАСТИ́Н, -у, *ч.* Білкова речовина, що входить до складу сухожилків і зв'язок та зумовлює пружність їхніх тканин.

ЕЛАСТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **еласти́н.**

ЕЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Здатний легко гнутися, розтягуватися і повертатися до попередньої форми; гнучкий, пружний. 2. *перен.* Позбавлений різкості; плавний. 3. *перен.*, *книжн.* Який легко змінюється і пристосовується до певних умов, обставин.

ЕЛАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **еласти́чний.** ** **Еласти́чність по́питу** – показник, що відображає зміну попиту на товар у випадку зміни його ціни на один відсоток. **Еласти́чність по́питу та пропози́ції** – чутливість величини попиту та пропозиції товарів до зміни цін на ці товари.

ЕЛАСТИ́ЧНО. Присл. до **еласти́чний.**

ЕЛАСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Друкування з еластичних друкарських форм фарбами, які швидко висихають.

ЕЛАСТО́З, -у, *ч.* Дерматоз, що характеризується розростанням еластичних волокон.

ЕЛАСТОЇДО́З, -у, *ч.*: ** **Еластоїдо́з шкі́ри** – захворювання; характеризується появою численних темних вузликів на тлі потовщеної, червонуватої шкіри.

ЕЛАСТО́ЛІЗ, -у, *ч.* Ферментативний розпад еластичних волокон.

ЕЛАСТОМЕ́Р, -у, *ч.* Полімер, здатний до великих зворотних деформацій розтягання.

ЕЛАСТОМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Методи визначення еластичності (розтяжності) гуми.

ЕЛАСТОТОНОМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Межа визначення реакції оболонок ока при вимірюванні внутрішньоочного тиску тонометрами різної маси.

ЕЛАСТОФІБРО́МА, -и, *ж.* Доброякісне, нечітко обмежене фіброзне розростання.

ЕЛАТЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, оксигеновмісний різновид гірського воску.

ЕЛАТИ́В, -а, *ч.* 1. Найвищий ступінь порівняння з безвідносним значенням. 2. Відмінок із значенням виходу (вихідних) у деяких мовах.

ЕЛЕА́ТИ, -ів, *мн.* Представники давньогрецької філософської школи 6 – 5 ст. до н. е., яка виникла в м. Елеї (звідси й назва). Е. вперше протиставили мислення чуттєвому сприйняттю.

ЕЛЕА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до елеатів.

ЕЛЕВА́ТО, *невідм.*, *присл.* 1. *муз.* Піднесено. 2. Характер виконання музичного твору.

ЕЛЕВА́ТОР, -а, *ч.* 1. Зерносховище, обладнане пристосуваннями для підіймання, сушіння, зберігання і т. ін. великої кількості зерна. 2. Вантажопідіймальний пристрій для безперервного транспортування вантажу у вертикальній або круто похилій площині. 3. Сталевий хомут для підхоплювання труб або штанг під час спускання їх у нафтову свердловину. 4. *мед.* Хірургічний інструмент, яким видаляють з м'яких тканин роздроблені кістки.

ЕЛЕВА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **елева́тор.** *Елеваторна промисловість.*

ЕЛЕВА́ТОРНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на елеваторі (у 1 знач.).

ЕЛЕВАТОРОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до елеваторобудування.

ЕЛЕВАТОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Спорудження елеваторів; галузь промисловості, що здійснює його.

ЕЛЕВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до елевації.

ЕЛЕВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У балеті – великі й плавні стрибки танцюриста, коли він немов завмирає в повітрі.

ЕЛЕВО́Н, -а, *ч.* Рухома поверхня, розташована уздовж задньої кромки крила літака. Виконує функції керма висоти та елерона.

ЕЛЕВСИ́НІЇ, -ій, *мн.*, *міф.* Хліборобські свята на честь Деметри, що святкували протягом 9 днів.

ЕЛЕВСИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **елевсі́нії.** ** **Елевсі́нські місте́рії** – таємничі обряди під час хліборобських свят елевсиній.

ЕЛЕГА́З, -у, *ч.* Інертний газ, що використовується як діелектрик у різного роду приладах.

ЕЛЕГА́НТНИЙ, -а, -е. Вишукано-витончений. // Зі смаком одягнений, граціозний.

ЕЛЕГА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **елега́нтний.**

ЕЛЕГА́НТНО. Присл. до **елега́нтний.**

ЕЛЕГІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **еле́гія** 1. *Елегійний жанр.* 2. *перен.* Сумовитий, журливий; який викликає меланхолійну задумливість.

ЕЛЕГІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **елегі́йний.**

ЕЛЕГІ́ЙНО. Присл. до **елегі́йний** 2.

ЕЛЕГІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто складає елегії.

ЕЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Ліричний вірш задумливого, сумного характеру. // В античній поезії – вірш будь-якого змісту, написаний двовіршами певної форми. 2. Вокальний чи інструментальний твір задумливого, сумного характеру. 3. *перен.* Смуток, меланхолія.

ЕЛЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **Еле́йська шко́ла** – давньогрецька філософська школа 6 – 5 ст. до н. е., що виникла в м. Елеї, прихильники якої висунули вчення про незмінну сутність справжнього буття й ілюзорність усіх помітних змін та відмінностей між речами.

ЕЛЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Вибірний. ** **Електи́вні ку́рси навча́ння** – академічні предмети, які входять до навчальних планів, але не є обов'язковими для всіх учнів.

ЕЛЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **електи́вний.**

ЕЛЕ́КТОР, -а, *ч.* Виборець.

ЕЛЕКТОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до електорату. ** **Електора́льна соціоло́гія** – галузь політичної соціології, яка вивчає мотиви та міру включення в політику соціальних груп населення через реалізацію ними виборчого права. **Електора́льна юсти́ція**: в деяких країнах – спеціальні судові або квазісудові органи, призначені для розгляду та вирішення суперечок, пов'язаних з виборчими кампаніями та виборами в державні органи.

ЕЛЕКТОРА́Т, -а, *ч.* 1. Сукупність виборців, що голосують за яку-небудь політичну партію або кандидатуру. 2. Взагалі всі ті, хто має право голосувати на виборах.

ЕЛЕ́КТР, -а, *ч.* У давніх греків – сплав золота зі сріблом.

ЕЛЕ́КТРА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – дочка Агамемнона й Клітемнестри, що врятувала свого брата Ореста й допомогла йому помститися вбивцям їхнього батька.

ЕЛЕКТРЕ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **електре́т**, -а, *ч.*). Тверді діелектрики, які зберігають поляризований стан впродовж тривалого часу після припинення електризації.

ЕЛЕКТРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електре́т.**

ЕЛЕКТРЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **електре́тний.**

ЕЛЕКТРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *фіз.* Надання тілу електричного заряду. 2. *мед.* Лікування електрикою.

ЕЛЕКТРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *фіз.*, *мед.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **електризува́ти** 1.

ЕЛЕКТРИЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до електризування.

ЕЛЕКТРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.*, *фіз.*, *мед.* Дія за знач. **електризува́ти** 1.

ЕЛЕКТРИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *фіз.*, *мед.* Піддавати електризації. 2. *перен.* Збуджувати, настроювати певним чином.

ЕЛЕКТРИЗУВА́ТИСЯ, -ується, *недок. і док.* 1. *фіз.* Ставати наелектризованим. 2. *тільки недок.* Пас. до **електризува́ти** 1.

ЕЛЕКТРИЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **електризува́ти.**

ЕЛЕ́КТРИК, -а, *ч.*, *розм.* Фахівець з електротехніки; електротехнік. // Той, хто працює в галузі електротехніки, в електропромисловості, вивчає електрику.

ЕЛЕКТРИ́К, *невідм.*, *прикм.* Голубий або синій із сірим полиском колір.

ЕЛЕ́КТРИКА, -и, *ж.* 1. *фіз.* Форма енергії, обумовлена рухом заряджених частинок матерії (електронів, протонів, позитронів і т. ін.). ** **Стати́чна еле́ктрика** – сукупність явищ, пов'язаних з виникненням, збереженням та релаксацією вільного електричного заряду на поверхні або в об'ємі діелектриків чи на ізольованих провідниках. 2. Ця ж енергія як предмет народногосподарського і побутового використання. // Освітлення, одержане від цієї енергії.

ЕЛЕКТРИ́НА, -и, *ж.* Електрична скрипка без корпуса і деки (тільки гриф).

ЕЛЕКТРИ́НО, *невідм.*, *с.* Гіпотетична елементарна частинка з електричним зарядом, що дорівнює зарядові електрона, і нульовою масою спокою.

ЕЛЕКТРИФІКА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює електрифікацію.

ЕЛЕКТРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Впровадження електричної енергії в промисловість, сільське господарство, транспорт, побут як основного виду енергії. // *чого.* Переведення чого-небудь на електричну енергію.

ЕЛЕКТРИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **електрифікува́ти.** // **електрифіко́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *прикм.* Який діє за допомогою електроенергії.

ЕЛЕКТРИФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **електрифікува́ти.**

ЕЛЕКТРИФІКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати електрифікацію.

ЕЛЕКТРИФІКУВА́ТИСЯ, -ується, *недок. і док.* 1. Ставати електрифікованим. 2. *тільки недок.* Пас. до **електрифікува́ти.**

ЕЛЕКТРИ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Електрична залізниця. // Поїзд, що рухається такою залізницею.

ЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **еле́ктрика.** // Такий, що пов'язаний з електрикою, властивий їй. // Який дає електрику (у 2 знач.). *Електричний генератор.* // Яким тече електричний струм. ** **Електри́чне ко́ло** – сукупність з'єднаних між собою провідниками джерела струму та споживачів електричної енергії, в яких струм виконує роботу. **Електри́чне по́ле** – одна з форм прояву електромагнітного поля; створюється електричними зарядами, а також при зміні в часі маг-

нітного поля. **Електри́чний заря́д** – властивість матерії, притаманна певним елементарним частинкам і пов'язана з їх електромагнітною взаємодією. **Електри́чний о́пір** – фізична величина, що характеризує протидію провідника чи електричного кола еклектричному струмові. **Електри́чний струм** – упорядкований рух електично заряджених частинок у речовині. 2. Який діє за допомогою електрики. // Який утворюється електрикою. 3. Який має органи, що утворюють електричні розряди. *Електричний вугор. Електричний скат.*

ЕЛЕКТРОАВТО́БУС, -а, *ч.* Автобус з електродвигуном.

ЕЛЕКТРОАВТОМА́ТИКА, -и, *ж.* Сукупність електричних пристроїв або систем керування технічними процесами, що діють без безпосередньої участі людини.

ЕЛЕКТРОАВТОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електроавтоматики.

ЕЛЕКТРОАВТОМОБІ́ЛЬ, -я, *ч.* Автомобіль з електродвигуном, електромобіль.

ЕЛЕКТРОАГРЕГА́Т, -а, *ч.* Агрегат, що приводиться у дію за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОАГРЕГА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до виробництва електроагрегатів.

ЕЛЕКТРОАЕРОЗО́ЛЬ, -ю, *ч.* Аерозоль лікарських речовин, частинки яких мають електричний заряд.

ЕЛЕКТРОАЕРОЗОЛЬІНГАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Уведення з лікувальною метою в організм хворого через дихальні шляхи електроаерозолю.

ЕЛЕКТРОАЕРОЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Заснований на застосуванні електроаерозолю, призначений для його одержання.

ЕЛЕКТРОАЕРОЗОЛЬТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікувальне застосування аерозолів, агрегатні частинки яких мають уніполярний заряд.

ЕЛЕКТРОАКУ́СТИК, -а, *ч.* Спеціаліст із електроакустики.

ЕЛЕКТРОАКУ́СТИКА, -и, *ж.*, *фіз.* Розділ прикладної акустики, де вивчається робота перетворювачів електричних сигналів на механічні (аку-стичні) й навпаки.

ЕЛЕКТРОАКУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електроакустики.

ЕЛЕКТРОА́ЛЬТ, -а́, *ч.*, *муз.* Електричний альт без корпуса і деки (тільки гриф).

ЕЛЕКТРОАНАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Позбавлення больової чутливості організму за допомогою електрики.

ЕЛЕКТРОАНА́ЛІЗ, -у, *ч.* Один з методів кількісного визначення або відокремлення металів.

ЕЛЕКТРОАНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Знеболювання за допомогою електричного розряду.

ЕЛЕКТРОАПАРА́Т, -а, *ч.* Апарат, що діє за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОАПАРАТУ́РА, -и, *ж.* Апаратура, що діє за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОАРМАТУ́РА, -и, *ж.* Сукупність пристроїв, якими закріплюють електричні лампи, підводять до них струм, захищають від пошкоджень, розподіляють світло тощо.

ЕЛЕКТРОБАЛА́НС, -у, *ч.* Один із видів матеріальних балансів, що визначає ресурси та потреби в електричній енергії.

ЕЛЕКТРОБАЛА́СТЕР, -а, *ч.* Шляхова машина для укладки баласту під час ремонту та будівництва залізниць.

ЕЛЕКТРОБА́С, -а, *ч.* Електричний щипковий музичний інструмент.

ЕЛЕКТРОБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Система заходів і засобів, що забезпечують захист людей від електричного струму, електичної дуги, електромагнітного поля та статичної електрики.

ЕЛЕКТРОБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електробезпечності.

ЕЛЕКТРОБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Безпека, пов'язана з експлуатацією електричних приладів.

ЕЛЕКТРОБІГУДІ́, *невідм.*, *мн.* Бігуді з електронагрівальним елементом.

ЕЛЕКТРОБРИ́ТВА, -и, *ж.* Електроприлад для гоління.

ЕЛЕКТРОБРУ́ДЕР, -а, *ч.* Електроприлад для обігрівання вилуплених в інкубаторі пташат домашньої птиці.

ЕЛЕКТРОБУДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Будильник, що працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОБУЛЬДО́ЗЕР, -а, *ч.* Бульдозер з електроприводом.

ЕЛЕКТРОБУ́Р, -а, *ч.* Вибійна машина з електричним двигуном для буріння глибоких свердловин.

ЕЛЕКТРОБУРИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на електробурі.

ЕЛЕКТРОБУРІ́ННЯ, -я, *с.* Буріння глибоких свердловин за допомогою вибійних машин з електричним двигуном.

ЕЛЕКТРО́БУС, -а, *ч.* Вантажний тролейбус з електродвигуном.

ЕЛЕКТРОВАГОНЕ́ТКА, -и, *ж.* Вагонетка, що рухається за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОВА́КУУМНИЙ, -а, -е, *тех.* Який базується на проходженні електричного струму у вакуумному середовищі.

ЕЛЕКТРОВА́ФЕЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Електроприлад для виготовлення вафель у домашніх умовах.

ЕЛЕКТРОВЕНТИЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *розм.* Вентилятор, що приводиться у дію за допомогою електроенергії.

ЕЛЕКТРОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання електричних величин: сили струму, напруги, потужності, енергії, опору, ємності тощо.

ЕЛЕКТРОВИМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Вимірювання електричних величин: сили струму, напруги, потужності, енергії, опору, ємності тощо.

ЕЛЕКТРОВИПА́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Електроприлад для випалювання малюнків на дерев'яній поверхні.

ЕЛЕКТРОВИ́РІБ, -робу, *ч.* Виріб, що діє за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОВІБРА́ТОР, -а, *ч.* Вібратор, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОВІДСМО́КТУВАЧ, -а, *ч.* Відсмоктувач, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОВІЗО́К, -зка́, *ч.* Візок, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОВІ́ЯЛКА, -и, *ж.* Віялка, яка діє за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОВОГНЕ́ВИЙ, -а, -е: ** **Електровогне́ве виса́джування** – поєднання вогневого і електричного способів висаджування зарядів вибухових речовин.

ЕЛЕКТРОВОДОКА́ЧКА, -и, *ж.* Електрична водокачка.

ЕЛЕКТРОВОДОНАГРІВА́Ч, -а́, *ч.* Електроприлад для нагрівання води.

ЕЛЕКТРОВО́З, -а, *ч.* Локомотив із тяговим електричним двигуном, який живиться струмом від контактної мережі за допомогою струмоприймачів.

ЕЛЕКТРОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до електровоза.

ЕЛЕКТРОВО́ЗНИК, -а, *ч.*, *розм.* Водій електровоза.

ЕЛЕКТРОВОЗОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **електровозобудува́ння**.

ЕЛЕКТРОВОЗОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Працівник галузі електровозобудування.

ЕЛЕКТРОВОЗОБУДУВАННЯ, -я, *с.* Галузь машинобудування, що виробляє електровози.

ЕЛЕКТРОВОЗОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Який займається ремонтом електровозів.

ЕЛЕКТРОВОЛОГОМІ́Р, -а, *ч.* Вологомір, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОГАСТРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для реєстрації змін у часі різниці потенціалів електричного поля шлунка.

ЕЛЕКТРОГАСТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод функціонального дослідження шлунка, заснований на реєстрації електричних потенціалів, що виникають у його м'язах.

ЕЛЕКТРОГАСТРОЕНТЕРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для одночасної реєстрації біопотенціалів різних відділів шлунково-кишкового тракту.

ЕЛЕКТРОГАСТРОЕНТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження біопотенціалів різних відділів шлунково-кишкового тракту за допомогою електрогастроентерографа.

ЕЛЕКТРОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій, який генерує електричну енергію.

ЕЛЕКТРОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до електрогенератора.

ЕЛЕКТРОГЕНЕРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який генерує електричну енергію.

ЕЛЕКТРОГІДРАВЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який використовує імпульсний тиск, що виникає в рідині внаслідок збудження в ній високовольтного електричного розряду.

ЕЛЕКТРОГІДРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Комплексна дія на організм з лікувальною метою постійного гальванічного або імпульсного струму і місцевої або загальної ванни.

ЕЛЕКТРОГІМНА́СТИКА, -ї, *ж.* Дія на нерви або м'язи імпульсного електричного струму для того, щоб викликати скорочення м'язів.

ЕЛЕКТРОГІРЛЯ́НДА, -и, *ж.* Гірлянда з електричних лампочок, яка використовується для прикрашання новорічної ялинки, вулиць тощо.

ЕЛЕКТРОГІСТОГРА́МА, -и, *ж.* Графічна реєстрація електричних потенціалів, що виникають на різних рівнях провідної системи шлуночка серця.

ЕЛЕКТРОГІТА́РА, -и, *ж.* Гітара, оснащена спеціальним пристроєм для перетворення механічних коливань струн в електричні.

ЕЛЕКТРОГЛОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація коливань справжніх голосових зв'язок у процесі фонації.

ЕЛЕКТРОГОДИ́ННИК, -а, *ч.* Годинник, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до електрографії, призначений для неї. 2. Зроблений за допомогою електрографії.

ЕЛЕКТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Копіювання документів, креслень і т. ін. за допомогою апаратів, у яких використовується залежність електропровідності селену від міри освітленості. ** **Інтракардіа́льна електрогра́фія** – дослідження серцевої діяльності шляхом реєстрації змін у часі потенціалів електричного поля серця.

ЕЛЕКТРОГРИ́ЛЬ, -я́, *ч.* Електричний прилад для смаження м'яса, риби, птиці тощо.

ЕЛЕКТРОГРІ́ЛКА, -и, *ж.* Грілка, що нагрівається за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРО́Д, -а, *ч.*, *спец.* 1. Провідник електрики, яким підводять електричний струм до рідин і газів, а також полюс гальванічного елемента та акумулятора. ** **Електро́д порівня́ння** – електрод, потенціал якого стабільний та відтворюваний. **Індика́торний електро́д** – електрод, який застосовується в парі з електродами порівняння для вимірювання потенціалу системи. **Станда́ртний електро́д** – електрод, потенціал якого дорівнює його стандартному електродному потенціалу. 2. Деталь машини, що підводить струм при електричному зварюванні або різанні до оброблюваних частин.

ЕЛЕКТРОДАКТИ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджене розщеплення кисті.

ЕЛЕКТРОДВИГУ́Н, -а́, *ч.* Електрична машина, що перетворює електричну енергію в механічну.

ЕЛЕКТРОДВИГУНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **електродвигу́н**.

ЕЛЕКТРОДВИЖО́К, -жка́, *ч.*, *розм.* Невеликий електродвигун.

ЕЛЕКТРОДЕРМАТОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, що відбиває зміни в часі електричного опору шкіри.

ЕЛЕКТРОДЕРМАТО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для вимірювання і реєстрації змін у часі електричного опору шкіри людини.

ЕЛЕКТРОДЕРМАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання змін у часі електричного опору шкіри людини.

ЕЛЕКТРОДЕРМАТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання в часі електричного опору шкіри людини.

ЕЛЕКТРОДЕРМАТОМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Вимірювання в часі змін електричного опору шкіри людини.

ЕЛЕКТРОДЕТОНА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для ініціювання зарядів вибухових речовин за допомогою електричного струму.

ЕЛЕКТРОДЗВО́НИК, -а, *ч.* Електричний дзвоник – дзвоник, який діє за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Розділ фізики, що вивчає закони руху і взаємодії електричних зарядів та явища, пов'язані з ними; прот. е л е к т р о с т а т и к а.

ЕЛЕКТРОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до руху і взаємодії електричних зарядів; оснований на цих явищах. *Електродинамічний прилад.*

ЕЛЕКТРОДИНАМО́МЕТР, -а, *ч.* Динамометр, силова ланка якого діє на основі електроенергії.

ЕЛЕКТРОДИФУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до електродифузії.

ЕЛЕКТРОДИФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Дифузія заряджених частинок у середовищі під дією електричного поля.

ЕЛЕКТРОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Метод дослідження функцій нервів і м'язів за допомогою електричного струму.

ЕЛЕКТРОДІАГНОСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електродіагностики.

ЕЛЕКТРОДІА́ЛІЗ, -у, *ч.* Очищення колоїдних розчинів від домішок низькомолекулярних сполук внаслідок дифузії в електричному полі.

ЕЛЕКТРО́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **електро́д** 1.

ЕЛЕКТРОДОЇ́ЛКА, -и, *ж.* Доїльний апарат, що діє за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОДОЇ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для електродоїння.

ЕЛЕКТРОДОЇ́ННЯ, -я, *с.* Доїння корів електродоїлкою.

ЕЛЕКТРОДОЛОТО́, -а́, *с.* Долото, яке працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОДОМКРА́Т, -у, *ч.* Вантажопідйомний механізм з електричним приводом.

ЕЛЕКТРОДО́МНА, -и, *ж.* Домна, яка працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОДРИ́ЛЬ, -я́, *ч.* Механізм для свердління отворів, що приводиться в рух електродвигуном.

ЕЛЕКТРОДРІ́Т, -дро́ту, *ч.* Дріт, по якому проходить електричний струм.

ЕЛЕКТРОДУГОВИ́Й, -а́, -е́: ** **Електродугове́ зва́рювання** – вид зварювання, при якому кромки зварюваних металевих частин розплавляють дуговим розрядом.

ЕЛЕКТРОЕКСКАВА́ТОР, -а, *ч.* Екскаватор, що працює на електричній енергії.

ЕЛЕКТРОЕКСЦИ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Видалення тканин або органів за допомогою електроножа.

ЕЛЕКТРОЕЛІМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виведення із організму через непошкоджену шкіру іонів та інших заряджених частинок за допомогою постійного електричного струму.

ЕЛЕКТРОЕНДОО́СМОС, -а, *ч.* Те саме, що **електроо́смос**.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕ́ТИКА, -и, *ж.* Галузь промисловості, що займається виробництвом електроенергії, її передаванням, акумулюванням, розподіленням та перетворенням в інші види енергії.

ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електроенергетики.

ЕЛЕКТРОЕНЕ́РГІЯ, -ї, *ж.* Енергія електричного струму.

ЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛОГРА́МА, -и, *ж.*, *спец.* Графічний запис, який реєструє біоструми головного мозку.

ЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для графічного запису біоелектричної активності головного мозку.

ЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з електроенцефалографією.

ЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Метод дослідження діяльності головного мозку, що ґрунтується на графічному записі електричних потенціалів мозку, які виникають у нервових клітинах у процесі їхньої життєдіяльності. // Графічний запис біоелектричної активності головного мозку електроенцефалографом.

ЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Енцефалопатія, розвиток якої зумовлений електротравмою.

ЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють електроенцефолоскопію.

ЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження головного мозку, що ґрунтується на реєстрації біопотенціалів багатьох його ділянок.

ЕЛЕКТРОЕПІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення волосся за допомогою дії на шкіру електричного струму високої частоти або струмом ультрависокої частоти.

ЕЛЕКТРОЕРОЗІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Електроерозі́йна обро́бка** – обробка металів, що базується гол. чином на тепловій дії електричного струму.

ЕЛЕКТРОЕРО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Руйнування провідника від дії електричних струмів.

ЕЛЕКТРОЄ́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **електроє́мнісний**.

ЕЛЕКТРОЄ́МНІСНИЙ, -а, -е. Стос. до електроємності.

ЕЛЕКТРОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність тіла сприймати електрику. 2. *фіз.* Величина, що вимірюється відношенням електричного заряду до потенціалу провідника.

ЕЛЕКТРОЗАПОБІ́ЖНИК, -а, *ч.* Пристрій для запобігання електричних дротів та приладів від перегріву.

ЕЛЕКТРОЗБУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Здатність збудливих утворень при подразненні електричним струмом переходити в стан збудження.

ЕЛЕКТРОЗВА́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **електрозва́рювання.**

ЕЛЕКТРОЗВАРНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до електрозварювання.

ЕЛЕКТРОЗВА́РНИК, -а, *ч.* Робітник, фахівець з електрозварювання.

ЕЛЕКТРОЗВА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **електрозва́рник.**

ЕЛЕКТРОЗВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для електрозварювання. *Електрозварювальне устаткування.* // Стос. до електрозварювання. *Електрозварювальна спеціальність.*

ЕЛЕКТРОЗВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Зварювання металів за допомогою електричної енергії. 2. Галузь науки, що займається вивченням зварювання металів за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОЗВА́РЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **електрозва́рник.**

ЕЛЕКТРОЗВОЛО́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Побутовий електричний прилад, призначений для зволоження повітря.

ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ч.* Зв'язок, при якому передача інформації будь-якого виду здійснюється електричними сигналами, що розповсюджуються по дротах, або радіосигналами.

ЕЛЕКТРОІЗОЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **електроізоляці́йний.**

ЕЛЕКТРОІЗОЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який ізолює частини електричного обладнання.

ЕЛЕКТРОІЗОЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Речовина з високим електричним опором, що використовується для ізоляції частин електричного обладнання.

ЕЛЕКТРОІЗОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для ізолювання частин електричного обладнання.

ЕЛЕКТРОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Покривання провідника матеріалами з великим електричним опором для запобігання розсіюванню і втратам електричної енергії, а також для безпеки.

ЕЛЕКТРОІ́МПУЛЬСНИЙ, -а, -е. Стос. до електричних імпульсів. ** **Електроі́мпульсна терапі́я** – лікування деяких порушень серцевого ритму імпульсом електричного струму.

ЕЛЕКТРОІНДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Електроіндукти́вна дефектоскопі́я** – дефектоскопія, що базується на взаємодії магнітного поля вихрових струмів з датчиком збуджуючого їх поля.

ЕЛЕКТРОІНКУБА́ТОР, -а, *ч.* Інкубатор, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОІНСТРУМЕ́НТ, *ч.* 1. *род.* -а (один) *і* -у (збірн). Інструменти, що діють за допомогою електричного двигуна. 2. *род.* -а. Музичний інструмент з електричним підсиленням звучання.

ЕЛЕКТРОІНСТРУМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до електричних інструментів.

ЕЛЕКТРОІНТЕГРА́ТОР, -а, *ч.* Математична машина, признач. для розв'язання диференціальних рівнянь.

ЕЛЕКТРОІНТЕСТИНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання біопотенціалів кишечника з метою дослідження його моторної діяльності.

ЕЛЕКТРОІ́СКРА, -и, *ж.* Електрична іскра.

ЕЛЕКТРОІСКРОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Пов'язаний з дією електричної іскри.

ЕЛЕКТРОКА́БЕЛЬ, -ю, *ч.* Електричний кабель.

ЕЛЕКТРОКАВОВА́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Електричний прилад для приготування кави.

ЕЛЕКТРОКАВТЕРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Випікання тканини електрознаряддям.

ЕЛЕКТРОКАЛОРИ́ФЕР, -а, *ч.* Електричний обігрівальний прилад з великою поверхнею теплового випромінювання.

ЕЛЕКТРОКАМІ́Н, -а, *ч.* Електричний прилад у вигляді невеликого каміна, що дає тепло за допомогою нагрівання електричних елементів.

ЕЛЕКТРОКАПІЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Електрокапіля́рні я́вища** – зміна поверхневого натягу на межі поділу двох внаслідок стрибка електричного потенціалу на цій межі.

ЕЛЕКТРОКАПІЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Див. **електрокапіля́рні я́вища.**

ЕЛЕКТРОКА́Р, -а, *ч.*, *спец.* Електричний самохідний візок, який використовується для перевезення вантажів на заводах, вокзалах тощо.

ЕЛЕКТРОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення електричних імпульсів у серцевому м'язі під час його роботи, зроблене електрокардіографом.

ЕЛЕКТРОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Електричний прилад для графічного зображення електричних імпульсів, які виникають у серцевому м'язі під час його роботи.

ЕЛЕКТРОКАРДІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Проведений за допомогою електрокардіографа.

ЕЛЕКТРОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ кардіології, що вивчає механізми електричної активності серця. 2. Метод клінічного дослідження функціонального стану серця, оснований на графічній реєстрації електричних імпульсів, які виникають у серцевому м'язі під час його роботи.

ЕЛЕКТРОКАРДІО́ЛОГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **електрокардіогра́фія** 1.

ЕЛЕКТРОКАРДІОМОНІТО́Р, -а, *ч.* Електронний апарат, який фіксує електричні імпульси, що виникають у серцевому м'язі, та відображає їх на екрані.

ЕЛЕКТРОКАРДІОСКО́П, -а, *ч.* Апарат для контролю за станом серцевої діяльності, що реєструє електричні коливання серця.

ЕЛЕКТРОКАРДІОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електрокардіоскопії.

ЕЛЕКТРОКАРДІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Контроль за станом серцевої діяльності за допомогою дослідження електричних коливань серця.

ЕЛЕКТРОКАРДІОСТИМУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Прилад для забезпечення потрібного ритму серцевих скорочень у хворих з патологією серцевого автоматизму або провідної системи серця.

ЕЛЕКТРОКАРДІОСТИМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вплив на серцевий м'яз електричним струмом.

ЕЛЕКТРОКАРДІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Поліпшення діяльності серцевого м'яза з використанням електричного струму.

ЕЛЕКТРОКА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електрока́р.**

ЕЛЕКТРОКА́РНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на електрокарі.

ЕЛЕКТРОКА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **електрока́рник.**

ЕЛЕКТРОКА́УСТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **електрокоагуля́ція.**

ЕЛЕКТРОКАУТЕР, -а, *ч.* Див. **гальванока́утер.**

ЕЛЕКТРОКІМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для дослідження рухової активності внутрішніх органів.

ЕЛЕКТРОКІМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження рухової активності внутрішніх органів, що ґрунтується на реєстрації коливань оптичної щільності зображення на рентгенівському екрані.

ЕЛЕКТРОКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Електрокінети́чні я́вища** – явища, які полягають у русі однієї фази відносно іншої при дії електричного поля.

ЕЛЕКТРОКОАГУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтинання тканин шляхом повільного проведення через них електроножа при помірній силі струму.

ЕЛЕКТРОКОАГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Хірургічний прилад для електрокоагуляції.

ЕЛЕКТРОКОАГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Коагуляція, що здійснюється шляхом електролізу з використанням розчинних сталевих і алюмінієвих анодів. 2. Припікання тканини електричним струмом із метою знищення хворобливого утворення.

ЕЛЕКТРОКОМБА́ЙН, -а, *ч.* Комбайн, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОКОМПРЕ́СОР, -а, *ч.* Компресор, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОКОНВУЛЬСИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Електроконвульси́вна терапі́я** – *див.* **електросудо́мна терапі́я.**

ЕЛЕКТРОКОНТА́КТНИЙ, -а, -е: ** **Електроконта́ктна обро́бка** – різновид електромеханічної обробки, при якому інструмент знімає із заготовки матеріал, розм'якшений електричним струмом.

ЕЛЕКТРОКОРТИКОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, яка відбиває зміни біопотенціалів кори півкуль великого мозку.

ЕЛЕКТРОКОРТИКО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для дослідження кори півкуль великого мозку.

ЕЛЕКТРОКОРТИКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження кори півкуль великого мозку шляхом реєстрації її біопотенціалів за допомогою електродів.

ЕЛЕКТРОКОРУ́НД, -у, *ч.* Штучний абразивний матеріал, що його одержують топленням в дугових печах.

ЕЛЕКТРОКРА́Н, -а, *ч.* Кран, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОКУ́ХНЯ, -і, *ж.* Кухня, обладнана електроплитою (електроплитами).

ЕЛЕКТРОЛА́ЗЕР, -а, *ч.* Лазер, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОЛА́МПА, -и, *ж.* Освітлювальний прилад, який живиться електричною енергією.

ЕЛЕКТРОЛА́МПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **електрола́мпа.**

ЕЛЕКТРОЛА́МПОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **електрола́мпа.**

ЕЛЕКТРОЛЕБІ́ДКА, -и, *ж.* Лебідка, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРО́ЛІЗ, -у, *ч.*, *хім.* Процес розряджання іонів електроліту і утворення продуктів його розкладу на поверхнях електродів (катоду і аноду) під час проходження постійного електричного струму через електроліт.

ЕЛЕКТРОЛІ́ЗЕР, -а, *ч.* Апарат для проведення процесів анодного окислення або катодного відновлення, електрокоагуляції, електрофлокуляції та електролізу.

ЕЛЕКТРОЛІ́ЗЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електролі́зер.**

ЕЛЕКТРО́ЛІЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електро́ліз.**

ЕЛЕКТРО́ЛІЗНИК, -а, *ч.* Робітник, що працює на електролізному виробництві.

ЕЛЕКТРОЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Здійснювати електроліз.

ЕЛЕКТРОЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Лікарня, в якій лікують електричними явищами, процесами.

ЕЛЕКТРОЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для електролікування.

ЕЛЕКТРОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Методи лікування, що ґрунтуються на використанні дозованої дії на організм електричних струмів, електричних, магнітних або електромагнітних полів.

ЕЛЕКТРОЛІ́НІЯ, -ї, *ж.* Дріт, кабель, прокладений для передачі електричної енергії куди-небудь.

ЕЛЕКТРОЛІ́Т, -у, *ч.* 1. Система, що має в рідинному або твердому стані іонну провідність. 2. Хімічна речовина, яка дисоціює на іони і розкладається при пропусканні крізь неї постійного електричного струму.

ЕЛЕКТРОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **електро́ліз.** *Електролітичний метод.* // Зробл., здобутий шляхом електролізу. *Електролітична мідь.* // Признач. для проведення електролізу.

ЕЛЕКТРОЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Який виготовляє електроліти. *Електролітний завод.*

ЕЛЕКТРОЛІЧИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електролічи́льник.**

ЕЛЕКТРОЛІЧИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Прилад, що веде облік витраченої електричної енергії.

ЕЛЕКТРОЛЮМІНЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електролюмінісце́нція.**

ЕЛЕКТРОЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Люмінесценція, яка виникає під дією електричного поля.

ЕЛЕКТРОМАГІСТРА́ЛЬ, -і, *ж.* Головна лінія кабеля, яким тече електрична енергія.

ЕЛЕКТРОМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *фіз.* Магнітні явища, що викликаються електричним струмом.

ЕЛЕКТРОМАГНІ́Т, -у, *ч.*, *фіз.* Пристрій, що набуває магнітних властивостей під час протікання його котушкою електричного струму.

ЕЛЕКТРОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е, *фіз.* 1. Прикм. до **електромагнеті́зм.** *Електромагнітні коливання.* 2. Прикм. до **електромагні́т.** // Який здійснюється або діє за допомогою електромагніту. *Електромагнітний сигнал.* ** **Електромагні́тна біоло́гія** – розділ біології, що вивчає вплив електромагнітних полів біосфери на життєдіяльність організмів. **Електромагні́тна інду́кція** – збудження електрорушійної сили в провідному контурі при зміні магнітного потоку, який пронизує цей контур. **Електромагні́тне випромі́нювання** – електромагнітні хвилі, що випускаються рухомими електричними зарядами, збудженими атомами і молекулами. **Електромагні́тне по́ле** – форма матерії, завдяки якій здійснюється взаємодія між електрично зарядженими частинками.

ЕЛЕКТРОМАНО́МЕТР, -а, *ч.* Манометр, у якому робочі органи змінюють свої електричні параметри пропорційно прикладеному до них тиску.

ЕЛЕКТРОМАСА́Ж, -у, *ч.* Масаж, що його роблять за допомогою електромасажера.

ЕЛЕКТРОМАСАЖЕ́Р, -а, *ч.* Електричний прилад – масажер, який приводиться в рух електричним струмом.

ЕЛЕКТРОМАШИ́НА, -и, *ж.* Машина, яка виробляє електричну енергію або перетворює її в механічну.

ЕЛЕКТРОМАШИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **електромаши́на.**

ЕЛЕКТРОМАШИНОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до електромашинобудування.

ЕЛЕКТРОМАШИНОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Працівник електромашинобудівної галузі.

ЕЛЕКТРОМАШИНОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Промислове виробництво електричних машин. // Галузь електротехнічної промисловості, що виготовляє електричні машини.

ЕЛЕКТРОМЕГАФО́Н, -а, *ч.* Портативний пристрій для підсилення звуку людського голосу.

ЕЛЕКТРОМЕРЕ́ЖА, -і, *ж.* Сукупність електричних дротів для передачі електричної енергії від місця виробництва до місця споживання.

ЕЛЕКТРОМЕТАЛУРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електрометалу́ргія.**

ЕЛЕКТРОМЕТАЛУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **електрометалургі́йний.**

ЕЛЕКТРОМЕТАЛУ́РГІЯ, -ї, *ж.* 1. Галузь металургії, що використовує електроенергію для одержання металів і сплавів. 2. Галузь науки, що займається вивченням одержання металів і сплавів за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРО́МЕТР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад для вимірювання малих електричних напруг і величин, функціонально з ними пов'язаних.

ЕЛЕКТРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до **електроме́трії.**

ЕЛЕКТРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Прийоми і методи електричних вимірювань.

ЕЛЕКТРОМЕТРОНО́М, -а, *ч.* Метроном, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОМЕХАНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець з електромеханізації.

ЕЛЕКТРОМЕХАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оснащення виробництва електричними машинами і механізмами.

ЕЛЕКТРОМЕХА́НІК, -а, *ч.* Фахівець з електромеханіки.

ЕЛЕКТРОМЕХА́НІКА, -и, *ж.* Відділ електротехніки, що охоплює виробництво та експлуатацію електричних двигунів, машин і механізмів.

ЕЛЕКТРОМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до вивчення електромеханіки. // Заснований на електричному і механічному діянні на що-небудь.

ЕЛЕКТРОМІ́КСЕР, -а, *ч.* Побутовий електричний прилад для збивання коктейлів, кремів тощо.

ЕЛЕКТРОМІОГРА́МА, -и, *ж.* Запис біоелектричних потенціалів, що виникають у скелетних м'язах під час їх роботи.

ЕЛЕКТРОМІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для здійснення електроміографії.

ЕЛЕКТРОМІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження органів руху графічним реєструванням біоелектричних потенціалів скелетних м'язів.

ЕЛЕКТРОМІОМАСТИКАЦІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Одночасна графічна реєстрація змін біопотенціалів жувальних м'язів і рухів нижньої щелепи.

ЕЛЕКТРОМІ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **електровимі́рювальний.**

ЕЛЕКТРОМІ́РЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **електровимі́рювальний.**

ЕЛЕКТРОМІ́СТ, -мо́сту, *ч.* Лінія електропередачі на далеку відстань; енергоміст.

ЕЛЕКТРОМОБІ́ЛЬ, -я, *ч.* Автомобіль з електричним двигуном, який живиться від акумуляторів, установлених на цій же машині.

ЕЛЕКТРОМОБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електромобі́ль.**

ЕЛЕКТРОМОЛОТА́РКА, -и, *ж.* Молотарка, що працює за допомогою електричного струму.

ЕЛЕКТРОМОЛОТІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **електромолотьба́.**

ЕЛЕКТРОМОЛОТЬБА́, -и́, *ж.* Молотьба із застосуванням електричної енергії.

ЕЛЕКТРОМОНТА́Ж, -у́, *ч.* Монтаж електричного обладнання, устаткування тощо.

ЕЛЕКТРОМОНТÁЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електромонтáж** і **електромонтáжник**.

ЕЛЕКТРОМОНТÁЖНИК, -а, *ч.* Фахівець з електромонтажу.

ЕЛЕКТРОМОНТÁЖНИЦЯ, -і. Жін. до **електромонтáжник**.

ЕЛЕКТРОМОНТÉР, -а, *ч.* Кваліфікований робітник, що займається електромонтажем та лагодить електричне обладнання, устаткування і т. ін.; монтер.

ЕЛЕКРОМОТИ́КА, -и, *ж.* Машина для обробки міжрядь у теплицях, парниках.

ЕЛЕКТРОМОТÓР, -а, *ч.* Машина, що перетворює електричну енергію на механічну.

ЕЛЕКТРОМОТÓРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електромотóр**.

ЕЛЕКТРОМУЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який виконується на електричних музичних інструментах, відноситься до них. ** **Електромузи́чні інструмéнти** – музичні інструменти, при грі на яких створення або посилення звучання відбувається за допомогою електричної апаратури.

ЕЛЕКТРОМ'ЯСОРУ́БКА, -и, *ж.* Електричний прилад – м'ясорубка, що приводиться в дію за допомогою електричного струму.

ЕЛЕКТРÓН, *ч.* 1. *род.* -а, *фіз.* Елементарна частинка речовини з найменшим негативним електричним зарядом. ** **Валéнтні електрóни** – неспарені електрони, які беруть участь в утворенні хімічного зв'язку. 2. *род.* -у, *тільки одн.*, *мет.* Сплав магнію з алюмінієм, цинком або манганом, що відзначається міцністю і пластичністю. 3. *род.* -у, *тільки одн.*, *мет.* Сплав золота й срібла для ювелірних виробів.

ЕЛЕКТРОНАВАНТÁЖУВАЧ, -а, *ч.* Механізм для навантаження, що має вантажопідйомник із вилковим захватом і привід від акумуляторної батареї.

ЕЛЕКТРОНАГРІВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який нагріває за допомогою електронагрівача.

ЕЛЕКТРОНАГРІВÁННЯ, -я, *с.* Нагрівання за допомогою електронагрівача.

ЕЛЕКТРОНАГРІВÁЧ, -á, *ч.* Нагрівальний прилад, що працює за допомогою електричного струму.

ЕЛЕКТРОНАГРІВНИ́Й, -á, -é. Те саме, що **електронагрівáльний**.

ЕЛЕКТРОНАГРІВНИ́К, -á, *ч.* Те саме, що **електронагрівáч**.

ЕЛЕКТРОНАРКÓЗ, -у, *ч.* Наркоз, що викликається дією на центральну нервову систему електричного струму.

ЕЛЕКТРОНАСÓС, -а, *ч.* Насос, що приводиться в дію електродвигуном.

ЕЛЕКТРОН-ВÓЛЬТ, -а, *ч.*, *фіз.* Позасистемна одиниця енергії, яка застосовується в атомній і ядерній фізиці.

ЕЛЕКТРОНЕГАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *фіз.* З негативним зарядом електрики.

ЕЛЕКТРОНЕГАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Умовна величина, що характеризує здатність атомів у хімічній сполуці притягувати до себе електрони.

ЕЛЕКТРОНЕЙРÓГРАФ, -а, *ч.* Прилад для дослідження нервової системи.

ЕЛЕКТРОНЕЙРОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження нервової системи, що ґрунтується на графічній реєстрації змін у часі біоелектричної активності периферійних нервів.

ЕЛЕКТРОНІ́Ж, -ножá, *ч.* 1. Хірургічний інструмент для безкровного розтину або висічення тканин за допомогою струмів високої частоти. 2. Електричний прилад побутового і промислового призначення для розрізування чого-небудь.

ЕЛЕКТРÓНІКА, -и, *ж.* 1. Наука про електронні та йонні процеси у вакуумі, газах і твердих тілах. // Галузь техніки, що охоплює розробку, виробництво і застосування електронних та йонних приладів. 2. *збірн.*, *розм.* Електронні прилади.

ЕЛЕКТРОНІСТАГМÓГРАФ, -а, *ч.* Прилад для дослідження ністагма.

ЕЛЕКТРОНІСТАГМОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження ністагма, що грунтується на графічній реєстрації змін біопотенціалів очного яблука.

ЕЛЕКТРÓННИЙ, -а, -е. 1. *фіз.* Прикм. до **електрóн** 1. 2. *фіз.* Пов'язаний із застосуванням властивостей електрона (у 1 знач.), заснований на їх використанні. *Електронна лампа.* ** **Електрóнна емíсія** – випускання електронів з поверхні твердих або рідких тіл. **Електрóнна мікроскопíя** – морфологічне дослідження об'єктів за допомогою потоку електронів, що дозволяє вивчати структуру цих об'єктів на макромолекулярному і субклітинному рівнях. **Електрóнна му́зика** – музика, яка створюється за допомогою генераторів низької (звукової) частоти і має звучання, відмінне від того, що виконується на традиційних інструментах. ** **Електрóнна пóшта** – пересилання та зберігання повідомлень між користувачами комп'ютерної мережі на базі інформаційних технологій. **Електрóнна теóрія** – класична теорія електромагнітних явищ, а також електричних, магнітних та оптичних властивостей рідини. **Електрóнна терапíя** – корпускулярна променева терапія. **Електрóнне випромíнювання** – корпускулярне іонізуюче випромінювання, яке складається із потоку вільних електронів. **Електрóнний джаз** – експериментальний напрямок у сучасному джазі, пов'язаний із застосуванням електронного синтезу звука. **Електрóнний металофóн**, *мед.* – прилад для безконтактного визначення локалізації в очному яблуці металічних магнітних і немагнітних чужорідних тіл. **Електрóнний мікроскóп** – прилад, в якому для отримання збільшеного зображення застосовується електронний пучок. **Електрóнний рок** – напрямок у рок-музиці, якому властиве широке застосування електронних синтезаторів. **Електрóнний торгóвий термінáл** – пристрій для зчитування інформації з магнітної доріжки або з чіпа пластикової картки для авторизації при оформленні оплати покупки. **Електрóнні грóші** – система безготівкових розрахунків з використанням комп'ютерної мережі, системи зв'язку на базі інформаційних технологій. 3. *мет.* Те саме, що **електрóновий**.

ЕЛЕКТРÓННИК, -а, *ч.*, *розм.* Фахівець з електроніки, електронної техніки.

ЕЛЕКТРÓННО-ОБЧИ́СЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Виконаний із застосуванням електроніки (у 2 знач.) і призначений для складних обчислень та обробки великих масивів даних математичними методами. // Оснащений такими машинами, зв'язаний із їх роботою.

ЕЛЕКТРÓННО-ОПТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Електрóнно-опти́чний перетвóрювач** – вакуумний фотоелектронний прилад для перетворення невидимого оком зображення об'єкта у видиме або для посилення яскравості видимого зображення.

ЕЛЕКТРÓННО-ПРОМЕНÉВИЙ, -а, -е: ** **Електрóнно-променéва тру́бка**: а) електровакуумний прилад, в якому електронний промінь (пучок електронів) використовується для відтворення зображень предметів тощо (кінескоп); б) головний елемент осцилографа та осцилоскопа; в) екран телевізора.

ЕЛЕКТРÓННО-ЦИФРОВИ́Й, -á, -é: ** **Електрóнно-цифровúй пíдпис** – використовуваний при передаванні фінансових документів у комп'ютерній системі "клієнт – банк" зашифрований ідентифікатор особи, яка передає інформацію.

ЕЛЕКТРОНОАКЦÉПТОР, -а, *ч.*, *хім.* Іон чи атом, що має одну або більше вакантних орбіталей, здатних прийняти неподілені електронні пари іншого атома чи іона-електродонора.

ЕЛЕКТРОНОАКЦÉПТОРНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **електроноакцéптор**.

ЕЛЕКТРÓНОВИЙ, -а, -е, *мет.* Прикм. до **електрóн** 2, 3. // Зробл. з електрону.

ЕЛЕКТРОНОГРÁМА, -и, *ж.* Фотографічний знімок дифракційної картини, що утворюється при розсіюванні електронів об'єктом.

ЕЛЕКТРОНÓГРАФ, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють електронографію.

ЕЛЕКТРОНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електронографії.

ЕЛЕКТРОНОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження будови речовини, оснований на явищі дифракції електронів.

ЕЛЕКТРОНОДÓНОР, -а, *ч.*, *хім.* Атом чи іон, що має одну або більше неподілених електронних пар, які надсилає на вакантні орбіталі іншого іона або атома.

ЕЛЕКТРОНОДÓНОРНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **електронодóнор**.

ЕЛЕКТРОНÓЖИЦІ, -иць, *мн.* Ножиці, які працюють за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОНОТЕРАПÍЯ, -ї, *ж.* Метод лікування різних захворювань за допомогою негативного електростатичного поля, що створюється внаслідок тертя ебоніту об шкіру тіла.

ЕЛЕКТРООБІГРІВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що обігріває за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРООБІГРÍВАНИЙ, -а, -е. Такий, що обігрівається за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРООБІГРІВÁННЯ, -я, *с.* Обігрівання за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРООБІГРІВÁЧ, -á, *ч.* Електричний обігрівальний прилад.

ЕЛЕКТРООБЛÁДНАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **електроустаткувáння**.

ЕЛЕКТРООГОРÓЖА, -і, *ж.* Огорожа з дроту, крізь який короткочасно пропускається слабкий електричний струм, що дозволяє утримувати худобу на певній території.

ЕЛЕКТРООДОНТОДІАГНÓСТИКА, -и, *ж.* Дослідження стану пульпи зуба і періодонта.

ЕЛЕКТРООЗБРÓЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Статистично-економічний показник ступеня електрифікації виробництва.

ЕЛЕКТРООКУЛОГРÁМА, -и, *ж.* Крива, отримана за допомогою електроокулографа.

ЕЛЕКТРООКУЛÓГРАФ, -а, *ч.* Пристрій для вимірювання рухів очей за допомогою реєстрації електричних потенціалів м'язів, що керують рухами очей.

ЕЛЕКТРООКУЛОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження функціонального стану сітківки шляхом графічної реєстрації змін постійного біопотенціалу ока при його рухах.

ЕЛЕКТРООПТИКА, -и, *ж.*, *фіз.* Розділ фізики, в якому вивчається вплив електричного поля на оптичні властивості речовини.

ЕЛЕКТРООПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електрооптики.

ЕЛЕКТРОÓРАНКА, -и, *ж.* Обробіток ґрунту плугом, що діє за допомогою електричного двигуна.

ЕЛЕКТРООРÁННЯ, -я, *с.* Те саме, що **електроóранка**.

ЕЛЕКТРООРГÁН, -а, *ч.* Електромузичний інструмент з двома мануалами та клавіатурою для ніг.

ЕЛЕКТРООСВÍТЛЕННЯ, -я, *с.* Освітлення за допомогою електричних освітлювальних приладів.

ЕЛЕКТРООСВІТЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який освітлюється за допомогою електричного струму.

ЕЛЕКТРООСВІТЛЮВАЧ, -а, *ч.* Електричний освітлювальний прилад.

ЕЛЕКТРООСМОС, -у, *ч.* Рух рідин (води, водних розчинів) у капілярах під впливом прикладеної різниці потенціалів.

ЕЛЕКТРООСМОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електроосмосу.

ЕЛЕКТРООСНÁЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Показник, що характеризує забезпеченість електричною енергією підприємств, галузей господарства і т. ін. *Електрооснащеність господарства.*

ЕЛЕКТРООФТАЛЬМÍЯ, -ї, *ж.* Запалення очей після тривалої дії на очі ультрафіолетових променів, напр., при електрозварюванні.

ЕЛЕКТРООФТАЛЬМОДИНАМОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження сітківки ока, що ґрунтується на вивченні змін електроретинограми при дозованому тиску на око.

ЕЛЕКТРООФТАЛЬМОДИНАМÓМЕТР, -а, *ч.* Прилад для дослідження функціонального стану сітківки.

ЕЛЕКТРООФТАЛЬМОДІАГНÓСТИКА, -и, *ж.* Діагностика очних хвороб, яка ґрунтується на електрофізіологічних дослідженнях.

ЕЛЕКТРОПАСТУ́Х, -á, *ч.* Електроогорожа, що виконує роль пастуха, утримуючи худобу на певній території.

ЕЛЕКТРОПАЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Електричний паяльник.

ЕЛЕКТРОПАЯ́ННЯ, -я, *с.* Паяння за допомогою електричного паяльника.

ЕЛЕКТРОПЕРЕДÁЧА, -і, *ж.* 1. Передача електричної енергії на яку-небудь відстань. 2. Сукупність пристроїв для передачі на яку-небудь вдстань електричної енергії.

ЕЛЕКТРОПЕРФОРÁТОР, -а, *ч.* Перфоратор, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОПИЛÁ, -и́, *ж.* Пила, яка діє за допомогою електричного двигуна.

ЕЛЕКТРОПИ́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **електропилá**.

ЕЛЕКТРОПИЛОСÓС, -а, *ч.* Пилосос, що діє за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОПІДІГРÍВАНИЙ, -а, -е. Якого підігрівають за допомогою електричних приладів.

ЕЛЕКТРОПІДІГРІВÁННЯ, -я, *с.* Підігрівання за допомогою електричних приладів.

ЕЛЕКТРОПІДІГРІВÁЧ, -á, *ч.* Підігрівач, що працює за допомогою електричного струму.

ЕЛЕКТРОПІДІГРІВНИ́К, -á, *ч.* Те саме, що **електропідігрівáч**.

ЕЛЕКТРОПІДІЙМÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підіймання чого-небудь за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОПІДІЙМÁЧ, -á, *ч.* Підіймач, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОПІДЛОГОНАТИРÁЧ, -á, *ч.* Підлогонатирач, який працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОПІДНІМÁЧ, -á, *ч.* Те саме, що **електропідіймáч**.

ЕЛЕКТРОПІРЕКСÍЯ, -ї, *ж.* Один із методів піротерапії – дія на організм (на все тіло хворого) електричного поля ультрависокої частоти (УВЧ).

ЕЛЕКТРОПІ́Ч, -печí, *ж.* Піч, що нагрівається за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОПЛЕКСÍЯ, -ї, *ж.* Див. **електросудóмна терапíя**.

ЕЛЕКТРОПЛЕТИЗМÓГРАФ, -а, *ч.* Прилад для дослідження кровонаповнення органа або ділянки тіла.

ЕЛЕКТРОПЛЕТИЗМОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження кровонаповнення органа або ділянки тіла, що ґрунтується на реєстрації їх електричного опору або діелектричних властивостей.

ЕЛЕКТРОПЛИТÁ, -и́, *ж.* Електричний прилад – кухонна плита, що дає жар за допомогою нагрівання електричних елементів.

ЕЛЕКТРОПЛИ́ТКА, -и, *ж.* Зменш. до **електроплитá**.

ЕЛЕКТРОПЛУ́Г, -а, *ч.* Плуг, який діє за допомогою електричного двигуна.

ЕЛЕКТРОПНЕВМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Електропневмати́чний перетвóрювач** – пристрій пневмоавтоматики, який перетворює зміни електричного струму у зміни тиску повітря в результаті переміщення мембрани або поршня.

ЕЛЕКТРОПНЕВМОТАХОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження зовнішнього дихання, що ґрунтується на графічній реєстрації об'ємної швидкості повітря, яке вдихається і видихається.

ЕЛЕКТРОПОБУТÓВИЙ, -а, -е. Пов'язаний із застосуванням електрики у побуті.

ЕЛЕКТРОПОЗИТИ́ВНИЙ, -а, -е, *фіз.* З позитивним зарядом електрики.

ЕЛЕКТРОПÓЗНАЧКА, -и, *ж.*, *мед.* Ділянка пошкодження тканин у місці контакту з провідником електричного струму значної сили або напруги.

ЕЛЕКТРОПÓЇЗД, -а, *ч.* Поїзд, складений із спеціальних вагонів, що приводяться в рух електричними двигунами, які живляться від зовнішньої мережі.

ЕЛЕКТРОПОЛІРУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для електрополірування чогось.

ЕЛЕКТРОПОЛІРУВÁЛЬНИК, -а, *ч.* Електричний апарат для полірування гладких поверхонь, покритих лаком або фарбою.

ЕЛЕКТРОПОЛІРУВÁННЯ, -я, *с.* Полірування за допомогою електричного апарату.

ЕЛЕКТРОПÓМПА, -и, *ж.* Помпа, яка працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОПОСТАЧÁННЯ, -я, *с.* Постачання електричної енергії.

ЕЛЕКТРОПÓТЯГ, -а, *ч.* Див. **електропóїзд**.

ЕЛЕКТРОПРÁСКА, -и, *ж.* Праска, що нагрівається за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕКТРОПРИ́ВІД, -а, *ч.* Привід, у якому джерелом механічної енергії є електричний двигун.

ЕЛЕКТРОПРИ́ЛАД, -у, *ч.* Електричний прилад різного призначення (наукового, професійно-галузевого, побутового та ін.).

ЕЛЕКТРОПРÓВІД, -воду, *ч.* Провід для передачі електричного струму.

ЕЛЕКТРОПРОВÍДНИЙ, -віднá, -віднé, *фіз.* Який має

електропровідність.
ЕЛЕКТРОПРОВІДНИ́К, -á, *ч.* Матеріал, здатний проводити електричний струм.
ЕЛЕКТРОПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* 1. Здатність речовини, матеріалу проводити електричний струм. 2. Здатність живих тканин і організмів пропускати електричний струм під впливом електричної напруги. 3. Величина, що характеризує здатність тіла пропускати струм.
ЕЛЕКТРОПРОВО́ДКА, -и, *ж.* Мережа проводів для подавання електричного струму; проводка.
ЕЛЕКТРОПРОГРАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до використання електропрогравача для програвання грамофонних платівок.
ЕЛЕКТРОПРОГРАВА́Ч, -á, *ч.* Електричний апарат, пристрій для програвання грамофонних платівок; програвач.
ЕЛЕКТРОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Промисловість, що виробляє електричні машини, електричне обладнання і т. ін.
ЕЛЕКТРОПУНКТУ́РА, -и, *ж.* Лікування шляхом впливу електричного струму на певні точки тіла.
ЕЛЕКТРОПУНКТУ́РА, -и, *ж.* 1. Метод рефлексотерапії, що ґрунтується на дії електричного поля на біологічно активні точки. 2. Метод електрокоагуляції за допомогою електрода невеликих гемангіом шкіри або слизової оболонки.
ЕЛЕКТРОРЕЗЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Резекція, що виконується за допомогою електроножа.
ЕЛЕКТРОРЕЛЕ́, *невідм.*, *с.* Реле, яке працює за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОРЕНТГЕНОГРА́МА, -и, *ж.* Рентгенівський знімок на пластині з селену або його копія, одержувані на електрорентгенографі.
ЕЛЕКТРОРЕНТГЕНО́ГРАФ, -а, *ч.* Рентгенівський апарат, фотоматеріалом для якого служать пластини з селену, що відрізняється електропровідністю, яка залежить від міри освітлення об'єкта.
ЕЛЕКТРОРЕНТГЕНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електрорентгенографії, який одержується методом електрорентгенографії.
ЕЛЕКТРОРЕНТГЕНОГРА́ФІЯ, -і, *ж.* Одержання рентгенівського зображення на зарядженій напівпровідниковій пластині з перенесенням його на звичайний папір; обстеження хворого із застосуванням такого методу.
ЕЛЕКТРОРЕТИНОГРА́МА, -и, *ж.* Графічний запис змін біоелектричних потенціалів сітківки ока.
ЕЛЕКТРОРЕТИНО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють електроретинографію.
ЕЛЕКТРОРЕТИНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Записування біоелектричних потенціалів сітківки ока, що виникають під час дії на неї світла, за допомогою осцилографа.
ЕЛЕКТРОРО́ЗВІДКА, -и, *ж.*, *спец.* Те саме, що **електророзві́дування**.
ЕЛЕКТРОРОЗВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Відшукування родовищ корисних копалин за допомогою електрометрії.
ЕЛЕКТРОРОЗПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з розподілом електроенергії по окремим об'єктам, каналам, точкам.
ЕЛЕКТРОРУБА́НОК, -нка, *ч.* Рубанок, який працює за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОРУШІ́ЙНИЙ, -а, -е, *фіз.* Який викликає рух носіїв електричних зарядів в електричному колі, електричний струм. ** **Електрорушíйна си́ла** – енергетична характеристика неелектростатичного електричного поля; визначається сумарною напругою (сумарною різницею потенціалів) повного електричного кола.
ЕЛЕКТРОСАМОВА́Р, -а, *ч.* Самовар з електронагрівальним елементом.
ЕЛЕКТРОСАМОСКИ́Д, -а, *ч.* Самоскид, який працює за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОСВЕ́РДЛО, -а, *с.* Свердло, яке працює за допомогою електричного струму.
ЕЛЕКТРОСВІТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Світильник, який працює за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОСЕКУНДОМІ́Р, -а, *ч.* Електронний секундомір, що фіксує час із точністю до сотих часток секунди.
ЕЛЕКТРОСЕПАРА́ТОР, -а, *ч.* Сепаратор, який працює за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОСИЛОВИ́Й, -á, -é. Пов'язаний із застосуванням електричної енергії як джерела рушійної сили.
ЕЛЕКТРОСИ́НТЕЗ, -у, *ч.* Одержання хімічних сполук (хлору, лугів тощо) за допомогою електролізу.
ЕЛЕКТРОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Сукупність електростанцій, електричних мереж і споживачів електричної енергії.
ЕЛЕКТРОСІ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **електромере́жа**.
ЕЛЕКТРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для виявлення електричних зарядів у якому-небудь тілі.
ЕЛЕКТРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електроскопії.
ЕЛЕКТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Виявлення електричних зарядів у якому-небудь тілі.
ЕЛЕКТРОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електроско́п**.
ЕЛЕКТРОСМО́К, -а, *ч.* Те саме, що **електронасо́с**.
ЕЛЕКТРОСО́Н, -сну́, *ч.* Метод лікування захворювань нервової системи сном, що його штучно викликають за допомогою ритмічних подразнень головного мозку електричним струмом.
ЕЛЕКТРОСПОЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Споживання, використання електричної енергії. // Кількість електричної енергії, що споживається.
ЕЛЕКТРОСПОРІ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність атома елемента зміщувати на себе електронну хмарку хімічного зв'язку у сполуках і набувати дробного або цілого негативного заряду.
ЕЛЕКТРОСТАЛЕПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із виплавкою електросталі.
ЕЛЕКТРОСТАЛЕПЛАВИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст, що займається виплавкою електросталі.
ЕЛЕКТРОСТАЛЕТОПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **електросталеплави́льний**.
ЕЛЕКТРОСТАЛЕТОПИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **електросталеплави́льник**.
ЕЛЕКТРОСТА́ЛЬ, -і, *ж.* Високосортна сталь, виплавлена в електричній печі.
ЕЛЕКТРОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Підприємство, де електрична енергія виробляється з інших видів енергії.
ЕЛЕКТРОСТА́РТЕ́Р, -а, *ч.* Стартер, який працює за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОСТА́ТИКА, -и, *ж.* Розділ фізики, що вивчає взаємодію та умови рівноваги нерухомих електричних зарядів.
ЕЛЕКТРОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до взаємодії та рівноваги нерухомих електричних зарядів. // Який використовує для своєї дії явища взаємодії й рівноваги нерухомих електричних зарядів. *Електростатична індукція.* ** **Електростати́чне по́ле** – електричне поле нерухомих електричних зарядів, що виникає в результаті накопичення електричних зарядів на поверхні тіла людини.
ЕЛЕКТРОСТИМУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Медичний прилад для електростимуляції.
ЕЛЕКТРОСТИМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Стимуляція роботи, життєдіяльності організму або його органа за допомогою електричного струму. // Лікування, що полягає у впливі на організм або його органи електричного струму певної частоти з метою стимуляції його життєдіяльності. *Електростимуляція мозку.* 2. Агротехнічний прийом обробки насіння і рослин електричним струмом з метою стимуляції їх росту.
ЕЛЕКТРОСТРИКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до електрострикції.
ЕЛЕКТРОСТРИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Деформація діелектрика під дією зовнішнього електричного поля, яка пропорційна квадрату напруження поля.
ЕЛЕКТРОСТРУ́М, -у, *ч.* Електричний струм.
ЕЛЕКТРОСУБКОРТИКОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, що її отримують в результаті електросубкортикографії.
ЕЛЕКТРОСУБКОРТИКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження підкіркових структур головного мозку, що ґрунтується на реєстрації їх біоелектричної активності.
ЕЛЕКТРОСУДО́МНИЙ, -а, -е, *мед.* Який базується на швидкому скороченні м'язів від розряду електричного струму (з лікувальною метою). ** **Електросудо́мна терапі́я** – лікування психічно хворих за допомогою електростимуляції головного мозку.
ЕЛЕКТРОСУ́ДОРОЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **електросудо́мний**.
ЕЛЕКТРОСУША́РКА, -и, *ж.* Сушарка, яка працює за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОТАБЛО́, *невідм.*, *с.* Табло, на якому інформація зображується у вигляді цифр або слів за допомогою електроламп; електросвітлове табло.
ЕЛЕКТРОТА́КСИС, -у, *ч.* Переміщення організму або його частин від дії електричного струму.
ЕЛЕКТРОТА́ЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **те́льфер**.
ЕЛЕКТРОТЕ́ЛЬФЕР, -а, *ч.* Механізм для внутрішньоцехового транспортування вантажів підвішеною монорейкою за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОТЕПЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Теплиця, що обігрівається за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електротерапії.
ЕЛЕКТРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **електроліку-ва́ння**.
ЕЛЕКТРОТЕРМІ́СТ, -а, *ч.* Спеціаліст із електротермії.
ЕЛЕКТРОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Зв'язаний з використанням тепла, що виділяється під час протікання електричного струму крізь що-небудь.
ЕЛЕКТРОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Галузь електротехніки, яка для нагрівання або розплавлення різних речовин використовує тепло, що виділяється під час протікання крізь них електричного струму.
ЕЛЕКТРОТЕРМО́МЕТР, -а, *ч.* Термометр, принцип дії та будова якого основані на взаємозв'язку між тепловими та електричними процесами в металах і напівпровідниках.
ЕЛЕКТРОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець з електротехніки.
ЕЛЕКТРОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Наука про електромагнітні явища та практичне використання їх у народному господарстві та побуті.
ЕЛЕКТРОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з вивченням або використанням електротехніки.
ЕЛЕКТРОТИ́НГА, -и, *ж.* Різновид гравюрного друку, що ґрунтується на застосуванні електричного струму для травлення пластин.
ЕЛЕКТРОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гальванопла́стика**.
ЕЛЕКТРОТОВА́РИ, -ів, *мн.* Предмети широкого вжитку, які працюють від електрики, за використання електрики.
ЕЛЕКТРОТО́Н, -у, *ч.*: ** **Фізіологі́чний електрото́н** – зміна збудливості тканин і органів при проходженні через них постійного електричного струму.
ЕЛЕКТРОТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Електротоні́чні я́вища** – *див.* **фізіологі́чний електрото́н**.
ЕЛЕКТРОТОНО́МЕТР, -а, *ч.* Тонометр, який працює за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОТОЧИ́ЛО, -а, *с.* Точило, яке працює за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОТРА́ВМА, -и, *ж.* Травма, отримана внаслідок впливу електричного струму.
ЕЛЕКТРОТРАВМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Явище, що характеризується сукупністю електротравм.
ЕЛЕКТРОТРАВМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електротравми, електротравматизму.
ЕЛЕКТРОТРА́КТОР, -а, *ч.* Трактор, що приводиться в рух електричним двигуном.
ЕЛЕКТРОТРА́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електротра́ктор**.
ЕЛЕКТРОТРА́Л, -у, *ч.* Електричний пристрій, який використовується у промисловому лові риби.
ЕЛЕКТРОТРА́НСПОРТ, -у, *ч.* Транспортні засоби, які працюють за допомогою електричного струму.
ЕЛЕКТРОТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Стос. до електротранспорту.
ЕЛЕКТРОТРА́СА, -и, *ж.* Те саме, що **енерготра́са**.
ЕЛЕКТРОУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Установка, призначена для виробництва, перетворення, передачі, розподілу чи споживання електричної енергії.
ЕЛЕКТРОУСТАТКО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **електроустаткува́ння**.
ЕЛЕКТРОУСТАТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Сукупність електричних приладів, апаратів, пристроїв, механізмів і т. ін., що використовуються у якій-небудь галузі господарства.
ЕЛЕКТРОФА́КС, -у, *ч.* Електрофотографічний спосіб копіювання й друку.
ЕЛЕКТРОФІЗІО́ЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст з електрофізіології.
ЕЛЕКТРОФІЗІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електрофізіоло́гія**. // Признач. для вивчення електричних явищ у живих тканинах і клітинах. // Пов'язаний з вивченням таких явищ. *Електрофізіологічні методи дослідження.*
ЕЛЕКТРОФІЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ фізіології, що вивчає електричні явища в живих тканинах і клітинах.
ЕЛЕКТРОФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* Апарат для очищення газів від пилу та туману завдяки наданню частинкам дисперсної фази електричного заряду.
ЕЛЕКТРОФІЛЬТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Очищення газів від пилу і туману за допомогою електрофільтра.
ЕЛЕКТРОФІЛЬТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **електрофільтра́ція**.
ЕЛЕКТРОФЛОКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Флокуляція, що відбувається в процесі електролізу води.
ЕЛЕКТРОФЛОТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Флотація, що відбувається в процесі електролізу води.
ЕЛЕКТРОФО́Н, -а, *ч.* Музичний інструмент, в якому звукові коливання струн сприймаються електричними адаптерами, підсилюються і передаються на динамік.
ЕЛЕКТРОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **електрофо́н**.
ЕЛЕКТРОФО́Р, -а, *ч.*, *фіз.* Найпростіша електростатична машина для одержання електричних зарядів шляхом індукції.
ЕЛЕКТРОФОРЕ́З, -у, *ч.* 1. *спец.* Рух від дії зовнішнього електричного поля дисперсних твердих частинок, рідинних крапель або газових пухирців, завислих у рідинному або газуватому середовищі. 2. *мед.* Метод введення лікарських речовин в організм крізь неушкоджену шкіру за допомогою гальванічного струму.
ЕЛЕКТРОФОРЕЗІНДУКТОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Комплексне застосування електрофорезу та індуктотермії з лікувальною метою.
ЕЛЕКТРОФОРЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **електрофоре́з**.
ЕЛЕКТРОФОТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до електрофотографії. ** **Електрофотографі́чне копіюва́ння** – те саме, що **ксерогра́фія**.
ЕЛЕКТРОФОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Одержання фотографій на спеціальних матеріалах з застосуванням фотоелектричних явищ.
ЕЛЕКТРОФОТО́МЕТР, -а, *ч.* Електричний прилад для вимірювання світлових величин.
ЕЛЕКТРОФРЕ́ЗА, -и, *ж.* Машина для суцільної обробки ґрунту у теплицях, парниках тощо.
ЕЛЕКТРОФТАЛЬМІ́Я, -ї, *ж.* Запалення очного яблука, спричинюване надзвичайно яскравим штучним світлом.
ЕЛЕКТРОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Судно, рушії якого приводяться в дію гребними електродвигунами.
ЕЛЕКТРОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець з електрохімії.
ЕЛЕКТРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з використанням електрохімії. *Електрохімічний еквівалент.*
ЕЛЕКТРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ фізичної хімії, що вивчає зв'язок між електричними й хімічними явищами.
ЕЛЕКТРОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне втручання за допомогою спеціальних апаратів, що розтинають тканини змінним електричним струмом високої частоти.
ЕЛЕКТРОХОЛОДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Холодильник, який працює за допомогою електричної енергії.
ЕЛЕКТРОША́ФА, -и, *ж.* 1. Закрите вмістилище для комутаційних електричних приладів, електровимірювальної апаратури і т. ін. 2. Електрична духова шафа.
ЕЛЕКТРОШАШЛИ́ЧНИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Побутовий електричний прилад для приготування шашлику.
ЕЛЕКТРОШЛА́КОВИЙ, -а, -е, *спец.* Оснований на використанні розплавленого шлаку, крізь який пропускають електричний струм, як джерела нагрівання.
ЕЛЕКТРОШНУ́Р, -á, *ч.* Електричний шнур.
ЕЛЕКТРОШО́К, -у, *ч.* Лікування психічних захворювань впливом на головний мозок дозованими електричними розрядами.
ЕЛЕКТРОШО́КОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний із використанням електрошоку.
ЕЛЕКТРОШТАБЕЛЕ́Р, -а, *ч.* Механізм, що приводиться у дію за допомогою електричної енергії; використовується для піднімання, переміщення і складання в штабелі штучних вантажів.
ЕЛЕКТРОЩІ́ТКА, -и, *ж.* Щітка, яка працює за допомогою електричної енергії.

ЕЛЕ́КТРУМ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал класу самородних металів, природний твердий сплав золота і срібла.

ЕЛЕ́КЦІЯ, -ї, *ж., заст.* Вибори короля.

ЕЛЕМЕ́НТ, *ч.* 1. *род.* -а, *хім.* Сукупність атомів, ядра яких мають однакове протонне число (однаковий заряд їхніх ядер). ** **Біоге́нні елеме́нти** – елементи, необхідні для успішного протікання реакцій біохімічного окиснення. **Гальвані́чний елеме́нт** – хімічне джерело струму, яке складається з електродів і електроліту, уміщених в одну посудину. **Радіоакти́вний елеме́нт** – хімічний елемент, який може піддаватися радіоактивному розпаду. **Токси́чні елеме́нти** – хімічні елементи, які здатні нагромаджуватися у харчових продуктах та організмі людини та за певних концентрацій можуть викликати токсикози різного ступеня. **Хімі́чний елеме́нт** – сукупність елементарних частинок, характерна для атома певної речовини, що має свій знак і порядковий номер у періодичній системі хімічних елементів Д. І. Менделєєва або Міжнародній таблиці хімічних елементів (довга форма). 2. *род.* -а. Складова частина чого-небудь. // *спец.* Деталь якого-небудь спорудження, обладнання, механізму. // Окрема грань, риса чого-небудь. ** **Графі́чний елеме́нт** – складова частина об'єкта, яка може використовуватися для побудови відтворюваного зображення. **Елеме́нт да́них**: у системах обробки інформації – порція даних, в контексті використання якої відсутній спосіб виділення з неї порції, відмінної від неї самої. **Елеме́нт інтегро́ваної мікросхе́ми** – частина інтегрованої мікросхеми, що виконує певні функції і не може бути виділена як самостійний виріб. **Елеме́нт па́м'яті**: в системах обробки інформації – пристрій, що зберігає найменшу одиницю даних. **Елеме́нт програ́ми**, *спец.* – структурна одиниця програми: блок, процедура, цикл, оператор. **Керо́ваний елеме́нт** – елемент об'єкта керування або автоматизованої системи (АС). **Keрі́вний елеме́нт** – елемент, що реалізує процес керування. **Основни́й елеме́нт** – елемент об'єкта, системи, необхідний для виконання основних функцій без використання резерву. **Резе́рвний елеме́нт** – елемент, призначений для виконання функцій основного елемента в разі його відмови. 3. Неподільна одиниця множини. 4. *род.* -у, *тільки мн., книжн.* Основи чого-небудь, початкові знання в якій-небудь галузі. *Елементи мовознавства.* 5. *род.* -у, *збірн. і мн.* Представники якоїнебудь соціальної групи. 6. *род.* -а, *розм.* Про людину, особу (перев. з негативними рисами). 7. *род.* -а. Прилад для одержання електричного струму за рахунок енергії, що виділяється внаслідок хімічної реакції. *Сухий елемент.* 8. Те саме, що **батаре́йка** 2. 9. Джерело струму у портативній радіоапаратурі, кварцевих годинниках тощо.

ЕЛЕМЕНТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Загальний термін для позначення будь-якої атомістичної філософської позиції, в якій стверджується, що складні явища можуть бути зрозумілі лише через їх найменші (тобто елементарні) частини.

ЕЛЕМЕНТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується тільки основ чого-небудь; початковий, найпростіший, основний. 2. *перен.* Який не становить труднощів, нескладний; найпростіший. *Елементарне запитання.* // Зрозумілий кожному без усяких пояснень. ** **Елемента́рна матема́тика** – та частина математики, яку вивчають у початковій та середній школі. **Елемента́рна тео́рія му́зики** – навчальна дисципліна, яка вивчає принципи нотопису і основних елементів музики. 3. *перен.* Найневідхідніший, основний; найпростіший, загальновідомий; поверховий. 4. *хім.* Пов'язаний із визначенням вмісту елементів у чому-небудь та їх співвідношення між собою. *Елементарний склад.* 5. *фіз.* Найменший з відомих, наявних. ** **Елемента́рна части́нка** – одна зі складових частинок атома (протон, нейтрон, електрон та ін.).

ЕЛЕМЕНТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **елемента́рний** 2.

ЕЛЕМЕНТА́РНО. Присл. до **елемента́рний** 2. // *у знач. присудк. сл.* Надто спрощено, обмежено, поверхово.

ЕЛЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. *хім.* Прикм. до **елеме́нт** 1. 2. Який виготовляє елементи (у 7 знач.). // Побудований на використанні енергії елемента (у 7 знач.).

ЕЛЕМЕНТООРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. У молекулі якого є хімічні зв'язки елемент – Карбон. *Елементоорганічна хімія.*

ЕЛЕ́НІУМ, -а, *ч.* Лікарський препарат, що має заспокійливу дію.

ЕЛЕОСВЯ́ЧЕННЯ *див.* **собо́рування**.

ЕЛЕРО́Н, -а, *ч.* Рухома хвостова (або кінцева) частина крила літака, признач. для керування ним у поперечному (боковому) напрямі.

ЕЛЕРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **елеро́н**.

ЕЛЕУТЕРОКО́К, -а, *ч.* Далекосхідна кущова рослина родини аралієвих; корінь використовується в медицині як тонізуючий засіб, для лікування неврозів тощо; настій із цієї рослини.

ЕЛЕУТЕРОКО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **елеутероко́к**.

ЕЛЕФАНТІА́З, -у, *ч., мед.* Захворювання людини, що супроводжується значним і стійким потовщенням шкіри і підшкірної клітковини; слоновість.

ЕЛІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., лінгв.* Опускати кінцевий голосний звук у слові, коли наступне слово починається голосним.

ЕЛІ́ЗІУМ, -у, *ч.* У грецькій міфології – потойбічний світ для праведників.

ЕЛІ́ЗІЯ, -ї, *ж., лінгв.* Випадання кінцевого голосного звука в слові, що стоїть перед словом з початковим голосним.

ЕЛІКСИ́Р, -у, *ч.* 1. Витяжка з рослин або міцний настій їх на спирті, ефірних оліях і т. ін., що використовується в медицині, косметиці. *Зубний еліксир.* 2. *заст.* Чудодійний напій, що його намагалися одержати алхіміки, аби продовжити людське життя, зберегти молодість.

ЕЛІМІНА́ТОР, -а, *ч.*: ** **Елеміна́тори отру́т** – антидоти, які виводять отрути з організму.

ЕЛІМІНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еліміна́ція**. ** **Елімінаці́йна терапі́я** – комплекс лікувальних заходів для виведення отрут з організму. **Елімінаці́йні про́би** – метод етіологічної діагностики алергічних хвороб, що ґрунтується на зупинці контакту хворого з передбачуваним алергеном.

ЕЛІМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виключення, видалення, усунення чого-небудь.

ЕЛІМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **елімінува́ти**. // **елімíно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЕЛІМІНО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна елімінувати.

ЕЛІМІНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **елімíно́вний**.

ЕЛІМІНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для елімінування.

ЕЛІМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Виключення, видалення.

ЕЛІМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок., перех.* Дія за знач. **елімінува́ння**.

ЕЛІМІНУВА́ТИСЯ, -у́ється. Пас. до **елімінува́ти**.

ЕЛІМІНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **елімінува́ти**.

ЕЛІНВА́Р, -у, *ч.* Сплав на основі нікелю, пружність якого при зміні температури майже однакова. Застосовують для виготовлення камертонів, пружин годинників, механічних вібраторів.

ЕЛІНВА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **елінва́р**.

ЕЛІНВА́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **елінва́р**.

Е́ЛІНГ, -а, *ч.* 1. Крита або відкрита споруда на березі моря, річки, озера, обладнана для будівництва або ремонту суден. // Приміщення на водній станції для зберігання і дрібного ремонту спортивних суден, інвентарю і т. ін. 2. Споруда для будівництва, стоянки, зберігання і ремонту дирижаблів; ангар. 3. Великий виставковий павільйон з легких металоконструкцій та скла.

Е́ЛІНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **е́лінг**.

ЕЛІО́НІКА, -и, *ж.* Розділ електроніки, що вивчає явища, пов'язані зі взаємодією електронних та йонних пучків з речовиною і застосуванням цих пучків у технологічних процесах виробництва електронних приладів.

Е́ЛІПС, -а, *ч.* 1. *мат.* Замкнута овальна крива, сума відстаней кожної точки якої від двох даних точок (фокусів) залишається сталою величиною. // Обриси якого-небудь предмета, що нагадують таку замкнуту криву. 2. *лінгв.* Опущення якого-небудь члена речення, що може бути визначений з контексту.

Е́ЛІПСИС, -а, *ч., мат., лінгв.* Те саме, що **е́ліпс**.

Е́ЛІПСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **е́ліпс**.

Е́ЛІПСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **е́ліпсний**.

ЕЛІПСОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Який має форму еліпса.

ЕЛІПСО́ГРАФ, -а, *ч.* Інструмент для креслення еліпса.

ЕЛІПСО́ЇД, -а, *ч., мат.* Замкнута овальна поверхня, утворена обертанням еліпса навколо однієї з його осей.

ЕЛІПСОЇ́ДАЛЬНИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **еліпсо́їдний**.

ЕЛІПСО́ЇДНИЙ, -а, -е, *мат.* Який становить еліпсоїд. // Який має вигляд, форму еліпсоїда.

ЕЛІПСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму еліпса.

ЕЛІПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *мат.* Який становить еліпс (у 1 знач.). // Який має вигляд, форму еліпса. 2. *лінгв.* Який характеризується опусканням якого-небудь члена речення, що може бути визначений з контексту.

ЕЛІПТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., мат., лінгв.* Абстр. ім. до **еліпти́чний**.

ЕЛІПТИ́ЧНО. Присл. до **еліпти́чний**.

ЕЛІСІ́Й, -я, *ч., міф.* Частина потойбічного світу, де перебувають душі блаженних і праведників.

ЕЛІ́ТА, -и, *ж., збірн.* 1. Найкращі екземпляри якихнебудь рослин, що їх відбирають для виведення нових сортів. 2. Гарантоване щодо чистосортності, найдоброякісніше сортове насіння, вирощуване селекційно-дослідними установами. 3. Найкращі тварини певної породи, які відзначаються міцністю будови тіла, найвищою продуктивністю і добрим здоров'ям. 4. Про людей, що вирізняються з-поміж інших своїм суспільним становищем, розумом, здібностями і т. ін. *Еліта нації.*

ЕЛІТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Теорії, які визнають елітарність будь-якого суспільства, його розподіл на привілейовану меншість та пасивну нетворчу більшість.

ЕЛІТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до еліти (у 4 знач.), властивий їй; призначений для неї. *Елітарна культура.* 2. Пов'язаний з теорією про природний поділ суспільства на обрану меншість, покликану посідати в ньому провідне становище, і масу народу. *Елітарна освіта.*

ЕЛІТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Призначеність для еліти, адресованість їй; доступність тільки обраним.

ЕЛІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який становить еліту (у 1 – 3 знач.); добірний, кращий. 2. Який виводить еліту (у 1 – 3 знач.). *Елітне господарство. Елітне насіння. Елітні гуси.*

ЕЛІ́ТРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **надкри́ла**.

Е́ЛЛІНИ, -ів, *мн.* (*одн.* **е́ллін**, -а, *ч.*; **е́ллінка**, -и, *ж.*), *книжн.* Стародавні греки.

ЕЛЛІНІ́ЗМ, -у, *ч., книжн.* 1. Епоха розквіту мішаної греко-східної культури, що настала після завоювань Александра Македонського на Сході. 2. Слово, мовний зворот, запозичені з давньогрецької мови.

ЕЛЛІНІ́СТ, -а, *ч., книжн.* Фахівець із давньогрецької філології. // Прихильник Стародавньої Греції, еллінської культури.

ЕЛЛІНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **еллінізм** 1.

ЕЛЛІНІ́СТКА, -и. Жін. до **елліні́ст**.

Е́ЛЛІНКА *див.* **е́ллíни**.

Е́ЛЛІНСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **е́ллíни**.

ЕЛОДЕ́Я, -ї, *ж.* Водяна рослина з довгими, зануреними у воду стеблами та дрібними, зібраними в кільця листками: засмічує ставки й водоймища; водяна чума.

ЕЛОКВЕ́НТНИЙ, -а, -е, *книжн, заст.* Велеречивий, красномовний.

ЕЛОКВЕ́НЦІЯ, -ї, *ж., книжн., заст.* Ораторське мистецтво, красномовство.

ЕЛОНГА́ЦІЯ, -ї, *ж., астр.* Віддаль, віддаленість. *Елонгація планети.*

ЕЛЬ, -ю, *ч.* Густе, міцне, світле англійське пиво, що виготовляється з ячменю.

ЕЛЬБАЇ́Т, -у, *ч.* Тригональний різновид турмаліну.

ЕЛЬБО́Р, -у, *ч.* Абразивний матеріал, створений на основі нітриду бору з керамічною зв'язкою.

ЕЛЬБО́РОВИЙ, -а, -е. Виготовлений з ельбору.

ЕЛЬДОРА́ДО, *невідм., с.* 1. Фантастично багата місцевість, яку розшукували іспанці, завойовуючи Південну Америку. 2. *перен.* Країна казкових багатств і чудес.

ЕЛЬЗА́СЕЦЬ *див.* **ельза́сці**.

ЕЛЬЗА́СКА *див.* **ельза́сці**.

ЕЛЬЗА́С-ЛОТАРИ́НЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ельзас-Лотарінгія.

ЕЛЬЗА́СЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ельза́сець**, -сця, *ч.*; **ельза́ска**, -и, *ж.*). Основне населення Ельзасу.

ЕЛЬЗА́СЬКИЙ, -е, -е. Прикм. до **ельза́сці** та Ельзас.

ЕЛЬЗЕВІ́Р, *ч.* 1. *род.* -а, *збірн., іст.* Назва книг, надрукованих у знаменитих голландських друкарнях 16 – 17 ст., які належали сім'ї друкарів-видавців Ельзевір. 2. *род.* -у, *друк.* Назва старовинного, дуже витонченого, оригінального шрифту.

ЕЛЬПІДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі, жовті або яскраво-червоні волокнисті платівкові кристали зі скляним блиском.

ЕЛЬФ, -а, *ч.* У старогерманській міфології – доброзичливий дух природи, який нібито жив у повітрі, землі, горах і т. ін.

ЕЛЮВІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **елю́вій**.

ЕЛЮ́ВІЙ, -ю, *ч., геол.* Продукт вивітрювання і вилуговування гірських порід, які лишаються на місці свого утворення.

ЕЛЮЕ́НТ, -у, *ч.* Розчинник (промивна рідина), який вимиває визначувані речовини з хроматографічної колони.

ЕЛЮЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **елюе́нт**.

ЕЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Витягання речовин з хроматографічної колони відповідним розчинником (елюентом).

ЕЛЮЮВА́ННЯ, -я, *с.* Видалення речовин з хроматографічної колони відповідним розчинником.

ЕЛЮЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Здійснювати елююванняя.

ЕМАЛАНГЕ́НІ *див.* **ліланге́ні**.

ЕМА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ема́ль** 1. // Зробл. з емалі; покритий, прикрашений емаллю. ** **Ема́леві фа́рби** – фарби, які при висиханні утворюють твердий глянсуватий шар, схожий на емаль.

ЕМА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. *тільки одн.* Непрозора склувата маса, якою покривають металеві та керамічні предмети для оберігання їх від впливу кислот і лугів або для прикрашення. 2. *чого, перен.* Гладка, блискуча поверхня чого-небудь, що нагадує таку масу. 3. *перен. мн.* Художні вироби, покриті такою масою. 4. *тільки одн.* Тверда, блискуча речовина, якою покрита коронка зуба.

ЕМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **емалюва́ти**. 2. *прикм.* Покритий емаллю (у 1 знач.).

ЕМАЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який здійснює емалювання.

ЕМАЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Майстер, що займається емалюванням чого-небудь.

ЕМАЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **емалюва́льник**.

ЕМАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **емалюва́ти**.

ЕМАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* Покривати емаллю. *Емалювати посуд.*

ЕМАЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. **емалюва́ти**.

ЕМА́Н, -а, *ч.* Позасистема одиниця концентрації радіоактивних речовин.

ЕМАНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **емана́ція**.

ЕМАНА́ЦІЯ, -ї, *ж., книжн.* 1. *філос.* Термін, який означав сходження нижчих форм буття з єдиного універсального непорушного начала. 2. *тільки одн.* Витікання, випромінювання, виділення чогонебудь звідкись. 3. Те, що витікає, випромінюється, виділяється звідкись. 4. *хім.* Радіоактивний хімічний елемент восьмої групи періодичної системи Д. І. Менделєєва; Радон.

ЕМАНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання радіоактивності речовини.

ЕМАНСИПА́НТКА, -и, *ж., книжн.* Прихильниця емансипації жінок.

ЕМАНСИПА́ТОР, -а, *ч., книжн.* Той, хто здійснює емансипацію кого-, чого-небудь.

ЕМАНСИПА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **емансипа́тор**.

ЕМАНСИПАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **емансипа́ція**.

ЕМАНСИПА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Звільнення від якої-небудь залежності, скасування якихось обмежень. 2. Рівноправне становище у суспільстві.

ЕМАНСИПЕ́, *невідм., ж., жарт.* Емансипована жінка.

ЕМАНСИПО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Дієприкм. пас.

мин. ч. до **емансипувáти**. 2. *прикм.* Який дістав емансипацію.

ЕМАНСИПУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех., книжн.* Здійснювати емансипацію кого-, чогонебудь; звільняти від якоїсь залежності.

ЕМАНСИПУВÁТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок. і док., книжн.* 1. Ставати емансипованим; звільнятися від якоїсь залежності. 2. *тільки недок.* Пас. до **емансипувáти**.

ЕМАНУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до еманування.

ЕМАНУВÁННЯ, -я, *ж.* Виділення радіоактивних ізотопів радону з твердих речовин, що містять ізотопи радію.

ЕМАСКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне повне видалення статевого члена разом з калиткою та її органами.

ЕМАТАЛЮВÁННЯ, -я, *с.* Нанесення на поверхню виробів з алюмінію і його сплавів емалеподібних оксидних плівок.

ЕМБÁРГО, *невідм., с., юр.* Заборона ввезення або вивезення іншими державами товарів, цінностей і т. ін., а також затримання суден, вантажів та іншого майна, що належить іншій державі.

ЕМБЛÉМА, -и, *ж.* 1. Умовне, символічне зображення якого-небудь поняття, ідеї. 2. Лицарський герб. 3. Знак роду військ, виду спорту тощо.

ЕМБЛЕМÁТИКА, -и, *ж.* Сукупність умовних, символічних зображень якогось поняття, ідеї, явища і т. ін. за допомогою умовних знаків – емблем.

ЕМБЛЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Який становить емблему. *Емблематичний знак.* 2. *перен.* Умовний, алегоричний.

ЕМБЛЕМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **емблемати́чний**.

ÉМБОЛ, -а, *ч.* Субстрат, що циркулює в крові, здатний викликати гостру оклюзію судини з порушенням кровопостачання органа або тканини. ** **Мóвний éмбол** – частина слова, слово або словосполучення, яке хворий багаторазово повторює при спробі говорити.

ЕМБОЛÁЛІЯ, -ї, *ж., мед.* Безтямне бурмотання.

ЕМБОЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення тромбу із кровоносної судини.

ЕМБОЛІ́ЗМ, -у, *ч., мед.* Те саме, що **емболі́я**.

ЕМБОЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – один із природних бромідів (*див.* **бромі́д**).

ЕМБОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **емболі́я**. *Емболічний процес.*

ЕМБОЛІ́Я, -ї, *ж., мед.* Перенесення кров'ю або лімфою частинок, які викликають закупорку судин. // Закупорка кровоносних судин цими частинками. ** **Амніоти́чна емболі́я** – вид тканинної емболії, яка зумовлена потраплянням навколоплідних вод у кровоносне русло породіллі. **Пові́тряна емболі́я** – емболія, яка розвивається внаслідок потрапляння в кровоток пухирців повітря. **Тканúнна емболі́я** – емболія, яка характеризується потраплянням у кровоток фрагментів пошкодженої тканини мозку, печінки, кістковомозкових клітин та ін.

ЕМБОЛОЛАЛІ́Я, -ї, *ж., мед.* Див. **емболофразі́я**.

ЕМБОЛОФРАЗІ́Я, -ї, *ж.* Введення в мову додаткових безглуздих слів.

ЕМБОСУВÁННЯ, -я, *с.* Механічне видавлювання на пластиковій картці її номера, прізвища чи імені її власника або логотипа компанії.

ЕМБОСУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати ембосування.

ЕМБРІОБЛÁСТ, -а, *ч.* Клітини, розміщені досередини від трофобласта у зародків ссавців на стадіях морули і ранньої бластоцисти.

ЕМБРІОГЕНÉЗ, -у, *ч., біол.* Період індивідуального розвитку (онтогенезу) організму, що відбувається в яйцевих або зародкових оболонках.

ЕМБРІОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ембріогенезу.

ЕМБРІОГÉННИЙ, -а, -е. Те саме, що **ембріогенети́чний**

ЕМБРІÓЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з ембріології.

ЕМБРІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ембріолóгія**.

ЕМБРІОЛÓГІЯ, -ї, *ж.* Наука про закономірності розвитку тварини та людини, починаючи з утворення статевих клітин і кінчаючи старінням та смертю; наука про розвиток зародка. ** **Екологі́чна ембріолóгія** – розділ ембріології, що вивчає особливості розвитку зародка в певних умовах навколишнього середовища. **Ембріолóгія рослúн** – наука, що вивчає закономірності виникнення і формування рослинного організму на ранніх етапах його розвитку.

ЕМБРІÓН, -а, *ч.* 1. *біол.* Зародок тварини або людини. 2. *перен.* Зачаток, початкова стадія, форма чого-небудь.

ЕМБРІОНÁЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *біол.* Прикм. до **ембріóн** 1. 2. *перен.* Який становить початкову стадію, форму і т. ін. чого-небудь. ** **Ембріонáльний рóзвиток** – розвиток зародка (ембріона) в тілі матері або в зародкових оболонках; фетальний.

ЕМБРІОПÁТІЇ, -ій, *мн.* Хвороби, вади розвитку і патологічні стани, які виникають в ембріональному періоді.

ЕМБРІОТОКСИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність деяких хімічних речовин та біологічних агентів при проникненні в організм вагітної жінки викликати патологічні зміни або загибель ембріонів.

ЕМБРІОТОКСÓН, -у, *ч.* Вроджене помутніння периферійних відділів рогівки ока.

ЕМБРІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Плодоруйнівна операція, при якій плід розчленовують на частини при видаленні із пологових шляхів жінки.

ЕМБРІОТРÓПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість речовини при потраплянні в організм матері впливати на ембріон.

ÉМЕР, -у, *ч.* Сорт пшениці полби.

ЕМЕРГÉНЦІ, -ів, *мн.* Поверхневі вирости на різних органах рослин, що утворюються епідермісом і тканинами, які вміщені під ним.

ЕМЕРДЖÉНТНИЙ, -а, -е, *книжн.* Стрибкоподібний. ** **Емерджентна еволюція**, *філос.* – поява нових якостей, нібито зумовлена втручанням ідеальних сил.

ЕМЕРДЖÉНТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **емерджéнтний**. 2. Якість, властивості системи, кожна з яких не властива її елементам, а виникають вони завдяки об'єднанню цих елементів в єдину, цілісну систему.

ЕМЕРИ́Т, -а, *ч., заст.* Пенсіонер.

ЕМЕРИТÁЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Емеритáльні кáси** – пенсійні каси, які здійснюють страхування пенсій та матеріальних допомог.

ЕМЕРИТУ́РА, -и, *ж., книжн.* Пенсія державним службовцям за рахунок попередніх відрахувань з їхньої платні.

ЕМЕТИ́Н, -у, *ч., фарм.* Препарат, що його застосовують при амебній дизентерії.

ЕМЕТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до еметропії.

ЕМЕТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Нормальна заломлювальна здатність (рефракція) ока, за якої людина добре бачить і далекі, і близькі предмети.

ЕМЕТРÓПНИЙ, -а, -е. Стос. до еметропії.

ЕМІГРÁНТ, -а, *ч.* Особа, що залишила Батьківщину і виїхала в іншу країну для постійного чи тривалого проживання.

ЕМІГРÁНТКА, -и. Жін. до **емігрáнт**.

ЕМІГРÁНТСТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **емігрáнт**. 2. Перебування вигнанця в еміграції, емігрантський спосіб життя.

ЕМІГРÁНТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **емігрáнт**. *Емігрантська доля.* 2. Прикм. до **емігрáція**.

ЕМІГРÁНТЩИНА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **емігрáція** 1, 3.

ЕМІГРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до еміграції. *Еміграційна гарячка.*

ЕМІГРÁЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Переселення зі своєї Батьківщини в іншу країну, зумовлене соціально-економічними, політичними або релігійними причинами. 2. Перебування за межами Батьківщини внаслідок такого переселення. 3. Збірн. до **емігрáнт**.

ЕМІГРУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.* Здійснювати еміграцію (у 1 знач.); переселятися.

ЕМІНÉНЦІЯ, -ї, *ж.* У католицькій церкві – титул єпископів і кардиналів.

ЕМІ́Р, -а, *ч.* Титул феодальних правителів у деяких країнах Близького і Середнього Сходу, а також особа, що має цей титул.

ЕМІРÁТ, -у, *ч.* У мусульманському світі – володіння, очолювані еміром.

ЕМІРИТÓН, -а, *ч.* Електромузичний інструмент, що має клавіатуру фортепіанного типу.

ЕМІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Властивий, належний емірові. // Прикм. до **емі́р**.

ЕМІСÁР, -а, *ч.* Посланець держави, політичної організації з дорученням, неофіційною місією.

ЕМІСÁРСТВО, -а, *с.* 1. Емісарська місія, виконання обов'язків і функцій емісара. 2. Збірн. до **емісáр**.

ЕМІСÁРСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий емісару. // Прикм. до **емісáр**.

ЕМІСІ́ЙНИЙ[1], -а, -е, *фін.* Стос. до емісії (*див.* **емі́сія**[1]). *Емісійна політика. Емісійне право.* ** **Емісі́йна прéмія** – різниця між ринковою ціною акцій та їх номінальною вартістю. **Емісі́йна систéма** – порядок і способи випуску в обіг грошових знаків, а також складова частина грошової (фінансової) системи держави. **Емісі́йна цінá** – ціна, за якою цінні папери продаються зразу ж після їх випуску, ціна первинного ринку цінних паперів. **Емісі́йне прáво**: сукупність правових норм, які визначають порядок емісії грошей, граничний розмір випуску в обіг грошових знаків. **Емісі́йний бáнк** – кредитна організація, яка має право випускати грошові знаки. **Емісі́йний дохі́д** – сума перевищення доходів, отриманих підприємством від первинної емісії власних акцій та інших корпоративних прав. **Емісі́йні оперáції** – діяльність центральних і комерційних банків, державної скарбниці, акціонерних товариств, інших установ з випуску грошей та емісії цінних паперів. **Емісі́йні ці́нні папéри на пред'явникá** – цінні папери, перехід прав на які та здійснення закріплених ними прав не вимагають ідентифікації власника.

ЕМІ́СІЯ[1], -ї, *ж., фін.* Випуск банкнотів, паперових грошей та цінних паперів. *Емісія грошей.* **Емі́сія вéкселя** – видача векселя векселедавцем на користь векселетримача. **Емі́сія грóшей** – випуск в обіг грошей як у готівковій, так і в безготівковій формах. **Емі́сія картóк** – діяльність банківської установи з випуску платіжних карток, відкриття рахунків клієнтам і виконання розрахунків за із застосуванням виданих нею платіжних карток. **Емі́сія ці́нних папéрів** – випуск в обіг акцій, облігацій, скарбничих зобов'язань та інших цінних паперів. **Скарбнúча емі́сія (емі́сія держáвної скарбнúці)** – випуск в обіг білетів державної скарбниці та державних цінних паперів. **Фідуціáрна емі́сія** – випуск банкнот та інших грошових знаків, які не забезпечені запасом золота емісійного банку.

ЕМІ́СІЯ[2], -ї, *ж., фіз.* Виділення, випромінювання електронів, іонів твердими або рідкими тілами в навколишнє середовище. *Термоелектронна емісія. Фотоелектронна емісія.*

ЕМІТÉНТ, -а, *ч., фін.* Держава, банк, установа, що проводить емісію (*див.* **емі́сія**[1]). ** **Емітéнт кáртки** – банк або інша фінансова установа, яка видає клієнтам-держателям пластикові картки; зазвичай є власником картки. **Емітéнт ці́нних папéрів** – юридична особа, що від свого імені випускає цінні папери і повинна виконувати пов'язані з цією емісією зобов'язання.

ЕМІ́ТЕР, -а, *ч., спец.* 1. Випромінювач. 2. Електрод, який є джерелом електронів унаслідок його нагрівання, впливу електричного поля тощо.

ЕМІ́ТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **емі́тер**.

ЕМІТИ́ВНИЙ, -á, -é. Який емітує.

ЕМІТÓВАНИЙ[1], -а, -е, *фін.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **емітувáти**[1].

ЕМІТÓВАНИЙ[2], -а, -е, *фіз.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **емітувáти**[2]. ** **Емітóваний капітáл** – капітал акціонерного товариства в акціях, фактично випущених на ринок.

ЕМІТУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до емітування.

ЕМІТУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **емітувáти**.

ЕМІТУВÁТИ[1], -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех., фін.* Проводити емісію (*див.* **емі́сія**[1]).

ЕМІТУВÁТИ[2], -ує, *недок. і док., перех., фіз.* Виділяти, випромінювати електрони, йони.

ЕМІТУВÁТИСЯ, -ýється. Пас. до **емітувáти**.

ЕМІТÝЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **емітувáти**.

ÉМКА, -и, *ж., розм.* В СРСР – легковий автомобіль марки "М".

ЕМОНСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; зеленувато жовті волокнисті кірочки або тонкі пластинки, розчинні в кислотах.

ЕМОТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* Суб'єктивістська теорія моралі, яка заперечує об'єктивне значення етичних понять; один із напрямів неопозитивізму в етиці.

ЕМОТИ́ВНИЙ, -а, -е. Характеристика ситуації, події або іншого стимулу, який викликає емоції.

ЕМОТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **емоти́вний**.

ЕМОЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який виражає емоції, насичений ними. // Який викликає емоції. ** **Емоці́йна анестезі́я** – заціпеніння, зникнення емоцій, понижена чутливість до зовнішнього світу. **Емоці́йна депривáція** – загальний термін для позначення будь-якої ситуації, коли індивід позбавлений емоційних реакцій від інших людей. **Емоці́йна стабі́льність** – характеристика стану того, хто є емоційно зрілим, чиї емоційні реакції адекватні ситуації. **Емоці́йне блокувáння** – нездатність індивіда виконувати складні розумові дії через дуже інтенсивний емоційний стан. **Емоці́йне збі́днення** – різновид патології емоцій; проявляється слабкістю емоційних реакцій. **Емоці́йний рóзлад** – стан, за якого емоційні реакції є неадекватними ситуації, в якій вони виникають. **Емоці́йний стрес** – стан яскраво вираженого психоемоційного переживання людиною конфліктних ситуацій. 2. Який легко збуджується, швидко реагує на щонебудь; нестриманий.

ЕМОЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **емоці́йний**.

ЕМОЦІ́ЙНО. Присл. до **емоці́йний**.

ЕМОЦІОГÉННИЙ, -а, -е: ** **Емоціогéнна зóна** – Область головного мозку, пов'язана з виникненням емоцій, емоційними реакціями.

ЕМОЦІОНÁЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **емоці́йний**.

ЕМОЦІОНÁЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **емоціонáльний**.

ЕМÓЦІЯ, -ї, *ж.* Суб'єктивний стан людини та тварин у формі безпосередніх переживань. // Переживання людиною свого ставлення до дійсності, до особистого й навколишнього життя; душевне переживання, почуття людини.

ЕМПÁТІЯ, -ї, *ж.* Здатність відчувати почуття і психологічний стан іншого; співпереживання.

ЕМПЕРІПОЛÉЗ, -у, *ч.* Активне проникання однієї клітини в іншу без її пошкодження.

ЕМПІ́ЄМА, -и, *ж., мед.* Скупчення гною в будь-якій порожнині організму або в порожнистому органі людини й тварин.

ЕМПІРÉЇ, -їв, *мн., книжн.* 1. У давньогрецькій міфології – найвища частина неба, наповнена вогнем і світлом, де жили боги. 2. *перен.* Висота, височінь. ** **Витáти в емпірéях** – фантазувати, плекати нездійсненні мрії.

ЕМПІРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Напрям у філософії, який єдиним джерелом пізнання вважає чуттєве сприймання і досвід, а значенням теоретичних узагальнень і логічного мислення нехтує або зовсім його заперечує. 2. *книжн.* Схильність до практичної діяльності на шкоду теоретичним узагальненням. ** **Повзýчий емпіри́зм**, *зневажл.* – вивчення окремих фактів без розкриття їхніх зв'язків і законів розвитку, вузький підхід до явищ, що вивчаються.

ЕМПІ́РИК, -а, *ч.* 1. Послідовник, прихильник емпіризму (у 1 знач.). 2. *книжн.* Прибічник емпіризму (у 2 знач.).

ЕМПІ́РИКА, -и, *ж., розм.* Відомості, знання, що їх одержують лише з досвіду, спостережуючи факти, без їхнього аналізу та розгляду у взаємозв'язку.

ЕМПІРИ́ЧНЕ, -ого, *с.* Те саме, що **емпі́рика**.

ЕМПІРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **емпіри́зм** 1. *Емпірична філософія.* ** **Емпіри́чна соціолóгія** – один з напрямів сучасної соціології, основним методом якого є опис окремих сторін суспільного життя. **Емпіри́чне знаннá** – знання, яке відображає дійсність з боку її зовнішніх зв'язків і відношень. **Емпіри́чний тест** – оцінювання гіпотези або теорії через звернення до даних, фактів та експериментів. **Емпіри́чні дáні** – відомості, отримані на основі досвіду, практики. 2. Заснований на емпірії (у 1 знач.).

ЕМПІРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **емпіри́чний 2**.
ЕМПІРИ́ЧНО. Присл. до **емпіри́чний 2**.
ЕМПІРІОКРИ́ТИК, -а, *ч.* Послідовник, прихильник емпіріокритицизму.
ЕМПІРІОКРИТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Суб'єктивно-ідеалістичний напрям у філософії кінця 19 ст., який заперечував об'єктивне існування матеріального світу і розглядав його як явище свідомості й поєднання відчуттів; махізм.
ЕМПІРІОКРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **емпіріокрити́цизм**.
ЕМПІРІОМОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Суб'єктивно-ідеалістичний напрям у російській філософії початку 20 ст., що був різновидом емпіріокритицизму.
ЕМПІРІОМОНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник емпіріомонізму.
ЕМПІРІОМОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **емпіріомоні́зм**.
ЕМПІРІОСИМВОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Суб'єктивно-ідеалістичний напрям у філософії кінця 19 ст., що розглядав уявлення і поняття людей як умовні знаки, символи відчуттів; різновидність емпіріокритицизму.
ЕМПІ́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Людський досвід, сприйняття зовнішнього світу за допомогою органів чуття. 2. Спостереження в природних умовах, на відміну від експерименту.
ЕМПО́РІЙ, -ю, *ч.*, *іст.* Короткочасна торгова стоянка, що її організовували купці на території іншої країни.
ЕМПРОСТОТО́НУС, -у, *ч.* Вимушена поза тіла з вигнутим вперед тулубом.
ЕМПУ́ЗА, -и, *ж.* Рід грибів з порядку ентомофторових.
ЕМПУ́СА, -и, *ч.*, *міф.* Нічна демонічна істота з ослячими ногами, одне із страховиськ підземного світу.
ЕМТЕЕ́СІВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.*, *розм.* Працівник машинно-тракторної станції (МТС).
ЕМТЕЕ́СІВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.*, *розм.* Який належить машинно-тракторній станції (МТС).
Е́МУ, *невідм.*, *ч.* Австралійський страус.
ЕМУЛЬГА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Речовина, що сприяє утворенню емульсій і підвищує їхню стійкість. ** **Харчові́ емульга́тори** – харчові добавки, що використовуються для створення харчових продуктів потрібної консистенції – емульсій. 2. Апарат, в якому проводять емульгування.
ЕМУЛЬГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **емульгува́ти**.
ЕМУЛЬГУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується (призначений) для емульгування.
ЕМУЛЬГУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* 1. Дія за знач. **емульгува́ти 1** і **емульгува́тися 1**. 2. Дія за знач. **емульгува́ти 2**.
ЕМУЛЬГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* 1. Утворювати емульсію (у 1 знач.). 2. Наносити емульсію (у 2 знач.) на яку-небудь поверхню з метою збереження цієї поверхні від пошкоджень.
ЕМУЛЬГУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.*, *спец.* 1. Перетворюватися на емульсію (у 1 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **емульгува́ти**.
ЕМУЛЬСІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **ему́льсія**. // Який містить емульсію. *Емульсійні фарби.* 2. Покритий емульсією (у 2 знач.).
ЕМУ́ЛЬСІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Суміш двох незмішуваних рідин, з яких одна розподілена в іншій у вигляді дрібних краплинок. 2. Желатиновий розчин, у якому рівномірно розподілені частинки солей срібла, чутливі до фотохімічних променів. *Фотографічна емульсія.*
ЕМУЛЬСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. до **емульсува́ти**. // **емульсо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЕМУЛЬСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна емульсувати.
ЕМУЛЬСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **емульсува́ти** і **емульсува́тися**.
ЕМУЛЬСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Те саме, що **емульгува́ти**.
ЕМУЛЬСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.*, *спец.* 1. Те саме, що **емульгува́тися 1**. 2. *тільки недок.* Пас. до **емульсува́ти**.
ЕМУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Здійснювати емуляцію.
ЕМУЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* В обчислювальній техніці – апаратний або програмний засіб, що здійснює емуляцію. ** **Внутрісхе́мний емуля́тор** – мікропроцесор зі спеціальними системними програмами.
ЕМУЛЯ́ЦІЯ[1], -ї, *ж.*, *спец.* В обчислювальній техніці – імітація функціонування всієї системи.
ЕМУЛЯ́ЦІЯ[2], -ї, *ж.* Суперництво, бажання перевершити в чомусь один одного.
ЕМУШЕ́ТА, -и, *ж.* Покривало на коней, щоб їх не кусали комахи.
ЕМФА́ЗА, -и, *ж.* 1. *літ.* Підсилення емоційної виразності мови зміною інтонації та застосуванням різних риторичних фігур. 2. *лінгв.* Напруженість при вимові деяких звуків.
ЕМФАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *літ.* Який відзначається особливою емоційною виразністю; почуттєво-виразний. 2. *лінгв.* Який вимовляється з особливим напруженням (про звуки).
ЕМФІЗЕ́МА, -и, *ж.*, *мед.* Скупчення повітря в якому-небудь органі, тканині організму. ** **Емфізе́ма леге́нь** – захворювання, що характеризується розширенням легень та зменшенням дихальної поверхні легень. **Підшкі́рна емфізе́ма** – припухання шкіри, спричинене скупченням повітря або газів у підшкірній клітковині. **Тканинна емфізе́ма** – емфізема, яка розвивається у хворих з анаеробною інфекцією.
ЕМФІЗЕМА́ТИК, -а, *ч.*, *мед.*, *розм.* Той, хто хворіє на емфізему.
ЕМФІЗЕМАТО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **емфізе́ма**. *Емфізематозна людина.*
ЕМФІТЕ́ВЗИС, -у, *ч.* У римському праві – спадкове довготривале право користування чужою землею.
ЕНАЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Підводні рослини, що ростуть на мулуватих узбережжях морів.
ЕНАМАЛОБЛА́СТ, -а, *ч.* Див. **амелобла́ст**.
ЕНА́НТ, -у, *ч.*, *спец.* Один із видів синтетичного волокна.
ЕНАНТЕ́МА, -и, *ж.*, *мед.* Висип на слизових оболонках рота, носа, внутрішніх органів. Спостерігається під час деяких інфекційних захворювань.
ЕНАНТИБІО́З, -у, *ч.* Відносини між організмами, які є взаємно антагоністичними; прот. с и м б і о з.
ЕНАНТІОДРОМІ́Я, -ї, *ж.*, *філос.* Термін Юнга для позначення точки зору, що в кінцевому рахунку усі речі перетворюються у свою протилежність.
ЕНАНТІОМЕРІ́Я, -ї, *ж.* Вид ізомерії хімічних сполук, молекули яких асиметричні.
ЕНАНТІОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Здатність деяких кристалів існувати у модифікаціях, що є дзеркальними відображеннями один одного.
ЕНАНТІОСЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до енантіосемії.
ЕНАНТІОСЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *лінгв.* Розвиток у мовної одиниці протилежних значень, поляризація її значень.
ЕНА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ена́нт**.
ЕНАРГІ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу складних сульфідів.
ЕНАРМО́НІКА, -и, *ж.* Один із трьох родів давньогрецької музики, ознакою якого є наявність інтервалів, що менші від півтону.
ЕНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ена́ція**.
ЕНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виріст на осьовому органі деяких вищих рослин (папоротей).
ЕНВАЙРОНМЕ́НТ, -а, *ч.* Див. **інвайронме́нт**.
ЕНВІРО́НІКА, -и, *ж.* Комплекс науково-технічних знань про вплив навколишнього середовища на людину, на створювані нею споруди тощо.
ЕНГАРМОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *муз.* Прирівнювання і ототожнювання звуків однакових за висотою, але різних за назвою і графічним зображенням.
ЕНГАРМОНІ́ЙНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **енгармоні́зм**.
ЕНГАРМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *муз.* Те саме, що **енгармоні́йний**.
ЕНГРА́МА, -и, *ж.* Біохімічна зміна, що виникає внаслідок зовнішньої стимуляції. // Зміни в центральній нервовій системі, які виникають внаслідок дії зовнішніх подразників.
ЕНДАОРТИ́Т, -у, *ч.* Запалення внутрішньої оболонки аорти.
ЕНДАРТЕРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення внутрішньої оболонки артерії, ураженої атеросклерозом.
ЕНДАРТЕРІЇ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення внутрішньої оболонки артерії. ** **Облітеру́ючий ендартеріі́т** – захворювання людини з ураженням нервової і судинної систем.
ЕНДЕ́КИ, -ів, *мн.*, *іст.*, *розм.* Назва польських націоналістичних організацій.
ЕНДЕ́М, ЕНДЕ́МІК, -а, *ч.* Рослина або тварина, поширена тільки в певній місцевості.
ЕНДЕМІ́ЗМ, -у, *ч.* Пристосування окремих видів організмів до географічного району.
ЕНДЕ́МІК *див.* **енде́м**.
ЕНДЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Власт. даній місцевості або поширений у ній; місцевий. ** **Ендемі́чне во́гнище** – територія, у межах якої протягом тривалого часу спостерігається захворювання певною хворобою. **Ендемі́чні органі́зми** – види, роди, родини та інші групи рослин або тварин, поширення яких обмежене певною місцевістю.
ЕНДЕМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ендемі́чний**. // Властивість деяких хвороб постійно існувати на даній території.
ЕНДЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *спец.* Постійне існування та періодичне поширення деяких інфекційних хвороб у певній місцевості за відповідних умов.
ЕНДЕРГОНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Ендергоні́чні реа́кції** – хімічні реакції, що супроводжуються збільшенням вільної енергії.
ЕНДЖОМЕ́Н, -а, *ч.*, *іст.* Орган місцевої влади, міського або обласного самоврядування в Ірані.
ЕНДИ́ВІЙ, -ю, *ж.* Рослина з роду цикорій.
ЕНДО... Перша частина складних слів, що відповідає слову **вну́трішній**, напр.: е н д о л і м ф а, е н д о п а р а з и т і т. ін.
ЕНДОАЛЕРГЕ́Н, -у, *ч.* Див. **аутоалерге́н**.
ЕНДОАЛЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Див. **аутоалергі́я**.
ЕНДОБОТАЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення стінок функціонуючої артеріальної протоки.
ЕНДОБРОНХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Внутрішньобронхіальний.
ЕНДОВАСКУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення внутрішньої оболонки кровоносної судини.
ЕНДОГАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ендогамії.
ЕНДОГА́МІЯ, -ї, *ж.* У первісному суспільстві – звичай, за яким дозволялися шлюби лише між особами однієї суспільної групи.
ЕНДОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до ендогамії. *Ендогамне плем'я.*
ЕНДОГА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ендога́мний**.
ЕНДОГАСТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до внутрішньої частини надчеревної ділянки живота; внутрішньочеревний; внутрішньошлунковий.
ЕНДОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *псих.* Процес розвитку і динаміка клінічних проявів генетично детермінованих психічних захворювань.
ЕНДОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ендогене́з**.
ЕНДОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Зумовленість певного процесу в організмі внутрішніми причинами.
ЕНДОГЕ́ННИЙ, -а, -е, *книжн.* Викликаний причинами внутрішнього походження. ** **Ендоге́нне жи́влення** – використання організмом людини чи тварини при голодуванні речовин, що входять до складу самого організму.
ЕНДОДЕ́РМА, -и, *ж.* Внутрішній шар клітин первинної кори в стеблах і коренях вищих рослин.
ЕНДОДЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ендоде́рма**.
ЕНДОДОНТІ́Я, -ї, *ж.* Розділ стоматології, який вивчає вплив різних природних чинників і розробляє методи лікарської дії на канали коренів зубів.
ЕНДОЕКОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до ендоекогенезу.
ЕНДОЕКОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Перетворення фітоценозу під впливом зміни середовища самим фітоценозом.
ЕНДОЕКОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ендоекзоге́нний**.
ЕНДОЗООХО́Р, -а, *ч.* Рослина, яка поширюється за допомогою ендозоохорії.
ЕНДОЗООХО́РІЯ, -ї, *ж.* Спосіб поширення насіння рослин тваринами, при якому насіння проходить через травний тракт тварин.
ЕНДОКАПІЛЯРИ́Т, -у, *ч.* Запалення ендотелію капілярів.
ЕНДОКА́РД, -а, *ч.* Внутрішній шар стінки серця.
ЕНДОКАРДИ́Т, -у, *ч.* Запалення ендокарда. ** **Інфекці́йний ендокарди́т** – ендокардит, що розвивається внаслідок проникнення в ендокард неспецифічної бактеріальної або грибкової флори чи вірусу. **Травмати́чний ендокарди́т** – ендокардит, що виникає після механічного пошкодження серця.
ЕНДОКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ендокардія.
ЕНДОКА́РДІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **ендока́рд**.
ЕНДОКА́РПІЙ, -я, *ч.*, *бот.* Внутрішня частина оплодня у рослин (кісточка у плода вишні, сливи і т. ін.); середоплодень.
ЕНДОКІНЕМАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Кінематографування порожнин тіла людини й тварин, яке застосовують з метою діагностування.
ЕНДОКРА́Н, -а, *ч.* Зліпок внутрішньої поверхні кісток черепа.
ЕНДОКРИ́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний із залозами внутрішньої секреції. ** **Ендокри́нні за́лози** – залози тварин і людини, що не мають вивідних проток і виділяють продукти своєї діяльності безпосередньо в кров або лімфу.
ЕНДОКРИНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з ендокринології.
ЕНДОКРИНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ендокринології.
ЕНДОКРИНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає будову і функції ендокринних залоз, захворювання, пов'язані з порушенням функції цих залоз. ** **Клі́нічна ендокриноло́гія** – розділ ендокринології, що вивчає причини та перебіг ендокринних захворювань, методи їх лікування та профілактики.
ЕНДОКРИНОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Загальна назва хвороб, спричинюваних порушенням діяльності залоз внутрішньої секреції.
ЕНДОЛІ́МФА, -и, *ж.* Рідина, що знаходиться у перетинчастому каналі півколового каналу внутрішнього вуха.
ЕНДОЛІМФАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Ендолімфати́чна прото́ка** – канал, який сполучає перетинчастий лабіринт та задню поверхню піраміди скроневої кістки.
ЕНДОМЕТРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки матки.
ЕНДОМЕТРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ендометрія.
ЕНДОМЕ́ТРІЙ, -я, *ч.* Слизова оболонка, що покриває внутрішню поверхню матки.
ЕНДОМЕТРІО́З, -у, *ч.* Захворювання, яке характеризується розростанням у різних органах тканини, що схожа на ендометрій.
ЕНДОМІ́ЗІЙ, -ю, *ч.* Сполучнотканинні прошарки між міоцитами скелетних м'язів.
ЕНДОМІКРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Ендоскопічне дослідження з використанням ендомікроскопа.
ЕНДОМІТО́З, -у, *ч.* Різновид мітозу, при якому відбувається кратне збільшення кількості хромосом у ядрах клітин рослинних та тваринних організмів без порушення цілісності ядерної оболонки.
ЕНДОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мат.* Відображення множини на себе, що зберігає алгебраїчні операції, задані на цій множині.
ЕНДОНАЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Внутрішньоназальний, внутрішньоносовий.
ЕНДОНЕ́ВРІЙ, -я, *ч.* Сполучнотканинні прошарки між нервовими волокнами нервового стовбура.
ЕНДОНЕВРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне видалення рубця із нервового стовбура.
ЕНДОНУКЛЕА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує процес гідролітичного розщеплення дезоксирибонуклеїнових або рибонуклеїнових кислот.
ЕНДОПАРАЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Організми, що паразитують в органах і тканинах людини, тварин або рослин (напр., глисти); внутрішні паразити.
ЕНДОПАРАЗИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ендопаразитів.
ЕНДОПАРАЗИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до ендопаразитів.
ЕНДОПЕПТИДА́ЗА, -и, *ж.* Див. **протеї́наза**.
ЕНДОПЕРИПНЕВМОЦИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження сечового міхура після введення в його порожнину або в передміхуровий простір газу.
ЕНДОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Внутрішній шар цитоплазми тваринних і рослинних клітин, що містить різні зернисті включення й органоїди.
ЕНДОПЛАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ендопла́зма**.
ЕНДОПРОТЕ́З, -а, *ч.* Протез будь-якого органа, який розміщений у глибині тіла.
ЕНДОПРОТЕЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Заміщення ендопротезами (імплантатами) елементів опорно-рухового апарату і частин внутрішніх органів, що втратили свою основну функцію.
ЕНДОПРОТЕЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати ендопротезування.

ЕНДОПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Характеристика того, що знаходиться у свідомості.
ЕНДОРАДІОЗО́НД, -а, *ч.* Те саме, що **радіопілю́ля**.
ЕНДОРАДІОЗОНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дослідження шлунково-кишкового тракту та інших порожнистих органів за допомогою ендорадіозондів.
ЕНДОСАЛЬПІНГІ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки маткової труби.
ЕНДОСИМБІО́З, -у, *ч.* Форма симбіозу, за якої один з організмів розвивається всередині клітини іншого.
ЕНДОСКО́П, -а, *ч.*, *мед.* Прилад для освітлення та дослідження внутрішніх органів.
ЕНДОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ендоскопії.
ЕНДОСКОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Метод дослідження (безпосереднього огляду) слизової оболонки порожнистих органів за допомогою ендоскопа.
ЕНДО́СМОС, -у, *ч.* Проникнення води й розчинених у ній речовин із зовнішнього середовища в клітину.
ЕНДОСПЕ́РМ, -у, *ч.* Тканина насіння голонасінних і більшості покритонасінних рослин, у якій відкладаються поживні речовини, необхідні для розвитку зародка.
ЕНДОСТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Ендоста́льне розроста́ння** – вогнища остеогенезу в кістковомозковій порожнині довгої трубчастої кістки.
ЕНДОСТЕТОСКО́П, -а, *ч.* Трубка, яка вводиться в просвіт стравоходу з метою аускультації органів грудної порожнини.
ЕНДОТЕЛІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ендоте́лій**.
ЕНДОТЕ́ЛІЙ, -ю, *ч.* Клітини, що вистелюють внутрішню поверхню кровоносних судин і ендокарда.
ЕНДОТЕЛІОЦИ́Т, -а, *ч.* Клітина мезенхімного походження, що має плоску полігональну форму.
ЕНДОТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, яка розвивається із ендотелію кровоносних або лімфатичних судин.
ЕНДОТЕНДІ́НІЙ, -ю, *ч.* Тонкі сполучнотканинні прошарки між сухожилковими пучками другого порядку.
ЕНДОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із вбиранням тепла під час хімічних реакцій; тепловбиральний. *Ендотермічне перетворення.* ** **Ендотермі́чні реа́кції** – хімічні реакції, які відбуваються з вбиранням тепла; прот. е к з о т е р м і ч н и й.
ЕНДОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Див. **діатермі́я**.
ЕНДОТЕ́РМНИЙ, -а, -е. Стос. до ендотермії.
ЕНДОТОКСИ́Н, -у, *ч.* Отрута (токсин), що входить до складу цитоплазми бактерій і звільняється після руйнування бактеріальних клітин.
ЕНДОТРОМБОФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Запалення внутрішньої оболонки вени, що супроводжується тромбозом.
ЕНДОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Той, що живе всередині організму живителя; прот. е к з о т р о ф н и й.
ЕНДОФА́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Внутрішня мова. 2. Здійснення рухів губ, язика та щелепи, що відповідають говорінню, але без вимовляння звуків.
ЕНДОФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Запалення внутрішньої оболонки вени.
ЕНДОФТАЛЬМІ́Т, -у, *ч.* Гнійне запалення внутрішніх оболонок очного яблука.
ЕНДОЦЕРВІЦИ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки каналу шийки матки.
Е́НДСИ, -ів, *мн.* Обрізки дощок до 2,4 м завдовжки.
ЕНДШПІ́ЛЬ, -ю, *ч.* Заключна стадія шахової партії.
ЕНЕ́Й, -я, *ч.* В античній міфології – один з головних захисників Трої під час Троянської війни.
ЕНЕОЛІ́Т, -у, *ч.*, *археол.* Перехідний період від епохи неоліту до бронзового віку, в який уперше з'явилися мідні знаряддя праці.
ЕНЕОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е, *археол.* Прикм. до **енеолі́т**.
ЕНЕРВАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до енервації.
ЕНЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нервове виснаження.
ЕНЕРГЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістична течія в філософії та природознавстві початку 20 ст., прихильники якої заміняли поняття матерії поняттям енергії, все суще розглядали як "чистий" рух і зводили його до руху свідомості.
ЕНЕРГЕ́ТИК, -а, *ч.* Фахівець з енергетики. // Працівник енергетичної промисловості.
ЕНЕРГЕ́ТИКА, -и, *ж.* 1. Галузь народного господарства, що охоплює вивчення і використання природних енергетичних ресурсів з метою вироблення, перетворення, розподілу і використання енергії. 2. Емоційність
ЕНЕРГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **енерге́тика**. *Енергетична система.* // Стос. до енергетики. *Енергетичний інститут.* 2. *спец.* Прикм. до **ене́ргія** 1. *Енергетичні ресурси.* ** **Енергети́чна ці́нність (проду́ктів)** – показник, який характеризує частку енергії, що може вивільнитися з харчових продуктів у процесі споживання. **Енергетичний баланс** – відношення кількості енергії, що поступила в організм, і витраченої організмом.
ЕНЕРГЕТИ́ЧНО, *присл.* Під кутом зору використання, витрат, виробництва якої-небудь енергії.
ЕНЕРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Повний сили, енергії (у 3 знач.). // Який виражає діяльну силу, енергію, активність. // Швидкий, посилений. 2. Який може вплинути, подіяти на кого-, що-небудь; сильнодіючий.
ЕНЕРГІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **енергі́йний**.
ЕНЕРГІ́ЙНО. Присл. до **енергі́йний**.
ЕНЕ́РГІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Одна з основних властивостей матерії, загальна міра всіх форм її руху. // Здатність якого-небудь тіла, речовини і т. ін. виконувати якусь роботу чи бути джерелом тієї сили, що виконуватиме роботу. *Енергія зв'язку.* ** **Електромагні́тна ене́ргія** – енергія електромагнітного поля, яка складається з енергії електричного та магнітного полів. **Кори́сна ене́ргія** – енергія, безпосередньо використана для виконання певної роботи. **Первинна ене́ргія** – енергія, що міститься в паливно-енергетичних ресурсах. 2. *рідко.* Те саме, що **електроене́ргія**. 3. Діяльна сила, поєднана з наполегливістю, рішучістю в досягненні поставленої мети.
ЕНЕРГОАГРЕГА́Т, -у, *ч.* Комплекс машин, що перетворює енергію води, пари і т. ін. в електричну енергію.
ЕНЕРГОБАЛА́НС, -у, *ч.* Баланс видобутку, переробки, транспортування, перетворення, розподілу і споживання всіх видів енергетичних ресурсів та енергії в народному господарстві.
ЕНЕРГОБЛО́К, -у, *ч.* 1. Самостійна частина енергетичного підприємства, яка безпосередньо виробляє певну кількість електроенергії в загальному обсязі підприємства. 2. Частина промислового або побутового підприємства, яка служить для вироблення теплової енергії.
ЕНЕРГОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до енергобудівництва.
ЕНЕРГОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Будівник електростанцій і ліній електропередач.
ЕНЕРГОБУДІВНИЦТВО, -а, *с.* Спорудження об'єктів, необхідних для виробництва, передачі, споживання енергії в різних її формах.
ЕНЕРГОВИТРА́ТИ, -а́т, *мн.* 1. Витрати, використання енергії для отримання якої-небудь продукції. 2. Віддача нервової, психічної енергії (у 3 знач.).
ЕНЕРГОГІГА́НТ, -а, *ч.* Велике за масштабами та обсягом вироблюваної енергії енергетичне підприємство.
ЕНЕРГОЄ́МНИЙ, -а, -е. Який споживає значну кількість енергії.
ЕНЕРГОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Якість за знач. **енергоє́мний**. 2. Техніко-економічний показник, що характеризує ефективність використання енергії у виробництві. ** **Енергоє́мність проду́кції** – техніко-економічний показник досконалості продукції (робіт, послуг) та ефективності виробництва.
ЕНЕРГОЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який не може функціонувати без джерела енергії.
ЕНЕРГОЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **енергозале́жний**.
ЕНЕРГОЗАТРА́ТИ, -а́т, *мн.* Кількість енергії, що витрачається організмом.
ЕНЕРГОЗБЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Раціональне використання та економне витрачання первинної та перетвореної енергії і природних енергетичних ресурсів.
ЕНЕРГОЗБЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **енергозберіга́ючий**.
ЕНЕРГОЗБЕРІГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який економно витрачає енергію. ** **Енергозберіга́юча полі́тика** – адміністративно-правове і фінансово-економічне регулювання процесів видобування, переробки, транспортування, зберігання, виробництва, розподілу та використання паливно-енергетичних ресурсів. **Енергозберіга́юча техноло́гія** – метод виробництва продукції з раціональним використанням енергії.
ЕНЕРГОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Підприємство з виробництва електроенергії, що складається з декількох енергоблоків.
ЕНЕРГОКРИ́ЗА, -и, *ж.* Криза, що відбиває диспропорції між зростанням споживання енергетичної сировини і обсягом її виробництва.
ЕНЕРГОКРИ́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **енергокри́за**.
ЕНЕРГОМАШИНОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Працівник підприємства енергомашинобудування.
ЕНЕРГОМАШИНОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості, яка виробляє машини та обладнання для енергетики.
ЕНЕРГОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення загального витрачання енергії організмом людини і тварини в процесі життєдіяльності.
ЕНЕРГОМІ́СТ, -мо́сту, *ч.* Те саме, що **електромі́ст**.
ЕНЕРГОНАСИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Потужність якої-небудь машини (трактора, комбайна і т. ін.).
ЕНЕРГОНЕЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який може функціонувати без джерела енергії.
ЕНЕРГОНОСІ́Й, -я́, *ч.* Речовина різних агрегатних станів чи іншої форми матеріального середовища, що є джерелом енергії.
ЕНЕРГООЗБРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Статистико-економічний показник, який характеризує ступінь озброєності живої праці всіма видами енергії.
ЕНЕРГООЩА́ДНИЙ, -а, -е. Який не споживає велику кількість енергії.
ЕНЕРГООЩА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **енергооща́дний**.
ЕНЕРГОПО́ЇЗД, -а, *ч.* Пересувна електрична станція, обладнана на залізничних платформах або у вагонах.
ЕНЕРГОПОСТА́ЧАННЯ, -я, *с.* Забезпечення споживачів усіма видами енергії та палива.
ЕНЕРГОПО́ТЯГ, -а, *ч.* Те саме, що **енергопо́їзд**.
ЕНЕРГОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е: ** **Енергопромисло́вий ко́мплекс** – господарчий комплекс, що складається з промислового підприємства (підприємств) і великої електростанції.
ЕНЕРГОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Сукупність кількох електростанцій, електричних мереж і споживачів електроенергії.
ЕНЕРГОТЕХНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з енерготехнологією, оснований на принципах енерготехнології.
ЕНЕРГОТЕХНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Об'єднання енергетичних і промислових виробництв з метою економії енергії та матеріалів, що витрачаються; відповідна галузь знання.
ЕНЕРГОТРА́СА, -и, *ж.* Високовольтна лінія електропередачі.
Е́НЕЦЬ *див.* **е́нці**.
ЕНЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **е́нець**. ** **Ене́цька мо́ва** – мова енців; відноситься до самоіндійської групи уральських мов.
ЕНЗИ́М, -у, *ч.*, *хім.* Те саме, що **ферме́нт**.
ЕНЗИМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *хім.* Який відбувається під впливом ензиму. *Ензиматичне розщеплення.*
ЕНЗИ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ензи́м**.
ЕНЗИМОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Визначення активності ферментів у біологічних рідинах організму, у тканинах і клітинах.
ЕНЗИМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає ферменти.
ЕНЗИМОПА́ТІЇ, -ій, *мн.* Хвороби або патологічні процеси, які розвиваються внаслідок відсутності чи зниження активності тих чи інших ферментів.
ЕНЗИМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Застосування ферментів тваринного, бактеріального або рослинного походження з лікувальною метою.
ЕНЗООТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ензоо́тія**. ** **Ензооти́чне во́гнище** – місцевість, у межах якої упродовж тривалого часу виявляються захворювання тварин на певне інфекційне захворювання.
ЕНЗООТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Прив'язування хвороби тварин до певної місцевості.
ЕНЗОО́ТІЯ, -ї, *ж.* Заразне захворювання тварин, що повторюється в якій-небудь місцевості або якомунебудь господарстві, але за межі їх не поширюється.
ЕНІ́ГМА, -и, *ж.* Загадка, таємниця.
ЕНІГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Незрозумілий, загадковий.
Е́НІМАЛ ПРИНТ, *незм.*, *текст.* Зображення тварин на тканині.
ЕНКАЛО́Й, -я, *ч.* Різновид синтетичного волокна з поліамідів.
ЕНКА́УСТИКА, -и, *ж.* Живопис восковими фарбами, що виконується гарячим і холодним способами.
ЕНКАУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **енка́устика**.
Е́НКІ, *невідм.*, *ч.* У шумерській міфології – одне з трьох верховних божеств.
ЕНКЛА́В, -а, *ч.* Те саме, що **анкла́в**.
ЕНКЛІЗІ́Я, -ї, *ж.* Перенесення наголосу на попереднє слово.
ЕНКЛІ́ТИКА, -и, *ж.*, *лінгв.* Позбавлене власного наголосу слово, що стоїть після наголошеного та утворює разом із ним фонетичне ціле, об'єднане спільним наголосом.
ЕНКЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **енклі́тика**.
ЕНКОМ'Є́НДА, -и, *ж.* Форма експлуатації індійського населення в іспанських колоніях в Америці в 16 – 18 ст.
ЕНКОПРЕ́З, -у, *ч.* Порушення функції прямої кишки і заднього проходу, що проявляється мимовільною дефекацією.
ЕНЛІ́ЛЬ, -я, *ч.* У шумерській міфології – одне з верховних божеств, бог повітря, потім – землі, родючості.
Е́ННИЙ, -а, -е. 1. Позначений у формулах умовним символом – латинською літерою N, n у значенні: к о ж н и й, в с я к и й, п е в н и й (про величини). 2. *перен.*, *перев. зі сл.* к і л ь к і с т ь, ч и с л о і т. ін. Невизначено великий, необмежений.
ЕНО́ЗИС, -а, *ч.*, *іст.* Рух за приєднання до Греції, грецьких земель, що залишились під владою Османської імперії.
ЕНОЛА́ЗА, -и, *ж.* Фермент класу ліаз, який каталізує зворотну реакцію дегідратування.
ЕНОСТО́З, -у, *ч.* Зарощення кістковомозкової порожнини кістковою тканиною.
ЕНОТЕ́РА, -и, *ж.* Рід трав'янистих рослин родини онагрових. Поширена перев. у Північній Америці.
ЕНОФТА́ЛЬМ, -у, *ч.*, *мед.* Западання очного яблука в очну ямку; спостерігається найчастіше при травмах ока, атрофії очноямкової жирової клітковини тощо.
ЕНСЗЕ́М, -а, *ч.*, *муз.* Англійський хоровий твір, подібний до мотету чи кантати, на біблійний текст.
ЕНСТАТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал з групи ортопіроксенів.
ЕНСТАТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **енстати́т**.
ЕНСТЕНІ́Т, -у, *ч.* Фероліт, що містить ферумметасилікат.
ЕНСТЕНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **енстені́т**.
Е́НСЬКИЙ, -а, -е. Уживається замість назви, яка з певних причин повинна бути невідомою.
ЕНТА́ДА, -и, *ж.* Рід рослин родини мімозових.
ЕНТА́ЗИС, -у, *ч.* Потовщення ствола колони у середній його частині, що усуває оптичну ілюзію угнутості ствола.
ЕНТАЛЬПІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ентальпії.
ЕНТА́ЛЬПІЯ, -ї, *ж.* 1. *фіз.* Функція стану термодинамічної системи за незалежних параметрів ентропії і тиску. 2. *біол.* Термодинамічна характеристика теплового стану біологічної системи.
ЕНТЕЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до НТР (науково-технічна революція).
ЕНТЕЛЕ́ХІЯ, -ї, *ж.*, *філос.* 1. Реалізація, дійсність. 2. Життєва сила, що її припускають у філософії віталізму. 3. У філософії Арістотеля – внутрішня мета руху, закладена в прихованому вигляді в кожному бутті до його здійснення; діяльне, формуюче начало.
ЕНТЕРАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Болі в ділянці живота.
ЕНТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Ентера́льний синдро́м** – різноманітні симптомокомплекси, що характеризуються різними поєднаннями ознак порушення всмоктування харчових речовин в кишечнику.
ЕНТЕР'Є́Р, -у, *ч.* Те саме, що **інтер'є́р**.
ЕНТЕРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки тонких кишок. ** **Го́стрий ентери́т** – ентерит, який швидко розвивається і проявляється. **Хроні-**

чний ентери́т – ентерит, який характеризується тривалим перебігом і симптомами.

ЕНТЕРОАНАСТОМО́З, -у, *ч.* Анастомоз будь-якого порожнистого органа з тонкою кишкою.

ЕНТЕРОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.*, *мед.* Кишкові бактерії.

ЕНТЕРОБІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз людини, спричинюваний паразитуванням у її кишечнику круглих червів – гостриків.

ЕНТЕРОБІОПСІ́Я, -ї, *ж.* Біопсія стінки тонкої кишки.

ЕНТЕРОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Рід дрібних кислотостійких вірусів, які в основному знаходяться у кишках хребетних тварин та людини.

ЕНТЕРОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ентерові́рус**. ** **Ентерові́русні хворо́би** – хвороби, що спричиняються ентеровірусами

ЕНТЕРОГАСТРИ́Н, -у, *ч.* Гормон, що виробляється в слизовій оболонці дванадцятипалої кишки, верхньому і середньому відділах порожньої кишки; стимулює діяльність шлункових залоз.

ЕНТЕРОГАСТРО́Н, -у, *ч.* Гормональний фактор, що виробляється слизовою оболонкою дванадцятипалої кишки і гальмує секреторну і моторну функції шлунка.

ЕНТЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е, *мед.* Кишкового походження.

ЕНТЕРОГЕПАТИ́Т, -у, *ч.*, *вет.* Інфекційна хвороба птахів, яка характеризується запаленням сліпої кишки й печінки.

ЕНТЕРОГЕПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ентерогепати́т**.

ЕНТЕРОДУОДЕНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між дванадцятипалою кишкою та іншими відділами тонкої кишки.

ЕНТЕРОЕНТЕРОАНАСТОМО́З, -у, *ч.* Оперативно сформоване сполучення між двома ділянками тонкої кишки.

ЕНТЕРОЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування сполучення між ділянками тонкої кишки.

ЕНТЕРОКІНА́ЗА, -и, *ж.* Протеолітичний фермент кишечного соку, який каталізує перетворення трипсиногену в трипсин.

ЕНТЕРОКІСТО́МА, -и, *ж.* Внутрішньочеревна кіста, яка утворюється із персистуючої ембріональної пупково-кишкової протоки.

ЕНТЕРОКО́К, -а, *ч.* Стрептококова бактерія, що знаходиться у кишечнику тварин і людини; викликає ентерити, коліти, ендокардит.

ЕНТЕРОКОЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки тонких і товстих кишок.

ЕНТЕРОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Кишкові камені, що утворюються при порушенні мінерального обміну в організмі.

ЕНТЕРОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ентероліт**.

ЕНТЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гастроентерології, що вивчає хвороби кишечника.

ЕНТЕРОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Захворювання кишечника.

ЕНТЕРОПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оперативне накладання гофруючих швів на брижу тонкої кишки з метою зменшення її рухомості.

ЕНТЕРОПРОКТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне формування анастомозу між тонкою і прямою кишкою.

ЕНТЕРОПТО́З, -у, *ч.* Опущення органів черевної порожнини; спланхноптоз.

ЕНТЕРОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Зашивання рани кишки.

ЕНТЕРОСЕПТО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при кишкових захворюваннях.

ЕНТЕРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Див. **інтестиноскопія**.

ЕНТЕРОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Дискінезія кишечника, яка характеризується спастичним скороченням тонкої кишки.

ЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне формування зовнішньої нориці тонкої кишки.

ЕНТЕРОТОКСЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *вет.* Інфекційна хвороба овець, рідко телят, поросят. Збудник – бактерія роду клостридій. Перебіг хвороби блискавичний, у тварин з'являються корчі, і вони швидко гинуть (через 2 – 3 дні).

ЕНТЕРОТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Поліпептидні або білкові фактори патогенності бактерій, що мають ентеротропну дію.

ЕНТЕРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розтин просвіту тонкої кишки.

ЕНТЕРОТРИ́Б, -а, *ч.* Хірургічний інструмент, призначений для перетискування порожнистого органа травного тракту.

ЕНТЕРОЦИ́Т, -а, *ч.* Епітеліальна клітина кишечника.

ЕНТИМЕ́МА, -и, *ж.* Неповно (скорочено) наведений аргумент (міркування, умовивід, висновок, доведення і т. ін.), відсутні частини якого розуміються як очевидні.

ЕНТОБЛА́СТ, -а, *ч.*, *біол.* Внутрішній зародковий мішок.

ЕНТОДЕ́РМА, -и, *ж.* 1. Внутрішній шар (листок) зародка багатоклітинних тваринних організмів на ранніх стадіях розвитку. 2. Внутрішній шар двошарового тіла дорослих кишковопорожнинних тварин.

ЕНТОДЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ентоде́рма**.

ЕНТОКРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Внутрішньочерепний.

ЕНТОМО́ЗИ, -ів, *мн.* Група хвороб, що спричиняються дорослими комахами або личинковими стадіями, що паразитують на тілі хазяїна або всередині його.

ЕНТОМО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з ентомології.

ЕНТОМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ентомоло́гія** і *ентомологі́чний*. *Ентомологічна колекція.*

ЕНТОМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ зоології, що вивчає комах. ** **Ветерина́рна ентомоло́гія** – розділ ентомології, що вивчає комах-паразитів, розробляє заходи боротьби з ними. **Меди́чна ентомоло́гія** – розділ ентомології, що вивчає комах-паразитів та переносників збудників заразних хвороб людини і розробляє заходи боротьби з ними.

ЕНТОМОПОЛІ́Т, -а, *ч.* Скам'яніла комаха.

ЕНТОМОФА́Г, -а, *ч.* Паразитичний організм, який живиться комахами.

ЕНТОМОФІ́Л, -а, *ч.* Рослина, пилок якої переноситься на інші рослини за допомогою комах.

ЕНТОМОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Перенесення пилку з однієї рослини на іншу за допомогою комах.

ЕНТОМОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ентомофілія**.

ЕНТОМОХОРІ́Я, -ї, *ж.* Поширення насіння та інших зачатків рослин комахами.

ЕНТОПАРАЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ендопаразити**.

ЕНТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який знаходиться всередині ока.

ЕНТРОПІО́Н, -у, *ч.* Заворот повіки.

ЕНТРОПІ́Я, -ї, *ж.* 1. *фіз.* Функція стану термодинамічної системи, яка характеризує розсіювання енергії, зумовлене перетворенням усіх видів її на теплову і рівномірним розподілом тепла між тілами. 2. Одна з величин, що характеризує тепловий стан тіла або системи тіл. 3. *спец.* Міра невизначеності якого-небудь досліду, що може мати різні результати. // В теорії інформації – міра невизначеності ситуації; в математиці – міра невизначеності випадкової функції. 4. *мед.* Заворот повік усередину.

ЕНТУЗІА́ЗМ, -у, *ч.* Сильний запал, захоплення, душевне піднесення.

ЕНТУЗІА́СТ, -а, *ч.* Людина, пройнята ентузіазмом, яка діє з ентузіазмом. // *чого.* Людина, яка віддає всі сили якій-небудь справі; палкий прихильник чого-небудь.

ЕНТУЗІАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **ентузія́стичний**.

ЕНТУЗІА́СТКА, -и. Жін. до **ентузіа́ст**.

ЕНТУЗІЯСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Пристрасний, запальний.

ЕНУКЛЕА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення, вилущування. ** **Енуклеа́ція о́ка** – хірургічна операція, під час якої видаляють у людини чи тварини очне яблуко).

ЕНУМЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Підраховуючий; перераховуючий.

ЕНУРЕ́З, -у, *ч.* Нетримання сечі.

ЕНХОНДРО́З, -у, *ч.* Аномальне утворення гіалінового хряща всередині кісткової тканини, яка в нормі хрящ не містить.

ЕНХОНДРО́МА, -и, *ж.* Хондрома, що локалізується в центральних відділах кістки.

ЕНЦЕЛА́Д, -а, *ч.* Супутник Сатурна.

ЕНЦЕФАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Енцефаліза́ція фу́нкцій** – поступове прийняття мозком контролю над якою-небудь функцією.

ЕНЦЕФАЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення головного мозку людини.

ЕНЦЕФАЛІ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Сорочка, що охороняє від укусів енцефалітного кліща.

ЕНЦЕФАЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **енцефаліт**. *Енцефалітний кліщ.*

ЕНЦЕФАЛОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення біоелектричних імпульсів головного мозку.

ЕНЦЕФАЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для одержання енцефалограм.

ЕНЦЕФАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенологічного дослідження головного мозку, при якому в порожнину черепа вводять повітря, кисень або спеціальні речовини, що дають чітку тінь на рентгенограмах; пневмоенцефалографія.

ЕНЦЕФАЛОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Розм'якшення мозку.

ЕНЦЕФАЛОМЕНІНГОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Вроджена грижа головного мозку і його оболонок.

ЕНЦЕФАЛОМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Вимірювання головного мозку та його окремих частин при рентгенологічному або морфологічному дослідженні.

ЕНЦЕФАЛОМІЄЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Гострі інфекційні хвороби, які характеризуються багатовогнищевим ураженням білої речовини головного і спинного мозку. ** **Кінські енцефаломієліти** – інфекційні хвороби, які характеризуються ураженням головного і спинного мозку, а також мозкових оболонок.

ЕНЦЕФАЛОМІЄЛОПОЛІРАДИКУЛОНЕВРИ́Т, -у, *ч.* Інфекційне або токсичне ураження всіх відділів нервової системи.

ЕНЦЕФАЛОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Дифузне дрібновогнищеве ураження головного мозку дистрофічного характеру.

ЕНЦЕФАЛОСКАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Див. **енцефалосканува́ння**.

ЕНЦЕФАЛОСКАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Радіоізотопне сканування головного мозку.

ЕНЦЕФАЛОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Див. **гідроцефалоце́ле**.

ЕНЦЕФАЛОЦИСТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Див. **гідроенцефалоцистоце́ле**.

ЕНЦИ́КЛІКА, -и, *ж.* Послання папи римського до всіх католиків з питань політики, релігії, моралі і т. ін.

ЕНЦИКЛОПЕДИ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Широка всебічна освіченість, обізнаність у різних галузях знання.

ЕНЦИКЛОПЕДИ́СТИ, -ів, *мн.* 1. Французькі філософи, письменники і публіцисти 18 ст., які брали участь у виданні "Енциклопедії, або Тлумачного словника наук, мистецтв і ремесел". 2. *перен.* Люди, які мають енциклопедичні знання.

ЕНЦИКЛОПЕДИ́СТКА, -и. Жін. до **енциклопедист**.

ЕНЦИКЛОПЕДИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **енциклопе́дія**. // Який становить енциклопедію. 2. Який охоплює багато галузей знань; різнобічний. *Енциклопедичний словник.*

ЕНЦИКЛОПЕДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **енциклопеди́чний** 2.

ЕНЦИКЛОПЕДИ́ЧНО. Присл. до **енциклопеди́чний** 2.

ЕНЦИКЛОПЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* Науковий довідник, що об'єднує найістотніші відомості з усіх галузей знань чи якої-небудь однієї галузі, розміщених в алфавітному або тематичному порядку (зазвичай багатотомне видання).

Е́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **е́нець**, -нця, *ч.*). Нечисленна народність, яка складає корінне населення півострова Таймир в Росії; представники цієї народності.

ЕОА́НТРОП, -а, *ч.* Назва викопної людини, кістки якого було знайдено у Південній Англії.

ЕОЗИ́Н, -у, *ч.* Органічна сполука, синтетичний барвник, порошок червоного кольору. Застосовують у виробництві чорнила, лаків, для забарвлення біологічних препаратів тощо.

ЕОЗИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **еозин**.

ЕОЗИНОПЕНІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення кількості еозинофілів у крові.

ЕОЗИНОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* Група лейкоцитів, протоплазма яких заповнена зернятками, що легко забарвлюються еозином.

ЕОЗИНОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Збільшення кількості еозинофілів у крові.

ЕОЗИНОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до еозинофілії. ** **Еозинофі́льна гранульо́ма** – пухлиноподібне утворення, яке складається із гістіоцитів, еозинофілів та інших клітинних елементів.

ЕОЗО́Й, -ю, *ч.*, *геол.*, *заст.* Те саме, що **протерозо́й**.

ЕОЗО́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *геол.*, *заст.* Прикм. до **еозо́й**.

ЕО́Л, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог, володар вітрів.

ЕОЛІ́ЄЦЬ *див.* **еолі́йці**.

ЕОЛІ́ЙКА *див.* **еолі́йці**.

ЕОЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **еолі́йці**. ** **Еолі́йський лад**, *муз.* – старогрецький натуральний лад, має лише одну яскраво виражену опору – тоніку.

ЕОЛІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **еолі́єць**, -йця, *ч.*; **еолі́йка**, -и, *ж.*). Давньогрецьке плем'я.

ЕОЛІ́Т, -у, *ч.*, *археол.* 1. Застаріла назва періоду кам'яного віку, коли люди виробляли найпримітивніші кам'яні знаряддя. 2. Невеликий уламок каменя з гострими краями, що начебто мають сліди штучної обробки.

ЕОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е, *археол.* Прикм. до **еоліт**.

ЕО́ЛОВИЙ, -а, -е, *геол.* Зумовлений діяльністю вітру або утворений внаслідок цієї діяльності. ** **Ео́лова а́рфа**: а) найстаровинніший струнний музичний інструмент у формі вузького дерев'яного ящика (резонатора) з отвором, над яким натягнуті струни; б) в давньогрецькій міфології – арфа, що звучить від легкого подуву вітру; в) *перен.*, про дуже чутливу людину. **Ео́лові ві́дклади** – геологічні відклади, що утворюються з перенесених вітром продуктів руйнування гірських порід.

ЕО́М, *невідм.*, *ж.*, *спец.* Електронна обчислювальна машина – цифрова обчислювальна машина, основні вузли якої реалізовані засобами електроніки; комп'ютер. ** **Вбудо́вана ЕО́М** – ЕОМ, що використовується як вузол пристрою для керування та (чи) обробки інформації. **ЕО́М дру́гого поколі́ння** – ЕОМ, елементною базою якої були напівпровідники. **ЕО́М зага́льного призна́чення** – ЕОМ, зорієнтована на розв'язання широкого кола обчислювальних та інформаційних задач. **ЕО́М пе́ршого поколі́ння** – ЕОМ, елементною базою якої були лампи. **ЕО́М п'я́того поколі́ння** – ЕОМ, елементною базою якої є надвеликі інтегровані схеми; характеризується застосуванням принципу "керування потоками даних", використанням нових рішень в архітектурі комп'ютерної системи та принципів штучного інтелекту. **ЕО́М тре́тього поколі́ння** – ЕОМ, елементною базою якої є інтегровані схеми; характеризується розвиненою операційною системою, що забезпечує роботу в мультипрограмному режимі. **ЕО́М четве́ртого поколі́ння** – ЕОМ, елементною базою якої є великі інтегровані схеми; реалізує віртуальну пам'ять, багатопроцесорність, паралелізм виконання операцій. **Інструмента́льна ЕО́М** – ЕОМ, що забезпечує процес проектування та налагодження програм або систем. **Ке́рівна́ ЕО́М** – ЕОМ, призначена для керування об'єктом, пристроєм, системою, процесом у реальному масштабі часу. **Однокриста́льна ЕО́М** – мікро-ЕОМ, виконана на одній великій інтегрованій схемі. **Перифері́йна ЕО́М**: а) ЕОМ, що працює під керуванням основної ЕОМ; б) ЕОМ, що виконує допоміжні функції збирання та попередньої обробки інформації. **Персона́льна ЕО́М** – ЕОМ, призначена для індивідуального користування. **Порта́тивна ЕО́М** – ЕОМ, розрахована на те, що її можна переносити вручну і розміщувати для роботи у більш, ніж одному місці. **Сателі́тна ЕО́М** – див. **перифері́йна ЕО́М**. **Універса́льна ЕО́М** – див. **ЕО́М зага́льного призна́чення**.

ЕО́Н, -у, *ч.* 1. У міфологічних уявленнях пізньоантичного язичництва – персоніфікація часу (під впливом іранської міфології). 2. Найбільший підрозділ геологічної історії Землі, що об'єднує кілька ер.

ЕОНОТЕ́МА, -и, *ж.* Найбільший підрозділ стратиграфічної шкали, що відповідає найдовшому етапу розвитку Землі – еону.

Е́ОС, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – богиня ранкової зорі, світанку, сестра Сонця й Місяця, мати всіх вітрів і безлічі зірок; у давньоримській міфології – Аврора. 2. У поезії – ранкова зоря.

ЕОЦЕ́Н, -у, *ч.*, *геол.* Середня епоха палеогенового періоду та відклади, що в цей час утворилися.

ЕОЦЕ́НОВИЙ, *геол.* Прикм. до **еоце́н**.

ЕПАНАГО́ГА, -и, *ж.*, *іст.* Керівництво для судів, розроблене у Візантії після 879 р.

ЕПАНАЛЕ́ПСИС, -у, *ч.* Повторення кінцевої частини попереднього сегменту висловлення на початку наступного сегменту.

ЕПА́РХ, -а, *ч.*, *іст.* Градоначальник Константинополя у Візантії. Здійснював судово-поліцейські функції, контролював торгово-ремісничі корпорації.
ЕПАТА́Ж, -у, *ч.* Скандальна витівка; поведінка, що порушує загальноприйняті норми і правила.
ЕПАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **епатува́ти**.
ЕПАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **епатува́ти**.
ЕПАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех. і без додатка, книжн.* Вражати, дивувати, приголомшувати кого-небудь порушенням загальноприйнятих норм і правил.
ЕПЕЙРОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *геол.* Повільні підняття або опускання земної кори.
ЕПЕЙРОГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до епейрогенезу. ** **Епейрогені́чні ру́хи** – коливальні рухи земної кори.
ЕПЕЙРОФОРЕ́З, -у, *ч.*, *геол.* Горизонтальне переміщення материків.
ЕПЕНДИ́МА, -и, *ж.* Тонка оболонка, що вистилає мозкові шлуночки й центральний канал спинного мозку.
ЕПЕНДИМАТИ́Т, -у, *ч.* Запалення епендими шлуночків головного мозку.
ЕПЕНДИМІ́Т, -у, *ч.* Див. **епендимати́т**.
ЕПЕНДИ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епенди́ма**.
ЕПЕНДИМОБЛА́СТ, -а, *ч.* Малодиференційована клітина нейроглії, яка утворюється із спонгіобласта і перетворюється в епендимобласт.
ЕПЕНДИМОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Див. **анапласти́чна епендимо́ма**.
ЕПЕНДИМО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, яка складає 1 – 4 % всіх внутрішньочерепних пухлин. ** **Анапласти́чна епендимо́ма** – злоякісна пухлина, що розвивається з епітеліальної вистилки внутрішніх порожнин головного мозку.
ЕПЕНДИМОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Епітеліоподібні клітини нейроглії, з яких утворюється епендима.
ЕПЕНТЕ́ЗА, -и, *ж.*, *лінгв.* Поява у складі слова або морфеми додаткового звука.
ЕПЕНТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Створений епентезою.
ЕПІБЛА́СТ, -а, *ч.*, *біол.* Зовнішній зародковий листок.
ЕПІБЛЕ́МА, -и, *ж.* Покривна тканина молодих коренів рослин.
ЕПІГА́МІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Гарантоване договором право брати шлюб між громадянами різних грецьких держав.
ЕПІГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до епігамії.
ЕПІГАСТРАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Див. **гастралгі́я**.
ЕПІГАСТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Надчеревний; такий, що стосується (належить до) епігастрію.
ЕПІГА́СТРІЙ, -я, *ч.* Середня частина верхньої ділянки живота, обмежена зверху мечоподібним відростком груднини і реберними дугами, а знизу - горизонтальною лінією, що сполучає нижні точки десятих ребер.
ЕПІГЕНЕ́З, -у, *ч.* 1. В біології – теорія, за якою розвиток зародка будь-якого організму відбувається внаслідок послідовних новоутворень із неструктурної маси яйця. 2. В геології – вторинні процеси, що зумовлюють будь-які зміни мінералів і гірських порід, у тому числі й корисних копалин, після їх утворення.
ЕПІГЕНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Вчення про причинні механізми індивідуального розвитку.
ЕПІГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, що виник внаслідок вторинних процесів. ** **Епігенети́чні родо́вища** – родовища корисних копалин, що утворилися пізніше, ніж гірські породи, які їх містять.
ЕПІГІНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *біол.* Надматочковий.
ЕПІГЛОТИ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки надгортанника.
ЕПІГНАТІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене подвоєння нижньої щелепи.
ЕПІГО́НИ, -ів, *мн.* 1. *міф.* Сини героїв, які боролися за владу в 3 ст. до н. е. (епоха античності). 2. Починаючи з елліністичного періоду – нащадки воїнів та полководців Олександра Македонського. 3. Потомки, спадкоємці. 4. Послідовники якого-небудь напряму (в політиці, науці, мистецтві і т. ін.), які не мають творчої самостійності і в нових умовах механічно відтворюють застарілі ідеї. 5. *перен.* Нікчемний наслідувач.
ЕПІГО́НСТВО, -а, *с.* Творчо неоригінальне наслідування якого-небудь діяча, напряму (в політиці, науці, мистецтві і т. ін.).
ЕПІГО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **епіго́н**. // Пройнятий епігонством. *Епігонські твори. Епігонське мистецтво.*
ЕПІГРА́МА, -и, *ж.* 1. У стародавніх греків – віршований напис на храмах і постаментах статуй. 2. Короткий сатиричний або гумористичний вірш, спрямований проти окремої особи чи суспільного явища. 3. *заст.* Зле й дотепне зауваження про кого-, що-небудь.
ЕПІГРАМАТИ́СТ, -а, *ч.* Автор епіграм (у 2 знач.).
ЕПІГРАМАТИ́СТКА, -и. Жін. до **епіграмати́ст**.
ЕПІГРАМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епігра́ма** 2.
ЕПІГРА́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **епігра́ма**.
ЕПІГРА́Ф, -а, *ч.* 1. У стародавніх греків – напис на пам'ятнику. 2. Цитата, крилатий вислів, афоризм, уривок із пісні, приказка, які ставляться перед текстом літературного твору або перед його розділами і виражають їх основну ідею.
ЕПІГРА́ФІКА, -и, *ж.* Допоміжна філологічна та історична дисципліна, що вивчає головним чином стародавні написи.
ЕПІГРАФІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з епіграфіки.
ЕПІГРАФІ́СТКА, -и. Жін. до **епіграфі́ст**.
ЕПІГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епігра́ф**.
ЕПІДЕЙКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Повчальний. 2. *лінгв.* Дейктичний.
ЕПІДЕМІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з епідеміології.
ЕПІДЕМІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епідеміоло́гія**. ** **Епідеміологі́чне обсте́ження** – метод вивчення епідеміологічного вогнища, спрямований на виявлення джерела інфекції.
ЕПІДЕМІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Медична дисципліна, що вивчає закономірності виникнення та поширення інфекційних хвороб і розробляє методи боротьби з ними. ** **Епідеміоло́гія дові́лля** – вивчення стану здоров'я населення у зв'язку із забрудненням довкілля.
ЕПІДЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має характер епідемії (у 1 знач.). *Епідемічний менінгіт.* // Пов'язаний з боротьбою проти епідемії. *Епідемічне щеплення.* ** **Епідемі́чне во́гнище** – місце розташування джерела інфекції і оточуюча його територія.
ЕПІДЕ́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Масове поширення якої-небудь інфекційної хвороби. 2. *перен.* Надзвичайно швидке поширення чого-небудь.
ЕПІДЕ́РМА, -и, *ж.* Те саме, що **епіде́рміс**.
ЕПІДЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епіде́рма**.
ЕПІДЕ́РМІС, -у, *ч.* 1. Зовнішній шар шкіри у тварини і людини, що складається з багатошарового плоского епітелію. 2. Покривна тканина листків, стебел, частин квітки та інших органів рослин; шкірка.
ЕПІДЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епіде́рма, епіде́рміс**.
ЕПІДЕРМОДЕРМАТИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення епідермісу і дерми.
ЕПІДЕРМО́ЇД, -а, *ч.* Див. **епідермо́їдна кіста́**.
ЕПІДЕРМО́ЇДНИЙ, -а, -е: ** **Епідермо́їдна кіста́** – кіста шкіри, внутрішня поверхня якої має епідермоїдну вистилку без придатків шкіри і заповнена роговими лусочками.
ЕПІДЕРМО́ЛІЗ, -у, *ч.* Спадковий дерматоз, що клінічно проявляється утворенням на шкірі пухирів при її пошкодженні, навіть незначному.
ЕПІДЕРМОМІКО́ЗИ, -ів, *мн.* Грибкові захворювання шкіри, при яких збудники уражають всю товщину рогового шару, часто - нігті.
ЕПІДЕРМОФІ́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Грибкове захворювання, що уражає перев. шкіру підошов і долонь людини, а також нігті.
ЕПІДЕРМОФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епідермофі́тія**.
ЕПІДИДИМЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення придатка яєчка.
ЕПІДИДИМІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення придатка яєчка в людини; спричинюється мікробами або травмою. ** **Симпати́чний епідидимі́т** – біль та набухання придатка яєчка, що раптово виникають після сильного сексуального збудження, яке не завершилося статевим актом або еякуляцією.
ЕПІДИДИМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження канальцевої системи придатка яєчка шляхом введення рентгеноконтрастної речовини в сім'явивідну протоку.
ЕПІДИМІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні або білі пластинчасті кристали.
ЕПІДІАПРОЕ́КТОР, -а, *ч.* Оптикомеханічний прилад для проектування на екран зображень як прозорих, так і непрозорих оригіналів.
ЕПІДІАСКО́П, -а, *ч.* Прилад для проектування на екран прозорих (діапозитивів) і непрозорих (малюнків, таблиць і т. ін.) об'єктів.
ЕПІДІАСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епідіаско́п**.
ЕПІДОЗИ́Т, -у, *ч.* 1. Те саме, що **епідо́т**. 2. Назва породи, що містить епідот.
ЕПІДО́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, що його використовують як виробний камінь.
ЕПІДУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Епідура́льний про́стір** – простір між твердою оболонкою спинного мозку і надкісницею хребців, який містить сполучну тканину і венозні сплетення.
ЕПІДУРИ́Т, -у, *ч.* Запалення зовнішнього шару твердої мозкової оболонки спинного мозку.
ЕПІДУРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження епідурального простору з застосуванням рентгеноконтрастних речовин.
ЕПІЗІОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне зшивання розрізаної промежини.
ЕПІЗІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання промежини на 2-3 см зліва і справа від серединної лінії.
ЕПІЗО́Д, -у, *ч.* 1. Окремий випадок із життя, яка-небудь подія. // Короткочасна випадкова побічна обставина або подія. 2. Невелика, сюжетно завершена частина художнього твору, яка має відносно самостійне значення. // Частина кінокартини, що становить сюжетно закінчений уривок. 3. *муз.* Кожний розділ рондо, що чергується з основним розділом – рефреном. 4. *муз.* Поява нової музичної думки (у вигляді теми або цілого розділу), безпосередньо не пов'язаної з основним матеріалом. 5. *юр.* Одна з частин кримінальної справи за складним злочином.
ЕПІЗО́ДИК, -у, *ч.* Зменш. до **епізо́д**.
ЕПІЗОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, діє, вживається від нагоди до нагоди; несистематичний. // Який виникає, здійснюється не закономірно, а випадково. 2. Який з'являється в окремих сценах, епізодах, не є основним, постійним.
ЕПІЗОДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **епізоди́чний**.
ЕПІЗОДИ́ЧНО. Присл. до **епізоди́чний**.
ЕПІЗООТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епізоо́тія**. ** **Епізооти́чні хворо́би** – інфекційні хвороби диких або свійських тварин.
ЕПІЗОО́ТІЯ, -ї, *ж.* Масове поширення заразних хвороб серед свійських або диких тварин на певній території.
ЕПІЗООТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епізоотоло́гія**. *Епізоотологічні спостереження.*
ЕПІЗООТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про закономірності виникнення, розвитку і згасання інфекційних хвороб сільськогосподарських тварин та про заходи боротьби з ними.
ЕПІЗООХО́Р, -а, *ч.* Рослина, насіння і плоди якої поширюються тваринами.
ЕПІЗООХО́РІЯ, -ї, *ж.* Спосіб поширення насіння та плодів рослин тваринами.
Е́ПІК, -а, *ч.*, *літ.* Автор епічних творів.
Е́ПІКА, -и, *ж.*, *збірн.*, *літ.* Епічні твори.
ЕПІКА́НТУС, -а, *ч.* Особлива складка у внутрішнього кута ока людини, що утворена шкірою верхньої повіки і прикриває слізний горбок; монгольська складка. Характерний для монголоїдної та деяких груп негроїдних рас.
ЕПІКА́РД, -а, *ч.* Зовнішній шар стінки серця.
ЕПІКАРДИ́Т, -у, *ч.* Запалення епікарда.
ЕПІКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епіка́рдій**.
ЕПІКА́РДІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **епіка́рд**.
ЕПІКА́РПІЙ, -я, *ч.*, *біол.* Позаплідник.
ЕПІКОНДИЛІ́Т, -у, *ч.* Періостит надвиростка плечової кістки.
ЕПІКОНДИЛЯ́РНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що розміщений над виростком. 2. Такий, що стосується надвиростка.
ЕПІКО́ТИЛЬ, -я, *ч.*, *бот.* Частина стебла у проростків рослин між сім'ядолями й першими листками; надсім'ядольне коліно.
ЕПІКОТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епіко́тиль**.
ЕПІКРИ́З, -у, *ч.* Обов'язкова частина медичних облікових документів, в якій подані висновки про стан хворого.
ЕПІКУРЕ́ЄЦЬ, -йця, *ч.* 1. Послідовник епікуреїзму (у 1 знач.). 2. *перен.*, *книжн.* Людина, яка над усе ставить особисте задоволення і насолоду життям.
ЕПІКУРЕ́ЇЗМ, -у, *ч.* 1. Філософсько-етичне вчення Епікура, за яким найвище благо життя – це розумна насолода його радощами, а причиною, що перешкоджає досягненню щастя, є релігійна віра, страх перед смертю та богами. 2. *книжн.* Світогляд, що виник на ґрунті перекрученого тлумачення вчення Епікура як прагнення лише до чуттєвих насолод. 3. *перен.*, *книжн.* Схильність до чуттєвих насолод, розбещеного життя.
ЕПІКУРЕ́ЙСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Те саме, що **епікуре́їзм** 2, 3.
ЕПІКУРЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **епікуре́єць** і **епікуре́їзм**. ** **Епікуре́йська шко́ла** – матеріалістична філософська школа в Стародавній Греції й Римі.
ЕПІЛЕ́МА, -и, *ж.* Риторична фігура, суть якої в тому, що промовець сам дає собі заперечення і сам його спростовує.
ЕПІЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Хронічна нервова хвороба, яка характеризується нападами розладів свідомості, що в типових випадках супроводжуються загальними корчами; падуча хвороба; "чорна хвороба".
ЕПІЛЕ́ПТИК, -а, *ч.* Людина, яка хворіє на епілепсію.
ЕПІЛЕПТИФО́РМНИЙ, -а, -е. Такий, що нагадує епілептичний напад, епілепсію. ** **Епілептифо́рмний на́пад** – напад, що нагадує епілептичний напад, але виникає при іншому захворюванні чи патологічному стані. **Епілептифо́рмний синдро́м** – пароксизмальні розлади (напади), що виникають при різних органічних ураженнях головного мозку.
ЕПІЛЕПТИ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **епіле́птик**.
ЕПІЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується епілепсії. // Прикм. до **епіле́псія та епіле́птик**. ** **Епілепти́чний на́пад** – напад, що спостерігається при епілепсії.
ЕПІЛЕПТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Характристика чинників, які викликають епілепсію.
ЕПІЛЕПТО́ЇДНИЙ, -а, -е, *мед.* Схожий на епілепсію; який нагадує епілептичний напад.
ЕПІЛЕПТО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар – спеціаліст з епілептології.
ЕПІЛЕПТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до епілептології.
ЕПІЛЕПТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, який вивчає причини виникнення епілепсії та методи її лікування.
ЕПІЛІМНІО́Н, -у, *ч.* Верхній шар води в озерах.
ЕПІЛІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Епілі́новий пла́стир** – пластир, що його застосовують для видалення волосся при лікуванні грибкових захворювань волосистої частини голови.
ЕПІЛО́Г, -а, *ч.* 1. Заключна частина літературного твору, в якій розповідається про подальшу долю героїв. 2. *перен.*, *книжн.* Кінець, розв'язка чого-небудь. 3. У програмуванні – спеціальна група команд, що розміщується компілятором наприкінці кожного блоку та призначається для звільнення всієї пам'яті.
ЕПІЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Здійснювати епіляцію.
ЕПІЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Прилад з механічним або електричним приводом, що служить для видалення волосся з косметичною метою.
ЕПІЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епіля́ція**.
ЕПІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення волосся з лікувальною або косметичною метою. *Лазерна епіляція.*
ЕПІМЕЗОФАРИНГІ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки носової і ротової частин глотки.
ЕПІМЕНІ́Я, -ї, *ж.* 1. У давніх греків – жертви богам у дні молодика (молодого Місяця). 2. Місячне утримання римських рабів.
ЕПІМЕТЕ́Й, -я, *ч.* 1. Брат Прометея, що відкрив скриньку Пандори. 2. *перен.* Дурень, нерозумна людина.
ЕПІМІКРОКА́РТА, -и, *ж.*, *спец.* Мікрокарта, що містить зображення на непрозорому носії.

ЕПІМІОКА́РД, -а, *ч.* Ділянка мезодерми, з якої розвивається епікард і міокард.
ЕПІМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мат.* Відображення гомоморфізму групи G на G′.
ЕПІМОРФО́З, -у, *ч.* 1. Один із способів регенерації, при якому відновлення втраченого органа відбувається шляхом утворення його з пошкодженої ділянки. 2. Прямий післязародковий розвиток тварин, для якого характерним є те, що личинки мало відрізняються від дорослого організму. 3. Здатність якого-небудь виду захоплювати великі території і використовувати максимальні життєві ресурси.
ЕПІНА́СТІЯ, -ї, *ж.*, *бот.* Викривлення паростка.
ЕПІНЕВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до епіневрія.
ЕПІНЕ́ВРІЙ, -я, *ч.* Зовнішня оболонка нерва, яка складається із волокнистої сполучної тканини.
ЕПІНЕФРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Див. **адреналектомія.**
ЕПІНЕФРИ́Н, -у, *ч.* Див. **адреналін.**
ЕПІНІ́КІЙ, -я, *ч.*, *іст.* 1. Ода на честь переможця. 2. Урочистості на честь переможця.
ЕПІО́РНІС, -а, *ч.* Вимерлий гігантський страусоподібний птах.
ЕПІПАЛЕОЛІ́Т, -у, *ч.* Перехідний період від епохи палеоліту до неоліту.
ЕПІПЛАТФО́РМЕННИЙ, -а, -е: ** **Епіплатфо́рменний ортогене́з** – горотворні процеси, що охоплюють території з платформеною будовою.
ЕПІПРОЕ́КТОР, -а, *ч.* Оптико-механічний прилад для проектування на екран непрозорих оригіналів.
ЕПІПРОЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Проектування на екран непрозорих оригіналів.
ЕПІСИЛОГІ́ЗМ, -у, *ч.*, *філос.* Силогізм, в якому засновком є висновок попереднього силогізму.
ЕПІСКЛЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Епісклера́льний про́стір** – щілиноподібний простір між склерою і фасціальною піхвою очного яблука.
ЕПІСКЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Запалення поверхневих шарів склери.
ЕПІСКО́П, -а, *ч.* Оптичний прилад для одержання на екрані зображення непрозорих об'єктів (картин, малюнків, предметів і т. ін.).
ЕПІСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до епіскопії.
ЕПІСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Одержання на екрані зображення непрозорих об'єктів (картин, малюнків, предметів і т. ін.).
ЕПІСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епіско́п.**
ЕПІСКОТЕ́СТЕР, -а, *ч.* Пристрій, що його використовують для вивчення зорового сприйняття.
ЕПІСО́МИ, -со́м, *мн.* Генетичні чинники, які локалізуються в клітині в автономному або в інтегрованому стані; є молекулами ДНК.
ЕПІСПАДІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена вада сечостатевої системи, яка характеризується розщепленням (незарощенням) передньої стінки сечовипускального каналу.
ЕПІСПЕ́РМІЙ, -я, *ч.*, *бот.* Зовнішня оболонка насіння.
ЕПІСПО́РІЙ, -я, *ч.*, *бот.* Зовнішня оболонка спори.
ЕПІСТА́З, -у, *ч.* Взаємодія двох генів, при якій один з них пригнічує дію іншого.
ЕПІСТЕМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до епістемології.
ЕПІСТЕМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ філософії, що вивчає сутність пізнання та критерії його істинності.
ЕПІСТЕМОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Любов до знання, отримання задоволення від набуття знань.
ЕПІСТИ́ЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **архітра́в.**
ЕПІ́СТОЛА, -и, *ж.* 1. Жанр літератури 18 – початку 19 ст. – послання у формі листа. 2. *заст.*, *жарт.* Лист.
ЕПІСТОЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Допоміжна історична дисципліна, що вивчає типи і види особистих листів стародавнього світу і середніх віків.
ЕПІСТОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **епі́стола** 1. 2. Який становить сукупність чиїх-небудь листів. *Епістолярний стиль.*
ЕПІСТОЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **епістоля́рний.**
ЕПІСТО́МА, -и, *ж.* Див. **бронхіо́ма.**
ЕПІСТОМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епісто́ма.**
ЕПІСТРОФА́, епістрофи́, *ж.*, *літ.* Риторична фігура, повторення того самого слова чи звороту.
ЕПІСТРОФЕ́Й, -я, *ч.*, *анат.* Другий шийний хребець у людини, ссавців, птахів, плазунів і земноводних.
ЕПІТА́КСІЯ, -ї, *ж.* Орієнтовний ріст одного монокристала на поверхні іншого.
ЕПІТАЛА́МА, -и, *ж.* У стародавніх греків і римлян – пісня, що виконувалася під час весільних обрядів. // *літ.* Вірш, написаний на честь чийогось шлюбу.
ЕПІТАЛАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до епіталами.
ЕПІТАЛА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епітала́ма.**
ЕПІТАЛА́МУС, -а, *ч.* Частина таламічного мозку, яка включає шишкоподібне тіло, задню спайку, повідки, спайку і трикутники повідків.
ЕПІТА́РЗУС, -а, *ч.* Дуплікатура кон'юнктиви очного яблука між її перехідною складкою і хрящем верхньої повіки.
ЕПІТА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Намогильний напис, перев. у віршованій формі. // Літературний твір, написаний у зв'язку зі смертю чи втратою кого-небудь. *Скласти епітафію.*
ЕПІТЕЛІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.*, *бот.* Прикм. до **епіте́лій.** // Такий, що стосується епітелію; такий, що складається із епітелію. ** **Епітеліа́льна ткани́на**, *анат.* – те саме, що **епіте́лій** 1.
ЕПІТЕЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відновлення епітелію на місці пошкодження шкіри або слизової оболонки.
ЕПІТЕ́ЛІЙ, -ю, *ч.* 1. *анат.* Один із типів тканини людини і тварин, що здійснює головним чином захисну функцію та обмін речовин між організмом і зовнішнім середовищем. 2. *бот.* Загальна назва видільних клітин, якими вистелено внутрішні порожнини рослин.
ЕПІТЕЛІО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Загальний термін для позначення доброякісних і злоякісних пухлин шкіри та її придатків.
ЕПІТЕЛІОПОДІ́БНИЙ, -а, -е, *біол.* Подібний до епітелію.
ЕПІТЕ́МА, -и, *ж.*, *мед.* 1. Зовнішня лікувальна процедура. 2. Компрес.
ЕПІТЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Епітерма́льні родо́вища** – поклади корисних копалин, відкладені з гарячих мінеральних розчинів.
ЕПІ́ТЕТ, -а, *ч.* Художнє означення, що підкреслює характерну рису, визначальну якість явища, предмета, поняття, дії. // Слово або вираз, яким називають, характеризують кого-, що-небудь, перев. з негативного боку.
ЕПІТИМПАНІ́Т, -у, *ч.* Хронічний отит з ураженням скроневої кістки.
ЕПІТРОХО́ЇДА, -и, *ж.*, *мат.* Циклоїдна крива, яка є окремим випадком трохоїди.
ЕПІФАРИНГОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження носоглотки після введення в неї контрастної речовини.
ЕПІФАРИНГОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Візуальне дослідження носоглотки.
ЕПІФЕНО́МЕН, -у, *ч.* 1. Супровідне, другорядне явище. 2. В ідеалістичній філософії – свідомість, що розглядається як супровідний наслідок діяльності вищої нервової системи, як результат пасивного відображення дійсності.
ЕПІФЕНОМЕНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення, яке заперечує роль психіки в життєдіяльності людини.
ЕПІФІ́З[1], -а, *ч.*, *анат.* Суглобовий розширений кінець довгих трубчастих кісток.
ЕПІФІ́З[2], -а, *ч.*, *анат.* Те саме, що **шишкоподі́бне ті́ло.**
ЕПІФІЗА́РНИЙ, -а, -е: ** **Епіфіза́рна лі́нія** – межа між губчастою речовиною епіфіза і епіфізарним хрящем трубчастої кістки.
ЕПІФІЗЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення шишкоподібного тіла.
ЕПІФІЗЕО́ДЕЗ, -у, *ч.* Хірургічне формування синостоза між епіфізом і метафізом.
ЕПІФІЗЕОЛІ́З, -у, *ч.* Відшарування епіфіза, відокремлення епіфіза від діафіза кістки.
ЕПІФІЗЕОНЕКРО́З, -у, *ч.* Див. **остеохондропа́тія.**
ЕПІФІЗИ́Т, -у, *ч.* Запалення епіфіза зі втягуванням у процес епіфізарного хряща.
ЕПІФІЛАКСІ́Я, -ї, *ж.* Активація імунітету шляхом введення в організм відповідної вакцини.
ЕПІФІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **епіфі́т**, -а, *ч.*). Рослини, що живуть на інших рослинах, але використовують їх лише як місце прикріплення.
ЕПІФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епіфі́т.**
ЕПІФІТО́ТІЯ, -ї, *ж.* Поширення інфекційної хвороби рослин на значній території.
ЕПІ́ФОРА, -и, *ж.*, *літ.* Стилістичний прийом, який полягає у повторенні однакових виразів, слів або звукосполучень наприкінці суміжних чи близько розміщених рядків, строф і т. ін. для посилення виразності й мелодійності мови художнього твору; прот. а н а ф о р а.
ЕПІФОРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *літ.* Прикм. до **епі́фора.**
ЕПІХЕЙРЕ́МА, -и, *ж.*, *філос.* Силогізм, засновками якого є ентимеми.
ЕПІХЛОРОГІДРИ́Н, -у, *ч.* Безбарвна рухома рідина з подразливим запахом.
ЕПІЦЕ́НТР, -у, *ч.*, *спец.* Місце на поверхні землі, яке знаходиться безпосередньо над або під вогнищем якихось руйнівних сил. // *перен.*
ЕПІЦЕНТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **епіцентри́чний.**
ЕПІЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епіце́нтр.**
ЕПІЦИ́КЛ, -у, *ч.*, *мат.*, *астр.* Коло, центр якого рівномірно рухається по іншому колу.
ЕПІЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епіци́кл.**
ЕПІЦИКЛО́ЇДА, -и, *ж.*, *мат.* Плоска крива, описувана довільною точкою кола, яке котиться без ковзання вздовж іншого нерухомого кола, що дотикається зовні до першого.
ЕПІЦИКЛОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до епіциклоїди.
ЕПІЦИКЛО́ЇДНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **епіцикло́їда.**
ЕПІЦИСТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Див. **цистостомі́я.**
ЕПІ́ЧНЕ, -ого, *с.* Естетична категорія, яка характеризує рід художньої творчості, де дійсність відтворюється через різнобічні, цілісні характери.
ЕПІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **е́пос.** // Який становить епос. // Власт., характерний для епосу. *Епічна форма. Епічний розмір.* // Власт. творцеві епосу. 2. Спокійний, розважливий, безпристрасний.
ЕПІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **епі́чний** 1.
ЕПІ́ЧНО. Присл. до **епі́чний.**
ЕПО́Д, -а, *ч.* В античному віршуванні – ліричний вірш, в якому довгі рядки чергуються з короткими.
ЕПОКСИ́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* Клей, шпаклівка та інші речовини, що використовуються в побуті і виробленні на основі епоксидних смол.
ЕПОКСИ́ДНИЙ, -а, -е: ** **Епокси́дна смола́** – синтетична смола, утворювана з органічних сполук; використовується для виготовлення авіаційних клеїв, пластмас, електроізоляційних лаків і т. ін. // Зроблений на основі таких смол. *Епоксидний лак.*
ЕПОЛЕ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **еполе́т**, -а, *ч.*). Парадні офіцерські погони з гаптуванням у дореволюційній російській та деяких іноземних арміях.
ЕПОЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еполе́т.**
ЕПО́НЖ, -у, *ч.* Шорстка, покрита вузликами тканина полотняного переплетення, що виготовляється з фасонної пряжі.
ЕПО́НЖЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **епо́нж.**
ЕПОНІ́М, -а, *ч.* 1. У давніх афінян – перший з дев'яти архонтів, іменем якого позначався рік. 2. Особа, яка дає чому-небудь своє ім'я. 3. Назва речі, процесу або функції, утворена від імені людини.
ЕПОПЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епопе́я.**
ЕПОПЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **епопе́я.**
ЕПОПЕ́Я, -ї, *ж.* 1. Великий художній твір, що відзначається широтою охоплення подій і глибиною проникнення в дійсність. // Великий цикл близьких за сюжетом легенд, оповідань, героїчних пісень, які поступово склалися в цілісне оповідання. 2. *перен.* Складна і велика історія чого-небудь, низка визначних подій.
Е́ПОС, -у, *ч.* 1. Оповідний рід літератури на відміну від лірики й драми. 2. Сукупність народних героїчних пісень, сказань, поем.
ЕПОСЛА́Н, -у, *ч.* Високоміцний матеріал для дорожніх покриттів, створений на основі епоксидних смол і лупакових бітумів.
ЕПОСЛАНБЕТО́Н, -у, *ч.* Високоміцний матеріал для дорожніх покриттів, до складу якого входять епоксидні смоли, рідкий сланцевий бітум і пісок.
ЕПО́ХА, -и, *ж.* 1. Великий період часу з визначними подіями, явищами або процесами в природі, суспільстві, науці, мистецтві і т. ін. // Період існування, наявності чого-небудь; період у чиємусь житті. // Момент, пов'язаний з якою-небудь подією, зі зламом у розвитку чогось; вихідний пункт нового періоду. ** **Істори́чна епо́ха** – період історії, що виділяється на основі певних об'єктивних ознак. 2. *геол.* Час, що відповідає певному етапові розвитку Землі. 3. *астр.* Момент, із якого починають обчислювати час руху світила.
ЕПОХА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який становить епоху, знаменує собою епоху (у 1 знач.); важливий, визначний.
ЕПОХА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **епоха́льний.**
ЕПОХЕ́, *невідм.*, *ч.*, *філос.* В античному скептицизмі – прийом утримання від судження про істинність чи неістинність філософських систем, з якими стикався скептик, з метою збереження спокою.
ЕПСОМІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів, що його використовують для одержання магнієвих препаратів.
ЕПУЛІ́С, -у, *ч.* Доброякісна пухлина ясен; спостерігається найчастіше при тривалому подразненні тканин ясен.
ЕПЮ́Р, -а, *ч.* Креслення, на якому просторова фігура зображена методом двох (або трьох) ортогональних проекцій на взаємно перпендикулярні, а потім розгорнуті площини.
ЕПЮ́РА, -и, *ж.* Графік залежності однієї величини від іншої.
ЕПЮ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **епю́р.**
Е́РА, -и, *ж.* 1. Початок літочислення, пов'язаний з якою-небудь історичною подією; відповідна система літочислення. 2. *книжн.* Період, докорінно відмінний від попереднього. 3. *геол.* Найбільша одиниця хронологічного поділу історії Землі. ** **На́ша е́ра** – літочислення від Різдва Христового.
ЕРА́РІЙ, -ю, *ч.* У Стародавньому Римі – державна скарбниця.
ЕРАТЕ́МА, -и, *ж.* Позначення підрозділу загальної стратиграфічної шкали, прийняте замість геологічної групи.
ЕРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *геол.*: ** **Ерати́чні валуни́** – валуни, перенесені льодовиком на великі відстані.
ЕРА́ТО, *невідм.*, *ж.* В давньогрецькій міфології – одна з 9 муз, покровителька ліричної поезії.
ЕРБІ́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ербі́й.**
ЕРБІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить ербій.
ЕРБІ́Й, -ю, *ч.* Er. Рідкісноземельний елемент. Проста речовина – м'який сріблястий метал.
ЕРГ[1], -а, *ч.* 1. *фіз.* Одиниця роботи або енергії, що дорівнює роботі, виконаній силою в одну дину на шляху в один сантиметр. 2. *псих.* Термін використовується в різних комбінаціях, які мають метафоричне значення і відносяться до енергії, сили, цілі або до динамічних якостей.
ЕРГ[2], -у, *ч.* Тип пустелі.
ЕРГАЗІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь здійснення будь-якого руху або дії.
ЕРГАСТЕРІ́Ї, -і́й, *мн.*, *іст.* У Стародавній Греції, імператорському Римі та Римській імперії, у Візантії (в тому числі у грецьких полісах та державах Криму) – ремісничі майстерні, в яких працювали раби.
ЕРГАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Ергасти́чні речови́ни** – речовини, що утворюються в процесі обміну в протоплазмі рослинної клітини.
ЕРГАСТОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Базофільна, багата на РНК цитоплазма молодих клітин.
ЕРГА́СТУЛ, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – приватна в'язниця для рабів. 2. У Стародавньому Римі – сукупність рабів у маєтку.
ЕРГАТИ́В, -а, *ч.* Відмінок у деяких мовах (напр., баскській); українській не властивий.
ЕРГАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ергати́в.**
ЕРГАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Ергати́чна систе́ма** – складна система управління, складовий елемент якої – людина-оператор (або група операторів).
ЕРГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *псих.* Цілеспрямований (в основному по відношенню до внутрішніх потягів або схильностей).
ЕРГОАЛКАЛО́ЇДИ, -ів, *мн.* Алкалоїди рожку, у основі хімічної будови яких є лізергінова кислота.
ЕРГОАЛКАЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ергоалкало́їд.**
ЕРГОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, отримана за допомогою ергографа.
ЕРГО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для графічного запису

ступеня фізичної працездатності людини.

ЕРГОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Оцінювання рівня працездатності організму людини шляхом реєстрації його м'язової роботи.

ЕРГОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. У теорії ймовірностей – характеристика будь-якого стохастичного процесу, в якому усі послідовності можуть розглядатися як представники цілого. ** **Ергоди́чна систе́ма**, *мат.* – динамічна система, в якій будь-яка інваріантна функція майже всюди постійна.

ЕРГОДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ергоди́чний**.

ЕРГОКАЛЬЦИФЕРО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для профілактики та лікування рахіту, при порушенні функції біляшитовидних залоз, остеопорозі та ін.

ЕРГО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для виконання дозованої механічної роботи при дослідженні працездатності і функціональних змін, що виникають в організмі людини під час роботи різної інтенсивності.

ЕРГОМЕТРИ́Н, -а, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при кровотечах матки.

ЕРГОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ергометрії.

ЕРГОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження працездатності і функціональних змін, що виникають в організмі людини під час роботи різної інтенсивності.

ЕРГОНІМІ́Я, -ї, *ж.* Власні назви, що включають назви організацій, виробничих та суспільних об'єднань.

ЕРГОНО́МІК, -а, *ч.* Спеціаліст з ергономіки; ергономіст.

ЕРГОНО́МІКА, -и, *ж.* Наука, що вивчає допустимі фізичні, нервові та психічні навантаження на людину в процесі праці, проблеми оптимального пристосування навколишніх умов виробництва для ефективної праці.

ЕРГОНОМІ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **ергоно́мік**.

ЕРГОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з ергономікою, з об'єктами, що досліджуються ергономікою.

ЕРГОНОМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ергономі́чний**.

ЕРГОНОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ергоно́міка**.

ЕРГОСПІРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження зовнішнього дихання шляхом визначення хвилинного об'єму легеневої вентиляції і споживання кисню в умовах дозованого фізичного навантаження.

ЕРГОСТЕРИ́Н, -у, *ч.* Одноосновний поліциклічний спирт групи стеринів; належить до провітамінів.

ЕРГОСТЕРО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **ергостери́н**.

ЕРГОТА́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат, що його застосовують при кровотечах матки.

ЕРГОТАМІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат, що його застосовують при кровотечах матки, атонії матки, неповному аборті, мігрені.

ЕРГОТИ́ЗМ[1], -у, *ч.*, *мед.* Гостре захворювання від отруєння ріжками, які потрапляють у борошно.

ЕРГОТИ́ЗМ[2], -у, *ч.* 1. Аргументація. 2. Логічний висновок.

ЕРГОТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат; очищений рідкий екстракт ріжків; один з кровоспинних засобів.

ЕРДЕЛЬТЕР'Є́Р, -а, *ч.* Порода собак з групи тер'єрів, що використовуються для службових цілей; собака такої породи.

ЕРДО́КС, -у, *ч.* Спосіб безполуменевого висадження.

ЕРЕ, *невідм.*, *с.* Розмінна монета датської крони, норвезької крони, шведської крони – $^1/_{100}$ крони.

ЕРЕ́Б, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – підземне царство темряви.

ЕРЕГО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Що став твердим в результаті ерекції (про чоловічий статевий член).

ЕРЕГУВА́ТИ, -ує, *недок.*, *мед.* Ставати твердим в результаті ерекції (про чоловічий статевий член).

ЕРЕЙТОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Почервоніння шкіри, що виникає внаслідок лабільності тонусу кровоносних судин.

ЕРЕЙТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь почервоніти перед публікою або співрозмовником.

ЕРЕ́КТОР, -а, *ч.* 1. *мед.* Спеціальний пристрій, що дозволяє ввести чоловічий статевий член у піхву за відсутності ерекції. 2. *біол.* М'яз, що випрямляє яку-небудь частину тіла.

ЕРЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Збільшення об'єму чоловічого статевого члена; настає внаслідок наповнення кров'ю його двох губчастих і одного печеристого тіл. 2. Випрямлення якої-небудь частини тіла, напр., тулуба.

ЕРЕМІ́Т, -а, *ч.*, *зах.* Пустельник.

ЕРЕМОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь безлюдних місць або самотності.

ЕРЕМУ́Р, ЕРЕ́МУРУС, -у, *ч.* Рід багаторічних рослин родини лілійних. Поширені в Центральній Азії та Південно-Східній Європі.

ЕРЕ́МУРУС *див.* **еремур**.

ЕРЕТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Стан підвищеної збудливості, подразливості.

ЕРЕТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до еретизму.

ЕРЗА́Ц, -у, *ч.* Неповноцінний замінник чого-небудь; сурогат.

ЕРЗА́Ц-КА́ВА, -и, *ж.* Неповноцінний замінник кави.

ЕРЗА́Ц-ПРОДУ́КТ, -у, *ч.* Неповноцінний замінник якого-небудь продукту.

Е́РЗЯ, -і, *ж.* Одна з двох етнічних груп, що на них поділяється мордовський народ.

Е́РЗЯ-МОРДО́ВСЬКИЙ, -а, -е: ** **Е́рзя-мордо́вська мо́ва** – те саме, що **ерзя́нська мо́ва**.

ЕРЗЯ́НИН, -а, *ч.* Чоловік із ерзі.

ЕРЗЯ́НКА, -и, *ж.* Жінка з ерзі.

ЕРЗЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **е́рзя**. ** **Ерзя́нська мо́ва** – мова, що відноситься до фіно-угорської групи мов (волзько-фінська підгрупа).

ЕРИ́ДА, -и, *ж.* У грецькій міфології – богиня розбрату.

ЕРИДА́Н, -а, *ч.* Сузір'я Південної півкулі з яскравою зіркою Ахернар.

ЕРИЗИПЕЛО́ЇД, -у, *ч.* Інфекційне рожистоподібне захворювання шкіри; хворіють переважно особи, які займаються забоєм худоби та птиці, а також переробкою риби.

ЕРИ́НІЇ, -ій, *мн.* У давньогрецькій міфології – богині прокляття, кари й помсти; у римлян – фурії.

ЕРИНІ́Т, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат, що його застосовують при хронічній коронарній недостатності (для попередження нападів).

ЕРИ́СТИКА, -и, *ж.*, *книжн.* Мистецтво сперечатися, полемізувати.

ЕРИТЕ́МА, -и, *ж.*, *мед.* Почервоніння шкіри під впливом різних подразнень – механічних, хімічних, фізичних тощо.

ЕРИТЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ерите́ма**.

ЕРИТЕМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Застосування з лікувальною метою еритемної дози ультрафіолетового випромінювання.

ЕРИТРА́ЗМА, -и, *ж.* Хронічне поверхневе бактеріальне захворювання шкіри.

ЕРИТРЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до еритремії.

ЕРИТРЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **поліцитемія**. ** **Хроні́чна еритремі́я** – форма хронічного мієлоїдного лейкозу.

ЕРИТРИ́Н, -у, *ч.* Мінерал підкласу арсенатів.

ЕРИТРИ́Т, -у, *ч.* Чотириатомний спирт, безбарвна кристалічна речовина.

ЕРИТРОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* Висхідна форма розвитку еритроцитів, що не містить гемоглобіну.

ЕРИТРОБЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еритробла́ст**. ** **Еритробластúчна реа́кція** – тимчасове збільшення кількості ядровмісних клітин еритроїдного ростка кісткового мозку без зміни їх якісного складу.

ЕРИТРОБЛАСТО́З, -у, *ч.* Збільшення вмісту клітин еритроїдного ряду різного ступеня зрілості.

ЕРИТРОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, яка складається із еритробластів.

ЕРИТРОГРА́МА, -и, *ж.* Результат розподілу еритроцитів, виражений графічно.

ЕРИТРОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Запалення значної частини шкірного покриву (почервоніння, набряклість, сверблячка і т. ін.).

ЕРИТРОДІАПЕДЕ́З, -у, *ч.* Вихід еритроцитів із кров'яного русла через стінки капілярів.

ЕРИТРОДІЄРЕ́З, -у, *ч.* Фізіологічне руйнування еритроцитів.

ЕРИТРО́З, -у, *ч.*: ** **Навколоротови́й пігме́нтний еритро́з** – дерматоз неясної етіології, що характеризується виникненням навколо рота еритеми.

ЕРИТРОКЕРАТОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Поєднання еритродермії з ділянками кератозу.

ЕРИТРОКІНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ гематології, що вивчає процеси дозрівання і руйнування еритроцитів.

ЕРИТРОМЕЛАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Форма ангіотрофоневрозу, яка характеризується раптовими нападами пекучого болю переважно в дистальних відділах кінцівок.

ЕРИТРОМІЄЛО́З, -у, *ч.* Системна прогресуюча проліферація пухлинних еритробластів.

ЕРИТРОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат; один з антибіотиків.

ЕРИТРО́Н, -у, *ч.* Сукупність усіх клітин еритроїдного ряду, що циркулюють в крові і містяться в кістковому мозку.

ЕРИТРО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **еритро́н**.

ЕРИТРОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Зір, при якому об'єкти злегка забарвлюються в червоний колір.

ЕРИТРОПОЕ́З, -у, *ч.* Див. **еритроцитопое́з**.

ЕРИТРОПОЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еритропое́з**.

ЕРИТРОПОЕТИ́Н, -у, *ч.* Гормон глікопротеїнової природи, що стимулює проліферацію і диференціацію еритропоетинчутливої клітини.

ЕРИТРОПСІ́Я, -ї, *ж.* Порушення зорового сприйняття, при якому все, що бачиться, видається в червоному світлі.

ЕРИТРОРЕ́КСИС, -у, *ч.* Руйнування еритроцитів, при якому вони розпадаються на окремі фрагменти.

ЕРИТРОФА́Г, -а, *ч.* Див. **гематофаг** 1.

ЕРИТРОФАГОЦИТО́З, -у, *ч.* Процес поглинання і руйнування еритроцитів клітинами системи макрофагів з утворенням зерен гемосидерину.

ЕРИТРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь червоного кольору.

ЕРИТРОЦИТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еритроци́т**. ** **Еритроцита́рна ма́са** – компонент консервованої донорської крові, який складається із еритроцитів, плазми і домішку лейкоцитів та тромбоцитів.

ЕРИТРОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **еритроци́т**, -а, *ч.*), *фізіол.* Червоні кров'яні тільця, які містять гемоглобін і переносять кисень від легень до тканин тіла; червонокрівці.

ЕРИТРОЦИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еритроци́т**. ** **Еритроци́тна ма́са** – *див.* **еритроцита́рна ма́са**.

ЕРИТРОЦИТО́З, -у, *ч.* Підвищення в крові вмісту гемоглобіну і кількості еритроцитів.

ЕРИТРОЦИТО́ЛІЗ, -у, *ч.* Див. **гемо́ліз**.

ЕРИТРОЦИТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення розмірів еритроцитів.

ЕРИТРОЦИТОПА́ТІЇ, -ій, *мн.* Захворювання, зумовлені якісною неповноцінністю і зміною кількості еритроцитів.

ЕРИТРОЦИТОПОЕ́З, -у, *ч.* Продукування кістковим мозком еритроцитів.

ЕРИЦИКЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при гнійно-запальних захворюваннях.

ЕРІО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання товщини волосинок вовни, а також вовняних тканин.

Е́РКЕР, -а, *ч.*, *архіт.* Виступ зовнішньої стіни з вікнами будинку у вигляді ліхтаря для поліпшення освітлення і збільшення площі приміщення.

Е́РКЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **е́ркер**.

ЕРЛА́НГ, -а, *ч.* Міжнародна одиниця завантаження товарами транспортного засобу.

ЕРЛА́НГЕНСЬКИЙ, -а, -е: ** **Ерла́нгенська програ́ма** – загальний підхід до означення різних геометрій з погляду групи перетворень.

ЕРЛЕ́ЦЬ, -я́, *ч.*, *діал.* Тавро на вусі худоби у вигляді прямого чи гострого кута.

Е́РЛИ, -ів, *мн.* Знатні люди у стародавніх англосаксонських правдах (7 ст.).

Е́РЛІФТ, -а, *ч.*, *спец.* 1. Пристрій для піднімання крапельної рідини енергією стиснутого повітря, змішаного з нею. 2. Компресорний (з використанням повітря) спосіб видобування нафти.

ЕРМАНДА́ДИ, -ів, *мн.* Спілки іспанських міст та селянських общин у середні віки, які виникали для самооборони.

ЕРМІ́Т, -а, *ч.* Відлюдник, самітник, анахорет, мешканець пустелі.

ЕРМІТА́Ж, -у, *ч.* Заміський будинок, парковий павільйон.

ЕРМІ́ТІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Ерміту.

ЕРМІ́ТОВИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Ерміту ** **Ермі́това ма́триця** – те саме, що **самоспря́жена ма́триця**.

ЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е, *мед.* Пов'язаний з появою статевого збудження; що викликає таке збудження. ** **Ероге́нні зо́ни**: а) частини людського тіла, подразнення яких стимулює статеве збудження; б) у психоаналізі – частини тіла, що займають провідне місце в розвитку та функціонуванні сексуального інстинкту.

ЕРОДО́ВАНИЙ, -а, -е, *геол.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **еродува́ти**. 2. *прикм.* Який зазнав руйнівної дії води та вітру.

ЕРОДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **еродо́ваний**.

ЕРОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *геол.* Викликати, створювати ерозію (у 1 знач.).

ЕРОДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *геол.* Пас. до **еродува́ти**.

ЕРОЗИ́ВНИЙ, -а, -е, *геол.* Який характеризується ерозією.

ЕРОЗІ́ЙНИЙ, -а, -е, *геол.*, *мед.* 1. Який становить собою ерозію. 2. Утворений ерозією.

ЕРО́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. *геол.* Руйнування ґрунту, гірських порід водою, льодом або вітрами. 2. *тех.* Руйнування металу або поверхні металевих виробів під дією механічних факторів або електричних розрядів. 3. *мед.* Порушення цілості епітеліального шару шкіри або слизових оболонок під впливом різноманітних подразників. ** **Еро́зія ши́йки ма́тки** – дефект епітелію слизової оболонки піхвової частини шийки матки. 4. *перен.* Про руйнацію моральних, духовних і т. ін. принципів. *Ерозія правосуддя.*

Е́РОС, ЕРО́Т, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – бог кохання. 2. *перен.* Любовне начало, секс.

ЕРО́Т *див.* **е́рос**.

ЕРОТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Психоаналітичний термін для позначення процесу, за допомогою якого частина тіла або якась функція тіла стають джерелом еротичного задоволення.

ЕРОТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Різні прояви статевого потягу; сексуальне збудження. 2. Надмірна чуттєвість, підвищена статева збудливість. // Підвищений інтерес до проблем статі. 3. Сексуальне збудження, яке виникає в ділянках, які не є специфічно сексуальними, не в статевих органах.

ЕРО́ТИКА, -и, *ж.* 1. Підвищений інтерес до проблем статі, чуттєвість, сексуальність, хтивість. 2. Твори літератури та мистецтва, насичені чуттєвістю, присвячені опису її прояву. // Психологічні аспекти сексуальності, її розвитку і прояву у спілкуванні, моді, мистецтві і т. ін.

ЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Статевий. 2. Про відчуття, що виникають безпосередньо у статевих органах. 3. Про відчуття сексуального збудження. 4. Про стимули, які викликають сексуальне збудження. 5. Про будь-який мотив або потребу, які мають сексуальні компоненти. 6. Сповнений, пройнятий еротикою (у 1 знач.). *Еротичні романи.*

ЕРОТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ероти́чний**.

ЕРОТИ́ЧНО. Присл. до **ероти́чний**.

ЕРОТОГРАФОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Манія, що проявляється в неперервному складанні психічно хворим любовних листів.

ЕРОТОДРОМОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Імпульсивний потяг до бродяжництва, яке поєднується з сексуальними ексцесами.

ЕРОТОМА́Н, -а, *ч.* Людина, яка страждає на еротоманію, схильна до еротоманії.

ЕРОТОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Хворобливо підвищена статева збудливість, психічний розлад на еротичному ґрунті.

ЕРОТОМА́НКА, -и, *книжн.* Жін. до **еротома́н**.

ЕРОТОМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до еротомана, еротоманки.

ЕРОТОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Нав'язливий страх: боязнь статевого акту. 2. Огида до статевого акту.

ЕРСТЕ́Д, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця напруженості магнітного поля в системі одиниць СГС; 1 Е дорівнює 79,58 А/м у Міжнародній системі одиниць (СІ).

ЕРСТЕДМЕ́ТР, -а, *ч.* Магнітометр для вимірювання напруженості магнітного поля за моментом сил, що діють на магнітну стрілку приладу.

ЕРТЕБЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Археологічна культура на рубежі мезоліту і неоліту (кін. 5-го – поч. 3-го тис. до н. е.).

ЕРУДИ́Т, -а, *ч.* Той, хто має велику ерудицію.

ЕРУДИ́ТКА, -и. Жін. до **ерудит**.

ЕРУДИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Глибокі різнобічні знання в певній галузі науки чи в багатьох галузях науки й життя; ученість, обізнаність, начитаність.

ЕРУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Який має ерудицію.

ЕРУДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **ерудо́ваний**.

ЕРУПТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Виверженний, вулканічного походження. 2. *мед.* Такий, що стосується висипу; такий, що характеризується висипом.

ЕРУ́ПЦІЇ, -ій, *мн.* Спалахи на Сонці.

ЕРФЛІ́Т, -а, *ч.* 1. Пристрій для піднімання крапельної рідини енергією стиснутого повітря, змішаного з нею. 2. Компресорний (з використанням повітря) спосіб видобування нафти.

ЕРХУ́, *невідм.*, *ч.* Китайський 2-струнний смичковий музичний інструмент.

ЕРЦГЕ́РЦОГ, -а, *ч.* В Австрії та Австро-Угорщині – титул наступників престолу династії Габсбургів; особа, що мала цей титул.

ЕРЦГЕРЦОГИ́НЯ, -і, *ж.* Дружина або дочка ерцгерцога.

ЕРЦГЕ́РЦОГСТВО, -а, *с.*, *іст.* Володіння ерцгерцога.

ЕРЦГЕ́РЦОГСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ерцгерцогства.

ЕС, -а, *ч.*. 1. Деталь саксофона, фагота та англійського ріжка, що нагадує букву S, що на неї прикріплюють мундштук з тростиною. 2. Вічні заглибини в корпусі інструментів з родини скрипкових.

ЕСДЕ́К, -а, *ч.*, *політ.* Соціал-демократ.

ЕСДЕ́КІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до есдеків.

ЕСЕ́, *невідм.*, *с.* Наукові, критичні та інші нариси, які відзначаються вишуканістю форми.

ЕСЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Жанр есе.

ЕСЕЇ́СТ, -а, *ч.* Автор есе.

ЕСЕЇ́СТКА, -и. Жін. до **есеїст**.

ЕСЕЇ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до есеїста, есеїстки.

ЕСЕ́Й, -я, *ч.* Те саме, що **есе́**.

ЕСЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **есе́нція**.

ЕСЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Концентрований розчин леткої органічної речовини.

ЕСЕ́Р, -а, *ч.*, *політ.* Соціаліст-революціонер.

ЕСЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **есе́р**. // Належний, властивий есерові.

ЕСЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **есе́р**. // Належний, властивий есерові.

ЕСЕ́РКА, -и. Жін. до **есе́р**.

ЕСЕ́СІВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Службовець фашистських каральних охоронних загонів (СС), на якого спирався гітлерівський терористичний апарат.

ЕСЕ́СІВКА, -и. Жінка, яка служила в СС.

ЕСЕ́СІВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **есе́сівець**.

Е́СИК, -а, *ч.*, *муз.* 1. Колодочка смичка, до якої прикріплений волос. 2. Те саме, що **ес**.

ЕСКА́ДРА, -и, *ж.* Велике з'єднання військових кораблів чи літаків військового повітряного флоту одного або різних класів.

ЕСКА́ДРЕНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **еска́дра**. 2. Який має велику водотоннажність і здатний далеко плавати (про міноносці, лінкори, крейсери і т. ін.).

ЕСКАДРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ескадри́лья**.

ЕСКАДРИ́ЛЬЯ, -ї, *ж.* Тактичний підрозділ військово-повітряних сил, що складається з кількох ланок або загонів.

ЕСКАДРО́Н, -у, *ч.* Підрозділ у кавалерії, що відповідає піхотній роті.

ЕСКАДРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ескадро́н**. // *у знач. ім.* **ескадро́нний**, -ного, *ч.*, *розм.* Командир ескадрону.

ЕСКАЛА́ДА, -и, *ж.* Оволодіння муром фортеці за допомогою штурмових драбин.

ЕСКАЛА́ТОР, -а, *ч.* Механічні рухомі сходи для переміщення великої кількості людей з одного рівня на інший.

ЕСКАЛА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ескала́тор**. *Ескалаторні східці.* // Признач. для руху ескалатора. *Ескалаторний тунель.* ** **Ескала́торне застере́ження** – умова контракту, згідно з яким заробітна платня підвищується адекватно зростанню цін на споживчі товари.

ЕСКАЛАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ескалації. ** **Ескалаці́йна кла́узула** – умова у колективному договорі, яка вимагає підвищення заробітної плати відповідно до зростання цін.

ЕСКАЛА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розширення масштабів агресивної війни, планомірне нарощування військової могутності держави, армії, збільшення чисельності військових сил у певному районі тощо. *Ескалація агресії.* 2. Збільшення, розширення, зростання чого-небудь.

ЕСКАЛО́П, -а, *ч.* Страва з телятини, свинини чи баранини; смажені шматочки корейки.

ЕСКАПА́ДА, -и, *ж.* 1. Екстравагантна витівка. 2. Образлива витівка; ворожий випад.

ЕСКАПІ́ЗМ, -у, *ч.* Прагнення особистості піти від дійсності у світ ілюзій, фантазій.

ЕСКАПІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Який має настрої, мотиви ескапізму.

ЕСКА́РП, -у, *ч.* 1. Укіс рівчака з внутрішнього боку укріплення, що використовується як протиштурмова перешкода. 2. Протитанкова перешкода у вигляді високо зрізаних схилів горбів чи берегів рік, звернених у бік противника.

ЕСКА́РПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **еска́рп**.

ЕСКВА́ЙР, -а, *ч.* 1. У середньовічній Англії – прапороносець, згодом – одне з нижчих дворянських звань. 2. У США та Великій Британії – почесний титул, що його присвоюють мерам, мировим суддям, вищому розряду адвокатури і старшим урядовцям; сквайр.

ЕСКІ́З, -а, *ч.* 1. Попередній начерк малюнка, картини або частин її. // Початкове оформлення скульптурного твору, зазвичай у зменшених масштабах. // Попередня редакція літературного, музичного твору чи його частин. // Уривчасті записи тем, мелодій, що складають початковий стан роботи композитора над музичним твором. // Музичні твори, які наче змальовують картини природи, побуту та ін. 2. Малюнок, за яким створюють що-небудь. // Технічний рисунок, виконаний від руки, з додержанням основних правил креслення.

ЕСКІ́ЗНИЙ, -а, -е. Який є ескізом, має характер ескіза. // Невикінчений, загальний.

ЕСКІ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Недостатня закінченість.

ЕСКІ́ЗНО. Присл. до **ескі́зний**.

ЕСКІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ескізува́ти**.

ЕСКІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Робити ескіз.

ЕСКІМО́, *невідм.*, *с.* Морозиво, полите шоколадом.

ЕСКІМО́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ескімо́с**, -а, *ч.*; **ескімо́ска**, -и, *ж.*). Народність, що живе в Гренландії, на полярному узбережжі Північної Америки і в північно-східній частині Азії.

ЕСКІМО́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ескімо́си**. *Ескімоські звичаї. Ескімоська мова.*

ЕСКО́РТ, -у, *ч.* Конвой, охорона, що супроводжують кого-, що-небудь. *Почесний ескорт.*

ЕСКО́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ескo ́рт**.

ЕСКОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ескортува́ти**.

ЕСКОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ескортува́ти**.

ЕСКОРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Супроводжувати ескортом. // Супроводжувати кого-, що-небудь, йти або їхати поруч із кимось, чимось.

ЕСКОРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ескортува́ти**.

ЕСКРО́У, *невідм.*, *с.* В англо-американському праві – депонування у третьої особи грошової суми на ім'я іншої особи з тим, щоб вона була видана лише після виконання відомої умови.

ЕСКУ́ДО, *невідм.*, *ч. і с.* До введення євро – грошова одиниця Кабо-Верде і Португалії – 100 сентаво.

ЕСКУЛА́П, -а, *ч.* 1. Латинська назва давньогрецького бога лікування Асклепія, культ якого був перенесений у Рим. 2. *перен.* Лікар, медик.

ЕСКУЛА́ПІВ, -пова, -пове. Належний (властивий) ескулапові.

ЕСМІ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Ескадрений міноносець.

ЕСНА́Ф, *невідм.*, *мн.* Професійно-станові об'єднання ремісників у багатьох феодальних державах мусульман Сходу гол. чином у 14 – 19 ст.

ЕСПА́ДА, -и, *ч.* Те саме, що **матадо́р**.

ЕСПАДИ́ЛЬЯ, -ї, *ж.* Невелика шпага.

ЕСПАДРО́Н, -а, *ч.*, *спорт.* 1. Навчальна зброя з вигнутим або прямим клинком, що застосовується у фехтуванні (спортивний різновид шаблі). 2. Спортивна боротьба з цією зброєю.

ЕСПАДРОНІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, який займається фехтуванням еспадроном.

ЕСПАДРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **еспадро́н**.

ЕСПА́НДЕР, -а, *ч.* Спортивний тренувальний снаряд, з розтягуванням якого створюється навантаження для певних м'язів.

ЕСПА́НСЬКИЙ, **ЕСПА́НЦІ** *і т. ін.*, *заст.* Те саме, що **іспа́нський**, **іспа́нці** і т. ін.

ЕСПАНЬЙО́ЛКА, -и, *ж.* Коротка загострена борідка.

ЕСПА́РТО, *невідм.* 1. Трав'янисті рослини з роду ковила родини злаків; Поширені на Південному Заході Європи та в Північній Африці. 2. Волокнистий матеріал з листків цієї рослини. 3. Сорт паперу, виготовлений з цього матеріалу.

ЕСПАРЦЕ́Т, -у, *ч.* Цінна кормова і медоносна трав'яниста рослина родини бобових із квітками, зібраними в довгі грона.

ЕСПАРЦЕ́ТНИЙ, **ЕСПАРЦЕ́ТОВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **еспарце́т**. *Еспарцетовий корм.*

ЕСПАРЦЕ́ТОВИЙ *див.* **еспарце́тний**.

ЕСПЕРАНТИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто користується мовою есперанто; спеціаліст з есперанто.

ЕСПЕРАНТИ́СТКА, -и. Жін. до **есперанти́ст**.

ЕСПЕРА́НТО, *невідм.*, *с.* Міжнародна штучна мова, створена на матеріалі найпоширеніших європейських мов.

ЕСПЕРА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **есперa ́нто**.

ЕСПЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; прозорі дрібні кристали.

ЕСПІРА́ЛЬ, -і, *ж.* Ампула, що зашивається в підшкірний покрив хворого, який страждає на алкоголізм.

ЕСПЛАНА́ДА, -и, *ж.* 1. *військ.*, *заст.* Незабудоване місце між фортецею і містом. 2. Відкрита місцевість, площа перед великим будинком. 3. Широка вулиця з алеями посередині.

ЕСПРЕ́СО, *невідм.*, *с.* 1. Спосіб швидкого приготування кави під тиском у декілька атмосфер. 2. Кава, приготовлена у такий спосіб.

Е́ССЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ессен.

ЕСТ *див.* **е́сти**.

ЕСТАКА́ДА, -и, *ж.* Споруда у вигляді моста для підняття вверх шляхів, для переходу чи переїзду через залізниці, для завантаження та вивантаження чого-небудь і т. ін.

ЕСТАКА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **естака́да**.

ЕСТАМІНЕ́, *невідм.*, *ж.* Кімната для куріння у ресторанах.

ЕСТА́МП, -а, *ч.* Відбиток на папері, рідше на шовку та інших матеріалах якого-небудь зображення зробленого самим художником або майстром гравером.

ЕСТАМПІ́ДА, -и, *ж.* Форма західноєвропейської музики 13 – 14 ст., яка складається з кількох музичних фраз з однаковими або змінними закінченнями, що повторюються.

ЕСТА́МПНИЙ *і* **ЕСТА́МПОВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **еста́мп**.

ЕСТА́НСІЯ, -ї, *ж.* В Аргентині, Чилі – великий маєток.

ЕСТАФЕ́ТА, -и, *ж.* 1. *заст.* Гінці, звичайно вершники, які, заступаючи один одного, передають термінове повідомлення. // Термінове повідомлення, доставлене в такий спосіб. 2. Вид командних змагань з бігу, плавання і т. ін., у якому члени команди передають на визначених етапах із рук у руки паличку, поки останній не доставить її до фінішу. // Спеціальний предмет, що його передають один одному учасники таких змагань. 3. *перен.* Традиція, яку приймають від старшого покоління або попередників. ** **Прийня́ти** (**перейма́ти**) **естафе́ту** *чого* – продовжити чиї-небудь традиції, починання.

ЕСТАФЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **естафе́та** 2. *Естафетний біг. Естафетна паличка.*

ЕСТЕЗІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **естезіоло́гія**.

ЕСТЕЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ анатомії, що вивчає будову й функції органів чуття.

ЕСТЕЗІО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання чутливості шкіри до тиску або дотику.

ЕСТЕЗІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження чутливості шкіри та слизових оболонок до механічної, температурної та больової дії.

ЕСТЕРА́ЗА, -и, *ж.* Фермент класу гідролаз, що каталізує гідроліз і синтез складних ефірів у тваринних і рослинних організмах.

Е́СТЕРИ, -ів, *мн.* Органічні сполуки – продукти взаємодії спиртів і кислот – органічних або мінеральних.

ЕСТЕ́Т, -а, *ч.* 1. Прихильник відірваного від життя "чистого мистецтва", естетизму (у 1 знач.). 2. Прихильник усього прекрасного, витончено.

ЕСТЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надання чому-небудь гарної зовнішньої форми; ідеалізація чого-небудь.

ЕСТЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Надмірна пристрасть до ефектних зовнішніх форм у мистецтві та нехтування ідейним змістом; формалізм в естетиці. 2. Схильність до краси, до чого-небудь естетичного.

ЕСТЕ́ТИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **есте́т**. 2. *розм.* Справжній шанувальник мистецтва.

ЕСТЕ́ТИКА, -и, *ж.* 1. Наука про мистецтво, про форми прекрасного в художній творчості, у природі та суспільстві. // Система поглядів на мистецтво, якої дотримується хто-небудь. 2. Краса, художність чого-небудь. ** **Техні́чна есте́тика** – теоретична основа дизайну, що включає закономірності його розвитку, принципи і методи художнього конструювання.

ЕСТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **есте́тика**. 2. Пов'язаний зі створенням, відтворенням і сприйняттям прекрасного в мистецтві та житті. // Викликаний прекрасним у житті чи мистецтві.

ЕСТЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Краса, художність чого-небудь.

ЕСТЕТИ́ЧНО. Присл. до **естети́чний** 2.

ЕСТЕ́ТКА, -и. Жін. до **есте́т**.

ЕСТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Пройнятий естетством.

ЕСТЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **есте́тний**.

ЕСТЕ́ТНО. Присл. до **есте́тний**.

ЕСТЕТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Розділ медицини, який вивчає вплив естетичних факторів на здоров'я людини.

ЕСТЕ́ТСТВО, -а, *с.* Те саме, що **естети́зм** 1.

ЕСТЕ́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Вдаватися в естетство, виявляти естетство.

ЕСТЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **есте́т**. // Пройнятий естетизмом (у 1 знач.).

Е́СТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ест**, -а, *ч.*), *заст.* Те саме, що **есто́нці**.

ЕСТИМАТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Естимати́вна ва́ртість** – приблизна, планована вартість об'єкта нерухомості згідно до оцінки експерта.

ЕСТОКА́ДА, -и, *ж.*, *спорт.* Прямий перпендикулярний удар рапірою, шпагою, еспадроном при фехтуванні.

ЕСТО́НЕЦЬ *див.* **есто́нці**.

ЕСТО́НКА *див.* **есто́нці**.

ЕСТО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **есто́нці** та Естонія. ** **Есто́нська мо́ва** – мова, яка відноситься до фіно-угорської групи мов (прибалтійсько-фінська підгрупа).

ЕСТО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **есто́нець**, -нця, *ч.*; **есто́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Естонії.

ЕСТО́ПЕЛЬ, -я, *ч.*, *юр.* Правовий принцип, згідно з яким особа втрачає право посилатися на які-небудь факти для обґрунтування своїх домагань (напр., на судове рішення, винесене раніше); застосовується також у міжнародному праві.

ЕСТОЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при болях, пов'язаних зі спазмами гладкої мускулатури.

ЕСТРАГО́Н, -у, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини складноцвітих, що з давніх часів вирощується як лікарська і пряна рослина; вид полину; тархун.

ЕСТРАГО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **естраго́н**. *Естрагонний корінь.* // Пригот. з естрагону; з естрагоном. *Естрагонна гірчиця.*

ЕСТРАГО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **естраго́нний**.

ЕСТРА́ДА, -и, *ж.* 1. Сцена для виступів акторів, музикантів, співаків, промовців і т. ін. 2. Музич-

но-драматичне мистецтво, пов'язане з виконанням невеликих творів; мистецтво малих форм. *Артист естради.* // Установа, що займається організацією концертно-видовищних виступів. // *розм.* Артисти, які беруть участь у концертно-видовищних виступах; естрадні артисти.

ЕСТРАДІОЛ, -у, *ч.* Жіночий статевий гормон, що має найбільшу біологічну активність серед естрогенів.

ЕСТРА́ДНИЙ, -а, -е. Який виступає на естраді. // Призначений для виконання на естраді. ** **Естра́дна му́зика** – різні форма так званої "розважальної" або "легкої" музики. **Естра́дний орке́стр** – умовна назва оркестру, який виконує естрадну музику.

ЕСТРА́ДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Артист естради (у 2 знач.).

ЕСТРА́ДНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **естра́дник**.

ЕСТРА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **естра́дний**.

ЕСТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Естра́льний цикл** – регулярно повторювані зміни статевої системи самиць ссавців.

ЕСТРІО́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат, що його застосовують при клімактеричних розладах, виразках шкіри, нетриманні сечі.

ЕСТРОГЕ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **естроге́н**, -а, *ч.*). 1. Жіночі статеві гормони. 2. Органічні сполуки, що виявляють біологічну дію жіночого гормона; естрогенні речовини. 3. Препарати, до складу яких входять жіночі статеві гормони або їхні хімічні аналоги.

ЕСТРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що діє як жіночий статевий гормон.

ЕСТРО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба овець.

ЕСТРО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **фолікулі́н**.

Е́СТРУС, -у, *ч.* Одна зі стадій статевого циклу ссавців; тічка.

ЕСТУА́РІЙ, -ю, *ч.*, *геогр.* Лійкоподібне розширене гирло річки, яка впадає в океан або море.

ЕСХАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **есхатоло́гія**.

ЕСХАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Сукупність релігійних уявлень про кінець світу, про кінцеву долю людства.

ЕТ, *виг.* 1. Уживається для вираження розчарування, недовір'я, безнадійності. 2. Уживається для вираження невдоволення, презирства, заперечення. 3. Уживається для вираження докору, досади. 4. Уживається для вираження байдужого ставлення до кого-, чого-небудь. 5. Уживається для вираження рішучості.

Е́ТА[1], -и, *ж.* Каста паріїв у феодальній Японії.

Е́ТА[2], -и, *ж.* Сьома літера грецької абетки.

ЕТАЖЕ́РКА, -и, *ж.* Вид меблів у вигляді кількох, розміщених одна над одною, полиць на стояках. // *спец.* Невеликий переносний стелаж.

ЕТАЖЕ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **етаже́рка**.

ЕТАЗО́Л, -у, *ч.* Антибактеріальний лікарський препарат, що застосовується в лікуванні пневмонії, ангіни тощо.

ЕТАКРИДИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат, що його застосовують як профілактичний та антисептичний засіб.

ЕТАЛО́Н, -а, *ч.* 1. Точний зразок установленої одиниці виміру. // Великої точності вимірний прилад, признач. для перевірки інших приладів. ** **Держа́вний етало́н** – первинний або спеціальний еталон, затверджений офіційно як державний. **Міжнаро́дний етало́н** – еталон, який за міжнародною угодою призначений для погодження розмірів одиниць. 2. *перен.*, *книжн.* Мірило, зразок для порівнювання з чим-небудь.

ЕТАЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **етало́н** 1; який є еталоном. *Еталонна лампа. Еталонний прилад.*

ЕТАЛОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **еталонува́ти**.

ЕТАЛОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **еталонува́ння**.

ЕТАЛОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **еталонува́ти**.

ЕТАЛОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Робити щось еталоном.

ЕТАЛОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **еталонува́ти**.

ЕТАМІ́Д, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат, що його застосовують при хронічній подагрі, поліартритах та ін.

ЕТАМІНА́Л-НАТРІ́Й, -ю, *ч.* Снодійний засіб.

ЕТА́Н, -у, *ч.* Безбарвний горючий газ, який міститься в природних газах.

ЕТА́НА, -и, *ч.* У вавілово-асирійській міфології – герой, який піднявся у небо на орлі, щоб знайти камінь, який би допоміг розродитися його дружині, і успішно повернувся на Землю.

ЕТАНДІО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **етиленгліко́ль**.

ЕТАНДІО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **етандіо́л**.

ЕТА́НОВИЙ, -а, -е. Оцтовий.

ЕТАНО́Л, -у, *ч.*, *хім.* Етиловий спирт.

ЕТАНОЛАМІ́Н, -у, *ч.* Органічна сполука з групи аміноспиртів.

ЕТА́П, -у, *ч.* 1. Пункт на шляху пересування військ, де військовим службовцям надаються нічліг, продукти, медична допомога і т. ін. 2. Пункт для ночівлі в дорозі груп арештантів. // Група арештантів, яких відправляють куди-небудь під конвоєм. 3. *у знач. присл.* **ета́пом**. У супроводі озброєного загону; під конвоєм. 4. Окрема частина чого-небудь. // Певна частина дистанції в спортивних змаганнях. 5. *перен.* Окремий момент, період, стадія в розвитку. *Пройдений етап.*

ЕТАПЕРАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при психічних захворюваннях, психопатіях та ін.

ЕТА́ПНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ета́п** 1, 2. 2. Який становить етап (у 5 знач.).

ЕТА́ПНИК, -а, *ч.* Людина, яку переправляють куди-небудь етапом.

ЕТА́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність наступних один за одним етапів, стадій у чому-небудь.

ЕТАПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Переправляти кого-небудь етапом.

ЕТА́Т, -а, *ч.*, *заст.* 1. Спосіб, стиль життя. 2. Пенсія; платня урядового службовця, його бюджет.

ЕТАТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Політична теорія, що розглядає формування держави як вищий етап суспільного розвитку. 2. Політика активного втручання держави у всі сфери суспільного, економічного життя.

Е́ТВЕШ, -а, *ч.* Позасистемна одиниця градієнту сили тяжіння.

ЕТЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **етиле́н**.

ЕТЕ́Р, -у, *ч.*, *поет.* Те саме, що **ефі́р** 1 – 3.

ЕТЕРИФІКА́ТОР, -а, *ч.* Хімічна речовина, за допомогою якої здійснюється етерифікація.

ЕТЕРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Реакція утворення складних ефірів шляхом взаємодії кислот або їх похідних зі спиртами.

ЕТЕРИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **етерифікува́ти**.

ЕТЕРИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Утворювати складні ефіри шляхом взаємодії кислот або їх похідних зі спиртами.

ЕТЕ́РІЇ, -ів, *мн.* Те саме, що **гете́рії** 2.

ЕТЕРНІ́Т, -у, *ч.* Покрівельні плитки, що виготовляються з суміші азбестового волокна, високоякісного цементу і води; штучний шифер.

ЕТЕРНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **етерні́т**. *Етернітова плитка.* // Зробл. з етерніту.

ЕТЕ́РОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ефі́ровий**.

Е́ТИКА, -и, *ж.* 1. Наука про мораль, її походження, розвиток і роль у суспільному та особистому житті людей. 2. Норми поведінки, сукупність моральних правил якого-небудь класу, суспільної організації, професії і т. ін.

ЕТИКЕ́Т, -у, *ч.* Установлені норми поведінки і правила ввічливості в якому-небудь товаристві.

ЕТИКЕТА́Ж, -у, *ч.* У музейній справі – виконані за єдиними принципами щодо обсягу інформації, послідовності викладу та графічного відтворення етикетки.

ЕТИКЕ́ТКА, -и, *ж.* Ярличок на чому-небудь для визначення назви предмета, ціни тощо.

ЕТИКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **етике́т**. ** **Етике́тна ціна́** – роздрібна ціна, вказана на етикетці, ярлику, прикріплених до товару.

ЕТИКЕ́ТНИК, -а, *ч.* Людина, яка робить етикетки.

ЕТИКЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **етике́тник**.

ЕТИКЕ́Т-ПІСТОЛЕ́Т, -у, *ч.* Пристосування для виготовлення та закріплення на товарі етикеток.

ЕТИКЕТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **етике́тка**.

ЕТИКЕТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що прикріплює етикетки до чого-небудь.

ЕТИКЕТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **етикува́льник**.

ЕТИКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **етикетува́ти**.

ЕТИКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Прикріплювати етикетки до чого-небудь.

ЕТИ́Л, -у, *ч.* Група з двох атомів Карбону і п'ятьох атомів Гідрогену з одним неспареним електроном, яка входить до складу багатьох органічних сполук.

ЕТИЛАЦЕТА́Т, -у, *ч.*, *хім.* Складний ефір, безбарвна летка рідина. Застосовують як розчинник у виробництві лаків, кіноплівки тощо.

ЕТИЛБЕНЗО́Л, -у, *ч.*, *хім.* Ароматичний вуглеводень, безбарвна рідина. Використовують для виробництва стиролу, а також як добавку до моторного палива.

ЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Безбарвний горючий газ, молекула якого складається з Карбону і Гідрогену. Вихідна речовина для синтезу поліетилену, етанолу, полістирену та ін.

ЕТИЛЕНГЛІКО́ЛЬ, -ю, *ч.* Густа, в'язка, солодка, надзвичайно отруйна рідина, розчинна у воді. Застосовується як антифриз, для синтезу лавсану, вибухових речовин та ін.

ЕТИЛЕНДІАМІ́Н, -у, *ч.* Первинний аліфатичний діамін, що використовується для пом'якшення води, очистки нафти тощо.

ЕТИЛЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спосіб штучного прискорення достигання плодів і овочів за допомогою газу етилену.

ЕТИЛЕНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **етиленіза́ція**.

ЕТИЛЕНІМІ́Н, -у, *ч.* Вторинний циклічний амін, що використовується при виробництві протипухлинних ліків.

ЕТИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **етиле́н**.

ЕТИЛЕНОКСИ́Д, -у, *ч.* Органічна сполука, похідна етилену. Важливий напівпродукт у виробництві етиленгліколю, деяких барвників, миючих засобів та ін.

ЕТИЛЕНОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Трубопровід для транспортування етилену.

ЕТИЛЕ́Н-ПРОПІЛЕ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Етиле́н-пропіле́нові ка́учуки** – синтетичні полімери, продукти сополімеризації етилену з пропіленом.

ЕТИЛЕНХЛОРГІДРИ́Н, -у, *ч.* Безбарвна рідина з ефірним запахом, що використовується в органічному синтезі.

ЕТИЛМОРФІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат, що його застосовують при бронхіті, бронхопневмонії, плевриті та ін., а також в офтальмології.

ЕТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який має в своєму складі етил. ** **Ети́ловий спирт** – азеотропна суміш води, що містить 95,57% етанолу; на організм людини чинить наркотичну і токсичну дію, викликаючи спочатку збудження, а потім пригнічення центральної нервової системи.

ЕТИЛХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Насичений аліфатичний галогеновмісний вуглеводень.

ЕТИЛЦЕЛЮЛО́ЗА, -и, *ж.* Продукт взаємодії лужної целюлози з етилхлоридом.

ЕТИМІЗО́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Дихальний аналептик, що його застосовують для збудження дихання після наркозу і попередження пригнічення дихання за барбітурового наркозу та ін.

ЕТИМО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з етимології.

ЕТИМОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Встановлення етимології (у 2 знач.) якого-небудь слова.

ЕТИМОЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **етимологізува́ти**.

ЕТИМОЛОГІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **етимологізува́ти**.

ЕТИМОЛОГІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.* Займатися етимологізацією.

ЕТИМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **етимоло́гія** 2.

ЕТИМОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **етимологі́чний**.

ЕТИМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Розділ мовознавства, який вивчає походження слів та їхні генетичні зв'язки з іншими словами. 2. Походження слова і його споріднені зв'язки з іншими словами тієї самої або інших споріднених мов. 3. *тільки одн.*, *заст.* Розділ шкільної граматики, який поєднує в собі фонетику і морфологію.

ЕТИМО́Н, -а, *ч.* Первісна форма або значення слова.

ЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **е́тика**. ** **Ети́чний релятиві́зм** – методологічний принцип пізнання і тлумачення моралі, суть якого полягає в абсолютизації моменту відносності й умовності в змісті моральних норм, уявлень, ідеалів.

ЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ети́чний**.

ЕТИ́ЧНО. Присл. до **ети́чний**. *Етично розвинена людина.*

ЕТІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **етіоло́гія**.

ЕТІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Вчення про причини та умови виникнення хвороб. 2. Причина виникнення хвороби або патологічного стану.

ЕТІОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Який зазнав етіоляції.

ЕТІОЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **етіольо́ваний**.

ЕТІОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Втрата рослинами зеленого забарвлення при зростанні їх у темряві або в умовах недостатнього освітлення.

ЕТІОПАТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Сукупність даних про причини виникнення та механізми розвитку хвороби.

ЕТІОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Такий, що спрямований проти причини захворювання, усуває або послаблює дію чинника, що спричинив захворювання.

ЕТМОЗИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат з антиаритмічною дією.

ЕТМОЇ́ДАЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що стосується ґратчастої кістки, її пазухи.

ЕТМОЇДИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки ґратчастого лабіринту носа.

ЕТНІЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Віра у багатьох богів, поганство, язичество, багатобожжя.

ЕТНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до якого-небудь народу, його культури. ** **Етні́чна психоло́гія** – одна з галузей соціальної психології, що вивчає особливості психічного складу рас і народів. **Етні́чна соціоло́гія** – наукова дисципліна, що досліджує взаємозв'язок соціальних і етнічних параметрів національних відносин.

ЕТНОБОТА́НІКА, -и, *ж.* Розділ ботаніки, що вивчає використання рослин різними етнічними групами населення земної кулі.

ЕТНОБОТАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **етнобота́ніка**.

ЕТНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Походження народів.

ЕТНОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до етногенезу.

ЕТНОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Наука про творення звичаїв і характерів народів.

ЕТНОГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ етнографії, що вивчає особливості розселення в минулому і тепер народів світу, окремих країн і районів для визначення етнічних кордонів, динаміки і чисельності народів.

ЕТНО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець з етнографії.

ЕТНОГРАФІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Точне відтворення традиційних форм побуту, звичаїв, обрядів і т. ін. без заглиблення в соціальні процеси. 2. Різновид лексичного діалектизму, назва предмета, поняття, характерного для побуту, господарювання представників певної етнічної групи чи культурно-етнографічного регіону.

ЕТНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **етногра́фія**. // Стос. до етнографії.

ЕТНОГРАФІ́ЧНО, *рідко.* Присл. до **етнографі́чний**.

ЕТНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Історична наука, яка вивчає культуру й побут народів світу, їх походження, розселення та культурно-побутові взаємовідносини; народознавство. 2. Сукупність усіх особливостей побуту, звичаїв, культури якого-небудь народу, народності, місцевості.

ЕТНОДЕМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **етнодемогра́фія**.

ЕТНОДЕМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **етногеогра́фія**.

ЕТНОЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ мовознавства, який досліджує психічні, етнічні і т. ін. особливості народу, племені та відображення їх у мовній системі.

ЕТНОЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до етнолінгвістики.

ЕТНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із етнології.

ЕТНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **етно́лог** і **етноло́гія**.

ЕТНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Порівняльне історичне вивчення народів і культур у середовищі, що їх оточує.

ЕТНО́НІМ, -а, *ч.*, *лінгв.* Слово, яке означає назву племені, народності чи народу.

ЕТНОНІ́МІКА, -и, **ЕТНОНІ́МІЯ**, -ї, *ж.*, *лінгв.* Розділ ономастики, який вивчає назви племен, народностей і народів.

ЕТНОНІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до етноніміки.

ЕТНОНІ́МІЯ *див.* **етноні́міка**.

ЕТНОНІ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до етнонімії.

ЕТНОПСИХО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із етнопсихології.

ЕТНОПСИХОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **етнопсихо́лог** і **етнопсихоло́гія**.

ЕТНОПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ психології, який вивчає психічний склад якого-небудь народу, племені.

Е́ТНОС, -у, *ч.* Спільнота людей (плем'я, народність, нація), що історично склалася та має соціальну цілісність і оригінальний стереотип поведінки.

ЕТНОСЕКСОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ етнології (культурної антропології), присвячений вивченню етнокультурних норм і варіацій сексуальності людини.

ЕТНОСОЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Обумовлений поєднанням етнічного та соціального чинників.

ЕТНОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність поглядів, ідей, які стверджують перебільшену думку про особистісна, національний характер, роль в історії і т. ін. якого-небудь народу, нації.

ЕТНОЦИ́Д, -у, *ч.* Винищення окремих груп населення або цілих націй за національними мотивами.

ЕТНОЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до етноциду.

ЕТОГРА́МА, -и, *ж.* Систематизований опис поведінки тварин в природних умовах (зокрема рухів, міміки, що виконують роль мови у окремого виду тварин).

ЕТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з етології.

ЕТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до етології.

ЕТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, яка вивчає особливості поведінки організмів у всіх її проявах. // Розділ зоології, що вивчає поводження тварин у природних умовах. // Наука про поведінку тварин, особливо там, де результати вивчення призначені для екстраполювання на поведінку людини.

ЕТО́НІЙ, -ю, *ч.*, *фарм.* Препарат, що має бактеріостатичні та бактерицидні властивості.

Е́ТОС, -у, *ч.* Термін античної філософії, що означає характер якої-небудь особи чи об'єкта. ** **Е́тос му́зики** – її внутрішній лад і характер впливу на людину.

ЕТРО́Л, -у, *ч.* Пластичний матеріал, виготовлений з ефірів целюлози, що легко піддається механічній обробці.

ЕТРУ́СКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **етру́ск**, -а, *ч.*; **етру́ска**, -и, *ж.*). Одне з найзначніших племен Стародавньої Італії.

ЕТРУ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **етру́ски**.

ЕТУА́ЛЬ, -і, *ж.* Модна співачка, артистка в театрі легкого, розважального жанру.

ЕТЮ́Д, -а, *ч.* 1. Твір образотворчого мистецтва допоміжного характеру, виконаний з натури з метою її вивчення в процесі роботи над картиною, скульптурою і т. ін. 2. Невеликий літературний твір, присвячений якому-небудь окремому питанню. // Невелика одноактна п'єса, події якої мають драматичний характер. 3. Невеликий музичний твір віртуозного характеру. // П'єса навчального характеру, в якій застосовується певний технічний прийом гри. 4. У сучасній театральній педагогіці – вправа, яка служить для розвитку та вдосконалення акторської техніки і яка складається з різних сценічних дій, імпровізованих чи заздалегідь розроблених викладачем. ** **Ша́ховий етю́д** – складена шаховим композитором позиція, в якій одній із сторін пропонується виконати завдання (виграти чи зробити нічию) без зазначення кількості ходів.

ЕТЮДИ́ЗМ, -у, *ч.* В образотворчому мистецтві – техніка виконання, коли в закінченому творі залишаються риси етюду; вони можуть відволікати увагу, ослаблювати або й зовсім спотворювати зміст.

ЕТЮДИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник етюдизму.

ЕТЮ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **етю́д**.

ЕТЮ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Папка або плоска скринька для зберігання етюдів (у 1 знач.). 2. Невелика дошка, на якій живописець розміщує папір, полотно, коли малює етюди.

ЕТЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **етю́дний**.

ЕУГЕТЕРО́ЗИС, -у, *ч.* Гетерозис у природних популяціях внаслідок значного ступеня гетерозиготності батьків.

ЕУКАРІО́ТИ, -ів, *мн.* Рослинні і тваринні організми (крім бактерій і вірусів), що мають сформоване ядро, в якому містяться хромосоми.

ЕУКАРІО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **еукаріо́ти**.

ЕУНОКТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат снодійної та заспокійливої дії.

ЕУПАРЕУНІ́Я, -ї, *ж.* Одночасне настання оргазму в чоловіка і жінки.

ЕУПРОТЕЇНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Нормальне співвідношення основних груп білків у плазмі крові.

ЕУРИТРЕМАТО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи трематодозів; клінічно характеризується розвитком панкреатиту.

ЕУТАНА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Див. **ейтана́зія**.

ЕУТИМІ́Я, -ї, *ж.*, *псих.* Спокій, приємний розслаблений стан.

ЕУТИРЕО́З, -у, *ч.* Фізіологічний стан організму, який характеризується відсутністю клінічних проявів порушення функції щитоподібної залози.

ЕУФІЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат. Судинорозширювальний і сечогінний засіб, що його застосовують при захворюваннях серцево-судинної системи.

ЕУХРОМАТИ́Н, -у, *ч.* Речовина хромосоми, що зберігає деспіралізований стан у стані спокою ядра та спіралізується при поділі клітин.

Е́Ф, -а, *ч.*, *муз.* Побутова назва резонаторного прорізу у верхній деці струнних музичних інструментів, схожого на латинську букву f.

Е́ФА, -и, *ж.* Змія родини гадюкових.

Е́ФАПС, -у, *ч.* Ділянка стикання мембран відростків двох нейронів.

ЕФАПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **е́фапс**. ** **Ефапти́чна переда́ча** – процес проведення збудження з одного нейрона на інший через ефапс.

ЕФЕ́БИ, -ів, *мн.* У Стародавній Греції – повнолітні юнаки (з 18 років), що навчалися військовому мистецтву і відвідували школи риторів, філософів.

ЕФЕ́БІЯ, -ї, *ж.* Державна організація в Стародавній Греції для підготовки вільнонароджених юнаків до військової та цивільної служби.

ЕФЕБОФІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Статеве збочення, що проявляється у задоволенні своїх статевих потреб із підлітками та юнаками.

ЕФЕ́ДРА, -и, *ж.* Вічнозелена чагарникова або напівчагарникова рослина з коротким лускоподібним листям та їстівними плодами.

ЕФЕДРИ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд ефедри та деяких інших рослин (застосовується у медицині).

ЕФЕ́КТ, -у, *ч.* 1. Сильне враження, викликане кимчим-небудь. 2. Результат, наслідок яких-небудь причин, сил, дій, заходів. *Економічний ефект.* ** **Бластомоге́нний ефе́кт**, *мед.* – ефект виникнення, нарощення пухлини. **Економі́чний ефе́кт** – корисний результат економічної діяльності, зиск від неї. **Ефе́кт прису́тності** – відчування себе немовби очевидцем, учасником того, що відбувається на сцені, екрані, у книзі. **Сторо́нній ефе́кт**: у системах обробки інформації – супутні результати, що виникають у разі виконання функції-процедури. **Стохасти́чні радіаці́йні ефе́кти** – віддалені наслідки опромінювання людини, імовірність появи яких залишається за будь-яких малих доз іонізаційного випромінювання та зростає зі збільшенням дози. 3. *перев. мн.* Засоби, прийоми, пристосування, за допомогою яких створюється враження, ілюзія чого-небудь. 4. Фізичне явище.

ЕФЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Який приводить до потрібних результатів, наслідків, дає найбільший ефект (у 2 знач.). 2. Який викликає ефект (у 1 знач.). *Ефективна доза опромінення.*

ЕФЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **ефекти́вний**. *Економічна ефективність.* 2. Характеристика якого-небудь об'єкта (пристрою, процесу, заходу, виду діяльності), що відображає його суспільну користь, продуктивність та інші позитивні якості. // У системах обробки інформації – швидкість обробки одиниці інформації, питомі витрати на обробку одиниці інформації. ** **Абсолю́тна ефекти́вність** – економічна ефективність, що оцінюється співвідношенням отриманого ефекту та всієї суми витрат. **Алокаці́йна ефекти́вність** – виробництво продукту раціональної або заданої структури через використання ефективної комбінації ресурсів.

ЕФЕКТИ́ВНО, *книжн.* Присл. до **ефекти́вний** 1.

ЕФЕ́КТНИЙ, -а, -е. Який справляє сильне враження, ефект (у 1 знач.). // Розрахований на створення ефекту.

ЕФЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ефе́ктний**.

ЕФЕ́КТНО. Присл. до **ефе́ктний**.

ЕФЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Який справляє враження.

ЕФЕ́КТОРИ, -ів, *мн.* 1. У генетиці – молекула, яка змінює активність репресора і регулює трансляцію. 2. У біохімії – речовина, яка змінює швидкість ферментативної реакції, взаємодіючи з ферментом. 3. У фізіології – органи, що забезпечують своєю діяльністю реакції організму на зовнішні та внутрішні подразнення (м'язи, залози тощо).

Е́ФЕЛЬ, -ю, *ч.*, *гірн.* Дрібна і легка фракція порід, яку одержують при промиванні розсипного золота чи при обробленні рудного золота.

ЕФЕМЕ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ефеме́р**, -а, *ч.*). Однорічні рослини, що ростуть перев. у степах та пустелях, з коротким вегетаційним періодом.

ЕФЕМЕРИ́ДА, -и, *ж.* 1. Крилата комаха, яка живе один або кілька днів; одноденка. 2. *перен.*, *книжн.* Що-небудь ефемерне, недовговічне. 3. *тільки мн.* Астрономічні збірники, в яких визначено положення небесних тіл на певні дні місяця чи року.

ЕФЕМЕРИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ефемери́да**.

ЕФЕМЕ́РНИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Короткочасний, недовговічний, нетривалий. 2. Уявний, нереальний.

ЕФЕМЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **ефеме́рний**.

ЕФЕМЕ́РНО, *книжн.* Присл. до **ефеме́рний**.

ЕФЕМЕ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ефеме́р**.

ЕФЕМЕРО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ефемеро́їд**, -а, *ч.*). Багаторічні трав'янисті рослини, що мають короткий вегетаційний період; більшу частину року проводять у стані спокою у вигляді бульб, цибулин і кореневищ.

ЕФЕ́НДІ, *невідм.*, *ч.* Ввічлива форма звертання в Туреччині.

ЕФЕРЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж*, *мед.* Передача нервових імпульсів від мозкових центрів через еферентні (рухові, відцентрові) нервові провідні шляхи до периферичних робочих органів – м'язів, внутрішніх органів тощо.

ЕФЕРЕ́НТНИЙ, -а, -е. 2. Такий, що спрямований від чогось. 2. Той, що виносить. ** **Еферентна ла́нка** – частина рефлекторної дуги, яка здійснює передачу збудження з центральної нервової системи до виконуючих органів і тканин. **Еферентні нерво́ві воло́кна** – волокна, якими збудження передається від центральної нервової системи до тканин. **Еферентні суди́ни** – судини, що виносять кров, лімфу з органу.

ЕФЕ́С, -а, *ч.* Держак холодної зброї (шаблі, шпаги і т. ін.).

ЕФЕ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ефе́с**.

ЕФЕ́ТИ, -ів, *мн.* Судді у давньогрецьких Афінах.

ЕФІО́ПИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ефіо́п**, -а, *ч.*; **ефіо́пка**, -и, *ж.*). Основне населення Ефіопії, яке складається з ряду народів, що консолідуються в єдину націю.

ЕФІО́ПСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ефіо́пи** і Ефіопія. *Ефіопські племена.*

ЕФІ́Р, -у, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – найвищий шар чистого й прозорого повітря, в якому нібито жили боги. 2. Далека височінь, безповітряний простір. 3. Повітряний простір, у якому поширюються радіохвилі. 4. *хім.* Органічна сполука, похідна якого-небудь зі спиртів, або спирту та кислоти; використовується у медицині, техніці, парфумерії. 5. *розм.* Одна з назв дієтилового спирту – безбарвної леткої рідини з характерним різким запахом.

ЕФІ́РА, -и, *ж.* Молода особина більшості медуз класу сцифоїдних.

ЕФІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ефі́р**. // Який має в своєму складі ефір (у 4 знач.). ** **Ефі́рна олія** – летка масляниста рідина з приємним запахом, яка міститься в деяких рослинах і використовується в промисловості та медицині. 2. *книжн.* Надзвичайно легкий. 3. *перен.* Безтілесний, неземний.

ЕФІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **ефі́рний** 2, 3. *Ефірність простору.*

ЕФІРОМА́Н, -а, *ч.* Людина, що має хворобливу пристрасть оп'яняти себе ефіром (у 4 знач.).

ЕФІРОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Хвороблива пристрасть оп'яняти себе ефіром (у 4 знач.).

ЕФІРОНО́С, -а, *ч.* Рослина, що містить ефірну олію; ефіроолійна рослина.

ЕФІРОНО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ефіроно́с**.

ЕФІРООЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який містить у собі ефірну олію (про рослини). 2. Пов'язаний із виготовленням ефірної олії та переробкою її.

ЕФО́РА, -и, *ж.* Колегія з п'яти вищих посадових осіб у Спарті (Стародавня Греція), якій фактично належало керівництво державою.

ЕФТАЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Об'єднання племен, що вторглися у 5 та 6 ст. в Іран та Північно-Західну Індію.

ЕФУЗИ́ВНИЙ, -а, -е, *геол.* Який утворився внаслідок застигання магми (лави); вулканічний.

ЕФУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ефузії.

ЕФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. *геол.* Вилив магми (лави) на поверхню Землі. 2. *фіз.* Проникнення газу через пористу перегородку.

ЕХ, **Е-ХЕ-ХЕ́**, *виг.* 1. Уживається для вираження захоплення чим-небудь, задоволення з приводу чого-небудь, раптового здивування і т. ін. 2. Уживається для вираження невдоволення, нарікання, докору і т. ін.

Е-ХЕ-ХЕ́ *див.* **ех**.

ЕХІ́Н, -а, *ч.* Частина капітелі колони доричного ордера у вигляді круглої в плані подушки з опуклим криволінійним профілем.

ЕХІНОКА́КТУС, -а, *ч.* Рід тропічних багаторічних рослин родини кактусових.

ЕХІНОКО́К, -а, *ч.*, *зоол.*, *мед.* Маленький стрічковий черв'як, який паразитує в тонких кишках собаки і деяких інших тварин. // Личинка такого черв'яка, що паразитує в різних органах людини і травоїдних тварин.

ЕХІНОКОКЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення ехінококової кісти.

ЕХІНОКО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ехіноко́к**.

ЕХІНОКОКО́З, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Захворювання, викликане паразитуванням ехінокока у тілі людини та деяких тварин.

ЕХІНОКОКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин і дренування ехінококової кісти без видалення всіх її елементів.

ЕХІНОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Конкреції округлої чи еліпсоїдної форми, поверхня яких вкрита шипами.

ЕХІНОПАРИФМІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи трематодозів; клінічно характеризується проявами ентериту.

ЕХІНОПЛУ́ТЕУС, -а, *ч.* Личинка морських їжаків.

ЕХІНОРИ́НХ, -а, *ч.* Рід паразитичних колючоголових червів. Живуть у кишечнику хребетних тварин і людини, спричинюють великі болі.

ЕХІНОСТОМАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози із групи трематодозів; зараження відбувається при вживанні в їжу молюсків.

ЕХІНОСТОМО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози, які зустрічаються в країнах Далекого Сходу; проходять з явищами ентериту.

ЕХІНОХАЗМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, що зустрічається в Японії; проходить з явищами ентериту.

ЕХІНОЦИ́Т, -у, *ч.* Форма еритроцита, що утворюється із дискоцита.

ЕХІУРИ́ДИ, -ів, *мн.*, *зоол.* Клас кільчастих червів (анелід), що живуть на великих глибинах в океанах.

Е́ХО, *невідм.*, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – німфа, покарана Герою за надмірну балакучість тим, що втратила здатність говорити і лише повторювала закінчення чужих слів. 2. Те саме, що **луна́** 1. 3. *муз.* Художній прийом, що полягає в повторюванні звука, співзвуччя або музичної фрази з меншою силою звучання.

ЕХОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження внутрішніх органів і тканин, що ґрунтується на посиланні в глибину досліджуваного тіла ультразвукових імпульсів.

ЕХОЕНЦЕФАЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для проведення ехоенцефалографії.

ЕХОЕНЦЕФАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження головного

мозку методом ультразвукової ехографії.
ЕХОЕНЦЕФАЛОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для виявлення органічних змін у центральній нервовій системі.
ЕХОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, що її отримують в результаті ехокардіографії.
ЕХОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для здійснення ехокардіографії.
ЕХОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження структури і механічної діяльності серця, яке ґрунтується на реєстрації відбитих сигналів імпульсного ультразвуку.
ЕХОКОНТРО́ЛЬ, -ю, *ч.*, *спец.* У системах пересилання даних – метод контролю процесу передавання даних.
ЕХОЛА́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Безглузде повторення слова або фрази, щойно вимовлених іншою людиною.
ЕХОЛОКА́ТОР, -а, *ч.* 1. Прилад для виявлення і визначення місцезнаходження предметів за допомогою відбитого ультразвуку. 2. Про орган деяких тварин (напр., кажанів, дельфінів), який дозволяє їм орієнтуватися в просторі, сприймаючи відбитий звук чи ультразвук.
ЕХОЛОКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Зв'язаний з ехолокацією, оснований на ехолокації.
ЕХОЛОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Орієнтування в просторі за допомогою відбитого ультразвуку. // Орієнтування в просторі за допомогою відбитого звуку чи ультразвуку (про деяких тварин).
ЕХОЛО́Т, -а, *ч.* Гідроакустичний прилад для автоматичного вимірювання глибини водойм або глибини занурення будь-яких тіл.
ЕХОМІМІ́Я, -ї, *ж.* Мимовільне повторення психічно хворим мімічних рухів оточуючих його осіб.
ЕХОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Загальний термін для позначення будь-якого патологічного наслідування мови, жестів, дій або манер інших.
ЕХОПРА́КСІЯ, -ї, *ж.* Автоматичне повторювання чужих рухів та дій при деяких психічних захворюваннях.
ЕХО-СИМПТО́МИ, -ів, *мн.* Психопатологічні явища, які характеризуються мимовільним повторенням психічно хворим рухів, міміки, слів, виразів осіб, які його оточують.
ЕХОФРАЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ехола́лія**. Ехолалія.
ЕЦИ́ДІЙ, -я, *ч.* Спороносний орган іржавих грибів.
ЕЧ, *виг.* Те саме, що **ач**.
ЕША́РА, -и, *ж.* Некроз тканин сідниці, що виникає при потраплянні олійного завису лікарських засобів у сідничні артерії під час внутрішньом'язових ін'єкцій.
ЕШАФО́Т, -у, *ч.* Поміст для страти.
ЕШАФО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ешафо́т**.
ЕШЕВЕ́НИ, -ів, *мн.* Посадові особи у північних містах феодальної Франції, які виконували адміністративні і (або) судові функції.
ЕШЕЛЕ́ТИ, -ів, *мн.* Особливий вид плоских дифракційних решіток, що мають здатність концентрувати більшу частину падаючого на них потоку випромінення у якомусь визначеному порядку спектра.
ЕШЕЛО́Н, -у, *ч.* 1. Окрема частина розчленованого в глибину бойового порядку або колони військ, що рухається на деякій відстані від іншої. 2. Поїзд, автоколона або група літаків певного призначення з людьми та вантажем. 3.: ** **ве́рхній (ви́щий) ешело́н**, *розм.* – група осіб, що обіймають вищі посади в державі і визначають її політику. 4. *спец.* Строго задана висота польоту.
ЕШЕЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ешело́н**.
ЕШЕЛОНО́ВАНИЙ, -а, -е, *військ.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ешелонува́ти**.
ЕШЕЛОНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *військ.* Дія за знач. **ешелонува́ти**.
ЕШЕЛОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *військ.* Розміщувати ешелонами (у 1 знач.).
ЕШЕЛОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *військ.* Пас. до **ешелонува́ти**.
ЕШИНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; брунатно-чорні або чорні призматичні чи таблитчасті крихкі, дуже радіоактивні кристали.
ЕЯКУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док. і недок.*, *неперех.*, *мед.* Закінчити (закінчувати) статеве збудження еякуляцією.
ЕЯКУЛЯ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Сперма.
ЕЯКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виверження сперми з чоловічого статевого апарата людини або тварини; сім'явиверження.
ЕЯЛЕ́Т, -а, *ч.* Турецька провінція, якою править баша.

Є є

Є[1], *невідм.*, *с.* Восьма літера українського алфавіту на позначення сполучення "й" або м'якого приголосного звука з голосним звуком "е".

Є[2]. 1. Форма теп. ч. всіх осіб одн. і мн. дієслова **бу́ти**. 2. Служить зв'язкою у складному присудку.

Є́ВА[1], -и, *ж.* За Біблією, перша жінка, дружина Адама, створена Богом з адамового ребра.

Є́ВА[2], -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Іволга.

ЄВА́НГЕЛІЄ, *-я*, *с.* Частина Біблії (головна частина Нового Завіту), в якій вміщено оповіді про життя та повчання Ісуса Христа і яка є основою християнської релігії.

ЄВАНГЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Віра представників деяких протестантських сект в особисте перевтілення та спокуту через смерть Христа як засіб спасіння.

ЄВАНГЕ́ЛІК, -а, *ч.* Те саме, що **євангеліст**.

ЄВАНГЕЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Кожен із чотирьох визнаних церквою укладачів Євангелія. 2. Член євангельської громади або секти.

ЄВАНГЕЛІ́СТКА, -и. Жін. до **євангеліст** 2.

ЄВАНГЕЛІ́ЧКА, -и. Жін. до **євангеліст**.

ЄВАНГЕЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **єва́нгельський**.

ЄВА́НГЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **єва́нгеліє**. 2. Який бере за основу Євангеліє.

ЄВГЕ́НІКА, -и, *ж.* Вчення про поліпшення "людської породи" біологічним шляхом, що виходить із визнання фізичної і психічної нерівноцінності рас, біологічного походження класів, класової нерівності. // Вчення про спадкове здоров'я і спадкові здібності людини, можливості обмеження передачі спадкових захворювань наступним поколінням і впливу на еволюцію людства.

ЄВГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **євге́ніка**.

ЄВЗА́, -и, *ж.*, *діал.* Лихоманка, пропасниця.

ЄВІ́РНИЦІ, -иць, *мн.*, *зах.* Порічки.

Є́ВКА, -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Вівчарик.

Є́ВНУХ, -а, *ч.* Кастрований слуга – наглядач за жінками гарему.

ЄВНУХО́ЇД, -а, *ч.* Особа, що страждає на євнухоїдизм.

ЄВНУХОЇДИ́ЗМ, -у, *ч.* Захворювання, що виникає на ґрунті недостатньої функції статевих залоз.

ЄВПАТОРІ́ЄЦЬ, -ійця, *ч.* Мешканець Євпаторії.

ЄВПАТОРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Євпаторія.

ЄВПРАТРИ́ДИ, -ів, *мн.* Родова землевласницька знать у Афінах.

ЄВРАЗІ́ЄЦЬ, -ійця, *ч.* Житель Євразії.

ЄВРАЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **євра́зія**.

ЄВРА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Розташований у Північній півкулі найбільший материк Землі, на якому знаходяться Європа та Азія.

ЄВРЕ́ЄЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **євре́йка**.

ЄВРЕ́Ї, -їв, *мн.* (*одн.* **євре́й**, *-я*, *ч.*; **євре́йка**, -и, *ж.*). Загальна назва народностей, які живуть у різних країнах та об'єднані спільністю походження від давньоєврейського народу, що населяв Палестину до перших століть нашої ери.

ЄВРЕ́ЙСТВО, -а, *с.* Збірн. до **євре́ї**.

ЄВРЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **євре́ї**. ** **євре́йська є́ресь** – зневажл. назва християнства, що побутує в мусульманському середовищі.

ЄВРЕ́ЙЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **євре́й**.

Є́ВРО, *невідм.*, *с.* Спільна регіональна валюта країн Європейського Співтовариства.

ЄВРО... Перша складова частина складних слів, що вносить значення: стос. до держав Західної Європи. *Єврoракети. Євростратегічний.*

ЄВРОБА́НК, -у, *ч.* Міжнародний банк, який здійснює свої операції на європейському ринку.

ЄВРОБА́ЧЕННЯ, *-я*, *с.* Організація, що об'єднує телебачення країн Західної Європи.

ЄВРОБО́НДИ, -ів, *мн.* Різновид цінних паперів у вигляді купонних облігацій, що їх випускає емітент з метою отримання довгострокової позички на ринку Європи.

ЄВРОВАЛЮ́ТИ, -валю́т, *мн.* (*одн.* **євровалю́та**, -и, *ж.*). Стійкі валюти, що ними комерційні банки здійснюють безготівкові депозитно-позикові операції за межами країн-емітентів.

ЄВРОГРУ́ПА, -и, *ж.* Група європейських держав – членів організації Північноатлантичного договору (НАТО), що об'єдналися для координації своїх воєнних програм.

ЄВРОДЕПОЗИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **єврodeпози́т**, -у, *ч.*). Вклади до комерційних банків в іноземній валюті за рахунок коштів, які функціонують на ринку євровалют.

ЄВРОДО́ЛАРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **євродо́лар**, -а, *ч.*). Долари США, що знаходяться в розпорядженні європейських валютних установ і приватних осіб.

ЄВРОКА́РД, -а, *ч.* Міжнародна кредитна картка, що її використовують у країнах – учасницях європейської банківської системи.

ЄВРОКРЕДИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **єврокредит**, -у, *ч.*). Міжнародні кредити, що їх надають комерційні банки з ресурсів ринку євровалют.

ЄВРОЛІ́НІЯ, -ї, *ж.* Кредитна лінія в євродоларах.

ЄВРОНО́ТИ, -нот, *мн.* (*одн.* **євроно́та**, -и, *ж.*). Векселі чи інші боргові зобов'язання, випущені на термін від одного до шести місяців поза межами країни з валютою, в якій їх виписано.

ЄВРООБЛІГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до єврооблігації. ** **єврооблігаці́йні по́зики** – позики, що їх випускають у вигляді єврооблігацій на ринку євровалют.

ЄВРООБЛІГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Боргове зобов'язання позичальника, який одержав позику в євровалюті.

ЄВРОПАРЛА́МЕНТ, -у, *ч.* Міждержавний і міжнаціональний політичний орган, в якому представлені країни Європейської співдружності.

ЄВРОПЕЇЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Дія за знач. **європеїзува́ти** і **європеїзува́тися**.

ЄВРОПЕЇЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **європеїзува́ти**.

ЄВРОПЕЇЗУВА́ННЯ, *-я*, *с.* Дія за знач. **європеїзува́ти**.

ЄВРОПЕЇЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *книжн.* Перебудовувати на європейський кшталт.

ЄВРОПЕЇЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.*, *книжн.* 1. Ставати європейським, перебудовуватися на європейський кшталт. 2. *тільки недок.* Пас. до **європеїзува́ти**.

ЄВРОПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **європе́йці** та Європа. // *заст.* Стос. до народів і держав Західної Європи; західноєвропейський. // Відомий усій Європі. *Європейське ім'я.* ** **європе́йське пра́во** – розгалужений комплекс міжнародних та наднаціональних правових норм, що відносяться до різних галузей права; правове регулювання відносин в Європі.

ЄВРОПЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **європе́єць**, -йця, *ч.*; **європе́йка**, -и, *ж.*). Жителі або уродженці Європи. // *заст.* Люди високої культури, освіченості.

ЄВРОПЕО́ЇД, -а, *ч.* Представник європеоїдної раси.

ЄВРОПЕО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **європео́їди**. *Європеоїдні ознаки.* ** **європео́їдна ра́са** – одна з трьох основних рас людства, яка характеризується світлим кольором шкіри, м'яким волоссям, прямим розрізом очей.

ЄВРО́ПІЙ, -ю, *ч.* Eu. Хімічний елемент; рідкісноземельний метал, належить до лантаноїдів.

ЄВРОПОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Уявлення про європейський континент як про центр культурно-історичного розвитку людства.

ЄВРОПОЦЕНТРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **європоцентри́зм**.

ЄВРОРАКЕ́ТИ, -е́т, *мн.* (*одн.* **єврораке́та**, -и, *ж.*). Американські ракети середньої дальності, що несуть ядерний заряд і розташовані на території деяких європейських держав, що входять до НАТО.

ЄВРОРЕМО́НТ, -у, *ч.*, *розм.* Ремонт на рівні європейських стандартів.

ЄВРОРИ́НОК, -нку, *ч.* Міжнародний валютний ринок, на якому операції здійснюються в євровалютах.

ЄВРОСТРАТЕГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має військово-стратегічне значення для європейських держав, що входять у НАТО.

ЄВРОЧЕ́К, -у, *ч.*, *фін.* Чек, що його приймають до оплати в усіх країнах – учасницях європейської банківської системи.

ЄВСТА́ХІЄВИЙ, -а, -е: ** **євста́хієва (слухова́) труба́** – мала труба з кістки та хряща, яка з'єднує середнє вухо з глоткою.

ЄВСТАХІЇ́Т, -у, *ч.* Запалення слухової (євстахієвої) труби.

ЄВТЕ́НІКА, -и, *ж.* Дисципліна, мета якої – покращити умови життя людини, регулюючи навколишнє середовище.

ЄВТРОФУВА́ННЯ, *-я*, *с.*: ** **євтрофува́ння вод** – підвищення біологічної продуктивності водних об'єктів внаслідок накопичення у воді біогенних елементів.

ЄВФЕ́НІКА, -и, *ж.* 1. Вчення, яке розкриває методи біологічного впливу на організми. 2. Сукупність клініко-біохімічних методів відновлення функцій організму, патологічні зміни яких зумовлені генетично.

ЄВХАРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **євхари́стія**.

ЄВХАРИ́СТІЯ, -ї, *ж.* Причащання – один із головних обрядів християнства.

ЄВША́Н-ЗІ́ЛЛЯ, *-я*, *с.*, *нар.-поет.* Степовий, запашний полин.

Є́ГЕР, *-я*, *ч.* 1. Спеціаліст-мисливець, що керує полюванням. 2. Спеціаліст, що веде облік фауни у лісах, національних парках та здійснює нагляд за нею. 3. Спеціально тренований солдат для ведення воєнних дій у природних умовах, переважно в горах.

ЄГЕРМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* Придворний чин і посада начальника над єгерями в імператорському, королівському і т. ін. мисливстві.

ЄГЕРМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **єгерме́йстер**.

Є́ГЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **є́гер**. *Єгерське полювання. Єгерський полк.*

ЄГИ́ПЕТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **єгипт́яни** та Єгипет. // *перен.* Такий, як у єгиптян, у Єгипті.

ЄГИПТО́ЛОГ, -а, *ч.*, *книжн.* Фахівець з єгиптології.

ЄГИПТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Галузь історичної науки, що вивчає історію, культуру і т. ін. Стародавнього Єгипту і прилеглих до нього країн.

ЄГИПТОПІТЕ́К, -а, *ч.* Рід викопних вищих мавп.

ЄГИПТЯ́НИ, -тя́н, *мн.* (*одн.* **єгиптя́нин**, -а, *ч.*; **єгиптя́нка**, -и, *ж.*). Корінне населення Єгипту.

ЄГО́ВА, -и, *ч.* Піднесена, урочиста назва Бога в Біблії.

ЄГОВІ́ЗМ, -у, *ч.* Рух єговістів.

ЄГОВІ́СТИ, -ів, *мн.* Одна з релігійних сект ("свідки Єгови"), члени якої вірять у перемогу Бога Єгови над Сатаною і виникнення держави Єгови, яка буде "земним раєм" лише для вибраних прихильників Бога.

ЄГОВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **єгові́сти**.

ЄДАМА́ШКА, -и, *ж.*, *заст.* Те саме, що **адама́шка** 1.

ЄДАМА́ШКОВИЙ, -а, -е, *заст.* Зробл. з єдамашки.
ЄДАМА́ШОК, -шку, *ч.*, *заст.* Те саме, що **адама́шок**.
ЄДВА́Б, -у, *ч.*, *заст.* Сорт коштовної шовкової тканини. // Вироби з цієї тканини.
ЄДВА́БНИЙ, -а, -е, *заст.* Зробл. з єдвабу.
ЄДЕ́Н, єдна́, єдне́, *діал.* Один, одна, одне.
ЄДИНА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Одинак.
ЄДИНА́ЧКА, -и, *діал.* Жін. до **єдина́к**.
ЄДИНА́ЧЧИН, -а, -е. Належний єдиначці. // Примк. до **єдина́чка**.
ЄДИНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *діал.* Єдиний син.
ЄДИ́НИЙ, -а, -е. 1. Один, без інших. // Лише один. 2. Який становить внутрішню єдність; цілісний, неподільний. // Тісно зближений, згуртований. // Загальний, спільний для всіх. ** **Єди́на ста́вка прибутко́вого пода́тку** – ставка податку, що не залежить від рівня доходу. **Єди́ний адміністрати́вний докуме́нт** – стандартна форма митної декларації, введена в 1988 р. в країнах Європейської співдружності. **Єди́ний економі́чний про́стір** – об'єднання національних територій ряду країн, в рамках якого діють загальні принципи господарювання. **Єди́ний платі́жний докуме́нт** – загальний документ, єдина розрахункова книжка, за якою здійснюються різні платежі. **Єди́ний тра́нспортний тари́ф** – єдині ставки платежу за перевезення вантажів по всій країні.
ЄДИНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Єдина дочка.
ЄДИ́НІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **є́дність**.
ЄДИ́НО. 1. Присл. до **єди́ний** 1. *Єдино правильний.* 2. *у знач. част.* Уживається в знач. обмежувально-видільних, сл і в т і л ь к и, л и ш е, в и к л ю ч н о.
ЄДИНОБО́ЖЖЯ, -я, *с.* Релігійне вчення, яке визнає творцем і правителем світу тільки одного Бога; монотеїзм.
ЄДИНОБО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **єдинобо́жжя**.
ЄДИНОБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Людина, яка займається єдиноборством.
ЄДИНОБО́РСТВО, -а, *с.* Бій, боротьба один на один між двома противниками; поєдинок. // Боротьба одного з кількома, з багатьма противниками.
ЄДИНОБО́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Боротися, битися один на один з ким-, чим-небудь або одному з декількома, з багатьма.
ЄДИНОВІ́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *книжн.* 1. Людина однієї з ким-небудь віри, релігії. 2. Прихильник єдиновірства (у 2 знач.).
ЄДИНОВІ́РКА, -и. Жін. до **єдинові́рець**.
ЄДИНОВІ́РНИЙ, -а, -е. Який має однакову з ким-небудь віру, релігію.
ЄДИНОВІ́РНИЙ, -ого, *ч.* 1. Людина однієї з кимось віри, релігії. 2. Прихильник єдиновірства (у 2 знач.). 3. Однодумець.
ЄДИНОВІ́РСТВО, -а, *с.* 1. Визнання однієї з ким-небудь віри; спільність релігії. 2. Течія в старообрядництві, прихильники якої визнають православне духовенство, але зберігають старописні ікони та богослужбові стародруки.
ЄДИНОВІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **єдинові́рство** 2 і **єдинові́рець** 2.
ЄДИНОВЛА́ДДЯ, -я, *с.* Зосередження влади в одних руках; повнота, необмеженість чиєї-небудь влади.
ЄДИНОВЛА́ДНИЙ, -а, -е. Який у своїх руках безроздільно зосереджує всю владу.
ЄДИНОДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Який має необмежену владу.
ЄДИНОДЕРЖА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Форма управління, за якої вища державна влада належить безроздільно одній особі.
ЄДИНОДУ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **односта́йний**.
ЄДИНОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **єдиноду́шний**.
ЄДИНОДУ́ШНО. Присл. до **єдиноду́шний**.
ЄДИНОКРО́ВНИЙ, -а, -е. Який має з ким-небудь одного батька, але різних матерів (про дітей). // Зв'язаний спільністю походження (про братні народи, держави).
ЄДИНОМА́ТЕРНИЙ, -я, -е, *діал.* Єдиноутробний.
ЄДИНОНАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **єдиноначА́льність**. ** **Єдинонача́льні о́ргани** – органи, в яких право прийняття рішень від імені органу має одна особа (міністр, голова державного комітету, голова місцевої державної адміністрації тощо).
ЄДИНОНАЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Особа, яка здійснює єдиноначальність.
ЄДИНОНАЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Метод управління, коли все керівництво зосереджене в руках однієї особи.
ЄДИНОПЛЕМІ́ННИЙ, -а, -е. Який належить до одного з ким-небудь племені, однієї національності, одного народу.
ЄДИНОПЛЕМІ́ННИК, -а, *ч.* Людина, яка належить до одного з ким-небудь племені, однієї національності, одного народу.
ЄДИНОПЛЕМІ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **єдиноплемі́нник**.
ЄДИНОПОЧА́ТОК, -тку, *ч.* Фігура мови, що утворюється повторенням певних звуків, слів чи синтаксичних конструкцій на початку суміжних мовних одиниць; анафора; прот. е п і ф о р а.
ЄДИНОРІ́Г, -ро́га, *ч.* 1. Рідкісна морська тварина з родини дельфінових із довгим бивнем у верхній щелепі; нарвал. 2. Фантастична тварина у вигляді коня з одним рогом. 3. Старовинна артилерійська гармата, вид гаубиці, ствол якої був прикрашений вилитою фігурою міфічного звіра з рогом.
ЄДИНОСПАДКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. В монархічних державах – принцип успадкування царської влади, за яким престол передається старшому синові. 2. *юр.* Принцип успадкування, згідно з яким уся нерухомість після смерті батька або матері переходить до старшого сина.
ЄДИНОУТРО́БНИЙ, -а, -е, *книжн.* Народжений тією ж матір'ю; рідний тільки по матері (про дітей). // *розм.* Який народився від тієї самої матері й від того самого батька; рідний.
ЄДИ́НЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **єдине́ць**.
ЄДИНЧУ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Єдинак.
ЄДНА́К, *присл.*, *діал.* Однак.
ЄДНА́КИЙ, -а, -е, *діал.* Однаковий.
ЄДНА́КОВИЙ, -а, -е, *діал.* Однаковий.
ЄДНА́КОВО, *діал.* Присл. до **єдна́ковий**.
ЄДНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який що-небудь з'єднує. 2. *грам.* Який з'єднує однорідні члени речення і частини складносурядного речення (про сполучники). 3. *юр.* Який служить для розв'язання та усунення суперечностей, розбіжностей.
ЄДНА́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Примирення.
ЄДНА́ННЯ, -я, *с.* Тісний зв'язок; згуртованість. // Взаємозв'язок, ділові, дружні стосунки; близькість відносин.
ЄДНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. *рідко.* Скріплювати щось яким-небудь способом. 2. Встановлювати сполучення, зв'язок із чим-небудь, між чим-небудь. // Встановлювати спілкування між ким-, чим-небудь за допомогою засобів зв'язку. 3. Створювати між ким-небудь близькі, дружні стосунки, тісний зв'язок; зближувати. // *перен.* Встановлювати тісніший зв'язок, взаємодію між чим-небудь. 4. Створювати єдність (у 1 знач.) між ким-небудь; згуртовувати. 5. Збираючи докупи, створювати щось єдине ціле. 6. *заст.* Домовлятися з ким-небудь про щось. // Вести розмови з ким-небудь про заміжжя дочки, внуки і т. ін.; заручати, змовляти. 7. *заст.* Схиляти кого-небудь на свій бік; умовляти.
ЄДНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Зливатися одно з одним; поєднуватися. 2. Згуртовуватися для дружних, спільних дій. 3. Вступати в дружні стосунки, підтримувати зв'язки з ким-небудь. 4. Пас. до **єдна́ти**.
Є́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Тісний зв'язок, згуртованість, цілісність, неподільність. 2. Поєднання в одному цілому, нерозривність зв'язку. ** **Фразеологі́чна є́дність** – стійке сполучення слів, що виступає в мові як єдиний неподільний на складові частини вислів. 3. Схожість, цілковита подібність. 4. Спільність чого-небудь, зосередженість чогось в одному місці і т. ін.
Є́ДНУС, -а, *ч.*, *заст.* Дукач (у 1 знач.).
Є́ЖА, -і, *ж.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини злакових. ** **Є́жа збі́рна** – багаторічний кущовий злак, що висівається в кормових і польових сівозмінах.
ЄЖО́ВЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Хвиля сталінського терору, проведення якого очолював у 30-х рр. 20 ст. тодішній нарком внутрішніх справ і НКВД М. Єжов.
Є́ЗВІРО, -а, *с.*, *зах.* Глибока баюра в горах.
ЄЗУЇ́Т, -а, *ч.* 1. Член католицького чернечого ордену "Товариство Ісуса". 2. *перен.* Про підступну, підлу, лицемірну людину.
ЄЗУЇ́ТСТВО, -а, *с.* Лицемірство, підступність, зрадництво, застосування обману, інтриг, провокацій і т. ін. для досягнення своєї мети.
ЄЗУЇ́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Діяти як єзуїт; діяти лицемірно, підступно, застосовуючи у своїй діяльності обман, інтриги, провокації і т. ін.
ЄЗУЇ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **єзуї́т**. // Власт. єзуїтам, характерний для них.
ЄЙ-БО́ГУ *див.* **їй-бо́гу**.
Є́КАННЯ, -я, *с.* Гикавка.
ЄКТЕНІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність молитв, що читаються дияконом або священиком при кожному богослужінні від імені віруючих і містять прохання та звернення до Бога.
ЄЛЕ́Й, єле́ю, *ч.* 1. Рослинна, перев. маслинова, олія, що використовується для церковних обрядів; олива. 2. *перен.* Те, що заспокоює, втішає, вихваляє.
ЄЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Прикм. до **єле́й** 1. *Єлейний податок.* 2. *перен.* Який виражає нещирість, удавану благочестивість, лагідність. *Єлейний голосок.*
ЄЛЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **єле́йний** 2.
ЄЛЕ́ЙНО. Присл. до **єле́йний** 2.
ЄЛИЗАВЕ́ТИНСЬКИЙ, -а, -е: ** **Єлизаве́тинський шрифт** – друкарський шрифт, що визначається деякою химерністю форм.
ЄЛИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Ялина.
ЄЛИНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *етн.*, *зах.* Назва води в замовлянні.
ЄЛІВНИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Приміщення для молодої, ще недійної рогатої худоби.
ЄЛІСЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **Єлісе́йські поля́** – див. **елісі́й**.
ЄЛОВЕ́ГА, -и, *ж.* Дволітня вівця, що не мала ягнят.
ЄЛО́М, -а, *ч.*, *діал.* Бараняча шапка конічної форми.
Є́МЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **Є́менці** та Ємен.
Є́МЕНЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **Є́менець**, -нця, *ч.*; **Є́менка**, -и, *ж.*). Основне населення Ємену.
Є́МКИЙ, ємка́, ємке́. Який може вмістити велику кількість чого-небудь; місткий.
Є́МКІСНИЙ, -а, -е, *фіз.* Те саме, що **є́мнісний**.
Є́МКІСТЬ, -кості, *ж.* Те саме, що **є́мність** 1. ** **Є́мкість това́рного ри́нку** – показник, що характеризує платоспроможний попит населення протягом певного відтинку часу та потенційний попит на певні товари і послуги.
Є́МКО. Присл. до **є́мкий**.
Є́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **є́мкий**.
Є́МНІСНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до електричної ємності, зв'язаний з нею.
Є́МНІСНО. Присл. до **є́мнісний**.
Є́МНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність уміщати в собі певну кількість кого-, чого-небудь; місткість. ** **Є́мність ри́нку** – потенційно можливий обсяг продаж певного товару на ринку протягом заданого періоду. **Сорбці́йна є́мність** – кількість сорбату, яка може бути поглинена одиницею маси або об'єму сорбенту в разі його насичення. 2. Посудина. 3. *фіз.* Характеристика провідника, що вимірюється відношенням електричного заряду провідника до його потенціалу. ** **Електро́нна є́мність** – кількість електрики, необхідна для зміни потенціалу ідеально поляризованого електрода на 1 В. **Є́мність акумуля́тора** – електричний заряд, що його накопичує акумулятор. 3. *спец.* Кількісна характеристика носія або передатчика даних. *Ємність пам'яті.* ** **Є́мність екра́на диспле́я** – максимальна кількість знаків, розміщуваних на екрані дисплея. **Є́мність кана́лу зв'язку́** – характеристика пропускної здатності каналу зв'язку, що визначається максимальною кількістю інформації, що її може передавати даний канал протягом одиниці часу. **Є́мність конденса́тора** – електрична ємність між електродами конденсатора, тобто частка від ділення заряду конденсатора на напругу на ньому. **Є́мність па́м'яті** – найбільша кількість інформації, яка може одночасно зберігатися у запам'ятовувальному пристрої. **Є́мність регі́стра** – довжина регістра, яка вимірюється в бітах, байтах або кількістю цифр.
Є́НА, -и, *ж.* Грошова одиниця Японії – 100 сенів.
ЄНІСЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Єнісей.
Є́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **є́на**.
ЄНО́Т, -а, *ч.* Невеликий хижий звір з темно-жовтим густим хутром, що добре лазить по деревах і мостить кубло в дуплі. // Хутро цього звіра. *Шуба з єнота.*
ЄНОТОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **єнотоподі́бний**. ** **Єнотови́дний соба́ка** – мисливський хутровий звір.
ЄНО́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **єно́т**. *Єнотове кубло. Єнотове хутро.* // Зробл. з хутра єнота. *Єнотова шапка. Єнотова шуба.*
ЄНОТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на єнота. // Подібний до єнота.
ЄНО́Т-ПОЛОСКУ́Н, єно́та-полоскуна́, *ч.* Цінний хижий хутровий звір з родини єнотових.
ЄПАРХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **єпа́рхія**. *Єпархіальне училище.*
ЄПА́РХІЯ, -ї, *ж.* 1. Церковно-адміністративний округ, яким управляє єпископ. 2. *перен.* Про відомчий або виробничий підрозділ, що знаходиться під чиїм-небудь керівництвом.
Є́ПИСКОП, -а, *ч.* Вищий духовний чин у християнській церкві. // Особа, яка має цей чин; архієрей.
ЄПИСКОПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до єпископату.
ЄПИСКОПА́Т, -у, *ч.* У католицькій церкві – система церковного управління через єпископів.
ЄПИ́СКОПСТВО, -а, *с.* 1. Стан єпископа. 2. Те саме, що **єпа́рхія**.
ЄПИ́СКОПСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **єпи́скоп** і **єпи́скопство**.
ЄПИТИМІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **єпитимі́я**.
ЄПИТИМІ́Я, -імі́ї, *ж.* Церковне покарання, що полягає в суворому дотримуванні посту, довгих молитвах, посилених поклонах і т. ін.
ЄПИТРАХИ́ЛЬ, -і, *ж.* Частина культового одягу священика у вигляді довгої смуги, що надягається на шию.
ЄР, -а, *ч.*, *заст.* Назва літери "ъ" у старослов'янській мові.
ЄРАЛА́Ш, -а, *ч.* 1. *заст.* Старовинна гра в карти, подібна до вісту і преферансу. 2. *розм.* Безладдя, неподобство; плутанина.
ЄРГА́К, -а, *ч.* Кожух зі шкіри жеребця.
ЄРЕ́М, ерма́, *ч.*, *зах.* Ярмо.
ЄРЕМЕЄ́ВІТ, -у, *ч.* Мінерал, що його знайдено у Східному Сибіру; п'єзоелектрик; безбарвні або блідо-жовто-брунатні гексагональні призми.
ЄРЕПЕ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.*, *розм.* Наполягати на чому-небудь, не бажати погоджуватися з чимось, сердито упиратися, пручатися.
ЄРЕПУ́Д, -а, *ч.*, *діал.* Малий на зріст, але важкий чоловік.
ЄРЕСІА́РХ, -а, *ч.*, *церк.* Автор або пропагандист церковної єресі.
ЄРЕСІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Історичний опис єресей, а також полемічна література, спрямована проти них.
Є́РЕСЬ, -і, *ж.* 1. Релігійне вчення, що заперечує догми та організаційні форми панівної церкви. 2. *перен.*, *розм.* Відступ від панівних чи загальноприйнятих поглядів, правил, положень і т. ін. 3. *тільки одн.*, *перен.*, *розм.* Те, що позбавлене здорового глузду; дурниця.
ЄРЕТЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Єретичний.
ЄРЕТИ́К, -а́, *ч.* 1. Людина, яка відступилася від догм панівної релігії; послідовник єресі (у 1 знач.). 2. *перен.* Людина, яка відступає від панівних чи загальноприйнятих поглядів, правил, положень і т. ін.
ЄРЕТИ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **є́ресь** 1, 2.
ЄРЕТИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Єретичка.
ЄРЕТИ́ЧКА, -и. Жін. до **єрети́к**.
ЄРЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до єресі, єретика (у 1 знач.). 2. *перен.* Який суперечить загальноприйнятим у певному середовищі поглядам, правилам, положенням і т. ін.
ЄРЕТИ́ЧЧИН, -а, -е. Належний єретичці. // Прикм. до **єрети́чка**.
Є́РИ, *невідм.*, *с.*, *заст.* Назва літери "ы" у старослов'янській мові.
Є́РИК[1], -а, *ч.* Невелика протока, що з'єднує два

озера або річку з озером.
ЄРИК², -а, *ч.*, *заст.* Назва літери "ъ" у старослов'янській мові.
ЄРИКА, -и, *ж.* Рід напівкущів, кущів або невеликих дерев сімейства вересових.
ЄРИХОНКА, -и, *ж.* У Давній Русі – залізний шлем з гострим верхом та навушниками, а також з пластиною, що прикривала ніс.
ЄРИХОНСЬКИЙ, -а, -е: ** **єрихонська труба**: а) про дуже голосний голос (від назви біблейного міста Єрихон); б) про людину з таким голосом.
ЄРНИКИ, -ів, *мн.* Полярні або високогірні зарості карликової берези та інших низькорослих кущів.
ЄРООЛ, -а, *ч.* Одна з стародавніх віршових форм усно-поетичної творчості монголів.
ЄРУСАЛИМСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Єрусалим.
ЄСЕЇ, -їв, *мн.* Юдейська секта, що виникла у 2 ст. до н. е., представники якої проповідували аскетичний побут і спільність майна.
ЄСЕНТУКИ, -ів, *мн.* Мінеральна вода з цілющими властивостями з родовища Єсентуки (Росія).
ЄСЕНТУЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Єсентуки.
ЄСТВО, -а, *с.* 1. Сукупність усіх фізичних і душевних сил та властивостей людини. 2. *книжн.*, *рідко.* Живий організм. 3. *книжн.*, *рідко.* Найголовніше і найістотніше в чому-небудь; суть чогось.
ЄСТЬ¹, *рідко.* Те саме, що є².
ЄСТЬ², *виг.*, *військ.* Уживається як відповідь підлеглого на наказ, розпорядження командира у знач. з р о з у м і л о, б у д е в и к о н а н о і т. ін.
ЄТІ, *невідм.*, *ч.* Гіпотетична людиноподібна істота, що нібито мешкає в горах Центральної Азії; снігова людина.
ЄТМАНІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; брунатні крихкі пластинчасті агрегати, рідше кристали.
ЄФИМОК, -мка, *ч.* Російська назва грошової монети талер – західноєвропейської срібної монети, що в 16 – 18 ст. ввозилася в Росію і служила сировиною у монетному та ювелірному виробництві.
ЄФРЕЙТОР, -а, *ч.* Перше військове звання, що присвоюється рядовому. // Людина, яка має це звання.
ЄФРЕЙТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **єфрейтор**.
ЄХИДА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Лиха, зла, хитра, лукава, в'їдлива людина.
ЄХИДНА, -и, *ж.* 1. *міф.* Жахлива кровожерна потвора, напівжінка-напівзмія. 2. Однопрохідний яйцекладний ссавець, верхня частина тіла якого вкрита голками. 3. Отруйна австралійська змія. 4. *перен.*, *розм.* Про лиху, злу, хитру, лукаву, в'їдливу людину.
ЄХИДНИЙ, -а, -е. Пройнятий злістю, хитрістю, лукавством (про людину). // Який містить таємний намір зачепити, образити.
ЄХИДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **єхидний**.
ЄХИДНО. Присл. до **єхидний**.
ЄХИДСТВО, -а, *с.*, *розм.* Недоброзичливість, злобність, хитрість, лукавство, в'їдливість.
ЄХИДСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Злісно іронізувати, в'їдливо говорити.
ЄХИДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **єхидствувати**.
ЄХОР, *невідм.*, *мн.* Бурятські та монгольські народні хорові пісні, пов'язані зі святкуванням вдалого полювання.
ЄШИБОТ, -у, *ч.* Навчальний заклад, що готує іудейських священнослужителів.
ЄЩІР, -а, *ч.*, *зах.* Ящір.
ЄЩІРКА, -и, *ж.*, *зах.* Ящірка.
ЄЮНАЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується порожньої кишки.
ЄЮНОЕКТОМІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Хірургічне видалення порожньої кишки.
ЄЮНОПЛАСТИКА, -и, *ж.*, *мед.* Пластичні операції в ділянці порожньої кишки.
ЄЮНОСКОПІЯ, -ї, *ж.* Огляд внутрішньої поверхні порожньої кишки за допомогою медичного (волоконного) ендоскопа.
ЄЮНОСТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне формування зовнішньої нориці порожньої кишки.
ЄЮНОТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічний розтин порожньої кишки.

Жж

Ж[1], *невідм., с.* Дев'ята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "ж" (вимовляється "же").
Ж[2] *див.* **же**[2].
ЖА́БА[1], -и, *ж.* Невелика безхвоста земноводна тварина, задні кінцівки якої довші, ніж передні, і пристосовані до стрибання.
ЖА́БА[2], -и, *ж., мед., заст.* Ангіна. ** **грудна́ жа́ба** – серцева хвороба, що супроводжується сильними болями в лівій частині грудної порожнини; стенокардія.
ЖА́БА-БИ́К, жа́би-бика́, *ж.* Один з найбільших представників роду жаба, довжиною тіла до 20 см, маса до 600 г.
ЖАБАЛУ́ХА, ЖАБЕЛУ́ХА, -и, *ж., діал.* Велика жаба.
ЖАБА́Р, -я́, *ч., діал.* Калюжа чи болото з жабами.
ЖАБЕЛУ́ХА *див.* **жабалу́ха.**
ЖАБЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля жаби (*див.* **жа́ба**[1]).
ЖАБЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **жабеня́.**
ЖАБИ́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **жа́ба**[1].
ЖАБИ́ЩЕ, -а, *ж. і с.* Велика жаба.
ЖА́БІЙ, -б'я, -б'є, *зах.* Жаб'ячий.
ЖАБІ́ЙКА, -и, *ж., зах.* Різновид грибів.
ЖА́БКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **жа́ба**[1]. 2. *вет.* Розростання кісток у суглобах кінцівок тварин, перев. коней, внаслідок запалень чи різних травм, що призводять до кульгання. 3. *розм.* Пристосування для затискання електропроводу; затискач. 4. *розм.* Пристрій для помпи, за допомогою якої накачують гумові човни.
ЖА́БНИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Місце на мілководді, обладнане для купання дітей; неглибокий басейн такого ж призначення. 2. *зневажл.* Прізвисько людини, яка бовтається або плаває у неглибокій воді, де багато жаб.
ЖАБНИ́К, -у́, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини жовтецевих, що росте на берегах річок, луках і цвіте жовтим цвітом; використовується в медицині як протицинготний засіб; жовтець-пшінка.
ЖАБНЯ́, -і́, *ж.* Збірн. до **жа́ба.**
ЖАБО́, *невідм., с.* 1. *заст.* Нашивка з мереживa або серпанку з оборками, що прикріплювалась до коміра верхньої чоловічої сорочки. 2. Оздоба до жіночого плаття чи блузки, зробл. з мереживa чи тонкої тканини.
ЖАБОВИНА́, -и́, *ж.*, **ЖАБОВИ́ННЯ**, -я, *с.* Калюжа чи болото з жабами.
ЖАБОВИ́ННЯ *див.* **жабовина́.**
ЖАБОЇ́Д, -а, *ч.* 1. *діал.* Чорногуз, бусол. 2. Уживається як лайливе слово.
ЖАБОЇ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **жабоїд.** 2. Який їсть жаб.
ЖАБОКРЯ́КІВКА, -и, *ж.* Болото, заповнене жабами.
ЖАБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на жабу. // Подібний до жаби.
ЖАБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **жабоподі́бний.**
ЖА́БРА, -бер, *мн., рідко.* Те саме, що **зя́бра.**
ЖА́БРИЦЯ, -і, *ж.* Рід багаторічних, іноді дворічних трав'янистих рослин родини зонтичних.
ЖАБРІ́Й, -ію, *ч.* Однорічна трав'яниста рослина родини губоцвітих – бур'ян із чотиригранним стеблом, густо покритим м'якими волосками і пурпуровими квіточками. *Жабрій ладанний.*
ЖАБУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на жабу.
ЖА́БУР, -у, *ч., діал.* Жабуриння (у 1 знач.).
ЖАБУРИ́ННЯ, -я, *с.* 1. Водорості, що ростуть у стоячих водах і мають вигляд зелених ниток. 2. *діал.* Слизька маса, що утворюється на поверхні стоячої води. 3. *діал.* Внутрішність дині, гарбуза.
ЖАБУРНИ́К, -у́, *ч.* Рід водяних вільноплаваючих трав'янистих рослин родини жабурникових.
ЖАБУРНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **скі́йка.**
ЖА́Б'ЯЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **жа́ба**[1]. ** **жа́б'ячі печери́ці** – неїстівні печериці. 2. Такий, як у жаби.
ЖАВЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **жаве́ль.**
ЖАВЕ́ЛЬ, -ю, *ч., хім.* Рзчин хлорних сполук зеленувато-жовтого кольору, що вживається для відбілювання тканин, паперу і т. ін. ; жавелева вода.
ЖАГА́, -и́, *ч.* 1. Велике бажання пити; спрага. 2. *перен.* Велике, нестримне бажання чого-небудь. // *до чого, чого.* Прагнення до чого-небудь, до володіння чим-небудь, до досягнення якоїсь мети. ** **до жаги́** – надзвичайно сильно; нестримно. 3. Нестримне почуття любові; пристрасть.
ЖАГВА́, -и́, *ж., діал., заст.* Трут.
ЖАГЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Пройнятий жагою (у 3 знач.), пристрастю; пристрасний.
ЖАГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех., заст.* Вжалити.
ЖАГО́ТА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **жага́** 2.
ЖАГУ́ЧЕ. 1. Присл. до **жагу́чий** 3; пристрасно. 2. *присл., рідко.* Те саме, що **жа́дібно.**
ЖАГУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який дуже хоче пити; спраглий. 2. Який має високу температуру, сильно нагрітий; гарячий (у 1 знач.). // Те саме, що **жарки́й** 1. 3. Який виражає велике почуття; пристрасний. // Пройнятий великим почуттям любові; який виражає велике почуття любові; пристрасний, палкий. 4. Якого важко витримати; нестерпний.
ЖАГУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **жагу́чий** 3.
ЖАГУ́ЧО. Присл. до **жагу́чий.**
ЖАД, -у, *ч.* Мінерал, використовується у прикрасах.
ЖАДА́, -и́, *ж., діал.* Жага (у 1, 2 знач.).
ЖАДА́НИЙ, -а, -е. 1. Якого бажають, давно ждуть, про якого мріють; довгожданий, жданий. 2. Любий, дорогий. // Який збуджує потяг, пристрасть.
ЖАДА́НКА, -и, *ж.* Те, чого жадають, бажають.
ЖАДА́ННЯ, -я, *с.* 1. Внутрішнє прагнення, потяг до здійснення чого-небудь. // Висловлене ким-небудь побажання, прохання; чиясь воля. 2. Нестримне почуття любові; пристрасть.
ЖА́ДАНО. Присл. до **жада́ний.**
ЖАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* 1. Відчувати потребу в чому-небудь, прагнути до здійснення чогось, до оволодіння чимось; бажати, хотіти. 2. Виражати які-небудь побажання, зичити комунебудь щось. 3. Домагатися чого-небудь у когось; просити що-небудь. 4. Відчувати до кого-небудь нестримне почуття любові.
ЖАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., безос.* Хотітися, бажатися.
ЖАДЕЇ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів; яблучно-зелені, зеленкувато-блакитні або білі зернисті агрегати зі скляним блиском.
ЖА́ДЕН *див.* **жо́ден.**
ЖАДЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дуже жадібний.
ЖАДІ́БКА, -и, *ж., рідко.* Зменш. до **жадо́ба.**
ЖА́ДІБНИЙ, -а, -е. 1. *чого, до чого.* Який дуже бажає чогось, прагне до чого-небудь; охочий до чогось. // Який виражає ці бажання і прагнення. // Який не наїдається; ненаситний. 2. Який пристрасно прагне до збагачення, наживи; корисливий. 3. *рідко.* Який дуже хоче пити; спраглий.
ЖА́ДІБНІСТЬ, -ності, ж. Властивість за знач. **жа́дібний.**
ЖА́ДІБНО. Присл. до **жа́дібний.**
ЖАДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **жа́дібний.**
ЖАДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж., зах.* Абстр. ім. до **жадливий.**
ЖАДЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **жадливий.**
ЖА́ДНИЙ[1], -а, -е, *рідко.* Те саме, що **жа́дібний.**
ЖА́ДНИЙ[2] *див.* **жо́дний.**
ЖА́ДНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **жа́дний**[1].
ЖА́ДНО, *рідко.* 1. Присл. до **жа́дний**[1]. 2. *у знач. присудк. сл., рідко.* Про бажання чого-небудь, про прагнення до чогось.
ЖАДНЮ́ГА, -и, *ч. і ж., зневажл.* Жадібна, корислива, скупа людина. // Жадібна до їжі тварина.
ЖАДНЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже жадібний.
ЖАДО́БА, -и, *ж.* 1. *чого, до чого і з інфін.* Велике бажання чогось, прагнення до чого-небудь. // Великий інтерес до чогось; зацікавлення, захоплення чим-небудь. 2. Велике бажання їсти, пити. // Про звірячу ненаситність, ненажерливість. 3. Пристрасне прагнення до збагачення, наживи. ** **у жадо́бу** *щось* – хочеться, бажається чого-небудь.
ЖАДУВА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач **жадува́ти.**
ЖАДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., рідко.* Виявляти **жадо́бу** (у 3 знач.). // Те саме, що **жада́ти** 1.
ЖАДУ́ХА, -и, *ж., діал.* Жадібна жінка.
ЖАДУ́ЧИЙ, -а, -е, *зах.* Жагучий, пристрасний.
ЖА́ЙВІР, -вора, *ч., рідко.* Те саме, що **жа́йворонок** 1.
ЖА́ЙВОРОН, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **жа́йворонок** 1.
ЖА́ЙВОРОНКІВ, -кова, -кове. Належний (властивий) жайворонку.
ЖА́ЙВОРОНКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жа́йворонок** 1.
ЖА́ЙВОРОНКОВІ, -их, *ім.* Родина птахів ряду горобцеподібних.
ЖАЙВОРОНКО́ВО. Присл. до **жа́йворонковий.**
ЖА́ЙВОРОННЯ, -я, *с.* Збірн. до **жа́йворонок.**
ЖА́ЙВОРОНОК, -нка, *ч.* 1. Польова чи степова співуча пташка ряду горобцеподібних. 2. Виріб із тіста, що формою нагадує жайворонка. 3. Про людину, у якої фаза найвищої фізіологічної активності припадає на першу половину дня.
ЖА́ЙВОРОНОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **жа́йворонок.**
ЖАЙВОРОНЧА́, -а́ти, *с.* Те саме, що **жайвороня́.**
ЖАЙВОРОНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа жайворонка (у 1 знач.).
ЖА́ЙВОРОНЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **жа́йворонок** 1.
ЖАК, -а, *ч.* 1. Рибальська снасть у вигляді натягнутої на декілька обручів конусоподібної сітки. 2. *ент.* Велика двокрила муха, комаха, самка якої живиться кров'ю тварин і соком рослин.
ЖАКА́Н, -а, *ч.* Куля особливої конструкції для стрільби з гладкоствольної мисливської рушниці.
ЖАКА́РДОВИЙ, -а, -е, *текст.* Який служить для виготовлення тканини з дуже складним малюнком. // Вигот. з допомогою особливої машини; орнаментований.
ЖАКЕРІ́Я, -ї, *ж.* Антифеодальне селянське повстання в Північній та Північно-Східній Франції в 1358 р.
ЖАКЕ́Т, -а, *ч.* 1. Коротка жіноча одежа, яку носять поверх блузки або плаття. 2. *заст.* Те саме, що **піджа́к.**
ЖАКЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **жаке́т.**
ЖАКЕ́ТКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **жаке́т** 1.
ЖАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **жаке́т.**
ЖАКО́, *невідм., ч.* Вид птахів ряду папугоподібних. Поширений у Західній Африці. Здатний до наслідування звуків, зокрема людської мови.
ЖАКО́Б, *незм. і невідм., ч.* Поширений у 18 – 19 ст. стиль меблів із червоного дерева з накладними бронзовими або латунними прикрасами. Від прізвища французьких майстрів художніх меблів.
ЖАКОНЕ́Т, -у, *ч.* Тонка бавовняна тканина, яку використовують для пошиву краваток тощо.
ЖАКУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **жакува́ти.**
ЖАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка, діал.* Грабувати.

ЖАЛИ́ВА, -и, *ж.*, *діал.* Кропива.

ЖАЛИ́ТИ, жалю́, жа́лиш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Викликати відчуття жару, свербежу, колючи чим-небудь отруйним. // Колоти, ранити, впиваючись жалом.

ЖАЛИ́ТИСЯ, жа́литься, *недок.* Те саме, що **жали́ти**.

ЖАЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Жигалка.

ЖАЛІ́Б, жало́бу, *ч.*, *діал.* Скорбота.

ЖАЛІБНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **жа́лібний** 1.

ЖАЛІБНЕ́НЬКО. Присл. до **жалібне́нький** 1.

ЖАЛІБНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **жа́лібний**.

ЖАЛІБНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **жалібне́сенький**.

ЖА́ЛІБНИЙ, жа́лібна, жа́лібне. 1. Який виражає тугу, печаль; журливий. 2. Стос. до жалоби (*див.* **жало́ба** 1, 2); траурний.

ЖАЛІБНИ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Той, хто уболіває за інших, співчуває чиємусь лихові, горю.

ЖАЛІБНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *заст.* Жін. до **жалібни́к**. // *фольк.* Епітет люблячої матері, сестри, взагалі співчутливої жінки. 2. *заст.* Медична сестра.

ЖА́ЛІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **жа́лібний** 1.

ЖА́ЛІБНО. Присл. до **жа́лібний** 1.

ЖАЛІ́ЙКА, -и, *ж.*, *муз.* Старовинний російський народний духовий інструмент (трапляється також в Україні, Білорусії та Литві), який має вид дудки з невеликим розтрубом із коров'ячого рогу чи берести.

ЖАЛІ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **жали́ти**.

ЖАЛІ́ННЯ[2], -я, *с.*, *розм.* 1. Почуття жалю, смутку; співчуття. 2. Дія за знач. **жалі́тися** 1.

ЖАЛІСЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто схильний до жалості, співчуття.

ЖА́ЛІСЛИВИЙ, -а, -е. 1. Схильний до жалості, співчуття; співчутливий. // Який виражає жаль, співчуття. 2. Сповнений суму, горя або співчуття.

ЖА́ЛІСЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **жа́лісливий**.

ЖА́ЛІСЛИВО. Присл. до **жа́лісливий**.

ЖА́ЛІСНИЙ, -а, -е. 1. Який виражає безпорадність, біль, слабість, муку. // Сповнений суму; сумовитий, журливий. 2. Схильний до співчуття; співчутливий.

ЖАЛІСНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *рідко.* Сповнюватися жалем, робитися жалісним.

ЖА́ЛІСНО. Присл. до **жа́лісний**.

ЖА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Співчутливе ставлення до чужого горя, переживання; жаль, жалощі. 2. *рідко.* Почуття скорботи, печалі, туги, смутку.

ЖАЛІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Відчувати жалість, співчуття до кого-небудь. 2. *неперех.* Нарікати на що-небудь, уболівати за чимось, за щось; шкодувати, жалкувати. ** **Жалі́ти на се́бе** – бути незадоволеним собою, нарікати на себе. 3. *перех.* Берегти, оберігати кого-, що-небудь. // Неохоче витрачати що-небудь; шкодувати, жалкувати. ** **Рук (сил) не жалі́ти** – робити що-небудь із повною віддачею.

ЖАЛІ́ТИСЯ, -іюся, -ієшся, *недок.* 1. Висловлювати невдоволення ким-, чим-небудь; скаржитися. 2. Висловлювати або подавати жалобу; скаржитися кому-небудь на когось. // *розм.* Наговорювати кому-небудь на когось.

ЖАЛКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який жалить, завдає болю; пекучий. ** **Жалкі́ клі́тини** – те саме, що **нематоци́ти**. 2. *перен.* Дошкульний. 3. *рідко.* Те саме, що **жа́лісний** 1.

ЖА́ЛКО. 1. *присудк. сл.* Те саме, що **жаль**[2] 1. 2. *у знач. присудк. сл.* Про почуття смутку; про журбу, тугу за ким-, чим-небудь; сумно. // *із спол.* що *і з інфін.* Про почуття жалю з приводу чого-небудь. 3. *присудк. сл.*, *чого і з інфін.* Про небажання витрачати, віддавати що-небудь, позбуватися чогось. 4. *рідко.* Присл. до **жалкий** 3.

ЖАЛКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жалкува́ти**.

ЖАЛКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *неперех.* Те саме, що **жалі́ти** 2. // *за ким – чим, по кому – чому, про що, об чім*, *рідко.* Відчувати душевний біль, журитися за ким-, чим-небудь, про когось – щось. // Відчувати каяття. 2. *перех. і без додатка.* Те саме, що **жалі́ти** 1. 3. *перех.*, *рідко.* Те саме, що **жалі́ти** 3.

ЖАЛКУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *діал.* Жалітися (у 1 знач.).

ЖАЛО́, жа́ла́, *с.* 1. Гостра частина органа захисту або нападу деяких комах, якою вони жалять. 2. Хоботок деяких комах (комара, овода і т. ін.), яким вони колють і всмоктують кров. 3. Роздвоєний на кінчику язик змії, яким вона, як помилково вважається, жалить. 4. *чого*, *перен.* Про щось дошкульне, різке. 5. Гострий кінець інструмента, зброї і т. ін., який коле, ріже тощо; лезо.

ЖАЛО́БА, -и, *ж.* 1. Скорбота, сум, туга за померлим. 2. Чорний одяг, пов'язка і т. ін. на знак скорботи. 3. *рідко.* Почуття скорботи, печалі.

ЖА́ЛОБА, -и, *ж.*, *розм.* Висловлення невдоволення з приводу чогось; скарга. // Офіційна заява, скарга на кого-, що-небудь із приводу неправильних або незаконних дій.

ЖАЛО́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **жа́лібний** 2.

ЖАЛО́Н, -у, *ч.* Віха, за допомогою якої позначають напрям під час землемірних робіт.

ЖАЛОНО́СНИЙ, -а, -е. Який має жало. *Жалоносна комаха.*

ЖАЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на жало. // Подібний до жала.

ЖАЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **жалоподі́бний**.

ЖА́ЛОЩІ, -ів, *мн.* 1. Пригнічений настрій, що викликається бідою, нещастям, невдачею і т. ін.; туга, скорбота. 2. Те саме, що **жаль**[1] 2; жалість, співчуття. 3. *рідко.* Незадоволення з приводу чого-небудь; скарги, нарікання.

ЖА́ЛУВАНИЙ, -а, -е, *іст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **жа́лувати** 4. ** **Жа́лувана гра́мота**, *іст.* – акт про надання яких-небудь пільг, переваг, земельних наділів і т. ін.

ЖА́ЛУВАННЯ[1], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **жа́лувати** 1.

ЖА́ЛУВАННЯ[2], -я, *с.* 1. *заст.* Заробітна платня. 2. *іст.* Подарунок, винагорода за послуги.

ЖА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех. і без додатка*, *розм.* Виявляти прихильність, ласку, любов. // Виявляти увагу. 2. *перех.* Берегти, оберігати кого-, що-небудь; жаліти (у 3 знач.). // Неохоче витрачати що-небудь; шкодувати. 3. *неперех.* Уболівати за чимось, за щось; жалкувати. // *кому.* Висловлювати співчуття кому-небудь, співчувати комусь. 4. *іст.* Винагороджувати за вірну службу (надавати титули, ордени тощо).

ЖАЛЬ[1], жа́лю, *ч.* 1. Важкий настрій, що викликається якоюсь невдачею, горем і т. ін.; сум, печаль, скорбота. ** **На [превели́кий] жаль**, *вставне словоспол.* – виражає жалкування з приводу чого-небудь. **Завдава́ти жа́лю** *кому* – засмучувати кого-небудь, наводити тугу, печаль на когось. 2. Співчутливе ставлення до чийого-небудь горя, переживання; жалість, співчуття. 3. *перев. мн.* Невдоволення з приводу чого-небудь; скарги, нарікання. ** **Ма́ти жаль** *до кого* – бути невдоволеним ким-небудь, нарікати на когось.

ЖАЛЬ[2], *присудк. сл.* 1. *кого, чого.* Про жалість (у 1 знач.), співчуття до кого-, чого-небудь; жалко, шкода. // *з інфін. і спол.* що. Про співчуття, що виникає внаслідок чого-небудь; жалко. // *на кого – що.* Про почуття невдоволення, образи. 2. *кого, чого і з спол.* що. Про почуття смутку, журби; жалко, шкода. 3. *чого і з інфін.* Про небажання витрачати, віддавати що-небудь, позбуватися чогось.

ЖА́ЛЬКО, *присл.*, *заст.* Те саме, що **жа́лко**.

ЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Який виражає тугу, печаль, смуток; жалібний, сумний. 2. Який навіває смуток, журбу; журливий, сумовитий.

ЖА́ЛЬНО, *рідко.* Присл. до **жа́льний**.

ЖА́ЛЬНОЩІ, -ів, *мн.*, *діал.* Жалощі.

ЖАЛЬЦЕ́, -я́, *с.* Зменш.-пестл. до **жа́ло́**.

ЖАЛЮГІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який викликає жаль (*див.* **жаль**[1] 2). 2. Який має непривабливий, убогий зовнішній вигляд; злиденний, нужденний. // Дуже малий, незначний; мізерний. 3. Гідний осудження, зневаження, ганьби; нікчемний, мерзенний.

ЖАЛЮГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **жалюгі́дний**.

ЖАЛЮГІ́ДНО. Присл. до **жалюгі́дний**.

ЖАЛЮЗІ́, *невідм.*, *с. і мн.* 1. Складені з вузьких дощечок або металевих пластинок віконниці або штори для регулювання світла і повітряного потоку в приміщенні. 2. *спец.* Пристрій у вигляді вентиляційних ґрат (решіток) із нерухомими чи обертовими перами для регулювання повітряного потоку.

ЖАЛЮЗІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **жалюзі́** 2.

ЖАЛЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який має властивість жалити. 2. *перен.* Дошкульний, різкий.

ЖА́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Жниця.

ЖАЛЯ́ЧИ. Дієприсл. до **жали́ти**.

ЖАЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **жали́ти**.

ЖАЛЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Кропива.

ЖАМАТУ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гаві́т**.

ЖАНДА́Р, -я, *ч.*, *діал.* Жандарм.

ЖАНДА́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Дружина жандарма.

ЖАНДА́РМ, -а, *ч.* Особа, що служить у військах жандармерії.

ЖАНДАРМЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Особливі поліцейські війська в деяких країнах для політичної охорони і розшуку. // Управління цими військами.

ЖАНДА́РМСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **жанда́рм** і **жандарме́рія**.

ЖАНДА́РСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Жандармський.

ЖАНКІ́ЛЬ, -я, *ч.* Вид рослин роду нарцис, які широко використовуються у квітникарстві.

ЖАНР, -у, *ч.* 1. Вид творів у галузі якого-небудь мистецтва, який характеризується певними сюжетними та стилістичними ознаками. 2. Живопис на побутові теми; картина побутового сюжету. 3. Спосіб що-небудь робити; сукупність прийомів; стиль, манера.

ЖАНРИ́ЗМ, -у, *ч.* Створення картин на побутові теми.

ЖАНРИ́СТ, -а, *ч.* Художник, що створює картини на побутові теми.

ЖАНРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до жанризму, жанристів.

ЖА́НРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жанр**.

ЖА́НРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **жа́нровий**.

ЖА́НРОВО, *присл.* Стосовно сюжетних і стилістичних ознак твору мистецтва і літератури.

ЖАНТИЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Розводити нещиру солодкувату ввічливість, манірно кокетувати, хизуватися.

ЖАР, -у, *ч.* 1. Розжарене вугілля, що горить без полум'я. 2. Сильне тепло, що йде від чого-небудь нагрітого або розжареного. // *рідко.* Те саме, що **жара́** 1. *Пашіти жаром.* 3. *розм.* Підвищена температура тіла при захворюванні. // *перен.* Про збуджений стан людини, який викликається хвилюванням, страхом і т. ін. ** **Ки́дати в жар** – сильно хвилюватися від неприємних переживань, страху і т. ін. 4. *перен.* Про запальність, пристрасність, жагучість. ** **Завдава́ти жа́ру** – провчати кого-небудь, сварити і т. ін. **Піддава́ти жа́ру** – посилювати дію кого-, чого-небудь; надихати, спонукати до чогось. **Жар-пти́ця**, *нар.-поет.* – казковий птах із сліпуче виблискуючим золотавим, мов жар, пір'ям.

ЖАРА́, -и́, *ж.* 1. Гаряча літня пора; спека. // Висока температура повітря в приміщенні, печі і т. ін. 2. *діал.* Жар (у 3 знач.).

ЖАРГО́Н, -у, *ч.* Мова якоїсь соціальної чи професійної групи, що відрізняється від загальнонародної наявністю специфічних слів і виразів, властивих цій групі. // Умовна, штучна говірка, зрозуміла лише в певному середовищі; арго. *Блатний жаргон.*

ЖАРГОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Специфічне слово чи вираз, що вживається тільки в жаргоні.

ЖАРГОНІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Розмовляти жаргонною мовою.

ЖАРГО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **жарго́н**.

ЖАРГО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **жарго́нний**.

ЖАРГОНОФАЗІ́Я, -ї, *ж.* Сенсорна афазія, що проявляється багатослівними промовами з вираженими вербальними та літеральними парафазіями.

ЖАРДИНЬЄ́РКА, -и, *ж.* Підставка чи етажерка для кімнатних рослин.

ЖА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **жа́рити** 1. 2. *прикм.* Приготовлений для їжі жаренням. // *у знач. ім.* **жа́рене**, -ного, *с.* Страва, приготовлена жаренням.

ЖА́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жа́рити** 1, 2.

ЖАРЕ́НЯ, -і, *ж.*, *діал.* Печеня, смаженина.

ЖА́РИВО, -а, *с.*, *діал.* Багаття, що тліє.

ЖАРИ́НА, -и, *ж.* 1. Вуглина жару (у 1 знач.). ** **Як на жари́ні** – неспокійно, тривожно. 2. *чого.* Цяточка, кусочок якого-небудь предмета, що горить, світиться. // *перен.* Про блиск в очах, що відбиває певний внутрішній стан людини.

ЖАРИ́НКА, -и, *ж.* Пестл. до **жарина**.

ЖАРИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Який горить без полум'я; який дає багато жару (у 1 знач.). 2. Який має колір жару; яскраво-червоний.

ЖА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* 1. *перех.* Готувати їжу з жиром на вогні, на жару без використання води; смажити. // *розм.* Підпікати кого-, що-небудь на вогні, на жару. 2. *неперех.*, *розм.* Сильно гріти, пригрівати; пекти, палити (про сонце). 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Пристрасно, азартно, з особливою силою робити що-небудь (уживається замість певного дієслова). *Жарити гопака.*

ЖА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Готуватися з жиром на вогні, на жару без використання води (про їжу); смажитися. 2. *розм.* Перебувати в якому-небудь жаркому місці; грітися на сонці; пектися.

ЖАРІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Лампочка розжарювання, електролампочка.

ЖАРІВКО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **жарі́вка**. *Жарівкове освітлення.*

ЖА́РІННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **жарі́ти**. 2. Вогонь, що піднімається над предметом, який горить; полум'я.

ЖАРІ́НЬ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **жара́** 1.

ЖАРІ́ТИ, -ри́ть *і* -іє, *недок.* 1. Горіти без полум'я; жевріти. // *перен.* Робитися червоним, розгарячілим (від хвилювання, збудження). 2. *перен.* Вирізнятися своїм червоним кольором.

ЖАРКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який дає багато тепла (про сонце, вогонь і т. ін.); пекучий, гарячий. // З високою температурою повітря; душний. // Який добре зберігає тепло тіла, захищає його від холоду; теплий (про одяг). // Тропічний. 2. *перен.* Те саме, що **жагу́чий** 3. // Дуже сильний. 3. *перен.* Який має колір вогню; яскраво-червоний.

ЖА́РКО. 1. Присл. до **жаркий** 1, 2. 2. *у знач. присудк. сл.* Про високу температуру повітря. 3. *у знач. присудк. сл.*, *кому.* Про відчуття жари ким-небудь.

ЖАРНІ́ВКИ, -вок, *мн.* Круглі білі камінчики нанизані на нитку, носилися на шиї як прикраса.

ЖАРОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **жар** 1.

ЖАРОВИТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **жаростійки́й**.

ЖАРОВИТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **жаровитрива́лий**.

ЖАРО́ВНЯ, -і, *ж.* 1. Металева, перев. невелика, посудина для розжареного вугілля, що використовується замість печі. 2. Металевий лист із загнутими краями, на якому печуть або підсушують що-небудь. 3. Металева лопатка із загнутими двома краями, признач. для вибирання жару.

ЖАРОЗАХИСНИЙ, -а́, -е́. Який захищає від жару. *Жарозахисний щиток.*

ЖАРОЗНИ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для зниження високої або підвищеної температури.

ЖАРО́К, -рку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **жар** 1, 4.

ЖАРОМІЦНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який добре витримує високу температуру.

ЖАРОМІ́ЦНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **жароміцни́й**.

ЖАРОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. 1. *спец.* Який не втрачає своїх властивостей за високих температур. 2. *с. г.* Який добре зносить високу температуру повітря.

ЖАРОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.*, *спец.*, *с. г.* Властивість за знач. **жаростійки́й**.

ЖАРО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **жара́** 1.

ЖАРОТРИ́ВИ, -ів, *мн.* Стійкі, сталі, тривкі за умов жару, розжарення хімічні сполуки або матеріали.

ЖАРОТРИВКИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Те саме, що **жаростійки́й** 1.

ЖАРОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **жаротривки́й**.

ЖАРОТРИВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **жаротривки́й**.

ЖАРОТРУ́БНИЙ, -а, -е. У якому є розжарені труби, труби розжарювання.

ЖАРО́ЧОК, -чку, *ч.* Зменш. до **жар**.

ЖАР-ПТИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *нар.-поет.* В російських народних казках – чарівний птах з пір'ям, що блищить і горить, мов жар.
ЖАРТ, -у, *ч.* Сказане чи зроблене для розваги, сміху; дотеп, витівка. // Що-небудь несерйозне, незначне.
ЖА́РТИК, -а, *ч.* Зменш. до **жарт**.
ЖАРТІВЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який любить жартувати, веселитися, схильний до жартів (про людину). // Власт. веселій, дотепній людині, яка жартує або любить **жартува́ти** (у 1 знач.). 2. Який містить жарт, має характер жарту. // *у знач. ім.*, *рідко* **жартівли́ве**, -вого, *с.* Щось дотепне, смішне.
ЖАРТІВЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **жартівли́вий**. // Жартівливе ставлення до кого-, чого-небудь.
ЖАРТІВЛИ́ВО. Присл. до **жартівли́вий**.
ЖАРТІВНИ́Й, -а́, -е́. Який має характер жарту.
ЖАРТІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто любить жартувати (у 1 знач.); жартун.
ЖАРТІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **жартівни́к**.
ЖАРТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **жартівли́вий**.
ЖАРТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивості і стан за знач. **жартли́вий**. // Жартливе ставлення до кого, чого-небудь.
ЖАРТЛИ́ВО. Присл. до **жартли́вий**.
ЖАРТО́ВНЕ, *присл.*, *діал.* Жартома.
ЖАРТОМА́, *присл.* Заради жарту, жартуючи, несерйозно.
ЖАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жартува́ти**.
ЖАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *без додатка, з ким.* Говорити або робити що-небудь дотепно, веселитися, смішити когось. // *тільки з ким.* Приваблювати до себе когось веселими розмовами; залицятися. // *тільки з ким.* Бавитися з кимнебудь (перев. з дітьми). 2. Говорити або робити що-небудь несерйозно. 3. Робити що-небудь необдумано, необережно. 4. *з кого – чого, над ким – чим.* Указувати на смішні риси кого-, чогонебудь, підсміюватися над ким-, чим-небудь; насміхатися, глузувати.
ЖАРТУВА́ТИСЯ, -у́ємося, -у́єтеся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* 1. Говорити один одному дотепи, забавляти, смішити один одного. 2. *безос.* Жартувати з охотою, з задоволенням.
ЖАРТУ́Н, -а́, *ч.* Те саме, що **жартівни́к**.
ЖАРТУ́НКА, -и, *розм.* Жін. до **жарту́н**.
ЖАРУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Кропива.
ЖАС, -у, *ч.*, *діал.* Жах.
ЖАСКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **жахли́вий**.
ЖА́СКО. Присл. до **жаски́й**.
ЖАСМИ́Н, -у, *ч.* 1. Чагарник із запашними білими квітами, що його вирощують у садах і парках. 2. *збірн.* Квітки цього чагарнику.
ЖАСМИ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **жасми́новий**.
ЖАСМИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жасми́н**.
ЖА́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Страшний, жахливий.
ЖА́СНО, *діал.* Присл. до **жа́сний**.
ЖА́ТИ[1], жну, жнеш, *недок.*, *перех.* Зрізати біля кореня стебла хлібних та інших трав'янистих рослин.
ЖА́ТИ[2], жму, жмеш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Стискати що-небудь з силою. 2. *перех.*, *перен.* Пригноблювати, експлуатувати кого-небудь. 3. *неперех.*, *перен.* Примушувати відступати, сильно натискаючи, напираючи. 4. *неперех.*, *перен.* З великим завзяттям, азартом, швидко робити що-небудь.
ЖА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **жа́ти**.
ЖА́ТИСЯ[1], жне́ться, *недок.* 1. *безос.* Зрізатися біля кореня. 2. Пас. до **жа́ти**[1].
ЖА́ТИСЯ[2], жму́ся, жме́шся, *недок.* 1. Щільно притулятися до чого-небудь. 2. Щулитися, сутулитися від холоду, болю і т. ін. 3. Пас. до **жа́ти**[2] 1.
ЖА́ТКА, -и, *ж.* Машина для скошування зернових та інших рослин.
ЖАТКА́Р, -я́, *ч.* Той, хто править жаткою.
ЖА́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Признач. для проведення жнив.
ЖАТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **жа́ти**[1].
ЖАХ, -у, *ч.* 1. Почуття, стан дуже великого переляку, страху, що охоплює кого-небудь. ** **Наво́дити жах (жа́ху)** – викликати в кого-небудь почуття великого переляку, страху. 2. *перев. чого.* Те, що викликає почуття переляку, страху. 3. *у знач. присудк. сл.*, *рідко.* Те саме, що **жахли́во** 2. 4. *у знач. присл.*, *розм.* Надзвичайно, дуже.
ЖАХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жаха́тися**.
ЖАХА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Викликати жах у кого-небудь; дуже лякати когось.
ЖАХА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, *діал.* З великою силою і швидкістю спалахувати, вихоплюватися звідкись (перев. про вогонь).
ЖАХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Відчувати жах перед ким-, чим-небудь, дуже лякатися кого-, чого-небудь. // *за кого – що.* Відчувати страх, побоювання і виявляти турботу про кого-, щонебудь. 2. Здригатися, робити судорожні рухи, кидатися з переляку, від страху (перев. у сні).
ЖАХІ́ТТЯ, -я, *с.* Кошмар, жахи.
ЖАХЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який викликає почуття жаху; страшний, страхітливий. 2. *рідко.* Який всього боїться, якого легко можна налякати, сполохати; бозливий, боязкий. 3. *перен.* Незвичайний, дуже великий, дуже сильний; страшний. // Дуже поганий. // Повний відчаю, переживання; нелюдський, несамовитий.
ЖАХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **жахли́вий** 1.
ЖАХЛИ́ВО. 1. Присл. до **жахли́вий** 2, 3. 2. *у знач. присудк. сл.* Дуже страшно, тяжко.
ЖАХНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який навіває, викликає жах; жахливий, страхітливий. 2. Який виражає жах (у 1 знач.). 3. *перен.* Незвичайний, дуже великий, дуже сильний; жахливий, страшний. // Повний відчаю, переживання; нелюдський, несамовитий.
ЖА́ХНО. Присл. до **жахни́й**.
ЖА́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Сильно вдарити.
ЖАХНУ́ТИ[1], -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **жаха́ти**[1].
ЖАХНУ́ТИ[2], -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* 1. Однокр. до **жаха́ти**[2]. 2. Поспіхом кинутися куди-небудь.
ЖАХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **жаха́тися**.
ЖАХО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Жахи, страхи.
ЖАХТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.* 1. Горіти яскравим полум'ям; палати. 2. Виділяти велику кількість тепла; пашіти. 3. Яскраво світитися.
ЖА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Жатка.
ЖА́ШКІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Жашків.
ЖБАН *див.* **дзбан**.
ЖБА́НИК *див.* **дзба́ник**.
ЖБА́НОК *див.* **дзба́нок**.
ЖБИР, -у, *ч.*, *зах.* Скеля, гора.
ЖБУ́РИТИ *див.* **жбурля́ти**.
ЖБУРЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жбурля́ти**.
ЖБУРЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *рідше* **ЖБУ́РИТИ**, -рю, -риш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *ким, чим*, *розм.* 1. Рвучко, з силою кидати кого-, що-небудь. // Сильно гойдати, підкидати. 2. *перен.* Різко, з гнівом та обуренням говорити про кого-небудь або звертатися до кого-небудь.
ЖБУРЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *чим*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **жбурля́ти** 1.
ЖБУРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *ким, чим*, *розм.* Однокр. до **жбурля́ти**.
ЖБУ́ХАТИ, -ає, *недок.*, *розм.* 1. З силою вириватися звідкись; виходити на поверхню (перев. про вогонь). 2. Падати, валитися, литися з великою силою.
ЖБУ́ХНУТИ, -не, *док.*, *розм.* Однокр. до **жбу́хати**.
ЖВАВЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **жва́вий**.
ЖВА́ВИЙ, -а, -е. 1. Повний життєвої сили, енергії, з швидкими, легкими рухами; рухливий. // Який часто змінює свій вираз (про очі, обличчя). 2. *перен.* Який виконується, відбувається енергійно, у пришвидшеному темпі. // Який інтенсивно проявляється.
ЖВА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **жва́вий**.
ЖВАВІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жваві́шати**.
ЖВАВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Робитися, ставати більш жвавим, жвавішим (*див.* **жва́вий**).
ЖВА́ВО. Присл. до **жва́вий**.
ЖВА́КА, -и, *ж.*, *діал.* Жуйка.
ЖВА́КА-ГАЛС, -а, *ч.* Короткий відрізок ланцюга, що з'єднує кінець якірного ланцюга з корпусом корабля.
ЖВА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жва́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ЖВА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Пережовувати їжу, створюючи відповідні звуки.
ЖВАКО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Жування, плямкання.
ЖВАКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **жвакува́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ЖВАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *рідко.* 1. Те саме, що **жва́кати**. 2. Їсти, обгризаючи щось зубами.
ЖВАКУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Той, хто жує, плямкає.
ЖВАКУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *діал.* Зменш. до **жваку́н**.
ЖВАЛИ, -ів, *мн.* Перша або верхня пара щелеп у ракоподібних, багатоніжок та комах.
ЖВА́ТИ, жую́, жує́ш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Жувати.
ЖВА́ХТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Те саме, що **жва́кати**.
ЖВА́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Жувальна гумка.
ЖВИНДІ́ТИ, -дю́, -ди́ш, *недок.*, *зах.* Хитрувати, лукавити.
ЖВЯ́КАННЯ, -я, *с.* Призивні звуки селезнів навесні під час шлюбного періоду.
ЖГУТ *див.* **джгут**.
ЖДА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **жда́ти** 1, 2. 2. *прикм.* Якого бажають, довго ждуть, про якого мріють, до якого прагнуть; бажаний, жаданий. // *у знач. ім.* **жда́ні**, -них, *мн.* Ті, кого ждуть, бажають.
ЖДА́НИКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Те саме, що **жда́нки**. ** **Годува́ти жда́никами** – обіцяти кому-небудь щось зробити, але не виконувати обіцянки.
ЖДА́НКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Те, чого чекають, на що надіються, про що мріють. ** **Жда́нки розгуби́ти (пої́сти)** – не дочекатися і втратити надію на можливість дочекатися кого-, чого-небудь.
ЖДАННЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **жда́ти**.
ЖДА́ТИ, жду, ждеш, *недок.* 1. *перех.* Перебувати денебудь, щоб побачити когось, зустрітися з кимось; чекати, очікувати. // *перех. і неперех.*, *кого, чого, на кого – що, зі спол.* Розраховувати на чиє-небудь повернення, на прихід, появу когось, чогось, на здійснення чогось. 2. *перех. і неперех.* Надіятися на що-небудь, сподіватися чогось; чекати. 3. *тільки 3 ос.*, *перех.* Бути призначеним, неминучим для кого-небудь. 4. *неперех.* Гаяти час, зволікати з чим-небудь, розраховуючи на здійснення, появу чогось.
ЖДА́ТИСЯ, жде́ться, *недок.* 1. Передбачатися в майбутньому. 2. *безос.* Відчувати потребу, необхідність у кому-, чому-небудь; хотітися, бажатися.
ЖДЖОК, -а, *ч.*, *зоол.*, *зах.* Землерийка.
ЖДУЧИ́. Дієприсл. до **жда́ти**.
ЖЕ[1], (*після голосних*) **Ж**, *част.* Уживається для підсилення, підкреслення значення того слова, після якого стоїть. // Уживається після вказівних займенників та займенникових прислівників, щоб підкреслити подібність кого-, чого-небудь з кимсь, із чимсь, вказати на незмінність, постійність кого-, чого-небудь, на розвиток дії в межах одного місця, часу і т. ін.
ЖЕ[2], (*після голосних*) **Ж**, *спол.* 1. Уживається для з'єднання речень, зміст яких протиставляється. 2. Уживається для приєднання речення, що доповнює, пояснює, розкриває зміст першого речення.
ЖЕБ, ЖЕ́БИ, *спол.*, *діал.* 1. Щоб, щоби, аби. 2. Якби.
ЖЕ́БИ *див.* **жеб**.
ЖЕБОНІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **жебоні́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ЖЕБОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *розм.* 1. Говорити неясно, невиразно, нерозбірливо; бубоніти, белькотати. // Говорити швидко, весело, з охотою, але неголосно. 2. *перен.* Створювати тихі, одноманітні звуки (шелест, дзюркотіння і т. ін.).
ЖЕБРА́К, -а́, *ч.* 1. Людина, яка живе з милостині; старець. 2. Дуже бідна людина.
ЖЕБРАКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Належний жебракові. // Прикм. до **жебра́к**.
ЖЕБРАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жебракува́ти**.
ЖЕБРАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути жебраком (у 1 знач.). // Просити милостиню; жебрувати, жебрачити, старцювати.
ЖЕБРА́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Жебрак.
ЖЕ́БРАНИЙ, -а, -е. Який добувається жебранням.
ЖЕБРАНИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Жебрання. 2. Милостиня.
ЖЕ́БРАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **же́брати**.
ЖЕ́БРАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Просити милостиню; жебрачити, жебрувати; старцювати. 2. *перех. і неперех.* Надокучливо випрошувати що-небудь у когось.
ЖЕБРА́ЦТВО, -а, *с.* 1. Збирання милостині; жебрання; старцювання. 2. Відсутність необхідних для існування засобів; злиденність, убогість. 3. Збірн. до **жебра́к** 1.
ЖЕБРА́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **жебра́к**. // Добутий жебранням; випрошений. *Жебрацький хліб.* 2. *перен.* Злиденний, убогий.
ЖЕБРА́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **жебра́цький**.
ЖЕБРА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* 1. *неперех.* Просити милостиню; жебрати, жебрувати; старцювати. 2. *перех. і неперех.* Випрошувати щось у кого-небудь.
ЖЕБРА́ЧКА, -и. Жін. до **жебра́к**.
ЖЕБРА́ЧЧИН, -а, -е. Належний жебрачці. // Прикм. до **жебра́чка**.
ЖЕ́БРИ, -ів, *мн.* Збирання милостині. // Милостиня, зібрана жебранням. ** **Піти́ на же́бри**, *заст.* – просити милостиню. **Пуска́ти в же́бри** – перетворювати на жебраків.
ЖЕБРІ́Й, -ю, *ч.*, *бот.*, *зах.* Жабрій.
ЖЕБРО́ТА, -и, *ж.*, *збірн.*, *зневажл.* Бідні люди, які живуть з милостині.
ЖЕБРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **жебрува́ти**.
ЖЕБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **же́брати** 1.
ЖЕБРУ́ЧИЙ, ЖЕБРУ́ЩИЙ, -а, -е. Який просить милостиню і живе з неї.
ЖЕБРУ́ЩИЙ *див.* **жебру́чий**.
ЖЕ́ВЖИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Вертлява, рухлива людина легковажної вдачі, що любить похизуватися; фат, ферт, фертик. // Молода, недосвідчена людина. 2. *рідко.* Те саме, що **горобе́ць**.
ЖЕВЖИКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Схожий на жевжика, який має ознаки жевжика (у 1 знач.).
ЖЕВЖИКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **жевжикува́тий**.
ЖЕ́ВРИВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **по́лум'я**.
ЖЕВРІВНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Прикм. до **же́вриво**.
ЖЕ́ВРІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **же́вріти**.
ЖЕ́ВРІТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Догоряти без полум'я; тліти. // Слабо горіти, світитися невеликим полум'ям; блимати. 2. Виблискувати яскравим світлом, давати яскраве світло. // *перен.* Яскраво блищати, перев. виражаючи сильні почуття, переживання (про очі); світитися. // *перен.* Покриватися рум'янцем; червоніти. 3. *перен.* Яскраво відбивати світло сонця або інших тіл. // Вирізнятися своїм яскравим червоним, жовтогарячим і т. ін. кольором; жаріти. 4. *перен.* Існувати приховано, затаєно; тліти.
ЖЕ́ВРІТИСЯ, -іється, *недок.* Те саме, що **же́вріти**.
ЖЕ́ВРІЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **же́вріти**.
ЖЕГАВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Блискавка, громовиця.
ЖЕ́ЖЕЛЬ, -я, *ч.*, *діал.* Місце, відкрите для вітру.
ЖЕ́ЖКО, *присл.*, *діал.* Гаряче, жарко.
ЖЕЗЛ, -а, *ч.* 1. Особливої форми паличка, що служить символом влади, високого становища і т. ін. 2. Паличка в руках того, хто регулює вуличний рух. 3. Залізний стрижень, який використовують для регулювання руху поїздів.
ЖЕ́ЗЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жезл** 3. *Жезлова сигналізація.*
ЖЕК, -а, *ч. і невідм.*, *ж.*, *розм.* Житлово-експлуатаційна контора.
ЖЕ́КІВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *розм.* Працівник житлово-експлуатаційної контори.
ЖЕ́КІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до житлово-експлуатаційної контори, до ЖЕКа.
ЖЕЛАТИ́Н, -у, *ч.* Білкова речовина тваринного походження, що в розчиненому вигляді переходить у драглистий стан; використовується в техніці, кулінарії тощо.
ЖЕЛАТИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **желати́н**.
ЖЕЛАТИНДИНАМІ́Т, -у, *ч.* Желатиновий колоїдний розчин, що його використовують як потужну вибухівку, для виробництва ракетного і гарматного пороху тощо.
ЖЕЛАТИНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який перетворює у дра-

глистий стан.

ЖЕЛАТИНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перетворення у драглистий стан.

ЖЕЛАТИНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **желатинізува́ти**.

ЖЕЛАТИНІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **желатинізаці́йний**.

ЖЕЛАТИНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Перетворювати у драглистий стан.

ЖЕЛАТИНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **желатинізува́ти**.

ЖЕЛАТИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **желатинува́ти**.

ЖЕЛАТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **желати́н**.

ЖЕЛАТИНО́ЗНИЙ, -а, -е. Схожий на желатин; драглистий.

ЖЕЛАТИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **желатино́зний**.

ЖЕЛАТИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **желатиноподі́бний**.

ЖЕЛАТИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **желатинува́ти**.

ЖЕЛАТИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **желатинізува́ти**.

ЖЕЛАТИНУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **желатиноподі́бний**.

ЖЕЛАТИНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **желатинува́тий**.

ЖЕЛЕ́, *невідм., с.* Драглиста їжа, вигот. з желатину та фруктово-ягідних соків, вина, молока тощо.

ЖЕЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **желе́**.

ЖЕЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на желе. // Подібний до желе.

ЖЕЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **желеподі́бний**.

ЖЕЛЕПОДІ́БНО. Присл. до **желеподі́бний**.

ЖЕЛЕУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення желе. // Перетворення на желеподібний стан.

ЖЕЛЕУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до желеутворення.

ЖЕЛЕУТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Який сприяє желеутворенню, використовується або призначений для цього.

ЖЕЛЕХІ́ВКА, -и, *ж.* Український фонетичний правопис у Західній Україні в кінці 19 ст., створений на основі поширеної на той час в українській мові фонетичної орфографії.

ЖЕЛЄЗНОВО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Железноводськ.

ЖЕЛІПА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **желіпа́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЖЕЛІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., діал.* 1. Кричати, сваритися. 2. Голосно плакати, ревти.

ЖЕЛІ́ПНУТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **желіпа́ти**.

ЖЕЛО́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жело́нити**.

ЖЕЛО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* Викачувати рідину, пісок, грязь із свердловин під час буріння.

ЖЕЛО́НКА, -и, *ж., гірн.* Прилад, яким викачують рідину, пісок, грязь із свердловин під час буріння.

ЖЕЛО́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жело́нка**.

ЖЕЛО́ННИК, -а, *ч., гірн.* Робітник, що працює біля желонки.

ЖЕЛО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **жело́нник**.

ЖЕЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який утворює желе. ** **желю́ючі аге́нти** – речовини, які надають продукту харчування густини шляхом утворення гелю.

ЖЕЛЯ́Р, -а, *ч.* Феодально залежний селянин в Угорщині і на Закарпатті у 18 – 19 ст.

ЖЕМА́ЙТИ, -ів, *мн.* Стародавнє литовське плем'я.

ЖЕМЕРИ́ННЯ, -я, *с., діал.* Те саме, що **маку́ха** 1.

ЖЕ́НАВИЙ, -а, -е, *зах.* Жвавий, моторний.

ЖЕНЕ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Женева.

ЖЕНИ́ЛО, -а, *ч., жарг.* Хлопець, якого вже час женити.

ЖЕНИ́ТИ, женю́, же́ниш, *недок. і док., перех.* З'єднувати шлюбом чоловіка з жінкою.

ЖЕНИ́ТИСЯ, женю́ся, же́нишся, *недок. і док., на кому, рідко з ким, без додатка.* Брати шлюб (про чоловіка); одружуватися.

ЖЕНИ́Х, -а́, *ч.* Чоловік стосовно до жінки, з якою збирається узяти шлюб; наречений, *нар.-поет.* суджений. // Про неодруженого чоловіка, що збирається одружуватися.

ЖЕНИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жениха́тися**.

ЖЕНИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., з ким, рідше на кого.* Виявляти інтерес, велику увагу до когонебудь, приваблювати до себе приємними розмовами; залицятися.

ЖЕНИХІ́В, -хо́ва, -хо́ве. Належний (властивий) женихові.

ЖЕНИХІ́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **жениха́ння**.

ЖЕНИХІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **жени́х**. // Такий, як у жениха, власт. женихові.

ЖЕНИ́ХЛИВИЙ, -а, -е, *зах.* Який полюбляє упадати коло жіноцтва.

ЖЕНИ́ХЛИВІСТЬ, -вості, *ж., зах.* Властивість за знач. **жени́хливий**.

ЖЕНИШЕ́НЬКО, -а, *ч., нар.-поет.* Пестл. до **жени́х**.

ЖЕНИШО́К, -шка́, *ч.* Пестл. до **жени́х**. // *зневажл.* Те саме, що **жени́х**.

ЖЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жени́ти**.

ЖЕНОЛЮ́Б, -а, *ч.* Той, хто дуже любить жінок.

ЖЕНОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який дуже любить жінок.

ЖЕНОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Любов до жінок.

ЖЕНОНЕНАВИ́СНИК, -а, *ч., книжн.* Чоловік, який не любить жінок, уникає їх.

ЖЕНОНЕНАВИ́СНИЦТВО, -а, *с., книжн.* Ненависть, огида до жінок.

ЖЕНОНЕНАВИ́СНИЦЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Власт. женоненависникові. // Сповнений женоненависництва.

ЖЕНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на жінку; такий, як у жінки.

ЖЕНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **женоподі́бний**.

ЖЕНОПОДІ́БНО. Присл. до **женоподі́бний**.

ЖЕН-ПРЕМ'Є́Р, -а, *ч.* Амплуа актора, який виконує ролі молодих коханців.

ЖЕНТИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Сироватка з овечого молока.

ЖЕНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., діал.* Соромитися, ніяковіти.

ЖЕНУЧИ́. Дієприсл. до **гна́ти**.

ЖЕНЦІ́В, -це́ва, -це́ве. Прикм. до **жнець**.

ЖЕ́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **жнець**.

ЖЕНЧИ́ХА, -и, *ж.* Жінка, що жне хлібні рослини.

ЖЕНЬ, -і, *ж., діал.* Те, що зжате.

ЖЕНЬКИ́НЯ, -і, *ж., зах.* Жниця.

ЖЕНЬМІНЬБІ́, *невідм., мн.* Гроші, які випускалися у визволених від гоміндані́вців районах Китаю.

ЖЕНЬМІНЬПЯ́О, *невідм., мн.* Те саме, що **женьміньбі́**.

ЖЕНЬЧА́Р, -а́, *ч., зах.* Жнець.

ЖЕНЬЧА́РКА, -и, *ж., зах.* Жниця.

ЖЕНЬШЕ́НЕВИЙ, -а, -е. Стос. до женьшеню, до його вирощування.

ЖЕНЬШЕ́НЬ, -ю, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина, корінь якої використовується як важливий лікувальний засіб.

ЖЕО́ДА, -и, *ж., геол.* Мінеральне утворення округлої форми, яке виникає внаслідок заповнення мінералами порожнин у гірській породі.

ЖЕО́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жео́да**.

ЖЕ́РВА, -и, *ч., зах.* Злий пес.

ЖЕРДЕЛІ́ВКА, -и, *ж.* Абрикосова наливка.

ЖЕРДЕ́ЛЬОВИЙ, -а, -е. Абрикосовий.

ЖЕРДЕ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Вид абрикосів з дрібними плодами, що виростають безпосередньо з насіння. 2. Плід цієї рослини.

ЖЕРДИ́НА, -и, *ж.* 1. Довгий, тонкий, без гілок кусок дерева; ключина. 2. *розм.* Те саме, що **же́рдка** 1. 3. Спортивний снаряд для стрибків у висоту.

ЖЕРДИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **жерди́на**.

ЖЕ́РДКА, -и, *ж.* 1. Горизонтально підвішена чи прикріплена перекладина, на яку вішають одежу. 2. Взагалі усяка підвішена палиця, перекладина.

ЖЕРДКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **же́рдка**.

ЖЕРДНЯ́К, -а́, *ч., збірн.* Молоді тонкі дерева, стовбури яких мають розміри жердин.

ЖЕ́РДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **же́рдка**.

ЖЕРДЬ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **жерди́на** 1.

ЖЕРДЯ́, -я, *с.* Збірн. до **жерди́на** 1.

ЖЕРДЯНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Зробл. з жердей. *Жердяні загорожі.*

ЖЕ́РЕБ[1], -а, *ч.* 1. Те саме, що **жеребо́к** 1. *Сліпий жереб.* 2. *перен.* Життєвий шлях і те, що на ньому виникає, створюється життєвими обставинами, з чим людина зустрічається і т. ін.; доля. ** **ви́пав же́реб** – судилося, було призначено.

ЖЕ́РЕБ[2], -а, *ч., рідко.* Те саме, що **жеребе́ць**.

ЖЕРЕБЕ́Й, -я, *ч.* 1. Застосовуваний раніше мисливцями снаряд для гладкоствольних шомпольних рушниць. 2. Посічені шматки свинцю як замінник дробу.

ЖЕРЕБЕ́ЙКА[1], -и, *ж.* 1. Вид мисливської рушниці. 2. Те саме, що **ро́звертка**.

ЖЕРЕБЕ́ЙКА[2], -и, *ж., діал.* Лошиця або кобила, яку покриває і запліднює жеребець.

ЖЕРЕБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* 1. Самець кобили. 2. *перен.* Про чоловіка, який чим-небудь нагадує цю тварину.

ЖЕРЕБЕ́ЦЬ-ПЛІДНИ́К, жеребця́-плідника́, *ч.* Племінний жеребець для покривання та запліднення лошиць і кобил.

ЖЕРЕБИ́ТИСЯ, -ре́биться, *недок.* Народжувати лоша.

ЖЕРЕБКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто витягає (виймає) жеребок.

ЖЕРЕБКУВА́ННЯ, -я, *с.* Вирішення чогось, встановлення прав та обов'язків на що-небудь витягуванням жеребків.

ЖЕРЕ́БНА, *прикм.* Про кобилу, яка має народити лоша.

ЖЕРЕ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Фізіологічний стан жеребної кобили.

ЖЕРЕБО́К, -бка́, *ч.* Умовний знак (дрібний предмет, папірець і т. ін.), якого тягнуть з метою встановлення певної черговості, прав та обов'язків на що-небудь.

ЖЕРЕБЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жеребе́ць**.

ЖЕРЕ́БЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **жеребе́ць**.

ЖЕРЕБ'Я́, -я́ти, *с.* Маля кобили; лоша.

ЖЕРЕБ'Я́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **жереб'я́**.

ЖЕРЕБ'Я́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **жереб'я́**.

ЖЕРЕЛА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Такий, у якого великий отвір.

ЖЕ́РЕП, -а, *ч.* 1. Гірська сосна з чорною корою і неколючими короткими листками. 2. Хвойний чагарник або дерево родини кипарисових з м'ясистими, подібними до ягід шишками; використовується в промисловості; ялівець.

ЖЕРЕПНЯ́К, -а́, *ч.* Збірн. до **же́реп**.

ЖЕ́РЕПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **же́реп**.

ЖЕРЕТІ́Й, -я́, *ч., діал.* Ненажера.

ЖЕРЕТІ́Я, -ї, *ж., розм.* Гадюка, що лазить по деревах.

ЖЕРЕТІЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **жереті́й**.

ЖЕ́РЕХ, -а, *ч.* Те саме, що **біли́зна**[2].

ЖЕРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* Торохтіти.

ЖЕРЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Рибальська снасть для лову хижої риби.

ЖЕРЛО́, -а́, *с.* 1. Передній отвір у стволі артилерійської зброї; дуло. // Частина артилерійської зброї у вигляді труби, крізь яку проходить снаряд; ствол. 2. Вхідний отвір печі. // Вихідний отвір димаря, труби і т. ін. 3. Вузький і глибокий отвір.

ЖЕРЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **жерло́**.

ЖЕРЛОВИНА, -и, *ж.* Циліндричне, в плані кругле або еліпсоподібне магматичне тіло, що утворилося внаслідок виповнення жерла вулкана лавою.

ЖЕРМІНА́ЛЬ, -і, *ч.* Сьомий місяць французького республіканського календаря, що діяв у 1793 – 1806 рр.

ЖЕРНИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Стерня.

ЖЕРОВИ́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Зажерливий, жадібний.

ЖЕРСТЕПРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Яким, на якому прокатують (вальцюють) жерсть.

ЖЕРСТИ́НА, -и, *ж.* Лист жерсті.

ЖЕРСТИ́ТИ, -рщу́, -рсти́ш, *недок., перех.* Покривати жерстю.

ЖЕРСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жерсти́ти**.

ЖЕРСТЬ, -і, *ж.* Тонкий листовий метал, покритий оловом; бляха.

ЖЕРСТЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **жерсть**. // Зробл. з жерсті. 2. *перен.* Такий, як жерсть; який нагадує собою жерсть.

ЖЕРСТЯ́НИК, -а, *ч.* Майстер, що виготовляє вироби з жерсті; бляхар.

ЖЕРСТЯ́НИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **жерстя́ник**.

ЖЕРСТЯ́НКА, -и, *ж.* Коробка, банка з жерсті; бляшанка.

ЖЕРСТЯ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жерстя́нка**.

ЖЕРСТЯНОБА́НКОВИЙ, -а, -е. Стос. до жерстяних банок.

ЖЕРСТЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **жерстя́нка**.

ЖЕРСТЯ́НО-ШТАМПУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для штампування жерсті.

ЖЕ́РТВА, -и, *ж.* 1. За релігійними обрядами деяких народів – предмет або жива істота, яких приносили в дар богам. 2. Добровільний внесок у вигляді грошей або яких-небудь предметів на користь когось, чогось; пожертвування. 3. Той, хто загинув від нещасного випадку, від руки ворога і т. ін. // Той, над ким знущаються, проявляють насилля. // Про людей, тварин або комах, що перебувають у лапах хижака, у клітці, у сітці і т. ін. // *перен., кого, чого.* Той, хто переживає, терпить різні неприємності від кого-, чого-небудь. 4. Відмова від особистих прав, вигод і т. ін.; самопожертвування. *Принести в жертву. Піти на жертву.*

ЖЕРТВЕ́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Жертовний; самовідданий. ** **жертве́нний козе́л** – козел відпущення, об'єкт глуму.

ЖЕРТВОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто жертвує що-небудь, чим-небудь.

ЖЕРТВОПРИНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* 1. За релігійними обрядами деяких народів – принесення жертв богам. 2. Те саме, що **же́ртва** 1.

ЖЕРТВОПРИНО́СИНИ, -ин, *мн.* Те саме, що **жертвоприне́сення**.

ЖЕРТВОПРИНО́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **жертвоприне́сення**. 2. Те, що приносять у жертву, чим жертвують; офіра.

ЖЕ́РТВУВАНИЙ, -а, -е. Що його жертвують.

ЖЕ́РТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **же́ртвувати**.

ЖЕ́РТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех.* Добровільно давати гроші або які-небудь предмети на користь когось, чогось. 2. *неперех., ким, чим.* Нічого не шкодувати, все віддавати, відмовлятися від усього або від багато дечого задля кого-, чогонебудь. *Жертвувати собою.*

ЖЕ́РТИ, жеру́, жере́ш, *недок., перех. і без додатка.* 1. *вульг.* Їсти жадібно, багато чого-небудь. // *зневажл.* Взагалі їсти. // Поїдаючи, нищити. 2. *перен.* Спалюючи, знищувати що-небудь з великою швидкістю (про вогонь, полум'я). // Витрачати багато чого-небудь, поглинати. 3. *перен.* Охоплювати цілком, не давати спокою (про почуття і т. ін.).

ЖЕРТО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для жертви (у 1 знач.). // Пов'язаний з принесенням жертви (у 1 знач.). 2. Сповнений самопожертви, самовідданості.

ЖЕРТО́ВНИК, -а, *ч.* 1. Спеціальний стіл або взагалі те місце, де клали жертву, яку, за релігійними обрядами, приносили богам. 2. Стіл у православній церкві, на якому виконуються різні обряди.

ЖЕРТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **жерто́вний** 2.

ЖЕРТО́ВНО. Присл. до **жерто́вний**.

ЖЕРУ́Н, -а́, *ч., фам.* Той, хто багато пожирає.

ЖЕРУ́ХА, -и, *ж.* Трав'яниста рослина родини хрестоцвітих із білими та блідо-фіолетовими квіточками, зібраними в китиці; листя її використовується в кулінарії.

ЖЕРУЧИ́. Дієприсл. до **же́рти**.

ЖЕРУ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Який все знищує, пожирає. 2. *перен.* Який охоплює повністю, пронизує наскрізь.

ЖЕРЦЕ́М, *присл., рідко.* З жадібністю; жадібно.

ЖЕРЦІ́В, -це́ва, -це́ве. Прикм. до **жрець**.

ЖЕРЯ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Палаючий, полум'яний.

ЖЕСПЕ́, *невідм., ж.* Бавовняна тканина.

ЖЕСТ, -у, *ч.* 1. Рух тіла чи рук, який супроводжує людську мову або замінює її. // Взагалі рух руки або тіла. ** **Біржові́ же́сти** – жестикуляція, яка включає положення долоней та пальців автономно, а також відносно підборіддя та лоба брокера для позначення виду, ціни та обсягу купівліпродажу. 2. *перен.* Вчинок чи взагалі поведінка людини, викликана певними намірами.

ЖЕ́СТЕР, -у, *ч.* Рід кущів або невеликих дерев сімейства жестерових.

ЖЕСТИКУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жестикулюва́ти**.

ЖЕСТИКУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Робити жести для підсилення виразності мови або для вираження чого-небудь.

ЖЕСТИКУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **жестикуля́ція**.

ЖЕСТИКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вживання, використання жестів (у 1 знач.).

ЖЕТЕ́, *невідм.* У класичному танці – рух з кидком ноги (стрибкове па).

ЖЕТО́Н, -а, *ч.* 1. Значок, що видається для відзна-

чення якоїсь перемоги чи як свідчення про належність до якого-небудь товариства. 2. Умовний значок, найчастіше у вигляді металевого кружка чи квадрата, що дає право на що-небудь. // Замінник монети певного номіналу для торговельних або телефонних автоматів, метро і т. ін.
ЖЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **жето́н**.
ЖЕТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жето́н**.
ЖЕТО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **жето́н**.
ЖИВ, -а́, -е́, *присудк. сл.*, *розм.* Те саме, що **живи́й** 1.
ЖИВЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **живи́й**.
ЖИВЕ́НЬКО. Присл. до **живе́нький**.
ЖИВЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **живе́нький** 1.
ЖИВЕТЕ́НЬ, -тня́, *ч.*, *діал.* Підґрунтя.
ЖИВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* 1. Принада у вигляді дрібної живої рибки, яку використовують для ловлі хижих риб. 2. Корінці, паростки чи бокові гілки, з яких вирощують нові рослини. // Кусочок стебла, пагона культурного дерева, що його використовують для щеплення дичок. 3. *перен.*, *рідко.* Життєва сила, енергія. 4. *діал.* Ремінець із дерев'яною паличкою на кінці, що прикріплюється до невода.
ЖИВЖИ́К, -а, *ч.*, *діал.* Жевжик.
ЖИВЖИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути живжиком. // Бути вертлявим, рухливим, жвавим; поводитися легковажно, хизуватися, ставати в позу.
ЖИВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який існує, здійснює обмін речовин із зовнішнім середовищем, здатний рости, розмножуватися; прот. м е р т в и й. // Який є невід'ємною ознакою істоти, що живе, існує. // *у знач. ім.* **живе́**, -во́го, *с.* Все, що виявляє ознаки життя, що живе, існує. // Якого створюють рослини, тварини, люди. ** **Жива́ ваѓа** – вага живої тварини. **Живи́й і здоро́вий (живи́й-здоро́вий)** – усе гаразд, усе в порядку в когось-небудь. **Зачіпа́ти за живе́** *кого* – сильно хвилювати, турбувати кого-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **жва́вий**. 3. Який існує в дійсності; реальний. ** **Жива́ ма́са** – загальна маса живої або вбитої тварини на противагу убійній чистій масі м'яса. // Який відповідає потребам, інтересам життя. 4. *грам.* Який стосується назв людей, тварин і взагалі істот. *Живі предмети.*
ЖИВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *біол.* Який використовується для підживлення рослин, який живить живі організми. ** **Живи́льне середо́вище**, *біол.* – середовище, яке застосовується для вирощування живих організмів, розмноження їх. 2. *тех.* Який забезпечує чим-небудь необхідним для нормальної дії. ** **Живи́льний насо́с**, *тех.* – насос, який служить для подавання води під тиском у паровий котел. 3. *перен.* Який сприяє зростові, розвиткові чого-небудь.
ЖИВИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *тех.* Клапан, що регулює надходження води, пального і т. ін. у машину, в апарат тощо.
ЖИВИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *біол.* Властивість за знач. **живи́льний** 1. *Підвищення живильності кормів.*
ЖИВИНА́, -вини́, *ж.*, *рідко.* Щось живе, жива істота.
ЖИВИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **живина́**.
ЖИВИ́ТИ, живлю́, жи́виш; *мн.* жи́влять; *недок.*, *перех.* 1. Забезпечувати живі організми поживними речовинами, водою і т. ін. // *розм.* Забезпечувати кого-небудь продуктами харчування. 2. Постачати, забезпечувати чим-небудь необхідним для нормальної дії. 3. *перен.* Підтримувати кого-, що-небудь, сприяти зростові, розвиткові когось, чогось; запалювати, надихати.
ЖИВИ́ТИСЯ, живлю́ся, жи́вишся; *мн.* жи́вляться; *недок.* 1. Забезпечувати свій організм поживними речовинами; харчуватися. // Їсти. // *чим.* Уживати в їжу, споживати. 2. *біол.* Засвоювати необхідні для організму поживні речовини. 3. Забезпечуватися тим, діставати те, що необхідне для нормального функціонування, дії, стану. 4. *перен.* Використовувати що-небудь як джерело розвитку, збагачення. // Находити в чому-небудь підтримку своїх бажань, почуттів, мрій.
ЖИВИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Густа прозора рідина, що виділяється зі стовбура хвойного дерева і складається зі скипидару та смоляних кислот. 2. *жарт.* Те саме, що **горі́лка**[1].
ЖИВИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **живи́ця** 1.
ЖИВИЧУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Смолянистий.
ЖИВІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **живи́й** 1.
ЖИВІ́СІНЬКО. Присл. до **живі́сінький**.
ЖИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **живи́й** 2.
ЖИВІ́Т, -вота́, *ч.* 1. Частина тіла людини і тварини, в якій містяться шлунок, кишечник, печінка і т. ін. // Про шлунок, кишечник. // Протилежна від спини частина людського тіла. 2. *заст.* Життя. ** **За живота́**, *заст.* – за життя.
ЖИВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Робитися, ставати живішим (*див.* **живи́й** 2).
ЖИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **живу́чий** 2.
ЖИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **живи́ти**.
ЖИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **живи́ти** і **живи́тися**. 2. Те, чим живиться організм (перев. про рослини). 3. Постачання струмом, пальним.
ЖИВЛО́, -а́, *с.*, *діал.* Усе живе, жива природа.
ЖИВЛЮ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **живу́щий** 1.
ЖИВЛЮ́ЩЕ. Присл. до **живлю́щий**.
ЖИВЛЮ́ЩИЙ, -а, -е. Те саме, що **живу́щий** 1.
ЖИ́ВЛЯЧИ. Дієприсл. до **живи́ти**.
ЖИВНИ́Й, -а́, -е́, *фізіол.* Такий, що стосується живлення; який доставляє живлення (їжу).
ЖИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *збірн.*, *розм.* 1. Свійські тварини, птиця. 2. Живі істоти, признач. для їжі.
ЖИВНЯ́К, -а, *ч.*, *діал.* Щетина, зібрана з живих свиней.
ЖИ́ВО, *присл.* 1. Виразно, яскраво, чітко. 2. Енергійно, пожвавлено, з пришвидшенням темпу. // Дуже, посилено. 3. За короткий відтинок часу; швидко.
ЖИВОВИ́ДЯЧКИ, *присл.*, *діал.* Особисто, власними очима.
ЖИВОГЛО́Т, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **живоїд**.
ЖИВОГЛО́ТСТВО, -а, *с.*, *розм.* Нещадне визискування, гноблення, користолюбство.
ЖИВОДА́ЙНИЙ, -а, -е, *поет.* Який дає силу, енергію, який потрібний, необхідний для життя; животворний.
ЖИВОДА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **живода́йний**.
ЖИВОДА́ЙНО. Присл. до **живода́йний**.
ЖИВОДЕ́Р, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **живоїд**.
ЖИВОЇ́Д, -а, *ч.*, *розм.* Про людину, що визискує з інших, наживається на них або жорстоко поводиться з ними.
ЖИ́ВОКІСТ, жи́вокосту, *ч.*, **ЖИВОКОСТЬ**, -кості, **ЖИВО́КІСТЬ**, -кості, *розм.*, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина родини шорстколистих, цвіте жовтими чи синіми квітками.
ЖИВО́КІСТЬ *див.* **жи́вокіст**.
ЖИВОЛОВУ́ШКА, -и, *ж.* Дерев'яна загорожа для відлову живих тварин.
ЖИВОЛУ́П, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **живоїд**.
ЖИВОМО́ВНИЙ, -а, -е. Власт., характерний живому мовленню, який уживається в розмові.
ЖИВОНАРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який після народження дихає або виявляє інші ознаки життя (*див.* **живонаро́дження**).
ЖИВОНАРО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **живонаро́джений**.
ЖИВОНАРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Повне вигнання або витягнення продукту зачаття з організму матері незалежно від тривалості вагітності, який після такого відокремлення дихає або виявляє інші ознаки життя, такі як: серцебиття, пульсація пуповини або відповідні рухи довільної мускулатури незалежно від того, перерізана пуповина чи ні, чи відшарувалась плацента.
ЖИВОНО́СНИЙ, -а, -е, *поет.* Який несе в собі життя, який дає життя.
ЖИВОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **живоно́сний**.
ЖИВО́ПИС, -у, *ч.* 1. Вид образотворчого мистецтва, що зображує фарбами предмети і явища реальної дійсності. 2. *збірн.* Твори цього виду мистецтва.
ЖИВОПИСА́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія за знач. **живописа́ти**.
ЖИВОПИСА́ТИ, -пишу́, -пи́шеш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *книжн.* Дуже яскраво зображувати, змальовувати.
ЖИВОПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Той, хто займається живописом; художник.
ЖИВОПИ́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **живо́пис**. 2. Який має красивий вигляд; мальовничий. 3. Який виразно, яскраво що-небудь зображує, змальовує.
ЖИВОПИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **живопи́сний** 2, 3.
ЖИВОПИ́СНО. Присл. до **живопи́сний**.
ЖИВОПИ́ХОМ, *присл.*, *діал.* Поспіхом, кваплячись.
ЖИВОПЛІ́Т, -пло́ту, *ч.* Ряд густо посаджених дерев, кущів, що утворюють загорожу.
ЖИВОРИ́БНИЙ, -а, -е. Признач. для зберігання, перевезення живої риби. *Живорибна баржа.*
ЖИВОРОДІ́ННЯ, -я, *с.* Спосіб відтворення потомства, при якому зародок розвивається в материнському організмі і народжується у вигляді маляти або личинки.
ЖИВОРО́ДКА, -и, *ж.* Рід прісноводних черевоногих молюсків.
ЖИВОРО́ДНИЙ, -а, -е, *біол.* Який народжує малят або личинки.
ЖИВОРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **живоро́дний**.
ЖИВОРО́ЗТИН, -у, *ч.* Хірургічний розтин тканини чи органу живого організму.
ЖИВОСИ́ЛОМ, *присл.*, *розм.* Всупереч чиєму-небудь бажанню; насильно, силою.
ЖИВОСРІ́БЛО, -а, *с*, *діал.* Ртуть.
ЖИВОСРІ́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Ртутний.
ЖИВОСРІ́БНО-КВА́РЦОВИЙ, -а, -е. Ртутно-кварцовий.
ЖИВО́Т, -а́, *ч.*, *заст.* Життя.
ЖИВОТВІ́РНО-ЦІЛЮ́ЩИЙ, -а, -е. Який наповнює життєвою силою, зцілює, животворить, оживляє.
ЖИВОТВОРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.*, *поет.* Наповнювати життєвою силою, робити життєрадісним; оживляти.
ЖИВОТВО́РНИЙ, -а, -е. Який дає силу, енергію для життя, оживляє організм; живодайний.
ЖИВОТВО́РНО. Присл. до **животво́рний**.
ЖИВОТВО́РЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **животво́рний**.
ЖИВО́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **живі́т** 1.
ЖИВОТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Свійська або дика тварина.
ЖИВОТИ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Такий, як у тварини (животини); тваринний.
ЖИВОТИ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто скуповує худобу на забій.
ЖИВОТИ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Нутрощі.
ЖИВОТІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Життя в тяжких умовах; життя сіре, безбарвне, без усвідомлення основного його сенсу. 2. Дія за знач. **животі́ти** 2.
ЖИВОТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Жити в тяжких умовах, зазнаючи недостачі в усьому, не відчуваючи сенсу життя. 2. Існувати в тяжких умовах, без розвитку, руху вперед, постійно зазнаючи труднощів. 3. *заст.* Бути живим; жити.
ЖИВОТРЕПЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який стосується питань, найбільш важливих на даному етапі; актуальний.
ЖИВО́ТТЯ, -я, *с.*, *діал.* Життя.
ЖИВУЧИ́. Дієприсл. до **жи́ти**.
ЖИВУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **жи́ти** 1, 2. 2. *прикм.* Здатний терпіти труднощі, виживати в складних умовах, підтримувати і зберігати життя; витривалий. 3. *прикм.*, *перен.* Який довго існує, не зникає; стійкий.
ЖИВУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **живу́чий** 2, 3.
ЖИВУ́ЧКА, -и, *ж.* Рід трав'янистих рослин родини губоцвітих.
ЖИВУ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Який зміцнює, підживлює, надає сили, енергії. 2. *заст.* Живий. // *у знач. ім.* **живу́ще**, -щого, *с.* Те, що живе, існує.
ЖИВУ́ЩИЙ-ЦІЛЮ́ЩИЙ, живу́ща-цілю́ща, живу́ще-цілю́ще. 1. Який живить, зцілює, надає сили, енергії. 2. *розм.* Живий-здоровий, живий-неушкоджений.
ЖИВЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **живе́ць** 2.
ЖИВЦЕ́М, *присл.* 1. У живому стані, живим. ** **Живце́м узя́ти** *кого* – захопити кого-небудь живим. **Їсти живце́м** – не давати спокою настирливими доріканнями, лайкою; допікати, мучити. 2. *перен.* Цілком, повністю, без будь-яких змін.
ЖИВЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *сад.* Дія за знач. **живцюва́ти**.
ЖИВЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *сад.* Вирощувати рослини за допомогою відокремлених від материнської рослини частин – живців (у 2 знач.).
ЖИ́ВЧИК, -а, *ч.* 1. Жилочка на людському тілі, в якій відчувається пульсування крові. 2. *ірон.* Про вертлявого, рухливого чоловіка легковажної вдачі. 3. *біол.* Чоловіча статева клітина; сперматозоїд.
ЖИ́ГА, ДЖИ́ГА, -и, *ж.* 1. Середньовічний смичковий музичний інструмент. 2. Старовинний англійський парний танець.
ЖИ́ГАВКА, -и, *ж.*, *діал.* Кропива.
ЖИ́ГАЛКА, -и, *ж.* Кровосисна муха, що розвивається в гною та є переносником збудників багатьох інфекційних хвороб.
ЖИГА́ЛО, -а, *с.* Залізний стрижень для пропалювання дірок у дереві, для випікання чого-небудь.
ЖИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **обпіка́ти**. 2. Кусати жалом, хоботком; жалити.
ЖИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **жига́ти**.
ЖИ́ГОЛО, -а, *ч.* Чоловік, що живе за рахунок жінок; альфонс.
ЖИГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **жигну́ти**.
ЖИГУЛІ́, -і́в, *мн.* Марка легкового малолітражного авто.
ЖИГУЛІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Жигулі.
ЖИГУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Джиґун.
ЖИД *див.* **жиди́**.
ЖИДЕНЯ́, -я́ти, *с.* Дитина жида.
ЖИДИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **жид**, -а, *ч.*; **жиді́вка**, -и, *ж.*). 1. *заст.* Те саме, що **євре́ї**. 2. Образлива назва євреїв.
ЖИ́ДИК, -а, *ч.* Зменш. від **жид**. // Те саме, що **жидо́к**.
ЖИ́ДІВ, -дова, -дове. Належний (властивий) жидові.
ЖИДІ́ВКА *див.* **жиди́**.
ЖИДІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **жиді́вка**.
ЖИДІ́ВСТВО, -а, *с.* Єврейство.
ЖИДІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **жид**, **жиді́вка**.
ЖИДІВЧА́, -а́ти, *с.* Дитина жида.
ЖИДІ́ВЧИН, -а, -е. Належний (властивий) жидівці.
ЖИДОВИ́Н, -а, *ч.* Те саме, що **жид**.
ЖИДОВИ́НА, -и. Жін. до **жидови́н**.
ЖИДОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Характером, вдачею, повадками, менталітетом ставати схожим на жидів.
ЖИДО́К, -дка́, *ч.* Зменш. до **жид**.
ЖИДОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* 1. Той, хто любить жидів. 2. Прибічник, прихильник усього жидівського.
ЖИДО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **жид**.
ЖИДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вести жидівський спосіб життя, поводитись як жиди.
ЖИДЯ́, -я́ти, *с.* Зменш. до **жид**. // Дитина жида.
ЖИ́ЖА, -и, *ж.*, *дит.* Вогонь; щось гаряче; те, що обпікає.
ЖИЖАКИ́, -і́в, *мн.*, *заст.* Те саме, що **дрижаки́**.
ЖИ́ЖКИ, жижо́к, *мн.* Задня сторона колін, підколінні сухожилки. ** **Аж жи́жки трясу́ться** *у кого*: а) хто-небудь має сильне бажання до чогось; б) кого-небудь охоплює почуття страху перед кимось, чимось.
ЖИ́ЗНИЙ, -а, -е, *діал.* Родючий (про ґрунт).
ЖИ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Життя, життєвість. 2. Родючість, плідність.
ЖИКЛЕ́Р, -а, *ч.*, *тех.* Деталь з каліброваним отвором для дозування рідини чи газу. *Комплект жиклерів.* ** **Жикле́р карбюра́тора** – пробка з каліброваним дозуючим отвором у карбюраторах двигуна внутрішнього згоряння.
ЖИКЛЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **жикле́р**.
ЖИ́ЛА[1], -и, *ж.* 1. Судина, якою тече кров у тілі людини чи тварини. 2. Міцна сполучна тканина, що прикріплює м'язи до кісток; сухожилля. 3. *гірн.* Тріщина земної кори, заповнена якоюсь гірською породою, а також сама гірська порода в тріщині. 4. *тех.* Окремий провід кабелю. ** **Жи́ла заземле́ння** – допоміжна жила, що призначена для з'єднання металевих частин електричного пристрою, які не знаходяться під робочою напругою, з контуром захисного заземлення. **Нульова́ жи́ла** – основна жила, призначена для приєднання до заземленої або незаземленої нейтралі джерела струму. **Суці́льна жи́ла** – струмопровідна жила, яка складається з одного дроту.
ЖИ́ЛА[2], -и, *ж.*, *розм.* Скупа, жадібна до грошей людина.
ЖИ́ЛАВИЙ, -а, -е. 1. З випнутими жилами (*див.* **жи́ла**[1] 1). // З великою кількістю сухожилків (про м'ясо). 2. Міцний, мускулистий. // Міцний, сукуватий (про дерево). // Цупкий, з жилками (у 3 знач.) (про

листя). ** **жи́лавий понеді́лок**, *заст.* – перший день великого посту. **Жи́лавий хліб** – твердий, тягучий хліб.
ЖИЛАВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок., розм.* Ставати, робитися жилавим.
ЖИЛЕ́Т, -а, *ч.* Те саме, що **жиле́тка** 1.
ЖИЛЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Вид чоловічої одежі без коміра та рукавів, яку одягають під піджак чи інший верхній одяг. 2. Вид жіночої одежі без рукавів, яку одягають на блузку або сукню.
ЖИЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **жиле́т**.
ЖИЛЕ́ТНИК, -а, *ч.* Кравець, що шиє жилетки.
ЖИЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч.* 1. Той, хто живе в будинку, квартирі, кімнаті. 2. *рідко.* Той, хто взагалі десь живе.
ЖИЛИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Пристосований, признач. для життя людей. // В якому живуть люди.
ЖИЛИ́ЦЯ, -і. Жін. до **жиле́ць**.
ЖИ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **жи́ла**[1] 1, 2. 2. Нитка, вигот. з сухожилля. 3. Потовщення у вигляді нитки, що проходить крізь тканину листка дерева чи крила комахи. 4. Тонка смужка на чому-небудь, яка відрізняється своїм забарвленням. 5. *перен.* Природжений нахил до чого-небудь. 6. *спец.* Дріт телефонного кабелю.
ЖИЛКУВА́ННЯ, -я, *с., біол.* Система розміщення жилок на листках рослин та крилах комах.
ЖИЛКУВА́ТИЙ, -а, -е. З великою кількістю жилок (у 1, 3 знач.).
ЖИЛКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **жилкува́тий**.
ЖИЛЛЯ́, -я́, *с., діал.* Заселене місце.
ЖИЛЛЯ́Р, -а́, *ч., зах.* Безземельний селянин, одинак.
ЖИЛЛЯ́РИТИ, -рю, -риш, *недок., зах.* Жити в чужій хаті.
ЖИЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на жилу. // Подібний до жили.
ЖИЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **жилоподі́бний**.
ЖИ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **жи́лка** 1 – 5.
ЖИ́ЛУВАТИЙ, -а, -е. З випнутими жилами (*див.* **жи́ла**[1] 1).
ЖИЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **жилува́тий**.
ЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Зробл. з жили (*див.* **жи́ла**[1] 1, 2). 2. Прикм. до **жи́ла**[1] 3.
ЖИЛЯ́НИК, -а, *ч., діал.* Прісний житній корж.
ЖИЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **жи́лавий** 1.
ЖИМ, -у, *ч., спорт.* Повільне підняття штанги над головою до повного випрямлення рук.
ЖИМОЇ́ДНИК, -а, *ч., зах.* Ненажера.
ЖИ́МОЛОСТЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жи́молость**.
ЖИ́МОЛОСТЬ, -і, *ж.* Чагарник з попарно розміщеними листками та запашними квітками, зібраними в суцвіття.
ЖИР[1], -у, *ч.* Масляниста, нерозчинна у воді речовина, що входить до складу організму людини, тварини й рослини. ** **Риб'ячий жир** – добутий з печінки риб жир, що вживається як ліки, а також у техніці. **З жи́ру** – від забезпеченого, пересиченого життя; з розкошів.
ЖИР[2], -у, *ч., карт., розм.* Те саме, що **тре́фа**.
ЖИРАНДО́ЛЬ *і* **ЖИРАНДО́ЛЯ**, -і, *ж.* 1. Великий фігурний свічник для декількох свічок. 2. Фонтан. 3. Жіноча прикраса з брильянтів.
ЖИРАНДО́ЛЯ *див.* **жирандо́ль**.
ЖИРА́НТ, -а, *ч., фін.* Те саме, що **індоса́нт**.
ЖИРАНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **жирантува́ти**.
ЖИРАНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жирантува́ти**.
ЖИРАНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., фін.* Переказувати вексель на іншу особу за допомогою передавального запису.
ЖИРАСО́ЛЬ, -і, *ч.* Самоцвіт молочного кольору.
ЖИРА́Т, -а, *ч., фін.* Те саме, що **індоса́т**.
ЖИРА́У, *невід., мн.* Див. **жра́у**.
ЖИРА́Ф, -а, *ч.* 1. Те саме, що **жира́фа**. 2. Один із різновидів вертикального фортепіано.
ЖИРА́ФА, -и, *ж.* Африканська плямиста жуйна тварина ряду парнокопитих з коротким тулубом на високих і тонких ногах та дуже довгою шиєю, яка закінчується невеликою головою з характерними ріжками.
ЖИРАФЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля жирафи.
ЖИРА́ФОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жира́фа**. ** **Жира́фова газе́ль** – парнокопитий ссавець підродини справжніх антилоп у Сомалі; геренук.
ЖИРА́ФЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **жира́ф**.
ЖИРА́Ф'ЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **жира́ф** і **жира́фа**.
ЖИРИ́НКА, -и, *ж.* Крапля жиру на поверхні рідини.
ЖИРИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жири́рувати**.
ЖИРИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *перех.* Переводити вексель на іншу особу за допомогою передаточного напису.
ЖИРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Робитися жирним, гладким; товстіти, гладшати.
ЖИРНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **жи́рний**.
ЖИ́РНИЙ, -а, -е. 1. З великою кількістю жиру (*див.* **жир**[1]). // Замазаний, забруднений жиром; масний. *Жирне волосся.* // *у знач. ім.* **жи́рне**, -ного, *с.* Їжа з великою кількістю жиру. 2. Товстий, гладкий, відгодований (про людей, тварин або частини їхніх тіл). // *перен., розм., рідко.* З великою кількістю соку (про рослини); соковитий. 3. *перен.* З великим вмістом якоїсь речовини. // З великим вмістом поживних речовин. *Жирна земля.* 4. *перен.* З товстими лініями. *Жирний шрифт.*
ЖИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Ступінь вмісту жиру. // Ступінь забруднення жиром. 2. Ступінь угодованості. *Жирність свиней.*
ЖИ́РНО. Присл. до **жи́рний** 1, 3, 4.
ЖИРНОМОЛО́ЧНИЙ, -а, -е. Який дає молоко з високим вмістом жиру.
ЖИРНОМОЛО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Вміст жиру в молоці.
ЖИРНОХВО́СТИЙ, -а, -е. У якого жирний хвіст.
ЖИРНУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* З більшою кількістю жиру, ніж треба.
ЖИРНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **жирнува́тий**.
ЖИРНЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже жирний.
ЖИ́РО, *невідм., с., фін.* 1. Надпис на векселі, чекові, який дає право іншій особі на одержання грошей. 2. Безготівкові розрахунки за допомогою розрахункових чеків.
ЖИРОБА́НК, -у, *ч., фін.* Банк, який здійснює безготівкові розрахунки між своїми клієнтами. Останнім часом ці функції переходять до комерційних банків.
ЖИРО́БУС, -а, *ч.* Безрейковий самохідний візок з механічним акумулятором енергії – маховиком.
ЖИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **жирува́ти**.
ЖИРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **жир**[1]. ** **Жирови́й о́бмін** – сукупність процесів біосинтезу і перетворення нейтральних жирів у живих організмах. **Жирові́ некро́зи** – вогнищеві змертвіння жирової тканини. 2. *рідко.* Який займається переробкою жиру.
ЖИРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жир**[2].
ЖИРОВИ́К, -а́, *ч., мед.* Доброякісна пухлина, що розвивається з жирової тканини.
ЖИРОВИ́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Обжерливий.
ЖИРОВИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Муха, яку настромлюють на гачок рибалки.
ЖИРОВІДКЛАДА́ННЯ, -я, *с., фізіол.* Те саме, що **жировідкла́дення**.
ЖИРОВІДКЛА́ДЕННЯ, -я, *с., фізіол.* Відкладення жиру в організмі людей, тварин.
ЖИРОВІ́СК, -во́ску, *ч.* Своєрідний стан тканин трупа.
ЖИРО́ВКА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **жирува́ння**. 2. Місце, де кормляться птахи або звірі.
ЖИРОЗАМІ́ННИК, -а, *ч.* Штучний замінник технічних жирів.
ЖИРОЇ́Д, -а, *ч., розм.* Те саме, що **живоїд**.
ЖИРО́К, -рку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **жир**[1].
ЖИРОКО́МПАС, -а, *ч.* Те саме, що **гірокомпас**.
ЖИРОКО́НТО, *невідм. с., фін.* Поточний рахунок, що його відкривають для розрахунків із третіми особами, які мають поточні рахунки в тому самому банку.
ЖИРОЛО́ВКА, -и, *ж.* Проточний резервуар для видалення і затримання зі стічних вод жирів, мінеральних масел, нафти, що утруднюють роботу біологічних очисних споруд та заважають самоочищенню водойм.
ЖИРОНАКА́З, -у, *ч., фін.* Писане розпорядження вкладника кредитній установі про проведення розрахунку з кредитором.
ЖИРО́НДА, -и, *ж., політ., іст.* Політична партія періоду французької революції кінця 18 ст., що відображала інтереси великої буржуазії та перейшла на бік контрреволюції. // *перен.* Політичне угруповання, що стоїть за угоду з контрреволюцією.
ЖИРОНДИ́СТ, -а, *ч., політ., іст.* Член жиронди. // *перен.* Представник партії чи політичного угруповання, що стоїть за угоду з контрреволюцією.
ЖИРОНДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *політ., іст.* Прикм. до **жиронди́ст**.
ЖИРОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який непроникний для жиру. // Який запобігає проникненню жиру.
ЖИРОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **жиронепроникни́й**.
ЖИРООБРО́БНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з обробкою жиру.
ЖИРОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з переробкою жиру.
ЖИРОПІ́Т, -по́ту, *ч., спец.* Речовина, що становить суміш виділень сальних і потових залоз вівці.
ЖИРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на жир. // Подібний до жиру.
ЖИРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **жироподі́бний**.
ЖИРОРАХУ́НОК, -нку, *ч., фін.* Рахунок у жиробанку або поштовому відділенні.
ЖИРОРОЗРАХУ́НКИ, -нків, *мн., фін.* (*одн.* **жиророзраху́нок**, -нку, *ч.*). Безготівкові розрахунки, що здійснюються банками шляхом перерахування сум з одного рахунку на інший.
ЖИРОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Який розчиняється в жирі.
ЖИРОРОЗЧИ́ННИК, -а, *ч.* Розчинник, який розчиняє жири.
ЖИРОРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **жиророзчи́нний**.
ЖИРОРОЗЩЕ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який розкладає жири. ** **Жиророзще́плювальні мікрооргані́зми** – мікроорганізми, які розкладають жири; розвиваючись у харчових жирах, можуть спричинити їх псування.
ЖИРОРОЗЩЕ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Розкладання жирів.
ЖИРОСИСТЕ́МА, -и, *ж., фін.* Система платежів за допомогою рахунків у жиробанках і поштових відділеннях.
ЖИРОСКО́П, -а, *ч.* Те саме, що **гіроско́п**.
ЖИРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **жироско́п**.
ЖИРОТО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Одержання жиру (жирів) із жирових тканин вбитих тварин шляхом витоплювання.
ЖИРОТО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до **жирото́плення**.
ЖИРОТО́ПНЯ, -і, *ж.* Заклад, у якому топлять жир.
ЖИРОУТВО́РЕННЯ, -я, *с., фізіол.* Процес утворення жиру.
ЖИРОЦЕНТРА́ЛЬ, -і, *ж.* Різновид кредитних установ, що виконує функції центрального банку.
ЖИРОЧЕ́К, -у, *ч., фін.* Чек із розпорядженням чекодавця про перерахування певної суми з його жирорахунку на рахунок чекотримача.
ЖИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до жирування.
ЖИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жирува́ти**.
ЖИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Поводитися несерйозно, пустувати, бавитися з ким-небудь. // *розм.* Кокетувати з ким-небудь, залицятися до когось. 2. *розм.* Дозволяти собі надмірне задоволення яких-небудь потреб, бажань. 3. *мисл.* Добувати їжу, пустуючи та гуляючи (про тварин, птахів і риб). 4. *сад.* Розростатися зі шкодою для плодоношення. 5. *тех.* Просочувати жиром.
ЖИРУ́Н, -а́, *ч., розм.* Той, хто поводиться несерйозно, пустує, бавиться.
ЖИРУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **жиру́н**.
ЖИРШІ́, *невідм., ч.* Виконавець народних пісень і поем казахського народного епосу, народний співець, оповідач.
ЖИТВО́, -а́, *с., діал.* Житло.
ЖИТЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **життя́** 2, 3. // Пов'язаний зі щоденним звичайним побутовим життям; повсякденний, буденний. ** **Жите́йське мо́ре**, *заст.* – життя з його турботами, хвилюваннями, лихими пригодами.
ЖИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто взагалі десь живе.
ЖИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **жи́тель**.
ЖИТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч., розм.* Те саме, що **жи́тель**.
ЖИ́ТЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **жи́то** 1, 2.
ЖИТЕ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Життєвий.
ЖИ́ТИ, живу́, живе́ш, *недок.* 1. Бути живим, існувати; прот. п о м и р а т и, в м и р а т и. 2. Перебувати, проживати де-небудь. 3. Проводити життя в якийсь спосіб. // *з чого, на що.* Мати за джерело свого існування. 4. *чим.* Вважати що-небудь основним у житті, бачити в чомусь сенс життя. 5. Перебувати з ким-небудь у певних стосунках, вести спільне життя. // *з ким, розм.* Бути з ким-небудь у любовному зв'язку. 6. *перен.* Бути, існувати, мати місце.
ЖИТИ́НА, -и, *ж., діал.* 1. Стебло жита. 2. Зернина жита.
ЖИ́ТИСЯ, живе́ться, *недок., безос., розм.* Те саме, що **жи́ти** 3. // Мати можливість жити, існувати.
ЖИТІ́Є, -я́, *с.* 1. *літ., іст.* Опис чийогось життя (найчастіше святого). ** **Житія́ святи́х** – збірник описів життя людей, яких церква визнає святими. 2. *ірон., рідко.* Те саме, що **життя́** 3.
ЖИТІ́ЙНИЙ, -а, -е, *літ., іст.* Прикм. до **житіє́** 1.
ЖИТЛО́, -а́, *с.* Приміщення, пристосоване, признач. для життя людей; дім, оселя. // Взагалі місце для проживання, перебування.
ЖИТЛОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до житлового будівництва.
ЖИТЛОБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Спорудження жител.
ЖИТЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до житла, жител, пов'язаний з ними. 2. Пристосований, признач. для життя людей.
ЖИТЛОВІДДІ́Л, -у, *ч.* Житловий відділ (в СРСР – відділ при виконкомі місцевих Рад народних депутатів).
ЖИТЛО́ВО-БУДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **житло́во-будіве́льний кооперати́в** – добровільне об'єднання громадян для будівництва житлового будинку на власні кошти (з використанням державного кредиту) і для його експлуатації.
ЖИТЛО́ВО-ЕКСПЛУАТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **житло́во-експлуатаці́йна конто́ра** – первинна державна організація, що здійснює експлуатацію закріпленого за нею житлового господарства; ЖЕК.
ЖИТЛО́ВО-КОМУНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до комунальної служби з експлуатації житла, яке знаходиться у власності міста.
ЖИТЛО́ВО-ПОБУТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до житлових і побутових умов, до задоволення житлових і побутових потреб. *Житлово-побутове будівництво.*
ЖИТЛОМАСИ́В, -у, *ч.* Житловий масив.
ЖИТЛОПЛО́ЩА, -і, *ж., розм.* Житлова площа (пристосована, признач. для життя людей площа будинку, квартири і т. ін.). *Розподіл житлоплощі.*
ЖИТЛОФО́НД, -у, *ч., розм.* Житловий фонд.
ЖИ́ТНИК, -а, *ч., ент.* Різновид жука.
ЖИ́ТНИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **жи́тнище**.
ЖИ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Приміщення, в якому зберігається зерно; амбар. 2. *перен.* Республіка, область, район, що вирощує багато хліба і забезпечує ним інші місця. 3. *діал.* Житня солома.
ЖИ́ТНИЩЕ, -а, *с.* Поле, на якому росло жито.
ЖИТНІ́ВКА, -и, *ж.* Горілка, приготовлена з хліба, зерна (перев. жита).
ЖИ́ТНІЙ, -я, -є. Прикм. до **жи́то** 1, 2. // Вигот. із жита (у 2 знач.).
ЖИ́ТНЬО-ПШЕНИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Про змішаний посів жита і пшениці. *Житньо-пшеничний лан.* 2. Який спечений чи зварений із суміші житнього і пшеничного борошна. *Житньо-пшеничні галушки.*
ЖИТНЯ́К[1], -а́, *ч., розм.* Житній хліб.
ЖИТНЯ́К[2], -у́, *ч.* Кущова багаторічна трава родини злакових, що використовується як корм для тварин.
ЖИТНЯ́НКА, -и, *ж., розм., рідко.* Житня солома.
ЖИ́ТО, -а, *с.* 1. Злакова рослина, зерна якої використовуються для виготовлення хліба. 2. Зерно цієї рослини. 3. *тільки мн.* **жита́**, -і́в. Поля з ростучими на них рослинами жита; самі рослини цих полів.
ЖИТО́ВНЯ, -і, *ж.* Житня комора.
ЖИТО́МИРЕЦЬ, -рця, *ч.* Мешканець Житомира.

ЖИТО́МИРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Житомир.

ЖИТОМИРЯ́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **жито́мирець**.

ЖИТТЄ́ВИЙ, -а, -е, **ЖИТТЬОВИ́Й**, -а́, -е́. 1. Прикм. до життя́ 2, 3. // Характерний для щоденного, буденного життя; повсякденний. ** **Життє́вий цикл** сукупність усіх фаз розвитку, починаючи зиготою і закінчуючи статевозрілою особиною, яка здатна дати потомство. 2. *перен.* Дуже важливий у житті, для життя; основний.

ЖИТТЄ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Здатність живого організму зберігати, підтримувати своє життя. 2. Здатність існувати, розвиватися. 3. Близькість до життя. 4. Інтенсивність прояву життєвих процесів: розвитку, росту, розмноження, стійкості організмів до несприятливих умов і хвороб.

ЖИТТЄ́ВО. Присл. до **життє́вий**.

ЖИТТЄДА́ЙНИЙ, -а, -е. Потрібний, необхідний для життя, який дає життя.

ЖИТТЄДА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **життєда́йний**.

ЖИТТЄДА́ЙНО. Присл. до **життєда́йний**.

ЖИТТЄДІЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Здатний виконувати життєві функції. 2. *перен.* Який виявляє енергію, активність; здатний постійно діяти.

ЖИТТЄДІЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Сукупність життєвих функцій організму. 2. *перен.* Діяння, функціонування чого-небудь.

ЖИТТЄЗАБЕЗПЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Забезпечення нормальної життєдіяльності людини (у космічному польоті, під час виходу у відкритий космос і на поверхню небесних тіл).

ЖИТТЄЗАБЕЗПЕ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до життєзабезпечення.

ЖИТТЄЗДА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Здатний зберігати, підтримувати життя. 2. *перен.* Здатний існувати, розвиватися.

ЖИТТЄЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **життєзда́тний**.

ЖИТТЄЗДА́ТНО. Присл. до **життєзда́тний**.

ЖИТТЄЛЮ́Б, -а, *ч.* Той, хто любить життя.

ЖИТТЄЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Те саме, що **життєлю́б**.

ЖИТТЄЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить життя.

ЖИТТЄЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **життєлю́бство**.

ЖИТТЄЛЮ́БНО. Присл. до **життєлю́бний**.

ЖИТТЄЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Любов до життя.

ЖИТТЄ́ПИС, -у, *ч.* Опис чийогось життя; біографія.

ЖИТТЄПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Біограф.

ЖИТТЄПИ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **життє́пис**.

ЖИТТЄ́ПИСЬ, -і, *ж.* Те саме, що **життє́пис**.

ЖИТТЄПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Про жанр у літературі, мистецтві чи народній творчості, коли зображувані у них люди і події нагадують справжніх у реальному житті, подібні до них.

ЖИТТЄПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **життєподі́бний**.

ЖИТТЄРА́ДІСНИЙ, -а, -е. Який любить життя, завжди радісний, веселий. // Який виражає радість, веселість.

ЖИТТЄРА́ДІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **життєра́дісний**.

ЖИТТЄРА́ДІСНО. Присл. до **життєра́дісний**.

ЖИТТЄРОЗУМІ́ННЯ, -я, *с.* Сукупність поглядів, що визначають чиє-небудь ставлення до життя, розуміння його.

ЖИТТЄСТВЕ́РДЖЕННЯ, -я, *с.* Ставлення до життя, сповнене оптимізмом, бадьорістю, вірою в перемогу добра над злом.

ЖИТТЄСТВЕ́РДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **життєстве́рджуючий**.

ЖИТТЄСТВЕ́РДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Здатний творити, перебудовувати життя. // Пройнятий оптимізмом, бадьорістю, вірою в перемогу добра над злом.

ЖИТТЄСТВЕ́РДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **життєстве́рджуючий**.

ЖИТТЄСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Здатний виживати у складних умовах, терпіти несприятливі умови.

ЖИТТЄСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **життєстійки́й**.

ЖИТТЬОВИ́Й *див.* **життє́вий**.

ЖИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Вища форма існування матерії, найхарактернішими рисами якої є обмін речовин, самооновлення, самовідтворення. // Існування всього живого; прот. с м е р т ь. 2. Стан живого організму в стадії розвитку, зросту. 3. Період існування кого-небудь; вік. // Все пережите, зроблене людиною за час її існування; біографія. 4. Спосіб існування кого-небудь. 5. Жива істота. 6. *перен.* Про щось дороге, необхідне, важливе. 7. Прояв фізичних і духовних сил живих істот. 8. Пожвавлення, рух, посилення діяльності живих істот. 9. Сукупність явищ, що характеризують існування, визначають розвиток чого-небудь. 10. Те, що реально існує; дійсність. ** **Вкоро́чувати життя́** – необереженими, необдуманими діями, вчинками призводити до передчасної загибелі, смерті.

ЖИТТЯ́-БУТТЯ́, -я́, *с.*, *розм.* Життя кожної людини з усіма радощами, тривогами, бідами, сподіваннями, втратами тощо.

ЖИТУ́ХА, -и, *ж.*, *фам.* Спосіб існування кого-небудь.

ЖИТЦЕ́, -я́, *с.* Зменш.-пестл. до **жи́то**.

ЖИТЯ́НИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Прикм. до **жи́то** 1. 2. *рідко.* З домішкою жита (у 1 знач.).

ЖИ́ХЛИЙ, -а, -е, *зах.* Подібний, схожий.

ЖИХУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *бот.* Ластовине зілля, гладушник.

ЖИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ложка.

ЖИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Позичати.

ЖИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Зичити.

ЖИ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Червона шерстяна нитка. 2. Шерстяна або шовкова тасьма.

ЖІНВІДДІ́Л, -у, *ч.* Жіночий відділ в установі чи організації.

ЖІ́НКА, -и, *ж.* 1. Особа жіночої статі; прот. ч о л о в і к. 2. Доросла, на відміну від маленької дівчинки. 3. Заміжня особа стосовно до свого чоловіка. // Взагалі заміжня особа жіночої статі.

ЖІ́НКА-ГОДУВА́ЛЬНИЦЯ, жінки-годува́льниці, *ж.* 1. Молодиця, яка материнським молоком вигодовує своє або чуже немовля. 2. Жінка, яка своєю працею і заробітками утримує сім'ю і є єдиною годувальницею у родині.

ЖІНКОЛЮ́Б, -а, *ч.* Той, хто дуже любить жінок.

ЖІНКОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **женолю́бний**.

ЖІНКОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Любов до жінок.

ЖІНКОНЕНАВИ́СНИК, -а, *ч.* Те саме, що **женоненави́сник**.

ЖІНКОНЕНАВИ́СНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **женоненави́сництво**.

ЖІНКОНЕНАВИ́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **женоненави́сницький**.

ЖІНО́ТА, -и, *ж.*, *зневажл.* Збірн. до **жі́нка** 1, 2.

ЖІНО́ЦТВО, -а, *с.* Збірн. до **жі́нка** 1, 2.

ЖІНО́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **жіно́чий** 1, 2.

ЖІНО́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **жі́нка**. // Який складається з жінок. // Признач. для жінок; стос. до жінок. ** **Жіно́ча консульта́ція** – структурний підрозділ пологового будинку або поліклініки, призначений для надання всіх видів амбулаторної акушерсько-гінекологічної допомоги. 2. Який стосується жіночої статі, характеризує її. ** **Жіно́ча ри́ма**, *літ.* – рима з наголосом на передостанньому складі вірша. ** **Жіно́чий рід**: а) (*збірн.*, *розм.*, *ірон.*) те саме, що **жінки́** (*див.* **жі́нка** 1, 2); б) лексико-граматичні особливості певної групи іменників, які мають свій тип відмінювання.

ЖІНО́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Те саме, що **жіно́чність**.

ЖІ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **жі́нка**.

ЖІНО́ЧНИЙ, -а, -е. Який має риси, ознаки, якості, властиві, характерні для жінок на відміну від чоловіків.

ЖІНО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Сукупність рис, ознак, якостей, властивих, характерних для жінок на відміну від чоловіків.

ЖІНО́ЧНО. Присл. до **жіно́чний**.

ЖІНРА́ДА, -и, *ж.* Жіноча рада в установі, організації чи на підприємстві.

ЖІ́НЧИН, -а, -е. Належний жінці (у 3 знач.). // Стос. до жінки.

ЖЛОБ, -а́, *ч.*, *розм.* Хам, ґевал; невихована людина; скупа людина.

ЖЛО́БСТВО, -а, *с.*, *розм.* Хамство, грубість, нецивілізована поведінка, скнарість.

ЖЛО́БСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **жлоб**. // Властивий жлобу. *Жлобські звички.*

ЖЛУКТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жлукта́ти**.

ЖЛУКТА́ТИ, жлукчу́, жлу́кчеш, **ЖЛУ́КТИТИ**, -кчу, -ктиш, *недок.*, *перех.*, *вульг.* Пожадливо й багато пити.

ЖЛУ́КТИТИ *див.* **жлукта́ти**.

ЖЛУКТІ́Й, -я, *ч.* Який п'є пожадливо.

ЖЛУКТІ́ЙКА, -и. Жін. до **жлукті́й**.

ЖЛУКТІЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **жлукті́й**.

ЖЛУ́КТО, -а, *с.*, *заст.* Посудина, видовбана зі стовбура дерева, в якій золили білизну, полотно.

ЖМАК, -у, *ч.* Оберемок, жмут.

ЖМА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жма́кати**.

ЖМА́КАТИ, -аю, -аєш *і* **ЖМАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Захоплюючи, здавлюючи який-небудь предмет руками, м'яти, псувати його форму. 2. *розм.* Те саме, що **жува́ти** 1.

ЖМА́КАТИСЯ, -ається, *недок.* 1. Втрачати свою нормальну форму, збиратись у складки, зморшки. 2. Пас. до **жма́кати** 1.

ЖМА́КИ, -ів, *мн.*, *спец.* Відходи після переробки різних технічних культур.

ЖМАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жмакува́ти**.

ЖМАКУВА́ТИ *див.* **жма́кати**.

ЖМЕ́НЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **жме́ня**.

ЖМЕ́НЯ, -і, *ж.* 1. Долоня й пальці в зігнутому стані, що дає можливість тримати в них покладене, насипане і т. ін. 2. Кількість чого-небудь, що вміщається між зігнутими долонею та пальцями. // Пучок зірваних, зжатих рослин, якого можна охопити долонею й пальцями. // *заст.* Міра прядива. 3. *перен.* Незначна кількість кого-, чого-небудь.

ЖМЕ́РИНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Жмеринка.

ЖМИ́КРУТ, -а, *ч.*, *розм.* Жорстока й скупа людина, що свій прибуток дістає шляхом експлуатації, визискування інших.

ЖМИ́КРУТСТВО, -а, *с.* Надзвичайна скупість.

ЖМИ́КРУТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до жмикрута, жмикрутства.

ЖМИХОДРОБА́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **макуходроба́рка**.

ЖМОТ, -а, *ч.*, *жарг.* Скупа людина.

ЖМУ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **жмудь**.

ЖМУДЬ, -і, *ж.* Давнє литовське плем'я.

ЖМУ́РИ, -ів, *мн.* Невеликі хвилі на поверхні води.

ЖМУ́РИТИ, -рю, -риш; *наказ. сп.* жмур; *недок.*, *перех.* Стулюючи повіки, частково прикривати (очі).

ЖМУРИ́ТИСЯ, жмурю́ся, жму́ришся, *недок.* Зав'язати очі та ловити або відшукувати інших учасників гри в жмурки.

ЖМУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся; *наказ. сп.* жму́рся; *недок.* Стулюючи повіки, частково прикривати очі.

ЖМУ́РКИ[1], -рок, *мн.* Гра, за якої один з учасників із зав'язаними очима ловить або відшукує інших. ** **Гра́тися в жму́рки**: а) грати в таку гру, за якої один з учасників із зав'язаними очима ловить або відшукує інших; б) обдурювати кого-небудь, приховуючи щось.

ЖМУ́РКИ[2], -рок, *мн.* Зменш. до **жму́ри**.

ЖМУТ, -а, *ч.* 1. Невелика в'язка чого-небудь; пучок. // Пасмо волосся, прядива і т. ін. // Однорідні предмети, складені разом, часто не зовсім акуратно. 2. Шматок тканини в зім'ятому чи скрученому стані. 3. *у знач. присл.* **жмуто́м** (**жмута́ми**). Про стан, коли кілька однорідних предметів зв'язані разом. // Про стан, коли предмет зім'ятий, скручений і набрав більш-менш округлої форми. 4. *перен.* Про те, що виходить чи розходиться у великій кількості з одного місця.

ЖМУ́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **жмут**.

ЖМУТО́К, -тка́, *ч.* Зменш. до **жмут**.

ЖМУТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **жмуто́к**.

ЖМУ́ТТЯ, -я, *с.* Збірн. до **жмут**.

ЖНЕЦЬ, женця́, *ч.* Той, хто жне хлібні рослини.

ЖНИВА́, жнив, *мн.* 1. Пора збирання хлібних рослин. // Збирання хлібних рослин серпами, косами, машинами. // *перен.* Про час напруженої роботи де-небудь. 2. *рідко.* Те, що вродило; урожай.

ЖНИВА́Р, -я́, *ч.* Той, хто збирає врожай, бере участь у жнивах.

ЖНИВА́РКА, -и, *ж.* Машина, яка жне хлібні рослини.

ЖНИВА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **жнива́**. // Признач. для проведення жнив. // Стос. до жнив.

ЖНИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **жнива́**. // Стос. до жнив. ** **Жни́вні пісні́** – те саме, що **обжи́нкові пісні́**.

ЖНИ́ВО, -а, *с.* 1. Стиглі хлібні рослини. // Зібраний урожай. 2. *рідко.* Пора збирання хлібних рослин. // Збирання хлібних рослин серпами, косами, машинами.

ЖНИВУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **жнивува́ти**.

ЖНИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Збирати хлібні рослини.

ЖНИВ'Я́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **жнива́**.

ЖНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **жнець**.

ЖНИ́ЧИН, -а, -е. Належний жниці. // Прикм. до **жни́ця**.

ЖНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **жни́ця**.

ЖНУЧИ́. Дієприсл. до **жа́ти**.

ЖО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **жува́ти**. 2. *прикм.* Роздрібнений, розім'ятий зубами.

ЖО́ВАНКА, -и, *ж.*, *розм.* Пережований хліб.

ЖО́ВЕНЦЕ, -я, *с.* Пестл. до **жо́вно**.

ЖО́ВКЛИЙ, -а, -е. Який зробився, став жовтим, який набув жовтого забарвлення; пожовтілий.

ЖОВКНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *зах.* Жовкнути.

ЖО́ВКНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* жовк, жо́вкла, жо́вкло *і* жо́вкнув, жо́вкнула, жо́вкнуло; *недок.* Робитися, ставати жовтим, набирати жовтого забарвлення. // Робитися, ставати блідим із жовтим відтінком (про обличчя).

ЖОВНА́, -й, *ж.* 1. Те саме, що **дя́тел**. 2. *діал.* Іволга.

ЖО́ВНА, *рідко* **ЖО́ВНИ**, -вен, *мн.* (*одн.* **жо́вно**, -а, *с.*). 1. Затверділі хворобливі пухлини у вигляді ґуль на тілі людей, тварин, на рослинах. 2. М'язи на вилицях, що випинаються зі стисканням щелеп.

ЖОВНА́СТИЙ, -а, -е. Покритий жовнами, з жовнами.

ЖО́ВНИ *див.* **жо́вна**.

ЖОВНІ́Р, -а, *ч.* 1. *іст.* Солдат польської армії. 2. *діал.* Солдат.

ЖОВНІ́РСТВО, -а, *с.*, *іст.* Збірн. до **жовні́р** 1.

ЖОВНІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **жовні́р**. // Стос. до жовніра, власт. йому.

ЖОВНІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жовнірува́ти**.

ЖОВНІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Служити жовніром.

ЖОВНІ́РЩИНА, -и, *ж.* Те саме, що **солда́тчина**.

ЖО́ВНО *див.* **жо́вна**.

ЖОВТА́ВИЙ, **ЖОВТЯ́ВИЙ**, -а, -е. З жовтим відтінком, з жовтизною.

ЖОВТА́ВІСТЬ, **ЖОВТЯ́ВІСТЬ**, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **жовта́вий**, **жовтя́вий**.

ЖОВТА́ВО-РОЖЕ́ВИЙ, -а, -е. Який поєднує в собі жовтавий та рожевий кольори; рожевий із жовтуватим відтінком.

ЖОВТА́ВО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Який поєднує в собі жовтавий та червоний кольори; червоний із жовтуватим відтінком.

ЖОВТА́СТИЙ, -а, -е. Трохи жовтий; жовтуватий.

ЖО́ВТЕНЬ, -тня, *ч.* Назва десятого місяця календарного року.

ЖОВТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **жо́втий**.

ЖОВТЕНЯ́ТА, -я́т, *мн.*, *іст.* В СРСР – молодші школярі 7 – 10 років, об'єднані у групи при піонерській дружині школи для підготовки до вступу у піонери.

ЖОВТЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **жовте́нький**.

ЖОВТЕЦЕ́ВИЙ *і* **ЖОВТЦЕ́ВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **жовте́ць**.

ЖОВТЕЦЕ́ВІ *див.* **жовтце́ві**.

ЖОВТЕ́ЦЬ, -тцю́, *ч.* Трав'яниста отруйна рослина родини жовтцевих, що росте перев. на вологих місцях і цвіте жовтим цвітом.

ЖОВТЕ́ЦЬ-ПШІ́НКА, жовтцю-пшінки), *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина родини жовтцевих, що росте на вологих місцях, цвіте жовтим цвітом; у медицині використовується як засіб проти цинги.

ЖОВТИЗНА́, -тизні́, *ж.* Абстр. ім. до **жо́втий**.

ЖО́ВТИЙ, -а, -е. 1. Який має забарвлення одного з основних кольорів спектра – середній між оранжевим і зеленим; який має колір золота, яєчного жовтка, соняшникового суцвіття. // Уживається як постійний епітет до деяких назв. // Зблідлий, змарнілий, із жовтим відтінком; худий. // Засохлий, вигорілий, зів'ялий. ** **Жо́вта гаря́чка** – природно-вогнищева, карантинна, гостра двофаз-

на вірусна хвороба. **жо́вта пля́ма**, *мед.* – найчутливіша частина сітківки ока, розміщена назовні від диска зорового нерва; виконує функцію центрального зору. **жо́вта пропа́сниця** – гостре інфекційне захворювання (один з різновидів малярії), збудником якого є вірус; ознаками хвороби є гарячка, інтоксикація, жовтяниця, крововиливи. **жо́вте ті́ло**, *мед.* – ендокринна залоза, яка розвивається в яєчнику на місці граафового пухирця після овуляції. **жо́втий біле́т**: у деяких країнах – реєстрова картка повії для реєстрації у поліції. 2. Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів. 3. *перен.* Низькопробний, продажний. ** **жо́вта пре́са** – низькопробна, продажна преса, що в гонитві за сенсацією публікує вигадану й перекручену інформацію, скандальну хроніку, компрометуючі факти з особистого життя відомих людей. **жо́вті профспі́лки** – назва профспілок, лідери яких проводять політику співробітництва з роботодавцями.

ЖОВТИ́ЛО, -а, *с.* Багаторічний пахучий бур'ян родини складноцвітих, що цвіте жовтими квітками.

ЖОВТИНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **жовтизна́**.

ЖОВТИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Невеличка пляма жовтого кольору на чому-небудь; жовтуватий відтінок.

ЖОВТИ́ТИ, -вчу́, -вти́ш, *недок.*, *перех.* Робити щонебудь жовтим.

ЖОВТІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Жовтяниця.

ЖОВТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жовті́ти**.

ЖОВТІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім, дуже жовтий.

ЖОВТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати, робитися жовтим, набирати жовтого кольору. // Починати достигати, дозрівати. // В'янути, засихати, вигоряти. // Ставати, робитися блідим із жовтим відтінком; худнути, марніти. 2. Вирізнятися жовтим кольором, жовтизною.

ЖОВТІ́ТИСЯ, -і́ється, *недок.* Те саме, що **жовті́ти**.

ЖОВТІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жовті́шати**.

ЖОВТІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Робитися, ставати жовтішим (*див.* **жо́втий**).

ЖОВТІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **жовті́ти**.

ЖОВТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жовто́к**. *Жовткові клітини.* // Який має в своєму складі жовток.

ЖОВТНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жо́втень**.

ЖО́ВТО. Присл. до **жо́втий**. // *у знач. присудк. сл.*

ЖО́ВТО-БЛАКИ́ТНИЙ, -а, -е. Який поєднує в собі жовтий та блакитний кольори. Національні кольори України та деяких інших країн світу. *Жовто-блакитні прапори.*

ЖОВТОБЛАКИ́ТНИК, -а, *ч.*, *іст.* Назва прихильника української національної ідеї.

ЖОВТОБО́КИЙ, -а, -е. Який має жовтий бік (боки).

ЖОВТОБРЮ́Х, -а, *ч.* Велика неотруйна з жовтуватим черевом змія; жовточеревий полоз.

ЖОВТОБРЮ́ХА, -и, *ж.* Маленька з жовтим черевцем пташечка ряду горобцеподібних.

ЖОВТОБРЮ́ХОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **жовтобрю́ха**. 2. У якого жовте черевце (брюхо).

ЖОВТО́БРЮШКА, -и, *ж.* Те саме, що **жовто́брюха**.

ЖОВТОВО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Жовті Води.

ЖОВТОГАРЯ́ЧИЙ, -а, -е. Жовтий з червонуватим відтінком, який має колір апельсина, моркви; оранжевий.

ЖОВТОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. З жовтою головою.

ЖО́ВТО-ГОЛУБИ́Й, -а, -е. Який поєднує в собі жовтий та голубий кольори.

ЖОВТОГРУ́ДИЙ, -а, -е. З жовтими грудьми.

ЖОВТОДЗЬО́БИЙ, -а, -е. Те саме, що **жовторо́тий**.

ЖОВТОДУ́ШКА, -и, *ж.* Те саме, що **куни́ця**.

ЖО́ВТО-ЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е. Який поєднує в собі жовтий і зелений кольори; зелений із жовтим відтінком. ** **жо́вто-зеле́ні во́дорості** – відділ (тип) нижчих рослин.

ЖОВТОЗЕ́М, -у, *ч.* Легкий глинистий ґрунт сірувато-жовтого та жовтувато-білястого кольору.

ЖОВТО́ЗІЛЛЯ, -я, *с.*, *збірн.* Трав'янисті бур'яни родини складноцвітих, що цвітуть перев. жовтим цвітом і дають велику кількість насіння. ** **жовто́зілля лучне́** – багаторічний бур'ян, що росте на полях, луках і лісових галявинах; насіння його до всього чіпляється.

ЖО́ВТО-ЗОЛОТИ́Й, -а, -е. Жовтий із золотим відблиском.

ЖОВТО́К, -тка́, *ч.* Жовта речовина, що міститься у середині яйця.

ЖОВТОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. У якого жовті крила.

ЖОВТОКРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. жовтокрилий.

ЖОВТОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З жовтим листям.

ЖОВТОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має жовтий колір шкіри обличчя. // *у знач. ім.* **жовтоли́ці**, -цих, *мн.* Ті, обличчя яких мають жовту шкіру.

ЖОВТОНО́ГИЙ, -а, -е. Із жовтими ногами.

ЖОВТОНО́СИЙ, -а, -е. У якого жовтий ніс.

ЖО́ВТО-ПА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Палевий із жовтуватим відтінком.

ЖОВТОПУ́З, -а, *ч.* Велика безнога ящірка (довжиною до 1,5 м), нижня частина тіла якої має жовтувате забарвлення.

ЖОВТОПУ́ЗИК, -а, *ч.* Те саме, що **жовтопу́з**.

ЖОВТОРО́ТИЙ, -а, -е. 1. З жовтим дзьобом; у якого куточки дзьоба покриті жовтою шкіркою. 2. *перен.*, *розм.* Про людей молодих, недосвідчених, без життєвого досвіду.

ЖОВТОРО́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **жовторо́тий**.

ЖО́ВТО-РУСЯ́ВИЙ, -а, -е. Русявий із жовтуватим відтінком.

ЖО́ВТО-СИ́НІЙ, -я, -є. Який поєднує в собі жовтий і синій кольори.

ЖО́ВТО-СІ́РИЙ, -а, -е. Який поєднує в собі жовтий та сірий кольори.

ЖО́ВТО-ФІОЛЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Який поєднує в собі жовтий та фіолетовий кольори.

ЖОВТОФІО́ЛЬ, -і, *ж.* Те саме, що **лакфіо́ль**.

ЖОВТО́ЦВІТ, -у, *ч.* 1. Назва різних лугових і польових рослин, що цвітуть жовтим цвітом. 2. *розм.* Трав'яниста рослина, росте в степах і по узліссях, цвіте великими жовтими квітками, використовується в медицині; горицвіт.

ЖО́ВТО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Який поєднує в собі жовтий і червоний кольори.

ЖОВТОЧЕРЕ́ВИЙ, -а, -е. З жовтим черевом.

ЖОВТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **жовто́к**.

ЖОВТОШКІ́РИЙ, -а, -е. З жовтою шкірою.

ЖОВТОШКУ́РИЙ, -а, -е. У якого жовта шкура.

ЖОВТОЩО́КИЙ, -а, -е. З жовтими щоками.

ЖОВТОЩО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **жовтощо́кий**.

ЖОВТУВА́ТИЙ, -а, -е. З жовтим відтінком, не зовсім жовтий.

ЖОВТУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **жовтува́тий**.

ЖОВТУВА́ТО, *рідко.* Присл. до **жовтува́тий**.

ЖОВТУВА́ТО-БІ́ЛИЙ, -а, -е. Білий із жовтуватим відтінком.

ЖОВТУВА́ТО-РОЖЕ́ВИЙ, -а, -е. Рожевий із жовтуватим відтінком.

ЖОВТУВА́ТО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Червоний із жовтуватим відтінком.

ЖОВТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **жовтяни́ця**[1].

ЖОВТУ́ШНИК, -а, *ч.* Трав'яниста рослина родини хрестоцвітих із жовтими, ліловими та білими квітками, що використовується як лікарська рослина.

ЖОВТЦЕ́ВИЙ *див.* **жовтеце́вий**.

ЖОВТЦЕ́ВІ, ЖОВТЕЦЕ́ВІ, -вих, *мн.* Назва родини роздільнопелюсткових дводольних трав'янистих чи кущових рослин, куди входять і бур'яни, і лікарські рослини, і декоративні рослини.

ЖОВТЯ́ВИЙ *див.* **жовта́вий**.

ЖОВТЯ́ВІСТЬ *див.* **жовта́вість**.

ЖОВТЯ́К, -а́, *ч.* 1. Переспілий огірок, що має жовту шкірку. 2. *перен.*, *розм.* Про худу, виснажену хворобу людину, яка має бліде з жовтизною обличчя.

ЖОВТЯНИ́ЦЯ[1], -і, *ж.* Жовте забарвлення шкіри, слизових оболонок, склер через підвищене нагромадження жовчного пігменту в крові та тканинах тіла, що є ознакою захворювання печінки; захворювання, що викликає такий стан.

ЖОВТЯНИ́ЦЯ[2], -і, *ж.* Трав'яниста весняна рослина родини ломикаменевих, що цвіте жовтими або зеленуватими квітками.

ЖОВТЯНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **жовтяни́ця**[1]. *Жовтяничні хворі.*

ЖОВТЯ́НКА, -и, *ж.*, *спец.* Жовта фарба.

ЖОВТЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **жовтя́к**.

ЖОВЧ, -і, *ж.* 1. Гірка жовто-зелена, утворена в печінці рідина, необхідна для засвоєння жирів і посилення функцій кишечника. 2. *перен.* Почуття ворожості, недоброзичливості; злоба. // Тяжке почуття, викликане горем, невдачею і т. ін. // *рідко*, *чого.* Те, що становить найїдкішу, найгострішу частину чого-небудь.

ЖО́ВЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **жовч** 1. 2. *перен.* Який любить досаждати, неприємно вражати словами; злостивий. // Який виражає недовіру, ворожість, роздратованість, злобу. ** **жо́вчний мі́хур** – порожнистий орган травної системи, в якому відбувається накопичення жовчі, підвищення її концентрації та з якого періодично відбувається надходження жовчі в загальну жовчну протоку та дванадцятипалу кишку. **жо́вчний шламм** – патологічне утворення, що виникає в просвіті загальної жовчної протоки при її запаленні; складається зі злущеного епітелію, мікроорганізмів та фібрину. **жо́вчні прото́ки** – система проток, які відводять жовч із печінки і жовчного міхура у дванадцятипалу кишку.

ЖО́ВЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **жо́вчний** 2.

ЖО́ВЧНО. Присл. до **жо́вчний** 2.

ЖОВЧНОКАМ'Я́НИЙ, -а́, -е́: ** **жовчокам'яна́ хворо́ба** – захворювання, пов'язане з утворенням каменів у жовчному міхурі та жовчних каналах.

ЖОВЧОВИВІДНИ́Й, -а́, -е́. Призначений для виведення жовчі з печінки та жовчного міхура.

ЖОВЧОВИ́ДІЛЕННЯ, -я, *с.* Процес просування жовчі від жовчних капілярів безпосередньо у дванадцятипалу кишку або у жовчний міхур.

ЖОВЧОВИДІЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Призначений для жовчовиділення.

ЖОВЧОВІДВІДНИ́Й, -а́, -е́, *мед.* Призначений для відведення жовчі. ** **жовчовідвідна́ прото́ка** – відвідник, яким жовч надходить із печінки до жовчного міхура, а з нього до кишечника.

ЖОВЧОГІ́ННИЙ, -а, -е: ** **жовчогі́нні за́соби** – речовини рослинного походження або отримані синтетичним шляхом, які стимулюють утворення жовчі.

ЖОВЧОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Специфічна функція печінкових клітин, яка виражається в утворенні жовчі.

ЖОВЧОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для жовчоутворення.

ЖО́ДЕН, -дна, -дне, **ЖО́ДНИЙ**, -а, -е, *заст.* **ЖА́ДЕН**, -дна, -дне, **ЖА́ДНИЙ**, -а, -е, *займ.* 1. Уживається в заперечних реченнях при підметові чи додаткові для вираження повного заперечення; ні один. // Ніякий. ** **[ні] жо́дною мі́рою** – ніяк. 2. Будь-який з ряду подібних; який-небудь. 3. *діал.* Кожний, кожен; всякий.

ЖО́ДНИЙ *див.* **жо́ден**.

ЖОДНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Підсил. до **жо́дний**.

ЖОЗЕЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; срібно-білі пластинчасті агрегати зі свинцево-сірою або веселковою грою барв і металічним блиском.

ЖОК, -а, *ч.* Колективний молдавський народний танець.

ЖОКЕ́Й, -я, *ч.* 1. Професіональний їздець на кінних спортивних перегонах. 2. Той, хто доглядає і дресирує коней-скакунів.

ЖОКЕ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Тісно прилягаюча шапочка з козирком.

ЖОКЕ́Й-КЛУ́Б, -у, *ч.* Спортивний клуб, що об'єднує жокеїв, професіоналів і любителів.

ЖОКЕ́Й-НАЇ́ЗНИК, жоке́я-наї́зника, *ч.* Професіональний наїзник на кінних спортивних перегонах.

ЖОКЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **жоке́й**.

ЖО́ЛОБ, -а, *ч.* 1. Дерев'яна посудина у вигляді довгастого чотирикутника, признач. для годівлі та напування тварин. 2. *спец.* Дерев'яний, металевий і т. ін. пристрій для пересипання, пересування, переливання, зсипання, зливання чогонебудь. 3. *перен.*, *рідко.* Про западину, заглиблення між скалами, горами. 4. *діал.* Дерев'яний зруб колодязя, цямриння.

ЖОЛОБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Зменш. до **жо́лоб**.

ЖОЛОБІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Теслярський інструмент.

ЖОЛО́БИНА, -и, *ж.*, *діал.*, *зах.* Долинка між двома узвишшями.

ЖОЛО́БИТИ, -бить; *мн.* жоло́блять; *недок.*, *перех.*, *рідко.* 1. Заглиблюючись і вибираючи частину чого-небудь, робити щось (перев. подібне до жолоба). 2. Робити нерівним, кривим, вигнутим.

ЖОЛО́БИТИСЯ, -биться; *мн.* жоло́бляться; *недок.* Робитися нерівним, кривим, вигнутим; вигинатися, кривитися.

ЖОЛО́БИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Жолобок.

ЖОЛОБКО́ВИЙ, -а, -е. Який формою нагадує жолоб (у 1 знач.).

ЖОЛОБКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має форму жолоба (у 1 знач.), нагадує собою жолоб.

ЖОЛОБКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **жолобкува́тий**.

ЖОЛО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жоло́битися**.

ЖО́ЛОБНИЙ, -а, -е. Прикм. до **жо́лоб**.

ЖОЛОБОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Схожий на жолоб. // Подібний до жолоба.

ЖОЛОБО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жо́лоб**.

ЖОЛОБО́К, -бка́, *ч.* 1. Зменш. до **жо́лоб**. 2. Вузька заглибина для стікання чого-небудь.

ЖОЛОБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **жолобови́дний**.

ЖОЛОБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **жолобоподі́бний**.

ЖОЛОБУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **жолобкува́тий**.

ЖОЛОБУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **жолобува́тий**.

ЖОЛО́БЧАСТИЙ, -а, -е. Який має форму жолоба, нагадує собою жолоб.

ЖОЛО́БЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **жоло́бча́стий**.

ЖОЛО́БЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **жоло́бча́стий**.

ЖОЛОМИ́ГА, -и, *ж.*, *зах.*, *жарт.* Жіночий статевий орган, вульва.

ЖОЛОМИ́ЙКА, -и, *ж.*, *заст.* Сопілка.

ЖОЛОМІ́Я, -ї, *ж.*, *заст.* Сопілка.

ЖОЛО́ПАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **жоло́пати**

ЖОЛО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Те саме, що **же́рти**.

ЖОЛУ́ДДЯ, -я, *с.* Збірн. до **жо́лудь**.

ЖОЛУДЕ́ВИЙ, *рідше розм.* **ЖОЛУДО́ВИЙ, ЖО́ЛУДЯ́НИЙ**, -а, -е. Прикм. до **жо́лудь**. // Виго́т. із жолудів. *Жолудеве борошно.*

ЖОЛУДИ́СТИЙ, -а, -е. Який дає велику кількість жолудів (про дуба).

ЖОЛУДО́ВИЙ *див.* **жолуде́вий**.

ЖО́ЛУДЬ, -я, *ч.* Плід дуба.

ЖОЛУДЯ́НИЙ *див.* **жолуде́вий**.

ЖОМ, -у, *ч.* Відходи цукрового виробництва, що є цінним кормом для худоби.

ЖО́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жом**.

ЖОМОКИ́СЛИЙ, -а, -е. Стос. до корму, що містить кислий жом для годівлі худоби.

ЖОНА́, -и́, *ж.* 1. *нар.-поет.* Заміжня особа стосовно до свого чоловіка. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **жі́нка** 1.

ЖОНА́-ПОРОДІ́ЛЛЯ, жони́-породі́ллі, *ж.* Жінка, у якої почалися пологи, яка народжує або щойно народила немовля.

ЖОНА́ТИЙ, -а, -е. Який має жінку; одружений. // *з ким, на кому.* Який узяв шлюб.

ЖОНГЛЕ́Р, -а, *ч.* 1. Артист цирку, що займається жонглерством. 2. Мандрівний професійний музикант і комедіант у середньовічній Франції.

ЖОНГЛЕ́РКА, -и. Жін. до **жонгле́р**.

ЖОНГЛЕ́РСТВО, -а, *с.* Мистецтво, що полягає в умінні майстерно підкидати і ловити один або одночасно декілька предметів.

ЖОНГЛЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **жонгле́р**. // Такий, як у жонглера.

ЖОНГЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жонглюва́ти**.

ЖОНГЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. Майстерно підкидати і ловити один або одночасно декілька предметів. 2. *перен.* Вправно, але й безвідповідально використовувати у висловлюванні певні поняття, слова і т. ін. *Жонглювати словами.*

ЖОНКІ́ЛЬ, -і, *ж.* Вид рослин роду нарцис. Широко використовують у квітництві.

ЖОРДА́НІВ, -нова, -нове, *мат.* Належний Жордану. *Жорданів інтервал. Жорданова лема.*

ЖО́РЕН, -рна, *ч.*, *діал.* Жорно.

ЖОРЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **жо́рно**.

ЖО́РЕНЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **жо́рно**.

ЖОРЖИ́НА, -и, *ж.* 1. Трав'яниста декоративна рослина родини складноцвітих, що цвіте великими

різнобарвними квітками. 2. Квітка цієї рослини.

ЖО́РНА, -рен, *мн.* (*одн.* **жо́рно**, -а, *с.*). 1. Плескуватий круглий камінь, признач. для лущення і розмелювання зерна та інших твердих предметів. 2. *перен.* Про видиму форму місяця, сонця і т. ін. 3. Пристрій, яким у домашніх умовах розмелюють зерно; ручний млин.

ЖО́РНО *див.* **жо́рна**.

ЖОРНОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до жорен (у 1, 3 знач.).

ЖОРНОВИ́К, -а́, *ч.* Майстер, що виготовляє кам'яні млинові жорна.

ЖОРСТВА́, -и́, *ж.*, *збірн.* Шматочки гірських порід або мінералів, утворених внаслідок вивітрювання чи обробки штучним способом.

ЖОРСТВИ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **жорства́**.

ЖОРСТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має тверду, нерівну поверхню. // З товстою, загрубілою шкірою; шершавий. // Товстий, цупкий (про волосся, тканину і т. ін.). 2. *перен.* Суворий, різкий, немилосердний, лютий; жорстокий. // Сповнений труднощами; тяжкий, важкий. // Грубий, неприємний, різкий. 3. Який не терпить будь-яких відхилень, обмежений досить суворими і вузькими рамками. 4. *спец.* Який здатний чинити опір деформації.

ЖО́РСТКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість за знач. **жорстки́й** 1 – 3. 2. *спец.* Здатність чинити опір деформації. ** **жо́рсткість води́** – показник мінералізації води, виражений сумарним вмістом у ній іонів кальцію та магнію.

ЖО́РСТКО, *рідко.* Присл. до **жорстки́й** 2.

ЖОРСТКОВО́ВНИЙ, -а, -е. У якого товста, жорстка вовна.

ЖОРСТКОВОЛО́СИЙ, -а, -е. У якого товсте, жорстке волосся.

ЖОРСТКОСЕ́РДНО, *присл.* Жорстоко, безсердечно.

ЖОРСТКОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. У якого жорстка шерсть. *Жорсткошерстий фокстер'єр.* ** **жорсткоше́рста та́кса** – приземкуватий коротконогий нірний собака з сильним кістяком і мускулатурою. **Жорсткоше́рстий ляга́вий** – мисливський собака для полювання на дичину борову, степову і водоплавну; має добре розвинене верхнє і нижнє нюхове чуття.

ЖОРСТКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім жорсткий (у 1, 2 знач.).

ЖОРСТКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **жорсткува́тий**.

ЖОРСТКУВА́ТО. Присл. до **жорсткува́тий**.

ЖОРСТО́КИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє суворість, різкість, немилосердність, лютість; безсердечний, безжалісний. // Який виражає злобу, суворість; грізний. // Страшний, жахливий, тяжкий. 2. Який перевищує звичайну норму, звичайний ступінь чогонебудь; тяжкий, важкий. // Пройнятий великою напругою, завзятістю, наполегливістю. // Сильний, різкий, пекучий (вітер, мороз і т. ін.).

ЖОРСТО́КІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість за знач. **жорсто́кий** 1. 2. Жорстокий вчинок. 3. Велика сила виявлення чого-небудь.

ЖОРСТО́КО. Присл. до **жорсто́кий**.

ЖОРСТОКОСЕ́РДИЙ, -а, -е. Жорстокий, безсердечний.

ЖОРСТОКОСЕ́РДІСТЬ, -дості, *ж.* Властивість за знач. **жорсткосе́рдий**.

ЖО́СТЕРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жо́стір**.

ЖО́СТІР, -теру, *ч.* Невелике дерево або кущ, що росте по узліссях, цвіте жовтувато-зеленими квітками і дає чорні плоди; використовується в медицині як проносне.

ЖОХ, -а, *ч.*, *розм.* Пройдисвіт, проноза.

ЖРА́У (у казахів і киргизів – **жира́у**), *невідм.*, *мн.* Каракалпацькі професійні виконавці епічних сказань.

ЖРЕЦТВО, -а, *с.* Збірн. до **жрець** 1.

ЖРЕЦЬ, жерця́, *ч.* 1. Особа, що здійснювала богослужіння, жертвоприношення в язичеських релігіях. 2. *чого, перен., ірон.* Той, хто присвячує себе служінню чому-небудь.

ЖРЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **жрець** 1.

ЖРИ́ЦЯ, -і. Жін. до **жрець**. ** **жри́ця коха́ння**, *книжн.* – повія.

ЖУАНЕ́З, -а, *ч.* Португальська золота монета.

ЖУ́БЕЛИЦЯ, -і, *ж.*, *ент.*, *зах.* Гнойовий жук.

ЖУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **жува́ння**. // Признач. для жування. ** **жува́льний апара́т** – сукупність жувальних органів, які виконують спільну функцію.

ЖУВА́ЛЬЦЯ, -лець, *мн.* (*одн.* **жува́льце**, -я, *с.*). Жуйні органи комах.

ЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жува́ти**.

ЖУВА́ТИ, жую́, жує́ш, *недок.*, *перех.* 1. Роздрібнювати, розминати їжу в роті. // Стискати що-небудь у зубах, натискати на щось зубами. 2. *розм.*, *ірон.* Те само, що **ї́сти** 1. 3. *перен.*, *розм.* Домагатися чого-небудь, аналізувати, розбирати щось, перев. настирливо, довго, нудно.

ЖУВА́ТИСЯ, жу́ється, *недок.* 1. *безос.* Піддаватися роздрібнюванню, розминанню зубами. 2. Пас. до **жува́ти** 1, 2.

ЖУ́ЖЕЛИТИСЯ, -литься, *недок.*, *діал.* Перетворюватися на жужелицю (*див.* **жу́желиця**[1] 2).

ЖУ́ЖЕЛИЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жу́желиця**.

ЖУ́ЖЕЛИЦЕВІ, -их, *ім.* Родина жуків.

ЖУ́ЖЕЛИЦЯ[1], -і, *ж.* 1. Залишки після згоряння твердого палива; відходи при виплавці металу. 2. *діал.* Нагар. 3. Продукт згоряння металу.

ЖУ́ЖЕЛИЦЯ[2], -і, *ж.* Хижий жучок, що живиться комахами, молюсками, черв'яками та рослинами. ** **хлі́бна жу́желиця** – смоляно-чорний з металевим блиском жук, що пошкоджує посіви хлібних рослин.

ЖУЖІЛЕВІДЛА́МУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для відламування, відбивання жужелі (ожарини) від поверхні металевого виливанця.

ЖУЖІЛЕВІДЛА́МУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який відламує, відбиває, зчищає жужіль (ожарину).

ЖУЖІЛЕВІДЛА́МУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **жужілевідла́мувальник**.

ЖУЖІЛЕТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **жужілетри́вкість**.

ЖУЖІЛЕТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Стійкість до до жужілеутворювання.

ЖУЖІЛЕУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення жужілі (ожарини) при згорянні твердого палива та окисненні металів.

ЖУЖІЛЕУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який утворює жужіль (ожарину).

ЖУ́ЖІЛЬ, жу́желі, *ж.* *і* жу́желю, *ч.* Те саме, що **жу́желиця**[1] 1.

ЖУ́ЖІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **жу́жіль**.

ЖУ́ЖМИТИ, -млю, -миш; *мн.* жу́жмлять; *недок.*, *перех.*, *рідко.* Складати щось жужмом.

ЖУ́ЖМИТИСЯ, -миться; *мн.* жу́жмляться; *недок.* Скручуватися, зіщулюватися.

ЖУ́ЖМОМ, *присл.* У згорнутому, скрученому вигляді, як-небудь (про одяг, тканини). // Без усякої системи, купою, одне на одне (на одному). // Все разом, великою кількістю.

ЖУЇ́Р, -а, *ч.*, *заст.* Людина, яка шукає в житті лише забав і почуттєвих насолод.

ЖУЇ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Віддаватися почуттєвим насолодам; вести життя жуїра.

ЖУ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Повторне пережовування жуйними тваринами їжі, що повертається зі шлунка в ротову порожнину. 2. Їжа, яку повторно жують. 3. *розм.* Жувальна гумка.

ЖУ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який жує жуйку (у 2 знач.). 2. *у знач. ім.* **жу́йні**, -них, *мн.* Тварини підряду парнокопитних, які жують жуйку.

ЖУ́ЙНІ, -их, *ім.* Підряд парнокопитих ссавців, що містить 5 сучасних родин: оленцеві, оленеві, жирафові, вилорогові, порожнисторогі.

ЖУК, -а́, *ч.* 1. Комаха ряду твердокрилих, в якої верхні тверді крила захищають нижні прозорі крила, за допомогою яких літають. **Колора́дський (карто́пля́ний) жук** – бурувато-жовтий прожерливий жук, що об'їдає листя картоплі та інших рослин родини пасльонових. 2. *перен.*, *розм.* Про шахраювату, хитру людину.

ЖУК-ГНОЙОВИ́К, жука́-гнойовика́, *ч.* Жук, що живе у гною та харчується комахами та їх личинками.

ЖУК-НОСОРІ́Г, жука́-носоро́га, *ч.* Один з різновидів жука-рогача.

ЖУК-О́ЛЕНЬ, жука́-о́леня, *ч.* Комаха родини рогачів.

ЖУКОЛО́ВКА, -и, *ж.* Пристрій для збирання жуків.

ЖУКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на жука. // Подібний до жука.

ЖУКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **жукоподі́бний**.

ЖУК-РОГА́Ч, жука́-рогача́, *ч.* Великий чорний з рогами жук, що живе в гнилій деревині і харчується головним чином соком листяних дерев.

ЖУКУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* З темною шкірою обличчя; смаглявий.

ЖУКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **жукува́тий**.

ЖУЛЬЄ́Н, -у, *ч.*, *кул.* Тушкована страва з грибів.

ЖУ́МРАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **жу́мрати**.

ЖУ́МРАТИ, -аю, -аєш, **ЖУ́МРИТИ**, -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Їсти, жувати.

ЖУ́МРИТИ *див.* **жу́мрати**.

ЖУ́ПА, -и, *ж.*, *діал.* Соляна копальня чи солеварня.

ЖУПА́К, -а́, *ч.* Робітник на соляній копальні.

ЖУПА́Н, -па́на́, *ч.* 1. Старовинний верхній чоловічий одяг, оздоблений хутром і позументом, що був поширений серед заможного козацтва та польської шляхти. 2. *заст.* Теплий верхній чоловічий суконний одяг. 3. *заст.* Верхній жіночий одяг перев. з дорогих тканин.

ЖУПАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Пестл. до **жупа́н**. // *зневажл.* Те саме, що **жупа́н**.

ЖУПАНИ́НА, -и, *ж.*, *заст.*, *розм.* Те саме, що **жупа́н** 2.

ЖУПА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **жупа́н**.

ЖУПАНО́К, -нка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **жупа́н**.

ЖУПА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **жупа́н**.

ЖУ́ПЕЛ, -а, *ч.* 1. Кипляча смола, що, за уявленнями християнської релігії, підготовлена для покарання грішників у пеклі. 2. *перен.* Те, що наводить страх; опудало.

ЖУ́ПИЩЕ, -а, *с.* Яма, де була соляна копальня.

ЖУ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **жу́па**.

ЖУР, -у, *ч.*, *діал.*, *рідко.* Те саме, що **жура́**.

ЖУРА́, -и́, *ж.*, *діал.* Журба.

ЖУРА́В, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **жураве́ль** 1.

ЖУРАВЕ́ЛЬ, -вля́, *ч.* 1. Великий перелітний птах із довгими ногами, шиєю і прямим гострим дзьобом, живе на лісових і степових болотах. 2. Довга жердина, приладнана біля колодязя як важіль для витягування води, або й весь пристрій з такою жердиною. 3. Народний сюжетний танець, в якому танцюючі зображують журавлів.

ЖУРАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Журавель.

ЖУРАВИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **журавли́на**.

ЖУРАВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **журави́на**.

ЖУРАВИ́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **журавли́нник**.

ЖУРА́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **журавли́ця**.

ЖУРАВЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **жураве́ль** 1.

ЖУРАВЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа журавля.

ЖУРАВЛЕПОДІ́БНІ, -их, *ім.* Ряд птахів висотою до 2 метрів.

ЖУРА́ВЛИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **жураве́ль** 1.

ЖУРАВЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Вічнозелена кущова сланка рослина з тонкими ниткоподібними гілками, що дає червоні їстівні ягоди. 2. Червона кисла ягода цієї рослини.

ЖУРАВЛИ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **жураве́ль** 1. *Журавлиний ключ.* // Придатний для життя журавлів. 2. *перен.* Такий, як у журавля, який нагадує журавля.

ЖУРАВЛИ́НІ, -их, *мн.* Птахи великих розмірів з довгою шиєю і ногами, поширені в біотопах.

ЖУРАВЛИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **журавли́на**.

ЖУРАВЛИ́ННИК, -а, *ч.* Ділянка, де посаджена журавлина, а також зарості, кущі журавлини.

ЖУРАВЛИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **журавли́на**.

ЖУРАВЛИ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **журавли́ця**.

ЖУРАВЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самка журавля; журавка.

ЖУРА́ВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **жура́вка**.

ЖУРАВСЬКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Марокко; зеленкувато-жовті або зеленкувато-оранжеві дрібні зерна та рідкісні кристали.

ЖУРА́ВЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **жура́влик**.

ЖУРБА́, -и́, *ж.* 1. Невеселий настрій, тяжкі почуття; печаль, смуток. 2. Обставини, що викликають тяжкі почуття, сильні переживання, печаль, смуток.

ЖУРБЕ́ННИЙ, -а, -е, *поет.* Сумний, зажурений.

ЖУ́РБОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **журба́**.

ЖУРБО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **журба́**.

ЖУРИ́ТИ, журю́, жу́риш, *недок.*, *перех.* 1. Викликати в кого-небудь тяжкі почуття, невеселий настрій; печалити, засмучувати. 2. Викликати занепокоєння; хвилювати. 3. *рідко.* Указувати кому-небудь на його помилки, вади, неправильні вчинки, висловлювати своє невдоволення з приводу чогось.

ЖУРИ́ТИСЯ, журю́ся, жу́ришся, *недок.* 1. *без додатка.* Засмучуватися з яких-небудь причин, зазнавати журби; печалитися, сумувати. 2. *за ким, розм. по кому.* Сумувати, тужити через відсутність або втрату кого-небудь. 3. *про кого – що, за кого – що, розм. за ким – чим, заст. ким, чим, із спол. сл.* Турбуватися, тривожитися про кого-, що-небудь.

ЖУРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Журба.

ЖУРІ́, *невідм.*, *с.* Група спеціалістів, яка вирішує питання про присудження премій та нагород на конкурсах, виставках, змаганнях і т. ін.

ЖУРІ́ННЯ, -я, *с.* Почуття смутку, скорботи, туги.

ЖУ́РКІТ, -коту, *ч.* Монотонні звуки від хлюпання води.

ЖУРЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який тужить, сумує, журиться; сумний, зажурений, печальний. // Який має схильність переживати за кого-небудь, турбуватися про кого-, що-небудь; турботливий. // Який виражає смуток, тугу, печаль; власт. людині, що журиться. 2. Сповнений, пройнятий тугою, смутком. 3. Який викликає, навіває тугу, смуток.

ЖУРЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **журли́вий**.

ЖУРЛИ́ВО. Присл. до **журли́вий**.

ЖУРНА́Л, -у, *ч.* 1. Періодичне друковане видання у вигляді книжки. 2. Книга чи зошит для систематичних записів про що-небудь. // Книга для обліку відвідування та успішності учнів. ** **Журна́л-о́рдер**, *бухг.* – облікова таблиця, побудована за шаховою формою, що дозволяє одним записом враховувати операцію на двох рахунках. 3. В автоматизованих системах – набір даних (файл) для реєстрації у часовій послідовності подій заданого типу (або типів). ** **журна́л змін** – набір даних (файл), у який заносяться нові значення змінених записів. **Журна́л попере́днього ста́ну** – набір даних (файл), у який заносяться старі значення змінюваних записів. **Контро́льний журна́л** – файл, у якому фіксується звернення до захищених даних. **Систе́мний журна́л** – набір даних (файл), до якого операційна система записує інформацію, яка характеризує хід обчислювального процесу.

ЖУРНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Професіональний літературний працівник газет, журналів, радіо та інших органів інформації і пропаганди.

ЖУРНАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* 1. *збірн.* Періодичні видання. 2. Літературно-публіцистична діяльність у журналах, газетах, на радіо і т. ін.; професія журналіста.

ЖУРНАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **журналі́ст** і **журналі́стика** 2.

ЖУРНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **журналі́ст**.

ЖУРНАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **журналі́ст** і **журналі́стика** 2.

ЖУРНА́Л-О́РДЕР, журна́лу-о́рдера, *ч.* Див. **журна́льно-о́рдерна фо́рма о́бліку**.

ЖУРНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **журна́л**.

ЖУРНА́ЛЬНО-О́РДЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до журналу-ордера. ** **Журна́льно-о́рдерна фо́рма о́бліку**, *бухг.* – форма обліку, за якої облікові дані систематизуються в спеціальних регістрах – журналах-ордерах, які ведуться за кредитами бухгалтерських рахунків, і допоміжних до них відомостях, складених по дебету рахунків; за такої форми обліку виключається багатократність записів і здійснюється об'єднання статистичного та аналітичного обліків.

ЖУРНА́ЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **журна́л**.

ЖУРНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який тужить, сумує, журиться; сумний, зажурений, печальний. // Який виражає смуток, тугу, печаль; власт. людині, що журиться. 2. Сповнений, пройнятий тугою, смутком, печаллю. 3. Який викликає, навіває тугу, смуток, печаль.

ЖУ́РНО. 1. Присл. до **журни́й**. ** **жури́тися жу́рно**, *нар.-поет.* – дуже журитися, сумувати, печалитися. 2. *у знач. присудк. сл.* Про почуття смутку,

туги, печалі; сумно, печально, тужно. // *без кого – чого, від кого – чого, із спол.* що. Про почуття жалю, смутку за ким-, чим-небудь, за втратою когось, чогось.
ЖУРФІКС, -у, *ч., заст.* Приймання гостей у завчасно визначені дні тижня.
ЖУРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **журча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ЖУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* Те саме, що **дзюрча́ти** 1. // *перен., рідко.* Про тихі, монотонні звуки людської мови.
ЖУ́РЯЧИСЬ. Дієприсл. до **жури́тися**.
ЖУЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля жука.
ЖУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *діал.* Лякати, дражнити.
ЖУЧИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **жук**.
ЖУЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який чимось схожий на жучка, нагадує його.
ЖУЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **жук** 1.
ЖУЮЧИ́. Дієприсл. до **жува́ти**.

Зз

З^{1}, *невідм.*, *с.* Десята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "з" (вимовляється "зе").

З^{2}, ІЗ, ЗІ, *рідко* ЗО, *прийм.*, *з род.*, *знах. і оруд. відмінками.* Сполучення з прийм. з, із, зі виражають: Просторові відношення: 1. *з род. в.* Вказує на предмет, середовище, зсередини яких спрямовані дія, рух або що-небудь виймається, добувається і т. ін. 2. *з род. в.* Вказує на місце, предмет та ін., з поверхні яких або від яких хто-, що-небудь відокремлюється, відходить і т. ін. // Вказує на посаду, заняття і т. ін., від яких хто-небудь звільняється. 3. *з род. в.* Вказує на місце, простір, напрям і т. ін., в якому хто-, що-небудь перебуває, щось відбувається або звідки спрямовані дія, рух. // Вказує на сферу діяльності, заняття і т. ін., з яких ідуть, повертаються. // Вказує на місцеперебування особи чи предмета, що виконує якусь дію, або на місце, з якого спостерігається, сприймається що-небудь. // У сполуч. з прийм. в, на, до вказує на місце, предмет, від якого повторюється дія. // У сполуч. з прийм. до, в вказує на межу поширення дії, стану або властивості. // У сполуч. зі сл. погляд, позиція і т. ін. вказує на спрямованість чиїх-небудь думок, поглядів, оцінок і т. ін. 4. *з род. в.* Вказує на місце наявності певної ознаки, властивості в особи, предмета. 5. *з оруд. в.*, *також зі сл.* поруч, поряд. Вказує на просторову близькість, суміжність кого-, чогонебудь із кимось, чимось. Часові відношення: 6. *з род. в.* Вказує на час, період, що є вихідним моментом у розвитку, поширенні якоїсь дії, стану. // У поєднанні з прийм. до вказує на межі тривання якоїсь дії, стану. // У поєднанні з прийм. на вказує на проміжок часу між двома днями, датами. // У поєднанні з прийм. на в складі стійких словосполучень вказує на неточно визначений, хоч і близький час виконання або настання чого-небудь. // У поєднанні з прийм. в (у) в складі стійких словосполучень вказує на неперервність, повторюваність якої-небудь дії. 7. *з оруд. в.* Вказує на супровідну дію, одночасність різних дій. // Вказує на подію, явище, після яких відразу щось відбувається. // Вказує на період або ряд послідовних моментів, із настанням яких розгортається яка-небудь дія. Причинові відношення: 8. *з род. в.* Вказує на причину дії або стану. 9. *з род. в.* Вказує на підставу якої-небудь дії або стану. // *з оруд в.* Вказує на подію, з нагоди якої вітають, поздоровляють і т. ін. Обставинні (способу дії) відношення: 10. *з род. і оруд. в.* Уживається на означення способу виконання дії. // Вказує на обставину, достатню для здійснення чого-небудь (зазвичай із кількісною вказівкою). 11. *з оруд. в.* Вказує на супровідні дію, стан, почуття. 12. *з оруд. в.* Вказує на предмет як показник повноти охоплення дією кого-, чого-небудь. Відношення мети: 13. *з оруд. в.* Вказує на мету дії. Кількісні відношення: 14. *з род. в.* Вказує на кількість осіб, предметів, із яких складається щось ціле. 15. *з род. в.*, *заст.* Вказує на залежність розміру оплати натурою від кількості вироблених одиниць продукції. 16. *із знах. в.* Вказує на приблизний підрахунок, приблизну міру чого-небудь. 17. *із знах. в.* У сполуч. із сл. доволі, досить, годі, вистачить і т. ін. вказує на особу, якій вистачає, достатньо чого-небудь або яка не бажає, аби щось тривало. 18. *з оруд. в.* Вказує на додаткову кількість чогонебудь. Об'єктні відношення: 19. *з род. і оруд. в.* Вказує на особу, предмет і т. ін., що на них спрямовується, поширюється дія, яких щонебудь стосується. 20. *з род. в.* Вказує на предмет, матеріал і т. ін., з якого щось роблять, виготовляють або що-небудь зроблено, виготовлено. 21. *з род. в.* Вказує на особу, предмет, ознаку, які зазнають змін, перетворень. 22. *з род. в.* Вказує на предмет, за допомогою якого відбувається певна дія. 23. *з род. в.* Вказує на загал, сукупність осіб, предметів, звідки виділяється хто-, що-небудь, якась частина і т. ін. (за значенням відповідає прийм. серед). 24. *з род. в.* Вказує на стан, який порушується, переривається і т. ін. // Вказує на становище, обставини (зазвичай скрутні), з яких кому-небудь допомагають вийти або хтось виходить сам. // У сполуч. з прийм. "в" вказує на перехід особи з одного стану в інший. 25. *з род. в.* Вказує на предмет, місце і т. ін., від яких починається або починають що-небудь. 26. *з род. в.* Вказує на особу, предмет, які є зразком для відтворення, наслідування і т. ін. 27. *з род. в.* Вказує на що-небудь як на джерело матеріальних ресурсів. 28. *з род. в.* Вказує на галузь знань, дисципліну, до якої хто-, що-небудь має певне відношення. // Вказує на групу понять з якоїнебудь галузі, сфери. 29. *з оруд. в.* Вказує на особу, що вступає з іншою у певні стосунки або виявляє якесь ставлення до неї. // Вказує на особи, предмети, що перебувають у взаємодії. 30. *з оруд. в.* Вказує на предмет, наявний у когонебудь під час якоїсь дії, руху і т. ін. 31. *з оруд. в.* Уживається у сполуч. зі словами, які виражають прохання, питання і т. ін., спрямовані до кого-небудь. 32. *з оруд. в.* У сполуч. з прикм. спільний, згідний, солідарний і т. ін. вказує на особу, предмет, стосовно яких виявляється подібність або спільність чого-небудь. Означальні відношення: 33. *з оруд. в.* Вказує на постійну зовнішню ознаку або на внутрішню властивість, характерну особливість кого-, чого-небудь. // Вказує на тимчасову або випадкову зовнішню ознаку особи, предмета. 34. *з оруд. в.* Вказує на вміст якого-небудь предмета. 35. *з род. в.* Вказує на місце, середовище і т. ін., звідки походять, з якими пов'язані особа, предмет. 36. *із знах. в.* Вказує на предмет, до якого прирівнюється за розміром інший предмет.

ЗА^{1}, *прийм.*, *з род.*, *знах. і оруд. відмінками.* Сполучення з прийм. за виражають: Просторові відношення: 1. *із знах. і оруд. в.* Вказує на предмет, місце і т. ін.: а) за межі яких спрямовані дія, рух (*знах. в.*); б) позад, по той бік яких хто-, що-небудь знаходиться, міститься, перебуває або щось відбувається (*оруд. в.*). // У сполуч. зі сл. сідати (сидіти, сісти), стояти (стати) і т. ін. вказує на предмет, біля якого хто-небудь розташовується, щоб виконати певну дію, або хтось знаходиться, виконуючи щонебудь. 2. *з оруд. в.* Вказує на особу, предмет і т. ін., безпосередньо за якими хто-небудь іде, щось рухається. // Уживається на означення того, в напрямку руху чого також хто-, що-небудь рухається. Часові відношення: 3. *з род. в.* Вказує на час, період, коли що-небудь відбувається або відбувалося. // Вказує на особу, в період життя або діяльності якої здійснюється, відбувається що-небудь. // Вказує на предмет, явище, за наявності якого що-небудь відбувається. 4. *із знах. в.* Вказує на проміжок часу, протягом якого що-небудь відбувається. 5. *із знах. в.* Вказує на строк, проміжок часу, після якого що-небудь відбувається. 6. *із знах. в.* Вказує на період, який відділяє якусь дію від іншої наступної, на певний час перед чим-небудь. 7. *з оруд. в.* Вказує на послідовну зміну однієї дії, стану, особи, предмета, явища іншою дією, станом і т. ін. 8. *з оруд. в.* Вказує на одночасність, паралельність різних дій, занять і т. ін. Причинові відношення: 9. *із знах. в.* Вказує на причину, підставу якоїнебудь дії або стану. 10. *з оруд. в.* Вказує на об'єкт, що є перешкодою до певної дії. Обставинні (способу дії) відношення: 11. *з оруд. і знах. в.* Уживається на означення способу дії. 12. *з оруд. в.* Вказує на те, згідно з чим, відповідно до чого відбувається дія. Відношення мети: 13. *із знах. і оруд. в.* Вказує на мету дії. Кількісні відношення: 14. *із знах. в.* Вказує на перевищення якої-небудь міри, кількості чогось. 15. *із знах. в.* Уживається на означення якої-небудь міри, межі. Об'єктні відношення: 16. *із знах. в.* Вказує на предмет, рідко особу, які беруть, за які тримаються і т. ін. // Вказує на заняття, до якого беруться, або предмет, що його створюють, виготовляють. 17. *із знах. в.* Вказує на об'єкт думки, розмови і т. ін. 18. *з оруд. в.* Вказує на особу, предмет та ін., які є об'єктом спостереження, нагляду, догляду і т. ін. 19. *із знах. і оруд. в.* Вказує на особу, предмет, які є об'єктом хвилювання, уболівання і т. ін. 20. *з оруд. в.* Вказує на особу, твір і т. ін., згідно з положеннями яких що-небудь твердиться. 21. *з оруд. в.* Вказує на особу, предмет, яких наслідують, підтримують і т. ін. 22. *з оруд. в.* Вказує на особу, предмет і т. ін., по які хтонебудь відправляється. 23. *із знах. в.* Вказує на предмет, в обмін на який виконується що-небудь, а також на ціну, за яку щось купується або продається. 24. *із знах. в.* Вказує на особу, замість якої хто-небудь діє, виступає від її імені і т. ін. 25. *з оруд. в.* Вказує на наявність або відсутність чого-небудь у когось. // Вказує на особливості, які характеризують кого-, що-небудь. 26. *із знах. і оруд. в.* Вказує на: а) парубка, чоловіка, з яким одружується дівчина, жінка або з яким її одружують (*знах. в.*); б) чоловіка, з яким перебуває у шлюбі жінка (*оруд. в.*); в) особу, при якій хтонебудь живе, перебуваючи в певних родинних зв'язках (*оруд. в.*). 27. *із знах. в.* Вказує на особу, предмет та ін., які виступають або приймаються в ролі кого-, чого-небудь, як хто-, щонебудь. 28. *із знах. в.* Уживається на означення того, за що борються, що обстоюють, що є об'єктом змагання. // Уживається на означення того, на користь, в інтересах кого, чого щось відбувається; прот. проти. 29. *із знах. в.* Уживається в разі порівняння і зіставлення кого-, чого-небудь. Означальні відношення: 30. *із знах. в.* Вказує на час періодичного видання, число, місяць, рік – газети, журналу і т. ін. 31. *з оруд. в.* Вказує на наявність підпису, номера, печатки на документі. // Вказує на наявність чиєїсь редакції певного твору, видання і т. ін. 32. *із знах. в.* Вказує на рівень освіти.

ЗА^{2}, *присл.* На підтримку, на користь кого-, чогонебудь. // *у знач. ім.*, *розм.* Те, що становить позитивний фактор стосовно до чого-небудь.

ЗА^{4}, *част.*: **що [то] за**: а) уживається як питальна частка; б) уживається як підсилювальна частка.

ЗААВАНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заавансува́ти**.

ЗААВАНСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заавансо́ваний**.

ЗААВАНСО́ВАНО. Присл. до **заавансо́ваний**.

ЗААВАНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Оплатити наперед частину вартості якого-небудь товару, роботи тощо.

ЗААДМІНІСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заадмініструва́тися**.

ЗААДМІНІСТРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *зневажл.* Захопитися адміністративними, бюрократичними методами керування.

ЗААДРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заадресува́ти**.

ЗААДРЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Написати адресу на поштовому відправленні, багажі і т. ін.

ЗААКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заактува́ти**.

ЗААКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка*, *спец.* Внести, вписати в акт (у 3 знач.); скласти акт на що-небудь.

ЗААЛЬПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться за Альпами.

ЗААНГАЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заангажува́ти**.

ЗААНГАЖО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **заангажо́ваний**.

ЗААНГАЖО́ВАНО. Присл. до **заангажо́ваний**.

ЗААНГАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Запросити кого-небудь на роботу за договором на певний строк (зазвичай до театру). 2. Запросити до танцю.

ЗААПЛОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати аплодувати.

ЗААРЕШТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заарештува́ти**. // **заарешто́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **заарешто́ваний**, -ного, *ч.*; **заарешто́вана**, -ної, *ж.* Той (та), хто перебуває під арештом.

ЗААРЕШТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗААРЕШТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **арешто́вувати**.

ЗААРЕШТУВА́ТИ *див.* **заарешто́вувати**.

ЗААРКА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заарка́нити**.

ЗААРКА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, **ЗААРКА́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Ловити арканом; накидати аркан на шию.

ЗААРКА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заарка́нювати**.

ЗААРКА́НЮВАТИ *див.* **заарка́нити**.

ЗААРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заармува́ти**.

ЗААРМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заармо́вувати**.

ЗААРМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗААРМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Вводити до матриці наповнювач – армівну фазу (в глину – солому, в пластмасу – скловолокно, в бетон – дріт або ажурну металічну конструкцію) для надання композитові тривкості і міцності.

ЗААРМУВА́ТИ *див.* **заармо́вувати**.

ЗААРХІВО́ВУВАТИ *див.* **заархівува́ти**.

ЗААРХІВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗААРХІВО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Здійснити архівування. *Заархівувати дані.*

ЗААСФАЛЬТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заасфальтува́ти**. // **заасфальто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗААСФАЛЬТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заасфальто́вувати**.

ЗААСФАЛЬТО́ВУВАТИ *див.* **заасфальтува́ти**.

ЗААСФАЛЬТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗААСФАЛЬТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Покрити асфальтом.

ЗААТЛАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який знаходиться за Атлантичним океаном.

ЗААТМОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, виникає, відбувається за межами атмосфери.

ЗАА́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати ахати.

ЗАА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати ахкати.

ЗАБАБА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати бабахкати.

ЗАБАБІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *фам.* Те саме, що **збабі́ти**.

ЗАБА́БРАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заба́брати**.

ЗАБА́БРАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Забруднити себе, когось або щось нечистотами, багном, порошками, вугіллям, їжею та ін.

ЗАБА́ВА, -и, *ж.* 1. Заняття з метою розважитися, повеселитися; розвага, гра. 2. Те, що дає розвагу, втіху. 3. *розм.* Зібрання, на якому розважаються, веселяться.

ЗАБА́ВИТИ *див.* **забавля́ти**.

ЗАБА́ВИТИСЯ *див.* **забавля́тися**.

ЗА́БАВКА, -и, *ж.* 1. Предмет, яким бавляться діти; іграшка. 2. Те саме, що **заба́ва** 1, 2.

ЗАБАВЛЯ́НКИ, -нок, *мн.* Розваги, веселощі, витівки.

ЗАБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забавля́ти** 1.

ЗАБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАБА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* заба́влять; *док.* 1. *перех.* Розважати, веселити кого-небудь розмовами, витівками і т. ін. // Давати розвагу, втіху. 2. *перех.* Заспокоювати, втихомирювати (дитину). 3. *неперех.*, *діал.* Затримуватися.

ЗАБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАБА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* заба́вляться; *док.* 1. *тільки недок.* Проводити час у розвагах, забавах; розважатися, веселитися. // Гратися, бавитися (про дітей). // *чим.* Мати що-небудь як забавку або розвагу. 2. *діал.* Затримуватися.

ЗАБА́ВНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **заба́вний**.

ЗАБА́ВНИЙ, -а, -е. Який дає розвагу, викликає веселість; смішний. // Цікавий.

ЗАБА́ВНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто вміє забавляти, веселити, смішити.

ЗАБА́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **заба́вник**.

ЗАБА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заба́вний**.

ЗАБА́ВНО. Присл. до **заба́вний**. // *у знач. присудк. сл.*

ЗАБАГА́НКА, -и, *ж.* Примхливе бажання, каприз.

ЗАБАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і з інфін.*, *діал.* Забажати.

ЗАБАГА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Забажатися.

ЗАБАГАТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **забагаті́ти**.

ЗАБАГАТІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати багатим. // *чим, з чого.* Стати багатим завдяки чому-небудь. // *на що.* Придбати що-небудь, розжитися на щось.

ЗАБАГА́ТО, *присл.* Більше, ніж треба, можна. // *у знач. присудк. сл.*

ЗАБА́ГЛИВИЙ, -а, -е. Який має багато забаганок; примхливий.

ЗАБА́ГЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **заба́гливий**.

ЗАБА́ГНЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заба́гнити**.

ЗАБАГНИ́ТИ *див.* **заба́гнювати**.

ЗАБАГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш *і* **ЗАБА́ГТИ**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* заба́г, -ла, -ло; *док.*, *перех. і з інфін.* Те саме, що **забажа́ти**.

ЗАБАГНУ́ТИСЯ, -не́ться *і* **ЗАБА́ГТИСЯ**, -гнеться; *мин. ч.* заба́глóся; *док.*, *безос.* Те саме, що **забажа́тися**.

ЗАБА́ГНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заба́гнювати**.

ЗАБА́ГНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАБАГНИ́ТИ**, -ню, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Забруднювати болотом, багном.

ЗАБАГРОВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **забагрові́ти**.

ЗАБАГРОВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **забагрові́лий**.

ЗАБАГРОВІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Почати багровіти; стати багровим.

ЗАБАГРЯНИ́ТИ, -и́ть, *док.*, *перех.* Покрити багрянцем.

ЗАБАГРЯНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Покритися багрянцем.

ЗАБАГРЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **забагряні́ти**.

ЗАБАГРЯНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **забагряні́лий**.

ЗАБАГРЯНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Почати багряніти, стати багряним.

ЗАБА́ГТИ *див.* **забагну́ти**.

ЗАБА́ГТИСЯ *див.* **забагну́тися**.

ЗАБАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *чого, рідко кого, що, а також з інфін. або зі спол.* щоб. Виявити бажання що-небудь одержати, мати в своєму розпорядженні, здійснити і т. ін.; захотіти.

ЗАБАЖА́ТИСЯ, -а́ється, *док.*, *безос.*, *чого, рідко кого, що, а також з інфін. або зі спол.* щоб. Виникнути, з'явитися в кого-небудь (про бажання що-небудь одержати).

ЗАБАЗІ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати базікати.

ЗАБАЗІ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Захопитися базіканням.

ЗАБАЙДУ́ЖИТИСЯ, -иться, *док.*, *безос.*, *розм.*, *рідко.* Стати байдужим до чого-небудь; розхотітися.

ЗАБАЙДУЖІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забайдужі́ти**.

ЗАБАЙДУЖІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати байдужим, втратити інтерес до кого- або чого-небудь.

ЗАБАЙКА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Той, хто живе за Байкалом.

ЗАБАЙКА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться за Байкалом.

ЗАБАЛА́КАТИ *див.* **забала́кувати**.

ЗАБАЛА́КАТИСЯ *див.* **забала́куватися**.

ЗАБАЛА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забала́кувати**.

ЗАБАЛА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБАЛА́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Намагатися почати розмову або вступати в розмову з ким-небудь. // *тільки док.* Почати балакати, говорити. 2. *тільки док.*, *перех.* Втомити співбесідника довгою розмовою. 3. *перех.* Сторонніми розмовами відвертати увагу співбесідника від того, що його цікавить або що важливе для нього.

ЗАБАЛА́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАБАЛА́КАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Захоплюватися розмовою; розмовляти довго, охоче. 2. *тільки недок.* Говорити недоладно, невлад; збиватися в розмові.

ЗАБАЛАМУ́ТИТИ *див.* **забаламу́чувати**.

ЗАБАЛАМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забаламу́тити**.

ЗАБАЛАМУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забаламу́чувати**.

ЗАБАЛАМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБАЛАМУ́ТИТИ**, -у́чу, -у́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Збивати з доброго шляху; одурманювати, затуманювати.

ЗАБАЛА́НСОВИЙ, -а, -е: ** **забала́нсове фінансува́ння** – платіж за використання, оренду активу, не врахованого у балансі. **Забала́нсовий раху́нок** – рахунок бухгалтерського обліку, сальдо якого не входить у баланс. **Забала́нсові опера́ції (ба́нку)** – операції по забалансовим рахункам, які не відображаються у балансі банку.

ЗАБАЛАСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забаластува́ти**.

ЗАБАЛАСТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забаласто́вувати**.

ЗАБАЛАСТО́ВУВАТИ *див.* **забаластува́ти**.

ЗАБАЛАСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАБАЛАСТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *зал.* Покрити залізничне полотно баластом (у 3 знач.).

ЗАБАЛКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться за Балканами.

ЗАБАЛОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забалотува́ти**.

ЗАБАЛОТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забалото́вувати**.

ЗАБАЛОТО́ВУВАТИ *див.* **забалотува́ти**.

ЗАБАЛОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забалотува́ти**.

ЗАБАЛОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАБАЛОТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Не обрати кого-небудь на виборах.

ЗАБАЛЬЗАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забальзамува́ти**.

ЗАБАЛЬЗАМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Здійснювати бальзамування.

ЗАБАЛЬЗАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **бальзамува́ти**.

ЗАБАМБУ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **забамбу́лити**.

ЗАБАМБУ́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **забамбу́лити**.

ЗАБАМБУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ЗАБАМБУ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *діал.* Забити пам'ороки, задурманити, задурити.

ЗАБАМБУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **забамбу́лювати**.

ЗАБАМБУ́ЛЮВАТИ *див.* **забамбу́лити**.

ЗАБА́МКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати бамкати, дзвонити.

ЗАБАНДЮ́РИТИСЯ, -иться, *док.*, *безос.*, *фам.* Спасти на думку (про яке-небудь бажання); захотітися.

ЗАБАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Засумувати, зажуритися.

ЗАБА́РА, -и. 1. *ж.* Затримка. 2. *ч.* Вайло, м'яло.

ЗАБАРАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* Почати барабанити.

ЗАБА́РВИТИ *див.* **заба́рвлювати**.

ЗАБА́РВИТИСЯ *див.* **заба́рвлюватися**.

ЗАБА́РВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заба́рвити**.

ЗАБА́РВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Те саме, що **заба́рвлення** 3. 2. Наявність певної барви, кольору, відтінку. 3. Показник, що характеризує цю наявність.

ЗАБА́РВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **заба́рвити**. 2. Колір або відтінок кольору чого-небудь. 3. *перен.* Специфічна, своєрідна риса чого-небудь.

ЗАБА́РВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що забарвлює. // Такий, що володіє властивістю забарвлювання. // Якого використовують для забарвлювання.

ЗАБА́РВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого забарвлюють.

ЗАБА́РВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заба́рвлювати**.

ЗАБА́РВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАБА́РВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* заба́рвлять; *док.*, *перех.* 1. Надавати чому-небудь певної барви, кольору, відтінку кольору. 2. *перен.* Надавати чому-небудь додаткового змісту, тону, своєрідної риси.

ЗАБА́РВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАБА́РВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* заба́рвляться; *док.* 1. Набувати певної барви, кольору, відтінку кольору. 2. *перен.* Набувати додаткового змісту, тону, своєрідної риси.

ЗАБА́РВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто забарвлює щось барвником або фарбою.

ЗАБА́РВЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **заба́рвлювач**.

ЗАБА́РВЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **заба́рвлювати**.

ЗАБАРВНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Який щось або когось забарвлює. *Забарвна речовина.*

ЗАБАРИКАДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забарикадува́ти**. // **забарикадо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАБАРИКАДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забарикадо́вувати**.

ЗАБАРИКАДО́ВУВАТИ *див.* **забарикадува́ти**.

ЗАБАРИКАДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАБАРИКАДО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Закрити проїзд, прохід, спорудивши барикаду.

ЗАБАРИКАДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Спорудивши барикаду, заховатися, засісти за нею.

ЗАБАРИ́ТИ *див.* **заба́рювати**.

ЗАБАРИ́ТИСЯ *див.* **заба́рюватися**.

ЗАБА́РЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **забарни́й** 1.

ЗАБА́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **заба́рливий**.

ЗАБА́РЛИВО. Присл. до **заба́рливий**.

ЗАБАРНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який бариться; повільний, неквапливий. 2. Який вимагає багато часу; загайний.

ЗАБА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **забарни́й** 1.

ЗАБА́РНО. Присл. до **забарни́й** 2. // *у знач. присудк. сл.*

ЗАБА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заба́рювати**.

ЗАБА́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАБАРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАБАРИ́ТИ**, -арю́, -а́риш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Залишати кого-, що-небудь десь довше, ніж передбачалося, ніж потрібно, можна; затримувати, загаювати. 2. *тільки док.*, *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **забари́тися** 1.

ЗАБА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ЗАБАРЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАБАРИ́ТИСЯ**, -арю́ся, -а́ришся, *док.*, *розм.* 1. Залишатися, бути де-небудь довше, ніж передбачалося, ніж потрібно, можна; затримуватися, загаюватися. // *тільки 3 ос.*, *перев. із запереч.* не. Наставати, з'являтися повільно, із запізненням. 2. *з чим і з інфін.* Виконувати, робити що-небудь із запізненням.

ЗАБАРЯ́ТИ *див.* **заба́рювати**.

ЗАБАРЯ́ТИСЯ *див.* **заба́рюватися**.

ЗАБАСИ́ТИ, -ашу́, -аси́ш, *док.*, *розм.* Заговорити або заспівати басом.

ЗАБАСКАЛИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *діал.* Упертися, затятися.

ЗАБАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати басувати (про коней).

ЗАБА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати бахкати (у 1, 2 знач.).

ЗАБАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАБА́ЧИТИ** *і* **ЗОБА́ЧИ-**

ти, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Бачити кого-, що-небудь з якогось моменту; помічати.

ЗАБА́ЧИТИ *див.* **забача́ти.**

ЗАБА́ЧИТИСЯ *і* **ЗОБА́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Побачитися, мати зустріч з ким-небудь.

ЗАБГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Укласти щось куди-небудь; запхати, заховати.

ЗАБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **захист** 2, 3.

ЗАБЕЗПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забезпе́чити.** // **забезпе́чено**, *безос. присудк. сл.* ** **Забезпе́чені креди́ти** – кредити, які мають забезпечення у вигляді ліквідної застави, або банківську гарантію. 2. *прикм.* Який має всього вдосталь; заможний.

ЗАБЕЗПЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Ступінь забезпечення ким-, чим-небудь. ** **Забезпе́ченість креди́ту** – товарно-матеріальні цінності, що служать кредиторові заставою повного і своєчасного повернення боржником отриманих у позику коштів. **Золоте́ забезпе́чення** – запас золота в центральному банку держави для покриття банківської емісії. **Матеріа́льна забезпе́ченість** – достаток, добробут.

ЗАБЕЗПЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **забезпе́чити** 1, 2. ** **Забезпе́чення гро́шей** – матеріальні умови, які сприяють стабільності грошового обігу. **Забезпе́чення креди́ту** – захист кредитора від кредитного ризику. 2. Матеріальні засоби до існування. ** **Соціа́льне забезпе́чення** – система державних заходів, спрямованих на надання матеріальної допомоги громадянам, що пішли на пенсію, захворіли, втратили працездатність і т. ін. 3. *спец.* Сукупність математичних, програмних, мікропрограмних, апаратурних засобів, спрямованих на автоматичну обробку даних за допомогою цифрових обчислювальних машин і пристроїв. ** **Внутрі́шнє інформаці́йне забезпе́чення** – методи і засоби перетворення зовнішнього подання даних у машинне, перетворення даних з машинного подання у зовнішнє. **Ергономі́чне забезпе́чення** – узгодження психологічних, психофізіологічних характеристик і можливостей користувачів з параметрами робочого середовища на робочих місцях користувачів системи. **Зага́льне програ́мне забезпе́чення** – частина програмного забезпечення (операційна система, драйвери та ін.), призначені для організації обчислювального процесу. **Інформаці́йне забезпе́чення** – забезпечення необхідною інформацією, організація банків даних. **Лінгвісти́чне забезпе́чення** – тезауруси та мовні засоби опису даних і маніпулювання ними. **Математи́чне забезпе́чення** – сукупність математичних методів, моделей і алгоритмів, що використовуються в системі. **Методи́чне забезпе́чення інформаці́йної систе́ми** – сукупність документів, що описують технологію функціонування системи, методи вибору та застосування користувачами технологічних прийомів. **Метрологі́чне забезпе́чення** – встановлення та застосування метрологічних норм і правил, а також розробка, виготовлення та застосування технічних засобів, необхідних для досягнення потрібної точності вимірювань. **Організаці́йне забезпе́чення** – сукупність документів, що встановлюють організаційну структуру, права та обов'язки персоналу і користувачів в процесі експлуатації системи. **Правове́ забезпе́чення** – сукупність правових норм, що регламентують правові взаємини та юридичний статус. **Програ́мне забезпе́чення** – сукупність програм і програмних документів. **Резиде́нтне програ́мне забезпе́чення** – програмне забезпечення, що постійно знаходиться в оперативній пам'яті. **Систе́мне програ́мне забезпе́чення** – див. **зага́льне програ́мне забезпе́чення. Техні́чне забезпе́чення** – сукупність технічних та комунікаційних засобів.

ЗАБЕЗПЕ́ЧЕНО. Присл. до **забезпе́чений** 2.

ЗАБЕЗПЕ́ЧИТИ *див.* **забезпе́чувати.**

ЗАБЕЗПЕ́ЧИТИСЯ *див.* **забезпе́чуватися.**

ЗАБЕЗПЕ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який забезпечує що-небудь.

ЗАБЕЗПЕ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп і мин. ч. до **забезпе́чувати.**

ЗАБЕЗПЕ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забезпе́чувати.**

ЗАБЕЗПЕ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБЕЗПЕ́ЧИТИ**, -чу, -чиш; *наказ. сп.* забезпе́ч; *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Постачаючи щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах. // Надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування. 2. Створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось. 3. Захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки.

ЗАБЕЗПЕ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАБЕЗПЕ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся; *наказ. сп.* забезпе́чся; *док.* 1. Задовольняти себе в чомусь, у якихось потребах. 2. Вживати певних заходів, робити якийсь запас і т. ін., щоб гарантувати себе від чого-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **забезпе́чувати.**

ЗАБЕ́ЙДАТИ, ЗАБЕ́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Замочити, забруднити одяг знизу.

ЗАБЕ́ЙДАТИСЯ, ЗАБЕ́ЙКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* 1. Замочити одяг, вимокнути. 2. Плентаючись, забрести куди-небудь.

ЗАБЕ́ЙКАТИ(СЯ) *див.* **забе́йдати(ся).**

ЗАБЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати бекати.

ЗАБЕЛЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАБЕЛЬКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Почати белькотати, белькотіти.

ЗАБЕЛЬКОТІ́ТИ *див.* **забелькота́ти.**

ЗАБЕНДЮГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Притиснути прив'язаним зверху рублем снопи, сіно і т. ін.

ЗАБЕНКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати бенкетувати.

ЗА́БЕРЕГИ, -ів, *мн.* Нерухомі смуги льоду вздовж берегів водойми, коли суцільний льодовий покрив відсутній.

ЗА́БЕРЕЖЕНЬ *див.* **за́бережні.**

ЗА́БЕРЕЖНІ, -ів, *мн.* (*одн.* **за́бережень**, -жня, *ч.*). Смуга льоду біля берега.

ЗАБЕТОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забетонува́ти.** // **забетоно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАБЕТОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Залити бетоном.

ЗАБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забива́ти** 1 – 3, 5 – 7.

ЗАБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАБИ́ТИ**, -б'ю, -б'є́ш, *док.* 1. *перех.* Б'ючи по якомусь предмету, вганяти, заглиблювати в що-небудь; вбивати. // Ударами, різкими поштовхами вганяти, заганяти куди-небудь. 2. *перех.* Прибиваючи дошки, щити і т. ін., закривати наглухо отвір, прохід і т. ін. 3. *перех.*, *розм.* Заповнювати що-небудь цілком. // *безос.* // Вставляючи, вбиваючи, всовуючи що-небудь, заповнювати, закривати отвір, щілину і т. ін. // Наповнювати що-небудь, перешкоджаючи його дії, функціонуванню і т. ін. 4. *перев. док.*, *перех.* Внаслідок удару ушкодити яку-небудь частину тіла; побити. 5. *перех.* Позбавляти життя, убивати кого-небудь. // Убивати на м'ясо (на бойні, під час полювання і т. ін. – тварин). ** **Забива́ти дух**: а) позбавляти можливості вільно дихати; б) (*безос.*) утруднюється, припиняється дихання (від бігу, швидкої їзди, хвилювання і т. ін.). 6. *перех.*, *перен.* Доводити до отупіння, позбавляти здатності чинити опір; затуркувати. 7. *перех.*, *розм.* Перевищувати, перевершувати за силою, кількістю, ростом і т. ін.; заглушувати. // *перев. чим.* Позбуватися чого-небудь. 8. *перех.*, *розм.* Гасити різкими рухами, ударами (вогонь). 9. *тільки 3 ос.*, *неперех.*, *розм.* Проникати, потрапляти куди-небудь (про дощ, сніг і т. ін.). 10. *тільки док.*, *неперех.* Почати бити (у 1, 5, 6, 9, 10 знач.). *Забити тривогу.* 11. *перех.* Док. до **би́ти** 8, 14. 12. *жарг.* Зарезервувати.

ЗАБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАБИ́ТИСЯ**, -б'ю́ся, -б'є́шся, *док.* 1. Залізати, ховатися куди-небудь. // *тільки 3 ос.* Проникати, потрапляти куди-небудь (про куряву, сніг і т. ін.). 2. Заходити, заїжджати куди-небудь далеко; опинятися десь (часто випадково). 3. *тільки 3 ос.* Наповнюватися чим-небудь, що перешкоджає дії, функціонуванню і т. ін.; засмічуватися, закупорюватися. 4. *тільки док.* Ударившись об щось, ушкодити яку-небудь частину тіла, відчути біль; побитися. 5. *тільки док.*, *розм.* Позбавити себе життя; убитися. 6. *тільки док.* Почати битися (у 1, 7, 8 знач.). // *перен.* Почати виявлятися; з'явитися (про усмішку, переляк і т. ін.). 7. *тільки недок.* Пас. до **забива́ти** 1, 2, 5, 7.

ЗАБИВА́ЧКА, -и, *ж.* Те, чим щось забивають.

ЗАБИ́ВКА, -и, *ж.* Те, чим забивають отвір.

ЗАБИВНИ́Й, -а́, -е́. Який призначений, використовується для забивання чогось.

ЗАБИНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забинтува́ти.**

ЗАБИНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забинто́вувати.**

ЗАБИНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБИНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Перев'язувати, обгортати бинтом, марлею і т. ін.

ЗАБИНТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАБИНТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Забинтовувати себе.

ЗАБИНТУВА́ТИ *див.* **забинто́вувати.**

ЗАБИНТУВА́ТИСЯ *див.* **забинто́вуватися.**

ЗАБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забира́ти.**

ЗАБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАБРА́ТИ**, -беру́, -бере́ш, *док.* 1. *перех.* Брати що-небудь собі, із собою. // Схопивши, охопивши рукою (руками або яким-небудь знаряддям), брати щось. // Витягати, висмоктувати з чого-небудь. 2. *перех.* Вести, везти кого-небудь із собою, до себе. ** **Кат [його́ (її́ і т. ін.)] забира́й** – сталі звороти, які виражають зневажливе, байдуже ставлення до того, про кого або що йде мова, обурення або захоплення. 3. *перех.* Насильно брати, віднімати силою в кого-небудь. // Наступаючи, захоплювати, займати населений пункт, яку-небудь територію і т. ін. // Заливати, затопляти. // *перен.* Позбавляти кого-небудь чогось. // *перев. док.* Потай або насильно взяти, вивести. 4. *перех.*, *розм.* Заарештовувати, затримувати кого-небудь. 5. *перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Опановувати, охоплювати кого-небудь (про якесь почуття, стан і т. ін.). 6. *перех.* Віднімати (час, енергію і т. ін.). 7. *перех.*, *рідко.* Сильно діяти на кого-небудь, даватися взнаки. 8. *неперех.* Змінювати напрям руху, відхилятися від попереднього напряму; повертати. // Змінювати висоту, глибину руху.

ЗАБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАБРА́ТИСЯ**, -беру́ся, -бере́шся, *док.* 1. Залазити куди-небудь (нагору, всередину і т. ін.). // Проникати куди-небудь (про світло, вітер і т. ін.). // Потай заходити, проникати куди-небудь. // Заходити, заїжджати куди-небудь далеко; опинятися десь. // Перебиратися, переїжджати куди-небудь. 2. *розм.* Відходити, від'їжджати звідкись, куди-небудь. 3. *до чого*, *розм.* Братися за яку-небудь справу, приступати до чого-небудь. // *з інфін.*, *рідко.* Починати щось робити. 4. *розм.* Братися (руками). 5. *тільки недок.* Пас. до **забира́ти** 1 – 4.

ЗАБИРА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто щось або когось забирає.

ЗАБИ́ТИ *див.* **забива́ти.**

ЗАБИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заби́ти** 1 – 6. ** **Заби́те мі́сце**, *мед.* – закрите механічне пошкодження тканин або органів без видимого порушення їхньої анатомічної цілісності; супроводжуються крововиливами, некрозом, розміжченням, асептичним запальним процесом; клінічними симптомами є біль, припухлість, синець та порушення функції. // **заби́то**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **заби́тий**, -того, *ч.*; **заби́та**, -тої, *ж.* Той (та), кого убили. 2. *прикм.* Доведений до отупіння гнобленням, жорстоким ставленням; затурканий.

ЗАБИ́ТИСЯ *див.* **забива́тися.**

ЗАБИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан пригнобленості, отупіння, затурканості, заляканості.

ЗАБИТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Занесений снігом (про шлях). 2. Із занесеними снігом шляхами, ярами і т. ін.

ЗАБИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **заби́ти** 1 – 5.

ЗАБІ́Г, -у, *ч.* 1. У спортивних змаганнях – біг на певну відстань. 2. *заст.* Притулок, прихисток. 3. *діал.* Ковзкий спад, з якого з'їжджають сани. 4. *тільки мн.*, *діал.* Старання, зусилля.

ЗАБІГА́ЙЛІВКА, -и, *ж.* Про закусочну, пивничку і т. ін. // *знев.*, *розм.* Про кепський заклад громадського харчування.

ЗАБІГА́ЙЛО, -а, *ч.* Запопадлива, улеслива людина.

ЗАБІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забіга́ти.**

ЗАБІ́ГАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати бігати (у 1 – 3 знач.).

ЗАБІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАБІ́ГТИ**, -іжу́, -іжи́ш; *мин. ч.* забі́г, -ла, -ло; *док.* 1. Біжучи, потрапляти куди-небудь (у якесь приміщення, на якесь місце і т. ін.). // Заходити на короткий час, мимохідь, по дорозі. 2. *перев. зі сл.* в п е р е д, н а п е р е д. Швидко заходити збоку, бігом випереджати кого-, що-небудь. // Бігти вперед, за межі чого-небудь; перебігати. // *перен.* Робити що-небудь передчасно, не дотримуючись послідовності. 3. Віддалятися бігом, тікати. // Біжучи, завертати за що-небудь. 4. *розм.* З'їжджати поковзом до краю дороги (про сани). 5. *що*, *діал.* Перебігати, перетинати (дорогу, шлях і т. ін.).

ЗАБІ́ГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Стомитися, довго бігаючи.

ЗАБІ́ГЛИЙ, -а, -е. Який, тікаючи від когось, чогось, добрався куди-небудь.

ЗАБІ́ГТИ *див.* **забіга́ти.**

ЗАБІДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.*, *діал.* Виснажитися, вимучитися.

ЗАБІ́ДКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати бідкатися (у 1 – 3 знач.).

ЗАБІДО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Виснажений, вимучений.

ЗАБІ́Й, -бо́ю, *ч.* 1. Забивання, умертвіння тварин з промисловою метою. 2. *гірн.* Те саме, що **ви́бій**[2]. 3. *діал.* Вибоїна. 4. *діал.* Замет, кучугура. *Снігові забої.* 5. *рідко.* Удар, поштовх.

ЗАБІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до забою (у 1 знач.). *Забійний цех.* // Признач. на забій (у 1 знач.). *Забійна худоба.* ** **Забі́йна вага́** – вага туші з жиром без шкіри, голови, ніг і нутрощів. 2. *військ.* Який діє смертоносно, убиває. *Забійна сила осколка.*

ЗАБІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *гірн.* Те саме, що **ви́бійник** 1.

ЗАБІ́ЙНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **забі́йник, забі́йниця.**

ЗАБІ́ЙНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Знаряддя для вбивства тхора.

ЗАБІ́Л, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **за́білка.**

ЗАБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забіли́ти.** // **забі́лено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАБІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забіли́ти.**

ЗАБІ́ЛИЙ, -а, -е. Занадто білий, біліший, ніж звичайно.

ЗАБІЛИ́ТИ *див.* **забі́лювати.**

ЗАБІЛИ́ТИСЯ *див.* **забі́люватися.**

ЗАБІЛІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Почати біліти, стати білим. 2. Вирізнитися своїм білим кольором; з'явитися, показатися (про білі предмети).

ЗАБІЛІ́ТИСЯ, -іється, *док.* Те саме, що **забілі́ти.**

ЗА́БІЛКА, -и, *ж.* Сметана чи молоко як приправа до рідкої страви.

ЗАБІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забі́лювати.**

ЗАБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАБІЛИ́ТИ**, -ілю́, -і́лиш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь білим, покриваючи крейдою, білою фарбою і т. ін. 2. Заправляти рідку страву сметаною чи молоком.

ЗАБІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАБІЛИ́ТИСЯ**, -ілю́ся, -і́лишся, *док.* 1. Забруднюватися чим-небудь білим. 2. *тільки недок.* Пас. до **забі́лювати.**

ЗАБІ́Р, -бо́ру, *ч.* Дія за знач. **забира́ти** 1, 2.

ЗАБІРНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до **забо́ру.** *Забірний колодязь.* ** **Забірна́ кни́жка**: а) книжка з талонами на одержання, забір певного виду та кількості товару; б) книжка, в якій ведеться облік, запис товарів, що відпускаються в кредит.

ЗАБІСО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *заст.* Дуже впертий.

ЗАБІЯ́КА, -и. 1. *ч. і ж.* Той (та), хто заводить, починає бійку, любить битися. 2. *ч.*, *заст.* Убивця, розбійник.

ЗАБІЯКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має схильність до бійки, часто вдається до бійки.

ЗАБІЯКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **забіякува́тий.**

ЗАБІЯКУВА́ТО. Присл. до **забіякува́тий.**

ЗАБІЯ́ЧКА, -и, *ч. і ж.* Зменш. до **забія́ка** 1.

ЗАБЛАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Почати благати.

заблагословúтися, -и́ться: ** **На світ заблагослови́лося**, *безос.* – розвиднілося.

ЗАБЛИ́ЗЬКО, *присл.* Ближче, ніж звичайно; ближче, ніж треба чи можна.

ЗАБЛИ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати блимати (у 1, 2 знач.).

ЗАБЛИ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати блискати (у 1, 2 знач.).
ЗАБЛИСКОТА́ТИ *див.* **заблискоті́ти.**
ЗАБЛИСКОТІ́ТИ, -отить, **ЗАБЛИСКОТА́ТИ**, -оче, *док.* Почати блискотіти.
ЗАБЛИ́СНУТИ, -не; *мин. ч.* заблиснув, -нула, -нуло *і* забли́с, -ла, -ло; *док., розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Вирізнитися своїм блиском; з'явитися. 2. *перен.* Вирізнитися чим-небудь незвичайним, видатним. 3. Однокр. до **забли́скати.**
ЗАБЛИСТІ́ТИ, -ищу, -истиш, *док., рідко.* Те саме, що **заблища́ти.**
ЗАБЛИЩА́ТИ, -щу, -щиш, *док.* 1. Почати блищати (у 1 знач.). // *безос.* 2. Вирізнитися своїм блиском, яскравим кольором; з'явитися.
ЗАБЛОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заблокува́ти.**
ЗАБЛОКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заблоко́вувати.**
ЗАБЛОКО́ВУВАТИ *див.* **заблокува́ти.**
ЗАБЛОКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заблокува́ти.**
ЗАБЛОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАБЛОКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., перен.* Перешкодити подальшому вияву, розвитку чого-небудь.
ЗА́БЛУД, -у, *ч., рідко.* Хибна, помилкова думка, неправильне уявлення; помилка.
ЗАБЛУ́ДА, -и, *ж. і ч., розм.* 1. Людина, що збилася зі шляху, заблудила. 2. *зневажл.* Те саме, що **прибл́уда.** 3. *рідко.* Те саме, що **за́блуд.**
ЗАБЛУДИ́ТИ, -уджу́, -у́диш, *док.* 1. Збитися з правильного напрямку, втратити просторову орієнтацію. 2. Випадково зайти куди-небудь, приблукати.
ЗАБЛУДИ́ТИСЯ, -уджу́ся, -у́дишся, *док.* Те саме, що **заблуди́ти** 1.
ЗАБЛУ́ДЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **заблу́каний.**
ЗАБЛУ́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **заблу́каний.**
ЗАБЛУКА́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **заблу́каний** 1.
ЗАБЛУ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Який заблукав, випадково потрапив куди-небудь. 2. *перен.* Який збився з правильного життєвого шляху.
ЗАБЛУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Випадково зайти, потрапити куди-небудь; забрести. 2. Збитися з правильного напрямку, втратити просторову орієнтацію; заблудити. 3. З'явитися (про усміх, думку і т. ін.).
ЗАБЛУКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., рідко.* Те саме, що **заблука́ти** 1, 2.
ЗАБЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док., розм.* 1. *неперех.* Почати блювати. 2. *перех.* Забруднити що-небудь блювотою (у 2 знач.).
ЗАБЛЮВА́ТИСЯ, -ююся, -юєшся, *док., розм.* Забруднитися блювотою (у 2 знач.).
ЗАБОБО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **забобо́н**, -у, *ч.*). 1. Віра в існування надприродних сил, у долю, ворожіння, віщування і т. ін., в основі якої лежать релігійні уявлення; передсуди. // Віра в прикмети, в те, що деякі дії, явища, істоти, маючи надприродні сили, є запорукою удачі чи невдачі в чому-небудь. // Передсуд, що ґрунтується на такій вірі. 2. Помилкові погляди на що-небудь, які стали звичними в житті певних верств населення.
ЗАБОБО́ННИЙ, -а, -е. 1. Який вірить у забобони (у 1 знач.); схильний до забобонів. 2. Оснований на забобонах (у 1 знач.), викликаний забобонами.
ЗАБОБО́ННИК, -а, *ч., розм.* Той, хто вірить у забобони (у 1 знач.).
ЗАБОБО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **забобо́нний.**
ЗАБОБО́ННО, *присл.* Із забобонами (у 1 знач.); виявляючи забобонність.
ЗАБОВВАНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забовваніти.**
ЗАБОВВАНІ́ТИ, -іє, *док.* Почати бовваніти (у 1 знач.), завиднітися, стоячи десь, здіймаючись над чимось.
ЗАБО́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати бовкати (у 1 знач.).
ЗАБО́ВТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забо́втати.** 2. *у знач. прикм.* Який забовтався, замочився, забризкався водою, болотом.
ЗАБО́ВТАТИ *див.* **забо́втувати.**
ЗАБО́ВТАТИСЯ *див.* **забо́втуватися.**
ЗАБО́ВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забо́втувати** 2.
ЗАБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБОВТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Замочувати, забризкувати одяг знизу. 2. *перех.* Розмішувати що-небудь у рідині. 3. *тільки док., неперех.* Почати бовтати (*див.* **бо́втати** 3).
ЗАБО́ВТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАБОВТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Замочувати, забризкувати себе знизу. 2. *тільки док.* Почати бовтатися (у 1 знач.).
ЗАБОГАРА́ДИТИ, -джу, -диш, *док., заст.* Допомогти.
ЗАБОЖИ́ТИСЯ, -ожу́ся, -ожи́шся, *заст.* Док. до **божи́тися.**
ЗАБО́ЇНА, -и, *ж.* 1. *спец.* Заглиблення на поверхні чого-небудь від удару чимось твердим. 2. *діал.* Вибоїна. 3. *діал.* Замет, кучугура снігу.
ЗАБО́ЇСТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Вибоїстий. 2. Сніжний.
ЗАБО́ЇСТО, *присудк. сл., діал.* Багато заметів, кучугур снігу.
ЗАБО́ЙНИЙ, -а, -е, *діал.* Сніжний.
ЗАБОЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заболі́ти.**
ЗАБОЛІ́ТИ, -ли́ть, *док.* 1. *у кого, рідше кому.* Почати боліти (про тіло, яку-небудь частину його або ушкоджене місце). // *у чому, безос.* З'явитися, відчутися (про біль). 2. *кого, розм.* Те саме, що **врази́ти**[1] 2.
ЗАБОЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́болонь.**
ЗАБОЛО́ННИК, -а, *ч.* Жук родини короїдових, що пошкоджує стовбур і гілки дерев.
ЗА́БОЛОНЬ, -і, *ж.* Шар деревини, який міститься безпосередньо під корою.
ЗАБОЛОТИ́ТИ *див.* **заболо́чувати.**
ЗАБОЛОТИ́ТИСЯ *див.* **заболо́чуватися.**
ЗАБОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заболоти́ти.** // *у знач. прикм.* Який забризкався, забруднився болотом (у 2 знач.). 2. *прикм.* Укритий болотами, багнистий.
ЗАБОЛО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність боліт. *Заболоченість місцевості.*
ЗАБОЛО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заболоти́ти** 1 і стан за знач. **заболоти́тися** 1.
ЗАБОЛО́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність до **заболо́чення, заболо́чування.**
ЗАБОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заболо́чувати** 1 і **заболо́чуватися** 1.
ЗАБОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док., перех.* 1. Перетворювати в болото. 2. Забруднювати, забризкувати болотом (у 2 знач.).
ЗАБОЛО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАБОЛОТИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Перетворюватися в болото; покриватися болотами. 2. Забруднюватися, забризкуватися болотом (у 2 знач.).
ЗАБО́РА, -и, *ж.* Ряд, пасмо каменів, які перетинають річище поперек течії (але не через усе русло); перекат.
ЗАБОРГО́ВАНИЙ, -а, -е. Який заборгувався, має борг.
ЗАБОРГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність боргу. ** **Абоне́нтська заборго́ваність** – зобов'язання абонента оплатити надані йому послуги, термін оплати яких минув. **Валю́тна заборго́ваність** – борги держави чи її підприємств в іноземній валюті. **Дебіто́рська заборго́ваність** – сума заборгованостей підприємству від юридичних або фізичних осіб. **Заборго́ваність з основно́го бо́ргу** – сума використаного і ще не сплаченого кредиту (основного боргу) на певну дату. **Заборго́ваність за відсо́тками** – сума не сплачених відсотків, нарахованих на суму заборгованості основного боргу. **Зо́внішня заборго́ваність** – сума фінансових зобов'язань країни іноземним кредиторам. **Капіта́льна заборго́ваність** – зовнішня заборгованість, за якою термін платежу ще не настав. **Кредито́рська заборго́ваність** – тимчасово залучені підприємством кошти, що підлягають сплаті відповідним юридичним чи фізичним особам (кредиторам). **Протерміно́вана заборго́ваність** – не здійснені своєчасно платежі фізичних та юридичних осіб за поставлені товари, виконані роботи, надані кредити. **Умо́вна заборго́ваність** – заборгованість, виражені в потенційних зобов'язаннях, які можуть за певних умов перетворитися в реальні.
ЗАБОРГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Узяти в борг у кого-небудь. 2. *перех. і без додатка.* Опинитися в боргу перед кимось, стати зобов'язаним кому-небудь у чомусь.
ЗАБОРГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Стати боржником.
ЗАБОРО́ЛО, -а, *с., іст.* 1. Те саме, що **забра́ло** 1. 2. *перев. мн.* Щити з дерева або з каменю, встановлені на мурах фортеці для захисту її оборонців від ворога.
ЗАБОРО́НА, -и, *ж.* 1. Наказ не робити чого-небудь. ** **Біржова́ заборо́на** – види дій, які заборонені на біржі: а) масштабні операції однією особою, яка має за мету впливати на ціни; б) будь-які погоджені дії учасників біржової торгівлі; в) розповсюдження неправдивої інформації, яка може призвести до штучної зміни кон'юнктури. **Заборо́на платежу́** – одна з систем відновлення прав із втрачених векселів, що полягає в накладенні судом, за проханням заявника, заборони здійснювати виконання пред'явнику векселя. 2. *заст.* Захист.
ЗАБОРО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заборони́ти**[1] 1. ** **заборо́нені зо́ни**, *фіз.* – значення енергії, які електрон не може мати на відповідних енергетичних рівнях. // **заборо́нено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **заборо́нене**, -ного, *с.* Те, що підлягає забороні.
ЗАБОРО́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заборо́нений.**
ЗАБОРОНИ́ТИ[1] *див.* **забороня́ти.**
ЗАБОРОНИ́ТИ[2] *див.* **заборонува́ти.**
ЗАБОРО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до заборони (у 1 знач.). ** **заборо́нні тари́фи** – високі ставки ввізних мит, які встановлюються для захисту внутрішнього ринку від ввезення певних іноземних товарів.
ЗАБОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заборо́нний.**
ЗАБОРОНО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заборонува́ти.** // **заборонóвано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАБОРОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заборонува́ти.**
ЗАБОРОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і рідко* **ЗАБОРОНИ́ТИ**, -оню́, -о́ниш, *док., перех., с. г.* Розпушити ґрунт бороною; заволочити. // Боронуючи, покрити землею посіяне насіння.
ЗАБОРО́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який щось забороняє.
ЗАБОРОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАБОРОНИ́ТИ**, -оню́, -о́ниш, *док.* 1. *перех. і з інфін.* Не дозволяти робити, здійснювати що-небудь. // Не допускати, не дозволяти користуватися чим-небудь, уживати щось, відбуватися, існувати чому-небудь. 2. *перех. і без додатка, заст.* Захищати від кого-, чого-небудь.
ЗАБОРОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАБОРОНИ́ТИСЯ**, -оню́ся, -о́нишся, *док.* 1. *заст.* Захищатися від кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **забороня́ти.**
ЗАБО́РСАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забо́рсати.**
ЗАБО́РСАТИ *див.* **забо́рсувати.**
ЗАБО́РСАТИСЯ *див.* **забо́рсуватися.**
ЗАБО́РСУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забо́рсувати.**
ЗАБО́РСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБО́РСАТИ**, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. *перех.* Завізувати, стягати, переплутуючи (мотузку і т. ін.). // Заплутувати. 2. *тільки док., неперех.* Задриґати або швидко захитати чим-небудь.
ЗАБО́РСУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАБО́РСАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Те саме, що **заплу́туватися.** 2. *тільки док.* Почати борсатися.
ЗАБО́РТНИЙ, -а, -е. Який знаходиться за бортом судна.
ЗА́БОЦЕНЬ, -ценя, *ч.* Шмат стільникового меду.
ЗАБРА́КНУТИ, -не, *док., безос.* Не вистачити, стати в недостатній кількості, мірі.
ЗАБРАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забракува́ти.** // **забрако́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАБРАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забрако́вувати.**
ЗАБРАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБРАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Визнавати непридатним, невідповідним певним вимогам, незадовільним.
ЗАБРАКУВА́ТИ *див.* **забрако́вувати.**
ЗАБРА́ЛО, -а, *с.* 1. Рухома частина шолома, що опускається на обличчя для захисту від ударів. // Передня частина захисного головного убору, яка захищає обличчя від впливу чого-небудь. 2. Щит, заслон, що прикриває який-небудь пристрій.
ЗА́БРАНИЙ, *рідко* **ЗА́БРАТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забра́ти** 1 – 4. // **за́брано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАБРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забра́ти.**
ЗАБРА́ТИ *див.* **забира́ти.**
ЗА́БРАТИЙ *див.* **за́браний.**
ЗАБРА́ТИСЯ *див.* **забира́тися.**
ЗАБРЕ́ЗКЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **забре́знути.** 2. *у знач. прикм.* Набряклий, опухлий.
ЗАБРЕ́ЗКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **забре́зклий** 2.
ЗАБРЕ́ЗНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* забре́зк, -ла, -ло *і* забре́знув, -е́знула, -е́знуло. *док.* 1. Стати брезклим. 2. *розм., рідко.* Стати водянистим; покритися слизом.
ЗАБРЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати бренькати.
ЗАБРЕСТИ́ *див.* **забріда́ти.**
ЗАБРЕХА́ТИ, -ешу́, -е́шеш, *док., розм.* Почати брехати (у 2 знач.); загавкати.
ЗАБРЕХА́ТИСЯ *див.* **забрі́хуватися.**
ЗАБРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАБРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех., розм., заст.* Брати в солдати, визнавати придатним до військової служби.
ЗАБРИ́ЖИТИ, -жить, *док.* Укритися брижами. *Море забрижило.*
ЗАБРИ́ЗКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забри́зкати** 1.
ЗАБРИ́ЗКАТИ *див.* **забри́зкувати.**
ЗАБРИ́ЗКАТИСЯ *див.* **забри́зкуватися.**
ЗАБРИ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забри́зкувати.**
ЗАБРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБРИ́ЗКАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Покривати бризками. 2. *перех., рідко.* Бризками гасити вогонь. 3. *тільки док., неперех.* Почати бризкати (у 1, 2 знач.).
ЗАБРИ́ЗКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАБРИ́ЗКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Укриватися бризками.
ЗАБРИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Почати брикати.
ЗАБРИНІ́ТИ, -ни́ть, *док.* 1. Почати бриніти; зазвучати, задзвеніти. // Почати лунати, стати чутним (про звук, голос, пісню і т. ін.). // *чим.* Почати викликати звуки. // Задзижчати (про комах). // Задзюрчати (про воду). 2. *перен., у чому, на чому.* Почати виявлятись у голосі, словах, очах і т. ін. // *чим.* Почати виражати що-небудь. 3. Почати дрижати. 4. *перен.* Яскраво вирізнитися своїм кольором під час цвітіння, дозрівання (про квіти, плоди). 5. *перен.* Почати блищати, вирізнитися блиском.
ЗАБРИ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати бринькати.
ЗАБРИНЬЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Почати бриньчати.
ЗАБРИ́ТИ *див.* **забрива́ти.**
ЗАБРІ́Д, -ро́ду, *ч.* 1. *заст.* Відхід з дому на заробітки; бурлакування. 2. *заст.* Сезонна артіль рибалок. 3. Спосіб ловлення риби неводом, волоком і т. ін.
ЗАБРІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАБРО́ДИТИ**, -джу, -диш, *недок.*, **ЗАБРЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* забрі́в, забрела́, забрело́; *док.* 1. Бродячи або бредучи, заходити куди-небудь. 2. Заходити, залізати у воду, іти вбрід. 3. *тільки док.* Піти у воді (під час ловлі риби неводом, волоком і т. ін.).
ЗАБРІ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАБРЕХА́ТИСЯ**, -ешу́ся, -е́шешся, *док., розм.* Далеко заходити в брехні, захоплюватися брехнею; заплутуватись у брехні.
ЗАБРО́ДА, -и, *ч. і ж.* 1. *зневажл.* Людина, що прибула звідки-небудь, нетутешня; чужинець; приблуда. // Чужоземний загарбник. 2. *розм.* Людина, що любить бродити, багато блукає. // Про того, хто забрів у воду, ловлячи рибу.
ЗАБРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **забродити**[3]. 2. *у знач. прикм.* Який забродився.
ЗАБРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забро́джувати.**
ЗАБРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБРОДИ́ТИ**, -оджу́, -о́диш, *док., перех., розм.* Ходячи, бігаючи, замочувати що-небудь водою, забруднювати болотом.
ЗАБРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАБРОДИ́ТИСЯ**, -оджу́ся, -о́дишся, *док., розм.* Ходячи, бігаючи, замочитися водою, забруднитися болотом.
ЗАБРО́ДИТИ *див.* **забріда́ти.**

ЗАБРОДИ́ТИ[1], -оджу́, -о́диш, *док.* Почати бродити (*див.* броди́ти[1]).
ЗАБРО́ДИТИ[2], -о́дить, *док.* Почати бродити (*див.* бро́дити[2]). *Вино забродило.*
ЗАБРОДИ́ТИ[1] *див.* забро́джувати.
ЗАБРОДИ́ТИСЯ *див.* забро́джуватися.
ЗАБРО́ДЧИК, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Рибалка, який ловить рибу неводом, волоком і т. ін.
ЗАБРОНЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до забронюва́ти. // **заброньо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАБРОНЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Док. до бронюва́ти. *Забронювати танк. Забронювати місце в готелі.*
ЗА́БРОСТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Плодова брунька.
ЗАБРУ́ДИНА, -и, *ж.*, *діал.* Бруд, забруднене місце на чому- або кому-небудь.
ЗАБРУДИ́ТИ *див.* забру́днювати.
ЗАБРУДИ́ТИСЯ *див.* забру́днюватися.
ЗАБРУ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до забрудни́ти. // **забру́днено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАБРУ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність бруду, забруднення (у 2 знач.). // Ступінь, міра забруднення чого-небудь. *Забрудненість атмосферного повітря.*
ЗАБРУ́ДНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **забрудни́ти** 1. 2. Насичення природного об'єкта (атмосфери, води, земель і т. ін.) речовинами, що порушують його природний стан. ** **Глоба́льне забру́днення** – забруднення, що виявляється в будь-якій точці земної кулі незалежно від розташування його джерел. **Забру́днення атмосфе́ри** – зміна вмісту атмосфери в результаті наявності в ній домішок, що спричиняє загрозу здоров'ю людей, нанесення шкоди живим ресурсам, екосистемам та матеріальним цінностям. **Забру́днення вод** – надходження до водного об'єкта фізичних, хімічних, біологічних речовин чи енергії, що спричиняє погіршення якості води. **Забру́днення довкі́лля** – виникнення у довкіллі нових, незвичайних для нього біологічних, хімічних чи фізичних агентів або їх різке збільшення. **Радіоакти́вне забру́днення** – радіоактивні речовини, які знаходяться на поверхнях різних об'єктів у кількостях, що перевищують установлені чинні норми. 3. *мн.* Речовини, поява яких порушує природний стан природного об'єкта.
ЗАБРУДНИ́ТИ *див.* забру́днювати.
ЗАБРУДНИ́ТИСЯ *див.* забру́днюватися.
ЗАБРУ́ДНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що забруднює що-небудь. ** **Забру́днювальна речовина́** – речовина, що може справляти негативний вплив на властивості середовища та на здоров'я людей.
ЗАБРУ́ДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп і мин. ч. до забру́днювати, забру́днюватися.
ЗАБРУ́ДНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до забру́днюваний.
ЗАБРУ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забру́днювати** 1.
ЗАБРУ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАБРУДНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш *і рідко* **ЗАБРУДИ́ТИ**, -уджу́, -у́диш, *док.*, *перех.* 1. Робити кого-, що-небудь брудним. // Здійснювати забруднення. *Забруднювати навколишнє середовище.* // Розчиняти, розпилювати (у воді, повітрі і т. ін.) речовину, що надає чому-небудь брудного кольору або робить його непридатним, шкідливим для використання. *Забруднити воду.* 2. *перен.* Позбавляти моральної чистоти, ганьбити кого-, що-небудь; споганювати.
ЗАБРУ́ДНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАБРУДНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся *і рідко* **ЗАБРУДИ́ТИСЯ**, -уджу́ся, -у́дишся, *док.* 1. Ставати, робитися брудним. // Наповнюючись, просякаючи частинками іншої речовини, набувати брудного кольору або ставати непридатним, шкідливим для використання (про воду, повітря і т. ін.). 2. *перен.* Утрачати моральну чистоту, ганьбитися; споганюватися.
ЗАБРУ́ДНЮВАЧ, -а, *ч.* Підприємство, що викликає забруднення відходами виробництва; речовина, що викликає забруднення.
ЗАБРУ́ДНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до забру́днювати.
ЗАБРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до забрукува́ти. // **забруко́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАБРУКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забруко́вувати.**
ЗАБРУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБРУКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Вимощувати камінням вулицю, дорогу і т. ін.
ЗАБРУКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до забруко́вувати.
ЗАБРУКУВА́ТИ *див.* забруко́вувати.
ЗАБРУНЬКУВА́ТИ, -у́є, *док.* Почати брунькувати.
ЗАБРЬО́ХА, -и, *ч. і ж.*, *розм.*, *рідко.* Людина, що забрьохалася.
ЗАБРЬО́ХАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до забрьо́хати. // *у знач. прикм.* Який забрьохався.
ЗАБРЬО́ХАТИ *див.* забрьо́хувати.
ЗАБРЬО́ХАТИСЯ *див.* забрьо́хуватися.
ЗАБРЬО́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забрьо́хувати.**
ЗАБРЬО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБРЬО́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Ідучи, забризкувати водою, росою, забруднювати болотом і т. ін. (взуття, одяг тощо).
ЗАБРЬО́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАБРЬО́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Ідучи, забризкуватися водою, росою, забруднюватися болотом і т. ін.
ЗАБРЯЖЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Почати бряжчати (у 1 знач.).
ЗАБРЯ́ЗКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати брязкати (у 1 знач.).
ЗАБРЯЗКОТА́ТИ *див.* забрязкоті́ти.
ЗАБРЯЗКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, **ЗАБРЯЗКОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.* Підсил. до забря́зкати.
ЗАБУБНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* 1. Почати бубнити (у 1 знач.). 2. *розм.* Застукати, затарабанити.
ЗАБУБОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Почати бубоніти.
ЗАБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забува́ти, забува́тися.** // Втрата зафіксованої в пам'яті інформації.
ЗАБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАБУ́ТИ**, -у́ду, -у́деш, *док.*, *перех. і неперех.*, *також із спол.* що, як і т. ін. 1. Переставати пам'ятати кого-, що-небудь, не зберігати в пам'яті. 2. Робитися, бути байдужим до кого-, чого-небудь, переставати думати про кого-, що-небудь. // Втрачати стосунки, зв'язки з ким-небудь, цуратися кого-небудь. // Втрачати почуття кохання до кого-небудь. // Переставати відчувати вдячність, пошану і т. ін. до кого-небудь. 3. Не брати з собою, залишати що-небудь через неуважність. // *з інфін.* Не робити чого-небудь через неуважність. // *тільки недок.*, *з інфін. і част.* не. Завжди використовувати нагоду зробити, сказати що-небудь. 4. Випускати з уваги кого-, що-небудь, не враховувати чого-небудь. // Нехтувати ким-, чим-небудь, не зважати на когось, щось. // Не згадувати, не мати потреби, бажання пам'ятати; прощати. // Занедбувати, залишати без уваги кого-, що-небудь, переставати перейматися кимсь, чимсь.
ЗАБУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАБУ́ТИСЯ**, -у́дуся, -у́дешся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що забува́ти. 2. Відсторонюватися від з навколишньої дійсності, переставати думати про те, що хвилює, непокоїть і т. ін. 3. Починати дрімати, впадати в сон. *Забутися сном.* 4. Негідно поводитися; казати що-небудь невідповідне своєму становищу. // Не стежити за собою, втрачати контроль над собою. 5. Не триматися, не зберігатися в пам'яті. // *безос.*
ЗАБУДІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що забудо́ва.
ЗАБУДО́ВА, -и, *ж.* Спорудження будівель на якій-небудь ділянці.
ЗАБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до забудува́ти. // **забудо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАБУДО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто будує що-небудь для себе.
ЗАБУДО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до забудо́вник.
ЗАБУДО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп і мин. ч. до забудо́вувати.
ЗАБУДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забудо́вувати.**
ЗАБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Займати яку-небудь ділянку будівлями.
ЗАБУДО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАБУДУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Бути, ставати місцем спорудження нових будівель.
ЗАБУДУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **буді́вля.**
ЗАБУДУВА́ТИ *див.* забудо́вувати.
ЗАБУДУВА́ТИСЯ *див.* забудо́вуватися.
ЗАБУ́ДЬКО, -а, *ч.*, *с. і ж.*, *розм.* Людина, що легко, швидко забуває.
ЗАБУ́ДЬКУВАТИЙ, -а, -е. Який легко, швидко забуває.
ЗАБУ́ДЬКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **забу́дькуватий.**
ЗАБУ́ДЬОК, -дька, *ч.*, *діал.* 1. Забутий предмет. 2. Забутий у печі хліб.
ЗАБУЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Засипати, заліпити чим-небудь сипким.
ЗАБУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться за Бугом.
ЗАБУКСИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Взяти на буксир і перетягати, пересувати за його допомогою.
ЗАБУКСУВА́ТИ, -у́є, *док.*, *неперех.* 1. Почати буксувати. 2. *перен.*, *розм.* Зупинитися, затриматися в своєму розвитку, русі вперед.
ЗАБУ́ЛЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати булькати (про рідину). 2. Падати або стрибати у воду, утворюючи характерні звуки булькання.
ЗАБУЛЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАБУЛЬКОТІ́ТИ** -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **забу́лькати** 1.
ЗАБУЛЬКОТІ́ТИ *див.* забулькота́ти.
ЗАБУНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати бунтувати.
ЗАБУНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **забунтува́ти.** // Почати неспокійно поводитися.
ЗАБУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАБУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Почати буркотати, буркотіти.
ЗАБУРКОТІ́ТИ *див.* забуркота́ти.
ЗАБУРЛИ́ТИ, -и́ть, *док.*, *рідко.* Почати бурлити.
ЗАБУРМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАБУРМОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Тихо і невиразно заговорити.
ЗАБУРМОТІ́ТИ *див.* забурмота́ти.
ЗАБУРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до забуртува́ти.
ЗАБУРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до забурто́ваний.
ЗАБУРТУВА́ТИ, -ту́ю, -ту́єш, *док.*, *перех.* Закласти що-небудь на зберігання в бурт, у бурти.
ЗАБУРУВА́ТИ, -у́є, *док.*, *рідко.* Почати бурувати.
ЗАБУРУНИ́ТИ, -и́ть, *док.*, *рідко.* Те саме, що **забуруни́тися.**
ЗАБУРУНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *док.* Покритися бурунами.
ЗАБУ́РХАТИ, -ає, *док.* Почати бурхати.
ЗАБУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *розм.* Почати бурчати; обізватися бурчанням. // *безос.*
ЗАБУР'Я́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до забур'я́нити. // *у знач. прикм.*
ЗАБУР'Я́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **забур'я́нений.**
ЗАБУР'Я́НЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **забур'я́нити** і **забур'я́нитися.** 2. Те саме, що **забур'я́неність.**
ЗАБУР'Я́НИТИ *див.* забур'я́нювати.
ЗАБУР'Я́НИТИСЯ *див.* забур'я́нюватися.
ЗАБУР'ЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Який заріс бур'яном.
ЗАБУР'Я́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забур'я́нювати.**
ЗАБУР'Я́НЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ЗАБУР'Я́НИТИ**, -ить, *док.*, *перех.* Виростаючи, покривати, засмічувати що-небудь (про бур'ян).
ЗАБУР'Я́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАБУР'Я́НИТИСЯ**, -иться, *док.* Заростати, покриватися, засмічуватися бур'яном.
ЗАБУ́ТИ *див.* забува́ти.
ЗАБУ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до забу́ти 1, 3. // **забу́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який не зберігся, не утримався в пам'яті. 3. *у знач. прикм.* Залишений без уваги; покинутий. // Занедбаний.
ЗАБУ́ТИСЯ *див.* забува́тися.
ЗАБУТИ́ТИ *див.* забу́чувати.
ЗАБУ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **забу́тий** 3.
ЗАБУ́ТЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **забу́дькуватий.**
ЗАБУ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **забу́тливий.**
ЗАБУТНИ́Й, -а́, -е́. Забудькуватий.
ЗАБУ́ТНІЙ, -я, -є, *заст.* Який викликав забуття; який піддається забуттю.
ЗАБУТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до забутува́ти.
ЗАБУТО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **забуто́вувати.**
ЗАБУТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБУТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Закладати, заповнювати бутом (*див.* бут[1]).
ЗАБУ́ТОК, -тка, *ч.*, *заст.* Залишок; пам'ятка.
ЗАБУТТЯ́, -я́, *с.* 1. Втрата згадки про кого-, що-небудь. // Неприйняття до уваги чого-небудь. ** **Відхо́дити в забуття́** – остаточно забуватися, не згадуватися. 2. Стан того, хто повністю відсторонився від щоденних турбот, думок, переживань і т. ін. 3. Стан глибокої задуми. 4. Втрата відчуття навколишньої дійсності, стан дрімоти. // Втрата свідомості, непритомність. *Впадати в забуття.* 5. Найвищий ступінь виявлення якого-небудь почуття, збудження, захоплення і т. ін.
ЗАБУТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забутува́ти.**
ЗАБУТУВА́ТИ *див.* забуто́вувати.
ЗАБУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати бухати (у 1 – 3 знач.).
ЗАБУХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати бухикати.
ЗАБУ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати бухкати.
ЗАБУХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Почати бухкати.
ЗАБУЧА́ВІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до забуча́віти.
ЗАБУЧА́ВІТИ, -іє, *док.*, *розм.* Втратити гнучкість, еластичність; затвердіти, задубіти.
ЗАБУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до забути́ти.
ЗАБУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **забу́чувати.**
ЗАБУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАБУТИ́ТИ**, -учу́, -ути́ш, *док.*, *перех.*, *спец.* Те саме, що **забуто́вувати.**
ЗАБУШУВА́ТИ, -у́є, *док.* Почати бушувати.
ЗАБУЯ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* Почати буянити.
ЗАБУЯ́ТИ, -я́є, *док.* Почати буяти.
ЗАБЮРОКРАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до забюрократизува́ти.
ЗАБЮРОКРАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Зробити управлінський апарат вкрай бюрократичним.
ЗАБЮРОКРА́ТИТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся, *док.* Стати бюрократом.
ЗАВ, -а, *ч.*, *розм.* Завідувач.
ЗАВА́БИТИ *див.* зава́блювати.
ЗАВА́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *рідко*, **ЗАВА́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* заваблять; *док.*, *перех.* Те саме, що **зама́нювати.**
ЗАВА́ГА, -и, *діал.* Завада, перешкода.
ЗАВАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся. Док. до **вага́тися.** // Почати вагатися.
ЗАВАГІ́ТНІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати вагітною.
ЗАВАГОНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.*, *заст.* Завагітніти.
ЗАВАГОТІ́ТИ, заваготі́ю, заваготі́єш *і діал.* завагочу́, заваготи́ш, *док.*, *заст.* 1. Стати важчим, поважчати. 2. Завагітніти.
ЗАВА́ДА, -и, *ж.* Те саме, що **перешко́да.** ** **Міжпроце́сорні зава́ди** – зниження ефективної швидкодії процесора з причини затримок доступу до пам'яті, викликаних тим, що пам'ять використовується іншими процесорами або пристроями введення-виведення. **Перехре́сна зава́да** – небажані зміни в колах, спричинені пересиланням енергії з інших кіл.
ЗАВА́ДИТИ[1], -ить, *док.* 1. Завдати кому-небудь шкоди, зробити неприємність. 2. Зашкодити здоров'ю (людей, тварин). // *безос.* ** **Не зава́дить (не зава́дило б)**, *безос.*, *з інфін.* – варто, не зайве, слід би.
ЗАВА́ДИТИ[2] *див.* заважа́ти.
ЗАВА́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зава́да.**
ЗАВАДОЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Захищений від дії завад.
ЗАВАДОЗАХИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **завадозахи́щений.**
ЗАВАДОПОДА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Подавлення, усунення завад.
ЗАВАДОПОДА́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до завадоподавлення; призначений для усунення завад.
ЗАВАДОПОДАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Ие саме, що **завадопода́влення.**
ЗАВАДОСТІ́ЙКИЙ, -а, -е. Здатний протистояти дії завад.
ЗАВАДОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **завадості́йкий.**
ЗАВАДОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **завадості́йкий.**

ЗАВАДОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **завадотривкий**.

ЗАВАЖА́ТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ЗАВА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.* Бути на перешкоді кому-, чому-небудь, ставати перешкодою в чому-небудь; перешкоджати.

ЗАВА́ЖИТИ *див.* **зава́жувати**.

ЗАВАЖКИ́Й, -а́, -е́. Надмірно важкий.

ЗАВАЖКО. Присл. до **заважкий**.

ЗАВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*, **ЗАВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. Мати яку-небудь вагу; важити. // Обтяжувати своєю вагою. 2. *перен.*, *розм.* Мати значення. 3. *діал.* Зачепивши, піднімати.

ЗАВА́Л, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **завали́ти** 1. 2. Нагромадження, велика купа чого-небудь обваленого або зваленого. // Перекриття, спеціально зроблене навалюванням дерев, каміння і т. ін. // Велике нагромадження, скупчення чого-небудь, що зібралося за певний час. 3. Групове падіння гонщиків-велосипедистів.

ЗАВА́ЛА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **зава́л** 2.

ЗАВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завали́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який завалився.

ЗАВА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завали́ти** 1.

ЗАВА́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Неповороткий.

ЗАВА́ЛИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Багатосніжний.

ЗАВАЛИ́ТИ *див.* **зава́лювати**.

ЗАВАЛИ́ТИСЯ *див.* **зава́люватися**.

ЗАВА́ЛКА, -и, *ж.*, *спец.* Те саме, що **зава́лювання**.

ЗАВА́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зава́лка**.

ЗАВАЛУВА́ТИ[1], -у́є, *док.* Почати валувати, несамовито гавкати.

ЗАВАЛУВА́ТИ[2], -у́є, *док.* Почати валувати, рухатися клубами, валами.

ЗА́ВАЛЬ, -і, *ж.*, *збірн.*, *розм.* Велика кількість чого-небудь зваленого, накиданого. // Товар, який залежався непроданий (перев. недоброякісний).

ЗАВАЛЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завалькува́ти**. // **завалько́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАВАЛЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Закласти, обкласти стіни вальками глини. 2. Обмазати стіни товстим шаром глини.

ЗАВА́ЛЬНИЙ, -а́льна, -а́льне. 1. *діал.* Якого є багато. 2. *діал.* Який має великі розміри і велику вагу; важкий. 3. *спец.* Який засипається, завалюється чим-небудь (для зберігання, готування чогось). 4. Який призначений, служить для прийняття сипучого вантажу. 5. Пов'язаний із завалом; що виник, утворився внаслідок природного завалу, обвалу.

ЗАВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **зава́лювальник**.

ЗАВА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для завалювання плавильної печі шихтою.

ЗАВА́ЛЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, який засипає (завалює) у топильну чи обпалювальну піч шихту. 2. Той, хто рушить (завалює) споруди і конструкції.

ЗАВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зава́лювати** 1 – 4.

ЗАВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАВАЛИ́ТИ**, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех.* 1. Кидаючи, засипати, покривати кого-, що-небудь чимсь. // Засипати, покривати собою що-небудь. // Заповнювати що-небудь, закидаючи, засипаючи чимсь. // *спец.* Засипати шихтою, вугіллям і т. ін. (домну, піч і т. ін.). // Накидаючи чого-небудь у великій кількості або обвалюючи щось, перекривати, загороджувати, робити що-небудь непрохідним. // *безос.* Обвалюючись, робити що-небудь непрохідним. // Засипати кого-небудь за обвалу. // *безос.* 2. Накладаючи що-небудь у великій кількості, заповнювати якусь ділянку, територію, приміщення і т. ін. // Забезпечувати чим-небудь у великій кількості (довозячи, виробляючи і т. ін.). // *перен.*, *перев. у сполуч. зі сл.* р о б о т а. Примушувати багато працювати або давати багато завдань, доручень. 3. Обвалюючи або розламуючи, руйнувати що-небудь. 4. *перен.*, *розм.* Не впоравшись із дорученням, роботою, ставлячись несерйозно до своїх обов'язків, занедбувати що-небудь, доводити до кепського стану. // Доводити до невдачі, провалу кого-небудь (перев. на екзаменах).

ЗАВА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАВАЛИ́ТИСЯ**, -а́литься, *док.* 1. Падати, валитися, руйнуючись. // Руйнуватися, обвалюватися, засипаючись. // Падати, провалюватися. // *перен.* Зазнавати невдачі, провалу в чому-небудь (перев. на екзаменах). // *перен.* Не мати успіху, викликати осуд, засудження (про виставу, справу і т. ін.). 2. *розм.* Укладатися, лягати де-небудь. 3. *фам.* Заходити, приходити до кого-небудь, ні на кого, ні на що не зважаючи. 4. Западати, ввалюватися. 5. *тільки недок.* Пас. до **зава́лювати**.

ЗАВАЛЮ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Старенна споруда, будинок.

ЗАВА́ЛЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заваля́ти**.

ЗАВАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *діал.* Забруднити; замазати, вимазати.

ЗАВАЛЯ́ТИСЯ[1], -я́ється, *док.*, *розм.* Довго пролежати де-небудь без використання.

ЗАВАЛЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *док.*, *діал.* Забруднитися.

ЗАВАЛЯ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який довго валявся, валяється де-небудь; закинутий, непотрібний. // Який довго не використовується, лежить без певного призначення. 2. *перен.* Який не відповідає певним вимогам, ні на що не здатний (про людину).

ЗАВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заванта́жити**.

ЗАВАНТА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Забезпечення, заповнення вантажем. 2. *перен.* Обсяг роботи, справ і т. ін. 3. У психіатрії – стан, який характеризується зниженням тонусу свідомості, заглибленням хворого у свої переживання.

ЗАВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **заванта́жити**. 2. Характеристика завантаженості роботою системи масового обслуговування. 3. *спец.* Пересилання даних з носія даних в оперативну пам'ять або з оперативної пам'яті у регістрову. ** **Заванта́ження систе́ми** – запис модулів системи із зовнішньої пам'яті в оперативну пам'ять.

ЗАВАНТА́ЖИТИ *див.* **заванта́жувати**.

ЗАВАНТА́ЖИТИСЯ *див.* **заванта́жуватися**.

ЗАВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **заванта́жувальний**.

ЗАВАНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Те саме, що **заванта́жувач**.

ЗАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для завантажування.

ЗАВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заванта́жувати**.

ЗАВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВАНТА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Наповнювати що-небудь (віз, вагон, судно і т. ін.) вантажем (у 1 знач.). 2. *перен.* Забезпечувати роботою в належному обсязі. // Заповнювати роботою (час). 3. *спец.* Заповнювати рудою, паливом і т. ін. (домну, піч тощо). // Засипати руду, паливо і т. ін. в домну, піч.

ЗАВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАВАНТА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Наповнюватися вантажем, забирати вантаж (у 1 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **заванта́жувати**.

ЗАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* 1. Робітник, який завантажує домну, піч і т. ін. 2. *спец.* Програма завантаження даних. 3. *спец.* Програма редагування зв'язків, яка розміщує готову для виконання робочу програму безпосередньо в оперативній пам'яті. ** **Абсолю́тний заванта́жувач** – програма завантаження, яка здійснює завантаження модуля до оперативної пам'яті за встановленими адресами. **Заванта́жувач-уклада́ч** – програма завантажування, яка формує єдиний завантажувальний модуль. 4. *спец.* Програма вибірки.

ЗАВАПНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завапнува́ти**.

ЗАВАПНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *с. г.* Док. до **вапнува́ти** 1.

ЗАВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завари́ти**.

ЗАВАРИ́ТИ *див.* **зава́рювати**.

ЗАВАРИ́ТИСЯ *див.* **зава́рюватися**.

ЗАВАРИЦЬКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Забайкаллі; щільні плівки і кірочки з напівметалічним або жирним блиском.

ЗАВА́РКА, -и, *ж.* Настій чого-небудь, залитого окропом (перев. чаю).

ЗАВАРНИ́Й, -а́, -е́. Який у процесі виготовлення попередньо заварюється. *Заварний крем.*

ЗАВА́РНИК, -а, *ч.* Посудина для заварювання чого-небудь (чайник, кавник тощо).

ЗАВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до заварювання металевих виробів.

ЗАВА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп і мин. ч. до **зава́рювати**.

ЗАВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зава́рювати**.

ЗАВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАВАРИ́ТИ**, -арю́, -а́риш, *док.*, *перех.* 1. Заливати що-небудь окропом для утворення настою. // Заливати окропом, готуючи що-небудь. // *рідко.* Починати варити. 2. *перен.* Затівати що-небудь (зазвичай неприємну, складну, заплутану справу). 3. Лагодити щонебудь металеве або усувати тріщини, отвори і т. ін. в металі способом зварювання.

ЗАВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАВАРИ́ТИСЯ**, -а́риться, *док.* 1. Настоюватися в окропі (про чай і т. ін.). // Набувати готовності (після заливання окропом або варіння). 2. *перен.* Назрівати або починатися (про якусь неприємну, складну подію, справу). 3. *тільки недок.* Пас. до **зава́рювати** 1, 3.

ЗАВА́ТРА, -и, *ж.*, *діал.* Курінь для пастухів серед загороди, в якій ночують тварини (на полонинах).

ЗАВБА́ЗИ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Завідуючий (-а) бази.

ЗАВБА́ЗОЮ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **завба́зи**.

ЗАВБАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завбача́ти**.

ЗАВБАЧА́ТИ *див.* **завба́чувати**.

ЗАВБА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завба́чити**.

ЗАВБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завба́чити**.

ЗАВБА́ЧИТИ *див.* **завба́чувати**.

ЗАВБА́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Здатний наперед розгадати чиї-небудь наміри, зрозуміти якісь обставини, врахувати потреби і т. ін.

ЗАВБА́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **завба́чливий**.

ЗАВБА́ЧЛИВО. Присл. до **завба́чливий**.

ЗАВБА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп і мин. ч. до **завба́чувати**.

ЗАВБА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завба́чувати**.

ЗАВБА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ЗАВБАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАВБА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Знати наперед, на основі певних фактів робити передбачення, висновок про розвиток, настання яких-небудь явищ, подій. 2. Правильно орієнтуючись у яких-небудь обставинах, здогадуватися наперед про щось.

ЗАВБІ́ЛЬШКИ, *присл.* За розміром, обсягом (про міру величини).

ЗАВБО́ГИЙ, -а, -е. Надто вбогий, який не має нічого.

ЗАВБО́ГО, *присл.* Надто вбого.

ЗАВБО́ЖІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати вбогим, збідніти.

ЗАВВА́ЖИТИ *див.* **заува́жувати**.

ЗАВВА́ЖУВАТИ *див.* **заува́жувати**.

ЗАВВИРОБНИ́ЦТВОМ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Завідувач(ка) виробництва.

ЗАВВИ́Ш, *присл.*, *діал.* Те саме, що **завви́шки**.

ЗАВВИ́ШКИ, *присл.* У висоту, знизу догори (про міру висоти). // На зріст.

ЗАВВІ́ДДІЛОМ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Скорочення: завідуючий (-а) відділом.

ЗАВВІ́ДДІЛУ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **завві́дділом**.

ЗАВГА́Р, -а, *ч.*, *розм.* Скорочення: завідуючий гаражем.

ЗАВГЛИ́Б, *присл.*, *діал.* Те саме, що **завгли́бшки**.

ЗАВГЛИ́БШКИ, *присл.* У глибину (про міру глибини).

ЗАВГО́ДНО. 1. *присудк. сл.*, *розм.* Бажано, потрібно. 2. *част.* Уживається після питальних займенників і деяких прислівників, утворюючи з ними сталі словосполучення у значенні означальних займенників і прислівників. ** **Де завго́дно** – будь-де, байдуже де, де-небудь. **Кого́ завго́дно** – будь-кого, кожного. **Коли́ завго́дно** – о будь-якій порі, будь-коли, завжди.

ЗА́ВГОДЯ, *присл.*, *діал.* Завчасно.

ЗАВГО́РИТИ *див.* **завго́рювати**.

ЗАВГО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАВГО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *діал.* Зашкоджувати.

ЗАВГО́СП, -а, *ч.*, *розм.* Завідувач господарства, господарської частини.

ЗАВГО́СПІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий завгоспу. // Прикм. до **завго́сп**.

ЗАВГРУ́БШКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **завто́вшки**.

ЗАВДА́ВАНКА, -и, *ж.*, *діал.* Зігріте молоко з додаванням сметани.

ЗАВДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завдава́ти**.

ЗАВДАВА́ТИ, -даю, -даєш, *недок.*, **ЗАВДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док.*, *перех.* 1. *чого*, *рідко що*. Робити, чинити кому-небудь щось неприємне; заподіювати. // У сполуч. з деякими іменниками означає дію, результат якої виражено іменником. // Викликати, спричиняти що-небудь неприємне. *Завдавати болю. Завдавати втрати.* 2. *що*, *розм.* Піднімати, брати тягар, ношу на плечі, спину. // Допомагати кому-небудь підняти щось; піддавати. 3. *кого*, *заст.* Примусово віддавати, засилати куди-небудь. // *розм.*, *у сполуч. зі сл.* т ю р м а, т е м н и ц я і т. ін. Ув'язнювати. 4. *розм.* Те саме, що **задава́ти** 1. 5. *розм.* Додаючи якийсь продукт, готувати тісто, ряжанку і т. ін. 6. *діал.* Давати.

ЗАВДАВА́ТИСЯ, -дається, *недок.*, **ЗАВДА́ТИСЯ**, -да́сться, *док.* 1. *заст.* Те саме, що **удава́тися**. 2. *тільки недок.* Пас. до **завдава́ти** 1 – 5.

ЗАВДА́ЛЕКИ, *присл.* З далекої відстані, віддалік, здалеку.

ЗАВДА́ЛЬШКИ, *присл.* Вказує на міру віддаленості, відстані. *Завдальшки у три версти.*

ЗА́ВДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завда́ти** 1 – 5. // **за́вдано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАВДА́ННЯ, -я, *с.* 1. Наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа і т. ін. // Настанова, розпорядження виконати певне доручення. *Бойове завдання.* ** **Техні́чне завда́ння** – документ, що вміщує загальні відомості з розробки виробу. 2. Мета, до якої прагнуть; те, що хочуть здійснити. 3. *спец.* Одиниця роботи, що визначається користувачем і виконується обчислювальною системою. 4. *спец.* Одиниця роботи обчислювальної системи, що являє собою послідовність керівних операторів. ** **Паке́тне завда́ння** – завдання системі обробки даних, що виконується в режимі пакетної обробки.

ЗАВДА́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* Те саме, що **завда́ток**.

ЗАВДА́ТИ *див.* **завдава́ти**.

ЗАВДА́ТИСЯ *див.* **завдава́тися**.

ЗАВДАТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **завда́ток**.

ЗАВДА́ТОК, -тку, *ч.* Наперед видана частина тієї грошової суми, яка має бути виплачена за що-небудь, щоб забезпечити виконання умови.

ЗАВДА́ЧА, -і, *ж.*, *діал.* Те саме, що **завда́ток**.

ЗАВДО́ВЖ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **завдо́вжки**.

ЗАВДО́ВЖКИ, *присл.*, *розм.* За довжиною, удовж (про міру довжини).

ЗАВДОВІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Те саме, що **овдові́ти**[1].

ЗАВДРУ́ГЕ, *присл.*, *діал.* Удруге.

ЗАВДЯКИ́, *прийм.*, *з дав. в.* Вказує на причину здійснення чого-небудь. ** **Завдяки́ тому́, що**, *спол.* – уживається у знач.: в н а с л і д о к т о г о, щ о; ч е р е з т е, щ о; т о м у, щ о.

ЗАВДЯ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *кому, чому чим*, *рідко*. Який має що-небудь або досяг чогось завдяки кому-, чому-небудь.

ЗАВДЯ́ЧИТИ *див.* **завдя́чувати**.

ЗАВДЯ́ЧЛИВИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **вдя́чливий**.

ЗАВДЯ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко*. Абстр. ім. до **завдя́чливий**.

ЗАВДЯ́ЧЛИВО, *присл.*, *рідко*. Із вдячністю; вдячно.

ЗАВДЯ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завдя́чувати**.

ЗАВДЯ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВДЯ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *тільки недок.*, *чим*, *рідко що*. Бути зобов'язаним кому-, чому-небудь чим, за що; мати що-небудь завдяки кому-, чому-небудь. 2. *рідко*. Відносити на чийсь рахунок, бути вдячним кому-небудь.

ЗАВЕ́ДЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завести́**[1]. // **заве́дено**, *безос. присудк. сл.* // **заве́дено**, *безос. присудк. сл.* Прийнято за звичай, правило; узвичаєно.

ЗАВЕ́ДЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завести́**[2].

ЗАВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **завести́**[1]. 2. *діал.* Звичай.

ЗАВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до заве-

зти́. // заве́зено, *безос. присудк. сл.*
ЗАВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завезти́, заво́зити.**
ЗАВЕЗТИ́ *див.* **заво́зити.**
ЗАВЕЛИ́КИЙ, -а, -е. Більший, ніж звичайно або потрібно; надто великий.
ЗАВЕЛИЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати поводитися зверхньо, зарозуміло, хвалькувато.
ЗАВЕРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завербува́ти.** // **завербо́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **завербо́ваний**, -ного, *ч.*; **завербо́вана**, -ної, *ж.* Людина, яку завербували, яка завербувалася.
ЗАВЕРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завербо́вувати.**
ЗАВЕРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВЕРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Наймати, набирати людей на роботу (на який-небудь строк, на виїзд і т. ін.); вербувати. // Залучати до якої-небудь діяльності, до участі в якійсь організації і т. ін.
ЗАВЕРБО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАВЕРБУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Давати згоду найнятися на роботу (на який-небудь строк, на виїзд і т. ін.); вербуватися.
ЗАВЕРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завербува́ти.**
ЗАВЕРБУВА́ТИ *див.* **завербо́вувати.**
ЗАВЕРБУВА́ТИСЯ *див.* **завербо́вуватися.**
ЗАВЕ́РГАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заве́ргати.**
ЗАВЕ́РГАТИ, -ве́ргаю, -ве́ргаєш, **ЗАВЕ́РГНУТИ** *і* **ЗАВЕ́РГТИ**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* заве́рг, -ла, -ло; *док., перех., розм.* 1. З силою закидати, закинути. 2. Вергаючи, покрити чим-небудь якусь поверхню.
ЗАВЕ́РГНУТИ *див.* **заве́ргати.**
ЗАВЕ́РГТИ *див.* **заве́ргати.**
ЗАВЕРЕДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати вередувати; виявляти незадоволення, примхи.
ЗАВЕРЕЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док., розм.* 1. Почати верещати, пронизливо, різко кричати, пищати, вищати. 2. *перен.* Почати видавати різкі пронизливі звуки.
ЗАВЕРНУ́ТИ *див.* **заверта́ти.**
ЗАВЕ́РНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заверну́ти** 4, 5, 7.
ЗАВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **заверта́тися.**
ЗАВЕ́РСТАНИЙ, -а, -е, *друк.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заверста́ти.** // **заве́рстано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАВЕРСТА́ТИ *див.* **заве́рстувати.**
ЗА́ВЕРСТКА, -и, *ж.* Те саме, що **заве́рстування.**
ЗАВЕ́РСТУВАННЯ, -я, *с., друк.* Дія за знач. **заве́рстувати.**
ЗАВЕ́РСТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВЕРСТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., друк.* Розкладати набір за сторінками тексту.
ЗАВЕ́РСТУВАТИСЯ, -ується, *недок., друк.* Пас. до **заве́рстувати.**
ЗАВЕРТА́ЙЛО, -а, *ч., діал.* Той, хто каструє тварин.
ЗАВЕРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заверта́ти.**
ЗАВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАВЕРНУ́ТИ**, -ерну́, -е́рнеш, *док.* 1. *неперех.* Змінювати напрямок руху, робити поворот. 2. *неперех., розм.* Заходити, заїжджати куди-небудь, до кого-небудь, повертаючи з дороги. 3. *неперех.* Мати, утворювати згин, вигин, поворот, бути розташованим не по прямій лінії. 4. *перех.* Спрямовувати рух кого-, чого-небудь в інший бік, назад і т. ін. // Наказувати, примушувати або радити, просити повернутися назад. // Повертати, зганяти до табуна, череди, не давати відходити за межі пасовиська і т. ін. // *розм.* Віддавати назад що-небудь надіслане, передане. 5. *перех.* Круто повертати назад (голову, руки). 6. *перех. і неперех., розм.* Спрямовувати розмову у певний бік, на певну тему. // *фам.* Висловлюватися якось незвичайно. 7. *перех., рідко.* Те саме, що **загорта́ти** 1.
ЗАВЕРТА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАВЕРНУ́ТИСЯ**, -ерну́ся, -е́рнешся, *док., розм.* 1. Іти, їхати назад; повертатися. // *чим.* Робити розворот. 2. Піддаватися на згин, закручування; згинатися. 3. *рідко.* Те саме, що **загорта́тися** 1.
ЗА́ВЕРТЕНЬ, -тня, *ч., розм.* Закрут, згин (дороги, річки і т. ін.).
ЗАВЕРТІ́ТИ, -рчу́, -рти́ш, *док., перех. і неперех.* Почати вертіти (у 1 знач.); закрутити. // *безос.*
ЗАВЕРТІ́ТИСЯ, -рчу́ся, -рти́шся, *док.* Почати вертітися (у 1 знач.). // Почати обертатися по колу, навколо своєї осі; закрутитися.
ЗА́ВЕРТКА, -и, *ж., розм.* Дерев'яний пристрій, що являє собою стрижень із прибитою на кінці пластинкою, яка з повертанням стрижня може замикати або відмикати двері, браму.
ЗАВЕРХОВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док., розм.* Почати верховодити.
ЗАВЕРША́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який являє собою завершення, закінчення чого-небудь.
ЗАВЕ́РШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заве́ршити.** // **заве́ршено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАВЕ́РШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Досконалість, найвищий рівень у викінченні чого-небудь.
ЗАВЕ́РШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завершити.** ** **на заве́ршення** – наприкінці.
ЗАВЕРШИ́ТИ *див.* **заве́ршувати.**
ЗАВЕРШИ́ТИСЯ *див.* **заве́ршуватися.**
ЗАВЕ́РШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп і мин. ч. до **заве́ршувати.**
ЗАВЕ́РШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заве́ршувати.**
ЗАВЕ́РШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВЕРШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док., перех.* 1. Доводити до виконання, здійснення чого-небудь до остаточного кінця, закінчення; закінчувати. 2. Робити, викладати верх на чому-небудь; вивершувати. 3. *перен.* Бути в кінці чого-небудь.
ЗАВЕ́РШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАВЕРШИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Іти, наближатися до кінця, закінчуватися; закінчуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **заве́ршувати.**
ЗАВЕ́РШУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто завершує яку-небудь справу і т.ін.
ЗАВЕ́РШУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп ч. до **заве́ршувати.**
ЗАВЕСЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати веслувати; гребти веслом.
ЗАВЕСНІ́ТИ, -іє, *док., поет.* Почати весніти. // *безос.*
ЗАВЕСТИ́ *див.* **заво́дити**[1].
ЗАВЕСТИ́СЯ *див.* **заво́дитися**[2].
ЗАВЕЧОРІ́ТИ, -іє, *док., безос.* Наблизитися (про вечір); повечоріти.
ЗАВЕ́ШТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Почати вештатися.
ЗАВЖДЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Споконвічний, постійний, повсякчасний.
ЗА́ВЖДИ́, *присл.* О будь-якій порі, повсякчас, постійно. // У віках, навіки; довічно. // Протягом віків; споконвіку.
ЗАВЖДИ́ШНІЙ, -я, -є, *діал.* Те саме, що **завжде́нний.**
ЗАВЗЯ́ТЕЦЬ, -тця, *ч.* Той, хто завзято бореться, діє, працює і т. ін.
ЗАВЗЯ́ТИЙ, -а, -е. 1. Вельми діяльний, енергійний, який наполегливо переборює труднощі, невідступно домагається здійснення поставленої мети. // *на що, до чого.* Беручкий, пристрасний. // *у знач. ім.* **завзя́тий**, -того, *ч.* Наполеглива, діяльна, працьовита людина. 2. Який із захопленням, пристрастю віддається якому-небудь заняттю, якійсь справі; запеклий. 3. Який характеризується великою енергією, наполегливістю, непохитністю (про вдачу людини, її окремі риси і т. ін.). // Який виражає енергію, наполегливість, непохитність. // Сповнений бадьорості, жвавості. 4. *перен.* Який ведеться з запалом, пристрастю; упертий, напружений (про працю, боротьбу і т. ін.). // *розм.* Дуже відчутний, значний.
ЗАВЗЯ́ТИСЯ, -візьму́ся, -ві́зьмешся, *док., розм.* 1. Задумавши що-небудь, невідступно домагатися його виконання, діяти уперто, наполегливо. 2. *на кого – що.* Затаївши недобрі почуття проти кого-, чого-небудь, виявити бажання вчинити зло; намір до ворожих дій.
ЗАВЗЯ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **завзя́тий** 1 – 3.
ЗАВЗЯ́ТО. 1. Присл. до **завзя́тий** 3, 4. 2. *присл., рідко.* Дуже, сильно.
ЗАВЗЯ́ТОК, -тку, *ч., діал.* Злість.
ЗАВЗЯ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Запальна наполегливість, енергійність, жадоба діяльності, якої-небудь дії; запал. // *до чого.* Захоплення чим-небудь, пристрасть до чого-небудь. 2. *чого, рідко.* Запал, напруження.
ЗАВЗЯТУ́ЩИЙ, -а, -е. Дуже завзятий.
ЗАВИВА́ЛО, -а, *с., рідко.* 1. Предмет жіночого вбрання, яким обмотують голову. 2. *діал.* Чалма.
ЗАВИВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Гаряча страва, приготована зі шматка м'яса, згорнутого в трубку, куди кладуть начинку. 2. Пиріг, спечений із тіста, згорнутого в трубку кількома шарами, між якими міститься начинка; струдель.
ЗАВИВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **завива́ти**[1] і звуки, утворювані цією дією.
ЗАВИВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **завива́ти**[2].
ЗАВИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Пронизливо, тужливо вити. 2. *перен.* Утворювати звуки, подібні до виття (про явища природи). // Утворювати довгі, протяжні звуки (про механізми, машини і т. ін.). // Видавати довгу протяжну мелодію, звукові сигнали і т. ін. (про музичні інструменти, сигнальні апарати і т. ін.). 3. *розм.* Голосно і протяжно викрикувати; протяжно виючи, стогнати. // Співати протяжно, тужливо або не в лад.
ЗАВИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАВИ́ТИ**, -в'ю́, -в'є́ш, *док., перех.* 1. Робити завитки, закрутки на чому-небудь; закручувати. // Закручуючи волосся, робити кучері. 2. Вплітати, з'єднувати в одне ціле. // Виготовляти що-небудь, сплітаючи з чогось.
ЗАВИВА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАВИ́НУТИ**, -и́ну, -и́неш *і рідко* **ЗАВИ́ТИ**, -в'ю́, -в'є́ш, *док., перех.* Загортати в що-небудь, обмотувати чимсь.
ЗАВИВА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, **ЗАВИ́ТИСЯ**, -в'є́ться, *док.* 1. Набувати форми завитка, робитися закрученим; закручуватися. // Закручуючи собі волосся, робити кучері. 2. Рухатися, утворюючи собою завитки. // Підноситися вгору витками; звиватися. 3. *рідко.* Бути вплетеним у що-небудь; вплітатися. 4. *тільки недок.* Пас. до **завива́ти**[2].
ЗАВИВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАВИ́НУТИСЯ**, -и́нуся, -и́нешся *і рідко* **ЗАВИ́ТИСЯ**, -в'ю́ся, -в'є́шся, *док.* 1. Обмотувати, закутувати себе чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **завива́ти**[1].
ЗАВИ́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **завива́ння**[2]. 2. Вид зачіски.
ЗАВИ́ГРАШКИ, *присл.* Жартома, граючись, не докладаючи жодних зусиль, задарма.
ЗАВИ́ДА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **зави́дник.**
ЗАВИ́ДКА, *присл., діал.* Завидна.
ЗА́ВИДКИ, -ків, *мн., розм.* Те саме, що **за́здрощі.** *Завидки беруть.*
ЗАВИ́ДКО, *присл.* 1. Те саме, що **зави́дна.** 2. Те саме, що **зави́дно.**
ЗАВИ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **за́здрий.**
ЗАВИ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **зави́дливий.**
ЗАВИ́ДЛИВО, *рідко.* Присл. до **зави́дливий.**
ЗАВИ́ДНА, *присл.* У час, коли надворі видно.
ЗАВИ́ДНИЙ, -а, -е. Який викликає заздрість, вартий заздрості.
ЗАВИ́ДНИК, -а, *ч.* Людина, схильна заздрити, у якої заздрість виявляється як вада характеру.
ЗАВИ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **зави́дник.**
ЗАВИДНІ́ТИ, -іє, *док., рідко.* 1. Те саме, що **завидні́тися.** 2. *безос.* Те саме, що **розвидні́тися.**
ЗАВИДНІ́ТИСЯ, -іється, *док.* Стати видним, показатися здалека.
ЗАВИ́ДНО. 1. Присл. до **зави́дний.** 2. *у знач. присудк. сл., кому і без додатка.* Про наявність почуття заздрості.
ЗАВИ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зави́дувати.**
ЗАВИ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., кому, чому, рідко на кого – що.* Те саме, що **за́здрити.**
ЗАВИ́ДЬКО, -а, *ч.* Те саме, що **зави́дник.**
ЗАВИДЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже, хворобливо заздрий. // Який виражає велику заздрість. *Завидющі очі.*
ЗАВИ́ЛЬКУВАТИЙ, -а, -е. Який має завилькуватість (про дерево, деревину).
ЗАВИ́ЛЬКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Вада деревини, що полягає у хвилястому або гвинтоподібному розміщенні волокон у стовбурі.
ЗАВИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., розм.* Те саме, що **підла́щуватися.**
ЗАВИЛЯ́ТИ, -я́є, *док.* Почати виляти.
ЗАВИ́НЕНИЙ, **ЗАВИ́НУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зави́нути.** // Згорнений, складений. // Закутаний у що-небудь, чим-небудь.
ЗАВИНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* 1. Зробити прикрість, шкоду кому-небудь, стати, бути винним перед ким-небудь; провинитися. 2. *перен.* Бути, стати причиною чого-небудь, спричинитися до чогось. 3. *кому.* Заборгувати комусь, бути в боргу перед ким-небудь.
ЗАВИНІ́ННЯ, -я, *с., діал.* Пакунок, згорток.
ЗАВИ́НУТИ *див.* **завива́ти**[1].
ЗАВИ́НУТИЙ *див.* **зави́нений.**
ЗАВИ́НУТИСЯ *див.* **завива́тися**[2].
ЗАВИ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док., зах.* Розсердитися.
ЗАВИРУВА́ТИ, -у́є, *док.* 1. Почати вирувати, утворювати вир. // *безос.* 2. *перен.* Почати бурхливо рухатися великою масою. // Почати проявляти збудження, неспокій і т. ін. швидкими рухами, криками. // Почати буяти, виявлятися на повну силу.
ЗАВИРУ́ШКА, -и, *ж.* Птах родини завирушкових ряду горобцеподібних.
ЗАВИСА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зависа́ти.** 2. В обчислювальній техніці – стан обчислювальної системи, в якому вона перестає видавати результати та реагувати на зовнішні запити.
ЗАВИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАВИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* зави́с, -ла, -ло *і рідко* зави́снув, -нула, -нуло; *док.* 1. Зачепившись за що-небудь, тримаючись на чому-небудь, повисати, висіти. // Обійнявши (перев. за шию), триматися деякий час. 2. Триматися в повітрі, в просторі над землею. // *перен.* Загрожувати, бути близьким. 3. Бути опущеним, схилятися, звисати.
ЗАВИ́СКА, -и, *ж., зах.* Прострочений платіж.
ЗАВИ́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зави́снути.** 2. *прикм.* Те саме, що **суспендо́ваний.**
ЗАВИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зави́снути.**
ЗАВИ́СНУТИ *див.* **зависа́ти.**
ЗАВИСО́КИЙ, -а, -е. Вищий, ніж звичайно або потрібно; надто високий.
ЗАВИСО́КО. Присл. до **зависо́кий.**
ЗАВИТА́ТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати витати.
ЗАВИ́ТИ[1], -и́ю, -и́єш, *док.* 1. Почати вити, завивати (про собак, вовків та деяких інших тварин). 2. *перен.* Почати утворювати звуки, подібні до виття (про явища природи). // Почати утворювати довгі протяжні звуки (про механізми, машини і т. ін.). // Почати видавати довгу протяжну мелодію, звукові сигнали і т. ін. (про музичні інструменти, сигнальні апарати і т. ін.). 3. *розм.* Почати голосно і протяжно стогнати. // Заспівати протяжно, тужливо або не в лад.
ЗАВИ́ТИ[2] *див.* **завива́ти**[2].
ЗАВИ́ТИ[3] *див.* **завива́ти**[3].
ЗАВИ́ТИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зави́ти**[2]. // *у знач. прикм.* Який має завивку.
ЗАВИ́ТИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зави́ти**[3].
ЗАВИ́ТИСЯ[1] *див.* **завива́тися**[1].
ЗАВИ́ТИСЯ[2] *див.* **завива́тися**[2].
ЗА́ВИТКА, -и, *ж.* Частина внутрішнього вуха.
ЗАВИ́ТКА, -и, *ж., зах.* Покритка.
ЗАВИТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́витка.**
ЗАВИТКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд, форму завитка.
ЗАВИТКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **завиткоподі́бність.**
ЗА́ВИТО́К, за́витка́, *ч.* 1. Завите, закручене пасмо волосся. 2. Одна закручена частинка чого-небудь, схожого на спіраль. // Вигадлива, примхлива, закручена лінія. 3. Вільний загнутий край вушної раковини.
ЗАВИТУ́ШКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **за́вито́к** 2.
ЗАВИХІ́ЛЬ, -хо́лі, *діал.* Хурделиця.
ЗАВИХЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., розм.* 1. Почати вихляти, рухатися нерівно, похитуючись, звертаючи з боку на бік. 2. *чим.* Почати махати, хитати.
ЗАВИХЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.* Почати вихлятися, вигинатися, згинатися.
ЗАВИ́ХОРЕНИЙ[1], **ЗАВИ́ХРЕНИЙ**[1], -а, -е. З вихором (*див.* **ви́хор**[1] 1).
ЗАВИ́ХОРЕНИЙ[2], **ЗАВИ́ХРЕНИЙ**[2], -а, -е. З вихором (*див.* **ви́хор**[2]).
ЗАВИ́ХОРИТИ[1] *див.* **зави́хрювати**[1].
ЗАВИ́ХОРИТИ[2] *див.* **зави́хрювати**[2].

ЗАВИ́ХОРИТИСЯ[1] *див.* **завихрюватися**[1].
ЗАВИ́ХОРИТИСЯ[2] *див.* **завихрюватися**[2].
ЗАВИ́ХРЕНИЙ, -а, -е. З вихором[1 2].
ЗАВИ́ХРЕНИЙ[1] *див.* **зави́хорений**[1].
ЗАВИ́ХРЕНИЙ[2] *див.* **зави́хорений**[2].
ЗАВИ́ХРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зави́хрений**.
ЗАВИ́ХРЕННЯ, -я, *с.* 1. Утворення вихорів (*див.* **ви́хор**[1] 1) у рідині або газі; струмені води, повітря і т. ін., що швидко крутяться внаслідок руху якого-небудь предмета. // Що-небудь, схоже на вихор, подібне до вихору (*див.* **ви́хор**[1] 1). 2. *перен.* Те, що характеризується відходом від чого-небудь звичайного або правильного. // Дивацтво, незвичність у думках, поведінці. // Фантазія, уява. // Хтось із завихренням у голові.
ЗАВИ́ХРИТИ[1] *див.* **зави́хрювати**[1].
ЗАВИ́ХРИТИ[2] *див.* **зави́хрювати**[2].
ЗАВИ́ХРИТИСЯ[1] *див.* **зави́хрюватися**[1].
ЗАВИ́ХРИТИСЯ[2] *див.* **зави́хрюватися**[2].
ЗАВИ́ХРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зави́хрювати**.
ЗАВИ́ХРЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАВИ́ХОРИТИ**, -рю, -риш *і* **ЗАВИ́ХРИ́ТИ**, -йхрю, -йхриш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Закручувати, здіймати що-небудь, утворюючи вихор, вихори (*див.* **ви́хор**[1] 1). // *безос.* 2. *неперех.* Те саме, що **зави́хрюватися**[1].
ЗАВИ́ХРЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАВИ́ХОРИТИ**, -рю, -риш *і* **ЗАВИ́ХРИ́ТИ**, -йхрю, -йхриш, *док.*, *перех.* Закручувати вихором, вихорами (*див.* **ви́хор**[2]). // Робити кошлатим.
ЗАВИ́ХРЮВАТИСЬ[1], -юється, *недок.*, **ЗАВИ́ХОРИТИСЯ**, -иться *і* **ЗАВИ́ХРИ́ТИСЯ**, -йхриться, *док.* Здійматися, носитися вихором, вихорами (*див.* **ви́хор**[1] 1). // *безос.*
ЗАВИ́ХРЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.*, **ЗАВИ́ХОРИТИСЯ**, -иться *і* **ЗАВИ́ХРИ́ТИСЯ**, -йхриться, *док.* Підніматися вихором, вихрами (*див.* **ви́хор**[2]).
ЗАВИЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* 1. Почати вищати. 2. Видати звук із виском, викриком.
ЗАВИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зави́щити**. // **зави́щено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАВИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зави́щити**.
ЗАВИ́ЩИТИ *див.* **зави́щувати**.
ЗАВИ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зави́щувати**.
ЗАВИ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зави́щувати**.
ЗАВИ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВИ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док.*, *перех.* Необґрунтовано підвищувати що-небудь; прот. з а н и ж у в а т и.
ЗАВІБРУВА́ТИ, -у́є, *док.* Почати вібрувати.
ЗАВІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ЗАВІ́ЯТИ**, -іє, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Злегка віяти; повівати. 2. *неперех.* Задувати, проникати куди-небудь. // *безос.* 3. *перех.* Віючи, наносити, насипати чого-небудь у щось, кудись (про вітер). // Засипати, заносити кого-, що-небудь снігом, піском і т. ін. // *безос.* 4. *тільки док.*, *неперех.* Почати віяти (про вітер, завірюху і т. ін.). // *безос.*
ЗАВІВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **завіва́ти** 3.
ЗА́ВІД *див.* **за́води**.
ЗАВІ́Д *див.* **заво́д**[5].
ЗАВІ́ДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* 1. *перех.* Відвідати. 2. *неперех.* Зайти, завітати куди-небудь.
ЗАВІДНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **заводни́й**. *Завідні іграшки.*
ЗАВІДНЯ́, -і, *ж.*, *діал.* Колода, якою повертають вітряк.
ЗАВІДО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* завідомлять; *док.*, *перех.*, *діал.* Повідомити.
ЗАВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **заві́дувати**. 2. *спец.* Те, чим завідують, що перебуває в чиєму-небудь службовому підпорядкуванні.
ЗАВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Здійснювати керівництво, керувати чим-небудь. // *розм.*, *рідко.* Стежити за виконанням чого-небудь, розпоряджатися чимсь.
ЗАВІ́ДУВАЧ, -а, *ч.*, *чого.* Той, хто завідує, керує чим-небудь.
ЗАВІ́ДУВАЧКА, -и, *чого*, *розм.* Жін. до **заві́дувач**.
ЗАВІ́ДУЮЧА, -чої, *чим.* Жін. до **заві́дуючий**.
ЗАВІ́ДУЮЧИЙ, -чого, *ч.*, *чим.* Те саме, що **заві́дувач**. *Завідуючий складом.*
ЗАВІ́З, -во́зу, *ч.* 1. *чого.* Те саме, що **заве́зення**. 2. Якась кількість чого-небудь, що завозиться кудись.
ЗАВІЗВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Повістка. // Запрошення.
ЗАВІЗВА́ТИ, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Запросити.
ЗАВІ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дуже зайнятий, завантажений. 2. Прикм. до **заві́з** 2.
ЗАВІЗНИ́Й, -а́, -е́. Завезений, привезений звідки-небудь; прот. м і с ц е в и й.
ЗАВІЗНИ́К, -візника́, *ч.*, *рідко.* Людина, яка постійно завозить куди-небудь предмети постачання. // *заст.* Той, хто привозить молоти зерно до млина.
ЗАВІ́ЗНО. 1. *присл.*, *рідко.* Важко, повільно. 2. *у знач. присудк. сл.*, *розм.* Дуже багато кого-, чого-небудь; переповнено, скупчено.
ЗАВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завізува́ти**. // **завізо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Поставити візу на якому-небудь діловому папері, документі. *Завізувати паспорт.*
ЗАВІ́Й[1], -во́ю, *ч.* 1. Рвучкий круговий рух вітру. 2. Замет, пагорб, утворений вітром (з піску, снігу, пилу). 3. *перев. мн.* Завихрені вітром клуби, кільця, пасма диму, пилу, куряви і т. ін. 4. *рідко.* Пасмо закрученого волосся; завиток.
ЗАВІ́Й[2], -во́ю, *ч.*, *діал.* 1. Пов'язка. 2. Чалма.
ЗАВІ́ЙНА, ЗАВІ́НА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Різкий пекучий біль у грудях або животі.
ЗАВІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **заві́й**.

ЗАВІ́ЙНИЦЯ[1], -і, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **заві́йна**.
ЗАВІ́ЙНИЦЯ[2], -і, *ж.*, *діал.* Завірюха.
ЗАВІ́НА *див.* **заві́йна**.
ЗАВІ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заві́рити**. // **заві́рено**, *безос. присудк. сл.* ** **заві́рена ко́пія** – точно відтворений текст документа з позначкою офіційного органу, уповноваженого здійснювати дані дії (нотаріальні контори та ін).
ЗАВІ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заві́рити**.
ЗАВІРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Особа, яка виконує юридичне оформлення ділових паперів.
ЗАВІРИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **завіри́тель**.
ЗАВІ́РИТИ *див.* **завіря́ти**.
ЗАВІ́РКИ, -рок, *мн.*, *зах.* Огорожа з кілків чи гілок.
ЗАВІРЮ́ХА, -и, *ж.* 1. Сильний вітер із снігом; метелиця, хуртовина. 2. *перен.* Політична, соціальна і т. ін. подія, що викликає глибокі зміни, потрясіння в суспільстві. 3. *перен.* Чвара, колотнеча, сварка.
ЗАВІРЮ́ШЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **завірю́шний**.
ЗАВІРЮ́ШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **завірю́ха**.
ЗАВІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завіря́ти**.
ЗАВІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАВІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Юридично оформляти печаткою і підписом документи, ділові папери і т. ін., стверджуючи їх правильність, достовірність. 2. *також без додатка*, *розм.* Те саме, що **запевня́ти** 1. 3. *діал.* Довіряти.
ЗАВІРЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **завіря́ти** 1.
ЗА́ВІС, -у, *ч.*, *зах.* Круча.
ЗАВІ́СА[1], -и, *ж.* 1. Велике полотнище для закривання просвіту в чому-небудь або для приховання, відгородження кого-, чого-небудь. // *перен.*, *чого*, *яка.* Суцільна пелена, хмара чого-небудь, що обмежує видимість, приховує, затуляє кого-, що-небудь. ** **димова́ завіса** – штучна димова хмара, яка приховує від супротивника переміщення військового підрозділу. 2. *театр.* Суцільне або роздвоєне полотнище для закривання сцени від глядачів. // *спец.* Ремарка в тексті п'єси на означення кінця дії. ** **під заві́су** – під кінець, на закінчення чого-небудь. 3. Те саме, що **занаві́ска**.
ЗАВІ́СА[2], -и, *ж.* Металевий або інший стулковий шарнір, на якого навішуються двері, вікна і т. ін.
ЗАВІ́СИТИ *див.* **заві́шувати**[1].
ЗАВІ́СИТИСЯ, -і́шуся, -і́сишся, *док.*, *діал.* Повіситися.
ЗАВІ́СКА[1], -и, *ж.* 1. Зменш. до **заві́са**[1] 1. 2. Те саме, що **занаві́ска**.
ЗАВІ́СКА[2], -и, *ж.* Те саме, що **заві́са**[2].
ЗАВІ́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **заві́са**[2].
ЗАВІ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **заві́ска**[1].
ЗАВІСТИ́ТИ, -іщу́, -істи́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Сповістити.
ЗАВІ́Т, -у, *ч.* 1. *уроч.* Заповіт, настанова, порада, побажання, дані наступним поколінням або послідовникам. 2. В іудейській та християнських релігіях – своєрідна форма взаємовідносин між Богом і людьми. ** **лама́ти заві́ти** – не дотримуватися чого-небудь. 3. *рідко.* Обіцянка.
ЗАВІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завіта́ти**.
ЗАВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Зайти, заїхати до кого-небудь, куди-небудь, відвідати когось. 2. *перех.*, *діал.* Запросити.
ЗАВІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **запові́тний**.
ЗАВІ́ТРЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Темний, засмаглий од вітру.
ЗАВІ́ТРИТИ *див.* **заві́трювати**.
ЗАВІ́ТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заві́трювати**.
ЗАВІ́ТРЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ЗАВІ́ТРИТИ**, -ить, *док.*, *безос.* Починати віяти (про вітер).
ЗАВІ́ТРЯНИЙ, -а, -е. Захищений від вітру.
ЗА́ВІТЬ, -і, *ж.* Дріт іззаду чобота.
ЗАВІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заві́шати**.
ЗАВІ́ШАТИ *див.* **заві́шувати**[2].
ЗАВІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заві́сити**.
ЗАВІ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заві́сити**.
ЗАВІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія зазнач. **заві́шувати**.
ЗАВІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВІ́СИТИ**, -ішу, -ісиш, *док.*, *перех.* 1. Закривати що-небудь, повісивши полотнище, шматок тканини, паперу і т. ін. 2. *розм.* Підвішувати, вішати що-небудь, прикріплюючи до чогось, зачіплюючи за щось.
ЗАВІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВІ́ШАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Заповнювати що-небудь великою кількістю почеплених, навішаних предметів.
ЗАВІ́ШУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **заві́шувати**[1].
ЗАВІ́ШУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **заві́шувати**[2].
ЗАВІ́ЩАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Духівниця, заповіт.
ЗАВІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заві́юватися**.
ЗАВІ́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАВІ́ЯТИСЯ**, -іюся, -ієшся, *док.*, *фам.* Заходити, забрідати, заїжджати куди-небудь для відпочинку. // Подаватися в невідомому напрямку.
ЗАВІЯ́, -ї, *ж.* 1. Сильний вітер зі снігом; хуга, завірюха. 2. *чого.* Завихрений вітром пил, сніг і т. ін.
ЗАВІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заві́яти** 3.
ЗАВІ́ЯТИ *див.* **завіва́ти**.
ЗАВІ́ЯТИСЯ *див.* **заві́юватися**.
ЗАВКА́ДРАМИ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Скорочення: завідувач відділу кадрів (на підприємстві, в установі тощо).
ЗАВКА́ДРІВ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **завка́драми**.
ЗАВКА́ФЕДРИ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Скорочення: завідувач кафедри.
ЗАВКА́ФЕДРОЮ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **завка́федри**.

ЗАВКЛУ́БОМ, *невідм.*, *ч.* і *ж.*, *розм.* Скорочення: завідуючий (-а) клубом.
ЗАВКЛУ́БУ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **завклу́бом**.
ЗАВКО́М, -у, *ч.*, *розм.* Скорочення: завідуючий профспілковим комітетом (на підприємстві, в установі тощо).
ЗАВКО́МІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **завко́м**.
ЗА́ВКРИВДНО, *присл.*, *діал.* Уразливо, прикро; заздрісно.
ЗАВЛА́Б, -а, *ч. і ж.*, *розм.* Скорочення: завідувач (-ка) лабораторії.
ЗАВЛАБОРАТО́РІЄЮ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Скорочення: завідуючий (-а) лабораторією.
ЗАВЛАБОРАТО́РІЇ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **завлаборато́рією**.
ЗАВЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заволода́ти**.
ЗАВЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що заволодіти.
ЗАВЛІ́Т, -а, *ч. і ж.*, *розм.* Скорочення: завідуючий (-а) літературною частиною (театру).
ЗАВМА́Г, -а, *ч. і ж.*, *розм.* Скорочення: завідуючий (-а) магазином.
ЗАВМЕ́РЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **завме́рти**. 2. *у знач. прикм.* Без ознак життя; змертвілий.
ЗАВМЕ́РТИ *див.* **завмира́ти**.
ЗАВМИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **завмира́ти**. ** **з завмира́нням се́рця** – дуже хвилюючись.
ЗАВМИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАВМЕ́РТИ**, -мру́, -мре́ш, *док.* 1. Застигати на місці, припиняти будь-які рухи (про живі істоти). // Мліти, ціпеніти від сильних переживань, певних відчуттів. // Втрачати свідомість, непритомніти; зомлівати. // Стискуючись, ніби зупинятися (про серце). *Завмирати серцем.* 2. Переставати діяти, рухатися; зупинятися (про машини, механізми і т. ін.). 3. *перен.* Припинятися, зупинятися (про хід, розвиток і т. ін. чого-небудь). 4. *перен.* Поступово затихати, замовкати (про звуки). // *безос.* // Ставати тихим, беззвучним, не виявляти ознак чиєї-небудь дії. // Переставати відчуватися, притуплятися, зникати (про відчуття, властивість і т. ін.). 5. *перен.*, *перев. із сл.* на губах, на устах. Залишатися не вимовленим, несказаним (про слова, звуки і т. ін.). 6. *рідко.* Умирати, гинути.
ЗАВМИРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **завмира́ти**.
ЗАВОВТУ́ЗИТИСЯ, -у́жуся, -у́зишся, *док.*, *розм.* Почати вовтузитися. // *безос.*
ЗАВО́Д[1], -у, *ч.* Промислове, перев. велике, підприємство; виробня. *Протезний завод. Консервний завод.*
ЗАВО́Д[2], -у, *ч.* Спеціалізоване господарство, де розводять, розмножують породистих сільськогосподарських тварин, мальків риб, вирощують певні сорти рослин на насіння. *Насінницький завод.*
ЗАВО́Д[3], -у, *ч.* 1. Пристрій, яким приводиться в дію механізм. *Завод годинника. Завод іграшки.* 2. Гранична тривалість дії заведеного механізму. 3. Частина тиражу книги, видрукувана з одного набору.
ЗАВО́Д[4], -у, *ч.* 1. Зразок, тип виробу. 2. Порода, сортність (тварин, рослин). 3. *зневажл.* Рід, порода (людей).
ЗАВО́Д[5], *рідше* **ЗАВІ́Д**, -во́ду, *ч.*, *розм.* Те саме, що **звича́й** 1, 2.
ЗАВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заво́дити**[1].
ЗАВО́ДИ, -дів, *мн.* (*одн.* **заві́д**, -во́ду, *ч.*), *розм.* 1. Низькі протяжливі звуки; виття, завивання. 2. Тужливі звуки плачу. // Голосіння. // Протяжний спів. ** **на всі (усі) заво́ди** – щосили, нестримно.
ЗАВО́ДИНИ, -дин, *мн.*, *розм.* Те саме, що **голосі́ння**.
ЗАВО́ДИТИ[1], -джу, -диш, *недок.*, **ЗАВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш, *док.*, *перех.* 1. Супроводжуючи, допомагати кому-небудь або примушувати когось увіходити, підходити і т. ін. куди-небудь, до чогось. // Відводити куди-небудь на якийсь час. // *розм.* Втягувати, вкочувати, вставляти і т. ін. предмети куди-небудь. 2. Вести, відводити куди-небудь далеко або не туди, куди потрібно. // *перен.* Примушувати вийти за межі бажаного, можливого і т. ін. 3. *розм.* Будувати, відкривати, засновувати що-небудь. // Впроваджувати, застосовувати що-небудь. // Набувати, засновувати що-небудь. // Відпускати, запускати (вуса, бороду і т. ін.). // Створювати сім'ю, знаходити собі друзів, знайомих і т. ін. // Налагоджувати, зав'язувати з ким-небудь (знайомство, дружбу, контакти і т. ін.). 4. Запроваджувати, вводити, встановлювати; робити звичайним чи обов'язковим. 5. *розм.* Робити записи, вписувати, занотовувати що-небудь. 6. Починати, затівати і т. ін. що-небудь. // *без додатка.* Починати заспів чи вступати в розмову, звертатися до кого-небудь. *Заводити своєї.* 7. Починати вести що-небудь (ділові папери, щоденник, альбом і т. ін.). 8. Приводити в дію що-небудь (механізм, мотор і т. ін.). 9. *розм.*, *рідко.* Зволікати, запізнюватися з виконанням чого-небудь. 10. *розм.*, *перен.* Приводити (привести) кого-небудь (перев. словами, розмовами) в збуджений стан.
ЗАВО́ДИТИ[2], -джу, -диш, *недок.* 1. Видавати низькі протяжні звуки, вити, завивати, кричати (про тварин і деяких птахів). 2. Голосно плакати, приказуючи, голосити (про людей).
ЗАВО́ДИТИСЯ, -о́джуся, -о́дишся, *недок.*, **ЗАВЕСТИ́СЯ**, -еду́ся, -еде́шся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* З'являтися, робитися наявним де-небудь, у чомусь, бути в наявності. 2. *розм.*, *чим.* Купувати, діставати що-небудь для власного користування. // Набувати собі, засновувати у себе що-небудь. 3. *тільки* 3 *ос.*

Встановлюватися, утверджуватися. 4. *тільки 3 ос.* Починатися, затіватися. ** **Заводитися на світ**, *безос.* – починати розвиднюватися, світати. 5. *розм.* Починати, затівати з ким-небудь бійку, сварку і т. ін. // Приходити (прийти) в збуджений стан. ** **завестися з півоберта** – швидко, раптово прийти в збуджений стан. 6. Починати діяти внаслідок заведення, вмикання відповідної системи і т. ін. (про механізм, мотор). 7. *тільки недок.* Пас. до **заводити**[1].

ЗАВОДІЙ, -я, *ч.*, *розм.* 1. Призвідник витівок, бешкетів, сварок і т. ін. 2. Той, хто заводить пісню, заспівує; заспівувач.

ЗАВОДІЙКА, -и. Жін. до **заводій**.

ЗАВОДІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заводити**.

ЗАВОДІЯКА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **заводій**.

ЗАВОДІЯЧКА, -и, *розм.* Жін. до **заводіяка**.

ЗАВОДНА, -ої, *ж.* Племінна, породиста тварина, призначена для розведення.

ЗАВОДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заводнити**.

ЗАВОДНЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **заводнити**.

ЗАВОДНИЙ, -á, -é. 1. Який рухається механічно, приводиться в дію заводом (*див.* **завод**[1] 1). 2. Признач. для заведення (у 1 знач.). *Заводна пружина.* 3. *розм.* Азартний, запальний; жвавий, рухливий.

ЗАВОДНИТИ *див.* **заводнювати**.

ЗАВОДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заводнювати**.

ЗАВОДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАВОДНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *спец.* Напускати, нагнітати воду куди-небудь, заповнювати водою щось.

ЗАВОДНЯТИ, -яю, -яєш, *недок.* Те саме, що **заводнювати**.

ЗАВОДОУПРАВЛІННЯ, -я, *с.* Керівний орган на заводі (*див.* **завод**[1]), що відає усім виробництвом.

ЗАВОДСЬКИЙ[1], -á, -é. Прикм. до **завод**[1]. *Заводський музей.* // Такий, як на заводі. // Зробл. на заводі.

ЗАВОДСЬКИЙ[2], -á, -é. Прикм. до **завод**[2].

ЗАВОДЦЯ, -і, *ч. і ж.*, *діал.*, *розм.* Те саме, що **заводіяка**.

ЗАВОДЧАНИН, -а, *ч.*, *розм.* Робітник заводу (*див.* **завод**[1]).

ЗАВОДЧИК, -а, *ч.*, *заст.* Власник, господар заводу (*див.* **завод**[1] і **завод**[2]); підприємець.

ЗАВОДЧИЦЯ, -і. Жін. до **заводчик**.

ЗАВОДЬ, -і, *ж.* 1. Невелика затока або частина річки з уповільненою течією; мілке місце озера, ставу; затон. 2. *перен.* Спокійне, затишне місце чи середовище з відсталим і закоснілим буттям.

ЗАВОЖЕНИЙ, -а, -е. Брудний, заялозений; нечистий.

ЗАВОЗИТИ, -ожу, -озиш, *недок.*, **ЗАВЕЗТИ**, -зу, -зеш, *док.*, *перех.* 1. Везти, відвозити куди-небудь далеко або не туди, куди потрібно. // Забирати кого-, що-небудь із собою, виїжджаючи кудись. 2. Доставляти кого-, що-небудь кудись певним видом транспорту. // Привізши, поміщати, влаштовувати, ставити кого-, що-небудь кудись. // Привозити куди-небудь здалека, придбавши, закупивши і т. ін. // Переїжджаючи з одного місця в інше, переносити що-небудь.

ЗАВОЗИТИ[1], -ожу, -озиш, *док.*, *перех.* 1. Почати возити. 2. Довго возячи, загубити де-небудь у дорозі.

ЗАВОЗИТИ[2], -ожу, -озиш, *док.*, *перех.* Забруднити, заялозити що-небудь, часто або неохайно користуючись ним.

ЗАВОЗИТИСЯ, -озиться, *недок.* Пас. до **завозити**.

ЗАВОЗИТИСЯ[1], -ожуся, -озишся, *док.* 1. Почати возитися. 2. *розм.* Багато часу витратити на що-небудь.

ЗАВОЗИТИСЯ[2], -ожуся, -озишся, *док.* Забруднитися, вимазатися чим-небудь.

ЗАВОЇСТИЙ, -а, -е, *розм.* Задерикуватий; войовничий.

ЗАВОЙОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завоювати**. // **завойовано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАВОЙОВНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **завойовницький**.

ЗАВОЙОВНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто бере участь у підкоренні, загарбанні країн, поневоленні народів силою війська; прот. **визволитель**. 2. *перен.*, *чого.* Той, хто проникає в таємниці чого-небудь, розвідує, підкоряє що-небудь невідоме, неосвоєне.

ЗАВОЙОВНИЦТВО, -а, *с.* Насильницькі, загарбницькі дії завойовників.

ЗАВОЙОВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Спрямований на підкорення силою війська країн, поневолення народів; загарбницький. // Який здійснює завоювання (у 1 знач.).

ЗАВОЙОВНИЦЯ, -і. Жін. до **завойовник**.

ЗАВОЙОВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завойовувати**.

ЗАВОЙОВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВОЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Силою війська підкоряти, загарбувати країни, поневолювати народи і т. ін. 2. *перен.* У боротьбі, праці, переборюючи труднощі і т. ін., добиватися, досягати чого-небудь, здобувати щось. *Завоювати довір'я.* // Перетягувати на свій бік. 3. *перен.* Проникати в таємниці чого-небудь, розвідувати, підкоряти що-небудь невідоме, неосвоєне.

ЗАВОЙОВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **завойовувати**.

ЗАВОЛАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати волати; закричати. // *уроч.* Звернутися до кого-небудь з проханням, закликом і т. ін. // *по кому*, *розм.* Те саме, що **заголосити**.

ЗАВОЛЗЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться за Волгою.

ЗАВОЛІКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заволікати**.

ЗАВОЛІКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ЗАВОЛОКТИ** *і рідко* **ЗАВОЛІКТИ**, -очу, -очеш; *мин. ч.* заволок *і* заволік, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Пересуваючись у просторі, закривати, затягувати, оповивати що-небудь (про хмари, дим, туман і т. ін.). // *безос.* // Покривати, застилати собою що-небудь. 2. Затягати, притягати силою куди-небудь.

ЗАВОЛІКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ЗАВОЛОКТИСЯ** *і рідко* **ЗАВОЛІКТИСЯ**, -очуся, -очешся; *мин. ч.* заволокся *і* заволікся, -лася, -лося; *док.* 1. *перев. 3 ос.* Закриватися, затягуватися, оповиватися чим-небудь (хмарами, димом, туманом і т. ін.). // Покриватися, застилатися чим-небудь. 2. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Насилу зайти, забрести. 3. *тільки недок.* Пас. до **заволікати** 2.

ЗАВОЛІКТИ *див.* **заволікати**.

ЗАВОЛІКТИСЯ *див.* **заволікатися**.

ЗАВОЛІЧКА[1], -и, *ж.*, *діал.* Гарус.

ЗАВОЛІЧКА[2], -и, *ж.*, *мед.* Те саме, що **заволока**[1].

ЗАВОЛОДІВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заволодівати**.

ЗАВОЛОДІВАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ЗАВОЛОДІТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *чим.* 1. Брати у своє володіння, привласнювати. // Повністю захоплювати ініціативу в чому-небудь, привертати увагу, зацікавлюючи чимось. 2. *перен.* Опановувати, охоплювати кого-, що-небудь. // Підкоряти своїм чарам, своєму впливові; полонити.

ЗАВОЛОДІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заволодіти**.

ЗАВОЛОДІТИ *див.* **заволодівати**.

ЗАВОЛОЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заволожити**. 2. *у знач. прикм.* Просякнутий вологою, политий водою, мокрий.

ЗАВОЛОЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **заволожений**.

ЗАВОЛОЖИТИ *див.* **заволожувати**.

ЗАВОЛОЖИТИСЯ *див.* **заволожуватися**.

ЗАВОЛОЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заволожувати**.

ЗАВОЛОЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВОЛОЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **зволожувати**.

ЗАВОЛОЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАВОЛОЖИТИСЯ**, -иться, *док.*, *рідко.* Те саме, що **зволожуватися**.

ЗАВОЛОКА[1], -и, *ж.* Суцільна завіса чогось легкого, що заволікає, огортає що-небудь.

ЗАВОЛОКА[2], -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Зайда, заброда. // *лайл.* Про людину, що багато часу десь вештається, гуляє.

ЗАВОЛОКА[3], -и, *ж.*, *мед.* Підшкірний розріз із закладеною в нього полотняною тасьмою як засіб лікування.

ЗАВОЛОКТИ *див.* **заволікати**.

ЗАВОЛОКТИСЯ *див.* **заволікатися**.

ЗАВОЛОТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Рибальська сіть.

ЗАВОЛОЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заволокти** 1. // **заволочено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАВОЛОЧЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заволочити**.

ЗАВОЛОЧИТИ *див.* **заволочувати**.

ЗАВОЛОЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заволочувати**.

ЗАВОЛОЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*, **ЗАВОЛОЧИТИ**, -очу, -очиш, *док.*, *перех.* Волочінням розпушувати що-небудь, закривати землею посіяне насіння, обробляти весняні сходи посівів і т. ін.

ЗАВОНЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Почати воняти.

ЗАВОНЯТИСЯ, -яється, *док.*, *розм.*, *рідко.* Стати вонючим, зіпсуватися.

ЗАВОРА, -и, *ж.* Колода для запирання воріт.

ЗАВОРКОТАТИ *і* **ЗАВУРКОТАТИ**, -кочу, -кочеш *і* **ЗАВОРКОТІТИ** *і* **ЗАВУРКОТІТИ**, -очу, -отиш, *док.* 1. Почати воркотати, вуркотати, воркотіти, вуркотіти (про голубів, горлиць і т. ін.). 2. *перен.* Ніжно, лагідно заговорити. 3. *перен.*, *рідко.* Забурчати, замурмотіти, виражаючи невдоволення. 4. *рідко.* Почати муркотати (про котів). 5. *перен.*, *розм.* Почати утворювати одноманітний приглушений звук – рокіт (перев. про механізм, мотор і т. ін.).

ЗАВОРКОТІТИ *див.* **заворкотати**.

ЗАВОРКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. Почати воркувати (про голубів, горлиць і т. ін.). 2. *перен.* Ласкаво, привітно заговорити. 3. *перен.*, *розм.* Почати утворювати звуки, схожі на воркування (перев. про механізм, мотор і т. ін.).

ЗАВОРОЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заворожити** 1, 2. // **заворожено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зазнав дії, впливу чарів, чаклунства; зачарований. // Який виражає зачарування.

ЗАВОРОЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заворожений**.

ЗАВОРОЖЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **заворожений** 2.

ЗАВОРОЖЕНО. Присл. до **заворожений** 2.

ЗАВОРОЖИТИ *див.* **заворожувати**.

ЗАВОРОЖЛИВИЙ, -а, -е. Здатний заворожити, зачарувати; чарівний.

ЗАВОРОЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заворожувати**.

ЗАВОРОЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВОРОЖИТИ**, -рожу, -рожиш, *док.* 1. *перех.* Діяти, впливати на кого-, що-небудь чарами, чаклунством. 2. *перех.*, *перен.* Зачаровувати, захоплювати. 3. *тільки док.*, *неперех.* Ворожбою (на картах і т. ін.) передбачити що-небудь.

ЗАВОРОЖУЮЧЕ, *присл.* Справляючи сильне естетичне, інтелектуальне враження.

ЗАВОРОНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Мимоволі випустити що-небудь з уваги, проґавити, стати неуважним. // *на кого – що.* Задивитися на кого-, що-небудь, забувши про все інше.

ЗАВОРОТ, -у, *ч.* 1. Зміна напряму руху; відхилення вбік під час руху. 2. Місце зміни напряму руху; закрут, вигин. ** **Заворот кишок**, *мед.* – непрохідність кишечника, викликана перекрученням кишкових петель. **Заворот повіки** – патологічний стан, при якому край повіки повернутий у напрямі до очного яблука. **Заворот селезінки** – поворот селезінки навколо осі її судинно-нервового пучка. **Заворот шлунка** – поворот шлунка навколо осі малого сальника, інколи навколо поперечної осі.

ЗАВОРОТЕНЬ, -тня, *ч.*, *діал.* 1. Вигин річки. 2. Кастрований бичок.

ЗАВОРОТЬ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Вигин річки. 2. Круговерть, вир.

ЗАВОРОЧАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Почати ворочатися.

ЗАВОРУШЕННЯ, -я, *с.*, *перев. мн.* 1. Масовий вияв невдоволення кимсь, чимсь, протесту проти кого-, чого-небудь. 2. *рідко.* Дія за знач. **заворушитися** 1.

ЗАВОРУШИТИ, -ушу, -ушиш, *док.*, *перех. і чим.* Почати ворушити що-небудь, рухати чимсь.

ЗАВОРУШИТИСЯ, -ушуся, -ушишся, *док.* 1. Почати ворушитися (у 1, 2 знач.). // Почати хаотично рухатися; заметушитися, забігати. 2. *перен.* Почати пробуджуватися, діяти пожвавлено. // Почати виявляти невдоволення кимсь, чимсь, протест проти кого-, чого-небудь. 3. *перен.* Виникнути, з'явитися (про думки, почуття і т. ін.).

ЗАВОШИВІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Стати вошивим.

ЗАВОШИВЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Який завошивів, має багато вошей.

ЗАВОШИВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність вошей у кого-небудь або у чомусь.

ЗАВОЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завощити**.

ЗАВОЩИТИ, -щу, -щиш, *док.* Просочити або протерти що-небудь воском.

ЗАВОЮВАННЯ, -я, *с.* 1. *перев. кого, чого.* Дія за знач. **завоювати**. 2. *перен.* Перемога, досягнення, успіх, здобуті у боротьбі, праці і т. ін.

ЗАВОЮВАТИ *див.* **завойовувати**.

ЗАВПЕРШЕ, *присл.* Насамперед, у першу чергу.

ЗАВРУНИТИСЯ, -иться, *док.* Покритися врунами (у 1 знач.); зазеленіти.

ЗАВСІГДИ *див.* **завсіди**.

ЗАВСІДИ, *рідше* **ЗАВСІГДИ**, *присл.*, *розм.* Те саме, що **завжди**.

ЗАВСІДНИЙ, -а, -е, *розм.* Який буває, відбувається і т. ін. завжди, повсякчас; звичайний.

ЗАВСІДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Постійний відвідувач.

ЗАВСІДНИЦЯ, -і. Жін. до **завсідник**.

ЗАВСКЛАДОМ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Скорочення: завідуючий (-а) складом.

ЗАВСКЛАДУ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **завскладом**.

ЗАВТОВШ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **завтовшки**.

ЗАВТОВШКИ, *присл.* У поперечному перерізі або за обхватом чи окружністю (про розмір чого-небудь).

ЗАВТРА, *присл.* 1. Наступного, другого дня (після сьогоднішнього). // У недалекому майбутньому; скоро. 2. *у знач. ім.*, *невідм.* Наступний, другий день (після сьогоднішнього). // Найближче майбутнє.

ЗАВТРАШНІЙ, -я, -є. Який настане наступного, другого дня після сьогоднішнього (про день, ранок і т. ін.). // Який відбудеться, здійсниться наступного, другого дня (після сьогоднішнього). // Який здійсниться у найближчому майбутньому, пов'язаний з ним і т. ін. // *у знач. ім.* **завтрашнє**, -нього, *с.* Близьке майбутнє.

ЗАВТРЄ, -рього, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **завтра** 2.

ЗАВУАЛЬОВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **завуалювати**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Навмисно прихований, неясний, невиразний.

ЗАВУАЛЬОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **завуальований**.

ЗАВУАЛЬОВАНО. Присл. до **завуальований** 2.

ЗАВУАЛЬОВУВАТИ, -овую, -овуєш, *недок.*, **ЗАВУАЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Прикривати чим-небудь напівпрозорим, легким (серпанком, димом, туманом і т. ін.). 2. *перен.* Навмисно робити що-небудь неясним, невиразним, приховуючи справжній зміст його.

ЗАВУАЛЮВАТИ *див.* **завуальовувати**.

ЗАВУЗЬКИЙ, -á, -é, *рідко.* Вужчий, ніж звичайно чи потрібно.

ЗАВУЗЬКО. Присл. до **завузький**.

ЗАВУЛОК, *рідше* **ЗАУЛОК**, -лка, *ч.*, *розм.* Прохід між двома вулицями; провулок.

ЗАВУЛОЧОК, *рідше* **ЗАУЛОЧОК**, -чка, *ч.* Зменш. до **завулок**, **заулок**.

ЗАВУРКОТАТИ *див.* **заворкотіти**.

ЗАВУРКОТІТИ *див.* **заворкотіти**.

ЗАВУЧ, -а, *ч.* Скорочення: завідувач учбової частини.

ЗАВУШНИЙ, *рідше* **ЗАУШНИЙ**, -а, -е. Який міститься за вухом.

ЗАВУШНИЦЯ, *рідше* **ЗАУШНИЦЯ**, -і, *ж.* 1. Запалення завушних залоз. 2. *діал.* Сережка.

ЗАВФЕРМИ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Скорочення: завідуючий (-а) фермою.

ЗАВФЕРМОЮ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **завферми**.

ЗАВЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **завчати** 1.

ЗАВЧАС, *присл.*, *діал.* Те саме, що **завчасно**.

ЗАВЧАСНИЙ, -а, -е. 1. Який настає, приходить, відбувається і т. ін. раніше від можливого, звичайного або призначеного часу; передчасний. 2. Який заготовляється, робиться наперед, заздалегідь.

ЗАВЧАСНІСТЬ, -ності, *ж.* Час чого-небудь, передбачений, розрахований заздалегідь.

ЗАВЧАСНО. Присл. до **завчасний**.

ЗАВЧАСУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **завчасно**.

ЗАВЧАТИ, -аю, -аєш *і рідше* **ЗАУЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВЧИТИ**, -чу, -чиш *і рідше* **ЗАУЧИТИ**, -учу, -учиш, *док.*, *перех.* 1. Старанно запам'ятовуючи,

добре, міцно засвоювати. 2. *розм., рідко.* Привчати себе до чого-небудь, виробляти певну навичку.

ЗАВЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідше* **ЗАУ́ЧУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАВЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чи́шся *і рідше* **ЗАУЧИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́чишся, *док.* 1. *тільки док.* Старанно і довго вивчаючи що-небудь, забути про все інше. 2. *тільки недок.* Пас. до **завча́ти** і **зау́чувати** 1.

ЗА́ВЧЕНИЙ, *рідше* **ЗАУ́ЧЕНИЙ**, -а, -е. 1. Звичний, засвоєний. // *у знач. ім.* **за́вчене**, -ного, *с.* Про звичне, вивчене, засвоєне. 2. Удаваний, нещирий.

ЗА́ВЧЕНО, *рідше* **ЗАУ́ЧЕНО**. Присл. до **за́вчений, зау́чений.**

ЗАВЧИ́ТИ *див.* **завча́ти.**

ЗАВЧИ́ТИСЯ *див.* **завча́тися.**

ЗА́ВШЕ, *присл.* Те саме, що **завжди.**

ЗАВШИ́РШКИ, *присл.* Ушир, упоперек (про розмір чого-небудь).

ЗАВ'ЮНИ́ТИ, -в'ю́нить, *док., перех., рідко.* Закрутити, завихрити.

ЗАВ'ЮНИ́ТИСЯ, -в'ю́ниться, *док., рідко.* Почати в'юнитися.

ЗАВ'Ю́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зав'ю́чити.**

ЗАВ'Ю́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* Навантажити в'юками, вантажем.

ЗАВ'ЯДА́ТИ, -а́є, *недок., рідко.* Те саме, що **в'я́нути.**

ЗАВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зав'яза́ти**[1] 1, 2. // **зав'я́зано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАВ'ЯЗА́ТИ[1] *див.* **зав'я́зувати.**

ЗАВ'ЯЗА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАВ'Я́ЗНУТИ** *і* **ЗАВ'Я́ЗТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* **зав'я́з**, -ла, -ло; *док.* 1. Застрявати, загрузати в чому-небудь. 2. *перен.* Баритися, затримуватися де-небудь довго, не маючи змоги вибратися.

ЗАВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **зав'я́зуватися.**

ЗАВ'Я́ЗКА, -и, *ж.* Початок, основа, вихідний пункт, момент чого-небудь. // Епізод, яким починається розвиток сюжету в творі; прот. р о з в ' я з к а.

ЗА́В'ЯЗКА, -и, *ж.* Те, чим зав'язують що-небудь (мотузок, стрічка, вірьовка і т. ін.).

ЗАВ'Я́ЗНУТИ *див.* **зав'яза́ти**[2].

ЗА́В'ЯЗОК, -зку, *ч.* 1. Те саме, що **за́в'язь.** ** **У за́в'язку** – на самому початку. 2. *перен., чого.* Початок, основа чого-небудь.

ЗАВ'Я́ЗТИ *див.* **зав'яза́ти**[2].

ЗАВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зав'я́зувати** і **зав'я́зуватися.**

ЗАВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАВ'ЯЗА́ТИ**, -в'яжу́, -в'я́жеш, *док., перех.* 1. Робити вузол, з'єднувати, скріплювати кінці чого-небудь вузликом, петлею і т. ін. // Упаковуючи, ув'язуючи в що-небудь, скріплювати, стягувати кінці вузлів. // Обмотуючи, обв'язуючи чим-небудь, скріплювати кінці; перев'язувати. // Надівати, пов'язувати, стягуючи кінці вузлом. ** **Зав'яза́ти ко́су (ху́стку)**, *етн.:* а) одружитися, вийти заміж; б) взяти заміж. 2. *перен.* Починати які-небудь взаємні дії, розмови і т. ін., приступати до чогось. // Установлювати, заводити зв'язки, стосунки і т. ін. // *розм., рідко.* Закладати, засновувати. 3. Давати зародок, утворювати зав'язь (плоду, насіння). 4. Припинити (припиняти) робити що-небудь; відмовитися (відмовлятися) від вживання або продовження чого-небудь. // Зав'язувати *з кимось, чимось.*

ЗАВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАВ'ЯЗА́ТИСЯ**, -в'яжу́ся, -в'я́жешся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Закріплюватися, стягуватися зав'язуванням. 2. Пов'язуватися чим-небудь, надівати на себе, стягуючи кінці вузлом. 3. *тільки 3 ос., перен.* Починатися, виникати (про взаємні дії, розмови і т. ін.). // Установлюватися, зароджуватися (про зв'язки, стосунки і т. ін.). // *розм., рідко.* Створюватися, засновуватися. 4. Утворюватися, зароджуватися (про плід, зародок). 5. *тільки недок.* Пас. до **зав'я́зувати** 1, 2.

ЗА́В'ЯЗЬ, -і, *ж.* 1. Нижня здута частина маточки у квітці, в якій після запилення насінних зачатків утворюється плід. *Іти у зав'язь.* 2. *збірн.* Маленькі, недостиглі плоди.

ЗАВ'Я́ЛЕНИЙ, -а, -е. Висушений на повітрі; в'ялений.

ЗАВ'Я́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зав'я́нути, зав'я́ти.** 2. *у знач. прикм., перен.* Виснажений, кволий (про людину).

ЗАВ'ЯЛИ́ТИ *див.* **зав'я́лювати.**

ЗАВ'ЯЛИ́ТИСЯ *див.* **зав'я́люватися.**

ЗАВ'Я́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зав'я́лювати.**

ЗАВ'Я́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАВ'ЯЛИ́ТИ**, -в'ялю́, -в'я́лиш, *док., перех.* Повільно висушувати на повітрі, на сонці; в'ялити.

ЗАВ'Я́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАВ'ЯЛИ́ТИСЯ**, -в'яли́ться, *док.* 1. Робитися, ставати в'яленим, сухим. 2. *тільки недок.* Пас. до **зав'я́лювати.**

ЗАВ'Я́НУТИ *і рідко* **ЗАВ'Я́ТИ**, -в'я́ну, -в'я́неш, *док.* 1. Зробитися, стати в'ялим; зів'янути, засохнути від нестачі вологи. 2. *перен.* Утратити свіжість, красу, силу, бадьорість; змарніти (про людину). 3. *перен.* Утратити силу вияву; зникнути. *Слава не зав'яне.*

ЗАВ'Я́ТИ *див.* **зав'я́нути.**

ЗА́ГА, -и, *ж., діал.* Печія.

ЗАГА́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати гавкати.

ЗАГАВКОТІ́ТИ, -оти́ть, *док.* Підсил. до **зага́вкати.**

ЗА́ГАД, -у, *ч., розм., рідко.* Завдання, наказ, розпорядження.

ЗАГА́ДАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загада́ти** 2 – 4. // **зага́дано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., розм.* Який задумався над чимнебудь; замислений.

ЗАГАДА́ТИ *див.* **зага́дувати.**

ЗАГАДА́ТИСЯ *див.* **зага́дуватися.**

ЗАГА́ДКА, -и, *ж.* 1. Стислий алегоричний опис подій, предметів, явищ, їх треба впізнати, відгадати. 2. *перен.* Що-небудь у природі, житті та діяльності людей, ще не розв'язане або повністю не розгадане, не досліджене. 3. *розм., рідко.* Завдання, наказ, розпорядження.

ЗАГАДКО́ВИЙ, -а, -е. Який потребує розгадки, дослідження; таємничий, незрозумілий. ** **Загадко́вий кано́н**, *муз.* – канон, в якому записано лише мелодію пропости, а моменти та інтервали вступу риспост визначаються частково або взагалі не зазначаються, що дає можливість виконавцям "відгадати" їх.

ЗАГАДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **загадко́вий.**

ЗАГАДКО́ВО. Присл. до **загадко́вий.**

ЗАГА́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **зага́дка.**

ЗАГА́ДУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зага́дувати.** 2. Завдання, наказ, розпорядження.

ЗАГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГАДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Намагатися знайти відповідь на що-небудь задумане за якимись прикметами або ворожачи на картах, воскові і т. ін.; ворожити. 2. *перех. і без додатка, зі спол.* щ о б, з *прийм.* д о, н а, з *інфін., розм.* Давати завдання, наказ, розпорядження, закликати до чогонебудь або кудись. 3. *перех.* Пропонувати, давати завдання, питання і т. ін. для розв'язування, вирішення. 4. *неперех., рідко.* Задумувати, планувати що-небудь на майбутнє.

ЗАГА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАГАДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **зами́слюватися.** 2. *тільки недок.* Пас. до **зага́дувати** 2, 3.

ЗАГАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загазува́ти.**

ЗАГАЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Насиченість, забрудненість шкідливими газами. ** **Зага́льна загазо́ваність** – розповсюдження загазованості на відстань більше 2 м від її джерела. **Місце́ва загазо́ваність** – розповсюдження загазованості на відстань від 0,5 до 2 м від її джерела.

ЗАГАЗО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **загазо́вувати.**

ЗАГАЗО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загазо́вувати.**

ЗАГАЗО́ВУВАТИ, -о́вую, -о́вуєш, *недок.*, **ЗАГАЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Наситити (насичувати), забруднити (забруднювати) шкідливими газами.

ЗАГАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загазува́ти.**

ЗАГАЗУВА́ТИ *див.* **загазо́вувати.**

ЗАГА́Й, -ю, *ч.* 1. *діал.* Затримка. 2. *зах.* Зарості, нетрі.

ЗАГА́ЙКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **затри́мка.**

ЗАГА́ЙКО, -а, *ч.* Те саме, що **заба́ра** 2.

ЗАГА́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який повільно, уповільнено робить що-небудь; неквапливий (про людину). 2. На виконання якого витрачається багато часу; копіткий, забарний (про роботу, справу і т. ін.).

ЗАГА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зага́йний.**

ЗАГА́ЙНО, *присл.* 1. Повільно, неквапливо. 2. *у знач. присудк. сл., кому.* Ніколи, обмаль вільного часу.

ЗАГА́ЙСТВО, -а, *с.* Те саме, що **зага́йність.**

ЗАГА́КЛИВЕЦЬ, -вця, *ч., зах.* Заїка.

ЗАГА́КЛИВИЙ, -а, -е, *зах.* Який заїкається, запинається.

ЗАГА́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., зах.* Заїкатися.

ЗАГА́Л, -у, *ч.* Велике коло, маса людей, товариство, широка громадськість; усі.

ЗАГАЛАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Почати галасувати. 2. Здійняти галас, лемент, крик.

ЗАГАЛДИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., фам.* Почати галдикати.

ЗАГАЛО́М, *присл.* 1. У цілому, разом; повністю. 2. *розм.* Те саме, що **взагалі́.**

ЗАГАЛЬМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загальмува́ти.** // **загальмо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАГАЛЬМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Уповільнений перебіг, прояв чого-небудь. ** **Ідеато́рна загальмо́ваність**, *мед.* – уповільнення темпу мислення і мовлення, що може спостерігатися при різних психопатологічних станах. **Мото́рна загальмо́ваність**, *мед.* – уповільнення, одноманітність рухів, що може спостерігатися при деяких психопатологічних станах.

ЗАГАЛЬМО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **загальмо́вувати.**

ЗАГАЛЬМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загальмо́вувати.**

ЗАГАЛЬМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГАЛЬМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Уповільнювати рух чого-небудь або зупиняти щось (зазвичай з допомогою гальма). // *без додатка.* Уповільнювати свій рух або зупинятися (про транспортні машини). 2. *перех., перен.* Затримувати розвиток, здійснення чого-небудь, бути гальмом (у 2 знач.). 3. *перех., фізіол.* Викликати гальмування (у 2 знач.).

ЗАГАЛЬМО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАГАЛЬМУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. *тільки док.* Затриматися, уповільнитися. 2. *фізіол.* Зазнавати гальмування (у 2 знач.).

ЗАГАЛЬМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загальмува́ти.**

ЗАГАЛЬМУВА́ТИ *див.* **загальмо́вувати.**

ЗАГАЛЬМУВА́ТИСЯ *див.* **загальмо́вуватися.**

ЗАГА́ЛЬНЕ, -ого, *с.* Те, що становить суть, основу чого-небудь.

ЗАГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується, торкається всіх, усього, поширюється на всіх, на все в цілому. // Який охоплює все, всіх. ** **Зага́льна виру́чка** – сукупна грошова виручка. **Зага́льна працезда́тність** – здатність до некваліфікованої роботи в звичайних умовах. **Зага́льна рента́бельність** – узагальнюючий показник економічної ефективності підприємства. **Зага́льне ви́борче пра́во** – надання активного виборчого права усім повнолітнім громадянам країни. **Зага́льне захво́рювання** – захворювання, яке не знаходиться у прямій залежності від професійного захворювання або трудового каліцтва. **Зага́льне пра́во** – правова система, вільна від впливу римського права і основана за своїм походженням та джерелами на прецедентному праві, що створюються судами у процесі здійснення своєї діяльності. **Зага́льний вантажни́й тариф** – тариф, що його застосовують для різнономенклатурних вантажів однієї партії. **Зага́льний прибу́ток** – різниця між загальним доходом та загальними видатками. **Зага́льний раху́нок** – об'єднаний розрахунковий банківський рахунок, яким користуються декілька клієнтів. **Зага́льний ри́нок** – форма торгової інтеграції країн, за якої вони встановлюють у відносинах між собою торгові бар'єри на рух товарів та послуг і створюють єдину систему бар'єрів у торгівлі з іншими країнами. **Зага́льний спред** – різниця між ціною купівлі цінних паперів інвестором та ціною, за якою їх продає емітент. 2. Признач. для спільного користування кількома, багатьма. 3. В якому беруть участь усі присутні. // Який виявляється всіма, який виходить від усіх. ** **Зага́льні збо́ри акціоне́рів** – вищий орган управління акціонерного товариства. 4. У повному обсязі, у повній кількості, в цілому; весь. 5. Який містить лише головне, суттєве, без подробиць; основний. // Який стосується основ чого-небудь, охоплює всі основні аспекти чогось. *Загальна хімія.* 6. Який не має спеціального, фахового ухилу, спеціального призначення. ** **Зага́льна осві́та** – освіта, що дає знання з багатьох дисциплін без фахової підготовки. 7. Позбавлений конкретності, схематичний, абстрактний. 8. *грам., філос.* Який сприймається як відображення багатьох однорідних предметів, явищ і т. ін. *Загальний іменник. Загальне поняття.*

ЗАГА́ЛЬНИК, -а, *ч., перев. мн.* Часто повторюваний усім відомий вислів, банальна фраза.

ЗАГА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зага́льний** 1, 5, 7.

ЗАГА́ЛЬНО. Присл. до **зага́льний** 1, 3, 5, 7.

ЗАГАЛЬНОАЗІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується всіх країн Азії, їх жителів.

ЗАГАЛЬНОАЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **загальноазіа́тський.**

ЗАГАЛЬНОАРА́БСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується всіх арабів, арабських країн.

ЗАГАЛЬНОАРМІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Загальний, єдиний для усієї армії.

ЗАГАЛЬНОАФРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується всіх африканців, африканських країн.

ЗАГАЛЬНОВЖИ́ВАНИЙ, -а, -е. Який уживається, застосовується, використовується всіма.

ЗАГАЛЬНОВЖИ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальновжи́ваний.**

ЗАГАЛЬНОВИ́ЗНАНИЙ, -а, -е. Який дістав визнання всіх.

ЗАГАЛЬНОВИ́ЗНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальнови́знаний.**

ЗАГАЛЬНОВИ́ЗНАНО, *безос. присудк. сл.* Визнається, стверджується всіма.

ЗАГАЛЬНОВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Що стосується якого-небудь виробництва в цілому.

ЗАГАЛЬНОВІДО́МИЙ, -а, -е. Усім відомий.

ЗАГАЛЬНОВІДО́МО, *безос. присудк. сл.* Усі обізнані з чим-небудь.

ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКО́ВИЙ, -а, -е. Спільний, єдиний для всіх родів військ, стос. до всіх родів військ.

ЗАГАЛЬНОВСТАНО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Встановлений усіма або для всіх.

ЗАГАЛЬНОГАЛУЗЕ́ВИЙ, -а, -е. Що стосується всіх підрозділів галузі.

ЗАГАЛЬНОГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується всіх галузей господарства.

ЗАГАЛЬНОГРОМАДЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Який стосується усіх громадян, усього громадянського суспільства.

ЗАГАЛЬНОГУМАНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується гуманізму в цілому.

ЗАГАЛЬНОДЕМОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується демократичного руху в цілому, без класового розмежування.

ЗАГАЛЬНОДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. Спільний, єдиний для всієї держави.

ЗАГАЛЬНОДЕРЖА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальнодержа́вний.**

ЗАГАЛЬНОДОСТУ́ПНИЙ, -а, -е. 1. Приступний, доступний для всіх (ціною, можливістю користування і т. ін.). 2. Зрозумілий для всіх.

ЗАГАЛЬНОДОСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальнодосту́пний.**

ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується усіх галузей економіки, а також економічних законів і відносин в цілому.

ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Поширений на усю Європу.

ЗАГАЛЬНОЗАВОДСЬКИ́Й, -а́, -е́. Спільний для всіх працівників заводу, для всього заводу.

ЗАГАЛЬНОЗЕМНИ́Й, -а́, -е́. Спільний для всієї планети Земля, для всіх її мешканців.

ЗАГАЛЬНОЗНАЧИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **загальнозначу́щий.**

ЗАГАЛЬНОЗНАЧИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Те саме, що **загальнозначу́щість.**

ЗАГАЛЬНОЗНАЧУ́ЩИЙ, -а, -е. Стос. до загальнозна-

чущості.

ЗАГАЛЬНОЗНАЧУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Критерій істини, прийнятий у ряді різновидів суб'єктивно-ідеалістичної філософії. У логіці – властивість формули набувати значення "істина" в будь-яких допустимих ситуаціях.

ЗАГАЛЬНОЗРОЗУМІ́ЛИЙ, -а, -е. Зрозумілий для всіх.

ЗАГАЛЬНОЗРОЗУМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **загальнозрозумі́лий**.

ЗАГАЛЬНОЗРОЗУМІ́ЛО. Присл. до **загальнозрозумі́лий**.

ЗАГАЛЬНОІНСТИТУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Спільний, загальний для всього інституту. // Який стосується усього інституту.

ЗАГАЛЬНОІСТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується історії загалом.

ЗАГАЛЬНОКЛА́СОВИЙ, -а, -е. Спільний, однаковий для всього класу; який об'єднує весь клас, стосується усього класу.

ЗАГАЛЬНОКОЛГО́СПНИЙ, -а, -е, *іст.* Спільний, однаковий для всього колгоспного ладу в СРСР, усіх колгоспів та колгоспників.

ЗАГАЛЬНОКОЛОНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спільний, однаковий для всіх колоніальних режимів, колоній, колонізаторів та колоніальних народів у світовій історії.

ЗАГАЛЬНОКОМА́НДНИЙ, -а, -е. Що стосується спортивної команди в цілому. *Загальнокомандний залік.*

ЗАГАЛЬНОКОРИ́СНИЙ, -а, -е. Направлений на загальну користь, корисний для усіх.

ЗАГАЛЬНОКОРИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальнокори́сний**.

ЗАГАЛЬНОКОРИ́СНО. Присл. до **загальнокори́сний**.

ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Що стосується всіх сторін культури, її розвитку. 2. Що стосується культури людства, культури певного народу.

ЗАГАЛЬНОКУРО́РТНИЙ, -а, -е. Який стосується всього курорту, обслуговує весь курорт, усіх курортників.

ЗАГАЛЬНОЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується лінгвістики (мовознавства) в цілому, усіх її розділів та аспектів.

ЗАГАЛЬНОЛІТЕРАТУ́РНИЙ, -а, -е. Що стосується літератури в цілому, усіх її жанрів, аспектів, проблем і завдань.

ЗАГАЛЬНОЛЮ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Спільний для всіх людей світу, властивий, належний усьому людству.

ЗАГАЛЬНОМАШИНОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Що стосується всіх галузей машинобудування.

ЗАГАЛЬНОМЕТОДОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується загальних питань методології.

ЗАГАЛЬНОМІНІСТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується міністерства в цілому, всіх підприємств міністерства.

ЗАГАЛЬНОМІСЬКИ́Й, -а́, -е́. Спільний для всього населення і всіх організацій цілого міста.

ЗАГАЛЬНОМО́ВНИЙ, -а, -е. Що стосується будь-якої мови в цілому, усіх її діалектів, а також функціонування, розвитку, вдосконалення, мовних запозичень та ін.

ЗАГАЛЬНОМОВОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **загальнолінгвісти́чний**.

ЗАГАЛЬНОНАРО́ДНИЙ, -а, -е. Спільний, єдиний для всього народу, належний усьому народові; всенародний. // Який становить надбання всього народу. // В якому бере участь весь народ.

ЗАГАЛЬНОНАРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальнонаро́дний**.

ЗАГАЛЬНОНАУКО́ВИЙ, -а, -е. Який стосується науки в цілому, а також усіх її галузей і розділів.

ЗАГАЛЬНОНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спільний, єдиний для усієї нації, стос. до усієї нації.

ЗАГАЛЬНООБЛАСНИ́Й, -а́, -е́. Що стосується області в цілому. *Загальнообласні показники.*

ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКО́ВИЙ, -а, -е. Обов'язковий для всіх.

ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **загальнообов'язко́вий**.

ЗАГАЛЬНООЗДОРО́ВЧИЙ, -а, -е. Який призначений, покликаний, сприяє загальному оздоровленню організму, зміцненню його сил та імунітету тощо.

ЗАГАЛЬНООСВІ́ТНІЙ, -я, -є. Який дає загальну (не спеціальну) освіту. // Стос. до загальної освіти.

ЗАГАЛЬНООСВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальноосві́тній**.

ЗАГАЛЬНОПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Спільний, єдиний для всіх членів партії, стос. до всієї партії.

ЗАГАЛЬНОПАРТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальнопартійний**.

ЗАГАЛЬНОПЛАНЕТА́РНИЙ, -а, -е. Що стосується всієї планети, в масштабах усієї планети.

ЗАГАЛЬНОПЛАНЕТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальнопланета́рний**.

ЗАГАЛЬНОПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який включає основні, загальні питання політики, стос. до основних, загальних питань політики.

ЗАГАЛЬНОПОШИ́РЕНИЙ, -а, -е. Поширений всюди, серед усіх.

ЗАГАЛЬНОПОШИ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальнопоши́рений**.

ЗАГАЛЬНОПОШИ́РЕНО. Присл. до **загальнопоши́рений**.

ЗАГАЛЬНОПРИ́ЙНЯТИЙ, -а, -е. Який застосовується усіма, прийнятий всіма.

ЗАГАЛЬНОПРИ́ЙНЯТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **загальнопри́йнятий**.

ЗАГАЛЬНОПРИЙНЯ́ТНИЙ, -а, -е. Прийнятний для всіх.

ЗАГАЛЬНОПРИЙНЯ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальноприйня́тний**.

ЗАГАЛЬНОПРИСТУ́ПНИЙ, -а, -е. 1. Приступний, доступний для всіх (ціною, можливістю користування і т. ін.). 2. Зрозумілий для всіх.

ЗАГАЛЬНОПРИСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загальнопристу́пний**.

ЗАГАЛЬНОПРОЛЕТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується усіх пролетарів, пролетаріату в цілому.

ЗАГАЛЬНОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Що стосується всіх галузей промисловості.

ЗАГАЛЬНОРЕВОЛЮЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *політ.* Що стосується революцій в цілому, їхніх гасел, програм, партій, а також усіх форм революційної боротьби, диктатури тощо.

ЗАГАЛЬНОРЕСПУБЛІКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Спільний, єдиний для всієї республіки, стос. до всієї республіки.

ЗАГАЛЬНОРУ́СЬКИЙ, -а, -е. Спільний, єдиний для всієї Київської Русі.

ЗАГАЛЬНОСВІТОВИ́Й, -а́, -е́. Що стосується всіх країн світу.

ЗАГАЛЬНОСЕЛЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується усіх селян.

ЗАГАЛЬНОСИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. Що стосується усієї системи, властивий усій системі; спільний, єдиний для всієї системи.

ЗАГАЛЬНОСІМЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Що стосується всієї сім'ї, призначений для всіх її членів.

ЗАГАЛЬНОСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. Який охоплює усіх слов'ян; прийнятий у слов'ян.

ЗАГАЛЬНОСОЮ́ЗНИЙ, -а, -е. Що стосується усього союзу, властивий усьому союзу; спільний, єдиний для всього союзу.

ЗАГАЛЬНОСУСПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується суспільства в цілому, усіх його класів, прошарків, інститутів тощо.

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який охоплює основні теоретичні принципи або категорії в якій-небудь галузі знань; який має загальне теоретичне значення.

ЗАГАЛЬНОТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який спричинює загальне отруєння організму, усіх його органів і систем.

ЗАГАЛЬНОУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Спільний, єдиний для всього українського народу, для всієї України.**ЗАГАЛЬНОФАБРИ́ЧНИЙ**, -а, -е. Спільний для всіх працівників фабрики, для всієї фабрики.

ЗАГАЛЬНОФІЛОСО́ФСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується філософії в цілому, усіх її напрямів, шкіл, різновидів.

ЗАГАЛЬНОФОНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується фонетики в цілому.

ЗАГАЛЬНОШКІ́ЛЬНИЙ, -а́, -е́. Що стосується всіх учнів школи, що належить усій школі; загальний для всієї школи.

ЗАГАМСЕЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док., розм., у що, по чому.* Почати гамселити (у 2 знач.).

ЗАГАМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загамува́ти**.

ЗАГАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., розм.* Док. до **гамува́ти**.

ЗАГАМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *розм.* Док. до **гамува́тися**.

ЗАГА́НИТИ, -ню, -ниш, *док., перех.* Обмовити кого-небудь; загудити, зганьбити.

ЗАГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заганя́ти**[1] 1, 2, 4.

ЗАГАНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і рідко* **ЗАГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.*, **ЗАГНА́ТИ**, зажену́, зажене́ш; *наказ. сп.* зажени́; *док., перех.* 1. Примушувати кого-, що-небудь увійти кудись, у щось; прот. в и г а н я т и. // *розм.* Наказувати кому-небудь, примушувати йти до якогось місця, в якесь приміщення і т. ін. // *розм.* Приводити, припроваджувати до якогось небудь місця. 2. Гнати кудись далеко. // *розм.* Примушувати йти, виїжджати куди-небудь (зазвичай далеко) зі свого дому, краю і т. ін.; висилати. // *розм.* Відправляти або перевозити кого-, що-небудь у віддалене місце. 3. *тільки док.* Виснажити, замучити до повної знемоги швидкою і довгою їздою (коней), гонитвою (дичину). 4. *розм.* Глибоко застромлювати, вбивати у що-небудь із розгону, з силою. // З силою вкладати, втискувати. 5. **заго́нити**, **загна́ти**, *заст.* Починати оранку загону, якої-небудь ділянки. 6. *тільки док., фам.* Продати, збути що-небудь.

ЗАГАНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *неперех.* Почати ганяти; забігати. 2. *перех.* Дуже втомити, виснажити швидкою і довгою їздою (коней), гонитвою (дичину). // Виснажити, змучити роботою, багатьма дорученнями.

ЗАГАНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ЗАГНА́ТИСЯ**, зажене́ться, *док.* 1. Швидко рухаючись, потрапляти ненароком куди-небудь. 2. *розм.* Глибоко застромлюватися в що-небудь, загрузати в чому-небудь від сильного удару і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **заганя́ти**[1] 1, 2, 4.

ЗАГАПТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загаптува́ти**.

ЗАГАПТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загаптува́ти**.

ЗАГАПТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загапто́вувати**.

ЗАГАПТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **гаптува́ти**.

ЗАГАПТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **гаптува́ти**.

ЗАГА́Р, -у, *ч.* 1. Золотисто-коричневий або темний колір, якого набуває біла шкіра людини під дією сонячного проміння; засмага, засмаглість. 2. *діал.* Кіпоть.

ЗАГА́РА, -и, *ж., діал.* Бажання. // Пристрасть.

ЗАГА́РБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зага́рбати**. // **зага́рбано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАГА́РБАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зага́рбати**.

ЗАГА́РБАТИ *див.* **зага́рбувати**.

ЗАГА́РБНИЙ, -а, -е. Те саме, що **зага́рбницький**.

ЗАГА́РБНИК, -а, *ч.* Той, хто насильно захоплює що-небудь; завойовник.

ЗАГА́РБНИЦТВО, -а, *с.* Дії загарбника, загарбників.

ЗАГА́РБНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **зага́рбник**. *Загарбницькі орди.* // Який здійснюється з метою загарбання. // Пов'язаний із загарбництвом.

ЗАГА́РБНИЦЯ, -і. Жін. до **зага́рбник**.

ЗАГА́РБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зага́рбувати**.

ЗАГА́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГА́РБАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Насильно захоплювати що-небудь; завойовувати. // Привласнювати чуже, вдаючись до підступу, насильства і т. ін.; грабувати, відбирати. // *розм.* Силою, нахабно брати собі, забирати кого-, що-небудь з собою.

ЗАГАРКА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* загарка́влять; *док., розм.* Гаркаво заговорити.

ЗАГА́РКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати гаркати.

ЗАГА́РЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **зага́ра**; запопадливий, запальний. // Гарячий, напружений.

ЗАГА́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **зага́рливий**.

ЗАГА́РЛИВО, *діал.* Присл. до **зага́рливий**.

ЗАГАРПУ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загарпу́нити**.

ЗАГАРПУ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, **ЗАГАРПУ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок., перех.* Упіймати, користуючись гарпуном; взяти на гарпун.

ЗАГАРПУ́НЮВАТИ *див.* **загарпу́нити**.

ЗАГАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загартува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який загартувався, зміцнів фізично або морально, став витривалим.

ЗАГАРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **загарто́ваний**.

ЗАГАРТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **загарто́вувати**. 2. Якого можна загартувати.

ЗАГАРТО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **загарто́вуваний** 2.

ЗАГАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **загарто́вувати** 2. 2. Комплекс методів спрямованих на підвищення функціональних резервів організму.

ЗАГАРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГАРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Надавати металевим виробам у процесі гартування більшої (ніж звичайна) твердості, міцності, пружності. 2. *перен.* Робити фізично або морально стійким, міцним, витривалим, виробляти здатність переборювати незгоди, труднощі. // *зі сл.* в о л ю, д у ш у, с е р ц е і т. ін. Робити кого-небудь морально стійким, витривалим. // Певними засобами виробляти в рослин стійкість до несприятливих умов.

ЗАГАРТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАГАРТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Набувати в процесі гартування більшої (ніж звичайна) твердості, міцності, пружності (про металеві вироби). 2. *перен.* Ставати фізично або морально стійким, міцним, витривалим, виробляти здатність переборювати незгоди, труднощі. // *зі сл.* в о л я, д у ш а, с е р ц е і т. ін. Ставати морально стійким, витривалим. // Зміцнюватися взагалі; ставати монолітним, стійким. // Набувати стійкості до несприятливих умов (про рослини).

ЗАГАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загартува́ти** і **загартува́тися**.

ЗАГАРТУВА́ТИ *див.* **загарто́вувати**.

ЗАГАРТУВА́ТИСЯ *див.* **загарто́вуватися**.

ЗАГАРЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Почати гарцювати.

ЗАГАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Почати видавати низькі погрозливі звуки (про тварин). 2. *перен., зневажл.* Сердито сказати кому-небудь щось. 3. *перен.* Почати утворювати низькі скреготливі, гуркотливі звуки (про механізми, інструменти).

ЗАГАРЯЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.* Почати гарячитися.

ЗАГАСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до загасання.

ЗАГАСА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **загаса́ти**[1].

ЗАГАСА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, **ЗАГА́СНУТИ**, -не; *мин. ч.* зага́с, -ла, -ло *і* зага́снув, -нула, -нуло, *док.* 1. Переставати горіти, світити, світитися. 2. *перен.* Переставати існувати, діяти; слабшати, зникати, завмирати. // Доходити до кінця; закінчуватися (про день).

ЗАГАСА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., розм.* Почати гасати.

ЗАГАСА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **загаса́ти**[1].

ЗАГАСИ́ТИ *див.* **зага́шувати**.

ЗАГАСИ́ТИСЯ *див.* **зага́шуватися**.

ЗАГА́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зага́снути**.

ЗАГА́СНЕННЯ, -я, *с., рідко.* Дія і стан за знач. **зага́снути** 1.

ЗАГА́СНУТИ *див.* **загаса́ти**[1].

ЗАГА́ТА, -и, *ж.* 1. Споруда для затримання руху води в річці, потоці і т. ін. // Перешкода для плавання, що утворилася від скупчення, нагромадження криги, снігу і т. ін. // Водоймище, утворене гаткою. 2. *перен.* Перешкода, перепона. 3. *діал.* Вал, насип, стіна, а також подвійний пліт, засипаний всередині чим-небудь, як огорожа. 4. *діал.* Стіна хліва, зроблена з подвійного плоту, закладеного всередині соломою і т. ін. // Огорожа біля стін хати, проміжок між якою і стінами закладається листям, соломою і т. ін. для утеплення хати взимку.

ЗАГАТИ́ТИ *див.* **зага́чувати**.

ЗАГАТИ́ТИСЯ *див.* **зага́чуватися**.

ЗАГА́ТКА, -и, *ж.* Зменш. до **зага́та** 1.

ЗАГА́ТНИЙ, -а, -е. Утворений загатою.

ЗАГА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загати́ти**. // **зага́чено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАГА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зага́чувати**.

ЗАГА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГАТИ́ТИ**, -ачу́, -а́тиш, *док.* 1. *перех.* Загороджувати, перекривати чим-небудь (річку, канал і т. ін.). // Закладати, лагодити (гатку, греблю). // Прокладати, робити (гатку, греблю). 2. *перех., перен.* Заповнювати цілком, до краю якийсь простір, прохід і т.

ін.; запруджувати. // *розм.* Заповнювати великою кількістю чого-небудь. 3. *тільки док., неперех., розм.* Почати бити, стукати в щось, по чомусь із силою. // Ударити сильно, навідліг.

ЗАГА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАГАТИ́ТИСЯ**, -а́титься, *док.* 1. Цілком заповнюватися; запруджуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **зага́чувати** 1.

ЗАГАША́ТИ *див.* **зага́шувати**.

ЗАГАША́ТИСЯ *див.* **зага́шуватися**.

ЗАГА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загаси́ти**. // **зага́шено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАГА́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загаша́ти**.

ЗАГА́ШНИК, -а, *ч., розм.* Потайне місце (де що-небудь сховано, зберігається), тайник.

ЗАГА́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зага́шувати**.

ЗАГА́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зага́шувати**.

ЗАГА́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ЗАГАША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГАСИ́ТИ**, -ашу́, -а́сиш, *док., перех.* 1. Припиняти горіння чого-небудь; гасити. 2. *перен.* Не давати розвиватися чому-небудь, заглушати, стримувати щось. // Гамувати що-небудь.

ЗАГА́ШУВАТИСЯ, -ується *і рідко* **ЗАГАША́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ЗАГАСИ́ТИСЯ**, -а́ситься, *док.* 1. Припиняти своє горіння; гаситися. 2. *тільки недок.* Пас. до **зага́шувати**.

ЗАГА́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос.до загаювання.

ЗАГА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зага́ювати** і **зага́юватися**.

ЗАГА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАГА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Те саме, що **затри́мувати**. 2. Марно витрачати, марнувати (час). // Заповнювати чим-небудь (час).

ЗАГА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок., рідко*, **ЗАГА́ЯТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Те саме, що затримуватися; баритися. // *з чим.* Робити що-небудь пізніше або повільніше, ніж було треба, ніж бажано.

ЗАГА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зага́яти**. // **зага́яно**, *безос. присудк. сл.*

ЗАГА́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зага́яти** і **зага́ятися**.

ЗАГА́ЯТИ *див.* **зага́ювати**.

ЗАГА́ЯТИСЯ *див.* **зага́юватися**.

ЗАГВИНТИ́ТИ *див.* **загви́нчувати**.

ЗАГВИНТИ́ТИСЯ *див.* **загви́нчуватися**.

ЗАГВИ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загвинти́ти**.

ЗАГВИ́НЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **загви́нчувати**.

ЗАГВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загви́нчувати**.

ЗАГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГВИНТИ́ТИ**, -нчу́, -нти́ш, *док., перех.* Закріплювати або доводити що-небудь до потрібного положення, обертаючи за гвинтовою нарізкою.

ЗАГВИ́НЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАГВИНТИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Обертаючись за гвинтовою нарізкою, закріплюватися або доходити до певного положення. 2. *тільки недок.* Пас. до **загви́нчувати**.

ЗА́ГВІЗДКА, -и, *ж.* Те саме, що **за́гвіздок**.

ЗАГВІЗДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Закріпити щось за допомогою загвіздка.

ЗА́ГВІЗДОК, -дка, *ч.* Стрижень, кілочок або цвях, який закладається в отвір на кінці осі, болта і т. ін. для закріплення певних деталей; заколесник (на колесі).

ЗАГВОЗДИ́ТИ, -ожджу́, -озди́ш, *док., розм., рідко.* 1. *перех.* Забити, закріпити цвяхом. 2. *неперех., перен.* Різко сказати що-небудь неприємне; вилаятися.

ЗАГЕ́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати гейкати (у 1 знач.).

ЗАГЕРМЕТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загерметизува́ти**.

ЗАГЕРМЕТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Зробити що-небудь непроникним, герметичним.

ЗАГЕ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати гехкати.

ЗАГЕ́ЦАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати гецати.

ЗАГИ́Б, -у, *ч., зах.* Загибель.

ЗАГИБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загиба́ти**.

ЗАГИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГИ́НУТИ** *і рідко* **ЗАГИ́БНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* заги́нув, *рідко* заги́б *і* заги́бнув, -ла, -ло; *док.* 1. Умирати, гинути, зазвичай передчасно (від нещасного випадку, в бою і т. ін.). // Втрачати сили, здоров'я. // Піддаватися знищенню, руйнуванню і т. ін. 2. *перен.* Переставати існувати, зникати, пропадати, щезати.

ЗАГИ́БЕЛЬ, -і, *ж.* 1. Втрата життя, смерть, зазвичай передчасна (від нещасного випадку, в бою і т. ін.). // Припинення існування чого-небудь. 2. *перен.* Остаточний розклад, відмирання, руйнування чого-небудь.

ЗАГИ́БЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заги́нути** і **заги́бнути**. // *у знач. ім.* **заги́блий**, -лого, *ч.*; **заги́бла**, -лої, *ж.* Людина, яка загинула.

ЗАГИ́БНО, *присл., зах.* Згубно.

ЗАГИ́БНУТИ *див.* **загиба́ти**.

ЗАГИ́БОК, -бку, *ч., діал.* Загибель, згуба.

ЗАГИ́ГИКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати гигикати.

ЗАГИГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАГИГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* Почати гиготати, гиготіти.

ЗАГИГОТІ́ТИ *див.* **загигота́ти**.

ЗАГИ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заги́дити**.

ЗАГИ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заги́джувати**.

ЗАГИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГИ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех., розм.* Забруднювати чим-небудь поганим, гидким.

ЗАГИ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАГИ́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док., розм.* Забруднюватися чим-небудь поганим, гидким.

ЗАГИ́ДИТИ *див.* **заги́джувати**.

ЗАГИ́ДИТИСЯ *див.* **заги́джуватися**.

ЗАГИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати гикати.

ЗАГИЛИ́ТИ, -илю́, -и́лиш, *док.* 1. *перех.* Ударити палицею м'яч, підкидаючи його (під час гри в гилку). 2. *перех., неперех. і без додатка, перен., розм.* З силою вдарити.

ЗАГИ́Н[1], -у, *ч.* Скривлення, відхилення, заворот. // Місце завороту, повороту вбік.

ЗАГИ́Н[2], -у, *ч.* 1. Кінець життя; загибель, смерть. // Знищення, руйнування чого-небудь. 2. *перен.* Остаточний розклад, відмирання, знищення чого-небудь.

ЗАГИНА́ЙЛО, -а, *ч.* Той, хто щось загинає.

ЗАГИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який служить для загинання.

ЗАГИНА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Майстер-робітник, який щось загинає.

ЗАГИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загина́ти** і стан за знач. **загина́тися**.

ЗАГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.* Згинаючи, нахиляючи, заломлюючи і т. ін. що-небудь, змінювати його форму або положення. // Робити, виготовляти що-небудь, надаючи йому вигнутої, закрученої форми. 2. *неперех.* Робити поворот, завертати вбік. // Мати в якому-небудь місці вигин, загин (*див.* **заги́н**[1]). 3. *перех., неперех. і без додатка, перен., розм.* Говорити з натяком, спрямовуючи свою мову до певної теми, у певний бік; вульгарно лаятися. // Розповідати що-небудь неправдиве.

ЗАГИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗАГНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Згинаючись, вигинатися, викривлятися; нахилятися, завертатися. 2. Утворювати в якому-небудь місці загин (*див.* **заги́н**[1]) або мати вигнуту, загнуту форму. 3. *тільки недок.* Пас. до **загина́ти**.

ЗАГИНА́Ч, -а́, *ч.* 1. Те, чим загинають (знаряддя, пристрій тощо). 2. Те саме, що **загина́йло**.

ЗАГИ́НУЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **заги́нути**.

ЗАГИ́НУТИ *див.* **загиба́ти**.

ЗАГИ́РИТИ, -рю, -риш, *док., перех., діал.* Розтратити. // Закинути, загубити. // Занедбати.

ЗАГИ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док., діал.* Розтратитися. // Загубитися. // Занедбатися.

ЗАГІ́Н[1], -го́ну, *ч.* 1. Смуга, ділянка поля, пасовища і т. ін. 2. Огороджене місце, куди заганяють худобу на ночівлю, відпочинок і т. ін.; велика загорода. 3. *мисл.* Ділянка, в якій обкладений звір, або простір між стрілками і загоничами на облаві.

ЗАГІ́Н[2], -го́ну, *ч.* 1. Військова група. 2. Група людей, об'єднаних, організованих для спільних дій або для виконання певного завдання. // Група людей однієї професії, одного фаху, об'єднаних за спільною ознакою.

ЗАГІНЕ́ЦЬ, -інця́, *ч.* Зменш. до **загі́н**[1].

ЗАГІ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **загі́н**[1].

ЗАГІ́ННИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **загі́н**[1]. ** **загі́нна систе́ма** – спосіб ефективного використання пасовищ, коли останні розбивають на ділянки (загони), де послідовно по черзі випасають сільськогосподарських тварин.

ЗАГІ́ННИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Прикм. до **загі́н**[2].

ЗАГІ́НОК, -нка, *ч.* Зменш. до **загі́н**[1].

ЗАГІНЧА́Й, -я, *ч., зах.* Погонич біля плуга.

ЗАГІ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **загі́н**[1].

ЗАГІПНОТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загіпнотизува́ти**.

ЗАГІПНОТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Зробити гіпнотичний вплив, навіяти гіпноз. // *перен.* Справивши велике враження, цілком привернути увагу, зробити непорушним від здивування, захоплення, переляку і т. ін.

ЗАГІПНОТИЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Піддатися гіпнотичному впливу, гіпнозу.

ЗАГІПСО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед., с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **загіпсува́ти**.

ЗАГІПСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загіпсува́ти**.

ЗАГІПСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. *мед.* Накласти гіпсову пов'язку. 2. *с. г.* Внести гіпс у ґрунт для знищення його лужних властивостей.

ЗАГІ́РНИЙ, -а, -е. Який міститься за горами або надходить із-за гір.

ЗАГІ́Р'Я, -я, *с.* Місцевість за горами.

ЗАГІТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загітува́ти**.

ЗАГІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Вдаючись до агітації, заохотити, умовити до дії, участі в чому-небудь.

ЗАГЛА́ДА, -и, *ж., діал.* Загибель.

ЗАГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загла́дити**.

ЗАГЛА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **загла́дити**.

ЗАГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загла́джувати**.

ЗАГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Робити гладким, вирівнювати, розправляти що-небудь нерівне, кошлате, зім'яте і т. ін. 2. *перен.* Пом'якшувати враження від поганої поведінки, грубого вчинку і т. ін. *Загладжувати провину.*

ЗАГЛА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАГЛА́ДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати гладким, рівним; вирівнюватися, розправлятися. 2. *перен.* Ставати маловідчутним; забуватися, минатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **загла́джувати**.

ЗАГЛА́ДИТИ *див.* **загла́джувати**.

ЗАГЛА́ДИТИСЯ *див.* **загла́джуватися**.

ЗАГЛЕ́ДІТИ *див.* **загляді́ти**.

ЗА́ГЛИБ, -у, *ч., діал.* Те саме, що **загли́бина** і **загли́блення** 2.

ЗАГЛИ́БИНА, -и, *ж.* Будь-яка ямка, виїмка на якій-небудь поверхні. // Улоговина, котлован, западина.

ЗАГЛИ́БИТИ *див.* **загли́блювати**.

ЗАГЛИ́БИТИСЯ *див.* **загли́блюватися**.

ЗАГЛИ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загли́бити**. // **загли́блено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який заглибився, поринув у що-небудь.

ЗАГЛИ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **загли́блений** 2.

ЗАГЛИ́БЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **загли́бити** і **загли́битися**. 2. Те саме, що **загли́бина**.

ЗАГЛИ́БЛЕНО, *присл.* Дуже зосереджено.

ЗАГЛИ́БЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який щось заглиблює, робить у чомусь заглиблення.

ЗАГЛИ́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **загли́блювати**.

ЗАГЛИ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загли́блювати** і **загли́блюватися**.

ЗАГЛИ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАГЛИ́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* загли́блять; *док., перех.* 1. Запускати вглиб, на глибину чого-небудь; глибше вкладати, застромляти, забивати, занурювати щось. 2. Робити глибшим, поглиблювати.

ЗАГЛИ́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАГЛИ́БИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* загли́бляться; *док.* 1. Входити, врізатися вглиб чого-небудь; опускатися, занурюватися в щось. 2. Ставати глибшим. 3. *перен.* Іти, їхати, пливти і т. ін. у глибину чого-небудь. 4. *перен.* Цілком віддаватися якому-небудь заняттю, поринати у щось, зосереджуватися на чомусь. *Заглиблюватися в себе.*

ЗАГЛИБНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для заглиблювання.

ЗАГЛИ́БНИК, -а, *ч.* Пристрій, прилад для заглиблювання.

ЗАГЛИБО́КИЙ, -а, -е, *розм.* Який має значну, більшу від звичайної або потрібної, глибину.

ЗАГЛИБО́КО, *розм.* Присл. до **заглибо́кий**.

ЗАГЛО́ТКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься за глоткою. ** **загло́тковий абсце́с** нагноєння лімфатичних вузлів та тканини заглоткового простору з утворенням гнійної порожнини.

ЗАГЛУЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати глузувати.

ЗАГЛУМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* заглумля́ть; *док., перех., розм.* Піддати глумові, віддати на глум, на поневіряння; знівечити. ** **Бода́й тебе́ (вас тощо) заглуми́ло**, *безос.* – недобрі побажання кому-небудь.

ЗАГЛУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заглуха́ти**.

ЗАГЛУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГЛУ́ХНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* заглу́х, -ла, -ло *і* заглу́хнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Переставати звучати, сприйматися на слух; затихати. // Переставати працювати, припиняти свою дію, зупинятися (про мотор, двигун і т. ін.). 2. *перен.* Ставати непомітним, тихим; притихати. 3. *перен.* Втрачати ознаки життя, робитися запустілим. // Втрачати ознаки впорядкованості.

ЗАГЛУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заглу́хнути**.

ЗАГЛУ́ХНУТИ *див.* **заглуха́ти**.

ЗАГЛУША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заглуша́ти**.

ЗАГЛУША́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАГЛУ́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГЛУШИ́ТИ**, -ушу́, -у́шиш, *док., перех.* 1. Перекривати сильнішими звуками які-небудь звуки, шуми і т. ін., робити їх нечутними. // Притишувати, пом'якшувати звуки, робити менш чутним що-небудь. *Заглушити мотор.* 2. Шкідливо діючи на орган слуху сильним звуком, позбавляти здатності чути; оглушувати. 3. Перешкоджати ростові, розвитку інших рослин, закриваючи їх собою, позбавляючи їх поживних речовин і т. ін. 4. *перен.* Зменшувати силу якогось відчуття, почуття і т. ін., намагатися позбутися його; затамовувати.

ЗАГЛУША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ЗАГЛУ́ШУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Робитися нечутним або тихішим, важко сприйматися на слух. 2. Пас. до **заглушити** і **заглу́шувати**.

ЗАГЛУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заглуши́ти**. // **заглу́шено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАГЛУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заглу́шений**.

ЗАГЛУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заглуши́ти**.

ЗАГЛУ́ШЕНО, *присл.* Ледве чутно, неголосно; приглушено.

ЗАГЛУШИ́ТИ *див.* **заглуша́ти**.

ЗАГЛУ́ШКА, -и, *ж.* 1. Пристрій, признач. для закривання отвору в будь-якому приладі, апараті, машині. 2. Пристрій для зменшення, усунення шуму, гуркоту. 3. У програмуванні – фіктивна підпрограма, яка імітує одну або декілька функцій відсутнього модуля програмного виробу.

ЗАГЛУ́ШЛИВИЙ, -а, -е. Який заглушує.

ЗАГЛУ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для заглушування.

ЗАГЛУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заглу́шувати**.

ЗАГЛУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заглу́шувати**.

ЗАГЛУ́ШУВАТИ *див.* **заглуша́ти**.

ЗАГЛУ́ШУВАТИСЯ *див.* **заглуша́тися**.

ЗАГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загляда́ти**.

ЗАГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Дивитися у що-, за що-, крізь що-небудь і т. ін., намагаючись побачити когось, щось. // *у що, розм.* Нашвидку читати що-небудь, шукати довідку і т. ін., дивлячись у якийсь текст. 2. *неперех., перен., розм.* Ненадовго заходити, заїжджати куди-небудь або до когось; навідуватися. 3. *неперех., перен.* Освітлювати промінням, проникати світлом куди-небудь

(про сонце, місяць і т. ін.). 4. *перех., тільки док., діал.* Побачити.

ЗАГЛЯДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАГЛЯ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док., на кого – що.* Дивитися довго, захоплено.

ЗАГЛЯ́ДІТИ *і рідко* **ЗАГЛЕ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док., перех., розм.* Те саме, що **поба́чити**.

ЗАГЛЯ́ДІТИСЯ *див.* **загляда́тися**.

ЗАГЛЯ́НУТИ *див.* **загляда́ти**.

ЗА́ГНАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загна́ти**. // **за́гнано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Змучений, украй виснажений гонитвою або переслідуванням (про коней, звірів). 3. *у знач. прикм., перен.* Забитий, заляканий.

ЗА́ГНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **за́гнаний** 2, 3.

ЗАГНА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **загна́ти** 1, 2.

ЗА́ГНАНО, *присл.* 1. У знемозі, знесилено, утомлено. 2. Неспокійно, тривожно.

ЗАГНА́ТИ *див.* **заганя́ти**[1].

ЗАГНА́ТИСЯ *див.* **заганя́тися**.

ЗАГНИ́БІДА, -и, *ч. і ж., фам.* Те саме, що **скна́ра**.

ЗАГНИВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **загнива́ти**.

ЗАГНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ЗАГНИ́ТИ** *і* **ЗАГНИ́СТИ**, -не́, *док.* 1. Піддаватися гниттю, розкладатися. // Втрачати свіжість води через гниючі рослини (про водоймище). 2. *перен.* Впадати в стан розкладу, деградації; розкладатися, занепадати.

ЗАГНИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗАГНИ́ТИСЯ** *і* **ЗАГНИ́СТИСЯ**, -не́ться, *док.* Те саме, що **загнива́ти**.

ЗАГНИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **загнива́ти**.

ЗАГНИ́ЛИЙ, -а, -е. Який надгнив, почав гнити.

ЗАГНИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **загни́лий**.

ЗАГНИ́СТИ *див.* **загнива́ти**.

ЗАГНИ́СТИСЯ *див.* **загнива́тися**.

ЗАГНИ́ТИ *див.* **загнива́ти**.

ЗАГНИ́ТИСЯ *див.* **загнива́тися**.

ЗАГНІ́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Розгніваний.

ЗАГНІ́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., діал.* Розгніватися.

ЗАГНІЗДИ́ТИСЯ, -ізди́ться, *док.* 1. Зробити, знайти собі гніздо в якому-небудь заглибленні, дуплі і т. ін. 2. *перен.* Міцно вселитися, закріпитися, запанувати.

ЗАГНІТИ́ТИ *див.* **загні́чувати**.

ЗАГНІТИ́ТИСЯ *див.* **загні́чуватися**.

ЗАГНІ́ТИЦЯ, -і, *ж.* Хвороба нігтя, нігтьоїда.

ЗАГНІ́ТНИК, -а, *ч., мед.* Те саме, що **пароніхія**.

ЗАГНІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загніти́ти** 1. 2. *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **загніти́ти** 2.

ЗАГНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загні́чувати**.

ЗАГНІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГНІТИ́ТИ**, -ічу́, -іти́ш, *док., перех.* 1. Пекти вироби з тіста так, щоб утворилася світло-коричнева кірка; зарум'янювати. 2. *діал.* Пригнічувати.

ЗАГНІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАГНІТИ́ТИСЯ**, -іти́ться, *док.* 1. Набувати світло-коричневого кольору, зарум'янюватися (про печені вироби з тіста). 2. *тільки недок.* Пас. до **загні́чувати**.

ЗАГНО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загно́їтися**.

ЗАГНО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загно́юватися**.

ЗАГНО́ЇТИ *див.* **загно́ювати**.

ЗАГНО́ЇТИСЯ *див.* **загно́юватися**.

ЗАГНО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загно́ювати**, **загно́юватися**.

ЗАГНО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАГНО́ЇТИ**, -ою́, -ої́ш, *док., перех., рідко.* 1. Доводити що-небудь до гниття. 2. Те саме, що **угно́ювати**.

ЗАГНО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАГНО́ЇТИСЯ**, -їться, *док.* Почати гноїтися.

ЗАГНУ́ЗДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загнузда́ти**.

ЗАГНУЗДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загнузда́ти**.

ЗАГНУЗДА́ТИ *див.* **загну́здувати**.

ЗАГНУ́ЗДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загну́здувати**.

ЗАГНУ́ЗДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГНУЗДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Укладати, вправляти вудила уздечки в рот коневі або іншій тварині. 2. *перен.* Підкоряти своїй волі; приборкувати.

ЗАГНУ́ЗДУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **загну́здувати**.

ЗАГНУ́ТИ *див.* **загина́ти**.

ЗАГНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загну́ти**.

ЗАГНУ́ТИСЯ *див.* **загина́тися**.

ЗА́ГОВИНИ, -вин, *мн., заст.* Останній день перед постом, коли можна їсти скоромне (сало, м'ясо і т. ін.).

ЗАГОВІ́Р, -во́ру, *ч., зах.* Заклин, нашепт.

ЗАГОВІ́ТИ *див.* **заговля́ти**.

ЗАГОВІ́ТИСЯ *див.* **заговля́тися**.

ЗАГОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАГОВІ́ТИ**, -ію, -іє́ш, *док., заст.* Востаннє їсти скоромне напередодні посту.

ЗАГОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАГОВІ́ТИСЯ**, -ію́ся, -іє́шся, *док., заст.* Те саме, що **заговля́ти**.

ЗАГОВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заговори́ти** 3.

ЗАГОВОРИ́ТИ *див.* **загово́рювати**.

ЗАГОВОРИ́ТИСЯ *див.* **загово́рюватися**.

ЗАГОВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загово́рювати**, **загово́рюватися**.

ЗАГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАГОВОРИ́ТИ**, -орю́, -о́риш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Починати розмову, бесіду, звертаючись до кого-небудь; вступати в розмову з ким-небудь. // Робити натяк, говорити з натяком, умовляти на що-небудь. // *тільки док.* Почати говорити про когось, щось, обговорювати кого-, що-небудь, роблячи широко відомим. // *тільки док., перен.* Почати видавати виразні звуки (про музичні інструменти, вогнепальну зброю). 2. *у кому, неперех., перен.* Виявлятися у певній поведінці, настроях, діяльності і т. ін. 3. *перех.* Чинити вплив на кого-, що-небудь; уміло говорячи, переконувати в чомусь кого-небудь. // Відвертати увагу або втомлювати розмовою. // *заст.* Заворожувати, зачаровувати магічним словом. 4. *неперех.* Починати говорити, користуватися мовою, промовляти слова.

ЗАГОВО́РЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ЗАГОВОРИ́ТИСЯ**, -орю́ся, -о́ришся, *док.* 1. *з ким і без додатка.* Довго говорити, захоплюючись розмовою. 2. *розм.* Казати зайве; забріхуватися. 3. *тільки недок.* Говорити, збиваючись, безладно, напівсвідомо.

ЗАГОГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАГОГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Почати гоготати, гоготіти. // *безос.*

ЗАГОГОТІ́ТИ *див.* **загогота́ти**.

ЗАГО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заго́джувати**.

ЗАГО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГОДИ́ТИ**, -оджу́, -о́диш, *док., перех.* Годити кому-небудь з корисливою метою, підкупляючи, роблячи послуги і т. ін.; задобрювати. // *діал.* Тішити, задовольняти.

ЗАГОДИ́ТИ *див.* **заго́джувати**.

ЗАГОДО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **загодува́ти**.

ЗАГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загодо́вувати**.

ЗАГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГОДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* Надмірно годуючи, даючи занадто багато їсти кому-небудь, доводити до пересичення. // Те саме, що **відгодо́вувати**.

ЗАГОДУВА́ТИ *див.* **загодо́вувати**.

ЗА́ГОДЯ, *присл., розм.* Те саме, що **заздалегі́дь**.

ЗАГО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заго́їти**. // **заго́єно**, *безос. присудк. сл.*

ЗАГО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заго́їти** і стан за знач. **заго́їтися**.

ЗАГО́ЇТИ *див.* **заго́ювати**.

ЗАГО́ЇТИСЯ *див.* **заго́юватися**.

ЗАГО́ЙДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загойда́ти** 2.

ЗАГОЙДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ЗАГО́ЙДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Почати гойдати. 2. Заспокоїти, приспати кого-небудь гойдаючи, колишучи.

ЗАГОЙДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Почати гойдатися.

ЗАГО́ЙДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заго́йдувати**.

ЗАГО́ЙДУВАТИ *див.* **загойда́ти**.

ЗАГО́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *док., діал.* 1. *неперех.* Почати гойкати. 2. *перех.* Зневажити, осміяти кого-небудь.

ЗАГОКЛИ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Який заїкається, запинається.

ЗАГО́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., зах.* Заїкатися, запинатися.

ЗАГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заголи́ти**[1].

ЗАГОЛИ́ТИ[1] *див.* **заго́лювати**[1].

ЗАГОЛИ́ТИ[2] *див.* **заго́лювати**[2].

ЗАГОЛИ́ТИСЯ *див.* **заго́люватися**.

ЗАГОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., рідко.* Стати голим, оголеним.

ЗАГОЛО́ВНИЙ, -а, -е. Який служить заголовком, для заголовку. ** **Заголо́вна бу́ква (лі́тера)** – велика буква в слові на початку якогось тексту, розділу, абзацу. **заголо́вна роль** – роль дійової особи, ім'ям якої названо п'єсу, сценарій фільму.

ЗАГОЛО́ВОК, -вка, *ч.* 1. Назва будь-якого твору, його частини, розділу або статті, повідомлення, назва газети, журналу і т. ін. 2. *спец.* Початкова описова і/або ідентифікуюча частина повідомлення, ділянки програми, таблиці, блоку даних. ** **Заголо́вок ци́клу** – ключове слово оператора циклу з описом параметрів циклу.

ЗАГОЛО́МШИТИ, -шу, -шиш, *док., діал.* Приголомшити.

ЗАГОЛО́МШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док., діал.* Заспокоїтися.

ЗАГОЛОСИ́ТИ, -ошу́, -о́сиш, *док.* Почати голосити (*див.* **голоси́ти**[1]).

ЗАГОЛУ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* заголу́блять; *док., перех., розм.* Осипати, втомити ласками.

ЗАГОЛУБІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Почати голубіти; прибрати голубий колір. 2. Вирізнитися своїм голубим кольором.

ЗАГО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заго́лювати**.

ЗАГО́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАГОЛИ́ТИ**, -олю́, -о́лиш, *док., перех., розм.* Відкривати частину тіла, знімаючи, піднімаючи або закочуючи одяг.

ЗАГО́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАГОЛИ́ТИ**, -олю́, -о́лиш, *док., перех.* Голячи, зрізувати, знімати під корінь бритвою волосся. ** **Заголи́ти в солда́ти**, *іст.* – забрати на військову службу, у солдати.

ЗАГО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАГОЛИ́ТИСЯ**, -олю́ся, -о́лишся, *док., розм.* Відкривати частину свого тіла, знімаючи, піднімаючи або закочуючи одяг.

ЗАГОМОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., розм.* 1. Почати гомоніти, заговорити тихо, приглушено (зазвичай про кількох чи багатьох людей). // Заговорити, звертаючись до кого-небудь. // Зазвучати в розмові (зазвичай про голос). 2. *перен.* Почати утворювати безладні звуки; зашуміти.

ЗАГОМОНІ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док., розм.* Захопитися розмовою, заговоритися.

ЗАГО́НЕЦЬ, -нця, *ч., діал.* Загінець.

ЗАГО́НИСТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Якому властиві завзяття, сміливість або зухвалість, запальність. 2. Сповнений завзяття або зухвалості. // *перен.* Грубий, непристойний.

ЗАГО́НИСТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **заго́нистий**.

ЗАГО́НИСТО, *розм.* Присл. до **заго́нистий**.

ЗАГО́НИТИ *див.* **заганя́ти**[1].

ЗАГО́НИЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто заганяє худобу у стайню, кошару, загін, корівник тощо. 2. Мисливець, який заганяє звіра під час полювання.

ЗАГО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **загі́н**[2].

ЗАГОРА́ННЯ *див.* **загоря́ння**.

ЗАГОРА́ТИ *див.* **загоря́ти**.

ЗАГОРА́ТИСЯ *див.* **загоря́тися**.

ЗАГОРБА́ТІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати горбатим; зігнутися від старості, тяжкої роботи.

ЗАГОРДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док.* Стати гордовитим, чванливим; зазнатися.

ЗАГОРДІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загорді́ти**.

ЗАГОРДІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **загорді́лий**.

ЗАГОРДІ́ЛО. Присл. до **загорді́лий**.

ЗАГОРДІ́ТИ, -ію, -іє́ш, *док.* Те саме, що **загорди́тися**.

ЗАГОРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Те саме, що **загорди́тися**. 2. *ким.* Поставитися до кого-небудь з погордою, байдуже.

ЗАГОРИЗО́НТНИЙ, **ЗАГОРИЗО́НТОВИЙ**, -а, -е. Який знаходиться за горизонтом.

ЗАГОРИЗО́НТОВИЙ *див.* **загоризо́нтний**.

ЗАГОРІ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч., зах.* Фанатик, одержима людина.

ЗАГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **загорі́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *прикм., діал.* Палкий, завзятий.

ЗАГОРІ́ТИ *див.* **загоря́ти**.

ЗАГОРІ́ТИСЯ *див.* **загоря́тися**.

ЗАГОРЛА́НИТИ, -ню, -ниш, *док., перех. і неперех., розм.* Почати горланити.

ЗАГОРЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і неперех., розм.* Почати горлати.

ЗАГО́РНЕНИЙ, **ЗАГО́РНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загорну́ти**.

ЗАГО́РНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загорну́ти**.

ЗАГОРНУ́ТИ *див.* **загорта́ти**.

ЗАГО́РНУТИЙ *див.* **заго́рнений**.

ЗАГОРНУ́ТИСЯ *див.* **загорта́тися**.

ЗАГОРО́ДА, -и, *ж.* 1. Тин, паркан, стіна і т. ін., чим огороджене, відгороджене що-небудь; огорожа. 2. Те саме, що **загоро́дження**.

ЗА́ГОРОДА, -и, *ж.* Огороджена ділянка в господарстві, на випасі, у полі для літнього утримування або ночівлі свійських тварин і птахів.

ЗАГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загороди́ти**. // **загоро́джено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАГОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Спеціальна перешкода, певна споруда або засоби руйнування для перекриття підступів до чого-небудь.

ЗАГОРО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. бути перешкодою для чого-небудь.

ЗАГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загоро́джувати**, **загоро́джуватися**.

ЗАГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГОРОДИ́ТИ**, -оджу́, -о́диш, *док., перех.* 1. Робити, ставити огорожу, загороду. // Оточувати огорожею, відгороджувати що-небудь. 2. Робити, утворювати перешкоду, бути перешкодою для будь-якого руху, перегороджуючи що-небудь. 3. *розм.* Глибоко, з силою вганяти, устромляти в що-небудь.

ЗАГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАГОРОДИ́ТИСЯ**, -оджу́ся, -о́дишся, *док.* 1. Ставити навколо своєї хати, садиби огорожу, загороду. // Відмежовуватися чим-небудь від чогось; відгороджуватися. 2. *розм.* Глибоко заганятися, забиватися, застромлюватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **загоро́джувати**.

ЗАГОРО́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Військове судно, признач. для розміщення або спорудження загороджень. *Мінний загороджувач.*

ЗАГОРО́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **загоро́джувати**.

ЗАГОРО́ДИНА, -и, *ж., діал.* Загорожа.

ЗАГОРОДИ́ТИ *див.* **загоро́джувати**.

ЗАГОРОДИ́ТИСЯ *див.* **загоро́джуватися**.

ЗА́ГОРОДКА, -и, *ж.* Зменш. до **за́города**.

ЗАГОРО́ДКА, -и, *ж.* Низька або невелика загоро́да (у 1 знач.). // Легка стінка.

ЗАГОРОДНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **загоро́джувальний**.

ЗАГОРО́ДНИК, -а, *ч., рідко.* Назва малоземельних селян у 16 ст.

ЗАГОРО́ДНІЙ, -я, -є, *розм.* Який знаходиться на околиці міста, за містом; приміський. *Загородня резиденція.* // Пов'язаний з околицями міста, з територією за містом.

ЗА́ГОРОДОК, -дка, *ч.* Невелике загороджене, відгороджене місце.

ЗА́ГОРОДЬ, -і, *ж., діал.* Тин, паркан, стіна тощо; огорожа. // Те саме, що **загоро́жа** 1, 2.

ЗАГОРО́ЖА, -і, *ж.* 1. Тин, паркан, стіна і т. ін., чим огороджене, відгороджене що-небудь; огорожа. 2. Огороджене, відгороджене місце (зазвичай для утримування свійських тварин і птахів).

ЗАГОРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для обгортання, загинання, засипання і т. ін. чого-небудь (*див.* **загорта́ти** 1, 2, 4).

ЗАГОРТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто щось загортає.

ЗАГОРТА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **загорта́льник**.

ЗАГОРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загорта́ти**.

ЗАГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГОРНУ́ТИ**, -горну́, -го́рнеш, *док., перех.* 1. Обгортати чим-небудь, замотувати в щось, роблячи згорток, пакунок; прот. р о з г о р т а т и. // Закутувати, укривати,

захищаючи від холоду, спеки і т. ін. // *перен.* Оповивати, робячи невидимим; затуляти. 2. Загинати, заломлюючи краї, кінці чого-небудь (догори, назад і т. ін.). 3. Накладати одну полу одягу на іншу. 4. Засипати, закидати чим-небудь (яму, борозну і т. ін.). // Орючи, прикривати, пригортати землею добрива, зерно і т. ін. 5. *перен., рідко.* Брати, захоплювати собі.

ЗАГОРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАГОРНУ́ТИСЯ**, -орну́ся, -о́рнешся, *док.* 1. Обгортатися чим-небудь, замотуватися в щось. // Закутуватися, укриватися, захищаючись від холоду, спеки і т. ін. // *перен.* Затулятися, оповиватися чим-небудь, стаючи невидимим. 2. Загинатися, скручуючись, заломлюючись. 3. *розм.* Закриватися, складатися (про щось розкрите, розгорнуте). 4. *тільки недок.* Пас. до **загорта́ти**.

ЗАГОРТА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій у сільськогосподарських машинах для загортання насіння, добрив і т. ін.

ЗАГО́РТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **заго́рток**.

ЗАГО́РТОК, -тка, *ч.* Один або кілька загорнутих, упакованих предметів; згорток, пакунок.

ЗАГОРЬО́ВАНИЙ[1], -а, -е, *розм.* Виснажений гірким життям, важкою працею; знедолений.

ЗАГОРЬО́ВАНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **загорюва́ти**[2]. // *у знач. прикм.*

ЗАГОРЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загорьо́вувати**.

ЗАГОРЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГОРЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех., розм.* Добувати, заробляти важкою працею.

ЗАГОРЮВА́ТИ[1], -ю́ю, -ю́єш, *док.* Почати горювати.

ЗАГОРЮВА́ТИ[2] *див.* **загорьо́вувати**.

ЗАГОРЯ́НИН, -а, *ч., діал.* Той, хто живе за горою.

ЗАГОРЯ́ННЯ, ЗАГОРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **загоря́ти, загора́ти** 1. 2. Дія за знач. **загоря́тися, загора́тися**.

ЗАГОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ЗАГОРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГОРІ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.* 1. Набувати засмаги, ставати смаглявим під дією сонячного проміння. // Присмалюватися на сонці (про рослини). 2. *тільки недок., перен., розм.* Марнувати, гаяти час; перебувати у вимушеній бездіяльності.

ЗАГОРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ЗАГОРА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАГОРІ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Починати горіти, спалахувати вогнем, полум'ям. // *безос. Розжеврілось і загорілось.* 2. *тільки* 3 *ос.* Починати світити, світитися, випромінюючи або відбиваючи світло. // Починати блищати, вирізнятися блиском. // Починати сяяти від збудження, хвилювання (про очі, погляд). 3. *перен.* Покриватися рум'янцем, ставати червоним; червоніти (від хвилювання, сорому і т. ін.). 4. *без додатка і чим, перен.* Ставати збудженим, неспокійним від якого-небудь почуття, прагнення і т. ін.; хвилюватися. // Сповнюватися неспокоєм, хвилюванням і т. ін. (про душу, серце). // *безос.* 5. *перен.* Починатися, розгорятися (про бої, події, суперечки і т. ін.). // Виникати, з'являтися (про почуття, бажання і т. ін.). ** **Загори́ться (загорі́лося)** *кому, безос.* – виникне (виникло) у кого-небудь нестримне бажання зробити щось.

ЗАГОСПОДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *неперех.* Почати господарювати. 2. *перех., діал.* Обробити, освоїти (землю).

ЗАГОСПОДАРЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* Поринути в господарські справи, заклопотатися по господарству.

ЗАГОСТИ́ТИ *див.* **заго́щувати**.

ЗАГОСТИ́ТИСЯ *див.* **загостюва́тися**.

ЗАГО́СТРЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загостри́ти**. 2. *у знач. прикм.* З гострим кінцем, краєм. 3. *у знач. прикм.* Гострий, звужений або кутастий (про риси обличчя). 4. *у знач. прикм., перен.* Гостро виражений, дуже відчутний. 5. *у знач. прикм., перен.* Більш витончений, чутливіший; сприйнятливіший. 6. *у знач. прикм., перен.* Непримиренний, напружений. *Загострені відносини.*

ЗАГО́СТРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **заго́стрений** 3 – 6.

ЗАГО́СТРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загостри́ти** і стан за знач. **загостри́тися**.

ЗАГО́СТРИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дуже гострий або гостріший, ніж потрібно. 2. *перен.* Дуже різкий або різкіший, ніж звичайно.

ЗАГОСТРИ́ТИ *див.* **заго́стрювати**.

ЗАГОСТРИ́ТИСЯ *див.* **заго́стрюватися**.

ЗАГО́СТРЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, пристосований, використовується для загострювання чогось.

ЗАГО́СТРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заго́стрювання**.

ЗАГО́СТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заго́стрювати** і стан за знач. **заго́стрюватися**.

ЗАГО́СТРЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідше* **ЗАГОСТРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАГОСТРИ́ТИ**, -гострю́, -го́стриш, *док., перех.* 1. Робити гострим кінець, край чого-небудь. // Робити тоншим, вужчим, більш кутастим (риси обличчя). 2. *перен.* Робити більш витонченим, чутливішим, сприйнятливішим до чого-небудь (органи чуття і т. ін.). 3. *перен.* Збуджувати, посилювати. *Загострювати питання. Загострювати увагу.* 4. *перен.* Робити більш напруженим, нестерпним, непримиренним.

ЗАГО́СТРЮВАТИСЯ, -юється *і рідше* **ЗАГОСТРЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ЗАГОСТРИ́ТИСЯ**, -го́стриться, *док.* 1. Ставати гострим на кінці, на краю. // Ставати тоншим, звужуватися, робитися більш кутастим (про риси обличчя). 2. *перен.* Робитися більш витонченим, чутливішим, сприйнятливішим до чого-небудь (про органи чуття і т. ін.). 3. *перен.* Збуджуватися, посилюватися. 4. *перен.* Ставати більш напруженим, нестерпним, непримиренним (про суперечності, стосунки, боротьбу і т. ін.). 5. *тільки недок.* Пас. до **заго́стрювати**.

ЗАГО́СТРЮВАЧ, -а, *ч.* Знаряддя або пристрій для загострювання чого-небудь.

ЗАГОСТРЯ́ТИ(СЯ) *див.* **заго́стрювати(ся)**.

ЗАГОСТЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., розм.* Довго пробути в гостях.

ЗАГОСТЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся *і* **ЗАГОСТИ́ТИСЯ**, -гощу́ся, -гости́шся, *док., розм.* Те саме, що **загостюва́ти**.

ЗАГОТЗЕРНО́, -а́, *с., розм.* Господарство, підприємство, контора, яка займається заготівлею зерна.

ЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для заготівлі чого-небудь. 2. Стос. до **заготі́влі**.

ЗАГОТІВЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Працівник, який провадить заготівлю чого-небудь.

ЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **заготіве́льник**.

ЗАГОТІВЕ́ЛЬНО-ЗАКУПІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який здійснює заготівлю сільськогосподарської продукції, сировини та ін. шляхом закупівлі у населення, фермерських господарств тощо.

ЗАГОТІВЕ́ЛЬНО-ЗБУТОВИ́Й, -а́, -е́. Який проводить заготівлю сільськогосподарської продукції, технічної та лікарської сировини тощо, а потім їхній збут шляхом закупівлі та продажу.

ЗАГОТІВЕ́ЛЬНО-СКЛАДСЬКИ́Й, -а́, -е́: ** **Заготіве́льно-складські́ витра́ти** – витрати, пов'язані із заготівлею, збереженням сировини та матеріалів, що забезпечують потреби підприємства, організації в необхідному обсязі та асортименті.

ЗАГОТІ́ВКА, -и, *ж., розм., рідко.* 1. Те саме, що **заготі́вля**. 2. Те саме, що **загото́вка** 2.

ЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Дія за знач. **заготовля́ти**.

ЗАГОТІ́ВНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **заготіве́льний**. *Заготівні бази.*

ЗАГОТІ́ВНИК, ЗАГОТО́ВНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто робить заготівки (у 2 знач.). 2. *рідко.* Те саме, що **заготіве́льник**.

ЗАГОТІ́ВНИЦЯ, ЗАГОТО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **заготі́вник, заготовник**.

ЗАГОТКОНТО́РА, -и, *ж.* Контора, яка займається заготівлею зерна.

ЗАГОТО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **загото́вити** і **заготува́ти**.

ЗАГОТОВА́Ч, ЗАГОТУВА́Ч, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **заготіве́льник**.

ЗАГОТО́ВИТИ *див.* **заготовля́ти**.

ЗАГОТО́ВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **заготі́вля**. *Заготовка сировини.* 2. Напівпродукт у промисловому і т. ін. виробництві.

ЗАГОТО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загото́вити** і **заготува́ти**. // **загото́влено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАГОТО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загото́вити**.

ЗАГОТО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **загото́влювати**.

ЗАГОТО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загото́влювати**.

ЗАГОТО́ВЛЮВАТИ *див.* **заготовля́ти**.

ЗАГОТО́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **заготовля́тися**.

ЗАГОТО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч., рідко.* 1. Те саме, що **заготіве́льник**. 2. Те саме, що **заготі́вник** 1.

ЗАГОТО́ВЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **загото́влювач**.

ЗАГОТОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заготовля́ти**.

ЗАГОТОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ЗАГОТО́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАГОТО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* **загото́влять**; *і* **ЗАГОТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Готувати, виготовляти що-небудь заздалегідь, до настання потреби, наперед. // Робити запас чого-небудь, запасати.

ЗАГОТОВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ЗАГОТО́ВЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.* Пас. до **заготовля́ти** і **загото́влювати**.

ЗАГОТО́ВНИК *див.* **заготі́вник**.

ЗАГОТО́ВНИЦЯ *див.* **заготі́вниця**.

ЗАГОТО́ВОЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Признач. для виготовлення заготовок (у 2 знач.). ** **Загото́вочний стан** – прокатний стан, на якому зливки металу перетворюються у заготовки для сортових, листових і трубопрокатних станів.

ЗАГОТО́ВЧИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Стос. до заготовки (у 2 знач.). 2. *розм.* Те саме, що **заготіве́льний**.

ЗАГОТО́ВЩИК, -а, *ч.* Те саме, що **заготі́вник**.

ЗАГОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заготува́ти**.

ЗАГОТУВА́ТИ *див.* **заготовля́ти**.

ЗАГОТУВА́Ч *див.* **заготова́ч**.

ЗАГОТЦІНА́, -и́, *ж., розм.* Скорочення: заготівельна ціна – ціна, за якою щось закуповують, заготовляють.

ЗАГОЩА́ТИ *див.* **заго́щувати**.

ЗАГО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заго́щувати**.

ЗАГО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ЗАГОЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГОСТИ́ТИ**, -ощу́, -ости́ш, *док., діал.* 1. *неперех., куди, до кого.* Приходити в гості або з іншою метою; навідуватися. 2. *перех.* Задобрювати, часто пригощаючи або запрошуючи в гості.

ЗАГО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заго́ювати** і стан за знач. **заго́юватися**.

ЗАГО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАГО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док., перех.* Виліковувати ушкоджені місця, рани на тілі; гоїти.

ЗАГО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАГО́ЇТИСЯ**, -о́їться, *док.* Переставати ятритися, боліти; заживати, виліковуватися.

ЗАГРАБА́СТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заграба́стати**.

ЗАГРАБА́СТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заграба́стати**.

ЗАГРАБА́СТАТИ *див.* **заграба́стувати**.

ЗАГРАБА́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заграба́стувати**.

ЗАГРАБА́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГРАБА́СТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Забирати, привласнювати що-небудь силою або хитрощами.

ЗАГРА́БАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Загребти, засипати землею. *Заграбати мерця.*

ЗАГРА́БИТИ *див.* **загра́бувати**.

ЗАГРА́БЛЕНИЙ *і* **ЗАГРАБО́ВАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загра́бити**.

ЗАГРАБО́ВАНИЙ *див.* **загра́блений**.

ЗАГРА́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загра́бувати**.

ЗАГРА́БУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ЗАГРА́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* загра́блять; *док., перех., розм.* Захопити, відняти що-небудь по-злодійському. // Пограбувати кого-небудь.

ЗАГРА́ВА, -и, *ж.* Відсвічування, відблиск (перев. на небі) яскравого світла, пожежі, вогнів і т. ін. // Сяяння небосхилу під час заходу і сходу сонця.

ЗАГРАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заграва́ти**[1].

ЗАГРАВА́ТИ[1], заграю, заграєш *і рідко* загpава́ю, заграва́єш, *недок.* 1. Жартами, компліментами підкреслено виявляти захоплення ким-небудь; залицятися до когось. 2. *перен.* Догідливо, лицемірно підлещуючись, домагатися ласки, прихильності в кого-небудь.

ЗАГРАВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок., рідко,* **ЗАГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Починати грати або виконувати що-небудь на музичному інструменті (про людину). // Починати звучати, виконуючи який-небудь твір, якусь мелодію (про музичні інструменти). // *перен.* Починати діяти енергійно, злагоджено. // *у що, чим, перен.* Починати швидко рухати чим-небудь. *Заграти на нервах.* 2. *тільки док., перех.* Виконати на музичному інструменті який-небудь твір. 3. *тільки док., неперех., розм.* Взяти участь у якій-небудь грі, виставі, виступити на сцені. // *перех., розм.* Виконати яку-небудь роль у п'єсі. *Заграти весілля.* 4. *неперех., розм.* Починати гратися, бавитися з ким-, чим-небудь. // *у що.* Починати грати в яку-небудь гру. 5. *неперех., перен.* Починати швидко рухатися в різних напрямках. // Починати бушувати, бурхати, клекотати (про сили природи). // Починати іскритися, пінитися, шумувати (про вино, шипучі напої і т. ін.). 6. *тільки док., неперех., перен.* Почати швидко виникати, виявлятися (про думки, почуття); нестримно забитися (про серце). 7. *перев. док., неперех., перен.* Засяяти, заблищати, міняючись, переливаючись (про сонячне проміння, світло і т. ін.). // Яскраво заблищати, виражаючи радість, захоплення і т. ін. (про очі). // Виразно виявитися, вирізнитися на чому-, в чому-небудь. // Заіскритися, переливаючись різними кольорами, барвами. *Заграти очима.*

ЗАГРАВА́ТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ЗАГРА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Починати бавитися, розважатися з ким-, чим-небудь. 2. *перен.* Починати швидко битися, калатати від хвилювання, радості тощо (про серце). 3. *тільки док.* Захопитися грою, забувши про все інше.

ЗАГРА́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до **загра́ви**.

ЗАГРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **загра́вний**.

ЗАГРА́ВНО. Присл. до **загра́вний**.

ЗА́ГРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загра́ти** 1, 2.

ЗАГРАНИ́ЦЯ, -і, *ж., розм., рідко.* 1. Окрема держава, територія по той бік кордону. 2. *збірн.* Іноземні держави.

ЗАГРАНИ́ЧНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Який міститься або живе за кордоном; закордонний. // Завезений з-за кордону.

ЗАГРА́ТИ *див.* **заграва́ти** 2.

ЗАГРА́ТИСЯ *див.* **заграва́тися**.

ЗАГРЕ́БА, -и, *розм., заст.* 1. *ж.* Місце заховання, загрібання чого-небудь. 2. *ж.* Корж, випечений у жару. 3. *ч. і ж.* Жадібна людина.

ЗАГРЕБЕ́ЛЛЯ, -я, *с.* Місце, ділянка і т. ін. за греблею.

ЗАГРЕБЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, перебуває за греблею.

ЗАГРЕБЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загребти́**.

ЗА́ГРЕБЕЦЬ, -бця, *ч.* Мешканець м. Загреб.

ЗАГРЕ́БИСТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Яким можна або який може добре, багато загрібати. 2. Те саме, що **загребу́щий** 1.

ЗАГРЕ́БИСТО, *розм.* Присл. до **загре́бистий** 2.

ЗАГРЕ́БКИ, -ів, *мн., заст.* Закінчення збирання врожаю.

ЗАГРЕБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **загріба́ти**.

ЗА́ГРЕБСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Загреб.

ЗАГРЕБТИ́ *див.* **загріба́ти**.

ЗАГРЕБТИ́СЯ *див.* **загріба́тися**.

ЗАГРЕБУ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який прагне багато загребти, привласнити; дуже жадібний, ненаситний. // Власт. жадібній людині. 2. *рідко.* Те саме, що **загре́бистий** 1.

ЗАГРИ́ВОК, -вка, *ч.* 1. Задня частина шиї у тварини. // *розм.* Те саме, що **поти́лиця**. 2. Нижня частина кінської гриви біля холки.

ЗАГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* загри́з, -ла, -ло; *док., перех. і без додатка.* 1. Гризучи, кусаючи, умертвляти, знищувати. 2. *перен.* Замучувати, набридати докорами, лайкою. 3. *розм., рідко.* Заїдати, закушувати чим-небудь заїдене або випите.

ЗАГРИЗА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАГРИ́ЗТИСЯ**, -зу́ся, -зе́шся, *док.* 1. *з ким і без додатка, розм.*

Починати гризтися, сваритися. 2. Починати кусати, гризти один одного (про тварин). 3. *тільки недок.* Пас. до **загриза́ти**.

ЗАГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загри́зти** 1 – 2.

ЗАГРИ́ЗТИ *див.* **загриза́ти**.

ЗАГРИ́ЗТИСЯ *див.* **загриза́тися**.

ЗАГРИ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех., чим, у що і об що.* Почати гримати, сильно стукати; загрюкати. 2. *неперех.* Почати голосно й сердито, роздратовано докоряти комусь, лаяти кого-небудь. 3. *перех., розм.* Постійним гриманням, окриками, сваркою притупити чий-небудь розум, почуття.

ЗАГРИМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* загримля́ть; *док.* 1. *без додатка і чим.* Почати гриміти, гуркотіти. // Голосно, гучно залунати (про звуки). // *безос.* // Гучно, голосно заграти, заспівати. 2. *перен., розм.* Заговорити голосно, збуджено, роздратовано. 3. *без додатка й у що.* Почати сильно стукати; загрюкати. // *рідко.* Гучно закалатати, забитися (про серце). 4. *розм.* З шумом, гуркотом побігти, поїхати, опуститися і т. ін. 5. *тільки 3 ос., перен.* Сягнути, поширитися далеко. 6. *розм.* Позбутися свого становища внаслідок несприятливих обставин. 7. *розм., куди.* Потрапити куди-небудь, виявитися, опинитися де-небудь усупереч своєму бажанню. 8. *розм.* Бути викритим у чому-небудь, попастися.

ЗАГРИМКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Те саме, що **загримоті́ти**.

ЗАГРИМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загримува́ти**.

ЗАГРИМОТА́ТИ *див.* **загримоті́ти**.

ЗАГРИМОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ЗАГРИМОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.* Підсил. до **загриміти**.

ЗАГРИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Застосовуючи, накладаючи і т. ін. грим, змінити чию-небудь зовнішність. // *ким, під кого.* Гримуючи, зробити схожим на кого-небудь.

ЗАГРИМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Накладаючи на себе грим, змінити свою зовнішність. // *ким.* Гримуючись, зробитися схожим на кого-небудь.

ЗАГРИПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., неперех., розм.* Захворіти на грип.

ЗАГРІБА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто загрібає граблями колоскові рослини, сіно і т. ін.

ЗАГРІБА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **загріба́льник**.

ЗАГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загріба́ти**.

ЗАГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* загрі́б, загребла́, -загребло́; *док.* 1. *перех.* Збирати, гребти що-небудь у купу, в одне місце; згрібати. // *розм.* Набирати, зачерпувати. 2. *перех., розм.* Загарбувати, привласнювати. // Багато виторговувати; одержувати великі прибутки. 3. *перех., розм.* Загортати, засипати чим-небудь; прот. вигріба́ти. 4. *перех. і без додатка.* Горнути, гребти воду чим-небудь. // Працювати руками так, як під час плавання. // Йти, бігти клишаво, незграбно. 5. *неперех.* Гребти веслом, приводячи в рух човен. // Почати гребти. 6. *тільки док., перех.* Почати розгрібати, розривати щонебудь сипке.

ЗАГРІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАГРЕБТИ́СЯ**, -бу́ся, -бе́шся; *мин. ч.* загрі́бся, загребла́ся, -загребло́ся; *док.* 1. Заглиблюватися, заховуватись у що-небудь, загортаючи, засипаючи себе чимось. // *розм., рідко.* Проникати куди-небудь, врізуючись, заглиблюючись. 2. *тільки док., перен., розм., де, в чому.* Залишитися жити далеко від центру, в глушині. 3. *тільки док.* Почати рухати у воді руками і ногами. 4. *тільки недок.* Пас. до **загріба́ти** 1 – 3.

ЗАГРІБА́ЧКА, -и, *ж.* Знаряддя або пристрій для загрібання.

ЗАГРІБНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Признач. для загрібання. *Загрібне весло. Загрібний гвинт.* // *у знач. ім.* **загрібни́й**, -но́го, *ч.*; **загрібна́**, -но́ї, *ж.* Людина, яка веслує першою від корми, спрямовуючи рух човна.

ЗАГРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., зах.* 1. *перех.* Робити теплим, гарячим; зігрівати. 2. *перех., перен.* Морально підтримувати кого-небудь; втішати, підбадьорювати когось. // *до чого.* Заохочувати, закликати, підбурювати до дії і т. ін. 3. *перех., до кого, чого, перен.* Викликати інтерес, привертати до себе. 4. *тільки док., неперех.* Почати гріти.

ЗАГРІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАГРІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док., зах.* 1. Ставати теплим, гарячим; зігріватися. 2. *чим, перен.* Наживатися на чому-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **загріва́ти** 1 – 3.

ЗАГРІ́ТИ *див.* **загріва́ти**.

ЗАГРІ́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **загрі́ти** 1 – 3.

ЗАГРІ́ТИСЯ *див.* **загріва́тися**.

ЗАГРО́БНИЙ, -а, -е, *рел.* Який має бути, настати після смерті; потойбічний.

ЗАГРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загро́жувати**.

ЗАГРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., рідко* **ЗАГРОЗИ́ТИ**, -грожу́, -грози́ш, *док.* 1. З погрозою казати щонебудь, попереджати про щось; погрожувати, нахвалятися. // Робити погрозливий жест. 2. Містити, таїти в собі яку-небудь загрозу, небезпеку. // Становити якусь загрозу, небезпеку для кого-, чого-небудь. // Бути неминучим для кого-небудь, насуватися на когось (про щось страшне, неприємне).

ЗАГРО́ЗА, -и, *ж.* 1. Груба, зухвала обіцянка заподіяти яке-небудь зло, неприємність; погрожування, нахваляння. // *жарт., рідко.* Обіцянка зробити що-небудь незвичайне, на диво комусь. 2. *чого.* Можливість або неминучість виникнення чогось небезпечного, прикрого, тяжкого для кого-, чогонебудь. 3. Те, що може заподіювати яке-небудь зло, якусь неприємність.

ЗАГРОЗИ́ТИ *див.* **загро́жувати**.

ЗАГРО́ЗЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який виражає загрозу (у 1 знач.); грізний. 2. Який містить у собі загрозу (у 2 знач.), небезпеку; небезпечний. // Який наводить, викликає жах; страшний.

ЗАГРО́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **загро́зливий**.

ЗАГРО́ЗЛИВО. Присл. до **загро́зливий**.

ЗАГРОМА́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **загрома́дити**. // *у знач. прикм.*

ЗАГРОМА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загрома́дити**.

ЗАГРОМА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загрома́джувати**.

ЗАГРОМА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАГРОМА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех., розм.* 1. *рідко.* Збирати, громадити що-небудь у купу; згрібати. 2. *чим.* Заповнювати великою кількістю чого-небудь; захаращувати. 3. *у чому.* Закопувати в чомунебудь.

ЗАГРОМА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок., розм.* Пас. до **загрома́джувати**.

ЗАГРОМА́ДИТИ *див.* **загрома́джувати**.

ЗАГРУ́БИЙ, -а, -е, *розм.* Грубіший, ніж звичайно або потрібно.

ЗАГРУБІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **загрубі́ти**. 2. *у знач. прикм., перен.* Який став грубим, байдужим.

ЗАГРУБІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., перен.* Властивість за знач. **загрубі́лий** 2.

ЗАГРУБІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **загрубі́ти**.

ЗАГРУБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Стати твердим, жорстким, утративши еластичність, гнучкість. 2. *перен.* Стати грубим, байдужим до всього, неуважним до людей.

ЗАГРУ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загрубі́ти**.

ЗАГРУ́БЛИЙ, -а, -е, *розм.* Який став твердим, жорстким, утративши гнучкість і т. ін.

ЗАГРУ́БО, *присл., діал.* Без належної майстерності, примітивно, занадто грубо.

ЗАГРУДНИ́ННИЙ, -а, -е. Який знаходиться за груддиною. **Загрудни́нний про́стір** – простір між груддиною і серцем з судинами; заповнений жировою і пухкою сполучною тканинами.

ЗАГРУЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГРУЗИ́ТИ**, -ужу́, -у́зиш, *док., перех., розм.* Те саме, що **заванта́жувати**.

ЗАГРУЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАГРУЗИ́ТИСЯ**, -ужу́ся, -у́зишся, *док., розм.* Те саме, що **заванта́жуватися**.

ЗАГРУ́ЖЧИК, -а, *ч., розм., спец.* Те саме, що **заванта́жувач**.

ЗАГРУЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загруза́ти**.

ЗАГРУЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАГРУ́ЗНУТИ** *і рідко* **ЗАГРУ́ЗТИ**, -зну, -знеш; *мин. ч.* загру́з, -ла, -ло *і* загру́знув, -нула, -нуло; *док.* 1. Застрягати, в'язнути в якій-небудь густій, сипкій масі. // Застрягати, заплутавшись у чому-небудь. 2. *перен., розм.* Затримуватися, залишатися довго де-небудь. 3. *розм.* Глибоко занурюватися, опускатися куди-небудь. 4. *перен., розм.* Цілком віддаватися якій-небудь справі, поринати в щось.

ЗАГРУЗИ́ТИ[1] *див.* **загружа́ти**.

ЗАГРУЗИ́ТИ[2], -ужу́, -у́зиш, *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **згрузи́ти**.

ЗАГРУЗИ́ТИСЯ *див.* **загружа́тися**.

ЗАГРУ́ЗКА, -и, *ж., розм.* Дія за знач. **загружа́ти**.

ЗАГРУ́ЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **загру́знути** і **загру́зти**.

ЗАГРУ́ЗНУТИ *див.* **загруза́ти**.

ЗАГРУ́ЗТИ *див.* **загруза́ти**.

ЗАГРЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., об що, у що, чим і без додатка.* Почати грюкати, створюючи сильний шум під час ударів, поштовхів і т. ін.

ЗАГРЮКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАГРЮКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док., чим, у що.* Підсил. до **загрю́кати**.

ЗАГРЮКОТІ́ТИ *див.* **загрюкота́ти**.

ЗАГС, -у, *ч.* Запис актів громадянського стану. // Відділ виконкому, де реєструють факти шлюбу, народження, смерті і т. ін. // Приміщення, в якому розташовано цей відділ.

ЗА́ГСІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **загс**.

ЗАГУ́БА, -и, *ж., діал.* Загибель.

ЗАГУБИ́ТИ *див.* **загу́блювати**.

ЗАГУБИ́ТИСЯ *див.* **загу́блюватися**.

ЗАГУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загуби́ти**. // *у знач. прикм.* // **загу́блено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який загубився, пропав, зник. 3. *у знач. прикм.* Непомітний на тлі або серед чого-небудь. 4. *у знач. прикм.* Самотній, усіма забутий, покинутий.

ЗАГУ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **загу́блений** 4.

ЗАГУ́БЛЕНО. Присл. до **загу́блений** 4.

ЗАГУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., розм., рідко,* **ЗАГУБИ́ТИ**, -гублю́, -гу́биш; *мн.* загу́блять; *док., перех.* 1. Через неуважність втрачати що-небудь, забуваючи, залишаючи десь; прот. знаходити. // Ненароком упускати, випускати з рук щонебудь. // Переставати бачити, спостерігати кого-, що-небудь. 2. Частково або повністю втрачати які-небудь особливості, якості і т. ін. *Загубити розум.* 3. Втрачати кого-, що-небудь, лишатися без когось, чогось. 4. *тільки док.* Призвести до загибелі, знищити кого-небудь. // Зробити нещасним, занапастити. // Зовсім занедбати, зіпсувати що-небудь. *Загубити вік. Загубити себе.* 5. Витрачати час марно, по-пустому.

ЗАГУ́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок., рідко,* **ЗАГУБИ́ТИСЯ**, -гублю́ся, -гу́бишся; *мн.* загу́бляться; *док.* 1. *тільки 2 ос.* Пропадати, губитися через неуважність кого-небудь; прот. знаходитися. 2. Ставати невидимим, непомітним на тлі або серед чого-небудь. // Зникати з поля зору, змішуючись із ким-, чим-небудь. // Переставати сприйматися, відчуватися, втрачаючи свою силу (про звуки, запахи і т. ін.). // Зникати, стікаючи куди-небудь (про воду). 3. *від кого, де і без додатка.* Залишатися без кого-небудь, відставши, заблукавши десь. 4. *тільки 3 ос.* Зникати, втрачатися поступово. 5. *тільки 3 ос., перен., рідко.* Залишатися забутим, знехтуваним, невикористаним.

ЗАГУ́БНИК, -а, *ч.* Гумовий наконечник дихальної трубки, шланга дихального апарата, що вставляється між губами і зубами. *Загубник аквalанга.*

ЗАГУГНЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* загугня́влять; *док., розм.* Почати гугнявити.

ЗАГУГОТІ́ТИ, -оти́ть, *док., розм.* Почати гуготіти. // *безос.*

ЗАГУ́ДА, -и, *ж., зах.* Докір.

ЗАГУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех., рідко.* Огудити, зганьбити, осудити кого-, що-небудь.

ЗАГУДІ́ТИ *і* **ЗАГУСТИ́**, -гуду́, -гуде́ш; *мин. ч.* загуді́в, -ді́ла, -ді́ло *і* загу́в, -гула́, -гуло́; *док.* 1. Почати гудіти, густи, утворюючи довгі, протяжні та низькі звуки. // Одночасно заговорити, створюючи гомін (про людей). // *безос.* // Почати видавати звуки гудіння (про комах, голубів). // Залунати протяжно, на низьких нотах. // *безос.* // *перех. і без додатка.* Почати грати, співати протяжно, басом. 2. Почати видавати протяжні низькі звуки, сигнали за допомогою спеціального пристрою (про механізми, машини). 3. Сповнитися гулом, шумом, протяжними звуками. 4. *розм.* З шумом упасти звідки-небудь, звалитися. // Швидко, з гулом помчати, ринутися куди-небудь. 5. *перен., розм.* Зникнути, подітися невідомо куди. // Загинути, пропасти марно.

ЗАГУДРОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загудронува́ти**.

ЗАГУДРОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Вкрити шаром гудрону.

ЗАГУ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **загу́кати** 2. // **загу́кано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАГУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Почати гукати, вигукувати які-небудь слова, звуки. // *до кого.* Звернутися до когось із чимнебудь. // *на кого, розм.* Покликати, нагукати кого-небудь. 2. *неперех., на кого.* Почати голосно лаяти кого-небудь, кричати на когось.

ЗАГУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. *неперех.* Почати гукати, видавати гук, шум і т. ін. 2. *перех.* Постійними окриками довести людину до отупіння.

ЗАГУ́Л, -у, *ч., розм., рідко.* Тривала пиятика, гульня.

ЗАГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., рідко,* **ЗАГУЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. Починати гуляти, бенкетувати, пиячити. // *тільки док.* Почати поводити себе непристойно, легковажно. 2. *тільки док.* Почати гуляти, здійснювати прогулянки. // Забушувати, завирувати. // *перен.* Почати швидко поширюватися. 3. *тільки док., розм.* Залишитися невикористаним (про землю і т. ін.).

ЗАГУ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАГУЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Довго бути, затримуватися на гулянні, прогулянці. 2. *тільки док.* Довго гуляючи, забути про все інше.

ЗАГУЛЯ́ТИ *див.* **загу́лювати**.

ЗАГУЛЯ́ТИСЯ *див.* **загу́люватися**.

ЗАГУМЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Який знаходиться за током.

ЗАГУМЕ́ННЯ, -я, *с., зах.* Місце за током.

ЗАГУМЕ́НОК, **ЗАГУМІ́НОК**, -нку, *ч., діал.* Місце за током.

ЗАГУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати гупати, утворюючи, видаючи глухий стук, шум під час ударів, поштовхів і т. ін. // Затупотіти. // *безос.* // *об що, у що.* Почати з шумом ударяти, бити по чому-небудь. 2. Почати важко, з шумом падати. // Піти, побігти, важко ступаючи.

ЗАГУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **загу́пати**. // *безос.*

ЗАГУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати гуркати, видаючи, утворюючи гуркіт, стук, шум. // *безос.*

ЗАГУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, **ЗАГУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. Підсил. до **загу́ркати**. 2. Почати гучно, з гуркотом стріляти (про кулемети, гармати і т. ін.). 3. З шумом, гуркотом піти, побігти, поїхати і т. ін. // *безос.* 4. Голосно заговорити, закричати.

ЗАГУРКОТІ́ТИ *див.* **загуркота́ти**.

ЗАГУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Почати гурчати, утворюючи звуки гурчання. 2. *розм.* Упасти звідкинебудь із шумом, стуком. // Швидко, з гуркотом піти, поїхати і т. ін.

ЗАГУСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загуса́ти**.

ЗАГУСА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ЗАГУ́СНУТИ** *і розм., рідко* **ЗАГУ́СКНУТИ**, -не; *мин. ч.* загу́с *і* загу́ск, -ла, -ло; *док.* Ставати густим, в'язким; гуснути, твердіти. // Згущатися (про темряву, ніч).

ЗАГУ́СКЛИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **загу́скнути**. // *у знач. прикм.*

ЗАГУ́СКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **загу́склий**.

ЗАГУ́СКНУТИ *див.* **загуса́ти**.

ЗАГУ́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **загу́снути**. // *у знач. прикм.*

ЗАГУ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загу́снути**.

ЗАГУСНИ́Й, -а́, -е́. Який може, здатний загуснути.

ЗАГУ́СНИК, -а, *ч.* Клейка речовина для згущення фарби у текстильному виробництві.

ЗАГУ́СНУТИ *див.* **загуса́ти.**

ЗАГУСТІ́ *див.* **загуді́ти.**

ЗАГУСТИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Густіший, ніж звичайно, потрібно.

ЗАГУСТИ́ТИ *див.* **загу́щувати.**

ЗАГУСТИ́ТИСЯ *див.* **загу́щуватися.**

ЗАГУСТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **загусті́ти.** // *у знач. прикм.*

ЗАГУСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загусті́ти.**

ЗАГУСТІ́ТИ, -іє, *док.* Стати густим, загущеним.

ЗАГУ́ТОРИТИ, -рю, -риш, *док., діал.* Почати гуторити, розмовляти.

ЗАГУ́ЦАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. *перех.* Почати гуцати, підкидати на руках, колінах (дитину і т. ін.). 2. *неперех.* Те саме, що **застриба́ти 1.**

ЗАГУЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., розм., рідко.* Почати гучати.

ЗАГУЩА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Густо зарослий чим-небудь.

ЗАГУЩА́ТИ, -а́є, *недок.* Ставати більш густим, густішати.

ЗАГУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **загу́стити.** // **загу́щено,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Густо зарослий чим-небудь.

ЗАГУ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **загу́щений 2.**

ЗАГУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загусти́ти** і стан за знач. **загусти́тися.**

ЗАГУ́ЩЕНО, *присл.* Близько один біля одного; густо.

ЗАГУ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **загу́щувати.**

ЗАГУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ЗАГУСТИ́ТИ,** -ущу́, -у́стиш, *док., перех.* 1. Робити що-небудь густим, густішим, ніж звичайно, потрібно (про рідину, розчини і т. ін.). 2. Розміщувати однорідні предмети густо, близько один біля одного.

ЗАГУ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.,* **ЗАГУСТИ́ТИСЯ,** -и́ться, *док.* 1. Ставати густим, густішим, ніж звичайно, потрібно (про рідину, розчини і т. ін.). 2. Розміщуватися, рости густо, близько один біля одного, мати багато гілок (про рослини).

ЗАГУ́ЩУВАЧ, -а, *ч.* Речовина, що підвищує в'язкість рідини, розчину тощо, зокрема продуктів харчування.

ЗАҐА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* заґа́вляться; *док., розм.* 1. Зацікавившись, захопившись чимнебудь іншим або задумавшись, виявити неуважність до когось, чогось. 2. Затриматися, загаятися де-небудь.

ЗАҐВАЛТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Зчинити ґвалт, здійняти галас, крик і т. ін. 2. Почати ґвалтувати, шалено, несамовито гавкати.

ЗАҐЕ́ҐАТИ, -ає, *док.* Почати ґеґати (про гусей).

ЗАҐЕ́ЛҐАТИ, -ає, *док.* Почати ґелґати (про гусей).

ЗАҐЕЛҐОТА́ТИ, -о́че *і* **ЗАҐЕЛҐОТІ́ТИ,** -отить, *док.* 1. Підсил. до **заґе́лґати.** 2. *перен., розм.* Почати голосно, збуджено говорити; закричати, загомоніти.

ЗАҐЕЛҐОТІ́ТИ *див.* **заґелґота́ти.**

ЗАҐЕ́ЛКАТИ, -ає, *док.* Те саме, що **заґе́лґати.**

ЗАҐЕЛКОТА́ТИ, -о́че *і* **ЗАҐЕЛКОТІ́ТИ,** -оти́ть, *док.* Підсил. до **заґе́лкати.**

ЗАҐЕЛКОТІ́ТИ *див.* **заґелкота́ти.**

ЗАҐЕРҐОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАҐЕРҐОТІ́ТИ,** -очу́, -оти́ш, *док.* 1. Почати кричати (про гусей, індиків). 2. *перен., розм.* Почати голосно, збуджено говорити, сміятися, лаятися і т. ін.

ЗАҐЕРҐОТІ́ТИ *див.* **заґерґота́ти.**

ЗАҐО́ДЗЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Чимось обляпаний.

ЗАҐРАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заґратува́ти.** // **заґрато́вано,** *безос. присудк. сл.*

ЗАҐРАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Загороджування ґратами вікон, дверей тощо.

ЗАҐРАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Загородити, закрити ґратами.

ЗАҐРУНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заґрунтува́ти.** // *у знач. прикм.*

ЗАҐРУНТО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заґрунтува́ти.**

ЗАҐРУНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заґрунто́вувати.**

ЗАҐРУНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ЗАҐРУНТУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех., спец.* Накладати перший шар фарби на що-небудь; ґрунтувати.

ЗАҐРУНТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок., спец.* Пас. до **заґрунто́вувати.**

ЗАҐРУНТУВА́ТИ *див.* **заґрунто́вувати.**

ЗАД, -у, *ч.* 1. Задня частина, сторона чого-небудь; прот. п е р е д. 2. Частина тулуба тварини, протилежна голові. // Частина тіла людини нижче спини. 3. *тільки мн., розм.* Місце за дворами, позаду будинків, хат. 4. *тільки мн., розм.* Те, що раніше вивчене; те, що всім відоме.

ЗАДА́ВА, -и, *ж., діал.* Важіль для затискання чогонебудь.

ЗАДАВА́КА, -и, *ж. і ч., зневажл.* Пихата, зарозуміла людина; чванько, хвалько.

ЗАДАВА́КУВАТИЙ, -а, -е, *зневажл.* Який задається, чваниться; зарозумілий.

ЗАДАВА́КУВАТІСТЬ, -тості, *ж., зневажл.* Властивість за знач. **задава́куватий.**

ЗАДАВА́КУВАТО. Присл. до **задава́куватий.**

ЗАДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до задавання.

ЗАДА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **задава́ти.**

ЗАДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задава́ти 1 – 2.**

ЗАДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш, *недок.,* **ЗАДА́ТИ,** -да́м, -даси́, *док., перех.* 1. Давати, пропонувати щонебудь для виконання, розв'язання і т. ін. *Задавати мороки. Задавати питання.* 2. Скеровувати у певному напрямку, указувати, визначати спосіб виконання. *Задавати тон.* 3. *розм.* Улаштовувати, робити що-небудь. // Заподіювати собі або комунебудь щось неприємне, лихе. // *тільки док., також без додатка.* Учинити розправу над кимнебудь, покарати когось.

ЗАДАВА́ТИСЯ[1], -даюся, -дає́шся, *недок., розм.* Зазнаватися; ставитися до інших з погордою. // *чим, а також із спол.* що. Чванливо хвалитися, хвастатися чим-небудь.

ЗАДАВА́ТИСЯ[2], -дає́ться, *недок.* Пас. до **задава́ти 1, 2.**

ЗАДАВА́Ч, -а́, *ч., спец.* Пристрій, призначений для видавання задавального сигналу керування у систему автоматичного регулювання.

ЗАДАВИ́ТИ *див.* **зада́влювати.**

ЗАДАВИ́ТИСЯ *див.* **зада́влюватися.**

ЗАДАВІ́ЙКО, -а, *ч., діал.* Душитель, визискувач-глитай.

ЗАДА́ВКА, -и, *ж., мед., зах.* Те саме, що **дифтери́т.**

ЗАДА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задави́ти.** // *у знач. ім.* **зада́влений,** -ного, *ч.;* **зада́влена,** -ної, *ж.* Про людину, яку задавили. 2. *у знач. прикм., перен.* Який не сприймається виразно на слух; приглушений, невиразний. // Пригнічений, паралізований (про розвиток, вияв чого-небудь).

ЗАДА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж., перен.* Стан за знач. **зада́влений 2.**

ЗАДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., рідко,* **ЗАДАВИ́ТИ,** -давлю́, -да́виш; *мн.* зада́влять; *док., перех.* 1. Придавлюючи або стискуючи кого-небудь, навалюючись на когось, умертвляти. 2. Заподіювати смерть, стискуючи горло; душити. // *розм.* Викликати удушення (про хворобу, отруєння і т. ін.). // *безос.* // Загризати, стискаючи лапами і міцно здавлюючи зубами. 3. *перен.* Не давати можливості голосно звучати, приглушувати. // Припиняти, переривати розвиток, вияв чогонебудь; пригнічувати, паралізовувати.

ЗАДА́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок., рідко,* **ЗАДАВИ́ТИСЯ,** -давлюся, -да́вишся; *мн.* зада́вляться; *док.* 1. Умирати, гинути від удушення. ** **Задавись ти!** – уживається як лайливий вираз. 2. *тільки недок.* Пас. до **зада́влювати.**

ЗАДАВЛЯ́ЧКА, -и, *ж., діал.* 1. Стенокардія (грудна жаба). 2. Ангіна.

ЗАДА́ВНЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зада́внити.** 2. *у знач. прикм.* Який існує здавна, почався давно; давній, застарілий. *Задавнений борг.*

ЗАДА́ВНЕНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Стан за знач. **зада́внений 2.**

ЗАДА́ВНИТИ *див.* **зада́внювати.**

ЗАДА́ВНИТИСЯ *див.* **зада́внюватися.**

ЗАДА́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **ЗАДА́ВНИТИ,** -ню, -ниш, *док., перех., розм.* 1. Давати розвиватися (хворобі), не вживаючи своєчасних заходів. 2. *рідко.* Зволікати з чим-небудь (з відповіддю на листи, з розглядом справи і т. ін.).

ЗАДА́ВНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.,* **ЗАДА́ВНИТИСЯ,** -иться, *док., розм.* Переходити в давність, застарівати; забуватися.

ЗАДАЛЕ́КО, *присл., розм.* Далі, ніж звичайно, потрібно, можливо; далеко.

ЗА́ДАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зада́ти 1 – 2.** 2. *у знач. прикм.* Попередньо визначений, установлений.

ЗА́ДАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **за́даний 2.** 2. Обумовленість художнього зображення, оцінок готовими уявленнями, тенденціями.

ЗАДАННЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **задава́ти.**

ЗАДАРЕ́МНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **даре́мний.**

ЗАДАРЕ́МНО, *розм.* Присл. до **задаре́мний.** // *у знач. присудк. сл.*

ЗАДАРИ́ТИ *див.* **задаро́вувати.**

ЗАДА́РМА́, *присл., розм.* 1. Безплатно, безкоштовно; даром. 2. Не приносячи ніякої користі, не даючи наслідків; марно. // *у знач. присудк. сл.* 3. Без серйозної причини; безпідставно. 4. Без зусиль, легко.

ЗАДА́РМО, *присл., діал.* Те саме, що **зада́рма́.**

ЗАДАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задаро́вувати.**

ЗАДАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ЗАДА́РЮВАТИ,** -юю, -юєш, *недок.,* **ЗАДАРУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш *і* **ЗАДАРИ́ТИ,** -дарю́, -да́риш, *док., перех.* Дарувати, підносити багато подарунків; обдаровувати.

ЗАДА́РОМ, *присл., розм.* Те саме, що **зада́рма́.**

ЗАДАРУВА́ТИ *див.* **задаро́вувати.**

ЗАДА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зада́рювати.**

ЗАДА́РЮВАТИ *див.* **задаро́вувати.**

ЗАДА́ТИ *див.* **задава́ти.**

ЗАДА́ТКИ, -ів, *мн., розм.* Природжені, успадковані або набуті зачатки яких-небудь рис, здібностей або властивостей.

ЗАДАТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зада́ток.**

ЗАДАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задатува́ти.**

ЗАДА́ТОК, -тку, *ч.* Те саме, що **завда́ток.**

ЗАДА́ТОЧОК, -чку, *ч.* Зменш. до **зада́ток.**

ЗАДАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задатува́ти.**

ЗАДАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і неперех.* Визначити дату де-небудь, на чому-небудь.

ЗАДА́ЧА, -і, *ж.* 1. Питання (перев. математичного характеру), що розв'язується обчисленнями за визначеною умовою. ** **Коре́ктна зада́ча** – задача, що задовольняє вимоги коректності: розв'язок якої визначається однозначно. 2. Проблема, що підлягає аналізу та розв'язанню. 3. *спец.* Одна чи більше послідовностей команд, що обробляються керівною програмою як елемент роботи, яка виконується обчислювальною машиною. ** **Операти́вна зада́ча,** *спец.* – програма, яка виконується з найвищим пріоритетом. **Прикладна́ зада́ча,** *спец.:* а) задача, яка має конкретний, прикладний характер (на відміну від системної задачі), що має загальний характер); подається у вигляді програм, запитів; б) задача, що ініційована користувачем і потребує для свого розв'язання обробку даних. 4. *розм., рідко.* Доручення, завдання. // Справа, труд.

ЗАДА́ЧКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **зада́ча 1.**

ЗАДА́ЧНИК, -а, *ч.* Збірник задач (з математики, фізики і т. ін.).

ЗАДАЮЧИ́. Дієприсл. до **задава́ти.**

ЗАДАЮ́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **задава́ти.**

ЗАДВИГОТІ́ТИ, -ти́ть, *док., розм.* Підсил. до **задвигті́ти.**

ЗАДВИГТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* Почати двигтіти; захитатися, затрястися.

ЗАДВІ́РКИ, -ів, *мн.* 1. Місце за дворами, позаду будинків, хат. 2. *перен.* Глуха вулиця, закуток.

ЗАДВІРКО́ВИЙ, -а, -е. Який виходить на задвірок (у 1 знач.).

ЗАДВІ́РОК, -рка, *ч.* 1. Частина двору позаду будинку, хати. 2. *розм.* Задня частина хати або іншої будівлі. 3. *перен.* Віддалена від великого культурного центру місцевість.

ЗАДВІ́Р'Я, -я, *с.* Те саме, що **задві́рок 1.**

ЗАДВОРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який міститься або розташований поза двором. 2. *у знач. ім.* **задворо́вий,** -вого, *ч.;* **задворо́ва,** -вої, *ж., іст.* Людина, яка живе на панському задвірку (*див.* **задві́рок 1**).

ЗАДВОЯ́КИЙ, -а, -е. Який має два різновиди; є двох ґатунків.

ЗАДЕБЕЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* 1. Док. до **дебелі́ти.** 2. *перен.* Зачерствіти, загрубіти.

ЗАДЕКЛАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задекламува́ти.**

ЗАДЕКЛАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка.* Почати декламувати.

ЗАДЕКОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задекорува́ти.**

ЗАДЕКОРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ЗАДЕКОРУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* Прикрашати що-небудь. // Надати чому-небудь іншого зовнішнього вигляду за допомогою якого-небудь оздоблення; замаскувати.

ЗАДЕЛІКА́ТНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який виявляє зайву делікатність, не в міру делікатний (у 1 знач.). 2. Непристосований до фізичної праці; тендітний.

ЗАДЕ́РА, -и, *ж., діал.* Трісочка, скіпка, скалка.

ЗАДЕРЕВЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., діал.* 1. Задерев'яніти (у 1 знач.). 2. *перен.* Завмерти.

ЗАДЕРЕВІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **задереві́ти.** // *у знач. прикм. Задеревілі ноги.*

ЗАДЕРЕВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* 1. Те саме, що **задерев'яні́ти 1.** 2. *перен.* Стати нерухомим; завмерти, заніміти.

ЗАДЕРЕВ'ЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **задерев'яні́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який утратив чутливість, рухливість; отерплий. 3. *у знач. прикм., перен.* Який завмер, застиг на місці.

ЗАДЕРЕВ'ЯНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **задерев'яні́лий 2, 3.**

ЗАДЕРЕВ'ЯНІ́ЛО. Присл. до **задерев'яні́лий 2, 3.**

ЗАДЕРЕВ'ЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати твердим, як дерево, набути ознак деревини. // Утратити чутливість, рухливість; отерпнути, заклякнути. 2. *перен.* Завмерти, застигнути на місці.

ЗАДЕРЕНЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Почати деренчати. // *безос.*

ЗАДЕРЕНЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАДЕРЕНЬКОТІ́ТИ,** -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **задеренча́ти.**

ЗАДЕРЕНЬКОТІ́ТИ *див.* **задеренькота́ти.**

ЗАДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заде́ржати.** // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **заде́ржаний,** -ного, *ч.;* **заде́ржана,** -ної, *ж., розм.* Людина, яка перебуває під арештом.

ЗАДЕ́РЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заде́ржати.**

ЗАДЕ́РЖАТИ *див.* **заде́ржувати.**

ЗАДЕ́РЖАТИСЯ *див.* **заде́ржуватися.**

ЗАДЕ́РЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заде́ржувати.**

ЗАДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ЗАДЕ́РЖАТИ,** -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Перешкоджати рухові кого-, чого-небудь, не відпускати, змушуючи залишатися на місці; затримувати. // Уповільнювати або зупиняти рух, дію і т. ін. кого-, чого-небудь. 2. Не віддавати, не повертати у визначений час; залишати у себе. // *рідко.* Залишати собі, за собою. 3. *розм.* Брати під варту; заарештовувати.

ЗАДЕ́РЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.,* **ЗАДЕ́РЖАТИСЯ,** -жуся, -жишся, *док.* 1. Бути, залишатися де-небудь довше, ніж можна, потрібно; затримуватися. // Уповільнювати або припиняти свій рух, переставати рухатися; зупинятися. 2. *розм.* Зберігатися, утримуватися. 3. *розм., рідко.* Те саме, що **стри́муватися.** 4. *тільки недок.* Пас. до **заде́ржувати.**

ЗАДЕРИ́КА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **задира́ка.**

ЗАДЕРИ́КУВАТИЙ, -а, -е. 1. Який часто вдається до бійки, сварки, глузування з інших; задирливий; прот. с п о к і й н и й, у р і в н о в а ж е н и й. // Який виражає задерикуватість, зухвалість. 2. Запальний, завзятий. // Який виражає запал, завзяття.

ЗАДЕРИ́КУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **задери́куватий.**

ЗАДЕРИ́КУВАТО. Присл. до **задери́куватий.**

ЗАДЕРІ́Й, -і́я, *ч., розм.* Те саме, що **бешке́тник.**

ЗАДЕРКОТА́ТИ, -о́че *і* **ЗАДЕРКОТІ́ТИ,** -оти́ть, *док.* Почати деркотати, деркотіти.

ЗАДЕРКОТІ́ТИ *див.* **задеркота́ти.**

ЗАДЕРНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *док.* Вкритися, зарости дерном.

ЗАДЕРНІ́ЛИЙ, -а, -е. Густо переплетений корінням трав'янистих рослин (про ґрунт).

ЗАДЕРНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан. за знач. **задерні́лий**.

ЗАДЕРНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **задернува́ти** і **задерно́вувати**.

ЗАДЕРНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задернува́ти**. // **задерно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАДЕРНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **задерно́ваний**.

ЗАДЕРНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задерно́вувати**.

ЗАДЕРНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ЗАДЕРНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАДЕРНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Обкладати, покривати дерном що-небудь.

ЗАДЕРНУВА́ТИ *див.* **задерно́вувати**.

ЗАДЕРНЯ́ТИ *див.* **задерно́вувати**.

ЗАДЕ́РТИ[1] *див.* **задира́ти**[1].

ЗАДЕ́РТИ[2] *див.* **задира́ти**[2].

ЗАДЕ́РТИ[3] *див.* **задира́ти**[3].

ЗАДЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заде́рти**[1].

ЗАДЕ́РТИСЯ[1] *див.* **задира́тися**[1].

ЗАДЕ́РТИСЯ[2] *див.* **задира́тися**[4].

ЗАДЕРЧА́ТИ *і* **ЗАДИРЧА́ТИ**, -чи́ть, *док.* 1. Почати дерчати (у 1 знач.). 2. Те саме, що **задеренча́ти**.

ЗАДЕСНЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Той, що знаходиться за Десною.

ЗАДЕШЕ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Дешевший, ніж звичайно; зовсім, дуже дешевий.

ЗАДЕШЕВІ́ТИ, -іє, *док.*, *розм.* Стати дешевшим.

ЗАДЕ́ШЕВО, *розм.* Присл. до **задеше́вий**.

ЗАДЖЕРҐОТА́ТИ *див.* **задже́ркота́ти**.

ЗАДЖЕРҐОТІ́ТИ *див.* **задже́ркота́ти**.

ЗАДЖЕРКОТА́ТИ, **ЗАДЖЕРҐОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАДЖЕРКОТІ́ТИ**, **ЗАДЖЕРҐОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Почати джеркотати, джерґотати, джеркотіти, джерґотіти.

ЗАДЗВЕНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* 1. *без додатка і чим.* Почати дзвеніти, утворюючи звуки, схожі на дзенькіт. 2. *перен.* Дзвінко зазвучати, залунати (про звуки). // Дзвінко заспівати (про птахів), задзижчати (про комах). // Задзюрчати (про воду). // Заговорити високим, дзвінким голосом. // *безос.* 3. Продзвеніти; дзенькнути. 4. Наповнитися дзвінкими звуками.

ЗАДЗВОНИ́ТИ, -дзвоню́, -дзво́ниш, *док.* 1. *у що, чим і без додатка.* Почати дзвонити, утворюючи звуки дзвона, дзвінка. // *на що, до чого.* Почати бити у дзвони, сповіщаючи про церковну службу. // Дзвінко заспівати (про птахів). // *перен.*, *розм.* Почати широко оповіщати про кого-, що-небудь. 2. Видати звуки, схожі на дзвін; подзвонити, дзенькнути.

ЗАДЗВЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати дзвякати. 2. Видати звуки дзвякання; дзвякнути (про металеві, скляні та інші предмети).

ЗАДЗЕЛЕНЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Почати дзеленчати. 2. Утворити звуки дзеленчання чи бряжчання.

ЗАДЗЕЛЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **задзеленча́ти**. // *безос.*

ЗАДЗЕЛЕНЬКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **задзеле́нькати**.

ЗАДЗЕНЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Те саме, що **задзе́нькати**. 2. Те саме, що **задзижча́ти** 1.

ЗАДЗЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати дзенькати. 2. Утворити звуки дзенькоту.

ЗАДЗЕНЬКОТА́ТИ *див.* **задзенькоті́ти**.

ЗАДЗЕНЬКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, **ЗАДЗЕНЬКОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.* Підсил. до **задзе́нькати**.

ЗАДЗЕРКА́ЛЛЯ, -я, *с.* Сфера вигаданого, нереального; ілюзії, фантазія.

ЗАДЗИГОРІ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док.*, *розм.*, *рідко.* 1. Швидко заговорити, загомоніти. 2. *перен.* Швидко, дрібно заграти.

ЗАДЗИЖЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* 1. Почати дзижчати. // Почати утворювати звуки, схожі на дзижчання комах. 2. Утворити звуки дзижчання; продзижчати.

ЗАДЗЬО́БАТИ *див.* **задзьо́бувати**.

ЗАДЗЬО́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задзьо́бувати**.

ЗАДЗЬО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАДЗЬО́БАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *тільки* 3 *ос.* Убивати, калічити, клюючи дзьобом. 2. *перен.*, *розм.* Прикростями доводити до нестерпного стану; зацьковувати. 3. *тільки док.* Почати дзьобати.

ЗАДЗЮБИ́ТИСЯ, -дзю́биться, *док.*, *розм.* Стати схожим на дзьоб; загнутися, закарлючитися.

ЗАДЗЮРИ́ТИ, -и́ть, *док.* Почати дзюрити.

ЗАДЗЮРКОТА́ТИ, -о́че *і* **ЗАДЗЮРКОТІ́ТИ**, -ти́ть, *док.* Підсил. до **задзюрча́ти**. // *безос.*

ЗАДЗЮРКОТІ́ТИ *див.* **задзюркота́ти**.

ЗАДЗЮРЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* 1. Почати дзюрчати. // *перен.* Тихо, лагідно зазвучати (про мову, спів і т. ін.). 2. Потекти, политися струмком.

ЗАДЗЯ́ВКАТИ, -ає, *док.* Почати дзявкати.

ЗАДЗЯВКОТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* Підсил. до **задзя́вкати**.

ЗАДИ́БАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Почати дибати; піти, дибаючи. 2. *перен.*, *куди.* Дійти куди-небудь; додибати.

ЗАДИВИ́ТИСЯ *див.* **задивля́тися**.

ЗАДИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *зах.* Який задивився на кого-, що-небудь у захопленні або поринувши в роздуми.

ЗАДИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАДИВИ́ТИСЯ**, -дивлю́ся, -ди́вишся; *мн.* зади́вляться; *док.*, *на* (*в*) *кого, що і без додатка.* Захоплено, з замилуванням довго дивитися на кого-, що-небудь або кудись, у щось. // Часто поглядати, виявляючи зацікавлення ким-, чим-небудь. // Поринати в роздуми, дивлячись кудись і забуваючи про оточення.

ЗАДИВО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Здивований, зачарований.

ЗАДИВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *рідко.* Задивитись із замилуванням.

ЗАДИКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *рідко.* 1. *перех. і без додатка.* Почати диктувати. 2. *перех.*, *розм.* Визначити, продиктувати.

ЗАДИЛЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок. і* **ЗАДИЛЬКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.*, *зах.* Затремтіти; затруситися.

ЗАДИЛЬКОТІ́ТИ *див.* **задилькота́ти**.

ЗАДИМА́ТИ *див.* **задува́ти**[1].

ЗАДИМА́ТИСЯ *див.* **задува́тися**[1].

ЗАДИМИ́ТИ *див.* **зади́млювати**.

ЗАДИМИ́ТИСЯ *див.* **зади́млюватися**.

ЗАДИМІ́ЛИЙ, -а, -е. Який оповився, покрився і т. ін. димом.

ЗАДИМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* задимля́ть; *док.* Почати диміти.

ЗАДИМІ́ТИСЯ, -ми́ться; *мн.* задимля́ться; *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **задимі́ти**. 2. Покритися, оповитися димом.

ЗАДИ́МКА, -и, *ж.*, *зах.* Сніжний вихор, хурделиця.

ЗАДИ́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задими́ти** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Чорний від диму, кіптяви. 3. *у знач. прикм.* Копчений димом.

ЗАДИ́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **зади́млений** 2.

ЗАДИ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задими́ти** і стан за знач. **задими́тися**.

ЗАДИ́МЛЕНО. Присл. до **зади́млений**.

ЗАДИ́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зади́млювати**.

ЗАДИ́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАДИМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАДИМИ́ТИ**, -млю́, -ми́ш; *мн.* задимля́ть; *док.* 1. *перех.* Наповнювати, насичувати, покривати димом, кіптявою. 2. *перех.*, *розм.* Робити копчення. 3. *тільки док.*, *неперех.* Почати димити.

ЗАДИ́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАДИМИ́ТИСЯ**, -и́ться; *мн.* зади́мляться; *док.* 1. Наповнюватися, покриватися димом, кіптявою. 2. *тільки док.* Почати димити.

ЗАДИМЛЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Задимлені, обкурені, копчені сало, ковбаса, шинка, м'ясо, риба та ін.

ЗАДИМЛЯ́ТИ *див.* **зади́млювати**.

ЗАДИ́РА, -и, *ч. і ж.* Те саме, що **задира́ка**.

ЗАДИРА́КА, -и, *ч. і ж.* Людина, яка своїми діями, словами призводить до сварки, бійки, бешкету; забіяка, бешкетник.

ЗАДИРАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **задеракува́тий**.

ЗАДИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задира́ти**.

ЗАДИРА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАДЕ́РТИ** *і* **ЗАДРА́ТИ**, -деру́, -дере́ш, *док.*, *перех.* 1. Підносити, піднімати вгору. // Відгортати, заломлювати краї або частину чого-небудь (покрівлі, одягу і т. ін.). // *безос.* 2. Робити, утворювати задирку (на дереві, пальцях руки і т. ін.).

ЗАДИРА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАДЕ́РТИ** *і* **ЗАДРА́ТИ**, -деру́, -дере́ш, *док.*, *перех.* Загризати на смерть, умертвляти (про хижаків).

ЗАДИРА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Чіпляючись до кого-небудь, заводити сварку, ображати.

ЗАДИРА́ТИ[4], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАДЕ́РТИ**, -деру́, -дере́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.*, *рідко.* Заспівувати високим, гучним голосом. // Почати деркати.

ЗАДИРА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, **ЗАДЕ́РТИСЯ** *і* **ЗАДРА́ТИСЯ**, -дере́ться, *док.* 1. Підноситися, підніматися вгору. 2. *тільки недок.* Пас. до **задира́ти**[1].

ЗАДИРА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.* Пас. до **задира́ти**[2].

ЗАДИРА́ТИСЯ[3], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАДЕ́РТИСЯ** *і* **ЗАДРА́ТИСЯ**, -деру́ся, -дере́шся, *док.*, *розм.* 1. *з ким.* Сваритися, битися з ким-небудь. 2. *без додатка.* Поводити себе зухвало, чванькувато відносно до кого-небудь.

ЗАДИ́РИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **зади́рливий**.

ЗАДИ́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **зади́ристий**.

ЗАДИ́РИСТО, *розм.* Присл. до **зади́ристий**.

ЗАДИ́РКА, -и, *ж.* Задерта шкірочка коло нігтя.

ЗА́ДИРКА, -и, *ж.*, *спец.* Задерте місце, шерхавість, гострий виступ на гладкій поверхні (дерева, металу і т. ін.).

ЗАДИ́РКАТИ, -ає, *док.*, *діал.* Задеренчати. // *безос.* // Задерчати (про спів деяких птахів).

ЗАДИ́РКУВАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **задери́куватий**.

ЗАДИ́РКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зади́ркуватий**.

ЗАДИ́РКУВАТО. Присл. до **зади́ркуватий**.

ЗАДИ́РЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який часто вдається до бійки, сварки, глузування з інших; задерикуватий; прот. с п о к і й н и й, у р і в н о в а ж е н и й. // Який виражає задирливість, войовничість, зухвалість. // Сповнений задирливості, войовничості, зухвалості. 2. Запальний, завзятий. // Який виражає завзятість, запал. // Сповнений нестримних веселощів, запалу.

ЗАДИ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **зади́рливий**.

ЗАДИ́РЛИВО. Присл. до **зади́рливий**.

ЗАДИ́РОЧКА, -и, *ж.*, *спец.* Зменш. до **за́дирка**.

ЗАДИ́РЧАСТИЙ, -а, -е. Який має задирки, буває з задирками (*див.* **за́дирка**), задирається (про дерево, метал).

ЗАДИРЧА́ТИ *див.* **задерча́ти**.

ЗАДИСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задискува́ти**.

ЗАДИСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Здійснити обробіток ґрунту дисковим знаряддям (бороною, культиватором, сівалкою) з метою розпушування його поверхневого шару.

ЗАДИТЕ́Н, -а, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для профілактики та лікування бронхіальної астми.

ЗА́ДИХ, -у, *ч.*, *мед.*, *зах.* Астма.

ЗАДИ́ХАНИЙ, -а, -е. 1. Який задихався від швидкого бігу, втоми, хвилювання і т. ін. 2. Уривчастий від бігу, втоми, хвилювання і т. ін. (про голос, розмову).

ЗАДИ́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **зади́ханий**.

ЗАДИХА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **задиха́тися**[1].

ЗАДИ́ХАНО. Присл. до **зади́ханий**.

ЗАДИ́ХАТИ, задиха́ю, задиха́єш *і* задишу́, зади́шеш, *док.* Почати дихати (рівно, часто, важко і т. ін.).

ЗАДИ́ХАТИСЯ *див.* **задиха́тися**[1].

ЗАДИХА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАДИ́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Дихати часто, посилено, важко тощо через утому, хвилювання і т. ін.

ЗАДИХА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАДИХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Бути в тяжкому стані, умирати, гинути через нестачу повітря, отруєння димом, газом і т. ін. // *тільки* 3 *ос.* Припиняти свій розвиток; гинути (про рослини). 2. *тільки недок.*, *перен.*, *без* (*від*) *чого.* Перебувати в дуже скрутних обставинах, переживати великі труднощі, зумовлені нестачею чого-небудь. 3. *тільки док.* Те саме, що **зади́хатися**. 4. *спец.* Втрачати, знижувати свою якість, цінність; псуватися (про деревину, зерно і т. ін.).

ЗАДИХНУ́ТИСЯ *див.* **задиха́тися**[2].

ЗАДИЧА́ВІЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **задича́віти**. // *у знач. прикм.*

ЗАДИЧА́ВІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **здича́віти**.

ЗАДИЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Запустілий, занедбаний; дикий.

ЗАДИ́ШКА, -и, *ж.* Часте, утруднене дихання внаслідок хвороби, втоми, виснаження і т. ін. ** **Гемі́чна зади́шка** – задишка, зумовлена гіпоксією дихального центру при порушенні транспортування кисню кров'ю. **Експірато́рна зади́шка** – задишка, яка характеризується утрудненим видихом. **Емоці́йна зади́шка** – задишка, яка виникає при хвилюванні, боязні, радості та інших емоціях. **Інспірато́рна зади́шка** – задишка, яка характеризується утрудненим вдихом. **Серце́ва зади́шка** – задишка, яка зумовлена серцевою недостатністю.

ЗАДИ́ШКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Який має задишку.

ЗАДИ́ШКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан. за знач. **зади́шкуватий**.

ЗАДІ́Л, -у, *ч.* 1. *розм.* Початок і завчасне виконання частини якої-небудь справи, що дає змогу безперебійно завершувати її наступні операції. 2. *спец.* Запас виробів, заготовок.

ЗАДІЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Створити заділ (*див.* **заді́л** 1).

ЗАДІ́ТИ, -ді́ну, -ді́неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Покласти, заховати що-небудь, не знаючи, не пам'ятаючи, де, куди; загубити.

ЗАДІ́ТИСЯ, -і́неться, *док.*, *розм.* Зникнути, дітися невідомо де, куди; загубитися.

ЗАДІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заді́ювати**.

ЗАДІ́ЮВАТИ *див.* **заді́яти**.

ЗАДІ́ЯТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, **ЗАДІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех. і неперех.* 1. *неперех.* Почати діяти, функціонувати; вступити в експлуатацію. 2. *перех.*, *розм.* Ввести в дію відповідно до призначення; ввести в експлуатацію. 3. *перех.* (перев. *пас. дієприкм.*). Долучити до активної роботи.

ЗА́ДКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **за́дом**.

ЗАДКО́М, *присл.*, *розм.* Те саме, що **за́дом**.

ЗАДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задкува́ти**.

ЗАДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *фам.* Іти, лізти, посуватися задом наперед. // Іти, пересуватися, простувати назад, а не вперед. // Відступати в бою, на війні. 2. *перен.*, *фам.* Відмовлятися від своїх думок, слів, намірів, обіцянок. 3. *рідко.* Іти ззаду, вслід за ким-небудь.

ЗА́ДЛЯ, *прийм.*, *з род. в.*, *розм.* Сполучення з прийм. задля виражають: О б ' є к т н і в і д н о ш е н н я: 1. Уживається на означення особи, предмета, на користь яких щось здійснюється, відбувається. 2. Уживається на означення особи, предмета, стос. до яких має силу, значення названа обставина, якість, стан і т. ін. В і д н о ш е н н я м е т и: 3. Уживається для визначення мети дії. // Вказує на предмет, признач. для чого-небудь. // Уживається у складі сполучника мети. ** **За́для чо́го** – навіщо, з якою метою. П р и ч и н о в і в і д н о ш е н н я: 4. *рідко.* Уживається для визначення причини якої-небудь дії або якихось учинків. ** **За́для то́го** – тому, з цієї причини.

ЗАДЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *діал.* Забаритися.

ЗАДМУ́ХАТИ *див.* **задму́хувати**.

ЗАДМУХНУ́ТИ *див.* **задму́хувати**.

ЗАДМУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задму́хувати**.

ЗАДМУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАДМУ́ХАТИ**, -аю, -аєш *і* **ЗАДМУХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш; *мин. ч.* задму́хав *і* задмухну́в, -ла, -ло; *док.*, *розм.* 1. Гасити, дмухаючи на полум'я (лампи, свічки і т. ін.). 2. *тільки док.* Почати дмухати.

ЗА́ДНИК, -а, *ч.* 1. Задня частина взуття, до якої може прикріплюватися підбор. 2. *театр.* Декорація, розміщена на другому плані сцени; задня частина декорації. 3. *розм.*, *рідко.* Задня частина воза, гарби і т. ін.; рештітка.

ЗА́ДНІЙ, -я, -є. 1. Який рухається, перебуває, міститься і т. ін. позаду, ззаду; прот. п е р е д н і й. *Задні ряди. Задні двори.* ** **За́дній мо́зок**, *анат.* – частина головного мозку, розміщена між довгастим та середнім мозком; складається з мосту та мозочка. **За́дній про́хід**, *анат.* – дистальний відрізок прямої кишки, що закінчується задньопрохідним отвором. // *у знач. ім.* **за́дній**, -нього, *ч.*;

за́дня, -ньої, *ж.* Людина, яка рухається, стоїть і т. ін. позаду кого-, чого-небудь. ** **Па́сти за́днiх** – працювати, виконувати завдання гірше, повільніше за інших членів колективу, класу тощо. 2. Обернений назад; зворотний (про напрям руху). *Давати задній хід.* ** **За́днім число́м** – через деякий час після події; з запізненням.

ЗАДНІПРО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Той, що знаходиться за Дніпром.

ЗАДНІПРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **задніпро́вський**.

ЗАДНЬОЛАТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фізіол.*: ** **Задньолатера́льне ядро́** – таламічне ядро, яке проектується на поясну звивину; бокове заднє ядро. **Задньолатера́льний шлях** – нервовий шлях, який йде від стовбура мозку до спинного мозку.

ЗАДНЬОПІДНЕБІ́ННИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який утворюється біля задньої частини піднебіння або за її участю. *Задньопіднебінні приголосні.*

ЗАДНЬОПРОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до заднього проходу. ** **Задньопрохі́дна діля́нка**, *анат.* – ділянка промежини, розміщена між куприком і лінією, що сполучає сідничі горби. **Задньопрохі́дний кана́л**, *анат.* – частина прямої кишки від її промежинного вигину до заднього проходу. **Задньопрохі́дний о́твір**, *анат.* – *див.* **за́дній прохі́д**.

ЗАДНЬОЯЗИКО́ВИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який утворюється піднесенням задньої частини спинки язика до м'якого піднебіння.

ЗАДНЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Пряма кишка.

ЗАДО́БРЕ, *присл.* Дуже добре, занадто добре.

ЗАДО́БРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задобри́ти**.

ЗАДО́БРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **задо́брений**.

ЗАДОБРИ́ТИ *див.* **задо́брювати**.

ЗАДО́БРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **задо́брювати**.

ЗАДО́БРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задо́брювати**.

ЗАДО́БРЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАДОБРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАДОБРИ́ТИ**, -добрю́, -до́бриш, *док.*, *перех.* 1. Схиляти, привертати кого-небудь до себе, на свій бік подарунками, підкупом, запобіганням, підлабузництвом і т. ін. 2. *розм.* Заправляти чим-небудь страву, щоб вона була добрішою, смачнішою.

ЗАДОБРЯ́ТИ *див.* **задо́брювати**.

ЗАДО́ВБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задовба́ти** 2.

ЗАДО́ВБАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **задо́вбаний**.

ЗАДОВБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ЗАДО́ВБУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Почати довбати. 2. Довбаючи який-небудь предмет, закріпити, залагодити в ньому щось.

ЗАДО́ВБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задо́вбувати**.

ЗАДО́ВБУВАТИ *див.* **задовба́ти**.

ЗАДО́ВГИЙ, -а, -е. 1. Довший, ніж звичайно, потрібно і т. ін., або дуже довгий (про розмір, величину чого-небудь). 2. Який триває довше, ніж звичайно (про час).

ЗАДО́ВГО, *присл.* 1. *до чого.* За багато часу перед здійсненням чого-небудь, до настання чогось. 2. *розм.* Протягом тривалішого часу, ніж звичайно, або дуже довго.

ЗАДОВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який задовольняє визначені, потрібні і т. ін. вимоги, умови; прийнятний, достатній. *Задовільна відповідь.*

ЗАДОВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **задові́льний**.

ЗАДОВІ́ЛЬНО. 1. Присл. до **задові́льний**. 2. *у знач. ім.* **задові́льно**, *невідм.* Задовільна оцінка знань, роботи, поведінки і т. ін.

ЗАДОВО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задовольни́ти** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Який відчуває задоволення, вдоволений, задовольнився чим-небудь. // Який виражає почуття задоволення. *Задоволений смішок.*

ЗАДОВО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **задово́лений** 2.

ЗАДОВО́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **задовольни́ти**, **задовольня́ти** 1, 2. 2. Почуття і стан вдоволення чим-небудь; задоволеність.

ЗАДОВО́ЛЕНО. Присл. до **задово́лений** 2.

ЗАДОВОЛЬНИ́ТИ *див.* **задовольня́ти**.

ЗАДОВОЛЬНИ́ТИСЯ *див.* **задовольня́тися**.

ЗАДОВОЛЬНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задовольня́ти**.

ЗАДОВОЛЬНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАДОВОЛЬНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Виконувати чиї-небудь вимоги, бажання, претензії і т. ін. // Забезпечувати, вдовольняти кого-небудь, даючи щось бажане, потрібне в достатній кількості, до повного задоволення. // Угамовувати, заспокоювати якісь почуття, прагнення і т. ін. 2. Викликати у кого-небудь почуття задоволення чимось. 3. Бути, виявлятися відповідним до чиїх-небудь вимог, сподівань.

ЗАДОВОЛЬНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАДОВОЛЬНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.*, *чим і без додатка.* 1. Відчувати задоволення, бути вдоволеним чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **задовольня́ти** 1, 2.

ЗАДО́ЄНИЙ, -а, -е. Занедбаний, зіпсований несвоєчасним і недбалим доїнням (найчастіше про корів та кіз).

ЗАДО́К, -дка́, *ч.* 1. Задня частина (воза і т. ін.); прот. **п е р е д о к**. *Задок саней.* 2. Зменш. до **зад** 2. 3. *рідко.* Те саме, що **за́дник** 1.

ЗАДОКУМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задокументува́ти**.

ЗАДОКУМЕНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задокументо́вувати**.

ЗАДОКУМЕНТО́ВУВАТИ *див.* **задокументува́ти**.

ЗАДОКУМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАДОКУМЕНТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Зафіксувати в документах, підтвердити документами.

ЗА́ДОМ, *присл.* Задньою частиною, спиною; прот. **п е р е д о м**. ** **За́дом напере́д** – задньою стороною, частиною вперед.

ЗАДОСА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **засмути́тися**.

ЗАДО́СИТЬ, *присл.*, *розм.* Достатньо, багато або більше, ніж треба, можна. // *у знач. присудк. сл.* Цілком вистачає.

ЗАДОЩИ́ТИ, -и́ть, *док.*, *розм.* Почати дощити (про настання обложних дощів). // *безос.*

ЗАДОЩИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *безос.*, *розм.* Те саме, що **задощи́ти**.

ЗАДОЩО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Политий, намочений дощем.

ЗАДРА́ЄНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **задра́їти**.

ЗАДРАЖНИ́ТИ, -ажню́, -а́жниш, *док.*, *перех.* 1. Почати дражнити. 2. *розм.* Дражнячи, довести кого-небудь до нестерпного стану, змучити.

ЗАДРА́ЇТИ *див.* **задра́ювати**.

ЗАДРА́ЇТИСЯ *див.* **задра́юватися**.

ЗАДРА́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **зацу́рок**.

ЗАДРА́НЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Оббитий, обшитий дранкою.

ЗА́ДРАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **задра́ти**[1].

ЗАДРАНКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задранкува́ти**.

ЗАДРАНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Оббити, обшити стелю або стіни дранкою.

ЗАДРАПІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задрапірува́ти**.

ЗАДРАПІРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задрапіро́вувати**.

ЗАДРАПІРО́ВУВАТИ *див.* **задрапува́ти**.

ЗАДРАПІРО́ВУВАТИСЯ *див.* **задрапува́тися**.

ЗАДРАПІРУВА́ТИ *див.* **задрапо́вувати**.

ЗАДРАПІРУВА́ТИСЯ *див.* **задрапо́вуватися**.

ЗАДРАПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задрапува́ти**.

ЗАДРАПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задрапо́вувати**.

ЗАДРАПО́ВУВАТИ *і* **ЗАДРАПІРО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАДРАПУВА́ТИ** *і* **ЗАДРАПІРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Оздоблюючи, прикрашаючи, оббивати, обгортати тканиною, збираючи в складки.

ЗАДРАПО́ВУВАТИСЯ *і* **ЗАДРАПІРО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАДРАПУВА́ТИСЯ** *і* **ЗАДРАПІРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Загортатися в тканину, що спадає донизу складками, фалдами. 2. *тільки недок.* Пас. до **задрапо́вувати** і **задрапіро́вувати**.

ЗАДРАПУВА́ТИ *див.* **задрапо́вувати**.

ЗАДРАПУВА́ТИСЯ *див.* **задрапо́вуватися**.

ЗАДРА́ТИ[1] *див.* **задира́ти**[1].

ЗАДРА́ТИ[2] *див.* **задира́ти**[2].

ЗАДРА́ТИ[3], -дере́, *док.* Почати дерти, лоскотати в горлі.

ЗАДРА́ТИСЯ[1] *див.* **задира́тися**[1].

ЗАДРА́ТИСЯ[2] *див.* **задира́тися**[3].

ЗАДРА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задра́ювати**.

ЗАДРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАДРА́ЇТИ**, -а́ю, -а́їш, *док.*, *перех.*, *спец.* Щільно, наглухо закривати, зачиняти люки, ілюмінатори і т. ін.

ЗАДРА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАДРА́ЇТИСЯ**, -їться, *док.*, *спец.* 1. Щільно, наглухо закриватися, зачинятися. 2. *тільки недок.* Пас. до **задра́ювати**.

ЗАДРИҐА́ТИ, -иґа́ю, -иґа́єш, *док.*, *розм.* Почати дриґати.

ЗАДРИЖА́ТИ, -жу́, -жи́ш, *док.* Почати дрижати; затремтіти. // Задвигтіти, заколиватися (від гулу, струсу і т. ін.). // Зазвучати, залунати уривчасто, нерівномірно (про голос, звук).

ЗАДРИ́ПА, -и, *ч. і ж.* Неохайна, брудна, задрипана людина; нечупара.

ЗАДРИ́ПАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *фам.* Про неохайного, недбайливого чоловіка.

ЗАДРИ́ПАНИЙ, -а, -е, *фам.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задри́пати**. 2. *у знач. прикм.* Який задрипався, забруднив чим-небудь одяг, взуття і т. ін. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Нічого не вартий; нікчемний. // Який майже нічого не має з майна; злиденний.

ЗАДРИ́ПАНКА, -и, *ж.*, *фам.* 1. Про неохайну, недбайливу жінку. 2. *перен.* Про нікчемну, нічого не варту людину.

ЗАДРИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *фам.* Намочити, забруднити одяг, взуття і т. ін., ходячи по росі, болоту.

ЗАДРИ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *фам.* Намочити, забруднити себе, свій одяг, взуття і т. ін., ходячи по росі, болоту.

ЗАДРІБОТА́ТИ *див.* **задріботі́ти**.

ЗАДРІБОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ЗАДРІБОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Піти, побігти дрібними кроками. // *безос.* // Затанцювати, часто перебираючи та пристукуючи ногами. // *перех.*, *рідко.* Почати виконувати якийсь танок, часто перебираючи ногами. 2. *неперех.* Почати часто й ритмічно стукати, вдаряти по чомусь, у щось, створюючи відповідні звуки. 3. *неперех.* Заговорити дуже швидко, скоромовкою. 4. *неперех.* Заспівати, видаючи уривчасті звуки (про деяких птахів). // Заграти швидко, з перебором. // *перех.* Почати виконувати, грати яку-небудь мелодію у швидкому ритмі. 5. *неперех.* Залунати (про уривчасті звуки).

ЗАДРІ́МАНИЙ, -а, -е. Який перебуває в стані дрімоти; заспаний.

ЗАДРІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш. Док. до **дріма́ти** 1, 2.

ЗАДРОЧИ́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чишся, *док.* 1. Почати дрочитися (про рогату худобу). 2. *розм.*, *рідко.* Почати дрочити одне одного (про людей).

ЗАДРУ́ГА, -и, *ж.*, *іст.* Патріархальна сімейна громада у південних слов'ян.

ЗАДРЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати дряпати. // *безос.*

ЗАДУБИ́ТИ, -блю́, -би́ш, *док.* 1. Обробити сиру шкуру дубильними речовинами, щоб надати їй міцності, пружності і стійкості до гниття. 2. Засадити земельну ділянку дубами.

ЗАДУБІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **задубі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який задубів, став твердим, жорстким. 3. *у знач. прикм.* Який утратив гнучкість, рухливість.

ЗАДУБІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **задубі́лий** 2, 3.

ЗАДУБІ́ЛО. Присл. до **задубі́лий** 3.

ЗАДУБІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **задубі́ти**.

ЗАДУБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш *і рідко* **ЗАДУ́БНУТИ** *і* **ЗАДУ́БТИ**, -бну, -бнеш; *мин. ч.* задубів, -іла, -іло *рідко* заду́бнув, -нула, -нуло *і* заду́б, -ла, -ло; *док.* 1. Стати твердим, жорстким. 2. Втратити гнучкість, рухливість (від холоду, страху, напруження і т. ін.). // *безос.* // *перен.* Заціпеніти, завмерти в якомусь одному положенні.

ЗАДУ́БЛИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заду́бнути** і **заду́бти**. 2. *у знач. прикм.* Який задубів, утративши гнучкість, рухливість.

ЗАДУ́БЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан. за знач. **заду́блий**.

ЗАДУБЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, **ЗАДУБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Паралельно встановити аналогічний пристрій, зробити дублювання.

ЗАДУБЛЯ́ТИ *див.* **задублюва́ти**.

ЗАДУ́БНИК, -а, *ч.* Робітник-гарбар, що чинбує, задублює сирі шкури.

ЗАДУ́БНУТИ *див.* **задубі́ти**.

ЗАДУ́БТИ *див.* **задубі́ти**.

ЗАДУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що задуває (розпалює) металотопильну або випалювальну піч. *Задувальник домни.*

ЗАДУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **задува́ти**[1].

ЗАДУВА́ННЯ[2], -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **задува́ти**[2].

ЗАДУВА́ТИ[1] *і* **ЗАДИМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАДУ́ТИ**, заду́ю, заду́єш *і* задму́, задме́ш; *мин. ч.* заду́в, -ла, -ло; *док.* 1. *неперех.* Починати дути, віяти, повівати звідки-небудь (про вітер). 2. *тільки недок.*, *неперех.* Дути, віяти, проникаючи, потрапляючи куди-небудь; завівати. 3. *тільки* **задува́ти**, **заду́ти**, *перех.*, *безос.* Подувом вітру наносити, накидати що-небудь. 4. *перех.* Гасити вогонь, світло, дуючи на них. 5. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Те саме, що **затруби́ти**.

ЗАДУВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАДУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *тех.* Пускати в дію (домну).

ЗАДУВА́ТИСЯ[1] *і* **ЗАДИМА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.* Пас. до **задува́ти**[1] 3, **задима́ти** 3, 4.

ЗАДУВА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.*, *тех.* Пас. до **задува́ти**[2].

ЗА́ДУВКА, -и, *ж.*, *зах.* Завія, хурделиця.

ЗАДУ́ВКА, -и, *ж.*, *тех.* Те саме, що **задува́ння**[2].

ЗАДУВНИ́Й, -а́, -е́. Який призначений, служить для задування печі.

ЗАДУДНІ́ТИ, -ни́ть, *док.* Почати дудніти. // *безос.*

ЗАДУДОНІ́ТИ, -ни́ть, *док.* Підсил. до **задудні́ти**.

ЗА́ДУМ, -у, *ч.* 1. Задуманий план дій; намір. 2. Основна ідея художнього, музичного, публіцистичного і т. ін. твору.

ЗАДУ́МА, -и, *ж.* Стан того, хто заглибився в думки, роздуми.

ЗАДУ́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заду́мати** 1. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **заду́мане**, -ного, *с.* Задум, намір. 2. *у знач. прикм.* Який задумався, замислився, поринувши в задуму, роздуми; замислений, задумливий. // Який виражає задуму, роздуми.

ЗАДУ́МАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість і стан за знач. **заду́маний** 2.

ЗАДУ́МАНО. Присл. до **заду́маний** 2.

ЗАДУ́МАТИ *див.* **заду́мувати**.

ЗАДУ́МАТИСЯ *див.* **заду́мuватися**.

ЗАДУ́МЛИВИЙ, -а, -е. Який перебуває в задумі, схильний до задуми. // Який виражає задуму, задумливість. *Задумлива усмішка.*

ЗАДУ́МЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **заду́мливий**.

ЗАДУ́МЛИВО. Присл. до **заду́мливий**.

ЗАДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАДУ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.*, *також з інфін.* Планувати, вирішувати, мати намір щось зробити. 2. *неперех.* Зупинятися в думках на чому-небудь; вибирати щось.

ЗАДУ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАДУ́МАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Зосереджено думати, розмірковувати над чимось, про кого-, що-небудь. // *безос.* // Впадати, поринати в задуму, роздуми. 2. *тільки недок.* Пас. до **заду́мувати** 1.

ЗАДУНА́ЄЦЬ, -а́йця, *ч.* Той, хто мешкає, перебуває за Дунаєм. *Козак-задунаєць.*

ЗАДУНА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Той, що знаходиться за Дунаєм.

ЗАДУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задури́ти**. // **заду́рено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАДУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заду́рений**.

ЗАДУ́РЕНО. Присл. до **заду́рений**.

ЗАДУРИ́ТИ *див.* **заду́рювати**.

ЗАДУРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Почати дуріти (у 2, 3 знач.).

ЗАДУ́РЛИВИЙ, -а, -е. Який задурює, задурманює; п'янкий.

ЗАДУ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **заду́рливий**.

ЗАДУ́РЛИВО. Присл. до **заду́рливий**.

ЗАДУРМА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задурма́нити**. // *у знач. прикм.*

ЗАДУРМА́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **задурма́нений**.

ЗАДУРМА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задурма́нити**.

ЗАДУРМА́НЕНО. Присл. до **задурма́нений**.

ЗАДУРМА́НИТИ *див.* **задурма́нювати**.

ЗАДУРМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задурма́нювати**.

ЗАДУРМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАДУРМА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Наповнювати дурманом, п'янким, гострим запахом. 2. *перен.* Притупляти розум, запаморочувати, затуманювати свідомість.

ЗАДУ́РНО, *присл.*, *розм.* 1. Безплатно, даром. 2. Не даючи користі, марно.

ЗАДУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заду́рювати**.

ЗАДУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАДУРИ́ТИ**, -урю́, -у́риш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Дурити, морочити кого-небудь, заплутуючи. *Задурювати голову.* 2. Те саме, що **задурма́нювати**.

ЗАДУ́ТИ[1] *див.* **задува́ти**[1].

ЗАДУ́ТИ[2] *див.* **задува́ти**[2].

ЗАДУ́ТИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заду́ти**[1] 3, 4.

ЗАДУ́ТИЙ[2], -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заду́ти**[2]. // **заду́то**, *безос. присудк. сл.*

ЗАДУ́ТИЙ[3], -а, -е. *діал.* Набряклий.

ЗАДУ́ХА, -и, *ж.* 1. Жарке, гаряче повітря, сповнене випарувань. // Важке, сперте, бідне на кисень повітря, що утруднює дихання. 2. *розм.*, *чого.* Неприємний задушливий запах. 3. *перен.* Тяжкі, нестерпні обставини, умови життя. 4. *мед.* Те саме, що **а́стма**.

ЗАДУХМЯ́НІТИ, -іє, *док.* Почати духмяніти.

ЗАДУ́ХУВАТИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Трохи задушливий. 2. Вражений задухою, хворий на задуху (у 4 знач.).

ЗАДУШЕ́ВНИЙ, -а, -е. Пройнятий щирістю, сердечною теплотою, відвертістю. // Приязний, чуйний, добрий (про людину). *Задушевний хлопець.* // Особистий, інтимний.

ЗАДУШЕ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **задуше́вний**.

ЗАДУШЕ́ВНО. Присл. до **задуше́вний**.

ЗАДУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **задуши́ти**. // **заду́шено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАДУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **задуши́ти**.

ЗАДУШИ́ТИ *див.* **заду́шувати**.

ЗАДУШИ́ТИСЯ *див.* **заду́шуватися**.

ЗАДУ́ШЛИВИЙ, -а, -е. 1. З жарким, перегрітим повітрям, насиченим випарами; душний. // З важким, спертим, бідним на кисень повітрям. 2. Який не дає дихати, перешкоджає диханню, душить. // Який неприємно діє на органи дихання, отруює їх. *Задушливі гази.* 3. *перен.* Який давить, пригнічує (про нестерпні умови життя). 4. Який буває у хворого на задуху (у 4 знач.); здавлений, глухий.

ЗАДУ́ШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **заду́шливий**.

ЗАДУ́ШЛИВО. 1. Присл. до **заду́шливий**. 2. *у знач. присудк. сл.*, *де.* Про наявність задухи (у 1 знач.), спеки де-небудь. 3. *у знач. присудк. сл.*, *кому.* Про відчуття ким-небудь задухи (у 1 – 3 знач.).

ЗАДУ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **заду́шливий**.

ЗАДУ́ШНИК, -а, *ч.*, *зах.* Те саме, що **сарда́к**.

ЗАДУ́ШНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Панахида.

ЗАДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **заду́шний**.

ЗАДУШНО. 1. Присл. до **заду́шний**. 2. *у знач. присудк. сл.*, *де.* Про наявність задухи (у 1 знач.), спеки де-небудь. 3. *у знач. присудк. сл.*, *кому.* Про відчуття ким-небудь задухи (у 1 знач.), спеки.

ЗАДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАДУШИ́ТИ**, -душу́, -ду́шиш, *док.*, *перех.*, *чим і без додатка.* 1. Заподіювати кому-небудь смерть, здавлюючи горло, насильно припиняючи дихання; умертвляти. // Налягати, натискувати на кого-, що-небудь або стискувати з усіх боків. 2. Неприємно діяти на органи дихання, викликати задуху (у 4 знач.). // Отруювати димом, газом і т. ін. 3. *перен.* Доводити до знемоги, смерті, загину; знищувати. 4. *перен.* Насильно припиняти розвиток, діяльність, існування чого-небудь. // Не давати можливості виявлятися; затамовувати, затримувати (почуття, думки, слова і т. ін.). // *безос.*

ЗАДУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАДУШИ́ТИСЯ**, -ушу́ся, -у́шишся, *док.* 1. Заподіювати собі смерть, здавлюючи горло, насильно припиняючи дихання; умертвляти себе. 2. Задихатися від нестачі повітря, отруюватися димом, задушливим газом і т. ін. // Втрачати можливість вільно дихати від внутрішніх причин (кашлю, плачу, сміху і т. ін.); душитися. 3. *тільки недок.* Пас. до **заду́шувати**.

ЗАДЬО́РА, -и, *ч. і ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **задира́ка**.

ЗАДЬО́РИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Завзятий, запальний. // Який виражає завзяття, запал. // Сповнений завзяття, запалу; веселий. // *рідко.* Який подразнює; гострий (про запах).

ЗАДЬО́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **задьо́ристий**.

ЗАДЬО́РИСТО, *розм.* Присл. до **задьо́ристий**.

ЗАЕКРАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заекранува́ти**. // Захищений екраном.

ЗАЕКРАНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заекрано́ваний**.

ЗАЕКРАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заекранува́ти**.

ЗАЕКРАНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.* Захистити кого-, що-небудь екраном (у 4 знач.) від зовнішнього впливу, шкідливої дії тощо.

ЗАЄ́ДНО, *присл.*, *діал.* 1. Гуртом; разом. 2. Постійно; завжди.

ЗАЄРЕПЕ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Почати єрепенитися; заведередувати.

ЗА́ЄЦЬ, за́йця, *ч.* 1. Невеликий полохливий звір родини гризунів, з куцим хвостом, довгими задніми ногами і довгими вухами. // *розм.* Заяче хутро. // *розм.* Заяче м'ясо. ** **Земляни́й за́єць** – те саме, що **тушка́нчик**. **Морськи́й за́єць** – вид тюленя, що водиться в Білому морі. 2. *розм.* Безквитковий пасажир або глядач у театрі, кіно і т. ін. 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **за́йчик** 2.

ЗА́ЄЦЬ-БІЛЯ́К, за́йця-біляка́, *ч.* Заєць, який узимку змінює рудувато-сіре забарвлення шерсті на біле.

ЗА́ЄЦЬ-РУСА́К, за́йця-руса́ка, *ч.* Сірий заєць.

ЗА́ЄЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Самиця зайця, зайчиця.

ЗАЖА́БИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Скупий.

ЗАЖАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зажада́ти**.

ЗАЖАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Висловити бажання, захотіти, побажати чого-небудь. 2. Поставити вимогу, примусити, настійно запропонувати, наказати щось зробити.

ЗАЖАДА́ТИСЯ, -а́ється, *док.*, *безос.* Виникнути, з'явитися (про бажання).

ЗАЖА́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Скарга, нарікання.

ЗАЖАЛИ́ТИ, -жалю́, -жа́лиш, *док.*, *перех.* Жалячи, довести до тяжкого стану або загибелі.

ЗАЖАЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* 1. *перех.* Пожаліти. 2. *неперех.* Відчути жаль з приводу чогонебудь. 3. *перех.* Пошкодувати віддати щось кому-небудь, за що-небудь.

ЗАЖАЛІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док.*, *діал.* Поскаржитися.

ЗАЖА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зажа́рити**.

ЗАЖА́РИТИ *див.* **зажа́рювати**.

ЗАЖА́РИТИСЯ *див.* **зажа́рюватися**.

ЗАЖАРІ́ТИ, -і́ть *і* -і́є, *док.*, *рідко.* 1. Почати жаріти; зажевріти. 2. Те саме, що **зачервоні́ти**.

ЗАЖАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* 1. Пожартувати. 2. *з кого.* Покепкувати.

ЗАЖА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зажа́рювати**.

ЗАЖА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зажа́рювати**.

ЗАЖА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЖА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **засма́жувати** 1.

ЗАЖА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАЖА́РИТИСЯ**, -иться, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **засма́жуватися** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **зажа́рювати**.

ЗАЖА́ТИ[1] *див.* **зажина́ти**.

ЗАЖА́ТИ[2], -жму́, -жме́ш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **притисну́ти**.

ЗАЖА́ТИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зажа́ти**[1].

ЗАЖА́ТИЙ[2], -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зажа́ти**[2].

ЗАЖАХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати жахатися.

ЗАЖДА́ТИ *див.* **зажида́ти**.

ЗАЖДА́ТИСЯ, -ду́ся, -де́шся, *док.*, *розм.* Стомитися, довго ждучи, очікуючи кого-, що-небудь.

ЗАЖЕ́ВРІЛИЙ, -а, -е. Який зажеврів, зажеврівся, неяскраво засяяв, засвітив.

ЗАЖЕ́ВРІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **заже́врілий**.

ЗАЖЕ́ВРІТИ, -іє, *док.* 1. Почати жевріти, горіти, тліти без полум'я. 2. Почати сяяти, виблискувати неяскравим світлом. // *перен.* Засяяти, заблищати, виражаючи якісь почуття (про очі). 3. *перен.* Зазсніти, зачервоніти від сонячного і т. ін. світла. // Вирізнитися червоним кольором. 4. *перен.* Непомітно з'явитися, виникнути (про думки, почуття і т. ін.).

ЗАЖЕ́ВРІТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Те саме, що **заже́вріти**. // *безос.* 2. *перен.* Покритися рум'янцем; зашарітися.

ЗАЖЕ́РА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Про зажерливу людину.

ЗАЖЕ́РЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який без міри, багато їсть, жадібний до їжі; ненажерливий. // Який виражає або виявляє пожадливість до їжі, ненажерливість. 2. *перен.* Жадібний до наживи, багатства, нестримний у задоволенні своїх матеріальних потреб. // Який виражає жадобу до наживи, користолюбство.

ЗАЖЕ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **заже́рливий**.

ЗАЖЕ́РЛИВО. Присл. до **заже́рливий**.

ЗАЖЕ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **заже́рливий**.

ЗАЖЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **заже́рний**.

ЗАЖЕ́РНО. Присл. до **заже́рний**.

ЗАЖЕ́РТИ *див.* **зажира́ти**.

ЗАЖЕСТИКУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Почати жестикулювати.

ЗАЖИВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія і стан за знач. **зажива́ти**[1].

ЗАЖИВА́ННЯ[2], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **зажива́ти**[2].

ЗАЖИВА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, **ЗАЖИ́ТИ**, -иве́, *док.* Загоюватися, виліковуватися, ставати здоровим. // Затягуватися шкірою, зарубцьовуватися (про рану).

ЗАЖИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЖИ́ТИ**, -иву́, -иве́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Споживати, їсти, пити що-небудь постійно, часто; вживати. // Мати що-небудь, користуватися чимось досхочу, у великій кількості. // *перен.* Вдаватися до чогонебудь, використовувати якісь засоби з певною метою. 2. Відчувати, переживати що-небудь. // Зазнавати в житті. 3. Поведінкою, працею і т. ін. заслуговувати, здобувати собі пошану, славу, честь, успіх, ставати відомим, популярним завдяки чому-небудь. 4. Заробляти, набувати що-небудь (перев. гроші, майно).

ЗАЖИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАЖИ́ТИСЯ**, -иву́ся, -иве́шся, *док.*, *розм.* Довго жити, гостювати, затримуватися у кого-небудь, десь. // Жити довше звичайного віку людини, жити надто довго.

ЗАЖИВИ́ТИ *див.* **заживля́ти**.

ЗАЖИВИ́ТИСЯ, -ивлю́ся, -и́вишся; *мн.* зажи́вляться; *док.*, *розм.* Задовольнити потребу в їжі; наїстися.

ЗАЖИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заживля́ти**.

ЗАЖИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАЖИВИ́ТИ**, -влю́, -ви́ш; *мн.* заживля́ть; *док.*, *перех.* Сприяти загоюванню; загоювати, виліковувати.

ЗАЖИ́ВНИЙ, -ивна́, -ивне́, *діал.* 1. Товстий, угодований. 2. Поживний (про їжу, корм).

ЗА́ЖИВО, *присл.* За життя, живими.

ЗАЖИ́ВОК, -вку, *ч.*, *діал.* 1. Зародок. 2. Живлення. // Їжа, страва. 3. Заробіток.

ЗАЖИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зажида́ти**.

ЗАЖИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко*, **ЗАЖДА́ТИ**, -ду́, -де́ш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Чекати, ждати якийсь час кого-, що-небудь. 2. *неперех.* Зволікати з чим-небудь, не поспішати робити щось. 3. *тільки наказ. сп.* Уживається для вираження погрози.

ЗАЖИ́Н, -у, *ч.* 1. Місце, з якого починає роботу жнець, косар. 2. Те саме, що **зажи́нки**.

ЗАЖИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зажина́ти**.

ЗАЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЖА́ТИ**, -жну́, -жне́ш, *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Починати жати. // *розм.* Взагалі жати, зрізаючи косою, серпом стебла хлібних злаків. 2. Заробляти на жнивах.

ЗАЖИ́НКИ, -ків, *мн.* (*одн.* **зажи́нок**, -нку, *ч.*). Початок, перший день жнив; прот. о б ж и н к и.

ЗАЖИНКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до **зажи́нків**.

ЗАЖИ́НОК *див.* **зажи́нки**.

ЗАЖИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЖЕ́РТИ**, -ру́, -ре́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Поїдати, з'їдати все (про тварин). // Нападаючи на кого-небудь, загризати (про хижаків). // *фам.* Жадібно, пожадливо їсти (про людей). 2. *перен.* Жадібно, зажерливо захоплювати, загарбувати що-небудь.

ЗАЖИ́РЕНИЙ, -а, -е. Просякнутий, забруднений жиром.

ЗАЖИ́РІЛИЙ, -а, -е. Який заплив жиром; жирний, гладкий.

ЗАЖИ́РІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зажи́рілий**.

ЗАЖИ́РІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Зробитися, стати дуже жирним.

ЗАЖИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Почати жирувати, пустувати.

ЗАЖИ́ТИ[1] *див.* **зажива́ти**[1].

ЗАЖИ́ТИ[2] *див.* **зажива́ти**[2].

ЗАЖИ́ТИ[3], -иву́, -иве́ш, *док.* 1. Почати якось жити, вести певний спосіб життя. 2. Ожити, стати рухливим.

ЗАЖИ́ТИЙ[1], -а, -е, *рідко.* Який зажив, загоївся (про рану).

ЗАЖИ́ТИЙ[2], -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зажи́ти**[2]. // **зажи́то**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЖИ́ТИСЯ *див.* **зажива́тися**.

ЗАЖИ́ТОК, -тку, *ч.*, *діал.* Достаток; заможність.

ЗАЖИТТЄ́ВИЙ, -а, -е, **ЗАЖИТТЬО́ВИЙ**, -а́, -е́. Який є, відбувається за життя кого-небудь.

ЗАЖИТТЬО́ВИЙ *див.* **зажитте́вий**.

ЗА́ЖМА, **ЗА́ЖМАГОМ**, *присл.*, *зах.* Скільки вхопить рука.

ЗА́ЖМАГОМ *див.* **за́жма**.

ЗАЖМА́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **зім'я́тий**.

ЗАЖМА́КАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Стан. за знач. **зажма́каний**.

ЗАЖМА́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зім'яти.

ЗАЖМУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зажму́рити**. // *у знач. прикм.*

ЗАЖМУ́РИТИ *див.* **зажму́рювати**.

ЗАЖМУ́РИТИСЯ *див.* **зажму́рюватися**.

ЗАЖМУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зажму́рювати** *і* **зажму́рюватися**.

ЗАЖМУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЖМУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Прикривати повіками очі; жмурити.

ЗАЖМУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАЖМУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Прикривати свої очі повіками.

ЗАЖНИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до жнив (про пісні).

ЗАЖОВКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЖО́ВКНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* зажо́вк, -ла, -ло *і* зажо́вкнув, -нула, -нуло; *док.* 1. *перен.* 3 *ос.* Робитися, ставати жовтим, жовтавим; жовкнути. 2. Набувати від хвороби, втоми і т. ін. відтінку жовтизни (про колір шкіри).

ЗАЖО́ВКЛИЙ, -а, -е. 1. Який зажовк, став жовтим, жовтавим. 2. Який набув від хвороби, втоми і т. ін. відтінку жовтизни (про колір шкіри).

ЗАЖО́ВКНУТИ *див.* **зажовка́ти**.

ЗАЖОВТИ́ТИ, -вчу́, -вти́ш, *перен.* Док. до **жовти́ти**.

ЗАЖОВТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зажовті́ти**.

ЗАЖОВТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зажовті́ти**.

ЗАЖОВТІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Почати жовтіти; забарвитись у жовтий колір, стати жовтим. 2. Показатися, вирізнитися жовтим кольором, забарвленням на якомусь тлі.

ЗАЖОВТІ́ТИСЯ, -іється, *док.*, *розм.* Те саме, що **зажовті́ти**.

ЗАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати жувати.

ЗАЖУ́РА, -и, *ж.*, *поет.* Почуття журби, смутку.

ЗАЖУ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зажури́ти**. 2. *у знач. прикм.* Засмучений, сумний. // Який виражає зажуру, сум. // Пройнятий,

сповнений зажурою, сумом; тужливий. *Зажурений голос.*
ЗАЖУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зажу́рений** 2.
ЗАЖУ́РЕНО. Присл. до **зажу́рений** 2.
ЗАЖУРИ́ТИ, -урю́, -у́риш, *док.*, *перех.* Навіяти кому-небудь, викликати у когось журбу, смуток.
ЗАЖУРИ́ТИСЯ *див.* **зажу́рюватися.**
ЗАЖУ́РЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Сповнений зажури; сумний.
ЗАЖУ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **зажу́рливий.**
ЗАЖУ́РЛИВО. Присл. до **зажу́рливий.**
ЗАЖУ́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **зажу́рливий.**
ЗАЖУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **зажу́рний.**
ЗАЖУ́РНО. Присл. до **зажу́рний.**
ЗАЖУРЧА́ТИ, -чи́ть, *док.*, *розм.* 1. Почати журчати. 2. Видати звуки, схожі на журчання. // *безос.*
ЗАЖУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, *рідко*, **ЗАЖУРИ́ТИСЯ**, -урю́ся, -у́ришся, *док.* Перейматися почуттям журби, смутку; журитися. // *за ким, чим, по кому, чому.* Горювати, тужити за ким-, чим-небудь.
ЗАЗАЛІ́ЗНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазалізни́ти.**
ЗАЗАЛІЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, **ЗАЗАЛІ́ЗНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Покрити шаром заліза (напр., керамічні вироби).
ЗАЗАЛІ́ЗНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазалі́знювати.**
ЗАЗАЛІ́ЗНЮВАТИ *див.* **зазалізни́ти.**
ЗА́ЗВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до зазвати.
ЗАЗВА́ТИ *див.* **зазива́ти.**
ЗАЗВИЧА́Й, *присл.* Як звичайно, як правило.
ЗАЗВУЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* 1. Почати звучати, утворювати звуки. // Сповнитися звуками. 2. Почати лунати, чутися (про голос, мелодію та інші звуки). // *чим.* Набути якого-небудь відтінку, якоїсь особливості. 3. *перен.*, *у чому.* Виявитися, з'явитися (в голосі, співі, словах і т. ін.). // Набути певного значення, створюючи якесь враження.
ЗАЗДАЛЕГІ́ДНИЙ, -а, -е. Сказаний, зроблений, написаний і т. ін. заздалегідь, наперед.
ЗАЗДАЛЕГІ́ДЬ, *присл.* За якийсь час до чого-небудь; наперед.
ЗАЗДАЛЕ́ГОДИ, *присл.*, *діал.* Заздалегідь.
ЗАЗДОРО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Занадто великий.
ЗАЗДОРО́ВНИЙ, -а, -е. В якому висловлюється побажання здоров'я. *Заздоровний тост.* // Якого піднімають, випивають із побажанням здоров'я. // Який містить прохання про здоров'я для кого-небудь. *Заздоровні молитви.*
ЗАЗДОРО́ВНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **заздра́вниця.**
ЗАЗДРА́ВИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Коротка застольна промова або пісня на честь кого-, чого-небудь із побажанням здоров'я, довголіття.
ЗАЗДРЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **за́здрий.**
ЗА́ЗДРИЙ, -а, -е, *без додатка, рідше на що, до чого.* Який відчуває заздрість, бажає мати те, що належить іншому; заздрісний. // Який виражає, виявляє заздрість. // *у знач. ім.* **за́здрий**, -рого, *ч.*; **за́здра**, -рої, *ж.* Про людину, яка заздрить кому-небудь.
ЗА́ЗДРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *без додатка і кому, чому, на кого – що, рідко в чому.* Відчувати заздрість до кого-, чого-небудь.
ЗА́ЗДРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.*, *на що, розм.* Те саме, що **за́здрити.** // Заздрячи, пристрасно бажати, прагнути оволодіти чим-небудь.
ЗА́ЗДРІСНИЙ, -а, -е, *без додатка, рідко на що.* Схильний до заздрощів; заздрий. // Який виражає, виявляє заздрість.
ЗА́ЗДРІСНИК, -а, *ч.* Той, хто має заздрість, хто заздрить.
ЗА́ЗДРІСНИЦЯ, -і. Жін. до **за́здрісник.**
ЗА́ЗДРІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **за́здрісний.**
ЗА́ЗДРІСНО. Присл. до **за́здрісний.** // *у знач. присудк. сл.*
ЗА́ЗДРІСТЬ, -рості, *ж.*, *без додатка, до кого і рідко на кого – що.* Почуття роздратування, досади, викликане якоюсь перевагою, вищістю, добробутом іншого. // Пристрасне бажання мати що-небудь, досягти того, що є в іншого. ** **На за́здрість** *кому* – так (такий, таке і т. ін.), що може хтось позаздрити.
ЗА́ЗДРІТИ, за́здрю, за́здриш, *док.*, *перех.*, *діал.* Побачити.
ЗА́ЗДРО. Присл. до **за́здрий.** // *у знач. присудк. сл.*
ЗА́ЗДРОСТИТИ, -ощу, -остиш, *недок.*, *кому, чому, на кого – що і без додатка, діал.* Заздрити.
ЗА́ЗДРОЩІ, -ів, *мн.* Те саме, що **за́здрість.**
ЗА́ЗДРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **за́здрити.**
ЗАЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Надто зелений. 2. *перен.* Дуже юний, недосвідчений.
ЗАЗЕЛЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Зробити зеленим.
ЗАЗЕЛЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зазелені́ти.** // *у знач. прикм.*
ЗАЗЕЛЕНІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Стати зеленим, укритися зеленню – листям, травою і т. ін., набути зеленого кольору. // *безос.* // Вирости, з'явитися (про щось зелене – траву, посіви і т. ін.). 2. Вирізнитися зеленим кольором, зеленню з чого-небудь, на чомусь.
ЗАЗЕЛЕНІ́ТИСЯ, -іється, *док.* Те саме, що **зазелені́ти.**
ЗА́ЗЕЛЕНЬ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **на́дзелень.**
ЗАЗЕ́МЛЕНИЙ, -а, -е, *ел.*, *радіо.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заземли́ти.**
ЗАЗЕ́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність натхненності, піднесеності; буденність, прозаїчність.
ЗАЗЕ́МЛЕННЯ, -я, *с.*, *ел.*, *радіо.* 1. Дія і стан за знач. **заземли́ти.** ** **Захисне́ зазе́млення** – навмисне з'єднання з землею металевих частин, які можуть опинитися під напругою. **Робо́че зазе́млення** – заземлення нейтралі джерела струму або будь-якої точки електричного кола. 2. Те саме, що **зазе́млювач.**
ЗАЗЕ́МЛЕНО. Присл. до **зазе́млено.**
ЗАЗЕМЛИ́ТИ[1] *див.* **зазе́млювати.**
ЗАЗЕМЛИ́ТИ[2], -лю́, -ли́ш, *док.*; **ЗАЗЕМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*; *перех.* 1. Наблизити до реальної дійсності, привести у відповідність із нею. 2. Позбавити натхненності, одухотвореності; принизити, огрубити.
ЗАЗЕ́МЛЮВАЛЬНИЙ, -а,-е. Який використовується, призначений для заземлення.
ЗАЗЕ́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зазе́млювати.**
ЗАЗЕ́МЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *ел.*, *радіо.* Дія за знач. **зазе́млювати.**
ЗАЗЕ́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, **ЗАЗЕМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАЗЕМЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *ел.*, *радіо.* Робити електричне з'єднання машин, апаратів, приладів і т. ін. із землею.
ЗАЗЕ́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *ел.*, *радіо.* Пас. до **зазе́млювати.**
ЗАЗЕ́МЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *ел.*, *радіо.* Будь-який металевий провідник у вигляді труби, пластини, дроту, що використовується для заземлення. ** **Групови́й зазе́млювач** – два і більше з'єднаних між собою стрижневих заземлювачів. **Приро́дний зазе́млювач** – електропровідні частини будівельних та виробничих конструкцій та комунікацій, що їх використовують як заземлювачі.
ЗАЗЕ́МЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зазе́млювати.**
ЗАЗЕМЛЯ́ТИ *див.* **зазе́млювати.**
ЗАЗИ́В, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **запро́шення.**
ЗАЗИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазива́ти.**
ЗАЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЗВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.* 1. Кликати до себе, запрошувати. 2. *тільки недок.*, *перен.* Закликати до якоїсь дії, спонукати до чого-небудь.
ЗАЗИВНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* 1. Який кличе, запрошує. 2. *перен.* Який закликає до чого-небудь, спонукає до чогось.
ЗАЗИ́ВНО, *рідко.* Присл. до **зазивни́й.**
ЗА́ЗИМКИ, -ів, *мн.*, *діал.* 1. Початок зими, заморозки, перші холоди. 2. Останні (передвесняні) заморозки.
ЗАЗИМО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який погано перезимував, охляв за зиму.
ЗАЗИ́МОК, -мку, *ч.*, *діал.* Заморозок.
ЗАЗИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Залишитися де-небудь на зиму, розташуватися на зимівлю.
ЗАЗИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазира́ти.**
ЗАЗИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЗИРНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Дивитися у (за) що-небудь і т. ін., намагаючись побачити когось, щось; заглядати. 2. Ненадовго заходити, заїжджати куди-небудь або до когось.
ЗАЗИРНУ́ТИ *див.* **зазира́ти.**
ЗАЗИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЗИ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Позичати у кого-небудь, брати в борг. 2. Позичати кому-небудь, давати в борг.
ЗАЗИ́ЧИТИ *див.* **зазича́ти.**
ЗАЗІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **заґа́витися** 1.
ЗАЗІХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазіха́ти.**
ЗАЗІХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЗІХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *на що.* Пристрасно бажати, намагатися захопити, привласнити що-небудь. // Намагатися позбавити чого-небудь, завдати шкоди.
ЗАЗІХНУ́ТИ *див.* **зазіха́ти.**
ЗА́ЗЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *зах.* Ворожнеча, ненависть.
ЗАЗЛОСТИ́ТИ, -ощу́, -ости́ш, *док.*, *діал.* Вчинити зло, наробити прикростей.
ЗАЗМАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **засперечатися.**
ЗАЗМІЇ́ТИСЯ, -їться. Почати зміїтися.
ЗАЗНАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазнава́ти.**
ЗАЗНАВА́ТИ, -аю, -ає́ш, *недок.*, **ЗАЗНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *рідко з підрядним реченням.* 1. Пізнавати на власному досвіді, переживати що-небудь, зустрічатися, стикатися з чимось. // Відчувати, почувати що-небудь. // *тільки 3 ос.* Під дією чого-небудь мати певні зміни у своєму складі. *Зазнавати поразки.* 2. *розм.* Знати, пам'ятати.
ЗАЗНАВА́ТИСЯ[1], -аю́ся, -ає́шся, *недок.*, **ЗАЗНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Ставати погордливим, самовпевненим, почувати зі зверхністю, зневажливо ставитися до інших.
ЗАЗНАВА́ТИСЯ[2], -аю́ся, -ає́шся, *недок.*, **ЗАЗНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *діал.* 1. Знайомитися. 2. Сходитися, вступати в близькі стосунки.
ЗАЗНА́ЙБІДА, -и, *ч. і ж.*, *зах.* Бідолаха.
ЗАЗНА́ЙКО, -а, *ч.*, *зах.* Те саме, що **задава́ка.**
ЗАЗНАЙКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який зазнається (*див.* **зазнава́тися**[1]).
ЗАЗНАЙКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зазна́йкуватий.**
ЗАЗНАЙКУВА́ТО. Присл. до **зазнайкува́тий.**
ЗАЗНАЙО́МИТИ *див.* **зазнайо́млювати.**
ЗАЗНАЙО́МИТИСЯ *див.* **зазнайо́млюватися.**
ЗАЗНАЙО́МЛЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **зазнайо́мити** і **зазнайо́митися.**
ЗАЗНАЙО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазнайо́млювати.**
ЗАЗНАЙО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЗНАЙО́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* зазнайо́млять, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **знайо́мити.**
ЗАЗНАЙО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАЗНАЙО́МИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* зазнайо́мляться; *док.*, *розм.* Те саме, що **знайо́митися.**
ЗАЗНА́ЙСТВО, -а, *с.* Властивість, риса людини, яка ставиться з погордою або зневагою до інших; чванливість.
ЗАЗНАКИ́, *присл.*, *діал.* Свідомо, явно.
ЗАЗНА́НИЙ, -а, -е, *розм.* Який виявляє зазнайство.
ЗАЗНА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зазна́ти.**
ЗАЗНА́ТИ *див.* **зазнава́ти.**
ЗАЗНА́ТИСЯ[1] *див.* **зазнава́тися**[1].
ЗАЗНА́ТИСЯ[2] *див.* **зазнава́тися**[2].
ЗАЗНАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазнача́ти.**
ЗАЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЗНА́ЧИТИ**, -а́чу, -а́чиш, *док.* 1. Робити якусь позначку; позначати. // Записувати з метою обліку, реєстрації і т. ін.; фіксувати. // Пишучи, указувати. 2. Висловлювати думку, робити спостереження, звертати увагу на що-небудь.
ЗАЗНАЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Позначатися, вказуватися. // *безос.* 2. Пас. до **зазнача́ти.**
ЗАЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зазна́чити** 1. // **зазна́чено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАЗНА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазна́чити** і **зазнача́ти.**
ЗАЗНА́ЧИТИ *див.* **зазнача́ти.**
ЗА́ЗНАЧКА, -и, *ж.* Знак, мітка.
ЗАЗНЕВАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Почати зневажати.
ЗАЗНОБИ́ТИ[1], -би́ть. Док. до **знобити.**
ЗАЗНОБИ́ТИ[2], -блю́, -би́ш, *док.*, *діал.* Засмутити, завдати жалю, прикрості.
ЗАЗО́ВИНИ, -вин, *мн.*, *діал.* Запросини.
ЗАЗО́ЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зазоли́ти.**
ЗАЗОЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *зах.* Допекти.
ЗАЗОЛОТИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* 1. Набути золотистого кольору. 2. Вирізнитися золотистим кольором з-поміж чого-небудь, на чомусь.
ЗАЗОЛОТІ́ТИ, -іє, *док.* Те саме, що **зазолоти́тися.**
ЗАЗОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який набув золотистого кольору.
ЗАЗО́Р, -а. 1. *тех.* Щілина, отвір між двома прилеглими поверхнями. 2. *мисл.* Око хорта.
ЗАЗО́РЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зазо́рити.**
ЗАЗО́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *діал.* Запідозрити.
ЗАЗОРІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Почати зоріти, світитися. // Покритися зорями. 2. Настати (про світанок). // *безос.* Почати розвиднятися, світати.
ЗА́ЗУБ, -у, *ч.*, *зах.* Вищербень.
ЗА́ЗУБЕНЬ, -бня, *ч.* 1. Те саме, що **зазу́блина.** 2. Частина чого-небудь, що видається наперед відносно вертикальної поверхні. 3. Зубець (у контурах, обрисах). 4. *діал.* Тупик.
ЗА́ЗУБЕЦЬ, -бця, *ч.*, *зах.* Гострий гачок для чіпляння.
ЗАЗУБИ́ТИ *див.* **зазу́блювати.**
ЗАЗУБИ́ТИСЯ *див.* **зазу́блюватися.**
ЗАЗУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зазуби́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який має зазублини.
ЗАЗУ́БЛИНА, -и, *ж.* Виїмка, заглибина або вищерблене місце на ребрі будь-якого предмета.
ЗАЗУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазу́блювати.**
ЗАЗУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЗУБИ́ТИ**, -ублю́, -у́биш; *мн.* зазу́блять; *док.*, *перех.* Робити зазублини на чому-небудь.
ЗАЗУ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАЗУБИ́ТИСЯ**, -у́биться; *мн.* зазу́бляться; *док.* Ставати зазубленим (у 2 знач.).
ЗАЗУ́БНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який утворюється під час зближення кінчика язика з верхніми передніми зубами. *Зазубні приголосні.*
ЗАЗУ́БРЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зазубри́ти.**
ЗАЗУБРИ́ТИ *див.* **зазу́брювати.**
ЗАЗУ́БРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зазу́брювати.**
ЗАЗУ́БРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЗУБРИ́ТИ**, -зубрю́, -зу́бриш, *док.*, *перех.*, *розм.* Механічно, не думаючи, заучувати що-небудь.
ЗАЗУ́БРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *розм.* Пас. до **зазу́брювати.**
ЗАЗУВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зах.* Чобіт, зроблений так, що годиться і для лівої, і для правої ноги.
ЗАЗУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЗУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Взувати.
ЗАЗУ́ВИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Просторий (про взуття). *Зазувисті чоботи.*
ЗАЗУ́ТИ *див.* **зазува́ти.**
ЗАЗЯБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *діал.* Замерзати, мерзнути.
ЗАЗЯ́БРОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться за зябрами.
ЗАІДЕОЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заідеологізува́ти.** // *у знач. прикм.*
ЗАІДЕОЛОГІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заідеологізо́ваний.**
ЗАІДЕОЛОГІЗО́ВАНО. Присл. до **заідеологізо́ваний.**
ЗАІДЕОЛОГІЗО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заідеологізо́вувати.**
ЗАІДЕОЛОГІЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАІДЕОЛОГІЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Піддавати впливові якої-небудь ідеології.
ЗАІДЕОЛОГІЗУВА́ТИ *див.* **заідеологізо́вувати.**
ЗАІЗОЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Зробити ізоляцію чого-небудь.
ЗАІМПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *кому і без додатка.* Знайти схвалення, сподобатись.
ЗАІ́НЕЄНИЙ, -а, -е. Вкритий інеєм.
ЗАІНТЕРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заінтересува́ти.** // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який має або може мати від кого-, чого-

небудь користь, зв'язаний з кимсь, чимсь певною вигодою. *Заінтересовані сторони.* 3. *у знач. прикм., у чому.* Не байдужий до чого-небудь; який хоче, бажає здійснення чогось певним чином.

ЗАІНТЕРЕСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., без додатка і в чому.* 1. Наявність інтересу до чого-небудь, що дає вигоду, приносить користь. // Наявність прагнення, бажання здійснити щось. 2. Цікавість, допитливість.

ЗАІНТЕРЕСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заінтересо́вувати.**

ЗАІНТЕРЕСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАІНТЕРЕСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Викликати, збуджувати у кого-небудь цікавість до чогось, збуджувати. 2. Викликати інтерес, приваблювати когонебудь вигодою, користю.

ЗАІНТЕРЕСО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАІНТЕРЕСУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док., ким, чим.* Виявляти інтерес, цікавість до кого-, чого-небудь.

ЗАІНТЕРЕСУВА́ТИ *див.* **заінтересо́вувати.**

ЗАІНТЕРЕСУВА́ТИСЯ *див.* **заінтересо́вуватися.**

ЗАІНТРИГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заінтригува́ти.**

ЗАІНТРИГОВА́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заінтриго́ваний.**

ЗАІНТРИГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Дуже зацікавити, викликати зацікавленість.

ЗАІРЖА́ВІЛИЙ, ЗАРЖАВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заіржа́віти, заржаві́ти.** // *у знач. прикм.*

ЗАІРЖА́ВІЛІСТЬ, ЗАРЖАВІ́ЛІСТЬ -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **заіржа́вілий, заржаві́лий.**

ЗАІРЖА́ВІТИ, -іє *і* **ЗАРЖАВІ́ТИ**, -і́є, *док.*, **ЗАІРЖА́ВЛЮВАТИ, ЗАРЖА́ВЛЮВАТИ**, -ює, *недок.* Покритися іржею, ржею.

ЗАІРЖА́ВЛЕНИЙ, ЗАРЖА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Покритий іржею, ржею.

ЗАІРЖА́ВЛЮВАННЯ, ЗАРЖА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заіржа́влювати, заржа́влювати.**

ЗАІРЖА́ТИ *і* **ЗАРЖА́ТИ**, -жу́, -же́ш, *док.* 1. Почати іржати, ржати (про коней). 2. *перен., розм.* Голосно, нестримно зареготати.

ЗАІСКРЕ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Заіскрілий, сяючий.

ЗАІСКРИ́ТИ[1], -и́ть, *док.* Те саме, що **заіскри́тися.** // *безос.*

ЗАІСКРИ́ТИ[2] *див.* **заі́скрювати.**

ЗАІСКРИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* 1. Почати іскритися, переливатися іскрами. 2. Почати виблискувати, сяяти від збудження, гніву, радості, щастя (про очі).

ЗАІСКРІ́ЛИЙ, -а, -е. Який заіскрився.

ЗАІ́СКРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заі́скрювати.**

ЗАІ́СКРЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ЗАІСКРИ́ТИ**, -ри́ть, *док., перех.* Спричинювати сяяння, переливання іскрами.

ЗАЇ́ДА *див.* **заї́ди.**

ЗАЇДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заїда́ти 1 – 4.**

ЗАЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЇ́СТИ**, -ї́м, -ї́си, *док., перех.* 1. Позбавляти життя, гризучи, кусаючи; загризати. // Дошкуляти, часто і дуже кусаючи, жалячи (про комах). 2. *перен.* Змучувати докорами, лайкою, поганим ставленням і т. ін. // Погано впливати, несприятливо діяти. 3. Їсти щонебудь після чогось випитого або з'їденого; закушувати. 4. *безос.* Затискати, стискувати, зачіплювати чим-небудь, перешкоджаючи вільному рухові. 5. *перен., безос., розм.* Дошкуляти, зачіпати, сердити. 6. *діал.* Їсти.

ЗАЇДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАЇ́СТИСЯ**, -ї́мся, -ї́сися, *док.* 1. Під час їди забруднювати їжею обличчя біля рота. 2. *з ким.* Сваритися, загострювати стосунки. 3. *тільки недок.* Пас. до **заїда́ти 3.**

ЗАЇ́ДИ, -дів, *мн.* (*одн.* **заї́да**, -и, *ж.*). 1. Маленькі виразки в куточках рота, що утворюються внаслідок стрептококового захворювання шкіри. 2. Жовта шкірка біля дзьоба у пташенят.

ЗАЇ́ДКИ, -ів, *мн.* Закуска, десерт.

ЗАЇ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який легко заїдається (у 2 знач.).

ЗАЇ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **заї́дливий.**

ЗАЇДНЯ́, -і́, *ж., розм.* Сварка.

ЗАЇ́ДОК, -дку, *ч., розм.* Те, що їдять після чогось випитого або з'їденого; закуска. // Легка страва.

ЗАЇЖДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заїжджа́ти.**

ЗАЇЖДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАЇЗДИ́ТИ**, -їжджу́, -їзди́ш, *недок.*, **ЗАЇ́ХАТИ**, -ї́ду, -ї́деш, *док.* 1. В'їжджати в середину, в межі чого-небудь. // Завертати кудинебудь по дорозі, приїжджати до когось ненадовго. 2. *за ким – чим.* Приїжджати куди-небудь, щоб узяти з собою когось, щось. 3. Звертати, збочувати з дороги; їхати, прибувати у незнайоме місце, не туди, куди слід. // *тільки док., перен.* Сказати нісенітницю, не те, що треба. 4. Об'їжджати кого-, що-небудь, опинятися за кимсь, чимсь, біля когось, чогось; під'їжджати кружним шляхом, не прямо.

ЗАЇЖДЖА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЇ́ЗДИТИ**, -ї́жджу, -ї́здиш, *док., перех.* Привчати до ходіння в упряжі або під сідлом (молодих коней).

ЗАЇ́ЖДЖЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заї́здити**[1].

ЗАЇ́ЖДЖЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заї́здити**[2].

ЗАЇ́ЖДЖИЙ, -а, -е. Який заїхав, прибув звідкись, нетутешній. // *у знач. ім.* **заї́жджий**, -жого, *ч.*; **заї́жджа**, -жої, *ж.* Людина, що прибула звідкись, нетутешня. ** **Заї́жджий двір** – те саме, що **заї́зд**[1] 1.

ЗАЇ́ЗД[1], -у, *ч.* 1. Приміщення для зупинки, ночівлі проїжджих, із двором для підвод, коней і т. ін. 2. Дорога, якою можна заїхати, в'їхати до чогонебудь, кудись.

ЗАЇ́ЗД[2], -у, *ч.* 1. Дія за знач. **заїжджа́ти**[1], **заї́здити 1.** // Одночасний приїзд групи людей куди-небудь (зазвичай до санаторію, будинку відпочинку і т. ін.). 2. *спорт.* Один із турів у змаганнях, їзда на певну віддаль у гонках, скачках. 3. *перев. мн., іст.* Несподівані наїзди, наскоки на кого-, що-небудь.

ЗАЇЗДИ́ТИ *див.* **заїжджа́ти**[1].

ЗАЇ́ЗДИТИ[1], -ї́жджу, -ї́здиш, *док., перех.* 1. Змучити частою або тривалою і дуже швидкою їздою. 2. *перен.* Змучити безперервною роботою. 3. Часто їздячи, збити, затоптати (землю, дорогу і т. ін.).

ЗАЇ́ЗДИТИ[2] *див.* **заїжджа́ти**[2].

ЗАЇ́ЗДОМ, *присл.* Їдучи мимо, дорогою. // Заїжджаючи на короткий час.

ЗАЇ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Признач. для заїзду (*див.* **заї́зд**[2] 1). ** **Заї́зний двір** – те саме, що **заї́зд**[1] 1.

ЗАЇ́КА, -и, *ч. і ж.* Людина, яка заїкається.

ЗАЇКА́ННЯ, -я, *с.* Мовна вада, що виявляється у мимовільному повторенні окремих звуків, складів або в затримці їх вимовлення.

ЗАЇКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ЗАЇ́КУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАЇКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. *тільки недок.* Мати ваду у вимові – заїкання. // Говорити, зупиняючись, мимоволі повторюючи окремі звуки, з труднощами добираючи слова (від хвилювання, раптового потрясіння і т. ін.). 2. *тільки док.* Почавши говорити, раптово спинитися, затнутися на півслові. 3. Починати розмову про що-небудь, натякати на щось. 4. Затинатися.

ЗАЇКНУ́ТИСЯ *див.* **заїка́тися.**

ЗАЇ́КУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **заїка́ння.**

ЗАЇ́КУВАТИЙ, -а, -е. Який має ваду у вимові – заїкання.

ЗАЇ́КУВАТИСЯ *див.* **заїка́тися.**

ЗАЇ́КУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Те саме, що **заїка́ння.**

ЗАЇ́КУВАТО, *присл.* Заїкаючись під час вимови звуків слів.

ЗАЇ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Злий.

ЗАЇ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., діал.* Злість.

ЗАЇ́М, -а, *ч.* Князь-васал у Туреччині.

ЗАЇ́МКА, -и, *ж., іст., діал.* Займанщина.

ЗАЇ́Р, -а, *ч.* Грошова одиниця Заїру – 100 макута (*одн.* **лікута**).

ЗАЇ́РЕЦЬ *див.* **заї́рці.**

ЗАЇ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **заї́рці** та Заїр.

ЗАЇ́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **заї́рець**, -рця, *ч.*). Народ Заїру; представники цього народу.

ЗАЇ́СТИ *див.* **заїда́ти.**

ЗАЇ́СТИСЯ *див.* **заїда́тися.**

ЗАЇ́ХАТИ[1] *див.* **заїжджа́ти**[1].

ЗАЇ́ХАТИ[2], -ї́ду, -ї́деш, *док., кому у що, по чому, вульг.* Ударити кого-небудь по чомусь.

ЗА́ЙВИЙ, -а, -е. 1. Який не використовується в цей момент; вільний (в 11 знач.). // Нічим не заповнений (про час). // Надмірний. // *у знач. ім.* **за́йве**, -вого, *с.* Те, що становить лишок. 2. Ще один до якоїсь кількості; додатковий. 3. Без якого можна обійтись. // Даремний, непотрібний. // Присутність якого не бажана. // *у знач. ім.* **за́йве**, -вого, *с.* Те, що непотрібне. *Без зайвих слів.*

ЗАЙВИНА́, -и́, *ж.* 1. Те, що лишається після потрібної або встановленої кількості; лишок. 2. Повнота, надмір чого-небудь. 3. Те, в чому немає потреби, щось непотрібне.

ЗА́ЙВІСТЬ, -вості, *ж.* Непотрібність.

ЗА́ЙВО, *присл.* 1. *рідко.* Те саме, що **ма́рно.** 2. *у знач. присудк. сл.* Даремно, непотрібно. ** **Не за́йво** – слід, варто.

ЗА́ЙДА, -и, *ч. і ж., розм.* Людина, яка прибула, прийшла звідки-небудь, нетутешня. // *зневажл.* Чужоземний загарбник.

ЗАЙДИГОЛОВА, -и, *ч. і ж.* Неврівноважена людина, вчинки якої позбавлені розсудливості, здорового глузду.

ЗАЙДИСВІТ, -а, *ч., зах.* Волоцюга, авантюрист.

ЗАЙМА́НЕЦЬ, -нця, *ч., діал.* 1. Той, хто першим зайняв вільну (незайману) землю. 2. Загарбник, окупант.

ЗА́ЙМАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **займа́ти 5, 6.**

ЗА́ЙМАНКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **займанщи́на.** 2. *мисл.* Площа для обстеження мисливським собакою.

ЗАЙМА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **займа́ти 1, 5 – 7.** ** **У займа́нні** – зачинений у хлів, сарай і т. ін. за спаш городу, поля (про чужу худобу, коней).

ЗАЙМА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **займа́тися**[2].

ЗАЙМАНЩИ́НА, -и, *ж.* Земельна власність, придбана правом першого зайняття вільної землі. // Ділянка, розчищена і оброблювана зазвичай далеко за межами села і поза громадськими землями.

ЗА́ЙМАНЬ, -і, *ж.* Те саме, що **займанщи́на.**

ЗАЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЙНЯ́ТИ** *і діал.* **ЗАЙМИ́ТИ**, займу́, за́ймеш, *док., перех.* 1. Брати, обирати що-небудь для користування, закріплювати за собою або за кимсь; розташовуватися денебудь. // Захоплювати який-небудь населений пункт, територію, місцевість і т. ін. // Мешкати де-небудь, мати в своєму користуванні. // Перебувати на якій-небудь посаді. *Займати оборону. Займати чергу.* 2. Заповнювати собою яку-небудь площу, ділянку або якийсь простір, місце. *Займати місце.* 3. *кого, рідко.* Охоплювати коголнебудь, оволодівати кимсь (про думки, почуття). 4. Заповнювати який-небудь проміжок часу; продовжуватися, тривати. 5. Зачіпати, хапати, б'ючи, кусаючи і т. ін. // Звертатися, заговорювати з особливою приязню, зацікавленістю до когонебудь; залицятися. // Чіплятися, ображати, викликати на сварку. // Нападати. 6. Захоплювати, переймаючи або збираючи докупи і женучи куди-небудь (худобу, свійських птахів і т. ін.). // Переймати і зачиняти в хлів, сарай і т. ін. чужу худобу, коней за спаш свого городу, поля, поки їх господар не відшкодує збитків. 7. *заст.* Гнати куди-небудь, проганяти звідкись (людей).

ЗАЙМА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАЙНЯ́ТИСЯ** *і діал.* **ЗАЙМИ́ТИСЯ**, займу́ся, за́ймешся, *док.* 1. *чим.* Робити, здійснювати що-небудь. // Вивчати щонебудь, оволодівати чимсь, присвячувати себе якому-небудь заняттю, якійсь справі. 2. *ким, чим.* Приділяти увагу комусь, чомусь, виявляти інтерес до кого-, чого-небудь. // *з ким, рідко.* Навчати кого-небудь, керувати чимсь навчанням. 3. *тільки недок.* Пас. до **займа́ти 1, 2, 5, 6.**

ЗАЙМА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАЙНЯ́ТИСЯ** *і діал.* **ЗАЙМИ́ТИСЯ**, займу́ся, за́ймешся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Починати горіти, спалахувати полум'ям; загорятися. 2. *тільки 3 ос.* Починати світитися, сяяти. // Наставати, починатися (про ранок, день). *Займається на світ.* 3. *також зі сл.* вогонь, полум'я, *перен.* Червоніти, вкриватися рум'янцем, спалахувати від збудження, хвилювання, ніяковості і т. ін. 4. *перен.* Ставати дуже збудженим, раптово пройматися якимсь почуттям. // Виникати, з'являтися (зазвичай про почуття і т. ін.). // *без додатка і чим.* Починати виражати лють, неспокій, збудження, хвилювання і т. ін. (перев. про очі).

ЗАЙМЕ́ННИК, -а, *ч.* Частина мови, до якої належать слова, що не називають особи, предмета, якості або числа, а тільки вказують на них, виступаючи замість іменників, прикметників або числівників.

ЗАЙМЕ́ННИК-ІМЕ́ННИК, займе́нника-іме́нника, *ч.* Займенник, що виступає замість іменника.

ЗАЙМЕННИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до займенника.

ЗАЙМЕ́ННИК-ПРИКМЕ́ТНИК, займе́нника-прикме́тника, *ч.* Займенник, що виступає замість прикметника.

ЗАЙМЕ́ННИК-ПРИСЛІ́ВНИК, займе́нника-прислі́вника, *ч.* Займенник, що виступає замість прислівника.

ЗАЙМЕ́ННИК-ЧИСЛІ́ВНИК, займе́нника-числі́вника, *ч.* Займенник, що виступає замість числівника.

ЗА́ЙМИНА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **займа́нщина.**

ЗАЙМИ́СТИЙ, -а, -е. Який легко спалахує, загоряється.

ЗАЙМИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Здатність легко займатися, загорятися. *Займистість бензину.*

ЗАЙМИ́ТИ *див.* **займа́ти.**

ЗАЙМИ́ТИСЯ[1] *див.* **займа́тися**[1].

ЗАЙМИ́ТИСЯ[2] *див.* **займа́тися**[2].

ЗА́ЙМИЩЕ, -а, *с.* 1. Зайняте ким-небудь місце, ділянка землі; займанщина. 2. *рідко.* Те саме, що **запла́ва.**

ЗАЙНЯ́ТИ *див.* **займа́ти.**

ЗА́ЙНЯТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зайня́ти.** // **за́йнято**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який займається (*див.* **займа́тися**[1]) ким-, чим-небудь. 3. *у знач. прикм.* Який не має вільного часу.

ЗАЙНЯ́ТИСЯ[1] *див.* **займа́тися**[1].

ЗАЙНЯ́ТИСЯ[2] *див.* **займа́тися**[2].

ЗА́ЙНЯТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Стан людини, яка постійно зайнята якою-небудь роботою, справою. 2. Стан людини, яка не має вільного часу. 3. Сукупність соціально-економічних відносин між людьми для забезпечення працездатного населення робочими місцями. // Наявність роботи, заняття. *Проблема зайнятості.*

ЗАЙНЯ́ТТЯ, -я́, *с.* Дія за знач. **зайня́ти.**

ЗАЙО́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *док., діал.* Почати йойкати.

ЗАЙСА́НГ, -а, *ч.* Родовий старшина у монголів.

ЗАЙТИ́ *див.* **захо́дити.**

ЗАЙТИ́СЯ *див.* **захо́дитися.**

ЗАЙЦЕПОДІ́БНІ, -их, *ім.* Ряд ссавців.

ЗА́ЙЦІВ, -цева, -цеве. Належний (властивий) зайцю.

ЗАЙЧА́, -а́ти, *с.* Те саме, що **зайченя́.**

ЗАЙЧА́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо зайця.

ЗАЙЧА́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **зайча́.**

ЗАЙЧА́ТНИК, -а, *ч., мисл.* 1. Мисливець, який полює переважно на зайців. 2. Гончак, який працює виключно на зайців і не звертає уваги на сліди інших хутрових звірів.

ЗАЙЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля зайця.

ЗАЙЧЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **зайченя́.**

ЗА́ЙЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **за́єць.** 2. Світла плямка від сонячного проміння, відбита блискучою поверхнею. // Взагалі пляма світла (зазвичай рухлива), яка пробивається крізь що-небудь.

ЗАЙЧИ́СЬКО, -а, *с.* Те саме, що **за́єць 1.**

ЗАЙЧИ́ХА, -и, *ж.* Самка зайця (у 1 знач.).

ЗАЙЧИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **зайчи́ха.**

ЗАЙЧУ́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **за́єць 1.**

ЗА́ЙШЛИЙ, -а, -е. Який прийшов, прибув звідкинебудь; нетутешній.

ЗАКАБА́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закабали́ти.**

ЗАКАБА́ЛЕННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **закабали́ти.**

ЗАКАБАЛИ́ТИ *див.* **закабаля́ти.**

ЗАКАБАЛИ́ТИСЯ *див.* **закабаля́тися.**

ЗАКАБА́ЛЮВАТИ(СЯ) *див.* **закабаля́ти(ся).**

ЗАКАБАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, **ЗАКАБА́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКАБАЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док., перех., рідко.* Робити залежним від кого-небудь; уярмлювати, закріпощати.

ЗАКАБАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, **ЗАКАБА́ЛЮВАТИСЯ**, -юю́ся, юєшся, *недок.*, **ЗАКАБАЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док., рідко.* 1. Потрапляти в ярмо до когось, ставати залежним від кого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **закабаля́ти.**

ЗАКАБЛИ́, -лі́в, *мн., розм.* Закаблуки.

ЗАКАБЛУ́К, -а, *ч.* 1. Задня частина взуття, що охоп-

лює п'яту. 2. Те саме, що **каблу́к**.

ЗАКАБЛУ́ЧОК, -чка, *ч*. Зменш.-пестл. до **закаблу́к**.

ЗАКАВЕРЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док*. Почати каверзувати, вередувати.

ЗАКАВКА́ЗЬКИЙ, -а, -е. Той, що знаходиться південніше Кавказьких гір.

ЗАКАВЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док*. Почати кавчати.

ЗАКАГАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закагатува́ти**.

ЗАКАГАТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **закагато́вувати**.

ЗАКАГАТО́ВУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **закагато́вувати**.

ЗАКАГАТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **ЗАКАГАТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док*., *перех*., *с. г.* Складати в кагати. *Закагатувати картоплю*.

ЗАКАГАТУВА́ТИ *див.* **закагато́вувати**.

ЗАКАДИ́ТИ, -каджу́, -кади́ш, *док*. 1. Почати кадити ладаном. 2. *розм*. Задиміти. // Почати палити (люльку, цигарки і т. ін.).

ЗАКА́ДМІЄВИЙ, -а, -е. Який у періодичній системі хімічних елементів стоїть за Кадмієм, праворуч від нього.

ЗАКАДРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док*., *перех*., *жарг*. Викликати до себе любов, потяг; принадити.

ЗАКА́ДРОВИЙ, -а, -е. Який чується, вимовляється за кадром; який супроводжує те, що зображається на екрані, що не є видимим. *Закадрова музика*.

ЗАКА́З, -у, *ч*. 1. Заборона. 2. *діал*. Наказ, розпорядження.

ЗАКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заказа́ти**. // **зака́зано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКАЗА́ТИ *див.* **зака́зувати**.

ЗАКАЗНИ́К, -а́зника́, *ч*. Територія, виділена зі спільного користування з метою збереження, відтворення та відновлення окремих чи декількох компонентів природи та підтримання загальної екологічної рівноваги. // Місце тимчасової заборони полювання.

ЗАКА́ЗУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **зака́зувати**.

ЗАКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **ЗАКАЗА́ТИ**, -кажу́, -ка́жеш, *док*. 1. Не дозволяти робити що-небудь; забороняти. // Рішуче радити не робити чогонебудь. 2. *діал*. Наказувати.

ЗАКА́Л, -у, *ч*. Те саме, що **зака́лець**.

ЗАКАЛАМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш, *док*., *перех*. Каламутячи, зробити каламутним, непрозорим.

ЗАКАЛАМУ́ТИТИСЯ, -иться, *док*. Стати каламутним, непрозорим. // *безос*.

ЗАКАЛАМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закаламу́тити**.

ЗАКАЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док*. 1. Почати гучно і швидко стукати. // *діал*. Застукати, зацокати дзьобом. 2. Гучно і швидко задзвонити. 3. Те саме, що **закалата́тися**.

ЗАКАЛАТА́ТИСЯ, -а́ється, *док*. Почати дуже битися, стукати (про серце).

ЗАКА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч*. Непористий, глевкий шар хліба чи якогось печива над нижньою шкуринкою.

ЗАКАЛЮ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *діал*. Заляпаний гряззю, болотом.

ЗАКА́ЛЯНИЙ, -а, -е, *розм*. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закаля́ти**. 2. *у знач. прикм*. Брудний, у грязюці, лайні і т. ін.

ЗАКАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док*., *перех*., *розм*. Забруднити, замазати чим-небудь.

ЗАКАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док*., *розм*. Забруднитися, замазатися чим-небудь.

ЗАКАМА́РОК, -рка, *ч*. 1. Куток, невелике місце поза чим-небудь, вузький прохід у чомусь і т. ін. 2. Невеличке, тісне приміщення; маленька прибудова до чого-небудь.

ЗАКАМЕНІ́ЛИЙ *див.* **закам'яні́лий**.

ЗАКАМЕНІ́ЛІСТЬ *див.* **закам'яні́лість**.

ЗАКАМЕНІ́ЛО. Присл. до **закамені́лий**.

ЗАКАМЕНІ́ТИ *див.* **закам'яні́ти**.

ЗАКАМУФЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закамуфлюва́ти**.

ЗАКАМУФЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док*., *перен*., *перех*. Замаскувати, завуалювати; приховати суть чогонебудь.

ЗАКАМ'ЯНІ́ЛИЙ, *рідше* **ЗАКАМЕНІ́ЛИЙ**, -а, -е. 1. Який закам'янів, закаменів, став твердим, як камінь. 2. *перен*. Який став нерухомим, ніби завмер, заціпенів.

ЗАКАМ'ЯНІ́ЛІСТЬ, *рідше* **ЗАКАМЕНІ́ЛІСТЬ**, -лості, *ж*. Стан і властивість за знач. **закам'яні́лий**, **закамені́лий**.

ЗАКАМ'ЯНІ́ЛО, *перен*. Присл. до **закам'яні́лий** 2.

ЗАКАМ'ЯНІ́ННЯ, -я, *с*. Стан за знач. **закам'яні́ти**.

ЗАКАМ'ЯНІ́ТИ *і рідше* **ЗАКАМЕНІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док*. 1. Стати твердим, схожим на камінь. 2. *перен*. Стати нерухомим, завмерти під впливом якогонебудь сильного враження, переживання і т. ін. // Залишитися, застигнути на тому самому місці, в тому самому вигляді і т. ін. 3. *перен*. Стати байдужим (про серце).

ЗАКАНДЗЮБИ́ТИСЯ *див.* **закандзю́блюватися**.

ЗАКАНДЗЮ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *розм*. Який закандзюбився, загнувся.

ЗАКАНДЗЮ́БЛЮВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **закандзю́блюватися**.

ЗАКАНДЗЮ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок*., **ЗАКАНДЗЮБИ́ТИСЯ**, -иться, *док*., *розм*. 1. Загинатися гачком; закарлючуватися. 2. *перен*., *на кого*. Виявляти ознаки переходу у вищу соціальну групу. 3. *безос*., *перен*., *на що*. Виявляти перші ознаки початку чого-небудь.

ЗАКАНЮ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док*., *зневажл*. Почати канючити.

ЗАКА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зака́пати** 1.

ЗАКА́ПАТИ *див.* **зака́пувати**.

ЗАКАПЕ́ЛОК, -лка, *ч*. 1. Куток, невелике місце поза чим-небудь, у чомусь. 2. Невелике, тісне приміщення, маленька прибудова до чого-небудь.

ЗАКАПЕ́ЛОЧОК, -чка, *ч*. Зменш. до **закапе́лок**.

ЗАКАПКА́НИТИ, -ню, -ниш, *док*., *перех*. Піймати в капкан.

ЗАКАПОТІ́ТИ, -ти́ть, *док*. Підсил. до **зака́пати** 2.

ЗАКАПРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док*. Почати капризувати.

ЗАКА́ПУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **зака́пувати**.

ЗАКА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **ЗАКА́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док*. 1. *перех*. Покривати або забруднювати що-небудь якимись краплями. // Вливати, вводити ліки краплями. *Закапувати очі*. 2. *тільки док*., *неперех*. Почати капати.

ЗАКАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закарбува́ти**. // **закарбо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **закарбо́вувати**.

ЗАКАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **ЗАКАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док*., *перех*. 1. Карбуючи, робляти засічки, позначати що-небудь. // Фіксувати, зображувати на чому-небудь або в чомусь. 2. *перен*. Закріплювати в думці, надовго запам'ятовувати.

ЗАКАРБО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок*., **ЗАКАРБУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док*. 1. *перен*. Міцно запам'ятовуватися. 2. *тільки недок*. Пас. до **закарбо́вувати**.

ЗАКАРБУВА́ННЯ, -я, *с*., *спец*. Закріплення в пам'яті новонародженої тварини характерних ознак зовнішніх об'єктів (батьків, їжі, ворогів і т. ін.), реакція на які зумовлена природженими інстинктами; імпринтинг.

ЗАКАРБУВА́ТИ *див.* **закарбо́вувати**.

ЗАКАРБУВА́ТИСЯ *див.* **закарбо́вуватися**.

ЗАКАРВА́Ш, -а, *ч*., *розм*. Те саме, що **облига́ч**.

ЗАКА́РКАТИ, -аю, -аєш, *док*. Почати каркати.

ЗАКАРЛЮ́КА, -и, *ж*., *розм*. Що-небудь у формі незвичного вигину, гачка (перев. про знаки письма, цифри і т. ін.).

ЗАКАРЛЮ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм*. Незвично вигнутий, у формі гачка. // Який має закарлюки, закарлючки.

ЗАКАРЛЮ́ЧИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **закарлю́чений**.

ЗАКАРЛЮ́ЧИТИ *див.* **закарлю́чувати**.

ЗАКАРЛЮ́ЧИТИСЯ *див.* **закарлю́чуватися**.

ЗАКАРЛЮ́ЧКА, -и, *ж*. Зменш. до **закарлю́ка**.

ЗАКАРЛЮ́ЧУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **закарлю́чувати**, **закарлю́чуватися**.

ЗАКАРЛЮ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **ЗАКАРЛЮ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док*., *перех*., *розм*. Незвично вигинати.

ЗАКАРЛЮ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок*., **ЗАКАРЛЮ́ЧИТИСЯ**, -иться, *док*., *розм*. 1. Ставати загнутим, схожим на закарлюку. 2. *безос*., *перен*., *на що*. Виявляти перші ознаки переходу до якої-небудь дії, настання чогось.

ЗАКАРПА́ТЕЦЬ *див.* **закарпа́тці**.

ЗАКАРПА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Той, що знаходиться західніше Карпатських гір. ** **Закарпа́тський го́вір** – один з архаїчних говорів карпатської групи діалектів південно-західного наріччя.

ЗАКАРПА́ТЦІ, -ів, *мн*. (*одн*. **закарпа́тець**, -тця, *ч*.). Жителі Закарпаття.

ЗАКАРТОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех*., *спец*. Док. до **картографува́ти** 1.

ЗАКА́САНИЙ, -а, -е, *діал*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закаса́ти**.

ЗАКАСА́ТИ *див.* **зака́сувати**.

ЗАКАСА́ТИСЯ *див.* **зака́суватися**.

ЗАКА́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **ЗАКАСА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док*., *перех*., *діал*. Закачувати (у 1 знач.).

ЗАКА́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок*., **ЗАКАСА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док*., *діал*. Підкочувати, підгортати на собі одежу, щоб не забруднити, не замочити.

ЗАКА́Т *див.* **закя́т**.

ЗАКАТАЛОГІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док*. Внести, ввести до каталогу (книжку, музейний експонат тощо).

ЗАКА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заката́ти**.

ЗАКАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док*., *перех*., *розм*. 1. Помістити, відправити когось куди-небудь. 2. *рідко*. Забити що-небудь у щось.

ЗАКА́ТКА, -и, *ж*. Те саме, що **зака́тування**.

ЗАКАТНИ́Й, -а́, -е́, *діал*. Лютий, звірячий.

ЗАКАТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закатува́ти**. // **закато́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм*., *діал*. Затятий.

ЗАКАТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **ЗАКАТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док*., *перех*. Замучувати до смерті тортурами.

ЗАКА́ТУВАННЯ, -я, *с*., *спец*. Формування кільцевого заокруглення по краю порожніх деталей шляхом вигину борта по радіусу.

ЗАКАТУВА́ТИ *див.* **закато́вувати**.

ЗАКАХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док*. Почати кахикати; закашляти.

ЗАКА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док*. Почати кахкати.

ЗАКА́ЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закача́ти**.

ЗАКАЧА́ТИ *див.* **зака́чувати**.

ЗАКАЧА́ТИСЯ. 1. *див.* **зака́чуватися**. 2. *тільки у формі 2 ос. одн. або мн*., *розм*., закача́єшся, закача́єтеся. Вживається для вираження високої оцінки чого-небудь, захоплення чим-небудь.

ЗАКА́ЧУВАННЯ, -я, *с*. 1. Дія за знач. **зака́чувати**. 2. *мед*. Порушення загального стану людини при дії на неї механічних та оптокінетичних подразнень під час активних чи пасивних переміщень у просторі.

ЗАКА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **ЗАКАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док*., *перех*. 1. Підгортати край одежі або засукувати, підкочувати її частини, щоб не забруднити, не замочити і т. ін. *Закачувати рукава*. 2. *тільки* 3 *ос*. Викликати запаморочення, нудоту. 3. Качаючи насосом, нагнітати що-небудь кудись, у щось.

ЗАКА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок*., **ЗАКАЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док*. 1. Підгортатися або засукуватися, підкочуватися (про край одежі чи її частини). 2. Відчувати запаморочення, нудоту на пароплаві, в літаку і т. ін. під час руху. 3. *тільки недок*. Пас. до **зака́чувати**.

ЗАКА́ШЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок*., **ЗАКА́ШЛЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *док*. Починати сильно і довго кашляти, заходитися кашлем.

ЗАКА́ШЛЯТИ, -яю, -яєш, *док*. Почати кашляти.

ЗАКА́ШЛЯТИСЯ *див.* **зака́шлюватися**.

ЗАКА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок*., **ЗАКА́ЯТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док*. Давати собі слово надалі не робити чогось; зарікатися.

ЗАКА́ЯТИСЯ *див.* **зака́юватися**.

ЗАКВА́КАТИ, -аю, -аєш, *док*. Почати квакати.

ЗАКВА́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн*. заква́плять; *док*., *перех*. Почати квапити.

ЗАКВА́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн*. заква́пляться; *док*. Почати квапитися.

ЗАКВА́СИТИ *див.* **заква́шувати**.

ЗАКВА́СКА, -и, *ж*. 1. Речовина, що викликає кисле бродіння. 2. *тільки одн*., *перен*. Основа характеру, риси вдачі, поведінки, закладені в людині та виховані з дитинства.

ЗАКВА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заква́сити**.

ЗАКВА́ШЕННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **заква́сити**.

ЗАКВА́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для заквашування.

ЗАКВА́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заква́шувати**.

ЗАКВА́ШУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **заква́шувати**.

ЗАКВА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **ЗАКВА́СИТИ**, -а́шу, -а́сиш, *док*., *перех*. Заправляти закваскою (у 1 знач.).

ЗАКВИЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док*. 1. *неперех*. Почати квилити (про людей). 2. *неперех*. Почати видавати жалібні звуки, схожі на крик, стогін (про птахів, звірів). 3. *перех*. Почати жалібно співати, оплакуючи кого-небудь.

ЗАКВІТА́ТИ, -а́є, *недок*., **ЗАКВІ́ТНУТИ**, -не; *мин. ч.* заквітнув, заквітла, заквітло; *док*. Починати квітнути, розквітати, покриватися квітами.

ЗАКВІ́ТЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заквіт́нути**.

ЗАКВІ́ТНУТИ *див.* **заквіта́ти**.

ЗАКВІТО́ВУВАТИ, -ує, *недок*., **ЗАКВІТУВА́ТИ**, -у́є, *док*. Починати цвісти; зацвітати.

ЗАКВІТУВА́ТИ *див.* **заквіто́вувати**.

ЗАКВІ́ТЧАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заквітча́ти**. 2. *у знач. прикм*. Який заквітчався, убрався квітами, зіллям.

ЗАКВІТЧА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **заквітча́ти**.

ЗАКВІТЧА́ТИ *див.* **закві́тчувати**.

ЗАКВІТЧА́ТИСЯ *див.* **закві́тчуватися**.

ЗАКВІ́ТЧУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **закві́тчувати**.

ЗАКВІ́ТЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **ЗАКВІТЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док*., *перех*., *чим*, *у що*. Прикрашати квітами, зіллям. // Взагалі оздоблювати чим-небудь, надавати привабливого вигляду чомусь.

ЗАКВІ́ТЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок*., **ЗАКВІТЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док*. Прикрашати себе квітами, зіллям. // *тільки* 3 *ос*. Покриватися квітами, зеленню. // Взагалі прикрашатися, оздоблюватися чим-небудь; набувати привабливого вигляду.

ЗАКВОКТА́ТИ, -квокчу́, -кво́кчеш, *док*. Почати квоктати.

ЗАКЕПКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док*., *розм*. 1. *неперех*., *з кого – чого і над ким – чим*. Почати кепкувати, глузувати з кого-, чого-небудь. 2. *перех*., *розм*. Висміяти кого-, що-небудь.

ЗА́КИ, *спол*., *діал*. Поки.

ЗАКИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док*. Почати кивати (у 1 – 3, 5 знач.).

ЗАКИГИ́КАТИ, -ає, *док*. Почати кигикати (про чайку).

ЗАКИ́Д, -у, *ч*. Вказівка на недолік, звинувачення в чому-небудь; осуд. // Докір.

ЗАКИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заки́дати**.

ЗАКИДА́ННЯ[1], -я, *с*. Дія за знач. **закида́ти**[1].

ЗАКИДА́ННЯ[2], -я, *с*. Дія за знач. **закида́ти**[2].

ЗАКИ́ДАТИ *див.* **закида́ти**[1].

ЗАКИДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок*., **ЗАКИ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док*., *перех*. 1. Кидаючи, засипати, покривати, заповнювати, завалювати і т. ін. чим-небудь. // *безос*. 2. *перен*. Ставити багато запитань. // Навантажувати роботою, безліччю справ і т. ін.

ЗАКИДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок*., **ЗАКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док*., *перех. і без додатка*. 1. Кидати що-небудь кудись, у певне місце (зазвичай з розмахом і силою). // Викидати як непотрібне. // Підкидаючи, підхоплюючи різким рухом, поміщати на щось. // *перен*. Силоміць поміщати куди-небудь (у в'язницю і т. ін.). // *перен*. Засилати, завозити у певне місце. // *перен*. Примушувати опинятися у непередбаченому місці. // *безос*. 2. Піднімати різким рухом (зазвичай про частини тіла). 3. Припиняти робити щось. // Припиняти користуватися чимнебудь. 4. Натякати на щось, казати про кого-, щонебудь непрямо. 5. Уживати часом дивні чи незвичні для інших слова або словосполучення. 6. Вказувати на хиби, висловлювати зауваження з приводу чого-небудь, звинувачувати, докоряти. 7. *розм*. Поміщати у певне приміщення для відго-

довування (свійських птахів, тварин).

ЗАКИДА́ТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Почати кидатися в різні боки; заметушитися. 2. *перен.* Швидко забитися, закалатати (про серце).

ЗАКИДА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.* Пас. до **закида́ти**[1].

ЗАКИДА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.*, **ЗАКИ́НУТИСЯ**, -неться, *док.* 1. Підніматися різким рухом (зазвичай про частини тіла). 2. *тільки док.* Загубитися. 3. *тільки недок.* Пас. до **закида́ти**[2] 1, 3 – 7.

ЗАКИДНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Сніжний. *Закидна зима.*

ЗАКИДО́Н, -у, *ч.*, *розм.* Дивність, незвичність у вчинках, поведінці; дивацтво.

ЗАКИ́ЛЬ, *спол.*, *діал.* Поки.

ЗА́КИМ, *спол.*, *діал.* Поки.

ЗАКИ́НЕНИЙ *див.* **заки́нутий**.

ЗАКИ́НУТИ *див.* **закида́ти**[2].

ЗАКИ́НУТИЙ, **ЗАКИ́НЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заки́нути** 1 – 7. // **заки́нуто**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКИ́НУТИСЯ *див.* **закида́тися**[2].

ЗАКИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закипа́ти**.

ЗАКИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАКИПІ́ТИ**, -плю́, -пи́ш; *мн.* закиплять; *док.* 1. Починати кипіти (у 1 знач.). 2. *перен.*, *також чим.* Починати дуже пінитися, бушувати (про море, ріку, хвилю і т. ін.). 3. *перен.* Починати проявлятися з великою силою, ставати дуже бурхливим (про яку-небудь дію, якесь явище). // *безос.* 4. *перен.* Дуже збуджуватися, роздратовуватися. // *чим.* Починати пройматися, охоплюватися яким-небудь почуттям. 5. *перен.* Наростати з великою силою (про почуття). // *безос.* // *тільки док.*, *безос.*, *з інфін.* Дуже закортіло робити що-небудь. 6. *тільки 3 ос.*, *розм.* Загусати, запікатися згустками (про кров).

ЗАКИПА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **закипа́ти**.

ЗАКИПІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **закипі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який перетворився у згусток; загуслий (про кров).

ЗАКИПІ́ТИ *див.* **закипа́ти**.

ЗАКИП'Я́ТИТИ, -ячу́, -я́тиш, *док.*, **ЗАКИП'Я́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок. перех.* Довести до стану кипіння. *Закип'ятити воду.*

ЗАКИП'Я́ЧУВАТИ *див.* **закип'яти́ти**.

ЗАКИ́РКАТИ, -ає, *док.*, *розм.* Почати киркати (зазвичай про курей).

ЗА́КИС, -у, *ч.*, *заст.* Нижчий ступінь окислення хімічного елемента. ** **за́кис азо́ту** – засіб для інгаляційного наркозу.

ЗАКИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закиса́ти**.

ЗАКИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАКИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* зaки́с, -ла, -ло *і* заки́снув, -нула, -нуло; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Починати киснути, скисати внаслідок кислого бродіння. 2. *перен.* Втрачати енергію, бадьорість, ставати бездіяльним. 3. *розм.* Запливати виділеннями внаслідок запалення, пошкодження і т. ін. (про очі).

ЗАКИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. У якого підвищена кислотність (про ґрунт, землю).

ЗАКИ́СЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Підвищена кислотність (ґрунту, землі).

ЗАКИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заки́снути**.

ЗАКИ́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заки́снути** 1, 3.

ЗА́КИСНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **за́кис**.

ЗАКИ́СНУТИ *див.* **закиса́ти**.

ЗАКИ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати кихкати.

ЗАКИХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **заки́хкати**.

ЗАКИШІ́ТИ, -ши́ть, *док.*, *розм.* Почати кишіти. // *ким*, *чим.* Наповнитися великою кількістю кого-, чого-небудь.

ЗАКИ́ШКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати кишкати.

ЗАКІ́ЛЬ, *спол.*, *діал.* Поки.

ЗАКІЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закільцюва́ти**.

ЗАКІЛЬЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **закільцьо́ваний**.

ЗАКІЛЬЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закільцьо́вувати**.

ЗАКІЛЬЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКІЛЬЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* 1. Надівати кільця на лапки птахів і хвости риб з метою вивчення шляхів їх пересування, тривалості життя тощо, у птахівництві – також із метою обліку індивідуальної продуктивності й походження племінних птахів. 2. Технічно зв'язати, з'єднати між собою так, щоб утворилася єдина, замкнена система. 3. Замкнути в кільце, оточити.

ЗАКІЛЬЦЮВА́ТИ *див.* **закільцьо́вувати**.

ЗАКІ́ЛЬЧИТИСЯ, -иться. Док. до **кі́льчитися**.

ЗАКІНЧА́ТИ *див.* **закі́нчувати**.

ЗАКІ́НЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закінчи́ти**. // **закі́нчено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* У якого певна якість досягла повноти, завершення.

ЗАКІ́НЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Завершеність чого-небудь.

ЗАКІ́НЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **закінчи́ти**. 2. Кінцева частина, кінець чого-небудь. 3. *грам.* Змінна частина слова, що додається до його основи і служить для виявлення його граматичних значень у сполученнях з іншими словами в реченні.

ЗАКІНЧИ́ТИ *див.* **закі́нчувати**.

ЗАКІНЧИ́ТИСЯ *див.* **закі́нчуватися**.

ЗАКІ́НЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **закі́нчувати**.

ЗАКІ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закі́нчувати**.

ЗАКІ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ЗАКІНЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАКІНЧИ́ТИ**, -кінчу́, -кі́нчиш, *док.*, *перех.* Доводити що-небудь до кінця, до завершення; кінчати. // Завершувати чи бути кінцем, завершенням чогось. // Кінчати, завершувати навчання (у школі, інституті і т. ін.). *Закінчити життя.*

ЗАКІ́НЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАКІНЧИ́ТИСЯ**, -кі́нчиться, *док.* 1. Доходити до кінця, до завершення; кінчатися в часі. // Досягати кінця, межі в просторі. 2. *чим.* Мати своїм кінцем, бути завершенням чого-небудь.

ЗАКІ́П, -ко́пу, *ч.*, *діал.* 1. Рів з насипом. 2. Яма для добування нафти.

ЗАКІПТЮ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Укритий кіптявою, сажею, пилюкою і т. ін.

ЗАКІПТЮ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **закіптю́жений**.

ЗАКІПТЯ́ВІЛИЙ, -а, -е. Укритий кіптявою.

ЗАКІПТЯ́ВІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан. за знач. **закіптя́вілий**.

ЗАКІ́ПЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **закі́п**.

ЗАКЛА́Д, -у, *ч.* 1. Умова між сперечальниками, за якою той, хто програв, повинен виконати що-небудь; парі. 2. Гроші, річ і т. ін., на які сперечаються і які є предметом виграшу. *Битися об заклад.* 3. Забезпечення одержуваної позички яким-небудь майном, цінностями, що передаються кредиторові; застава (*див.* **заста́ва**[1]). 4. *перен.*, *рідко.* Доказ, свідчення чого-небудь.

ЗА́КЛАД, -у, *ч.* Установа з певним штатом службовців і адміністрацією, що працюють в якій-небудь галузі освіти, науки, культури і т. ін.

ЗАКЛАДА́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Плахта.

ЗАКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заклада́ти** 1 – 3, 5, 6.

ЗАКЛАДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАКЛА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *перех.* 1. Класти, засовувати щось куди-небудь, за що-небудь. // Вставляти, поміщати кудись, у що-небудь із певною метою, у певній кількості. // Класти корм худобі. // Помічати місце в книзі і т. ін., вкладаючи що-небудь між сторінками. 2. Заповнювати чим-небудь отвір, заглибину, пустий простір і т. ін. // Накладаючи щось, закривати який-небудь предмет. 3. Замикати з допомогою засува, палиці і т. ін. або заставляючи чим-небудь. 4. *безос.*, *розм.* Про хворобливе відчуття заповненості в грудях, вухах, носі. 5. Починати будувати що-небудь, робити основу чогось. // *перен.* Засновувати, створювати що-небудь. // *перен.* Давати початок чомусь. *Закладати фундамент.* 6. Віддавати що-небудь у заклад (у 3 знач.) за позичені гроші і т. ін. 7. *перех.*, *перен. у що.* Вносити які-небудь відомості куди-небудь, передбачати використання чого-небудь.

ЗАКЛАДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*; **ЗАКЛА́СТИ**, -ду́, -де́ш, *док.*; *неперех.*, *розм.* Випивати (випити).

ЗАКЛАДА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАКЛА́СТИСЯ**, -аду́ся, -аде́шся, *док.* 1. Сперечатися на заклад (у 2 знач.). 2. *чим.* Віддавати що-небудь у заклад (у 3 знач.) за позичені гроші і т. ін.

ЗАКЛАДА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.* Пас. до **заклада́ти** 1 – 3, 5, 6.

ЗАКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закла́сти**. // **закла́дено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закла́сти**, **заклада́ти** 1 – 3, 5, 6.

ЗАКЛА́ДИНИ, -дин, *мн.* Закладання фундаменту нової будівлі, що звичайно супроводжується певною урочистістю і певними обрядами.

ЗА́КЛАДКА, -и, *ж.* Смужка паперу, тасьма і т. ін., що закладається у книгу, зошит і т. ін. для позначення потрібного тексту.

ЗАКЛА́ДКА, -и, *ж.* Те саме, що **заклада́ння**.

ЗАКЛАДНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Прикм. до **закла́д**. // *у знач. ім.* **закладна́**, -но́ї, *ж.* Офіційний документ про закладення майна за гроші кредиторові.

ЗАКЛА́ДЧИНИ, -чин, *мн.* Те саме, що **закла́дини**.

ЗАКЛА́ННЯ, -я, *с.*: ** **На закла́ння** – на смерть.

ЗАКЛАНЯ́ТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.* Почати кланятись.

ЗАКЛА́СТИ[1] *див.* **заклада́ти**[1].

ЗАКЛА́СТИ[2] *див.* **заклада́ти**[2].

ЗАКЛА́СТИСЯ *див.* **заклада́тися**[1].

ЗАКЛА́ЦАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати клацати.

ЗАКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заклеї́ти**. // **закле́єно**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКЛЕЇ́ТИ *див.* **закле́ювати**.

ЗАКЛЕЇ́ТИСЯ *див.* **закле́юватися**.

ЗАКЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* Смуга паперу і т. ін., якою що-небудь заклеєно.

ЗАКЛЕКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАКЛЕКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. Почати клекотати, клекотіти, з шумом кипіти; забулькати. // Завирувати з клекотом, потекти (про воду). 2. *перен.* Почати проявлятися або діяти, відбуватися з великою силою і шумом. // Починати дуже шуміти, нестримно виявляючи свої почуття. // Почати швидко наростати, бурхливо виявлятися (про почуття). 3. Почати хрипіти (про звуки в грудях, горлі). 4. Почати кричати (про орлів, чорногузів).

ЗАКЛЕКОТІ́ТИ *див.* **заклекота́ти**.

ЗАКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заклепа́ти**.

ЗАКЛЕПА́ТИ *див.* **заклепу́вати**.

ЗА́КЛЕ́ПКА[1], -и, *ж.* Металевий стрижень з головкою на одному кінці, застосовуваний для з'єднання окремих деталей через розплющення другого кінця.

ЗАКЛЕ́ПКА[2], -и, *ж.* Те саме, що **заклепування**.

ЗАКЛЕ́ПКОВИЙ, -а, -е. Стос. до заклепки (*див.* **закле́пка**[1]).

ЗАКЛЕ́ПНИК, -а, *ч.* Робітник, що здійснює заклепування.

ЗАКЛЕ́ПУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для заклепування.

ЗАКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закле́пувати**. *Ручне заклепування. Механічне заклепування.*

ЗАКЛЕ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКЛЕПА́ТИ**, заклепа́ю, заклепа́єш і заклеплю́, закле́плеш, *док.* 1. *перех.* Закривати якийсь отвір, щілину, вставляючи заклепку або розплющуючи метал біля цього отвору. 2. *перех.* Вставляти заклепки (*див.* **закле́пка**[1]), з'єднуючи які-небудь деталі. 3. *тільки док.*, *неперех.* Почати клепати, бити клепалом. 4. *тільки док.*, *неперех.*, *перен.*, *зневажл.* Заговорити з запалом, звичайно передаючи плітки.

ЗАКЛЕ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **закле́пувати** 1, 2.

ЗАКЛЕ́ЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заклеча́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАКЛЕЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Убрати клечанням, зеленими гілками, гілочками.

ЗАКЛЕЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Убратися клечанням, зеленими гілками, гілочками.

ЗАКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закле́ювати**.

ЗАКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКЛЕЇ́ТИ**, -є́ю, -є́їш, *док.*, *перех.* Намазуючи чимось липким, змочуючи клеєм, зліплювати, склеювати що-небудь. // Наліплюючи, наклеюючи, покривати щось.

ЗАКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАКЛЕЇ́ТИСЯ**, -ї́ться, *док.* 1. Мати здатність склеюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **закле́ювати**.

ЗАКЛЕ́ЮВАЧ, -а, *ч.* Людина або пристрій-автомат, які щось заклеюють.

ЗА́КЛИК, -у, *ч.* 1. Прохання, запрошення прийти, приїхати, з'явитися куди-небудь. // Звук, вигук, що кличе, закликає. 2. *без додатка і до чого.* Звертання до певної групи людей, у якому в стислій формі висловлено провідну ідею часу, політичну вимогу, завдання; відозва, гасло. // Прохання, вимога розгорнути яку-небудь діяльність, певним чином поводити себе. 3. *рідко.* Те саме, що **ви́клик** 2.

ЗАКЛИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закли́кати**. // **закли́кано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКЛИ́КАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **закли́кати**. 2. *рідко.* Те саме, що **запро́шення**.

ЗАКЛИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заклика́ти**.

ЗАКЛИ́КАТИ *див.* **заклика́ти**.

ЗАКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАКЛИ́КАТИ**, -и́чу, -и́чеш, *док.*, *перех.* 1. Кликати, запрошувати кого-небудь прийти, приїхати, з'явитися кудись із певною метою. // Взагалі кликати. 2. *до чого і з інфін.* Звертатися до якої-небудь групи людей з метою залучити їх до виконання якогось важливого завдання, політичної вимоги тощо. // *перен. до чого.* Пропонувати діяти в певному напрямі, певним чином поводити себе.

ЗАКЛИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Пас. до **заклика́ти**.

ЗАКЛИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **заклина́ння** 2.

ЗАКЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить або виражає заклинання (у 2, 3 знач.).

ЗАКЛИНА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **заклина́ти** 1. 2. За марновірними уявленнями – усталена словесна формула, зазвичай супроводжувана відповідними діями, що має магічну силу; замовляння. 3. Те саме, що **прокли́н**. 4. *перен.* Настійне прохання, благання.

ЗАКЛИНА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **заклина́ч**.

ЗАКЛИНА́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **заклина́тель**.

ЗАКЛИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАКЛЯ́СТИ**, -яну́, -яне́ш, *док.* 1. *перех.* Промовляючи магічні заклинання, діяти на кого-, що-небудь, підкоряти своїй волі або чаклунській силі; заворожувати, зачаровувати. 2. *перех.* Те саме, що **проклина́ти**. 3. *тільки недок.*, *перех.*, *перен.* Настійно прохати, благати про що-небудь. ** **Заклина́ти бо́гом (усі́м святи́м *і т. ін.*)** – дуже просити, благати про щось. 4. *тільки док.*, *неперех.*, *діал.* Вилаятися.

ЗАКЛИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАКЛЯ́СТИСЯ**, -яну́ся, -яне́шся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **присяга́тися**. // *тільки док.*, *на що.* Поклястися чим-небудь зробити щось. 2. *тільки док.*, *з інфін.* Давши зарік, перестати, кинути що-небудь робити; заректися.

ЗАКЛИНА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто заклинаннями, чарами діє на кого-, що-небудь, підкоряючи своїй волі.

ЗАКЛИНА́ЧКА, -и. Жін. до **заклина́ч**.

ЗАКЛИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заклини́ти**, **заклини́тися**.

ЗАКЛИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **заклини́ти** і **заклини́тися**.

ЗАКЛИНИ́ТИ *див.* **закли́нювати**.

ЗАКЛИНИ́ТИСЯ *див.* **закли́нюватися**.

ЗА́КЛИНОК, -нка, *ч.*, *спец.* Те саме, що **за́пліпшка**.

ЗАКЛИНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* 1. Забиваючи клинці, укріпити що-небудь. 2. *зі сл.* к а й д а н и, *заст.* Те саме, що **закува́ти** (*див.* **зако́вувати** 1).

ЗАКЛИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закли́нювати** і **закли́нюватися**.

ЗАКЛИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКЛИНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Забиваючи клин, укріплювати що-небудь. 2. *перен.* Міцно затискати, позбавляючи рухомості, можливості діяти. 3. *безос. кого*, *що* **заклинило** – про зосередженість тільки на одній думці, на одному виді діяльності.

ЗАКЛИ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАКЛИНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Бути, ставати затисненим де-небудь, переставати рухатися внаслідок затиснення або зісуття механізму; втрачати рухомість. 2. *перен.* Вузькою смугою, клином увіходити в що-небудь. // Втискатися, вторгатися всередину чогось, поміж кого-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **закли́нювати** 1.

ЗАКЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який закликає, містить у собі заклик (у 1, 2 знач.) або сприймається як заклик.

ЗАКЛИ́ЧНО. Присл. до **закли́чний.**

ЗАКЛІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., чим і без додатка.* Почати кліпати.

ЗА́КЛО, -а, *с., діал.* Ділянка землі, що врізується в чужу землю.

ЗАКЛОПОТА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заклопота́ти.** *Заклопотаний думкою.* 2. *у знач. прикм.* Який має багато роботи, справ; перейнятий чимось. // Занепокоєний, стурбований.

ЗАКЛОПО́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **заклопо́таний** 2. // Вираз стурбованості, занепокоєння.

ЗАКЛОПО́ТАННЯ, -я, *с., діал.* Збентеження, зніяковілість.

ЗАКЛОПО́ТАНО. Присл. до **заклопо́таний** 2.

ЗАКЛОПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док., перех.* Завдати багато клопоту, роботи кому-небудь.

ЗАКЛОПОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *док.* 1. Почати клопотатися, поратися коло чого-небудь. // Поринути повністю в клопоти, турботи. 2. *чим і без додатка.* Занепокоїтися, стурбуватися чим-небудь.

ЗАКЛУБИ́ТИСЯ, -убиться, *док.* Почати клубитися.

ЗАКЛУБОТА́ТИ, -о́че, *док.* Почати клуботати.

ЗАКЛУБОТА́ТИСЯ, -о́четься *і* **ЗАКЛУБОЧИ́ТИСЯ**, -иться, *док.*, **ЗАКЛУБО́ЧУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Почати клуботатися, клубочитися.

ЗАКЛУБО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Покритий клубами (хмар, диму, куряви і т. ін.).

ЗАКЛУБОЧИ́ТИСЯ *див.* **заклубота́тися.**

ЗАКЛУБО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заклубо́чуватися.**

ЗАКЛУБО́ЧУВАТИСЯ *див.* **заклубота́тися.**

ЗАКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заклюва́ти.**

ЗАКЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКЛЮВА́ТИ**, -юю, -ює́ш, *док., перех.* 1. Б'ючи дзьобом, забивати на смерть, заподіювати рани (про птахів). 2. *кого, перен., розм.* Замучувати, зацьковувати кого-небудь, постійно чіпляючись до нього; допікати, дошкуляти кому-небудь. // Нападати на кого-небудь, не даючи йому говорити. 3. *тільки док.* Почати клювати.

ЗАКЛЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАКЛЮ́НУТИСЯ**, -неться, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **заро́джуватися** 2. // Починатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **заклько́вувати** 1.

ЗАКЛЮВА́ТИ *див.* **заклько́вувати.**

ЗАКЛЮ́НУТИСЯ *див.* **заклько́вуватися.**

ЗАКЛЮ́ЧНИЙ, -а, -е. Який завершує що-небудь; останній, завершальний. ** **Заклю́чний бала́нс** – складений на підставі інвентаризації усіх матеріальних цінностей і розрахункових взаємовідносин річний баланс, що є найповнішим і найточнішим відображенням фінансово-господарського стану підприємства.

ЗАКЛЯКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закляка́ти.**

ЗАКЛЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАКЛЯ́КНУТИ** *і* **ЗАКЛЯ́КТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* закля́к, -ла, -ло *і* закля́кнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Втрачати чутливість, рухливість, гнучкість від холоду або незручного положення (про людину, частини її тіла). // Охолоджуючись, холонучи, ставати твердим, жорстким. // *тільки док., рідко.* Замерзнути до смерті. 2. *перен.* Втрачати здатність рухатися, застигати в якому-небудь положенні од відчаю, страху, здивування і т. ін. // Ставати непорушним, завмирати.

ЗАКЛЯ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **закля́кнути, закля́кти.** // *у знач. прикм.*

ЗАКЛЯ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан, за якого втрачається чутливість, рухливість, гнучкість.

ЗАКЛЯ́КЛО. Присл. до **закля́клий.**

ЗАКЛЯ́КНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закля́кнути.**

ЗАКЛЯ́КНУТИ *див.* **закляка́ти.**

ЗАКЛЯ́КТИ *див.* **закляка́ти.**

ЗАКЛЯ́СТИ *див.* **заклина́ти.**

ЗАКЛЯ́СТИСЯ *див.* **заклина́тися.**

ЗАКЛЯ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закля́сти** 1, 2. // **закля́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *прикм.* Такий, якого проклинають, засуджують, ненавидять; проклятий. // Який не припиняється, не послаблюється, довго не минає. // Запеклий, затятий. // Лютий, ненависний, непримиренний (про ворога).

ЗАКЛЯ́ТО. Присл. до **закля́тий.**

ЗАКЛЯ́ТТЯ, -я́ття, *с.* 1. Дія та її результат за знач. **закля́сти** 1, 2. 2. Те саме, що **заклина́ння** 2. 3. Те саме, що **прокля́н.** 4. *рідко.* Клятва, присяга.

ЗАКНЯЗЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* 1. Сісти на князівський престол, розпочати князівське правління – князювання. 2. *розм.* Розпочати безтурботне, великопанське, веселе й сите життя.

ЗАКО́В *див.* **зако́ви.**

ЗАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закува́ти**[1].

ЗАКОВЕРЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Почати коверзувати; завередувати.

ЗАКО́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати ковзати; заковзатися.

ЗАКО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Почати ковзатися; заковзати.

ЗАКО́ВИ, -ів, *мн.* (*одн. і збірн.* **зако́в**, -у, *ч.*), *заст., поет.* Кайдани, пута. // *перен.* Те, що зв'язує, сковує, гнітить людину.

ЗАКОВИ́КА, -и, *ж., розм.* Перешкода, перепона у чому-небудь; трудність.

ЗАКОВТНУ́ТИ *див.* **зако́втувати.**

ЗАКО́ВТНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заковтну́ти.**

ЗАКО́ВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зако́втувати.**

ЗАКО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОВТНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Ковтати що-небудь перев. кількома чи багатьма ковтальними рухами.

ЗАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зако́вувати.** 2. *спец.* Ушкодження копита коня під час кування (*див.* **кува́ння**[1]). 3. *спец.* Різні дефекти кування (*див.* **кува́ння**[2]).

ЗАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКУВА́ТИ** *і* **ЗАКУ́ТИ**, -ую́, -ує́ш, *док., перех.* 1. *кого в що, перев. зі сл.* к а й д а н и, л а н ц ю г и. Накладати кому-небудь на руки або ноги кайдани, ланцюги і т. ін., сковуючи їх кінці. // *перен.* Позбавляти свободи, волі. // Одягати у панцир, броню. 2. *що, перен.* Робити твердою, нерухомою поверхню води, ґрунту і т. ін. (про дію морозу, льоду тощо). 3. *тільки док., заст.* Заробити куванням.

ЗАКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зако́вувати** 1, 2.

ЗАКОДО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закодува́ти.**

ЗАКОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закодо́вувати.**

ЗАКОДО́ВУВАТИ *див.* **закодува́ти.**

ЗАКОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закодува́ти.**

ЗАКОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАКОДО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Подати яку-небудь інформацію, повідомлення у вигляді набору символів, коду.

ЗАКО́ЇТИ, -о́ю, -о́їш, *перех., рідко.* Док. до **ко́їти.**

ЗАКО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заколо́ти.**

ЗАКО́ЛЕННЯ, -я, *с., заст.* Обряд принесення в жертву богам живої істоти, яку заколюють на жертовнику.

ЗАКОЛЕСИ́ТИ, -ешу́, -еси́ш, *док., розм.* Почати колесити, ходити, їздити навколо чого-небудь.

ЗАКОЛЕ́СНИК, -а, *ч.* Кілок, якого закладають в отвір на осі, щоб не спадало колесо.

ЗАКОЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і чим.* Почати коливати, надавати чому-небудь розміреного, повторюваного руху з боку на бік, згори вниз.

ЗАКОЛИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Почати коливатися, розмірено рухатися з боку на бік, згори вниз.

ЗАКОЛИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заколиса́ти.**

ЗАКОЛИСА́ТИ *див.* **заколи́сувати.**

ЗАКОЛИСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., рідко.* Почати колисатися.

ЗАКОЛИ́СЛИВИЙ, -а, -е. Який заколисує, наганяє сон.

ЗАКОЛИ́СЛИВО. Присл. до **заколи́сливий.**

ЗАКОЛИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **заколи́сувати.**

ЗАКОЛИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заколи́сувати.**

ЗАКОЛИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОЛИСА́ТИ**, заколишу́, заколи́шеш *і рідко* заколиса́ю, заколиса́єш, *док., перех.* 1. Колишучи, примушувати заснути (дитину). // Навівати, наганяти сон на кого-небудь. 2. *перен.* Втішати, заспокоювати. // Викликати стан самозаспокоєння, бездіяльності. // Заглушати, тамувати, відганяти (почуття, біль, думку і т. ін.).

ЗАКОЛИ́СУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **заколи́сувати.**

ЗАКОЛИ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заколиха́ти**[1].

ЗАКОЛИХА́ТИ[1] *див.* **заколи́хувати.**

ЗАКОЛИХА́ТИ[2], заколишу́, заколи́шеш *і рідко* заколиха́ю, заколиха́єш, *док., перех.* Почати колихати, надавати чому-небудь розміреного повторюваного руху з боку на бік, згори вниз.

ЗАКОЛИХА́ТИСЯ, заколишу́ся, заколи́шешся *і рідко* заколиха́юся, заколиха́єшся, *док.* Почати колихатися, розмірено рухатися з боку на бік, згори вниз.

ЗАКОЛИ́ХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заколи́хувати.**

ЗАКОЛИ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заколи́хувати.**

ЗАКОЛИ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОЛИХА́ТИ**, заколишу́, заколи́шеш *і рідко* заколиха́ю, заколиха́єш, *док., перех.* Те саме, що **заколи́сувати.**

ЗАКОЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **заколі́ти.**

ЗАКОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *розм.* Док. до **колі́ти.**

ЗАКОЛОСИ́ТИСЯ, -о́ситься, *док.* Почати колоситися, викидати колос. // *чим і без додатка.* Вкритися колоссям (про землю, ниву і т. ін.).

ЗА́КОЛОТ, -у, *ч.* 1. *політ.* Стихійне повстання, бунт. // Збройний виступ ворожих сил проти державної влади, організований у результаті таємної змови. 2. *розм.* Те саме, що **колотне́ча** 2. // Шум, галас. // Метушня, сум'яття.

ЗАКОЛО́ТА, -и, *ж.* 1. Юшка для худоби. 2. *зневажл.* Несмачна рідка страва.

ЗАКОЛО́ТИ[1], -олю́, -о́леш, *док.* 1. *перех.* Убити, встромивши в тіло вістря холодної зброї. // *перех.* Забити колієм (у 2 знач.), ножем (зазвичай свиню). 2. *неперех., перев. безос.* Почати колоти (про відчуття болю, кольки).

ЗАКОЛО́ТИ[2] *див.* **зако́лювати.**

ЗАКО́ЛОТИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заколо́ти**[1] 1, 2.

ЗАКО́ЛОТИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заколо́ти**[2].

ЗАКОЛО́ТИСЯ *див.* **зако́люватися.**

ЗАКОЛОТИ́ТИ *див.* **заколо́чувати.**

ЗАКОЛОТИ́ТИСЯ, -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Почати колотитися, надмірно битися (про серце). 2. Почати трястися (від холоду, страху і т. ін.); задрижати. 3. *тільки 3 ос.* Почати дуже коливатися; клекотіти (про рідину в посудині, воду в річці і т. ін.).

ЗАКОЛО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́колот** 1. // Який бере участь у заколоті; схильний до заколоту, бунту.

ЗАКОЛО́ТНИК, -а, *ч.* 1. Учасник заколоту (у 1 знач.); бунтівник. 2. *розм.* Той, хто порушує спокій людей, сіє між ними ворожнечу, чвари; баламут, підбурювач.

ЗАКОЛО́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **заколо́тник** 1. // Власт. заколотникові.

ЗАКОЛО́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **заколо́тник.**

ЗАКОЛО́ТОК, -тка, *ч., зах.* Яйце без зародка.

ЗАКОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заколо́чувати.**

ЗАКОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док., перех.* 1. Колотячи, розмішуючи що-небудь у рідині, готувати. 2. *перев. у спол. зі сл.* с п о к і й, *перен., розм.* Порушувати спокій, викликати занепокоєння; баламутити.

ЗАКОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **заколо́чувати** 1.

ЗАКОЛОШМА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *перех., розм.* Док. до **колошма́тити** 1.

ЗАКОЛОШМА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заколошма́тити.**

ЗАКОЛУПИ́ТИ, -уплю́, -у́пиш *і* **ЗАКОЛУПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш; *мн.* заколу́плять; *док., перех., діал.* 1. Колупнувши, відкремити. 2. *перен.* Зачепити, розтривожити.

ЗАКОЛУПНУ́ТИ *див.* **заколупи́ти.**

ЗАКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зако́лювати.**

ЗАКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКОЛО́ТИ**, -олю́, -о́леш, *док., перех.* Пришпилювати чим-небудь одяг, волосся і т. ін.

ЗАКО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАКОЛО́ТИСЯ**, -олю́ся, -о́лешся, *док.* 1. Скріплювати на собі чим-небудь одяг, хустку і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **зако́лювати.**

ЗАКОЛЯДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., етн.* 1. Почати колядувати, співати колядку. 2. Проспівати колядку.

ЗАКОМА́НДУВАТИ, -ую, -уєш, *док., розм.* Почати командувати; дати розпорядження.

ЗАКОМА́РА, -и, *ж.* Напівкругле чи кілевидне завершення зовнішньої стіни будівлі, що закриває собою внутрішнє склепіння й повторює криву його обрису.

ЗАКОМИЗИ́ТИСЯ, -ижу́ся, -изи́шся, *док., розм.* 1. Почати комизитися. 2. Виявити впертість, небажання зробити що-небудь.

ЗАКОМІ́РОК, -рка, *ч., діал.* Закамарок.

ЗАКОМІ́РОЧОК, -чка, *ч., діал.* Зменш. до **закомі́рок.**

ЗАКОМО́РОК, -рка, *ч., діал.* Закамарок.

ЗАКОМПЛЕКСО́ВАНИЙ, -а, -е. Який відчуває комплекс неповноцінності.

ЗАКОМПЛЕКСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у кого-небудь комплексу неповноцінності.

ЗАКОМПЛЕКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* 1. *неперех.* Почати комплексувати, відчути комплекс неповноцінності, почати нервувати. 2. *перех.* Вселити в когось, розвинути у когось комплекс неповноцінності.

ЗАКОМПОСТИ́РОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закомпости́рувати.**

ЗАКОМПОСТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *перех., зал.* Док. до **компости́рувати.**

ЗАКОМПОСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закомпостува́ти.**

ЗАКОМПОСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., с. г.* Док. до **компостува́ти.**

ЗАКО́Н, -у, *ч.* 1. *про що і без додатка, юр.* Встановлене найвищим органом державної влади загальнообов'язкове правило, яке має найвищу юридичну силу. // *тільки одн., без додатка.* Сукупність таких загальнообов'язкових правил та державних постанов, що визначають суспільні відносини людей; втілення найвищої влади в суспільстві. // *у знач. присудка, перен.* Те, що сприймається як незаперечне розпорядження, веління, обов'язкове для неухильного виконання. ** **Зако́н Бо́жий:** у школі – спеціальна дисципліна, що вивчає основи православного віровчення. **Зако́н ва́ртості** – загальний економічний закон, який виражає внутрішньо необхідні, суттєво сталі зв'язки між суспільно необхідною працею (затраченою на виробництво товару) і цінами товарів за умов відносної відповідності попиту та пропозиції. ** **Зако́н по́питу і пропози́ції** – особливий економічний закон, який виражає взаємозалежність між кількістю товарів і послуг, які хоче купити або отримати споживач, і обсягом товарів і послуг, які в даний час пропонує виробник. **Іме́нем зако́ну** – владою, наданою чинним законодавством. **По́за зако́ном бу́ти (перебува́ти *і т. ін.*)** – бути позбавленим громадянських прав, заступництва з боку державних органів. **Сухи́й зако́н** – заборона вживати алкогольні напої. 2. *кого, чого, чий і без додатка.* Загальноприйняте, усталене правило співжиття, норма поведінки. // Звичай, обряд. ** **Зако́ни Ману́** – пам'ятка давньоіндійського права; збірник наказів та правил, які регламентують поведінку індійця у приватному та громадському житті. 3. *чого, перев. мн.* Основні правила в якій-небудь ділянці людської діяльності, що випливають із самої суті справи. ** **Зако́н пі́длості**, *жарт., розм.* – переважна реалізація гіршого з двох можливих варіантів. 4. *чого і без додатка.* Об'єктивно існуючий, постійний і необхідний взаємозв'язок між предметами, явищами або процесами, що випливає з їх внутрішньої природи, сутності;

закономірність (у 2 знач.). // Основне положення якої-небудь науки, що відбиває причинно-наслідковий зв'язок між явищами, характеризує перебіг певних процесів у природі або суспільстві. // Що-небудь неминуче, незаперечне, що є виявом певної закономірності. ** **Закóн вели́ких чи́сел** – закон, згідно з яким загальна закономірність не може бути виявлена на основі частинних проявів, випадків, а лише на основі великої кількості спостережень, що виключають випадкові чинники. **Закóн збере́ження ене́ргії** – один з основних законів природознавства, згідно з яким енергія не виникає з нічого і не зникає безслідно, а тільки перетворюється з одного виду на інший в еквівалентних кількостях. 5. Сукупність догм (основних положень) якої-небудь релігії, віровчення. ** **Закóн бра́ти**; **у закóн уступа́ти**, *заст.:* а) брати шлюб, вінчатися з ким-небудь; б) приймати постриг, стригтися в ченці (черниці).

ЗАКОНВЕРТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **законвертува́ти**. // **законверто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКОНВЕРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОНВЕРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Вкладати в конверт (лист, записку і т. ін.).

ЗАКОНВЕРТУВА́ТИ *див.* **законверто́вувати**.

ЗАКОНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *діал.* Зародитися, започаткуватися (про нове життя, нову істоту).

ЗАКО́ННИЙ, -а, -е. 1. Який спирається на закон (у 1 знач.), здійснюється або відбувається відповідно до закону. // Встановлений законом. // Який має право на що-небудь. // *розм.* Справжній, непідроблений. ** **Зако́нний шлюб** – шлюб, юридично оформлений відповідно до чинного закону. ** **Зако́нні платíжні зáсоби** – грошові знаки, які згідно з діючим у країні законом є обов'язковими до приймання як засіб платежу на території даної країни (банківські білети центрального банку країни – банкноти, казначейські білети, розмінні монети). 2. Який має підставу; справедливий. // Закономірний, природний. 3. *заст.* Відповідний до звичаю, передбачений певним обрядом. 4. *перен.*, *розм.* Такий, який потрібен, хороший.

ЗАКО́ННИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Знавець законів (у 1 знач.). // Той, хто суворо пильнує, дотримується законів; охоронець закону. 2. *заст.* Чернець.

ЗАКО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **зако́нник**.

ЗАКО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *чого.* Абстр. ім. до **зако́нний** 1, 2. 2. *без додатка.* Неухильне додержання закону (у 1 знач.). 3. *рідко.* Те саме, що **законода́вство** 2.

ЗАКО́ННО. Присл. до **зако́нний** 1, 2, 4.

ЗАКОНОВЧИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* У дореволюційній школі – викладач закону Божого.

ЗАКОНОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Той, хто встановлює, видає закони (у 1 знач.). 2. *чого, перен.* Про кого-небудь, чий вплив є вирішальним у виробленні правил громадської поведінки людей, смаків, мод і т. ін.

ЗАКОНОДА́ВИЦЯ, -і. Жін. до **законода́вець**.

ЗАКОНОДА́ВСТВО, -а, *с.* 1. Встановлення, видання законів (у 1 знач.). 2. Сукупність усіх законів (у 1 знач.), що діють у якій-небудь державі. // Сукупність законів, що належать до окремої ділянки права. ** **Антиде́мпінгове законода́вство** – система чинних законів, що ставлять за мету заборону імпорту товару зі штучно заниженими (демпінговими) цінами. **Антимонопо́льне законода́вство** – розгалужена мережа законів, а також система заходів, спрямована на регулювання дій фірм, підприємств, корпорацій на ринку щодо обмеження та усунення монопольних структур, боротьби з монополізмом та відсікання тих фірм, які порушують права споживачів та виробників.

ЗАКОНОДА́ВСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Складати і видавати закони (у 1 знач.). 2. Визначати і формувати норми, правила, смаки суспільства.

ЗАКОНОДА́ВЧИЙ, -а, -е. 1. Який встановлює, видає закони (у 1 знач.). ** **Законода́вча вла́да** – форма влади, що полягає у встановленні, виданні законів. 2. Стос. до законодавства. **Законода́вче зібра́ння** – назва представницьких органів, парламентів у ряді країн. **Законода́вчі о́ргани** – вищі органи державної влади, що мають право та уповноважені приймати закони.

ЗАКОНОДА́ВЧО, *присл.* Через установлення, видання відповідного закону (у 1 знач.).

ЗАКОНОДОРА́ДЧИЙ, -а, -е, *іст.* Який готує та обговорює законопроекти.

ЗАКОНОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Знавець законів (у 1 знач.); фахівець із законознавства.

ЗАКОНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Сукупність відомостей про закони (у 1 знач.) як предмет викладання у спеціальних навчальних закладах.

ЗАКОНОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до законознавства.

ЗАКОНОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який відбувається відповідно до законів природи або суспільства, зумовлений цими законами.

ЗАКОНОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **закономі́рний**. 2. Об'єктивно існуючий, постійний і необхідний взаємозв'язок між предметами, явищами або процесами, що випливає з їхньої внутрішньої природи, сутності; закон (у 4 знач.). // Основне положення якої-небудь науки, закон, що відображає причинно-наслідковий зв'язок між явищами.

ЗАКОНОМІ́РНО. Присл. до **закономі́рний**. // *у знач. присудк. сл.*

ЗАКОНОПА́ТИТИ *див.* **законопа́чувати**.

ЗАКОНОПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **законопа́тити**.

ЗАКОНОПА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **законопа́чувати**.

ЗАКОНОПА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **законопа́чувати**.

ЗАКОНОПА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОНОПА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* Щільно затикати, закладати клоччям, мохом і т. ін. (шпарини, дірки); конопатити.

ЗАКОНОПА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **законопа́чувати**.

ЗАКОНОПОЛО́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Сформульована в законі (у 1 знач.) настанова, вказівка. 2. Закон (у 1 знач.) або сукупність законів, що стосуються певної ділянки суспільного життя.

ЗАКОНОПОРУ́ШНИК, -а, *ч.* Той, хто порушує закони (у 1 знач.).

ЗАКОНОПОРУ́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **законопору́шник**.

ЗАКОНОПРОЄ́КТ, -у, *ч.* Проект закону (у 1 знач.), який подається на затвердження законодавчим органам державної влади.

ЗАКОНОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Підготовка і прийняття законів.

ЗАКОНОТВО́РЧИЙ, -а, -е. Що стосується підготовки і прийняття законів.

ЗАКОНОТВО́РЧІСТЬ, -чості, *ж.* Підготовка і прийняття законів.

ЗАКОНСЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **законсервува́ти**. // **законсерво́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКОНСЕРВО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **законсерво́ваний**.

ЗАКОНСЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Зробити що-небудь консервованим. 2. *перен.* На тривалий час припинити спорудження чого-небудь, роботу підприємства і т. ін.

ЗАКОНСЕРВУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.*, *перен.* Стати консервованим.

ЗАКОНСПЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **законспектува́ти**.

ЗАКОНСПЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Скласти конспект чого-небудь.

ЗАКОНСПІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **законспірува́ти**.

ЗАКОНСПІРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **законспіро́ваний**.

ЗАКОНСПІРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОНСПІРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Робити конспіративним; засекречувати.

ЗАКОНСПІРУВА́ТИ *див.* **законспіро́вувати**.

ЗАКОНСПІРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Законспірувати себе, перейти в підпілля.

ЗАКОНТРАКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **законтрактува́ти**.

ЗАКОНТРАКТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОНТРАКТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Укладати договір на одержання, використання чого-небудь. // *заст.* Наймати кого-небудь.

ЗАКОНТРАКТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАКОНТРАКТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Брати на себе обумовлені договором, контрактом зобов'язання. // *заст.* Найматися на роботу. 2. *тільки недок.* Пас. до **законтракто́вувати**.

ЗАКОНТРАКТУВА́ТИ *див.* **законтракто́вувати**.

ЗАКОНТРАКТУВА́ТИСЯ *див.* **законтракто́вуватися**.

ЗАКО́НТРИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *спец.* Закріпити так, щоб не було зворотного руху. *Законтрити кришку.*

ЗАКО́НЮВАТИСЯ *див.* **законя́тися**.

ЗАКОНЯ́ТИСЯ, -яється *і* **ЗАКО́НЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ЗАКОНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *діал.* Зароджуватися.

ЗАКОПА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Житель м. Закопане.

ЗАКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закопа́ти**. // **зако́пано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКОПА́ТИ *див.* **зако́пувати**.

ЗАКОПА́ТИСЯ *див.* **зако́пуватися**.

ЗАКОПЕ́РЩИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **заводі́й**, **заводія́ка**.

ЗАКОПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закопи́лити**.

ЗАКОПИ́ЛИТИ *див.* **закопи́лювати**.

ЗАКОПИ́ЛИТИСЯ, -иться, *док.*, *розм.* Вип'ятитися, задертися догори.

ЗАКОПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закопи́лювати**.

ЗАКОПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКОПИ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Виставляти наперед, вип'ячувати (губу, губи), надаючи своєму обличчю презирливого або гордовитого виразу.

ЗАКОПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *діал.* Почати копотіти.

ЗАКОПОШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *док.*, *розм.* Почати копошитися; заворушитися. // *перен.* Почати діяти, виявляти яку-небудь активність.

ЗАКОПТИ́ТИ *див.* **зако́пчувати**.

ЗАКОПТИ́ТИСЯ *див.* **зако́пчуватися**.

ЗАКОПТІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Який закоптів, закоптився (у 1 знач.).

ЗАКОПТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* Вкритися кіптявою; закоптитися (у 1 знач.).

ЗАКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зако́пувати**.

ЗАКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зако́пувати**.

ЗАКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Зробивши заглиблення і поклавши в нього що-небудь, закидати зверху чимсь сипким (землею, піском і т. ін.); заривати. 2. Закріплювати одним кінцем у викопаному в ґрунті заглибленні; вкопувати.

ЗАКО́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАКОПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Риючи заглиблення, перев. у землі, піску, закопувати себе, ховатися; зариватися. // Риючи окопи, траншеї, укриватися від ворога. // Розгрібаючи сіно, солому тощо, зариватися. // *перен.*, *розм.* Почати вести самотнє, відлюдне життя. 2. *перен.*, *розм.* Заглиблюватися в яку-небудь справу, захоплюватися чимсь, не звертаючи уваги на навколишнє життя. 3. *тільки недок.* Пас. до **зако́пувати**.

ЗАКО́ПЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закопти́ти**.

ЗАКО́ПЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість і стан за знач. **зако́пчений**.

ЗАКО́ПЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зако́пчувати**.

ЗАКО́ПЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОПТИ́ТИ**, -пчу́, -пти́ш, *док.*, *перех.* 1. Покривати кіптявою. 2. Обкурювати димом деякі харчові продукти (м'ясо, рибу і т. ін.), щоб зробити їх придатними для зберігання і надати їм певного специфічного смаку; коптити.

ЗАКО́ПЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАКОПТИ́ТИСЯ**, -пчу́ся, -пти́шся, *док.* 1. Покриватися кіптявою. 2. Ставати копченим. 3. *тільки недок.* Пас. до **зако́пчувати**.

ЗАКОРДО́Н, -у, *ч.*, *розм.* Чужоземні країни.

ЗАКОРДО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до закордону. // Який міститься, живе, здійснюється, видається або виготовляється за кордоном. // Прибулий або привезений з інших країн. ** **Закордо́нний па́спорт** – документ, що засвідчує право виїзду кого-небудь за межі Батьківщини, за кордон.

ЗАКОРДО́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **закордо́н**.

ЗАКОРЕНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *рідко.* Те саме, що **вкорени́тися**.

ЗАКОРЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який міцно встановився, усталився; застарілий (про звичку, звичай і т. ін.). 2. Який не піддається виправленню, перевихованню; затятий, запеклий (про людей).

ЗАКОРЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **закорені́лий**.

ЗАКОРЕНІ́ТИ, -íю, -íєш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Міцно встановитися, усталитися; застаріти (про звичку, звичай і т. ін.). 2. Стати невиправним, запеклим (про людей).

ЗАКОРИ́ШМАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* Заворушитися.

ЗАКОРІ́НЕНИЙ, -а, -е. Який закоренився, міцно вріс корінням у землю (про рослини).

ЗАКОРКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закоркува́ти**.

ЗАКОРКО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для закорковування.

ЗАКОРКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **закорко́вувати**.

ЗАКОРКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закорко́вувати**.

ЗАКОРКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОРКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Щільно затикати пляшку чи якусь посудину перев. корком або чим-небудь іншим.

ЗАКОРКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАКОРКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Щільно закриватися перев. корком або чимось іншим (про пляшку і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **закорко́вувати**.

ЗАКОРКО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто займається закорковуванням пляшок та інших посудин.

ЗАКОРКО́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **закорко́вувач**.

ЗАКОРКО́ВЧИЙ, -а, -е, *діал.* Признач. для закорковування пляшок.

ЗАКОРКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закоркува́ти**.

ЗАКОРКУВА́ТИ *див.* **закорко́вувати**.

ЗАКОРКУВА́ТИСЯ *див.* **закорко́вуватися**.

ЗАКОРОТИ́ТИ, -очу́, -о́тиш, *док.*, **ЗАКОРО́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *спец.*, *розм.* Зробити таке з'єднання в електричному ланцюгу, яке призводить до виходу його з ладу.

ЗАКОРО́ТКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже, надто короткий; коротший, ніж звичайно або потрібно.

ЗАКО́РОТКО, *розм.* Присл. до **закоро́ткий**.

ЗАКОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *спец.*, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закороти́ти**.

ЗАКОРО́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *спец.*, *розм.* Дія за знач. **закороти́ти**.

ЗАКОРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.*, *розм.* Дія за знач. **закоро́чувати**.

ЗАКОРО́ЧУВАТИ *див.* **закороти́ти**.

ЗАКОРО́ЧУЮЧИЙ, -а, -е, *спец.*, *розм.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **закоро́чувати**.

ЗАКОРТІ́ТИ, -ти́ть, *кому*, *заст. кого*, *безос.*, *перев. з інфін.*, *розм.* Док. до **корті́ти**.

ЗАКОРЧО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* В якому багато корчів.

ЗАКОРЮ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **закарлю́чка**.

ЗАКОСИ́ТИ *див.* **зако́шувати**.

ЗАКОСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закоси́чити**.

ЗАКОСИ́ЧИТИ *див.* **закоси́чувати**.

ЗАКОСИ́ЧИТИСЯ *див.* **закоси́чуватися**.

ЗАКОСИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закоси́чувати**.

ЗАКОСИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОСИ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Прикрашати, убирати волосся або головний убір квітами, стрічками і т. ін.; заквітчувати.

ЗАКОСИ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАКОСИ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Прикрашати своє волосся або головний убір квітами, стрічками і т. ін.; заквітчуватися.

ЗАКОСНІ́ЛИЙ, -а, -е. Закоренілий, застарілий, відсталий.

ЗА́КОСОК, -ску, *ч.*, *діал.* Затока (заплава) річки.

ЗАКОСТЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який закостенів. 2. *перен.* Який зупинився в своєму розвитку, застиг у якій-

небудь формі.

ЗАКОСТЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **закостені́лий**.

ЗАКОСТЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **закостені́ти**. // Етап остеосинтезу, при якому відбувається мінералізація (обвапнування) міжклітинної речовини. ** **Ендохондра́льне закостені́ння** – закостеніння, яке відбувається в тканині хряща; закінчується утворенням губчастої речовини кістки.

ЗАКОСТЕНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Утратити чутливість, гнучкість, стати твердим; задубіти, заклякнути. // Залишитися незмінним (про вираз обличчя, посмішку і т. ін.). 2. *перен.* Зупинитись у своєму розвитку, застигнути в якійсь формі.

ЗАКОСТРИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який має в собі багато костриці (про волокно, прядиво і т. ін.).

ЗАКОСТРИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **закостри́чений**.

ЗАКОСТРИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *розм.* Док. до **костри́читися**.

ЗАКО́Т, -а, *ч.* Відгорнутий, закочений назовні край чого-небудь (одягу, взуття, убрання і т. ін.).

ЗАКОТИ́ТИ *див.* **зако́чувати**.

ЗАКОТИ́ТИСЯ *див.* **зако́чуватися**.

ЗАКОТКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закоткува́ти**.

ЗАКОТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закотко́вувати**.

ЗАКОТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОТКУВА́ТИ**, -ую́, -уєш, *док.*, *перех.*, *спец.* Ущільнювати котком поверхневий шар ґрунту.

ЗАКОТКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **закотко́вувати**.

ЗАКОТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закоткува́ти**.

ЗАКОТКУВА́ТИ *див.* **закотко́вувати**.

ЗАКОХА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.*, *розм.*, *ірон.* Той, хто закохався в кого-небудь; залицяльник.

ЗАКО́ХАНИЙ, -а, -е. 1. *в кого і без додатка.* Який кохає кого-небудь, закохався (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **зако́ханий**, -ного, *ч.*; **зако́хана**, -ної, *ж.* Людина, яка кохає, закохалася. // Який виражає кохання, захопленість. 2. *в що, рідко в чому.* Який захоплений, зачарований чимсь, кохається в чому-небудь. 3. *заст.* Викоханий, випещений.

ЗАКО́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зако́ханий**.

ЗАКОХА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Те саме, що **коха́ння**. 2. Стан за знач. **закоха́тися**.

ЗАКО́ХАНО. Присл. до **зако́ханий** 1, 2.

ЗАКОХА́ТИ *див.* **зако́хувати**.

ЗАКОХА́ТИСЯ *див.* **зако́хуватися**.

ЗАКО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. *кого.* Викликати в кого-небудь почуття кохання, змушувати когось покохати. 2. *тільки док.*, *кого*, *рідко.* Пройнятися почуттям кохання до кого-небудь; покохати. 3. *кого*, *що*, *заст.* Викохувати, випещувати.

ЗАКО́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАКОХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *в кого і без додатка.*, *заст. в кому.* Пройматися почуттям кохання, пристрастю до кого-небудь. 2. *тільки док.*, *у чому*, *рідше в що.* Захопитися чим-небудь.

ЗАКОЦЬО́РБЛЕНИЙ *і* **ЗАКУЦЮ́РБЛЕНИЙ**, -а, -е, *розм.* Те саме, що **закоцю́рблений**.

ЗАКОЦЮ́БЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **закоцю́бнути**, **закоцю́бти**.

ЗАКОЦЮ́БНУТИ *і* **ЗАКОЦЮ́БТИ**, -бну, -бнеш; *мин. ч.* закоцюб, -ла, -ло; *док.*, *розм.* Те саме, що **закля́кнути**.

ЗАКОЦЮ́БТИ *див.* **закоцю́бнути**.

ЗАКОЦЮ́РБИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* закоцюрбляться; *док.*, **ЗАКОЦЮ́РБЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **загну́тися** 1.

ЗАКОЦЮ́РБЛЕНИЙ, **ЗАКУЦЬО́РБЛЕНИЙ**, -а, -е, *розм.* Який закоцюрбився; загнутий.

ЗАКОЦЮ́РБЛЮВАТИСЯ *див.* **закоцю́рбитися**.

ЗАКО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закоти́ти**. // **зако́чено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зако́чувати**.

ЗАКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* 1. Котячи, переміщати що-небудь в якесь місце. 2. Загортати назовні край одягу, взуття; засукувати.

ЗАКО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАКОТИ́ТИСЯ**, -о́титься, *док.* 1. Котячись, обертаючись, переміщатися, потрапляти в яке-небудь місце. // *розм.* Проникати, потрапляти в середину чого-небудь, кудись. 2. *за що і без додатка.* Спускатися за обрій; заходити (про небесні світила). // Ховатися (за хмари, гори і т. ін.). 3. Загортатися назовні; підгортаючись, зсуватися вище; засукуватися (про край одягу).

ЗАКО́ШЛАНИЙ, -а, -е. Який закошлався, став кошлатим.

ЗАКО́ШЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зако́шланий**.

ЗАКО́ШЛАТИСЯ, -ається, -аєшся, *док.* Стати кошлатим.

ЗАКОШЛА́ТИТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся, *док.* Те саме, що **зако́шлатися**.

ЗАКОШЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закошла́титися**.

ЗАКОШТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Покуштувати.

ЗАКО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зако́шувати**.

ЗАКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **ско́шувати**. 2. *тільки док.* Почати косити.

ЗАКРАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАКРА́СТИСЯ**, -аду́ся, -аде́шся, *док.* 1. Крадучись, проникати всередину, у межі чого-небудь. // *перен.*, *перев. у сполуч. зі сл.* у серце, в душу. 2. Крадькома наближатися до кого-, чого-небудь; підкрадатися.

ЗАКРА́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який закрадається, непомітно проникає куди-небудь. 2. Який уміє хитрощами та догоджанням увійти в довіру. // Спрямований на те, щоб домогтися прихильності, приязні кого-небудь. *Закрадливий голос.*

ЗАКРА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **закра́дливий** 2.

ЗАКРА́ДЛИВО. Присл. до **закра́дливий**.

ЗАКРА́ЇНА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **за́крайок**. 2. *спец.* Пруг, пружок.

ЗА́КРАЙОК, -йка, *ч.*, *розм.* Край чого-небудь. // Смуга льоду вздовж берега.

ЗАКРА́ПАТИ[1] *див.* **закра́пувати**.

ЗАКРА́ПАТИ[2], закра́пає *і* закра́пле, *док.* Почати крапати, падати або стікати краплями. // *безос.*

ЗАКРА́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закра́пати**[1].

ЗАКРА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКРА́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Вкривати краплями чого-небудь, забризкувати.

ЗАКРА́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **закра́пувати**.

ЗАКРА́СИТИ[1] *див.* **закраша́ти**.

ЗАКРА́СИТИ[2] *див.* **закра́шувати**[2].

ЗАКРА́СИТИСЯ[1] *див.* **закраша́тися**.

ЗАКРА́СИТИСЯ[2] *див.* **закра́шуватися**[2].

ЗАКРА́СТИСЯ *див.* **закрада́тися**.

ЗАКРАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **закрасува́тися**.

ЗАКРАСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Почати красуватися, вирізнятися своєю красою. 2. Почати цвісти; убратися в цвіт (про злаки).

ЗАКРАША́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАКРА́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКРА́СИТИ**, -а́шу́, -а́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Робити гарним, привабливим на вигляд; прикрашати. // Заквітчувати, оздоблювати. 2. *перен.* Робити змістовнішим, приємнішим, полегшувати (життя, роботу і т. ін.). // Робити менш неприємним, загладжувати.

ЗАКРАША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ЗАКРА́ШУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАКРА́СИТИСЯ**, -а́шу́ся, -а́сишся, *док.*, *розм.* Ставати гарним, привабливим на вигляд; прикрашатися. // Заквітчуватися, зацвітати.

ЗАКРА́ШЕНИЙ[1], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закра́сити**[1].

ЗАКРА́ШЕНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закра́сити**[2].

ЗАКРА́ШЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **закраша́ти**.

ЗАКРА́ШУВАННЯ[1], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **закра́шувати**[1].

ЗАКРА́ШУВАННЯ[2], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **закра́шувати**[2].

ЗАКРА́ШУВАТИ[1] *див.* **закраша́ти**.

ЗАКРА́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКРА́СИТИ**, -а́шу́, -а́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Покривати фарбою; фарбувати. 2. Надавати чому-небудь якогось кольору, забарвлення. // *рідко.* Забруднювати чим-небудь.

ЗАКРА́ШУВАТИСЯ[1] *див.* **закраша́тися**.

ЗАКРА́ШУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАКРА́СИТИСЯ**, -а́шу́ся, -а́сишся, *док.*, *розм.* Покриватися чим-небудь, набуваючи якогось іншого забарвлення.

ЗАКРЕКТА́ТИ, -екчу́, -е́кчеш, *док.* 1. Почати кректати, видаючи горлові уривчасті звуки, схожі на стогін (від фізичного напруження, болю і т. ін.). 2. Неголосно, уривчасто закричати, видаючи характерні звуки (про птахів, жаб і т. ін.).

ЗАКРЕСА́ТИ, -ешу́, -е́шеш, *док.* 1. *перех.* Крешучи, видобути вогонь. 2. *неперех.* Почати сліпуче виблискувати. 3. *неперех.* Почати з силою бити, ударяти по чому-небудь, у щось. // *безос.*

ЗАКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закре́слити**. // **закре́слено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКРЕ́СЛИТИ *див.* **закре́слювати**.

ЗАКРЕ́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **закре́слюватися**.

ЗАКРЕ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закре́слювати**.

ЗАКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКРЕ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Викреслювати, знищувати однією чи кількома рисками написане або намальоване.

ЗАКРЕ́СЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **закре́слювати**.

ЗАКРИВА́ВИТИ *див.* **закрива́влювати**.

ЗАКРИВА́ВИТИСЯ *див.* **закрива́влюватися**.

ЗАКРИВА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закрива́вити**. 2. *у знач. прикм.* Залитий, просякнутий кров'ю, вимазаний у кров.

ЗАКРИВА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **закрива́влений**.

ЗАКРИВА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закрива́вити**.

ЗАКРИВА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКРИВА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* закрива́влять; *док.*, *перех.* Заливати, покривати, забризкувати кров'ю. // Ранити, травмувати до крові.

ЗАКРИВА́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАКРИВА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* закрива́вляться; *док.* Заливатися, покриватися, забризкуватися кров'ю.

ЗАКРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закрива́ти**.

ЗАКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАКРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. Загороджувати, затуляти кого-, що-небудь, робити невидимим або недоступним для удару, дотику і т. ін. // *перев. від кого – чого.* Приховувати, укривати. 2. Накладати, навішувати і т. ін. що-небудь поверх когось, чогось; накривати. // Цілком покривати собою що-небудь. // Затуляти очі, обличчя (перев. руками). 3. Складати, стуляти що-небудь розкрите, розгорнуте. // Заплющувати (очі). *Закривати рота.* 4. Те саме, що **зачиня́ти** 1. 5. *перен.* Робити недоступним, неможливим для проходу, проникнення кого-, чого-небудь. 6. *перен.* Робити другорядним, неважливим, відсовувати на другий план. 7. *перен.* Припиняти діяльність кого-, чого-небудь, забороняти щось. ** **Закри́ти бюлете́нь (лікарня́ний лист)** – припинити дію лікарняного листа і виписати, виписатися на роботу. // Кінчати, завершувати ведення чого-небудь (зборів, судової справи і т. ін.). ** **Закрива́ти воло́гу**, *с. г.* – розпушуючи землю, утримувати в ній весняні води. **Закрива́ти раху́нок**: а) про вкладника – забирати усі свої гроші з банку; б) про банк – припиняти видачу грошей за рахунком. 8. *жарг.* Заарештовувати, саджати до в'язниці.

ЗАКРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАКРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Загороджуючись, оповиваючись чим-небудь, ховаючись за чимось, робитися невидимим або недоступним для удару, дотику і т. ін. 2. Накривати себе, прикриватися чим-небудь. // Затуляти очі, обличчя (перев. руками). 3. Згортатися, стулятися (про що-небудь розгорнуте, розкрите). // Заплющуватися (про очі). 4. Ставати на своє місце, затуляючи собою якийсь отвір (про предмети). 5. Припиняти діяльність, переставати працювати. 6. *тільки недок.* Пас. до **закрива́ти**.

ЗАКРИВИ́ТИ *див.* **закривля́ти**.

ЗАКРИВИ́ТИСЯ *див.* **закривля́тися**.

ЗАКРИВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **закриві́ти**.

ЗАКРИВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *без додатка і на що.* Почати кульгати, зробитися кульгавим.

ЗАКРИ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Те, чим закривають, затуляють що-небудь; покришка, кришка.

ЗАКРИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Нерівний, звернутий набік.

ЗАКРИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закриви́ти**.

ЗАКРИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закривля́ти**.

ЗАКРИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАКРИВИ́ТИ**, -ивлю́, -и́виш; *мн.* закри́влять; *док.*, *перех.* Завертати, загинати вбік, робити непрямим, нерівним.

ЗАКРИВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ЗАКРИВИ́ТИСЯ**, -и́виться; *мн.* закри́вляться; *док.* Загинатися, робитися непрямим, нерівним.

ЗАКРИВНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна закрити.

ЗАКРИВУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *розм.* Почати пересуватися по непрямій лінії, відхиляючись то в один, то в інший бік.

ЗАКРИЖАНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **закрижані́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАКРИЖАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Покритися суцільною кригою або льодовою кіркою. 2. *перен.* Застигнути, стати нерухомим.

ЗАКРИ́ЛОК, -лку, *ч.* Хвостова частина крила літака, яка відхиляється вниз. Створює, збільшуючи головним чином ефективну кривину крилового профілю, додаткову підйомну силу крила при зльоті і посадці.

ЗАКРИСТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закристалізува́ти**.

ЗАКРИСТАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **кристалізува́ти**.

ЗАКРИСТАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється. Док. до **кристалізува́тися**.

ЗАКРИ́ТИ *див.* **закрива́ти**.

ЗАКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закри́ти**. // **закри́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Невидимий, прихований. ** **Закри́ті пошко́дження**, *мед.* – пошкодження, що не супроводжуються порушенням цілісності зовнішніх покривів тіла: струси, синці тощо. 3. *у знач. прикм.* Який має верх і бокові стінки, стіни. 4. *у знач. прикм.*, *перен.* Признач. або доступний для певного, обмеженого кола людей. **Закри́та еконо́міка** – економіка країни, уряд якої всіляко обмежує зовнішньоекономічні зв'язки. **Закри́та монопо́лія** – офіційна юридично захищена монополія, яка діє у тих галузях економіки, де конкуренція заборонена. **Закри́та пі́дписка**, *бірж.*: приватне розміщення цінних паперів між небагатьма інвесторами без розголошування. **Закри́та пози́ція**, *бірж.*: завершення розрахунків по угоді з цінними паперами, викуп проданого паперу або продаж купленого. **Закри́те акціоне́рне товари́ство** – акціонерна компанія, акції якої розподіляються зазвичай серед заздалегідь визначеного кола осіб, в першу чергу – засновників. **Закри́те голосува́ння** – таємне голосування. **Закри́те депонува́ння** – зберігання банком цінностей клієнта, які не розглядаються як капіталовкладення. **Закри́те мо́ре** – море, яке омиває береги декількох держав і за своїм географічним положенням не може бути використаним для транзитного проходження через нього. **Закри́тий інвестиці́йний фонд** – фонд, який здійснює випуск інвестиційних сертифікатів без взяття зобов'язань про їх викуп. **Закри́тий міжнаро́дний до́говір** – договір, відповідно до положень якого коло його учасників обмежене якими-небудь критеріями. **Закри́тий ри́нок** – ринок, на якому проникнення нових осіб ускладнене рядом перешкод. **Закри́тий склад**, *лінгв.* – сполучення кількох звуків, що вимовляється одним поштовхом видихуваного повітря і закінчується на приголосний звук. **Закри́ті зни́жки** – цінові знижки, що їх надають на продукцію у внутрішній торгівлі. **Закри́ті торги́ (аукціо́ни, ко́нкурси, те́ндери)** – такі, до яких допускається обмежена кількість учасників.

ЗАКРИ́ТИСЯ *див.* **закривáтися.**

ЗАКРИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **закри́ти.** ** **Закриття́ акредити́ва** – припинення видачі грошей за акредитивом. ** **Закриття́ акредити́ва** – запис щодо припинення операцій видачі грошей за акредитивом. **Закриття́ кáсового чéка (квитáнції)** – процедура завершення розрахунків з покупцем (клієнтом). **Закриття́ креди́ту** – припинення кредитування. **Закриття́ рахýнка в бáнку** – припинення дії розрахункового чи поточного рахунка. **Закриття́ торгі́в (тéндерів)** – дата підписання договору (контракту) між замовником і переможцем торгів (тендерів). **Закриття́ фáйлу** – операція завершення роботи програми файлом.

ЗАКРИЧÁТИ, -чý, -чи́ш, *док.* 1. *неперех.* Почати кричати; загаласувати, залементувати. // Почати видавати різкі пронизливі звуки (про птахів, тварин). 2. *перех. і без додатка.* Голосно вигукнути. 3. *неперех., на кого.* Почати лаятись, гримати. 4. *перех., рідко.* Змучити криком, лайкою і т. ін.

ЗАКРИ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до закриши́ти 2.

ЗАКРИШИ́ТИ *див.* **закри́шувати.**

ЗÁКРИШКА, -и, *ж.* Те, що кришать у борщ як заправу (цибуля, петрушка, кріп та ін.).

ЗАКРИШТÁЛИКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться за кришталиком. ** **Закриштáликовий прóстір** – вузька щілина між задньою поверхнею кришталика і склоподібним тілом, заповнена водянистою вологою.

ЗАКРИ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закри́шувати.**

ЗАКРИ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКРИШИ́ТИ**, -ишý, -и́шиш, *док., перех.* 1. Різати маленькими шматочками, подрібнювати на крихти. 2. Заправляти страву чим-небудь покришеним.

ЗАКРІ́Й, -рóю, *ч.* 1. *крав.* Дія за знач. **закрóювати, закроїти.** 2. *рідко.* Обрис, форма чого-небудь.

ЗАКРІ́ЙНИЙ, -а, -е, *крав.* Прикм. до **закрі́й** 1. *Закрі́йний цех.*

ЗАКРІ́ЙНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер, що розкроює тканини або шкіру.

ЗАКРІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до закрі́йник.

ЗАКРІ́ПА, -и, *ж., діал.* Підпис, печатка.

ЗАКРІПÁЧЕНИЙ, -а, -е, *іст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закріпáчити.** // *у знач. прикм.*

ЗАКРІПÁЧЕННЯ, -я, *с., іст.* Дія за знач. **закріпáчити.**

ЗАКРІПÁЧИТИ *див.* **закріпáчувати.**

ЗАКРІПÁЧИТИСЯ *див.* **закріпáчуватися.**

ЗАКРІПÁЧУВАННЯ, -я, *с., іст.* Дія за знач. **закріпáчувати.**

ЗАКРІПÁЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКРІПÁЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех., іст.* Примушувати когонебудь стати кріпаком. // Поневолювати, запроваджувати кріпосне право.

ЗАКРІПÁЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАКРІПÁЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док., іст.* 1. Ставати кріпаком. 2. *тільки недок.* Пас. до **закріпáчувати.**

ЗАКРІПИ́ТИ *див.* **закрі́плювати.**

ЗАКРІПИ́ТИСЯ *див.* **закрі́плюватися.**

ЗÁКРІПКА, -и, *ж., спец.* Те, що використовується для закріплення чого-небудь.

ЗАКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до закріпи́ти. // **закрі́плено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який перебуває у чиємусь користуванні, віданні.

ЗАКРІ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **закрі́плений.**

ЗАКРІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закріпи́ти** і **закріпи́тися.**

ЗАКРІ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для закріплення.

ЗАКРІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **закрі́плювати.**

ЗАКРІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закрі́плювати** і **закрі́плюватися.**

ЗАКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАКРІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАКРІПИ́ТИ**, -плю, -і́пиш; *мн.* закріплять; *док., перех.* 1. Використовуючи яке-небудь кріплення, робити стійким, нерухомим. // Міцно приєднувати, прив'язувати до чого-небудь. // Вростаючи в ґрунт, зміцнювати його (про рослини). // *фот.* Обробляти спеціальним розчином для забезпечення стійкості зображення. 2. Зміцнювати, утверджувати на довгий час, робити тривалим, постійно діючим. // Підкріпляти, стверджувати що-небудь. 3. *за ким – чим і без додатка.* Надавати кому-небудь право розпоряджатися, володіти ким-, чим-небудь. // *військ.* Захопивши що-небудь, утримувати за собою. ** **Закрі́плювати шлýнок**, *мед.* – за допомогою лікувальних засобів припиняти пронос.

ЗАКРІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ЗАКРІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАКРІПИ́ТИСЯ**, -іплюся, -і́пишся; *мн.* закріпляться; *док.* 1. Використовуючи яке-небудь кріплення, набувати стійкого положення, ставати нерухомим. 2. Зміцнюючись, утверджуватися на довгий час, ставати тривалим, постійно діючим. 3. *військ.* Здійснювати певні заходи, щоб утриматися, залишитися на захопленій позиції. 4. *тільки недок.* Пас. до **закрі́плювати.**

ЗАКРІ́ПЛЮВАЧ, -а, *ч., спец.* Хімічна речовина, що застосовується для закріплення зображення на фотоплівці, фотопапері, тканинах і т. ін.

ЗАКРІ́ПЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **закрі́плювати.**

ЗАКРІПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закріпля́ти.**

ЗАКРІПЛЯ́ТИ *див.* **закрі́плювати.**

ЗАКРІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **закрі́плюватися.**

ЗАКРІПЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **закріпля́ти.**

ЗАКРІПНИ́Й, -á, -é. Який закріплює що-небудь.

ЗАКРІПОСТИ́ТИ *див.* **закріпощáти.**

ЗАКРІПОСТИ́ТИСЯ *див.* **закріпощáтися.**

ЗАКРІПОЩÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗАКРІПОСТИ́ТИ**, -ощý, -ости́ш, *док., перех., заст.* Те саме, що **закріпáчувати.**

ЗАКРІПОЩÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ЗАКРІПОСТИ́ТИСЯ**, -ощýся, -ости́шся, *док., заст.* Те саме, що **закріпáчуватися.**

ЗАКРОВИ́ТИ *див.* **закрóвлювати.**

ЗАКРÓВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закрови́ти.**

ЗАКРÓВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закрóвлювати.**

ЗАКРÓВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКРОВИ́ТИ**, -влю, -ви́ш; *мн.* закровля́ть; *док., перех., рідко.* Те саме, що **закривáвлювати.**

ЗАКРÓЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закрóїти.**

ЗАКРÓЇТИ *див.* **закрóювати.**

ЗАКРОКУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *док., рідко.* Почати швидко крокувати, ходити; заходити. // Піти, попрямувати куди-небудь.

ЗАКРОПИ́ТИ *див.* **закропля́ти.**

ЗАКРОПИ́ТИСЯ *див.* **закропля́тися.**

ЗАКРÓПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закропи́ти** 1, 2.

ЗАКРОПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закропля́ти.**

ЗАКРОПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАКРОПИ́ТИ**, -оплю, -óпиш; *мн.* закрóплять; *док.* 1. *перех.* Оббризкувати, поливати. 2. *перех.* Вливати що-небудь краплями. 3. *тільки док., неперех.* Почати бризкати.

ЗАКРОПЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАКРОПИ́ТИСЯ**, -оплю́ся, -óпишся; *мн.* закрóпляться; *док.* Вгамовувати голод, спрагу невеликою кількістю їжі або рідини. // *ірон.* Пити горілку, вино і т. ін.

ЗАКРОЮВÁЛЬНИЙ, -а, -е, *крав.* Стос. до закрою (у 1 знач.).

ЗАКРÓЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКРÓЇТИ**, -óю, -óїш, *док., перех.* Вирізувати що-небудь із тканини, шкіри і т. ін. за певним зразком, викройкою.

ЗАКРУ́ГЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до закругли́ти. 2. *у знач. прикм.* Який має округлі лінії або округлу форму. 3. *у знач. прикм., перен.* Викінчений, довершений.

ЗАКРУ́ГЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **закру́глений** 2, 3.

ЗАКРУ́ГЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **закругли́ти.** 2. Округла або овальна частина чого-небудь; вигин.

ЗАКРУ́ГЛЕНО. Присл. до **закру́глений.**

ЗАКРУГЛИ́ТИ *див.* **закру́глювати.**

ЗАКРУГЛИ́ТИСЯ *див.* **закру́глюватися.**

ЗАКРУ́ГЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для закруглювання.

ЗАКРУ́ГЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закру́глювати** 1.

ЗАКРУ́ГЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАКРУГЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАКРУГЛИ́ТИ**, -углю́, -у́глиш, *док., перех.* 1. Надавати чому-небудь круглої чи овальної форми. 2. *перен.* Закінчувати (перев. говорити, писати). // Робити що-небудь довершеним, викінченим.

ЗАКРУ́ГЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ЗАКРУГЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАКРУГЛИ́ТИСЯ**, -углю́ся, -у́глишся, *док.* 1. Ставати круглим або овальним за формою, контурами. 2. *перен.* Закінчувати (перев. говорити, писати). 3. *тільки недок.* Пас. до **закру́глювати** 1.

ЗАКРУГЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закругля́ти.**

ЗАКРУГЛЯ́ТИ *див.* **закру́глювати.**

ЗАКРУГЛЯ́ТИСЯ *див.* **закру́глюватися.**

ЗАКРУЖИ́ТИ, -ужý, -у́жиш, *док., розм.* 1. *перех.* Те саме, що **закрути́ти**[1] 1, 2. 2. *неперех.* Те саме, що **закружля́ти** 2.

ЗАКРУЖИ́ТИСЯ, -ужýся, -у́жишся, *док., розм.* Те саме, що **закрути́тися**[2] 1, 2.

ЗАКРУЖЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *перех.* Почати кружляти, обертати кого-, що-небудь. // *безос.* 2. *неперех.* Почати рухатися (летіти, іти, танцювати і т. ін.), описуючи кола. // Почати передаватися по колу (про посуд із горілкою і т. ін.). 3. *неперех.* Почати рухатися, раз у раз змінюючи напрям; забігати, заметушитися.

ЗАКРУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., діал.* Почати крукати.

ЗАКРУ́МКАТИ, -аю, -аєш, *док., рідко.* Почати видавати уривчасті гортанні звуки (про птахів).

ЗÁКРУТ, -у, *ч.* Крутий поворот, дугоподібний вигин. // Крива, звивиста лінія.

ЗАКРУТÁСИ, -ів, *мн., розм.* Вигадливі повороти, петлі.

ЗАКРУТÉНИНА, -и, *ж., діал.* Клопіт і метушня, пов'язані з певними турботами.

ЗÁКРУТЕНЬ, -тня, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **зáкрут.** 2. *етн., заст.* Зв'язаний вузлом пучок стебел нежатого хліба.

ЗАКРУТИГОЛОВА, -и, *ч. і ж., розм.* Непутяща людина.

ЗАКРУ́ТИНА, -и, *ж., діал.* Закрут.

ЗАКРУ́ТИСТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Хитромудрий, складний, важкий для розуміння. 2. Із закрутками, завитками і т. ін.

ЗАКРУ́ТИСТО, *розм.* Присл. до **закру́тистий.**

ЗАКРУТИ́ТИ[1] *див.* **закру́чувати.**

ЗАКРУТИ́ТИ[2], -учý, -у́тиш, *док.* 1. *перех.* Почати крутити, рухати, обертаючи. // *безос.* 2. *перех.* Крутячи, довести до знемоги, втоми, запаморочення. 3. *неперех.* Почати повертати що-небудь у різні боки; замотати, затрусити (головою), завихляти (хвостом) і т. ін. 4. *тільки 3 ос., неперех.* Почати віяти, мести, змінюючи напрям (про вітер, куряву, сніг і т. ін.). // *безос.* 5. *неперех., перен.* Викликати відчуття лоскоту, подразнення (в носі, вусі). // *безос.*

ЗАКРУТИ́ТИСЯ[1] *див.* **закру́чуватися.**

ЗАКРУТИ́ТИСЯ[2], -учýся, -у́тишся, *док.* 1. Почати крутитися, рухатися, обертаючись, обертом. // Набути кругового руху. // Почати швидко рухатися, обертаючись, кружляючи. // *перен.* Почати проходити, перебігати активно, в швидкому темпі. // *безос.* 2. Те саме, що **закружля́ти** 2. 3. Почати віяти, сипатися, щоразу змінюючи напрямок. 4. Почати безладно бігати, рухатися (з переляку, замішання і т. ін.). // Почати бігати, ходити навколо, поблизу кого-, чого-небудь. // Почати швидко повертатися в різні боки. 5. *перен., розм.* Поринути в яку-небудь роботу, повністю віддатися клопотам; заклопотатися. 6. *розм.* Крутячись (танцюючи або щось роблячи), дуже втомитися. 7. Пролягти дуже нерівно, маючи вигини, повороти з певного місця.

ЗÁКРУТКА, -и, *ж.* 1. Дерев'яний брусочок, що обертається на забитому в щось гвіздку (для замикання дверей і т. ін.). 2. Те, що має заокруглену, спіральну форму або закручений кінець; завиток. // Те саме, що **зáкруток.** 3. *розм.* Зібрані у вузол коси, волосся. 4. *анат.* Звивина. 5. *спец.* Пов'язка з пристосуванням, яким її закручують на пораненій кінцівці, щоб зупинити кровотечу. 6. *мисл.* Ручний або настільний прилад для завальцьовування дулець паперових гільз. 7. *мисл.* Процес завальцьовування, внаслідок чого картонним пижем забезпечується дріб від падіння.

ЗÁКРУТОК, -тка, *ч.* Пасмо кучерявого волосся, закрученої у кільця шерсті і т. ін.; завиток.

ЗАКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закрути́ти**[1] 1 – 6, 8. // **закру́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Звивистий, з багатьма поворотами. 3. *у знач. прикм., перен.* Хитромудрий, вигадливий або пишномовний. // Химерний, складний.

ЗАКРУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **закру́чений.**

ЗАКРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закрути́ти**[1] 2.

ЗАКРУ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який паризначений, використовується для закручування.

ЗАКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **закру́чування.**

ЗАКРУ́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **закру́чуваний.**

ЗАКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закру́чувати** 1 – 4, 8.

ЗАКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКРУТИ́ТИ**, -учý, -у́тиш, *док.* 1. *перех.* Обертати, рухати що-небудь по колу. // Надавати чому-небудь вихрового руху. 2. *перех.* Загвинчуючи, укріпляти в чомусь, закривати що-небудь. // Загвинчуючи чим-небудь, закриваючи закруткою тощо, замикати (двері і т. ін.). 3. *перех.* Обвиваючи, зав'язувати навколо чого-небудь або намотувати на щось. 4. *перех.* Звивати джгутом, зав'язувати що-небудь у вузол і т. ін. // Завивати (вуса, волосся). // Виводячи криву лінію, загинати її донизу, вбік і т. ін. 5. *тільки док., перех., перен.* Захопити цілком, не лишаючи вільного часу. 6. *тільки док., перех., перен., розм.* Діючи певним чином, викликати у когось почуття кохання; закохати. 7. *неперех., перен.* Говорити хитромудро, вигадливо або пишномовно. 8. *перех., перен.* Заплутувати яку-небудь справу.

ЗАКРУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАКРУТИ́ТИСЯ**, -учýся, -у́тишся, *док.* 1. Скручуватися, завиватися кільцями, загинатися на кінці. 2. Загвинчуватися. 3. *розм.* Пов'язуватися, запинатися чимнебудь. 4. *розм.* Звиватися, мати повороти, загини. 5. *тільки недок.* Пас. до **закру́чувати** 1, 3, 8.

ЗАКРЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати крюкати (про птахів). 2. *діал.* Почати квакати (про жаб).

ЗАКРЯ́КАТИ, -кря́каю, -кря́каєш *і* -кря́чу, -кря́чеш, *док.* Почати крякати.

ЗАКУ́БЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.* 1. Почати кублитися, робити гніздо, кубло в землі. // Закрутитися на місці, риючи землю. 2. Почати звиватися клубами; заклубочатися.

ЗАКУ́БРИТИ *див.* **закýбрювати.**

ЗАКУ́БРИТИСЯ *див.* **закýбрюватися.**

ЗАКУ́БРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закýбрювати.**

ЗАКУ́БРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКУ́БРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., рідко.* Щільно закривати, припиняючи доступ, прохід куди-небудь.

ЗАКУ́БРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАКУ́БРИТИСЯ**, -иться, *док., рідко.* 1. Щільно закриватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **закýбрювати.**

ЗАКУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закувáти** (*див.* **закувáти**[1]).

ЗАКУВÁТИ[1] *див.* **закóвувати.**

ЗАКУВÁТИ[2], -ýю, -ýєш, *док.* Почати кувати (про зозулю).

ЗАКУВІ́КАТИ, -ає, *док.* Почати кувікати.

ЗАКУГИ́КАТИ, -ає, *док.* Почати кугикати, видавати звуки "куги".

ЗАКУДИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ЗАКУДИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех. і без додатка, розм.* Запитуючи людину, куди йде або їде, прирікати її, за повір'ям, на невдачу.

ЗАКУДИ́КУВАТИ *див.* **закуди́кати.**

ЗАКУДКУДÁКАТИ, закудкудáчу, закудкудáчеш *і* закудкудáкаю, закудкудáкаєш, *док.* Почати кудкудакати.

ЗАКУ́ДЛАНИЙ, -а, -е, *розм.* Із розпатланим, сплутаним волоссям.

ЗАКУ́ДЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **закýдланий.**

ЗАКУ́ДЛАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Док. до **кýдлати.**

ЗАКУ́ДЛАТИСЯ, -ається, *розм.* Док. до **кýдлатися.**

ЗАКУДЛÁТІТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* Стати кудлатим.

ЗАКУЙО́ВДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закуйо́вдити** 1. 2. *у знач. прикм.* Із розпатланим, сплутаним волоссям.

ЗАКУЙО́ВДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **закуйо́вджений**.

ЗАКУЙО́ВДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Розпатлати, сплутати; закудлати (волосся). 2. *безос.* Почати віяти, мести.

ЗАКУЙО́ВДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* 1. Розпатлатися, сплутатися, закудлатися (про волосся). 2. *перен.* Заворушитися, захвилюватися.

ЗАКУКУРІ́КАТИ, закукурікаю, закукурікаєш *і рідко* закукурічу, закукурічеш, *док.* 1. Проспівати кукуріку, кукурікнути. 2. Почати кукурікати. // *безос.*

ЗАКУКУРІ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Розпалений люттю, злий.

ЗАКУКУРІ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *діал.* Розпалитися, розсердитися.

ЗАКУЛІ́СНИЙ, -а, -е. 1. *театр.* Який знаходиться або відбувається за кулісами. 2. *перен.* Таємний, прихований від інших.

ЗАКУЛЬБА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **осі́дланий**.

ЗАКУЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Почати кульгати. 2. Піти кульгаючи.

ЗАКУЛЬТИВО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закультивува́ти**.

ЗАКУЛЬТИВУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *перех.*, *с. г.* Док. до **культивува́ти**.

ЗАКУ́МКАТИ, -ає, *док.*, *розм.* Почати кумкати.

ЗАКУНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *розм.* Почати куняти; задрімати.

ЗА́КУП, -а, *ч.* У Київській Русі – бідний селянин, який одержав позичку від землевласника і став залежним від нього.

ЗАКУПА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **закупа́ти**.

ЗАКУПА́ТИ *див.* **закупо́вувати**.

ЗАКУПА́ТИСЯ[1] *див.* **закупо́вуватися**.

ЗАКУПА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати купатися.

ЗА́КУПЕНЬ, -пня, *ч.*, *зах.* Покупець, скупник.

ЗА́КУПИ, -ів, *мн.*, *зах.* Те саме, що **закупі́вля**.

ЗАКУПИ́ТИ *див.* **закупо́вувати**.

ЗАКУПІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до закупівлі. ** **закупіве́льна ціна́** – фіксована державою оплата вартості сільськогосподарської продукції.

ЗАКУПІВЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **закупіве́льний**.

ЗАКУПІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Дія за знач. **закупо́вувати** 1. ** **зустрі́чна закупі́вля** – торгові операції, в яких покупець домовляється, укладає угоду з продавцем про зустрічний, відповідний продаж своїх товарів.

ЗАКУ́ПКА, -и, *ж.* Те саме, що **закупі́вля**.

ЗА́КУПКА, -и, *ж.* Те, що куплене; куплений товар.

ЗАКУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закупи́ти**. // **заку́плено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАКУ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закупи́ти**.

ЗАКУПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закупля́ти**.

ЗАКУПЛЯ́ТИ *див.* **закупо́вувати**.

ЗАКУПЛЯ́ТИСЯ *див.* **закупо́вуватися**.

ЗАКУПНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **закупіве́льний**.

ЗАКУ́ПНИК, -а, *ч.* Той, хто закуповує що-небудь (товари, продукти і т. ін.).

ЗАКУ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **заку́пник**.

ЗАКУПО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **закупо́вувати**.

ЗАКУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **закупі́вля**.

ЗАКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ЗАКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і розм.* **ЗАКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАКУПИ́ТИ**, -уплю́, -у́пиш; *мн.* заку́плять; *док.*, *перех.* 1. Одержувати за гроші, купувати що-небудь, перев. у великій кількості. // Одержувати за гроші право на користування чим-небудь. 2. *заст.* Підкуповувати, схиляючи кого-, що-небудь на свій бік, на свою користь.

ЗАКУПО́ВУВАТИСЯ, -ується *і рідко* **ЗАКУПА́ТИСЯ**, -а́ється *і розм.* **ЗАКУПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* Пас. до **закупо́вувати**.

ЗАКУПО́РЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заку́по́рити**. // *у знач. прикм.*

ЗАКУ́ПО́РИТИ *див.* **заку́по́рювати**.

ЗАКУ́ПО́РИТИСЯ *див.* **заку́по́рюватися**.

ЗАКУ́ПО́РКА, -и, *ж.*, *спец.* Дія і стан за знач. **заку́по́рити** і **заку́по́рювати**.

ЗАКУ́ПО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до закупорювання. *Закупорювальні машини.*

ЗАКУ́ПО́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **заку́по́рювати**.

ЗАКУ́ПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАКУ́ПО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *спец.* Щільно закривати отвір у чомусь; закорковувати. // Загороджувати собою який-небудь отвір.

ЗАКУ́ПО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАКУ́ПО́РИТИСЯ**, -иться, *док.*, *спец.* 1. Щільно закриватися. // Засмічуючись, перекриватись (про отвори). 2. *тільки недок.* Пас. до **заку́по́рювати**.

ЗАКУПО́РЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який закупорює пляшки, банки і т. ін.

ЗАКУ́ПОЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **закупіве́льний**.

ЗАКУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закури́ти**[1] 1, 2.

ЗАКУ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **закури́ти**.

ЗАКУРИ́ТИ[1] *див.* **заку́рювати**.

ЗАКУРИ́ТИ[2], -и́ть *і* **ЗАКУРІ́ТИ**, закури́ть *і рідко* закуріє, *док.* 1. Почати диміти, виділяти дим чи ароматичну речовину; задиміти. 2. Огорнутися здійнятою курявою, здійнятим із землі снігом і т. ін., запилити. 3. *тільки* **закурі́ти**. Вкритися кіптявою; закоптитися. 4. Почати віяти, мести, здіймаючи сніг, куряву і т. ін. (про вітер, заметіль і т. ін.). // *безос.* 5. Здійматися в повітря, стелитися, витися над землею (про дим, куряву, сніг і т. ін.). // *безос.* 6. *перен.* Швидко піти, поїхати і т. ін., здіймаючи на своєму шляху куряву.

ЗАКУРИ́ТИСЯ[1] *див.* **заку́рюватися**.

ЗАКУРИ́ТИСЯ[2], -и́ться *і* **ЗАКУРІ́ТИСЯ**, закури́ться *і рідко* закуріється, *док.* 1. Почати диміти, виділяти дим; задиміти. // *безос.* // Запарувати. 2. Огорнутися здійнятою курявою, здійнятим із землі снігом і т. ін. // Оповитися, огорнутися чим-небудь (туманом, млою і т. ін.). 3. Здійматися в повітря, стелитися, витися над землею (про дим, куряву, сніг і т. ін.).

ЗАКУРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Покритий пилом, курявою; запилений. 2. Покритий кіптявою; закоптілий.

ЗАКУРІ́ТИ *див.* **закури́ти**[2].

ЗАКУРІ́ТИСЯ *див.* **закури́тися**[2].

ЗАКУРЛИ́КАТИ, закурликаю, закурликаєш *і* закурличу, закурличеш *і* **ЗАКУРЛЮ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Почати курликати (про журавлів). // Утворювати звуки, що нагадують курликання журавлів.

ЗАКУРЛЮ́КАТИ *див.* **закурли́кати**.

ЗАКУРНИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Почати курникати.

ЗАКУ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для закурювання.

ЗАКУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заку́рювати**.

ЗАКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ЗАКУРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАКУРИ́ТИ**, -урю́, -у́риш, *док.* 1. *перех.* Покривати пилом, запорошувати. 2. *перех.* Покривати кіптявою. // Закопчувати, коптити. 3. *перех. і без додатка.* Запалювати (люльку, цигарку і т. ін.). 4. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Почати пиячити; запити, загуляти.

ЗАКУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАКУРИ́ТИСЯ**, -урю́ся, -у́ришся, *док.* 1. Покриватися пилом, ставати закуреним. // *перен.* Гартуватися. 2. Покриватися кіптявою. // Закопчуватися. 3. Запалюватися (про люльку, цигарку і т. ін.).

ЗАКУ́САНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закуса́ти**.

ЗАКУСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех.*, *док.*, *розм.* Кусаючи, жалячи, довести до загибелі, умертвити.

ЗАКУСИ́ТИ[1] *див.* **заку́шувати**[1].

ЗАКУСИ́ТИ[2] *див.* **заку́шувати**[2].

ЗА́КУСКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **заку́шувати**[2]. ** **на за́куску**, *перен.* – на закінчення. 2. Легкі страви, зазвичай холодні, що їх їдять перед обідом для збудження апетиту. // Те, чим закушують, заїдають що-небудь випите (вино, горілку і т. ін.).

ЗАКУ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **за́куска**.

ЗАКУ́СОЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **за́куска**. // Стос. до закуски. 2. *у знач. ім.* **заку́сочна**, -ної, *ж.* Вид їдальні, в якій продають страви, що готуються швидко і просто.

ЗАКУ́СТРАНИЙ, **ЗАКУ́ШТРАНИЙ**, -а, -е, *діал.* Скуйовджений, сплутаний. // Із скуйовдженим, сплутаним волоссям.

ЗАКУ́СТРАТИ *і* **ЗАКУ́ШТРАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Скуйовдити, зробити кудлатим, розпатланим.

ЗАКУ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заку́сувати**.

ЗАКУ́СУВАТИ[1] *див.* **заку́шувати**[1].

ЗАКУ́СУВАТИ[2] *див.* **заку́шувати**[2].

ЗА́КУСЬ, -і, *ж.*, *розм.* Закуска.

ЗА́КУТ, -а, *ч.*, *розм.* Віддалений або малопомітний куток у приміщенні. // Віддалене, малопомітне, зазвичай відлюдне місце.

ЗА́КУТА, -и, *ж.*, *діал.* Хлів, хлівець. // Курник або інше приміщення для свійської птиці.

ЗАКУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заку́тати**.

ЗАКУ́ТАТИ *див.* **заку́тувати**.

ЗАКУ́ТАТИСЯ *див.* **заку́туватися**.

ЗА́КУТЕНЬ, -тня, *ч.*, *розм.* 1. Віддалене, малопомітне місце. 2. *перен.* Місцевість, віддалена від великого адміністративного і культурного центру; глушина.

ЗАКУ́ТИ *див.* **зако́вувати**.

ЗАКУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заку́ти** 1, 2.

ЗАКУ́ТИНА, -и, *ж.*, *діал.* Закуток.

ЗАКУТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́куток**.

ЗА́КУТНІЙ, -я, -є, *розм.* 1. Прикм. до **за́кутень**. 2. Наріжний, кутовий.

ЗА́КУТОК, -тка, *ч.* 1. Місце, де сходяться дві внутрішні сторони предмета; куток. // Найвіддаленіша або малопомітна частина приміщення, двору, садиби і т. ін. // Взагалі віддалене, малопомітне місце. // *перен.* Таємне, заховане від людського ока місце (душі, серця і т. ін.). 2. Маленьке, тісне приміщення; комірчина. // Взагалі притулок, домівка. 3. *перен.* Місцевість, віддалена від великого адміністративного і культурного центру; глушина. // Віддалена від центру частина міста, села і т. ін.

ЗА́КУТОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **за́куток**.

ЗАКУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **закува́ти**[1].

ЗАКУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заку́тувати**.

ЗАКУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заку́тувати**.

ЗАКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Добре вкривати чим-небудь, загортати в щось, захищаючи від холоду, вітру і т. ін. // Закривати, запинати щось, оберігаючи, ховаючи від кого-, чого-небудь. // *розм.* Запинати (хустку). 2. *перен.* Щільно оповивати, затягувати що-небудь, роблячи невидним (про млу, туман, хмари і т. ін.).

ЗАКУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАКУ́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Добре вкриватися чим-небудь, загортатися в щось, захищаючись від холоду, вітру і т. ін. // Запинатися (хусткою і т. ін.). 2. *чим*, *у що*, *перен.* Щільно оповиватися, затягуватися чим-небудь (туманом, хмарами і т. ін.), роблячись невидним.

ЗАКУТУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *діал.* Почати кутуляти.

ЗАКУЦЬО́РБЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **закоцю́рблений**.

ЗАКУЧЕРЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* закучеря́влять; *док.*, *перех.* Зробити кучерявим.

ЗАКУЧЕРЯ́ВИТИСЯ *див.* **закучеря́влюватися**.

ЗАКУЧЕРЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закучеря́вити**. 2. *у знач. прикм.* Який закучерявився. // З кучерявим волоссям.

ЗАКУЧЕРЯ́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАКУЧЕРЯ́ВИТИСЯ**, -иться; *мн.* закучеря́вляться; *док.* 1. Витися, завиватися кільцями; ставати кучерявим (про волосся). 2. *перен.* Здійматися, рухатися, закручуючись кільцями. 3. *перен.* Розпускатися, розквітати, викидаючи листочки (про рослини). // Покриватися буйною рослинністю.

ЗАКУЧУГУ́РЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **закучугу́рити**.

ЗАКУЧУГУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **закучугу́рений**.

ЗАКУЧУГУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Засипати, завалити снігом, утворивши кучугури // *безос.*

ЗАКУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **закуси́ти**[1].

ЗАКУШПЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Покритий пилом; курний.

ЗАКУШПЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *діал.* 1. *неперех.* Почати кушпелити, здіймати куряву, вихрити, крутити снігом і т. ін. // *безос.* 2. *неперех.* Швидко піти, поїхати і т. ін., здіймаючи куряву. 3. *перех.* Запорошити, покрити пилом кого-, що-небудь.

ЗАКУ́ШТРАНИЙ *див.* **заку́страний**.

ЗАКУ́ШТРАТИ *див.* **заку́страти**.

ЗАКУШТУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Трохи поїсти або випити чого-небудь для визначення смаку; покуштувати. 2. *перен.* Спробувати, зазнати чого-небудь у житті, на досвіді.

ЗАКУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заку́шувати**[1].

ЗАКУ́ШУВАТИ[1] *і* **ЗАКУ́СУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* Затискати, стискати зубами що-небудь.

ЗАКУ́ШУВАТИ[2] *і* **ЗАКУ́СУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАКУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Заїдати що-небудь випите (вино, горілку і т. ін.) або з'їдене. // *жарт.* 2. *неперех.* Їсти небагато, нашвидку; взагалі їсти.

ЗАКУЩИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, **ЗАКУ́ЩУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Розгалужувати стебла, як у кущі; починати рости кущем. // *перен.* Рости пучками (про волосся).

ЗАКУ́ЩУВАТИСЯ *див.* **закущи́тися**.

ЗАКЯ́Т, -у, *ч.* Релігійний податок з мусульман. Спершу призначався на утримання пророка Мухамеда та його сім'ї, а також на допомогу жебракам, мандрівникам та тим, хто веде священну війну. У сучасних мусульман – добровільне подаяння духовенству.

ЗАЛ, -у, *ч.* 1. Велике приміщення для багатолюдних зборів, засідань, занять і т. ін. // Про людей, що є в залі. ** **зал а́кцій**, *біржю* – операційний зал фондової біржі, в якому здійснюються операції виключно з акціями. **зал облігáцій**, *бірж.* – операційний зал фондової біржі, де здійснюються операції винятково з облігаціями. **операці́йний зал**, *бірж.*: а) зал для проведення торгів на біржі; б) місце для торгівлі певними групами товарів, що встановлюються правлінням біржі; в) приміщення у банку, де здійснюються клієнтські операції протягом банківського дня. 2. *заст.* Простора кімната в квартирі, признач. для приймання гостей, розваг і т. ін.

ЗА́ЛА, -и, *ж.* Те саме, що **зал**.

ЗАЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зала́годжувати**.

ЗАЛА́ГОДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зала́годити**.

ЗАЛА́ГОДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зала́годжувати**.

ЗАЛА́ГОДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зала́годжувати**.

ЗАЛА́ГОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛА́ГОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Усувати пошкодження, що-небудь забиваючи, залатуючи і т. ін. 2. *перен.* Змінювати на краще, поліпшувати, поправляти (справи, матеріальне становище і т. ін.). // *рідко.* Спокутувати, загладжувати (провину і т. ін.).

ЗАЛА́ГОДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАЛА́ГОДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. *перен.* Змінюватися на краще, поліпшуватися, поправлятися (про справи, матеріальне становище і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **зала́годжувати**.

ЗАЛА́ГОДИТИ *див.* **зала́годжувати**.

ЗАЛА́ГОДИТИСЯ *див.* **зала́годжуватися**.

ЗАЛА́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Налагодити, спорядити. 2. *перен.* Уладнати (справи і т. ін.).

ЗАЛАДНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Закрити, забити що-небудь. *Заладнати щілини.* 2. Те саме, що **зала́годити** 2.

ЗАЛА́ЗИТИ[1], -а́жу, -а́зиш *і* **ЗАЛІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЛІ́ЗТИ**, -зу, -зеш, *док.* 1. Видиратися, підніматися на верх чого-небудь, спираючись руками й ногами. 2. Заходити, протискуючись, або заповзати куди-небудь, під щось. 3. Потай забиратися, проникати, потрапляти куди-небудь. 4. *розм.* Устромлятися, заглиблюватися в що-

небудь. // *тільки док.*, *перен.* Цілком віддатися якій-небудь справі.
ЗАЛА́ЗИТИ², -а́жу, -а́зиш, *док.* Почати лазити.
ЗАЛАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залакува́ти**.
ЗАЛАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залако́вувати**.
ЗАЛАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Покривати лаком.
ЗАЛАКУВА́ТИ *див.* **залако́вувати**.
ЗАЛА́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залама́ти** 1.
ЗАЛАМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залама́ти**.
ЗАЛАМА́ТИ *див.* **зала́мувати**.
ЗАЛАМА́ТИСЯ *див.* **зала́муватися**.
ЗАЛА́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зала́мувати**.
ЗАЛА́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зала́мувати**.
ЗАЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛАМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Згинати, загинати або надломлювати щось. *Заламувати руки.* 2. *розм.* Випереджати, перевершувати кого-небудь у чомусь. *Заламувати ціну.*
ЗАЛА́МУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАЛАМА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Згинатися, загинатися або надломлюватися. // Мати в якому-небудь місці різкий загин (*див.* **заги́н**¹). 2. *тільки недок.* Пас. до **зала́мувати** 1.
ЗАЛА́СНИЙ, -а, -е, *розм.* Привабливий, принадний.
ЗАЛА́СНО, *розм.* Присл. до **зала́сний**. // *у знач. присудк. сл.* Привабливо, принадно.
ЗАЛА́ССЯ, -я, *с.*, *розм.* Насолода, втіха; захват.
ЗАЛА́СТИТИСЯ, -а́щуся, -а́стишся, *док.* 1. Почати підлещуватися до кого-небудь, улесливо, догідливо поводитися перед кимось. 2. Почати ластитися до кого-небудь.
ЗАЛА́СУВАТИСЯ, -а́суюся, -а́суєшся, *док.*, *розм.* Ласуючи, відчути бажання ще більше ласувати.
ЗАЛА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залата́ти**.
ЗАЛАТА́ТИ *див.* **зала́тувати**.
ЗАЛА́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зала́тувати**.
ЗАЛА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зала́тувати**.
ЗАЛА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Пришиваючи латки, лагодити білизну, одяг, взуття і т. ін. // Закривати, забивати (вилом, діру і т. ін.). // Лагодити що-небудь, забиваючи вилом, діру і т. ін.
ЗАЛАШТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Те саме, що **зала́годити** 1. 2. *перен.* Те саме, що **зала́годити** 2.
ЗАЛАШТУНКО́ВИЙ, -а, -е. Який міститься, перебуває за лаштунками.
ЗАЛА́ЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *док.* Почати лащитися.
ЗАЛА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Почати лаяти кого-, що-небудь. 2. *неперех.* Почати лаятися, вимовляти образливі, лайливі слова.
ЗАЛА́ЯТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати лаятися. // Вимовити образливі, лайливі слова.
ЗАЛЕБЕДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.*, *діал.* 1. Залепетати. 2. Почати слізно благати, просити.
ЗАЛЕБОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Залепетати.
ЗАЛЕГКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Досить легкий. // Неміцний.
ЗАЛЕ́ГКО, *розм.* Присл. до **залегки́й**. // *у знач. присудк. сл.*, *кому.* Досить легко.
ЗАЛЕ́ГЛИЙ, -а, -е. Який лежить непорушно впродовж тривалого часу. // *у знач. ім.* **зале́глі**, -лих, *мн.* Ті, що лягли на землю, сховавшись, причаївшись.
ЗАЛЕ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *діал.* Заборгованість.
ЗАЛЕДАЩІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати ледарем; розлінуватися.
ЗАЛЕ́ДВЕ, *присл.* 1. Трохи, злегка, майже не помітно. 2. Тільки-но, щойно, зовсім недавно. 3. Насилу, з великими труднощами. 4. *у знач. част.* Навряд чи (про що-небудь сумнівне). 5. *у знач. спол.* Уживається для приєднання підрядних речень часу; близький значенням до т і л ь к и щ о, я к т і л ь к и. ** **Зале́две не ...** – трохи не, мало не; майже.
ЗАЛЕДЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Покрити льодом, кригою.
ЗАЛЕДЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Покритий льодом, кригою; обмерзлий. // Крижаний.
ЗАЛЕДЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заледені́ти**.
ЗАЛЕДЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Покритися льодом, кригою; обмерзнути. 2. *перен.* Відчутися холодним, заціпенілим.
ЗАЛЕЖА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дуже ущільнений, твердий від тривалого лежання; злежаний. 2. Зіпсований унаслідок тривалого лежання, кепського зберігання. // Несвіжий (на вигляд). // Деградація якостей мисливського собаки при його кімнатному утриманні, коли він втратив схильність до полювання.
ЗАЛЕ́ЖАНИЙ, -а, -е. 1. Який ущільнився, став твердим від тривалого лежання. // Який, довго перебуваючи у нерухомому стані, втратив гнучкість або затерпнув, почервонів (про частини тіла). 2. Який упродовж тривалого часу не використовується, лежить без ужитку. // Несвіжий або зіпсований унаслідок тривалого лежання, кепського зберігання.
ЗАЛЕ́ЖАТИ¹, -жу, -жиш, *недок.* 1. Бути залежним від кого-, чого-небудь, перебувати під чиїмось впливом або чиєюсь владою, коритися комусь, чомусь. 2. Зумовлюватися певними обставинами, причинами і т. ін., бути наслідком чого-небудь.
ЗАЛЕ́ЖАТИ², -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Довго лежачи, завдати шкоди чому-небудь.
ЗАЛЕ́ЖАТИСЯ *див.* **зале́жуватися**.
ЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває під чиїмось впливом або чиєюсь владою, кориться кому-, чому-небудь. 2. Зумовлений чиєю-небудь дією, якимось станом і т. ін. // Пов'язаний з чимнебудь як підпорядкований йому. ** **Зале́жний по́пит** – попит на певний вид продукції, який залежить від потреби в продукції "вищого рівня", по відношенню до якої дана є складовою частиною (напр., попит на акумулятори до автомобілів залежить від потреби у самих автомобілях).
ЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Перебування під чиїмось впливом або чиєюсь владою, підкорення кому-, чому-небудь. 2. Зумовленість чого-небудь певними обставинами, причинами і т. ін. // Взаємозв'язок, взаємообумовленість. ** **Кореляці́йна зале́жність** – див. **кореля́ція**. **Ліні́йна зале́жність** – див. **ліні́йність**. **Неліні́йна зале́жність** – див. **неліні́йність**.
ЗАЛЕ́ЖНО: зале́жно від, *у знач. прийм.*, *з род. в.* Вказує на зв'язок з чим-небудь, на наслідок чогось.
ЗАЛЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **зале́жуватися**. *Залежування сировини.*
ЗАЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАЛЕ́ЖАТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Лежати протягом тривалого часу або довше, ніж треба. // Залишатися довго без використання, відправлення, збуту і т. ін. 2. Утрачати свіжість або псуватися внаслідок тривалого лежання, невикористання. 3. *тільки недок.*, *діал.* Залежати (*див.* **зале́жати**¹ 2).
ЗАЛЕМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Почати лементувати, кричати від страху, болю, захвату і т. ін. // Голосно заплакати; заридати. 2. Почати вигукувати що-небудь із радістю, жалем, плачем і т. ін. 3. Загавкати пронизливо, завалувати (про собак).
ЗАЛЕПЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *док.* 1. Почати лепетати, говорити невиразно, нескладно (перев. про дітей). // Почати швидко говорити, іноді підлесливо, запобігливо. 2. *перен.* Зашелестіти, тихо зашуміти.
ЗАЛЕТІ́ТИ *див.* **заліта́ти**.
ЗАЛИ́В, -у, *ч.*, *мисл.*, *розм.* Сильний, фігурний без збоїв голос гончака, коли кожен гавкіт (взлай) поділяється на кілька нот, які переходять одна в іншу.
ЗАЛИ́ВА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Злива. 2. Потік, що утворився внаслідок зливи. // Взагалі простір, покритий водою. 3. *перен.* Велика кількість, маса кого-, чого-небудь.
ЗАЛИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до заливання.
ЗАЛИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, що здійснює заливання.
ЗАЛИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **залива́льник**.
ЗАЛИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **залива́ти**.
ЗАЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залива́ти** 1 – 5.
ЗАЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЛИ́ТИ** *і рідше* **ЗАЛЛЯ́ТИ**, заллю, заллє́ш *і рідко* залля́ю, залля́єш, *док.* 1. *перех.* Розливаючись, покривати собою або наповнювати що-небудь (про воду); затопляти. // *безос.* // *перен.* Наповнювати собою вщерть щонебудь (про світло, туман, звуки, запахи і т. ін.). // *перен.* Покривати, заповнювати собою який-небудь простір (про людей, тварин і т. ін.). // *перен.* Охоплювати, заглушуючи все інше (про почуття). 2. *перех.* Обливати або забруднювати чимнебудь рідким. // Ллючись, потрапляючи на щось, залишати сліди. 3. *перех.* Гасити пожежу, вогонь водою або якою-небудь іншою рідиною. // *перен.* П'ючи горілку і т. ін., заглушувати, тамувати в собі які-небудь почуття, забувати на деякий час про біду, горе тощо. 4. *перех.* Покривати щонебудь рідкою масою, здатною загусати, тверднути. // *розм.* Паяти дірявий посуд. // *розм.* Приклеювати латку на гумові вироби. 5. *перех.* Наповнювати що-небудь, наливаючи якусь рідину, рідку масу. // Наливаючи води або якоїсь рідини в посуд, покривати нею що-небудь (під час готування страви, напоїв і т. ін.). // Обливаючи чим-небудь, приправляти страву. // *перен.* Примушувати когонебудь їсти або пити щось у великій кількості. 6. *неперех.*, *фам.* Казати неправду, вигадувати щонебудь.
ЗАЛИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАЛИ́ТИСЯ** *і рідше* **ЗАЛЛЯ́ТИСЯ**, заллю́ся, заллє́шся *і рідко* залля́юся, залля́єшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Покриватися суцільно або наповнюватися вщерть водою чи якою-небудь іншою рідиною; затоплятися. // *перен.* Сповнюватися вщерть чим-небудь (звуками, світлом і т. ін.). *Заливатися сльозами.* 2. *без додатка і чим.* Обливатися або забруднюватися чим-небудь рідким. 3. *без додатка і чим.* Дзвінко, переливчасто співати. // Голосно, з переливами звучати. 4. *без додатка і чим.* Голосно, без упину, захлинаючись, плакати або сміятися. 5. *без додатка і чим.* Дуже голосно і безперервно гавкати; валувати (про собак). 6. *без додатка і чим.* Захлинаючись чим-небудь, задихаючись від чогось, тонути, гинути і т. ін. 7. *без додатка і чим.* Пити надміру алкогольні напої; пиячити. 8. *розм.* Казати про що-небудь із надмірним запалом. 9. *тільки недок.* Пас. до **залива́ти** 1 – 5.
ЗАЛИ́ВИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **зали́вчастий**.
ЗАЛИ́ВИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зали́вистий**.
ЗАЛИ́ВИСТО. Присл. до **зали́вистий**.
ЗАЛИ́ВКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **залива́ти** 4 – 5. 2. Спеціально приготовлений розчин, яким щонебудь заливають.
ЗАЛИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Дуже рясний і довготривалий (про дощ). 2. Який заливається, затоплюється навесні водою. 3. Залитий спеціальною приправою або наваром, що загусає. // *у знач. ім.* **заливне́**, -но́го, *с.* Холодна страва з м'яса або риби, залита наваром, що загусає. 4. Те саме, що **зали́вчастий**.
ЗАЛИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е. Дуже голосний, дзвінкий, з переливами.
ЗАЛИ́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зали́вчастий**.
ЗАЛИ́ВЧАСТО. Присл. до **зали́вчастий**.
ЗАЛИ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залига́ти**.
ЗАЛИГА́ТИ *див.* **зали́гувати**.
ЗАЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зали́гувати**.
ЗАЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛИГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Надівати мотузку на роги корові або волові. 2. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Позбавити кого-небудь волі.
ЗАЛИ́ЖНИК, -а, *ч.*, *зах.* Полиця для ложок.
ЗАЛИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зализа́ти**.
ЗАЛИЗА́ТИ *див.* **зали́зувати**.
ЗА́ЛИЗЕНЬ, -зня, *ч.*, *розм.* Частина чого-небудь, що видається в якийсь бік у формі клина.
ЗАЛИ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зали́зувати**.
ЗАЛИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зали́зувати**. *Зализування ран.*
ЗАЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛИЗА́ТИ**, -ижу́, -и́жеш, *док.*, *перех.* 1. Лижучи язиком (рану), очищати, сприяти загоєнню. 2. *розм.* Пригладжувати язиком (шерсть). // *перен.* Дуже гладенько зачісувати (волосся).
ЗАЛИ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зали́зувати**.
ЗАЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *поет.* Зникнути, залетіти куди-небудь.
ЗАЛИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залипа́ти**.
ЗАЛИПА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ЗАЛИ́ПНУТИ**, -не, *док.* Покриватися чим-небудь таким, що липне, може прилипати.
ЗАЛИ́ПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зали́пнути**.
ЗАЛИ́ПНУТИ *див.* **залипа́ти**.
ЗАЛИ́СИНА, -и, *ж.* Облисіла частина голови вгору від лоба і скроні.
ЗАЛИ́СИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **зали́сина**.
ЗАЛИСНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *док.* Стати лискучим.
ЗАЛИСНІ́ТИ, -і́є, *док.* 1. Почати лисніти. // Стати лискучим. 2. Вирізнитися своєю лискучою поверхнею, своїм блиском.
ЗАЛИСНІ́ТИСЯ, -і́ється, *док.* Те саме, що **залисні́ти**.
ЗАЛИ́ТИ *див.* **залива́ти**.
ЗАЛИ́ТИЙ, *рідше* **ЗАЛЛЯ́ТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зали́ти** *і* **залля́ти** 1 – 5.
ЗАЛИ́ТИСЯ *див.* **залива́тися**.
ЗАЛИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **зали́ти** 1 – 5.
ЗАЛИХОМА́НИТИ, -нить, *док.* Почати лихоманити.
ЗАЛИЦЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто залицяється до когонебудь. // Охочий залицятися до жінок, упадати коло них.
ЗАЛИЦЯ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **залиця́льник**.
ЗАЛИЦЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залиця́тися**.
ЗАЛИЦЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *без додатка і до кого*, *рідко на кого*, *коло кого*, *з ким.* Маючи почуття симпатії або кохання, упадати біля когонебудь, виявляти знаки уваги, зачіпати розмовою, жартами і т. ін.
ЗАЛИЧКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заличко́вувати**.
ЗАЛИЧКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛИЧКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *буд.* Покривати стіни споруд спеціальним матеріалом для міцності або окраси.
ЗАЛИЧКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заличкува́ти**.
ЗАЛИЧКУВА́ТИ *див.* **заличко́вувати**.
ЗАЛИША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залиша́ти**.
ЗАЛИША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЛИШИ́ТИ**, -ишу́, -и́шиш, *док.*, *перех.* 1. Вирушаючи звідкись або кудись, не брати з собою кого-, що-небудь. // Вирушаючи звідкись, класти, поміщати щось де-небудь для когось. 2. Віддавати, передавати у чиє-небудь користування, закріплювати за ким-, чим-небудь щось. *Залишати в спадщину.* 3. Бути причиною появи, виникнення чого-небудь, спричиняти щось. 4. Відкладати, зберігати щось для кого-, чого-небудь. // Не змінювати, зберігати в попередньому стані, положенні. 5. Пропонувати кому-небудь або примушувати когось затриматися десь, не полишати якого-небудь місця і т. ін. // Затримувати на якій-небудь посаді; не звільняти з якоїсь посади. 6. Іти, вирушати звідкись, покидати кого-, що-небудь. // Звільнятися з посади, йти з установи і т. ін. // Розлучатися з ким-небудь, позбавляти когось своєї уваги, любові, турботи і т. ін. // *перен.* Зникати, вичерпуватися (про силу, почуття і т. ін.). ** **Залиша́ти за собо́ю (поза́ду)**: а) рухаючись уперед, віддалятися від кого-, чого-небудь; б) випереджати, перевершувати. ** **Залиша́ти на дру́гому пла́ні** – вважати що-небудь другорядним, неосновним. 7. *також з інфін.* Переставати, припиняти щось робити. // Припиняючи яке-небудь заняття, відходити від знаряддя, предмета дії. // *перен.* Відмовлятися від чого-небудь, забувати про щось.
ЗАЛИША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАЛИШИ́ТИСЯ**, -ишу́ся, -и́шишся, *док.* 1. Продовжувати своє перебування де-небудь, не полишати якогось місця. // *з інфін.* Продовжувати перебувати де-небудь в якомусь положенні. // *з інфін.* Продовжувати перебувати де-небудь з якоюсь метою.

2. Перебувати весь час у якомусь стані, продовжувати бути яким-, ким-, чим-небудь. ** **Не залиши́тися в боргу́** *перед ким, у кого, без додатка* – відплатити, віддячити кому-небудь за щось. **Залиша́юся з висо́ким поважа́нням** – ввічлива форма закінчення листів. 3. *тільки* 3 *ос.* Зберігатися, продовжувати існувати, жити; не зникати. // Бути в наявності (після використання чогонебудь, ужитку і т. ін.). // Бути в запасі (про час). // Становити відрізок шляху, який ще треба пройти, проїхати і т. ін. до певного місця. *Залишатися в пам'яті.* 4. Опинятися в якому-небудь стані, положенні. // *без кого – чого.* Втрачати кого-, що-небудь. 5. *кому, з інфін., безос.* Бути на черзі для виконання, здійснення. ** **Ні́чого не залиша́ється, як ...** – про становище, коли немає з чого вибирати, а можна діяти лише певним чином. 6. *тільки недок.* Пас. до **залиша́ти** 1 – 4.

ЗАЛИ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залиши́ти**. // **зали́шено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЛИ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залиши́ти**.

ЗАЛИШИ́ТИ *див.* **залиша́ти**.

ЗАЛИШИ́ТИСЯ *див.* **залиша́тися**.

ЗА́ЛИШКИ *див.* **за́лишок**.

ЗА́ЛИШКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який лишився невитраченим, невикористаним. 2. Який уцілів, зберігся після зникнення причини, що викликала його появу. ** **Залишко́ва інду́кція**, *фіз.* – магнітна індукція в речовині при напруженості магнітного поля, що рівна нулю. **Залишко́ва намагні́ченість**, *фіз.* – намагніченість речовини при напруженості магнітного поля, що дорівнює нулю. 3. Який лишається після хімічної реакції, виробничого процесу і т. ін.

ЗАЛИШКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **за́лишко́вий**.

ЗАЙШНІЙ, -я, -є, *розм.* 1. Який перевищує необхідну кількість кого-, чого-небудь; зайвий. 2. Доданий, накинутий понад те, що наявне. 3. Непотрібний через свою неважливість; незначний. *Залишні дріб'язки.*

ЗА́ЛИШОК, -шку, *ч.* (*мн.* **за́лишки**, -ів). 1. Те, що лишилося невитраченим, невикористаним; рештки чого-небудь. ** **Ві́льний за́лишок**, *бірж.* – сума коштів на окремому брокерському рахунку клієнта біржі, яка може бути використано для нових контрактів. **За́лишок со́лоу** – макроекономічний показник, який дорівнює приросту сукупної продуктивності чинників виробництва. **Маржина́льний за́лишок**, *фін.* – виручка від продаж за вирахування певних або повних витрат. **Тверди́й за́лишок**, *фін.* – залишок коштів на банківських рахунках до запитання, які не були використані клієнтами і можуть бути задіяні банками для надання кредитів. 2. *перен. мн.* Те, що віділо, збереглося від руйнування. // Сліди того, що минуло, зникло. 3. *перен. одн.* Те, що лишається після хімічної реакції, виробничого процесу і т. ін. 4. *тільки одн.* Зайва частина чого-небудь; лишок, запас.

ЗАЛІ́Г, -ло́гу, *ч.*, *діал.* Перепона, перешкода.

ЗАЛІГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., муз.* З'єднати лігою.

ЗА́ЛІЖКА, -и, *ж.*, *зах.* Заклад, парі.

ЗАЛІ́ЗА, -ліз, *мн.*, *заст.* 1. Кайдани. 2. Залізні ґрати.

ЗАЛІЗА́ТИ *див.* **заліза́ти**[1].

ЗАЛІ́ЗЗЯ, -я, *с.* 1. *збірн.*, *розм.* Шматки заліза або предмети, вироби із заліза. 2. *діал.* Кайдани.

ЗАЛІЗИСТИЙ, -а, -е. Який має у своєму складі залізо (у 1 знач.).

ЗАЛІ́ЗИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **залі́зистий**.

ЗАЛІ́ЗКО, -а, *с.* 1. Лезо, наконечник або який-небудь інший предмет, вигот. із заліза. 2. *діал.* Праска.

ЗАЛІ́ЗНЕННЯ, -я, *с.* 1. Нанесення (напилюванням або іншим способом) шару заліза на поверхню металевих виробів. Дає змогу відновлювати зношені частини машин, зменшувати стиранiсть деталей і т. ін. 2. Втирання цементу (до сталевого блиску) в бетонні покриття. Підвищує їхні щільність і міцність на стирання.

ЗАЛІ́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **залі́зо 1**. // Який містить у собі залізо, багатий на залізо. // Зробл. із заліза. ** **Залі́зна заві́са** – про політику, спрямовану на ізоляцію країни від світового співтовариства, на обмеження контактів між країнами. // Покритий, оббитий жерстю. // Власт. залізу. 2. *перен.* Дуже міцний, сильний. 3. *перен.* Який відзначається непохитністю, твердістю; незламний. // Який не знає вагань, сумнівів. // Незмінний, твердо, суворо встановлений. // Який не викликає заперечень; переконливий. 4. *перен.* Суворий, грізний.

ЗАЛІЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.* Покривати шаром заліза (напр., керамічні матеріали).

ЗАЛІЗНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Дорога з рейковою колією, признач. для пересування залізничного рухомого складу. // Увесь комплекс інженерних споруд, обладнання, машин і механізмів, що становить основу залізничного транспорту. // Установи, що відають залізничним транспортом.

ЗАЛІЗНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **залізни́ця**. // Стос. до залізниці. *Залізничне полотно.* ** **Залізни́чний пере́їзд** – перехрещення дороги із залізничними коліями на одному рівні.

ЗАЛІЗНИ́ЧНИК, -а, *ч.* Людина, яка працює на залізниці, на залізничному транспорті.

ЗАЛІЗНИ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **залізни́чник**.

ЗАЛІЗНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залізни́ти**.

ЗАЛІ́ЗНО. Присл. до **залі́зний 2 – 4**.

ЗАЛІ́ЗНО-ЧАВУ́ННИЙ, -а, -е. Який містить залізо й чавун.

ЗАЛІЗНЯ́К, *ч.* 1. *род.* -у́. Мінерал, що містить залізо (у 1 знач.). 2. *род.* -у́. Добре випалена цегла. 3. *род.* -а́ *і* -у́. Трав'яниста багаторічна медоносна і кормова рослина родини губоцвітих із квітами різного забарвлення. 4. *род.* -а́. Річковий сірий рак із широкими клішнями. 5. *род.* -а́, *розм.*, *заст.* Торговець залізними виробами. 6. *род.* -а́, *заст.* Ливарник. 7. *род.* -а́, *діал.* Казан.

ЗАЛІЗНЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **залізня́к**.

ЗАЛІ́ЗО, -а, *с.* 1. Проста речовина хімічного елемента Феруму. Блискучий, сріблястий, пластичний метал. 2. *розм.* Жерсть, залізні штаби, смуги і т. ін. // *збірн.* Залізні вироби, конструкції, сукупність залізних предметів, машин і т. ін. // *діал.* Ланцюг. // *заст.* Кайдани.

ЗАЛІЗОАМОНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який містить у своєму складі катіони Феруму (заліза) та амонію.

ЗАЛІЗОАСФА́ЛЬТ, -у, *ч.* Будівельний матеріал, який є поєднанням залізної арматури і асфальту.

ЗАЛІЗОАСФА́ЛЬТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **залізоасфа́льт**.

ЗАЛІЗОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Бактерії, здатні окиснювати сполуки двовалентного Феруму до сполук тривалентного Феруму, використовуючи звільнену при цьому енергію для засвоєння вуглецю з вуглекислого газу або карбонатів.

ЗАЛІЗОБЕТО́Н, -у, *ч.* Будівельний матеріал, що становить собою поєднання бетону й сталевої арматури в одній конструкції і відзначається великою міцністю. // *збірн.*, *розм.* Залізобетонні конструкції, деталі і т. ін.

ЗАЛІЗОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **залізобето́н**. // Зробл. із залізобетону. 2. *перен.* Непохитний, що не піддається емоціям (про людину). // Властивий такій людині.

ЗАЛІЗОБЕТО́ННИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє залізобетонні конструкції.

ЗАЛІЗОБЕТО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* *перен.* Про непохитність, твердість чого-, кого-небудь.

ЗАЛІЗОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Із вмістом заліза (у 1 знач.).

ЗАЛІЗОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **залізовмі́сний**.

ЗАЛІЗОВУГЛЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Утворений унаслідок хімічної сполуки Феруму (у 1 знач.) з карбоном.

ЗАЛІЗОГРАФІ́Т, -у, *ч.* Пористий порошковий матеріал, що містить залізо і графіт.

ЗАЛІЗОЗВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для зварювання заліза.

ЗАЛІЗОЇТРІ́ЄВИЙ, -а, -е. Який містить залізо та ітрій.

ЗАЛІЗОКАМ'Я́НИЙ, -а́, -е́. Якмй є поєднанням заліза та каменю. *Залізокам'яна брама.*

ЗАЛІЗОКЕРАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який є поєднанням заліза і кераміки. *Залізокерамічний композит.*

ЗАЛІЗОКО́БАЛЬТОВИЙ, -а, -е. Який містить залізо і кобальт.

ЗАЛІЗОМА́РГАНЦЕВИЙ, -а, -е. Який містить залізо і марганець.

ЗАЛІЗОНІ́КЕЛЕВИЙ, -а, -е. Який містить залізо і нікель.

ЗАЛІЗОНО́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **залізовмі́сний**.

ЗАЛІЗОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **залізоно́сний**.

ЗАЛІЗОПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із плавленням заліза.

ЗАЛІЗОПОРФІРИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гем**.

ЗАЛІЗОПРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Який служить для прокатування заліза.

ЗАЛІЗОПРОКА́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, що обробляє залізо способом прокатування.

ЗАЛІЗОРІ́ЗАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для різання заліза.

ЗАЛІЗОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **залізорі́зальний**.

ЗАЛІЗОРО́БНИЙ, -а, -е, *заст.* Пов'язаний з виплавленням і обробкою заліза.

ЗАЛІЗОРУ́ДНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із залізною рудою, з її розміщенням, видобуванням, підготовкою до металургійного плавлення і т. ін.

ЗАЛІЗОСПЛА́В, -у, *ч.* Сплав заліза з іншими металами, а також з деякими неметалами.

ЗАЛІЗОСТО́П, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **залізоспла́в**.

ЗАЛІЗОТОПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для топлення заліза. *Залізотопильна піч.*

ЗАЛІЗОХРО́МОВИЙ, -а, -е. Який містить залізо і хром. *Залізохромовий мінерал.*

ЗАЛІЗОЦЕ́ГЛА, -и, *ж.* Будівельний матеріал, що є поєднанням заліза і цегли.

ЗАЛІЗОЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Будівельний матеріал, що являє собою поєднання заліза і цементу.

ЗАЛІЗОЦЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **залізоцеме́нт**.

ЗАЛІЗОЧОТИРИТРЕТЬО́КИСЕНЬ, -сню, *ч.* Чорний магнітний мінерал; ковальська цинура.

ЗАЛІ́ЗТИ *див.* **зала́зити**[1].

ЗАЛІ́ЗЦЕ, -я, *с.* Те саме, що **залі́зко 1**.

ЗАЛІЗЯ́КА, -и, *ж.*, *розм.* Довгаста залізна штаба чи взагалі шматок заліза. // Предмет із заліза.

ЗАЛІЗЯ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **залізя́ка**.

ЗАЛІЗЯ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **залі́ззя**.

ЗА́ЛІК, -у, *ч.* 1. Перевірка знань студентів та учнів вищих і спеціальних середніх навчальних закладів без оцінки в балах. // Перевірка досягнень в оволодінні яким-небудь видом спорту. // *розм.* Запис у відомості чи заліковій книжці про зарахування перевірених знань або спортивних досягнень. *Складати залік.* 2. *фін.* Взаємне скасування грошових зобов'язань між двома чи кількома фізичними та юридичними особами.

ЗАЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залікува́ти 1**. // **залíко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЛІКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до заліку. ** **Залíко́ва кни́жка** – книжка студента, в яку записують оцінки складених екзаменів і відмітки про зарахування або незарахування заліків.

ЗАЛІКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залíко́вувати 1**.

ЗАЛІКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛІКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Лікуючи, загоювати щонебудь (рану, виразку і т. ін.); виліковувати. 2. *розм.* Неправильно лікуючи, доводити людину до смерті.

ЗАЛІКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАЛІКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Загоюватися внаслідок лікування (про рану, виразку і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **залíко́вувати 1**.

ЗАЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залікува́ти**.

ЗАЛІКУВА́ТИ *див.* **залíко́вувати**.

ЗАЛІКУВА́ТИСЯ *див.* **залíко́вуватися**.

ЗАЛІ́М, -ло́му, *ч.* Те саме, що **зало́м**.

ЗАЛІНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **заледащі́ти**.

ЗАЛІПИ́ТИ *див.* **залі́плювати**.

ЗАЛІПИ́ТИСЯ *див.* **залі́плюватися**.

ЗАЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заліпи́ти**. // **залі́плено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЛІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заліпи́ти**.

ЗАЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залі́плювати**.

ЗАЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЛІПИ́ТИ**, -іплю́, -і́пиш; *мн.* заліплять; *док.* 1. *перех.* Покривати, заповнювати (про щось липке, клейке); обліплювати. // *безос.* 2. *перех.* Закривати, замазувати, накладаючи що-небудь. // Заклеювати. 3. *тільки док.*, *неперех.*, *кому*, *фам.* Сильно вдарити.

ЗАЛІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, **ЗАЛІПИ́ТИСЯ**, -і́питься; *мн.* заліпляться; *док.* 1. Злипатися, склеюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **залі́плювати 1, 2**.

ЗАЛІ́СЕНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **залісни́ти**. 2. *прикм.* Зарослий лісом.

ЗАЛІ́СЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **залісйти**.

ЗАЛІСИ́ТИ *див.* **залі́снювати**.

ЗАЛІ́СНЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **залі́сений 2**.

ЗАЛІ́СНЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Те саме, що **залі́сення**.

ЗАЛІСНИ́ТИ *див.* **залісйти**.

ЗАЛІ́СНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЛІСИ́ТИ**, -ішу́, -і́сиш, **ЗАЛІСНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *спец.* Засаджувати лісом, лісовими смугами яку-небудь ділянку, місцевість.

ЗА́ЛІСОК, -ска, *ч.*, *діал.* Узлісся.

ЗАЛІ́Т, -льо́ту, *ч.* Те саме, що **залíта́ння**.

ЗАЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залíта́ти**[1].

ЗАЛІТА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЛЕТІ́ТИ**, -ечу́, -ети́ш, *док.* 1. Літаючи або летячи, потрапляти кудинебудь; влітати. // *перен.* Проникати кудинебудь. 2. Відлітати далеко або здійматися високо. // *за що.* Летячи, опинятися за межами чогонебудь. // *перен.* Линути (про думки). // *перен.*, *розм.* Ідучи, їдучи і т. ін., забиратися кудинебудь. 3. Летячи, робити розворот у певному напрямі. // *перен.*, *розм.* Швидко заходити, забігати і т. ін. з якогось боку, ззаду. 4. Під час польоту завертати куди-небудь; прилітати кудись на короткий час. 5. *перен.*, *розм.* Заскакувати, забігати куди-небудь на якийсь час. // Уриватися, вбігати кудись. // Ускакувати з розгону в щонебудь.

ЗАЛІТА́ТИ[2], -а́є, *док.* Почати літати, кружляти в повітрі.

ЗАЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Який залетів звідки-небудь.

ЗАЛІ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. *розм.* Залишитися на літо. 2. *безос.*, *діал.* Вистачити до літа, до нового врожаю.

ЗАЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залічи́ти**. // **залі́чено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залічи́ти**.

ЗАЛІЧИ́ТИ *див.* **залі́чувати**.

ЗАЛІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залі́чувати**.

ЗАЛІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛІЧИ́ТИ**, -ічу́, -і́чиш, *док.*, *перех.* 1. Зараховувати, вводити до складу кого-небудь (робітників, службовців, учнів і т. ін.). 2. Додавати (під час підрахунку). // Приєднувати, відносити до чого-небудь. 3. Визнавати за когось, вважати ким-небудь. 4. Записувати, відносити на рахунок чого-небудь або чий-небудь.

ЗАЛІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **залі́чувати**.

ЗАЛЛЯ́ТИ *див.* **залива́ти**.

ЗАЛЛЯ́ТИЙ *див.* **зали́тий**.

ЗАЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **залива́тися**.

ЗАЛОБКО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться за лобком.

ЗАЛО́ГА, -и, *ж.* 1. Військові частини, розташовані в якому-небудь місці; гарнізон. 2. Озброєна група людей, яка охороняє кого-, що-небудь; охорона. 3. Військовий загін, який добре замаскувався, щоб несподівано напасти на ворога; засідка. 4. *діал.* Зібрання, гурт людей на місці гулянок.

ЗАЛОГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зало́га**.

ЗАЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заложи́ти**. // **зало́жено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЛО́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Заснування, закладення.

ЗАЛОЖИ́ТИ, -ожу́, -о́жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **закла́сти**.

ЗАЛОЖИ́ТИСЯ, -ожу́ся, -о́жишся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **закла́стися**.

ЗАЛО́ЖНИК, -а, *ч.* Те саме, що **зару́чник**.

ЗАЛО́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **зало́жник**.

ЗА́ЛОЗА, -и, *ж.* Орган, що виробляє необхідні для організму речовини або видаляє кінцеві продукти обміну. ** **Гетерокри́нні за́лози** – залози, що продукують і виділяють одночасно кілька різних секретів. **За́лози вну́трішньої секре́ції** – залози, що продукують фізіологічне активні речовини і

виділяють їх безпосередньо у внутрішнє середовище організму і кров. **за́лози зо́внішньої секре́ції** – залози, що виділяють активні речовини на поверхню шкіри чи в порожнини організму. **зо́бна за́лоза** – залоза, яка регулює формування і функціонування механізмів клітинного імунітету. **Підшлунко́ва за́лоза** – залоза внутрішньої і зовнішньої секреції, розташована у заочеревинному просторі позаду шлунка та сальникової сумки; продукує травні ферменти і гормони, які беруть участь у регуляції вуглеводного та ліпідного обміну.

ЗА́ЛОЗИ, -лоз, *вет.* Гостре інфекційне захворювання коней, що супроводжується запаленням слизової оболонки носа та глотки, нагноєнням підщелепних залоз і виділеннями з носа.

ЗАЛО́ЗИСТИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́лоза**. ** **Зало́зисте по́ле** – ділянка епітелію, в якій усі клітини виділяють секрет.

ЗАЛО́ЗИСТО-ПЛЕВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Зало́зисто-плевра́льний синдро́м** – прояви туберкульозного бронхіту, що ускладнився ексудативним плевритом.

ЗАЛО́ЗКА, -и, *ж.* Зменш. до **за́лоза**.

ЗАЛО́ЗНИЦЯ, -і, *ж.* Інвазійна хвороба тварин і людини.

ЗАЛО́М, -у, *ч.* 1. Крутий, різкий поворот. // Крива, звивиста лінія, звивина. // Загнута частина чогонебудь. 2. Заглибина в чому-небудь, уступ (гори, скелі). 3. Виступаюча частина чого-небудь; виступ, карниз. 4. Місце в лісі, де лежить бурелом. // Дерева, повалені вітром, бурею. 5. *рідко.* Складка.

ЗАЛО́МИСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Звивистий, з різкими поворотами.

ЗАЛОМИ́ТИ *див.* **зало́млювати.**

ЗАЛОМИ́ТИСЯ *див.* **зало́млюватися.**

ЗАЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заломи́ти**. 2. *прикм.*, *фіз.* Утворений внаслідок заломлення. *Заломлений промінь.*

ЗАЛО́МЛЕННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Дія за знач. **заломи́ти 3** і **заломи́тися 3**. ** **Зало́млення сві́тла** – зміна напряму поширення світлової хвилі під час переходу світлового променя в інше середовище.

ЗАЛО́МЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до заломлювання.

ЗАЛО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зало́млювати**. 2. Якого можна заломити.

ЗАЛО́МЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зало́млюваний 2**.

ЗАЛО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Дія за знач. **зало́млювати 3** і **зало́млюватися 3**.

ЗАЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЛОМИ́ТИ**, -омлю, -о́миш; *мн.* зало́млять; *док.* 1. *перех.* Те саме, що **зала́мувати 1**. 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **покоря́ти 2**. 3. *перех.*, *фіз.* Змінювати напрям руху світлових, звукових та інших хвиль за переходу їх з одного середовища в інше. 4. *тільки док.*, *неперех.*, *безос.* Почати ломити (про біль, ломоту).

ЗАЛО́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАЛОМИ́ТИСЯ**, -о́миться; *мн.* зало́мляться; *док.* 1. Те саме, що **зала́муватися 1**. 2. *розм.* Провалюватися. 3. *фіз.* Змінювати напрям руху за переходу з одного середовища в інше (про світлові, звукові та інші хвилі). 4. *тільки недок.* Пас. до **зало́млювати 1, 3**.

ЗАЛО́МЛЮВАЧ, -а, *ч.* Те, що що-небудь заломлює (напр., хвилі).

ЗАЛО́МЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зало́млювати**.

ЗАЛО́МНИЙ, -а, -е. Якого можна заломити.

ЗА́ЛОПОМ, *присл.*, *діал.* Швидко, стрімко, прудко.

ЗАЛОПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАЛОПОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Заговорити швидко й перев. невиразно, незрозуміло. 2. *неперех.* Піти, побігти і т. ін., швидко і м'яко ступати, утворюючи легкий тупіт. 3. *неперех.* Розвіваючись на вітрі або злегка ударяючи об щонебудь, почати утворювати лопотіння, шелест і т. ін.; зашелестіти, захлопати.

ЗАЛОПОТІ́ТИ *див.* **залопота́ти.**

ЗАЛОСКО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залоскота́ти**.

ЗАЛОСКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і рідко* **ЗАЛОСКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Злегка торкаючись тіла, викликати відчуття лоскоту. // Приємно подразнити (про запахи). // *безос.* 2. *перех.* Лоскочучи, замучити, довести до смерті. 3. *перех. і без додатка, перен.* Викликати приємне збудження, насолоду; потішити. // *безос.*

ЗАЛОСКОТІ́ТИ *див.* **залоскота́ти.**

ЗАЛОЩИ́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* **ЗАЛО́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Робити гладкою якусь поверхню, надавати блиску.

ЗАЛО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зало́щувати.**

ЗАЛО́ЩУВАТИ *див.* **залощи́ти.**

ЗАЛП, -у, *ч.* Одночасний постріл з кількох рушниць, гармат і т. ін. // *перен.* Про гучні, розкотисті звуки, вигуки, оплески і т. ін.

ЗА́ЛПОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до залпу. *Залповий вогонь.* 2. Одноразовий і у великому обсязі викид. *Залповий викид забруднень.*

ЗА́ЛПОМ, *присл.* 1. Одночасно з кількох рушниць, гармат і т. ін. (про постріли). 2. *перен.* Не відриваючись, не переводячи подиху; відразу.

ЗАЛУ́БИЦІ, -иць, *мн.*, *діал.* Сани з кузовом.

ЗАЛУ́БНИЦІ, -ниць, *мн.*, *зах.* Сани з кузовом.

ЗАЛУ́БНІ, -бень, *мн.*, *діал.* Те саме, що **залу́бниці**.

ЗАЛУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залуди́ти**.

ЗАЛУДИ́ТИ, -уджу́, -у́диш, *док.*, *перех.*, *спец.* Зробити лудження якої-небудь металевої поверхні.

ЗАЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залу́жити**.

ЗАЛУ́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **залу́жити.**

ЗАЛУ́ЖИТИ *див.* **залу́жувати.**

ЗАЛУ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **залу́жувати.**

ЗАЛУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **залу́жувати.**

ЗАЛУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Перетворювати якунебудь земельну ділянку на луг, відповідно обробляючи її і засіваючи луговими травами.

ЗАЛУ́ЗАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **залуза́ти 2**.

ЗАЛУЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Почати лузати. 2. *розм.* Засмітити що-небудь лузгою.

ЗАЛУНА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Почати лунати, стати чутним. // *безос.* 2. Почати видавати дзвінкі звуки. // Лунко зазвучати. 3. Сповнитися звуками (про ліс, гори і т. ін.).

ЗАЛУ́ПА, -и, *ж.*, *діал.* Голівка чоловічого статевого члена.

ЗАЛУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати лупати, кліпати.

ЗАЛУПИ́ТИ *див.* **залу́плювати.**

ЗАЛУПИ́ТИСЯ *див.* **залу́плюватися.**

ЗАЛУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЛУПИ́ТИ**, -уплю́, -у́пиш; *мн.* залу́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Здирати, зривати з чого-небудь верхній шар; злуплювати. 2. *тільки док.* Взяти дуже високу ціну за що-небудь.

ЗАЛУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАЛУПИ́ТИСЯ**, -у́питься; *мн.* залу́пляться; *док.*, *розм.* Підніматися, задиратися краями догори. 2. *жарг.* Сперечатися, чинити опір.

ЗАЛУ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Почати лускати, утворювати сухі, різкі звуки, схожі на тріск. 2. *перех.* Почати лузати, лущити що-небудь (насіння, горіхи і т. ін.).

ЗАЛУСКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **залу́скати 1**.

ЗАЛУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залуча́ти.**

ЗАЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЛУЧИ́ТИ**, -учу́, -у́чиш, *док.*, *перех.* 1. *до чого.* Заохочувати, спонукати кого-небудь брати участь у чомусь, включати в якусь роботу і т. ін. // *до чого і в що.* Притягати до якоїсь організації, робити членом чого-небудь. // Запрошувати кого-небудь кудись, долучаючи до якоїсь роботу. // Використовувати що-небудь десь. 2. Відокремлюючи від стада худобу, заганяти її на подвір'я, у хлів і т. ін. 3. *розм.* Заохочувати, спонукати кого-небудь бувати десь; забирати до себе, з собою. // Приманювати кого-небудь. 4. *рідко.* Здобувати що-небудь. // Роздобувати.

ЗАЛУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Пас. до **залуча́ти.**

ЗАЛУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залучи́ти.**

ЗАЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залучи́ти.**

ЗАЛУЧИ́ТИ *див.* **залуча́ти.**

ЗАЛУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **залуча́ти.**

ЗАЛУЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.*, *діал.* Почати лущати; затріщати.

ЗАЛУЩИ́ТИСЯ, -иться, *док.* Почати лущитися.

ЗА́ЛЬБАНД, -у, *ч.* Площина, що відокремлює мінеральну жилу від гірських порід, в яких вона міститься.

ЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до залу.

ЗАЛЬО́ПАНИЙ *див.* **заля́паний.**

ЗАЛЬО́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **зальо́паний.**

ЗАЛЬО́ПАТИ *див.* **заля́пувати.**

ЗАЛЬО́ПАТИСЯ *див.* **заля́пуватися.**

ЗАЛЬО́ПУВАТИ *див.* **заля́пувати.**

ЗАЛЬО́ТИ, -ів, *мн.* Залицяння; любовні пригоди.

ЗАЛЬО́ТНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що **залі́тний**. 2. Який любить зальоти. // Який виражає заклик до кохання; закличний. // Кокетливий. 3. Молодецький, хоробрий.

ЗАЛЬО́ТНИК, -а, *ч.* Чоловік, який полюбляє залицятися до жінок, упадати коло них.

ЗАЛЬО́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Власт. зальотникові.

ЗА́ЛЬЦБУРЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Зальцбург.

ЗАЛЮБИ́ТИ *див.* **залю́блювати.**

ЗАЛЮБИ́ТИСЯ *див.* **залю́блюватися.**

ЗАЛЮБКИ́, *присл.* Охоче, із задоволенням.

ЗАЛЮ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Сповнений любові, пристрасті до кого-небудь; закоханий. // Захоплений, зачарований ким-, чим-небудь. // Який виражає любов до кого-, чого-небудь, захоплення кимсь, чимсь. 2. Який викликає любов, пристрасть до себе, захоплення, зачарування собою з боку кого-небудь.

ЗАЛЮ́БЛЕНО. Присл. до **залю́блений 1**.

ЗАЛЮ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **залю́блювати.**

ЗАЛЮ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАЛЮБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАЛЮБИ́ТИ**, -люблю́, -лю́биш; *мн.* залю́блять; *док.*, *перех. і без додатка, перев. із запереч. не*, *розм.* 1. Любити кого-, що-небудь. 2. Полюбляти що-небудь робити.

ЗАЛЮ́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ЗАЛЮБЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАЛЮБИ́ТИСЯ**, -люблю́ся, -лю́бишся; *мн.* залю́бляться; *док.*, *у кого – що і без додатка, розм.* Відчувати любов, пристрасть до кого-небудь. // Захоплюватися, зачаровуватися ким-, чим-небудь.

ЗАЛЮБЛЯ́ТИ *див.* **залю́блювати.**

ЗАЛЮБЛЯ́ТИСЯ *див.* **залю́блюватися.**

ЗАЛЮБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *ким, чим і на кого – що.* Те саме, що **замилува́тися**.

ЗАЛЮ́ДНЕНИЙ, -а, -е. 1. Заповнений людьми. 2. Заселений людьми.

ЗАЛЮ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **залюдня́ти** і **залю́днити.**

ЗАЛЮ́ДНИТИ *див.* **залю́днювати.**

ЗАЛЮ́ДНИТИСЯ *див.* **залю́днюватися.**

ЗАЛЮДНІ́ТИ, -іє, *док.* Заповнитися людьми.

ЗАЛЮ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАЛЮДНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАЛЮ́ДНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Заповнювати людьми. 2. Заселяти людьми (будинок, місто, край і т. ін.).

ЗАЛЮ́ДНЮВАТИСЯ, -юється *і* **ЗАЛЮДНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ЗАЛЮ́ДНИТИСЯ**, -иться, *док.*, *рідко.* 1. Заповнюватися людьми. 2. Заселятися людьми.

ЗАЛЮДНЯ́ТИ *див.* **залю́днювати.**

ЗАЛЮЛЯ́ТИ, -юля́ю, -юля́єш, *док.*, *перех.* 1. Почати колисати дитину, наспівуючи колискову пісню з приспівом "люлі-люлі". 2. Приспати дитину, заколисуючи її та наспівуючи пісню.

ЗАЛЮТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залютува́ти 3**.

ЗАЛЮТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запа́ювати.**

ЗАЛЮТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Запаювати.

ЗАЛЮТУВА́ННЯ, -я, *с.* Запаювання.

ЗАЛЮТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Почати лютувати, виражаючи лють словами або вчинками. 2. Почати виявлятися з надзвичайною силою; бушувати, шаленіти (про явища природи). 3. Запаяти.

ЗАЛЯГА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **залягá́ти 1, 2**. 2. Скупчення чого-небудь. 3. *геол.* Місцезнаходження, розміщення чого-небудь у земній корі (порід, руд, газу і т. ін.).

ЗАЛЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЛЯГТИ́**, -я́жу, -я́жеш; *мин. ч.* заліг, -лягла́, -лягло́; *наказ. сп.* заля́ж; *док.* 1. *неперех.* Лягати надовго або з якоюнебудь метою. // Лягаючи, ховатися в укритті або розташовуватися де-небудь у засаді. // *тільки док.* Злягти (про хвору людину). 2. *неперех.* З'являтися, скупчуватися де-небудь у великій кількості. // *перех.* Покривати, заповнювати собою що-небудь. 3. *тільки недок.*, *неперех.* Розміщуватися в земній корі (про породи, корисні копалини і т. ін.). 4. *неперех.* Утворюватися, виникати (про зморшки, заглибини і т. ін.). 5. *неперех.* Знаходитися де-небудь, займаючи якийсь простір; простягатися. 6. *неперех.*, *рідко.* Наставати. // *перех.* Повністю охоплювати, оповивати. 7. *неперех.*, *перен.* Міцно вкорінюватися, западати глибоко в душу, серце і т. ін. (про почуття, думки і т. ін.). 8. *неперех.*, *перен.* Припинятися, затихати (про вітер).

ЗАЛЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАЛЯГТИ́СЯ**, -я́жуся, -я́жешся; *мин. ч.* -ліѓся, -лягла́ся, -лягло́ся; *док.*, *розм.* Дзвінко, розкотисто сміятися.

ЗАЛЯГТИ́ *див.* **заляга́ти.**

ЗАЛЯГТИ́СЯ *див.* **заляга́тися.**

ЗАЛЯ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заляка́ти**. 2. *у знач. прикм.* Боязкий, лякливий. // Який виражає страх, переляк.

ЗАЛЯ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **заля́каний 2**.

ЗАЛЯКА́ТИ *див.* **заля́кувати.**

ЗАЛЯКА́ТИСЯ *див.* **заля́куватися.**

ЗАЛЯ́КУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Яким, за допомогою якого залякують.

ЗАЛЯ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заля́кувати.**

ЗАЛЯ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заля́кувати.**

ЗАЛЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛЯКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Викликати в кого-небудь страх, переляк; робити кого-небудь боязким, лякливим.

ЗАЛЯ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАЛЯКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Відчувати страх, переляк; ставати боязким, лякливим. 2. *тільки недок.* Пас. до **заля́кувати.**

ЗАЛЯЛЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **залялько́вуватися.**

ЗАЛЯЛЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *ент.* Дія і стан за знач. **залялько́вуватися.**

ЗАЛЯЛЬКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАЛЯЛЬКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.*, *ент.* Перетворюватися з личинки на лялечку.

ЗАЛЯЛЬКУВА́ТИСЯ *див.* **залялько́вуватися.**

ЗАЛЯ́ПАНИЙ, *діал.* **ЗАЛЬО́ПАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заля́пати**[1] і **зальо́пати**. // **заля́пано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЛЯ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **заля́паний.**

ЗАЛЯ́ПАТИ[1] *див.* **заля́пувати.**

ЗАЛЯ́ПАТИ[2], -аю, -аєш, *док.* 1. Почати ляпати, ударяти чим-небудь або по чомусь, утворюючи короткі різкі звуки. *Заляпати в долоні.* 2. *розм.* Почати говорити що-небудь недоречне, нерозумне або те, що не підлягає розголошенню.

ЗАЛЯ́ПАТИСЯ *див.* **заля́пуватися.**

ЗАЛЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЛЯ́ПАТИ** *і діал.* **ЗАЛЬО́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, **ЗАЛЬО́ПУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Ляпаючи, покривати краплями, плямами чого-небудь рідкого.

ЗАЛЯ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАЛЯ́ПАТИСЯ** *і діал.* **ЗАЛЬО́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Ляпаючись, покриватися краплями, плямами чогонебудь рідкого.

ЗАЛЯ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати ляскати, ударяти чим-небудь по чомусь, утворюючи короткі дзвінкі звуки, ляскіт. // Заспівати, видаючи специфічні звуки; залящати (про солов'я). *Заляскати в долоні.*

ЗАЛЯСКОТА́ТИ *див.* **заляскоті́ти.**

ЗАЛЯСКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ЗАЛЯСКОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.* 1. Підсил. до **заля́скати**. // *безос.* 2. *розм.* Швидко заговорити; зацокотіти. // Заспівати дзвінко, з частими переливами в голосі.

ЗАЛЯЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* 1. Почати лящати,

швидко говорити високим різким голосом; заверещати. // Дуже голосно, дзвінко заспівати. // Заспівати, видаючи специфічні звуки, лящання (про птахів). // Лунко загавкати. // Почати утворювати різкі, пронизливі звуки (про предмети). 2. Різко, пронизливо залунати (про звуки, схожі на лящання). // *безос.*

ЗАМА́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замаї́ти**.

ЗАМА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зама́зати**.

ЗАМА́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зама́зати**.

ЗАМА́ЗАТИ *див.* **зама́зувати**.

ЗАМА́ЗАТИСЯ *див.* **зама́зуватися**.

ЗАМА́ЗКА, -и, *ж.* Спеціально виготовлена в'язка речовина для замазування щілин і тріщин.

ЗАМА́ЗКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зама́зка**.

ЗАМА́ЗОЧНИЙ, -а, -е. Стос. до замазки.

ЗАМА́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до замазування.

ЗАМА́ЗУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який щось замазує (у 1 знач.).

ЗАМА́ЗУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **зама́зувальник**.

ЗАМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зама́зувати**.

ЗАМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМА́ЗАТИ**, -а́жу, -а́жеш, *док.*, *перех.* 1. Мажучи чим-небудь в'язким, липким, заліплювати, зашпаровувати (отвір, щілину і т. ін.). // Густо, суцільно покривати що-небудь чимсь (фарбою і т. ін.). 2. *перен.* Навмисно приховувати що-небудь, пом'якшувати враження від якогось учинку і т. ін. 3. Забруднювати чим-небудь, у щось.

ЗАМА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМА́ЗАТИСЯ**, -а́жуся, -а́жешся, *док.* 1. Ховаючись кудись, заліплювати отвір. 2. Забруднювати себе чимнебудь, у щось. // Густо, суцільно покриватися чим-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **зама́зувати**.

ЗАМАЗУ́РА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Брудна, неохайна людина (зазвичай про дітей).

ЗАМАЗУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ЗАМАЗУ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **забрудни́ти** 1.

ЗАМАЗУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Те саме, що **забрудни́тися** 1.

ЗАМАЗУ́РЮВАТИ *див.* **замазу́рити**.

ЗАМАЗУ́ХА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **замазу́ра**.

ЗАМАЗУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Забруднений, вимазаний мазутом. *Замазучений комбінезон.* 2. Який містить мазут як шкідливий компонент. *Замазучені стоки.*

ЗАМАЇ́ТИ *див.* **зама́ювати**.

ЗАМАЙОРІ́ТИ, -ри́ть, *док.* 1. З'явитися вдалині, невиразно завиднітися крізь що-небудь. // Замигтіти, то з'являючись, то зникаючи. // Вирізнятися кольором, строкатістю кольорів. 2. Почати майоріти (зазвичай про прапор).

ЗАМАЙСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *неперех.* Почати майструвати, виготовляючи що-небудь. 2. *перех.*, *розм.* Майструючи, заробити що-небудь.

ЗАМАКІ́ТРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замакі́трити**.

ЗАМАКІ́ТРИТИ, -рю, -риш, *док.*, *розм.*, *рідко:* ** **Замакі́трити світ (го́лову)** *кому* – позбавити людину здатності розумно сприймати навколишнє, логічно міркувати.

ЗАМАКІ́ТРИТИСЯ, -риться, *док.*, **ЗАМАКІ́ТРЮВАТИСЯ**, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, *розм.* Втомившись від якихось турбот, клопотів, не сприймати більше нічого. ** **Голова́ замакі́трюється:** а) про стан запаморочення; б) про втрату здатності розумно, тверезо міркувати.

ЗАМАЛИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Менший за розміром, величиною, кількістю і т. ін., ніж потрібно. 2. Надто молодий, малий за віком.

ЗАМАЛИ́М, *присл.*, *розм.:* ** **замали́м не** – трохи не, ледве не.

ЗАМА́ЛО, *розм.* 1. Присл. до **замали́й** 1. 2. *у знач. присудк. сл.* Недостатньо, мало.

ЗАМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замалюва́ти**.

ЗАМАЛЬО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замалюва́ти**.

ЗАМАЛЬО́ВКА, -и, *ж.* Ескіз, малюнок кого- або чогонебудь.

ЗАМАЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **замальо́вувати**.

ЗАМАЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замальо́вувати**.

ЗАМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМАЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* 1. Робити ескіз, малюнок із кого-, чого-небудь. 2. Покривати, замазувати фарбою і т. ін. що-небудь; заповнювати малюнками.

ЗАМАЛЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМАЛЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* 1. *тільки док.* Малюючи що-небудь, захопитися. 2. *тільки недок.* Пас. до **замальо́вувати**.

ЗАМАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замалюва́ти**.

ЗАМАЛЮВА́ТИ *див.* **замальо́вувати**.

ЗАМАЛЮВА́ТИСЯ *див.* **замальо́вуватися**.

ЗАМАНДЮ́РИТИСЯ, -иться, *док.*, *безос.*, *діал.* Дуже зажадатися.

ЗАМАНИ́ТИ *див.* **зама́нювати**.

ЗАМАНИ́ХА, -и, *ж.* Чагарникова рослина, стовбур, гілки й листя якої вкриті колючками та яка має соковиті плоди.

ЗАМАНІ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* Почати маніритися.

ЗА́МАНКА, -и, *ж.*, *діал.* Принада.

ЗАМА́НЛИВИЙ, -а, -е. Який чимось приваблює, обіцяє що-небудь приємне.

ЗАМА́НЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **зама́нливий**.

ЗАМА́НЛИВО. Присл. до **зама́нливий**.

ЗАМАНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.* 1. *безос.* Виникнути, з'явитися (про якесь бажання); захотітися. 2. *рідко.* Сподобатися.

ЗАМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зама́нювати**.

ЗАМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, **ЗАМАНИ́ТИ**, -аню́, -а́ниш, *док.*, *перех.* Приваблюючи чим-небудь, заохочувати, спонукати йти кудись, опинятися денебудь, приєднуватися до когось. // *перен.* Заполоняти (душу, серце), захоплювати чим-небудь.

ЗАМАНЯ́ЧИТИ, -я́чу́, -чиш *і* **ЗАМАНЯЧІ́ТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* Замаячити (*див.* **замая́чити**[1]).

ЗАМАНЯЧІ́ТИ *див.* **заманя́чити**.

ЗАМА́РЕНИЙ, -а, -е. Який марить про що-небудь. // Який виражає замріяність.

ЗАМА́РЕНО. Присл. до **зама́рений**.

ЗАМАРИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замаринува́ти**.

ЗАМАРИНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМАРИНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Піддавати маринуванню.

ЗАМАРИНО́ВУВАТИСЯ, -у́ється, *недок.*, **ЗАМАРИНУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Піддаватися маринуванню.

ЗАМАРИНУВА́ТИ *див.* **замарино́вувати**.

ЗАМАРИНУВА́ТИСЯ *див.* **замарино́вуватися**.

ЗАМА́РИТИ[1], -рю, -риш, *док.* 1. *неперех.* Почати марити. 2. *перех. і неперех.* Заговорити безтямно, безладно уві сні або в гарячці.

ЗАМА́РИТИ[2], -ить, *док.*, *розм.*, *рідко.* Невиразно завиднітися; забовваніти.

ЗАМА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *ким*, *чим*, *над ким – чим і без додатка.* Захопитися мріями, думками про кого-, що-небудь; замріятися.

ЗАМА́РНО, *присл.*, *діал.* Даремно, дарма.

ЗАМАРШИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати марширувати.

ЗАМАСКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замаскува́ти**. // **замаско́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Прихований, таємний.

ЗАМАСКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **замаско́ваний**.

ЗАМАСКО́ВАНО. Присл. до **замаско́ваний** 2.

ЗАМАСКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **замаско́вувати**.

ЗАМАСКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замаско́вувати**.

ЗАМАСКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМАСКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Надіваючи маску або маскувальний одяг, накладаючи грим і т. ін., змінювати зовнішній вигляд, робити невпізнанним. 2. Затуляючи або накриваючи чим-небудь, робити щось непомітним. // *перен.* Приховувати що-небудь (дії, стан, думки, наміри і т. ін.) від когось.

ЗАМАСКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМАСКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Надіваючи маску або маскувальний одяг, накладаючи грим і т. ін., змінювати свій зовнішній вигляд, робитися невпізнанним. 2. Ховаючись у чомусь або за чимнебудь, прикриваючись чимось, пристосовуючись до навколишньої місцевості, ставати непомітним для когось. // *перен.* Приховувати від кого-небудь свої дії, вчинки, думки і т. ін.

ЗАМАСКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замаскува́ти**.

ЗАМАСКУВА́ТИ *див.* **замаско́вувати**.

ЗАМАСКУВА́ТИСЯ *див.* **замаско́вуватися**.

ЗАМА́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зама́слити**. // *у знач. прикм.*

ЗАМА́СЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **зама́слений**.

ЗАМА́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зама́слити** і **зама́слитися**.

ЗАМА́СЛИТИ *див.* **зама́слювати**.

ЗАМА́СЛИТИСЯ *див.* **зама́слюватися**.

ЗАМА́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зама́слювати**.

ЗАМА́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зама́слювати** і **зама́слюватися**.

ЗАМА́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАМА́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Покривати, забруднювати маслом.

ЗАМА́СЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ЗАМА́СЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* Покриватися, забруднюватися маслом.

ЗАМА́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замасні́ти**.

ЗАМАСНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати масним.

ЗАМА́СНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зама́снювати**.

ЗАМА́СНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що **зама́слювати**.

ЗАМАСТИ́ТИ *див.* **зама́щувати**.

ЗАМАСТИ́ТИСЯ *див.* **зама́щуватися**.

ЗАМАТЕРІ́ЛИЙ, -а, е, *заст.* 1. Зрілого віку, змужнілий. 2. Закоренілий.

ЗАМАТЕРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **заматері́лий**.

ЗАМАТЕРІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *заст.* 1. Досягти зрілого віку, змужніти. 2. Закореніти.

ЗАМА́ТКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться за маткою.

ЗА́МАХ, -у, *ч.* 1. Спроба насильно відібрати що-небудь, незаконно привласнити, захопити щось, позбавити чогось. // Спроба вбити кого-небудь. ** **За́мах на зло́чин** – умисна дія, безпосередньо спрямована на вчинення злочину, якщо при цьому злочин не було доведено до кінця з причин, що не залежали від волі винного. 2. Спроба, намір зробити, створити що-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **змах**. 4. Розмах, розгін. // Поводження.

ЗАМАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Почати махати чимнебудь. ** **Замаха́ти рука́ми** *на кого* – забороняти жестами робити що-небудь.

ЗАМАХНУ́ТИ *див.* **зама́хувати**.

ЗАМАХНУ́ТИСЯ *див.* **зама́хуватися**.

ЗАМАХО́РИТИ *див.* **замахо́рювати**.

ЗАМАХО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАМАХО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Привласнювати що-небудь хитрощами, обманом.

ЗАМА́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зама́хуватися**.

ЗАМА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМАХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *чим і без додатка*, *рідко.* Те саме, що **зама́хуватися** 1, 2.

ЗАМА́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМАХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. *чим і без додатка.* Різким змахом піднімати або відводити вбік руку чи який-небудь предмет, щоб завдати удару. 2. *тільки док.*, *рідко.* Змахнути. 3. *перен.* Мати намір що-небудь зробити. // *на кого – що.* Посягати на кого-, що-небудь.

ЗАМА́ЦАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зама́цати**.

ЗАМА́ЦАТИ *див.* **зама́цувати**.

ЗАМА́ЦУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМА́ЦАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Часто мацаючи що-небудь, полишати на ньому плями, сліди брудних рук.

ЗАМА́ШИСТИЙ, -а, -е. 1. Для якого характерні широкі, вільні рухи. 2. *розм.* Який має значні розміри.

ЗАМА́ШИСТО. Присл. до **зама́шистий** 1.

ЗАМА́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Звичка, нахил до чогонебудь.

ЗАМАШНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Досить замашний.

ЗАМАШНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Яким добре замахуватися; зручний для виконання якої-небудь дії. // Важкий, великий. 2. Зроблений з великим розмахом; сильний. // *перен.* Влучний. 3. *перен.* Жвавий, меткий.

ЗАМА́ШНО, *присл.*, *розм.* З розмахом. // З розмаху.

ЗАМА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замасти́ти**.

ЗАМА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замасти́ти**.

ЗАМА́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зама́щувати**.

ЗАМА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зама́щувати**.

ЗАМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМАСТИ́ТИ**, -ащу́, -а́стиш, *док.*, *перех.* 1. Замазувати щілину, отвір і т. ін. 2. Покривати мастилом і т. ін. // Забруднювати чим-небудь.

ЗАМА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМАСТИ́ТИСЯ**, -ащу́ся, -а́стишся, *док.* 1. Забруднюватися чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **зама́щувати**.

ЗАМА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАМАЇ́ТИ**, -аю, -аїш *і рідко* **ЗАМА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Прикрашати зеленню, квітами, гілками і т. ін.

ЗАМА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зама́яти**[1].

ЗАМА́ЯТИ[1] *див.* **зама́ювати**.

ЗАМА́ЯТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Почати маяти, колихатися на вітрі. 2. Замахати, загойдати чим-небудь. 3. *тільки* 3 *ос.* Почати виднітися, вирізняючись яким-небудь рухом, миготінням; замиготіти.

ЗАМАЯ́ЧИТИ[1], -я́чу́, -я́чиш *і* **ЗАМАЯЧІ́ТИ**, -ію, -ієш, *док.* Почати маячити; завиднітися.

ЗАМАЯ́ЧИТИ[2], -я́чу́, -я́чиш, *док.* Почати марити (про хворого).

ЗАМАЯЧІ́ТИ *див.* **замая́чити**[1].

ЗАМБІ́ЄЦЬ *див.* **замбі́йці**.

ЗАМБІ́ЙКА *див.* **замбі́йці**.

ЗАМБІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **замбі́йці** та Замбія.

ЗАМБІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **замбі́єць**, -ійця, *ч.*, **замбі́йка**, -и, *ж.*). Народ Замбії; представники цього народу.

ЗАМГНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Заснути, задрімати.

ЗАМЕ́КАТИ, -ає, *док.* Почати мекати (про кіз, овець).

ЗАМЕЛЬДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *зах.* Повідомити, доповісти.

ЗАМЕЛЬКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Почати мелькати; з'являтися на короткий час і зникати. // Швидко зарухатися. // З'явитися, швидко рухаючись, кружляючи. // *чим.* Почати швидко рухати чимнебудь. 2. Почати швидко змінювати одне одного, швидко проноситися перед очима.

ЗАМЕРЕ́ЖАНИЙ, **ЗАМЕРЕ́ЖЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замере́жати**, **замере́жити**.

ЗАМЕРЕ́ЖАТИ, -аю, -аєш *і* **ЗАМЕРЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *перех.* Док. до **мере́жати**, **мере́жити**.

ЗАМЕРЕ́ЖЕНИЙ *див.* **замере́жаний**.

ЗАМЕРЕ́ЖИТИ *див.* **замере́жати**.

ЗАМЕРЕХТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* 1. Почати мерехтіти; засяяти нерівним, тремтливим світлом. 2. Почати швидко заступати одне одного, швидко проноситися перед очима. ** **замерехті́ло в оча́х**, *безос.* – про зорове відчуття, коли здається, що все навколо дрижить, хитається і т. ін.

ЗАМЕРЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **замерза́ти**. // Пригнічення функцій організму до повного їх зникнення під дією низьких температур. ** **То́чка замерза́ння:** а) *спец.* Поділка на шкалі Цельсія, яка позначає 0 – температуру перетворення води в лід; б) *перен.* Зупинка в русі, розвитку.

ЗАМЕРЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАМЕ́РЗНУТИ** *і* **ЗАМЕ́РЗТИ**, -зну, -знеш; *мин.* ч. заме́рз, -ла, -ло; *док.* 1. Холонучи, застигаючи, ставати твердим, перетворюватися в лід. 2. Дуже мерзнути. 3. Гинути, вмирати від холоду.

ЗАМЕРЗА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **замерза́ти**.

ЗАМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заме́рзти**.

ЗАМЕРЗЛЯКИ́, -ів, *мн.*, *зах.* Льодові бурульки на гілках дерев.

ЗАМЕ́РЗНУТИ *див.* **замерза́ти**.

ЗАМЕ́РЗТИ *див.* **замерза́ти**.

ЗАМЕ́РЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заме́рти**. // *перен.* На якому припинилися дія, рух,

життя.

ЗАМЕРТВІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати нерухомим, завмерти.

ЗАМЕ́РТИ *див.* **замира́ти**.

ЗАМЕСТИ́ *див.* **заміта́ти**.

ЗАМЕСТИ́СЯ *див.* **заміта́тися**.

ЗАМЕ́Т, -у, *ч.* Наметена вітром кучугура снігу. // *перен.* Великі купи чого-небудь.

ЗАМЕ́ТА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Замет. 2. Заметіль.

ЗАМЕ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замета́ти**.

ЗАМЕТА́ТИ *див.* **заме́тувати**.

ЗАМЕТА́ТИСЯ, замета́юся, замета́єшся *і рідко* замечу́ся, заме́чешся, *док.* Почати метатися (у 1 – 3 знач.).

ЗАМЕТЕ́ЛИТИСЯ, -иться, *док.* Почати літати в різних напрямах, кружляти і т. ін. (про значну кількість чого-небудь). // *перен.*, *чим.* Оповитися чим-небудь, що летить, кружляє і т. ін. у великій кількості.

ЗАМЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замести́**. // **заме́тено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАМЕ́ТИСТИЙ, -а, -е. Сніжний, з великими заметами.

ЗАМЕТИ́ТИ *див.* **заме́чувати**.

ЗАМЕТИ́ТИСЯ, -ечу́ся, -ети́шся, *док.*, *діал.* Заразитися.

ЗАМЕТІ́ЛЬ, -і, *ж.* Сильний вітер зі снігом; хуртовина.

ЗАМЕТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Із заметіллю, заметілями.

ЗАМЕТІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Заметіль.

ЗАМЕТЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Почати метляти.

ЗАМЕТЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *док.* Почати метлятися.

ЗАМЕТНЯ́, -і́, *ж.*, *діал.* Метушня.

ЗАМЕ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заме́тувати**.

ЗАМЕ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМЕТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *крав.* Зшивати великими стібками.

ЗАМЕ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *крав.* Пас. до **заме́тувати**.

ЗАМЕТУШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *док.* Почати метушитися.

ЗАМЕТУШНЯ́, -і́, *ж.*, *діал.* Метушня.

ЗАМЕ́ТЬ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Замет. 2. Заметіль.

ЗАМЕ́ШКАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заме́шкати** 2.

ЗАМЕ́ШКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заме́шкати**.

ЗАМЕ́ШКАТИ *див.* **заме́шкувати**.

ЗАМЕ́ШКУВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **заме́шкувати** 2.

ЗАМЕ́ШКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМЕ́ШКАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.*, *розм.* Поселятися де-небудь чи в когось. 2. *перех.*, *діал.* Займати під житло.

ЗАМЖИ́ЧИТИ, -ить, *док.* Почати мжичити. // *безос.*

ЗАМИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замива́ти**.

ЗАМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАМИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* Знімати бруд, плями і т. ін. з чого-небудь або очищати щось, обмиваючи водою.

ЗАМИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗАМИ́ТИСЯ**, -и́ється, *док.* 1. Зніматися з чого-небудь обмиванням водою (про бруд, плями і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **замива́ти**.

ЗАМИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Почати мигати.

ЗАМИГКОТІ́ТИ, -ти́ть, *док.*, *діал.* Замиготіти.

ЗАМИГОТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* Підсил. до **замигті́ти**. // *безос.*

ЗАМИГТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* 1. Почати мигтіти, рухатися, то з'являючись, то зникаючи на короткий час. 2. Завиднітися, швидко з'являючись і зникаючи одне за одним, заступаючи одне одного. 3. Вирізнитися, сяючи нерівним, миготливим світлом; заблимати.

ЗАМИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **замика́ння**.

ЗАМИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **замика́ти** 1. // **зами́кано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАМИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **замика́ти** і **замика́тися**. ** **Коро́тке замика́ння**, *ел.* – неправильне з'єднання в електричному колі, яке може призвести до аварії через надмірне нагрівання провідників.

ЗАМИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАМКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Зачиняючи що-небудь, брати на замок, ключ, засув і т. ін. // *розм.* Затуляти, затикати чим-небудь. // *перен.* Служачи захистом, робити що-небудь неприступним для когось. // *перен.* Робити нечутливим, байдужим, позбавляти відвертості і т. ін. (серце, душу). 2. Залишати кого-, що-небудь у замкненому приміщенні, зберігати, ховати у чомусь, зачиненому на замок, ключ і т. ін. // Саджати в приміщення, що замикається; ув'язнювати. 3. *перен.* З'єднувати кінці чого-небудь, стуляти щось. 4. Охоплювати когось, щось, з'єднуючись кінцями; оточувати. // *безос.* // *у що.* Обмежувати що-небудь чимсь. 5. *тільки недок.* Іти, рухатися останнім у ряду, колоні і т. ін. під час походу. // Бути розміщеним останнім, крайнім.

ЗАМИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *діал.* Заметатися.

ЗАМИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАМКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Ставати замкнутим, бути взятим на замок, ключ, засув і т. ін. // Мати здатність братися на замок, ключ, засув і т. ін. ** **Замкну́вся світ** *кому* – настала смерть для кого-небудь. 2. Залишаючись у приміщенні, зачинятися на замок, ключ, засув і т. ін. // *перен.* Відокремлюватися від товариства, переставати спілкуватися з людьми, ставати мовчазним, замкнутим; втрачати відвертість. // *перен.*, *у що і в чому.* Обмежуватися чим-небудь; не виходити за межі чогось. ** **Замика́тися в собі** – заглиблюючись у свої думки і переживання, відокремлюватися від інших людей, ставати мовчазним, замкнутим. 3. З'єднуватися кінцями. // Стулятися. 4. *тільки недок.* Пас. до **замика́ти** 1, 2.

ЗАМИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **замика́ти**.

ЗАМИКА́ЮЧИЙ, -ого, *ч.* Той, хто іде, рухається останнім у ряду, колоні і т. ін. під час походу.

ЗАМИ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зми́лений** 2.

ЗАМИ́ЛИТИ *див.* **зами́лювати**.

ЗАМИ́ЛУВАНИЙ, -а, -е. Сповнений замилування, який замилувався. // Який виражає замилування, захоплення.

ЗАМИЛУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Найвищий ступінь задоволення, насолоди від когось, чогось. 2. Велика схильність, пристрасть до чогось.

ЗАМИ́ЛУВАНО. Присл. до **зами́луваний**.

ЗАМИЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Почати милувати. 2. Осипати ласками кого-небудь, втомити, замучити пестощами, запестувати.

ЗАМИЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *без додатка*, *ким, чим*, *рідко на кого – що і з кого – чого.* Милуючись, захоплено задивитися на кого-, що-небудь. 2. Полюбити що-небудь, виявити велику схильність, пристрасть до чогось.

ЗАМИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Абстр. ім. до **зами́лювати**.

ЗАМИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАМИ́ЛИТИ**, -ми́лю, -ми́лиш, *док.*, *перех.*: ** **Зами́лювати о́чі**, *зневажл.* – навмисно приховувати хиби, вади, створювати враження, що становище набагато краще, ніж є насправді.

ЗАМИ́МРИТИ, -рю, -риш, *док.*, *розм.* Почати мимрити.

ЗАМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАМ'Я́ТИ**, -мну́, -мне́ш, *док.*, *перех.* 1. Заправляти страву (розтертим пшоном і т. ін.). 2. *перен.* Припиняти щось, не давати розвитку чомусь. // Намагатися пом'якшити, згладити щось.

ЗАМИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАМ'Я́ТИСЯ**, -мну́ся, -мне́шся, *док.* 1. Відчувати збентеження, нерішучість і т. ін.; ніяковіти. // Переривати мову, замовкати на якийсь час від збентеження, нерішучості, ніяковості і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **замина́ти**.

ЗАМИНА́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Лемішка.

ЗАМИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Перерва, затримка в чому-небудь через якесь утруднення і т. ін.

ЗАМИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замира́ти**.

ЗАМИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАМЕ́РТИ**, -мру́, -мре́ш, *док.* Те саме, що **завмира́ти**.

ЗАМИРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **замира́ти**.

ЗАМИ́РЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія і стан за знач. **замири́ти** 2, 3 і **замири́тися**.

ЗАМИРИ́ТИ *див.* **зами́рювати**.

ЗАМИРИ́ТИСЯ *див.* **замиря́тися**.

ЗАМИ́РШАВІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Док. до **ми́ршавіти**.

ЗАМИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАМИРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *рідко* **ЗАМИРИ́ТИ**, -мирю́, -ми́риш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Вносити мир, згоду у що-небудь, заспокоювати когось, щось. 2. *перех.* Налагоджувати мирні стосунки між ким-небудь; мирити. 3. *неперех.* Припиняти ворогування, сварки з ким-небудь; миритися.

ЗАМИРЯ́ТИ *див.* **зами́рювати**.

ЗАМИРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАМИРИ́ТИСЯ**, -ирю́ся, -и́ришся, *док.*, *розм.* 1. Налагоджувати мирні взаємини, укладати мир; миритися. 2. Скоритися кому-, чому-небудь, примиритися з тим, що є.

ЗА́МИСЕЛ, -слу, *ч.* 1. План певних дій, рішення щось зробити; задум. 2. Провідна ідея, основна думка художнього твору.

ЗАМИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зами́слити** 1. // **зами́слено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який про що-небудь зосереджено думає, роздумує, розмірковує над чимось; сповнений думок; задуманий. // Який виражає задуму.

ЗАМИ́СЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зами́слений** 2.

ЗАМИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зами́слити**.

ЗАМИ́СЛЕНО. Присл. до **зами́слений** 2.

ЗАМИ́СЛИТИ *див.* **замишля́ти**.

ЗАМИ́СЛИТИСЯ *див.* **зами́слюватися**.

ЗАМИСЛІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Витівниця.

ЗАМИ́СЛЮВАТИ *див.* **замишля́ти**.

ЗАМИ́СЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАМИ́СЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* Починати роздумувати, зосереджено думати про кого-, що-небудь, розмірковувати над чимось. // Поринати у роздуми, віддаватися своїм думкам.

ЗАМИ́ТИ *див.* **замива́ти**.

ЗАМИ́ТИСЯ *див.* **замива́тися**.

ЗАМИШЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ЗАМИ́СЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАМИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех.*, *з інфін. і без додатка.* Вирішувати що-небудь зробити, обдумуючи план дій; задумувати щось. // Виношувати таємні, підступні плани, спрямовані проти кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.*, *неперех.*, *заст.* Верховодити кимось, розпоряджатися чим-небудь.

ЗАМІ́ВШИ, *дієприсл.* Закінчивши замітати.

ЗА́МІЖ. 1. *присл.*: ** **Бра́ти за́між** – робити своєю дружиною (про чоловіка). **Вихо́дити за́між** – брати шлюб, одружуватися з ким-небудь (про дівчину, жінку). **Віддава́ти за́між** *кого* – одружувати, давати згоду на шлюб дочки, сестри і т. ін. 2. *у знач. ім.*, *розм.*, *рідко.*

ЗА́МІЖЖЮ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **за́мужем**.

ЗА́МІЖЖЯ, -я, *с.* Одруження, шлюб (стос. до дівчини, жінки); життя одруженої жінки.

ЗАМІ́ЖНІЙ, -я, -є. 1. *тільки ж.* Яка перебуває в шлюбі; одружена (про жінку). 2. Стос. до заміжжя. *Заміжнє життя.* 3. *у знач. ім.* **заміжня́**, -ньої, *ж.* Та, що перебуває в шлюбі; одружена жінка, молодиця.

ЗА́МІЛЬ, -і, *ж.*, *діал.* Обмілина.

ЗАМІ́НА, -и, *ж.* 1. Дія, за якої замість одного предмета, явища і т. ін. виступає інший предмет, інше явище і т. ін., замість одного предмета, однієї особи береться інший предмет, інша особа. 2. Той, хто (або те, що) замінює, може замінювати собою кого-, що-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **о́бмін**.

ЗАМІНДА́Р, -а, *ч.* Поміщик, землевласник, одержувач земельної ренти в Індії та Пакистані.

ЗАМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заміни́ти**. // **замі́нено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАМІНИ́МИЙ, -а, -е. Якого можна замінити.

ЗАМІНИ́ТИ *див.* **заміня́ти**[1].

ЗАМІНИ́ТИСЯ *див.* **заміня́тися**[1].

ЗАМІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який використовується, служить для заміни чого-небудь. 2. Який може замінятися, може бути замінений чим-небудь.

ЗАМІ́ННИК, -а, *ч.* Матеріал, виріб і т. ін., що використовується, вживається замість іншого – дефіцитного або дорогого. *Замінники шкіри. Замінники білка.* // Взагалі те, чим заміняють що-небудь.

ЗАМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **замі́нний**.

ЗАМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замінува́ти**. // **заміно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАМІНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заміно́вувати**.

ЗАМІНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМІНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док. перех.* Закладати міну, міни де-небудь, готуючи вибух.

ЗАМІНУВА́ТИ *див.* **заміно́вувати**.

ЗАМІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який замінює або яким замінюють.

ЗАМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **замі́нювати** 1.

ЗАМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **замі́нюваний**.

ЗАМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замі́нювати**.

ЗАМІ́НЮВАТИ *див.* **заміня́ти**[1].

ЗАМІ́НЮВАТИСЯ *див.* **заміня́тися**[1].

ЗАМІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **замі́нник**.

ЗАМІНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і* **ЗАМІ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАМІНИ́ТИ**, -міню́, -мі́ниш, *док.*, *перех.* 1. *що.* Використовувати, вживати, ставити і т. ін. замість чого-небудь щось інше. // Виявляти одні почуття, настрої і т. ін. замість інших. // *кого.* Замість одного спеціаліста, працівника призначати іншого. 2. *також зі сл.* с о б о ю. Використовуватися, вживатися замість іншого; виступати у функції чого-небудь. // *кого.* Виконувати чиюсь роботу, чиїсь функції, ставати на чиєсь місце; заступати, заміщати. // Бути рівноцінним кому-, чому-небудь.

ЗАМІНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *кого, що на кого – що*, *заст.*, *розм.* Те саме, що **проміня́ти**. // *також без додатка.* Обміняти. ** **Заміня́ти [свя́тий] хліб** – за народним звичаєм, під час сватання одержати від нареченої хліб замість принесеного на знак згоди вийти заміж.

ЗАМІНЯ́ТИСЯ[1], -я́юся, -я́єшся *і* **ЗАМІ́НЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАМІНИ́ТИСЯ**, -міню́ся, -мі́нишся, *док.* 1. *чим.* Поступатися місцем чому-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **заміня́ти**[1], **замі́нювати**.

ЗАМІНЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **поміня́тися**. // Обмінятися.

ЗА́МІР, -у, *ч.* Задум, бажання зробити щось; намір. // *перев. мн.* Таємні, підступні плани, спрямовані проти кого-, чого-небудь.

ЗАМІ́Р, -у, *ч.*, *спец.* Те саме, що **замі́рювання**.

ЗАМІ́РИТИ *див.* **заміря́ти**[1].

ЗАМІ́РИТИСЯ *див.* **заміря́тися**[2].

ЗАМІ́РКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Щуплий, дрібний (звичайно про зерно).

ЗАМІ́РНИЙ, -ірна́, -ірне́. Прикм. до **заміря́ти**. ** **Замі́рний при́стрій** – вимірювальний пристрій для визначення дебіту видобувної свердловини.

ЗАМІ́РОК, -рка, *ч.*, *розм.* 1. Щупла, дрібна зернина. 2. Про фізично недорозвинену, щуплу, кволу істоту.

ЗАМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **замі́рювати**.

ЗАМІ́РЮВАТИ *див.* **заміря́ти**[1].

ЗАМІ́РЮВАТИСЯ *див.* **заміря́тися**[1].

ЗАМІ́РЯНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заміря́ти**[1].

ЗАМІРЯ́ННЯ[1], -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **заміря́ти**[1].

ЗАМІРЯ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **заміря́тися**[2] 1.

ЗАМІРЯ́ТИ *див.* **заміря́ти**[1].

ЗАМІРЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і* **ЗАМІ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАМІ́РИТИ** *і* **ЗАМІ́РЯТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* *у спец.* Те саме, що **вимі́рювати** 1.

ЗАМІРЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **замі́ритися**[2] 3.

ЗАМІРЯ́ТИСЯ[1], -я́ється *і* **ЗАМІ́РЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.* Пас. до **заміря́ти**[1], **замі́рювати**.

ЗАМІРЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАМІ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. *на кого – що.* Готуватися ударити, піднімаючи догори чи відводячи вбік руку, зброю або будь-який предмет замість зброї; замахуватися. 2. *на що.* Намагатися заподіяти шкоду. 3. Мати намір, збиратися зробити що-небудь; намірятися. // Виношувати таємні, підступні плани, спрямовані проти кого-, чого-небудь.

ЗАМІ́С, -у, *ч.* 1. *спец.* Те саме, що **замі́шування**[1]. 2. Маса, утворювана під час замішування чого-небудь. // Місце, де замішують глину. ** **На замі́с** – уживається на означення певної кількості борошна, потрібного для замішування однієї порції

тіста.
ЗАМІСИ́ТИ *див.* **замі́шувати**[1].
ЗАМІСИ́ТИСЯ *див.* **замі́шуватися**[1].
ЗАМІСНИ́Й, -а́, -е́. Який призначений, служить для виготовлення замісу (тіста, глини тощо).
ЗАМІСНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **засту́пник** 1, 2.
ЗАМІСНИ́ЦТВО, -а, *с.* Тимчасове виконання службових обов'язків замість кого-небудь.
ЗАМІСНИ́ЦЯ, -і. *Жін.* до **замісни́к**.
ЗАМІСТИ́ТИ *див.* **заміща́ти**.
ЗА́МІСТО, *прийм.*, *діал.* Замість.
ЗА́МІСТЬ, *прийм.* Сполучення з прийм. **за́мість** виражають відношення заміни, заміщення, обміну. 1. *з род. в.* Указує на заміну кого-, чогонебудь кимсь або чимсь іншим. // Указує на особу, роботу якої виконує хтось інший. // *у сполуч. зі сл.* бути, служити *і т. ін.* Уживається на означення того, що якась особа або предмет виступає у ролі, функції кого-, чого-небудь. // *у сполуч. з інфін.*, *розм.* Указує на яку-небудь дію, що могла б відбутися, але була замінена іншою. 2. Уживається в складнопідрядному реченні як частина складеного сполучника замість того щоб для вираження заміни однієї дії іншою.
ЗА́МІСТЯ, -я, *с.*, *діал.* Передмістя.
ЗАМІСЬКИ́Й, -а́, -е́. Який знаходиться поблизу міста, за його околицями.
ЗАМІТА́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Щітка для підмітання підлоги, долівки. 2. Лопата для палаючого вугілля.
ЗАМІТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто замітає (у 1 знач.); замітач.
ЗАМІТА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **заміта́льник**.
ЗАМІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заміта́ти** 1, 2.
ЗАМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАМЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Мітлою, віником збирати де-небудь, з якоїсь поверхні сміття. // *тільки недок.*, *чим.* Рухаючись, торкатися поверхні землі, підлоги і т. ін. нижнім краєм занадто довгого одягу. ** **Заміта́ти сліди́** *чого і без додатка* – знищувати, приховувати все, що може викрити чиї-небудь вчинки, дії чи бути доказом злочину. 2. *перех.*, *перев. чим.* Засипати, покривати кого-, що-небудь чимось сипким (снігом, піском і т. ін.). // *безос.* 3. *тільки док.*, *неперех.*, *безос.* Почати мести, сипати сніг; завіяти (про хуртовину і т. ін.).
ЗАМІТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАМЕСТИ́СЯ**, -ету́ся, -ете́шся, *док.* 1. *розм.* Швидко вибігати звідки-небудь, зникати. 2. *тільки недок.* Пас. до **заміта́ти** 1, 2.
ЗАМІТА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто замітає (у 1 знач.); замітальник.
ЗАМІ́ТИТИ *див.* **заміча́ти**.
ЗАМІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Короткий запис, зроблений з метою зберегти в пам'яті якесь спостереження, думку і т. ін. // Невелика стаття, повідомлення в газеті, журналі, збірнику. ** **Бра́ти на замі́тку**: а) (*кого*) брати під особливий нагляд; б) (*що*) брати до уваги. 2. *заст.* Зауваження, висловлене вголос.
ЗАМІ́ТЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який усе помічає; спостережливий.
ЗА́МІТНИК, -а, *ч.*, *діал.* Відрубаний стовбур дерева (завдовжки близько десяти метрів), що використовується для парканів або дерев'яної кладки стін.
ЗАМІ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **замі́тка** 1.
ЗАМІ́ТТЯ, -я, *с.*, *зах.* Кучугури снігу.
ЗАМІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАМІ́ТИТИ**, -і́чу, -і́тиш, *док.*, *розм.* 1. *перех.*, *також зі спол.* що. Те саме, що **поміча́ти**. 2. *неперех.* Брати до уваги, примічати; запам'ятовувати. 3. *тільки док.*, *неперех.*, *рідко.* Висловити вголос яке-небудь спостереження, зауважити щось.
ЗАМІ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **замі́тити** 1.
ЗАМІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заміша́ти**.
ЗАМІШАНИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Мішанина. 2. Сум'яття.
ЗАМІША́ННЯ, -я, *с.* 1. Стан збентеження, зніяковілості. 2. Загальна розгубленість, раптове безладдя; сум'яття.
ЗАМІША́ТИ *див.* **замі́шувати**[2].
ЗАМІША́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *док.* Відчути ніяковість; збентежитися, зніяковіти.
ЗАМІША́ТИСЯ[2] *див.* **замі́шуватися**[2].
ЗАМІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заміси́ти**.
ЗА́МІШКА, -и, *ж.* 1. Рідка страва з борошна, запареного окропом і звареного. 2. *с. г.* Напіврідка суміш різних кормів для годування худоби.
ЗАМІ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **заміша́ння** 2. 2. Перешкода, перепона; затримка.
ЗАМІ́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **замі́шувати**[1] 1.
ЗАМІ́ШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **замі́шувати**[2] 1.
ЗАМІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМІСИ́ТИ**, -мішу́, -мі́сиш, *док.*, *перех.* 1. Ретельно розминати щонебудь сипке з водою або якоюсь іншою рідиною до утворення однорідної в'язкої маси; місити. 2. *тільки док.* Почати місити.
ЗАМІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМІША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. *що.* Перемішуючи, робити однорідною суміш двох або кількох речовин. 2. *кого*, *розм.* Втягувати в яку-небудь справу, робити причетним до чогось.
ЗАМІ́ШУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ЗАМІСИ́ТИСЯ**, -і́ситься, *док.* 1. Ставати густим, в'язким, схожим на тісто. 2. *тільки недок.* Пас. до **замі́шувати**[1] 1.
ЗАМІ́ШУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМІША́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *до чого*, *у що.* Приєднуватися до чого-небудь. // Приєднавшись до натовпу людей, стада тварин, переставати вирізнятися, губитися серед них. 2. *розм.* Ставати причетним до чого-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **замі́шувати**[2] 1.
ЗАМІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заміща́ти**.
ЗАМІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАМІ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМІСТИ́ТИ**, -міщу́, -і́стиш, *док.*, *перех.* 1. Тимчасово виконувати обов'язки, функції кого-, чого-небудь; заступати. 2. *хім.* Замінювати один одного в молекулі сполуки (про атоми складових елементів цієї сполуки).
ЗАМІЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ЗАМІ́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.* Пас. до **заміща́ти**, **замі́щувати**.
ЗАМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замістити**. // **заміщено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замісти́ти**. **Замі́щення і́мпорту**, *ек.* – політика заміщення імпортних товарів вітчизняною продукцією. **Реа́кція замі́щення** – хімічне перетворення, за якого атоми одного елемента в молекулі сполуки заміщуються атомами іншого елемента.
ЗАМІ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **замі́щувати**.
ЗАМІ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замі́щувати**.
ЗАМІ́ЩУВАТИ *див.* **заміща́ти**.
ЗАМІ́ЩУВАТИСЯ *див.* **заміща́тися**.
ЗА́МКНЕНИЙ, **ЗА́МКНУТИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замкну́ти** 1 – 4. // **за́мкнено**, **за́мкнуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який не має розривів, кінці якого з'єднуються в одній точці (про лінію, геометричну фігуру і т. ін.). ** **За́мкнене (за́мкнуте) (електри́чне) ко́ло**, *ел.* – система з'єднаних між собою і з джерелом електричного струму провідників, якими тече струм. **За́мкнена (за́мкнута) крива́ (ла́мана) лі́нія**, *мат.* – суцільна крива (ламана) лінія, кінці якої сходяться в одній точці. 3. *у знач. прикм.* Який не має виходу. 4. *у знач. прикм.*, *перен.* Не пов'язаний з тим, що лежить поза його межами, відокремлений від інших, недоступний для них. ** **За́мкнена (ізольо́вана) систе́ма**, *фіз.* – система тіл, на які не діють зовнішні сили або їхньою дією можна знехтувати. 5. *у знач. прикм.*, *перен.* Який неохоче спілкується з іншими, схильний приховувати в собі свої думки, переживання; неговіркий. // Який не виражає настрою, почуттів (про обличчя). // Який характеризується відсутністю широкого спілкування з людьми (про спосіб життя). 6. Такий, за якого відходи повертаються у виробництво для подальшого використання; безвідходний. *Замкнений технологічний процес.*
ЗА́МКНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **за́мкнений** 4, 5. 2. У системах обробки інформації – властивість множини, яка полягає у тому, що множина замкнена відносно операції. **За́мкненість алгори́тму** – властивість алгоритму, яка полягає у тому, що для його виконання не повинна залучатись ніяка додаткова зовнішня інформація.
ЗА́МКНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замкну́ти** 1 – 4.
ЗА́МКНЕНО. Присл. до **за́мкнений** 5.
ЗАМКНУ́ТИ *див.* **замика́ти**.
ЗА́МКНУТИЙ *див.* **за́мкнений**.
ЗАМКНУ́ТИСЯ *див.* **замика́тися**.
ЗА́МКНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і стан за знач. **за́мкнутий** 4, 5.
ЗА́МКНУТО. Присл. до **за́мкнутий** 5.
ЗА́МКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́мок**.
ЗАМКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **замо́к**.
ЗАМКОВИ́Й, -во́го, *ч.* Один із військовослужбовців, що входять до складу обслуги артилерійської гармати.
ЗА́МКОВИЩЕ, -а, *с.* Місце, де стояв замок.
ЗАМЛІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАМЛІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Втрачати чутливість, німіти внаслідок порушення кровообігу (про частини тіла); затерпати. 2. Ставати нерухомим, завмирати від якогонебудь глибокого, сильного почуття. 3. *діал.* Втрачати сили, слабнути; ставати виснаженим. 4. *тільки док.*, *рідко.* Почати мліти від глибоких переживань.
ЗАМЛІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **замлі́ти** 1 – 3. 2. *у знач. прикм.* Непорушний, завмерлий від якого-небудь глибокого, сильного почуття. 3. *у знач. прикм.*, *діал.* Виснажений, безсилий.
ЗАМЛІ́ТИ *див.* **замліва́ти**.
ЗАМЛО́ЇТИ, -ї́ть, *док.*, *безос.* 1. *перех. і без додатка.* Почати млоїти; занудити. 2. *перех. і кому.* Почати відчуватися (про біль); защеміти.
ЗА́МНЯТОК, -тку, *ч.*, *діал.* Те саме, що **зам'ятня́**.
ЗАМО́ВА, -и, *ж.* 1. *діал.* Замовлення. 2. *етн.* Те саме, що **замовля́ння** 2.
ЗАМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто замовляє (у 1 знач.) що-небудь.
ЗАМО́ВИНИ, -вин, *мн.* Те саме, що **замовля́ння** (у 2 знач.).
ЗАМО́ВИТИ *див.* **замовля́ти**.
ЗАМОВКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замовка́ти**.
ЗАМОВКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАМО́ВКНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* замо́вк, -ла, -ло *і* замо́вкнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Переставати говорити, співати; припиняти розмову, спів і т. ін. // *перен.* Припиняти листування з ким-небудь. ** **Замо́вкнути наві́к** – умерти. 2. Переставати видавати які-небудь звуки. // Переставати стріляти (про вогнепальну зброю). // *тільки док.*, *перен.* Перестати битися (про серце). 3. Переставати звучати, припинятися (про мову, спів, музику і т. ін.).
ЗАМО́ВКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **замо́вкнути**.
ЗАМО́ВКНУТИ *див.* **замовка́ти**.
ЗАМО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замо́вити** 1, 2. // **замо́влено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Доручення виготовити, виконати, підготувати або доставити що-небудь у певний, наперед визначений строк. ** **Держа́вне замо́влення** – обсяг поставок продукції (виконання робіт, послуг), що його встановлюють підприємствам (об'єднанням) централізовано. **Замо́влення-наря́д** – замовлення на проведення певних робіт, представлений у формі завдання. **Письмо́ве замо́влення**, *бірж.* – замовлення, стосовно якого ціна товару встановлюється брокером на основі збору та зіставлення письмових пропозицій та заявок на даний товар. **Робити на замо́влення** робити (виготовляти і т. ін.) що-небудь, виконуючи чиєсь доручення. 2. *розм.* Замовлена річ.
ЗАМОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *етн.* 1. Дія за знач. **замовля́ти** 2. 2. За народними уявленнями, магічні слова, вислови, що мають чаклунську силу і якими замовляють (у 2 знач.) кого-, що-небудь.
ЗАМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАМО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* замо́влять; *док.* 1. *перех.* Доручати кому-небудь виготовити, виконати, підготувати або доставити що-небудь у певний, наперед визначений строк. // Просити принести які-небудь страви або напої в їдальні, ресторані і т. ін. // Домовлятися на телефонній станції про розмову з кимнебудь, хто перебуває в іншому населеному пункті. 2. *перех. і без додатка*, *етн.* Промовляти магічні слова, вислови, які, за народними уявленнями, маючи чаклунську силу, чинять вплив на кого-, що-небудь, лікують хвороби, загоюють рани і т. ін. // *від чого.* Робити невразливим до якої-небудь загрози, небезпеки; відвертати від себе, від когось що-небудь. ** **Замовля́ти кров** – припиняти кровотечу, застосовуючи замовляння (у 2 знач.). 3. *неперех.*, *заст.*, *рідко.* Те саме, що **загово́рювати** 1. 4. *тільки док.*, *перех. і без додатка*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **сказа́ти**. ** **Замо́вити сло́во** *за кого* – звернутися до когось із клопотанням про кого-небудь.
ЗАМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **замовля́ти** 1, 2.
ЗАМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Якого роблять, виготовляють і т. ін. на замовлення. 2. *етн.* Прикм. до **замо́ва** 2. // Магічний.
ЗАМО́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **замо́вець**.
ЗАМО́ВНИЦЯ, -і. *Жін.* до **замо́вник**.
ЗАМО́ВЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замо́вчати**.
ЗАМО́ВЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замо́вчати**.
ЗАМО́ВЧАТИ *див.* **замо́вчувати**.
ЗАМОВЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **замо́вкнути** 1.
ЗАМО́ВЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **замо́вчувати**.
ЗАМО́ВЧУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **замо́вчувати**. 2. У програмуванні – угода про характеристику мовного об'єкта або виконувану дію за відсутності їх явного опису.
ЗАМО́ВЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМО́ВЧАТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* З певною метою приховувати, обминати мовчанкою що-небудь, не розповідати, не згадувати про когось, щось.
ЗАМО́ВЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **замо́вчувати**.
ЗАМОГИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Глухий, похмурий (про голос).
ЗАМО́ЖНЕНЬКИЙ, -а, -е. Досить заможний.
ЗАМО́ЖНЕНЬКО. Присл. до **замо́жненький**.
ЗАМО́ЖНИЙ, -а, -е. Який володіє значними матеріальними цінностями, має велике майно; багатий. // Який характеризується достатком. // *у знач. ім.* **замо́жний**, -ного, *ч.*; **замо́жна**, -ної, *ж.* Людина зі значними достатками.
ЗАМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Достаток, багатство.
ЗАМОЖНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати заможним, заможнішим.
ЗАМО́ЖНО. Присл. до **замо́жний**.
ЗА́МОК, -мка, *ч.* 1. Укріплене житло феодала доби середньовіччя з оборонними, господарськими, культовими і т. ін. будівлями, зазвичай оточене високим кам'яним муром із кількома вежами. // Великий поміщицький будинок; палац. 2. *заст.*, *рідко.* Тюремна будівля; тюрма.
ЗАМО́К, -мка́, *ч.* 1. Пристрій для замикання дверей у приміщеннях, дверцят шафи, скринь, шухляд і т. ін. ** **На замку́ бу́ти**: а) бути замкненим; б) бути недоступним для ворогів, добре охоронятися. **Під замко́м бу́ти (перебува́ти** *і т. ін.*): а) зберігатися замкненим (про цінності, харчові продукти і т. ін.); б) бути замкненим у якому-небудь приміщенні, ув'язненим. 2. Застібка в намисті, браслеті. // Довга металева або пластмасова застібка для одягу, а також папок, портфелів і т. ін. 3. У деяких видах вогнепальної зброї – пристрій, признач. для здійснення пострілу. 4. *тех.* Пристрій для з'єднання рухомих частин механізму, машини і т. ін. 5. З'єднані певним способом колоди, дерев'яні бруски. 6. *архіт.* Центральний камінь арки. 7. У системах обробки інформації – код, структура даних, програма або пристрій, що використовуються для керування доступом до даних або для синхронізації. // Операція, яка дозволяє лише одному процесу мати доступ до певного ресурсу. ** **Замо́к за́хисту** – програмний механізм перевірки паролів у випадку звертання до бази даних.
ЗАМОКА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **замока́ти**.
ЗАМОКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ЗАМО́КНУТИ** *і* **ЗАМО́КТИ**, -кне;

мин. ч. замóк, -ла, -ло; *док.* 1. Вбираючи в себе воду, вологу, ставати мокрим, вогким; намокати. 2. *тільки док.* Набрякнути від води, вологи (про дерев'яні предмети, що розсохлись), набираючи попереднього об'єму.
ЗАМÓК-БЛИСКАВКА, замкá-блискавки, *ч.* Застібка для одягу, взуття та ін., яка має вигляд стрічки з металевими або пластмасовими зубчиками, якою ковзає замок.
ЗАМÓКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **замóкнути, замóкти.**
ЗАМÓКНУТИ *див.* **замокáти.**
ЗАМÓКТИ *див.* **замокáти.**
ЗАМОЛИ́ТИ *див.* **замóлювати.**
ЗАМОЛИ́ТИСЯ, -молю́ся, -мóлишся, *док., рідко.* 1. Почати молитися. 2. *перен.* Почати пристрасно благати про що-небудь.
ЗАМОЛОДИ́Й, -á, -é, *розм.* Молодший, ніж потрібно.
ЗАМОЛОДІ́ТИ, -íю, -íєш, *док., розм.* Стати молодшим; помолодшати.
ЗÁМОЛОДУ, *присл.* За молодих літ, у молоді роки.
ЗÁМОЛОТ, -у, *ч., заст., розм.* Плата за молотіння.
ЗАМОЛÓТИ, -мелю́, -мéлеш, *док.* 1. Почати молоти, розтирати зерно, перетворюючи його на борошно. 2. *чим, розм.* Почати махати. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* язиком, *зневажл.* Почати швидко говорити про що-небудь, не варте уваги.
ЗАМОЛОТИ́ТИ *див.* **замолóчувати.**
ЗАМОЛÓЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замолóчувати.**
ЗАМОЛÓЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -óтиш, *док., перех.* 1. *розм.* Заробляти молотінням. 2. *тільки док.* Почати молотити, вибивати зерно з колосся. 3. *тільки док., розм.* Почати бити кого-небудь у щось, завдавати сильних і частих ударів.
ЗАМÓЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замóлювати.**
ЗАМÓЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАМОЛИ́ТИ**, -олю́, -óлиш, *док., перех.* 1. *перев. у сполуч. зі сл.* гріхи. // *перен., розм.* Старанною роботою, добрими вчинками і т. ін. спокутувати свою провину. 2. *тільки док., перен., рідко.* Почати пристрасно благати про що-небудь; замолитися (у 2 знач.).
ЗАМÓЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **замóлювати** 1.
ЗАМОНОЛІ́ТИТИ, -лі́чу, -лі́тиш, *док.*, **ЗАМОНОЛІ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., спец.* Вправити (вправляти), закласти (закладати) що-небудь, об'єднавши в одне ціле. *Замонолітити будівельну конструкцію.*
ЗАМОНОЛІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замонолі́чувати.**
ЗАМОНОЛІ́ЧУВАТИ *див.* **замонолі́тити.**
ЗАМÓР, -у, *ч., риб.* Масова загибель риби внаслідок нестачі кисню або появи отруйних речовин у воді.
ЗАМОРГÁТИ, -áю, -áєш, *док.* 1. Почати моргати, швидко кліпати очима. // Почати рухати бровами, вусами. // Почати раз у раз здригатися (про брови, вуса). 2. Кліпанням очей, порухом брів почати подавати кому-небудь якісь знаки. 3. *перен.* Почати блимати, світитися нерівним світлом, яке то з'являється, то зникає.
ЗАМОРДÁТИ *див.* **замордувáти**[2].
ЗАМОРДÓВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замордувáти**[1]. // *у знач. ім.* **замордóвані**, -них, *мн.* Ті, хто були замучені на смерть, загинули від катувань. // **замордóвано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАМОРДÓВАНИЙ[2], -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **замордувáти**[2].
ЗАМОРДÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замордóвувати.**
ЗАМОРДÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМОРДУВÁТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Мордуванням, тор-турами доводити до загибелі, смерті; замучувати на смерть. // Доводити кого-небудь до повної знемоги, примушувати страждати від чогось.
ЗАМОРДÓВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМОРДУВÁТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док., рідко.* 1. Доходити до повної знемоги; замучуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **замордóвувати.**
ЗАМОРДУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замордувáти.**
ЗАМОРДУВÁТИ[1] *див.* **замордóвувати.**
ЗАМОРДУВÁТИ[2], -у́ю, -у́єш *і* **ЗАМОРДÁТИ**, -áю, -áєш, *док., перех., діал.* Надягти на морду коня повід.
ЗАМОРДУВÁТИСЯ *див.* **замордóвуватися.**
ЗАМÓРЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замори́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Виснажений, знесилений від праці, голоду, втоми. // Який втомився; втомлений.
ЗАМОРИ́ТИ[1] *див.* **замóрювати.**
ЗАМОРИ́ТИ[2], -морю́, -мóриш, *док., спец.* Пофарбувати морилкою.
ЗАМОРИ́ТИСЯ *див.* **замóрюватися.**
ЗАМОРÓЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заморóзити.**
ЗАМОРÓЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується, призначений для заморожування.
ЗАМОРÓЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заморóжувати.**
ЗАМОРÓЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заморóжувати.**
ЗАМОРÓЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМОРÓЗИТИ**, -óжу, -óзиш, *док., перех.* 1. Сильно охолоджуючи, доводити до замерзання (у 1 знач.). // *безос.* // *розм.* Дуже охолоджуючи, примушувати мерзнути. 2. *перен.* Спиняти розвиток, вияв чого-небудь. // Позбавляти природної жвавості; робити застиглим, нерухомим. 3. *перен., розм.* Тримати що-небудь невикористаним, лишати без застосування. *Заморожувати кошти.* 4. *розм.* Знеболювати яку-небудь частину тіла дією наркозу.
ЗАМОРÓЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **заморóжувати.**
ЗАМОРÓЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **заморóжувати.**
ЗАМОРÓЗИТИ *див.* **заморóжувати.**
ЗÁМОРОЗКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **зáморозок**, -зку, *ч.*). Незначні ранкові (нічні) морози, що бувають навесні або восени.
ЗÁМОРОЗОК *див.* **зáморозки.**
ЗÁМОРОЗЬ, -і, *ж., розм., рідко.* 1. Те саме, що **пáморозь.** // Сніг, що з'являється на віконному склі під час сильних морозів. 2. Те саме, що **зáморозок.**
ЗАМОРÓКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **морóка**; клопіт. // *перен.* Про того, хто завдає великого клопоту і т. ін. 2. *діал.* Задушливі випари.
ЗАМОРÓЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заморóчити.** // **заморóчено**, *безос. присудк. сл.* 2. *діал.* Запаморочений. 3. *розм.* Заклопотаний.
ЗАМОРÓЧИТИ *див.* **заморóчувати.**
ЗАМОРÓЧИТИСЯ *див.* **заморóчуватися.**
ЗАМОРÓЧЛИВИЙ, -а, -е. Пов'язаний із заморокою (у 1 знач.); морочливий, клопітний. *Заморочлива справа.* // Заплутаний, складний.
ЗАМОРÓЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМОРÓЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Позбавляти кого-небудь здатності правильно, розумно діяти, думати, сприймати що-небудь; морочити. // Дурити, обманювати. // Викликаючи почуття кохання, примушувати кого-небудь втратити здоровий глузд, здатність розумно діяти й мислити.
ЗАМОРÓЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМОРÓЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Через турботи, клопіт втрачати здатність правильно, розумно діяти, думати, сприймати що-небудь. // *тільки док., у сполуч. зі сл.* голова. Запаморочитися.
ЗАМÓРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Який знаходиться, живе або відбувається за морем. *Заморська подорож.* // Прибулий або привезений з-за моря. // *заст.* Взагалі чужоземний. 2. *заст., нар.-поет.* Незвичайний, дивовижний.
ЗАМОРТИЗУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і неперех.* 1. Пом'якшити удар у разі зіткнення з ким-, чим-небудь. 2. *перен.* Зменшити напруженість, гостроту, пом'якшити що-небудь.
ЗАМÓРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замóрювати.**
ЗАМÓРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАМОРИ́ТИ**, -морю́, -мóриш, *док., перех.* 1. Доводити до загибелі, смерті (голодом, роботою і т. ін.). // *спец.* Умертвляти. 2. *розм.* Те саме, що **утóмлювати.**
ЗАМÓРЮВАТИСЯ, -юююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАМОРИ́ТИСЯ**, -орю́ся, -óришся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **утóмлюватися.** 2. *тільки недок.* Пас. до **замóрювати** 1.
ЗАМÓР'Я, -я, *с., рідко.* Земля за морем, заморський край.
ЗАМОСТИ́ТИ *див.* **замóщувати.**
ЗАМÓСТЯ, -я, *с.* Місцевість за мостом, по той бік моста.
ЗАМÓТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замотáти**[1] 1, 2. 2. *розм.* Змучений справами, турботами.
ЗАМÓТАНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Надмірна перевантаженість справами, турботами.
ЗАМОТÁТИ[1] *див.* **замóтувати.**
ЗАМОТÁТИ[2], -áю, -áєш, *док., чим.* Почати мотати чим-небудь, рухати з боку на бік, згори вниз.
ЗАМОТÁТИСЯ[1] *див.* **замóтуватися.**
ЗАМОТÁТИСЯ[2], -áюся, -áєшся, *док.* 1. Почати мотатися, рухатися з боку на бік, згори вниз. 2. *перен., розм.* Те саме, що **заклопотáтися** 1.
ЗАМОТИВУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Навести мотиви, докази на користь чого-небудь, обґрунтувати.
ЗАМОТИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., діал.* Замахати.
ЗАМÓТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **замóтувати.**
ЗАМÓТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замóтувати.**
ЗАМÓТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМОТÁТИ**, -áю, -áєш, *док., перех.* 1. *що.* Мотаючи, накручувати на що-небудь, обвивати навколо чогось. 2. *кого, що.* Загортати, закутувати у що-небудь, чимсь. // Обвивати полотном, бинтом, марлею і т. ін. 3. *тільки док., перев. із сл.* гроші, *вульг.* Привласнити.
ЗАМÓТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМОТÁТИСЯ**, -áюся, -áєшся, *док.* 1. Накручуватися на що-небудь, обвиватися навколо чогось. 2. Загортатися, закутуватися у що-небудь, чимсь.
ЗАМÓЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замочи́ти.**
ЗАМÓЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замочити.**
ЗАМОЧИ́ТИ *див.* **замóчувати.**
ЗАМОЧИ́ТИСЯ *див.* **замóчуватися.**
ЗАМÓЧНИК, -а, *ч.* Слюсар, що ремонтує замки.
ЗАМÓЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **замóк.**
ЗАМÓЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для замочування. *Замочувальний чан.*
ЗАМÓЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **замóчувати.**
ЗАМÓЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замóчувати** 2.
ЗАМÓЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМОЧИ́ТИ**, -очу́, -óчиш, *док., перех.* 1. *перев. док.* Робити мокрим, вологим. 2. *що.* На деякий час занурювати у воду (розчин) або заливати водою (розчином) що-небудь із певною метою. 3. *док., жарг.* Убити.
ЗАМÓЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМОЧИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -óчишся, *док.* 1. *тільки док., розм.* Стати мокрим, замочити на собі одяг. 2. *тільки недок.* Пас. до **замóчувати** 2.
ЗАМÓЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замости́ти.**
ЗАМÓЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замости́ти.**
ЗАМÓЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **замóщувати.**
ЗАМÓЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замóщувати.**
ЗАМÓЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМОСТИ́ТИ**, -ощу́, -óстиш, *док., перех.* Вистилати, покривати якусь поверхню або закривати, закладати вибоїну, отвір (каменем, дерев'яними брусками, дошками і т. ін.).
ЗАМÓЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **замóщувати.**
ЗАМПОЛІ́Т, -а, *ч., іст.* В СРСР – заступник командира з політичної роботи.
ЗАМРІ́ТИ, -íє, *док.* Почати **мрі́ти** (у 1 знач.); завидні́тися.
ЗАМРІ́ЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ЗАМРІ́ЯТИСЯ**, -íюся, -íєшся, *док.* Заглиблюватися, поринати у мрії.
ЗАМРІ́Я, -ї, *ж., рідко.* Те саме, що **замрі́яність.**
ЗАМРІ́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Який віддався мріям, поринув у мрії. // Який виражає мрійливість. 2. *рідко.* Те саме, що **мрі́йливий.**
ЗАМРІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **замрі́яний** 1.
ЗАМРІ́ЯНО. Присл. до **замрі́яний** 1.
ЗАМРІ́ЯТИ, -íю, -íєш, *док., рідко.* Почати мріяти.
ЗАМРІ́ЯТИСЯ *див.* **замрі́юватися.**
ЗАМРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замру́жити.**
ЗАМРУ́ЖИТИ *див.* **замру́жувати.**
ЗАМРУ́ЖИТИСЯ *див.* **замру́жуватися.**
ЗАМРУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМРУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* Зближуючи повіки, прикривати частково або повністю (очі). // *діал.* Заплющувати.
ЗАМРУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМРУ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* Замружувати очі.
ЗАМРЯ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Оповитий мрякою.
ЗАМРЯЧИ́ТИ, -и́ть, *док.* Почати мрячити.
ЗАМУГИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка.* 1. Почати мугикати, стиха, невиразно наспівувати. 2. Почати вимовляти "гм", "мг" і т. ін.
ЗАМУ́ДРИЙ, -а, -е, *розм., ірон.* Який вважає себе розумнішим, ніж є насправді. // *у знач. ім.* **заму́дрий**, -рого, *ч.* Людина, яка вважає себе розумнішою, ніж є насправді.
ЗАМУДРУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Почати мудрувати; вигадати, зробити що-небудь незвичайне.
ЗАМУ́ЖЕМ, *присл., розм.* У шлюбі з ким-небудь (про жінку). *Бути замужем.*
ЗАМУ́ЖЖЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **замі́жжя.**
ЗАМУ́ЖНІЙ, -я, -є, *розм.* Те саме, що **замі́жній.** // *у знач. ім.* **заму́жня**, -ньої, *ж.* Одружена жінка.
ЗАМУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати мукати.
ЗАМУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заму́лити**[1]. 2. *у знач. прикм.* Який замулився.
ЗАМУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заму́лити**[1] і **заму́литися.**
ЗАМУ́ЛИТИ[1] *див.* **заму́лювати.**
ЗАМУ́ЛИТИ[2] *див.* **заму́ляти.**
ЗАМУ́ЛИТИСЯ *див.* **заму́люватися.**
ЗАМУЛІ́ТИ, -íє, *док.* Те саме, що **заму́литися.**
ЗАМУЛЬЧÓВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **замульчувáти.**
ЗАМУЛЬЧУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., с. г.* Док. до **мульчувáти.**
ЗАМУ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заму́лювати.**
ЗАМУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заму́лювати** і **заму́люватися.**
ЗАМУ́ЛЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ЗАМУ́ЛИТИ**, -ить, *док., перех.* Заносити мулом, піском і т. ін. // *безос.* ** **Заму́лювати (заму́лити) óчі** *кому* – вводити в оману, дурити кого-небудь.
ЗАМУ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАМУ́ЛИТИСЯ**, -иться, *док.* Заноситися мулом, піском і т. ін.
ЗАМУ́ЛЯТИ, -яє *і* **ЗАМУ́ЛИТИ**, -ить, *док.* 1. Почати муляти (про взуття, одяг і т. ін.). // *безос.* 2. *перен., розм.* Почати дошкуляти, не давати спокою кому-небудь. // Викликати біль, страждання.
ЗАМУ́РЗА, -и, *ч. і ж., розм.* Про замурзану людину.
ЗАМУ́РЗАНИЙ, -а, -е. *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заму́рзати** і **заму́рзатися.** // **заму́рзано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАМУ́РЗАТИ *див.* **заму́рзувати.**
ЗАМУ́РЗАТИСЯ *див.* **заму́рзуватися.**
ЗАМУ́РЗУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **заму́рзувати** і **заму́рзуватися.**
ЗАМУ́РЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМУ́РЗАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Замазувати або забруднювати чим-небудь.
ЗАМУ́РЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМУ́РЗАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Замазуватися або забруднюватися чим-небудь.
ЗАМУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Почати муркати (про котів і т. ін.). 2. *перех.* Почати тихо, невиразно говорити або наспівувати що-небудь (про людей).
ЗАМУРКОТÁТИ, -очу́, -óчеш *і* **ЗАМУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док., перех. і неперех.* Підсил. до **заму́ркати.**
ЗАМУРКОТІ́ТИ *див.* **замуркотáти.**
ЗАМУРМОТÁТИ, -очу́, -óчеш *і* **ЗАМУРМОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док., перех. і неперех.* Почати мурмотати, тихо, невиразно говорити.
ЗАМУРМОТІ́ТИ *див.* **замурмотáти.**
ЗАМУРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **замурувáти.** // **замурóвано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАМУРÓВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **замурóвувати.**
ЗАМУРÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замурóвувати.**

ЗАМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМУРУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* 1. *що.* Муруючи, щільно закладати камінням, цеглою і т. ін. (який-небудь отвір, проріз і т. ін. у стіні, підлозі). // *перен.* Покривати льодом, інеєм (перев. вікна, шибки). 2. *що.* Муруючи, вставляти що-небудь усередину чогось; вмуровувати. 3. *кого.* Залишаючи кого-небудь у якомусь приміщенні, щільно закривати кам'яною кладкою вихід.

ЗАМУРО́ВУВАТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок.*, **ЗАМУРУВА́ТИСЯ**, -ýюся, -ýєшся, *док.* 1. Щільно закладатися камінням, цеглою і т. ін. (про який-небудь отвір, проріз і т. ін. у стіні, підлозі). // *перен.* Покриватися льодом, інеєм (перев. про вікна, шибки). 2. Замуровувати себе де-небудь. // *перен.* Жити самітно й відлюдно, безвихідно перебуваючи де-небудь.

ЗАМУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замурува́ти**.

ЗАМУРУВА́ТИ *див.* **замуро́вувати**.

ЗАМУРУВА́ТИСЯ *див.* **замуро́вуватися**.

ЗАМУРЧА́ТИ, -чý, -чи́ш, *док. перех. і неперех.* 1. Почати мурчати (про котів і т. ін.). 2. *перех.* Забурмотати що-небудь нерозбірливе (про людей).

ЗАМУСО́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **замусо́лити**.

ЗАМУСО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ЗАМУСО́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*,*перех.*, *розм.* Те саме, що **заяло́зити**.

ЗАМУСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замусо́лювати**.

ЗАМУСО́ЛЮВАТИ *див.* **замусо́лити**.

ЗАМУТИ́ТИ, -учý, -ýти́ш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **мути́ти** 1. *Замутити голову.* 2. *перен.* Вивести зі стану спокою; схвилювати. // Порушити (тишу, спокій і т. ін.).

ЗАМУТИ́ТИСЯ, -учýся, -ýтишся, *док.* 1. Стати каламутним. 2. *перен.* Вийти зі стану спокою; схвилюватися. // Порушитися (про тишу, спокій і т. ін.). 3. *чим, діал.* Заручитися чим-небудь як приводом до якоїсь дії, справи і т. ін.

ЗАМУ́ТНЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який став мутним.

ЗАМУТНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **замутні́ти**.

ЗАМУТНІ́ТИ, -іє, *док.* Стати мутним.

ЗАМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заму́чити**.

ЗАМУ́ЧИТИ *див.* **заму́чувати**.

ЗАМУ́ЧИТИСЯ *див.* **заму́чуватися**.

ЗАМУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заму́чувати**.

ЗАМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАМУ́ЧИТИ**, -ýчу, -ýчиш, *док.*, *перех.* 1. Катуванням, тортурами доводити кого-небудь до смерті, загибелі. *Замучити на смерть.* 2. Знесилювати, доводити до виснаження, примушувати страждати когось.

ЗАМУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАМУ́ЧИТИСЯ**, -ýчуся, -ýчишся, *док.* Дуже втомлюватися, знесилюватися; знемагати від страждання.

ЗАМЧА́ТИ, -чý, -чи́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Дуже швидко завезти, завести, занести кого-, що-небудь кудись.

ЗАМЧИ́ЩЕ[1], -а, *ч. і с.* 1. Збільш. до **за́мок**. 2. Місце, де був замок; руїни замку.

ЗАМЧИ́ЩЕ[2], -а, *ч. і с.* Збільш. до **замо́к**.

ЗА́МША, -і, *ж.* М'яка шкіра з ворсистою поверхнею, виготовлена способом особливого дублення з оленячої, лосевої або овечої шкури.

ЗА́МШЕВИЙ, -а, -е. Зробл. із замші.

ЗАМШИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Вкритися, порости мохом.

ЗАМШІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **замші́ти**.

ЗАМШІ́ТИ, -іє, *док.* Те саме, що **замши́тися**.

ЗАМ'ЯКИ́Й, -á, -é, *розм.* Надто м'який, м'якший, ніж звичайно чи потрібно.

ЗАМ'Я́ТИ *див.* **замина́ти**.

ЗАМ'Я́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зам'я́ти**.

ЗАМ'Я́ТИСЯ *див.* **замина́тися**.

ЗАМ'ЯТНЯ́, -í, *ж.*, *діал.* 1. Метушня, біганина. 2. Сум'яття, заколот.

ЗАНАВІ́СКА, -и, *ж.* Шматок тканини або тюлю, яким завішують вікно, двері і т. ін.

ЗАНАВІ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **занаві́ска**.

ЗАНА́ДИТИ, -а́джу, -а́диш, *док.*, *зах.* Заманити, звабити.

ЗАНА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Узяти собі за звичку часто навідуватись куди-небудь, учащати до когось.

ЗАНА́ДТО, *присл.* Дуже, надміру; надто. ** **Це [ти (ви)] вже зана́дто** – уживається на означення того, що хтось у своїх діях або словах вийшов за межі звичайного, припустимого.

ЗАНАПАСТИ́ТИ *див.* **занапаща́ти**.

ЗАНАПАСТИ́ТИСЯ *див.* **занапаща́тися**.

ЗАНАПАЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАНАПАСТИ́ТИ**, -ащý, -асти́ш, *док.*, *перех.* 1. Заподіювати смерть, призводити до загибелі. // Робити кого-небудь нещасливим. *Занапащати життя. Занапащати душу.* 2. Недбайливо ставитися до кого-, чого-небудь; не берегти, призводити когось, щось до повного занепаду.

ЗАНАПАЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАНАПАСТИ́ТИСЯ**, -ащýся, -асти́шся, *док.* 1. *тільки док.* Загинути, пропасти. 2. Доходити до повного занепаду. // Занедбувати, занехаювати себе.

ЗАНАПА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **занапасти́ти**.

ЗАНА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*; **ЗАНА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*; *перех.*, *розм.* Затаїти (затаювати), приховати (приховувати).

ЗАНА́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Потаємне місце, де ховають що-небудь. 2. Те, що сховано, зберігається, знаходиться в такому місці.

ЗАНА́ЧУВАТИ *див.* **зана́чити**.

ЗАНДБЕРГЕРИ́Т, -у, *ч.* 1. Мінерал тенантит, що містить 4 – 9 % цинку. 2. Друга назва вивітреного мусковіту. 3. Друга назва мінералу гайнрихіту.

ЗА́НДЕ, *невідм.*, *ім.* Народ, який живе на півночі Заїру і в прикордонних районах ЦАР і Судану.

ЗА́НДРИ, -ів, *мн.* Хвилясті рівнини, утворені піщаними відкладами і галечниками льодовикового, алювіального і прибережно-морського походження.

ЗА́НДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́ндри**.

ЗАНЕВИ́ДНІТИ, -іє, **ЗАНЕВИ́ДНІТИСЯ**, -ниться, *док.*, *безос.*, *діал.* Стемніти, посутеніти.

ЗАНЕВИ́ДНІТИСЯ *див.* **заневи́дніти**.

ЗАНЕВО́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **занево́лити**.

ЗАНЕВО́ЛИТИ *див.* **занево́лювати**.

ЗАНЕВО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **занево́лювати**.

ЗАНЕВО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАНЕВО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *заст.* 1. Поневолювати. 2. Робити залежним, не вільним від чого-небудь.

ЗАНЕГО́ДИТИСЯ, -иться, *док.*, *безос.*, *розм.* Початися, настати (про негоду).

ЗАНЕ́ДБАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **занедба́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має ознаки занепаду, недогляду, байдужого ставлення з боку когось. // Неохайний, занехаяний (про вигляд і т. ін.).

ЗАНЕ́ДБАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зане́дбаний** 2.

ЗАНЕДБА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **занедба́ти** 1. 2. Те саме, що **зане́дбаність**.

ЗАНЕДБА́ТИ *див.* **зане́дбувати**.

ЗАНЕ́ДБУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **зане́дбувати**.

ЗАНЕ́ДБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зане́дбувати**.

ЗАНЕ́ДБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАНЕДБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Переставати дбати, піклуватися про кого-, що-небудь, послаблювати догляд за кимсь, чимсь, увагу до когось, чогось; занехаювати. // Нехтувати чимось. // Втрачати інтерес до роботи, навчання і т. ін. // Виявляти байдуже ставлення до кого-, чого-небудь, забувати про когось, щось. 2. Залишаючи без догляду, доводити що-небудь до занепаду.

ЗАНЕ́ДБУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Ставати занедбаним. 2. Пас. до **зане́дбувати**.

ЗАНЕДУ́ЖАНИЙ, -а, -е. Той, хто занедужав; хворий.

ЗАНЕДУ́ЖАТИ *див.* **занеду́жувати**.

ЗАНЕДУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАНЕДУ́ЖАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Ставати хворим; захворювати.

ЗАНЕ́МІЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже, надто немічний.

ЗАНЕ́ПАД, -у, *ч.* 1. Погіршення загального стану, зниження рівня розвитку; втрата політичної або економічної могутності; *прот.* **піднесення**, **розквіт**. // Стан літератури, мистецтва і т. ін., що визначається ідейним зубожінням, безперспективністю та деградацією. // Послаблення або руйнування чого-небудь. 2. Ослаблення або повна втрата фізичних чи духовних сил людини.

ЗАНЕПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **занепада́ти**.

ЗАНЕПАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАНЕПА́СТИ**, -адý, -адéш, *док.* 1. Опинятися в стані загального погіршення, зниження рівня розвитку; втрачати політичну або економічну могутність; *прот.* **підноситися**, **розквітати**. // Доходити до стану ідейного зубожіння, безперспективності, деградації (про літературу, мистецтво і т. ін.). 2. Втрачати сили, здоров'я, доходити до повного виснаження, ослаблення фізичних чи духовних сил. // *на що, заст.* Хворіти. *Занепадати духом.*

ЗАНЕПА́ДНИК, -а, *ч.* Виразник занепадництва.

ЗАНЕПА́ДНИЦТВО, -а, *с.* Погляди, настрої, що виражають безнадію, зневіру у власних силах, у прогрес людства і т. ін., характерні для політики й культури періодів занепаду в тій чи іншій ділянці суспільного життя.

ЗАНЕПА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до занепадництва і занепадника.

ЗАНЕПА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **занепа́дник**.

ЗАНЕПА́ДОК, -дку, *ч.*, *заст.* Занепад.

ЗАНЕПА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **занепа́сти** 1. 2. *у знач. прикм.* Знесилений, виснажений.

ЗАНЕПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **занепа́лий** 2.

ЗАНЕПА́СТИ *див.* **занепада́ти**.

ЗАНЕПОКО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **занепоко́їти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає неспокій, тривогу; неспокійний.

ЗАНЕПОКО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **занепоко́єний** 2.

ЗАНЕПОКО́ЄННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **занепоко́їтися**. 2. Вираз неспокою, тривоги.

ЗАНЕПОКО́ЄНО. Присл. до **занепоко́єний** 2.

ЗАНЕПОКО́ЇТИ, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* Викликати неспокій, тривогу.

ЗАНЕПОКО́ЇТИСЯ, -о́юся, -о́їшся, *док.*, *без додатка і чим.* Відчути неспокій, тривогу.

ЗАНЕРВУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.* Почати нервувати (у 2 знач.).

ЗАНЕРВУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *док.* Почати нервуватися.

ЗАНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **занести́** 1 – 5. // **зане́сено**, *безос. присудк. сл.* 2. *прикм.*, *рідко.* Те саме, що **запози́чений**.

ЗАНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **занести́** 1 – 5.

ЗАНЕСТИ́ *див.* **зано́сити**.

ЗАНЕСТИ́СЯ *див.* **зано́ситися**.

ЗАНЕХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *кого, що і ким, чим, діал.* Занехаяти.

ЗАНЕХА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **занеха́ювати**.

ЗАНЕХА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАНЕХА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Переставати дбати, піклуватися про кого-, що-небудь; послаблювати догляд за кимсь, чимсь, увагу до когось, чогось. // Нехтувати чимось. // Втрачати інтерес до роботи, навчання і т. ін. // Виявляти байдуже ставлення до кого-, чого-небудь, забувати про когось, щось. 2. Доводити що-небудь до кепського стану, до занепаду.

ЗАНЕХА́ЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *недок.*, **ЗАНЕХА́ЯТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *тільки док.* Занехаяти себе, стати неохайним, нечепурним; перестати дбати про свій зовнішній вигляд, одяг і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **занеха́ювати**.

ЗАНЕХА́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **занеха́яти**. 2. *у знач. прикм.* Який має ознаки недогляду, занедбаності.

ЗАНЕХА́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **занеха́яний** 2.

ЗАНЕХА́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **занеха́яти**.

ЗАНЕХА́ЯТИ *див.* **занеха́ювати**.

ЗАНЕХА́ЯТИСЯ *див.* **занеха́юватися**.

ЗАНЕЧИ́СТИТИ *див.* **занечи́щувати**.

ЗАНЕЧИ́СТИТИСЯ, -ститься, *док.*, **ЗАНЕЧИ́ЩУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Пас. до **занечи́стити**, **занечи́щувати**.

ЗАНЕЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **занечи́стити**.

ЗАНЕЧИ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАНЕЧИ́СТИТИ**, -и́щу, -и́стиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Робити нечистим; засмічувати, забруднювати.

ЗАНЕЧИ́ЩУВАТИСЯ *див.* **занечи́ститися**.

ЗАНЗЕВ'Е́РІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **сансев'е́рія**.

ЗАНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, *рідко*, **ЗАНИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.* 1. *перев. зі сл.* **серце**. Починати нити, боліти від переживань, тривоги і т. ін. // *безос.* // *за ким, по кому.* Нудьгувати, переживати. 2. *тільки док.* Почати нити, боліти. 3. *тільки док.* Застогнати.

ЗАНИ́ДІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **зани́діти**.

ЗАНИ́ДІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Втратити сили, здоров'я; захиріти. // *перен.* Не розвинутися, загинути (в зародку).

ЗАНИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зани́зити**. 2. *у знач. прикм.* Нижчий, ніж звичайно або потрібно. ** **Зани́жена е́кспортна ціна́** – контрактна ціна на експортований товар, свідомо встановлена нижче за внутрішню ціну на подібний продукт або виріб.

ЗАНИ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зани́жений** 2.

ЗАНИ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зани́зити**.

ЗАНИ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зани́жувати**.

ЗАНИ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зани́жувати**.

ЗАНИ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАНИ́ЗИТИ**, -и́жу, -и́зиш, *док.*, *перех.* Робити нижчим, ніж треба в певних умовах; зменшувати (норми, розцінки, оцінку і т. ін.); *прот.* **завищувати**.

ЗАНИ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зани́жувати**.

ЗАНИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заниза́ти**.

ЗАНИЗА́ТИ *див.* **зани́зувати**.

ЗАНИ́ЗИТИ *див.* **зани́жувати**.

ЗАНИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зани́зувати**. 2. Спосіб вишивання, що полягає у затягуванні в полотно кольорової нитки.

ЗАНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАНИЗА́ТИ**, -ижý, -и́жеш, *док.*, *перех.* 1. *спец.* Вишивати, затягуючи в полотно кольорову нитку. 2. *рідко.* Те саме, що **обни́зувати**.

ЗАНИЗЬКИ́Й, -á, -é, *розм.* Надто низький; нижчий, ніж звичайно або потрібно.

ЗАНИ́ЗЬКО. Присл. до **занизьки́й**.

ЗАНИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Слабнучий, згасаючий.

ЗАНИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заника́ти**.

ЗАНИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *розм.* Кудись подіти, покласти, заховати чи загубити без сліду. 2. Непомітно поцупити, вкрасти.

ЗАНИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Заглядати, зазирати, заходити. 2. Слабнути, згасати, щезати, гинути.

ЗАНИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **заника́ти**.

ЗАНИКНИ́Й, -икна́, -икне́, *діал.* Те саме, що **га́снучий**.

ЗАНИ́КНУТИ *див.* **зани́кувати**.

ЗАНИ́КНУТИСЯ *див.* **зани́куватися**.

ЗАНИ́КУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **зани́куватися**.

ЗАНИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАНИ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Заходити, навідуватись куди-небудь на короткий час.

ЗАНИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Розмовляти розладнаною мовою, що проявляється у вигляді затримки звуків, складів та їхнього повторювання внаслідок м'язових судом мовоурошійного апарату.

ЗАНИ́ТИ *див.* **занива́ти**.

ЗАНИ́ШКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Те саме, що **замо́вкнути**.

ЗАНИ́ШПОРЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Оглянутий, обшуканий, обмацаний. 2. Заглиблений у щось, когось.

ЗАНИ́ШПОРИТИ, -рю, -риш, *док.*, *розм.* Почати нишпорити.

ЗАНІ́ВЕЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **зні́вечити**.

ЗАНІ́З, -но́за, *ч.* Те саме, що **зано́за**.

ЗАНІ́КОЛИТИСЯ, -литься, *док.*, *діал.* Зробитися ніколи, зайти у цейтнот.

ЗАНІМИ́ТИ, -и́ш, -и́ть, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Зробити німим; примусити замовкнути. 2. *перен.* Затамувати, заглушити.

ЗАНІМІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зані-**

міти. 2. *у знач. прикм.* Мовчазний, непорушний. // Нечутливий, затерплий.
ЗАНІМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **занімі́лий** 2.
ЗАНІМІ́ЛО, *присл.* 1. У глибокому мовчанні. 2. Без руху, непорушно.
ЗАНІМІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **заніміти**.
ЗАНІМІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Втратити здатність говорити, стати німим. // На деякий час замовкнути (від переляку, здивування, захоплення і т. ін.). // Перестати звучати, лунати (про звуки, мову і т. ін.). // *безос.* 2. Втратити чутливість, здатність рухатися; затерпнути. // На деякий час зробитися нерухомим (від сильних переживань, горя, зворушення і т. ін.); завмерти.
ЗА́НОВО, *присл.*, *розм.* 1. Знову, ще раз. 2. Поновому; не так, як раніше. 3. Нещодавно.
ЗАНО́ЗА, -и, *ж.* Дерев'яна або металева палиця, яку вставляють у край ярма, щоб віл не випрягався.
ЗАНО́ЗИНА, -и, *ж.*, *діал.* Заноза.
ЗАНО́ЗИСТИЙ, -а, -е. 1. Погано виструганий, не гладенький. 2. *перен.* Причепливий, уїдливий, задерикуватий.
ЗАНО́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати нокати, поганяючи коней.
ЗАНОРОВИ́ТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* заноровля́ться; *розм.* Док. до **норови́тися**.
ЗАНО́С, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **зано́сити** 2. 2. Те саме, що **заме́т**. // Пісок, земля, нанесені вітром, водою тощо.
ЗАНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, **ЗАНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* заніс, -несла́, -несло́; *док.* 1. *перех.* Несучи, доставляти, приносити що-небудь кудись, комусь. // Уносити знадвору в яке-небудь приміщення. // *у сполуч. зі сл.* в і т е р. Робити чутним, відчутним (звуки, запахи); доносити. // *у сполуч. зі сл.* і н ф е к ц і я, з а р а з а *і т. ін.*, *розм.* Переносячи інфекцію, спричиняти яке-небудь захворювання. 2. *перех.* Переміщати що-небудь в інше місце; відносити. // *тільки док.*, *розм.* Узяти без дозволу; забрати з собою. // *перев. безос.* Примушувати відхилитись, переміститись убік. *Сани заносить.* // *кого, безос. і у сполуч. із сл.* д о л я, ч о р т *і т. ін.*, *розм.* Примушувати опинитись де-небудь. 3. *перех.* Піднімати догори або відводити вбік (руку, зброю і т. ін.), наміряючись вдарити або готуючись виконати яку-небудь іншу дію. 4. *перех.* Покривати чим-небудь сипким; засипати. // *безос.* // Заповнювати або покривати змитими часточками ґрунту, піску. 5. *перех.*, *розм.*, *рідко.* Записувати кудись, у що-небудь. 6. *тільки недок.*, *неперех.*, *діал.* Тхнути, відгонити чим-небудь. // *безос.* 7. *розм.*, *перен.* Перевищувати міру в чому-небудь, заходити в чому-небудь дуже далеко.
ЗАНОСИ́ТИ *див.* **зано́шувати**.
ЗАНО́СИТИСЯ, -о́шуся, -о́сишся, *недок.*, **ЗАНЕСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся, *док.* 1. Підніматися високо вгору. 2. *перен.*, *розм.* Чванитися, хизуватися, виявляти погорду перед ким-небудь. 3. *тільки недок.*, *на що, безос.*, *діал.* За якимись ознаками, прикметами бути близьким, наближатися, насуватися (про явища природи або події). 4. *чим*, *діал.* Харчуватися; підкріплятися. 5. *тільки недок.* Пас. до **зано́сити** 1 – 5.
ЗАНОСИ́ТИСЯ *див.* **зано́шуватися**.
ЗАНОСНИ́Й, -а́, -е́. Занесений, завезений звідки-небудь; здатний заноситися кудись. *Заносні рослини.*
ЗАНОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до занотува́ти. // **занотовано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАНОТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заното́вувати**.
ЗАНОТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАНОТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **записувати 1**. // *тільки док.*, *рідко.* Відзначити.
ЗАНОТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **заното́вувати**.
ЗАНОТУВА́ТИ *див.* **заното́вувати**.
ЗАНОЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАНОЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Залишатися де-небудь на ночівлю.
ЗАНОЧУВА́ТИ *див.* **заночо́вувати**.
ЗАНО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до заноси́ти 1. 2. *у знач. прикм.* Брудний, несвіжий.
ЗАНО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зано́шений**.
ЗАНО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зано́шувати**.
ЗАНО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАНОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* 1. Довго носячи, робити брудним, несвіжим (одяг). 2. *розм.* Носячи на руках, заколисувати (дитину).
ЗАНО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАНОСИ́ТИСЯ**, -о́ситься, *док.* Від довгого носіння ставати брудним, несвіжим (про одяг).
ЗАНУ́ДА, -и, *ж.* 1. *заст.* Нудьга, туга. 2. Про нудну, в'їдливу людину.
ЗАНУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до зану́дити 1. 2. *у знач. прикм.* Який виражає нудьгу.
ЗАНУ́ДИТИ, -у́джу, -у́диш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. *заст.* Навіяти на кого-небудь нудьгу, тугу. 2. *безос.* Почати нудити (про фізіологічний стан).
ЗАНУ́ДИТИСЯ, -у́джуся, -у́дишся, *док.*, *заст.* 1. Почати нудитися, нудьгувати; вдатися в тугу, смуток. // *за ким – чим.* Скучити. 2. Змучитися від бездіяльності або очікування кого-, чого-небудь, від нудьги.
ЗАНУ́ДЛИВИЙ, **ЗАНУ́ДНИЙ**, -а, -е. Нудний, в'їдливий.
ЗАНУ́ДНИЙ *див.* **зану́дливий**.
ЗАНУ́ДНО. Присл. до **зану́дний**.
ЗАНУ́ДСТВО, -а, *с.*, *розм.* Нав'язливість, набридливість; докучливість.
ЗАНУДЬГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати нудьгувати. // *за ким – чим.* Скучити.

ЗАНУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Ставати вошивим.
ЗАНУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати нукати.
ЗАНУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Навмисне електричне з'єднання з нульовим захисним провідником металевих неструмовідних частин, які можуть опинитися під напругою.
ЗАНУЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, **ЗАНУ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Здійснити занулення.
ЗАНУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зану́лювати**.
ЗАНУ́ЛЮВАТИ *див.* **занули́ти**.
ЗАНУМЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **занумерува́ти**.
ЗАНУМЕРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **занумеро́вувати**.
ЗАНУМЕРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАНУМЕРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Позначати що-небудь номером.
ЗАНУМЕРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАНУМЕРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Пас. до **занумеро́вувати**, **занумерува́ти**.
ЗАНУМЕРУВА́ТИ *див.* **занумеро́вувати**.
ЗАНУМЕРУВА́ТИСЯ *див.* **занумеро́вуватися**.
ЗАНУ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зану́рити**. 2. Який занурився, заглибився або поринув у що-небудь.
ЗАНУ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зану́рити** і **зану́ритися**.
ЗАНУ́РИТИ *див.* **зану́рювати**.
ЗАНУ́РИТИСЯ *див.* **зану́рюватися**.
ЗАНУРТУВА́ТИ, -у́є, *док.* Почати нуртувати; завирувати.
ЗАНУ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до занурювання.
ЗАНУ́РЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зану́рювати**. 2. Якого можна занурити у щось.
ЗАНУ́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зану́рюваний** (у 2 знач.).
ЗАНУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зану́рювати** і **зану́рюватися**.
ЗАНУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАНУРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАНУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Опускати, поміщати кого-, що-небудь у воду або в якусь іншу рідину. // Засувати, заривати щось у що-небудь сипке, м'яке і т. ін.
ЗАНУ́РЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся *і* **ЗАНУРЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАНУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Опускатися у воду або в якусь іншу рідину. // Зариватися у що-небудь сипке, м'яке і т. ін. 2. *перен.* Повністю віддаватися якій-небудь справі, заняттю; захоплюватися чим-небудь; поринати. // Переходити до якого-небудь стану. *Занурюватися в думки.*
ЗАНУРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **занурЯти** і **занурЯтися**.
ЗАНУРЯ́ТИ *див.* **зану́рювати**.
ЗАНУРЯ́ТИСЯ *див.* **зану́рюватися**.
ЗАНЮ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Почути нюхом (про тварин).
ЗАНЯ́ВКАТИ, -аю, -аєш *і* **ЗАНЯВЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.* Почати нявкати, нявчати.
ЗАНЯВЧА́ТИ *див.* **заня́вкати**.
ЗАНЯ́ТТЯ, -я, *с.* Те, чим хто-небудь займається (справа, праця і т. ін.).
ЗАНЯТТЯ́, -я́, *с.* Урок, лекція в навчальних закладах і взагалі навчальна вправа.
ЗАОБОЛО́НКОВИЙ, -а, -е. Такий, що знаходиться за оболонкою.
ЗАО́БРІЙНИЙ, -а, -е. Який міститься або розташований за обрієм; дуже далекий.
ЗАОВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Що має, набув форми овалу, довгастого кола.
ЗАОВА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **заова́лений**.
ЗАОДНО́, *присл.* 1. Одностайно, у взаємній згоді, разом із кимсь, чимсь. // *у знач. присудк. сл.* 2. Одночасно з чим-небудь, водночас.
ЗАОЗЕ́РНИЙ, -а, -е. Який міститься або розташований за озером, озерами.
ЗАОЗЕ́Р'Я, -я, *с.* Місцевість за озером, озерами.
ЗАО́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати ойкати.
ЗАОКЕА́ННЯ, -я, *с.* Землі, що знаходяться за океаном.
ЗАОКЕА́НСЬКИЙ, -а, -е. Який міститься або проживає за океаном. // Спрямований за океан.
ЗАОКРУ́ГЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заокру́глити**. 2. *у знач. прикм.* Який має округлі лінії, округлу форму. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Стрункий, чіткий, викінчений.
ЗАОКРУ́ГЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **заокру́глений** 2, 3.
ЗАОКРУ́ГЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **заокру́глити** і стан за знач. **заокру́глитися**. 2. Округлена або вигнута частина чого-небудь; вигин.
ЗАОКРУ́ГЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **заокру́глений** 2.
ЗАОКРУ́ГЛИТИ *див.* **заокру́глювати**.
ЗАОКРУ́ГЛИТИСЯ *див.* **заокру́глюватися**.
ЗАОКРУ́ГЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до заокруглювання. // Який надає чомусь округлої, круглої форми.
ЗАОКРУ́ГЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заокру́глювати**.
ЗАОКРУ́ГЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заокру́глювати**.
ЗАОКРУ́ГЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАОКРУ́ГЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Надавати чому-небудь круглої, округлої форми. 2. *перен.* Робити струнким, чітким, викінченим (зазвичай вислів, виклад, твір). 3. *перен.* Виражати число наближено, відкидаючи або додаючи дробові цифри, одиниці і т. ін.
ЗАОКРУ́ГЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАОКРУ́ГЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Ставати круглим, округлим. // Повніючи, товстіючи, робитися округлим. 2. *перен.* Ставати струнким, чітким, викінченим. 3. *перен.*, *фам.* Закінчувати виступ, промову, написання чого-небудь і т. ін.
ЗАОКУЛІ́РОВАНИЙ, -а, -е, *сад.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заокулі́рувати**.
ЗАОКУЛІ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заокулі́рувати**.
ЗАОКУЛІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *сад.* Прищепити дикі рослини вічками, бруньками культурних сортів.
ЗАОПІ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *ким, чим*, *розм.* Перебрати опіку над ким-, чим-небудь, оточити увагою, турботами когось, щось. // Взяти під нагляд, почати доглядати що-небудь.
ЗАО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заора́ти**.
ЗАОРА́ТИ *див.* **зао́рювати**.
ЗАОРГАНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Надмірне підпорядкування регламенту, встановленому розпорядку, правилам.
ЗАОРГАНІЗУВА́ТИ, -зу́ю, -зу́єш, *док.*, *перех.* Жорстко підпорядкувати встановленому розпорядку, правилам, регламенту. *Заорганізувати роботу.*
ЗАОРЕНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заорендува́ти**.
ЗАОРЕНДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАОРЕНДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Брати в оренду.
ЗАОРЕНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заорендува́ти**.
ЗАОРЕНДУВА́ТИ *див.* **заорендо́вувати**.
ЗАО́РИ *див.* **зао́рини**.
ЗАО́РИНИ, -ин, **ЗАО́РИ**, -ор, *мн.* На орному полі – важкозорювані краї у вигляді огріхів через значну твердість битого ґрунту.
ЗАОРУ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* Почати орудувати.
ЗАО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зао́рювати**.
ЗАО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зао́рювати**.
ЗАО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАОРА́ТИ**, -рю́, -ре́ш, *док.*, *перех.* 1. Обробляти землю орючи; зорювати. // Орючи, привласнювати, захоплювати частину чиєї-небудь землі. // Орючи, знищувати що-небудь. // Робити запобіжну смугу або запобіжне коло (навкруги чогось), проорювши одну або кілька борозен. 2. *неперех.*, *рідко.* Починати орати. 3. Орючи, покривати землею (добрива, трави, бур'яни і т. ін.).
ЗАО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **зао́рювати**.
ЗАО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Людина, яка оре землю.
ЗАО́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати охати.
ЗАО́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати охкати.
ЗАОХО́ТА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **заохо́чування**.
ЗАОХО́ТИТИ *див.* **заохо́чувати**.
ЗАОХО́ТКИ, *присл.*, *розм.* З охотою, охоче; залюбки.
ЗАОХО́ТЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **заохо́чувальний**.
ЗАОХО́ТЛИВО. Присл. до **заохо́тливий**.
ЗАОХО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заохо́тити**.
ЗАОХО́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **заохо́тити**. 2. Те, що заохочує кого-небудь до чогось; нагорода, похвала.
ЗАОХО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який викликає заохочення, признач. для заохочення (у 1 знач.).
ЗАОХО́ЧУВАЛЬНО. Присл. до **заохо́чувальний**.
ЗАОХО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **заохо́чувати**.
ЗАОХО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заохо́чувати**.
ЗАОХО́ЧУВАНО, *присл.* Те саме, що **заохо́чувально**.
ЗАОХО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАОХО́ТИТИ**, -о́чу, -о́тиш, *док.*, *перех.* Спонукати кого-небудь до якоїсь дії певними засобами (переконуючи в чомусь, подаючи приклад, хвалячи, нагороджуючи і т. ін.). // Викликати у кого-небудь бажання, охоту робити щось. // Сприяти кому-, чому-небудь, підтримувати прояв, розвиток чогось.
ЗАОХО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **заохо́чувати**.
ЗАОЧЕРЕ́ВИННИЙ, -а, -е. Який знаходиться за очеревиною. ** **Заочере́винна гемато́ма** – крововилив у тканину заочеревинного простору. **Заочере́винний про́стір** – задній відділ черевної порожнини.
ЗА́ОЧІ, *присл.* За відсутності особи, якої що-небудь стосується; позаочі.
ЗА́ОЧНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається за відсутності особи, якої що-небудь стосується. *Заочне знайомство.* // Який бере участь у чомусь, не будучи присутнім. 2. Признач. для навчання без систематичного відвідування занять, пов'язаний з ним.
ЗА́ОЧНИК, -а, *ч.* Той, хто заочно вчиться в навчальному закладі.
ЗА́ОЧНИЦЯ, -і, *ж.* Жін. до **за́очник**.
ЗА́ОЧНО. Присл. до **за́очний**.
ЗАОЩА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заоща́дити**. // **заоща́джено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАОЩА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **заоща́дити**. 2. Те, що збережене, не витрачене внаслідок дбайливого використання. // *тільки мн.* Заощаджена, збережена від витрат сума грошей. *Особисті заощадження.*
ЗАОЩА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до заощаджування. // Який використовується. служить для заощадження чого-небудь.
ЗАОЩА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заоща́джувати**.
ЗАОЩА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заоща́джувати**.
ЗАОЩА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАОЩА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Зберігати невитраченим, складати, нагромаджувати внаслідок доцільного,

дбайливого використання. // Давати можливість зберігати що-небудь, зменшувати витрати чогось. // Не робити чого-небудь зайвого.

ЗАОЩА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **заоща́джувати**.

ЗАОЩА́ДИТИ *див.* **заоща́джувати**.

ЗАОЩА́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який уміє дбайливо витрачати що-небудь; ощадливий, бережливий.

ЗАОЩА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. за знач. **заоща́дливий**.

ЗАОЩА́ДЛИВО. Присл. до **заоща́дливий**.

ЗАПАВУТИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запавути́нити**. // *у знач. прикм.*

ЗАПАВУТИ́НИТИ *див.* **запавути́нювати**.

ЗАПАВУТИ́НЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ЗАПАВУТИ́НИТИ**, -ить, *док.*, *перех.* Покривати, затягувати павутиною що-небудь.

ЗАПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запада́ти**. ** **запада́ння язика́** – зміщення кореня язика до задньої стінки глотки, що створює перешкоду для надходження повітря в гортань і трахею.

ЗАПА́ДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати падати часто, одне за одним.

ЗАПАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.* 1. Опускатися, провалюватися, утворюючи западину, заглибину. 2. Увалюватися, вдаватися всередину (про очі, щоки і т. ін.). 3. *перен.* З'являтися, виникати. // *у що.* Проникаючи, закріплятися, настійно давати про себе знати. *Западати в голову. Западати в душу.* 4. Знижуватися, міститися нижче порівняно з навколишнім (про поверхню землі). 5. Зникати десь. 6. *розм.* Спускатися, заходити (зазвичай про небесні світила). 7. Починатися, наставати (про вечір, ніч, темряву, тишу, мовчання і т. ін.). 8. *у що, рідко.* Впадати в який-небудь стан. // Із захопленням віддаватися чому-небудь.

ЗАПАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПА́СТИСЯ**, -адуся, -аде́шся, *док.* 1. Опускатися, провалюватися, утворюючи западину, заглибину. 2. Увалюватися, вдаватися всередину (про очі, щоки і т. ін.). 3. Провалюватися, заглиблюватися, потрапляти в що-небудь. 4. *перен.* Зникати, щезати.

ЗА́ПАДЕНЬ, -дня, *ч.*, *діал.* Заглиблення.

ЗАПА́ДИНА, -и, *ж.* Заглиблене місце на чому-небудь; яма, ямка; прот. в и с т у п. // Низьке місце, понижена місцевість. ** **О́чна запа́дина** – заглиблення, в якому міститься очне яблуко.

ЗАПА́ДИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **запа́дина**.

ЗАПА́ДИСТИЙ, -а, -е. Який трохи западає (у 1, 2, 5 знач.).

ЗАПАДНЯ́, -і, *ж.* 1. Пастка або інший пристрій для ловіння звірів, птахів. // *перен.* Безвихідне і загрозливе становище, в яке потрапляє хто-небудь унаслідок певних, зазвичай хитрих, підступних дій когось. 2. *діал.* Провалля.

ЗА́ПАДЬ, -і, *ж.*, *діал.* Глибокий сніг.

ЗАПА́ЗУШНИЙ, -а, -е, *заст.* Грудний (про немовля).

ЗАПА́ЙКА, -и, *ж.*, *тех.* 1. Те саме, що **запа́ювання**. 2. Запаяне місце.

ЗАПАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запакува́ти**. // **запако́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАПАКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запако́вувати**.

ЗАПАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запако́вувати**.

ЗАПАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПАКУВА́ТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Укладати що-небудь у пакет, ящик, тюк і т. ін., заклеюючи, забиваючи, перев'язуючи. 2. *перен.*, *розм.* Поміщати в що-небудь вузьке, тісне. // Поміщати що-небудь десь, ховаючи. // Ув'язнювати або висилати кого-небудь. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Знівечити, загубити.

ЗАПАКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАПАКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. *розм.* Поміщатися де-небудь, ховаючись. 2. *тільки недок.* Пас. до **запако́вувати**.

ЗАПА́КОСТИТИ, -ощу, -остиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Забруднити що-небудь чимсь. 2. *перен.* Очорнити, заплямувати кого-небудь, покрити неславою.

ЗАПА́КОСТИТИСЯ, -ощуся, -остишся, *док.*, *розм.* Забруднитися чим-небудь.

ЗАПА́КОЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запа́костити**.

ЗАПАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запакува́ти**.

ЗАПАКУВА́ТИ *див.* **запако́вувати**.

ЗАПАКУВА́ТИСЯ *див.* **запако́вуватися**.

ЗА́ПАЛ, -у, *ч.* 1. Велике внутрішнє збудження, порив або піднесення. // Палкий потяг, пристрасть до чого-небудь, до якоїсь справи. // Завзяття, горіння. 2. Найвище напруження, найповніший прояв чого-небудь.

ЗАПА́Л[1], -у, *ч.*, *спец.* Пристрій для запалювання вибухової речовини.

ЗАПА́Л[2], -у, *ч.*, *с. г.* Пошкодження зерна злакових у колоссі внаслідок посухи чи суховіїв.

ЗАПА́Л[3], -у, *ч.* Хвороба свійських тварин, здебільшого коней, яка супроводжується задишкою.

ЗАПАЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Почати палати, горіти; спалахнути яскравим полум'ям. // Дужче розгорітися. 2. Яскраво засвітитися, зарожевіти. // Спалахнувши, засвітитися. // Відбитися, віддзеркалитися на чому-небудь (про промені, барви і т. ін.). // Стати яскраво освітленим. 3. *перен.* Дуже почервоніти, стати гарячим від хвилювання, сильного переживання і т. ін. // З'явитися (про рум'янець). 4. *чим і без додатка*, *перен.* Пройнятися яким-небудь сильним почуттям. 5. *перен.* Виникнути, з'явитися; розгорнутися бурхливо, з великою силою.

ЗАПАЛАХКОТА́ТИ *див.* **запалахкоті́ти**.

ЗАПАЛАХКОТІ́ТИ, -оти́ть *і рідко* **ЗАПАЛАХКОТА́ТИ**, -о́че, *док.*, *розм.* Почати палахкотіти, палахкотати.

ЗАПА́ЛЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запали́ти**[1] 1 – 4, 6. 2. *у знач. прикм.* Який запалився (у 4 знач.); засмаглий. 3. *прикм.*, *діал.* Завзятий, пристрасний.

ЗАПА́ЛЕНИЙ[2], -а, -е. 1. *вет.* Хворий на запал (*див.* **запа́л**[3]). 2. *розм.* Те саме, що **за́гнаний** 2.

ЗАПАЛЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **запаленіти**.

ЗАПАЛЕНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Покритися рум'янцем; почервоніти.

ЗАПАЛЕНІ́ТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.* Те саме, що **запаленіти**.

ЗАПА́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **запали́ти**[1] 2. 2. *спец.* Те саме, що **запа́лювання** 2. 3. *мед.* Хвороба, яка супроводжується температурою, припухлістю, почервонінням, болем уражених органів або частин тіла. ** **Асепти́чне запа́лення** – запалення, яке розвивається без участі мікроорганізмів. **Катара́льне запа́лення** – запалення, що розвивається на слизових оболонках і характеризується утворенням рідкого ексудату з домішкою великої кількості слизу. **Перифока́льне запа́лення** – запалення, яке розвивається в тканинах, що оточують вогнище пошкодження або чужорідне тіло. **Флегмоно́зне запа́лення** – гостре розлите гнійне запалення, при якому гнійний ексудат поширюється вздовж міжтканинних щілин, міжфасціальних прошарків.

ЗАПА́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **запа́сти**[1] 1 – 6. // *у знач. прикм.*

ЗАПАЛИ́ТИ[1] *див.* **запа́лювати**.

ЗАПАЛИ́ТИ[2], -палю́, -па́лиш, *док.*, *перех.*, *вет.* Напоївши гарячого від утоми коня, застудити, викликати в нього запал (*див.* **запа́л**[3]).

ЗАПАЛИ́ТИСЯ[1] *див.* **запа́люватися**.

ЗАПАЛИ́ТИСЯ[2], -а́литься, *док.*, *вет.* Захворіти на запал (*див.* **запа́л**[3]).

ЗАПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **запа́лий**.

ЗАПА́ЛКА, -и, *ж.* 1. *заст.* Сірник. 2. *військ.*, *розм.* Те саме, що **запа́лювальна бо́мба** (*див.* **запа́лювальний**).

ЗАПА́ЛУБИТИ, -блю, -биш, *док.*, **ЗАПА́ЛУБЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *рідко.* Покрити чим-небудь зверху якусь споруду.

ЗАПА́ЛУБЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **запа́лублювати**.

ЗАПА́ЛУБЛЮВАТИ *див.* **запа́лубити**.

ЗАПА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до запалу (*див.* **запа́л**[1]).

ЗАПАЛЬНИ́Й, -а́, -е́. 1. Те саме, що **запа́лювальний**. ** **Запальна́ бо́мба**, *військ.* – те саме, що **запа́лювальна бо́мба** (*див.* **запа́лювальний**). **Запальна́ сві́чка**, *тех.* – пристрій, що викликає спалах горючої суміші у двигуні внутрішнього згоряння. 2. *перен.* Який запалює, збуджує, викликає хвилювання, дає натхнення. // Який захоплює, приваблює чим-небудь; захоплюючий. 3. *перен.* Сповнений завзяття, енергії; палкий. // Який із захопленням, гаряче віддається якій-небудь справі; пристрасний. // Який бурхливо реагує на все; невитриманий, гарячкуватий (про людину та її характер). 4. *перен.* Який проходить, відбувається із завзяттям, запекло, напружено. 5. *мед.* Стос. до **запа́лення** (у 3 знач.).

ЗАПА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *гірн.* Робітник, який підпалює запали (*див.* **запа́л**[1]).

ЗАПАЛЬНИ́К, -а́, *ч.*, *тех.* Пристрій для здійснення спалаху вибухової речовини.

ЗАПАЛЬНИ́ЧКА, -и, *ж.* Невеличкий кишеньковий прилад для добування вогню.

ЗАПА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **запальни́й** 2, 3.

ЗАПА́ЛЬНО. Присл. до **запальни́й** 2 – 4.

ЗАПА́ЛЬЧАСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **запальни́й** 3.

ЗАПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для **запа́лювання** (у 1 знач.). ** **Запа́лювальна бо́мба**, *військ.* – бомба, признач. для запалювання чого-небудь.

ЗАПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **запа́лювати** 1, 2.

ЗАПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **запа́лювати** 1, 2. 2. *спец.* Пристрій, що викликає спалах горючої суміші у двигунах внутрішнього згоряння.

ЗАПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАПАЛИ́ТИ**, -палю́, -па́лиш, *док.*, *перех.* 1. Викликати горіння чого-небудь, видобувати вогонь. // *також без додатка.* Починати топити яким-небудь паливом (піч і т. ін.). // Викликати жевріння тютюну (в цигарці, люльці). // Засвічувати. 2. *чим*, *перен.* Захоплювати кого-небудь якоюсь ідеєю, власним прикладом і т. ін., викликати у кого-небудь запал, поривання до чогось. // *на що.* Спонукати, надихати кого-небудь до якихось дій. 3. *перен.* Викликати яке-небудь сильне почуття. 4. *перен.* Викликати появу на чому-небудь блиску, сяйва. // Зробити червоним унаслідок хвилювання і т. ін. 5. *тільки док.*, *безос.* Пошкодити зерно на стеблі в час посухи чи суховіїв. 6. *мед.* Викликати запалення якого-небудь органу або частини тіла.

ЗАПА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАПАЛИ́ТИСЯ**, -палю́ся, -па́лишся, *док.* 1. Починати горіти, спалахувати полум'ям; загорятися. // Починати сяяти, світитися. // Починати рожевіти (про небо). // Починатися, наставати (про світанок, ранок, день). 2. *перен.* Дуже збуджуватися, захоплюватися, сердитися. // *до чого.* Почувати відчувати запал, натхнення до якої-небудь дії, справи. // *чим*, *перен.* Охоплюватися, пройматися яким-небудь почуттям. // Починати виражати, виявляти яке-небудь почуття (про очі). 3. *перен.* Ставати червоним від хвилювання, сорому і т. ін. 4. Набувати темного кольору шкіри під дією сонячного проміння; загоряти. 5. *мед.* Набувати стану запалення (у 3 знач.). 6. *тільки недок.* Пас. до **запа́лювати** 1.

ЗАПА́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Людина, пристрій, займиста суміш, які щось запалюють.

ЗАПА́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **запа́лювати** 2.

ЗАПАМ'ЯТО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність зберігатися в пам'яті, запам'ятовуватися.

ЗАПА́МОРОКА, -и, *ж.* Тимчасова втрата свідомості внаслідок хвилювання, хвороби і т. ін.

ЗАПА́МОРОЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запа́морочити**. 2. *у знач. прикм.* Без ясного сприйняття дійсності, очманілий.

ЗАПА́МОРОЧЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **запа́морочити** і **запа́морочитися**. ** **Запа́морочення голови́** – відчуття несправжнього обертання оточуючих предметів або власного тіла, а також відчуття обертання "усередині голови", "падіння в безодню".

ЗАПА́МОРОЧЕНО. Присл. до **запа́морочений** 2.

ЗАПА́МОРОЧИТИ *див.* **запа́морочувати**.

ЗАПА́МОРОЧИТИСЯ *див.* **запа́морочуватися**.

ЗАПА́МОРОЧЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який викликає запаморочення. // Який одурманює, п'янить (зазвичай про запах). 2. *перен.* Який значно перевищує звичайну міру. // Який справляє сильне враження своєю незвичайністю або привабливістю.

ЗАПА́МОРОЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **запа́морочливий**.

ЗАПА́МОРОЧЛИВО. Присл. до **запа́морочливий**.

ЗАПА́МОРОЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **запа́морочливий**.

ЗАПА́МОРОЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **запа́морочний**.

ЗАПА́МОРОЧНО, *рідко.* Присл. до **запа́морочний**. // Дуже, надзвичайно.

ЗАПА́МОРОЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПА́МОРОЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех. і без додатка.* Позбавляти кого-небудь можливості ясно сприймати дійсність, розуміти, мислити. // Затьмарювати свідомість, одурманювати, п'янити. *Запаморочити голову.*

ЗАПА́МОРОЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПА́МОРОЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Втрачати здатність ясно сприймати дійсність, розуміти, мислити. // *безос.*

ЗАПАМ'ЯТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запам'ята́ти**.

ЗАПАМ'ЯТА́ТИ *див.* **запам'ято́вувати**.

ЗАПАМ'ЯТА́ТИСЯ *див.* **запам'ято́вуватися**.

ЗАПАМ'ЯТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна запам'ятати.

ЗАПАМ'ЯТО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для запам'ятовування; який щось запам'ятовує.

ЗАПАМ'ЯТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запам'ято́вувати**. 2. Якого можна запам'ятати.

ЗАПАМ'ЯТО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **запам'ято́вуваний**.

ЗАПАМ'ЯТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запам'ято́вувати**.

ЗАПАМ'ЯТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПАМ'ЯТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Зберігати, тримати в пам'яті. 2. *тільки док.*, *рідко.* Втратити в пам'яті, забути. 3. *перен.* Фіксувати інформацію (про спеціальні пристрої).

ЗАПАМ'ЯТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАПАМ'ЯТА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* Зберігатися, утримуватися в пам'яті.

ЗАПАМ'ЯТО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Спеціальний пристрій для для фіксування, записування та зберігання інформації.

ЗАПАМ'ЯТО́ВУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **запам'ято́вувати**. ** **Вну́трішній запам'ято́вуючий при́стрій**, *спец.* – запам'ятовуючий пристрій, до якого процесор має доступ без використання каналів введення-виведення (надоперативна пам'ять – кеш і регістри). **Запам'ято́вуючий при́стрій**, *спец.* – пристрій, призначений для запису, зберігання і відтворення інформації. **Зо́внішній запам'ято́вуючий при́стрій**, *спец.*: а) периферійний пристрій, що підключається до центрального процесора та реалізує функцію зовнішньої пам'яті; б) запам'ятовуючий пристрій, до якого процесор має доступ лише через канали введення-виведення. **Операти́вний запам'ято́вуючий при́стрій**, *спец.* – частина внутрішнього запам'ятовуючого пристрою, в яку команди та інші дані повинні бути вміщені для подальшого виконання чи обробки.

ЗАПАНІБРА́ТА, *присл.*, *розм.* Як із рівним; запросто. // *у знач. присудк. сл.*

ЗАПАНІБРА́ТСТВО, -а, *с.*, *розм.* Надмірна невимушеність, розв'язність, фамільярність у поводженні з ким-небудь.

ЗАПАНІБРА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до запанібратства.

ЗАПАНІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати панікувати.

ЗАПАНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **запаніти**.

ЗАПАНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* 1. Стати паном, розбагатіти. // Почати жити по-панськи, перейнявши панські звички та манери. 2. Стати гордим; загордитися, зазнатися.

ЗАПАНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПАНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, док. 1. *тільки док.*, *перев. над чим.* Почати правити, управляти ким-, чим-небудь,

одержувати владу над кимсь, чимсь. // Стати самостійним, незалежним; стати господарем. 2. *перен.* Наставати, наступати, встановлюватися. // Ставати переважним, витискувати, перекривати собою все інше. 3. над *ким – чим.* Підкоряти собі, своїй волі, владі. // *ким, чим і над ким – чим.* Повністю охоплювати, оволодівати (перев. про почуття, думку і т. ін.). 4. *тільки док.* Стати панівним, переможним, вирішальним, дістати де-небудь, у чому-небудь перевагу.

ЗАПАНУВА́ТИ *див.* **запано́вувати.**

ЗАПАНЦЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запанцерува́ти.**

ЗАПАНЦЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Вкрити панцером (бронею).

ЗА́ПАНЬ, ЗАПО́НЬ, -і, *ж.*, *спец.* Загорода на річці для збирання, збереження та сортування лісу, що сплавляється.

ЗАПА́РА, -и, *ж.* Рідке тісто, виготовлене запарюванням борошна гарячим молоком чи водою і потім заправлене дріжджами, що використовується для замісу дріжджового тіста.

ЗАПАРАЛЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запарале́лити.**

ЗАПАРАЛЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ЗАПАРАЛЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Паралельно встановити, підключити (про електричний прилад, механізм). *Запаралелити лампи.*

ЗАПАРАЛЕ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до запаралелювання. // Який використовується для запаралелювання.

ЗАПАРАЛЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запарале́лювати.**

ЗАПАРАЛЕ́ЛЮВАТИ *див.* **запарале́лити.**

ЗАПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запа́рити.**

ЗАПА́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запа́рити.**

ЗАПА́РИТИ *див.* **запа́рювати.**

ЗАПА́РИТИСЯ *див.* **запа́рюватися.**

ЗАПА́РКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **запа́рювання.** 2. Те, що готується запарюванням. 3. *розм.* Те саме, що **запа́ра.** 4. *перен.*, *розм.* Велике напруження, поспішність у роботі внаслідок невстигання.

ЗАПАРКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запаркува́ти.**

ЗАПАРКУВА́ТИ, -ку́ю, -ку́єш, *док.*, *перех.* Поставити на стоянку (про автомобіль).

ЗАПАРНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Признач. для запарювання. *Запарна камера.*

ЗАПА́РНИК, -а, *ч.*, *спец.* Казан або якийсь пристрій, признач. для запарювання чого-небудь.

ЗАПАРУВА́ТИ, -у́є, *док.* Почати парувати, виділяти пару.

ЗАПАРШИ́ВІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **запарши́віти.**

ЗАПАРШИ́ВІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* 1. Покритися паршами. 2. Споганіти, стати занедбаним.

ЗАПА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для запарювання.

ЗАПА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запа́рювати.**

ЗАПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запа́рювати 1 – 3.**

ЗАПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАПА́РИТИ** – -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Заливати окропом продукти для приготування певної страви. // Робити запару. // Готувати настій, заливши що-небудь окропом. // Заливати окропом сухий корм, пом'якшуючи його. 2. Тримати певний час гарячу воду в дерев'яному посуді (діжці, барилі і т. ін.), який розсохся або має неприємний запах, щоб зробити його придатним для користування. 3. *тех.* Обробляти що-небудь гарячою парою. 4. *перен.*, *розм.* Дуже втомлювати кого-небудь. // Призводити до знемоги від сильного тепла.

ЗАПА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАПА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Набувати певних якостей внаслідок запарювання. 2. *перен.*, *розм.* Втомлюватися, роблячи що-небудь. // Не встигати, не впоратися з роботою. 3. *тільки недок.* Пас. до **запа́рювати 1 – 3.** 4. *тільки док.*, *діал.* Почати парувати.

ЗАПА́РЮВАЧ, -а, *ч.* Робітник, який щось запарює.

ЗАПА́РЮВАЧКА, -и. Жін. до **запа́рювач.**

ЗАПА́С, -у, *ч.* 1. Певна кількість продуктів, матеріалів і т. ін., заготовлених заздалегідь для використання у разі потреби. ** **Валю́тні запа́си** – запаси, фонди держави в конвертованій валюті, які визначають її платоспроможність. **Виробни́чі запа́си** – частина оборотних засобів на підприємстві, які ще не залучені у процес виробництва, не надійшли на робочі місця. **Золоти́й запа́с** – запас золота у центральному банку для покриття грошової емісії, а в деяких країнах і для оплати боргових зобов'язань. **У (в) запа́сі**: а) приготовлено наперед; б) в розпорядженні, в наявності. **Про запа́с**: а) на всякий випадок; б) наперед, заздалегідь, завчасно. **Стратегі́чні запа́си** – державні запаси продовольства, палива, товарів, а також запаси сировини в нерозроблених родовищах, що їх створюють для забезпечення економічної безпеки, на випадок непередбачених критичних умов. 2. *чого.* Певна кількість чого-небудь, наявного в природних умовах, що можна використовувати (перев. про корисні копалини). 3. *перен.* Наявність чого-небудь у когось, де-небудь, у чомусь, що нагромаджувалося протягом певного часу. ** **Запа́с мі́цності** – про невикористані можливості, резерв. 4. *військ.* Категорія громадян, які перебувають на військовому обліку і призиваються в разі необхідності. *Офіцер запасу.* 5. *розм.* Тканина за швом, яка залишається на випадок, коли треба збільшити ширину або довжину одягу.

ЗАПАСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запаса́ти.**

ЗАПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПАСТИ́**, -су́, -се́ш, *док.*, *перех.* Заготовляти продукти, матеріали і т. ін. для використання у разі потреби.

ЗАПАСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПАСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся, *док.* 1. Забезпечувати себе чим-небудь для використання в разі потреби. // *перен.* Наповнюватися чим-небудь як запасом. *Запасатися терпінням.* 2. *тільки недок.* Назбируватися, нагромаджуватися для подальшого використання.

ЗАПА́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запасти́.**

ЗАПА́СЕЦЬ, -а́сця, *ч.* Зменш. до **запа́с 1.**

ЗАПА́СКА, -и, *ж.* 1. Жіночий одяг у вигляді шматка тканини певного розміру (перев. вовняної), що використовується замість спідниці для обгортання стану поверх сорочки. 2. *діал.* Фартух. 3. *спец.*, *розм.* Запасний механізм, апарат.

ЗАПАСКУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **запаску́дити.**

ЗАПАСКУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПАСКУ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Робити брудним, забруднювати що-небудь. 2. Призводити до кепського стану, занедбувати.

ЗАПАСКУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПАСКУ́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Робитися брудним, забруднюватися чим-небудь.

ЗАПАСКУ́ДИТИ *див.* **запаску́джувати.**

ЗАПАСКУ́ДИТИСЯ *див.* **запаску́джуватися.**

ЗАПАСКУ́ДНІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* Змарніти, схуднути.

ЗАПА́СЛИВИЙ, -а, -е. Який завжди заздалегідь забезпечує себе чим-небудь, робить якийсь запас (у 1 знач.).

ЗАПА́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **запа́сливий.**

ЗАПА́СЛИВО. Присл. до **запа́сливий.**

ЗАПАСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Заготовлений, залишений як запас (у 1 знач.) або виготовлений на випадок потреби. // Виготовлений, зроблений поряд з основним; додатковий. // *військ.* Який перебуває в резерві, резервний. // *спорт.* Який заміняє собою кого-небудь з основного складу команди, признач. для заміни. 2. *діал.* Запасливий.

ЗАПАСНИ́Й, -о́го, *ч.*, *спорт.* Гравець, який заміняє собою кого-небудь з основного складу команди, який призначений для заміни.

ЗАПАСНИ́К, -а́, *ч.* 1. Військовозобов'язаний, що перебуває в запасі (у 4 знач.). 2. Приміщення, місце для зберігання чого-небудь невживаного, резервного.

ЗАПА́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **запа́ска.**

ЗАПАСТИ́ *див.* **запаса́ти.**

ЗАПА́СТИ[1] *див.* **запада́ти.**

ЗАПА́СТИ[2], -су́, -се́ш, *док.*, *заст.* 1. Пасучи, загубити. 2. Заробити, працюючи пастухом.

ЗАПАСТИ́СЯ *див.* **запаса́тися.**

ЗАПА́СТИСЯ[1] *див.* **запада́тися.**

ЗАПА́СТИСЯ[2], -се́ться, *док.*, *розм.* Почати пастися.

ЗАПАТЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запатентува́ти.** // **запатенто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАПАТЕНТО́ВУВАТИ *див.* **запатентува́ти.**

ЗАПАТЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАПАТЕНТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Узяти патент на щось, зареєструвати як власний винахід.

ЗА́ПАХ, -у, *ч.* Властивість предметів, речовин діяти на органи нюху. // Те, що сприймається органами нюху.

ЗАПА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *без додатка і чим*, *розм.* Почати пахкати, утворювати короткі уривчасті звуки, випускаючи газ, пару (про машини, механізми). // Почати випускати дим короткими видихами (під час паління). // Залунати (про постріли).

ЗАПА́ХНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* запа́х, -ла, -ло; *док.* 1. Почати пахнути, виділяти який-небудь запах. // *чим, безос.* Почати чутися (про запах). 2. *перен.*, *розм.* Пригадатися, постати в уяві. // *чим, безос.* 3. *чим, перев. безос.*, *перен.*, *розм.* Почати відчуватися (про наближення чогось). // Стати близьким до здійснення (про участь у чомусь дуже бажаному, давно сподіваному або неприємному, недоброму). // *безос.*

ЗАПАХО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́пах.**

ЗАПАХОПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для поглинання запаху.

ЗАПАХОПОГЛИНА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій або речовина, що поглинають запахи.

ЗАПАХТИ́ТИ, -хчу́, -хти́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Наповнити яким-небудь запахом.

ЗАПАХТІ́ТИ, -ти́ть, *док.*, *розм.* Те саме, що **запа́хнути 1.**

ЗАПАХТО́РИТИ, -рю, -риш, *діал.* Див. **запрото́рити.**

ЗАПАХУ́ЩИЙ, -а, -е. Який має сильний приємний запах; запашний. // Сповнений приємних запахів.

ЗАПАШИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **запашни́й.**

ЗАПАШІ́ТИ, -ші́ть, *док.*, *розм.* 1. Почати пашіти, виділяти великий жар. // *безос.* 2. *перен.* Почервоніти, розчервонітися, стати гарячим (про обличчя, щоки і т. ін.).

ЗАПАШНИ́Й, -а́, -е́. Який має сильний приємний запах; ароматний, пахучий. // Сповнений пахощів.

ЗАПА́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **запашни́й.**

ЗАПА́ШНО. Присл. до **запашни́й.** // *у знач. присудк. сл.*

ЗАПАШО́К, -шку́, *ч.*, *фам.* Не сильний, але неприємний запах.

ЗАПАЩЕКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *фам.* Почати пащекувати, розпускати плітки, гудити кого-небудь.

ЗАПА́ЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто щось запаює (залютовує).

ЗАПА́ЮВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **запа́ювальник.**

ЗАПА́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запа́ювати.**

ЗАПА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запа́ювати.**

ЗАПА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАПАЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Лагодити що-небудь способом паяння.

ЗАПА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАПАЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* 1. Піддаватися паянню. 2. *тільки недок.* Пас. до **запа́ювати.**

ЗАПА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запая́ти.**

ЗАПАЯ́ТИ *див.* **запа́ювати.**

ЗАПАЯ́ТИСЯ *див.* **запа́юватися.**

ЗАПЕ́ВНЕ, *присл.*, *діал.* 1. Напевно, певно. 2. *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження переконання, упевненості в чому-небудь, для підкреслення ймовірності чогось.

ЗАПЕ́ВНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запе́внити.** // **запе́внено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАПЕ́ВНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **запе́внити 1.** 2. Твердження, висловлене з метою переконати кого-небудь у чомусь. // Усна або письмова заява, що містить зобов'язання або намір виконати, здійснити що-небудь.

ЗАПЕ́ВНИТИ *див.* **запевня́ти.**

ЗАПЕ́ВНИТИСЯ *див.* **запевня́тися.**

ЗАПЕ́ВНО, *присл.*, *діал.* Напевно.

ЗАПЕ́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запе́внювати.**

ЗАПЕ́ВНЮВАТИ *див.* **запевня́ти.**

ЗАПЕ́ВНЮВАТИСЯ *див.* **запевня́тися.**

ЗАПЕВНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запевня́ти.**

ЗАПЕВНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ЗАПЕ́ВНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАПЕ́ВНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. кого *або із спол.* що. Переконувати кого-небудь у чомусь, авторитетно стверджувати щось. // Відповідально заявляти про свій намір щось виконати, здійснити. 2. *кому що, діал.* Забезпечувати, гарантувати.

ЗАПЕВНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **ЗАПЕ́ВНЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАПЕ́ВНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* Здобувати певність, переконуватися у чому-небудь.

ЗАПЕ́КЛИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Який запікся, став твердим; запечений. 2. Який відзначається жорстокістю. 3. Який завжди все робить по-своєму; упертий, затятий. // Який характеризується упертістю (про вдачу). // Який не піддається впливові, перевихованню; закоренілий. // Непримиримий (про ворога, супротивника і т. ін.). // Який впадає в крайність у вияві своїх поглядів, переконань. 4. Який невідступно, з запалом віддається якому-небудь заняттю; завзятий. // Відчайдушно хоробрий. // *у знач. ім.* **запе́клий**, -лого, *ч.* Відчайдушно хоробра людина. 5. Дуже сильний, довготривалий, напружений (про дії, процеси). // Глибокий, нестримний (про почуття).

ЗАПЕ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і якість за знач. **запе́клий 2 – 5.**

ЗАПЕ́КЛО. Присл. до **запе́клий 2 – 5.**

ЗАПЕКТИ́ *див.* **запіка́ти.**

ЗАПЕКТИ́СЯ *див.* **запіка́тися.**

ЗАПЕЛЕНГО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **запеленгува́ти.**

ЗАПЕЛЕНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Визначити напрям, в якому знаходиться об'єкт спостереження або його місцезнаходження за допомогою пеленгатора.

ЗАПЕНСІ́ЙНИЙ, -а, -е. ** **запенсі́йний вік** – вік, що перевищує той, який дає право на отримання пенсії за віком.

ЗАПЕРЕЗА́ТИ *див.* **запері́зувати.**

ЗАПЕРЕЗА́ТИСЯ *див.* **запері́зуватися.**

ЗАПЕРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запере́чити.**

ЗАПЕРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **запере́чити.** 2. Заява про незгоду з ким-, чим-небудь, доказ проти чогось. // Спростування чого-небудь. ** **Запере́чення про́ти по́зову** – аргументовані докази, що спростовують пред'явлений позов. 3. Невизнання існування, значення, доцільності чого-небудь. 4. *філос.* Знищення, подолання, заміна старого новим, попереднього наступним у процесі поступального розвитку. // Те, що своєю появою, самим фактом свого існування заперечує що-небудь, свідчить про його неспроможність. 5. *грам.* Слово, яке заперечує зміст іншого слова або речення (в українській мові – частки **не**, **ні**).

ЗАПЕРЕ́ЧИТИ *див.* **запере́чувати.**

ЗАПЕРЕ́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Який виражає незгоду, заперечення (у 2 знач.).

ЗАПЕРЕ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість за знач. **запере́чливий.**

ЗАПЕРЕ́ЧЛИВО. Присл. до **запере́чливий.**

ЗАПЕРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який заперечує що-небудь, містить заперечення (у 2, 3 знач.). 2. Який можна спростувати, заперечити (у 1 знач.). 3. *спец.* Побудований на запереченні. 4. *грам.* Який містить або являє собою заперечення (у 5 знач.). *Заперечне речення.*

ЗАПЕРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *грам.* Якість за знач. **запере́чний 4.**

ЗАПЕРЕ́ЧНО. Присл. до **запере́чний 1.**

ЗАПЕРЕ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запере́чувати.**

ЗАПЕРЕ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПЕРЕ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Не погоджуватися з ким-, чим-небудь у чомусь, висловлювати протилежну думку або доказ проти чогось. // Вира-

жати незгоду з чим-небудь рухом, поглядом і т. ін. // Спростовувати що-небудь. 2. *перех.* Не визнавати існування, значення, доцільності чого-небудь. *Заперечувати провину.*

ЗАПЕРЕ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **запере́чувати**.

ЗАПЕРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПЕРЕЗА́ТИ**, -ежу́, -е́жеш, *док.*, *перех.*, *діал.* Підперізувати.

ЗАПЕРІ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПЕРЕЗА́ТИСЯ**, -ежу́ся, -е́жешся, *док.*, *діал.* Підперізуватися.

ЗАПЕРІ́ЩИТИ, -ить, *док.*, *розм.* Почати періщити.

ЗАПЕ́РТИ[1] *див.* **запира́ти**[1].

ЗАПЕ́РТИ[2], -пру́, -пре́ш, *док.*, *перех.*, *фам.* 1. Затягти, завезти дуже далеко. 2. Запхнути, упхнути куди-небудь.

ЗАПЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запе́рти**[1]. // *у знач. прикм.*

ЗАПЕ́РТИСЯ *див.* **запира́тися**[1].

ЗАПЕСТИ́ТИ, -ещу́, -е́стиш *і* **ЗАПЕ́СТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Осипати пестощами.

ЗАПЕ́СТУВАТИ *див.* **запести́ти**.

ЗАПЕТЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **запетлюва́ти** 1.

ЗАПЕТЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. *що.* Зав'язати, стягнути петлею; зашморгнути. 2. *кого*, *перен.* Позбавити власної волі, поставити у залежність від кого-небудь.

ЗАПЕТЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.*, *розм.* 1. Зав'язатися петлею; зашморгнутися. 2. *перен.* Найнятися на тяжку роботу; перебрати які-небудь складні чи неприємні обов'язки, потрапити в залежність від когось. // *жарт.*

ЗАПЕТЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *розм.* Почати петляти, рухатися звивисто, петляючи. // *перен.* Почати плутати, ухилятися від прямої відповіді.

ЗАПЕЧА́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запеча́лити**. 2. *у знач. прикм.* Який запечалився, сумний.

ЗАПЕЧА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Викликати у кого-небудь смуток; засмутити.

ЗАПЕЧА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *розм.* Стати смутним, невеселим; засмутитися.

ЗАПЕЧА́ЛЛЯ, -я, *с.*, *діал.* Сум, печаль.

ЗАПЕЧА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запеча́тати**.

ЗАПЕЧА́ТАТИ *див.* **запеча́тувати**.

ЗАПЕЧА́ТАТИСЯ *див.* **запеча́туватися**.

ЗАПЕЧА́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запеча́тувати**.

ЗАПЕЧА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запеча́тувати**.

ЗАПЕЧА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПЕЧА́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Закриваючи що-небудь, скріплювати печаткою. // Вклавши в конверт або обгорнувши папером, заклеювати (лист, пакет і т. ін.). 2. Накладати державну печатку, пломбу для забезпечення недоторканності чого-небудь або з метою заборони користування чимось; опечатувати.

ЗАПЕЧА́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАПЕЧА́ТАТИ-СЯ**, -ається, *док.* 1. *розм.* Закриватися, склеюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **запеча́тувати**.

ЗАПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запекти́** 1. 2. *у знач. прикм.* Який запікся.

ЗАПИВА́ЙЛО, -а, *ч.*, *діал.* П'яниця.

ЗАПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПИ́ТИ**, -п'ю, -п'є́ш, *док.* 1. *перех.* Пити що-небудь відразу після їди, приймання ліків. // *перен.* Пити горілку, вино, щоб заглушити, притупити горе, смуток і т. ін. 2. *перех.*, *розм.* Пити вино, горілку, відзначаючи яку-небудь подію. // Випивати з нагоди закінчення чого-небудь; випиваючи, завершувати що-небудь. // *кого*, *заст.* Вином, горілкою відзначати заручини. ** **Запива́ти могори́ч** – пити вино, горілку з приводу успішного завершення якої-небудь справи (купівлі, продажу чого-небудь, заручин і т. ін.). 3. *перев. док.*, *неперех.*, *розм.* Почати пиячити, пити запоєм.

ЗАПИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *розм.* Пиячити, пити запоєм. 2. *чим.* Пас. до **запива́ти** 1.

ЗАПИ́КАТИСЯ *див.* **запи́куватися**.

ЗАПИ́КНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Однокр. до **запи́куватися**.

ЗАПИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПИ́КАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **затина́тися** 1.

ЗАПИ́ЛЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запили́ти**[1] 1. 2. *у знач. прикм.* Насичений пилом (про повітря і т. ін.).

ЗАПИ́ЛЕНИЙ[2], -а, -е, *бот.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **запили́ти**[2].

ЗАПИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **запи́лений**[1] 2. 2. Показник забрудненості повітряного середовища; виражається вагою пилу, що міститься в одиниці об'єму/повітря (у мг/м^3).

ЗАПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *бот.* Дія за знач. **запили́ти**[2].

ЗАПИЛИ́ТИ[1], -лю́, -ли́ш, *док.* 1. *перех.* Вкрити пилом що-небудь. 2. *неперех.*, *рідко.* Здійняти куряву.

ЗАПИЛИ́ТИ[2] *див.* **запи́лювати**[2].

ЗАПИЛИ́ТИСЯ[1], -лю́ся, -ли́шся, *док.* Вкритися, припасти пилом.

ЗАПИЛИ́ТИСЯ[2] *див.* **запи́люватися**[2].

ЗАПИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто, переносячи пилок квітів, запилює їх (про комах, птахів). 2. Сорт рослин, пилок яких використовується для запилення рослин іншого сорту.

ЗАПИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений для запилювання.

ЗАПИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запи́лювати**[2].

ЗАПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *бот.* Дія за знач. **запи́лювати**[2].

ЗАПИ́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех.*, *спец.* Пиляючи, робити надрізи на чому-небудь. // Згладжувати, знімати терпугом нерівності на поверхні чого-небудь. *Запиляти вибоїнки.* 2. *тільки док.*, *неперех.* Почати пиляти (у 1, 2 знач.).

ЗАПИ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАПИЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *бот.* Переносячи пилок квітки (з тичинок на приймочку маточки або на верхівку насінного зачатка), здійснювати запліднення рослини.

ЗАПИ́ЛЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.*, *спец.* Пас. до **запи́лювати**[1] 1.

ЗАПИ́ЛЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.*, **ЗАПИЛИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *бот.* Зазнавати запилення, ставати запиленим (про рослини).

ЗАПИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **запи́льник**.

ЗАПИЛЮ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Укритий пилюкою.

ЗАПИЛЯ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запиля́ти**.

ЗАПИЛЯ́ТИ *див.* **запи́лювати**[1].

ЗАПИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Перешкода. 2. *рідко.* Те саме, що **запина́ло** 1.

ЗАПИНА́ЛО, -а, *с.* 1. Те, чим запинають що-небудь. // Покривало на ліжку. 2. *заст.* Каптур черниці.

ЗАПИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запина́ти** і **запина́тися**.

ЗАПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПНУ́ТИ** *і розм.* **ЗАП'Я́СТИ**, -пну́, -пне́ш, *док.*, *перех.* 1. Закривати, завішуючи або покриваючи що-небудь чимсь. // Накривати, зав'язувати голову (перев. хусткою). 2. Огортати, покривати собою. 3. Загортати поли одягу. // Застібати (на ґудзики і т. ін.).

ЗАПИНА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПНУ́ТИСЯ** *і розм.* **ЗАП'Я́СТИСЯ**, -пну́ся, -пне́шся, *док.* 1. Закриватися, завішуватися чим-небудь. // Накривати, зав'язувати собі голову (перев. хусткою). 2. Щільно загортати на собі поли одягу, закутуватися в якусь одежину. // Застібатися (на ґудзики і т. ін.).

ЗАПИНА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПНУ́ТИСЯ** *і* **ЗАП'Я́СТИСЯ**, -пну́ся, -пне́шся, *док.* 1. Говорячи, зупинятися, обривати свою мову; затинатися. 2. *діал.* Перериватися, припинятися (про голос, розмову і т. ін.).

ЗАПИНИ́ТИ *див.* **запиня́ти**.

ЗАПИНИ́ТИСЯ *див.* **запиня́тися**.

ЗА́ПИНКА, -и, *ж.* Зупинка, перерва в мові (від хвилювання або внаслідок труднощів у вимові, у виборі потрібного слова).

ЗАПИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАПИНИ́ТИ**, -иню́, -и́ниш, *док.*, *перех.*, *діал.* Зупиняти, спиняти. // Припиняти. *Запиняти дорогу.*

ЗАПИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАПИНИ́ТИСЯ**, -иню́ся, -и́нишся, *док.*, *діал.* Зупинятися, спинятися. // Припинятися.

ЗАПИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запра́ти**.

ЗАПИРА́ННЯ[1], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **запира́ти**[1].

ЗАПИРА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **запира́ти**[2].

ЗАПИРА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПЕ́РТИ**, -пру́, -пре́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. *що.* Замикати на замок, засув і т. ін. // *тільки док.*, *перен.*, *діал.* Заборонити доступ куди-небудь. 2. *кого*, *що де.* Замикати в якому-небудь місці, приміщенні. // *перев. док.*, *кого куди*, *у сполуч. зі сл.* у т ю р м у, в о с т р о г і т. ін., *перен.* Позбавляти волі, ув'язнювати. *Запирати дух у грудях.*

ЗАПИРА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПРА́ТИ**, -перу́, -пере́ш, *док.*, *перех.* 1. Прати окремі забруднені місця на білизні, одязі і т. ін. 2. Робити білизну рудою, сірою, погано, невміло перучи.

ЗАПИРА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПЕ́РТИСЯ**, -пру́ся, -пре́шся, *док.*, *розм.* 1. Залишившись у якому-небудь приміщенні, замкнути двері зсередини. 2. *перен.* Заперечувати свою провину, не зізнаватися в чому-небудь скоєному. 3. *тільки недок.* Пас. до **запира́ти**[1].

ЗАПИРА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.* Пас. до **запира́ти**[2].

ЗАПИРІ́ЄНИЙ, -а, -е. Зарослий пирієм.

ЗАПИРІ́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **запирі́єний**.

ЗАПИ́РСКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати пирскати, з шумом випускати повітря крізь ніздрі. 2. Почати сміятися (всупереч намаганню стримати сміх).

ЗАПИ́РХАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Який задихався.

ЗАПИ́РХАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати пирхати, з шумом випускати повітря крізь ніздрі. 2. *перен.* Випускаючи газ, пару, почати утворювати короткі уривчасті звуки; запахкати. 3. Почати сміятися (всупереч намаганню стримати сміх).

ЗА́ПИС, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **запи́сувати** 1, 2. ** **Ксерографі́чний за́пис** – запис, що здійснюється на поверхні, покритій шаром напівпровідника, який змінює свій потенціал під дією світла. **Ла́зерний за́пис** – запис, який здійснюється за допомогою лазерного променя. **Магні́тний за́пис** – запис даних шляхом вибіркового намагнічування (перемагнічування) шару магнітного носія. **Термі́чний за́пис** – запис, що здійснюється шляхом нагрівання елемента бланка, виготовленого зі спеціального термочутливого паперу. **Ферографі́чний за́пис** – запис, який здійснюється електричним сигналом шляхом розподілу магнітних полів на поверхні магнітного матеріалу. **Фотографі́чний за́пис** – запис, що здійснюється на фотоматеріалі, поверхня якого забарвлюється під дією променистої енергії. 2. Те, що становить письмовий виклад або результат записування чого-небудь на плівці, пластинці. // *тільки мн.* Папери із записаними на них чиїми-небудь спостереженнями, думками, зауваженнями і т. ін. // Плівка, пластинка із записаними на ній мелодіями і т. ін. 3. У системах обробки інформації: а) група взаємопов'язаних полів інформації, які розглядаються прикладною програмою як одне ціле; б) одиниця обміну даними між програмою та зовнішньою пам'яттю. 4. У мовах програмування – агрегат, складові якого (поля) можуть мати ім'я і різні атрибути. ** **Логі́чний за́пис** – конструкція даних, що використовується у межах логічної організації даних. 5. *розм.*, *заст.* Назва деяких офіційних документів.

ЗАПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запиbudsáти**. // **запи́сано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАПИСА́ТИ *див.* **запи́сувати**.

ЗАПИСА́ТИСЯ *див.* **запи́суватися**.

ЗАПИ́СКА, -и, *ж.* 1. Аркуш паперу, на якому що-небудь написано. // Коротенький лист. 2. Короткий виклад на письмі якої-небудь справи, події. 3. Текстовий документ у технічній документації. ** **Пояснювальна записка**: а) текстовий конструкторський документ, який містить опис конструкції та принципу дії виробу, що розробляється, а також обґрунтування технічних і техніко-економічних рішень, прийнятих на даній стадії розробки виробу; б) у програмному забезпеченні – текстовий експлуатаційний документ, що містить схему, загальний опис алгоритму та (чи) функціонування програми, а також обґрунтування прийнятих технічних та техніко-економічних рішень. 4. *тільки мн.* Папери із записаними на них спостереженнями, думками, спогадами, зауваженнями і т. ін. // Літературний твір, написаний у формі спогадів або записів, зроблених ким-небудь протягом певного періоду. // Назва деяких наукових видань – збірників статей.

ЗАПИСКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *і док.* **ЗАПИСКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш. Підсил. до **запища́ти**.

ЗАПИСКОТІ́ТИ *див.* **запискота́ти**.

ЗАПИСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для записування. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **запе́клий** 4.

ЗАПИСНИ́К, -а́, *ч.* Книжечка, зшита з чистих аркушів паперу, для записів.

ЗАПИСНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **записни́к**.

ЗАПИ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **запи́ска** 1.

ЗАПИ́СУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до записування. 2. Який призначений, використовується для записування чогось.

ЗАПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запи́сувати**.

ЗАПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запи́сувати** 1, 2.

ЗАПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док.*, *перех.* 1. *що і без додатка.* Занотовувати на папері, передавати, викладати у письмовій формі. // Фіксувати з допомогою звукозаписувального апарата на плівці, пластинці для наступного відтворення звуку. 2. *кого.* Заносити, вносити у список, реєстр і т. ін. // *розм.* Заносити кого-небудь до списку, зараховуючи, приймаючи або влаштовуючи, віддаючи кудись. // *тільки док.*, *розм.* Зареєструвати новонародженого. // *заст.* Зараховувати до певного соціального стану, професійної групи і т. ін. 3. *що кому*, *перен.*, *розм.* Залишаючи у спадщину, зробити відповідний письмовий документ; відписати. 4. *що*, *розм.* Заповнювати що-небудь письмовими знаками.

ЗАПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПИСА́ТИСЯ**, -ишу́ся, -и́шешся, *док.* 1. Вносити своє ім'я до якого-небудь списку, реєстру і т. ін. // *розм.* Вступати куди-небудь, ставати членом якоїсь організації, спілки і т. ін. // *заст.* Вступати до якого-небудь соціального стану, професійної групи і т. ін. // *розм.* Реєструвати свій шлюб у загсі або у палаці одружень. 2. *тільки док.*, *розм.* Захопитися писанням. 3. *тільки недок.* Пас. до **запи́сувати** 1, 4.

ЗАПИ́СУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто записує усну народну творчість, мову і т. ін.

ЗАПИ́СУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **запи́сувати**.

ЗА́ПИТ, -у, *ч.* 1. Вимога, прохання дати які-небудь відомості або офіційне роз'яснення з приводу чогось. // Повідомлення про потреби в ресурсах. *Інформаційний запит.* 2. *тільки мн.* Потреби в чому-небудь, що вимагають задоволення. // Культурні, духовні і т. ін. інтереси людей. 3. *рідко.* Те саме, що **запита́ння** 1.

ЗАПИТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який виражає запитання (у 1 знач.); запитливий, питальний. *Запитальний листок.* 2. *канц. заст.* Прикм. до **за́пит** 1.

ЗАПИТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Збірання питань на яку-небудь тему або з якої-небудь галузі знань і т. ін.; питальник.

ЗАПИТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Інтонація запитання в голосі, в розмові.

ЗАПИТА́ЛЬНО. Присл. до **запита́льний** 1.

ЗАПИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запита́ти**. // *у знач. ім.* **запи́таний**, -ного, *ч.* Той, до кого звертаються з питанням.

ЗАПИТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Звертання до кого-небудь з метою з'ясування чогось; питання. // Те, що вимагає з'ясування. // Тема для відповіді під час перевірки знань учня, збирання якихось відомостей і т. ін. *Ставити запитання.* 2. Вимога, прохання дати які-небудь відомості або офіційне роз'яснення з приводу чого-небудь; запит (у 1 знач.). ** **До запита́ння**: а) який видається особисто адресатові на його вимогу (про лист, пакунок і т. ін.; б) один із видів банківських послуг, аналогічний одержанню та збереженню банківської кореспонденції клієнта до "запитання"; в) тип банківського вкладу.

ЗАПИТАТИ див. запитувати.
ЗАПИТАТИСЯ див. запитуватися.
ЗАПИТИ див. запивати.
ЗАПИТИЙ, -а, -е, діал. Змарнілий від пияцтва, виснажений ним.
ЗАПИТЛИВИЙ, -а, -е. Який виражає питання; запитальний.
ЗАПИТЛИВІСТЬ, -вості, ж. Абстр. ім. до запитливий.
ЗАПИТЛИВО. Присл. до запитливий.
ЗАПИТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що запитальний (у 1 знач.).
ЗАПИТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до запитувати.
ЗАПИТУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. запитувати. // Перевірка знань учнів; опитування.
ЗАПИТУВАТИ, -ую, -уєш, недок., **ЗАПИТАТИ**, -аю, -аєш, док. 1. Звертатися до когось із питанням про кого-, що-небудь; питати. // Викликати учня до дошки для перевірки його знань. 2. Звертатися до якої-небудь установи, організації і т. ін. з вимогою, проханням дати певні відомості або офіційне роз'яснення з приводу чогось.
ЗАПИТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, недок., **ЗАПИТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, док. 1. розм. Те саме, що запитувати 1. 2. діал. Намагатися, пробувати.
ЗАПИТУВАЧ, -а, ч. Той, хто запитує.
ЗАПИХАТИ, -аю, -аєш, недок., **ЗАПХАТИ**, -аю, -аєш і **ЗАПХНУТИ**, -ну, -неш, док., перех., розм. 1. Пхаючи, засовувати що-небудь, заштовхувати кого-небудь кудись. 2. тільки недок., чим. Годувати насильно, силуючи. *Запихати рота.* 3. перен. Поміщати, перев. насильно, кого-небудь кудись.
ЗАПИХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, недок., **ЗАПХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся і **ЗАПХНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, док., розм. 1. Втискуватися куди-небудь, залазити у тісне, вузьке місце. // Забиратися кудись; ховатися. 2. тільки недок. Їсти пожадливо, набираючи до рота багато їжі.
ЗАПИХКАТИ, -аю, -аєш, док., чим і без додатка. Почати пихкати, з шумом випускати повітря, пару, дим (про машини, механізми). // Почати випускати дим короткими видихами під час паління.
ЗАПИШАТИ, -аю, -аєш, док., діал. Розцвісти. ** **Запишати губи** – скласти губи так, що з'являється вираз пихи, гордовитості.
ЗАПИШАТИСЯ, -аюся, -аєшся, док. 1. Пройнятися гордістю, виражаючи це на обличчі, всією поставою тіла і т. ін. // Стати гордовитим; зазнатися. 2. чим і без додатка, перен. Закрасуватися. 3. чим. Почати гордитися.
ЗАПИШНЕНИЙ, -а, -е, розм. Пройнятий гордістю.
ЗАПИШНИЙ, -а, -е, розм. Надто гордий; пихатий.
ЗАПИШНИТИСЯ, -нюся, -нишся, док., розм. Те саме, що запишатися.
ЗАПИЩАТИ, -щу, -щиш, док. Почати пищати, видавати писк. // Почати кричати тонким голосом. // Почати говорити тонким, пронизливим голосом. // Почати утворювати тонкі пронизливі звуки (про предмети).
ЗАПИЯКА, -и, ж. і ч., розм., рідко. Те саме, що п'яниця.
ЗАПИЯЧИТИ, -чу, -чиш, док. Почати пиячити.
ЗАПІВДАРМА, присл. За півціни.
ЗАПІВДУРНО, присл., розм. Те саме, що запівдарма.
ЗАПІВНІЧ, присл. Після півночі.
ЗАПІВНІЧНИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається після півночі, запівніч.
ЗАПІДОЗРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до запідозрити 1. // **запідозрено**, безос. присудк. сл.
ЗАПІДОЗРИТИ див. запідозрювати.
ЗАПІДОЗРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до запідозрювати.
ЗАПІДОЗРЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., **ЗАПІДОЗРИТИ**, -рю, -риш, док., перех. 1. Вважати кого-небудь винним у чому-небудь, причетним до чогось. 2. Гадати, мати думку, здогад про що-небудь.
ЗАПІДПАДЬОМКАТИ, -ає, док. Почати підпадьомкати (про перепелів).
ЗАПІЖИТИ, -ить, док., розм. Полити раптово й з великою силою; линути.
ЗАПІЗВАТИ див. запозивати.
ЗАПІЗВАТИСЯ див. запозиватися.
ЗАПІЗНАВАТИ, -аю, -аєш, недок., **ЗАПІЗНАТИ**, -аю, -аєш, док., перех., розм. Узнавати кого-, що-небудь; знайомитися з кимсь, чимсь.
ЗАПІЗНАВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, недок., **ЗАПІЗНАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, док., розм. Знайомитися з ким-, чим-небудь.
ЗАПІЗНАТИ див. запізнавати.
ЗАПІЗНАТИСЯ див. запізнаватися.
ЗАПІЗНЕНИЙ, -а, -е. Який запізнився. // Який настав, з'явився пізно.
ЗАПІЗНЕНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до запізнений.
ЗАПІЗНЕННЯ, -я, с. Дія та її результат за знач. запізнитися.
ЗАПІЗНИТИСЯ див. запізнюватися.
ЗАПІЗНІЙ, -я, -є. Надто пізній; пізніший, ніж треба.
ЗАПІЗНІЛИЙ, -а, -е. Який запізнився. // у знач. ім. **запізнілий**, -лого, ч. Той, хто запізнився.
ЗАПІЗНІЛІСТЬ, -лості, ж. Абстр. ім. до запізнілий.
ЗАПІЗНО, присл. Надто пізно; пізніше, ніж треба. // у знач. присудк. сл.
ЗАПІЗНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який запізнюється, спізнюється, не встигає вчасно щось зробити.
ЗАПІЗНЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. запізнюватися.
ЗАПІЗНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся і рідко **ЗАПІЗНЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, недок., **ЗАПІЗНИТИСЯ**, -ізнюся, -ізнишся, док. 1. Приходити, приїжджати або вставати пізніше, ніж треба. // Затримуватися, бути де-небудь довше, ніж треба. 2. з чим. Виконувати що-небудь пізніше, ніж треба; не встигати зробити щось своєчасно.
ЗАПІЙ, -пою, ч. Хворобливий потяг до алкогольних напоїв; період безперервного пияцтва.
ЗАПІЙНИЙ, -а, -е, рідко. Який п'є запоєм.
ЗАПІКАНА, -ної, ж., рідко. Те саме, що запіканка.
ЗАПІКАНКА, -и, ж. 1. Горілка, заправлена прянощами і витримана певний час у гарячій печі. 2. Страва, що готується способом запікання.
ЗАПІКАННЯ, -я, с. Дія за знач. запікати.
ЗАПІКАТИ, -аю, -аєш, недок., **ЗАПЕКТИ**, -ечу, -ечеш, док. 1. перех. Пекти в печі, духовці до утворення шкуринки на поверхні страви. // перен. Сильно гріючи, обпалювати (зазвичай про сонце). 2. тільки док., неперех. Почати пекти (про дію вогню, жару і т. ін.). 3. тільки док., перех. і неперех. Викликати відчуття болю, схоже на те, що виникає від дії вогню, жару. // у сполуч. зі сл. жаль, досада і т. ін., перен. Почати викликати тяжкі болісні переживання. // безос., у сполуч. зі сл. у грудях, коло серця і т. ін. Стало комусь дуже важко, болісно. 4. тільки док., перех., перен., розм. Вирядити, запровадити кого-небудь кудись (зазвичай проти волі). // Засадити до в'язниці. 5. перех., діал. Розпалювати (люльку).
ЗАПІКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, недок., **ЗАПЕКТИСЯ**, -ечуся, -ечешся, док. 1. Укриватися шкуринкою під дією жару в печі, духовці (про страви). 2. Перегріватися, перебуваючи довго на сонці чи біля вогню, жару; обпалювати собі шкіру. // Загоряти, засмалюватися. 3. Скипатися, густнути (про кров). 4. Засихаючи, вкриватися плівкою, тріскатися (про губи, рану і т. ін.); пересихати. 5. перен. Міцно осідати, не проминати, не зникати (про тяжкі переживання, сльози, образу і т. ін.).
ЗАПІКЛУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, док., ким, чим, розм. Почати піклуватися, турбуватися про кого-, що-небудь.
ЗАПІЛ, -полу, ч., розм. Пола одежі, загорнута так, що в неї можна щось набрати.
ЗАПІЛЛЯ, -я, с., рідко. Те саме, що підпілля.
ЗАПІЛЬНИЙ[1], -а, -е, рідко. Стос. до запілля.
ЗАПІЛЬНИЙ[2], -а, -е, с. г. Який знаходиться за полями, що обробляються, за нивами.
ЗАПІЛЬНИЙ[3]: ** **Запільне вікно** – вікно у давній селянській хаті, що знаходиться над полом.
ЗАПІНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до запінити. 2. у знач. прикм. Який запінився.
ЗАПІНИТИ див. запінювати.
ЗАПІНИТИСЯ див. запінюватися.
ЗАПІНЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. запінювати.
ЗАПІНЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., **ЗАПІНИТИ**, -ню, -ниш, док., перех. Покривати піною.
ЗАПІНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, недок., **ЗАПІНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, док. 1. Починати пінитися. 2. тільки док. Забризкатися слиною, піною, що виступає з рота; вкритися такою піною.
ЗАПІР, -пору, ч. Пристрій для запирання, замикання чогось. *Двері на запорі.*
ЗАПІРКА, -и, ж., розм. Те саме, що запір.
ЗАПІРНИЙ, -а, -е, спец. Признач. для запирання, замикання.
ЗАПІСКОВАНИЙ, -а, -е, с. г. Дієприкм. пас. мин. ч. до запіскувати.
ЗАПІСКОВАНІСТЬ, -ності, ж. Властивість і стан за знач. запіскований.
ЗАПІСКУВАТИ, -ую, -уєш, док., перех., с. г. Засипати піском що-небудь.
ЗАПІСОЧ, -і, ж., діал. Невеликий похилий насип піску біля річки.
ЗАПІТИ див. запіяти.
ЗАПІТНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до запітніти.
ЗАПІТНІТИ, -ію, -ієш, док. 1. Стати вологим від пари, що осіла, дрібної роси. 2. Укритися потом, спітніти.
ЗАПІЧНИЙ, -а, -е, розм. Який знаходиться на печі, за піччю.
ЗАПІЧОК, -чка, ч. 1. Місце на печі, відгороджене комином, або за піччю. 2. Різної величини заглибина в бічній, задній або передній стіні печі, де зберігають предмети хатнього вжитку, продукти.
ЗАПІШВА, -и, ж. Рубець у шитті.
ЗАПІЯТИ і рідше **ЗАПІТИ**, -ію, -ієш, док., діал. Заспівати (про півнів).
ЗАПКО, присл., зах. Страшно.
ЗАПЛАВ, -у, ч. Те саме, що заплава.
ЗАПЛАВА, -и, ж. Частина річкової долини, що затоплюється під час весняної повені.
ЗАПЛАВИНА, -и, ж. Те саме, що заплава.
ЗАПЛАВИННИЙ, -а, -е. Прикм. до заплавина. // Стос. до заплавини.
ЗАПЛАВНИЙ, -а, -е. Прикм. до заплава, заплав. *Заплавні тераси.* // Стос. до заплави, заплаву. ** **Заплавні землі** – прибережна територія, що може бути затоплена чи підтоплена під час повені (паводка).
ЗАПЛАЗУВАТИ, -ую, -уєш, док. Почати плазувати.
ЗАПЛАКАНИЙ, -а, -е. Із слідами сліз, змочений сльозами; розпухлий, почервонілий від плачу (про обличчя, очі).
ЗАПЛАКАТИ, -ачу, -ачеш, док. 1. неперех. Почати плакати. // перен. Почати жалібно кричати (про птахів). 2. перех., заст. Плачучи, змочити сльозами.
ЗАПЛАКАТИСЯ, -ачуся, -ачешся, док., розм. Стати заплаканим.
ЗАПЛАНОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до запланувати. // **заплановано**, безос. присудк. сл.
ЗАПЛАНОВАНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до запланований.
ЗАПЛАНУВАТИ, -ую, -уєш, док., перех. Намітити за планом.
ЗАПЛАТА, -и, ж., розм. 1. Те саме, що плата. 2. Те саме, що відплата.
ЗАПЛАТИТИ, -ачу, -атиш, док. 1. перех. і неперех. Віддати плату за що-небудь. 2. неперех., чим, перен. Зазнати чогось тяжкого, неприємного, трагічного, що є наслідком своїх або чиїх-небудь дій. // Зазнати покарання, розплати за свої вчинки, за заподіяне кому-небудь лихо, зло. 3. неперех., перен. Відповісти чим-небудь, якоюсь дією і т. ін. на певне ставлення, на щось зроблене, заподіяне. // кому. Помститися. *Заплатити дорогою ціною.*
ЗАПЛАТНО, присл., діал. За гроші.
ЗАПЛАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до заплатити 1. // **заплачено**, безос. присудк. сл.
ЗАПЛАЧКА, -и, ж., етн. Складова частина заспіву в думах, яка є емоційно-психологічним вступом до розгортання сюжету думи.
ЗАПЛАЧНИЙ, -а, -е, етн. Прикм. до заплачка.
ЗАПЛЕСКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до заплескати[1].
ЗАПЛЕСКАТИ[1], -ещу, -ещеш, док. Почати плескати. // перен. Почати поширювати плітки. ** **Заплескати в долоні** – оплесками виявити схвалення кому-, чому-небудь або радість з якогось приводу.
ЗАПЛЕСКАТИ[2] див. заплискувати[1].
ЗАПЛЕСКАТИСЯ, -ещуся, -ещешся, док. Почати плескатися.
ЗАПЛЕСКОТАТИ, -очу, -очеш, **ЗАПЛЕСКОТІТИ**, -очу, -отиш і док. Підсил. до заплескати[1].
ЗАПЛЕСКОТІТИ див. заплескотати.
ЗАПЛЕСНУТИ див. заплискувати[2].
ЗАПЛЕСТИ див. заплітати.
ЗАПЛЕСТИСЯ див. заплітатися.
ЗАПЛЕТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до заплести 1 – 4. // Огороджений плетеним тином. // **заплетено**, безос. присудк. сл.
ЗАПЛЕТЕННЯ, -я, с. Дія за знач. заплести.
ЗАПЛЕЧИКИ, -ів, мн. 1. У шахтних печах – нижня частина печі з поперечним перетином, що звужується до низу. 2. У машинобудуванні – виступи на виробі для упору. 3. У поліграфії – частини літери зверху и знизу опуклого зображення букви або іншого знаку, які на папері не віддруковуються, завдяки чому утворюється мінімальний пробіл між рядками.
ЗАПЛИВ, -у, ч., спорт. Змагання з плавання або гонки на човнах, яхтах і т. ін. з одного старту.
ЗАПЛИВАННЯ, -я, с. Дія за знач. запливати[2]. ** **Запливання ґрунту** – покривання ґрунту густою масою розмитих часток унаслідок слабкої здатності деяких ґрунтів вбирати воду.
ЗАПЛИВАТИ[1], -аю, -аєш, недок., **ЗАПЛИВТИ** і **ЗАПЛИСТИ**, -иву, -ивеш, док. Пливучи, потрапляти куди-небудь, опинятися десь, за чимсь. // Добиратися куди-небудь водою; допливати.
ЗАПЛИВАТИ[2], -аю, -аєш, недок., **ЗАПЛИВТИ** і **ЗАПЛИСТИ**, -иву, -ивеш, док. Покриватися, заливатися чим-небудь (перев. густою масою). *Запливати жиром.*
ЗАПЛИВАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до запливати[2]. // у знач. прикм. *Запливаючі ґрунти.*
ЗАПЛИВИ, -ів, мн., мед. Скупчення в тканинах, що розміщені на деякій віддалі від первинного вогнища і сполучаються з ним.
ЗАПЛИВЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до запливти[2].
ЗАПЛИВТИ[1] див. запливати[1].
ЗАПЛИВТИ[2] див. запливати[2].
ЗАПЛИГАТИ, -аю, -аєш, док. Почати плигати.
ЗАПЛИГНУТИ див. заплигувати.
ЗАПЛИГУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. заплигувати.
ЗАПЛИГУВАТИ, -ую, -уєш, недок., **ЗАПЛИГНУТИ**, -ну, -неш, док. Стрибком вискакувати на що-небудь, забиратися кудись.
ЗАПЛИЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до заплисти[2].
ЗАПЛИСТИ[1] див. запливати[1].
ЗАПЛИСТИ[2] див. запливати[2].
ЗАПЛІД, -лоду, ч., діал. 1. Запліднення. 2. Розплоджування.
ЗАПЛІДНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до запліднити. 2. у знач. прикм. Здатний до розвитку плоду після запліднення. // Здатний давати плоди.
ЗАПЛІДНЕНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до запліднений 2.
ЗАПЛІДНЕННЯ, -я, с. Дія за знач. запліднити і запліднитися. // Злиття чоловічої статевої клітини з жіночою, що призводить до утворення зиготи, яка дає початок новому організму.
ЗАПЛІДНИТИ див. запліднювати.
ЗАПЛІДНИТИСЯ див. запліднюватися.
ЗАПЛІДНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який запліднює, здатний запліднювати.
ЗАПЛІДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до запліднювати.
ЗАПЛІДНЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. запліднювати і запліднюватися.
ЗАПЛІДНЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., **ЗАПЛІДНИТИ**, -ню, -ниш, док., перех. 1. Робити здатним дати плід або потомство (завдяки злиттю чоловічої та жіночої статевих клітин). 2. перен. Сприяти родючості; засівати землю насінням. 3. перен. Збуджувати творчу думку, давати те, що стає основою творчої праці, розвитку.
ЗАПЛІДНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, недок., **ЗАПЛІДНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, док. 1. Ставати запліднe-

ним. 2. *тільки недок.* Пас. до **заплíднювати**.
ЗАПЛÍДНЮВАЧ, -а, *ч., с. г.* Той, хто заплíднює.
ЗАПЛÍСКУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПЛЕСКÁТИ**, -ещý, -éщеш, *док., перех.* 1. Обливати, оббризкувати чим-небудь рідким. 2. Прибивати поверхню ґрунту (про дощ).
ЗАПЛÍСКУВАТИ[2], -ує, *недок.*, **ЗАПЛЕСНÝТИ**, -нé, *док., перех., розм.* Обливати, заливати водою.
ЗАПЛІСНÍЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **запліснíти**.
ЗАПЛІСНÍЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан. за знач. **запліснíлий**.
ЗАПЛІСНÍТИ *див.* **запліснявíти**.
ЗАПЛІСНЯ́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **запліснявíти**.
ЗАПЛІСНЯВÍТИ, -íє *і рідко* **ЗАПЛІСНÍТИ**, -íє, *док.* Вкритися пліснявою. // *перен.* Перестати жваво реагувати на що-небудь, зробитися байдужим, отупіти.
ЗАПЛІТÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заплітáти**.
ЗАПЛІТÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗАПЛЕСТИ́**, -етý, -етéш, *док., перех.* 1. Розділивши волосся і т. ін. на окремі пасма, з'єднувати їх у косу. 2. Те саме, що **вплітáти**. 3. Плетучи, виготовляти що-небудь. // Лагодити за допомогою плетіння. 4. Густо переплітаючись, вкривати що-небудь; обвивати. // *безос.* 5. *тільки док.* Почати плести.
ЗАПЛІТÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ЗАПЛЕСТИ́СЯ**, -етýся, -етéшся, *док.* 1. Заплітати собі волосся. 2. Переплітаючись, з'єднуватися (про щось витке, гнучке); завиватися. 3. Вкриватися густим переплетенням чого-небудь; обвиватися. 4. *розм.* Важко, невпевнено рухатися (про ноги, язик). 5. Піддаватися заплітанню. 6. Починати плестися.
ЗÁПЛІТКА, -и, *ж., діал.* Стрічка для коси.
ЗАПЛÍЧНИЙ, -а, -е. Якого носять за плечима.
ЗАПЛÍЧЧЯ, -я, *с.* Частина спини біля плечей.
ЗАПЛÍШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заплішúти**. *Заплішений дурень.*
ЗАПЛÍШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **заплíшений**.
ЗАПЛÍШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заплішúти**.
ЗАПЛІШИ́ТИ *див.* **заплíшувати**.
ЗАПЛІШИ́ТИСЯ *див.* **заплíшуватися**.
ЗÁПЛІШКА, -и, *ж.* Клинець, що забивається для укріплення чого-небудь (держака сокири, коси і т. ін.).
ЗАПЛÍШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заплíшувати**.
ЗАПЛÍШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заплíшувати**.
ЗАПЛÍШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПЛІШИ́ТИ**, -ішý, -íшиш, *док., перех.* Забиваючи заплішку, укріплювати що-небудь. // Міцно, як заплішку, забивати що-небудь кудись. *Заплішити щось собі в голову.*
ЗАПЛÍШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАПЛІШИ́ТИСЯ**, -íшиться, *док.* 1. Піддаватися заплішуванню. 2. *тільки недок.* Пас. до **заплíшувати**.
ЗАПЛÓДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПЛОДИ́ТИ**, -оджý, -óдиш, *док., перех., розм.* Те саме, що **зарóджувати**.
ЗАПЛÓДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПЛОДИ́ТИСЯ**, -оджýся, -óдишся, *док., розм.* Те саме, що **зарóджуватися**.
ЗАПЛОДИ́ТИ *див.* **заплóджувати**.
ЗАПЛОДИ́ТИСЯ *див.* **заплóджуватися**.
ЗАПЛОМБÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запломбувáти**. // **запломбóвано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАПЛОМБÓВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запломбóвувати**.
ЗАПЛОМБÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запломбóвувати**.
ЗАПЛОМБÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПЛОМБУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док., перех.* 1. Накладаючи пломбу на що-небудь, запечатувати. 2. Ставити пломбу (в зуб).
ЗАПЛОМБÓВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **запломбóвувати**.
ЗАПЛОМБУВÁТИ *див.* **запломбóвувати**.
ЗАПЛОМЕНÍТИ, -íє, *док.* Почати пломеніти.
ЗÁПЛУТ, -у, *ч., діал.* Переплетення.
ЗАПЛУ́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заплу́тати**. // **заплу́тано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен.* Складний, важкий для сприйняття.
ЗАПЛУ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заплу́таний**.
ЗАПЛУ́ТАНО. Присл. до **заплу́таний** 2.
ЗАПЛУ́ТАТИ *див.* **заплу́тувати**.
ЗАПЛУ́ТАТИСЯ *див.* **заплу́туватися**.
ЗАПЛУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заплу́тувати**.
ЗАПЛУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заплу́тувати**.
ЗАПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПЛУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Безладно перевивати, переплітати що-небудь (нитки, волосся і т. ін.); призводити до безладдя, порушуючи певний порядок. // Безладно обвивати чим-небудь. *Заплутувати сліди.* 2. *перен.* Робити складним, важким для сприйняття; ускладнювати. 3. *у що, перен.* Позбавляючи можливості діяти на власний розсуд, зв'язувати чим-небудь. // Втягувати кого-небудь у неприємну справу. 4. *перен., розм.* Вводити в оману, примушувати помилятися.
ЗАПЛУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПЛУ́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Безладно перевиватися, переплітатися. // Зачепившись за що-небудь, втрачати здатність вільно рухатися; застрягати. 2. *тільки док., перен.* Опинитись у скрутному становищі (здебільшого внаслідок якихось неправильних дій, помилок і т. ін.). 3. *перен., розм.* Збиватися, губити зв'язок у думках, мові, лічбі і т. ін. // Недостатньо розібравшись у чому-небудь, бути неспроможним до кінця обґрунтувати думку. 4. *тільки док., розм.* Збитися зі шляху, заблудитися. 5. *тільки недок.* Пас. до **заплу́тувати**.
ЗАПЛЬÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заплювáти**.
ЗАПЛЬÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запльóвувати**.
ЗАПЛЬÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПЛЮВÁТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* Забруднювати що-небудь, вкриваючи плювками або чимсь виплюнутим. ** **Заплювáти óчі** *кому* – плюючи кому-небудь в обличчя, виявити зневагу, презирство.
ЗАПЛЮВÁТИ *див.* **запльóвувати**.
ЗАПЛЮ́ВИЦЯ, -і, *ж., ент., зах.* М'ясна муха.
ЗАПЛЮ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати плюскати (у 1 знач.).
ЗАПЛЮСКОТÁТИ *див.* **заплюскотíти**.
ЗАПЛЮСКОТÍТИ, -очý, -отúш *і* **ЗАПЛЮСКОТÁТИ**, -очý, -óчеш, *док.* Підсил. до **заплю́скати**. // *безос.*
ЗАПЛЮ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заплю́скувати**.
ЗАПЛЮ́СКУВАТИ, -ує, *недок.*, **ЗАПЛЮ́СНУТИ**, -не, *док.* Обливати, заливати хвилею; плюскаючи, вливатися.
ЗАПЛЮ́СНУТИ *див.* **заплю́скувати**.
ЗАПЛЮ́ЩЕНИЙ, -а, -е, *у сполуч. зі сл.* о к о, о ч і. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заплю́щити**.
ЗАПЛЮ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заплю́щити**.
ЗАПЛЮ́ЩИТИ *див.* **заплю́щувати**.
ЗАПЛЮ́ЩИТИСЯ *див.* **заплю́щуватися**.
ЗАПЛЮ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заплю́щувати**.
ЗАПЛЮ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПЛЮ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех., у сполуч. зі сл.* о к о, о ч і. Закривати повіками (очі).
ЗАПЛЮ́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПЛЮ́ЩИТИСЯ**, -щуся, -щишся, *док.* 1. Закривати свої очі повіками. 2. Закриватися повіками (про очі).
ЗАПЛЯМИ́ТИ *див.* **заплямувáти**.
ЗАПЛЯМИ́ТИСЯ *див.* **заплямувáтися**.
ЗАПЛЯ́МКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати плямкати.
ЗАПЛЯ́МЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заплямúти**. // *у знач. прикм.*
ЗАПЛЯМÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заплямувáти**. // *у знач. прикм.*
ЗАПЛЯМÓВУВАТИ *див.* **заплямувáти**.
ЗАПЛЯМУВÁННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **заплямувáти**.
ЗАПЛЯМУВÁТИ, -ýю, -ýєш *і розм.* **ЗАПЛЯМИ́ТИ**, -млю, -мúш; *мн.* заплямлять; *док.*, **ЗАПЛЯМÓВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Забруднити, вкривши плямами що-небудь. 2. *перен.* Зганьбити, ославити кого-, що-небудь. 3. *перен.* Те саме, що **затаврувáти**.
ЗАПЛЯМУВÁТИСЯ, -ýюся, -ýєшся *і розм.* **ЗАПЛЯМИ́ТИСЯ**, -млюся, -мúшся; *мн.* заплямляться; *док.* 1. Забруднитися, вкрившись плямами. // Зарябіти чимось. 2. *перен.* Стати зганьбленим, ославленим.
ЗÁПНЕНИЙ *див.* **зáпнутий**.
ЗÁПНО, *присл., діал.* Неприємно, образливо.
ЗАПНУ́ТИ *див.* **запинáти**.
ЗÁПНУТИЙ, **ЗÁПНЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запнýти**.
ЗАПНУ́ТИСЯ[1] *див.* **запинáтися**[1].
ЗАПНУ́ТИСЯ[2] *див.* **запинáтися**[2].
ЗАПОБÁЧЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **завбáчливий**.
ЗАПОБІГÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запобігáти**.
ЗАПОБІГÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗАПОБІ́ГТИ**, -іжý, -іжúш, *док.* 1. *неперех., чому.* Не допускати, заздалегідь відвертати що-небудь неприємне, небажане. 2. *тільки недок., неперех., перед ким, рідко до кого і без додатка.* Догоджати кому-небудь, підлещуватися до когось, домагаючись прихильності, заступництва. ** **Запобігáти лáски** *у кого, чиєї* – шукати, домагатися чиєїсь прихильності. 3. *перев. док., перех., заст.* Здобути, дістати, придбати, знайти кого-, що-небудь.
ЗАПОБÍГЛИВИЙ, -а, -е. 1. Дуже ввічливий, люб'язний, готовий зробити послугу. 2. Який намагається в усьому догодити кому-небудь, підлещується до когось, домагаючись прихильності, заступництва. // Який виражає догідливість, підлесливість.
ЗАПОБÍГЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **запобíгливий**.
ЗАПОБÍГЛИВО. Присл. до **запобíгливий**.
ЗАПОБÍГТИ *див.* **запобігáти**.
ЗАПОБÍЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запобíгти** 1.
ЗАПОБÍЖНИЙ, -а, -е. Признач. для захисту чого-небудь від пошкодження або небезпеки. ** **Запобíжні зáходи**: а) заходи, що вживаються для захисту когось, чогось від небезпеки, пошкодження і т. ін.; б) (*юр.*) заходи, які вживаються слідчими органами щодо обвинувачуваного з метою не допустити ухилення його від судової відповідальності.
ЗАПОБÍЖНИК, -а, *ч., спец.* Прилад, пристрій для запобігання чому-небудь.
ЗАПОВЗÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заповзáти**.
ЗАПÓВЗАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати повзти.
ЗАПОВЗÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗАПОВЗТИ́**, -зý, -зéш, *док.* Поповзом потрапляти куди-небудь. // *перен.* Повільно пересуваючись, заїжджати куди-небудь. // *перен.* Поступово проникати куди-небудь. // *перен.* Повільно з'являтися (про яке-небудь почуття).
ЗАПОВЗТИ́ *див.* **заповзáти**.
ЗАПОВЗЯ́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **завзя́тий**.
ЗАПОВЗЯ́ТИСЯ, -візьмуся, -візьмешся, *док.* 1. *з інфін.* Поставити собі за мету зробити що-небудь. 2. *з інфін. і без додатка.* Розпочати що-небудь робити, енергійно взятися до якоїсь справи. // *на кого, проти кого, розм.* Завзято діяти, намагаючись нашкодити кому-небудь.
ЗАПОВЗЯ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **заповзя́тий**.
ЗАПОВЗЯ́ТЛИВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **завзя́тий**. 2. Який має практичну кмітливість, здатність активно діяти; ініціативний.
ЗАПОВЗЯ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **заповзя́тливий**.
ЗАПОВЗЯ́ТЛИВО. Присл. до **заповзя́тливий**.
ЗАПОВЗЯ́ТО. Присл. до **заповзя́тий**.
ЗАПОВЗЯ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **завзя́ття**.
ЗАПОВІДÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає передсмертну волю кого-небудь. ** **Заповідáльний відкáз** – зобов'язання, виконання якого заповідач має право покласти на спадкоємця за заповітом.
ЗАПОВÍДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заповідáти**. // **заповíдано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАПОВÍДАННЯ, -я, *с., діал.* Заповіт.
ЗАПОВІДÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заповідáти**.
ЗАПОВІДÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗАПОВÍСТИ**, -íм, -íсй, *док., перех.* 1. Висловлювати свою передсмертну волю. // Залишати що-небудь комусь після своєї смерті у спадок. 2. *перен.* Давати які-небудь настанови, розпорядження щодо дальших дій, норм поведінки і т. ін. 3. *тільки недок., діал.* Віщувати, обіцяти що-небудь.
ЗАПОВІДÁТИСЯ, -áється, *недок., діал.* Передбачатися, обіцяти бути.
ЗАПОВІДÁЧ, -ідачá, *ч.* Той, хто заповідає що-небудь комусь у спадок.
ЗАПОВІДÁЧКА, -и. Жін. до **заповідáч**.
ЗАПОВÍДНИЙ, -а, -е. 1. Який зберігається у первісному стані; незайманий. // Який перебуває під охороною держави. 2. Те саме, що **заповíтний** 1, 2.
ЗАПОВÍДНИК, -а, *ч.* Територія або архітектурна споруда, яка перебуває під охороною держави (з метою збереження тваринного та рослинного світу, всього природного комплексу чи пам'яток старовини тощо).
ЗАПОВÍДНІСТЬ, -ності, *ж.* Забороненість для використання у господарстві, охоронність (про яку-небудь територію, природний або культурно-історичний об'єкт і т. ін.).
ЗÁПОВІДЬ, -і, *ж.* 1. *рел.* Біблійний або євангельський вислів-наказ, вислів-повчання морально-побутового характеру. 2. *перен.* Суворе правило поведінки, неухильний обов'язок.
ЗАПОВÍСТИ *див.* **заповідáти**.
ЗАПОВÍТ, -у, *ч.* 1. Офіційний документ, який містить розпорядження певної особи щодо її майна на випадок смерті. // Передсмертна воля. 2. *перен.* Настанова, наказ, дані послідовникам або нащадкам. // Те, що увійшло в традицію, встановилося з давніх часів. 3. Те саме, що **зáповідь** 2.
ЗАПОВÍТНИЙ, -а, -е. 1. Найдорожчий для кого-небудь у зв'язку з його задумами, спогадами і т. ін. // Який дуже ціниться, бережеться. // Таємний, прихований (про думки, мрії). // До якого прагнуть, про який мріють. // Улюблений. 2. Пов'язаний з якоюсь пам'ятною подією. 3. Стос. до заповіту.
ЗАПОВÍТРЕНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Заражений. // *у знач. ім.* **заповíтрений**, -ного, *ч.* Хворий на чуму. 2. Наповнений поганим запахом.
ЗАПОВÍТРИТИ, -рю, -риш, *док., перех., діал.* Засмердіти. // Наповнити поганим запахом.
ЗАПОВÍТРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док., діал.* Запропаститися.
ЗАПÓВНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запóвнити**.
ЗАПÓВНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **запóвнений**.
ЗАПÓВНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запóвнити** і **запóвнитися**, **заповня́ти** і **заповня́тися**.
ЗАПÓВНИТИ *див.* **запóвнювати**.
ЗАПÓВНИТИСЯ *див.* **запóвнюватися**.
ЗАПÓВНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для заповнення.
ЗАПÓВНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запóвнювати**.
ЗАПÓВНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Кількісне вираження заповнення, наповнення чого-небудь людьми. *Заповнюваність трибун.*
ЗАПÓВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запóвнювати** і **запóвнюватися**.
ЗАПÓВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *і* **ЗАПОВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАПÓВНИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* 1. *чим.* Накладаючи, насипаючи, наливаючи, вміщаючи що-небудь, робити повним, цілком займати щось. // Займати собою весь простір, все місце. // Вкривати записами сторінку, зошит і т. ін. // *перен., перев. зі сл.* с е р ц е, д у ш у. Проймати, охоплювати (про сильне почуття). 2. *перен.* Використовувати повністю для якого-небудь заняття, роботи і т. ін. (проміжок часу). // Ліквідувати прогалину в чому-небудь. 3. Вписувати всі потрібні відомості у який-небудь документ.
ЗАПÓВНЮВАТИСЯ, -юється *і* **ЗАПОВНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ЗАПÓВНИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати повним, зайнятим чим-небудь. // Займатися повністю ким-небудь. // Вкриватися записами (про сторінку, зошит і т. ін.). 2. *перен.* Використовуватися повністю для якого-небудь заняття, роботи і т. ін. (про відрізок часу). 3. *тільки недок.* Пас. до **запóвнювати**, **заповня́ти**.
ЗАПÓВНЮВАЧ, -а, *ч., спец.* 1. Природний або штучний матеріал, що використовується як складова частина будівельних розчинів, бетонів і т. ін. 2. У системах обробки інформації – знак, що його використовують для заміни неінформативної час-

тини записів або для заповнення полів з метою вирівнювання.

ЗАПО́ВНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **запо́внювати**.

ЗАПОВНЯ́ТИ *див.* **запо́внювати**.

ЗАПОВНЯ́ТИСЯ *див.* **запо́внюватися**.

ЗАПОГА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запога́нити**.

ЗАПОГА́НИТИ *див.* **запога́нювати**.

ЗАПОГА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запога́нювати**.

ЗАПОГА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАПОГА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Засмічуючи, забруднюючи, робити що-небудь поганим. 2. *перен.* Те саме, що **оскверня́ти**.

ЗАПОДІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПОДІ́ТИСЯ**, -і́нуся, -і́нешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **діва́тися**.

ЗАПОДІ́ТИ, -і́ну, -і́неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **ді́ти** 2.

ЗАПОДІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заподі́ти**.

ЗАПОДІ́ТИСЯ *див.* **заподіва́тися**.

ЗАПОДІ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **заподі́ювати**.

ЗАПОДІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заподі́ювати**.

ЗАПОДІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАПОДІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* Завдавати чогось, робити кому-небудь щось неприємне, тяжке, болюче. // Викликати щось, спричинятися до чого-небудь (звичайно неприємного). ** **Заподі́яти собі́ смерть** – кінчати життя самогубством.

ЗАПОДІ́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заподі́яти**. 2. **заподі́яно**, *безос. присудк. сл.*

ЗАПОДІ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заподі́яти**.

ЗАПОДІ́ЯТИ *див.* **заподі́ювати**.

ЗАПО́ЄМ, *присл.* Не відриваючись, із захопленням, надміру. *Пити запоєм.*

ЗАПОЗАВЧО́РА, *присл.*, *розм.* Три дні тому.

ЗАПОЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПІЗВА́ТИ**, -зву́, -зве́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* Притягати кого-небудь до судової відповідальності.

ЗАПОЗИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПІЗВА́ТИСЯ**, -зву́ся, -зве́шся, *док.*, *заст.* Починати судову справу проти кого-небудь.

ЗАПОЗИ́РЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Підозрілий, недовірливий.

ЗАПОЗИ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **запози́рливий**.

ЗАПОЗИ́РЛИВО, *діал.* Присл. до **запози́рливий**.

ЗАПОЗИЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запозича́ти**.

ЗАПОЗИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАПОЗИ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПОЗИ́ЧИТИ**, -и́чу, -и́чиш, *док.*, *перех.* Переймаючи що-небудь, засвоювати, робити своїм надбанням.

ЗАПОЗИЧА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ЗАПОЗИ́ЧУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Пас. до **запозича́ти** і **запози́чувати**.

ЗАПОЗИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запози́чити**. // **запози́чено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАПОЗИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **запози́чений**.

ЗАПОЗИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **запози́чити**. 2. Те, що запозичене.

ЗАПОЗИ́ЧИТИ *див.* **запозича́ти**.

ЗАПОЗИ́ЧУВАТИ *див.* **запозича́ти**.

ЗАПОЗИ́ЧУВАТИСЯ *див.* **запозича́тися**.

ЗАПО́ЇНИ, -їн, *мн.*, *заст.* Частування, яке влаштовує наречений для батьків та родичів нареченої після заручин.

ЗАПО́ЛА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Поділ жіночої сорочки. 2. Пола.

ЗАПОЛІМЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заполімеризува́ти**. 2. Який перетворили на полімер, з якого виготовили полімер.

ЗАПОЛІМЕРИЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПОЛІМЕРИЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Виготовляти із речовин-мономерів високомолекулярні сполуки – полімери – методом полімеризації.

ЗАПОЛІМЕРИЗУВА́ТИ *див.* **заполімеризо́вувати**.

ЗАПОЛІ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заполі́скувати**.

ЗАПОЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заполі́скувати**.

ЗАПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПОЛОСКА́ТИ**, -ощу́, -о́щеш *і* **ЗАПОЛОСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Замивати що-небудь водою.

ЗАПОЛІ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **заполі́скувати**.

ЗАПОЛОВІ́ТИ, -і́є, *док.* Почати половіти. // *безос.*

ЗАПОЛОМЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Почати полоненіти.

ЗАПОЛО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заполони́ти**.

ЗАПОЛОНИ́ТИ *див.* **заполо́нювати**.

ЗАПОЛОНИ́ТИСЯ *див.* **заполоня́тися**.

ЗАПОЛО́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАПОЛОНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАПОЛОНИ́ТИ**, -оню́, -о́ниш, *док.*, *перех.* 1. Підкоряти своєму впливові, діяти на кого-, що-небудь своїми чарами; зачаровувати. // Повністю охоплювати, захоплювати (про почуття, думки і т. ін.). 2. *рідко.* Те саме, що **запо́внювати** 1. 3. *тільки док.*, *заст.* Узяти в полон або поневолити.

ЗАПОЛОНЯ́ТИ *див.* **заполо́нювати**.

ЗАПОЛОНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ЗАПОЛОНИ́ТИСЯ**, -о́ниться, *док.*, *рідко.* Те саме, що **запо́внюватися** 1.

ЗАПОЛОСКА́ТИ *див.* **заполі́скувати**.

ЗАПОЛОСКА́ТИСЯ, -лощу́ся, -ло́щешся, *док.* 1. Почати полоскатися. 2. *перен.* Почати розвіватися, коливатися.

ЗАПОЛОСНУ́ТИ *див.* **заполі́скувати**.

ЗАПОЛО́ХА, -и, *ч.*, *діал.* Опудало, страхопуд.

ЗА́ПОЛОЧ, -і, *ж.* Кольорові бавовняні нитки для вишивання.

ЗАПОЛОШИ́ТИСЯ, -ошу́ся, -о́шишся, *док.* Почати полошитися.

ЗАПОЛУМ'ЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Почати полум'яніти. 2. Вирізнитися червоним, багряним і т. ін. кольором.

ЗАПОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заполюва́ти**.

ЗАПОЛЬО́ВУВАТИ *див.* **заполюва́ти**.

ЗАПОЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, **ЗАПОЛЬО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Добути звіра чи птицю на полюванні.

ЗАПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Розміщений, розташований за Полярним колом. // Власт. місцевості, розташованій за Полярним колом.

ЗАПОМАГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запомага́ти**.

ЗАПОМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПОМОГТИ́**, -ожу́, -о́жеш, *док.*, *кому і заст. кого*, *розм.* Те саме, що **допомага́ти**. ** **Запомогти́ бі́ді** – допомогти тому, хто перебував у скрутному становищі.

ЗАПОМАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПОМОГТИ́СЯ**, -ожу́ся, -о́жешся, *док.*, *діал.* 1. Обходитися власними силами, без будь-чиєї допомоги. 2. *чим.* Влаштовувати свої справи, виходити із скрутного становища завдяки чому-небудь. 3. *тільки док.* Розжитися, розбагатіти.

ЗАПОМАГА́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* Той, хто допомагає, надає допомогу.

ЗАПОМАГА́ЧКА, -и, *діал.* Жін. до **запомага́ч**.

ЗАПОМИ́ЙНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *діал.* Наповнити чи забруднити що-небудь помиями.

ЗАПО́МИН, -у, *ч.*, *діал.* Забуття.

ЗАПОМО́ГА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **допомо́га**.

ЗАПОМОГТИ́ *див.* **запомага́ти**.

ЗАПОМОГТИ́СЯ *див.* **запомага́тися**.

ЗАПО́НА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **заві́са**[1] 1, 2. 2. Покривало для прикриття чого-небудь. 3. *перен.* Те, що закриває, застеляє що-небудь. 4. *діал.* Перешкода. 5. *заст.* Застібка.

ЗА́ПОНКА, -и, *ж.* Застібка з металу або іншого матеріалу для манжетів чи коміра верхньої чоловічої сорочки.

ЗА́ПОНЬ *див.* **за́пань**.

ЗАПОПАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПОПА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Діставати, роздобувати що-небудь, знаходити когось. // Брати, хапати, що трапилося. // Натрапляти на кого-небудь, захоплювати. // *рідко.* Домагатися чого-небудь. *Запопадати ласки.* 2. *неперех.* Потрапляти кудинебудь. 3. *неперех.*, *рідко.* Сумлінно ставитися до чого-небудь, докладати багато зусиль.

ЗАПОПА́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який старанно, наполегливо виконує що-небудь; ретельний, дбайливий. // Який виражає старанність, наполегливість. 2. Охочий, жадібний до чого-небудь. 3. Який попереджає чиїсь бажання, наміри; запобігливий. // Який догоджає, лестить кому-небудь із корисливою метою; догідливий.

ЗАПОПА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **запопа́дливий**.

ЗАПОПА́ДЛИВО. Присл. до **запопа́дливий**.

ЗАПОПА́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **запопа́дливий**.

ЗАПОПА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **запопа́дний**.

ЗАПОПА́ДНО. Присл. до **запопа́дний**.

ЗАПОПА́СТИ *див.* **запопада́ти**.

ЗАПО́Р, -у, *ч.*, *мед.* Недостатнє або нерегулярне, із затримкою, випорожнення кишечника. ** **Аліме́нта́рні запо́ри** – запори, зумовлені характером їжі (легко засвоювана), що не має подразнюючої дії на кишечник. **Гіподинамі́чні запо́ри** – запори, зумовлені недостатньою фізичною активністю. **Запа́льні запо́ри** – запори, які розвиваються при запальних захворюваннях товстої і тонкої кишок. **Медикаменто́зні запо́ри** – вид токсичних запорів, зумовлених прийомом лікарських засобів. **Токси́чні запо́ри** – запори, зумовлені токсичною дією отрут.

ЗАПО́РАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **запо́рати** 2.

ЗАПО́РАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Впоратися з роботою, яка стосується кого-, чого-небудь. 2. Обробити або засіяти землю.

ЗАПО́РАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Почати поратися. 2. *з інфін.* Почати що-небудь робити. 3. Пораючись, цілком поринути в роботу; заклопотатися.

ЗАПОРІ́ЖЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **запоро́жець**, -ріжця, *ч.*). 1. Жителі Запоріжжя. 2. *іст.* *також* **запоро́жці**. Українські козаки, які жили в пониззі Дніпра за порогами в 16 – 18 ст.

ЗАПОРІ́ЗЬКИЙ, *іст.* *також* **ЗАПОРО́ЗЬКИЙ**, -а, -е. Прикм. до **запоріжці**, **запоро́жці** і Запоріжжя, Запорожжя. *Запорізька Січ.*

ЗАПОРО́ЖЕЦЬ *див.* **запоріжці**.

ЗАПОРО́ЖЦІ *див.* **запоріжці**.

ЗАПОРО́ЗЬКИЙ *див.* **запорізький**.

ЗАПОРО́ТИ, -орю́, -о́реш, *док.*: ** **запоро́ти но́сом** – упасти обличчям на землю.

ЗАПОРО́ТИСЯ, -о́реться, *док.*, *розм.* З силою ввігнатися в що-небудь.

ЗАПОРО́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Порошинка, що втрапила в око.

ЗАПОРО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запороши́ти** 1, 3, 4. // **запоро́шено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* У якому наявний порох, пил.

ЗАПОРО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **запоро́шений** 2.

ЗАПОРО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запороши́ти** 3, 4.

ЗАПОРОШИ́ТИ *див.* **запоро́шувати**.

ЗАПОРОШИ́ТИСЯ *див.* **запоро́шуватися**.

ЗАПОРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запоро́шувати** 3.

ЗАПОРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПОРОШИ́ТИ**, -ошу́, -о́шиш, *док.* 1. *перех.* Покривати, притрушувати що-небудь (про сніг, порошу). 2. *тільки док.*, *неперех.* Почати порошити (про сніг, порошу). 3. *перех.*, *перев. зі сл.* о к о, о ч і. Заносити в око (очі) порошинку, викликаючи подразнення слизової оболонки. 4. *тільки док.*, *перех.* Вкрити що-небудь порохом, пилом або взагалі чимсь дрібним, сипким. // *безос.*

ЗАПОРО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПОРОШИ́ТИСЯ**, -ошу́ся, -о́шишся, *док.* Вкриватися порохом, пилом або взагалі чим-небудь дрібним, сипким.

ЗАПОРОЩА́ТИ *і* **ЗАПОРОЩИ́ТИ**, -щу́, -щи́ш, *док.*, *розм.* 1. Почати дрібно, але з силою вдаряти по чому-небудь (про дощ). // Заторохтіти, сиплючись (про дрібні предмети). 2. *перен.* Заговорити дуже швидко.

ЗАПОРОЩИ́ТИ *див.* **запороща́ти**.

ЗАПО́РПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **зари́ти**.

ЗАПО́РПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **зари́тися**.

ЗА́ПОРТОК, -тка, *ч.*, *розм.* Яйце-бовтун, з якого не може вивестися курча. // Уживається як лайливе слово.

ЗАПОРУ́КА, -и, *ж.* 1. Запевнення, гарантія в чому-небудь; порука. // Доказ, свідчення чого-небудь. 2. Джерело, основа, які забезпечують що-небудь.

ЗАПОРУЧИ́ТИСЯ, -учу́ся, -у́чишся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **поручи́тися**.

ЗАПОРУ́ЧНИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **поручи́тель**.

ЗАПОРЯ́Д, *присл.*, *зах.* Один за одним.

ЗАПОРЯ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПОРЯДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *діал.* Розпоряджатися.

ЗАПОРЯДИ́ТИ *див.* **запоря́джувати**.

ЗАПОРЯДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати порядкувати.

ЗАПОСІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПОСІ́СТИ**, -ся́ду, -ся́деш, *док.*, *перех.*, *діал.* Займати, заволодівати.

ЗАПОСІ́СТИ *див.* **запосіда́ти**.

ЗАПОТИ́ЛИЧНИК, -а, *ч.*, *розм.* Удар рукою по потилиці. *Дати запотиличника.*

ЗАПОТІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запотіва́ти** 1.

ЗАПОТІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ЗАПОТІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Ставати вологим від пари, яка осіла. 2. *тільки док.* Вкритися потом; спітніти.

ЗАПОТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **запоті́ти**.

ЗАПОТІ́ТИ *див.* **запотіва́ти**.

ЗАПОЧА́ТИ *див.* **започина́ти**.

ЗАПОЧАТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **започаткува́ти**. // **започатко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАПОЧАТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **започатко́вувати**.

ЗАПОЧАТКО́ВУВАТИ *див.* **започаткува́ти**.

ЗАПОЧАТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **започаткува́ти**.

ЗАПОЧАТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАПОЧАТКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Покласти початок чому-небудь.

ЗАПОЧИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПОЧА́ТИ**, -чну́, -чне́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що починати.

ЗАПО́ЯСНИК, -а, *ч.*, *заст.* Кинджал.

ЗАПРА́ВА, -и, *ж.* Те, чим заправляють їжу.

ЗАПРА́ВИТИ[1] *див.* **заправля́ти**[1].

ЗАПРА́ВИТИ[2] *див.* **заправля́ти**[2].

ЗАПРА́ВИТИСЯ *див.* **заправля́тися**.

ЗАПРА́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **запра́влення** і **заправля́ння**[1]. 2. Те, чим заправляється що-небудь. 3. *розм.* Станція заправлення автомашин пальним.

ЗАПРА́ВЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запра́вити**[1] 1 – 4.

ЗАПРА́ВЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запра́вити**[2].

ЗАПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запра́вити**[1] 1 – 4.

ЗАПРАВЛЯ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **заправля́ти**[1] 1 – 4.

ЗАПРАВЛЯ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **заправля́ти**[2].

ЗАПРАВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* запра́влять; *док.* 1. *перех.* Надавати чому-небудь належного, чепурного вигляду, засовуючи кудись краї, кінці. *Заправляти ліжко.* 2. *перех.* Вставляти що-небудь в якийсь прилад, механізм і т. ін., готуючи їх до дії. // *перен.* *чим.* Готувати до дії якийсь прилад, машину і т. ін., заливаючи або закладаючи в них необхідну для роботи речовину. 3. *перех.* Додавати яку-небудь приправу, спеції в їжу, в напій для надання їм кращих смакових якостей. 4. *перех.*, *с. г.* Вносити добрива в ґрунт. 5. *перев. недок.*, *неперех.*, *розм.* Керувати ким-, чим-небудь. // Порядкувати десь. ** **Заправля́ти ара́па**, *перен.* – брехати, плести нісенітниці. 6. *перех.*, *заст.*, *діал.* Привчати до чого-небудь.

ЗАПРАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* запра́влять; *док.*, *перех. і неперех.* Призначати за що-небудь (рідше за когось) якусь ціну, перев. більшу за звичайну.

ЗАПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАПРА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* запра́вляться; *док.* 1. Заправляти (у 1 знач.) на собі що-небудь (перев. одяг). 2. *жарт.* Те саме, що **ї́сти**. 3. *тільки недок.* Пас. до **заправля́ти**[1] 1 – 4.

ЗАПРА́ВНИЙ, запра́вна́, запра́вне́. Признач. для заправляння (*див.* **заправля́ння**[1]). *Заправні пункти.*

ЗАПРА́ВНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто заправляє пальним і т. ін. машини. 2. Машина, апарат, що служить для заправлення рідким паливом.

ЗАПРА́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **запра́вник**.

ЗАПРА́ГНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* запра́гнув, -нула, -нуло і запра́г, -ла, -ло; *док.*, *перех.*, *рідко.* Дуже захотіти чого-небудь.

ЗА́ПРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запра́ти**.
ЗАПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запрасува́ти**.
ЗАПРАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запрасо́вувати**.
ЗАПРАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПРАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Прасуючи, робити складки на одязі.
ЗАПРАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАПРАСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Піддаватися прасуванню. 2. *тільки недок.* Пас. до **запрасо́вувати**.
ЗАПРАСУВА́ТИ *див.* **запрасо́вувати**.
ЗАПРАСУВА́ТИСЯ *див.* **запрасо́вуватися**.
ЗАПРА́ТИ *див.* **запира́ти**[2].
ЗАПРАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **запрацюва́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Виснажений тривалою або тяжкою працею.
ЗАПРАЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПРАЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *перех.*, *рідко.* Те саме, що заробляти. 2. *тільки док.*, *неперех.* Почати працювати.
ЗАПРАЦЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПРАЦЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* Заглиблюючись у роботу, не помічати нічого або дуже втомлюватися. *Запрацьовуватися на смерть.*
ЗАПРАЦЮВА́ТИ *див.* **запрацьо́вувати**.
ЗАПРАЦЮВА́ТИСЯ *див.* **запрацьо́вуватися**.
ЗАПРЕЛЮ́ТИЙ, -а, -є, *зах.* Дуже злий, надзвичайно лютий.
ЗАПРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запресува́ти**. // **запресо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАПРЕСО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для запресовування.
ЗАПРЕСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запресо́вувати**.
ЗАПРЕСО́ВУВАТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **ЗАПРЕСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Вставляти, поміщати що-небудь кудись, дуже натискуючи, вдавлюючи.
ЗАПРЕСО́ВУВАТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Піддаватися запресуванню. 2. Пас. до **запресо́вувати**.
ЗАПРЕСО́ВУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **запресо́вувати**.
ЗАПРЕСТО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, розміщений за престолом у церкві.
ЗАПРЕСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запресува́ти**.
ЗАПРЕСУВА́ТИ *див.* **запресо́вувати**.
ЗАПРИБУТКО́ВАНИЙ, -а, -е, *бухг.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заприбуткува́ти**.
ЗАПРИБУТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заприбутко́вувати**.
ЗАПРИБУТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПРИБУТКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *бухг.* Записувати в графу надходжень.
ЗАПРИБУТКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *бухг.* Пас. до **заприбутко́вувати**.
ЗАПРИБУТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заприбуткува́ти**.
ЗАПРИБУТКУВА́ТИ *див.* **заприбутко́вувати**.
ЗАПРИ́ДУХ, -у, *ч.*, *розм.* Дуже міцна горілка.
ЗАПРИ́ДУХА, -и, *ж.*, *розм.* Дуже міцний тютюн.
ЗАПРИМІ́ТИТИ *див.* **запримiча́ти**.
ЗАПРИМІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПРИМІ́ТИТИ**, -і́чу, -і́тиш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **поміча́ти** 1.
ЗАПРИМОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запримовля́ти**.
ЗАПРИМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Почати примовляти (*див.* **примовля́ти**[1]).
ЗАПРИ́НДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Почати приндитися.
ЗАПРИ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати прискати.
ЗАПРИСЯ́ГА, -и, *ж.*, *заст.* Присяга.
ЗАПРИСЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заприсяга́ти**.
ЗАПРИСЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПРИСЯГТИ́** *і* **ЗАПРИСЯГНУ́ТИ**, -гну́, -гне́ш; *мин. ч.* заприся́г, -ла́, -ло́ *і* заприсягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.* 1. *неперех.* Давати присягу; присягати. 2. *неперех.* Те саме, що **заприсяга́тися** 1. 3. *перех.*, *діал.* Підтверджувати присягою.
ЗАПРИСЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПРИСЯГТИ́СЯ** *і* **ЗАПРИСЯГНУ́ТИСЯ**, -гну́ся, -гне́шся; *мин. ч.* заприся́гся, -ла́ся, -ло́ся *і* заприсягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *док.* 1. *чим і без додатка.* Твердо обіцяти кому-небудь, підкріплюючи обіцянку якою-небудь клятвою, здійснити щось, бути якимось і т. ін.; клястися. // Промовляти яку-небудь клятву, підтверджуючи щось. 2. Те саме, що **заприсяга́ти** 1.
ЗАПРИСЯГНУ́ТИ *див.* **заприсяга́ти**.
ЗАПРИСЯГНУ́ТИСЯ *див.* **заприсяга́тися**.
ЗАПРИСЯГТИ́ *див.* **заприсяга́ти**.
ЗАПРИСЯГТИ́СЯ *див.* **заприсяга́тися**.
ЗАПРИ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати прихкати.
ЗАПРИЧАСТИ́ТИ *див.* **запричаща́ти**.
ЗАПРИЧАСТИ́ТИСЯ *див.* **запричаща́тися**.
ЗАПРИЧАЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПРИЧАСТИ́ТИ**, -ащу́, -асти́ш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *заст.* Те саме, що **причаща́ти**.
ЗАПРИЧАЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПРИЧАСТИ́ТИСЯ**, -ащу́ся, -асти́шся, *док.*, *розм.*, *заст.* Те саме, що **причаща́тися**.
ЗАПРИЧИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Почати причитати.
ЗАПРИ́ЯЗНЕНИЙ, -а, -е. Який заприязнився.
ЗАПРИЯЗНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док.* **ЗАПРИ́ЯЗНЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, Відчути взаємну приязнь; заприятелювати.
ЗАПРИ́ЯЗНЮВАТИСЯ *див.* **заприязни́тися**.
ЗАПРИЯТЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Почати приятелювати, стати приятелями; затоваришувати.
ЗАПРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* Починати пріти.
ЗАПРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **запрі́ти**.
ЗАПРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Запріле місце.
ЗАПРІ́ТИ *див.* **запріва́ти**.
ЗАПРОВА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запрова́дити** 1. // **запрова́джено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАПРОВА́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **запрова́джений**.
ЗАПРОВА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запрова́дити** 1.
ЗАПРОВА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений для запровадження; який щось запроваджує.
ЗАПРОВА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запрова́джувати**.
ЗАПРОВА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запрова́джувати**.
ЗАПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПРОВА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Уводити що-небудь нове; установлювати. // Робити звичаєм. *Запроваджувати в життя.* 2. *тільки док.*, *розм.* Відправити кого-небудь кудись. // Направити, спрямувати. // Покласти. 3. *тільки док.*, *рідко.* Повести куди-небудь; відвести.
ЗАПРОВА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Уводитися; установлюватися.
ЗАПРОВА́ДИТИ *див.* **запрова́джувати**.
ЗАПРОВА́ДИТИСЯ, -диться, *док.* Док. до **запрова́дити**.
ЗАПРОГРАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запрограмува́ти**.
ЗАПРОГРАМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Наявність програми, плану, що визначає зміст, характер чого-небудь; заданість, запланованість. 2. *перен.* Зумовленість, обумовленість, природна визначеність.
ЗАПРОГРАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Скласти програму (у 8 знач.) 2. Задати автоматичній машині, пристрою і т. ін. програму, порядок дій. *Запрограмувати ядерний пристрій на вибух.* // Підготувати кого-небудь до певного способу дій, поведінки (*перен.*). 3. Представити у вигляді умовно позначених елементів і правил дії; скласти програму розв'язання задачі для обчислювальної машини. 4. *перен.* Зумовити, визначити наперед характер, зміст чого-небудь. // Скласти програму, план чого-небудь; запланувати. 5. Док. до **програмува́ти**.
ЗАПРОДАВА́ТИ *див.* **запро́дувати**.
ЗАПРОДА́Ж, -у, *ч.* Дія за знач. **запро́дувати** 2.
ЗАПРОДА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до запродажу. // *у знач. ім.* **запрода́жна**, -ної, *ж.* Попередній договір про продаж або купівлю чого-небудь.
ЗАПРО́ДАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Продажна людина, той, хто зраджує кого-, що-небудь із корисливою метою.
ЗАПРО́ДАНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **запрода́ти**. // **запро́дано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАПРО́ДАНКА, -и, *ж.* Жін. до **запро́данець**.
ЗАПРО́ДАНСТВО, -а, *с.* Дії запроданця, запроданців.
ЗАПРО́ДАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **запро́данець**. // Який характеризується запроданством. *Запроданська поведінка.*
ЗАПРОДА́ТИ *див.* **запро́дувати**.
ЗАПРОДА́ТИСЯ *див.* **запро́дуватися**.
ЗАПРО́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запро́дувати**.
ЗАПРО́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запро́дувати**.
ЗАПРО́ДУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ЗАПРОДАВА́ТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ЗАПРОДА́ТИ**, -ода́м, -одаси, *док.*, *перех.* 1. *заст.* Те саме, що **продава́ти** 1. 2. *заст.* Укладати попередній договір про продаж чого-небудь, одержуючи задаток. 3. *перен.* Зраджувати кого-, що-небудь з корисливою метою.
ЗАПРО́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАПРОДА́ТИСЯ**, -ода́мся, -одаси́ся, *док.* 1. *кому, чому.* З корисливою метою переходити на бік ворога; зраджувати. 2. *тільки недок.* Пас. до **запро́дувати**.
ЗАПРОЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запроектува́ти**. // **запроекто́вано**, *безос. присудк.*, *сл.*
ЗАПРОЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **проектува́ти**.
ЗАПРОМЕНИ́ТИСЯ, -и́ться, **ЗАПРОМЕНІ́ТИСЯ**, -і́ється, *рідко* **ЗАПРОМІНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* Почати променитися, променітися, промінитися.
ЗАПРОМЕНІ́ТИ, -і́є, *док.* Почати променіти.
ЗАПРОМЕНІ́ТИСЯ *див.* **запромени́тися**.
ЗАПРОМІНИ́ТИСЯ *див.* **запромени́тися**.
ЗАПРОПА́ЛЕ, *присл.*, *діал.* Даремне, марно.
ЗАПРОПА́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Даремний.
ЗАПРОПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **запропа́лий**.
ЗАПРОПА́СТИ, -аду́, -аде́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **пропа́сти**.
ЗАПРОПАСТИ́ТИ[1], -ащу́, -асти́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Подіти невідомо де, не доглянути, загубити що-небудь через недбалість.
ЗАПРОПАСТИ́ТИ[2] *див.* **запропаща́ти**.
ЗАПРОПАСТИ́ТИСЯ, -ащу́ся, -асти́шся, *док.*, *розм.* 1. Десь подітися, зникнути невідомо куди. 2. Загинути даремно, без користі.
ЗАПРОПАЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ЗАПРОПА́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПРОПАСТИ́ТИ**, -ащу́, -асти́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Призводити до загибелі; псувати; знищувати. *Запропастити вік. Запропастити душу.*
ЗАПРОПА́ЩЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запропасти́ти**[1]. // *у знач. прикм. Запропащений рукопис.*
ЗАПРОПА́ЩЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запропасти́ти**[2]. // *у знач. прикм.*
ЗАПРОПАЩУВА́ТИ *див.* **запропаща́ти**.
ЗАПРОПОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запропонува́ти**. // **запропоно́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАПРОПОНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **запропоно́ваний**.
ЗАПРОПОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запропонува́ти**.
ЗАПРОПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і з інфін.* 1. Виявити бажання, готовність допомогти кому-небудь або віддати кого-, що-небудь у чиєсь розпорядження. ** **Запропонува́ти ру́ку** *кому* – подати руку жінці, йдучи куди-небудь. **Запропонува́ти ру́ку й (і) се́рце** *кому*, *заст.* – попросити кого-небудь стати своєю дружиною. 2. Висловити кому-небудь якусь пропозицію, якесь побажання з наміром залучити до чогось, запросити взяти участь у чому-небудь. // Висловити пропозицію зробити що-небудь. ** **Запропонува́ти тост** – запросити випити вина і т. ін. на честь кого-, чого-небудь. 3. *також із спол.* як. Поставити, дати що-небудь на розгляд, вибір з боку когось. // Висловити свою думку, дати пропозицію з приводу чого-небудь на розгляд інших. // Рекомендувати чию-небудь кандидатуру. 4. Поставити вимогу виконання чого-небудь.
ЗАПРО́СИНИ, -син, *мн.* Прохання прийти куди-небудь, зробити що-небудь або взяти участь у чомусь.
ЗАПРОСИ́ТИ[1] *див.* **запро́шувати**.
ЗАПРОСИ́ТИ[2], -прошу́, -про́сиш, *док.*, *перех.* Почати просити; висловити прохання щодо чогось.
ЗАПРОСИ́ТИ[3], -прошу́, -про́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **запра́вити**[2].
ЗАПРОСИ́ТИСЯ, -прошу́ся, -про́сишся, *док.*, *розм.* Почати проситися.
ЗА́ПРОСТО, *присл.* Без підготовки, без церемоній. // Без певної мети. // Просто, як рівний з рівним.
ЗАПРОТЕСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати протестувати; висловити свою незгоду з чим-небудь.
ЗАПРОТОКОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запротоколюва́ти**.
ЗАПРОТОКОЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Скласти протокол з приводу чого-небудь. // Записати, занести що-небудь до протоколу.
ЗАПРОТО́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **запрото́рити**. // **запрото́рено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАПРОТО́РИТИ *див.* **запрото́рювати**.
ЗАПРОТО́РИТИСЯ, -иться, *док.*, *розм.* 1. Загубитися, пропасти де-небудь. 2. Піти куди-небудь далеко, десь подітися.
ЗАПРОТО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запрото́рювати**.
ЗАПРОТО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАПРОТО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Ховати, класти що-небудь так, що важко знайти. 2. Відправляти кого-небудь кудись (перев. з недобрим наміром або далеко). // Ув'язнювати, засилати.
ЗАПРО́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запроха́ти**.
ЗАПРОХА́ТИ[1] *див.* **запро́хувати**.
ЗАПРОХА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Почати прохати.
ЗАПРОХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати прохатися.
ЗАПРО́ХУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **запро́хувати**.
ЗАПРО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПРОХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що запрошувати.
ЗАПРОЦЕНТУВА́ТИ, -ту́ю, -ту́єш, *док.*, *перех.*, *спец.*, *розм.* Документально врахувати планове виконання роботи в процентах.
ЗАПРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запроси́ти**[1]. // **запро́шено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **запро́шений**, -ного, *ч.*; **запро́шена**, -ної, *ж.* Той (та), хто одержав куди-небудь запрошення.
ЗАПРО́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **запроси́ти**[1]. 2. Прохання (усне або письмове) зробити що-небудь, взяти участь у чомусь. 3. Офіційна листівка, що є вхідною перепусткою на збори, концерт і т. ін. 4. У системах обробки інформації – текст або зображення, які вказують на те, що система чекає введення команд або даних користувачем.
ЗАПРО́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений для запрошування; який когось запрошує кудись, для чогось.
ЗАПРО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **запро́шувати**.
ЗАПРО́ШУВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **запро́шувати**.
ЗАПРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПРОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех* 1. Просити прибути куди-небудь, до когось із певною метою (на якусь урочистість, збори і т. ін.). // Просити зайти, увійти куди-небудь. 2. *перев. з інфін.* Пропонувати кому-небудь зробити щось, взяти участь у чомусь.
ЗАПРО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **запро́шувати**.
ЗАПРУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запруди́ти**.
ЗАПРУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПРУДИ́ТИ**, -уджу́, -у́диш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **зага́чувати**.
ЗАПРУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАПРУДИ́ТИСЯ**, -у́диться, *док.*, *рідко.* Заповнюватися ким-, чим-небудь.
ЗАПРУДИ́ТИ *див.* **запру́джувати**.
ЗАПРУДИ́ТИСЯ *див.* **запру́джуватися**.
ЗАПРУ́ТА, -и, *ж.* 1. Кілок у тину. 2. Палиця для стягування зв'язаного (напр., снопів).
ЗАПРУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати пручатися.
ЗА́ПРЯГ, -у, *ч.* 1. Запряжені коні або інші тварини. 2. Збруя, упряж.
ЗАПРЯ́ГАНИЙ, -а, -е. Який бував у запрягу, якого вже запрягали.
ЗАПРЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запряга́ти** 1.

ЗАПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПРЯГТИ́**, -яжу́, -яже́ш; *мин. ч.* запріг, запрягла́, запрягло́; *док.*, *перех.* 1. Надягаючи упряж на коня або на іншу тварину і прикріплюючи її до воза, саней і т. ін., готувати до їзди. // Готувати віз, сани і т. ін., впрягаючи в них коня або інших тварин. 2. *перен.*, *розм.* Примушувати багато працювати, виконувати важку або тривалу роботу.

ЗАПРЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПРЯГТИ́СЯ**, -яжу́ся, -яже́шся; *мин. ч.* запрігся, запрягла́ся, запрягло́ся; *док.* 1. Надягати на себе упряж або щось подібне, щоб тягнути який-небудь вантаж. 2. *перен.*, *розм.* Братися виконувати важку або тривалу роботу. 3. *тільки недок.* Пас. до **запряга́ти** 1.

ЗАПРЯГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́пряг**.

ЗАПРЯГТИ́ *див.* **запряга́ти**.

ЗАПРЯГТИ́СЯ *див.* **запряга́тися**.

ЗАПРЯ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запрягти́** 1. // Який запрігся.

ЗАПРЯ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запрягти́**.

ЗАПРЯ́ЖКА, -и, *ж.* Те саме, що **за́пряг** 1. ** **У запря́жці** – в упряжі, в запряженому стані (про коней або інших тварин).

ЗАПРЯЖНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для запрягання.

ЗАПРЯ́СТИ, -яду́, -яде́ш; *мин. ч.* запря́в, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Почати прясти. 2. *перен.* Затягти, заплести густою сіткою чого-небудь. 3. Заробити прядінням.

ЗАПТІ́Й, -я́, *ч.* Турецький жандарм.

ЗАПУГУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати пугукати.

ЗАПУ́ДРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запу́дрити**.

ЗАПУ́ДРИТИ *див.* **запу́дрювати**.

ЗАПУ́ДРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запу́дрювати**.

ЗАПУ́ДРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАПУ́ДРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Вкривати пудрою.

ЗАПУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Застукати.

ЗАПУ́КУВАТИСЯ, -ується, *док.*, *розм.* Згортатися (про квіти).

ЗАПУЛЬСУВА́ТИ, -у́є, *док.*, *неперех.* 1. Почати ритмічно битися (про серце, артерії), ритмічно рухатися по кровоносних судинах (про кров). // *безос.* 2. *перен.* Почати діяти, проявлятися з періодичними, ритмічними коливаннями.

ЗА́ПУСК[1], -у, *ч.* Дія за знач. **запуска́ти**[1] 1, 2.

ЗА́ПУСК[2], -у, *ч.* 1. Дія за знач. **запуска́ти**[2] 3. 2. Тимчасова заборона полювання на будь-яку тварину. // Пора, коли промисел звіра припинений.

ЗАПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **запуска́ти**[1].

ЗАПУСКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПУСТИ́ТИ**, -пущу́, -пу́стиш, *док.*, *перех.* 1. Примушувати злетіти вгору. 2. Надавати руху, початку дії (двигунові, механізмові, машині і т. ін.). // *з прийм.* в, на. Примушувати діяти, працювати в певному напрямку, місці і т. ін. // *без додатка*, *перен.*, *розм.* Заговорити дуже швидко. ** **Запуска́ти у виробни́цтво** – налагоджувати, починати масове виробництво чого-небудь. **Запуска́ти в се́рію** – починати виготовляти, виробляти серійно. 3. *розм.* Кидати чим-небудь у когось, щось. 4. Засовувати, опускати що-небудь кудись усередину. // Поміщати що-небудь у якесь середовище. // Устромлювати гострий предмет у середину, в глиб чого-небудь. // Глибоко проникати (про коріння); вростати. ** **Запуска́ти ру́ку у що** – привласнювати щось чуже. 5. *чим.* Додавати у що-небудь якусь речовину (спеції, дріжджі і т. ін.) як приправу або для бродіння

ЗАПУСКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПУСТИ́ТИ**, -пущу́, -пу́стиш, *док.*, *перех.* 1. Не приділяти чому-небудь належної уваги, не робити чогось своєчасно; занедбувати. // Доводити до занепаду через недогляд; занехаювати. // *також без додатка.* Не лікуючи своєчасно, доводити до погіршення, ускладнення (хворобу). 2. Перестаючи стригти, давати можливість вирости; відрощувати. 3. Переставати доїти корову перед отеленням.

ЗАПУСКА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАПУСТИ́ТИСЯ**, -пущу́ся, -пу́стишся, *док.* 1. Починати діяти, працювати (про двигун, механізм, машину і т. ін.). 2. *діал.* Заходити куди-небудь далеко; забиратися. // *перен.* Вступати, заглиблюватися в розмову. 3. *тільки недок.* Пас. до **запуска́ти**[1] 1, 2, 4.

ЗАПУСКА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.*, **ЗАПУСТИ́ТИСЯ**, -пу́ститься, *док.* 1. *розм.* Переставати давати молоко перед отеленням (про корову). 2. *тільки недок.* Пас. до **запуска́ти**[2].

ЗАПУСКА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для приведення в дію двигуна, механізму, машини тощо.

ЗАПУСНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Прикм. до **за́пуст**[2].

ЗА́ПУСТ[1], -у, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **за́рість**. // *перен.* Про бороду або вуса. 2. *зах.* Живопліт.

ЗА́ПУСТ[2], -у, *ч.*, *заст.* Останні дні напередодні великого посту, коли віруючим дозволяється споживати скоромне.

ЗА́ПУСТИ, -ів, *мн.*, *заст.* Те саме, що **за́пуст**[2].

ЗАПУСТИ́ТИ[1] *див.* **запуска́ти**[1].

ЗАПУСТИ́ТИ[2] *див.* **запуска́ти**[2].

ЗАПУСТИ́ТИСЯ[1] *див.* **запуска́тися**[1].

ЗАПУСТИ́ТИСЯ[2] *див.* **запуска́тися**[2].

ЗАПУСТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **запусті́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАПУСТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **запусті́лий**.

ЗАПУСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **запусті́ти**.

ЗАПУСТІ́ТИ, -іє, *док.* Стати занедбаним; спустіти, збезлюдіти.

ЗАПУСТУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *док.* Почати пустувати, гратися.

ЗАПУСТУВА́ТИ[2], -у́є, *док.* Лишитися пустим, незайнятим.

ЗАПУСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Пустуючи, захопитися; загратися.

ЗАПУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАПУ́ХНУТИ** і **ЗАПУ́ХТИ**, -хну, -хнеш; *мин. ч.* запу́х, -ла, -ло; *док.* Ставати хворобливо пухлим; набрякати.

ЗАПУХИ́РИТИСЯ, -иться, *док.* 1. Почати пухиритися. 2. Укритися пухирями, бульбашками.

ЗАПУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **запу́хнути**, **запу́хти**.

ЗАПУХНА́ТИТИСЯ, -титься, *док.*, *розм.* Стати пухнатим.

ЗАПУ́ХНУТИ *див.* **запуха́ти**.

ЗАПУ́ХТИ *див.* **запуха́ти**.

ЗАПУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запуши́ти**.

ЗАПУШИ́ТИ *див.* **запу́шувати**.

ЗАПУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАПУШИ́ТИ**, -пушу́, -пу́шиш, *док.*, *перех.* Вкривати чим-небудь легким і пухнатим.

ЗАПУ́ЩЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запусти́ти**[1]. // **запу́щено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАПУ́ЩЕНИЙ[2], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запусти́ти**[2]. // **запу́щено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має ознаки занедбаності.

ЗАПУ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **запу́щений**[2] 2.

ЗАПХА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запха́ти**.

ЗАПХА́ТИ *див.* **запиха́ти**.

ЗАПХА́ТИСЯ *див.* **запиха́тися**.

ЗАПХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати пхикати.

ЗАПХИ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати пхинькати.

ЗАПХНУ́ТИ *див.* **запиха́ти**.

ЗА́ПХНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **запхну́ти**. // **за́пхнуто**, *безос. присудк. сл.*

ЗАПХНУ́ТИСЯ *див.* **запиха́тися**.

ЗАПЧАСТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Запасна частина (машини, механізму, приладу).

ЗАП'ЯСТИ́ *див.* **запина́ти**.

ЗАП'ЯСТИ́СЯ[1] *див.* **запина́тися**[1].

ЗАП'ЯСТИ́СЯ[2] *див.* **запина́тися**[2].

ЗАП'Я́СТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зап'я́сток**.

ЗАП'Я́СТНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **зап'я́сток**.

ЗАП'Я́СТОК, -тка, *ч.*, *анат.* Частина кисті руки, що прилягає до передпліччя. // Частина передньої кінцівки у хребетних між передпліччям і п'ястком.

ЗАП'Я́СТЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **зап'я́сток**. 2. Прикраса, яку носять на руці; браслет.

ЗАП'Я́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зап'ясти́**.

ЗАП'Я́ТКИ, -ток, *мн.*, *заст.* Місце для лакея за задньою спинкою екіпажів, карет.

ЗАП'Я́ТОК, -тка, *ч.*, *діал.* 1. Задня частина п'яти. 2. Задник, закаблук (у взутті).

ЗАР, -у, *ч.* Культурно-специфічний синдром, що трапляється в суспільствах Північної Африки та Середнього Сходу.

ЗАРА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зара́джувати**.

ЗАРА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАРА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *кого, що, кому, чому і чим та без додатка.* Давати пораду, допомагати радою. // Знаходити вихід із скрутного становища. // Надавати якусь допомогу кому-небудь. // *безос.* ** **Зара́дити ли́хові** – знайти вихід із скрутного становища.

ЗАРА́ДИ, *прийм.*, *з род. в.* 1. Вказує на мету дії. 2. Вказує на об'єкт, в інтересах якого що-небудь здійснюється; ради, для. 3. Вказує на причину дії або стану; через.

ЗАРА́ДИТИ *див.* **зара́джувати**.

ЗАРА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *діал.* 1. Порадитися, попросити ради. 2. Допомогти собі.

ЗАРАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш і *рідко* **ЗАРА́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАРАЗИ́ТИ**, -ражу́, -рази́ш, *док.*, *перех.* 1. Передавати заразу кому-, чому-небудь. // Насичувати повітря, воду і т. ін. чим-небудь шкідливим для здоров'я. 2. *перен.* Викликати схожий до свого настрій, почуття, передавати схильність до чого-небудь, захоплювати когось чим-небудь.

ЗАРАЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся і *рідко* **ЗАРА́ЖУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАРАЗИ́ТИСЯ**, -ражу́ся, -ра́зишся, *док.* 1. Сприймати заразу. 2. *перен.* Переймати, сприймати що-небудь від інших.

ЗАРА́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заразити**. 2. *у знач. прикм.* В якому наявна зараза (у 1 знач.).

ЗАРА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зара́жений** 2.

ЗАРА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заразити** 1 і **заразитися** 1. // Проникнення збудника інфекційного захворювання в організм, що призводить до розвитку інфекційного процесу. ** **Зара́ження кро́ві** – загальне інфекційне захворювання крові, викликане різними мікробами та їх токсинами.

ЗАРА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зара́жувати**.

ЗАРА́ЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Сприйнятливість до зараження, можливість заразитися.

ЗАРА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зара́жувати**.

ЗАРА́ЖУВАТИ *див.* **заража́ти**.

ЗАРА́ЖУВАТИСЯ *див.* **заража́тися**.

ЗА́РАЗ, *присл.* 1. *також з част.* же, таки. В той самий момент; негайно. // Найближчим часом, дуже скоро. 2. У цей час, тепер. // Тільки що (про подію, що відбулась недавно). 3. *розм.* З першого погляду, моментально, відразу. // Не гаючи часу, зразу ж. 4. *розм.* Зразу після чого-небудь. 5. *також із част.* же, таки, *розм.* Близько біля чого-небудь, поряд із чимось.

ЗАРА́З, *присл.*, *розм.* За один раз, зразу, одночасно.

ЗАРА́ЗА, -и, *ж.* 1. Мікроорганізми, що є збудниками інфекційних хвороб. 2. *заст.* Епідемічна хвороба, епідемія. 3. *перен.* Що-небудь негативне, що може поширюватися, перейматися. 4. *ч. і ж.*, *розм.* Уживається як лайливе слово.

ЗАРАЗИ́ТИ *див.* **заража́ти**.

ЗАРАЗИ́ТИСЯ *див.* **заража́тися**.

ЗАРАЗИ́ХА, -и, *ж.*, *бот.*, *розм.* Те саме, що **вовчо́к** 1.

ЗАРА́ЗЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який має здатність передаватися іншому (про хворобу). 2. *перен.* Який легко переймається іншими, впливає на інших.

ЗАРА́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **зара́зливий**.

ЗАРА́ЗЛИВО. Присл. до **зара́зливий** 2.

ЗАРА́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **зара́зливий** 1.

ЗАРА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зара́зний**.

ЗАРА́ЗНО. Присл. до **зара́зний**.

ЗАРАЗНОХВО́РИЙ, -ого, *ч.* Який занедужав на заразну хворобу і є джерелом її подальшого поширення.

ЗАРАЗО́М, *присл.*, *розм.* Зразу, за одним заходом, за один раз. // Разом, заодно з ким-, чим-небудь. // У той самий час; одночасно.

ЗАРА́НА, *присл.*, *діал.* Рано-вранці.

ЗАРАНЕ́НЬКО, *присл.*, *розм.* Дуже рано.

ЗАРА́НІ, *присл.*, *розм.* 1. Рано-вранці. 2. Заздалегідь, наперед. 3. Дуже рано, раніше, ніж звичайно, ніж слід; передчасно.

ЗАРА́ННЄ, *присл.*, *заст.* 1. Рано-вранці. 2. Заздалегідь. 3. Передчасно.

ЗАРА́ННІЙ, -я, -є. Дуже ранній; передчасний.

ЗАРА́ННЯ[1], -я, *с.*, *рідко.* Ранній час.

ЗАРА́ННЯ[2], *присл.* Те саме, що **зара́ні**.

ЗАРА́НО, *присл.* Дуже рано, раніше, ніж звичайно, ніж слід; передчасно.

ЗАРАПОРТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Розказуючи щось, заплутатися і наговорити зайвого, що не стосується справи.

ЗАРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зарахува́ти**. // **зарахо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАРАХО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зарахо́вувати**.

ЗАРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарахо́вувати**.

ЗАРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Включати до складу кого-, чого-небудь; приймати на роботу, навчання і т. ін. // Відносити, вважати належним до певної категорії. 2. Приймати в рахунок чого-небудь.

ЗАРАХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАРАХУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Включатися до складу кого-, чого-небудь; ставати на роботу, навчання і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **зарахо́вувати**.

ЗАРАХУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який зараховує, здійснює зарахування.

ЗАРАХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарахува́ти**.

ЗАРАХУВА́ТИ *див.* **зарахо́вувати**.

ЗАРАХУВА́ТИСЯ *див.* **зарахо́вуватися**.

ЗАРА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Допомогти порадою.

ЗАРБА́Т, -а, *ч.* Калатало, яким скликають людей на молитву на Сході.

ЗАРВА́ТИ, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Захопити, схопити.

ЗАРВА́ТИСЯ[1] *див.* **зарива́тися**[2].

ЗАРВА́ТИСЯ[2], -ву́ся, -ве́шся, *док.* Почати рватися кудись, до кого-, чого-небудь.

ЗАРЕ́В, -у, *ч.*, *мисл.* Те саме, що **зали́в** собаки, але на низьких тонах.

ЗАРЕВІ́ТИ і **ЗАРЕВТИ́**, -ву́, -ве́ш, *док.* 1. Почати ревіти, ревти, видавати протяжні голосні звуки (про тварин). // Почати утворювати звуки, схожі на ревіння тварин (про вітер, море і т. ін.). // *безос.* // Почати утворювати дуже сильні протяжні звуки (про певні предмети, механізми і т. ін.). 2. *розм.* Голосно закричати, прокричати що-небудь. 3. *розм.* Голосно заплакати.

ЗАРЕВТИ́ *див.* **зареві́ти**.

ЗАРЕГЛАМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зарегламентува́ти**.

ЗАРЕГЛАМЕНТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зарегламенто́ваний**.

ЗАРЕГЛАМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Примусити кого-небудь дотримуватися певних правил, обмежень. // Точно визначити, суворо встановити що-небудь.

ЗАРЕГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш і **ЗАРЕГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Почати реготати, реготіти.

ЗАРЕГОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *док.* Почати реготатися.

ЗАРЕГОТІ́ТИ *див.* **зарегота́ти**.

ЗАРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зарегулюва́ти**. 2. Регульований.

ЗАРЕГУЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зарегульо́ваний**.

ЗАРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Уведення впорядкованості у використання водних ресурсів за допомогою будівництва гідротехнічних споруд (дамб, каналів і т. ін.).

ЗАРЕГУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Піддати регулюванню, зробити регульованим.

ЗАРЕЄСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зареєструва́ти**. // **зареєстро́вано**, *безос. присудк. сл.* ** **Зареєстро́ваний дохі́д** – сукупний офіційно підтверджений грошовий дохід особи, основа для оподаткування. **Зареєстро́ваний ма́клер** – член біржі, який купує та продає цінні папери лише за свій рахунок.

ЗАРЕЄСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Записати у відповідний документ з метою обліку, наукового дослідження, надання сили закону і т. ін. // Прийняти в узгодженому порядку (про тексти міжнародних угод). ** **Зареєструва́ти шлюб** – документально оформити шлюб, одруження.

ЗАРЕЄСТРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Узятися на облік або відмітитися з метою обліку. 2. *розм.*

Документально оформити шлюб, одруження.

ЗАРЕЗЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зарезервува́ти**.

ЗАРЕЗЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Лишити, зберегти як резерв.

ЗАРЕКОМЕНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Який себе добре виявив у чому-небудь.

ЗАРЕКОМЕНДО́ВУВАТИ *див.* **зарекомендува́ти**.

ЗАРЕКОМЕНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАРЕКОМЕНДО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*: ** **зарекомендува́ти себе́** – виявити себе так чи інакше у своїй діяльності, поведінці, дії і т. ін.

ЗАРЕКТИ́СЯ *див.* **зарікáтися**.

ЗАРЕМИҐА́ТИ, -а́є, *док.* Почати ремиґати, жувати жуйку.

ЗАРЕ́МСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Почати ремствувати.

ЗАРЕПЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Почати репетувати.

ЗАРЕТУШО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заретушува́ти**.

ЗАРЕТУШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **ретушува́ти**.

ЗАРЖАВІ́ЛИЙ *див.* **заіржа́вілий**.

ЗАРЖАВІ́ЛІСТЬ *див.* **заіржа́вілість**.

ЗАРЖАВІ́ТИ *див.* **заіржа́віти**.

ЗАРЖА́ВЛЕНИЙ *див.* **заіржа́влений**.

ЗАРЖА́ВЛЮВАННЯ *див.* **заіржа́влювання**.

ЗАРЖА́ТИ *див.* **заіржа́ти**.

ЗАРИ́БИТИ *див.* **зари́блювати**.

ЗАРИ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зари́бити**. // **зари́блено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАРИ́БЛЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **зари́блювати**.

ЗАРИ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАРИ́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* зари́блять; *док.*, *перех.*, *спец.* Те саме, що **зари́бнювати**.

ЗАРИ́БНЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зари́бнити**.

ЗАРИ́БНЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **зари́бни-ти**.

ЗАРИ́БНИТИ *див.* **зари́бнювати**.

ЗАРИ́БНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАРИ́БНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *спец.* Розводити рибу у водоймищі, напускаючи туди зарибок.

ЗАРИ́БОК, -бка, *ч.*, *спец.* Мальки, признач. для розведення риби у водоймищах.

ЗАРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарива́ти**.

ЗАРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* Риючи заглиблення і вкладаючи в нього що-небудь, закидати зверху чимось сипким; закопувати. // *кого*, *розм.*, *перев. у сполуч. із сл.* у з е м л ю. Ховати (про померлого). *Заривати у землю талант.*

ЗАРИВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* Риючи заглиблення у землі, піску і т. ін. або розгрібаючи сіно, солому і т. ін., ховатися; закопуватися. // Забираючись під що-небудь, закриваючись чимось м'яким, пухким, ховати себе або своє обличчя. // Занурюватися у воду (про човен, корабель і т. ін.). // *перен.* Захоплюватися якоюсь справою, роботою і т. ін., забуваючи про все довкола. ** **зарива́тися (зари́тися) но́сом [у зе́млю]** – падати.

ЗАРИВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАРВА́ТИСЯ**, -вýся, -ве́шся, *док.* 1. *розм.* Діяти самовпевнено, переоцінюючи свої можливості, сили, права, не враховуючи обставин. // Поводити себе занадто самовпевнено, зухвало. 2. *діал.* Починати сварку з ким-небудь.

ЗАРИ́ВКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Сварливий.

ЗАРИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Почати ридати. ** **ри́дма́ зарида́ти** – дуже сильно заплакати.

ЗАРИ́КАТИ, -и́каю, -и́каєш, *док.* Почати рикати (про звірів).

ЗАРИМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заримува́ти**. // **загримо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАРИМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **заримо́ваний**.

ЗАРИМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАРИМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Сполучати слова, склади, рядки для створення рими.

ЗАРИМУВА́ТИ *див.* **заримо́вувати**.

ЗАРИ́Н, -у, *ч.* Фосфорорганічна сполука, безбарвна рухлива рідина; отруйна речовина нервово-паралітичної дії.

ЗАРИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАРИНУ́ТИ** *і рідко* **ЗАРНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Опускатися у що-небудь рідке; занурюватися.

ЗАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зари́н**.

ЗАРИНУ́ТИ *див.* **зарина́ти**.

ЗАРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* зарипля́ть; *док.*, *без додатка і чим*, *рідко що.* Почати рипіти, видавати, утворювати низькі скрипучі звуки. // *безос.* // *розм.* Заговорити або заспівати низьким скрипучим голосом.

ЗА́РИС, -у, *ч.* 1. *рідко.* Те саме, що **о́брис**. 2. *діал.* Риса.

ЗАРИСО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зарисува́ти**. // **зарисо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАРИСО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарисува́ти**.

ЗАРИСО́ВКА, -и, *ж.*, *рідко.* Малюнок з натури; начерк, ескіз. // Невеликий нарис.

ЗАРИСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зарисо́вувати**.

ЗАРИСО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **зарисо́вувати**.

ЗАРИСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАРИСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **замальо́вувати** 1.

ЗАРИСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАРИСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.*, *діал.* Ставати добре видним, помітним, виразно окресленим; вимальовуватися (у 1 знач.). // Виразно проступати, виділятися на чому-небудь.

ЗАРИСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарисува́ти**.

ЗАРИСУВА́ТИ *див.* **зарисо́вувати**.

ЗАРИСУВА́ТИСЯ *див.* **зарисо́вуватися**.

ЗАРИ́ТИ *див.* **зарива́ти**.

ЗАРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зари́ти**. // Який зарився. // **зари́то**, *безос. присудк. сл.*

ЗАРИ́ТИСЯ *див.* **зарива́тися**[1].

ЗА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *діал.* Зазіхати.

ЗАРИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Почати ричати.

ЗА́РІБ, -робу, *ч.*, *діал.* Заробіток.

ЗАРІ́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Робочий.

ЗАРІ́БНИК, -а, *ч.*, *діал.* Заробітчанин (у 1 знач.).

ЗАРІ́БНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **зарі́бник**.

ЗАРІ́БОК, **ЗАРО́БОК**, -бку, *ч.*, *діал.* Те саме, що **заробі́ток**.

ЗАРІ́ВНО, *присл.*, *діал.* Однаково. // *у знач. присудк. сл.*

ЗАРІ́ВНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зарі́внювати**.

ЗАРІ́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарі́внювати**.

ЗАРІ́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАРІВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Робити рівним що-небудь, засипаючи заглибини, стираючи виступи і т. ін. // *безос.*

ЗАРІ́ВНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАРІВНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* 1. Ставати рівним на поверхні. 2. *тільки недок.* Пас. до **зарі́внювати**.

ЗАРІ́ВНЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зарівня́ти**. // Поверхню якого зробили рівною.

ЗАРІВНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарівня́ти**.

ЗАРІВНЯ́ТИ *див.* **зарі́внювати**.

ЗАРІВНЯ́ТИСЯ *див.* **зарі́внюватися**.

ЗА́РІД, -роду, *ч.*, *діал.* Зародок, зачаток.

ЗАРІ́ДКО, *присл.*, *розм.* Надто рідко.

ЗАРІ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Урожайний.

ЗАРІ́З, -у, *ч.* 1. Різання, забій (свійської птиці, свійських тварин). 2. Зарізана вовком дичина. 3. Вовче ікло. 4. *перен.*, *розм.* Безвихідне, скрутне становище. ** **До зарі́зу** – дуже, конче.

ЗАРІ́ЗА, -и, *ч.*, *діал.* Убивця, розбійник.

ЗАРІЗА́КА, -и, *ч.*, *діал.* Те саме, що **зарі́за**.

ЗАРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зарі́зати** 1. // **зарі́зано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАРІ́ЗАТИ, -і́жу, -і́жеш, *док.*, *перех.* 1. Убити ножем або взагалі чим-небудь гострим. // Убити на м'ясо (свійську птицю, свійських тварин). // Наїхавши, вбити (про поїзд, трамвай). // *розм.* Загризти (про хижих тварин). ** **Хоч зарі́ж**: а) (*у сполуч. з дієсл. майб. ч.*) уживається для підкреслення незламності прийнятого рішення; б) уживається для підкреслення неможливості виконання чого-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Поставити в скрутне становище, зробити велику неприємність кому-небудь. // Не прийняти, дати негативну оцінку чому-небудь. // Поставити незадовільну оцінку на іспитах. 3. *безос.* Почати різати (про відчуття болю).

ЗАРІ́ЗАТИСЯ, -і́жуся, -і́жешся, *док.* Зарізати себе.

ЗАРІЗЯ́КА, -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **розбі́йник**.

ЗАРІ́К, **ЗАРО́К**, -ро́ку, *ч.*, *розм.* Клятва, обіцянка не робити чого-небудь.

ЗАРІ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Який зарікся, дав обітницю перед Богом і людьми. 2. *діал.* Віруючий, що постить у понеділок.

ЗАРІКА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **зарікáтися**.

ЗАРІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАРЕКТИ́СЯ**, -ечу́ся, -ече́шся; *мин. ч.* зарі́кся, зарекла́ся, -ло́ся; *док.*, *розм.* Давати зарік, обіцянку не робити чого-небудь. ** **не зарі́ка́йся (не зарі́ка́йтесь)** – уживається для підкреслення можливості, ймовірності настання чого-небудь небажаного.

ЗАРІ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Те саме, що **зарі́нок**.

ЗАРІ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* 1. Пологий берег річки, вкритий рінню. 2. Рівне місце біля річки, поросле травою.

ЗА́РІСТ, -росту, *ч.*, *розм.* Волосся на тілі (найчастіше на голові, обличчі).

ЗА́РІСТЬ *див.* **за́рості**.

ЗАРІ́СШИ. Дієприсл. до **зарости́**.

ЗАРІЧА́НИЙ, -а, -е, *діал.* Непокірливий; сварливий.

ЗАРІЧА́НИН, -а, *ч.* Той, хто живе на заріччі.

ЗАРІЧА́НКА, -и. Жін. до **заріча́нин**.

ЗАРІЧА́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **зарі́чний**.

ЗАРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який міститься або живе на заріччі.

ЗА́РІЧОК, -чка, *ч.* Рукав річки.

ЗАРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Місцевість за річкою.

ЗА́РНО, *присл.*, *діал.* Завидно.

ЗАРНУ́ТИ *див.* **зарина́ти**.

ЗАРОБИ́ТИ *див.* **зароб ля́ти**.

ЗАРОБИ́ТИСЯ, -облю́ся, -о́бишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **забрудни́тися** 1.

ЗАРОБІ́ТНИЙ, -а, -е: ** **Заробі́тна пла́та** – винагорода, обчислена, у грошовому виразі, за виконану роботу.

ЗАРОБІ́ТОК, -тку, *ч.* 1. Те, що зароблене, плата за виконану роботу. 2. *перев. мн.* Праця, на яку наймається хто-небудь із метою заробити (у 1 знач.), підробити (у 2 знач.).

ЗАРОБІТЧА́НИН, -а, *ч.* 1. *заст.* Той, хто ходить на заробітки, працює на поденних і строкових роботах. 2. *розм.* Той, хто працює лише заради грошей, керуючись корисливими інтересами.

ЗАРОБІТЧА́НКА, -и. Жін. до **заробітча́нин**.

ЗАРОБІТЧА́НСТВО, -а, *с.*, *розм.* Дії та психологія заробітчанина (у 2 знач.).

ЗАРОБІТЧА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **заробітча́нин**. // Належний заробітчанину. // Власт. заробітчанину.

ЗАРОБКО́ВИЙ, -а, -е: ** **заробко́вий пода́ток**, *діал.*, *заст.* – податок із заробітку.

ЗАРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заробити**. // *у знач. прикм.*

ЗАРОБЛЕНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Зароблені гроші, товар чи харчі, заробітна платня.

ЗАРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заробля́ти**.

ЗАРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАРОБИ́ТИ**, -роблю́, -ро́биш; *мн.* заро́блять; *док.* 1. *перех. і рідко неперех.* Працюючи, набувати права на одержання плати або одержувати плату за виконувану роботу. // Здобувати що-небудь завдяки праці. // *на кого – що.* Працювати з метою забезпечення кого-небудь або придбання чогось. // *на що чим.* Виконувати певну роботу для одержання плати на які-небудь потреби. 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Заслуговувати що-небудь своїми вчинками, поведінкою, діяльністю. // Діставати яке-небудь покарання за свої вчинки. 3. *перех.*, *на чому і без додатка*, *розм.* Мати якийсь зиск, вигоду внаслідок певних дій, продажу, спекуляції і т. ін.; наживатися. 4. *перех.*, *с. г.* Посіяне насіння, розтрушене добриво загортати землею за допомогою певного знаряддя. 5. *перех.*, *розм.* Те саме, що **забру́днювати**.

ЗАРОБЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **заробля́ти** 1, 2, 4.

ЗАРОБЛЯ́ЩИЙ, -а, -е, *діал.* Який живе заробітками, лише заробленим.

ЗАРО́БОК *див.* **зарі́бок**.

ЗАРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зародити**.

ЗАРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зародити** і **зародитися**.

ЗАРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заро́джувати** 1.

ЗАРО́ДЖУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **заро́джувати** і **заро́джуватися**.

ЗАРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАРОДИ́ТИ**, -роджу́, -ро́диш, *док.* 1. *перех.*, *рідко.* Давати початок чиєму-небудь існуванню, життю. 2. *тільки док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Дати плоди, врожай; уродити. // *безос.*

ЗАРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАРОДИ́ТИСЯ**, -оджу́ся, -о́дишся, *док.* 1. *тільки док.*, *заст.* Народитися (у 1 знач.). // Мати від народження певні властивості, якості; вдатися. // *в кого.* Народитися, зростати схожим на кого-небудь; успадкувати чиїсь риси, властивості. 2. *перен.* Виникати, з'являтися. // Брати початок.

ЗАРОДИ́ТИ *див.* **заро́джувати**.

ЗАРОДИ́ТИСЯ *див.* **заро́джуватися**.

ЗАРОДКО́ВИЙ, -а, -е. 1. *біол.* Прикм. до **за́родок** 1. *Зародкові клітини.* 2. *перен.* Який тільки починає розвиватися; зачатковий.

ЗАРОДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **зародко́вий**.

ЗАРОДКОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення зародка.

ЗАРОДКОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з утворенням зародка.

ЗАРОДКОУТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **зародкотво́рення**.

ЗА́РОДОК, -дка, *ч.* 1. *біол.* Організм у перший період свого розвитку, що живиться за рахунок материнського організму або поживних речовин у яйці. // Зачаток рослини в насінині. 2. *перен.*, *чого.* Початковий стан чого-небудь, що здатне до розвитку; початок, зачаток. ** **В за́родку** – на самому початку, на першій стадії розвитку.

ЗАРОЖЕ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* зароже́влять; *док.*, *перех.*, *поет.* Зробити рожевим.

ЗАРОЖЕВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зарожеві́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАРОЖЕВІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарожеві́ти**.

ЗАРОЖЕВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати рожевим.

ЗАРОЖЕВІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док.* Те саме, що **зарожеві́ти**.

ЗАРОЖЕ́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *поет.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зароже́вити**.

ЗАРОЖЕ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Урожайний.

ЗАРОЖЕ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **зароже́дний**.

ЗАРОЖЕ́ДНО, *діал.* Присл. до **зароже́дний**.

ЗАРОЗКОШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Розпочати розкошувати, жити у розкошах.

ЗАРОЗУМІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАРОЗУМІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* Почати поводитися гордовито, пихато, занадто самовпевнено, вважаючи себе у чому-небудь вищим від інших; зазнаватися.

ЗАРОЗУМІ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Той, хто поводиться зарозуміло.

ЗАРОЗУМІ́ЛИЙ, -а, -е. Який поводиться гордовито, пихато, занадто самовпевнено, вважаючи себе у чому-небудь вищим від інших. // Характерний для такої людини.

ЗАРОЗУМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **зарозумі́лий**.

ЗАРОЗУМІ́ЛО. Присл. до **зарозумі́лий**.

ЗАРОЗУМІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **зарозумі́лість**.

ЗАРОЗУМІ́ТИСЯ *див.* **зарозуміва́тися**.

ЗАРОЗУ́МНИЙ, -а, -е, *діал.* Надто розумний.

ЗАРОЇ́ТИСЯ, -ї́ться, *док.* 1. Почати роїтися, виокремлювати нові рої. // Почати літати роєм. 2. *перен.* Заповнитися великою кількістю людей, що рухаються, метушаться і т. ін. // *безос.* // З'явитись у великій кількості.

ЗАРО́К *див.* **зарі́к**.

ЗАРОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАРОКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Почати рокотати, рокотіти. // *безос.*

ЗАРОКОТІ́ТИ *див.* **зарокота́ти.**

ЗАРО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зарони́ти.**

ЗАРОНИ́ТИ, -роню́, -ро́ниш, *док., перех.* Викликати, збудити (яке-небудь почуття, думку і т. ін.). ** **Зарони́ти зерно́ (і́скру)** *чого* – викликати, збудити що-небудь у когось.

ЗАРОСИ́ТИ *див.* **заро́шувати.**

ЗАРОСИ́ТИСЯ *див.* **заро́шуватися.**

ЗАРО́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зарости́ 1, 2.**

ЗА́РОСЛІ, -ів, *мн.* Те саме, що **за́рості.**

ЗАРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зароста́ти.**

ЗАРОСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАРОСТИ́**, -ту́, -те́ш; *мин. ч.* заріс, заросла́, заросло́; *док.* 1. *чим і без додатка.* Вкриватися якою-небудь рослинністю. 2. Вкриватися волоссям. // Не голячись, не підстригаючись, обростати волоссям (на обличчі, на голові). *Заростати брудом.* 3. *розм.* Гоячись, затягуватися шкірою (про рани); зарубцьовуватися.

ЗАРОСТИ́ *див.* **зароста́ти.**

ЗА́РОСТІ, -ів, *мн.* (*одн.* **за́рість**, -рості, *ж.*). Кущі або інша рослинність, що дуже розрослась, густо вкриваючи яку-небудь поверхню.

ЗА́РОСТОК, -тка, *ч., бот.* Статеве покоління у рослин, для яких характерним є розмноження спорами.

ЗАРО́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати рохкати.

ЗАРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заросити.**

ЗАРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заро́шувати.**

ЗАРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАРОСИ́ТИ**, -рошу́, -ро́сиш, *док., перех.* Змочувати росою. // Покривати краплями чого-небудь.

ЗАРО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАРОСИ́ТИСЯ**, -рошу́ся, -ро́сишся, *док.* Змочуватися росою. // Покриватися краплями чого-небудь.

ЗАРО́ЩЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який заріс, обріс чим-небудь.

ЗАРО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарости́.**

ЗАРО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **заро́щення.**

ЗАРПЛА́ТА, -и, *ж., розм.* Заробітна плата.

ЗАРПЛАТНЯ́, -і́, *ж., розм.* Те саме, що **зарпла́та.**

ЗА́РУБ, -у, *ч., зах.* Те саме, що **зару́бка.**

ЗАРУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заруба́ти 1 – 3.** // **зару́бано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАРУБА́ТИ *див.* **зару́бувати.**

ЗАРУБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Убити себе сокирою, шаблею і т. ін.

ЗАРУ́БИНА, -и, *ж.* Те саме, що **за́рубка.**

ЗАРУ́БИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **зару́бина.**

ЗАРУБИ́ТИ, -блю́, -биш, *док.* Підшити, заломивши край (тканини); підрубити.

ЗАРУБІ́ЖЖЯ, -я, *с.* Територія за межами, кордоном даної країни. *Далеке зарубіжжя.*

ЗАРУБІ́ЖНИЙ, -а, -е. Який міститься, живе, здійснюється і т. ін. за рубежем чогось.

ЗА́РУБКА, -и, *ж.* Виїмка взагалі або спеціальна позначка на чому-небудь, зроблена сокирою, ножем чи іншим знаряддям.

ЗАРУ́БКА, -и, *ж., гірн.* Те саме, що **зару́бування.**

ЗАРУ́БНИК, -а, *ч., гірн.* Робітник, що здійснює зарубування.

ЗАРУ́БУВАННЯ, -я, *с., гірн.* Дія за знач. **зару́бувати 5.**

ЗАРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Убивати сокирою, шаблею і т. ін. // Убивати на м'ясо (свійську птицю). 2. Робити зарубку на чому-небудь. ** **заруба́ти [собі́] на но́сі**: а) добре, надовго запам'ятати; б) укріпитися в певному намірі, думці і т. ін.; втокмачити собі в голову. 3. *розм.* Вганяти сокиру в дерево. 4. *тільки док.* Почати рубати. 5. *гірн.* Розкривати пласт (руди, вугілля і т. ін.), готуючи його для відбою. 6. *перен., розм.* Відхилити, відкинути внаслідок розгляду, обговорення; забракувати, забалотувати.

ЗАРУБЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Який зарубцювався.

ЗАРУБЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарубцьо́вуватися.**

ЗАРУБЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАРУБЦЮВА́ТИСЯ**, -ю́ється, *док.* Заживати, затягуватися, утворюючи рубець (про рани).

ЗАРУБЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарубцюва́тися.**

ЗАРУБЦЮВА́ТИСЯ *див.* **зарубцьо́вуватися.**

ЗАРУ́КА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **проте́кція.** 2. *рідко.* Те саме, що **запору́ка 1.**

ЗАРУКА́ВОК, -вка, *ч., заст.* Манжета.

ЗАРУКО́ВАНИЙ, -а, -е, *зах.* Заручений.

ЗАРУЛИ́ТИ, -лю́, -лиш, *док.*, **ЗАРУ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* 1. Повернувши руль, спрямувати куди-небудь транспортний засіб, що рухається (зазвичай не туди, куди потрібно). 2. *розм.* Зробити поворот у якомусь напрямку (про транспортні засоби). 3. *розм.* Піти не в тому напрямку (зазвичай несподівано для когось).

ЗАРУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зару́лювати.**

ЗАРУ́ЛЮВАТИ *див.* **зарули́ти.**

ЗАРУМ'Я́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зарум'я́нити.**

ЗАРУМ'Я́НИТИ *див.* **зарум'я́нювати.**

ЗАРУМ'Я́НИТИСЯ *див.* **зарум'я́нюватися.**

ЗАРУМ'Я́НІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зарум'я́ніти.**

ЗАРУМ'Я́НІТИ, -ію, -ієш, *док.* Те саме, що **зарум'я́нитися 1.** // З'явитися (про рум'янець).

ЗАРУМ'Я́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАРУМ'Я́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* 1. Робити рум'яним, викликати рум'янець. 2. Запікати, засмажувати до утворення світло-коричневої шкуринки; загнічувати.

ЗАРУМ'Я́НЮВАТИСЯ, -нююся, -нюєшся, *недок.*, **ЗАРУМ'Я́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Ставати рум'яним; шарітися. // *перен.* Забарвлюватися в червоний колір, робитися червонуватим, червоним. 2. Заткатися, засмажуватися до утворення світло-коричневої шкуринки; загнічуватися.

ЗАРУНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* 1. Почати рунитися. 2. Док. до **рунитися.**

ЗАРУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати рухати.

ЗАРУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Почати рухатися.

ЗАРУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заручи́ти.**

ЗАРУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАРУЧИ́ТИ**, -учу́, -у́чиш, *док., перех.* Виконуючи певний обряд, оголошувати кого-небудь нареченою і нареченим.

ЗАРУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАРУЧИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́чишся, *док.* 1. Ставати нареченою або нареченим. 2. *тільки док., чим.* Наперед забезпечити собі чию-небудь підтримку, згоду і т. ін.

ЗАРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заручи́ти.** // *у знач. ім.* **зару́чений**, -ного, *ч.*; **зару́чена**, -ної, *ж.* Той (та), що заручився (заручилася), кого заручили.

ЗАРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заручи́ти.**

ЗАРУ́ЧИНИ, -чин, *мн.* Обряд, за яким дівчина і хлопець, що мають намір одружитися, оголошуються нареченою і нареченим.

ЗАРУЧИНО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до заручин.

ЗАРУЧИ́ТИ *див.* **заруча́ти.**

ЗАРУЧИ́ТИСЯ *див.* **заруча́тися.**

ЗАРУ́ЧНИК, -а, *ч.* Особа, насильно затримувана однією з воюючих сторін, щоб мати змогу вимагати що-небудь від держави, організації, групи і т. ін., до яких належить ця особа.

ЗАРУ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **зару́чник.**

ЗАРЮ́МАНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **зарю́мсаний.**

ЗАРЮ́МАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. *неперех.* Те саме, що **запла́кати 1.** 2. *перех.* Плачучи, зробити припухлим, червоним (очі, обличчя).

ЗАРЮ́МАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм., рідко.* Те саме, що **запла́катися.**

ЗАРЮ́МСАНИЙ, -а, -е, *розм.* Із слідами сліз, змочений сльозами, розпухлий від сліз (про очі, обличчя); заплаканий.

ЗАРЮ́МСАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зарю́мсаний.**

ЗАРЮ́МСАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Те саме, що **запла́кати 1.**

ЗАРЮ́МСАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм., рідко.* Те саме, що **запла́катися.**

ЗАРЯБИ́ТИ, -би́ть, *док.* Зробити щось рябим, строкатим.

ЗАРЯБІ́ТИ, -і́є, *док.* 1. *чим, від чого.* Стати рябим від появи чого-небудь, що має інший колір. // *безос.* 2. Вирізнитися на тлі чого-небудь, з'явитися.

ЗАРЯБОТІ́ТИ, -іє, *док.* Підсил. до **зарябі́ти.**

ЗАРЯ́Д[1], -у, *ч.* 1. Певна кількість вибухової речовини, яка міститься у патроні, снаряді, міні і т. ін. 2. Бойовий патрон, снаряд, а також куля, дріб, картеч із потрібною для пострілу кількістю вибухової речовини, введені в канал вогнепальної зброї. 3. *фіз.* Властивість речовинного об'єкта, яка проявляється у взаємодії з електромагнітним полем; фізична величина, що характеризує цю властивість. ** **Електри́чний заря́д**: а) джерело електричного поля; б) фізична величина, яка характеризує інтенсивність електромагнітного впливу заряджених частинок та тіл. 4. *перен.* Запас сильних почуттів, якостей і т. ін.; наснага.

ЗАРЯ́Д[2], -у, *ч., зах.* Управління, керівництво.

ЗАРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заряджа́ти.**

ЗАРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАРЯДИ́ТИ**, -ряджу́, -ря́диш, *док., перех.* 1. Вкладати заряд (патрон, снаряд і т. ін.) у вогнепальну зброю. // Вкладати запальник у міну, гранату і т. ін. 2. Готувати до дії який-небудь апарат, вкладаючи, вставляючи щось. *Зарядити фотоапарат.* 3. Надавати електричної енергії якому-небудь тілу, приладові і т. ін. *Зарядити акумулятор.* 4. *перен.* Надавати людині запасу сильних почуттів; збуджувати; наснажувати.

ЗАРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАРЯДИ́ТИСЯ**, -ряджу́ся, -ря́дишся, *док.* 1. Одержувати заряд, стати зарядженим (про вогнепальну зброю). 2. *розм.* Робити запас чого-небудь. 3. *вульг.* Пити горілку, вино. 4. *фіз.* Набувати електричного заряду. 5. *перен., розм.* Набувати запасу енергії, бадьорості і т. ін. 6. *тільки недок.* Пас. до **заряджа́ти.**

ЗАРЯДЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **заряджа́ти.** // *у знач. ім.* **заряджа́ючий**, -чого, *ч.* Боєць, який заряджає вогнепальну зброю.

ЗАРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заряди́ти**[1]. // **заря́джено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАРЯ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **заряди́ти**[1] **3** і **заряди́тися 4.**

ЗАРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **заряди́ти**[1]. 2. *зах.* Розпорядження.

ЗАРЯ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАРЯДИ́ТИ**, -яджу́, -я́диш, *док., діал.* 1. *перех. і неперех.* Організовувати, улаштовувати. 2. *неперех., чим.* Керувати, розпоряджатися, управляти. 3. *кул.* Приправляти чим-небудь (страву).

ЗАРЯДИ́ТИ[1] *див.* **заряджа́ти.**

ЗАРЯДИ́ТИ[2] *див.* **заря́джувати.**

ЗАРЯДИ́ТИ[3], -ряджу́, -ря́диш, *док., перех. і неперех.* Почати часто повторювати що-небудь у дії, розмові і т. ін. // Почати безперервно йти (про дощ, сніг) чи бути протягом тривалого часу (про мороз і т. ін.).

ЗАРЯДИ́ТИСЯ *див.* **заряджа́тися.**

ЗА́РЯДКА, -и, *ж., зах.* Сметана.

ЗАРЯ́ДКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **заряджа́ння.** 2. *перен.* Запас енергії, бадьорості, натхнення; наснага. 3. Фізичні вправи, які виконуються з метою оздоровлення організму.

ЗАРЯ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до заряду (*див.* **заря́д**[1] **1, 2**). 2. *у знач. ім.* **заря́дний**, -ного, *ч.* Боєць, який підносить заряди.

ЗАРЯ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Пристрій для заряджання гармати. 2. Боєць, який підносить, подає заряди і заряджає ними гармату.

ЗАРЯ́ДНО-РОЗРЯ́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* Який призначений, служить для заряджання і розряджання.

ЗАРЯ́ДОВИЙ, -а, -е, *спец.* Що стосується позитивного і негативного заряду, їх прояву. *Зарядова симетрія.* ** **Заря́дове число́**, *фіз.* – число, яке співпадає з атомним номером хімічного елемента.

ЗАРЯСНІ́ТИ, -іє, *док.* 1. *чим.* Густо вкритися чим-, ким-небудь. // *безос.* 2. *без додатка.* З'явитись у великій кількості.

ЗАРЯСНІ́ШАТИ, -ає, *док.* Підсил. до **зарясні́ти.**

ЗАРЯТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зарято́вувати.**

ЗАРЯТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАРЯТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* 1. Допомагати кому-небудь. 2. *тільки док.* Те саме, що **урятува́ти.**

ЗАРЯТУВА́ТИ *див.* **зарято́вувати.**

ЗАРЯТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Вийти зі скрутного становища за допомогою чого-небудь.

ЗАРЯТУ́НОК, -нку, *ч., розм.* Те саме, що **порятýнок.**

ЗАСА́ДА[1], -и, *ж.* 1. Приховане місце, де розташовується хто-небудь для раптового нападу. 2. Несподіваний напад з прикритого місця. 3. Загін війська, добре замаскований для раптового нападу. // *розм.* Людина або група людей, які заховалися де-небудь з метою несподіваного нападу на когось або для спостереження за кимсь, чимсь.

ЗАСА́ДА[2], -и, *ж., книжн.* 1. Основа чогось; те головне, на чому ґрунтується, базується що-небудь. 2. Вихідне, головне положення, принцип; основа світогляду, правило поведінки. 3. Спосіб, метод здійснення чого-небудь.

ЗАСА́ДЕЦЬ, -дця, *ч., діал.* Те саме, що **заса́дьок.**

ЗАСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засади́ти.** // **заса́джено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засади́ти.**

ЗАСА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заса́джувати.**

ЗАСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заса́джувати.**

ЗАСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСАДИ́ТИ**, -саджу́, -са́диш, *док., перех.* 1. Садячи рослини, дерева, повністю займати ними ділянку землі. 2. Ув'язнювати, позбавляти волі. 3. *за що, до чого або з інфін.* Примушувати робити що-небудь (зазвичай сидячи). 4. З силою, різким рухом устромляти якийсь предмет у що-небудь. // *тільки док., розм.* Засунути що-небудь усередину чогось (переважно руку).

ЗАСА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **заса́джувати 1.**

ЗАСАДИ́ТИ *див.* **заса́джувати.**

ЗАСА́ДИЧ, -а, *ч., діал.* Те саме, що **заса́дьок.**

ЗАСА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **заса́да**[1].

ЗАСАДНИ́ЧИЙ, -а, -е, *зах.* Принциповий.

ЗАСА́ДЬОК, -дька, *ч.* Останній хлібець у печі, зазвичай менший від інших.

ЗАСАЛАБО́НИТИ, -ню, -ниш, *док., розм.* Всадити, всунути, увіткнути, увігнати.

ЗАСА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заса́лити.** 2. *у знач. прикм.* Брудний від жиру.

ЗАСА́ЛИТИ *див.* **заса́люватп.**

ЗАСА́ЛИТИСЯ *див.* **заса́люватися.**

ЗАСА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заса́лювати.**

ЗАСА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* **ЗАСА́ЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАСА́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* Ставати брудним від сала або якого-небудь іншого жиру.

ЗАСАНДРИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., розм.* Те саме, що **засалабо́нити.**

ЗАСА́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який засапався.

ЗАСА́ПАНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Стан за знач. **заса́паний.**

ЗАСА́ПАНО, *розм.* Присл. до **заса́паний.**

ЗАСА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати сапати.

ЗАСА́ПАТИСЯ *див.* **заса́пуватися.**

ЗАСА́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАСА́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Починати важко дихати, задихатися від швидкої ходи, бігу, роботи і т. ін.

ЗАСВА́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засва́тати.** // **засва́тано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який засватався.

ЗАСВА́ТАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Одержати згоду на одруження у батьків нареченої, зазвичай через старостів. // *перен.* Доручити кому-небудь якусь роботу.

ЗАСВА́ТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., без додатка і рідко на кому.* Одержати згоду на одруження (про хлопця, чоловіка), звичайно через старостів. // *з ким.* Дати згоду на одруження (про дівчину, жінку).

ЗАСВЕРБІ́ТИ, -би́ть, *док.* 1. Почати свербіти. // *безос.* 2. *безос. з інфін., перен.* Дуже захотіти що-небудь зробити.

ЗАСВИСТА́ТИ, -ищу́, -и́щеш, *док.* 1. *неперех.* Те саме, що **засвисті́ти.** 2. *перех. і про що.* Почати відтворювати свистом яку-небудь мелодію. 3. *перех., кого.* Свистом виявити своє несхвалення кому-небудь.

ЗАСВИСТІ́ТИ, -ищу́, -исти́ш, *док.* 1. Почати свистіти, видавати свист (у 1 знач.). // Почати утворювати свист за допомогою свистка, дудочки і т. ін. 2. Заспівати або закричати, видаючи свистячі

звуки (про птахів, тварин). 3. Почати свистіти, утворюючи свистячі звуки, швидко рухаючись (про повітря). // Почати свистіти, проникаючи крізь вузький отвір (про повітря, пару). 4. Почати свистіти, утворюючи свистячі звуки, швидко розсікаючи повітря (про предмет). 5. *перен.* Швидко переміститися куди-небудь або звідкись.

ЗАСВІ́ДЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засві́дчити**.

ЗАСВІ́ДЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **засві́дчити**. 2. Документ, який свідчить що-небудь.

ЗАСВІ́ДЧИТИ *див.* **засві́дчувати**.

ЗАСВІ́ДЧИТИСЯ *див.* **засві́дчуватися**.

ЗАСВІ́ДЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засві́дчувати**.

ЗАСВІ́ДЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засві́дчувати**.

ЗАСВІ́ДЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСВІ́ДЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* *і неперех.* 1. Повідомляючи про щось, підтверджувати правдивість, правильність чого-небудь. // Підписом або печаткою завіряти що-небудь. ** **засві́дчувати пова́гу** – виражати своє шанування кому-небудь (відвідуванням, листом і т. ін.). 2. Бути, служити свідченням чого-небудь.

ЗАСВІ́ДЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАСВІ́ДЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Одержати підтримку від свідків. 2. *тільки недок.* Пас. до **засві́дчувати**.

ЗАСВІ́ДЧУВАЧ, -а, *ч.* 1. Свідок. 2. Службовець, чиновник, який засвідчує документ, видає посвідчення.

ЗАСВІТА́ТИ, -а́є, *недок.* *і док.* Починати світати; наступати (про світанок, день). // *безос.*

ЗАСВІТИ́ТИ[1] *див.* **засві́чувати[1]**.

ЗАСВІТИ́ТИ[2] *див.* **засві́чувати[2]**.

ЗАСВІТИ́ТИСЯ *див.* **засві́чуватися**.

ЗА́СВІТЛА, *присл.* До настання темноти, поки видно.

ЗАСВІТЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засвітлі́ти**.

ЗАСВІТЛІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Почати світліти. 2. Вирізнитися світлом, кольором, з'явитися (про щось світле).

ЗАСВІТЛІ́ТИСЯ, -іється, *док.* Те саме, що **засвітлі́ти**.

ЗАСВІ́ТЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засві́тлювати**.

ЗАСВІ́ТЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **засві́чувати[1]**.

ЗАСВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засвіти́ти[1]** 1. // **засві́чено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАСВІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засвіти́ти**.

ЗАСВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *фот.* Дія за знач. **засві́чувати[2]**.

ЗАСВІ́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСВІТИ́ТИ**, -ічу́, -і́тиш, *док.* 1. *перех. і рідко без додатка.* Запалювати що-небудь для освітлення, викликати світіння чогось. 2. *тільки док.*, *неперех.* Почати випромінювати або відбивати світло. ** **засвіти́ти воло́сом**, *заст.* – відкрити волосся (що за старим звичаєм повинно бути прикритим у заміжніх жінок). 3. *тільки док.*, *неперех.*, *перен.* З'явитися, виразно виявитися. 4. *тільки док.*, *неперех.*, *кому*, *розм.* Сильно вдарити кого-небудь.

ЗАСВІ́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСВІТИ́ТИ**, -ічу́, -і́тиш, *док.*, *перех.*, *фот.* Псувати світлочутливу плівку, пластинку, даючи доступ світловим променям.

ЗАСВІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАСВІТИ́ТИСЯ**, -ічу́ся, -і́тишся, *док.* 1. Спалахувати, починати світитися. 2. *перен.* Почати блищати, сяяти; вирізнятися блиском. // *безос.* 3. *перен.* Пройматися радісним, приємним почуттям. // З'являтися, проявлятися, ставати помітним (про якесь почуття). // *чим.* Починати виявляти якесь почуття.

ЗАСВО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засво́їти**.

ЗАСВО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засво́їти** і **засво́їтися**.

ЗАСВО́ЇТИ *див.* **засво́ювати**.

ЗАСВО́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для засвоювання чого-небудь.

ЗАСВО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **засво́ювати** 2, 3.

ЗАСВО́ЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність засвоюватися.

ЗАСВО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засво́ювати** 2, 3.

ЗАСВО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСВО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Сприймаючи що-небудь нове або чуже, робити властивим, звичним для себе. 2. Зрозумівши, розібравшись у чому-небудь, запам'ятовувати, вивчати щось. 3. *фізіол.* Поглинувши, перетравлювати, перетравлювати (їжу, поживні речовини), вбирати в себе (про живі організми).

ЗАСВО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **засво́ювати**.

ЗАСЕКРЕ́ТИТИ *див.* **засекре́чувати**.

ЗАСЕКРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засекре́тити**. // **засекре́чено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАСЕКРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засекре́тити**.

ЗАСЕКРЕ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засекре́тити**.

ЗАСЕКРЕ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засекре́чувати**.

ЗАСЕКРЕ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСЕКРЕ́ТИТИ**, -ечу, -етиш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь секретним, недоступним для сторонніх осіб. 2. *розм.* Допускати кого-небудь до секретної роботи. *Засекретити працівника.*

ЗАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засели́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має населення; населений.

ЗАСЕ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **засе́лений** 2.

ЗАСЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засели́ти**.

ЗАСЕЛИ́ТИ *див.* **заселя́ти**.

ЗАСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **заселя́тися**.

ЗАСЕ́ЛИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Заселена територія.

ЗАСЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Поселенець.

ЗАСЕ́ЛЮВАТИ *див.* **заселя́ти**.

ЗАСЕ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **заселя́тися**.

ЗАСЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заселя́ти**.

ЗАСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ЗАСЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСЕЛИ́ТИ**, -селю́, -се́лиш, *док.*, *перех.* 1. Займати ненаселене місце для проживання (про людей), робити його населеним. // Займати приміщення під житло. // Займати якусь ділянку, певний простір для життя, росту (про тварин, рослин і т. ін.). 2. Проживати де-небудь; населювати якусь територію.

ЗАСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ЗАСЕ́ЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ЗАСЕЛИ́ТИСЯ**, -се́литься, *док.* 1. Ставати заселеним. 2. *тільки недок.* Пас. до **заселя́ти**, **засе́лювати** 1.

ЗАСЕРЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться за серцем.

ЗАСИВІ́ТИ, -іє, *док.* Вирізнитися сірим кольором із чого-небудь, на тлі чогось.

ЗАСИВІ́ТИСЯ, -іється, *док.*, *рідко.* Те саме, що **засиві́ти**.

ЗАСИГНА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* Почати подавати сигнали.

ЗАСИ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заси́діти**.

ЗАСИ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заси́джувати**.

ЗАСИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСИ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Забруднювати послідом (про комах, птахів). 2. Довго або незручно сидячи в тому самому положенні, викликати затерплість якої-небудь частини тіла. 3. Довго або часто сидячи, псувати що-небудь. ** **заси́діти яйце́** – сидячи на яйці, довести до розвитку в ньому зародка або зіпсувати його (про птахів).

ЗАСИ́ДЖУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАСИ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* 1. Довго сидіти за чим-небудь, над чимсь. // Перебувати де-небудь довго, більше, ніж звичайно, ніж треба. // *перен.* Довго перебувати, проживати на одному місці. 2. *тільки док.* Довго просидівши на одному місці, відчути затерплість, втрату гнучкості в тілі. 3. *розм.* Довго залишатися незаміжньою. *Засидітися в дівках.*

ЗАСИ́ДЖУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **заси́джувати** 1.

ЗАСИ́ДІТИ *див.* **заси́джувати**.

ЗАСИ́ДІТИСЯ *див.* **заси́джуватися[1]**.

ЗАСИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засила́ти** 1, 2.

ЗАСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСЛА́ТИ**, зашлю́, зашле́ш, *док.*, *перех.* 1. Караючи, позбавляти права жити в якомусь районі, області, відправляти далеко за межі цієї території. 2. Направляти кого-небудь до когось, кудись з яким-небудь дорученням. ** **засила́ти старості́в** – посилати старостів до дівчини, жінки або її батьків, просячи згоди на шлюб. 3. *розм.* Відправляти що-небудь для передачі комусь. 4. *розм.* Звертаючись до кого-небудь, виражати свої почуття (письмово, словами, жестами і т. ін.).

ЗАСИЛА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Пас. до **засила́ти** 1 – 3. 2. *розм.* Просити згоди на шлюб у дівчини, жінки або її батьків через старостів.

ЗАСИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заси́лити**.

ЗАСИ́ЛИТИ *див.* **заси́лювати**.

ЗАСИ́ЛИТИСЯ *див.* **заси́люватися**.

ЗАСИ́ЛКА, -и, *ж.*, *зах.* Отвір для просилення нитки, шнурка тощо.

ЗАСИ́ЛЛЯ, -я, *с.* Перевага десь кого-, чого-небудь, зазвичай зі шкідливим впливом на когось, щось.

ЗАСИ́ЛОК, -лку, *ч.*, *зах.* Допомога, поміч, підкріплення, підтримка.

ЗАСИЛОСО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **засилосува́ти**.

ЗАСИЛОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *с.г.* Док. до **силосува́ти**.

ЗАСИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для засилювання нитки.

ЗАСИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заси́лювати**.

ЗАСИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і розм.*, **ЗАСИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАСИ́ЛИТИ**, -и́лю, -и́лиш, *док.*, *перех.* Просовувати у вузький отвір.

ЗАСИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється *і розм.* **ЗАСИЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ЗАСИ́ЛИТИСЯ**, -и́литься, *док.* 1. Просовуватися у вузький отвір. 2. *тільки недок.* Пас. до **заси́лювати**, **заси́лити**.

ЗАСИЛЯ́ТИ *див.* **заси́лювати**.

ЗАСИЛЯ́ТИСЯ *див.* **заси́люватися**.

ЗАСИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засина́ти**.

ЗАСИНА́ТИ *див.* **засипа́ти[2]**.

ЗАСИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засини́ти**.

ЗАСИНИ́ТИ *див.* **заси́нювати**.

ЗАСИНИ́ТИСЯ *див.* **заси́нюватися**.

ЗАСИНІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Почати синіти, набувати синього кольору. 2. Вирізнитися синім кольором, з'явитися (про щось синє).

ЗАСИНІ́ТИСЯ, -іється, *док.* Те саме, що **засині́ти**.

ЗАСИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заси́нювати**.

ЗАСИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСИНИ́ТИ**, -иню́, -и́ниш, *док.*, *перех.* Фарбувати в синій колір, робити синім. // *розм.* Дуже підсинити. *Засинити білизну.*

ЗАСИ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАСИНИ́ТИСЯ**, -и́ниться, *док.* 1. Фарбуватися в синій колір, робитися синім. 2. *тільки недок.* Пас. до **заси́нювати**.

ЗА́СИП, -у, *ч.*, *зах.* Призьба.

ЗАСИПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який засипає, заповнює що-небудь чимось сипким.

ЗАСИПА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **засипа́льник**.

ЗАСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засипа́ти[1]** 1 – 5. // **заси́пано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАСИПА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **засипа́ти[1]** 2, 4.

ЗАСИПА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **засипа́ти[2]**.

ЗАСИПА́ННЯ[3], -я, *с.* Дія за знач. **засипа́ти[3]**.

ЗАСИ́ПАТИ *див.* **засипа́ти[1]**.

ЗАСИПА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* заси́плють; *док.* 1. *перех.* Заповнювати що-небудь чимось сипким. // *безос.* 2. *перех.* Покривати шаром чого-небудь сипкого. // Придушувати, покриваючи великою кількістю землі, каміння і т. ін. (за обвалів). // Кидати щось у великій кількості на кого-, що-небудь, у щось. 3. *перех.*, *перен.* Спрямовувати куди-небудь, до кого-небудь дуже багато чогось. 4. *тільки док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Показати, довести незнання, неспроможність кого-небудь у чомусь. 5. *перех.* Сиплючи, поміщати що-небудь кудись. // Давати сипкий корм свійським тваринам. // Додавати в рідку страву крупу, пшоно і т. ін. 6. *тільки док.*, *неперех.* Почати сипати. // *безос.* 7. *тільки док.*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* Заговорити швидко.

ЗАСИПА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш *і* **ЗАСИНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Впадати в сон. // *перен.* Переставати виявляти ознаки життя; завмирати, затихати. // *перен.* Переставати відчуватися; слабнути, притуплюватися (про відчуття, почуття).

ЗАСИПА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСПА́ТИ**, -плю́, -пи́ш; *мн.* засплять; *док.* 1. Прокидатися пізніше, ніж треба. 2. *тільки док.*, *перех.* Затамувати що-небудь сном, забути уві сні.

ЗАСИ́ПАТИСЯ[1] *див.* **засипа́тися[1]**.

ЗАСИПА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАСИ́ПАТИСЯ**, -плюся, -плешся; *мн.* заси́пляться; *док.* 1. Заповнюватися чим-небудь сипким. 2. Потрапляти, поміщатися всередину чого-небудь, кудись (про щось сипке). 3. *тільки недок.* Пас. до **засипа́ти[1]** 1 – 5.

ЗАСИ́ПАТИСЯ[2] *див.* **засипа́тися[3]**.

ЗАСИПА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАСПА́ТИСЯ**, -плюся, -пи́шся; *мн.* засп́ляться; *док.*, *розм.* Спати надто довго.

ЗАСИПА́ТИСЯ[3], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАСИ́ПАТИСЯ**, -плюся, -плешся; *мн.* заси́плються; *док.*, *розм.* Зазнавати провалу в чому-небудь, ставати пійманим, викритим. // Виявляти своє невміння в чому-небудь, незнання чогось.

ЗА́СИПКА[1], -и, *ж.* Те, що куди-небудь засипається, всипається з якоюсь метою.

ЗАСИ́ПКА[2], -и, *ж.* Дія за знач. **засипа́ти[1]** 1, 2, 4.

ЗАСИПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Те саме, що **засипа́ти[2]**. 2. *перех.* Просипати якусь подію, явище.

ЗАСИПНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Признач. для засипання чого-небудь у щось.

ЗАСИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засиса́ти**.

ЗАСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАССА́ТИ**, -ссу́, -ссе́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **засмо́ктувати**.

ЗАСИСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАССА́ТИСЯ**, -ссу́ся, -ссе́шся, *док.* 1. Застрягати в чому-небудь грузькому, втягуючись ним. 2. *тільки недок.* Пас. до **засиса́ти**.

ЗАСИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засиха́ти**.

ЗАСИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСО́ХНУТИ** *і* **ЗАСО́ХТИ**, -хну, -хнеш *і діал.* **ЗАСХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Ставати сухим, втрачаючи вологу. // *безос.* 2. Починати в'янути, гинути від несприятливих умов, пошкодження і т. ін. // *перен.* Втрачати яскравість, силу. 3. *перен.* Ставати блідим, худим.

ЗАСИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Почати сичати, видавати або утворювати звуки, які нагадують протяжну вимову звука "с". // Вимовити протяжно звук "с", заспокоюючи кого-небудь, закликаючи до тиші. 2. *перен.* Заговорити тихо, але дуже сердито.

ЗА́СІ, *виг.*, *діал.* Зась.

ЗА́СІБ, -собу, *ч.* 1. Якась спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось; спосіб. 2. *чого, який.* Те, що служить знаряддям у якій-небудь дії, справі. // *перев. мн.* Механізми, пристрої і т. ін., необхідні для здійснення чого-небудь, для якоїсь діяльності. // *перев. мн.* Ліки або предмети, необхідні для лікування чи попередження хвороб. ** **аудіовізуа́льні за́соби** – засоби, що засновану на одночасному сприйнятті слухом і зором. **за́соби виробни́цтва** – сукупність засобів і предметів праці, що їх використовують у процесі виготовлення продукції, виконання робіт і надання послуг. **за́соби відтво́рення**: у системах обробки інформації – програми та процедури, призначені для відтворення даних у випадку їх спотворення або стирання. **за́соби існува́ння люде́й** – матеріальні і духовні цінності, споживчі товари та послуги, речі, предмети, необхідні для існування. **тра́нспортний за́сіб** – пристрій, що приводиться в рух двигуном чи силою м'язів та призначений для перевезення людей, вантажів, спеціального обладнання. 3. *перев. мн.*, *рідко.* Гроші, матеріальні цінності, достатки. ** **за́соби на (до) існува́ння** – те, що необхідне для життя (про харчі, одяг і т. ін.). **ліквідні за́соби** – цінності, що їх можна легко реалізувати (векселі, цінні папери, які мають обіг на біржі). **міжнаро́дні платі́жні за́соби** – грошові одиниці, які використовуються у міжнародних розрахунках. **платі́жні за́соби** – грошові знаки, які є обов'язковими, як платежі на усій території країни; банкноти, казначейські білети, розмінні монети.

ЗАСІ́БНИЙ, -сі́бна́, -сі́бне́, *зах.* 1. Заможний. 2. Просторий (про одяг).

ЗАСІ́В, -у, *ч.* 1. Те саме, що **засіва́ння**. 2. Те, що посіяне. // Те, що засіялося, покриваючи якусь поверхню. 3. Ділянка землі, засіяна яким-небудь зерном, насінням. 4. *спец.* Кладка яєць у деяких комах (бджіл і т. ін.) і яйця, покладені для розвитку.

ЗАСІВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *етн.*, *заст.* Той, хто вітає з Новим роком і посипає при цьому зерном у хаті, кімнаті.

ЗАСІВА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **засіва́льник**.

ЗАСІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засіва́ти**.

ЗАСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *перех.*, *що.* Кидати зерно, насіння зазвичай в оброблену землю, певним способом розтрушуючи, розсипаючи. 2. *перех.*, *що*, *чим.* Сіючи зерно, насіння, займати ним яку-небудь ділянку землі. // Покривати собою що-небудь (про рослини). 3. *перех.*, *перен.* З'являючись, виростаючи на шкірі, покривати її (про вуса, бороду, веснянки). 4. *перех.*, *перен.* Покривати що-небудь, якусь поверхню чим-небудь розрізненим. 5. *тільки док.*, *неперех.* Почати сіяти (про дощ і т. ін.). 6. *тільки недок.*, *перех.* **засіва́ти**, *етн.*, *заст.* Посипати в хаті, кімнаті зерном, вітаючи з Новим роком.

ЗАСІВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ЗАСІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ЗАСІ́ЯТИСЯ**, -і́ється, *док.* 1. Сіючись де-небудь, виростати. 2. *перен.* З'являтися, виростати на шкірі (про вуса, бороду). 3. *перен.* Ставати укритим, покритим чим-небудь розрізненим. 4. *тільки недок.* Пас. до **засіва́ти**, **засі́ювати**.

ЗАСІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до засіву (у 1, 2 знач.). 2. *у знач. ім.* **засівна́**, -но́ї, *ж.* Посівна кампанія.

ЗАСІДА́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до засіда́ння.

ЗАСІ́ДАННЯ, -я, *с.* Зібрання певного кола людей – членів якого-небудь органу, представників якоїсь організації і т. ін. – для обговорення і вирішення чогось.

ЗАСІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засіда́ти**[2] 4.

ЗАСІДА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Виборний представник населення, який бере участь у розгляді судової справи. ** **Наро́дний засіда́тель** – виборний представник, який бере участь у розгляді справ народним судом. 2. Виборний представник для участі в роботі якої-небудь установи в дореволюційній Росії. ** **Присяжни́й засіда́тель** – особа в суді, що залучається до участі в розгляді справи і вирішенні питання про винність підсудного.

ЗАСІДА́ТЕЛЬКА, -и. *Жін.* до **засіда́тель**.

ЗАСІДА́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **засіда́тель**. 2. Стос. до засідання.

ЗАСІДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.* Вести, продовжувати засідання; зібравшись, обговорювати, вирішувати які-небудь питання. // Брати участь у засіданні.

ЗАСІДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСІ́СТИ**, -ся́ду, -ся́деш, *док.* 1. *неперех.* Сідати де-небудь, улаштовуючись зручно, надовго. 2. *за що, до чого і з інфін.*, *неперех.* Сідати надовго, приступаючи до якої-небудь роботи, справи і т. ін. // Сумлінно братися за що-небудь. 3. *тільки док.*, *неперех.* Надовго розташуватися де-небудь, не виїжджаючи або не виходячи звідти. // Залишатися де-небудь упродовж тривалого часу, обіймаючи якусь посаду, місце. 4. *неперех.* Ховатися де-небудь, влаштовувати засідку, підстерігаючи когось. 5. *тільки док.*, *неперех.* Ідучи, зупинитися, застрягнути, потрапивши в непридатне для проїзду місце. 6. *неперех.* Застрягати в чому-небудь. // *перен.* З'явившись, надовго зберігатися, укріплятися в пам'яті (про думку, враження і т. ін.). 7. *тільки док.*, *перех.*, *діал.* Зайняти що-небудь.

ЗА́СІДИ, -ів, *мн.*, *діал.* Засідка.

ЗА́СІДКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **заса́да**[1]. 2. Вид полювання, при якому мисливець, замаскувавшись в укритті з метою відстрілу, очікує певну тварину в конкретному місці появи.

ЗАСІ́ДЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засідла́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАСІДЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Прикріпити сідло на спину коневі.

ЗА́СІДОК, -дка, *ч.*, *діал.* Яйце, що якийсь час пролежало під квочкою.

ЗА́СІК, -а, *ч.* Відгороджене місце в коморі, зерносховищі і т. ін. для зсипання зерна або великий і високий, найчастіше нерухомий ящик із лядою для зсипання зерна, борошна. // Взагалі відгороджене місце для зберігання чого-небудь.

ЗАСІ́КА, -и, *ж.* 1. Штучна перешкода зі зрубаних дерев для захисту від нападу ворога. 2. *діал.* Те саме, що **за́сік**.

ЗАСІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засіка́ти**.

ЗАСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСІКТИ́**, -ічу́, -іче́ш, *док.*, *перех.* 1. Виявляти кого-, що-небудь, визначаючи місцезнаходження, розташування. ** **Засіка́ти (засікти́) час** – відмічати, запам'ятовувати час початку, закінчення і т. ін. чого-небудь. 2. Бити кого-небудь до смерті різкою, батогом. 3. *розм.* Побачити, помітити. // Зрозуміти. 4. Зачіпати на ходу однією ногою за іншу (про коня).

ЗАСІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗАСІКТИ́СЯ**, -іче́ться, *док.* 1. Ранити собі ногу, зачіпаючи на ходу однією за іншу (про коня). 2. *тільки док.*, *перен.* Почавши що-небудь казати, раптово зупинитися. 3. *тільки недок.* Пас. до **засіка́ти**.

ЗАСІКТИ́[1] *див.* **засіка́ти**.

ЗАСІКТИ́[2], -іче́, *док.* Почати сікти.

ЗАСІКТИ́СЯ *див.* **засіка́тися**.

ЗАСІ́Л, -со́лу, *ч.*, *спец.* 1. Те саме, що **засо́люван**ня. 2. Спосіб, якість посолу.

ЗАСІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Виселок, хутір поза селом.

ЗАСІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **засі́лля**.

ЗАСІ́НОК, -нку, *ч.* Загорожа біля сіней.

ЗАСІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Почати сіпати, різко смикати кого-, що-небудь. 2. *неперех.* Почати робити мимовільні різкі рухи. 3. *перех.* Стомити, вимучити коня, часто сіпаючи за віжки.

ЗАСІ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Почати сіпатися, робити мимовільні різкі рухи. // Почати тремтіти.

ЗАСІРІ́ТИ, -і́є, *док.* 1. Почати сіріти, ставати сірим. 2. *безос.* Почати розвиднятися. 3. Вирізнитися сірим кольором, з'явитися (про щось сіре).

ЗАСІРІ́ТИСЯ, -і́ється, *док.*, *рідко.* Те саме, що **засірі́ти**.

ЗАСІ́СТИ *див.* **засіда́ти**[2].

ЗАСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засікти́**[1] 1, 2. // *у знач. прикм.*

ЗА́СІЧКА, -и, *ж.* 1. Рана на нозі коня, що утворилася від зачіпання ноги об ногу. 2. Зарубка.

ЗАСІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **засі́ка** 1.

ЗАСІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засі́ювати**.

ЗАСІ́ЮВАТИ *див.* **засіва́ти**.

ЗАСІ́ЮВАТИСЯ *див.* **засіва́тися**.

ЗАСІЯ́ЛИЙ, -а, -е. Який засіяв, заблищав.

ЗАСІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засі́яти** 2 – 4.

ЗАСІ́ЯТИ *див.* **засіва́ти**.

ЗАСІЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *уроч.* 1. Почати сіяти, випромінювати яскраве світло (про світила, джерела світла); засяяти. 2. Почати блищати. // З'явитися, вирізнитися серед чого-небудь (блиском). 3. *перен.* Пройнятися радістю, вдоволенням, виразивши це на обличчі.

ЗАСІ́ЯТИСЯ *див.* **засіва́тися**.

ЗАСКА́БА, -и, *ж.*, *діал.* Скабка, скіпка.

ЗАСКА́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* заска́блять; *док.*, *перех.* Ушкодити палець, руку, ногу і т. ін., загнавши скабку, колючку.

ЗАСКАВУЛІ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.* Те саме, що **заскавуча́ти**.

ЗАСКАВУЧА́ТИ *і* **ЗАСКАВЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Завищати, виявляючи радість, задоволення (про собаку). // Почати скавучати, скавчати, жалібно завити (про собаку). // *перен.*, *зневажл.* Жалібно закричати, заплакати (про людину). 2. *перен.* Почати видавати високі, різкі звуки (про предмети).

ЗАСКАВЧА́ТИ *див.* **заскавуча́ти**.

ЗАСКАКА́ТИ, -ачу́, -а́чеш, *док.* 1. Почати скакати, робити стрибки. // Почати відлітати вгору, вбік від удару об що-небудь тверде. // Почати швидко рухатися, піднімаючись і опускаючись. 2. Почати бігти, пересуватися стрибками.

ЗАСКА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заска́кувати**.

ЗАСКА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСКО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *неперех.* Стрибаючи, переміщатися, проникати куди-небудь, опинятися десь. // Швидко рухаючись, потрапляти куди-небудь, у щось. // Рухаючись, потрапляти куди-небудь не на своє місце. 2. *неперех.*, *розм.* Заходити, забігати, заїжджати куди-небудь по дорозі ненадовго, мимохідь. 3. *неперех.* Забігати наперед, випереджаючи інших. 4. *тільки док.*, *перех.*, *розм.* Раптово знайти, захопити, застати кого-небудь десь. // Захопити, застати кого-небудь десь (про незалежні від людини явища, обставини). 5. *тільки недок.*, *неперех.*, *коло* (*біля*) *кого*, *діал.* Лестити, годити. 6. *тільки док.*, *зах.* Здивувати.

ЗАСКА́ЛЕНИЙ[1], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заска́лити**.

ЗАСКА́ЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заскали́ти**.

ЗАСКА́ЛИТИ *див.* **заска́лювати**.

ЗАСКАЛИ́ТИ, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **заска́бити**.

ЗАСКА́ЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Скабка, скіпка.

ЗАСКА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заска́лювати**.

ЗАСКА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСКА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Злегка прикривати повікою, повіками (око, очі), трохи примружувати.

ЗАСКАНДА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *розм.* Почати скандалити.

ЗАСКАНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Почати скандувати.

ЗАСКА́РЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Звинуватити кого-небудь у чомусь, звернувшись із скаргою на нього.

ЗАСКИ́ГЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* 1. Почати скиглити; завищати (про собак і т. ін.). // Почати жалібно що-небудь казати, надокучливо скаржитися (про людей). // Почати скиглити, видавати звуки, що нагадують жалібний плач (про птахів). // Почати вити (про вітер і т. ін.). 2. *перен.* Почати видавати одноманітні високі та різкі звуки (про які-небудь предмети).

ЗАСКИМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш *і* **ЗАСКИМЛІ́ТИ**, -лю́, -ли́ш; *мн.* заскимля́ть; *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **заскі́млити**.

ЗАСКИМЛІ́ТИ *див.* **заскимі́ти**.

ЗАСКИРТО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заскиртува́ти**.

ЗАСКИРТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заскирто́вувати**.

ЗАСКИРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **заскирто́вувати**.

ЗАСКИРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСКИРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Укладати снопи, сіно, солому і т. ін. в скирту для зберігання.

ЗАСКИРТУВА́ТИ *див.* **заскирто́вувати**.

ЗАСКІ́МЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* 1. Почати скімлити, жалібно вищати (про собак і т. ін.). // Почати жалібно стогнати, плакати, казати що-небудь, надокучливо скаржитися (про людей). 2. *розм.* Почати щеміти, боліти. // *безос.*

ЗАСКЛАДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заскладува́ти**.

ЗАСКЛАДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Помістити в склад, у спеціальне місце для зберігання.

ЗА́СКЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засклити́**. // **за́склено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має вставлене скло.

ЗА́СКЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засклити́**.

ЗАСКЛЕПИ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* засклепля́ть; *док.*, *перех.* 1. Звести над чим-небудь склепіння. 2. *перен.* Міцно закрити, стулити. // *безос.* 3. *діал.* Зробити дуже твердим (землю і т. ін). // *безос.*

ЗАСКЛЕПИ́ТИСЯ, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* засклепля́ться; *док.*, *рідко.* Замкнутися в собі, втратити інтерес до життя.

ЗАСКЛЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засклепи́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАСКЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* 1. Вставити скло (у вікно, раму). 2. *перен.* Покрити, затягти тонким шаром, зробити схожим на скло (про лід).

ЗАСКЛИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Стати непорушним, схожим на скло.

ЗАСКЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Який засклився.

ЗАСКЛЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **засклянíти**.

ЗАСКЛЯНІ́ТИ, -і́є, *док.* Стати непорушним, схожим на скло.

ЗАСКНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заскні́ти**.

ЗАСКНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **заскні́лий**.

ЗАСКНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заскні́ти**.

ЗАСКНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Втратити здатність до подальшого розвитку, вдосконалення. 2. *розм.* Почати щеміти від туги, жалю.

ЗАСКО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заскобли́ти**.

ЗАСКОБЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, **ЗАСКО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Зчистити, зняти верхній шар чогось чим-небудь гострим.

ЗАСКО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заско́блювати**.

ЗАСКО́БЛЮВАТИ *див.* **заскобли́ти**.

ЗА́СКО́К, -у, *ч.* 1. *спец.* Зупинка або зміна в русі якого-небудь пристрою, механізму і т. ін. внаслідок порушення правильного положення якої-небудь його частини. 2. *розм.* Несподівана, дивна думка, раптове відхилення від норм поведінки і т. ін.

ЗАСКОМЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Заскімлити.

ЗАСКО́РО, *присл.*, *діал.* Завчасно. // Рано.

ЗАСКОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заскороди́ти**.

ЗАСКОРО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **заскоро́джений**.

ЗАСКОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заскороди́ти**.

ЗАСКОРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заскоро́джувати**.

ЗАСКОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заскоро́джувати**.

ЗАСКОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСКОРОДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Бороною, граблями обробляти землю, яку-небудь ділянку.

ЗАСКОРОДИ́ТИ *див.* **заскоро́джувати**.

ЗАСКОРУ́БЛИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **зашкару́блий**.

ЗАСКОРУ́ЗЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **зашкару́блий**.

ЗАСКО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заско́чити** 4.

ЗАСКО́ЧИТИ *див.* **заска́кувати**.

ЗА́СКОЧКА, -и, *ж.*, *тех.* Деталь у машинах, механізмах, що перешкоджає зворотному рухові зубчастого колеса.

ЗАСКРЕБОТІ́ТИ, -оти́ть, *недок.* Те саме, що **заскребти́**.

ЗАСКРЕБТИ́ *див.* **зашкребти́**.

ЗАСКРЕБТИ́СЯ *див.* **зашкребти́ся**.

ЗАСКРЕГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАСКРЕГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. Почати скреготати, скреготіти, видавати неприємні різкі звуки; вдати скрегіт. // *безос.* *Заскреготати зубами.* 2. *розм.* Почати видавати короткі звуки, що нагадують скрегіт, тріск (про птахів). // Почати надривно квакати (про жаб). // *перен.* Почати говорити швидко, безупинно.

ЗАСКРЕГОТІ́ТИ *див.* **заскрегота́ти**.

ЗАСКРЕКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАСКРЕКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. Почати видавати короткі звуки, що нагадують скрегіт, тріск (про птахів, комах). 2. *перен.* Почати утворювати різкі, короткі й часті звуки (про предмети, механізми).

ЗАСКРЕКОТІ́ТИ *див.* **заскрекота́ти**.

ЗАСКРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* заскрипля́ть; *док.* 1. Почати скрипіти, видавати скрипучі звуки; видати скрип. // *чим.* Утворити скрип чим-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Заговорити неприємним, скрипучим голосом. 3. *перен.*, *розм.* Настати (про великі морози).

ЗАСКУ́БТИ, -бу́, -бе́ш, *док.*, *розм.* Замучити, скубучи, щипаючи.

ЗАСКУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Почати скучати.

ЗАСЛАБИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Занадто слабкий.

ЗАСЛАБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **засла́бнути**.

ЗАСЛАБКИ́Й, -а́, -е́. Занадто, досить слабкий.

ЗАСЛА́БЛИЙ, -а, -е. Який заслаб, захворів.

ЗАСЛА́БНУТИ *і* **ЗАСЛА́БТИ**, -бну, -бнеш; *мин. ч.* засла́б, -ла, -ло; *док.*, *розм.* Стати хворим; захворіти. // *на що і рідко чим.* Захворіти на яку-небудь хворобу.

ЗАСЛА́БО, *розм.* Присл. до **заслаби́й**.
ЗАСЛА́БТИ *див.* **засла́бнути**.
ЗАСЛА́БТИ *див.* **засла́бнути**.
ЗАСЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Прославлений.
ЗА́СЛАНА, -ої, *ж.* Те саме, що **засла́нка**.
ЗАСЛА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Той, хто покараний засланням, перебував на засланні.
ЗА́СЛАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засла́ти**[1]. // *у знач. ім.* **за́сланий**, -ного, *ч.* Те саме, що **засла́нець**.
ЗА́СЛАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засла́ти**[2]. // **за́слано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАСЛА́НКА, -и. Жін. до **засла́нець**.
ЗАСЛА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **засла́ти**[1]. 2. Покарання через примусове перебування в якій-небудь місцевості. 3. Місце, де відбувають кару.
ЗАСЛА́ТИ[1] *див.* **засила́ти**.
ЗАСЛА́ТИ[2] *див.* **застила́ти**.
ЗАСЛА́ТИСЯ *див.* **застила́тися**.
ЗАСЛИ́НЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Весь у слині.
ЗАСЛИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **засли́нений**.
ЗАСЛИ́НИТИ *див.* **засли́нювати**.
ЗАСЛИ́НИТИСЯ *див.* **засли́нюватися**.
ЗАСЛИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засли́нювати**.
ЗАСЛИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСЛИ́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* Замазувати слиною.
ЗАСЛИ́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАСЛИ́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Замазуватися слиною.
ЗАСЛІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заслідити**.
ЗАСЛІ́ДЖУВАННЯ, -я, *ч.* Дія за знач. **заслі́джувати**.
ЗАСЛІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСЛІДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Залишати брудні сліди на чому-небудь.
ЗАСЛІДИ́ТИ *див.* **заслі́джувати**.
ЗАСЛІ́Н, **ЗАСЛО́Н**, -ло́ну, *ч.* 1. Те, що служить прикриттям, захищає від чого-небудь. 2. Загін війська, який виставляється для прикриття якої-небудь операції.
ЗА́СЛІНКА, -и, *ж.* 1. Шматок жерсті певної форми з ручкою, яким закривають отвір кухонної печі. // *рідко.* Те саме, що **кагля́нка**. 2. Взагалі пристрій для закривання отворів. 3. Щит у шлюзах. 4. *анат.* Складки внутрішньої оболонки порожнистого органа, які виконують функцію клапана.
ЗАСЛІНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́слінка**.
ЗАСЛІПИ́ТИ *див.* **засліплювати**.
ЗАСЛІПИ́ТИСЯ *див.* **засліплюватися**.
ЗАСЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засліпити**.
ЗАСЛІ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **засліплений**.
ЗАСЛІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **засліпити** і **засліпитися**.
ЗАСЛІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засліплювати**.
ЗАСЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засліплювати**.
ЗАСЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАСЛІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАСЛІПИ́ТИ**, -сліплю, -сліпиш; *мн.* засліплять; *док.*, *перех.* 1. Псуючи зір, очі, робити сліпим кого-небудь. // Спрямовуючи яскраве світло в очі або засипаючи, заліплюючи їх чим-небудь, позбавляти людину можливості добре бачити. // *безос.* // *розм.* Закривати, робити непрозорим або невидним. 2. *перен.* Вражати красою, блиском і т. ін. 3. *перен.* Позбавляти здатності правильно розуміти що-небудь, розбиратися в чомусь. *Засліплювати очі.*
ЗАСЛІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ЗАСЛІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАСЛІПИ́ТИСЯ**, -сліплюся, -сліпишся; *мн.* засліпляться, *док.* 1. Втрачати тимчасово здатність добре бачити. 2. *перен.* Втрачати здатність правильно розуміти що-небудь, розбиратися в чомусь.
ЗАСЛІ́ПЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **засліплювати**.
ЗАСЛІПЛЯ́ТИ *див.* **засліплювати**.
ЗАСЛІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **засліплюватися**.
ЗАСЛІПОКИШКО́ВИЙ, -а́, -е́, *анат.* Який знаходиться, розміщений за сліпою кишкою.
ЗАСЛО́Н *див.* **заслі́н**.
ЗАСЛО́НА, -и, *ж.* 1. Те, чим запинають, затуляють що-небудь; запона. 2. Густа, суцільна пелена чого-небудь, що обмежує видимість. // Те, що прикриває, захищає що-небудь, створюючи перешкоду для проникнення чогось іззовні. ** **Димова́ засло́на** – штучно створені в повітрі хмари диму або туману як засіб маскування, прикриття кого-, чого-небудь. 3. *перен.* Захист, заступництво. 4. *рідко.* Те саме, що **заслі́н** 2. 5. *діал.* Заслінка.
ЗАСЛО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заслонити**.
ЗАСЛОНИ́ТИ *див.* **заслоня́ти**.
ЗАСЛОНИ́ТИСЯ *див.* **заслоня́тися**.
ЗАСЛО́НЮВАТИ *див.* **заслоня́ти**.
ЗАСЛО́НЮВАТИСЯ *див.* **заслоня́тися**.
ЗАСЛОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідше* **ЗАСЛО́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСЛОНИ́ТИ**, -слоню́, -сло́ниш, *док.*, *перех.* 1. Закривати, загороджувати щось собою або чим-небудь. // Огортати, оповивати що-небудь, роблячи невидимим. // *розм.* Закривати з метою захисту, оборони, збереження; охороняти. 2. Завішувати або накривати чимсь що-небудь. // Прикривати, затуляти чим-небудь очі і т. ін. 3. *перен.* Відтісняти на другий план, робити другорядним, неважливим.
ЗАСЛОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідше* **ЗАСЛО́НЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАСЛОНИ́ТИСЯ**, -слоню́ся, -сло́нишся, *док.* 1. Закриватися, загороджуватися чим-небудь, стаючи невидимим повністю або частково. 2. Накривати, покривати себе чим-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **заслоняти**, **заслонювати**.
ЗАСЛУ́ГА, -и, *ж.* 1. Вчинок, діяльність, гідні поваги, загального визнання, високої оцінки. // Позитивна риса. ** **По заслу́зі** – відповідно до того, що заслужив, чого гідний, вартий. 2. *розм.* Винагорода, відзнака.
ЗАСЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заслуго́вувати**.
ЗАСЛУГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ЗАСЛУ́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСЛУЖИ́ТИ**, -служу́, -слу́жиш *і рідко* **ЗАСЛУГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. *чого і на що.* Своєю діяльністю, поведінкою викликати до себе певне ставлення з боку кого-небудь; бути гідним чого-небудь. // Бути вартим вивчення, наслідування і т. ін. 2. *тільки док.* Здобути право на що-небудь службою, роботою.
ЗАСЛУГУВА́ТИ *див.* **заслуго́вувати**.
ЗАСЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заслужити**. 2. *у знач. прикм.* Який має заслуги (*див.* **заслу́га** 1). // Уживається в складі почесного звання, яке надається урядом за видатну діяльність у галузі науки, мистецтва, виробництва і т. ін. *Заслужений артист. Заслужений працівник культури. Заслужений вчитель.* 3. *у знач. прикм.* Досягнутий сумлінною працею, відданим служінням людям, суспільству і т. ін. 4. *у знач. прикм.*, *перен.*, *жарт.* Яким довго й часто користувалися (про предмети). 5. *у знач. прикм.* Який відповідає чиїй-небудь поведінці, вчинкам; справедливий.
ЗАСЛУЖЕНИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Заробіток.
ЗАСЛУ́ЖЕНО. Присл. до **заслу́жений** 3, 5.
ЗАСЛУ́ЖИНА, -и, *ж.*, *діал.* Винагорода, жалування.
ЗАСЛУЖИ́ТИ *див.* **заслуго́вувати**.
ЗАСЛУ́ЖУВАТИ *див.* **заслуго́вувати**.
ЗАСЛУ́ХАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заслу́хати**. 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Який заслухався кого-, чого-небудь.
ЗАСЛУ́ХАТИ *див.* **заслу́хувати**.
ЗАСЛУ́ХАТИСЯ *див.* **заслу́хуватися**.
ЗАСЛУХО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заслуховувати**.
ЗАСЛУХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заслухо́вувати**. *Заслуховування звітів.*
ЗАСЛУХО́ВУВАТИ *див.* **заслу́хувати**.
ЗАСЛУХО́ВУВАТИСЯ *див.* **заслу́хуватися**.
ЗАСЛУ́ХУВАТИ *і* **ЗАСЛУХО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСЛУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Слухати що-небудь виголошуване на зборах, засіданні і т. ін.
ЗАСЛУ́ХУВАТИСЯ *і* **ЗАСЛУХО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАСЛУ́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. *чим, кого, чого і без додатка.* Захоплюватися, забувати про все інше, слухаючи кого-, що-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **заслу́хувати**, **заслухо́вувати**.
ЗАСЛЬО́ЗЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засльозити**. 2. *у знач. прикм.*, *діал.* Який засльозився, став мокрий від сліз.
ЗАСЛЬОЗИ́ТИ, -ожу́, -ози́ш, *док.*, *перех.* Наповнити, зволожити слізьми (очі). // *розм.* Залити, замочити слізьми що-небудь.
ЗАСЛЬОЗИ́ТИСЯ, -ожу́ся, -ози́шся, *док.* 1. Наповнитися, зволожитися слізьми (про очі). 2. *діал.* Заплакати.
ЗАСЛЬОТИ́ТИ, -и́ть, *док.*, *безос.*, *розм.* Початися сльоті; задощити.
ЗАСЛЬОТИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *безос.*, *розм.* Те саме, що **засльотити**.
ЗАСМА́ГА, -и, *ж.* Смаглявий, темний колір шкіри, що з'являється від тривалого перебування на сонці й вітрі.
ЗАСМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСМА́ГНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* засма́г, -ла, -ло; *док.* 1. Набувати смаглявого, темного кольору під дією сонячного проміння й вітру. 2. Укриватися смагою, запікатися (про губи).
ЗАСМА́ГЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **засма́гнути**. 2. *у знач. прикм.* Який засмаг, загорів на сонці й вітрі. 3. *у знач. прикм.* Який укрився смагою, запікся (про губи). 4. *у знач. прикм.*, *рідко.* Те саме, що **закіптяві́лий**.
ЗАСМА́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **засма́глий** 2.
ЗАСМАГЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати засмаглим; загоріти.
ЗАСМА́ГНУТИ *див.* **засмага́ти**.
ЗАСМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засма́жити**. 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Який засмажився, загорів на сонці й вітрі.
ЗАСМА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засма́жити**.
ЗАСМА́ЖИТИ *див.* **засма́жувати**.
ЗАСМА́ЖИТИСЯ *див.* **засма́жуватися**.
ЗА́СМАЖКА, -и, *ж.*, *кул.* Те, що додається до страви для поліпшення її смаку, запаху і т. ін.
ЗАСМА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засма́жувати**.
ЗАСМА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засма́жувати**.
ЗАСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСМА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Готувати їжу смаженням. 2. Додавати до страви засмажку.
ЗАСМА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАСМА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. *розм.* Набувати смаглявого, темного кольору під дією сонячного проміння й вітру. 2. *тільки недок.* Пас. до **засма́жувати**.
ЗАСМАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Покуштувати, випити, з'їсти чого-небудь. 2. *неперех.*, *у чому, що, чого, перен.* Захопитися чим-небудь, знайти в чомусь задоволення, втіху. 3. *перех.*, *перен.* Зазнати, пережити що-небудь.
ЗАСМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засмалити** 1 – 4. 2. *у знач. прикм.*, *рідко.* Те саме, що **закіптяві́лий**. 3. *у знач. прикм.* Який засмалився, загорів на сонці й вітрі.
ЗАСМА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **засма́лений**.
ЗАСМАЛИ́ТИ *див.* **засма́лювати**.
ЗАСМАЛИ́ТИСЯ *див.* **засма́люватися**.
ЗАСМАЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засмальцювати**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який засмальцювався, став брудним.
ЗАСМАЛЬЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **засмальцьо́ваний**.
ЗАСМАЛЬЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засмальцьо́вувати**.
ЗАСМАЛЬЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСМАЛЬЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Забруднювати чим-небудь масним; замащувати.
ЗАСМАЛЬЦЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАСМАЛЬЦЮВА́ТИСЯ**, -ююся, -ю́єшся, *док.* 1. Забруднюватися чим-небудь масним; замащуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **засмальцьо́вувати**.
ЗАСМАЛЬЦЮВА́ТИ *див.* **засмальцьо́вувати**.
ЗАСМАЛЬЦЮВА́ТИСЯ *див.* **засмальцьо́вуватися**.
ЗАСМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засма́лювати**.
ЗАСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСМАЛИ́ТИ**, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех.* 1. Обпалювати вогнем поверхню або кінці чого-небудь. 2. Обпікати, обвітрювати шкіру, роблячи її смаглявою, темною. 3. Покривати який-небудь предмет кіптявою, робити його чорним, тримаючи довго на вогні. 4. *розм.*, *рідко.* Запалювати (цигарку, люльку і т. ін.). 5. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Почати робити що-небудь швидко, енергійно.
ЗАСМА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАСМАЛИ́ТИСЯ**, -алю́ся, -а́лишся, *док.* 1. Обпалюватися вогнем з поверхні або кінців. 2. Набувати смуглявого, темного кольору під дією сонячного проміння й вітру. 3. Покриватися кіптявою, ставати чорним від тривалого перебування на вогні (про предмети). 4. *тільки недок.* Пас. до **засма́лювати** 3, 4.
ЗАСМА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засмачити**.
ЗАСМАЧИ́ТИ *див.* **засма́чувати**.
ЗАСМА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засма́чувати**.
ЗАСМА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСМАЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Додавати що-небудь до страви для поліпшення смаку, запаху тощо.
ЗАСМА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *розм.* Пас. до **засма́чувати**.
ЗАСМЕРДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Почати смердіти. 2. *перех.* Наповнити (приміщення і т. ін.) неприємним запахом.
ЗАСМЕРДІ́ТИСЯ, -ди́ться, *док.*, *розм.* Просякнутися неприємним запахом, стати смердючим.
ЗАСМИ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засми́кати** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Якого змучили тяжка робота, турботи, клопоти і т. ін.
ЗАСМИ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **засми́каний** 2.
ЗАСМИ́КАТИ *див.* **засми́кувати**[1].
ЗАСМИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Почати робити метушливі, безладні рухи. 2. Затремтіти, засіпатися. // *безос.* 3. *з чим.* Затриматися з виконанням якої-небудь роботи.
ЗАСМИКНУ́ТИ *див.* **засми́кувати**[2].
ЗАСМИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засми́кувати**.
ЗАСМИ́КУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСМИ́КАТИ**, засми́каю, засми́каєш *і рідко* засми́чу, засми́чеш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Стомлювати частими поїздками, тяжкою роботою і т. ін. (коня). *Засмикати коня.* 2. *перен.*, *розм.* Змучувати, стомлювати кого-небудь безперервними вимогами, питаннями, дорученнями і т. ін. 3. *тільки док.* Почати смикати; зашарпати, засіпати.
ЗАСМИ́КУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСМИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Різким рухом, ривками, поривчасто посувати край завіси, штори і т. ін.).
ЗАСМІТИ́ТИ *див.* **засмі́чувати**.
ЗАСМІТИ́ТИСЯ *див.* **засмі́чуватися**.
ЗАСМІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засмітити**.
ЗАСМІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **засмі́чений**.
ЗАСМІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засміти́ти** і стан за знач. **засміти́тися**.
ЗАСМІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засмі́чувати**.
ЗАСМІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засмі́чувати** і стан за знач. **засмі́чуватися**.
ЗАСМІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСМІТИ́ТИ**, -смічу́, -смі́тиш, *док.*, *перех.* Покривати що-небудь сміттям або чимсь непотрібним; забруднювати. // Ростучи у великій кількості, заглушувати інші рослини (про бур'яни). // Змішуючи з чим-небудь, робити непридатним для користування, споживання. // *перен.* Заповнювати чим-небудь непотрібним, шкідливим і т. ін.
ЗАСМІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАСМІТИ́ТИСЯ**, -смі́титься, *док.* 1. Покриватися сміттям або чим-небудь непотрібним; забруднюватися. // Змішуватися з чим-небудь (перев. про зерно). 2. *тільки недок.* Пас. до **засмі́чувати**.
ЗАСМІ́ЧУВАЧ, -а, *ч.*, *с. г.* Те, що засмічує вирощувану рослину.
ЗАСМІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Викликати сміх у кого-небудь. 2. Довести сміхом до знемоги, повного безсилля.
ЗАСМІЯ́ТИ, -ію, -іє́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Висміяти кого-, що-небудь.
ЗАСМІЯ́ТИСЯ, -ію́ся, -іє́шся, *док.*, *з кого – чого, до кого – чого, на що і без додатка.* 1. Почати сміятися; розсміятися. 2. Почати глузувати, кепкувати з кого-небудь.

ЗАСМО́КТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засмокта́ти** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Який має виснажений вигляд; схудлий, змарнілий.
ЗАСМОКТА́ТИ *див.* **засмо́ктувати.**
ЗАСМОКТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до засмоктування. // Який засмоктує, призначений для засмоктування.
ЗАСМО́КТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засмо́ктувати.**
ЗАСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засмо́ктувати** 1, 2.
ЗАСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСМОКТА́ТИ**, -смокчу́, -смо́кчеш, *док.*, *перех.* 1. Втягувати, вбирати в себе кого-, що-небудь. // *безос.* 2. *перен.* Повністю захоплюючи, підкоряти своєму впливові; глумити творчі прагнення. 3. *тільки док.* Почати смоктати, ссати.
ЗАСМО́КТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **засмо́ктувати** 1, 2.
ЗАСМО́КТУЮЧИЙ, -а, е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **засмо́ктувати** 1, 2.
ЗАСМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засмоли́ти.** // *у знач. прикм.*
ЗАСМО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засмоли́ти.**
ЗАСМОЛИ́ТИ *див.* **засмо́лювати.**
ЗАСМОЛИ́ТИСЯ *див.* **засмо́люватися.**
ЗАСМО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засмо́лювати.**
ЗАСМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засмо́лювати.**
ЗАСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСМОЛИ́ТИ**, -смолю́, -смо́лиш, *док.*, *перех.* 1. Заливати, замазувати смолою отвори, щілини, дірки в чому-небудь. 2. *розм.* Обливати, поливати смолою. 3. *розм.* Забруднювати кого-, що-небудь смолою.
ЗАСМО́ЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ЗАСМОЛИ́ТИСЯ**, -смолю́ся, -смо́лишся, *док.* 1. *розм.* Забруднюватися смолою. 2. *тільки недок.* Пас. до **засмо́лювати.**
ЗАСМУ́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **сму́ток.**
ЗАСМУТИ́ТИ *див.* **засму́чувати.**
ЗАСМУТИ́ТИСЯ *див.* **засму́чуватися.**
ЗАСМУТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Почати смуткувати; засумувати.
ЗАСМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засмути́ти.** 2. *у знач. прикм.* Смутний, невеселий. // Який виражає смуток, жаль. 3. *у знач. прикм.* Похмурий, безрадісний.
ЗАСМУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **засму́чений** 2, 3.
ЗАСМУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Почуття смутку, жалю, викликане чим-небудь.
ЗАСМУ́ЧЕНО. Присл. до **засму́чений** 2, 3.
ЗАСМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСМУТИ́ТИ**, -смучу́, -сму́тиш, *док.*, *перех.* 1. Викликати смуток у кого-небудь. // Виповнювати смутком (душу, серце). // Завдавати кому-небудь горя, жалю. 2. Робити похмурим, безрадісним що-небудь.
ЗАСМУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАСМУТИ́ТИСЯ**, -смучу́ся, -сму́тишся, *док.* 1. Ставати смутним, невеселим. // Відчувати горе, жаль. 2. *тільки 3 ос.* Ставати похмурим, безрадісним.
ЗАСНІ́ДІТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Заплісняві́ти. 2. Потьмяніти.
ЗАСНІ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засні́жити.** 2. *у знач. прикм.* Який має на собі сніг.
ЗАСНІ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **засні́жений** 2.
ЗАСНІ́ЖИТИ, -і́жу́, -і́жи́ш, *док.*, *перех.* Покрити, засипати снігом. // *безос.*
ЗАСНІ́ЖИТИСЯ, -иться, *док.* Покритися, засипатися снігом.
ЗАСНІТИ́ТИ *див.* **засні́чувати.**
ЗАСНІТИ́ТИСЯ *див.* **засні́чуватися.**
ЗА́СНІТОК, -тка, *ч.*, *діал.* Зародок.
ЗАСНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засні́чувати.**
ЗАСНІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСНІТИ́ТИ**, -сні́чу́, -сні́тиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Засипати чим-небудь сипким.
ЗАСНІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАСНІТИ́ТИСЯ**, -сні́титься, *док.*, *діал.* 1. Засипатися чим-небудь сипким. 2. Закупорюватися гноєм (про рану). 3. *с. г.* Уражатися сажкою. 4. Зароджуватися (про появу, початок чого-небудь).
ЗАСНО́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заснува́ти**[1]. // **засно́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАСНО́ВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заснува́ти**[2]. // **засно́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАСНОВИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Почати сновигати.
ЗАСНО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто заснував що-небудь, поклав початок чомусь.
ЗАСНО́ВНИЦТВО, -а, *с.* Заснування акціонерних товариств з метою одержання прибутку.
ЗАСНО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до **засно́вництва.**
ЗАСНО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **засно́вник.**
ЗА́СНОВОК, -вку, *ч.* 1. Передумова, думка, гадка. 2. Посилка (в логіці). 3. *діал.* Заснування.
ЗАСНО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засно́вувати.**
ЗАСНО́ВУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **засно́вувати**[1].
ЗАСНО́ВУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **засно́вувати**[2].
ЗАСНО́ВУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСНУВА́ТИ**, -ую́, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Започатковувати існування чого-небудь, створювати, організовувати щось. 2. *на чому.* Будувати, створювати на основі чого-небудь, виходячи з чогось.
ЗАСНО́ВУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСНУВА́ТИ**, -ую́, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Снуючи нитки, робити основу тканини. // *перен.* Покривати, затягувати щось чим-небудь. 2. *перен.* Наповнювати, оповивати, огортати і т. ін. що-небудь. // *безос.*
ЗАСНО́ВУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ЗАСНУВА́ТИСЯ**, -ується, *док.* 1. Створюватися, організовуватися. // З'являтися, виникати. 2. *на чому.* Мати що-небудь за основу, джерело. 3. *тільки недок.* Пас. до **засно́вувати**[1].
ЗАСНО́ВУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **ЗАСНУВА́ТИСЯ**, -ується, *док.* 1. Снуючись, робити основу тканини. // *перен.* Покриватися, затягуватися густою сіткою чого-небудь. // *перен.* З'являтися де-небудь, покриваючи собою щось (про густу сітку, переплетіння чогось). 2. *перен.* Наповнюватися, оповиватися, огортатися і т. ін. чим-небудь.
ЗАСНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заснува́ти**[1].
ЗАСНУВА́ТИ[1] *див.* **засно́вувати**[1].
ЗАСНУВА́ТИ[2] *див.* **засно́вувати**[2].
ЗАСНУВА́ТИ[3], -ую́, -уєш, *док.*, *розм.* Почати снувати.
ЗАСНУВА́ТИСЯ[1] *див.* **засно́вуватися**[1].
ЗАСНУВА́ТИСЯ[2] *див.* **засно́вуватися**[2].
ЗАСНУВА́ТИСЯ[3], -ую́ся, -уєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **заснува́ти**[3].
ЗАСНУ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **засну́ти.** // *у знач. прикм.*
ЗАСНУ́ТИ *див.* **засипа́ти**[2].
ЗАСНЯ́ДІТИ, -джу, -диш, *док.*, *рідко.* 1. Покритися пліснявою; запліснявіти. 2. *перен.* Довго перебуваючи де-небудь, отупіти, стати байдужим до всього.
ЗА́СОВ *див.* **за́сув.**
ЗАСОВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Почати совати.
ЗАСОВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати соватися.
ЗА́СОВЕНЬ, -вня, *ч.*, *діал.* Засув.
ЗАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засо́вувати.**
ЗАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ЗАСУВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Рухаючи, пересуваючи щось, поміщати куди-небудь. // Вставляти на своє місце що-небудь висувне; всовувати. // *розм.* Класти, ховати куди-небудь. 2. *розм.* Зачиняти, замикати двері зсередини на засув. 3. *розм.* Посувати краї фіранок, завіси і т. ін. до кінця, затуляючи, закриваючи що-небудь. 4. *рідко.* Засипати чим-небудь, вирівнюючи заглибини.
ЗАСО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ЗАСУВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. *розм.* Рухаючись, пересуваючись, поміщатися куди-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **зачиня́тися.** // Зачиняти, замикати на засув двері зсередини. 3. *розм.* Пересовуючи краї занавісок, завіси і т. ін. до кінця, затулятися, закриватися, стаючи невидимим для кого-небудь. 4. Обвалюючись, засипаючись чим-небудь, зрівнюватися з поверхнею (про ями, заглибини). 5. *тільки недок.* Пас. до **засо́вувати, засува́ти.**
ЗАСОКОРИ́ТИ, -ри́ть, *док.* 1. Почати сокорити, кудкудакати (про курей). 2. *перен.*, *розм.* Швидко й безугавно заговорити.
ЗАСОКОТА́ТИ, -о́че *і* **ЗАСОКОТІ́ТИ**, -оти́ть, *док.* Те саме, що **засокори́ти.**
ЗАСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засоли́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Який містить у собі велику кількість мінеральних солей.
ЗАСО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **засо́лений** 2.
ЗАСО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засоли́ти** 2.
ЗАСОЛИ́ТИ *див.* **засо́лювати.**
ЗАСОЛИ́ТИСЯ *див.* **засо́люватися.**
ЗАСО́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **засо́лювання.**
ЗАСОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засолоди́ти.**
ЗАСОЛО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, служить для засолоджування.
ЗАСОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засоло́джувати.**
ЗАСОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСОЛОДИ́ТИ**, -джу́, -диш, *док.* Робити солодким або солодшим, додаючи цукру, меду, варення і т. ін.
ЗАСОЛОДИ́ТИ *див.* **засоло́джувати.**
ЗАСОЛО́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засолони́ти.**
ЗАСОЛОНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Зробити солоним або солонішим.
ЗАСО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **засо́лювальний.**
ЗАСО́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для засолювання. // В якому працюють засолювачі.
ЗАСО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засо́лювати.** 2. Якого можна засолити.
ЗАСО́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **засо́люваний** 2.
ЗАСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засо́лювати** 1.
ЗАСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСОЛИ́ТИ**, -солю́, -со́лиш, *док.*, *перех.* 1. Заготовляти що-небудь про запас, кладучи в солоний розчин; солити. 2. Збільшувати вміст мінеральних солей у ґрунтах (про солоні підґрунтові води, соляний пил і т. ін.).
ЗАСО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАСОЛИ́ТИСЯ**, -со́литься, *док.* 1. Ставати солоним. 2. *тільки недок.* Пас. до **засо́лювати.**
ЗАСО́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Робітник, який засолює що-небудь.
ЗАСО́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **засо́лювач.**
ЗАСОПІ́ТИ, -плю́, -пе́ш; *мн.* засоплять; *і* **ЗАСОПТИ́**, -пу́, -пе́ш; *мин.* ч. засі́п, -сопла́, -ло́; *док.* Почати сопіти, сопти. // *перен.* Працюючи, почати видавати хриплі звуки (про механізми, машини і т. ін.).
ЗАСОПТИ́ *див.* **засопі́ти.**
ЗАСОПТИ́СЯ, -пу́ся, -пе́шся; *мин. ч.* засі́пся, -сопла́ся, -ло́ся; *док.*, *розм.* Відчути утруднення в диханні від швидкої ходьби, бігу і т. ін.
ЗАСОРО́МИТИ *див.* **засоро́млювати.**
ЗАСОРО́МИТИСЯ *див.* **засоро́млюватися.**
ЗАСОРО́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засоро́мити.** 2. *у знач. прикм.* Який засоромився, зніяковів, збентежився і т. ін. // Який виражає засоромлення.
ЗАСОРО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **засоро́млений** 2.
ЗАСОРО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Почуття сорому, зніяковіння, збентеження і т. ін.
ЗАСОРО́МЛЕНО. Присл. до **засоро́млений** 2.
ЗАСОРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСОРО́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* засоромлять; *док.*, *перех.* 1. Примушувати кого-небудь відчувати сором, зніяковіння, збентеження і т. ін. 2. *тільки док.* Стати причиною появи в кого-небудь почуття сорому, ніяковості, збентеження і т. ін.
ЗАСОРО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАСОРО́МИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* засоромляться; *док.* Відчувати сором, зніяковіння, збентеження і т. ін. перед ким-небудь або від чогось.
ЗАСО́С, -у, *ч.*, *розм.* Тривалий, із захопленням губ, шкіри та ін. поцілунок; слід від такого поцілунку.
ЗАСО́ТАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **засота́ти.**
ЗАСОТА́ТИ *див.* **засо́тувати.**
ЗАСО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **засно́вувати**[2].
ЗАСО́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **засо́хнути.** // *у знач. прикм.*
ЗАСО́ХЛЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Засохлий.
ЗАСО́ХНУТИ *див.* **засиха́ти.**
ЗАСО́ХТИ *див.* **засиха́ти.**
ЗАСОЧИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Почати сочитися, текти тоненьким струмочком (про рідину). // *чим.* Почати виділяти з себе яку-небудь рідину.
ЗА́СПА, -и, *ж.* Поширена в Україні назва мілководних, зарослих водяною рослинністю заплавних озер.
ЗА́СПАНИЙ, -а, -е. Який має на собі сліди сну; який ще не зовсім прокинувся. // Який буває у людини, котра тільки-но прокинулася (про очі, обличчя, вид і т. ін.).
ЗА́СПАНО. Присл. до **за́спаний.**
ЗАСПА́ТИ *див.* **засипа́ти**[4].
ЗАСПА́ТИСЯ *див.* **засипа́тися**[2].
ЗАСПЕРЕЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Почати сперечатися, заперечуючи або доводячи що-небудь. // Почати сваритися за кого-, що-небудь. 2. Побитися об заклад.
ЗАСПІ́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Рюкзак, ранець.
ЗАСПИРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заспиртува́ти.** // **заспирто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗАСПИРТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заспирто́вувати.**
ЗАСПИРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заспирто́вувати.**
ЗАСПИРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСПИРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Класти у спирт, щоб запобігти розкладові, гниттю, щоб зберегти в натуральному вигляді. // Насичувати, розводити спиртом.
ЗАСПИРТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **заспирто́вувати.**
ЗАСПИРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заспиртува́ти.**
ЗАСПИРТУВА́ТИ *див.* **заспирто́вувати.**
ЗА́СПІВ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **заспі́вати.** *Солов'їний заспів.* 2. Вступна частина пісні або кожного її куплету. 3. Початок фольклорного твору (билини, думи і т. ін.), зазвичай не пов'язаний безпосередньо з його основним змістом. // Взагалі початок літературного твору.
ЗАСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заспіва́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Який утратив свіжість і привабливість від частого виконання (про пісню, романс і т. ін.).
ЗАСПІВА́ТИ *див.* **заспі́вувати.**
ЗАСПІ́ВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **заспі́вувач.**
ЗАСПІ́ВАЧКА, -и. Жін. до **заспі́вач.**
ЗА́СПІВКА, -и, *ж.* Те саме, що **за́спів** 2, 3.
ЗАСПІ́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заспі́вувати.**
ЗАСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСПІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* *і без додатка.* 1. Починати співати (про людей). // *тільки док.* Заговорити співучим голосом. // *тільки док.*, *перен.* Пройнятися почуттям радісного хвилювання, захоплення. 2. Починати кукурікати, щебетати і т. ін. (про птахів). 3. *перен.* Починати мелодійно звучати (про музичні інструменти). // Починати видавати однотонні, протяжні звуки (про різні предмети). 4. *тільки док.* Виконати, проспівати пісню. 5. *тільки недок.* Виконувати заспів (у 2 знач.).
ЗАСПІ́ВУВАЧ, -а, *ч.* 1. Співак, який виконує заспів (у 2 знач.) або починає спів, підхоплюваний хором. 2. *перен.* Організатор, зачинатель якої-небудь справи; ініціатор.
ЗАСПІ́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **заспі́вувач.**
ЗА́СПІЛЬ, *присл.*, *діал.* Суцільно, поспіль.
ЗАСПІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.* 1. Почати спішити; заквапитися. 2. Швидко, скоромовкою заговорити.
ЗАСПІШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **заспіши́ти** 1.
ЗАСПОКІ́ЙЛИВИЙ, -а, -е. Який заглушує, розвіює неспокій, тривогу, хвилювання, тугу і т. ін. // *у знач. ім.* **заспокі́йливе**, -вого, *с.* Те, що заспокоює біль (про ліки).
ЗАСПОКІ́ЙЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **заспокі́йливий.**
ЗАСПОКІ́ЙЛИВО. Присл. до **заспокі́йливий.**
ЗАСПОКІ́ЙНИК, -а, *ч.* Те саме, що **заспоко́ювач** 1.
ЗАСПОКО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до

заспоко́їти. 2. *у знач. прикм.* Який заспокоївся, став тихим, спокійним.
ЗАСПОКО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **заспоко́єний** 2.
ЗАСПОКО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заспоко́їти** і стан за знач. **заспоко́їтися**.
ЗАСПОКО́ЇТИ *див.* **заспоко́ювати**.
ЗАСПОКО́ЇТИСЯ *див.* **заспоко́юватися**.
ЗАСПОКО́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для заспокоювання.
ЗАСПОКО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заспоко́ювати**.
ЗАСПОКО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заспоко́ювати**.
ЗАСПОКО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСПОКО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Заглушувати, розвіювати чий-небудь неспокій, тривогу, хвилювання, тугу і т. ін. // Примушувати кого-небудь поводитися, триматися тихо, спокійно. 2. Знімати біль, полегшувати хворобливий стан і т. ін. // Послаблювати, усувати які-небудь почуття, переживання. 3. Те саме, що **утихомирювати**. 4. Вгамовувати голод, спрагу. 5. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **задовольня́ти** 1.
ЗАСПОКО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАСПОКО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.* 1. Ставати спокійним, переставати тривожитися, хвилюватися, тужити. // Примушувати себе поводитися, триматися тихо, спокійно. 2. Слабшати, ставати менш напруженим, стихати (про біль, нервування і т. ін.). // *розм.* Затихати (про звуки). 3. Переставати клекотіти, бушувати (перев. про воду). 4. *розм.*, *на чому.* Задовольнятися чим-небудь. 5. *тільки недок.* Пас. до **заспоко́ювати**.
ЗАСПОКО́ЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто заспокоює кого-небудь. 2. *тех.* Пристрій для гасіння коливань рухомої частини вимірювального приладу.
ЗАСПО́РИТИ, -рю, -риш, *док.* Почати спорити; засперечатися.
ЗАСПО́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Те саме, що **заспо́рити**.
ЗАСПОТИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Почати спотикатися. // Заходити, забігати, спотикаючись. 2. Заговорити, затинаючись.
ЗАСРІ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засрі́бли́ти**.
ЗАСРІБЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Зробити схожим на срібло за кольором, надати блиску срібла.
ЗАСРІБЛИ́ТИСЯ *див.* **засрі́блюватися**.
ЗАСРІ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *рідко* **ЗАСРІБЛИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Починати сріблитися, набувати кольору срібла, сріблястого відтінку. 2. *тільки док.* Вирізнитися сріблястим кольором.
ЗАССА́ТИ[1] *див.* **засиса́ти**.
ЗАССА́ТИ[2], -су́, -се́ш, *док.* Почати ссати, смоктати.
ЗАССА́ТИСЯ *див.* **засиса́тися**.
ЗАСТА́ВА[1], -и, *ж.* 1. Віддавання кредиторові якогонебудь майна або коштовностей для забезпечення одержуваної позички. 2. Річ, яка залишається у того, хто видає позичку. // Грошова сума, яку вносять для забезпечення виконання зобов'язань. ** **Генера́льна заста́ва**: а) застава у розмірі, який повинен гарантувати суму кредиту; б) загальна застава, що її використовують для послідовних кредитів. 3. *перен.* Забезпечення, гарантія чогонебудь.
ЗАСТА́ВА[2], -и, *ж.* 1. *іст.* Місце в'їзду до міста або виїзду з нього, яке охоронялося. // Пост, створюваний на центральному шляху для збирання з проїжджих мита, податків і т. ін. за проїзд або перевезення товарів. 2. Військовий охоронний загін, охоронна варта. // Місце розташування військового підрозділу, який охороняє певну ділянку державного кордону.
ЗАСТАВА́ТИ, -таю́, -тає́ш, *недок.*, **ЗАСТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш, *док.*, *перех.* 1. Встигати знайти, побачити, зустріти кого-небудь десь. // З'являючись кудинебудь, знаходити, бачити когось за якимсь заняттям, в якому-небудь стані, положенні і т. ін. // Прибуваючи куди-небудь, виявляти, знаходити щось. 2. *тільки 3 ос.* Захоплювати зненацька кого-небудь десь, у якому-небудь положенні і т. ін.
ЗАСТА́ВИТИ[1] *див.* **заставля́ти**[1].
ЗАСТА́ВИТИ[2] *див.* **заставля́ти**[2].
ЗАСТА́ВИТИ[3] *див.* **заставля́ти**[3].
ЗАСТА́ВИТИСЯ[1] *див.* **заставля́тися**[1].
ЗАСТА́ВИТИСЯ[2] *див.* **заставля́тися**[2].
ЗА́СТАВКА, -и, *ж.* 1. Малюнок, найчастіше на всю ширину сторінки, перед початком тексту розділу, частини і т. ін. книжки; прот. **кінці́вка**. 2. Емблема телевізійної передачі, а також заповнення паузи в ефірі.
ЗАСТА́ВКА, -и, *ж.*, *гідр.* Спеціальний щит, який затримує воду. ** **На всі за́ставки** – скільки є (було і т. ін.) сили; дуже.
ЗАСТАВКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́ставка**.
ЗАСТА́ВЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заста́вити**[1]. // **заста́влено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАСТА́ВЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заста́вити**[2]. // *у знач. прикм.*
ЗАСТА́ВЛЕНИЙ[3], -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заста́вити**[3]. // **заста́влено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАСТАВЛЯ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **заставля́ти**[1].
ЗАСТАВЛЯ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **заставля́ти**[2].
ЗАСТАВЛЯ́ННЯ[3], -я, *с.* Дія за знач. **заставля́ти**[3].
ЗАСТАВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* заста́влять; *док.*, *перех.* 1. Ставлячи що-небудь у великій кількості, покривати всю поверхню або заповнювати весь простір. 2. Загороджувати, закривати когось, щось. 3. *діал.* Ставити.
ЗАСТАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* заста́влять; *док.*, *перех.* Віддавати щонебудь у заставу кредиторові для забезпечення одержуваної позички.
ЗАСТАВЛЯ́ТИ[3], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* заста́влять; *док.*, *перех.*, *з інфін.*, *рідше з прийм.* **до** *і спол.* **щоб**, **аби**, *розм.* Примушувати виконувати що-небудь, ставати до якоїсь роботи.
ЗАСТАВЛЯ́ТИСЯ[1], -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАСТА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся, *мн.* заста́вляться; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Заповнюватися чим-небудь у великій кількості. 2. Загороджувати себе, прикриватися чим-небудь.
ЗАСТАВЛЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАСТА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* заста́вляться; *док.* 1. *розм.* Закладатися, битися об заклад. 2. *тільки недок.* Пас. до **заставля́ти**[2].
ЗАСТАВНА́, -о́ї, *ж.*, *юр.* Юридичний документ, який свідчить про заставу боржником належного йому нерухомого майна. // Довгостроковий цінний папір, що його випустив іпотечний банк під заставу нерухомого майна.
ЗАСТА́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **заста́ва**[2]. *Заставна варта.*
ЗАСТАВНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **заста́ва**[1]. *Заставна квитанція.* ** **Заставне́ зобов'я́зання** – документ, що його видає позичальник кредитору на підтвердження його права. **Заставне́ пра́во** – привілеєве право кредитора, заставотримача. **Заставне́ свідо́цтво** – документ про заставу боржником нерухомого майна. **Заставни́й сертифіка́т** – документ, що його докладають до переказного векселя, виписаного при відвантаженні товарів. **Заставні́ опера́ції** – операції банків, ломбардів з надання позик під заставу. // *у знач. ім.* **заставна́**, -но́ї, *ж.*, *юр.* Офіційний документ на заставлене майно.
ЗАСТА́ВНИК, -а, *ч.*, *юр.* Той, хто віддає своє майно в заставу кредиторові.
ЗАСТА́ВНИЦТВО, -а, *с.*, *іст.* Форма феодальної залежності в Російській імперії та на українських землях, що входили до її складу; фактично зникло на початку 18 ст. після запровадження подушної податі.
ЗАСТА́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **заста́вник**.
ЗАСТАВОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *юр.* Те саме, що **заста́вник**.
ЗАСТАВОДЕРЖА́ТЕЛЬ, -я *і* **ЗАСТАВОТРИМА́Ч**, -а́, *ч.*, *юр.* Юридична або фізична особа, на ім'я якої оформлено заставу майна. // Той, хто приймає яку-небудь річ у заставу під видану позику.
ЗАСТАВОДЕРЖА́ТЕЛЬКА, -и *і* **ЗАСТАВОТРИМА́ЧКА**, -и, *юр.* Жін. до **заставодержа́тель** і **заставотрима́ч**.
ЗАСТАВОТРИМА́Ч *див.* **заставодержа́тель**.
ЗАСТАВОТРИМА́ЧКА *див.* **заставодержа́телька**.
ЗАСТАВОУТРИ́МУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до приймання якої-небудь речі, майна у заставу під видану позику.
ЗАСТАВОУТРИ́МУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **заставотрима́ч**.
ЗАСТАВОУТРИ́МУВАЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **заставотрима́чка**.
ЗАСТА́ВОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́ста́вка**. *Заставочний малюнок.*
ЗАСТАВЩИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **заста́ва**[1] 2.
ЗАСТАНО́ВА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Застава (*див.* **заста́ва**[1] 1). 2. Розум; міркування.
ЗАСТАНОВИ́ТИ[1] *див.* **застановля́ти**[1].
ЗАСТАНОВИ́ТИ[2] *див.* **застановля́ти**[2].
ЗАСТАНОВИ́ТИСЯ *див.* **застановля́тися**.
ЗАСТАНО́ВЛЕНИЙ[1], -а, -е. *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **застанови́ти**[1].
ЗАСТАНО́ВЛЕНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **застанови́ти**[2].
ЗАСТАНОВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАСТАНОВИ́ТИ**, -новлю́, -но́виш; *мн.* застано́влять; *док.*, *перех.* 1. *розм.* Ставлячи у великій кількості, заповнювати, захаращувати що-небудь чимсь. 2. *розм.* Загороджувати, закривати. 3. *діал.* Ставити.
ЗАСТАНОВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАСТАНОВИ́ТИ**, -новлю́, -но́виш; *мн.* застано́влять; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **заставля́ти**[3].
ЗАСТАНОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАСТАНОВИ́ТИСЯ**, -новлю́ся, -но́вишся, *док.*, *діал.* Задумуватися.
ЗАСТА́РЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Постарілий передчасно.
ЗАСТАРИ́Й, -а, -е. Старіший, ніж звичайно, або дуже старий.
ЗАСТАРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСТА́РІТИ**, -ста́рію, -ста́рієш, *док.* 1. Ставати старим; старіти. 2. *тільки 3 ос.* Виходити з ужитку, з моди; не відповідати сучасним вимогам. 3. Укорінятися, стаючи невиліковним; задавнюватися (про хворобу).
ЗАСТАРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заста́ріти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який вийшов з ужитку, не відповідає сучасним вимогам. 3. *у знач. прикм.* Задавнений, невиліковний (про хворобу).
ЗАСТАРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **застарі́лий** 2, 3.
ЗАСТА́РІТИ *див.* **застаріва́ти**.
ЗАСТА́ТИ *див.* **застава́ти**.
ЗАСТЕБНУ́ТИ *див.* **застіба́ти**.
ЗАСТЕ́БНУТИЙ, **ЗАСТІ́БНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застебну́ти**, **застібну́ти**.
ЗАСТЕБНУ́ТИСЯ *див.* **застіба́тися**.
ЗАСТЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застели́ти**. // **засте́лено**, *безос. присудк. сл.*
ЗАСТЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застели́ти** 1.
ЗАСТЕЛИ́ТИ *див.* **застила́ти**.
ЗАСТЕЛИ́ТИСЯ *див.* **застила́тися**.
ЗАСТЕ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для застелення.
ЗАСТЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засте́лювати**.
ЗАСТЕ́ЛЮВАТИ *див.* **застила́ти**.
ЗАСТЕ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **застила́тися**.
ЗАСТЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застеля́ти** 1.
ЗАСТЕЛЯ́ТИ *див.* **застила́ти**.
ЗАСТЕЛЯ́ТИСЯ *див.* **застила́тися**.
ЗАСТЕНОГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застенографува́ти**.
ЗАСТЕНОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Записати способом стенографії яке-небудь усне повідомлення.
ЗАСТЕРЕГТИ́ *див.* **застеріга́ти**.
ЗАСТЕРЕГТИ́СЯ *див.* **застеріга́тися**.
ЗАСТЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застерегти́**.
ЗАСТЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **застерегти́**. 2. Те, що застерігає від чого-небудь. // Попередження. 3. У міжнародних угодах – одностороння заява, зроблена при підписанні, ратифікації, затвердженні, прийнятті угоди або приєднанні до нього. ** **Арбітра́жне застере́ження** – умови, які виключають можливість звернення однієї із зацікавлених сторін для вирішення суперечки по даній угоді. 4. Зауваження, що роз'яснює або уточнює думку.
ЗАСТЕРЕ́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Який застерігає від чогонебудь небезпечного, небажаного або запобігає його появі.
ЗАСТЕРЕ́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **застере́жливий**.
ЗАСТЕРЕ́ЖЛИВО. Присл. до **застере́жливий**.
ЗАСТЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *спец.* Який служить, використовується для застереження.
ЗАСТЕРЕ́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто застерігає від чогонебудь небезпечного, небажаного або запобігає його появі.
ЗАСТЕРЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **застере́жний**.
ЗАСТЕРЕ́ЖНО. Присл. до **застере́жний**.
ЗАСТЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застеріга́ти**.
ЗАСТЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСТЕРЕГТИ́**, -ежу́, -ежеш; *мин. ч.* застері́г, -регла́, -регло́; *док.*, *перех.*, *без додатка*, *із спол.* **щоб**. 1. Заздалегідь попереджати кого-небудь про щось небезпечне, небажане. // *від чого.* Оберігати від когось, чого-небудь, запобігати чомусь поганому. 2. Робити додаткове зауваження, роз'яснюючи або уточнюючи думку.
ЗАСТЕРІГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАСТЕРЕГТИ́СЯ**, -ежу́ся, -еже́шся; *мин. ч.* застері́гся, -регла́ся, -регло́ся; *док.* Те саме, що **застеріга́ти** 2.
ЗАСТИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застига́ти**[1].
ЗАСТИГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСТИ́ГНУТИ** *і* **ЗАСТИ́ГТИ**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* засти́г, -ла, -ло *і рідко* засти́гнув, -нула, -нуло; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Твердіти або згущуватися під час охолодження. // Замерзаючи, утворювати шар льоду (про воду). // *безос.* 2. Ставати холодним; холонути. // Мерзнути. // Замерзаючи, умирати від холоду. // Клякнути, дубіти. 3. *перен.* Переставати рухатися, ворушитися, коливатися і т. ін. // Залишатися певний час незмінним (про усмішку, вираз обличчя, очей і т. ін.). // Зупинятися, затримуватися на якийсь час на кому-, чому-небудь (про очі). 4. *перен.* Зупинятися в своєму розвиткові.
ЗАСТИГА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **ЗАСТИ́ГТИ**, -гне; *мин. ч.* засти́гло; *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **застава́ти** 2.
ЗАСТИГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **застига́ти**.
ЗАСТИ́ГЛИВИЙ, -а, -е. Який здатний застигати (*див.* **застига́ти**[1] 1,2).
ЗАСТИ́ГЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **засти́гливий**.
ЗАСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **засти́гнути**, **засти́гти**[1]. // *у знач. прикм.*
ЗАСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Відсутність руху, змін. // Властивість і стан кого-, чого-небудь застиглого.
ЗАСТИ́ГНУТИ *див.* **застига́ти**[1].
ЗАСТИ́ГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засти́гти**[2].
ЗАСТИ́ГТИ[1] *див.* **застига́ти**[1].
ЗАСТИ́ГТИ[2] *див.* **застига́ти**[2].
ЗАСТИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАСТИДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Засоромити.
ЗАСТИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ЗАСТИДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.*, *діал.* Засоромитися.
ЗАСТИДИ́ТИ *див.* **застида́ти**.
ЗАСТИДИ́ТИСЯ *див.* **застида́тися**.
ЗАСТИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застикува́ти**.
ЗАСТИКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **застико́ваний**.
ЗАСТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. З'єднати, сумістити об'єкти для їх взаємодії. 2. *перен.* Зробити відповідними одне одному.
ЗА́СТИЛ, -у, *ч.* Те, що застилає, покриває щонебудь.
ЗАСТИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застила́ти**.
ЗАСТИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАСТЕЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ЗАСТЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСЛА́ТИ**, -стелю́, -сте́лиш *і* **ЗАСТЕЛИ́ТИ**, -стелю́, -сте́лиш, *док.*, *перех.* 1. *чим.* Розгортаючи що-небудь, покривати якусь поверхню. // Покривати собою яку-небудь поверхню. // Ростучи, укривати собою землю (про рослини). // *розм.* Розкладаючи, розгортаючи щонебудь, простеляти, стелити. 2. *тільки 3 ос.* Огортати, заволікати чим-небудь з усіх боків. 3. *тільки*

3 *ос.* Затягувати, закривати очі, перешкоджаючи добре бачити. // *безос.*

ЗАСТИЛА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ЗАСТЕЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється *і рідко* **ЗАСТЕ́ЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ЗАСЛА́ТИСЯ**, -стеле́ться *і* **ЗАСТЕЛИ́ТИСЯ**, -сте́леться, *док.* 1. Покриватися чим-небудь. 2. Огортатися, оповиватися, стаючи невидимим. 3. *тільки недок.* Пас. до **застила́ти, застеля́ти, засте́лювати.**

ЗА́СТИЛКА, -и, *ж.* Річ, якою щось застелюють.

ЗА́СТИТИ *див.* **за́стувати.**

ЗАСТІБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для застібання.

ЗАСТІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застіба́ти.**

ЗАСТІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідше* **ЗАСТІ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСТЕБНУ́ТИ**, -стебну́, -стебне́ш *і рідко* **ЗАСТІБНУ́ТИ**, -стібну́, -сті́бнеш, *док., перех.* З'єднувати, скріплювати одяг, взуття і т. ін. за допомогою ґудзиків, гапликів, кнопок тощо. // *рідко.* Закривати що-небудь (портфель, чемодан і т. ін.).

ЗАСТІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідше* **ЗАСТІ́БУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАСТЕБНУ́ТИСЯ**, -стебну́ся, -стебне́шся *і рідко* **ЗАСТІБНУ́ТИСЯ**, -стібну́ся, -сті́бнешся, *док.* 1. Застібати на собі одяг. 2. Потрапляти в петлі, бабки і т. ін. (про ґудзики, гаплики, кнопки і т. ін.). 3. Підлягати застібанню (про одяг, взуття).

ЗА́СТІБКА, -и, *ж.* Ґудзик, гаплик, кнопка і т. ін., якими застібають одяг, взуття і т. ін. // Металеве пристосування для скріплення країв чого-небудь (футляра, оправи книжок і т. ін.).

ЗАСТІБНУ́ТИ *див.* **застіба́ти.**

ЗАСТІБНУ́ТИЙ *див.* **засте́бнутий.**

ЗАСТІБНУ́ТИСЯ *див.* **застіба́тися.**

ЗАСТІ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засті́бувати.**

ЗАСТІ́БУВАТИ *див.* **застіба́ти.**

ЗАСТІ́БУВАТИСЯ *див.* **застіба́тися.**

ЗА́СТІЖКА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **за́стібка.** // Стрічка або шнурок для зав'язування комірця сорочки. // *мн.* Петлі, в які просовують стрічку або шнурок для зав'язування комірця сорочки.

ЗАСТІ́Й, -то́ю, *ч.* 1. Відсутність руху, нерухомість. 2. *перен.* Відсутність розвитку, зупинка, затримка в чому-небудь.

ЗАСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до застою. 2. Який існує постійно або протягом тривалого часу.

ЗАСТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **застійний 1.**

ЗА́СТІЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **за́стилка.**

ЗАСТІ́ЛЛЯ, -я, *с., розм.* Місце за столом.

ЗА́СТІЛОК, -лка, *ч., зах.* Постіль.

ЗАСТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься, розташований позаду стола. 2. Який відбувається за столом під час їди. // *у знач. ім.* **застільна**, -ної, *ж.* Пісня під час урочистого обіду, вечері тощо.

ЗАСТОВПИ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* засто́вплять; *док.* 1. *гірн., заст.* Поставити стовпи для позначення чого-небудь. *Застовпити золоті родовища.* 2. *перен., розм.* Закріпити що-небудь за ким-, чимнебудь. // Забезпечити пріоритет, право першості, пред'явивши які-небудь відомості, інформацію.

ЗАСТОВПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застовпи́ти.**

ЗАСТОВПО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **застовпо́ваний.**

ЗАСТОГНА́ТИ, -стогну́, -сто́гнеш, *док.* 1. Почати стогнати; видати стогін (у 1 знач.) (про людей). // Почати видавати звуки, що нагадують стогін (про птахів і тварин). // Глухо завити, загудіти (про стихійні сили природи, предмети і т. ін.). // Наповнитися стогоном, гулом. 2. Почати говорити із стогоном, жалісливо, протяжно. 3. *перен.* Почати страждати, мучитися під гнітом кого-, чого-небудь.

ЗАСТОГО́ВАНИЙ, -а, -е. Укладений у стіг, стіжок, скирту (про солому, сіно тощо).

ЗАСТО́ЛЬНА, -ої, *ж.* Те саме, що **засті́льна.**

ЗАСТО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **засті́льний.**

ЗАСТО́ПОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засто́порити.**

ЗАСТО́ПОРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **засто́порений.**

ЗАСТО́ПОРИТИ *див.* **засто́порювати.**

ЗАСТО́ПОРИТИСЯ *див.* **засто́порюватися.**

ЗАСТО́ПОРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засто́порювати.**

ЗАСТО́ПОРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСТО́ПОРИТИ**, -рю, -риш, *док.* 1. *перех.* Зупиняти або затримувати рух машини, механізму. 2. *тільки 3 ос., неперех.* Те саме, що **засто́порюватися.**

ЗАСТО́ПОРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАСТО́ПОРИТИСЯ**, -иться, *док.* Зупинятися (про дію, роботу машини). // *перен.* Затримуватися, припинятися (про розвиток чого-небудь).

ЗАСТОРО́ГА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **застере́ження 2.**

ЗАСТОРО́НОК, -нку, *ч., діал.* Закуток.

ЗАСТОРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., перех., діал.* Устромити.

ЗАСТОСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застосува́ти.** // **застосо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАСТОСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна застосувати, використати.

ЗАСТОСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість застосувати, використати що-небудь.

ЗАСТОСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **застосо́вувати.**

ЗАСТОСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застосо́вувати.**

ЗАСТОСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСТОСУВА́ТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Використовувати щонебудь, запроваджувати в ужиток. 2. Пристосовувати до чого-небудь.

ЗАСТОСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Використовуватися, вживатися з певною метою. 2. Пас. до застосовувати.

ЗАСТОСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застосува́ти.**

ЗАСТОСУВА́ТИ *див.* **застосо́вувати.**

ЗАСТО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСТОЯ́ТИ**, -ою́, -ої́ш, *док., перех.:* ** **засто́ювати (застоя́ти) че́рги (че́ргу)** – стояти певний час у черзі.

ЗАСТО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАСТОЯ́ТИСЯ**, -о́юся, -ої́шся, *док.* 1. Стояти, затримуватися довго на одному місці. 2. Стояти довго без руху, без роботи (про тварин). 3. Довго не висихати, не витікати (про воду). // Не вивітрюватися, не зникати (про запахи). 4. Псуватися від чого-небудь, мати поганий запах, смак (про повітря, воду).

ЗАСТОЯ́ЛИЙ *див.* **засто́яний.**

ЗАСТО́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Який застоявся на одному місці, затерп від довгого стояння. 2. Який довго був без руху, без роботи. 3. Який довго не висихав, не витікав. 4. Який має поганий запах, смак; спертий, зіпсований (про повітря, воду).

ЗАСТО́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **засто́яний.**

ЗАСТОЯ́ТИ *див.* **засто́ювати.**

ЗАСТО́ЯТИСЯ *див.* **засто́юватися.**

ЗАСТРАВОХІ́ДНИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться за стравоходом.

ЗАСТРАЙКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Оголосити, влаштувати страйк.

ЗАСТРА́ХАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **застраха́ти.**

ЗАСТРАХА́ТИ *див.* **застра́шувати.**

ЗАСТРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застрахува́ти.**

ЗАСТРАХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **застрахо́ваний.**

ЗАСТРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застрахо́вувати.**

ЗАСТРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСТРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Проводити страхування, піддавати страхуванню кого-, що-небудь. 2. *перен.* Охороняти, оберігати від чого-небудь поганого, неприємного.

ЗАСТРАХОВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, **ЗАСТРАХУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Застраховувати себе, своє майно. 2. *перен.* Охороняти, оберігати себе від чого-небудь поганого, неприємного. 3. *тільки недок.* Пас. до **застрахо́вувати.**

ЗАСТРАХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застрахува́ти.**

ЗАСТРАХУВА́ТИ *див.* **застрахо́вувати.**

ЗАСТРАХУВА́ТИСЯ *див.* **застрахо́вуватися.**

ЗАСТРА́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **застраши́ти.**

ЗАСТРА́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застраши́ти.**

ЗАСТРАШИ́ТИ *див.* **застра́шувати.**

ЗАСТРАШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *док., розм.* Відчути страх; злякатися.

ЗАСТРА́ШЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який викликає страх.

ЗАСТРА́ШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **застра́шливий.**

ЗАСТРА́ШЛИВО, *розм.* Присл. до **застра́шливий.**

ЗАСТРА́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **застра́шувати.**

ЗАСТРА́ШУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **застра́шувати.**

ЗАСТРА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСТРАШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш *і* **ЗАСТРАХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Те саме, що **заля́кувати.**

ЗАСТРЕКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАСТРЕКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Почати стрекотати, стрекотіти, видавати короткі звуки, що нагадують тріск (про птахів, комах). // Почати створювати звуки, схожі на стрекотання, стрекотіння (про предмети, механізми). // *безос.* // *перен.* Заговорити швидко, скоромовкою.

ЗАСТРЕКОТІ́ТИ *див.* **застрекота́ти.**

ЗАСТРЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застрели́ти.** // **застре́лено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАСТРЕЛИ́ТИ *див.* **застрі́лювати.**

ЗАСТРЕЛИ́ТИСЯ *див.* **застрі́люватися.**

ЗАСТРЕ́ЛЮВАТИ *див.* **застрі́лювати.**

ЗАСТРЕ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **застрі́люватися.**

ЗАСТРИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Почати стрибати, робити стрибки. // Поїхати, підскакуючи на вибоїнах, нерівних місцях і т. ін. // Почати швидко рухатися, піднімаючись і опускаючись. // Замиготіти. 2. *неперех., куди, рідко.* Стрибаючи, почати вскакувати куди-небудь. 3. *перех., рідко.* Почати танцювати який-небудь танок, підстрибуючи.

ЗАСТРИ́ГТИ, -ижу́, -иже́ш, *док., розм.* Почати стригти. ** **застри́гти ву́хами** – почати рухати вухами (про тварин).

ЗАСТРІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застрі́лити.**

ЗАСТРІ́ЛИТИ *див.* **застрі́лювати.**

ЗАСТРІ́ЛИТИСЯ *див.* **застрі́люватися.**

ЗАСТРІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто першим починає якусь справу; зачинатель.

ЗАСТРІ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **застрі́льник.**

ЗАСТРІ́ЛЮВАТИ *і* **ЗАСТРЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСТРІ́ЛИТИ** *і* **ЗАСТРЕ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* Убивати кого-небудь із вогнепальної зброї, стріло з лука і т. ін.

ЗАСТРІ́ЛЮВАТИСЯ *і* **ЗАСТРЕ́ЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАСТРІ́ЛИТИСЯ** *і* **ЗАСТРЕ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Убивати себе з вогнепальної зброї. 2. *тільки недок.* Пас. до **застрі́лювати, застре́лювати.**

ЗАСТРІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., розм.* Почати стріляти.

ЗАСТРОМИ́ТИ *див.* **застро́млювати.**

ЗАСТРОМИ́ТИСЯ *див.* **застро́млюватися.**

ЗАСТРО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застроми́ти.** // **застро́млено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАСТРО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застро́млювати.**

ЗАСТРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАСТРОМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАСТРОМИ́ТИ**, -ромлю́, -ро́миш; *мн.* застро́млять; *док., перех.* 1. *за* (*під*) *що.* Засовувати, закладати що-небудь за (під) *щось.* 2. *у що.* Втикати, всовувати щось куди-небудь.

ЗАСТРО́МЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ЗАСТРОМЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ЗАСТРОМИ́ТИСЯ**, -о́миться; *мн.* застро́мляться; *док.* 1. Втикатися, всовуватися куди-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **застро́млювати, застромля́ти.**

ЗАСТРОМЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застромля́ти.**

ЗАСТРОМЛЯ́ТИ *див.* **застро́млювати.**

ЗАСТРОМЛЯ́ТИСЯ *див.* **застро́млюватися.**

ЗАСТРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застрочи́ти.**

ЗАСТРОЧИ́ТИ *див.* **застро́чувати.**

ЗАСТРО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **застро́чувати.**

ЗАСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застро́чувати.**

ЗАСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСТРОЧИ́ТИ**, -очу́, -о́чиш, *док.* 1. *перех.* Шити, зашивати в строчку. *Застрочувати складки.* 2. *тільки док., неперех.* Почати строчити, шити на швейній машині. // *перен.* Почати стріляти.

ЗАСТРО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **застро́чувати 1.**

ЗА́СТРУГ, -а, *ч.* Рубанок із закругленим лезом; шерхебель.

ЗАСТРУ́Г, -у, *ч.* Сніговий замет.

ЗАСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застругати.** // *у знач. прикм.* // **застру́гано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАСТРУГА́ТИ *див.* **застру́гувати.**

ЗАСТРУ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **застру́гувати.**

ЗАСТРУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **застру́гувати.**

ЗАСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСТРУГА́ТИ**, застружу́, застру́жеш *і* застругаю, застругаєш, *док., перех.* 1. Стругаючи, знімати верхній шар чого-небудь, робити щось рівним, гладеньким. 2. Робити гострим кінець чого-небудь.

ЗАСТРУ́ГУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **застру́гувати.**

ЗАСТРУМЕНІ́ТИ, заструмени́ть *і* заструмені́є *і* **ЗАСТРУМИ́ТИ**, -и́ть *і* **ЗАСТРУМІ́ТИ**, -і́є *і* **ЗАСТРУМУВА́ТИ**, -у́є, *док.* 1. Почати струменіти, струмити, струміти, струмувати; потекти струменем. // *безос.* 2. *перен.* Почати поширюватися струменем (про повітря, світло, дим і т. ін.).

ЗАСТРУМИ́ТИ *див.* **заструмені́ти.**

ЗАСТРУМІ́ТИ *див.* **заструмені́ти.**

ЗАСТРУМУВА́ТИ *див.* **заструмені́ти.**

ЗАСТРУПИ́ТИСЯ, -и́ться; *мн.* заструпля́ться; *док., розм., рідко.* Те саме, що **заструпі́ти.**

ЗАСТРУПІ́ТИ, -і́є, *док.* Покритися струпом.

ЗАСТРУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Який заструпів, покрився струпами.

ЗАСТРЯВА́ТИ, -яю́, -яє́ш, **ЗАСТРЯГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСТРЯ́ТИ** *і рідше* **ЗАСТРЯ́НУТИ**, -я́ну, -я́неш *і* **ЗАСТРЯ́ГТИ** *і рідше* **ЗАСТРЯ́ГНУТИ**, -гну, гнеш; *мин. ч.* застря́г, -ла, -ло, *док.* 1. Потрапляти в що-небудь вузьке, тісне, грузьке і т. ін. // Устромлятися в кого-, що-небудь (про щось гостре). 2. *перен.* Затримуватися десь або на чому-небудь довше, ніж звичайно, ніж треба.

ЗАСТРЯГА́ТИ *див.* **застрява́ти.**

ЗАСТРЯ́ГЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **застря́гти.**

ЗАСТРЯ́ГНУТИ *див.* **застрява́ти.**

ЗАСТРЯ́ГТИ *див.* **застрява́ти.**

ЗАСТРЯ́НУТИ *див.* **застрява́ти.**

ЗАСТРЯ́ТИ *див.* **застрява́ти.**

ЗА́СТУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **за́стувати.**

ЗА́СТУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ЗА́СТИТИ**, за́щу, за́стиш, *недок., перех. і без додатка, розм.* Закривати, затуляти собою що-небудь. ** **за́стувати о́чі кому** – заважати добре бачити.

ЗАСТУГОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Почати стугоніти; глухо загусти, застукати. // *безос.*

ЗАСТУ́ДА, -и, *ж.* 1. Переохолодження організму людини, яке спричиняє різні хвороби. 2. Хворобливий стан людини, зумовлений охолодженням організму. 3. Гостра вірусна інфекція дихальних шляхів, яка протікає звичайно без температури, із запальним процесом у будь-якій ділянці або по всій довжині дихального тракту, включаючи ніс та приносові пазухи, гортань, часто трахею і бронхи.

ЗАСТУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **застуди́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який застудився. // Власт. людині, що застудилася.

ЗАСТУ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **засту́джений.**

ЗАСТУ́ДЖЕНО. Присл. до **засту́джений 2.**

ЗАСТУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСТУДИ́ТИ**, -студжу́, -сту́диш, *док., перех.* 1. Спричиняти застудою яку-небудь хворобу. 2. *розм.* Охолоджувати що-небудь.

ЗАСТУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАСТУДИ́ТИСЯ**, -студжу́ся, -сту́дишся, *док.* Захворювати від застуди.

ЗАСТУДИ́ТИ *див.* **засту́джувати.**

ЗАСТУДИ́ТИСЯ *див.* **засту́джуватися.**

ЗАСТУ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Схильний до застуди.

ЗАСТУ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до **засту́ди.**

ЗАСТУ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **засту́кати**[2].

ЗАСТУ́КАТИ[1], -аю, -аєш, *док.* 1. Почати стукати, видавати стук, шум під час ударів, поштовхів і т. ін. // Швидко забитися (про серце), запульсувати (про кров). 2. Почати стукати у двері, вікно і т. ін., просячи, домагаючись дозволу ввійти. 3. *перен., розм.* Настати, початися (про явища природи).

ЗАСТУ́КАТИ[2], -аю, -аєш, *док., перех., розм.* 1. Раптово знайти, застати кого-небудь десь. // Несподівано захопити, спіймати де-небудь, переслідуючи, розшукуючи. // Прийшовши куди-небудь, застати кого-небудь за якимсь заняттям, роботою, в якому-небудь стані. *Застукати зненацька.* 2. Захопити, застати кого-небудь десь (про незалежні від людини обставини, події, явища).

ЗАСТУКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **засту́кати**[1]. // *безос.*

ЗА́СТУМ, -а, *ч., діал.* Глухий закуток; глушина.

ЗА́СТУП, -а, *ч.* Звужена донизу залізна лопата для земляних робіт.

ЗАСТУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заступа́ти**.

ЗАСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСТУПИ́ТИ**, -ступлю́, -сту́пиш; *мн.* засту́плять; *док.* 1. *перех.* Загороджуючи, затуляючи, оповиваючи і т. ін. кого-, що-небудь, робити невидимим повністю або частково. // Закривати, заслоняти собою кого-, що-небудь. ** **Ву́ха заступа́є**, *безос.* – втрачається слух. // *безос.* 2. *неперех., розм.* Заходити за що-небудь. 3. *перех., перен., розм.* Захищати, боронити кого-, що-небудь від нападу, ворожих дій і т. ін. 4. *перех.* Заміняти собою когось, щось. // *тільки недок.* Тимчасово виконувати чиї-небудь обов'язки. // *перен.* Відсовувати кого-, що-небудь на другий план, робити неяскравим, неважливим, другорядним. 5. *перех. і без додатка, з інфін., на що.* Приступати до роботи, чергування і т. ін. 6. *неперех., розм.* Наступати, починатися (про день, ніч, свято і т. ін.). 7. *неперех., розм., рідко.* Вступати, входити куди-небудь. 8. *перех., діал.* Заповнювати.

ЗАСТУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАСТУПИ́ТИСЯ**, -ступлю́ся, -сту́пишся; *мн.* засту́пляться; *док.* 1. *за кого – що і без додатка.* Захищати, боронити кого-, що-небудь від нападу, ворожих дій і т. ін. 2. *тільки 3 ос., діал.* Заповнюватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **заступа́ти** 1, 4.

ЗА́СТУПЕНЬ, -пня, *ч., зах.* Заступилно.

ЗАСТУПИ́ЛНО, -а, *с.* Держак, ручка у заступі.

ЗАСТУПИ́ТИ *див.* **заступа́ти**.

ЗАСТУПИ́ТИСЯ *див.* **заступа́тися**.

ЗАСТУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заступи́ти** 1, 3, 8. // **засту́плено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАСТУ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заступи́ти**.

ЗАСТУ́ПНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто заступає, заміняє собою когось на якій-небудь посаді, виконує чиї-небудь обов'язки. 2. *кого.* Офіційна назва посади того, хто заміщає якого-небудь керівника, організатора і т. ін. 3. Той, хто захищає кого-небудь; захисник.

ЗАСТУ́ПНИЦТВО, -а, *с.* 1. Тимчасове виконання чиїхось обов'язків. 2. Захист, оборона кого-небудь від нападу, неприємних дій і т. ін.

ЗАСТУ́ПНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **засту́пник** 3. 2. Стос. до заступництва (у 2 знач.).

ЗАСТУ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **засту́пник** 1, 3.

ЗАСТУ́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́ступ**.

ЗАСТЬО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **застібувати**.

ЗА́СУВ, *діал.* **ЗА́СОВ**, -а, *ч.* Рухомий дерев'яний або залізний пристрій для замикання дверей, воріт, хвіртки і т. ін.

ЗАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засува́ти**.

ЗАСУВА́ТИ *див.* **засо́вувати**.

ЗАСУВА́ТИСЯ *див.* **засо́вуватися**.

ЗА́СУВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **за́сув**. 2. Механізм, пристрій для закривання і відкривання отвору в чому-небудь.

ЗАСУВНИ́Й, -а́, -е́. Пристосований для засування.

ЗА́СУД, -у, *ч., діал.* Вирок.

ЗАСУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засуди́ти**. // **засу́джено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **засу́джений**, -ного, *ч.*; **засу́джена**, -ної, *ж.* Людина, яку засудили до якої-небудь міри покарання.

ЗАСУ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **засу́джений**.

ЗАСУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Визнання вини обвинуваченого і винесення йому вироку. 2. Висловлення невдоволення чиїми-небудь вчинками, діями і т. ін.; осуд кого-, чого-небудь.

ЗАСУ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засу́джувати**.

ЗАСУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засу́джувати**.

ЗАСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСУДИ́ТИ**, -суджу́, -су́диш, *док., перех.* 1. Визнаючи когось винним, встановлювати йому яку-небудь міру покарання. 2. Ставитися до кого-, чого-небудь негативно, висловлювати невдоволення кимсь, чимсь, вважати щось поганим, хибним. 3. *на що.* Прирікати кого-небудь на щось тяжке, неминуче.

ЗАСУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **засу́джувати**.

ЗАСУ́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **засу́джувати**.

ЗАСУДИ́ТИ *див.* **засу́джувати**.

ЗАСУДО́МИТИ, -ить, *док., перех. і без додатка.* Почати судомити, корчити. // *безос.*

ЗАСУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засу́кати**.

ЗАСУКА́ТИ *див.* **засу́кувати**.

ЗАСУКА́ТИСЯ *див.* **засу́куватися**.

ЗАСУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засу́кувати**.

ЗАСУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСУКА́ТИ**, засука́ю, засука́єш *і* засучу́, засу́чиш, *док., перех.* Підвертаючи, загинаючи краї, робити коротшим (одяг, частини одягу). *Засукувати рукава.*

ЗАСУ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАСУКА́ТИСЯ**, засука́ється *і* засу́читься, *док.* Підвертатися, загинатися, стаючи коротшим (про краї, частини одягу).

ЗАСУМІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., діал.* Засумувати.

ЗАСУМНІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., без додатка і в чому.* Почати сумніватися.

ЗАСУМО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Сумний.

ЗАСУМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Стан за знача. **засумо́ваний**.

ЗАСУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., без додатка і за ким – чим.* Почати сумувати; зажуритися.

ЗАСУМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., діал.* Засумувати.

ЗАСУ́НЕНИЙ *див.* **засу́нутий**.

ЗАСУ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засу́нути**.

ЗАСУ́НУТИ *див.* **засо́вувати**.

ЗАСУ́НУТИЙ, *рідше* **ЗАСУ́НЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засу́нути**. // **засу́нено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАСУ́НУТИСЯ *див.* **засо́вуватися**.

ЗАСУПО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засупо́нити**.

ЗАСУПО́НИТИ *див.* **засупо́нювати**.

ЗАСУПО́НИТИСЯ *див.* **засупо́нюватися**.

ЗАСУПО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засупо́нювати**.

ЗАСУПО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАСУПО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* Запрягаючи коня, стягувати супоню біля хомута.

ЗАСУПО́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАСУПО́НИТИСЯ**, -нюся, нишся, *док.* 1. *розм., рідко.* Туго затягуватися, підперізуватися ремінцем. 2. *тільки недок.* Пас. до **засупо́нювати**.

ЗАСУРДИ́НЕНИЙ, -а, -е. Такий, звучання якого приглушене і тембр якого змінений за допомогою сурдинки (про духові та смичкові музичні інструменти).

ЗАСУРМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* засурмля́ть; *док.* 1. *неперех., на що, в що і без додатка.* Почати сурмити, грати на якомусь духовому інструменті. 2. *неперех.* Почати видавати звуки; зазвучати (про музичні духові інструменти). // Почати видавати звуки, схожі на звук сурми. 3. *перех.* Дати сигнал про початок або кінець чого-небудь; просурмити.

ЗАСУТЕНІ́ТИ, -і́є, *док., безос.* Настати (про сутінки).

ЗАСУ́ХА, -и, *ж.* Тривала відсутність дощу влітку, що призводить до висихання ґрунту і загибелі рослинності.

ЗАСУХОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́, *с. г.* Здатний витримувати засуху (про рослини).

ЗАСУХОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж., с. г.* Властивість за знач. **засухостійкий**.

ЗАСУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **засуши́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАСУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засуши́ти**.

ЗАСУШИ́ТИ *див.* **засу́шувати**.

ЗАСУШИ́ТИСЯ *див.* **засу́шуватися**.

ЗАСУ́ШКА, -и, *ж., діал.* Гатунок цибулі.

ЗАСУ́ШЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який супроводжується засухою. 2. В якому найчастіше буває засуха.

ЗАСУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **засу́шувати**.

ЗАСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **засу́шувати**.

ЗАСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАСУШИ́ТИ**, -сушу́, -су́шиш, *док., перех.* 1. Робити що-небудь сухим, забираючи, видаляючи вологу. 2. *перен.* Робити худим; виснажувати. 3. *перен.* Пригнічувати, згубно впливати. 4. *перен., розм.* Позбавляти виразності, яскравості.

ЗАСУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАСУШИ́ТИСЯ**, -у́шиться, *док.* 1. Ставати сухим; висихати. 2. *тільки недок.* Пас. до **засу́шувати**.

ЗАСХНУ́ТИ *див.* **засиха́ти**.

ЗАСЬ, *виг.* Виражає заперечення чого-небудь, відмови від чогось. // *у знач. ім., рідко.* 2. Уживається як присудок у знач. н е м о ж н а.

ЗА́СЬКИ, *виг.* Те саме, що **зась**.

ЗАСЬО́РБАТИ, -сьо́рбаю, -сьо́рбаєш, *док., розм.* Почати сьорбати.

ЗАСЮРЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* 1. *без додатка і у що.* Почати сюрчати. 2. Почати видавати різкі короткі й часті звуки (про коників, птахів і т. ін.).

ЗАСЮСЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати сюсюкати, вимовляючи свистячі звуки замість шиплячих.

ЗА́СЯГ, -у, *ч., зах.* Радіус, віддаль.

ЗАСЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАСЯГНУ́ТИ** *і* **ЗАСЯГТИ́**, -сягну́, -ся́гнеш; *мн. ч.* засягну́в, -ну́ла, -ну́ло *і* зася́г, -ла́, -ло́; *док.* 1. *неперех., за що.* Захоплювати, схоплювати руками те, що перебуває на відстані. 2. *перех. і без додатка, перен.* Захоплювати, заставати зненацька. 3. *неперех.* Сягати, доходити до чого-небудь. // Проникати куди-небудь. 4. *перех.* Охоплювати (простір). ** **Скі́льки засягну́ти** – дуже великий (про обсяг, площу). 5. *перех., розм.* Добиватися чого-небудь, здобувати щось. 6. *перех., розм., рідко.* Просити що-небудь.

ЗАСЯГНУ́ТИ *див.* **засяга́ти**.

ЗАСЯГТИ́ *див.* **засяга́ти**.

ЗАСЯКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати сякатися.

ЗАСЯ́ТИ *див.* **зася́яти**.

ЗАСЯ́ЯТИ *і* **ЗАСЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. Почати сяяти, світити, випромінюючи сяйво (про світила, джерела світла). 2. Заблищати, заіскритися, відбиваючи світло, проміння. 3. *без додатка і чим.* Заблищати від якого-небудь почуття (про очі). // Виразити радість, задоволення, щастя і т. ін. (про обличчя, зовнішній вигляд).

ЗАТАВРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затаврува́ти**. // **затавро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАТАВРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **таврува́ти**. ** **Затаврува́ти ганьбо́ю** – суворо засудити, визнавши чиї-небудь вчинки ганебними.

ЗАТА́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затаї́ти**. 2. *у знач. прикм.* Таємний.

ЗАТА́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затаї́ти**.

ЗАТА́ЄНО. Присл. до **зата́єний** 2.

ЗАТАЇ́ТИ *див.* **зата́ювати**.

ЗАТАЇ́ТИСЯ *див.* **зата́юватися**.

ЗАТА́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Почати видавати рівномірні звуки (про механізми). // *безос.* 2. Почати такати, вимовляти "так", стверджуючи що-небудь.

ЗАТА́КТ, -у, *ч., муз.* Неповний такт до першої тактової риски, з якого починається музична фраза або мелодія.

ЗАТА́КТНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **зата́кт**.

ЗАТА́КТНІСТЬ, -ності, *ж., муз.* Абстр. ім. до **зата́ктний**.

ЗАТАЛА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* 1. *перех., розм.* Придбати завдяки щасливому випадкові. 2. *неперех., безос.* Несподівано пощастити.

ЗАТАЛА́ПАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **затала́пати**.

ЗАТАЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Забруднити чим-небудь.

ЗАТАЛА́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., діал.* Забруднитися.

ЗАТАМО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затамува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Приглушений, стриманий.

ЗАТАМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **затамо́ваний**.

ЗАТАМО́ВАНО. Присл. до **затамо́ваний** 2.

ЗАТАМО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **затамо́вувати**.

ЗАТАМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТАМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Зупиняти, затримувати вільний рух чого-небудь. *Затамувати дихання.* 2. Переборювати, стримувати, припиняти вияв чого-небудь, якихось почуттів. // Приховувати, зберігати в таємниці яке-небудь почуття.

ЗАТАМУВА́ТИ *див.* **затамо́вувати**.

ЗАТАМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *заст.* Затриматися де-небудь. 2. *рідко.* Закінчитися, припинитися.

ЗАТАНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Почати танцювати. // Виконати певний танок. 2. *неперех., перен.* Почати підстрибувати, роблячи рухи, що нагадують танок. 3. *неперех., перен.* Почати робити швидкі безладні або рівномірні рухи.

ЗАТАНЦЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док., розм.* Втомитися, довго танцюючи.

ЗАТАРАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *док., розм.* 1. Почати тарабанити, часто видавати гучні звуки. // *чим, у що-небудь, по чому-небудь.* Почати часто ударяти, стукати і т. ін. 2. *перен.* Заговорити швидко, скоромовкою.

ЗАТАРАТО́РИТИ, -рю, -риш, *док., розм.* Почати торохтіти, говорити швидко, скоромовкою.

ЗАТАРА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати тарахкати.

ЗАТАРАХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* Підсил. до **затара́хкати**.

ЗАТА́РИТИ *див.* **зата́рювати**.

ЗАТА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Поміщення в тару (про вантаж).

ЗАТА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАТА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*; *перех.* 1. Вміщувати (вмістити) в тару (про вантаж). 2. Заповнювати (заповнити) продукцією (тару).

ЗАТА́СКАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **затаска́ти**[2]. // *у знач. прикм.*

ЗАТА́СКАНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Стан за знач. **зата́сканий**.

ЗАТАСКА́ТИ[1] *див.* **зата́скувати**[1].

ЗАТАСКА́ТИ[2] *див.* **зата́скувати**[2].

ЗАТАСКА́ТИСЯ *див.* **зата́скуватися**[2].

ЗАТА́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зата́скувати**.

ЗАТА́СКУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТАСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Заносити кого-, що-небудь далеко або так, що важко знайти, повернути. // Заводити, поміщати куди-небудь. // *безос.*

ЗАТА́СКУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТАСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Робити брудним, старим, користуючись, недбало носячи (зазвичай одяг).

ЗАТА́СКУВАТИСЯ[1], -ується, *недок., розм.* Пас. до **зата́скувати**[1].

ЗАТА́СКУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАТАСКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Робитися брудним, старим внаслідок користування, недбалого носіння.

ЗАТАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Покласти, заховати що-небудь так, що важко знайти. // Помістити кого-небудь кудись.

ЗАТАТА́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати татакати, видавати звуки рівномірно і часто (про механізми і т. ін.).

ЗАТАТА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати татахкати, видавати глухі рівномірні звуки.

ЗАТА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Те саме, що **затата́хкати**. 2. Почати тахкати, кричати (про качок).

ЗАТА́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **зата́ювати**.

ЗАТА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зата́ювати**.

ЗАТА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАТАЇ́ТИ**, -а́ю, -аї́ш, *док., перех.* Зберігати в таємниці. // Приховувати що-небудь. // Не виявляти своїх почуттів, ставлення до кого-небудь. *Затаїти дух.* ** **Зата́ю-**

вати в собі – приховувати від інших якісь відомості або почуття.

ЗАТА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАТАЇ́ТИСЯ**, -аюся, -аї́шся, *док.* 1. Влаштовуватися де-небудь так, щоб інші не могли бачити, знайти; ховатися. // Переставати рухатися, намагаючись бути непомітним; завмирати. // *перен.* Знаходячись де-небудь, не виявлятися; критися. 2. Приховувати в собі, не виявляючи перед іншими.

ЗАТВЕ́РДЖЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затве́рдити** 1. // **затве́рджено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАТВЕ́РДЖЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затве́рдити** 2.

ЗАТВЕ́РДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **затве́рдити**. 2. Письмове свідчення, документ, який підтверджує правдивість чого-небудь.

ЗАТВЕ́РДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **затве́рджувати**.

ЗАТВЕ́РДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затве́рджувати**.

ЗАТВЕ́РДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТВЕ́РДИТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *перех.* Схвалювати що-небудь, вважати остаточно вирішеним. // Узаконювати що-небудь, надаючи юридичної сили якійсь постанові, рішенню і т. ін. // *кого ким.* Санкціонувати призначення, обрання кого-небудь на якусь посаду, роботу. 2. *неперех.*, *рідко.* Засвідчувати правдивість, дійсність чого-небудь; підтверджувати.

ЗАТВЕ́РДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАТВЕ́РДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. *тільки док.*, *розм.* Улаштуватися, закріпитися на якій-небудь посаді. 2. *тільки недок.* Пас. до **затве́рджувати** 1.

ЗАТВЕ́РДИТИ *див.* **затве́рджувати.**

ЗАТВЕРДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* 1. Док. до твердити. *Затвердити назубок.* 2. *розм.* Почати твердити, повторювати те саме.

ЗАТВЕ́РДИТИСЯ *див.* **затве́рджуватися.**

ЗАТВЕРДІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затвердіва́ти**.

ЗАТВЕРДІВА́ТИ *див.* **затверді́ти.**

ЗАТВЕРДІ́ЛИЙ, **ЗАТВЕ́РДЛИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **затверді́ти**, **затве́рднути**. 2. *у знач. прикм.* Твердий. // Зашкарублий.

ЗАТВЕРДІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Властивість і стан за знач. **затверді́лий**. 2. *мед.* Затверділа частина тканини тіла; пухлина.

ЗАТВЕРДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затверді́ти** 1.

ЗАТВЕРДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш *і* **ЗАТВЕ́РДНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* затвердів, -діла, -діло *і* затве́рд, -ла, -ло *і* затвердну́в, -нула, нуло; *док.*, **ЗАТВЕРДІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Стати твердим або твердішим. 2. *перен.* Зміцнитися в переконаннях, стати стійким, непохитним. // Набути виразу твердості. 3. *перен.*, *рідко.* Стати черствим, бездушним, байдужим.

ЗАТВЕ́РДЛИЙ *див.* **затверді́лий.**

ЗАТВЕ́РДЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан. за знач. **затве́рдлий**.

ЗАТВЕ́РДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затве́рднути**.

ЗАТВЕ́РДНУТИ *див.* **затверді́ти.**

ЗАТВІ́РНИК *див.* **затво́рник.**

ЗАТВІ́РНИЦТВО *див.* **затво́рництво.**

ЗАТВІ́РНИЦЬКИЙ *див.* **затво́рницький.**

ЗАТВІ́РНИЦЯ *див.* **затво́рниця.**

ЗАТВО́Р[1], -а, *ч.*, *спец.* 1. Рухома конструкція для закривання отворів приладів і споруд з метою припинення руху, доступу чого-небудь через отвір. 2. Частина вогнепальної зброї, признач. для замикання ствола та виконання пострілу. 3. Механізм фотоапарата, яким дозується час освітлення світлочутливого шару фотопластинки чи фотоплівки.

ЗАТВО́Р[2], -а, *ч.*, *заст.* 1. Місце ув'язнення. 2. *церк.* Одинокє житло затворника; келія.

ЗАТВО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **затво́р**.

ЗАТВО́РНИК, **ЗАТВІ́РНИК**, -а, *ч.*, *церк.* Чернець, який не залишає своєї келії, не спілкується з людьми. // *перен.* Про людину, що живе самітно, уникаючи спілкування з іншими.

ЗАТВО́РНИЦТВО, **ЗАТВІ́РНИЦТВО**, -а, *с.* Самітне, замкнуте життя. // Один із проявів релігійного аскетизму.

ЗАТВО́РНИЦЬКИЙ, **ЗАТВІ́РНИЦЬКИЙ**, -а, -е, *церк.* Прикм. до **затво́рник**, **затві́рник**.

ЗАТВО́РНИЦЯ, **ЗАТВІ́РНИЦЯ**, -і. Жін. до **затво́рник**, **затві́рник**.

ЗАТЕ́, *спол.* 1. Уживається для протиставлення речень або членів речення; проте, однак. // Уживається у складі складеного сполучника. 2. *рідко.* Уживається для приєднання підрядних наслідкових речень; тому.

ЗАТЕ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **затекти́**.

ЗАТЕКТИ́ *див.* **затіка́ти.**

ЗАТЕЛЕГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Повідомити через телеграф; телеграфувати.

ЗАТЕЛЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати теленькати; задзвонити.

ЗАТЕЛЕ́ПА, -и, *ч. і ж.*, *фам.* Неохайна людина; вайлувата людина.

ЗАТЕЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е, *фам.*, *зневажл.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зателе́пати**. 2. *перен.* Ні на що не здатний; нікчемний.

ЗАТЕЛЕ́ПАНКА, -и, *ж.*, *розм.* Нечепура, неохайна жінка.

ЗАТЕЛЕ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *фам.*, *зневажл.* Ідучи, забризкати, забруднити (одяг).

ЗАТЕЛЕ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *фам.*, *зневажл.* Ідучи, забризкатися, забруднитися.

ЗАТЕЛЕ́ПУВАТИЙ, -а, -е, *фам.*, *зневажл.* 1. Неохайний. 2. Вайлуватий.

ЗАТЕЛЕФОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Повідомити телефоном; телефонувати.

ЗАТЕЛІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Почати теліпати, махати чим-небудь.

ЗАТЕЛІПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Почати теліпатися, рухатися, колихатися з боку на бік. 2. *перен.* Зайти, заїхати куди-небудь.

ЗАТЕ́МНА, *присл.*, *розм.* 1. До світання, поки ще темно. 2. Пізно ввечері, коли вже темно.

ЗАТЕ́МНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затемни́ти**. 2. *у знач. прикм.* Незрозумілий, невиразний.

ЗАТЕ́МНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **затемни́ти** 1, 4. 2. Предмет, за допомогою якого що-небудь затемнюють. 3. Астрономічне явище, яке полягає в тому, що одне небесне тіло або його тінь закриває інше небесне тіло.

ЗАТЕМНИ́ТИ *див.* **зате́мнювати.**

ЗАТЕМНИ́ТИСЯ *див.* **зате́мнюватися.**

ЗАТЕМНІ́ТИ, -і́є, *док.* 1. *безос.*, *рідко.* Стемніти, посутеніти. 2. Вирізнитися темнішим кольором на якому-небудь тлі.

ЗАТЕМНІ́ТИСЯ, -і́ється, *док.*, *рідко.* Стати темним, почорніти.

ЗАТЕ́МНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для затемнення.

ЗАТЕ́МНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зате́мнювати**.

ЗАТЕ́МНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зате́мнювати** 1, 4.

ЗАТЕ́МНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАТЕМНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАТЕМНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити темним, прикриваючи світло. // Робити темним, неосвітленим або слабо освітленим з метою маскування. 2. *перен.* Вносити щось неприємне, гнітюче в чиє-небудь життя. // Робити похмурим, сумним. 3. *перен.* Робити кого-, що-небудь менш помітним, менш значним. 4. *перен.* Робити менш зрозумілим, позбавляти ясності, виразності.

ЗАТЕ́МНЮВАТИСЯ, -юється *і* **ЗАТЕМНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ЗАТЕМНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати темним. 2. *перен.* Ставати похмурим під впливом яких-небудь почуттів, якогось стану (про очі, обличчя і т. ін.). 3. *перен.* Втрачати ясність, виразність. 4. *тільки недок.* Пас. до **зате́мнювати**, **затемня́ти**.

ЗАТЕ́МНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зате́мнювати**.

ЗАТЕМНЯ́ТИ *див.* **зате́мнювати.**

ЗАТЕМНЯ́ТИСЯ *див.* **зате́мнюватися.**

ЗАТЕМПЕРАТУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *неперех.*, *розм.* Захворіти з підвищенням температури.

ЗАТЕ́МРІТИСЯ, -риться, *док.*, *безос.*, *діал.* Стемніти, посутеніти.

ЗАТЕ́НЬКАТИ, -ає, *док.*, *розм.* 1. Почати тенькати, видавати звуки, що нагадують подзвякування, подзвонювання. 2. *перен.* Почати здригатися, тремтіти, боляче стискатися від страху, радості і т. ін. (перев. про серце). // *безос.*

ЗАТЕ́ПЛА, *присл.*, *розм.* Поки тепло, до настання холодів.

ЗАТЕПЛИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *розм.* 1. *заст.* Загорітися (про слабкий вогонь свічки, лампадки). // Засвітитися (про слабке світло). // *безос.* 2. *перен.* Сповнитися яким-небудь добрим, приємним почуттям.

ЗАТЕПЛІ́ТИ, -і́є, *док.*, *розм.* 1. Стати теплим, теплішим; потеплішати. 2. *перен.* Стати привітним, ласкавим, радісним. // *безос.*

ЗАТЕРМО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док.*, *кого, що і ким, чим*, *розм.* Почати термосити, штовхати, шарпати, трясти.

ЗАТЕРОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затероризува́ти**.

ЗАТЕРОРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Залякати терором, насильством. // Залякати чим-небудь, домагаючись потрібних свідчень, дій і т. ін.

ЗАТЕРПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАТЕ́РПНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* зате́рп, -ла, -ло; *док.* Втрачати будь-яку чутливість, гнучкість, здатність вільно рухатися внаслідок порушення кровообігу; німіти (про тіло людини, його частини). // *перен.* Ставати нерухомим, втрачати здатність рухатися внаслідок переляку; завмирати.

ЗАТЕ́РПЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зате́рпнути**. 2. *у знач. прикм.* Негнучкий, онімілий.

ЗАТЕ́РПЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зате́рплий** 2.

ЗАТЕ́РПНУТИ *див.* **затерпа́ти.**

ЗАТЕ́РТИ *див.* **затира́ти.**

ЗАТЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зате́рти** 1 – 6.

ЗАТЕ́РТИСЯ *див.* **затира́тися.**

ЗАТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затеса́ти**.

ЗАТЕСА́ТИ *див.* **залі́сувати.**

ЗАТЕСА́ТИСЯ *див.* **залі́суватися.**

ЗАТИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зати́кати** (*див.* **зати́кати**[2]).

ЗАТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затика́ти**[1].

ЗАТИ́КАТИ[1], -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати тикати, часто звертаючись до кого-небудь на "ти".

ЗАТИКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАТКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш *і* *діал.* **ЗАТКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Закривати який-небудь отвір, засуваючи в нього щось. *Затикати вуха.* ** **Затика́ти ро́та** – примушувати замовкнути. 2. *розм.* Всувати, встромляти що-небудь кудись. // Засувати за що-небудь. // Класти куди-небудь так, щоб не було видно. ** **Затика́ти за по́яс** – перевершувати кого-небудь у чомусь.

ЗАТИ́КАТИ[2], -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати тикати чим-небудь у щось.

ЗАТИКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАТИ́КАТИ**, зати́чу, зати́чеш *і* зати́каю, зати́каєш, *док.*, *перех.*, *заст.* Прикрашати кого-, що-небудь чимось; заквітчувати (квітами, зеленню).

ЗАТИ́КАТИ[4] *див.* **затика́ти**[2].

ЗАТИ́КАТИСЯ *див.* **затика́тися**[2].

ЗАТИКА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, **ЗАТКНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. *тільки док.*, *перен.*, *вульг.* Перестати говорити; замовкнути. 2. *тільки недок.* Пас. до **затика́ти**[1].

ЗАТИКА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАТИ́КАТИСЯ**, зати́чуся, зати́чешся *і* зати́каюся, зати́каєшся, *док.*, *заст.* Прикрашатися чим-небудь; заквітчуватися (квітами, зеленню).

ЗАТИЛКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зати́лок**.

ЗАТИ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Задня частина, тильний бік чого-небудь. // Тил. 2. *діал.* Місце позаду сільських дворів.

ЗАТИ́ЛОК, -лку, *ч.*, *діал.* Задня стіна хати.

ЗАТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься позаду або на задньому боці чого-небудь; прот. п е р е д н і й.

ЗАТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *військ.* Задня частина ствольної коробки ручного кулемета.

ЗАТИ́М. 1. *присл.* Потім, після того, після цього. 2. *присл.* Для того, тому. 3. *спол.* Уживається в складі складеного сполучника для зв'язку головного речення з підрядним мети; для того. 4. *спол.*, *заст.* Уживається в складі складеного сполучника для зв'язку головного речення з підрядним причини; тому.

ЗАТИ́Н, -у, *ч.*, *діал.* Очеретяна пастка для річкової риби.

ЗАТИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затина́ти**.

ЗАТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАТНУ́ТИ** *і* **ЗАТЯ́ТИ**, -тну́, -тне́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Ударяти з силою чим-небудь гострим, звичайно встромляючи в щось або рубаючи. // Сильно бити кого-небудь. ** **Затя́ти карб** – зробити чим-небудь гострим зарубку, мітку. 2. *перех. і неперех.*, *розм.* Завзято, з запалом робити, виконувати що-небудь. // Починати робити, виконувати що-небудь (здебільшого співати, грати і т. ін.). 3. *перен.*, *перех.* Покривати, затягувати що-небудь чимсь.

ЗАТИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАТНУ́ТИСЯ** *і* **ЗАТЯ́ТИСЯ**, -тну́ся, -тне́шся, *док.* 1. Зупинятися, перериваючи або припиняючи яку-небудь дію, розмову і т. ін. 2. Не погоджуючись із чим-небудь, уперто наполягати на своєму; упиратися. // *перен.* Переставати діяти (про апарати, механізми). 3. *тільки док.*, *рідко.* Ударитися, зачепитися, спіткнутися.

ЗАТИНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Обгородити тином.

ЗАТИНЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТИНЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Покривати шаром тиньку.

ЗАТИНЬКУВА́ТИ *див.* **затинько́вувати.**

ЗАТИНЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затинькува́ти**.

ЗАТИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* Почати тинятися, ходити без певної мети.

ЗАТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який служить, використовується для затирання, одержання основи у виготовленні пива, спирту, квасу і т. ін.

ЗАТИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який згладжує поверхню чого-небудь, усуваючи шляхом тертя нерівності, готує що-небудь розтиранням і розмішуванням, перетворюючи в однорідну масу тощо.

ЗАТИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затира́ти** 1 – 6.

ЗАТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАТЕ́РТИ**, -тру́, -тре́ш; *мин. ч.* зате́р, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Вирівнювати, згладжувати поверхню, усуваючи за допомогою тертя нерівності. // Витирати, знищувати що-небудь на якійсь поверхні. 2. *перен.*, *розм.* Замовчувати, приховувати що-небудь. // Робити менш різким, менш відчутним, згладжувати або знищувати зовсім. // **зате́рто**, *безос. присудк. сл.* 3. Перешкоджати вільно рухатися, стискаючи, здавлюючи (про людину в натовпі, корабель у кризі тощо). // *безос.* 4. *перен.*, *розм.* Перешкоджати кому-небудь виявити себе, свої здібності, не давати можливості висунутися, відзначитися. 5. Готувати що-небудь розтираючи, розмішуючи, перетворюючи в однорідну масу. // *розм.* Заправляти страву розтертою приправою. *Затерти борщ салом.* 6. *спец.* Робити основу для виготовлення пива, спирту, квасу і т. ін. 7. *тільки недок.*, *діал.* Їсти з великим смаком.

ЗАТИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАТЕ́РТИСЯ**, -тру́ся, -тре́шся; *мин. ч.* зате́рся, -лася, -лося; *док.* 1. Зникати або ставати малопомітним внаслідок тертя. // Линяти (напр., про зайця). 2. *перен.* Ставати менш виразним, згладжуватися або зникати зовсім. *Затиратися в пам'яті.* 3. Пробиратися в натовпі, щоб стати непомітним, ховатися між людьми. 4. *тільки недок.* Пас. до **затира́ти** 5.

ЗАТИ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *фам.* Занести, закинути куди-небудь далеко або так, що важко знайти.

ЗА́ТИСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **затиска́ти**. 2. Пристрій для затискання чого-небудь. // *перен.* Те, що стискає, позбавляючи можливості вільно рухатися, пересуватися.

ЗАТИСКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для затискання.

ЗАТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затиска́ти** 1.

ЗАТИ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Замучити, давлячи, мнучи, обіймаючи тощо.

ЗАТИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАТИ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* зати́снув, -нула, -нуло *і* зати́с, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Міцно охоплюючи або тримаючи, притискати, здавлювати що-небудь чимось, у чомусь; стискати. // *тільки док.* Здушивши, придушивши, позбави-

ти можливості рухатися, пересуватися. *Затиснути в лещата.* 2. *перен.* Позбавляти можливості вільно рухатися, пересуватися, відтіснивши куди-небудь, заступивши шлях, оточивши і т. ін. // Поміщати, всовувати куди-небудь. 3. *розм.* Міцно притискати одне до одного, стуляти. // Закривати що-небудь стуляючи, притискаючи. 4. *перен., розм.* Робити утиски щодо кого-, чого-небудь, заважати вільному розвиткові когось, чогось. *Затискати критику.* 5. *перен., рідко.* Стримувати що-небудь, не давати проявитися чомусь. // Витісняти що-небудь собою, припиняти прояв чогось.

ЗАТИСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ЗАТИ́СКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАТИ́СНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Поміщатися, забиратися куди-небудь, де тісно, звичайно намагаючись стати непомітним. 2. *розм.* Міцно стискатися, стулятися. 3. *тільки недок.* Пас. до **затиска́ти**.

ЗАТИСКА́Ч, -а́, *ч.*, *тех.* Пристрій для затискання чого-небудь. ** **Хірургі́чні затискачі́** – медичні інструменти, призначені для перетискання органів, тканин і предметів при виконанні хірургічних втручань.

ЗАТИСКНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Признач. для затискання чого-небудь.

ЗАТИ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зати́скувати**.

ЗАТИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зати́скувати**.

ЗАТИ́СКУВАТИ *див.* **затиска́ти**.

ЗАТИ́СКУВАТИСЯ *див.* **затиска́тися**.

ЗАТИ́СКУВАЧ, -а, *ч.* 1. Особа, яка затискує, обмежує кого-небудь у чомусь. 2. *тех., рідко.* Те саме, що **затиска́ч**.

ЗАТИ́СНЕНИЙ, ЗАТИ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зати́снути**. // **зати́снено, зати́снуто**, *безос. присудк. сл.*

ЗАТИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зати́снути**.

ЗАТИ́СНУТИ *див.* **затиска́ти**.

ЗАТИ́СНУТИЙ *див.* **зати́снений**.

ЗАТИ́СНУТИСЯ *див.* **затиска́тися**.

ЗАТИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затиха́ти**.

ЗАТИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАТИ́ХНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* зати́х, -ла, -ло; *док.* 1. Переставати видавати або утворювати які-небудь звуки; замовкати. // *перен.* Переставати виявляти ознаки життя. // *безос.* 2. Переставати звучати, лунати, чутися. // *безос.* 3. Ставати слабшим, ущухати (про явища природи). // Зменшуватися в дії, в силі її вияву; припинятися. // Робитися менш відчутним (про біль, почуття); угамовуватися. 4. *тільки док., рідко.* Померти; здохнути.

ЗАТИХА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **затиха́ти**.

ЗАТИ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зати́хнути**.

ЗАТИ́ХНУТИ *див.* **затиха́ти**.

ЗА́ТИЧКА, -и, *ж.* 1. Корок, пробка, чіп і т. ін. // Будь-що, чим затикають який-небудь отвір. 2. *перен., рідко.* Велика кількість, скупчення кого-, чого-небудь, що запруджує щось, заважає рухові. 3. *заст.* Квітка, якою прикрашають дівчата своє волосся.

ЗА́ТИШНИЙ, за́тишна, за́тишне. 1. Захищений від вітру, течії і т. ін. // Сповнений тиші, спокою; тихий. 2. *перен.* Спокійний, не бурхливий, не сильний. // Який проходить, минає у спокої; безтурботний. 3. Зручний, упорядкований, приємний для перебування в ньому. // Який створює обстановку зручності, приємності. 4. *рідко.* Малопомітний; прихований.

ЗА́ТИШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **за́тишний**.

ЗА́ТИШНО. 1. Присл. до **за́тишний** 2 – 4. 2. *у знач. присудк. сл.* Безвітряно, тихо. // Про спокійну, приємну обстановку. // *перен.* Про стан душевного спокою.

ЗА́ТИШОК, -шку, *ч.* 1. Тихе місце, захищене від вітру, течії і т. ін. // Малопомітне, приховане місце; схованка. 2. Відсутність звуків, шумів, руху, метушні; тиша. 3. Наявні де-небудь спокій, порядок, зручність. 4. *перен.* Про стан душевного спокою, тихої втіхи. 5. *рідко.* Те саме, що **зати́шшя**.

ЗАТИ́ШШЯ, -я, *с.* 1. Припинення вітру; безвітря. // Тимчасове припинення шуму. 2. *перен.* Припинення на деякий час яких-небудь дій, послаблення розвитку, поширення чогось.

ЗАТІ́ВА, -и, *ж.*, *діал.* Затія.

ЗАТІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАТІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех. і з інфін.*, *розм.* Починати здійснювати, влаштовувати і т. ін. що-небудь. // Задумувати, мати намір здійснити що-небудь.

ЗАТІВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗАТІ́ЯТИСЯ**, -іється, *док.*, *розм.* Починати здійснюватися, намічатися і т. ін.

ЗАТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затіка́ти**.

ЗАТІКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ЗАТЕКТИ́**, -ече́, *док.* 1. Потрапляти куди-небудь, до чогось, за щось, звичайно в невеликих кількостях (про рідину). // Наповнюватися чим-небудь рідким. 2. Просякати, насичуватися вологою, водою; робитися мокрим. 3. Набрякати від порушення кровообігу, втрачаючи чутливість, гнучкість (про руки, ноги).

ЗАТІ́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затіни́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який міститься, перебуває в тіні; темний.

ЗАТІ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затіни́ти**.

ЗАТІНИ́ТИ *див.* **заті́нювати**.

ЗАТІНИ́ТИСЯ *див.* **заті́нюватися**.

ЗАТІНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́тінок**.

ЗАТІНКОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який добре росте у затінку; який не любить сонця (про рослини).

ЗАТІ́НОК, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **за́тінок** 1.

ЗА́ТІНОК, -нку, *ч.* 1. Місце, захищене, прикрите, заступлене чим-небудь від променів сонця або від будь-якого іншого джерела світла. // Погано освітлене місце. 2. Темний відбиток на чому-небудь якогось предмета, освітленого з протилежного боку; тінь.

ЗАТІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заті́нювати**.

ЗАТІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАТІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАТІНИ́ТИ**, -іню, -іниш, *док.*, *перех.* 1. Заховувати в тіні, покривати тінню, заступаючи, закриваючи собою або чим-небудь світлові промені. // Заступати, закривати джерело світла. 2. *перен.* Робити кого-, що-небудь менш помітним, менш значним.

ЗАТІ́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ЗАТІНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАТІНИ́ТИСЯ**, -інюся, -інишся, *док.* 1. Закриватися від променів сонця або від будь-якого іншого джерела світла. 2. *тільки недок.* Пас. до **заті́нювати**.

ЗАТІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Який собою щось закриває, затінює, екранує.

ЗАТІНЯ́ТИ *див.* **заті́нювати**.

ЗАТІНЯ́ТИСЯ *див.* **заті́нюватися**.

ЗАТІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Почати тіпати, трясти чим-небудь; викликати тремтіння, здригання (тіла людини та його частин). // *безос.*

ЗАТІ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Почати тіпатися, трястися; тремтіти, здригатися (про тіло людини та його частини). // Почати різко, судорожно сіпатися, шарпатися (про обличчя та його частини); засіпатися. 2. *перен.* Почати швидко колихатися з боку на бік. // Почати прискорено, напружено битися (про серце).

ЗАТІ́Р, -то́ру, *ч.*, *спец.* Суміш, яка використовується для бродіння у виготовленні горілки, пива і т. ін.

ЗА́ТІРКА, -и, *ж.*, *кул.* Страва, зварена на воді або молоці з розтертого в дрібні кульки борошна з водою.

ЗАТІ́СНЕНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затісни́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Вузький, обмежений.

ЗАТІСНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Надто тісний.

ЗАТІСНИ́ТИ *див.* **заті́снювати**.

ЗАТІСНИ́ТИСЯ *див.* **заті́снюватися**.

ЗАТІ́СНО, *розм.* Присл. до **затісни́й**. // *у знач. присудк. сл.*

ЗАТІ́СНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заті́снювати**.

ЗАТІ́СНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАТІСНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАТІСНИ́ТИ**, -ню, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Затискати. // Заповнювати що-небудь, створюючи тісноту.

ЗАТІ́СНЮВАТИСЯ, -юється *і* **ЗАТІСНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ЗАТІСНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *діал.* 1. Стискатися. // *перен.* Ставати вузьким, обмеженим. 2. *тільки недок.* Пас. до **заті́снювати, затісня́ти**.

ЗАТІСНЯ́ТИ *див.* **заті́снювати**.

ЗАТІСНЯ́ТИСЯ *див.* **заті́снюватися**.

ЗАТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заті́сувати**.

ЗАТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *перех.* Тешучи, згругуючи, знімати сокирою і т. ін. частину поверхні деревини, роблячи її тоншою, вужчою або загострюючи її кінець.

ЗАТІ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАТЕСА́ТИСЯ**, -ешу́ся, -е́шешся, *док.* 1. *розм.* Пробираючись між ким-, чим-небудь, серед кого-, чого-небудь, проникати кудись. // *тільки док.*, *перен.* Випадково чи несподівано, без належних підстав проникнути в яке-небудь середовище, товариство. 2. *тільки недок.* Пас. до **заті́сувати**.

ЗАТІ́Я, -ї, *ж.*, *розм.* Задум, намір зробити що-небудь або здійснення цього задуму, наміру. // Що-небудь вигадане, видумане, не зовсім звичайне; вигадка. // Що-небудь задумане або зроблене для розваги; витівка.

ЗАТІ́ЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заті́яти**.

ЗАТІ́ЯТИ *див.* **затіва́ти**.

ЗАТІ́ЯТИСЯ *див.* **затіва́тися**.

ЗА́ТКАЛНО *див.* **за́ткало**.

ЗА́ТКАЛО, ЗА́ТКАЛНО, -а, *с.*, *розм.* Затичка з ганчірок, якою закривають димохід (у печі), використовуючи замість каглянки.

ЗАТКА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Віко.

ЗА́ТКАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заткати**[1].

ЗА́ТКАНИЙ[2], -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **затка́ти**[2].

ЗАТКА́ТИ[1], -тчу́, -тче́ш, *док.*, *перех.* 1. Покрити суцільно тканим візерунком або вплести яку-небудь смугу, нитку і т. ін. в тканину. 2. *перен.* Затягнути, повити що-небудь. 3. *діал.* Виготовити що-небудь способом ткання; зіткати.

ЗАТКА́ТИ[2] *див.* **затика́ти**[1].

ЗАТКА́ТИСЯ, -тче́ться, *док.* 1. Почати ткатися. 2. *перен.* Затягнутися, повитися чим-небудь.

ЗАТКНУ́ТИ *див.* **затика́ти**[1].

ЗА́ТКНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заткну́ти**. // **за́ткнуто**, *безос. присудк. сл.*

ЗАТКНУ́ТИСЯ *див.* **затика́тися**[1].

ЗАТЛІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ЗАТЛІ́ТИ**, -і́є, *док.* Почати тліти, горіти без полум'я.

ЗАТЛІВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗАТЛІ́ТИСЯ**, -і́ється, *док.* Те саме, що **затліва́ти**.

ЗАТЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **затлі́ти**.

ЗАТЛІ́ТИ *див.* **затліва́ти**.

ЗАТЛІ́ТИСЯ *див.* **затліва́тися**.

ЗАТЛУМИ́ТИ, -умлю́, -у́миш; *мн.* затлу́млять; *док.*, *перех.*, *розм.* Подавити, заглушити. // *рідко.* Пригнітити.

ЗАТНУ́ТИ *див.* **затина́ти**.

ЗАТОВА́РЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **затова́рити**.

ЗАТОВА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Скупчення, нагромадження де-небудь великої кількості якогось товару.

ЗАТОВА́РЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **затова́рити** і стан за знач. **затова́ритися**.

ЗАТОВА́РИТИ *див.* **затова́рювати**.

ЗАТОВА́РИТИСЯ *див.* **затова́рюватися**.

ЗАТОВАРИШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати товаришувати, стати товаришами, друзями; здружитися, подружитися.

ЗАТОВА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **затова́рювати**.

ЗАТОВА́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **затова́рювати** і стан за знач. **затова́рюватися**.

ЗАТОВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАТОВА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *спец.* 1. Скупчувати, нагромаджувати де-небудь велику кількість якогось товару, не пускаючи його в обіг. 2. Заповнювати, завалювати що-небудь товаром.

ЗАТОВА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАТОВА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *спец.* 1. Забезпечити себе товаром у більшій кількості, ніж потрібно. 2. Скупчуватися, нагромаджуватися у великій кількості (про товар, що не йде в обіг). 3. *тільки недок.* Пас. до **затова́рювати**.

ЗАТОВКТИ́ *див.* **зато́вкувати**.

ЗАТОВКТИ́СЯ, -вчу́ся, -вче́шся, *док.*, *розм.* Почати товктися, рухатися з шумом, безладно, метушливо.

ЗАТО́ВКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТОВКТИ́**, -вчу́, -вче́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Додавати до страви що-небудь товчене (зазвичай сало) для поліпшення її смаку. 2. *рідко.* Топчучи, вибивати, знищувати що-небудь; затоптувати. // Топчучи, збивати. 3. *тільки док.* Часто б'ючи, лаючи, довести кого-небудь до отупіння, зробити ляклявим. 4. *тільки док.*, *перен.* Часто і механічно повторюючи, завчити, запам'ятати що-небудь. // Часто перебиваючи кого-небудь, повторюючи щось, заморочити, спантеличити.

ЗАТО́ВМИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Тупокутний.

ЗАТО́ВПИТИСЯ, -иться, *док.*, *розм.* Почати товпитися; зібратися групою, юрбою.

ЗАТО́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затовкти́**.

ЗАТО́ГО, *присл.*, *діал.* Скоро, от-от.

ЗА́ТОКА, -и, *ж.*, *діал.* Слизький схил, боковий спад дороги, куди сповзають сани.

ЗАТО́КА, -и, *ж.* Частина океану, моря, озера, річки, що врізається в суходіл; бухта.

ЗА́ТОКИ, *присл.*, *діал.* Убік, на слизький схил.

ЗАТОКОТА́ТИ, -о́че *і* **ЗАТОКОТІ́ТИ**, -ти́ть, *док.*, *діал.* Почати токотати, прискорено битися (про серце).

ЗАТОКОТІ́ТИ *див.* **затокота́ти**.

ЗАТОКУВА́ТИ, -у́є, *док.* Почати токувати – співати, видавати певні звуки, супроводжувати їх особливими рухами, підкликаючи самок (про самців деяких птахів).

ЗАТОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затолочи́ти**.

ЗАТОЛО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **затоло́чений**.

ЗАТОЛОЧИ́ТИ, -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех.* Толочачи, пошкодити, затоптати (польові та городні рослини).

ЗАТОМИ́ТИ, -омлю́, -о́миш, *док.*, **ЗАТОМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Довести до знемоги, знесилля; замучити, стомити.

ЗАТОМИ́ТИСЯ, -омлю́ся, -о́мишся, *док.*, **ЗАТОМЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.* Дуже стомитися.

ЗАТО́МІСТЬ, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **за́мість**.

ЗАТОМЛЯ́ТИ(СЯ) *див.* **затоми́ти(ся)**.

ЗАТО́Н, -у, *ч.* 1. Місце, затоплене водою річки, озера, що розлилися, або спокійна, тиха затока річки, озера. 2. Спеціально захищене від течії й льодоходу місце або природна затока річки, пристосовані для ремонту чи зимової стоянки суден.

ЗАТОНКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Надто тонкий.

ЗАТОНУ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **затону́ти**.

ЗАТОНУ́ТИ, -ону́, -о́неш, *док.* Занурившись у воду, опуститися на дно річки, моря і т. ін.; потонути.

ЗАТОПИ́ТИ[1] *див.* **зато́плювати**[1].

ЗАТОПИ́ТИ[2] *див.* **зато́плювати**[2].

ЗАТОПИ́ТИ[3] *див.* **зато́плювати**[3].

ЗАТОПИ́ТИСЯ *див.* **зато́плюватися** 2.

ЗАТО́ПЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затопи́ти**[1]. // **зато́плено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАТО́ПЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затопи́ти**[2]. // **зато́плено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАТО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затопи́ти**[2] 1, 3.

ЗАТО́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **зато́плювати**[2].

ЗАТО́ПЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Особливість якої-небудь ділянки, території піддаватися затопленню.

ЗАТО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зато́плювати**[2] 1.

ЗАТО́ПЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *і* **ЗАТОПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАТОПИ́ТИ**, -топлю́, -то́пиш, *док.*, *перех. і неперех.* Починати топити що-небудь (піч, грубу і т. ін.), розпалювати вогонь де-небудь. // Нагрівати приміщення, запалюючи вогонь де-небудь.

ЗАТО́ПЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш *і* **ЗАТОПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАТОПИ́ТИ**, -оплю́, -о́пиш, *док.*, *перех.* 1. Покривати водою який-небудь простір, поверхню чого-небудь; заливати (під час повені, зливи, для створення штучного водоймища і т. ін.). // *безос.* // Заливаючи що-небудь, заповнювати всередині (про воду, повінь, зливу і т. ін.). // *безос.*

2. *перен.* Суцільно покривати що-небудь. // Заповнювати собою, запруджувати (вулицю, площу, дорогу і т. ін.). // Наповнювати, переповнювати що-небудь чимось. // Заповнювати, наповнювати щось великою мірою, огортати кого-, що-небудь (про світло, темряву). // Охоплювати кого-небудь з великою силою (про почуття, думки і т. ін.). 3. Заливаючи, примушувати потопати (про воду). // Занурюючи у воду, переповнюючи водою, спускати на дно. // *рідко.* Кидаючи у воду, знищувати.

ЗАТО́ПЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, *рідко*, **ЗАТОПИ́ТИ**, -оплю́, -о́пиш, *док.*, *перех. і неперех.*, *вульг.* Сильно бити кого-небудь, ударяти по чомусь.

ЗАТО́ПЛЮВАТИСЯ[1], -юється *і* **ЗАТОПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* Пас. до **зато́плювати**[1].

ЗАТО́ПЛЮВАТИСЯ[2], -ююся, -юєшся *і* **ЗАТОПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАТОПИ́ТИСЯ**, -оплю́ся, -о́пишся, *док.* 1. Покриватися водою під час повені, зливи, створення штучного водоймища і т. ін. 2. *тільки док.*, *рідко.* Позбавити себе життя, кинувшись у воду; втопитися. 3. *перен.* Цілком віддаватися чому-небудь, заглиблюватись у щось. // Зосереджувати свій погляд на чому-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **зато́плювати**[2].

ЗАТОПЛЯ́ТИ[1] *див.* **зато́плювати**[1].

ЗАТОПЛЯ́ТИ[2] *див.* **зато́плювати**[2].

ЗАТОПЛЯ́ТИСЯ[1] *див.* **зато́плюватися**[1].

ЗАТОПЛЯ́ТИСЯ[2] *див.* **зато́плюватися**[2].

ЗАТО́ПТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до затопта́ти. 2. *у знач. прикм.* Брудний, зі слідами занесеної ногами грязюки.

ЗАТОПТА́ТИ *див.* **зато́птувати**.

ЗАТОПТА́ТИСЯ, -топчу́ся, -то́пчешся, *док.*, *розм.* Почати топтатися на місці, переступаючи з ноги на ногу.

ЗАТО́ПТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зато́птувати**.

ЗАТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зато́птувати**.

ЗАТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТОПТА́ТИ**, -топчу́, -то́пчеш, *док.*, *перех.* 1. Їздячи або ходячи по чому-небудь, топтати, приминати, придавлюючи колесами, ногами, копитами і т. ін. // Забруднювати слідами ніг. 2. Топчучи, приминаючи, гасити вогонь або те, що горить. 3. Давлячи когось колесами, наступаючи на кого-небудь ногами, копитами і т. ін., убивати, знищувати. // *перен.* Переборювати, перемагати кого-, що-небудь, позбавляти чогось. 4. *у що.* Вминати, вдавлювати (перев. ногами) в землю, болото і т. ін. 5. *чим*, *розм.* Засипати що-небудь чимось, злегка приминаючи.

ЗАТО́ПТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зато́птувати**.

ЗАТО́Р, -у, *ч.* 1. Скупчення людей, транспорту і т. ін., що створює перешкоду руховi. // Нагромадження крижин на річці під час льодоходу. 2. *перен.*, *розм.* Утруднення, перешкода, затримка в чому-небудь.

ЗАТО́РГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Почати торгати, сіпаючи що-небудь; засіпати. // Викликати різкі судорожні рухи в тілі або частинах його.

ЗАТОРГОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Почати торготіти; затарахкотіти. // *чим*, *у що.* Застукотіти, загуркотіти.

ЗАТОРГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Почати торгувати, вести торгівлю. 2. *перех.* Одержати виручку внаслідок торгівлі; уторгувати (гроші).

ЗАТОРГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Захопитися торгівлею, забувши про все інше.

ЗАТО́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зах.* Зачіпляти, торкатися.

ЗАТОРМО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затормоши́ти**. // *перен.* Позбавлений жвавості, із уповільненою реакцією.

ЗАТОРМО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **затормо́шений**.

ЗАТОРМОШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Почати тормошити; заторсати.

ЗАТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **зато́р**.

ЗАТОРО́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Збитий з пантелику, путтяя.

ЗАТОРО́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати торохкати; застукати. // Залунати (про звуки).

ЗАТОРОХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. Підсил. до **заторо́хкати**. 2. *перен.*, *розм.* Заговорити дуже швидко, скоромовкою.

ЗАТОРОХТІ́ТИ, -хчу́, -хти́ш, *док.* 1. Почати торохтіти, утворюючи переривчасті звуки. // *у що*, *чим і по чому.* Гучно і ритмічно застукати. 2. *перен.*, *розм.* Заговорити дуже швидко, скоромовкою.

ЗАТОРО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Почати торочити. // *перех.* Почати повторювати те саме, перев. нісенітницю. 2. *неперех.*, *рідко.* Замжичити (про дощ).

ЗАТОРО́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Ворожі стосунки.

ЗАТО́РСАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Почати торсати; засіпати кого-, що-небудь.

ЗАТОРФО́ВАНИЙ, -а, -е. Який містить торф, торф'янистий.

ЗАТОРФО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **заторфо́ваний**.

ЗАТОРЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заторцюва́ти**.

ЗАТОРЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТОРЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Покривати торцями.

ЗАТОРЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **заторцьо́вувати**.

ЗАТОРЦЮВА́ТИ *див.* **заторцьо́вувати**.

ЗАТО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заточи́ти**[1]. // **зато́чено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАТО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заточи́ти**.

ЗАТОЧИ́ТИ[1] *див.* **зато́чувати**[1].

ЗАТОЧИ́ТИ[2] *див.* **зато́чувати**[2].

ЗАТОЧИ́ТИСЯ *див.* **зато́чуватися**[2].

ЗАТО́ЧКА, -и, *ж.*, *жарг.* Саморобний ніж; щось, заточене, як ніж.

ЗАТО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для заточування.

ЗАТО́ЧУВАЛЬНИК, -а, *ч.*, *тех.* Той, хто заточує (*див.* **зато́чувати**[1]) що-небудь.

ЗАТО́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **зато́чувати**[1].

ЗАТО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.*, *тех.* Робити гострим; загострювати.

ЗАТО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.* 1. *діал.* Закочувати. 2. *розм.* Спричинювати втрату рівноваги. 3. *розм.* Заносити вбік.

ЗАТО́ЧУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, *тех.* Пас. до **зато́чувати**[1].

ЗАТО́ЧУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАТОЧИ́ТИСЯ**, -точу́ся, -то́чишся, *док.* 1. Хитатися, втрачати рівновагу. 2. *розм.* З'їжджати, сповзати вбік. 3. *перен.*, *рідко.* Заходити в глиб чого-небудь; уклинюватися.

ЗАТПРУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати тпрукати.

ЗАТРА́ВКА, -и, *ж.*, *перен.*, *розм.* Те, що започатковує що-небудь, збуджує інтерес до подальшого. *Для затравки.*

ЗАТРА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Піймати, виловити тралом.

ЗАТРАМБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затрамбува́ти**.

ЗАТРАМБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затрамбо́вувати**.

ЗАТРАМБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТРАМБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Ущільнювати, вирівнювати що-небудь, трамбуючи.

ЗАТРАМБО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **затрамбо́вувати**.

ЗАТРАМБУВА́ТИ *див.* **затрамбо́вувати**.

ЗАТРАПЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Вигот., пошитий із грубої дешевої тканини у смужку. 2. *розм.* Буденний (про одяг).

ЗАТРА́ТА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **затра́тити** 1. 2. *діал.* Втрата. 3. *тільки мн.* Те, що затрачено; витрати. ** **Диференціа́льні затра́ти** – додаткові, прирістні затрати, пов'язані з малим обсягом виробництва. **Допусти́мі затра́ти** – затрати виконавця, які здійснені в межах умов договору та правових норм і мають бути відшкодовані замовником. **Зага́льні затра́ти**: а) затрати матеріалів, виробничих потужностей та послуг, які відносяться до декількох видів продукції, що виробляються спільно; б) сукупні затрати; витрати виробництва та реалізації конкретного товару, аналог виробничої собівартості. **Пря́мі затра́ти** – виробничі затрати, які на відміну від загальних відносяться до конкретного, одного виду продукції, об'єкту затрат.

ЗАТРА́ТИТИ *див.* **затрача́ти**.

ЗАТРА́ТИТИСЯ *див.* **затрача́тися**.

ЗАТРА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який виходить з обов'язкових виробничих затрат. 2. Збитковий. ** **Затра́тна ціна́** – величина ціни товару, встановлена відповідно до витрат на його виробництво та обіг. **Затра́тний бюдже́т** – економічна політика, яка базується на бюджетному дефіциті.

ЗАТРАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗАТРА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТРА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* 1. Використовувати, витрачати час, сили, гроші і т. ін. на що-небудь з певною метою. 2. *діал.* Втрачати що-небудь.

ЗАТРАЧА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ЗАТРА́ЧУВАТИСЯ**, -ується, *недок.*, **ЗАТРА́ТИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Використовуватися, витрачатися. 2. *діал.* Втрачатися, зникати. 3. *тільки недок.* Пас. до **затрача́ти**, **затра́чувати**.

ЗАТРА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затра́тити**.

ЗАТРА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **затра́чувати**.

ЗАТРА́ЧУВАТИ *див.* **затрача́ти**.

ЗАТРА́ЧУВАТИСЯ *див.* **затрача́тися**.

ЗАТРЕ́БУВАНИЙ, -а, -е, *канц.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **затре́бувати**. // **затре́бувано**, *безос. присудк. сл.* ** **Затре́буваний креди́т** – вид короткотермінового міжбанківського кредиту, що його можна затребувати та повернути у будь-який момент без права протесту.

ЗАТРЕ́БУВАННЯ, -я, *с.*, *канц.* Дія за знач. **затре́бувати**.

ЗАТРЕ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *канц.* Зажадати від певної особи, установи подання чи надсилання чого-небудь або чиєїсь присутності десь.

ЗАТРЕМБІ́ТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Заграти (на трембіті). // Зазвучати (про трембіту).

ЗАТРЕМТІ́ТИ, -мчу́, -мти́ш, *док.* 1. Почати тремтіти, хвилюватися під впливом якого-небудь сильного почуття (переляку, радості і т. ін.); затрепетати. // Швидко забитися, запульсувати (про серце). // Задрижати, затруситися. // Зазвучати нерівномірно, переривчасто (про голос, звук). 2. Почати коливатися; задвигтіти. // Замерехтіти, замигтіти (про світло, вогонь і т. ін.).

ЗАТРЕПЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *док.* 1. Почати трепетати; заколиватися. // Засяяти тріпотливим світлом; замерехтіти. // Затріпотіти; замайоріти. 2. *перен.* Захвилюватися, затремтіти під впливом якого-небудь сильного почуття. // Швидко забитися, запульсувати (про серце, кров).

ЗАТРИВО́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **затриво́жити**. 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Який перебуває у стані тривоги; стривожений. // Який виражає тривогу.

ЗАТРИВО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Стривожити.

ЗАТРИВО́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* Почати тривожитися; захвилюватися, занепокоїтися.

ЗА́ТРИМ, -у, *ч.*, *зах.* Перешкода, затримка.

ЗАТРИ́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затри́мати**. // **затри́мано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **затри́маний**, -ного, *ч.*, **затри́мана**, -ної, *ж.* Людина, яку затримано. 2. *у знач. прикм.* Який має невелику швидкість і т. ін.; уповільнений (про дію, рух).

ЗАТРИ́МАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затри́мати**. ** **Провести́ затри́мання** – здійснити арешт; заарештувати.

ЗАТРИ́МАТИ *див.* **затри́мувати**.

ЗАТРИ́МАТИСЯ *див.* **затри́муватися**.

ЗАТРИ́МКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **затри́мати**. 2. Припинення на який-небудь час дії, руху і т. ін. *Затримка на лінії зв'язку.* ** **Без затри́мки** – негайно, не зупиняючись. **За одни́м затри́мка** – не вистачає кого-, чого-небудь. 3. У психіатрії – короткочасні, спонтанні перерви (зупинки) у перебігу психічних процесів, в основному в мисленні.

ЗАТРИ́МНИЙ, -а, -е. Який щось або когось затримує.

ЗАТРИ́МУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для затримування.

ЗАТРИ́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **затри́мувати**.

ЗАТРИ́МУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість чого-небудь затримуватися (залишатися, зберігатися) у чомусь, на певній поверхні, у певному об'ємі.

ЗАТРИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затри́мувати**.

ЗАТРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТРИ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Залишати, утримувати кого-, що-небудь на якийсь час у певному місці, положенні. *Затримувати увагу.* 2. Перешкоджати чиємусь рухові, уповільнювати, гальмувати просування, розвиток чого-небудь. 3. Силою зупиняти кого-небудь із певною метою. 4. *розм.* Зберігати що-небудь; не віддавати. // *тільки док.*, *рідко.* Залишити щось собі. 5. Заарештовувати.

ЗАТРИ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАТРИ́МАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Продовжувати перебувати, залишатися ще на якийсь час де-небудь. 2. Припиняти чи уповільнювати на який-небудь час свій рух, ходу і т. ін.; зупинятися. *Затримуватися на досягнутому.* 3. *з чим.* Не робити, не виконувати чого-небудь своєчасно. 4. *тільки недок.* Пас. до **затри́мувати**.

ЗАТРИ́МУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто щось або когось затримує.

ЗАТРИ́МУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **затри́мувати**.

ЗАТРІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати тріпати, робити швидкі рухи чим-небудь; замахати.

ЗАТРІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Заносити, пошкодити.

ЗАТРІ́ПАТИСЯ, -ається, *док.* Почати тріпатися, робити швидкі, конвульсивні рухи. // Прискорено забитися (про серце).

ЗАТРІПА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Заноситися, заялозитися.

ЗАТРІПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАТРІПОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Почати тріпотати, тріпотіти, швидко рухати чим-небудь; замахати. 2. *тільки* 3 *ос.* Затрепетати, заколиватися. // Почати нерівномірно світитися (про вогонь, світло і т. ін.); замерехтіти, замигтіти. // Зазвучати переривчасто. // Почати розвіватися від вітру (про прапор, вітрило, волосся і т. ін.). 3. Почати тремтіти; захвилюватися. // Швидко забитися; закалатати (про серце).

ЗАТРІПОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *док.* Те саме, що **затріпота́ти**.

ЗАТРІПОТІ́ТИ *див.* **затріпота́ти**.

ЗАТРІ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати тріскати, видавати тріск (зазвичай під час пострілів).

ЗАТРІСКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАТРІСКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Почати тріскотати, тріскотіти; затріщати. // *безос.* 2. *перен.*, *розм.* Заговорити швидко, скоромовкою.

ЗАТРІСКОТІ́ТИ *див.* **затріскота́ти**.

ЗАТРІУМФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *рідко.* Док. до **тріумфува́ти**.

ЗАТРІЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Почати тріщати, видавати різкий сухий звук, утворюючи тріщини або ламаючись, розриваючись на частини. // Почати тріщати під час горіння. // Почати створювати різкий шум, тріскотняву безперервними ударами, стуками і т. ін. (про механізми). // Різко залунати, зазвучати (про дзвінки, постріли і т. ін.). // Сповнитися тріском або шумом, звуками, що нагадують тріск. // Почати співати, стрекотати, видавати різкі звуки (про птахів, комах). 2. *тільки* 3 *ос.*, *перен.* Почати руйнуватися, зазнаючи розпаду, поразки тощо.

ЗАТРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **затру́ювати**.

ЗАТРУБИ́ТИ, -трублю́, -тру́биш; *мн.* затру́блять; *док.* 1. *неперех.* Почати трубити, видавати звуки за допомогою труби, сурми, рога і т. ін. // Заграти, видати звуки на трубі і т. ін. 2. *неперех.* Почати видавати, створювати звуки, схожі на звуки труби. // Видати звуки, схожі на звуки труби. 3. *неперех.* Зазвучати, заграти (про музичні інструменти). 4. *перех.* Почати грати що-небудь.

// Граючи на трубі, сурмлячи і т. ін., сповістити про що-небудь. *Затрубити в похід.*

ЗАТРУ́БНИЙ, -а, -е. Який знаходиться за трубою.

ЗАТРУ́Д, -у, *ч.*, *зах.* Зусилля.

ЗАТРУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Зароблений тяжким трудом. 2. Знесилений трудом. // Який минув у тяжкій праці.

ЗАТРУДИ́ТИ, -удить, *док.*, *розм.* 1. Почати трудити, боляче стискувати. 2. *безос.*, *у чому*, *в що.* Про виникнення болю в чому-небудь.

ЗАТРУ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затруї́ти**. // **затру́єно**, *безос. присудк. сл.*

ЗАТРУ́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **затру́єний**.

ЗАТРУ́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затруї́ти**.

ЗАТРУЇ́ТИ *див.* **затру́ювати**.

ЗАТРУЇ́ТИСЯ *див.* **затру́юватися**.

ЗАТРУСИ́ТИ[1] *див.* **затру́шувати**.

ЗАТРУСИ́ТИ[2], -трушу́, -тру́сиш, *док.* 1. Почати трусити; затрясти. 2. Побігти риссю, швидко і дрібно перебираючи ногами.

ЗАТРУСИ́ТИСЯ, -трушу́ся, -тру́сишся, *док.* 1. Почати труситися, часто, ритмічно хитатися. // Заколиватися, задвигтіти. 2. Затремтіти, затрястися під впливом якого-небудь почуття. // Задрижати (про руки, ноги). // Зазвучати нерівномірно, уривчасто (про голос).

ЗАТРУХЛЯ́ВІТИ, -іє, *док.* Стати трухлявим, перетворитися на труху (про стовбур, стебло, коріння і т. ін.).

ЗАТРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затруси́ти**[1].

ЗАТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТРУСИ́ТИ**, -трушу́, -тру́сиш, *док.*, *перех.* Розкидаючи, розсипаючи що-небудь, покривати якусь поверхню.

ЗАТРУ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затру́ювати**.

ЗАТРУ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАТРУЇ́ТИ**, -тру́ю, -труї́ш, *док.*, *перех.* 1. Додаючи отрути, робити що-небудь отруйним; отруювати. // Насичувати повітря їдкими запахами. 2. *перен.* Згубно впливати на кого-, що-небудь. 3. *перен.* Робити неприємним, тяжким, безрадісним.

ЗАТРУ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАТРУЇ́ТИСЯ**, -тру́їться, *док.* 1. Ставати отруйним від чого-небудь. 2. *перен.* Зазнавати згубного впливу. 3. *тільки недок.* Пас. до **затру́ювати**.

ЗАТРЮ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.* Побігти підтюпцем, часто і дрібно перебираючи ногами.

ЗАТРЮХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **затрю́хати**.

ЗАТРЯСТИ́, -су́, -се́ш, *док.* 1. *перех.* Почати трясти, хитати кого-, що-небудь ривками. 2. *перех.* Викликати коливання, двигтіння чого-небудь. // *безос.* // Викликати в тілі та кінцівках тремтіння, хворобливе відчуття ознобу. // *безос.* 3. *неперех.* Почати швидко махати, рухати чим-небудь. // Задвигтіти чим-небудь.

ЗАТРЯСТИ́СЯ, -су́ся, -се́шся, *док.* 1. Почати трястися, коливатися; задвигтіти. 2. Затремтіти, задрижати. // *перен.*, *розм.* Зазвучати уривчасто (про голос).

ЗАТУЖА́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **затужа́віти**. // *у знач. прикм.*

ЗАТУЖА́ВІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затужа́віти**.

ЗАТУЖА́ВІТИ, -іє. Док. до **тужа́віти**.

ЗАТУЖА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затужа́віти**.

ЗАТУЖИ́ТИ, -тужу́, -ту́жиш, *док.*, *розм.* 1. *без додатка і за ким – чим, рідко по кому – чому.* Почати тужити за ким-, чим-небудь; засокучати, засумувати. 2. Почати плакати, голосити, виявляючи тугу, журбу. // Почати вити, скиглити і т. ін. (про тварин). // *рідко.* Почати грати, співати журливу пісню, мелодію, видавати тужливі звуки. // *перен.* Тужно, журливо зазвучати, залунати.

ЗАТУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати тукати, бити, ударяти зі стуком; застукати. // Почати видавати короткі, уривчасті звуки, схожі на стукіт.

ЗАТУ́ЛА, -и, *ж.* 1. *розм.* Предмет, яким що-небудь затуляють, закривають. 2. *діал.* Відлога у верхньому одязі; каптур, капюшон.

ЗАТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затули́ти**. // **зату́лено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАТУЛИ́ТИ *див.* **затуля́ти**.

ЗАТУЛИ́ТИСЯ *див.* **затуля́тися**.

ЗАТУ́ЛКА, -и, *ж.*, *зоол.* Рід черевоногих молюсків, які мають округло-дзигоподібну раковину з кришечкою, що повністю затуляє устя.

ЗА́ТУЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **за́слінка**.

ЗАТУ́ЛОК, -лку, *ч.* Обробка кожуха по бортові смушком.

ЗАТУ́ЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Мито з казана на горілчаному заводі.

ЗАТУ́ЛЮВАТИ(СЯ) *див.* **затуля́ти(ся)**.

ЗАТУЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затуля́ти**.

ЗАТУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і розм.* **ЗАТУ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАТУЛИ́ТИ**, -тулю́, -ту́лиш, *док.*, *перех.* 1. Закриваючи, загороджуючи, робити невидним повністю або частково. // *від кого – чого.* Заслоняючи, ховати, укривати. 2. Накладаючи, навішуючи щось поверх кого-, чого-небудь, притискаючи, притуляючи що-небудь до чогось, закривати, заслоняти. // Закривати, затикати щось (здебільшого якийсь отвір), міцно притискаючи що-небудь. *Затуляти дірку.* 3. *розм.* Складати, стуляти, закривати що-небудь розгорнуте, розкрите. // Заплющувати, закривати повіками. *Затуляти очі. Затуляти рота.* 4. *перен.* Відсовувати на другий план, робити менш помітним, менш значним, другорядним. // Тамувати, приглушувати.

ЗАТУЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і розм.* **ЗАТУ́ЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАТУЛИ́ТИСЯ**, -тулю́ся, -ту́лишся, *док.* 1. Закриваючись, загороджуючись чим-небудь, ставати невидним повністю або частково. 2. Притискаючи що-небудь до чогось, виставляючи щось перед собою, заслонятися. 3. *розм.*, *рідко.* Складатися, стулятися, закриватися (про що-небудь розгорнуте, розкрите). // Заплющуватися, закриватися повіками (про очі). 4. *перен.* Приховувати свої дії, наміри. 5. *тільки недок.* Пас. до **затуля́ти**.

ЗАТУМА́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затума́нити**. // **затума́нено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який затуманився, оповився туманом, димом, імлою і т. ін. // Який буває у людини, коли вона плаче (про очі, погляд). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Нечіткий, невиразний.

ЗАТУМА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затума́нити** і стан за знач. **затума́нитися**.

ЗАТУМА́НИТИ *див.* **затума́нювати**.

ЗАТУМА́НИТИСЯ *див.* **затума́нюватися**.

ЗАТУМАНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **затуманіти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.*, *рідко.* Засмучений, невеселий.

ЗАТУМАНІ́ТИ, -іюю, -ієш, *док.* Те саме, що **затума́нитися**.

ЗАТУМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАТУМА́НИТИ**, -а́ню, -а́ниш, *док.*, *перех.* 1. *тільки 3 ос.* Огортати, оповивати, затягувати що-небудь туманом, димом, імлою і т. ін., роблячи нечітко, невиразно видним. // *безос.* // Заволікати сльозами (очі). 2. *перен.* Робити що-небудь невиразним, незрозумілим; затемнювати. // Позбавляти кого-небудь можливості чітко мислити, розуміти щось. *Затуманювати голову.* // *безос.*

ЗАТУМА́НЮВАТИСЯ, -юється, -юєшся, *недок.*, **ЗАТУМА́НИТИСЯ**, -а́нюся, -а́нишся, *док.* 1. *тільки 2 ос.* Огортатися, оповиватися, затягуватися туманом, димом, імлою і т. ін., стаючи нечітко, невиразно видним. // Заволікатися сльозами (про очі). 2. *тільки 3 ос.*, *перен.* Ставати невиразним, незрозумілим; затемнюватися. 3. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **засму́чуватися**.

ЗАТУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати тупати, бити ногами об землю, підлогу і т. ін. // *також на кого.* Затопати ногами на одному місці, виявляючи гнів, обурення, нетерпіння і т. ін. 2. Піти, побігти куди-небудь.

ЗАТУПИ́ТИ *див.* **зату́плювати**.

ЗАТУПИ́ТИСЯ *див.* **зату́плюватися**.

ЗАТУПІ́ЛИЙ, -а, -е. Тупий, негострий.

ЗАТУПІ́ТИ, -іює, -ієш, *док.*, *розм.* Те саме, що **затупи́тися**.

ЗАТУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затупи́ти**. 2. *у знач. прикм.* Тупий, негострий.

ЗАТУ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **затупи́ти** і стан за знач. **затупи́тися** 1. 2. Тупа частина чого-небудь, що була гострою.

ЗАТУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАТУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАТУПИ́ТИ**, -туплю́, -ту́пиш; *мн.* зату́плять; *док.*, *перех.* Робити що-небудь тупим.

ЗАТУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, -юєшся *і* **ЗАТУПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАТУПИ́ТИСЯ**, -уплю́ся, -у́пишся; *мн.* зату́пляться; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Ставати тупим. 2. *перен.* Доходити до стану отупіння, втрачаючи розумову або чуттєву сприйнятливість; тупішати. 3. *тільки недок.* Пас. до **зату́плювати**.

ЗАТУПЛЯ́ТИ *див.* **зату́плювати**.

ЗАТУПЛЯ́ТИСЯ *див.* **зату́плюватися**.

ЗАТУПОТА́ТИ *див.* **затупоті́ти**.

ЗАТУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, **ЗАТУПОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.*, *неперех.* Підсил. до **зату́пати**.

ЗАТУПЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. Почати тупцювати, топтатися на одному місці, переступаючи з ноги на ногу. 2. *розм.* Почати рухатися (перев. безладно). // Піти, попрямувати куди-небудь.

ЗАТУПЦЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **затупцюва́ти** 1.

ЗАТУ́ПЦЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* 1. Почати тупцяти, топтатися на одному місці, переступаючи з ноги на ногу; затупцювати. 2. Піти, попрямувати куди-небудь.

ЗАТУРБО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затурбува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Стурбований, схвильований. // Який виражає турботу, занепокоєння.

ЗАТУРБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **затурбо́ваний**.

ЗАТУРБО́ВАНО. Присл. до **затурбо́ваний** 2.

ЗАТУРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Почати турбувати, викликаючи у кого-небудь занепокоєння. 2. Завдати клопоту кому-небудь.

ЗАТУРБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Почати турбуватися, тривожитися, непокоїтися. 2. *рідко.* Заклопотатися.

ЗАТУРГОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Почати турготіти; застукати, задвигтіти.

ЗАТУ́РКАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зату́ркати**[2]. 2. *у знач. прикм.* Заморочений, отуплілий.

ЗАТУ́РКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зату́рканий** 2.

ЗАТУ́РКАНО. Присл. до **зату́рканий**.

ЗАТУ́РКАТИ[1], -аю, -аєш *і* **ЗАТУРЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Почати туркати, турчати, видавати туркотливі звуки (зазвичай про горлиць). 2. Почати утворювати звуки, подібні до турчання. 3. *перен.*, *розм.* Заговорити безперервно, скоромовкою.

ЗАТУ́РКАТИ[2] *див.* **зату́ркувати**.

ЗАТУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАТУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **зату́ркати**[1].

ЗАТУРКОТІ́ТИ *див.* **затуркота́ти**.

ЗАТУ́РКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зату́ркувати**.

ЗАТУ́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зату́ркувати**.

ЗАТУ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТУ́РКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Заморочувати чимось кого-небудь, доводячи до отупіння. *Затуркати голову.*

ЗАТУРЧА́ТИ *див.* **зату́ркати**[1].

ЗАТУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **затуха́ти**[1].

ЗАТУХА́ТИ[1], -ає, *недок.*, **ЗАТУ́ХНУТИ**, -не, *док.* 1. Переставати горіти; гаснути. 2. *перен.* Втрачати силу вияву, затихати, припинятися. // Переставати лунати, звучати. // *фіз.* Зменшуватися (про коливання), слабшати (про радіохвилі і т. ін.).

ЗАТУХА́ТИ[2], -ає, *недок.*, **ЗАТУ́ХНУТИ**, -не, *док.*, *розм.* Ставати тухлим, протухати.

ЗАТУХА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **затуха́ти**[1]. ** **затуха́ючі колива́ння**, *фіз.* – коливання, які, поступово слабнучи, припиняються зовсім, зникають.

ЗАТУ́ХНУТИ[1] *див.* **затуха́ти**[1].

ЗАТУ́ХНУТИ[2] *див.* **затуха́ти**[2].

ЗАТУШИ́ТИ, -ушу́, -у́шиш, *док.* Те саме, що **затушува́ти**.

ЗАТУ́ШКАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зату́шкати**.

ЗАТУ́ШКАТИ *див.* **затушко́вувати**[1].

ЗАТУ́ШКАТИСЯ *див.* **затушко́вуватися**[1].

ЗАТУШКО́ВАНИЙ[1], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **затушкува́ти**[1].

ЗАТУШКО́ВАНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Приглушений, незвучний.

ЗАТУШКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затушко́вувати**[2].

ЗАТУШКО́ВУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТУШКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і* **ЗАТУ́ШКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Замотувати, обгортати, обкладати кого-, що-небудь чимось (перев. з метою утеплення). // Затикати, закупорювати дірки, щілини, отвори.

ЗАТУШКО́ВУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТУШКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **затушо́вувати**.

ЗАТУШКО́ВУВАТИ[3], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТУШКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *кул.*, *діал.* Приправляти чим-небудь страву.

ЗАТУШКО́ВУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАТУШКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся *і* **ЗАТУ́ШКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Замотуватися, обгортатися, обкладатися чим-небудь (зазвичай з метою утеплення). 2. *тільки недок.* Пас. до **затушко́вувати**[1].

ЗАТУШКО́ВУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **ЗАТУШКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.*, *розм.* 1. *перен.* Те саме, що **затушо́вуватися** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **затушко́вувати**[2].

ЗАТУШКО́ВУВАТИСЯ[3], -ується, *недок.* Пас. до **затушко́вувати**[3].

ЗАТУШКУВА́ТИ[1] *див.* **затушко́вувати**[1].

ЗАТУШКУВА́ТИ[2] *див.* **затушко́вувати**[2].

ЗАТУШКУВА́ТИ[3] *див.* **затушко́вувати**[3].

ЗАТУШКУВА́ТИСЯ[1] *див.* **затушко́вуватися**[1].

ЗАТУШКУВА́ТИСЯ[2] *див.* **затушко́вуватися**[2].

ЗАТУШО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **затушува́ти**.

ЗАТУШО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **затушо́вувати**.

ЗАТУШО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.*, *перен.* Дія за знач. **затушо́вувати**.

ЗАТУШО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТУШУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. *спец.* Покривати, затінювати чим-небудь світлі місця малюнка, креслення і т. ін. 2. *перен.* Робити менш помітним, менш значним.

ЗАТУШО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАТУШУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. *перен.* Ставати менш помітним, значним. 2. *тільки недок.* Пас. до **затушо́вувати**.

ЗАТУШУВА́ТИ *див.* **затушо́вувати**.

ЗАТУШУВА́ТИСЯ *див.* **затушо́вуватися**.

ЗА́ТХЛИЙ, -а, -е. 1. Сповнений неприємного запаху гнилі, сирості; смердючий. // *у знач. ім.* **за́тхле**, -лого, *с.* Неприємний запах, сморід. // Який зіпсувався внаслідок гниття; тухлий. 2. *перен.* Відсталий, рутинний.

ЗА́ТХЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Неприємний запах гнилі, сирості. 2. *перен.* Відсталість, рутинність.

ЗАТХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* 1. *тільки 3 ос.* Набути неприємного запаху гнилі, сирості; засмердітися. // Зіпсуватися; стати затхлим. 2. Те саме, що **задихну́тися**.

ЗА́ТЬМА, -и, *ж.* Те саме, що **зате́мнення**.

ЗАТЬМА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затьма́рити**. 2. *у знач. прикм.* Який затьмарився, став темним. // Неяскравий, пригаслий. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який втратив ясність, гостроту (про розум, свідомість, зір і т. ін.).

ЗАТЬМА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **затьма́рений**.

ЗАТЬМА́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Астрономічне явище, за якого одне небесне тіло закривається іншим або потрапляє в його тінь; затемнення. 2. *перен.* Тимчасова втрата здатності ясно мислити.

ЗАТЬМА́РИТИ *див.* **затьма́рювати**.

ЗАТЬМА́РИТИСЯ *див.* **затьма́рюватися**.

ЗАТЬМА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **затьма́рювати**.

ЗАТЬМА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАТЬМА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Робити щось темним чи невидним, прикриваючи, затуляючи собою або чим-небудь; затемнювати. // Своїм яскравим сяйвом робити менш помітними інші сяючі планети (про небесні світила). 2. *перен.* Перевершувати кого, що-небудь своїми якостями, досягненнями і т. ін. 3. *перен.* Робити менш зрозумілим; заплу-

тувати. 4. *перен.* Позбавляти ясності, гостроти (розум, свідомість, зір і т. ін.). // *безос.* 5. *перен.* Робити сумним, похмурим, зажуреним; засмучувати. // Робити що-небудь безрадісним, тяжким.

ЗАТЬМА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАТЬМА́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати темним або невидним; затемнюватися. // Ставати невиразним, неясним, нечітким. 2. *перен.* Ставати менш помітним, значним, виразним. 3. *перен.* Втрачати ясність, гостроту (про розум, свідомість, зір і т. ін.). 4. *перен.* Ставати сумним, похмурим, зажуреним; засмучуватися (про обличчя, очі і т. ін.). // Ставати безрадісним, тяжким. 5. *тільки недок.* Пас. до **затьма́рювати**.

ЗАТЬМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* затьмля́ть; *док.*, *перех.* 1. Зробити щось темним або невидним, прикривши, затуливши собою що-небудь; затемнити. 2. *перен.* Перевершити кого-, що-небудь своїми якостями, досягненнями і т. ін. 3. *перен.* Зробити менш зрозумілим; заплутати. 4. *перен.* Позбавити ясності, гостроти (розум, свідомість, зір і т. ін.). 5. *перен.* Зробити сумним, похмурим, зажуреним; засмутити.

ЗАТЬМИ́ТИСЯ, -и́ться; *мн.* затьмля́ться; *док.* 1. Стати темним або невидним; затемнитися. // Втратити яскравість, виразність. 2. *перен.* Стати менш помітним, значним. 3. *перен.* Стати менш зрозумілим, ясним. 4. *перен.* Втратити ясність, гостроту (про розум, свідомість, зір і т. ін.).

ЗАТЬО́ПА, -и, *ч. і ж.* Людина, яка забрьохалася, затьопалася, забруднилася.

ЗАТЬО́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який затьопався, став брудним.

ЗАТЬО́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **заля́патися**.

ЗАТЬО́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати тьохкати (про птахів). 2. Почати видавати звуки, що нагадують тьохкання солов'я. 3. *розм.* Швидко забитися, закалатати під впливом яких-небудь почуттів (про серце).

ЗАТЮ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **затю́кати**.

ЗАТЮ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **затю́каний**.

ЗАТЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Почати тюкати. 2. *перех.* Висміяти кого-небудь, вигуками виявляючи зневагу. // Залякати, часто покрикуючи на кого-небудь.

ЗАТЮКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затюкува́ти**.

ЗАТЮКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затюко́вувати**.

ЗАТЮКО́ВУВАТИ *див.* **затюкува́ти**.

ЗАТЮКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАТЮКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Упакувати, пов'язати у тюки

ЗАТЮ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати тюпати; піти дрібними кроками.

ЗАТЯ́Г, -у, *ч.*, *іст.* Військовий загін із найманців.

ЗАТЯ́ГАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **затяга́ти**[2].

ЗАТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затяга́ти**[1] 1 – 9, 11.

ЗАТЯГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і рідше* **ЗАТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАТЯГТИ́** *і* **ЗАТЯГНУ́ТИ**, -тягну́, -тя́гнеш; *мин. ч.* затя́г, -ла́, -ло́ *і* затягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.*, *перех.* 1. Тягнучи, посуваючи кого-, що-небудь, поміщати кудись. 2. *також без додатка.* Вбирати, втягувати кого-, що-небудь у себе, вниз, у середину чогось; засмоктувати. // *безос.* // *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **укра́сти**. // *безос.* 3. *перен.*, *розм.* Умовлянням або силою приводити, заводити, доставляти і т. ін. куди-небудь. // *тільки* 3 *ос.* Захоплювати, приваблювати. // Залучати до участі в чому-небудь. 4. Обв'язувати, підперізувати чим-небудь туго. 5. Стягуючи кінці, зав'язувати міцно, зашморгувати мотузок, віриовку і т. ін. *Затягати зашморг.* 6. Покривати, встеляти чим-небудь якусь поверхню. // *безос.* // Закривати, заліплювати отвір чим-небудь липким, в'язким. // *безос.* // *розм.* Напинати, натягувати що-небудь. // Огортати, оповивати, заволікати що-небудь, роблячи нечітко, невиразно видним (про туман, хмари, імлу і т. ін.). // *безос.* 7. *також без додатка, розм.* Починати співати (рідше грати). // *тільки недок.* Співати тривалий час. // *рідко.* Довго тягти окремі високі ноти; виводити. // Починати говорити спроквола, монотонно, розтягуючи слова. ** **Затяга́ти своє́ї** – настирливо повторювати те саме. 8. Просовувати що-небудь крізь якийсь отвір (перев. засиляти нитку в голку). 9. *розм.* Затримувати, уповільнювати перебіг здійснення чого-небудь. 10. *також без додатка, розм.* Те саме, що **зава́жувати**. 11. *спец.* Міцно закручувати, загвинчувати, укріпляти що-небудь.

ЗАТЯГА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Зморити, перевтомити когось, примусивши довго ходити куди-небудь або десь. // *рідко.* Перевтомити кого-небудь частими відвідинами. 2. Довго носячи, забруднити; заносити (одяг, взуття і т. ін.).

ЗАТЯГА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся *і рідше* **ЗАТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАТЯГТИ́СЯ** *і* **ЗАТЯГНУ́ТИСЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся; *мин. ч.* затя́гся, -ла́ся, -ло́ся *і* затягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *док.* 1. *розм.* Заходити, забиратися куди-небудь далеко. 2. Курячи, втягувати в себе, вдихати тютюновий дим. 3. *у що, перен., розм.* Захоплюючись, цілком віддаватися якій-небудь справі. 4. Обв'язуватися, підперізуватися чим-небудь туго. // Одягати на себе щось тісне. 5. *тільки* 3 *ос.* Стягуючись кінцями, зав'язуватися міцно, зашморгуватися. 6. *тільки* 3 *ос.* Покриватися, встелятися чим-небудь. // Закриватися (про отвори, щілини, тріщини і т. ін.). // *розм.* Загоюватися, заживати (про рани). // *чим, рідко в що, перен.* Огортатися, оповиватися, заволікатися туманом, хмарами, імлою і т. ін., стаючи нечітко, невиразно видним. // Покриватися, застилатися чим-небудь (перев. про очі, обличчя). 7. *тільки* 3 *ос.* Здійснюватися протягом тривалішого часу; затримуватися, уповільнюватися. 8. *тільки недок.* Пас. до **затяга́ти**[1] 1 – 9, 11.

ЗАТЯГА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ЗАТЯГТИ́СЯ** *і* **ЗАТЯГНУ́ТИСЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся; *мин. ч.* затя́гся, -ла́ся, -ло́ся, *док.*, *розм.* Зморитися, перевтомитися.

ЗАТЯ́ГНЕНИЙ, ЗАТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **затягти́, затягну́ти** 1 – 9, 11. // **затя́гнено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Міцно зав'язаний. 3. *у знач. прикм.* Який покрився кіркою, почав гоїтися (про рану).

ЗАТЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затягну́ти** 1 – 9, 11.

ЗАТЯГНУ́ТИ *див.* **затяга́ти**[1].

ЗАТЯ́ГНУТИЙ *див.* **затя́гнений**.

ЗАТЯГНУ́ТИСЯ[1] *див.* **затяга́тися**[1].

ЗАТЯГНУ́ТИСЯ[2] *див.* **затяга́тися**[2].

ЗАТЯГТИ́ *див.* **затяга́ти**[1].

ЗАТЯГТИ́СЯ[1] *див.* **затяга́тися**[1].

ЗАТЯГТИ́СЯ[2] *див.* **затяга́тися**[2].

ЗАТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для затягування.

ЗАТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **затя́гувати** 1 – 9, 11.

ЗАТЯ́ГУВАТИ *див.* **затяга́ти**[1].

ЗАТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **затяга́тися**[1].

ЗАТЯ́ГУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **затя́гування**.

ЗАТЯ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Затримка, зволікання з завершенням, закінченням чого-небудь. // Зменшення, уповільнення швидкості дії, руху. 2. Втягування за одним вдихом тютюнового диму під час куріння. 3. *тех.* Стискання, кріплення частин чого-небудь за допомогою спеціальних пристроїв. // Пристрій для стискання, стягування чого-небудь.

ЗАТЯЖКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Тяжчий, ніж звичайно, або надто тяжкий.

ЗАТЯ́ЖКО, *розм.* Присл. до **затяжки́й**. // *у знач. присудк. сл.*

ЗАТЯЖНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який довго тягнеться (в часі); тривалий, довгочасний. ** **Затяжни́й стрибо́к** – стрибок зі значної висоти з тривалою затримкою розкриття парашута. 2. *тех.* Признач. для затягування, загвинчування, кріплення частин чого-небудь.

ЗАТЯ́МИТИ *див.* **затя́млювати**.

ЗАТЯ́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАТЯ́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* затя́млять; *док.*, *перех. і без додатка, часто у сполуч. із дав. в. займ.* с е б е , *розм.* 1. Зберігати в пам'яті; запам'ятовувати. 2. *рідко.* Пригадувати.

ЗАТЯ́ТИ *див.* **затина́ти**.

ЗАТЯ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який уперто наполягає на своєму, намагається зробити по-своєму, домагається свого; упертий. // Стійкий, непохитний. 2. Який виражає найвищий ступінь ознаки, вияву чого-небудь. // Який довго не припиняється, не змінюється. // Скажений, лютий. 3. *діал.* Зціплений, міцно затиснений (про губи, зуби і т. ін.).

ЗАТЯ́ТИСЯ *див.* **затина́тися**.

ЗАТЯ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **затя́тий** 1.

ЗАТЯ́ТО. Присл. до **затя́тий** 1.

ЗАУВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заува́жити**. // **заува́жено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАУВА́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Стисло висловлене судження, міркування з приводу чого-небудь. // *перев. мн.* Судження наукового, публіцистичного і т. ін. характеру з приводу якого-небудь твору. 2. Докір, закид, вказівка на помилку в поведінці. // Міра стягнення, покарання за який-небудь вчинок.

ЗАУВА́ЖИТИ *див.* **зауважа́вати**.

ЗАУВА́ЖУВАТИ *і* **ЗАВВА́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАУВА́ЖИТИ** *і* **ЗАВВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. *неперех.* Висловлювати стисле зауваження, судження, міркування з приводу чого-небудь. 2. *неперех.* Робити кому-небудь зауваження, докір, указуючи на помилку в поведінці. 3. *перех. і без додатка, розм.* Звертати на кого-, що-небудь увагу; помічати.

ЗАУ́ЛОК *див.* **заву́лок**.

ЗАУ́ЛОЧОК *див.* **заву́лочок**.

ЗАУЛЮЛЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати улюлюкати.

ЗА́УМ, -у, *ч.* Зайве, непотрібне мудрування; нісенітниця, безглуздя.

ЗАУ́МНИЙ, -а, -е. Хитромудрий; нісенітний, безглуздий.

ЗАУ́МНО. Присл. до **зау́мний**.

ЗАУПОКІ́ЙНИЙ, -а, -е, *церк.* Пов'язаний з обрядом поховання покійників.

ЗАУРА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться за Уралом.

ЗАУРА́НОВИЙ, -а, -е. ** **заура́нові елеме́нти** – штучно одержані радіоактивні хімічні елементи, розташовані в періодичній системі елементів після урану; трансуранові елементи, трансурани.

ЗАУРОЛО́Ф, -а, *ч.* Рід вимерлих плазунів ряду птахотазових динозаврів.

ЗАУРОПО́Д, -а, *ч.* Травоїдний динозавр, що жив за мезозою; пересувався на чотирьох кінцівках.

ЗАУРОПТЕРИ́ГІЇ, -ій, *мн.* Ряд вимерлих водяних хижих плазунів.

ЗАУРЯ́Д-ОФІЦЕ́Р, -а, *ч.* Військовий у російській армії у 19 – поч. 20 ст., що займав офіцерську посаду, але не мав офіцерського чину.

ЗАУСМІХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати усміхатися.

ЗАУ́ТРЕНЯ, -і, *ж.* Церковна відправа, що провадиться рано-вранці; утреня. *Великодня заутреня.*

ЗАУТЮ́ЖИТИ *див.* **заутю́жувати**.

ЗАУТЮ́ЖИТИСЯ *див.* **заутю́жуватися**.

ЗАУТЮ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заутю́жувати**.

ЗАУТЮ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАУТЮ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Загладжувати, прасувати утюгом; запрасовувати.

ЗАУТЮ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАУТЮ́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Загладжуватися, прасуватися утюгом; запрасовуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **заутю́жувати**.

ЗАУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **зау́хкати**.

ЗАУ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Почати ухкати, повторюючи "ух-ух". 2. *перен.* Почати видавати звуки, що нагадують ухкання.

ЗАУ́ЧЕНИЙ[1] *див.* **ви́вчений**.

ЗАУ́ЧЕНИЙ[2] *див.* **за́вчений**.

ЗАУ́ЧЕНО *див.* **за́вчено**.

ЗАУЧИ́ТИ *див.* **завча́ти**.

ЗАУЧИ́ТИСЯ *див.* **завча́тися**.

ЗАУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зау́чувати**.

ЗАУ́ЧУВАТИ *див.* **завча́ти**.

ЗАУ́ЧУВАТИСЯ *див.* **завча́тися**.

ЗАУ́ШНИЙ *див.* **заву́шний**.

ЗАУ́ШНИЦЯ *див.* **заву́шниця**.

ЗАФАЛДО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зафалдува́ти**.

ЗАФАЛДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Зібрати матерію у фалди.

ЗАФАЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зафальцюва́ти**.

ЗАФАЛЬЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зафальцьо́ваний**.

ЗАФАЛЬЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зафальцьо́вувати**.

ЗАФАЛЬЦЬО́ВУВАТИ *див.* **зафальцюва́ти**.

ЗАФАЛЬЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, **ЗАФАЛЬЦЬО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Зробити фальц, фальці (у 1, 2 знач.). 2. Зігнути друковані аркуші в певній послідовності.

ЗАФАНТАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Почати фантазувати, мріяти.

ЗАФАНТАЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Захопитися фантазуванням; замріятися.

ЗАФА́РБИТИ *див.* **зафарбо́вувати**.

ЗАФА́РБИТИСЯ *див.* **зафарбо́вуватися**.

ЗАФА́РБЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Дія за знач. **зафа́рбити**. 2. *перен.* Характерний відтінок і забарвлення.

ЗАФА́РБЛЮВАТИ *див.* **зафарбо́вувати**.

ЗАФА́РБЛЮВАТИСЯ *див.* **зафарбо́вуватися**.

ЗАФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зафарбува́ти**. // **зафарбо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАФАРБО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для зафарбовування.

ЗАФАРБО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зафарбо́вувати**.

ЗАФАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зафарбо́вувати**.

ЗАФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ЗАФА́РБЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАФАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і рідко* **ЗАФА́РБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* зафа́рблять; *док.*, *перех.* 1. Покривати фарбою; закрашувати, фарбувати. 2. Надавати чому-небудь якогось кольору або відтінку кольору; забарвлювати. 3. *перен.* Надавати чому-небудь якихось рис, певного змісту, своєрідного відтінку.

ЗАФАРБО́ВУВАТИСЯ, -ується *і рідко* **ЗАФА́РБЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ЗАФАРБУВА́ТИСЯ**, -у́ється *і рідко* **ЗАФА́РБИТИСЯ**, -иться; *мн.* зафа́рбляться; *док.* 1. Набувати якогось кольору або відтінку кольору; забарвлюватися. 2. *перен.* Набувати якихось рис, певного змісту, своєрідного відтінку. 3. *тільки недок.* Пас. до **зафарбо́вувати, зафа́рблювати**.

ЗАФАРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зафарбува́ти**.

ЗАФАРБУВА́ТИ *див.* **зафарбо́вувати**.

ЗАФАРБУВА́ТИСЯ *див.* **зафарбо́вуватися**.

ЗАФАРШИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зафаршируа́ти**.

ЗАФАРШИРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зафарширо́вувати**.

ЗАФАРШИРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАФАРШИРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Начинити фаршем.

ЗАФАРШИРУВА́ТИ *див.* **зафарширо́вувати**.

ЗАФИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Те саме, що **зафо́ркати** 1. 2. *перен.*, *розм.* Почати видавати звуки, що нагадують фиркання.

ЗАФІКСО́ВАНИЙ, а, е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зафіксува́ти**. // **зафіксо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Узвичаєний, звичний; усталений.

ЗАФІКСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зафіксо́вувати**.

ЗАФІКСО́ВУВАТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*. **ЗАФІКСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Встановлювати, тримати що-небудь у певному положенні, стані. 2. Закріплювати в пам'яті, свідомості; запам'ятовувати. // Відображати за допомогою фото, малюнка, запису і т. ін. 3. *фот.* Обробляти фіксажем.

ЗАФІКСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАФІКСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Встановлюватися, триматись у певному положенні, стані. 2. Закріплюватися в пам'яті, свідомості; запам'ятовуватися. // Відображатися за допомогою фото, малюнка, запису і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **зафіксо́вувати**.

ЗАФІКСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зафіксува́ти**.

ЗАФІКСУВА́ТИ *див.* **зафіксо́вувати**.

ЗАФІКСУВА́ТИСЯ *див.* **зафіксо́вуватися**.

ЗАФІЛЬМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Зняти на кінострі-

чку для фільму.

ЗАФОНТАНУВА́ТИ, -у́є, *док.* Почати фонтанувати, бити фонтаном.

ЗАФО́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати форкати, різко і з шумом випускати повітря через ніздрі. 2. *перен.*, *розм.* Почати видавати звуки, схожі на форкання.

ЗАФОРМАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заформалізува́ти**.

ЗАФОРМАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Зробити формальним; надати чому-небудь установленої, прийнятої форми.

ЗАФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заформува́ти**.

ЗАФОРМО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **заформо́вувати**.

ЗАФОРМО́ВУВАТИ *див.* **заформува́ти**.

ЗАФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **заформува́ти**.

ЗАФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАФОРМО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *тех.* Док. до **формува́ти**.

ЗАФОСФОРИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Засяяти голубувато-зеленкуватим світлом.

ЗАФРАНТИ́ТИ, -нчу́, -нти́ш *і* **ЗАФРАНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Почати франтити.

ЗАФРАНТУВА́ТИ *див.* **зафранти́ти**.

ЗАФРАХТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зафрахтува́ти**.

ЗАФРАХТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зафрахто́вувати**.

ЗАФРАХТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зафрахто́вувати**.

ЗАФРАХТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАФРАХТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Наймати судно для перевезення вантажів.

ЗАФРАХТО́ВУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, *спец.* Пас. до **зафрахто́вувати**.

ЗАФРАХТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зафрахтува́ти**.

ЗАФРАХТУВА́ТИ *див.* **зафрахто́вувати**.

ЗАФУРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **зафо́ркати** 1. 2. *перен* Те саме, що **зафо́ркати** 2. // Почати літати з шумом.

ЗАФУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *розм.* Почати фурчати.

ЗАФУТБО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Підбити, підкинути ногою що-небудь (перев. м'яч). 2. *у що*, *неперех.*, *рідко.* Стукнути, вдарити ногою в що-небудь.

ЗАХАВА́ВКАТИ, -ає, *док.*, *розм.* Почати хававкати, видавати своєрідні звуки (про деяких птахів).

ЗАХАЗЯ́ЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати хазяйнувати, вести господарство.

ЗАХА́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **захе́катися**.

ЗАХАЛЯ́ВНИЙ, -а, -е. Який зберігається за халявою.

ЗАХАНДРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док.* Почати хандрити, вдаючися в тугу, смуток; засмутитися, занудьгувати.

ЗАХАПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати хапатися, робити швидкі, часто безладні, рухи; заметушитися, заспішити. // Заговорити швидко, поспішаючи.

ЗАХА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* 1. Хапати, брати кого-, що-небудь. 2. *тільки 3 ос.*, *перен.* Захоплювати.

ЗАХАРАМА́РКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захарама́ркати**.

ЗАХАРАМА́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати харамаркати.

ЗАХАРАПУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захарапу́дитися**.

ЗАХАРАПУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *розм.* Док. до **харапу́дитися**.

ЗАХАРА́СТИТИ *див.* **захара́щувати**.

ЗАХАРА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захара́стити**. // **захара́щено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАХАРА́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **захара́щений**.

ЗАХАРА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захара́стити**.

ЗАХАРА́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **захара́щувати**.

ЗАХАРА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захара́щувати**.

ЗАХАРА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАХАРА́СТИТИ**, -а́щу, -а́стиш, *док.*, *перех.* Ставлячи, кладучи що-небудь у великій кількості, безладно, заповнювати все місце, весь простір. // Скупчуючись у великій кількості, запруджувати, загороджувати собою який-небудь прохід, місце, простір. // *перен.* Переобтяжувати, переповнювати що-небудь зайвим, непотрібним, затемнюючи основне.

ЗАХАРА́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **захара́щувати**.

ЗАХА́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Почати харкати. 2. *перех.* Забруднити, заплювати харкотинням.

ЗАХАРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **заха́ркати** 1.

ЗАХАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *розм.* 1. Почати харчати, видавати хрипкі звуки. // Почати видавати звуки, схожі на хрипіння. 2. Заговорити хрипливим голосом. // Загавкати глухо, хрипло; загарчати. 3. *рідко.* Почати хропіти (уві сні).

ЗАХАРЧО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захарчува́ти**.

ЗАХАРЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАХАРЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Доводити кого-небудь до виснаження, погано годуючи.

ЗАХАРЧО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАХАРЧУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Дуже худнути, виснажуватися від поганого харчування, недоїдання.

ЗАХАРЧУВА́ТИ *див.* **захарчо́вувати**.

ЗАХАРЧУВА́ТИСЯ *див.* **захарчо́вуватися**.

ЗАХВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захвали́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАХВАЛИ́ТИ *див.* **захва́лювати**.

ЗАХВА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який захвалює кого-, що-небудь.

ЗАХВА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **захва́лювати**.

ЗАХВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захва́лювати**.

ЗАХВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАХВАЛИ́ТИ**, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех.* Переоцінюючи чиїсь позитивні якості, заслуги, надмірно хвалити кого-, що-небудь; перехвалювати.

ЗАХВА́ЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.* Пас. до **захва́лювати**.

ЗАХВА́СТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати хвастати, хвалитися чим-небудь.

ЗАХВА́СТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **захва́стати**.

ЗА́ХВАТ, -у, *ч.* 1. Велике внутрішнє піднесення, збудження; порив; запал. // Захоплення ким-, чим-небудь. // Підвищений інтерес, палкий потяг, пристрасть до чого-небудь. // Широкий розмах чого-небудь. 2. *чого.* Найвище напруження, піднесення, найбільший вияв чого-небудь.

ЗАХВА́Т, *ч.* 1. *род.* -у. Дія за знач. **захвати́ти**, **захва́чувати**. 2. *род.* -у. Відстань між крайніми точками чого-небудь розгорнутого, розсунутого, розпростертого. ** **Робо́чий захва́т**, *тех.* – площа, простір, охоплюваний ким-, чим-небудь під час роботи. 3. *род.* -а, *тех.* Пристрій для захоплення чого-небудь.

ЗАХВА́ТАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **захвата́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАХВАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Часто хватаючи що-небудь, залишити на ньому плями; забруднити.

ЗАХВАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **захапа́тися**.

ЗАХВАТИ́ТИ *див.* **захва́чувати**.

ЗАХВА́ТНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Який має на меті захва́т, захоплення чого-небудь; загарбницький. 2. *тех.* Признач. для захва́ту і утримування чого-небудь. *Захватний пристрій.*

ЗАХВАТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Спроможний викликати за́хват, внутрішнє піднесення, збудження; хвилюючий, захоплюючий.

ЗАХВА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **захватни́й**.

ЗАХВА́ТНО, *присл.*, *розм.* Хвилююче, захоплююче. // *у знач. присудк. сл.* Цікаво.

ЗАХВА́ТУВАТИ *див.* **захва́чувати**.

ЗАХВА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захвати́ти**.

ЗАХВА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захвати́ти**.

ЗАХВА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захва́чувати**.

ЗАХВА́ЧУВАТИ *і рідко* **ЗАХВА́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАХВАТИ́ТИ**, -хвачу́, -хва́тиш, *док.*, *перех.* 1. Ідучи кудись, брати з собою кого-, що-небудь. 2. *розм.* Забирати силою, захоплювати. // Привласнювати що-небудь, належне іншому. 3. Поширюючись, охоплювати що-небудь (про полум'я, туман, промені). 4. *розм.* Заставати кого-небудь зненацька.

ЗАХВИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *перех.* Викликати у кого-небудь почуття хвилювання; схвилювати когось. 2. *неперех.* Те саме, що **захвилюва́тися** 2.

ЗАХВИЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* 1. Почати хвилюватися, приходити в збуджений стан, втрачаючи спокій, рівновагу; затурбуватися, занепокоїтися. 2. *тільки 3 ос.*, *без додатка і чим.* Почати коливатися, приходити в коливальний рух; заколиватися, заколихатися.

ЗАХВИ́СЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Почати хвиськати, ударяти чим-небудь гнучким (частіше батогом).

ЗАХВИЦА́ТИ, -а́є, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Почати хвицати, бити задніми ногами, копитами (зазвичай про тварин).

ЗАХВО́ЙДАТИ(СЯ), -аю(ся), -аєш(ся), *діал.* Замурзати(ся).

ЗАХВОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Який захворів.

ЗАХВОРІ́ТИ *див.* **захво́рювати**.

ЗАХВО́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Поява хвороби у кого-небудь, десь. 2. Статистичний показник, який визначає загальну кількість вперше виявлених, зареєстрованих за певний проміжок часу захворювань на 1000, 10 000 або 100 000 чол. населення. ** **Зага́льна захво́рюваність** – сукупність усіх захворювань, що є серед населення, вперше виявлених у цьому році та зареєстрованих у минулі роки, з приводу яких хворі звернулись знову в цьому році, перерахована на 1000 чоловік населення.

ЗАХВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **захво́рювати**. 2. Порушення нормальної життєдіяльності організму; хвороба, недуга. ** **Професі́йне захво́рювання** – патологічний стан людини, зумовлений роботою і пов'язаний з надмірним напруженням організму або несприятливою дією шкідливих виробничих чинників.

ЗАХВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАХВОРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *без додатка і на що.* Починати хворіти, ставати хворим; занедужувати. // Бути місцем вияву болю (про частини, органи тіла). // Виявляти хворобливі ознаки в розвитку (про рослини). // *перен.* Перейматися чим-небудь, ким-небудь, залишаючи все інше поза увагою.

ЗАХЕ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який важко, з шумом дихає внаслідок бігу, швидкої ходьби і т. ін.; задиханий (у 1 знач.).

ЗАХЕ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **захе́каний**.

ЗАХЕ́КАНО, *розм.* Присл. до **захе́каний**.

ЗАХЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати хекати, важко дихати. 2. *перен.*, *розм.* Почати утворювати звуки, подібні до хекання (про механізми, машини).

ЗАХЕ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Відчути утруднення в диханні внаслідок бігу, швидкої ходьби, тяжкої роботи і т. ін.; задихатися.

ЗАХИЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Почати хизуватися.

ЗАХИ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **висна́жений** 2. *Захилий верблюд.*

ЗАХИЛИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Почати хилитатися, коливатися з боку на бік.

ЗАХИЛИ́ТИ *див.* **захиля́ти**.

ЗАХИЛИ́ТИСЯ *див.* **захиля́тися**.

ЗАХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАХИЛИ́ТИ**, -хилю́, -хи́лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Відводити назад, закидати (голову). // *перен.*, *рідко.* Спрямовувати, схиляти до чого-небудь. 2. Закривати, зачиняти що-небудь (двері, вікна і т. ін.).

ЗАХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАХИЛИ́ТИСЯ**, -хилю́ся, -хи́лишся, *док.*, *розм.* Ховатися, стаючи, розміщуючись і т. ін. позаду кого-, чого-небудь. // *чим.* Затулятися, загороджуватися чим-небудь.

ЗАХИ́РІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **захи́ріти**. // *у знач. прикм.*

ЗАХИ́РІТИ, -хи́рію, -хи́рієш. Док. до **хи́ріти**.

ЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який захищає, оберігає кого-, що-небудь від шкідливого чи небажаного впливу, дії і т. ін. ** **Захисні́ застере́ження**, *ек.* – включені у договір умови, які передбачають можливість перегляду окремих його положень для запобігання втрат. **Захисні́ реа́кції органі́зму** – реакції, що виникають у відповідь на дії подразників, які мають пошкоджуючий характер. **Захисні́ рефле́кси** – реакції, що виникають при дії на організм подразників, які порушують його нормальну діяльність. **Захисні́ статті́ бюдже́ту** – статті бюджетних договорів, які не підлягають скороченню, через їх особливу важливість для держави і населення. 2. Сірувато-зелений (про колір тканини, який робить бійців непомітними для ворога); хакі. // Вигот. із тканини сірувато-зеленого кольору. 3. *розм.* Прихований від сторонніх поглядів; малопомітний. // Затишний (про місце, куток і т. ін.). *Захисне забарвлення.*

ЗАХИСНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто захищає, обороняє, охороняє кого-, що-небудь від нападу, замаху, удару, ворожих, небезпечних і т. ін. дій. // Те, що оберігає, загороджує, укриває кого-, що-небудь від чогось шкідливого, небажаного, небезпечного. 2. Той, хто пильно стежить за недоторканністю чого-небудь і багато робить для цього. 3. Той, хто обстоює на суді інтереси обвинуваченого; оборонець. 4. Той, хто у складі спортивної команди здійснює захист (у 5 знач.) під час гри у футбол, хокей і т. ін.

ЗАХИСНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **захисни́к**.

ЗА́ХИСТ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **захища́ти, захисти́ти** і **захища́тися, захисти́тися**. ** **За́хист від копіюва́ння**, *спец.* – програмно-апаратний засіб для запобігання використанню одного екземпляра програм на кількох ЕОМ одночасно. **За́хист від недобросо́вісної рекла́ми** – система державних заходів, спрямованих на підтримку добросовісної реклами осіб, товарів, підприємств. **За́хист інформа́ції** – система заходів, направлених на збереження державних та комерційних секретів. **За́хист комп'ю́терної мере́жі** – виключення несанкціонованого доступу користувачів до елементів і ресурсів мережі. **За́хист прав вла́сності** – заходи, направлені на попередження незаконного вилучення, відторгнення власності у її власника. **За́хист прав спожива́ча** – правила, норми, які охороняють споживача і попереджують продаж йому неякісного товару. **За́хист ці́нних папе́рів** – технічні методи захисту цінних паперів від підробок. **Пате́нтний за́хист** – юридичний захист права авторства, підприємницької діяльності. **Радіаці́йний за́хист** – захист, що здійснює зменшення інтенсивності іонізаційного випромінювання. **Соціа́льний за́хист** – сукупність заходів по соціальному захисту та підтримці населення, що приймається державою. 2. Заступництво, охорона, підтримка. *Брати під захист.* 3. Місце, притулок, де можна захиститись, заховатись від кого-, чого-небудь; укриття. // Споруда, пристосування і т. ін., що захищає від кого-, чого-небудь. // *рідко.* Житло. 4. Сторона, яка захищає обвинуваченого під час суду; оборона. ** **Диплома́тичний за́хист** – надання державою (в основному своїм громадянам, які знаходяться за кордоном) захисту у разі обмеження або порушення їх конституційних або закріплених міжнародними угодами – конвенційних – прав та свобод. **Судо́вий за́хист** – право громадян на захист честі і гідності, життя та здоров'я, особистої свободи та майна від злочинних посягань. 5. Ті, хто у складі спортивної команди захищають якусь ділянку ігрового поля під час гри у футбол, хокей і т. ін.; прот. н а п а д. 6. Прийом гри в шахи.

ЗАХИСТИ́ТИ *див.* **захища́ти**.

ЗАХИСТИ́ТИСЯ *див.* **захища́тися**.

ЗАХИСТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до захисту.

ЗА́ХИСТОК, -тку, *ч.* Те, що захищає від кого-, чого-небудь; укриття.

ЗАХИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захита́ти**.

ЗАХИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ЗАХИ́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. *також чим.* Почати хитати, нахиляючи в різні боки або надаючи коливального руху. // *безос.* 2. Гойдаючи кого-небудь, довести до хворобливого стану; закачати. 3. *перен.* Зробити що-небудь нестійким, неміцним; похитнути, ослабити.

ЗАХИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Почати хитатися, нахиляючись у різні боки, набувати коливального руху; заколихатися. // Задвигтіти від струсу. 2. *перен.* Почати втрачати впевненість у чомусь, віру в що-небудь; завагатися. // Почати втрачати силу, міць, стійкість і т. ін.

ЗАХИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захи́тувати**.

ЗАХИ́ТУВАТИ *див.* **захита́ти**.

ЗАХИХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати хихикати.

ЗАХИХОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАХИХОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Почати хихотати, хихотіти; зареготати, засміятися.

ЗАХИХОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *док.*, *діал.* Захихотати.

ЗАХИХОТІ́ТИ *див.* **захихота́ти**.

ЗАХИЩА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для захищання.

ЗАХИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захища́ти**.

ЗАХИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАХИСТИ́ТИ**, -ищу́, -исти́ш, *док.*, *перех.* 1. Обороняти, охороняти кого-, що-небудь від нападу, замаху, удару, ворожих, небезпечних і т. ін. дій. 2. Пильно стежити за недоторканністю чого-небудь і багато робити для цього. // Боронити, обстоювати погляди, права, інтереси, честь кого-небудь. 3. Прилюдно обстоювати, боронити твердження, судження тощо, висунуті у дипломній роботі, проекті, дисертації і т. ін. 4. *тільки недок.* Брати участь у судовому процесі, обстоюючи інтереси обвинуваченого.

ЗАХИЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАХИСТИ́ТИСЯ**, -ищу́ся, -исти́шся, *док.* 1. Обороняти, охороняти себе від нападу, замаху, удару, ворожих, небезпечних і т. ін. дій. // Оберігати себе, укриватися від чогось шкідливого, небажаного, небезпечного. 2. Обстоювати свої погляди, права, інтереси, честь і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **захища́ти**. 4. *розм.* Публічно захистити (захищати) дисертацію, дипломну роботу, дипломний проект.

ЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захисти́ти**. // **захи́щено**, *безос. присудк. сл.* ** **Захи́щені а́кції** – відносно надійні акції досить високої рентабельності, чий біржовий курс стабільний і не схильний до кон'юнктурних коливань; такі акції купують з метою захисту капіталу в період нестабільності на біржах.

ЗАХИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **захи́щений**.

ЗАХИЩЕ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **захисти́ти**. 2. *рідко.* Те, що захищає, стоїть на перешкоді руху, наступу або небажаному чи шкідливому впливу кого-, чого-небудь; захист.

ЗА́ХІД, захо́ду, *ч.* 1. Спуск небесного світила за обрій (перев. про сонце). 2. Час, коли заходить сонце. 3. Вогняно-червона заграва над обрієм, коли заходить сонце. 4. *перен.* Межа, кінець чого-небудь. ** **На за́ході літ (життя́)** – на схилі віку.

ЗА́ХІД[1], -ходу, *ч.* 1. Одна з чотирьох сторін світу; *прот.* с х і д. // Напрямок, бік, протилежні сходу. *Південний (північний) захід.* 2. Частина обрію, де заходить сонце. 3. Західна Європа, країни Західної Європи.

ЗА́ХІД[2], -ходу, *ч.* 1. *також* **захі́д**. Дія за знач. **захо́дити** 1, 2. 2. *перев. мн.* Сукупність дій або засобів для досягнення, здійснення чого-небудь. // *рідко.* Намір, задум здійснити що-небудь. ** **Протиепіде́мічні за́ходи** – система гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню інфекційних хвороб. **Саніта́рно-профілакти́чні за́ходи** – система заходів, спрямованих на створення безпечних для здоров'я умов побуту, праці, навчання, відпочинку та інших сфер життя й діяльності людини. 3. *розм.* Клопіт, морока.

ЗА́ХІД[3], -ходу, *ч.*, *діал.* Убиральня (у 3 знач.).

ЗАХІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до заходу (*див.* **за́хід**[2] 3). 2. *діал.* Який заходить за обрій (перев. про сонце).

ЗА́ХІДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **за́хід**[1]; *прот.* с х і д н и й.

ЗА́ХІДНИК, -а, *ч.*, *іст.*, *розм.* Прибічник західництва; *прот.* с л о в ' я н о ф і л.

ЗА́ХІДНИЦТВО, -а, *с.*, *іст.* Буржуазна ідеологія періоду розкладу кріпосництва, яка обстоювала західноєвропейський капіталістичний шлях розвитку для Росії; *прот.* с л о в ' я н о ф і л ь с т в о.

ЗА́ХІДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до західництва.

ЗАХІДНОАФРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується західної частини Африки, характерний для неї. *Західноафриканське узбережжя.*

ЗАХІДНОДВІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Західної Двіни.

ЗАХІДНОЄВРОПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Західної Європи.

ЗАХІДНОКАРПА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Західних Карпат. ** **західнокарпа́тський го́вір** – те саме, що **ле́мківський го́вір**.

ЗАХІДНОНІМЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Західної Німеччини, до західної частини території Німеччини, до населення, що проживає на цій території.

ЗАХІДНОПОЛІ́СЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Західного Полісся. ** **західнополі́ський го́вір** – волинсько-поліський говір, один із старожитніх говорів північного наріччя.

ЗАХІДНОРУ́СЬКИЙ, -а, -е: ** **західнору́ська писе́мна мо́ва** – застаріла назва староукраїнської і старобілоруської писемно-літературних мов.

ЗАХІДНОСИБІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Західного Сибіру. ** **західносибі́рська ла́йка** – мисливський собака, що його використовують при полюванні на білку, куницю, соболя, норку, ведмедя, копитних тварин, водоплавних птахів.

ЗАХІДНОСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до західнослов'янських держав, мов та ін.

ЗАХІДНОУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Західної України.

ЗАХІДНЯ́К, -а́, *ч.* Житель Західної України.

ЗАХІДНЯ́ЧКА, -и. Жін. до **західня́к**.

ЗАХЛА́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Жадібний. // Ненажерливий. // *до чого.* Завзятий.

ЗАХЛА́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Жаднюга; ненажера.

ЗАХЛА́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **захла́нний**.

ЗАХЛЕСНУ́ТИ *див.* **захльо́стувати**[1].

ЗАХЛЕ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захлеснути**.

ЗАХЛЕСНУ́ТИСЯ *див.* **захльо́стуватися**.

ЗАХЛИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захлина́тися**.

ЗАХЛИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАХЛИНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Задихатися від чого-небудь, що потрапило в дихальне горло (перев. від рідини або рідкої страви). // Вдихаючи що-небудь у великій кількості, відчувати утруднення в диханні. // Задихатися від нестачі повітря. 2. Відчувати стиснення у грудях, важко дихати під впливом якого-небудь сильного почуття. // *перен.*, *чим.* Переповнюватися почуттями (про серце). 3. *перен.* Говорити квапливо, з захопленням, поспішаючи висловитися. *Захлинатися словами.* 4. *перен.* Видавати, створювати голосні, заливисті звуки, що набігають один на одного. // Діяти з граничною швидкістю. 5. *перен.* Раптово затихати, замовкати. // Переставати діяти, глухнути (про мотори, кулемети і т. ін.). // Втрачати силу, міць. // Припинятися, діставши відсіч (про атаку, наступ і т. ін.).

ЗАХЛИНУ́ТИСЯ *див.* **захлина́тися**.

ЗАХЛИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати хлипати, плакати, схлипуючи. // Почати видавати звуки, що нагадують схлипування.

ЗАХЛИПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ЗАХЛИ́ПУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАХЛИПНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Захлинатися.

ЗАХЛИПНУ́ТИСЯ *див.* **захлипа́тися**.

ЗАХЛИ́ПУВАТИСЯ *див.* **захлипа́тися**.

ЗАХЛО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *рідко.* Почати хлопати, ударяти чим-небудь. // Почати стріляти (про зброю).

ЗАХЛО́ПНУТИ *див.* **захло́пувати**.

ЗАХЛО́ПНУТИСЯ *див.* **захло́пуватися**.

ЗАХЛО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захло́пувати**.

ЗАХЛО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАХЛО́ПНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Різко, зі стуком що-небудь зачиняти, закривати.

ЗАХЛО́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАХЛО́ПНУТИСЯ**, -неться, *док.* Різко, зі стуком зачинятися, закриватися.

ЗАХЛОРОФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **захлороформува́ти**.

ЗАХЛОРОФОРМУВА́ННЯ, -я, *мед.* Дія за знач. **захлороформува́ти**.

ЗАХЛОРОФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *мед.* Док. до **хлороформува́ти**.

ЗАХЛЬО́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати хльоскати.

ЗАХЛЬО́СТАТИ *див.* **захльо́стувати**[2].

ЗАХЛЬО́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захльо́стувати**.

ЗАХЛЬО́СТУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАХЛЕСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Заливати, затоплювати, засипати чим-небудь, рвучко рухаючись. 2. *тільки 3 ос.*, *перен.* Підкоряти когось, щось, оволодівати ким-, чим-небудь.

ЗАХЛЬО́СТУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАХЛЬО́СТАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Забивати хлистом, батогом, різкою і т. ін.; засікати. 2. *тільки док.*, *неперех.*, *перен.* Почати хльостати, видавати різкі звуки, що нагадують свист.

ЗАХЛЬО́СТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАХЛЕСНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Заливатися, тонути. 2. *тільки недок.* Пас. до **захльо́стувати**[1].

ЗАХЛЮ́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захлю́пати**[1]. 2. *у знач. прикм.*, *рідко.* Брудний, непривабливий на вигляд.

ЗАХЛЮ́ПАТИ[1] *див.* **захлю́пувати**[1].

ЗАХЛЮ́ПАТИ[2], -ає, *док.* Почати хлюпати, створювати характерні звуки плескоту (здебільшого про рідину). // *безос.*

ЗАХЛЮ́ПАТИСЯ *див.* **захлю́пуватися**[1].

ЗАХЛЮ́ПНУТИ *див.* **захлю́пувати**[2].

ЗАХЛЮПОТА́ТИ, -о́че *і* **ЗАХЛЮПОТІ́ТИ**, -ти́ть, *док.* Підсил. до **захлю́пати**[2]. // Ударяючи по воді, почати створювати звуки, що нагадують хлюпотіння.

ЗАХЛЮПОТІ́ТИ *див.* **захлюпота́ти**.

ЗАХЛЮ́ПУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАХЛЮ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Покривати кого-, що-небудь бризками; забризкувати.

ЗАХЛЮ́ПУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАХЛЮПНУ́ТИ**, -хлюпну́, -хлю́пне́ш, *док.* 1. *перех.* Заливати, затоплювати (водою). // *безос.* 2. *тільки 3 ос.*, *неперех.* Хлюпаючи, потрапляти куди-небудь. 3. *тільки 3 ос.*, *перех.*, *перен.* Захоплювати, підкоряти кого-небудь, опановуючи кимсь (про почуття).

ЗАХЛЮ́ПУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАХЛЮ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Покриватися бризками; забризкуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **захлю́пувати**[1].

ЗАХЛЮ́ПУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **захлю́пувати**[2] 1.

ЗАХЛЮ́СТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* Захлюпатися, змокнути.

ЗАХЛЮЩА́ТИ, -щи́ть, *док.*, *розм.* Почати хлющати; политися. // *безос.*

ЗАХЛЯ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **захля́нути**, **захля́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАХЛЯ́НУТИ *і* **ЗАХЛЯ́ТИ**, -я́ну, -я́неш; *мин. ч.* захля́в, -ла, -ло; *док.* 1. Дуже схуднути, ослабнути від чого-небудь. // Зголодніти. 2. *рідко.* Змарніти від переживань.

ЗАХЛЯ́ПАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **захля́пати** 2.

ЗАХЛЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.*, *розм.* Почати хляпати. 2. *перех.*, *діал.* Заляпати, забризкати кого-, що-небудь.

ЗАХЛЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Заляпувати, забризкувати кого-, що-небудь.

ЗАХЛЯ́ТИ *див.* **захля́нути**.

ЗАХМА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захма́рити** 2, 3. // **захма́рено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Похмурий, сумний.

ЗАХМА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **захма́рений**.

ЗАХМА́РИТИ *див.* **захма́рювати**.

ЗАХМА́РИТИСЯ *див.* **захма́рюватися**.

ЗАХМА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який підноситься вище хмар, знаходиться над хмарами. 2. *перен.* Далекий, недосяжний, відірваний від життя, дійсності.

ЗАХМА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАХМА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.* 1. *неперех.*, *безос.* З'являтися на обрії (про хмари). 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Закривати, затемнювати що-небудь. 3. *перех.*, *перен.* Робити сумним, похмурим кого-небудь, надавати сумного, похмурого виразу чомусь.

ЗАХМА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАХМА́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Вкриватися, заволікатися (частіше хмарами). // *безос.* 2. *перен.*, *розм.* Затьмарюватися, затемнюватися чим-небудь. 3. *перен.* Ставати сумним, похмурим; засмучуватися. // Набувати сумного, похмурого вигляду.

ЗАХМА́Р'Я, -я, *с.*, *рідко.* Простір над хмарами, шари стратосфери.

ЗАХМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захмели́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* П'яний, захмелілий.

ЗАХМЕЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Зробити кого-небудь п'яним; сп'янити (горілкою, вином і т. ін.). // *перен.* Довести кого-небудь до стану, схожого на сп'яніння. 2. *вульг.* Ударити кого-небудь.

ЗАХМЕЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **захмелі́ти**.

ЗАХМЕЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **захмелі́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗАХМЕЛІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **захмелі́ти**.

ЗАХМЕЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати п'яним; сп'яніти (від горілки, вина і т. ін.). // *перен.* Дійти до стану, схожого на сп'яніння.

ЗАХМУ́РЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Нахмурений, насуплений.

ЗАХМУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Спохмурніти, насупитися.

ЗАХНИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати хникати, плакати.

ЗАХО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захова́ти**. // **захо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Прихований, потаємний.

ЗАХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **захо́ваний** 2.

ЗАХОВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **захова́ти**.

ЗАХОВА́ТИ *див.* **захо́вувати**.

ЗАХОВА́ТИСЯ *див.* **захо́вуватися**.

ЗАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАХОВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Класти що-небудь у невідоме, несподіване для інших місце; ховати. // Поміщати когось у потаємне місце або навмисне не показувати людям, захищаючи від кого-, чого-небудь. // Закривати, затуляти, роблячи невидимим. // Поміщати, прибирати що-небудь у належне, певне місце, зберігаючи від псування, втрати і т. ін. 2. *перен.* Не виявляти, не показувати чого-небудь; таїти, приховувати. 3. *розм.* Зберігати що-небудь у незмінному, недоторканному вигляді. // Не змінювати попереднього виразу, зберігати певний стан і т. ін. 4. *тільки док.*, *розм.* Поховати, закопавши в землю (померлого).

ЗАХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАХОВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Розташовуватися так, щоб бути непомітним для кого-, чого-небудь; ховатися. // Уникати людей, залишатися на самотині. // Знаходити притулок, укриватися де-небудь, рятуючись або захищаючись від когось, чогось. // *перен.* Маскуватися, прикриваючись чим-небудь. ** **Захова́тися в собі́** – перестати спілкуватися з людьми. 2. *перен.* Не виявляти перед іншими своїх думок, намірів, почуттів, приховувати їх. 3. Залишатися цілим, неушкодженим, зберігатися від псування, загибелі і т. ін. 4. Бути, ставати невидним або малопомітним серед чого-небудь, у чомусь. // Спускатися за лінію обрію, заходити за щось (про небесні світила). // *перен.*, *рідко.* Міститися, бути в чому-небудь, не виявлятися. 5. *діал.* Поводитися. 6. *тільки недок.* Пас. до **захо́вувати** 1 – 3.

ЗА́ХОДЕНЬ, -дня, *ч.* Немісцева, зайшла людина.

ЗАХОДЕ́НЬКИ, -ньок, *мн.*, *розм.* 1. Закутки, куточки. 2. Спосіб поводження з ким-, чим-небудь; підхід.

ЗАХО́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **за́ходень**.

ЗАХО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Худий, виснажений.

ЗАХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захо́дити** 1 – 5.

ЗАХО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ЗАХО́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *недок.*, **ЗАХОДИ́ТИСЯ**, -оджу́ся, -о́дишся, *док.* 1. *з інфін. і без додатка.* Починати що-небудь робити. // *тільки док.*, *рідко.* Вирішити що-небудь зробити. // *коло (біля) чого, рідко з чим, до чого.* Приступати до якоїсь роботи, бра-

тися за виконання чого-небудь, починати порядкувати, поратися біля чогось. // *коло (біля) кого, діал., рідко з ким.* Доглядати когось, піклуючись, ходити за кимось, клопотатися біля кого-небудь. // *зі спол.* щоб, шоб, щоби. 2. *коло (біля) кого.* Починати вживати заходів щодо впливу на кого-небудь. 3. *тільки 3 ос., недок., розм.* Починатися, виникати.

ЗА́ХОДИ: ** **над за́ходи**, *діал.* – на заході.

ЗАХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ЗАЙТИ́**, зайду́, зайдеш, *док.* 1. *неперех.* Ідучи, потрапляти куди-небудь, проникати в середину або вступати в межі чогось; входити. // Приходити, забігати куди-небудь ненадовго, мимохідь; відвідувати кого-небудь, навідуватися до когось. // *за ким – чим, рідше по кого – що.* Приходити куди-небудь із метою забрати з собою когось, щось. // Пливти, припливати куди-небудь. // Вклинюватися, входити якоюсь частиною в що-небудь або в межі чогось. // *рідко.* Проходити в що-небудь, куди-небудь, маючи відповідний розмір. *Заходити в пази.* // *розм.* Проникати куди-небудь (про тепло, холод, світло і т. ін.). // *діал.* Долинати (про звуки). // *безос. Заходити у безвихідь.* 2. *неперех.* Наближатися до кого-, чого-небудь, обходячи його з боків і ззаду. // *на що.* Розвертатися півколом, ідучи на посадку, на бомбардування і т. ін. (про літак). // *перех., діал.* Обходити, перетинаючи шлях. // *перен., розм.* Під час розмови вдаватися до різних підходів, хитрощів, щоб викликати співрозмовника на відвертість. 3. *неперех.* Ідучи, їдучи і т. ін., віддалятися од чого-небудь на велику відстань, потрапляти кудись далеко. 4. *неперех., за що.* Ховатися за що-небудь. 5. *неперех.* Спускатися за лінію обрію (про небесні світила). 6. *неперех.* Виникати, починатися (про розмову, сварку). // *безос.* // Наставати, надходити (про час, свята, пори року і т. ін.). // *на кого, розм.* Нападати (про хвороби). 7. *тільки док., неперех., розм.* Відбутися, статися. 8. *неперех., з ким, розм.* Вступати у стосунки, мати з ким-небудь щось спільне. 9. *неперех., з інфін., розм.* Починати що-небудь робити. // *у що.* Вступати в розмову, суперечку і т. ін. 10. *тільки 3 ос., неперех., за що, перен., розм.* Тривати, діяти і т. ін. безперебійно. // Зберігатися довше, ніж намічалося. 11. *тільки 3 ос., неперех., перен., розм.* Застилатися або наповнюватися чим-небудь. 12. *тільки недок., перех. і коло кого – чого, діал.* Доглядати кого-, що-небудь.

ЗАХОДИ́ТИ, -ходжу́, -хо́диш, *док.* 1. *неперех.* Почати ходити вперед і назад; закрокувати. // Швидко зарухатися, перев. під час роботи (про руки, предмети в руках). // Почати рухатися якою-небудь поверхнею (про інструменти, предмети спеціального призначення). // Почати швидко перебігати з одного об'єкта на інший (про очі, погляд). // *перен.* Почати передаватися, переходити з уст в уста (про вісті, чутки і т. ін.). 2. *неперех.* Захитатися, заколиватися (від поштовху, струсу, певного руху і т. ін.). // Затремтіти, задрижати. 3. *неперех.* Почати обертатися по колу; закружляти. // Замиготіти, то з'являючись, то зникаючи. 4. *неперех., рідко.* Почати прискорено битися; закалатати (про серце). 5. *перех., розм.* Згубити, втратити що-небудь, десь ходячи.

ЗАХОДИ́ТИСЯ *див.* **захо́джуватися.**

ЗАХО́ДИТИСЯ[1] *див.* **захо́джуватися.**

ЗАХО́ДИТИСЯ[2], -джуся, -дишся, *недок.*, **ЗАЙТИ́СЯ**, -йдуся, -йдешся, *док., розм.* 1. *від (з, зо, од) чого, рідко у чому і без додатка.* Відчувати стиснення у грудях, важко дихати; задихатися, захлинатися. 2. Дуже сильно, захлинаючись, плакати, сміятися, кричати і т. ін. *Зайтися кашлем. Зайтися плачем.* 3. *чим і без додатка, перен.* Починати видавати звуки високої частоти, напруги, великої сили, швидкості і т. ін. 4. Покриватися або наповнюватися чим-небудь. 5. *з інфін., рідко.* Починати що-небудь робити, не стримуючись. 6. *тільки док., на (про) що, безос.* Виникати, починатися.

ЗАХОДО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Призахідний.

ЗАХОДЯ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **захо́дити** 5.

ЗАХО́ЖИЙ, -а, -е, *розм.* Який прийшов, приїхав і т. ін. звідки-небудь. // *у знач. ім.* **захо́жий**, -жого, *ч.*; **захо́жа**, -жої, *ж.* Немісцева людина.

ЗА́ХОЛОД, -у, *ч., кул., діал.* Холодець.

ЗАХОЛО́ДА, -и, *ж., розм.* Застуда.

ЗАХОЛОДА́ТИ, -а́є, *док., безос., розм.* Настати холодові; похолодати.

ЗАХОЛОДИ́ТИ, -лоджу́, -ло́диш, *док., перех., розм.* 1. Зробити холодним; охолодити. 2. Дати кому-, чому-небудь змерзнути. // Викликати відчуття холоду в чому-небудь. // *безос.* 3. *перен.* Паралізувати що-небудь, довести до заціпеніння.

ЗАХОЛОДИ́ТИСЯ, -лоджу́ся, -ло́дишся, *док., розм.* 1. Перебуваючи в несприятливих погодних умовах, змерзнути. 2. *рідко.* Відчути прохолоду.

ЗАХОЛОДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Те саме, що **захоло́нути.**

ЗАХОЛО́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **захоло́нути, захоло́ти.** // *у знач. прикм.*

ЗАХОЛО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **захоло́лий.**

ЗАХОЛО́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захоло́нути.**

ЗАХОЛО́НУТИ *і рідко* **ЗАХОЛО́ТИ**, -о́ну, -о́неш; *мин. ч.* захоло́нув, -о́нула, -о́нуло *і* захоло́в, -ла, -ло; *док.* 1. Втративши тепло, стати холодним; охолонути. 2. Загуснути, стати твердим від охолодження; застигнути. 3. *розм.* Перетворитися на лід (про рідину). 4. *розм.* Стати холодним і твердим; задубіти, заклякнути (про тіло, частини тіла померлого або вмираючого). 5. *перен., розм.* Стати нерухомим від переляку, здивування і т. ін.; завмерти, заціпеніти (про людей). // Стати нерухомим (про предмети). // Залишитися незмінним; не зникнути (про почуття і т. ін.). 6. *безос., перен., рідко.* Пройти, залишитись поза увагою; минутися. 7. *перен.* Зупинитися в розвитку. 8. *спец.* Охолонути після припинення роботи, дії (про двигуни, мотори і т. ін.).

ЗАХОЛО́ТИ *див.* **захоло́нути.**

ЗАХОМУТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Надіти хомут на коня. 2. *перен.* Обдуривши, обманувши, поставити кого-небудь у залежність від когось. 3. *спорт.* Застосувати один із прийомів вільної боротьби.

ЗАХОПИ́ТИ *див.* **захо́плювати.**

ЗАХОПИ́ТИСЯ *див.* **захо́плюватися.**

ЗАХО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **захопи́ти.** // **захо́плено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **захо́плений**, -ного, *ч.*; **захо́плена**, -ної, *ж.* Людина, яку взяли у полон, силою затримали, позбавивши волі. 2. *у знач. прикм.* Дуже радісний; збуджений, схвильований. // Який виражає захоплення, хвилювання, піднесення. // Сповнений радості; хвилюючий.

ЗАХО́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **захо́плений** 2.

ЗАХО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **захопи́ти** 1, 2, 4, 6. ** **Захо́плення фа́йлу**: у багатозадачних системах і локальних мережах – операція з підвищення надійності файлової системи, що не дозволяє звертання до одного файлу від кількох задач одночасно. 2. Стан за знач. **захопи́тися.**

ЗАХО́ПЛЕНО. Присл. до **захо́плений** 2.

ЗАХО́ПЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Який захоплює, хвилює, підносить настрій. 2. Здатний захоплюватися ким-, чим-небудь.

ЗАХО́ПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **захо́пливий.**

ЗАХО́ПЛИВО, *рідко.* Присл. до **захо́пливий** 1.

ЗАХО́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до захоплювання.

ЗАХО́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **захо́плювати.**

ЗАХО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **захо́плювати** 1, 2, 4, 6.

ЗАХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАХОПИ́ТИ**, -оплю́, -о́пиш; *мн.* захо́плять; *док., перех.* 1. Брати що-небудь, хапаючи, стискаючи; схоплювати. // Набирати що-небудь у щось. // *зі сл.* о к о, в у х о, *перен.* Осягати зором або вловлювати слухом що-небудь. 2. *також зі сл.* з собою. Брати, прихоплювати кого-, що-небудь з собою. // Підхопивши кого-, що-небудь, тягти силою свого руху, примушуючи рухатися в тому самому напрямку. 3. *тільки док., перен., розм.* Захворіти, застудившись або заразившись чим-небудь. 4. Оволодівати насильно кимсь, чимось, брати силою кого-, що-небудь. // *також зі сл.* у п о л о н. Затримувати кого-небудь силою, позбавляючи волі. // Привласнювати чуже. // *розм.* Випереджаючи інших, займати місце, чергу і т. ін. 5. *тільки док.* Застати кого-, що-небудь десь несподівано, зненацька. 6. Пересуваючись, заповнювати певний простір, середовище. 7. *перен.* Дуже приваблювати, хвилювати, збуджувати кого-, що-небудь; викликати великий інтерес до когось, чогось. // Запалювати, надихати кого-небудь на нові звершення, подвиги і т. ін. // Привертати (увагу). 8. *перен.* Оволодівати чиїмись думками, серцем і т. ін., охоплювати кого-, що-небудь (про почуття).

ЗАХО́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАХОПИ́ТИСЯ**, -оплю́ся, -о́пишся; *мн.* захо́пляться; *ким, чим, рідко з чого і без додатка, док.* 1. Бути в радісно-піднесеному стані задоволення, замилування і т. ін. ким-, чим-небудь. 2. Відчувати великий інтерес, потяг до чого-небудь. // Закохуватися в кого-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **захо́плювати** 1, 2, 4 – 8.

ЗАХО́ПЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той (те), що захоплює кого-небудь або що-небудь.

ЗАХО́ПЛЮЮЧЕ. Присл. до **захо́плюючий.**

ЗАХО́ПЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Який дуже захоплює, зацікавлює, викликає потяг до себе.

ЗАХОРІ́ТИ *див.* **захорува́ти.**

ЗАХОРО́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **захорони́ти.**

ЗАХОРОНИ́ТИ, -оню́, -о́ниш, *док., діал.* Сховати.

ЗАХОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і* **ЗАХОРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., без додатка і на що, діал.* Захворіти. // *за ким, перен.* Болісно пережити відсутність кого-небудь.

ЗАХОТІ́ТИ, -о́чу, -о́чеш, *док., з інфін., чого і без додатка.* 1. Виявити бажання, відчути потребу в чомусь. // Виявити прагнення до чого-небудь. 2. Вирішити, надумати що-небудь зробити.

ЗАХОТІ́ТИСЯ, -о́четься, *док., безос., з інфін., чого, із спол.* щоб *і без додатка.* З'явитися, виникнути бажанню, прагненню.

ЗАХРЕБЕ́ТНИК, -а, *ч., розм.* Людина, яка живе за чужий кошт; дармоїд.

ЗАХРЕБЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **захребе́тник.**

ЗАХРЕСТИ́ТИ, -ещу́, -е́стиш, *док., рел.* Перехрестити.

ЗАХРЕСТИ́ТИСЯ, -ещу́ся, -е́стишся, *док., рел.* Почати хреститися.

ЗАХРИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАХРИ́ПНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* захри́п, -ла, -ло; *док.* Втрачати чистоту, звучність голосу, говорити, співати і т. ін. хрипло; хрипнути. // Ставати хриплим (про голос і т. ін.).

ЗАХРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* захриплять; *док.* 1. Почати хрипіти, видавати глухі, сиплі звуки під час сну, від удушшя, простуди і т. ін. // *безос.* // Почати хрипло звучати (перев. про механізми, музичні інструменти і т. ін.). 2. *розм.* Почати хрипло говорити, співати і т. ін.

ЗАХРИ́ПЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **захри́пнути.** 2. *у знач. прикм.* Сиплий, нечистого тону (здебільшого про голос і т. ін.). // Який переривається або супроводжується хрипінням.

ЗАХРИ́ПЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **захри́плий** 2.

ЗАХРИ́ПЛО. Присл. до **захри́плий** 2.

ЗАХРИ́ПНУТИ *див.* **захрипа́ти.**

ЗАХРИ́СТІЯ, -ї, *ж., церк.* Ризниця.

ЗАХРО́КАТИ, -аю, -аєш, *док., рідко.* Почати хрокати (про свиней).

ЗАХРОПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* захроплять; **ЗАХРОПТИ́**, -пу́, -пе́ш; *мин. ч.* захрі́п, -ропла́, -ропло́ *і* захропі́в, -піла, -піло; *док.* 1. *розм.* Почати хропіти, хропти, видавати горлом глухі, хриплі звуки під час сну (про людей). // *фам.* Міцно заснути. 2. Почати хропіти, видавати хропіння (про коней).

ЗАХРОПТИ́ *див.* **захропі́ти.**

ЗАХРУ́МАТИ *і* **ЗАХРУ́МКАТИ**, -аю, -аєш, *док., розм., без додатка і чим.* Почати хрумати, хрумкати, їсти з хрустом, хрумтінням.

ЗАХРУ́МКАТИ *див.* **захру́мати.**

ЗАХРУМКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., розм., без додатка і чим.* Підсил. до **захру́мкати.**

ЗАХРУМТІ́ТИ, -мчу́, -мти́ш, *док.* 1. Почати хрумтіти, видавати хрумтіння, ламаючись, дроблячись і т. ін. // Захрустіти. 2. *розм.* Почати їсти з хрумтінням.

ЗАХРУПОСТІ́ТИ, -тить, *док., діал.* Захрустіти.

ЗАХРУПОТІ́ТИ, -ти́ть, *док., діал.* Захрустіти.

ЗАХРУ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати хрускати, видавати хрускіт.

ЗАХРУСКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* Підсил. до **захру́скати.**

ЗАХРУСТІ́ТИ, -хрущу́, -хрусти́ш, *док.* Почати хрустіти, ламаючись, кришачись і т. ін. // Затріщати.

ЗАХРУЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док., без додатка і чим.* Почати хрущати; захрустіти, затріщати.

ЗАХРЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати хрюкати (перев. про свиней). // *перен., розм.* Почати видавати звуки, схожі на хрюкання (перев. про людей).

ЗАХРЯСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., рідко*, **ЗАХРЯ́СНУТИ** *і* **ЗАХРЯ́СТИ**, -сну, -снеш; *мин. ч.* захря́снув, -ря́снула, -ря́снуло *і* захря́с, -ла, -ло; *док., розм.* 1. *тільки 3 ос.* Заповнюватися, запруджуватися вщерть. // *безос.* 2. *тільки док.* Загрузнути, зав'язнути де-небудь. // Стати нерухомим; застигнути, завмерти. // *перен.* Захопитися чимось, поринути в що-небудь.

ЗАХРЯ́СЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **захря́снути, захря́сти.**

ЗАХРЯ́СНУТИ *див.* **захряса́ти.**

ЗАХРЯ́СТИ *див.* **захряса́ти.**

ЗАХТІ́ТИ, -хо́чу, -хо́чеш; *мн.* захтя́ть; *док., діал.* Захотіти.

ЗАХТІ́ТИСЯ, -хо́четься, *док., безос., діал.* Захотітися. *Захтілось пити.*

ЗАХУ́КАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який запотів, укрився вологою або краплинами пари (перев. про скло).

ЗАХУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати хукати, дихати, зігріваючи що-небудь. 2. Почати дути на що-небудь.

ЗАХУРДЕ́ЛИТИ, -ить, *док.* Почати хурделити, мести, крутити снігом. // *безос., чим і без додатка.*

ЗАХУРДЕ́ЛИТИСЯ, -иться, *док., розм.* Почати хурделитися (про сильний вітер зі снігом).

ЗАХУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., розм.* 1. Почати хурчати, видавати хурчання (про механізми). // Почати видавати різкий свистячий звук. 2. *перен.* Швидко, з шумом побігти, помчати і т. ін. куди-небудь.

ЗАЦАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацарюва́ти.**

ЗАЦАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. Почати царювати. 2. *перен.* Поширившись, почати переважати десь; запанувати.

ЗАЦВЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док., зневажл.* Почати цвенькати.

ЗАЦВІ́ЛИЙ, -а, -е. Який укрився цвіллю. // *перен.* Який відзначається застоєм, відсталістю.

ЗАЦВІРІНЧА́ТИ *див.* **зацвірі́нькати.**

ЗАЦВІРІ́НЬКАТИ, -аю, -аєш *і* **ЗАЦВІРІНЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.* Почати цвірінькати, цвірінчати; защебетати (про птахів). // *перен., розм.* Почати швидко і дзвінко говорити (зазвичай про дітей).

ЗАЦВІРІНЬКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **зацвірі́нькати.**

ЗАЦВІ́РКАТИ, -аю, -аєш *і* **ЗАЦВІРЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.* Почати цвіркати, цвірчати.

ЗАЦВІРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАЦВІРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **зацві́ркати.**

ЗАЦВІРКОТІ́ТИ *див.* **зацвіркота́ти.**

ЗАЦВІРЧА́ТИ *див.* **зацві́ркати.**

ЗАЦВІСТИ́[1] *див.* **зацвіта́ти**[1].

ЗАЦВІСТИ́[2] *див.* **зацвіта́ти**[2].

ЗАЦВІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацвіта́ти**[1] 1.

ЗАЦВІТА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЦВІСТИ́**, -іту́, -іте́ш, *док., без додатка і чим.* 1. Починати цвісти, вкриватися квітками; розцвітати. 2. *перен.* З'являтися, вирізняючись яскравим кольором. // Починати блищати, сяяти, світитися. 3. *перен.* Вступати в пору розквіту фізичних і духовних сил, молодості, краси. // Ставати радісним, пожвавленим (про очі, обличчя і т. ін.); вкриватися рум'янцем. 4. *перен.* Починати процвітати, успішно розвиватися.

ЗАЦВІТА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЦВІСТИ́**, -іту́, -іте́ш, *док., без додатка і чим.* Вкриватися цвіллю, плісніявіти. // Вкриватися зеленню, зеленіти (про стоячу воду). // Вкриватися плямами (про

скло, метал і т. ін.).

ЗАЦВІТИ́ТИ, -ічу́, -іти́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Прикрасити чим-небудь; надати чомусь яскравості, краси.

ЗАЦВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зацвіти́ти.**

ЗАЦЬВО́ХАТИ *див.* **зацьво́хати.**

ЗАЦВЯХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зацвяхува́ти.**

ЗАЦВЯХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацвяхо́вувати.**

ЗАЦВЯХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЦВЯХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Оббивати цвяхами.

ЗАЦВЯХУВА́ТИ *див.* **зацвяхо́вувати.**

ЗАЦЕБЕНІ́ТИ, -ни́ть, *док.*, *розм.* Политися з силою.

ЗАЦЕМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зацементува́ти.**

ЗАЦЕМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацементува́ти.**

ЗАЦЕМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Покрити цементом.

ЗАЦЕМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.*, *спец.* Покритися цементом.

ЗАЦЕНТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зацентрува́ти.**

ЗАЦЕНТРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацентро́вувати.**

ЗАЦЕНТРО́ВУВАТИ *див.* **зацентрува́ти.**

ЗАЦЕНТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацентрува́ти.**

ЗАЦЕНТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАЦЕНТРО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Здійснити центрування (*див.* **центрува́ння**).

ЗАЦИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Піти, роблячи широкі кроки.

ЗАЦИГА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *розм.* Почати циганити, настирливо випрошувати що-небудь.

ЗАЦИГИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Почати цигикати. // Почати видавати одноманітні негармонійні звуки (перев. про смичковий музичний інструмент).

ЗАЦИ́КЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заци́клити** 2.

ЗАЦИ́КЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **заци́клений.**

ЗАЦИКЛЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заци́клити.**

ЗАЦИ́КЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ЗАЦИКЛЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *недок.* 1. Забезпечити циклічність якогонебудь процесу. 2. *розм.* Примусити кого-небудь настирливо думати, повертатися думками до чого-небудь, говорити про щось одне.

ЗАЦИ́КЛИТИСЯ, -лю́ся, -лишся, *док.*, **ЗАЦИКЛЮВА́ТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, *розм.* Наполегливо дотримуватися певної позиції, поведінки.

ЗАЦИКЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для забезпечення циклічності якогось процесу.

ЗАЦИКЛЮ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зацикл́ювати.**

ЗАЦИКЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацикл́юватися.**

ЗАЦИКЛЮВА́ТИ *див.* **заци́клити.**

ЗАЦИТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Надмірним цитуванням призвести до втрати свіжості сприйняття.

ЗАЦИ́ТЬКАТИ *див.* **заци́тькувати.**

ЗАЦИ́ТЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЦИ́ТЬКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *тільки док.*, *без додатка і на кого*, *неперех.* Заговорити "цить", "цитьте" і т. ін., встановлюючи тишу. 2 *перех. і без додатка.* Заспокоювати, втихомирювати, примушуючи припинити крик, плач і т. ін. // *перех.*, *перен.* Припиняти, стримувати прояв чого-небудь.

ЗАЦИ́ТЬНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **заци́тькувати** 1.

ЗАЦІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заці́джувати.**

ЗАЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*, **ЗАЦІДИ́ТИ**, -іджу́, -і́диш, *док.*, *перех. і неперех.*, *вульг.* З силою ударяти кого-небудь, у щось.

ЗАЦІДИ́ТИ *див.* **заці́джувати.**

ЗАЦІКА́ВИТИ *див.* **заціка́влювати.**

ЗАЦІКА́ВИТИСЯ *див.* **заціка́влюватися.**

ЗАЦІКА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заціка́вити.** 2. *у знач. прикм.* Який зацікавився чим-небудь, виявляє цікавість. // Який виражає цікавість. // Оснований на увазі, інтересі до чогонебудь. 3. *у знач. прикм.* Зв'язаний з чим-небудь якоюсь вигодою або іншими інтересами. *Зацікавлені сторони.*

ЗАЦІКА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **заціка́влений** 2, 3.

ЗАЦІКА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **заціка́вити** і **заціка́витися.**

ЗАЦІКА́ВЛЕНО. Присл. до **заціка́влений** 2.

ЗАЦІКА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЦІКА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* заціка́влять; *док.*, *перех. і рідко неперех.* 1. Викликати цікавість у кого-небудь, привертати чиюсь увагу. // *чим.* Привертати увагу якою-небудь рисою, особливістю. 2. *у чому.* Приваблювати вигодою або можливістю здійснювати що-небудь певним способом.

ЗАЦІКА́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАЦІКА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* заціка́вляться; *док.*, *без додатка і чим.* Відчувати, виявляти цікавість, увагу до кого-, чого-небудь.

ЗАЦІЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заціліти.**

ЗАЦІЛІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Зберегтися цілим, непошкодженим; не зникнути, не зруйнуватися. // Залишитися живим, не загинути.

ЗАЦІЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заціл́увати** 1.

ЗАЦІЛО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заціло́вувати.**

ЗАЦІЛО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЦІЛУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Довго цілувати, вкривати поцілунками кого-небудь; втомлювати цілуючи. 2. *тільки док.* Почати цілувати.

ЗАЦІЛУВА́ТИ *див.* **заціло́вувати.**

ЗАЦІЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Почати цілуватися.

ЗАЦІПЕНІ́ЛИЙ, *рідко* **ЗАЦІ́ПЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заціпені́ти, заці́пнути.** // *у знач. прикм.*

ЗАЦІПЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **заціпені́лий.**

ЗАЦІПЕНІ́ЛО. Присл. до **заціпені́лий.**

ЗАЦІПЕНІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Стан за знач. **заціпені́ти.** 2. *біол.* Стан різкого зниження життєдіяльності деяких видів тварин, зумовлений змінами у навколишньому середовищі (холодом, посухою і т. ін.).

ЗАЦІПЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш *і рідко* **ЗАЦІ́ПНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Стати нерухомим, нечутливим здебільшого від якого-небудь сильного переживання; заніміти, застигнути. // Втратити рухливість від холоду; задубіти, заклякнути. // *діал.* Вмерти, захолонути.

ЗАЦІ́ПИТИ *див.* **заці́плювати.**

ЗАЦІ́ПИТИСЯ *див.* **заці́плюватися.**

ЗАЦІ́ПЛЕНИЙ, ЗАЦІ́ПНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заці́пити.**

ЗАЦІ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **заці́плений.**

ЗАЦІ́ПЛЕНО, *присл.* Без руху.

ЗАЦІ́ПЛИЙ *див.* **заціпені́лий.**

ЗАЦІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЦІ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* заці́плять; *док.* 1. *перех.* Щільно стуляти (зуби, уста і т. ін.). *Заці́пити рота.* 2. *неперех. і рідко перех.*, *безос.*, *кому і рідко кого*, *також з інфін.* Відбирати здатність говорити. ** **Вода́й тобі заці́пило**, *лайл.* – уживається як побажання втратити здатність говорити. 3. *перех.* Тримаючи щонебудь (у руці, в зубах), стискувати.

ЗАЦІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗАЦІ́ПИТИСЯ**, -иться; *мн.* заці́пляться; *док.* Міцно стулятися (про зуби, уста і т. ін.).

ЗАЦІ́ПНУТИ *див.* **заціпені́ти.**

ЗАЦІ́ПНУТИЙ *див.* **заці́плений.**

ЗАЦМО́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *чим і без додатка*, *розм.* Почати цмокати. // *перен.* Почати видавати звуки, схожі на цмокання (про механізми).

ЗАЦМОКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *чим і без додатка.* Підсил. до **зацмо́кати.**

ЗАЦО́БКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати цобкати.

ЗАЦО́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *без додатка і чим.* Почати цокати.

ЗАЦОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЗАЦОКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. *без додатка і чим.* Підсил. до **зацо́кати.** 2. Почати цокотати, цокотіти (про птахів, комах). // *перен.*, *розм.* Заговорити швидко і дзвінко (зазвичай про жінок).

ЗАЦОКОТІ́ТИ *див.* **зацокота́ти.**

ЗАЦУКРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зацукрува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який зацукрувався.

ЗАЦУКРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зацукро́ваний.**

ЗАЦУКРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зацукро́вувати.**

ЗАЦУКРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацукро́вувати.**

ЗАЦУКРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЦУКРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Покривати фрукти, ягоди шаром цукрового сиропу, який швидко твердіє, або цукром.

ЗАЦУКРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАЦУКРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Густішати, виділяючи цукор (про мед, варення і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **зацукро́вувати.**

ЗАЦУКРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацукрува́ти.**

ЗАЦУКРУВА́ТИ *див.* **зацукро́вувати.**

ЗАЦУКРУВА́ТИСЯ *див.* **зацукро́вуватися.**

ЗАЦУПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Втратити рухливість; задерев'яніти.

ЗАЦУРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *заст.* 1. Вимовити або повторити слово "цур", щоб позбавитися кого-, чого-небудь неприємного. 2. Покинути кого-, що-небудь; припинити дію чогонебудь.

ЗАЦУ́РИТИ, -рю, -рити, *док.*, **ЗАЦУ́РУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Те саме, що **задра́їти.**

ЗАЦУ́РОК, -рка, *ч.*, *тех.* Пристрій або механізм для щільного зачинення ляд, ілюмінаторів і т. ін.

ЗАЦУ́РУВАТИ *див.* **зацу́рити.**

ЗАЦУ́РУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зацу́рувати.**

ЗАЦЬВО́ХАТИ *і* **ЗАЦЬВО́ХКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *чим і без додатка*, *розм.* Почати стьобати батогом, утворюючи своєрідні звуки зі свистом і хлопанням. // *перен.* Засвистіти в польоті (про кулі). // *безос.*

ЗАЦЬВО́ХКАТИ *див.* **зацьво́хати.**

ЗАЦЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зацькува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який виражає стан переслідуваного.

ЗАЦЬКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зацько́ваний.**

ЗАЦЬКО́ВАНО. Присл. до **зацько́ваний** 2.

ЗАЦЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацько́вувати.**

ЗАЦЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЦЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. *кім.* Переслідуючи, добувати звіра на полюванні за допомогою собак чи ловчих птахів. // Випускати собак або диких звірів, натравляючи на кого-небудь, спонукаючи загризти. 2. *перен.*, *розм.* Замучувати людину постійним переслідуванням, зводячи на неї наклепи, чіпляючись без причини.

ЗАЦЬКУВА́ТИ *див.* **зацько́вувати.**

ЗАЦЬО́МКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *чим і без додатка*, *розм.* Почати цьомкати.

ЗАЦЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати цюкати.

ЗАЦЯ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати нявкати, дзвінко гавкати.

ЗАЦЯВКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **заця́вкати.**

ЗАЦЯЦЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зацяцькува́ти.** // *ірон.*

ЗАЦЯЦЬКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зацяцько́ваний.**

ЗАЦЯЦЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зацяцько́вувати.**

ЗАЦЯЦЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЦЯЦЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Прикрашати, оздоблювати чимось у великій кількості.

ЗАЦЯЦЬКУВА́ТИ *див.* **зацяцько́вувати.**

ЗАЧАВИ́ТИ *див.* **зача́влювати.**

ЗАЧА́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *чим і без додатка*, *розм.* 1. Почати чавкати (напр. по болоті і про болото). 2. Почати утворювати характерні неприємні звуки під час їди.

ЗАЧАВКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *чим і без додатка*, *розм.* Підсил. до **зача́вкати.**

ЗАЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачави́ти.**

ЗАЧАВЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Стати хворим, безсилим, ослабнути.

ЗАЧА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЧАВИ́ТИ**, -чавлю́, -ча́виш; *мн.* зача́влять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Умертвляти, натискаючи своєю вагою або затискуючи в чомусь. 2. *тільки док.* Зарізати, заколоти (худобину, птицю).

ЗАЧАГА́РЕНИЙ, -а, -е. Вкритий чагарником.

ЗАЧАГА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зачага́рений.**

ЗАЧА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачади́ти.**

ЗАЧА́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зача́джений.**

ЗАЧА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зача́джувати.**

ЗАЧА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*, **ЗАЧАДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.* 1. *тільки док.*, *неперех.* Почати чадити, пускати дим, чад, кіптяву. 2. *перех.* Наповнювати чадом, димом; вкривати кіптявою. // Отруювати чадом, димом.

ЗАЧАДИ́ТИ *див.* **зача́джувати.**

ЗАЧАДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.* Те саме, що **зачади́ти** 1.

ЗАЧАДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Отруїтися чадом, димом.

ЗАЧА́ЄНИЙ, -а, -е. Який зачаївся.

ЗАЧА́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зача́єний.**

ЗАЧА́ЄНО, *присл.* Приховано, крадькома.

ЗАЧАЇ́ТИ, -аю, -аїш, *док.*: **зачаї́ти дух (по́дих)** – затримати, затамувати дихання.

ЗАЧАЇ́ТИСЯ, -аюся, -аї́шся, *док.*, *розм.* Заховатися, намагаючись лишитися непоміченим.

ЗАЧАКЛО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачаклува́ти.**

ЗАЧАКЛО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зачакло́ваний.**

ЗАЧАКЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *заст.* Док. до **чаклува́ти.**

ЗАЧА́Л, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **зача́ло.**

ЗАЧАЛА́ПАТИ *і* **ЗАЧАЛА́ПКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати чалапати, чалапкати; піти з шумом водою, болотом і т. ін. або піти повільно, важко переставляючи ноги. // Почутися за такої ходи (про кроки).

ЗАЧАЛА́ПКАТИ *див.* **зачала́пати.**

ЗАЧА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *діал.* Почати.

ЗАЧА́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Початок.

ЗАЧА́ЛОК, -лка, *ч.*, *діал.* Початок.

ЗАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Початковий.

ЗАЧА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Починання.

ЗАЧА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *діал.* Починати.

ЗАЧА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати чапати; піти, човгаючи.

ЗАЧАРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачарува́ти.** // **зачаро́вано**, *безос. присудк. сл.* ** **Зачаро́ване ко́ло**: а) за народним повір'ям, простір, якого з допомогою чарів зроблено недоступним для ворожих сил ; б) безвихідне становище. 2. *у знач. прикм.* Який виражає захоплення; який перебуває в стані захоплення.

ЗАЧАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зачаро́ваний** 2.

ЗАЧАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зачаро́ваний.**

ЗАЧАРО́ВАНО. Присл. до **зачаро́ваний** 2.

ЗАЧАРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зачаро́вувати.**

ЗАЧАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачаро́вувати.**

ЗАЧАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЧАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. *заст.* За народним повір'ям, діяти на кого-, що-небудь чарами, ворожінням; заворожувати, перетворювати в когось, у щось. 2. Справляючи надзвичайно приємне враження, захоплювати, підкоряти своєму впливові. // Приваблюючи чим-небудь, викликати почуття кохання; полонити.

ЗАЧАРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАЧАРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Дуже захоплюватися, піддаватися впливові чиїх-небудь чар, принадності. 2. *тільки недок.* Пас. до **зачаро́вувати.**

ЗАЧАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **зачарува́ти** і **зачарува́тися.**

ЗАЧАРУВА́ТИ *див.* **зачаро́вувати.**

ЗАЧАРУВА́ТИСЯ *див.* **зачаро́вуватися.**

ЗАЧАСТИ́ТИ, -ащу́, -асти́ш, *док.* 1. Почати часто ходити куди-небудь. 2. Стати частішим. 3. Почати швидше рухатися. // Почати говорити або вимовляти що-небудь часто і швидко.

ЗАЧАСУ́, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **завча́сно.**

ЗАЧА́ТИ *див.* **зачина́ти.**

ЗАЧА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зача́ти** 1, 4, 5.

ЗАЧА́ТИСЯ *див.* **зачина́тися.**

ЗАЧА́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зача́ток.**

ЗАЧА́ТОК, -тка, *ч.* 1. Первісна форма чого-небудь, здатна до росту, розвитку; зародок. // Про органи, частини організму, ще не розвинені, але здатні до росту, розвитку. 2. *перен.* Перший прояв

чого-небудь; те, від чого починається становлення чогось. 3. *біол.* Залишок органа, що був повноцінним, але втратив своє значення; рудимент.

ЗАЧА́ТТЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зача́ти** 5; зародження, виникнення (про плід в утробі матері).

ЗАЧА́ХКАТИ, -ає, *док.* Почати чахкати, з шумом випускати пару, гази і т. ін. (про машини, механізми).

ЗАЧА́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зача́хнути**[1].

ЗАЧА́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зача́хлий**.

ЗАЧА́ХНУТИ[1], -ну, -неш; *мин. ч.* зача́х, -ла, -ло *і* зача́хнув, -ча́хнула, -ча́хнуло; *док.* 1. Стати чахлим, зав'янути (про рослини). // Втратити здоров'я, силу; захиріти (про людину). 2. *перен.* Не розвиваючись, занепасти, загинути.

ЗАЧА́ХНУТИ[2], -не, *док.*, *розм.* Стати холодним; захолонути.

ЗАЧВА́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати чвакати.

ЗАЧВАЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Почати чвалати, піти поволі, не поспішаючи.

ЗАЧВА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.* Почати чванитися, стати надто гордим; запишатися.

ЗАЧЕКА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачека́нити**.

ЗАЧЕКА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачека́нити**.

ЗАЧЕКА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, **ЗАЧЕКА́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* 1. *тех.* Очистити поверхню металевих виробів, обробити їх, щоб довести до відповідного розміру, ваги, гладкості тощо. 2. *с. г.* Обламати чи обрізати верхівки стебла та бокові пагони рослин, щоб прискорити їх визрівання і плодоношення.

ЗАЧЕКА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачека́нювати**.

ЗАЧЕКА́НЮВАТИ *див.* **зачека́нити**.

ЗАЧЕКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Чекаючи, діждатися кого-, чого-небудь. 2. *неперех.*, *з чим.* Не поспішати робити що-небудь.

ЗАЧЕКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Стомитися від довгого чекання.

ЗАЧЕ́ПА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **задира́ка**.

ЗАЧЕПИ́ТИ[1] *див.* **зачіпа́ти**.

ЗАЧЕПИ́ТИ[2] *див.* **зачі́плювати**.

ЗАЧЕПИ́ТИСЯ[1] *див.* **зачіпа́тися**.

ЗАЧЕПИ́ТИСЯ[2] *див.* **зачі́плюватися**.

ЗАЧЕ́ПЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачепи́ти**[1]. // **заче́плено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЧЕ́ПЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачепи́ти**[2].

ЗАЧЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зачепи́ти**[2] і **зачепи́тися**[2]. 2. *тех.* Пристрій, признач. для зачіплювання.

ЗАЧЕРВИ́ВІТИ, -іє. Док. до **червиві́ти**.

ЗАЧЕ́РВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **зачерви́віти**.

ЗАЧЕРВО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачервони́ти**.

ЗАЧЕРВОНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Забарвити що-небудь у червоний колір.

ЗАЧЕРВОНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док.* Забарвитися в червоний колір; стати червоним.

ЗАЧЕРВОНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зачервоні́ти**.

ЗАЧЕРВОНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачервоні́ти**.

ЗАЧЕРВОНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Почати червоніти; набути червоного кольору. // Вкритися рум'янцем, почервоніти. 2. Вирізнитися своїм червоним кольором.

ЗАЧЕРВОНІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док.* Те саме, що **зачервоні́ти**.

ЗАЧЕРКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Почати швидко писати.

ЗАЧЕРПНУ́ТИ *див.* **заче́рпувати**.

ЗАЧЕ́РПНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачерпну́ти**.

ЗАЧЕРПНУ́ТИСЯ *див.* **заче́рпуватися**.

ЗАЧЕ́РПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заче́рпувати**.

ЗАЧЕ́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЧЕРПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *чого, чим і без додатка.* 1. Черпаючи, набирати що-небудь рідке або сипке. 2. Занурившись, заглибившись, несподівано набирати чого-небудь. 3. *тільки док.*, *перен.* Взяти, запозичити що-небудь, збагатитися чимсь.

ЗАЧЕ́РПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗАЧЕРПНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Набиратися під час черпання (про щось рідке або сипке). 2. *тільки недок.* Пас. до **заче́рпувати**.

ЗАЧЕРСТВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш; *майб. ч.* зачерствля́ть; *док.*, *перех.* 1. Зробити черствим, твердим. 2. *перен.* Зробити байдужим, бездушним.

ЗАЧЕ́РСТВІЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заче́рствіти**. 2. *у знач. прикм.* Байдужий, бездушний.

ЗАЧЕ́РСТВІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **заче́рствілий** 2.

ЗАЧЕ́РСТВІТИ, -че́рствію, -че́рствієш, *док.* 1. Стати черствим, твердим. 2. *перен.*, *без додатка і чим.* Стати байдужим, бездушним.

ЗАЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачеса́ти**.

ЗАЧЕСА́ТИ *див.* **зачі́сувати**.

ЗАЧЕСА́ТИСЯ *див.* **зачі́суватися**.

ЗАЧИ́М, *присл.*, *діал.* Чому.

ЗАЧИМЧИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати чимчикувати, піти швидко, звичайно дрібними кроками.

ЗАЧИ́Н, зачи́ну, *ч.* 1. *літ.* Вступ, початок в епічних творах народної творчості (билинах, думах, історичних піснях). 2. *розм.* Те саме, що **поча́ток**.

ЗАЧИ́Н, -у, *ч.*: ** **у зачи́ні**, *розм.* – бути зачиненим, під замком.

ЗАЧИНА́ННЯ, -я, *с.* Розпочата ким-небудь, за чиєюсь ініціативою справа.

ЗАЧИНА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто першим починає якунебудь важливу, серйозну справу.

ЗАЧИНА́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **зачина́тель**.

ЗАЧИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЧА́ТИ**, -чну́, -чне́ш, *док.* 1. *перех. і з інфін.* Приступати до чого-небудь, до якоїсь дії; розпочинати, починати щось. // *перех.* Класти початок чому-небудь. 2. *неперех. і з інфін.* Виявляти перші ознаки якої-небудь дії або стану. 3. *перех.* Становити початок чого-небудь, бути першим у ряду чого-небудь. 4. *перех.* Братися за що-небудь у першу чергу, починати що-небудь із когось, чогось. // Починати користуватися чимнебудь або вживати що-небудь од початку. 5. *тільки док.*, *перех.* Зародити, дати життя кому-небудь.

ЗАЧИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗАЧА́ТИСЯ**, -чне́ться, *док.* 1. *перев. недок.*, *розм.* Мати вихідною точкою що-небудь; брати свій початок із чогось; розпочинатися, починатися. 2. *розм.* Починати відбуватися. // Наступати, наставати. // З'являтися. 3. *розм.* Мати початком що-небудь. 4. *тільки док.* Зародитися.

ЗАЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачини́ти**. // **зачи́нено**, *безос. присудк. сл.* ** **За зачи́неними двери́ма** – без допуску сторонніх.

ЗАЧИНИ́ТИ *див.* **зачиня́ти**.

ЗАЧИНИ́ТИСЯ *див.* **зачиня́тися**.

ЗАЧИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАЧИНИ́ТИ**, -чиню́, -чи́ниш, *док.*, *перех.* 1. Прихиляти (двері, вікно і т. ін.), перешкоджаючи, припиняючи вхід, доступ у приміщення чи вихід назовні. // Прихиляти або замикати двері якого-небудь приміщення. // *рідко.* Те саме, що **замика́ти** 1. // Опускати вниз віко, вічко скрині, коробки і т. ін., припиняючи доступ усередину. // *діал.* Стуляти, закривати. 2. Припиняти, переривати роботу, діяльність якої-небудь установи, підприємства і т. ін. 3. Поміщати кудись, не випускаючи назовні (людей, тварин). // Позбавляти волі, ув'язнювати.

ЗАЧИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАЧИНИ́ТИСЯ**, -чиню́ся, -чи́нишся, *док.* 1. Прихилятися (про двері, вікно і т. ін.), перешкоджаючи, припиняючи вхід, доступ у приміщення чи вихід назовні. // Ставати недоступним для входу, проникнення всередину чи виходу назовні. // *рідко.* Те саме, що **замика́тися** 2. 2. Лишатися на самоті, уникати інших, закрившись, замкнувшись де-небудь. 3. Припиняти, переривати свою роботу, діяльність (про якусь установу, підприємство і т. ін.). 4. *тільки недок.* Пас. до **зачиня́ти**.

ЗАЧИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати чиркати, виконувати дію, яка супроводжується різким, скрипучим звуком. 2. Почати видавати різкі скрипучі звуки (про птахів).

ЗАЧИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачи́слити**.

ЗАЧИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачи́слити**.

ЗАЧИ́СЛИТИ *див.* **зачисля́ти**.

ЗАЧИ́СЛИТИСЯ *див.* **зачисля́тися**.

ЗАЧИ́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зачисля́ти**.

ЗАЧИ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачи́слювати**.

ЗАЧИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що **зачисля́ти**.

ЗАЧИСЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачисля́ти**.

ЗАЧИСЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАЧИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. *до чого, в що, ким.* Те саме, що **зарахо́вувати**. // Відносити до певної категорії, вважати належним до когось. 2. *спец.* Записувати на чий-небудь рахунок.

ЗАЧИСЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАЧИ́СЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Вступати куди-небудь, входити до складу чогось. 2. *тільки недок.* Пас. до **зачисля́ти**.

ЗАЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Що стосується зачистки, призначений для зачистки. *Зачисна робота.*

ЗАЧИ́СТИТИ *див.* **зачища́ти**.

ЗАЧИ́СТКА, -и, *ж.* Те саме, що **зачища́ння**.

ЗАЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачита́ти** 1 – 3. // **зачи́тано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЧИТА́ТИ *див.* **зачи́тувати**.

ЗАЧИТА́ТИСЯ *див.* **зачи́туватися**.

ЗАЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЧИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Читати що-небудь вголос для когось, здебільшого для загального відома (на зборах, засіданнях і т. ін.); оголошувати. 2. *розм.* Розтріпувати, заяложувати, рвати (книжку, газету і т. ін.), багато, довго чи неохайно читаючи. 3. *розм.* Взявши читати чужу книжку, не повертати її власникові. 4. *розм.* Стомлювати, змучувати кого-небудь, довго читаючи вголос. 5. *тільки док.* Почати читати.

ЗАЧИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАЧИТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Читатися, оголошуватися для загального відома (на зборах, засіданнях і т. ін.). 2. Читаючи що-небудь, дуже захоплюватися, читати до самозабуття. // *ким, чим.* Захоплюватися читанням творів певного письменника або певним жанром чи галузню літератури. // *тільки док.* Втратити глузд через надмірне читання. 3. *тільки недок.*, *розм.* Розтріпуватися, заяложуватися, рватися внаслідок довгого, частого або неохайного читання (про книжку, газету і т. ін.). 4. *тільки недок.* Пас. до **зачи́тувати**.

ЗАЧИЩА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, що займається зачищанням чого-небудь.

ЗАЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачища́ти**.

ЗАЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЧИ́СТИТИ**, -ищу, -йстиш, *док.* 1. Робити чистим, знімаючи верхній шар, або усувати нерівності, шорсткість. 2. *рідко.* Те саме, що **очища́ти**.

ЗАЧИЩА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **зачища́ти**.

ЗАЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачи́стити**.

ЗАЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачи́стити**.

ЗАЧИ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зачища́ти**.

ЗА́ЧІП, -чепа, *ч.* Пристрій, яким зачіплюють щонебудь.

ЗАЧІПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачіпа́ти** 1, 3, 6.

ЗАЧІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЧЕПИ́ТИ**, -еплю́, -е́пиш; *мн.* заче́плять; *док.*, *перех.*, *чим і без додатка.* 1. Торкатися, доторкуватися до кого-, чогонебудь, штовхати когось, щось під час руху. // Ненароком або навмисне ударяти, бити когонебудь, завдавати шкоди. // Ранити (про стрілу, кулю і т. ін.). // *безос.* // Торкаючись чого-небудь, виводити зі стану спокою. 2. *перен.* Втручаючись у чиє-небудь життя, завдавати неприємності, кривдити. *Зачіпати інтереси когось.* 3. *перен.* Захоплювати що-небудь, поширюватися на щось. // Поширюючись на що-небудь, завдавати якоїсь шкоди, впливати негативно. 4. *перен.* Звертати увагу на що-небудь, спрямовувати думку до чогось у розмові, якомусь викладі і т. ін. 5. *перен.* Звертатися до кого-небудь, намагаючись поговорити. // Заговорювати до кого-небудь, залицяючись, жартуючи. 6. *перен.* Критикуючи, висміюючи, викликати на суперечку. // Приставати до кого-небудь, дражнити, викликаючи на сварку, бійку і т. ін. // Нападати на кого-небудь. 7. *перен.* Викликати хвилювання у кого-небудь, тривожити. // Ображати, сердити, зауважуючи що-небудь; викликати розмову невдоволення. // Непокоїти, зацікавлюючи, захоплюючи кого-небудь чимсь. 8. *розм.* Брати щонебудь, користуватися чимсь без дозволу. 9. *перен.*, *перев. з запереч.* не. Приступати до роботи над чим-небудь.

ЗАЧІПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАЧЕПИ́ТИСЯ**, -еплю́ся, -е́пишся; *мн.* заче́пляться; *док.*, *за що і без додатка.* 1. Рухаючись, звичайно ненароком доторкуватися до чого-небудь, наштовхуватися на щось. 2. *перен.*, *розм.* Вступати з ким-небудь у небажані стосунки, мати якусь спільну справу (зазвичай неприємну). // Зав'язувати з ким-небудь сварку, бійку; задиратися. 3. *тільки недок.* Пас. до **зачіпа́ти**.

ЗА́ЧІПКА, -и, *ж.* 1. Пристрій, признач. для зачеплення чого-небудь. // *перен.* Нерівність, вузлик і т. ін. на гладкій поверхні тканини. 2. *перен.*, *рідко.* Суперечка, сварка. 3. *перен.* Те, що є приводом для яких-небудь дій, для розмови або для здійснення чогось. // *рідко.* Причина того, що сталося. 4. *перен.* Закид, дорікання, з яким хто-небудь настирливо звертається до когось. 5. *перен.* Перешкода, завада в якій-небудь справі. 6. *мн.* Кігті мисливського собаки (хорта або гончака).

ЗАЧІ́ПЛИВИЙ, -а, -е. Який зачіпає, задирає; задеркуватий. // Який ображає.

ЗАЧІ́ПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **зачі́пливий**.

ЗАЧІ́ПЛИВО. Присл. до **зачі́пливий**.

ЗАЧІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зачі́плювати**.

ЗАЧІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачі́плювати** 1.

ЗАЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗАЧІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАЧЕПИ́ТИ**, -чеплю́, -че́пиш; *мн.* заче́плять; *док.*, *перех.*, *а також із прийм.* за і. 1. Чіпляти або захоплювати чим-небудь. // Ненароком наштовхуватися на кого-, що-небудь, черкатися об когось, щось під час руху. // Накидаючи, прикріпляти, одягати. // Черпаючи, набирати що-небудь; зачерпувати. 2. *тільки док.*, *розм.* Роздобути, дістати що-небудь. // Захопити що-небудь, урвати.

ЗАЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ЗАЧІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАЧЕПИ́ТИСЯ**, -чеплю́ся, -че́пишся, *док.* 1. Натикаючись на що-небудь колюче, гостре і т. ін., настромлюватися, чіплятися. // Заходити одне за одне (про деталі в механізмах і т. ін.). // Наштовхуватися на що-небудь під час руху. 2. *перев. док.* Хапатися за що-небудь, обпиратися об щось. // *перен.* Захоплюючи щонебудь, укріплятися (на якійсь місцевості, об'єкті). // *перен.* Зупинятися, затримуватися, зосереджуючись на чому-небудь. 3. *перен.*, *розм.* Затримуватися де-небудь, бути довше, ніж треба. // Залишатися десь на проживання. // Улаштовуватися на роботу.

ЗАЧІПЛЯ́ТИ *див.* **зачі́плювати**.

ЗАЧІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **зачі́плюватися**.

ЗАЧІПНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Признач. для зачіплювання.

ЗА́ЧІС, -чосу, *ч.* Зачесане в одному напрямку волосся. // Те саме, що **за́чіска**.

ЗА́ЧІСКА, -и, *ж.* Певним способом укладене, підстрижене або завите волосся на голові.

ЗАЧІ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зачі́сувати**.

ЗАЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зачі́сувати**.

ЗАЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЧЕСА́ТИ**, -чешу́, -че́шеш, *док.*, *перех.* Пригладжувати гребінцем, розміщати в порядку (волосся на голові). // Робити яку-небудь зачіску.

ЗАЧІ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАЧЕСА́ТИСЯ**, -ешу́ся, -е́шешся, *док.* Пригладжувати гребінцем, розміщати в порядку своє волосся на голові. // Робити собі певну зачіску.

ЗАЧМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачмели́ти**. 2. *у знач. прикм.* Сп'янілий; очманілий.

ЗАЧМЕЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Одурманити, вживаючи алкогольні напої. *Зачмелив голову.* // *перен.* Приголомшити чим-небудь.

ЗАЧМЕЛІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* Втратити здатність ясного розуміння, сп'яніти (від дії алкогольних напоїв). // Втратити здатність ясного розуміння під впливом якого-небудь сильного переживання; очманіти.

ЗАЧМИ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Почати чмихати, видавати короткі уривчасті звуки (про людину, тварину). 2. Почати приглушено сміятися. 3. *перен.* Випускаючи пару, дим, газ, почати утворювати уривчасті шиплячі звуки (про машини).

ЗАЧМО́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати чмокати, робити характерні звуки, втягуючи губи (про людину, тварину).

ЗАЧО́ВГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачо́вгати** 3.

ЗАЧО́ВГАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зачо́вганий**.

ЗАЧО́ВГАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. *неперех.* Почати човгати, шурхотіти підошвами під час ходіння. // *чим.* Почати совати яким-небудь предметом по підлозі або по іншій поверхні. 2. *неперех.* Піти, ледве піднімаючи ноги. 3. *перех.* Забруднити, затоптати (підлогу). // Забруднити, потерти якунебудь річ, довго чи неохайно користуючись нею.

ЗАЧО́ВГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Забруднювати, затоптувати (підлогу). // Забруднювати якунебудь річ, довго чи неохайно користуючись нею.

ЗАЧО́РНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачорни́ти**.

ЗАЧОРНИ́ТИ *див.* **зачо́рнювати**.

ЗАЧОРНИ́ТИСЯ *див.* **зачо́рнюватися**.

ЗАЧОРНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Почати чорніти, стати чорним. // *безос.* 2. Вирізнитися своїм чорним кольором.

ЗАЧОРНІ́ТИСЯ, -іється, *док., рідко.* Те саме, що **зачорні́ти** 2.

ЗАЧО́РНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЧОРНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Робити чорним; забарвлювати або забруднювати що-небудь у чорний колір.

ЗАЧО́РНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАЧОРНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. Робитися чорним, забарвлюватися або забруднюватися в чорний колір. 2. *тільки недок.* Пас. до **зачо́рнювати**.

ЗАЧО́ХЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачохли́ти**.

ЗАЧОХЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док., перех.* Покрити чохлом.

ЗАЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., поет., діал.*, **ЗАЧУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Чути, сприймати слухом що-небудь. 2. *про кого – що.* Одержувати якісь відомості, дізнаватися про що-небудь з розмов і т. ін. 3. *тільки док.* Розпізнати що-небудь чуттям, нюхом. 4. *рідко.* Відчувати, сприймати чуттям. // Відчувати, вгадувати наперед за допомогою інтуїції.

ЗАЧУВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗАЧУ́ТИСЯ**, -у́ється, *док., розм.* 1. Ставати чутним, звучати; чутися, вчуватися. 2. *безос., рідко.* Ставати відчутним, здаватися.

ЗАЧУДО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачудува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає зачудовання.

ЗАЧУДО́ВАННЯ, *рідше* **ЗАЧУДУВА́ННЯ**, *-я, с., розм.* Стан за знач. **зачудува́тися**.

ЗАЧУДО́ВАНО, *розм.* Присл. до **зачудо́ваний** 2.

ЗАЧУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЧУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Дуже дивувати.

ЗАЧУДУВА́ННЯ *див.* **зачудо́вання**.

ЗАЧУДУВА́ТИ *див.* **зачудо́вувати**.

ЗАЧУКИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* Почати чукикати.

ЗАЧУМАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати чумакувати.

ЗАЧУМІ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **зачу́млений** 2.

ЗАЧУМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **зачумі́лий**.

ЗАЧУ́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Заражений чумою. *Зачумлене місто.* 2. *перен.* Приголомшений.

ЗАЧУ́ХАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Змучений, нещасний. // Який свідчить про такий стан. 2. Непоказний, непривабливий. // Недоглянутий.

ЗАЧУ́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зачу́ханий**.

ЗАЧУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ЗАЧУ́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Змучити. 2. Занехаяти.

ЗАЧУ́ХУВАТИ *див.* **зачу́хати**.

ЗАЧУ́ЧВЕРЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **зачу́чверілий**.

ЗАЧУ́ЧВЕРІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зачу́чверіти**.

ЗАЧУ́ЧВЕРІТИ, -ію, -ієш, *розм.* Зробитися, стати шкарубким, грубим. // Заслабнути, захиріти від чого-небудь.

ЗАЧХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., неперех., розм.* Почати переривчасто, неритмічно викидати вихлопні гази через яку-небудь несправність (про мотор, механізм із мотором).

ЗАША́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати шавкати.

ЗАШАВКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* Підсил. до **заша́вкати**.

ЗАШАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех., буд.* Док. до **шалюва́ти**.

ЗАША́МКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати шамкати, нерозбірливо, шепелявлячи говорити.

ЗАШАМКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* Підсил. до **заша́мкати**.

ЗАШАМОТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати шамотатися; заметушитися.

ЗАШАМОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* 1. Почати шамотіти, утворювати легкий шелест, шарудіння (про траву, листя, одяг і т. ін.). 2. Почати вовтузитися, рухатися з невеликим шумом. 3. Заговорити, шамкаючи або шепчучи.

ЗАША́РЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Укритий рум'янцем від збудження, хвилювання і т. ін.

ЗАША́РИТИ, -рю, -риш, *док., розм.* Почати шарити, шукати чого-небудь.

ЗАШАРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зашарі́ти**.

ЗАШАРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зашарі́лий**.

ЗАШАРІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., без додатка і чим.* Те саме, що **зашарі́тися**.

ЗАШАРІ́ТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док., без додатка і чим.* Почервоніти, вкритися рум'янцем.

ЗАША́РКАТИ, -аю, -аєш, *док., без додатка і чим, розм.* Почати шаркати.

ЗАШАРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* Підсил. до **заша́ркати**.

ЗАША́РПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заша́рпати** 2, 3. // **заша́рпано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАША́РПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **заша́рпати** 2.

ЗАША́РПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Почати шарпати, рвучко смикати кого-, що-небудь. 2. *перен., розм.* Змучити людину постійними дорученнями, приставанням і т. ін. 3. Довго користуючись, забруднити, потріпати що-небудь.

ЗАША́РПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Почати шарпатися.

ЗАШАРУДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док., без додатка і чим.* Почати шарудіти.

ЗАША́СТАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати шастати.

ЗАШАХРАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех., розм.* Привласнити що-небудь нечесним шляхом, вдаючись до обману, хитрощів і т. ін.

ЗАШВАРҐОТА́ТИ *див.* **зашварґоті́ти**.

ЗАШВАРҐОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ЗАШВАРҐОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док., заст.* 1. Почати говорити швидко і нерозбірливо (зазвичай чужою мовою). 2. Сильно зашуміти, зашелестіти.

ЗАШВАРКОТА́ТИ *див.* **зашваркоті́ти**.

ЗАШВАРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ЗАШВАРКОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док., розм.* Почати говорити швидко й нерозбірливо (зазвичай чужою мовою). // Почати звучати (про чужу, незрозумілу мову).

ЗАШВАРТО́ВАНИЙ, -а, -е, *мор.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашвартува́ти**.

ЗАШВАРТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зашварто́вувати**.

ЗАШВАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашварто́вувати**.

ЗАШВАРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШВАРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., мор.* Укріпляти, прив'язувати судно швартовами до причальних пристроїв.

ЗАШВАРТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок., мор.* Пас. до **зашварто́вувати**.

ЗАШВАРТУВА́ТИ *див.* **зашварто́вувати**.

ЗАШВИДКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Занадто швидкий. // Передчасний.

ЗАШВИ́ДКО. Присл. до **зашвидки́й**.

ЗАШВИДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., рідко.* Почати швидко рухатися, поспішати.

ЗАШЕКЕРЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* зашекеря́влять; *док., діал.* Зашепелявити.

ЗАШЕЛЕПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Почати шелепотіти.

ЗАШЕЛЕСТІ́ТИ, -ещу́, -ести́ш, *док., без додатка і чим.* Почати шелестіти.

ЗАШЕЛЮГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., с. г.* Док. до **шелюгува́ти**.

ЗАШЕ́МРАТИ, -аю, -аєш *і* **ЗАШЕ́МРІТИ**, -ію, -ієш, *док., без додатка і чим, розм.* Почати шемрати, шемріти; зашелестіти.

ЗАШЕ́МРІТИ *див.* **заше́мрати**.

ЗАШЕПЕЛЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* зашепеля́влять; *док.* Почати говорити шепелявлячи.

ЗАШЕПОТА́ТИ *див.* **зашепоті́ти**.

ЗАШЕПОТА́ТИСЯ *див.* **зашепоті́тися**.

ЗАШЕПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ЗАШЕПОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док., перех., про що і без додатка.* Почати шепотіти, шепотати.

ЗАШЕПОТІ́ТИСЯ, -очу́ся, -оти́шся *і* **ЗАШЕПОТА́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́чешся, *док.* Почати шепотітися, шепотатися.

ЗАШЕПТА́ТИ[1], -епчу́, -е́пчеш, *док., перех., про що і без додатка.* Почати шептати.

ЗАШЕПТА́ТИ[2] *див.* **заші́птувати**.

ЗАШЕПТА́ТИСЯ, -епчу́ся, -е́пчешся, *док., про що і без додатка.* Почати шептатися.

ЗАШЕРЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм., рідко.* 1. Док. до **шеретува́ти**. 2. Затерти, закрити все (зазвичай про кригу).

ЗАШЕРЕХТІ́ТИ *див.* **зашерхоті́ти**.

ЗАШЕРХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ЗАШЕ́РХНУТИ** *і* **ЗАШЕ́РХТИ**, -хне, *док.* 1. *без додатка і чим.* Укриватися тонким шаром криги; замерзати. 2. *без додатка.* Втрачаючи вологу, засихати на поверхні. // Втрачати звичайну вологість (про горло, рот, губи); пересихати. // Ставати шкарубким (переважно про шкіру рук, обличчя).

ЗАШЕ́РХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заше́рхнути, заше́рхти**. // *у знач. прикм.*

ЗАШЕ́РХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **заше́рхлий**.

ЗАШЕ́РХНУТИ *див.* **зашерха́ти**.

ЗАШЕРХОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ЗАШЕРЕХТІ́ТИ**, -хчу́, -хти́ш, *док., розм.* Почати шерхотіти, шерехтіти.

ЗАШЕ́РХТИ *див.* **зашерха́ти**.

ЗАШИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для зашивання.

ЗАШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашива́ти**.

ЗАШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАШИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* 1. Шиючи, скріплювати краї отвору, дірки і т. ін., лагодити що-небудь порване. // З'єднувати спеціальними нитками і т. ін. краї рани після операції, поранення тощо. 2. Помістивши що-небудь (рідко кого-небудь) у середину чогось, закріплювати швом. 3. *чим.* Вишиваючи, вкривати тканину певним видом вишивки. *Зашивати гладдю.* // Пришиваючи, вкривати що-небудь якимись прикрасами. *Зашивати бісером.* 4. *спец.* Оббивати дошками, тесом і т. ін.

ЗАШИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАШИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. *розм.* Ховаючись, забиратися куди-небудь. // Проникати, забиратися куди-небудь, звичайно не на своє місце. 2. *тільки док., розм.* Не впоратися з якою-небудь роботою або не встигнути виконати її вчасно. 3. *тільки недок.* Пас. до **зашива́ти**.

ЗАШИ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **заши́йок**.

ЗАШИ́ЙНИК, -а, *ч., розм.* Удар по зашийку.

ЗАШИ́ЙОК, -йка, *ч.* Задня частина шиї у людини і тварини. ** **В заши́йок гна́ти (проганя́ти, прогна́ти)** – грубо гнати кого-небудь.

ЗАШИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., на кого і без додатка, розм.* Почати шикати, заговорити "шш", примушуючи замовчати.

ЗАШИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* зашиплять; *док.* 1. Почати шипіти. 2. *на кого і без додатка.* Почати видавати шиплячі звуки. // Почати протяжно вимовляти звук "ш", вгамовуючи кого-небудь, встановлюючи тишу. 3. *на кого і без додатка, перен., розм.* Заговорити напівголосно, зі злістю і роздратуванням.

ЗАШИРО́КИЙ, -а, -е, *розм.* Ширший, ніж потрібно, ніж звичайно.

ЗАШИ́ТИ *див.* **зашива́ти**.

ЗАШИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заши́ти**. // **заши́то**, *безос. присудк. сл.*

ЗАШИ́ТИСЯ *див.* **зашива́тися**.

ЗАШИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **заши́ти**.

ЗАШИФРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашифрува́ти**.

ЗАШИФРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зашифро́ваний**.

ЗАШИФРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зашифро́вувати**.

ЗАШИФРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашифро́вувати**.

ЗАШИФРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШИФРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Засекречувати що-небудь за допомогою шифру, умовних позначок. // *перен.* У прихованій формі висловлювати, показувати що-небудь.

ЗАШИФРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зашифро́вувати**.

ЗАШИФРУВА́ТИ *див.* **зашифро́вувати**.

ЗАШІ́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШЕПТА́ТИ**, -епчу́, -е́пчеш, *док., перех., заст.* За народним повір'ям – виліковувати, шепчучи над хворим замовляння.

ЗАШКА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашка́лити**.

ЗАШКА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зашка́лений**.

ЗАШКА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашка́лити**.

ЗАШКА́ЛИТИ, -лить, *док.*; **ЗАШКА́ЛЮВАТИ**, -лює, *недок., неперех., спец., розм.* Те саме, що **зашка́литися, зашка́люватися**.

ЗАШКА́ЛИТИСЯ, -литься, *док.*; **ЗАШКА́ЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок., спец., розм.* Дати (давати) показання, що перевищують граничну позначку шкали (про вимірювальні, реєстраційні прилади).

ЗАШКА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашка́лювати**.

ЗАШКА́ЛЮВАТИ *див.* **зашка́лити**.

ЗАШКАНДИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* 1. Почати шкандибати. 2. Піти шкандибаючи.

ЗАШКАРУ́БЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зашкару́бнути**. 2. *у знач. прикм.* Який не піддається впливові нового, прогресивного.

ЗАШКАРУ́БЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зашкару́блий** 2.

ЗАШКАРУ́БНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Взятися цупкою кіркою, стати шкарубким, жорстким. 2. *перен.* Зупинитись у своєму розвитку, не піддаючись впливові нового, прогресивного.

ЗАШКВА́РИТИ *див.* **зашква́рювати**.

ЗАШКВА́РИТИСЯ *див.* **зашква́рюватися**.

ЗАШКВАРЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* Почати шкварчати, шипіти з потріскуванням (зазвичай на вогні).

ЗАШКВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашква́рювати**.

ЗАШКВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАШКВА́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., розм.* Засмажувати; заправляти смаженим салом.

ЗАШКВА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАШКВА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док., розм.* Те саме, що **засма́жуватися**.

ЗАШКІ́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься під шкірою.

ЗАШКО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який має якусь ваду, пошкодження.

ЗАШКО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШКО́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.* Завдавати шкоди кому-, чому-небудь. // *тільки док.* Стати на перешкоді кому-, чому-небудь; перешкодити. ** **Не зашко́дить** – не буде зайвим.

ЗАШКО́ДИТИ *див.* **зашко́джувати**.

ЗАШКРЕБТИ́ *і* **ЗАСКРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* зашкріб (заскріб), зашкребла́ (заскребла́), зашкребло́ (заскребло́); *док.* Почати шкребти (скребти), шкребучи (скребучи), чистити кого-, що-небудь. // Почати шкребти (скребти), утворювати характерні звуки, шум.

ЗАШКРЕБТИ́СЯ *і* **ЗАСКРЕБТИ́СЯ**, -бу́ся, -бе́шся, *док.* Почати шкребтися (скребтися), шкребучись (скребучись), утворювати характерні звуки, шум.

ЗАШКРЯ́БАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Почати шкрябати, проводити по якій-небудь поверхні чимсь гострим, жорстким, утворюючи при цьому характерні

звуки, шум. 2. *перен., зневажл.* Почати писати. 3. *перен., розм.* Мілко зорати землю.

ЗАШКРЯ́БАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Те саме, що **зашкря́бати** 1.

ЗАШКРЯБОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **зашкря́бати**.

ЗАШКУТИЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Почати шкутильгати. 2. Піти шкутильгаючи.

ЗАШЛАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашлакува́ти**.

ЗАШЛАКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зашлако́ваний**.

ЗАШЛАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашлако́вувати**.

ЗАШЛАКО́ВУВАТИ *див.* **зашлакува́ти**.

ЗАШЛАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашлакува́ти**.

ЗАШЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАШЛАКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Заповнити шлаком, шлаками.

ЗАШЛЕЙФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашлейфува́ти**.

ЗАШЛЕЙФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., с. г.* Док. до **шлейфува́ти**.

ЗАШЛІФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашліфува́ти**.

ЗАШЛІФО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашліфо́вувати**.

ЗАШЛІФО́ВУВАТИ *див.* **зашліфува́ти**.

ЗАШЛІФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашліфува́ти**.

ЗАШЛІФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАШЛІФО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Зробити гладеньким, рівним за допомогою шліфування.

ЗАШЛІХТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашліхтува́ти**.

ЗАШЛІХТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашліхто́вувати**.

ЗАШЛІХТО́ВУВАТИ *див.* **зашліхтува́ти**.

ЗАШЛІХТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашліхтува́ти**.

ЗАШЛІХТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАШЛІХТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. *текст.* Просочити основу тканини шліхтою. 2. *стол.* Піддати деревину чистовій обробці шліхтиком.

ЗАШЛЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Почати шльопати. 2. Піти шльопаючи.

ЗАШЛЮ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* зашлюблять; *док., перех., заст.* Одружити.

ЗАШЛЮ́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* зашлюбляться; *док., заст.* Одружитися.

ЗАШЛЮЗО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашлюзо́вувати**.

ЗАШЛЮЗО́ВУВАТИ *див.* **зашлюзува́ти**.

ЗАШЛЮЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашлюзува́ти**.

ЗАШЛЮЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАШЛЮЗО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Док. до **шлюзува́ти**.

ЗАШМАГА́НИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашмага́ти**.

ЗАШМА́ГАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зашма́ганий**.

ЗАШМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Шмагаючи, дуже побити.

ЗАШМА́РКАНИЙ, -а, -е, *розм.* З соплями під носом; забруднений соплями. *Зашмаркана дитина.*

ЗАШМАРО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. до **зашмарува́ти**.

ЗАШМАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зашмаро́ваний**.

ЗАШМАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Замазати або забруднити що-небудь чимсь.

ЗАШМАРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Замазатися або забруднитися чим-небудь.

ЗА́ШМОРГ, -у, *ч.* 1. Петля з мотузки, шнура і т. ін., зроблена таким способом, що затягується. // *перен.* Те, що тримає кого-небудь у якійсь залежності (матеріальній, духовній). 2. *перен., рідко.* Крива лінія у вигляді замкненої або напівзамкненої петлі.

ЗАШМО́РГАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати шморгати.

ЗАШМОРГНУ́ТИ *див.* **зашмо́ргувати**.

ЗАШМО́РГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашморгну́ти**. // **зашмо́ргнуто**, *безос. присудк. сл.*

ЗАШМОРГНУ́ТИСЯ *див.* **зашмо́ргуватися**.

ЗАШМО́РГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашмо́ргувати**.

ЗАШМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШМОРГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Затягувати петлю, вузол і т. ін. або, затягуючи за допомогою петлі, зав'язувати, зв'язувати що-небудь. // Затягуючи, закривати що-небудь (зазвичай про калитку, кисет). // Розсовувати завісу, фіранку і т. ін.

ЗАШМО́РГУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАШМОРГНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Затягувати на собі петлю, зашморг. 2. Міцно затягуватися (про петлю, зашморг).

ЗАШНУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашнурува́ти**.

ЗАШНУРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашнуро́вувати**.

ЗАШНУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШНУРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Стягувати шнурками щонебудь, просовуючи їх крізь спеціальні дірочки, зроблені з двох боків розрізу на взутті, одязі і т. ін.

ЗАШНУРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАШНУРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Зашнуровувати на собі корсет, корсаж і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **зашнуро́вувати**.

ЗАШНУРУВА́ТИ *див.* **зашнуро́вувати**.

ЗАШНУРУВА́ТИСЯ *див.* **зашнуро́вуватися**.

ЗАШОЛУДИ́ВІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Який покрився болячками, струпом.

ЗАШОЛУДИ́ВІЛІСТЬ, -лості, *ж., розм.* Стан за знач. **зашолуди́вілий**.

ЗАШОЛУДИ́ВІТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* Стати шолудивим, покритися болячками, струпом.

ЗАШО́РЕНИЙ, -а, -е. 1. З шорами, що дозволяють (коню) дивитися тільки уперед. 2. *перен.* Обмежений.

ЗАШО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж., перен.* Обмеженість.

ЗАШПАКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашпаклюва́ти**. // **зашпакльо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗАШПАКЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зашпакльо́вувати**.

ЗАШПАКЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашпакльо́вувати**.

ЗАШПАКЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШПАКЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех.* Забивати, замазувати щілини, тріщини шпаклівкою або іншим матеріалом.

ЗАШПАКЛЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зашпакльо́вувати**.

ЗАШПАКЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашпаклюва́ти**.

ЗАШПАКЛЮВА́ТИ *див.* **зашпакльо́вувати**.

ЗАШПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашпарува́ти**.

ЗАШПАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашпаро́вувати**.

ЗАШПАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШПАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Замазувати щілини, заглибини у стінах (перев. глиною).

ЗАШПАРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зашпаро́вувати**.

ЗАШПАРУВА́ТИ *див.* **зашпаро́вувати**.

ЗАШПИГА́ТИ, -а́є, *док., розм.* Почати шпигати. ** **Ко́льки зашпига́ли** – почало колоти, з'явилося відчуття болю, схоже на поколювання.

ЗАШПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашпили́ти**.

ЗАШПИЛИ́ТИ *див.* **зашпи́лювати**.

ЗАШПИЛИ́ТИСЯ *див.* **зашпи́люватися**.

ЗАШПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашпи́лювати**.

ЗАШПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАШПИЛИ́ТИ**, -илю́, -и́лиш, *док., перех.* Заколювати шпилькою, з'єднуючи або закріплюючи що-небудь.

ЗАШПИ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗАШПИЛИ́ТИСЯ**, -илю́ся, -и́лишся, *док.* 1. Заколювати на собі що-небудь шпилькою. 2. *тільки недок.* Пас. до **зашпи́лювати**.

ЗАШПЛІНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашплінтува́ти**.

ЗАШПЛІНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* **ЗАШПЛІНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Закріпляти шплінтом якусь деталь.

ЗАШПЛІНТУВА́ТИ *див.* **зашплінто́вувати**.

ЗА́ШПОРИ, -рів, *мн., розм.* 1. Гострий біль від морозу, холоду. ** **За́шпори зайшли́** = з'явилося відчуття гострого болю від морозу, холоду (найчастіше в пальцях рук, ніг). 2. *перен.* Переживання, страх, душевний біль.

ЗАШПО́РТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Почати шпортатися.

ЗАШПОРТНУ́ТИСЯ *див.* **зашпо́ртуватися**.

ЗАШПО́РТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАШПОРТНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док., діал.* Спотикатися. // Зачіплюватися.

ЗАШПУНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *буд., спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашпунтува́ти**.

ЗАШПУНТО́ВУВАННЯ, -я, *с., буд., спец.* Дія за знач. **зашпунто́вувати**.

ЗАШПУНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШПУНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. *буд.* Робити шпунти, виступи або пази на ребрах дощок. // З'єднувати дошки за допомогою шпунтів. 2. *спец.* Герметично закривати спеціальною затичкою вино, що бродить.

ЗАШПУНТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зашпунто́вувати**.

ЗАШПУНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашпунтува́ти**.

ЗАШПУНТУВА́ТИ *див.* **зашпунто́вувати**.

ЗАШПУРЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., розм.* Почати шпурляти.

ЗАШПУРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех., розм.* Кинути що-небудь із силою, різким рухом; закинути далеко.

ЗАШТАБЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заштабелюва́ти**.

ЗАШТАБЕЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заштабельо́вувати**.

ЗАШТАБЕЛЬО́ВУВАТИ *див.* **заштабелюва́ти**.

ЗАШТАБЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заштабелюва́ти**.

ЗАШТАБЕЛЮВА́ТИ, -лю́ю, -лю́єш, *док.*, **ЗАШТАБЕЛЬО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Укласти в штабелі.

ЗАШТАМПО́ВАНИЙ, -а, -е, *перен.* Зроблений звичним, неоригінальним.

ЗАШТАМПО́ВУВАТИ *див.* **заштампува́ти**.

ЗАШТАМПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАШТАМПО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Поставити печатку, штамп. 2. Виготовити за шаблоном, штампом. *Заштампувати деталь.* 3. *розм.* Зробити звичним, неоригінальним.

ЗАШТА́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Який не входить до штату. ** **Зашта́тне мі́сто**, *заст.* – місто, яке не має адміністративного значення.

ЗАШТЕМПЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заштемпелюва́ти**.

ЗАШТЕМПЕЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШТЕМПЕЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех.* Ставити штемпель.

ЗАШТЕМПЕЛЮВА́ТИ *див.* **заштемпельо́вувати**.

ЗАШТИЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *мор.* Який перебуває в стані штилю; спокійний (про море).

ЗАШТИЛІ́ТИ, -іє, *док., мор.* Стати спокійним (про море).

ЗАШТИФТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заштифтува́ти**.

ЗАШТИФТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заштифто́вувати**.

ЗАШТИФТО́ВУВАТИ *див.* **заштифтува́ти**.

ЗАШТИФТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заштифтува́ти**.

ЗАШТИФТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗАШТИФТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Скріпити за допомогою штифтів.

ЗАШТОВХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Почати штовхати. 2. Штовхаючи, завдати болю, ослабити. // *перен.* Грубо ставлячись до когонебудь, зробити несміливим, позбавити власної волі. 3. Поштовхами загнати кого-небудь, засунути, запхнути що-небудь кудись.

ЗАШТОВХНУ́ТИ *див.* **зашто́вхувати**.

ЗАШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШТОВХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Поштовхами заганяти кого-небудь, засувати, запихати що-небудь кудись.

ЗАШТО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашто́пати**.

ЗАШТО́ПАТИ *див.* **зашто́пувати**.

ЗАШТО́ПОРИТИ, -рю, -риш, *перех., ав.* Док. до **што́порити**.

ЗАШТО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зашто́пувати**.

ЗАШТО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашто́пувати**.

ЗАШТО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШТО́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Штопаючи, зашивати діру, лагодити що-небудь. *Заштопати панчохи.*

ЗАШТО́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зашто́пувати**.

ЗАШТОРМИ́ТИ, -и́ть, *док., мор.* Почати штормити (про море).

ЗАШТРИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Почати штрикати. // *безос.*

ЗАШТРИХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заштрихува́ти**.

ЗАШТРИХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заштрихо́ваний**.

ЗАШТРИХО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заштрихува́ти**.

ЗАШТРИХО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заштрихо́вувати**.

ЗАШТРИХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заштрихо́вувати**.

ЗАШТРИХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШТРИХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Покривати штрихами що-небудь, наносити штрихи на щось.

ЗАШТРИХО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **заштрихо́вувати**.

ЗАШТРИХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заштрихува́ти**.

ЗАШТРИХУВА́ТИ *див.* **заштрихо́вувати**.

ЗАШТУКАТУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заштукату́рити**. // **заштукату́рено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАШТУКАТУ́РИТИ *див.* **заштукату́рювати**.

ЗАШТУКАТУ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заштукату́рювати**.

ЗАШТУКАТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАШТУКАТУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* Покривати штукатуркою.

ЗАШТУКАТУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **заштукату́рювати**.

ЗАШТУКО́ВАНИЙ, -а, -е, *крав.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заштукува́ти**.

ЗАШТУКО́ВУВАННЯ, -я, *с., крав.* Дія за знач. **заштуко́вувати**.

ЗАШТУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШТУКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., крав.* Майстерно зашивати або залатувати дірки, роблячи шов непомітним.

ЗАШТУКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок., крав.* Пас. до **заштуко́вувати**.

ЗАШТУКУВА́ТИ *див.* **заштуко́вувати**.

ЗАШТУ́РХАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашту́рхати**. 2. *перен.* Затурканий.

ЗАШТУ́РХАНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **зашту́рханий**.

ЗАШТУ́РХАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Почати штурхати.

ЗАШУГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Почати шугати.

ЗАШУМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* зашумля́ть; *док.* 1. Почати шуміти, утворювати шум. 2. Заговорити голосно, збуджено, зчинити шум, крик (найчастіше про групу людей). // *безос.* // Стати неспокійним, проявити сильне збудження. 3. *розм.* Кинутися чи побігти кудись, звідки-небудь, утворюючи шум.

ЗАШУМУВА́ТИ, -у́є, *док.* 1. Почати пінитися, вкритися піною. 2. *розм.* Те саме, що **забродити**[1]. 3. Те саме, що **зашумі́ти** 1, 2.

ЗАШУНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашунтува́ти**.

ЗАШУНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашунто́вувати**.

ЗАШУНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАШУНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Відводити частину електричного струму чи магнітного потоку за допомогою шунта.

ЗАШУНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашунтува́ти**.

ЗАШУНТУВА́ТИ *див.* **зашунто́вувати**.

ЗАШУРУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *тех.* Почати шурувати, перемішувати в топці паливо. 2. *розм.* Почати терти, шкребти що-небудь, очищаючи від бруду.

ЗАШУРУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *док., перех., діал.* Забруднити.

ЗАШУРУ́ПИТИ, -плю, -пиш, *док.*, **ЗАШУРУ́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Закріпити, прикріпити за допомогою шурупа (шурупів).

ЗАШУРУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зашуру́пити**.

ЗАШУРУ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зашуру́плювати**.

ЗАШУРУ́ПЛЮВАТИ *див.* **зашуру́пити**.

ЗАШУРХОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., без додатка і чим.*

Почати шурхотіти, утворювати шурхіт.

ЗАШУШУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Почати шушукати, шептати.

ЗАШУШУ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати шушукатися, перешіптуватися.

ЗАЩАВИ́ТИ, -авлю, -а́виш, *док.* Здавити, стиснути.

ЗАЩА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Здавлений, стиснутий.

ЗАЩЕБЕ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до защебе́нити.

ЗАЩЕБЕ́НИТИ *див.* **защебе́нювати.**

ЗАЩЕБЕ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **защебе́нювати.**

ЗАЩЕБЕ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗАЩЕБЕ́НИТИ**, -ню, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *спец.* Засипати щебенем.

ЗАЩЕБЕ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *спец.* Пас. до защебе́нювати.

ЗАЩЕБЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *док.* 1. Почати щебетати (про пташок). 2. *перен.* Почати швидко і дзвінко говорити.

ЗАЩЕ́БНЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до защебну́ти.

ЗАЩЕБНУ́ТИ *див.* **защіба́ти.**

ЗАЩЕБНУ́ТИСЯ *див.* **защіба́тися.**

ЗАЩЕДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *етн.* 1. Проспівати щедрівку. 2. Почати співати щедрівку.

ЗАЩЕ́ЛЕПНИЙ, -а, -е. Той, що знаходиться за щелепою.

ЗАЩЕМИ́ТИ *див.* **защемля́ти.**

ЗАЩЕМИ́ТИСЯ *див.* **защемля́тися.**

ЗАЩЕМІ́ТИ, -мі́ть; *мн.* защемля́ть; *док.* 1. Почати щеміти (про відчуття болю, викликаного зовнішнім подразненням). // *безос.* 2. Почати боліти, нити від жалю, тривоги, туги (про серце, груди і т. ін.). // *безос.* ** **Защемі́ли о́чі** – з'явилися сльози, проривається плач.

ЗАЩЕ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **защеми́ти.** // **защемлено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЩЕ́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **заще́млений.**

ЗАЩЕ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **защеми́ти.** // Стиснення органа або іншого анатомічного утворення в природних або патологічних каналах, отворах, між спайками, рубцями та ін. ** **Заще́млення гри́жі**, *мед.* – затиснення вмісту грижового мішка у вузьких грижових воротах.

ЗАЩЕ́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **заще́млювати.**

ЗАЩЕ́МЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Прилад, признач. для защемлення чого-небудь.

ЗАЩЕМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАЩЕМИ́ТИ**, -млю, -ми́ш; *мн.* защемля́ть; *док.*, *перех.* Затискувати що-небудь між чимсь.

ЗАЩЕМЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ЗАЩЕМИ́ТИСЯ**, -и́ться; *мн.* заще́мляться; *док.* 1. Піддаватися защемленню; ставати защемленим. 2. *тільки недок.* Пас. до **защемля́ти.**

ЗАЩЕПИ́ТИ, -еплю, -е́пиш; *мн.* заще́плять; *док.*, *перех.*, *діал.* Піддати щепленню. // *перен.* Прищепити.

ЗАЩЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до защепи́ти.

ЗАЩЕ́ПНЕНИЙ *див.* **заще́пнутий.**

ЗАЩЕПНУ́ТИ *див.* **защіпа́ти.**

ЗАЩЕ́ПНУТИЙ, *рідко* **ЗАЩЕ́ПНЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **защепну́ти.** // **заще́пнуто**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЩЕПНУ́ТИСЯ *див.* **защіпа́тися.**

ЗАЩЕТИ́НЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Який защетинився, вкрився жорстким, коротким волоссям.

ЗАЩЕТИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Властивість і стан за знач. **защети́нений.**

ЗАЩЕТИ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Вкритися жорстким, коротким волоссям (про обличчя, щоки і т. ін.).

ЗАЩИП, -а, *ч.*, *спец.* Дрібна опукла складка на одязі, що використовується як прикраса.

ЗАЩИПА́ТИ, -и́плю, -и́плеш, *док.* 1. Почати щипати, затискувати пальцями шкіру тіла. 2. *перен.* Викликати біль, схожий на пощипування. // *безос.*

ЗАЩИПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Почати щипати кого-небудь або один одного.

ЗАЩИПНУ́ТИ *див.* **защи́пувати.**

ЗАЩИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **защи́пувати.**

ЗАЩИПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЩИПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Захоплюючи що-небудь щипцями або чимсь подібним, затискувати. 2. *рідко.* Заліплювати вареники, пироги і т. ін.

ЗАЩИ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **защи́пувати.**

ЗАЩІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ЗАЩІ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЩЕБНУ́ТИ**, -щебну́, -щебне́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Застібати. 2. Защіпати.

ЗАЩІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ЗАЩІ́БУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАЩЕБНУ́ТИСЯ**, -щебну́ся, -щебне́шся, *док.*, *діал.* Застібатися.

ЗА́ЩІБКА, -и, *ж.*, *діал.* Защіпка.

ЗАЩІ́БУВАТИ *див.* **защіба́ти.**

ЗАЩІ́БУВАТИСЯ *див.* **защіба́тися.**

ЗАЩІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **са́льник** 3.

ЗАЩІЛЬНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **защі́льник.**

ЗАЩІПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **защіпа́ти.**

ЗАЩІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗАЩЕПНУ́ТИ**, -щепну́, -щепне́ш, *док.*, *перех.*, *чим*, *на що і без додатка.* 1. Брати що-небудь на гачок, защіпку і т. ін. 2. Застібати гачки, гаплики і т. ін. (на одязі).

ЗАЩІПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗАЩЕПНУ́ТИСЯ**, -щепну́ся, -щепне́шся, *док.* 1. Защіпати за собою двері, увійшовши всередину приміщення. 2. *тільки недок.* Пас. до **защіпа́ти.**

ЗА́ЩІПКА, -и, *ж.* 1. Гачок або інший запір (на дверях, вікні і т. ін.). 2. Металеве пристосування для скріплення чого-небудь (на одязі, валізі, футлярі і т. ін.); застібка.

ЗАЩІПНИ́Й, -а́, -е́. Який використовується, служить для защіпання.

ЗАЩІПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **защепну́ти.**

ЗАЩІ́ЧНИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься за щокою.

ЗАЩУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.* Почати щулитися.

ЗАЮ́РБИТИСЯ *і* **ЗАЮ́РМИТИСЯ**, -иться, *док.* Заповнитися юрбою, юрмою.

ЗАЮ́РБЛЕНИЙ, **ЗАЮ́РМЛЕНИЙ**, -а, -е. Заповнений юрбою, юрмою.

ЗАЮ́РБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заю́рблений.**

ЗАЮРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док.*, *діал.* Почати пустувати, поводити себе вільно, грайливо.

ЗАЮ́РМИТИСЯ *див.* **заю́рбитися.**

ЗАЮ́РМЛЕНИЙ *див.* **заю́рблений.**

ЗАЮ́РМЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заю́рмлений.**

ЗАЮ́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **заю́шити.**

ЗАЮ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заю́шений.**

ЗАЮ́ШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *розм.* 1. *тільки* 3 *ос.*, *неперех.* Политися (перев. про кров). 2. *перех.* Покривавити, побити до крові. // Залити (про кров).

ЗАЮ́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док.*, *розм.* Залитися (кров'ю).

ЗАЯ́ВА, -и, *ж.* 1. Чиє-небудь повідомлення, звернення до кого-небудь із викладом якихось відомостей, положень, думок. 2. Письмове прохання, оформлене за певним зразком, що подається на ім'я офіційної особи або до установи чи організації. ** **Зая́ва прете́нзії** – офіційна заява фізичної чи юридичної особи про порушення її прав, невиконання прийнятих зобов'язань, подана на ім'я сторони, яка допустила порушення, або до суду.

ЗАЯВИ́ТИ *див.* **заявля́ти.**

ЗАЯВИ́ТИСЯ *див.* **заявля́тися.**

ЗАЯ́ВКА, -и, *ж.* 1. Офіційне подання, що містить вимогу на що-небудь; замовлення. 2. *перех.* Перший прояв чого-небудь; повідомлення про намір здійснити, виконати щось. 3. Письмове звернення до організаторів спортивних змагань з проханням включити команду або одного спортсмена до числа учасників у змаганнях, іграх або чемпіонаті.

ЗАЯ́ВКОВИЙ, -а, -е. Який стосується заявки.

ЗАЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заяви́ти.** // **зая́влено**, *безос. присудк. сл.*

ЗАЯ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **заявля́ння.**

ЗАЯВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заявля́ти.**

ЗАЯВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗАЯВИ́ТИ**, -явлю́, -я́виш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Повідомляти про що-небудь, звертатися до кого-небудь із викладом якихось відомостей, положень, думок. // Повідомляти про кого-, що-небудь в адміністративні органи. ** **Заявля́ти прете́нзії** – скаржитися на щонебудь; ставити які-небудь вимоги стосовно когось. **Заявля́ти права́** *на що* – вимагати визнання своїх прав на що-небудь. 2. Внести що-небудь у заявку на отримання або пред'явлення. 3. Вписати когонебудь у заявку для участі в спортивних змаганнях 4. *перех.*, *заст.* Виявляти, показувати що-небудь.

ЗАЯВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗАЯВИ́ТИСЯ**, -явлю́ся, -я́вишся, *док.* 1. *розм.* Приходити, з'являтися (зазвичай несподівано). 2. *тільки недок.* Пас. до **заявля́ти.**

ЗАЯ́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто подав заяву або заявку. ** **Зая́вник акредити́ва** – платник, який звернувся до банку з проханням відкрити акредитив.

ЗАЯ́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **зая́вник.**

ЗАЯ́ДЛИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **завзя́тий.**

ЗАЯ́КОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зая́корити.**

ЗАЯ́КОРИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Поставити на якір, укріпити якорями.

ЗАЯ́КОРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* Стати на якір.

ЗАЯ́ЛОВИТИСЯ, -иться, *док.* Те саме, що **заялові́ти.**

ЗАЯЛОВІ́ТИ, -і́є, *док.* Не привести теляти (про корову).

ЗАЯЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заяло́зити.** 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який унаслідок надмірного повторення втратив свою виразність, набрид; банальний.

ЗАЯЛО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **заяло́жений** 2.

ЗАЯЛО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **заяло́зити.**

ЗАЯЛО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **заяло́жувати.**

ЗАЯЛО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗАЯЛО́ЗИТИ**, -о́жу, -о́зиш, *док.*, *перех.* Забруднювати, замазувати чим-небудь жирним. // Забруднювати, затирати що-небудь до лиску, довго чи неохайно користуючись.

ЗАЯЛО́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗАЯЛО́ЗИТИСЯ**, -о́жуся, -о́зишся, *док.* 1. Забруднюватися, замазуватися чим-небудь жирним. // Забруднюватися, затиратися до лиску від тривалого чи неохайного користування. 2. *перен.* Втрачати виразність, свіжість від надмірного повторення. 3. *тільки недок.* Пас. до **заяло́жувати.**

ЗАЯЛО́ЗИТИ *див.* **заяло́жувати.**

ЗАЯЛО́ЗИТИСЯ *див.* **заяло́жуватися.**

ЗА́ЯНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зах.* Заєць.

ЗАЯРИ́ТИСЯ *див.* **заярі́тися.**

ЗАЯРІ́ТИ, -і́є, *док.* Почати яріти, яскраво засяяти, запалати.

ЗАЯРІ́ТИСЯ, -і́ється *і* **ЗАЯРИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* Почати яріти́ся, яскраво засяяти, запалати.

ЗАЯСКРА́ВІТИ, -а́віє, *док.* Почати яскравіти.

ЗАЯСКРИ́ТИСЯ *див.* **заяскрі́тися.**

ЗАЯСКРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заяскрі́ти.**

ЗАЯСКРІ́ТИ, -і́є, *док.* Почати яскріти, заблискотіти іскрами.

ЗАЯСКРІ́ТИСЯ, -і́ється *і* **ЗАЯСКРИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* Почати яскрітися, яскритися, заблискотіти іскрами. // *перен.* Почати виражати що-небудь (почуття, думку і т. ін.); засвітитися (про очі, погляд).

ЗАЯСНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Почати яснитися; засяяти.

ЗАЯСНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **заясні́ти.**

ЗАЯСНІ́ТИ, -і́є, *док.* 1. Почати ясніти, світлішати; прояснитися. // *безос.* 2. Почати світитися; засвітитися. 3. *перен.* Почати виражати радість, задоволення і т. ін. // З'явитися (про посмішку). 4. Показатися, вирізнитися (про що-небудь світле).

ЗАЯСНІ́ТИСЯ, -і́ється, *док.* Почати ясні́тися; світлішати; прояснитися.

ЗАЯСНІ́ШАТИ, -ає, *док.* Прояснитися; просвітліти.

ЗА́ЯТИНА *див.* **за́ячина.**

ЗАЯ́ТРИТИ, -я́трю, -я́триш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Завдати болю, торкаючись до чогось болючого (рани, нариву і т. ін.).

ЗАЯ́ТРИТИСЯ, -я́триться, *док.*, *розм.*, *рідко.* Загноїтися (про рану). // *перен.* Розтривожитися, роздратуватися.

ЗАЯЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Почати ячати; закричати (про лебедів і деяких інших птахів). 2. Почати кричати, галасувати (про людей).

ЗА́ЯЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **за́єць.** // Власт. зайцю. // Зробл. із хутра зайця. ** **За́яча губа́** – вроджена вада людини, що виявляється у роздвоєнні верхньої губи. **За́яча капу́ста** – багаторічна трав'яниста рослина з родини товстянкових із м'ясистим листям і великими м'ясистими бульбами на кореневищі. **За́яча крі́вця** – багаторічна трав'яниста рослина родини тирличевих, що використовується в медицині для лікування ряду внутрішніх хвороб і для загоювання ран. **За́яча ла́пка**, *розм.* – назва білої курі́пки (за сильно опушені пір'ям ноги взимку). **За́ячий холодо́к** – багаторічна трав'яниста рослина родини лілійних. 2. *перен.* Боязкий, полохливий. ** **За́яча душа́** – про несміливу, боягузливу людину.

ЗА́ЯЧИНА, **ЗА́ЯТИНА**, -и, *ж.* Заяче м'ясо.

ЗБА́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* зба́бляться; *док.*, *зневажл.* Стати м'якосердим, надмірно чутливим.

ЗБАБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *фам.* Стати схожим на бабу (*див.* **ба́ба**[1] 2). 2. *зневажл.* Те саме, що **зба́битися.**

ЗБА́БЧЕНИЙ, -а, -е, *зах.* Зморщений.

ЗБА́БЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зба́бчений.**

ЗБА́ВА, -и, *ж.*, *діал.* Псування, пошкодження.

ЗБА́ВИТИ *див.* **збавля́ти.**

ЗБА́ВИТИСЯ *див.* **збавля́тися.**

ЗБА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зба́вити.**

ЗБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗБА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* зба́влять; *док.*, *перех.* 1. Зменшувати кількість чого-небудь, знижувати щось. // Зменшувати ступінь вияву, інтенсивність чого-небудь. 2. *розм.* Відбирати що-небудь у когось, залишати без чогось, позбавляти чогось. 3. *розм.* Пошкоджувати, псувати що-небудь. // Калічити. // Робити неприємним, погіршувати. 4. *розм.* Доводити до загину, знищувати, губити. 5. *розм.* Витрачати без користі, марно. ** **Збавля́ти ві́ку (життя́)**: а) губити кого-небудь, убивати; б) нівечити, марнувати життя.

ЗБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗБА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* зба́вляться; *док.* 1. Зменшуватися в кількості, знижуватися. // *безос.* 2. *розм.* Псуватися, ставати гіршим.

ЗБАГАТИ́ТИ *див.* **збага́чувати.**

ЗБАГАТИ́ТИСЯ *див.* **збага́чуватися.**

ЗБАГАТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **багаті́ти.**

ЗБАГА́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збагати́ти.** 2. *у знач. прикм.*, *спец.* З підвищеним вмістом корисних речовин.

ЗБАГА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **збага́чений.**

ЗБАГА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **збагати́ти** і стан за знач. **збагати́тися.** 2. *спец.* Процес, унаслідок якого збільшується вміст корисних речовин у чому-небудь (руді, вугіллі, ґрунті і т. ін.). ** **Збага́чення харчови́х проду́ктів** – підвищення біологічної цінності харчових продуктів.

ЗБАГА́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для **збага́чення** (у 2 знач.).

ЗБАГА́ЧУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст, який збагачує корисні копалини.

ЗБАГА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **збага́чувати.** 2. Якого можна збагатити.

ЗБАГА́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **збага́чуваний** 2.

ЗБАГА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збага́чувати** і стан за знач. **збага́чуватися.**

ЗБАГА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗБАГАТИ́ТИ**, -ачу́, -ати́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити кого-, що-небудь багатим, збільшуючи прибутки, майно і т. ін. 2. *перен.* Робити кого-, що-небудь багатшим за складом або змістовнішим, досконалішим. 3. *спец.* Збільшувати вміст корисних речовин у руді, вугіллі, ґрунті і т. ін.

ЗБАГА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗБАГАТИ́ТИСЯ**, -ачу́ся, -ати́шся, *док.* 1. *чим*, *на чому і без додатка.* Ставати багатим, збільшуючи прибутки, майно і т. ін. 2. *чим*, *на що*, *перен.* Поповнюватися чим-небудь, набувати чого-небудь цінного. 3. *чим*, *на що і без додатка.* Ставати багатшим за складом, змістовнішим, досконалішим. 4. *спец.* Ставати насиченішим корисними речовинами внаслідок очищення від пустої породи та ін. некорисних домішок (про руду, вугілля, ґрунт). 5. *тільки недок.* Пас. до **збага́чувати** 3.

ЗБАГА́ЧУВАЧ, -а, *ч.* 1. *тех.* Пристрій у карбюраторі двигуна для збагачування пального. 2. *спец.* Ре-

човина, сполука і т. ін., які сприяють процесові збагачення руди, вугілля, ґрунту тощо.

ЗБА́ГНЕНИЙ, ЗБА́ГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збагну́ти**.

ЗБАГНЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого можна зрозуміти, осягти.

ЗБА́ГНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збагну́ти**.

ЗБАГНІТУВА́ТИ, -іту́ю, -іту́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Док. до **багнітува́ти**. 2. Знищити кого-, що-небудь.

ЗБАГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Проникнути в сутність чого-небудь; осягти; зрозуміти. // Розібратися в чому-небудь. // Зміркувати. // Знайти правильну думку; здогадатися. // До кінця, повністю зрозуміти що-небудь, усвідомити. 2. *рідко.* Скласти уявлення про що-небудь, уявити.

ЗБА́ГНУТИЙ *див.* **зба́гнений**.

ЗБАГРОВІ́ТИ, -ію, -ієш. Док. до **багрові́ти** 1.

ЗБАГРЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **збагряні́ти**.

ЗБАГРЯНІ́ТИ, -ію, -ієш. Док. до **багряні́ти** 1.

ЗБАДЬО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збадьо́рити**.

ЗБАДЬО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **збадьо́рений**.

ЗБАДЬО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збадьо́рити**.

ЗБАДЬО́РИТИ *див.* **збадьо́рювати**.

ЗБАДЬО́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* 1. Стати бадьорим, бадьорішим. 2. Набути бадьорого вигляду.

ЗБАДЬОРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який став бадьорим, бадьорішим. 2. Який набув бадьорішого вигляду.

ЗБАДЬОРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **збадьорілий**.

ЗБАДЬО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збадьо́рювати**.

ЗБАДЬО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗБАДЬО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех. і без додатка.* Робити бадьорим, бадьорішим.

ЗБАЙДУЖІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **збайдужі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Байдужий, нечуйний.

ЗБАЙДУЖІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **збайдужілий**.

ЗБАЙДУЖІ́ЛО. Присл. до **збайдужі́лий** 2.

ЗБАЙДУЖІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збайдужі́ти**.

ЗБАЙДУЖІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Док. до **байдужі́ти**. 2. *кому.* Перестати викликати інтерес, стати нецікавим, неважливим для кого-небудь.

ЗБАЙДУЖНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **збайдужні́ти**.

ЗБАЙДУЖНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **збайдужні́лий**.

ЗБАЙДУЖНІ́ТИ, -ію, -ієш. Док. до **байдужні́ти**.

ЗБАЛА́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перев. із запереч.* **не**, *розм.* Дійти в розмові взаємного розуміння, порозумітися.

ЗБАЛА́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Домовитися про що-небудь, погодитися на чомусь. 2. Зачепити що-небудь у розмові, розговоритися про когось, щось.

ЗБАЛАМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш, *перех.* Док. до **баламу́тити**.

ЗБАЛАМУ́ТИТИСЯ, -учуся, -утишся. Док. до **баламу́титися**.

ЗБАЛАМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збаламу́тити**. 2. *у знач. прикм.* Неврівноважений, легковажний.

ЗБАЛАМУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збаламу́тити**.

ЗБАЛАМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *рідко.* 1. Робити неспокійним, каламутити (воду і т. ін.). 2. *кого.* Хвилювати кого-небудь, сіяти неспокій серед когось. // Підбурювати на якісь учинки; бунтувати. 3. Залицятися, настирливо домагатися взаємності в коханні.

ЗБАЛАНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збалансува́ти**. // **збалансо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗБАЛАНСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Доведення до правильного співвідношення взаємно зв'язаних частин, сторін чого-небудь, надходжень і витрат чогось. 2. Зрівноваження обертальних деталей машини, механізму. 3. Повна узгодженість, правильне співвідношення чого-небудь з чим-небудь. ** **збалансо́ваність ри́нку** – співвідношення між пропозицією товарів і попитом на них.

ЗБАЛАНСО́ВАНО. Присл. до **збалансо́ваний**.

ЗБАЛАНСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збалансува́ти**.

ЗБАЛАНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех. і без додатка.* Док. до **балансува́ти** 2, 3.

ЗБАЛАНСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Урівноважитися, стати в правильному співвідношенні (про взаємно зв'язані частини, сторони чого-небудь).

ЗБА́ЛУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зба́лувати**.

ЗБА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *перех.*, *розм.* Док. до **ба́лувати**.

ЗБАН, -а, *ч.*, *діал.* Дзбан.

ЗБАНКРОТО́ВАНИЙ *див.* **збанкрутóваний**.

ЗБАНКРОТО́ВАНІСТЬ, ЗБАНКРУТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **збанкрото́ваний, збанкруто́ваний**.

ЗБАНКРОТУВА́ТИ *див.* **збанкрутува́ти**.

ЗБАНКРУ́ТИТИСЯ, -у́чуся, -у́тишся, *док.*, *заст.* Збанкрутувати.

ЗБАНКРУТІ́ЛИЙ, -а, -е. Який зазнав банкрутства.

ЗБАНКРУТО́ВАНИЙ, ЗБАНКРОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який зазнав банкрутства, банкротства.

ЗБАНКРУТО́ВАНІСТЬ *див.* **збанкрото́ваність**.

ЗБАНКРУТУВА́ТИ, ЗБАНКРОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **банкрутува́ти, банкротува́ти**.

ЗБА́НОК, -нка, *ч.*, *діал.* Зменш. до **збан**.

ЗБАНЯ́, -я́ти, *с.*, *діал.* Невеликий дзбан.

ЗБАСАМА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збасама́нити**.

ЗБАСАМА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збасама́нити**.

ЗБАСАМА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Побити, залишивши на тілі смуги.

ЗБЕЗВО́ДІТИ, -іє, *док.* Втратити воду, вологу.

ЗБЕЗВО́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збезво́днити**.

ЗБЕЗВО́ДНЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **збезво́днити**.

ЗБЕЗВО́ДНИТИ *див.* **збезво́днювати**.

ЗБЕЗВО́ДНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до збезводнювання.

ЗБЕЗВО́ДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **збезво́днювати**.

ЗБЕЗВО́ДНЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **збезво́днювати**.

ЗБЕЗВО́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗБЕЗВО́ДНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *спец.* Позбавляти що-небудь води, вологи.

ЗБЕЗВО́ДНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **збезво́днювати**.

ЗБЕЗВО́ДНЮЮЧИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **збезво́днювати**.

ЗБЕЗВО́ЛИТИ *див.* **збезво́лювати**.

ЗБЕЗВО́ЛІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *книжн.* Стати безвольним.

ЗБЕЗВО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗБЕЗВО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Позбавляти власної волі.

ЗБЕЗЗЕМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого позбавили власної землі.

ЗБЕЗЗЕМЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збезземе́лити**.

ЗБЕЗЗЕМЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ЗБЕЗЗЕМЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Позбавити власної землі.

ЗБЕЗЗЕМЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збезземе́лювати**.

ЗБЕЗЗЕМЕ́ЛЮВАТИ *див.* **збезземе́лити**.

ЗБЕЗЛИ́СТИТИ, -ли́щу, -ли́стиш, *док.*, *перех.* Позбавити листя.

ЗБЕЗЛИ́СТІЛИЙ, -а, -е. Який втратив листя.

ЗБЕЗЛИ́СТІТИ, -іє, *док.* Втратити листя.

ЗБЕЗЛІ́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збезлі́сити**.

ЗБЕЗЛІ́СЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збезлі́сити**.

ЗБЕЗЛІ́СИТИ, -лі́шу, -лі́сиш, *док.*, *перех.* Позбавити лісу яку-небудь ділянку, територію.

ЗБЕЗЛІ́СІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збезлі́сіти**.

ЗБЕЗЛІ́СІТИ, -іє, *док.* Стати безлісим.

ЗБЕЗЛЮ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.* Зробити безлюдним.

ЗБЕЗЛЮ́ДІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **збезлю́діти**.

ЗБЕЗЛЮ́ДІТИ, -іє, *док.* Те саме, що **збезлю́дніти**.

ЗБЕЗЛЮ́ДНИТИ, -ню, -ниш, *док.* Те саме, що **збезлю́дити**.

ЗБЕЗЛЮ́ДНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **збезлю́дніти**.

ЗБЕЗЛЮ́ДНІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **збезлю́днілий**.

ЗБЕЗЛЮ́ДНІТИ, -іє. Док. до **безлю́дніти**.

ЗБЕЗСИ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* Те саме, що **знеси́лити**.

ЗБЕЗСИ́ЛІЛИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **збезси́літи**. 2. *у знач. прикм.* Слабкий, несильний.

ЗБЕЗСИ́ЛІЛО, *рідко.* Присл. до **збезси́лілий** 2.

ЗБЕЗСИ́ЛІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **знеси́літи**.

ЗБЕЗЧЕ́СТИТИ, -че́щу, -че́стиш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **безче́стити**. 2. Спокусивши, зґвалтувавши, позбавити честі (дівчину, жінку).

ЗБЕЗЧЕ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збезче́стити**.

ЗБЕЗЧЕ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **збезче́щений**.

ЗБЕЗЧЕ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збезче́стити**.

ЗБЕНТЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збенте́жити**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає збентеження, хвилювання або ніяковість.

ЗБЕНТЕ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **збенте́жений** 2.

ЗБЕНТЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Стан душевного неспокою, хвилювання, збудження, занепокоєння.

ЗБЕНТЕ́ЖЕНО. Присл. до **збенте́жений**.

ЗБЕНТЕ́ЖИТИ *див.* **збенте́жувати**.

ЗБЕНТЕ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся. Док. до **бенте́житися**.

ЗБЕНТЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗБЕНТЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Виводити зі стану спокою; хвилювати, тривожити. // *тільки док.* Злякати. 2. Викликати замішання, ніяковість у кого-небудь.

ЗБЕРЕГТИ́ *див.* **зберіга́ти**.

ЗБЕРЕГТИ́СЯ *див.* **зберіга́тися**.

ЗБЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зберегти́**.

ЗБЕРЕ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **збере́жений**.

ЗБЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія і стан за знач. **зберегти́** і **зберегти́ся**. 2. *перев. мн.*, *рідко.* Те саме, що **заоща́дження**.

ЗБЕРЕ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зберіга́ти**.

ЗБЕРЕ́ЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість об'єкта зберігати в заданих межах значення параметрів, що характеризують здатність об'єкта виконувати потрібні функції.

ЗБЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зберіга́ти**. ** **зберіга́ння да́них**, *спец.* – режим роботи запам'ятовуючого пристрою після запису даних, що забезпечує можливість їх подальшого зчитування у довільний момент часу.

ЗБЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗБЕРЕГТИ́**, -ежу́, -еже́ш; *мин. ч.* зберіг, зберегла́, збереглó; *перех.* 1. Оберігаючи, тримати цілим, не давати пропасти, зникнути. // *тільки недок.* Містити що-небудь. 2. Тримати що-небудь у певних умовах, оберігаючи від псування, руйнування. // Дбаючи, тримати що-небудь у доброму стані, намагатися залишити незмінним. // Захищати від небезпеки, рятувати кого-, що-небудь. // *від чого.* Оберігати, захищати від чого-небудь згубного. // Продовжувати залишатися в якому-небудь стані, не втрачати якихось ознак, властивостей, якостей і т. ін. // Дотримуватися чого-небудь. // Тримати що-небудь у пам'яті, пам'ятати. 3. Дбайливо ставитися до чого-небудь, не розтрачувати чогось. // Залишати що-небудь для когось; приберігати. // Заощаджувати, економити що-небудь. 4. Удержувати що-небудь, не упускати, не втрачати.

ЗБЕРІГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗБЕРЕГТИ́СЯ**, -режу́ся, -реже́шся; *мин. ч.* зберігся, збереглáся, збереглóся; *док.* 1. Залишатися наявним, цілим, не пропадати, не зникати. // Продовжувати існувати, жити, не зникати, залишатися. 2. Залишатися неушкодженим, не псуватися, не руйнуватися. 3. Не проходити, не втрачатися (про стан, почуття, властивість і т. ін.). // Залишатися в пам'яті, не забуватися. 4. *тільки недок.* Знаходитися, міститися в чому-небудь, де-небудь. 5. *тільки недок.* Пас. до **зберіга́ти**.

ЗБЕРІГА́Ч, -á, *ч.* Той (те), що зберігає що-небудь.

ЗБЕРІГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зберіга́ти**.

ЗБИВА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те, чим щось збивають (масло, крем тощо).

ЗБИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *кул.* Стос. до збивання (масла, крему, мусу і т. ін.).

ЗБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збива́ти** і **збива́тися**.

ЗБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗБИ́ТИ**, зіб'ю́, зіб'є́ш, *док.*, *перех.* 1. Ударом зрушуючи з місця, перекидати, змушувати падати кого-, що-небудь. // Ударом, поштовхом скидати кого-, що-небудь із когось, чогось. // Влучаючи кулею і т. ін., скидати кого-небудь із чогось (вбивши або поранивши). // Влучаючи, уражаючи чим-небудь те, що рухається в повітрі, змушувати падати додолу (птахів, літаки і т. ін.). 2. Ударяючи, відокремлювати частину від чого-небудь; відбивати, стинати. // Ударяючи, відокремлювати що-небудь прикріплене, прибите. // Ударом, поштовхом змушувати падати (плоди тощо). // Струшувати (росу, сніг і т. ін.). 3. Зменшувати або усувати щось, припиняти вияв чого-небудь. *Збивати ціну.* ** **збива́ти (зби́ти) оско́му (оско́мину)**: а) (*тільки док.*) охолонути до чого-небудь; б) (*кому*) відбивати охоту до чого-небудь. **зби́ти пиху́** *кому, з кого* – змусити стати, зробити кого-небудь скромнішим. 4. *рідко.* Ударом, поштовхом викидати, вибивати що-небудь. // *тільки док.*, *перен.* Вибити ворога з зайнятих позицій. 5. Різким рухом зсовувати, пересовувати що-небудь. // Зрушуючи, зсовуючи з місця, зморщувати, м'яти що-небудь. // Порушувати правильність, порядок чого-небудь, у чомусь. 6. Змушувати відходити куди-небудь, відхилятися вбік від напрямку руху. *Збивати з дороги.* // Змушувати відмовлятися від певного напрямку думок, переконань, здійснення чого-небудь. // Спрямовувати що-небудь у певний бік. 7. Підбивати на які-небудь учинки; підбурювати. // Змушувати втрачати послідовність думки, якої-небудь дії. // Змушувати помилятися. ** **збива́ти з панте́лику**: а) викликати замішання в кого-небудь; спантеличувати, дезорієнтувати, заплутувати; б) змушувати кого-небудь поводити себе, діяти нерозумно. **збива́ти з пуття́** *кого* – підбурювати на погані вчинки, псувати морально. 8. Ударом, тертям стирати що-небудь. // Ударяючи, стираючи, псувати (інструмент, деталь і т. ін.). // Стоптуючи, псувати (підошви, підбори, взагалі взуття). // Ударяючи або тручи об що-небудь, ушкоджувати, зранювати (руки, ноги, шкіру на тілі і т. ін.). *Збивати ноги.* 9. *розм.*, *рідко.* Бити, ударяти чим-небудь по чомусь або одне об одне. // Молотити. // Ударяючи, пригинати до землі, витолочувати, псувати посіви, городину, траву. // Прати праником. 10. Певним способом виготовляти чи обробляти що-небудь. // *заст.* Робити густішим, рівнішим готове домоткане сукно, обробляючи його в спеціальному пристрої. 11. *тільки док.* Сильно побити кого-небудь. 12. Прибивати що-небудь одне до одного. // Виготовляти що-небудь з окремих частин, прибиваючи їх одну до одної. // *розм.*, *рідко.* Будувати (про житло). 13. Ударами, поштовхами складати, з'єднувати що-небудь докупи, в одне ціле. // Змушувати збиратися в одному місці, зганяти докупи. // Об'єднувати, згуртовувати (людей); створювати (організацію і т. ін.). // Нагромаджувати, збирати (гроші, майно і т. ін.). 14. Ударами, поштовхами перемішувати, здіймати хвилі, збовтувати (воду або іншу рідину). // Легкими ударами розворушувати, робити що-небудь м'яким, пухким, пишним. // Ударами, поштовхами здіймати, утворювати куряву, піну і т. ін. // *кул.* Перемішуючи, сколочуючи яку-небудь масу, робити її пінистою. 15. *розм.* Зчиняти що-небудь, супроводжуване галасом, шумом (бійку, сварку і т. ін.). 16. *тільки док.*, *діал.* Розбити.

ЗБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗБИ́ТИСЯ**, зіб'ю́ся, зіб'є́шся, *док.* 1. Зрушуватися, зсовуватися з місця від удару, поштовху, різкого руху. // Зсовуючись із місця, зморщуватися, м'ятися. 2. Відходити, відхилятися вбік від напрямку руху. ** **збива́тися з ніг**: а) (*тільки док.*) дуже втомитися; б) вибиватися з сил у пошуках кого-, чого-небудь або в гонитві за кимось. **збива́тися з ноги́** – помилятися, втрачати такт під час ходіння в строю, в танці. 3. *перен.*, *перев. на що.* Відступаючи від певних думок, переконань, дій, переходити до інших. // *тільки недок.* Наближатися якимись ознаками до чого-небудь, ставати схо-

жим за щось. // Переходити на інший тон, голос, мову. // Мимоволі переходити в розмові до якого-небудь предмета, теми. // Втрачати послідовність думки, якої-небудь дії; помилятися, заплутуватися. // *з чого.* Втрачати що-небудь. 4. Стиратися, псуватися від ударів, тертя (про інструмент, деталь і т. ін.). 5. *тільки 3 ос.* Збиратися разом, один до одного, скупчуватися, зосереджуватися. // *чим.* Зближуватися, стикаючись, доторкаючись чим-небудь. // З'єднуватися докупи, утворюючи що-небудь. // *в що і без додатка.* З'єднуючись докупи, сплутуватися. 6. *на що.* Збираючи кошти, робити заощадження, ставати спроможним придбати що-небудь. 7. Перемішуючись, збовтуючись, перетворюватися на пінисту масу (про воду або іншу рідину). // Утворюватися від збовтування. // Утворюватися, здійматися від ударів, поштовхів (про куряву і т. ін.). // *діал.* Підніматися. 8. *розм.* Зчинятися (про що-небудь, супроводжуване галасом, шумом). 9. *тільки недок.* Пас. до **збива́ти**.

ЗБИ́ВАЧ, -а, *ч.*, *зах.* Скнара, скупій.

ЗБИВНИ́Й, -а́, -е́. Призначений для збивання чого-небудь.

ЗБИ́ДЛЕНИЙ, -а, -е, *лайл.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **збидлитися**. // Хамовитий, нахабний.

ЗБИ́ДЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *лайл.* Абстр. ім. до **збидлений**.

ЗБИ́ДЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *лайл.* Стати хамом, бидлом (у 3 знач.).

ЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до збирання сільськогосподарських культур. // Признач. для збирання сільськогосподарських культур. 2. Признач. для збирання (складання) машин, устаткування.

ЗБИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **збира́ч**. 2. Те саме, що **склада́льник**.

ЗБИРА́ЛЬНИЦТВО, -а, *с.* Збирання плодів, ягід, їстівного коріння, грибів і т. ін. як спосіб добування їжі; форма господарювання.

ЗБИРА́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до збиральництва, збиральника, збиральниці.

ЗБИРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **збира́льник**.

ЗБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **збира́ти**. ** **збиране молоко́** – молоко, позбавлене вершків.

ЗБИРАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те, що зібране докупи без певної системи, нагромадження чого-небудь різноманітного. 2. *зневажл.* Натовп, юрба; різноманітні люди, випадково зібрані разом.

ЗБИРАНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **збиранина**. 2. Колекція яких-небудь речей, предметів.

ЗБИРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **збира́ти** і **збира́тися**. 2. Те саме, що **збира́льництво**.

ЗБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗІБРА́ТИ**, зберу́, збере́ш, *док.*, *перех.* 1. Складати що-небудь докупи, в одне місце. // Складаючи що-небудь, брати з собою. // *в що, на що.* Поміщати куди-небудь те, що складається з кількох чи багатьох предметів. 2. Скликати, зганяти, зводити докупи (людей, тварин). // Скликаючи людей в одне місце, проводити засідання, раду і т. ін. // Об'єднувати кого-, що-небудь. // Об'єднуючи, згуртовуючи людей, утворювати товариство, загін, військо і т. ін. 3. Зосереджувати, скупчувати кого-, що-небудь в одному місці. *Збирати думки докупи.* 4. *розм.* Готувати чемодан, рюкзак і т. ін. для дороги, вкладаючи які-небудь предмети, речі. // *кого.* Робити необхідні приготування, виряджаючи кого-небудь кудись. // Готуючи, подавати їжу (на стіл). 5. З'єднуючи окремі частини, складати машини, механізми і т. ін. 6. Поступово приєднувати, складати що-небудь одне до одного, частину до частини; нагромаджувати. // Нагромаджуючи, створювати що-небудь. // Колекціонувати. // Набиратися, набувати чого-небудь (сили і т. ін.). 7. Брати що-небудь з різних місць, від різних осіб і т. ін. // Виявляючи яким-небудь способом, записувати або запам'ятовувати певні відомості, матеріали. // Одержувати певну кількість чого-небудь. 8. Відбирати потрібні предмети з-поміж інших. // Відділяючи, знімати верхній шар з чого-небудь (сметану, піну і т. ін.). // Зосереджувати увагу на певних фактах, ознаках, рисах чого-небудь. 9. Зриваючи або піднімаючи у землі, набирати чого-небудь у якійсь кількості. // *рідко також без додатка.* Знімати з полів, городів, садів те, що вродило; знімати врожай. 10. Підбирати що-небудь розкидане, розсипане. // *також без додатка.* Прибирати, приймати що-небудь. 11. *рідко.* Брати що-небудь, охоплюючи цілком. 12. Стягуючи, робити зморшки, складки і т. ін.

ЗБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗІБРА́ТИСЯ**, зберу́ся, збере́шся, *док.* 1. Сходитися, з'їжджатися, злітатися і т. ін. в одне місце. // *в що, чим.* Сходячись, з'їжджаючись, злітаючись і т. ін. докупи, розташовуватися, групуватися яким-небудь способом. // Сходитися разом, в одне місце для участі в проведенні чого-небудь (зборів, читання і т. ін.). // Утворюватися з тих, хто сходиться, з'їжджається докупи (про базар, ярмарок і т. ін.). // Організовуватися (про з'їзд, нараду і т. ін.). // Зосереджуватися в одному місці. // Об'єднуватися. 2. Поступово нагромаджуватися, наростати, утворюватися. // Робитися близьким, насуватися (про дощ, грозу і т. ін.). // *на що, безос.* Мати ознаки наближення чого-небудь, початку якоїсь дії. 3. Нагромаджуючи кошти, ставати спроможним на придбання чого-небудь. // *рідко.* Ставати спроможним мати що-небудь. 4. Набиратися, одержуватися внаслідок поступового приєднування. 5. *рідко.* Нараховуватися, бути в якійсь кількості. 6. Стягуватися зморшками, складками і т. ін. // *в що.* Стискуватися, стягуватися, утворюючи зморшки, складки і т. ін. // Утворюватися, з'являтися (про зморшки, складки і т. ін.). 7. Готуватися для того, щоб іти, їхати і т. ін. кудись або перед тим, як робити що-небудь; готуватися до чогось. // *з чим.* Вирушаючи куди-небудь, забирати з собою щось. // Знаходити вільний час, змогу йти або їхати куди-небудь, робити щось. // Мати намір робити що-небудь або йти, їхати кудись. // Мати намір, готуватися стати ким-небудь. // *з інфін.*, *перен.* Означає неминучість настання якої-небудь дії. 8. *з чим, рідко на чому.* Знаходити в собі, напружувати (силу, відвагу і т. ін.). // *тільки док.* Напружитися, зосередитися. ** **збира́тися з думка́ми** – зосереджуватися, обдумуючи щось. 9. *тільки недок.* Пас. до **збира́ти**.

ЗБИРА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до **збира́ння**.

ЗБИРА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто збирає плоди, гриби, бавовну і т. ін. // Той, хто збирає які-небудь відомості, матеріали і т. ін. 2. Машина або пристрій для збирання чого-небудь.

ЗБИРА́ЧКА, -и. Жін. до **збира́ч**.

ЗБИРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **збира́ти**.

ЗБИРНИ́Й, -а́, -е́. Який можна збирати.

ЗБИТЕ́ННИК, -а, *ч.*, *заст.* Продавець збитню.

ЗБИ́ТЕНЬ, -тню, *ч.*, *заст.* Гарячий напій, який готувався з води, меду і прянощів.

ЗБИ́ТИ *див.* **збива́ти**.

ЗБИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збити**. // *рідко.* Зітканий. // **збито**, *безос. присудк. сл.* ** **Міцно збитий** – здоровий на вигляд, кремезний, дебелий.

ЗБИ́ТИСЯ *див.* **збива́тися**.

ЗБИ́ТКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **збиток**, -тку, *ч.*). 1. Матеріальні втрати; прот. п р и б у т к и. ** **Бу́ти в збитку** – зазнавати матеріальних втрат.

ЗБИТКО́ВИЙ, -а, -е. Який завдає матеріальних втрат; невигідний; прот. п р и б у т к о в и й.

ЗБИТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **збитко́вий**.

ЗБИТКО́ВО. Присл. до **збитко́вий**.

ЗБИТКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **збиткува́ти** 2, 3 і **збиткува́тися**.

ЗБИТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* 1. *неперех.* Зазнавати матеріальних втрат. 2. *перех.* Знущатися з кого-небудь. 3. *неперех.* Пустувати, жартувати.

ЗБИТКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* 1. *над ким, з кого, рідко на кого і без додатка.* Знущатися. // *над чим, на чому.* Глумитися. 2. Пустувати, жартувати.

ЗБИ́ТО, *присл.* Щільною масою.

ЗБИ́ТОК *див.* **збитки**.

ЗБИТО́ЧНИЙ, **ЗБИТО́ШНИЙ**, -а, -е, *розм.* 1. Здатний на вчинки, які завдають кому-небудь шкоди, зла. 2. Пустотливий. // Який виражає лукавство.

ЗБИТО́ЧНИК, **ЗБИТО́ШНИК**, -а, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто завдає збитків (у 2 знач.); бешкетник. 2. Пустун.

ЗБИТО́ЧНИЦЯ, **ЗБИТО́ШНИЦЯ**, -і. Жін. до **збито́чник**, **збито́шник**.

ЗБИТО́ЧНО, **ЗБИТО́ШНО**, *присл.*, *розм.* Лукаво, пустотливо.

ЗБИТО́ШНИЙ *див.* **збито́чний**.

ЗБИТО́ШНИК *див.* **збито́чник**.

ЗБИТО́ШНИЦЯ *див.* **збито́чниця**.

ЗБИТО́ШНО *див.* **збито́чно**.

ЗБИТТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що **збива́ння**.

ЗБІГ, -у, *ч.* 1. Поєднання подій, явищ і т. ін. ** **збіг обста́вин** – випадкове поєднання обставин. 2. Одночасність подій, явищ і т. ін. 3. Схожість, спільність між чим-небудь. 4. Поступове потоншення стовбура дерева або гілки від основи до вершини.

ЗБІГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до збігання.

ЗБІГА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **збіга́льний**.

ЗБІ́ГАНИЙ, -а, -е. Який збігався, виснажився.

ЗБІГА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **збіга́ти** і **збіга́тися**. 2. *ліс.* Те саме, що **збіг 4**.

ЗБІ́ГАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Піти кудись, зазвичай за чим-небудь, і швидко повернутися. 2. *перех.* Швидко обходити якусь територію, побувати в багатьох місцях.

ЗБІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗБІ́ГТИ**, збіжу́, збіжи́ш, *док.* 1. Бігом спускатися вниз. 2. *перен.* Бути розташованим, мати напрям згори донизу. // *перев. недок.* Звисати. 3. Стікати (про рідину). // Закипаючи, виливатись через край посудини (про що-небудь рідке). // *розм.* Втрачати частину вмісту рідини, яка виливається через край під час закипання. 4. Утікати звідки-небудь. // Ставати відсутнім; зникати. // Пропадати (про що-небудь). // Зникати, сходити (про посмішку, рум'янець, зморшки і т. ін.); прот. з ' я в л я т и с я. 5. Минати, проходити (про час, пору). 6. Бігом підійматися вгору; бігом сходити куди-небудь, на щось. // *розм.* Насуватися, з'являтися; набігати. 7. *перен.* Бути розташованим, мати напрям знизу догори. 8. *тільки док.*, *перев. із запереч.* н е .

ЗБІГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗБІ́ГТИСЯ**, збіжи́ться, *док.* 1. Прибігати з різних місць в одне, бігом збиратися докупи. 2. *розм.* Сходитися, збиратися де-небудь. // Зосереджуватися, опинятися в одному місці. // З'єднуватися. // *в що, чим.* Сходячись докупи, розміщуватися яким-небудь способом. // *тільки док.*, *фам.* Зустрітися, зійтися з ким-небудь. 3. Пролягаючи в різних місцях, сходитися до одного місця або з'єднуватися (про стежки, дороги, річки і т. ін.). 4. *рідко.* Стискуватися, скорочуватися, утворюючи зморшки, складки. // Утворюватися, з'являтися (про зморшки, складки). 5. Зменшуватися в розмірі від перебування у воді (про одяг, тканини, нитки). 6. Відбуватися одночасно, бути однаковим за часом. 7. Виявлятися однаковим із чим-небудь, бути схожим на щось. 8. Приходитися на те саме місце, мати той самий напрям (стосовно до чогось). // Не суперечити, відповідати чому-небудь.

ЗБІ́ГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. *заст.* Побувати в багатьох місцях, обходити кого-, що-небудь; оббігати. // *за ким – чим.* Кинутися шукати кого-, що-небудь. // Заметушитися, забігати. 2. *розм.* Виснажитися, часто і багато бігаючи.

ЗБІГЛЕНЯ́, -ня́ти, *с.*, *зах.* Викидень.

ЗБІ́ГЛИЙ, -а, -е. 1. Який втік звідки-небудь. 2. Який минув (про час, пору).

ЗБІГО́ВИСЬКО, -а, *с.*, *розм.* 1. Скупчення різноманітних людей; натовп. 2. *зневажл.* Група людей з якоюсь спільною негативною ознакою; набрід. 3. Зустріч, зібрання людей певного кола в якому-небудь місці для обміркування чогось, розваги, відпочинку.

ЗБІГО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **збіго́висько**.

ЗБІ́ГТИ *див.* **збіга́ти**.

ЗБІ́ГТИСЯ *див.* **збіга́тися**.

ЗБІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збідни́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має в незначній кількості потрібні риси, ознаки.

ЗБІ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **збі́днений**.

ЗБІ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збідни́ти** і **збідни́тися**.

ЗБІ́ДНЕНО. Присл. до **збі́днений 2**.

ЗБІДНИ́ТИ *див.* **збі́днювати**.

ЗБІДНИ́ТИСЯ *див.* **збі́днюватися**.

ЗБІДНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **збідні́ти**.

ЗБІДНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **збідні́лий**.

ЗБІДНІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **збідні́ти**.

ЗБІДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **бідні́ти** і **бідні́шати**. // *на що, чим.* Втратити що-небудь, стати бідним, біднішим на щось.

ЗБІ́ДНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до збіднювання.

ЗБІ́ДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **збі́днювати**.

ЗБІ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збі́днювати**.

ЗБІ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗБІДНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь бідним, позбавляти якихось рис, особливостей; прот. з б а г а ч у в а т и (у 2, 3 знач.). // Робити що-небудь менш виразним, менш барвистим. // Показувати що-небудь, не враховуючи якихось аспектів, фактів, рис і т. ін. 2. *чим.* Зменшувати що-небудь у кількості; віднімати щось.

ЗБІ́ДНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, **ЗБІДНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. Ставати бідним, біднішим на що-небудь, втрачати якісь риси, особливості; прот. з б а г а ч у в а т и с я (у 2 знач.). 2. *спец.* Ставати менш насиченим певними речовинами (про ґрунт, пальне, розчини і т. ін.); прот. з б а г а ч у в а т и с я (у 4 знач.). 3. *заст.* Прикидатися бідним, нещасним; прибіднюватися. // *тільки док.* Набрати вигляду пригніченої, нещасної людини.

ЗБІ́ДНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **збі́днювати**.

ЗБІДО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Виснажений.

ЗБІ́ЖЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **збі́жжя**.

ЗБІ́ЖЖЯ, -я, *с.* 1. Рослини та зерно хлібних злаків. 2. *розм.* Майно, речі (хатні, особисті); пожитки.

ЗБІ́ЖЖЯЧКО, -а, *с.* Зменш. до **збі́жжя**.

ЗБІ́ЖИСТИЙ, -а, -е. Який різко потоншується від основи до вершини (про стовбур дерева або гілку).

ЗБІ́ЖИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **збі́жистий**.

ЗБІ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Елементи (лінії) якого сходяться в одній точці. 2. Однаковий, схожий з чим-небудь. 3. Який наближається до граничного стану.

ЗБІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **збі́жний**. ** **збі́жність алгори́тму** – властивість алгоритму, що забезпечує отримання результату із заданою точністю за скінчену кількість кроків. **збі́жність вимі́рювань** – характеристика якості вимірювань, що відображає близькість повторних результатів вимірювань однієї й тієї ж величини в однакових умовах. **збі́жність колі́с** – непаралельне розміщення керованих коліс автомобіля, за якого відстань між ними спереду менша, ніж позаду (прот. р о з в а л коліс).

ЗБІЙ, збо́ю, *ч.* Утоптана земля.

ЗБІЙНИ́Й, -а, -е. Який має збої у роботі.

ЗБІЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **збілі́ти**.

ЗБІЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **білі́ти**.

ЗБІЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **білува́ти 2**.

ЗБІ́ЛЬШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збі́льшити**. ** **збі́льшені інтерва́ли**, *муз.* – інтервали, які на півтона більше чистих або великих інтервалів з тією ж кількістю ступенів.

ЗБІ́ЛЬШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **збі́льшений**.

ЗБІ́ЛЬШЕННЯ, -я, *с.* Дія або її результат за знач. **збі́льшити** і **збі́льшитися**.

ЗБІ́ЛЬШИТИ *див.* **збі́льшувати**.

ЗБІ́ЛЬШИТИСЯ *див.* **збі́льшуватися**.

ЗБІ́ЛЬШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який збільшує що-небудь. 2. *грам.* Який служить для утворення іменників, що означають більшу величину предмета, або прикметників із більшим ступенем якості. *Збільшувальний суфікс.*

ЗБІ́ЛЬШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **збі́льшувати**.

ЗБІ́ЛЬШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збі́льшувати**.

ЗБІЛЬШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗБІЛЬШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Робити більшим за кількістю, розміром, тривалістю і т. ін. 2. Доводити до вищого ступеня; посилювати.

ЗБІЛЬШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗБІЛЬШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* 1. Ставати більшим за кількістю, розміром, тривалістю і т. ін. 2. Доходити до вищого ступеня, посилюватися, наростати.

ЗБІЛЬШУВАЧ, -а, *ч.*, *фот.* Проекційний апарат, який служить для збільшення розміру фотознімків.

ЗБІЛЬШУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **збільшувати**.

ЗБІР, збору, *ч.* 1. Дія за знач. **збирáти** 7 – 10. 2. Дія за знач. **збирáти** 2 *і* **збирáтися** 1. // Сигнал збиратися. 3. Нагромадження чого-небудь завдяки поступовому збиранню. 4. Сума грошей, зібраних з багатьох людей, з багатьох джерел. // Форма податку. // Обов'язковий платіж юридичної або фізичної особи за послуги, що надаються їй державними органами. // Гроші, що стягуються або збираються за що-небудь або на що-небудь. ** **Адміністратúвний збір** – вид оплат, що стягуються з юридичних та фізичних осіб за надання їм різних послуг (видачу паспортів, ліцензій, посвідчень водія та ін.). **Акцúзний збір** – непрямий податок на монопольні та високорентабельні товари, включений до їх ціни. **Біржовúй збір** – грошовий збір, що його біржовий комітет стягує з покупців цінних паперів за право здійснення біржових операцій. **Гéрбовий збір** – мито, що його стягують за оформлення угод і фінансово-торгової документації, реєстрацію підприємств і фірм, передачу цінних паперів тощо. **Екологíчний збір** – грошовий збір, що стягується на природоохоронні заходи. **Зóвнішньоторговéльний збір**: різновид непрямого оподаткування – грошовий збір, що його стягують правомочні державні органи у ході зовнішньоторговельного обміну. **Ліцензíйний збір** – різновид оподаткування імпортерів та експортерів під час отримання ними письмового дозволу офіційних установ на провезення товарів через кордон. **Мúтний збір** – додаткові збори, стягнені понад мита. 5. Те, що набране зриванням або підніманням із землі (про ягоди, гриби і т. ін.). // Те, що зібране з полів, городів, садів; зібраний урожай. // Суміш лікарських трав. *Заспокійливий збір.* 6. Група чи юрба людей, яких зібрали або які зібралися в одне місце. 7. Скликання, зустріч членів якої-небудь організації, громади і т. ін. для обміркування, вирішення чогось. 8. Короткочасна підготовка групи яких-небудь спеціалістів, зібраних із різних місць. ** **Бýти в зборí** – бути присутніми де-небудь (про певне коло людей); бути в повному складі.

ЗБІРЖА, -і, *ж.*, *заст.* 1. Стоянка візників. 2. Те саме, що **збіржáк**.

ЗБІРЖÁК, -á, *ч.*, *заст.* Візник.

ЗБІРКА, -и, *ж.* 1. Книжка, яка містить у собі дібрані за певним принципом твори одного або кількох авторів. ** **Збірка творíв** – окреме видання творів якого-небудь автора, зібраних разом; зібрання творів. 2. Те саме, що **зібрання** 4. // Сукупність, поєднання чого-небудь однорідного. // Сукупність будь-яких предметів, що утворюють єдине ціле. ** **Критúчна збірка**, *спец.* – установка, в якій може відбуватися самопідтримна керована ланцюгова реакція. **Підкритúчна збірка**, *спец.* – установка, в якій можуть підтримуватися параметри, близькі до параметрів критичної збірки, але самопідтримна ланцюгова реакція ще не відбувається. 3. *заст.* Сход, сходка, збори. // Зустріч гурту людей з метою розваги, розмови і т. ін. 4. *перев. мн.* Те саме, що **збóрки**.

ЗБІРНА, -ої, *ж.* Те саме, що **збірна комáнда**.

ЗБІРНИЙ, -а, -е. 1. В якому збирається, зосереджується що-небудь. ** **Збірний пункт; Збірне мíсце** – місце збирання кого-, чого-небудь. 2. Який виготовляється, будується з окремих готових частин. // Який служить для будування способом збирання з окремих готових частин. *Збірний залізобетон.* // Який базується на методах збирання, будування з окремих готових частин. *Збірне будівництво.* 3. Який складається з різнорідних частин, елементів, компонентів. // *кул.* Приготовлений з різноманітних харчових продуктів у незвичній комбінації. ** **Збірний пóїзд** – вантажний поїзд, який складається з вагонів різного місця призначення. 4. Який складається з різноманітних осіб. // Який складається з різних угруповань або з осіб, зібраних із різних місць (про загін, військо і т. ін.). ** **Збірна комáнда** – спортивна команда, яка складається з відібраних із різних спортивних команд, товариств кращих спортсменів. 5. Який об'єднує в собі певні риси, спільні для багатьох осіб, однорідних предметів, явищ і т. ін.; узагальнений. 6. *лог.*, *грам.* Який означає узагальнене сприйняття сукупності однорідних предметів, осіб, одиниць і т. ін. ** **Збірні íменники** – іменники, які означають сукупність однакових або подібних предметів, що сприймається як одне ціле (жіноцтво, мишва, маковиння). **Збірні числíвники** – група означено-кількісних числівників, що виражають кількість предметів як сукупність, одне ціле (двоє, троє, восьмеро).

ЗБІРНИК, -а, *ч.* 1. Книжка, що містить у собі однорідні матеріали, документи і т. ін. // Книжка, що містить у собі дібрані за яким-небудь принципом твори одного чи кількох авторів; збірка. ** **Збірник творíв** – твори якого-небудь автора, видані однією книжкою. 2. Зведені докупи і розміщені в певному порядку які-небудь положення, правила, закони і т. ін. *Збірник задач.* 3. *тех.* Резервуар, у якому збирається яка-небудь рідина або газ.

ЗБІРНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **збірник** 1.

ЗБІРНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Спосіб будування, що полягає у складанні будівлі з готових частин. 2. Властивість за знач. **збірний** 5, 6.

ЗБІРНЯ, ЗБÓРНЯ, -і, *ж.*, *іст.* 1. Приміщення, в якому збирався сход. // Сільська управа. 2. *діал.* Сход. 3. *фам.* Те саме, що **збиранина** 2.

ЗБІРОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **збірка** 1. 2. *перев.*, *мн.* Зменш.-пестл. до **збірка** 4. ** **У збірочку** – з дрібними зборками.

ЗБІРЧÁСТИЙ, -а, -е. Який має зборки, зі зборками; збористий.

ЗБІСА, *присл.*, *розм.* Дуже, надзвичайно.

ЗБІСИТИ, збішý, збісиш, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Док. до **бісити**.

ЗБІСИТИСЯ, збішýся, збісишся, *розм.*, *рідко.* Док. до **бісúтися**.

ЗБІЧ, збóчу, *ч.*, *діал.* Схил.

ЗБІЧЧЯ, -я, *с.*, *діал.* Схил.

ЗБЛИЖÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зближáти**.

ЗБЛИЖÁТИ, -áю, -áєш *і* **ЗБЛИЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗБЛИЗИТИ**, зближу, зблúзиш, *док.*, *перех.* 1. Переміщаючи, зменшувати відстань між чимсь, наближати що-небудь одне до одного. 2. *до кого – чого і без додатка*, *розм.* Робити ближчим до кого-, чого-небудь; наближати. // Зменшуючи, скорочуючи відстань у часі, прискорювати наставання чого-небудь. 3. *з ким – чим і без додатка.* Встановлювати тісніший зв'язок, взаємодію. // Створювати взаєморозуміння, дружні стосунки. // Робити стосунки інтимними. 4. *з ким – чим і без додатка.* Робити схожими, спорідненими. // Знаходити, виявляти схожість, спорідненість.

ЗБЛИЖÁТИСЯ, -аюся, -аєшся *і* **ЗБЛИЖУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗБЛИЗИТИСЯ**, зближуся, зблизишся, *док.* 1. *з ким – чим і без додатка.* Переміщаючись, рухаючись, сходитися. 2. *до кого – чого і без додатка*, *розм.* Переміщаючись, рухаючись, скорочувати відстань, ставати ближчим до кого-, чого-небудь. // Ставати чутнішим, голоснішим (про звуки, музику і т. ін.). // Наставати, наступати (про час, пору, події). 3. *з ким – чим і без додатка.* Встановлювати зв'язок, знаходити взаєморозуміння, вступати у взаємодію. // Вступати в дружні стосунки з кимось, чим-небудь. // Вступати в інтимні стосунки. 4. *з ким – чим*, *розм. до кого – чого.* Ставати схожими, спорідненими.

ЗБЛИЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зблизити**.

ЗБЛИЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зблúжений**.

ЗБЛИЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зблúзити** і **зблúзитися**.

ЗБЛИЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп і мин. ч. до **зблúжувати**.

ЗБЛИЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зблúжувати** і **зблúжуватися**.

ЗБЛИЖУВАТИ *див.* **зближáти**.

ЗБЛИЖУВАТИСЯ *див.* **зближáтися**.

ЗБЛИЗЕНЬКА, *присл.* Досить зблизька.

ЗБЛИЗИТИ *див.* **зближáти**.

ЗБЛИЗИТИСЯ *див.* **зближáтися**.

ЗБЛИЗНИЙ, -á, -é. Який зближається.

ЗБЛИЗУ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **зблúзька**.

ЗБЛИЗЬКА, *присл.* 1. З невеликої віддалі. // Безпосередньо. 2. На невелику віддаль, на невеликій віддалі; близько.

ЗБЛИСК, -у, *ч.* 1. Спалах вогню, блискавки, світла і т. ін. // Раптовий блиск (очей) під час збудження. 2. Яскраве відбиття променів, світла; відблиск.

ЗБЛИСКУВАТИ, -ує, *недок.* 1. *без додатка і чим.* Час від часу раптово спалахувати вогнем. // Світити, сяяти переливаючись. // Час від часу блищати, виражаючи збудження (про очі). // *чим*, *перен.* Набирати час від часу якогось виразу – гніву, веселості, цікавості і т. ін. (про очі). 2. Відбиваючи світло, переливаючись, блищати, яскраво лиснітн. 3. Під час руху подекоди вирізнятися сліпучо-білим або яким-небудь яскравим кольором.

ЗБЛИСНУТИ, зблúсне, *док.* Однокр. до **зблúскувати**.

ЗБЛІДЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зблíднути**.

ЗБЛІДЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зблíдлий**.

ЗБЛІДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зблíднути**.

ЗБЛІДНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* зблід, -ла, -ло, *мн.* зблідли; *док.* 1. Втратити природний колір обличчя, стати блідішим. // Змарніти. 2. *перен.* Стати світлішим або менш яскравим. // Втратити виразність, барвистість. // Втратити свіжість, яскравість кольору.

ЗБЛОКОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зблокувáти**.

ЗБЛОКÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зблокóваний**.

ЗБЛОКÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зблокóвувати**.

ЗБЛОКÓВУВАТИ *див.* **зблокувáти**.

ЗБЛОКУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зблокувáти**.

ЗБЛОКУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *док.*, **ЗБЛОКÓВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* З'єднати, змонтувати (окремі частини машин, апаратів і т. ін.). // Об'єднати що-небудь із чим-небудь, створивши єдине функціональне ціле (в будівництві).

ЗБЛОКУВÁТИСЯ, -ýюся, -ýєшся. Док. до **блокувáтися**.

ЗБЛУДИТИ, зблуджý, зблýдиш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **заблудúти**.

ЗБЛУДИТИСЯ, зблуджýся, зблýдишся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **заблудúтися**.

ЗБЛУКÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Блукаючи, обходити що-небудь. 2. *неперех.* Те саме, що **заблудúти** 1.

ЗБЛУКÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **заблудúтися**.

ЗБЛЯКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зблякнути**.

ЗБЛЯКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **збляклий**.

ЗБЛЯКНУТИ, зблякну, зблякнеш; *мин. ч.* збляк, -ла, -ло; *док.* 1. Зробитися менш яскравим, потьмяніти. // Втратити свіжість кольору, вицвісти. // Збліднути, згаснути. // *перен.* Втратити виразність, яскравість. 2. Втратити свіжість, прив'янути. // Втратити свіжість, змарніти. // *розм.* Стати кволим, немічним.

ЗБÓВТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збóвтати**.

ЗБÓВТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **збóвтаний**.

ЗБÓВТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збóвтати**.

ЗБÓВТАТИ *див.* **збóвтувати**.

ЗБÓВТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **збóвтувати**.

ЗБÓВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збóвтувати**.

ЗБÓВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗБÓВТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Колотячи рідину якимсь чином (мішаючи чим-небудь або струшуючи посудину, в якій рідина знаходиться), перемішувати її. // Колотячи воду в озері, річці і т. ін., скаламучувати її.

ЗБОЖЕВÓЛІЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **збожевóліти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає божевілля. // *у знач. ім.* **збожевóлілий**, -лого, *ч.* Психічно хвора людина.

ЗБОЖЕВÓЛІЛО, *присл.*, *рідко.* Шалено, ошаліло.

ЗБОЖЕВÓЛІТИ, -ію, -ієш. Док. до **божевóліти**.

ЗБÓЇНИ, збóїн, *мн.* Дрібно побита під час молотьби солома.

ЗБÓКУ, *присл.* 1. З бокової сторони. // *з прийм.* від (од). У боковій стороні щодо чого-небудь. 2. На віддалі, здаля. // Ззовні. // Не на першому плані. 3. У становищі або під кутом зору неупередженого до чогось, безстороннього. 4. *у знач. прийм. з род. в.* Вказує на знаходження кого-, чого-небудь з бокової сторони об'єкта.

ЗБОЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **змолілий**.

ЗБОЛІЛИЙ, -а, -е. Змучений фізичним болем, хворобою і т. ін. // Змучений переживаннями, горем і т. ін. // Який виражає страждання.

ЗБОЛІТИ, -лúть, *док.*, *розм.* Почати боліти; заболіти.

ЗБОЛОТИТИСЯ, -тúться, *док.* Перетворитися на болото, стати болотистим.

ЗБОЛОТНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зболотніти**.

ЗБОЛОТНІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **зболотнілий**.

ЗБОЛОТНІТИ, -іє, *док.* Стати болотистим.

ЗБОЛÓЧЕНИЙ, -а, -е. Який став болотистим.

ЗБОЛÓЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зболóчуватися**.

ЗБОЛÓЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Ставати болотистим, болотом.

ЗБОЛТИТИ *див.* **збóлчувати**.

ЗБÓЛЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збóлчувати**.

ЗБÓЛЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗБОЛТИТИ**, -лчý, -лтиш, *док.*, *перех.*, *тех.* З'єднувати болтами.

ЗБÓРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зборóти**.

ЗБÓРИ, -ів, *мн.* 1. Зустріч, зібрання членів якого-небудь колективу, організації з метою обговорення або проведення чого-небудь. // *збірн.* Присутні на таких засіданнях і зустрічах. ** **Відкрúті збóри** – зібрання членів якої-небудь організації з допуском сторонніх осіб. **Закривáти збóри** – оголошувати закінчення роботи зборів. **Закрúті збóри** – зібрання членів якої-небудь організації без допуску сторонніх осіб. **Урочúсті збóри** – зібрання членів якого-небудь колективу чи організації з метою відзначення якихось подій або історичних дат. 2. Складова частина назви деяких виборних установ, інституцій. ** **Установчí збóри** – представницька інституція, що створюється спеціально для вироблення конституції, статуту та ін., або змін даних. 3. Дія за знач. **збирáтися**. 4. Те саме, що **збóрки**. 5. *мн.* **збóри**, -ів, *фарм.* Суміш кількох видів лікарської речовини, інколи з додаванням інших лікарських засобів.

ЗБÓРИСТИЙ, -а, -е. Який має зборки, зі зборками; збірчастий.

ЗБÓРИСЬКО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **збóрище**.

ЗБÓРИЩЕ, -а, *с.* 1. Велике скупчення людей в одному місці. 2. *розм.* Зустріч, зібрання людей певного кола в якому-небудь місці для розваги, відпочинку, обміркування чогось. // *збірн.* Присутні на таких зустрічах, зібраннях. 3. *зневажл.* Група людей з якою-небудь спільною негативною ознакою. // Те саме, що **нáбрід**. 4. *рідко.* Велике скупчення чого-небудь в одному місці.

ЗБÓРКА *див.* **збóрки**.

ЗБÓРКИ, -рок, *мн.* (*одн.* **збóрка**, -и, *ж.*). Дрібні складки на тканині чи на одязі, утворені від стягування ниткою або шнуром.

ЗБÓРНЯ *див.* **збірня**.

ЗБОРÓЗНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зборознúти**.

ЗБОРОЗНИТИ, -ню, -нúш, *док.*, *перех.* Покрити борознами, рівчаками, подряпинами. // Покрити зморшками (про обличчя).

ЗБОРÓНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Воїн.

ЗБОРОНИТИ[1] *див.* **збороняти**[1].

ЗБОРОНИТИ[2] *див.* **збороняти**[2].

ЗБОРОНЯТИ[1], -яю, -яєш, *недок.*, **ЗБОРОНИТИ**, -оню,

-ониш, *док., перех., діал.* Забороняти.

ЗБОРОНЯТИ², -яю, -яєш, *недок.*, **ЗБОРОНИТИ**, -оню, -ониш, *док., перех., заст.* Захищати.

ЗБОРОТИ *див.* **збо́рювати.**

ЗБО́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **збо́рка.**

ЗБО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збо́рювати.**

ЗБО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗБОРО́ТИ**, зборю, збо́реш, *док., перех.* 1. Перемагати кого-небудь у боротьбі (у 1 знач.), у сутичці, бійці. // Перемагати в бою. 2. Підкоряти, скоряти що-небудь, брати верх над чимось. // Змагати кого-небудь (про сон, дрімоту, втому і т. ін.). // Переборювати в собі які-небудь почуття, якийсь стан і т. ін.; позбуватися чогось.

ЗБО́ЧЕНЕЦЬ, -нця. Людина, чия поведінка, діяльність, погляди відхиляються від правильного або певного напрямку.

ЗБО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Який зійшов, звернув вбік з якогось напрямку. 2. У якого є відхилення від правильного або певного напрямку в поведінці, поглядах, діяльності.

ЗБО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **збо́чений.**

ЗБО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Відхилення від правильного або певного напрямку в поведінці, діяльності, поглядах.

ЗБО́ЧИТИ *див.* **збо́чувати.**

ЗБО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗБО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *з чого, до чого і без додатка.* Сходити, збігати або з'їжджати вбік з дороги, звертати з певного напрямку куди-небудь, до чогось. // Звертати вбік (про дорогу, річку і т. ін.). // Відхиляти, схиляти вбік що-небудь. 2. Звертати розмову, думку на якусь тему, особу, предмет. 3. *перен.* Відхилятися від правильного або певного напрямку в поведінці, діяльності, поглядах.

ЗБОЯТИСЯ, збоюся, збоїшся, *док., діал.* Злякатися.

ЗБРАКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Визнавши неповноцінним, непридатним для чого-небудь, відхилити.

ЗБРА́ТАНИЙ, -а, -е, *книжн., поет.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **збрата́ти.**

ЗБРАТА́ННЯ, -я, *с., книжн., поет., рідко.* Дія за знач. **збрата́ти** і **збрата́тися.**

ЗБРАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех.* Док. до **брата́ти** 1.

ЗБРАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся. Док. до **брата́тися.**

ЗБРЕСТИ́, збреду́, збреде́ш; *мин. ч.* збрів, збрела́, збрело́; *док.* 1. *перех.* Перейти бродом. 2. *неперех., перен.* Раптово з'явитися, постати. *Збрести на думку.* // *безос.*

ЗБРЕХА́ТИ, збрешу́, збре́шеш, *док., розм.* Док. до **бреха́ти** 1. // Розповісти що-небудь цікаве, веселе.

ЗБРЕХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Однокр. до **збреха́ти.**

ЗБРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збрива́ти.**

ЗБРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗБРИ́ТИ**, збри́ю, збри́єш, *док., перех.* Бриючи, знімати (вуса, бороду, волосся).

ЗБРИ́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех. і неперех., діал.* Зробити бридким. // *безос.*

ЗБРИ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., діал.* Зробитися бридким.

ЗБРИДНУ́ТИ, -ну́, -не́ш; *мин. ч.* збрид, -ла, -ло; *док., діал.* 1. Обридвути. 2. Стати бридким.

ЗБРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **збри́жити.** // *у знач. прикм.*

ЗБРИ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех., рідко.* Зібрати в брижі, зморшки, складки; укрити брижами.

ЗБРИ́ЖИТИСЯ, -иться, *док., рідко.* Зібратися в брижі, зморшки, складки; укритися брижами.

ЗБРИ́ЗКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збри́зкати.**

ЗБРИ́ЗКАТИ *див.* **збри́зкувати.**

ЗБРИ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збри́зкувати.**

ЗБРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗБРИ́ЗКАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Покривати бризками.

ЗБРИ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *перех.* Однокр. до **збри́зкувати.** // *фам.* Випити могорич із приводу придбання чого-небудь і т. ін. 2. *неперех.* Піти, политися (про дощ, який лише прибив пил).

ЗБРИ́ЗНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збри́знути** 1.

ЗБРИКЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збрикетува́ти.**

ЗБРИКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **брикетува́ти.**

ЗБРИ́ТИ *див.* **збрива́ти.**

ЗБРІД, збро́ду, *ч., рідко.* Те саме, що **на́брід.**

ЗБРО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для зброджування.

ЗБРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. У якого можна викликати процес бродіння.

ЗБРО́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **збро́джуваний.**

ЗБРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **збро́джувати.**

ЗБРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех., спец.* Викликати процес бродіння.

ЗБРО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок., спец.* Піддаватися бродінню.

ЗБРОДИ́ТИ, зброджу́, збро́диш, *док., перех., рідко.* Витоптати, затоптати що-небудь.

ЗБРОЄНО́СЕЦЬ, -но́сця, *ч.* 1. *іст.* Молодий воїн середньовіччя, обов'язком якого було носити зброю лицаря, оберігати його в бою та доглядати його коня. 2. *перен.* Людина, здатна беззастережно виконувати чию-небудь волю.

ЗБРОЄНО́ША, -і, *ч.* Те саме, що **зброєно́сець.**

ЗБРОЇВНЯ, -і, *ж., діал.* Зброярня.

ЗБРО́ЇТИ, зброю, зброїш, *недок., рідко.* Те саме, що озброювати.

ЗБРОЙМАЙСТЕР, -тра, *ч.* Те саме, що **зброя́р.**

ЗБРО́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, здійснюється з застосуванням зброї (про боротьбу, революцію і т. ін.). *Збройні дії.* ** **Збро́йний нейтраліте́т** – право нейтральних країн відстоювати недоторканість своєї території силою зброї відповідно до норм міжнародного права. **Збро́йні си́ли** – сукупність усіх військ держави; армія. 2. Те саме, що **озбро́єний.**

ЗБРО́ЙНО. Присл. до **збро́йний** 1.

ЗБРОЙОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до зброї. *Збройова крамниця.* // Признач. для виготовлення зброї.

ЗБРОШУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зброшурува́ти.**

ЗБРОШУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **брошурува́ти.**

ЗБРО́Я, -ї, *ж.* 1. Знаряддя для нападу чи оборони. // Сукупність засобів для ведення війни, бою; озброєння. ** **Автомати́чна збро́я** – автомати, кулемети, авіагармати та ін., у яких затвор спрацьовує для стрільби чергами. **Бактеріологі́чна (біологі́чна) збро́я** – зброя, дія якої основана на хвороботворних властивостях мікроорганізмів, які є збудниками захворювання людей, тварин і рослин. **Вогнепа́льна збро́я** – усі види пістолетів, рушниць, гармат та ін., що стріляють за рахунок миттєвого згоряння пороху та газів, які виштовхують кулю або снаряд. **Гладкостві́льна збро́я** – переважно мисливська зброя, з якої стріляють шротом, картеччю та жеканами. **Збро́я ма́сового зни́щення** – зброя дуже великої руйнівної сили, в тому числі ядерна (атомна) зброя, бактеріологічна (біологічна) і хімічна зброя. **Напівавтомати́чна збро́я** – пістолет, карабін, гвинтівка та ін., у яких затвор спрацьовує для наступного одиночного пострілу. **Нарізна́ збро́я** – зброя, внутрішня поверхня дула якої має різь, що надає кулі або снаряду обертального руху навколо повздовжньої осі. **Токси́чна збро́я** – зброя, дія якої основана на використанні токсинів (сполук білкової природи, бактерійного, рослинного або тваринного походження), що викликають захворювання і загибель людей і тварин. **Хімі́чна збро́я** – отруйні речовини і засоби їх застосування (ракети, снаряди, міни і т. ін. із зарядом отруйних речовин). **Холо́дна збро́я** – ножі, шаблі, мечі, списи та ін. 2. Уживається як символ військової справи. 3. *перен.* Засіб для боротьби з ким-, чим-небудь, для досягнення якої-небудь мети. ** **склада́ти збро́ю:** а) припиняти збройні дії, припиняти воювати; б) відмовлятися від боротьби, від якихнебудь дій, визнавати себе неспроможним у якійнебудь справі, відступати перед труднощами.

ЗБРОЯ́Р, -а́, *ч.* Майстер, робітник, який виготовляє зброю.

ЗБРОЯ́РНЯ, -і, *ж., розм.* Приміщення, в якому виготовляється або зберігається зброя.

ЗБРОЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до зброяра.

ЗБРУ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **збру́я.**

ЗБРУ́ЙНИК, -а, *ч.* Майстер, робітник, який виготовляв збрую.

ЗБРУ́Я, -ї, *ж.* 1. Предмети для запрягання або сідлання коней та інших тварин; упряж. 2. *заст.* Спорядження воїна.

ЗБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збува́ти.**

ЗБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗБУ́ТИ**, збу́ду, збу́деш, *док.* 1. *перех.* Продавати що-небудь, когось. // Віддавати кого-небудь кудись, улаштовувати, позбавляючись від утримання, догляду. // *рідко.* Проводити час, вік і т. ін. 2. *перех.* Позбавлятися кого-, чого-небудь якимось чином. ** **Збува́ти з рук** – позбавлятися кого-, чого-небудь. 3. *перех., чим.* Ухиляючись від кого-, чого-небудь, обмежуватися чимось незначним, несуттєвим. 4. *неперех.* Зникати, переставати бути наявним, переставати існувати. // *безос., до чого.*

ЗБУВА́ТИСЯ¹, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗБУ́ТИСЯ**, збу́дуся, збу́дешся, *док.* 1. Втрачати кого-, що-небудь. 2. Позбавлятися кого-, чого-небудь небажаного. 3. *тільки недок.* Пас. до **збува́ти** 1.

ЗБУВА́ТИСЯ², -а́ється, *недок.*, **ЗБУ́ТИСЯ**, збу́деться, *док.* Ставати дійсністю (про бажання, передчуття, мрії і т. ін.); здійснюватися.

ЗБУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збуди́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який перебуває в стані нервового піднесення; неспокійний, схвильований. // Який перебуває в стані підвищеної активності, інтенсивної дії. // Який виражає збудження (у 2 знач.).

ЗБУ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **збу́джений** 2.

ЗБУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **збуди́ти** 1, 2, 5 і **збуди́тися** 1, 2. 2. Стан нервового піднесення, неспокою, хвилювання. // Стан підвищеної активності, пожвавлення. ** **Психомото́рне збу́дження** – патологічний стан, при якому спостерігається підсилення і прискорення темпу проявів різних сторін психічної діяльності. 3. Фізіологічний процес, який виникає в кожній живій клітині чи тканині будь-якого організму як реакція на подразнення. 4. *фіз., хім.* Процес вбирання електронами енергії і перехід їх із нижчих енергетичних рівнів і підрівнів на вищі.

ЗБУ́ДЖЕНО. Присл. до **збу́джений** 2.

ЗБУ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який збуджує, має властивість збуджувати.

ЗБУ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Який збуджується, має властивість збуджуватися.

ЗБУ́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність збуджуватися.

ЗБУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збу́джувати.**

ЗБУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗБУДИ́ТИ**, збуджу́, збу́диш, *док., перех.* 1. *тільки док.* Перервати чий-небудь сон, змусити прокинутися кого-небудь. // **збу́джено,** *безос. присудк. сл.* 2. *тільки док., перен.* Вивести зі стану спокою, застою що-небудь; порушити щось. 3. Викликати, розбурхувати що-небудь (почуття, сили, думки і т. ін.). 4. Викликати стан нервового піднесення, підвищеної активності, неспокою; хвилювати кого-, що-небудь. 5. *тільки док., з прийм.* до. 6. *фізіол.* Викликати подразнення живої клітини чи тканини будь-якого організму.

ЗБУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗБУДИ́ТИСЯ**, збуджу́ся, збу́дишся, *док.* 1. *тільки док.* Прокинутися від сну. 2. *тільки док., перен.* Вийти зі стану спокою, застою. 3. *тільки док.* Проявитися, розбурхатися (про почуття, сили, думки і т. ін.). 4. Переходити до стану нервового піднесення, підвищеної активності, неспокою; хвилюватися.

ЗБУ́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **збу́дник.** 2. Фактор, що викликає стан нервового або статевого збудження (пігулки, алкогольні напої тощо). 3. Генератор або інший прилад, внаслідок дії якого виникають коливання в електромагнітних полях.

ЗБУ́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **збу́джувати.**

ЗБУДИ́ТИ *див.* **збу́джувати.**

ЗБУДИ́ТИСЯ *див.* **збу́джуватися.**

ЗБУ́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який має здатність легко **збу́джуватися** (у 4 знач.). 2. Який збуджує (у 4 знач.).

ЗБУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **збу́дливий.** // Здатність високоорганізованих тканин (нервової, м'язової, залозистої) реагувати на подразнення змінами фізіологічних властивостей і генерацією процесу збудження.

ЗБУ́ДЛИВО. Присл. до **збу́дливий** 2.

ЗБУ́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **збу́дливий** 2.

ЗБУ́ДНИК, -а, *ч.* 1. *фізіол.* Те, що викликає який-небудь процес, підвищення активності дії тканини, органа, організму. 2. *перен.* Те, що викликає появу певних настроїв, почуттів, думок і т. ін. 3. *біол.* Мікроби, віруси, паразити, хімічні речовини і т. ін., що викликають хвороби людей, тварин і рослин.

ЗБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збудува́ти.** // **збудо́вано,** *безос. присудк. сл.*

ЗБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збудува́ти.**

ЗБУДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **будува́ти.**

ЗБУДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **будува́тися** 1.

ЗБУЙ, збуя, *ч., діал.* Розбійник, грабіжник.

ЗБУНТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збунтува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який збунтувався, бере участь у бунті, підняв бунт. // *перен.* Який перебуває в стані неспокою, розбурханості і т. ін. 3. *у знач. прикм.* Бурхливий, неспокійний.

ЗБУНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **бунтува́ти.**

ЗБУНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **бунтува́тися.**

ЗБУР, -у, *ч., мед., зах.* Гонорея.

ЗБУ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збу́рити.** 2. *у знач. прикм.* Який перебуває в неспокійному стані.

ЗБУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **збу́рений.**

ЗБУ́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **збу́рити** і **збу́ритися.** 2. *фіз.* Різке порушення відносно спокійного стану в окремих ділянках атмосфери. *Збурення в іоносфері Землі.* 3. *астр.* Відхилення руху небесного тіла від своєї траєкторії під дією притягання іншого небесного тіла.

ЗБУ́РЕНО. Присл. до **збу́рений** 2.

ЗБУ́РИТИ *див.* **збу́рювати.**

ЗБУ́РИТИСЯ *див.* **збу́рюватися.**

ЗБУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Розбудити.

ЗБУРУ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збуру́нити.**

ЗБУРУ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **збуру́нений.**

ЗБУРУ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збуру́нити.**

ЗБУРУ́НИТИ, -ить, *перех.* Док. до **буру́нити** 1.

ЗБУРУ́НИТИСЯ, -иться. Док. до **буру́нитися.**

ЗБУ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для збурювання.

ЗБУ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **збу́рювати.**

ЗБУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збу́рювати.**

ЗБУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗБУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Надавати бурхливого руху, робити що-небудь дуже неспокійним. // Порушувати що-небудь (спокій, певний порядок, звичний перебіг чогось і т. ін.). // Роздратовувати, робити сердитим кого-небудь. 2. Підбивати, підбурювати до бунту; бунтувати когось, щось. 3. Збуджувати, викликати певні почуття. 4. *діал.* Руйнувати. 5. *астр.* Викликати відхилення руху небесного тіла від його траєкторії.

ЗБУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗБУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Починати бурхливо рухатися, ставати дуже неспокійним. // Виходити зі стану спокою, хвилюватися. // Роздратовуватися, ставати сердитим. 2. Піднімати бунт, бунтуватися. 3. *тільки 3 ос.* Збуджуватися, з'являтися (про почуття).

ЗБУ́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **збу́рювати.**

ЗБУРЯКОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *рідко.* Док. до **буряковіти.**

ЗБУР'ЯНІ́ТИ, -і́є. Док. до **бур'яні́ти.**

ЗБУТ, -у, *ч., ек.* Продаж готової продукції або сировини. ** **Знахо́дити збут** – знаходити попит, купуватися (про товар і т. ін.). **Інтенси́вний збут** – підключення до програми збуту всіх можливих торговельних посередників незалежно від форми їх діяльності.

ЗБУТВІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **збутві́ти.**

ЗБУТВІ́ТИ, -іє, -іють, *док.*, *діал.* Зіпсуватися, зогнити.
ЗБУ́ТИ *див.* **збува́ти.**
ЗБУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збу́ти.**
ЗБУ́ТИСЯ[1] *див.* **збува́тися**[1].
ЗБУ́ТИСЯ[2] *див.* **збува́тися**[2].
ЗБУ́ТОВИЙ, -а, -е, *ек.* Стос. до збуту.
ЗБУЧА́ВІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **збуча́віти.**
ЗБУЧА́ВІТИ, -іє, *док.*, *розм.* Затвердіти, зашкарубнути. // Загуснути, стужавіти.
ЗБУШУВА́ТИ, -шує, *док.*, *рідко.* Те саме, що **забушува́ти.**
ЗБЮРОКРА́ТИТИ *див.* **збюрокра́чувати.**
ЗБЮРОКРАТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **збюрократі́ти.**
ЗБЮРОКРАТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати бюрократом.
ЗБЮРОКРА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **збюрокра́тити.**
ЗБЮРОКРА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **збюрокра́чувати.**
ЗБЮРОКРА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗБЮРОКРА́ТИТИ**, -чу, -тиш, *док.* Робити бюрократичним, насаджувати бюрократизм.
ЗБЮРОКРА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **збюрокра́чувати.**
ЗВА́БА, -и, *ж.* 1. Те, що приваблює, манить, спокушає. 2. Принадність, чарівність.
ЗВА́БИТИ *див.* **зва́блювати.**
ЗВА́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зва́бити.**
ЗВА́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зва́бити.**
ЗВАБЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який приваблює, манить, спокушає; манливий. 2. Принадний, чарівний.
ЗВАБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **звабли́вий.**
ЗВАБЛИ́ВО. Присл. до **звабли́вий.**
ЗВА́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зва́блювати.**
ЗВА́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗВА́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* зва́блять; *док.*, *перех.* 1. Привертаючи увагу, викликаючи цікавість, притягати. 2. Викликати у кого-небудь бажання щось робити, мати що-небудь; відривати від чого-небудь, спокушаючи чимось. // Викликати у когось бажання іти, їхати куди-небудь і т. ін.; заманювати. 3. Викликати інтерес, приваблювати, привертати до себе. // Навмисне, з певним наміром викликати почуття кохання до себе; спокушати.
ЗВА́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **звабли́вий.**
ЗВА́БНИК, -а, *ч.* Той, хто навмисне, з певним наміром викликає почуття кохання до себе; спокусник.
ЗВА́БНИЦЯ, -і. Жін. до **зва́бник.**
ЗВА́БНО. Присл. до **зва́бний.**
ЗВА́ГА, -и, *ж.*, *заст.* Рішучість, сміливість.
ЗВАГО́М, *присл.*, *зах.* Повільно, не квапліючись.
ЗВА́ДА, -и, *ж.*, *заст.* Незгода, ворожнеча. // Сварка.
ЗВАДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Сварливий, заїдливий.
ЗВАДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **звадли́вий.**
ЗВАДЛИ́ВО. Присл. до **звадли́вий.**
ЗВАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗВА́ЖИТИ**, зва́жу, зва́жиш, *док.* 1. *неперех.*, *на кого* – *що і без додатка.* Звертати увагу, рахуватися з ким-, чим-небудь. // Брати до уваги; враховувати щось. **** Зважа́ючи на ...** – враховуючи що-небудь. 2. *перех.* Помічати; спостерігати.
ЗВАЖА́ТИСЯ *див.* **зва́жуватися**[2].
ЗВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зва́жити**[2]. // Всебічно обдуманий, реалістичний, тверезий. *Зважений підхід.* // **зва́жено**, *безос. присудк. сл.*
ЗВА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зва́жений.**
ЗВА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зва́жити.**
ЗВА́ЖЕНО. Присл. до **зва́жений.**
ЗВА́ЖИТИ[1] *див.* **зважа́ти.**
ЗВА́ЖИТИ[2] *див.* **зва́жувати.**
ЗВА́ЖИТИСЯ[1] *див.* **зва́жуватися**[1].
ЗВА́ЖИТИСЯ[2] *див.* **зва́жуватися**[2].
ЗВАЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. Рішучий, сміливий. // Який виражає рішучість, сміливість.
ЗВАЖЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **зважли́вий.**
ЗВАЖЛИ́ВО. Присл. до **зважли́вий.**
ЗВАЖНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зважні́ти.**
ЗВАЖНІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Стати важчим, поважчати; обважніти. // Наливатися (про зерно, плоди). 2. Стати втомленим, втратити легкість, рухливість.
ЗВА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зва́жувати** 1. *Вибіркове зважування. Автоматичне зважування.*
ЗВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Визначати вагу кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Визначати, оцінювати що-небудь. // Розраховувати що-небудь наперед. // Обмірковувати, обдумувати що-небудь. // Вирішувати що-небудь. **** Зва́жити всі за і [всі] про́ти** – детально обдумати що-небудь, зіставляючи сприятливі й несприятливі моменти.
ЗВА́ЖУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗВА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Визначати свою вагу. 2. *тільки недок.* Пас. до **зва́жувати.**
ЗВА́ЖУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *рідко* **ЗВАЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗВА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.*, *з інфін.*, *на що і без додатка.* Знаходити в собі відвагу, сміливість робити, говорити що-небудь, виявляти рішучість у якихось діях, вчинках, словах; насмілюватися, наважуватися. // Виявляти готовність, погоджуватися робити що-небудь.
ЗВАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *розм.* Док. до **вакува́ти** 2.

ЗВАЛ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **зва́лювати** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **зва́лище** 2. 3. *рідко.* Те саме, що **зава́л** 2.
ЗВАЛАШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Каструвати.
ЗВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звали́ти.** // **зва́лено**, *безос. присудк. сл.*
ЗВА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звали́ти.**
ЗВА́ЛИСЬКО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **зва́лище** 1, 2.
ЗВАЛИ́ТИ *див.* **зва́лювати.**
ЗВАЛИ́ТИСЯ *див.* **зва́люватися**[1].
ЗВА́ЛИЩЕ, -а, *с.* 1. Місце, куди звозять, скидають сміття, непотріб. 2. *чого.* Велика кількість чого-небудь, зваленого в одне місце. // *розм.* Склад чого-небудь на відкритому місці. // Нагромадження чого-небудь поваленого, обваленого. 3. *мн.*, *розм.* Те саме, що **руї́ни.**
ЗВАЛКО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **валкува́ти.**
ЗВАЛКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *с. г.* Док. до **валкува́ти.**
ЗВАЛОВИ́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Неповороткий.
ЗВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до звалу (у 1 знач.). **** Зва́льна борозна́** – борозна, заорана з обох боків на середину. 2. *рідко.* Те саме, що **висна́жливий.**
ЗВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь звалює.
ЗВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **зва́льник.**
ЗВАЛЬЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.*, *тех.* Док. до **вальцюва́ти.**
ЗВА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для звалювання (*див.* **зва́лювання**[1]).
ЗВАЛЮ́ВАНИЙ, -а, -е. Якого можна звалити.
ЗВАЛЮ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **звалю́ваний.**
ЗВА́ЛЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **зва́лювати** і **зва́люватися**[1].
ЗВА́ЛЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **зва́люватися**[2].
ЗВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗВАЛИ́ТИ**, звалю́, зва́лиш, *док.*, *перех.* 1. Ударивши, штовхнувши, зачепивши і т. ін., змушувати падати, перекидати кого-, що-небудь. // Убивати або підстрелювати. // Зрубувати, скошувати. // Руйнувати, розламувати. // *перен.*, *розм.* Перемагати кого-небудь. // *перен.* Позбавляти здатності триматися на ногах, змушувати лягати (про втому, хворобу, сон і т. ін.). // *безос.* **** Зва́лювати з ніг:** а) ударом, поштовхом змушувати падати кого-небудь; б) виснажуючи, знесилюючи кого-небудь, позбавляти здатності триматися на ногах, змушувати лягати (про хворобу, сон, переживання і т. ін.). 2. Скидати що-небудь велике, важке (вантаж, ношу) з чогось, кудись, на щось. // *розм.* Необережно скидати що-небудь із чогось. // Скидати що-небудь безладно в одне місце. 3. Накладати що-небудь велике, важке або класти безладно кого-, що-небудь на когось, щось. 4. *на кого*, *перен.* Перекладати що-небудь обтяжливе (справи, обов'язки, відповідальність і т. ін.) на когось. // *на що.* Пояснювати щось чим-небудь, знаходити якусь причину. 5. *рідко.* Відхиляти вбік що-небудь.
ЗВА́ЛЮВАТИСЯ[1], -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗВАЛИ́ТИСЯ**, звалю́ся, зва́лишся, *док.* 1. Втрачаючи опору, рівновагу, падати, перекидатися. // Падати, будучи вбитим, підстреленим тощо. // Падати, будучи зрубаним, зрізаним, скошеним. // *тільки док.* Лягати, падати від утоми, хвороби, сп'яніння і т. ін. 2. Падати вниз із чого-небудь, кудись, на щось. 3. *перен.*, *розм.* Раптово, несподівано з'являтися, прибувати куди-небудь. // Раптово, несподівано наставати, насуватися (про явища, події). // Раптово випадати комусь, на долю кого-небудь (про щось неприємне, обтяжливе). **** Звали́тися на го́лову** *чиюсь* – несподівано стати для кого-небудь об'єктом клопоту, турбот і т. ін. 4. Опускатися на що-небудь абияк, не володіючи собою (безсило, важко і т. ін.). 5. *тільки недок.* Пас. до **зва́лювати.**
ЗВА́ЛЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.*, **ЗВАЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* 1. Сплутуватися, збиватися (про вовну, шерсть, волосся, пух). 2. *тільки док.* Виготовитися способом валяння (про вироби з вовни, шерсті, пуху).
ЗВА́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зваля́ти.**
ЗВАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *перех.* Док. до **валя́ти** 2, 3.
ЗВАЛЯ́ТИСЯ[1], -я́ється, *док.*, *розм.* Валяючись без ужитку, втратити свою придатність.
ЗВАЛЯ́ТИСЯ[2] *див.* **зва́люватися**[2].
ЗВА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зва́ти.** // **зва́но**, *безос. присудк. сл.* **** Так зва́ний:** а) який має умовну назву; б) який виражає іронічне, зневажливе ставлення до кого-, чого-небудь. 2. *у знач. прикм.* Якого запросили; запрошений. **** Зва́ний обі́д (вечеря́ *і т. ін.*)** – обід, вечеря і т. ін., на які запрошують гостей.
ЗВАННЯ́, -я́, *с.* 1. Офіційно присвоєна назва, яка означає фах, ступінь кваліфікації у певній галузі або службовий стан. // Офіційно присвоєна почесна назва як нагорода за заслуги в галузі якої-небудь діяльності. 2. Назва, що означає належність до якого-небудь колективу, організації. 3. *заст.* Належність до якого-небудь соціального стану.
ЗВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **званта́жити.**
ЗВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **званта́жити.**
ЗВАНТА́ЖИТИ *див.* **званта́жувати.**
ЗВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **званта́жувати.**
ЗВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВАНТА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Знімати з чого-небудь якийсь вантаж.

ЗВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **званта́жувати.**
ЗВА́ПНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звапнува́тися.**
ЗВАПНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звапнува́тися.**
ЗВАПНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звапнува́ти.**
ЗВАПНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **вапнува́ти.**
ЗВАПНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **звапно́вувати.**
ЗВАПНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звапнува́ти.**
ЗВАПНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **вапнува́ти** 1.
ЗВАПНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Пас. до **звапнува́ти.**
ЗВАР, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **узва́р.**
ЗВА́РЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звари́ти**[1]. // **зва́рено**, *безос. присудк. сл.*
ЗВА́РЕНИЙ[2], -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **звари́ти**[2].
ЗВА́РЕННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **звари́ти**[2].
ЗВАРИ́ТИ[1], зварю́, зва́риш, *перех.* Док. до **вари́ти** 1. // *рідко.* Обпекти окропом, киплячою рідиною, парою яку-небудь частину тіла; обварити.
ЗВАРИ́ТИ[2] *див.* **зва́рювати.**
ЗВАРИ́ТИСЯ[1], зварю́ся, зва́ришся. Док. до **вари́тися** 1, 2. // Опинившись у чому-небудь киплячому (у воді, смолі і т. ін.), загинути, вмерти.
ЗВАРИ́ТИСЯ[2] *див.* **зва́рюватися.**
ЗВАРІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зваріюва́ти.**
ЗВАРІЮВА́ТИ *і* **ЗВАР'ЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *зах.* Збожеволіти.
ЗВА́РКА, -и, *ж.*, *тех.*, *рідко.* Те саме, що **зва́рювання** 1, 2.
ЗВАРНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Виготовлений, зроблений способом зварювання. *Зварний міст.*
ЗВА́РНИК, -а, *ч.*, *тех.* Фахівець, який здійснює зварювання.
ЗВА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **зва́рник.**
ЗВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до **зва́рювання.** // Признач. для **зва́рювання** (у 1 знач.).
ЗВА́РЮВАЛЬНИК, -а, *ч.*, *тех.*, *рідко.* Те саме, що **зва́рник.**
ЗВА́РЮВАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **зва́рювати.** *Зварювані деталі. Зварювані заготовки.*
ЗВА́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *тех.* Здатність до зварювання (у 1 знач.). *Зварюваність металів.*
ЗВА́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* 1. Дія за знач. **зва́рювати** і **зва́рюватися.** 2. Спосіб з'єднування металевих (рідше пластмасових і скляних) частин через розплавлення країв, які з'єднуються. // Спосіб з'єднування металевих частин через їх розжарення і сковування. **** Га́зове зва́рювання** – зварювання плавленням, при якому для нагріву використовується тепло полум'я суміші газів, що спалюється за допомогою пальника. **Дугове́ зва́рювання** – зварювання плавленням, при якому нагрів здійснюється електричною дугою. **Електрошла́кове зва́рювання** – зварювання плавленням, при якому для нагріву використовується тепло, що виділяється в процесі проходження електричного струму через розплавлений шлак. **Конта́ктне зва́рювання** – зварювання із застосуванням тиску, при якому використовується тепло, що виділяється в контакті зварюваних частин під час проходження електричного струму. **Точко́ве зва́рювання** – контактне зварювання, при якому зварне з'єднання виникає між торцями електродів, що підводять струм і передають зусилля стискання.
ЗВАР'ЮВА́ТИ *див.* **зваріюва́ти.**
ЗВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗВАРИ́ТИ**, зварю́, зва́риш, *док.*, *перех.*, *тех.* З'єднувати які-небудь металеві (рідше пластмасові й скляні) частини, розплавляючи їх краї. // З'єднувати які-небудь металеві частини, розжарюючи й клепаючи їх.
ЗВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗВАРИ́ТИСЯ**, зва́риться, *док.*, *тех.* З'єднуватися через плавлення або розжарення і сковування.
ЗВА́РЮВАЧ, -а, *ч.*, *тех.*, *рідко.* Те саме, що **зва́рник.**
ЗВА́РЮВАЧКА, -и. Жін. до **зва́рювач.**
ЗВАР'Я́ТІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* Збожеволіти.
ЗВА́ТИ, зву, звеш, *рідше* зову́, зове́ш, *недок.*, *перех.* 1. Іменувати кого-, що-небудь; називати, прозивати. 2. Характеризувати кого-, що-небудь якимсь словом, виявляючи своє ставлення, свою оцінку. // Іменувати кого-небудь якось, вважаючи, маючи кимсь, чимось для себе. 3. *розм.* Кликати кого-небудь. // Запрошувати куди-небудь до когось. // Закликати до чого-небудь. // *також без додатка, перен.* Вабити.
ЗВА́ТИСЯ, зву́ся, зве́шся, *рідше* зову́ся, зове́шся, *недок.* 1. Іменуватися, мати ім'я, назву; називатися, прозиватися. 2. Своїми особливостями відповідати якій-небудь назві, якомусь поняттю; характеризуватися якимсь словом.
ЗВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звести́.** // **зве́дено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який складається з кількох компонентів. // Який об'єднує в собі різні дані, риси, ознаки і т. ін. **** Зве́дений брат** – який доводиться братом, будучи сином мачухи або вітчима. **Зве́дена сестра́** – яка доводиться сестрою, будучи дочкою мачухи або вітчима.
ЗВЕДЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.*, *заст.* Покритка.
ЗВЕ́ДЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зве́дений.**
ЗВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **звести́** 5 – 12, 16. 2. Одножанрові тексти різних авторів, об'єднані в один твір. 3. Певні відомості, дані, зібрані в один документ; документ із такими відомостями, даними.

ЗВЕДЕНЮ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **зведеня́**.

ЗВЕДЕНЯ́ *див.* **зведеня́та**.

ЗВЕДЕНЯ́ТА, -ня́т, *мн.* (*одн.* **зведеня́**, -я́ти, *с.*), *розм.* Зведені брати і сестри.

ЗВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звезти́** 1 – 3.

ЗВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звезти́** 1, 2.

ЗВЕЗТИ́ *див.* **зво́зити**.

ЗВЕЛИЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звелича́ти** 1 – 3.

ЗВЕЛИЧА́ТИ *див.* **звели́чувати**.

ЗВЕЛИЧА́ТИСЯ *див.* **звели́чуватися**.

ЗВЕЛИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звели́чити** 1, 2.

ЗВЕЛИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звели́чити** 1, 2.

ЗВЕЛИ́ЧИТИ *див.* **звели́чувати**.

ЗВЕЛИ́ЧИТИСЯ *див.* **звели́чуватися**.

ЗВЕЛИ́ЧНИК, -а, *ч.* Пристрасний прихильник кого-, чого-небудь; шанувальник, поклонник.

ЗВЕЛИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звели́чувати** 1 – 3.

ЗВЕЛИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВЕЛИ́ЧИТИ**, -чу, -чиш *і* **ЗВЕЛИЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Створювати велич кому-, чому-небудь, сприяти величі, славі когось, чогось. // Робити значнішим кого-небудь. 2. Вихваляти, прославляти кого-, що-небудь. 3. *фольк.* Вшановувати кого-небудь, співаючи на його честь обрядову пісню. 4. *тільки* **звелича́ти**, *док.* Назвати кого-небудь шанобливим ім'ям.

ЗВЕЛИ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗВЕЛИ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся *і* **ЗВЕЛИЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Ставати величним, прославлятися. // Усвідомлювати своє значення. 2. *тільки* **звелича́тися**, *док.* Похвалитися ким-, чим-небудь, виявити гордість за когось, щось. 3. *тільки недок.* Пас. до **звели́чувати** 2.

ЗВЕЛІ́ТИ, -лю́, -ли́ш. Док. до **велі́ти** 1. // Порадити що-небудь.

ЗВЕНИГОРО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Звенигород.

ЗВЕРГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗВЕ́РГНУТИ** *і* **ЗВЕ́РГТИ**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* зверг, -ла, -ло *і* зве́ргнув, -нула, -нуло; *док.*, *перех.*, *книжн.* З силою скидати.

ЗВЕРГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗВЕ́РГНУТИСЯ** *і* **ЗВЕ́РГТИСЯ**, -гнуся, -гнешся *і діал.* зве́ржуся, зве́ржешся; *мин. ч.* зве́ргся, -лася, -лося; *док.* 1. *книжн.* Падати, звалюватися. 2. *діал.* Здригатися. 3. *діал.* Відрікатися.

ЗВЕ́РГНУТИ *див.* **зверга́ти**.

ЗВЕ́РГНУТИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зве́ргнути**.

ЗВЕ́РГНУТИСЯ *див.* **зверга́тися**.

ЗВЕ́РГТИ *див.* **зверга́ти**.

ЗВЕ́РГТИСЯ *див.* **зверга́тися**.

ЗВЕРЕСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Пронизливо крикнути.

ЗВЕРЕТЕ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Скрутитися; завертітися.

ЗВЕРЕЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.*, *діал.* Заверещати.

ЗВЕРЗТИ́, -зу́, -зе́ш, *док.*, *перех.*, *фам.* Сказати дурницю, нісенітницю.

ЗВЕ́РНЕНИЙ, **ЗВЕ́РНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зверну́ти**.

ЗВЕ́РНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зве́рнений**.

ЗВЕ́РНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зверну́ти** 6 і **зверну́тися** 1, 3. 2. Сповіщення, розпорядження або заклик, привітальна промова і т. ін., адресовані народові, якому-небудь колективові, організації, спеціалістам якої-небудь галузі.

ЗВЕРНУ́ТИ *див.* **заверта́ти**.

ЗВЕ́РНУТИЙ *див.* **зве́рнений**.

ЗВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **зверта́тися**.

ЗВЕ́РСТАНИЙ, -а, -е, *друк.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зверста́ти**.

ЗВЕ́РСТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зве́рстаний**.

ЗВЕРСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех.*, *друк.* Док. до **верста́ти** 2.

ЗВЕРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Стос. до звертання (у 2 знач.).

ЗВЕРТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зверта́ти** 1 і **зверта́тися** 1, 3. 2. Вислів, думка, прохання і т. ін., спрямовані до кого-небудь. // *лінгв.* Слово або сполучення слів, що називають особу чи предмет, до яких звертається той, хто говорить.

ЗВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗВЕРНУ́ТИ**, зверну́, зве́рнеш, *док.* 1. *неперех.* Змінювати напрямок руху вбік від попереднього; повертати, рухаючись. // *до кого – чого.* Змінюючи напрямок, рухатися до кого-, чого-небудь. // Даючи прохід, проїзд кому-, чому-небудь, відходити, сходити вбік з дороги. 2. *перех.* Спрямовувати кого-, що-небудь убік. // *рідко.* Змінювати напрямок пролягання дороги, стежки і т. ін. 3. *неперех.* Мати, утворювати згин, вигин, поворот, завертати (про дорогу, річку і т. ін.). 4. *неперех.*, *розм.* Наближатися до якої-небудь межі в часі або відходити від такої межі. // *безос.* Доходити певного віку. 5. *перех. і неперех.* Спрямовувати, переводити мову, розмову, думки на іншу тему, особу, інший предмет. 6. *перех.* Говорити, писати, спрямовувати свої слова, свою мову до кого-, чого-небудь. 7. *перех.* Повертати, спрямовувати що-небудь у певний бік, до когось, чогось. // Зсовувати набік. 8. *тільки док.*, *перех.*, *розм.* Ударивши, різко повернувши, перекосити, викривити, ушкодити що-небудь. ** **зверну́ти в'я́зи (ши́ю, го́лову)**: а) (*кому*) убити, скрутивши шию, різко завернувши голову (зазвичай птахові); б) (*кому*) покалічити або вбити; в) (*собі*) покалічитися або загинути. 9. *перех. і без додатка, на кого – що.* Складати вину на кого-небудь іншого. // Виставляти кого-, що-небудь як причину для виправдання або пояснення чогось. 10. *неперех.*, *заст.* Іти, їхати назад; вертатися. 11. *перех.*, *рідко.* Віддавати, повертати що-небудь назад. // Поновлювати що-небудь витрачене.

ЗВЕРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗВЕРНУ́ТИСЯ**, зверну́ся, зве́рнешся, *док.* 1. Промовляти, писати, спрямовуючи свої слова, свою мову до кого-небудь. // *до чого.* Апелювати до чого-небудь притаманного або приписуваного комусь. // Говорячи до кого-небудь, називати його певним чином, виявляти своє ставлення до нього. // Удаватися до кого-небудь за порадою, допомогою і т. ін. *Звернутися до лікаря.* 2. Робити поворот у який-небудь бік; повертатися. // Спрямовуватися (про очі, погляд). // *тільки док.*, *перен.*, *заст.* Уміло повести себе в складному становищі; викрутитися. 3. Удаватися до чого-небудь у своїй діяльності, зосереджувати свою увагу, свої інтереси на чомусь. 4. *заст.* Іти, їхати назад; вертатися. 5. *рідко.* Збиратися разом, в одне місце, докупи; згортатися. // Лягати або сідати, зіщулюючись, скорчуючись. // Скручуватися. 6. *діал.* Перекидатися. 7. *тільки недок.* Пас. до **зверта́ти** 2, 5 – 7.

ЗВЕРТІ́ТИ *див.* **звíрчувати**.

ЗВЕРТІ́ТИСЯ, зверчу́ся, зве́ртишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **скрути́тися**.

ЗВЕРХ[1], *присл.*, *рідко.* Те саме, що **зве́рху**[1] 3.

ЗВЕРХ[2], *прийм. з род. в.*, *рідко.* Сполучення з прийм. **зверх** виражають: Просторові відношення: 1. Уживається на означення предмета, поверх якого, на якому хто-, що-небудь розміщується. Кількісні відношення: 2. Уживається на означення перевищення якої-небудь кількості. 3. Уживається на означення перевищення міри, норми чого-небудь. 4. Уживається на означення дії, предмета і т. ін., на додаток до яких або крім яких іще що-небудь робиться.

ЗВЕ́РХНИК, -а, *ч.*, *діал.* Начальник, керівник.

ЗВЕ́РХНІЙ, -я, -є. 1. Обернений назовні, зовнішній; прот. внутрішній. *Зверхня краса.* // Який має місце, діє зовні, за межами чого-небудь. 2. Який не зачіпає суті, основи чого-небудь. 3. Який виражає зверхність, перевагу кого-, чого-небудь над кимось, чимось. 4. Гордовитий, зарозумілий, пихатий. *Зверхній вираз обличчя.* // Пройнятий зневагою, презирством; зневажливий.

ЗВЕ́РХНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Переважна, провідна роль кого-, чого-небудь. // *рідко.* Право керувати, наказувати, вимагати; влада. 2. Наявність особливих, вищих якостей порівняно з ким-, чим-небудь. // Перевага над ким-, чим-небудь; вищість. // Надмірна впевненість у собі, в своїх силах, здібностях, можливостях і т. ін.; зарозумілість. 3. Надмірна гордість; пиха. // Зневага, презирливе ставлення до навколишніх.

ЗВЕ́РХНЬО. Присл. до **зве́рхній** 2 – 4.

ЗВЕ́РХУ[1], *присл.* 1. У верхній, горішній частині чого-небудь, угорі; прот. внизу. ** **Неха́й бу́де зве́рху чиє** – нехай буде так, як хочеться комусь. 2. Поверх кого-, чого-небудь. 3. На поверхні чого-небудь. 4. Зовні; прот. всередині. // *перен.* На перший погляд; не вникаючи в суть. 5. У напрямку вниз; згори. 6. *перен.* З боку керівних органів і т. ін.

ЗВЕ́РХУ[2], *прийм.*, *з род. в.*, *розм.* Сполучення з прийм. **зве́рху** виражають просторові відношення. 1. Уживається на означення предмета чи простору, угорі над яким що-небудь розміщується або відбувається якась дія. 2. Вказує на предмет, на поверхні якого хто-, що-небудь знаходиться.

ЗВЕРША́ТИ *див.* **зве́ршувати**.

ЗВЕРША́ТИСЯ *див.* **зве́ршуватися**.

ЗВЕ́РШЕНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зверши́ти**.

ЗВЕ́РШЕННЯ, -я, *с.*, *книжн.* 1. Дія за знач. **зверши́ти**. // Здійснення великих замірів, задумів, справдження високих надій, бажань, сподівань. 2. *тільки мн.* Важливі справи, діяння, подвиги. // Досягнення, успіхи.

ЗВЕРШЕ́ЧКУ, *присл.* 1. У верхній частині чого-небудь, угорі; прот. знизу. 2. Поверх, зверху чого-небудь.

ЗВЕРШИ́ТИ *див.* **зве́ршувати**.

ЗВЕРШИ́ТИСЯ *див.* **зве́ршуватися**.

ЗВЕ́РШУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ЗВЕРША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗВЕРШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *книжн.* Робити великої ваги справу, здійснювати що-небудь важливе, значне.

ЗВЕ́РШУВАТИСЯ, -ується *і* **ЗВЕРША́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ЗВЕРШИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *книжн.* 1. Відбуватися, здійснюватися (про які-небудь важливі процеси, справи і т. ін.). // Ставати дійсністю, справджуватися (про мрії, сподівання, передбачення). 2. *тільки недок.* Пас. до **зве́ршувати** і **зверша́ти**.

ЗВЕСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *поет.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **звесели́ти**.

ЗВЕСЕЛИ́ТИ *див.* **звеселя́ти**.

ЗВЕСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **звеселя́тися**.

ЗВЕСЕЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Який звеселів, став веселим. // Який виражає веселість.

ЗВЕСЕЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати веселим; повеселішати. 2. *тільки 3 ос.* Сповнитися веселощів, радості, щастя.

ЗВЕСЕЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати веселішим.

ЗВЕСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗВЕСЕЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* 1. Створювати веселий настрій, викликати веселощі у кого-небудь; веселити. // Усувати сум, тугу; розважати, збадьорювати. // Приносити радість, утіху кому-небудь; радувати. 2. Своєю присутністю, дією пожвавлювати, прикрашати що-небудь.

ЗВЕСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗВЕСЕЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* 1. *тільки док.* Стати веселим; розвеселитися. // Відчути радість; зрадіти. // Пожвавішати, збадьоритися. 2. *тільки недок.* Весело проводити час, розважатися, веселитися. 3. *тільки 3 ос.* Оздоблюватися, прикрашатися.

ЗВЕ́СТИ́ *див.* **зво́дити**.

ЗВЕСТИ́СЯ *див.* **зво́дитися**.

ЗВЕЧЕ́РЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *діал.* Повечеряти.

ЗВЕЧОРІ́ТИ, -і́є, *безос.* Док. до **вечорі́ти**.

ЗВЕ́ЧОРА, *рідше* **ІЗВЕ́ЧОРА**, *присл.* З часу настання вечора; з вечірнього часу. // *розм.* Увечері.

ЗВИВ, -у, *ч.* Дугоподібний заворот, вигин; звивина. // Крива або спіралеподібна лінія; закрут.

ЗВИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звива́ти** і **звива́тися**.

ЗВИВА́ТИ *і рідко* **ІЗВИВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗВИ́ТИ**, зів'ю́, зів'є́ш *і рідко* **ІЗВИ́ТИ**, ізів'ю́, ізів'є́ш *і діал.* **ЗВИ́НУТИ** *і рідко* **ІЗВИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Скручуючи, сплітаючи нитки, стебла і т. ін., робити, виготовляти що-небудь. 2. Згортати, скручувати що-небудь у сувій, згорток, кільце. // Загортати, закручувати в що-небудь. 3. *розм.* Закручуючи по спіралі, навколо осі, піднімати вгору. 4. *діал.* Завивати (волосся).

ЗВИВА́ТИСЯ *і рідко* **ІЗВИВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗВИ́ТИСЯ**, зів'ю́ся, зів'є́шся *і рідко* **ІЗВИ́ТИСЯ**, ізів'ю́ся, ізів'є́шся *і діал.* **ЗВИ́НУТИСЯ** *і рідко* **ІЗВИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Скручуватися, закручуватися в трубку, кільце і т. ін. 2. З'єднуючись, сплітатися докупи, разом. 3. Вигинатися, нахиляючись у різні боки. // Борсатися, корчитися (перев. від болю). // *тільки недок.* Згинатися, улесливо кланяючись. // *тільки 3 ос.* Мати вигини, зигзаги, бути розташованим по звивистій лінії. 4. *тільки недок.*, *перен.* Хитрувати, викручуватися, пристосовуючись до обставин. 5. Підніматися вгору клубами, вихором (про дим, пару, куряву і т. ін.). 6. Стрімко злітати вгору (про птахів, літальні апарати і т. ін.). // Спрямовуватися вгору. // Підніматися, ставати на диби (про коня). // Гучно, високо звучати (про голос, музику). 7. *перев. недок.* Рухатися в різних напрямках, крутитися, метушитися. // Швидко повертатися, рухатися, даючи лад якій-небудь роботі. // *тільки недок.* Літати, кружляти в різних напрямках. 8. *тільки недок.* Розвіватися, маяти в повітрі (про прапор і т. ін.). // Спадати хвилясто. 9. *тільки недок.*, *перен.* Підлесливо крутитися, упадати біля кого-небудь, домагаючись уваги, ласки. 10. *тільки недок.* Пас. до **звива́ти**.

ЗВИ́ВИНА, -и, *ж.* Дугоподібний заворот, вигин; звив. // *тільки мн.*, *перен.* Відхилення в розвитку чого-небудь. ** **Зви́вини мо́зку** – хвилясті складки у півкулях головного мозку.

ЗВИ́ВИСТИЙ, -а, -е. Який має звиви, вигини, закрути. // Хвилястий. // Який має здатність вигинатися, вихилятися. // Спіралеподібний.

ЗВИ́ВИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зви́вистий**.

ЗВИ́ВИСТО. Присл. до **зви́вистий**.

ЗВИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зви́вистий**.

ЗВИ́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зви́вчастий**.

ЗВИ́ВЧАСТО. Присл. до **зви́вчастий**.

ЗВИ́ДІТИ, -джу, -диш, *док.*, *діал.* Побачити.

ЗВИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звика́ти**.

ЗВИКА́ТИ *і рідко* **ІЗВИКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗВИ́КНУТИ** *і рідко* **ІЗВИ́КНУТИ** *і* **ЗВИ́КТИ** *і* **ІЗВИ́КТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* звик *і* ізви́к, -ла, -ло; *док.* 1. *перев. з інфін.* Набувати звички робити що-небудь, поводитися певним чином. // Набувати навичок, уміння в чому-небудь, навчатися щось робити. 2. *до чого і з інфін.* Переставати сприймати що-небудь як нове, незвичне, звикатися з чимось. // *перев. до чого.* Освоюватися з чим-небудь, пристосовуватися до чогось. // *без додатка і до чого.* Примирятися з чим-небудь небажаним, неприємним. // *до кого.* Переставати сприймати кого-небудь як чужого. // *де кого.* Відчувати прихильність, дружньо ставитися до кого-небудь, зживатися з кимось.

ЗВИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗВИ́КНУТИСЯ** *і рідко* **ЗВИ́КТИСЯ**, -кнуся, -кнешся, *док.* 1. *з чим*, *рідко до чого.* Переставати сприймати що-небудь як нове, незвичне, зживатися з чимось, призвичаюватися до чого-небудь. // *також без додатка.* Освоюватися з чим-небудь, пристосовуватися до чогось. // *з чим.* Примирятися з чим-небудь небажаним, неприємним. // *з ким.* Ставати близькою, своєю людиною стосовно до кого-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **звика́ти** 1.

ЗВИ́КЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **звика́ти**. 2. *у знач. прикм.* До якого звик хто-небудь; повсякденний, добре знайомий; звичний. 3. *у знач. прикм.* Призвичаєний до чого-небудь, натренований.

ЗВИ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **зви́клий** 2, 3.

ЗВИ́КЛО. Присл. до **зви́клий** 2, 3.

ЗВИ́КНУТИ *див.* **звика́ти**.

ЗВИ́КНУТИСЯ *див.* **звика́тися**.

ЗВИ́КТИ *див.* **звика́ти**.

ЗВИ́КТИСЯ *див.* **звика́тися**.

ЗВИ́НЕНИЙ, **ЗВИ́НУТИЙ**, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зви́нути**.

ЗВИНИ́ТИ *див.* **звиня́ти**.

ЗВИ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Меткий, спритний.

ЗВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **зви́нний**.

ЗВИ́ННО, *діал.* Присл. до **зви́нний**.
ЗВИНУВА́ТИТИ *див.* **звинува́чувати**.
ЗВИНУВА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звинува́тити**. // **звинува́чено**, *безос. присудк. сл.*
ЗВИНУВА́ЧЕНИЙ, -ого, *ч.* Той, кому по суду пред'явлено звинувачення у якому-небудь злочині.
ЗВИНУВА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **звинува́тити**. 2. Те, що ставиться за провину кому-небудь, викриває, звинувачує когось.
ЗВИНУВА́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **звинува́чення**.
ЗВИНУВА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **звинува́чувати**.
ЗВИНУВА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звинува́чувати**.
ЗВИНУВА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВИНУВА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* 1. Вважати кого-небудь винним у порушенні певних норм поведінки, законності, якихось правил і т. ін. 2. Вказувати на щось як на ваду, дорікати за що-небудь.
ЗВИНУВА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **звинува́чувати**.
ЗВИ́НУТИ *див.* **звива́ти**.
ЗВИ́НУТИЙ *див.* **зви́нений**.
ЗВИ́НУТИСЯ *див.* **звива́тися**.
ЗВИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗВИНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.*, *перев. наказ. сп.* Виявляти поблажливість, прощати провину; вибачати. 2. *перех.*, *рідко*, *чим.* Виправдовувати чиїсь вчинки, поведінку чим-небудь. 3. *неперех.*, *тільки наказ. сп.*, *у знач. встав. сл.* Уживається: а) для вираження протесту, незгоди з ким-, чим-небудь; б) із введенням у мову не бажаних для кого-небудь слів.
ЗВИ́РИСТИЙ, -а, -е. Який вирує, перебуває в стані розбурханості.
ЗВИ́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зви́ристий**.
ЗВИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звирува́ти**. // *у знач. прикм.*
ЗВИРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **звиро́ваний**.
ЗВИРОДНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який погіршився в своїй природі, втратив цінні властивості, якості попередніх поколінь. 2. *перен.* Який занепав, втративши попередній характер, зміст.
ЗВИРОДНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **звироднí́лий**.
ЗВИРОДНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **звироднí́ти**.
ЗВИРОДНІ́ТИ, -íю, -íєш, *док.* 1. Погіршитися в своїй природі, втративши цінні властивості, якості попередніх поколінь. 2. *тільки 3 ос.*, *перен.* Втративши попередній характер, зміст, занепасти.
ЗВИРУВА́ТИ, -у́є. Док. до **вирува́ти**.
ЗВИС, -у, *ч.* Те, що виступає, нависає як продовження даху будівлі; піддашшя, навіс.
ЗВИСА́ННЯ, -я, *с.* 1. Стан за знач. **звиса́ти**. 2. Положення тіла під кутом між горизонтальною та вертикальною площинами.
ЗВИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗВИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* звис, -ла, -ло; *док.* 1. Висіти, тримаючись на чому-небудь одним чи кількома кінцями (про предмети). // Бути, ставати опущеним; спадати. 2. Відтягуючись, відвисати; обвисати. 3. Бути розташованим, висіти, нависати над ким-, чим-небудь. // *на що.* Опускатися, насуватися на що-небудь. // *над чим.* Виступати, нависаючи якоюсь частиною, кінцем над чим-небудь. 4. Згинаючись, нахилятися, схилятися низько. // Нахилятися, перегнувшись через що-небудь. // *через що.* Бути перекинутим через що-небудь і спущеним униз. 5. Зачепившись, утримуватися на чому-небудь у висячому положенні. // Повисати всією своєю вагою, усім тілом на чому-небудь, спиратися на щось. // Спадати, не облягаючи стану, плечей, бути великим для кого-небудь (про одяг). 6. Триматися якийсь час у повітрі, нерухомо чи повільно пересуваючись. // Лунати, чутися (про звуки). 7. *перен.* Виникаючи, з'являючись, загрожувати кому-, чому-небудь (про небезпеку, біду і т. ін.).
ЗВИСА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **звиса́ти**.
ЗВИ́СКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **зви́скувати**.
ЗВИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зви́скувати**.
ЗВИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Час від часу видавати виск, скавчання. 2. *перен.* Утворювати звуки, подібні до виску.
ЗВИ́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зви́снути**. 2. *у знач. прикм.* Опущений донизу, обвислий.
ЗВИ́СНИК, -а, *ч.*, *зах.* Крутий берег річки.
ЗВИ́СНУТИ *див.* **звиса́ти**.
ЗВИ́СОКА, *присл.* 1. З височини, згори. // З високого або вищого місця. 2. З почуттям власної переваги, зарозуміло, гордовито, пихато. // Зневажливо, з презирством. 3. Піднесено, пишномовно. 4. *рідко.* Високо.
ЗВИ́ТИ *див.* **звива́ти**.
ЗВИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зви́ти**.
ЗВИ́ТИСЯ *див.* **звива́тися**.
ЗВИТЯ́ГА, -и, *ж.*, *уроч.* 1. Перемога в бою, у війні. // Героїчний подвиг. 2. Досягнення, успіх, здобуті подоланням труднощів у чому-небудь, наполегливою працею, демонструванням свого мистецтва і т. ін.
ЗВИТЯ́ЖЕЦЬ, -жця, *ч.*, *уроч.* 1. Той, хто переміг у бою, у війні. // Герой, витязь, лицар. // Боєць, воїн. 2. Той, хто, долаючи труднощі, наполегливо працюючи, демонструючи своє мистецтво і т. ін., досягає успіхів у чому-небудь.
ЗВИТЯ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. *уроч.* Стос. до звитяги. // Який домагається звитяги, завжди перемагає. // Який виражає звитягу, прагнення до неї. // Геройський, доблесний. 2. *рідко.* Пронизливий, різкий (про звуки).
ЗВИТЯ́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е, *уроч.*, *рідко.* Те саме, що **звитя́жний** 1.
ЗВИТЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *уроч.* Властивість за знач. **звитя́жний** 1.
ЗВИТЯ́ЖНО, *уроч.* Присл. до **звитя́жний** 1.
ЗВИХ, -у, *ч.* Зміщення кісток у суглобі внаслідок падіння, удару і т. ін.; вивих.
ЗВИ́ХНЕНИЙ, **ЗВИ́ХНУТИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звихну́ти** 1, 2. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який звихнувся, збочив у житті, поведінці і т. ін.
ЗВИ́ХНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зви́хнений**.
ЗВИ́ХНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **звихну́ти** і **звихну́тися**.
ЗВИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.* Викликати зміщення кісток у суглобі (внаслідок падіння, удару і т. ін.). 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Спричинити відхилення від нормального чи попереднього стану, знівечити, зіпсувати, скалічити кого-, що-небудь. 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **звихну́тися** 3.
ЗВИ́ХНУТИЙ *див.* **зви́хнений**.
ЗВИХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Зміститися в суглобі внаслідок падіння, удару і т. ін. (про кістки). 2. *тільки 3 ос.*, *розм.* Зміститися, відхилитися вбік. 3. *перен.*, *розм.* Збочити в житті, поведінці і т. ін. // Зробити непевний, неправильний рух, виконати помилкову дію. 4. *розм.* Стати психічно ненормальним. ** **Звихну́тися ро́зумом** – збожеволіти.
ЗВИ́ХРЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зви́хрити** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Скуйовджений, розтріпаний (про волосся). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Розбурханий, збуджений, неспокійний.
ЗВИ́ХРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зви́хрений**.
ЗВИ́ХРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зви́хрити** і **зви́хритися**.
ЗВИ́ХРИТИ *див.* **зви́хрювати**.
ЗВИ́ХРИТИСЯ *див.* **зви́хрюватися**.
ЗВИ́ХРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗВИ́ХРИТИ**, -рю, -риш, *док.* 1. *перех.* Здіймати, закручувати вихором (пил, дим і т. ін.). 2. *перех.* Розвівати, розтріпувати сильним поривом вітру. 3. *тільки 3 ос.*, *неперех.* Те саме, що **зви́хрюватися** 1.
ЗВИ́ХРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗВИ́ХРИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Здійматися, закручуватися вихором. 2. Розвіватися, розтріпуватися від сильного пориву вітру.
ЗВИЧАЄ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до звичаю. ** **Звичає́ве пра́во** – сукупність звичаїв, які стали нормами права внаслідок санкціонування їх державою.
ЗВИЧАЄ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **звичає́вий**.
ЗВИ́ЧАЙ, -аю, *рідко* **ЗВИЧА́Й**, -а́ю, *ч.* 1. Загальноприйнятий порядок, правила, які здавна існують у громадському житті й побуті якого-небудь народу, соціальної групи, колективу і т. ін. ** **Зви́чай ділово́го оборо́ту** – правило поведінки, яке склалося і широко застосовується в якій-небудь сфері підприємницької діяльності, незалежно від того, чи передбачене воно законодавством. **Правови́й зви́чай** – правило поведінки, яке історично склалося у певному суспільстві (або місцевості). // Уклад суспільного життя нації, народу; культура, побут. // Традиційний порядок відзначення яких-небудь подій, свят і т. ін., пов'язаний з виконанням певних дій і використанням відповідних атрибутів, предметів і т. ін. 2. *тільки одн.* Усталений, звичний спосіб, манера дії, поведінки кого-небудь; звичка. 3. *тільки одн.* Ввічливість, пристойність у поведінці, манерах, дії. ** **Для звича́ю** – заради ввічливості, пристойності. 4. *перев. мн.* Правила гідної поведінки, прийняті в певному середовищі.
ЗВИЧА́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Звичка.
ЗВИЧА́ЙНЕ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **звича́йно** 1 – 3.
ЗВИЧА́ЙНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить звичайний (у 1, 2, 4 знач.).
ЗВИЧАЙНЕ́НЬКО. Присл. до **звичайне́нький**.
ЗВИЧА́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який нічим не вирізняється з-поміж інших, не має яких-небудь специфічних, визначних особливостей, якостей; простий; ординарний. // Буденний, прозаїчний. // *у знач. ім.* **звича́йне**, -ного, *с.* Те, що є буденним, прозаїчним. 2. Який не має в собі нічого нового, несподіваного для кого-небудь; звичний. // Який вважається нормальним. // Загальноприйнятий. // Загальновідомий. 3. Який завжди відбувається або часто буває, зустрічається, повторюється; постійний, повсякденний. // Характерний, типовий для кого-, чого-небудь. ** **Звича́йні а́кції** – акції, за якими дивіденди виплачуються з частини прибутку, що залишилася після сплати твердого процента власникам привілейованих акцій. 4. *розм.* Вихований, ввічливий. // Уважний до кого-, чого-небудь, делікатний. ** **Звича́йний сту́пінь**, *грам.* – назва форми прикметників або прислівників, що є вихідною в зіставленні з іншими ступенями порівняння.
ЗВИЧАЙНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім звичайний (у 1 – 3 знач.).
ЗВИЧАЙНІ́СІНЬКО. Присл. до **звичайні́сінький**.
ЗВИЧА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **звича́йний**.
ЗВИЧА́ЙНО. 1. Присл. до **звича́йний**. ** **Як звича́йно**: а) як заведено; б) як завжди. 2. *у знач. встав. сл.* Уживається для підтвердження думки. 3. *у знач. стверджув. част.* Так, авжеж. 4. *у знач. присудк. сл.*, *рідко.* Як належить, як годиться.
ЗВИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Певний спосіб дії, життя, манера поведінки або висловлювання, схильність до чогось, що стали звичними, постійними для кого-небудь. // Властивість вдачі, характеру. 2. Уміння, навичка, набуті тренуванням, тривалим досвідом. 3. *рідко.* Те саме, що **звича́й** 1. 4. *до чого*, *рідко.* Те саме, що **звика́ння**.
ЗВИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який став чиєюсь звичкою, увійшов у звичку. // До якого привчився, звик хто-небудь. 2. Який не має в собі нічого нового, несподіваного для кого-небудь. 3. Який завжди відбувається або часто зустрічається, повторюється; постійний, повсякденний. // Характерний, типовий для кого-небудь. 4. Який звик, пристосувався до чого-небудь. // Який набув у чомусь певних навичок, привчився до чого-небудь.
ЗВИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зви́чний**.
ЗВИ́ЧНІШЕ. Присл. до **зви́чніший**.
ЗВИ́ЧНІШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **зви́чний**.
ЗВИ́ЧНО. Присл. до **зви́чний**.
ЗВИШ, *прийм. з род. і знах. в.*, *діал.* Зверх (*див.* **зверх**[1] 2 – 4).
ЗВІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗВІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗВІ́ЯТИ**, звію, звієш, *док.* 1. *перев. 3 ос.*, *перех.* Відносити, відкидати вітром що-небудь. // Здувати, струшувати вітром що-небудь. // Вітром очищати зерно від полови і т. ін. 2. *тільки 3 ос.*, *перех.* Пронизувати вітром, проймати холодом. // *безос.* 3. *тільки 3 ос.*, *неперех.*, *рідко.* Повівати. // *безос.*
ЗВІД, зво́ду, *ч.* 1. Довга жердина, пристосована над колодязем для витягування води; журавель (у 2 знач.). 2. Зведені в одне ціле і розміщені в певному порядку тексти, документи, закони і т. ін. 3. Криволінійне перекриття, що з'єднує стіни або опори якої-небудь споруди; склепіння. // Те, що нависає великою площиною над чимось. *Небесний звід.* 4. *спец.* Частина затвора або замка, що утримує ударний механізм вогнепальної зброї в положенні готовності до пострілу.
ЗВІ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зві́дати**.
ЗВІ́ДАТИ *див.* **зві́дувати**.
ЗВІ́ДАТИСЯ *див.* **зві́дуватися**.
ЗВІДДА́ВНА, *присл.* З давніх часів.
ЗВІДДАЛЕ́КИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **зда́лека**.
ЗВІДДАЛІ́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **зда́лека**.
ЗВІДДАЛІ́К, *присл.*, *розм.* Те саме, що **зда́лека**.
ЗВІДДАЛЯ́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **зда́лека**.
ЗВІ́ДИ, -ів, *мн.*, *діал.* Розвідка.
ЗВІ́ДИНИ, -ин, *мн.*, *діал.* Розвідка.
ЗВІ́ДКИ, *присл.* 1. З якого місця? // З якої місцевості родом? // З якого боку? 2. З якого джерела? 3. З якої причини, чому? 4. Уживається в знач. сполучного слова: а) у підрядних реченнях місця; б) у підрядних додаткових реченнях. 5. *розм.* Уживається в оклично-питальних реченнях для вираження здивування з приводу чогось чи незгоди з ким-, чим-небудь. 6. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **зві́дкись**.
ЗВІ́ДКИ-НЕБУДЬ, *присл.* 1. З якогось місця, місцевості, боку. 2. З якого-небудь джерела.
ЗВІ́ДКИСЬ, *присл.* 1. З якогось, точно не відомого місця, з якоїсь місцевості. // З якогось боку. 2. З якогось, точно не відомого джерела. 3. З якоїсь, точно не відомої причини; чомусь.
ЗВІДКІ́ЛЬ, *присл.* Те саме, що **зві́дки**.
ЗВІДКІ́ЛЬСЬ, *присл.* Те саме, що **зві́дкись**.
ЗВІДКІЛЯ́, *присл.* Те саме, що **зві́дки**.
ЗВІДКІЛЯ́СЬ, *присл.* Те саме, що **зві́дкись**.
ЗВІДНИ́Й[1], -а́, -е́. Якого можна звести разом, з'єднати з іншим, наблизити до іншого (про частини, кінці чого-небудь).
ЗВІДНИ́Й[2], -а́, -е́, *спец.* Стос. до зводу (у 4 знач.).
ЗВІ́ДНИК, *рідко* **ЗВО́ДНИК**, -а, *ч.* 1. Той, хто провадить звідництво. // Той, хто розпускає плітки, зводні. 2. Той, хто зваблює дівчину, жінку.
ЗВІДНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Провадити звідництво.
ЗВІ́ДНИЦТВО, -а, *с.* Корисливе посередництво між чоловіком і жінкою для налагодження між ними любовних стосунків.
ЗВІ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до звідника.
ЗВІ́ДНИЦЯ, *рідко* **ЗВО́ДНИЦЯ**, -і. Жін. до **зві́дник** і **зво́дник** 1.
ЗВІДНІ́СТЬ, -ності, *ж.* У математиці (математичній логіці, теорії алгоритмів) – відношення між задачами (проблемами), множинами, функціями і предикатами.
ЗВІДНЯ́, -і́, *ж.*, *зах.* 1. Ставка віч-на-віч. 2. Омана.
ЗВІДО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* звідо́млять; *док.*, *рідко.* Те саме, що **повідо́мити**.
ЗВІДО́МЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **повідо́млення**.
ЗВІ́ДСИ, *рідко* **ІЗВІ́ДСИ**, *присл.* 1. З цього місця. // З цієї місцевості. // Від цього місця, від цієї місцевості, стосовно до цього місця, до цієї місцевості. // З цього боку. // На відстані, не безпосередньо. // Від чогось як від відправного пункту в міркуванні. 2. З цього часу, з цього моменту. 3. З цієї причини, внаслідок цього.
ЗВІДСІ́ЛЬ, *присл.* Те саме, що **зві́дси**.
ЗВІДСІЛЯ́, *присл.* Те саме, що **зві́дси**.
ЗВІДТА́М, *присл.*, *діал.* Звідти.
ЗВІ́ДТИ, *рідко* **ІЗВІ́ДТИ**, *присл.* 1. З того місця. // З тієї місцевості. // Зсередини чого-небудь. ** **Туди́ та зві́дти** – туди й назад. 2. З того джерела.
ЗВІДТІ́ЛЬ, *присл.* Те саме, що **зві́дти**.
ЗВІДТІЛЯ́, *присл.* Те саме, що **зві́дти**.
ЗВІДТО́ДІ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **відто́ді**.
ЗВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Довідуватися про щось, осягати

розумом що-небудь. // Бачити, зустрічати що-небудь. 2. Переживати, переносити на собі, зазнавати чого-небудь. // Відчувати що-небудь.
ЗВІДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗВІДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* Довідуватися, дізнаватися про що-небудь.
ЗВІДУСІЛЬ, *присл.* З усіх боків, з різних місць.
ЗВІДУСЮДИ, *присл.* Те саме, що **звідусіль**.
ЗВІДЦІЛЬ, *присл.* Те саме, що **звідси** 1.
ЗВІДЦІЛЯ, *присл.* Те саме, що **звідси** 1.
ЗВІЗДАР, -я, *ч.*, *заст.* Той, хто ворожить на планетах і зірках, пророкує.
ЗВІЙ, звою, *ч.*, *розм.* 1. Звивина, закрут, вигин. // *рідко.* Кільце, петля. // *рідко.* Фалда, складка. 2. Що-небудь звите кільцями, скручене, перевите. // Хвилясте пасмо, кучерик волосся. // Сплетіння чого-небудь. // *перев. мн.* Клуби (диму, пари і т. ін.). 3. Смужка паперу, полотна і т. ін., згорнута в трубку; сувій. 4. *рідко.* Те саме, що **згорток** 2.
ЗВІКУ, *присл.* З давньої пори, здавна.
ЗВІКУВАТИ *і рідше* **ІЗВІКУВАТИ**, -ую, -уєш. Док. до **вікувати**.
ЗВІКУ-ЗРОДУ, *присл.* Від самого початку, давно.
ЗВІКУ-ПРАВІКУ, *присл.* З давніх-давен, споконвіку.
ЗВІЛЬНА, *присл.* Не поспішаючи, повільно. // Не бурхливо, не сильно, тихо. // Поступово, не зразу.
ЗВІЛЬНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звільнити**^{1}. // **звільнено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який став вільним. 3. *у знач. прикм.* Вільний від якогось предмета, від виконання якої-небудь роботи. 4. *у знач. прикм.* Порожній, ніким не зайнятий.
ЗВІЛЬНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **звільнений**.
ЗВІЛЬНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звільнити**^{1}. ** **Звільнення на берег (у місто** *і т. ін.*) – дозвіл військовослужбовцеві, курсантові військового училища і т. ін. відлучитися на якийсь час із корабля або з розташування військової частини.
ЗВІЛЬНИТИ^1 *див.* **звільняти**^{1}.
ЗВІЛЬНИТИ^2 *див.* **звільняти**^{2}.
ЗВІЛЬНИТИСЯ *див.* **звільнятися**.
ЗВІЛЬНІТИ, -іє, *док.*, *розм.* Стати менш натягнутим, напруженим; послабшати.
ЗВІЛЬНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для звільнювання.
ЗВІЛЬНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звільнювати**.
ЗВІЛЬНЮВАТИ *див.* **звільняти**.
ЗВІЛЬНЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звільняти**.
ЗВІЛЬНЯТИ^1, -яю, -яєш, **ЗВІЛЬНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗВІЛЬНИТИ**, звільню, звільниш, *док.*, *перех.* 1. Випускати кого-небудь з-під арешту, з в'язниці і т. ін.; давати волю. 2. Силою визволяти кого-небудь з-під арешту, з в'язниці і т. ін.; здобувати в бою волю для кого-небудь. // Визволяти суспільну групу, клас, націю від гніту, від рабства. 3. Відвойовувати захоплену ворогом територію; очищати її від противника. 4. Забирати, вивільняючи з того, що стискує, зв'язує, обмежує і т. ін. в руках, заважає в чому-небудь. // Відділяти що-небудь від чогось, очищати. // Усувати що-небудь, що заважає певному розвитку. 5. *перев. від чого.* Позбавляти кого-небудь чогось обтяжливого чи зайвого, небажаного. // *від кого.* Позбавляти кого-небудь чиєсь небажаної, неприємної присутності. 6. Вилучаючи з якого-небудь процесу, робити вільним. // Знімати з роботи, відчисляти з навчального закладу і т. ін. 7. Робити порожнім, незайнятим (яке-небудь місце, приміщення, посуд і т. ін.). // Вивільняти (час) від звичних занять.
ЗВІЛЬНЯТИ^2, -яю, -яєш, *недок.*, **ЗВІЛЬНИТИ**, звільню, звільниш, *док.*, *перех.*, *діал.* Уповільнювати.
ЗВІЛЬНЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.*, **ЗВІЛЬНИТИСЯ**, звільнюся, звільнишся, *док.* 1. Виходити на волю з-під арешту, з в'язниці і т. ін. // Визволятися від гніту, від рабства і т. ін., відвойовувати, здобувати волю для себе. 2. Позбавлятися того, що стискує, зв'язує, обмежує і т. ін. в руках; вивільнятися. // Позбавляючись чого-небудь, очищатися. 3. *перев. від чого.* Позбуватися чого-небудь обтяжливого або зайвого, небажаного. // *від кого.* Позбуватися чиєсь небажаної, неприємної присутності. // *від кого.* Знімати з роботи, посади. // *від чого.* Перемагати в собі яке-небудь неприємне, обтяжливе почуття, переставати відчувати якийсь стан. 4. Переставати виконувати що-небудь, ставати вільним від якогось заняття, розмови і т. ін. // Залишати місце роботи, посаду. // Вилучаючись з якого-небудь процесу, ставати незайнятим, вільним; вивільнятися. 5. Ставати порожнім, незайнятим (про яке-небудь місце, приміщення, посуд і т. ін.).
ЗВІЛЬНЯЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **звільняти**.
ЗВІНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звінувати**.
ЗВІНУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Наділити віном.
ЗВІНУВАТИСЯ, -нуюся, -нуєшся, *док.*, *зах.* Залишитися без посагу.
ЗВІНЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звінчати**. // **звінчано**, *безос. присудк. сл.*
ЗВІНЧАТИ, -аю, -аєш, *перех.* Док. до **вінчати** 4.
ЗВІНЧАТИСЯ, -аюся, -аєшся. Док. до **вінчатися** 1.
ЗВІР^1, -а, *ч.* 1. Дика, зазвичай хижа, тварина. // *тільки одн.*, *у знач. збірн.* 2. *перен.* Про дуже люту, жорстоку людину.
ЗВІР^2, звору, **ІЗВІР**, ізвору, *ч.*, *зах.* Яр.
ЗВІРЕНИЙ^1, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звірити**^{1}.
ЗВІРЕНИЙ^2, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звірити**^{2}. // *у знач. прикм.* // **звірено**, *безос. присудк. сл.*
ЗВІРЕННЯ^1, -я, *с.* Дія за знач. **звірити**^{1}.
ЗВІРЕННЯ^2, -я, *с.* Дія за знач. **звірити**^{2}.
ЗВІРЕНЯ, -яти, *с.* 1. Маля звіра (*див.* **звір**^{1} 1). 2. Зменш. до **звір**^{1} 1.
ЗВІРЕНЯТКО, -а, -*с.* Зменш.-пестл. до **звіреня** 1.
ЗВІРИК, -а, *ч.*, *діал.* Звіря.
ЗВІРИНА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.*, *збірн.* Дикі, зазвичай хижі, тварини; звірі. 2. М'ясо дикого звіра. 3. *перен. збірн.* Дуже люті, жорстокі люди.
ЗВІРИНА, -и, *ж.* Дика, зазвичай хижа, тварина; звір (*див.* **звір**^{1} 1). // Тварина взагалі.
ЗВІРИНЕЦЬ, -нця, *ч.* Спеціально обладнане місце, територія з приміщеннями, клітками, де тримають різних звірів для показу. // *збірн.* Клітки з різними звірами для показу.
ЗВІРИНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **звір**^{1}. // Власт. звірові (*див.* **звір**^{1} 1). 2. *перен.* Жорстокий, лютий. // Надмірний, дуже великий.
ЗВІРИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **звірина**.
ЗВІРИТИ^1 *див.* **звіряти**^{1}.
ЗВІРИТИ^2 *див.* **звіряти**^{2}.
ЗВІРИТИСЯ^1 *див.* **звірятися**^{1}.
ЗВІРИТИСЯ^2 *див.* **звірятися**^{2}.
ЗВІРИТИСЯ^3, -рюся, -ришся, *недок.*, *розм.* Дивитися звіром, сердито, люто.
ЗВІРІВНИК, -а, *ч.* 1. Спеціаліст, який розводить звірів. 2. *діал.* Звіринець.
ЗВІРІВНИЦТВО, -а, *с.* Галузь тваринництва з розведення звірів для одержання цінного хутра.
ЗВІРІВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до звірівництва.
ЗВІРІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати лютим, жорстоким; скаженіти, шаленіти.
ЗВІРКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **звіряти**^{2} 1 – 3. 2. *спец.* Останній перед друкуванням коректурний відбиток в аркушах.
ЗВІРКУВАТИЙ, -а, -е. Схожий чимось на звірка. // Такий, як у звірка (про вираз очей).
ЗВІРКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **звіркуватий**.
ЗВІРКУВАТО. Присл. до **звіркуватий**.
ЗВІРНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто робить звірку (у 1 знач.) чого-небудь.
ЗВІРНИЦЯ, і. Жін. до **звірник**.
ЗВІРОБІЙ^1, -боя, *ч.* Мисливець на морського звіра (тюленя, моржа, білуху і т. ін.).
ЗВІРОБІЙ^2, -бою, *ч.* Трав'яниста рослина з густими багатоквітковими суцвіттями жовтого кольору; використовується в медицині як лікувальний засіб і в лікеро-горілчаному виробництві для виготовлення настоянок.
ЗВІРОБІЙНИЙ, -а, -е. Який стосується полювання на морського звіра.
ЗВІРОБІЙНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **звіробій**^{1}.
ЗВІРОБОЇВКА, -и, *ж.*, *розм.* Горілка або спирт, настояні на звіробої (*див.* **звіробій**^{2}).
ЗВІРОГОН, -а, *ч.* Гончак, який ганяє виключно лисицю і вовка.
ЗВІРОГОСПОДАРСТВО, -а, *с.* Господарство з розведення хутрових звірів.
ЗВІРОЗУБІ, -их, *мн.* Підряд вимерлих плазунів підкласу звіроподібних.
ЗВІРОК, -рка, *ч.* Зменш.-пестл. до **звір**^{1} 1.
ЗВІРОЛОВ, -а, *ч.* Мисливець на промислового звіра.
ЗВІРОЛОВЕЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до звіроловства.
ЗВІРОЛОВНИЙ, -а, -е. Стос. до **звіроловства**.
ЗВІРОЛОВСТВО, -а, *с.* Промислове полювання на диких звірів.
ЗВІРОПОГОЛІВ'Я, -я, *с.* Поголів'я звірів.
ЗВІРОПОДІБНИЙ, -а, -е. Схожий на звіра, подібний до нього (*див.* **звір**^{1} 1). ** **Звіроподібні плазуни** – підклас вимерлих тварин; жили у пізньому карбоні.
ЗВІРОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **звіроподібний**.
ЗВІРОПОДІБНО. Присл. до **звіроподібний**.
ЗВІРОТА, -и, *ж.*, *збірн.* 1. Дикі, зазвичай хижі, тварини; звірі. 2. *перен.* Про дуже жорстоких, лютих людей.
ЗВІРОФЕРМА, -и, *ж.* Господарство з розведення хутрових звірів.
ЗВІРСТВО, -а, *с.* 1. Крайня жорстокість, лютість. 2. *перев. мн.* Надзвичайно жорстокі дії, засоби.
ЗВІРСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звірствувати**.
ЗВІРСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Діяти надзвичайно жорстоко, люто.
ЗВІРСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **звірячий**.
ЗВІРУВАТИЙ, -а, -е. Трохи схожий на звіра (*див.* **звір**^{1} 1).
ЗВІРУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **звіруватий**.
ЗВІРШУВАТИ, -ую, -уєш, *перех.* Док. до **віршувати** 1.
ЗВІРЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до звірювання.
ЗВІРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **звірювати**.
ЗВІРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звірювати**.
ЗВІРЮВАННЯ, -я, *с.* Звірячі вчинки.
ЗВІРЮВАТИ *див.* **звіряти**^{1}.
ЗВІРЮВАТИСЯ *див.* **звірятися**^{1}.
ЗВІРЮГА *див.* **звірюка**.
ЗВІРЮКА, **ЗВІРЮГА**, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **звір**^{1} 1. 2. *перен.*, *лайл.* Про надзвичайно жорстоку, люту людину.
ЗВІРЮЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **звірюка** 1.
ЗВІРЯ, -яти, *с.* 1. Маля звіра (*див.* **звір**^{1} 1). 2. Зменш. до **звір**^{1} 1. // Взагалі маленька тварина.
ЗВІРЯКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **звір**^{1} 1.
ЗВІРЯЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до звіряння.
ЗВІРЯННЯ^1, -я, *с.* Дія за знач. **звіряти**^{1}.
ЗВІРЯННЯ^2, -я, *с.* Дія за знач. **звіряти**^{2}.
ЗВІРЯТИ^1, -яю, -яєш *і рідко* **ЗВІРЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗВІРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. *кому, рідко перед ким.* Правдиво, не криючись, повіряти кому-небудь свої думки, плани, таємниці і т. ін. ** **Звіряти душу (серце)** *кому* – довірливо розкривати кому-небудь свої почуття. 2. *кому, на кого.* Виявляючи довір'я, доручати, довіряти кому-небудь щось.
ЗВІРЯТИ^2, -яю, -яєш, *недок.*, **ЗВІРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Зіставляючи що-небудь із чимсь, перевіряти точність, відповідність чому-небудь і т. ін. // Взаємно порівнювати, співвідносити що-небудь. 2. Перевіряючи, встановлювати наявність або відсутність кого-, чого-небудь. 3. Старанно вивіряти справність, придатність чого-небудь. 4. *на що.* Піддавати випробуванню, випробовувати властивості, якості, придатність чого-небудь до чогось.
ЗВІРЯТИСЯ^1, -яюся, -яєшся *і рідко* **ЗВІРЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗВІРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. *кому.* Виявляючи довіру, повіряти комусь свої думки, таємниці, розкривати почуття і т. ін. 2. *на кого.* Довіряти кому-небудь щось, покладатися на кого-небудь у чомусь. // *на що.* Довіряти, вірити чому-небудь.
ЗВІРЯТИСЯ^2, -яюся, -яєшся, *недок.*, **ЗВІРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *рідко.* 1. Зіставляючи що-небудь із чимось, перевіряти щось за якими-небудь показниками. 2. Переконуватися, впевнюватися в чому-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **звіряти**^{2}.
ЗВІРЯТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **звір**^{1} 1. // Взагалі маленька тварина.
ЗВІРЯЧЕ. Присл. до **звірячий** 1.
ЗВІРЯЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **звір**^{1} 1. // Такий, як у звіра (*див.* **звір**^{1} 1). 2. *перен.* Лютий, жорстокий, нелюдський. 3. *перен.* Дуже сильний, надмірний.
ЗВІРЯЧІСТЬ, -чості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **звірячий** 2.
ЗВІРЯЧО, *присл.* Те саме, що **звіряче**.
ЗВІСИТИ *див.* **звішувати**.
ЗВІСИТИСЯ *див.* **звішуватися**.
ЗВІСНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Про якого знають, мають певне поняття чи уявлення; знайомий. 2. Який користується славою, популярністю; знаменитий. // Добре відомий певними рисами вдачі, звичками і т. ін. *Звісний гуляка.* 3. Такий, як завжди, такий, до якого звикли; звичайний (у 2, 3 знач.).
ЗВІСНО, *невідм.*, *розм.* 1. *присудк. сл.* Відомо про кого-, що-небудь. 2. *вставн. сл.* Уживається на підтвердження впевненості в чому-небудь.
ЗВІСТИТИ *див.* **звіщати**.
ЗВІСТИТИСЯ, -титься, *док.* Пас. до **звістити**.
ЗВІСТКА, -и, *ж.* 1. Повідомлення, вість про кого-, що-небудь. // *перев. одн.*, *від кого.* Коротке письмове повідомлення, лист від кого-небудь. // *тільки мн.*, *рідко.* Відомості, дані про кого-, що-небудь. 2. *розм.* Знак, ознака чого-небудь.
ЗВІСТОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **звістка** 1.
ЗВІТ, -у, *ч.* 1. Письмове чи усне повідомлення офіційній особі або організації про свою роботу, виконання завдань, доручень і т. ін. // *бухг.* Документ про витрату грошей ким-небудь. ** **Авансовий звіт** – документальний звіт працівника про використання авансу, одержаного на відрядження, господарські видатки тощо. **Аудиторський звіт** – звіт аудиторів, що містить результати аудиторської перевірки фінансово-господарської діяльності компанії. **Балансовий звіт** – звіт, який характеризує фінансовий стан підприємства на певний момент. **Брати (давати** *і т. ін.*) **гроші під звіт**, *бухг.* – брати (давати і т. ін.) гроші наперед для виконання доручень з тим, щоби було подано документи про їх витрату. **Складати (скласти, здавати, здати** *і т. ін.*) **звіт** – звітуватися письмово чи усно. 2. Докладна розповідь, інформація і т. ін. про що-небудь. ** **Творчий звіт** – демонстрація успіхів колективу чи окремої особи у мистецтві, літературі і т. ін.
ЗВІТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* Привітатися.
ЗВІТНИЙ, -а, -е. Стос. до звіту (у 1 знач.). // Який містить звіт. *Звітна доповідь.* // На якому відбувається звіт. ** **Звітний період (рік** *і т. ін.*) – час, за який звітують.
ЗВІТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Проведення звіту, звітування. 2. Документація встановленої форми, яка містить звіт про що-небудь. ** **Валютна звітність** – інформація про стан валютних розрахунків, яка надається в органи державного валютного контролю. **Публічна звітність** – відкрита бухгалтерська звітність підприємства, фірми, компанії. **Фінансова звітність** – бухгалтерська звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан підприємства за звітний період. **Фінансова консолідована звітність** – звітність про результати фінансової діяльності материнської компанії та її дочірніх підприємств.
ЗВІТНО-ВИБОРНИЙ, -а, -е. Такий, на якому здійснюються звіт і вибори (про збори).
ЗВІТНО-ПЕРЕВИБОРНИЙ, -а, -е. Такий, на якому здійснюються звіт і перевибори (про збори).
ЗВІТОК, -тку, *ч.*, *зах.* Жмут розчесаного льону.
ЗВІТРЕНИЙ, -а, -е. Який звітрився (у 1 знач.).
ЗВІТРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **звітрений**.
ЗВІТРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звітритися**.
ЗВІТРИТИСЯ *див.* **звітрюватися**.
ЗВІТРІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **звітріти**.
ЗВІТРІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **звітрілий**.
ЗВІТРІТИ, -іє, *док.* Те саме, що **звітритися** 1.
ЗВІТРЮВАНИЙ, -а, -е. Який повільно руйнується,

змінюється під дією вітру та інших атмосферних явищ.

ЗВІТРЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **звітрюватися**. 2. Ступінь звітрювання.

ЗВІТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звітрюватися**.

ЗВІТРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗВІТРИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Повільно руйнуватися, змінюватися під дією вітру та інших атмосферних явищ. 2. Зникати, розсіваючись, випаровуючись; вивітрюватися.

ЗВІТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звітува́ти**.

ЗВІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перед ким, кому.* Письмово чи усно давати звіт про свою роботу, діяльність, про стан чого-небудь і т. ін. // *бухг.* Робити повідомлення-підсумок про витрати і розподіл грошей, яких-небудь цінностей. 2. Докладно розповідати про що-небудь або пояснювати щось. // Демонструвати успіхи колективу чи окремої особи в мистецтві, літературі і т. ін.

ЗВІТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Те саме, що **звітува́ти**.

ЗВІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зві́сити**.

ЗВІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВІ́СИТИ**, звішу, звісиш, *док.*, *перех.* Опускати що-небудь донизу, залишаючи у висячому положенні. // Низько нахиляти (голову).

ЗВІ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗВІ́СИТИСЯ**, звішуся, звісишся, *док.* 1. Опускатися вниз, залишаючись у висячому положенні; звисати. // Низько нахилятися (про голову). // *на що, до чого.* Опускаючись донизу, спадати на що-небудь. 2. *на кого – що.* Повисати всією своєю вагою на кому-, чому-небудь. 3. *над чим.* Виступати над чим-небудь; нависати. 4. *з чого, на що, над чим.* Перегнувшись через що-небудь, низько нахилятися.

ЗВІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звіща́ти**.

ЗВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗВІСТИ́ТИ**, звіщу́, звісти́ш, *док.*, *перех.* 1. Оголошувати для загального відома, нагадувати про що-небудь. // Указувати на що-небудь, означати щось. 2. Провіщати, передрікати що-небудь. 3. *рідко.* Сповіщати, повідомляти кого-небудь про щось.

ЗВІЩА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **звіща́ти**.

ЗВІЮВАТИ *див.* **звіва́ти**.

ЗВІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звіяти** 1, 2.

ЗВІ́ЯТИ *див.* **звіва́ти**.

ЗВІ́ЯТИСЯ, звіється, *док.*, *рідко.* 1. Початися, здійнятися (про вітер, бурю). 2. Швидко піднятися вгору, розвіваючись (про прапор і т. ін.).

ЗВЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *рідко.* Взяти верх над ким-, чим-небудь, перемогти, впоратися з кимсь, чимось.

ЗВО́ГЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зво́гчити**. 2. *у знач. прикм.* Який звогчів, став вогким, вологим. // Який заплив сльозами (про очі).

ЗВО́ГЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зво́гчений**.

ЗВО́ГЧИТИ *див.* **зво́гчувати**.

ЗВОГЧІ́ТИ, -і́є, *док.* Стати вогким, вологим; відволожитися.

ЗВО́ГЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зво́гчувати**.

ЗВО́ГЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВО́ГЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Робити вогким, вологим.

ЗВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зводи́ти**.

ЗВО́ДИ, -ів, *мн.*, *діал.* 1. Плітки. 2. Очна ставка.

ЗВО́ДИНИ, -дин, *мн.* 1. Каркас дерев'яної будівлі (хати, стодоли і т. ін.). 2. Те саме, що **зво́ди** 2.

ЗВОДИ́ТИ *і рідко* **ІЗВОДИ́ТИ**, -джу, -диш, *недок.*, **ЗВЕСТИ́**, зведу́, зведе́ш *і рідко* **ІЗВЕСТИ́**, -веду́, -веде́ш; *мин. ч.* звів, звела́, -звело́; *рідко* ізвів, ізвела́, -ізвело́; *док.*, *перех.* 1. Ведучи, допомагати кому-небудь або змушувати когось сходити вниз. // *перен.*, *рідко.* Змушувати кого-небудь переходити у нижче суспільне становище. // *перен.*, *рідко.* Призводити, спричинюватися до морального падіння. 2. Забирати звідки-небудь або відводити, скеровувати в інше місце, в інший бік. // Забирати звідки-небудь силою або таємно; викрадати. ** **Зводи́ти з ро́зуму**: а) доводити до божевілля, робити божевільним; б) змушувати кого-небудь поводити себе нерозумно, всупереч логіці; в) викликати почуття кохання, закохувати в себе кого-небудь; г) викликати, розбурхувати почуття, дуже захоплювати. **Зводи́ти на слизьке́**: а) (*кого*) змушувати опинятися в небезпечному становищі; підводити; б) (*що, у спол. зі сл.* розмова, мова) надавати небезпечного спрямування розмові. 3. Знищувати, видаляти, виводити що-небудь (плями, фарбу і т. ін.) з чогось. 4. *також без додатка.* Змінювати об'єкт, предмет розмови, напрям думок і т. ін. // *на що.* Співаючи або граючи, переходити з однієї мелодії на іншу. 5. Переміщати що-небудь знизу догори; піднімати. // *на що.* Поміщати що-небудь на вище місце; класти, ставити на щось. // *також чим.* Підводити що-небудь, переміщати в інше положення. // Утворюючи, здіймати, спрямовувати вгору (полум'я, іскри, бризки і т. ін.). // *перен.*, *рідко.* Переводити кого-небудь у вище суспільне становище. 6. Допомагати кому-небудь вставати, підніматися; підводити кого-небудь. // Надавати чому-небудь вертикального положення. // Будити кого-небудь, піднімати з постелі. // *на що.* Надихаючи, спонукати до яких-небудь дій. 7. Споруджувати, будувати що-небудь. 8. Приводити, збирати (багатьох людей, тварин і т. ін.) з різних місць в одне. // Збираючи, зосереджувати що-небудь в одному місці. // Об'єднувати що-небудь, утворюючи одне ціле. *Зводити докупи думки.* 9. Підраховуючи, обчислювати, робити підсумок. ** **зводи́ти раху́нки** *з ким* – відомщати, карати за що-небудь; розправлятися з кимось. 10. Наближати кого-, щонебудь одне до одного, з'єднувати одне з одним. // Стулювати краї, сторони, кінці чого-небудь. 11. *розм.* Сприяти зустрічі, знайомству, зближенню і т. ін. кого-небудь з кимось. 12. *на кого.* Безпідставно звинувачувати кого-небудь у чомусь недоброму. // Накликати на кого-небудь щось погане, небажане. 13. Приваблювати кого-небудь чимось заманливим, спокусливим. // Полонити чарами, зачаровувати своєю красою; зваблювати. 14. Губити, занапащати кого-, що-небудь. *Зводити в могилу.* // *розм.* Знущатися з кого-небудь, мучити когось. // *розм.* Марно витрачати, переводити (час). 15. Згинаючи, складаючи в якийсь спосіб, утворювати зморшки, складки і т. ін. // Стягувати м'язи, корчити. // *безос.* 16. *на що, до чого.* Зменшувати, скорочувати що-небудь до якоїсь межі. // Збіднюючи, спрощуючи що-небудь багатогранне, підміняти його чимось менш складним або менш важливим. 17. Починати робити, затівати, учиняти що-небудь.

ЗВОДИ́ТИ, зводжу́, зво́диш, *док.*, *перех.* Повести куди-небудь, допомогти побувати десь.

ЗВО́ДИТИСЯ, зведу́ся, зведе́шся *і рідко* **ІЗВО́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *недок.*, **ЗВЕСТИ́СЯ** *і рідко* **ІЗВЕСТИ́СЯ**, -веду́ся, -веде́шся; *мин. ч.* звівся, звела́ся, -ло́ся *і рідко* ізвівся, ізвела́ся, звело́ся; *док.* 1. Іти, пересуватися знизу нагору. *Зводитися сходами.* // Злітати, здійматися вгору. // Сходити, з'являтися (про небесні світила). // *тільки 3 ос.* Піднімаючись угору, поширюватися над чимось, вище чого-небудь. 2. Піднімаючись, підводячись, займати вище від попереднього положення. // *тільки 3 ос.* Здійматися, збільшуючись, розширюючись в обсязі. // *над чим.* Ставати більшим, перевищувати що-небудь. // Здіймаючись, набувати вертикального положення, випрямлятися. // Виростати, тягнучись угору (про рослини). 3. Вставати, підводитися з лежачого або сидячого положення. // Видужувати. // *перен.* Підніматися, повставати на захист кого-, чого-небудь або на боротьбу проти когось, чогось. 4. *тільки 3 ос.* Бути розташованим, простягатися знизу вгору. 5. Височіти, підноситися над чим-небудь, вирізняючись з-поміж чогось своєю висотою. // Виднітися, вимальовуватися на тлі чогось. 6. З'являтися, поставати внаслідок будування (про споруди). 7. *тільки 3 ос.* Виникати, починати виявлятися в дії, наставати. 8. *тільки 3 ос.* Наближатись одне до одного кінцями. // Збираючись докупи, нагромаджуватися, наростати. 9. *рідко.* Піддаватися спокусі, зваблюватися. 10. Пропадати, гинути. // *з чого, розм.* Втрачати що-небудь, позбавлятися чогось. // Вироджуватися, зникати (про рід, породу, професію і т. ін.). // Минати, проходити (про час). // Змінюватися, перетворюватися, переводитися на гірше. // *тільки док.*, *також як чого.* Змучитися, настраждатися. // *тільки док.* Втратити сили, виснажитися, захиріти. 11. Згинатися, корчитися. 12. *тільки 3 ос.*, *до чого.* Спрощуючись, обмежуючись чим-небудь, підмінятися менш складним, менш значним. // Прирівнюватися до чого-небудь, означати щось. // Виражатися, полягати в чому-небудь (про сутність, основу чогось). 13. *тільки док.* Почати з ким-небудь бійку, сварку і т. ін. 14. *тільки недок.* Пас. до **зводи́ти**.

ЗВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зводи́ти**.

ЗВО́ДНИК *див.* **зві́дник**.

ЗВО́ДНИЦЯ *див.* **зві́дниця**.

ЗВО́ДНЯ, -і, *ж.* 1. Корисливе посередництво між чоловіком і жінкою з метою зведення їх, налагодження між ними любовних стосунків. 2. *розм.* Те саме, що **плітка**[1].

ЗВО́ДЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **зво́дник**.

ЗВО́ДЧИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **зво́дчик**.

ЗВОЖА́Й, -а́ю, *ч.*, *зах.* Звезення хліба з поля.

ЗВО́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **зво́жувати** 1.

ЗВО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВОЗИ́ТИ**, звожу́, зво́зиш, *док.*, *перех.* 1. *діал.* Звозити (у 1 знач.). 2. *тільки док.* Відвезти куди-небудь і привезти назад, допомогти з'їздити кудись і повернутися назад.

ЗВОЗИ́ТИ *див.* **зво́жувати**.

ЗВО́ЗИТИ, звожу́, зво́зиш, *недок.*, **ЗВЕЗТИ́**, звезу́, звезе́ш; *мин. ч.* звіз, звезла́, -звезло́; *док.*, *перех.* 1. Доставляти яким-небудь транспортом багатьох, багато чого-небудь в одне місце. 2. Переміщати за допомогою транспорту кого-, що-небудь згори вниз. 3. *тільки док.* Везучи, відправити куди-небудь; відвезти. 4. *тільки док.*, *фам.* Сильно ударити кого-небудь.

ЗВО́ЗИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **зво́зити** 1, 2.

ЗВОЙО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **звоюва́ти**.

ЗВОЙО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **звойо́вувати**.

ЗВОЙО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВОЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Перемагаючи в бою, захоплювати, силою підкоряти кого-, що-небудь; завойовувати. 2. Перемагати кого-небудь у збройній боротьбі, в бою. // Долати чию-небудь волю, силу і т. ін. 3. *перен.* Здобувати, набувати завдяки боротьбі, наполегливості і т. ін.

ЗВОЛЕ́ННЯ, -я, *с.* 1. Вияв волі, бажання. 2. *також ірон.* Вияв милості, ласки.

ЗВОЛІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зволіка́ти** 4, 5 і **зволіка́тися** 2.

ЗВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗВОЛОКТИ́** *і* **ЗВОЛОЧИ́ТИ**, -лочу́, -ло́чиш; *мин. ч.* зволік, -локла́, -локло́; *док.* 1. *перех.* Волочачи, тягнучи, збирати в одне місце. // Збираючи докупи, зосереджувати, зводити в одному місці кого-, що-небудь. // Збирати з поверхні землі що-небудь граблями, бороною і т. ін.; згрібати. 2. *перех.* Тягнучи, піднімати кого-, що-небудь нагору. 3. *перех.* Знімати, скидати, стягуючи кого-, що-небудь у когось, чогось. 4. *тільки недок.*, *неперех.* Повільно щонебудь робити; не поспішати з чимось. 5. *тільки недок.*, *перех.* Відкладати, затримувати щонебудь, затягувати виконання, здійснення чогось на довший строк. // Витрачати, гаяти (час).

ЗВОЛІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗВОЛОКТИ́СЯ**, -лочу́ся, -ло́чишся; *мин. ч.* зволікся, -локла́ся, -локло́ся; *док.*, *розм.* 1. Насилу підводитися, вставати, злазити з чого-небудь. 2. *тільки недок.* Те саме, що **зволіка́ти** 4. 3. *тільки недок.* Пас. до **зволіка́ти** 1 – 3, 5.

ЗВОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **волі́ти**.

ЗВОЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зволо́жити**. 2. *у знач. прикм.* Який містить вологу; вогкий, вологий. // Покритий вологою (про очі, лоб, обличчя і т. ін.).

ЗВОЛО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зволо́жений** 2.

ЗВОЛО́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зволо́жити**. 2. Стан за знач. **зволо́житися** 1.

ЗВОЛО́ЖИТИ *див.* **зволо́жувати**.

ЗВОЛО́ЖИТИСЯ *див.* **зволо́жуватися**.

ЗВОЛОЖІ́ТИ, -і́є, *док.*, *рідко.* Те саме, що **зволожні́ти**.

ЗВОЛО́ЖНИЙ, -а, -е. Якого можна зволожити.

ЗВОЛО́ЖНИК, -а, *ч.*, *тех.* Те саме, що **зволо́жувач**.

ЗВОЛОЖНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зволожні́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗВОЛОЖНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **зволожні́лий**.

ЗВОЛОЖНІ́ТИ, -і́є, *док.* Просякнути вологою; стати вогким, вологим. // Запливти сльозами (про очі).

ЗВОЛО́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **зволо́жування**.

ЗВОЛО́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зволо́жувати**.

ЗВОЛО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зволо́жувати** і **зволо́жуватися**.

ЗВОЛО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВОЛО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Насичувати вологою; робити вогким, вологим.

ЗВОЛО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗВОЛО́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Насичуватися вологою; ставати вогким, вологим. // Запливати сльозами (про очі). 2. *тільки недок.* Пас. до **зволо́жувати**.

ЗВОЛО́ЖУВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Прилад, пристрій для зволожування.

ЗВОЛО́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зволо́жувати**.

ЗВОЛОКТИ́ *див.* **зволіка́ти**.

ЗВОЛОКТИ́СЯ *див.* **зволіка́тися**.

ЗВОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зволочи́ти**[2].

ЗВОЛО́ЧИНИ, -чин, *мн.*, *с. г.* Залишки бур'яну, бадилля на ріллі, стягнуті бороною, граблями і т. ін. докупи.

ЗВОЛОЧИ́ТИ[1] *див.* **зволіка́ти**.

ЗВОЛОЧИ́ТИ[2], -лочу́, -ло́чиш, *перех.* Док. до **волочи́ти** 5.

ЗВОЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗВО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *рідко.* 1. *неперех.*, *перев. ірон.* Виявляти бажання, згоду що-небудь робити. // *перех.* Бажати чого-небудь. 2. *неперех.* Дозволяти. // Наказувати.

ЗВО́МПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* зво́мплять; *док.*, *діал.* Втратити самовладання; розгубитися.

ЗВО́РИЩЕ, -а, *с.*, *зах.* Збільш. до **звір**[4].

ЗВОРО́Т, -у, *ч.* 1. Зміна напрямку руху кого-, чогонебудь; поворот. 2. Місце, в якому дорога, стежка і т. ін. повертає в інший бік; заворот. 3. *перен.* Зміна у розвитку життя, відносин, розмови і т. ін. 4. Бік, протилежний лицьовому, видимому бокові чого-небудь. 5. *лінгв.* Певний, характерний чим-небудь спосіб поєднання слів. // *грам.* Тип синтаксичної конструкції. *Дієприкметниковий зворот. Дієприслівниковий зворот.* 6. *муз.* Найменша частина мелодії, яка складається з двох або кількох звуків чи акордів і має характерну інтонаційну єдність. 7. *розм.*, *рідко.* Повернення назад, до попереднього, колишнього; воротття. // Повернення назад чого-небудь узятого, відібраного у когось.

ЗВОРО́ТА, -и, *ж.* Межа, яку залишають у полі для проїзду.

ЗВОРО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який спрямований або веде назад до вихідного пункту (про дорогу, шлях, курс, рейс і т. ін.). // Який приводить що-небудь до вихідного або початкового стану. ** **Зворо́тна адре́са** – адреса того, хто надсилає листа, повідомлення і т. ін. **Зворо́тна вимо́га** – вимога особи, яка відшкодувала збиток іншій особі, до третьої особи, з вини якої виник збиток. 2. Обернений у протилежний бік (про напрям руху). // Який рухається у протилежному напрямі відносно руху кого-, чого-небудь; зустрічний. // Протилежний попередньому; обернений (про порядок чогонебудь, розвиток процесу, дії, явища і т. ін.). ** **Зворо́тна дерива́ція**, *лінгв.* – різновид морфологічного способу словотворення, наслідком якого є лексична одиниця, що за структурою простіша від твірного слова. 3. Який здійснює зустрічну дію, виявляє протидію. ** **Зворо́тний зв'язо́к**: а) вплив результатів функціонування якої-небудь системи (об'єкта) на характер подальшого її функціонування; б) врахування нових чинників, до-

слідних даних на етапі вдосконалення знання, теорії; в) (*перен.*) реакція у відповідь на чий-небудь вплив, звертання, вступ у контакт. 4. Протилежний лицьовому, видимому (про бік чого-небудь). 5. *грам.* Який стосується до суб'єкта дії. *Зворотний займенник. Зворотне дієслово.* 6. *спец.* Який викликає, обумовлює обернену взаємозалежність двох чи кількох елементів, явищ, подій і т. ін. ** **Зворо́тне узго́дження**, *грам.* – узгодження дієслівної зв'язки в реченні зі своїм предикативним членом, а не з підметом, як при прямому узгодженні.

ЗВОРО́ТНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Залізнична стрілка.

ЗВОРО́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **зворо́тний**.

ЗВОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фін.* Принцип фінансових стосунків, за яких кредити, отримані позичальником у тимчасове користування, мають бути обов'язково та вчасно повернені кредиторові.

ЗВОРО́ТНО, *присл.* Протилежно чому-небудь.

ЗВОРОХО́БИТИ *див.* **зворохо́блювати**.

ЗВОРОХО́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* зворохобляться; *док.*, *діал.* Розхвилюватися. // *перен.* Збунтуватися.

ЗВОРОХО́БЛЕНИЙ, **ЗВОРУХО́БЛЕНИЙ**, -а, -е, *діал.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зворохо́бити**, **зворухо́бити**. 2. *у знач. прикм.* Розхвильований.

ЗВОРОХО́БЛЮВАТИ *і* **ЗВОРУХО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗВОРОХО́БИТИ** *і* **ЗВОРУХО́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* зворохоблять *і* зворухоблять; *док.*, *перех.*, *діал.* Хвилювати.

ЗВОРУХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.* Привести в легкий рух, поворушити що-небудь. 2. *перех.* Зрушити з місця або перемістити що-небудь кудись (про щось важке). 3. *перех.*, *перен.* Внести зміну в який-небудь стан; перервати, порушити що-небудь. 4. *перех.*, *перен.* Збудити, розтривожити що-небудь (почуття, думки і т. ін.). 5. *неперех.*, *рідко.* Зробити рух чим-небудь.

ЗВОРУХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *перев. з заперечен.* 1. Зробити легкий, ледве помітний рух; трохи поворухнутися. // *тільки 3 ос.* Злегка заколихатися; колихнутися. 2. *перен.* Виявити хвилювання, стурбованість, занепокоєння; схвилюватися. // Виявити ознаки життя (про рослини).

ЗВОРУХО́БИТИ *див.* **зворохо́блювати**.

ЗВОРУХО́БЛЕНИЙ *див.* **зворохо́блений**.

ЗВОРУХО́БЛЮВАТИ *див.* **зворохо́блювати**.

ЗВОРУ́ШЕНИЙ[1], -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зворуши́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗВОРУ́ШЕНИЙ[2], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зворуши́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який зворушився, розхвилювався; схвильований. // Який виражає зворушеність, схвильованість.

ЗВОРУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **звору́шений**[2] 2.

ЗВОРУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **зворуши́тися**.

ЗВОРУ́ШЕНО. Присл. до **звору́шений**[2] 2.

ЗВОРУШИ́ТИ[1], -ушу́, -у́шиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **зворухну́ти** 1 – 4.

ЗВОРУШИ́ТИ[2], *див.* **звору́шувати**.

ЗВОРУШИ́ТИСЯ[1], -ушу́ся, -у́шишся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **зворухну́тися**.

ЗВОРУШИ́ТИСЯ[2], *див.* **звору́шуватися**.

ЗВОРУ́ШЛИВИЙ, -а, -е. Який викликає зворушення, глибокі почуття хвилювання, розчуленості і т. ін. // Сповнений зворушення, хвилювання, розчуленості і т. ін. // Який виражає зворушення.

ЗВОРУ́ШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **звору́шливий**.

ЗВОРУ́ШЛИВО. Присл. до **звору́шливий**.

ЗВОРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВОРУШИ́ТИ**, -ушу́, -у́шиш, *док.*, *перех.* Викликати яку-небудь реакцію свідомості, думки і т. ін., привертати увагу, збуджувати почуття, глибоко хвилювати.

ЗВОРУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗВОРУШИ́ТИСЯ**, -ушу́ся, -у́шишся, *док.* Виявляти хвилювання; хвилюватися, розчулюватися.

ЗВОЮВА́ТИ *див.* **звоюо́вувати**.

ЗВУ́ГЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зву́глити**. 2. *у знач. прикм.* Який звуглів, почорнів від вогню, диму і т. ін.; чорний.

ЗВУ́ГЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зву́глений**.

ЗВУ́ГЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зву́глити**.

ЗВУ́ГЛИТИ *див.* **зву́глювати**.

ЗВУГЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **звуглі́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗВУГЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **звуглі́лий**.

ЗВУГЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Згорівши, обгорівши, зітлівши, перетворитися на вугілля. 2. Почорніти од вогню, диму тощо.

ЗВУ́ГЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зву́глювати**.

ЗВУ́ГЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зву́глювати**.

ЗВУ́ГЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗВУ́ГЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Обпалюючи, перетворювати що-небудь на вугілля. 2. Робити що-небудь чорним.

ЗВУ́ГЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **зву́глювати**.

ЗВУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зву́зити**. 2. *у знач. прикм.* Вузький, вужчий від інших. // Трохи примружений (про очі). // Обмежений. 3. *у знач. прикм.* Який звузився завдяки зменшенню ширини. 4. *у знач. прикм.* Який зменшився, скоротився кількістю, обсягом і т. ін., обмежився чимось.

ЗВУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зву́жений** 2 – 4.

ЗВУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зву́зити** і стан за знач. **зву́зитися**. 2. Звужене, вузьке місце.

ЗВУ́ЖЕНО. Присл. до **зву́жений** 2.

ЗВУ́ЖНИЙ, -а, -е. Який звужує щось.

ЗВУ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який звужує, признач. для звужування.

ЗВУ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зву́жувати**.

ЗВУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зву́жувати** і **зву́жуватися**.

ЗВУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВУ́ЗИТИ**, звужу, звузиш, *док.*, *перех.* 1. Робити вужчим, зменшуючи ширину. // Робити меншою за розміром площу чого-небудь. // Робити вужчим, тіснішим (одяг, взуття). // Створювати видимість вузького або вужчого, ніж є насправді (про форми, лінії і т. ін.). 2. Зменшувати, скорочувати, обмежувати кількість, обсяг і т. ін. чого-небудь. // Збіднювати, спрощувати форму, зміст чого-небудь. // *до чого.* Збіднюючи, спрощуючи, підміняти що-небудь менш складним, зводити до чого-небудь, обмежувати чимось.

ЗВУ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗВУ́ЗИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати вужчим, зменшуючи ширину. // Зменшуватися за розміром (про площу чого-небудь). // Здаватися вузьким або вужчим, ніж є насправді (про форми, лінії і т. ін.). 2. Зменшуватися, скорочуватися, обмежуватися кількістю, обсягом і т. ін. // Слабшати, занепадати чи обмежуватися чим-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **зву́жувати**.

ЗВУ́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зву́жувати**.

ЗВУ́ЗИТИ *див.* **зву́жувати**.

ЗВУ́ЗИТИСЯ *див.* **зву́жуватися**.

ЗВУК, *ч.* 1. *род.* -у. Слухове відчуття, що викликається механічними коливаннями; те, що людина чує, сприймає органом слуху. // Спів, музика. // *перев. мн.* Мелодія. 2. *род.* -у, *фіз.* Поширювані в пружних тілах (твердих, рідких і газоподібних) механічні коливання з частотою від 20 Гц до 20 кГц (що сприймаються вухом людини). *Висота звуку.* 3. *род.* -а, *муз.* Тон певної висоти і сили (на відміну від шуму). 4. *род.* -а, *лінгв.* Членороздільний елемент людської мови, утворюваний за допомогою органів мовлення. *Голосні звуки. Альвеолярні звуки.* ** **Пусти́й (поро́жній) звук** – те, що позбавлене будь-якого значення, ваги.

ЗВУКОАПАРАТУ́РА, -и, *ж.*, *кін.* Апаратура для запису і відтворення звуків.

ЗВУКОБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Метод інтроскопії, за якого зображення об'єкта, не видимого неозброєним оком, одержують за допомогою напрямленого ультразвуку.

ЗВУКОВБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до звуковбирання.

ЗВУКОВБИРА́ННЯ, -я, *с.* Здатність вбирати звуки, шуми.

ЗВУКОВБИРА́Ч, -а́, *ч.* Матеріал, що поглинає звуки.

ЗВУКОВБИ́РНИЙ, -а́, -е́. Стос. до звуковбирання.

ЗВУКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який складається зі звуків, утворюється звучанням. ** **Звукова́ систе́ма**, *муз.* – висотна (інтервальна) організація музичних звуків на основі єдиного принципу. 2. *фіз.* Прикм. до **звук** 2. *Звукові хвилі.* 3. Який записує або відтворює звуки. // На якому записано звук. 4. *лінгв.* Стос. до звука (у 4 знач.).

ЗВУКОВИ́К, -а́, *ч.* Спеціаліст, який обслуговує звукоуловлювач.

ЗВУКОВИПРОМІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до звуковипромінювання.

ЗВУКОВИПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Випускання звуків.

ЗВУКОВИПРОМІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Прилад для випромінювання звуків.

ЗВУКОВІДБИВА́ННЯ, -я, *с.* Відбивання звуків.

ЗВУКОВІДБИВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для відбивання звуків.

ЗВУКОВІДБИВНИ́Й, -а́, -е́. Стос до звуковідбивання.

ЗВУКОВІДБИТТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що **звуковідбива́ння**.

ЗВУКОВІДТВО́РЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Перетворення на звук механічних і електричних коливань.

ЗВУКОВІДТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для звуковідтворення.

ЗВУКОВІДТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Процес перетворення на звук механічних і електричних коливань.

ЗВУКОВІДТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **звуковідтво́рювальний**.

ЗВУКОВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, **ЗВУКОУЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ**, -а, -е. Який призначений, служить для звуковловлювання.

ЗВУКОВЛО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Вловлювання шуму літака, ракети, підводного човна і т. ін. для визначення напряму їхнього руху.

ЗВУКОВЛО́ВЛЮВАЧ *і* **ЗВУКОУЛО́ВЛЮВАЧ**, -а, *ч.*, *спец.* Прилад, за допомогою якого вловлюють шум літака, ракети, підводного човна і т. ін. та визначають напрям їхнього руху.

ЗВУКОВЛО́ВЛЮЮЧИЙ, **ЗВУКОУЛО́ВЛЮЮЧИЙ**, -а, -е. Те саме, що **звуковло́влювальний**.

ЗВУКОГЛУШІ́ННЯ, -я, *с.* Глушіння звуку.

ЗВУКОЗА́ПИС, -у, *ч.* Запис спеціальними приладами на плівку, пластинку і т. ін. звуків мови, пісні, музики і т. ін.

ЗВУКОЗАПИСНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Признач. для звукозапису.

ЗВУКОЗАПИ́СУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який записує звук. *Звукозаписувальна апаратура.*

ЗВУКОЗАПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **звукоза́пис**.

ЗВУКОЗАПИ́СУЮЧИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для звукозаписування.

ЗВУКОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для захисту від шкідливого впливу шуму; який має такий захист.

ЗВУКОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Захист від шкідливого впливу шуму.

ЗВУКОЗАХИЩА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **звукозахисний**.

ЗВУКОЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Який захищений від шкідливого впливу шуму.

ЗВУКОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Процес відтворення записаних звуків.

ЗВУКОЗНІМА́Ч, -а́, *ч.*, *спец.* Прилад для відтворення записаних звуків; адаптер.

ЗВУКОЗОБРАЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мист.* Стос. до звукозображання.

ЗВУКОЗОБРАЖА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мист.* Абстр. ім. до **звукозобража́льний**.

ЗВУКОЗОБРАЖА́ННЯ, -я, *с.*, *мист.* Створення художнього образу за допомогою музичних звуків.

ЗВУКОІЗОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. До якого не проникають звуки; ізольований від звуків.

ЗВУКОІЗОЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для звукоізоляції (у 1 знач.).

ЗВУКОІЗОЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **звукоізоляці́йний**.

ЗВУКОІЗОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до звукоізоляції.

ЗВУКОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність заходів, які запобігають проникненню звуків, шумів. 2. Здатність матеріалу, речовини протистояти проникненню звуків, шумів.

ЗВУКОЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Світіння в рідині при акустичній кавітації (*див.* **кавіта́ція**).

ЗВУКОМАСКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до звукомаскування.

ЗВУКОМАСКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *військ.* Технічні засоби, за допомогою яких зменшується чутність або змінюється характер звуку артилерійського пострілу.

ЗВУКОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *військ.* Прикм. до **звукоме́трія**.

ЗВУКОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*, *військ.* Розділ прикладної акустики з визначення місцезнаходження артилерійської зброї за звуком пострілу.

ЗВУКОНАСЛІ́ДУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який базується на наслідуванні звуків або являє собою звуконаслідування.

ЗВУКОНАСЛІ́ДУВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **звуконаслі́дувальний**.

ЗВУКОНАСЛІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Відтворення голосом або технічними засобами природних і механічних звучань. // *лінгв.* Слово, що виникло завдяки наслідуванню природного звучання позначуваного ним предмета.

ЗВУКОНАСЛІ́ДУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто майстерно відтворює крики тварин, птахів і різні шуми.

ЗВУКОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не пропускає звуків і шумів. 2. Ізольований від звуків, шумів.

ЗВУКОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **звуконепроникни́й**.

ЗВУКОНОСІ́Й, -я́, *ор.* -є́м, *ч.* Компакт-диск, платівка, стрічка і т. ін., здатні зберігати і відтворювати звуки (мову, музику та ін.).

ЗВУКООПЕРА́ТОР, -а, *ч.* Спеціаліст із звукозапису.

ЗВУКООПЕРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **звукоопера́тор**.

ЗВУКООФО́РМЛЮВАЧ, -а, *ч.* Спеціаліст із звукового оформлення вистави.

ЗВУКО́ПИС, -у, *ч.*, *літ.*, *муз.* Спосіб художньої виразності, що полягає в спеціальному доборі звуків для створення певного образу, враження і т. ін.; фонiка.

ЗВУКОПІДСИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Сукупність технічних прийомів, заходів, що посилюють звук, звучання (мови, музики та ін.).

ЗВУКОПІДСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **звукопідси́лювальний**.

ЗВУКОПІДСИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для підсилення звуку за допомогою різних технічних засобів.

ЗВУКОПІДСИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Підсилювання звуку (мови, музики та ін.) за допомогою різних технічних засобів.

ЗВУКОПІДСИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Прилад для підсилювання звуку.

ЗВУКОПІДСИ́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **звукопідси́лювальний**.

ЗВУКОПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до звукопоглинання.

ЗВУКОПОГЛИНА́ННЯ, -я, *с.* Здатність поглинати звуки і шуми.

ЗВУКОПОГЛИНА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, який призначений, служить для поглинання звуків і шумів.

ЗВУКОПОГЛИНА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для поглинання звуків і шумів.

ЗВУКОПОГЛИ́НЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **звукопоглина́ння**.

ЗВУКОПРОВІ́ДНИЙ, -ідна́, -ідне́. Який пропускає звуки і шуми.

ЗВУКОПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **звукопровідни́й**.

ЗВУКОПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який пропускає звуки і шуми.

ЗВУКОПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **звукопроникни́й**.

ЗВУКОРЕЖИСЕ́Р, -а, *ч.* Спеціаліст із звукорежисури; особа, що забезпечує звукорежисуру.

ЗВУКОРЕЖИСУ́РА, -и, *ж.* Творче забезпечення запису на магнітну плівку звукового твору мистецтва.

ЗВУКОРЯ́Д, -у, *ч.*, *муз.* Ряд музичальних звуків, розміщених один за одним у певній послідовності.

ЗВУКОСПОЛУЧА́ННЯ, -я, *с.* Процес сполучення звуків мови або музикальних звуків.

ЗВУКОСПОЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Сполучення звуків мови

або музикальних звуків.

ЗВУКОСПРИЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, пристосований для сприймання звуків. ** **Звукосприйма́льний апара́т**, *анат.* – сукупність клітин та клітинних утворень, які включають нейроепітеліальні чутливі клітини завитка внутрішнього вуха, а також підкіркових та кіркових центрів, що забезпечують сприйняття звуків.

ЗВУКОСПРИЙМА́ННЯ, -я, **ЗВУКОСПРИЙНЯТТЯ́**, -я́, *с.* Процес трансформації звукової енергії в нервове збудження.

ЗВУКОСПРИЙНЯТТЯ́ *див.* **звукосприйма́ння.**

ЗВУКОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Технічні пристрої, що забезпечують запис звуку, звукового твору мистецтва; технічне забезпечення, мистецтво такого запису.

ЗВУКОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується технічного забезпечення звукозапису або його відтворення, служить для цієї мети.

ЗВУКОУЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ *див.* **звуковло́влювальний.**

ЗВУКОУЛО́ВЛЮВАЧ *див.* **звуковло́влювач.**

ЗВУКОУЛО́ВЛЮЮЧИЙ *див.* **звуковло́влюючий.**

ЗВУКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Виникнення звукових хвиль. // Виникнення музичних звукових хвиль за допомогою різноманітних вібраторів – механічних, електронних та ін. 2. Див. **фона́ція.**

ЗВУЛЬГАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **звульгаризува́ти.**

ЗВУЛЬГАРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Уявити, витлумачити що-небудь спрощено, викрививши таким чином його зміст.

ЗВУ́РДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зву́рдити.**

ЗВУ́РДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зву́рдити** і **зву́рдитися.**

ЗВУ́РДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зву́рджувати** і **зву́рджуватися.**

ЗВУ́РДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВУ́РДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Перетворювати молоко на сир.

ЗВУ́РДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗВУ́РДИТИСЯ**, -иться, *док.* Перетворюватися на сир, зсідатися (про молоко).

ЗВУ́РДИТИ *див.* **зву́рджувати.**

ЗВУ́РДИТИСЯ *див.* **зву́рджуватися.**

ЗВУЧА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **звуча́ти.** 2. *перен.* Характер, зміст, значення.

ЗВУЧА́ТИ, -чи́ть, *недок.* 1. *без додатка і чим.* Видавати, створювати звуки. // Бути звучним (у 2 знач.), мати гарне звучання (про музичний інструмент). // Бути наповненим звуками. 2. Поширюватись у просторі, чутися, лунати (про різні звуки, голоси, музику, співи і т. ін.). // Вимовлятися, виголошуватися. // Мати якісь характерні ознаки, риси, певне забарвлення. 3. *перен.* Виявлятись у звуках мови, пісні і т. ін. (про почуття, настрій і т. ін.). 4. *перен.* Бути наявним або виявлятися, розкриватися в чому-небудь (про зміст, ідею, тему і т. ін.). // Мати певне значення; справляти якесь враження.

ЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який чітко і виразно звучить; гучний і чистий. *Звучний голос.* 2. Який видає чисті, дзвінкі звуки.

ЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Якість за знач. **зву́чний** 1, 2. 2. *перен.* Популярність, славнозвісність.

ЗВУ́ЧНО. Присл. до **зву́чний.**

ЗВЯ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Гавкання. 2. Сварка.

ЗВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зв'яза́ти.** // **зв'я́зано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Обмежений у рухах, діях, вчинках і т. ін.; скутий. 3. *у знач. прикм.*, *спец.* Сполучений з іншим елементом або речовиною.

ЗВ'Я́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *перен.* Стан за знач. **зв'я́заний** 2. 2. *спец.* Стан за знач. **зв'я́заний** 3. 3. *рідко.* Взаємозалежність, взаємодія кого-, чого-небудь.

ЗВ'Я́ЗАНО, *перен.* Присл. до **зв'я́заний** 2.

ЗВ'ЯЗА́ТИ *див.* **зв'я́зувати.**

ЗВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **зв'я́зуватися.**

ЗВ'Я́ЗКА, -и, *ж.* 1. Зв'язані, скріплені мотузкою і т. ін. або нанизані на неї які-небудь однорідні предмети; в'язка. // *розм.* Які-небудь речі, зібрані та зв'язані у вузол, пакунок; клунок. // *перен.* ** **Логі́чні зв'я́зки** – засоби, за допомогою яких з одних логічних виразів утворюють інші, складніші. 2. *спец.* В'яжуча речовина або суміш речовин чи якісь інші засоби, що міцно зв'язують, сполучають, скріплюють що-небудь із чимось. 3. *спец.* Щільна сполучна тканина, що скріплює суглоби чи з'єднує окремі органи тіла між собою. *Голосові зв'язки.* 4. *грам.* Допоміжне дієслово, яке є частиною складеного присудка.

ЗВ'Я́ЗКІВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Працівник зв'язку (у 3 знач.). 2. Той, хто здійснює зв'язок між військовими частинами або підрозділами, між підпільними групами, партизанськими загонами тощо.

ЗВ'Я́ЗКІВКА, -и. Жін. до **зв'я́зківець.**

ЗВ'Я́ЗКОВИЙ[1], -а, -е, *спец.* Прикм. до **зв'я́зка** 2, 3.

ЗВ'ЯЗКОВИ́Й[1], -а́, -е́. Стос. до зв'язку (у 2 знач.).

ЗВ'ЯЗКОВИ́Й[2], -во́го, *ч.* Те саме, що **зв'я́зківець** 2.

ЗВ'Я́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Послідовний, логічний (про мовлення, виклад думок і т. ін.). 2. *спец.* Який характеризується єдністю складових частин, елементів; єдиний, неподільний. ** **Зв'я́зна множина́**, *мат.* – множина в топологічному просторі, яку не можна розбити на дві непустих, таких, що не перетинаються, відкритих у просторі множин. **Зв'я́зна о́бласть**, *мат.* – відкрита множина евклідового простору, що його не можна розбити на два непусті відкриті множини, які не перетинаються. 3. *спец.* Який має якусь зв'язність (у 2 знач.).

ЗВ'Я́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **зв'я́зний** 1, 2. 2. *спец.* Ступінь зчеплення частинок ґрунту.

ЗВ'Я́ЗНО. Присл. до **зв'я́зний** 1.

ЗВ'Я́ЗОК, -зка, *ч.*, *діал.* В'язка (у 1 знач.).

ЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ч.* 1. Спілкування, можливість спілкування з ким-, чим-небудь. 2. Засіб спілкування на відстані. ** **Ду́плексний зв'язо́к** – зв'язок, за якого передача даних по каналу здійснюється одночасно в обох напрямках. **Напівду́плексний зв'язо́к** – зв'язок, за якого передача даних по каналу здійснюється лише в одному напрямку. **Факсимі́льний зв'язо́к (ФАКС)** – електронне пересилання зображень за допомогою системи комп'ютеризованого телефонного зв'язку для прийому їх у вигляді документальної копії. 3. Установа чи установи, що забезпечують технічні засоби спілкування на відстані. 4. *перев. мн.* Ділові, офіційні і т. ін. відносини, стосунки між кимсь, чимнебудь. // Інтимні стосунки. // *тільки мн.* Близьке знайомство з впливовими особами. *Родинні зв'язки.* 5. Співвідношення між різними факторами, явищами, подіями і т. ін., засновані на взаємозалежності і взаємообумовленості. ** **Трофі́чні зв'язки́** – зв'язки, що визначаються взаємовідношеннями організмів у процесі перенесення енергії їжі, який відбувається шляхом поїдання одних організмів іншими. // Послідовність, логічність (у мовленні, викладі думок і т. ін.). // *грам.* Відношення між словами, словосполученнями. ** **У зв'язку́**: а) відповідно до чого-небудь, у співвідносності з чим-небудь; б) залежно від чого-небудь; в) з якої-небудь причини. 6. Внутрішня близькість із кимсь, чим-небудь. 7. *спец.* Міцне сполучення, скріплення, з'єднання чогонебудь із чимсь. 8. *хім.* Виведення з вільного стану, коли окремі атоми елементів, з'єднуючись між собою силами електронної взаємодії, утворюють молекули або кристали хімічних сполук.

ЗВ'Я́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який використовується для міцного зв'язування, сполучення, скріплення чого-небудь. *Зв'язувальні речовини.*

ЗВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зв'я́зувати.**

ЗВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зв'я́зувати** 1 – 10 і **зв'я́зуватися** 1 – 8.

ЗВ'Я́ЗУВАТИ *і рідко* **ІЗВ'Я́ЗУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗВ'ЯЗА́ТИ**, зв'яжу́, зв'я́жеш *і рідко* **ІЗВ'ЯЗА́ТИ**, -в'яжу́, -в'я́жеш, *док.*, *перех.* 1. З'єднувати, скріплювати кінці чого-небудь вузлом, петлею і т. ін. // З'єднуючи кінці чого-небудь, виготовляти, робити щось. 2. Скріплювати які-небудь предмети за допомогою мотузка, ланцюга і т. ін. // З'єднуючи докупи та обв'язуючи що-небудь, виготовляти щось. // *тільки док.* Зібрати, пов'язати у снопи зжатий, скошений хліб. // Збирати, ув'язувати що-небудь у вузол, пакунок. 3. Обкручувати, обв'язувати чим-небудь тіло або руки, ноги. // *перен.* Заважати, перешкоджати вільно діяти, рухатися і т. ін. // *перен.*, *чим.* Ставлячи себе чи когось у залежність від чого-небудь, обмежувати свободу дій, вчинків. // *перен.* Сковувати чи уповільнювати розвиток чого-небудь. ** **Зв'я́зувати ру́ки**: а) (*ети.*) здійснювати обряд шлюбу, вінчати; б) позбавляти кого-небудь можливості вільно діяти. 4. Сполучати, з'єднувати що-небудь із чимось на відстані ланцюгом, пасом і т. ін. 5. З'єднувати які-небудь пункти шляхами. // Створювати можливість спілкування на відстані за допомогою різних засобів зв'язку. 6. Сприяти встановленню зв'язків, стосунків між кимсь, чим-небудь. // Сприяти встановленню дружніх стосунків; зближувати кого-небудь із кимось. 7. Встановлювати взаємозалежність, взаємодію кого-, чого-небудь; пов'язувати щось із чимось. 8. З'єднуючи разом, створювати одне ціле. // Єднати на основі чого-небудь спільного. *Зв'язувати докупи думки.* 9. *спец.* Міцно сполучати, скріплювати, з'єднувати щонебудь із чимось в'яжучою речовиною або сумішшю речовин чи якимись іншими засобами. 10. *хім.* Виводити з вільного стану. 11. *тільки док.* Виготовити в'язанням.

ЗВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗВ'ЯЗА́ТИСЯ**, зв'яжу́ся, зв'я́жешся, *док.* 1. Прикріплюватися один до одного чим-небудь. 2. Установлювати зв'язок із ким-небудь на відстані за допомогою різних засобів зв'язку. 3. Вступати у ділові, офіційні і т. ін. зв'язки, спілкуватися з ким-небудь. // Вступати у взаємовідносини, товариські стосунки, виявляючи спільні інтереси, зближуватися. 4. *розм.* Вступати в стосунки з ким-небудь ненадійним для здійснення якоїсь справи. // Заводити небажану дружбу, непотрібну розмову, суперечку і т. ін. з кимсь. // Вступати з кимнебудь у любовні стосунки, що викликають осуд. 5. Починати якусь справу, братися за щось, мати стосунок до чого-небудь. 6. *тільки 3 ос.* Асоціюватися, пов'язуватися з кимсь, чим-небудь. 7. З'єднуючись, створювати одне ціле (про думки, факти, явища і т. ін.). 8. *спец.* З'єднуватися, сполучатися з чим-небудь (про елементи, речовини). 9. *тільки недок.* Пас до **зв'я́зувати** 1 – 5, 7 – 10.

ЗВ'Я́ЗУЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який з'єднує що-небудь, створюючи одне ціле. 2. *спец.* Який з'єднує, сполучає що-небудь з чимсь.

ЗВ'ЯЗЬ, -зі, *ж.*, *діал.* Зв'язок.

ЗВ'Я́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зв'я́лити.** 2. *у знач. прикм.* В'ялий, сухий.

ЗВ'Я́ЛИТИ, зв'я́лю, зв'я́лиш *і рідко* **ІЗВ'Я́ЛИТИ**, -в'ялю, -в'ялиш, *док.*, *перех.* 1. Зробити в'ялим, сухим. 2. *перен.* Передчасно зістарити, зробити кволим, немічним. // Спричинитися до страждань, тяжких переживань. // Зробити блідим, позбавити свіжості (перев. обличчя, красу і т. ін.).

ЗВ'Я́ЛИТИСЯ, зв'ялюся, зв'ялишся, *док.*, *рідко.* 1. Стати в'ялим, сухим; зав'янути (про рослини). 2. *перен.* Передчасно зістаритися, стати кволим, немічним. // Змучитися від страждань, тяжких переживань.

ЗВ'Я́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Те саме, що **зав'я́нути.**

ЗГА́ГА, -и, *ж.* 1. Велике бажання, потреба пити; спрага. 2. *в інфін. і чого*, *перен.* Пристрасне бажання, жадоба чого-небудь; жага. 3. Відчуття печіння в стравоході.

ЗГАД, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **зга́дка** 1.

ЗГА́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згада́ти.** // **зга́дано**, *безос. присудк. сл.*

ЗГАДА́ТИ *див.* **зга́дувати.**

ЗГАДА́ТИСЯ *див.* **зга́дуватися.**

ЗГА́ДКА, -и, *ж.* 1. Відтворення в пам'яті, свідомості подій, обставин, образів і т. ін. минулого, відновлення уявлень про кого-, що-небудь; згадування. // Те, що лишилося, збереглося в пам'яті; спогад. ** **На зга́дку**: а) щоб пам'ятати, не забувати про кого-, що-небудь; б) згадавши кого-, що-небудь. 2. Побіжне називання кого-, чого-небудь, стисле повідомлення, зауваження про когось, щось.

ЗГА́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зга́дувати.** // **зга́дувано**, *безос. присудк. сл.*

ЗГА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зга́дувати.**

ЗГА́ДУВАТИ *і рідко* **ІЗГА́ДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗГАДА́ТИ** *і рідко* **ІЗГАДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* і *зі спол.* що, як, *з прийм.* про, *розм.* за. 1. Відтворювати в пам'яті, свідомості події, обставини, образи і т. ін. минулого, відновлювати уявлення про кого-, що-небудь. 2. Побіжно називати кого-, що-небудь, коротко повідомляти, зауважувати про когось, щось. // *перев. док.*, *кому.* Пригадати кому-небудь щось сказане чи зроблене ним раніше. *Згадувати добрим словом.*

ЗГА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗГАДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Приходити на пам'ять, поновлюватись у свідомості. // *безос.* ** **Хай (най) йому́ ле́гко згада́ється на тім сві́ті**, *безос.* – уживається стосовно до покійника. 2. *тільки недок.* Пас. до **зга́дувати** 2.

ЗГАЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **гайнува́ти** 1. // Змарнувати (час).

ЗГАЙНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Марно пропасти, перевестися.

ЗГА́МАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* З'їсти, проковтнути.

ЗГА́МКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **зга́мати.**

ЗГА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зга́нити.**

ЗГА́НИТИ, -ню, -ниш, *перех.* Док. до **га́нити.**

ЗГАНЬБИ́ТИ *і рідко* **ІЗГАНЬБИ́ТИ**, -блю́, -би́ш; *мн.* зганьбля́ть *і рідко* ізганьбля́ть; *док.*, *перех.* Покрити ганьбою, знеславити, збезчестити кого-, що-небудь.

ЗГАНЬБИ́ТИСЯ, -блю́ся, -би́шся; *мн.* зганьбля́ться; *док.* Покрити ганьбою, знеславити себе.

ЗГА́НЬБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зганьби́ти.** // *у знач. прикм.* // **зга́ньблено**, *безос. присудк. сл.*

ЗГА́НЬБЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зганьби́ти.**

ЗГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зганя́ти.**

ЗГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, **ЗГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.*, **ЗІГНА́ТИ** *і розм.* **ЗОГНА́ТИ**, зжену́, зжене́ш, *док.*, *перех.* 1. Примушувати полишити певне місце; проганяти. // Примушувати переселятися звідкинебудь. // Виганяти кого-небудь із двору, дому і т. ін. 2. Скидати, змітати, змахувати що-небудь із чогось. // Призводити до зникнення чого-небудь; знищувати. 3. *перен.* Примушувати пройти, минути (яке-небудь почуття, стан і т. ін.). *Зганяти жир. Зганяти злість.* 4. Приганяти звідусіль в одне місце, примушувати збиратися в одному місці. 5. *тільки* **зганя́ти, зігна́ти**, *мед.* Видаляти плід.

ЗГАНЯ́ТИСЯ, -я́ється і **ЗГО́НИТИСЯ**, -иться, *недок.* Пас. до **зганя́ти** і **зго́нити.**

ЗГАР, -у, *ч.* 1. Залишки чого-небудь згорілого. 2. Те саме, що **зга́рище.** 3. Залишки перегорілого кам'яного вугілля, коксу, що використовуються в будівництві шосейних доріг, для засипання чогонебудь і т. ін.; жужелиця.

ЗГА́РБАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Схопити, спіймати. 2. *розм.* Те саме, що **зага́рбати.**

ЗГА́РДА, -и, *ж.*, *діал.* Намисто з монет або хрестиків.

ЗГА́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *діал.* Згарище (у 2 знач.).

ЗГА́РИЩЕ, -а, *с.* 1. Місце, де була пожежа. 2. Випалене або вигоріле місце в лісі; це ж місце, поросле травою та іншою рослинністю.

ЗГАРМАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згармануа́ти.**

ЗГАРМАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *заст.* Док. до **гармануа́ти.**

ЗГА́РОК, -рка, *ч.*, *розм.* Те саме, що **недо́гарок** 1, 2.

ЗГАРЯ́ЧУ, *рідко* **ІЗГАРЯ́ЧУ**, *присл.* Розгарячившись, спалахнувши в пориві якого-небудь почуття.

ЗГАСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до згасання.

ЗГАСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згаса́ти.**

ЗГАСА́ТИ *і рідко* **ІЗГАСА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗГА́СНУТИ** *і рідко* **ІЗГА́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* згас *і* зга́снув, -нула, -нуло, *рідко* зга́с, -ла, -ло *і* ізга́снув, -нула, -нуло; *док.* 1. Повільно переставати горіти або світити, світитися; погасати (про світло, вогонь і т. ін.). // Ставати невидимим (про небесні світила). // Темніти, меркнути, тьмяніти (про що-небудь освітлене). // Наближатися до кінця, закінчуватися (про день, вечір, ніч і т.

ін.). // Втрачати блиск, жвавість (про очі, зір). 2. *перен.* Поступово завмирати, слабнучи, зникати (про почуття, думки і т. ін.). // Затихати (про звуки). // Втрачаючи сили, вмирати. 3. *перен.* Втрачати значення, цінність, забуватися.
ЗГАСÁЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **згасáти**.
ЗГАСИ́ТИ *див.* **згашáти**.
ЗГАСИ́ТИСЯ, згáситься, *док.*, *рідко.* Перестати горіти або світити, сяяти; погаснути. // Стати невидимим (про небесні світила).
ЗГÁСЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **згáснути**. // *у знач. прикм. Згаслий вулкан.*
ЗГАСНИ́Й, -снá, -снé. Який невпинно згасає, слабне.
ЗГÁСНУТИ *див.* **згасáти**.
ЗГАШÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗГАСИ́ТИ**, згашу́, згáсиш, *док.*, *перех.* 1. Припиняти горіння, світіння: гасити, тушити. 2. *перен.* Не давати розвиватися, придушувати (почуття і т. ін.).
ЗГÁШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згаси́ти**.
ЗГÁЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згáяти**. // **згáяно**, *безос. присудк. сл.*
ЗГÁЯТИ, згáю, згáєш, *док.*, *перех.* Витратити марно (час); змарнувати. // Провести, перебути якийсь час де-небудь. // *рідко.* Розтратити, занапастити (талант). // Заповнити чим-небудь (час).
ЗГВИНТИ́ТИ *див.* **згви́нчувати**.
ЗГВИНТИ́ТИСЯ *див.* **згви́нчуватися**.
ЗГВИ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згвинти́ти**.
ЗГВИ́НЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згвинти́ти**.
ЗГВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згви́нчувати**.
ЗГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗГВИНТИ́ТИ**, -нчу́, -нти́ш, *док.*, *перех.* 1. З'єднувати, скріплюючи гвинтом, гвинтами. 2. Знімати, повертаючи гвинтовою нарізкою вліво.
ЗГВИ́НЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗГВИНТИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. З'єднуватися, скріплюватися гвинтом, гвинтами. 2. Зніматися, повертаючись гвинтовою нарізкою вліво. 3. *тільки недок.* Пас. до **згви́нчувати**.
ЗГЕНЕРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згенерувáти**.
ЗГЕНЕРУВÁТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **генерувáти**.
ЗГИБÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗГИ́БНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Гинути.
ЗГИ́БЛИЙ, -а, -е, *діал.* Загиблий.
ЗГИ́БНУТИ *див.* **згибáти**.
ЗГИ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **заги́дити**.
ЗГИДУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Виявити огиду до чого-небудь.
ЗГИН[1], -у, *ч.* 1. Дія за знач. **згинáти**, **зігну́ти**. 2. Місце згинання. 3. *розм.* Те саме, що **заворóт** 2.
ЗГИН[2], -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **заги́бель**.
ЗГИНÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який пристосований, призначений, використовується для згинання.
ЗГИНÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згинáти**.
ЗГИНÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗІГНУ́ТИ** *і розм.* **ЗОГНУ́ТИ**, -ну́, -нéш, *док.*, *перех.* 1. Гнучи, надавати чому-небудь форми дуги чи зигзага або складати під кутом. // Нахиляти, нагинати (рослини). 2. Складати під кутом у суглобі (кінцівки); нагинати, вигинати (шию, спину і т. ін.). // Згорблювати. // *рідко.* Нахиляти (голову). 3. *перен.* Перемагати, долати кого-небудь. // Підкоряти своїй волі, робити покірним, дисциплінованим.
ЗГИНÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ЗІГНУ́ТИСЯ** *і розм.* **ЗОГНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -нéшся, *док.* 1. Гнучись, набувати форми дуги чи зигзага або складатися під кутом. // Вгинатися під вагою чого-небудь. // Нахилятися, нагинатися (про рослини). 2. Складатися під кутом у суглобі (про кінцівки); нагинатися, вигинатися (про шию, спину і т. ін.). // *без додатка, від чого, під чим.* Нахилятися або зіщулюватися, скорчуватися (про людей). // *над ким – чим.* Схилятися, нахилятися над ким-, чим-небудь. // Ставати сутулим, згорбленим; горбитися (від старості і т. ін.). // Важко працювати. 3. *перев. із запереченням* не, *перен.* Втрачати силу, енергію, стійкість; занепадати духом. // *перед ким.* Скорятися кому-небудь.
ЗГИНÁЧ, -á, *ч.*, *анат.* М'яз, що згинає кістки в суглобах.
ЗГИНÁЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **згинáти**.
ЗГИ́НУТИ *і рідко* **ІЗГИ́НУТИ**, -ну, -неш; *наказ. сп.* згинь; *док.* 1. Умерти, загинути. // Перестати існувати внаслідок реформи, знищення, руйнування і т. ін. 2. Стати невидимим, нечутним, сховатися, зникнути. // Пішовши куди-небудь, не повернутися, зникнути. ** **Згинь, марó (сатанó, личино** *і т. ін.*) – лайливий вираз гніву, досади. 3. *тільки 3 ос.* Загубитися через недогляд, неувагу, байдужість. 4. *тільки 3 ос.*, *перен.* Минути безповоротно, припинившись, втратившись. 5. *перен.* Вкрай змучитися.
ЗГИ́НЦІ, *присл.*, *розм.* Зігнувшись, пригнувшись.
ЗГІ́ДЛИВИЙ, **ЗГÓДЛИВИЙ**, -а, -е. Такий, з яким легко дійти згоди, який легко пристає на пропозиції інших, іде на поступки. // Який характеризується наявністю згоди, поступливості і т. ін.
ЗГІ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **згі́дливий**.
ЗГІ́ДЛИВО. Присл. до **згі́дливий**.
ЗГІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **згóдний**. 2. *до чого і з чим.* Відповідний до чого-небудь. 3. *діал.* Придатний, корисний.
ЗГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **згі́дний** 2.
ЗГІ́ДНО. 1. Присл. до **згі́дний** 1. 2. *у знач. прийм.*, *з оруд. в. та прийм.* з. Уживається на означення відповідності до чого-небудь.
ЗГІН, згóну, *ч.* Дія за знач. **зганя́ти**.
ЗГІ́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Гуртоправ.
ЗГІ́РДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Зневажливий. 2. Погордливий.
ЗГІ́РДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **згі́рдливий**.
ЗГІ́РДЛИВО, *діал.* Присл. до **згі́рдливий**.
ЗГІ́РДНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Зневажливий. 2. Погордливий.
ЗГІ́РДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **згі́рдний**.
ЗГІ́РДНО, *діал.* Присл. до **згі́рдний**.
ЗГІ́РКЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **згі́ркнути**. 2. *у знач. прикм.* Який став гірким, згіркнув. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який виражає гіркоту, сум.
ЗГІ́РКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість за знач. **згі́рклий** 2.
ЗГІ́РКНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згі́ркнути**.
ЗГІ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Стати гірким. 2. *перен.* Сповнитися гіркотою, сумом.
ЗГІ́РОК, -рка, *ч.* Невисокий горб; гірка, пагорок.
ЗГІ́РОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **згі́рок**.
ЗГІ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згірчи́ти**.
ЗГІ́РЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **згі́рчений**.
ЗГІРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.* Зробити гірким на смак.
ЗГІ́РШ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **згі́рше**.
ЗГІ́РШЕ, *перев. з заперечною часткою* не, *розм.* Присл. до **згі́рший**. // У порівняльних зворотах уживається без прийм. і з прийм. від, за, а також із спол. як, ніж. // *у знач. присудк. сл.*
ЗГІ́РШЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Погіршення.
ЗГІ́РШИЙ, -а, -е, *перев. із заперечною часткою* не, *розм.* Те саме, що **гі́рший**.
ЗГІ́Р'Я, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **узгі́р'я**.
ЗГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згла́дити**.
ЗГЛА́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **згла́джений**.
ЗГЛА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **згла́джування**.
ЗГЛА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **згла́джувати**. 2. Якого можна згладити.
ЗГЛА́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **згла́джуваний** 2.
ЗГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згла́джувати**.
ЗГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗГЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Робити гладеньким, рівним, розрівнювати, усуваючи нерівності, розправляючи зморшки і т. ін. 2. *перен.* Робити менш помітним, менш відчутним; пом'якшувати, ослабляти.
ЗГЛА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗГЛА́ДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Робитися гладеньким, рівним, розрівнюючись, розправляючись (про нерівності, зморшки і т. ін.). 2. *перен.* Робитися менш помітним, менш відчутним; пом'якшуватися, ослаблятися. 3. *тільки недок.* Пас. до **згла́джувати**.
ЗГЛА́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **згла́джувати**.
ЗГЛА́ДИТИ *див.* **згла́джувати**.
ЗГЛА́ДИТИСЯ *див.* **згла́джуватися**.
ЗГЛАДНИ́Й, -á, -é. Стос. до згладжування.
ЗГЛЕ́ДІТИ *див.* **згля́діти**.
ЗГЛЕ́ДІТИСЯ *див.* **згля́дітися**.
ЗГЛИ́БИТИ *див.* **зглибля́ти**.
ЗГЛИБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗГЛИ́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* згли́блять; *док.*, *перех.*, *зах.* Осягати розумом.
ЗГЛИ́БОКА, *присл.*, *діал.* 1. З глибини. 2. Глибоко.
ЗГЛОТА́, -и́, *ж.*, *зах.* Юрмище, натовп.
ЗГЛОТИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *зах.* Скупчитися.
ЗГЛУ́ХА, *присл.*, *діал.* Глухо.
ЗГЛУШИ́ТИ, зглушу́, зглу́шиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Заглушити.
ЗГЛЯД, -у, *ч.*, *рідко.* 1. Погляд, зір. 2. Думка, міркування. 3. Нагляд, контроль. 4. *на кого.* Милість, ласка до кого-небудь.
ЗГЛЯДА́ТИ *і* **ЗОГЛЯДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **погляда́ти**.
ЗГЛЯДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідше* **ЗГЛЯ́ДУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. *розм.* Обмінюватися поглядами, взиратися з ким-небудь. 2. *на кого – що*, *діал.* Дивитися на кого-, що-небудь.
ЗГЛЯ́ДІТИ *і* **ЗОГЛЯ́ДІТИ** *і* **ЗГЛЕ́ДІТИ** *і* **ЗОГЛЕ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех. і без додатка*, *перев. із заперечною част.* не, *розм.* Побачити, помітити кого-, що-небудь.
ЗГЛЯ́ДІТИСЯ *і* **ЗОГЛЯ́ДІТИСЯ** *і* **ЗГЛЕ́ДІТИСЯ** *і* **ЗОГЛЕ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *перев. із заперечною част.* не, *розм.* Те саме, що **згля́діти**.
ЗГЛЯ́ДНО, *присл.*, *зах.* Порівняно, відносно.
ЗГЛЯ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згля́дуватися**.
ЗГЛЯ́ДУВАТИСЯ *див.* **згляда́тися**.
ЗГЛЯДЬ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Увага. 2. Повага, шана.
ЗГЛЯ́НУТИ, -ну, -неш; *наказ. сп.* зглянь; *док.*, *рідко.* Однокр. до **згляда́ти**.
ЗГЛЯ́НУТИСЯ *і рідше* **ІЗГЛЯ́НУТИСЯ** *і* **ЗОГЛЯ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. *розм.* Однокр. до **згляда́тися**. 2. *на кого, над ким і без додатка*, *перен.* Виявити співчуття, милосердя до кого-небудь, пожаліти когось, змилуватися над ким-небудь. // *на що, над чим.* Виявивши чуйність, узяти до уваги, врахувати що-небудь.
ЗГНИВА́ННЯ, **ЗОГНИВА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **згнива́ти**, **зогнива́ти**.
ЗГНИВА́ТИ *і рідше* **ЗОГНИВА́ТИ**, -а́є, *недок.*, **ЗГНИ́ТИ**, згниє́, згнию́ть *і рідше* **ЗІГНИ́ТИ** *і* **ЗОГНИ́ТИ**, -иє́, -ию́ть, *док.* 1. Руйнуватися, розпадатися від гниття. 2. *перен.* Гинути від тривалого перебування в тяжких, нестерпних умовах. // Занепадати, розкладатися (про суспільний устрій).
ЗГНИ́ЛИЙ, *рідше* **ЗІГНИ́ЛИЙ**, **ЗОГНИ́ЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **згни́ти**, **зігни́ти**, **зогни́ти**. // *у знач. прикм.*
ЗГНИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість і стан за знач. **згни́лий**.
ЗГНИ́ТИ *див.* **згнива́ти**.
ЗГНІТИ́ТИ *див.* **згні́чувати**.
ЗГНІТИ́ТИСЯ *див.* **згні́чуватися**.
ЗГНІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згніти́ти**. 2. *у знач. прикм.* Пригнічений.
ЗГНІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **згні́чений**.
ЗГНІ́ЧЕНО. Присл. до **згні́чений** 2.
ЗГНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згні́чувати**.
ЗГНІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗГНІТИ́ТИ**, згнічу́, згні́тиш, *док.*, *перех.* 1. Натискаючи, надавлюючи, зменшувати в об'ємі. // Тиснути, давити кого-небудь. 2. *перен.* Викликати відчуття хворобливого стискання серця, душевної пригніченості. // *безос.* 3. *перен.* Не давати виявлятися повною мірою; тамувати (почуття).
ЗГНІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗГНІТИ́ТИСЯ**, згнічу́ся, згні́тишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Зменшуватися в об'ємі, ущільнюватися від натискання, надавлювання. 2. *перен.* Відчувати хворобливе стискання серця, душевну пригніченість. 3. *тільки недок.* Пас. до **згні́чувати**.
ЗГНО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згної́ти**.
ЗГНОЇ́ТИ, згною́, згної́ш, *док.*, *перех.* 1. Допустивши до гниття, зіпсувати, зробити непридатним для вжитку. 2. *перен.* Довести до загибелі, смерті.
ЗГНУЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *з кого, над ким і без додатка*, *рідко.* Те саме, що **знуща́тися**.
ЗГО́ВІР, -вору, *ч.* 1. Таємна угода, змова з метою спільного здійснення певного наміру. 2. *заст.* Домовленість між батьками нареченого і нареченої про шлюб; заручини.
ЗГОВІ́РЛИВИЙ, -а, -е. Який легко погоджується на пропозиції інших, з яким легко домовитися про що-небудь.
ЗГОВІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **згові́рливий**.
ЗГОВІ́РЛИВО. Присл. до **згові́рливий**.
ЗГОВО́РЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Заручений, засватаний.
ЗГОВО́РИНИ, -ин, *мн.*, *заст.* Заручини.
ЗГОВОРИ́ТИ, -ворю́, -во́риш, *док.* 1. *неперех.*, *перев. із запереченням* не, *розм.* Прийти до взаємного розуміння в розмові, бесіді; зговоритися. 2. *перех.*, *діал.* Сказати. 3. *неперех.*, *діал.* Заговорити.
ЗГОВОРИ́ТИСЯ *див.* **згово́рюватися**.
ЗГОВО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗГОВОРИ́ТИСЯ**, -ворю́ся, -во́ришся, *док.* 1. Домовлятися про що-небудь, приходити до згоди. 2. *тільки док.*, *зазвичай із запереченням* не. Порозумітися в розмові, бесіді. 3. *тільки док.*, *діал.* Завести розмову, розговоритися.
ЗГО́ДА, -и, *ж.* 1. Позитивна відповідь, дозвіл на що-небудь. // Вияв бажання щось робити. ** **Аби́ (якщо́) ва́ша (твоя́** *і т. ін.*) **зго́да** – якщо ви (ти і т. ін.) погоджуєтесь. 2. Взаємна домовленість; порозуміння. 3. Спільність поглядів, думок і т. ін.; одностайність. 4. Взаємна дружба, мирні стосунки. ** **У зго́ді** – у дружбі, мирно, злагоджено. 5. Союз, об'єднання. 6. *у знач. стверджувальної част.* Означає підтвердження чого-небудь, погодження з чимось; гаразд, хай буде так.
ЗГО́ДЕН *див.* **зго́дний**.
ЗГОДЖА́ТИСЯ *див.* **зго́джуватися**.
ЗГО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **згоди́ти**[1].
ЗГО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗГОДИ́ТИ**, зго́джу, зго́диш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Зближувати, з'єднувати, примиряти.
ЗГО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **ЗГОДЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗГО́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Давати згоду (у 1 знач.). 2. *з ким – чим і без додатка.* Виражати, підтверджувати свою згоду (у 3 знач.), визнаючи що-небудь правильним, доречним. // *у знач. вставн. слова.* 3. *рідко.* Приходити до згоди (у 2 знач.), домовлятися, зговорюватися про що-небудь. 4. *розм.* Жити мирно, у згоді (у 4 знач.). // Примирятися. 5. *тільки недок.*, *рідко.* Узгоджуватися, відповідати чому-небудь.
ЗГО́ДИТИ *див.* **зго́джувати**.
ЗГОДИ́ТИ[1], згоджу́, зго́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Найняти чи умовити кого-небудь щось зробити. 2. *рідко.* Сторгувати, купити.
ЗГОДИ́ТИ[2], згоджу́, згоди́ш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **почека́ти**.
ЗГО́ДИТИСЯ *див.* **зго́джуватися**.
ЗГОДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док.* Виявитися придатним, корисним для кого-, чого-небудь; стати в пригоді, знадобитися. // *безос.*
ЗГО́ДІ, *присл.*, *діал.* Згодом.
ЗГО́ДЛИВИЙ *див.* **згі́дливий**.
ЗГО́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **зго́дливий**.
ЗГО́ДЛИВО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **зго́дливий**.
ЗГО́ДНИЙ, **ЗГО́ДЕН**, -дна, -дне. 1. Який дає, виявляє згоду (у 1 знач.). 2. Який має однакові з кимось погляди, дотримується того самого способу дії; солідарний з ким-небудь у чомусь.
ЗГО́ДНО, *присудк. сл.*, *рідко.* Те саме, що **завго́дно** 1.
ЗГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згодува́ти**.
ЗГОДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **згодо́ваний**.
ЗГОДО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **згодо́вувати**.
ЗГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згодо́вувати**.
ЗГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗГОДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. *кому*, *діал. ким.* Витрачати на годівлю худоби. // Віддавати кому-небудь як

їжу. 2. *розм.* Те саме, що **вигодо́вувати** 1. 3. *тільки док., розм.* Прогодувати.
ЗГОДО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **згодо́вувати** 1.
ЗГО́ДОМ, *присл.* Через деякий час після настання дії у минулому або майбутньому; пізніше, потім.
ЗГО́ДОМ-ПЕРЕГО́ДОМ, *присл.* З бігом часу.
ЗГО́ДОМ-СПЕРЕГО́ДОМ, *присл., діал.* Згодом-перегодом.
ЗГОДУВА́ТИ *див.* **згодо́вувати**.
ЗГОДЯ́, *присл., діал.* Згодом.
ЗГО́ЖИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Придатний, здатний. 2. Згодний.
ЗГО́ЇНА, -и, *ж., зах.* Шрам.
ЗГО́ЇТИ *див.* **зго́ювати**.
ЗГО́ЇТИСЯ *див.* **зго́юватися**.
ЗГО́ЛА, *присл., діал.* Цілком, зовсім. // У цілому.
ЗГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зголи́ти**. // **зго́лено**, *безос. присудк. сл.*
ЗГОЛИ́ТИ *див.* **зго́лювати**.
ЗГОЛОГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зголографува́ти**.
ЗГОЛОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Створити об'ємне зображення предмета, освітивши його лазерним пучком.
ЗГОЛОДНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зголодні́ти**. 2. *у знач. прикм.* Голодний.
ЗГОЛОДНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зголодні́лий**.
ЗГОЛОДНІ́ЛО, *присл.* Відчуваючи голод.
ЗГОЛОДНІ́ТИ *і рідко* **ІЗГОЛОДНІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* Відчути голод, захотіти їсти. // Натерпітися від голоду. // *перен.* Відчути велике бажання до чого-небудь, настраждатися, змучитися без чогось.
ЗГОЛОСИ́ТИСЯ *див.* **зголо́шуватися**.
ЗГОЛО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зголо́шуватися**.
ЗГОЛО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗГОЛОСИ́ТИСЯ**, -лошу́ся, -ло́сишся, *док.* 1. *на що, до чого і з інфін.* Заявляти про своє бажання, згоду робити що-небудь. 2. *діал.* Приходити.
ЗГОЛУБІ́ТИ, -і́є, *док.* Набути голубого кольору; стати голубим.
ЗГО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зго́лювати**.
ЗГО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗГОЛИ́ТИ**, зголю́, зго́лиш, *док., перех.* Зрізувати бритвою, голити (волосся, бороду, вуса).
ЗГО́НИНИ, -нин, *мн.* Залишки від первинної очистки зерна віянням.
ЗГО́НИТИ *див.* **зганя́ти**.
ЗГО́НИТИСЯ *див.* **зганя́тися**.
ЗГО́НЩИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **гуртопра́в**.
ЗГО́РАНИЙ, -а, -е, *зах.* Згорілий. *Згорана хата.*
ЗГОРА́ННЯ *див.* **згоря́ння**.
ЗГОРА́ТИ *див.* **згоря́ти**.
ЗГОРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **згора́ти**.
ЗГОРБА́ТИТИ, -ить, *док., перех., розм.* Те саме, що **зго́рбити** 2.
ЗГОРБА́ТИТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся, *док., розм.* Те саме, що **зго́рбитися**.
ЗГОРБА́ТІТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати горбатим внаслідок каліцтва. 2. Зігнутися від тяжкої праці, переживань і т. ін.; зсутулитися.
ЗГО́РБИТИ, -блю, -биш; *мн.* зго́рблять; *док., перех.* 1. Вигнути горбом (спину). 2. *тільки* 3 *ос.* Зігнути, зсутулити (про тяжку працю, хворобу, переживання і т. ін.).
ЗГО́РБИТИСЯ *і рідко* **ІЗГО́РБИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* зго́рбляться *і рідко* ізго́рбляться; *док.* 1. Вигнути горбом спину. 2. Стати зігнутим, сутулим (від старості, хвороби і т. ін.).
ЗГО́РБЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зго́рбити**. 2. *у знач. прикм.* Який згорбився, зігнувся (від старості, хвороби і т. ін.).
ЗГО́РБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зго́рблений**.
ЗГО́РБЛЕНО, *присл.* Зігнувши спину.
ЗГО́РДА, *присл.* 1. З гідністю, з самоповагою; гордовито. 2. З почуттям зневаги, з презирством; пихато.
ЗГО́РДИТИ, -джу, -диш, *док., ким, рідко.* Те саме, що **згордува́ти**.
ЗГОРДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати дуже гордим, зарозумілим, пихатим.
ЗГОРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., ким.* Зневажити кого-небудь, погребувати кимсь.
ЗГОРИ́, *присл.* 1. У напрямку вниз; з якого-небудь місця, розташованого вгорі; з висоти. ** **Дивитися згори́ [вниз]** *на кого* – ставитися до кого-небудь зверхньо, зі зневагою. 2. *перен.* З боку керівних органів і т. ін.
ЗГО́РИСТИЙ, -а, -е. Який знижується поступово, без крутизни; положистий. *Згористий лоб.*
ЗГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **згорі́ти**. // *у знач. прикм.*
ЗГОРІ́ТИ *див.* **згоря́ти**.
ЗГО́РНЕНИЙ, ЗГО́РНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згорну́ти**. // **зго́рнуто**, *безос. присудк. сл.*
ЗГО́РНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згорну́ти**.
ЗГОРНУ́ТИ *див.* **згорта́ти**.
ЗГО́РНУТИЙ *див.* **зго́рнений**.
ЗГОРНУ́ТИСЯ *див.* **згорта́тися**.
ЗГОРОДИ́ТИ, -роджу́, -ро́диш, *док., перех., рідко.* 1. Обнести огорожею; загородити. 2. Те саме, що **спору́дити**.
ЗГОРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до згортання.
ЗГОРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згорта́ти** *і* **згорта́тися**.
ЗГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ЗГО́РТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗГОРНУ́ТИ**, згорну́, зго́рнеш, *док., перех.* 1. Загинаючи край або краї, складати що-небудь. // Опускати, складати що-небудь підняте, розпростерте. // Закривати що-небудь розкрите, розгорнуте. // Згинаючи, вигинаючи і т. ін. якимось чином, надавати певного положення (рукам, пальцям і т. ін.). 2. Скручувати що-небудь (у трубку, сувій і т. ін.). 3. Згрібаючи, збирати що-небудь в одне місце. 4. Згрібаючи, прибирати, скидати щось звідки-небудь. 5. *перен.* Звужувати, обмежувати або припиняти діяльність чого-небудь.
ЗГОРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗГОРНУ́ТИСЯ**, згорну́ся, зго́рнешся, *док.* 1. Загинаючись кінцями, краями, скручуватися (в трубку, спіраль, сувій і т. ін.). 2. Опускатися, складатися (про щонебудь підняте, розпростерте). // Згинаючись, вигинаючись і т. ін., набувати того чи іншого положення (про руки, пальці і т. ін.). 3. Лягати або сідати, зіщулюючись, скорчуючись (про живі істоти). // *перен.* Знічуватися морально (про людину). 4. *тільки* 3 *ос., у що.* Утворювати жмуток, клубок, краплину і т. ін. 5. *хім., кул.* Перетворюватися в згусток, згустки; зсідатися (про кров, білок, молоко). 6. *перен.* Звужувати, обмежувати або припиняти свою діяльність. // Зменшуватися, скорочуватися в кількості, розмірах. 7. Розташовуватися в глибину від лінії фронту, перешиковуватися. 8. *тільки недок.* Пас. до **згорта́ти**.
ЗГО́РТКА, -и, *ж.* 1. Нерівність, хвилястий вигин (на тканині, папері і т. ін.); складка. 2. *рідко.* Те саме, що **зго́рток** 2.
ЗГО́РТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зго́рток**.
ЗГО́РТОК, -тка, *ч.* 1. Що-небудь згорнуте, скручене у трубку; сувій. 2. Предмет або кілька предметів, загорнутих в один пакет; пакунок.
ЗГО́РТОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **зго́рток**.
ЗГО́РТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зго́ртувати**.
ЗГО́РТУВАТИ *див.* **згорта́ти**.
ЗГО́РТУВАЧ, -а, *ч.* Людина або пристрій, який згортає що-небудь.
ЗГОРЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який зазнав багато горя, страждань. // Який має на собі відбиток пережитого горя, страждання. // Який виражає горе, страждання; скорботний. 2. Зароблений, здобутий тяжкою працею.
ЗГОРЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **згорьо́ваний** 1.
ЗГОРЬО́ВАНО, *присл.* Засмучено, з гіркотою.
ЗГОРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.:* ** **Вік згорюва́ти** – життя прожити у горі.
ЗГОРЯ́ННЯ, ЗГОРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згоря́ти** і **згора́ти**.
ЗГОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ЗГОРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗГОРІ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.* 1. Знищуватися вогнем. // *тільки* 3 *ос.* Витрачатися для освітлення, опалення і т. ін. // *тільки* 3 *ос.* Псуватися від сильного жару; підгоряти. 2. Гинути від пекучого сонця, засухи (про рослини). 3. Згнивати, пріти, нагріваючись під час злежування (про зерно, сіно і т. ін.). 4. *тільки* 3 *ос., перен.* Швидко зношуватися, псуватися. 5. *перен.* Втрачаючи сили, здоров'я, передчасно помирати (через нестатки, хворобу, тяжку працю і т. ін.). 6. *тільки* 3 *ос., перен.* Переставати світити, світитися; погасати. // Кінчатися. 7. *перен., від (з) чого.* Бути охопленим яким-небудь сильним почуттям, бажанням. *Згоряти від сорому.*
ЗГОРЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **згоря́ти**.
ЗГО́СТРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згостри́ти**.
ЗГОСТРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док.* Те саме, що **загостри́ти**.
ЗГО́СТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зго́стрювати**.
ЗГО́СТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що **заго́стрювати**.
ЗГОТО́ВАНИЙ *див.* **зготовлений**.
ЗГОТО́ВИТИ *див.* **зготува́ти**.
ЗГОТО́ВИТИСЯ *див.* **зготува́тися**.
ЗГОТО́ВЛЕНИЙ, *рідше* **ЗГОТО́ВАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зготови́ти**. // **зготовлено, зготовано**, *безос. присудк. сл.*
ЗГОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і рідше* **ЗГОТО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* зготовлять; *док., перех.* 1. Привести в стан готовності, придатності для використання. 2. Зробити, виготувати що-небудь. 3. *також без додатка.* Зварити, приготувати їжу, страву.
ЗГОТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся *і рідше* **ЗГОТО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* зготовляться; *док., рідко.* Те саме, що **підготува́тися**.
ЗГО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зго́ювати**.
ЗГО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗГО́ЇТИ**, згою, згоїш, *док., перех., діал.* Загоювати.
ЗГО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗГО́ЇТИСЯ**, згоїться, *док., діал.* Загоюватися.
ЗГРАБА́СТАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Те саме, що **захопи́ти** 1.
ЗГРАБНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **згра́бний**.
ЗГРАБНЕ́НЬКО. Присл. до **зграбне́нький**.
ЗГРА́БНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається пропорційним співвідношенням форм, ліній і т. ін. 2. Фізично вправний, спритний.
ЗГРА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість і властивість за знач. **згра́бний**.
ЗГРА́БНО. Присл. до **згра́бний**.
ЗГРАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., діал.* Пограбувати.
ЗГРА́ЄВИЙ, -а, -е, **ЗГРАЙОВИ́Й**, -а́, -е́, *спец.* Який живе, збирається зграєю, у зграї (у 1 знач.).
ЗГРА́ЙКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **згра́я** 1, 2.
ЗГРА́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється спільно; колективний, груповий. 2. *перен.* Злагоджений, гармонійний.
ЗГРА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **згра́йний**.
ЗГРА́ЙНО. Присл. до **згра́йний**.
ЗГРАЙОВИ́Й *див.* **згра́євий**.
ЗГРАСО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зграсува́ти**. // *у знач. прикм.*
ЗГРАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., діал.* Витоптати.
ЗГРА́Я, -ї, *ж.* 1. Група птахів, тварин, риб і т. ін., які тримаються разом. // *перен., чого.* Скупчення, маса, багато чого-небудь (про предмети, думки, звуки і т. ін.). 2. *кого і без додатка, перен.* Юрба людей, об'єднаних спільною дією, спільним заняттям. 3. *перен., зневажл.* Група людей, які провадять ганебну діяльність; банда.
ЗГРЕ́БЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згребти́**.
ЗГРЕ́БЛО, -а, *с., діал.* Скребло.
ЗГРЕБТИ́ *див.* **згріба́ти**.
ЗГРИЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згриза́ти**.
ЗГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш, *док., перех.* 1. З'їдати гризучи. // *рідко.* Загризати (про тварин). // Гризучи, обгризаючи, псувати що-небудь. 2. *перен.* Дуже мучити, терзати.
ЗГРИЗА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **згриза́ти**.
ЗГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згри́зти**.
ЗГРИЗО́ТА, -и, *ж., діал.* Гризота (у 1 знач.).
ЗГРИ́ЗТИ *див.* **згриза́ти**.
ЗГРІБА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто згрібає (у 1 знач.).
ЗГРІБА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **згріба́льник**.
ЗГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згріба́ти**.
ЗГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док., перех.* 1. Гребучи чим-небудь, збирати в одне місце, докупи. 2. Гребучи, загрібаючи, прибирати, скидати звідки-небудь. 3. *тільки док., розм.* Швидким рухом узяти, вхопити що-небудь у руку (руки), рукою (руками). // Міцно схопити, обхопити кого-, що-небудь.
ЗГРІБА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **згріба́ти** 1, 2.
ЗГРІ́БНИЙ, -а́, -е́, *розм., рідко.* 1. Грубий, товстий (про полотно). 2. Пошитий з грубого полотна.
ЗГРІ́ЗНА, *присл., діал.* Грізно.
ЗГРІШИ́ТИ *і рідше* **ЗОГРІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док., розм.* 1. *рел.* Учинити гріх, порушивши релігійно-етичні правила. 2. *перен.* Скоїти ганебний вчинок, припуститися помилки в чому-небудь і т. ін.
ЗГРОМА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згрома́дити**. 2. *у знач. прикм.* Який згромадився, зібрався докупи (про всіх чи багатьох).
ЗГРОМА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згрома́дити**.
ЗГРОМА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згрома́джувати**.
ЗГРОМА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗГРОМА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Згрібати, складаючи в одне місце, на купу. 2. *перен.* Збирати разом, скупчувати.
ЗГРОМА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗГРОМА́ДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. *розм.* Збиратися разом, скупчуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **згрома́джувати**.
ЗГРОМА́ДИТИ *див.* **згрома́джувати**.
ЗГРОМА́ДИТИСЯ *див.* **згрома́джуватися**.
ЗГРУБІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **згрубі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Жорсткий, шершавий. // Низький тоном (про голос). 3. Те саме, що **гру́бий** 4, 5.
ЗГРУБІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість за знач. **згрубі́лий** 2, 3.
ЗГРУБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати грубим, нечутливим.
ЗГРУ́БШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згру́бшати**.
ЗГРУ́БШАТИ, -ить, *док.* Стати більш грубим, нечутливим.
ЗГРУ́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *недок.*, **ЗГРУДИ́ТИСЯ**, -имося, -итеся, *док., розм.* 1. Збиратися разом, у гурт. 2. Нагромаджуватися, бути зібраним на невеликому просторі (про багато чого-небудь).
ЗГРУДИ́ТИСЯ *див.* **згру́джуватися**.
ЗГРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **згрузи́ти**. // *у знач. прикм.*
ЗГРУЗИ́ТИ, згружу́, згру́зиш, *док., перех., розм.* Розмоклу від дощу дорогу або стежку зіпсувати ходьбою, їздою і т. ін.
ЗГРУПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **згрупува́ти**. // **згрупо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗГРУПО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **згрупо́ваний**.
ЗГРУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згрупо́вувати, згрупо́вуватися**.
ЗГРУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗГРУПУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Збирати в групу, розподіляти по групах, групами. // Зосереджувати навколо кого-, чого-небудь або десь.
ЗГРУПО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *недок.*, **ЗГРУПУВА́ТИСЯ**, -у́ємося, -у́єтеся, *док.* Збиратися в групу, розташовуватися групами. // Зосереджуватися навколо кого-, чого-небудь або десь.
ЗГРУПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згрупува́ти**.
ЗГРУПУВА́ТИ *див.* **згрупо́вувати**.
ЗГРУПУВА́ТИСЯ *див.* **згрупо́вуватися**.
ЗГУ́БА, -и, *ж., розм.* 1. Те, що загубилося, пропало чи зникло куди-небудь. 2. *рідко.* Втрата чогось належного, притаманного кому-небудь. 3. Загибель, смерть кого-, чого-небудь. *Доводити до згуби.*
ЗГУБИ́ТИ, згублю́, згу́биш; *мн.* згу́блять; *док., перех.* 1. Через неуважність загубити або забути що-небудь десь; прот. з н а й т и. 2. Втратити, не зберегти щось належне, притаманне кому-, чому-небудь. // Втратити які-небудь фізичні особливості, моральні якості, почуття, думки і т. ін. 3. *розм.* Не зберегти в пам'яті; забути. 4. Призвести до загибелі, позбавити життя; убити. // Те саме, що **занапасти́ти** 2. *Згубити зі світу.* 5. Марно, даремно витратити.
ЗГУБИ́ТИСЯ, згублю́ся, згу́бишся; *мн.* згу́бляться; *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Зникнути, пропасти невідомо куди через чиюсь неуважність; загубитися. 2. Стати або здатися непомітним, дрібним на тлі кого-, чого-небудь. // Стати невидимим, зникнути з поля зору. // Заглушитися чим-небудь (про звуки). 3. *рідко.* Залишитися без кого-небудь,

відстати від когось.
ЗГУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до згуби́ти. 2. *у знач. прикм.* Який згубився, зник із поля зору; непомітний, невидимий на тлі чого-небудь.
ЗГУ́БЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **згу́бний**.
ЗГУ́БЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **згу́бливий**.
ЗГУ́БЛИВО, *рідко.* Присл. до **згу́бливий**.
ЗГУ́БНИЙ, -а, -е. Який веде до згуби (у 3 знач.), загрожує смертю, нещастям; дуже небезпечний, загрозливий.
ЗГУ́БНИК, -а, *ч.* Той, хто призводить до згуби (у 3 знач.), знищує, занапащає кого-, що-небудь.
ЗГУ́БНИЦЯ, -і. Жін. до **згу́бник**.
ЗГУ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **згу́бний**.
ЗГУ́БНО. Присл. до **згу́бний**.
ЗГУ́ДА, -и, *ж., діал.* Висміювання, глум.
ЗГУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех. і без додатка, розм.* Те саме, що **огу́дити**.
ЗГУК, -у, *діал.* Звук.
ЗГУКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех., діал.* Крикнути.
ЗГУКНУ́ТИСЯ *див.* **згу́куватися**.
ЗГУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згу́кувати** і **згу́куватися**.
ЗГУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Гукаючи, скликати, збирати в одне місце, докупи.
ГУ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗГУКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Криком давати знати про себе один одному; перегукуватися.
ЗГУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., розм.* 1. *неперех., перев. із запереч. част.* н е. Провести якийсь час гуляючи, розважаючись; погуляти. 2. *перех., перев. із заперечною част.* н е. 3. *неперех.* Взяти участь в якійсь грі, зіграти в що-небудь.
ЗГУРТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до згуртува́ти. 2. *у знач. прикм.* Який згуртувався, утворивши гурт, зграю (про багатьох). 3. *у знач. прикм., перен.* Який об'єднав свої сили, став монолітним, єдиним.
ЗГУРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., перен.* Стан за знач. **згурто́ваний** 2, 3.
ЗГУРТО́ВАНО. Присл. до **згурто́ваний** 2, 3.
ЗГУРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згурто́вувати** і **згурто́вуватися**.
ЗГУРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗГУРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Збирати в гурт, разом, докупи. 2. *перен.* З'єднувати щільніше, робити монолітнішим. 3. *перен.* Об'єднувати в одне нерозривне ціле; робити узгодженими чиї-небудь дії, вчинки. // *розм.* Організовувати.
ЗГУРТО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *недок.*, **ЗГУРТУВА́ТИСЯ**, -у́ємося, -у́єтеся, *док.* 1. Збиратися в гурт, разом, докупи. 2. *перен.* З'єднуватися щільніше, ставати монолітнішим. 3. *перен.* Об'єднуватися в одне нерозривне ціле; досягати узгодженості в діях, вчинках. // *розм.* Організовуватися, виникати.
ЗГУРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згуртува́ти** і **згуртува́тися**.
ЗГУРТУВА́ТИ *див.* **згурто́вувати**.
ЗГУРТУВА́ТИСЯ *див.* **згурто́вуватися**.
ЗГУ́СКЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до згу́скнути. 2. *у знач. прикм., перен.* Насичений, інтенсивний.
ЗГУ́СКНУТИ *див.* **згу́снути**.
ЗГУ́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до згу́снути. 2. *у знач. прикм., перен.* Насичений, інтенсивний.
ЗГУ́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість і стан за знач. **згу́слий**.
ЗГУ́СНУТИ *і розм.* **ЗГУ́СКНУТИ**, -не; *мин. ч.* згус *і* згуск, -ла, -ло, згу́снув *і* згу́скнув, -нула, нуло; *док.* 1. Зробитися густим, густішим; загуснути. 2. *перен.* Стати насиченим, інтенсивним, густим (про сутінки, темряву і т. ін.). 3. *перен.* Стати нижчим за тоном (про голос, звук і т. ін.).
ЗГУ́СТА, *присл., діал.* 1. Густо. 2. Часто.
ЗГУСТИ́ТИ *див.* **згу́щувати**.
ЗГУСТИ́ТИСЯ *див.* **згу́щуватися**.
ЗГУСТІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до згусті́ти. 2. *у знач. прикм.* Який згустився. 3. *у знач. прикм., перен.* Те саме, що **згу́слий** 2.
ЗГУСТІ́ТИ, -іє, *док., рідко.* Те саме, що **згусти́тися**.
ЗГУ́СТОК, -тка, *ч.* 1. Густа маса, грудка, що утворилася під час згущення рідини, розчинів і т. ін. 2. *перен.* Зосередження, концентрація чого-небудь.
ЗГУ́СТОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **згу́сток**.
ЗГУЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок., діал.* Звучати.
ЗГУЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згуща́ти** і **згуща́тися**.
ЗГУЩА́ТИ *див.* **згу́щувати**.
ЗГУЩА́ТИСЯ *див.* **згу́щуватися**.
ЗГУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до згустити. 2. *у знач. прикм.* Густий, густіший, ніж звичайно. 3. *у знач. прикм., перен.* Насичений, інтенсивний.
ЗГУ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість і стан за знач. **згу́щений**.
ЗГУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **згустити** і **згусти́тися**. 2. *перен.* Те саме, що **згу́сток** 2.
ЗГУ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для згущування.
ЗГУ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до згу́щувати.
ЗГУ́ЩУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність згущуватися.
ЗГУ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **згу́щувати** і **згу́щуватися**.
ЗГУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ЗГУЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗГУСТИ́ТИ**, згущу́, згусти́ш, *док., перех.* 1. Робити густим, густішим, ніж звичайно (розчин, рідину і т. ін.). 2. *перен.* Робити насиченим, інтенсивним (колір, сутінки, темряву і т. ін.). // Робити що-небудь виразнішим, відчутнішим; посилювати. 3. Густо розміщувати або скупчувати в одному місці.
ЗГУ́ЩУВАТИСЯ, -ується *і* **ЗГУЩА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ЗГУСТИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати густим, густішим, ніж звичайно (про розчин, рідину і т. ін.). 2. *перен.* Ставати насиченим, інтенсивним (про колір, сутінки, темряву і т. ін.). ** **Згуща́ється атмосфе́ра** *над ким, довкола кого* – чиєсь становище погіршується, наближається щось неприємне, тяжке. 3. Густо розміщуватися або скупчуватися в одному місці.
ЗГУ́ЩУВАЧ, -а, *ч., тех.* Апарат для згущування чого-небудь через видалення вологи. ** **Флотаці́йний згу́щувач** – ефективний пристрій для згущення осаду.
ЗҐВАЛТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зґвалтува́ти**. // **зґвалто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗҐВАЛТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зґвалтува́ти** 1.
ЗҐВАЛТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Силою примусити до статевого акту. 2. Порушити спокій, розтривожити кого-, що-небудь; підняти на сполох.
ЗҐЕ́ДЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* 1. Забігати, заполошитися від укусів ґедзя (про тварин). 2. *перен.* Виявити впертість, затятися в чому-небудь.
ЗҐЕ́ДЗКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Те саме, що **зґе́дзатися**.
ЗДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до здавання. // Признач. для здавання чого-небудь. *Здавальний пункт.*
ЗДАВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь здає.
ЗДАВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **здава́льник**.
ЗДА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здава́ти**.
ЗДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здава́ти**.
ЗДАВА́ТИ, здаю, здаєш, *недок.*, **ЗДА́ТИ**, здам, здаси, *док.* 1. *перех.* Передавати (обов'язки, доручену справу, річ і т. ін.) тому, хто цим має відати, володіти. // Віддавати для подальшого використання. *Здавати зміну. Здавати справи.* 2. *перех.* Віддавати або відсилати щось куди-небудь із якоюсь метою. // *розм.* Віддавати кого-небудь навчатися, служити і т. ін. 3. *перех.* Повертати що-небудь, узяте в тимчасове користування. // Віддавати те, чим не дозволяється користуватися. 4. *перех.* Віддавати у тимчасове користування, в оренду і т. ін. 5. *перех.* Припинивши опір, не втримавши, залишати противникові населений пункт, територію і т. ін. *Здавати зброю. Здавати позиції.* 6. *перех.* Роздавати (карти) гравцям. 7. *перех. і без додатка, розм.* Складати іспит, проходити перевірку знань, уміння щонебудь робити. 8. *перех. і без додатка, розм.* Втрачати швидкість, інтенсивність, силу вияву і т. ін. 9. *неперех.* Втрачати силу, бадьорість, працездатність і т. ін. // Ставати менш міцним, піддупадати (про здоров'я, нерви, серце). 10. *перех. і без додатка, розм.* Від'їжджати, відходити, переміщатися назад самому або примушувати когось, щось робити те саме.
ЗДАВА́ТИСЯ[1], здаюся, здає́шся, *недок.*, **ЗДА́ТИСЯ**, здамся, здасися, *док.* 1. Припиняючи опір, визнавати себе переможеним (перев. у бою). // Визнавати себе переможеним у суперечці, змаганні з ким-, чим-небудь і т. ін. // Відступати перед труднощами, поступатися чим-небудь, у чомусь. // *на що.* Піддаватися на що-небудь. 2. Покладатися, надіятися на кого-, що-небудь. 3. *діал.* Посилатися. 4. *тільки недок.* Пас. до **здава́ти** 1 – 7.
ЗДАВА́ТИСЯ[2], здаюся, здає́шся, *недок.*, **ЗДА́ТИСЯ**, здамся, здасися, *док.* 1. Мати в чиїйсь уяві той чи інший вигляд, набувати певних рис, властивостей, справляти на кого-небудь якесь враження. // Бути в чиїйсь уяві схожим на кого-, щонебудь. 2. *кому і без додатка.* Поставати в уяві, думках; уявлятися. // *безос.* // Те саме, що **увижа́тися**. 3. *у знач. вставн. сл.* **зда́ється** (здава́лося). Уживається для вираження непевності в чому-небудь, припущення чогось.
ЗДАВА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто здає що-небудь для подальшого використання.
ЗДАВА́ЧКА, -и. Жін. до **здава́ч**.
ЗДАВЕ́Н, *присл., розм.* Те саме, що **зда́вна**.
ЗДАВЕ́Н-ДА́ВНА, *присл., діал.* Здавна.
ЗДАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч., рідко.* Те саме, що **здава́ч**.
ЗДАВИ́ТИ *див.* **зда́влювати**.
ЗДАВИ́ТИСЯ *див.* **зда́влюватися**.
ЗДА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до здавити. 2. *у знач. прикм., розм.* Сплюснутий з двох боків. 3. *у знач. прикм.* Приглушений, ослаблений (про голос, звук).
ЗДА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зда́влений**.
ЗДА́ВЛЕНО. Присл. до **зда́влений** 3.
ЗДА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **зда́влювати**.
ЗДА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зда́влювати**.
ЗДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗДАВИ́ТИ**, здавлю́, зда́виш; *мн.* зда́влять; *док., перех.* 1. Міцно обхопивши, стискувати з силою; давити. // Затискувати в тісний простір, обмежувати. 2. *тільки 3 ос., також без додатка.* Викликати стискання (у грудях, горлі), утруднюючи дихання. // *безос.* // *перен.* Викликати почуття пригніченості, душевного болю. // *безос.* 3. *перен.* Не давати виявлятися якомусь почуттю, стримуючи, затамовуючи його.
ЗДА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗДАВИ́ТИСЯ**, зда́виться; *мн.* зда́вляться; *док.* 1. Стискуватися під впливом якої-небудь дії. 2. Відчуватися, виявлятися (про стискання у горлі, грудях). 3. *тільки недок.* Пас. до **зда́влювати** 1.
ЗДА́ВНА, *рідко* **ІЗДА́ВНА**, *присл.* З давніх часів, дуже давно.
ЗДАВНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., діал.* Застаріти.
ЗДА́ВНУ, *присл., рідко.* Те саме, що **зда́вна**.
ЗДА́ЛЕКА, *рідко* **ІЗДА́ЛЕКА**, *присл.* З далекої відстані, віддалік. // З віддаленої місцевості.
ЗДА́ЛЕКИ, *присл., діал.* Здалека.
ЗДА́ЛЕКУ, *рідко* **ІЗДА́ЛЕКУ**, *присл.* Те саме, що **зда́лека**.
ЗДА́ЛЕЧКУ, *присл.* Те саме, що **зда́лека**.
ЗДА́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Здатний, спроможний щонебудь робити. 2. Придатний для чого-небудь, на щось.
ЗДАЛІ́, *присл., діал.* Здалека.
ЗДАЛІ́К, *присл., розм.* Те саме, що **зда́лека**.
ЗДАЛЯ́, *рідко* **ІЗДАЛЯ́**, *присл., розм.* З далекої відстані, віддалік. // З віддаленої місцевості. // Не стикаючись, на відстані.
ЗДА́НИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зда́ти**. // **зда́но**, *безос. присудк. сл.*
ЗДА́НИЙ[2], -а, -е, *діал.* Здібний, обдарований.
ЗДА́ННЯ, **здання́**, *с., діал.* Думка, переконання.
ЗДА́РМА, *присл., діал.* Даремно.
ЗДАРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **дармува́ти**.
ЗДАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка, рідко.* Дати, подарувати що-небудь, обдарувати чимось.
ЗДА́ТЕН, -тна, -тне, *на що, до чого і з інфін.* Те саме, що **зда́тний** 1.
ЗДА́ТИ *див.* **здава́ти**.
ЗДА́ТИСЯ[1] *див.* **здава́тися**[1].
ЗДА́ТИСЯ[2] *див.* **здава́тися**[2].
ЗДА́ТИСЯ[3], здамся, здасися, *док., розм.* Те саме, що **знадоби́тися**.
ЗДА́ТЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Піддатливий.
ЗДА́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж., діал.* Властивість за знач. **зда́тливий**.
ЗДА́ТНИЙ, -а, -е. 1. *на що, до чого і з інфін.* Який може, уміє здійснювати, виконувати, робити щонебудь, поводити себе певним чином. // *для кого і до чого.* Придатний для кого-, до чого-небудь, на щось, годящий. 2. Який має здібності; обдарований.
ЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **зда́тний** 1. ** **Пропускна́ зда́тність кана́лу зв'язку́** – найбільша кількість інформації, що передається по каналу зв'язку за одиницю часу. **Пропускна́ зда́тність обчи́слювальної систе́ми** – міра обсягу роботи, що її виконує обчислювальна система протягом зазначеного періоду часу. **Розді́льна зда́тність**: у системах обробки інформації – технічна характеристика друкуючого пристрою або іншого периферійного обладнання, яка визначає якість зображення. 2. *рідко.* Природне обдарування, здібність.
ЗДА́ЧА, -і, *ж.* 1. Дія за знач. **здава́ти, зда́ти** 1 – 8. ** **Зда́ча під ключ** – постачання виробу, системи у цілком готовому вигляді. 2. Дія за знач. **здава́тися**[1], **зда́тися**[1] 1. 3. Лишок грошей, що повертається під час розрахунку. ** **Дава́ти зда́чі** – відповідати ударом на удар, образою на образу і т. ін.
ЗДАЮЧИ́. Дієприсл. до **здава́ти**.
ЗДВИГ, -у, *ч., зах.* Скупчення; натовп.
ЗДВИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗДВИ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗДВИГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш *і рідко* **ЗДВИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Рухати, ворушити чим-небудь. // *перев. зі сл.* п л е ч е, п л е ч і, р а м е н о, р а м е н а. Піднімати й опускати плечі (рамена) на знак подиву, роздуму, зневаги, нерозуміння і т. ін. 2. *перех.* Зсовувати, зрушувати з місця що-небудь. 3. *перех.* Примушувати здригатися, коливатися що-небудь. // *безос.* 4. *перех., книжн.* Будувати, зводити. 5. *тільки док., неперех.* Те саме, що **здригну́тися**.
ЗДВИГА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся *і* **ЗДВИ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗДВИГНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся *і рідко* **ЗДВИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Підніматися, вставати, зсовуватися з місця. 2. *тільки* 3 *ос., книжн.* Підноситися, зводитися. 3. *тільки док.* Здригнутися, затремтіти під впливом якихось почуттів. // Сколихнутися, задвигтіти під дією чого-небудь.
ЗДВИГА́ТИСЯ[2], -а́ється *і* **ЗДВИ́ГУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Пас. до **здвига́ти** 2 – 4.
ЗДВИ́ГНЕНИЙ, **ЗДВИ́ГНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здвигну́ти** 2 – 4. // *у знач. прикм.*
ЗДВИ́ГНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **здви́гнений**.
ЗДВИ́ГНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здвигну́ти**.
ЗДВИГНУ́ТИ *див.* **здвига́ти**.
ЗДВИ́ГНУТИЙ *див.* **здви́гнений**.
ЗДВИГНУ́ТИСЯ *див.* **здвига́тися**.
ЗДВИ́ГНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і стан за знач. **здви́гнутий**.
ЗДВИ́ГУВАТИ *див.* **здвига́ти**.
ЗДВИ́ГУВАТИСЯ[1] *див.* **здвига́тися**[1].
ЗДВИ́ГУВАТИСЯ[2] *див.* **здвига́тися**[2].
ЗДВИЖ, -у, *ч., зах.* Трясовина, драговина.
ЗДВИ́ЖЕННЯ, -я, *с., рел.* Дія за знач. **здвига́ти** 4. *Здвиження хреста.*
ЗДВИ́ЖЖЯ, -я, *с., діал.* Див **здвиж**.
ЗДВИЖО́ВИНА, -и, *ж.* Те саме, що **здвиж**.
ЗДВИ́НУТИ *див.* **здвига́ти**.
ЗДВИ́НУТИСЯ *див.* **здвига́тися**.
ЗДВО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здво́їти**. 2. *у знач. прикм.* Який складається з двох однакових предметів, подвійний. // Перешикований у два ряди. *Здвоєні колони.*
ЗДВО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **здво́-**

єний.

ЗДВО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здвої́ти**.

ЗДВО́ЄНО. Присл. до **здво́єний**.

ЗДВОЇ́ТИ *див.* **здво́ювати**.

ЗДВОЇ́ТИСЯ *див.* **здво́юватися**.

ЗДВО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **здво́ювати**.

ЗДВО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здво́ювати**.

ЗДВО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗДВОЇ́ТИ**, здвою́, здвої́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити подвійним. ** **Здво́ювати ряди́** – перешиковувати кожний ряд у строю у два ряди. 2. Збільшувати вдвоє; подвоювати.

ЗДВО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗДВОЇ́ТИСЯ**, здвої́ться, *док.* 1. Робитися подвійним. // Перешиковуватись у два ряди. 2. *тільки недок.* Пас. до **здво́ювати**.

ЗДЕБІ́ЛЬШ, *присл.*, *рідко*. Те саме, що **здебі́льшого**.

ЗДЕБІ́ЛЬША, *присл.*, *рідко*. Те саме, що **здебі́льшого**.

ЗДЕБІ́ЛЬШЕ, *присл.*, *рідко*. Те саме, що **здебі́льшого**.

ЗДЕБІ́ЛЬШОГО, *присл.* Переважно, в більшій частині.

ЗДЕЗЕРТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Стати на шлях дезертирства.

ЗДЕКЛАРО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здекларува́ти**.

ЗДЕКЛАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко*. Офіційно заявити, проголосити що-небудь.

ЗДЕМАСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здемаскува́ти**.

ЗДЕМАСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. *військ.* Зняти, знищити, порушити маскування, відкрити замасковані предмети. 2. *перен.*, *рідко*. Викрити кого-небудь, розкрити приховані наміри тощо.

ЗДЕМОРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здеморалізува́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗДЕМОРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Викликати деморалізацію.

ЗДЕНАЦІОНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зденаціоналізува́ти**.

ЗДЕНАЦІОНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Здійснити денаціоналізацію.

ЗДЕНЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко*. Знервований.

ЗДЕНЕРВУВА́ННЯ *див.* **зденервува́ння**.

ЗДЕНЕРВУВА́ННЯ, **ЗДЕНЕРВО́ВАННЯ**, -я, *рідко*. Стан за знач. **зденерво́ваний**.

ЗДЕНЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко*. Нервувати.

ЗДЕРЕВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **здереві́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗДЕРЕВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість і стан за знач. **здереві́лий**.

ЗДЕРЕВІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **здереві́ти**.

ЗДЕРЕВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Те саме, що **здерев'яні́ти**.

ЗДЕРЕВ'ЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **здерев'яні́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який завмер, застиг на місці.

ЗДЕРЕВ'ЯНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість і стан за знач. **здерев'яні́лий**.

ЗДЕРЕВ'ЯНІ́ЛО. Присл. до **здерев'яні́лий** 2.

ЗДЕРЕВ'ЯНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **здерев'яні́ти**.

ЗДЕРЕВ'ЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **дерев'яні́ти**.

ЗДЕ́РЖАТИ *див.* **зде́ржувати**.

ЗДЕ́РЖАТИСЯ *див.* **зде́ржуватися**.

ЗДЕ́РЖУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **зде́ржувати**.

ЗДЕ́РЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зде́ржувати** і **зде́ржуватися**.

ЗДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗДЕ́РЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Зупиняти на ходу кого-, що-небудь, затримувати, уповільнювати чий-небудь рух і т. ін. // Утримувати від яких-небудь дій, вчинків. *Здержувати язика.* 2. Не давати чому-небудь виявлятися повною мірою, приглушувати що-небудь у собі. 3. *також без додатка.* Протистояти натискові кого-, чого-небудь. // *із запереченням* не. *Здержувати атаку.* 4. Бути в силі тримати яку-небудь вагу, утримувати що-небудь на (у) собі. *Здержати слово.*

ЗДЕ́РЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗДЕ́РЖАТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* 1. Утримуватися, триматися на (в) чому-небудь. 2. Стримувати себе від вияву яких-небудь почуттів, від здійснення якихось намірів. 3. *тільки недок.* Пас. до **зде́ржувати**.

ЗДЕ́РТИ *див.* **здира́ти**.

ЗДЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зде́рти**. // **зде́рто**, *безос. присудк. сл.*

ЗДЕ́РТИСЯ *див.* **здира́тися**.

ЗДЕТОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здетонува́ти**.

ЗДЕТОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **детонува́ти**.

ЗДЕФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здеформува́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗДЕФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Змінити форму, розмір чого-небудь, діючи на нього.

ЗДЕФОРМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Змінити свою форму, розмір під впливом зовнішніх сил.

ЗДЕШЕВИ́ТИ *див.* **здеше́влювати**.

ЗДЕШЕВИ́ТИСЯ *див.* **здеше́влюватися**.

ЗДЕШЕВІ́ТИ, -і́є, *док.*, *розм.* Стати дешевим або дешевшим.

ЗДЕШЕ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здешеви́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗДЕШЕ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здешеви́ти** і **здешеви́тися** 1.

ЗДЕШЕ́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здеше́влювати** і **здеше́влюватися** 1.

ЗДЕШЕ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗДЕШЕВИ́ТИ**, -влю, -ви́ш; *мн.* здеше́влять; *док.*, *перех.* Робити дешевим або дешевшим.

ЗДЕШЕ́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗДЕШЕВИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати дешевим або дешевшим. 2. *тільки недок.* Пас. до **здеше́влювати**.

ЗДЗВОНИ́ТИСЯ, здзвоню́ся, здзво́нишся *і* **ЗІДЗВОНИ́ТИСЯ**, зідзвоню́ся, зідзво́нишся, *док.*, *розм.* Зв'язатися з ким-небудь по телефону.

ЗДИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗДИ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗДИ́БАТИ**, здибаю, здибаєш *і* *діал.* здиблю, здиблеш, *док.*, *перех.* Зустрічати кого-небудь, ідучи або прийшовши кудись. // Знаходити щось, натрапляти на що-небудь у дорозі. // *перен.*, *що.* Зазнавати чого-небудь, переживати щось.

ЗДИ́БАТИ[1] *див.* **здиба́ти**.

ЗДИ́БАТИ[2], -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *заст.* Забити в колодки.

ЗДИ́БАТИСЯ *див.* **здиба́тися**.

ЗДИБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ЗДИ́БУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗДИ́БАТИСЯ**, здибаюся, здибаєшся *і* *діал.* здиблюся, здиблешся, *док.* Зустрічатися з ким-небудь, ідучи або прийшовши кудись. // *перен.* Зазнавати чого-небудь, переживати щось.

ЗДИ́БИТИ *див.* **зди́блювати**.

ЗДИ́БИТИСЯ *див.* **зди́блюватися**.

ЗДИ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зди́бити**. 2. *у знач. прикм.* Який здибився.

ЗДИ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зди́блений**.

ЗДИ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗДИ́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* здиблять; *док.*, *перех.* Піднімати на диби (коня).

ЗДИ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗДИ́БИТИСЯ**, -иться, *док.* Підніматися, ставати на диби (про коня).

ЗДИ́БУВАТИ *див.* **здиба́ти**.

ЗДИ́БУВАТИСЯ *див.* **здиба́тися**.

ЗДИВО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здивува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає здивування. // Сповнений здивування; який містить у собі здивування.

ЗДИВО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **здиво́ваний** 2.

ЗДИВО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **здивува́ння**.

ЗДИВО́ВАНО. Присл. до **здиво́ваний** 2.

ЗДИВОВИ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко*. Дуже здивований.

ЗДИВУВА́ННЯ, -я, *с.* Почуття, стан людини, дуже враженої чимось незвичайним, дивним, незрозумілим.

ЗДИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Викликати здивування, вразити. // *безос.* 2. *неперех.*, *розм.* Те саме, що **здивува́тися**.

ЗДИВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **дивува́тися**.

ЗДИМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здима́ти**.

ЗДИМА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗДИНЯ́ТИ**, здиму́, зди́меш, *док.*, *перех.*, *діал.* Знімати.

ЗДИМА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Здувати.

ЗДИМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Те саме, що **здува́тися** 1.

ЗДИМІ́ТИ *див.* **зди́міти**.

ЗДИ́МІТИ, -ію, -ієш *і* *діал.* **ЗДИМІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Перетворитися в дим, згоріти. 2. *перен.* Зникнути, щезнути безслідно.

ЗДИНЯ́ТИ *див.* **здима́ти**[1].

ЗДИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для здирання.

ЗДИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, спеціаліст, який що-небудь здирає.

ЗДИРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **здира́льник**.

ЗДИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **здира́ти**.

ЗДИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здира́ти**.

ЗДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗІДРА́ТИ** *і* **ЗДЕ́РТИ**, здеру́, здере́ш; *мин. ч.* зідра́в, -ра́ла, -ра́ло *і* здер, -ла, -ло; *наказ. сп.* здери́; *док.*, *перех.* 1. Відділяти, знімати верхній шар чого-небудь. 2. Віддирати, відривати що-небудь прибите, приклеєне, прикріплене і т. ін. // Зривати, знімати що-небудь повішене, одягнене, взуте і т. ін. 3. *також без додатка*, *розм.* Брати за що-небудь дуже високу плату. // *діал.* Пригнічувати, визискувати кого-небудь. 4. *тільки док.* Очистити зерно від лузги.

ЗДИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗІДРА́ТИСЯ** *і* **ЗДЕ́РТИСЯ**, здеру́ся, здере́шся; *мин. ч.* зідра́вся, -ра́лася, -лося *і* зде́рся, -лася, -лося; *наказ. сп.* здери́ся; *док.* 1. Відділятися, зніматися (про верхній шар чого-небудь). 2. *розм.* Долаючи труднощі, насилу сходити, підніматися вгору, злазити на що-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **здира́ти** 1 – 3.

ЗДИРА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **здира́льник**.

ЗДИРА́ЧКА, -и. Жін до **здира́ч**.

ЗДИ́РЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Який має нахил до здирства.

ЗДИ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **зди́рливий**.

ЗДИ́РНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто наполегливо вимагає або домагається чого-небудь примусом, погрозами, насильством.

ЗДИ́РНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **зди́рство**.

ЗДИ́РНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до здирництва.

ЗДИ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **зди́рник**.

ЗДИ́РОК, -рку, *ч.* Шар жиру, що його здирають під час обробки шкіри.

ЗДИ́РСТВО, -а, *с.* Наполегливе вимагання або домагання чого-небудь примусом, погрозами, насильством; обдирання, грабіж.

ЗДИ́РЦЯ, -я, *ч.*, *діал.* Здирник.

ЗДИ́РЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **зди́рство**.

ЗДИСКРЕДИТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здискредитува́ти**.

ЗДИСКРЕДИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Підірвати довіру до кого-, чого-небудь, применшити чийсь авторитет, значення.

ЗДИТИ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **здитині́ти**.

ЗДИТИ́НІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **здитині́ти**.

ЗДИТИНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *розм.* Док. до **дитині́ти**.

ЗДИХА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **здиха́ти**[1].

ЗДИХА́ННЯ[2], -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **здиха́ти**[2].

ЗДИ́ХАТИ[1], -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Позбутися кого-, чого-небудь.

ЗДИ́ХАТИ[2], здихаю, здихаєш *і* здишу, здишеш, *док.*, *діал.*, *перев. з часткою* не. Віддихатися.

ЗДИХА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗДО́ХНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* здох, -ла, -ло; *док.* Дохнути, гинути (про тварин). // *вульг.* Помирати (про людину).

ЗДИХА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗДИХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Зітхати. // *по (об) кому, перен.* Тужити, сумувати за ким-небудь.

ЗДИ́ХАТИСЯ[1] *див.* **зди́хуватися**.

ЗДИ́ХАТИСЯ[2], здихаюся, здихаєшся *і* здишуся, здишешся, *недок.*, *діал.*, *перев. з часткою* не. Віддихатися.

ЗДИХЛЯ́, -я́ти, *с.*, *розм.* Слаба, хвороблива на вигляд істота.

ЗДИХНУ́ТИ *див.* **здиха́ти**[2].

ЗДИ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗДИ́ХАТИСЯ**, здихаюся, здихаєшся *і* здишуся, здишешся, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **позбува́тися**.

ЗДИЧА́ВІЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **здича́віти**. 2. *у знач. прикм.* Дикий, неприручений (про тварин). // Некультивований (про рослини). // Запущений, порослий бур'яном (про сад, поле і т. ін.). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Відвиклий від людей, товариства, нелюдимий.

ЗДИЧА́ВІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **здича́вілий** 2, 3.

ЗДИЧА́ВІЛО. Присл. до **здича́вілий** 2, 3.

ЗДИЧА́ВІННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **здича́віти**.

ЗДИЧА́ВІТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Стати диким, неприрученим (про тварин). // Стати некультивованим (про рослини). // Стати запущеним, порости бур'яном (про сад, поле і т. ін.). 2. *перен.* Відвикнути від людей, товариства, стати нелюдимим.

ЗДИЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **здича́вілий**.

ЗДИЧІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **здичі́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Те саме, що **здича́вілий** 3. // Який виражає здичіння. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Дикий, скажений.

ЗДИЧІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **здичі́ти**.

ЗДИЧІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Те саме, що **здича́віти**.

ЗДІБ, здо́бу, *ч.*, *зах.* Зовнішній вигляд, статура.

ЗДІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який має природні здібності; обдарований, талановитий. 2. *з інфін. і до чого.* Який може або вміє щось робити, придатний до чогось.

ЗДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *перев. мн.* Природний нахил до чого-небудь; обдарування, талант. 2. *з інфін.* Властивість, особливість, що виявляється в умінні робити, здійснювати що-небудь.

ЗДІВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех. і без додатка.* Док. до **дівува́ти**. ** **Вік здівува́ти** – не вийшовши заміж, прожити весь вік у дівках.

ЗДІЙМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здійма́ти** і **здійма́тися**.

ЗДІЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗДІЙНЯ́ТИ**, здійму́, здійме́ш; *мин. ч.* здійня́в, -няла́, -няло́; *док.*, *перех.* 1. Переміщати що-небудь знизу вгору. // *безос.* // Високо здимати, розширюючи, збільшуючи в обсязі, розмірі. // *рідко.* Брати, піднімати з землі, підлоги і т. ін. 2. Підводити, підносити (руки, голову і т. ін.). // Піднімаючи, підносячи що-небудь, височіти, вирізнятися на тлі чогось. // *перен.* Возвеличувати кого-, що-небудь. 3. Примушувати вставати, зрушувати з місця. // *перен.* Підбурювати проти кого-небудь, спонукувати до якихось дій. 4. Підвищувати рівень, посилювати якість, тон і т. ін. чого-небудь. 5. Діставати, брати зверху або з поверхні чого-небудь те, що там стоїть, лежить, висить і т. ін. 6. Скидати з себе чи з когось що-небудь надіте, пов'язане і т. ін. 7. Зрізуючи, зрубуючи, спилюючи і т. ін., видаляти з поверхні те, що покриває що-небудь або становить верхній шар чогось. 8. *розм.* Збивати (пострілом, ударом і т. ін.). 9. Звільняти від чого-небудь (зазвичай від того, що мучить, непокоїть, завдає прикрощів). 10. У сполуч. з абстр. ім. означає: починати яку-небудь дію, виражену цим іменником. // Заводити, затівати (розмову, річ, мову і т. ін.). // Збуджувати, викликати (думки, почуття і т. ін.). // Порушувати (питання, справу і т. ін.). 11. *розм.*, *рідко.* Точно відтворюючи, копіюючи, переносити на щось розміри, форму і т. ін. чого-небудь. 12. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **фотографува́ти**. 13. *рідко.* Проймати, охоплювати (про почуття).

ЗДІЙМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗДІЙНЯ́ТИСЯ**, здійму́ся, здійме́шся; *мин. ч.* здійня́вся, -няла́ся, -няло́ся; *док.* 1. Переміщатися знизу вгору. // З'являтися над обрієм, сходити (про небесні світила). // *тільки* 3 *ос.* Піднімаючись угору, поширюватися над чим-небудь, вище чогось. 2. Піднімаючись, підводячись, займати вище положення. // *тільки* 3 *ос.* Піднімаючись, збільшуватися, розширюватися свій обсяг. // Настовбурчуватися, наїжачуватися (про шерсть, волосся). 3. *тільки* 3 *ос.* Височіти, підноситися над рівнем чого-небудь. 4. Підвищуватися, посилюватися (про рівень, якість, тон і т. ін.). // *безос.* // Міцніти, зростати. 5. Покидати, залишати яке-небудь місце. 6. Підводитися, вставати з чого-небудь. 7. Виникати, починатися, наставати. // З'являтися, виникати (про думки, почуття). 8. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **фотографува́тися**. 9. *тільки недок.* Пас. до **здійма́ти**.

ЗДІЙНЯ́ТИ *див.* **здійма́ти**.

ЗДІЙНЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здійня́ти**. // **здійня́то**, *безос. присудк. сл.*
ЗДІЙНЯ́ТИСЯ *див.* **здійма́тися**.
ЗДІЙСНЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здійсни́ти**. // **здійснено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який здійснився, став дійсним, реальним.
ЗДІЙСНЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого можна здійснити або який може здійснитися.
ЗДІЙСНЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **здійсне́нний**. *Здійсненність ідеалів.*
ЗДІЙСНЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здійсни́ти** і **здійсни́тися**.
ЗДІЙСНИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **здійсне́нний**.
ЗДІЙСНИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **здійсни́мий**.
ЗДІЙСНИ́ТИ *див.* **здійснювати**.
ЗДІЙСНИ́ТИСЯ *див.* **здійснюватися**.
ЗДІЙСНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **здійснювати**.
ЗДІЙСНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість здійснення чогось.
ЗДІЙСНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здійснювати** і **здійснюватися**.
ЗДІЙСНЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідше* **ЗДІЙСНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗДІЙСНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Запроваджувати, втілювати в життя, робити що-небудь дійсним, реальним. 2. Виконувати, робити і т. ін. що-небудь.
ЗДІЙСНЮВАТИСЯ, -юється *і рідше* **ЗДІЙСНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ЗДІЙСНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Запроваджуватися, втілюватися в життя, ставати дійсним, реальним. 2. Виконуватися, проводитися (про роботу, дію, процес). 3. *тільки недок.* Пас. до **здійснювати** і **здійсня́ти**.
ЗДІЙСНЮВАЧ, -а, *ч.*, *рідко.* Той, хто здійснює що-небудь.
ЗДІЙСНЯ́ТИ *див.* **здійснювати**.
ЗДІЙСНЯ́ТИСЯ *див.* **здійснюватися**.
ЗДІР, здо́ру, *ч.* Нутряне сало.
ЗДІРЯ́ВИТИ *див.* **здіря́влювати**.
ЗДІРЯ́ВИТИСЯ *див.* **здіря́влюватися**.
ЗДІРЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здіря́вити**.
ЗДІРЯ́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здіря́влювати**.
ЗДІРЯ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗДІРЯ́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* здірявлять, *док.*, *перех.*, *розм.* Пробиваючи що-небудь, робити дірки у багатьох місцях.
ЗДІРЯ́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*; **ЗДІРЯ́ВИТИСЯ**, -иться, *док.*, *розм.* Ставати дірявим у багатьох місцях.
ЗДІЯ́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **здіяти**.
ЗДІЯТИ, здію, здієш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Учинити, зробити.
ЗДІЯТИСЯ, здіється, *док.*, *безос.*, *рідко.* Статися.
ЗДМУХНУ́ТИ *див.* **здму́хувати**.
ЗДМУХНУ́ТИСЯ *див.* **здму́хуватися**.
ЗДМУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здму́хувати**.
ЗДМУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗДМУХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Струменем повітря, подувом зносити, змітати, скидати що-небудь звідкись, з чого-небудь. // Переміщати щось куди-небудь струменем повітря.
ЗДМУ́ХУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗДМУХНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Раптово зникати. 2. *тільки недок.* Пас. до **здму́хувати**.
ЗДО́БА, -и, *ж.* 1. *діал.* Здобич. 2. *збірн.* Вироби зі здобного тіста.
ЗДОБИ́ТОК, -тка, *ч.*, *заст.*, *рідко.* Здобуття.
ЗДО́БИЧ, -і, *ж.* 1. Добуте, захоплене і т. ін. на полюванні, у бою, з надр землі тощо. 2. Те, що є предметом полювання, ловлі, захвату і т. ін.; жертва. 3. *розм.* Те саме, що **здобуття́**.
ЗДО́БИЧНИК, -а, *ч.*, *фольк.* Людина, яка чинить розбій, грабіжництво.
ЗДО́БІЛЬ, *присл.*, *діал.* Багато.
ЗДО́БНИЙ, -а, -е. Вигот. з додаванням молока, масла, яєць і т. ін. (про тісто і вироби з нього).
ЗДО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **здо́бний**.
ЗДО́БРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здо́брити**.
ЗДО́БРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здо́брити**.
ЗДО́БРИТИ, *див.* **здо́брювати**.
ЗДОБРИ́ТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* Виявити доброту; змилосердитися.
ЗДОБРІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **здобріти**.
ЗДОБРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* 1. Стати добрим, добрішим; подобріти. 2. *чим.* Задовольнитися, обмежитися тим, що є. 3. *чим.* Стати багатим; забагатіти.
ЗДО́БРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здо́брювати**.
ЗДО́БРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗДО́БРИТИ**, здо́брю, здо́бриш, *док.*, *перех.* 1. Додавати в їжу, питво і т. ін. що-небудь для смаку, для поліпшення якості. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **угно́ювати**.
ЗДО́БРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **здо́брювати**.
ЗДОБУ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **здобува́ти**.
ЗДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здобува́ти**.
ЗДОБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗДОБУ́ТИ**, -у́ду, -у́деш; *мин. ч.* здобу́в, -була́, -було́; *наказ. сп.* здобу́дь; *док.*, *перех.* 1. Діставати, розшукувати, знаходити когось, щось. // Заробляти, набувати працею. // Брати, завойовувати що-небудь, оволодівати чимось у бою, зі зброєю в руках. // Наполегливо досягати чого-небудь у впертій боротьбі, навчанні і т. ін. // *перен.* Діставати, мати що-небудь (урок, користь і т. ін.) як результат чогось. *Здобувати науковий ступінь.* 2. Виймати, витягувати звідки-небудь. 3. Виробляти, одержувати що-небудь. *Здобувати вогонь.* 4. Видобувати, діставати з надр землі, з морських глибин. 5. *рідко.* Одержувати (перев. листа). 6. *перен.* Примушувати з'являтися, виникати; викликати.
ЗДОБУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗДОБУ́ТИСЯ**, -у́дуся, -у́дешся; *мин. ч.* здобу́вся, -була́ся, -було́ся; *наказ. сп.* здобу́дься; *док.* 1. *чого*, *розм.* Діставати, набувати що-небудь. 2. *на що*, *діал.* Спромагатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **здобува́ти**.
ЗДОБУВА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто що-небудь здобуває. *Здобувач наукового ступеня.*
ЗДОБУВА́ЧКА, -и. Жін. до **здобува́ч**.
ЗДОБУ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *діал.* Те саме, що **здобува́ч**.
ЗДОБУ́ТИ *див.* **здобува́ти**.
ЗДОБУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здобу́ти**. // **здобу́то**, *безос. присудк. сл.*
ЗДОБУ́ТИСЯ *див.* **здобува́тися**.
ЗДОБУ́ТОК, -тку, *ч.* 1. Позитивний результат роботи, діяльності; досягнення, успіх. // Те, що хтонебудь здобув, придбав якимось чином. 2. Чиєнебудь майно, власність. // *перен.* Те, що є чиїмсь досягненням, надбанням. 3. *рідко.* Те саме, що **здобуття́**.
ЗДОБУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **здобува́ти**, **здобу́ти**. *Здобуття наукового ступеня.*
ЗДОВЖ[1], *присл.*, *розм.* Те саме, що **уздо́вж**[1].
ЗДОВЖ[2], *прийм. з род. в.* Те саме, що **уздо́вж**[2].
ЗДО́ВЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здо́вжити**. 2. *у знач. прикм.* Витягнутий, збільшений у довжину. // Який має довгасту форму.
ЗДО́ВЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здо́вжити**, **здо́вжитися**.
ЗДО́ВЖИТИ *див.* **здо́вжувати**.
ЗДО́ВЖИТИСЯ *див.* **здо́вжуватися**.
ЗДО́ВЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до здовжування.
ЗДО́ВЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здо́вжувати** і **здо́вжуватися**.
ЗДО́ВЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗДО́ВЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Робити довшим, збільшувати в довжину. 2. Робити триваліиим, більш довгочасним.
ЗДО́ВЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗДО́ВЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати довшим, збільшуватись у довжину. 2. Ставати тривалішим, більш довгочасним. 3. *тільки недок.* Пас. до **здо́вжувати**.
ЗДО́ВЖУВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Пристосування для здовження, збільшення чого-небудь у довжину.
ЗДОГАД, -у, *ч.* 1. Думка, припущення, що ґрунтується на ймовірності, можливості чого-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **кмітли́вість**.
ЗДОГАДА́ТИСЯ *див.* **здога́дуватися**.
ЗДО́ГАДКА, -и, *ж.* Те саме, що **здо́гад** 1.
ЗДОГА́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який швидко про все здогадується або легко знаходить правильне рішення; кмітливий.
ЗДОГА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **здога́дливий**.
ЗДОГА́ДЛИВО. Присл. до **здога́дливий**.
ЗДОГА́ДНИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на здогадах, припущеннях.
ЗДО́ГА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **здога́дний**.
ЗДОГА́ДНО. Присл. до **здога́дний**.
ЗДОГА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здога́дуватися**.
ЗДОГА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗДОГАДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Доходити до правильної думки, висновку про кого-, що-небудь, керуючись якимись прикметами, ознаками, натяками і т. ін. 2. Виявляти кмітливість у чомунебудь. 3. *з інфін.* Розуміти своєчасно необхідність якої-небудь дії.
ЗДОГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і розм.* **ЗДОГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.*, **ЗДОГНА́ТИ**, здожену́, здожене́ш *і* здогоню, здого́ниш, *док.*, *перех.* 1. Настигати кого-, що-небудь, наближатися до того, хто або що рухається попереду. 2. *перен.* Рівнятися з ким-небудь зростом, успіхами і т. ін. 3. *перен.* Надолужувати згаяне (у виконанні чого-небудь, у часі і т. ін.).
ЗДОГНА́ТИ *див.* **здоганя́ти**.
ЗДОГО́НИТИ *див.* **здоганя́ти**.
ЗДОГО́НКИ, -нок, *мн.* Перегони за лідером.
ЗДО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здоїти**.
ЗДОЇ́ТИ *див.* **здо́ювати**.
ЗДО́ЙМА, -и, *ж.*, *діал.* Різновид рибальського гачка.
ЗДО́ЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здола́ти**.
ЗДОЛА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **здола́нний**.
ЗДОЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ЗДОЛІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *перех.* Перемогти в боротьбі, підкорити силою зброї. // Перебороти, подолати що-небудь. // Пересилити, приборкати в собі яке-небудь почуття. 2. *перех.* Упоратися з чимось, що вимагає фізичних зусиль, праці. 3. *перев. з інфін.*, *неперех.* Спромогтися, змогти зробити що-небудь. 4. *перен.*, *перех.* Цілком заволодіти ким-небудь (про фізичний стан).
ЗДОЛІ́ТИ *див.* **здола́ти**.
ЗДО́ЛУ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **зни́зу**.
ЗДО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до здольщини.
ЗДО́ЛЬНИК, **ЗДО́ЛЬЩИК**, -а, *ч.*, *іст.* Рільник, який користувався землею на правах здольщини.
ЗДО́ЛЬЩИК *див.* **здо́льник**.
ЗДО́ЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Земельна оренда, за якої плата за землю вносилася не грішми, а часткою врожаю.
ЗДОРО́В *див.* **здоро́вий**.
ЗДОРОВА́НЬ, -я́, *ч.*, *розм.* Людина, що відзначається силою, міцною будовою і перев. високим зростом.
ЗДОРО́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **здоро́вкатися**.
ЗДОРОВЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **здорове́нний**.
ЗДОРОВЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Збільш. до **здоро́вий** 3 – 6.
ЗДОРОВЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **здоро́вий** 1. ** **Бува́йте (бу́дьте, зостава́йтеся *і т. ін.*) здорове́нькі** – усталена формула прощання. **Здорове́нькі були́; здорове́нька була́** – усталена формула вітання.
ЗДОРОВЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **здорове́нький**.
ЗДОРОВЕ́СЕНЬКО. Присл. до **здорове́сенький**.
ЗДОРОВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **здорове́нний**.
ЗДОРО́ВИЙ, *рідко* **ЗДОРО́В**, -а, -е. 1. Який має здоров'я; прот. **хворий**. // *у знач. ім.* **здоро́вий**, -вого, *ч.*; **здоро́ва**, -вої, *ж.* Нехвора людина. // Неушкоджений (про органи і частини тіла). // Незіпсований, неуражений (про плоди, рослини). // Який свідчить про здоров'я, властивий нехворій людині. 2. Корисний для здоров'я. 3. *розм.* Міцної будови; сильний, дужий (про людину). // Високий на зріст, іноді ще й старший за віком. // *до чого.* Спроможний виконувати якусь роботу. 4. *розм.* Значний, великий за розміром, обсягом. // Непропорційно великий (про частини тіла людини або тварини). 5. Який займає великий простір. 6. *перен.* Правильний, розумний. ** **Бува́й (будь, бува́йте, бу́дьте *і т. ін.*) здоро́в (здоро́вий, здоро́ва, здоро́ві)** – усталена формула прощання.
ЗДОРОВИ́ЛО, -а, *ч.*, *розм.* Людина, яка відзначається силою, міцною будовою і перев. високим зростом.
ЗДОРО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* здоро́влять; *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **поздоровля́ти**. 2. *також без додатка.* Здоровкатися, вітатися з кимнебудь.
ЗДОРОВІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **здорове́сенький**.
ЗДОРОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **здоро́вшати**.
ЗДОРОВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **здоро́вшати**.
ЗДОРО́ВКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **здоро́вкатися**.
ЗДОРО́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Здоровкатися.
ЗДОРО́ВКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *з ким і розм. до кого.* Вітатися стисканням руки, поклоном, словами тощо.
ЗДОРО́ВКНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *з ким і розм. до кого.* Однокр. до **здоро́вкатися**.
ЗДОРОВКО́, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **здоров'я́к**.
ЗДОРО́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* 1. Дія за знач. **здоро́вити** 1. 2. Привітання, поздоровлення з якоюсь радісною і т. ін. подією.
ЗДОРОВЛЮ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **здорове́нний**.
ЗДО́РОВО, *присл.* 1. *розм.* Дуже, сильно. 2. *розм.* Добре, спритно, майстерно. 3. *у знач. присудк. сл.* Чудово, гарно. 4. *у знач. присудк. сл.* Корисно для здоров'я.
ЗДОРОВУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *розм.* Людина перев. висока на зріст, яка відзначається силою і міцним здоров'ям.
ЗДОРО́ВШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати більш здоровим (у 1 знач.).
ЗДОРО́В'Я, -я, *с.* Стан організму, за якого нормально функціонують усі його органи. // Той чи інший стан, самопочуття людини. ** **Ва́ше (твоє́) здоро́в'я** – звертання до особи, за здоров'я якої п'ють. **За здоро́в'я** *чиє* – побажання бути здоровим тому, за кого проголошують тост. **На здоро́в'я** – усталений вислів, що його вживають, подаючи кому-небудь пити, їсти або як відповідь на слова вдячності за щось. **Функціона́льне здоро́в'я** – соціальне поняття, яке полягає в здатності виконувати соціальні ролі та обов'язки.
ЗДОРОВ'Я́ГА, -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **здорови́ло**.
ЗДОРОВ'Я́К, -а́, *ч.*, *розм.* Здорова, міцна, перев. висока на зріст людина.
ЗДОРОВ'Я́ЧКА, -и. Жін. до **здоров'я́к**.
ЗДОРО́В'ЯЧКО, -а, *с.*, *розм.* Пестл. до **здоро́в'я**.
ЗДОРО́ЖЕНИЙ[1], -а, -е, *рідко.* Який утомився в дорозі.
ЗДОРО́ЖЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здорожи́ти**.
ЗДОРО́ЖЕННЯ[1], -я, *с.*, *рідко.* Стан за знач. **здоро́житися**.
ЗДОРО́ЖЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **здорожи́ти**.
ЗДОРОЖИ́ТИ *див.* **здоро́жувати**.
ЗДОРО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Утомити кого-небудь у дорозі.
ЗДОРО́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *рідко.* Утомитися в дорозі.
ЗДОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗДОРОЖИ́ТИ**, -жу́, -жи́ш, *док.*, *перех.* Робити дорожчим, піднімати в ціні.
ЗДОРО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **здоро́жувати**.
ЗДОХЛЕНИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **здохля́тина** (у 1 знач.).
ЗДО́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **здо́хнути**. // *у знач. прикм.*
ЗДОХЛИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **здохля́тина** (у 1 знач.).
ЗДОХЛЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Здохлятина (у 2 знач.).
ЗДОХЛЯ́КА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Здохлятина (у 2 знач.).
ЗДОХЛЯ́ТИНА, -и, *розм.* 1. *ж.* Труп здохлої тварини; падло. 2. *ч. і ж.*, *перен.* Квола, немічна, слабосильна людина чи тварина.
ЗДО́ХНУТИ *див.* **здиха́ти**[1].
ЗДО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здо́ювати**.
ЗДО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗДОЇ́ТИ**, здою, здо-

іш, *наказ. сп.* здій; *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **видо́ювати**. 2. *тільки док.* Надоїти якусь кількість (молока).

ЗДРА́ВИЦЯ, -і, *ж.* Коротка промова з побажанням здоров'я, слави, успіхів і т. ін.; заздоровний тост.

ЗДРА́ВНИЦЯ, -і, *ж.* Заклад, установа, де відпочивають і лікуються.

ЗДРА́ВСТВУВАТИ *див.* **здра́ствувати**.

ЗДРА́СТУВАТИ, *рідко* **ЗДРА́ВСТВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Бути здоровим; благополучно існувати. 2. *наказ. сп.* **здра́стуй (здра́стуйте)**. Вітання. ** **здра́стуйте вам у ха́ту** – усталена формула вітання, яку вживають, заходячи до хати. 3. *наказ. сп.* **здра́стуй (здра́стуйте)**, *у знач. виг.*, *фам.* Виражає здивування, заперечення і т. ін.

ЗДРА́СТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **здоро́вкатися**.

ЗДРЕ́ЙФИТИ, -флю, -фиш; *мн.* здре́йфлять; *фам.* Док. до **дре́йфити**.

ЗДРИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здрига́ти** і **здрига́тися**.

ЗДРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідше* **ЗДРИ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗДРИГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **здрига́тися**.

ЗДРИГА́ТИСЯ *і рідко* **ІЗДРИГА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся *і рідше* **ЗДРИ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗДРИГНУ́ТИСЯ** *і рідко* **ІЗДРИГНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Роблячи мимовільні судорожні рухи, тремтіти, трястися (від холоду, жаху і т. ін.). // Відчувати внутрішнє тремтіння, дуже хвилюватися. // Битися, стискуватися від хвилювання (про серце). // Сповнюватися трепетом, хвилюванням (про душу). // *безос.* // Швидко, різко змінюватися (перев. про голос). // *тільки док.* Розгубитися, завагатися, відчувши страх перед кимось, чимнебудь. 2. *тільки 3 ос.* Час від часу дрижати, двигтіти. // Те саме, що **колива́тися**.

ЗДРИГНУ́ТИ *див.* **здрига́ти**.

ЗДРИГНУ́ТИСЯ *див.* **здрига́тися**.

ЗДРИ́ГУВАТИ *див.* **здрига́ти**.

ЗДРИ́ГУВАТИСЯ *див.* **здрига́тися**.

ЗДРІ́БНА, *присл.*, *зах.* Неглибоко.

ЗДРІ́БНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здрібни́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗДРІ́БНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **здрі́бнений**.

ЗДРІ́БНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **здрібни́ти** і **здрібни́тися**.

ЗДРІБНИ́ТИ *див.* **здрі́бнювати**.

ЗДРІБНИ́ТИСЯ *див.* **здрі́бнюватися**.

ЗДРІБНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **здрібні́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *грам.* Який указує на зменшену величину предмета або на менший ступінь якості.

ЗДРІБНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *грам.* Абстр. ім. до **здрібні́лий 2**.

ЗДРІБНІ́ЛО. Присл. до **здрібні́лий 2**.

ЗДРІБНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здрібні́ти**.

ЗДРІБНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати дрібним за розміром, обсягом. 2. *перен.* Зробитися незначним, утратити важливість, внутрішню значимість, глибину.

ЗДРІ́БНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для здрібнювання.

ЗДРІ́БНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здрі́бнювати** і **здрі́бнюватися**.

ЗДРІ́БНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗДРІБНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Дробити, кришити щонебудь. 2. Робити меншим, коротшим, дрібнішим. // *рідко.* Вживати у зменшено-пестливій формі. 3. *перен.* Робити незначним, неважливим, зменшувати внутрішню значущість, глибину.

ЗДРІ́БНЮВАТИСЯ, -юється, -юєшся, *недок.*, **ЗДРІБНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Дробитися, кришитися. 2. *тільки 3 ос.* Ставати меншим, коротшим, дрібнішим. 3. *перен.* Ставати незначним, неважливим, втрачати внутрішню значущість, глибину.

ЗДРІ́БНЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для здрібнювання чого-небудь.

ЗДРІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **задріма́ти**.

ЗДРІМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **задріма́ти**.

ЗДРІМНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Заснути на короткий час.

ЗДРІ́ТИ, здрю, здриш; *наказ. сп.* здрій; *недок.*, *заст.* Бачити.

ЗДРОЧИ́ТИСЯ, здрочу́ся, здро́чишся, *розм.* Док. до **дрочи́тися**.

ЗДРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здружи́ти**. 2. *у знач. прикм.* Дружний.

ЗДРУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **здру́жений 2**.

ЗДРУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **здружи́ти** і **здружи́тися**.

ЗДРУ́ЖЕНО. Присл. до **здру́жений 2**.

ЗДРУЖИ́ТИ *див.* **здру́жувати**.

ЗДРУЖИ́ТИСЯ *див.* **здру́жуватися**.

ЗДРУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗДРУЖИ́ТИ**, здружу́, здру́жиш, *док.*, *перех.* Зближувати, робити друзями.

ЗДРУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗДРУЖИ́ТИСЯ**, здружу́ся, здру́жишся, *док.* Зближуватися, ставати друзями.

ЗДРЯ́ПАТИ *див* **здря́пувати**.

ЗДРЯПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **здря́пувати**.

ЗДРЯ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здря́пувати**.

ЗДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗДРЯ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Дряпаючи чим-небудь гострим, твердим, здирати, зскрібати, зчищати щось.

ЗДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **здува́ти**.

ЗДУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗДУ́ТИ**, здую́, здує́ш *і* **ЗДУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Струменем повітря, подувом вітру скидати, зносити щонебудь звідкись, із якоїсь поверхні. 2. Збільшувати в об'ємі; роздувати. 3. *перен.*, *розм.* Надмірно підвищувати (ціни).

ЗДУВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗДУ́ТИСЯ**, здує́ться, *док.* 1. Збільшуватися в об'ємі, набрякати, надиматися від чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **здува́ти**.

ЗДУЖА́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Міцний, дужий.

ЗДУ́ЖАТИ, -аю, -аєш, *недок. і док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Бути здоровим, не хворіти. 2. *неперех.*, *перев. з част.* не *і з інфін.* Бути спроможним, могти щось робити. 3. *тільки док.*, *перех.*, *рідко.* Подолати, перемогти.

ЗДУ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ЗДУ́МУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Раптом замислити, надумати зробити що-небудь. // Захотіти, побажати чого-небудь. ** **не зду́май (не зду́майте)**, з *інфін.* – категоричне попередження не робити чого-небудь. 2. *перех.* Згадати, пригадати. 3. *неперех.*, *рідко.* Уявити собі що-небудь, подумати про щось.

ЗДУ́МАТИСЯ, -ається, *док.*, *безос.*, *розм.* Спасти на думку; захотітися.

ЗДУМІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Здивований.

ЗДУМІ́ЛО, *діал.* Присл. до **здумі́лий**.

ЗДУМІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Стан за знач. **здумі́ти** і **здумі́тися**.

ЗДУМІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Те саме, що **здумі́тися**.

ЗДУМІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док.*, *діал.* Здивуватися.

ЗДУ́МУВАТИ *див.* **зду́мати**.

ЗДУ́НУТИ *див.* **здува́ти**.

ЗДУ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зду́нути**.

ЗДУРИ́ТИ, здурю́, зду́риш, *док.*, *перех.*, *діал.* Обдурити.

ЗДУРІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **здурі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Безглуздий, безтямний.

ЗДУРІ́ЛО, *розм.* Присл. до **здурі́лий 2**.

ЗДУРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Втратити здатність розсудливо міркувати, ясно сприймати і розуміти навколишній світ. // Те саме, що **сказитися** (про тварин).

ЗДУ́РУ, *присл.*, *розм.* Не розібравшись, у чому річ, не розміркувавши добре; з дурного розуму.

ЗДУ́ТИ *див.* **здува́ти**.

ЗДУ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зду́ти**. 2. *у знач. прикм.* Збільшений в об'ємі, набряклий.

ЗДУ́ТИНА, -и, *ж.* Щось збільшене в об'ємі, набрякле.

ЗДУ́ТИСЯ *див.* **здува́тися**.

ЗДУ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість і стан за знач. **зду́тий**.

ЗДУТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **зду́ти**. 2. Стан за знач. **зду́тися**. 3. Опуклість, підвищення. // Припухлість, пухлина.

ЗДУ́ХВИНА, -и, *ж.*, *анат.* Місце у верхній частині тіла між ребрами і черевом.

ЗДУ́ХВИННИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **зду́хвина**.

ЗДУ́ХИ, -ів, *мн.*, *розм.* Те саме, що **зду́хвина**.

ЗДУ́ХОВИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **зду́хвина**.

ЗДУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **здуши́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Стиснутий, пригнічений. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Приглушений, ослаблений (про голос, звук і т. ін.). // Прихований, затамований.

ЗДУ́ШЕНО. Присл. до **зду́шений 2, 3**.

ЗДУШИ́ТИ *див.* **зду́шувати**.

ЗДУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зду́шувати**.

ЗДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗДУШИ́ТИ**, здушу́, зду́шиш, *док.*, *перех.* 1. Щільно, міцно стискувати, здавлювати. // Тісно обступаючи з усіх боків, стискувати, обмежувати в просторі. 2. Викликати відчуття хворобливого стискання (в горлі, голові, грудях і т. ін.). // *безос.* // *перен.* Викликати відчуття пригніченості, душевного болю. 3. *перен.* Не давати виявлятися чому-небудь, затамовувати якесь почуття.

ЗДУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зду́шувати**.

ЗДЯ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *розм.*: ** **не здя́куватися** – не знайти слів для того, щоб висловити вдячність.

ЗЕБО́ЇД, -а, *ч.* Гібрид великої рогатої худоби й зебу.

ЗЕ́БРА, -и, *ж.* 1. Дикий африканський кінь, який має смугасту шкіру. 2. *розм.* Поздовжні смуги, що нанесені на проїжджу частину вулиці та вказують на пішохідний перехід. // Про пішохідний перехід, позначений такою розміткою.

ЗЕ́БРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зе́бра**.

ЗЕБРО́ЇД, -а, *ч.* Поміс коня чи осла й зебри.

ЗЕ́БУ, *невідм.*, *ч. і ж.* Вид поширеної в Малій Азії, Африці та Індії свійської рогатої худоби з мускульно-жировим горбом на холці.

ЗЕБУПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на зебу.

ЗЕВГІ́ТИ, -ів, *мн.* В Афінах за реформою Солона – третій (після земельної аристократії та вершників) стан.

ЗЕВС, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – верховний бог, володар богів і людей.

ЗЕЄРЗУ́КЕР, -а, *ч.*, *текст.* Бавовняне полотно з пухирчастими смугами.

ЗЕЙГЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зейгерува́ти**.

ЗЕЙГЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Розділення твердого сплаву, яке ґрунтується на різниці температур плавлення його складових частин.

ЗЕЙГЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати зейгерування.

ЗЕЙЛЬ, -я, *ч.* Корабельне вітрило.

ЗЕК, -а, *ч.*, *жарг.* Той, хто перебуває в ув'язненні; ув'язнений.

ЗЕКОНО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* заоно́млять; *док.*, *перех.* Економно витрачаючи, зберегти, заощадити щось-небудь.

ЗЕКОНО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **заоно́мити**. // **зеконо́млено**, *безос. присудк. сл.*

ЗЕЛА́НДЕЦЬ *див.* **зела́ндці**.

ЗЕЛА́НДКА *див.* **зела́ндці**.

ЗЕЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **зела́ндці** та Зеландія.

ЗЕЛА́НДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **зела́ндець**, -дця, *ч.*; **зела́ндка**, -и, *ж.*). Основне населення Зеландії.

ЗЕЛЕКТРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зелектризува́ти**.

ЗЕЛЕКТРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **наелектризува́ти**.

ЗЕ́ЛЕН *див.* **зеле́ний**.

ЗЕЛЕНА́ВИЙ, -а, -е. 1. З відтінком зеленого кольору; трохи зелений, зеленкуватий. 2. *розм.* Хворобливо блідий (про колір обличчя, шкіри людини).

ЗЕЛЕНА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **зелена́вий**.

ЗЕЛЕНА́ВО. Присл. до **зелена́вий 1**.

ЗЕЛЕНА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **зелена́вий**.

ЗЕЛЕНА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **зелена́стий**.

ЗЕЛЕНА́СТО. Присл. до **зелена́стий**.

ЗЕЛЕНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **зеле́ний**. 2. *перен.*, *розм.* Який не має достатнього життєвого досвіду; малодосвідчений.

ЗЕЛЕНЕ́НЬКО, *пестл.* Присл. до **зелене́нький 1**.

ЗЕЛЕНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **зелене́нький**.

ЗЕЛЕНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Ще зелений, недоспілий, недостиглий плід. // *у знач. присл.* **зеленце́м**. У недозрілому вигляді, ще зеленим. 2. Паросток рослини. 3. *перен.*, *розм.* Молода, недосвідчена людина. 4. *розм.* Відтінок зеленого кольору.

ЗЕЛЕ́НИЙ, *поет.* **ЗЕ́ЛЕН**, -а, -е. 1. Один з основних кольорів спектра – середній між жовтим та блакитним. // Який має колір трави, листя, зелені. ** **Зеле́на ву́лиця** – про відсутність перешкод, затримок у здійсненні чого-небудь. **Зеле́на ка́рта (ґрін кард)**: а) угода про взаємне визнання страхового покриття громадянської відповідальності власників засобів автотранспорту та про надання взаємної допомоги з урегулювання збитків, що виникають у міжнародному автотранспортному сполученні; б) свідоцтво, яке дає вид на проживання у США за певних умов. **Зеле́на хвиля** – автоматична система, режим світлофорного регулювання, що забезпечує оптимальний режим транспортного руху в місті. **Зеле́не ми́ло** – рідке мило зеленувато-бурого кольору, що вживається як дезінфекуючий засіб. **Зеле́не сві́тло** – сигнал зеленого кольору в очковому світлофорі як знак, що дозволяє рух. **Зеле́ний чай** – різновид гіркуватого на смак чаю, що дає зеленуватожовтуватий, дуже запашний настій. **Зеле́ний шанта́ж**, *бірж.*: а) активне скуповування акцій компанії, яка стає об'єктом спроби поглинання, для того, щоб змусити її викупити свої акції за високою ціною; б) викуп компанією власних акцій за підвищеною ціною у фірми, що скупила значний пакет її акцій і погрожує поглинути компанію. 2. Зробл. із зелені, рослинності. // Який заріс зеленню, травою, кущами і т. ін. // Що стосується зелені, рослинності. **Зеле́ний патру́ль** – громадська група, що здійснює нагляд за рослинністю, охорону її. **Зеле́на апте́ка** – про дикорослі лікарські рослини. **Зеле́на неді́ля**, *церк.* – день, яким починаються зелені свята. **Зеле́ні свя́та (святкі́)**, *церк.* – одне зі свят православної церкви, яке відзначається на п'ятдесятий день після Великодня і супроводжується прибиранням хати всередині та зовні зеленню. **Зеле́ний теа́тр** – літній театр серед зелені. **Зеле́ні бакте́рії** – мікроорганізми, що містять хлорофіл і засвоюють вуглекислий газ за допомогою сонячної енергії. 3. Недозрілий, недоспілий (про злакові рослини, фрукти, овочі і т. ін.). 4. *розм.* Хворобливо блідий (про колір обличчя, шкіри людини). 5. *перен.*, *розм.* Який не має життєвого досвіду; недосвідчений. 6. *у знач. ім.*, *перен.* **зеле́ні**, -их. Екологічні напрями та рухи, мета яких – захист довкілля, а також перебудова усіх галузей громадського життя, економіки, зовнішньої політики, освіти та ін.; мають широку соціальну базу.

ЗЕЛЕНИ́НА, -и, *ж.*, *збірн.*, *діал.* Зелень (у 2 знач.).

ЗЕЛЕНИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зелена́вий**.

ЗЕЛЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех.* Покривати зеленою фарбою, робити зеленим.

ЗЕЛЕНИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* 1. Набувати зеленого кольору, ставати зеленим. 2. Вирізнятися зеленим кольором з-поміж чого-небудь, на чомусь.

ЗЕЛЕ́НІ, -их, *мн.* Громадська організація, яка виступає за збереження навколишнього середовища і проти воєнної загрози.

ЗЕЛЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Набувати зеленого кольору, ставати зеленим. // Покриватися зеленню, рослинністю. 2. *тільки 3 ос.* Вирізнятися зеленим кольором з-поміж чого-небудь, на чомусь. // *безос.* // Бути зеленим, у зелені. 3. *розм.* Ставати блідим од недуги, страху, злості тощо.

ЗЕЛЕНІ́ТИСЯ, -і́ється, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **зелені́ти 1, 2**.

ЗЕЛЕНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Робитися, ставати більш зеленим (у 1, 4 знач.).

ЗЕЛЕ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **брилья́нтова зе́лень** (*див.* **зе́лень**).

ЗЕЛЕНКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. З відтінком зеленого кольору, трохи зелений (у 1 знач.). 2. Трохи зелений (у 3 знач.). 3. *розм.* Хворобливо блідуватий (про колір обличчя, шкіри людини).

ЗЕЛЕНКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **зеленкува́тий**.
ЗЕЛЕНКУВА́ТО, *присл.* Трохи зеленіючи, вирізняючись зеленкуватим кольором.
ЗЕЛЕНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Стос. до зелені (у 2 знач.). *Зелена крамниця.*
ЗЕЛЕ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Зелень (у 1 знач.).
ЗЕ́ЛЕНО, *присл.* 1. Зеленіючи, вирізняючись зеленим кольором. 2. *у знач. присудк. сл.* Про наявність де-небудь великої кількості зелені або предметів зеленого кольору.
ЗЕЛЕНОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. З зеленою головкою.
ЗЕЛЕ́НО-ЖО́ВТИЙ, -а, -е. Який поєднує зелений і жовтий кольори.
ЗЕЛЕНОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З зеленим листям.
ЗЕЛЕНОО́КИЙ, -а, -е. З зеленими очима.
ЗЕЛЕНОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **зеленоо́кий**.
ЗЕЛЕНОО́ЧКА, -и, *ж.* Муха, личинки якої пошкоджують сходи і колосся хлібних злаків.
ЗЕЛЕ́НО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Який поєднує зелений і червоний кольори.
ЗЕЛЕ́НОЧОК, -чка, *ч.*, *діал.* Зав'язок.
ЗЕЛЕНУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **зеленкува́тий**.
ЗЕЛЕНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **зеленува́тий**.
ЗЕЛЕНУВА́ТО, *присл.* Трохи зеленіючи, вирізняючись зеленуватим кольором.
ЗЕЛЕНУВА́ТО-БЛАКИ́ТНИЙ, -а, -е. Блакитний із зеленуватим відтінком.
ЗЕЛЕНУ́ШКА, -и, *ж.* Гриб з родини рядовкових.
ЗЕЛЕНЧУ́К, -у́, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина з родини губоцвітих, 30-80 см заввишки, з повзучим кореневищем.
ЗЕ́ЛЕНЬ, -і, *ж.* 1. *збірн.* Зелені дерева, кущі, трави і т. ін. // Зелене листя дерев, кущів і т. ін. 2. *збірн.* Деякі, перев. зелені, овочі і трави, що вживаються як їжа або приправа до страв. 3. Зелений колір чого-небудь. 4. *розм.* Зелений наліт, цвіль на чому-небудь. 5. *спец.* Зелена фарба. ** **Брилья́нтова зе́лень**, *фарм.* – аніліновий барвник, що застосовується в медицині як антисептичний засіб. **Пари́зька зе́лень** – яскраво- або темно-зелений нерозчинний у воді порошок, що використовується здебільшого для обприскування рослин із метою захисту їх від шкідників.
ЗЕЛЕНЯ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зелена́вий**.
ЗЕЛЕНЯ́К, -а́, *ч.* Рід птахів родини в'юркових, ряду горобцеподібних, що має оливково-зелене забарвлення, з домішкою жовтого на крилах; знищує шкідливих комах.
ЗЕЛЕНЯ́Р, -а́, *ч.*, *розм.* Продавець зелені, овочів.
ЗЕЛЕНЯ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зелена́вий**.
ЗЕЛІ́НКА, -и, *ж.*, *спец.* Зелена (мідна) фарба.
ЗЕЛО́[1], -а́, *с.*, *заст.*, *поет.* Зелень (у 1 знач.).
ЗЕЛО́[2], *присл.*, *заст.* Дуже.
ЗЕЛО́[3], -а́, *с.* Восьма літера церковнослов'янського і староруського алфавітів на позначення приголосного звука "з".
ЗЕЛО́ТИ, -ів, *мн.* Соціально-політична та релігійна течія в Іудеї, прибічники якої виступали проти римського панування та місцевої іудейської знаті.
ЗЕ́ЛЬТЕРСЬКА, -ої, *ж.* Те саме, що **зе́льтерська вода́**. ** **зе́льтерська вода́** – природна або штучно виготовлена мінеральна соляно-вуглекисла вода.
ЗЕЛЬЦ, -ю, *ч.* Ковбасний виріб, що виготовляється з попередньо звареного м'яса з свинячих і яловичих голів, ніг, язиків.
ЗЕМВІ́ДДІЛ, -у, *ч.*, *іст.* Земський відділ.
ЗЕМГА́ЛИ, -ів, *мн.* Стародавнє латиське плем'я у середній частині Латвії.
ЗЕМЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **земля́** 2 – 6.
ЗЕМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **земля́** 5. *Земельна власність.* ** **Земе́льна ре́нта** – те саме, що **Абсолю́тна ре́нта** (*див.* **абсолю́тний**). **Земе́льний када́стр** – дані про природний, господарський та правовий стан, якісну характеристику земель. 2. Стос. до землеволодіння або землевпорядкування. // *у знач. ім.* **земе́льне**, -ного, *с.*, *іст.*, *рідко.* Податок за користування землею (у 5 знач.). ** **земе́льне пра́во** – галузь права, що займається регулюванням земельних відносин. **Земе́льний ко́декс** – законодавчий акт, який регулює земельні відносини і пов'язані з ними відносини власності. **Земе́льний фонд** – загальна площа земель, які входять до адміністративно-територіальної одиниці. **Земе́льні ба́нки** – банки, що видають довгострокові позики в основному під заставу землі.
ЗЕ́МЕЦЬ, -мця, *ч.*, *розм.* Земський діяч у дореволюційній Росії та Україні.
ЗЕМІНДА́Р, -а, *ч.* 1. Начальник округу в Ост-Індії за часів монгольського панування. 2. Ост-індійський збирач податків.
ЗЕМЛЕБИ́ТНИЙ, -а, -е, *буд.* Зробл. із щільно збитої землі з додаванням в'яжучих матеріалів. *Землебитна підлога.*
ЗЕМЛЕВЛА́СНИК, -а, *ч.* Особа, яка володіє землею (у 5 знач.) на правах приватної власності.
ЗЕМЛЕВЛА́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до землевласника.
ЗЕМЛЕВЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **землевла́сник**.
ЗЕМЛЕВО́З, -а, *ч.* Транспортний засіб, який призначений, служить для перевезення землі.
ЗЕМЛЕВО́ЗНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для перевезення землі.
ЗЕМЛЕВОЛОДІ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *діал.* Те саме, що **землевла́сник**.
ЗЕМЛЕВОЛОДІ́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до землеволодільця.
ЗЕМЛЕВОЛОДІ́ННЯ, -я, *с.* Володіння землею (у 5 знач.) на правах власності чи оренди.
ЗЕМЛЕВПОРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **землевпорядкува́ння**.
ЗЕМЛЕВПОРЯ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до землевпорядження.
ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до землевпорядкування.
ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Сукупність заходів щодо організації землі (у 5 знач.) і користування нею.
ЗЕМЛЕВПОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до **землевпорядкува́ння**.
ЗЕМЛЕВПОРЯ́ДНИК, -а, *ч.* Спеціаліст із землевпорядкування.
ЗЕМЛЕЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Спеціаліст із землезнавства.
ЗЕМЛЕЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Частина фізичної географії, яка вивчає загальні фізико-географічні закономірності Землі.
ЗЕМЛЕКО́П, -а, *ч.* Робітник, який виконує земляні роботи.
ЗЕМЛЕКО́ПНИЙ, -а, -е. Признач. для копання землі. *Землекопна машина.*
ЗЕМЛЕКОРИСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Порядок, умови і форми користування землею (у 5 знач.), яка належить державі, колективам чи окремим особам.
ЗЕМЛЕКОРИ́СТУВА́Ч, -а́, *ч.* Особа, яка користується землею (у 5 знач.) на певних умовах.
ЗЕМЛЕМІ́Р, -а, *ч.* Спеціаліст із межування землі (у 5 знач.) та землевпорядкування.
ЗЕМЛЕМІ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання землі (у 5 знач.).
ЗЕ́МЛЕНЬКА, -и, *ж.*, *рідко.* Пестл. до **земля́** 2 – 6.
ЗЕМЛЕПРОХО́ДЕЦЬ, -хідця, *ч.* 1. Старовинна назва мандрівника, який відкривав, досліджував та освоював невідомі до того часу землі. 2. Мандрівник.
ЗЕМЛЕРИ́ЙКА, -и, *ж.* Комахоїдний ссавець, схожий на мишу.
ЗЕМЛЕРИ́ЙКОВІ, -их, *ім.* Родина ссавців ряду комахоїдних.
ЗЕМЛЕРИ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для риття землі (у 2, 3, 5 знач.).
ЗЕМЛЕРО́Б, -а, *ч.* Той, хто займається землеробством; рільник.
ЗЕМЛЕРО́БСТВО, -а, *с.* Обробіток землі (у 5 знач.) для вирощування сільськогосподарських рослин.
ЗЕМЛЕРО́БСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до землеробства і землероба.
ЗЕМЛЕСО́С, -у, *ч.* 1. Плавучий агрегат для підводної розробки ґрунту і транспортування його до місця укладання. 2. Земснаряд.
ЗЕМЛЕСО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **землесо́с**.
ЗЕМЛЕТРУ́С, -у, *ч.* Коливання земної поверхні та підземні поштовхи, які виникають унаслідок геологічних процесів, що відбуваються в надрах Землі або в земній корі.
ЗЕМЛЕУДО́БРЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для удобрювання землі.
ЗЕМЛЕУ́СТРІЙ, -рою, *ч.* Те саме, що **землевпорядкува́ння**.
ЗЕМЛЕЧЕРПА́ЛКА, -и, *ж.* Судно технічного флоту, признач. для розроблення і виймання з-під води землі (у 2, 3 знач.) черпаками.
ЗЕМЛЕЧЕРПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **землечерпа́ння**.
ЗЕМЛЕЧЕРПА́ННЯ, -я, *с.* Виймання землі (у 2, 3 знач.) з дна річок, каналів і т. ін. з метою поглиблення їх.
ЗЕМЛИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який містить у собі багато часток землі (у 3 знач.). 2. *розм.* Сірувато-блідий (про колір обличчя, шкіри людини). // Взагалі що-небудь кольору землі (у 3 знач.).
ЗЕМЛИ́СТО-СІ́РИЙ, -а, -е. Сірий із землистим відтінком.
ЗЕМЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Пестл. до **земля́** 2 – 5.
ЗЕМЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Рівномірне поверхневе покриття газонів сумішшю добре перепрілих органічних добрив, рослинної землі і грубозернистого піску.
ЗЕМЛЮ́КА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **земля́** 3.
ЗЕМЛЯ́, -і, *ж.* 1. *тільки одн.* Третя від Сонця велика планета, яка обертається навколо своєї осі та навколо Сонця. // Місце життя і діяльності людей. 2. *тільки одн.* Верхній шар земної кори. // *розм.* Земляна поверхня, площина, по якій ходять. ** **Земля́ перо́м (пу́хом)** *кому, над ким* – вираз доброї пам'яті про померлого. 3. *тільки одн.* Речовина темно-бурого кольору, що входить до складу земної кори. 4. *тільки одн.* Суходіл (на відміну від водяного простору). 5. Ґрунт, який обробляється і використовується для вирощування рослин. ** **Рекультиво́вані зе́млі** – виснажені тривалим використанням землі, на яких відновлена продуктивність, народногосподарська цінність і поліпшені умови довкілля. 6. Країна, край, держава. 7. В електротехніці – провідна маса землі, потенціал якої приймається рівним нулю.
ЗЕМЛЯ́К, -а́, *ч.* Уродженець однієї з ким-небудь місцевості.
ЗЕМЛЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до землі (у 2 знач.). 2. Зробл. із землі (у 3 знач.). 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **земли́стий** 2. 4. Складова частина назв рослин, тварин, мінералів, що ростуть, живуть і т. ін. на (в) землі. *Земляний горіх.* ** **Земляні́ качки́** – мисливські птахи, які гніздяться в норах та інших земельних сховищах.
ЗЕМЛЯ́НИН, -а, *ч.* Житель планети Земля.
ЗЕМЛЯНИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **земли́стий** 2.
ЗЕМЛЯ́НКА, -и, *ж.* 1. Викопане в землі житло, яке іноді виступає над поверхнею. 2. Те саме, що часникова жаба (*див.* **часнико́вий**).
ЗЕМЛЯ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **земля́нка**.
ЗЕМЛЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **земля́нка**.
ЗЕМЛЯ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Об'єднання земляків для взаємної допомоги. 2. *розм.* Належність до однієї області, регіону і т. ін. за народженням або місцем проживання. 3. *збірн.*, *розм.* Земляки.
ЗЕМЛЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до **земля́цтва**.
ЗЕМЛЯ́ЧКА, -и. Жін. до **земля́к**.
ЗЕМЛЯЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **земля́к**. // *ірон.*
ЗЕМНИ́Й, -а́, -е́. 1 Стос. до землі (у 1, 2, 4 знач.). ** **Земни́й укло́н** *кому, чому* – уклін до землі як вияв особливої шани кому-, чому-небудь. 2. *перен.* Життєвий, реальний.
ЗЕ́МНО, *перен.*, *рідко.* Присл. до **земни́й** 2. ** **зе́мно кла́нятися** – кланятися низько, до землі.
ЗЕМНОВО́ДНИЙ, -а, -е. Пристосований до життя на суходолі й у воді. // *у знач. ім.* **земново́дні**, -них, *мн.* Клас хребетних, які мають ознаки наземних тварин, але тісно зв'язані з водним середовищем.
ЗЕМНЯ́К, -у́, *ч.*, *зах.* Картопля.
ЗЕМСНАРЯ́Д, -а, *ч.* Землесосний або землечерпальний снаряд, призначений для гідротехнічних робіт, для підводної розробки і виймання ґрунту з метою поглиблення дна річок, каналів тощо.
ЗЕ́МСТВО, -а, *с.* 1. Дуже обмежений у правах орган місцевого самоврядування, створений у дореволюційній Росії та Україні відповідно до земської реформи 1864 р. 2. *збірн.*, *розм.* Люди, які працювали в цих органах місцевого самоврядування.
ЗЕ́МСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до земства (у 1 знач.). // Який перебуває на службі у земстві, адміністративно пов'язаний з ним. // Який належить земству. ** **зе́мський [нача́льник]** – службова особа у волостях і повітах дореволюційної Росії, в тому числі й України, наділена адміністративною і судовою владою. **Зе́мський суд** – поліцейсько-слідчий і судовий орган у повітах дореволюційної Росії, в тому числі й України. **Зе́мські зібра́ння** – розпорядчі органи земських установ в Росії в 1864 – 1917 рр. **Зе́мські собо́ри** – вищі становопредставницькі установи в Російській державі середини 16 – кінця 17 ст. **Зе́мські упра́ви** – губернські та повітові, виконавчі органи земського самоуправління, створені земською реформою 1864 р. 2. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **земни́й** 2.
ЗЕ́МЩИНА, -и, *ж.* 1. Частина території Російської держави з окремим управлінням, віддана царем Іваном IV боярству після запровадження опричнини. 2. *збірн.*, *заст.* Жителі сільської місцевості.
ЗЕ́НДИ, -ів, *мн.* Плем'я у Західному та Південному Ірані.
ЗЕНЗУ́БЕЛЬ, -я, *ч.* Столярний інструмент для виймання пазів у дошках.
ЗЕНЗУ́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **зензу́бель**.
ЗЕНІ́НА, -и, *ж.* Жіноча половина індуського дому.
ЗЕНІ́Т, -у, *ч.* 1. Найвища точка небесної сфери над головою спостерігача. 2. *перен.* Найвищий ступінь розвитку, вершина чого-небудь.
ЗЕНІ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Гармата протиповітряної оборони, здатна стріляти вертикально (або близько) вгору.
ЗЕНІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до зеніту. 2. Признач. для стрільби по повітряних цілях.
ЗЕНІ́ТНИК, -а, *ч.* Артилерист зенітної (у 2 знач.) артилерії.
ЗЕНІ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **зені́тник**.
ЗЕНІ́ТНО-РАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який є зенітними керованими ракетами з їх пусковими установками; який має на озброєнні такі ракети.
ЗЕНІ́Т-ТЕЛЕСКО́П, -а, *ч.* Астрономічний інструмент для вимірювання малих зенітних відстаней зірок з метою визначення широти місця спостереження.
ЗЕ́НКЕР, -а, *ч.* Металорізальний інструмент для обробки стінок отворів.
ЗЕНКЕРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **зенкерува́ти**.
ЗЕНКЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *тех.* Обробляти зенкером стінки отворів.
ЗЕНКІ́ВКА, -и, *ж.* Металорізальний інструмент для обробки вхідної частини отворів.
ЗЕНКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **зенкува́ти**.
ЗЕНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *тех.* Обробляти зенківкою вхідну частину отвору.
ЗЕНОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Стоїцизм.
ЗЕРЕ́НЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **зерно́**.
ЗЕРНИ́НА, -и, *ж.* 1. Дрібний плід хлібних злаків. 2. Окрема дрібна часточка якої-небудь речовини; крупинка, краплинка. 3. *перен.*, *рідко*, *чого або який.* Зародок, початок чого-небудь.
ЗЕРНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **зерни́на**.
ЗЕРНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має в собі багато зерен. // Який складається з зерен або дрібних часточок якої-небудь речовини. ** **Зерни́ста і́кра́** – сорт чорної ікри, яка добувається з осетрових риб.
ЗЕРНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зерни́стий**.
ЗЕРНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Плодове дерево, що виросло із зернини.
ЗЕРНІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Сухий нерозкривний односінний плід злаків, який має тонкий шкірястий оплодень, що міцно зростається з насінниною. 2. Жук родини зерноїдових; зерноїд.
ЗЕРНО́, зе́рна, *с.* 1. Дрібний плід хлібних злаків; зернина. // *у знач. збірн.* 2. Насінина плоду певної рослини. // *у знач. збірн.* 3. Окрема дрібна часточка якої-небудь речовини: крупинка, краплинка. // *перен.* Невелика часточка, крихітка чого-небудь. 4. *перен.* Суть, основа чого-небудь. 5. *перен.*, *чого або який.* Зародок, початок чого-небудь.
ЗЕРНОБОБО́ВИЙ, -а, -е. Який дає плоди у вигляді бобів, що використовуються як зернові продукти. // *у знач. ім.* **зернобобо́ві**, -вих, *мн.* Рослини родини бобових (горох, соя, квасоля і т. ін.).
ЗЕРНОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до зерна (у 1, 2 знач.).

Зернові комбайни. // Який шкодить зерну, знищує його. 2. Який дає плоди й насіння у вигляді зерен. // *у знач. ім.* **зернові́**, -ви́х, *мн.* Різні сільськогосподарські рослини, зерна яких використовуються як продукти харчування, а також для одержання концентрованих і грубих кормів та сировини для промисловості.

ЗЕРНОВИ́К, -а́, *ч.* Спеціаліст із вирощування зернових, злакових культур.

ЗЕРНОВІДХО́ДИ, -ів, *мн.* Побічні продукти очищення зерна.

ЗЕРНОВЛО́ВЛЮВАЧ, ЗЕРНОУЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій на збиральних машинах для уловлювання зерна, насіння, що обсипається під час збирання врожаю.

ЗЕРНОВО́З, -а, *ч.* Транспортний засіб для перевезення зерна.

ЗЕРНОВО́ЗКА, -и, *ж.* Візок для перевезення зерна (у 1, 2 знач.).

ЗЕРНОГРАНУЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Вибухові сипкі суміші гранульованої аміачної селітри з тротилом.

ЗЕРНОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для подрібнення зерна (у 1, 2 знач.).

ЗЕРНОДРОБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для подрібнення зерна.

ЗЕРНОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для збирання зерна (у 1, 2 знач.).

ЗЕРНОЗВОЛО́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для зволоження зерна.

ЗЕРНО́ЇД, -а, *ч.* Жук родини зерноїдових: зернівка. ** **Горо́ховий зерно́їд** – жук родини зерноїдових, який завдає величезної шкоди посівам гороху.

ЗЕРНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Який живиться перев. зерном (про птахів і комах).

ЗЕРНО́ЇДОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **зерно́їдний**.

ЗЕРНО́ЇДОВІ, -вих, *мн.* Родина жуків, личинки яких розвиваються в насінні бобових, берізкових, зонтичних та інших рослин, пошкоджуючи їх.

ЗЕРНОНАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для навантаження зерна.

ЗЕРНОНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Навісна самохідна машина для навантажування зерна у транспортні засоби, зерноочисні машини, зерносушарки та зерносховища.

ЗЕРНООБРО́БНИЙ, -а, -е. Призначений для обробки зерна.

ЗЕРНООЧИ́СНИЙ, -йсна́, -йсне́. Признач. для очищення зерна (у 1, 2 знач.).

ЗЕРНООЧИ́СТКА, -и, *ж.* Очищення зерна (у 1, 2 знач.) від сторонніх домішок.

ЗЕРНООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Очищення зерна (у 1, 2 знач.).

ЗЕРНООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **зернооочи́сний**.

ЗЕРНОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Признач. для переробки зерна.

ЗЕРНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до зерна.

ЗЕРНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зерноподі́бний**.

ЗЕРНОПУ́ЛЬТ, -а, *ч.* Вид зерноочисної машини.

ЗЕРНОСУ́МІШ, -і, *ж.* Суміш злакових культур, що вирощується на корм худобі.

ЗЕРНОСУША́РКА, -и, *ж.* Установка, механічний пристрій або спеціально обладнане приміщення для сушіння зерна (у 1, 2 знач.) з доведенням його до кондиційної вологості.

ЗЕРНОСУША́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення для сушіння зерна (у 1, 2 знач.) з доведенням його до кондиційної вологості.

ЗЕРНОСУШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для сушіння зерна (*див.* **зерно́** 1, 2), з доведенням його до кондиційної вологості.

ЗЕРНОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Спеціально обладнане приміщення для схову, зберігання зерна (у 1, 2 знач.).

ЗЕРНОТЕ́РКА, -и, *ж.* Пристрій для ручного помелу, кам'яна плита, на якій зерно розтирається меншим каменем.

ЗЕРНОТІ́К, -то́ку, *ч.* Майданчик з обладнанням для молотьби зерна.

ЗЕРНОУЛО́ВЛЮВАЧ *див.* **зерновло́влювач**.

ЗЕРНОФУРА́Ж, -у́, *ч.* Зерновий корм для худоби та птахів.

ЗЕРНОФУРА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до зернофуражу.

ЗЕРНЬ, -і, *ж.* Вид орнаменту.

ЗЕ́РНЯ, -яти, *розм.* **ЗЕРНЯ́**, -я́ти, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **зерно́**. 2. *тільки мн., розм.* Соняшникове насіння.

ЗЕРНЯ́ *див.* **зе́рня**.

ЗЕ́РНЯТКО, *розм.* **ЗЕРНЯ́ТКО**, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **зе́рня** і **зерня́**.

ЗЕРНЯ́ТКО *див.* **зе́рнятко**.

ЗЕ́РНЯТКОВИЙ, -а, -е. Який має зернятка, насіння у своїх плодах. // *у знач. ім.* **зе́рняткові**, -вих, *мн.* Рослини, плоди яких мають зернятка.

ЗЕ́РНЯТОЧКО, *розм.* **ЗЕРНЯ́ТОЧКО**, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **зе́рнятко** і **зерня́тко**.

ЗЕРНЯ́ТОЧКО *див.* **зе́рняточко**.

ЗЕРО́, *невідм., с.* Нульове очко, нуль.

ЗЕРЦА́ЛО, -а, *с.* Оборонний обладунок із залізних пластин на Русі у 16 – 17 ст.

ЗЕТ, -а. 1. *ч. і с.* Назва останньої літери латинського алфавіту. 2. *ч., мат.* Позначення латинською літерою z невідомої або змінної величини. // Умовне позначення невідомого або такого, що навмисно не називається, числа або особи.

ЗЕТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. У вигляді (за формою) латинської літери зет (Z).

ЗЕФІ́Р[1], -у, *ч., поет.* Теплий легкий вітерець.

ЗЕФІ́Р[2], -у, *ч.* Вид тонкої бавовняної тканини для пошиття білизни (перев. чоловічих сорочок).

ЗЕФІ́Р[3], -у, *ч., кул.* Сорт фруктової пастили.

ЗЕФІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **зефі́р**[1]. 2. *перен.* Легкий, ніжний.

ЗЕФІ́РОВИЙ, -а, -е. Стос. до зефіру (*див.* **зефі́р**[2]).

З'ЄДНА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **з'єдна́ти**. 2. *у знач. прикм.* Об'єднаний, спільний.

З'ЄДНА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **з'єдна́ти** і **з'єдна́тися**. 2. Те, що з'єднує що-небудь із чимось; місце, де що-небудь з'єднано з чимось.

З'Є́ДНАННЯ, -я, *с.* Велика військова одиниця, яка складається з кількох частин одного або різних родів військ.

З'ЄДНА́ТИ *див.* **з'є́днувати**.

З'ЄДНА́ТИСЯ *див.* **з'є́днуватися**.

З'Є́ДНУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для з'єднування чого-небудь. *З'єднувальна муфта. З'єднувальна тканина.*

З'Є́ДНУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **з'є́днувати**.

З'Є́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **з'є́днувати** 1 – 4.

З'Є́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **З'ЄДНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Збирати в один колектив, гурт і т. ін.; об'єднувати, згуртовувати. // Збирати разом, докупи, складаючи, зливаючи, створювати одне ціле. // *перен.* Зв'язувати кого-небудь із кимось певними відносинами, почуттями і т. ін.; зближувати. 2. Скріплювати, зв'язувати одне з одним (деталі, кінці і т. ін.). // Прикладати одне до одного, стискуючи (пальці, руки). 3. Сполучати що-небудь із чимось. // Установлювати сполучення з ким-, чим-небудь за допомогою шляхів або інших засобів зв'язку. 4. Змішувати що-небудь з чимось, приєднувати що-небудь до чогось. // Поєднувати, суміщати одне з одним. 5. *тільки док., діал., за кого.* Віддати заміж. 6. *тільки док., діал., що.* Придбати, здобути що-небудь, домогтися чогось. // *кого.* Привернути до себе, перетягти на свій бік кого-небудь.

З'Є́ДНУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **З'ЄДНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Збиратися в один колектив, гурт і т. ін.; об'єднуватися, згуртовуватися. // *перен.* Бути, ставати зв'язаним із ким-небудь певними відносинами, почуттями і т. ін.; зближуватися. 2. Скріплюватися, зв'язуватися одне з одним (про деталі, кінці і т. ін.). // Прикладатись одне до одного, стискуючись (про пальці, руки). 3. Сполучатися з чим-небудь або між собою. // Зв'язуватися з ким-небудь телефоном, телеграфом, радіо. 4. Змішуватися з чим-небудь, приєднуватися до чогось. // Поєднуватися, суміщатися одне з одним. 5. *тільки недок.* Пас. до **з'є́днувати** 1 – 4.

З'Є́ДНУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для з'єднування чого-небудь.

З'Є́ДНУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **з'є́днувати**.

З'ЄХИ́ДСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *розм.* Док. до **єхи́дствувати**.

ЗЖА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док., без додатка і над ким, розм.* Виявити жаль, співчуття до кого-небудь, зглянутися на когось.

ЗЖА́ТИ *див.* **зжина́ти**.

ЗЖА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зжа́ти**. // **зжа́то**, *безос. присудк. сл.*

ЗЖАХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., рідко.* Відчути жах, злякатися.

ЗЖЕ́РТИ *див.* **зжира́ти**.

ЗЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зжива́ти** 1, 2.

ЗЖИВА́ТИ *і рідко* **ІЗЖИВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗЖИ́ТИ**, зживу́, зживе́ш *і рідко* **ІЗЖИ́ТИ**, ізживу́, ізживе́ш, *док., перех.* 1. Позбуватися чого-небудь, переборювати, викорінювати щось. 2. Створюючи нестерпні умови, не давати можливості жити денебудь. 3. *тільки док., розм.* Прожити (вік, життя і т. ін.).

ЗЖИВА́ТИСЯ *і рідко* **ІЗЖИВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗЖИ́ТИСЯ**, зживу́ся, зживе́шся *і рідко* **ІЗЖИ́ТИСЯ**, ізживу́ся, ізживе́шся, *док.* 1. Перебуваючи, живучи, працюючи певний час де-небудь із кимось, звикати один до одного, здружуватися. 2. *перен.* Постійно маючи справу з чим-небудь, думаючи про щось, перебуваючи де-небудь, звикати. // Поступово перевтілюватися в образ кого-небудь (про актора). 3. *тільки недок.* Пас. до **зжива́ти** 1.

ЗЖИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зжина́ти**.

ЗЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗЖА́ТИ**, зіжну́, зіжне́ш *і рідко* зожну́, зожне́ш, *док., перех.* Зрізувати біля самого кореня стебла хлібних та інших рослин.

ЗЖИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **зжина́ти**.

ЗЖИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зжира́ти**.

ЗЖИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗЖЕ́РТИ**, -ру́, -ре́ш; *мин. ч.* зжер, -ла, -ло; *док., перех.* 1. *вульг.* Їсти, поїдати страву з жадібністю. 2. *перен.* Знищувати, псувати що-небудь (про стихійні сили природи).

ЗЖИ́ТИ *див.* **зжива́ти**.

ЗЖИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зжи́ти**.

ЗЖИ́ТИСЯ *див.* **зжива́тися**.

ЗЖМА́КАНИЙ, ЗІЖМА́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зжма́кати, зіжма́кати**. // *у знач. прикм.*

ЗЖМА́КАТИ *і* **ЗІЖМА́КАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* 1. Зібгати, зім'яти що-небудь жужмом. 2. *перен.* Поспішаючи або не виявляючи уваги, зробити що-небудь неякісне.

ЗЖМА́КАТИСЯ *і* **ЗІЖМА́КАТИСЯ**, -ається, *док., розм.* Зібгатися, зім'ятися жужмом. // Покритися зморшками; зморщитися.

ЗЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зжува́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗЖО́ВКЛИЙ, *рідко* **ІЗЖО́ВКЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зжо́вкнути, ізжо́вкнути**. // *у знач. прикм.*

ЗЖО́ВКНУТИ *і рідко* **ІЗЖО́ВКНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* зжовк, -ла, -ло *і* зжо́вкнув, -нула, -нуло; ізжовк, -ла, -ло *і* ізжо́вкнув, -нула, -нуло; *док.* Стати жовтим; пожовтіти. // Набути хворобливого вигляду.

ЗЖОВТІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **зжовті́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗЖОВТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *розм.* Док. до **жовті́ти** 1.

ЗЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зжо́вувати**.

ЗЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЖУВА́ТИ**, зжую́, зжує́ш, *док., перех.* 1. Жуючи, подрібнювати, розминати що-небудь у роті. 2. *тільки док.* Розжувавши, з'їсти.

ЗЖОЛО́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* зжоло́блять; *док., перех.* 1. Зробити кривим, вигнутим; погнути що-небудь. 2. *безос., перен.* Скорчити, зігнути, перекривити від хвороби, горя і т. ін.

ЗЖОЛО́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* зжоло́бляться; *док.* 1. Стати кривим, вигнутим; погнутися (про предмети). 2. *перен.* Скорчитися, зігнутися, перекривитися від хвороби, горя і т. ін.

ЗЖОЛО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зжоло́бити**. // *у знач. прикм.*

ЗЖУВА́ТИ *див.* **зжо́вувати**.

ЗЖУВА́ТИСЯ, зжує́ться, *док.* Подрібнитися, розім'ятися в роті під час жування.

ЗЖУ́ЖМИТИ, -млю, -миш; *мн.* зжу́жмлять; *перех., рідко.* Док. до **жу́жмити**.

ЗЖУ́ЖМИТИСЯ, -иться; *мн.* зжу́жмляться; *рідко.* Док. до **жу́жмитися**.

ЗЖУ́ЖМЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зжу́жмити**. // *у знач. прикм.*

ЗЖУ́РЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зжури́ти**.

ЗЖУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **зжу́рений**.

ЗЖУ́РЕНО. Присл. до **зжу́рений**.

ЗЖУРИ́ТИ, зжурю́, зжу́риш, *док., перех., рідко.* Змучити журбою, сумом.

З-ЗА, ІЗ-ЗА, *прийм., з род. в.* Сполучення з прийм. **з-за, із-за** виражають: П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: 1. Уживається на означення спрямування руху, дії з протилежного або зворотного боку. 2. Уживається на означення зміни місцеположення, переміщення кого-, чого-небудь. 3. Уживається на означення місцевості, звідки хто-небудь родом. П р и ч и н о в і в і д н о ш е н н я: 4. *рідко.* Уживається на означення причини дії. В і д н о ш е н н я м е т и: 5. *рідко.* Уживається на означення того, заради чого відбувається дія. О б ' є к т н і в і д н о ш е н н я: 6. Уживається на означення особи, предмета, які є приводом до якої-небудь дії.

ЗЗА́ДУ, ІЗЗА́ДУ, *присл.* 1. Із задньої сторони, зворотного боку, із спини; прот. с п е р е д у. // На деякій віддалі, слідом за ким-, чим-небудь; прот. п о п е р е д у. 2. *у знач. прийм. з род. в.* Уживається на означення предмета, особи, позаду яких відбувається дія або що-небудь розміщене.

ЗЗА́МОЛОДУ, *присл.* За молодих літ, у молоді роки; замолоду.

ЗЗИВА́ТИ *і рідко* **ІЗЗИВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗІЗВА́ТИ**, зізву́, зізве́ш, *док., перех., розм.* Сигналом, криком чи якось інакше збирати в одне місце всіх чи багатьох; скликати. // Кликати, запрошувати куди-небудь, до когось.

ЗЗИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗЗИРНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Обмінюватися швидкими поглядами. // Зустрічатися поглядом (про очі). 2. *на кого – що, діал.* Задивлятися.

ЗЗИРНУ́ТИСЯ *див.* **ззира́тися**.

ЗЗО́ВНІ, ІЗЗО́ВНІ, *присл.* З зовнішнього боку. // З боку кого-, чого-небудь стороннього.

ЗІВЕ́РТ, -а, *ч., фіз.* Одиниця еквівалентної дози випромінювання в Міжнародній системі одиниць СІ.

ЗИГЗА́Г, ЗИҐЗА́Ґ, -а, *ч.* 1. Ламана лінія. // *перен.* Відхід, збочення від основного курсу в політиці, житті і т. ін. 2. *у знач. присл.* **зигза́гом, зиґза́ґами**. Утворюючи ламану лінію, лишаючи слід у вигляді такої лінії. 3. *с. г.* Назва борони із зигзагоподібним розміщенням зубців.

ЗИГЗА́Г-МАШИ́НА, ЗИҐЗА́Ґ-МАШИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **зигмаши́на, зиґмаши́на**.

ЗИГЗАГОПОДІ́БНИЙ *і* **ЗИҐЗАҐОПОДІ́БНИЙ**, -а, -е. Який має форму зигзага.

ЗИГЗАГОПОДІ́БНІСТЬ, ЗИҐЗАҐОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зигзагоподі́бний, зиґзаґоподі́бний**.

ЗИГЗАГУВА́ТИЙ *і* **ЗИҐЗАҐУВА́ТИЙ**, -а, -е, *розм.* Те саме, що **зигзагоподі́бний**.

ЗИГЗАГУВА́ТІСТЬ, ЗИҐЗАҐУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **зигзагува́тий, зиґзаґува́тий**.

ЗИГЗИ́ЦЯ, -і, *ж., нар.-поет.* Зозуля.

ЗИГІО́Н, -у, *ч., анат.* Точка виличної кістки, що найбільш виступає вбік.

ЗИГМАШИ́НА *див.* **зикмашина**.

ЗИГОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Тип статевого процесу в ряді нижчих рослин: грибів зигоміцетів та зелених водоростей кон'югат.

ЗИГОДАКТИ́ЛІЯ, -ї, *ж., мед.* Шкірна синдактилія II і III пальців ступні.

ЗИГОМАТИЦИ́Т, -у, *ч., мед.* Гнійний процес у виличному відростку скроневої кістки.

ЗИГОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* Підклас нижчих грибів. Мікроскопічні гриби. Найпоширеніші мукорові гриби, які містяться в ґрунті, на рослинних продуктах, і ентомофторові гриби – паразити (перев. комах).

ЗИГОМО́РФНИЙ, -а, -е. Двоформний. ** **Зигомо́рфна кві́тка** – квітка, через яку можна провести лише одну площину симетрії; неправильна квітка.

ЗИГОСПО́РА, -и, *ж.* Спора, яка утворюється в результаті зигогамії.

ЗИГО́ТА, -и, *ж.* Клітина, що утворюється внаслідок злиття жіночої й чоловічої статевих клітин (гамет) рослинних або тваринних організмів.
ЗИГЗА́Г *див.* **зигза́г.**
ЗИГЗА́Г-МАШИ́НА *див.* **зигза́г-машина.**
ЗИГЗАГОПОДІ́БНИЙ *див.* **зигзагоподі́бний.**
ЗИГЗАГОПОДІ́БНІСТЬ *див.* **зигзагоподі́бність.**
ЗИГЗАГУВА́ТИЙ *див.* **зигзагува́тий.**
ЗИГЗАГУВА́ТІСТЬ *див.* **зигзагува́тість.**
ЗИЗ, -а, *ч.*, *діал.* Косоокість. ** **ди́витися (погляда́ти, гля́нути і т. ін.) зи́зом**: а) косити, скошувати очі (про фізичну ваду зору); б) кидати косі погляди, виявляючи невдоволення, недоброзичливість.
ЗИЗА́НІЯ, -ї, *ж.* Рід трав'янистих рослин родини злакових.
ЗИ́ЗИЙ, -а, -е, *діал.* Косий.
ЗИЗИ́ФУС, -у, *ч.* Те саме, що **уна́бі.**
ЗИЗОО́КИЙ, -а, -е, *діал.* Косоокий.
ЗИЗОО́КІСТЬ, -кості, *ж.*, *діал.* Косоокість.
ЗИЗУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Трохи косоокий; косуватий.
ЗИЗУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зизува́тий.**
ЗИЗУВА́ТО, *діал.* Присл. до **зизува́тий.**
ЗИК, -у, *ч.*, *розм.* Різкий, дуже голосний звук; крик, галас.
ЗИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ЗИ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Різко кричати.
ЗИКМАШИ́НА, ЗИГМАШИ́НА, -и, *ж.* Машина для утворення виступів і заглибин (зиків) та інших операцій обробки тонколистового матеріалу.
ЗИ́КНУТИ *див.* **зи́кати.**
ЗИКУРА́Т, -у, *ч.* В архітектурі Стародавньої Месопотамії – культова вежа.
ЗИЛО́ТИ, -ів, *мн.* Політичне угруповання у Фессалоніках в 40-х р. 14 ст.
ЗИЛЬБЕРГЛЕ́Т, -у, *ч.* Свинцевий глет, що його одержують при виплавленні срібла з веркблею.
ЗИМА́, -и́, *ж.* 1. Найхолодніша пора року між осінню і весною. 2. *розм.*, *рідко.* Навчальний рік.
ЗИМА́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Зимівля (у 2 знач.).
ЗИМЕ́ЦЬ, -мця́, *ч.*, *архіт.*, *зах.* Фронтон.
ЗИМІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зимівлі (у 1 знач.).
ЗИМІ́ВЛЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **зимува́ння.** 2. Місце, приміщення, де хто-небудь зупиняється, живе взимку.
ЗИМІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Утеплене приміщення для зимування бджіл. 2. *іст.* Зимове житло запорожця за межами Січі.
ЗИМІ́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто залишається зимувати десь з певною метою.
ЗИМІ́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **зимі́вник.**
ЗИ́МНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який має низьку або відносно низьку температуру; холодний. // З тривалими, сильними холодами. 2. Який не випромінює тепло або дає дуже мало тепла. 3. Неутеплений, без опалення. 4. *перен.* Спокійний, стриманий у вияві почуттів. 5. *перен.* Позбавлений душевної теплоти, пристрасті. // Який не виражає ніякого почуття; байдужий. *Зимні очі. Зимне слово.*
ЗИМНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *розм.* Дерево, на якому до пізньої осені висять плоди. 2. *діал.* Гарячка, пропасниця.
ЗИ́МНІЙ, -я, -є, *розм.* Те саме, що **зимо́вий.**
ЗИ́МНО[1], *розм.* 1. Присл. до **зи́мний** 1, 2, 4, 5. 2. *у знач. присудк. сл.* Про наявність холоду, низької температури повітря. 3. *у знач. присудк. сл.*, *кому, рідко в що.* Про відчуття холоду ким-небудь.
ЗИ́МНО[2], -а, *с.*, *діал.* Холод.
ЗИМО́ВИЙ, -о́ва, -о́ве. Стос. до зими (у 1 знач.). // Признач. для зими, використовуваний узимку.
ЗИМОВИ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **зимівни́к** 1. 2. Те саме, що **зимі́вник.**
ЗИМО́ВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **зимі́вля** 2.
ЗИМО́ВНИК, -а, *ч.*, *іст.*, *рідко.* Те саме, що **зимі́вник** 2.
ЗИМО́ВО-ВЕСНЯ́НИЙ, -я́на́, -я́не́. Стос. до зими і весни. *Зимово-весняний сезон.*
ЗИМОЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е. Який зеленіє і взимку (про рослини).
ЗИМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ хімії, що вивчає процеси бродіння органічних речовин.
ЗИМО́НЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **зима́** 1.
ЗИМОРО́ДОК, -дка, *ч.* Невеликий птах із масивною головою, красивим густим пір'ям, довгим прямим дзьобом чорного або червоного кольору і дуже короткими ногами; живе біля води.
ЗИМОСПЛЯ́ЧІ, -их, *мн.* Тварини, які впадають на зиму в сплячку (бурий ведмідь, борсук, сурки та ін.).
ЗИМОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́, *с. г.* Здатний протистояти морозам та іншим несприятливим умовам зими (про рослини).
ЗИМОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.*, *с. г.* Якість за знач. **зимостійкий.**
ЗИМО́Ю, *присл.* У зимовий час, під час зими; взимку.
ЗИМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. В якому зимують риби.
ЗИМУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Місце, де зимують риби.
ЗИМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **зимува́ти.**
ЗИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.*, *де.* Жити де-небудь узимку, залишатися десь на зиму. // Бути розташованим, міститися де-небудь протягом усієї зими. // *чим*, *розм.* Харчуватися чим-небудь, їсти щось узимку. 2. *перех.*, *розм.* Доглядати, годувати і т. ін. протягом зими, залишати де-небудь на зиму (тварин).
ЗИМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який переносить, витримує зимові холоди. *Зимуюча гусінь.*
ЗІ́НГШПІЛЬ, -ю, *ж.* Німецька комічна опера, в якій спів і танці чергуються з розмовними діалогами.
ЗИНДЖАНТРО́П, -а, *ч.* Викопний людиноподібний вищий примат, що відноситься до австралопітеків.
ЗІ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **диви́тися** 1, 4.
ЗИРК, *присудк. сл.*, *розм.* 1. Уживається за знач. **зи́ркнути.** 2. Уживається для вираження раптовості, несподіваності настання або вияву чого-небудь.
ЗИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Час від часу дивитися, поглядати на кого-, що-небудь.
ЗИ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **зи́ркати.**
ЗИРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **зи́ркнути.**
ЗИСК, -у, *ч.* 1. Сума, на яку прибуток перевищує витрати. // Прибуток, джерелом якого є додаткова вартість. 2. Прибуток від якогось роду діяльності, від заснування чого-небудь і т. ін.; бариш. ** **втра́чений зиск** – недоодержані доходи (прибутки). 3. *розм.* Добрий результат, користь від кого-, чого-небудь.
ЗИСКО́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до зиску (у 1, 2 знач.).
ЗИСКО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зиско́вний.**
ЗИСКООТРИ́МУВАЧ, -а, *ч.* Юридична особа, що отримує прибуток від оренди устаткування, але не має законного права власності на нього.
ЗИ́ХИ, -ів, *мн.* Стародавні племена на Північно-Західному Кавказі.
ЗИ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зи́чити**[2]. // *у знач. прикм.* *Зичені гроші.*
ЗИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зи́чити**[1].
ЗИ́ЧИТИ[1], -чу, -чиш, *недок.*, *чого або з інфін.* Висловлювати побажання чого-небудь; бажати.
ЗИ́ЧИТИ[2], -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Позичати.
ЗИЧЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який зичить що-небудь добре. // Який виражає добре ставлення, прихильність, приязнь і т. ін. до кого-небудь.
ЗИЧЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість за знач. **зичли́вий.**
ЗИЧЛИ́ВО. Присл. до **зичли́вий.**
ЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який голосно, різко звучить; гучний.
ЗИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **зи́чний.**
ЗИ́ЧНО. Присл. до **зи́чний.**
ЗІ *див.* **з.**
ЗІ́БГАНИЙ, *рідше* **ЗО́БГАНИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зібга́ти, зобга́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який зібгався, зобгався, став зморщеним, скривленим. 3. *у знач. прикм.* Який зім'явся, став м'ятим.
ЗІБГА́ТИ *і рідше* **ЗОБГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Зім'яти, зіжмакати що-небудь жужмом. // *перен.* Приховати, затамувати (почуття). 2. Певним чином зігнути, скласти що-небудь. 3. Зліпити, виробити що-небудь із тіста. 4. *перен.* Зробити, створити, написати і т. ін. що-небудь наспіх, швидко.
ЗІБГА́ТИСЯ *і рідше* **ЗОБГА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Зігнутися, зщулитися, скорчившись (про людину, тварину). 2. *тільки 3 ос.* Зібратися в зморшки. 3. *тільки 3 ос.* Стати м'ятим; зім'ятися.
ЗІ́БРАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зібра́ти.** // *у знач. прикм.* // **зі́бране**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Насторожений, зосереджений. // Чистий, акуратний.
ЗІ́БРАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зі́браний** 2. // Чіткість, організованість.
ЗІБРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зібра́ти.** 2. *рідко.* Спільне засідання членів організації, колективу; збори. 3. *іст.* Зустріч групи людей, товариства для відпочинку, розваг і т. ін. // *іст.* Складова частина назви клубу, в якому збиралося певне коло людей. *Дворянське зібрання. Купецьке зібрання.* 4. Сукупність предметів, зібраних за яким-небудь принципом; колекція. // Сукупність певних текстів, зібраних і виданих разом.
ЗІ́БРАНО. Присл. до **зі́браний** 2.
ЗІБРА́ТИ *див.* **збира́ти.**
ЗІБРА́ТИСЯ *див.* **збира́тися.**
ЗІВ, -а, *ч.* 1. Вхід із порожнини рота в глотку. ** **акуше́рський зів** – зовнішній отвір шийки матки під час пологів. 2. *діал.* Рот.
ЗІВА́КА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* 1. Людина, яка від нічого робити задивляється на кого-, що-небудь. 2. Дуже розгублена, неуважна людина.
ЗІВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **зіва́ти.**
ЗІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* 1. Мимоволі вдихати і одразу ж видихати повітря ротом; позіхати. 2. *перен.* Пропускати нагоду, зручний випадок і т. ін.
ЗІ́ВЕРТ, -а, *ч.* Одиниця еквівалентної дози іонізаційного випромінювання в СІ.
ЗІ́ВИ, -ів, *мн.*, *зах.* Зябра.
ЗІ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **зів.**
ЗІВНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **зіва́ти** 1.
ЗІВО́К, -вка́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **позіха́ння.** 2. *перен.* Недогляд, промах. ** **да́ти зівка́** – через неуважність, розгубленість тощо не помітити чого-небудь, пропустити нагоду, зручний випадок і т. ін.; проґавити.
ЗІВ'Я́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зів'я́лити.** // *у знач. прикм.*
ЗІВ'Я́ЛИЙ, *рідше* **ЗОВ'Я́ЛИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зів'я́нути, зов'я́нути, зів'я́ти, зов'я́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який зів'яв, перестав бути зеленим, свіжим; в'ялий (про рослини). // *перен.* Позбавлений свіжості, пружності; зморшкуватий (про шкіру людини і т. ін.). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який утратив жвавість, рухливість, бадьорість; млявий.
ЗІВ'Я́ЛИТИ *і рідко* **ЗОВ'Я́ЛИТИ**, -в'ялю, -в'я́лиш, *перех.* Док. до **в'я́лити.**
ЗІВ'Я́ЛІСТЬ, ЗОВ'Я́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **зів'я́лий.**
ЗІВ'Я́ЛО, *перен.* Присл. до **зів'я́лий** 3.
ЗІВ'Я́НУТИ *і рідше* **ЗОВ'Я́НУТИ, ЗІВ'Я́ТИ** *і рідше* **ЗОВ'Я́ТИ**, -в'я́ну, -в'я́неш, *док.* 1. Стати в'ялим, сухим; засохнути (про рослини). 2. *перен.* Утратити молодість, красу; змарніти (про людину). // Утратити жвавість, рухливість, бадьорість; зробитися в'ялим, млявим. 3. *перен.* Утратити силу вияву, ослабнути, зникнути (про почуття, думки, надії і т. ін.). 4. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **уме́рти.**
ЗІВ'Я́ТИ *див.* **зів'я́нути.**
ЗІ́ГНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зігна́ти.**
ЗІГНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зігна́ти.**
ЗІГНА́ТИ *див.* **зганя́ти.**
ЗІ́ГНЕНИЙ *див.* **зі́гну́тий.**
ЗІГНИВА́ННЯ, ЗОГНИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зігнива́ти, зогнива́ти.**
ЗІГНИВА́ТИ *див.* **згнива́ти.**
ЗІГНИ́ЛИЙ *див.* **згни́лий.**
ЗІГНИ́ЛІСТЬ, ЗОГНИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан. за знач. **зігни́лий, зогни́лий.**
ЗІГНИ́ТИ *див.* **згнива́ти.**
ЗІГНОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого проігнорували.
ЗІГНОРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зігноро́ваний.**
ЗІГНОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **ігнорува́ти.** // Проігнорувати.
ЗІГНУ́ТИ *див.* **згина́ти.**
ЗІ́ГНУТИЙ, *рідко* **ЗО́ГНУТИЙ, ЗІ́ГНЕНИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зігну́ти** і **зогну́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який має дугоподібну форму. 3. *у знач. прикм.* Який зігнувся від чого-небудь.
ЗІГНУ́ТИСЯ *див.* **згина́тися.**
ЗІ́ГНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **зі́гну́тий** 2, 3.
ЗІГРАВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ЗІГРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, **ЗІГРА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Досягати злагодженості у грі.
ЗІ́ГРАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зігра́ти.** 2. *у знач. прикм.* Злагоджений.
ЗІ́ГРАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зі́граний** 2.
ЗІГРА́ТИ *і рідше* **ЗОГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Взяти участь, провести час у якій-небудь грі. *Зіграти весілля.* 2. *перех.* Виконати, поставити в театрі, на сцені (п'єсу, оперу і т. ін.). // Зобразити кого-небудь, виконати якусь роль. 3. *перех.* Виконати що-небудь на музичному інструменті. // *неперех.*, *перен.*, *на чому.* Вплинути на чиїнебудь інстинкти, почуття і т. ін., використавши їх у своїх цілях. *Зіграти важливу роль.*
ЗІГРА́ТИСЯ *див.* **зіграва́тися.**
ЗІГРІВА́ЛЬНИЙ, ЗОГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для зігрівання, зогрівання кого-, чого-небудь. *Зогрівальний компрес.*
ЗІГРІВА́ННЯ, ЗОГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **зігріва́ти, зогріва́ти і зігріва́тися, зогріва́тися.**
ЗІГРІВА́ТИ *і* **ЗОГРІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗІГРІ́ТИ** *і* **ЗОГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Гріючи, робити теплим, гарячим; нагрівати. // Викликати або посилювати відчуття тепла в організмі. 2. *перен.* Морально підтримувати кого-небудь, втішати, підбадьорювати. // Сповнювати (душу, серце) почуттям бадьорості, втіхи. *Зігрівати старість.* 3. *перен.* Оживляти гарячим, радісним почуттям, світлою думкою і т. ін., примушувати звучати щиро, безпосередньо.
ЗІГРІВА́ТИСЯ *і* **ЗОГРІВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗІГРІ́ТИСЯ** *і* **ЗОГРІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Ставати теплим, гарячим; нагріватися. 2. Гріти, зігрівати себе, своє тіло. 3. *тільки недок.* Пас. до **зігріва́ти.**
ЗІГРІ́ТИ *див.* **зігріва́ти.**
ЗІГРІ́ТИЙ, ЗОГРІ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зігрі́ти, зогрі́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який зігрівся, зогрівся, став теплим, гарячим.
ЗІГРІ́ТИСЯ *див.* **зігріва́тися.**
ЗІГРУВА́ТИСЯ *див.* **зіграва́тися.**
ЗІДЗВОНИ́ТИСЯ *див.* **здзвони́тися.**
ЗІ́ДРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зідра́ти.**
ЗІДРА́ТИ *див.* **здира́ти.**
ЗІДРА́ТИСЯ *див.* **здира́тися.**
ЗІЖМА́КАНИЙ *див.* **зжма́каний.**
ЗІЖМА́КАТИ *див.* **зжма́кати.**
ЗІЖМА́КАТИСЯ *див.* **зжма́катися.**
ЗІЗВА́ТИ *див.* **ззива́ти.**
ЗІЗНАВА́ТИСЯ, -аю́ся, -ає́шся, *недок.*, **ЗІЗНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Казати відверто про свій стан, свої вчинки і т. ін.; признаватися в чому-небудь. 2. *юр.* Подавати усно чи письмово якісь відомості, дані про кого-, що-небудь, свідчити під час допитів або на суді. 3. *з ким – чим*, *діал.* Знайомитися.
ЗІЗНА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зізнава́тися, зізна́тися** 1. 2. *юр.* Повідомлення якихось даних, свідчення про кого-, що-небудь під час допитів або на суді, викладене усно чи письмово.
ЗІЗНА́ТИСЯ *див.* **зізнава́тися.**
ЗІЙТИ́[1] *див.* **схо́дити.**
ЗІЙТИ́[2] *див.* **схо́дити.**
ЗІЙТИ́СЯ *див.* **схо́дитися.**
ЗІЛИ́НА, -и, *ж.* Стеблина будь-якої, здебільшого запашної трав'янистої рослини.
ЗІЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **зіли́на.**
ЗІЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **зіли́нка.**
ЗІ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. *збірн.* Різноманітні, здебільшого запашні трав'янисті рослини. ** **тата́рське зі́лля** – трав'яниста болотна рослина з довгим мечоподібним листям; використовується в медицині, парфумерії та лікерному виробництві. 2. Навар або настій з деяких рослин, який використовується в народній медицині перев. з лікувальною метою. 3. *розм.* Те саме, що **тютю́н.** 4. *розм.* Те саме, що **горі́лка.** 5. *збірн.*, *ірон.* В'їдливі, причепливі люди, які роблять що-небудь погане, шкід-

ливе. // Про жваву хитру жінку. // *збірн.* Шкідливі комахи, миші і т. ін. 6. *збірн., зневажл., рідко.* Дрібні предмети, будь-яке хатнє начиння.
ЗІЛЛЯ́ТИ *див.* **злива́ти.**
ЗІЛЛЯ́ТИЙ *див.* **злитий.**
ЗІЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **злива́тися.**
ЗІ́ЛЛЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **зі́лля** 1 – 5. // *іро́н.*
ЗІЛЬБЕРГРО́Ш, -а, *ч.* Старовинна пруська срібна монета.
ЗІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **зі́лля.**
ЗІЛЬНИ́К, -а́, *ч., діал.* 1. Квітник. 2. Горщик для квітів; вазон.
ЗІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Жлукто.
ЗІМБАБВІ́ЄЦЬ *див.* **зімбабві́йці.**
ЗІМБАБВІ́ЙКА *див.* **зімбабві́йці.**
ЗІМБАБВІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **зімбабві́йці** та Зімбабве.
ЗІМБАБВІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **зімбабві́єць,** -йця, *ч.;* **зімбабві́йка,** -и, *ж.*). Народ Зімбабве; представники цього народу.
ЗІМІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **імітува́ти.**
ЗІ́МКНЕНИЙ, ЗІ́МКНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зімкну́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який зімкнувся, з'єднався (перев. краями, кінцями). *Зімкнені ряди.*
ЗІ́МКНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зі́мкнений** 2.
ЗІ́МКНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зімкну́ти** і стан за знач. **зімкну́тися.**
ЗІМКНУ́ТИ *див.* **змика́ти.**
ЗІ́МКНУТИЙ *див.* **зі́мкнений.**
ЗІМКНУ́ТИСЯ *див.* **змика́тися.**
ЗІ́МКНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зі́мкнутий** 2.
ЗІМЛІВА́ННЯ *див.* **зомліва́ння.**
ЗІМЛІВА́ТИ *див.* **зомліва́ти.**
ЗІМЛІ́ЛИЙ *див.* **зомлі́лий.**
ЗІМЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., діал.* Стан за знач. **зімлі́лий.**
ЗІМЛІ́ННЯ *див.* **зомлі́ння.**
ЗІМЛІ́ТИ *див.* **зомліва́ти.**
ЗІМПРОВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зімпровізува́ти.** // *у знач. прикм.*
ЗІМПРОВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Скласти вірш, пісню і т. ін., виголосити промову тощо без попереднього підготування.
ЗІМ'Я́ТИ, -мну́, -мне́ш, *док., перех.* 1. Необережно поводячись із чимось, торкаючись чого-небудь, зробити нерівним, зібганим. // Зібгати, зіжмакати що-небудь жужмом. // Дуже пошкодити ударами, поштовхами; побити, попсувати. // *безос.* // Покрити складками, зморшками (обличчя). 2. Пригнути, притоптати до землі (рослини). // *розм.* Збити кого-небудь з ніг, притиснути до землі, придавити. 3. Швидким натиском порушити бойовий порядок, розладнати чиї-небудь ряди. // Перемогти кого-небудь, зламати опір. 4. *перен.* Морально принизити кого-небудь, зменшити вияв якихось почуттів тощо. 5. Давлячи, стискуючи, мнучи, очистити що-небудь від чогось.
ЗІМ'Я́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зім'я́ти.** // **зім'я́то,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зім'явся, став пом'ятим. 3. *у знач. прикм.* Покритий зморшками, зморшкуватий (про обличчя).
ЗІМ'Я́ТИСЯ, -мне́ться, *док.* Стати нерівним, пом'ятим.
ЗІНГШПІ́ЛЬ, -я, *ч., муз.* Німецька комічна опера, у якій спів і танці чергуються з розмовними діалогами.
ЗІНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Отвір у райдужній оболонці ока, крізь який у нього проникає світлове проміння. // *розм.* Райдужна оболонка ока. 2. *розм., рідко.* Те саме, що **о́ко.**
ЗІНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується зіниці. ** **зіни́чні рефле́кси** – зміна діаметру зіниць, яка виникає у відповідь на світлове подразнення сітківки, при конвергенції очних яблук, акомодації до різнофокусного бачення, а також у відповідь на різні екстрацептивні та інші подразники.
ЗІНІЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зініціюва́ти.**
ЗІНІЦІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш. Док. до **ініціюва́ти.**
ЗІНО́ВАТЬ, -і, *ж.* Те саме, що **роки́тник.**
ЗІНСЬКИЙ: ** **зі́нське щеня́** – те саме, що **сліпе́ць** 2.
ЗІНТЕГРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зінтегрува́ти.**
ЗІНТЕГРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **інтегрува́ти** 2.
ЗІ́НЬКИ, -ньок, *мн., розм.* Зіниці.
ЗІПА́КА, -и, *ч. і ж., розм.* Людина, яка багато кричить.
ЗІПА́ННЯ, -я, *с., розм.* Крик; голосний зойк.
ЗІПЕ́РТИ *див.* **спира́ти.**
ЗІПЕ́РТИЙ *див.* **спе́ртий.**
ЗІПЕ́РТИСЯ *див.* **спира́тися.**
ЗІПНУ́ТИ[1], -ну́, -не́ш, *док., розм.* Однокр. до **зіпа́ти.**
ЗІПНУ́ТИ[2] *див.* **зіп'ясти́.**
ЗІПНУ́ТИЙ *див.* **зіп'я́тий.**
ЗІПНУ́ТИСЯ *див.* **спина́тися.**
ЗІПРІВА́ТИ *див.* **зіпрі́ти.**
ЗІПРІ́ЛИЙ, ЗОПРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **зіпрі́ти.** // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Гнилий, прілий.
ЗІПРІ́ЛІСТЬ, ЗОПРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зіпрі́лий, зопрі́лий.**
ЗІПРІ́ТИ, ЗОПРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.,* **ЗІПРІВА́ТИ, ЗОПРІВА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *розм.* Стати мокрим від поту; спітніти. 2. *тільки 3 ос.* Згнисти пріючи.
ЗІПСО́ВАНИЙ, *рідше* **ЗОПСО́ВАНИЙ,** -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зіпсува́ти, зопсува́ти.** // **зіпсо́вано,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зіпсувався, став непридатним для використання, вживання. 3. *у знач. прикм.* Який змінився на гірше, погіршав. 4. *у знач. прикм.* З поганими нахилами, звичками; розбещений.
ЗІПСО́ВАНІСТЬ, *рідше* **ЗОПСО́ВАНІСТЬ,** -ності, *ж.* Властивість за знач. **зіпсо́ваний, зопсо́ваний** 2 – 4.
ЗІПСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зіпсува́ти.**
ЗІПСУВА́ТИ *і рідше* **ЗОПСУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Зробити непридатним для користування, вживання, попсувати, поламати і т. ін. // Спотворити, зробити некрасивим. 2. Зробити неприємним, поганим; погіршити. 3. Негативно вплинути на кого-небудь, розбестити когось.
ЗІПСУВА́ТИСЯ *і рідше* **ЗОПСУВА́ТИСЯ,** -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Стати непридатним для використання, вживання; попсуватися, поламатися і т. ін. 2. *тільки 3 ос.* Змінитися на гірше; погіршати. 3. Засвоїти погані нахили, звички під впливом кого-, чого-небудь, розбеститися.
ЗІПСУ́ТИЙ, *рідше* **ЗОПСУ́ТИЙ,** -а, -е, *розм.* Те саме, що **зіпсо́ваний.**
ЗІПСУ́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **зіпсу́тий.**
ЗІПСУТТЯ́, *рідше* **ЗОПСУТТЯ́,** -я́, *с.* Дія за знач. **зіпсува́ти, зопсува́ти** і стан за знач. **зіпсува́тися, зопсува́тися.**
ЗІПХНУ́ТИ *див.* **спиха́ти.**
ЗІПХНУ́ТИЙ *див.* **спихну́тий.**
ЗІП'ЯСТИ́ *і* **ЗІПНУ́ТИ** *і* **ЗІП'Я́ТИ,** зіпну́, зіпне́ш, *док., перех., розм.* Збудувати, поставити, спорудити щонебудь самому, своїми силами. *Зіпнути крокви.*
ЗІП'ЯСТИ́СЯ *див.* **спина́тися.**
ЗІП'Я́ТИ *див.* **зіп'ясти́.**
ЗІП'Я́ТИЙ, ЗІПНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зіп'ясти́, зіпну́ти** і **зіп'я́ти.**
ЗІП'Я́ТИСЯ *див.* **спина́тися.**
ЗІР, зо́ру, *ч.* 1. Одне з п'яти почуттів, органом якого є око. // Здатність бачити. 2. Спрямованість очей на кого-, що-небудь; погляд. 3. Те саме, що **о́чі.** ** **під куто́м зо́ру** – з погляду кого-, чого-небудь, з того чи іншого боку.
ЗІ́РВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зірва́ти.** // **зі́рвано,** *безос. присудк. сл.*
ЗІРВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зірва́ти.**
ЗІРВА́ТИ *див.* **зрива́ти.**
ЗІРВА́ТИСЯ *див.* **зрива́тися.**
ЗІРВИГОЛОВА́, -и́, *ч. і ж., розм.* Смілива людина, яка ніколи нічого не боїться, ні перед чим не зупиняється. // Бешкетник.
ЗІ́РКА, -и, *ж.* 1. Самосвітне небесне тіло, що являє собою скупчення розжарених газів. // *мн.* Дрібні світні частинки; іскри. // *перен.* Доля, щастя, успіх. 2. *перен.* Про дуже видатну, прославлену людину. 3. Геометрична фігура з гострокінцевими, перев. п'ятьма виступами по колу; предмет такої форми. ** **морська́ зі́рка** – морська безхребетна тварина типу голкошкірих. 4. Світла пляма на лобі у тварин. 5. *мн.* Садова рослина, суцвіття якої має квітки з п'ятьма пелюстками.
ЗІРКА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Променистий, сяючий (про очі). 2. Те саме, що **зірки́й.** 3. Пухирчастий (про тісто і т. ін.). 4. Прикрашений зіркою, зірками. 5. З квітками, подібними формою до зірок.
ЗІРКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має добрий зір; гострозорий. 2. Пильний, уважний, спостережливий.
ЗІ́РКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **зірки́й.**
ЗІ́РКО. Присл. до **зірки́й.**
ЗІРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зі́рка.**
ЗІРКОГЛЯ́ДОВІ, -их, *мн.* Родина риб ряду окуноподібних.
ЗІРКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до зірки, схожий на неї.
ЗІРКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зіркоподі́бний.**
ЗІРКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес перетворення хмар розрідженого газу у щільні самосвітні газові кулі – зорі.
ЗІРКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на зірку.
ЗІ́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Зоряний.
ЗІРНИ́ЦЯ[1], -і, *ж., поет.* 1. Те саме, що **зі́рка** 1. // Ранкова або вечірня зірка. 2. Яскраве освітлення горизонту перед сходом і після заходу сонця. 3. Короткий світловий спалах без грому на обрії уночі або ввечері – відблиск далекої грози; блискавиця (у 2 знач.). // Спалах вогню. 4. Те саме, що **зі́рка** 3.
ЗІРНИ́ЦЯ[2], -і, *ж., діал.* Молоде дерево, яке виросло з зерна, насінини.
ЗІ́РНИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **зірни́ця**[1] 1.
ЗІ́РНО, *присл., діал.* Зоряно. // *у знач. присудк. сл.*
ЗІРОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *рідко.* Док. до **іронізува́ти.**
ЗІ́РОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **зі́рка** 1, 3 – 5. // Пестливе звертання до людини.
ЗІ́РОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **зі́рка** 1, 3 – 5. // Пестливе звертання до людини. 2. Умовна позначка, вживана з різною метою в книжках, рукописах і т. ін. 3. *тех.* Зубчасте колесо в ланцюгових передачах. 4. *мн.* Рід трав'янистих рослин родини лілійних. 5. *мисл.* Сучасний прилад для зірчастоподібного запресовування дульця гільзи.
ЗІ́РОЧНИК, -а, *ч.* Багаторічна отруйна рослина родини гвоздикових із білими квітками.
ЗІРЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Формою схожий на зірку (у 3 знач.). // Блискучий, іскристий. 2. *рідко.* Те саме, що **зо́ряний.** ** **зірча́стий мак** – дикий мак.
ЗІРЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зірча́стий.**
ЗІРЧА́СТО. Присл. до **зірча́стий** 1.
ЗІРЧА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зірча́стий.**
ЗІРЧА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зірча́тий.**
ЗІРЧА́ТО. Присл. до **зірча́тий.**
ЗІСКА́КУВАННЯ, ЗСКА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зіска́кувати, зска́кувати.**
ЗІСКА́КУВАТИ *і* **ЗСКА́КУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.,* **ЗІСКО́ЧИТИ** *і* **ЗСКО́ЧИТИ,** -чу, -чиш, *док.* 1. Сплигуючи, спускатися з чого-небудь; зістрибувати. // *розм.* Швидким, різким рухом вставати; схоплюватися. 2. *тільки 3 ос.* Не утримавшись на чому-небудь, падати. 3. *перен., розм.* Зникати раптово (про почуття, стан).
ЗІСКО́Б, -у, *ч.* Невеликий шар слизової оболонки або тканини, знятий для цитологічного дослідження; зняття такого шару.
ЗІСКО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зіскобли́ти.**
ЗІСКОБЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш. Док. до **скобли́ти.**
ЗІСКО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зіско́блювати.**
ЗІСКО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Зчищати, знімати верхній шар чогось чим-небудь гострим.
ЗІСКО́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **зіско́блювати.**
ЗІСКОВЗНУ́ТИ *див.* **зіско́взувати.**
ЗІСКОВЗНУ́ТИСЯ *див.* **зіско́взуватися.**
ЗІСКО́ВЗУВАННЯ, ЗСКО́ВЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зіско́взувати, зско́взувати.**
ЗІСКО́ВЗУВАТИ *і* **ЗСКО́ВЗУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.,* **ЗІСКОВЗНУ́ТИ** *і* **ЗСКОВЗНУ́ТИ,** -ну́, -не́ш, *док.* 1. Поковзом сунутися, спускатися вниз. 2. *тільки 3 ос.* Не утримавшись на чому-небудь, падати.
ЗІСКО́ВЗУВАТИСЯ *і* **ЗСКО́ВЗУВАТИСЯ,** -уюся, -уєшся, *недок.,* **ЗІСКОВЗНУ́ТИСЯ** *і* **ЗСКОВЗНУ́ТИСЯ,** -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Те саме, що **зіско́взувати.**
ЗІСКО́К, -у, *ч.* Дія за знач. **зіска́кувати** 1.
ЗІСКО́ЧИТИ *див.* **зіска́кувати.**
ЗІСКРЕ́БЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зіскребти́.**
ЗІСКРЕБТИ́, -бу́, -бе́ш, *док.,* **ЗІСКРІБА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *недок.* Зняти верхній шар чим-небудь гострим, жорстким.
ЗІСКРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зіскріба́ти.**
ЗІСКРІБА́ТИ *див.* **зіскребти́.**
ЗІСПО́ДУ, *рідко* **ЗСПО́ДУ,** *присл.* 1. З нижнього боку, знизу. // Зсередини. // З-під кого-, чого-небудь. 2. У нижній частині чого-небудь; унизу. 3. У напрямку знизу вгору.
ЗІССА́ТИ *див.* **зсиса́ти.**
ЗІСТАВА́ТИСЯ *див.* **зостава́тися.**
ЗІСТА́ВИТИ *див.* **зіставля́ти.**
ЗІСТА́ВИТИСЯ, -виться, *док.* Пас. до **зіста́вити.**
ЗІСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зіста́вити.**
ЗІСТА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зіста́влений.**
ЗІСТА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зіста́вити, зіставля́ти** 1.
ЗІСТА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зіставля́ти.**
ЗІСТА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зіста́влювати.**
ЗІСТА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що **зіставля́ти.**
ЗІСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зіставля́ти.**
ЗІСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.,* **ЗІСТА́ВИТИ,** -влю, -виш; *мн.* зіста́влять; *док., перех.* 1. Порівнювати щось із чим-небудь або між собою. 2. *рідко.* Ставити поруч, разом; складати.
ЗІСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **зіставля́ти.**
ЗІСТАВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до зіставлення. ** **зіставни́й ме́тод** – система прийомів і методик систематичного порівняння об'єктів, явищ тощо на основі встановлення між ними еквівалентності.
ЗІСТА́РЕНИЙ, ЗОСТА́РЕНИЙ, ЗСТА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зіста́рити, зоста́рити, зста́рити.**
ЗІСТА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зіста́рений.**
ЗІСТА́РИТИ *і* **ЗОСТА́РИТИ** *і* **ЗСТА́РИТИ,** -рю, -риш, *док., перех., розм.* Зробити старшим або старим.
ЗІСТА́РИТИСЯ *і* **ЗОСТА́РИТИСЯ** *і* **ЗСТА́РИТИСЯ,** -рюся, -ришся, *док., розм.* Те саме, що **зіста́ріти.**
ЗІСТА́РІТИ *і* **ЗСТА́РІТИ,** -ію, -ієш, *док.* Стати старшим або старим; постаріти.
ЗІСТА́РІТИСЯ *і* **ЗОСТА́РІТИСЯ** *і* **ЗСТА́РІТИСЯ,** -іюся, -ієшся, *док., розм.* Те саме, що **зіста́ріти.**
ЗІСТА́ТИСЯ *див.* **зостава́тися.**
ЗІСТИКО́ВАНИЙ, ЗСТИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зістикува́ти, зстикува́ти.**
ЗІСТИКО́ВУВАТИ *див.* **зістикува́ти.**
ЗІСТИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зістикува́ти.**
ЗІСТИКУВА́ТИ, ЗСТИКУВА́ТИ, -ку́ю, -ку́єш, *док.;* **ЗІСТИКО́ВУВАТИ, ЗСТИКО́ВУВАТИ,** -о́вую, -о́вуєш, *недок., перех.* 1. З'єднати (з'єднувати) у стик; здійснити (здійснювати) стикування. 2. *перен.* Об'єднати (об'єднувати), привести (приводити) у відповідність, погодити (погоджувати).
ЗІСТРИБНУ́ТИ *див.* **зістри́бувати.**
ЗІСТРИ́БУВАННЯ, ЗСТРИ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зістри́бувати, зстри́бувати.**
ЗІСТРИ́БУВАТИ *і* **ЗСТРИ́БУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.,* **ЗІСТРИБНУ́ТИ** *і* **ЗСТРИБНУ́ТИ,** -ну́, -не́ш, *док.* Стрибаючи, спускатися звідки-небудь.
ЗІСТРИГА́ТИ *див.* **зістри́гти.**
ЗІСТРОЧИ́ТИ, ЗСТРОЧИ́ТИ, -очу́, -о́чиш. Док. до **строчи́ти** (у 1 знач.).
ЗІСТРО́ЧУВАНИЙ, ЗСТРО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зістро́чувати.**
ЗІСТРО́ЧУВАННЯ, ЗСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зістро́чувати.**
ЗІСТРО́ЧУВАТИ, ЗСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Зшивати суцільним швом, перев. на швацькій машині.
ЗІСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зістрига́ти.**
ЗІСТРУГА́ТИ *див.* **зістру́гувати.**

ЗІСТРУГА́ТИСЯ *див.* **зістру́гуватися.**

ЗІСТРУ́ГУВАННЯ, ЗСТРУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зістру́гувати, зстру́гувати.**

ЗІСТРУ́ГУВАТИ *і* **ЗСТРУ́ГУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.*, **ЗІСТРУГА́ТИ,** зістружу́, зістру́жеш *і* зістругаю, зістругаєш *і* **ЗСТРУГА́ТИ,** зстружу́, зстру́жеш *і* зстругаю, зстругаєш, *док., перех.* Стругаючи, зчищати верхній шар чого-небудь. // *безос.*

ЗІСТРУ́ГУВАТИСЯ *і* **ЗСТРУ́ГУВАТИСЯ,** -ується, *недок.*, **ЗІСТРУГА́ТИСЯ** *і* **ЗСТРУГА́ТИСЯ,** -а́ється, *док.* 1. Відокремлюватися внаслідок стругання. 2. *тільки недок.* Пас. до **зістру́гувати, зстру́гувати.**

ЗІСТРУ́ЖЕНИЙ, ЗСТРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зістругати, зстругати.**

ЗІТЕ́РТИ *див.* **стира́ти.**

ЗІТЕ́РТИЙ *див.* **сте́ртий.**

ЗІТЕ́РТИСЯ *див.* **стира́тися.**

ЗІ́ТКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зітка́ти.** // **зі́ткано,** *безос. присудк. сл.*

ЗІТКА́ТИ, -тчу́, -тче́ш, *док., перех.* Виготовити що-небудь тканням.

ЗІТКНЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **зіткну́тися.**

ЗІТКНУ́ТИ *див.* **стика́ти.**

ЗІТКНУ́ТИСЯ *див.* **стика́тися.**

ЗІТЛІВА́ТИ *див.* **зотліва́ти.**

ЗІТЛІ́ЛИЙ *див.* **зотлі́лий.**

ЗІТЛІ́ННЯ *див.* **зотлі́ння.**

ЗІТЛІ́ТИ *див.* **зотліва́ти.**

ЗІТНУ́ТИ[1] *див.* **стина́ти**[1].

ЗІТНУ́ТИ[2] *див.* **стина́ти**[2].

ЗІ́ТНУТИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зітну́ти**[1].

ЗІ́ТНУТИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зітну́ти**[2].

ЗІТНУ́ТИСЯ[1] *див.* **стина́тися**[1].

ЗІТНУ́ТИСЯ[2] *див.* **стина́тися**[1].

ЗІТХА́ННЯ, -я, *с.* Посилені, глибокі вдих і видих (зазвичай під впливом якихось почуттів).

ЗІТХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Робити глибокі вдих і видих, посилено дихати (здебільшого під впливом якихось почуттів). 2. *по кому – чому, рідко об кому – чому.* Сумувати, журитися за ким-, чим-небудь. // *по кому, розм.* Бути закоханим у кого-небудь.

ЗІТХА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., безос.* Глибоко вдихатися і видихатися, посилено дихатися (здебільшого під впливом якихось почуттів).

ЗІТХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Однокр. до **зітха́ти** 1. 2. *розм., рідко.* Те саме, що **перепочи́ти.**

ЗІТХНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док., безос.* Однокр. до **зітха́тися.**

ЗІХО́ДИТИ *див.* **схо́дити.**

ЗІХО́ДИТИСЯ *див.* **схо́дитися.**

ЗІШКРЕБТИ́ *див.* **зшкріба́ти.**

ЗІШКРІБА́ТИ *див.* **зшкріба́ти.**

ЗІШКРІБА́ТИСЯ *див.* **зшкріба́тися.**

ЗІШКРЯ́БАТИ *див.* **зшкря́бувати.**

ЗІШКРЯБНУ́ТИ *див.* **зшкрябну́ти.**

ЗІШКРЯ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зішкря́бувати.**

ЗІШКРЯ́БУВАТИ *див.* **зшкря́бувати.**

ЗІШКРЯ́БУВАТИСЯ *див.* **зшкря́буватися.**

ЗІШТОВХНУ́ТИ *див.* **зшто́вхувати.**

ЗІШТОВХНУ́ТИСЯ *див.* **зшто́вхуватися.**

ЗІШТО́ВХУВАЛЬНИЙ *див.* **зшто́вхувальний.**

ЗІШТО́ВХУВАТИ *див.* **зшто́вхувати.**

ЗІШТО́ВХУВАТИСЯ *див.* **зшто́вхуватися.**

ЗІШТО́ВХУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто когось, щось зіштовхує.

ЗІЩУ́ЛЕНИЙ, ЗЩУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зіщу́лити, зщу́лити.** 2. *у знач. прикм.* Який зіщулився, зібгався, скорчився.

ЗІЩУ́ЛИТИ *див.* **зіщу́лювати.**

ЗІЩУ́ЛИТИСЯ *див.* **зіщу́люватися.**

ЗІЩУ́ЛЮВАННЯ, ЗЩУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зіщу́лювати, зіщу́люватися, зщу́лювати, зщу́люватися.**

ЗІЩУ́ЛЮВАТИ *і* **ЗЩУ́ЛЮВАТИ,** -юю, -юєш, *недок.*, **ЗІЩУ́ЛИТИ** *і* **ЗЩУ́ЛИТИ,** -лю, -лиш, *док., перех.* 1. Стулюючи повіки, прикривати (око, очі). 2. Стискати, морщити (губи). 3. Притискати до голови, прищулювати (вуха) (про тварин).

ЗІЩУ́ЛЮВАТИСЯ *і* **ЗЩУ́ЛЮВАТИСЯ,** -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗІЩУ́ЛИТИСЯ** *і* **ЗЩУ́ЛИТИСЯ,** -люся, -лишся, *док.* 1. *рідко.* Мружитися, прикриваючи очі повіками. 2. Зібгавшись, скорчуватися, ніби зменшуватися в об'ємі (про людей, тварин). // *рідко.* Хилитися донизу, никнути (про рослини).

ЗІЯ́ННЯ, -я, *с., лінгв.* Збіг двох чи кількох голосних у слові або на межі двох слів, з яких перше закінчується, а друге починається на голосний.

ЗІЯ́ТИ, -я́є, *недок.* Те саме, що **зя́яти.**

ЗІЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зія́ти.**

З'ЇДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **з'їда́ти** 1.

З'ЇДА́ТИ *і рідко* **ІЗ'ЇДА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *недок.*, **З'ЇСТИ,** з'їм, з'їси́ *і рідко* **ІЗ'ЇСТИ,** -ї́м, -ї́си; *наказ. сп.* з'їж *і рідко* із'ї́ж; *док., перех. і без додатка.* 1. Споживати яку-небудь їжу, не залишаючи нічого. // *тільки док., чого.* Спожити певну кількість чого-небудь. // Витрачати на харчування. // *тільки док., без додатка, розм.* Поїсти, вгамувати голод. // Поїдаючи, винищувати (про тварин, птахів). 2. *перен.* Повністю знищувати що-небудь (про стихійні явища). // Забирати на свої потреби; поглинати. // *розм.* Не давати можливості існувати, діяти, функціонувати. 3. Пошкоджувати, псувати (про комах, гризунів). // Сильно кусати, жалити (про комах). 4. Роз'їдати, руйнувати (про отруйні речовини, іржу і т. ін.). 5. *рідко.* Сточувати, псувати (зуби). 6. *кого, перен., розм.* Мучити доріканнями, лайкою, створюючи нестерпні умови життя. // Не давати спокою, терзати (про почуття, думки і т. ін.). 7. *тільки док., перен., вульг.* Мовчки стерпіти образу, лайку, побої і т. ін.

З'ЇДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *діал.* Мучитися. 2. Пас. до **з'їда́ти** 1 – 5.

З'Ї́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **з'їда́ти** 1 – 5. // **з'ї́дено,** *безос. присудк. сл.*

З'Ї́ДИ, -ів, *мн.* Недоїдені тваринами залишки сіна, соломи і т. ін.

З'Ї́ДИНИ, -ин, *мн.* Те саме, що **з'ї́ди.**

З'Ї́ДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* В'їдливий.

З'Ї́ДЛИВО, *діал.* Присл. до **з'ї́дливий.**

З'ЇЖА, -і, *ж., діал.* 1. Їжа. 2. Витрата їжі.

З'ЇЖДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і розм.* **З'ЇЗДИ́ТИ,** з'їжджу́, з'ї́здиш, *недок.*, **З'Ї́ХАТИ,** з'ї́ду, з'ї́деш, *док.* 1. Їдучи, спускатися звідки-небудь. // Їдучи зверху, потрапляти куди-небудь. // Ковзаючись, сповзати, скочуватися вниз. 2. Їдучи, звертати куди-небудь. 3. Зсовуватися, сповзати зі свого місця. 4. *перен., розм.* Непомітно переходити на іншу тему, тон (у розмові і т. ін.). 5. *перен., розм.* Втрачати попереднє становище, успіхи і т. ін. 6. *рідко.* Виїжджати, вирушати куди-небудь або звідкись. 7. *заст.* Приїжджати, заїжджати куди-небудь. 8. *рідко.* Їдучи, підніматися вгору.

З'ЇЖДЖА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і розм.* **З'ЇЗДИ́ТИСЯ,** -имо́ся, -ите́ся, *недок.*, **З'Ї́ХАТИСЯ,** з'ї́демося, з'ї́детеся, *док.* 1. Збиратися де-небудь разом, приїжджаючи з різних місць (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Їдучи, зустрічатися з ким-небудь.

З'Ї́ЖДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **з'ї́здити** 2, 3. 2. *у знач. прикм.* Зіпсований тривалим користуванням.

З'Ї́ЖИТИСЯ *див.* **з'ї́жуватися.**

З'Ї́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **З'Ї́ЖИТИСЯ,** -жуся, -жишся, *док.* 1. Зібгавшись, скорчуватися, ніби зменшуватися в об'ємі (про людей, тварин). 2. *рідко.* Настовбурчуватися, наїжачуватися (про волосся, шерсть).

З'ЇЗД, -у, *ч.* 1. Збори представників яких-небудь організацій, груп населення, діячів у певній галузі, які обмірковують і вирішують суспільно-політичні, наукові та інші питання. // Збори делегатів як верховний орган партії або якої-небудь іншої організації. 2. *заст.* Зустріч якої-небудь групи людей, товариства (зазвичай урочиста). 3. Місце, по якому з'їжджають, спускаються; спуск.

З'ЇЗДИ́ТИ *див.* **з'їжджа́ти.**

З'Ї́ЗДИТИ, з'ї́жджу, з'ї́здиш, *док.* 1. *неперех.* Поїхати куди-небудь і, побувши там, повернутися назад. 2. *перех.* Здійснюючи поїздки, побувати у багатьох місцях. // Об'їздити яку-небудь територію, місцевість у всіх напрямках. 3. *перех., розм.* Те саме, що **заї́здити**[1]. 4. *неперех., по чому, вульг.* Те саме, що **уда́рити.**

З'ЇЗДИ́ТИСЯ *див.* **з'їжджа́тися.**

З'Ї́ЗДИТИСЯ, -иться, *док., розм.* Від тривалої роботи знесилитися, змучитися.

З'ЇЗДІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до з'їзду (у 1 знач.).

З'Ї́СТИ *див.* **з'їда́ти.**

З'Ї́ХАТИ *див.* **з'їжджа́ти.**

З'Ї́ХАТИСЯ *див.* **з'їжджа́тися.**

ЗЙО́МКА, -и, *ж., розм., рідко.* 1. *кін., фот.* Дія за знач. **зніма́ти, зня́ти** 14. 2. *геод.* Визначення відносного положення точок і ліній на місцевості для складання плану, карти.

ЗЙО́МНИК, -а, *ч., геод.* Той, хто робить зйомку (у 2 знач.).

ЗЙО́МНИЦЯ, -і. Жін. до **зйо́мник.**

ЗЙО́МОЧНИЙ, -а, -е, *кін., фот., розм., рідко.* Стос. до зйомки (у 1 знач.). // Признач. для зйомки.

ЗЛАВІРУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **лаві́рувати.**

ЗЛАГІДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **зговірли́вий.**

ЗЛА́ГІДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ла́гідний.**

ЗЛА́ГІДНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **зла́гідний.**

ЗЛАГІДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **лагідні́ти.**

ЗЛА́ГІДНО, *рідко.* Присл. до **зла́гідний.**

ЗЛА́ГОДА, -и, *ж.* 1. Мирні, дружні відносини, стосунки. ** **Жи́ти в зла́годі** – жити мирно, дружно. 2. Взаємна домовленість, угода про спільні дії. 3. Погодженість, гармонія у чому-небудь.

ЗЛА́ГОДЖЕНИЙ[1], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зла́годити.**

ЗЛА́ГОДЖЕНИЙ[2], -а, -е. Який відзначається погодженістю дій, рухів; одностайний, дружний. // Який звучить гармонійно, суголосно.

ЗЛА́ГОДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Властивість за знач. **зла́годжений**[2].

ЗЛА́ГОДЖЕНО, *розм.* Присл. до **зла́годжений**[2].

ЗЛА́ГОДЖУВАТИ *див.* **зла́годити.**

ЗЛА́ГОДИТИ, -джу, -диш, *док.*, **ЗЛА́ГОДЖУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок., перех., розм.* 1. Зробити, змайструвати що-небудь. // *також з інфін.* Зварити, спекти і т. ін.; приготувати (страву). 2. Зробити придатним для використання; підготувати. 3. *діал.* Пом'якшити. 4. *діал.* Уладнати (справу).

ЗЛА́ГОДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *розм.* Док. до **ла́годитися.**

ЗЛАД, -у, *ч.* Злагода.

ЗЛА́ДА, -и, *ж., діал.* Злагода.

ЗЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зла́дити**[1].

ЗЛА́ДИТИ[1], -джу, -диш, *док., перех., діал.* 1. Зробити, змайструвати що-небудь. // Зварити, спекти і т. ін.; приготувати (страву). 2. Зробити придатним для використання; підготувати.

ЗЛА́ДИТИ[2], -джу, -диш, *док., розм.* Налагодити з ким-небудь дружні стосунки, добрі взаємини.

ЗЛА́ДИТИСЯ[1], -джуся, -дишся, *док.* 1. *розм.* Домовитися, зговоритися відносно спільних дій (про всіх або багатьох). 2. *діал.* Підготуватися до чого-небудь.

ЗЛА́ДИТИСЯ[2], -иться, *док., розм.* Піти на лад, налагодитися. // *безос.*

ЗЛА́ДНАНИЙ[1], -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зладна́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Який відзначається злагодженістю дій, рухів; одностайний, дружний.

ЗЛА́ДНАНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зладна́ти**[2].

ЗЛА́ДНАНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Властивість за знач. **зла́днаний**[1] 2.

ЗЛА́ДНАНО, *розм.* Присл. до **зла́днаний**[1] 2.

ЗЛАДНА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., розм.* Налагодити дружні стосунки, зжитися, здружитися з ким-небудь.

ЗЛАДНА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Зробити, змайструвати що-небудь. 2. Зібрати, приготувати що-небудь для когось, чогось.

ЗЛА́ЗИТИ[1], зла́жу, зла́зиш *і рідко* **ІЗЛА́ЗИТИ,** -ла́жу, -ла́зиш *і* **ЗЛІЗА́ТИ** *і рідко* **ІЗЛІЗА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗЛІ́ЗТИ** *і рідко* **ІЗЛІ́ЗТИ,** -зу, -зеш; *мин. ч.* зліз *і рідко* ізлі́з, -ла, -ло; *док.* 1. Чіпляючись, тримаючись руками або ногами, спускатися вниз звідкись, із чого-небудь. // Вставати, підводитися, сходити і т. ін. звідкись, із чого-небудь. 2. *розм.* Приїхавши куди-небудь, виходити на зупинці. 3. Спускаючись, потрапляти, проникати всередину, в межі чого-небудь, розміщеного внизу. // Зсовуючись із свого місця, сповзати вниз. 4. *тільки 3 ос., розм.* Відпадати, відвалюватися, залишаючи ушкоджене або оголене місце на чому-небудь. // Ставати непомітним, зникати, сходити. 5. *тільки недок., із запереч. част.* **не.** Постійно чи протягом якогось часу перебувати де-небудь, не залишати певного місця. ** **Злі́зти з ши́ї** *чиєї* – переставати бути на чийомусь утриманні. 6. Підніматися, повзти і т. ін. нагору; вилазити на що-небудь.

ЗЛА́ЗИТИ[2], зла́жу, зла́зиш, *док., перех., розм.* Обійти, облазити багато місць або велику за розміром площу.

ЗЛА́ЗИТИСЯ, -имося, -итеся *і* **ЗЛІЗА́ТИСЯ,** -а́ємося, -а́єтеся, *недок.*, **ЗЛІ́ЗТИСЯ,** -земося, -зетеся, *док.* Повзучи, збиратися разом, в одному місці (про всіх чи багатьох). // *розм.* Повільно, поступово сходитися, з'їжджатися і т. ін. куди-небудь.

ЗЛАК, -а, *ч.* 1. *заст.* Різна, перев. корисна рослинність; трава. 2. *тільки мн.* Назва рослин, перев. трав'янистих, яких об'єднують у родину злакових.

ЗЛА́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **злак.** // Який росте серед злаків. // *у знач. ім.* **зла́кові,** -вих, *мн.* Назва родини цінних зернових і кормових рослин.

ЗЛА́КОМИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* зла́комляться; *док., діал., на що.* Поласитися.

ЗЛАКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до злаків, схожий на них.

ЗЛАКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **злакоподі́бний.**

ЗЛАМ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **злама́ти** 1, 4 і стан за знач. **злама́тися** 1, 3 – 6. 2. Місце, в якому що-небудь зламано. 3. Часткове або повне порушення цілості кістки у людини й тварини; перелом. 4. Поворот під кутом, вигин чого-небудь. 5. *перен.* Різка зміна, крутий поворот у розвитку чого-небудь. *На зламі століть.*

ЗЛА́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злама́ти.** // **зла́мано,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зламався, розпався на куски, частини. 3. *у знач. прикм., перен.* Фізично або морально знесилений. 4. *у знач. прикм.* Вигнутий, заломлений під кутом.

ЗЛА́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зла́маний.**

ЗЛАМА́ННЯ, -я, *с., діал.* Злам (у 1 знач.).

ЗЛАМА́ТИ *див.* **зла́мувати.**

ЗЛАМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Розпастися, розлетітися на частини, куски; зруйнуватися. 2. *тільки 3 ос.* Втратити порядок, стрункість розташування. 3. *перен., розм.* Втратити силу, енергію, волю, знесилитися фізично або морально. 4. *перен.* Зруйнуватися, зникнути (про що-небудь традиційне, звичне, усталене). 5. *тільки 3 ос.* Вигнутися під кутом, змінивши звичайний вигляд, попередній контур. // *фіз.* Заломитися (про світлові промені). 6. *тільки 3 ос., перен.* Змінитися (про тембр і діапазон чоловічого голосу). // Стати переривистим (про голос).

ЗЛА́МНИЙ, -а, -е, *перен., рідко.* Стос. до зламу (у 5 знач.).

ЗЛА́МОК, -мка, *ч.* Те саме, що **ула́мок.**

ЗЛА́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зла́мувати** 1.

ЗЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., рідко,* **ЗЛАМА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Згинаючи що-небудь, надавлюючи на щось, відділяти, відламувати частини, шматки від чого-небудь; розламувати. // Порушувати частково або повністю цілість кістки, кісток. // *тільки док.* Зробити непридатним для використання, зіпсувати ударами, поштовхами і т. ін. // *тільки док.* Руйнуючи, розбиваючи на частини, знищити, ліквідувати що-небудь. ** **Язи́к (язика́) злама́єш** – дуже важко вимовити яке-небудь слово. 2. *тільки док.* Порушити порядок, стрункість розташування. 3. *тільки док., перен., розм.* Перемогти, здолати кого-, що-небудь (у боротьбі, битві і т. ін.). // Подолати чий-небудь опір, упертість, примусити скоритися. // Позбавити кого-небудь сили, енергії, волі і т. ін., знесилити фізично або морально. ** **Злама́ти хребе́т** *кому, чий* – перемогти, примусити кого-небудь скоритися, позбавити його фізичної можливості чинити опір. 4. *тільки док., перен.* Рішу-

че відкинути, зруйнувати, знищити або порушити що-небудь традиційне, звичне, усталене. // Змінити в якийсь бік, переробити (характер, поведінку і т. ін.). // Зіпсувати, спотворити (життя). 5. *тільки док., перен.* Не додержати чого-небудь обіцяного, даного, порушити щось. 6. *тільки док., перен., розм., рідко.* Умовити кого-небудь діяти певним чином, схилити до чогось. 7. *тільки док., перен.* Вигнути під кутом, змінивши звичайний вигляд, попередній контур.

ЗЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* 1. Схопити (зубами, руками, лапами в руки) кого-, що-небудь. 2. Спіймати тварину, птаха як здобич. 3. Знайшовши, натрапивши, затримати, заарештувати того, хто переховується. // Захопити, застати кого-небудь на місці злочину.

ЗЛАСКА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* зласка́вляться; *док., рідко.* 1. *над ким і без додатка.* Виявити жаль, співчуття до кого-небудь; зробити ласку, милість комусь. 2. *з інфін.* Ласкаво погодитися, захотіти зробити що-небудь.

ЗЛАТИ́Й, -а́, -е́, *заст., поет.* 1. Прикм. до **зла́то**. // Позолочений. 2. *перен.* Щасливий.

ЗЛА́ТКА, -и, *ж.* Жук яскраво-зеленого чи бронзового кольору, шкідливий для деяких рослин.

ЗЛА́ТКОВІ, -их, *мн.* Родина жуків.

ЗЛА́ТНИК, -а, *ч., іст.* Перша давньоруська золота монета, що була в обігу в Київській Русі наприкінці 10 – на початку 11 ст. Згодом став російською одиницею ваги під назвою "золотник".

ЗЛА́ТО, -а, *с., заст., поет.* 1. Золото (у 1 знач.). 2. *збірн.* Золоті речі; дорогий золототканий одяг і т. ін. 3. *збірн.* Золоті гроші, монети.

ЗЛАТОВЕ́РХИЙ, -а, -е, *заст., поет.* Золотоверхий.

ЗЛАТОВЕ́РХІСТЬ, -хості, *ж.* Властивість за знач. **златове́рхий**.

ЗЛАТОГЛА́В, -у, *ч., заст., поет.* Тканина, вироблена з шовку і золотої канителі; парча. // Одяг, вбрання, виготовлені з цієї тканини.

ЗЛАТОГЛА́ВИЙ, -а, -е, *заст., поет.* Золотоглавий.

ЗЛАТОГЛА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **златогла́вий**.

ЗЛАТОГЛА́ВО. Присл. до **златогла́вий**.

ЗЛАТОКОВА́ЛЬ, -я́, *ч., діал.* Ювелір.

ЗЛАТОТКА́НИЙ, -а, -е, *заст., поет.* Золототканий.

ЗЛАТОУ́СТ, -а, *ч., жарт., ірон.* Людина, яка вміє красиво говорити; красномовний балакун.

ЗЛА́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Буйнотравий. 2. Поживний, родючий.

ЗЛЕ, *присл.* 1. Погано, недобре. 2. Сердито, зі злом. 3. *у знач. ім.* **зле**, зло́го, *с., рідко.* Те саме, що **зло**[1] 1. 4. *у знач. присудк. сл., кому і без додатка.* Про несприятливі, кепські умови, обставини життя і т. ін. 5. *у знач. присудк. сл., кому.* Про кепський фізичний або моральний стан людини.

ЗЛЕГЕ́НЬКА, *присл.* Зменш.-пестл. до **зле́гка** 1.

ЗЛЕГЕ́СЕНЬКА, *присл.* Зменш.-пестл. до **злеге́нька**.

ЗЛЕ́ГКА, *присл.* 1. Ледь помітно, трохи. // Несильно, обережно. // Ледь чутно. // Не поспішаючи, поволі, помаленьку. 2. *розм.* Легковажно, несерйозно.

ЗЛЕГКОВА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех. і чим.* Легковажно поставитися до кого-, чого-небудь, недооцінити щось.

ЗЛЕ́ГЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зле́жаний**.

ЗЛЕДАЧІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **зледачі́ти**.

ЗЛЕДАЧІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **зледачі́лий**.

ЗЛЕДАЧІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., рідко.* Те саме, що **зледащі́ти**.

ЗЛЕДАЩІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зледащі́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗЛЕДАЩІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **зледащі́лий**.

ЗЛЕДАЩІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Стати ледачим (у 1 знач.). 2. Зіпсуватися морально, засвоїти погані звички. 3. *рідко.* Стати нездатним до роботи і т. ін.; знесилитися.

ЗЛЕДЕНИ́ТИ, -и́ть, *перех.* Док. до **леденити**.

ЗЛЕДЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зледені́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗЛЕДЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **зледені́лий**.

ЗЛЕДЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **зледені́ти**.

ЗЛЕДЕНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Покритися льодом або перетворитися на лід. 2. *перен.* Стати холодним, як лід.

ЗЛЕЖА́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **зле́жаний**.

ЗЛЕ́ЖАНИЙ, -а, -е. 1. Який злежався, ущільнився; твердий, компактний. 2. Який зіпсувався від тривалого лежання і кепського зберігання. // Який зім'явся, має складки на місцях згину.

ЗЛЕ́ЖАТИСЯ *див.* **зле́жуватися**.

ЗЛЕ́ЖЕНЬ, -жня, *ч.* Ущільнення тіла, зумовлене тривалим лежанням.

ЗЛЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зле́жуватися**.

ЗЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗЛЕ́ЖАТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Збиватися в єдину масу, ущільнюватися від тривалого лежання. 2. Псуватися від тривалого лежання і поганого зберігання. // М'ятися, утворювати складки на місцях згину від тривалого зберігання у згорнутому вигляді (про тканину, одежу).

ЗЛЕЛІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злеліяти**.

ЗЛЕЛІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *док., перех.* 1. Оточити ласкою, піклуванням. 2. *перен.* Виплекати, виносити в собі (думку, почуття і т. ін.).

ЗЛЕТ, -у, *ч., перен., поет.* Розвиток чого-небудь по висхідній, рух уперед. // Поривання.

ЗЛЕТІ́ТИ *див.* **зліта́ти**[1].

ЗЛЕТІ́ТИСЯ *див.* **зліта́тися**.

ЗЛИВ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **злива́ти**, **зли́ти**. 2. Пристрій для стоку води або іншої рідини.

ЗЛИ́ВА, -и, *ж.* 1. Дуже сильний дощ. 2. *перен., яка, чого.* Про велику кількість чого-небудь такого, що падає, сиплеться і т. ін. неперервним потоком. // Про появу, створення у великій кількості світла, звуків і т. ін. // Про виникнення різноманітних почуттів, думок.

ЗЛИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зливання.

ЗЛИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто щось зливає.

ЗЛИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **злива́льник**.

ЗЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злива́ти**.

ЗЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗЛИ́ТИ**, зіллю, зіллє́ш *і* **ЗІЛЛЯ́ТИ**, зіллю, зіллє́ш, *рідко* зілля́ю, зілля́єш, *док., перех.* 1. Виливати з різних посудин в одну, збираючи разом або виготовляючи суміш чого-небудь рідкого. 2. *перен.* Об'єднувати кого-, що-небудь із кимось, чимось, створювати одне ціле. // Нерозривно, міцно зв'язувати, з'єднувати що-небудь із чимось. // Робити невиразним (для зору, слуху). 3. Виливати або переливати звідкись яку-небудь рідину. // Зціджувати рідину, відділяючи її від чого-небудь густого. 4. *розм.* Поливати, обливати рідиною, роблячи мокрим, вологим кого-, що-небудь. 5. Лити, виливати якусь рідину на кого-, що-небудь. // Лити кому-небудь на руки воду для вмивання. 6. *перен., рідко.* Виражати якісь почуття до кого-небудь.

ЗЛИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗЛИ́ТИСЯ**, зіллю́ся, зіллє́шся *і* **ЗІЛЛЯ́ТИСЯ**, зіллю́ся, зіллє́шся, *рідко* зілля́юся, зілля́єшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Стікаючись до одного місця, з'єднуватися, змішуватися (про рідину). // З'єднуючись, утворювати один потік (про річки, струмки і т. ін.). 2. *перен.* Об'єднуючися з ким-, чим-небудь, створювати одне ціле. // Дуже міцно, нерозривно зв'язуватися з ким-, чим-небудь або між собою. // Змішуючись, роблячись невиразним, переставати розрізнятися (для зору, слуху і т. ін.). // *розм.* Складати ніби єдине ціле з ким-, чим-небудь, ставати неначе частиною когось, чогось. 3. *розм., рідко.* Те саме, що **облива́тися**. 4. *рідко.* Литися, виливатися, стікати звідкись куди-небудь (про рідину). 5. *тільки недок.* Пас. до **злива́ти**.

ЗЛИ́ВКИ, -ів, *мн.* Щось злите з різних посудин в одну; рештки напоїв.

ЗЛИВНИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Признач. для зливання чого-небудь. // Признач. для прийняття рідких продуктів. 2. Який злився, з'єднався в єдине ціле; суцільний.

ЗЛИВНИ́Й[2], -а́, -е́. Те саме, що **зли́вовий**.

ЗЛИ́ВОВИЙ, -а, -е. Стос. до зливи.

ЗЛИ́ВОК, -вка, *ч.* Застиглий кусок розплавленого і відлитого у певну форму металу. // Кусок самородного золота чи срібла. ** **Мі́рний злі́вок** – зливок банківського металу масою, що не перевищує 1 кг, із вмістом хімічно чистого основного металу не менше 99,99% лігатурної маси зливка (проба 999,9). **станда́ртний злі́вок**, *фін.* – зливок банківського металу, який відповідає світовим стандартам якості.

ЗЛИ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злига́ти**[2].

ЗЛИГА́ННЯ, -я, *с., перен., вульг.* Дія за знач. **злига́тися**.

ЗЛИГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех., вульг.* З'їсти швидко, жадібно.

ЗЛИГА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Зв'язати мотузкою худобу (перев. за роги). 2. *перен., вульг.* Звести, з'єднати (любовними стосунками, шлюбом).

ЗЛИГА́ТИСЯ *див.* **зли́гуватися**.

ЗЛИ́ГОДНІ, -ів, *мн.* Великі життєві труднощі, тяжке життя.

ЗЛИГО́ДНІЙ, -я, -є. Сповнений злигоднів.

ЗЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зли́гуватися**.

ЗЛИ́ГУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗЛИГА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док., перен., вульг.* 1. Мати з ким-небудь якісь зв'язки, спільні справи (перев. негативні). 2. Вступати в любовні стосунки з ким-небудь.

ЗЛИДА́Р, -я́, *ч.* Людина, яка живе в злиднях, нестатках; бідняк.

ЗЛИДА́РКА, -и. Жін. до **злида́р**.

ЗЛИДА́РСТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **зли́дні**. 2. *збірн.* Злидарі, бідняки.

ЗЛИДА́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **злида́р**. 2. *перен.* Дуже малий, незначний (кількістю, розміром і т. ін.).

ЗЛИДАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **злидарюва́ти**.

ЗЛИДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Жити в злиднях; бідувати.

ЗЛИДЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який живе бідно, у злиднях і нужді; бідний. // Який свідчить про злидні, бідність; убогий. 2. *перен.* Дуже малий, незначний (кількістю, розміром і т. ін.). 3. *перен., зневажл.* Не вартий нічого; нікчемний, жалюгідний. 4. *діал.* Поганий.

ЗЛИДЕ́ННИК, -а, *ч., діал.* Злидар.

ЗЛИДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **злиде́нний** 1, 3.

ЗЛИДЕ́ННО. Присл. до **злиде́нний** 1, 4.

ЗЛИ́ДЕНЬ, -дня, *ч., розм.* Те саме, що **злида́р**. // Уживається як лайливе слово.

ЗЛИ́ДНІ, -ів, *мн.* Матеріальні нестатки, бідність.

ЗЛИДНО́ТА, -и, *ж., розм.* Збірн. до **зли́день**.

ЗЛИДНЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., розм.* Жити в злиднях, злидарювати.

ЗЛИДНЯ́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **злида́р**.

ЗЛИДНЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до злидняка.

ЗЛИДНЯ́ЧКА, -и. Жін. до **злидня́к**.

ЗЛИДО́ТА[1], -и, *ж., розм.* 1. *збірн.* Бідні, незаможні люди; біднота. 2. *лайл.* Злидар, бідняк.

ЗЛИДО́ТА[2], -и, *ж., розм.* Те саме, що **зли́дні**.

ЗЛИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злиза́ти**.

ЗЛИЗА́ТИ *див.* **зли́зувати**.

ЗЛИЗНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **зли́зувати**.

ЗЛИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зли́зувати**.

ЗЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЛИЗА́ТИ**, злижу́, злиже́ш, *док., перех.* 1. Проводячи язиком по чому-небудь або торкаючися ним чогось, знімати, зчищати що-небудь звідкись. // Їсти, пити що-небудь, підбираючи язиком. // *заст.* Знахарським способом лікувати хвороби. 2. *перен.* Поглинати, знищувати кого-, що-небудь (про стихійні явища).

ЗЛИЙ, зла, зле. 1. Сповнений злості, ворожнечі, недоброзичливості; прот. д о б р и й (про людину). // *у знач. ім.* **злий**, зло́го, *ч.*; **зла**, злої, *ж.* Про злобну, недоброзичливу людину. // Сповнений гніву, сердитий на кого-, що-небудь. // Надзвичайно лютий, хижий, кровожерний (про хижаків, зміїв і т. ін.). // Який виражає злість, злобу. ** **Злі язики́** – люди, які поширюють плітки; наклепники. 2. Викликаний, пройнятий злістю, злорадством, недоброзичливістю. // В якому виявляється жорстокість, нещадність. *Злі вчинки.* 3. Який завдав надзвичайно тяжких страждань, мук, неприємностей; жорстокий. *Злий біль. Зла журба.* 4. Поганий, несприятливий (про час). // Нещасливий, злиденний. // Який містить або несе людям зло; згубний. 5. Який досяг найвищого ступеня у своєму виявi; сильний, лютий. 6. *розм.* Шкідливий, отруйний. *Зле сі́м'я.*

ЗЛИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗЛИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Злітати, підніматися вгору, в повітря. // Злітаючи, покидати яке-небудь місце. 2. Переставати існувати; зникати. // Проходити, минати. 3. Летячи, плавно спускатися куди-небудь. // *перен.* З'являтися несподівано, раптово.

ЗЛИ́НКА, -и, *ж.* Рід рослин родини складноцвітих.

ЗЛИ́НУТИ *див.* **злина́ти**.

ЗЛИНЯ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **злиня́ти**.

ЗЛИНЯ́ТИ, -я́є, *док.* 1. Втративши попереднє забарвлення, набути невиразного, нерівного кольору; вицвісти. 2. *перен.* Утратити жвавість, бадьорість; змарніти. 3. *спец.* Скинути або змінити зовнішній покрив (шерсть, пір'я і т. ін.) (про тварин, птахів).

ЗЛИПА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **злипа́тися**.

ЗЛИПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗЛИ́ПНУТИСЯ** *і* **ЗЛИ́ПТИСЯ**, -пнеться; *мин. ч.* зли́пнувся, -нулася, -нулося *і* зли́пся, -лася, -лося, *док.* 1. Прилипати одне до одного, з'єднуючись, склеюючись (про що-небудь липке, вологе). 2. Закриватися, заплющуватися (від сильного бажання спати, від утоми і т. ін.) (про повіки, очі).

ЗЛИПЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який легко злипається.

ЗЛИ́ПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злипа́тися**.

ЗЛИ́ПНУТИСЯ *див.* **злипа́тися**.

ЗЛИ́ПТИСЯ *див.* **злипа́тися**.

ЗЛИ́ТИ[1] *див.* **злива́ти**.

ЗЛИ́ТИ[2], злю, злиш, *недок., перех.* Викликати у кого-небудь злість, роздратування; сердити.

ЗЛИ́ТИЙ, **ЗІЛЛЯ́ТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зли́ти**[1] і **зілля́ти**. // **зли́то**, *безос. присудк. сл.*

ЗЛИ́ТИСЯ[1] *див.* **злива́тися**.

ЗЛИ́ТИСЯ[2], злю́ся, злишся, *недок.* Виявляти почуття злості, роздратування; сердитися.

ЗЛИ́ТІСТЬ, -тості, *ж., перен.* Нероздільність, єдність кого-, чого-небудь із кимсь, чимсь.

ЗЛИ́ТКОВИЙ, -иткова́, -иткове́. Прикм. до **зли́ток**.

ЗЛИ́ТОК, -тка, *ч.* Те саме, що **зли́вок**.

ЗЛИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **злива́ти**, **зли́ти**, **злива́тися**, **зли́тися**. 2. Місце, де зливаються два потоки, струмки.

ЗЛИХОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш. Док. до **лихосло́вити**.

ЗЛИ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Гарний, красивий.

ЗЛИ́ШНІЙ, -я, -є, *діал.* Зайвий.

ЗЛІ́ВА, *присл.* З лівого боку; прот. с п р а в а.

ЗЛІГО́ВАНИЙ, -а, -е, *муз.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зліґува́ти**.

ЗЛІГУВА́ННЯ, -я, *с., муз.* Дія за знач. **зліґува́ти**.

ЗЛІГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., муз.* Об'єднати лігою.

ЗЛІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злізати**.

ЗЛІЗА́ТИ *див.* **зла́зити**[1].

ЗЛІЗА́ТИСЯ *див.* **зла́зитися**.

ЗЛІ́ЗТИ *див.* **зла́зити**[1].

ЗЛІ́ЗТИСЯ *див.* **зла́зитися**.

ЗЛІКВІДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зліквідува́ти**.

ЗЛІКВІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Припинити діяльність (закладу, установи і т. ін.). 2. Припинити існування чого-небудь, позбутися чогось.

ЗЛІКВІДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Припинити свою діяльність, своє існування.

ЗЛІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* Лікуючи, позбавити кого-небудь хвороби, зробити здоровим; вилікувати. // Загоїти (рани).

ЗЛІПИ́ТИ *див.* **злі́плювати**.

ЗЛІПИ́ТИСЯ *див.* **злі́плюватися**.

ЗЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зліпи́ти**. ** **З і́ншого ті́ста злі́плений** (*див.* **ті́сто**).

ЗЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злі́плювати**.

ЗЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗЛІПИ́ТИ**, зліплю́, злі́пиш; *мн.* злі́плять; *док., перех.* 1. Створювати способом ліплення які-небудь зображення з м'якого, в'язкого і т. ін. матеріалу. 2. *розм.* Виготовляти, споруджувати що-небудь за допомогою м'якої, в'язкої речовини. // *зневажл.* Робити що-небудь наспіх або як-небудь. 3. З'єднувати одне з

одним що-небудь липке, клейке або чимсь липким, клейким. 4. *перен.* Сполучати разом, утворюючи одне логічно зв'язане ціле. 5. Стуляти повіки, заплющуючи очі.

ЗЛІПЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗЛІПИ́ТИСЯ**, зліпиться; *мн.* зліпляться; *док.* 1. З'єднуватися за допомогою чого-небудь липкого, клейкого; злипатися. 2. Заплющуватися (про повіки, очі). 3. *тільки недок.* Пас. до **зліплювати**.

ЗЛІ́ПОК, -пка, *ч.* 1. Копія, зліплена з чого-небудь. // Зображення чого-небудь, виліплене з якогось м'якого, в'язкого матеріалу. 2. *рідко.* Відбиток чого-небудь на м'якому, в'язкому і т. ін. матеріалі.

ЗЛІСЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **злий**.

ЗЛІСЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **зліслИвий**.

ЗЛІСЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **зліслИвий**.

ЗЛІ́СНИЙ[1], -а, -е. 1. Сповнений зла, недоброзичливості; злий (у 1 знач.). // Який виражає злість. 2. Свідомо несумлінний; упертий. ** **злі́сне банкру́тство** – оголошення підприємством або підприємцем стану банкрутства для того, щоб не сплачувати борги та приховати наявні у нього кошти. 3. Який завдає шкоди; шкідливий, небезпечний. ** **злі́сне хулiга́нство** – умисні дії, що грубо порушують громадський порядок.

ЗЛІ́СНИЙ[2], -ного, *ч.*, *діал.* Лісник.

ЗЛІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **злі́сний**[1].

ЗЛІ́СНО. Присл. до **злі́сний**[1].

ЗЛІСТЬ, зло́сті, *ж.* 1. Почуття недоброзичливості; злоба (у 1 знач.). 2. Почуття роздратування, гніву, досади; розлюченість.

ЗЛІТ, *ч.* 1. *род.* зльо́ту, *рідше* зле́ту. Дія за знач. **зліта́ти**[1], **злеті́ти**. 2. *род.* зльо́ту і зле́ту, *перен.* Розвиток чого-небудь по висхідній, рух уперед. // *чого.* Піднесення на вищий щабель. 3. *род.* зльо́ту. З'їзд, збори членів якої-небудь масової організації, представників якої-небудь професії і т. ін.

ЗЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зліта́ти**[1].

ЗЛІТА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗЛЕТІ́ТИ**, злечу́, злети́ш, *док.* 1. Летячи, підніматися в повітря. // Піднімаючись угору, покидати яке-небудь місце. // Летячи, досягати якого-небудь місця. // Швидко й рівномірно підніматися вгору й опускатися вниз (про підкинуті вгору або розгойдувані предмети). ** **зліта́ти в пові́тря** – вибухати. 2. *розм.* Ідучи, їдучи і т. ін., дуже швидко підніматися на верх чого-небудь. 3. Летячи, опускатися звідки-небудь на щось. // *перен.* Несподівано з'являтися, виникати. 4. *розм.* Швидко, стрімко зіскакувати, з'їжджати, спускатися і т. ін. звідки-небудь. 5. Падати, зірвавшись звідки-небудь, відділившись од чогось. // *перен.* Зникати, пропадати, перестаючи існувати. 6. *перен.* Мимоволі, раптово вихоплюватися (про слова, вирази, зітхання і т. ін.). // Лунати, звучати (про звуки музичних інструментів, мелодії і т. ін.). 7. *перев. док.*, *з чого, перен.*, *розм.* Втратити посаду, місце роботи і т. ін. 8. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Швидко минати, проходити (про час).

ЗЛІТА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Літаючи, побувати скрізь чи в багатьох місцях. 2. *неперех.* Літаючи, побувати де-небудь і повернутися назад. 3. *неперех.*, *розм.* Дуже швидко куди-небудь збігати, з'їздити і т. ін. і повернутися назад.

ЗЛІТА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́ється, *недок.*, **ЗЛЕТІ́ТИСЯ**, -тимо́ся, -тите́ся, *док.* 1. Прилітати звідусіль в одне місце (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* З'їжджатися, збиратися звідусіль в одне місце.

ЗЛІ́ТИ, злію, злієш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **злі́шати**.

ЗЛІ́ТНИЙ, -а, -е, *ав.* Стос. до зльоту, злету (у 1 знач.).

ЗЛІ́ТНО-ПОСАДКО́ВИЙ, -а, -е. Призначений для зльоту і посадки.

ЗЛІ́ТУВАТИ, злі́тую, злі́туєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Пробути, прожити де-небудь ціле літо.

ЗЛІЦИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Продати з торгів, з аукціону.

ЗЛІ́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злічи́ти**[1]. ** **не злі́чено** *кого, чого* – дуже багато кого-, чого-небудь.

ЗЛІ́ЧЕНИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **злічи́ти**[2].

ЗЛІЧЕ́ННИЙ, -а, -е. Який можна полічити, порахувати.

ЗЛІЧЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **злічЕнний**.

ЗЛІЧЕ́ННО. Присл. до **злічЕнний**.

ЗЛІЧИ́ТИ[1] *див.* **злі́чувати**[1].

ЗЛІЧИ́ТИ[2] *див.* **злі́чувати**[2].

ЗЛІ́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЛІЧИ́ТИ**, злічу́, злі́чиш, *док.*, *перех. і без додатка*, *рідко.* Способом лічби визначати кількість, суму і т. ін. кого-, чого-небудь.

ЗЛІ́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЛІЧИ́ТИ**, злічу́, злі́чиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Лікуючи, відновлювати здоров'я; виліковувати. // *перен.* Позбуватися чого-небудь.

ЗЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати злим або злішим.

ЗЛІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **злий**.

ЗЛО[1], зла, *с.* 1. Що-небудь погане, недобре; прот. добро. 2. *рідко мн.* зла, зол. Нещастя, лихо, горе. 3. Почуття роздратування, гніву, досади; розлюченість. ** **як (на́че** *і т. ін.*) **на зло** – наче навмисно.

ЗЛО[2], *присл.* Злісно, жорстоко. // Недоброзичливо, сердито.

ЗЛО́БА, -и, *ж.* 1. Почуття недоброзичливості, ворожнечі до кого-небудь. 2. Почуття роздратування, гніву, досади; розлюченість. ** **на зло́бу дня** – на злободенну тему.

ЗЛОБИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **злобли́вий**.

ЗЛОБИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто бажає кому-небудь зла (*див.* **зло**[1] 1, 2).

ЗЛОБИ́ТЕЛЬКА, -и. *Жін.* до **злоби́тель**.

ЗЛОБИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* Злобне, недоброзичливе ставлення до кого-, чого-небудь.

ЗЛОБЛИ́ВИЙ, -а, -е. Сповнений злоби; злобний.

ЗЛОБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **злобли́вий**.

ЗЛОБЛИ́ВО. Присл. до **злобли́вий**.

ЗЛО́БНИЙ, -а, -е. Сповнений злоби; злий (у 1 знач.). // Який виражає злобу, злість.

ЗЛО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зло́бний**.

ЗЛО́БНО. Присл. до **зло́бний**.

ЗЛОБОДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який привертає увагу, цікавий для всіх у даний час, тепер.

ЗЛОБОДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **злободе́нний**.

ЗЛО́БСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **зло́бствувати**.

ЗЛО́БСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бути злобно, вороже, недоброзичливо настроєним щодо кого-небудь.

ЗЛОБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **зло́бствувати**.

ЗЛОВЖИВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зловжива́ти**. 2. Провина, пов'язана з незаконними чи злочинними діями. ** **зловжива́ння вла́дою або́ посадо́вим стано́вищем** – умисне, з корисливих мотивів використання посадовою особою влади чи посадового становища.

ЗЛОВЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗЛОВЖИ́ТИ**, -иву́, -иве́ш, *док.*, *чим.* Вживати, використовувати що-небудь на зло чи шкоду комусь.

ЗЛОВЖИ́ТИ *див.* **зловжива́ти**.

ЗЛОВЖИ́ТОК, -тку, *ч.* Те саме, що **зловжива́ння**.

ЗЛОВИ́ТИ, зловлю́, зло́виш; *мн.* зло́влять; *док.*, *перех.* 1. Спіймати, підхопити те, що летить або кинуте вгору, падає. 2. Погнавшись, наздогнати, схопити того, хто рухається, тікає. // *перен.* Направивши, навівши фотоапарат, прожектор і т. ін. на те, що швидко зникає, проходить, піймати в приціл, сфотографувати. 3. Піймати, захопити живцем як здобич. 4. Вислідивши, розшукавши кого-небудь, затримати, заарештувати. // *розм.* Застати, побачити кого-небудь десь. 5. *перен.*, *розм.* Викрити кого-небудь, звинувативши в якихось негативних вчинках. // *на чому.* Раптово помітити, виявити що-небудь у собі або в комусь. 6. *перен.*, *розм.* Вдаючись до різних хитрощів, примусити кого-небудь женитися на комусь. 7. *перен.*, *розм.* Збагнути (розумом), сприйняти (слухом, зором).

ЗЛОВИ́ТИСЯ, зловлю́ся, зло́вишся; *мн.* зло́вляться; *док.* Піймагися, потрапивши у пастку і т. ін. (перев. про звірів, риб, птахів).

ЗЛОВІ́СНИЙ, -а, -е. Який передвіщає зло, нещастя, свідчить про наближення чогось тяжкого, поганого. // Який викликає страх, тривогу, побоювання. // Який є поганою прикметою.

ЗЛОВІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **злові́сний**.

ЗЛОВІ́СНО. Присл. до **злові́сний**.

ЗЛО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злови́ти**. // **зло́влено**, *безос. присудк. сл.* ** **зло́влений на гаря́чому** – спійманий на місці злочину.

ЗЛО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злови́ти**.

ЗЛОВМИ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який має злі наміри. 2. Який здійснюється зі злим наміром.

ЗЛОВМИ́СНИК, -а, *ч.* Той, хто має злий намір, хто задумав учинити або вчинив який-небудь злочин; злочинець.

ЗЛОВМИ́СНИЦЯ, -і. *Жін.* до **зловми́сник**.

ЗЛОВМИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Злий намір.

ЗЛОВМИ́СНО, *присл.* Із злим наміром.

ЗЛОВО́ННИЙ, -а, -е. Який має неприємний запах; смердючий.

ЗЛОВОРО́ЖИЙ, -а, -е. 1. Який бажає зла, нещастя іншому. // Який виражає недоброзичливість, ворожість. 2. Який передвіщає зло, нещастя.

ЗЛОВОРО́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Властивість за знач. **зловоро́жий** 1.

ЗЛОВРЕ́ДНИЙ, -а, -е. Який заподіює зло, шкоду кому-, чому-небудь.

ЗЛОВРЕ́ДНО. Присл. до **зловре́дний**.

ЗЛОВТІ́ХА, -и, *ж.* Почуття задоволення, злобна радість, викликані чиєюсь невдачею, чиїмось нещастям.

ЗЛОВТІША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Виявляти зловтіху.

ЗЛОВТІ́ШНИЙ, -а, -е. Сповнений зловтіхи. *Зловтішна посмішка.*

ЗЛОВТІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зловті́шний**.

ЗЛОВТІ́ШНО. Присл. до **зловті́шний**.

ЗЛОВЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *з інфін. і без додатка.* Спритно, вибравши зручний момент, зробити що-небудь.

ЗЛОГАРИФМО́ВАНИЙ, -а, -е, *мат.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **злогарифмува́ти**.

ЗЛОГАРИФМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *мат.* Док. до **логарифмува́ти**.

ЗЛО́ГИ, -ів, *мн.*, *діал.* Пологи.

ЗЛО́ДІЙ, -я, *ч.* 1. Той, хто вчиняє злодійство. // Про звірів, птахів, що крадуть їстівне. 2. Зрадник, злочинець.

ЗЛО́ДІЙКА, -и. *Жін.* до **зло́дій**.

ЗЛОДІЙКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схильний до злодійства; нечесний, хитрий. // Який виражає схильність до злодійства, нечесність, хитрість.

ЗЛОДІЙКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **злодійкува́тий**.

ЗЛОДІЙКУВА́ТО, *присл.* З побоюванням, крадькома.

ЗЛОДІ́ЙСТВО, -а, *с.* Розкрадання чиєї-небудь власності; крадіжка.

ЗЛОДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **зло́дій** 1. // Власт. злодієві. *Злодійський погляд.* ** **злоді́йський жарго́н** – особлива мова, якою злодії користуються між собою при спілкуванні. 2. Підступний, злочинний.

ЗЛОДІЙЧУ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **зло́дій** 1.

ЗЛОДІ́ЙЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **злоді́йство**.

ЗЛОДІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Чинити злодійство.

ЗЛОДІЮ́ГА, **ЗЛОДІЮ́КА**, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **злодю́га**.

ЗЛОДІЮ́КА *див.* **злодію́га**.

ЗЛОДІЯ́КА, -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **злодю́га**.

ЗЛОДІЯ́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Заподіяння зла кому-небудь; злочин.

ЗЛОДІЯ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* Те саме, що **злодіюва́ти**.

ЗЛОДІЯ́ЧКА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Людина, яка вчиняє дрібні крадіжки.

ЗЛОДЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Особа, яка чинить злодійство.

ЗЛОДЮ́ЖКА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **злодія́чка**. // *лайл.*

ЗЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зложи́ти**.

ЗЛОЖИ́ТИ, зложу́, зло́жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Зібравши разом, докупи, покласти у певне місце. // Покласти, помістити кого-, що-небудь десь або на щось. 2. Скласти одне ціле, з'єднавши окремі розрізнені частини, елементи. // Збудувати, спорудити що-небудь способом кладки. // Розташувати, розставити певним чином (слова, речення і т. ін.). 3. Створити, скласти (вірш, пісню і т. ін.). // Виробити в собі певний погляд на кого-, що-небудь, певну думку, якесь поняття і т. ін. про когось, щось. 4. Перегнувши в якийсь спосіб, згорнути що-небудь, зменшивши в об'ємі та надавши певного вигляду, форми. // Зігнувши, склавши яким-небудь чином руки, крила і т. ін., надати їм того чи іншого положення. 5. *рідко.* Додати одне число до другого; зробити додавання.

ЗЛОЖИ́ТИСЯ, зложу́ся, зло́жишся, *док.*, *розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Укластися в певному порядку. 2. *тільки* 3 *ос.* Вималюватися, створитися в свідомості, уяві. // Виникнути, створитися, прозвучати (про вірш, пісню і т. ін.). 3. *тільки* 3 *ос.* Влаштуватися яким-небудь чином. 4. Об'єднатися з ким-небудь для спільної справи. // Зібрати гроші, влаштувати складчину для чого-небудь. 5. *рідко.* Зігнувшись, склавшись, набути якого-небудь положення, вигляду, форми.

ЗЛО́ЖИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **родо́вище**.

ЗЛОЗИ́ЧЛИВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто зичить зло іншому, недоброзичливо ставиться до кого-небудь.

ЗЛОЗИ́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Який зичить зло іншому, недоброзичливо ставиться до кого-небудь.

ЗЛОЗИ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **злози́чливий**.

ЗЛОЗИ́ЧЛИВО. Присл. до **злози́чливий**.

ЗЛОКАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злокалізува́ти**.

ЗЛОКАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Обмежити що-небудь певним місцем; не допустити його поширення, розповсюдження.

ЗЛОМ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **злома́ти** 1, 3, 4 і **злома́тися** 1, 3. 2. Місце, в якому що-небудь зламано. 3. Поворот, згин чого-небудь під кутом. // *перен.* Рубіж, перехідна межа.

ЗЛО́МИНА, -и, *ж.* Те саме, що **злом** 2, 3.

ЗЛОМИ́ТИ, зломлю́, зло́миш; *мн.* зло́млять; *док.*, *перех.* 1. Зігнувши або розбивши, відділити, відламати частини, шматки від чого-небудь; зламати (у 1 знач.). // *безос.* // Порушити частково чи повністю цілість кістки, кісток. 2. *перен.*, *розм.* Перемогти, здолати кого-, що-небудь (у боротьбі, битві і т. ін.). // Подолати чий-небудь опір, упертість, примусити скоритися. // Позбавити кого-небудь сили, енергії, волі і т. ін., знесилити фізично або морально. // *безос.* // Приглушити, перемогти в собі які-небудь почуття, звички. 3. *перен.* Рішуче відкинути, зруйнувати, знищити або порушити що-небудь традиційне, звичне, усталене. // Зіпсувати, спотворити (життя). 4. *перен.*, *рідко.* Не додержати чого-небудь обіцяного, даного, порушити його. 5. *перен.*, *рідко.* Загнути, вигнути під кутом, змінивши попереднє положення, вигляд.

ЗЛОМИ́ТИСЯ, зломлю́ся, зло́мишся; *мн.* зло́мляться; *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Розпастися, розлетітися на шматки, частини; зруйнуватися. 2. *перен.*, *розм.* Втратити силу, енергію, волю і т. ін., знесилитися фізично або морально. 3. *перен.* Зруйнуватися, зникнути (про що-небудь традиційне, звичне, усталене). 4. Зігнутися, вигнутися під кутом, змінивши попереднє положення, вигляд.

ЗЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зломи́ти**. // **зло́млено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зломився від удару, натискання, згинання тощо

ЗЛО́МНИК, -а, *ч.* Те саме, що **зло́мщик**.

ЗЛО́МНИЦЯ, -і. *Жін.* до **зло́мник**.

ЗЛО́МЩИК, -а, *ч.* Той, хто ламає що-небудь із метою пограбування.

ЗЛОО́КИЙ, -а, -е. У якого злі очі.

ЗЛОПА́М'ЯТНИЙ, -а, -е. Який довго пам'ятає заподіяні йому зло, образу.

ЗЛОПА́М'ЯТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **злопа́м'ятний**.

ЗЛОПА́М'ЯТСТВО, -а, *с.* Те саме, що **злопа́м'ятність**.

ЗЛОПА́М'ЯТЬ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **злопа́м'ятність**.

ЗЛО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., вульг.* 1. З'їсти що-небудь. 2. *перен.* Поглинути, знищити все до останку.
ЗЛОПОВІ́СНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **злові́сний**.
ЗЛОПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., діал.* Залопотіти (у 2, 3 знач.).
ЗЛОРА́ДИЙ, -а, -е. Який виражає злорадство. // Сповнений злорадства.
ЗЛОРА́ДІСНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **злора́дий**.
ЗЛОРА́ДІСНО, *присл., рідко.* Із злорадством.
ЗЛОРА́ДІСТЬ, -дості, *ж., рідко.* Те саме, що **злора́дство**.
ЗЛОРАДІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Виявляти злорадство.
ЗЛОРА́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **злора́дий**.
ЗЛОРА́ДНИК, -а, *ч.* Людина, що виражає, демонструє злорадство.
ЗЛОРА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **злора́дство**.
ЗЛОРА́ДНО, *присл.* Із злорадністю.
ЗЛОРА́ДО, *присл.* Із злорадством.
ЗЛОРА́ДСТВО, -а, *с.* Почуття злого задоволення від чиєїсь невдачі, чийогось нещастя.
ЗЛОРІ́КА, -и, *ж.* Те саме, що злорадник.
ЗЛОРІ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* Виражати злорадство.
ЗЛОСЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **злости́вий**.
ЗЛОСЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **злосли́вий**.
ЗЛОСЛИ́ВО. Присл. до **злосли́вий**.
ЗЛОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* злосло́влять; *недок., рідко.* Казати зле, погане про інших.
ЗЛОСТИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Сповнений злості, ворожнечі, недоброзичливості; злий (у 1 знач.). // Сердитий, роздратований. // Хижий, лютий (про тварин). 2. Який виражає зло, злість. *Злостивий усміх.* 3. Сповнений зла, злорадства, злості. *Злостива фантазія.* // Пройнятий злою насмішкою. *Злостиве слово.* 4. Який має високий ступінь вияву міри, якості, дії; шалений, лютий.
ЗЛОСТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **злости́вий**.
ЗЛОСТИ́ВО. Присл. до **злости́вий**.
ЗЛОСТИ́ТИ, злощу́, злости́ш, *недок., перех.* Злити, дратувати, викликати злість.
ЗЛОСТИ́ТИСЯ, злощу́ся, злости́шся, *недок., без додатка і на кого – що.* Відчувати злість, роздратування; злитися.
ЗЛОСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **злостува́ти**.
ЗЛОСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **злости́тися**.
ЗЛОТ, -а, *ч., заст.* Те саме, що **зло́тий**[2] 2.
ЗЛОТА́ВИЙ, -а, -е, *поет.* Золотавий.
ЗЛО́ТИЙ[1], -а, -е, *поет.* 1. Зробл. із золота. // Який має в собі золото як складову частину. 2. *перен.* Який своїм кольором нагадує золото. 3. *перен.* Дуже гарний; чудовий.
ЗЛО́ТИЙ[2], -того, *ч.* 1. Грошова одиниця в Польщі – 100 грошів. 2. *заст.* На Правобережній Україні – місцева назва монети вартістю 15 копійок.
ЗЛОТИ́СТИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **золоти́стий**.
ЗЛОТИ́СТО, *поет.* Присл. до **злоти́стий**.
ЗЛО́ТНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **золоти́стий**.
ЗЛО́ТНИК, -а, *ч., рідко.* Золотар.
ЗЛО́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **зло́тник**.
ЗЛО́ТО, -а, *с., заст., поет.* Золото (у 1 знач.). 2. *збірн.* Золоті речі; дорогий золототканий одяг і т. ін. // Спеціальна золотистого кольору фарба, яка застосовується в поліграфії. // Позолочені шовкові нитки для гаптування, ткання і т. ін. 3. *збірн.* Золоті монети, гроші і т. ін. 4. *перен., розм.* Ласкаве звертання до кого-небудь.
ЗЛОТОВЕ́РХИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **золотове́рхий**.
ЗЛОТОГЛА́В, -у, *ч., заст., поет.* Парча.
ЗЛОТОГЛА́ВИЙ[1], -а, -е, *заст., поет.* Прикм. до **злотогла́в**.
ЗЛОТОГЛА́ВИЙ[2], -а, -е, *поет.* Те саме, що **золотогла́вий**.
ЗЛОТОГЛА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **злотогла́вий**.
ЗЛОТОГЛА́ВО. Присл. до **злотогла́вий**.
ЗЛОТОКО́СИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **золотоко́сий**.
ЗЛОТОТКА́НИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **золототка́ний**.
ЗЛОТОЧО́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має обрамлення золотистого кольору.
ЗЛОТОЧО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **злоточо́лий**.
ЗЛОЧЕСТИ́ВИЙ, -а, -е, *книжн., заст.* Нечестивий.
ЗЛО́ЧИН, -у, *ч.* 1. Суспільно небезпечна дія (чи бездіяльність), що чинить, заподіює зло людям. 2. Неприпустимий, ганебний вчинок. // Неправильна, шкідлива поведінка. *Міжнародні злочини.* ** **посадо́вий зло́чин** – злочинні дії, що здійснюються посадовими особами з використанням свого службового становища і завдають суттєвої шкоди державним або суспільним інтересам, правам та інтересам громадян.
ЗЛОЧИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Особа, що вчинила злочин.
ЗЛОЧИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який є злочином, містить злочин (у 1 знач.). 2. Який чинить, учинив злочин (у 1 знач.). 3. Який заслуговує на осуд; неприпустимий.
ЗЛОЧИ́ННИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **злочи́нець**.
ЗЛОЧИ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до злочинця.
ЗЛОЧИ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **злочи́нець**.
ЗЛОЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **злочи́нний**. 2. Наявність злочину (у 1 знач.). ** **білокомірце́ва злочи́нність** – умовна назва сукупності злочинів посадових осіб, уповноважених здійснювати державні функції (чиновників). **економі́чна злочи́нність** – вид злочинності; сукупність здійснених злочинів (осіб, що їх здійснили), що безпосередньо зазіхають на суспільні відносини з виробництва, розподілу (перерозподілу) та споживання товарів та послуг. **лате́нтна злочи́нність** – кримінал, прихований від органів; незареєстровані злочини. **організо́вана злочи́нність** – одна з найбільш небезпечних в кримінології форм злочинності. **професі́йна злочи́нність** – сукупність професійних злочинів, злочинців. **рециди́вна злочи́нність** – сукупність злочинів, здійснених особами, до яких уже застосовувалося кримінальне покарання. **транснаціона́льна злочи́нність**: в кримінології – сукупність злочинів (осіб, що їх здійснили), що завдало шкоди або інтересам юридичних чи фізичних осіб двох або більше держав.
ЗЛОЧИ́ННО. Присл. до **злочи́нний**.
ЗЛОЧИ́НСТВО, -а, *с.* Злочинний вчинок; злочин.
ЗЛОЩА́СНИЙ, -а, -е. 1. Який спричинився до неприємності, непорозуміння. 2. Який заслуговує на співчуття; нещасливий, бідолашний.
ЗЛОЩА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **злоща́сний**.
ЗЛОЩА́СНО. Присл. до **злоща́сний**.
ЗЛОЩА́СТЯ, -я, *с.* Нещаслива доля; нещастя.
ЗЛОЯЗИ́КИЙ, -а, -е. Схильний до злих, негативних суджень, пересудів, пліток.
ЗЛОЯЗИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **злоязи́кий**.
ЗЛОЯЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **злоязи́кий**.
ЗЛОЯ́КІСНИЙ, -а, -е. 1. Дуже шкідливий, небезпечний, пов'язаний із раковим захворюванням, загрозливий для життя. ** **злоя́кісна пухли́на** – пухлина, яка виникає в результаті розростання клітин, що втратили нормальні властивості та зв'язки з організмом і яка проростає в оточуючі тканини та дає метастази. 2. *перен.* Який відзначається поганими властивостями, має вади.
ЗЛОЯ́КІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **злоя́кісний** 1.
ЗЛОЯ́КІСНО. Присл. до **злоя́кісний**.
ЗЛУ́ДА, -и, *ж., зах.* Омана.
ЗЛУ́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Оманливий.
ЗЛУ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злуза́ти**.
ЗЛУЗА́ТИ *див.* **злу́зувати**.
ЗЛУ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злу́зувати**.
ЗЛУ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЛУЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* З'їдати, лузаючи (насіння, горіхи і т. ін.).
ЗЛУ́КА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **з'є́днання**[1] 1.
ЗЛУКА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* злука́влять; *док.* Схитрувати, прихова́вши правду.
ЗЛУКА́ВНУВАТИ, -ую, -уєш, *док., рідко.* Те саме, що **злука́вити**.
ЗЛУПИ́ТИ *див.* **злу́плювати**.
ЗЛУПИ́ТИСЯ *див.* **злу́плюватися**.
ЗЛУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злупи́ти**.
ЗЛУ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злу́плювати**.
ЗЛУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗЛУПИ́ТИ**, злуплю́, злу́пиш; *мн.* злу́плять; *док., перех.* 1. Здирати, обдирати (кору, шкіру, шкаралупу і т. ін.). 2. *тільки док., перен., розм.* Узяти дуже дорогу ціну, плату.
ЗЛУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗЛУПИ́ТИСЯ**, злу́питься; *мн.* злу́пляться; *док.* 1. Здиратися, обдиратися (про кору, шкіру, шкаралупу і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **злу́плювати** 1.
ЗЛУ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Заїсти, лускаючи (насіння, горіхи і т. ін.).
ЗЛУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злуча́ти**.
ЗЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗЛУЧИ́ТИ**, злучу́, злу́чиш, *док., перех.* 1. *рідко.* Те саме, що **з'є́днувати** 1 – 4. 2. *с. г.* Зводити тварин для статевого парування з метою одержання приплоду.
ЗЛУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗЛУЧИ́ТИСЯ**, злучу́ся, злу́чишся, *док.* 1. *рідко.* Те саме, що **з'є́днуватися** 1 – 4. 2. *тільки 3 ос., с. г.* Паруватися (про тварин).
ЗЛУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злучи́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який злучився, з'єднався докупи.
ЗЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злучи́ти**.
ЗЛУЧИ́ТИ *див.* **злуча́ти**.
ЗЛУЧИ́ТИСЯ *див.* **злуча́тися**.
ЗЛУ́ЧКА, -и, *ж., с. г.* Дія за знач. **злучи́ти** 2 і **злучи́тися** 2.
ЗЛУ́ЧНИЙ, -а, -е, *с. г.* Стос. до злучки.
ЗЛУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злу́щити**.
ЗЛУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злу́щити**.
ЗЛУ́ЩИТИ *див.* **злу́щувати**.
ЗЛУ́ЩИТИСЯ *див.* **злу́щуватися**.
ЗЛУ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. ч. до **злу́щувати**. 2. *у знач. прикм.* Який злущується, відпадає дрібними лусочками.
ЗЛУ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злу́щувати** і **злу́щуватися**.
ЗЛУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЛУ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* 1. Обчищати лузгу, лушпиння. 2. *с. г.* Розпушувати верхній шар ґрунту для збереження вологи і для знищення бур'яну. ** **злу́щувати сте́рню** – розпушувати ґрунт одразу після збирання врожаю.
ЗЛУ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗЛУ́ЩИТИСЯ**, -иться, *док.* Відділятися, відпадати дрібними лусочками (про верхній шар, шматочки шкіри, кори, фарби і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **злу́щувати**.
ЗЛЮБИНИ, -бин, *мн., етн., діал.* Обряд сватання.
ЗЛЮБИ́ТИ, злюблю́, злю́биш; *мн.* злю́блять; *док., перех., частіше із заперечною част.* не. 1. Відчути прихильність, повагу і т. ін. до кого-небудь. 2. *розм.* Відчути сердечний потяг до особи іншої статі; покохати. 3. Дуже звикнути, приохотитися до чого-небудь. // Віддати чому-небудь перевагу, визнати кращим, уподобати щось.
ЗЛЮБИ́ТИСЯ, злюблю́ся, злю́бишся; *мн.* злю́бляться; *док., розм.* 1. *з ким.* Покохати один одного, вступити у любовні стосунки. 2. *без додатка і кому.* Припасти кому-небудь до смаку, до душі; сподобатися. // *безос.*
ЗЛЮ́КА, -и, *ч. і ж., розм.* Дуже зла, сердита людина.
ЗЛЮТ, -у, *ч.* Те саме, що **спай** 1.
ЗЛЮТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **злютува́тися**.
ЗЛЮТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **злюто́ваний**.
ЗЛЮТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **злюто́вувати**.
ЗЛЮТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЛЮТУВА́ТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Розлючувати, сердити. 2. Спаювати (метал, скло та ін.).
ЗЛЮТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗЛЮТУВА́ТИСЯ**, -ується, *док.* Розлючуватися, сердитися.
ЗЛЮТУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **спа́ювання**.
ЗЛЮТУВА́ТИ *див.* **злюто́вувати**.
ЗЛЮТУВА́ТИСЯ *див.* **злюто́вуватися**.
ЗЛЮ́ЧЕ, *розм.* Присл. до **злю́чий**.
ЗЛЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **злю́щий**.
ЗЛЮ́ЧКА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **злю́ка**.
ЗЛЮ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Дуже злий, недоброзичливий; прот. *д о б р я ч и й*. // Роздратований, сердитий. // Хижий, лютий (про тварин). // Який виражає зло, злість. // Сповнений зла, пройнятий злобою, недоброзичливістю. 2. Сильний, шалений за ступенем вияву (про явища природи). 3. *розм.* Небезпечний, шкідливий. *Злюще жало.*
ЗЛЯГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до злягання.
ЗЛЯГА́ННЯ, я, *с.* 1. Дія за знач. **зляга́ти** і **зляга́тися**. 2. Статевий акт.
ЗЛЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗЛЯГТИ́**, зляжу, зля́жеш, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **ляга́ти** 1. 2. *на що.* Спиратися на яку-небудь опору, обпиратися об щось. 3. *тільки док.* Захворівши, лягти у постіль; занедужати. 4. *тільки 3 ос., розм.* Осідати, ущільнюючись під дією чого-небудь. 5. *перен.* Затихати, вщухати (про звуки, явища природи і т. ін.). 6. *тільки док., діал.* Розродитися.
ЗЛЯГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗЛЯГТИ́СЯ**, зля́жеться, *док.* Вступати в статеві стосунки.
ЗЛЯГТИ́ *див.* **зляга́ти**.
ЗЛЯГТИ́СЯ *див.* **зляга́тися**.
ЗЛЯ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зляка́ти**. 2. *у знач. прикм.* Охоплений ляком, страхом; переляканий. // Який виражає ляк, страх. *Зляканий голос.*
ЗЛЯ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зля́каний** 2.
ЗЛЯ́КАНО. Присл. до **зля́каний** 2.
ЗЛЯКА́ТИ *і рідко* **ІЗЛЯКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Викликати ляк, страх; перелякати. // Примусити здригнутися від несподіванки. // Стривожити, порушити. // Сполохавши, примусити полетіти (перев. комах, птахів).
ЗЛЯКА́ТИСЯ *і рідко* **ІЗЛЯКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Відчути ляк, страх; перелякатися. // Здригнутися від несподіванки.
ЗЛЯ́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зля́пати**. // **зля́пано**, *безос. присудк. сл.*
ЗЛЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Зробити що-небудь наспіх, недбало.
ЗЛЯ́ШИТИ, -я́шу, -я́шиш, *док., перех., заст.* Ополячити.
ЗЛЯ́ШІТИ, -ію, -ієш, *док., заст.* Ополячитися.
ЗМАГ, -у, *ч. і* **ЗМА́ГА**, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **змага́ння** 1, 4, 5.
ЗМАГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до змагання. 2. *рідко.* Те саме, що **спі́рний**.
ЗМАГА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто з ким-небудь змагається (*див.* **змага́тися**[1]).
ЗМАГА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Прагнення змагатися, добитися кращих результатів у чому-небудь порівняно з іншими.
ЗМАГА́ННЯ, -я, *с.* 1. Намагання перевершити, перемогти когось у чому-небудь, домагаючись кращих, ніж у когось, результатів, показників. 2. Зустріч для здобуття першості з якого-небудь виду спорту. 3. *перен.* Сутичка, боротьба двох протилежних або ворожих сил. 4. *розм.* Те саме, що **сва́рка**. 5. *діал.* Прагнення, намір.
ЗМАГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗМОГТИ́**, змо́жу, змо́жеш; *мин. ч.* зміг, змогла́, змогло́; *док.* 1. *перех., розм.* Брати гору, здобувати перемогу над ким-, чим-небудь; перемагати. // Переборювати, долати що-небудь (почуття, фізичний стан і т. ін.). // *тільки 3 ос.* Оволодівати всім єством. 2. *тільки недок., неперех., до чого, діал.* Прагнути.
ЗМАГА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок., рідко*, **ЗМОГТИ́**, змо́жу, змо́жеш; *мин. ч.* зміг, змогла́, змогло́; *док., перев. з інфін.* Мати змогу, бути спроможним щонебудь робити. // *тільки док.* Дістати можливість робити що-небудь за певних обставин.
ЗМАГА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Намагатися перевершити, перемогти когось у чому-небудь, домагаючись кращих, ніж у когось, результатів, показників. // *перен.* Не поступатися кому-, чому-небудь в якихось якостях, властивостях. 2. *перен.* Чинити опір кому-, чому-небудь, протестувати проти кого-, чогось, боротися з ким-, чим-небудь, за когось, щось. // *перен.* Стикатися (про протилежні думки, почуття, бажання і т. ін.). 3. *розм.* Те саме, що **свари́тися**. // Сперечатися, доводячи свою правоту.
ЗМАГА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗМОГТИ́СЯ**, змо́жуся, змо́жешся, *док., розм., рідко.* 1. Спромагатися на щось, намагатися що-небудь зробити. 2. *тільки 3 ос.* Наростати, збільшуватися, посилюватися. // Наставати. 3. *рідко.* Те саме, що **знемага́ти** 1.
ЗМАГУ́Н, -а́, *ч., зах.* Учасник змагання.
ЗМАГУ́НКА, -и, *ж., зах.* Жін. до **змагу́н**.

ЗМА́ЖКА, -и, *ж.*, *діал.* Сварка.
ЗМА́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зма́зати**. // **зма́зано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Нечіткий, розпливчастий (перев. про зображення).
ЗМА́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зма́зати**.
ЗМА́ЗАТИ *див.* **ЗМА́ЗУВАТИ**.
ЗМА́ЗАТИСЯ *див.* **ЗМА́ЗУВАТИСЯ**.
ЗМА́ЗКА, -и, *ж.*, *рідко*. 1. Дія за знач. **зма́зувати** 1. 2. *спец.* Жирна чи густа речовина, якою покривають або змазують яку-небудь поверхню.
ЗМА́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для змазування.
ЗМА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зма́зувати**.
ЗМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зма́зувати** 1 – 3.
ЗМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМА́ЗАТИ**, зма́жу, зма́жеш, *док.*, *перех.* 1. Покривати шаром чого-небудь жирного чи густого. // Заливати, обробляти поверхню чим-небудь рідким. 2. Розмазувати, стирати що-небудь (зазвичай фарбу, чорнило). // *розм.* Робити що-небудь (перев. зображення) нечітким, розпливчастим. 3. *перен.*, *розм.* Позбавляти гостроти, виразності і т. ін. 4. *тільки док.*, *також без додатка*, *фам.* Сильно вдарити кого-небудь. *Змазати по вуху.*
ЗМА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗМА́ЗАТИСЯ**, зма́жуся, зма́жешся, *док.* 1. Покривати, змазувати собі що-небудь шаром чогось жирного чи густого. 2. Розмазуватися, стиратися (перев. про фарбу, чорнило). // *розм.* Ставати нечітким, розпливчастим (перев. про зображення). 3. *перен.*, *розм.* Втрачати гостроту, виразність і т. ін. 4. *тільки недок.* Пас. до **зма́зувати** 1 – 3.
ЗМАЙСТРО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **змайструва́ти**. // **змайстро́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗМАЙСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Виготовити, зробити що-небудь своїми руками. // Приготувати якусь страву або напій. // *перен.* Нашвидку що-небудь скласти, написати тощо.
ЗМАКЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змакетува́ти**.
ЗМАКЕТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **змакето́ваний**.
ЗМАКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Підготувати макет майбутнього номера газети, журналу і т. ін.
ЗМА́ЛЕНЬКУ, *присл.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **зма́лечку**.
ЗМА́ЛЕЧКУ, *рідко* **ІЗМА́ЛЕЧКУ**, *присл.* Пестл. до **зма́лу**, **ізма́лу**.
ЗМА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **зме́ншити**.
ЗМА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *розм.* Повести себе нерозсудливо, легковажно, по-дитячому.
ЗМАЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.*, *рідко*. 1. Те саме, що **зме́ншитися** 1. 2. Те саме, що **зма́литися**. 3. *перен.* Втратити значення, силу, вагу.
ЗМА́ЛКУ, *рідко* **ІЗМА́ЛКУ**, *присл.* З дитинства, з малоліття.
ЗМА́ЛУ, *рідко* **ІЗМА́ЛУ**, *присл.* Те саме, що **зма́лку**.
ЗМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змалюва́ти**. // **змальо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗМАЛЬО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **змалюва́ння**.
ЗМАЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **змальо́вувати**.
ЗМАЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змальо́вувати**.
ЗМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМАЛЮВА́ТИ**, -юю, -ює́ш, *док.*, *перех.* 1. Малюючи, відтворювати вже намальоване, сфотографоване і т. ін.; перемальовувати; робити копію чого-небудь; копіювати. 2. Малювати з натури предмети, живі істоти, природу і т. ін. 3. *перен.* Описувати, зображувати словесними засобами в художньому творі, листі, розмові і т. ін. 4. *перен.*, *розм.* Бити, залишаючи сліди. 5. *жарг.* Запам'ятовувати обличчя, місцевість, план приміщення тощо.
ЗМАЛЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗМАЛЮВА́ТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Чітко окреслюватися, вимальовуватися, ставати ясно видним на тлі чого-небудь. 2. *перен.* Поставати, виникати в уяві, думках і т. ін.; уявлятися. 3. *тільки недок.* Пас. до **змальо́вувати**.
ЗМАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змалюва́ти**.
ЗМАЛЮВА́ТИ *див.* **змальо́вувати**.
ЗМАЛЮВА́ТИСЯ *див.* **змальо́вуватися**.
ЗМАНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *рідко*. Піти, втекти і т. ін. звідки-небудь (частіше з постійного місця проживання).
ЗМАНЕВРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **маневрува́ти**.
ЗМА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змани́ти**.
ЗМАНИ́ТИ *див.* **зма́нювати**.
ЗМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зма́нювати**.
ЗМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗМАНИ́ТИ**, зманю́, зма́ниш, *док.*, *перех.* Спокушаючи чим-небудь, умовляти когось іти, їхати куди-небудь, змінювати місце проживання, роботу і т. ін.
ЗМАРНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **змарні́ти**. // *у знач. прикм.*
ЗМАРНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **змарні́лий**.
ЗМАРНІ́ТИ *і рідко* **ІЗМАРНІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Схуднути, виснажитися від горя, туги, хвороби, недоїдання, тяжкої праці і т. ін. // Втратити свіжість, привабливість, красу (про обличчя і т. ін.). 2. *перен.* Зів'янути, засохнути від нестачі вологи, поживних речовин і т. ін. (про рослини). 3. *перен.*, *рідко*. Втратити велич, могутність. // Занепасти.
ЗМАРНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змарнува́ти**. // *у знач. прикм.* // **змарно́вано**, *безос. присудк. сл.*
ЗМАРНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **змарно́ваний**.
ЗМАРНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змарнува́ти**.
ЗМАРНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **марнува́ти**.
ЗМАРНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **марнува́тися** 1, 2.
ЗМАСТИ́ТИ *див.* **зма́щувати**.
ЗМАТЕРІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зматеріалізува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який зматеріалізувався.
ЗМАТЕРІАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *книжн.* Втілити що-небудь у матеріальній, конкретній формі; уречевити.
ЗМАТЕРІАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.*, *книжн.* Втілитися в матеріальній, конкретній формі; уречевитися.
ЗМАХ, -у, *ч.* Дія за знач. **змахну́ти**. ** **[за] одни́м зма́хом** – за одним разом, зразу.
ЗМАХНУ́ТИ *див.* **зма́хувати**.
ЗМА́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зма́хувати**.
ЗМА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМАХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *неперех.* Махати чим-небудь, спрямовуючи рух угору. 2. *перех.* Скидати, відкидати що-небудь змахом (змахами) руки. // Різким рухом витирати, струшувати що-небудь. // Махаючи чим-небудь, зганяти, відганяти кого-небудь. // *перен.* Відкидати, гнати геть (думки, поганий настрій, смуток і т. ін.).
ЗМА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змасти́ти**.
ЗМА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змасти́ти**.
ЗМА́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для змащування. // Пов'язаний зі змащуванням. *Змащувальні роботи.*
ЗМА́ЩУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зма́щувати**. 2. Якого можна змастити.
ЗМА́ЩУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зма́щуваний** 2.
ЗМА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зма́щувати**.
ЗМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМАСТИ́ТИ**, змащу́, зма́стиш, *док.*, *перех.*, *чим і без додатка*. 1. Змазувати, покривати шаром чого-небудь жирного чи густого. // Заливати, обробляти поверхню чим-небудь рідким. 2. Класти на хліб, у страву масло, олію тощо.
ЗМА́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зма́щувати**.
ЗМЕГЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Жадібно з'їсти (перев. про тварин). 2. *перен.* Знищити.
ЗМЕЖЕНІ́ТИ -іє, *док.*, *діал.* Спасти (про воду). // Стати вужчим (про річку).
ЗМЕ́ЛЕНИЙ, *рідко* **ЗМОЛО́ТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змоло́ти**. // *у знач. прикм. Змолоте борошно.*
ЗМЕЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Моргнути. ** **не змельне́ ні́куди** *хто* – пильно, не відводячи погляду, дивиться хтось на кого-, що-небудь.
ЗМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *рідко*, **ЗМОЛО́ТИ**, змелю́, зме́леш, *док.*, *перех. і без додатка*. 1. Подрібнювати, перетворюючи що-небудь на борошно або порошок; молоти. 2. *тільки док.*, *фам.* Сказати що-небудь недоладне, недоречне. 3. *тільки док.*, *фам.* З'їсти все, нічого не залишивши.
ЗМЕ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *рідко*, **ЗМОЛО́ТИСЯ**, зме́леться, *док.* 1. Подрібнюватися, перетворюючись на борошно чи порошок; молотися. 2. *тільки док.*, *безос.*, *перен.*, *рідко*. Привидітися, здатися.
ЗМЕНША́ТИ *див.* **зме́ншувати**.
ЗМЕНША́ТИСЯ *див.* **зме́ншуватися**.
ЗМЕ́НШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зме́ншити**. // **зме́ншено**, *безос. присудк. сл.* ** **зме́ншені інтерва́ли**, *муз.* – інтервали, які на півтон менші за чисті або малі інтервали з тією ж кількістю ступенів. 2. *у знач. прикм.* Неповний, скорочений або видозмінений (перев. про власні імена). 3. *у знач. прикм.*, *грам.* Який указує на меншу величину предмета або менший ступінь якості порівняно зі звичайною величиною або звичайним ступенем якості.
ЗМЕ́НШЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *грам.* Категорія, що вказує на меншу величину предмета або менший ступінь якості порівняно зі звичайною величиною або звичайним ступенем якості.
ЗМЕ́НШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зме́ншити**.
ЗМЕ́НШИТИ *див.* **зме́ншувати**.
ЗМЕ́НШИТИСЯ *див.* **зме́ншуватися**.
ЗМЕ́НШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який використовується для зменшення зображення або дає зменшене зображення чого-небудь. *Зменшувальне скло.* 2. *грам.* Який указує на меншу величину предмета або менший ступінь якості порівняно зі звичайною величиною або звичайним ступенем якості. *Зменшувальний суфікс.*
ЗМЕ́НШУВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зме́ншувальний**.
ЗМЕ́НШУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. ч. до **зме́ншувати**. 2. *у знач. ім.* **зме́ншуване**, -ного, *с.*, *мат.* Число, яке зменшують відніманням.
ЗМЕ́НШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зме́ншувати**.
ЗМЕ́НШУВАТИ, -ую, -уєш *і діал.* **ЗМЕНША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗМЕ́НШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* Робити меншим обсяг, величину, кількість чого-небудь. // Створювати уявлення про менший, ніж насправді, обсяг, величину, кількість чого-небудь. // Робити меншим ступінь, силу вияву чого-небудь; ослабляти. *Зменшити запал. Зменшити страждання.* // Збавляти, робити меншим, нижчим (ціну, плату і т. ін.). // Робити повільнішим, стишувати (хід, швидкість і т. ін.). // Скорочувати, роблячи не таким довгим, тривалим (час і т. ін.).
ЗМЕ́НШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і діал.* **ЗМЕНША́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗМЕ́НШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Ставати меншим за обсягом, величиною, кількістю. // Здаватися меншим, ніж насправді. // Ставати меншим за ступенем, силою свого вияву; слабнути. // Збавлятися, падати, ставати меншим, нижчим (про ціну, плату, рівень і т. ін.). // Ставати повільнішим, стишуватися (про хід, швидкість і т. ін.). // Скорочуватися, стаючи не таким довгим, тривалим (про відстань, час). 2. *перен.*, *розм.* Триматися, поводитися покірливо, смиренно, як молодший за віком, менший за чином і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **зме́ншувати**.
ЗМЕ́НШУВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Прилад, який використовується для зменшування зображення або дає зменшене зображення чого-небудь.
ЗМЕРЕ́ЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змере́жати**.
ЗМЕРЕ́ЖАТИ *див.* **змере́жувати**.
ЗМЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змере́жити**.
ЗМЕРЕ́ЖИТИ *див.* **змере́жувати**.
ЗМЕРЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змере́жувати**.
ЗМЕРЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМЕРЕ́ЖАТИ**, -аю, -аєш *і* **ЗМЕРЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Робити мережку на тканині; мережати. 2. З'єднувати частини виробу особливим художнім швом. 3. Те саме, що **вишива́ти**. 4. Вирізьблювати узори на дерев'яних і т. ін. предметах; прикрашати, оздоблювати їх. 5. *рідко*. Розмальовувати фарбами. 6. *перен.* Вкривати яку-небудь поверхню лініями, плямами і т. ін., що нагадують мереживо. // Заповнювати сторінки, аркуші паперу рядками літер.
ЗМЕРЕ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **змере́жувати**.
ЗМЕРЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змерза́ти**.
ЗМЕРЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко*, **ЗМЕ́РЗНУТИ** *і* **ЗМЕ́РЗТИ**, -зну, -знеш; *мин. ч.* змерз, -ла, -ло; *док.* 1. Відчувати холод, страждати від холоду; мерзнути. 2. Холонучи, застигаючи, ставати твердим або перетворюватися на лід. 3. *рідко*. Гинути, вмирати від холоду, морозу.
ЗМЕРЗА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗМЕ́РЗНУТИСЯ** *і* **ЗМЕ́РЗТИСЯ**, -зneться; *мин. ч.* зме́рзся, -лася, -лося; *док.* 1. Міцно з'єднуватися, склеюватися одне з одним під дією морозу; примерзати одне до одного. 2. Ставати твердим, цупким від холоду, морозу.
ЗМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зме́рзнути**, **зме́рзти**. 2. *у знач. прикм.* Який відчув холод, змерз. 3. *у знач. прикм.* Який став твердим, цупким від холоду, морозу.
ЗМЕ́РЗНУТИ *див.* **змерза́ти**.
ЗМЕ́РЗНУТИСЯ *див.* **змерза́тися**.
ЗМЕ́РЗТИ *див.* **змерза́ти**.
ЗМЕ́РЗТИСЯ *див.* **змерза́тися**.
ЗМЕ́РКНУТИ *і* **ЗМЕ́РКТИ**, -кне; *мин. ч.* змерк, -ла, -ло. Док. до **ме́ркнути**, **ме́ркти**.
ЗМЕ́РКТИ *див.* **зме́ркнути**.
ЗМЕРТВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **змертві́ти**. // *у знач. прикм.*
ЗМЕРТВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **змертві́лий**.
ЗМЕРТВІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **змертві́ти**.
ЗМЕРТВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Втратити чутливість, стати мертвим. // *розм.* Втратити свідомість; знепритомніти. // *розм.* Стати нерухомим, заціпеніти від несподіванки, страху і т. ін. // *розм.* Зблíднути від сильного хвилювання. 2. *перен.* Засохнути, зів'янути (про рослини). 3. *перен.* Стати безлюдним, пустельним.
ЗМЕ́РХНУТИ *і* **ЗМЕ́РХТИ**, -хне; *мин. ч.*, зме́рхнув, -нула, -нуло *і* змерх, -ла, -ло. Док. до **ме́рхнути**, **ме́рхти**. *Змерхли очі.*
ЗМЕ́РХТИ *див.* **зме́рхнути**.
ЗМЕСТИ́ *див.* **змітáти**.
ЗМЕ́ТАНИЙ, -а, -е, *крав.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **змета́ти**.
ЗМЕТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *крав.* Зшити що-небудь великими стібками, готуючи до примірки. ** **змета́ти на живу́ ни́тку** – зшити як-небудь, аби трималося.
ЗМЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змести́**. // **зме́тено**, *безос. присудк. сл.*
ЗМЕТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *і без додатка*, *розм.* Док. до **метикува́ти**.
ЗМЕТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.* Рвучко, стрімко підняти, підкинути вгору. // *неперех.* Те саме, що **змахну́ти** 1. 2. *перех.* Різким рухом змести, скинути щось звідки-небудь.
ЗМЕТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Рвучко, стрімко піднятися вгору.
ЗМИВ, -у, *ч.* Дія за знач. **змива́ти** 3.
ЗМИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для змивання.
ЗМИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь змиває.
ЗМИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **змива́льник**.
ЗМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **змива́ти** 1 – 3.
ЗМИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змива́ти**.
ЗМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗМИ́ТИ**, змию́, змиє́ш, *док.*, *перех.* 1. Миючи чим-небудь, видаляти бруд, плями і т. ін. з чогось. // Стікаючи по чому-небудь, видаляти, знищувати щось (про рідину). 2. Миючи, перемиваючи, робити чистим. 3. Розмиваючи поверхню чого-небудь, відносити кудись пісок, землю і т. ін. (перев. про воду). // Зривати, збивати, зносити кого-, що-небудь (перев. про воду). // *безос.* // Псувати, руйнува-

ти, знищувати сильною течією, надмірною кількістю води. 4. *перен.* Звільняти себе чи кого-небудь від чогось неприємного, ганебного і т. ін. // *перен.* Спричинятися, приводити до зникнення, знищення чого-небудь важкого, неприємного. ** **Кро́в'ю зми́ти ганьбу́** – заплатити своїм життям за безчестя. 5. *розм.* Робити кого-, що-небудь мокрим, вологим, омиваючи, обливаючи його.

ЗМИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗМИ́ТИСЯ**, зми́юся, зми́єшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Видалятися, зникати з поверхні після миття. 2. *тільки 3 ос.* Розмиваючись водою, псуватися, руйнуватися, знищуватися. 3. *перен.* Зникати, знищуватися (про що-небудь неприємне, тяжке, ганебне). 4. *фам.* Швидко або непомітно йти, тікати звідки-небудь. 5. *розм.* Обливатися чим-небудь, ставати мокрим від чогось. 6. *тільки недок.* Пас. до **змива́ти**.

ЗМИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який змивається або може бути змитий. *Змивний ґрунт.* 2. *спец.* Признач. для змивання; змивальний.

ЗМИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗМИ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*. **ЗМИГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Швидким мимовільним рухом заплющувати й розплющувати очі, опускати й піднімати повіки; моргати. // Швидко й мимовільно заплющуватися і розплющуватися (про очі). ** **Не змигну́вши о́ком** – не розгубившись, не збентежившись. 2. *неперех.*, *перен.* Швидко спалахувати й гаснути (про вогонь, світло і т. ін.). 3. *перех.*, *рідко*. Мигаючи, моргаючи, змахувати, струшувати що-небудь з очей (зазвичай сльози).

ЗМИГНУ́ТИ *див.* **змига́ти**.

ЗМИГНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* 1. *з ким.* Моргнувши один одному, таємно, на мигах про що-небудь домовитися. 2. *перен.* Дуже швидко минути, збігти (про час).

ЗМИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зми́гувати**.

ЗМИ́ГУВАТИ *див.* **змига́ти**.

ЗМИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до змикання.

ЗМИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змика́ти** і **змика́тися**.

ЗМИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗІМКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Наближаючи впритул одне до одного, з'єднувати (перев. краї, кінці чого-небудь). // *перен.* Створювати зв'язок між ким-, чим-небудь. *Змикати лави.* 2. Закривати, стуляти (губи, повіки), заплющувати (очі). // Спричинятися до закривання, стуляння (губ, повік), до заплющування (очей). *Не змикати очей.* 3. *тільки 3 ос.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **ко́рчити**.

ЗМИКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗІМКНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Наближаючися впритул одне до одного, з'єднуватися (перев. краями, кінцями). // Ставати щільно, близько один до одного. // *з ким – чим.* Стикатися, зближуватися на основі чого-небудь спільного. // *перен.* Утворювати єдність; об'єднуватися, згуртовуватися. 2. Закриватися, стулятися (про губи, повіки і т. ін.), заплющуватися (про очі).

ЗМИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **змика́ти**.

ЗМИКИ́ТИТИ, -и́чу, -и́тиш, *док.*, *розм.* 1. Зрозуміти, додуматися. 2. *рідко*. Вдавшись до хитрощів, обману, не виконати обіцянки.

ЗМИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Відскочити вбік.

ЗМИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зми́лити**. 2. *у знач. прикм.* Який дуже спітнів, покрився ніби мильною піною (перев. про коней).

ЗМИ́ЛИНИ, -ин, *мн.* Те саме, що **зми́лки**.

ЗМИ́ЛИТИ *див.* **зми́лювати**[1].

ЗМИЛИ́ТИ *див.* **зми́лювати**[2].

ЗМИ́ЛИТИСЯ *див.* **зми́люватися**[1].

ЗМИЛИ́ТИСЯ *див.* **зми́люватися**[2].

ЗМИ́ЛКИ, -ів, *мн.*, *розм.* 1. Мильна спінена вода, що залишається після прання, миття. 2. Схожий на мильну піну піт, що виступає на тілі стомлених коней.

ЗМИ́ЛОК, -лка, *ч.*, *розм.* Маленький кусочок мила, що залишився після миття, прання.

ЗМИЛОСЕ́РДЖУВАТИСЯ *див.* **змилосе́рдитися**.

ЗМИЛОСЕ́РДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, **ЗМИЛОСЕ́РДЖУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *над ким і без додатка.* Виявити милосердя, ласку до кого-небудь. // *без додатка.* Зглянутися на чиєсь прохання.

ЗМИЛОСТИ́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* змилости́вляться *і* **ЗМИЛОСТИ́ТИСЯ**, змилощу́ся, змилости́шся, *док.*, *без додатка і над ким.* Виявити милість, ласку до кого-небудь.

ЗМИЛОСТИ́ТИСЯ *див.* **змилости́витися**.

ЗМИ́ЛУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **милосе́рдя**.

ЗМИ́ЛУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *без додатка і над ким.* Виявити милість, співчуття до кого-небудь, зглянутися на когось, пожаліти кого-небудь.

ЗМИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зми́лювати**.

ЗМИ́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ЗМИ́ЛИТИ**, зми́лю, зми́лиш, *док.*, *перех.* 1. Витрачати (яку-небудь частину мила) під час миття, прання і т. ін. 2. Робити мильним, покривати мильною піною. // Примушувати (перев. коней) дуже потіти, покриватися ніби мильною піною.

ЗМИ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ЗМИЛИ́ТИ**, змилю́, зми́лиш, *док.*, *розм.*, *рідко*. 1. *неперех.*, *у чому.* Те саме, що **помиля́тися**. // Стріляючи, не влучати в ціль. 2. *перех.* Вводити в оману кого-небудь; обманювати. *Змилювати сліди.*

ЗМИ́ЛЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.*, **ЗМИ́ЛИТИСЯ**, зми́литься, *док.* 1. Витрачатися (про мило). 2. Покриватися ніби мильною піною, дуже пітніти (про коней).

ЗМИ́ЛЮВАТИСЯ[2], -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ЗМИЛИ́ТИСЯ**, змилю́ся, зми́лишся, *док.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **помиля́тися**.

ЗМИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зминання.

ЗМИНА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* В опорі матеріалів – місцевий стиск; деформування матеріалів під впливом стискальної сили, що діє на відносно невеликій площі. Супроводиться звичайно залишковими деформаціями матеріалу – обминанням.

ЗМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗМИНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.*, *рідко*, *перед ким і без додатка.* Звертати з дороги, даючи кому-небудь пройти, проїхати.

ЗМИНУ́ТИ *див.* **змина́ти**.

ЗМИРИ́ТИ, -ирю́, -и́риш, *док.* 1. Те саме, що **примири́ти**. 2. Те саме, що **помири́ти**.

ЗМИРИ́ТИСЯ *див.* **змиря́тися**.

ЗМИ́РШАВІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **зми́ршавіти**. // *у знач. прикм.*

ЗМИ́РШАВІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **зми́ршавілий**.

ЗМИ́РШАВІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Стати миршавим, худим, кволим.

ЗМИ́РЩИНИ, -щин, *мн.* (*одн.* **зми́рщина**, -и, *ж.*), *розм.* Розв'язання спірного питання мирним шляхом, без суду або бійки. ** **Пи́ти зми́рщину** – пити (горілку, вино) за примирення з ким-небудь.

ЗМИРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *рідко*, **ЗМИРИ́ТИСЯ**, змирю́ся, зми́ришся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **примиря́тися**. 2. Ставати смирним, покірним; скорятися. 3. *тільки док.*, *рідко*. Те саме, що **помири́тися**.

ЗМИ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Уявити. 2. Придумати.

ЗМИ́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Спритний, меткий, тямкий.

ЗМИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **зми́сний**.

ЗМИ́ТИ *див.* **змива́ти**.

ЗМИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зми́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗМИ́ТИСЯ *див.* **змива́тися**.

ЗМИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **зми́ти 1**.

ЗМИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *спец.* З'єднання країв, кінців чого-небудь. 2. *перен.* Цілковита погодженість, єдність (інтересів, дій, вчинків); союз.

ЗМИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до змички.

ЗМІЄБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *фольк.* Герой казок, який перемагає чудовисько в образі змія (у 1 знач.).

ЗМІЄБОРОТЬБА́, -и́, *ж.* Те саме, що **змієбо́рство**.

ЗМІЄБО́РСТВО, -а, *с.*, *фольк.* Боротьба з казковим чудовиськом-змієм.

ЗМІЄ́ВИЙ *див.* **зміййо́вий**.

ЗМІЄГОЛО́В, -а, *ч.* Рід риб ряду окунеподібних.

ЗМІЄГОЛО́ВНИК, -а, *ч.* Однорічна трав'яниста рослина-бур'ян.

ЗМІЄЇ́Д, -а, *ч.* Птах родини яструбових, який живиться перев. зміями, ящірками та жабами.

ЗМІЄЛО́В, -а, *ч.* Той, хто відловлює змій.

ЗМІЄНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Екваторіальне сузір'я.

ЗМІЄНЯ́, -я́ти, *с.* Маля змії (у 1 знач.).

ЗМІЄПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Такий, як у змії, або схожий на змію.

ЗМІЄПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **змієподі́бний**.

ЗМІЄПОДІ́БНО. Присл. до **змієподі́бний**.

ЗМІЄРОЗПЛІ́ДНИК, -а, *ч.* Розплідник для утримання отруйних змій, в яких беруть отруту; те саме, що серпентарій.

ЗМІЄХВО́СТКИ, -ток, *мн.* Клас безхребетних тварин типу голошкірих.

ЗМІЄШИ́ЙКА, -и, *ж.* Єдиний рід птахів родини змієшийкових ряду пеліканоподібних.

ЗМІЄШИ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **змієши́йка**.

ЗМІЗЕ́РНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **змізе́рніти**. // *у знач. прикм.*

ЗМІЗЕ́РНІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **змізе́рнілий**.

ЗМІЗЕ́РНІТИ, -ію, -ієш, *розм.* Док. до **мізе́рніти**.

ЗМІЗКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *розм.* Док. до **мізкува́ти**.

ЗМІЇ́В, -і́єва, -і́єве. Належний, властивий змію.

ЗМІЇ́ВСЬКИЙ, -ого. Те саме, що **змії́в**.

ЗМІ́ЇНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **змія́** і **змій**. ** **Змі́їна отру́та** – специфічний отруйний секрет привушних залоз деяких видів змій. 2. *перен.* Злий, підступний, ворожий.

ЗМІ́ЇСТИЙ, -а, -е. Який нагадує змію в русі; звивистий.

ЗМІ́ЇСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **змі́їстий**.

ЗМІ́ЇСТО. Присл. до **змі́їстий**.

ЗМІЇ́ТИСЯ, -ї́ться, *недок.* 1. Тягнутися, стелитися хвилястою, звивистою смугою, лінією; звиватися. 2. *перен.* Прохоплюватися, непомітно з'являтися і зникати (перев. про посмішку і т. ін.).

ЗМІЙ, -я, *ч.* 1. *рідко*. Те саме, що **змія́** 1. 2. Казкова істота з крилами і зміїним тулубом, наділена незвичайною силою; дракон. 3. *заст.* Біблійний образ диявола, що спокусив людину в раю. 4. *перен.* Про підступну, хитру людину. // Про злого, сильного і підступного ворога. // Уживається як лайливе слово. 5. Дитяча іграшка: легкий каркас, обтягнутий папером або тканиною, з довгою ниткою для запускання в повітря. ** **Зеле́ний змій** – горілка.

ЗМІ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **змія́** 1. 2. *с. г.* Машина для очищення та сортування зерна. 3. *ав.* Фігура вищого пілотажу. 4. *розм.* Металева застібка.

ЗМІ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **змі́йка**.

ЗМІЙО́ВИЙ, **ЗМІЄ́ВИЙ**, -а, -е, *розм.* Те саме, що **змі́їний**.

ЗМІЙОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Зігнута у вигляді спіралі труба, признач. для поверхневого теплообміну. 2. Назва мінералу серпентину.

ЗМІЙОВИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **змійови́к**.

ЗМІЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко*. Дієприкм. акт. мин. ч. до **змілі́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗМІЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **змілі́лий**.

ЗМІЛІ́ТИ, -іє, *док.* Стати мілким.

ЗМІ́НА, -и, *ж.* 1. Перехід, перетворення чого-небудь (перев. стану, руху, ознаки, властивості і т. ін.) у щось якісно інше; змінювання. 2. Заміна кого-, чого-небудь кимсь, чимось іншим. // Виправлення (в тексті твору, в мові твору і т. ін.). 3. Частина доби, протягом якої одна група людей виконує певну роботу і змінюється іншою, коли минає цей час. // *розм.* Робота, виконувана за таку частину доби. // Час, відведений для шкільного, військового навчання, відпочинку і т. ін., після якого склад людей міняється. 4. Група людей, які виконують одночасно певну роботу (або відпочивають) і змінюються іншими через відповідний проміжок часу. 5. Молоде покоління, що має заступити старших. 6. Комплект одягу, білизни, що його міняють час від часу.

ЗМІ́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зміни́ти**. // **змі́нено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Інший, інакший, не схожий на попередній.

ЗМІ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зміни́ти**[1] 1 – 3.

ЗМІНИ́ТИ *див.* **змі́нювати**.

ЗМІНИ́ТИСЯ *див.* **змі́нюватися**.

ЗМІНІМІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змінімізува́ти**.

ЗМІНІМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **мінімізува́ти**.

ЗМІНЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **мінли́вий**.

ЗМІ́ННА, -ої, *ж.*, *мат.* Те саме, що **змі́нна величина́**.

ЗМІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який змінюється, не завжди буває однаковий; мінливий, непостійний. ** **Змі́нна величина́**, *мат.* – величина, яка може набувати в перебігу дослідження різних значень. **Змі́нний капіта́л**, *ек.* – частина капіталу, яку витрачають на купівлю робочої сили. **Змі́нний лад**, *муз.*: а) тимчасова методична модуляція; б) лад, який змінюється без зміни тоніки, тобто відбувається відхилення в однойменну тональність. **Змі́нний струм**, *ел.* – електричний струм, величина і напрям якого періодично змінюються. **Змі́нні зі́рки**, *астр.* – зірки, видимий блиск яких змінюється з часом. 2. Якого періодично замінюють іншим (про інструменти, деталі механізмів і т. ін.). 3. Який працює позмінно, по черзі. // Який виконується протягом зміни (у 3 знач.).

ЗМІ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто заступає кого-небудь на роботі.

ЗМІ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **змі́нник**.

ЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **змі́нний** 1.

ЗМІ́ННО-ДОБОВИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з позмінною роботою протягом доби.

ЗМІННОПО́ЛЮСНИЙ, -а, -е. У якого полюси набувають протилежних значень.

ЗМІНОВІ́ХІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Прибічник, прихильник зміновіхівства.

ЗМІНОВІ́ХІВСТВО, -а, *с.* Громадсько-політична течія серед частини російської інтелігенції, переважно білоемігрантської, що розцінювала введення нової економічної політики як початок переродження Радянської держави і тому брала курс на співробітництво з Радянською владою.

ЗМІНОВІ́ХІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до зміновіхівства.

ЗМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **змі́нювання**.

ЗМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. ч. до **змі́нювати**. 2. *у знач. прикм.* Який змінюється, не залишаючись весь час однаковим, постійним.

ЗМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність змінюватися, схильність до змінювання. 2. Періодична заміна кого-, чого-небудь кимсь, чимось іншим. *Змінюваність виробничих операцій.*

ЗМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змі́нювати**.

ЗМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗМІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗМІНИ́ТИ**, зміню́, змі́ниш, *док.*, *перех.* 1. Робити іншим, інакшим; міняти (зовнішній вигляд, характер, властивість, стан і т. ін.). // *розм.*, *рідко*. Перетворювати що-небудь на (у) щось інше. // Робити виправлення в тексті, вносити поправку в щось. 2. Використовувати, вживати, ставити і т. ін. замість одного: заміняти. // Відмовляючись від чого-небудь, віддавати перевагу іншому, заміняти іншим. // *рідко*. Виявляти одні почуття, настрої і т. ін. замість інших. // *тільки док.*, *розм.* Те саме, що **проміня́ти**. 3. Заступати когось, щось, з'являтися замість того, що зникло, перестало існувати, діяти і т. ін. 4. Звільняти кого-небудь од виконуваних позмінно, почережно обов'язків, призначаючи, ставлячи іншого. // *розм.*, *рідко*. Звільняти з роботи, посади. // Займати чиє-небудь місце; заміняти собою когось.

ЗМІ́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ЗМІНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗМІНИ́ТИСЯ**, зміню́ся, змі́нишся, *док.* 1. Ставати іншим, інакшим; мінятися. // *розм.*, *рідко*. Перетворюватися на (у) щось інше. 2. *тільки 3 ос.* Проходити, зникати, поступаючись місцем іншому. 3. Звільнятися від яких-небудь обов'язків, виконуваних позмінно, почережно. 4. *тільки недок.* Пас. до **змі́нювати**, **зміня́ти**.

ЗМІ́НЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **змі́нювати**.

ЗМІНЯ́ТИ *див.* **змі́нювати**.

ЗМІНЯ́ТИСЯ[1] *див.* **змі́нюватися**.

ЗМІНЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* Зробити обмін чого-небудь на щось; поміня́тися.

ЗМІ́РИТИ *див.* **зміря́ти**.

ЗМІРКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*, **ЗМІРКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Доду-

муватися, догадуватися, розмірковуючи над чимось. // Думати, міркувати над чим-небудь, обдумувати щось. 2. *тільки док., діал.* Зрозуміти.

ЗМІРКУВА́ТИ *див.* **змірко́вувати**.

ЗМІРКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., діал.* Додуматися; зібратися з думками.

ЗМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змі́рювати**.

ЗМІ́РЮВАТИ *див.* **зміря́ти**.

ЗМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змі́ряти**. // **змі́ряно**, *безос. присудк. сл.*

ЗМІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зміря́ти**.

ЗМІ́РЯТИ *див.* **змірá́ти**.

ЗМІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідше* **ЗМІ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗМІ́РЯТИ**, -яю, -яєш *і* **ЗМІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Визначати прийнятими одиницями виміру величину, силу, зріст і т. ін. кого-, чого-небудь. // Прикидати в думках, на око, приблизно величину чого-небудь. // *перен.* Встановлювати, уявляти межі, розміри, ступінь і т. ін. чого-небудь. *Зміряти поглядом.* 2. *тільки док., перен., розм.* Пройти, виходити, заїздити певну територію.

ЗМІСИ́ТИ, змішу́, змі́сиш, *перех.* Док. до **міси́ти**.

ЗМІСТ, -у, *ч.* 1. Те, про що йдеться, розповідається де-небудь, те, що описується, зображується (перев. у книзі, статті і т. ін.). 2. Сутність, внутрішня особливість чого-небудь. // Певні властивості, характерні риси, які відрізняють явище, предмет від подібних явищ, предметів і т. ін. 3. Розумна основа, мета, призначення чого-небудь. *Зміст освіти.* 4. Перелік розділів, частин, оповідань і т. ін. книги, збірки, рукопису тощо, перев. із вказівкою сторінок, де вони вміщені.

ЗМІСТИ́ТИ *див.* **зміща́ти**.

ЗМІСТИ́ТИСЯ *див.* **зміща́тися**.

ЗМІСТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змістифікува́ти**.

ЗМІСТИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех. і без додатка.* Док. до **містифікува́ти**.

ЗМІСТОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до змісту (у 1, 2 знач.).

ЗМІСТО́ВНИЙ, -а, -е. Багатий за змістом (у 1 – 3 знач.).

ЗМІСТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **змісто́вний**.

ЗМІСТО́ВНО. Присл. до **змісто́вний**.

ЗМІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зміта́ти**.

ЗМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗМЕСТИ́**, замету́, змете́ш, *док., перех.* 1. Метучи, стираючи, видаляти з якої-небудь поверхні сміття, пил, сніг і т. ін. // Обмітаючи, струшуючи і т. ін., очищати що-небудь від чогось. // Переміщати, відносити куди-небудь своїм рухом (зазвичай про вітер). 2. *перен., фам.* З'їдати все, нічого не залишаючи. 3. *перен.* Убивати, знищувати кого-небудь, класти край існуванню чого-небудь, позбуватися чогось. 4. Метучи, збирати, згрібати що-небудь в одну купу.

ЗМІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **зміта́ти**.

ЗМІ́ТОК, -тка, *ч., зах.* Зношений личак.

ЗМІ́ЦНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зміцни́ти**.

ЗМІ́ЦНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зміцни́ти**.

ЗМІЦНИ́ТИ *див.* **змі́цнювати**.

ЗМІЦНИ́ТИСЯ *див.* **змі́цнюватися**.

ЗМІЦНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зміцні́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який загартувався фізично, укріпив здоров'я; здоровий. // Який став мужнішим, твердішим. 3. *у знач. прикм., перен.* Більш надійний, постійний, тривалий. 4. *у знач. прикм.* Більш розвинутий, могутній, впливовий.

ЗМІЦНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зміцні́ти**.

ЗМІЦНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Загартуватися фізично, укріпити здоров'я; поздоровішати. // Стати мужнішим, твердішим. 2. *перен.* Стати більш надійним, постійним, тривалим; укріпитися. 3. Стати більш розвинутим, могутнім, впливовим, укріпивши підвалини існування, розвитку чого-небудь.

ЗМІЦНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Те саме, що **зміцні́ти**.

ЗМІ́ЦНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який придатний або використовується для зміцнювання кого-, чого-небудь.

ЗМІ́ЦНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **змі́цнювати**.

ЗМІ́ЦНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змі́цнювати**.

ЗМІ́ЦНЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ЗМІЦНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗМІЦНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* 1. Робити міцнішим, стійкішим; укріплювати. // *перен.* Робити що-небудь надійнішим, більш сталим, постійним. 2. Загартовувати кого-, що-небудь; робити стійкішим, здоровішим, витривалішим. // Робити духовно, морально сильнішим, міцнішим. 3. Робити більш розвинутим, могутнім, впливовим. 4. Робити надійнішим, стійкішим в обороні, більш здатним чинити опір, протистояти ворогові.

ЗМІ́ЦНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **ЗМІЦНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗМІЦНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Ставати міцнішим, стійкішим; укріплюватися. // *перен.* Ставати надійнішим, більш сталим, постійним. 2. Загартовуватися, ставати стійкішим, здоровішим, витривалішим. 3. Ставати більш розвинутим, могутнім, впливовим. 4. Ставати надійнішим, стійкішим в обороні, більш здатним чинити опір, протистояти ворогові. 5. *тільки недок.* Пас. до **змі́цнювати**, **зміцни́ти**.

ЗМІЦНЯ́ТИ *див.* **змі́цнювати**.

ЗМІ́ШАНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зміша́ти**[1]. // **змі́шано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який складається з чого-небудь різного, різнорідного. ** **Змі́шана еконо́міка** – економіка країни, в якій поєднуються риси ринкової та централізованої економічних систем. 3. *у знач. прикм.* Позбавлений звичайного порядку, безладно розташований; перемішаний, переплутаний.

ЗМІ́ШАНИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Який відчув збентеження, ніяковість; збентежений, засоромлений.

ЗМІ́ШАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **змі́шаний**[1] 2, 3.

ЗМІША́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **зміша́ти**[1].

ЗМІША́ННЯ[2], -я, *с., рідко.* Стан за знач. **зміша́тися**[2].

ЗМІ́ШАНО, *рідко.* Присл. до **змі́шаний**[2].

ЗМІША́ТИ[1] *див.* **змі́шувати**.

ЗМІША́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Викликати у кого-небудь збентеження, ніяковість; збентежити, засоромити.

ЗМІША́ТИСЯ[1] *див.* **змі́шуватися**.

ЗМІША́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *док., рідко.* Відчути збентеження, ніяковість; збентежитися, засоромитися.

ЗМІ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для змішування чого-небудь із чимось, для утворення суміші або розчину.

ЗМІ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змі́шувати**.

ЗМІ́ШУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **змі́шуваний**.

ЗМІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змі́шувати**.

ЗМІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМІША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Зсипати, з'єднувати разом що-небудь різне, готуючи суміш або розчин. // Сполучати, поєднувати, розміщувати поряд що-небудь різнорідне. 2. Порушуючи звичайний порядок, розташовувати безладно; перемішувати, переплутувати. // Порушувати, розладнувати бойовий порядок (військових частин). 3. *розм.* Помилково сприймати кого-, що-небудь одне за інше; не розрізняти, плутати.

ЗМІ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗМІША́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *перев.* 3 *ос.* Перемішуючись, з'єднуватися з чим-небудь, утворюючи суміш або розчин. // Сполучатися, поєднуватися одне з одним, розміщуватися поряд (про що-небудь різнорідне). 2. Порушуючи звичайний порядок, розташовуватися безладно; перемішуватися, переплутуватися. // Порушуватися, розладнуватися (про бойовий порядок військових частин). // *перен., розм.* Втрачати чіткість, ясність (про думки, почуття і т. ін.). 3. *тільки* 3 *ос.* Помилково сприйматися одне замість одного. // Не розрізнятися, плутатися. 4. *тільки недок.* Пас. до **змі́шувати**.

ЗМІ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Прилад, механізм для приготування суміші, розчину, для змішування чого-небудь із чимось.

ЗМІЩА́НИТИСЯ *див.* **зміща́нюватися**.

ЗМІЩАНІ́ЛИЙ, -а, -е. Який зміщанів, перетворився на міщанина.

ЗМІЩАНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **зміщані́лий**.

ЗМІЩАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати міщанином, утративши широту інтересів, кругозору.

ЗМІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зміща́ти**.

ЗМІЩА́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗМІЩА́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* Втрачаючи широту інтересів, кругозору, набувати звичок міщанина, ставати міщанином.

ЗМІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗМІ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМІСТИ́ТИ**, зміщу́, змі́стиш, *док., перех.* 1. Змінювати чиє-небудь місцезнаходження, переводити, зсувати з попереднього місця. 2. *діал.* Крити в собі, вміщати.

ЗМІЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ЗМІ́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗМІСТИ́ТИСЯ**, зміщу́ся, змі́стишся, *док.* 1. Змінювати своє місцезнаходження, зсуватися з попереднього місця. 2. *діал.* Поміщатися куди-небудь або десь.

ЗМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змісти́ти**.

ЗМІ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **змі́щений**.

ЗМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змісти́ти** 1 і стан за знач. **змісти́тися** 1.

ЗМІ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зміщування.

ЗМІ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **змі́щувати**. 2. Якого можна змістити.

ЗМІ́ЩУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **змі́щуваний** 2.

ЗМІ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змі́щувати**.

ЗМІ́ЩУВАТИ *див.* **зміща́ти**.

ЗМІ́ЩУВАТИСЯ *див.* **зміща́тися**.

ЗМІЮ́КА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **змія́**.

ЗМІЯ́, -ї́, *ж.* 1. Плазун із видовженим тілом, укритим лускою. 2. *рідко.* Те саме, що змій 2. 3. *перен.* Про злу, підступну людину. // Про хитрого, лютого ворога. 4. *рідко.* Дитяча іграшка; змій (у 5 знач.). 5. Екваторіальне сузір'я.

ЗМІЯ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **змійови́к** 1.

ЗМІЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **змія́к**.

ЗМІЯ́СТИЙ, -а, -е. Який нагадує змію в русі; звивистий.

ЗМІЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **змія́стий**.

ЗМІЯ́СТО. Присл. до **змія́стий**.

ЗМІЯ́ЧКА, -и, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина родини складноцвітих; скорцонера.

ЗМОБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **змобілізува́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗМОБІЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Стан готовності до виконання чого-небудь.

ЗМОБІЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* Привести кого-небудь до активного стану для виконання певного завдання.

ЗМОБІЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., рідко.* Мобілізувати себе для виконання якого-небудь завдання.

ЗМО́ВА, -и, *ж.* 1. Таємна угода для досягнення якої-небудь мети (частіше політичної). 2. Взаємна домовленість кількох чи багатьох осіб про спільні дії.

ЗМО́ВИНИ, -вин, *мн., заст.* Заручини.

ЗМО́ВИТИ *див.* **змовля́ти**.

ЗМО́ВИТИСЯ *див.* **змовля́тися**.

ЗМО́ВКА, -и, *ж., розм., рідко.* 1. Те саме, що змова 2. 2. Розмова, мова.

ЗМОВКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗМО́ВКНУТИ** *і* **ЗМО́ВКТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* змовк -ла, -ло *і* змо́вкнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Переставати говорити, співати, кричати і т. ін.; замовкати (про живі істоти). 2. *перен.* Переставати видавати які-небудь звуки (про інструменти, механізми і т. ін.). // Переставати стріляти (про вогнепальну зброю). 3. *перен.* Переставати лунати, чутися (про звуки). // Припинятися, перериватися (про розмову, сміх, крик і т. ін.). // Втрачати силу, вщухати, слабнути (про стихійні явища). // Переставати сповнюватися звуками. 4. *перен.* Переставати хвилювати кого-небудь (про почуття, переживання).

ЗМО́ВКНУТИ *див.* **змовка́ти**.

ЗМО́ВКТИ *див.* **змовка́ти**.

ЗМОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змовля́ти** 1.

ЗМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗМО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* змо́влять; *док., перех.* 1. *також без додатка, заст.* Справляти заручини. 2. *тільки док., розм.* Промовити, сказати. 3. *також без додатка, розм., етн.* Те саме, що **замовля́ти** 2.

ЗМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗМО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* змо́вляться; *док.* 1. Погоджувати між собою якісь дії, домовлятися з ким-небудь про щось. 2. Робити змову, укладати таємну угоду для здійснення певної мети (перев. політичної). 3. *заст.* Заручатися.

ЗМО́ВНИК, -а, *ч.* Співучасник змови.

ЗМО́ВНИЦТВО, -а, *с.* Таємна угода, зговір змовників.

ЗМО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **змо́вник**. // Такий, як у змовника; таємничий.

ЗМО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **змо́вник**.

ЗМО́ВЧАТИ *див.* **змо́вчувати**.

ЗМО́ВЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змо́вчувати**.

ЗМО́ВЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМО́ВЧАТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *неперех.* Не говорити, не заперечувати; мовчати. 2. *перех. і за кого – що.* Не розповідати про щось, замовчувати, приховувати що-небудь.

ЗМО́ГА, -и, *ж.* 1. Спроможність, здатність що-небудь робити. // *перев. мн., діал.* Здібності до чого-небудь. ** **Не в змо́зі** – не маючи сил. 2. Сприятлива умова, обставина, можливість для здійснення чого-небудь. ** **По змо́зі** – в міру можливості, наскільки можливо.

ЗМОГТИ́[1] *див.* **змага́ти**[1].

ЗМОГТИ́[2] *див.* **змага́ти**[2].

ЗМОГТИ́СЯ *див.* **змага́тися**[2].

ЗМОДЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех.* Подати у вигляді моделі.

ЗМОДЕРНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змодернізува́ти**.

ЗМОДЕРНІЗО́ВУВАТИ *див.* **змодернізува́ти**.

ЗМОДЕРНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗМОДЕРНІЗО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Здійснити модернізацію чого-небудь.

ЗМОДУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змодулюва́ти**.

ЗМОДУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Док. до **модулюва́ти** 2.

ЗМО́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **змага́ти**[1] 1.

ЗМОЗОЛІ́ЛИЙ, -а, -е. У якого обмежене потовщення рогового шару шкіри.

ЗМОЗОЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **змозолі́лий**.

ЗМОКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗМО́КНУТИ** *і* **ЗМО́КТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* змок, -ла, -ло *і* змо́кнув, -нула, -нуло; *док., розм.* Ставати мокрим, вологим; намокати, промокати.

ЗМО́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **змо́кнути**. // *у знач. прикм.*

ЗМО́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **змо́клий**.

ЗМО́КНУТИ *див.* **змока́ти**.

ЗМОКРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **змокрі́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗМОКРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **змокрі́лий**.

ЗМОКРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати мокрим від води, вологи, поту; промокнути.

ЗМО́КТИ *див.* **змока́ти**.

ЗМОЛОДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *перех., розм.* Док. до **молоди́ти**.

ЗМОЛОДІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **змолоді́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗМОЛОДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *розм.* Док. до **молоді́ти**.

ЗМО́ЛОДУ, *рідко* **ІЗМО́ЛОДУ**, *присл.* З молодих років, з молодого віку. // У молоді роки; замолоду.

ЗМОЛО́ТИ *див.* **зме́лювати**.

ЗМО́ЛОТИЙ *див.* **зме́лений**.

ЗМОЛО́ТИСЯ *див.* **зме́люватися**.

ЗМОЛОТИ́ТИ *див.* **змоло́чувати**.

ЗМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змолоти́ти**. // **змоло́чено**, *безос. присудк. сл.*

ЗМОЛО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **змоло́чений**.

ЗМОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змоло́чувати**.

ЗМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМОЛОТИ́ТИ**, -лочу́, -ло́тиш, *док., перех.* 1. Молотячи, відокремлювати зерна від колосків; обмолочувати. 2. *тільки док., перен., фам.* Побити кого-небудь.

ЗМОНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змонтува́ти**. // **змонто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗМОНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змонтува́ти**.

ЗМОНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **монтува́ти**.

ЗМО́РА, -и, *ж., діал.* 1. Виснаження. 2. Кошмар.

ЗМОРГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Те саме, що

моргну́ти. ** **не зморгну́вши о́ком** – не розгубившись, не збентежившись.

ЗМОРГНУ́ТИСЯ *див.* **змо́ргуватися.**

ЗМО́РГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змо́ргувати.**

ЗМО́РГУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗМОРГНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Моргаючи комунебудь, натякати поглядом на щось.

ЗМОРДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змордува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Змучений, втомлений, виснажений.

ЗМОРДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **змордо́ваний** 2.

ЗМОРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **мордува́ти.**

ЗМОРДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **мордува́тися.**

ЗМО́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змори́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який зморився, відчув фізичну втому. // Який виявляє, виражає втому. // *у знач. ім.* **змо́рений**, -ного, *ч.*; **змо́рена**, -ної, *ж.* Про стомлену людину.

ЗМО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **змо́рений** 2.

ЗМО́РЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **змори́ти** і стан за знач. **змори́тися.**

ЗМО́РЕНО. Присл. до **змо́рений** 2.

ЗМОРИ́ТИ *див.* **змо́рювати.**

ЗМОРИ́ТИСЯ *див.* **змо́рюватися.**

ЗМО́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який зморює, виснажує кого-небудь.

ЗМО́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **змо́рний.**

ЗМО́РНО, *рідко.* Присл. до **змо́рний.**

ЗМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зморо́зити** 1. // *у знач. прикм.*

ЗМОРО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Заморозити до твердого стану. // Попсувати морозом. 2. *перен.*, *розм.* Примусити кого-небудь дуже змерзнути від холоду. 3. *перен.*, *розм.* Паралізувати, скувати чиї-небудь рухи, призвести до заціпеніння. // *безос.* 4. *перен.*, *фам.* Сказати що-небудь недоречне.

ЗМО́РХЛИЙ, -а, -е, *розм.* Який став зморшкува-тим, покрився зморшками. // Скручений, зморщений.

ЗМО́РХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **змо́рхлий.**

ЗМО́РШКА[1], -и, *ж.* Невелике довгасте заглиблення чи борозенка, складка на шкірі обличчя, тіла людини або тварини. // *перен.* Нерівність на поверхні – вузька довга западина, згин і т. ін.

ЗМО́РШКА[2], -и, *ж.* Те саме, що **змо́ршок.**

ЗМО́РШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **змо́ршок.**

ЗМО́РШКУВАТИЙ, -а, -е. Вкритий зморшками (*див.* **змо́ршка**[1]). // *перен.* З вузькими, довгими западинами, згинами і т. ін. на поверхні.

ЗМО́РШКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **змо́ршкуватий.**

ЗМО́РШОК, -шка, *ч.* Їстівний гриб з класу сумчастих грибів із звивисто-складчастою шапкою.

ЗМО́РЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змо́рщити.** 2. *у знач. прикм.* Який зібрався в зморшки, зморщився (про шкіру на обличчі, тілі людини або тварини). // *перен.* Який має на своїй поверхні вузькі довгі западини, згини тощо.

ЗМО́РЩЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **змо́ршка**[1].

ЗМО́РЩИНА, -и, *ж.*, *діал.* Зморшка (*див.* **змо́ршка**[1]).

ЗМО́РЩИТИ *див.* **змо́рщувати.**

ЗМО́РЩИТИСЯ *див.* **змо́рщуватися.**

ЗМО́РЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змо́рщувати** і стан за знач. **змо́рщуватися.**

ЗМО́РЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМО́РЩИТИ**, -щу, -щиш, *док.*, *перех.* Збирати шкіру в зморшки, зморшками (*див.* **змо́ршка**[1]). // *безос.*

ЗМО́РЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗМО́РЩИТИСЯ**, -щуся, -щишся, *док.* 1. Вкриватися зморшками (*див.* **змо́ршка**[1]). // *перен.* Покриватися вузькими, довгими западинами, складками і т. ін. (про поверхню чого-небудь). // Скручуватися, засихаючи. 2. *тільки док.* Зморщити лице, зробити гримасу, скривитися під впливом якого-небудь неприємного почуття. 3. *тільки недок.* Пас. до **змо́рщувати.**

ЗМО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змо́рювати.**

ЗМО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗМОРИ́ТИ**, зморю́, змо́риш, *док.*, *перех. і без додатка.* Доводити до фізичного виснаження, до перевтоми; стомлювати. // Змучувати, терзати морально.

ЗМО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗМОРИ́ТИСЯ**, зморю́ся, змо́ришся, *док.* Стомлюватися, вибиватися з сил.

ЗМОСТИ́ТИ, змощу́, змо́стиш, *перех.* Док. до **мости́ти** 3.

ЗМОСТИ́ТИСЯ, змощу́ся, змо́стишся. Док. до **мости́тися** 1.

ЗМОТА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змота́ти.** // **змо́тано**, *безос. присудк. сл.*

ЗМОТА́ТИ *див.* **змо́тувати.**

ЗМОТА́ТИСЯ *див.* **змо́туватися.**

ЗМО́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до змотування.

ЗМО́ТУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що змотує що-небудь.

ЗМО́ТУВАЛЬНИЦЯ, і. Жін. до **змо́тувальник.**

ЗМО́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **змо́тувати.**

ЗМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змо́тувати** 1.

ЗМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Мотаючи, скручувати, звивати в моток, клубок що-небудь (нитки, дріт і т. ін.) або накручувати, намотувати на щось. // Виготовляти що-небудь (перев. пряжу), мотаючи. 2. *тільки док.*, *фам.* Швидко сходити, з'їздити і т. ін. кудинебудь і повернутися назад.

ЗМО́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗМОТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *тільки 2 ос.* Скручуватися, звиватися в моток, клубок. 2. *фам.* Іти звідкись, швидко покидати яке-небудь місце; тікати. 3. *тільки док.*, *фам.* Швидко сходити, з'їздити і т. ін. куди-небудь і повернутися назад.

ЗМО́ТУВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який змотує щонебудь.

ЗМО́ТУВАЧКА, -и. Жін. до **змо́тувач.**

ЗМОТУ́ЗИТИ, -у́жу, -у́зиш, *док.*, *рідко.* Зв'язати, обв'язати мотузком кого-, що-небудь.

ЗМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змочи́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який змочився; мокрий, вологий.

ЗМОЧИ́ТИ *див.* **змо́чувати.**

ЗМОЧИ́ТИСЯ *див.* **змо́чуватися.**

ЗМО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для змочування чого-небудь.

ЗМО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **змо́чувати.**

ЗМО́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **змо́чуватися.** // Властивість твердого тіла забезпечувати більше або менше розтікання рідини по його поверхні під час їх стикання.

ЗМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **змо́чувати.**

ЗМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМОЧИ́ТИ**, змочу́, змо́чиш, *док.*, *перех.* Намочуючи, робити мокрим, вологим.

ЗМО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗМОЧИ́ТИСЯ**, змочу́ся, змо́чишся, *док.* 1. Намокаючи, ставати мокрим, вологим. 2. *тільки недок.* Пас. до **змо́чувати.**

ЗМО́ЧУВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто що-небудь змочує. 2. Те, чим що-небудь змочують.

ЗМО́ЧУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **змо́чувати.**

ЗМО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змости́ти.**

ЗМРОК, *рідше* **ЗМРІК**, змро́ку, *ч.*, *діал.* Сутінок.

ЗМРУ́ЖИТИ *див.* **змру́жувати.**

ЗМРУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМРУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **замру́жувати.**

ЗМУ́ДРА, *присл.*, *діал.* Розумно, мудро.

ЗМУДРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Порозумнішати.

ЗМУДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* 1. *перех. і без додатка.* Придумати. 2. *перех.* Перехитрити.

ЗМУЖНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **змужні́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який змужнів, досяг повного фізичного розвитку; дорослий. // Загартований у боях, праці і т. ін. // В якому виявляється повний фізичний розвиток, змужніння. 3. *перен.* Який досяг найвищого ступеня, найбільшого розквіту в своєму розвитку.

ЗМУЖНІ́ЛІСТЬ, -лості. Стан за знач. **змужні́лий** 2, 3.

ЗМУЖНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **змужні́ти.**

ЗМУЖНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Досягти повного фізичного розвитку; стати дорослим. 2. *перен.* Досягти найвищого ступеня, найбільшого розквіту в своєму розвитку.

ЗМУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зму́лити.** 2. Каламутний, з домішками мулу (*див.* **мул**[1]).

ЗМУ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зму́лений** 2.

ЗМУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ЗМУ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш *недок.* 1. Перетворювати на мул (*див.* **мул**[1]). 2. Скаламутити.

ЗМУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зму́лювати.**

ЗМУ́ЛЮВАТИ *див.* **зму́лити.**

ЗМУ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **зму́лювати.**

ЗМУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **змурува́ти.**

ЗМУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **мурува́ти.**

ЗМУ́СИТИ *див.* **зму́шувати.**

ЗМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зму́чити.** 2. *у знач. прикм.* Який змучився, стомився, вибився з сил. // Який виражає втому, фізичні та моральні страждання.

ЗМУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зму́чений** 2.

ЗМУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зму́чити.**

ЗМУ́ЧЕНО. Присл. до **зму́чений** 2.

ЗМУ́ЧИТИ *див.* **зму́чувати.**

ЗМУ́ЧИТИСЯ *див.* **зму́чуватися.**

ЗМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*, **ЗМУ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Позбавляючи сил, стомлювати, виснажувати фізично. // Доводити до тяжкого морального стану, примушуючи страждати.

ЗМУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *рідко*, **ЗМУ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Втрачаючи сили, стомлюватися, виснажуватися фізично. // Доходити до тяжкого морального стану, страждати.

ЗМУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Який мусить, повинен через певні обставини, причини робити що-небудь. ** **зму́шена конве́рсія** – обов'язкова, примусова заміна чи викуп цінних паперів компанії за її бажанням.

ЗМУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зму́шений.**

ЗМУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зму́шувати.**

ЗМУ́ШЕНО, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **ви́мушено.**

ЗМУ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до змушування.

ЗМУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч до **зму́шувати.**

ЗМУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зму́шувати.**

ЗМУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМУ́СИТИ**, зму́шу, зму́сиш, *док.*, *перех.*, *з інфін. і до чого.* Спонукати, примушувати когось, щось виконувати, робити що-небудь.

ЗМ'Я́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зм'я́кнути.** // *у знач. прикм.*

ЗМ'Я́КНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* зм'як, -ла, -ло *і* зм'я́кнув, -нула, -нуло. Док. до **м'я́кнути.**

ЗМ'Я́КШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зм'я́кшити.** 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який зм'якшився, набув лагідного, доброго виразу.

ЗМ'Я́КШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зм'якши́ти** 1.

ЗМ'ЯКШИ́ТИ *див.* **зм'я́кшувати.**

ЗМ'ЯКШИ́ТИСЯ *див.* **зм'я́кшуватися.**

ЗМ'Я́КШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зм'я́кшувати.** ** **зм'я́кшувальні (пом'я́кшувальні) обста́вини**, *юр.* – обставини, які зменшують ступінь вини особи, що вчинила злочин.

ЗМ'Я́КШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зм'я́кшувати.**

ЗМ'Я́КШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зм'я́кшувати** 1.

ЗМ'Я́КШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗМ'ЯКШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити м'яким, еластичним. 2. *перен.* Робити лагіднішим, добрішим кого-, що-небудь. // Робити приємнішим, ласкавішим зовнішній вигляд, вираз очей, обличчя і т. ін. // Робити менш напруженим, менш тяжким (взаємини, стосунки). // Робити менш різким, менш грубим.

ЗМ'Я́КШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗМ'ЯКШИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -ши́шся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Втрачаючи твердість, ставати м'яким, еластичним. 2. *перен.* Ставати лагіднішим, добрішим. // Ставати приємнішим, ласкавішим (про зовнішній вигляд, вираз очей і т. ін.). // *тільки 3 ос.* Ставати менш напруженим, менш тяжким.

ЗМ'Я́КШУВАЧ, -а, *ч.* Те, що призначене, служить для зм'якшування чого-небудь.

ЗМ'Я́КШУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зм'я́кшувати.**

ЗНАВА́ТИ, *тільки мин. ч.*, *недок.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **зна́ти** 3 – 6.

ЗНАВЕ́ЦТВО, -а, *с.*, *мист.* Володіння практичними знаннями, необхідними для визначення достовірності мистецького твору, його авторства, часу і місця створення.

ЗНАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Людина, яка володіє глибокими знаннями в певній галузі, краще за інших розуміє що-небудь, має тонший смак і т. ін. *Знавець музики. Знавець картин.*

ЗНАВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до знавця.

ЗНАВІСНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **знавісні́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який знавіснів, утратив розум, почуття міри в чому-небудь; озвірілий. // Розбурханий, шалений (про стихійні сили і т. ін.). 3. *у знач. прикм.* Який дуже набрид, остогид.

ЗНАВІСНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **знавісні́лий.**

ЗНАВІСНІ́ЛО, *розм.* Присл. до **знавісні́лий** 2.

ЗНАВІСНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* 1. Втратити розум, почуття міри в чому-небудь; озвіріти. 2. Дуже набриднути, остогиднути.

ЗНА́ГЛА, *присл.* Раптово, несподівано, зненацька.

З-НАД, *прийм. з род. в.* 1. Уживається для визначення місця або предмета, що є вихідним пунктом руху, переміщення, походження і т. ін. кого-, чогонебудь. 2. Вказує на місце, предмет і т. ін., з протилежного боку яких починається рух, дія і т. ін.

ЗНА́ДА, -и, *ж.* Те, що знаджує, захоплює, вабить до себе; принада, спокуса.

ЗНАДВО́РУ, *рідко* **ІЗНАДВО́РУ**, *присл.*, *розм.* З зовнішнього боку приміщення; ззовні. // З двору, з подвір'я.

ЗНА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зна́дити.**

ЗНА́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зна́джений.**

ЗНА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **зна́джувати.**

ЗНА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зна́джувати.**

ЗНА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Викликати у кого-небудь захоплення, зачарування ким-, чим-небудь; зваблювати, спокушати. // Приваблювати, вабити до себе чим-небудь принадним, звабливим. // Перетягувати, переманювати до себе, обіцяючи що-небудь краще, вигідніше.

ЗНА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗНА́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Потрапляти під вплив кого-, чого-небудь, спокушатися на щось. 2. *тільки недок.* Пас. до **зна́джувати.**

ЗНА́ДИТИ *див.* **зна́джувати.**

ЗНА́ДИТИСЯ *див.* **зна́джуватися.**

ЗНА́ДІБ[1], **ЗНА́ДОБ**, -доба, *ч.*, *діал.* Інструмент, прилад.

ЗНА́ДІБ[2], -добу, *ч.*, *діал.* 1. Речовина. // Цілющий засіб, ліки. 2. Матеріал (для публікації).

ЗНА́ДІБОК, -бку, *ч.*, *діал.* Зменш. до **зна́діб**[2] 2.

ЗНА́ДІБ'Я[1], -я, *с.*, *діал.* Збірн. до **зна́діб**[1].

ЗНА́ДІБ'Я[2], -я, *с.*, *діал.* Збірн. до **зна́діб**[2] 1.

ЗНАДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який знаджує, зваблює чимнебудь; спокусливий. // Який приваблює, вабить до себе чим-небудь принадним, звабливим // *рідко.* Який викликає великий інтерес; захоплюючий, принадний.

ЗНАДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **знадли́вий.**

ЗНАДЛИ́ВО. Присл. до **знадли́вий.**

ЗНА́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **знадли́вий.**

ЗНА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зна́дний.**

ЗНА́ДНО. Присл. до **зна́дний.**

ЗНА́ДОБ *див.* **зна́діб**[1].

ЗНА́ДОБА, -и, *ж.* і. *розм.* Те саме, що **потре́ба.** 2. *збірн. діал.* Речі, потрібні для чого-небудь.

ЗНАДОБИ́ТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* знадобля́ться; *док.* Виявитися, стати потрібним, необхідним. // *безос.*

ЗНАЙ. 1. *част.* Уживається перев. при дієсловах для підкреслення інтенсивності й неперервності дії. 2. *у знач. спол.*, *діал.* Ніби, мов.

ЗНА́ЙДА, -и, *ч. і ж.*, *розм.*, *заст.* Дитина-підкидьок, знайдена і взята ким-небудь на виховання.

ЗНА́ЙДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знайти́**. // **зна́йдено**, *безос. присудк. сл.*

ЗНА́ЙДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знайти́**.

ЗНА́ЙКО, -а, *ч.*, *розм.* Людина, обізнана з усім або з чим-небудь; знавець.

ЗНАЙО́МЕЦЬ, -мця, *ч.*, *розм.* Знайома людина; прот. незнайомець.

ЗНАЙО́МИЙ, -а, -е. 1. Який зустрічався чи був відомий раніше і про який вже склалося певне поняття. 2. Який підтримує знайомство, спілкується з ким-небудь. // *у знач. ім.* **знайо́мий**, -мого, *ч.*; **знайо́ма**, -мої, *ж.* Людина, з якою хто-небудь підтримує знайомство, спілкування. 3. *кому, з чим.* Який пережив щось, зазнав чогось або набув досвіду в чому-небудь.

ЗНАЙО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* знайо́млять; *недок.*, *перех.* 1. *з ким.* Рекомендувати когось комунебудь, налагоджувати між ними знайомство. 2. *з чим.* Розповідаючи, показуючи і т. ін., робити щось відомим кому-небудь, давати знання, відомості про щось.

ЗНАЙО́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* знайо́мляться; *недок.* 1. *з ким.* Заводити, починати знайомство з ким-небудь. 2. *з чим.* Одержувати відомості про що-небудь, набувати знання, досвід у чомусь.

ЗНАЙОМІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **знайо́мий** 1. 2. Підсил. до **знайо́мий** 2.

ЗНАЙОМІ́СІНЬКО. Присл. до **знайомі́сінький**.

ЗНАЙО́МІСТЬ, -мості, *ж.*, *розм.* Те саме, що **знайо́мство**.

ЗНАЙО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знайо́мити** і **знайо́митися**.

ЗНАЙО́МО. Присл. до **знайо́мий** 1.

ЗНАЙО́МСТВО, -а, *с.* 1. Встановлення між кимнебудь певних стосунків, відносин. // Певні стосунки, спілкування людей, які знають один одного, знайомі між собою. 2. Коло знайомих. 3. Одержання певних відомостей про кого-, що-небудь, знань з якоїсь галузі; ознайомлення з чимось.

ЗНАЙТИ́ *див.* **знахо́дити**.

ЗНАЙТИ́СЯ *див.* **знахо́дитися**.

ЗНАК, *ч.* 1. *род.* -а. Предмет, позначка, зображення і т. ін., які вказують на що-небудь, підтверджують, означають щось; сигнал. // Клеймо, мітка. ** **Доро́жній знак** – технічний засіб регулювання, що містить символи чи написи, призначений для інформування учасників дорожнього руху та встановлення порядку їхніх дій. **Водяні́ зна́ки** – захисний елемент паперових грошей, цінних паперів; спеціальні помітні проти світла зображення на паперових грошах чи цінних паперах для запобігання їх підробці. **Зна́ки розрі́знення** – позначки, нашивки, петлиці і т. ін. на форменому одязі, що вказують на належність особи до певного роду занять, до якогось відомства, свідчать про її персональне звання і т. ін. (емблема). **Ма́рочний знак** – частина товарної марки, яку можна упізнати, зобразити, але неможливо однозначно вимовити; символ, зображення. **Розпізнава́льні зна́ки** – спеціальні мітки, клейма і т. ін. на машинах, приладах і т. ін., зроблені з метою розпізнавання їх. **Това́рний знак** – зареєстроване позначення, що проставляється на товарі або його упаковці; торговельна марка. **Торгове́льний знак** – фірмове ім'я, фірмовий знак, товарний образ або їх поєднання, зареєстровані в установленому порядку та захищені законом. **Фі́рмовий знак** – символ, малюнок, відмітний колір або позначення, що дозволяють розрізняти за ними виготовлювачів та продавців продукції. 2. *род.* -а. Ознака, вияв, доказ чого-небудь. // *род.* -у, *розм.* Те саме, що **прикме́та**. ** **На (в, у) знак** *чого* – як свідчення, підтвердження чого-небудь. **Під зна́ком** чого – базуючись на чомусь, маючи яку-небудь провідну ідею, мету і т. ін. 3. *род.* -а, *спец.* Зображення з відомим умовним значенням. *Нотний знак.* // Письмове зображення звука чи сполучення звуків мови; буква. *Знак м'якшення.* ** **Гро́шовий знак** – гроші. **Знак пошто́вої опла́ти** – поштова марка. **Зна́ки альтера́ції**, *муз.* – умовні знаки, що їх використовують у нотному письмі для підвищення чи зниження основних ступенів звукоряду. **Розділо́ві зна́ки** – графічні значки (крапка, кома, тире і т. ін.), вживані на письмі для членування тексту за змістом та інтонацією. 4. *род.* -у. Подряпина, рубець, рисочка, пляма і т. ін., залишені чим-небудь; слід, відбиток чогось. 5. *род.* -а, *рідко* -у, *перев. зі сл.* давати, подавати, робити – рух (перев. головою, рукою), яким виражається воля, наказ, бажання, попередження кого-небудь про щось і т. ін. ** **Не дава́ти зна́ку** *про що* – не показувати, не виявляти чого-небудь. 6. *род.* -а, *рідко.* Те саме, що **знačо́к** 1. // *заст.* В офіційних осіб металевий значок, що засвідчував достовірність перебування на якій-небудь посаді.

ЗНА́КОВИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Стос. до знака (у 3 знач.). *Знакова система. Знакова модель.* 2. Важливий, характерний, величний.

ЗНАКОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* В обчислювальній техніці – функціональний блок, який перетворює кодоване подання знаків у їх графічне подання для відображення.

ЗНАКОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **знакогенера́тор**.

ЗНАКОГЕНЕРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до знакогенерування.

ЗНАКОГЕНЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Перетворювання кодованого подання знаків у їх графічне подання для відображення.

ЗНАКОДРУ́К, -у, *ч.* Те саме, що **знакодрукува́ння**.

ЗНАКОДРУКІВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **знакодрукува́льний**.

ЗНАКОДРУКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до знакодрукування.

ЗНАКОДРУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Графічне відображення знаків.

ЗНАКОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. У якого змінювані знаки. ** **Знакозмі́нний ряд**, *мат.* – числовий ряд, члени якого мають як додатні, так і від'ємні знаки.

ЗНАКОЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знакозмі́нний**.

ЗНАКОМИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Чим-небудь добре відомий; знаменитий (у 1 знач.). 2. Те саме, що **знайо́мий** 1 – 2.

ЗНАКОПЕРЕМІ́ЖНИЙ, -а, -е. Такий, що у нього знаки навперемінно змінюються. ** **Знакоперемі́жний ряд**, *мат.* – знакозмінний числовий ряд, члени якого навперемінно (по черзі) додатні і від'ємні.

ЗНАКОПЕРЕМІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **знакоперемі́жний**.

ЗНАКОПОСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. У якого незмінні, постійні знаки.

ЗНАКОПОСТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знакопості́йний**.

ЗНАКОПОЧЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *мат.* У якого знаки поперемінно додатні й від'ємні.

ЗНАКОПОЧЕРЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мат.* Властивість за знач. **знакопочере́жний**.

ЗНАКОСТА́ЛИЙ, -а, -е. У якого сталі знаки. ** **Знакоста́лий ряд**, *мат.* – числовий ряд, усі члени якого мають один і той самий знак, тобто всі або додатні, або від'ємні.

ЗНАКОСТА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **знакоста́лий**.

ЗНАКОЧЕРГУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **знакопочере́жний**.

ЗНАМЕ́НА, -ме́н, *мн.*, *муз.* Знаки давньоруської безлінійної нотації.

ЗНАМЕНИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має широку славу, популярність; славнозвісний. // *чим, рідко.* Який чим-небудь добре відомий. 2. *розм.* Дуже добрий, надзвичайний, чудовий.

ЗНАМЕНИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Широка популярність, славнозвісність. 2. Про людину, яка має широку славу, популярність.

ЗНАМЕНИ́ТО, *присл.*, *розм.* Дуже добре, надзвичайно, чудово.

ЗНАМЕ́ННИЙ, -а, -е. Надзвичайний, дуже важливий у якому-небудь аспекті; видатний, визначний. // Який вирізняється з-поміж інших якими-небудь надзвичайними рисами, якостями, особливостями.

ЗНА́МЕННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до знамен. ** **Зна́менний спів**, *муз.* – система старовинних православних культових наспівів 12 – 17 ст. 2. Виразний, величний, важливий.

ЗНАМЕ́ННИК, -а, *ч.*, *мат.* Число дробу, яке показує, на скільки частин поділене ціле.

ЗНАМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знаме́нний**.

ЗНАМЕ́ННО, *присл.* 1. Дуже виразно, велично. 2. *у знач. присудк. сл.* Дуже важливо в якому-небудь аспекті, надзвичайно.

ЗНАМЕ́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* 1. Прикмета, ознака, що вказують на щось, свідчать про що-небудь. 2. *заст.* Те саме, що **си́мвол**. *Знамення часу.*

ЗНАМЕ́НО́, знаме́на, *с.*, *рідко.* Те саме. що **пра́пор**.

ЗНАМЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знаменува́ти**.

ЗНАМЕНУВА́ТИ, -у́є, *недок.*, *перех.*, *також зі сл.* собою, *книжн.* Свідчити про що-небудь, означати щось.

ЗНАМЕНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.*, *книжн.* Відзначатися, вирізнятися чим-небудь. 2. *заст.* Хреститися.

ЗНА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зна́ти** 1, 3. 2. *у знач. прикм.* Про якого знають; відомий, знайомий. 3. *у знач. прикм.* Славетний, видатний.

ЗНА́ННЯ, -я́, *с.* 1. Обізнаність у чому-небудь, наявність відомостей про кого-, що-небудь. 2. *тільки мн.* Сукупність відомостей з якої-небудь галузі, набутих у процесі навчання, дослідження і т. ін. 3. Пізнання дійсності в окремих її проявах і в цілому. // Наука.

ЗНА́НО, *рідко.* Присл. до **зна́ний** 2.

ЗНАПАСТИ́ТИ, -ащу́, -асти́ш, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **занапасти́ти**.

ЗНАПА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знапасти́ти**.

ЗНАРО́ШНЕ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **навми́сне**.

ЗНА́РЯД, -у, *ч.*, *діал.* 1. Знаряддя. 2. Зброя.

ЗНАРЯ́ДДЯ, -я, *с.* 1. Пристосування, прилад, механізм і т. ін., за допомогою якого виконується певна дія; інструмент. *Знаряддя виробництва.* 2. *перен.* Про те, що служить засобом у якійсь дії, справі.

ЗНАРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗНАРЯДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Споряджати.

ЗНАРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗНАРЯДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.*, *діал.* Споряджатися.

ЗНАРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **знаряди́ти**.

ЗНАРЯДИ́ТИ *див.* **ЗНАРЯДЖА́ТИ**.

ЗНАРЯДИ́ТИСЯ *див.* **ЗНАРЯДЖА́ТИСЯ**.

ЗНА́СКО́КУ, *присл.* 1. Не зупиняючись, на повному ходу. 2. Поспіхом, нашвидку, не розібравшись, не подумавши як слід.

ЗНА́ТИ, зна́ю, зна́єш, *недок.* 1. *перех.*, *також про кого – що і з підрядним реченням.* Мати якісь дані, відомості про кого-, що-небудь. // *що за ким, перев. із запереч. част.* не – вважати щось властивим кому-небудь. ** **Зна́ю я вас**, *ірон.* – уживається як вияв недовір'я, сумніву. **Знай мою до́брість** – уживається для підкреслення доброзичливості у ставленні до кого-небудь. **Знай на́ших!** – уживається при виявленні почуття самовдоволення, гордості. 2. *перех.*, *також з інфін.* Мати певні чи спеціальні знання в якійсь галузі, бути обізнаним із чим-небудь, розбиратися в чомусь. // *також із підрядним реченням, розм.* Могти, уміти що-небудь робити, поводитися певним чином. ** **Зна́ти лік** *чому*: а) вміти лічити щонебудь; б) уміти бути ощадливим. 3. *перех.* Бути знайомим з ким-небудь. // Вважати, признавати кого-небудь близьким, рідним. // Вирізняти з ряду подібних; узнавати. *Знати в обличчя.* 4. *перех. і без додатка.* Розуміти, усвідомлювати щонебудь. // Здогадуватися про що-небудь. 5. *перех.*, *перев. у запереч. реченнях.* Визнавати кого-, що-небудь, рахуватися з кимось, чимось. 6. *перех.* Зазнавати чогось на своєму віку, переживати, відчувати що-небудь. // Мати що-небудь, користуватися чимось. *Не знати втоми. Не знати страху.* 7. *перех.*, *також із підрядним реченням, у знач. присудк. сл.*, *розм.* Видно, помітно. 8. *тільки 2 ос.*, *неперех.*, *у знач. вставн. сл.*, *розм.* Уживається для зосередження уваги співрозмовника на чому-небудь. 9. *тільки інфін.*, *неперех.*, *у знач. вставн. сл.*, *розм.* Уживається для вираження припущення, ймовірності чого-небудь; напевне, мабуть. ** **Бог його́ зна́є, що (куди́, як, які́** *і т. ін.*): а) невідомо, незрозуміло, що (куди, як і т. ін.); б) (*у знач. підсил. част.*) уживається для вираження захоплення, здивування, незадоволення і т. ін. **Зна́ти мі́ру** *в чому* – дотримуватися певних меж у чому-небудь. **Пора́ і честь зна́ти** – час кінчати що-небудь, іти звідкись. **Хто [його́] зна́є** – невідомо. **Як сам зна́єш** – як хочеш.

ЗНА́ТИСЯ, зна́юся, зна́єшся, *недок.*, *розм.* 1. *з ким.* Бути знайомим, дружити, приятелювати з ким-небудь. ** **Зна́тися з нечи́стою си́лою** – займатися чаклунством. 2. *з чим.* Стикатися з чимось, зазнавати чого-небудь, переживати, відчувати щось. // *безос.* 3. *на чому, рідко з чим.* Бути обізнаним із чим-небудь, розумітися на чомусь, мати досвід у чому-небудь. // Розбиратися, знати смак у чому-небудь. 4. *тільки інфін.*, *у знач. вставн. сл.*, *діал.* Уживається для вираження припущення, ймовірності чого-небудь; напевне, мабуть.

ЗНА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Відомий своїми подвигами, заслугами; видатний. 2. *розм.* Який має добрі якості; надзвичайний, чудовий. 3. Який належить до знаті (у 1 знач.).

ЗНА́ТНИ́К, зна́тника, *заст.*, *рідко.* Те саме, що **зна́хар**.

ЗНА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **зна́тни́к**.

ЗНА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зна́тний** 3.

ЗНА́ТНО, *присл.*, *розм.* Належним чином, добре.

ЗНАТТЄЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить багато знати (у 2 знач.), прагне до знань; допитливий.

ЗНАТТЄЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знаттєлю́бний**.

ЗНАТТЯ́, -я́, *с.*, *рідко.* Те саме, що **знання́**. ** **Колй б (якби́, щоб** *і т. ін.*) **знаття́** – коли б (якби, щоб і т. ін.) знати.

ЗНАТЬ, -і, *ж.*, *збірн.* 1. Привілейовані люди, перев. у дворянському суспільстві. // *зневажл.*, *рідко.* Заможні люди. 2. *рідко.* Люди, відомі своїми подвигами, заслугами.

ЗНАХАБНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **знахабні́ти**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **наха́бний**.

ЗНАХАБНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **знахабні́лий**.

ЗНАХАБНІ́ЛО. Присл. до **знахабні́лий** 2.

ЗНАХАБНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **нахабні́ти**.

ЗНА́ХАР, -я, *рідко* **ЗНА́ХОР**, **ЗНА́ХУР**, -а, *ч.* Людина, що лікує різними немедичними засобами, а також займається чаклуванням.

ЗНА́ХАРКА, *рідко* **ЗНА́ХОРКА**, **ЗНА́ХУРКА**, -и. Жін. до **зна́хар**, **зна́хор**, **зна́хур**.

ЗНА́ХАРСТВО, *рідко* **ЗНА́ХОРСТВО**, **ЗНА́ХУРСТВО**, -а, *с.* Ремесло знахаря, знахора, знахура.

ЗНА́ХАРСЬКИЙ, *рідко* **ЗНА́ХОРСЬКИЙ**, **ЗНА́ХУРСЬКИЙ**, -а, -е, *заст.* Стос. до знахарства, знахорства, знахурства.

ЗНАХАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знахарува́ти**.

ЗНАХАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і* **ЗНАХАРЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* Займатися знахарством.

ЗНАХАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знахарюва́ти**.

ЗНАХАРЮВА́ТИ *див.* **знахарува́ти**.

ЗНАХІ́ДКА, -и, *ж.* 1. Те, що під час розшуків або випадково знайдене. ** **Бюро́ (стіл) знахі́док** – установа, відділ, куди приносять знайдені речі для повернення їх власникам. 2. *перен.*, *розм.* Про людей, тварин, предмети, що вдало виявлені, придбані та стануть комусь у пригоді. // Результат наукових, творчих, виробничих і т. ін. пошуків; досягнення. 3. *розм.* Дія за знач. **знахо́дити** 1.

ЗНАХІ́ДНИЙ: ** **Знахі́дний відмі́нок**, *грам.* – відмінок, що відповідає на питання: кого? що?

ЗНАХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знахо́дити** 1, 2.

ЗНАХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ЗНАЙТИ́**, знайду́, знайде́ш *і рідко* **ІЗНАЙТИ́**, -найду́, -найде́ш; *мин. ч.* знайшо́в *і рідко* ізнайшо́в, -шла́, -шло́; *док.*, *перех.* 1. Шукаючи, виявляти кого-, що-небудь десь. // Виявляти, відкривати внаслідок спеціальних розвідок, досліджень. // Підшукувати, добирати кого-, що-небудь. // Вирізняти, вибирати певний проміжок часу для чого-небудь. 2. Одержувати, мати, здобувати кого-, що-небудь. // Зустрічати з

боку кого-небудь якесь почуття, певне ставлення до себе і т. ін. // Набувати, одержувати в чому-небудь джерело якогось настрою, певних почуттів і т. ін. // *у сполуч. зі сл.* відгомін, вираз, відгук, відображення і т. ін. Мати вияв, виявлятися в чому-небудь. ** **знайти суд** *на кого* – приборкати кого-небудь, застосувавши певні засоби впливу. **Не знахóдити [собі] мíсця**: а) втрачати душевну рівновагу, самовладання, спокій; б) фізично страждати від чого-небудь. 3. *також без додатка.* Придумувати, розміркувуючи над чим-небудь. // Внаслідок спостережень, досліджень і т. ін. приходити до певних висновків, складати, створювати якусь думку про кого-, що-небудь. // *тільки док., розм., у сполуч. зі сл.* чим, за чим, що, кого і т. ін. Уживається для вираження іронічного чи зневажливого ставлення до кого-, чого-небудь. ** **Знахóдити [собі] рáду** – виносити певне рішення, вміти вийти зі скрутного становища. **Знайти себé** – визначити своє покликання. 4. Зустрічати, заставати кого-, що-небудь десь. // Заставати, виявляти кого-, що-небудь в якомусь положенні, стані. 5. Помічати, бачити у комусь, чомусь що-небудь. 6. *тільки док., розм.* Народити (дитину).

ЗНАХÓДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, **ЗНАЙТИ́СЯ**, знайдуся, знáйдешся *і рідко* **ІЗНАЙТИ́СЯ**, -найдуся, -нáйдешся, *док.* 1. Бувати виявленим унаслідок розшуків; відшукуватися (про кого- або що-небудь загублене, втрачене, зникле). 2. Бути в наявності; виявлятися. // *безос.* // Траплятися, з'являтися. ** **[Який] знайшóвся** *хто* – уживається для висловлення іронічного чи зневажливого ставлення до кого-небудь. 3. *тільки недок., розм.* Бути, перебувати, міститися де-небудь. // Перебувати в якому-небудь стані чи положенні. 4. *тільки док., на що, із спол.* що *і без додатка, розм.* Зміркувати, додуматися сказати, зробити що-небудь, вийти, не розгубившись, із скрутного становища. 5. *тільки док., розм.* Народитися. 6. *тільки недок.* Пас. до **знахóдити** 1.

ЗНÁХОР *див.* **знáхар.**

ЗНÁХОРКА *див.* **знáхарка.**

ЗНÁХОРСТВО *див.* **знáхарство.**

ЗНÁХОРСЬКИЙ *див.* **знáхарський.**

ЗНÁХУР *див.* **знáхар.**

ЗНÁХУРКА *див.* **знáхарка.**

ЗНÁХУРСТВО *див.* **знáхарство.**

ЗНÁХУРСЬКИЙ *див.* **знáхарський.**

ЗНАЧЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **значи́ти.**

ЗНАЧЕННЄ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до значення (*див.* **знáчення** 2).

ЗНÁЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Громадська, політична, історична і т. ін. вага, роль кого-, чого-небудь; важливість. 2. Сутність чого-небудь; зміст. 3. Абстрактна величина з однією характеристикою, згідно з якою вона може порівнюватися з іншими абстрактними величинами. ** **Гранúчно припустúме знáчення парáметра** – найбільше або найменше значення параметра, яке може мати виріб, пристрій та ін. для забезпечення свого правильного функціонування. **Екстремáльне знáчення величинú** – найбільше або найменше значення величини. **Знáчення фізúчної величинú** – відображення фізичної величини у вигляді числового значення з позначенням її одиниці. **Критичне знáчення** – значення параметра сигналу, відхилення від якого може призвести до порушення нормального функціонування виробу, системи. **Логíчне знáчення** – значення "істина" та "хибність", які можуть приймати логічні змінні.

ЗНАЧИ́МИЙ, -а, -е. Який відіграє певну роль; важливий.

ЗНАЧИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* 1. Роль, важливість чого-небудь. 2. Сутність чого-небудь; зміст.

ЗНАЧИ́МО. Присл. до **значи́мий.**

ЗНÁЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Мати якийсь зміст, дорівнювати значенням чому-небудь. // *з інфін. або підрядним реченням.* Означати що-небудь, свідчити про щось. 2. Відігравати певну роль, мати яке-небудь значення, бути важливим для когось.

ЗНАЧИ́ТИ, -чý, -чи́ш, *недок., перех.* Робити позначки, мітки; мітити.

ЗНАЧИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Пас. до **значи́ти.**

ЗНÁЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.* 1. Бути записаним, внесеним до якогось списку; числитися де-небудь. // Бути написаним, указаним де-не-будь; зазначатися. // *безос.* 2. *перев. із запереч. част.* не, *розм.* Бути в наявності. // *безос.* 3. *безос., діал.* Вважатися. 4. *безос., кому, діал.* Здаватися (про сприймання).

ЗНÁЧИТЬ, *вставн. сл., розм.* Уживається для підсумовування, узагальнення висловленої думки; отже, отож.

ЗНÁЧИТЬСЯ, *вставн. сл., діал.* Значить.

ЗНАЧІ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **значи́ти.**

ЗНАЧІ́ННЯ[2], -я, *с., діал.* Значення.

ЗНАЧКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **значóк** 1, 2.

ЗНАЧКОВИ́Й, -вóго, *ч., рідко.* Той, хто несе який-небудь церковний знак. // *військ., іст.* Звання, що надавалось у реєстровому козацькому війську з другої половини 17 ст. *Значковий товариш.*

ЗНАЧЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **значу́щий.** *Значлива посмішка.*

ЗНАЧЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **значли́вий.**

ЗНАЧЛИ́ВО. Присл. до **значли́вий.**

ЗНАЧНИ́Й, -á, -é. 1. Досить великий (кількістю, розміром, величиною і т. ін.); чималий. // Який переважає звичайний рівень, ступінь, звичайну міру і т. ін. чого-небудь. 2. Який має неабияке значення; важливий, серйозний. *Значні слова.* 3. *рідко.* Відомий, знаменитий, видатний. // *заст.* Який посідає високе суспільне становище, обіймає важливу посаду і т. ін.; впливовий, знатний.

ЗНÁЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **значний** 2. ** **Знáчність числá** – кількість значущих цифр цього числа.

ЗНАЧНО, *присл.* 1. Дуже, сильно. 2. *з порівняльним ступенем присл. і прикм.* Набагато, багато. 3. *рідко, у знач. присудк. сл.* Помітно, видно.

ЗНАЧÓК, -чкá, *ч.* 1. Невеличка, перев. металева пластинка прямокутної, округлої і т. ін. форми з певними зображеннями, якою нагороджують кого-небудь за заслуги або яку носять на знак солідарності з ким-, чим-небудь, належності до якоїсь організації чи на згадку про визначну подію. 2. Зображення, що має певне значення; умовний знак. // Предмет, що має якесь умовне значення. // *рідко.* Клеймо, мітка. 3. *заст.* Невеличкий прапорець, який присвоюється військовій частині для розпізнавання.

ЗНАЧУ́ЩЕ. 1. Присл. до **значу́щий** 2. 2. *у знач. присудк. сл., кому.* Важливо, має значення для кого-небудь.

ЗНАЧУ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Який має неабияке значення; важливий, серйозний. // Який має глибокий зміст. 2. Який щось означає, на щось натякає; промовистий, багатозначний (про погляд, вираз обличчя і т. ін.).

ЗНАЧУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Абстр. ім. до **значу́щий.**

ЗНАЧУ́ЩО, *присл.* Те саме, що **значу́ще.**

ЗНÁЮЧИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **знáти** 2, 4 – 6. 2. *у знач. прикм.* Який обізнаний із чим-небудь, знає свою справу, вміє щось робити. // *у знач. ім.* **знáючий**, -чого, *ч.*; **знáюча**, -чої, *ж.* Обізнана з чим-небудь, досвідчена людина.

ЗНЕБÁРВИТИ *див.* **знебáрвлювати.**

ЗНЕБÁРВИТИСЯ *див.* **знебáрвлюватися.**

ЗНЕБÁРВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знебáрвити.** 2. *у знач. прикм.* Який став безбарвним, втратив яскравість кольору.

ЗНЕБÁРВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **знебáрвлений.**

ЗНЕБÁРВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знебáрвити.**

ЗНЕБÁРВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для знебарвлювання.

ЗНЕБÁРВЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **знебáрвлювати.** 2. Якого можна знебарвити.

ЗНЕБÁРВЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знебáрвлюваний.**

ЗНЕБÁРВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знебáрвлювати.**

ЗНЕБÁРВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕБÁРВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* знебáрвлять; *док., перех.* 1. Робити безбарвним, знищуючи яскравість кольору. 2. *перен.* Робити що-небудь менш виразним і т. ін.

ЗНЕБÁРВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗНЕБÁРВИТИСЯ**, -иться; *мн.* знебáрвляться; *док.* 1. Ставати безбарвним, втрачаючи яскравість кольору. 2. *перен.* Ставати менш виразним і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **знебáрвлювати.**

ЗНЕБÁРВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Речовина, яка щось знебарвлює.

ЗНЕБÁРВЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **знебáрвлювати.**

ЗНЕБÁРВНИЙ, -áрвнá, -áрвнé. Який щось знебарвлює. // Який служить, використовується для знебарвлення чогось.

ЗНÉБАЧКИ, *присл., діал.* Несподівано, раптом.

ЗНЕБÓЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знебóлити.**

ЗНЕБÓЛИТИ *див.* **знебóлювати.**

ЗНЕБÓЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який застосовується для знеболювання. *Знеболювальні препарати.*

ЗНЕБÓЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знебóлювати.**

ЗНЕБÓЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знебóлювати.** ** **Загáльне знебóлювання** – зворотна спеціально спричинена з терапевтичною метою втрата свідомості і всіх видів чутливості, під час якої рефлекси гальмуються або зникають. **Місцéве знебóлювання** – зворотна спеціально спричинена втрата больової чутливості в певній частині тіла.

ЗНЕБÓЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕБÓЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* За допомогою спеціальних ліків або препаратів штучно усувати відчуття болю.

ЗНЕБÓЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **знебóлювати.**

ЗНЕБУ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Який виснажився, знесилився, стомившись від чого-небудь.

ЗНЕБУ́ТИСЯ, -ýдуся, -ýдешся, *док., діал.* Виснажитися, знесилитися, стомившись від чого-небудь.

ЗНЕВÁГА, -и, *ж.* 1. Почуття презирства, відсутність поваги до кого-небудь. 2. Байдужість до кого-, чого-небудь, відсутність турботи, піклування про когось, щось. 3. Навмисне приниження чиєї-небудь гідності. 4. *розм.* Образливе слово, вчинок. 5. *рідко.* Те саме, що **зневажáння.**

ЗНЕВАЖÁЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто зневажає кого-, що-небудь.

ЗНЕВАЖÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **зневажáльник.**

ЗНЕВАЖÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зневажáти.**

ЗНЕВАЖÁТИ, -áю, -áєш *і рідко* **ЗНЕВÁЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНЕВÁЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Виявляти презирство, неповагу до кого-, чого-небудь; прот. поважати. 2. Ображати кого-небудь, принижувати чиюсь гідність. 3. Нехтувати чимось, не виявляючи належної уваги до чого-небудь, не надаючи значення чомусь.

ЗНЕВАЖÁТИСЯ, -áється, *недок.* Пас. до **зневажáти.**

ЗНЕВÁЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зневáжити.** // *у знач. прикм.*

ЗНЕВÁЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зневáжити.**

ЗНЕВÁЖИТИ *див.* **зневажáти.**

ЗНЕВÁЖЛИВИЙ, -а, -е. Сповнений зневаги (у 1 – 4 знач.). // Який виражає зневагу.

ЗНЕВÁЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **зневáжливий.**

ЗНЕВÁЖЛИВО. Присл. до **зневáжливий.**

ЗНЕВÁЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зневáжливий.**

ЗНЕВÁЖНИК, -а, *ч., рідко.* Той, хто зневажає кого-, що-небудь.

ЗНЕВÁЖНИЦЯ, -і. Жін. до **зневáжник.**

ЗНЕВÁЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зневáжний.**

ЗНЕВÁЖНО, *рідко.* Присл. до **зневáжний.**

ЗНЕВÁЖУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **зневáжувати.**

ЗНЕВÁЖУВАТИ *див.* **зневажáти.**

ЗНЕВІ́РА, -и, *ж.* Відсутність або втрата віри у кого-, що-небудь, розчарування.

ЗНЕВІ́РЕНИЙ, -а, -е. Який зневірився, розчарувався в кому-, чому-небудь.

ЗНЕВІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зневі́рений.**

ЗНЕВІ́РИТИСЯ *див.* **зневіря́тися.**

ЗНЕВІ́РЮВАТИСЯ *див.* **зневіря́тися.**

ЗНЕВІ́Р'Я, -я, *с.* Те саме, що **зневі́ра.**

ЗНЕВІРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **ЗНЕВІ́РЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗНЕВІ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Втрачати віру в кого-, що-небудь, розчаровуватися в комусь, чомусь. 2. *тільки док., кому, рідко.* Не користуватися довір'ям у кого-небудь.

ЗНЕВÓДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зневóднити.**

ЗНЕВÓДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зневóднений.**

ЗНЕВÓДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зневóднити** і стан за знач. **зневóднитися.**

ЗНЕВÓДНИТИ *див.* **зневóднювати.**

ЗНЕВÓДНИТИСЯ *див.* **зневóднюватися.**

ЗНЕВÓДНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зневоднювання.

ЗНЕВÓДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зневóднювати.**

ЗНЕВÓДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зневóднювати** і стан за знач. **зневóднюватися.** ** **Зневóднювання органíзму** – зменшення загального вмісту води в організмі, коли її втрати перевищують надходження та утворення; клінічно проявляється зменшенням ваги тіла, сильною спрагою, втратою апетиту, нудотою, висиханням слизових оболонок та шкіри, зниженням кров'яного і внутрішньоочного тиску, зменшенням діурезу, загальною слабкістю, запамороченнями та ін.

ЗНЕВÓДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕВÓДНИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* Видаляти з чого-небудь воду, вологу; робити сухим, обезводнювати.

ЗНЕВÓДНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗНЕВÓДНИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Втрачати воду, вологу; ставати сухим, обезводненим. 2. *тільки недок.* Пас. до **зневóднювати.**

ЗНЕВÓДНЮВАЧ, -а, *ч., хім.* Хімічна сполука, яка відщеплює від речовин конституційну і кристалізаційну воду та вбирає вологу.

ЗНЕВÓДНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зневóднювати.**

ЗНЕВÓЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зневóднити, зневóднитися.**

ЗНЕВÓЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зневóжений.**

ЗНЕВÓЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зневóлити.** // *у знач. прикм.*

ЗНЕВÓЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зневóлити.**

ЗНЕВÓЛИТИ *див.* **зневóлювати.**

ЗНЕВОЛÓЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зневолóжити.**

ЗНЕВОЛÓЖИТИ *див.* **зневолóжувати.**

ЗНЕВОЛÓЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для зневоложування.

ЗНЕВОЛÓЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зневолóжувати.**

ЗНЕВОЛÓЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНЕВОЛÓЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. Робити безводним. 2. Позбавляти вологості шляхом спеціальної обробки.

ЗНЕВÓЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зневóлювати.**

ЗНЕВÓЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕВÓЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* 1. Позбавляти самостійності, волі; поневолювати, уярмлювати. // Підкоряючи собі, своєму впливові, примушувати когось робити що-небудь поза його волею, бажанням. 2. *перен.* Оволодівати ким-небудь (про почуття).

ЗНЕВУГЛЕЦЬÓВАНИЙ, -а, -е. Позбавлений вуглецю.

ЗНЕВУГЛЕЦЬÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зневуглецьóвувати.**

ЗНЕВУГЛЕЦЬÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНЕВУГЛЕЦЮВÁТИ**, -юю, -юєш, *док.* Видаляти вуглець з чого-небудь.

ЗНЕВУГЛЕЦЮВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зневуглецювáти.**

ЗНЕВУГЛЕЦЮВÁТИ *див.* **зневуглецьóвувати.**

ЗНЕВУГЛЕЦЮВÁТИСЯ, -юється, *док.* Пас. до **зневуглецювáти.**

ЗНЕГАЗÓВАНИЙ, -а, -е. Позбавлений газу.

ЗНЕГАЗÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знегазóвувати.**

ЗНЕГАЗÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНЕГАЗУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док.* Видаляти газ з чого-небудь.

ЗНЕГАЗУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **знегазувáння.**

ЗНЕГАЗУВÁННЯ, -я, *с.* Видалення газу з чого-небудь.

ЗНЕГАЗУВÁТИ *див.* **знегазóвувати.**

ЗНЕГІ́ДДЯ, -я, *с., діал.* Нещастя, скрутні часи.

ЗНЕГО́ДА *див.* **знего́ди.**

ЗНЕГО́ДИ, -год, *мн.* (*одн.* **знего́да**, -и, *ж.*). 1. Злигодні, нещастя. 2. *розм.* Те саме, що **непого́да.**

ЗНЕДА́ВНА, *присл., рідко.* Те саме, що **неда́вно.**

ЗНЕДО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знедо́лити.** 2. *у знач. прикм.* Позбавлений найнеобхіднішого, найдорожчого; бідний, нещасний. // *у знач. ім.* **знедо́лений**, -ного, ч.; **знедо́лена**, -ної, *ж.* Про нещасну, бідолашну людину.

ЗНЕДО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **знедо́лений** 2.

ЗНЕДО́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Стан за знач. **знедо́лити.** 2. *рідко.* Те саме, що **недо́ля.**

ЗНЕДО́ЛИТИ *див.* **знедо́лювати.**

ЗНЕДО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕДО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* Позбавляючи найнеобхіднішого, найдорожчого або кривдячи, робити когонебудь нещасним.

ЗНЕЖИ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знежи́рити.** // *у знач. прикм.*

ЗНЕЖИ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знежи́рити.**

ЗНЕЖИ́РИТИ *див.* **знежи́рювати.**

ЗНЕЖИ́РИТИСЯ *див.* **знежи́рюватися.**

ЗНЕЖИ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, служить для знежирювання.

ЗНЕЖИ́РЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **знежи́рювати.** 2. Якого можна знежирити.

ЗНЕЖИ́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **знежи́рюваний** 2.

ЗНЕЖИ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знежи́рювати.**

ЗНЕЖИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕЖИ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* Видаляти жирові речовини з чого-небудь; обезжирювати.

ЗНЕЖИ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗНЕЖИ́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Втрачати жирові речовини, ставати знежиреним. 2. *тільки недок.* Пас. до **знежи́рювати.**

ЗНЕЖИ́РЮВАЧ, -а, *ч.* Речовина, яка видаляє жирові речовини з чого-небудь.

ЗНЕЖИ́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **знежи́рювати.**

ЗНЕЗАЛІ́ЗНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знезалі́знити.**

ЗНЕЗАЛІ́ЗНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знезалі́знити.**

ЗНЕЗАЛІ́ЗНИТИ, -ню, -ниш, *док*, **ЗНЕЗАЛІ́ЗНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Видалити залізо з чого-небудь.

ЗНЕЗАЛІ́ЗНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знезалі́знювати.**

ЗНЕЗАЛІ́ЗНЮВАТИ *див.* **знезалі́знити.**

ЗНЕЗАРА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знезара́зити.** // *у знач. прикм.*

ЗНЕЗАРА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знезара́жений.**

ЗНЕЗАРА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знезара́зити.**

ЗНЕЗАРА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який знищує хвороботворні мікроорганізми; обеззаражувальний, дезінфекційний.

ЗНЕЗАРА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **знезара́жувати.**

ЗНЕЗАРА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знезара́жувати.** ** **Знезара́жування води́** – зменшення кількості хвороботворних мікроорганізмів у воді до меж, встановлених санітарно-гігієнічними вимогами. **Знезара́жування сті́чних вод** – обробка стічних вод з метою вилучення з них патогенних та визначених санітарними показниками мікроорганізмів.

ЗНЕЗАРА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНЕЗАРА́ЗИТИ**, -а́жу, -а́зиш, *док., перех.* Знищувати хвороботворні мікроорганізми; обеззаражувати, дезінфікувати.

ЗНЕЗАРА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **знезара́жувати.**

ЗНЕЗАРА́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **знезара́жувати.**

ЗНЕЗАРА́ЗИТИ *див.* **знезара́жувати.**

ЗНЕЗАРА́ЗИТИСЯ, -а́зиться, *док.* Пас. до **знезара́зити.**

ЗНЕКИ́СНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знеки́снити.**

ЗНЕКИ́СНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, **ЗНЕКИ́СНЮВАТИ**, -нюю, нюєш, *недок.* Позбавити кисню, вилучити кисень.

ЗНЕКИ́СНЮВАТИ *див.* **знеки́снити.**

ЗНЕКРО́ВИТИ *див.* **знекро́влювати.**

ЗНЕКРО́ВИТИСЯ *див.* **знекро́влюватися.**

ЗНЕКРО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знекро́вити.** // **знекро́влено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Безкровний, дуже блідий. 3. *у знач. прикм., перен.* Безсилий, нежиттєздатний; дуже послаблений.

ЗНЕКРО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **знекро́влений.**

ЗНЕКРО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знекро́вити** і стан за знач. **знекро́витися.**

ЗНЕКРО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знекро́влювати.**

ЗНЕКРО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕКРО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* знекро́влять; *док., перех.* 1. Робити безкровним (у 1 знач.); обезкровлювати. // Робити дуже блідим внаслідок утрати крові. // *перен.* Позбавляти яскравості, виразності (перев. про твори мистецтва). 2. *перен.* Робити безсилим, нежиттєздатним; послаблювати. // Знесилювати, завдаючи втрат (перев. особовому складові армії).

ЗНЕКРО́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗНЕКРО́ВИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати безкровним, дуже блідим внаслідок утрати крові. // *перен.* Втрачати яскравість, виразність (перев. про твори мистецтва). 2. *перен.* Ставати безсилим, нежиттєздатним; послаблюватися. // Знесилюватися, втрачаючи частину особового складу (про армію). 3. *тільки недок.* Пас. до **знекро́влювати.**

ЗНЕКРОХМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знекрохма́лювати.**

ЗНЕКРОХМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Вилучати крохмаль.

ЗНЕЛЮДНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **знелюдні́ти.** // *у знач. прикм.*

ЗНЕЛЮДНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **знелюдні́лий.**

ЗНЕЛЮДНІ́ТИ, -іє, *док.* Стати безлюдним або малолюдним; спустіти. // *безос.*

ЗНЕМАГА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **знемага́ти** 1, 3.

ЗНЕМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗНЕМОГТИ́** *і рідко* **ІЗНЕМОГТИ́**, -о́жу, -о́жеш; *мин. ч.* знеміг, *рідко* ізнеміг, -могла́, -могло́; *док.* 1. *неперех., від чого, на що і без додатка.* Втрачати силу, знесилюватися від чого-небудь виснажливого (мук, утоми, тяжкої праці і т. ін.). // Почувати себе хворим, слабим. // Втрачати боєздатність, ставати небоєздатним (про армію). 2. *тільки 3 ос., перех.* Знесилюючи, виснажуючи чимось, долати, перемагати кого-небудь. ** **Сон знемага́є** *кого* – хто-небудь засинає. 3. *тільки недок., неперех.* Страждати, перебуваючи в ярмі, під гнітом, втративши волю, права і тощо.

ЗНЕМАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗНЕМОГТИ́СЯ** *і рідко* **ІЗНЕМОГТИ́СЯ**, -мо́жуся, -мо́жешся; *мин. ч.* знемігся, *рідко* ізнемігся, -могла́ся, -могло́ся; *док., розм.* Те саме, що **знемага́ти** 1, 3.

ЗНЕМАСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знемаскува́ти.**

ЗНЕМАСКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знемаско́вувати.**

ЗНЕМАСКО́ВУВАТИ *див.* **знемаскува́ти.**

ЗНЕМАСКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія, протилежна маскуванню.

ЗНЕМАСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* **ЗНЕМАСКОВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Здійснити знемаскування.

ЗНЕМА́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знема́слити.**

ЗНЕМА́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ЗНЕМА́СЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Видалити масло з чого-небудь.

ЗНЕМА́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знема́слювати.**

ЗНЕМА́СЛЮВАТИ *див.* **знема́слити.**

ЗНЕМА́СЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **знема́слювати.**

ЗНЕМІ́ЦНЕННЯ, ЗНЕМІ́ЦНЮВАННЯ, -я, *с., рідко.* Послаблення, позбавлення міцності.

ЗНЕМІ́ЦНЮВАННЯ *див.* **знемі́цнення.**

ЗНЕМО́ГА, -и, *ж.* 1. Безсилля, слабість від чогонебудь виснажливого (від утоми, мук, тяжкої праці і т. ін.). ** **У (в) знемо́зі** – знесилівши. 2. *також зі сл.* с о л о д к и й, п р и є м н и й і т. ін. Стан розслаблення від повного задоволення, захоплення ким-, чим-небудь; млість, блаженство, насолода.

ЗНЕМОГТИ́ *див.* **знемага́ти.**

ЗНЕМОГТИ́СЯ *див.* **знемага́тися.**

ЗНЕМО́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знемогти́** 2. 2. *у знач. прикм.* Який знеміг, знемігся від чого-небудь; змучений, втомлений, безсилий.

ЗНЕМО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **знемо́жений.**

ЗНЕМО́ЖЕНО. Присл. до **знемо́жений** 2.

ЗНЕМОЩІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **знемощі́ти.** // *у знач. прикм.*

ЗНЕМОЩІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., рідко.* Втратити міць, силу; знесилитися.

ЗНЕНА́ВИДА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **знена́висть.**

ЗНЕНА́ВИДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **знена́видіти.** 2. *у знач. прикм.* Який викликає до себе зненависть, відразу, злобу; ненависний. // Який виражає зненависть, сповнений зненависті.

ЗНЕНА́ВИДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знена́видіти.**

ЗНЕНА́ВИДІТИ *і рідко* **ІЗНЕНА́ВИДІТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* Відчути зненависть, перейнятися почуттям зненависті до кого-, чого-небудь.

ЗНЕНА́ВИСНИЙ, -а, -е. Який викликає зненависть до себе; ненависний.

ЗНЕНА́ВИСНО. Присл. до **знена́висний.**

ЗНЕНА́ВИСТЬ, -і, *ж.* Почуття сильної ворожнечі, недоброзичливості, огиди; ненависть.

ЗНЕНА́ЦЬКА, *присл.* Несподівано, раптом. // Ненароком, випадково.

ЗНЕО́БАЧКА, *присл., діал.* Зненацька.

ЗНЕОСІ́БКА, -и, *ж.* Така організація праці, такий розпорядок роботи, за якого відсутня особиста відповідальність працівника за доручену йому справу.

ЗНЕОСО́БИТИ *див.* **знеосо́блювати.**

ЗНЕОСО́БИТИСЯ *див.* **знеосо́блюватися.**

ЗНЕОСО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знеосо́бити.**

ЗНЕОСО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність індивідуальних рис, стандартність, трафаретність.

ЗНЕОСО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знеосо́бити** і стан за знач. **знеосо́битися** 1.

ЗНЕОСО́БЛЕНО. Присл. до **знеосо́блений.**

ЗНЕОСО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **знеосо́бити.**

ЗНЕОСО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знеосо́блювати.**

ЗНЕОСО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕОСО́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* знеосо́блять; *док., перех.* 1. Позбавляти індивідуальних рис, робити схожим на інших. // Позбавляти самостійності, можливості виявляти свої здібності, покликання і т. ін. 2. Ставити в умови, за яких ніхто особисто не відповідає за доручену справу.

ЗНЕОСО́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗНЕОСО́БИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* знеосо́бляться; *док.* 1. Втрачати індивідуальні риси, ставати схожим на інших. // Втрачати самостійність, можливість виявляти свої здібності, покликання і т. ін. 2. *тільки 3 ос.* Ставати таким, за якого ніхто особисто не відповідає.

ЗНЕОХО́ТА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **небажа́ння.** 2. Стан байдужості до чого-небудь.

ЗНЕОХО́ТИТИ *див.* **знеохо́чувати.**

ЗНЕОХО́ТИТИСЯ *див.* **знеохо́чуватися.**

ЗНЕОХО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знеохо́тити.** 2. *у знач. прикм.* Який знеохотився, втратив бажання, цікавість до чого-небудь. // Який виражає небажання, байдужість, незацікавленість.

ЗНЕОХО́ЧЕННЯ, -я, *с., розм.* Стан за знач. **знеохо́титися.**

ЗНЕОХО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНЕОХО́ТИТИ**, -о́чу, -о́тиш, *док., перех., розм.* Позбавляти кого-небудь якогось бажання, прагнення до чого-небудь.

ЗНЕОХО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗНЕОХО́ТИТИСЯ**, -о́чуся, -о́тишся, *док., розм.* Втрачати бажання, прагнення до чого-небудь.

ЗНЕПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знепи́лити.**

ЗНЕПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знепи́лити.**

ЗНЕПИ́ЛИТИ *див.* **знепи́лювати.**

ЗНЕПИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для знепилення.

ЗНЕПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Технологічні прийоми, спрямовані на очищення повітряного середовища від пилу або запобігання утворенню пилу.

ЗНЕПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕПИ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* Здійснювати знепилювання.

ЗНЕПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **знепи́лювати.**

ЗНЕПИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Прилад для здійснення знепилювання.

ЗНЕПИ́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **знепи́лювати.**

ЗНЕПЛІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знеплі́днити.**

ЗНЕПЛІ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знеплі́днити.**

ЗНЕПЛІ́ДНИТИ *див.* **знеплі́днювати.**

ЗНЕПЛІ́ДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **знеплі́днювати.**

ЗНЕПЛІ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знеплі́днювати.**

ЗНЕПЛІ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕПЛІ́ДНИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* 1. Робити кого-, що-небудь безплідним. 2. *перен.* Позбавляти кого-небудь творчої снаги, сили.

ЗНЕПЛІ́ДНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **знеплі́днювати.**

ЗНЕПЛО́ДІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати безплідним.

ЗНЕПОВІ́ТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знепові́трювати.**

ЗНЕПОВІ́ТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Позбавляти повітря, вилучати повітря.

ЗНЕПОКО́ЄНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **занепоко́єний.**

ЗНЕПОКО́ЄНО, *рідко.* Присл. до **знепоко́єний.**

ЗНЕПОКО́ЇТИСЯ *див.* **знепоко́юватися.**

ЗНЕПОКО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗНЕПОКО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док., рідко.* Те саме, що **занепоко́юватися.**

ЗНЕПРИТО́МНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **знеприто́мніти.** // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **знеприто́мнілий**, -лого, *ч.*; **знеприто́мніла**, -лої, *ж.* Людина, яка втратила притомність.

ЗНЕПРИТО́МНІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **знеприто́мнілий.**

ЗНЕПРИТО́МНІЛО. Присл. до **знеприто́мнілий.**

ЗНЕПРИТО́МНІТИ, -ію, -ієш. Док. до **неприто́мніти.**

ЗНЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знервува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який знервувався, перебуває в стані нервового збудження, хвилювання. // Який виражає нервове збудження, хвилювання.

ЗНЕРВО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **знерво́ваний** 2.

ЗНЕРВО́ВАНО, *присл.* Збуджено, схвильовано.

ЗНЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Викликати у кого-небудь стан нервового збудження, хвилювання; розхвилювати.

ЗНЕРВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Стати нервово збудженим, схвильованим; розхвилюватися. // Знесиліти від нервування.

ЗНЕРУХО́МІЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **знерухо́міти.**

ЗНЕРУХО́МІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **знерухо́мілий.**

ЗНЕРУХО́МІЛО. Присл. до **знерухо́мілий.**

ЗНЕРУХО́МІТИ, -ію, -ієш, *док., рідко.* Стати нерухомим, застигнути на місці. // Заціпеніти, завмерти від сильних переживань, почуттів і т. ін.

ЗНЕРУХО́МЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Стан за знач. **знерухо́міти.** 2. Дія за знач. **знерухо́млювати.** ** **Знерухо́млення ці́нних папе́рів** – переведення цінних паперів, випущених у документарній формі, у бездокументарну форму.

ЗНЕРУХО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знерухо́млювати.**

ЗНЕРУХО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Позбавляти руху, рухливості.

ЗНЕСАМОВИ́ТІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **знесамови́тіти.**

ЗНЕСАМОВИ́ТІТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* Стати несамовитим, надто збудженим, схвильованим.

ЗНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знести́.** // **зне́сено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який знісся, здійнявся вгору.

ЗНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зно́сити** 1 – 7, 9. ** **Не до зне́сення**, *рідко* – про що-небудь нестерпне.

ЗНЕСИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знеси́лити**. 2. *у знач. прикм.* Який знесилився, втратив силу; безсилий. // *у знач. ім.* **знеси́лений**, -ного, *ч.*; **знеси́лена**, -ної, *ж.* Безсила, змучена чим-небудь людина. 3. *у знач. прикм.* Невиразний щодо сили вияву.

ЗНЕСИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **знеси́лений** 2.

ЗНЕСИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знеси́лити** і стан за знач. **знеси́литися**.

ЗНЕСИ́ЛЕНО. Присл. до **знеси́лений** 2, 3.

ЗНЕСИ́ЛИТИ *див.* **знеси́лювати**.

ЗНЕСИ́ЛИТИСЯ *див.* **знеси́люватися**.

ЗНЕСИ́ЛІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **знеси́літи**. // *у знач. прикм.*

ЗНЕСИ́ЛІТИ, -ію, -ієш, *док.* Те саме, що **знеси́литися**.

ЗНЕСИЛІ́ЦИТИ, -цю, -циш, *док.*, **ЗНЕСИЛІ́ЦІЮВАТИ**, -цюю, -цюєш, *недок.* Видалити силіцій з чого-небудь.

ЗНЕСИЛІЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знесиліцію-ва́ти**.

ЗНЕСИЛІ́ЦІЮВАТИ *див.* **знесилі́цити**.

ЗНЕСИ́ЛЛЯ, -я, *с.* Стан повного безсилля від утоми, виснаження і т. ін.

ЗНЕСИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знеси́лювати** і **знеси́люватися**.

ЗНЕСИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕСИ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Позбавляти сили, робити безсилим; виснажувати. // Дуже ослабляти чиї-небудь сили, робити менш здатним до опору, боротьби і т. ін.

ЗНЕСИ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗНЕСИ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* Втрачати силу, ставати безсилим; виснажуватися. // Дуже ослаблятися, ставати менш здатним до опору, боротьби і т. ін. // *тільки* 3 *ос.* Зменшуватися, ставати слабшим за ступенем вияву.

ЗНЕСІ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знесі́рчити**. // З якого видалено сірку.

ЗНЕСІ́РЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **знесі́рчений**.

ЗНЕСІ́РЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знесі́рчити**.

ЗНЕСІ́РЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, **ЗНЕСІ́РЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Видалити сірку з розплавленого металу (чавуну, сталі) додаванням спеціальних речовин.

ЗНЕСІ́РЧИТИСЯ, -читься, *док.* Пас. до **знесі́рчити**.

ЗНЕСІ́РЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, служить для знесірчування.

ЗНЕСІ́РЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. З якого видаляють сірку. 2. З якого можна видалити сірку.

ЗНЕСІ́РЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **знесі́рчуваний** 2.

ЗНЕСІ́РЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знесі́рчувати**.

ЗНЕСІ́РЧУВАТИ *див.* **знесі́рчити**.

ЗНЕСІ́РЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **знесі́рчуватися**.

ЗНЕСЛА́ВИТИ *див.* **знесла́влювати**.

ЗНЕСЛА́ВИТИСЯ *див.* **знесла́влюватися**.

ЗНЕСЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знесла́вити**. 2. *у знач. прикм.* Позбавлений доброго імені; зганьблений, ославлений.

ЗНЕСЛА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знесла́влений**.

ЗНЕСЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знесла́вити** і стан за знач. **знесла́витися**.

ЗНЕСЛА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕСЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* знесла́влять; *док.*, *перех.* 1. Розпускати плітки про кого-, що-небудь, позбавляти доброго імені; ганьбити, ославляти. 2. Принижувати, безчестити кого-, що-небудь негідними, ганебними вчинками. // *тільки док.* Позбавити дівочої честі. // Применшувати чию-небудь добру славу.

ЗНЕСЛА́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗНЕСЛА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* знесла́вляться; *док.* 1. Втрачати добре ім'я; ганьбити, ославляти себе. 2. *тільки недок.* Пас. до **знесла́влювати**.

ЗНЕСМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знесмо́лити**.

ЗНЕСМО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ЗНЕСМО́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Видалити з чого-небудь смолу.

ЗНЕСМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знесмо́лювати**.

ЗНЕСМО́ЛЮВАТИ *див.* **знесмо́лити**.

ЗНЕСМО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* пас. до **знесмо́лювати**.

ЗНЕСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знесо́лити**.

ЗНЕСО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знесо́лити**.

ЗНЕСО́ЛИТИ *див.* **знесо́лювати**.

ЗНЕСО́ЛИТИСЯ, -литься, *док.* Пас. до **знесо́лити**.

ЗНЕСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Позбавлення або втрата солі. ** **знесо́лювання органі́зму** – надмірна втрата організмом солі.

ЗНЕСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕСО́ЛИТИ**, лю, -лиш, *док.* 1. Видаляти сіль з чого-небудь, позбавляти що-небудь солі.

ЗНЕСО́ЛЮВАТИСЯ, -люється, *недок.* Пас. до **знесо́лювати**.

ЗНЕСРІ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знесрі́блити**.

ЗНЕСРІ́БЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ЗНЕСРІ́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Видалити срібло з чого-небудь.

ЗНЕСРІ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знесрі́блювати**.

ЗНЕСРІ́БЛЮВАТИ *див.* **знесрі́блити**.

ЗНЕСТИ́ *див.* **зно́сити**.

ЗНЕСТИ́СЯ *див.* **зно́ситися**.

ЗНЕСТРУ́МИТИ, -млю, -миш, *док.*, **ЗНЕСТРУ́МЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Позбавляти електричне коло або провідник електричного струму.

ЗНЕСТРУ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знестру́мити**. // **знестру́млено**, *безос. присудк. сл.*

ЗНЕСТРУ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знестру́мити**.

ЗНЕСТРУ́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знестру́млювати**.

ЗНЕСТРУ́МЛЮВАТИ *див.* **знестру́мити**.

ЗНЕСТРУ́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **знестру́млювати**.

ЗНЕСТЯ́МИ, *присл.*, *розм* Те саме, що **знестя́мки**.

ЗНЕСТЯ́МКИ, *присл.*, *розм.* Не тямлячи нічого, розгубившись.

ЗНЕТЕРПЕЛИ́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* знетерпелі́вляться; *док.*, *діал.* Втратити терпіння.

ЗНЕТЕРПЕЛИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Який знетерпелився.

ЗНЕТРУ́ЄННЯ, -я, *с.* 1. Видалення отрути, отруйної речовини. 2. Усунення дії отрути, отруйної речовини.

ЗНЕТЯ́МА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **нестя́ма**.

ЗНЕТЯ́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* знетя́млять; *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Позбавити розуму, здорового глузду.

ЗНЕТЯ́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* знетя́мляться; *док.*, *без додатка і від чого*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **нестя́митися**.

ЗНЕТЯ́МЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знетя́мити**. 2. *у знач. прикм.* Який знетямився; нестямний. // Який виражає знетямлення.

ЗНЕТЯ́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **знетя́млений**.

ЗНЕТЯ́МЛЕННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **знетя́мити** і стан за знач. **знетя́митися**.

ЗНЕТЯ́МЛЕНО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **знетя́млений** 2.

ЗНЕФО́СФОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знефо́сфорити**.

ЗНЕФО́СФОРИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ЗНЕФО́СФОРЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Видалити фосфор з чого-небудь (напр., з розплавлених чавуну і сталі).

ЗНЕФОСФОРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до знефосфорювання.

ЗНЕФО́СФОРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знефо́сфорювати**.

ЗНЕФО́СФОРЮВАТИ *див.* **знефо́сфорити**.

ЗНЕФО́СФОРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **знефо́сфорювати**.

ЗНЕФТО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знефто́рити**.

ЗНЕФТО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знефто́рити**.

ЗНЕФТО́РИТИ, -рю, -риш, **ЗНЕФТОРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Видалити фтор з чого-небудь.

ЗНЕФТОРУВА́ТИ *див.* **знефто́рити**.

ЗНЕФТОРУВА́ТИСЯ, -у́ється. Пас. до **знефторува́ти**.

ЗНЕ́ХОТЯ, *присл.* 1. Без бажання, неохоче. 2. *рідко.* Мимоволі, невільно.

ЗНЕ́ХОЧУ, *присл.*, *діал.* Неохоче.

ЗНЕ́ХТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зне́хтувати**. // **зне́хтувано**, *безос. присудк. сл.*

ЗНЕ́ХТУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зне́хтуваний**.

ЗНЕ́ХТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зне́хтувати**.

ЗНЕ́ХТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. *також ким, чим.* Поставитися до кого-, чого-небудь з погордою, зневажливо, без належної поваги. 2. *також чим.* Залишити без уваги, не взяти до уваги що-небудь. 3. *розм.* Зробити ні до чого не придатним, зіпсувати.

ЗНЕЦІ́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знеці́нити**. 2. *у знач. прикм.* Який знецінився, втратив свою цінність, став менш цінним.

ЗНЕЦІ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знеці́нений**.

ЗНЕЦІ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знеці́нити** і стан за знач. **знеці́нитися**. ** **Знеці́нення а́кцій** – падіння курсу акцій, обумовлене несприятливою кон'юнктурою ринку. **Знеці́нення валю́ти** – зниження валютного курсу іноземної валюти на валютних ринках у порівнянні з офіційно встановленим валютним курсом. **Знеці́нення гро́шей** – зниження купівельної спроможності грошей відносно товарів і послуг, а також золота та іноземних валют.

ЗНЕЦІ́НИТИ *див.* **знеці́нювати**.

ЗНЕЦІ́НИТИСЯ *див.* **знеці́нюватися**.

ЗНЕЦІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **знеці́нювати**.

ЗНЕЦІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знеці́нювати** і стан за знач. **знеці́нюватися**.

ЗНЕЦІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗНЕЦІНИ́ТИ**, -ціню́, -ціниш, *док.*, *перех.* Позбавляти цінності; робити менш цінним. // *перен.* Позбавляти значення, значимості.

ЗНЕЦІ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ЗНЕЦІНИ́ТИСЯ**, -ці́ниться, *док.* 1. Втрачати свою цінність; ставати менш цінним. 2. *тільки недок.* Пас. до **знеці́нювати**.

ЗНЕЦУ́КРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знецу́крити**.

ЗНЕЦУ́КРИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ЗНЕЦУ́КРЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Видалити цукор з чого-небудь.

ЗНЕЦУ́КРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знецу́крювати**.

ЗНЕЦУ́КРЮВАТИ *див.* **знецу́крити**.

ЗНЕЧЕ́В'Я *див.* **зніче́в'я**.

ЗНЕЧЕ́СТИТИ, -е́щу, -е́стиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **збезче́стити**.

ЗНЕШЕ́РСТИТИ, -тю, -тиш, *док.*, **ЗНЕШЕ́РСТЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Позбавляти кого-, що-небудь шерсті; видалити шерсть з кого-, чого-небудь.

ЗНЕШЕ́РСТЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знеше́рстювати**.

ЗНЕШЕ́РСТЮВАТИ *див.* **знеше́рстити**.

ЗНЕШКО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знешко́дити**. // **знешко́джено**, *безос. присудк. сл.*

ЗНЕШКО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знешко́джений**.

ЗНЕШКО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знешко́дити**. ** **знешко́дження відхо́дів** – технологічна операція зменшення або усунення небезпечності відходів.

ЗНЕШКО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для знешкоджування.

ЗНЕШКО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **знешко́джувати**.

ЗНЕШКО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знешко́джувати**. ** **знешко́джування води́** – дія на різні шкідливі для організму домішки у воді з метою їх усунення.

ЗНЕШКО́ДЖУВАТИ, -джую, -джуєш, *недок.*, **ЗНЕШКО́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Позбавляти здатності, можливості завдавати шкоди; робити нешкідливим.

ЗНЕШКО́ДЖУВАТИСЯ, -джується, *недок.*, **ЗНЕШКО́ДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати нешкідливим. 2. *тільки недок.* Пас. до **знешко́джувати**.

ЗНЕШКО́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **знешко́джувати**.

ЗНЕШКО́ДИТИ *див.* **знешко́джувати**.

ЗНЕШКО́ДИТИСЯ *див.* **знешко́джуватися**.

ЗНЕШКО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який позбавляє здатності, можливості завдавати шкоди. 2. Який робить нешкідливим.

ЗНЕШЛА́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Видалення шламу (у 1 знач.).

ЗНЕЩАСЛИ́ВИТИ, -влю, -виш, *док.* Зробити нещасним, позбавити щастя.

ЗНЕЩАСЛИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знещасли́вити**.

ЗНІ́ДІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **зні́діти**. // *у знач. прикм.* // Зів'ялий, чахлий (про рослини).

ЗНІ́ДІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* 1. Втратити силу, здоров'я, стати кволим; захиріти (про людей). // Стати чахлим; зав'янути, зачахнути (про рослини). 2. *тільки* 3 *ос.*, *перен.* Ослабнути, занепасти.

ЗНИЖА́ТИ *див.* **зни́жувати**.

ЗНИЖА́ТИСЯ *див.* **зни́жуватися**.

ЗНИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зни́зити**. // **зни́жено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який міститься нижче від рівня якої-небудь поверхні. 3. *у знач. прикм.* Нижчий від нормального, звичайного за якістю, рівнем, ступенем вияву і т. ін. // *перен.* Позбавлений піднесеності, урочистості; спрощений. 4. *у знач. прикм.* Тихий або притишений (про звук, голос, тон).

ЗНИ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зни́зити** і **зни́зитися** 1 – 3. 2. *рідко.* Низька місцевість, западина, заглибина.

ЗНИ́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Зменшення, зниження призначеної, установленої ціни, норми і т. ін. ** **Бо́нусна зни́жка** – цінова знижка, що її надають великим оптовим покупцям. **Ди́лерська зни́жка** – цінова знижка, що її надають оптовим і роздрібним торговцям, агентам і посередникам (дилерам). **Кі́лькісна зни́жка** – цінова знижка, розмір якої залежить від величини та серійності замовлення. **Сезо́нна зни́жка** – зменшення ціни товару або послуг для споживачів, які здійснюють сезонні покупки. **Спеціа́льна зни́жка** – цінова знижка, що її надають покупцям, з якими фірма має тривалі зв'язки та особливі стосунки. **Торгове́льна зни́жка** – частина роздрібної ціни товару, призначена для відшкодування витрат обігу та утворення прибутку роздрібних торговельних організацій та підприємств. **Функціона́льна зни́жка** – зменшення ціни, що його пропонує виробник службам товарного руху, які виконують певні функції, такі як продаж товарів, їх збереження та ведення обліку. **Ціно́ва зни́жка** – метод зміни ціни з урахуванням стану ринку та умов контракту. 2. *перен.* Зменшення, зниження вимог до кого-, чого-небудь; поступка.

ЗНИ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для зниження струму.

ЗНИ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зни́жувати**.

ЗНИ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зни́жувати** і **зни́жуватися** 1 – 3.

ЗНИ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідше* **ЗНИЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗНИ́ЗИТИ**, зни́жу, зни́зиш, *док.*, *перех.* 1. Переміщати, опускати нижче. 2. Зменшувати, ослабляти рівень, ступінь і т. ін. чого-небудь. // Погіршувати, послабляти якість, майстерність і т. ін. // *перен.* Робити менш значним, важливим, не таким піднесеним; спрощувати, збіднювати. 3. Робити нижчим за звучанням, тембром (звук, голос). 4. *рідко.* Принижувати гідність, ображати.

ЗНИ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідше* **ЗНИЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗНИ́ЗИТИСЯ**, зни́жуся, зни́зишся, *док.* 1. Переміщатися, опускатися нижче. // *тільки* 3 *ос.* Ставати нижчим, зменшуватись у висоті порівняно з поверхнею чого-небудь. 2. Зменшуватися, слабшати (про рівень, ступінь і т. ін. чого-небудь). // Погіршуватися, слабнути (про якість, майстерність і т. ін.). 3. Ставати нижчим за звучанням, тембром (про звук, голос). 4. *рідко.* Принижувати свою гідність; принижуватися.

ЗНИЗА́ТИ[1] *див.* **зни́зувати**[1].

ЗНИЗА́ТИ[2] *див.* **зни́зувати**[2].

ЗНИ́ЗИТИ *див.* **зни́жувати**.

ЗНИ́ЗИТИСЯ *див.* **зни́жуватися**.

ЗНИ́ЗУ, *рідше* **ІЗНИ́ЗУ**, *присл.* 1. З місця, яке розташоване внизу, нижче від кого-, чого-небудь. // У напрямку від низу вгору. 2. З нижньої течії ріки; з пониззя. 3. *перен.* З непривілейованих верств; із низів. // З боку широких верств населення. 4. З нижнього боку, зісподу. // З-під того, що

надіте або покладене поверх чогось. 5. У нижній частині, внизу чого-небудь; прот. з в е р х у. ** **знизу догори́**: а) від самого низу до верху; суцільно, повністю; б) від найнижчих до найвищих інстанцій.

ЗНИ́ЗУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **зни́зувати**[1].

ЗНИ́ЗУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **зни́зувати**[2].

ЗНИ́ЗУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНИЗА́ТИ**, знижу́, зни́жеш, *док., перех.* 1. Насаджувати, надівати що-небудь одне за одним (на нитку, дріт і т. ін.); нанизувати. *Знизувати очима.* 2. *перен., рідко.* Підбираючи одне до одного, з'єднуючи слова, речення і т. ін., складати, компонувати що-небудь.

ЗНИ́ЗУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНИЗА́ТИ**, знижу́, зни́жеш, *док., з ім.* плечима, *рідше* плечем. 1. Піднімати й опускати плечі на знак нерозуміння, здивування, зневаги і т. ін. 2. *рідко.* Рухати, поводити (плечима, плечем).

ЗНИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зника́ти**.

ЗНИКА́ТИ *і рідше* **ІЗНИКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗНИ́КНУТИ** *і рідше* **ІЗНИ́КНУТИ** *і розм.* **ЗНИ́КТИ** *і рідше* **ІЗНИ́КТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* зни́кнув, *рідше* ізни́кнув, -нула, -нуло *і* зник, *рідше* ізни́к, -ла, -ло; *док.* 1. Переставати існувати, бути в наявності. // Розріджуючись, розсіюватися, розходитися (про імлу, туман, дим і т. ін.). // Минати, кінчатися (про час). // Забуватися (про думки, здогади, слова і т. ін.). // Переставати виявлятися, відчуватися (про стан, почуття людини). // Вмирати, гинути. 2. Заходячи, заїжджаючи і т. ін. за щось, закриваючись чим-небудь, ховаючись десь, серед чогось, ставати невидимим, непомітним. // Поглинаючись чим-небудь або змішуючись із чимось, ставати нечутним, невиразним (перев. про звуки). 3. *також звідки.* Непомітно залишати яке-небудь місце, іти звідкись. 4. Губитися, пропадати невідомо куди.

ЗНИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зника́ти**.

ЗНИ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зни́кнути** і **зни́кти**. // *у знач. прикм.*

ЗНИ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **зни́клий**.

ЗНИ́КНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зни́кнути** і **зни́кти**.

ЗНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який може зникнути, зникати.

ЗНИ́КНУТИ *див.* **зника́ти**.

ЗНИКО́МИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **зника́ючий**.

ЗНИ́КТИ *див.* **зника́ти**.

ЗНИ́МКА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **зні́мок**.

ЗНИРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., діал.* Винирнути.

ЗНИ́ШКА, *присл., розм.* Те саме, що **ни́шком**.

ЗНИШКНУ́ТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* зни́шкнув, -нула, -нуло *і* знишк, -ла, -ло; *док., розм., рідко.* Затихнути, замовкнути; принишкнути.

ЗНИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зни́щити**. // **зни́щено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен.* Вкрай принижений, приголомшений, загнаний у глухий кут.

ЗНИЩЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого можна знищити.

ЗНИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зни́щити** і **зни́щитися**.

ЗНИ́ЩИТИ *див.* **зни́щувати**.

ЗНИ́ЩИТИСЯ *див.* **зни́щуватися**.

ЗНИЩІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **знищі́ти**.

ЗНИЩІ́ТИ *і рідше* **ІЗНИЩІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., діал.* Зубожіти.

ЗНИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який завдає нищівного удару; згубний. 2. *перен.* Сповнений ненависті, презирства; нищівний.

ЗНИ́ЩУВАЛЬНО. Присл. до **зни́щувальний** 2.

ЗНИ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зни́щувати**. 2. Якого можна знищити.

ЗНИ́ЩУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зни́щуваний** 2.

ЗНИ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зни́щувати** і **зни́щуватися**.

ЗНИ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНИ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* 1. Вбиваючи, нищачи і т. ін., припиняти існування кого-, чого-небудь, призводити до загибелі, смерті. // Руйнувати, псувати що-небудь, ламаючи, рвучи і т. ін. // Скасовувати, ліквідувати що-небудь. 2. Припиняти, усувати (дію, вияв і т. ін. чого-небудь). 3. *розм.* З'їдати й випивати все, нічого не залишаючи. 4. *перен., розм.* Пригнічувати, принижувати кого-небудь своєю вищістю, перевагою в чомусь. // Критикувати.

ЗНИ́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗНИ́ЩИТИСЯ**, -щуся, -щишся, *док.* 1. *тільки* 3 ос. Припиняти своє існування. // Розорятися внаслідок зубожіння, руйнування і т. ін. 2. Припинятися, зникати (про дію, вияв чого-небудь). 3. *перен., розм.* Принижувати свою гідність, принижуватися перед ким-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **зни́щувати**.

ЗНИ́ЩУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто руйнує що-небудь, знищує кого-, що-небудь.

ЗНИ́ЩУВАЧКА, -и. Жін. до **зни́щувач**.

ЗНИ́ЩУЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зни́щувати**. 2. *у знач. прикм., перен.* Сповнений ненависті, презирства; нищівний.

ЗНІВЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **знівелюва́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗНІВЕЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знівельо́ваний**.

ЗНІВЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех.* 1. *спец.* За допомогою відповідних приладів визначити висоту точки (точок) земної поверхні відносно певної вибраної точки або над рівнем моря. 2. Знищити відмінності між ким-, чим-небудь. // Згладити що-небудь нівелюванням. 3. *розм.* Зрівняти з чим-небудь, нехтуючи відмінностями.

ЗНІ́ВЕЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зні́вечити**. 2. *у знач. прикм.* Який знівечився, скалічів, зазнавши фізичних або моральних травм. 3. *у знач. прикм., перен.* Який загинув, минув, зник безслідно.

ЗНІ́ВЕЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **зні́вечений** 2, 3.

ЗНІ́ВЕЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зні́вечити**.

ЗНІ́ВЕЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Поламати або зіпсувати що-небудь, зробити непридатним для використання, вжитку. 2. *розм.* Скалічити, заподіявши фізичних або моральних травм. // *перен.* Викривити, спотворити що-небудь неправильним викладом, поясненням і т. ін. 3. *перен.* Скривдити, зганьбити кого-небудь. 4. *перен.* Призвести до загибелі, знищити, загубити кого-, що-небудь.

ЗНІ́ВЕЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* 1. *тільки* 3 ос. Поламатися або зіпсуватися, зробитися непридатним для використання, вжитку. 2. Зазнавши фізичних чи моральних травм, скалічіти. 3. *перен.* Загинути, минути, зникнути безслідно.

ЗНІ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зні́жити**. 2. *у знач. прикм.* Кволий, непристосований до життя; розпещений.

ЗНІ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зні́жений** 2.

ЗНІ́ЖЕНО. Присл. до **зні́жений** 2. // Манірно.

ЗНІ́ЖИТИ *див.* **зні́жувати**.

ЗНІ́ЖИТИСЯ *див.* **зні́жуватися**.

ЗНІ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зні́жувати**.

ЗНІ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНІ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* Робити дуже чутливим до нестатків, кволим, неспроможним протистояти несприятливим умовам існування; занадто пестити, розбещувати.

ЗНІ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗНІ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* Ставати дуже чутливим до нестатків, кволим, неспроможним протистояти несприятливим умовам існування; розпещуватися.

ЗНІКЧЕ́МНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **знікче́мніти**. // *у знач. прикм.*

ЗНІКЧЕ́МНІТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* Стати нікчемним, ні до чого не придатним, перетворитися на нікчемність.

ЗНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до знімання. // Признач. для знімання. // Який здійснює знімання.

ЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зніма́ти**.

ЗНІМА́ТИ *і рідко* **ІЗНІМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗНЯ́ТИ**, зніму́, зні́меш *і рідко* **ІЗНЯ́ТИ**, ізніму́, ізні́меш, *док., перех.* 1. Діставати, брати зверху або з поверхні чого-небудь те, що там лежить, висить, стоїть і т. ін. // Прибирати, видаляти що-небудь з якоїсь поверхні, звільняти від чогось. *Знімати з поїзда.* 2. Скидати з себе чи з кого-, чого-небудь щось надіте, пов'язане і т. ін. // Грабуючи, віднімаючи, відбирати що-небудь надіте. ** **зніма́ти ша́пку (капелю́х** *і т. ін.*): а) вітаючися з ким-небудь, скидати головний убір; б) (*перед ким і без додатка*) скидаючи головний убір, виражати свою повагу до кого-небудь, складати шану комусь. 3. Зрізуючи, зрубуючи, спилюючи і т. ін., видаляти з поверхні те, що покриває її або становить верхній шар чого-небудь. // Збирати після достигання (хліб, плоди, овочі). // Скошувати, зжинати і т. ін. ** **зніма́ти го́лову** *кому* – суворо карати кого-небудь. 4. Одержувати, обліковувати наслідки якого-небудь виробничого процесу, реєструвати показання вимірювальних приладів і т. ін. 5. Усувати, збивати (пострілом, ударом і т. ін.). 6. Відводити, відкликати звідки-небудь, переводити в інше місце. 7. Звільняти, усувати (з посади). 8. Відмовлятися від чого-небудь, раніше запропонованого, сказаного і т. ін. ** **зніма́ти з о́бліку** *кого* – виводити кого-небудь із складу певної організації. 9. Припиняти дію, вияв чого-небудь, скасовувати щось. // Звільняти кого-небудь від чогось (перев. від того, що турбує, непокоїть). *Знімати полуду з очей.* 10. Піднімаючи, пересувати, переміщати кого-, що-небудь у вище положення. // *рідко.* Брати, піднімати з землі, підлоги і т. ін. 11. Підводити, підносити (руки, голову і т. ін.). // Піднімаючи, підносячи що-небудь, вирізнятися, височіти на тлі чогось. 12. *у сполуч. з абстр. ім.* Починати, провадити дію, виражену цим іменником. // Заводити, затівати (розмову, бесіду, мову, річ і т. ін.). // Збуджувати, викликати (думки, почуття і т. ін.). // Висувати, пропонувати (для рішення, виконання, розгляду і т. ін.). 13. Точно відтворюючи, копіюючи, переносити на щось розміри, форму і т. ін. чого-небудь. 14. *розм.* Те саме, що **фотографува́ти**. 15. *розм.* Брати за плату у тимчасове користування; наймати. 16. *карт.* Перекладати верхню частину стасованих карт униз перед роздаванням їх гравцям. 17. *рідко.* Проймати, охоплювати (про почуття і т. ін.). ** **зніма́ти до́пит** *з кого* – допитувати.

ЗНІМА́ТИСЯ *і рідко* **ІЗНІМА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗНЯ́ТИСЯ**, знімуся́, зні́мешся *і рідко* **ІЗНЯ́ТИСЯ**, ізнімуся́, ізні́мешся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Відділятися від чого-небудь, переставати триматися на чомусь. 2. *звідки.* Покидати, залишати своє місце, вирушаючи куди-небудь. // *куди, розм.* Вирушати куди-небудь. ** **зніма́тися з я́коря** – відпливати. 3. Піднімаючись, пересуватися, переміщатись у вище положення. // З'являтися над обрієм, сходити (про небесні світила). // *тільки* 3 *ос.* Піднімаючись угору, поширюватися над чимось, вище чого-небудь. 4. Піднімаючись, підводячись, займати вище положення. // *тільки* 3 *ос.* Високо піднімаючись, збільшувати, розширювати свій обсяг. // Настовбурчуватися, наїжачуватися (про волосся, шерсть). 5. *тільки* 3 *ос.* Височіти, підноситися над рівнем чого-небудь. 6. Вставати, підводитися з чого-небудь. 7. *у сполуч. з абстр. ім.* Виникати, починатися (про дію, виражену цим іменником). // Починатися, наставати (про явища природи). // З'являтися, виникати (про думки, почуття). 8. *розм.* Виступати, покриваючи собою що-небудь (про пухирі, плями і т. ін.). 9. *рідко.* Переставати існувати; зникати. 10. *розм.* Те саме, що **фотографува́тися**. // Брати участь у кінозйомках, виконувати певну роль (про кіноартистів). 11. *чим, рідко.* Покриватися, охоплюватися чим-небудь. 12. *тільки недок.* Пас. до **зніма́ти** 1 – 16.

ЗНІМА́Ч, -а́, *ч.* 1. *спец.* Пристрій для знімання чого-небудь. 2. Той, хто що-небудь знімає.

ЗНІМА́ЧКА, -и. Жін. до **зніма́ч** 2.

ЗНІ́МКОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **зні́мок**.

ЗНІМНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не прикріплений до чого-небудь наглухо і якого можна зняти. 2. Готовий для знімання, достиглий (про плоди).

ЗНІ́МОК, -мка, *ч.* 1. Зображення кого-, чого-небудь, одержане способом фотографування; фотокартка. 2. Точне відтворення чого-небудь; копія.

ЗНІ́МЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зні́мчити**.

ЗНІ́МЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зні́мчити**.

ЗНІ́МЧИТИ *див.* **зні́мчувати**.

ЗНІ́МЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зні́мчувати**.

ЗНІ́МЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНІ́МЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* Поступово нав'язувати кому-небудь німецьку мову, звичаї.

ЗНІ́МЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зні́мчувати**.

ЗНІТ, -у, *ч.* Висока трав'яниста рослина з пурпуровими чи рожевими квітками і пухнатим насінням; використовується замість чаю або як ліки.

ЗНІ́ТИТИСЯ *див.* **зні́чуватися**.

ЗНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зніт**.

ЗНІЧ, -а, *ч.* Святий вогонь у стародавніх литовців.

ЗНІЧЕ́В'Я, *рідше* **ЗНЕЧЕ́В'Я**, *присл., розм.* 1. З нічого робити. // З дурного розуму, здуру. 2. Несподівано, раптом. 3. Ні з того, ні з сього, без причини.

ЗНІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Який знітився, зігнувся, зіщулився. 2. *перен.* Збентежений чимось, зніяковілий.

ЗНІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зні́чений**.

ЗНІ́ЧЕНО. Присл. до **зні́чений** 2.

ЗНІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗНІ́ТИТИСЯ**, знічуся, знітишся, *док.* 1. Згинаючись, пригинаючись, зіщулюватися, скорчуватися. 2. *перен.* Відчувати збентеження, ніяковість від чого-небудь. 3. *тільки* 3 *ос., рідко.* Зменшуючись, ослаблюючись, зникати, припинятися.

ЗНІЯКОВІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зніякові́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який відчуває ніяковість; збентежений, засоромлений. // Який виражає, виявляє ніяковість, збентеження, засоромленість.

ЗНІЯКОВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зніякові́лий** 2.

ЗНІЯКОВІ́ЛО. Присл. до **зніякові́лий** 2.

ЗНІЯКОВІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **зніякові́ти**.

ЗНІЯКОВІ́ТИ, зніяковію, зніяковієш, *док.* Відчути ніяковість, збентеження, сором; збентежитися, засоромитися. // Виявити, виразити ні-яковість, збентеження, засоромленість.

ЗНОБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* зноблять; *недок., перех., розм.* 1. *рідко.* Піддавати дії холоду; простуджувати. 2. *безос.* Викликати дриж, лихоманити.

ЗНОВ, *рідше* **ІЗНО́В**, *присл.* 1. Ще раз, ще, удруге; повторно. // Наново, спочатку. 2. *розм.* Те саме, що **зно́в-таки** 2.

ЗНО́В-ТАКИ, *присл.* 1. Те саме, що **знов** 1. 2. Також, теж; до того ж, крім того.

ЗНО́ВУ, *рідше* **ІЗНО́ВУ**, *присл.* Те саме, що **знов** 1. ** **зно́ву (знов) за ри́бу гро́ші** – знов те саме (вираження невдоволення чимось набридлим, що повторюється).

ЗНО́ВУ-ТАКИ, *присл.* Те саме, що **зно́в-таки**.

ЗНОРОВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш; *мн.* знороля́ть; *док., розм.* 1. *перех.* Поганим ставленням до кого-, чого-небудь викликати норовистість, роздратування; роздратувати, розсердити. 2. *неперех.* Те саме, що **знорови́тися**.

ЗНОРОВИ́ТИСЯ, -влю́ся, -ви́шся; *мн.* зноровля́ться; *док.* Виявити норов, затятися.

ЗНОС[1], -у, *ч.* Дія за знач. **зно́сити**, **знести́** 1 – 5.

ЗНОС[2], -у, *ч.* Стан за знач. **зноси́тися**. // Схильність до зношування; зношуваність. ** **До зно́су** – доки не зноситься, не стане зовсім непридатним. **Нема́ (не було́, не бу́де) зно́су** *чому* – що-небудь дуже міцне.

ЗНО́СИНИ, -син, *мн.* 1. Взаємні стосунки, спілкування. 2. *розм.* Зв'язок між людьми на відстані за допомогою певних засобів.

ЗНО́СИТИ, зно́шу, зно́сиш, *недок.*, **ЗНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* зніс, знесла́, знесло́; *док., перех.* 1. Приносити з різних місць в одне, збирати докупи. 2. Несучи, спускати, доставляти зверху вниз. 3. Зрушувати, зривати з місця, переміщати, відносити куди-небудь, захопивши силою свого руху (про вітер, воду, вибухову хвилю і т. ін.). // *безос.* 4. Знищувати, ламаючи, руйнуючи і т. ін. // Знімати, відділяти *чим-небудь*; зрізувати, зрубувати. // *безос.* // *перен.* Скасовувати або силою знищувати що-небудь. 5. Піднімати, виносити нагору. // *безос.* 6. *розм.* Здіймати, підносити вище, вгору. 7. *перен.* Терпіти, витримувати що-небудь неприємне, тяжке, болісне і т. ін. ** **не зно́сити** *кого, чого* – почувати огиду, відразу до кого-, чого-небудь; не любити когось, щось. 8. *розм., рідко.* Охоплювати, проймати (про думки, почуття). 9. Відкладати, нести яйця (про птахів).

ЗНОСИ́ТИ *див.* **зно́шувати**.

ЗНОСИ́ТИСЯ *див.* **знóшуватися.**

ЗНОСИ́ТИСЯ, знóшуся, знóсишся, *недок.*, **ЗНЕСТИ́СЯ**, -суся, -се́шся; *мин. ч.* знíсся, знесла́ся, -ло́ся; *док.* 1. Входити в стосунки, переговори, установлювати зв'язки з ким-небудь; спілкуватися. 2. *розм.* Те саме, що **здійма́тися** 1 – 3, 7. 3. *тільки док.* Відкласти яйце (про птахів). 4. *тільки недок.* Пас. до **зно́сити** 1 – 8.

ЗНОСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зно́сити.**

ЗНО́СОК, -ска, *ч.*, *розм.* 1. Останнє, найменше яйце, знесене куркою. 2. *перен.* Остання дитина у матері.

ЗНОСОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Який не піддається швидкому зношуванню.

ЗНОСОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.*, *тех.* Властивість за знач. **зносостійки́й.**

ЗНОСОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **зносостійки́й.**

ЗНОСОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **зносотривки́й.**

ЗНО́ЧІ, *присл.*, *діал.* Звечора.

ЗНО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зноси́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який зносився, став непридатним для використання; старий, потріпаний (про одяг, взуття і т. ін.). // *спец.* Який став унаслідок тривалої роботи непридатним для подальшого використання; спрацьований (про інструмент, машини, устаткування і т. ін.). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який виснажився, витратився (перев. про фізичну силу). // Який втратив свіжість, яскравість (про обличчя, колір шкіри і т. ін.).

ЗНО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зно́шений** 2, 3. *Зношеність устаткування.*

ЗНО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зноси́ти** і стан за знач. **зноси́тися.**

ЗНО́ШУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зно́шувати.** 2. Якого можна зносити.

ЗНО́ШУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зно́шуваний** 2.

ЗНО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зно́шувати** і стан за знач. **зно́шуватися.**

ЗНО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗНОСИ́ТИ**, зношу́, зно́сиш, *док.*, *перех.* 1. Довго носячи, робити старим або непридатним для користування (одяг, взуття і т. ін.). 2. *перен.* Виснажувати, витрачати (перев. фізичну силу). // Втрачати свіжість, яскравість (обличчя, кольору шкіри і т. ін.). ** **Не зноси́ти голови́** *кому* – поплатитися життям, загинути або жорстоко постраждати.

ЗНО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗНОСИ́ТИСЯ**, зношу́ся, зно́сишся, *док.* 1. Ставати старим, непридатним для користування від тривалого носіння (про одяг, взуття і т. ін.). // *спец.* Ставати непридатним для подальшого використання внаслідок тривалої роботи (про інструмент, машини, устаткування і т. ін.). 2. *перен.* Виснажуватися, витрачатися (перев. про фізичну силу). // Втрачати свіжість, яскравість (про красу, колір обличчя і т. ін.).

ЗНУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зну́дити** 1. 2. *у знач. прикм.* Який знудився. *Знуджене серце.* // Який виражає нудьгу.

ЗНУ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зну́джений.**

ЗНУ́ДЖЕНО. Присл. до **зну́джений.**

ЗНУ́ДИТИ, знуджу́, зну́диш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Викликати нудьгу в кого-небудь. // *безос.* // Довести до знемоги, дуже виснажити. 2. *неперех.*, *чим.* Відчути, що набридло, спротивіло що-небудь.

ЗНУ́ДИТИСЯ, зну́джуся, зну́дишся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **знудьгува́тися** 1. // *безос.* 2. *за ким – чим, рідше по кому – чому.* Відчути тугу, скучити за ким-, чим-небудь.

ЗНУДЬГО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який знудьгувався по кому-, чому-небудь. // Який виражає нудьгу.

ЗНУДЬГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **знудьго́ваний.**

ЗНУДЬГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* 1. Стомитися, змучитися від нудьги. 2. *без додатка і за ким – чим, рідше по кому – чому.* Відчути тугу, скучити за ким-, чим-небудь.

ЗНУЩА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Сповнений знущання, глуму; глумливий.

ЗНУЩА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **знуща́льний.**

ЗНУЩА́ЛЬНО. Присл. до **знуща́льний.**

ЗНУЩА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **знуща́тися.** 2. Зла насмішка, глузування.

ЗНУЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *з кого – чого, над ким – чим і рідше без додатка.* 1. Заподіювати муки, страждання кому-небудь. 2. Зло висміювати кого-, що-небудь, глузувати з когось, чогось.

ЗНЮ́ХАТИСЯ *див.* **знюхуватися.**

ЗНЮ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗНЮ́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Обнюхувати одне одного (про собак). 2. *перен.*, *зневажл.* Вступати в таємний зговір, домовлятися про спільні дії. // Вступати у любовні стосунки.

ЗНЯ́ТИ *див.* **знiма́ти.**

ЗНЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зня́ти.** // **зня́то**, *безос. присудк. сл.*

ЗНЯ́ТИСЯ *див.* **знiма́тися.**

ЗНЯТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **зня́ти** і **зня́тися.**

ЗО *див.* **з.**

ЗОБ, -а, *ч.*, *мед.* Збільшення розмірів щитоподібної залози. ** **Спорадичний зоб** – захворювання, яке характеризується збільшенням щитоподібної залози.

ЗОБА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* У якого великий зоб.

ЗОБА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **зоба́стий.**

ЗОБА́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Побачення.

ЗОБА́ЧИТИ *див.* **забача́ти.**

ЗОБА́ЧИТИСЯ *див.* **заба́читися.**

ЗО́БГАНИЙ *див.* **зі́бганий.**

ЗОБГА́ТИ *див.* **зібга́ти.**

ЗОБГА́ТИСЯ *див.* **зібга́тися.**

ЗОБИДЖА́ТИ *і* **ЗОБИЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗОБИ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Викликати у кого-небудь почуття образи; ображати, скривджувати. // Безчестити (жінок, дівчат). 2. Заподіювати кому-небудь матеріальні збитки, кривдити в чому-небудь. 3. *перев. чим.* Давати що-небудь, наділяти чимось у меншій мірі, ніж потрібно, позбавляти чогось.

ЗОБИДЖА́ТИСЯ *і* **ЗОБИЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗОБИ́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Відчувати образу; ображатися.

ЗОБИ́ДЖЕНИЙ, ЗОБИ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зоби́дити.** // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який зобидився, образився.

ЗОБИ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зоби́джений.**

ЗОБИ́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **зоби́дити.**

ЗОБИ́ДЖЕНО, ЗОБИ́ЖЕНО, *присл.*, *розм.* Виражаючи образу; ображено.

ЗОБИ́ДИТИ *див.* **зобиджа́ти.**

ЗОБИ́ДИТИСЯ *див.* **зобиджа́тися.**

ЗОБИЖА́ТИ *див.* **зобиджа́ти.**

ЗОБИЖА́ТИСЯ *див.* **зобиджа́тися.**

ЗОБИ́ЖЕНИЙ *див.* **зоби́джений.**

ЗОБИ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зоби́жений.**

ЗОБИ́ЖЕНО *див.* **зоби́джено.**

ЗО́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **зоб.** *Зобна залоза.*

ЗОБОВ'ЯЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *юр.* Який виникає на підставі зобов'язань, зв'язаний з ними.

ЗОБОВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. *з інф.* Який повинен виконувати певні обов'язки. 2. *кому – чому.* Який одержав, досяг чогось завдяки кому-, чому-небудь.

ЗОБОВ'Я́ЗАННЯ, -я, *с.* 1. Поставлене перед собою завдання, обіцянка, що неодмінно повинні бути виконані. 2. Грошовий позичковий документ. ** **Безвідкли́чне зобов'я́зання** – зобов'язання, що його можна скасувати лише за згоди кредитора. **Безстроко́ве зобов'я́зання** – зобов'язання векселедавця, за яким вимога може бути пред'явлена у будь-який час. **Безумо́вне зобов'я́зання:** а) зобов'язання банку надати певний кредит за обумовленою ставкою; б) зобов'язання, що його протрібно обов'язково виконати. **Боргове́ зобов'я́зання** – документ, що його позичальник видає кредиторові, отримуючи позику. **Гаранті́йне зобов'я́зання** – зобов'язання, що його видає кредиторові гарант для забезпечення вчасної сплати кредиту. **Держа́вні боргові́ зобов'я́зання** – державні цінні папери, облігації, які засвідчують відносини позики, в яких боржником виступає держава, органи державної влади та управління. **Держа́вні скарбни́чі зобов'я́зання** – розміщувані на добровільних засадах державні цінні папери на пред'явника, які засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету. **Довготерміно́ве зобов'я́зання** – зобов'язання, що погашається, задовольняється через рік. **Договірні́ зобов'я́зання** – зобов'язання сторін, зафіксовані у договорі між ними. **Заставне́ зобов'я́зання** – зобов'язання, забезпечене заставленим майном. **Кореа́льне зобов'я́зання** – солідарне зобов'язання, відповідальність за виконання якого покладається в цілому на всіх, хто відповідає по зобов'язанню, і на кожного з них зокрема. **Короткотерміно́ве зобов'я́зання** – зобов'язання, що його необхідно задовольнити, оплатити протягом одного операційного дня або протягом року. **Пайове́ зобов'я́зання** – зобов'язання за участю кількох кредиторів або кількох боржників. **Податко́ве зобов'я́зання** – загальна сума податку, нарахована платником податку за звітний період. **Частко́ве зобов'я́зання** – зобов'язання за участю кількох боржників і кредиторів.

ЗОБОВ'ЯЗА́ТИ *див.* **зобов'я́зувати.**

ЗОБОВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **зобов'я́зуватися.**

ЗОБОВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зобов'я́зувати.**

ЗОБОВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗОБОВ'ЯЗА́ТИ**, -яжу́, -я́жеш, *док.*, *перех.* Накладати на кого-небудь якісь обов'язки, примушувати когось виконувати що-небудь. // Примушувати кого-небудь триматися, поводитися певним чином.

ЗОБОВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗОБОВ'ЯЗА́ТИСЯ**, -яжу́ся, -я́жешся, *док.* Брати на себе яке-небудь зобов'язання, давати обіцянку щось виконати. *Зобов'язуватися словом.*

ЗОБРАЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зображення. ** **Зобража́льне мисте́цтво** – мистецтво створення художніх образів на площині та в просторі.

ЗОБРАЖА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зобража́льний.**

ЗОБРАЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зобража́ти.**

ЗОБРАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ЗОБРА́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗОБРАЗИ́ТИ**, -ажу́, -ази́ш, *док.*, *перех.* 1. Відтворювати, передавати кого-, що-небудь в художніх образах (у літературі, скульптурі, живописі, музиці і т. ін.). // Показувати на сцені, створювати сценічний образ. // Наслідуючи мову, жести, наочно показувати, копіювати кого-, що-небудь. // *тільки недок.* Бути художнім відображенням чого-небудь (про твори мистецтва, літератури). // Описуючи кого-, що-небудь, характеризувати певним чином. 2. Робити відбиток, схему, креслення і т. ін. з чого-небудь; креслити. // Бути відбитком, схемою, фотографією і т. ін. кого-, чого-небудь. 3. Виражати, виявляти почуття, стан і т. ін. (перев. про обличчя, очі).

ЗОБРАЖА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ЗОБРА́ЖУВАТИСЯ**, -ується, *недок.*, **ЗОБРАЗИ́ТИСЯ**, -ази́ться, *док.* 1. *перев.* 3 *ос.* Відтворюватися в художніх образах. 2. Виражатися, виявлятися на обличчі, в очах і т. ін. (про почуття, стан і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **зобража́ти** і **зобра́жувати.**

ЗОБРА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зобрази́ти.** // **зобра́жено**, *безос. присудк. сл.*

ЗОБРА́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зобрази́ти, зобража́ти.** 2. Картина, малюнок, відбиток, фотографія і т. ін. ** **Віртуа́льне зобра́ження**, *спец.* – сукупність елементів виведення, які знаходяться в пам'яті комп'ютера і можуть бути одночасно виведені на поверхню візуалізації. **Дворі́вневе зобра́ження** – зображення на екрані дисплея з двома рівнями яскравості. **Закодо́ване зобра́ження**, *спец.* – зображення, подане у формі, придатній для зберігання та обробки комп'ютером. **Монохро́мне зобра́ження** – однокольорове зображення інформації на екрані дисплея.

ЗОБРА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зображування.

ЗОБРА́ЖУВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зобра́жувальний.**

ЗОБРА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **зобра́жувати.** // *у знач. ім.* **зобра́жуване**, -ного, *с.* Те, що зображується.

ЗОБРА́ЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зобра́жуваний.**

ЗОБРА́ЖУВАТИ *див.* **зобража́ти.**

ЗОБРА́ЖУВАТИСЯ *див.* **зобража́тися.**

ЗОБРА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто зображує кого-, що-небудь.

ЗОБРА́ЖУВАЧКА, -и. Жін. до **зобра́жувач.**

ЗОБРАЗИ́ТИ *див.* **зобража́ти.**

ЗОБРАЗИ́ТИСЯ *див.* **зобража́тися.**

ЗОВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Чоловікова сестра.

ЗО́ВНІ, *присл.* 1. З зовнішнього боку; прот. з с е р е д и н и. 2. На зовнішній вигляд. 3. За межами чого-небудь; прот. в с е р е д и н і. // З-поза меж чого-небудь, із навколишнього середовища.

ЗО́ВНІШНІЙ, -я, -є. 1. Обернений назовні; прот. в н у т р і ш н і й (у 1 знач.). // Розміщений, розташований, перебуває і т. ін. зовні, на поверхні чого-небудь. *Зовнішній кут.* ** **Зо́внішня секре́ція**, *анат.* – вид секреції, при якій секрет залоз виділяється через протоки або на поверхню шкіри і слизових оболонок, або в порожнини тіла. 2. Пов'язаний з виглядом, формою кого-, чого-небудь. 3. Який впадає в око з першого погляду; видимий. 4. Який перебуває за межами чогось, оточує кого-, що-небудь; навколишній. // *у знач. ім.* **зо́внішнє**, -нього, *с.* Те, що оточує кого-, що-небудь. 5. Який діє зовні (у 3 знач.). *Зовнішні сили.* **Зо́внішнє фінансува́ння** – використання коштів кредитно-фінансових установ, нефінансових компаній, населення. 6. *перен.* Який не відбиває суті чого-небудь; несуттєвий, формальний. // Показний, мнимий. 7. Який стосується відносин з іншими державами. // Який живе, існує за межами даної держави. ** **Зо́внішні платежі́** – витрачання валюти окремими особами, фірмами та урядом країни на придбання товарів та послуг в інших країнах. **Зо́внішні платі́жні надхо́дження** – надходження валюти в країну з інших країн. **Зо́внішні по́зики** – позики, отримані від зарубіжних кредиторів. **Зо́внішній борг держа́ви** – сума фінансових зобов'язань держави по відношенню до іноземних кредиторів. **Зо́внішня торгі́вля** – торгівля між країнами, що складається з експорту та імпорту товарів і послуг. 8. Який застосовується для лікування поверхні тіла, шкіри. // *у знач. ім.* **зо́внішнє**, -нього, *с.* Ліки, що застосовуються для лікування поверхні тіла, шкіри.

ЗО́ВНІШНІСТЬ, -ності, *ж.* Зовнішній вигляд людини.

ЗО́ВНІШНЬО. Присл. до **зо́внішній** 2, 6, 8.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до економічних зв'язків держави з іншими країнами. *Зовнішньоекономічне співробітництво.* ** **Зовнішньоекономі́чна діяльність** – одна зі сфер економічної діяльності держави, підприємств, фірм, тісно пов'язана із зовнішньою торгівлею, експортом та імпортом товарів, іноземними кредитами та інвестиціями. **Зовнішньоекономі́чна полі́тика** – державна політика у галузі експорту та імпорту, мита, залучення іноземного капіталу та вивезення капіталу за кордон, зовнішніх позик, здійснення спільних економічних проектів.

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до зовнішньої політики держави.

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зовнішньої торгівлі держави. **Зовнішньоторгове́льна ді́яльність** – підприємницька діяльність в галузі міжнародного обміну товарами, послугами, інформацією, результатами інтелектуальної діяльності. **Зовнішньоторгове́льна кво́та** – показник, який характеризує співвідношення між вартістю експортно-імпортних поставок держави та її валовим внутрішнім продуктом. **Зовнішньоторгове́льна полі́тика** – державна політика розвитку торговельних відносин з іншими країнами. **Зовнішньоторгове́льний бала́нс** – співвідношення вартості товарів, що ввозяться в країну, а також вивозяться з неї за певний проміжок часу. **Зовнішньоторгове́льний дефіци́т** – перевищення товарного імпорту країни над її товарним експортом. **Зовнішньоторгове́льний оборо́т** – загальна сума експорту та імпорту товарів і послуг країни за певний період часу. **Зовнішньоторгове́льні ба́нки** – банки, які здійснюють переважно операції з проведення взаємних зовнішньоторговельних розрахунків. **Зовнішньоторгове́льні зо́ни** – частина території держави, де товари іноземного походження можуть зберігатися, купуватися та про-

даватися без сплати мита та митних зборів або з їх відстроченням. **Зовнішньоторгове́льні уго́ди** – угоди, одним із учасників яких є іноземна фізична або юридична особа.
ЗОВНІШНЬОТОРГО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **зовнішньоторгове́льний**.
ЗОВНІШТОРГБА́НК, -у, *ч.* Експортно-імпортний банк.
ЗО́ВСІМ, *присл.* 1. Цілком, повністю. // Дуже, занадто. ** **зо́всім не** – підсилене заперечення. **не зо́всім** – уживається на означення неповної міри чого-небудь. 2. Остаточно, до останку, до кінця. // Назавжди.
ЗОВУ́ЧИЙ, -а, -е, *поет.*, *рідко.* Стос. до зову.
ЗОВ'Я́ЛИЙ *див.* **зів'я́лий.**
ЗОВ'Я́ЛИТИ *див.* **зів'я́лити.**
ЗОВ'Я́ЛІСТЬ *див.* **зів'я́лість.**
ЗОВ'Я́НУТИ *див.* **зів'я́нути.**
ЗОВ'Я́ТИ *див.* **зів'я́нути.**
ЗОГЛЕ́ДІТИ *див.* **згля́діти.**
ЗОГЛЕ́ДІТИСЯ *див.* **згля́дітися.**
ЗОГЛЯДА́ТИ *див.* **зглядáти.**
ЗОГЛЯ́ДІТИ *див.* **згля́діти.**
ЗОГЛЯ́ДІТИСЯ *див.* **згля́дітися.**
ЗОГЛЯ́НУТИСЯ *див.* **згля́нутися.**
ЗОГНА́ТИ *див.* **зганя́ти.**
ЗОГНИВА́ННЯ *див.* **згнива́ння.**
ЗОГНИВА́ТИ *див.* **згнива́ти.**
ЗОГНИ́ЛИЙ *див.* **згни́лий.**
ЗОГНИ́ЛІСТЬ *див.* **згни́лість.**
ЗОГНИ́ТИ *див.* **згнива́ти.**
ЗОГНИ́ТИ *див.* **згни́ти.**
ЗОГНУ́ТИ *див.* **згина́ти.**
ЗО́ГНУТИЙ *див.* **зі́гну́тий.**
ЗОГНУ́ТИСЯ *див.* **згина́тися.**
ЗОГРА́ТИ *див.* **зігра́ти.**
ЗОГРІВА́ЛЬНИЙ *див.* **зігріва́льний.**
ЗОГРІВА́ННЯ *див.* **зігріва́ння.**
ЗОГРІВА́ТИ *див.* **зігріва́ти.**
ЗОГРІВА́ТИСЯ *див.* **зігріва́тися.**
ЗОГРІ́ТИ *див.* **зігріва́ти.**
ЗОГРІ́ТИЙ *див.* **зігрі́тий.**
ЗОГРІ́ТИСЯ *див.* **зігріва́тися.**
ЗОГРІШИ́ТИ *див.* **згріши́ти.**
ЗОДДАЛІ́К, *присл.*, *розм.* Те саме, що **віддалі́к.**
ЗОДІА́К, -у, *ч.* Сукупність розміщених уздовж екліптики 12 сузір'їв, через які пролягає річний шлях видимого руху Сонця. *Знаки зодіаку.*
ЗОДІАКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *астр.* Прикм. до **зодіа́к.**
ЗОДІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗОДІ́ТИ**, -і́ну, -і́неш, *док.*, *діал.* Те саме, що **одяга́ти.**
ЗОДІ́ТИ *див.* **зодіва́ти.**
ЗО́ДЧЕСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Мистецтво проектувати і споруджувати будівлі; архітектура. *Дерев'яне зодчество.*
ЗО́ДЧЕСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до зодчества, зодчого.
ЗО́ДЧИЙ, -чого, *ч.*, *книжн.* Художник-будівельник, архітектор. // *уроч.* Творець, будівничий.
ЗОДЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗОДЯГТИ́** *і* **ЗОДЯГНУ́ТИ**, -дягу́, -дя́гнеш; *мин. ч.* зодя́г, -ла́, -ло́ *і* зодягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **одяга́ти.**
ЗОДЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗОДЯГТИ́СЯ** *і* **ЗОДЯГНУ́ТИСЯ**, -дягу́ся, -дя́гнешся; *мин. ч.* зодя́гся, -ла́ся, -ло́ся *і* зодягну́вся, -лася, -лося; *док.*, *розм.* Те саме, що **одяга́тися.**
ЗОДЯ́ГНЕНИЙ, **ЗОДЯ́ГНУТИЙ**, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зодягти́** і **зодягну́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який зодягся, зодягнувся у щонебудь, надів на себе щось.
ЗОДЯГНУ́ТИ *див.* **зодяга́ти.**
ЗОДЯ́ГНУТИЙ *див.* **зодя́гнений.**
ЗОДЯГНУ́ТИСЯ *див.* **зодяга́тися.**
ЗОДЯГТИ́ *див.* **зодяга́ти.**
ЗОДЯГТИ́СЯ *див.* **зодяга́тися.**
ЗО́ЗЛА, *присл.*, *розм.* Розізлившись, зле, сердито.
ЗОЗУ́ЛЕНЬКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **зозу́ля.** 2. *нар.-поет.* Пестливе звертання до дівчини, жінки.
ЗОЗУЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа зозулі.
ЗОЗУЛЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **зозуленя́.**
ЗОЗУЛЕПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Ряд птахів.
ЗОЗУ́ЛЕЧКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **зозу́ля.** 2. *нар.-поет.* Пестливе звертання до дівчини, жінки.
ЗОЗУ́ЛИН, -а, -е. Прикм. до **зозу́ля.** // Такий, як у зозулі. ** **зозу́лині сльо́зи** – трав'яниста рослина з гронами дрібних зеленувато-жовтуватих квітів. ** **зозу́лин льон** – те саме, що **політри́хум.**
ЗОЗУ́ЛИНЕЦЬ, -нця, *ч.* Назва багаторічних квіткових трав'янистих рослин, бульбоподібні корені яких застосовуються в медицині. ** **Зозу́линець пля́мистий** – трав'яниста рослина з гронами рожево-лілових квітів, бульбоподібні корені якої у вигляді порошку використовуються як лікарський засіб за гострого отруєння і проносів.
ЗОЗУ́ЛИНЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зозу́линець.**
ЗОЗУ́ЛИНЦЕВІ, -их, *ім.* Родина трав'янистих рослин.
ЗОЗУЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **зозу́ля.**
ЗО́ЗУЛЬ, -я, *ч.* Самець зозулі.
ЗОЗУ́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **зозу́ля.** 2. *нар.-поет.* Пестливе звертання до дівчини, жінки.
ЗОЗУ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **зо́зуль.**
ЗОЗУ́ЛЯ, -і, *ж.* Корисний перелітний птах-самка зі світло- чи бурувато-сірим оперенням; поширений у Європі та Азії; кладе яйця в чужі гнізда; живиться комахами, зокрема волохатою гусінню.
ЗОЗУЛЯ́СТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **зозуля́стий.** // *у знач. ім.* **зозуля́стенька**, -кої, *ж.* Про курку з пір'ям такого забарвлення, як у зозулі.
ЗОЗУЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Який забарвленням нагадує зозулю, зозуля; рябий. // *у знач. ім.* **зозуля́ста**, -тої, *ж.* Про курку з пір'ям такого забарвлення, як у зозулі.
ЗОЗУЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **зозу́ля.**
ЗОЇ́Л, -а, *ч.*, *книжн.* Несправедливий і прискіпливий критик.
ЗОЇ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Власт. зоїлові.
ЗОЙК, -у, *ч.* Голосний, несамовитий крик (перев. як вираз жаху, відчаю, благання допомоги і т. ін.). // Жалібний стогін. // Крик, квиління (птахів).
ЗО́ЙКАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **зойк.**
ЗО́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ЗО́ЙКНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Голосно, несамовито кричати (з жаху, відчаю, благаючи допомоги і т. ін.). // Жалібно стогнати, видавати стогін (від болю, горя і т. ін.). // Тужливо, зі стогоном кричати; голосити. // Тривожно кричати, квилити (про птахів).
ЗО́ЙКНУТИ *див.* **зо́йкати.**
ЗОКІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **зо́внішній.** 2. Той, що знаходиться навколо, навкруги. 3. *перен.* Непрямий, з натяками.
ЗО́КОЛА, *присл.*, *розм.* 1. Те саме, що **зо́вні.** 2. *розм.* Навколо, навкруги. 3. *перен.* Непрямо, натяками; здалеку.
ЗОКО́ЛИШНІЙ, -я, -є, *розм.* Те саме, що **зокі́льний.**
ЗОКРЕ́МА́, *присл.* 1. Окремо, особисто. 2. *у спол. з ім.* Уживається для підкреслення, вирізнення чого-небудь з-поміж однотипного.
ЗОЛА́, -и́, *ж.* 1. Незгорілі мінеральні рештки у вигляді пилу, що лишаються після спалювання якої-небудь речовини. // Елементи мінералів у складі рослин. ** **летка́ зола́** – промисловий пил у формі неспаленого залишку палива, що утворюється з його мінеральних домішок у процесі горіння і міститься в димовому газі в завислому стані. 2. Деревний попіл, що використовується для зоління білизни.
ЗО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **золи́ти.**
ЗОЛІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **золі́ння.**
ЗОЛИ́ТИ, золю́, зо́лиш, *недок.*, *перех.* 1. Парити білизну, заливши її спеціально для цього приготовленим розчином золи (у 2 знач.). 2. *перен.*, *розм.* Лаяти, картати кого-небудь; докоряти комусь. 3. *спец.* Обробляти шкіру спеціальним розчином для видалення шерсті.
ЗОЛИ́ТИСЯ, зо́литься, *недок.* Підлягати золінню.
ЗО́ЛІ, -ей, *мн.* Найдрібніші частинки будь-якої речовини в рідинному, твердому чи газоподібному середовищі.
ЗОЛІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *розм.* Великий (на 2 – 3 відра) чавун, у якому звичайно гріють воду для зоління білизни.
ЗОЛІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для зоління білизни.
ЗОЛІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **золі́йник.**
ЗОЛІ́ЛЬНИКОВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **золі́льник.**
ЗОЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **золи́ти.**
ЗОЛОВЛО́ВЛЮВАННЯ, **ЗОЛОУЛО́ВЛЮВАННЯ**, -я, *ч.* Видалення золи з димових газів.
ЗОЛОВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, **ЗОЛОУЛО́ВЛЮВАЧ**, *ч.*, *спец.* Пристрій для уловлювання золи (у 1 знач.).
ЗОЛОТА́ВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **золоти́стий.** 2. Те саме, що **золоти́й** 3.
ЗОЛОТА́ВИНКА, -и, *ж.* Цяточка золотавого кольору.
ЗОЛОТА́ВИТИСЯ, -иться, *мн.* золота́вляться; *недок.* Вирізнятися золотавим кольором; блищати.
ЗОЛОТА́ВО. Присл. до **золота́вий.**
ЗОЛОТА́ВО-ЖО́ВТИЙ, -а, -е. Жовтий із золотавим відблиском.
ЗОЛОТА́Р, -я́, *ч.* 1. Те саме, що **ювелі́р.** // Той, хто покриває позолотою, золотить що-небудь. 2. *перен.*, *заст.* Той, хто очищує вигрібні ями; асенізатор.
ЗОЛОТАРЕ́НКО, -а, *ч.* Син золотаря.
ЗОЛОТАРИ́ХА, -и, *ж.* Дружина золотаря.
ЗОЛОТАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка золотаря.
ЗОЛОТА́РНИК, -а, *ч.* Те саме, що **золоту́шник.**
ЗОЛОТА́РСТВО, -а, *с.* Художнє ремесло, виготовлення прикрас, предметів побуту і культу з золота, срібла, нерідко оздоблених коштовним камінням, перлами, кольоровим склом та бурштином; ювелірство.
ЗОЛОТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **золота́рство.** // Вигот. із золота й срібла. // Який застосовується в золотарстві.
ЗОЛОТА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **золоти́стий.**
ЗОЛОТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **золоти́й.** 2. *у знач. ім.* **золоте́нький**, -кого, *ч.*; **золоте́нька**, -кої, *ж.*; **золоте́ньке**, -кого, *с.*, *нар.-поет.* Пестливе називання кого-небудь (перев. у звертанні). // *ірон.*
ЗОЛОТЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **золоти́й.** 2. *у знач. ім.* **золоте́сенький**, -кого, *ч.*; **золоте́сенька**, -кої, *ж.*; **золоте́сеньке**, -кого, *с.*, *нар.-поет.* Пестливе звертання до кого-небудь.
ЗОЛОТИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **зо́лото** 1. *Золотий зливок.* // Який має в собі золото як складову частину. // Зробл. із золота або покритий, оздоблений золотом чи позолотою. // Пов'язаний із видобуванням золота. *Золоті копальні. Золота промисловість.* ** **золота́ валю́та** – грошова одиниця, що безпосередньо розмінюється на золото. **Золота́ ка́ртка** – кредитна картка, що її банки видають особливо шанованим особам (існують також срібні та платинові кредитні картки). **Золота́ лихома́нка:** а) "втеча" від нестабільних валют до золота і періодичне підвищення його ціни; б) ажіотаж, який періодично виникав в 19 ст. при відкритті нових родовищ золота, на які рушали маси золотошукачів. **Золоте́ забезпе́чення** – запас золота у центральному емісійному банку країни для покриття банківської емісії. **Золоте́ покриття́**, *фін.* – відношення золотого резерву (запасу) країни до кількості грошей, що знаходяться в обігу. **Золоте́ пра́вило прове́дення ліквідних опера́цій** – банківський принцип збігу строків проведення операцій, пов'язаних як з активами, так і з пасивами; інакше виникає дефіцит готівки, фондів. **Золоти́й вміст грошово́ї одини́ці** – ваговий вміст чистого золота, який відповідає одній грошовій одиниці країни. **Золоти́й диск** – спеціальний приз у вигляді золотої платівки для виконавців, у яких тираж записів перевищив визначену кількість: у Великій Британії – 100 тис., в США – 500 тис. примірників і т. д.; перевищення "золотого" тиражу у два та більше разів робить золотий диск платиновим. **Золоти́й запа́с** – кількість золота, яка становить фонд держави і перебуває у розпорядженні національних, центральних, банків. **Золоти́й злі́нго́т** – стандартизований золотий злиток вищої проби з титром $^{995}/_{1000}$; його вага 400 унцій, або близько 12,5 кг; для зручнішого користування існують фракційні, дрібніші лінготи: 5, 10, 20, 25, 50, 100, 200, 500, 1000 г. **Золоти́й опціо́н** – договірне право купити або продати лот золота у встановлені строки за узгодженою ціною. **Золоти́й парите́т** – вміст чистого золота у грошовій одиниці країни. **Золоти́й сертифіка́т** – документ у вигляді державного цінного паперу, що засвідчує право власності на певну кількість золота. **Золоти́й фі́ксинг** – щоденна фіксація ринкової ціни золота на основі співвідношення попиту та пропозиції на нього на Лондонській золотій біржі. **Золоті́ аукціо́ни** – продаж золота з публічних торгів. **Золоті́ ме́жі (то́чки)** – граничні позначення відхилень курсу валюти від монетного паритету. 2. *у знач. ім.* **золоти́й**, -то́го, *ч.*, *заст.* Золота монета; червінець. ** **Золоти́й станда́рт** – форма організації грошового обігу, за якої існував розмін банкнотів на золото у вигляді монет чи зливків або лише на іноземну валюту. 3. Витканий, шитий шовковими нитками з тонкою позолотою. 4. Який своїм кольором нагадує золото; блискучо-жовтий, оранжевий. *Золота осінь. Золота рибка.* 5. *перен.* Дуже цінний, вартий поваги (про людину, її характер і т. ін.). *Золоте серце. Золоті руки.* 6. *перен.* Який дає людям радість, щастя; прекрасний, щасливий. *Золоте дитинство.* 7. *перен.* Дорогий, любий (у пестл. звертанні до кого-небудь). ** **Золота́ середи́на** – найвигідніший спосіб дії, поведінки, коли уникають ризикування, не впадають у крайність. **Золоте́ відно́шення** – таке співвідношення частин чого-небудь, коли менша частина відноситься до більшої так, як ціле до більшого. **Золоти́й вік** *чого* – час найбільшого розквіту науки і мистецтва в історії певного народу. **Золоти́й ко́рінь** – багаторічна рослина заввишки 50 – 60 см, що має кілька стебел і товстий короткий прямий корінь; зустрічається в Карпатах; володіє тонізуючою, протизапальною, жарознижуючою, кровоспинною, протиалергічною дією. **Золоти́й пере́різ (по́діл) відрі́зка**, *мат.* – поділ довжини відрізка на дві частини так, що більша з них є середнім геометричним між меншою частиною (її довжиною) і довжиною всього відрізка. 8. Пов'язаний з п'ятидесятиліттям, з п'ятдесятою річницею існування чого-небудь. *Золоте весілля.* 9. Пов'язаний із завоюванням, присудженням золотої медалі за перше місце у спортивних змаганнях, на конкурсі і т. ін.
ЗОЛОТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто покриває, золотить що-небудь золотом (у 1 знач.) або позолотою.
ЗОЛОТИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **золоти́льник.**
ЗОЛОТИ́СТИЙ, -а, -е. Кольором схожий на золото (у 1 знач.).
ЗОЛОТИ́СТО-ЖО́ВТИЙ, -а, -е. Жовтий із золотистим відблиском.
ЗОЛОТИ́СТО-КОРИ́ЧНЕВИЙ, -а, -е. Коричневий із золотистим відблиском.
ЗОЛОТИ́ТИ, -лочу́, -ло́тиш, *недок.*, *перех.* 1. Покривати золотом (у 1 знач.) або позолотою. 2. Освітлюючи, надавати чому-небудь золотистого кольору, відтінку. 3. *перен.* Робити привабливим; прикрашати. ** **золоти́ти ру́ку** *кому* – давати гроші кому-небудь за певну послугу.
ЗОЛОТИ́ТИСЯ, -ло́титься, *недок.* 1. Набувати золотистого відтінку, ставати золотистим. 2. Вирізнятися золотистим кольором; блищати, як золото (у 1 знач.). 3. Пас. до **золоти́ти.**
ЗОЛОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **золоти́ти.**
ЗОЛОТІ́ТИ, -іє, *недок.* Те саме, що **золоти́тися** 1, 2.
ЗО́ЛОТКО, -а, *с.* Пестливе звертання до кого-небудь.
ЗОЛОТНИ́К[1], -а́, *ч.* Стара російська одиниця ваги, яка дорівнювала $^{1}/_{96}$ фунта (близько 4,266 г).
ЗОЛОТНИ́К[2], -а́, *ч.*, *тех.* Пристрій для розподілу потоку рідини, пари або газу в парових, гідравлічних і пневматичних машинах.
ЗОЛОТНИКО́ВИЙ[1], -а, -е. Який вагою дорівнює одному золотникові (*див.* **золотни́к**[1]).
ЗОЛОТНИКО́ВИЙ[2], -а, -е, *тех.* Прикм. до **золотни́к**[2].
ЗОЛОТНИЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **золотни́к**[1].
ЗО́ЛОТО, -а, *с.* 1. Проста речовина хімічного елемента Ауруму – жовтий, м'який, ковкий метал. Належить до благородних металів. Валютний метал. // *перен.* Про золотисте забарвлення чого-небудь. ** **чо́рне зо́лото**: а) нафта; б) кам'яне вугілля. 2. *збірн.* Золоті речі; дорогий золототканий одяг і т. ін. // Спеціальна золотистого кольору фарба, яка застосовується в поліграфії. // Позолочені шовкові нитки для гаптування, ткання і т. ін. 3. *збірн.* Золоті монети, гроші і т. ін. // *перен.* Про велике багатство, розкоші. ** **Мона́ртне зо-**

лото – золото у вигляді монет чи зливків не нижче 995-ї проби, яке є власністю держави. **Немонета́рне зо́лото** – золото як засіб накопичення та золото промислового призначення. 4. *перен., розм.* Про щось дуже цінне, гарне або про кого-небудь, вартого, гідного поваги. // Ласкаве звертання до кого-небудь. // *іроні.* 5. *розм.* Про золоту медаль (золоті медалі) за перемогу, перше місце в спортивних змаганнях, на конкурсі і т. ін.

ЗОЛОТОВАЛЮ́ТНИЙ, -а, -е: ** **Золотовалю́тний станда́рт** – модифікований варіант золотого стандарту; існував до 1970 р. **Золотовалю́тні резе́рви** – державні запаси золота та іноземної валюти, які зберігаються у центральному банку.

ЗОЛОТОВЕ́РХИЙ, -а, -е, *поет.* Який має позолочений верх, позолочену баню і т. ін.

ЗОЛОТОВИДОБУВА́ННЯ, -я, *с., гірн.* Те саме, що **золотодобува́ння**.

ЗОЛОТОВИ́ДОБУТОК, -тку, *ч., гірн.* 1. Процес добування золота (у 1 знач.). 2. Видобуте золото (у 1 знач.).

ЗОЛОТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить золото.

ЗОЛОТОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **золотовмі́сний**.

ЗОЛОТОВОЛО́СИЙ, -а, -е, *поет.* Який має волосся золотистого кольору.

ЗОЛОТОГЛА́ВИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **золотове́рхий**. *Золотоглавий Київ.*

ЗОЛОТОГЛА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **золотогла́вий**.

ЗОЛОТОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. 1. У якого голова золотистого кольору. 2. У якого світлий, ясний розум; здібний, талановитий.

ЗОЛОТОГРИ́ВИЙ, -а, -е, *поет.* Який має гриву золотистого кольору (про коня).

ЗОЛОТОГРИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **золотогри́вий**.

ЗОЛОТОГУ́З, -а, *ч.* Те саме, що **золотогу́зка**.

ЗОЛОТОГУ́ЗКА, -и, *ж.* Білий метелик – небезпечний шкідник садів і лісів.

ЗОЛОТОДОБУВА́ННЯ, -я, *с., гірн.* Процес добування золота (у 1 знач.). // Галузь промисловості з добування золота.

ЗОЛОТОДОБУВА́Ч, -а́, *ч.* Працівник золотодобувної промисловості.

ЗОЛОТОДОБУВНИ́Й, -а́, -е́, *гірн.* Стос. до **золотодобува́ння**.

ЗОЛОТОЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується золотої жили.

ЗОЛОТОКО́СИЙ, -а, -е, *поет.* Який має коси, волосся золотистого кольору. *Золотокоса голівка.*

ЗОЛОТОКРИ́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має золотисті крила.

ЗОЛОТОКУ́ДРИЙ, -а, -е. Який має волосся золотистого кольору.

ЗОЛОТОМОНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до золотих монет.

ЗОЛОТОМУ́ШКА, -и, *ж., орн., зах.* Корольок.

ЗОЛОТОНІ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Золотоноша.

ЗОЛОТОНО́СНИЙ, -а, -е. Який криє в собі золото (у 1 знач.) як складову частину.

ЗОЛОТОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **золотоно́сний**.

ЗОЛОТООБРІ́ЗНИЙ, -а, -е: ** **Золотообрі́зні ці́нні папе́ри** – англійські урядові цінні папери, що традиційно оформлюються золотим обрізом.

ЗОЛОТОО́ЧКА, -и, *ж.* Комаха блідо-зеленого кольору, личинки якої живляться попелицями, щитівками або кліщами, чим приносять значну користь.

ЗОЛОТОО́ЧКОВІ, -их, *ім.* Родина комах ряду сітчастокрилих.

ЗОЛОТОПОГО́ННИК, -а, *ч., заст.* Презирлива назва офіцера царської армії.

ЗОЛОТОПРОМИСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. *заст.* Власник золотих копалень. 2. Робітник золотопромисловості.

ЗОЛОТОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до золотопромисловості.

ЗОЛОТОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Галузь гірничої промисловості з добування золота (у 1 знач.). // Приватне заняття золотим промислом; добування золота.

ЗОЛОТОРО́ГИЙ, -а, -е, *поет.* Який має роги золотистого кольору.

ЗОЛОТОРО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **золоторо́гий**.

ЗОЛОТОРУ́КИЙ, -а, -е. Про людину, у якої "золоті" (вправні, умілі) руки.

ЗОЛОТОСЯ́ЙНИЙ, -а, -е, *поет.* Який сяє, ніби золото (у 1 знач.), має золотистий колір. *Золотосяйні ниви.*

ЗОЛОТОСЯ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **золотося́йний**.

ЗОЛОТОТИ́СЯЧНИК, -а, *ч.* Трав'яниста лікарська рослина родини тирличевих, із рожевими квітками і золотисто-жовтими пиляками.

ЗОЛОТОТКА́НИЙ, -а, -е. Витканий або вигаптуваний шовковими позолоченими нитками.

ЗОЛОТОШВЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Гаптувальний.

ЗОЛОТОШВЕ́ЙНИК, -а, *ч.* Гаптар.

ЗОЛОТОШВЕ́ЙНИЦЯ, -і, *ж.* Гаптарка

ЗОЛОТОШУКА́Ч, -а́, *ч., гірн.* Людина, яка здійснює пошуки та добування золота (у 1 знач.); старатель.

ЗОЛОТУ́ХА, -и, *ж., розм.* 1. Застарілий термін, яким позначали прояви діатезу, що поєднується з туберкульозним ураженням шкіри, очей та лімфатичних вузлів (перев. у дітей). 2. *бот., діал.* Золотушник.

ЗОЛОТУ́ШНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який хворіє на золотуху (у 1 знач.). // Викликаний, спричинений золотухою. *Золотушні рубці.* 2. Кволий, чахлий.

ЗОЛОТУ́ШНИК, -а, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина з жовтими квітами. ** **Золоту́шник звича́йний** – найпоширеніший представник роду цієї рослини; квітки й листя дають жовту фарбу; медонос.

ЗО́ЛОТЦЕ, -я, *с.* Пестл. до **зо́лото**. 1.

ЗОЛОУЛО́ВЛЮВАННЯ *див.* **золовло́влювання**.

ЗОЛОУЛО́ВЛЮВАЧ *див.* **золовло́влювач**.

ЗОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **золоти́ти**. 2. у *знач. прикм.* Укритий тонким шаром позолоти; позолочений. // Витканий або вигаптуваний шовковими позолоченими нитками. 3. *у знач. прикм.* Який має золотистий колір.

ЗОЛО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **золоти́ти**.

ЗОЛЬ, -ю, *ч., хім.* Найдрібніші частинки якої-небудь речовини у рідинному, твердому чи газоподібному середовищі.

ЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **зола́** 1.

ЗО́ЛЬНИК, -а, *ч., арх.* Особливий тип археологічних пам'яток у вигляді курганоподібних насипів.

ЗОЛЬНИ́К, -а́, *ч., тех.* Нижня частина топки, що міститься під колосниковою решіткою; піддувало.

ЗОЛЬНИКО́ВИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **зольни́к**.

ЗО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Характеристика горючих речовин, яка визначається кількістю золи, одержаної внаслідок згоряння певної кількості даної речовини.

ЗОМА́Н, -у, *ч.* Фосфорорганічна сполука, безбарвна, малолетка рідина; отруйна речовина нервово-паралітичної дії.

ЗО́МБІ, *незм., ч.* 1. Ожилий мрець, вовкулак. // *перен.* 2. Дивна, химерна істота.

ЗОМЛІВА́ННЯ, ЗІМЛІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **зомліва́ти**.

ЗОМЛІВА́ТИ, ЗІМЛІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗОМЛІ́ТИ** *і рідко* **ЗІМЛІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Втрачати свідомість; непритомніти. 2. Втрачати на деякий час здатність рухатися від сильного переживання, перевтоми, болю і т. ін.; завмирати, ціпеніти. // Нити, завмирати (про серце, душу). 3. Ставати нечутливим через порушення кровообігу; терпнути (про частини тіла).

ЗОМЛІ́ЛИЙ, *рідко* **ЗІМЛІ́ЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зомлі́ти, зімлі́ти**. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **зомлі́лий, зімлі́лий**, -лого, *ч.*; **зомлі́ла, зімлі́ла**, -лої, *ж.* Про непритомну людину.

ЗОМЛІ́ННЯ, ЗІМЛІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **зомлі́ти**.

ЗОМЛІ́ТИ *див.* **зомліва́ти**.

ЗО́НА, -и, *ж.* 1. Певний простір, район, територія, що характеризуються спільними ознаками. ** **Валю́тна зо́на** – об'єднання декількох країн, які дотримуються єдиних правил валютних відносин. **Вибухонебезпе́чна зо́на** – приміщення або обмежений простір у приміщенні, в якому є чи можуть утворитись вибухонебезпечні суміші. **Ві́льна економі́чна зо́на** – певна територія, де діють особливі пільгові економічні умови для іноземних та національних підприємств. **Дозво́лена зо́на** *фіз.* – значення енергії електрона, яких він набуває на певних енергетичних рівнях **Житлова́ зо́на** – окремі дворові території, а також населені пункти, де проживають люди. **Заборо́нена зо́на** *фіз.* – Значення енергії електрона, яких він не може набувати. **Запові́дна зо́на** – частина національного природного парка, призначена для збереження та відновлення найбільш цінних природних комплексів, генофонду рослинного й тваринного світу. **Зо́на акумуля́ції**, *бірж.* – певний коридор, в межах якого змінюється ціна в період нагромадження покупцями акцій. **Зо́на ві́льної торгі́влі** – територія, на якій діють пільгові економічні умови для національних та іноземних підприємств. ** **Зо́на екологі́чної катастро́фи** – територія, де внаслідок діяльності людини чи руйнівного впливу стихійних сил природи виникли стійкі або необоротні негативні зміни в навколишньому природному середовищі. **Зо́на комфо́рту** – найсприятливіше для тепловідчуття людини поєднання температури, вологості, руху повітря і променистого тепла в оточуючому просторі. **Зо́на ли́ха** – частина зони надзвичайної ситуації, яка потребує надання додаткової або негайної допомоги. **Зо́на надзвича́йної ситуа́ції** – територія, акваторія чи повітряний простір, де виникла надзвичайна ситуація. **Зо́на підви́щеної екологі́чної небезпе́ки** – територія, де в природному довкіллі виникли зміни, що ставлять під загрозу здоров'я людини. **Зо́на спі́льного підприє́мництва** – район (частина) державної території, на якій здійснюється спільне підприємництво в різних формах. **Зо́на тимчасо́вого відсе́лення** – територія, звідки за наявності загрози або в разі виникнення надзвичайної ситуації, тимчасово відселяють населення з метою його убезпечення. **Офшо́рна зо́на** – невеликі держави чи території, які залучають іноземні капітали, надаючи податкові та інші пільги у проведенні фінансово-кредитних операцій в іноземній валюті. **Пожежонебезпе́чна зо́на** – простір всередині та зовні приміщень, у межах якого постійно або періодично знаходяться горючі речовини. **Промисло́ва зо́на** – зона, де зосереджені промислові будівлі та споруди. 2. Пояс або широка смуга земної поверхні, що характеризуються певними фізико-географічними особливостями. 3. У кристалографії – сукупність граней кристала, що перетинаються в паралельних ребрах. 4. *розм.* Табір або колонія як місце ув'язнення; територія такого табору, колонії. 5. Територія відчуження із забороною проживання людей, що виникла внаслідок екологічної чи технологічної катастрофи. *Чорнобильська зона.*

ЗОНА́, -и́, *ж., с. г.* Хвороба хлібних злаків; сажка.

ЗОНА́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. Стос. до зони (*див.* **зо́на**). ** **Зона́льна росли́нність** – рослинність, найтиповіша для певної зони.

ЗОНА́ЛЬНИЙ[2], -а, -е, *с. г.* Викликаний, спричинений зоною (*див.* **зона́**).

ЗОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Розташування зонами (*див.* **зо́на**).

ЗОНА́ЛЬНО. Присл. до **зона́льний**[1].

ЗОНГ, -а, *ч.* 1. Злободенна сатирична пісня в англійських та німецьких комічних операх, музичних виставах, ревю тощо. // Пісня в естрадній манері як елемент драматичного чи оперного твору. 2. Назва рісні, вживана в поп-, біт-, рок-музиці.

ЗОНГ-О́ПЕРА, -и, *ж.* Пісенна рок-опера, естрадна вокально-інструментальна вистава, об'єднана сюжетною лінією.

ЗОНД, -а, *ч.* 1. Медичний інструмент у вигляді металевої палички або гумової трубки, що вводиться у порожнини і канали тіла з діагностичною, лікувальною метою чи як розширювач. 2. Повітряна куля з самозаписувальними приладами, яку запускають для спостереження за метеорологічними явищами. 3. Металевий бурав для дослідження глибоких шарів грунту; щуп. 4. Металевий електрод для визначення електричного потенціалу в чому-небудь. ** **Акусти́чний зонд** – пристрій для вимірювання звукового тиску. **Сітко́вий зонд** – прилад для дистанційного контролю з судна за роботою трала, наведення його на косяки риби. 5. Засіб вимірювання або контролю, спеціально пристосований для проведення вимірювань або зчитування інформації в заданій точці. ** **Цифрови́й зонд** – портативний прилад, що його використовують для зчитування штрихових кодів.

ЗОНДА́Ж, -у, *ч.* Те саме, що **зондува́ння**.

ЗОНДЕ́М, -а, *ч.* Полотно над палубою корабля, що захищає пасажирів від сонця.

ЗОНДЕРКОМА́НДА, -и, *ж.* Підрозділ спеціального призначення в німецькій армії періоду другої світової війни, що чинив каральні операції, винищував населення.

ЗОНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зондува́ти**.

ЗО́НДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зонд**.

ЗОНДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зондування.

ЗОНДУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Літак із встановленими на ньому приладами для горизонтального зондування атмосфери, а також із засобами, що впливають на її зміну.

ЗОНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зондува́ти**.

ЗОНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Досліджувати за допомогою зонда. // Досліджувати характер захворювання людини за допомогою зонда (у 1 знач.). // Досліджувати взагалі яке-небудь середовище за допомогою спеціальних приладів. 2. *перен.* Намагатися наперед довідатися про що-небудь, попередньо з'ясовувати якесь питання.

ЗОНДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Підлягати зондуванню.

ЗОНДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. і мин. ч. до **зондува́ти**.

ЗОНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Парестезія у вигляді відчуття тисночого пояса.

ЗО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **зона́льний**[1]. ** **Зо́нна тео́рія** – один з основних розділів квантової теорії твердих тіл; описує рух електронів у кристалах і є основою сучасної теорії металів, напівпровідників та діелектриків.

ЗОНТ, -а, *ч.* 1. *рідко.* Те саме, що **парасо́ль**. 2. Спеціальний пристрій або навіс над чим-небудь. *Витяжний зонт.*

ЗО́НТИК, -а, *ч.* 1. *рідко.* Те саме, що **парасо́лька**. 2. *рідко.* Козирок для захисту очей від яскравого сонця. 3. *бот.* Суцвіття зонтикоподібної форми.

ЗОНТИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий формою на зонтик (у 1 знач.).

ЗОНТИКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зонтикоподі́бний**.

ЗО́НТИЧНИЙ, -а, -е. Схожий формою на зонтик (у 1 знач.). *Зонтична акація.* // *у знач. ім.* **зонти́чні**, -них, *мн.* – родина рослин, суцвіття яких формою нагадує зонтик (у 1 знач.).

ЗО́НТИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **зо́нтик**.

ЗОНТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий формою на зонт (у 1 знач.).

ЗОНТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зонтоподі́бний**.

ЗОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зонування.

ЗОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Розподіл чого-небудь на ділянки, зони, що характеризуються якою-небудь загальною ознакою.

ЗОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати зонування.

ЗОНУЛО́ЛІЗ, -у, *ч., мед.* Руйнування цинової зв'язки ока шляхом уведення в задню камеру протеолітичних ферментів.

ЗОНУЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження цинової зв'язки ока за допомогою щілинної лампи.

ЗОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зонува́ти**.

ЗООАНТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Марення про перетворення на будь-яку тварину.

ЗООАНТРОПОНО́ЗИ, -ів, *мн.* Група інфекційних та інвазійних хвороб, спільних для тварин та людини (сибірка, бруцильоз, сказ, ящур та ін.); джерелом збудників для людини є тварини, з якими вона стикається у побуті.

ЗООБЕ́НТОС, -у, *ч.* Сукупність тварин, що живуть на дні морських і прісних водойм.

ЗООБОТАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується тваринного і рослинного світу, призначений для його вивчення, демонстрування і т. ін. *Зооботанічний сад.*

ЗООВЕТЕРИНА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до вирощування, лікування і використання тварин. *Зооветеринарний факультет.*

ЗООВЕТПУ́НКТ, -у, *ч.* Ветеринарний пункт.

ЗООГЕО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із зоогеографії.

ЗООГЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до зоогеографії. ** **зоогеографі́чне райунува́ння** – поділ суші та акваторій Землі на зоогеографічні регіони за складом та особливостями і характером фауни.

ЗООГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Наука про закономірності географічного поширення тварин на земній кулі, а також історію формування фаун всієї Землі та окремих територій.

ЗООГІГІЄ́НА, -и, *ж.* Наука про охорону здоров'я тварин.

ЗООГІГІЄНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до зоогігієни.

ЗООГЛЕ́Я, -ї, *ж.* Сукупчення бактерій, що виділяють слиз або мають слизові капсули.

ЗООГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Опис тварин з точки зору природознавства.

ЗООІНДИКА́ТОР, -а, *ч.* Екологічний індикатор, який дозволяє оцінити стан довкілля за поведінкою тварин.

ЗООКУМАРИ́Н, -у, *ч.* Препарат для винищення пацюків, мишей та інших гризунів у сховищах, тваринницьких та жилих приміщеннях.

ЗООЛА́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупнусть обрядів і вірувань, пов'язаних із релігійним культом тварин.

ЗОО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із зоології.

ЗООЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до зоології. ** **зоологі́чний музе́й** – установа, в якій зберігаються й демонструються колекції тварин. **Зоологі́чний сад (парк)** – культурно-освітня і науково-дослідна установа, в якій утримують для показу і вивчення диких і деяких свійських тварин. 2. *перен.* Дуже грубий, жорстокий, звірячий.

ЗООЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Комплексна біологічна наука, що вивчає будову і життєдіяльність тварин, їхній історичний та індивідуальний розвиток, класифікацію, взаємозв'язок та взаємодію з навколишнім середовищем, закономірності поширення тварин та їх угруповань на Землі тощо. // *розм.* Підручник з цієї галузі знання.

ЗООМАГАЗИ́Н, -у, *ч.* Магазин, в якому продаються дрібні тварини для домашнього утримання, а також відповідний інвентар і корм.

ЗООМА́СА, -и, *ж.*, *біол.* Сумарна (приблизна) вага усіх тварин, що живуть на якій-небудь території або на усій Землі.

ЗООМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* У давніх релігіях – зображення богів в образі тварин.

ЗООМОРФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до зооморфізму.

ЗОО́НІМ, -а, *ч.* Власна назва (кличка) тварин.

ЗООНІ́МІКА, -и, *ж.* Перелік назв тварин.

ЗООНО́ЗИ, -воз, *мн.* Інфекційні хвороби тварин, що можуть вражати і людей.

ЗООНО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до зооноз.

ЗООПАЛЕОНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про викопні тваринні залишки.

ЗООПАРАЗИ́Т, -а, *ч.* Тварина, формою існування якої є паразитизм.

ЗООПА́РК, -у, *ч.* Зоологічний парк.

ЗООПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Марення про наявність у тілі хворого тварин.

ЗООПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про хворобливі (патологічні) процеси в організмі тварин.

ЗООПЛАНКТО́Н, -у, *ч.* Сукупність тварин, що населяють товщу води й пасивно переносяться водою.

ЗООПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Наслідування тваринних форм у різьбі.

ЗООПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь психології, яка вивчає психіку тварин, її прояви, походження й розвиток.

ЗООПСІ́Ї, -ій, *мн.* Зорові галюцинації, основним змістом яких є тварини.

ЗООСА́Д, -у, *ч.* Те саме, що **зоопа́рк**.

ЗООСАДИ́ЗМ, -у, *ч.* Статеве збочення, при якому статеве збудження або оргазм досягається шляхом катування або вбивства тварини.

ЗООСПОРА́НГІЙ, -я, *ч.* Одноклітинний орган безстатевого розмноження у багатьох водоростей та нижчих грибів, у якому розвиваються зооспори.

ЗООСПО́РИ, -по́р, *мн.* (*одн.* **зооспо́ра**, -и, *ж.*). Рухливі клітини, що утворюються у багатьох водоростей і нижчих грибів; служать для безстатевого розмноження.

ЗООСФЕ́РА, -и, *ж.* Частина біосфери, яку складає тваринний світ.

ЗООТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець із **зооте́хніки**.

ЗООТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Те саме, що **зоотехні́я**.

ЗООТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до зоотехніки.

ЗООТЕ́ХНІЯ, -ї, *ж.* Наука про розведення, годування, догляд, утримання та використання сільськогосподарських тварин.

ЗООТОКСИ́Н, -у, *ч.* Продукт життєдіяльності тваринних організмів, який є токсичним для інших видів тварин або людини.

ЗООТОМІ́Я, -ї, *ж.* Наука про внутрішню будову тіла тварин, їхніх органів, систем і організму в цілому.

ЗООФА́ГИ, -ів, *мн.* Організми, що живляться тваринною їжею.

ЗООФЕ́РМА, -и Господарство, в якому розводять диких хутрових звірів.

ЗООФІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Статеве збочення, що проявляється у задоволенні своїх сексуальних потреб із тваринами. 2. Запилення рослин тваринами.

ЗООФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зоофілії.

ЗООФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь тварин, частіше певного виду.

ЗООФО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до зоофобії.

ЗООФО́Р, -а, *ч.* Фриз, оздоблений тваринним орнаментом.

ЗООХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до зоохімії.

ЗООХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ біохімії.

ЗООХЛОРЕ́ЛИ, -ре́л, *мн.* Збірна назва мікроскопічних одноклітинних зелених водоростей, які живуть у симбіозі з деякими нижчими тваринами.

ЗООХО́РИ, -ів, *мн.* Тварини, які розповсюджують зачатки і насіння рослин і грибів.

ЗООХО́РІЯ, -ї, *ж.* Поширення плодів і насіння рослин за допомогою тварин, до тіла яких вони чіпляються або виділяються з екскрементами тварин, що живляться ними.

ЗООХО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до зоохорії.

ЗООЦЕ́Н, -у, *ч.* Представник зооценозу.

ЗООЦЕНО́З, -у, *ч.* Сукупність тварин, що входять до складу біоценозу.

ЗООЦИ́Д, -у, *ч.* Хімічна речовина, що використовується для боротьби зі шкідливими тваринами (головним чином гризунами).

ЗООЦИ́РК, -у, *ч.* Циркові номери за участю тварин.

ЗО́ПАЛУ, *присл.* У стані сильного збудження; необачно. // У перший момент після чого-небудь; не відчувши, не помітивши.

ЗОПРІВА́ТИ, ЗІПРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗОПРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Псуватися, розкладатися від сирості і тепла, гнити. 2. *розм.*, *рідко.* Вкриватися потом, потіти.

ЗОПРІ́ЛИЙ, ЗІПРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зопрі́ти**. // *у знач. прикм.*

ЗОПРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зопрі́лий**.

ЗОПРІ́ТИ *див.* **зопріва́ти**.

ЗОПСО́ВАНИЙ *див.* **зіпсо́ваний**.

ЗОПСО́ВАНІСТЬ *див.* **зіпсо́ваність**.

ЗОПСУВА́ТИ *див.* **зіпсува́ти**.

ЗОПСУВА́ТИСЯ *див.* **зіпсува́тися**.

ЗОПСУ́ТИЙ *див.* **зіпсу́тий**.

ЗОПСУТТЯ́ *див.* **зіпсуття́**.

ЗОПХНУ́ТИ *див.* **спиха́ти**.

ЗО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зора́ти**. // **зо́рано**, *безос. присудк. сл.*

ЗОРА́ТИ *див.* **зо́рювати**.

ЗОРГАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зорганізува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який зорганізувався.

ЗОРГАНІЗО́ВУВАТИ *див.* **зорганізува́ти**.

ЗОРГАНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зорганізува́ти**.

ЗОРГАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗОРГАНІЗО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Об'єднати, згуртувати кого-небудь із певною метою. 2. Створити, заснувати щось, покласти початок існуванню чого-небудь. 3. Влаштувати, підготувати що-небудь. 4. Надати чому-небудь організованого характеру; навести порядок у чомусь.

ЗОРГАНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ємося, -у́єтеся, *док.* 1. *також у що.* Об'єднатися, створивши яку-небудь групу, організацію. 2. *тільки 3 ос.* Створитися, заснуватися, виникнути. 3. *тільки 3 ос.* Набути організованого характеру.

ЗОРЕВИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **зо́ряний**.

ЗОРЕКРИ́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має на крилах зорі (у 5 знач.).

ЗОРЕЛІ́Т, -льо́та, *ч.* Міжпланетний космічний корабель.

ЗОРЕНО́СНИЙ, -а, -е. На якому зображені зірки.

ЗО́РЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **зоря́** 1, 2.

ЗОРЕПА́Д, -у, *ч.* Падіння великої кількості метеорів.

ЗОРЕПЛА́ВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Космічний політ до зір.

ЗОРЕПЛА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Людина, що здійснює політ у космос, до зір; космонавт.

ЗОРЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Формою схожий на зорю (у 1 знач.).

ЗОРЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зореподі́бний**.

ЗОРЕУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **зіркоутво́рення**.

ЗОРИ́НА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **зоря́** 1.

ЗОРИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зо́ряний**.

ЗОРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.*, *розм.* 1. Дивитися на кого-, що-небудь; пильно вдивлятися. 2. *з ким – чим.* Стежити очима за ким-, чим-небудь.

ЗОРІЄНТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зорієнтува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який зорієнтувався в чому-небудь.

ЗОРІЄНТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зорієнто́ваний**.

ЗОРІЄНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **орієнтува́ти**.

ЗОРІЄНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **орієнтува́тися**.

ЗОРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зорі́ти**.

ЗОРІ́ТИ, зорію, зорі́єш і зорю, зори́ш, *недок.* 1. *тільки 3 ос.*, *поет.* Сяяти, випромінюючи або відбиваючи світло; світити. // Вкриватися зорями, бути зоряним (про небо). // *перен.*, *кому.* Вказувати правильний шлях у житті, осявати життя. // *перен.* Бути величним, осяяним блиском слави. 2. *перев. 3 ос.* Блищати, виблискувати під дією проміння, світла. // Вирізнятися своїм кольором, освітленням; виднітися. // *перен.* Вирізнятися поміж інших яскравою зовнішністю, здібностями і т. ін. 3. *перен.* Сяяти, світитися (про очі). // *чим.* Виражати яке-небудь почуття (про очі). // Виявлятись у виразі обличчя, очей і т. ін. 4. Наближатися, наставати (перев. про світанок). // *безос.* ** **ще й на світ не зорі́ло**, *безос.* – не розвиднялося, не світало.

ЗО́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зо́ряний** 1.

ЗОРОАСТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Релігія, поширена в давнину і за середньовіччя в ряді країн Близького й Середнього Сходу (незначна кількість її прихильників є в Індії – парси, а також в Ірані – гебри), в основі якої лежить ідея вічної боротьби добра і зла.

ЗОРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до зору (у 1 знач.). ** **зорова́ вісь** – лінія, що сполучає передній і задній полюси очного яблука. **Зорова́ лі́нія** – лінія, яка сполучає точку фіксації об'єкта і центральну ямку сітківки. **Зорові́ ілю́зії** – несправжні, спотворені образи дійсності, які виникають у процесі зорового сприйняття. **Зорові́ пігме́нти** – світлочутливі пігменти фоторецепторів сітківки ока. 2. *спец.* Признач. для розглядання кого-, чого-небудь, спостереження за кимось, чимось. *Зорова трубка.*

ЗОРО́ВО-СЛУХОВИ́Й, -а́, -е́. Стосс. до зору і слуху, органів зору і слуху.

ЗОРУ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Зробити, поладнати що-небудь. 2. *неперех.*, *з ким – чим.* Справитися з ким-, чим-небудь.

ЗОРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зорюва́ти**.

ЗОРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. Ночувати просто неба. // Спати на зорі, на світанку. 2. *розм.* Не спати вночі.

ЗО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗОРА́ТИ**, -рю́, -ре́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Обробляти землю плугом. 2. Орючи, знищувати що-небудь. 3. *тільки док.* Порити землю, наробивши заглибин, вибоїн. // *перен.* Укрити зморшками (обличчя і т. ін.).

ЗО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **зо́рювати**.

ЗОРЯ́, -і́, *ж.* 1. Те саме, що **зі́рка** 1. // *нар.-поет.* Пестливе звертання до дівчини, жінки. 2. Яскраве освітлення горизонту перед сходом і після заходу сонця. // Час появи на горизонті такого освітлення. ** **Від (од) зорі́ до зорі́** – з ранку до вечора або з вечора до ранку. **До зорі́**: а) до настання темряви; б) до ранку. **На зорі́** – на світанку, рано-вранці. **Ні світ ні зоря́** – дуже рано. 3. *перен.*, *чого.* Початок, зародження чого-небудь. 4. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **зі́рка** 2. 5. *рідко.* Те саме, що **зі́рка** 3. 6. Ранковий або вечірній військовий сигнал, який виконується на барабані, горні чи трубі. 7. *розм.* Те саме, що **метео́р**. 8. *перев. мн.*, *діал.* Зірочки (у 4 знач.).

ЗО́РЯНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **зоря́** 1, 2, 5. // Вкритий, усіяний зорями, з великою кількістю зір. // Спрямований до зір, космічний. // Який буває, відбувається на зорі (у 2 знач.). // Який має на собі зорю (у 5 знач.). *Зоряний каталог.* ** **зо́ряний про́біг (запли́в)** – спортивне змагання, під час якого його учасники стартують з різних місць, а фінішують одночасно в одному пункті. 2. Сяючий, блискучий, як зорі; променистий (про очі). 3. Що стосується космонавтики, космічних польотів, пов'язаний з ними. *Зоряна програма.* // Служить для польотів у космосі; космічний. *Зоряні кораблі.* ** **зо́ряне місте́чко** – містечко, в якому ведеться підготовка космонавтів і в якому вони живуть. // Який є космонавтом; космічний. **Зо́ряні ві́йни** – виведення в космос ударної зброї; ведення воєнних дій з використанням космічного простору. 4. *перен.* Що стосується часу, моменту досягнення ким-, чим-небудь вищого успіху, тріумфу. ** **зо́ряна хворо́ба** – про зарозумілу поведінку людини, яка користується популярністю.

ЗОРЯНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **зо́ряний** 1.

ЗОРЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Ранкова зоря (у 2 знач.); світанок. 2. Те саме, що **зоря́** 1.

ЗО́РЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зо́ряний**.

ЗО́РЯНО. Присл. до **зо́ряний**. // *у знач. присудк. сл.*

ЗОРЯ́ТИ, -я́є, *недок.* *розм.* Те саме, що **зорі́ти**. // *безос.*

ЗОСЕРЕ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зосере́дити**. // **зосереджено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зосередився, зібрався в одному місці. // Спрямований в одне місце, в одну точку (головно про артилерійський вогонь). 3. *у знач. прикм.* Який зосередився повністю на чому-небудь; замислений. 4. *у знач. прикм.* Який здійснюється, виявляється в напруженні думок, уваги, зусиль і т. ін. // Глибокий, напружений (про думки, почуття і т. ін.). 5. *у знач. прикм.* Який перебуває у стані зібраності, готовності до чого-небудь, напружує свою увагу, свої думки, зусилля і т. ін.; зібраний. // Якому властиві зібраність, постійна заглибленість у свої думки, переживання, справи і т. ін. // Який виражає заглибленість у свої думки, переживання, справи тощо.

ЗОСЕРЕ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Скупчення, розміщення кого-, чого-небудь в одному місці. 2. Напруженість, зібраність (думок, почуттів і т. ін.). 3. Стан за знач. **зосере́джений** 5.

ЗОСЕРЕ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зосере́дити** і **зосере́дитися**. 2. Те саме, що **зосере́дженість** 3.

ЗОСЕРЕ́ДЖЕНО. Присл. до **зосере́джений** 3 – 5.

ЗОСЕРЕ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зосере́джувати**.

ЗОСЕРЕ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зосере́джувати**.

ЗОСЕРЕ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗОСЕРЕ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Збирати докупи, об'єднувати, розташовувати, скупчувати в одному місці, в одних руках, в одної людини і т. ін. // Спрямовувати в одне місце, в одну точку (перев. про артилерійський вогонь). ** **зосере́джувати у своі́й осо́бі (в собі́) що** – бути втіленням чого-небудь. 2. *на кому – чому.* Спрямовувати, звертати на кого-, що-небудь (думки, увагу, зу-

силля і т. ін.). 3. Сконцентровувати, напружувати (волю, думки, увагу і т. ін.).

ЗОСЕРЕ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗОСЕРЕ́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Збиратися докупи, об'єднуватися, розташовуватися, скупчуватися в одному місці, в одних руках, в однієї людини і т. ін. // Виявлятися, втілюватися в кому-, чому-небудь. 2. Спрямовувати, звертати на кого-, що-небудь свою увагу, свої думки, зусилля і т. ін. // Спрямовуватися, звертатися на кого-, що-небудь (про увагу, думки, зусилля і т. ін.). 3. Ставати зібраним, готовим до чого-небудь, напружуючи свою увагу, свої думки, зусилля і т. ін. // Заглиблюватись у свої думки, переживання і т. ін. // Посилюватися, напружуватися (про думки, увагу, зусилля і т. ін.).

ЗОСЕРЕ́ДИТИ *див.* **зосере́джувати.**

ЗОСЕРЕ́ДИТИСЯ *див.* **зосере́джуватися.**

ЗОСІ́БНА, *присл.* Те саме, що **зокре́ма́.**

ЗОСКНІ́ТИ, -ію, -ієш. Док. до **скні́ти.**

ЗО́СЛІПУ, *присл.* Недобачаючи або погано роздивившись.

ЗОСТАВА́ТИСЯ *і рідше* **ЗІСТАВА́ТИСЯ**, -аюся, -ає́шся, *недок.*, **ЗОСТА́ТИСЯ** *і рідше* **ЗІСТА́ТИСЯ**, -а́нуся, -а́нешся, *док.* 1. Продовжувати бути, залишатися де-небудь, не покидати якогось місця протягом певного часу. // *також з інфін.* Продовжувати перебувати, залишатися де-небудь з певною метою. // Продовжувати перебувати в якому-небудь положенні, знаходитися де-небудь, будучи поміщеним, залишеним там. 2. Продовжувати бути яким-, ким-, чим-небудь, залишатися в попередньому стані; не змінюватися. *Зоставатися при своїй думці.* 3. *тільки* 3 *ос.* Продовжувати існувати, зберігатися; не зникати. // Продовжувати жити, залишатися після смерті кого-небудь. // Бути в наявності (після використання, вжитку і т. ін. чого-небудь). // *безос.* // *від кого – чого або по кому – чому.* Зберігатися як слід, залишок чогось, що зникло, минуло, або після смерті кого-небудь. 4. Опинятися в якому-небудь стані, положенні, ставати ким-, чим-небудь або яким-небудь. // *без кого – чого.* Втрачати кого-, що-небудь, залишатися без когось, чогось. // *у чому.* Скинувши або втративши щось з одягу, виявлятися не повністю одягненим. // *за ким, кому.* Переходити в чиє-небудь користування, володіння; залишатись у спадщину. // *на кого.* Бути доглянутим ким-небудь. 5. Випадати комусь. 6. *з інфін., безос.* Бути на черзі для виконання, здійснення. ** **Нічо́го не зоста́ється, як ...** – про становище, коли немає з чого вибирати, – а можна діяти лише певним чином. 7. *до чого, перев. безос.* Бути в запасі, бути ще не використаним або не подоланим (про час, відстань і т. ін.).

ЗОСТА́ВИТИ *див.* **зоставля́ти.**

ЗОСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зоста́вити.** // **зоста́влено**, *безос. присудк. сл.*

ЗОСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗОСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* зоста́влять; *док., перех., рідко.* 1. Вирушаючи звідкись або кудись, не брати з собою, залишати на місці кого-, що-небудь. // *на кого.* Вирушаючи кудись, залишати кого-, що-небудь під чиїмось доглядом. 2. Залишати, віддавати у чиє-небудь користування. // Передавати у спадщину, заповідати. 3. Бути причиною появи, виникнення чого-небудь; спричиняти щось. // Викликати певні почуття, думки і т. ін. 4. Відкладати, зберігати щось для кого-, чого-небудь. // Призначати для чого-небудь. // Не віддавати, тримати у себе. 5. Пропонувати кому-небудь затриматися десь, примушувати кого-небудь не покидати якогось місця, посади і т. ін. // *з інфін.* Просити, примушувати затриматися з певною метою. 6. Іти, вирушати звідки-небудь, покидати якесь місце. // Залишати кого-небудь без своєї уваги, турбот, любові і т. ін. // *тільки док.* Залишити сиротами (дітей). 7. Зберігати, не знищувати, залишати недоторканим. // *також з інфін.* Залишати у попередньому стані, положенні. 8. *тільки док., ким.* Зробити яким-, ким-, чим-небудь, спричинити певний стан. 9. *без чого.* Не давати, позбавляти чого-небудь. 10. *із часткою* **не**, *тільки док.* Використати до кінця, повністю. // Позбавитись чого-небудь, знищити когось, щось повністю.

ЗОСТАНОВИ́ТИ *див.* **зостано́влювати.**

ЗОСТАНОВИ́ТИСЯ *див.* **зостано́влюватися.**

ЗОСТАНО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗОСТАНОВИ́ТИ**, -новлю́, -но́виш; *мн.* зостано́влять, *док., перех., розм.* 1. Припиняти чий-небудь рух; зупиняти. 2. Примушувати залишатися де-небудь; не відпускати. 3. Не радити щось робити, утримувати від чого-небудь. 4. Затримувати, зосереджувати на кому-, чому-небудь (погляд, очі, увагу і т. ін.).

ЗОСТАНО́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗОСТАНОВИ́ТИСЯ**, -новлю́ся, -но́вишся; *мн.* зостано́вляться; *док., розм.* 1. Припиняти свій рух; зупинятися. 2. Тимчасово залишатися, поселятися де-небудь. 3. *тільки* 3 *ос.* Припинятися, перериватися. 4. Спинятися, робити перерву в своїх діях. 5. *перев.* 3 *ос.* Затримуватися, зосереджуватися на кому-, чому-небудь (про погляд, увагу і т. ін.).

ЗОСТА́РЕНИЙ *див.* **зіста́рений.**

ЗОСТА́РИТИ *див.* **зіста́рити.**

ЗОСТА́РИТИСЯ *див.* **зіста́ритися.**

ЗОСТАРІ́ТИСЯ *див.* **зістарі́тися.**

ЗО́СТАРУ, *присл., рідко.* Через старість.

ЗОСТА́ТИСЯ *див.* **зостава́тися.**

ЗО́СТРАХУ, *присл.* Через страх, злякавшись.

ЗОСТРІ́НУТИ *див.* **зустріча́ти.**

ЗОСТРІ́НУТИСЯ *див.* **зустріча́тися.**

ЗОСТРІ́ТИ *див.* **зустріча́ти.**

ЗОСТРІ́ТИСЯ *див.* **зустріча́тися.**

ЗОСТРІЧА́ТИ *див.* **зустріча́ти.**

ЗОСТРІЧА́ТИСЯ *див.* **зустріча́тися.**

ЗОТЛІВА́ТИ *і рідше* **ЗІТЛІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗОТЛІ́ТИ** *і рідше* **ЗІТЛІ́ТИ**, -ію, -ієш, *док.* 1. *перев.* 3 *ос.* Руйнуватися, розпадатися від тривалого використання, лежання і т. ін. // Поступово розкладатися, гнити. 2. *перев.* 3 *ос.* Тліючи, згоряти до кінця, перетворюватися на попіл. 3. *перен.* Не знаходячи вияву, поступово зникати (про почуття).

ЗОТЛІ́ЛИЙ, *рідше* **ЗІТЛІ́ЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зотлі́ти, зітлі́ти.** // *у знач. прикм.*

ЗОТЛІ́ННЯ, ЗІТЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зотлі́ти, зітлі́ти.**

ЗОТЛІ́ТИ, ЗІТЛІ́ТИ *див.* **зотліва́ти.**

ЗОТНУ́ТИ *див.* **стина́ти**[1].

ЗОТНУ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зотну́ти.**

ЗОХО́ТИТИСЯ, -о́чуся, -о́тишся, *док., розм.* Виявити охоту, бажання; захотіти.

ЗО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **поба́чити.**

ЗО́ШИТ, -а, *ч.* 1. Зшиті аркуші чистого паперу в обкладинці для писання або малювання. 2. Окремий випуск періодичного видання або великого друкованого твору, що виходить частинами.

ЗО́ШИТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зо́шит.**

ЗО́ШИТОК, -тка, *ч.* Зменш.-пестл. до **зо́шит.**

З-ПЕ́РЕД, *прийм., з род. в.* Сполучення з прийм. **з-пе́ред** виражають: Просторові відношення 1. Вказує на об'єкт, від якого забирають, віддаляють кого-, що-небудь. 2. Вказує на об'єкт, перед яким, попереду якого що-небудь відбувається. Часові відношення. 3. *рідко.* Вказує на час, раніше якого відбувалася певна дія. 4. *рідко.* Вказує на особу, раніше за яку хто-небудь виконує певну дію.

З-ПІД, *рідше* **ІЗ-ПІД**, *прийм., з род. в.* Сполучення з прийм. **з-під (із-під)** виражають: Просторові відношення: 1. Вказує на дію або рух із місця, чим-небудь прикритого зверху. // Вказує на дію або рух із місця, що знаходиться безпосередньо біля якого-небудь предмета. 2. Вказує на місце (перев. місцевість), звідки хто-небудь родом, прибув або щось привезено і т. ін. Об'єктні відношення. 3. Вказує на предмет (посуд, тару і т. ін.), який раніше був вмістилищем чого-небудь. 4. Вказує на об'єкт, стан, положення і т. ін., від якого хто-, що-небудь звільняється.

З-ПО́ЗА, *прийм., з род. в.* Вказує на предмет, з протилежного чи зворотного боку якого спрямовано рух, дію.

З-ПО́ЗАД, *прийм.* Те саме, що **з-поза́ду.**

З-ПОЗА́ДУ, *присл., діал.* З-за спини.

З-ПО́МІЖ, *прийм., з род. в.* 1. Вказує на середовище або сукупність предметів, звідки виходить, виокремлюється, випадає і т. ін. хто-, що-небудь. 2. Вказує на сукупність осіб чи предметів, серед яких хтось, щось перебуває або відбувається яка-небудь дія.

З-ПО́НАД, *прийм., з род. в.* Вказує на предмет, через верхній край якого спрямовано дію, рух. // Вказує на предмет, місце, у безпосередній близькості від якого починається якась дія.

З-ПОПЕРЕ́Д, *прийм., з род. в., розм.* Те саме, що **попере́д.**

З-ПО́ПІД, *прийм.* Те саме, що **з-під.**

З-ПО́СЕРЕ́Д, *прийм., з род. в.* 1. Вказує на середовище або сукупність предметів, звідки хто-, що-небудь виходить, виокремлюється і т. ін. 2. Вказує на сукупність осіб або предметів, між якими перебуває хто-, що-небудь чи відбувається якась дія. // Вказує на сукупність осіб чи предметів, серед яких виділяють, вирізняють кого-, що-небудь за певними ознаками.

З-ПРО́МІЖ, *прийм., з род. в., розм.* Те саме, що **з-по́між.**

ЗРАБО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрабува́ти.**

ЗРАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., діал.* 1. Забрати силою. 2. Придбати грабіжництвом.

ЗРА́ДА, -и, *ж.* 1. Перехід на бік ворога; віроломство, зрадництво. 2. Порушення вірності у коханні, дружбі. 3. Відмовлення від своїх переконань, поглядів і т. ін.

ЗРА́ДЕЦЬ, -дця, *ч., діал.* Зрадник.

ЗРАДЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **зра́дець.**

ЗРА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зра́дити 1 – 3.** // **зра́джено**, *безос. присудк. сл.*

ЗРА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зра́джувати.**

ЗРА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за значя. **зра́джувати.**

ЗРА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех., рідше кому, чому, а також без додатка.* 1. Вчиняти зрадництво, діяти підступно, віроломно стос. до кого-, чого-небудь. 2. Порушувати вірність у коханні, дружбі. 3. Відмовлятися від попередніх звичок, переконань, поглядів і т. ін., переставати дотримуватися чого-небудь. *Зраджувати своєму слову.* 4. *перен.* Втрачатися, слабнути (про пам'ять, зір, слух і т. ін.). // Переставати виявлятися (про стан, почуття). // Переставати сприяти кому-небудь у чомусь (перев. про долю). 5. Виявляти, виказувати що-небудь перед кимось. 6. Не виправдовувати чиїх-небудь надій, сподівань.

ЗРА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗРА́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. *тільки док., розм.* Видати, виказати себе чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **зра́джувати 1.**

ЗРА́ДИТИ *див.* **зра́джувати.**

ЗРА́ДИТИСЯ[1] *див.* **зра́джуватися.**

ЗРА́ДИТИСЯ[2], -джуся, -дишся, *док., рідко.* Порадившись, вирішити що-небудь, домовитися про щось.

ЗРАДІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зраді́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який зрадів, відчув радість; радісний, веселий.

ЗРАДІ́ЛО. Присл. до **зраді́лий 2.**

ЗРАДІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., без додатка, кому, чому, з кого – чого, розм. ким, чим.* Відчути радість.

ЗРАДЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., рідко.* Те саме, що **зра́дник.**

ЗРАДЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Здатний на зраду, на підступний, віроломний вчинок. // Власт. зрадникові. // Здійснюваний зрадником. 2. Який порушує вірність у коханні, дружбі; невірний. 3. *перен.* Який має, містить несподівану небезпеку. // Який виказує, виявляє те, що хотілося б приховати, затамувати. // Який може підвести в потрібний момент; ненадійний. 4. *перен.* Який легко і часто змінюється; мінливий. 5. *перен.* Який може ввести в оману; оманливий.

ЗРАДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **зрадли́вий.**

ЗРАДЛИ́ВО. Присл. до **зрадли́вий.**

ЗРА́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **зрадли́вий.**

ЗРА́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто зраджує (у 1 – 3 знач.).

ЗРА́ДНИЦТВО, -а, *с.* Поведінка, вчинки зрадника.

ЗРА́ДНИЦЬКИ, *присл., рідко.* Те саме, що **по-зра́дницькому.**

ЗРА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **зра́дник.** // Здійснюваний зрадником. // В якому наявна зрада, який має підступний, віроломний зміст. 2. *перен.* Який криє в собі несподівану небезпеку. // Який виказує, виявляє те, що хотілося б приховати, затаїти. // На якого не можна покластися; ненадійний.

ЗРА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **зра́дник.**

ЗРА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Те саме, що **обра́дувати.**

ЗРА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док., розм.* Те саме, що **зраді́ти.**

ЗРА́ЗИ, -ів, *мн., кул.* М'ясні або картопляні котлети з начинкою.

ЗРАЗКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який є зразком (у 1 знач.). 2. Який може бути прикладом, взірцем для інших; взірцевий, досконалий.

ЗРАЗКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **зразко́вий.**

ЗРАЗКО́ВО. Присл. до **зразко́вий 2.**

ЗРАЗО́К, -зка́, *ч.* 1. Пробний виріб; окремий предмет, річ із ряду однакових. // Предмет, за яким можна скласти уявлення про інші подібні предмети. ** **До́слідно-промисло́вий зразо́к** – зразок продукції, виготовлений для перевірки працездатності його за умов промислового випуску. 2. *чого.* Типове втілення чого-небудь (властивості, якості, поведінки і т. ін.). 3. Той (те), якого варто наслідувати; взірець, приклад. 4. Вид, форма чи спосіб, прийняті як типові для виготовлення або влаштування чого-небудь. ** **На зразо́к** *чого* – подібний до чого-небудь, схожий на щось. 5. *діал.* Узор.

ЗРАЗО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **зразо́к 1, 3 – 5.**

ЗРА́ЗУ, *рідше* **ІЗРА́ЗУ**, *присл.* 1. Тієї ж миті, негайно, дуже швидко; зараз же. // Зовсім недавно, тільки що. // Без переходу, без проміжної стадії. // Раптом, несподівано. // За дуже короткий час, відразу. // З першого разу, від самого початку. // З першого погляду. 2. За один раз, одним замахом. // Разом, одночасно. 3. Близько біля чого-небудь, поряд із чимось. 4. *розм.* Поперва́х, спершу.

ЗРА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док., перех., с. г., заст.* Обробити землю ралом.

ЗРА́НА, *присл., розм.* 1. Те саме, що **зра́нку.** 2. *рідко.* Раніше ніж треба, передчасно.

ЗРА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зра́нити.** // *безос. присудк. сл.*

ЗРА́НИТИ *див.* **зра́нювати.**

ЗРА́НКУ, *присл.* 1. У ранковий час; вранці. 2. З ранкового часу, від самого ранку.

ЗРА́ННЯ, *присл.* Те саме, що **зра́нку.**

ЗРА́НОЧКУ, *присл.* Пестл. до **зра́нку.**

ЗРА́НЮВАТИ, -нюю, -нюєш, *недок.*, **ЗРА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* 1. Заподіювати рани, рану. 2. *перен.* Спричиняти кому-небудь душевний біль, страждання.

ЗРАТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зратифікува́ти.**

ЗРАТИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **ратифікува́ти.**

ЗРАХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., діал.* Порахувати.

ЗРЕАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **реагува́ти.** // *розм.* Зробити, сказати що-небудь у відповідь на які-небудь дії, слова.

ЗРЕАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., рідко.* Док. до **реалізува́ти.**

ЗРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрегулюва́ти.**

ЗРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зрегулюва́ти.**

ЗРЕГУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **регулюва́ти.**

ЗРЕДАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зредагува́ти.**

ЗРЕДАГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зредагува́ти.**

ЗРЕДАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **редагува́ти.**

ЗРЕДУКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зредукува́ти.** 2. *у знач. прикм., лінгв.* Те саме, що **редуко́ваний 2.** *Зредуковані звуки.* // *у знач.*

ім. **зредуко́ваний**, -ного, *ч.*

ЗРЕДУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зредукува́ти**.

ЗРЕДУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **редукува́ти**.

ЗРЕДУКУВА́ТИСЯ, -у́ється. Док. до **редукува́тися**.

ЗРЕЖИСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **режисува́ти**.

ЗРЕЗИГНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *зах.* Відмовитися, зректися.

ЗРЕЗЮМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрезюмува́ти**.

ЗРЕЗЮМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **резюмува́ти**.

ЗРЕКТИ́СЯ *див.* **зріка́тися**.

ЗРЕПЕТИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрепети́рувати**.

ЗРЕПЕТИ́РУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Злагодженість, зіграність у виконанні чого-небудь, досягнута завдяки репетиціям.

ЗРЕПЕТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *перех.* Док. до **репети́рувати**.

ЗРЕФЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зреферува́ти**.

ЗРЕФЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **реферува́ти**.

ЗРЕФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до зреформувати.

ЗРЕФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **реформува́ти**.

ЗРЕФОРМУВА́ТИСЯ, -у́ється. Док. до реформуватися.

ЗРЕЧЕ́ВИТИ *див.* **зрече́влювати**.

ЗРЕЧЕ́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрече́вити**.

ЗРЕЧЕ́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **зрече́вити**.

ЗРЕЧЕ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗРЕЧЕ́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* зречевлять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Втілювати що-небудь у щось речове, матеріальне.

ЗРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зректи́ся** 1. 2. Офіційний документ про відмову від своїх прав (перев. на престол).

ЗРЕШЕТИ́ТИ, -ечу́, -ети́ш, *док.*, **ЗРЕШЕ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Густо вкрити дірками; пробити в багатьох місцях.

ЗРЕШЕТИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Густо вкритися дірками.

ЗРЕШЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрешети́ти**.

ЗРЕШЕ́ЧУВАТИ *див.* **зрешети́ти**.

ЗРЕШЕ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зреше́чувати**.

ЗРЕ́ШТОЮ, *присл.* 1. Після всього; нарешті. 2. *із спол.* "а". Уживається у знач. протиставного спол., що відповідає словам в т і м, п р о т е. 3. *у знач. вставн. сл.* Указує на те, що підсумовує, завершує, закінчує що-небудь, висловлене раніше, або вживається при останньому слові якогось переліку. 4. *у знач. вставн. сл.* Уживається на означення крайнього ступеня незадоволення.

ЗРИВ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **зрива́ти** 5, 6 і **зрива́тися** 2, 6. *Зрив нарізки.* 2. Невдача, провал у здійсненні якоїсь справи, задуму.

ЗРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зрива́ти** 1, 2.

ЗРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗІРВА́ТИ**, зірву́, зі́рвеш, *док.*, *перех.* 1. Надломивши, відокремлювати від стебла, кореня і т. ін. (листок, квітку, плід тощо). 2. Рвучко відокремлювати що-небудь прикріплене. // Рвучким рухом знімати, стягати що-небудь із когось, чогось. // *безос.* // Руйнувати (про силу води, вітру та ін.). // *безос.* // Відокремлюючи верхній шар чого-небудь (пилу, піску, снігу і т. ін.), підносити вгору. // *перен.* Примушувати кого-небудь швидко покидати, залишати щось (місце перебування, роботу і т. ін.). 3. Примушувати кого-небудь дуже швидко, рвучко вставати, підніматися, рушати кудись. // *безос.* 4. Руйнувати що-небудь за допомогою вибухової речовини, вибухом. 5. Псувати (різь, нарізку і т. ін.) необережним рвучким рухом, сильним натисканням. 6. Перешкоджати здійсненню, виконанню, проведенню чого-небудь. 7. *розм.* Вимагаючи, одержувати. 8. *перен.* Бути причиною чого-небудь, викликати щось. // Зчиняти що-небудь. 9. *заст.* Припиняти зв'язки, знайомство і т. ін. з ким-, чим-небудь. ** **Зрива́ти го́лос** – надмірним напруженням пошкодивши голосові зв'язки, втрачати голос. **Зрива́ти злість** *перев. на кому* – спрямовувати на кого-небудь своє роздратування, свій гнів і т. ін.

ЗРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗІРВА́ТИСЯ**, зірву́ся, зі́рвешся, *док.* 1. Переставати триматися на чому-небудь; відокремлюватися від чого-небудь (про щось зачеплене, прикріплене або те, що висить, і т. ін.). // Відокремлюючись від гілки, падати додолу (про листя, плоди і т. ін.). // Звільнятися від яких-небудь пут, прив'язі і т. ін., розриваючи їх. // *перен.*, *розм.* Раптово втрачати витримку, самовладання, контроль над собою, не мати сили стримувати себе. 2. Падати вниз, не втримавшись на чому-небудь. // Падати, скочуватися, зсовуватися, втративши опору, рівновагу. // Рвучко зміщатися, зсуватися з чого-небудь. 3. Рвучко вставати, підніматися або дуже швидко залишати якесь місце; схоплюватися. // *у сполуч. зі сл.* н а б і г, н а р и с ь, в г а л о п *і т. ін.* Різко прискорювати рух; переходити на швидку ходу, біг. // *перен.*, *розм.* Раптово залишати якесь місцеперебування, кидати якусь роботу і т. ін. 4. Поривчасто, різко починатися (про бурю, дощ і т. ін.); починати дути (про вітер). // *на що*, *безос.* Повертати на початок чого-небудь. // *тільки недок.* Іти час від часу (про дощ, сніг), дути сильно, поривами (про вітер). 5. Починати раптово звучати; доноситися, лунати, розлягатися (про звуки). *Зриватися з язика.* 6. *перен.*, *розм.* Не виходити, не вдаватися або не відбуватися через що-небудь (про якусь справу, певний задум і т. ін.). // Не виконуватися, порушуватися. // Зазнавати невдачі. 7. *перен.*, *розм.* Вступати, приступати. // Поспішно або необдумано вируша-ти кудись. // *тільки недок.*, *рідко.* Мати намір, бажання що-небудь зробити; пориватися. 8. *тільки недок.* Раптово, стрімко обриватися (про рельєф). 9. Стрімко підніматися, злітати вгору. 10. *рідко.* Розриватися на частини під дією вибухівки; вибухати.

ЗРИ́ВИСТИЙ, -а, -е. З раптовими переходами у звучанні, уривчастий, нерівний (перев. про голос).

ЗРИ́ВИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **зри́вистий**.

ЗРИ́ВИСТО. Присл. до **зри́вистий**.

ЗРИ́ВНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто зриває якусь справу, роботу, заважає здійсненню або функціонуванню чогось.

ЗРИГНУ́ТИ *див.* **зри́гувати**.

ЗРИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зри́гувати**.

ЗРИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРИГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Те саме, що **відри́гувати**.

ЗРИКОШЕ́ТИТИ, -ить. Док. до **рикоше́тити**.

ЗРИКОШЕ́ТУВАТИ, -ує. Док. до **рикоше́тувати**.

ЗРИ́МИЙ, -а, -е. Який сприймається зором, видимий; відкритий, приступний для зору. // *перен.* Відчутний, виразний, помітний.

ЗРИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **зри́мий**.

ЗРИ́МО. Присл. до **зри́мий**.

ЗРИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **римува́ти**.

ЗРИНА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗРИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Підніматися з глибини води на поверхню; випливати. 2. *перен.* Стрімко підніматися, злітати вгору. // Раптово з'являтися, показуватися. 3. *перен.* Виникати, зароджуватися (про думки, почуття, рішення і т. ін.). // Поставати, з'являтися (в уяві, пам'яті, думках і т. ін.). // Ставати відчутним, виявлятися, проявлятися.

ЗРИНА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗРИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Починати звучати, доноситися (про звуки). // *тільки недок.* Лунати, чутися час від часу. 2. *тільки док.*, *з чого і без додатка.* Звільнитися від якоїсь прив'язі, пут і т. ін. або вислизнути, зірватися з чого-небудь. 3. Раптово залишати якесь місцеперебування; кидати якусь роботу і т. ін.

ЗРИ́НУТИ[1] *див.* **зрина́ти**[1].

ЗРИ́НУТИ[2] *див.* **зрина́ти**[2].

ЗРИСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрисува́ти**.

ЗРИСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зрисо́вувати**.

ЗРИСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРИСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Те саме, що **змальо́вувати** (у 1, 2 знач.).

ЗРИСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зрисо́вувати**.

ЗРИСУВА́ТИ *див.* **зрисо́вувати**.

ЗРИ́ТИ, зри́ю, зри́єш, *док.*, *перех.* Риючи, вибиваючи заглибини, ямки і т. ін., зробити нерівною якусь поверхню. // *перен.* Вкрити шрамами, зморшками (перев. обличчя).

ЗРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зри́ти**.

ЗРИХТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрихтува́ти**.

ЗРИХТО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зрихтува́ти**.

ЗРИХТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зрихтува́ти**.

ЗРИХТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* 1. *розм.* Док. до **рихтува́ти** 1. 2. *тех.* Док. до **рихтува́ти** 2.

ЗРИХТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *розм.* Док. до **рихтува́тися** 1.

ЗРІ́БНИЙ, -а, -е, *розм.* Витканий домашнім, кустарним способом (про полотно). // Пошитий з такого полотна.

ЗРІВНОВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрівнова́жити**. 2. *у знач. прикм.*, *рідко.* Те саме, що **урівнова́жений** 2.

ЗРІВНОВА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **зрівнова́жений** 2; спокій, витримка.

ЗРІВНОВА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зрівнова́жити**.

ЗРІВНОВА́ЖЕНО. Присл. до **зрівнова́жений** 2.

ЗРІВНОВА́ЖИТИ *див.* **зрівнова́жувати**.

ЗРІВНОВА́ЖИТИСЯ *див.* **зрівнова́жуватися**.

ЗРІВНОВА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для зрівноважування.

ЗРІВНОВА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зрівнова́жувати**.

ЗРІВНОВА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зрівнова́жувати**.

ЗРІВНОВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРІВНОВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Робити рівним чому-небудь за вагою, зводити до рівноваги. // Мати однакову вагу з чим-небудь.

ЗРІВНОВА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗРІВНОВА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Ставати рівним чому-небудь за вагою, набувати рівноваги. 2. *тільки недок.* Пас. до **зрівнова́жувати**.

ЗРІВНОВА́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зрівнова́жувати**.

ЗРІ́ВНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для зрівнювання.

ЗРІ́ВНЮВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зрі́внювальний**.

ЗРІ́ВНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зрі́внювати**.

ЗРІ́ВНЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **зрі́внювати**[1].

ЗРІ́ВНЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **зрі́внювати**[2].

ЗРІ́ВНЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ЗРІВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. *з ким – чим*, *у чому*, *чим.* Робити рівним, однаковим у чомусь. 2. *розм.* Те саме, що **порі́внювати**.

ЗРІ́ВНЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ЗРІВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Робити рівним, гладким, без западин або виступів. // Згладжувати. // Робити одного рівня з чим-небудь. ** **Зрівня́ти з земле́ю** – зруйнувати повністю, знищити. 2. *тільки док.* Розміститися в ряд або ряди по прямій лінії.

ЗРІ́ВНЮВАТИСЯ[1], -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗРІВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *з ким – чим*, *у чому*, *чим.* 1. Ставати рівним із ким-, чим-небудь у чомусь. 2. Ставитися нарівні з ким-, чим-небудь; виявлятися, бути рівним, однаковим із ким-, чим-небудь у чомусь. 3. *тільки недок.* Пас. до **зрі́внювати**[1].

ЗРІ́ВНЮВАТИСЯ[2], -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗРІВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. *з чим і без додатка.* Ставати рівним, гладким або робитися одного рівня з чим-небудь. 2. *розм.* Наближаючись, опинятися на одній лінії, поряд з ким-, чим-небудь. 3. *тільки док.*, *безос.*, *розм.* Минати, сповнятися (про вік, строк). 4. *тільки недок.* Пас. до **зрі́внювати**[2].

ЗРІ́ВНЮВАЧ, -а, *ч.* Прихильник повної рівності всіх людей в економічному і політичному аспектах.

ЗРІ́ВНЮВАЧКА, -и. Жін. до **зрі́внювач**.

ЗРІ́ВНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зрі́внювати**.

ЗРІВНЯ́ЛІВКА, -и, *ж.*, *розм.* Необґрунтоване, невиправдане зрівняння (*див.* **зрівня́ння**[1]) у чому-небудь. // Система оплати праці незалежно від її кількості та якості.

ЗРІВНЯ́ЛІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до зрівнялівки; заснований на засадах зрівнялівки.

ЗРІВНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Заснований на засадах зрівнювання у чому-небудь; однаковий, рівний для всіх або багатьох.

ЗРІВНЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Прихильник зрівнялівки.

ЗРІВНЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зрівня́льний**.

ЗРІ́ВНЯНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрівня́ти**[1].

ЗРІ́ВНЯНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрівня́ти**[2].

ЗРІВНЯ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **зрівня́ти**[1] 1 і **зрівня́тися**[1] 1.

ЗРІВНЯ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **зрівня́ти**[2].

ЗРІВНЯ́ТИ[1] *див.* **зрі́внювати**[1].

ЗРІВНЯ́ТИ[2] *див.* **зрі́внювати**[2].

ЗРІВНЯ́ТИСЯ[1] *див.* **зрі́внюватися**[1].

ЗРІВНЯ́ТИСЯ[2] *див.* **зрі́внюватися**[2].

ЗРІ́ДЖЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зріди́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Який має недостатню густоту; досить або в міру рідкий (про посіви, насадження, ліси і т. ін.).

ЗРІ́ДЖЕНИЙ[2], -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зріди́ти**[2]. // *у знач. прикм. Зріджений газ.*

ЗРІ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зрі́джений**[1] 2.

ЗРІ́ДЖЕННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **зріди́ти**[1] і **зріди́тися**.

ЗРІ́ДЖЕННЯ[2], -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **зріди́ти**[2].

ЗРІ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для зріджування.

ЗРІ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зрі́джувати**. 2. Якого можна зрідити.

ЗРІ́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зрі́джуваний** 2.

ЗРІ́ДЖУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **зрі́джувати**[1] і **зрі́джуватися**.

ЗРІ́ДЖУВАННЯ[2], -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **зрі́джувати**[2].

ЗРІ́ДЖУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРІДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* Робити рідшим (перев. посіви, насадження, ліси і т. ін.).

ЗРІ́ДЖУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРІДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *спец.* Перетворювати на рідину.

ЗРІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗРІДИ́ТИСЯ**, -ди́ться, *док.* Ставати рідшим (перев. про посіви, насадження і т. ін.).

ЗРІДИ́ТИ[1] *див.* **зрі́джувати**[1].

ЗРІДИ́ТИ[2] *див.* **зрі́джувати**[2].

ЗРІДИ́ТИСЯ *див.* **ЗРІ́ДЖУВАТИСЯ**.

ЗРІДІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зріді́ти**.

ЗРІДІ́ТИ, -і́є, *док.* Стати рідшим, менш густим.

ЗРІ́ДКА, *присл.* 1. Іноді, часом. 2. Де-не-де, місцями. // *розм.*, *рідко.* На відстані.

ЗРІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрідни́ти**. // *у знач. прикм.* Який зріднився.

ЗРІДНИ́ТИ *див.* **зрі́днювати**.

ЗРІДНИ́ТИСЯ *див.* **зрі́днюватися**.

ЗРІ́ДНУТИ, -не; *мин. ч.* зрід, -ла, -ло; *док.*, *діал.* Зрідіти.

ЗРІ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗРІДНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Робити близькими, дорогими одне одному; міцно зв'язувати, ріднити.

ЗРІ́ДНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ЗРІДНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* Ставати близькими, дорогими одне одному; ріднитися. // Звикати до чого-небудь; зживатися з чимось.

ЗРІЗ, -у, *ч.* 1. Поверхня, що утворюється від розрізування, зрізування чого-небудь. 2. Дуже тонка пластинка тканини, вирізана з якого-небудь організму для дослідження її будови. 3. Те саме, що **зрі́зування**.

ЗРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрі́зати**. // **зрі́зано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Скошений, похилий, непрямий. 3. *у знач. прикм.*, *спец.* Верхня частина якого обмежена площиною, паралельною основі (конуса, піраміди) або не паралельною основі (у призми, циліндра).

ЗРІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зріза́ти** 1.

ЗРІ́ЗАТИ *див.* **зрі́зувати**.

ЗРІЗА́ТИ *див.* **зрі́зувати**.

ЗРÍЗАТИСЯ *див.* **зрíзуватися.**
ЗРÍЗКА, -и, *ж., спорт.* Зрізаний м'яч.
ЗРÍЗОК, -зка, *ч.* 1. Те, що зрізане, відрізане від чого-небудь. 2. Діжка, зробл. із розрізаної на дві частини бочки.
ЗРÍЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зрізування.
ЗРÍЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зрíзувати** 1.
ЗРÍЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ЗРІЗÁТИ**, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗРÍЗАТИ**, зріжу, зріжеш, *док., перех.* 1. Ріжучи, відокремлювати що-небудь від чогось (перев. верхню частину). // Спилювати, зрубувати. // Знищувати, змітаючи з поверхні землі (горб, гірку і т. ін.). // Збивати (пострілом, різким ударом). ** **Зрíзати кут**, *перен.* – скорочувати віддаль, рухаючись навскоси. 2. *перен.* Звалювати, убивши або поранивши (кулею, снарядом і т. ін.). 3. *перен., розм.* Зменшувати, скорочувати, обмежувати що-небудь (кількість, суму тощо). 4. *перен., розм.* Іспитýючи кого-небудь, доводити до невдачі, провалу. 5. Різко бити по м'ячу, спрямовуючи його навскоси, убік.
ЗРÍЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗРÍЗАТИСЯ**, зріжуся, зріжешся, *док.* 1. Піддаватися зрізуванню. 2. *на чому і без додатка, перен., розм.* Зазнавати невдачі, провалу в якій-небудь справі, на іспиті і т. ін. 3. *тільки док., перен., розм.* Зав'язати гостру суперечку. // Азартно зіграти в якусь гру. 4. *тільки недок.* Пас. до **зрíзувати.**
ЗРÍЗУВАЧ, -а, *ч., спец.* Робітник, який зрізує що-небудь.
ЗРÍЗУВАЧКА, -и. Жін. до **зрíзувач.**
ЗРÍЗУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зрíзувати.**
ЗРІКÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ЗРЕКТИ́СЯ**, зречýся, зречéшся, *док., перех.* 1. Відмовлятися від чого-небудь; свідомо позбавляти себе чогось. // Відмовлятися від своїх прав на що-небудь (перев. на престол, духовний сан і т. ін.). // Поривати родинні чи інші зв'язки з ким-небудь, оголосивши близького чужим. // Відмовлятися від своїх попередніх висловлювань, переконань, поглядів і т. ін. // Переставати визнавати кого-, що-небудь. 2. *з інфін., розм.* Відмовлятися робити що-небудь. // *із спол.* що. Заперечувати що-небудь.
ЗРÍЛИЙ, -а, -е. 1. Який досяг повного розвитку. // Власт. людині, що досягла повного розвитку (про вік, пору життя). 2. *перен.* Який має великий досвід, досяг високої майстерності, цілком сформований. // Глибоко продуманий, створений, здійснений на основі великого досвіду, майстерності і т. ін.
ЗРÍЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Стан організму, який досяг повного розвитку. 2. *перен.* Високий ступінь розвитку досконалості, майстерності. *Атестат зрілості.* ** **Зрíлість товáру** – стадія циклу життя товару, яка характеризується тим, що більшість покупців уже придбала товар.
ЗРÍЛІШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **зрíлий.**
ЗРÍЛО, *присл.* Глибоко продумано; серйозно.
ЗРÍЛЬНИК, -а, *ч., текст.* Апарат для запарювання тканини.
ЗРÍЛЬНИКОВИЙ, -а, -е, *текст.* Прикм. до **зрíльник.**
ЗРІСТ, зрóсту, *ч.* 1. Те саме, що **зростáння**. 2. Довжина тіла людини. 3. *рідко.* Висота дерев, рослин, тварин. 4. *рідко.* Те саме, що **вік** 1. // Те саме, що **повноліття.**
ЗРÍТИ[1], зрію, зрієш, *недок.* 1. Ставати стиглим, спілим (про злаки, плоди і т. ін.). 2. Досягати фізичної або духовної зрілості. 3. *перен.* Розвиваючись, зміцнюватися, набувати викінченої форми; формуватися.
ЗРÍТИ[2], зрю, зриш, *недок., заст.* 1. *перех.* Бачити (у 2 знач.). 2. *неперех.* Дивитися (у 1 знач.).
ЗРОБИ́ТИ, зроблю, зрóбиш; *мн.* зрóблять; *док.* 1. *перех.* Виготовити який-небудь предмет, якусь річ і т. ін. // Приготувати їжу, виготовити напій. // Створити що-небудь. 2. *перех. і рідко неперех.* Виконати якýсь роботу, дію; виявити якусь діяльність; здійснити що-небудь. // *перех.* У сполуч. з деякими іменниками означає виконання, здійснення того, що виражають ці іменники. // *перех.* У сполуч. з іменниками на означення рухів (людини) вказує на здійснення цих рухів, виражених іменниками. // *перех.* У сполуч. зі словами на означення міри, кількості вказує на обсяг виконаної роботи, дії. // *перех., чим.* Досягти, домогтися чого-небудь завдяки чомусь, за допомогою чогось. ** **Зроби́ти бізнес**, *розм.* – мати якийсь зиск, вигоду, одержати що-небудь унаслідок певних дій, продажу, спекуляції і т. ін. 3. *перех. і неперех.* Учинити певним способом, чином. // *кому, чому, з ким – чим, рідко над ким.* Учинити як-небудь щодо когось, заподіяти кому-, чому-небудь щось. ** **Нічóго не зрóбиш** – уживається на означення неможливості вчинити так, як хочеш, на означення вимушеного примирення з тим, що є. **Що [ж ти] зрóбиш** – уживається на означення безпорадності, неможливості що-небудь змінити, щось вдіяти. **Що [ж ти] йомý зрóбиш** – уживається на означення неможливості впоратися з ким-, чим-небудь, вплинути на когось. 4. *перех., з ким – чим.* Використати певним чином, знайти якесь застосування і т. ін. 5. *перех.* Перетворити, обернути на кого-, що-небудь. // *кого ким.* Призначити чи обрати ким-небудь. // Схарактеризувати кого-небудь певним чином. // Довести до чого-небудь; надати кому-, чому-небудь певних якостей, властивостей. 6. *перех.* Надати певного виразу (обличчю, очам).
ЗРОБИ́ТИСЯ, зроблюся, зрóбишся; *мн.* зрóбляться; *док.* 1. Стати яким-небудь, набувши певних якостей, властивостей. // Набути певного зовнішнього вигляду (про людину) або певного виразу (про обличчя, очі). // Стати ким-небудь, набувши певного фаху, посісти якесь місце в суспільстві, обійняти посаду і т. ін. // Перетворитися на кого-, що-небудь. 2. *безос., кому і без додатка.* У сполуч. з присл. означає настання чогось у природі або появу якогось стану людини. 3. *з ким і без додатка.* Статися, відбутися, трапитися. 4. *розм.* З'явитися, утворитися.
ЗРÓБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зроби́ти.** // **зрóблено**, *безос. присудк. сл.* // **зрóблено**, *безос. присудк. сл., розм.* Наврочено, наслано ким-небудь невідомим.
ЗРÓБОК, -бка, *ч., діал.* Геть виснажена працею людина.
ЗРОГОВÍЛИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **зроговíти.**
ЗРОГОВÍЛІСТЬ, -лості, *ж., спец.* Властивість за знач. **зроговíлий.**
ЗРОГОВÍННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **зроговíти.**
ЗРОГОВÍТИ, -іє, *спец.* Док. до **роговíти.**
ЗРÓДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зроди́ти.**
ЗРÓДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зрóджувати.**
ЗРÓДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРОДИ́ТИ**, зроджý, зрóдиш, *док.* 1. *тільки док., перех.* Те саме, що **народи́ти.** 2. *перех., перен.* Бути причиною появи чого-небудь; створювати щось. // Викликати в кого-небудь якесь почуття. 3. *тільки док., перех. і неперех., розм.* Дати плоди, врожай; уродити.
ЗРÓДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗРОДИ́ТИСЯ**, зроджýся, зрóдишся, *док.* 1. *тільки док.* Те саме, що **народи́тися.** 2. *перен.* З'являтися, виникати. 3. *тільки док., розм.* Уродитися.
ЗРОДИ́ТИ *див.* **зрóджувати.**
ЗРОДИ́ТИСЯ *див.* **зрóджуватися.**
ЗРÓДУ, ЗРÓДУ-ВÍКУ, ЗРÓДУ-ЗВÍКУ, *присл., розм.* 1. Від природи, від народження. // За своєю природою. // Від самого початку життя, за весь час життя. // Все життя, дуже довгий час. // Завжди, з давніх-давен. 2. *із запереч.* не, ні. Ніколи, ні разу за все життя. // Ні в якому разі, нізащо.
ЗРÓДУ-ВÍКУ *див.* **зрóду.**
ЗРÓДУ-ЗВÍКУ *див.* **зрóду.**
ЗРÓЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зроїти.**
ЗРОЗУМÍЛИЙ, -а, -е. 1. Доступний для сприймання, ясний, дохідливий. // Який має близькі кому-небудь думки, погляди, інтереси і т. ін. 2. Який має підставу, закономірний. ** **Зрозумíла річ**, *у знач. вставн. сл.* – зрозуміло, звичайно.
ЗРОЗУМÍЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **зрозумíлий** 1.
ЗРОЗУМÍЛО. 1. Присл. до **зрозумíлий** 1. 2. *у знач. присудк. сл.* Ясно, очевидно. 3. *у знач. вставн. сл.* Уживається для підтвердження думки; звичайно. 4. *у знач. стверндж. част., розм.* Так, авжеж (уживається як відповідь).
ЗРОЗУМÍННЯ, -я, *с.* Дія чи її результат за знач. **зрозумíти.**
ЗРОЗУМÍТИ, -íю, -íєш, *док., перех., без додатка і з спол.* що. 1. Сприйняти розумом. // Правильно сприйняти зміст чого-небудь висловленого, написаного і т. ін. // Сприйняти зміст чого-небудь, висловленого, написаного нерідною мовою. // Сприйняти ідею, виражену в якому-небудь художньому творі (літературному, музичному і т. ін.). // Сприйняти певну інформацію, передану технічними або іншими засобами (сигналом, умовним знаком і т. ін.). // *кого.* Сприйняти зміст чого-небудь, висловленого кимось. // *кого.* Розгадати людину, її світогляд, логіку вчинків, стан і т. ін. // Уяснивши що-небудь, погодитися з чиїмись поглядами, бажаннями тощо; співчутливо поставитися до чийогось стану, настрою і т. ін. 2. Сприйняти, витлумачити певним чином. // Пояснити, оцінити як-небудь. 3. Спостерігаючи за ким-, чим-небудь, враховуючи певні ознаки і т. ін., здогадатися про щось. // Сприймаючи що-небудь органами чуття, визначити, встановити його сутність, місцеперебування і т. ін. 4. Проникнути в сутність чого-небудь, осмислити щось; збагнути. // Пізнати природу і закономірності якого-небудь явища. // Знайти причину чого-небудь, пояснення чомусь. 5. Зробити висновок, підсумовуючи, зіставляючи, узагальнюючи і т. ін. // Зміркувавши, уяснити очевидність чого-небудь. 6. Пройнятися свідомістю чого-небудь, усвідомити.
ЗРОЇ́ТИ, зрою, зроїш, *док., перех., спец.* Об'єднати в один рій.
ЗРОЇ́ТИСЯ, зроїться, *док.* 1. *спец.* Об'єднатися в один рій. 2. *перен.* Скупчитися де-небудь.
ЗРОМАНТИЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зромантизувáти.**
ЗРОМАНТИЗУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *перех.* Док. до **романтизувáти.**
ЗРÓНЕНИЙ, -а, -е, *поет.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрони́ти.**
ЗРОНИ́ТИ, зроню, зрóниш, *док., перех., поет.* 1. Не втримати, ненавмисне впустити. *Зронити сльозу.* 2. *перен.* Втратити (листя, пелюстки і т. ін.). 3. *перен.* Сказати, промовити коротко (перев. після мовчання). *Зронити слово.*
ЗРОНИ́ТИСЯ, зрóниться, *док., поет.* Впасти, скотитися (перев. про сльози).
ЗРОСИ́ТИ *див.* **зрóшувати.**
ЗРОСИ́ТИСЯ *див.* **зрóшуватися.**
ЗРОСÍЙЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зросíйщити.**
ЗРОСÍЙЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зросíйщити.**
ЗРОСÍЙЩИТИ *див.* **зросíйщувати.**
ЗРОСÍЙЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зросíйщувати.**
ЗРОСÍЙЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРОСÍЙЩИТИ**, -щу, -щиш, *док.* Поступово нав'язувати кому-небудь російську мову, звичаї.
ЗРÓСЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зрости́.** 2. *у знач. прикм.* Який зрісся.
ЗРОСЛОПЕЛЮСТКÓВИЙ, -а, -е. У якого зрослі пелюстки.
ЗРОСЛОПЕЛЮСТКÓВІ, -их, *мн.* Група родин покритонасінних дводольних рослин.
ЗРОСЛОПЕЛЮСТКÓВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **зрослопелюсткóвий.**
ЗРОСЛОЩÉЛЕПНИЙ, -а, -е. У якого кістки верхньої щелепи щільно зрощені.
ЗРОСЛОЩÉЛЕПНІ, -их, *мн.* Ряд костистих риб, у яких кістки верхньої щелепи щільно зрощені, зуби утворюють міцний "дзьоб".
ЗРОСТÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зростання. // Який сприяє зростанню.
ЗРОСТÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зростáти** і **зростáтися.**
ЗРОСТÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗРОСТИ́**, -тý, -тéш, *док.* 1. Ставати більшим, вищим, довшим у процесі росту. // *тільки док.* Ростучи, стати дорослим. // *тільки док.* Досягти зрілості, стиглості. // Рости у певних умовах; проводити дитячі роки у певному середовищі. // Збільшуватися за розміром, об'ємом. 2. Збільшуватися кількісно. // Збільшуватися, підвищуватися (про рівень чого-небудь). 3. *перен.* Ставати сильнішим, інтенсивнішим; набувати вищого ступеня. // Ставати значнішим, більшим, вищим. // *у що, до чого.* Внаслідок поступового посилення, розвитку яких-небудь якостей перетворюватися на щось інше; переростати. 4. *перен.* Набувати досвіду, уміння, певних знань, поширювати світогляд і т. ін. // *хто, на кого, ким.* Набуваючи певних якостей, ставати ким-небудь. // *на чому.* Виховувати, формувати погляди, смаки і т. ін. під впливом чого-небудь. 5. Досягати вищого ступеня розвитку. 6. З'являтися ростучи. // Будуватися, перетворюватися на щось внаслідок будівництва (про споруди, міста і т. ін.). // *рідко.* З'являтися, поставати де-небудь, перед кимось.
ЗРОСТÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ЗРОСТИ́СЯ**, -тýся, -тéшся, *док.* 1. З'єднуватись у процесі росту, утворюючи одне ціле. // Поновлювати свою цілісність у процесі заживання (про зламану кістку, краї рани і т. ін.). // Бути з'єднаним на переніссі (про брови). 2. *перен.* Ставати нерозривно з'єднаним, зв'язаним з ким-, чим-небудь, невіддільним від когось, чогось. // Звикати, прив'язуватися до кого-, чого-небудь; зрідняватися.
ЗРОСТÁЮЧИ. Дієприсл. до **зростáти.**
ЗРОСТÁЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зростáти.**
ЗРОСТИ́ *див.* **зростáти.**
ЗРОСТИ́СЯ *див.* **зростáтися.**
ЗРОСТИ́ТИ *див.* **зрóщувати.**
ЗРÓСТОК, -тка, *ч.* Утворення, що виникає внаслідок зрощення плодів, кристалів і т. ін.
ЗРÓШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зроси́ти** 1.
ЗРÓШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зрóшений.**
ЗРÓШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зроси́ти.** ** **Полí зрóшення** – земельні ділянки, зайняті під сільськогосподарські культури і періодично зрошувані стічними водами.
ЗРÓШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для зрошування.
ЗРÓШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **зрóшувати.**
ЗРÓШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зрóшувати.**
ЗРÓШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРОСИ́ТИ**, зрошý, зрóсиш, *док., перех.* 1. Вкривати краплинами, бризками; зволожувати. // Виступати краплинами па обличчі, тілі людини (про піт). // *безос.* // *спец.* Збризкувати, змочувати струменями рідини з метою лікування або дезинфекції. 2. Насичувати землю вологою, створюючи сприятливі умови для росту рослин. // Обводнювати якусь територію, ділянку, здійснюючи спеціальні заходи (споруджуючи канали, греблі і т. ін.).
ЗРÓШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗРОСИ́ТИСЯ**, зрошýся, зрóсишся, *док.* 1. Вкриваючись краплинами, бризками чого-небудь, ставати вологим; зволожуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **зрóшувати.**
ЗРÓШУВАЧ, -а, *ч.* 1. Штучне або природне водоймище, яке зрошує ґрунт. 2. Спеціальний пристрій, механізм, прилад, признач. для зрошування. *Садовий зрошувач.*
ЗРÓЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрости́ти.** // **зрóщено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зрісся.
ЗРÓЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зрости́ся.** 2. Те, що зрослося. ** **Фразеологíчне зрóщення**, *лінгв.* – стійке сполучення слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний на складові частини вислів.
ЗРÓЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зрóщувати** 2 і **зростáтися.**
ЗРÓЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРОСТИ́ТИ**, зрощý, зрости́ш, *док., перех.* 1. Доглядаючи, забезпечувати ріст, розвиток кого-, чого-небудь; вирощувати. // Будучи придатною, доброю основою, сприяти ростові, розвиткові чого-небудь. // *перен.* Докладаючи багато сил, енергії, створювати що-

небудь. // *перен.* Дбайливо виховувати, прищеплюючи певні навички, погляди і т. ін. 2. *спец.* Зв'язуючи, зварюючи і т. ін. кінці або краї чогонебудь, з'єднувати. // Приживляти відокремлену тканину організму.

ЗРО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **зро́щувати** 2.

ЗРУБ, -у, *ч.* 1. *у сполуч. з прийм.* **на**. Дія за знач. **зруба́ти**. 2. Місце, по якому було зрубано чи розрубано дерево. 3. Місце, де було вирубано ліс. 4. Спосіб зведення стін будинків або споруд із колод чи брусів, що їх укладають горизонтальними рядами, а в кутах і місцях перетинання з'єднують врубками. // Будь-яка споруда, побудована таким способом.

ЗРУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зруба́ти**.

ЗРУБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зруба́ти**.

ЗРУ́БАНЬ, -і, *ж.* Те саме, що **зруб**.

ЗРУБА́ТИ *див.* **зру́бувати**.

ЗРУБИ́ТИ, -ублю́, -у́биш; *мн.* зру́блять; *док.*, *перех.*, *рідко*. Побудувати з колод, брусів.

ЗРУ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зруби́ти**.

ЗРУ́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **зрубу**.

ЗРУ́БОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зруб** 4.

ЗРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зру́бувати**.

ЗРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Рубаючи, відокремлювати щонебудь від основи. // Рубаючи, знищувати; вирубувати. 2. Видаляти з поверхні що-небудь, ударяючи чимось гострим.

ЗРУ́БУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зру́бувати**.

ЗРУДІ́ЛИЙ, -а, -е. Який став рудим.

ЗРУЙНО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зруйнува́ти**. // **зруйно́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зруйнувався.

ЗРУЙНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зруйно́ваний** 2.

ЗРУЙНО́ВНИЙ, -а, -е. Який піддається руйнуванню.

ЗРУЙНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність піддаватися руйнуванню.

ЗРУЙНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зруйно́вувати**.

ЗРУЙНО́ВУВАТИ *див.* **зруйнува́ти**.

ЗРУЙНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зруйнува́ти** і **зруйнува́тися**.

ЗРУЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЗРУЙНО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Перетворити на руїни, розбити, розламати. // Порушити цілісність чогонебудь; пошкодити. // *перен.* Довести до повного розорення, розвалу. 2. *перен.* Порушити, розладнати або знищити що-небудь.

ЗРУЙНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Розвалитися (від часу, негоди і т. ін.), перетворитися на руїни. // *перен.*, *рідко.* Розоритися. 2. *перен.* Порушитися, зникнути.

ЗРУКО́ВАНИЙ, -а, -е, *зах.* Заручений.

ЗРУСИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *іст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зрусифікува́ти**. // **зрусифіко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЗРУСИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *іст.* Док. до **русифікува́ти**.

ЗРУСИФІКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *іст.* Док. до **русифікува́тися**.

ЗРУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Добре пристосований для чогонебудь, приємний у користуванні. // Який відповідає певним вимогам; придатний для кого-, чогонебудь. 2. Такий, як треба для здійснення чогонебудь; сприятливий. // Яким легко, вигідно скористатися. 3. *рідко.* Який не вимагає великих зусиль; легкий. // Який не завдає клопоту, неприємностей; приємний. 4. *розм.* Вправний, спритний. // З певними навичками, майстерністю. // Який здійснюється вправно, спритно.

ЗРУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Якість за знач. **зру́чний** 1. // Можливість задоволення яких-небудь потреб. 2. *перев. у мн.* Те, що робить щось зручним у користуванні, полегшує побут (про пристрої, обладнання і т. ін.); вигоди. 3. *розм.* Властивість за знач. **зру́чний** 4.

ЗРУЧНІ́ШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **зру́чно**.

ЗРУ́ЧНО, *присл.* 1. Так, що задовольняє у певному аспекті. 2. *у знач. присудк. сл.* Вигідно, сприятливо. 3. *у знач. присудк. сл.* Цілком доречно, пристойно. 4. *розм.* Вправно, спритно.

ЗРУЧНОЗАМІ́ННИЙ, -а, -е. Який зручно замінити.

ЗРУЧНОЗАМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зручнозамі́нний**.

ЗРУША́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **зру́шування**.

ЗРУША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Те саме, що **зру́шувати**.

ЗРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зру́шити** 1, 2, 4. // **зру́шено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *заст.* Який відчуває велике хвилювання, схвильований. // Який виражає хвилювання.

ЗРУ́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зру́шити** і **зру́шитися**. 2. *перен.* Помітна зміна в чому-небудь у кращий бік; помітний рух уперед, успіх. 3. *заст.* Зворушення, хвилювання. 4. *спец.* Деформація пружного тіла, за якої шари його зрушуються, зміщаються один відносно одного. 5. *мед.* Зміна, порушення функцій (окремих органів чи всього організму людини).

ЗРУ́ШИТИ *див.* **зру́шувати**.

ЗРУ́ШИТИСЯ *див.* **зру́шуватися**.

ЗРУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зру́шувати**.

ЗРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зру́шувати** 1 – 3.

ЗРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗРУ́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док.* 1. *перех.* Докладаючи зусиль, переміщати, зсовувати (з місця). // Зміщувати, позбавляти попереднього положення. 2. *перех.* Надавати руху чому-небудь, примушувати рухатися кого-, що-небудь. // *тільки док.*, *перен.* Зробити активним, діяльним; заохотити до чого-небудь, підняти. 3. *неперех.* Починати рухатися, переміщатися. 4. *тільки док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **пору́шити**. 5. *перех.*, *перен.*, *заст.* Викликати співчуття, милосердя. // Викликати глибокі почуття, хвилювати.

ЗРУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗРУ́ШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* Починати рухатися, переміщатися. // Втрачати попереднє положення. // *перен.* Починати діяти.

ЗРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗРЯДИ́ТИ**, зряджу́, зря́диш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Вбирати, чепурити. 2. Споряджати, збирати (в дорогу і т. ін.). // Відряджати куди-небудь. 3. Наймати, домовляти.

ЗРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗРЯДИ́ТИСЯ**, зряджу́ся, зря́дишся, *док.*, *діал.* 1. Вбиратися, чепуритися. 2. Споряджатися, збиратися (в дорогу і т. ін.).

ЗРЯДИ́ТИ *див.* **зряджа́ти**.

ЗРЯДИ́ТИСЯ *див.* **зряджа́тися**.

ЗРЯ́ДУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по́спіль**.

ЗРЯТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Врятувати.

ЗРЯ́ЧИЙ, -а, -е. Який має зір, бачить; прот. с л і п и й. // *у знач. ім.* **зря́чий**, -чого, *ч.*; **зря́ча**, -чої, *ж.* Про людину, яка має зір, бачить. // *перен.* Який помічає, розуміє те, що відбувається навколо.

ЗСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зсади́ти**.

ЗСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зса́джувати**.

ЗСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗСАДИ́ТИ**, зсаджу́, зса́диш, *док.*, *перех.* 1. *з чого і без додатка.* Допомагати кому-небудь, хто сидить на чомусь, спуститися униз; знімати. // Допомагати комунебудь або примушувати когось вийти (з автомобіля, поїзда і т. ін.); висаджувати. // *перен.*, *розм.* Знімати кого-небудь з посади, яку він обіймав; скидати. 2. Піднімаючи, поміщати кого-, що-небудь десь, на чомусь, допомагати вилізти на що-небудь високе, на когось високого.

ЗСА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зса́джувати**.

ЗСАДИ́ТИ *див.* **зса́джувати**.

ЗСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зсели́ти**.

ЗСЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зсели́ти** і **зсели́тися**.

ЗСЕЛИ́ТИ *див.* **зселя́ти**.

ЗСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **зселя́тися**.

ЗСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗСЕЛИ́ТИ**, зселю́, зсе́лиш, *док.*, *перех.* 1. Переселяючи з різних місць, поселяти разом, в одному місці. 2. *з чого*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **виселя́ти**.

ЗСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ЗСЕЛИ́ТИСЯ**, зсе́литься, *док.* 1. Переселяючись із різних місць, поселятися разом, в одному місці. 2. *з чого*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **виселятися** 1.

З-СЕ́РЕД, *прийм.*, *з род. в.* 1. Вказує на місце, предмет і т. ін., з середини яких спрямовані дія, рух або звідки щось витягають, виймають тощо. 2. Вказує на сукупність осіб чи предметів, з яких вибирають або з середовища яких вирізняють кого-, що-небудь; з-поміж, серед.

ЗСЕРЕ́ДИНИ, *рідко* **ІЗСЕРЕ́ДИНИ**. 1. *присл.* З внутрішньої частини чого-небудь; прот. з з о в н і, з о к о л а. // З внутрішнього боку чого-небудь. // У межах, у внутрішній частині чого-небудь; усередині. 2. *у знач. прийм.*, *в род. в.* Указує на рух або напрям дії кого-, чого-небудь із внутрішньої частини чого-небудь.

ЗСИЛЬНОПОСЕ́ЛЕНЦІ, -ів, *мн.* У Росії в 1822 – 1917 р. – офіційна назва осіб, засланих на безстрокове поселення в Сибір або таких, що відбули термін каторги.

ЗСИНІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **зсині́ти**.

ЗСИНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Посиніти.

ЗСИП, -у, *ч.* Загорода для зерна у коморі.

ЗСИ́ПА, -и, *ж.*, *зах.* Кошик для зерна в коморі.

ЗСИПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зсипання.

ЗСИПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який що-небудь зсипає.

ЗСИПА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **зсипа́льник**.

ЗСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зсипа́ти**.

ЗСИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зсипа́ти**.

ЗСИ́ПАТИ *див.* **зсипа́ти**.

ЗСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* зси́плють; *док.*, *перех.* Сиплючи, поміщати що-небудь кудись. // Висипаючи в одне місце, збирати докупи що-небудь сипке або дрібне.

ЗСИПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **зсипа́ти**.

ЗСИПНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для зсипання чого-небудь.

ЗСИ́ПНИК, -а, *ч.* Те саме, що **зсипа́льник**.

ЗСИ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **зси́пник**.

ЗСИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **зсипа́ння**.

ЗСИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зсиса́ти**.

ЗСИСА́ТИ, зсисаю, зсисаєш, *недок.*, **ЗІССА́ТИ**, зіссу́, зіссе́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Ссучи, вбирати в себе рідину, вологу з поверхні чого-небудь. // Штучно відсмоктувати, зціджувати залишкове молоко у породіллі.

ЗСИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зсиха́ти** і **зсиха́тися**.

ЗСИХА́ТИ *і рідко* **ІЗСИХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗСО́ХНУТИ** *і рідко* **ІЗСО́ХНУТИ**, **ЗСО́ХТИ** *і рідко* **ІЗСО́ХТИ**, -хну, -хнеш; *мин. ч.* зсох, -ла, -ло *і* зсо́хнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Повністю втрачаючи вологу, ставати зовсім сухим; висихати, пересихати. // Стаючи сухим, втрачати життєздатність (про рослини). 2. *перен.* Робитися худим, виснаженим од тяжкої праці, хвороби, горя тощо.

ЗСИХА́ТИСЯ *і рідко* **ІЗСИХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗСО́ХНУТИСЯ** *і рідко* **ІЗСО́ХНУТИСЯ**, **ЗСО́ХТИСЯ** *і рідко* **ІЗСО́ХТИСЯ**, -хнуся, -хнешся; *мин. ч.* зсо́хся *і* зсо́хнувся, -лася, -лося; *док.* 1. Пересихаючи, зменшуватися в об'ємі; ставати зморщеним, твердим. 2. *перен.* Худнучи, ставати меншим (про людину, частини її тіла).

ЗСІДАНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Створожена частина молока після його скисання.

ЗСІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зсіда́тися**. ** **Зсіда́ння кро́ві** – здатність крові перетворюватись на зсідок в результаті зміни нормальних умов.

ЗСІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗСІ́СТИ**, зсяду, зся́деш, *док.* Сходити, злазити на землю (з коня, воза і т. ін.).

ЗСІДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЗСІ́СТИСЯ**, зся́деться, *док.* 1. Густнути, утворюючи згустки (про молоко, кров та деякі інші рідини); запікатися згустком (про кров). 2. Ущільнюючись, зменшуватися в об'ємі, ставати коротшим, вужчим (про тканини, шкіру і т. ін.).

ЗСІДНИ́Й, -а́, -е́. Який зсідається, здатний зсідатися.

ЗСІ́ДОК, -дка, *ч.*, *мед.* Згусток крові, що утворився внаслідок її зсідання.

ЗСІК, -у, *ч.*, *спец.* Яловичина з верхньої частини стегна.

ЗСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗСІКТИ́**, зсічу́, зсіче́ш, *док.*, *перех.* Рубати на шматки; сікти.

ЗСІКТИ́ *див.* **зсіка́ти**.

ЗСІ́ЛИЙ, -а, -е. Який зсівся. *Зсіле молоко.*

ЗСІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зсі́лий**.

ЗСІ́СТИ *див.* **зсіда́ти**.

ЗСІ́СТИСЯ *див.* **зсіда́тися**.

ЗСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зсікти́**.

ЗСКА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зска́кувати**.

ЗСКА́КУВАТИ *див.* **зіска́кувати**.

ЗІСКО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зіскобли́ти**.

ЗІСКОБЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш. Док. до **скобли́ти**.

ЗІСКО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зіско́блювати**.

ЗІСКО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Зчищати, знімати верхній шар чогось чим-небудь гострим.

ЗІСКО́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **зіско́блювати**.

ЗСКО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зскобли́ти**.

ЗСКОБЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.* Те саме, що **зіскобли́ти**.

ЗСКО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зско́блювати**.

ЗСКО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що **зіско́блювати**.

ЗСКО́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **зско́блювати**.

ЗСКОВЗНИ́Й, -а́, -е́. Який може, здатний зсковзнути.

ЗСКОВЗНУ́ТИ *див.* **зіско́взувати**.

ЗСКОВЗНУ́ТИСЯ *див.* **зіско́взуватися**.

ЗСКО́ВЗУВАННЯ *див.* **зіско́взування**.

ЗСКО́ВЗУВАТИ *див.* **зіско́взувати**.

ЗСКО́ВЗУВАТИСЯ *див.* **зіско́взуватися**.

ЗСКО́ЧИТИ *див.* **зіска́кувати**.

ЗСКРЕ́БЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зскріба́ти**.

ЗСКРЕБТИ́ *див.* **зшкріба́ти**.

ЗСКРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зскріба́ти**.

ЗСКРІБА́ТИ *див.* **зшкріба́ти**.

ЗСКУ́БТИ *див.* **зску́бувати**.

ЗСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗСКУ́БТИ**, -бу́, -бе́ш, *док.*, *перех.* Скубучи, поступово виривати щонебудь (волосся, пір'я, траву і т. ін.).

ЗСЛИЗА́ТИ *і рідко* **ІЗСЛИЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗСЛИЗНУ́ТИ** *і рідко* **ІЗСЛИЗНУ́ТИ**, **ЗСЛИ́ЗТИ** *і рідко* **ІЗСЛИ́ЗТИ**, зслизну́, зслизне́ш; *мин. ч.* зслиз, -ла, -ло *і* зслизну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.* 1. Швидко і непомітно відокремлюватися від чого-небудь, спадати з поверхні чогось; зісковзувати. 2. *розм.* Безслідно зникати; щезати.

ЗСЛИЗНУ́ТИ *див.* **зслиза́ти**.

ЗСЛИ́ЗТИ *див.* **зслиза́ти**.

ЗСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зсо́вувати**.

ЗСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зсо́вувати**.

ЗСО́ВУВАТИ *і рідко* **ІЗСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, **ЗСУВА́ТИ** *і рідко* **ІЗСУВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗСУ́НУТИ** *і рідко* **ІЗСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Соваючи, сунучи що-небудь, переміщати в інше місце. 2. Пересуваючи окремі предмети, наближати їх один до одного, збирати в одне місце, докупи. // Наближати одне до одного; зводити.

ЗСО́ВУВАТИСЯ *і рідко* **ІЗСО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, **ЗСУВА́ТИСЯ** *і рідко* **ІЗСУВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗСУ́НУТИСЯ** *і рідко* **ІЗСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Соваючись, сунучись, переміщатися в інше місце. // Не втримавшись де-небудь, повільно спадати, скочуватися на землю, підлогу і т. ін. похилою поверхнею. // Сповзати, злазити з чого-небудь на землю, підлогу і т. ін. // Переміщатися, сповзати (про гірські породи, ґрунт і т. ін.). 2. Пересуваючись у напрямі один до одного, зближатися, збиратися в одному місці (про предмети). // Сідати ближче, щільніше один до одного (про людей). // Наближатися одне до одного; зводитися. 3. *тільки недок.* Пас. до **зсо́вувати**, **зсува́ти**.

ЗСО́ХЛИЙ, *рідко* **ІЗСО́ХЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зсо́хнути**, **зсо́хти**, **ізсо́хнути**, **ізсо́хти**.

ЗСО́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зсо́хлий**.

ЗСО́ХНУТИ *див.* **зсиха́ти**.

ЗСО́ХНУТИСЯ *див.* **зсиха́тися**.

ЗСО́ХТИ *див.* **зсиха́ти**.

ЗСО́ХТИСЯ *див.* **зсиха́тися**.

ЗСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Який зспівався.

ЗСПІВА́ТИСЯ *див.* **зспі́вуватися**.

ЗСПІ́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗСПІВА́ТИСЯ**,

-аюся, -а́єшся, *док.* 1. Співаючи хором, домагатися злагодженості, гармонійного звучання. 2. *перен., розм., рідко.* Виявляти єдність, погодженість у вчинках, діях, переконаннях тощо.
ЗСПО́ДУ *див.* **зіспо́ду.**
ЗСТА́РЕНИЙ *див.* **зіста́рений.**
ЗСТА́РИТИ *див.* **зіста́рити.**
ЗСТА́РИТИСЯ *див.* **зіста́ритися.**
ЗСТА́РІТИ *див.* **зіста́ріти.**
ЗСТА́РІТИСЯ *див.* **зіста́рітися.**
ЗСТАРОДА́ВНА, *присл.* З давніх часів, з давнíх-давен.
ЗСТИКО́ВАНИЙ *див.* **зістико́ваний.**
ЗСТИКУВА́ТИ *див.* **зістикува́ти.**
ЗСТРИБНУ́ТИ *див.* **зістри́бувати.**
ЗСТРИ́БУВАННЯ *див.* **зістри́бування.**
ЗСТРИ́БУВАТИ *див.* **зістри́бувати.**
ЗСТРИГА́ТИ, ЗІСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ЗСТРИ́ГТИ,** зстрижу́, зстриже́ш, *док., перех.* Зрізувати ножицями або машинкою (волосся, вовну і т. ін.).
ЗСТРИГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **зстрига́ти.**
ЗСТРИ́ГТИ *див.* **зстрига́ти.**
ЗСТРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зстри́гти.**
ЗСТРОЧИ́ТИ *див.* **зістрочи́ти.**
ЗСТРО́ЧУВАНИЙ *див.* **зістро́чуваний.**
ЗСТРО́ЧУВАННЯ, *див.* **зістро́чування.**
ЗСТРО́ЧУВАТИ *див.* **зістро́чувати.**
ЗСТРУ́ГАНИЙ *див.* **зістру́ганий.**
ЗСТРУГА́ТИ *див.* **зістру́гувати.**
ЗСТРУГА́ТИСЯ *див.* **зістру́гуватися.**
ЗСТРУ́ГУВАННЯ *див.* **зістру́гування.**
ЗСТРУ́ГУВАТИ *див.* **зістру́гувати.**
ЗСТРУ́ГУВАТИСЯ *див* **зістру́гуватися.**
ЗСТРУ́ЖЕНИЙ *див.* **зістру́жений.**
ЗСТУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зступа́ти.**
ЗСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ЗСТУПИ́ТИ,** зступлю, зсту́пиш; *мн.* зсту́плять; *док., діал.* Сходити з чого-небудь.
ЗСТУПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.,* **ЗСТУПИ́ТИСЯ,** зсту́питься; *мн.* зсту́пляться; *док.* 1. Підходячи ближче один до одного, ставати щільніше; сходитися разом. 2. *діал.* Зсихатися (про чоботи, черевики і т. ін.).
ЗСТУПИ́ТИ *див.* **зступа́ти.**
ЗСТУПИ́ТИСЯ *див.* **зступа́тися.**
ЗСТУ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зступи́ти.**
ЗСУВ, -у, *ч.* 1. *спец.* Порушення симетричного розташування суміжних деталей, дотичних поверхонь і т. ін. // Зміщення, деформація, незбігання. ** **зсув фаз** – незбігання у часі однакових фаз двох періодичних змінюваних величин. 2. *тех.* Деформація пружного тіла, за якої його шари зсуваються, переміщаються один стосовно до одного. 3. *геол.* Переміщення (сповзання) верхнього шару землі схилом униз під дією сили ваги. 4. *ел., радіо.* Неодночасне проходження через нульове або максимальне значення двох відповідних величин (струму – напруги і т. ін.). 5. У системах обробки інформації – переміщення деяких або всіх символів слова на задану кількість символьних місць в заданому напрямку. ** **Логі́чний зсув** – зсув усіх розрядів (знаків) машинного слова. **Циклі́чний зсув** – логічний зсув, в якому розряди (знаки), зсунені з одного кінця машинного слова чи регістра, записуються в інший кінець.
ЗСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зсування.
ЗСУ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зсува́ти.**
ЗСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зсува́ти** і **зсува́тися.**
ЗСУВА́ТИ *див.* **зсо́бувати.**
ЗСУВА́ТИСЯ *див.* **зсо́вуватися.**
ЗСУВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зсува́ти.**
ЗСУВНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Прикм. до **зсув.**
ЗСУ́ВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зсув.**
ЗСУВОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який знаходиться під загрозою зсуву. *Зсувонебезпечна місцина.*
ЗСУВОНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зсувонебезпе́чний.**
ЗСУДО́МИТИ, -ить, *перех.* Док. до **судо́мити.** // *безос.*
ЗСУДО́МИТИСЯ, -иться; *мн.* зсудо́мляться. Док. до **судо́митися.**
ЗСУДО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зсудо́мити.**
ЗСУ́КАНИЙ, *рідко* **ІЗСУ́КАНИЙ,** -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зсука́ти, ізсука́ти.**
ЗСУКА́ТИ *див.* **зсу́кувати.**
ЗСУКА́ТИСЯ *див.* **зсу́куватися.**
ЗСУ́КУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для зсукування
ЗСУ́КУВАЛЬНИК, -а, *ч., спец.* Робітник, який зсукує нитки.
ЗСУ́КУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **зсу́кувальник.**
ЗСУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зсу́кувати.**
ЗСУ́КУВАТИ *і рідко* **ІЗСУ́КУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.,* **ЗСУКА́ТИ** *і рідко* **ІЗСУКА́ТИ,** зсука́ю, зсука́єш *і* зсучу́, зсу́чиш, *док., перех.* 1. *з чим.* Звивати, скручувати, сплітати разом. *Зсукати дулю.* 2. Сукаючи, виготовляти (нитку, шнурок і т. ін.). // Робити, виготовляти свічку з воску.
ЗСУ́КУВАТИСЯ *і рідко* **ІЗСУ́КУВАТИСЯ,** -ується, *недок.,* **ЗСУКА́ТИСЯ** *і рідко* **ІЗСУКА́ТИСЯ,** зсука́ється *і* зсу́читься, *док.* 1. Звиватися, скручуватися; сплітатися разом. 2. *тільки недок.* Пас. до **зсу́кувати.**
ЗСУ́НЕНИЙ, ЗСУ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч до **зсу́нути.** // **зсу́нено, зсу́нуто,** *безос. присудк. сл.*
ЗСУ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зсу́нути** і **зсу́нутися.**
ЗСУ́НУТИ *див.* **зсо́вувати.**
ЗСУ́НУТИЙ *див.* **зсу́нений.**
ЗСУ́НУТИСЯ *див.* **зсо́вуватися.**
ЗСУТЕНІ́ТИ, -іє, *безос.* Док. до **сутені́ти;** посутеніти.
ЗСУТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зсуту́лити.** 2. *у знач. прикм.* Який зсутулився.
ЗСУТУ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **зсуту́лений.**
ЗСУТУ́ЛЕНО. Присл. до **зсуту́лений.**
ЗСУТУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *перех.* Док. до **суту́лити.**
ЗСУТУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся. Док. до **суту́литися.**
ЗСУ́ШЕНИЙ, *рідко* **ІЗСУ́ШЕНИЙ,** -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зсуши́ти, ізсуши́ти.**
ЗСУШИ́ТИ *і рідко* **ІЗСУШИ́ТИ,** зсушу́, зсу́шиш, *док., перех.* 1. Повністю позбавити вологи, зробити зовсім сухим; випарувати. // Висушивши, зробивши сухим, позбавити життєздатності (рослини). 2. *перен.* Зробити худим, виснаженим.
ЗСЬО́РБАТИ *див.* **зсьо́рбувати.**
ЗСЬОРБНУ́ТИ *див.* **зсьо́рбувати.**
ЗСЬО́РБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зсьо́рбувати.**
ЗСЬО́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ЗСЬО́РБАТИ,** -аю, -аєш *і* **ЗСЬОРБНУ́ТИ,** -ну́, -не́ш, *док., перех., розм.* Сьорбаючи, вбирати в себе верх чого-небудь рідкого або щось рідке з якоїсь поверхні.
ЗУА́В, -а, *ч., іст.* 1. Солдат французьких колоніальних військ, які комплектувалися з північноафриканців і добровольців-французів. 2. Солдат найманих стрілецьких частин в армії султанської Туреччини.
ЗУБ, -а, *ч.* 1. *мн.* зуби, -ів. Кістковий утвір у роті людини та багатьох хребетних тварин, признач. для схоплювання, кусання й подрібнення їжі, а також для захисту. ** **зу́би му́дрості** – останні в зубному ряді великі корінні зуби, які прорізуються в людини після 20 років. **Моло́чні зу́би** – зуби людини в дитячому віці, які після шести років поступово випадають і замінюються новими, постійними. **Крізь зуби** – неохоче, всупереч бажанню (визнати що-небудь, погодитися з чимнебудь). **Ні (ані) в зуб,** *розм.* – анітрохи, анінíскільки. 2. *мн.* **зу́би** *і* **зу́б'я,** *спец.* Гострий виступ на чому-небудь (знарядді, машині і т. ін.); зубець (у 1 знач.). 3. *етн.* Назва народної пісні й танцю. 4. Елемент шестерні, зірочки (у 3 знач.).
ЗУБА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **зуба́тий.**
ЗУБА́ТИЙ, -а, -е. 1. З великими, гострими, міцними зубами; з великою кількістю зубів. // Який має зуби. // Який має великі зубці (у 1 знач.). 2. *перен., розм.* Гострий на язик, готовий завжди дати відсіч.
ЗУБА́ТКИ, -ток, *мн.* Сімейство морських риб ряду окунеподібних.
ЗУБА́ТОВСЬКИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із діяльністю жандармського полковника С. Зубатова (1864 – 1917), творця системи політичного розшуку в Росії.
ЗУБА́ТОВЩИНА, -и, *ж., іст.* Різновид "поліцейського соціалізму", який полягав у насадженні легальних робітничих організацій під наглядом поліції на чолі з С. Зубатовим до 1917 р.
ЗУБЕ́ЛА, -и, *ж., зах.* Вуздечка.
ЗУБЕНЯ́ТА, -ня́т, *мн.* Зменш.-пестл. до **зу́би** (*див.* **зуб 1**).
ЗУБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* 1. *спец.* Гострий виступ на чому-небудь; частина знаряддя, інструмента, деталі механізму і т. ін. у формі гострого виступу; зуб (у 2 знач.). 2. *перев. мн.* **зубці́,** -ів. Надбудовані на фортечній стіні, башті і т. ін. стовпчики на рівній віддалі один від одного. // Гострі верхівки гір, вершини дерев у лісі і т. ін., що вирізняються ламаною лінією. // Елемент орнаменту. 3. Зуб (у 4 знач.).
ЗУ́БИ *див.* **зуб.**
ЗУ́БИК, -а, *ч* Зменш.-пестл. до **зуб 1.**
ЗУБИ́ЛО, -а, *с.* Ручний ударний інструмент, признач. для рубання металу чи обробки каменю.
ЗУБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **зуби́ло.**
ЗУБИ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **зуби́ло.**
ЗУБИ́ТИ, зублю́, зу́биш; *мн.* зу́блять; *недок., перех., тех.* Вирубувати зубці або робити насічку на чому-небудь.
ЗУБИ́ТИСЯ[1], зу́биться; *мн.* зу́бляться; *недок., тех.* Пас. до **зуби́ти.**
ЗУБИ́ТИСЯ[2], зу́биться, *недок., діал.* Проростати.
ЗУБИ́ЩЕ, -а, *ч. і с.* Збільш. до **зуб 1.**
ЗУБІ́ВКА, -и, *ж.* Різновид сопілки; теленка.
ЗУ́БКА, -и, *ж.* Сорт цибулі з невеликими довгастими цибулинами.
ЗУБНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **зуб 1.** // Признач. для догляду за зубами. // Який лікує зуби (про лікаря). // Спеціально обладнаний, пристосований для лікування зубів. *Зубна лікарня. Зубний кабінет.* ** **Зубна́ кіста́,** *мед.* – порожнинне утворення в щелепі, що виникає внаслідок патології зубів. **Зубни́й ка́мінь,** *мед.* – мінералізовані аморфні або кристалічні відкладення на поверхні зуба в ділянці шийки. **Зубні́ пригло́сні,** *лінгв.* – приголосні, що творяться з наближенням кінчика язика чи його передньої частини до верхніх зубів. **Зубні́ проте́зи** – засіб для заміщення дефектів зубних рядів; штучні зуби, щелепи. **Зубні́ хворо́би** – захворювання зубів і навколозубних тканин.
ЗУБНИ́К, -а, *ч., розм.* Стоматолог.
ЗУБНИ́ЦЕ́ВІ, -их, *ім.* Родина комах.
ЗУБОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який має зуби (у 2 знач.), із зубами (про деякі машини, частини машин і т. ін.).
ЗУБОДЕ́Р, -а, *ч., розм.* Зубний лікар.
ЗУБО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зубо́жити.**
ЗУБО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зубо́жений.**
ЗУБО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех.* Зробити вбогим, бідним кого-небудь.
ЗУБО́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док., рідко.* Те саме, що **зубо́жіти 1.**
ЗУБО́ЖІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зубо́жіти.**
ЗУБО́ЖІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **зубо́жілий.**
ЗУБО́ЖІННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **зубо́жіти.**
ЗУБО́ЖІТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Стати вбогим; збідніти. 2. *перен.* Стати менш змістовним, неглибоким, духовно збідненим.
ЗУБО́К, -бка́, *ч.* 1. *мн.* зу́бки, -бків. Зменш.-пестл. до **зуб 1.** 2. *мн.* **зубки́,** -ів, *спец.* Те саме, що **зуб 2;** зубець. // Різець врубової машини. 3. *мн.* **зубки́,** -ів. Окремі часточки головки часнику.
ЗУБОЛІ́КАРСЬКИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для лікування зубів. ** **Зуболі́карські па́сти** – лікарські засоби у вигляді паст, що застосовуються в стоматології при лікуванні зубів.
ЗУБОЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до лікування зубів.
ЗУБОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Лікування зубів.
ЗУ́БОНЬКИ, -ів, *мн.* Зменш.-пестл. до **зу́би** (*див.* **зуб 1**).
ЗУБООБРО́БЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для оброблювання зубів (у 2 знач.).
ЗУБООБРО́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **зубообро́блювальний.** *Зубооброблна машина.*
ЗУБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до зубів, схожий на них.
ЗУБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зубоподі́бний.**
ЗУБОПРОТЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до протезування зубів (у 1 знач.). // Признач. для виготовлення зубних протезів. *Зубопротезна майстерня.*
ЗУБОПРОТЕЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення і встановлення зубних протезів. *Техніка зубопротезування.*
ЗУБОРІ́ЗАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для оброблювання зубів (у 2 знач.) різанням.
ЗУБОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **зуборі́зальний.** *Зуборізні фрези.*
ЗУБОСКА́Л, -а, *ч., розм., рідко.* Той, хто любить сміятися, жартувати або насміхатися; скалозуб, скализуб.
ЗУБОСКА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., розм., рідко.* Сміятися, жартувати або насміхатися.
ЗУБОСКА́ЛКА, -и, *розм., рідко.* Жін. до **зубоска́л.**
ЗУБОСКА́ЛЬСТВО, -а, *с., розм., рідко.* Дія зубоскала, зубоскалів.
ЗУБОТИ́ЧИНА, -и, *ж., розм.* Удар по зубах.
ЗУБОТИ́ЧКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **зуботи́чина.**
ЗУБОФРЕ́ЗЕРНИЙ, -а, -е. Признач. для обробки зубів (у 2 знач.) фрезеруванням.
ЗУБОЧИ́СТКА, -и, *ж.* Загострена або застругана паличка, якою видаляють із зубів рештки їжі.
ЗУБОШЛІФУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для шліфування зубів (у 2 знач.).
ЗУБР, -а, *ч.* 1. Великий дикий ссавець родини бичачих. 2. *перен., розм.* Про того, хто має великий досвід, знання в якійсь ділянці, відіграє керівну роль де-небудь. // Про того, хто вперто дотримується відсталих, реакційних поглядів, переконань тощо.
ЗУБРЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля зубра.
ЗУБРИ́ЛО, -а, *ч., розм.* Те саме, що **зубрі́й.**
ЗУБРИ́ТИ, зубрю́, зу́бриш, *недок., перех. і без додатка, розм.* Повторюючи що-небудь багато разів, вивчати напам'ять, не вдумуючись у зміст.
ЗУБРИ́ХА, -и, *ж.* Самиця зубра.
ЗУБРІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Дикоростуча трав'яниста рослина родини злакових. 2. Настояна на цій траві горілка.
ЗУБРІ́Й, -я, *ч., розм.* Той, хто зубрить, завчає усе механічно.
ЗУБРІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **зубри́ти.**
ЗУБРОБІЗО́Н, -а, *ч* Порода биків, виведена схрещенням зубра з бізоном; гібрид зубра з бізоном.
ЗУ́БРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зубр 1.**
ЗУБРЯ́, -я́ти, *с.* Маля зубра; зубреня.
ЗУБРЯ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **зубрі́й.**
ЗУБЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зуба́ць 1.**
ЗУБЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний за формою до зубців.
ЗУБЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зубцеподі́бний.**
ЗУ́БЦІ, зу́бців, *мн., кул., заст.* Страва з очищених зерен ячменю, зварених або підсмажених.
ЗУБЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Прикрашений зубцями (*див.* **зуба́ць 2**).
ЗУБЦЮВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **зубча́стий.**
ЗУБЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має зубці, із зубцями (*див.* **зубе́ць**). // Який здійснюється за допомогою коліс, що мають зубці. *Зубчасте зчеплення.*
ЗУБЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **зубча́стий.**
ЗУБЧА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **зубча́стий.**
ЗУБЧА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **зубча́тий.**
ЗУБЧА́ТКА, -и, *ж., тех.* 1. Зубчаста частина механізму; зубчасте колесо. 2. Шестерня.
ЗУ́БЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **зуба́ць.** 2. *у знач. присл.* **зу́бчиками.** Нерівно, гострими виступами.
ЗУ́Б'Я *див.* **зуб 2.**
ЗУГА́РНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Вправний, умілий. 2. *з інфін., рідше до чого.* Який може, вміє або здатний виконувати, робити що-небудь.
ЗУГА́РНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Властивість за знач. **зуга́рний 1.**
ЗУЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ЗУЖИ́ТИ,** -иву́, -иве́ш, *док., перех., розм.* Використовувати, застосовувати; вживати. // Витрачати.
ЗУЖИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.,* **ЗУЖИ́ТИСЯ,** -иве́ться, *док., розм.* Ставати непридатним після тривалого вживання.
ЗУЖИ́ТИ *див.* **зужива́ти.**

ЗУЖИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зужи́ти**. 2. *у знач. прикм.* Використаний повністю, до кінця; який довго був у вжитку; старий. // Який утратив виразність унаслідок частого повторення; банальний, затертий (про слово, вираз, художній засіб і т. ін.). *Зужитий епітет.*

ЗУЖИ́ТИСЯ *див.* **зужива́тися.**

ЗУЖИТКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зужиткува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **зужи́тий** 2. *Зужитковані словесні штампи.*

ЗУЖИТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗУЖИТКУВА́ТИ**, -ую, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Використовувати, застосовувати.

ЗУЖИТКУВА́ТИ *див.* **зужитко́вувати.**

ЗУ́ЗДРІТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *діал.* Побачити, угледіти.

ЗУ́ЗДРІТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Оглянутися.

ЗУЙО́К, зуйка́, *ч.* Народна назва кількох видів птахів роду сивка підряду куликів.

ЗУ́ЛУ, *невідм.* 1. Мова, що відноситься до сімейства мов банту. 2. Те саме, що **зулу́си**.

ЗУЛУ́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* зулу́с, -а, *ч.*; **зулу́ска**, -и, *ж.*). Південноафриканська народність, що належить до негроїдної раси.

ЗУЛУ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **зулу́си**.

ЗУ́МЕР, -а, *ч.* Електричний прилад для подавання звукових сигналів. // *розм.* Звуковий сигнал, що його подає цей прилад.

ЗУ́МЕРИТИ, -рить, *недок.* Подавати звуковий сигнал за допомогою зумера.

ЗУ́МЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **зу́мер**.

ЗУМИ́СНА, *присл.*, *діал.* Навмисне.

ЗУМИ́СНЕ, *присл.*, *діал.* Навмисне.

ЗУМИ́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Навмисний.

ЗУМИ́СНО, *присл.*, *діал.*, *рідко*. Те саме, що **зуми́сне**.

ЗУМІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗУМІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.*, *діал.* Дуже дивуватися; бути враженим чим-небудь.

ЗУМІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перев. з інфін.* Виявити здатність, уміння, виявитися спроможним зробити що-небудь; змогти.

ЗУМІ́ТИСЯ *див.* **зуміва́тися.**

ЗУМКОТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.* Видавати одноманітні високі звуки в польоті; дзижчати (про комах). // Швидким рухом, польотом утворювати такі звуки.

ЗУМО́ВИТИ *див.* **зумо́влювати.**

ЗУМО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зумо́вити**.

ЗУМО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Залежність від певних причин.

ЗУМО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зумо́влювати**.

ЗУМО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зумо́влювати**.

ЗУМО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗУМО́ВИТИ**, -влю, виш; *мн.* зумо́влять; *док.*, *перех.* 1. Бути причиною чого-небудь, викликати щось; спричиняти. 2. Будучи умовою існування або формування чого-небудь, визначати його якість, характер, специфіку.

ЗУМО́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **зумо́влювати**.

ЗУМПФ, -а, *ч.*, *спец.* 1. Яма на дні шахти для стікання води. 2. Ящик для збирання шлаку при промиванні руд.

ЗУ́МПФОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зумпф**.

ЗУ́ПА, -и, *ж.*, *діал.* Юшка.

ЗУПИ́Н, -у, *ч.*: ** **нема́ (не було́) зупи́ну** *кому, чому* – не можна зупинити, спинити кого-, що-небудь.

ЗУПИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зупини́ти**. // **зупи́нено**, *безос. присудк. сл.*

ЗУПИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зупини́ти** і **зупини́тися**.

ЗУПИНИ́ТИ *див.* **зупиня́ти.**

ЗУПИНИ́ТИСЯ *див.* **зупиня́тися.**

ЗУПИ́НКА, -и, *ж.* 1. Припинення руху кого-, чого-небудь. // Припинення роботи машини, мотора і т. ін. 2. Спеціально визначений пункт, місце, де постійно зупиняється транспорт, щоб пасажири могли вийти або зайти. // *розм.* Відстань, частина шляху між двома такими пунктами. 3. Тимчасове перебування, затримка де-небудь на шляху кудись (під час переїзду, переходу і т. ін.). 4. Перерва в якій-небудь дії, роботі, пауза в мові і т. ін. 5. В обчислювальній техніці – перехід ЕОМ у стан, за якого зупиняється автоматичне вибирання команд з пам'яті та їх виконання. ** **Зупи́нка за адре́сою** – зупинка центрального процесора за співпадання вмісту лічильника адреси команд з вмістом певного регістра. **Зупи́нка за за́писом** – зупинка центрального процесора під час спроби записати дані за адресою, яка співпадає з вмістом певного регістра.

ЗУПИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **зупиня́льний**.

ЗУПИНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для зупиняння.

ЗУПИНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зупиня́ти**.

ЗУПИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗУПИНИ́ТИ**, -иню, -и́ниш, *док.*, *перех.* 1. Припиняти рух кого-, чого-небудь, примушувати когось або щось стати, спинятися. // Припиняти роботу машини, механізму тощо або підприємства і т. ін. // Перешкоджати просуванню вперед ворожого війська. 2. Припиняти перебіг чого-небудь, переривати якусь дію, справу і т. ін. // *кого, на чому.* Переривати чиюсь мову, примушувати кого-небудь замовкнути. // *перен.* Переривати природний перебіг, розвиток чого-небудь. 3. Затримувати того, хто має намір піти, поїхати звідкись. // Відмовляти кого-небудь від якогось учинку, примушувати покинути що-небудь робити. 4. Затримувати, зосереджувати на кому-, чому-небудь (зір, погляд). // *у сполуч. зі сл.* о ч і, о к о. Не відриваючись, дивитися на кого-, що-небудь.

ЗУПИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗУПИНИ́ТИСЯ**, -иню́ся, -и́нишся, *док.* 1. Переставати рухатися, припиняти свій рух; ставати, спинятися. // Переставати битися (про серце). // Переставати працювати, функціонувати (про машину, механізм тощо або підприємство і т. ін.). 2. Приїхавши, прибувши куди-небудь, тимчасово поселитися, влаштуватися в когось, десь. // Тимчасово припинивши просування вперед, розташуватися в якомусь місці (на відпочинок, ночівлю і т. ін.). 3. Припиняти свій перебіг, перериватися (про дію, рух і т. ін.). // Переставати говорити, уривати свою мову; замовкати. // *на чому.* З яких-небудь причин переривати свою розповідь (або думку) в певному місці. // *перен.* Припиняти свій природний розвиток, переставати розвиватися далі. 4. Переставати робити що-небудь, переривати якусь дію, заняття. *Зупинятися на півдорозі.* 5. Затримуватися, зосереджуватися на кому-, чому-небудь (про зір, погляд). // *у сполуч. зі сл.* о ч і, о к о. Не відриваючись, дивитися на кого-, що-небудь. 6. *на чому.* Докладно розповідати про що-небудь, загострювати на чомусь увагу. 7. *на кому – чому.* Обирати кого-, що-небудь з-поміж інших, надавати перевагу комусь або чомусь. // *тільки док.*, *рідко*. Вирішити.

ЗУ́РКА, -и, *ж.* Старовинний перський музичний інструмент.

ЗУРНА́, -и́, *ж.* Народний духовий дерев'яний язичковий музичний інструмент, схожий на гобой; поширений у народів Закавказзя, Середньої Азії, Африки, Індії, Китаю та ін.

ЗУРНА́Ч, -а́, *ч.* Музикант, який грає на зурні.

ЗУРНІ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **зурна́ч**.

ЗУРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зуро́чити**.

ЗУРО́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *етн.* Дія та її результат за знач. **зуро́чити**.

ЗУРО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, **ЗУРО́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *етн.* За народними уявленнями – особливим, магічним поглядом накликати нещастя, хворобу на когось, завдати шкоди кому-, чому-небудь. ** **щоб (аби́, коли́ б) не зуро́чити!** – уживається, коли хтось схвально говорить про кого-, що-небудь, щоб цим вихвалянням не завдати тому шкоди.

ЗУРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зуро́чувати**.

ЗУРО́ЧУВАТИ *див.* **зуро́чити.**

ЗУСИ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Напруження фізичних, розумових або духовних сил, необхідне для виконання, здійснення чого-небудь. // *перев. мн.* Намагання зробити, виконати що-небудь. // *перев. мн.*, *перен.* Дії, заходи, спрямовані на досягнення певної мети. ** **зуси́ллям во́лі** – напруживши всю свою волю. 2. *тех.* Сила, потрібна для виконання певної роботи, дії.

ЗУСІБІ́Ч, *присл.* З усіх боків, звідусіль.

ЗУСІ́ЛЬ, *присл.* Те саме, що **звідусі́ль**.

ЗУСПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* 1. *неперех.* Встигнути. 2. *перех.* Зустріти, застати. 3. *неперех.* Несподівано з'явитися.

ЗУСТРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Зустрічати.

ЗУСТРІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Зустрічатися.

ЗУСТРІ́НУТИ *див.* **зустріча́ти.**

ЗУСТРІ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зустрі́нути** 1, 2. // **зустрі́нуто**, *безос. присудк. сл.*

ЗУСТРІ́НУТИСЯ *див.* **зустріча́тися.**

ЗУСТРІ́ТИ *див.* **зустріча́ти.**

ЗУСТРІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зустрі́ти** 1, 2. // **зустрі́то**, *безос. присудк. сл.*

ЗУСТРІ́ТИСЯ *див.* **зустріча́тися.**

ЗУ́СТРІЧ, -і, *ж.*, *кого, чого, з ким – чим і без додатка.* 1. Зближення з ким-, чим-небудь, хто (що) рухається навпроти. 2. Випадкове або наперед домовлене побачення з ким-небудь. // Тимчасове спільне перебування де-небудь з метою обговорення яких-небудь питань, для бесіди, наради і т. ін. // Спортивне змагання. // *рідко*. Знайомство. 3. Підготовлене вітання кого-небудь на місці прибуття. // *перен.*

ЗУСТРІЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зустріча́льний**.

ЗУСТРІЧА́ТИ *і діал.* **ЗОСТРІЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗУСТРІ́НУТИ** *і діал.* **ЗОСТРІ́НУТИ**, **ЗУСТРІ́ТИ** *і діал.* **ЗОСТРІ́ТИ**, -і́ну, -і́неш, *док.*, *перех.* 1. Зближатися, сходитися з ким-, чим-небудь, хто (що) рухається навпроти. // Зближаючись, торкатися один одного (про предмети). // Натрапляти на кого-, що-небудь на своєму шляху, десь, в якомусь місці. // Стикатися з ким-, чим-небудь у житті, в роботі. // *перен.*, *у сполуч. зі сл.* д о п о м о г а, п і д т р и м к а, в і д с і ч, о п і р *і т. ін.* Зазнавати, одержувати тощо. // *перен.* Виявляти під час читання, внаслідок дослідження і т. ін. 2. Виходити назустріч кому-небудь; приймати, вітати когось на місці прибуття. // Чекати появи, настання, початку чого-небудь. // *чим, як.* Певним чином виявляти своє ставлення до того, хто з'являється де-небудь. // *чим, як, перен.* Відзначати виробничими та іншими досягненнями якунебудь знаменну дату, визначну подію тощо. // *перен.*, *у сполуч. зі сл.* с в я т о, Н о в и й р і к *і т. ін.* Здійснювати певні заходи, влаштовувати бенкет із нагоди якого-небудь свята. 3. *чим, як, перен.* Якимось чином реагувати, на появу, виявлення чого-небудь.

ЗУСТРІЧА́ТИСЯ *і діал.* **ЗОСТРІЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗУСТРІ́НУТИСЯ** *і діал.* **ЗОСТРІ́НУТИСЯ**, **ЗУСТРІ́ТИСЯ** *і діал.* **ЗОСТРІ́ТИСЯ**, -і́нуся, -і́нешся, *док.* 1. *з ким, кому і без додатка.* Зближатися, сходитися один з одним, рухаючись навпроти. // Зближаючись, торкатися. // Траплятися на чиєму-небудь шляху, десь, у якомусь місці. // *безос.* // Стикатися з ким-, чим-небудь у житті, в роботі. // *перен.*, *у сполуч. зі сл.* т р у д н о щ і, п е р е ш к о д и *і т. ін.* Зазнавати чого-небудь, відчувати щось. // *перен.* Виявляти під час читання, внаслідок дослідження і т. ін. 2. *з ким.* Сходитися разом, бачитися де-небудь. // *тільки недок.* Разом проводити час, разом бувати де-небудь. // Збиратися з ким-небудь у якомусь місці для бесіди, на нараду і т. ін. // Сходитися де-небудь для бою, збиратися для змагання і т. ін. (про армії, спортивні команди і т. ін.). // *тільки док.*, *рідко*. Познайомитися з ким-небудь.

ЗУСТРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який рухається назустріч. // *у знач. ім.* **зустрі́чний**, -ного, *ч.*; **зустрі́чна**, -ної, *ж.* Людина, яка зустрічається, трапляється кому-небудь на шляху. // Розташований поблизу шляху, яким хто-небудь іде або їде. // Який має протилежний якомусь рухові, якійсь дії напрям. *Зустрічний рух. Зустрічні перевезення.* // Який дме в обличчя, проти напрямку руху (про вітер). *Зустрічне фрезерування.* 2. Здійснюваний у відповідь на яку-небудь дію, захід і т. ін. ** **Зустрі́чна прови́на**: в цивільному кодексі – провина потерпілого, яка обумовила виникнення збитку або збільшення його розміру. **Зустрі́чна пропози́ція**, *бірж.* – відповідь на пропозицію (оферт), що містить власну пропозицію про умови укладення угоди. **Зустрі́чна торгі́вля** – товарообмін між країнами з нерозвинутою банківською системою. **Зустрі́чне викона́ння зобов'я́зань** – виконання зобов'язань однією з сторін, яке відповідно до угоди обумовлене виконанням своїх зобов'язань іншою стороною. **Зустрі́чний по́зов**, *юр.* – позов, що подається відповідачем до позивача в той самий суд для одночасного розгляду.

ЗУСТРІ́ЧНО. Присл. до **зустрі́чний**.

ЗУСЮ́ДИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **звідусі́ль**.

ЗУ́ТИК, -у, *ч.* Те саме, що **зі́ткнення**.

ЗУХ, -а, *ч.*, *зах.* Завзята людина; молодець, хват. // Пройда.

ЗУХВА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Зухвала людина.

ЗУХВА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який не виявляє належної поваги, пошани до кого-, чого-небудь. // Який виражає неповагу (про погляд, очі і т. ін.). // Дуже грубий, нахабний. 2. Відчайдушно сміливий.

ЗУХВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Властивість за знач. **зухва́лий**. 2. Зухвалий учинок.

ЗУХВА́ЛО. Присл. до **зухва́лий**.

ЗУХВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **зухва́лий**.

ЗУХВА́ЛЬСТВО, -а, *с.* Те саме, що **зухва́лість**.

ЗЦЕМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зцементува́ти**.

ЗЦЕМЕНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЦЕМЕНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Скріплювати, з'єднувати за допомогою цементу або якоїсь іншої речовини; робити твердим, компактним. 2. *перен.* Об'єднувати, згуртовувати. // Робити стійким, незламним; зміцнювати.

ЗЦЕМЕНТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗЦЕМЕНТУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Скріплюватися, з'єднуватися за допомогою цементу або якоїсь іншої речовини; ставати твердим, компактним. 2. *перен.* Ставати об'єднаним, згуртованим. // Робитися стійким, незламним; зміцнюватися.

ЗЦЕМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зцементува́ти**.

ЗЦЕМЕНТУВА́ТИ *див.* **зцементо́вувати.**

ЗЦЕМЕНТУВА́ТИСЯ *див.* **зцементо́вуватися.**

ЗЦЕНТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зцентрува́ти**.

ЗЦЕНТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зцентро́ваний**.

ЗЦЕНТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **центрува́ти**.

ЗЦІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зціди́ти**.

ЗЦІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за щзнач. **зці́джувати**.

ЗЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЦІДИ́ТИ**, зцідж́у, зці́диш, *док.*, *перех.* Цідячи, виливати, видаляти яку-небудь рідину.

ЗЦІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зці́джувати**.

ЗЦІДИ́ТИ *див.* **зці́джувати.**

ЗЦІ́ДНИК, -а, *ч.* Пристрій для зціджування молока у породіллі.

ЗЦІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зціли́ти**. *Зцілений від ран.*

ЗЦІЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **зцілим́ий**.

ЗЦІЛЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зціли́ти** і **зціли́тися**.

ЗЦІЛИ́МИЙ, -а, -е. Який піддається лікуванню, може бути зцілений.

ЗЦІЛИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто зціляє від хвороби; цілитель.

ЗЦІЛИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **зціли́тель**; цілителька.

ЗЦІЛИ́ТИ *див.* **зціля́ти.**

ЗЦІЛИ́ТИСЯ *див.* **зціля́тися.**

ЗЦІ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для зцілювання.

ЗЦІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч до **зці́лювати**. 2. Якого можна зцілити.

ЗЦІ́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зці́лювани́й**.

ЗЦІ́ЛЮВАТИ *див.* **зціля́ти.**

ЗЦІ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **зціли́тель**.

ЗЦІ́ЛЮВАЧКА, -и. Жін.до **зці́лювач**.

ЗЦІЛЮ́ЩИЙ, -а, -е. Який сприяє видужанню, зціленню від хвороби, недуги, має здатність зціляти;

цілющий. *Зцілюща вода.*

ЗЦІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, **ЗЦІ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗЦІЛИ́ТИ**, зцілю́, зці́лиш, *док.*, *перех.* Позбавляти хвороби, недуги, робити здоровим кого-небудь; виліковувати. // Загоювати (рани і т. ін.).

ЗЦІЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗЦІЛИ́ТИСЯ**, зцілю́ся, зці́лишся, *док.* Позбавлятися хвороби, недуги, ставати здоровим; виліковуватися.

ЗЦІПЕНІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Стан за знач. **зціпені́ти**.

ЗЦІПЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **заціпені́ти**.

ЗЦІ́ПИТИ *див.* **зці́плювати**.

ЗЦІ́ПИТИСЯ *див.* **зці́плюватися**.

ЗЦІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зці́пити**.

ЗЦІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зці́пити** і **зці́питися**.

ЗЦІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і діал.* **ЗЦІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗЦІ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* зці́плять; *док.*, *перех.* 1. Щільно стуляти (зуби, уста і т. ін.). // *безос.* ** **зці́пивши зу́би** – виявляючи велику витримку, стійкість, напруживши всі сили. 2. Зводити докупи, міцно притискаючи один до одного (пальці, руки); стискати (кулаки). // Схопивши (руками, зубами), міцно стискати. 3. *перен.* Заморозивши, робити твердим, застиглим; сковувати морозом. // Робити малорухливим, бездіяльним (про холод, страх і т. ін.).

ЗЦІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється *і діал.* **ЗЦІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ЗЦІ́ПИТИСЯ**, -иться; *мн.* зці́пляться; *док.* 1. Щільно стулятися (про зуби, уста і т. ін.). 2. Зводитися щільно докупи; міцно стискатися (про пальці, кулаки, руки). 3. *перен.* Під дією морозу ставати твердим, застиглим. // Ставати малорухливим, бездіяльним (від холоду, страху і т. ін.).

ЗЦІПЛЯ́ТИ *див.* **зці́плювати**.

ЗЦІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **зці́плюватися**.

ЗЦІ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Заклякнути.

ЗЦУ́КРЕННЯ, -я, *с.* Перетворення рідкого меду, варення тощо у цукроподібну масу.

ЗЦУ́ПИТИ *див.* **зцу́плювати**.

ЗЦУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗЦУ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* зцу́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **стягáти**. 2. *тільки док.*, *перен.* Те саме, що **вкрáсти**; поцупити.

ЗЦЯЦЬКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зцяцькувáти**; пишно прикрашений, оздоблений.

ЗЦЯЦЬКУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *перех.*, *розм.* Док. до **цяцькувáти**; пишно прикрасити, оздобити.

ЗЧАВИ́ТИ *див.* **зчáвлювати**.

ЗЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зчави́ти**.

ЗЧА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зчáвлювати**.

ЗЧА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗЧАВИ́ТИ**, зчавлю́, зчáвиш; *мн.* зчáвлять; *док.*, *перех.* Міцно стискати, здавлювати.

ЗЧА́ЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зчáлити**.

ЗЧА́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **зчáлити**.

ЗЧА́ЛИТИ *див.* **зчáлювати**.

ЗЧА́ЛОК, -а, *ч.*, *спец.* Канат, за допомогою якого зчалюють човни, судна тощо.

ЗЧА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **зчáлювати**. *Зчалювання суден.*

ЗЧА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ЗЧА́ЛИТИ**, зчáлю, зчáлиш, *док.*, *перех.*, *спец.* З'єднувати, сполучати спеціальним канатом (судна, човни і т. ін.).

ЗЧА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *спец.* Пас. до **зчáлювати**.

ЗЧАРО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зчарувáти**.

ЗЧАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зчарóваний**.

ЗЧАРУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **зачарувáти**.

ЗЧА́СТА, *присл.*, *діал.* Часто.

ЗЧА́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зчáхнути**.

ЗЧА́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.* Утратити здоров'я, силу; захиріти.

ЗЧЕП, -у, *ч.*, *тех.* 1. Пристрій, за допомогою якого зчіплюють між собою машини, вагони і т. ін. 2. Кілька сільськогосподарських машин, залізничних платформ і т. ін., зчеплених разом.

ЗЧЕПИ́ТИ *див.* **зчі́плювати**.

ЗЧЕПИ́ТИСЯ *див.* **зчі́плюватися**.

ЗЧЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зчепи́ти**.

ЗЧЕ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зче́плений**.

ЗЧЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зчепи́ти** і стан за знач. **зчепи́тися** 1, 2. *Зчеплення молекул.* ** **зче́плення ге́нів** – сумісне передавання від одного з батьків нащадкам генів, що є в одній хромосомі. 2. Поєднання, взаємний зв'язок. 3. *тех.* Пристрій, за допомогою якого зчіплюють між собою машини, вагони і т. ін. // Механізм автомобіля або трактора, що з'єднує двигун із трансмісією та дає змогу тимчасово роз'єднувати їх під час перемикання передач, гальмування і зупинки. 4. *тех.* Кілька сільськогосподарських машин, залізничних платформ і т. ін., зчеплених разом.

ЗЧЕ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* Властивість молекул речовини триматися разом, взаємне тяжіння між молекулами будь-якого тіла, завдяки якому тіло зберігає свою форму та об'єм.

ЗЧЕРВИ́ВІТИ, -іє, *док.* Стати зовсім червивим, непридатним для вживання.

ЗЧЕРВОНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Забарвити що-небудь у червоний колір, надати чомусь червоного кольору, відтінку.

ЗЧЕРВОНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Забарвитися в червоний колір, набути червоного кольору, відтінку.

ЗЧЕРВОНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зчервоні́ти**.

ЗЧЕРВОНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати червоним, червоноватим. // Почервоніти, укритися рум'янцем. // *за кого, перен.*, *розм.* Набратися сорому за чиїнебудь дії, вчинки і т. ін.

ЗЧЕРВОНІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док.*, *діал.* Почервоніти.

ЗЧЕРПА́ТИ *див.* **зче́рпувати**.

ЗЧЕРПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **зче́рпувати**.

ЗЧЕ́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЧЕРПА́ТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Черпаючи, знімати що-небудь із поверхні рідини, надбирати щось рідке.

ЗЧЕ́РПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зче́рпувати**.

ЗЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зчесáти**.

ЗЧЕСА́ТИ *див.* **зчі́сувати**.

ЗЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зчини́ти**.

ЗЧИНИ́ТИ *див.* **зчиня́ти**.

ЗЧИНИ́ТИСЯ *див.* **зчиня́тися**.

ЗЧИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗЧИНИ́ТИ**, зчиню́, зчи́ниш, *док.*, *перех.* 1. Робити, учиняти що-небудь. // Викликати, спричинювати. 2. *у сполуч. зі сл.* галас, ґвалт, крик, лемент *і т. ін.* Починати галасувати, кричати тощо.

ЗЧИНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ЗЧИНИ́ТИСЯ**, зчи́ниться, *док.* 1. Ставатися, відбуватися. // *тільки док.* Трапитися, скоїтися (про щось недобре, лихе). 2. Підніматися, здійматися (про галас, ґвалт, крик, лемент і т. ін.).

ЗЧИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Перелічений.

ЗЧИСЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого можна перелічити. ** **зчисле́нна множина́**, *мат.* – множина, (еквівалентна) рівнопотужна множині натуральних чисел.

ЗЧИСЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зчисле́нний**.

ЗЧИ́СТИТИ *див.* **зчищáти**.

ЗЧИ́СТИТИСЯ *див.* **зчищáтися**.

ЗЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зчитáти**.

ЗЧИТА́ТИ *див.* **зчи́тувати**.

ЗЧИ́ТКА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Те саме, що **зчи́тування**. 2. *театр.* Читання п'єси за ролями на репетиції.

ЗЧИТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для зчитування, який здійснює зчитування. *Зчитувальний пристрій.*

ЗЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зчи́тувати** 1, 2. ** **зчи́тування да́них з носія́** – процес перетворення змін фізичних характеристик поверхні або форми матеріального об'єкта в електричні сигнали. **Зчи́тування з регенерáцією** – процес читання даних зі стиранням, яке супроводжується відтворенням у запам'ятовуючому середовищі прочитаної інформації шляхом повторення її запису. **Зчи́тування з руйнувáнням** – процес читання даних, який супроводжується їх стиранням; руйнівне зчитування.

ЗЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЧИТА́ТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Читаючи, звіряти передрукований текст з оригіналом; коректувати. 2. *спец.* "Витягувати" за допомогою електронного пристрою інформацію, що міститься в його носіях (графічному зображенні, магнітній стрічці, перфострічці, запам'ятовувальному пристрої і т. ін.), для її подальшого використання. 3. *театр.* Читати п'єсу на репетиції за ролями.

ЗЧИ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зчи́тувати** 1, 2.

ЗЧИ́ТУВАЧ, -а, *ч.* Працівник друкарні або видавництва, який звіряє передруковані тексти з оригіналом; коректор.

ЗЧИ́ТУВАЧКА, -и. Жін. до **зчи́тувач**.

ЗЧИ́ТУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зчи́тувати**.

ЗЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зчищáти**.

ЗЧИЩА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗЧИ́СТИТИ**, зчи́щу, зчи́стиш, *док.*, *перех.* Знімати, видаляти з якої-небудь поверхні бруд або щось непотрібне, зайве. // Зрізати чи обдирати шкірку з овочів, плодів.

ЗЧИЩА́ТИСЯ, -áється, *недок.*, **ЗЧИ́СТИТИСЯ**, зчи́ститься, *док.* 1. Піддаватися зчищанню. 2. *рідко.* Ставати чистим; очищатися.

ЗЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зчи́стити**.

ЗЧІ́ПКА, -и, *ж.*, *спец.* Те саме, що **зчеп**.

ЗЧІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зчі́плювати**. 2. Якого можна зчепити.

ЗЧІ́ПЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **зчі́плюваний**.

ЗЧІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зчі́плювати**.

ЗЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ЗЧІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЗЧЕПИ́ТИ**, зчеплю́, зче́пиш; *мн.* зче́плять; *док.*, *перех.* Чіпляючи, з'єднувати, сполучати щонебудь одне з одним. // Зводити докупи, сплітаючи (пальці, руки).

ЗЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся *і* **ЗЧІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЗЧЕПИ́ТИСЯ**, зчеплю́ся, зче́пишся; *мн.* зче́пляться; *док.* 1. Чіпляючись, зачіплюючись один за одного, з'єднуватися, сполучатися. // Зводитися докупи, сплітаючись (про пальці, руки). 2. *перен.* З'єднуватися, поєднуватися; перебувати у взаємозв'язку. 3. *тільки док.*, *розм.* Почати битися, зійтись у бійці. // Почати сваритися, лаятися з ким-небудь. 4. *тільки док.*, *розм.* Вилізти, видертися на що-небудь. 5. *тільки недок.* Пас. до **зчі́плювати**.

ЗЧІ́ПЛЮВАЧ, -а, *ч.* Робітник на залізниці, який зчіплює вагони.

ЗЧІ́ПЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **зчі́плювач**.

ЗЧІПЛЯ́НКИ, -нок, *мн.* Клас зелених водоростей.

ЗЧІПЛЯ́ТИ *див.* **зчі́плювати**.

ЗЧІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **зчі́плюватися**.

ЗЧІПНИ́Й, -á, -é, *тех.* Який використовується, служить для зчіплювання чого-небудь або який зчіплюється один з одним. // Стос. до роботи механізму в зчепленні з іншими машинами або механізмами. *Зчіпна потужність.* ** **зчіпна́ вага́**, *зал.* – вага, яка припадає на ведучі колеса електровоза, паровоза і т. ін.

ЗЧІС, зчо́су, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Ушкоджене (зчесане, збите) місце.

ЗЧІ́СУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зчісування.

ЗЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **зчі́сувати** 3.

ЗЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЧЕСА́ТИ**, зчешу́, зче́шеш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Те саме, що **розчі́сувати**. 2. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Відтяти, зрізати. 3. *спец.* Розчісуючи, чешучи, знімати, видаляти частину шерсті, пуху тощо.

ЗЧІ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **зчі́сувати** 3.

ЗЧЛЕНІВНИ́Й, -á, -é, *анат.* Стос. до **зчленувáння** (у 3 знач.), який міститься в межах, в ділянці зчленування.

ЗЧЛЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зчленувáти**.

ЗЧЛЕНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **зчленóваний**.

ЗЧЛЕНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЧЛЕНУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* 1. *книжн.* Сполучати разом, в одне ціле (окремі частини чого-небудь). 2. *тех.* Скріпляти, з'єднувати (окремі деталі, секції чого-небудь). 3. *анат.* Бути засобом рухомого чи напіврухомого з'єднання (кісток, хрящів і т. ін.) в організмі людини або тварини.

ЗЧЛЕНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ЗЧЛЕНУВА́ТИСЯ**, -ýється, *док.* 1. *книжн.* Сполучатися разом, в одне ціле (про окремі частини чого-небудь). 2. *тех.* Скріплятися, з'єднуватися (про окремі деталі, секції чого-небудь). 3. *анат.* Сполучатися рухомим чи напіврухомим з'єднанням (про кістки, хрящі і т. ін.) в організмі людини або тварини.

ЗЧЛЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **зчленувáти** і **зчленувáтися**. 2. *тех.* Спосіб скріплення окремих деталей, секцій чого-небудь, а також місце такого скріплення. 3. *анат.* Рухоме чи напіврухоме з'єднання кісток, хрящів і т. ін. в організмі людини або тварини. *Зчленування черепа і першого хребця.* 4. *бот.* Місце з'єднання окремих частин трав'янистої рослини (частин стебла, стебла і листка і т. ін.).

ЗЧЛЕНУВА́ТИ *див.* **зчленóвувати**.

ЗЧЛЕНУВА́ТИСЯ *див.* **зчленóвуватися**.

ЗЧО́ВГАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **зчóвгати**.

ЗЧО́ВГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Ходячи, човгаючи протягом тривалого часу, стерти (підлогу, тротуар і т. ін., а також взуття).

ЗЧОРНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Звести наклеп на кого-небудь, ославити; зганьбити, заплямувати кого-, що-небудь.

ЗЧОРНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зчорні́ти**.

ЗЧОРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Зробитися чорним; почорніти.

ЗЧУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **здивóваний**.

ЗЧУДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **зчудóваний**.

ЗЧУДО́ВАНО. Присл. до **зчудóваний**.

ЗЧУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **зчудувáтися**.

ЗЧУДУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *док.* Те саме, що **здивувáтися**.

ЗШАЛЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати надмірно збудженим від якогось сильного почуття, бурхливо виявляючи надзвичайне хвилювання, збудження, несамовитість, лють.

ЗШАХРАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш *і* **ЗШАХРУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *розм.* Вчинити шахрайство, повестися нечесно, обдурити.

ЗШАХРУВА́ТИ *див.* **зшахраювáти**.

ЗШЕ́РХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **зше́рхнути**.

ЗШЕ́РХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **зше́рхлий**.

ЗШЕ́РХНУТИ, -не, *док.* Стати, зробитися шерхким, шерхлим. *Долоні зшерхли.*

ЗШИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для зшивання.

ЗШИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який зшиває окремі частини виробу.

ЗШИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **зшивáльник**.

ЗШИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **зшивáти**.

ЗШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зшивáти**.

ЗШИВА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ЗШИ́ТИ**, зшию́, зшиє́ш, *док.*, *перех.* 1. Шиючи, з'єднувати окремі частини, краї чого-небудь. *Зшити краї рани.* 2. *тільки док.* Виготовити шиттям; пошити.

ЗШИВА́ТИСЯ, -áється, *недок.* Пас. до **зшивáти**.

ЗШИВА́Ч, -á, *ч.* Те саме, що **зшивáльник**.

ЗШИ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Місце зшивання; шов.

ЗШИВНИ́Й, -á, -é. Який виготовляється зі зшитих шматків (матерії, шкіри і т. ін.).

ЗШИ́ТИ *див.* **зшивáти**.

ЗШИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **зши́ти**. ** **не до ладу́ кро́єний** (*розм.* **кра́яний**), **та мі́цно зши́тий** *хто* – про незграбну, але фізично міцну, сильну людину.

ЗШИ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зши́ток**.

ЗШИ́ТОК, -тка, *ч.* 1. Те саме, що **зóшит**. 2. Окремий випуск періодичного видання або великого друкованого твору (зібрання творів), що виходить випусками. // Невеличка збірка нот. // Зшиті й оправлені разом газети або документи і т. ін.

ЗШИ́ТОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **зши́ток**.

ЗШИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **зши́ти**.

ЗШКРЕБТИ́ *див.* **зшкрібáти**.

ЗШКРІБА́ТИ, **ЗІШКРІБА́ТИ** *і* **ЗСКРІБА́ТИ**, -áю, -áєш,

недок., **ЗШКРЕБТИ́, ЗІШКРЕБТИ́** *і* **ЗСКРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Шкребучи, знімати, зчищати що-небудь з якоїсь поверхні.

ЗШКРІБА́ТИСЯ, ЗІШКРІБА́ТИСЯ *і* **ЗСКРІБА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, *розм.* Пас. до **зшкріба́ти, зішкріба́ти** і **зскріба́ти**.

ЗШКРЯ́БАТИ *див.* **зшкря́бувати**.

ЗШКРЯБНУ́ТИ *див.* **зшкря́бувати**.

ЗШКРЯБНУ́ТИ *і* **ЗІШКРЯБНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **зшкря́бувати** і **зішкря́бувати**.

ЗШКРЯ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **зшкря́бувати**.

ЗШКРЯ́БУВАТИ *і* **ЗІШКРЯ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗШКРЯ́БАТИ** *і* **ЗІШКРЯ́БАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Шкрябаючи, дряпаючи, знімати, здирати що-небудь із якоїсь поверхні.

ЗШКРЯ́БУВАТИСЯ *і* **ЗІШКРЯ́БУВАТИСЯ**, -ується, *недок.*, *розм.* Пас. до **зшкря́бувати** і **зішкря́бувати**.

ЗШОЛУДИ́ВІТИ, -ію, -ієш, *розм.* Док. до **шолуди́віти**.

ЗШТОВХА́ТИ *див.* **зшто́вхувати**.

ЗШТОВХНУ́ТИ *див.* **зшто́вхувати**.

ЗШТОВХНУ́ТИСЯ *див.* **зшто́вхуватися**.

ЗШТО́ВХУВАЛЬНИЙ, ЗІШТО́ВХУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **зішто́вхування, зшто́вхування**.

ЗШТО́ВХУВАННЯ, ЗІШТО́ВХУВАЛЬНИЙ, -я, *с.* Дія за знач. **зшто́вхувати, зішто́вхувати** і **зшто́вхуватися, зішто́вхуватися**.

ЗШТО́ВХУВАТИ *і* **ЗІШТО́ВХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗШТОВХНУ́ТИ** *і* **ЗІШТОВХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш *і розм.* **ЗШТОВХА́ТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Штовхаючи, зрушувати з місця, скидати звідкись. 2. *тільки* **зшто́вхувати, зштовхну́ти**. Штовхаючи кого-, що-небудь назустріч одне одному, зближувати впритул, примушувати вдарятися. // *безос.* // Сприяти раптовій зустрічі кого-небудь з кимсь.

ЗШТО́ВХУВАТИСЯ *і* **ЗІШТО́ВХУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ЗШТОВХНУ́ТИСЯ** *і* **ЗІШТОВХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Рухаючись назустріч одне одному, вдарятися, наштовхуватися одне на одного. 2. Несподівано зустрічатися з ким-небудь. // *перен.* Вступати в які-небудь стосунки, мати справу з ким-небудь. 3. *рідко.* Сходитися в бою.

ЗШУКА́ТИ *див.* **зшу́кувати**.

ЗШУКА́ТИСЯ, -а́ється, *док.*, *розм.* 1. Знайти один одного. 2. *чого.* Почати, кинутися шукати.

ЗШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗШУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Шукати в різних місцях кілька чи багато предметів, тварин і т. ін. // *тільки док.* Познаходити.

ЗЩИПА́ТИ *див.* **зщи́пувати**.

ЗЩИПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **зщи́пувати**.

ЗЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ЗЩИПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Щипаючи, зривати, відривати що-небудь.

ЗЩИ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **зщи́пувати**.

ЗЩУ́ЛЕНИЙ *див.* **зіщу́лений**.

ЗЩУ́ЛИТИ *див.* **зіщу́лювати**.

ЗЩУ́ЛИТИСЯ *див.* **зіщу́люватися**.

ЗЩУ́ЛЮВАННЯ *див.* **зіщу́лювання**.

ЗЩУ́ЛЮВАТИ *див.* **зіщу́лювати**.

ЗЩУ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **зіщу́люватися**.

ЗЮЙД, -а, *ч.* 1. *спец.* Південь; південний напрямок. 2. *мор.*, *метеор.* Південний вітер.

ЗЮЙД-ВЕ́СТ, -а, *ч.* 1. *спец.* Південний захід; південно-західний напрямок. 2. *мор.*, *метеор.* Південно-західний вітер.

ЗЮЙДВЕ́СТКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Широкий непромокальний плащ із каптуром. 2. Капелюх із клейонки.

ЗЮЙД-ВЕ́СТОВИЙ, -а, -е, *мор.*, *метеор.* Південно-західний.

ЗЮ́ЙДОВИЙ, -а, -е, *мор.* Південний.

ЗЮЙД-О́СТ, -а, *ч.* 1. *спец.* Південний схід; південно-східний напрямок. 2. *мор.*, *метеор.* Південно-східний вітер.

ЗЮЙД-О́СТОВИЙ, -а, -е, *мор.*, *метеор.* Південно-східний.

З'Ю́РБИТИСЯ, -иться, *док.* Скупчитися в одному місці, зібратися юрбою; з'юрмитися.

З'Ю́РБЛЕНИЙ, -а, -е. Який з'юрбився.

З'Ю́РМИТИСЯ, -иться, *док.* Скупчитися в одному місці, зібратися юрмою; з'юрбитися.

З'Ю́РМЛЕНИЙ, -а, -е. Який з'юрмився.

ЗЯБ, -у, *ч.*, *с. г.* Осіння оранка поля для сіяння ярих культур навесні. // Ділянка поля, зорана з осені й підготовлена для весняної сівби ярих культур. ** **О́ранка на зяб** – орання восени з метою підготовки ґрунту для весняної сівби ярих культур.

ЗЯБЛЕ́ВИЙ *див.* **зябльови́й**.

ЗЯ́БЛИК, -а, *ч.* Лісовий співочий птах родини в'юркових, який має рожево-червоне забарвлення на боках і черевці, білі смуги на крилах, коричневі груди.

ЗЯБЛЬОВИ́Й, -а́, -е́, **ЗЯБЛЕ́ВИЙ**, -а, -е, *с. г.* Прикм. до **зяб**.

ЗЯБЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **зяблюва́ти**.

ЗЯБЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *с. г.* Орати на зяб.

ЗЯ́БЛЯ, -і, *ж.*, *с. г.*, *діал.* Зяб.

ЗЯ́БНУТИ, -ну, -неш, *діал.* Замерзати, мерзнути.

ЗЯ́БРА, -бер, *мн.* (*одн.* **зя́бра**, -и, *ж.*). Органи дихання в риб та деяких інших водяних тварин, які дихають киснем, розчиненим у воді.

ЗЯ́БРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **зя́бра**. *Зябровий апарат.* // Який має зябра, дихає зябрами. *Зяброві тварини.* // Який здійснюється за допомогою зябер. *Зяброве дихання.* // Стос. до зябер. *Зяброва порожнина.*

ЗЯБРОДИ́ШНІ, -их, *ім.* Підтип безхребетних тварин типу членистоногих.

З'Я́ВА, -и, *ж.* 1. *розм.* Поява, з'явлення кого-, чого-небудь. 2. *театр.*, *заст.* Ява.

ЗЯ́ВИ, -ів, *мн.*, *зах.* Зябра.

З'Я́ВИСЬКО, -а, *с.*, *заст.* Те саме, що **я́вище**.

З'ЯВИ́ТИСЯ *див.* **з'явля́тися**.

З'Я́ВИЩЕ, -а, *с.* 1. *розм.* Поява, з'явлення кого-, чого-небудь. 2. *заст.* Те саме, що **я́вище**.

З'Я́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Прихід, прибуття кого-небудь кудись. 2. Поява чого-небудь десь унаслідок утворення, виникнення.

З'ЯВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **З'ЯВИ́ТИСЯ**, з'явлю́ся, з'я́вишся, *док.* 1. Приходити, прибувати куди-небудь. // Приходити, прибувати в офіційну установу, до службової особи за викликом, наказом або в якійсь офіційній справі. // Приїжджати, прибувати в який-небудь населений пункт, у якусь місцевість. 2. Показуватися де-небудь, ставати доступним зорові, видним; появлятися. // Поставати в уяві, в пам'яті; привиджуватися. 3. Ставати наявним де-небудь; бути в наявності. // Виявлятися, ставати помітним (про риси характеру й поведінку людини, вираз обличчя і т. ін.). // *перев. док.*, *перен.* Почати діяти, виявити себе в діяльності. // Виходити друком, ставати опублікованим (про літературні, наукові та ін. твори); друкуватися. 4. Зароджуватися, утворюватися. // Виникати (про почуття, думки і т. ін.).

З'ЯСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **з'ясува́ти**. // **з'ясо́вано**, *безос. присудк. сл.*

З'ЯСО́ВНИЙ, -а, -е. Який піддається з'ясуванню, якого можна з'ясувати.

З'ЯСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **з'ясо́вувати**.

З'ЯСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **з'ясо́вувати**.

З'ЯСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **З'ЯСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Досліджуючи, робити ясним, зрозумілим що-небудь. // Визначати, встановлювати що-небудь на підставі певних відомостей, ознак і т. ін. // Довідуватися, дізнаватися про щось. 2. Відкривати, розкривати що-небудь приховане. // Передавати словами, висловлювати, описувати (думки, почуття і т. ін.). 3. Пояснювати що-небудь.

З'ЯСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **З'ЯСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Ставати ясним, зрозумілим після одержання певних відомостей і т. ін. // Визначатися, встановлюватися на підставі певних відомостей, ознак і т. ін. 2. *із спол.* що. Ставати відомим; відкриватися, виявлятися.

З'ЯСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *грам.* 1. Який пояснює зміст головного речення чи одного з його членів (про підрядне речення). *З'ясувальні підрядні речення.* 2. Який служить для приєднання підрядних речень, що пояснюють зміст вного (про сполучники і сполучні слова).

З'ЯСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **з'ясува́ти**.

З'ЯСУВА́ТИ *див.* **з'ясо́вувати**.

З'ЯСУВА́ТИСЯ *див.* **з'ясо́вуватися**.

ЗЯ́ТЕНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **зять**.

ЗЯ́ТИК, -а, *ч.* Те саме, що **зятьо́к**.

ЗЯ́ТІВ, -тьова, -тьове. Належний зятеві.

ЗЯТЬ, -я, *ч.* 1. Чоловік дочки. 2. Сестрин чоловік. 3. Чоловік зовиці.

ЗЯТЬО́К, -тька́, *ч.*, *фам.* Пестл. до **зять**. // *зневажл.*

ЗЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **зя́яти**.

ЗЯ́ЯННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **зя́яти**.

ЗЯ́ЯТИ, зя́є, *недок.* Бути широко відкритим, виявляючи всю свою глибину (про отвір, яму, провалля і т. ін.) (напр. про вікно з вибитими шибками). // *чим.* Мати глибокі отвори, великі дірки і т. ін.

И и

И, *невідм.*, *с.* Одинадцята літера українського алфавіту на позначення голосного звука "и".

И́КАВКА, ИКА́ННЯ, ИКА́ТИ *і т. ін.*, *заст.* Те саме, що **ги́кавка**, **ікавка**, **гика́ння**, **іка́ння**, **ги́кати**,

ИТ, *виг.* Те саме, що **ет**.

ИЧ. 1. *виг.* Те саме, що **ач** 1. 2. *част.* Те саме, що **іч**.

Іі

І[1], *невідм.*, *с.* Дванадцята літера українського алфавіту на позначення голосного звука "і". ** **Ста́вити (поста́вити) кра́пку (крапки́) над "і"**: а) уточнювати сказане, не залишати нічого недомовленим; б) доводити до логічного завершення.

І[2] (й), *спол.* І. *єднальний.* Уживається для поєднання двох рівноправних синтаксичних одиниць. 1. Поєднує однорідні члени речення. // Поєднує в інтонаційне ціле два слова, що виражають єдине поняття, напр.: батько й мати – батьки, літом і зимою – постійно, там і тут – скрізь. // З'єднує повторювані слова, що позначають тривалість дії, наростання ознаки тощо, з метою підсилення вислову. // Поєднує слова, протилежні за змістом, посилюючи протиставлення. 2. Поєднує цілі речення: а) за вираження відношень однорідності; б) за вираження часових відношень: а) одночасності дій; б) послідовності дій або явищ у часі. // Поєднує два речення, у другому з яких є вказівка на несподіваність, раптовість дії, події; в) за вираження причиново-наслідкових зв'язків; дорівнює спол. отже, а тому; г) при вираженні умовно-наслідкових зв'язків. 3. Поєднує речення або члени речення, пов'язані зіставно-протиставними відношеннями; за значенням наближається до спол. але, проте. II. *перелічувальний.* Поєднує окремі слова або речення в переліку, виступаючи перед кожним членом перелічуваного ряду, в тому числі й перед першим. // Повторюється перед кожним із двох однорідних членів речення, що становлять єдине поняття. // Повторюється перед кожним із двох однорідних членів речення, протилежних за значенням. // Завершує перелік перед останнім словом або реченням у переліку (без сполучників). ** **І так да́лі (і т. д.)**; **і таке́ і́нше (і т. ін.)**; **і поді́бне (і под.)** – у кінці переліку вказує на його неповноту, на можливість його продовження. III. *приєднувальний.* 1. Приєднує окремі члени речення, що доповнюють, уточнюють думку, висловлену в реченні. 2. Приєднує речення, що доповнює або розвиває думку, висловлену в попередньому реченні. // Приєднує речення, що є підсумком висловленого раніше. 3. Уживається на початку кількох речень у розповіді, надаючи мові плавності та вказуючи на послідовну зміну подій, явищ (часто в стилізації під народнопоетичну чи біблійну розповідь). IV. *приєднувально-підсил.*, *у сполуч. з займ. і присл.* де, скільки, що, як, який *і т. ін.* Приєднує речення (здебільшого питальні та окличні) або члени речення, підсилюючи виразність їхнього змісту. V. *допустовий.* Уживається в значенні, близькому до спол. хоч.

І[3] (й), *част. підсил.* 1. Уживається для підкреслення, вирізнення значення слова, перед яким стоїть; значенням близька до ж (же). 2. Уживається з відтінком результативності в середині речення перед присудком для підкреслення внутрішнього зв'язку явищ, подій, про які йде мова в реченні. // Указує на відповідність того, що відбулося, тому, чого очікували. 3. Уживається в значенні, близькому до частки навіть. 4. Уживається в значенні, близькому до часток теж, також. 5. Уживається в значенні, близькому до частки вже. 6. Уживається в значенні, близькому до частки ще. ** **І (й) так** – без того.

І[4] (*нерідко вимовляється подовжено* і-і!, і-і-і!), *виг.* Виражає подив, розчарування, нехіть, сумнів і т. ін.

ІАТРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Напрям у науці в 16 – 17 ст., представники якого прагнули поставити хімію на службу медицині.

ІБЕ́РИ, -ів, *мн.* 1. Стародавні грузинські племена, що населяли Іберію задовго до н. е. 2. Те саме, що **ібері́йці**.

ІБЕРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ібері́йці** та Іберія.

ІБЕРІ́ЙСЬКО-КАВКА́ЗЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до давньогрузинських племен, що перекочували колись з Іберії до Кавказу. 2. Стос. до сучасних басків і грузинів з їхнім спільним походженням та спорідненістю мов.

ІБЕРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ібері́єць**, -і́йця, *ч.*; **ібері́йка**, -и, *ж.*). Назва корінного населення Піренейського півострова до н. е.

ІБЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до іберів.

ІБІБІ́О, *невідм.* 1. *ч.* Народ на Південному Сході Нігерії. 2. *ж.* Мова, що відноситься до бенуе-конголезького підсімейства нігеро-конголезьких мов.

ІБІКО́Н, -а, *ч.* Високочутлива телевізійна передавальна трубка з накопиченням заряду на діелектричній мішені.

І́БІС, -а, *ч.* Схожий на невелику чаплю болотний птах із довгими ногами й загнутим дзьобом; у стародавніх єгиптян уважався священним.

І́БІСОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **і́біс**. 2. *у знач. ім.* **і́бісові**, -вих, *мн.* Родина птахів ряду лелекоподібних.

ІБЛІ́С, -а, *ч.* Назва диявола в Ісламі.

ІБН, *незм.* Частка, що ставиться в прізвищах для позначення батьківського або родового імені у народів, які перебувають під впливом арабської мови та культури.

І́БО, *невідм.*, *мн.* (**і́бо**, *ч. і ж.*). Народ, який живе у східній частині Нігерії; представники цього народу.

ІБОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, знайдений на о. Мадагаскар.

ІВАНЕ́ЦЬ-КИВАНЕ́ЦЬ (-нця́--нця́), *ч.* Дитяча забавка, лялька, що внаслідок прикріпленого до її низу свинцю завжди встає, коли її покласти.

ІВАНОВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Казахстані.

ІВА́Н-ПОКИВА́Н (-а--а), *ч.* Те саме, що **іване́ць-киване́ць**.

ІВА́Н-ЧА́Й, -ю, *ч.* Висока багаторічна трав'яниста рослина з пурпуровими квітками, з листя якої колись виготовляли сурогат чаю.

ІВАСЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **іва́сі**.

ІВАСІ́, *невідм.*, *ж.* Промислова риба родини оселедцевих; тихоокеанська сардина.

ІВЕ́РИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ібе́ри**.

І́ВОЛГА, -и, *ж.* Те саме, що **ви́вільга**.

ІВРИ́Т, -у, *ч.* Державна мова Ізраїлю, що становить значною мірою оновлену стародавню єврейську (гебрайську) мову.

ІГА́ПО, *невідм.* Тип ландшафту низьких затоплюваних заплав річок Амазонської низовини, вкритих тропічними лісами.

І́ГБО, *невідм.* Народ, який живе у Східній Нігерії.

ІГДАНІ́Т, -у, *ч.* Найпростіша амонійно-селітрова вибухова речовина.

ІГДРАЗИ́ЛЬ, -я, *ч.* У скандинавській міфології – дерево, три корені якого розпласталися по всьому світові, а на вершині – орел.

ІГІ́Л, -а, *ч.* Тувинський двострунний смичковий музичний інструмент

ІГЛ, -а, *ч.* Золота монета у США, дорівнює 10 доларам.

І́ГЛІЦА, -и, *ж.* Рід рослин сімейства спаржевих.

І́ГЛУ, *незм.* Куполоподібна хижа з льоду в ескімосів.

ІГНІМБРІ́Т, -у, *ч.* Вулканогенно-уламкова кисла гірська порода, що виникла при спіканні частинок вулканічного скла та туфів.

ІГНІПУНКТУ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **припіка́ння**.

ІГНІТРО́Н, -а, *ч.* Ртутний випрямляч, у якому періодичне пропускання струму відбувається за допомогою спеціального електрода-запалювача.

ІГНІТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ігнітро́н**.

ІГНОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ігнорува́ти**.

ІГНОРО́ВНИЙ, -а, -е. Яким можна нехтувати.

ІГНОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ігнорува́ти**.

ІГНОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Навмисно не помічати кого-, чого-небудь, не звертати увагу на когось, щось, нехтувати чимось. // Не брати до уваги чого-небудь, легковажити чимось.

ІГНОРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ігнорува́ти**.

І́ГО, -а, *с.*, *заст.* Ярмо (у 2 знач.).

І́ГОТЬ, -я, *ч.* Ступка, ступа.

І́ГРАНКА, -и, *ж.*, *діал.* Гра.

І́ГРАШЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **і́грашка**.

І́ГРАШКА, -и, *ж.* 1. Річ, призначена дітям для гри; забавка (у 1 знач.). 2. *рідко.* Те саме, що **за́бавка** 2. ** **За і́грашку (і́грашки)** *що кому*: а) (*у сполуч. з дієсл.* діста́тися, да́тися *і т. ін.*) легко (дістатися, датися і т. ін.); б) (*у сполуч. з дієсл.* бу́ти) немов забавка.

ІГРАШКА́Р, -я́, *ч.* Майстер, що виготовляє іграшки.

ІГРАШКА́РКА, -и. Жін. до **іграшка́р**.

ІГРАШКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **і́грашка** 1. *Іграшкове виробництво.* // Який виробляє іграшки. *Іграшкова фабрика.* 2. Який є іграшкою, признач. для гри.

І́ГРЕК, -а, *ч.* 1. Назва передостанньої літери (у) латинського алфавіту. 2. *мат.* Невідома величина, позначувана цією літерою. // Умовне позначення невідомої особи чи особи, яку небажано називати.

ІГРЕ́НЕВИЙ, -а, -е. Рудий зі світлою, білою гривою і хвостом (про масть коня; про коня такої масті).

ІГРЕ́НЬ, -я, *ч. і* -і, *ж.* Кінь рудої масті з білим хвостом і такою ж гривою.

І́ГРИ *див.* гра. ** **Тео́рія і́гор** – розділ математики, що вивчає моделі конфліктних ситуацій і розробляє методи оптимальної поведінки в умовах конфлікту.

ІГРИ́СТИЙ, -а, -е. Пінявий, шипучий (про напій).

ІГРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **игри́стий**.

І́ГРИЩЕ, -а, *с.*, *заст.* Грище. ** **Бісівські ігрища**, *міф.* – збіговиська відьом і чортів. // *перен.*

ІГРОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до гри (у 1, 2 знач.). *Ігрова перевага команди.* // Признач. для гри. *Ігровий майданчик.* // Пов'язаний з грою акторів; художній (про кінематограф, кінофільм). *Ігровий фільм.*

ІГРОТЕ́КА, -и, *ж.* Зібрання (іноді – комплект) дитячих іграшок, що їх видають дітям для тимчасового користування. *Шкільна іґротека.* // Спеціальний заклад, мета якого полягає у забезпеченні іграшками великої кількості дітей для стимуляції їхньої ігрової діяльності, створення умов для соціалізації.

ІГРУ́НКА, -и, *ж.* Рід широконосих мавп.

ІГУА́НА, -и, *ж.* Велика довгохвоста ящірка, що живе перев. в екваторіальних широтах.

ІГУАНОДО́НТ, -а, *ч.* Рід вимерлих рослиноїдних плазунів ряду птахотазих.

ІГУ́МЕН, -а, *ч.* Настоятель православного монастиря; духовний сан монахів.

ІГУ́МЕНСТВО, -а, *с.* Звання, посада ігумена чи ігумені.

ІГУ́МЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ігу́мен**. *Ігуменсь-*

кий сан. // Належний ігуменові.

ІГУ́МЕНЯ, -і, *ж.* У православній церкві – управителька жіночого монастиря.

ІДА́ЛЬГО, *невідм., ч., іст.* Іспанський дворянин.

ІДЕА́Л, -у, *ч.* 1. Найвища мета, до якої прагнуть люди і яка керує їхньою діяльністю. 2. *кого, чого.* Взірець досконалості. // *чий.* Про того, хто є для когось втіленням найкращих якостей тощо.

ІДЕАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто ідеалізує кого-, що-небудь.

ІДЕАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **ідеалізува́ти**. 2. Мисленне конструювання понять про об'єкти, що не існують і не є здійсненними, але для яких є прообрази в реальному світі.

ІДЕАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Напрям у філософії, який, на противагу матеріалізмові, вважає ідею, дух, свідомість первісним, а природу, буття, матерію – вторинним. 2. Схильність безкорисливо служити будь-якій справі, відданість високим моральним ідеалам. 3. Схильність до ідеалізації дійсності.

ІДЕАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ідеалізува́ти**.

ІДЕАЛІЗО́ВАНО. Присл. до **ідеалізо́ваний**.

ІДЕАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ідеалізува́ти**.

ІДЕАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Уважати кого-, що-небудь кращим, ніж є в дійсності; приписувати комусь, чомусь ідеальні властивості тощо.

ІДЕАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ідеалізува́ти**.

ІДЕАЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ідеалізува́ти**.

ІДЕАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Послідовник ідеалістичної філософії. 2. Людина, яка здатна безкорисливо служити будь-якій справі, не шукає для себе ніяких переваг або вигод у чому-небудь. 3. Той, хто схильний прикрашати дійсність; мрійник.

ІДЕАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ідеалізму (у 1 знач.), пройнятий ним.

ІДЕАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ідеалісти́чний**. *Ідеалістичність поглядів.*

ІДЕАЛІСТИ́ЧНО. Присл. до **ідеалістичний**.

ІДЕАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **ідеаліст**.

ІДЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який існує в свідомості, уяві; абстрактний, уявний; прот. д і й с н и й. *Ідеальний світ.* // *у знач. ім.* **ідеа́льне**, -ного, *с.* 2. Який відповідає поняттю про ідеал (у 2 знач.); вимріяний, неземний. *Ідеальне кохання.* 3. Досконалий, відмінний, чудовий. ** **ідеа́льна ріди́на** – уявна рідина, позбавлена в'язкості і теплопровідності. **ідеа́льний ри́нок**, *ек.* – висококонкурентний ринок, якому властиві: відсутність обмежень на кількість учасників ринку, вільні ціни, однорідність продуктів. **ідеа́льний това́р** – товар, який здатний задовольнити конкретну потребу людини і втілює у собі всі основні ознаки ринкового товару. 4. Такий, що стосується ідеї, діяльності мислення.

ІДЕА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ідеа́льний** 2, 3.

ІДЕА́ЛЬНО. Присл. до **ідеа́льний**.

ІДЕА́ЛЬНО-ПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **ідеа́льно-пласти́чне ті́ло**, *фіз.* – абстрактна математична модель пластичного тіла, в якій не враховується зміцнення матеріалів у процесі деформування.

ІДЕ́ЙКА, -и, *ж.* Зменш. і зневажл. до **іде́я** 2, 3.

ІДЕ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ідеї (у 2, 4 знач.), пов'язаний з нею. 2. Пройнятий передовими ідеями, пов'язаний з ними; передовий. 3. *розм.* Відданий ідеалу (у 1 знач.); безкорисливий.

ІДЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **іде́йний**.

ІДЕ́ЙНО. Присл. до **іде́йний**.

ІДЕМПОТЕ́НТ, -у, *ч., мат.* Елемент є групоїда або кільця, який задовольняє співвідношення ее = е, тобто закон ідемпотентності.

ІДЕМПОТЕ́НТНИЙ, -а, -е, *мат.* Рівноможливий, рівнопотужний.

ІДЕМПОТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж., мат.* Властивість, яку може задовольняти бінарна операція; якщо бінарну операцію записувати як множення, цей закон має вигляд: аа = а.

ІДЕНТИФІКА́ТОР, -а, *ч.* 1. Ознака, яка служить для ідентифікації предмета, що розпізнається. // Захисна ознака для встановлення справжності банкноти чи цінного папера. ** **ідентифіка́тор осо́би** – відтворений у паспорті (документі) відцифрований образ особи. 2. *розм.* Той, хто здійснює ідентифікацію чого-небудь. 3. *спец.* Літерний ланцюжок, що його використовують для іменування об'єктів у програмуванні; у традиційних мовах програмування зазвичай вимагається, щоб першим символом ідентифікатора була літера. // Ім'я змінної величини.

ІДЕНТИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ідентифіка́ція**. ** **ідентифікаці́йна озна́ка**: в криміналістиці – властивість об'єкта, що задовольняє певні вимоги, тобто властива певній класифікаційній групі. **ідентифікаці́йне по́ле**: у криміналістиці – сукупність ідентифікаційних ознак, що відобразилися на об'єкті в конкретних умовах взаємодії (відображення). **ідентифікаці́йний но́мер** – цифровий код, що складається із десяти символів (присвоюється кожній особі згідно з визначеною системою кодування, на підставі даних про дату народження та стать особи).

ІДЕНТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Визначення відповідності предмета, біологічного організму, особи (фізичної, юридичної) певним, конкретним, лише їм властивим ознакам. 2. Дія за знач. **ідентифікува́ти**. *Ідентифікація банкноти.* ** **ідентифіка́ція ві́русів** – визначення родової і видової належності вірусів. **ідентифіка́ція осо́би** – визначення за допомогою спеціальних методів тотожності суб'єкта конкретній особі. **ідентифіка́ція фіна́нсових ри́зиків** – процес визначення фінансових ризиків, властивих діяльності конкретного підприємства. 3. Засіб встановлення: а) тотожності особи за сукупністю її загальних та окремих даних; б) повноважень користувача системи за допомогою пароля. 4. Форма психологічного захисту у вигляді перенесу образу іншої людини на себе. 5. У кібернетиці – побудова моделі системи за даними її функціонування.

ІДЕНТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ідентифікува́ти**.

ІДЕНТИФІКО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна ідентифікувати.

ІДЕНТИФІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для ідентифікування.

ІДЕНТИФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ідентифікува́ти**.

ІДЕНТИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., книжн.* Те саме, що **ототóжнювати**.

ІДЕНТИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ідентифікува́ти**.

ІДЕНТИФІКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ідентифікува́ти**.

ІДЕНТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Тотожний, однаковий, рівнозначний.

ІДЕНТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* Абстр. ім. до **іденти́чний**; тотожність.

ІДЕНТИ́ЧНО. Присл. до **іденти́чний**.

ІДЕНТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Не фотографічне, а тушшю або олівцем виготовлення негативів.

ІДЕОГРА́МА, -и, *ж.* Письмовий знак, що позначає певне поняття.

ІДЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ідеографії.

ІДЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб письма за допомогою ідеограм.

ІДЕОКРАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Бажання підпорядкувати всі дії і вчинки вимогам розуму, а не почуттів.

ІДЕОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Різновид державного ладу, за якого державно-політичне регулювання здійснюється на основі єдиної офіційної ідеології.

ІДЕО́ЛОГ, -а, *ч.* Виразник, захисник якого-небудь світогляду, ідеології.

ІДЕОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **ідеологізува́ти**, **ідеологізува́тися**.

ІДЕОЛОГІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Піддавати впливові якої-небудь ідеології.

ІДЕОЛОГІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Пройматися якою-небудь ідеологією.

ІДЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ідеології, пов'язаний з нею.

ІДЕОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **ідеологі́чний**.

ІДЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Сукупність філософських, політичних, правових, моральних, релігійних та мистецьких поглядів, що характеризують те або інше суспільство, клас, політичну партію.

ІДЕОМОТО́РНИЙ, -а, -е, *фізіол.*: ** **ідеомото́рний акт** – несвідома рухова реакція, що проявляється підвищенням тонусу або слабким скороченням м'язів, які беруть участь у здійсненні рухів, і виникає у відповідь на уявлення про цей рух.

ІДЕОФРЕНІ́Я, -ї, *ж.* Психічні хвороби, що переважно проявляються маячними розладами.

ІДЕФІ́КС, -у, *ч.* Медичний термін, що позначає одержимість людини нав'язливою, маніакальною ідеєю.

ІДЕ́Я, -ї, *ж.* 1. Поняття, уявлення, що відбивають дійсність у свідомості людини та виражають ставлення її до навколишнього світу. 2. Основний принцип світогляду; переконання. 3. Думка про що-небудь, міркування з приводу чогось. // Задум, план, намір. 4. Основна думка, що визначає зміст твору. ** **Маячні́ іде́ї**, *мед.* – ідеї, що не відповідають реальній дійсності, але уявляються хворому дійсними. **Нав'я́зливі іде́ї** – ідеї, яких хворий не може позбутися, розуміючи при цьому їх об'єктивну необґрунтованість.

ІДЖМА, -и, *ж.* Одне з основних джерел мусульманського права – одностайна думка найбільш авторитетних ісламських правознавців.

ІДИ, ід, *мн.* У староримському календарі – 15-ті числа березня, травня, липня, жовтня й 13-ті числа решти місяців року; це були свята на честь Юпітера.

ІДИЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ідилії (у 1 знач.). *Ідилічний жанр.* // Який зображує мирне, безтурботне життя. // Який зображується в ідиліях (у 1 знач.). // Власт. ідилії. 2. *перен.* Близький до природи; мирний, безтурботний.

ІДИЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ідилі́чний**.

ІДИЛІ́ЧНО. Присл. до **ідилі́чний**.

ІДИ́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. Невеликий поетичний твір, що зображує мирне, безтурботне життя селян на лоні природи. 2. *перев. ірон.* Про близьке до природи, мирне, безтурботно-щасливе життя.

ІДИШ, -у, *ч.* Побутова мова єврейського населення Східної та Центральної Європи, а також США.

ІДИШКА, -и, *ж., розм.* Єврейка.

ІДІОАДАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пристосування організмів до певного вузького кола умов, які виробились у процесі еволюції.

ІДІОГНОМІ́Я, -ї, *ж.* Власний, оригінальний погляд на речі.

ІДІОГРА́МА, -и, *ж.* Схематичне зображення гаплоїдного набору хромосом організму.

ІДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Власноручний підпис.

ІДІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується або має справу з чимось конкретним, індивідуальним, унікальним. ** **ідіографі́чний ме́тод** – метод суспільних наук, що протиставляється методу природничих наук.

ІДІОЛЕ́КТ, -у, *ч.* Індивідуальна мова, мовні навички індивідуума в певний період.

ІДІО́МА, -и, *ж.* Притаманний тільки певній мові стійкий зворот, що виражає єдине поняття.

ІДІОМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **ідіо́ма**.

ІДІОМА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Сукупність ідіом якої-небудь мови, твору. 2. Вчення про ідіоми.

ІДІОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ідіоми та ідіоматики.

ІДІОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Здатність мінералів, що кристалізуються в магмі, набувати властивих їм кристалографічних обрисів.

ІДІОМО́РФНИЙ, -а, -е. Стос. до ідіоморфізму.

ІДІОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ідіопатії.

ІДІОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. Розлад невідомої етіології. 2. *мед.* Будь-який первинний патологічний стан; те, що виникає всередині порушеного органа, а не в результаті зовнішніх дисфункцій.

ІДІОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Поняття, введене А. Вейсманом (1892) для позначення гіпотетичної речовини – носія спадковості.

ІДІОПЛАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ідіоплазми.

ІДІОСИНКРАЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Підвищена спадкова чутливість організму окремих людей до деяких речовин або до певних смакових, нюхових чи зорових подразнень. *Ідіосинкразія до хініну.* // Хвороблива огида чи хвороблива схильність до чого-небудь.

ІДІОСИНКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до ідіосинкразії.

ІДІО́Т, -а, *ч.* 1. Людина, хвора на ідіотизм (у 1 знач.). 2. *лайл.* Дурень, недоумкувата людина, невіглас.

ІДІОТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Психічна хвороба, що характеризується порушенням нормальної розумової діяльності. 2. *розм.* Дурість, глупота, безглуздя.

ІДІОТИ́П, -у, *ч.* Див. **генотип**.

ІДІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ідіо́тський**.

ІДІОТИ́ЧНО. Присл. до **ідіоти́чний**.

ІДІОТІ́Я, -ї, *ж., мед.* Те саме, що **ідіоти́зм** 1. // Крайній ступінь природженого або набутого недоумства. ** **Гідроцефа́льна ідіоті́я** – ідіотія, що виникає внаслідок водянки головного мозку. **Мікседемато́зна ідіоті́я** – ідіотія, зумовлена вродженим порушенням функції щитоподібної залози. **Тимі́чна ідіоті́я** – ідіотія, зумовлена вродженим порушенням функції вилочкової залози.

ІДІО́ТКА, -и, *ж.* Жін. до **ідіо́т**.

ІДІОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Направлений всередину.

ІДІО́ТСТВО, -а, *с., розм.* Те саме, що **ідіоти́зм** 2.

ІДІО́ТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Такий, як в ідіота (у 1 знач.). *Ідіотське обличчя.* 2. *розм.* Дурний, безглуздий.

ІДІОФО́НИ, -ів, *мн.* Музичні ударні інструменти, в яких звук виникає через коливання всього інструмента (дзвін, гонг тощо).

ІДІОХРОМОСО́МА, -и, *ж.* Статева хромосома.

ІДО, *невідм., с.* Науково вдосконалений варіант міжнародної мови есперанто.

ІДОКРА́З, -у, *ч.* Те саме, що **везувіа́н**.

ІДОЛ, -а, *ч.* 1. У язичників – статуя, що зображує бога; бовван (у 1 знач.), божок. 2. *перен.* Про того, кого обожнюють, перед ким схиляються, кому служать; кумир. 3. *перен., лайл.* Про нетямущу, дурну чи бездушну людину.

ІДОЛІВ, -лова, -лове. Належний, властивий ідолу.

ІДОЛКА, -и. Жін. до **ідол**.

ІДОЛОВІ́РЕЦЬ, -рця, *ч., рел.* Той, хто вірить в ідолів (у 1 знач.); поганин, язичник.

ІДОЛОВІ́РКА, -и. Жін. до **ідолові́рець**.

ІДОЛОВІ́РСТВО, -а, *с., рел.* Віра в ідолів (у 1 знач.); поганство, язичництво.

ІДОЛОПОКЛО́ННИК, -а, *ч.* Той, хто поклоняється ідолам.

ІДОЛОПОКЛО́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ідолопокло́нство**.

ІДОЛОПОКЛО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **ідолопокло́нник**.

ІДОЛОПОКЛО́НСТВО, -а, *с.* Поклоніння ідолам.

ІДОЛОСЛУ́ЖБА, -и, *ж.* Те саме, що **ідолослужі́ння**.

ІДОЛОСЛУЖІ́ННЯ, -я, *с.* Язичницький, поганський культ поклоніння та служіння ідолам, а також ритуал цього культу.

ІДОЛОТВО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* 1. Той, хто творить собі ідола (кумира). 2. *перен.* Той, хто фанатично обожнює якусь людину чи багатство.

ІДОЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ідол** (у 3 знач.).

ІДОЛЯ́КА, -и, *ч. і ж.* Зневажл. до **ідол** (у 3 знач.).

ІДОЛЯ́НИН, -а, *ч., рел.* Те саме, що **ідолові́рець**; поганин, язичник.

ІДОЛЯ́НКА, -и. Жін. до **ідоля́нин**.

ІДОТРО́Н, -а, *ч.* Прилад, який автоматично контролює товщину шару фарби під час друкування.

ІДУЧИ́. Дієприсл. до **іти́**.

ІЄ́НА, ЙЄ́НА, -и, *ж.* Грошова одиниця Японії, поділяється на 100 сенів.

ІЄРА́РХ, -а, *ч.* Глава православної церкви (у князівстві, місті, державі).

ІЄРАРХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ієрархії.

ІЄРАРХІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ієрархі́чний**.

ІЄРА́РХІЯ, -ї, *ж.* 1. *збірн.* Сукупність людей, об'єднаних за принципом підлеглості службовою чи іншою діяльністю, родинними стосунками і т. ін. 2. Сукупність відношень старшинства в якій-небудь множині. // Послідовне розміщення посад, чинів і т. ін. від найнижчих до найвищих у порядку їх підлеглості. 3. Властивість, яка характеризує систему з відношеннями старшинства між її частинами. 4. *спец.* Структура, яка представляється кореневим орієнтованим деревом. *Ієрархія основної пам'яті.* 5. Принцип управління в централізованих системах.

ІЄРАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Зумовлені релігійно-канонічними вимогами урочиста застиглість та абстрактність зображуваних постатей, характерні головним чином

для мистецтва давнього світу та середньовіччя.

ІЄРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Священний, жрецький.

ІЄРЕ́Й, -я, *ч.*, *церк.* Те саме, що **свяще́ник**.

ІЄРЕ́ЙСТВО, -а, *с.* Посада, звання ієрея.

ІЄРЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **ієре́й**.

ІЄРЕМІА́ДА, -и, *ж.*, *книжн.*, *заст.*, *іron.* Слізна скарга, ремствування, нарікання.

ІЄРО́ГЛІФ, -а, *ч.* 1. Фігурний знак у системі ідеографічного письма, що позначає поняття, склад або звук мови. ** **Теорі́я ієро́гліфів** – гносеологічна концепція, за якою відчуття є не суб'єктивними образами об'єктивних речей, а лише умовними позначеннями (символами, ієрогліфами). 2. *перев. мн.*, *перен.* Про незрозумілий, нерозбірливий почерк.

ІЄРОГЛІ́ФІКА, -и, *ж.* Система письма, писемності на основі ієрогліфів.

ІЄРОГЛІФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ієрогліфа, ієрогліфів, виражений за їх допомогою.

ІЄРОДИЯ́КОН, -а, *ч.* Монах у сані диякона.

ІЄРОДИЯ́КОНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **диякон**.

ІЄРОМОНА́Х, -а, *ч.*, *церк.* Монах у сані священика.

ІЄРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь предметів релігійного культу.

ІЄРСИНІО́З, -у, *ч.* Гостре інфекційне захворювання; джерела збудників – тварини і людина – хворі та носії.

ІЖЕ́МЦІ, -ів, *мн.* Етнографічна група народу комі.

І́ЖИЦЯ, -і, *ж.* Назва останньої літери (ѵ) церковнослов'янської й старої російської абетки, що позначала звук "і". ** **Прописа́ти і́жицю** *кому, заст.* – зробити суворе зауваження, вилаяти, відшмагати.

ІЗ *див.* з[2].

ІЗАБЕ́ЛЛА, -и, *ж.* Сорт винограду американського походження.

ІЗАБЕ́ЛЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізабе́лла**.

ІЗАГО́ГА, -и, *ж.* Вступ до якої-небудь науки; загальні зауваження чи відомості.

ІЗАДРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для попередження нападів бронхіальної астми.

ІЗАЛОБА́РИ, -а́р, *мн.* Ізолінії, що характеризують зміну атмосферного тиску за одиницю часу.

ІЗАЛОТЕ́РМИ, -е́рм, *мн.* Ізолінії, що характеризують зміну температури повітря за одиницю часу.

ІЗАМПЛІТУ́ДИ, -у́д, *мн.* Ізолінії, що характеризують зміну амплітуд метеорологічних елементів за визначений проміжок часу.

ІЗАНОМА́ЛИ, -а́л, *мн.* Ізолінії, що характеризують відхилення тієї чи іншої величини від значення, прийнятого за норму.

ІЗАФЕНІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при хронічних атонічних запорах як проносний засіб.

ІЗАФЕ́Т, -у, *ч.* В арабській граматиці – сполучення визначуваного з визначенням у родовому відмінку.

ІЗБО́РНИК, -а, *ч.*, *літ.*, *іст.* У Київській Русі – рукописний збірник статей та уривків, вибраних із різних книжок. *Изборник Святослава.*

ІЗВІР *див.* **звір**[2].

ІЗВЕСТИ́, ІЗВЕСТИ́СЯ, ІЗВЕ́ЧОРА, ІЗВИВА́ТИ, ІЗВИВА́ТИСЯ, ІЗВИКА́ТИ, ІЗВИ́КНУТИ, ІЗВИ́КТИ, ІЗВИ́НУТИ, ІЗВИ́НУТИСЯ, ІЗВИ́ТИ, ІЗВИ́ТИСЯ, ІЗВІ́ДСИ, ІЗВІ́ДТИ, ІЗВІКУВА́ТИ *див.* **зво́дити, зво́дитися, зве́чора** і т. д.

ІЗВО́Д, -у, *ч.*, *літ.* Один із списків (варіантів) старослов'янської пам'ятки, що відрізняється від інших списків цієї ж пам'ятки мовними особливостями.

ІЗВО́ДИТИ, ІЗВО́ДИТИСЯ, ІЗВ'ЯЗА́ТИ, ІЗВ'Я́ЗУВАТИ, ІЗВ'Я́ЛИТИ, ІЗГАДА́ТИ, ІЗГА́ДУВАТИ, ІЗГАНЬБИ́ТИ, ІЗГА́РЯЧУ, ІЗГАСА́ТИ, ІЗГА́СНУТИ, ІЗГИ́НУТИ, ІЗГЛЯ́НУТИСЯ *див.* **зво́дити, зво́дитися, зв'яза́ти** і т. д.

ІЗГО́Й, -я, *ч.* 1. У Київській Русі – людина, що вийшла зі свого колишнього суспільного стану у зв'язку з викупом із холопства, розоренням і т. ін. 2. Людина, що стоїть поза якимсь середовищем, суспільством, відкинута ними; відщепенець; вигнанець.

ІЗГО́ЙСТВО, -а, *с.* Перебування, існування у становищі, статусі ізгоя, вигнанця.

ІЗГО́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ізгойства, ізгоя.

ІЗГОЛОДНІ́ТИ, ІЗГО́РБИТИСЯ, ІЗДА́ВНА, ІЗДА́ЛЕКА, ІЗДА́ЛЕКУ, ІЗДАЛЯ́, ІЗДРИГА́ТИСЯ, ІЗДРИГНУ́ТИСЯ, ІЗЖИВА́ТИ, ІЗЖИВА́ТИСЯ, ІЗЖИ́ТИ, ІЗЖИ́ТИСЯ, ІЗЖО́ВКЛИЙ, ІЗЖО́ВКНУТИ, ІЗ-ЗА, ІЗЗА́ДУ, ІЗЗИВА́ТИ, ІЗЗО́ВНІ, ІЗ'ЇДА́ТИ, ІЗ'Ї́СТИ, ІЗЛАЗИ́ТИ, ІЗЛІЗА́ТИ, ІЗЛІ́ЗТИ, ІЗЛЯКА́ТИ, ІЗЛЯКА́ТИСЯ, ІЗМА́ЛЕЧКУ, ІЗМА́ЛКУ, ІЗМА́ЛУ, ІЗМАРНІ́ТИ, ІЗМО́ЛОДУ, ІЗНАДВО́РУ, ІЗНАЙТИ́, ІЗНАЙТИ́СЯ, ІЗНЕМОГТИ́, ІЗНЕМОГТИ́СЯ, ІЗНЕНА́ВИДІТИ, ІЗНИ́ЗУ, ІЗНИКА́ТИ, ІЗНИ́КНУТИ, ІЗНИ́КТИ, ІЗНИ́ЩИТИ, ІЗНІМА́ТИ, ІЗНІМА́ТИСЯ, ІЗНО́В, ІЗНО́ВУ, ІЗНЯ́ТИ, ІЗНЯ́ТИСЯ *див.* **зголодні́ти, зго́рбитися, зда́вна** і т. д.

ІЗИДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ізидії.

ІЗИ́ДІЯ, -ї, *ж.* Орган вегетативного розмноження деяких лишайників.

ІЗІ́ДА, -и, *ж.*, *міф.* Див. **Ісі́да**.

ІЗМАРА́ГДИ, -ів, *мн.* Літературні збірники релігійного змісту, пам'ятки східно-слов'янської літератури 14 ст.

ІЗОАЛЕ́ЛІ, -ів, *мн.* Алелі одного локуса, що мають схожий фенотиповий ефект.

ІЗОАМІ́Л, -у, *ч.* Вуглеводневий радикал, що містить 5 атомів Карбону у формі розгалуженого ланцюжка і 11 гідрогенових атомів.

ІЗОАМІЛАЦЕТА́Т, -у, *ч.* Складний ефір оцтової кислоти та ізоамілового спирту.

ІЗОАМІЛЕТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить 2 радикали ізоаміл і етил.

ІЗОАМІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізоамі́л**.

ІЗОАМІЛПРОПІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить 2 радикали – ізоаміл і пропіл.

ІЗОАМІЛФЕНІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить 2 радикали – ізоаміл і феніл.

ІЗОАМПЛІТУ́ДИ, -ту́д, *мн.* Ізолінії однакової амплітуди того чи іншого метеорологічного параметра (температури, тиску, вологості повітря тощо) за певний період.

ІЗОАНАБА́ЗИ, -а́з, *мн.* Ізолінії, що характеризують величину тектонічного підйому за деякий проміжок часу.

ІЗОАНЕМО́НИ, -о́н, *мн.* Ізолінії, що характеризують середню швидкість вітру за який-небудь проміжок часу.

ІЗОАНТИГЕ́Н, -у, *ч.* Антиген еритроцитів, лейкоцитів та інших клітин, а також плазмових білків особин одного біологічного виду.

ІЗОАНТИТІ́ЛО, -а, *с.* Антитіло до ізоантигену.

ІЗОА́ТМИ, -а́тм, *мн.* Ізолінії випаровування за певний період.

ІЗОБА́ЗИ, -а́з, *мн.* Ізолінії, що характеризують величину тектонічного руху за деякий проміжок часу.

ІЗОБА́РА, -и, *ж.* 1. *метеор.* Лінія на карті, що сполучає місця з однаковим атмосферним тиском. 2. *фіз.* Лінія, якою графічно зображують залежність між фізичними величинами за сталого тиску.

ІЗОБА́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ізоба́р**, -а, *ч.*), *фіз.* Атомні ядра хімічних елементів, які мають однакове сумарне число частинок (нуклонів) у ядрах, але різні числа протонів і нейтронів.

ІЗОБАРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при різних стадіях гіпертонічної хвороби.

ІЗОБАРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ізоба́ра**.

ІЗОБА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ізобари́чний**. ** **Ізоба́рний проце́с** – термодинамічний процес, який відбувається в системі при сталому зовнішньому тискові; на термодинамічній діаграмі зображається ізобарою.

ІЗОБА́РНО-ІЗОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який відбувається за сталих тиску та температури.

ІЗОБА́ТА, -и, *ж.*, *геогр.* Лінія на карті, що сполучає місця з однаковою глибиною водних басейнів (океанів, морів, озер).

ІЗОБРО́НТИ, -ів, *мн.* Ізолінії кількості днів з грозою.

ІЗОБУДО́ВА, -и, *ж.* Порядок просторового розташування атомів та система хімічних зв'язків між ними в ізомерній сполуці.

ІЗОБУТА́Н, -у, *ч.* Ізомер бутану, що містить розгалужений чотириатомний карбоновий ланцюжок, сполучений з 10-ма атомами Гідрогену.

ІЗОБУТИЛАЦЕТА́Т, -у, *ч.* Складний ефір оцтової кислоти та ізобутилового спирту.

ІЗОБУТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень, що використовується у виробництві ізооктану, ізопрену, синтетичного каучуку тощо.

ІЗОБУТИЛЕТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізобутиле́н**.

ІЗОБУТИЛМЕТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить 2 радикали – ізобутил і метил.

ІЗОБУТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить ізобутил-радикал. *Ізобутиловий спирт.*

ІЗОБУТИЛПРОПІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить 2 радикали – ізобутил і пропіл.

ІЗОБУТИЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ізобутилува́ти**.

ІЗОБУТИЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вводити в сполуку ізобутил-радикал.

ІЗОБУТИЛФЕНІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить 2 радикали – ізобутил і феніл.

ІЗОБУТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ізобути́ловий**.

ІЗОВАЛЕРІА́НОВИЙ, -а, -е: ** **ізовалеріа́нова кислота́** – одна з двох ізомерів валеріанової кислоти, що мають розгалужені алкільні (ізобутильні) радикали.

ІЗОВЕ́ЛИ, -ве́л, *мн.* Те саме, що **ізоанемо́ни**.

ІЗОВЕРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для прискорення пологів і скорочення мускулатури матки в післяпологовому періоді.

ІЗОГАЛІ́НИ, -лін, *мн.* Ізолінії солоності води.

ІЗОГАМЕ́ТИ, -е́т, *мн.* Морфологічно однакові кон'югуючі гамети.

ІЗОГА́МІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* 1. Явище передачі гаметами (чоловічою і жіночою) однакових генотипних комбінацій. 2. Статевий процес у нижчих організмів, за якого клітини, що зливаються, мають однаковий вигляд і відрізняються лише фізіологічними властивостями.

ІЗОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до ізогамії.

ІЗОГЕКСА́Н, -у, *ч.* Один з п'яти ізомерів гексану, що мають розгалужені карбонові ланцюжки.

ІЗОГЕКСИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Стос. до одного з ізогексилрадикалів з розгалуженими карбоновими ланцюжками.

ІЗОГЕМАГЛЮТИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Аглютинація еритроцитів, що розвивається внаслідок дії сироватки крові, яка містить ізоаглютиніни, на еритроцити з відповідними ізоантигенами.

ІЗОГЕМОЛІЗИ́НИ, -ів, *мн.* Ізоантитіла до еритроцитів, що спричиняють у присутності комплемента їх гемоліз.

ІЗОГЕПТА́Н, -у, *ч.* Один з ізомерів гептану з розгалуженими карбоновими ланцюжками.

ІЗОГЕПТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Стос. до одного з ізогептилрадикалів, що мають розгалужені карбонові ланцюжки.

ІЗОГІЄ́ТИ, -є́т, *мн.* Ізолінії, що характеризують кількість опадів за визначений проміжок часу.

ІЗОГІ́ПСИ, -гі́пс, *мн.* Те саме, що **горизонта́лі 2**.

ІЗОГЛО́СА, -и, *ж.*, *лінгв.* Лінія на діалектологічній карті, що визначає межі поширення мовного явища.

ІЗОГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Рівнокутний, з рівними кутами.

ІЗОГО́НИ, -о́н, *мн.* Ізолінії однакової орієнтації якої-небудь фізичної величини.

ІЗОГО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізого́ни**.

ІЗОГОРМО́НИ, -ів, *мн.* Речовини, близькі за хімічною структурою до будь-якого гормону, але не мають його біологічної дії.

ІЗОГРА́Ф, -а, *ч.* Іконописець.

ІЗОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ізографії.

ІЗОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Точне відтворення письмен, рукописів, почерків і т. ін.

ІЗОДАКТИ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Аномалія розвитку, що спостерігається при недосконалому хондрогенезі: товсті, короткі, приблизно однакової довжини II – V пальці кистей рук.

ІЗОДЕ́НСИ, -де́нс, *мн.* Ізолінії густини повітря.

ІЗОДИНА́МИ, -а́м, *мн.* Ізолінії повної напруженості земного магнітного поля або його складових на магнітних картах.

ІЗОДИНА́МІЯ, -ї, *ж.*: ** **Зако́н ізодина́мії** – властивість білків, жирів і вуглеводів заміщати один одного в енергетичному аспекті.

ІЗОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Метод діагностики, що застосовується в медичній паразитології і ґрунтується на застосуванні біологічних проб.

ІЗОДО́ЗИ, -о́з, *мн.* (*одн.* **ізодо́за**, -и, *ж.*). Криві рівних значень доз іонізуючого випромінювання, уздовж яких експозиційна або поглинена дози мають постійне значення.

ІЗОДО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізодо́за**. ** **Ізодо́зна крива́** – те саме, що **ізодо́за**.

ІЗОДРО́М, -а, *ч.* Механічний, електричний або гідравлічний пристрій, що забезпечує гнучкий зворотній зв'язок в автоматичних регуляторах, наприклад при забезпеченні постійної частоти обертання вала двигуна.

ІЗОДРО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізодро́м**.

ІЗОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Який має однакову кількість електронів. ** **Ізоелектро́нний ряд** – ряд, який складається із атомів та іонів різних хімічних елементів, які мають однакову кількість електронів.

ІЗОЕЛЕКТРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ізоелектро́нний**.

ІЗОЕНЗИ́МИ, -и́м, *мн.* Те саме, що **ізоферме́нти**.

ІЗОЕНТРОПІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* У якого постійна ентропія. ** **Ізоентропі́йний проце́с** – термодинамічний процес, який відбувається при постійній ентропії системи.

ІЗОЕНТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Явище рівності ентропії – порядку хаосу у початковому в кінцевому станах системи.

ІЗОЕНТРО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до ізоентропії.

ІЗОЗИ́МИ, -и́м, *мн.* Те саме, що **ізоферме́нти**.

ІЗОЗО́МА, -и, *ж.* Рід комах ряду перетинчастокрилих; поширені в помірній зоні Європи, Азії та Північної Америки; шкідники зернових культур, трав і плодових дерев.

ІЗОІМУНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Імунізація антигенами іншої особини того ж біологічного виду.

ІЗОІО́НІЯ, -ї, *ж.* Відносна постійність іонного складу внутрішнього середовища організму.

ІЗОІО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до ізоіонії.

ІЗОКАТАБА́ЗИ, -а́з, *мн.* Ізолінії, що характеризують величину тектонічного опускання за деякий проміжок часу.

ІЗОКВА́НТА, -и, *ж.*, *ек.* Лінія, що являє собою різні сполучення чинників виробництва, витрат, за яких може бути вироблений заданий обсяг випуску продукції.

ІЗОКЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* У рельєфах та живопису – розміщення голів на одному рівні.

ІЗОКЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ізокефалії.

ІЗОКЕФА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ізокефа́льний**.

ІЗОКЛІ́НА, -и, *ж.*, *мат.* Інтегральна лінія, побудована на лініях однакового напрямку поля. ** **Ізоклі́на нескінче́нностей**, *мат.* – інтегральна лінія, дотична до кожної точки якої вертикальна. **Ізоклі́на нулі́в**, *мат.* – інтегральна лінія, дотична до кожної точки якої горизонтальна.

ІЗОКЛІ́НИ, -і́н, *мн.* Ізолінії магнітного нахилу на магнітних картах.

ІЗО́КОЛОН, -а, *ч.* Риторична фігура, при якій у двох або кількох відрізках мови частини речення розміщені в однаковому порядку; паралелізм.

ІЗОКОРІ́Я, -ї, *ж.* Рівність діаметрів зіниць обох очей.

ІЗОКО́СТА, -и, *ж.*, *ек.* Лінія, яка демонструє можливі комбінації чинників виробництва, які можна придбати за однакову загальну суму грошей.

ІЗОКСИГЕ́НА, -и, *ж.* Ізолінія вмісту кисню у водоймищі.

ІЗОЛ, -у, *ч.* Гідроізоляційний та покрівельний матеріал, що виготовляється із суміші гумобітумного в'яжучого азбесту, пластифікатора та антисептика.

ІЗОЛЕЙЦИ́Н, -у, *ч.* Незамінна амінокислота, що входить до складу більшості білків.

ІЗОЛИМО́ННИЙ, -а, -е: ** **Ізолимо́нна кислота́** – один з проміжних субстратів процесу окислення вуглеводів, жирних кислот, амінокислот.

ІЗОЛІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Здатний ізолювати.

ІЗОЛІ́НІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Лінія, що сполучає на карті або діаграмі точки з однаковими кількісними показниками (тиску, температури тощо).

ІЗОЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь виявитися самотнім у житті.

ІЗОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ізолюва́ти**. // **Ізольо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Окремий, відокремлений.

ІЗОЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ізольова-**

ний 2.
ІЗОЛЬО́ВАНО. Присл. до **ізольо́ваний** 2.
ІЗОЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна ізолювати.
ІЗОЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ізольо́вувати**.
ІЗОЛЬО́ВУВАТИ *див.* **ізолюва́ти**.
ІЗОЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для ізоляції провідників або джерел якої-небудь енергії. *Ізолювальний матеріал.*
ІЗОЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Людина, яка ізолює щонебудь або кого-небудь.
ІЗОЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **ізолюва́льник**.
ІЗОЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ізолювати**.
ІЗОЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.*, **ІЗОЛЬО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. *від кого – чого й без додатка.* Помістивши окремо, позбавляти можливості контакту з іншими (про інфекційних хворих, ув'язнених і т. ін.). // Відокремлювати від середовища, позбавляти зв'язку з ким-, чим-небудь; відособлювати. 2. *тех.* Вкривати провідник, джерело якої-небудь енергії ізоляційним матеріалом.
ІЗОЛЮВА́ТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок. і док.* 1. Відокремлюватися від середовища, втрачати зв'язок із ким-, чим-небудь; відособлюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **ізолюва́ти**.
ІЗОЛЮ́КСИ, -ів, *мн.* Ізолінії рівної освітленості, що виражаються у люксах.
ІЗОЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ізолюва́ти**. // *у знач. прикм.*
ІЗОЛЯ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Ізольована в якому-небудь аспекті група однорідних об'єктів. *Генетичні ізоляти.*
ІЗОЛЯ́ТОР, -а, *ч.* 1. Речовина, що не проводить електричного струму; діелектрик. 2. Виріб для ізоляції та кріплення дроту. 3. Приміщення для тимчасової ізоляції людей із заразними хворобами тощо. // Спеціально пристосоване приміщення для тварин із заразними хворобами. 4. Приміщення для тимчасового одиночно-го ув'язнення осіб, які завинили у чомусь.
ІЗОЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізолятор 3, 4**.
ІЗОЛЯ́ТОРНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ізолюва́льник**.
ІЗОЛЯ́ТОРНИЦЯ, -і. *Жін.* до **ізоля́торник**.
ІЗОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується ізоляції, використовується для ізоляції. *Ізоляційна стрічка.*
ІЗОЛЯЦІ́ЙНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ізолюва́льник**.
ІЗОЛЯЦІ́ЙНИЦЯ, -і. *Жін.* до **ізоляці́йник**.
ІЗОЛЯЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Політичний напрям у США, що пропагував невтручання в європейські та азійські справи; політика державної відособленості, замкнутості.
ІЗОЛЯЦІОНІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник ізоляціонізму.
ІЗОЛЯЦІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ізоляціонізму.
ІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **ізолюва́ння**. 2. Стан за знач. **ізолюва́тися** 1. 3. *тех.* Неелектропровідний матеріал, яким ізолюють провідник. // Нетеплопровідний матеріал, яким ізолюють джерело якої-небудь енергії тощо. ** **Додатко́ва ізоля́ція** – електрична ізоляція, яка передбачена додатково до робочої ізоляції для захисту від ураження електричним струмом у випадку пошкодження робочої ізоляції. **Подві́йна ізоля́ція** – електрична ізоляція, що складається з робочої та додаткової ізоляції. **Робо́ча ізоля́ція** – електрична ізоляція струмовідних частин електроустановки, яка забезпечує її нормальну роботу та захист від ураження електричним струмом.
ІЗОМЕРА́ЗИ, -а́з, *мн.* Клас ферментів, що каталізують реакції внутрішньомолекулярного переміщення в клітинах організму різних груп, у тому числі й реакції взаємного перетворення стереоізомерів.
ІЗОМЕ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ізоме́р**, -у, *ч.*). Хімічні сполуки, що мають однаковий склад і молекулярну масу, але відрізняються одна від одної будовою та фізико-хімічними властивостями.
ІЗОМЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перетворення одного ізомеру на інший.
ІЗОМЕРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *хім.* Те саме, що **ізоме́рія**.
ІЗОМЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ізомеризува́тися**.
ІЗОМЕРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Переходити з одного ізомеру в інший, перетворюватися з якоїсь сполуки на ізомерну їй.
ІЗОМЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *хім.* Явище, коли речовини з однаковим хімічним складом та молекулярною масою відрізняються будовою та фізико-хімічними властивостями.
ІЗОМЕ́РНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **ізоме́р**.
ІЗОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ізометрії. ** **Ізометри́чні пове́рхні**, *мат.* – дві поверхні, що накладаються відображенням одна на одну зі збереженням довжин, кутів та площі.
ІЗОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Збереження пропорцій органів та частин тіла в період росту організму.
ІЗОМОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який містить одне й те ж, однакове сумарне число моль речовин. *Ізомолярні серії.*
ІЗОМОЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ізомоля́рний**.
ІЗОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Однаковість будови якихось сукупностей елементів, незалежна від природи цих елементів. 2. *мат.* Формальний по пунктах зв'язок (взаємно однозначна відповідність) між двома системами. 3. В гештальтпсихології – гіпотеза про те, що існує така структурна подібність між зонами збудження у корі головного мозку та свідомим досвідом. 4. *хім.* Здатність хімічних елементів заміщати один одного в кристалах без порушення будови останніх. 5. *лінгв.* Паралелізм в організації звукової та смислової сторін мови.
ІЗОМОРФІ́Я, -ї, *ж.* Однакові морфологічні ознаки у представників різних груп організмів, далеких з погляду систематики.
ІЗОМО́РФНИЙ, -а, -е. Схожий за формою. // *хім.* Схожий формою та будовою кристалів.
ІЗОМО́РФНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ізомо́рфний**.
ІЗОМО́РФНО. Присл. до **ізомо́рфний**.
ІЗОНЕ́ФИ, -е́ф, *мн.* Ізолінії, що характеризують хмарність у деякий момент або в середньому за деякий час.
ІЗОНІАЗИ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при різних формах і локалізації туберкульозу.
ІЗООКТА́Н, -у, *ч.* Насичений вуглеводень, що застосовується для підвищення антидетонаційної стійкості палив і як еталонне паливо (октанове число – 100).
ІЗООКТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізоокта́н**.
ІЗООКТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Стос. до одного з ізооктилрадикалів, що мають розгалужений карбоновий ланцюжок. *Ізооктилові спирти.*
ІЗОО́НКІЯ, -ї, *ж.* Відносна сталість онкотичного тиску в плазмі крові.
ІЗООСМІ́Я, -ї, *ж.* Відносна сталість осмотичного тиску в рідких середовищах і тканинах організму.
ІЗООСМОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ізотоні́чний**.
ІЗООСМОТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ізоосмоти́чний**.
ІЗОПА́ГИ, -ів, *мн.* Ізолінії тривалості льодоставу на водоймах.
ІЗОПАХІ́ТИ, -ів, *мн.* Ізолінії товщини геологічних відкладів одного віку або складу.
ІЗОПЕНТА́Н, -у, *ч.* Один з двох ізомерів пентану, що мають розгалужені карбонові ланцюжки.
ІЗОПЕНТИ́Л, -у, *ч.* Те саме, що **ізоамі́л**.
ІЗОПЕНТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізопенти́л**. // Те саме, що **ізоамі́ловий**.
ІЗОПЕРИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Ізопериметри́чна зада́ча** – задача варіаційного числення: серед усіх кривих даної довжини знайти ту, для якої деяка величина, що залежить від кривої, має максимальне або мінімальне значення.
ІЗОПІ́КНИ, -пікн, *мн.* Ізолінії густини морської води.
ІЗОПЛЕ́ТИ, -пле́т, *мн.* Ізолінії якоїсь фізичної величини, що відображають її як функцію двох змінних.
ІЗОПНО́Е, *невідм.*, *с.* Стан, який характеризується значним зниженням максимальної легеневої вентиляції.
ІЗОПОВЕ́РХНЯ, -і, *ж.* Поверхня, що проходить через точки з однаковим значенням якоїсь величини та характеризує розподіл цієї величини у просторі.
ІЗОПОЛІКИСЛОТА́, -и́, *ж.* Оксигеновмісна кислота, що містить 2 і більше атомів кислотоутворюючого елемента (Сульфуру, Фосфору та ін.).
ІЗОПОЛІСПОЛУ́КИ, -лу́к, *мн.* Комплексні сполуки, що є продуктами приєднання до аніонів солей або кислот молекул ангідриду тієї ж кислоти.
ІЗОПРЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень, що застосовується для виробництва ізопренових каучуків, бутилкаучуку тощо.
ІЗОПРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізопре́н**.
ІЗОПРЕНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Велика група природних сполук, що утворюються у живих клітинах.
ІЗОПРЕЦИПІТИ́НИ, -ів, *мн.* Ізоантитіла до сироваткових білків.
ІЗОПРОПІЛБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Органічна сполука, що застосовується у виробництві фенолу, ацетону.
ІЗОПТЕ́РА, -и, *ж.* Лінія, що сполучає на схемі поля зору точки, які відповідають ділянкам сітківки ока з однаковою світловою чутливістю.
ІЗОРА́ХІЇ, -ій, *мн.* Ізолінії висоти морських припливів.
ІЗОРИТМІ́ЧНИЙ, -а, -е. З однаковим ритмом. ** **Ізоритмі́чна дисоціа́ція**, *мед.* – форма парасистолії.
ІЗОРИТМІ́Я, -ї, *ж.* 1. *мед.* Ознака органічного ураження міокарда. 2. *муз.* Принцип композиції у мотеті 14 – 15 ст., що виражається в остинатному проведенні ритму, незалежного від звуковисотної лінії.
ІЗОРОДАНІ́Д, -у, *ч.* 1. Таутомер роданогідрогену, у якому Гідроген сполучений з Нітрогеном. 2. Ефір або сіль роданогідрогену, в яких радикал або іон металу з'єднуються з його аніоном через атом Нітрогену.
ІЗОРОДАНІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізороданід**.
ІЗОРОДАНОВОАЛІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Стос. до алілізороданіду – ефіру алілового спирту та ізороданогідрогену; у чистому вигляді – шкірно-наривна отрута.
ІЗОРОДАНОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до ізородановодню – сполуки Гідрогену, Нітрогену, Карбону і Сульфуру.
ІЗОРОДАНОКО́МПЛЕКС, -а, *ч.* Комплексні катіон, аніон або електронейтральна сполука, у яких ізороданід-іони координуються і з'єднуються з центральним іоном через атом Нітрогену.
ІЗОСЕ́ЙСТИ, -се́йст, *мн.* Ізолінії, що характеризують інтенсивність землетрусів.
ІЗОСЕНСИБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сенсибілізація ізоантигенами.
ІЗОСИЛАБІ́ЗМ, -у, *ч.* Однакова кількість складів у відрізках мови.
ІЗОСИЛАБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ізосилабізму.
ІЗОСПІ́Н, -у, *ч.*, *фіз.* Внутрішня характеристика адронів.
ІЗОСПО́РА, -и, *ж.* Рід споровиків ряду кокцидій; внутрішньоклітинний паразит тонкої кишки хребетних.
ІЗОСТА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Стан рівноваги мас гірських порід земної кори.
ІЗОСТЕНУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Симптом порушення осмотичного гомеостазу або його регуляції.
ІЗОСТРУКТУ́РА, -и, *ж.* Така сама, однакова структура, будова.
ІЗОСТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е. Такий самий, однаковий за структурою, будовою.
ІЗОСТРУКТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ізострукту́рний**.
ІЗОТА́ХИ, -та́х, *мн.* Ізолінії, що характеризують швидкість вітру або течії води.
ІЗОТЕ́РА, -и, *ж.*, *метеор.* Лінія на карті, що сполучає місця з однаковою пересічною температурою літа.
ІЗОТЕ́РМА, -и, *ж.* 1. *метеор.* Лінія на карті, що сполучає місця з однаковою пересічною температурою в певний проміжок часу. 2. *фіз.* Лінія, якою графічно зображують залежність між фізичними величинами за сталої температури.
ІЗОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **ізоте́рма**. *Ізотермічні лінії.* 2. Який має однакову, сталу температуру. *Ізотермічний вагон.* ** **Ізотермі́чний проце́с** – термодинамічний процес, який відбувається в системі при сталій температурі; на термодинамічній діаграмі стану зображається ізотермою.
ІЗОТЕРМІ́ЧНО. Присл. до **ізотермі́чний**.
ІЗОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Відносна сталість температури тіла людини та теплокровних тварин, що забезпечується фізіологічними механізмами терморегуляції.
ІЗОТЕ́РМНИЙ, -а, -е. Стос. до ізотермії.
ІЗОТІ́МИ, -ті́м, *мн.* Криві однакових бюджетних витрат або однакових витрат виробництва, що їх застосовують при побудові бюджетних обмежень.
ІЗОТІОЦІАНА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **ізороданід** 1, 2.
ІЗОТІОЦІАНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізотіоціана́т**.
ІЗОТІОЦІАНАТОКО́МПЛЕКС, -а, *ч.* Те саме, що **ізороданоко́мплекс**.
ІЗОТІОЦІА́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ізотіоціана́тний**.
ІЗОТО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ізото́н**, -у, *ч.*), *фіз.* Атоми з однаковим числом нейтронів у ядрі.
ІЗОТОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Явище існування атомів різних елементів, у ядрах яких однакове число нейтронів.
ІЗОТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ізотонії. // Однаково напружений. ** **Ізотоні́чні ро́зчини** – розчини, в яких однаковий осмотичний тиск.
ІЗОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Однаковість напруження, тиску.
ІЗОТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізото́н**.
ІЗОТО́ПИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ізото́п**, -у, *ч.*), *фіз.* Різновиди атомів хімічного елемента, в яких електричний заряд ядра однаковий, а маса різна.
ІЗОТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ізотонії. *Ізотопічна інваріантність.*
ІЗОТО́ПІЯ, -ї, *ж.* Явище існування ізотопів.
ІЗОТО́ПНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ізото́п**. // Здійснюваний за допомогою ізотопів. *Ізотопний аналіз мінералів.* ** **Ізото́пна хроноло́гія** – визначення абсолютного віку гірських порід, мінералів, слідів давніх культур людства і в цілому Землі за накопиченими в них продуктами розпаду радіоактивних нуклідів. **Ізото́пний носі́й** – речовина, що містить радіоактивні ізотопи.
ІЗОТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ізото́пний**.
ІЗОТО́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізото́п**.
ІЗОТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Трансплантація при біологічній сумісності тканин донора і реципієнта.
ІЗОТРОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мат.* Властивість лінійного простору, в якому усі напрямки однакові. // *фіз.* Однаковість фізичних властивостей тіла в усіх його напрямах.
ІЗОТРО́ПНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до ізотропії. ** **Ізотро́пна пряма́**, *мат.* – пряма псевдоевклідового простору, напрямний вектор якої має нульову довжину. **Ізотро́пне середо́вище**, *фіз.* – фізичне середовище з однаковими властивостями у всіх напрямках. **Ізото́пні індика́тори** – ізотопи, що відрізняються властивостями від інших ізотопів цього самого хімічного елемента; мічені атоми.
ІЗОТРО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Див. **ізотропія**.
ІЗОФЕ́НИ, -фе́н, *мн.* Ізолінії, що характеризують терміни настання яких-небудь фенологічних явищ.
ІЗОФЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до ізофен.
ІЗОФЕРМЕ́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ізоферме́нт**, -а, *ч.*). Ферменти, які мають різну структуру та фізико-хімічні властивості, але каталізують ту саму реакцію.
ІЗОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Несексуальна прихильність до представників власної статі.
ІЗОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ізофілії.
ІЗОФО́РИ, -фо́р, *мн.*, *ек.* Криві однакової доходності.
ІЗОФО́ТА, -и, *ж.*, *фіз.* Лінія рівної освітленості, виражена у фотах. *Ізофота радіовипромінювання.*
ІЗОХА́ЗМИ, -ха́зм, *мн.* Ізолінії повторюваності полярних сяйв.
ІЗОХІМЕ́НА, -и, *ж.*, *метеор.* Лінія на карті, що сполучає місця з однаковою пересічною температурою зими.
ІЗОХІНОЛІ́Н, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука, що є структурним фрагментом багатьох важливих алкалоїдів.
ІЗОХІНОЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізокінолі́н**.
ІЗОХІО́НИ, -ів, *мн.* Ізолінії висоти або тривалості снігового покриву.
ІЗОХЛОРГІДРІ́Я, -ї, *ж.* Постійність концентрації соляної кислоти в секреті парієтальних гландулоцитів шлунку.
ІЗОХО́РИ, -хо́р, *мн.* (*одн.* **ізохо́ра**, -и, *ж.*). Графіки процесів, які відбуваються за сталого об'єму.
ІЗОХОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ізохори.
ІЗОХО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до ізохори. ** **Ізохо́рний проце́с** – процес, який відбувається в системі при сталому об'ємі; на термодинамічній діаграмі ста-

ну зображається ізохорою.

ІЗОХО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ізохо́рний.**

ІЗОХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Однаковоколірний.

ІЗОХРО́ННИЙ, -а, -е. Такий, що збігається в часі, повторюється через рівні інтервали; одночасний.

ІЗОХРОМОСО́МА, -и, *ж.*, *біол.* Хромосома, яка виникає за поперечного (а не за поздовжнього) ділення центроміри у мейозі.

ІЗОХРО́НИ, -ро́н, *мн.* Ізолінії часу настання якихнебудь геофізичних або астрономічних явищ.

ІЗОХРОНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Збіг у часі. 2. Однакова тривалість звучання одиниць мови.

ІЗОХРО́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Який має однакову тривалість із чим-небудь іншим. *Ізохронні коливання звукових хвиль.*

ІЗОХРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Однакова тривалість якого-небудь процесу або явища. *Ізохронність коливань маятника.*

ІЗОХРО́ННО. Присл. до **ізохро́нний.**

ІЗОЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **ізоциклі́чні сполу́ки** – органічні сполуки, молекули яких містять цикли з атомів вуглецю.

ІЗОЦІАНА́ТИ, -ів, *мн.* Ефіри ізоціанової кислоти, що використовуються у виробництві поліуретанів, лаків та клеїв, гербіцидів.

ІЗОЦІАНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізоціана́т.**

ІЗ-ПІД *див.* **з-під.**

ІЗРА́ЗУ *див.* **зра́зу.**

ІЗРАЇ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Давньоєврейський. *Ізраїльські племена.* 2. Прикм. до **ізраї́льтяни** та Ізраїль. *Ізраїльська територія.*

ІЗРАЇЛЬТЯ́НИ, -ян, *мн.* (*одн.* **ізраїльтя́нин**, -а, *ч.*; **ізраїльтя́нка**, -и, *ж.*). 1. *іст.* Назва давньоєврейських племен. 2. Населення Ізраїлю.

ІЗРАЇЛЬТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ізраїльтян.

ІЗСЕРЕ́ДИНИ, ІЗСИХА́ТИ, ІЗСИХА́ТИСЯ, ІЗСЛИЗА́ТИ, ІЗСО́ВУВАТИ, ІЗСО́ВУВАТИСЯ, ІЗСО́ХЛИЙ, ІЗСО́ХНУТИ, ІЗСО́ХНУТИСЯ, ІЗСУВА́ТИ, ІЗСУВА́ТИСЯ, ІЗСУ́КАНИЙ, ІЗСУКА́ТИ, ІЗСУ́НУТИ, ІЗСУ́НУТИСЯ, ІЗСУ́ШЕНИЙ, ІЗСУШИ́ТИ *див.* **зсере́дини, зсиха́ти** і т. д.

ІЗУМРУ́Д, -а, *ч.* Те саме, що **смара́гд.**

ІЗУМРУ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ізумру́д**; смарагдовий. // Оздоблений смарагдами. 2. Який має яскраво-зелений колір.

ІЗУМРУ́ДНО-ЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е. Яскраво-зелений, зелений зі смарагдовим відтінком.

ІЗЮ́БР, -а, *ч.* Великий східносибірський олень; різновид марала.

ІЗЮ́БРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізю́бр.**

ІЗЮ́М, -у, *ч.* Те саме, що **родзи́нки.**

ІЗЮ́МИНА, -и, *ж.* Окрема ягода ізюму.

ІЗЮ́МИНКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ізю́мина.** 2. Своєрідна привабливість, гострота. ** **з ізю́минкою** – (про людину із своєрідною привабливістю, гостротою в характері).

ІЗЮ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ізю́м.**

ІЙО́Н, *виг.*, *діал.* 1. Уживається, щоб звернути чиюсь увагу на кого-, що-небудь: дивись. 2. Уживається, щоб виразити здивування, обурення.

ІКАВКА *див.* **гикавка.**

ІКА́ННЯ, -я, *с.*, *лінгв.* Дія за знач. **ікати.**

ІКА́ННЯ *див.* **гика́ння.**

ІКА́Р, -а, *ч.*, *міф.* 1. У давньогрецькій міфології – син Дедала, який хотів перелетіти море, але, занадто наблизившись до Сонця і втративши скріплені воском крила, загинув. ** **Полі́т Іка́ра**, *перен.* – сміливе прагнення, не здійснене за браком знань. 2. Мала (діаметр близько кілометра) планета.

ІКАРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ікарійців. ** **ікарі́йські і́гри** – жанр циркового мистецтва, вид акробатики; поширився з кінця 19 ст.

ІКАРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Послідовники соціальної теорії, викладеної французьким утопістом Е. Кабе в його "Подорожі до Ікарії".

ІКАТИ, -аю, -аєш, *лінгв.* Вимовляти "і" на місці давніх "о" та "е" в новозакритих складах.

ІКА́ТИ *див.* **гика́ти.**

ІКА́ТИСЯ *див.* **гика́тися.**

ІКЕБА́НА, -и, *ж.* 1. Мистецтво складання букетів із живих або засушених рослин, що культивується в Японії. 2. Букет, складений за правилами такого мистецтва.

ІККІ, *невідм.*, *мн.* Узагальнена назва селянських повстань у феодальній Японії.

ІКЛА́СТИЙ, -а, -е. Який має великі ікла.

ІКЛО, -а, *с.* 1. Зуб між різцями й передкореневими зубами в кожній половині верхньої та нижньої щелеп людини й ссавців. 2. Великих розмірів зуб, що виступає з рота назовні (в деяких ссавців): бивень.

ІКЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ікло.**

ІКНУ́ТИ *див.* **гикну́ти.**

ІКНУ́ТИСЯ *див.* **гика́тися.**

ІКО́НА, -и, *ж.* Живописне, мозаїчне або рельєфне зображення Бога чи святого, якому поклоняються віруючі; образ.

ІКОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Характеристика образа, ілюстроване представлення чого-небудь, ідол. ** **іконі́чна па́м'ять** – характеристика короткого зорового відчуття, яке триває протягом деякого часу (максимум 2 секунди) після закінчення яскравого стимулу.

ІКО́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **іко́на.**

ІКО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **іко́на.**

ІКО́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **іконопи́сець.**

ІКОНОБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *іст.* Прихильник іконоборства; ворог шанування ікон.

ІКОНОБО́РСТВО, -а, *с.* Громадський рух у Візантії у 8 - 9 ст. проти шанування ікон, мощей і т. ін. // Боротьба проти шанування ікон.

ІКОНОБО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до іконоборства.

ІКОНОБО́РЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **іконобо́рський.**

ІКОНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **іконогра́фія.**

ІКОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Опис і вивчення різноманітних зображень певної особи, події, сюжету тощо у творах живопису й скульптури. 2. *збірн.* Сукупність таких зображень. ** **Музи́чна іконогра́фія**: а) систематизований перелік різноманітних художніх зображень, фотознімків, пов'язаних з темою якого-небудь музичного видання; б) втілення музичних сюжетів і тем у творах прикладного мистецтва, тобто будь-який образотворчий матеріал, пов'язаний з музичним мистецтвом.

ІКОНОЛИ́КИЙ, -а, -е. Такий, якими зображаються святі на іконах (мученицький, страждальницький; суворий; сумний; худий, аскетичний) (про людину).

ІКОНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до іконології.

ІКОНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Напрямок у мистецтвознавстві 20 ст., що полягає у дослідженні сюжетів та образотворчих мотивів у художньому творі для визначення його історично-культурного змісту та вираженого у ньому світогляді.

ІКО́НОПИС, -у, *ч.* Галузь релігійного живопису. // Мистецтво малювання ікон.

ІКОНОПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Художник, що малює ікони.

ІКОНОПИ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **іко́нопис.** // Власт. іконопису. *Іконописний стиль.*

ІКОНОСКО́П, -а, *ч.* Різновид телевізійних передавальних електронно-променевих трубок; прот. до кінескоп. Основа телевізійної камери.

ІКОНОСТА́С, -а, *ч.* Стіна із вставленими в неї іконами, яка в православній церкві відокремлює вівтар від центральної частини.

ІКОНОСТА́СИК, -а, *ч.* Зменш. до **іконоста́с.**

ІКОНОСТА́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **іконоста́с.**

ІКОНОТЕ́КА, -и, *ж.* Колекція, зібрання зображень за визначеною тематикою.

ІКО́РКА, -и, *ж.* Пестл. до **ікра́.**

ІКО́РНИЦЯ, -і, *ж.* Посуд для ікри.

ІКОСА́ЕДР, -а, *ч.* Многогранник з двадцятьма гранями.

ІКОСАЕДРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ікоса́едр.** 2. Який має форму ікосаедра.

ІКРА́, -и́, *ж.* 1. Ячечка, що їх відкладають самиці риб, раків, жаб та інших водяних тварин. // Продукт харчування, що його одержують внаслідок обробки ячечок риби. 2. *перев. з означ.* Страва з дрібно насічених овочів, грибів.

ІКРИ́НА, -и, *ж.* Одна зернина ікри (у 1 знач.).

ІКРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **ікри́на.**

ІКРИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить багато ікри (у 1 знач.) *Ікриста риба.*

ІКРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ікри́стий.**

ІКРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ікра.

ІКРО́ВИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Риба-самка.

ІКРОМЕТА́ННЯ, -я, *с.* Відкладання ікри рибами. *Період ікрометання.*

ІКРЯ́НИЙ, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ікра́** 1. 2. Який містить у собі ікру (у 1 знач.).

ІКС, -а́, *ч.* 1. Назва двадцять першої літери (x) латинського алфавіту 2. *у знач. присл.* **ікс́ом.** У вигляді літери "х". 3. *мат.* Невідома величина, позначувана цією літерою. // Умовне позначення невідомої особи чи особи, яку небажано називати.

І́КСІЯ, -ї, *ж.* Рід південноафриканських бульбоцибулинних рослин родини півникових; багато видів використовують у квітникарстві, культивують як декоративні.

ІКС-ПРОМІ́ННЯ, -я, *с.* Первісна назва рентгенівського проміння.

ІКТ, -у, *ч.* Ритмічний наголос у вірші, який не завжди збігається з граматичним.

І́КТА, -и, *ж.* Подарований феодалам земельний наділ у середньовічних країнах Близького та Середнього Сходу.

ІКТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Раптовий, різкий. 2. *мед.* Такий, що стосується нападу. ** **ікта́льні емо́ції** – короткочасні, швидкоплинні емоції.

ІКТЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується жовтяниці; жовтяничний.

ІЛЕГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Незаконний; той, що знаходиться поза законом.

ІЛЕГІТИ́МНИЙ, -а, -е. Незаконний.

ІЛЕЇ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення клубової кишки. **ІЛЕОКОЛОПЛА́СТИКА**, -и, *ж.* Хірургічна операція заміщення ділянки ободової кишки трансплантатом із клубової кишки.

ІЛЕОПОРТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження ворітної вени, при якому контрастна речовина вводиться в одну із вен.

ІЛЕОПРОКТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між клубовою і прямою кишками.

ІЛЕОРЕКТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ілеопроктостомія.**

ІЛЕОСИГМОАНАСТОМО́З, -у, *ч.* Анастомоз між клубовою і сигмоподібною кишками.

ІЛЕОСИГМОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між клубовою і сигмоподібною кишками.

ІЛЕОСТА́З, -у, *ч.* Накопичення кишкового вмісту в клубовій кишці.

ІЛЕОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування зовнішньої нориці клубової кишки.

ІЛЕОТИФЛІ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення клубової і сліпої кишок.

ІЛЕОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин клубової кишки.

ІЛЕОТРАНСВЕРЗОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між клубовою і поперечною ободовими кишками.

ІЛЕОЦЕКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується ділянки сполучення клубової і сліпої кишки. ** **ілеоцека́льний кут** – ділянка переходу клубової кишки в сліпу. **Ілеоцека́льний о́твір** – отвір, що сполучає клубову і сліпу кишки. **Ілеоцека́льний синдро́м** – симптомокомплекс, що характеризується виділенням пінистих екскрементів з кислим запахом.

ІЛЕОЦЕКОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між клубовою і сліпою кишками.

ІЛЕОЦИСТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічна пластика сечового міхура відрізком клубової кишки з метою збільшення його ємності.

ІЛЕОЦИСТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між клубовою кишкою і сечовим міхуром.

І́ЛЕУС, -у, *ч.* Неповна непрохідність кишечнику; непрохідність кишечнику, що починається.

ІЛІОСПОНДИЛОДЕ́З, -у, *ч.* Хірургічне з'єднання одного або кількох поперекових хребців з однією або обома клубовими кістками.

ІЛЛІРИ́ЗМ, -у, *ч.* Громадсько-політичний та культурний рух 30 – 40 рр. 19 ст. у Хорватії і Славонії, що мав за мету літературно-мовне та політичне об'єднання південних слов'ян.

ІЛЛІРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до іллірійців.

ІЛЛІРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Група індоєвропейських племен, які жили в давнину на Північному Заході Балканського півострова і частково на Південному Сході Апеннінського півострова.

ІЛЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Нелогічний.

ІЛО́Т, -а, *ч.* У Стародавній Спарті – хлібороб, що вважався власністю держави. // *перен.* Безправна, поневолена людина.

ІЛОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Безправ'я, поневолення державою.

ІЛЬВАЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, чорний із буруватим або зеленкуватим відтінком.

ІЛЬЗЕМАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, аморфний водний вісімтретьоокисень молібдену.

ІЛЬМ, -а, *ч.* Високе дерево родини в'язових із цінною деревиною, поширене в Європі.

І́ЛЬМА, -и, *ж.* Те саме, що **ільм.**

ІЛЬМЕНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів, з руди якого добувають титан.

ІЛЬМЕНОРУТИ́Л, -у, *ч.* Тетрагональний чорний розчин мета (титанату-ніобату-танталату феруму), що іноді містить Ванадій.

І́ЛЬМЕНСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до озера Ільмень на Новгородщині. 2. Стос. до Ільменських гір на Південному Уралі. *Ільменський заповідник.*

І́ЛЬМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ільм.**

ІЛЬНЯ́НИЙ, -а́, -е́. Те саме, що **льняний та лляний.**

ІЛЬТИЗА́М, -у, *ч.* Відкупна система стягнення феодальних натуральних податків в Османській імперії.

ІЛЮВІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **ілю́вій.** ** **ілювіа́льний горизо́нт** – шар ґрунту, в якому відкладається ілювій.

ІЛЮ́ВІЙ, -ю, *ч.*, *геол.* Мінеральні та органічні речовини, вимиті водою з верхніх шарів ґрунту й відкладені в його нижній частині.

ІЛЮЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ілюзії.

ІЛЮЗІО́Н, -у, *ч.*, *заст.* Кінематограф.

ІЛЮЗІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *філос.* Суб'єктивно-ідеалістичний погляд, згідно з яким матеріальний світ є видимість, ілюзія. 2. Вид циркового мистецтва, сутність якого полягає в тому, що актор за допомогою спеціальної апаратури, приладів та особливої спритності рук, швидкості та точності рухів викликає у глядачів обманливі зорові та слухові враження. 3. В образотворчому мистецтві: обман зору, що ніби стирає межу між реальним та зображуваним світом.

ІЛЮЗІОНІ́СТ, -а, *ч.* 1. Актор цирку, який показує фокуси. 2. *філос.* Послідовник ілюзіонізму (у 1 знач.).

ІЛЮЗІОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ілюзіонізму.

ІЛЮЗІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **ілюзіоні́ст.**

ІЛЮЗІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ілюзіоніста.

ІЛЮЗІО́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ілюзіо́н.**

ІЛЮ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Оманливе, хибне сприймання дійсності: хибне уявлення про що-небудь. // Необґрунтована надія, нездійсненна мрія. 2. Програмний номер ілюзіоніста (у 1 знач.).

ІЛЮЗО́РНИЙ, -а, -е. Викликаний, спричинений ілюзією (у 1 знач.); хибний, примарний, нездійсненний.

ІЛЮЗО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ілюзо́рний.**

ІЛЮЗО́РНО. Присл. до **ілюзо́рний.**

ІЛЮМІНАТИ, -ів, *мн.* Члени близької до масонства таємної релігійно-політичної організації (ордену), заснованої в 1776 р. в Баварії; проповідували заміну християнства деїзмом.

ІЛЮМІНА́ТОР, -а, *ч.* Вікно на кораблі, літаку або космічному апараті, перев. круглої форми.

ІЛЮМІНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ілюміна́ція.** *Ілюмінаційні вогні.* // Признач. для ілюмінації.

ІЛЮМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Яскраве освітлення з застосуванням кольорових вогнів, світлових написів, зображень і т. ін. з нагоди якого-небудь свята, перемоги.

ІЛЮМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ілюмінува́ти.** // **ілюміно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ІЛЮМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ілюмінува́ти.**

ІЛЮМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Освітлювати кольоровими вогнями, прикрашати світловими написами, зображеннями тощо з нагоди якого-небудь свята. 2. *спец.* Розмальовувати кольоровими фарбами контури на картах, малюнки, літери й т. ін.

ІЛЮМІНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ілюмінува́ти.**

ІЛЮСТРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який є ілюстрацією (у 2 –

4 знач.) чого-небудь, признач. для ілюстрування чогось; наочний, зображальний.

ІЛЮСТРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ілюстрати́вний**.

ІЛЮСТРА́ТОР, -а, *ч.* Художник, який створює малюнки до тексту.

ІЛЮСТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ілюстра́ція**.

ІЛЮСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **ілюструва́ння**. 2. Зображення в книжці або журналі, що пояснює, відтворює зміст тексту; малюнок. 3. *перен.* Приклад, який наочно пояснює, розкриває, потверджує що-небудь. 4. Музичне зображення якої-небудь теми, ідеї тощо; музичний супровід до них.

ІЛЮСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ілюструва́ти** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Який має ілюстрації.

ІЛЮСТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ілюструва́ти**.

ІЛЮСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Створювати до тексту малюнки, що супроводять виклад, пояснюють зміст твору. 2. *перен.* Наочно пояснювати, розкривати, потверджувати що-небудь за допомогою малюнків, прикладів і т. ін. // Бути ілюстрацією (у 3 знач.). 3. *перен.* Зображати яку-небудь тему, ідею тощо в музичному творі; супроводити музикою.

ІЛЮСТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ілюструва́ти**.

ІМАГІЦИ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **імагіци́д**, -у, *ч.*). Інсектициди для знищення дорослих комах.

ІМА́ГО, *невідм., с.* Кінцева стадія розвитку комах. // Доросла комаха.

ІМАГОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Прийом, який полягає в навіюванні хворому психотравмуючої ситуації, в якій він уявляє себе в образі будь-якої авторитетної особи.

ІМАЖИ́ЗМ, -у, *ч.* Формалістична течія в англійській та американській літературах в 10 – 20 рр. 20 ст. ("чистий" образ, вільний вірш тощо).

ІМАЖИНІ́ЗМ, -у, *ч.* Формалістичний напрям у мистецтві й літературі початку 20 ст., що характеризувався пошуками нових зображальних засобів у поезії.

ІМАЖИНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прибічник імажинізму.

ІМАЖИНІ́СТКА, -и. Жін. до **імажині́ст**.

ІМАЖИНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до імажинізму. 2. Прикм. до **імажині́ст**.

ІМА́М, -а, *ч.* Духовний глава всіх мусульман або певної їх частини. // Титул правителя мусульманської держави, наділеного релігійною, політичною та військовою владою. // Мулла, який керує спільною молитвою в мечеті, а також настоятель мечеті.

ІМАМА́Т, -у, *ч.* 1. Одна з форм мусульманської теократії. 2. Держава мюридів у Дагестані та Чечні, що виникла наприкінці 20-х рр. 19 ст.

ІМАМІ́ЗМ, -у, *ч.* Див. **шиї́зм**.

ІМАНЕ́НТНЕ, -ого, *ім.* Поняття, що означає внутрішньо притаманну предметам або явищам властивість, закономірність.

ІМАНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Властивий природі самого предмета або явища, внутрішньо притаманний їм. ** **Імане́нтна філосо́фія** – суб'єктивно-ідеалістичний філософський напрям, який проголошує об'єктивний світ іманентним (внутрішнім) змістом свідомості суб'єкта.

ІМАНЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **імане́нтний**.

ІМАНЕ́НТНО. Присл. до **імане́нтний**.

І́МАНКА, -и, *ж., зах.* Лови.

ІМБЕЦИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до імбецильності.

ІМБЕЦИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Психічне недорозвинення, слабоумство.

ІМБИ́Р, -у, *ч.* Тропічна трав'яниста рослина, м'ясисте кореневище якої багате на ефірні олії. // Прянощі, вигот. з цього кореневища.

ІМБИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **імби́р**. *Імбирний запах.* // Що його добувають з імбиру. *Імбирна олія.* // Пригот. з імбиром. *Імбирний пірник. Імбирне пиво.*

ІМБИ́РОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **імби́рний**. *Імбирові таблетки.*

ІМБІБІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до імбібіції.

ІМБІБІ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Просочування тканин організму речовинами, розчиненими в рідині.

ІМБІБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **імбібува́ти**.

ІМБІБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Просочувати тканини організму речовинами, розчиненими у воді.

ІМБРО́ЛЬЙО, *невідм., с.* 1. Коротка театральна п'єса з піснями, танцями. 2. Ускладнення ритму в музиці.

ІМГРЕЇ́Т, -у, *ч.* Тьмяно-рожевий нікельмонотелурид, знайдений у мідно-нікелевих рудах.

ІМЕДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб безпосереднього знімання на чутливу металеву пластину (форму).

ІМЕЛЬМА́Н, -у, *ч.* Фігура вищого пілотажу.

ІМЕНИ́НИ, -ни́н, *мн.* 1. У православних і католиків – особисте свято кого-небудь, що припадає на день, у який церква відзначає пам'ять однойменного святого. 2. Річниця від дня народження кого-небудь.

ІМЕНИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до іменин. *Іменинний пиріг. Іменинний подарунок.*

ІМЕНИ́ННИК, -а, *ч.* 1. Чоловік, хлопець у день своїх іменин. ** **Ди́витися (ходи́ти і т. ін.) імени́нником** – мати радісний, щасливий вигляд. 2. *перен.* Про того, чиї успіхи, досягнення відзначаються.

ІМЕНИ́ННИЦЯ, -і, *ж.* Жін. до **імени́нник**.

ІМЕНИ́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Знатний.

ІМЕНИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **імени́тий**.

ІМЕННИ́Й, -а́, -е́. 1. Помічений ім'ям власника; з дарчим написом на чиє-небудь ім'я. ** **Іменни́й вклад** – вклад, зареєстрований на певну особу. **Іменні́ ці́нні папе́ри** – цінні папери, видані на ім'я певної особи. 2. Пов'язаний з яким-небудь або чиїмсь ім'ям. *Іменна частина присудка.* ** **Іменни́й спи́сок** – список, у якому перераховуються прізвища, імена й по батькові яких-небудь осіб. **Іменни́й стипендіа́т** – особа, що одержує стипендію, встановлену на честь, у пам'ять кого-небудь.

ІМЕ́ННИК[1], -а, *ч.* Відмінювана частина мови, що позначає предмет, дію, явище, ознаку тощо, напр.: стіл, читання, вітер, білість і т. ін.

ІМЕ́ННИК[2], -а, *ч.* Спеціальний знак, що засвідчує виготовлювача ювелірних та побутових виробів із дорогоцінних металів.

ІМЕННИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до іменника. *Прислівник іменникового походження.*

ІМЕ́ННЯ (ЙМЕ́ННЯ), я, *с., рідко.* Те саме, що **ім'я́**.

ІМЕ́НО, -а, *с., зах.* Ймення.

ІМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **іменува́ти**. *Іменоване число.*

ІМЕНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для іменування.

ІМЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Встановлення відповідності: ім'я – об'єкт, що іменується.

ІМЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **назива́ти** 1.

ІМЕНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., рідко.* Те саме, що **назива́тися**.

ІМЕРЕТИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **імерети́н**.

ІМЕРЕТИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **імерети́н**, -а, *ч.*; **імерети́нка**, -и, *ж.*). Грузини, які живуть у Західній Грузії – Імереті́ї.

ІМЕРЕТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **імерети́н, імерети́нець**.

ІМЕРСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Ситос. до імерсії.

ІМЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* Введення рідини (вазеліну, кедрової олії, водного розчину гліцерину) між предметом, що розглядається і об'єктивом мікроскопа, з метою підвищення освітленості зображення.

ІМЖИ́ТИ, -и́ть, *недок.* Те саме, що **мжи́ти**.

ІМІ́Д, -у, *ч.* Продукт взаємодії двох гідроксогруп кислоти з двома гідрогеновими атомами амоніаку із вилученням двох молекул води.

ІМІДАЗО́Л, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука, що входить у структуру багатьох важливих природних сполук.

І́МІДЖ, -у, *ч.* 1. Рекламний, представницький образ кого-небудь (напр. громадського діяча), що створюється для населення. 2. Уявне зображення предмета в геометричній оптиці.

І́МІДЖЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **і́мідж**.

ІМІДЖМЕ́ЙКЕР, -а, *ч.* Спеціаліст із питань створення іміджу державного діяча, публічного політика, громадського діяча і т. ін.

ІМІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **імі́д**.

ІМІДОГРУ́ПА, -и, *ж.* Двовалентний радикал, що містить атом Нітрогену і гідрогеновий атом і який замінює дві гідроксогрупи кислоти.

ІМІ́Н, -у, *ч.* Сполука двовалентного імін-радикала з органічними радикалами або діазогрупою.

ІМІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до іміну.

ІМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **імінува́ти**.

ІМІНОГЛІЦИНУРІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання, що належить до групи спадково зумовлених первинних гліцинурій.

ІМІНОГРУ́ПА, -и, *ж.* Радикал з двома неспареними електронами, що містить атом Нітрогену і гідрогеновий атом і входить до складу багатьох неорганічних і органічних сполук.

ІМІНОДИФОСФА́Т, -у, *ч.* Дифосфатна кислота, її сіль або ефір, у яких оксигеновий атом між двома атомами Фосфору замінений на іміногрупу.

ІМІНОКИСЛО́ТИ, -ло́т, *мн.* Карбонові кислоти, що містять іміногрупу (NH).

ІМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **імінува́ти**.

ІМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вводити іміногрупу до складу молекул неорганічних і органічних сполук.

ІМІТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Наслідувальний, несправжній, неоригінальний.

ІМІТА́ТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто імітує кого-, що-небудь. // Естрадний актор-звуконаслідувач. *Імітатор пташиного співу.* 2. Тренувальний або дослідницький прилад, пристрій і т. ін. для імітації, відтворювання яких-небудь явищ, процесів, дій.

ІМІТА́ТОРКА, -и. Жін. до **іміта́тор**.

ІМІТА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до імітатора.

ІМІТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до імітації. ** **Імітаці́йна хірургі́я** – хірургія, в якій усі процедури проводяться за певного експериментального вивчення об'єкта. **Імітаці́йний при́стрій** – прилад, що його розроблено для навчання, який імітує ситуації реального життя.

ІМІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *книжн.* Дія за знач. **імітува́ти**. // Наслідування. 2. *чого.* Виріб, який є підробкою під що-небудь. 3. Оснований на застосуванні ЕОМ метод, який відтворює використання різних чинників у моделі, а не в реальних умовах.

ІМІТО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **імітува́ти**. // *у знач. прикм.* ** **Іміто́ване харчува́ння** – хірургічна процедура, за якої все, що ковтається, виходить, не попадаючи до шлунку, через фістулу (трубку).

ІМІТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до імітування.

ІМІТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **імітува́ти**.

ІМІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., книжн.* 1. Точно наслідувати кого-небудь; відтворювати що-небудь. 2. Підробляти під що-небудь. 3. Повторювати тему або мотив в іншому голосі музичного твору на певний інтервал вище або нижче.

ІМІТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **імітува́ти**.

ІМКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка, діал.* Зрозуміти.

ІМЛА́, -и́, *ж.* Повітря, густо насичене водяною парою; туман. // Повітря, насичене дрібними пилинками, димом і т. ін.

ІМЛИ́СТИЙ, -а, -е. Пройнятий, обгорнений або затягнутий імлою. // Подібний до імли.

ІМЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **імли́стий**.

ІМЛИ́СТО. Присл. до **імли́стий**. // *у знач. присудк. сл.*

ІММАТЕРІАЛІ́ЗМ, -у, *ч., філос.* Ідеалістичне світосприймання, що заперечує реальність існування матерії та визнає існування духу.

ІММАТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. *філос.* Який не має матеріальної основи.

ІММАТРИКУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **імматрикулюва́ти**.

ІММАТРИКУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **імматрикулюва́ти**.

ІММАТРИКУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* Вносити до списку.

ІММАТРИКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Внесення до списків.

ІММІГРА́НТ, -а, *ч.* Чужоземець, що переїхав до якої-небудь країни на постійне проживання; переселенець.

ІММІГРА́НТКА, -и. Жін. до **іммігра́нт**.

ІММІГРА́НТСЬКИЙ, -а, -е Прикм. до **іммігра́нт**.

ІММІГРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до імміграції.

ІММІГРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. В'їзд чужоземців до якої-небудь країни на постійне проживання. 2. *збірн.* Іммігранти. ** **Іммігра́ція капіта́лу** – надходження в яку-небудь країну чужоземного капіталу. 3. Вселення тварин на певну територію з території, що була раніше їх батьківщиною.

ІММІГРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Переїжджати до якої-небудь країни на постійне проживання.

ІММОБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **іммобілізува́ти**. // Створення нерухомості частини тіла при переломах кісток, захворюваннях суглобів, великих ранах шляхом накладання пов'язок і шин. // Тимчасове створення нерухомості тварини за допомогою хімічних речовин з метою надання ветеринарної допомоги, транспортування, взяття промірів тощо. ** **Іммобіліза́ція обіго́вих ко́штів** – вилучення обігових коштів з обігу. **Іммобіліза́ція радіоакти́вних відхо́дів** – переведення радіоактивних відходів в іншу форму шляхом стверднення, вміщення в герметичну оболонку. **Іммобіліза́ція ці́нних папе́рів** – вилучення з обігу цінних паперів та накопичення їх у депозитарії.

ІММОБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **іммобілізува́ти**.

ІММОБІЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Позбавляти рухливості. // *мед.* Робити нерухомою ушкоджену або хвору частину тіла, щоб запобігти повторним ушкодженням або з лікувальною метою.

ІММОБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Нерухомий.

ІММОБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **іммобі́льний**.

ІММОРАЛІ́ЗМ, -у, ч., *книжн., рідко.* Те саме, що **амораліз́м**.

ІММОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн., рідко.* Те саме, що **амора́льний**. *Іммора́льна людина. Іммора́льний вчинок.*

ІМОВІ́РНИЙ (ЙМОВІ́РНИЙ), -а, -е. Те саме, що **можли́вий** 3.

ІМОВІРНІ́СНИЙ (ЙМОВІРНІ́СНИЙ), -а, -е. Який характеризується можливістю, певною мірою імовірності; стос. до теорії імовірності. *Імовірнісний характер відповідей.* ** **Імовірні́сна моде́ль** – математична модель процесу, яка враховує чинники випадкової природи; стохастична модель.

ІМОВІ́РНІСТЬ (ЙМОВІ́РНІСТЬ), -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **імові́рний** 1. *Теорія імовірності.* ** **Тео́рія імові́рностей** – розділ математики, що вивчає способи обчислення імовірностей одних випадкових подій за імовірностями інших. 2. *заст.* Довірливість.

ІМОВІ́РНО (ЙМОВІ́РНО). Присл. до **імові́рний** 1.

ІМО́ДІУМ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при гострому і хронічному гастроентериті.

ІМОРТЕ́ЛІ, -ей, *мн.* Рослини кількох родів родини складноцвітих; культивують для сухих букетів; безсмертники.

ІМОРТЕ́ЛЬ, -я, *ч., іст.* Дійсний член (академік) Французької Академії.

ІМПАКТИ́Т, -у, *ч.* Гірська порода, переплавлена при ударі та вибуху метеорита.

ІМПЕДА́НС, -у, *ч.* 1. Повний опір електричного кола змінному струму, зумовлений омічним, індуктивним та ємнісним опором кола. 2. Реактивний опір, що його чинить жива тканина змінному струму. 3. *муз.* У вокальній педагогіці – загальний опір ротоглоткового рупора і стовпа повітря в ньому; є захисним механізмом голосових зв'язок під час фонації. ** **Акусти́чний імпеда́нс** – опір, що його чинить акустична система поширенню звукових коливань. **Механі́чний імпеда́нс** – опір, який чинить середовище поширенню механічних коливань.

ІМПЕДА́НСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **імпеда́нс**.

ІМПЕДОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічне зображення змін електричного імпедансу живих тканин.

ІМПЕРАТИ́В, -у, *ч.* 1. *книжн.* Беззастережна, категорична вимога; веління, наказ. 2. *грам.* Те саме, що **наказо́вий спо́сіб** (*див.* **наказо́вий**).

ІМПЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який вимагає беззастережного підпорядкування, реагування, виконання; наказовий. ** **Імперати́вний манда́т** – обов'язковий до виконання наказ виборців своєму депутату. 2. *грам.* Стос. до імперативу (у 2 знач.). *Імперативна форма дієслова.*

ІМПЕРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **імперати́вний** 1.

ІМПЕРАТИ́ВНО, *книжн.* Присл. до **імперати́вний** 1; категорично.

ІМПЕРА́ТОР, -а, *ч.* Найвищий титул монарха, а також особа, що має цей титул.

ІМПЕРА́ТОРСТВО, -а, *с.* 1. Монархічна форма володарювання з імператором на чолі. 2. Перебування когось на імператорському троні у ролі коронованої особи.

ІМПЕРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **імпера́тор**.

ІМПЕРАТРИ́ЦЯ, -і. Жін. до **імпера́тор**.

ІМПЕРІА́Л[1], -а, *ч.*, *іст.* Російська золота монета, рівноцінна 10 карбованцям, а після грошової реформи 1897 р. – 15 карбованцям.

ІМПЕРІА́Л[2], -а, *ч.* Верхній ярус у двоповерхових диліжансах, омнібусах.

ІМПЕРІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Остання, найвища стадія розвитку капіталізму, для якої характерним є панування монополій, боротьба між великими державами за джерела сировини, ринки збуту, чужі території тощо. 2. Капіталістичні держави на цій стадії капіталізму або їхня керівна верхівка.

ІМПЕРІАЛІ́СТ, -а, *ч.* Великий капіталіст, представник монополістичного капіталу.

ІМПЕРІАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до імперіалізму.

ІМПЕРІАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **імперіалі́ст**. *Імперіалістські кола.* 2. Те саме, що **імперіалісти́чний**. *Імперіалістські цілі колоніальних держав.*

ІМПЕ́РІЙ, -я, *ч.*, *іст.* Повна (військова і цивільна) влада римських магістратур; пізніше – територія, на яку поширювалася влада даної магістратури; в середні віки та в нові часи це поняття стало застосовуватися для позначення світової держави (звідси "імперіалізм").

ІМПЕ́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Велика монархічна держава, на чолі якої стоїть імператор, імператриця. // Про дореволюційну Російську державу, на чолі якої стояв цар. 2. Велика імперіалістична держава, що має колонії. 3. *перен.* Велика монополія, що контролює цілу галузь промисловості, якусь діяльність.

ІМПЕРСОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Безособовий.

ІМПЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **імпе́рія**.

ІМПЕРФЕ́КТ, -а, *ч.*, *грам.* Одна з форм минулого часу дієслова в індоєвропейських мовах, що виражає тривалу або повторну дію без вказівки на її закінчення в минулому.

ІМПЕРФЕ́КТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **імперфе́кт**.

ІМПЕРФЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **імперфе́ктний**.

І́МПЕТ, -у, *ч.*, *заст.* Сильний натиск, раптовий порив; сила.

ІМПЕТИГІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розвиток імпетиго, що ускладнює перебіг будь-якого дерматозу.

ІМПЕТИГІНО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується імпетиго, нагадує імпетиго; гноячковий.

ІМПЕТИ́ГО, *невідм.*, *с.* Заразне гноячкове захворювання шкіри, що спричинюється стафілококами і стрептококами. ** **Імпети́го слизови́х оболо́нок** – різновид стрептококового імпетиго. **Стафілоко́кове імпети́го** – поверхневе гнійне запалення волосяних фолікулів, що спричинюється стафілококами. **Стрептостафілоко́кове імпети́го** – стрептококове імпетиго, ускладнене стафілококовою інфекцією.

ІМПІ́ЧМЕНТ, -у, *ч.* Процедура залучення вищих посадових осіб до суду парламенту з метою позбавлення їх повноважень.

ІМПЛАНТА́Т, -у, *ч.* Пристосування із будь-яких неорганічних матеріалів, яке вводиться в організм людини для тимчасового виконання різних функцій.

ІМПЛАНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до імплантації.

ІМПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Укорінення зародка в слизову оболонку матки в плацентарних ссавців і людини. 2. Хірургічне вживлення в тканини чужих організму матеріалів. // Пересаджування живим організмам окремих клітин, тканин або цілих органів із наступним приживленням їх. 3. Назва багатьох видів хірургічних операцій. ** **Абдоміна́льна імпланта́ція** – укорінення зародка в очеревину.

ІМПЛАНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **імплантува́ти**.

ІМПЛАНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.* Вживляти що-небудь в організм (людини, тварини). *Імплантувати зародок. Імплантувати електроди.*

ІМПЛЕМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Здійснення, виконання державою міжнародних правових норм. 2. Введення результатів референдумів у конституцію держави.

ІМПЛЕМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **імплементува́ти**.

ІМПЛЕМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Виконувати, здійснювати, запроваджувати у життя. 2. Вводити результати референдумів у конституцію держави.

ІМПЛІКАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до імплікації.

ІМПЛІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до імплікації.

ІМПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лог.* Спосіб зв'язку двох простих висловів у складний за допомогою конструкції якщо ..., то ... .

ІМПЛІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Мати своїм наслідком.

ІМПЛІЦИ́ТНИЙ, -а, -е. Який мається на увазі, невиражений.

ІМПЛІЦИ́ТНО. Присл. до **імпліци́тний**.

ІМПЛОЗИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до імплозії. ** **Імплозивна терапія** – процедура, в якій пацієнт отримує потік переживань певного виду у такому критичному обсязі, що або у нього виникає огида до них, або він стає несприйнятливим до них і більше на них не реагує.

ІМПЛОЗІ́Я, -ї, *ж.*, *псих.* 1. *перен.* Вибух, направлений всередину. 2. Страх руйнації ідентичності, що виникає із відчуття порожнечі, безглуздості та побоювання, що будь-яка дійсність, що заповнить цей вакуум, може знищити відчуття реальності.

ІМПЛЮВІЙ, -ю, *ч.*, *іст.* Чотирикутний неглибокий басейн у центрі атрію, куди через комплювій стікала з даху дощова вода.

ІМПОЗА́НТНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який справляє враження, звертає на себе увагу; поважний, статечний, показний.

ІМПОЗА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Властивість за знач. **імпоза́нтний**.

ІМПОЗА́НТНО, *книжн.* Присл. до **імпоза́нтний**.

ІМПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *кому.* Викликати повагу, прихильність, справляти гарне враження на кого-небудь; подобатися.

ІМПОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **імпонува́ти**.

І́МПОРТ, -у, *ч.* 1. Ввезення в країну товарів з-за кордону; прот. е к с п о р т. // *розм.* Закордонна, імпортна річ. ** **Непрями́й і́мпорт** – імпорт комплектуючих виробів або напівфабрикатів. **Спеціа́льний і́мпорт** – імпорт товарів для внутрішнього вжитку. 2. Загальна кількість або загальна вартість товарів, ввезених у країну. 3. У системах обробки інформації – можливість використання в роботі прикладної програми даних, наданих іншою програмою.

ІМПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Особа, торговельна організація або держава, що ввозить товари з-за кордону.

І́МПОРТНИЙ, -а, -е. Стос. до імпорту, пов'язаний з ним. *Імпортне мито.* // Привезений з-за кордону. ** **І́мпортна кво́та** – показник, що характеризує значення імпорту для національної економіки в цілому та окремих її галузей зокрема. **І́мпортна ліце́нзія** – дозвіл на ввезення товару. **І́мпортний депози́т** – вимога від імпортера проавансувати в конвертованій валюті вартість товару. **І́мпортний лі́зинг** – закупівля лізинговою компанією іноземного устаткування. **І́мпортний у́хил** – постійне підвищення частки імпортованих товарів на національному товарному ринку на шкоду національній промисловості.

ІМПОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **імпортува́ти**. ** **Імпорто́вана інфля́ція** – інфляція, викликана надмірним припливом у державу іноземної валюти.

ІМПОРТОЗАМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Зменшення або припинення імпорту певного товару шляхом виробництва у країні аналогічних товарів.

ІМПОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **імпортува́ти**.

ІМПОРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Ввозити з-за кордону товари.

ІМПОРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **імпортува́ти**.

ІМПО́СТ[1], -а, *ч.*, *архіт.* Верхній камінь стовпа, стіни, колони, який є підпорою арки чи балки.

ІМПО́СТ[2], -а, *ч.* Податок, данина, дань.

ІМПОТЕ́НТ, -а, *ч.* Чоловік, який страждає на статеве безсилля. // Про людину, нездатну до плідної, творчої діяльності. *Духовний імпотент.*

ІМПОТЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до імпотенції. *Імпотентний стан.* // Хворий на імпотенцію.

ІМПОТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **імпоте́нція**.

ІМПОТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Статеве безсилля.

ІМПРЕГНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **імпрегнува́ти**.

ІМПРЕГНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **імпрегнува́ти**.

ІМПРЕГНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для імпрегнування.

ІМПРЕГНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **імпрегнува́ти**.

ІМПРЕГНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Просочувати різні тканини, деревину тощо різними емульсіями або розчинами.

ІМПРЕ́ЗА, -и, *ж.* Представлення, презентація. // Представлення збірних концертів, вистав і т. ін.

ІМПРЕСА́РІО, *невідм.*, *ч.* 1. Театральний підприємець, власник театру, цирку тощо. 2. Агент, що організовує гастролі актора й діє від його імені; антрепренер.

ІМПРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Виразний; такий, що справляє велике враження.

ІМПРЕСІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у мистецтві й літературі, що виник наприкінці 19 ст. і прагнув відтворити найтонші суб'єктивні відчуття й переживання художника, письменника.

ІМПРЕСІОНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник імпресіонізму.

ІМПРЕСІОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до імпресіонізму, власт. йому. // Пройнятий імпресіонізмом. *Імпресіоністичні вірші.* 2. Який ґрунтується тільки на особистому враженні в певний момент.

ІМПРЕСІОНІСТИ́ЧНО. Присл. до **імпресіоністи́чний**.

ІМПРЕСІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **імпресіоні́ст**.

ІМПРЕСІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **імпресіоні́ст**. 2. Те саме, що **імпресіоністи́чний** 2.

ІМПРИ́НТИНГ, -у, *ч.*, *спец.* Закріплення в пам'яті новонародженої тварини відмітних ознак зовнішніх об'єктів (батьків, їжі, ворогів і т. ін.), реакція на які зумовлена природженими інстинктами; закарбовування.

ІМПРОВІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто імпровізує або має здатність до імпровізації.

ІМПРОВІЗА́ТОРСТВО, -а, *с.* Уміння, здатність імпровізувати.

ІМПРОВІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **імпровіза́тор**.

ІМПРОВІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до імпровізації, власт. їй.

ІМПРОВІЗАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **імпровізаці́йний**.

ІМПРОВІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **імпровізува́ти** 1. 2. Що-небудь (вірш, пісня й т. ін.), складене під час виконання без попереднього підготування; власне аранжування музичного твору виконавцем.

ІМПРОВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **імпровізува́ти**. // *у знач. прикм.*

ІМПРОВІЗО́ВАНО, *присл.* Без попереднього підготування.

ІМПРОВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Складати який-небудь твір (мелодію, вірш і т. ін.) під час виконання, виголошувати промову тощо без попереднього підготування. // Говорити те, що спадає на думку; вигадувати. 2. *перен.* Робити, влаштовувати що-небудь нашвидку, без попереднього підготування.

ІМПРОВІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **імпровізува́ти**.

І́МПУЛЬС, -у, *ч.* 1. Внутрішній поштовх, спонукання до якої-небудь дії. 2. Швидкий (короткочасний) стрибок значення якої-небудь величини. 3. Електричний сигнал у вигляді напруги або струму заданої форми. 4. *фізіол.* Раптове й короткочасне збудження в нервових елементах, зумовлене їх подразненням і спрямоване на виконання певних дій. 5. *фіз.* Кількість руху, яка дорівнює добуткові маси тіла на його швидкість. ** **Електри́чний і́мпульс** – короткочасний стрибок електричного струму або напруги в електричному колі.

ІМПУЛЬСА́ТОР, -а, *ч.*, *фіз.* Генератор потужних електричних імпульсів.

ІМПУЛЬСИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Схильний діяти під впливом раптового спонукання (імпульсу). 2. Зумовлений імпульсом (у 1 знач.). *Імпульсивний вчинок.* ** **Імпульси́вна ді́я** – стрімка немотивована дія, яка раптово здійснюється і триває секунди або хвилини; ознака психічного розладу. **Імпульси́вний по́тяг** – непереборний потяг до здійснення тих або інших дій, що повністю опановує волю і розум.

ІМПУЛЬСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Схильність до зовнішньо немотивованих, частіше агресивних вчинків і дій, які протікають короткочасно, виникають і призупиняються раптово.

ІМПУЛЬСИ́ВНО. Присл. до **імпульси́вний**.

І́МПУЛЬСНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з електричними імпульсами. *Імпульсний генератор.* ** **І́мпульсна модуля́ція** – зміна параметрів імпульсних сигналів у часі або просторі. **І́мпульсне випромі́нювання** – електромагнітне або корпускулярне випромінювання будь-якого виду, що генерується і поширюється у вигляді короткого посилання електромагнітної енергії або згустків частинок через певні проміжки часу, з певною частотою. **І́мпульсний генера́тор** – генератор, що дає електричний струм у вигляді коротких поштовхів – імпульсів. **І́мпульсний сигна́л** – короткочасна зміна фізичної величини (поля, параметра матеріального середовища і т. ін.). **І́мпульсні стру́ми** – електричні струми різної полярності.

ІМПУТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Імпутаці́йна систе́ма пода́тків** – система податків на прибуток, що запобігає подвійному оподаткуванню.

ІМУНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *мед.* Признач. для імунізації. *Імунізаційні препарати.*

ІМУНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Дія за знач. **імунізува́ти**. // Метод створення штучного імунітету у людини й тварин. ** **Акти́вна імуніза́ція** – імунізація, яка ґрунтується на введенні в організм антигенів (живих або убитих вакцин, анатоксинів). **Паси́вна імуніза́ція** – імунізація, яка ґрунтується на введенні в організм антитіл (імунних сироваток або гамма-глобулінів). **Паси́вно-акти́вна імуніза́ція** – імунізація, яка ґрунтується на послідовному введенні в організм антитіл і антигенів.

ІМУНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **імунізува́ти**. // *у знач. прикм.*

ІМУНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *мед.* Робити кого-, що-небудь імунним, несприйнятливим до чогось.

ІМУНІТЕ́Т, -у, *ч.* 1. *мед.*, *біол.* Несприйнятливість організму до збудників заразних хвороб, до отруєння; стійкість організму проти зараження, отруєння. ** **Акти́вний імуніте́т** – імунітет, який виникає внаслідок імунної відповіді організму на введення антигену. **Гумора́льний імуніте́т** – імунітет, зумовлений наявністю певних біологічно активних речовин. **Набу́тий імуніте́т** – імунітет, що розвивається внаслідок перенесеної інфекції або імунізації, має сувору специфічність і не передається спадково. 2. Виключне право не підлягати деяким загальним законам, що надається особам, які посідають особливе місце в державі. // Звільнення дипломатичних працівників від деяких правових норм тієї держави, в якій вони акредитовані. ** **Депута́тський (парла́ментський) імуніте́т** – недоторканність депутатів парламенту, а іноді й інших представницьких органів влади. **Податко́вий імуніте́т** – звільнення від сплати податків деяких юридичних чи фізичних осіб згідно з національним або міжнародним правом. **Президе́нтський імуніте́т** – недоторканність президента як глави держави; означає, що його не можна

арештувати, затримати, притягнути до судової відповідальності на час обіймання своєї посади. **Сувере́нний імуніте́т** – доктрина, згідно з якою суверенна держава не може переслідуватися у судовому порядку, а на її кошти не може бути накладений арешт. **Судо́вий імуніте́т** – недоторканність суддів як носіїв судової влади. **Тканинний імуніте́т** – несприйнятливість тканини до ураження певними мікроорганізмами.

ІМУ́ННИЙ, -а, -е, *мед.*, *біол.* 1. Несприйнятливий до інфекційних хвороб чи отрут. 2. Який створює імунітет (у 1 знач.). // Признач. для імунізації. ** **Іму́нна відповідь** – реакція організму на антигенний подразник. **Іму́нна систе́ма** – складна система, функції якої полягають у захисті організму від інфекції.

ІМУ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **іму́нний**.

ІМУНОБІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до імунобіології.

ІМУНОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, що вивчає загальнобіологічні основи імунітету, його походження та еволюцію.

ІМУНОГЕМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ імунології, що вивчає хвороби крові, пов'язані з імунологічними реакціями організму.

ІМУНОГЕ́Н, -а, *ч.* Антиген, що викликає розвиток імунітету.

ІМУНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес формування імунітету в організмі тварин і людини у відповідь на імунізацію чи інфекцію.

ІМУНОГЕНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ генетики, що вивчає фактори успадковування імунітету.

ІМУНОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність речовини викликати специфічну імунну відповідь з розвитком імунітету.

ІМУНОГІСТОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ імунології, що вивчає тканинні хімічні процеси.

ІМУНОГЛОБУЛІ́Н, -у, *ч.* Білок, що міститься в плазмі крові, володіє активністю антитіл і сприяє появі імунітету у хребетних та людини.

ІМУНОДЕПРЕСА́НТ, -у, *ч.* Речовина, яка здатна пригнічувати або послаблювати імунну відповідь.

ІМУНОДЕПРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до імунодепресії, призначений для неї. ** **Імунодепреси́вний стан** – тимчасове або постійне пригнічення системи імунітету. **Імунодепреси́вні речовини** – лікарські засоби, що пригнічують імунну реактивність організму. **Імунодепреси́вні фа́ктори** – фактори, які діють на клітини лімфоїдної тканини і послаблюють імунну відповідь організму.

ІМУНОДЕПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Пригнічення імунітету, захисної реакції організму.

ІМУНОДЕФІЦИ́Т, -у, *ч.* Природжений чи набутий дефіцит імунної системи людини, що проявляється в ослабленні або повній відсутності імунітету.

ІМУНОДЕФІЦИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **імунодефіци́т**. ** **Імунодефіци́тні захво́рювання** – захворювання, зумовлені вродженим або набутим дефектом імунної системи.

ІМУНОДИФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Метод імунологічного аналізу антигенів і антитіл, що ґрунтується на реакції преципітації.

ІМУНОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.*, *мед.* Розпізнавання хвороб за допомогою методів, в основі яких лежить специфічність імунологічної реакції організму на збудників інфекційних хвороб чи на алергени. ** **Імунодіагно́стика захво́рювань** – діагностика, що ґрунтується на виявленні та ідентифікації антигенів.

ІМУНОДІАГНОСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до імунодіагностики.

ІМУНОЕЛЕКТРОФОРЕ́З, -у, *ч.* Метод електрофоретичного розділення антигенів.

ІМУНОКОМПЕТЕ́НТНИЙ, -а, -е: ** **Імунокомпете́нтні клі́тини** – клітини, здатні специфічно розпізнавати антиген і відповідати на нього імунною реакцією.

ІМУНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з імунології.

ІМУНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до імунітету, імунології. *Імунологічна несумісність тканин. Імунологічні дослідження.* ** **Імунологі́чна недоста́тність** – вроджений або набутий дефект імунної системи.

ІМУНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає молекулярні, клітинні і загальнофізіологічні реакції організму на різні антигени. ** **Інфекці́йна імуноло́гія** – розділ імунології, який вивчає імунну відповідь при інфекційних захворюваннях.

ІМУНОМОРФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ імунології, який вивчає морфологічні прояви імунологічних процесів в організмі.

ІМУНОПАРЕ́З, -у, *ч.* Імунологічна недостатність.

ІМУНОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Захворювання, механізми яких пов'язані з порушенням гуморального імунітету.

ІМУНОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ імунології, в якому вивчають процеси, що виникають внаслідок ушкоджувальної дії на клітини і тканини організму імунологічних реакцій.

ІМУНОПОТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Здатність до імунної відповіді.

ІМУНОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Попередження інфекційних захворювань людини й тварин через імунізацію вакцинами або сироватками.

ІМУНОПРОФІЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **імунопрофіла́ктика**.

ІМУНОРЕЗИСТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*: ** **Імунорезисте́нтність пухли́ни**, *мед.* – здатність певної пухлини рости в організмі, що має специфічний протипухлинний імунітет.

ІМУНОСЕЛЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Імуноселе́кція пухли́ни**, *мед.* – процес збільшення частки клітин у пухлині, що містять найменшу кількість специфічних пухлинних антигенів.

ІМУНОСОРБЕ́НТ, -у, *ч.* Речовина із сорбованими на ній антигенами або антитілами.

ІМУНОСО́РБЦІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Витягання антитіл або антигенів із складних сумішей за допомогою імуносорбентів.

ІМУНОСТИМУЛЯ́ТОРИ, -ів, *мн.* Речовини, що підсилюють утворення імунітету в організмі.

ІМУНОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **імунотерапі́я**.

ІМУНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Розділ практичної імунології, завданням якого є лікування інфекційних хворих імунологічними препаратами.

ІМУНОТРАНСФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Переливання імунної крові, яка отримана від донорів, імунізованих різними антигенами.

ІМУНОФЛУОРЕСЦЕ́НЦІЯ, ІМУНОФЛЮОРЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Люмінесценція в ультрафіолетовому світлі мікроскопа біологічного об'єкта, що містить антиген після його обробки антитілами, позначеними флюорохромом.

ІМУНОФЛЮОРЕСЦЕ́НЦІЯ *див.* **імунофлуоресце́нція**.

ІМУНОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ імунології, що вивчає хімічні основи імунітету.

ІМУ́ЩИЙ, -а, -е, *книжн.*, *заст.* Багатий, заможний.

ІМШЕ́ДЬ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Мох. 2. Лишайник.

ІМ'Я́, і́мені *та* ім'я́, *с.* 1. Особиста назва людини, що дається їй після народження. // *рідко.* Прізвище. ** **Від і́мені** *кого, чого* – за чиїм-небудь дорученням, проханням. **В ім'я́** *кого, чого* – заради кого-, чого-небудь; на честь кого-, чогось. **І́менем** *кого, чого, чиїм* – на підставі влади кого-, чого-небудь, чийогось авторитету. **І́мені** *кого, чого* – названий на честь, у пам'ять кого-, чого-небудь. **На ім'я́**: а) особистою назвою (а не прізвищем); б) (*кого, чиє*) призначений, адресований кому-небудь. 2. *уроч.*, *рідко.* Те саме, що **на́зва** 1; найменування. **Назива́ти (назва́ти) ре́чі свої́ми (ї́хніми) імена́ми** – говорити прямо, не прикрашаючи нічого, не добираючи слів і висловів, які пом'якшують що-небудь. 3. У системах обробки інформації – символ або група символів, які використовуються для ідентифікації об'єктів. ** **Ім'я́ да́них**, *спец.* – символ або група символів, що використовуються для ідентифікації елемента даних. **Ім'я́ програ́ми** – ім'я, що присвоюється програмному модулю та визначає точку входу в нього. **По́вне ім'я́** – складене ім'я, що включає всі імена в ієрархії доступу до даних. **Символі́чне ім'я́** – літера або ім'я, що використовуються у початковій програмі як аналог адреси або змінної. 4. *з означ.*, *рідко.* Те саме, що **сла́ва**; репутація. *Не псувати доброго імені.*

ІМ'ЯРЕ́К, -а, *ч.* Використовується замість невідомого або такого, що навмисно не називається, імені особи у значенні х т о с ь, т а к и й - т о.

І́М'ЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ім'я́**.

ІНА́БІ, *невідм.* Азербайджанський народний імпровізаційний танець.

ІНАВГУРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інавгурації.

ІНАВГУРА́ЦІЯ, ІНАУГУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Урочиста церемонія введення на посаду глави держави або посвячення в сан.

ІНАДАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Непристосованість окремих груп організмів до змінених конкретних умов існування, що пізніше зумовлює вимирання цих груп.

ІНАДАПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Непристосований, непристосовний.

ІНАДЕКВА́ТНИЙ, -а, -е. Який не відповідає нормам, вимогам тощо.

ІНАДЕКВА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неадеква́тний**.

ІНА́К, ІНА́КО, *присл.*, *заст.* Не так, по-іншому, інакше. ** **Так або (чи) іна́к** (*див.* **так**).

ІНАКОДУ́МЕЦЬ, -мця, *ч.*, *книжн.* Той, хто дотримується не таких поглядів, як усі інші.

ІНАКОДУ́МСТВО, -а, *с.* Світосприйняття інакодумців.

ІНАКОМИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **інакоду́мство**.

ІНАКОМИ́СЛЯЧИЙ, -ого, *ч.* Те саме, що **інакоду́мець**. // *Переслідування інакомислячих.*

ІНАКОМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *книжн.*, *рідко.* Те саме, що **алего́рія**.

ІНАКОМО́ВНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *рідко.* Те саме, що **алегори́чний**.

ІНАКОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.*, *рідко.* Властивість за знач. **інакомо́вний**.

ІНАКОМО́ВНО, *книжн.*, *рідко.* Присл. до **інакомо́вний**.

ІНАКТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зниження активності мікроорганізмів, а також специфічних білкових речовин під впливом різних факторів. // Дії або процеси, що призводять до пригнічення хімічної чи біологічної активності. *Інактивація вірусів.*

ІНАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Неактивний, пасивний, інертний.

ІНАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **інакти́вний**. // *мед.* Зниження або відсутність спонтанної психічної активності.

ІНАКТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інактивува́ти**.

ІНАКТИВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інактивува́ти**.

ІНАКТИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.*, *спец.* Придушувати хімічну чи біологічну активність.

ІНА́КШЕ. 1. Присл. до **іна́кший**. // *у знач. присудк. сл.* ** **Іна́кше ка́жучи** – іншими словами. **Не іна́кше [як]** – саме так, тільки так. 2. *спол. протиставний.* У противному разі, а то.

ІНА́КШИЙ, -а, -е. Те саме, що **і́нший** 1; не такий.

ІНА́М, -у, *ч.* У середньовічному Ірані – подарунок впливовим людям.

ІНАУГУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Див. **інавгура́ція**.

І́НБРЕД, -а, *ч.* Те саме, що **інбре́дна тварина**.

ІНБРЕ́ДНИЙ, -а, -е. Отриманий у результаті близькоспорідненого схрещування. ** **Інбре́дні твари́ни** – тварини, отримані шляхом інбридингу.

ІНБРИ́ДИНГ, -у, *ч.* 1. Схрещування або шлюб особин, що є між собою близькими родичами. 2. Система розведення тварин, за якої застосовують спаровування споріднених особин. 2. Примусове самозапилення або схрещування споріднених особин перехреснозапильних рослин; інцухт.

ІНВАГІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Проникнення, укорінення. 2. Форма непрохідності кишечника.

ІНВАЗИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **інвазі́йний**.

ІНВАЗИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **інвазі́йність**.

ІНВАЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інвазії, пов'язаний з нею. *Інвазійні хвороби.* ** **Інвазі́йна ста́дія** – стадія розвитку паразита, здатна продовжувати життєвий цикл в організмі нового хазяїна, обумовлюючи розвиток захворювання.

ІНВАЗІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* У мікробіології – здатність мікроорганізмів проникати в організм людини, тварини або рослини, розмножуватися і поширюватися в ньому, долаючи клітинні, тканинні й гуморальні захисні бар'єри та обумовлювати розвиток патологічного процесу.

ІНВА́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Вторгнення, напад. 2. Зараження людей, тварин і рослин паразитами.

ІНВАЙРОНМЕНТ, -у, *ч.* Вид мистецтва, який займає проміжне положення між скульптурою та архітектурою малих форм.

ІНВАЙРОНМЕНТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Загальний термін для позначення класу теоретичних та філософських шкіл, які підкреслюють роль середовища у визначенні поведінки.

ІНВАЛІ́Д, -а, *ч.* Людина, яка (назавжди або на тривалий час) частково чи повністю втратила працездатність унаслідок поранення, хвороби, каліцтва чи старості.

ІНВАЛІ́ДКА, -и. Жін. до **інвалі́д**.

ІНВАЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інвалі́д**. *Інвалідна бригада.* // Признач. для інваліда, інвалідів. *Інвалідний візок.*

ІНВАЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Тривала або стійка (постійна), повна або часткова втрата працездатності.

ІНВАЛЮ́ТА, -и, *ж.* Іноземна валюта.

ІНВАЛЮ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до іноземної валюти.

ІНВА́Р, -у, *ч.* Сплав заліза з нікелем, який майже не змінює свого об'єму зі зміною температури.

ІНВАРІА́НТ, -а, *ч.*, *мат.* Величина, співвідношення й т. ін., що не змінюється за тих чи інших перетворень.

ІНВАРІА́НТНИЙ, -а, -е. Незалежний від зміни умов; постійний, незмінний. *Інваріантні фізичні закони.*

ІНВАРІА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Незмінність, постійність за яких-небудь перетворень, за переходу до нових умов. ** **Інваріа́нтність да́них**: а) незмінюваність даних стосовно деяких перетворень; б) незалежність даних від фізичних умов.

ІНВАРІА́НТНО. Присл. до **інваріа́нтний**.

ІНВА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інва́р**.

ІНВА́РОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **інва́рний**.

ІНВЕКТИ́ВА, -и, *ж.*, *книжн.* Гострий виступ проти кого-, чого-небудь; гостре обвинувачення.

ІНВЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інвекти́ва**.

ІНВЕНТА́Р, -ю, *ч.* 1. Сукупність господарських або інших предметів, що входять до складу майна якого-небудь господарства, підприємства чи установи. 2. *заст.* Список майна, особливо рухомого.

ІНВЕНТАРИЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто проводить, здійснює інвентаризацію.

ІНВЕНТАРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інвентаризації. *Інвентаризаційна комісія.* ** **Інвентаризаці́йний курс** – курс, за яким валюта, цінні папери, золото враховуються у балансі.

ІНВЕНТАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перевірка наявності й стану майна якого-небудь господарства та складання його опису. ** **Інвентариза́ція заборго́ваностей** – перевірка обґрунтованості записів на рахунках і в реєстрах обліку розрахунків з працівниками, бюджетом, іншими дебіторами та кредиторами.

ІНВЕНТАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інвентаризува́ти**.

ІНВЕНТАРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Робити інвентаризацію; встановлювати наявність чого-небудь і описувати його.

ІНВЕНТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інвента́р**. *Інвентарний номер. Інвентарний опис.* ** **Інвента́рна ка́ртка** – обліковий регістр типової форми, призначений для пооб'єктного обліку основних засобів. **Інвента́рний но́мер** – номер, що його використовують для ведення обліку.

ІНВЕ́НТОР, -а, *ч.* 1. Винахідник. 2. Вигадник.

ІНВЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Невелика музична п'єса поліфонічного характеру, написана у вільній наслідувальній (імітаційній) формі.

ІНВЕРСИ́ВНИЙ, -а, -е.Стос. до інверсії.

ІНВЕРСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інверсії, пов'язаний з нею. ** **Інверсі́йний слід** – довга біла смуга, що залишається в повітрі літальним апаратом і складається з відпрацьованих газів реактивного двигуна.

ІНВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* 1. Перевертання, поворот, переворот, виворіт. // Зміна нормального положення елементів, розташування їх у зворотному порядку. // *мат.* Порушення нормального порядку двох елементів у перестановці. 2. *лінгв.*, *літ.* Зміна звичайного порядку слів у реченні для виділення змістової значущості тих чи інших його членів або для надання фразі особливого стилістичного забарвлення. 3. *псих.* Переорієнтація мотивів, потреб особистості. ** **Інве́рсії сновиді́нь** – процес та наслідок перестановки елементів сновидінь та

їх змістів. **Стате́ва інве́рсія** – порушення статевої поведінки особини. 4. *хім.* Розщеплення складних цукрів на прості під дією кислот. 5. Підвищення температури повітря замість звичайного її зниження в шарі атмосфери. 6. Те саме, що **інверсійний слід.**

ІНВЕ́РСНИЙ, -а, -е. Стос. до інверсії.

ІНВЕ́РСНО. Присл. до **інве́рсний.**

ІНВЕРСО́ВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.*, *літ.* У якому здійснено інверсію; в якому є інверсія.

ІНВЕРСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інверсува́ти.**

ІНВЕРСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати інверсію.

ІНВЕРТА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **сахара́за.**

ІНВЕ́РТ, -а, *ч.*, *псих.* Людина зі статевими збоченнями.

ІНВЕ́РТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **інве́рт.** 2. Якого можна інвертувати.

ІНВЕРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інвертува́ти.** // *у знач. прикм.*

ІНВЕРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність до інвертування. 2. Тип сексуальної орієнтації, при якому сексуальним об'єктом є особи власної статі.

ІНВЕРТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна інвертувати.

ІНВЕ́РТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій для перетворення постійного електричного струму на змінний. 2. Пристрій, який реалізує логічне заперечення.

ІНВЕ́РТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інве́ртор.**

ІНВЕРТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для інвертування.

ІНВЕРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інвертува́ти, інвертува́тися.**

ІНВЕРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Піддавати що-небудь інверсії, розщеплювати.

ІНВЕРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **інвертува́ти.**

ІНВЕСТИТУ́РА, -и, *ж.* 1. У середні віки в Західній Європі – юридичний акт введення васала у володіння феодом. 2. У конституційному праві – надання особі або групі осіб владних повноважень, передбачених конституцією.

ІНВЕСТИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *ек.* Стос. до інвестиції. *Інвестиційна політика. Інвестиційний податок. Інвестиційний капітал.* ** **Інвестиці́йна ді́яльність** – сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. **Інвестиці́йний банк** – банк, який спеціалізується на фінансуванні та довгостроковому кредитуванні різних галузей господарства. **Інвестиці́йний дохі́д** – дохід за рахунок вкладень у фінансові активи, цінні папери. **Інвестиці́йний кліма́т** – економічні, політичні, фінансові умови, що впливають на приплив внутрішніх і зовнішніх інвестицій в економіку країни. **Інвестиці́йний клуб** – група інвесторів, які об'єднали капітали для спільного інвестування. **Інвестиці́йний портфе́ль** – набір, сукупність цінних паперів, що їх скуповує банк у ході активних операцій по вкладенню капіталу у прибуткові об'єкти. **Інвестиці́йний сертифіка́т** – цінний папір, який випускається виключно інвестиційним фондом або інвестиційною компанією і дає право його власникові на отримання доходу у вигляді дивідендів. **Інвестиці́йний фонд** – юридична особа, заснована у формі закритого акціонерного товариства, що здійснює виключно діяльність у галузі спільного інвестування. **Інвестиці́йний ці́нний папі́р** – вид цінного паперу на пред'явника, що знаходиться в обігу як засіб інвестування. **Інвестиці́йні ви́трати** – вкладення коштів у закупівлю обладнання, устаткування, на будівництво нових підприємств, складів, житла тощо. **Інвестиці́йні компа́нії** – колективний інвестор, який продає власні цінні папери населенню, а купує цінні папери акціонерних компаній. **Інвестиці́йні това́ри** – товари, що виробляються за рахунок інвестиційного капіталу. **Інвестиці́йні ці́нності** – акції, що їх особливо рекомендують з точки зору доцільності довготермінових вкладень в них.

ІНВЕСТИ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *ек.* 1. Дія за знач. **інвестува́ти.** 2. Грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що їх вкладають у різні види діяльності у виробничій та невиробничій сферах; вкладення, вклад. ** **Ба́нківські інвести́ції** – вкладання банківських ресурсів, як правило, на тривалий строк. **Виробни́чі інвести́ції** – інвестиції, що направляються на нове будівництво, реконструкцію, розширення та технічне переозброєння діючих підприємств. **Держа́вні інвести́ції** – інвестиції, що створюються із коштів державного бюджету. **Інноваці́йні інвести́ції** – інвестування, що його здійснюють для реалізації технологічних інновацій у діяльність підприємства. **Інозе́мні інвести́ції** – інвестиції, що вкладаються зарубіжними інвесторами. **Інтелектуа́льні інвести́ції** – інвестування підготовки фахівців, наукових розробок і т. ін. **Капіта́льні інвести́ції** – вкладення коштів у придбання нерухомої власності та інших основних фондів, які підлягають амортизації.

ІНВЕСТО́ВАНИЙ, -а, -е, *ек.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **інвестува́ти.**

ІНВЕ́СТОР, -а, *ч.* Особа, організація або держава, що робить інвестицію; вкладник. ** **Агреси́вний інве́стор** – покупець цінних паперів, який готовий на ризик заради отримання високих прибутків. **Індивідуа́льний інве́стор** – окрема юридична чи фізична особа, яка здійснює інвестиції. **Інституці́йний інве́стор** – фінансова організація, яка залучає кошти населення і купує на деяку їх частину цінні папери. **Портфе́льний інве́стор** – інвестор, який купує акції акціонерних товариств виключно з метою отримання поточного доходу. **Стратегі́чний інве́стор** – інвестор, який прагне придбати контрольний пакет акцій акціонерного товариства.

ІНВЕСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інвестува́ти.**

ІНВЕСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *ек.* 1. Надавати інвестиції. 2. Купувати акції якої-небудь компанії, щоб стати її співвласником або одержувати дохід на вкладений капітал.

ІНВО́ЙС, -а, *ч.*, *фін.* Документ, що його продавець виписує на ім'я покупця для оплати куплених товарів, виконаної роботи чи наданих послуг; рахунок-фактура.

ІНВОЛЮ́ТА, -и, *ж.*, *мат.* Те саме, що **евольве́нта.**

ІНВОЛЮ́ТНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **інволю́та.**

ІНВОЛЮЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до інволюції. 2. Такий, що пов'язаний зі зворотним розвитком. ** **Інволюці́йне перетво́рення** – те саме, що **інволю́ція.**

ІНВОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Зменшення, спрощення, редукція. 2. Втрата окремих органів або спрощення їхньої будови чи функцій, що відбуваються в процесі еволюції. 3. *мат.* Відповідність між елементами деякої множини, що зберігається при повторності якого-небудь перетворення над цими елементами. 4. Редукція в процесі еволюції окремих органів або спрощення їхньої організації та функцій. // Згасання життєвих процесів у старечому організмі.

ІНГАЛЯ́ТОР, -а, *ч.* 1. Прилад для інгаляції. 2. Те саме, що **інгалято́рій.**

ІНГАЛЯТО́РІЙ, -ю, *ч.* Приміщення, де здійснюють інгаляційні процедури.

ІНГАЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інгаляції. *Інгаляційний метод лікування.* ** **Інгаляці́йний нарко́з** – вид наркозу, при якому наркотичний засіб у газо- або пароподібному вигляді надходить в організм через легені.

ІНГАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Лікування верхніх дихальних шляхів вдиханням лікарських речовин (у вигляді пари, газів, розпилених рідин).

ІНГВІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується (належить до) пахової ділянки; паховий.

ІНГВІ́НІОН, -а, *ч.* Антропометрична точка, розташована на середині відстані між точкою симфізіон і клубово-остистою точкою.

ІНГІБІ́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. *хім.* Речовина, що сповільнює перебіг хімічних реакцій або припиняє їх. 2. *біол.* Речовина, що пригнічує активність ферментів в організмі, а отже, гальмує біологічні процеси.

ІНГІБІ́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інгібі́тор.**

ІНГІБІ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сповільнення перебігу реакцій оксидації, полімеризації, корозії металів, а також біохімічних і фізіологічних процесів. ** **Соціа́льна інгібі́ція** – зниження продуктивності виконуваної людиною діяльності в присутності сторонніх людей; прот. **с о ц і а л ь н а ф а с и л і т а ц і я.**

ІНГІБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інгібува́ти.**

ІНГІБУВА́ННЯ, -я, *с.* Див. **інгібі́ція.**

ІНГІБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати інгібування.

ІНГІБУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **інгібува́ти.**

ІНГРЕДІЄ́НТ, -а, *ч.* 1. *спец.* Складова частина якої-небудь складної сполуки або суміші; складник. 2. *перен.* Складова частина чого-небудь.

ІНГРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до інгресії.

ІНГРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Проникнення морських вод у зниження рельєфу прибережної смуги з підвищенням рівня моря або зануренням берега; прот. **р е г р е с і я.**

ІНГРОСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фін.* Запис до іпотечної книги боргів під заставу нерухомого майна.

ІНГУ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **інгу́ш.** *Інгуська мова.*

ІНГУ́ШІ, -ів, *мн.* (*одн.* **інгу́ш**, -а́, *ч.*; **інгу́шка**, -и, *ж.*). Одна з кавказьких народностей, споріднених із чеченцями. Вкупі з останніми називаються вайнахами.

ІНДАНТРЕ́Н, -у, *ч.* Синій антрахіноновий барвник; антрахінон.

ІНДАНТРЕНБЛА́У, *невідм.*, *ч.* Синій антрахіноновий барвник; антрахінон, індантрен.

ІНДАНТРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **індантре́н.** ** **Індантре́нові барвники́** – синтетичні кубові барвники різного кольору, що їх застосовують для фарбування бавовняних тканин і штучного шовку.

І́НДЕ, *присл.*, *розм.* 1. Місцями, подекуди, де-не-де. 2. В іншому місці; не тут. // В інше місце.

І́НДЕКС, -у, *ч.* 1. Покажчик, список, перелік чого-небудь. *Індекс товарів.* 2. *ек.* Статистичний показник, який у процентах виражає динаміку розвитку певних явищ, зокрема економічних. ** **Біржови́й і́ндекс** – показник, що його обчислюють за курсами акцій для з'ясування стану справ на ринку, їхні загальні тенденції та зміни. **Бюдже́тний і́ндекс** – показник, який характеризує зміну цін на товари й тарифи, послуги, що ними користується населення. **Гедоністи́чний і́ндекс** – індекс, який підраховується з урахуванням зміни якості продукції. **І́ндекси а́кцій** – зведені показники, які характеризують динаміку курсів окремих акцій, що котируються на біржі. **І́ндекс бі́дності** – статистичний показник, який характеризує динаміку середньозваженої величини "порога бідності". **І́ндекс ва́ртості життя́** – див. **бюдже́тний і́ндекс. І́ндекс впли́ву на дові́кілля** – показник руйнівного впливу на екологічну систему. **І́ндекс заробі́тної пла́ти** – показник, що характеризує динаміку середньої заробітної плати працівника за певний відтинок часу. **І́ндекс конкурентоспромо́жності това́рів** – показник відносної конкурентоспроможності промислових товарів даної країни, що їх поставляють на експорт. **І́ндекс крити́чної оці́нки** – відношення суми ліквідних активів компанії до суми її боргових зобов'язань. **І́ндекс ку́рсів ці́нних папе́рів** – середній показник найважливіших акцій на біржі. **І́ндекс купіве́льної спромо́жності грошово́ї одини́ці** – показник, який характеризує зміну обсягу матеріальних благ (послуг), що їх можна отримати за ту саму суму грошей у різні періоди часу. **І́ндекс ку́рсів ці́нних папе́рів (і́ндекс коти́рування)** – середній показник курсів найважливіших акцій на біржі. **І́ндекс прожитко́вого мі́німуму** – індекс, який характеризує зміну величини прожиткового мінімуму в країні, регіоні. **І́ндекс промисло́вого виробни́цтва** – показник динаміки обсягу промислового виробництва, його зростання чи спадання. **І́ндекс рі́вня життя́** – показник, який характеризує динаміку рівня реальних доходів населення. **І́ндекс собіва́ртості** – середня оцінка напрямку та інтенсивності зміни собівартості одиниці продукції, виражена у відносній формі. **І́ндекс спожи́вчих цін** – індекс, що характеризує динаміку зміни вартості споживчого кошика, який містить фіксований набір товарів і послуг масового споживання. **І́ндекс хеджува́ння** – показник, що відображає використання біржового механізму зменшення ризику. **І́ндекс цін** – показник, який виражає відносну зміну середнього рівня цін товарів у часі або в територіальному розрізі. **Ри́нковий і́ндекс** – відносні показники, які кількісно характеризують динаміку ринкових процесів та явищ. **Фо́ндові і́ндекси** – показники, які характеризують зміну біржового курсу цінних паперів на певну дату. **Фра́хтові і́ндекси** – відносні показники зміни рівня цін морського перевезення вантажів. 3. *спец.* Умовне позначення, здебільшого сполучення чисел або літер, що вживається в системі певної класифікації, зокрема бібліотечній класифікації книжкових розділів, індивідуальних кодів платників податків тощо. 4. *мат.* Числовий або літерний покажчик, що найчастіше пишеться внизу літери або цифри математичного виразу для відрізнення його від іншого (напр.: a_2, X_n). 5. У системах обробки інформації: а) ціле число, яке визначає розташування елемента даних у послідовності елементів даних; б) таблиця посилань на об'єкти. ** **І́ндекс адре́си** – адитивна частина адреси, яка призначена для модифікації виконавчої адреси на окремо обчислюване значення. 6. **І́ндекси**, *мн.* У статистиці – відносні величини, які кількісно характеризуть динаміку сукупності, що складається з безпосередньо непорівнянних одиниць, або частини такої сукупності.

ІНДЕКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Встановлення залежності між зміною величин яких-небудь показників. 2. Метод збереження реальної величини грошових вимог і різних прибутків в умовах інфляції. ** **Індекса́ція вкла́дів** – зміна величини процентної ставки, що її банки виплачують у разі зміни загального рівня цін у країні. **Індекса́ція докуме́нтів** – присвоєння документам умовних позначень – індексів. **Індекса́ція дохо́дів** – повне або часткове відшкодування грошових втрат населення в разі зростання цін, перерахування фіксованих доходів населення. **Індекса́ція цін** – щорічне обчислення зростання цін на споживчі товари з метою введення певної компенсації грошових втрат населення шляхом дотацій до заробітної плати, пенсій, стипендій для посилення соціального захисту населення. 3. Проставляння індексу на певних документах, книгах з метою їх класифікації. 4. У системах обробки даних – метод, який забезпечує можливість звертатися до будь-якого елемента масиву.

І́НДЕКСНИЙ, -а, -е. Стос. до індексу. ** **І́ндексне застере́ження** – валютне застереження, яке передбачає зміну цін і суми платежу залежно від руху індексів цін.

ІНДЕКСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **індексува́ти.** ** **Індексо́вана величина́** – змінна величина, значення якої визначається відповідно до значення індексу. **Індексо́вана по́зика** – боргове зобов'язання, яке виникає в результаті емісії облігацій в умовах інфляції.

І́НДЕКСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **і́ндекс.**

ІНДЕКСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна індексувати.

ІНДЕКСУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **індексува́ти.** 2. Вираження основного змісту тексту якого-небудь документа в термінах мови інформаційно-пошукової системи. ** **Індексува́ння адре́си** – обчислення виконавчої адреси, за якого враховується індекс адреси.

ІНДЕКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Позначати що-небудь за допомогою індексу.

ІНДЕКСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **індексува́ти.**

ІНДЕКСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **індексува́ти.**

ІНДЕМНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сплата за зроблену шкоду, відшкодування за спричинені збитки.

ІНДЕМНІТЕ́Т, -у, *ч.* У міжнародному праві – компенсація, відшкодування збитків. ** **Парла́ментський індемніте́т:** а) привілей депутатів парламенту, що полягає у їх невідповідальності за певні дії (заборона переслідування депутата за будь-які дії, здійснені ним під час виконання депутатських обов'язків, таких як промова у парламенті, голо-

сування, участь у комісіях та ін.); б) винагорода (депутатів) за парламентську діяльність, включаючи покриття витрат на резиденцію, листування, поїздки тощо.

ІНДЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Документ з відривним дублікатом. 2. Замовлення, зроблене імпортером однієї країни комісіонеру іншої на купівлю певної партії товару.

ІНДЕ́НТ-АГЕ́НТ, -а, *ч.* Агент зі збуту, який здійснює операції з продажу товарів, що надходять від іноземного постачальника.

ІНДЕ́НТОР, -а, *ч.* Інструмент, вдавлюванням якого вимірюють твердість матеріалів.

ІНДЕНТУ́РА, -и, *ж.* Договір між емітентом цінного паперу та держателем цінного паперу.

ІНДЕПЕ́НДЕНТИ, -ів, *мн.* 1. Прихильники радикальної течії пуритан – одного з напрямів протестантизму. 2. Представники політичної партії періоду Англійської буржуазної революції 17 ст.

ІНДЕРА́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Те саме, що **анаприлі́н**.

ІНДЕРБОРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; прозорі безбарвні або білі кристали зі скляним блиском.

ІНДЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений в Казахстані; безбарвні, білі або рожеві прозорі кристали.

ІНДЕТЕРМІНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *філос.* Ідеалістичне вчення, що відкидає загальну закономірність і причинну залежність явищ у природі й суспільстві та визнає абсолютну свободу людської волі.

ІНДЕТЕРМІНІ́СТ, -а, *ч.*, *філос.* Послідовник, прибічник індетермінізму.

ІНДЕТЕРМІНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* Стос. до індетермінізму.

ІНДЕТЕРМІНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **індетерміні́ст**.

ІНДЕФІНІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Неясний, невизначений. 2. Який не має чітких меж.

ІНДИВІ́Д, -а, *ч.* Те саме, що **індиві́дуум**.

ІНДИВІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **індиві́д**.

ІНДИВІДУА́Л, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **індивідуалі́ст**.

ІНДИВІДУАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **індивідуалізува́ти**.

ІНДИВІДУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Принцип ідеології та моралі, згідно з яким інтереси окремої особи ставляться вище за інтереси суспільства, колективу. // Прагнення до яскравого вираження своєї особистості незалежно від колективу, а також поведінка, що виражає таке прагнення.

ІНДИВІДУАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **індивідуалізува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Наділений індивідуальними ознаками, рисами.

ІНДИВІДУАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **індивідуалізо́ваний**.

ІНДИВІДУАЛІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Надавати кому-, чому-небудь індивідуальних ознак, рис. *Індивідуалізувати мову персонажів.* // Робити що-небудь по-різному стосовно неоднакових предметів, різних осіб і т. ін. *Індивідуалізувати харчування дітей.* // Враховувати особливості кожної одиниці при вивченні сукупності предметів чи явищ.

ІНДИВІДУАЛІ́СТ, -а, *ч.* Людина, що виявляє індивідуалізм у поглядах, поведінці.

ІНДИВІДУАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до індивідуалізму. *Індивідуалістична теорія.* // Пройнятий індивідуалізмом. // Власт. індивідуалістові. *Індивідуалістична поведінка.*

ІНДИВІДУАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **індивідуалісти́чний**.

ІНДИВІДУАЛІСТИ́ЧНО. Присл. до **індивідуалісти́чний**.

ІНДИВІДУАЛІ́СТКА, -и, *ж.* Жін. до **індивідуалі́ст**.

ІНДИВІДУАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Власт. індивідуалістові. *Індивідуалістські нахили.*

ІНДИВІДУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Власт. певній особі. // Розрахований на одну особу. // Поширений на кожного зокрема. 2. Який перебуває в особистому користуванні, розпорядженні; окремий; прот. к о л е к т и в н и й, с п і л ь н и й. // Признач. для особистого використання. ** **індивідуа́льний паке́т** – запакований набір перев'язних матеріалів, призначених для надання першої медичної допомоги. **індивідуа́льні за́соби за́хисту** – прилади, спеціальний одяг і лікарські препарати, призначені для запобігання шкідливої дії на організм людини радіоактивних, отруйних і бактеріальних факторів зовнішнього середовища та умов виробництва. 3. Здійснюваний окремими особами; не колективний. *Індивідуальне житлове будівництво.* // Створений окремою особою. 4. Особливий для кожного індивідуума. *Індивідуальний підхід до учня. Індивідуальний раціон.*

ІНДИВІДУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *тільки одн.* Сукупність психічних властивостей, характерних рис і досвіду кожної особистості, що відрізняють її від інших індивідуумів. 2. Людина як носій індивідуальних властивостей, певних характерних ознак і рис; особистість.

ІНДИВІДУА́ЛЬНО. Присл. до **індивідуа́льний** 3, 4.

ІНДИВІДУА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У філософії Аристотеля – "перша матерія" як основа просторово-часового поділу, множинності речей. 2. Процес розвитку особливостей особи.

ІНДИВІ́ДУУМ, -а, *ч.*, *книжн.* Кожний самостійно існуючий живий організм: особина. // Окрема людина, особистість.

ІНДИГЕНА́Т, **ІНДИЖИНА́Т**, -у, *ч.* 1. Громадянство (підданство) даної держави. 2. Особливий правовий статус населення французьких колоній. 3. Використання прав, передбачених міжнародними договорами.

ІНДИ́ГО, *невідм.*, *с.* 1. Багаторічна тропічна бобова рослина, з листя якої добувають темно-синю фарбу. 2. Барвник, темно-синя фарба, яку тепер виробляють хімічним способом, а раніше добували з цієї рослини.

ІНДИ́ГОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **інди́го**. 2. Який має колір індиго (у 2 знач.); темно-синій.

ІНДИГОЇ́ДИ, -ів, *мн.* Синтетичні кубові барвники різного кольору.

ІНДИГОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до індигоїдів. ** **індигої́дні барвники́** – те саме, що **індигої́ди**.

ІНДИГОКАРМІ́Н, -у, *ч.* Калієва або натрієва сіль індигосірчаної кислоти.

ІНДИГОКАРМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **індигокармі́н**. ** **індигокармі́нова про́ба** – роздільне візуальне визначення функції нирок за допомогою введеного внутрішньовенно або внутрішньом'язово індигокарміну.

ІНДИГОФЕ́РА, -и, *ж.* Рід кущів або трав сімейства бобових.

ІНДИЖЕНА́Т, -у, *ч.* Див. **індигена́т**.

ІНДИ́К, -а, *ч.* 1. Великий свійський птах родини фазанових, якого вирощують на м'ясо; самець індички; індійський півень. 2. Страва з м'яса цього птаха.

ІНДИКА́Н, -у, *ч.* Деякі похідні індоксилу, що утворюються в організмі.

ІНДИКАНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у крові індикану.

ІНДИКАНУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення індикану з сечею.

ІНДИКАТИ́В, -а, *ч.*, *грам.* Те саме, що **ді́йсний спо́сіб** (*див.* **ді́йсний**).

ІНДИКАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *грам.* Прикм. до **індикати́в**. ** **індикати́вне плану́вання** – планування на державному рівні. **індикати́вне регулюва́ння** – вплив держави на виробництво за допомогою економічних важелів (економічні інвестиції, державна податкова політика та ін.).

ІНДИКА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Прилад, пристрій, елемент, який відображає перебіг процесу або стан об'єкта спостереження, його якісні або кількісні характеристики у формі, зручній для сприйняття людиною. // Прилад для визначення, вимірювання, записування фізичних величин (тиску, навантаження тощо). 2. Пристрій або речовина для встановлення факту існування вхідного сигналу. 3. Прилад для візуального чи акустичного відтворення інформації. ** **акти́вний знакосинтезува́льний індика́тор** – знакосинтезувальний індикатор, принцип дії якого ґрунтується на перетворенні електричного поля на світловий потік. **паси́вний знакосинтезува́льний індика́тор** – знакосинтезувальний індикатор, принцип дії якого ґрунтується на модуляції світлового потоку, що проходить чи відбивається. 4. У системах обробки інформації – елемент даних, який запитується для з'ясування – чи задовольняється певна умова в процесі виконання машинної програми. 5. Речовина, що після введення до розчину змінює свій колір або колір розчину й таким чином дає змогу визначити його хімічну природу. *Індикатор кислотно-осно́вних реакцій.* 6. Бібліотечна картотека, картки якої показують, кому видано книжку.

ІНДИКА́ТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **індика́тор**.

ІНДИКАТРИ́СА, -и, *ж.* В оптиці – графічне зображення залежності характеристик світлового поля або середовища від напрямку.

ІНДИКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що пов'язаний з індикацією.

ІНДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Визначення, вимірювання, записування різних показників, об'єктів. 2. Реєстрація якої-небудь інформації на екрані електронно-променевої трубки, світловому табло, шкалі прилада і т. ін. 3. Введення в розчин, який аналізують, речовин, що дають змогу встановити кінець хімічної реакції або концентрацію водневих йонів за легкопомітною ознакою (зміною кольору тощо).

ІНДИКІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Галузь сільського господарства, що спеціалізується на розведенні та вирощуванні індиків.

ІНДИ́КТ, -у, *ч.* 1. В Стародавньому Римі – 15-річний період, протягом якого римляни тричі збирали данину з переможених на завойованих територіях. 2. Найменування року в літочисленні за 15-річними циклами в християнських країнах у середні віки.

ІНДИСПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Стан голосового апарату, що виникає внаслідок його перевтоми.

ІНДИФЕРЕНТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Байдуже ставлення до кого-, чого-небудь; байдужість.

ІНДИФЕРЕ́НТНИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Який не виявляє до кого-, чого-небудь зацікавлення; байдужий. 2. Який не діє. 3. Нешкідливий.

ІНДИФЕРЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Стан або властивість за знач. **індифере́нтний** 1, 3.

ІНДИФЕРЕ́НТНО, *книжн.* Присл. до **індифере́нтний** 1.

ІНДИХЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* Течія в громадській думці, образотворчому мистецтві та літературі країн Латинської Америки, де індіанці становлять значну частину населення.

ІНДИЧА́, -а́ти, *с.* Пташа індички.

ІНДИЧА́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо індика.

ІНДИЧА́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **індича́**.

ІНДИЧА́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **інди́чий**.

ІНДИЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **індича́**.

ІНДИЧЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **індиченя́**.

ІНДИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **інди́к**. *Індиче м'ясо.*

ІНДИ́ЧИНА, -и, *ж.* М'ясо індика чи індички.

ІНДИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *розм.* Надиматися, як індик; бундючитися.

ІНДИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Самка індика. 2. Страва з м'яса цього птаха.

ІНДИ́ЧНИК, -а, *ч.* Приміщення для індиків.

ІНДИ́ЧНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **інди́чник**.

ІНДІА́НЕЦЬ *див.* **індіа́нці**.

ІНДІАНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з індіаністики.

ІНДІАНІ́СТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **індоло́гія**.

ІНДІАНІ́СТКА, -и. Жін. до **індіані́ст**.

ІНДІА́НКА *див.* **індіа́нці**.

ІНДІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **індіа́нці**.

ІНДІА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **індіа́нець**, -нця, *ч.*; **індіа́нка**, -и, *ж.*). Загальна назва корінного населення Америки (за винятком ескімосів).

ІНДІ́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **і́ндій**.

ІНДІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить Індій.

ІНДІ́ЄЦЬ *див.* **інді́йці**.

І́НДІЙ, -ю, *ч.* In. Хімічний елемент, м'який сріблястий метал; використовується як герметик у вакуумних приладах, космічних апаратах та ін.

ІНДІ́ЙКА *див.* **інді́йці**.

ІНДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **інді́йці** та Індія.

ІНДІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **інді́єць**, -і́йця, *ч.*; **інді́йка**, -и, *ж.*). Загальна назва всього корінного населення Індії та Пакистану.

ІНДОЄВРОПЕ́ЄЦЬ *див.* **індоєвропе́йці**.

ІНДОЄВРОПЕЇ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з індоєвропеїстики.

ІНДОЄВРОПЕЇ́СТИКА, -и, *ж.* Наука, що вивчає індоєвропейські мови порівняльно-історичним методом; порівняльне мовознавство.

ІНДОЄВРОПЕЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **індоєвропеї́стика**.

ІНДОЄВРОПЕЇ́СТКА, -и. Жін. до **індоєвропеї́ст**.

ІНДОЄВРОПЕ́ЙКА *див.* **індоєвропе́йці**.

ІНДОЄВРОПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **індоєвропе́йці**. *Індоєвропейські мови.*

ІНДОЄВРОПЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **індоєвропе́єць**, -йця, *ч.*; **індоєвропе́йка**, -и, *ж.*). Населення Європи та Азії, яке розмовляє мовами, що походять від спільної прамови.

ІНДОКИТА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **Індокита́й**.

ІНДОКСИ́Л, -у, *ч.* Органічна гетероциклічна сполука; важливий проміжний продукт у синтезі барвника – індиго.

ІНДОКСИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **індокси́л**.

ІНДОКТРИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Ознайомлення з якою-небудь теорією, вченням. 2. Навчання, вселяння ідей.

ІНДО́Л, -у, *ч.* Отруйна органічна сполука, яка утворюється в організмі людини і тварин у результаті життєдіяльності кишкової мікрофлори.

ІНДОЛАМІ́НИ, -ів, *мн.* Група біогенетичних амінів, яка включає серотонін і триптофан.

ІНДОЛЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Безболісність, несприйняття болю.

ІНДО́ЛИ, -ів, *мн.*, *фарм.* Група антипсихотичних лікарських засобів, які застосовуються як антидепресанти.

ІНДО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з індології.

ІНДОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Комплекс дисциплін, що вивчають історію, літературу, мову Індостану, економічні, соціальні та політичні проблеми Індії; індіаністика.

ІНДО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **індо́л**.

ІНДОМЕТАЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при ревматичному та інфекційному неспецифічному поліартриті, подагричному артриті та ін.

ІНДОНЕЗІ́ЄЦЬ *див.* **індонезі́йці**.

ІНДОНЕЗІ́ЙКА *див.* **індонезі́йці**.

ІНДОНЕЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **індонезі́йці** та Індонезія. *Індонезійські мови.*

ІНДОНЕЗІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **індонезі́єць**, -і́йця, *ч.*; **індонезі́йка**, -и, *ж.*). Загальна назва народностей і племен, які складають корінне населення Індонезії.

ІНДОСАМЕ́НТ, -а, *ч.* Передавальний напис на звороті векселів, чеків та інших цінних паперів; свідчить про перехід прав за ними від однієї особи до іншої. *Іменний індосамент. Індосамент на пред'явника. Бланковий індосамент.*

ІНДОСАМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до індосамента. ** **індосаме́нтний трансфе́рт** – передача цінного папера через передатний напис на його звороті.

ІНДОСА́НТ, **ІНДОСА́ТОР**, -а, *ч.* Особа, яка робить передавальний напис на звороті чеків, векселів та інших цінних паперів і несе солідарну відповідальність за цими цінними паперами.

ІНДОСА́Т, -а, *ч.* Особа, якій передаються цінні папери за передавальним написом; жират.

ІНДОСА́ТОР *див.* **індоса́нт**.

ІНДОСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Передавання векселя у власність іншій особі за допомогою індосамента.

ІНДО́СО, *невідм.*, *с.* Проставлення напису на звороті цінного папера.

ІНДОФЕНО́Л, -у, *ч.* Синтетична сполука, належить до кубових барвників; застосовують у виробництві барвників, в аналітичній хімії як індикатор тощо.

ІНДПОШИ́В, -у, *ч.*, **ІНДПОШИТТЯ́**, -я, *с.* Індивідуальне пошиття одягу.

ІНДПОШИТТЯ́ *див.* **індпоши́в**.

І́НДРА, -и, *ч.* У давньоіндійській ведичній религії – один з головних богів, володар неба, бог бурі й грози; згодом – бог війни і один з богів – охоронців світу.

ІНДРИКОТЕ́РІЙ, -я, *ч.* Вимерлий непарнокопитний ссавець; гігантський носоріг.

І́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Інд (річка і Індії).

ІНДУ́ЗІЙ, -ю, *ч.* Плівка на поверхні листка папоротей, що вкриває купки (соруси) спорангіїв; покривальце.

ІНДУЇ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійна система, що склалася в Індії на основі брахманізму та буддизму.

ІНДУЇСТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник індуїзму.
ІНДУЇСТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до індуїзму, індуїстів.
ІНДУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **індукува́ти**. ** **Індуко́ване боже́вілля** – різновид психогенного захворювання, спричинене під впливом психічно хворої людини в особи, яка до цього не страждала на психічне захворювання.
ІНДУКО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна індукувати.
ІНДУКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і. мин. ч. до **індукува́ти**.
ІНДУ́КТА, -и, *ж.* Митний податок на Лівобережній Україні за ввіз товарів з Росії у 2-й половині 17 – 1-й половині 18 ст.
ІНДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. *лог.* Який ґрунтується на індукції, пов'язаний з методом індукції (у 1 знач.). ** **Індукти́вна ло́гіка** – розділ логіки, в якому вивчають логічні процеси переходу від знання про одиничне й окреме до знання про загальне. **Індукти́вне ви́значення** – метод визначення об'єктів математичних і логічних теорій, що дає можливість з вихідних об'єктів, застосовуючи до них певні операції, конструювати нові об'єкти теорії. 2. *фіз., ел.* Який утворюється індукцією (у 2 знач.), ґрунтується на ній. *Індуктивний зв'язок. Індуктивний струм.* 3. *фізіол.* Те саме, що **індукці́йний** 3.
ІНДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж; спец.* 1. Абстр. ім. до **індукти́вний** 1, 2. 2. Фізична величина, що характеризує здатність провідника нагромаджувати енергію магнітного поля, коли в ньому протікає електричний струм. 3. Елемент електричного кола.
ІНДУКТИ́ВНО. Присл. до **індукти́вний**.
ІНДУКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація механічних переміщень об'єктів за допомогою сенсора, що перетворює їх на зміни індуктивності електричного ланцюга.
ІНДУКТОПІРЕКСІЯ, -ї, *ж.* Один із методів піротерапії, при якому підвищення температури тіла хворого досягається дією магнітного поля високої частоти від апаратів індуктотермії.
ІНДУ́КТОР, -а, *ч., спец.* 1. Пристрій для індукційного нагріву твердих, рідких і газоподібних тіл змінними струмами високої частоти. 2. Електрична машина з ручним приводом для одержання змінного струму. *Телефонний індуктор.* 3. Магніт, який утворює в динамо-машині магнітне поле, що збуджує індукційні струми. 4. *біол.* Низькомолекулярна речовина, яка блокує дію репресора; викликає у клітині синтез ферментів, що індукуються. ** **Меди́чний інду́ктор** – пристрій, призначений для збудження електромагнітних коливань у тканинах організму.
ІНДУ́КТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **інду́ктор**. *Індукторний телефонний апарат.*
ІНДУКТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **дарсонваліза́ція**.
ІНДУКТОТЕРМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Метод електролікування, при якому певні ділянки тіла хворого нагріваються під дією змінного, перев. високочастотного електромагнітного поля.
ІНДУКТОТЕРМОФОРЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **електрофорезіндуктотермія**.
ІНДУКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для индикування.
ІНДУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **індукува́ти**.
ІНДУКУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Викликати, спричиняти, стимулювати, збуджувати.
ІНДУКУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок., спец.* Виникати внаслідок індукції (у 2 знач.).
ІНДУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. *лог.* Те саме, що **індукти́вний** 1. *Індукційний метод навчання.* 2. *фіз., ел.* Який виник унаслідок індукції; такий, що пов'язаний з індукцією (у 2 знач.). // Який ґрунтується на індукції. *Індукційна електропіч. Індукційне зварювання труб.* // Признач. для індукції. *Індукційна котушка.* 3. *фізіол.* Який ґрунтується на індукції (у 3 знач.), зумовлений нею.
ІНДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *лог.* Умовивід, за якого на підставі знання про окреме робиться висновок про загальне; прот. **д е д у к ц і я**. 2. *фіз., ел.* Збудження електричного струму в якому-небудь провіднику під час його руху в магнітному полі або зміни навколо нього магнітного поля. ** **Взає́мна інду́кція** – електромагнітна індукція, що зумовлена зміною струму в іншому контурі. **Електри́чна інду́кція** – векторна величина, яка характеризує електричне поле у речовині з урахуванням електричної поляризації діелектриків. **Електромагні́тна інду́кція** – явище збудження електрорушійної сили у провідному контурі внаслідок зміни магнітного поля. **Електростати́чна інду́кція** – поява електричних зарядів на окремих частинах провідного тіла під впливом електричного поля. **Магні́тна інду́кція** – векторна величина, що характеризує магнітне поле і визначає силу, яка діє з боку магнітного поля на заряджену частинку, що рухається (одиниця в СІ – тесла). 3. *фізіол.* Взаємодія між процесами збудження та гальмування в нервовій системі, коли виникнення одного з цих процесів викликає розвиток іншого, протилежного. ** **Психі́чна інду́кція** – навіювання однією особою іншій своїх переконань, поглядів, почуттів.
ІНДУЛЬГЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Грамота про відпущення гріхів, яку видавала католицька церква від імені папи римського за певні заслуги перед церквою, а також за гроші.
ІНДУ́ЛЬТ, -у, *ч.* У відповідності із законами та звичаями війни строк, що надається суднам після оголошення війни, щоб вони залишили порти ворожої держави.
ІНДУРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до індурації.
ІНДУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Ущільнення тканини, органа чи його частини, що розвивається внаслідок розростання сполучної тканини. ** **Запа́льна індура́ція** – індурація, що розвивається при хронічних запальних процесах і пов'язана з розростанням сполучної тканини.
ІНДУ́С[1] *див.* **інду́си**.
ІНДУ́С[2], -а, *ч., заст., ірон.* Одноосібник.
ІНДУ́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **інду́с**, -а, *ч.*; **інду́ска**, -и, *ж.*). 1. Застаріла загальна назва всього корінного населення Індії та Пакистану; індійці. 2. Послідовники індуїзму.
ІНДУСТРІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розвиток великої машинної техніки та впровадження її в господарство країни. // Запровадження в певну галузь виробництва великої машинної техніки. *Індустріалізація будівництва.*
ІНДУСТРІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **індустріалізува́ти**. // *у знач. прикм. Індустріалізований регіон.*
ІНДУСТРІАЛІЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* Робити країну індустріальною. // Запроваджувати в певну галузь виробництва велику машинну техніку.
ІНДУСТРІАЛІЗУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* 1. Здійснювати в себе індустріалізацію. 2. Пас. до **індустріалізува́ти**.
ІНДУСТРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має розвинену промисловість: промисловий. // Який застосовується в промисловості.
ІНДУСТРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до індустрії.
ІНДУ́СТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Фабрично-заводська промисловість із машинною технікою; промисловість. 2. Галузь народного господарства, пов'язана з безпосереднім обслуговуванням населення. *Індустрія туризму. Індустрія здоров'я.*
ІНДУ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **інду́си**.
ІНЕ́РТНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений активності та ініціативи; недіяльний, малорухливий. 2. *хім.* Який не вступає ні в які хімічні реакції та не утворює сполук. ** **Іне́ртні матеріа́ли** – речовини (пісок, гравій, щебінь тощо), які входять до складу будівельних розчинів, бетонів і т. ін. як наповнювачі.
ІНЕ́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **іне́ртний**. ** **Психі́чна іне́ртність** – властивість особи, що проявляється уповільненням протікання психічних процесів.
ІНЕ́РТНО. Присл. до **інертний**.
ІНЕРЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до інерції. ** **Інерціа́льна систе́ма відлі́ку** – система відліку, в якій справедливий закон інерції: матеріальна точка, коли на неї не діють ніякі сили, знаходиться у стані спокою або рівномірного прямолінійного руху.
ІНЕРЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який діє за інерцією (у 1 знач.).
ІНЕРЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж., перен.* 1. Властивість слідувати інерції; інертність, відсталість, консерватизм. 2. Уповільнена реакція на вплив, на зміну умов і т. ін.; повільність.
ІНЕРЦІ́ЙНО. Присл. до **інерці́йний**.
ІНЕ́РЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Властивість тіла зберігати стан спокою або прямолінійний рівномірний рух, поки яка-небудь зовнішня сила не виведе його з цього стану. ** **За іне́рцією** – за звичкою, несвідомо, машинально. 2. *перен.* Відсутність активності, бездіяльний стан; нерухливість, інертність.
ІН'ЄКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **ін'є́кція** 4. ** **Ін'єкти́вне відобра́ження**, *мат.* – те саме, що **ін'є́кція** 4.
ІН'ЄКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ін'єктува́ти**.
ІН'Є́КТОР, -а, *ч.* Пристрій для проведення ін'єкцій.
ІН'ЄКТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* Впорскувати під шкіру або у вену які-небудь лікувальні речовини.
ІН'ЄКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ін'є́кція**.
ІН'Є́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Впорскування під шкіру або у вену яких-небудь лікувальних речовин. 2. *мед.* Розширення і гіперемія кровоносних судин очного яблука. 3. *перен.* Про допомогу, підтримку, що надається кому-небудь, чому-небудь. *Фінансові ін'єкції.* 4. *мат.* В теорії множин – взаємно однозначне відображення (або вкладення) X в Y.
ІНЖЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до інжекції.
ІНЖЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інжектува́ти**.
ІНЖЕ́КТОР, -а, *ч., тех.* 1. Пароструминний насос для подавання рідини в різні апарати та посудини під високим тиском. 2. Пристрій для впорскування пального у камеру згоряння двигуна внутрішнього згоряння.
ІНЖЕ́КТОРНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **інже́ктор**. *Інжекторні труби.*
ІНЖЕКТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до інжектування.
ІНЖЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інжектува́ти**.
ІНЖЕКТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати інжекцію.
ІНЖЕКТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **інжектува́ти**.
ІНЖЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інжекції.
ІНЖЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Внесення носіїв електричного заряду куди-небудь, у що-небудь. 2. Впорскування пального (або паливної суміші) у камеру згоряння двигуна.
ІНЖЕНЕ́Р, -а, *ч.* Фахівець із вищою технічною освітою.
ІНЖЕНЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Інженерна справа, інженерна спеціальність.
ІНЖЕНЕ́РКА, -и, *рідко.* Жін. до **інжене́р**.
ІНЖЕНЕ́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з діяльністю інженера; технічний. // Такий, як в інженера, інженерів. ** **Інжене́рна психоло́гія** – галузь психології, що розробляє проблеми узгодження характеристик технічних засобів з психофізіологічними характеристиками людини.
ІНЖЕНЕ́РНО, *присл.* Стос. інженерії; технічно.
ІНЖЕНЕ́Р-РЕЗИДЕ́НТ, інжене́ра-резиде́нта, *ч.* Спеціаліст інженерно-консультаційної фірми, відряджений для нагляду за здійсненням домовленого за контрактом обсягу послуг на місці реалізації проекту та для безпосередньої участі в роботах.
ІНЖЕНЕ́РСТВО, -а, *с.* 1. *тільки одн.* Фах, професія інженера. 2. *рідко.* Збірн. до **інжене́р**.
ІНЖЕНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **інжене́р**.
ІНЖЕНЮ́, *невідм., ж.* Амплуа акторки, що виконує ролі наївних дівчат. // Акторка, що грає такі ролі.
ІНЖИНІ́РИНГ, -у, *ч.* 1. Діяльність із надання інженерно-консультаційних послуг стосовно створення промислових об'єктів, а також об'єктів виробничої та соціальної інфраструктури. ** **Фіна́нсовий інжині́ринг** – розробка нових фінансових інструментів та операційних схем. 2. Здійснення за контрактом з іноземним замовником ряду робіт і надання послуг економічного, фінансового або іншого характеру тощо.
ІНЖИНІ́РИНГОВИЙ, -а, -е. Стос. до інжинірингу. ** **Інжині́рингова компа́нія** – компанія, яка спеціалізується на наданні інжинірингових послуг.
ІНЖИ́Р, -у, *ч.* 1. Фігове дерево; смоківниця, смоква. 2. Солодкий м'ясистий плід цього дерева, що вживається звичайно сушеним; фіга, смоква.
ІНЖИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інжи́р**. *Інжирне дерево.* // Вигот. з інжиру (в 2 знач.). *Інжирне варення.*
ІНЖИ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **інжи́р**.
ІНИ́СТИЙ, -а, -е. Укритий інеєм, памороззю.
І́НІЙ, інею, *ч.* Тонкий шар кристалів льоду, що утворюється осіданням водяної пари з повітря на охолоджені предмети; паморозь, наморозь. // *перен.* Про сивину.
ІНІО́ЇТ, -у, *ч.* Мінерал класу боратів, безбарвний, зі скляним блиском.
ІНІЦІА́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ініціа́л**, -а, *ч.*). 1. Перші літери імені та по батькові або імені, по батькові й прізвища. 2. *спец.* Вирізнені більшим шрифтом і часто прикрашені заголовні літери нового розділу чи абзацу.
ІНІЦІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* 1. Приведення програмного або технічного об'єкта у стан готовності до використання. 2. Запуск процесора чи пристрою. // Присвоєння початкових значень змінним програми. // Форматування диска та запис на ньому керівної програми. *Ініціалізація пакета дисків. Ініціалізація ядра.*
ІНІЦІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ініціалізува́ти**.
ІНІЦІАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ініціалізува́ти**.
ІНІЦІАЛІЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати ініціалізацію.
ІНІЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ініціа́ли**. *Ініціальні абревіатури.* 2. Первинний, початковий.
ІНІЦІАТИ́ВА, -и, *ж.* 1. Перший крок у якій-небудь справі; почин. // (*перев. мн.*) Пропозиція або почин, спрямовані на досягнення чого-небудь. *Мирні ініціативи. Висувати ініціативи.* // Активна провідна роль у будь-яких діях, заповзятливість. ** **За ініціати́вою** *чиєю*; **з ініціати́ви** *чиєї* – за чиєюсь порадою, вказівкою, на чиюсь пропозицію. **Бра́ти ініціати́ву у свої́ ру́ки** – випереджувати когось у дії, вчинку; самому братися за керування якоюсь дією. 2. Здатність висувати нові ідеї, пропозиції; уміння самостійно розпочинати яку-небудь справу; заповзятливість.
ІНІЦІАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє ініціативу, уміє самостійно розв'язувати що-небудь; заповзятливий, активний. // Який перший починає будь-яку справу, робить почин. 2. Стос. до ініціатив. ** **Ініціати́вна змі́на цін** – поняття маркетингу, яке відображає той факт, що фірми, які розробили власну систему цін і стратегію ціноутворення, час від часу відчувають необхідність у зниженні або підвищенні цін.
ІНІЦІАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ініціати́вний**.
ІНІЦІАТИ́ВНО. Присл. до **ініціати́вний**.
ІНІЦІА́ТОР, -а, *ч.* Особа, група осіб чи організація, яким належить почин у якій-небудь справі; зачинатель, починатель.
ІНІЦІА́ТОРКА, -и. Жін. до **ініціа́тор**.
ІНІЦІА́ТОРСТВО, -а, *с.* Виявлення ініціативи, почину в чому-небудь.
ІНІЦІА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ініціа́тор**.
ІНІЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Обряд, що виконується у родовому суспільстві з переходом когось в іншу вікову, соціальну і т. ін. категорію. // Про ритуальний релігійний обряд, що розглядається як пережиток родових обрядів.
ІНІЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ініціюва́ти**.
ІНІЦІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ініціювання.
ІНІЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ініціюва́ти**. 2. У системах обробки інформації – процес запуску програми.
ІНІЦІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* Збуджувати, викликати що-небудь, будучи початковим поштовхом, імпульсом. *Ініціювати хімічну реакцію.*
ІНІЦІЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ініціюва́ти**.
І́НІЯ, -ї, *ж.* Ссавець з сімейства річкових дельфінів.
ІНК *див.* **і́нки**.

ІНКАЗА́Н, -у, *ч.* Антидепресант, що його застосовують при шизофренії, маніакально-депресивному психозі та ін.
ІНКАЛО́Й, -ю, *ч.* Жароміцний та жаростійкий сплав заліза, хрому та нікелю, що використовується для деталей високотемпературних нафтохімічних установок та ін.
ІНКАПСУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інкапсулюва́ти**.
ІНКАПСУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інкапсулюва́ти, інкапсулюва́тися**.
ІНКАПСУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Здійснити інкапсуляцію.
ІНКАПСУЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *док.* Пас. до **інкапсулюва́ти**.
ІНКАПСУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Утворення щільної оболонки (капсули) із сполучної тканини навколо чужорідних для організму речовин. 2. У системах обробки інформації: а) приховування опису реалізації об'єкта від модулів, що його використовують; б) залучення до пакета додаткової інформації.
ІНКАРНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Прояв духу, душі у матеріальному тілі (напр., Бога, Божественного Духа у Христі); термін багатьох релігійних учень. 2. *мед.* Загоювання, затягнення (про рану).
ІНКАРНО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Утілений, усоблений. 2. *мед.* Загоєний.
ІНКАРЦЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **защемлення**.
ІНКАСА́ТОР, -а, *ч.*, *фін.* Посадова особа, яка приймає гроші від організацій, підприємств, фірм для здачі їх у банк.
ІНКАСА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е, *фін.* Прикм. до **інкаса́тор**.
ІНКАСАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інкасації. ** **Інкасаці́йний ве́ксель** – вексель для інкасування, що його передають до банку з метою стягування боргу.
ІНКАСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фін.* Дія за знач. **інкасува́ти**. ** **Інкаса́ція боргови́х вимо́г** – банківська послуга з отримання за дорученням клієнта коштів від боржника такого клієнта.
ІНКА́СО, *невідм.*, *с.*, *фін.* Одержання банком грошей за дорученням клієнта й зарахування цих грошей на його банківський рахунок. ** **Документа́рне інка́со** – інкасо товарних документів або фінансових документів, які супроводжуються товарними документами. **Інка́со ве́кселів** – операція з пред'явлення векселів до платежу та отримання за ними платежу. **Інка́со з насту́пним акце́птом** – форма банківських безготівкових розрахунків, за якої оплату здійснюють відразу після подання розрахункових документів, а їх акцепт – згодом, після оплати. **Інка́со че́ків** – переказ грошей з рахунків осіб, які виписують чек, на рахунки отримувачів чеків.
ІНКАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. час. до **інкасува́ти**.
ІНКА́СОВИЙ, -а, -е. Стос. до інкасо. ** **Інка́сове відді́лення** – відділення банку, яке оперує з чеками, векселями, купонами та іншими платіжними документами. **Інка́сове дору́чення** – розрахунковий документ, який складається організаціями у тих випадках, коли їм надається право беззаперечного списання коштів. **Інка́совий докуме́нт** – документ, що його виставлено на інкасо для отримання платежів та зарахування їх на рахунок вкладника.
ІНКАСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *фін.* Дія за знач. **інкасува́ти**. ** **Інкасува́ння ве́кселя** – здійснення банком за дорученням векселетримача операцій з векселями та супровідними комерційними документами.
ІНКАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *фін.* 1. Подавати документ для оплати й одержувати за ним гроші; виконувати операцію інкасо. *Інкасувати вексель.* 2. Збирати і транспортувати готівку та цінності, що здійснюється банками за дорученням клієнтів.
ІНКВА́ЙРИНГ, -у, *ч.* Банківська діяльність, пов'язана з виконанням розрахунків між банками – емітентами кредитних карток і торговельними організаціями по наданню послуг.
ІН-КВА́РТО, *присл.* У четверту частину аркуша (про формат книжки, журналу, рукопису); у чверть.
ІНКВІЗИ́Т, -а, *ч.*, *зах.* 1. Те саме, що **обвинува́чений**. 2. Те саме, що **в'я́зень**.
ІНКВІЗИ́ТОР, -а, *ч.* 1. *іст.* Суддя або член суду інквізиції. 2. *перен.* Той, хто навмисно завдає кому-небудь великих страждань; дуже жорстока людина, мучитель.
ІНКВІЗИ́ТОРСТВО, -а, *с.* Властива інквізиторові жорстокість.
ІНКВІЗИ́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Прикм. до **інквізи́тор** 1. 2. *перен.* Надзвичайно жорстокий, дуже суворий.
ІНКВІЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Стос. до інквізиції (у 1 знач.). 2. *перен.* Надзвичайно жорстокий, дуже суворий; інквізиторський.
ІНКВІЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *іст.* Підпорядкована папі римському судово-карна установа католицької церкви, створена (в 13 ст.) для боротьби з єретиками; діяла дуже жорстокими методами. 2. *перен.* Жорстоке знущання; катування.
ІНКЕРМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Інкерман. ** **Інкерма́нський ка́мінь** – поширений будівельний матеріал.
І́НКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **інк**, -а). Одне з давніх індіанських племен, що жило на території Перу.
ІНКЛІНА́ТОР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад, яким вимірюють магнітне нахилення.
ІНКЛІНА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інкліна́тор**.
ІНКЛІНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, який опускають на кабелі у бурову свердловину, щоб визначити скривлення її (кут і азимут відхилення осі свердловини від вертикалі).
ІНКЛІНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до інклінометрії.
ІНКЛІНОМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Вимірювання викривлення бурової свердловини за допомогою інклінометра.
ІНКОГЕРЕ́НТНИЙ, -а, -е. Неоднорідний, негармонічний; незв'язаний; непослідовний.
ІНКОГЕРЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **некогере́нтний**.
ІНКОГЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Втрата послідовності думки, типовий прояв шизофренії.
ІНКО́ГНІТО. 1. *присл.* Ховаючи, затаюючи своє ім'я, не відкриваючи його; потай, таємно. 2. *невідм.*, *с.* Приховане, затаєне ім'я. 3. *невідм.*, *ч. і с.* Особа, що хоче залишитися невідомою та приховує своє справжнє ім'я.
ІНКОЛИ, *присл.* Те саме, що **іноді**; часом.
ІНКОНГРУЕ́НТНИЙ, -а, -е. Неоднаковий, різний. ** **Інконгруе́нтний проце́с** – процес, результат якого за елементарним складом не тотожний тому, з чого починається цей процес.
ІНКОНГРУЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **інконгруе́нтний**.
ІНКОНЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Жароміцний сплав нікелю з хромом і залізом.
ІНКОНСЕКВЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Непослідовність, протиріччя у діях і думках людини.
ІНКОРПОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до інкорпорації.
ІНКОРПОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *книжн.* Включення до свого складу чого-небудь; приєднання. *Інкорпорація нових районів.* ** **Інкорпора́ція радіоакти́вних речови́н** – проникнення радіоактивної речовини та фіксація її в органах та тканинах тварин або рослин. 2. *лінгв.* Спосіб синтаксичного зв'язку між словами в реченні, за якого головний член словосполучення зливається з підрядними членами у фонетико-морфологічний комплекс, аналогічний слову. 3. *юр.* Зібрання в єдине ціле законів та інших правових актів, виданих у різний час, без зміни іхнього змісту. *Інкорпорація чинних законів.*
ІНКОРПОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інкорпорува́ти**.
ІНКОРПОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інкорпорува́ти**.
ІНКОРПОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *книжн.* Включати щось до свого складу; приєднувати.
ІНКОРПОРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Єднальний. *Інкорпоруючі мови.*
ІНКОТЕ́РМС, -у, *ч.* Тлумачний словник міжнародних торгових термінів.
ІНКРЕМЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Приріст, збільшення, зростання. 2. Прибуток. 3. Надбавка до заробітної плати. 4. У системах обробки інформації – величина (крок), що на неї автоматично збільшується адреса за певної (інкрементної) адресації. 5. *фіз.* Величина, яка характеризує експоненціальне зростання амплітуди хвилі (або інтенсивності).
ІНКРЕМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до інкремента.
ІНКРЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інкреме́нт**.
ІНКРЕМЕ́НТОР, -а, *ч.* У системах обробки інформації – пристрій, який забезпечує постійний приріст певної величини.
ІНКРЕ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гормо́н**.
ІНКРЕТО́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується внутрішньої секреції; внутрішньосекреторний.
ІНКРЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Утворення й виділення гормонів (інкретів) залозами внутрішньої секреції безпосередньо в кров або лімфу.
ІНКРИМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Обвинувачення в злочині й т. ін.
ІНКРИМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **інкримінува́ти**. // **інкриміно́вано**, *безос. присудк. сл.*
ІНКРИМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інкримінува́ти**.
ІНКРИМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *кому що і кого в чому.* Обвинувачувати когонебудь у чомусь; ставити комусь щось за провину.
ІНКРИМІНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **інкримінува́ти**.
ІНКРОСБРИ́ДИНГ, -у, *ч.* Схрещування двох різних порід тварин для отримання високопродуктивного потомства.
ІНКРО́СИНГ, -у, *ч.* Схрещування двох ліній однієї породи тварин для отримання високопродуктивного потомства.
ІНКРУСТА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець з інкрустації.
ІНКРУСТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інкруста́ція**.
ІНКРУСТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Те саме, що **інкрустува́ння**. 2. Малюнки, узори й т. ін., виконані способом інкрустування. 3. Проникнення, вкраплення в тканини організму солей, частіше солей кальцію і сечової кислоти.
ІНКРУСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інкрустува́ти**. // **інкрусто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ІНКРУСТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, застосовується для інкрустування.
ІНКРУСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інкрустува́ти**.
ІНКРУСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Врізувати і вклеювати в поверхню предмета шматочки інших матеріалів для оздоблення його. *Інкрустувати вази малюнками.* // *перен.* Включати в якийсь твір уривки, цитати, рядки іншого твору.
ІНКРУСТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **інкрустува́ти**.
І́НКСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до інків. *Інкська імперія. Інкське мистецтво.*
ІНКУ́Б, -а, *ч.* Те саме, що **інку́бус**.
ІНКУБА́ТОР, *ч.* 1. *род.* -а. Апарат для штучного виведення молодняку з яєць сільськогосподарських птахів, з ікри риб і т. ін. ** **Меди́чний інкуба́тор** – камера, в якій підтримується певна температура, вологість і газовий склад; призначений для виходжування недоношених дітей. 2. *род.* -у, *розм.* Те саме, що **інкубато́рій**.
ІНКУБАТО́РІЙ, -ю, *ч.* Спеціально обладнане приміщення, у якому встановлені та діють інкубатори.
ІНКУБАТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інкуба́тор**.
ІНКУБА́ТОРНИК, -а, *ч.* Працівник інкубаторію.
ІНКУБА́ТОРНИЦЯ, -і. Жін. до **інкуба́торник**.
ІНКУБАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що перебуває в спокої. 2. Стос. до інкубації. ** **Інкубаці́йний пері́од** – проміжок часу, що минає між зараженням організму і появою ознак захворювання; інкубація.
ІНКУБА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Виведення в інкубаторі молодняку з яєць сільськогосподарських птахів, з ікри риб і т. ін. 2. *мед.* Прихований період хвороби від моменту зараження до появи перших ознак захворювання; інкубаційний період.
ІНКУБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інкубува́ти**.
ІНКУБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інкубува́ти**.
ІНКУБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Виводити в інкубаторі молодняк сільськогосподарських птахів, риб і т. ін. *Інкубувати курчат.* // Закладати в інкубатор (яйця, ікринки) для виведення молодняку птахів, риб і т. ін.
ІНКУ́БУС, -а, *ч.* 1. Перелесник, літавець; у середньовічних повір'ях – демон. 2. У давніх римлян – дух-охоронець хатнього майна.
ІНКУНА́БУЛИ, -ул, *мн.* (*одн.* **інкуна́була**, -и, *ж.*). Перші книжки, друковані набірними літерами в найранішу добу друкарства в Європі; першодруки.
ІНКУРА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Невиліковний, невигойний.
ІНКУРА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан хворого, при якому загальні або місцеві зміни виключають можливість врятувати життя чи повністю відновити здоров'я, працездатність.
ІННЕРВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Стос. до іннервації.
ІННЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фізіол.* Зв'язок органів і тканин організму людини й тварини з центральною нервовою системою, що здійснюється за допомогою нервових волокон.
ІННОВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **іннова́ція**. ** **Інноваці́йний прое́кт** – комплекс взаємопов'язаних заходів інвестиційного характеру, спрямованих на комерційне впровадження новітніх технологій. **Інноваці́йний фонд** – фонд фінансових ресурсів, створених з метою фінансування новітніх науково-технічних розробок та рискових проектів. **Інноваці́йні ба́нки** – комерційні банки, які спеціалізуються на кредитуванні нових видів діяльності, технологій, науково-технічних і конструкторських розробок і т. ін.
ІННОВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Нововведення. *Інновація освіти.* 2. *ек.* Комплекс заходів, спрямованих на впровадження в економіку нової техніки, технологій, винаходів і т. ін. *Фінансові інновації.* 3. *лінгв.* Нове явище у мові.
ІНОБУТТЯ́, -я́, *с.*, *філос.* Інша форма буття, існування чого-небудь.
ІНОВІ́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *заст.* Чужовірець.
ІНОВІ́РКА, -и. Жін. до **іновірець**.
ІНОВІ́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Чужовірний.
ІНОВІ́РСТВО, -а, *с.* Інша, у порівнянні з чиєюсь, віра, релігія; належність до іншого віросповідання.
ІНОВІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до іновірства.
ІНОГОРО́ДНІЙ, -я, -є. З іншого міста, чужоміський.
ІНО́ДІ, *присл.* Час від часу; часом, деколи, інколи. // У деяких випадках.
ІНОЗЕ́МЕЦЬ, -мця, *ч.* Громадянин, підданий іншої держави, країни; чужоземець, чужинець.
ІНОЗЕ́МКА, -и, *ж.* Жін. до **інозе́мець**; чужоземка, чужинка.
ІНОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до іншої держави, країни, належний їм; чужоземний, чужинницький. // Закордонний. *Іноземна преса.* ** **Інозе́мний капіта́л** – інвестиції, капіталовкладення інших країн в економіку даної країни. **Інозе́мний креди́т** – позичковий капітал, який циркулює у сфері міжнародних економічних відносин.
ІНОЗЕ́МЩИНА, -и, *ж.*, *зневажл.* Усе закордонне, іноземне (культура, звичаї, мода тощо); чужоземщина.
ІНОЗИ́Н, -у, *ч.* Органічна сполука, що складається з пуринової основи гіпоксантину і вуглеводу рибози.
ІНОЗИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **інози́н**. ** **Інози́нові кисло́ти** – мононуклеотиди, які складаються із залишків пуринової основи гіпоксантину, рибози і фосфорної кислоти.
ІНОЗИНФОСФО́РНИЙ, -а, -е: ** **Інозинфосфо́рні кисло́ти** – те саме, що **інози́нові кисло́ти**.
ІНОЗИ́Т, -у, *ч.* Циклічний шестиатомний спирт, який міститься в тканинах людини й більшості тварин та рослин у вигляді фітину або фітинової кислоти.
І́НОК, -а, *ч.* Одна з назв православного монаха.
ІН-ОКТА́ВО, *присл.* У восьму частину аркуша (про формат книжки, журналу, рукопису); у вісімку.
ІНОКУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інокулюва́ти**.
ІНОКУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш. Здійснювати інокуляцію.
ІНОКУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* У паразитології – переносник збудників інфекційної або інвазійної хвороби шляхом введення їх у кров'яне русло при укусі чи кровосмоктанні.
ІНОКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Введення живих мікроорганізмів, інфікованого матеріалу, сироватки та інших речовин у тканини рослин, тварин, людини або в живильне середовище. 2. Уведення комахами збудників хвороб у кров людини або тва-

рин при кровосмоктанні. 3. *перен.* Зараження кого-небудь новими ідеями.

ІНОМА́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Автомобіль іноземного виробництва.

ІНОМА́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **інома́рка**.

ІНОМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Мовлення чужоземною мовою (про спілкування, радіо- та телевізійні передачі тощо).

ІНОМО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **іншомо́вний**; чужомовний. *Іномовне населення.*

ІНОНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **чужонаціона́льний**. *Іонаціональні райони.*

ІНОПЕРА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Якого неможливо оперувати.

ІНОПЕРА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан хворого (тимчасовий чи постійний), що виключає можливість радикального оперативного лікування.

ІНОПЛАНЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. не до Землі, а до якоїнебудь іншої планети, іншого природного космічного тіла, що знаходиться там; неземний. *Інопланетна істота. Інопланетна цивілізація.* // Космічний. 2. *перен.* Незвичайний, фантастичний.

ІНОПЛАНЕТЯ́НИН, -а, *ч.* Гіпотетичний представник неземної цивілізації.

ІНОПЛЕМІ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Чужоплемінний, чужонародний.

ІНОРАЙО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до іншого кліматичного району, пов'язаний за походженням з ним, здійснений там. *Інорайонне насіння.*

ІНОРО́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* У дореволюційній Росії – офіційна назва представника неросійської народності, зазвичай східної окраїни Російської імперії.

ІНОРО́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **іноро́дець**.

ІНОСКАЗА́ННЯ, -я, *с.* Вираз, що містить у собі прихований зміст.

ІНОСТРАНЦЕ́ВІЯ, -ї, *ж.* Вимерлий хижий звірозубий плазун.

ІНОТРО́ПНИЙ, -а, -е: ** **інотро́пна ді́я**, *мед.* – дія будь-якого фактора, що змінює силу м'язового скорочення.

ІНОФІ́РМА, -и, *ж.*, *розм.* Іноземна фірма.

ІНОФІ́РМОВИЙ, -а, -е., *розм.* Прикм. до **інофі́рма**.

ІНОФРА́ГМА, -и, *ж.* Мембрана, що перетинає посередині ізотропний або анізотропний диск міофібрил.

ІНОХІ́ДЬ, -ході, *ж.* Те саме, що **одно́хідь**.

ІНОХО́ДЕЦЬ, -хідця, *ч.* Кінь, який бігає інохіддю.

ІНОЦЕРА́МИ, -ів, *мн.* Рід викопних морських двостулкових молюсків; відомі з відкладів мезозою.

ІНСА́ЙД, *ч.* 1. *род.* -а. Гравець у футбольній або хокейній команді, який займає положення в лінії нападу між крайнім і центральним гравцями; напівсередній. 2. *род.* -у. У психоаналізі – раптове осягнення сутності стосунків між людьми та блискавичне розв'язання проблем.

ІНСА́ЙДЕР, -а, *ч.* 1. Фізична чи юридична особа, яка завдяки своєму службовому становищу або іншим привілеям має вільний доступ до конфіденційної інформації про стан справ банку. 2. Особа, яка має понад 10% акцій фірми.

ІНСА́ЙТ, -у, *ч.* 1. Передчуття або інтуїтивне відчуття внутрішньої природи чого-небудь. 2. У теорії пізнання – момент осяяння, проникнення в проблемну ситуацію, що завершується знаходженням рішення проблеми. 3. *псих.* Будь-яка самосвідомість. 4. В психотерапії – висвітлення або розуміння психічного стану кого-небудь, який раніше не піддавався усвідомленню. 5. *псих.* Нове, нав'язливе усвідомлення правильності чого-небудь.

ІНСЕ́КТ, -а, *ч.* Комаха.

ІНСЕКТА́РІЙ, -ю, *ч.* Приміщення для розведення та утримання комах.

ІНСЕКТИЦИ́Д, -у, *ч.*, *хім.* Отруйна речовина для боротьби проти комах-шкідників.

ІНСЕКТИЦИ́ДНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **інсектици́д**. *Інсектицидна суміш.* ** **інсектици́дні ла́ки** – матеріали, що містять кристалічні інсектициди і мають тривалі інсектицидні властивості.

ІНСЕКТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до інсектології.

ІНСЕКТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає комах.

ІНСЕКТОФУНГІЦИ́Д, -у, *ч.* Хімічний препарат для знищення комах і грибів-паразитів.

ІНСЕМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Донорське (штучне) запліднення.

ІНСИ́ГНІЇ, -ій, *мн.* Зовнішні ознаки влади, могутності, становища у державі.

ІНСИНУА́ТОР, -а, *ч.*, *книжн.* Той, хто поширює злісні вигадки, наклепи; наклепник.

ІНСИНУА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Злісна вигадка, щоб дискредитувати, зневажити кого-небудь; наклеп.

ІНСИНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **інсинуюва́ти**.

ІНСИНУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інсинуюва́ти**.

ІНСИНУЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.*, *книжн.* Поширювати злісні вигадки, зводити наклеп на кого-небудь.

ІНСОЛЬВЕ́НТ, -а, *ч.* Боржник, що не може виконати свої зобов'язання.

ІНСОЛЬВЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Сплата боргу, неспроможність розрахуватися.

ІНСОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інсоляції.

ІНСОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Освітлення якої-небудь поверхні сонячним промінням. // Освітлення сонячним промінням із лікувальною метою. 2. Щільність сонячного випромінювання на одиницю горизонтальної поверхні.

ІНСО́МНІЯ, -ї, *ж.* Безсоння.

ІНСПЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **інспектува́ти**.

ІНСПЕ́КТОР, -а, *ч.* 1. Посадова особа в державних установах, що здійснює нагляд і контроль за правильністю їхніх дій, виконанням законів, інструкцій і т. ін. ** **фіна́нсовий інспе́ктор** – посадова особа, яка контролює нарахування, сплату та стягнення податків, здійснює ревізію обліку та фінансової звітності. 2. У чоловічих навчальних закладах дореволюційної Росії – представник адміністрації, помічник директора в навчальній та виховній роботі.

ІНСПЕ́КТОРКА, -и, *розм.* Жін. до **інспе́ктор**.

ІНСПЕ́КТОРСТВО, -а, *с.* 1. Посада інспектора. 2. Діяльність інспектора.

ІНСПЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **інспе́ктор**. *Інспекторські обов'язки.* // *у знач. ім.* **інспе́кторська**, -кої, *ж.* Кімната для інспектора. 2. Стос. до інспектування, пов'язаний з ним.

ІНСПЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інспектува́ти**.

ІНСПЕКТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати контроль, перевіряти правильність чиїх-небудь дій через нагляд.

ІНСПЕКТУ́РА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **інспе́кція** 1. *Посилити інспектуру.* 2. Посада інспектора. 3. Збірн. до **інспе́ктор**.

ІНСПЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інспекції (у 1 знач.). *Інспекційний обхід.*

ІНСПЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Нагляд за правильністю дій і додержанням установлених правил різними підприємствами, установами тощо. 2. Установа, організація або відділ певної установи, що здійснює інспектування чого-небудь. *Інспекція праці.* ** **податко́ва інспе́кція** – державний орган, який має забезпечувати функціонування податкової системи. 3. *збірн.*, *рідко.* Інспектори.

ІНСПІРА́ТОР, -а, *ч.*, *книжн.* Той, хто підбурює, намовляє до чого-небудь; підбурювач.

ІНСПІРАТО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до інспірації (*див.* **інспіра́ція** 2). ** **інспірато́рна поту́жність леге́нь** – швидкість повітряного потоку на вдиху.

ІНСПІРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **інспірува́ння**. 2. Вдих.

ІНСПІРО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **інспірува́ти**. // **інспіро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ІНСПІРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія за знач. **інспірува́ти**.

ІНСПІРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.*, *книжн.* 1. Навівати, наганяти кому-небудь якісь думки, погляди, навчати, як поводити себе, як діяти тощо. 2. Викликати що-небудь намовлянням, підбурюванням. *Інспірувати протест.*

ІНСТАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інсталюва́ти**.

ІНСТАЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Здійснювати інсталяцію.

ІНСТАЛЯ́ТОР, -а, *ч.* 1. Людина, яка здійснює інсталяцію 1. 2. Програма, яка здійснює інсталяцію 2.

ІНСТАЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для інсталяції.

ІНСТАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Різні настановні роботи, монтаж споруд, освітлювальної мережі і т. ін. 2. У системах обробки інформації: а) встановлення програмного виробу на персональній ЕОМ; б) одне з обмежень на програмний виріб у разі продажу його фірмою.

ІНСТА́НТ, -а, *ч.* Поточний календарний місяць.

ІНСТАНТО́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Особливий вид коливань вакууму, при якому в ньому спонтанно спалахує і гасне сильне глюонне поле.

ІНСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Кожна з послідовних ланок, ступенів у системі підпорядкованих один одному державних органів управління, суду, а також партійних, профспілкових та інших організацій.

ІНСТИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Вкапування ліків.

ІНСТИ́НКТ, -у, *ч.* 1. *біол.* Складні природжені реакції (акти поведінки), типові для певного виду організмів, на зовнішні й внутрішні подразники. // Вроджена, типова для кожного виду тварин здатність до виконання певних доцільних дій у відповідь на зміни внутрішнього або зовнішнього середовища. 2. Несвідоме й нездоланне прагнення, потяг до чого-небудь. 3. *перен.* Підсвідоме чуття.

ІНСТИНКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. *біол.* Зумовлений інстинктом (у 1 знач.). 2. Мимовільний, підсвідомий.

ІНСТИНКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **інстинкти́вний**.

ІНСТИНКТИ́ВНО. Присл. до **інстинкти́вний**.

ІНСТИТУ́Т, -у, *ч.* 1. Назва деяких вищих навчальних закладів і наукових установ. 2. У дореволюційній Росії – закритого типу жіночий середній навчальний заклад для дітей дворян. *Інститут шляхетних дівчат.* 3. *юр.* Сукупність правових норм у якій-небудь сфері суспільних відносин. *Інститут шлюбу.* 4. *соц.* Організована система соціальних ролей, яка є постійним і значним елементом суспільства і яка зосереджується на основних потребах і функціях людини.

ІНСТИТУ́ТКА, -и, *ж.* У дореволюційній Росії – вихованка інституту (у 2 знач.).

ІНСТИТУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **інститу́т** 1, 2. // Пов'язаний спільним навчанням, науковою працею й т. ін. в інституті. // Який відбувається (відбувся) в інституті, пов'язаний з ним. 2. *заст.* Власт. інститутці.

ІНСТИТУЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інституції. ** **інституці́йна систе́ма** – система побудови цивільного кодексу у багатьох країнах, за якої кодекс ділиться на три частини: перша присвячена особам, друга – правилам про майно та власність, в третій ідеться про різні способи, якими вона здобувається.

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *соц.* Процес розвитку стійких і формальних зразків поведінки людини, які складають інститут (у 4 знач.). 2. *псих.* Звикання людини до моделей, які є в рамках інституту (у 4 знач.), часто до такої міри, що людина стає нездатною до нормального функціонування поза інститутом.

ІНСТИТУЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Економічне вчення, яке базується на вивченні людей, інститутів управління та права, суспільства.

ІНСТИТУЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **інституціона́льна полі́тика** – заходи, дії, що їх здійснює держава, по формуванню нових, усуненню старих або трансформації економічних інститутів. **інституціона́льні чи́нники** – чинники, пов'язані з управлінням, регулюванням окремих сфер, галузей, економічних, суспільних відносин.

ІНСТИТУ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Назва елементарних підручників римського цивільного права. 2. *книжн.* Установа, заклад. // Частина, підрозділ установи, закладу.

ІНСТРУКТА́Ж, -у, *ч.* 1. Те саме, що **інструктува́ння**. 2. Керівні вказівки, інструкції.

ІНСТРУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який інструктує або містить керівні вказівки, інструкції. *Інструктивна доповідь.*

ІНСТРУКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. теп. і мин. ч. до **інструктува́ти**.

ІНСТРУ́КТОР, -а, *ч.* 1. Працівник якої-небудь установи, що контролює діяльність підлеглих йому органів і осіб, інструктує, як правильно організувати працю. 2. Фахівець, що навчає якої-небудь спеціальності, справи.

ІНСТРУ́КТОРКА, -и, *розм.* Жін. до **інстру́ктор**.

ІНСТРУ́КТОРСТВО, -а, *с.* Діяльність, посада інструктора.

ІНСТРУ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **інстру́ктор**. *Інструкторські вказівки.*

ІНСТРУКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інструктува́ти**.

ІНСТРУКТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Давати кому-небудь керівні вказівки, інструкції.

ІНСТРУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інструкції.

ІНСТРУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Керівна вказівка; настанова. // Зібрання вказівок, настанов, як виконувати що-небудь.

ІНСТРУМЕ́НТ, *ч.* 1. *род.* -а. Знаряддя для праці. ** **меди́чний інструме́нт** – технічний пристрій, призначений для виконання профілактичних, діагностичних, лікувальних, дослідницьких маніпуляцій і процедур. 2. *род.* -у, *збірн.* Сукупність таких знарядь. 3. *перен.* Засіб, спосіб для досягнення чогось. ** **фіна́нсові інструме́нти** – цінні папери, валюта, грошові зобов'язання, страхові поліси, кредитні договори та інші види ринкового фінансового продукту. 4. *род.* -а. Те саме, що **музи́чний інструме́нт** (*див.* **музи́чний**).

ІНСТРУМЕНТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Різновидність суб'єктивно-ідеалістичної філософії прагматизму, що вважає свідомість одним із знарядь (інструментів) пристосування організму до середовища, яке постійно змінюється.

ІНСТРУМЕНТАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Музикант, що грає на якому-небудь музичному інструменті. // Автор інструментального твору; композитор. 2. Фахівець, що виготовляє музичні інструменти.

ІНСТРУМЕНТАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **інструменталі́ст**.

ІНСТРУМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **інструме́нт** 1, 2. // Признач. для виготовлення інструментів.// Який виготовляє інструменти. // Признач. для зберігання інструментів. // Здійснюваний за допомогою інструментів. 2. *у знач. ім.* **інструмента́льна**, -ної, *ж.* Те саме, що **інструмента́льня**. 3. Виконуваний на музичних інструментах. *Інструментальна музика.* // Який складається з музикантів, що грають на певних музичних інструментах.

ІНСТРУМЕНТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Слюсар, що виготовляє інструменти (у 1, 2 знач.).

ІНСТРУМЕНТА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *спец.* Майстерня, у якій виготовляють інструменти (у 1, 2 знач.), а також приміщення для їх зберігання; слюсарня.

ІНСТРУМЕНТА́РІЙ, -ю, *ч.*, *збірн.*, *спец.* 1. Набір інструментів (у 1, 2 знач.), що застосовується в якій-небудь галузі. 2. Музичні інструменти.

ІНСТРУМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інструментува́ти**.

ІНСТРУМЕНТО́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **інструментува́ння** (у 1 знач.). 2. Процес конкретного втілення в темброве забарвлення твору, задуманого для оркестру.

ІНСТРУМЕНТОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із інструментознавства.

ІНСТРУМЕНТОЗНА́ВСТВО, -а, *с*, *муз.* Наука про конструкцію, акустичні та виражальні властивості музичних інструментів, історію їх розвитку в зв'язку із загальним розвитком музичної культури.

ІНСТРУМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *муз.* Виклад оркестрового або ансамблевого твору у вигляді партитури для певного складу інструментів. *Інструментування симфонії.* 2. *муз.* Розділ теорії музики, що вивчає особливості окремих музичних інструментів і принципи їх поєднання в оркестрі. 3. *перен.*, *літ.* Спеціальний добір звуків у вірші, який викликає певне художнє враження.

ІНСТРУМЕНТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.*, *муз.*, *літ.* Здійснювати інструментування (у 1, 3 знач.). *Інструментувати музику.*

ІНСУ́БРИ, -ів, *мн.* Кельтське плем'я, що жило у Північній Італії у 6 – 3 ст. до н. е.

ІНСУЛА, -и, *ж.* 3 – 6-поверховий цегляний будинок

у Стародавньому Римі з кімнатами або квартирами для здавання внайми.

ІНСУЛІ́Н, -у, *ч.* Гормон підшлункової залози і мозку, що регулює вуглеводний обмін в організмі; застосовується для лікування діабету й шизофренії.

ІНСУЛІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, під впливом якого гормон інсулін втрачає свою активність.

ІНСУЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **інсулі́н**. // Здійснюваний за допомогою інсуліну. *Інсулінова терапія.* ** **Інсулі́новий шок** – стан гіпоглікемії, спричинений надлишком інсуліну, який у результаті призводить до зниження вмісту цукру у крові та коматозного стану; кома. // Який виробляє інсулін.

ІНСУЛІНО́МА, -и, *ж.* Пухлина, що розвивається із бета-клітин підшлункової залози.

ІНСУЛІНОРЕЗИСТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Підвищена стійкість до інсуліну у хворого на цукровий діабет при інсулінотерапії.

ІНСУЛІНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод лікування цукрового діабету, а також деяких психічних та інших хвороб препаратами інсуліну.

ІНСУЛІ́Т, -у, *ч.* Захворювання підшлункової залози.

ІНСУЛО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **інсуліно́ма**.

ІНСУЛОЦИ́Т, -а, *ч.*, *біол.* Назва клітин панкреатичних острівців.

ІНСУ́ЛЬТ, -у, *ч.* Раптове гостре порушення кровообігу мозку, яке супроводжується втратою свідомості й паралічем; апоплексія; грець. ** **Ішемі́чний інсу́льт** – інсульт, зумовлений зупинкою або значним зменшенням кровопостачання ділянки мозку. **Спіна́льний інсу́льт** – гостре порушення кровообігу в спинному мозку. **Церебра́льний інсу́льт** – гостре порушення кровообігу в головному мозку.

ІНСУ́ЛЬТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інсу́льт**.

ІНСУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **інсуля́рна недоста́тність**, *мед.* – те саме, що **гіпоінсуліні́зм**.

ІНСУРГЕ́НТ, -а, *ч.*, *заст.* Повстанець; борець за незалежність і справедливість.

ІНСУРЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Збройне повстання проти державної влади.

ІНСУФЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Пристосування для здійснення інсуфляції.

ІНСУФЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Уведення різних лікарських речовин шляхом вдування порошку за допомогою спеціальних пристосувань – інсуфляторів.

ІНСЦЕНІ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **інсценіза́ція** 2.

ІНСЦЕНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює інсценізацію (у 1 знач.).

ІНСЦЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Переробка літературного твору для сцени або кіно. 2. Інсценізований твір, вистава. 3. *перен.* Дія за знач. **інсценізува́ти** 2.

ІНСЦЕНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інсценізува́ти**. // *у знач. прикм.*

ІНСЦЕНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Переробляти літературний твір для сцени або кіно. 2. *перен.* Те саме, що **інсценува́ти** 2.

ІНСЦЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інсценува́ти**.

ІНСЦЕНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Автор інсценівки.

ІНСЦЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інсценува́ти**.

ІНСЦЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Те саме, що **інсценізува́ти** 1. 2. *перен.* Влаштовувати, зображати що-небудь, маючи на меті ввести когось в оману. *Інсценувати напад. Інсценувати істерику.*

ІНСЦЕНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **інсценува́ти**.

ІНТАГЛІОДРУ́К, -у, *ч.* Друк, виступаючі елементи якого можна відчути на дотик.

ІНТА́КТНИЙ, -а, -е. Такий, що не втягнутий у будь-який процес; незайманий; непошкоджений.

ІНТА́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при бронхіальній астмі.

ІНТА́ЛІО *див.* **інта́льйо**.

ІНТА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Різьблене зображення у вигляді заглибленого рельєфу на відшліфованій поверхні каменя.

ІНТА́ЛЬЙО, **ІНТА́ЛІО**, *невідм.*, *с.* 1. Камінь з вирізаним на ньому малюнком. 2. Гравюра, зроблена міцною горілкою.

ІНТА́РСІЯ, -ї, *ж.* Дерев'яна інкрустація.

ІНТЕГРА́Л, -а, *ч.*, *мат.* Ціла величина як сума її ж нескінченно малих частин.

ІНТЕГРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *мат.* Стос. до інтеграла, інтегралів. *Інтегральні рівняння.* ** **Інтегра́льна геоме́трія** – розділ математики, в якому вивчаються характеристики геометричних об'єктів, що обчислюються звичайно за допомогою інтегрування. **Інтегра́льна крива́** – крива, яка є графіком розв'язування диференціального рівняння або системи диференціальних рівнянь. **Інтегра́льне рівня́ння** – рівняння, яке містить невідомі функції під знаком інтеграла. **Інтегра́льне числе́ння** – розділ математики, в якому вивчаються інтеграли різного виду, їхні властивості, способи обчислення, а також застосування цих інтегралів до різних задач природознавства. 2. *книжн.* Нерозривно зв'язаний; суцільний, єдиний. ** **Інтегра́льні економі́чні показники́** – узагальнені, зведені, синтетичні показники.

ІНТЕГРА́ЛЬНО, *присл.* Цілісно, в усій сукупності ознак, частин.

ІНТЕГРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до інтеграції (об'єднанню частин у ціле), об'єднувальний; те саме, що **інтеграці́йний**. *Інтегративні тенденції.* 2. Суцільний, цілісний. *Інтегративна інформація.*

ІНТЕГРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Пристрій для інтегрування функцій. 2. Пристрій для інтегрування вхідного сигналу. 3. У мікро-ЕОМ – засіб об'єднання прикладних пакетів.

ІНТЕГРА́Ф, -а, *ч.* Механічний аналоговий пристрій для інтегрування функцій, що задані графічно.

ІНТЕГРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інтеграції (об'єднанню частин у ціле), об'єднувальний; те саме, що **інтеграти́вний** (у 1 знач.).

ІНТЕГРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Об'єднання в ціле будь-яких окремих частин. // Об'єднання та координація дій різних частин цілісної системи. // Процес упорядкування, узгодження та об'єднання структур і функцій у цілому організмі. ** **Валю́тна інтегра́ція** – процес створення регіональних зон, в межах яких забезпечується стабільне співвідношення національних валют. **Горизонта́льна інтегра́ція**, *ек.* – придбання фірмою або поставлення під контроль ряду підприємств-конкурентів. **Економі́чна інтегра́ція** – процес зближення та об'єднання економік країн, регіонів. **Прогреси́вна інтегра́ція** – інтеграція у маркетингу, за якої компанія прагне отримати у підпорядкування або поставити під жорсткий контроль інші фірми-конкуренти. **Регреси́вна інтегра́ція** – інтеграція у ході маркетингу, за якої компанія прагне підпорядкувати та контролювати своїх постачальників. **Соціа́льна інтегра́ція** – наявність упорядкованих відносин між індивідами, групами, організаціями, державами. 2. *біол.* Процес об'єднання структур та функцій у цілісному організмі; прот. д е з і н т е г р а ц і я.

ІНТЕГРІ́МЕТР, -а, *ч.* Механічний аналоговий пристрій, який відображає результати інтегрування у цифровій формі.

ІНТЕГРО́ВАНИЙ, -а, -е. Оснований на об'єднанні, інтеграції; комплексний. *Інтегрована система управління. Інтегрований метод. Інтегроване навчання.*

ІНТЕГРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. за знач. **інтегро́ваний**.

ІНТЕГРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна інтегрувати.

ІНТЕГРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **інтегро́вний**.

ІНТЕГРОДИФЕРЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мат.*: ** **інтегродиференціа́льне рівня́ння** – рівняння, що містить невідому функцію під знаками диференціальних та інтегральних операцій.

ІНТЕГРОСУМА́ТОР, -а, *ч.* Те саме, що **інтегрі́метр**.

ІНТЕГРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для інтегрування.

ІНТЕГРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *мат.*, *книжн.* Дія за знач. **інтегрува́ти**.

ІНТЕГРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *мат.* Знаходити інтеграл функції. 2. *книжн.* Об'єднувати що-небудь у єдине ціле.

ІНТЕГРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **інтегрува́ти**.

ІНТЕГРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **інтегрува́ти**.

ІНТЕГУМЕ́НТ, -у, *ч.* Покрив сім'ябруньки, що виростає з її центральної частини.

ІНТЕГУМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтегуме́нт**.

ІНТЕЛЕ́КТ, -у, *ч.* Розум, здатність людини до мислення, особливо до його вищих теоретичних рівнів. // Рівень розумового розвитку. ** **Шту́чний інтеле́кт** – здатність обчислювальної системи моделювати процес мислення людини через виконання функцій, притаманних лише інтелекту людини.

ІНТЕЛЕКТУА́Л, -а, *ч.* 1. Людина з високо розвиненим інтелектом, яка займається вишуканою розумовою, духовною діяльністю. 2. Людина розумової, інтелектуальної праці.

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Проникання інтелектуалізму (у 1 знач.) в життя людей, насичення його розумовою діяльністю. // Збільшення, посилення в чому-небудь духовних, розумових, інтелектуальних засад. // Насичення художніх творів, мистецтва інтелектуалізмом. ** **Інтелектуаліза́ція пра́ці** – збільшення питомої ваги розумових функцій працівника на основі науково-технічного прогресу.

ІНТЕЛЕКТУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *книжн.* Насиченість думками, ідеями; філософська змістовність. // Розумове, духовне начало, вияв його. 2. *філос.* Назва ідеалістичних теорій, що висувають на перший план інтелект (розум, мислення) та ігнорують роль практичної діяльності, життєвих інтересів у пізнанні.

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Здійснювати інтелектуалізацію.

ІНТЕЛЕКТУАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Людина розумової праці. 2. *філос.* Прибічник інтелектуалізму (у 2 знач.).

ІНТЕЛЕКТУА́ЛКА, -и. Жін. до **інтелектуа́л**.

ІНТЕЛЕКТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до інтелекту; розумовий, духовний. ** **Інтелектуа́льна вла́сність** – власність на результати розумової, творчої діяльності; входить у сукупність об'єктів авторського та винахідницького права. **Інтелектуа́льний капіта́л** – капітал, втілений у знаннях, уміннях, досвіді, кваліфікації людей. **Інтелектуа́льний проду́кт** – результат духовної, розумової, інтелектуальної діяльності: винаходи, відкриття, патенти, проекти, літературні, музичні, художні твори, твори мистецтва та ін. **Інтелектуа́льні інвести́ції** – вклад коштів у підготовку спеціалістів на курсах, вивчення досвіду, ліцензії, "ноу-хау", спільні наукові розробки.

ІНТЕЛЕКТУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **інтелектуа́льний**.

ІНТЕЛЕКТУА́ЛЬНО. Присл. до **інтелектуа́льний**.

ІНТЕЛІГЕ́НТ, -а, *ч.* Той, хто належить до інтелігенції (у 1 знач.).

ІНТЕЛІГЕ́НТКА, -и. Жін. до **інтеліге́нт**.

ІНТЕЛІГЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Розумово розвинений; освічений, культурний. 2. Власт. інтелігентові, інтелігенції.

ІНТЕЛІГЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **інтеліге́нтний**.

ІНТЕЛІГЕ́НТНО. Присл. до **інтеліге́нтний** 2.

ІНТЕЛІГЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтеліге́нт** і **інтеліге́нція**. // Власт. інтелігентові, інтелігенції.

ІНТЕЛІГЕ́НТЩИНА, -и, *ж.*, *ірон.* 1. *збірн.* Інтелігентні люди; інтелігенція. 2. Спосіб мислення, поведінка, властиві інтелігенції.

ІНТЕЛІГЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *збірн.* Соціальна група, що складається з освічених людей, яким притаманна велика внутрішня культура, які професійно займаються розумовою працею, розвитком і поширенням культури.

ІНТЕЛІГІ́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Той, що осягається лише розумом, мисленням. 2. Надприродний, надпочуттєвий; прот. с е н с и б е л ь н и й.

ІНТЕНДА́НТ, -а, *ч.* Той, хто завідує військовим господарством, здійснює постачання армії.

ІНТЕНДА́НТСТВО, -а, *с.* Військова організація, що завідує військовим господарством і здійснює постачання армії.

ІНТЕНДА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтенда́нт** і **інтенда́нтство**. *Інтендантська служба.*

ІНТЕНСИ́В, -а, *ч.* 1. Підсилювач. 2. *лінгв.* Підсилювальне слово або префікс.

ІНТЕНСИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Напружений, посилений, дійовий. ** **Інтенси́вна терапі́я** – система заходів, спрямованих на профілактику або корекцію порушень життєвих функцій при гострих тяжких захворюваннях, коли виникає загроза життю хворого. **Інтенси́вні показники́** – відносні величини, що характеризують частоту, з якою явище, що вивчається, спостерігається в певному середовищі або в сукупності. 2. Який дає найбільшу продуктивність. *Інтенсивне тваринництво.* 3. *рідко.* Яскравий, густий (про колір).

ІНТЕНСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **інтенси́вний**. 2. Кількісна оцінка частоти яких-небудь подій, енергії, потоку та ін. ** **Інтенси́вність випромі́нювання** – енергія випромінювання, що переноситься фотонами за одиницю часу через поверхню, яка прийнята за одиницю площі, у напрямі, перпендикулярному до цієї поверхні.

ІНТЕНСИ́ВНО. Присл. до **інтенси́вний** 1, 2.

ІНТЕНСИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання інтенсивності іонізуючого випромінювання.

ІНТЕНСИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Дія за знач. **інтенсифікува́ти**. ** **Валю́тна інтенсифіка́ція** – заходи, що до них вдається центральний банк, викидаючи на валютну біржу велику масу іноземної валюти.

ІНТЕНСИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **інтенсифікува́ти**. // *у знач. прикм.*

ІНТЕНСИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *книжн.* Робити більш інтенсивним, продуктивним, дієвим; збільшувати інтенсивність чого-небудь; посилювати щось.

ІНТЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **інтенціона́льний**.

ІНТЕНЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до інтенціональності.

ІНТЕНЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *філос.* Намір, ціль, напрям, або спрямованість свідомості, волі на якийсь предмет. 2. У схоластиці – доцільність, спрямованість мислення на предмет.

ІНТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Направленість свідомості на певний об'єкт. 2. *зах.* Намір, задум, конкретна спрямованість психічної активності людини на будь-який об'єкт.

ІНТЕРАКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Який стосується процесу або пристрою, що перериваються іншим процесом або пристроєм у перебігові процесу.

ІНТЕРАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **інтеракти́вний**. 2. У системах обробки інформації – характеристика системи або режиму роботи, для яких притаманним є відгук на команди, що вводить оператор.

ІНТЕРА́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Повсякденна взаємодія людей. 2. *політ.* Взаємодія політичних суб'єктів між собою і з інститутом влади. 3. У комп'ютерних мережах – процедура передачі блоків даних у вигляді однієї посилки.

ІНТЕРАУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **інтераура́льні відмі́нності** – відмінності у звуці (у часі та по інтенсивності), що досягають обох вух.

ІНТЕРБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Система міжнародних телепередач, що об'єднує телебачення європейських країн. // Телепередача, що передається її мережею.

ІНТЕРБРИГА́ДА, -и, *ж.* Бригада, до якої входять представники різних національностей.

ІНТЕРБРИГА́ДІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член інтербригади.

ІНТЕРВА́Л, -у, *ч.* 1. Відстань, простір, що відокремлює предмети один від одного; проміжок. // Проміжок між рядками машинопису. 2. Відтинок часу між певними діями, перерва в якійсь дії, пауза. 3. *муз.*, *фіз.* Різниця між двома тонами або звуками за їх висотою. ** **Гармоні́чний інтерва́л** – інтервал, що утворений двома звуками, взятими одночасно. **Мелоді́чний інтерва́л** – інтервал, що утворений двома звуками, взятими послідовно.

ІНТЕРВАЛОМЕ́ТР, -а, *ч.* Пристрій для вимірювання інтервалів.

ІНТЕРВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтерва́л**.

ІНТЕРВАЛЮ́ТА, -и, *ж.* Грошові знаки іноземних держав, що їх застосовують у міжнародних розрахунках.

ІНТЕРВАЛЮ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтервалю́та**. ** **Інтервалю́тний курс** – те саме, що **валютний**

курс.

ІНТЕРВЕ́НТ, -а, *ч.* Організатор, учасник інтервенції; агресор, загарбник.

ІНТЕРВЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до інтервенції.

ІНТЕРВЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко*. Здійснювати інтервенцію.

ІНТЕРВЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інтервенції.

ІНТЕРВЕНЦІОНІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник інтервенції.

ІНТЕРВЕНЦІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтервенціоні́ст**.

ІНТЕРВЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Насильне збройне втручання однієї або кількох держав у внутрішні справи іншої держави; агресія. // *перен.* ** **Біржова́ інтерве́нція** – втручання держави, банків, підприємств в операції на фондовій біржі. **Валю́тна інтерве́нція** – втручання центрального банку країни у формування курсу національної валюти. **Това́рна інтерве́нція** – масовий продаж певних товарів з метою стримування ринкових цін і стабілізації ринку.

ІНТЕРВЕРТЕБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що розміщений між хребцями; міжхребцевий.

ІНТЕРВОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *лінгв.*: ** **інтервока́льний звук** – звук між двома голосними.

ІНТЕ́РВ'Ю, *невідм.*, *с.* Призначена для опублікування в пресі, передачі по радіо, телебаченню розмова журналіста з політичним, громадським або яким-небудь іншим діячем і т. ін. // Газетна стаття або передача по радіо, телебаченню, що містить виклад такої розмови.

ІНТЕРВ'ЮВА́ННЯ, -я, *с.* Проведення бесіди, опитування кого-небудь з метою опублікування одержаної інформації.

ІНТЕРВ'ЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.* Брати в кого-небудь інтерв'ю.

ІНТЕРВ'ЮЕ́Р, -а, *ч.* Журналіст, який інтерв'ює кого-небудь.

ІНТЕРГЛЯЦІА́Л, -у, *ч.* Назва проміжку часу з відносно теплим кліматом, що розділяв холодні льодовикові епохи четвертинного періоду.

ІНТЕРДИ́КТ, -у, *ч.* 1. У римському праві – заборона, наказ претора, рішення на користь позивача; розпорядження чи заборона якої-небудь дії однієї з сторін; у середні віки – відлучення від церкви. 2. У католицькій церкві – повна або часткова заборона відправляння богослужінь, релігійних обрядів, що її накладав Папа Римський з метою покарання.

ІНТЕРЕ́С, -у, *ч.* 1. Увага до кого-, чого-небудь, зацікавлення кимсь, чимось. // Цікавість, захоплення. 2. Вага, значення. 3. *перев. мн.* Те, що найбільше цікавить кого-небудь, що становить зміст чиїхось думок і турбот; прагнення, потреби. 4. *перев. мн.* Те, що йде на користь кому-, чому-небудь, відповідає чиїмсь прагненням, потребам. // *тільки одн.*, *розм.*, *заст.* Користь, вигода, прибуток. ** **В інтере́сах**: а) (*чиїх, кого*) на користь кого-небудь; б) (*чого*) з метою, заради чого-небудь. 5. *розм.*, *заст.* Діло, справа.

ІНТЕРЕСА́НТ, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто керується в своїх учинках тільки особистою вигодою.

ІНТЕРЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який привертає увагу, викликає інтерес, зацікавлення; цікавий. 2. *розм.* Те саме, що **га́рний** 1; вродливий, привабливий.

ІНТЕРЕ́СНО. Присл. до **інтере́сний**. // *у знач. присудк. сл.*

ІНТЕРЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **ціка́вити**.

ІНТЕРЕСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *ким, чим.* Те саме, що **ціка́витися**.

ІНТЕРЕТНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Міжетнічний; той, що стосується відносин між різними етносами.

ІНТЕРЕТНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **інтеретні́чний**.

ІНТЕР'Є́Р, *ч.* 1. *род.* -у. Архітектурно й художньо оздоблена внутрішня частина будинку, приміщення. 2. *род.* -а. Картина, малюнок і т. ін., на яких зображено внутрішню частину якого-небудь приміщення.

ІНТЕР'Є́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтер'є́р**.

ІНТЕРЗАГІ́Н, -го́ну, *ч.* Загін, до складу якого входять представники різних національностей.

ІНТЕРІОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Формування внутрішніх структур людської психіки через засвоєння зовнішньої соціальної поведінки. // Процес перетворення зовнішніх, реальних дій на внутрішні розумові дії. 2. У психіатрії – переживання хворим обставин, що його хвилюють, потай від оточуючих.

ІНТЕРКІНЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **інтерфа́за**.

ІНТЕРКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до інтеркінезу.

ІНТЕРКОЛУ́МНІЙ, -ю, *ч.* Проліт між колонами, що стоять поряд в ордерній архітектурі.

ІНТЕРКОНТИНЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **міжконтинента́льний**.

ІНТЕРКОРЕЛЯ́ЦІЇ, -ій, *мн.* Кореляції кожної змінної у наборі з кожною іншою змінною в аналізі; повний набір інтеркореляцій, який зазвичай відображається у формі матриці, є основою факторного аналізу.

ІНТЕРКОСТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Міжреберний.

ІНТЕРКУРЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що випадково приєднується; випадковий. 2. Такий, що ускладнює перебіг іншого захворювання; проміжний. *Інтеркурентне захворювання.*

ІНТЕРЛЕЙКІ́НИ, -ів, *мн.* Група білків, що належить до цитокінів.

ІНТЕРЛІ́НГВА, -и, *ж.* Штучна мова.

ІНТЕРЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ мовознавства, що вивчає проблеми, пов'язані зі створенням та функціонуванням різних допоміжних мов (міжнародних, машинних тощо).

ІНТЕРЛІ́НІЯ, -ї, *ж.* Лінія між рядками книги та інших видань; інколи на ній набирають цифри.

ІНТЕРЛІНЬЯ́Ж, -у, *ч.* Віддаль між нижньою та верхньою лініями шрифту двох суміжних рядків у книзі чи іншому виданні.

ІНТЕРЛОБА́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розташований між частками; міжчастковий.

ІНТЕРЛОБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що знаходиться між часточками; міжчасточковий.

ІНТЕРЛЮ́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Невелика музична п'єса, виконувана між частинами музичного твору. 2. Те саме, що **інтерме́дія** 1.

ІНТЕРМЕДИ́Н, -у, *ч.* У хребетних тварин та людини – меланоцитостимулюючий гормон, що виробляється гіпофізом, який стимулює синтез пігментів меланинів у шкірі та сітківці очей.

ІНТЕРМЕДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтерме́дія**.

ІНТЕРМЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. У середньовічному театрі – коротенька сценка, перев. гумористично-комедійного характеру, здебільшого вставлена між актами серйозної драми. 2. *муз.* Проміжний епізод у фузі.

ІНТЕРМЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до виробів, виготовлених із сплавів двох або більше металів між собою.

ІНТЕРМЕТАЛІ́ДИ, -ів, *мн.*, *спец.* Хімічні сполучення металів між собою.

ІНТЕРМЕТАЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтерметалі́д**.

ІНТЕРМЕТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фізико-хімічної взаємодії металів між собою, кристалічної будови інтерметалідів, типу хімічного зв'язку в них тощо.

ІНТЕРМЕ́ЦЦО, *невідм.*, *с.* 1. Невеликий музичний твір довільної будови, виконуваний між окремими частинами опери. 2. Музична п'єса, що є вставним номером серед інших п'єс (іншого характеру і настрою).

ІНТЕРМІ́СІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Безсимптомний період у перебігу хронічного розладу. 2. Стан між двома нападами психозу, який характеризується повним відновленням психічної діяльності.

ІНТЕРМІТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Періодична зміна дебіту джерел, зумовлена ритмічною зміною газового тиску, найяскравіше проявляється в гейзерах.

ІНТЕРМІТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **інтерфа́за**.

ІНТЕРМІТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **інтерміту́ючий**.

ІНТЕРМІТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Періодичний; такий, що перемежовується; такий, що, характеризується періодичними підйомами і спадами.

ІНТЕРМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **міжмолекуля́рний**.

ІНТЕ́РН, -а, *ч.* Лікар, відряджений на певний строк до лікарні для підвищення кваліфікації.

ІНТЕРНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Включення оцінки зовнішніх справ для компанії позитивних та негативних ефектів, обумовлених діяльністю інших компаній, організацій, осіб, в затрати або дохід виробників цих ефектів для можливого здійснення їх ринкового регулювання (напр., пред'явлення санкцій за зовнішнє забруднення території компанії, підприємства).

ІНТЕРНА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Вигоди або витрати, що їх зазнають учасники угоди і щодо яких не були зроблені застереження під час укладення угоди; виникають в результаті укладення угоди за умов недостатньої (асиметричної) інформації, недостовірності інформації для однієї з сторін.

ІНТЕРНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Внутрішній. 2. Душевний, потаємний.

ІНТЕРНА́Т, -у, *ч.* 1. Гуртожиток для учнів і студентів навчального закладу. 2. Закритий шкільний заклад, у якому учні навчаються та живуть.

ІНТЕРНА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтерна́т**.

ІНТЕРНАТУ́РА, -и, *ж.* Післядипломна спеціалізована практика лікарів при медичній установі.

ІНТЕРНАЦІОНА́Л, -у, *ч.* 1. Міжнародне об'єднання пролетарських і робітничих партій. 2. Назва міжнародного пролетарського гімну.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Визнання чого-небудь інтернаціональним, міжнародним, вільним для користування всіх народів (держав).

ІНТЕРНАЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Міжнародна солідарність трудящих різних країн.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інтернаціоналізува́ти**.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інтернаціоналізува́ти**.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Робити, визнавати що-небудь інтернаціональним, міжнародним.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* Ставати інтернаціональним, міжнародним.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник інтернаціоналізму.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до інтернаціоналізму, пройнятий ним.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **інтернаціоналі́ст**.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **інтернаціоналі́ст**. 2. Те саме, що **інтернаціоналісти́чний**.

ІНТЕРНАЦІОНА́Л-СОЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Соціалістичні вчення і лад, що прагнуть заволодіти всіма націями й народами світу, запанувати скрізь.

ІНТЕРНАЦІОНА́Л-СОЦІАЛІ́СТ, -а, *ч.* Сповідник і прихильник інтернаціонал-соціалізму.

ІНТЕРНАЦІОНА́Л-СОЦІАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. інтернаціонал-соціалізму.

ІНТЕРНАЦІОНА́Л-СОЦІАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **інтернаціона́л-соціалі́ст**.

ІНТЕРНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до різних народів, націй; міжнародний. // Який складається з представників різних народів, націй. 2. Який відповідає принципам інтернаціоналізму, ґрунтується на них.

ІНТЕРНАЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **інтернаціона́льний** 2.

ІНТЕРНАЦІОНА́ЛЬНО. Присл. до **інтернаціона́льний** 2.

ІНТЕРНАЦІОНА́ЛЬНО-ВИХОВНИ́Й, -а́, -е́. Який спрямований на виховання почуття інтернаціоналізму, поваги до представників інших рас і народів, солідарності, співробітництва з ними.

ІНТЕРНЕ́Т, -у, *ч.* Всесвітня асоціація комп'ютерних мереж, інтегрована мережева "павутина", яка складається з різних комунікаційних мереж, об'єднаних у єдину логічну архітектуру.

ІНТЕРНЕ́Т-ЕНЦИКЛОПЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* Енциклопедія, що міститься в Інтернеті.

ІНТЕРНЕ́Т-КАНА́Л, -у, *ч.* Канал зв'язку, по якому здійснюється доступ до мережі Інтернет.

ІНТЕРНЕ́Т-КАФЕ́, *невідм.*, *с.* Кафе, в якому надається доступ до Інтернету.

ІНТЕРНЕ́Т-КЛУБ, -у, *ч.* Заклад, у якому надається доступ до Інтернету.

ІНТЕРНЕ́Т-КОРИСТУВА́Ч, -а́, *ч.* Людина, яка користується Інтернетом.

ІНТЕРНЕ́Т-МАГАЗИ́Н, -у, *ч.* Інтернет-ресурс, через який можна купити що-небудь.

ІНТЕРНЕ́Т-ПРОВА́ЙДЕР, -а, *ч.* Те саме, що **прова́йдер** 2.

ІНТЕРНЕ́Т-РЕСУ́РС, -а, *ч.* Будь-яке джерело інформації або послуг в Інтернеті.

ІНТЕРНЕ́Т-ЧАТ, -у, *ч.* Інтернет-ресурс, завдяки якому декілька користувачів можуть інтерактивно спілкуватися один з одним в Інтернеті.

ІНТЕРНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **інтернува́ти**. // **інтерно́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **інтерно́ваний**, -ного, *ч.* Про людину, що була затримана в якійсь країні до закінчення війни й перебуває в умовах обмеженої свободи.

ІНТЕРНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інтернува́ти**.

ІНТЕРНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Затримувати до закінчення війни громадян, військa, судна й т. ін. держави, що перебуває в стані війни, поселивши їх у певному місці в умовах обмеженої свободи. 2. Ізолювати, тимчасово арештовувати кого-небудь.

ІНТЕРНУ́НЦІЙ, -я, *ч.* Дипломатичний представник Ватикану, що відповідає ранговi посланника.

ІНТЕРОРЕЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Сприймання центральною нервовою системою подразнень, що надходять із внутрішнього середовища організму.

ІНТЕРОЦЕПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до інтероцепції.

ІНТЕРОЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Нервові закінчення, які сприймають інформацію від внутрішніх органів.

ІНТЕРОЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Відчуття внутрішніх функцій, сприйняття подій, що відбуваються всередині тіла.

ІНТЕРПЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *політ.* Робити інтерпеляцію.

ІНТЕРПЕЛЯ́НТ, -а, *ч.* Депутат, що звертається до уряду.

ІНТЕРПЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *політ.* Звернення депутата парламенту до уряду або його представника з певним питанням, після обговорення якого приймається відповідна ухвала.

ІНТЕРПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Часткове блокування або затінення одного об'єкта в зоровій зоні іншим об'єктом. 2. Укорінення будь-яких тканин між основними фрагментами кістки при її переломі або між суглобовими поверхнями при вивиху. ** **Інтерпози́ція ма́тки** – операція, що усуває випадіння матки шляхом розміщення її між сечовим міхуром і піхвою.

ІНТЕРПО́Л, -у, *ч.* Неурядова міжнародна організація (поліція), основним завданням якої є міжнародне співробітництво у боротьбі із загальнокримінальною злочинністю.

ІНТЕРПОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е., *мат.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **інтерполюва́ти**.

ІНТЕРПОЛЬО́ВНИЙ, -а, -е, *мат.* Якого можна інтерполювати.

ІНТЕРПОЛЬО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мат.* Властивість за знач. **інтерпольо́вний**.

ІНТЕРПОЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мат.* Який застосовується для інтерполювання.

ІНТЕРПОЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *мат.* Те саме, що **інтерполя́ція** 2. ** **Інтерполюва́ння фу́нкцій** – знаходження за даною функцією іншої функції з наперед заданого класу функцій, яка збігається з даною функцією в заданих точках.

ІНТЕРПОЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *мат.* Здійснювати інтерполяцію.

ІНТЕРПОЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.*, *мат.* Пас. до **інтерполюва́ти**.

ІНТЕРПОЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е, *мат.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **інтерполюва́ти**.

ІНТЕРПОЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Обчислювальний пристрій для визначення координат точки, що неперервно рухається по кривій з заданими параметрами.

ІНТЕРПОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інтерполяції. ** **Інтерполяці́йні зада́чі**: в математичній теорії експерименту – пошук та встановлення зв'язку між окремими факторами.

ІНТЕРПОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Текстова вставка пізнішого походження, якої не було в оригіналі. 2. *мат.* Знаходження проміжних значень функції на підставі деяких відомих її значень. // Знаходження проміжних значень величини за деякими заданими значеннями.

ІНТЕРПОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений між будь-чим.

ІНТЕРПРЕТА́ТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто інтерпретує, пояснює що-небудь; тлумач. 2. *спец.* Транслятор, який аналізує вихідний текст програми та виконує її пооператорно без попереднього перетворення програми в завантажний модуль.

ІНТЕРПРЕТА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до інтерпретатора.

ІНТЕРПРЕТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розкриття змісту чого-небудь; пояснення, витлумачення. // Творче розкриття образу або музичного твору виконавцем.

ІНТЕРПРЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інтерпретува́ти**.

ІНТЕРПРЕТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна інтерпретувати.

ІНТЕРПРЕТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **інтерпрето́вний**.

ІНТЕРПРЕТОСКО́П, -а, *ч.* Стаціонарний прилад, що дає можливість дешифрувати аерознімки.

ІНТЕРПРЕТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до інтерпретування.

ІНТЕРПРЕТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія за знач. **інтерпретува́ти**.

ІНТЕРПРЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *книжн.* Розкривати зміст чого-небудь: пояснювати, витлумачувати. // Творчо розкривати образ, зміст музичного твору під час виконання.

ІНТЕРПРЕТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **інтерпретува́ти**.

ІНТЕРПРЕТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **інтерпретува́ти**.

ІНТЕРПУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розставляння розділових знаків у писемній мові. 2. Те саме, що **пунктуа́ція**.

ІНТЕРРОГАТИ́В, -а, *ч.* Мовний акт, у якому той, що говорить, запитує інформацію у слухача.

ІНТЕРСЕ́КС, -а, *ч.* Організм з ознаками інтерсексуальності.

ІНТЕРСЕКСУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **гермафродити́зм**.

ІНТЕРСЕКСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до інтерсексуальності. ** **Інтерсексуа́льні ста́ни** – стани, при яких зовнішні статеві органи за зовнішнім виглядом мають змішану будову.

ІНТЕРСЕКСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у різностатевого організму ознак обох статей; ці ознаки розвинені не повністю, тобто є проміжними для обох статей.

ІНТЕРСЕМІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з різними знаковими системами. ** **Інтерсеміоти́чна транспози́ція** – передавання образів, побудованих в одній знаковій системі, знаками іншої знакової системи. ** **Інтерсеміоти́чний пере́клад** – тлумачення словесних знаків знаками несловесних знакових систем.

ІНТЕРСИСТОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Інтерсистолі́чний інтерва́л** – проміжок часу між початком механічної систоли серця і відкриттям півмісяцевих клапанів.

ІНТЕРСТЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Міжзоряний.

ІНТЕРСТИЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Проміжний. ** **Інтерстиціа́льні кліти́ни** – групи клітин у ссавців, що містяться в сполучній тканині статевих органів і забезпечують вбирання з крові твердих частинок та виділення статевих гормонів.

ІНТЕРСТИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Проміжний. ** **Інтерстиці́йна пневмоні́я** – запальний процес у легенях, який характеризується переважною локалізацією в міжальвеолярній, міжлобулярній і периваскулярній сполучній тканині.

ІНТЕРСТИЦІОЦИ́Т, -а, *ч.* Назва клітин інтерстиційної тканини деяких органів.

ІНТЕРСТИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Проміжок між ідіоморфними складовими частинами магматичної породи.

ІНТЕРСУБ'ЄКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до інтерсуб'єктивності.

ІНТЕРСУБ'ЄКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *філос.* У сучасних філософських напрямах (феноменологія, неопозитивізм) – термін для позначення феноменів, загальнозначущих для багатьох суб'єктів.

ІНТЕРТЕО́РІЯ, -ї, *ж.*, *філос.* Сфера єдності теорій, що реалізується через різні форми їхньої взаємодії.

ІНТЕРТИ́П, -а, *ч.* Складальна рядковідливна машина, схожа за конструкцією на лінотип.

ІНТЕРТРИ́ГО, *невідм.*, *ж.*, *мед.* Попрілість.

ІНТЕРФА́ЗА, -и, *ж.*, *біол.* Час функціональної активності між двома клітинними поділами.

ІНТЕРФА́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтерфа́за**.

ІНТЕРФЕ́ЙС, -у, *ч.* 1. Спільна межа двох об'єктів, взаємодія через яку цілком визначена. 2. Межа між двома функціональними пристроями, що визначається своїми функціональними характеристиками, загальними механічними характеристиками сполучення, характеристиками сигналів обміну та ін. 3. Зв'язок між будь-якими двома функціонуючими одиницями, включаючи організми. 4. *спец.* Сукупність засобів, що забезпечують взаємодію пристроїв обчислювальної системи та програм, а також їх взаємодію з людиною. ** **Інтелектуа́льний інтерфе́йс** – сукупність програмних та апаратних засобів взаємодії користувача з ЕОМ. **Інтерфе́йс користувача́** – комплекс програмних і апаратних засобів, що забезпечують взаємодію користувача з системою. **Програ́мний інтерфе́йс** – інтерфейс між програмами.

ІНТЕРФЕ́ЙСНИЙ, -а, -е. Стос. до інтерфейсу.

ІНТЕРФЕРЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до інтерференції, пов'язаний з нею. *Інтерференційні плями.* // Признач. для інтерференції. *Інтерференційний світлофільтр.*

ІНТЕРФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Взаємне посилення або послаблення хвиль (світлових, звукових, електричних) під час накладання їх одна на одну. ** **Інтерфере́нція ві́русів**, *мед.* – пригнічення одного вірусу іншим за змішаної інфекції.

ІНТЕРФЕРЕНЦТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування імпульсами змінного струму двох різних частот, внаслідок інтерференції яких у тканинах виникає струм, що має сильнішу лікувальну дію.

ІНТЕРФЕРІВНИ́Й, -а́, -е́. Здатний інтерферувати.

ІНТЕРФЕРО́МЕТР, -а, *ч.*, *спец.* Оптичний вимірювальний прилад, дія якого ґрунтується на явищі інтерференції.

ІНТЕРФЕРО́Н, -у, *ч.* Захисний білок, що утворюється в клітинах ссавців, птахів, мікроорганізмів під час контакту їх з вірусами; медичний препарат, що виготовляється з такого білка.

ІНТЕРЦЕ́ПТОР, -а, *ч.* Пристрій (рухома пластинка), що "зриває" повітряний потік з крила літальних апаратів, поліпшуючи за певних обставин їхню керованість.

ІНТЕРЦЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. У Стародавньому Римі – право посадових осіб (магістратів) призупиняти постанови та дії інших рівних ним або нижчих посадових осіб. 2. В цивільному праві – прийняття на себе чужого боргу, поручительства.

ІНТЕСТИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що відноситься до кишки; кишковий. ** **Інтестина́льна ліподистрофі́я** – захворювання лімфатичної системи з переважним ураженням проксимальних відділів тонкої кишки. **Інтестина́льна пла́стика** – фрагмент кишечнику, що використовується для оперативної заміни патологічно змінених відділів сечовивідних шляхів.

ІНТЕСТИНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічна операція заміщення ділянки травного тракту або сечових шляхів кишковим трансплантатом.

ІНТЕСТИНОПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Див. **ентеропліка́ція**.

ІНТЕСТИНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Візуальне дослідження слизової оболонки тонкої кишки за допомогою волоконного ендоскопа.

ІНТИ́М, -у, *ч.* 1. Стосунки задушевної чи любовної близькості. 2. Затишна обстановка, що сприяє відвертості, близькості. 3. Те, що стосується приватного життя, є потаємним, особистим.

І́НТИМА, -и, *ж.*, *анат.* Внутрішня оболонка стінки кровоносних судин (крім капілярів).

ІНТИМЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **ендартеректомі́я**.

ІНТИМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **інтимізува́ти**.

ІНТИМІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інтимізува́ти**.

ІНТИМІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інтимізува́ти**.

ІНТИМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Надавати чому-небудь інтимного вираження, звучання; робити що-небудь інтимнішим, задушевнішим.

ІНТИ́МНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до глибоко особистого, потаємного. // Який стосується почуття кохання; сердечний, любовний. 2. Задушевний, щирий, близький.

ІНТИ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **інти́мний**.

ІНТИ́МНО. Присл. до **інти́мний**.

ІНТИ́НА, -и, *ж.* Внутрішній шар оболонки пилкового зерна (пилку) насінних рослин, а також спор у спорових рослин.

І́НТІ, *невідм.*, *ж.* Див. **соль**[2].

ІНТОКСИКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інтоксикації, зумовлений нею. ** **Інтоксикаці́йні психо́зи** – захворювання, до яких належать психічні розлади, викликані дією отрут.

ІНТОКСИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Отруєння організму токсичними речовинами, які утворилися в ньому самому або надійшли ззовні. ** **Го́стра інтоксика́ція** – інтоксикація з чіткими ознаками, що є наслідком короткочасної дії отрути. **Метафізи́чна інтоксика́ція** – психічний розлад, який характеризується потягом хворого вивчати та вирішувати глобальні проблеми нескінченності, змісту життя і т. ін. **Хроні́чна інтоксика́ція** – інтоксикація, яка виявляється з часом і є наслідком тривалої дії отрути. 2. Уведення в рослину спеціальних отрут для боротьби зі шкідниками.

ІНТОЛЕРА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан зниженої стійкості до будь-якого лікарського засобу тощо. ** **Алкого́льна інтолера́нтність** – знижена стійкість до алкоголю.

ІНТОНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інтонації.

ІНТОНАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **інтонаці́йний**.

ІНТОНАЦІ́ЙНО. Присл. до **інтонаці́йний**.

ІНТОНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Ритміко-мелодійний лад мови, послідовна зміна висоти тону, сили й часу звучання голосу, що відображає інтелектуальний та емоційно-вольовий зміст мовлення. 2. Тон, манера або відтінок вимови, що виражають яке-небудь почуття мовця, його ставлення до об'єкта мовлення. 3. Втілення художнього образу в музичних звуках. 4. Точність, рівність звучання кожного тону музичного інструмента або звуку пісні щодо висоти, тембру та сили.

ІНТОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інтонува́ти**.

ІНТОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інтонува́ти**.

ІНТОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *книжн.* Вимовляти або співати що-небудь з певною інтонацією. // Точно і чисто співати або грати на музичному інструменті.

ІНТОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **інтонува́ти**.

ІНТРААБДОМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений або відбувається в черевній порожнині; внутрішньочеревний.

ІНТРААРТИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у порожнині суглоба; внутрішньосуглобовий.

ІНТРАВАГІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений або відбувається у вагіні; внутрішньопіхвовий.

ІНТРАВАСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у кровоносній або лімфатичній судині; внутрішньосудинний.

ІНТРАВЕНО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений або відбувається всередині вени; уведений у вену.

ІНТРАВЕНТРИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у шлуночку головного мозку або серця; внутрішньошлуночковий.

ІНТРАВІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що існує, відбувається за життя; прижиттєвий.

ІНТРАГЛЮТЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що відбувається всередині сідничної ділянки, уведений до неї.

ІНТРА́ДА, -и, *ж.*, *муз.* Інструментальна п'єса урочистого характеру (вступна частина сюїти).

ІНТРАДЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у шкірі; внутрішньошкірний.

ІНТРАЗОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до інтразональності.

ІНТРАЗОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Поширення природних явищ або компонентів природи на окремих ділянках у вигляді вкраплень на території однієї або кількох зон.

ІНТРАКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у порожнині серця; внутрішньосерцевий.

ІНТРАКАРОТИ́ДНИЙ, -а, -е: ** **Інтракароти́дна ліка́рська терапі́я** – метод лікування, який полягає у введенні лікарських речовин у сонні артерії для більш ефективного впливу на різні патологічні процеси, які локалізуються в ділянці головного мозку, голови та шиї.

ІНТРАКРАНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у порожнині черепа; внутрішньочерепний.

ІНТРАКУТА́ННИЙ, -а, -е, *мед.* Те саме, що **інтрадерма́льний**.

ІНТРАЛЮМБА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Уведений усередину поперекової частини хребта; інтралюмбально введений.

ІНТРАМЕДІАСТИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у середостінні.

ІНТРАМЕДУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у речовині спинного або кісткового мозку.

ІНТРАМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Внутрішньомолекулярний. ** **Інтрамолекуля́рне дихання** – окислювально-відновний процес, що відбувається в молекулах рослин та деяких тварин без доступу вільного кисню, в результаті розщеплення органічних речовин у клітинах; анаеробне дихання.

ІНТРАМУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у стінці порожнистого органа; внутрішньостінний.

ІНТРАМУСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у м'язі; внутрішньом'язовий.

ІНТРАНАТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що відбувається під час пологів. ** **Інтраната́льний пері́од** – період життя плода від початку пологів до народження.

ІНТРАОКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений або відбувається всередині ока; внутрішньоочний.

ІНТРАПЕРИТОНЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у порожнині очеревини; внутрішньоочеревинний.

ІНТРАПЛЕВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у плевральній порожнині.

ІНТРАПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який виникає або відбувається у свідомості. 2. Характеристика взаємодій між внутрішніми, прихованими чинниками. ** **Інтрапсихі́чні конфлі́кти** – конфлікти між переконаннями, потребами, бажаннями та ін.

ІНТРАСПІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений або відбувається в спинномозковому каналі; спинномозковий.

ІНТРАТЕКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений або відбувається в оболонках спинного мозку.

ІНТРАТОРАКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у порожнині грудної клітки; внутрішньогрудний.

ІНТРАУТЕРИ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений у порожнині матки; внутрішньоматковий.

ІНТРАФУЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Інтрафуза́льні воло́кна** – м'язові волокна, які виконують функції рецепторів розтягнення.

ІНТРАЦЕЛЮЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений внутрішньоклітинно; внутрішньоклітинний.

ІНТРАЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* Точка зору на життя, яка є суб'єктивною, внутрішньо мотивованою, образною; прот. е к с т р а ц е п ц і я.

ІНТРАЦЕРЕБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений усередині великого мозку.

ІНТРИ́ГА, -и, *ж.* 1. *перев. мн.* Приховані зловмисні дії, до яких удаються для досягнення якої-небудь мети; підступи. *Плести інтриги.* 2. Сюжетна лінія в літературному (найчастіше драматичному) творі, що відзначається складністю та напруженістю дії.

ІНТРИГА́Н, -а, *ч.* Той, хто вдається до інтриг (у 1 знач.).

ІНТРИГА́НКА, -и. Жін. до **інтрига́н**.

ІНТРИГА́НСТВО, -а, *с.* Поведінка, вчинки інтригана, інтриганки.

ІНТРИГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Власт. інтриганові, інтриганці.

ІНТРИГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **інтригува́ти**.

ІНТРИГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інтригува́ти**.

ІНТРИГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Здійснювати інтриги проти кого-небудь. 2. *перех.* Збуджувати цікавість загадковістю, неясністю, таємничістю; заінтриговувати.

ІНТРИ́ЖКА, -и, *ж.*, *фам.* Зменш. до **інтри́га** 1.

ІНТРОВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* Властивість особистості, що полягає в спрямованості її психічних процесів (уваги, сприймання, мислення тощо) на свій внутрішній світ.

ІНТРОВЕРСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Особливість особи, що характеризується пасивністю, схильністю до життя у світі власних думок.

ІНТРОВЕ́РТ, -а, *ч.* Людина з психологічним складом, що характеризується замкнутістю, відлюдкуватістю, споглядальністю, направленістю до свого внутрішнього світу; прот. е к с т р а в е р т.

ІНТРОВЕРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до інтроверта.

ІНТРОДУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інтродукції.

ІНТРОДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Невеликий вступ, що передує основній частині музичного твору. 2. Різновид оперної увертюри: незавершений оркестровий розділ на початку опери, що безпосередньо вводить до І дії або прологу. 3. Вступ до літературного твору або вистави. 4. *спец.* Вирощування завезеної рослини в нових для неї кліматичних умовах. 5. Переселення окремих видів тварин за межі їхнього природного ареалу та їх пристосування до нових умов.

ІНТРОЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Включення індивідом у свій внутрішній світ поглядів, мотивів, установок інших осіб як своїх власних. // Ототожнювання себе з образом іншої людини. 2. Уведення статевого члена в піхву.

ІНТРО́ЇТ, -а, *ч.*, *муз.* 1. Спів григоріанської меси (пропрія). 2. Початковий розділ у мотеті 14 ст. (до вступу основного тексту).

ІНТРОЛІГА́ТОР, -а, *ч.* Оправник книг, палітурник.

ІНТРОМІ́СІЯ, -ї, *ж.* Поміщення або проникнення однієї частини всередину іншої.

ІНТРОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Церемонія урочистого зведення на престол новообраного Папи Римського або патріарха.

ІНТРОПУНІТИ́ВНИЙ, -а, -е, *псих.* Характеристика тенденції реагувати на фрустрацію, направляючи гнів і обвинувачення на себе; внутрішнє фокусування емоції, часто переживається як почуття провини або сорому.

ІНТРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для здійснення інтроскопії.

ІНТРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до інтроскопії, призначений для інтроскопії.

ІНТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Візуальне спостереження внутрішньої макроструктури непрозорих речовин і матеріалів; галузь науки і техніки, що розглядає проблеми такого спостереження. ** **Газорозря́дна інтроскопі́я** – метод електричного неруйнівного контролю, який ґрунтується на візуалізації аномалій в об'єкті контролю, викликаних варіаціями їх діелектричних характеристик, за допомогою газового розряду.

ІНТРОСПЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до інтроспекції. 2. Який займається самоспостереженням, самоаналізом. ** **Інтроспекти́вна психоло́гія** – напрям у психології кінця 19 – початку 20 ст., представники якого вважали єдиним методом дослідження психічних явищ самоспостереження (інтроспекцію).

ІНТРОСПЕКТИ́ВНО. Присл. до **інтроспекти́вний**.

ІНТРОСПЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Метод психологічного дослідження, що полягає в спостереженні дослідника за власними почуттями, думками й т. ін.; самоспостереження.

ІНТРУЗИ́В, -у, *ч.* Геологічне тіло, що утворюється при застиганні магми на глибині.

ІНТРУЗИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інтру́зія**.

ІНТРУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Процес проникнення розплавленої магми в земну кору. 2. Геологічне тіло, яке утворилося внаслідок застигання магми в земній корі.

ІНТУБАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інтубації.

ІНТУБА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Введення спеціальних трубок у просвіт гортані, трахеї і бронхів з метою відновлення і поліпшення прохідності дихальних шляхів або проведення інгаляційного наркозу. ** **Інтуба́ція кише́чнику** – введення трубки в просвіт кишки з діагностичною або лікувальною метою.

ІНТУЇТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* Течія в сучасній філософії, що вважає інтуїцію основним видом пізнання й намагається применшити значення наукового, логічного пізнання.

ІНТУЇТИВІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник інтуїтивізму.

ІНТУЇТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на інтуїції (у 1 знач.). // Зумовлений інтуїцією.

ІНТУЇТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **інтуїти́вний**.

ІНТУЇТИ́ВНО. Присл. до **інтуїти́вний**.

ІНТУЇЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *філос.* 1. Вчення про інтуїцію як найголовніше та найнадійніше джерело пізнання. 2. Заперечення математики як науки, що відображає певні сторони явищ природи.

ІНТУЇЦІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *філос.* Стос. до інтуїціонізму.

ІНТУЇ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Здатність людини в деяких випадках несвідомо, чуттям уловлювати істину, передбачати, вгадувати що-небудь, спираючись на попередній досвід, знання й т. ін.; чуття, проникливість, здогад. 2. В ідеалістичній філософії – безпосереднє збагнення, осягнення істини без допомоги досвіду й логічних умовиводів.

ІНТУМЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Дифузне набухання, опухання, припухання, розпухання, внаслідок значного накопичення рідини. 2. Розширення, потовщення.

ІНТУРИ́СТ, -а, *ч.*, *розм.* Іноземний турист.

ІНТУРИ́СТІВСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **інтури́стський**.

ІНТУРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до організації, яка обслуговує іноземних туристів, до іноземних туристів, призначений для них.

ІНТУСУСЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Збільшення оболонок клітин рослин у процесі їхнього росту внаслідок заглиблення нових молекул целюлози й протопектину в оболонку.

ІНУЛІ́Н, -у, *ч.*, *спец.* Складний вуглевод, що міститься в клітинному соку багатьох рослин.

ІНУЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **інулі́н**.

ІНФА́ЙТИНГ, -у, *ч.* У боксі – бій на близькій дистанції, близький бій.

ІНФА́НТ, -а, *ч.* Титул принца в Іспанії та Португалії за часів монархії, а також особа, що має цей титул.

ІНФА́НТА, -и. Жін. до **інфа́нт**.

ІНФАНТА́ДО, *невідм.*, *ч.* Порода мериносових овець, з якої виведено багато сучасних порід.

ІНФАНТЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Піхота.

ІНФАНТИЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *мед.* Хвороблива недорозвиненість організму, що виявляється в збереженні в дорослому віці фізичної будови або рис характеру дитини. ** **Дистрофі́чний інфантилі́зм** – інфантилізм, зумовлений порушенням харчування. **Зага́льний інфантилі́зм** – інфантилізм, що характеризується затримкою росту і ваги при збереженні дитячих пропорцій тіла. 2. *перен.* Підроблювання під рівень розумового розвитку дитини. 3. *перен.* Відсутність зрілості, досвіду, затримка духовного розвитку.

ІНФАНТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що відзначається інфантилізмом; недорозвинений; що має риси, характерні для дитячого віку. *Інфантильний вигляд.*

ІНФАНТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Властивість за знач. **інфанти́льний**.

ІНФАНТИ́ЛЬНО. Присл. до **інфанти́льний**.

ІНФА́РКТ, -у, *ч.*, *мед.* Змертвіння певної ділянки тканини організму внаслідок припинення кровопостачання. ** **Бі́лий інфа́ркт** – інфаркт, що виникає внаслідок повної зупинки кровообігу в судині або в її розгалуженнях. **Інфа́ркт міока́рда** – захворювання, що характеризується утворенням ділянки некрозу в серцевому м'язі в зв'язку з порушенням коронарного кровообігу. **Ішемі́чний інфа́ркт** – *див.* **бі́лий інфа́ркт**. **Сечокі́слий інфа́ркт** – інфаркт, що розвивається при захворюваннях, які супроводжуються масивним розпадом тканин. **Черво́ний інфа́ркт** – інфаркт, що виникає в умовах декомпенсації кровообігу і венозного застою; характеризується зворотним током венозної крові в зону інфаркту, паралітичним розширенням судин і просочуванням зони інфаркту кров'ю.

ІНФА́РКТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інфа́ркт**.

ІНФА́РКТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Людина, яка перенесла інфаркт міокарда.

ІНФЕ́КТА, -и, *ж.* Сторонні мікроорганізми, що проникають в організм людини або тварини.

ІНФЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність мікроорганізмів проникати в організм.

ІНФЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *мед.* Спричинений, викликаний інфекцією; заразний. // Признач. для хворих на заразні хвороби. ** **Інфекці́йна алергі́я** – підвищена чутливість організму до збудників інфекційних та інвазивних процесів. **Інфекці́йні захворю́вання** – хвороби, що спричинюються патогенними мікроорганізмами і характеризуються заразністю, наявністю інкубаційного періоду та формуванням постінфекційного імунітету. **Інфекці́йні хворо́би** (як дисципліна) – розділ клінічної медицини, що вивчає етіологію, патогенез, перебіг, принципи, методи лікування і профілактики інфекційних хвороб.

ІНФЕКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **інфекці́йний**.

ІНФЕКЦІ́ЙНО-АЛЕРГІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Інфекці́йно-алергі́чні захворю́вання** – інфекційні захворювання, в яких алергічний механізм є провідним у патогенезі хвороби.

ІНФЕКЦІОНІ́СТ, -а, *ч.* Лікар-фахівець з інфекційних хвороб.

ІНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Проникнення в організм хвороботворних мікробів; зараження. // Хвороботворні мікроби. ** **Гні́йна інфе́кція** – запальний процес, спричинений гноєтворними бактеріями. **Періодонта́льна інфе́кція** – поширення збудників запалення із вогнища запалення біля верхівки кореня зуба при хронічному періодонтиті. 2. *рідко.* Взагалі інфекційна хвороба.

ІНФЕ́КЦІЯ-ВІЛ (вірус імунодефіциту людини) – інфекція, що спричинюється одним із ряду споріднених ретровірусів, і проявляється різними клінічними станами від безсимптомного носійства до тяжких смертельних захворювань.

ІНФЕРНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пекельний, потойбічний.

ІНФЕРТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Безплідність, зумовлена недоношуванням вагітності.

ІНФІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **інфікува́ти**. // **інфіко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ІНФІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність збудників інфекційних захворювань у макроорганізмі або в об'єкті навколишнього середовища.

ІНФІ́КС, -а, *ч.*, *лінгв.* Афікс, що з'являється всередині кореня слова за словозміни й словотворення.

ІНФІКСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до інфікса.

ІНФІ́КСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інфі́кс**.

ІНФІКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **інфікува́ти**. // проникнення збудника інфекційного захворювання в макроорганізм.

ІНФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Те саме, що **заража́ти** 1.

ІНФІЛЬТРА́Т, -у, *ч.*, *спец.* 1. Ділянка тканини, в якій спостерігається накопичення не властивих їй клітинних елементів. 2. Ділянка тканини, інфільтрована будь-якою речовиною. 3. Скупчення в тканинах організму людини чи тварин клітинних елементів з домішкою крові та лімфи.

ІНФІЛЬТРАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до інфільтрату.

ІНФІЛЬТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до інфільтрації.

ІНФІЛЬТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Просочування поверхневих вод у товщу земної кори через капіляри, шпарини тощо. // Проникання повітря в приміщення крізь щілини, пори тощо. 2. Проникання в тканини організму та скупчення в них яких-небудь речовин.

ІНФІЛЬТРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **інфільтрува́ти**.

ІНФІЛЬТРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **інфільтрува́ти**.

ІНФІЛЬТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *спец.* Здійснити інфільтрацію.

ІНФІЛЬТРУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **інфільтрува́ти**.

ІНФІНІТЕЗИМА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мат.* Нескінченно малий (про величини).

ІНФІНІТЕЗИМА́ЛЬНО, *мат.* Присл. до **інфінітезима́льний**.

ІНФІНІТИ́В, -а, *ч.*, *грам.* Те саме, що **неозна́чена фо́рма дієсло́ва** (*див.* **неозна́чений**).

ІНФІНІТИ́ВНИЙ, -а, -е, *грам.* Стос. до інфінітива.

ІНФЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* 1. Згинання, вигинання. 2. *муз.* Модуляція, зміна інтонації. 3. *фіз.* Відхилення (променів).

ІНФЛЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інфлексії.

ІНФЛУЕ́НЦА, **ІНФЛЮЕ́НЦА**, -и, *ж.* 1. Те саме, що **грип**. 2. Гостра, дуже заразна хвороба коней, що спричинюється фільтрівним вірусом.

ІНФЛЮА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Проникнення поверхневих вод у товщу земної кори через тріщини, карстові канали й воронки.

ІНФЛЮЕ́НТА, -и, *ж.* Графік залежності якої-небудь величини у заданому перетині елемента конструкції від положення прикладеної до нього одиничної сили постійного напрямку.

ІНФЛЮЕ́НЦА *див.* **інфлуе́нца**.

ІНФЛЮЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **інфлуе́нца**.

ІНФЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з інфляцією. ** **Інфляці́йна спіра́ль** – взаємостимулююче одне одного зростання заробітної плати і зростання цін. **Інфляці́йний курс** – кредитний ризик при виході на нові ринки, зумовлений непередбаченим ростом витрат виробництва.

ІНФЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *ек.* Надмірне проти потреб товарообігу збільшення кількості паперових грошей і швидке їх знецінення. ** **Вбудо́вана інфля́ція** – інфляція, яка характеризується середнім рівнем за певний період часу. **Відкри́та інфля́ція** – інфляція за рахунок зростання цін споживчих товарів та виробничих ресурсів. **Гало́пуюча інфля́ція** – інфляція, яка розвивається швидкими темпами. ** **Експорто́вана інфля́ція** – інфляція, що переноситься з одних країн в інші через механізм міжнародних економічних відносин. **Імпорто́вана інфля́ція** – інфляція, викликана впливом зовнішніх чинників: надмірним притоком в країну іноземної валюти та підвищенням імпортних цін. **Індуко́вана інфля́ція** – інфляція, обумовлена впливом зовнішніх чинників. **Інфля́ція витра́т** – інфляція, що проявляється у зростанні цін на ресурси, чинники виробництва, внаслідок чого зростають витрати виробництва. **Інфля́ція по́питу** – інфляція, яка проявляється у перевищенні попиту над пропозицією. **Креди́тна інфля́ція** – інфляція, зумовлена надлишковою кредитною масою грошей у грошовому обігу. **Повзу́ча інфля́ція** – інфляція, що розвивається повільними темпами. **Прихо́вана інфля́ція** – інфляція, яка виникає внаслідок товарного дефіциту, який супроводжується прагненням державних органів стримувати ціни на попередньому рівні. **Соціа́льна інфля́ція** – зростання цін внаслідок зростання витрат у зв'язку з новими громадськими вимогами до якості продукції, охорони довкілля. 2. *перен.* Втрата колишнього значення, знецінення.

ІН-ФО́ЛІО, *присл.* В аркуш, зігнутий навпіл (про формат книжки, журналу).

ІНФОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Неформальний, неофіційний. 2. Невимушений, звичайний.

ІНФОРМА́НТ, -а, *ч.* Особа, що надає яку-небудь інформацію за завданням дослідника.

ІНФОРМАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Багатий, насичений потрібною інформацією. // Який характеризується тим чи іншим ступенем інформативності.

ІНФОРМАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Кількість відомостей, елементів змісту; насиченість змістом, інформацією; поінформованість.

ІНФОРМАТИ́ВНО. Присл. до **інформати́вний**.

ІНФОРМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства.

ІНФОРМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інформатизува́ти**.

ІНФОРМАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Запроваджувати інформатизацію у різні сфери діяльності суспільства і людини.

ІНФОРМА́ТИКА, -и, *ж.* Галузь наукових знань, що вивчає структуру і загальні властивості інформації, а також способи її отримання, перетворення, зберігання і використання; теорія інформації.

ІНФОРМА́ТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто дає інформацію, повідомляє про що-небудь. 2. Особа, що повідомляє про регламент і перебіг спортивних змагань. 3. Технічний пристрій, що здійснює автоматичну видачу закладеної чи одержаної інформації. *Електронний світловий інформатор.* 4. У програмуванні – компонент пакета прикладних програм, призначений для видачі повідомлень про хід рішення задачі цим пакетом.

ІНФОРМАЦІЄПОШУКО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний із пошуком інформації.

ІНФОРМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до інформації, який

містить інформацію. // Який опрацьовує та видає інформацію. *Інформаційна машина.* 2. Стос. до інформації як газетно-журнального жанру, що містить інформацію, відомості про що-небудь. *Інформаційний жанр.* 3. Стос. до інформації як сукупності відомостей або сигналів, що містяться де-небудь або що передаються від одного об'єкта іншому. *Інформаційне бюро.* ** **Інформаці́йна культу́ра** – знання та навички ефективного користування інформацією. **Інформаці́йна мере́жа** – комп'ютерна мережа, за допомогою якої здійснюється доступ до віддалених баз даних. **Інформаці́йна систе́ма** – система обробки даних засобами накопичення, зберігання, обновлення та їх пошуку й відображення. **Інформаці́йна техноло́гія** – сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують швидкий пошук інформації, доступ до джерел інформації. **Інформаці́йний проду́кт** – документована інформація, яка підготовлена і призначена для задоволення потреб користувачів. **Інформаці́йний ресу́рс** – сукупність документів в інформаційних системах. **Інформаці́йний ри́нок** – система економічних, організаційних та правових відносин щодо продажу і купівлі інформаційних ресурсів.

ІНФОРМАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Повідомний, констатуючий, інформаційний характер чого-небудь.

ІНФОРМАЦІ́ЙНО, *присл.* У порядку переліку фактів, повідомлення про що-небудь, без обговорення оцінки.

ІНФОРМАЦІ́ЙНО-ПОШУКО́ВИЙ, -а, -е: ** **Інформаці́йно-пошуко́ва систе́ма** – сукупність технічних засобів і правил для кодування текстів і для вилучення інформації, що знаходиться в кодованих текстах. **Інформаці́йно-пошуко́вий теза́урус** – спеціально складений нормативний словник лексичних одиниць інформаційно-пошукової та природної мови, призначений для пошуку слів за їх значенням.

ІНФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Те саме, що **інформува́ння**. 2. Відомості про які-небудь події, чиюсь діяльність і т. ін.; повідомлення про щось. 3. Коротка стаття, допис у газеті, що містить фактичні дані. 4. *тільки одн.* Відомості в будь-якій формі та вигляді, на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відеофільми, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості. // Відомості, що обробляються в контакті людини з автоматичним пристроєм, автоматичного пристрою з автоматичним пристроєм. *Теорія інформації.* ** **За́соби ма́сової інформа́ції** – про пресу, радіо, телебачення і т. ін., що мають на меті масове поширення відомостей, знань. // Відомості, які є об'єктом зберігання, переробки, видачі та які мають формалізовану, закодовану структуру. ** **Апріо́рна інформа́ція** – інформація, отримана до проведення експерименту (вимірювань, випробувань тощо). **Генети́чна інформа́ція** – спадкова інформація, зашифрована в молекулах нуклеїнових кислот. **Релева́нтна інформа́ція** – інформація, яка стосується певної справи і збирається під певну задачу; доречна. 5. *тільки одн.* Відомості, сигнали про навколишній світ, про зовнішнє і внутрішнє середовище, що їх сприймають організми. *Зорова інформація.* // У біології – сукупність хімічно закодованих ознак, що передаються від клітини до клітини, від організму до організму. 6. *тільки одн.* Властивість матеріальних об'єктів і процесів зберігати і породжувати певний стан, який у різних речовинно-енергетичних формах може бути переданий від одного об'єкта іншому.

ІНФОРМБЮРО́, *невідм.*, *с.* Скорочення: інформаційне бюро.

ІНФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **інформува́ти**

ІНФОРМО́ВАНІСТЬ, -і, *ж.* Володіння інформацією, добра обізнаність про що-небудь.

ІНФОРМОСО́МА, -и, *ж.* Структура цитоплазми, яка складається із інформаційної РНК і білка та забезпечує зберігання спадкової інформації в цитоплазмі.

ІНФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **інформува́ти**.

ІНФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Повідомляти про що-небудь; доводити до відома.

ІНФОРМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Діставати інформацію (у 2 знач.); довідуватися про що-небудь. 2. *безос.* Те саме, що **повідомля́тися**.

ІНФРАДІА́ННИЙ, -а, -е: ** **Інфрадіа́нні ри́тми** – біологічні ритми з циклами значної тривалості, наприклад менструальний цикл.

ІНФРАЗВУ́К, -у, *ч.*, *фіз.* Звукові коливання низької частоти, що не сприймаються людським вухом.

ІНФРАЗВУКОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до інфразвуку, пов'язаний з його виявом. *Інфразвукова частота. Інфразвукові коливання.*

ІНФРА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Неустойка за невиконання умов договору.

ІНФРАМАРЖИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Інфрамаржина́льна ре́нта** – різниця між реальною оплатою одиниці залучених ресурсів і тією мінімальною оплатою, за якої виникає відчутна пропозиція цієї одиниці на ринку ресурсів.

ІНФРАПАТЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений під надколінком.

ІНФРАСТРУ́КТУРА, -и, *ж.* Сукупність галузей та видів діяльності, що обслуговують як виробничу, так і невиробничу сфери економіки (транспорт, зв'язок, комунальне господарство, загальну і професійну освіту, охорону здоров'я тощо). *Виробнича інфраструктура.* ** **Інвестиці́йна інфраструкту́ра** – галузі економіки, підприємства, установи, які забезпечують процес безперебійного інвестування. **Інфраструкту́ра ри́нку** – банки, біржі, а також підприємства, що обслуговують ринок.

ІНФРАЧЕРВО́НИЙ, -а, -е: ** **Інфрачерво́не промі́ння** – невидиме електромагнітне випромінювання з хвилею довшою, ніж у червоного проміння.

ІНФУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до інфузії. ** **Інфузі́йна терапі́я** – вид лікування, в основі якого лежить внутрішньовенне вливання великих кількостей різних рідин протягом значного проміжку часу (кілька годин і навіть діб).

ІНФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Вливання.

ІНФУЗО́РІЯ, -ї, *ж.* Найпростіша одноклітинна тварина, що живе в прісних і солоних водах.

ІНФУЗО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інфузо́рія**. ** **Інфузо́рна земля́** – гірська порода, що складається з залишків водоростей.

ІНФУ́ЛЯ, -і, *ж.* Шапка католицьких єпископів, яку вони одягають під час церковної служби.

ІНФУНДИБУЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція, що усуває м'язовий стеноз вихідних відділів шлуночків серця.

ІНФУНДИБУЛО́МА, -и, *ж.* Пухлина, що походить з клітин лійки гіпоталамуса.

ІНЦЕ́СТ, -у, *ч.* Статеві контакти між близькими родичами.

ІНЦЕСТОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Статевий потяг до кровних родичів.

ІНЦИДЕ́НТ, -у, *ч.* Пригода, подія, випадок (зазвичай неприємні); непорозуміння.

ІНЦИДЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **інциде́нт**.

ІНЦИДЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Термін, що вживається в геометрії для вираження відношення належності між основними об'єктами геометрії.

ІНЦИЗІ́Я, -ї, *ж.* Розтин тканини, який виконують з лікувальною метою.

ІНЦИКЛОФОРІ́Я, -ї, *ж.* Різновид гетерофорії, який характеризується тенденцією до повороту очей навколо сагітальної осі до середини.

ІНЦИСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Перетворення вегетативних форм найпростіших у цисти.

ІНЦУ́ХТ, -у, *ч.* Те саме, що **інбри́динг**.

ІНЦУ́ХТ-ДЕПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Зниження життєвості й продуктивності рослин внаслідок багаторазового застосування близько-спорідненого схрещування (інцухту).

ІНЦУ́ХТ-ЛІНІ́Ї, -ій, *мн.* Те саме, що **самозапилені лінії** (*див.* **самозапилений**).

І́НШИЙ, -а, -е, *займ. означ.* 1. Який відрізняється від названого; який існує, перебуває не в цьому місці, не за цих обставин; не цей, не той, другий. // Який змінився порівняно з попереднім; не такий, як раніше; інакший. // *у знач. ім.* **І́нше**, -шого, *с.* Те, що відрізняється від названого, даного; не те, що було. // Протилежний зазначеному. // Ще який-небудь із ряду однорідних предметів, явищ, із групи людей, об'єднаних спільною ознакою. // *у знач. ім.* **І́нший**, -шого, *ч.*; **І́нша**, -шої, *ж.*; **І́нші**, -ших, *мн.* Ще хто-небудь, крім названого, з групи людей, об'єднаних спільною ознакою. ** **В і́ншому ра́зі** – інакше. **Не хто і́нший, як ...** – саме ця особа. 2. *перев. мн.* Усі, крім названого (названих); решта. // *у знач. ім.* **І́нші**, -ших, *мн.* Усі, крім названого (названих); решта (про людей). // *у знач. ім.* **І́нше**, -шого, *с.*, *перев. у сполуч.* з усе. Усе, крім того, про що йдеться (йшлося). ** **Крім усьо́го і́ншого**, *у знач. вставн. сл.* – слід ще додати, що ... 3. Один із багатьох; деякий, який-небудь. // *у знач. ім.* **І́нший**, -шого, *ч.*; **І́нша**, -шої, *ж.* Один (одна) із багатьох; дехто. // *під час переліку, іноді повторюючись.* Дехто з перелічуваних; частина. 4. *у знач. присл. і присудк. сл.* **І́нше**, *рідко.* Не так, як досі; інакше. ** **І́ншим ра́зом**: а) не тепер, не цим разом; б) іноді, часом.

ІНШОМО́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до іншої мови.

ІНЬ, *невідм.*, *с.* У східній філософії – жіночий початок.

Іо, *невідм.*, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – коханка Зевса, яку Гера перетворила на корову, а потім наслала на неї ґедзя, що загнали її до Єгипту, аж поки вона не прийняла первісну подобу. 2. *астр.* Один із чотирьох найбільших супутників Юпітера.

ІОАННІ́ТИ, -ів, *мн.* Духовно-лицарський католицький орден святого Іоанна, чиєю метою було обслуговування госпіталів, де лікувалися прочани.

ЙО́Д, -у, *ч.* Хімічний елемент, проста речовина – сірі блискучі кристали, а пара – фіалкова. Застосовують для йодиднотермічної очистки металів, у синтезах, аналізі, як радіопротектор, антисептик, каталізатор тощо.

ЙО́Л, -а, *ч.* Невелике парусне судно з косими вітрилами.

ЙО́ЛА, -и, *ж.* Норвезька промислова легка шлюпка.

ІОЛІ́Т, -у, *ч.* Різновид кордієриту.

ІО́Н, -а, *ч.*, *фіз.*, *хім.* Електрично заряджена частинка, яка утворилася з атома внаслідок утрати або приєднання електронів.

ІОНІЗА́ТОР, -а, *ч.*, *фіз.* 1. Апарат для одержання позитивно або негативно заряджених повітряних йонів. 2. Явище, що викликає іонізацію (у 1 знач.). 3. Медичний або побутовий електричний прилад для іонізації повітря. ** **Іоніза́тор пові́тря** – пристрій для насичування оброблюваного повітря позитивними та негативними іонами.

ІОНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до іонізації (у 1 знач.). *Іонізаційний процес.* ** **Іонізаці́йна ка́мера** – прилад для реєстрації різного роду випромінювань.

ІОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *фіз.* Перетворення електрично нейтральних частинок середовища в електрично заряджені. ** **Іоніза́ція га́зу** – процес виникнення чи збільшення концентрації вільних заряджених частинок у газі. **Іоніза́ція пові́тря** – процес перетворення нейтральних атомів і молекул повітряного середовища в іони, що несуть позитивний або негативний електричний заряд. **Термі́чна іоніза́ція** – іонізація газу внаслідок дії високої температури. **Уда́рна іоніза́ція га́зу** – іонізація газу внаслідок співударяння його частинок. 2. *мед.* Уведення в організм лікувальних речовин за допомогою йонів, збуджуваних електричним струмом у цих речовинах.

ІОНІЗІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Здатний іонізувати.

ІОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *фіз.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **іонізува́ти**. // *у знач. прикм.* ** **Іонізо́ваний газ** – газ, у якому атоми втратили по одному чи по декілька належних їм електронів і перетворилися на позитивні іони.

ІОНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **іонізо́ваний**.

ІОНІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Здатний іонізуватися.

ІОНІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до іонізування.

ІОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **іонізува́ти**.

ІОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *фіз.* Спричиняти йонізацію чогось, насичувати йонами. *Іонізований газ.*

ІОНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.*, *фіз.* Зазнавати іонізації. // Насичуватися йонами.

ІОНІЗУ́ЮЧИЙ, ЙОНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *фіз.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **іонізува́ти**. ** **Іонізу́юче випромі́нювання** – потоки електромагнітних хвиль або частинок речовини, що здатні при взаємодії з речовиною утворювати в ній іони.

ІОНІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **іо́нічний**. ** **Іоні́йська шко́ла**, *філос.* – стихійно-матеріалістична школа давньогрецької філософії, представники якої протиставляли міфологічно-релігійному світоглядові стихійний діалектико-матеріалістичний світогляд. **Іоні́йський лад**, *муз.* – старогрецький натуральний лад, звукоряд якого збігається з натуральним мажором; на відміну від сучасного мажору, він має лише одну опору – тоніку.

ІОНІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Одне з основних давньогрецьких племен.

ІО́НІК, -а, *ч.* Те саме, що **о́ви**.

ІО́НІКА, ЙО́НІКА, -и, *ж*, *муз.* Електричний багатоголосний клавішний інструмент.

ІОНІ́Т, -у, *ч.* Загальна назва речовин, здатних вступати в реакції обміну іонами при контакті з розчинами електролітів.

ІОНІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **іоні́т**.

ІОНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до іонітів, що складається з них.

ІО́НІЧНИЙ, -а, -е. Який є виразом архітектурного стилю, що склався в Іонії – області Стародавньої Греції. ** **Іо́нічний о́рдер** – архітектурний ордер, який характеризується наявністю бази, волюти і капітелі та поступовим звуженням колони догори.

ІО́ННИЙ, -а, -е, *фіз.*, *хім.* Прикм. до **іо́н**. // Дія якого пов'язана з використанням іонів та електронів. *Іонні прилади.* ** **Іо́нне депо́** – накопичення іонів лікарських речовин у верхніх шарах шкіри при проведенні лікарського електрофорезу. **Іо́нне джерело́**: пристрій для отримання у вакуумі іонного пучка – просторово сформованого потоку іонів. **Іо́нний зв'язо́к** – хімічний зв'язок, зумовлений перенесенням валентних електронів з одного атома на інший (утворення позитивних і негативних іонів) і електростатичною (кулонівською) взаємодією між ними. **Іо́нний мікроско́п** – електронно-оптичний прилад, в якому для отримання зображень застосовується іонний пучок, що створюється термоіонним або газорозрядним іонним джерелом. **Іо́нний прое́ктор** – безлінзовий іонно-оптичний прилад для отримання збільшеного в декілька мільйонів разів зображення поверхні твердого тіла (найчастіше металу). **Іо́нний пучо́к** – направлений потік позитивних або негативних іонів, який має зазвичай малі поперечні розміри у порівнянні з довжиною і рухається зі швидкістю, яка значно перевищує хаотичні теплові швидкості частинок, що його складають. **Іо́нні криста́ли** – кристали з іонним (електростатичним) характером зв'язку між атомами.

ІО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **іо́нний**.

ІО́ННО-ЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е: ** **Іо́нно-електро́нна емі́сія** – випускання електронів твердим тілом при бомбардуванні його іонами.

ІО́ННО-ЗВУКОВИ́Й, -а́, -е́: ** **Іо́нно-звукові́ колива́ння**, *фіз.* – низькочастотні акустичні поздовжні хвилі, які поширюються у плазмі з незалежною від частоти швидкістю.

ІО́ННО-ІО́ННИЙ, -а, -е: ** **Іо́нно-іо́нна емі́сія** – випускання іонів конденсованим середовищем при бомбардуванні її іонами.

ІО́ННО-ФОТО́ННИЙ, -а, -е: ** **Іо́нно-фото́нна емі́сія** – випускання фотонів при іонному бомбардуванні твердого тіла (мішені).

ІОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до іону-

ва́ти.

ІОНОВИБІРКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який вибірково (селективно) зв'язує певні іони з утворенням осадів або розчинних комплексних сполук. 2. Той, що вибірково (селективно) вбирає своєю поверхнею або тощо іони з розчину, а туди натомість висилає свої іони (про мінерали, живі тканини тощо).

ІОНОГЕ́Н, -у, ч., фіз., хім. Електричний, радіопроменевий, термічний пристрій або хімічна сполука, що здатні породжувати, утворювати, висилати, відщеплювати іони.

ІОНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **іоноге́н**. 2. Здатний породжувати, утворювати, висилати, відщеплювати іони.

ІОНОГЕ́ННІСТЬ, -ності, ж. Властивість за знач. **іоноге́нний** 2.

ІОНОГРА́ФІЯ, -ї, ж. Реєстрація активності іонів у біологічних структурах за допомогою іоноселективних електродів.

ІОНОЗО́НД, -а, ч. Радіотехнічний пристрій для визначення висот, де відбиваються від іоносфери радіохвилі на певних частотах.

ІОНО́Л, -у, ч. Органічна сполука, порошок жовтого кольору; застосовують як антиокисник у виробництві харчових продуктів, мастил, каучуку тощо.

ІОНОМІ́РИ, -ів, мн. Полімери, що отримуються взаємодією олефінів з органічними кислотами та наступною нейтралізацією кислотних груп іонами металів.

ІОНО́НИ, -ів, мн. Ненасичені кетони аліциклічного ряду, що мають схожу будову.

ІОНООБМІ́Н, -у, ч. Обмін іонами між речовинами.

ІОНООБМІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до **іонообмі́ну**, до його здійснення. *Іонообмінні фільтри.* ** **Іонообмі́нна мембра́на** – плівка, яка виготовлена з іонітів і застосовується для вибіркового витягання із розчинів будь-яких іонів.

ІОНОПРОВІДНИ́Й, -а́, -е́. Той, що проводить іони, володіє іонною провідністю у твердому, рідкому та газуватому станах.

ІОНОПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Крізь який проникають іони. *Іонопроникна мембрана.*

ІОНОСФЕ́РА, -и, ж., фіз. Верхній шар атмосфери, що містить значну кількість йонів і вільних електронів.

ІОНОСФЕ́РНИЙ, -а, -е, фіз. Прикм. до **іоносфе́ра**. *Іоносферні збурення. Іоносферна плазма.* // Признач. для спостереження іоносфери. *Іоносферний зонд.*

ІОНОТЕРАПІ́Я, -ї, ж. Лікарський електрофорез.

ІОНОУТВО́РЕННЯ, -я, с. Процес іонізації. // Процес утворення іонів від дії нагрівання, електророзрядів, радіації, тертя тощо.

ІОНОФОРЕ́З, ІОНТОФОРЕ́З, -у, ч. Те саме, що **електрофоре́з** 2.

ІОНОФО́РИ, -ів, мн. Речовини, які зв'язують різні іони в розчинах.

ІОНПРОВІДНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **іонопровідни́й**.

ІОНТОФОРЕ́З *див.* **іонофоре́з**.

ІОНУВА́ННЯ, -я, с. Дія за знач. **іонува́ти**.

ІОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, недок. Те саме, що **іонізува́ти**.

ІОФО́БІЯ, -ї, ж. Нав'язлива боязнь випадкового отруєння.

ІО́Х, -а, ч. Стара одиниця земельної міри; в Німеччині дорівнювала 56,03 ара, в Швейцарії – 36, в Угорщині – 43,16 ара.

ІОХІМБІ́Н, -у, ч. Алкалоїд, що зустрічається у рослинах сімейства маренових.

ІПЕКАКУА́НА, -и, ж. Напівкущ родини маренових.

ІПЕРТІ́ПІЯ, -ї, ж. Переведення зображення на металеву пластинку – плоскодрукувальну форму.

ІПОДИЯ́КОН, -а, ч. Молодший диякон при архієреї.

ІПОДИЯ́КОНСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий іподиякону.

ІПОДРО́М, -у, ч. Спеціально підготовлений та обладнаний майдан для випробування коней і для кінноспортивних змагань.

ІПОДРО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **іподро́м**.

ІПОКРИ́Т, -а, ч. Людина, яка вдає з себе добропорядну; ханжа, лицемір.

ІПОЛО́ГІЯ, -ї, ж. Наука про коней, що вивчає анатомію, фізіологію, біологію розмноження.

ІПОМЕ́Я, -ї, ж. Багаторічна витка рослина родини березкових із великими лійкуватими квітками; кручені паничі.

ІПОСТА́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **іпоста́сь**.

ІПОСТА́СЬ, -і, ж. Церковний термін для позначення однієї з осіб християнської Трійці. // *перен.* Про що-небудь дуже схоже, подібне до чогось.

ІПОТЕ́КА, -и, ж. Позика, що видається під заставу нерухомого майна, а також застава нерухомого майна під таку позику. ** **Закри́та іпоте́ка** – іпотечне кредитування, яке не допускає використання одного й того самого забезпечення для отримання нових позик.

ІПОТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до іпотеки. *Іпотечний кредит.* // Признач. для видавання іпотек. ** **Іпоте́чна по́зика** – грошова позика, що її видає банк під заставу нерухомості. **Іпоте́чний банк** – банк, який спеціалізується на видачі позичок під заставу нерухомого майна. **Іпоте́чний креди́т** – довготермінові позики, які надаються банками під заставу нерухомості: землі, виробничих та житлових будівель, споруд. **Іпоте́чний ри́нок** – ринок позичкових капіталів, на якому відбувається купівля-продаж іпотечних облігацій. **Іпоте́чний сертифіка́т** – заставне свідоцтво, один із найпоширеніших видів цінних паперів, що котируються на біржі. **Іпоте́чні облiга́ції** – довготермінові цінні папери, що випускаються під забезпечення нерухомим майном.

ІПОХО́НДРИК, -а, ч. Людина, яка хворіє на іпохондрію.

ІПОХОНДРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до іпохондрії. *Іпохондричне марення.* ** **Іпохондри́чна фікса́ція** – надмірна зосередженість на стані свого здоров'я. **Іпохондри́чний синдро́м** – патологічно перебільшене побоювання за своє здоров'я, а також упевненість у наявності того чи іншого захворювання при фактичній його відсутності.

ІПОХО́НДРІЯ, -ї, ж. Хворобливий стан людини, який характеризується надмірним занепокоєнням, страхом за своє здоров'я; пригнічений стан, туга.

ІПРИ́Т, -у, ч. Безбарвна оліїста рідина з гірчичним запахом, яка роз'їдає слизову оболонку та шкіру; використовується як бойова отруйна речовина; гірчичний газ.

ІПРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **іпри́т**.

І́ПРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **Іпр** (місто в Бельгії).

ІПСАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *псих.* Відображений або такий, що вимірюється відносно себе. *Іпсативний тест особистості.*

ІПСА́ЦІЯ, -ї, ж. Те саме, що **онані́зм**.

ІПСИЛАТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має відношення до тієї самої сторони; такий, що розміщений на тому самому боці.

І́ПСИЛОН[1], -а, ч. Літера грецької абетки.

І́ПСИЛОН[2], -а, ч., фіз. Загальна назва групи важких мезонів зі спіном 1, які є істинно нейтральними частинками.

ІРА́ЗЕР, -а, ч. Квантовий генератор електромагнітного випромінювання інфрачервоної області спектра.

ІРА́КЕЦЬ *див.* **іра́кці**.

ІРА́КСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Іраку, іракців.

ІРА́КЦІ, -ів, мн. (*одн.* **іра́кець**, -кця, ч.). Народ Іраку; представники цього народу.

ІРА́НЕЦЬ *див.* **іра́нці**.

ІРА́М, -а, ч. Верхній одяг пілігримів, у якому вони подорожують до Мекки.

ІРАНІ́СТ, -а, ч. Фахівець з іраністики.

ІРАНІ́СТИКА, -и, ж. Сукупність наук, які вивчають іранські мови та культуру; іранська філологія.

ІРАНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до іраністики.

ІРАНІ́СТКА, -и. Жін. до **іраніст**.

ІРА́НКА *див.* **іра́нці**.

ІРА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **іра́нці** та Іран.

ІРА́НЦІ, -ів, мн. (*одн.* **іра́нець**, -нця, ч.; **іра́нка**, -и, ж.). Офіційна назва населення Ірану, якою позначають різні за мовою та походженням народи.

І́РБІС, -а, ч. Те саме, що **барс**; сніговий барс.

І́РБІСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **і́рбіс**. // Належний, властивий ірбісу.

ІРГА́, -и́, ж. Високий декоративний чагарник родини розоцвітих із численними білими квітками.

ІРЕДЕНТИ́ЗМ, -у, ч. Політичний і суспільний рух в Італії в кінці 19 – на початку 20 ст. за приєднання до Італії прикордонних земель Австро-Угорщини, які були населені італійцями і не увійшли до складу Італії при її возз'єднанні.

ІРЕДЕНТИ́СТ, -а, ч. Прибічник, прихильник іредентизму.

ІРЕДЕНТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до іредентизму.

ІРЕ́ЙТА, -и, ж. Підтвердження, підпис на діловому документі, що засвідчує виправлення незначної помилки, допущеної при оформленні.

ІРЕ́НА, -и, ж. Богиня миру у древніх греків.

ІРЖА́, *рідше* **РЖА**, -і, ж. 1. Червоно-бурий шар на поверхні заліза, який утворюється внаслідок його окиснення. // Колір оксиду феруму. // *чого, перен.* Про сліди, залишки чого-небудь, що діють гнітюче, шкідливо на когось. // *перен., зневажл.* Про надокучливу людину, що набридає іншим. 2. Плівка бурого кольору на болоті, там, де вода містить солі феруму. 3. Хвороба багатьох культурних і дикорослих рослин, за якої надземна частина рослини вкривається бурими плямами.

ІРЖА́ВИЙ, *рідше* **РЖА́ВИЙ**, -а, -е. 1. Прикм. до **іржа́** 1. // Покритий іржею (у 1 знач.). // Власт. залізу, вкритому іржею. *Іржавий запах.* // Покритий бурими плямами старого риб'ячого жиру (про солону рибу). 2. *перен.* Скрипучий, різкий (про звук, голос і т. ін.). 3. Який містить іржу (у 2 знач.); покритий іржею. // Покритий осадом води з іржею. 4. Який має колір іржі.

ІРЖА́ВИНА, -и, ж. Пляма іржі на металевій поверхні.

ІРЖА́ВИНКА, *рідше* **РЖА́ВИНКА**, -и, ж. Невеличка пляма іржі на металевій поверхні. // *перен.* Плямка, цятка, кольором схожа на іржу.

ІРЖА́ВИТИ, -вить, недок. Вкриватися шаром іржі.

ІРЖА́ВІННЯ, *рідше* **РЖАВІ́ННЯ**, -я, с. Поява іржі на якій-небудь поверхні; корозія.

ІРЖА́ВІСТЬ, *рідше* **РЖА́ВІСТЬ**, -вості, ж. Властивість за знач. **іржа́вий**; наявність іржі.

ІРЖА́ВІТИ, -іє, *рідше* **РЖАВІ́ТИ**, -іє, недок. 1. Ставати іржавим, покриватися іржею. 2. Набувати кольору іржі.

ІРЖАВІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **іржаві́ти**.

ІРЖА́ВО, *рідше* **РЖА́ВО**. Присл. до **іржа́вий**.

ІРЖА́ВО-РУДИ́Й, -а́, -е́. Рудий, кольору іржі.

ІРЖА́ННЯ, *рідше* **РЖА́ННЯ**, -я, с. 1. Крик коня. 2. *перен., зневажл.* Голосний, нестримний, різкий сміх, регіт.

ІРЖА́СТИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **іржа́** (у 3 знач.). ** **Іржа́сті гриби́** – гриби, що паразитують на насінних і папоротевих рослинах, спричиняючи захворювання на іржу. 2. *у знач. ім.* **іржа́сті**, -тих, мн. Група паразитних грибів, що спричиняють захворювання рослин на іржу.

ІРЖА́ТИ, *рідше* **РЖА́ТИ**, іржу́ (ржу), ірже́ш (ржеш), недок. 1. Кричати (про коня). // *безос.* 2. *перен., зневажл.* Голосно, нестримно сміятися, реготатися.

ІРЖОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Стійкий до іржавіння. нержавкий.

ІРЖОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, ж. Властивість за знач. **іржостійки́й**.

ІРЖУ́ЧИЙ. Дієприсл. до **іржа́ти**.

ІРИГА́ТОР, -а, ч. 1. Фахівець з іригації, зрошення. 2. Прилад для промивання або зрошення порожнин або каналів тіла людини.

ІРИГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до іригації; зрошувальний.

ІРИГАЦІ́ЙНО-МЕЛІОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до іригації та меліорації, пов'язаний з ними.

ІРИГА́ЦІЯ, -ї, ж. 1. Те саме, що **зро́шення**. 2. Лікувальна процедура, що полягає в зрошенні уражених тканин лікувальними засобами.

ІРИГОСКОПІ́Я, -ї, ж., *мед.* Рентгенологічне дослідження товстої кишки після заповнення її контрастною речовиною.

ІРИДЕКТОМІ́Я, -ї, ж., *мед.* Оперативне видалення частини райдужної оболонки ока.

ІРИДЕНКЛЕ́ЙЗИС, -у, ч., *мед.* Операція на очному яблуці.

ІРИДЕРЕМІ́Я, -ї, ж. Вроджена відсутність райдужної оболонки.

ІРИ́ДІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **іри́дій**.

ІРИДІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить Іридій.

ІРИ́ДІЙ, -ю, ч. Ir. Хімічний елемент, важкий тугоплавкий метал сірувато-білого кольору. З нього виготовляють тиглі для вирощування лазерних кристалів, коштовних каменів та ін.

ІРИДОДЕ́З, -у, ч., *мед.* Лігатура частини райдужної оболонки через розріз у рогівці.

ІРИДОДІАГНО́СТИКА, -и, ж. Розділ медицини, який визначає захворювання організму людини за станом її райдужної оболонки ока.

ІРИДОДІА́ЛІЗ, -у, ч., *мед.* Частковий відрив райдужної оболонки від війчастого тіла.

ІРИДОДОНЕ́З, -у, ч., *мед.* Тремтіння райдужної оболонки при різких рухах ока.

ІРИДОКАПСУЛЕКТОМІ́Я, -ї, ж., *мед.* Оперативне видалення частини райдужної оболонки разом із залишками капсули кришталика з метою формування штучної зіниці.

ІРИДОКАПСУЛОТОМІ́Я, -ї, ж., *мед.* Оперативний розтин райдужної оболонки й утвореної сполучнотканинної капсули.

ІРИДОКОЛОБО́МА, -и, ж., *мед.* Вроджений або набутий дефект райдужної оболонки ока.

ІРИДОПЛЕГІ́Я, -ї, ж., *мед.* Параліч сфінктера зіниці; проявляється стійким максимальним розширенням зіниці.

ІРИДОСКЛЕРЕКТОМІ́Я, -ї, ж., *мед.* Оперативне видалення частини райдужної оболонки і склери.

ІРИДОСКЛЕРОТОМІ́Я, -ї, ж., *мед.* Оперативний одномоментний розтин склери і райдужної оболонки біля її кореня.

ІРИДОТОМІ́Я, -ї, ж., *мед.* Оперативний розтин райдужної оболонки.

ІРИДОХОРІОЇДИ́Т, -у, ч., *мед.* Одночасне запалення райдужної оболонки і власної судинної оболонки ока.

ІРИДОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, с., *мед.* Випинання частини райдужної оболонки через дефект рогівки.

ІРИДОЦИКЛЕКТОМІ́Я, -ї, ж., *мед.* Оперативне видалення частини райдужної оболонки і циліарного тіла.

ІРИДОЦИКЛІ́Т, -у, ч., *мед.* Запалення райдужної оболонки і циліарного тіла ока.

ІРИДОЦИКЛОРЕТРА́КЦІЯ, -ї, ж., *мед.* Операція, що полягає в роз'єднанні кореня райдужної оболонки і передньої частини циліарного тіла з кутом передньої камери ока.

ІРИДОЦИКЛОСКЛЕРЕКТОМІ́Я, -ї, ж., *мед.* Оперативне видалення частин райдужної оболонки, війчастого тіла і склери ока.

ІРИДОЦИКЛОХОРІОЇДИ́Т, -у, ч. Те саме, що **увеї́т**.

ІРИДОЦИ́ТИ, -ів, мн. Пігментні клітини, що містять кристали азотистої основи – гуаніну, що надає блиск шкірі у риб, земноводних та плазунів.

ІРИДОШИ́ЗИС, -у, ч. Розшарування тканини райдужної оболонки ока.

ІРИЗА́ЦІЯ, -ї, ж. Поява яскравого кольорового полиску на гранях і площинах спайності кристалів.

ІРИНІ́Т, -у, ч. Мінерал, знайдений у Хібінах; червонувато-бурнатні або бурі кристали з масним блиском.

І́РИС, -а, ч. 1. *бот.* Те саме, що **пі́вники**. 2. *анат.* Райдужна оболонка ока.

ІРИ́С, -у, ч., *збірн.* Ґатунок цукерок у вигляді кубиків шоколадного кольору.

ІРИ́СКА, -и, ж., *розм.* Одна цукерка ірису.

І́РИСОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **і́рис**. ** **І́рисова діафра́гма** – пристрій, яким регулюють надходження світла в об'єктив оптичного приладу.

ІРИ́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **іри́с**.

ІРИ́Т, -у, ч., *мед.* Запалення райдужної оболонки ока у людини та багатьох тварин.

ІРИТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до іриту.

ІРИТА́ЦІЯ, -ї, ж., *рідко.* Роздратування, хвилювання.

ІРИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **злости́ти**; дратувати, сердити.

ІРИТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., рідко.* Те саме, що злоститися; дратуватися, сердитися.

ІРІ́ДА, -и, ж., *міф.* У давньогрецькій міфології – уособлення веселки, посланниці богів.

ІРІ́Й, -ю, ч., *діал.* Те саме, що **ви́рій**.

ІРКУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Іркутськ.

ІРЛА́НДЕЦЬ *див.* **ірла́ндці**.

ІРЛА́НДКА *див.* **ірла́ндці**.

ІРЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ірла́ндці** та Ірландія. *Ірландські саги.* ** **Ірла́ндський се́тер** – по-

роду довгошерстого лягавого собаки.

ІРЛА́НДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ірла́ндець**, -дця, *ч.*; **ірла́ндка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Ірландії.

ІРМО́ЛОГ, -а, *ч.* Знавець ірмосу.

ІРМОЛО́ГІЙ, -ю, *ч.* Збірник ірмосів православної служби; як одножанрова співацька книга склався у 10 ст. у Візантії.

І́РМОС, -у, *ч.* Жанр візантійської та давньоруської гімнографії, тематика якого пов'язана з біблійними піснями.

І́РОД, -а, *ч.* 1. Цар Іудеї, якого зображено в Біблії дуже жорстоким. 2. *лайл.* Дуже жорстока, люта людина; кат, недолюдок.

І́РОДІВ, -дова, -дове, *лайл.* Поганий, лихий, проклятий. *Іродова душа.*

ІРОКЕ́ЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ірокез**, -а, *ч.*; **ірокезка**, -и, *ж.*). Група індіанських племен у Північній Америці. // *жарт., зневажл., розм.* Недоумки, йолопи.

ІРОКЕ́ЗКА *див.* **ірокези.**

ІРОКЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ірокез, ірокезка.**

ІРОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **іронізувати.**

ІРОНІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Ставитися до кого-, чого-небудь з іронією; висміювати когось, щось, насміхатися, кепкувати з когось, чогось.

ІРО́НІМ, -а, *ч.* Слово, що виражає іронію.

ІРОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Пройнятий іронією; який виражає іронію; глузливий. 2. Стос. до іронії (у 2 знач.). *Іронічне вживання слів. Іронічна посмішка.*

ІРОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **іронічний.**

ІРОНІ́ЧНО. Присл. до **іронічний.**

ІРО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Прихована насмішка; глузування, кепкування, глум. ** **Іро́нія до́лі**, *книжн.* – про безглуздий випадок. 2. Стилістичний засіб, коли слову або звороту надається протилежного значення з метою глузування.

ІРПІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ірпінь.

ІРРАДІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *фіз.* Оптичне явище, сутність якого полягає в тому, що світлі фігури видаються на темному тлі більшими за їхні справжні розміри. 2. *фізіол.* Поширення процесу збудження або гальмування в центральній нервовій системі. 3. *мед.* Поширення відчуття болю за межі безпосередньо враженого місця або органа.

ІРРАДІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **іррадіюва́ти.**

ІРРАДІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до іррадіювання.

ІРРАДІЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **іррадіюва́ти.**

ІРРАДІЮВА́ТИ, -ює, *недок.*, *спец.* Поширюватися за межі безпосереднього джерела роздратування.

ІРРАЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у філософії, що заперечує об'єктивні закономірності буття й можливість його наукового пізнання.

ІРРАЦІОНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, прихильник ірраціоналізму.

ІРРАЦІОНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **ірраціоналіст.**

ІРРАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *філос.* Якого не можна збагнути розумом; незбагненний. 2. *мат.* Непорівнянний з одиницею та з будь-якою частиною її і який через те не може бути виражений ні цілим числом, ні дробом. ** **Ірраціона́льна фу́нкція** – алгебраїчна функція, в якій міститься дія добування кореня.

ІРРАЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. до **ірраціональний.**

ІРРЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **нереа́льний.**

ІРРЕА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **ірреальний.**

ІРРЕГУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **нерегулярний**; не підпорядкований певному порядку. *Іррегулярні війська.*

ІРРЕГУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **іррегулярний.**

ІРРЕДЕНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Політичний та суспільний рух в Італії в кінці 19 – на початку 20 ст. за приєднання до Італії прикордонних земель Австро-Угорщини з італійським населенням.

ІРРЕЛЕВА́НТНИЙ, -а, -е. 1. Який не має відношення до чогось; невідповідний; недоречний. 2. Зайвий, непотрібний. 3. Застарілий.

ІРРЕЛЕВА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **іррелева́нтний.**

ІРТИ́ШСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Іртиш.

ІРУКСО́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Мазь, що її застосовують при варикозних ранах, пролежнях, опіках, гангрені, відмороженнях тощо.

І́РХА, -и, *ж.*, *діал.* Замша.

ІРХО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Замшевий.

ІСИХА́ЗМ, -у, *ч.*, *філос.* Ідеологія пасивності і втечі від реального життя.

ІСІ́ДА, -и, **ІЗІ́ДА**, -и, *ж.*, *міф.* У давньоєгипетській міфології – богиня, уособлення подружньої вірності й материнства.

ІСКАЗА́ТИ, ІСКИДА́ТИ, ІСКИ́НУТИ, ІСКЛАДА́ТИ, ІСКЛИКА́ТИ *див.* **сказа́ти, ски́нути** і т. д.

І́СКОРКА, -и, *ж.* Зменш. до **іскра.**

І́СКРА, -и, *ж.* 1. Найдрібніша світна частинка тіла, що горить, жевріє. 2. *перен.* Блискуча цятка; блискітка. 3. *чого, перен., книжн.* Найменший, але яскравий вияв якого-небудь почуття, здібності тощо. 4. Короткочасний електричний розряд в газі. ** **Аж і́скри з оче́й посипались** – про запаморочення від болю (внаслідок удару по голові й т. ін.). **І́скра Бо́жа** – про чиє-небудь природне обдарування.

І́СКРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **іскрити.**

ІСКРИВИ́ТИСЯ *див.* **скривитися.**

ІСКРИ́НА, -и, *ж.* Одна іскра.

ІСКРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **іскрина.**

ІСКРИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який сяє іскрами (у 1, 2 знач.); блискучий. // Пінявий, пінистий, шумливий. 2. *перен.* Яскравий, виразистий.

ІСКРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **іскристий.**

ІСКРИ́СТО. Присл. до **іскристий.**

ІСКРИ́ТИ, -ить, *недок.* 1. Викидати, розсівати іскри (у 1 знач.). 2. Яскраво сяяти; виблискувати. 3. *спец.* Утворювати іскри за неповного контакту.

ІСКРИ́ТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Яскраво сяяти; виблискувати. // *чим.* Сяяти, блищати від якого-небудь почуття (про очі, погляд). 2. *перен.* Виявлятися яскраво, з особливою виразністю.

І́СКРИШ, -у, *ч.* Пірит, залізний колчедан.

І́СКРИШОВИЙ, -а, -е. Стос. до іскришу.

І́СКРІВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Один із засновників, співробітників та розповсюджувачів нелегальної ленінської газети "Іскра".

І́СКРІВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до газети "Іскра" та її прихильників.

ІСКРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **іскрити** та **іскритися.**

ІСКРОБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Стан об'єкта, за якого усунена можливість пожежі або вибуху від розрядів електрики.

ІСКРОБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до іскробезпеки.

ІСКРОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Стос. до електричної іскри. // Який під час роботи дає електричні розряди у вигляді іскор. *Іскровий телеграф.* ** **Іскрова́ ка́мера** – прилад для спостереження і реєстрації слідів (треків) заряджених частинок. **Іскрови́й розря́д** – самостійний електричний розряд у газі при високій напрузі.

ІСКРОВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **іскрогасник.**

ІСКРОГАСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який гасить іскри, призначений для цього.

ІСКРОГАСІ́ННЯ, -я, *с.* Гасіння іскор.

ІСКРОГА́СНИЙ, -а, -е. Признач. для гасіння іскор.

ІСКРОГА́СНИК, -а, *ч.* Пристрій для гасіння іскор.

ІСКРОЗАТРИ́МНИЙ, -а, -е. Який затримує іскри, призначений для цього.

ІСКРОЗАТРИ́МНИК, -а, *ч.* Пристрій для затримування іскор.

ІСКРОЗАТРИ́МУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **іскрозатримник.**

ІСКРОМЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який викидає іскри, іскриться. 2. Яскравий, виразистий.

ІСКРОМЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **іскрометний.**

ІСКРОНЕБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Стан об'єкта, за якого є можливість виникнення в об'єкті або на його поверхні розрядів електрики, здатних спричинити пожежу або вибух.

ІСКРОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення іскор.

ІСКРОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **іскроутворення.**

ІСКРОУТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **іскроутворення.**

ІСКРЯ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **іскристий.**

ІСКРЯНИ́Й, іскряна́, іскряне́, *рідко.* Те саме, що **іскристий.**

І́СКРЯНО, *рідко.* Присл. до **іскряний.**

ІСЛА́М, -у, *ч.* Магометанська релігія; мусульманство.

ІСЛАМЕ́Й, -я, *ч.* Народний танець кабардинців та адигейців, близький за ритмом до лезгинки.

ІСЛАМІ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійна система ісламу.

ІСЛАМІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник ісламу.

ІСЛАМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ісламізму.

ІСЛА́МСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ісламу.

ІСЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ісла́ндці** та Ісландія. *Ісландські саги.*

ІСЛА́НДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ісла́ндець**, -дця, *ч.*; **ісла́ндка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Ісландії.

ІСМАЇ́ЗМ, -у, *ч.* Мусульманське шиїтське сектантство, що виникло в арабському Халіфаті в середині 8 ст.

ІСМАЇ́ЛІТ, -а, *ч.* Прихильник, адепт ісмаїлізму.

ІСНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Буття; наявність кого-, чого-небудь у дійсності. 2. Життя, спосіб життя.

ІСНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Бути в дійсності; бути. 2. Бути живим; жити.

ІСНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **існува́ти 1.**

ІСПА́НЕЦЬ *див.* **іспанці.**

ІСПАНІ́ЗМ, -а, *ч.* Слово, зворот, запозичені з іспанської мови іншою мовою.

ІСПАНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець в галузі іспаністики.

ІСПАНІ́СТИКА, -и, *ж.* Комплексна наука, яка вивчає культуру, історію і побут народів Іспанії.

ІСПА́НКА[1] *див.* **іспанці.**

ІСПА́НКА[2], -и, *ж.* Надзвичайно тяжка форма грипу, що в 1918 – 1919 рр. охопила багато країн світу.

ІСПАНОМО́ВНИЙ, -а, -е. Що володіє іспанською мовою як рідною; який розмовляє, пише іспанською мовою.

ІСПА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **іспанці** та Іспанія. *Іспанська мова.*

ІСПА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **іспа́нець**, -нця, *ч.*; **іспа́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Іспанії.

І́СПИТ, -у, *ч.* 1. Перевірка знань з якого-небудь навчального предмета; екзамен. 2. Перевірка яких-небудь якостей, властивостей і т. ін. ** **Витри́мувати (ви́тримати) і́спит**, *перен.* – виявлятися добрим, придатним для чогось.

ІСПИТНИ́К, -а́, *ч.* Той, кого іспитують.

ІСПИТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **іспитува́ти.** // *у знач. ім.* **іспито́ваний**, -ного, *ч.* Той, кого іспитують.

ІСПИТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до іспиту.

ІСПИТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Проводити іспит; екзаменувати.

ІСПИТУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Складати іспит (у 1 знач.); екзаменуватися.

ІССИК-КУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Іссик-Куль.

ІСТЕ́БЛІШМЕНТ, -у, *ч.* 1. Структура та інститути влади; панівні, правлячі кола суспільства. 2. Високий рівень прибутків, стабільний стан у суспільстві, достаток.

ІСТЕ́РИК, -а, *ч.* Той, хто хворіє на істерію.

ІСТЕ́РИКА, -и, *ж.* Напад істерії.

ІСТЕРИФО́РМНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що схожий на істерію або окремі її прояви. ** **Істерифо́рмні ро́злади** – рухові, сенсорні і вегетативні розлади, що нагадують прояви істерії, але виникають при інших захворюваннях.

ІСТЕРИ́ЧКА, -и. Жін. до **істерик.**

ІСТЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до істерії. 2. Схильний до істерії; хворий на істерію. ** **Істери́чна дуга́**, *мед.* – напад загальних тонічних судом; при цьому тіло хворого вигинається дугою з опорою на потилицю та п'ятки. **Істери́чний на́пад** – напад, який виникає при істерії; проявляється падінням з наступними бурхливими виразними рухами та безладним криком, плачем та ін. **Істери́чний сон** – те саме, що **летаргія.**

ІСТЕРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **істеричний 3.**

ІСТЕРИ́ЧНО. Присл. до **істеричний 3.**

ІСТЕРІО́ЗИС, -у, *ч.*, *мед.* Відносно стійке підвищення збудливості, що виникає при тривалій тетанізації аферентного нерва.

ІСТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Функціональне нервово-психічне захворювання, що характеризується підвищеною емоційною збудженістю й супроводжується риданням, сміхом, криком, корчами, а також розладом чутливості, рухомої сфери й т. ін. 2. *з означ. і чого, перен.* Хворобливий інтерес, посилене прагнення до чого-небудь; гарячкова діяльність у якомусь напрямі.

ІСТЕРОЕПІЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Істерія, що проявляється нападами, які нагадують епілептичні.

ІСТЕРО́ЇД, -а, *ч.* Стан, що нагадує істерію, але не є проявом істерії.

ІСТЕРОКАТАЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Істеричний напад з каталептичною нерухомістю.

ІСТЕРОНЕВРАСТЕНІ́Я, -ї, *ж.* Невроз, що проявляється симптомами істерії і неврастенії.

І́СТИЙ, -а, -е, *заст.* Справжній, дійсний.

І́СТИК, -а, *ч.* Паличка з залізним наконечником для очищання лемеша або чересла в плузі від прилиплої землі та накрученої трави.

І́СТИНА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **пра́вда 1.** 2. *книжн.* Моральний ідеал, справедливість. 3. *філос.* Достовірне знання, що правильно відображає реальну дійсність у свідомості людей. 4. Положення, твердження, судження, перевірене практикою, досвідом. 5. У мовах програмування – одне з двох значень, які можуть приймати логічні змінні.

І́СТИННИЙ, -а, -е. 1. Який відповідає істині (у 1, 3 знач.); правильний, правдивий. 2. Дійсний, справжній, непідроблений.

І́СТИННІСТЬ, -ності, *ж*, *книжн.* Абстр. ім. до **істинний.**

І́СТИННО. Присл. до **істинний 2**; справді. ** **Істинно нейтра́льні части́нки**, *фіз.* – елементарні частинки (або системи з елементарних частинок), які тотожні своїм античастинкам (антисистемам).

ІСТИЧИ́ЛНО, -а, *с.* Держак істика.

ІСТМА́Т, -у, *ч.*, *розм.* Історичний матеріалізм.

ІСТМІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **Істмі́йські і́гри** – загальногрецькі змагання, які влаштовувалися на Корінфському перешийку (Істмі) навесні кожного другого й четвертого року олімпіади.

ІСТМОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Накладення хірургічних швів на ділянку перешийка матки.

ІСТМОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний перетин перешийка підковоподібної нирки.

І́СТМУС, -а, *ч.*, *мед.* Перешийок, перемичка.

ІСТОРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Діалектичний принцип вивчення та оцінки предметів і явищ у їх історичному розвитку. 2. Відтворення минулого в мистецтві; захоплення минулим.

ІСТО́РИК, -а, *ч.* Фахівець з історії (у 4 знач.).

ІСТО́РИКО-АРХЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з історією та археологією.

ІСТО́РИКО-КУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з історією та культурою.

ІСТО́РИКО-ЛІТЕРАТУ́РНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з історією та літературою.

ІСТО́РИКО-ПРАВОВИ́Й, -а, -е. Який пов'язаний з історією та правом.

ІСТО́РИКО-ФІЛОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з історією та філологією.

ІСТО́РИКО-ФІЛОСО́ФСЬКИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з історією та філософією.

ІСТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до історії (у 1 – 5 знач.). // Признач. для висвітлення питань історії (у 3, 4 знач.). *Історичний журнал.* // Признач. для підготовки істориків. *Історичний факультет.* // Признач. для зберігання й показу пам'яток історії. // Опертий на минуле. 2. Який існував у дійсності, відповідає реальній дійсності; невигаданий. 3. Важливий для історії, який увійшов в історію (у 4 знач.); знаменний. 4. Який висвітлює, відображає події з історії (у 4 знач.). // В основу змісту якого покладено факти, події з історії. *Історичні пісні.* 5. Який підходить до явищ із погляду їх виникнення та розвитку; який розглядає явища в зв'язку з конкретними умовами їх існування на різних етапах розвитку. // Який відображає, вивчає що-небудь у його послідовно-

му розвитку. ** **Історична психологія** – галузь психології, що вивчає розвиток психіки в суспільно-історичному аспекті. **Історичний матеріалізм** – частина марксизму, що вивчає найзагальніші закони й рушійні сили суспільного розвитку. 6. Пов'язаний з певним періодом розвитку суспільства; невічний, минущий. *Історична категорія.* 7. Який стосується того часу, від якого збереглися речові пам'ятки; прот. доісторичний. *Історична доба.*

ІСТОРИЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **історичний** 2. *Історичність описаної події.*

ІСТОРИЧНО, *присл.* 1. У процесі розвитку, зміни чого-небудь. 2. Будучи зумовленим історією (у 1, 2 знач.). 3. Спираючись на історію (у 1 – 3 знач.).

ІСТОРІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **історія** 6, 7.

ІСТОРІОГРАФ, -а, *ч.* 1. Фахівець з історіографії (у 1 знач.). 2. *заст.* Історик.

ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до історіографії.

ІСТОРІОГРАФІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука, що вивчає розвиток і нагромадження знань з історії суспільства, а також історичні джерела. 2. Сукупність історичних творів, що стосуються певного періоду або якої-небудь проблеми; історична бібліографія.

ІСТОРІОЛОГІЯ, -ї, *ж.* Теорія історії.

ІСТОРІОСОФІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає закони і принципи розвитку історичних подій; філософія історії.

ІСТОРІОСОФСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до історіософії.

ІСТОРІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Закономірний, послідовний розвиток дійсності; зміни в дійсності, у процесі життя. 2. *тільки одн.*, *чого.* Процес розвитку, зміна чого-небудь; події в процесі життя народу, його певної частини тощо. ** **Історія хвороби** – медичний документ про стан здоров'я хворого, що його заповнює лікар від початку лікування до його закінчення. 3. *тільки одн.* Сукупність фактів і подій, які належать до минулого. ** **Відійти в історію** – перестати існувати; зникнути. 4. *тільки одн.* Наука про загальний розвиток того чи іншого народу, країни або всього суспільства. 5. *тільки одн.* Наука, що вивчає процес розвитку, послідовні зміни якої-небудь галузі природи, культури, знання. *Історія літератури.* 6. Оповідання, розповідь про кого-, що-небудь. 7. *розм.* Подія, пригода, випадок і т. ін. // Події, факти тощо, пов'язані з ким-, чим-небудь.

ІСТОТА, -и, *ж.* Живий організм, людина, тварина. // *у сполуч. зі сл.* в с я, ц і л а *та присв. займ.* Сукупність усіх фізичних і душевних сил та властивостей людини. // *з означ.* Людина, тварина як носій якоїсь властивості, якості тощо.

ІСТОТНИЙ, -а, -е. 1. Який становить сутність або стосується сутності чого-небудь; дуже важливий, значний, вагомий. 2. *заст.* Дійсний, реальний, справжній.

ІСТОТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **істотний** 1. 2. *заст.* Дійсність, реальність, справжність.

ІСТОТНО. Присл. до **істотний** 1; суттєво, відчутно.

ІТАБІРИТ, -у, *ч.* Залізистий кварц.

ІТАЛІЄЦЬ *див.* **італійці.**

ІТАЛІЙКА *див.* **італійці.**

ІТАЛІЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **італійці** та Італія.

ІТАЛІЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **італієць**, -ійця, *ч.*; **італійка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Італії.

ІТАЛІКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **італік**, -а, *ч.*). Племена, що населяли Апеннінський півострів у першому тисячолітті до нашої ери.

ІТАЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Стародавньої Італії, італіків.

ІТЕЛЬМЕНИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ітельмен**, -а, *ч.*; **ітельменка**, -и, *ж.*). Північна народність, що живе на західному березі Камчатки; камчадали.

ІТЕЛЬМЕНКА *див.* **ітельмени.**

ІТЕЛЬМЕНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ітельменів.

ІТЕРАТИВНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який означає дію, що повторюється; багаторазовий, повторний.

ІТЕРАЦІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ітерації.

ІТЕРАЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *мат.* Повторне застосування математичної операції (зі зміненими даними) в розв'язанні обчислювальних задач, яке дає можливість поступово наблизитися до потрібного результату. 2. *мед.* Патологічне збудження, яке проявляється повторенням одного і того ж руху, слова, частини слова і т. ін. без помітного емоційного забарвлення цих дій.

ІТЕРБІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ітербій.**

ІТЕРБІЙ, -ю, *ч.* Yb. Належить до рідкісноземельних металів. Трапляється у багатьох мінералах, зокрема апатиті і мармурі.

ІТЕРОВАНИЙ, -а, -е, *мат.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ітерувати.**

ІТЕРОВНИЙ, -а, -е, *мат.* Якого можна ітерувати.

ІТЕРУВАННЯ, -я, *с.*, *мат.* Дія за знач. **ітерувати.**

ІТЕРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *мат.* Здійснювати ітерацію.

ІТИ (ЙТИ), іду (йду), ідеш (йдеш); *мин. ч.* ішов (йшов), ішла (йшла), ішло (йшло), ішли (йшли); *наказ. сп.* іди (йди); *недок.* 1. Ступаючи ногами, пересуватися, рухатися, змінюючи місце в просторі (про людину або тварин); Ірпот. с т о я т и, бігти. // Пересуватися кроками певним чином, у якийсь спосіб. // Пересуватися кроками, виконуючи певну роботу, завдання тощо. // Їхати, скакати верхи. 2. Рухатися в якомусь напрямі (про види транспорту та інші засоби пересування); їхати, плисти, летіти. // Пересуватися, їхати на якомусь із видів транспорту (про людей). // Пересуватися в небі (про небесні світила, хмари). // Тексти (про воду, хвилі й т. ін.). // Пливти, розходитися поверхнею води. // Переміщатися в певному напрямі (про електричний струм, різноманітні імпульси тощо). // Пересуватися під дією прикладеної сили. // Переходити, передаватися з рук у руки. // Пересилатися поштою, телеграфом (про листи, посилки тощо). // Проходити, пролізати в що-небудь, через щось або виходити, вилазити з чогось. 3. Виходити, вирушати в певному напрямі, до кого-небудь. // Вирушати куди-небудь у певну пору. // *з інфін.*, *по кого – що, до кого, до чого, на що і т. ін.* Виходити, вирушати куди-небудь із певною метою. // *перев. від кого – чого, звідки.* Залишати, покидати кого-, що-небудь; відходити, забиратися. // У формі наказ. сп. разом із дієсловами наказ. сп. підсилює спонукання до якої-небудь дії. ** **Іди (ідіть) [собі] геть (з очей, під три чорти** *і т. ін.*) – уживається як лайка, якою проганяють або проклинають когось. **Іди (ідіть) здоров (здорові, з Богом, в мирі)** – уживається під час прощання як побажання здоров'я, щастя, спокою. **Іти світ за очі** – вирушати в далеку дорогу, невідомо куди. 4. Наближатися до кого-, чого-небудь; надходити, під'їжджати. // Заходити до якогось приміщення. // *до кого.* Дозволяти комусь брати себе на руки (про маленьких дітей, малят тварин). ** **Все йде до рук** *кому* – комусь завжди щастить, усе вдається. 5. *перен.* Прямувати, рухатися, розвиватися в якомусь-небудь напрямі. 6. *перен.* Ставати, влаштовуватися, найматися кудись на роботу. // Вступати куди-небудь. // Ставати ким-небудь. // Ставати членом певного колективу, організації тощо. 7. *перев. з інфін.* Приступати до якої-небудь дії, праці. 8. *перен.* Діяти певним чином (перев. з обставинами способу дії). // *за чим і чим.* Діяти згідно з певними поглядами, принципами. // *на що.* Бути готовим до чого-небудь, здатним на щось; погоджуватися на щось. // Устигати в навчанні. 9. *за кого і без додатка.* Брати шлюб (про жінку); виходити заміж. 10. Бути призначеним, використовуватися для чого-небудь. // Надсилатися куди-небудь. // Надходити звідкись. // Передаватися, пересилатися для затвердження тощо (про плани, проекти, накази й т. ін.). // Витрачатися на кого-, що-небудь. 11. Продаватися, знаходити збут (про товари). *Іти з торгів.* 12. Виходити, виділятися з чого-небудь (про дим, тепло, запах тощо). // Чутися, розлягатися, лунати (про звук, голос тощо). // *перен.* Поширюватися, розходитися (про відомості, чутки, славу й т. ін.). 13. Тривати певний час; тягтися, продовжуватися. 14. Минати, проходити (про час та його відтинки). 15. Наставати, наближатися (про певний відтинок часу, період життя, розвитку, про якусь подію). // Насуватися (про щось страшне, лихе). // Наставати як наслідок певної дії, вчинку. 16. Відбуватися, бути в певному стані. // Виконуватися, здійснюватися. // Провадитися, точитися (про бесіду, розмову). // Виконуватися на сцені, демонструватися на екрані (про виставу, кінофільм і т. ін.). // Удаватися в процесі чого-небудь; виходити (у 13 знач.). // *безос.* // Мати ту чи іншу можливість розвиватися, рости й т. ін. 17. Падати зверху, литися (про дощ, сніг тощо). // Виливатися, просочуватися (про струмінь води, кров). 18. Бути розташованим певним чином; мати певний напрямок. // Вести, виходити кудись (про вікна, двері тощо). // Простягатися, тягтися (про шлях, колію й т. ін.). // Посідати певне місце в переліку, композиції твору тощо. 19. Брати початок; походити від чого-небудь; завдячувати своїм існуванням чомусь. 20. Кидатися на принаду, потрапляти в сіті, у пастку. 21. Даватися, видаватися постійно (про платню, подарунки тощо). // Нараховуватися (про суму грошей, проценти тощо). 22. *перев. із запереч.*, *розм.* Уживається в зворотах, що характеризують фізичний або психічний стан людини: сон не йде – не спиться, слова не йдуть – не хочеться говорити й т. ін. // *кому.* Не мати охоти, бажання їсти, пити що-небудь. ** **Не йде в голову** *що* – не запам'ятовується, не сприймається що-небудь. **Не йде в рот (горло)** *кому* – хтось не має апетиту. **Не йти з голови (думки)** *кому* – не забуватися, постійно турбувати когось. 23. Діяти, працювати (про механізми). 24. *за чим.* Наставати за чим-небудь, змінювати щось (перев. про однорідні поняття). // *за ким, перен.* Супроводжувати кого-небудь, слідувати за кимось. 25. *чим.* Робити хід у грі. *Іти конем. Іти сімкою.* 26. *у що.* Входити до складу чого-небудь. 27. *на що, рідко.* Перетворюватися в щось, ставати чимось. 28. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **личити** 1. // *безос.* 29. *на кого, розм.*, *рідко.* Призначатися комусь для взування, для вдягання. 30. *тільки 3 ос. одн.*, *безос.*, *розм.* Добре, згода. ** **Далі йти нікуди** – уживається для вираження обурення, розпачу, незадоволення станом речей, чиєюсь поведінкою тощо. **Іди та знай** – якби знати.

ІТИСЯ (ЙТИСЯ), ідеться (йдеться); *мин. ч.* ішлося (йшлося); *недок.*, *безос.* 1. *кому, чому.* Мати охоту, бажання, силу й т. ін. іти (перев. з обставинами способу дії). 2. *кому.* Певним чином відбуватися, здійснюватися, робитися. // Щастити комусь. 3. *до чого, на що.* Наближатися, підходити до певного моменту, періоду. // Наближатися до певного ступеня розвитку. 4. *кому, до кого – чого, рідко.* Те саме, що **личити** 1. ** **Коли на те йдеться** – якщо вже так.

ІТІНЕРАРІЙ, -ю, *ч.* Путівник-подорожник.

ІТРІАЛІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, різновид таленіту.

ІТРІЄВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **ітрій.**

ІТРІЄВМІСНИЙ, -а, -е. Такий, що містить Ітрій.

ІТРІЙ, -ю, *ч.* Y. Хімічний елемент, що належить до групи рідкісноземельних. Використовується в авіа- і ракетобудуванні.

ІТРОКАЛЬЦИТ, -у, *ч.* 1. Друга назва флюориту ітрієвого. 2. Друга назва апатиту ітрієвого.

ІТРООРТИТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – різновид ортиту, що містить до 8% ітрійоксиду.

ІТРОТАНТАЛІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; чорні або бурі кристали з напівметалічним або скляним блиском.

ІТРОТИТАНІТ, -у, *ч.* Моноклінний ортосилікат кальцію-титанілу, що містить понад 12% оксиду ітрію-церію.

ІТРОФЛЮОРИТ, -у, *ч.* Те саме, що **ітрокальцит** 1.

ІТРОЦЕРИТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; бурі, сірі або вишнево-червоні кристали.

ІЮДА (ЮДА), -и, *ч.* 1. За біблійною легендою – учень Ісуса Христа, який зрадив свого вчителя за тридцять срібляників. 2. *зневажл.*, *лайл.* Зрадник, запроданець.

ІУДАЇЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Оєврювання, або євреїзація, – поширення і нав'язування єврейських мов (іврит, ідиш), релігії, культури, традицій тощо.

ІУДАЇЗМ (ЮДАЇЗМ), -у, *ч.* Найбільш рання монотеїстична релігія, що виникла в I тис. до н. е. в Палестині. Поширена в основному серед євреїв.

ІУДАЇКА, ЮДАЇКА, -и, *ж.* Система священних єврейських символів, релігійних вірувань, морально-етичних та житейсько-звичаєвих законів і принципів, що ґрунтуються на Торі і Талмуді.

ІУДАЇСТИКА, ЮДАЇСТИКА, -и, *ж.* 1. Єврейзнавство. 2. Іудейське віровчення. 3. Іудаїзмознавство.

ІУДАЇСТСЬКИЙ (ЮДАЇСТСЬКИЙ), -а, -е. Стос. до іудаїзму, іудаїстики (юдаїзму, юдаїстики).

ІУДЕЇ (ЮДЕЇ), -ів, *мн.* (*одн.* **іудей, юдей**, -я, *ч.*; **іудейка, юдейка**, -и, *ж.*). Спершу – мешканці Іудеї, згодом – євреї.

ІУДЕЙ *див.* **іудеї.**

ІУДЕЙКА *див.* **іудеї.**

ІУДЕЙСТВО (ЮДЕЙСТВО), -а, *с.* 1. Іудейська (юдейська) релігія. 2. *збірн.* Іудеї (юдеї).

ІУДЕЙСЬКИЙ (ЮДЕЙСЬКИЙ), -а, -е. Прикм. до **іудеї** (юдеї), Іудея (Юдея) та **іудейство (юдейство).**

ІУДИН (ЮДИН), -а, -е: ** **іудине (юдине) плем'я (поріддя** *і т. ін.*), *лайл.*, *зневажл.* – про зрадників. **Іудин (юдин) поцілунок**, *зневажл.*: а) лицемірний, нещирий поцілунок; б) учинок людини, яка облесливістю приховує свою зраду.

ІФЗАНІТИ, -ів, *мн.* Група водонаповнених текучих аміаково-селітрових вибухових речовин.

ІФІГЕНІЯ, -ї, *ж.* У грецькій міфології дочка Агамемнона й Клітемнестри, що була жрицею Артеміди.

ІХНЕВМОН, -а, *ч.* Хижий ссавець роду мангустів.

ІХНОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження ходьби, а також форми ступні за її відбитками.

ІХОРОЗНИЙ, -а, -е. Гнильний; такий, що характеризується розкладом тканин.

ІХТІАНДР, -а, *ч.* Про людину, яка тривалий час знаходиться під водою з науковою, спортивною, виробничою і т. ін. метою; акванавт.

ІХТІЇЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **ботулізм.**

ІХТІОЗ, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання шкіри людини, за якого шкіра вкривається шершавими лусочками. ** **Абортивний іхтіоз** – іхтіоз, який характеризується сухістю, шорсткістю шкіри кінцівок, сідниць людини.

ІХТІОЗАВР, -а, *ч.* Вид вимерлого морського плазуна величезних розмірів.

ІХТІОЛ, -у, *ч.* Густа темно-бура лікарська речовина зі специфічним запахом, яку добувають, переробляючи сланці, багаті на залишки викопних риб.

ІХТІОЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **іхтіол.** *Іхтіолова мазь.*

ІХТІОЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з іхтіології.

ІХТІОЛОГІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до іхтіології.

ІХТІОЛОГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає будову тіла, спосіб життя, еволюційний розвиток і географічне поширення риб.

ІХТІОПЛАНКТОН, -у, *ч.* Планктон, яким годуються риби.

ІХТІОРНІС, -а, *ч.* Вимерлий зубатий птах.

ІХТІОСПОРИДІОЗ, -у, *ч.* Інфекційна хвороба риби, що характеризується розладом координації рухів.

ІХТІОСТЕГА, -и, *ж.* Найдавніший і найпримітивніший ряд вимерлих земноводних.

ІХТІОТОКСИКОЗ, -у, *ч.* Харчове отруєння в результаті вживання отруйних риб або неякісних рибних продуктів.

ІХТІОФАГ, -а, *ч.* 1. Риба-хижак, що пожирає інших риб. 2. Морський ссавець чи птах, що харчуються рибою.

ІХТІОФАУНА, -и, *ж.* Сукупність риб якого-небудь водоймища, зоогеографічної області, а також якого-небудь відрізка часу в історії Землі.

ІХТІОФТИРІОЗ, -у, *ч.* Інвазійна хвороба риби, що характеризується ураженням шкіри, плавців і зябер.

ІХТІОФТИРІУС, -у, *ч.* Одноклітинна тварина роду рівновійчастих інфузорій.

ІХТІОЦЕНТАВРИ, -ів, *мн.* Давньогрецькі міфічні божества з риб'ячим хвостом і кінським корпусом – різновид тритонів.

ІЦЕРІЯ, -ї, *ж.* Комаха ряду рівнокрилих сімейства гігантських червеців.

ІЧ, *част.*, *розм.* Уживається (найчастіше перед я к и й, я к), щоб звернути чию-небудь увагу на когось, щось, підсилити вираз; бач, дивись.

ІЧЙГИ, -ів, *мн.* Високі чоботи з м'якої шкіри або кольорового сап'яну, інколи з м'якою підошвою.
ІША́К, -а́, *ч.*, *розм.* Назва віслюка у тюркських народів.
ІША́Н, -а, *ч.* У мусульман – керівник дервішів, який живе разом із ними в монастирях або поблизу могил мусульманських святих.
ІША́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **іша́к**.
ІША́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *неперх.*, *розм.* Виконувати тяжку, невдячну роботу.
ІШАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **іша́к**.
ІШЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ішемії, викликаний нею. ** **Ішемі́чна хворо́ба се́рця** – захворювання серця, головним етіологічним фактором яких є атеросклероз вінцевих артерій; зменшення притоку артеріальної крові.
ІШЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Місцева недостатність кровообігу; зменшення чи припинення притоку артеріальної крові.
ІШІАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль по ходу сідничного нерва.
І́ШІАС, -у, *ч.*, *мед.* Запалення сідничого нерва.
ІШІАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до ішіасу.
ІШІОПА́Г, -а, *ч.* Близнюки, зрощені в ділянці промежини.
ІШІХА́РІ, *невідм.*, *ж.*, *спец.* Серія кольорових таблиць з точок, надрукованих у різних тонах таким чином, що послідовні цифри (букви, числа) видимі нормальними очима, але невидимі такими, що страждають на колірну сліпоту або колірну недостатність.
ІШРА́К, -у, *ч.* Вчення середньовічної мусульманської філософії 11 – 12 ст. про інтуїтивне збагнення істини через "осяяння" душі, звільнення від гніту матерії.
ІШТА́Р, -у, *ч.* У акадській міфології – богиня родючості та плотського кохання, війни та розбрату; астральне божество.
ІШУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Затримання сечі, неспроможність звільнення сечового міхура від сечі.
ІШХА́Н, -а, *ч.* Риба родини лососевих; поширена тільки в басейні о. Севан; промислова риба; севанська форель, гокчинська форель.
ІЩЕ́ *див.* **ще**.

Її

Ї, *невідм.*, *с.* Тринадцята літера українського алфавіту на позначення двох звуків: "й" + "і".

ЇДА́, -и́, *ж.* 1. Дія за знач. **їсти** 1. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **їжа** 1.

ЇДА́ЛО, -а, *с.*, *жарт.* Шлунок.

ЇДА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* 1. Кімната в хаті з обіднім столом, у якій їдять і п'ють. 2. Заклад громадського харчування.

ЇДА́ТИ, *тільки мин. ч.*, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.*, *рідко.* Багато разів їсти (у 1 знач.).

ЇДЕ́Н, їдна́, їдне́, *діал.* Один, одна, одне.

ЇДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **їсти**.

ЇДЕ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **їсти**.

ЇДЕ́ЦЬ, їдця́, *ч.* 1. Той, хто їсть. // *перев. з означ.*, *розм.* Той, хто любить добре поїсти. 2. Член сім'ї, що харчується разом з іншими її членами.

ЇДЖЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* 1. Дія за знач. **їсти** 1. 2. Їжа (у 1 знач.).

ЇДИНА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *зах.* Бути в добрих стосунках, товаришувати.

ЇДКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який хімічно руйнує, роз'їдає що-небудь. // Який спричиняє подразнення. 2. *перен.* Те саме, що **в'їдливий** 2; дошкульний, ущипливий.

ЇДКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **їдки́й**.

ЇДКО. Присл. до **їдки́й**.

ЇДКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи їдкий.

ЇДКУВА́ТО. Присл. до **їдкува́тий**.

ЇДЛО́, їдла́, *с.*, *діал.* Їжа (у 1 знач.).

ЇДО́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **їде́ць**.

ЇДО́М: ** **Їдо́м ї́сти** – безнастанно лаяти, ображати, мучити докорами.

ЇДУ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **їдки́й**.

ЇДЬ, -і, ж., *зах.* Отрута.

ЇДЬМА́: ** **Їдьма́ ї́сти** – те саме, що **їдо́м ї́сти** (*див.* **їдо́м**).

ЇЖА, -і, *ж.* 1. Те, що їдять і п'ють; харчі. ** **гру́ба ї́жа** (*див.* **гру́бий**). 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **їда́** 1.

ЇЖА́К, -а́, ч. 1. Невеличка тварина-ссавець, спина й боки якої вкриті твердими голками. ** **Морськи́й їжа́к** – морська безхребетна тварина типу голкошкірих. 2. *перен.*, *розм.* Про коротко підстрижене волосся, що стирчить. 3. *у знач. присл.* **їжако́м**, *розм.* Настовбурчено (про волосся, шерсть і т. ін.). 4. *військ.* Навхрест скріплені та обмотані колючим дротом колоди або рейки, що їх використовують проти ворожих танків і піхоти.

ЇЖАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **їжа́к** (у 1 знач.). // Притаманний цій тварині, пов'язаний безпосередньо з нею. *Їжакові голки.*

ЇЖА́К-РИ́БА, -и, *ж.* Риба родини двозубих ряду зрослощелепних.

ЇЖАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на голки їжака; настовбурчений. *Їжакувате волосся.*

ЇЖАКУВА́ТО. Присл. до **їжакува́тий**.

ЇЖАЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля їжака.

ЇЖА́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **їжа́к** 1.

ЇЖА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **їжитися** 2, 3.

ЇЖАЧИ́ХА, -и, *ж.* Самка їжака.

ЇЖА́ЧНИК, -у, *ч.* Рід багаторічних трав'янистих рослин чи напівкущів родини лободових.

ЇЖАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **їжа́к** 1 – 3.

ЇЖДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Привчений до їзди. *Їжджений кінь.* 2. По якому багато їздили; уїжджений, наїжджений.

ЇЖДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **їздити**.

ЇЖИТИСЯ, їжуся, їжишся, *недок.* 1. Підійматися вгору; стовбурчитися. 2. Підіймати сторч шерсть, пір'я й т. ін.; настовбурчуватися (про тварин, птахів). 3. *перен.*, *розм.* Те саме, що **бундю́читися**. 4. Те саме, що **ку́литися**; щулитися.

ЇЗДА́, -и́, *ж.* 1. Дія за знач. **їздити**. 2. У сполуч. з іменниками, які означають час, є мірою відстані.

ЇЗДЕ́ЦТВО, -а, *с.* Професія їздця (в цирку, на перегонах).

ЇЗДЕ́ЦЬ, -дця́, *ч.* 1. Той, хто їде верхи; верхівець, вершник (у 1 знач.). // Той, хто добре їздить верхи. 2. Фахівець, який тренує рисистих коней на іподромах, кінних заводах. 3. Дрібна комаха, личинки якої паразитують на тілі інших комах або їхніх личинок.

ЇЗДЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **їзде́ць** і **їзде́цтво**.

ЇЗДИТИ, їжджу, їздиш, *недок.* 1. Їхати (у 1 знач.) багато разів або в різних напрямках. 2. Бувати де-небудь, подорожувати, мандрувати, послуговуючись якимись засобами пересування. // Бувати в кого-небудь, відвідувати когось. ** **Їздити [ве́рхи] на** *кому*; **Їздити на** *чиєму* **горбо́ві (го́рбі)** – цілком підкорити когось своїй владі, використовувати в своїх інтересах.

ЇЗДИТИСЯ, їздиться, *недок.*, *безос.* Про умови, обставини тощо, за яких доводиться їздити.

ЇЗДКА, -и, *ж.*, *розм.* Один заїзд яким-небудь транспортом для перевезення вантажу або пасажирів.

ЇЗДОВИ́Й, -а́, -е. Признач. для їзди (у 1 знач.). *Їздові коні.* // *у знач. ім.* **їздови́й**, -во́го, *ч.* Той, хто доглядає за кіньми та їздить ними.

ЇЗДЯЧИ. Дієприсл. до **їздити**.

ЇЗИ́ТИ, їжу́, їзи́ш, *недок.*, *діал.* Перегороджувати річку для ловлі риби.

ЇЙ-БО́ГУ, ЇЙ-БО́, ЇЙБО-ПРИСІ́ЙБО (ЇЙ БО́ГУ – ПРИСЯГА́ЮСЯ БО́ГУ), *виг.* Уживається для потвердження чого-небудь, для запевнення в чомусь.

ЇЙ-ПРА́ВО, *виг.*, *рідко.* Те саме, що **їй-бо́гу**.

ЇМЕЛЬГА, -и, *ж.*, *діал.* Комиш із травою.

ЇСТВО́, -а́, *с.*, *заст.* Їжа (у 1 знач.).

ЇСТИ, їм, їси́, їсть; їмо́, їсте́, їдя́ть; *мин. ч.* їв, їла, їло; *наказ. сп.* їж; *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Споживати. // *розм.* Кусати, гризти, клювати (про комах, птахів і т. ін.). ** **Ду́рно хліб ї́сти** *чий*; **ї́сти чужи́й хліб** – жити на чиїх-небудь харчах, не працюючи; жити з праці інших. **Ї́сти немо́в не в се́бе** – їсти надміру, дуже багато. **Ї́сти про́сить (про́сять)**, *жарт.* – подертий, потребує лагодження (про взуття, одяг). **Ма́ло ка́ші їв (ї́ла, ї́ли)** *хто* – хтось не має життєвого досвіду; недосвідчений. 2. *неперех.* Те саме, що **харчува́тися** 1. 3. *перех.* Роз'ятрювати, роз'їдати (про дим, пилюку тощо). 4. *перех.*, *перен.* Завдавати болю, смутку; мучити. 5. *перех.*, *перен.*, *розм.* Весь час дорікати кому-небудь, ганити, сварити когось.

ЇСТИ́ВО, -а, *с.*, *діал.* Їжа, харч.

ЇСТИСЯ, їмся, їсися, їсться; їмо́ся, їсте́ся, їдя́ться; *мин. ч.* ївся, їлася, їлося; *наказ. сп.* їжся; *недок:* 1. *безос.* Хотітися їсти. // Добре, смачно споживатися. 2. *діал.* Гризтися. 3. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Дуже сваритися з кимось.

ЇСТІВНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна споживати. *Їстівні гриби.* // *у знач. ім.* **їстівне́**, -но́го, *с.* Їжа (у 1 знач.), пожива.

ЇСТІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Придатність до їжі.

ЇСТКИ, *незм.*, *дит.* Їсти.

ЇСТОВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *діал.* Хворобливий апетит.

ЇСТО́ВНЕ, -ого, *с.* Те саме, що **їстівне́**.

ЇСТО́ВНИЙ, -а, -е. Їстівний, поживний.

ЇСТОНЬКИ, *пестл.* Те саме, що **їсти** 1.

ЇСТОЧКИ, *пестл.* Те саме, що **їсти** 1.

ЇХАТИ, їду, їдеш; *наказ. сп.* їдь, їдьмо, їдьте; *недок.* 1. Рухатися, переміщатися в певному напрямку водою або суходолом за допомогою яких-небудь засобів пересування. 2. Вирушати куди-небудь; виїжджати, відправлятися.

ЇХАТИСЯ, їдеться, *недок.*, *безос.* Про певні умови, обставини їзди.

ЇХНІЙ, -я, -є, *займ. присв.* Належний їм.

Йй

Й[1], *невідм.*, *с.* Чотирнадцята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "й" (називається "йот").
Й[2] *див.* **і**[2].
Й[3] *див.* **і**[1].
ЙЕ́НА, -и, *ж.* Див. **іє́на**.
ЙЕ́РКІШ, -а, *ч.* Штучна мова, розроблена для спілкування з шимпанзе, яка складається з набору довільних символів, що замінюють слова чи поняття.
ЙМЕ́ННЯ *див.* **іме́ння**.
ЙМИ́ТИ, йму, ймеш; *мин. ч.* ймив, йми́ла; *недок.*, *перех.*, *зах.* Ловити.
ЙМОВІ́РНИЙ *див.* **імові́рний**.
ЙМОВІ́РНІСНИЙ *див.* **імові́рнісний**.
ЙМОВІ́РНІСТЬ *див.* **імові́рність**.
ЙМОВІ́РНО *див.* **імові́рно**.
ЙНЯ́ТИ, йму, ймеш; *мин. ч.* йняв, йняла́, -йняло́; *недок.*: ** **[не] йня́ти ві́ру [ві́ри]** (*див.* **ві́ра**[1]).
ЙНЯ́ТИСЯ, йме́ться; *мин. ч.* йняло́ся; *недок.*: ** **Ро́бота рук не йме́ться** – не працюється, не хочеться працювати комусь.
ЙО, *виг.*, *діал.* Уживається для вираження здивування; невже.
ЙОГ, -а, *ч.* Послідовник індійського релігійно-філософського вчення. *Індійські йоги.*
ЙО́ГА, -и, *ж.* 1. У філософських системах Стародавньої та середньовічної Індії – вчення про самопізнання і методи управління психікою і психофізіологією людини з метою звільнення від пут матеріального існування, що досягається методами морального і фізичного тренування. 2. Давньоіндійська філософська школа ідеалістичного напряму, за вченням якої людина може злити свою душу з Богом, досягти найвищого блага самопізнання, самозаглиблення, цілком звільнивши свою свідомість від впливів зовнішнього світу.
ЙОГАЧА́РИ, -ів, *мн.* Послідовники однієї з двох основних шкіл будизму – махаяни.
ЙО́ГІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до йогів, пов'язаний з їхнім ученням. *Йогівське вчення.*
ЙОГОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування хвороб і запобігання їм методами йоги.
ЙО́ГУРТ, -а, *ч.* Пастоподібний продукт, що виготовляється зі сквашеного особливим чином молока.
ЙОД, -у, *ч.* 1. Хімічний елемент, кристалічна речовина чорно-сірого кольору з металевим блиском, що його видобувають головним чином з морських водоростей. 2. Розчин цієї речовини у спирті для медичних потреб.
ЙОДАМІ́Д, -у, *ч.* Кристали, розчинні у воді і спирті; рентгеноконтрастний діагностичний засіб, бо добре вбирає Х-промені.
ЙОДАРГІРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, гексагональний аргентумйодид.
ЙОДА́Т, -у, *ч.* Речовина, що належить до групи хімічних сполук іоду, сіль йодатної кислоти.
ЙОДА́Т-ІО́Н, -а, *ч.* Однозарядний аніон, що містить атом Йоду і три оксигенові атоми.
ЙОДА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **йода́т**.
ЙОДАТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до йодатометрії.
ЙОДАТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод визначення деяких відновників мірничкуванням їх розчином йодату в присутності йодиду та крохмалю.
ЙОДДЕМЕРКУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Оброблений водним розчином йодойодиду або йодною спиртовою настоянкою для хімічного зв'язування металічної ртуті.
ЙОДДЕМЕРКУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Метод хімічного зв'язування (знешкодження) металічної ртуті обробкою її розчинами, що містять просту речовину йоду.
ЙОДЕМБОЛІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **йодоброміт**.
ЙОДЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал острівної будови, пурпурові зернисті виділення.
ЙОДИ́Д, -у, *ч.* Речовина, що належить до групи хімічних сполук йоду.
ЙОДИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **йоди́д**.
ЙОДИ́ЗМ, -у, *ч.* Хворобливий стан, який розвивається після введення в організм препаратів йоду у випадках їх передозування.
ЙОДИ́Л, -у, *ч.* Радикал з одним неспареним електроном або однозарядний катіон, що містить атом чотириковалентного Йоду.
ЙОДИНО́Л, -у, *ч.* Антисептичний препарат йоду, що його застосовують при трофічних і варикозних виразках, гнійних ранах та опіках тощо.
ЙО́ДИСТИЙ, -а, -е. Який містить йод. *Йодисті рослини. Йодистий натрій.*
ЙО́ДИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **йо́дистий**.
ЙОДИСТОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **йодоводне́вий**.
ЙОДИ́Т, -у, *ч.* Сіль йодитної кислоти.
ЙОДИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **йоди́т**.
ЙО́ДЛЕР, -у, **ЙОДЛЬ**, -я, *ч.* Жанр народної пісні альпійських горців; пісня з рефреном-вокалізом, який виконується зі специфічними переходами – стрибками з грудного регістру на фальцет у широких інтервалах і акордових звуках.
ЙОДЛЬ, -ю, *ч.* Див. **йо́длер**.
ЙО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **йод**. *Йодна настоянка.*
ЙОДНУВА́ТИЙ, -а, -е: ** **йоднува́та кислота́**: архаїчна назва йодатної кислоти – гідрогентриоксойодату.
ЙОДНУВА́ТИСТИЙ, -а, -е: ** **йоднува́тиста кислота́** – архаїчна назва гіпойодитної кислоти.
ЙОДОАЗИ́Д, -у, *ч.* Жовтуваті надзвичайно вибухові кристали.
ЙОДОАЛКІ́Л, -у, *ч.* Однойодозаміщене алкану; активний реагент у реакціях алкілування та йодоалкілування.
ЙОДОАЛКІЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **йодоалкілува́ти**.
ЙОДОАЛКІЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **йодоалкілува́ти**.
ЙОДОАЛКІЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Діяти йодоалкілами на солі слабких кислот для синтезу їхніх ефірів. 2. Діяти йодоалкілами на аміни для добування алкіламінів та четвертинних солей, зокрема поліметинових барвників.
ЙОДОАЛКІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **йодоалкі́л**.
ЙОДОАМІ́Д, -у, *ч.* Див. **йодамі́д**.
ЙОДОАНГІДРИ́Д, -у, *ч.* 1. Бінарна сполука елемента з Йодом або тринарна, що містить атоми Йоду та Оксигену. 2. Йодоацил, який гідролізує з утворенням карбонової та йодидної кислоти.
ЙОДОАНІЛІ́Н, -у, *ч.* Тверда сполука, що утворюється дією йоду на анілін.
ЙОДОАУРА́Т, -у, *ч.* Сіль із однозарядним комплексним аніоном.
ЙОДОБРО́МИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **йодобро́мний**. *Йодобромисті джерела.*
ЙОДОБРОМІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, до містить до 10% Йоду.
ЙОДОБРО́МНИЙ, -а, -е. Який містить йод і бром; насичений ними.
ЙОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Який містить йод; насичений йодом. *Йодоване молоко.*
ЙОДОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить йод.
ЙОДОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Сполука водню з йодом.
ЙОДОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **йодово́день**.
ЙОДОГІДРОГЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **йодово́день**.
ЙОДОДЕ́РМА, -и, *ж.* Токсикодермія, що розвивається внаслідок несприйнятливості препаратів йоду.
ЙОДОДЕФІЦИ́Т, -у, *ч.* Занизький вміст йоду у довкіллі і організмах.
ЙОДОЗАМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. У якому атом елемента, група атомів (радикал) або іон замінені на атом Йоду чи йодид-іон.
ЙОДОЗОБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Речовина, що повільно диспропорціонує на йодобензол та йодилобензол.
ЙОДОЗОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Сполука, у складі якої є йодозил-радикал, що містить атом Йоду і оксигеновий атом.
ЙОДОКИ́СЕНЬ, -сню, *ч.* Те саме, що **йодооксид**.
ЙОДОКО́МПЛЕКСИ, -ів, *мн.* Комплекси, у яких йодид-іони або молекули йоду сполучені донорно-акцепторними зв'язками із центральним атомом-комплексоутворювачем.
ЙОДОКРОХМА́ЛЬ, -ю, *ч.* Темно-синій клатрат – сполука втиснення молекул йоду у спіральну порожнину крохмалю.
ЙОДОКРОХМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **йодокрохма́ль**.
ЙОДОМЕТА́Н, -у, *ч.* Низькокипляча важка рідина, реакційноздатна сполука – активний метилювальний та йодометилювальний агент.
ЙОДОМЕТИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія йодного метилу на солі слабких кислот для добування метиламінів.
ЙОДОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до йодометрії.
ЙОДОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод кількісного аналізу, що ґрунтується на реакціях окиснення відновлення, основним реагентом яких є йод.
ЙОДОНА́Т, -у, *ч.* Лікарський препарат, який містить біля 3% йоду, антисептик.
ЙОДО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **йодо́ній**.
ЙОДО́НІЙ, -ю, *ч.* Продукт приєднання катіона Гідрогену до молекули йодогідрогену.
ЙОДООКСИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука Йоду з Оксигеном, у якій атоми останнього не з'єднані між собою.
ЙОДОПІРИ́Н, -у, *ч.* Антисептик, що його застосовують для комплексного лікування гнійних ран, знезараження та ін.
ЙОДОПСИ́Н, -у, *ч.* Зорові пігменти колбочок сітківки ока, які беруть участь у механізмі кольорового зору.
ЙОДОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Добування високочистих металів нагріванням забруднених із йодом у запаяній посудині.
ЙОДОФО́РМ -у, *ч.*, *фарм.* Дрібнозернистий порошок жовтого кольору з різким специфічним запахом, що використовується в медицині як антисептичний засіб.
ЙОДОФО́РМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **йодофо́рм**.
ЙОДПОХІ́ДНА, -ої, *ж.* Сполука, в якій іон, атом або група атомів (радикал) замінені на йодид-іон або атом йоду.
ЙОДТИРОЗИ́НИ, -ів, *мн.* Йодовані похідні амінокислоти тирозину.
ЙОДТИРОНІ́НИ, -ів, *мн.* Йодовані похідні амінокислоти тироніну.
ЙОДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до йодування.
ЙОДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Хімічний процес добування йодних сполук. 2. Спосіб масової профілактики ендемічного зоба за допомогою збагачення питної води та харчових продуктів сполуками йоду.
ЙОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати йодування.
ЙОДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **йодува́ти**.

ЙОЙ, *виг.* Уживається для вираження болю, страху або захоплення.

ЙÓЙКАННЯ, *-я, с.* Дія за знач. **йóйкати** та звуки, утворювані цією дією.

ЙÓЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Викрикувати "йой" від болю, страху тощо; охкати, стогнати.

ЙÓЙКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Йойкати.

ЙÓЙКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **йóйкати.**

ЙÓЙЛИК, -а, *ч.*, *зах.* Плаксій.

ЙОЛ, -а, *ч.* Невеликий човен.

ЙÓЛА, -и, *ж.* Вид шлюпки.

ЙОЛÓМ, -а, *ч.*, *діал.* Смушкова висока шапка з округленим верхом.

ЙОЛÓМКА, -и, *ж.*, *зах.* Наголовок (у 1 знач.).

ЙÓЛОП, -а, *ч.*, *зневажл.*, *лайл.* Те саме, що **дýрень** 1; бевзь, недотепа. ** **Йóлоп царя́ небéсного** – бовдур, телепень.

ЙÓМЕНИ, -ів, *мн.* Селяни у Англії 14 – 18 ст., які вели самостійне господарство на землі, що була їхнім спадковим держанням.

ЙÓН, -а, *ч.*, *фіз.*, *хім.* Див. **іóн.**

ЙОНІЗÝЮЧИЙ *див.* **іонізýючий.**

ЙÓНІКА *див.* **іóніка.**

ЙОНÍТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **йонíт**, -у, *ч.*). Речовини, здатні до обміну йонами, впливати на обмін йонів; йонообмінники.

ЙÓННИЙ, -а, -е, *фіз.*, *хім.* Прикм. до **йóн.** // Дія якого пов'язана з використанням йонів та електронів. *Йонні прилади.*

ЙОНООБМІН, -у, *ч.* Див. **іоноóбмін.**

ЙОНООБМІННИЙ, -а, -е. Стос. до **йоноóбміну**, до його здійснення. *Йонообмінні фільтри.*

ЙОР, -а, *ч.*, *заст.* Назва літери "ъ" старої російської абетки; єр.

ЙОРДА́НЕЦЬ *див.* **йорда́нці.**

ЙОРДА́НКА *див.* **йорда́нці.**

ЙОРДА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **йорда́нці** та Йорданія.

ЙОРДА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **йорда́нець**, -нця, *ч.*; **йорда́нка**, -и, *ж.*). Населення Йорданії.

ЙОРДА́НЬ, -і, *ж.*, *рел.* Ополонка, що її вирубують у кризі для освячення води під час свята Водохреще.

ЙОРЖ, -á, *ч.* 1. Дрібна прісноводна риба родини окуневих із колючими плавцями. 2. Щітка для чищення, миття лампового скла тощо. *Ручний йорж.*

ЙОРЖÉВИЙ, -а, -е. Прикм. до **йорж** 1. // Пригот. з йоржів.

ЙÓРЖИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **йорж.** 2. Чуб на голові, що стирчить догори.

ЙÓРЖИКОМ, *присл.* Коротко, так, що стирчить (про волосся).

ЙОРЖИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який стирчить догори (про волосся).

ЙОРКШИ́Р, -а, *ч.* Свиня йоркширської породи.

ЙОРКШИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Йоркшир.

ЙОРÝБА, *невідм.*, *мн.* (*одн.* **йорýба**, *ч.*). Народ, який мешкає в західній і південно-західній частині Нігерії; представники цього народу.

ЙОТ, -а, *ч.* Назва літери українського алфавіту на позначення звука "й".

ЙÓТА, -и, *ж.* 1. Літера грецького алфавіту (ι), яка позначає звук "і". 2. *перен.* Дуже маленька частина, мізерна доля чого-небудь; крихта. ** **Ні на йóту** – ніскільки, нітрохи.

ЙОТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Поява йота (й) перед голосним звуком. *Йотація голосних.*

ЙОТÓВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який вимовляється з йотом (й). *Йотовані звуки.*

ЙÓТОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **йот.** 2. Прикм. до **йóта.**

ЙОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **йотува́ти.**

ЙОТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Вимовляти з йотом (й).

ЙОТУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **йотува́ти.**

ЙÓУХІКО, *невідм.*, *ч.* Карельський і фінський 2 – 3-струнний смичковий музичний інструмент.

ЙТИ *див.* **іти́.**

ЙТИ́СЯ *див.* **іти́ся.**

Кк

К, *невідм., с.* П'ятнадцята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "к" (вимовляється "ка").

КАА́МА, -и, *ж.* Парнокопитна тварина сімейства порожнисторогих.

КААТИ́НГА, -и, *ж.* Рослинне угруповання з тропічних посухостійких дерев і чагарників.

КАБА́К[1], -а́, *ч., заст.* Шинок.

КАБА́К[2], -а́, *ч., діал.* Гарбуз.

КАБА́КА, -и, *ж., заст.* Нюхальний тютюн.

КАБАКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **каба́к**[2].

КАБАЛА́[1], -и́, *ж.* 1. У Київській Русі та Московській державі 14 – 18 ст. – боргове зобов'язання (з 16 ст. у письмовій формі), що призводило до особистої залежності боржника від позикодавця. 2. Особливий вид рабства на Русі в 14 – 16 ст. – довічна залежність, що поставала внаслідок боргового зобов'язання. 3. *перен.* Повна залежність; гніт, поневолення.

КАБАЛА́[2], -и́, *ж.* Те саме, що **кабалі́стика** 1.

КАБАЛЕ́ТА, -и, *ж., муз.* Невелика вокальна арія героїчного характеру.

КАБАЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.* Те саме, що **закабаля́ти**.

КАБАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Релігійне пояснення світу в середні віки за допомогою символічного тлумачення єврейських священних текстів, у яких словам і числам надавалося містичне значення. // *перен.* Про якісь знаки, числа й т. ін., що нібито мають магічну силу. 2. *перен.* Висновки, зроблені на основі випадкових ознак або штучно підібраних фактів; щось незрозуміле, заплутане.

КАБАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кабалістики.

КАБАЛЬЄ́РО, *невідм., ч.* 1. Лицар у середньовічній Іспанії. 2. Воїн-вершник, що споряджувався власним коштом. 3. В іспаномовних країнах – ввічливе звертання до чоловіків.

КАБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Прикм. до **кабала́** 1, 2. 2. *іст.* Який перебуває в кабалі (у 2, 3 знач.); підневільний, залежний, закріпачений. *Кабальні холопи.* 3. *перен.* Укладений на дуже невигідних умовах для одного з учасників. ** **каба́льна уго́да** – угода, яку особа уклала під впливом обману, загрози або внаслідок збігу несприятливих обставин на невигідних для себе умовах. **Каба́льні кни́ги**, *іст.* – рукописні книги, в які заносилися боргові зобов'язання.

КА́БАН, -а, *ч.* Спортивна пряма двобортна куртка з широкими лацканами та прорізними кишенями.

КАБА́Н, -а́, *ч.* 1. Самець свині (перев. кастрований). 2. Дика свиня; вепр.

КАБАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **каба́н**.

КАБАНИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **каба́н**.

КАБАНИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **каба́н**.

КАБАНКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Зовнішністю схожий на кабана; грубий, товстий.

КАБА́ННИК, -а, *ч., заст.* Той, хто торгує свинями. // Той, хто ріже свиней.

КАБА́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кабана, кабанника.

КАБАНЧА́, -а́ти, *с.* Порося-кабанець.

КАБА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **каба́н**.

КАБАНЮ́ГА, -и, *ч.* Збільш. до **каба́н**. *Годований кабанюга.*

КАБАНЯ́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо кабана.

КАБА́НЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **каба́н**. *Кабанячі ікла.*

КАБАРГА́, -и́, *ж.* Гірська безрога парнокопитна тварина родини оленячих, самець якої на животі має мускусну залозу.

КАБАРГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кабарга́**.

КАБАРДИ́НЕЦЬ *див.* **кабарди́нці**.

КАБАРДИ́НКА[1] *див.* **кабарди́нці**.

КАБАРДИ́НКА[2], -и, *ж.* 1. Народний чоловічий танець, поширений на Кавказі. 2. *заст.* У кавказців – смушева шапка з шестикутним верхом, оздоблена різними прикрасами.

КАБАРДИНО-БАЛКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Кабардино-Балкарії.

КАБАРДИНО-ЧЕРКЕ́СЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Кабардино-Черкесії. ** **Кабарди́но-черке́ська мо́ва** – мова кабардинців і черкесів; входить до абхазо-адигської групи іберійсько-кавказьких мов.

КАБАРДИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кабарди́нці** й Кабарда.

КАБАРДИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **кабарди́нець**, -нця, *ч.*; **кабарди́нка**, -и, *ж.*). Народ, що живе в Кабардино-Балкарії.

КАБАРЕ́, *невідм., с.* Невеликий ресторан з естрадою.

КАБА́Т, -у, *ч., заст.* Куртка.

КАБАТИ́РКА, -и, *ж., діал.* Табакерка.

КАБА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **каба́к**[1].

КАБАЧКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кабачо́к**[1]. *Кабачкове насіння.* // Пригот. із кабачків.

КАБАЧО́К[1], -чка́, *ч.* 1. Городня сланка рослина, кущова форма гарбуза з великими довгастими плодами. 2. Плід цієї рослини, що вживається як їжа.

КАБАЧО́К[2], -чка́, *ч., заст.* Зменш. до **каба́к**[1].

КАБЕЛЕВО́З, -а, *ч.* Транспортний засіб для перевезення кабелю.

КАБЕЛЕПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для піднімання кабелю.

КАБЕЛЕПІДНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кабелепідійма́льний**.

КАБЕЛЕУКЛАДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається прокладанням підземних і підводних кабелів.

КАБЕЛЕУКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Механізм для прокладання підземних і підводних кабелів.

КАБЕЛЕШУКА́Ч, -а́, *ч.* Електротехнічний пристрій для визначення траси і глибини залягання кабеля, місць його пошкодження.

КА́БЕЛЬ, -ю, *ч.* Електричний, телефонний і т. ін. дріт, уміщений у захисну оболонку. // Один або декілька паралельних дротів у загальній оболонці.

КА́БЕЛЬ-КРА́Н, -а, *ч.* Підіймальний кран, признач. для піднімання та переміщення вантажу над річками, ущелинами, проваллями тощо.

КА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́бель**. // Який виробляє кабель. *Кабельний завод. Кабельне телебачення.*

КА́БЕЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на кабельному заводі або прокладає кабель.

КА́БЕЛЬТОВ, -а, *ч.* Традиційна морська міра довжини, що дорівнює 0,1 морської милі, тобто 185,2 м.

КА́БЕЛЬТОВИЙ, -ого, *ч.* Те саме, що **ка́бельтов**.

КА́БЕЛЬ-ЩО́ГЛА, -и, *ж.* Елемент пускової системи стартового космічного комплексу.

КАБЕРНЕ́, *невідм.* 1. *ч.* Сорт винограду з темносиніми ароматними плодами. 2. *с.* Сорт червоного вина, виготовленого з цього винограду.

КАБЕСТА́Н, -а, *ч.* Лебідка з барабаном на вертикальному валу для піднімання вантажів, підтягування суден до причалів, витягання суднових якорів тощо.

КАБЕСТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кабеста́н**.

КАБЗА́, КАМЗА́, -и́, *ж., діал.* 1. Гроші. 2. Гаманець.

КАБИ́ЦЯ, -і, *ж.* Відкрита літня кухня (піч) у дворі або в садку. // Яма, де вміщують казан, під яким розкладають вогнище для варіння, топлення чого-небудь. // Казан, вмурований у піч.

КАБИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **каби́ця**.

КАБІ́ЛИ, -ів, *мн.* Берберський народ у гірських районах Північного Алжиру.

КАБІ́НА, -и, *ж.* Невеличке окреме закрите приміщення, будка чи кімнатка спеціального призначення (для пілота, пасажирів, телефонних розмов і т. ін.). *Автомобільна кабіна.*

КАБІНЕ́Т, -у, *ч.* 1. Кімната в будинку чи квартирі для занять, ділових розмов тощо. // Службове приміщення в установі, навчальному закладі, на підприємстві для директора чи іншого керівника. 2. *розм.* Комплект меблів для такої кімнати. 3. Спеціально обладнане приміщення в науково-дослідних, навчальних та ін. закладах і установах для занять тощо. 4. Спеціально обладнане лікарське приміщення. ** **лікува́льний кабіне́т** – приміщення в лікарні, поліклініці з необхідною медичною апаратурою тощо. 5. Уряд деяких країн, що складається з міністрів. *Коаліційний кабінет.* ** **кабіне́т мі́ністрів** – офіційна назва уряду в деяких країнах.

КАБІНЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **кабіне́т** 1.

КАБІНЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кабіне́т**. *Кабінетна криза.* // Признач. для кабінету. *Кабінетні меблі.* // Який виконується або відбувається в кабінеті. // Власт. кабінетові. *Кабінетна тиша.* 2. *перен.* Відірваний від життя, не зв'язаний із практикою. ** **"Кабіне́тний" ці́нний папі́р** – цінний папір у США з низьким ринковим оборотом.

КАБІНЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кабіне́тний** 2.

КАБІНЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **кабіне́тний** 1. *Кабінетовий стіл.*

КАБІНЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е, *іст.*: ** **кабіне́тський реєстра́тор**: у Російській імперії – цивільний чин 13-го класу. **Кабіне́тські зе́млі** – приватна власність імператора Росії, управлялись його Кабінетом.

КАБІ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **кабі́на**.

КАБІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кабі́на**.

КАБІ́РИ, -ів, *мн., міф.* Стародавні божества родючості, мореплавства й вогню.

КАБЛІО́Н, -у, *ч., зах.* Тріска.

КАБЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **каблува́ти**.

КАБЛОГРА́МА, -и, *ж., спец.* Телеграма, що передається підводним кабелем.

КАБЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **каблува́ти**.

КАБЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Передавати телеграму підводним кабелем.

КАБЛУ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **підбо́р**.

КАБЛУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каблу́к**. *Каблукова підківка.*

КАБЛУКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Дугоподібний.

КАБЛУ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **каблу́чка**.

КАБЛУ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Що-небудь зроблене, зв'язане у вигляді кільця, петлі. 2. Те саме, що **пе́рстень**.

КАБЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каблу́к**.

КАБЛУ́ЧНИК, -а, *ч.*, Робітник, який виготовляє каблуки, підбори.

КАБЛУ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **каблу́чник**.

КАБЛУЧО́К, -чка́, *ч., тех.* Архітектурна деталь.

КАБОТА́Ж, -у, *ч.* Пасажирське й товарне судноплавство, що здійснюється вздовж узбережжя між портами того самого моря або різних морів однієї держави.

КАБОТА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., розм.* Бути каботажником, плавати на каботажному судні.

КАБОТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кабота́ж**. *Каботажне судно.*

КАБОТА́ЖНИК, -а, *ч.* Моряк, що плаває на каботажному судні.

КАБОШО́Н, -а, *ч.* Опуклий, відшліфований з одного чи двох боків, але не огранений дорогоцінний камінь.
КАБРЕРИ́Т, -у, *ч.* Різновид мінералу анабергіту.
КАБРІОЛЕ́Т, -а, *ч.* 1. Легкий одноконний двоколісний візок з одним сидінням та без козлів. 2. Кузов легкового автомобіля з відкидним верхом.
КАБРІОЛЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **кабріоле́т**.
КАБУ́КІ, *невідм.*, *ч.* Один із видів японського класичного театру.
КАБУ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Житель Кабула.
КАБУ́ЛКА, -и, *ж.* Жителька Кабула.
КАБУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кабул.
КА́ВА[1], -и, *ж.* 1. Тропічне дерево, з насіння якого виготовляють ароматний тонізуючий напій; кавове дерево. 2. Насіння цього дерева чи порошок із цього насіння. 3. Тонізуючий напій, який отримують із зерен кави.
КА́ВА[2], -и, *ж.*, *діал.* Галка.
КА́ВА[3], -и, *ж.* Полінезійський п'янкий напій, що виготовляється з кореня дикого перцю.
КАВА́Л, -а, *ч.* Духовий музичний інструмент типу флейти.
КАВАЛЕ́Р, -а, *ч.* 1. Чоловік, який розважає жінку в товаристві, супроводить її під час прогулянки тощо. // Той, хто танцює в парі з жінкою. // Залицяльник. 2. *розм.* Те саме, що **па́рубок**. 3. *тільки* **кавале́р**. Той, кого нагороджено орденом.
КАВАЛЕРГА́РД -а, *ч.* У царській армії – солдат або офіцер спеціального полку гвардійської важкої кавалерії.
КАВАЛЕРГА́РДСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **кавалерга́рд**. *Кавалергардський мундир.*
КАВАЛЕРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто служить у кавалерії; кіннотник.
КАВАЛЕРИ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кавале́рія** і **кавалери́ст**.
КАВАЛЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Кінне військо; кіннота. ** **Легка́ кавале́рія** – кіннота з легко озброєних вояків на швидкохідних конях.
КАВАЛЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кава́ле́р**. // Власт. кавалерові (у 1 знач.).
КАВА́ЛОК, -лка, *ч.*, *розм.* Те саме, що **шмато́к**.
КАВА́ЛОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **кава́лок**.
КАВАЛЬЄ́Р, -у, *ч.*, *спец.* Насип уздовж рову, каналу або шляху.
КАВАЛЬКА́ДА, -и, *ж.* Вершники, що їдуть групою.
КАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Який стосується порожнистої вени.
КАВАСА́КІ, *невідм.*, *ч.* Дерев'яне моторно-парусне судно з малою осадкою.
КАВА́ТА, -и, *ж.*, *муз.* У 18 ст. – заключний розділ речитативу, який підводить його підсумок.
КАВАТИ́НА, -и, *ж.*, *муз.* 1. Невелика оперна арія, переважно лірико-оповідна за характером. 2. Невелика інструментальна п'єса з наспівною мелодією.
КАВДУ́Н, -а́, *ч.*, *заст.* Живіт, черево.
КА́ВЕР, -а, *ч.* Див. **ко́вер**.
КА́ВЕРЗА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Підступ, що його хто-небудь чинить, аби ускладнити, заплутати справу, зробити шкоду; інтрига. 2. Злий, підступний жарт, зла витівка.
КА́ВЕРЗНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який містить каверзу; заплутаний, складний. 2. Схильний чинити каверзу; підступний (про людину).
КА́ВЕРЗНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто робить каверзи.
КА́ВЕРЗНИЦЯ, -і. Жін. до **ка́верзник**.
КА́ВЕРЗНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **ка́верзний**. *Каверзність учинку.*
КА́ВЕРЗНО, *розм.* Присл. до **ка́верзний** 2.
КАВЕРЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **каверзува́ти**.
КАВЕРЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **вередува́ти**; коверзувати (у 1 знач.).
КА́ВЕРИНГ, -у, *ч.*, *фін.* 1. Викуп раніше проданих товарів і цінних паперів для припинення боргових зобов'язань за укладеними на певний термін угодами. 2. Купівля біржового товару, аналогічного раніше проданому, для запобігання штучному зниженню ціни на нього.
КАВЕ́РНА, -и, *ж.* 1. *мед.* Порожнина в живому органі, що виникає внаслідок руйнування його тканини в процесі хвороби. 2. *геол.* Порожнина в гірській породі.
КАВЕРНІ́Т, -у, *ч.* Запалення кавернозних тіл статевого члена.
КАВЕРНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження каверни після введення в неї контрастної речовини.
КАВЕРНО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.*, *геол.* Прикм. до **каве́рна**. // Печеристий; такий, що містить порожнини. *Кавернозний вапняк.*
КАВЕРНО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кавернóзний**.
КАВЕРНОЗОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження кавернозних тіл статевого члена або клітора після введення в них контрастної речовини.
КАВЕРНОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання діаметра бурової свердловини.
КАВЕРНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція розтину кавернозної порожнини.
КА́ВІД, -вода, *ч.*, *діал.* Рід, порода.
КАВІНТО́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при розладах мозкового кровотоку, захворюваннях очей, слухового нерва та ін.
КАВІТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кавітації; який утворюється, відбувається в процесі кавітації. *Кавітаційна ерозія.* // Який служить для вивчення, використання явища кавітації.
КАВІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Утворення в краплинній рухомій рідині порожнин, заповнених газом, парою або їх сумішшю. ** **Акусти́чна каві́та́ція** – кавітація, яка виникає під дією інтенсивної звукової хвилі.
КА́ВІЯ, -ї, *ж.* Морська свинка.
КАВКА́ЗЕЦЬ *див.* **кавка́зці**.
КАВКА́ЗКА *див.* **кавка́зці**.
КАВКА́ЗЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **кавка́зець**, -зця, *ч.*; **кавка́зка**, -и, *ж.*). Народи, що населяють Кавказ; уродженці Кавказу.
КАВКА́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кавка́зці** та Кавказ.
КА́ВКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ка́вкати**.
КА́ВКАТИ, -аю, -аєш *і* **КАВЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *розм.* Видавати звуки, схожі на "кав-кав". // Вищати, пищати. // Каркати.
КА́ВКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ка́вкати**. // *безос.*
КА́ВНИК, -а, *ч.* Посудина, у якій варять або подають каву. *Нікельований кавник.*
КА́ВНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **кавни́чка**.
КАВНИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Посудина для зберігання кави (у 2 знач.). 2. Млинок для кави (у 2 знач.).
КАВОВА́РКА, -и, *ж.* Апарат для приготування кави.
КА́ВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́ва**[1]. *Кавове дерево.* // Пригот. з кавою. // Який вирощує каву.
КАВОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження порожнистої вени після її контрастування.
КАВОМЛИНО́К, -нка́, *ч.* Те саме, що **кавомо́лка**.
КАВОМО́ЛКА, -и, *ж.* Апарат для розмелювання кавових зерен.
КАВОПУЛЬМОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **кавопульмона́льний анастомо́з**, *мед.* – сполучення між верхньою порожнистою веною і правою легеневою артерією; збільшує приток крові в мале коло кровообігу.
КАВСКНУ́ТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Померти.
КАВУ́Н, -а́, *ч.* 1. Баштанна сланка рослина з великими їстівними плодами. 2. Круглий соковитий плід цієї рослини.
КАВУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **каву́н**.
КАВУНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **кавуни́ка**.
КАВУНИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **каву́н**.
КАВУ́НКА, -и. Жін. до **каву́н**.
КАВУ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто торгує кавунами.
КАВУНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каву́н**. // Вигот. із кавунів.
КАВУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **каву́н**.
КАВУНЯ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **кавуно́вий**.
КАВУНЯ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *розм.* Кавуни.
КАВЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кавча́ти**.
КАВЧА́ТИ *див.* **ка́вкати**.
КАВ'Я́Р, -у, *ч.*, *заст.* Ікра (у 1 знач.).
КАВ'Я́РНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ка́вник**.
КАВ'Я́РНЯ, -і, *ж.* Невеликий ресторан, де подають відвідувачам каву, чай, закуски тощо; кафе.
КАГА́Л, -у, *ч.* 1. У Польщі в 16 – 19 ст. – єврейське громадське самоуправління й сама єврейська громада. 2. *перен.*, *розм.* Галаслива юрба; зборище. 3. *перен.*, *розм.* Гамір, безладдя, розгардіяш.
КАГАЛА́, -и́, *ж.* Те саме, що **кага́л** 2.
КАГА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **кага́л** 1.
КАГА́Н, -а, *ч.* У стародавніх тюрків – найвищий титул ватажка племені; від середини 6 ст. – титул голови держави в тюркських народів, а також особа, що мала цей титул.
КАГАНА́Т, -у, *ч.* Держава в тюркських народів від середини 6 ст., на чолі якої стояв каган.
КАГАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Невеличкий світильник, що складається з ґнота й посуду, до якого наливається олія, лій чи гас. 2. *заст.*, *жарт.* Велика чарка.
КАГАНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каганéць**.
КАГАНЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **каганцюва́ти**.
КАГАНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. Світити, освітлювати, присвічувати каганцем. 2. *заст.* Учителювати, нести людям знання.
КАГА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **каганéць** 1.
КАГА́Т, -у, *ч.*, *с. г.* Купа городини (картоплі, буряків і т. ін.), відповідно укладена й покрита соломою, землею тощо для тривалого зберігання.
КАГА́ТНИЙ, -а, -е, *с. г.* Прикм. до **кага́т**.
КАГА́ТНИК, -а, *ч.*, *с. г.* Той, хто укладає городину в кагати й доглядає за нею.
КАГА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **кага́тник**.
КАГАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **кагатува́ти**.
КАГАТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **кагатува́ти**.
КАГАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *с. г.* Складати городину в кагати.
КАГЛА́, ка́глі, *ж.* Отвір у димоході (до стелі), якого затуляють для збереження тепла тощо.
КАГЛЯ́НКА, -и, *ж.* Те, чим затуляють каглу.
КАГЛЯНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каглянка**.
КАГЛЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **каглянка**.
КАГО́Р, -у, *ч.* Сорт червоного десертного вина.
КА́ГОУ ХОЗЕ́, *незм.*, *мн.* Вид штанів у стилі робочого одягу з великими кишенями.
КА́ГУ, *невідм.*, *ч.* Птах ряду журавлеподібних.
КАГУА́Н, -а, *ч.* Ссавець ряду шерстокрилів.
КАГУЛЯ́Р, -а, *ч.* Член французької фашистсько-терористичної організації у 30-х рр. 20 ст.
КАДАВЕРИ́Н, -у, *ч.* Пентаметилендіамін; утворюється при розкладі трупа.
КАДА́НС, -у, *ч.* Мелодичний або гармонічний зворот (послідовність акордів), який завершує музичний твір, його частину або окрему побудову (речення, період) і встановлює певну тональність.
КАДА́НСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **када́нс**.
КАДАНСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *муз.* Дія за знач. **кадансува́ти**.
КАДАНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *муз.* Грати каданс.
КАДАНСУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *муз.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **кадансува́ти**.
КАДА́СТР, -у, *ч.*, *спец.* 1. Опис чого-небудь, зведення відомостей про щось. *Земельний кадастр.* 2. Список осіб, які підлягають оподаткуванню.
КАДА́СТРОВИЙ, -а, -е. Стос. до кадастру. ** **Када́строві зйо́мки** – вивчення необхідних топографічних елементів місцевості щодо пунктів геодезичної мережі і нанесення їх на планшет для створення карт, що служать основою для різних кадастрів.
КАДЕБІ́СТ, -а, *ч.*, *розм.* В СРСР – працівник служби безпеки (спочатку – Комітету державної безпеки).
КАДЕБІ́СТКА, -и, *розм.* Жін. до **кадебі́ст**.
КАДЕБІ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *розм.*. Стос. до Кабінету державної безпеки, кадебіста, кадебістки.
КАДЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каде́нція**.
КАДЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Вставка імпровізаційного характеру, що входить до складу музичного твору (перев. концерту) й виконується віртуозно без супроводу. 2. Те саме, що **када́нс**.
КАДЕ́Т[1], -а, *ч.* У дореволюційній Росії – вихованець кадетського корпусу.
КАДЕ́Т[2], -а, *ч.* Член конституційно-демократичної партії в Росії, що сформувалася в 1905 р.
КАДЕ́Т-БІЛОЕМІГРА́НТ, каде́та-білоемігра́нта, *ч.*, *іст.* 1. Вихованець кадетського корпусу, який емігрував. 2. Член конституційно-демократичної партії, що емігрував.
КАДЕ́ТСЬКИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **каде́т**[1]. *Кадетська форма. Кадетський корпус.*
КАДЕ́ТСЬКИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **каде́т**[2].
КАДИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **Ада́мове я́блуко** (*див.* **ада́мів**); борлак.
КАДИ́ЛО, -а, *с.* 1. Металевий посуд на довгих ланцюжках із прорізною накривкою для куріння ладаном під час відправи православного й католицького релігійного культу. 2. Однорічна трав'яниста рослина, квітки якої розкриваються вночі й сильно, приємно пахнуть.
КАДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е Прикм. до **кадило 1**.
КАДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто кадить кадилом 2. *перен.*, *ірон.* Той, хто надмірно вихваляє кого-, що-небудь.
КАДИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **кадило 1**.
КАДИ́ТИ, каджу́, кади́ш, *недок.* 1. Махаючи кадилом (кадильницею) під час церковного обряду, курити ладаном або іншими пахучими речовинами. 2. *перен.*, *розм.* Випускати, виділяти дим або чад, запах; курити.
КАДИ́ТИСЯ, -ди́ться, *недок.* Пас. до **кади́ти**.
КА́ДІ, *невідм.*, *ч.* Духовна особа в мусульман, яка здійснює судочинство на основі мусульманського права (шаріату) і місцевого звичаєвого права (адату).
КА́ДІБ, -доба, **КА́ДІВБ**, -довба, *рідко* **КА́ДУБ**, -а, *ч.* Велика діжка.
КА́ДІБЕЦЬ, ка́дібця́, *ч.* Зменш. до **ка́діб**. *Кадібець з медом.*
КА́ДІБОК, -бка, *ч.* Зменш. до **ка́діб**.
КА́ДІВБ, -довба, *ч.*, *діал.* Те саме, що **ка́діб** і **ка́дуб**.
КАДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кадити**.
КАДМА́Т, -у, *ч.* Сіль, у якій Кадмій входить до склад аніона.
КАДМІ́Д, -у, *ч.* Металід кадмію з хімічно активнішим за нього металом.
КА́ДМІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́дмій**.
КАДМІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. До складу якого входить кадмій.
КА́ДМІЄВО-НІ́КЕЛЕВИЙ, -а, -е. Який містить у своєму складі кадмій і нікель.
КА́ДМІЙ, -ю, *ч.* Cd. Хімічний елемент, сріблясто-білий м'який метал; застосовується для антикорозійних покриттів на метали.
КАДМІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Поверхня якого вкрита щільною плівкою металевого кадмію.
КАДМІЙОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. У молекулі якого органічні радикали сполучені з Кадмієм хімічними зв'язками Кадмій – Карбон.
КАДМІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Нанесення на поверхню металевих виробів шару кадмію.
КАДМІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Здійснювати кадміювання.
КА́ДОВБИНА, -и, *ж.*, *діал.* Невеличка ополонка.
КАДР[1], -у, *ч.* 1. Окремий знімок на кіно- та фотоплівці. // Окрема сцена або епізод із кінофільму. ** **за ка́дром (бу́ти, залиша́тися і т. ін.)**: а) за межами того, що безпосередньо зображається в кіно-, телефільмі, телепередачі; б) (*перен.*) за межами розповіді, зображення. 2. У системах передачі інформації – одиничне повідомлення або пакет, які передаються по інформаційному каналу. 3. *розм.* Про людину, що привертає увагу зовнішнім виглядом.
КАДР[2], -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **кадрови́к**.
КА́ДРИ, -ів, *мн.* 1. Основний склад працівників якої-небудь організації, підприємства, установи тощо. *Відділ кадрів.* 2. Постійний склад військових частин, що не демобілізується в мирний час. *Служба в кадрах.*
КА́ДРИК, -а, *ч.* Зменш. до **кадр**[1].
КАДРИ́ЛЬ, -і, *ж.* Танець, що його виконують пари, які стоять одна проти одної. // Музика до цього танцю. *Звуки кадрилі.*
КАДРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кадри́ль**. *Кадрильна мелодія. Кадрильна фігура.*
КАДРО́ВАНИЙ, -а, -е. Який має низку вакантних штатних одиниць і є недоукомплектованим. *Кадрований полк.*
КА́ДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до кадри. ** **Ка́дрова а́рмія; ка́дрові війська́** – постійна регулярна армія або війська, що мають у мирний час неповний склад офіцерів і сержантів (кадри) для навчання

щорічного призову рядових солдат.

КАДРОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Кадровий працівник якого-небудь підприємства, установи, організації тощо. 2. Військовослужбовець кадрових військ. 3. *розм.* Співробітник відділу кадрів підприємства, установи.

КАДРОПРОЕ́КТОР, -а, *ч.* Прилад для демонстрації діапозитивів і діафільмів.

КАДРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для кадрування.

КАДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кадрува́ти**.

КАДРУВА́ТИ, -ру́ю, -ру́єш, *недок. і док., перех., спец.* 1. Під час друкування з фотоплівки композиційно відбирати потрібну частину зображення, прибираючи зайве. 2. Виділяти на поверхні візуалізації фрагмент зображення. 3. У системах обробки інформації – виділяти з неперервного потоку бітів окремі їх групи, що є кодом одного чи кількох символів.

КАДУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який відноситься до хвостової частини або до структури, яка має форму хвоста. 2. Розташований внизу, у нижніх відділах.

КА́ДУБ *див.* **ка́діб**.

КАДУ́К, -а́, *ч., діал.* 1. Падуча хвороба. 2. Чорт, диявол.

КАДУКЕ́Й, -я, *ч., міф.* У греків та римлян – жезл оповісників волі богів, атрибут Гермеса.

КАДУЦЕ́Й, -я, *ч.* Символ медицини – магічний жезл, обвитий двома гадюками.

КАЖА́Н, -а́, *ч.* Нічний ссавець із широкими крилами, утвореними перетинками між довгими пальцями ніг.

КАЖАНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кажа́н**.

КАЖАНО́К, -нка́, *ч.* Зменш. до **кажа́н**.

КАЖЕ́М, -у, *ч., фін.* Зростання ринкової вартості акцій порівняно з їхньою номінальною ціною.

КА́ЖУЧИ. Дієприсл. до **каза́ти**.

КАЗ, -у, *ч., розм.* Те саме, що **сказ** 1.

КАЗА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Амвон.

КАЗА́Н, -а́, *ч.* 1. Металева, перев. округлої форми посудина (з відкритою верхньою частиною) для варіння їжі, кип'ятіння води тощо; котел, чавун. 2. *перен., жарт.* Про голову людини.

КАЗАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **каза́н**.

КА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **каза́ти**. // *у знач. ім.* **ка́зане**, -ного, *с.* Те, про що йде мова. // **ка́зано**, *безос. присудк. сл.*

КАЗАНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **казано́к**.

КАЗА́ННЯ, -я, *с.* Повчальна промова в церкві; проповідь.

КАЗАНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каза́н** 1, 3. *Казановий цех.* // Признач. для виготовлення казанів (у 1, 3 знач.). *Казановий метал.*

КАЗАНО́К, -нка́, *ч.* 1. Зменш. до **каза́н** 1, 2. 2. Невелика металева посудина з дужкою та глибокою накривкою, у якій варять страву в польових умовах або з якої їдять.

КАЗАНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на казан; такий, як казан. *Казаноподібна голова.*

КАЗАНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **казаноподі́бний**.

КАЗАНОПРОМИВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для промивання казанів.

КАЗАНО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **казано́к**.

КАЗА́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **каза́нська сирота́** – про людину, яка вдає з себе нещасну, скривджену, щоб розжалити когось.

КАЗА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **казано́к**.

КАЗА́НЬ, -і, *ж., церк., рідко.* Те саме, що **каза́ння**.

КАЗАНЯ́Р, -а́, *ч.* 1. Той, хто робить казани (у 1, 3 знач.) або лагодить їх. 2. Робітник, який обслуговує парові казани.

КАЗАНЯ́РНЯ, -і, *ж.* Те саме, що й **каза́нна**.

КАЗА́РКА[1], **КОЗА́РКА**, -и, *ж.* Жучок родини довгоносиків; завдає шкоди плодам фруктових садів.

КАЗА́РКА[2], -и, *ж.* Водоплавний дикий птах родини качиних.

КАЗА́РМА, -и, *ж.* Спеціальна будівля для розміщення військової частини. // *заст.* Житлове приміщення для робітників при заводах, фабриках і т. ін.

КАЗА́РМЕНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каза́рма**. // Який відбувається в казармі. // *перен.* Власт. казармі; суворий.

КАЗА́РМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каза́рма**.

КАЗА́ТИ, кажу́, ка́жеш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Передавати словами (думки, почуття тощо); висловлювати, говорити (у 2 знач.). // Розповідати що-небудь. // *3 ос. мн.* Ходять чутки, поголоски; розповідають. ** **До сло́ва ка́жучи**, *у знач. вставн. сл.* – до речі, у зв'язку зі сказаним. **Пра́вду ка́жучи**, *у знач. вставн. сл.* – уживається на потвердження правдивості сказаного; по суті. **Як [то] ка́жуть**, *у знач. вставн. сл.* – як прийнято говорити. **Ні́чого й каза́ти** – не можна заперечувати. **Що й каза́ти** – само собою розуміється; звісно. **Що не кажи́ (не кажі́ть)** – безперечно; звичайно. 2. Наказувати комусь робити що-небудь. 3. *перен.* Свідчити про що-небудь.

КАЗА́ТИСЯ, ка́жеться, *недок., безос.* 1. Те саме, що **говори́тися** 1; мовитися. 2. Те саме, що **оповіда́тися**; розповідатися.

КАЗА́ХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **каза́х**, -а, *ч.*; **каза́шка**, -и, *ж.*). Народ, що становить корінне населення Казахстану; представники цього народу.

КАЗАХСТА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Житель Казахстану.

КАЗАХСТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Казахстан.

КАЗА́ХСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **каза́хи**.

КАЗА́ШКА *див.* **каза́хи**.

КАЗЕЇ́Н, -у, *ч.* Білкова клейка речовина, що утворюється під час зсідання (вурдження) молока.

КАЗЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **казеї́н**. // Який містить казеїн. *Казеїновий клей. Казеїнові фарби.*

КАЗЕМА́Т, -у, *ч.* 1. *військ.* Оборонна споруда, збудована на поверхні землі або під землею для захисту від снарядів та авіабомб дрібного й середнього калібру. 2. *військ., мор.* Броньоване приміщення на кораблі для гармати середнього калібру. 3. У дореволюційній Росії – одиночна камера для ув'язнення у фортеці, цитаделі.

КАЗЕМА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **казема́т**. *Казематні мури.*

КАЗЕ́НКА, -и, *ж.* 1. *заст., розм.* Державна винна крамниця. // Горілка, яку продавали в цій крамниці. 2. *діал.* Місце ув'язнення.

КАЗЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Належний казні (у 1 знач.); державний. // Який є власністю держави й видається комусь для тимчасового користування. 2. *перен.* Бюрократичний, формальний. // *зневажл.* Позбавлений оригінальності, яскравості; невиразний, шаблонний.

КАЗЕ́ННИК, -а, *ч., розм.* Казенна частина рушниці – задня потовщена частина ствола.

КАЗЕННОКО́ШТНИЙ, -а, -е. Стос. до казенних коштів.

КАЗЕ́НЩИНА, -и, *ж., зневажл.* Бюрократичний, формальний підхід до чогось; формалізм.

КАЗЕО́ЗНИЙ, -а, -е. Сирнистий, схожий на сир.

КАЗИНО́, *невідм., с.* Гральний будинок з рестораном.

КА́ЗИНС, -а, *ч.* Розважальний заклад з естрадою, рестораном на курортах; гральний дім.

КАЗИСКЕ́Р, -а, *ч.* Державний службовець з фінансів у Кримському ханстві.

КАЗИ́ТИСЯ, кажу́ся, ка́зишся, *недок.* 1. Впадати в лють; скаженіти, шаленіти, біситися. 2. *розм.* Пустувати, жирувати (у 1 знач.). ** **Кази́тися з жиру** – коверзувати, дуріти з розкошів.

КА́ЗІ, *невідм., ч.* Те саме, що **ка́ді**.

КАЗІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кази́тися**.

КА́ЗКА, -и, *ж.* 1. Розповідний народно-поетичний або писемно-літературний твір про вигадані події, вигаданих осіб, іноді за участю фантастичних сил. 2. *розм.* Те, що не відповідає дійсності; вигадка, байка.

КАЗКА́Р, -а́, *ч.* Той, хто створює або розповідає казки (у 1 знач.).

КАЗКА́РКА, -и. Жін. до **казка́р**.

КАЗКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ка́зка 1**; пов'язаний з казками. // Згадуваний у казках. // Надзвичайний, дивний, таємничий. 2. Дуже великий, надзвичайний.

КАЗКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **казко́вий 1**.

КАЗКО́ВО. Присл. до **казко́вий**.

КАЗКО́ВО-ПОЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Поетичний у жанрі казки. 2. Надзвичайно поетичний, у формі поетичного твору незвичайної краси.

КАЗКОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Фахівець з казкознавства. 2. Людина, яка знає багато казок.

КАЗКОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про казки.

КАЗНА́, -и́, *ж., заст.* 1. Державна скарбниця. 2. *розм.* Гроші. 3. *розм.* Те саме, що **казе́нник**.

КА́ЗНА-ДЕ, *присл., розм.* Невідомо де.

КА́ЗНА-ЗВІ́ДКИ, *присл., розм.* Невідомо звідки.

КА́ЗНА-КОЛИ́, *присл., розм.* Невідомо коли.

КА́ЗНА-КУДИ́, *присл., розм.* Невідомо куди.

КА́ЗНА-ХТО, ка́зна-кого́, *займ. неознач., розм.* Невідомо хто.

КАЗНАЧЕ́ЙСТВО, -а, *ч.* Державний фінансовий орган, що відає касовим виконанням державного бюджету.

КАЗНАЧЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **казначе́йство**. ** **Казначе́йська емі́сія** – випуск в обіг казначейських білетів та державних цінних паперів, що здійснюється для покриття бюджетного дефіциту. **Казначе́йські біле́ти** – паперові гроші, що випускаються казначейством. **Казначе́йські бо́ни** – цінні папери, що їх випускають на термін від 5 до 25 років, зазвичай на пред'явника, рідше – іменні. **Казначе́йські ве́кселі** – цінні папери, що їх випускає держава для покриття бюджетних витрат. **Казначе́йські зобов'я́зання** – цінні папери, що їх випускають у бездокументарній формі на основі договорів з уповноваженими депозитаріями. **Казначе́йські но́ти** – паперові гроші, що їх випускають спеціальні державні фінансові органи або міністерство фінансів у порядку казначейської емісії. **Казначе́йські опера́ції** – операції, пов'язані з інструментами, які використовуються комерційним банком для розміщення надлишків своїх грошових коштів та власного рефінансування.

КА́ЗНА-ЩО, ка́зна-чого́, *займ. неознач., розм.* Невідомо що; дурниця.

КА́ЗНА-ЯК, *присл., розм.* Абияк; погано.

КА́ЗНА-ЯКИ́Й, -а, -е, *займ. неознач., розм.* Абиякий; поганий.

КАЗНОЗАРЯ́ДНИЙ, -а, -е, *мисл.* Який заряджається з казни (у 3 знач.). ** **Казнозаря́дна рушни́ця** – рушниця центрального бою, що заряджається патронами з казни.

КАЗНОКРА́Д, -а, *ч., заст.* Службовець, який обкрадає казну (у 1 знач.), привласнює державні кошти.

КАЗНОКРА́ДСТВО, -а, *с., заст.* Обкрадання казни (у 1 знач.), привласнювання державних коштів.

КА́ЗНЯ, -і, *ж., зах.* В'язнична камера.

КАЗОЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; яскраво-жовті, бурувато-жовті кристали і агрегати із сильним смоляним до алмазного блиском.

КА́ЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ка́зка**. // *ірон.*

КАЗУА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **випадко́вий 2**. // Такий, що не підлягає узагальненню. ** **Казуа́льна систе́ма законода́вства**, *іст.* – юридична техніка, яка характеризується тим, що законодавець прагнув передбачити усі можливі життєві ситуації, а не формулювати загальні, абстрактні норми права.

КАЗУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **казуа́льний**. 2. Причинний зв'язок.

КАЗУА́Р, -а, *ч.* Тропічний дикий птах ряду страусових, що водиться в Північній Австралії, на Новій Гвінеї та сусідніх островах.

КАЗУА́РИНА, -и, *ж.* Рід дерев та кущів сімейства казуаринових.

КАЗУАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **казуа́рина**.

КАЗУАРИ́НОВІ, -их, *мн., бот.* Одна із родин найдавніших дводольних рослин.

КАЗУАРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний, схожий на казуара.

КАЗУАРОПОДІ́БНІ, -их, *мн., зоол.* Загін безкільових птахів ряду страусових.

КАЗУАРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **казуароподі́бний**.

КАЗУЇ́СТ, -а, *ч.* 1. Юрист, який має великий досвід ведення складних, заплутаних судових справ. 2. *зневажл.* Про людину, що вміє обстоювати сумнівні або фальшиві положення.

КАЗУЇ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Застосування загальних статей закону до різних юридичних випадків. 2. У середньовічній схоластиці й богослов'ї – застосування до окремих випадків загальних догматичних положень. 3. *перен.* Вправність, спритність у суперечках, обстоюванні сумнівних або фальшивих положень і т. ін. 4. *мед.* Вивчення і повідомлення типових або окремих випадків захворювань, що мають інтерес внаслідок їх рідкісності. 5. *мед.* Сукупність клінічних спостережень над історією однієї й тієї самої хвороби у кількох хворих.

КАЗУЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до казуїстики (у 1, 2 знач.).

КАЗУЇСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **казуїсти́чний**.

КАЗУЇ́СТКА, -и. Жін. до **казуї́ст**.

КА́ЗУС, -у, *ч.* 1. Подія, яка настає не внаслідок направленої на неї волі особи, а тому не може бути передбаченою за даних умов. 2. *юр.* Випадкова дія, яка має зовнішні ознаки провини (злочину), але позбавлена елементу вини, а тому не спричиняє до кримінальної відповідальності. 3. Складна, заплутана судова справа. 4. *розм.* Випадок, незвичайна пригода. ** **ка́зус бе́ллі** – формальний привід до оголошення війни. **Ка́зус фе́деріс** – визначені міжнародним договором обставини, настання яких зумовлює необхідність виконання договірними державами взятих на себе зобов'язань про взаємну допомогу. 5. Особливий випадок захворювання, описаний із супроводжуючими його обставинами.

КА́ЗУСНИЙ, -а, -е Прикм. до **ка́зус**. *Казусна справа.*

КАЇ́К, -а, *ч.* Невеличке веслове судно в Туреччині.

КАЇ́Н, -а, *ч.* 1. За біблійною легендою – син Адама і Єви, який підступно вбив свого брата Авеля. 2. *зневажл.* Про братовбивця, зрадника, злочинця тощо.

КАЇ́НІВ, -нова, -нове. Прикм. до **Каї́н**. ** **Ка́їнова душа́** – зрадник, братовбивця. **Ка́їнова печа́ть** – ознака зрадника, братовбивці.

КАЇНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу хлоридів-сульфатів. Застосовується як добриво.

КАЇНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каїні́т**.

КАЇ́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Житель Каїру.

КАЇ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Каїр.

КАЙДА́НИ, -ів, *мн.* 1. Залізні ланцюги з кільцями, що їх заклепують або замикають на руках чи ногах арештованого, в'язня. 2. *перен.* Те, що зв'язує людину, позбавляє її волі.

КАЙДА́НИЦІ, -ниць, *мн., зах.* Кайдани.

КАЙДА́НКИ, -ів, *мн., зах.* Наручники.

КАЙДА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кайда́ни**.

КАЙДА́ННИК, -а, *ч.* Той, хто закований у кайдани; в'язень.

КАЙДА́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кайда́нник**. *Кайданницьке життя.*

КАЙДА́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **кайда́ни**.

КАЙДА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кайда́ни 1**.

КА́ЙЗЕР, -а, *ч.* Назва імператора у Священній Римській імперії та в Німеччині періоду 1871 – 1918 рр.

КА́ЙЗЕРІВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Підданий німецького кайзера. 2. Вояк кайзерівської армії.

КА́ЙЗЕРІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́йзер**.

КАЙЛІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Майстер, що виготовляє кайла. 2. Робітник, що кайлом відбиває гірську породу, розбиває каміння, кам'яне вугілля тощо.

КА́ЙЛО, -а, *с.* Вигнутий і загострений з одного чи обох кінців металевий молоток на довгому дерев'яному держакові, що його використовують для відбивання гірської породи, розбивання каміння тощо.

КАЙЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ка́йло**. *Кайловий держак.*

КАЙЛОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Держак кайла.

КАЙЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кайлува́ти**.

КАЙЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Відбивати кайлом.

КАЙМА́, -и́, *ж.* Те саме, що **облямі́вка**; лямівка, обвідка.

КАЙМА́К, -у́, *ч., рідко.* Вершки з пряженого охолодженого молока; сир із таких вершків.

КАЙМА́Н, -а, *ч.* Один із видів крокодилів Центральної та Південної Америки, що має міцний панцир на спині й череві.

КАЙМА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кайма́н**.

КАЙМА́НОВІ, -их, *мн., зоол.* Загальна назва трьох родів плазунів родини алігаторів.

КАЙМИ́СТИЙ, -а, -е. З каймою, який має кайму. *Каймиста хустка.*
КАЙМО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кайма́**.
КАЙНОЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовто-бурі короткопризматичні кристали.
КАЙНОЗО́Й, -ю, *ч.* Найновіша ера в геологічній історії Землі, до антропогенового періоду якої належить і сучасна епоха. *Кайнозойська ера.*
КАЙНОЗО́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кайнозою. ** **Кайнозо́йська е́ра** – те саме, що **кайнозо́й**.
КА́ЙРА, -и, *ж.* Морський полярний птах із білим пір'ям на грудях.
КАЙРА́К, -а, *ч.*, *муз.* Кам'яні кастаньєти.
КА́ЙРОС, -а, *ч.* В екзистенціальній психології – критичний момент прийняття рішення у власному житті, коли значення та цінності життя зазнають змін і виникають рішучі зміни в особистості.
КАЙРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь різких змін погоди.
КАЙСА́, -і́, *ж.* Висушені плоди абрикоса, з яких попередньо були вичавлені кістки.
КА́ЙСТРА, -и, *ж.*, *діал.* Повстяна торба; тайстра.
КАЙСТРО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Повстяний.
КА́ЙТЕН, -а, *ч.* Назва японського добровольця-смертника, що керував торпедою.
КАЙФ *і* **КЕЙФ**, -у, *ч.*, *розм.* Задоволення, насолода від чого-небудь. // Відчуття задоволення, комфорту, що супроводжується ілюзіями і фантазіями, які виникають у першій стадії гашишного сп'яніння. // Безтурботний, приємний відпочинок.
КАЙФУВА́ТИ *і* **КЕЙФУВА́ТИ**, -фу́ю, -фу́єш, *недок.*, *неперех.*, *розм.* Отримувати задоволення, насолоду.
КАК, -а, *ч.* Розмінна монета Камбоджі.
КА́КА, -и, *ж. дит.* Кал, бруд.
КАКАДУ́, *невідм.*, *ч.* Тропічний дикий птах родини папуг, що найчастіше має білий або рожевий колір, із чубком на голові.
КАКА́О, *невідм.*, *с.* 1. Тропічне вічнозелене дерево, з насіння якого виготовляють шоколад; шоколадне дерево. 2. Порошок із насіння цього дерева. 3. Поживний напій із цього порошку, приготовлений із цукром та молоком.
КАКА́ОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кака́о**.
КАКА́О-МА́СЛО, -а, *с.* Жир, що його вилучають із зерен плодів шоколадного дерева.
КАКА́О-ПОРОШО́К, -шку́, *с.* Порошок із насіння шоколадного дерева.
КАКА́ПО, *невідм.*, *ч.* Птах ряду папуг.
КАКОДИ́Л, -у, *ч.* Радикал диметиларсен з одним неспареним електроном; утворює надзвичайно отруйну сполуку.
КАКОДИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **какоди́л**.
КАКОКСЕ́Н, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, знайдений в Чехії.
КАКОСМІ́Я, -ї, *ж.* Патологічний стан, за якого зазвичай приємні або нейтральні запахи сприймаються як неприємні та огидні.
КАКОФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **какофо́нія**.
КАКОФО́НІЯ, -ї, *ж.* Немилозвучне сполучення звуків, що справляє естетично негативне враження (у музиці, віршах).
КА́КТУС, -а, *ч.* Південна рослина, що має товсте стебло (без листя), покрите колючками або луско́ю.
КА́КТУСОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ка́ктус**. 2. *у знач. ім.* **ка́ктусові**, -вих, *мн.* Родина рослин, що мають характерні для кактуса ознаки.
КАКТУСОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Розведення кімнатних кактусів.
КАЛ, -у, *ч.* 1. Рештки перетравленої їжі, що їх виводить кишечник назовні. ** **Алохі́чний кал** – кал, який утворюється при недостатньому надходженні в кишечник жовчі. **Гни́льний кал** – кал, який утворюється при гнильній диспепсії. **Голо́дний кал** – кал, який утворюється в немовлят при недостатньому харчуванні. **Фрагмента́рний кал** – кал, який утворюється при гіперкінетичному запорі. 2. *розм.* Бруд, болото, грязь.
КА́ЛА, -и, *ж.* Рослина сімейства ароїдних з великими білими квітками, африканський білокрильник; квітка цієї рослини.
КАЛА́-АЗА́Р, -у, *ч.* Захворювання, ендемічне для вологої тропічної зони; характеризується ураженням кори надниркових залоз.
КАЛАБА́ЛИК, -у, *ч.*, *діал.* Гармидер, галас.
КАЛАБА́НЯ, -і, **КАЛАБА́ТИНА**, -и, ж., *діал.* Ковбаня.
КАЛАБА́ТИНА *див.* **калаба́ня**.
КАЛАВЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовтуваті або сріблясто-білі дуже крихкі кристали з металічним блиском.
КАЛАВЕ́РЦІ, -ів, *мн.*, *зах.* Чоботи з вивернутими халявами.
КАЛА́Й, -я, *ж.*, *діал.* Жебрак.
КАЛАКУ́ША, -і, *діал.* Черемха.
КАЛА́М, -у, *ч.* Мусульманське схоластичне богослов'я.
КАЛАМА́ЙКА, -и, *ж.*, *заст.* Цупка, густа льняна тканина.
КАЛАМА́ЙКОВИЙ, -а, -е, *заст.* Зробл. з каламайки. *Каламайкова спідниця.*
КАЛАМА́НКА, -и, *ж.*, *зневажл.*, *зах.* Горілка.
КАЛАМА́Р, -а́, *ч.*, *заст.* 1. Чорнильниця. 2. Невеличка пляшка. 3. *перен.*, *зневажл.* Дрібний канцелярський службовець; писака.
КАЛАМА́РЧИК, -а, *ч.*, *заст.* Зменш. до **калама́р** 1, 2.
КАЛАМБУ́Р, -у, *ч.* Дотеп, в основі якого лежить використання різних значень якогось одного слова або кількох різних слів, схожих звучанням; гра слів.
КАЛАМБУРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто під час розмови вживає каламбури.
КАЛАМБУРИ́СТКА, -и. Жін. до **каламбурист**.
КАЛАМБУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* Казати каламбури.
КАЛАМБУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каламбу́р**.
КАЛАМБУ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **каламбу́р**.
КАЛАМІ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу острівних силікатів.
КАЛАМІ́ТИ, -ів, *мн.* Порядок викопних рослин.
КАЛА́МУС, -у, *ч.* Рід переважно повзучих пальм.
КАЛАМУ́Т, -у, *ч.*, *розм.* Неприємність, клопіт; сварка.
КАЛАМУ́ТА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **каламу́ть** 3; каламут.
КАЛАМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш, *недок.*, *перех.* 1. Робити каламутним, нечистим. ** **Каламу́тити во́ду [в криниці]** – вносити неспокій, розлад; створювати безладдя. 2. *також без додатка*, *перен.* Викликати неспокій, незлагоду, незадоволення; баламутити (у 2 знач.). // Підбурювати, бунтувати. // Бентежити, хвилювати.
КАЛАМУ́ТИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Ставати мутним, нечистим, утрачати прозорість. 2. *перен.*, *розм.* Бути неспокійним; бентежитися, хвилюватися.
КАЛАМУ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який утратив прозорість; мутний, нечистий. 2. *перен.* Повитий туманом, млою; туманний, тьмяний. // Затьмарений, неясний. 3. *перен.*, *розм.* Неспокійний, тривожний, бентежний.
КАЛАМУ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто підбурює проти когось, чогось, спричиняє неспокій, незлагоду; баламут (у 1 знач.).
КАЛАМУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **каламу́тний**. *Каламутність води.*
КАЛАМУТНІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати каламутним (у 1, 2 знач.).
КАЛАМУТНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати каламутнішим (*див.* **каламу́тний** 1, 2).
КАЛАМУ́ТНО. Присл. до **каламу́тний**.
КАЛАМУТНОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання каламутності середовища.
КАЛАМУТНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка каламутний (у 1, 2 знач.).
КАЛАМУ́ТТЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **каламу́ть**.
КАЛАМУ́ТЬ, -і, *ж.* 1. Каламутна рідина. // Суміш із різних нерозчинених у цій рідині частинок. 2. *перев. з означ.*, *перен.* Туман, імла, тьмяність. // Затьмареність. 3. *перен.*, *розм.* Неспокій, тривога. // Про безладдя, лихоліття.
КАЛАМУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **каламу́тити**.
КАЛА́Н, -а, *ч.* Хижий ссавець родини куницевих; морська видра, камчатський бобер.
КАЛА́НДР, -а, *ч.*, *тех.* Машина для вигладжування та надання блиску поверхні тканини, паперу, гуми або нанесення малюнка, візерунка способом тиснення.
КАЛАНДРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **каландрува́ти**.
КАЛА́НДРОВИЙ, -а, -е. *тех.* Прикм. до **кала́ндр**. *Каландровий вал.*
КАЛАНДРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який обслуговує каландр.
КАЛАНДРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **каландрува́льник**.
КАЛАНДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **каландрува́ти**.
КАЛАНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *тех.* Вигладжувати та глянсувати тканини, папір тощо за допомогою каландра.
КАЛАНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Яма чи ящик для вапна.
КАЛАНІ́ДИ, -ів, *мн.* Підряд безхребетних ряду веслоногих ракоподібних.
КАЛА́ННИК, -а, *ч.*, *зах.* Бідняк.
КАЛАНХО́Е, *невідм.*, *с.* Південна трав'яниста рослина з м'ясистим листям, укритим по краю шипами; використовується в медицині.
КАЛАНЧА́, -і́, *ж.* Висока спостережна башта на будинку пожежної команди.
КАЛАНЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каланча́**.
КАЛАПУ́ЦЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *діал.* Так-сяк щось робити.
КАЛАТА́ЙЛО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **калата́ло**.
КАЛАТА́ЛКА, -и, *ж.*, *заст.* Те саме, що **калата́ло**.
КАЛАТА́ЛО, -а, *с.*, *заст.* Дерев'яний прилад, яким стукає нічний вартовий або якого прив'язують на шию тваринам.
КАЛАТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто, ударяючи в калатало, б'є на сполох або подає сигнал до ранкового підйому, обідньої перерви та ін.
КАЛАТА́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **калата́ло**.
КАЛАТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **калата́ти** і **калата́тися** та звуки, утворювані цією дією.
КАЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *чим, об що, у що, також без додатка.* Часто й сильно бити, стукати чим-небудь. // Утворювати звуки, схожі на стукання калаталом. 2. Сигналізувати дзвоном, биттям об що-небудь; дзвонити. 3. *без додатка.* Те саме, що **калата́тися**.
КАЛАТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Дуже битися, стукати (про серце); колотитися.
КАЛАТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **калата́ти** 1, 2.
КАЛАХА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Калахарі.
КАЛА́Ч, -а́, *ч.* Білий хліб особливої форми, випечений із крученого й переплетеного тіста.
КАЛАЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кала́ч**.
КАЛА́ЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **кала́ч**. 2. *у знач. присл.* **кала́чиком**.
КАЛА́ЧИКИ, -ів, *мн.* 1. Багаторічна рослина родини мальвових із рожевими або червоними квітками. 2. Хатні квіти; герань.
КАЛА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кала́ч**.
КАЛА́ЧНИК, -а, *ч.* Пекар, який випікає калачі.
КАЛА́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **кала́чник**.
КАЛГА́, -и́, *ч.*, *іст.* Найстарший син кримського хана, спадкоємець ханського престолу.
КАЛГА́Н, -у́, *ч.* Трав'яниста рослина, корінь якої використовують для лікування шлункових хвороб чи кладуть у горілку, щоб зробити її запашною.
КАЛГАНІ́ВКА, -и, *ж.* Горілка, настояна на калгані.
КАЛГА́НКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **калганівка**.
КАЛГАНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **калга́н**. // *у знач. ім.* **калгано́ва**, -вої, *ж.* Те саме, що **кал-ганівка**.
КАЛДИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Вдарити по голові.
КАЛЕБА́С, -а, *ч.* Посудина з плоду калебасового дерева або гарбуза для зберігання напоїв.
КАЛЕ́ДИНЕЦЬ, -нця, *ч.* Учасник збройного антибільшовицького повстання донських козаків у листопаді 1917 – лютому 1918 рр.
КАЛЕ́ДИНЩИНА, -и, *ж.* Контрреволюційний виступ заможного донського козацтва.
КАЛЕДОНІ́ДИ, -ів, *мн.*, *іст.* Застаріла назва шотландців.
КАЛЕДОНІ́Т, -у, *ч.* Поширений мінерал; крихкі, напівпрозорі кристали зі смоляним блиском,.
КАЛЕДО́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.*, *заст.* Шотландський.
КАЛЕЙДОСКО́П, -а, *ч.* 1. Оптичний прилад, іграшка у вигляді трубки, у середині якої розміщені дзеркальця під кутом 60°, а між ними – шматочки різнокольорових матеріалів, що під час обертання трубки відбиваються в дзеркалах і утворюють гарні візерунки. 2. *перен.* Швидка зміна подій, картин, вражень і т. ін.; строкатість.
КАЛЕЙДОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **калейдоско́п**. 2. *перен.* Який дуже швидко змінюється, як у калейдоскопі. // Який відрізняється різноманітністю, зміною одного іншим.
КАЛЕЙДОСКОПІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **калейдоскопі́чний**.
КАЛЕЙДОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **калейдоско́п**.
КАЛЕЙДОФО́Н, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого досліджують звукові коливання.
КАЛЕНДА́Р, -я́, *ч.* 1. Покажчик (довідкова таблиця, книжка) з послідовним переліком усіх днів року за місяцями й поданням інших відомостей, пов'язаних із цими днями (історичні події, свята тощо). 2. Система числення великих проміжків часу, що ґрунтується на періодичності явищ природи, пов'язаних з рухом небесних світил. ** **Астрономі́чний календа́р** – таблиці з передбачуваними положеннями небесних світил. **Григоріа́нський календа́р** – "новий стиль", запроваджений у 1582 р. Папою Григорієм XIII. **Юліа́нський календа́р** – "старий стиль", запроваджений у 46 р. до н. е. за Юлія Цезаря (різниця між "старим" і "новим" стилем становить 13 діб). 3. Розподіл занять, роботи, змагань і т. ін. за днями, місяцями. ** **Календа́р емі́сій** – офіційний план чи графік майбутніх емісій нових цінних паперів на національному та міжнародному ринках капіталів. **Платі́жний календа́р** – короткотерміновий прогноз надходження і витрачання коштів підприємства, організації, що складається з дохідної та витратної частин. **Податко́вий календа́р** – календар граничних термінів сплати податків і подання податкової звітності. 4. Спосіб лічення днів у році.
КАЛЕНДА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **календа́р** 1, 2. *Календарна реформа.* 2. Установлений, визначений за календарем.
КАЛЕ́НДИ, -ле́нд, *мн.* У стародавніх римлян – перший день кожного місяця.
КАЛЕ́НДУЛА, -и, *ж.* Те саме, що **нагідки́**.
КАЛЕ́НИК, -а, *ч.* Хліб з калиновими ягодами.
КАЛЕ́П, -а, *ч.* Палиця з обухом або топірцем на кінці.
КАЛЕФЛО́Н, -у, *ч.* Очищений екстракт з квіток нагідків, що його застосовують як протизапальний засіб при виразці та ін.
КАЛИ́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Грязь.
КАЛИ́М, -у, *ч.* 1. У деяких тюркських народів – викуп, що його наречений дає батькам нареченої за їхню згоду на одруження з дочкою. 2. *перен.*, *розм.* Плата за зроблену приватним чином послугу; хабар.
КАЛИ́МИТИ, -млю, -миш, *недок.*, *неперех.*, *розм.* Робити приватні послуги за калим.
КАЛИ́МНИК, -а, *ч.* Той, хто калимить.
КАЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Кущова рослина родини жимолостевих, що має білі квіти й червоні гіркі ягоди. ** **Чо́рна кали́на** – те саме, що **гордови́на**. 2. Ягоди цієї рослини.
КАЛИНИ́НА, -и, *ж.* Калинове дерево.
КАЛИ́НІВКА, -и, *ж.* Горілка, настояна на ягодах калини; калинова наливка.
КАЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кали́на**.
КАЛИ́ННИК, -а, *ч.* 1. Пиріг із ягодами калини. 2. Кисіль із ягід калини.
КАЛИННЯ́К, -у́, *ч.* Зарості калини, калиновий гай.
КАЛИНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кали́на**. // Зробл. з гілки калини. // Який добувається з калинових ягід. // Приготовлений із ягід калини. *Калиновий кисіль.* 2. Червоний, кольору калинового соку або калинової ягоди.
КАЛИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кали́на**.
КАЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кали́на**.
КАЛИТА́, -и́, *ж.*, *заст.* 1. Торба для грошей. 2. Помащений медом корж, що його вживають для ворожіння в день святого Андрія.
КАЛИ́ТКА, -и, *ж.* 1. Торбина для грошей; гаманець. 2. Торбинка для тютюну, яку затягують мотузочком; кисет. 3. *анат.* Те саме, що **мошо́нка**.
КАЛИТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **калитка**.
КАЛИ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **калитка** 1.
КА́ЛІ, *невідм.*, *с.* Застаріла назва гідроксиду калію.
КАЛІ́БЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **калібр**.
КАЛІБОРИ́Т, -у, *ч.* Важливий борний мінерал.

КАЛІ́БР, -у, *ч.* 1. *спец.* Діаметр каналу дула вогнепальної зброї. // Діаметр кулі, снаряда тощо. 2. *тех.* Точний, визначений розмір яких-небудь предметів виробництва. 3. *род.* -а, *тех.* Вимірювальний прилад для перевірки розмірів, форми та взаємного розташування частин виробів. 4. *жарт.* Розмір, форма або зразок чого-небудь.

КАЛІБРА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для здійснення калібрації.

КАЛІБРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до калібрації.

КАЛІБРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Настроювання та перевірка засобів вимірювання, а також точне вимірювання параметрів деяких електричних мір.

КАЛІБРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **калібрува́ти**. // Такий, що має точно визначені розміри і форму. 2. *у знач. прикм.* Якого відібрано для засіву, садіння і який має точно визначену вагу та розмір (про насіння, плоди). ** **калібро́вана сталь** – дріт або прути сталі з точно визначеним діаметром по усій довжині.

КАЛІБРО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **калібра́ція**.

КАЛІ́БРОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **калі́бр** 1, 2.

КАЛІБРО́МЕТР, -а, *ч.* Інструмент для вимірювання діаметра дроту або товщини листового металу.

КАЛІБРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж., мед.* Вимірювання діаметра дроту, товщини листового металу тощо. ** **калібромéтрія суди́н сітківки** – вимірювання внутрішнього діаметра кровоносних судин сітківки ока, яке виконується при офтальмоскопії.

КАЛІБРОМІ́Р, -а, *ч., тех.* Те саме, що **калі́бр** 3.

КАЛІБРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для калібрування. *Калібрувальна машина.* // У якому здійснюють калібрування. *Калібрувальний завод.*

КАЛІБРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч., спец.* 1. Майстер, що здійснює калібрування. 2. Прилад для вимірювання калібру гільз.

КАЛІБРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **калібрува́льник** 1.

КАЛІБРУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **калібрува́ти**.

КАЛІБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. *тех.* Вимірювати, перевіряти калібр чого-небудь; надавати чому-небудь потрібного калібру. 2. *с. г.* Відбирати для засівання, садіння за точно визначеною вагою та розміром (про насіння, плоди). 3. *тех.* Перевіряти шкалу поділок якого-небудь вимірювального приладу. *Калібрувати манометр.*

КАЛІБРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., спец.* Пас. до **калібрува́ти**.

КАЛІ́ВКА, -и, *ж., стол.* Спеціальний рубанок для витісування дощок, планок і т. ін. з фігурними краями.

КАЛІГРА́Ф, -а, *ч.* Той, хто гарно, рівно й чітко пише; краснописець.

КАЛІГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до каліграфії, пов'язаний із нею; красносписний. *Каліграфічний почерк.*

КАЛІГРАФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **каліграфі́чний**.

КАЛІГРАФІ́ЧНО. Присл. до **каліграфі́чний**; чітко, рівно та гарно.

КАЛІГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Уміння, майстерність писати чітким, рівним, гарним почерком; краснопис, чистописання. // Гарне письмо.

КА́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Те саме, що **калі́йний**.

КАЛІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить у своєму складі калій.

КАЛІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **калієвмі́сний**.

КА́ЛІЙ, -ю, *ч.* K. Проста речовина калію – сріблястий м'який лужний метал; застосовується у синтезах, металотермії, виговленні супернапалму та ін.

КАЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́лій**. // Який містить калій. // Який виробляє калій. ** **калі́йні до́брива** – розчинні у воді мінеральні речовини, що містять калій.

КАЛІ́ЙНО-ФО́СФОРНИЙ, -а, -е. Який містить у своєму складі Калій і Фосфор.

КАЛІЙОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. У молекулі якого органічний радикал сполучений з атомом Калію хімічним зв'язком Калій-Карбон. 2. Який є сумішшю органічного продукту з калійними солями.

КАЛІ́КА, -и, *ч. і ж.* 1. Той, хто позбувся якої-небудь частини тіла або втратив здатність рухати нею. 2. Жебрак, що випрошує милостиню. 3. *заст.* Прочанин. 4. *лайл.* Про незграбну, невмілу людину.

КАЛІКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин ниркової чашечки.

КАЛІКРЕЇ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **кініногені́ни**.

КАЛІКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Пошкоджений чимось, але не цілком скалічений; напівскалічений.

КАЛІЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; свинцево-сірі, непрозорі кристали з металічним блиском.

КАЛІМАНТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Калімантан.

КАЛІ́МИ, -ів, *мн.* Рід метеликів сімейства німфалід.

КАЛІПСО́, *невідм., ж., міф.* Німфа, яка 7 днів тримала на своєму острові Одіссея.

КАЛІПТРОГЕ́Н, -у, *ч.* Утворююча тканина рослин, яка започатковує кореневий чохлик.

КАЛІПТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **каліптоге́н**.

КАЛІСТЕ́ГІЯ, -ї, *ч.* Те саме, що **пово́й**.

КАЛІ́Ф, -а, *ч.* Те саме, що **халі́ф**. ** **калі́ф (халі́ф) на годи́ну**, *ірон.* – про людину, чий успіх є вкрай непевним, скороминущим.

КАЛІФА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **халіфа́т**.

КАЛІФО́РИДИ, -ів, *мн.* Сімейство комах ряду двокрилих.

КАЛІФО́РНІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каліфо́рній**.

КАЛІФО́РНІЙ, -ю, *ч.* Cf. Штучний зауранoвий радіоактивний хімічний елемент, актиноїд; проста речовина – надзвичайно леткий метал.

КАЛІФОРНІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до штату Каліфорнія.

КАЛІ́ФСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **калі́ф**.

КАЛІ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Пошкодження здоров'я внаслідок нещасного випадку або протиправних дій, що призводить до втрати працездатності; покалічення. 2. Тяжка вада розвитку, що спотворює зовнішній вигляд і часто не сумісна з життям.

КАЛІ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **калі́ка** 1, 2.

КА́ЛІЧ, -і, *ж., збірн.* Каліки.

КАЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Який зазнав каліцтва; покалічений, скалічений. 2. Ламаний, неправильний (про мову, слова).

КАЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **калі́чити**.

КАЛІ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **калі́ка** 1, 2.

КАЛІ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех.* 1. Завдавати каліцтва кому-, чому-небудь; робити калікою. // Завдавати шкоди; псувати, нівечити, марнувати. 2. Вимовляти неправильно; перекручувати, ламати (про мову, слова).

КАЛІ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.* 1. Зазнавати каліцтва, ставати калікою, ранити себе. // Зазнавати шкоди; псуватися, нівечитися. 2. Пас. до **калі́чити**.

КАЛІ́ЧКА, -и, *ч. і ж.* Зменш.-пестл. до **калі́ка** 1, 2.

КАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **калі́чений** 1; покалічений, скалічений.

КАЛІ́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто навмисне калічить, нівечить себе.

КАЛІ́ЧЧЯ, -я, *с., збірн., розм.* Каліки.

КАЛІ́Я, -ї, *ж., заст.* Синя фарба; індиго.

КАЛКА́Н, -а, *ч.* Цінна промислова риба родини ромбових, що живе на дні Чорного, Азовського, Адріатичного морів (різновид камбали).

КАЛЛІО́ПА, -и, *ж., міф.* Одна з дев'яти муз, покровителька епічної поезії та красномовства.

КАЛЛІ́СТО, *невідм., ж.* 1. У давньогрецькій міфології – одна з німф. 2. Один із супутників планети Юпітер.

КАЛМИ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **калми́к**, -а, *ч.*; **калми́чка**, -и, *ж.*). Основне населення Калмикії; представники цього народу.

КАЛМИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **калми́к** і Калмикія.

КАЛМИ́ЧКА *див.* **калми́ки**.

КА́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кал**; фекальний. *Калові маси.* ** **ка́лові ка́мені** – щільні утворення, які сформувалися в товстій кишці з її вмісту.

КАЛОКАГА́ТІЯ, -ї, *ж.* Термін античної естетики, що означає гармонію зовнішнього та внутрішнього, яка є умовою краси людини.

КАЛОМЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Бісмонохлорид меркурію; білий або жовтуватий дрібнокристалічний порошок, що застосовується в електротехніці й медицині (як проносний, сечо- і жовчогінний засіб тощо).

КАЛОМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каломе́ль**.

КАЛО́НГ, -а, *с.* Ссавець роду летючих лисиць підряду криланів; летючий собака, летюча лисиця.

КАЛОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Спеціальна посудина, яка підставляється під лежачого хворого для збирання калу під час справляння ним дефекації.

КАЛОРИЗА́ТОР, -а, *ч.* Запальник, частина циліндра внутрішнього згоряння, в якій випаровується й запалюється паливо.

КАЛОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **алітува́ння**. 2. Дослідження вестибулярного апарата шляхом термічного подразнення зовнішнього слухового проходу введенням води.

КАЛОРИ́МЕТР, -а, *ч.* Термоізольований від зовнішнього середовища прилад, за допомогою якого вимірюють кількість теплоти.

КАЛОРИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до калориметрії.

КАЛОРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ фізики, що вивчає теплоємність тіл і засоби її вимірювання. 2. Вимірювання кількості тепла, яке виділяється (поглинається) у ході різних фізичних, хімічних або біологічних процесів. ** **непряма́ калориме́трія** – визначення енергетичних витрат організму, яке ґрунтується на дослідженні його газообміну. **пряма́ калориме́трія** – визначення енергетичних витрат організму, яке ґрунтується на вимірюванні кількості тепла, що віддається ним за певний проміжок часу.

КАЛОРИМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Здійснення калориметрії (у 2 знач.).

КАЛОРИ́ФЕР, -а, *ч.* Прилад для нагрівання повітря в системах опалення, вентиляції та сушіння.

КАЛОРИ́ФЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **калори́фер**. // Який діє за допомогою калориферів.

КАЛОРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **калори́чна про́ба** – те саме, що **калориза́ція** (у 2 знач.). **Калори́чний еквівале́нт ки́сню** – кількість енергії, яка вивільняється при засвоєнні організмом 1 л кисню.

КАЛОРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що може виділити значну кількість теплоти (калорій).

КАЛОРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *біол.* Енергія, яку одержує живий організм після споживання одного кілограма харчового продукту. 2. Виражена в калоріях чи кілокалоріях кількість теплоти, що виділяється при спалюванні одного грама чи кілограма палива.

КАЛО́РІЯ, -ї, *ж.* Одиниця вимірювання теплоти. ** **вели́ка кало́рія** – кількість тепла, потрібна для нагрівання 1 кг води на 1°С від +19,1 °С до +20,1 °С. **мала́ кало́рія** – кількість тепла, потрібна для нагрівання 1 г води на 1°С від +19,1 °С до +20,1 °С.

КАЛО́ТИ, -ів, *мн.* Рід ящірок сімейства агамових.

КАЛОФОНІЙО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **калофоніюва́ти**.

КАЛОФОНІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., діал.* Обробляти, натирати калофонією (каніфоллю).

КАЛОФОНІЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок., діал.* Пас. до **калофоніюва́ти**.

КАЛОФО́НІЯ, -ї, *ж., діал.* Те саме, що **каніфо́ль**.

КАЛО́ШІ, -ло́ш, *мн.* (*одн.* **кало́ша**, -і, *ж.*). Взуття (перев. гумове), яке надівають поверх звичайного, щоб зберегти його від вологи тощо. ** **посади́ти в кало́шу** *кого* – поставити когось у дуже незручне становище. **сі́сти в кало́шу** – зазнати невдачі в чому-небудь; потрапити в дуже незручне становище.

КАЛО́ШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кало́ша**.

КА́ЛТУС, -а, *ч.* Назва боліт, що заростають кущами та дрібним лісом.

КАЛУ́ГА, -и, *ж.* Прісноводна риба родини осетрових.

КАЛУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Калуга.

КА́ЛУСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Калуш.

КАЛУ́ФЕР, **КАНУ́ФЕР**, -у, *ч.* Вид багаторічних трав'янистих рослин роду пiретрум родини складноцвітих; вирощують як пряну рослину.

КАЛЬВАДО́С, -у, *ч.* Горілка з яблучного соку, що перебродив.

КАЛЬВІ́ЛЬ, -ю, *ч.* 1 Зимовий сорт яблуні. 2. *збірн.* Плоди цієї яблуні.

КАЛЬВІНІ́ЗМ, -у, *ч., рел.* Протестантське віровчення, засноване Кальвіном у 16 ст. у Швейцарії.

КАЛЬВІНІ́СТ, -а, *ч., рел.* Прихильник кальвінізму.

КАЛЬВІНІ́СТКА, -и. Жін. до **кальвіні́ст**.

КАЛЬВІНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Прикм. до **кальвініст** і **кальвінізм**.

КАЛЬДЕ́РА, -и, *ж.* Заглиблення на вершині вулкана, здебільшого круглої чи овальної форми.

КАЛЬДЕРОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення кальдер на вершині вулкана.

КА́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. *спец.* Прозорий папір або тонка тканина, що накладається на креслення чи малюнок для точного копіювання. // Копія креслення, малюнка на тонкому папері. ** **в ка́льці** – лише на кресленні, як план. 2. *лінгв.* Слово або вислів, утворені способом калькування.

КАЛЬКАНОДИНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Біль у ділянці п'ятки.

КАЛЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **калькува́ти**.

КАЛЬКОХІМІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб виготовлення без фотоапарата штрихових кліше; малюнок наносять на заґрунтовану пластину штрихами.

КАЛЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **калькува́ти**.

КАЛЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. *спец.* Знімати за допомогою кальки (у 1 знач.) точну копію креслення, малюнка, плану. *Калькувати карту.* 2. *лінгв.* Створювати слово або вислів за зразком будови відповідного слова чи вислову іншої мови.

КАЛЬКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., спец.* Пас. до **калькува́ти**.

КАЛЬКУЛО́ГРАФ, -а, *ч., заст.* Прилад для визначення тривалості міжміської телефонної розмови.

КАЛЬКУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **калькулюва́ти**.

КАЛЬКУЛЬО́З, -у, *ч., мед.* Жовчнокам'яна хвороба; утворення каменів (у нирках, жовчному чи сечовому міхурі та ін.).

КАЛЬКУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до калькульозу.

КАЛЬКУЛЮВА́ННЯ, -я, *ч.* Дія за знач. **калькулюва́ти**.

КАЛЬКУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* Підраховувати собівартість, купівельну й продажну вартість чого-небудь.

КАЛЬКУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **калькулюва́ти**.

КАЛЬКУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* 1. Фахівець із калькуляції. 2. Прилад, що виконує елементарні математичні (арифметичні) операції над числами.

КАЛЬКУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до калькуляції. *Калькуляційні розрахунки.*

КАЛЬКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія та її результат за знач. **калькулюва́ти**. 2. Форма калькуляційного листа для розрахунку собівартості робіт. 3. Елемент методу бухгалтерського обліку. ** **калькуля́ція собіва́ртості** – розрахунок витрат на виробництво та реалізацію одиниці продукції.

КАЛЬКУРМОЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений на Уралі; утворює променеві білі агрегати.

КАЛЬКУ́ТТЕЦЬ, -тця, *ч.* Житель Калькутти.

КАЛЬКУ́ТТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Калькутта.

КАЛЬМАГІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його призначають дітям при виразковій хворобі шлунка, гастритах, гастродуоденітах та ін.

КАЛЬМА́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кальма́р**, -а, *ч.*). Підряд головоногих молюсків, які поширені головним чином у тропічних морях.

КАЛЬМА́РОВІ, -их, *мн., зоол.* Головоногі морські молюски з торпедоподібним тілом.

КАЛЬМЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пероральна вакцинація дітей проти туберкульозу.

КАЛЬНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **брудни́й**; заболочений.

КА́ЛЬНИК, -а, *ч., діал.* Перепічка.

КА́ЛЬНО, *розм.* Присл. до **кальни́й**. // *у знач. присудк. сл.*

КАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **калюва́ти**.

КАЛЬСИЛІ́Т, -у, *ч.* Безбарвний мінерал каркасної будови.

КАЛЬСО́НИ, -со́н *і* -нів, *мн.* Те саме, що **підшта́нки**.

КА́ЛЬЦЕКС, -у, *ч.* Лікарський препарат, до складу якого входять уротропін і хлорид кальцію.

КАЛЬЦЕОЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Рід трав, напівкущів та кущів сімейства ранникових.

КАЛЬЦЕРГЕ́НИ, -ів, *мн.* Речовини, які при введенні в організм спричиняють випадіння солей кальцію у певних органах і тканинах.

КАЛЬЦЕФІ́Л, -а, *ч.* Рослина, яка добре розвивається на ґрунтах, багатих на кальцій.

КАЛЬЦЕФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кальцефі́л**.

КАЛЬЦЕФО́Б, -а, *ч.* Рослина, що негативно реагує

на наявність солей кальцію у ґрунті.

КАЛЬЦЕФО́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кальцефо́б**.

КАЛЬЦИ́НА, -и, *ж.* Сплав олова зі свинцем; застосовують для виготовлення поливи.

КАЛЬЦИНА́ЦІЯ, -ї, *ж., хім.* Прожарювання чи випалювання речовин, щоб їх окислити або розкласти.

КАЛЬЦИНО́ВАНИЙ, -а, -е, *хім.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кальцинува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який зазнав кальцинації.

КАЛЬЦИНО́З, -у, *ч., мед.* Відкладення кальцієвих солей у тканинах та в різних патологічних утвореннях. ** **Артеріа́льний кальцино́з** – захворювання, яке характеризується кальцинозом внутрішньої і середньої оболонок артерій.

КАЛЬЦИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **кальцина́ція**.

КАЛЬЦИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., хім.* Піддавати кальцинації.

КАЛЬЦИ́Т, -у, *ч.* Дуже поширений мінерал, що входить до складу вапняку, мармуру й т. ін.; вапняковий шпат.

КАЛЬЦИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кальци́т**.

КАЛЬЦИТОНІ́Н, -у, *ч.* Гормон щитоподібної залози, основною фізіологічною дією якого є зменшення вмісту кальцію і фосфору в крові.

КАЛЬЦИТРИН, -у, *ч., фарм.* Гормональний препарат, що його призначають при системних захворюваннях, які характеризуються посиленою перебудовою скелета.

КАЛЬЦИФЕРО́ЛИ, -ів, *мн.* Жиророзчинні вітаміни, що регулюють обмін кальцію та фосфору в організмі.

КАЛЬЦИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відкладення нерозчинних кальцієвих солей в тканинах; затвердіння.

КАЛЬЦИФІЛАКСІ́Я, -ї, *ж.* Набутий стан підвищеної чутливості організму до кальцію.

КАЛЬЦИФІЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е Стос. до кальцифілаксії. ** **кальцифілакти́чна реа́кція** – випадіння солей кальцію в органах і тканинах організму при кальцифілаксії.

КАЛЬЦИФІ́Р, -у, *ч.* Метаморфічна гірська порода, що складається з кальциту або доломіту.

КА́ЛЬЦІЄВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **ка́льцій**. // Який містить кальцій. *Кальцієві солі.*

КАЛЬЦІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. До складу якого входить кальцій.

КАЛЬЦІЄТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. металотермічного процесу добування рідкісноземельних металів.

КА́ЛЬЦІЙ, -ю, *ч.* Са. Хімічний елемент, метал сріблясто-білого кольору; виконує пластичну роль при формуванні тканинних структур, впливає на фізіологічні та біохімічні процеси в організмі.

КАЛЬЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́льцій**.

КАЛЬЦІЙОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. У молекулі якого атом Кальцію сполучений з органічними радикалами зв'язками Кальцій-Карбон. 2. Який містить органічний складник і мінеральні сполуки кальцію. *Кальційорганічне добриво.*

КАЛЬЦІУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення кальцію в добовій кількості сечі в межах 100 – 300 мг.

КАЛЬЯ́Н, -у, *ч.* Прилад, яким у країнах Близького Сходу користуються курці, пропускаючи тютюновий дим крізь воду, що охолоджує та очищає його.

КАЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для калювання.

КАЛЮВА́ННЯ, -я, *с., стол.* 1. Дія за знач. **калюва́ти**. 2. Фігурний профіль дошки, планки тощо, виструганий калівкою.

КАЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок., перех., стол.* Виструґувати, обробляти що-небудь калівкою.

КАЛЮ́ЖА, -і, *ж.* Заглибина в ґрунті, наповнена водою або іншою рідиною. // *чого.* Вода або інша рідина, налита у великій кількості на якій-небудь поверхні.

КАЛЮ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **калю́жа**.

КАЛЮ́ЖНИЙ, -а, -е. Укритий калюжами.

КАЛЮ́ЖНИЦЯ, -і, *ж.* Трав'яниста рослина родини жовтцевих, що росте на болотах і берегах водоймищ.

КАЛЮ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **кал** 2.

КА́ЛЮС, -у, *ч.* Тканинне новоутворення в рослин, що виникає на пораненій поверхні (на місці надрізів, розколин тощо).

КАЛЮСОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення на пораненій поверхні рослин калюсу.

КАЛЮСОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який пристосований, признач. для утворення калюсу.

КАЛЯНИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Дьоготь, що стікає з коліс воза.

КАЛЯ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **каля́ти**.

КАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., перех., розм.* 1. Те саме, що **брудни́ти**. 2. *перен.* Укривати ганьбою кого-, що-небудь; плямувати.

КАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок., розм.* Те саме, що **брудни́тися**.

КА́МА, -и, *ч.* Бог кохання у брахманізмі та індуїзмі.

КАМАРИ́ЛЬЯ, -ї, *ж.* 1. В Іспанії 19 ст. – група впливових придворних, яка виражала інтереси духівництва та дворянства і фактично правила країною. 2. *перен.* Група осіб при якомусь уряді або правителі, що інтригами скеровує державні справи у власних інтересах.

КАМА́РИНСЬКА, -ої, *ж.*, **КАМА́РИНСЬКИЙ**, -ого, *ч.* Назва російської народної танцювальної пісні.

КАМА́РИНСЬКИЙ *див.* **кама́ринська**.

КАМАСИ́Т, -у, *ч.* Кубічне метеоритне залізо, що містить 6 – 9 % Нікелю.

КАМАСУ́ТРА, -и, *ж.* Стародавній індійський трактат (3 – 4 ст.), присвячений темі ками – кохання.

КА́МБА, -и, *ж.* Африканський народ у південній частині Кенії.

КА́МБАЛА, -и, *ж.* Морська пласка риба з очима на одному боці голови; цінна своїм м'ясом.

КА́МБАЛО́ВІ, -вих, *мн.* Родина костистих морських риб, схожих на камбалу.

КАМБАЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до камбали, схожий на неї.

КАМБАЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **камбалоподі́бний**.

КАМБІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ка́мбій**. 2. Обмінний, змінний.

КАМБІА́ТА, -и, *ж., муз.* Неакордовий звук; елемент фігурації.

КАМБІ́ЗМ, -у, *ч.* Валютні операції, пов'язані з портфельними інвестиціями в зарубіжну економіку.

КА́МБІЙ, -ю, *ч.* 1. Тканина голонасінних і двосім'ядольних рослин, що міститься між лубом і деревиною; зумовлює ріст осьових органів рослини (стебла, кореня) в товщину. 2. Сукупність малодиференційованих клітин у складі будь-якої тканини.

КА́МБІО, *невідм., ч.* Вексель, позиковий лист.

КАМБІ́СТ, -а, *ч.* Особа, яка здійснює вексельні операції.

КАМБОДЖІ́ЄЦЬ, -і́йця, *ч.* Житель Камбоджі.

КАМБОДЖІ́ЙКА, -и, *ж.* Жителька Камбоджі.

КАМБОДЖІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Камбоджа.

КА́МБРИК, -а, *ч.* 1. Тонке, прозоре бавовняне полотно, схоже на батист. 2. Лляний батист.

КА́МБУЗ, -а, *ч.* Кухня на кораблі. // На кораблі – чавунна або залізна піч із казаном.

КА́МБУЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́мбуз**.

КАМБУ́К, -а, *ч., зах.* Недорозвинена сосна.

КАМВО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *текст.* 1. Оброблений гребінцем, вичесаний для виробництва тонких вовняних тканин. *Камвольна вовна.* // Зробл. із м'якої чесаної вовни. 2. Який виробляє тонкі вовняні тканини. *Камвольний комбінат.*

КАМВО́ЛЬНИК, -а, *ч., текст.* Той, хто здійснює виробництво тонких вовняних тканин.

КАМЕДЕНО́СНИЙ, -а, -е. Який виділяє камедь.

КАМЕДЕТЕ́ЧА, -і, *ж.* Хвороба деревних рослин; гомоз.

КАМЕДИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить камедь.

КАМЕ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каме́дь**.

КАМЕ́ДЬ, -і, *ж.* Густий сік, який виступає у деяких дерев на поверхню кори при її пошкодженні; застосовується як клей.

КАМЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Південне вічнозелене дерево або чагарник із великими білими або червоними пахучими квітками; вирощується як декоративна рослина. // Квітка цієї рослини.

КАМЕНЕБИ́ТНИЙ, -а, -е. Збитий, змурований, збудований з каменю.

КАМЕНЕВА́ТА, -и, *ж.* Вата з волокон, отриманих шляхом розплавлення базальтових порід.

КАМЕНЕДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Пов'язаний із добуванням каменю. 2. Який призначений, служить, розробляється для добування каменю. *Каменедобувний кар'єр.*

КАМЕНЕДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для подрібнення каміння, різних гірських порід, яку використовують для будівельних робіт.

КАМЕНЕДРОБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який подрібнює камінь.

КАМЕНЕДРОБИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що дробить камені вручну або обслуговуючи каменедробарку, за допомогою останньої.

КАМЕНЕДРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Подрібнення каміння. 2. *мед.* Оперативне дроблення каменів у сечовому міхурі за допомогою спеціальних інструментів і апаратів.

КАМЕНЕЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для прибирання каменів з полів.

КАМЕНЕЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Який виробляє деталі для будівництва, трубопроводи тощо з розплавленого каміння, базальту.

КАМЕНЕЛО́МКА, -и, *ж., бот.* Те саме, що **ломика́мінь**.

КАМЕНЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який росте на камінні, засвоюючи хімічні елементи, що вилиparticipating з гірських порід внаслідок їхнього руйнування (про мохи, лишайники тощо).

КАМЕНЕОБРО́БКА, -и, *ж.* Надання природному каменю належних розмірів, форми і декоративного вигляду.

КАМЕНЕОБРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **каменеобро́бка**.

КАМЕНЕОБРО́БНА, -ої, *ж.* Підприємство, майстерня, де обробляють каміння.

КАМЕНЕОБРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до обробки каменю.

КАМЕНЕОБРО́БНИК, -а, *ч.* Робітник, який обробляє камінь; працівник каменеобробного підприємства.

КАМЕНЕПА́Д, -у, *ч.* Каміння, яке спадає з гір лавиною.

КАМЕНЕПИЛЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розпилювання кам'яних брил або випилювання плит, блоків з масиву гірських порід.

КАМЕНЕПРИБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для прибирання каменю, кам'яних брил тощо.

КАМЕНЕРІ́З, -а, *ч.* Машина для випилювання плит, блоків з масиву гірських порід у кар'єрах і шахтах, а також з кам'яних брил у цехах.

КАМЕНЕРІЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для різання каміння. *Каменерізальна машина.*

КАМЕНЕРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **каменерізальний**.

КАМЕНЕУТВО́РЕННЯ, -я, *с., мед.* Те саме, що **кальцино́з** (у 2 знач.).

КАМЕНЕУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до каменеутворення.

КАМЕНЕШЛІФУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для шліфування каміння.

КАМЕНЕЩЕБЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який складається з каменю та щебню.

КАМЕ́НИ, каме́н, *мн.* У давньоримській міфології – богині, покровительки наук і мистецтв.

КАМЕНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **кам'яни́стий**.

КАМЕНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **камени́стий**.

КАМЕНИ́ЦЯ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **кам'яни́ця** 1.

КАМЕНИ́ЩЕ, -а, *ч. і с.* Збільш. до **ка́мінь** 2, 8.

КАМЕНІ́ТИ *див.* **кам'яні́ти**.

КАМЕНОБО́ЄЦЬ, -бійця, *ч.* Той, хто розбиває, дробить каміння на дрібні шматки.

КАМЕНОЛО́М, -а, *ч.* Те саме, що **каменя́р**.

КАМЕНОЛО́МНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для видобування, обтісування каміння.

КАМЕНОЛО́МНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **каменя́рня**.

КАМЕНОТЕ́С, -а, *ч.* Робітник, що обтесує каміння.

КАМЕНОТЕ́СНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для обтісування каміння.

КАМЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **каменува́ти**.

КАМЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Закидати, побивати камінням за скоєні злочини чи гріхопадіння.

КАМЕНЮ́КА, КАМІНЮ́КА, -и, *ж., розм.* 1. Збільш. до **ка́мінь** 2. 2. Те саме, що **ка́мінь** 2 – 4.

КАМЕНЮ́ЧЧЯ, КАМІНЮ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **каменю́ка**.

КАМЕНЯ́Р, -а́, *ч.* 1. Робітник, що видобуває каміння в кар'єрі; каменолом. 2. Робітник, що обтісує каміння. 3. *розм., рідко.* Те саме, що **му́ляр**.

КАМЕНЯ́РНЯ, -і, *ж.* Родовище каменю, де його видобувають, розробляють; кар'єр, каменоломня. // Підприємство з видобування та обробки каменю.

КАМЕНЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **каменя́р**.

КАМЕНЯ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **кам'яни́стий**.

КАМЕНЯ́ЧЧЯ, КАМІНЯ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **ка́мінь** 2. *Купа каменяччя.*

КА́МЕРА, -и, *ж.* 1. Кімната, приміщення спеціального призначення в деяких установах. ** **Ка́мера шту́чного клі́мату** – приміщення зі штучно регульованими мікрокліматичними умовами. // Приміщення для в'язнів у тюрмі. 2. Внутрішня порожниста частина якої-небудь споруди, машини або приладу, організму. ** **За́дня ка́мера о́ка** – простір усередині ока, обмежений попереду рогівкою, позаду переднім боком райдужної оболонки, у ділянці зіниці – передньою поверхнею кришталика. **Ка́мера згоря́ння** – пристрій, в якому в результаті згоряння палива відбувається підвищення температури. **Лічи́льні ка́мери** – прилади для підрахунку формених елементів крові, сечі і цереброспінальної рідини, а також мікроорганізмів. 3. Внутрішня гумова оболонка м'яча, шини тощо, у яку нагнітають повітря. 4. Внутрішня частина фотографічного апарата для плівки або пластинки. ** **Прихо́вана ка́мера** – кіно-, теле- або фотознімання, що проводиться непомітно для того, кого знімають. // *заст.* Фотографічна камера.

КАМЕРАЛІ́СТИКА, -и, *ж., діал.* Сукупність адміністративних та господарських знань по веденню камерального господарства.

КАМЕРА́ЛКА, -и, *ж., розм.* 1. Лабораторія для обробки матеріалів польових розвідувань (геологів та інших фахівців). 2. Обробка таких матеріалів.

КАМЕРА́ЛЬНИЙ[1], -а, -е, *спец.* Який виконується в кабінеті, лабораторії тощо (а не в польових умовах).

КАМЕРА́ЛЬНИЙ[2], -а, -е, *діал.* Державний. ** **Камера́льна податко́ва переві́рка** – податкова перевірка, яка проводиться по місцю знаходження податкового органу. **Камера́льне майно́** – назва державного майна, що застосовувалася в епоху феодалізму та раннього капіталізму.

КА́МЕРА-ОБСКУ́РА, ка́мери-обску́ри, *ж.* Світлоприймальний прилад у вигляді темної скриньки з невеликим отвором для проходження світла.

КАМЕРГЕ́Р, -а, *ч.* У дореволюційній Росії та в деяких монархічних державах – придворний чин вищого рангу, а також особа, яка має цей чин.

КАМЕРГЕ́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **камерге́р**.

КАМЕРДИ́НЕР, -а, *ч.* Кімнатний слуга при пані.

КАМЕРДИ́НЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **камерди́нер**.

КАМЕРИ́СТКА, -и, *ж.* Кімнатна служниця при пані.

КА́МЕР-КОЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. За феодалізму – установа, що відала королівськими доходами. 2. Центральна установа в Російській імперії, що контролювала грошові надходження, стягнення податків, мита тощо.

КА́МЕР-КОЛЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Стос. до камер-колегії.

КА́МЕР-ЛАКЕ́Й, -я, *ч.* Те саме, що **камерди́нер**. // Покойовий лакей, слуга при панові та його родині.

КА́МЕР-МУЗИКА́НТ, -а, *ч.* Композитор або виконавець-соліст, який відав при дворі виконанням музики або брав у ньому участь.

КА́МЕРНИЙ[1], -а, -е. 1. Прикм. до **ка́мера** 1. 2. *спец.* Який складається з камер (у 2 знач.).

КА́МЕРНИЙ[2], -а, -е. 1. Призначений для невеликого приміщення та нечисленної аудиторії. 2. Признач. для виконання невеликою кількістю музикантів-солістів або ансамблями з кількох учасників. // Який має у своєму складі невелику кількість виконавців (про ансамбль). // Який виконує соло (про співака). ** **Ка́мерна му́зика** – інструментальна або вокальна музика для невеликого складу виконавців: сольні твори, різного роду ансамблі (дует, тріо і т. ін.), романси й пісні. **Ка́мерна симфо́нія** – різновид симфонії, якому властива стисла форма, зменшення масштабу музичної ідеї, обмежений склад виконавців. **Ка́мерний анса́бль**: а) група виконавців камерної музики (тріо, квартет і т. ін.), що виступають як єдиний художній колектив; б) музичний твір, написаний для невеликого складу учасників. **Ка́мерний орке́стр** – невеликий за складом інструментальний ансамбль, який виконує головним чином ансамблево-оркестрову музику. **Ка́мерний хор** – невели-

кий за складом хор, який виконує ансамблево-хорову музику.

КА́МЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Деяка замкнутість, обмеженість у показі, зображенні і т. ін. кого-, чого-небудь.

КА́МЕРНО. Присл. до **ка́мерний.**

КА́МЕРНО-МУЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до камерної музики.

КАМЕРТО́Н, -а, *ч.* Невеликий вилкуватий сталевий інструмент із двома зубцями, який внаслідок удару видає звук певної висоти; використовується для настроювання музичних інструментів та під час хорового співу.

КАМЕРТО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до камертона. ** **Камерто́нне піані́но** – електричний багатоголосний клавішний музичний інструмент з камертонами замість струн.

КАМЕРУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Камерун.

КА́МЕР-ФУР'Є́Р, -а, *ч.* У Російській імперії – придворний чиновник 6-го класу.

КА́МЕР-Ю́НКЕР, -а, *ч.* У дореволюційній Росії та в деяких монархічних державах – нижчий придворний чин, а також особа, яка має цей чин.

КА́МЕР-Ю́НКЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́мер-ю́нкер.** *Камер-юнкерський мундир.*

КАМЕТО́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський препарат в аерозольній упаковці із протизапальною та антисептичною дією, що його застосовують при запальних захворюваннях носа, глотки і гортані.

КАМЕ́Я, -ї, *ж.* Виріб із каменю або черепашки, що має художнє рельєфне різьблення; уживається як прикраса (у брошках, перснях і т. ін.); брошка з такою прикрасою.

КАМЗА́ *див.* **кабза́.**

КАМЗО́Л, -а, *ч.* Старовинний чоловічий одяг без рукавів і до колін, який щільно облягав тулуб.

КАМЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **камзо́л.**

КА́МИ, кам, *мн.* Невисокі горби й пасма з округлими обрисами в плані.

КАМИЛА́ВКА, -и, *ж.* 1. Високий циліндричний із розширенням догори головний убір з оксамиту, що носять православні священики як відзнаку, нагороду. 2. У країнах Близького Сходу – шапка з верблюжої вовни.

КАМИ́ЛЬ, -я, *ч.*, *муз.* 1. Адигейська довгаста відкрита пастуша флейта. 2. Кабардинський духовий язичковий музичний інструмент.

КАМІЗА́РИ, -ів, *мн.* Учасники селянсько-плебейського повстання 1702 – 1705 pp. на Півдні Франції.

КАМІЗЕ́ЛЬКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **безрука́вка**; жилетка.

КАМІКА́ДЗЕ, *невідм.*, *ч.* 1. Японський військовий льотчик у період Другої світової війни, що гинув разом із літаком. 2. *перен.* Про того, хто ризикує чимось важливим, суттєвим.

КАМІ́Н, -а, *ч.* Відкрита кімнатна піч з прямим димарем.

КАМІНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **ка́мінь** 2, 6. ** [**ки́дати (ки́нути)] камінéць у** *чийсь* **горо́д** – зачіпати кого-небудь словами, натяками. 2. *розм.* Кісточка (кісточкові плодів).

КА́МІНКА, -и, *ж.* Невеликий співочий птах родини шпакових, що гніздиться в купах каміння, у скелях, стінах старих будівель і т. ін.

КАМІ́ННИЙ[1], -а, -е. Те саме, що **кам'яни́й.**

КАМІ́ННИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **камі́н.** *Камінне дзеркало.*

КАМІ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **ка́мінь** 2, 6. ** **коштóвне камі́ння** – каміння мінерального, штучного та органічного походження, яке вирізняється красою, привабливістю та високою вартістю. **напівкоштóвне камі́ння** – каміння природного, мінерального, штучного та органічного походження в необробленому та обробленому вигляді, такі як бірюза, лазурит, малахіт, агат, опал, халцедон, яшма та ін.

КАМІ́ННЯЧКО, -а, *с.*, *збірн.* Зменш.-пестл. до **камі́ння.**

КАМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **камі́н.**

КАМІ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Укритий камінцями. *Камінчастий брід.*

КАМІ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **камінéць.**

КА́МІНЬ, *ч.* 1. *род.* -меню, *тільки одн.* Тверда гірська порода у вигляді суцільної маси або окремих шматків, що не кується й не розчиняється у воді. 2. *род.* -меня. Окремий шматок, брила такої гірської породи. ** **Держа́ти (носи́ти) ка́мінь за па́зухою** – приховувати ворожнечу, ненависть до кого-небудь; готувати помсту. **Заклада́ти пе́рший ка́мінь** *чого* – починати будівництво чого-небудь. **Ка́меня на ка́мені не лиша́ти:** а) руйнувати, знищувати дощенту; скасувати; б) нещадно критикувати, викривати. **Ка́мінь спотика́ння** – велика перепона, перешкода. **Ки́дати (ки́нути) ка́мінь** *на кого, в кого* – осуджувати, ганити кого-небудь. 3. *у знач. присл.* **ка́менем.** Із швидкістю та вагою каменя, що падає. 4. *у знач. присл.* **ка́менем.** Непорушно. 5. *род.* -меня, *перен.* Тяжке почуття; туга, смуток, горе. 6. *род.* -меню. Коштовний мінерал як прикраса. 7. *род.* -меня, *рідко.* Намогильний пам'ятник. 8. *род.* -меня. Жорно в млині. 9. *род.* -меню, *чого.* Хвороба нирок, печінки, сечового міхура. 10. *род.* -меня, *заст.* Старовинна міра ваги.

КАМІНЮ́КА *див.* **каменю́ка.**

КАМІНЮ́ЧЧЯ *див.* **каменю́ччя.**

КАМІНЯ́ЧЧЯ, -я *і* **КАМЕНЯ́ЧЧЯ**

КА́МКА, -и, *ж.* 1. Морська трава. 2. *заст.* Головний жіночий убір.

КАМКА́, -и́, *ж.* Старовинна іранська шовкова тканина з кольоровими візерунками.

КАМКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **камка́.**

КАМЛА́ННЯ, -я, *с.* Ритуал, що приводить у екстатичний стан, який супроводжується співом та ударами в бубен.

КАМЛЕ́Я, -ї, *ж.* 1. Верхній чоловічий одяг з оленячих шкір у долганів. 2. Непромокальний промисловий одяг алеутів з кишок морських тварин.

КАМЛО́Т, -у, *ч.* Густа тканина з верблюжої або напівгрубої овечої вовни.

КАМЛО́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **камло́т.**

КАМПАНЕ́ЛА, -и, *ж.* Музична п'єса, що відтворює звучання дзвіночків.

КАМПАНІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Який здійснюється окремими заходами, кампаніями (у 2 знач.), не систематичний.

КАМПАНІ́ЙЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Безпланове, безсистемне виконання роботи.

КАМПАНІ́ЛА, -и, *ж.* Дзвіниця в італійській архітектурі доби середньовіччя та Відродження. Будувалася окремо від храму, у вигляді чотиригранної або круглої башти.

КАМПА́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність воєнних операцій у визначений період часу, що мають певну стратегічну мету. // Війна в певній країні, місцевості. 2. Сукупність заходів для здійснення в певний період якого-небудь важливого громадсько-політичного або господарчого завдання. 3. *спец.* Час неперервної дії якого-небудь агрегату, машини і т. ін.

КАМПЕ́Ш, *ч.* 1. *род.* -а, *біол.* Синій сандал – невелике дерево родини цезальпінієвих; з його деревини виготовляють меблі і паркет. 2. *род.* -у, *хім.* Синій барвник, що його добувають з цієї рослини.

КАМПЕ́ШЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кемпе́ш.**

КАМПІЛОБАКТЕРІО́З, -у, *ч.* Інфекційне захворювання; характеризується розвитком запальних вогнищ у різних органах.

КАМПІ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого вимірюють поле зору.

КАМПІМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання поля зору.

КАМПОЛО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для лікування недокрів'я, гепатитів тощо.

КА́МПОСИ, -ів, *мн.* Назва саван у Бразилії.

КАМПОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне руйнування певних підкіркових структур головного мозку.

КАМПТОДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена згинальна контрактура V пальця.

КАМПТОЗО́Ї, -їв, *мн.* Клас дрібних колоніальних тварин типу щупальцевих.

КАМПТОКОРМІ́Я, -ї, *ж.* Стійке збереження неприродної позиції тулуба при істерії.

КА́МПУС, -а, *ч.* 1. Студентське містечко, територія університету (в США та деяких інших країнах). 2. Студентський гуртожиток (при деяких європейських університетах).

КАМПУЧІ́ЄЦЬ, -ійця, *ч.* Житель Кампучії.

КАМПУЧІ́ЙКА, -и, *ж.* Жителька Кампучії.

КАМПУЧІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кампучія.

КАМРА́Т, -а, *ч.*, *зах.* Панібрат.

КАМСА́, -и́, *ж.* Дрібна морська промислова риба родини анчоусових ряду оселедцеподібних; хамса.

КА́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кама.

КА́МУСИ, -ів, *мн.* Шкіра з ніг оленя, зайця та ін., що використовується для підбивання лиж, виготовлення хутрового взуття тощо.

КАМУФЛЕ́Т, -у, *ч.* 1. *військ.* Підземний вибух міни або розрив артилерійського снаряда без утворення воронки. 2. *розм.* Неочікуваний, неприємний перебіг справи.

КАМУФЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **камуфле́т.**

КАМУФЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, на якому зроблено камуфляж; замаскований.

КАМУФЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **камуфлюва́ти.**

КАМУФЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.*, *перен.* Зображати що-небудь в якому-небудь іншому або спотвореному вигляді, приховуючи його справжню сутність, зміст; маскувати.

КАМУФЛЮВА́ТИСЯ, -юююсь, -юєшся, *недок. і док.* Бути в іншому, зміненому вигляді, що приховує, спотворює справжню суть чого-небудь; маскуватися.

КАМУФЛЯ́Ж, -у, *ч.* 1. Пофарбування військової техніки, будівель плямами, смугами, щоб змінити їх природний вигляд і ввести в оману супротивника; маскування. 2. *перен.* Приховання істинної сутності кого-, чого-небудь тим або іншим способом; маскування.

КАМУФЛЯ́ЖНИЙ, -а, -е, *перен.* Що приховує справжню сутність кого-, чого-небудь; брехливий, нещирий.

КАМФА́Н, -у, *ч.* Двоперстеневий терпеновий вуглеводень, нерозчинний у воді, але розчинний у спирті.

КАМФЕ́Н, -у, *ч.* Вуглеводень терпенового ряду, що використовується при виробництві камфори, інсектицидів.

КАМФЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **камфе́н.**

КАМФОМЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат в аерозольній упаковці із протизапальною та протимікробною дією, що його застосовують при гострому риніті, фарингіті, фаринголарингіті.

КАМФО́НІЙ, -ю, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при гіпертонічній хворобі, виразковій хворобі шлунка та ін.

КА́МФОРА, -и, *ж.* Пахуча безбарвна кристалічна речовина, що застосовується в медицині й техніці.

КАМФО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **камфора́.** // Вигот. із камфори, з камфорою. *Камфорний спирт.* ** **камфо́рне де́рево** – вічнозелене дерево родини лаврових, що містить камфорне масло.

КАМФО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **камфорá.** *Камфоровий запах.* // Вигот. із камфори, з камфорою. *Камфорова кислота. Камфорова олія.*

КАМФОРОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить камфору (про рослини).

КАМФОРО́СМА, -и, *ж.* Рід рослин родини лободових.

КАМЧА́, -і, *ж.* У тюркських кочових народів – нагайка.

КАМЧАДА́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **камчада́л**, -а, *ч.*; **камчада́лка**, -и, *ж.*), *заст.* Ітельмени.

КАМЧАДА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до камчадалів.

КАМЧА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Камчатка.

КАМ'ЯНЕ́ЦЬ-ПОДІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кам'янець-Подільський.

КАМ'ЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ка́мінь** 1, 2, 6, 8, 9. *Кам'яна брила.* // Який утворився з каменю завдяки природним умовам. // У якому є каміння. // Зробл., побудований з каменю, каміння. *Кам'яний вік.* ** **кам'яна́ куни́ця** – цінний хутровий звір, що живе в основному в населених пунктах (на горищах будинків, складах дров та ін.). **Кам'яне́ ли́тво** – матеріали та вироби, виготовлені відливанням із розплавлених гірських порід (діабазів, базальтів тощо) або вогнянорідких металургійних шлаків. 2. *перен.* Цілком непорушний, застиглий. // Без усякого виразу; байдужий. 3. *перен.* Який має твердий характер; бездушний, нечулий, черствий. // Суворий, холодний (про голос).

КАМ'ЯНИ́СТИЙ, -а, -е. На якому або в якому багато каміння.

КАМ'ЯНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **кам'яни́стий.** *Кам'янистість ґрунту.*

КАМ'ЯНИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *перех.*, *рідко.* 1. Робити нерухомим, застиглим, як камінь (у 1, 2 знач.). 2. Робити байдужим, нечулим.

КАМ'ЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Кам'яна будівля; мурований будинок. 2. Лісова трав'яниста ягідна рослина родини розоцвітих; костяниця. 3. *збірн.* Яскраво-червоні кислі ягоди цієї рослини.

КАМ'ЯНІ́ТИ, *рідко* **КАМЕНІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати твердим, як камінь (у 1, 2 знач.). 2. *перен.* Ставати нерухомим, застиглим. // Стояти нерухомо. 3. *перен.* Ставати байдужим, нечулим.

КА́М'ЯНКА, -и, *ж.*, *діал.* Брукований шлях.

КА́М'ЯНО. Присл. до **кам'яни́й**; як камінь.

КАМ'ЯНОВУ́ГІЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до кам'яного вугілля; який містить кам'яне вугілля. // Якого видобувають із кам'яного вугілля. // Зв'язаний з добуванням і застосуванням у промисловості кам'яного вугілля. *Кам'яновугільні копальні.*

КАМ'ЯНОЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **каменелива́рний.**

КАНАБІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **гашиши́зм.**

КАНА́ВА, -и, *ж.* 1. Довга заглибина, викопана в землі; рів. *Осушувальні канави.* 2. *заст.* Канал.

КАНА́ВКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **кана́ва** 1; рівчак. 2. *тех.* Жолобок, невелика довгаста напівкругла заглибина в чому-небудь. *Гвинтова канавка.*

КАНА́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кана́вка.**

КАНА́ВНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, що працює біля жолобів, якими тече розплавлений метал.

КАНАВОКОПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для риття канав, траншей.

КАНАВОКОПА́Ч, -а́, *ч.*, *тех.* Машина для копання канав, траншей і каналів.

КАНАВООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Машина для очищення канав, траншей і каналів.

КАНА́ДЕЦЬ *див.* **кана́дці.**

КАНА́ДКА. 1. *див.* **кана́дці.** 2. -и, *ж.*, *розм.* Куртка на хутрі з капюшоном (для моряків, полярників).

КАНА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кана́дці** та Канада. *Канадські індіанці.* ** **кана́дський бальза́м** – вид смоли, який отримують із канадської, або бальзамної, піхти.

КАНА́ДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **кана́дець**, -дця, *ч.*; **кана́дка**, -и, *ж.*). Населення Канади.

КАНА́Л, -у, *ч.* 1. Наповнене водою штучне річище для судноплавного сполучення між водоймищами, зрошування ґрунтів, осушування боліт, відводу або стоку води. 2. *тех.* Вузька порожнина в чому-небудь, що має форму трубки. 3. Спеціальна споруда для прокладання комунікацій. 4. Шлях, засіб для переміщення чогось. ** **вентиляці́йний кана́л** – порожнини у стінах або підвісні конструкції (переважно з прямокутною формою площі перерізу) для вентиляції житлових та виробничих приміщень. 5. *анат.* В організмі людини або тварини – звивиста трубка, якою проходять різні речовини. *Шлунково-кишковий канал.* 6. Пристрій, сукупність пристроїв, за допомогою яких здійснюється передавання, приймання, реєстрація і т. ін. якої-небудь інформації. // *перен.* Спосіб поширення чого-небудь. // *перев. мн.* Засоби, способи для здійснення чого-небудь. ** **Вихідни́й кана́л**, *спец.* – канал виведення даних з ЕОМ на зовнішній пристрій. **Кана́л збу́ту** – мережа фірм, які беруть участь у купівлі та продажу товарів на шляху їх просування від виробника до споживача. **Кана́л ма́ркетингу:** шлях товару від незалежного виробника до оптових торговців, а від них – до роздрібних торговців, кожний з яких є самостійною торговою одиницею. **Кана́л прямо́го ма́ркетингу** – канал розподілу, що складається з виробника та споживача, причому перший продає товар другому безпосередньо. **Кана́л розповсю́дження** – сукупність фірм або окремих осіб, які беруть на себе або допомагають передавати комусь іншому право власності на окремий товар чи послугу на шляху просування від виробника до споживача.

КАНА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Зменш. до **кана́л.** ** **Завиткó вий кана́лець**, *анат.* – каналець лійкоподібної

форми в кам'янистій частині скроневої кістки.
КАНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Робітник, майстер із обслуговування, лагодження, прокладання каналізаційних систем, мереж.
КАНАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каналіза́ція**.
КАНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Система труб, підземних каналів та інших санітарно-технічних споруд для видалення та обробки стічних вод. ** **зли́вова каналіза́ція** – каналізаційна мережа для збирання та подальшого скидання надлишків дощової води. **каналіза́ція тро́мба**, *мед.* – утворення в тромбі каналів, поверхня яких вистелена ендотелієм.
КАНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **каналізува́ти**.
КАНАЛІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до каналізування.
КАНАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **каналізува́ти**.
КАНАЛІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* 1. Переміщувати по визначеній траєкторії в певний пункт. 2. Відправляти кому-небудь, кудинебудь, для чого-небудь. 3. *спец.* Будувати денебудь каналізацію. *Каналізувати ділянку.*
КАНАЛІКУЛІ́Т, -у, *ч., мед.* 1. Запалення слізного канальця. 2. Запалення вивідної протоки великої залози переддвер'я піхви.
КАНАЛІКУЛОРИНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Формування сполучення між канальцями та слизовою оболонкою носа шляхом введення в порожнину носа ниток або пластмасових трубочок.
КАНА́ЛІЯ, -ї, *ж., розм., лайл.* Про підступну, хитру людину; шельма, пройдисвіт, шахрай. // Про спритну, хитру тварину.
КАНАЛОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Спеціаліст із прокладання, спорудження каналів.
КАНАЛОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **каналоподі́бний**.
КАНА́ЛОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **кана́л** 1 – 3. *Канало́ві шлюзи.* ** **кана́ловий збір** – обов'язковий платіж, що його стягують з торгових суден за користування каналами, що ведуть до портів.
КАНАЛОКОПА́Ч, -а́, *ч.* Машина, призначена для риття зрошувальних і осушувальних каналів, глибоких канав.
КАНАЛООЧИСНИ́Й, -а, -е. Признач. для очищення каналів.
КАНАЛООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Машина, призначена для очищення зрошувальних і осушувальних каналів, канав.
КАНАЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до каналу, схожий на нього.
КАНАЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **каналоподі́бний**.
КАНАЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення каналів.
КАНАЛОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із утворенням каналів, призначений для цього.
КАНАЛОУТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **каналоутво́рення**.
КАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **кана́ловий**.
КАНА́ЛЬСЬКИЙ[1], -а, -е, *розм.* Прикм. до **кана́лія**; підступний, хитрий, шельмуватий.
КАНА́ЛЬСЬКИЙ[2], -а, -е, *заст.* Важкий, каторжний.
КАНА́ЛЬЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кана́лець**. ** **кана́льцева про́ба**, *мед.* – функціональне і діагностичне дослідження присмоктуючої здатності й анатомічної прохідності слізних канальців.
КАНАМІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат широкого спектра антимікробної дії.
КАНА́ПА, -и, *ж.* Те саме, що **дива́н**.
КАНАПЕ́, *невідм., с.* Невеликий бутерброд з декількома різними продуктами, що їх кладуть на хліб.
КАНА́ПКА, -и, *ж.* Зменш. до **кана́па**.
КАНА́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кана́пка**.
КАНА́Р, -а, *ч.* Те саме, що **кана́рок**.
КАНАРЕ́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **кана́рка**.
КАНАРЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **канаре́йка**.
КАНАРІ́, *невідм., ч.* Бальний і концертний танець, поширений у Франції та Італії у 16 – 17 ст.
КАНА́РКА, -и, *ж.* Співочий птах яскраво-жовтого кольору, завезений до Європи з Канарських островів; у нас відомий як хатній птах.
КАНА́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кана́рка** і **кана́рок**. *Канарковий спів.*
КАНА́РОК, -рка, *ч.* Самець канарки.
КАНА́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кана́рка**.
КА́НАСДУДА, -и, *ж.* Угорський духовий муидштучний музичний інструмент.
КАНА́Т, -у, *ч.* Дуже міцний грубий мотузок із волокна або дроту; линва, кодола.
КАНА́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **кана́т**.
КАНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кана́т**; линвовий, кодоловий. *Канатне виробництво.* // Який виробляє канати. *Канатна фабрика.* // Зробл. з канатів. ** **кана́тна доро́га** – споруда для перевезення вантажу та людей у вагонетках, причеплених до дротяного канату, по якому вони пересуваються.
КАНА́ТНИК[1], -а, *ч.* Трав'яниста однорічна рослина родини мальвових, із стебла якої видобувають грубе волокно.
КАНА́ТНИК[2], -а, *ч.* Майстер, що робить канати; линвар, кодільник.
КАНА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **кана́тник** (*див.* **кана́тник**[2]).
КАНА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кана́т**. *Канатовий танцівник.*
КАНАТОКРУТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **канатопряди́льник**.
КАНАТОПРЯДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **канатопряді́ння**.
КАНАТОПРЯДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець з канатопрядіння.
КАНАТОПРЯДІ́ННЯ, -я, *с.* Процес виготовлення канатів.
КАНАТОХО́ДЕЦЬ, -хідця, *ч.* Артист цирку, який ходить, танцює на канаті, протягненому над ареною.
КАНА́УС, -у, *ч.* Сорт щупкої шовкової тканини.
КАНА́УСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кана́ус**.
КАНБА́Н, -а, *ч.* Метод забезпечення споживача товарами через їх виробництво та доставку у задані терміни.
КАНВА́, -и́, *ж.* 1. Сітчаста проклеєна бавовняна (рідше – льняна) тканина або папір, що вживається для вишивання чи гаптування. 2. *перен.* Основа чого-небудь. *Канва подій.* // Головна сюжетна лінія твору. *Канва роману.*
КАНВО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **канва́** 1. *Канвове вишивання.* // Признач. для вишивання по канві. *Канвові мережки.*
КАНДАГА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кандагар.
КАНДАЛА́КСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кандалакша.
КАНДЕ́ЛА, -и, *ж., фіз.* 1. Міжнародна одиниця сили світла (кд). 2. Сила світла, випромінюваного з площі $^1/_{600000}$ м^2 перерізу повного випромінювача, перпендикулярно до цього.
КАНДЕЛЯ́БР, -а, *ч.* Свічник для кількох свічок або електричних ламп.
КАНДЗЮ́БА, -и, *ж., діал.* Кривизна, гачок.
КАНДИ́БА, -и, *ж.* Слабка конячина, шкапа.
КАНДИ́БИТИ, -блю, -биш, *недок., діал.* Скупитися.
КАНДИБО́БЕРОМ, *присл., жарт.* Химерно, з викрутасами.
КАНДИ́ДА, -и, *ж., біол.* Рід дріжджоподібних організмів родини незавершених грибів.
КАНДИДАМІКО́З, -у, *ч., мед.* Захворювання людини й тварин, що спричинюється дріжджоподібними грибками роду кандида.
КАНДИДАМІКОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кандидамікозу.
КАНДИДА́Т, -а, *ч.* 1. Той, кого намічено для обрання, призначення або прийняття куди-небудь. 2. *чого.* Учений ступінь, що надається особам, які захистили кандидатську дисертацію; також особа, що має цей ступінь. *Кандидат технічних наук.*
КАНДИДА́ТКА, -и. Жін. до **кандида́т**.
КАНДИДА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кандида́т**. // *в знач. ім.* **кандида́тська**, -кої, *ж., розм.* Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата якихнебудь наук.
КАНДИДАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Особа, названа або висунута як кандидат (у 1 знач.); кандидат. 2. Право або можливість для кого-небудь виступати як кандидат (у 1 знач.).
КАНДИДО́З, -у, *ч., мед.* Інфекційне захворювання шкіри, слизових оболонок і внутрішніх органів, яке спричинюється дріжджеподібними грибками.
КАНДИДУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., рідко.* Бути, виступати кандидатом (у 1 знач.).
КАНДИ́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Сорт кримської яблуні. *Кандиль синап.* 2. Плід цієї яблуні видовженої форми.
КАНДИ́ЛЬ-КИТА́ЙКА, -и, *ж.* Пізній осінній сорт яблуні, із соковитими, винно-солодкими плодами.
КАНДІ́ЙКА, -и, *ж., діал.* Миска з трохи загнутими всередину краями.
КАНДЬО́Р, -у, *ч., розм.* Рідка пшоняна або гречана каша.
КА́НЕЛЬ, -я, *ч.* Естонський щипковий музичний інструмент, аналогічний російським гуслям.
КАНЕЛЮ́РА, -и, *ж., архіт.* Вертикальний жолобок на колоні або пілястрі. *Пілястри з канелюрами.*
КАНЗА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Канзас.
КАНИТЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Дуже тонкий, як нитка, витий позолочений або посріблений дріт для гаптування. *Золота канитель.* 2. М'яка металева обмотка музичних струн для одержання низьких звуків. 3. *перен.* Зайва втрата часу; тяганина, морока; щось дуже нудне, одноманітне.
КАНИТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **канитéль**.
КАНИТЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Майстер, робітник, який виготовляє канитель (у 1, 2 знач.). 2. *розм.* Зволікальник; той, хто зволікає розв'язання якоїсь проблеми, справи.
КАНІБА́Л, -а, *ч.* 1. Людожер. 2. *перен.* Люта, безглуздо-жорстока людина.
КАНІБАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Людожерство. // Поїдання тваринами особин свого виду. 2. *перен.* Нелюдська жорстокість; звірство, варварство.
КАНІБА́ЛЬСТВО, -а, *с.* Те саме, що **каніба́лізм**.
КАНІБА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **каніба́л**.
КА́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Канів.
КАНІ́КУЛИ, -кул, *мн.* Перерва в заняттях у навчальних закладах, що надається учням, студентам для відпочинку; вакації.
КАНІ́КУЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каніку́ли**. *Канікуловий час.*
КАНІКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каніку́ли**.
КАНІСТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Використання собак для відновлення нормальних стосунків людини з навколишнім світом.
КАНІ́СТРА, -и, *ж.* Металевий або синтетичний (перев. чотирикутний) бак із герметичною кришкою для різних рідин (бензину, гасу тощо).
КАНІФА́С, -у, *ч.* 1. Легка бавовняна тканина з рельєфним тканим малюнком. 2. *заст.* Цупка смугаста бавовняна тканина.
КАНІФА́С-БЛОК, -у, *ч.* Одношківний блок, що слугує для зміни напрямку тяги тросу при вантажопідйомних та ін. роботах на судні.
КАНІФА́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каніфа́с**.
КАНІФА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каніфа́с**. // Пошитий із каніфасу.
КАНІФО́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каніфо́ль**. *Каніфолевий запах.* // Який містить каніфоль.
КАНІФО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **каніфо́лити**.
КАНІФО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех.* Натирати каніфоллю. *Каніфолити смичок.*
КАНІФО́ЛЬ, -і, *ж.* Ламка склоподібна речовина, що її добувають із живиці (у 1 знач.); уживається в деяких галузях виробництва, а також для натирання смичків струнних інструментів.
КАНІФО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **каніфо́левий**.
КАНКА́Н, -у, *ч.* Французький естрадний танець із характерним па – високим підняттям ноги.
КАНКА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **канка́н**. *Канканове па.*
КАНКАНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Танцювати, виконувати танець канкан.
КА́НКЛЕС, -а, *ч.* Литовський струнний щипковий музичний інструмент.
КАНКРИНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал каркасної будови; крихкі суцільні маси.
КАНКРО́ЇД, -у, *ч.* Форма раку, яка характеризується наявністю в тканині пухлини залозистих структур і багатошарового плоского епітелію.
КА́ННА[1], -и, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина, що має великі червоні квітки; вирощується як декоративна.
КА́ННА[2], -и, *ж.* Найбільша африканська антилопа.
КА́ННАДА, -и, *ж.* Мова, яка відноситься до дравідійських мов.
КА́НО, *невідм.* Одна з шкіл японського живопису.
КАНО́Е, *невідм., с.* Невеликий спортивно-прогулянковий човен, у якому гребуть незакріпленим веслом, стоячи на одному коліні.
КАНОЇ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, який веслує на каное.
КАНОЇ́СТКА, -и. Жін. до **канoї́ст**.
КАНО́Н, -у, *ч.* 1. *церк.* Правило чи догмат із питань віри або виконання релігійних обрядів і т. ін., установлені найвищою церковною владою як закон. 2. *перен., книжн.* Твердо встановлене правило, усталена норма. 3. *церк.* Список, зібрання релігійних книг, узаконених церквою як Святе Письмо. *Старозавітний канон.* 4. *церк.* Пісня на честь святого або свята. 5. *муз.* Музична форма, що ґрунтується на повторенні тієї самої мелодії різними голосами хору, які вступають послідовно один за одним. ** **нескінче́нний кано́н** – різновид канону, в якому кінець мелодії безпосередньо переходить в її початок. 6. *муз.* Вірменський народний щипковий інструмент, подібний до цитри.
КАНО́НА, -и, *ж., зах.* Гармата.
КАНОНА́ДА, -и, *ж.* Часте стріляння з багатьох гармат.
КАНОНЕ́РКА, -и, *ж.* Невелике військове судно, що має броню й гармати середнього калібру.
КАНОНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **каноне́рка**.
КАНОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **канонізува́ти**. 2. У католицькій і православній церквах – включення тієї чи іншої особи до числа святих.
КАНОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *церк., книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **канонізува́ти**. // **канонізо́вано**, *безос. присудк. сл.*
КАНОНІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* 1. *церк.* Робити каноном (у 1 знач.). // Зараховувати до числа святих. 2. *перен., книжн.* Визнавати кого-, що-небудь непохитно авторитетним, єдино законним і незмінним зразком; узаконювати.
КАНОНІЗУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **канонізува́ти**.
КАНО́НІК, -а, *ч.* Католицький соборний священик.
КАНОНІ́Р, -а, *ч., військ., заст.* Гармаш.
КАНОНІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **канoні́р**.
КАНОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *церк.* Стос. до канону або який є каноном (у 1 знач.). ** **канoні́чне пра́во** – сукупність норм, що містяться в правилах, встановлених церквою. 2. *церк.* Узаконений церквою як Святе Письмо; який входить до складу канону (у 3 знач.). *Канонічні книги.* 3. *перен., книжн.* Визнаний зразковим, твердо встановлений; узаконений.
КАНОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* Властивість за знач. **канoні́чний** 3.
КАНОНІ́ЧНО. Присл. до **канoні́чний**.
КАНО́ПА, -и, *ж.* Посудина для зберігання нутрощів бальзамованого померлого або попелу після кремації.
КАНО́ССЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Каносса.
КАНОТЬЄ́, *невідм., с.* Невеликий солом'яний чоловічий капелюх з круглими крисами.
КАНСЬЙОНЕ́РО, *невідм., ч.* Збірки любовної та сатиричної поезії в Іспанії й Португалії у 12 – 14 ст.
КАНТ[1], -а, *ч.* 1. Кольоровий шнурок або вузька смужка тканини іншого кольору, яку вшивають у борти, у шви одягу, найчастіше – форменого; облямівка. // Смужка, що облямовує малюнок, фотокартку тощо. 2. *спец.* Ребро, пруг дошки, бруса тощо.
КАНТ[2], -а, *ч.* 1. Старовинна триголосна пісня, що виконувалася ансамблем співаків або хором без інструментального супроводу. 2. Хвальна врочиста пісня духовного або світського змісту.
КАНТАБА́С, -у, *ч.* Спиртовий напій особливого приготування.
КАНТА́БІЛЕ, *муз.* 1. *присл.* Співучо (як позначення способу виконання музичного твору). 2. *невідм., с.* Музичний твір або його частина, що виконується співучо.
КАНТАЛУ́ПА, -и, *ж.* 1. Сорт дині кулястої або плескуватої форми. 2. Плід цієї рослини, що має м'яку бородавчасту шкіру.
КАНТАЛУ́ПКА, -и, *ж.* Те саме, що **канталу́па**.
КА́НТАР, -а, *ч.* 1. Те саме, що **бе́змін**. 2. *діал.* Вуздечка.
КАНТАРИДИ́Н, -у, *ч.* Трициклічна похідна тетрагідрофурана, що міститься у крові та статевих залозах шпанських мушок.
КАНТА́РКА, -и, *ж., діал.* Вуздечка.
КАНТА́РОК, -рка, *ч., діал.* Вуздечка.

КАНТАРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Перехресне запилення деяких рослин за допомогою жуків.
КАНТА́ТА, -и, *ж.* 1. Великий урочистий музичний твір, що його виконують солісти і хор у супроводі оркестру. 2. Старовинний ліричний вірш, написаний з приводу якої-небудь урочистої події; ода.
КАНТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **канта́та**.
КА́НТЕЛЕ, *невідм.*, *с.* Фінський і карельський народний струнний щипковий музичний інструмент, схожий на гуслі.
КАНТЕЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто грає на кантеле.
КА́НТЕ ФЛАМЕ́НКО, *невідм.* Група пісень і танців Південної Іспанії та стиль їх виконання.
КА́НТИК, -а, *ч.* Зменш. до **кант**[1] 1.
КАНТИЛЕ́НА, -и, *ж.* 1. Співуча мелодія; наспівність, мелодійність музичного твору, співацького голосу, виконання. 2. У середні віки в західноєвропейських країнах – невелика ліро-епічна пісня.
КАНТИЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кантиле́на**.
КАНТИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кантиле́на**. *Кантиленовий спів.*
КАНТИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Землянка, льох.
КАНТІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Послідовник філософії Канта.
КАНТІА́НСТВО, -а, *с.* Ідеалістичний філософський напрям, що виходить з учення німецького філософа І. Канта (1724-1804) та його послідовників.
КАНТІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кантіа́нство** і **кантіа́нець**.
КАНТІ́ВКА, -и, *ж.*, *спец.* Маленька кирка чи молоток для обтісування каменю.
КА́НТІВСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з життям та науковим доробком німецького філософа І. Канта (1724 – 1804).
КАНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **кантува́ти**.
КАНТОВИ́Й, -а, -е, *заст.* Прикм. до **кант**[2].
КАНТО́Н, -у, *ч.* 1. Федеративна одиниця Швейцарії. 2. Дрібна адміністративно-територіальна одиниця Франції, Бельгії, Еквадору та ін.
КАНТОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **канто́н**. *Кантональні вибори.*
КАНТОНІ́СТ, -а, *ч.*, *іст.* У кріпосницькій Росії – солдатський син, що від народження приписувався до військового відомства, навчався у спеціальній військовій школі та відбував тривалу військову службу.
КАНТОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **кантоні́ст**. *Кантоністські школи.*
КАНТО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **канто́н**.
КАНТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Оперативне подовження і розширення очної щілини.
КА́НТОР, -а, *ч.* 1. Півчий, соліст хору в католицькій і протестантській церквах. // Головний співак у синагозі. 2. У протестантів – вчитель і диригент церковного хору, органіст, який сам часто створював музику для своєї церкви.
КА́НТОРІВСЬКИЙ, **КА́НТОРОВИЙ**, -а, -е, *мат.* Належний Кантору.
КА́НТОРОВИЙ *див.* **ка́нторівський**. *Канторова множина.*
КАНТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне розрізання зовнішнього кута ока і зовнішньої спайки повік.
КА́НТРІ, *невідм.*, *ч.* Музичний стиль, в основі якого лежать народні мелодії (поширений основному у США). // Народний стиль одягу.
КАНТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для кантування (*див.* **кантува́ння** 1, 2).
КАНТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається кантуванням.
КАНТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **кантува́льник**.
КАНТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **кантува́ти**.
КАНТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* 1. Обшивати, облямовувати кантом (*див.* **кант**[1] 1) що-небудь. *Кантувати комір мундира. Кантувати фотографію.* 2. *спец.* Обтісувати по краях дошку, брус тощо, роблячи кант (*див.* **кант**[1] 2). 3. *спец.* Перевертати під час пересування (про вантаж).
КАНТУВА́ТИСЯ, -тýюсь, -тýєшся, *недок.*, *розм.* Знаходитися, перебувати де-небудь (здебільшого вимушено) або займаючись не тим, чим варто. // Гаяти час де-небудь у неробстві, без певних занять і т. ін.
КАНТУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **кантува́ти**.
КАНТУВА́Ч, -á, *ч.* Пристрій, яким перевертають заготовки, деталі або вироби навколо похилої осі.
КА́НТУС-ФІ́РМУС, -а, *ч.* У старовинній поліфонічній музиці – ведуча мелодія твору, що багато разів проводиться у незмінному вигляді.
КАНУ́ДИТИ, -ить, *недок.*, *безос.*, *діал.* Нудити.
КАНУ́Н, -у, *ч.*, *заст.* Мед, пиво на храмове свято.
КАНУ́ПЕР, -у, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина, що має приємний запах і вживається як прянощі.
КАНУ́РІ, *невідм.* Народ у республіках Нігерії, Нігер та Чад.
КА́НУТИ, -ну, -неш, *нар.-поет.* 1. *док.* Пірнути, зануритися куди-небудь, у що-небудь. 2. *перен.* Зникнути. ** **Ка́нути в [Ле́ту] забуття́** – забутися.
КАНУ́ФЕР, -а, *ч.* Те саме, що **калу́фер**.
КА́НФАР, -а, *ч.* Древньогрецький кубок для вина з двома вертикальними ручками.
КАНФІЛЬДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; чорні кристали із синім або фіалковим відтінком.
КА́НЦЕЛІНГ, -у, *ч.*, *юр.* Крайній строк прибуття зафрахтованого судна для завантаження, після чого в разі неприбуття судна фрахтувальник може розірвати контракт.
КАНЦЕЛІРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Анулювання наказу брокера. 2. Анулювання договору. 3. Анулювання акцій або облігацій шляхом спеціальних написів, перфорації, знищення.
КАНЦЕЛЯРИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або зворот, притаманні стилю ділових паперів, документів.
КАНЦЕЛЯРИ́СТ, -а, *ч.* 1. *заст.* Дрібний службовець канцелярії; писар. 2. *перен.*, *зневажл.* Працівник апарату, що формально, по-бюрократичному ставиться до виконання своїх обов'язків. // Той, хто за канцелярською роботою не бачить живої справи.
КАНЦЕЛЯРИ́СТКА, -и. Жін. до **канцеляри́ст**.
КАНЦЕЛЯРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до канцеляризму.
КАНЦЕЛЯРІ́ЙНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **канцеля́рський** 1.
КАНЦЕЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Відділ установи, який веде діловодство. // Приміщення цього відділу.
КАНЦЕЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **канцеля́рія**. // Такий, як у канцелярії. // Признач. для писання, для праці в канцелярії. *Канцелярські товари.* 2. *перен.*, *ірон.* Власт. канцеляристам. // Сухий, одноманітний, шаблонний. ** **Канцеля́рська мо́ва** – суха, невиразна, складна для розуміння мова, насичена словами й зворотами, властивими для ділових паперів, документів.
КАНЦЕЛЯ́РСЬКО-БЮРОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Бюрократичний, з надмірним канцелярським формалізмом.
КАНЦЕЛЯ́РЩИНА, -и, *ж.* 1. Канцелярська робота. 2. *перен.*, *зневажл.* Непотрібний формалізм у справі, роботі.
КА́НЦЕР, -у, *ч.* Злоякісна пухлина; рак.
КАНЦЕРОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес виникнення і розвитку злоякісної пухлини.
КАНЦЕРОГЕ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **канцероге́н**, -а, *ч.*). Речовини, чинники, які сприяють утворенню злоякісної пухлини.
КАНЦЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Що викликає злоякісні пухлини; що належить до канцерогенів, пов'язаний з ними. ** **Канцероге́нна речовина́** – речовина, що сприяє утворенню злоякісних пухлин.
КАНЦЕРОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність спричиняти утворення злоякісної пухлини.
КАНЦЕРОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Який спричинює розклад, розсмоктування злоякісних пухлин.
КАНЦЕРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь захворіти на рак.
КАНЦІОНА́Л, -а, *ч.* Зібрання духовних співів.
КА́НЦЛЕР, -а, *ч.* 1. За середньовіччя (переважно в Західній Європі) – особа, яка обіймала при дворі монарха високі посади (охоронця державної печатки, керівника канцелярії тощо). 2. У деяких країнах – одне з найвищих державних звань, а також особа, що має це звання.
КА́НЦЛЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́нцлер**.
КАНЦО́НА, -и, *ж.* 1. Ліричний вірш особливої форми, що набув великого поширення в італійській і провансальській поезії доби середньовіччя та Відродження. 2. Лірична пісня, що походить від італійської народної пісні.
КАНЦОНЕ́ТА, -и, *ж.*, *літ.*, *муз.* Невелика канцона.
КАНЦПРИЛА́ДДЯ, -я, *с.* Канцелярське приладдя.
КАНЦТОВА́РИ, -ів, *мн.* Канцелярські товари.
КАНЧУ́К, -á, *ч.* Нагайка з переплетених ремінців.
КАНЧУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **канчу́к**.
КАНЬЙО́Н, -у, *ч.* Вузька річкова долина, глибоко врізана в корінну породу.
КА́НЬКАТИ, -ає, *недок.*, *розм.* Кричати (про каню).
КАНЮ́К, -а, *ч.* Те саме, що **ка́ня**.
КАНЮ́КА[1], -и, *ж.* Те саме, що **ка́ня**.
КАНЮ́КА[2], -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Набридливий прохач; жебрак.
КАНЮ́ЛЯ, -і, *ж.* Порожниста трубка з тупим кінцем, що застосовується для введення в організм лікарських або рентгеноконтрастних речовин.
КАНЮЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Ведення і фіксація канюлі в органі на тривалий термін.
КАНЮ́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *зневажл.* Дія за знач. **каню́чити**.
КАНЮ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *зневажл.* Настирливо й жалібно (часто до набридливості) просити що-небудь у когось; випрошувати, циганити.
КА́НЯ, -і, *ж.* Хижий птах родини яструбових, схожий на шуліку; знищує гризунів.
КАОЛІ́Н, -у, *ч.* Біла вогнетривка глина, що використовується для виготовлення фарфорового та фаянсового посуду, у паперовому виробництві тощо; порцелянова глина.
КАОЛІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес зміни гірських порід з виникненням каоліну за рахунок перетворення мінералів, що містять глинозем.
КАОЛІНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який внаслідок вивітрювання гірських порід перетворився на суміш каоліну, кварцу та ін.
КАОЛІНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал із групи водних силікатів алюмінію; головна складова частина глин, особливо каоліну.
КАОЛІНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каоліні́т**. // Який містить каолініт. *Каолінітові глини.*
КАОЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каолі́н**. *Каолінова глина.* // Який містить каолін. *Каолінові породи.*
КАОЛІНО́З, -у, *ч.*, *мед.* Силікатоз, що виникає при контакті з білою глиною.
КАО́Н, -а, *ч.* Група елементарних часток з нулевим спіном та масою біля 970 електронних мас.
КАО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **као́н**.
КАП[1], **КАП-КА́П**, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає звук капання; крап, крап-крап. 2. Уживається як присудок за знач. **ка́пати** 1, 3.
КАП[2], -у, *ч.* Потовщення, наріст на стовбурі, гілці або корені дерева, що виникає внаслідок місцевого розростання тканини.
КА́ПА, -и, *ж.*, *мат.* Плоска крива лінія, що є геометричним місцем точок дотику прямих, проведених з початку координат до кола, центр якого переміщується вздовж осі абсцис.
КАПА́МА, -и, *ж.* Вид печива.
КАПАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Падання крапель. 2. *перен.*, *рідко.* Дрібний заробіток; невеликий прибуток.
КА́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ка́пати** 1, 3; крапання.
КАПА́Р, -а, *ч.* Те саме, що **копе́р** 1, 2.
КАПА́РЕЦЬ *див.* **капа́рці**.
КАПА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *діал.* 1. *перех. і неперех.*, *зневажл.* Робити нашвидку, абияк; партачити. // Так-сяк готувати їсти. 2. *неперех.* Те саме, що **бідува́ти**.
КАПА́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Жалюгідний, нещасний.
КАПА́РНИК, -а, *ч.*, *діал.* 1. Поганий працівник, партач. 2. Злидар.
КАПА́РНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **капа́рник**.
КАПАРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **капа́р**.
КАПА́РСТВО, -а, *с.*, *розм.*, *рідко.* 1. *зневажл.* Погана праця; партацтво. 2. Злиденне, нужденне життя; злидні.
КА́ПАРЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ка́парець**, -рця, *ч.*). 1. Південний сланкий чагарник. 2. *тільки мн.* Мариновані бруньки квіток цього чагарника, що вживаються як присмака; каперси.
КА́ПАТИ, ка́паю, ка́паєш, *рідко* ка́плю, ка́плеш, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Падати, литися краплями; крапати, крапотіти. // *безос.* 2. *тільки 3 ос.*, *перен.*, *розм.* Діставатися, перепадати (про гроші). 3. Лити краплями; виливати по краплі.
КАПВКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Капітальні вкладення.
КАПЕДНО́Т, -у, *ч.* Цінні папери, для яких характерна змінна облікова ставка, що не може перевищити встановлений максимум.
КАПЕ́ЛА, -и, *ж.* 1. Католицька чи англіканська каплиця, в якій розміщувався церковний хор. // Місце у католицькій церкві, де розміщувалися співаки. // Боковий вівтар. // Домашня церква (в замках, палацах). 2. Хор півчих; хор взагалі, а також змішаний ансамбль із співаків та музикантів. // Великий, висококваліфікований хор. // Колектив виконавців-інструменталістів (напр., бандуристів). ** **А капе́ла** – хоровий спів без інструментального супроводу.
КАПЕЛА́Н, -а, *ч.* 1. Католицький священик, що править службу в каплиці для вузького кола віруючих. 2. У деяких країнах – католицький військовий священик.
КАПЕЛИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **крапли́на**.
КАПЕЛИ́НКА, -и, *ж.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **капели́на**.
КАПЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Капела.
КАПЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Чашечка, спресована з кісткової золи; застосовують для визначення кількості срібла чи золота у сплавах.
КАПЕЛЬДИ́НЕР, -а, *ч.*, *заст.* Службовець у театрі, що перевіряє квитки та показує відвідувачам їхні місця тощо.
КАПЕЛЬДИ́НЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **капельди́нер**.
КА́ПЕЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ка́пля**.
КАПЕЛЬМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* Диригент, керівник хору чи оркестру.
КАПЕЛЬМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **капельме́йстер**. *Капельмейстерська паличка.*
КА́ПЕЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *спец.*, *рідко.* Те саме, що **кра́пельниця**.
КАПЕЛЮВА́ННЯ, **КУПЕЛЮВА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **капелюва́ти**, **купелюва́ти**.
КАПЕЛЮВА́ТИ *див.* **купелюва́ти**.
КАПЕЛЮ́Х, -а, *ч.* 1. Жіночий або чоловічий головний убір із фетру, соломи тощо; бриль. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **капелю́ха**.
КАПЕЛЮ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Тепла зимова шапка; вушанка.
КАПЕЛЮ́Ш, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **капелю́х** 1.
КАПЕЛЮ́ШИК, -а, *ч.* Зменш. до **капелю́х** 1 і **капелю́ш**; брилик.
КАПЕЛЮ́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **капелю́шок**.
КАПЕЛЮ́ШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **капелю́х** і **капелю́ш**.
КАПЕЛЮ́ШНИК, -а, *ч.* Майстер, що робить капелюхи.
КАПЕЛЮ́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **капелю́шник**.
КАПЕЛЮ́ШНЯ, -і, *ж.* Майстерня з виготовлення, пошиття капелюхів, капелюшків.
КАПЕЛЮ́ШОК, -шка, *ч.* Зменш. до **капелю́х** 1 і **капелю́ш**; брилик.
КАПЕ́ЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **капе́ль**.
КАПЕЛЯЦІ́ЙНИЙ, **КУПЕЛЯЦІ́ЙНИЙ**, -а, -е. Стос. до капеляції, купеляції.
КАПЕЛЯ́ЦІЯ, **КУПЕЛЯ́ЦІЯ** -ї, *ж.* Те саме, що **капелюва́ння**, **купелюва́ння**.
КА́ПЕР, -а, *ч.* 1. Особа, що одержала дозвіл уряду на захоплення суден противника; морський розбійник. 2. Приватне судно, що діяло проти суден противника.
КА́ПЕРС, -а, *ч.* 1. Південний чагарник зі сланкими гілками. 2. *тільки мн.* **ка́перси**, -ів. Бруньки цієї рослини (використовуються у маринованому вигляді як гостра приправа до страв).
КА́ПЕРСТВО, -а, *с.* 1. Напад озброєних приватних суден воюючої держави з дозволу свого уряду на торговельні судна ворожої держави чи нейтральних країн з метою захоплення або потоплення їх. 2. *перен.* Морський розбій.
КА́ПЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до каперства. ** **Ка́перські свідо́цтва** – офіційні дозволи, що їх видавали уряди воюючих країн власникам приватних торгових суден на зайняття каперством.
КАПЕ́СТРА, -и, *ж.*, *зах.* Гнуздечка.
КА́ПЕЦЬ *див.* **ка́пці**.
КАПИ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **ка́пля**.
КАПІТАЛОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Відношення капіталовкладень до виробленої продукції; відношення приросту основних виробничих фондів до відповідного приросту продукції.

КА́ПИЦЯ, -і, *ж.* Ремінь, що зв'язує бияк із ціпилном.
КА́ПИЩЕ, -а, *с.* Поганський храм у східних і прибалтійських слов'ян дохристиянського часу.
КА́ПИЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́пище**.
КАПІБА́РА, -и, *ж.* Те саме, що **водосвинка**.
КАПІ́Ж, -пежу́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ка́пання**.
КАПІЛІ́ЦІЙ, -я, *ч.* 1. Нитковидні волоконця в органах спороносіння міксоміцетів, що своїми рухами сприяють розсіюванню спор. 2. Товстостінні нитки у плодовому тілі деяких вищих грибів. 3. Волосистий покрив голови.
КАПІЛЯ́Р, -а, *ч.*, *спец.* 1. Трубочка з вузьким внутрішнім каналом. *Капіляр термометра.* // Будь-який вузький канал або прохід у ґрунті, деревині тощо. 2. Найдрібніша кровоносна судина.
КАПІЛЯРЕКТА́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічне розширення капілярів.
КАПІЛЯРИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким визначають поверхневий натяг рідини.
КАПІЛЯРІО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози тварин, що викликають запалення кишечника або сечового міхура.
КАПІЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **капіля́р**. // Такий, що стосується капілярів; тонкий, як волосина. ** **капіля́рний кровообі́г** – рух крові в системі мікроциркуляції, центральною частиною якої є капіляри. **Капіля́рний тиск**: а) різниця тисків по обидві сторони викривленого простору поділу двох рідин або рідини й газу; б) гідростатичний тиск крові в капілярах. **Капіля́рні хвилі** – дуже короткі хвилі на поверхні рідини. **капіля́рні я́вища** – явища, що відбуваються у поверхневих шарах рідин.
КАПІЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Здатність рідини рухатися вгору або вниз по капілярах; волосність.
КАПІЛЯРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічне зображення капіляроскопічної картини.
КАПІЛЯРОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*: ** **Геморагі́чна капіляропа́тія** – те саме, що **ангіогемофі́лія**.
КАПІЛЯРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для здійснення капіляроскопії.
КАПІЛЯРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження капілярів шкіри, слизових оболонок, оболонок мозку тощо для уточнення діагнозу хвороби.
КАПІЛЯРОТОКСИКО́З, -у, *ч.*: ** **Інфекці́йний капіляротоксико́з** – те саме, що **Кри́мська геморагі́чна гаря́чка**.
КАПІ́СТРУМ, -а, *ч.* Пов'язка, що охоплює голову і підтримує нижню щелепу.
КАПІТА́Л, -у, *ч.* 1. Сукупність коштів (майно, гроші, нерухомість), що приносять прибуток. ** **Авансо́ваний капіта́л** – грошовий капітал, признач. для придбання основних засобів, які можуть у майбутньому забезпечити прибуток. **Акти́вний капіта́л** – капітал, вільний від боргових зобов'язань. **Акціоне́рний капіта́л** – основний капітал акціонерного товариства. **Ба́нківський капіта́л** – власні та залучені кошти, що ними оперує банк. **Венчу́рний капіта́л** – капітал, що його використовують для фінансування науково-технічних розробок і винаходів. **Вкла́дений капіта́л** – кошти, вкладені в активи підприємства акціонерами в обмін на акції. **Гаранті́йний капіта́л** – власний капітал приватних акціонерних земельних банків, ощадних банків і страхових товариств у ряді країн. **Гнучки́й капіта́л** – капітал, який легко піддається заміщенню. **Гомоге́нний капіта́л** – фізичний капітал, однорідний за віковою структурою. **Грошови́й капіта́л** – кошти як джерело отримання прибутку, а також кошти, інвестовані в підприємство. **"Ме́ртвий" капіта́л** – ще не інвестований або вкладений у недохідні інвестиції капітал. **Обігови́й капіта́л** – частина виробничого капіталу, яка переносить свою вартість на знову створений продукт повністю і повертається до виробника у грошовій формі. **Облігаці́йний капіта́л** – капітал, який утворюється за рахунок випуску та продажу облігацій. **Оборо́тний капіта́л** – капітал, що його інвестують у поточні активи підприємства. **Основни́й капіта́л** – капітал, інвестований в позаоборотні (довгострокові) активи підприємства. **Па́йовий капіта́л** – капітал, складений із внесених пайовиками паїв. **Позико́вий капіта́л** – кошти чи майно, що їх на певних умовах надають у позику. **Продукти́вний капіта́л** – капітал, який функціонує у формі засобів виробництва і робочої сили. **Промисло́вий капіта́л** – капітал, який функціонує у сфері матеріального виробництва одночасно в трьох формах: грошовій, продуктивній і товарній. **Резе́рвний капіта́л** – частина капіталу підприємства, що є джерелом поповнення основного капіталу, покриття можливих збитків, виплати дивідендів. **Ста́ртовий капіта́л** – капітал, необхідний для започаткування власної справи. **Стату́тний капіта́л** – початкова, визначена статутом, сума капіталу підприємства. **Фізи́чний капіта́л** – капітал у формі матеріальних засобів: машин, обладнання, будівель, споруд та ін. **Фікти́вний капіта́л** – капітал у вигляді цінних паперів. 2. *рідко.* Те саме, що **капіталізм**. 3. *розм.* Значна сума грошей. // Багатство, майно. 4. *перен.* Багатство, цінність, надбання; вплив, авторитет.
КАПІТА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Зменш. до **капіта́л 3**.
КАПІТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **капіталізува́ти й капіталізува́тися**. ** **Біржова́ капіталіза́ція** – оцінювання біржової вартості акціонерного товариства множенням кількості випущених ним акцій на їх біржовий курс. **Капіталіза́ція а́кції** – вартість акцій за біржовим курсом. **Капіталіза́ція акціоне́рної компа́нії** – вартість акцій, які складають її акціонерний капітал. **Капіталіза́ція дохо́ду** – витрачання прибутку на збільшення капіталу фірми, перетворення прибутку в капітал. **Ри́нкова капіталіза́ція** – вартість цінного паперу, визначена на біржовим котируванням.
КАПІТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Суспільний лад, в основі якого лежать різні форми приватної власності на засоби виробництва, ринкова економіка і громадянське суспільство, яке складається з двох основних класів – власників засобів виробництва і найманих робітників.
КАПІТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **капіталізува́ти 1**. ** **Капіталізо́ваний прибу́ток** – нерозподілена частина прибутку компанії, яка спрямовується в інвестиції.
КАПІТАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Перетворювати в капітал (у 1 знач.). // Реалізувати майно підприємства для збільшення грошового капіталу. // Формувати фіктивний капітал у вигляді цінних паперів – акцій, облігацій тощо. 2. Визначати цінність майна виходячи з прибутків, що їх воно приносить. 3. Надавати чомусь рис, якостей капіталізму.
КАПІТАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Перетворюватися в капітал (у 1 знач.). 2. Ставати на шлях капіталістичного розвитку.
КАПІТАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Представник панівного класу в капіталістичному суспільстві, власник великого капіталу. 2. *розм.* Той, хто має велику суму грошей, велике багатство; багатій.
КАПІТАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до капіталізму, пов'язаний із ним, власт. йому. // У якому панує капіталізм. 2. Який ґрунтується на принципах капіталізму.
КАПІТАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **капіталі́ст**.
КАПІТАЛОВІДДА́ЧА, -і, *ж.* Показник, який характеризує ефективність використання капітальних вкладень.
КАПІТАЛОВКЛА́ДЕННЯ, -ень, *мн.* Те саме, що **капіта́льні вкла́дення** (*див.* **капіта́льний**).
КАПІТАЛОЄ́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **капіталомісткий**.
КАПІТАЛОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **капіталоє́мний**.
КАПІТАЛОМІ́СТКИЙ, -а́, -е́. Що вимагає великих капіталовкладень.
КАПІТАЛОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **капіталомісткий**.
КАПІТАЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення капіталу.
КАПІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Дуже важливий, основний, головний. // Міцний; великий (про будову). *Капітальні витрати.* ** **капіта́льна стіна́** – стіна, що є головною опорою для покрівлі. **Капіта́льний ремо́нт** – ґрунтовний, повний ремонт. **Капіта́льні ви́трати** – грошові видатки, пов'язані із вкладеннями в основний капітал чи в приріст виробничих запасів. **Капіта́льні вкла́дення** – кошти, вкладені у розширення основних виробничих фондів. 2. *перен.* Ґрунтовний, важливий, солідний.
КАПІТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **капіта́льний**.
КАПІТА́ЛЬНО. Присл. до **капіта́льний**.
КАПІТА́Н, -а, *ч.* 1. Офіцерське звання або чин в армії, що надається після звання старшого лейтенанта (у дореволюційній армії – після штабс-капітана), а також особа, яка має це звання. ** **Капіта́н-лейтена́нт** – офіцерське звання на флоті, що надається після звання старшого лейтенанта, а також особа, яка має це звання. **Капіта́н 3-го ра́нгу** – офіцерське звання на флоті, відповідник званню майора в армії, а також особа, яка має це звання. **Капіта́н 2-го ра́нгу** – офіцерське звання на флоті, відповідник званню підполковника в армії, а також особа, яка має це звання. **Капіта́н 1-го ра́нгу** – офіцерське звання на флоті, відповідник званню полковника в армії, а також особа, яка має це звання. 2. Командир корабля. ** **Капіта́н-дире́ктор** – капітан промислово-переробного судна (або флотилії), відповідальний за виготовлення продукції. **Капіта́н-механі́к** – особа, яка виконує на невеликих судах обов'язки капітана і механіка. 3. Керівник спортивної команди.
КАПІТА́НІВ, -нова, -нове. Прикм. до **капіта́н**.
КАПІТА́НІЯ, -ї, *ж.* В 16 – 19 ст. – адміністративно-територіальна одиниця в Бразилії та в деяких іншихколоніях Португалії.
КАПІТА́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Кашкет із білими кантами, що становить частину морської уніформи.
КАПІТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **капіта́н**. ** **Капіта́нський місто́к** – палубна надбудова, де містяться необхідні прилади для керування кораблем.
КАПІТЕ́ЛЬ, -і, *ж.*, *архіт.* Горішня частина (завершення) колони, пілястри або стовпа, на яку спирається балка чи архітрав.
КАПІТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **капіте́ль**. *Капітельна дошка.*
КАПІТО́ЛІЙ, -я, *ч.* 1. Один із семи пагорбів, на яких був розташований Стародавній Рим, де відбувалися народні збори, іноді засідання сенату в Капітолійському храмі. 2. Назва будинку Конгресу США у Вашингтоні.
КАПІТОНА́Ж, -у, *ч.*, *мед.* Зашивання стінок і країв рани для закриття або зменшення порожнини.
КАПІТОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Здійснювати капітонаж.
КАПІ́ТУЛ, -у, *ч.* 1. *церк.* Духовна колегія при католицькому або англіканському єпископі. 2. *іст.* Збори членів чернецького або рицарського ордену, а також його керівний орган. // Приміщення, де відбувались такі збори. 3. У дореволюційній Росії – установа, що провадила нагородження орденами.
КАПІТУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **капітулюва́ти**.
КАПІТУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.* 1. Припинивши збройний опір, здаватися переможцеві на певних умовах, запропонованих ним; віддаватися на ласку переможця. 2. *перен.* Відмовлятися від дальшої боротьби проти когось, чогось; визнавати своє безсилля в чомусь. *Капітулювати перед труднощами.*
КАПІТУЛЯ́НТ, -а, *ч.* Той, хто капітулює, по-зрадницькому відмовляється від участі в боротьбі, відступає перед труднощами.
КАПІТУЛЯ́НТСТВО, -а, *с.* Абстр. ім. до **капітуля́нтський**.
КАПІТУЛЯ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Власт. капітулянтові, капітулянтам.
КАПІТУЛЯ́РІЇ, -ій, *мн.* Те саме, що **капітуля́ції**.
КАПІТУЛЯ́ЦІЇ, -ій, *мн.* За раннього феодалізму – закони й розпорядження франкських королів.
КАПІТУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до капітуляції.
КАПІТУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Припинення збройного опору і здача переможцеві на певних умовах, запропонованих ним. 2. *перен.* Відмова від боротьби, визнання свого безсилля перед кимсь, чимнебудь. 3. Нерівноправний договір, що фіксує привілейований режим для іноземців порівняно з громадянами держави перебування.
КА́ПКА, -и, *ж.*, *діал.* Краплина.
КАПКА́Н, -а, *ч.* 1. Пристрій для відлову звірів (перев. великих), що складається з двох залізних дуг та пружини. 2. *перен.* Небезпека, пастка (*див.* **па́стка**[1] 2).
КАПКА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **капка́н** 1. *Капканна пружина.*
КАПКА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **капка́н** 1. *Капканова дуга.* // Здійснюваний за допомогою капканів. *Капкановий промисел.*
КАП-КА́П *див.* **кап**[1].
КАПКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **капо́к**.
КАПЛИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Краплина.
КАПЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* У християн – невеличка споруда без вівтаря для відправ і молитов.
КАПЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **каплиця**.
КАПЛОВУ́ХИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **клапову́хий**.
КАПЛОВУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.* Властивість за знач. **капловухий**.
КАПЛУ́Н, -а́, *ч.* 1. Кастрований півень, якого відгодовують на жирне м'ясо. 2. *рідко.* Їжа з м'яса такого півня.
КАПЛУ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Каструвати півнів.
КАПЛУНУВА́ННЯ, -я, *с.* Кастрація півнів.
КА́ПЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **кра́пля**.
КА́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ка́пати**.
КА́ПО, *невідм.*, *ч.*, *іст.* Наглядач барака в німецьких концентраційних таборах часів Другої світової війни, якого призначали з числа в'язнів.
КА́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кап**[2].
КАПО́К, -пка́, *ч.* Волокно, що його одержують з дерев родини бомбаксових; застосовують для набивання рятувальних кругів, поясів, для звукоізоляції.
КАПОКО́РІНЬ, -реня, *ч.* Наплив на стовбурі берези. Використовується як матеріал для художніх виробів.
КАПОНІ́Р, -а, *ч.* 1. *військ.* Фортифікаційна споруда, що забезпечує ведення вогню в двох протилежних напрямках. // *заст.* Споруда, розташована на дні фортечного рову для поздовжнього обстрілу рова, що штурмує. 2. Захисток для літака.
КА́ПОР, -а, *ч.*, *заст.* Дитячий або жіночий головний убір із стрічками для зав'язування під підборіддям, що його носять у холодну погоду.
КАПО́РЕС, -у, *ч.*, *рел.* Магічний обряд в іудаїзмі, який відбувається в ніч проти судного дня і полягає в тому, що чоловік тричі крутить над своєю головою півня (жінка – курку), вимовляючи тричі спеціальну молитву. Потім птаха ріжуть, а м'ясо поїдають у ніч наприкінці судного дня.
КАПОРЕЦЬ *див.* **ка́порці**.
КАПОРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш. до **ка́пор**.
КА́ПОРЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ка́порець**, -рця, *ч.*), *рідко.* Те саме, що **ка́парці**.
КА́ПОСНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який завдає прикрощів, з яким пов'язані неприємності; поганий. // Неприємний. 2. Який робить погані, підступні вчинки, неприємності або здатний на них; шкідливий.
КА́ПОСНИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Той, хто робить капості.
КА́ПОСНИЦЯ, -і. Жін. до **ка́посник**.
КА́ПОСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ка́посний**.
КА́ПОСНО, *розм.* Присл. до **ка́посний 2**; підступно, на зло.
КА́ПОСТИТИ, -ощу, -остиш, *недок.*, *розм.* Робити капості.
КА́ПОСТЬ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Поганий, підступний, шкідливий учинок. // Прикрість, неприємність. ** **На ка́пость** – на шкоду, на прикрість. 2. *тільки одн.* Про кого-, що-небудь погане, шкідливе.
КАПО́Т, -а, *ч.* 1. *заст.* Жіночий хатній одяг вільного крою; халат. 2. *тех.* Відкидна покришка, що прикриває мотор або якийсь механізм у машині й запобігає проникненню пилу, вологи тощо. 3. Теплий чохол, що захищає двигун від охолодження.
КАПО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Чоловічий верхній довгий одяг.
КАПОТА́Ж, -у, *ч.*, *ав.* Вид аварії: перекинення літака через носову (моторну) частину під час посадки або злітання.
КАПОТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **капота́ж**.
КАПОТЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосо-

вують для лікування хворих із серцевою недостатністю та гіпертонічною хворобою.

КАПОТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.* Підсил. до **ка́пати**.

КАПОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **капотува́ти**.

КАПОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **капотува́ти**.

КАПОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *спец.* 1. Перекидати літак через носову (моторну) частину під час посадки або злітання. 2. Покривати певну частину літака, автомобіля тощо капотом (у 2 знач.).

КА́ППА, -и, *ж.* Назва десятої літери грецької абетки.

КАППАДОКІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Каппадокія (історична область Візантії на п-ві Мала Азія).

КАПРА́ВИЙ, -а, -е. 1. Який гноїться (про око). 2. Який має гнійні очі (про людину або тварину).

КАПРАВОО́КИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **капра́вий** 2.

КАПРА́Л, -а, *ч.* У російській армії від середини 17 до середини 19 ст. та в арміях деяких інших країн – військове звання молодшого командного складу, а також особа, яка має це звання.

КАПРА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **капра́л**. *Капральський мундир.*

КАПРЕМО́НТ, -у, *ч.*, *розм.* Капітальний ремонт.

КАПРИ́З, -у, *ч.* 1. Те саме, що **забага́нка**; вередування, примха, химера. 2. *чого, перен.* Що-небудь випадкове, несподіване в певній галузі. *Каприз моди. Каприз природи.*

КАПРИ́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Примхливий, вередливий, з постійними забаганками, капризами (у 1 знач.); забагливий, комизистий. // Який виражає каприз (у 1 знач.); зумовлений капризом. 2. *перен.* Повний несподіванок, випадковостей; непевний, нестійкий. *Капризна погода.* 3. *перен.* Химерний, вигадливий.

КАПРИ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **капри́зний**.

КАПРИ́ЗНО. Присл. до **капри́зний** 1, 3; примхливо, вередливо.

КАПРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **капризува́ти**; вередування, коверзування.

КАПРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вередувати, бути капризним; коверзувати, комизитися.

КАПРИЗУ́ЛЯ, -і, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **капризу́н** і **капризу́ха**; вередун, вередунка, комиза.

КАПРИЗУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто капризує, виявляє примхи, капризи; вередун, комиза.

КАПРИЗУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **капризу́н**; вередунка, комиза.

КАПРИ́С, -у, *ч.*, **КАПРИ́ЧЧІО**, **КАПРИ́ЧО**, *невідм.*, *с.* Музична інструментальна віртуозна п'єса в блискучому, ефектному стилі.

КАПРИФО́ЛЬ, -і, *ж.* Гіллястийueиткий чагарник родини жимолостевих.

КАПРИ́ЧЧІО, *невідм.*, *с.* Див. **капри́с**.

КАПРИ́ЧО, *невідм.*, *с.* Див. **капри́с**.

КАПРОЛАКТА́М, -у, *ч.* Органічна сполука, яка служить сировиною для одержання капронового волокна, пластмас і т. ін.

КАПРОЛАКТА́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **капролакта́м**.

КАПРО́Н, -у, *ч.* 1. Вид синтетичного волокна, а також тканина з нього. 2. *розм.* Жіночі панчохи з цього волокна.

КАПРОНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір капронатної кислоти.

КАПРО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **капро́н**. *Капронове виробництво.* // Який виробляє капрон. *Капроновий комбінат.* // Зробл. з капрону.

КАПРУВА́ТИ, -у́ють, *діал.* Гноїтися (про очі).

КА́ПСЕЛЬ, -я, *ч.* Вогнетривка коробка, в якій випалюють глазуровані керамічні вироби.

КАПСИ́Д, -у, *ч.* Білкова оболонка вірусу, що захищає його нуклеїнову кислоту від зовнішнього впливу.

КАПСИЦІ́Н, -у, *ч.* Чинне начало червоного стручкового перцю – паприки.

КАПСИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при радикулітах, невритах та ін.

КАПСИТРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при радикулітах, невритах, міозитах, артритах для розтирань.

КАПСОМЕ́Р, -а, *ч.* Структурна одиниця білкової оболонки вірусу, що складається з однієї або кількох білкових молекул.

КА́ПСУЛА, -и, *ж.* 1. *тех.* Оболонка з певного матеріалу для зберігання, захисту внутрішнього вмісту чого-небудь. 2. *анат.* Тонка оболонка, що вкриває внутрішні органи або хворобливі утворення в організмі. 3. *фарм.* Обгортка з крохмалю, желатини тощо для разової дози ліків, що мають неприємний запах чи смак. *Ліки в капсулах.* 4. Відокремлювана частина космічного літального апарату, що досягає поверхні небесного тіла.

КАПСУЛОТОМІ́Я, -і, *ж.*, *мед.* Те саме, що **артротомі́я**.

КАПСУ́ЛЬ, -я, *ч.* Металевий ковпачок із речовиною, що вибухає від удару й запалює пороховий заряд у набої, снарядній гільзі тощо.

КАПСУ́ЛЬ-ДЕТОНА́ТОР, -а, *ч.* Капсуль, начинений ініціювальною вибуховою речовиною, яка, детонуючи, спричинює вибух бризантної вибухівки у боєприпасах та спеціальних зарядах.

КА́ПСУЛЬ-ЗАПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ка́псуль**.

КА́ПСУЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **капсу́ла** 1. 2. Прикм. до **ка́псуль**. *Капсульна втулка.* ** **Ка́псульні бакте́рії** – бактерії, які здатні синтезувати капсулу.

КАПСУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Утворення капсули – плівки навколо чого-небудь; покриття, забезпечення чого-небудь капсулою.

КАПСУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.* Покривати капсулою – плівкою якого-небудь особливого складу.

КАПСУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́псуль**.

КАПТА́Ж, -у́, *ч.*, *спец.* 1. Споруда для забирання в місці виходу або під землею найбільшої кількості та в чистому вигляді води, газу чи нафти, а також для регулювання їх витрати. 2. Підведення, вміщення води, газу, нафти до такої споруди.

КАПТА́ЖНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **капта́ж** 1.

КАПТА́Л, -у. Бавовняна або шовкова тканина, що приклеюється до корінця книжки.

КАПТА́Н, -а́, *ч.* Старовинний чоловічий верхній одяг з довгими полами; сукмана, жупан, чумарка.

КАПТАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *заст.* Зменш. до **капта́н**.

КАПТЕНА́РМУС, -а, *ч.*, *заст.* Посадова особа в армії, відповідальна за зберігання і видавання харчів, одягу та зброї.

КАПТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **каптува́ти**.

КАПТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Поміщати, замикати в труби воду з джерела або нафту із свердловини, щоб уникнути втрат.

КА́ПТУР, ка́птура́, *ч.* 1. Те саме, що **відло́га**. 2. Те саме, що **клобу́к**. 3. Старовинний жіночий головний убір із круглим наголовком, затягнутим кольоровою тканиною.

КАПТУ́РНИК, -а, *ч.* Той, хто носить каптур (у 2 знач.); чернець.

КАПТУ́РОК, -рка, *ч.* Зменш. до **ка́птур** 1, 3.

КАПУ́СНИК, -а, *ч.* 1. Город, поле, де посаджено капусту. 2. Гусінь капусниці.

КАПУ́СНИЦЯ, -і, *ж.* Метелик із жовтувато-білими крильцями й темними прожилками, гусінь якого з'їдає листя капусти.

КАПУСНЯ́К, -у́, *ч.* Овочевий суп, зварений переважно з квашеної капусти з додаванням інших продуктів.

КАПУСНЯКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до капусняку.

КАПУ́СТА, -и, *ж.* 1. Городня рослина родини хрестоцвітих, листя якої використовують для виготовлення різних страв. ** **Морська́ капу́ста**: а) промислова назва великих бурих водоростей роду ламінарія, що вживаються для їжі й застосовуються в медицині; б) народна назва катрана морського – рослини родини хрестоцвітих. **Цвітна́ капу́ста** – сорт капусти, суцвіття якої вживається для їжі. 2. Квашена (звичайно посічена) головка цієї рослини, що вживається як їжа. ** **Сікти́ (посікти́) на капу́сту** – рубати (шаблею тощо) на шматки. 3. Страва з посіченої й тушкованої головки цієї рослини. 4. *жарт.* Долари США (з огляду на зелений колір).

КАПУСТИ́НА, -и, *ж.* 1. Одна головка капусти (у 1 знач.); качан капусти. 2. Листок капусти.

КАПУ́СТИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Капуста.

КАПУ́СТИЩЕ, -а, *с.* Місце, де росла капуста (у 1 знач.).

КАПУ́СТКА, -и, *ж.* Пестл. до **капу́ста**.

КАПУСТОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який признач. для збирання капусти. 2. Який стосується збирання капусти.

КАПУ́СТОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **капу́ста**.

КАПУ́СТОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **капу́ста**.

КАПУСТЯ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **капу́ста**. // Пригот. із капусти. *Капустяні котлети.* 2. Уживається як складова частина назв деяких шкідників. *Капустяна муха. Капустяна попелиця.*

КАПУСТЯ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **вовчо́к** 2.

КАПУ́Т, *невідм.*, *ч.*, *розм.* Загибель, кінець. // *у знач. присудк. сл.*

КАПУЦИ́Н, -а, *ч.* 1. Чернець католицького ордену, який носить плащ із гостроверхим каптуром (у 1 знач.). 2. Рід широконосих американських мавп із волоссям на голові у вигляді каптура (у 1 знач.).

КАПЦА́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Бідняк, злидар.

КА́ПЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ка́пець**, -пця, *ч.*). Легкі туфлі, перев. для хати. // Вид легкого взуття на Сході.

КА́ПЧИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ка́пчик**, -а, *ч.*). Зменш. до **ка́пці**.

КАПЧУРІ́, -ів, *мн.*, *зах.* Плетені з вовни шкарпетки в гуцулів.

КАПШУ́К, -а́, *ч.* 1. Гаман у формі торбинки, що затягується шнурочком. 2. *перен.*, *ірон.*, *жарт.* Про маленьку дитину, підлітка. 3. *перев. мн.*, *розм.* Набряки під очима або взагалі на обличчі.

КАПШУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **капшу́к**.

КАПШУКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Із капшуками (у 3 знач.).

КАПШУКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **капшукува́тий**.

КАПШУЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш. до **капшу́к**. 2. *рідко.* Те саме, що **ковпачо́к** 1; чохлик, накриття. 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ко́кон**; ляльочка (у 2 знач.).

КА́ПЩИНА, -и, *ж.*, *заст.* Мито з напоїв.

КАПЮШО́Н, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **відло́га**; каптур (у 1 знач.).

КАР'ЄРОУПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Підприємство з видобутку будматеріалів (піску, глини, каменю і т. ін.) в якому-небудь кар'єрі (кар'єрах).

КАР[1], -а, *ч.* Чашоподібне заглиблення у привершинній частині гір, яке утворюється під впливом льодовиків та сніжників.

КАР[2], **КАР-КА́Р**, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик ворони.

КА́РА, -и, *ж.* 1. Суворе покарання, відплата за щонебудь. // Катування. // Страта. ** **[Чи́ста] ка́ра бо́жа (госпо́дня)** – уживається для вираження сильного незадоволення ким-, чим-небудь; горе, нещастя, напасть. 2. *діал.* Штраф.

КАРАБА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Карабах.

КАРАБЕ́ЛА, -і, *ж.*, *заст.* Крива шабля.

КАРАБІ́Н[1], -а, *ч.* 1. Гвинтівка полегшеної ваги, з коротким дулом. 2. Мисливська рушниця.

КАРАБІ́Н[2], -а, *ч.* Пристрій, який служить для затискання, зачеплення чогось. ** **Карабі́н запобі́жного по́яса** – елемент пояса, призначений для прикріплення його до конструкцій. **Поже́жний пояснú́й карабі́н** – пристрій для закріплення і страхування пожежника під час роботи на висоті.

КАРАБІНЕ́Р, -а, *ч.* 1. *заст.* Озброєний карабіном вояк, що належав до особливої військової частини добірних стрільців в арміях країн Західної Європи та Росії до середини 19 ст. 2. Жандарм в Італії.

КАРАБІНЕ́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **карабіне́р** 1.

КАРАБІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **карабі́н**.

КА́РА-БОГА́З-ГО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кара-Богаз-Гол.

КАРАБУ́РИ, -ів, *мн.* Важкі (з камінням або щебенем) фашини.

КАРАВАДЖИ́ЗМ, -у, *ч.* Система художніх засобів, характерна для початкового етапу становлення реалізму в живописі Західної Європи 17 ст.

КАРАВАДЖИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, прихильник караваджизму.

КАРАВА́Н, -у, *ч.* 1. Валка в'ючних тварин (верблюдів, мулів, ослів), що перевозять пустелею, степом вантажі та людей. // *перен.* Низка людей, тварин або предметів, що рухаються. 2. Кілька кораблів або плотів і т. ін., що пливуть один за одним. 3. *заст.* Гуральня, винниця.

КАРАВА́НІНГ, -а, *ч.* Пересувний будиночок для автотуристів.

КАРАВА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **карава́н** 1, 2. *Караванна торгівля.* // Такий, по якому проходять каравани. *Караванний шлях.*

КАРАВА́ННИК, -а, *ч.* Той, хто супроводжує, обслуговує караван (у 1 знач.).

КАРАВА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карава́н** 1, 2. *Каравановa торгівля.* // Такий, по якому проходять каравани. *Каравановий шлях.*

КАРАВА́Н-САРА́Й, -ю, *ч.* Постоялий та торговий двір в містах та на дорогах Близького Сходу, Середньої Азії, Закавказзя.

КАРАВЕ́ЛА, -и, *ж.* Старовинний вітрильний корабель із трьома або чотирма щоглами, на якому іспанці й португальці здійснювали морські подорожі. // *поет.* Взагалі про корабель.

КАРА́ВКА, -и, *ж.* Стаціонарне знаряддя лову, що складається з піднятої над поверхнею води сіткової пастки заввишки не більше 3 м із постійно закріпленими стінками та одного напрямного крила, яке примикає до берега чи перекату.

КАРАГА́НА, -и, *ж.* Рід рослин родини бобових.

КАРАГАНДИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Караганда.

КАРАГА́Ч, -а́, *ч.* Південне листяне дерево родини в'язових; берест.

КАРАГАЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карага́ч**. *Карагачевий ліс.*

КАРАГЕ́Н, -у, *ч.* Промислова назва двох видів червоних водоростей.

КАРАДА́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Карадаг.

КАРАДРИ́НА, -и, *ж.* Нічний метелик родини совок, гусінь якого завдає шкоди сільському господарству.

КАРАЇ́Б, -а, *ч.* Мешканець островів та країн Караїбського (Карібського) моря.

КАРАЇ́БКА, -и. Жін. до **караї́б**.

КАРАЇ́БСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до караїба, караїбки.

КАРАЇ́МИ, -ів, *мн.* (*одн.* **караї́м**, -а, *ч.*; **караї́мка**, -и, *ж.*). Народність, що невеликими групами живе в Україні й Литві та розмовляє мовою, яка належить до тюркської сім'ї мов.

КАРАЇ́МІЗМ, -у, *ч.* Відгалуження іудаїзму, послідовники якого визнають Священним Писанням Тору (П'ятикнижжя Мойсея) та відкидають Талмуд.

КАРАЇ́МКА *див.* **караї́ми**.

КАРАЇ́МСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до караїмів.

КАРАКА́Л, -а, *ч.* Ссавець роду котів.

КАРАКАЛПА́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **каракалпа́к**, -а, *ч.*; **каракалпа́чка**, -и, *ж.*). Корінне населення Каракалпакії, що розмовляє мовою, яка належить до тюркської сім'ї мов.

КАРАКАЛПА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **каракалпа́ки**. *Каракалпацька мова.*

КАРАКАЛПА́ЧКА *див.* **каракалпа́ки**.

КАРА́КАСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Каракас.

КАРАКА́ТИ, -ів, *мн.*, *діал.* Короткі чоботи.

КАРАКА́ТИЙ, -а, -е. 1. Сукуватий, із наростами; кострубатий, кордубатий, корчуватий (про дерева). *Каракатий в'яз.* // Кривий. 2. *перен.* Незугарний на вигляд, кривоногий (про людину).

КАРАКА́ТИЦЯ, -і, *ж.* 1. Морський головоногий молюск, що має короткі щупальця й чорнильний мішок із фарбувальною речовиною – сепією. 2. *перен.*, *зневажл.* Про незграбну, неоковирну, коротконогу чи кривоногу людину.

КАРАКИТА́Ї, -ів, *мн.* Частина племен монгольської групи кіданів.

КАРАКТРО́Н, -а, *ч.* Складально-друкувальний пристрій для перетворення електричних імпульсів на видимі зображення шрифтових або інших знаків.

КАРАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **карака́тий**.

КАРА́КУЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кара́куль**; дрібносмушевий. *Каракулеве вівчарство.* // Зробл. з каракуля (у 1 знач.). *Каракулева шуба.*

КАРАКУЛІ́ВНИК, -а́, *ч.* Той, хто займається розведенням каракульських овець.

КАРАКУЛІ́ВНИЦТВО, -а, *с.* Розведення каракульських овець.

КАРАКУЛІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до каракулівництва.

КАРА́КУЛЬ, -я, *ч.* 1. Цінне хутро зі шкури щойно народжених ягнят каракульських овець, що має коротку покручену вовну чорного або сірого ко-

льору. *Чорний каракуль.* 2. Назва породи овець, із шкурок ягнят яких виробляють це хутро.

КАРА́КУЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кара́куль** 2. *Каракульський смушок.* ** **кара́кульська вівця́** – порода грубововнових товстохвостих овець смушково-молочного напряму.

КАРАКУЛЬЧА́, -і, *с.* Цінне хутро з недоношених ягнят каракульських овець.

КАРАКУ́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Каракуми.

КАРАКУ́РТ, -а, *ч.* Отруйний павук, поширений у пустелях Середньої Азії та в степах Криму.

КАРАЛУ́Ш, -а, *ч.*, *зах.* Клин, яким збивають пліт.

КАРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для покарання, придушення.

КАРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто карає когось за злочин, провину. 2. Учасник карального загону, каральної експедиції.

КАРАМБО́ЛЬ, -я, *ч.* У більярдній грі – влучання однієї кулі в другу рикошетом від третьої.

КАРАМЕЛЕВАРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до процесу виготовлення карамелі.

КАРАМЕЛЕВА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **карамелевари́льний**.

КАРАМЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **караме́ль**.

КАРАМЕЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Розпад цукрів з утворенням темнозабарвлених продуктів.

КАРАМЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. *збірн.* Сорт твердих цукерок, що їх виготовляють із цукру та патоки з додаванням ароматних і фарбувальних речовин. 2. *спец.* Палений цукор, що вживається для фарбування кондитерських виробів.

КАРАМЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Одна цукерка карамелі (у 1 знач.).

КАРАМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **караме́ль**.

КАРАМЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець з виробництва карамелі.

КАРА́МОРИ, -мор, *мн.* Те саме, що **довгоні́жки**.

КАРА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **кара́ти**. 2. *у знач. прикм.* Якого треба карати, який підлягає покаранню.

КА́РАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ка́раний** 2; допустимість, застосовність покарання.

КАРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кара́ти**.

КАРАНТИ́Н, -у, *ч.* 1. Ізоляція на певний час осіб, хворих на заразну хворобу, або тих, хто мав контакт із такими хворими; адміністративні та медико-санітарні заходи для припинення заразної хвороби. // Адміністративно-ветеринарні заходи, щоб не допустити виникнення й поширення заразних хвороб свійських тварин. 2. Санітарний пункт для огляду, перевірки осіб, тварин, плодів, товарів, транспорту тощо, які прибувають із місцевості, де поширена епідемія. // Приміщення для тимчасової ізоляції заразнохворих людей і тварин.

КАРАНТИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до карантину (у 1 знач.), пов'язаний з ним. // Який вимагає застосування карантину. ** **каранти́нний на́гляд** – санітарні заходи з попередження завезення в країну заразних епідемічних захворювань та сільськогосподарських шкідників. **каранти́нний сертифіка́т** – санітарний документ, який засвідчує, що імпортовані (експортовані) рослини, плоди, овочі не заражені шкідниками та хворобами. **каранти́нні хворо́би** – група інфекційних захворювань, які характеризуються великою заразливістю і високою летальністю. 2. Прикм. до **каранти́н** 2.

КАРАНТИ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **каранти́нний**.

КАРАНТИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Уживання карантинних заходів; застосування карантину.

КАРАО́КЕ, *незм. і невідм.*, *с.* Спеціальний мікрофон або магнітофон, запрограмовані для виконання пісні у записаному перед тим супроводі.

КАРАПУ́З, -а, *ч.*, *жарт.* Про маленького хлопчика; маля.

КАРАПУ́ЗИК, -а, *ч.*, *жарт.* Зменш.-пестл. до **карапу́з**.

КАРАПУ́ЗИКОВІ, -их, *мн.* Родина жуків.

КАРА́СИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **кара́сь**.

КАРА́СЬ, -я́, *ч.* Невелика прісноводна риба родини коропових мідно-червоного або сріблястого кольору.

КАРАСЯ́, -я́ти, *с.* Мальок карася; молодий карась.

КАРА́СЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **кара́сь**. *Карасяча ікра.*

КАРА́Т, -а, *ч.*, *спец.* Міра ваги коштовного каменю, що дорівнює 0,2 грама.

КАРАТА́Ї, -ів, *мн.* Етнографічна група мордви.

КАРАТА́Н, -у, *ч.* Препарат для боротьби з мучнистою росою.

КАРАТА́У, *невідм.* Низькі гори та хребти з пустельною, напівпустельною та степовою рослинністю.

КАРАТЕ́, *невідм.*, *с.* Вид, система самозахисту без зброї, що ґрунтується на ударах рукою або ногою по найуразливіших місцях тіла людини; вид спортивної боротьби.

КАРАТЕ́КА, -и, *ж.* Те саме, що **карати́ст**.

КАРАТЕ́ЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **кара́льник**.

КАРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Завдавати кари, накладати кару, покарання за що-небудь. 2. Завдавати мук, тортур; мучити.

КАРАТИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається карате.

КАРАТИ́СТКА, -и. Жін. до **карати́ст**.

КАРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Зазнавати моральних страждань; мучитися. 2. Пас. до **кара́ти** 1; звинувачувати самого себе.

КАРАУ́Л, -у, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **ва́рта** 1; сторожа, чати. 2. Збройний підрозділ для охорони військових об'єктів або для віддавання військових почестей. 3. Несення охорони. 4. Місце, де розташована варта, сторожа. 5. *у знач. виг.* Ґвалт, пробі; рятуйте.

КАРАУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **вартува́ти** 1; чатувати.

КАРАУ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **карау́л** 1; вартовий (у 1 знач.).

КАРАУ́ЛЬНИЙ, -ого, *ч.* Вартовий.

КАРАУ́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Вартівня.

КАРА́ФА, -и, *ж.* Те саме, що **графи́н**.

КАРА́ФКА, -и, *ж.* Зменш. до **кара́фа**.

КАРА́ФОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кара́фка**.

КАРАЧА́ЄВО-БАЛКА́РСЬКИЙ, -а, -е: ** **карача́єво-балка́рська мо́ва** – мова карачаївців і балкарців, яка належить до кипчакської (куманської, половецької) групи тюркських мов.

КАРАЧА́ЄВО-ЧЕРКЕ́СЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Карачаєво-Черкеської автономної області.

КАРАЧА́ЇВЕЦЬ *див.* **карача́ївці**.

КАРАЧА́ЇВКА *див.* **карача́ївці**.

КАРАЧА́ЇВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до карачаївців.

КАРАЧА́ЇВЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **карача́ївець**, -вця, *ч.*; **карача́ївка**, -и, *ж.*). Один із народів Карачаєво-Черкеської автономної області; представники цього народу.

КАРА́ЧКИ *див.* **каря́чки**.

КАРАЧКУВА́ТИЙ *див.* **карячкува́тий**.

КАРАЧУ́Н, -а, *ч.*, *діал.* Смерть, погибель.

КАРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **кара́ти**. // *у знач. прикм. Караюча десниця.*

КАРБ, -у, *ч.* 1. Виїмка, рівчак, вирізьблені або витиснуті спеціальним знаряддям на поверхні чого-небудь; зарубка, рубець. // Знак, позначка, тавро. 2. Палиця, на якій зроблено позначки для рахунку, для лічби; бирка (*див.* **би́рка**[2] 1). ** **ста́вити** *кому* **на карб** *що* – звинувачувати когонебудь у чомусь. 3. *перен.* Слід, спогад минулого, пережитого.

КА́РБА, -и, *ж.*, *діал.* Борозна.

КАРБАЗО́Л, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука, що використовується у виробництві барвників, інсектицидів, ліків.

КАРБАЗО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карбазо́л**.

КАРБАМІ́Д, -у, *ч.* Карбонат-амід, сечовина. Безбарвні чи білі кристали. Міститься у сечі. Цінне добриво. Із карбаміду добувають сечовино-формальдегідні смоли, гідразин тощо.

КАРБАМІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **карбамі́д**.

КАРБА́Н, -у, *ч.* Загальна назва кожного члена гомологічного ряду аліфатичних – насичених вуглеводнів жирної групи.

КАРБАНІ́Л, -у, *ч.* Загальна назва вуглеводневого радикалу з одним неспареним електроном, що виникає при втраті молекулою карбану (алкілу) атома Гідрогену.

КАРБАНІЛНІТРИ́Л, -у, *ч.* Похідна карбану (алкілу).

КАРБАНІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карбані́л**.

КАРБАНІО́НИ, -ів, *мн.* Іони органічних сполук, що містять негативно заряджений атом вуглецю.

КАРБАНІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **карбаніо́н**.

КАРБА́С, -а, *ч.* Дерев'яне вітрильне чи гребне вантажне судно на Білому морі та Північній Двіні.

КАРБАТІО́Н, -у, *ч.* Препарат для боротьби з хворобами сільськогосподарських культур.

КАРБА́Ч, -а́, *ч.*, *заст.* Батіг (у 1 знач.), канчук.

КАРБЕ́НИ, -ів, *мн.* 1. Органічні сполуки, що містять двовалентний атом вуглецю. 2. Загальна назва ненасичених вуглеводнів з одним подвійним зв'язком у карбоновому ланцюжкові.

КАРБІ́ВКА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Карбований, різьблений орнамент, зображення. 2. Інструмент, яким карбують; штемпель для карбування.

КАРБІВНИ́ЧИЙ, -чого, *ч.*, *заст.* Лісник.

КАРБІ́Д, -у, *ч.*, *хім.* Речовина, що утворюється внаслідок сполучення металу або неметалу з Карбоном.

КАРБІДИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Термохімічна обробка речовин вуглецем та іншими карбоновими сполуками і перетворення їх на карбіди.

КАРБІДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб з нейролептичною, антипсихотичною та одночасно антидепресивною дією.

КАРБІ́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **карбі́дова ла́мпа** (*див.* **карбі́довий**).

КАРБІ́ДНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **карбі́д**. *Карбідний цех.*

КАРБІДО́ВАНИЙ, -а, -е. У якого поверхню термохімічним способом покрили шаром карбіду.

КАРБІ́ДОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **карбі́д**. *Карбідовий запах.* ** **карбі́дова ла́мпа** – лампа, в якій як пальне використовують ацетилен, що утворюється внаслідок дії води на карбід кальцію.

КАРБІДОСИЛІЦІ́ЄВИЙ, -а, -е. Який складається, виготовлений із карбіду силіцію

КАРБІДОТВІРНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **карбідоутво́рювальний**.

КАРБІДОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до термічного відновлення хімічних сполук карбідами.

КАРБІДОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Термічний фізико-хімічний процес утворення карбіду.

КАРБІДОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до карбідоутворення. 2. Який утворює карбід.

КАРБІ́Ж, -бежу́, *ч.*, *заст.* Бирка (*див.* **би́рка**[2] 1).

КАРБІ́Н, -у, *ч.* Гербіцид, що застосовується для боротьби з бур'янами в посівах пшениці, ячменю, льону і деяких інших культур.

КАРБІНО́Л, -у, *ч.* Метиловий спирт.

КАРБКАТІО́НИ, -ів, *мн.* Іони органічних сполук, що містять позитивно заряджений атом вуглецю.

КАРБОАНГІДРА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує оборотну реакцію утворення вугільної кислоти з двоокису вуглецю та води.

КАРБО́ВАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.* 1. Назва грошової одиниці в дореволюційній Україні та УРСР, що дорівнювала 100 копійкам. 2. Тимчасова грошова одиниця України після проголошення її незалежності, що перебувала в обігу з 1991 р. до 1996 р. 3. Грошовий знак і монета, що мали таку саму вартість.

КАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **карбува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Покритий карбами (у 1 знач.), різьбою. 3. *у знач. прикм.* Зроблений способом карбування. 4. *у знач. прикм.*, *перен.* Чіткий, розмірений. 5. *у знач. прикм.*, *заст.* Розітнутий, порізаний на частини. *Карбований труп.*

КАРБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **карбо́ваний** 4.

КАРБО́ВАНО. Присл. до **карбо́ваний** 4.

КАРБО́ВАНЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **карбо́ванець**.

КАРБОГЕМОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Нестійка сполука гемоглобіну з вуглекислим газом; міститься в крові.

КАРБОГЕ́Н, -у, *ч.* Суміш вуглекислого газу з киснем. Використовують за розладів дихання внаслідок отруєння, при асфіксії новонароджених і т. ін.

КАРБОГІДРА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти, що гідролітично розщеплюють складні вуглеводи і глюкозиди.

КАРБОКОНІО́ЗИ, -ів, *мн.*, *мед.* Пневмоконіози, які розвиваються внаслідок тривалого вдихання пилу, що містить вуглець.

КАРБОКРОМЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при ішемічній хворобі серця з нападами стенокардії.

КАРБОКСИГЕМОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Продукт приєднання одноокисню вуглецю (чадного газу) до гемоглобіну, що перешкоджає нормальному транспорту кисню до тканин.

КАРБОКСИГЕМОГЛОБІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Отруєння чадним газом, що призводить до кисневого голодування і врешті смерті.

КАРБОКСИ́Л, -у, *ч.* Одновалентна група COOH, яка є функціональною групою органічних кислот; карбоксильна група.

КАРБОКСИЛА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що має велике значення в процесі бродіння і в окислюванні вуглеводів.

КАРБОКСИЛОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі одну або більше карбоксилових груп.

КАРБОКСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **карбокси́л**.

КАРБОКСИЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до карбоксилювання.

КАРБОКСИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Реакція приєднання до органічних речовин двоокису вуглецю CO_2 з утворенням карбоксильної групи – COOH.

КАРБОКСИГЕМОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Сполука міоглобіну з окисом вуглецю.

КАРБОКСИПЕПТИДА́ЗИ, -да́з, *мн.* Група ферментів з класу гідролаз, що бере участь у процесах перетравлювання білків і утворення пептидів.

КАРБОЛАНЦЮГО́ВИЙ, -а, -е. Молекула якого містить ланцюг виключно з карбонових атомів.

КАРБОЛЕ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Хімічно чисте активоване деревне вугілля у формі пігулок.

КАРБОЛІ́НЕУМ, -у, *ч.* Препарат, що його застосовують для боротьби з шкідниками садових культур.

КАРБОЛІ́Т, -у, *ч.* Пластмаса, яку одержують з формаліну й фенолу; застосовують у виробництві електричних ізоляторів, ґудзиків, пряжок і т. ін.

КАРБОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карболі́т**. // Зробл. з карболіту.

КАРБО́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **карбо́лова кислота́** (*див.* **карбо́ловий**).

КАРБО́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить карболову кислоту. *Карболове мило.* ** **карбо́лова кислота́** – безбарвні кристали з гострим характерним запахом, що вживається для дезинфекції.

КАРБО́Н[1], -у, *ч.*, *геол.* Скорочена назва кам'яновугільного періоду й кам'яновугільної системи.

КАРБО́Н[2], -у, *ч.* С. Хімічний елемент; відомо вже декілька мільйонів органічних сполук карбону.

КАРБОНА́Д, -у, *ч.*, *кул.* Делікатесний продукт із свіжого філе свинини. Натерте часником або мускатним горіхом й посолене філе смажать на листах.

КАРБОНА́ДО, *невідм.*, *ч.* Чорний алмаз дрібнозернистої будови. Використовують як абразивний матеріал.

КАРБОНА́Р, -а, *ч.* Член таємного товариства, заснованого на початку 19 ст. в Італії для боротьби проти іноземного панування, за об'єднання італійських земель в одну державу, а у Франції – для усунення з престолу династії Бурбонів. *Італійські карбонари.*

КАРБОНАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Національно-визвольний, революційний рух італійських карбонаріїв у 19 ст.

КАРБОНА́РІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **карбона́р**.

КАРБОНА́Т, -у, *ч.* 1. *хім.* Сіль вугільної кислоти (сода, поташ і т. ін.). 2. *геол.* Назва мінералів, що є карбонатами різних металів.

КАРБОНАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес зміни гірських порід, що призводить до утворення в них карбонатів кальцію, магнію та інших металів.

КАРБОНАТИ́Т, -у, *ч.* Гірська порода магматичного або метасоматичного походження, до складу якої входять карбонати.

КАРБОНА́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який містить карбонат.

КАРБОНА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **карбона́тний**.

КАРБОНАТОСІ́ЛЬ, -со́лі, *ж.* 1. Сіль карбонатної кислоти і металу чи металоподібної групи. 2. Координаційна сіль, у комплексному аніоні якої лігандом є карбонат-іон.

КАРБОНДВОО́КИСЕНЬ, -сню, *ч.* Бінарна сполука, у лінійній молекулі якої атом Карбону сполучений з двома оксигеновими атомами.

КАРБОНДИСЕЛЕНІ́Д, -у, *ч.* Безбарвна жовта рідина з

огидним запахом, яка за властивостями нагадує карбондисульфід.

КАРБОНДИСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Безбарвна низькокипляча рідина з огидним запахом; вражає шкіру, органи дихання, нервову систему.

КАРБОНДИСУЛЬФІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **карбондисульфі́д**.

КАРБОНДІОКСИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **карбондвоо́кисень**.

КАРБО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карбо́ній**.

КАРБОНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Установка для насичення вуглекислим газом напоїв, розчинів у виробництві соди та при будівельних роботах для тужавіння вапняного тиньку.

КАРБОНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для карбонізації. *Карбонізаційна сушарка.*

КАРБОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Насичення якої-небудь рідини вуглекислим газом. 2. Спосіб зміцнення будівельних матеріалів, що містять вапно. Полягає в обробці їх вуглекислим газом.

КАРБОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **карбонізува́ти**.

КАРБОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **карбонізува́ти**.

КАРБОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Піддавати що-небудь карбонізації.

КАРБО́НІЙ, -ю, *ч.* Іон з переважною локалізацією додаткового заряду на атомі Карбону.

КАРБОНІ́Л, -у, *ч.* Двовалентна атомна група, що входить до складу молекул багатьох органічних сполук.

КАРБОНІЛБРОМІ́Д, -у, *ч.* Низькокипляча рідина з характерним задушливим запахом, яка повільно розкладається водою.

КАРБОНІЛГІДРИ́Д, -у, *ч.* Координаційна сполука перехідного металу, що містить як ліганди молекули чадного газу й один або кілька гідрогенових атомів.

КАРБОНІЛІ́Д, -у, *ч.* Іонна сполука (сіль) лужного металу з карбонмонооксидом.

КАРБОНІЛМОНОСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Безбарвний, без запаху газ; нервово-паралітична отрута.

КАРБОНІЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Про органічну сполуку, до молекули якої ввели карбонільну групу.

КАРБОНІЛОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить одну або декілька карбонільних груп.

КАРБОНІЛФТОРИ́Д, -у, *ч.* Безбарвний, смертельно отруйний газ, що його використовують у синтезі фторорганічних сполук.

КАРБОНІЛЦІАНІ́Д, -у, *ч.* Безбарвна з характерним запахом легкокипляча рідина; смертельна отрута.

КАРБОНІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до чадного газу та карбоніл-радикалу.

КАРБОНІЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **карбонілюва́ти**.

КАРБОНІЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. Діяти на метали чадним газом для синтезу карбонілідів або полікарбонілокомплексів. 2. Вводити карбонільну групу до молекули органічної сполуки.

КАРБОНІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **карбоні́т**, -у, *ч.*). Вибухові речовини; суміш нітрогліцерину, житнього борошна й селітри; належать до динамітів.

КАРБОНІТРИ́Д, -у, *ч.* Суміш або твердий розчин карбіду і нітриду перехідного металу.

КАРБОНІТРИДУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес утворення шару карбонітриду на поверхні перехідного металу.

КАРБОНМОНООКСИ́Д, -у, *ч.* Сполука, у молекулі якої атом Карбону з'єднаний трьома ковалентними зв'язками з оксигеновим атомом; безбарвний, отруйний газ.

КАРБО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карбо́н**. ** **карбо́новий пері́од** – те саме, що **карбо́н**[1]. **карбо́нові кисло́ти** – органічні сполуки, які містять карбоксильну групу (COOH-).

КАРБОРА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **карборе́н**, -у). Бороорганічні сполуки, що складаються з атомів бору, вуглецю та водню.

КАРБОРА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карбора́н**.

КАРБОРУ́НД, -у, *ч.*, *спец.* Надтвердий матеріал, який добувають із піску та коксу в електропечах і використовують для шліфування сталевих виробів, каміння й для виготовлення вогнетривких матеріалів.

КАРБОРУ́НДОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **карбору́нд**. *Карборундовий камінь.* // Зробл. з карборунду.

КАРБОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до карботермії.

КАРБОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Відновлення оксидів та інших сполук вуглецем при розжаренні сумішей.

КАРБОТИТА́Н, -у, *ч.* 1. Металічний титан, вкритий шаром його монокарбіду. 2. Титанмонокарбід – важкотопка, дуже тверда сполука, яку використовують у різальних інструментах.

КАРБОФО́С, -у, *ч.* Фосфорорганічний препарат, що його застосовують для боротьби зі шкідливими комахами й кліщами.

КАРБОЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має форму циклу (кільця, перстеня), що побудований лише з карбонових атомів.

КАРБУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для карбування. *Карбувальний прес.*

КАРБУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Майстер, що карбує, виготовляє карбовані речі.

КАРБУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Майстерня для карбування речей.

КАРБУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **карбува́ти**. 2. Те, що вирізьблене на чому-небудь; карбований орнамент, зображення.

КАРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Робити зарубку, позначку на чому-небудь. // Карбами позначати що-небудь для обліку, запам'ятання. ** **карбува́ти в свої́й па́м'яті** *що* – добре запам'ятовувати. 2. Вирізьблювати що-небудь на металі, камені тощо. // Виробляти металеві предмети витискуванням; вибивати (у 10 знач.). 3. *перен.* Чітко, розмірено відбивати (крок і т. ін.). 4. *тех.* Обробляти тиском краї заклепкових швів і нещільних з'єднань у металевих виробах, щоб закрити щілини й зробити чистою, гладкою поверхню цих виробів. 5. *заст.* Розтинати, різати на частини. // Робити розтин трупа.

КАРБУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. *у сполуч. зі сл.* п а м ' я т ь, с в і д о м і с т ь і т. ін. Добре запам'ятовуватися. // *у сполуч. зі сл.* д у ш а, с е р ц е. Залишати слід у душі, серці. 2. Пас. до **карбува́ти** 1, 2.

КАРБУ́НКУЛ[1], -а, *ч.*, *мед.* Гнійне запалення глибоких шарів шкіри й підшкірної клітковини; скупчення на невеличкій ділянці шкіри кількох фурункулів. ** **карбу́нкул ни́рки** – форма гострого пієлонефриту, що характеризується утворенням у кірковому шарі гнійно-некротичних вогнищ.

КАРБУ́НКУЛ[2], -у, *ч.*, *заст.* Коштовний камінь – червоний гранат.

КАРБУНКУЛЬО́З, -у, *ч.* Хвороба, яка характеризується наявністю карбункулів (*див.* **карбу́нкул**[1]).

КАРБУНКУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **карбу́нкул**[1].

КАРБЮРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій, у якому з рідкого палива (бензину, спирту тощо) й повітря утворюється пальна суміш, що надходить до циліндрів двигуна внутрішнього згоряння.

КАРБЮРА́ТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **карбюра́тор**. // Який виробляє карбюратори. // Який має карбюратор. *Карбюраторний двигун.*

КАРБЮРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Утворення пальної суміші з рідкого палива (бензину, газоліну тощо) й повітря у двигуні внутрішнього згоряння.

КАРБЮРИЗА́ТОР, -а, *ч.* Речовина, за допомогою якої збагачують вуглецем поверхню сталевих виробів. ** **тверди́й карбюриза́тор** – деревне вугілля, просочене розчинами мінеральних солей: вуглекислими барієм, кальцієм тощо.

КАРБЮРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **карбюрува́ти**.

КАРБЮРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **карбюрува́ти**.

КАРБЮРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Робити карбюрацію.

КАРВА́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Кухоль (у 1 знач.).

КАРГА́, -и́, *ж.*, *лайл.* Про сварливу стару й потворну жінку; відьма (у 2 знач.).

КА́РГО, *невідм.*, *с.* 1. Судновий вантаж. 2. Страхування вантажів, що їх транспортують. ** **ка́рго-план** – схема розміщення вантажу на судні.

КА́РДА, -и, *ж.*, *спец.* 1. Голчаста стрічка на барабані чесальної машини. 2. Те саме, що **чеса́льна маши́на** (*див.* **чеса́льний**).

КАРДАМО́Н, -у, *ч.* 1. Трав'яниста тропічна рослина родини імбирних. 2. *збірн.* Зерна цієї рослини, що вживаються в кулінарії як прянощі, а олія з них – у харчовій, тютюновій промисловості, а також у медицині.

КАРДАМО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **кардамо́новий** 1. *Кардамонний запах.*

КАРДАМО́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кардамо́н** 1. 2. Настояний на кардамоні (у 2 знач.).

КАРДА́Н, -а, *ч.*, *спец.* Подібне до шарніра рухоме з'єднання хрестовинами двох або більше валів, осі обертання яких розташовані під певним кутом одна до одної.

КАРДА́НІВ, -нова, -нове, *мат.* Належний Кардану. *Карданова формула.*

КАРДА́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **карда́новий**. *Карданний вал.* ** **карда́нна переда́ча** – механізм, що передає обертання від коробки передач автомобіля, трактора і т. ін. до задньої осі.

КАРДА́НОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ка́рдан**. *Карданове зчеплення.*

КАРДИГА́Н, -а, *ч.* Подовжений жакет прямого крою без коміра.

КАРДИНА́Л[1], -а, *ч.* Найвищий після папи духовний сан у католицькій церкві, а також особа, що має цей сан.

КАРДИНА́Л[2], -а, *ч.* Співоча пташка родини в'юркових із яскраво-червоним пір'ям; живе в Північній і Південній Америці.

КАРДИНА́ЛІВ, -лова, -лове. Належний кардиналу.

КАРДИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Найголовніший, найважливіший; ґрунтовний, основний. ** **кардина́льне число́**, *мат.* – те саме, що **кі́лькісне число́**.

КАРДИНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кардина́льний**.

КАРДИНА́ЛЬНО, *книжн.* Присл. до **кардина́льний**.

КАРДИНА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кардина́л**.

КАРДИ́Т, -у, *ч.* Загальна назва хвороб серця.

КАРДІА́К, -а, *ч.* Серцевий хворий.

КАРДІАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ділянці серця

КАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Серцевий; який стосується серця, кардіального отвору або кардіального відділу шлунка. ** **кардіа́льний о́твір** – отвір, що сполучає порожнини стравоходу і шлунка.

КАРДІАО́РТА, -и, *ж.* Серцева аорта.

КАРДІВНИ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **кардіо́лог**.

КАРДІВНИ́ЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **кардівни́к**.

КАРДІО... Перша частина складних слів, що відповідає слову **се́рце**, напр.: к а р д і о г р а ф, к а р д і о л о г і я.

КАРДІОАНГІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ангіокардіогра́фія**.

КАРДІОАО́РТА, -и, *ж.* Відділ аорти, що бере початок у лівому шлуночку серця і майже весь розміщений у порожнині перикарда.

КАРДІОАОРТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження серця і аорти після введення контрастної речовини в порожнину лівого шлуночка.

КАРДІОВАЗОКІНЕМАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ангіокардіокіногра́фія**.

КАРДІОВАЛЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при ревматичних пороках серця, стенокардії, вегетативних неврозах та ін.

КАРДІОВАСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який стосується серця, кровоносних судин чи кровообігу; серцево-судинний.

КАРДІОВОЛЮМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Прижиттєве визначення об'єму серця або його порожнин, яке ґрунтується на вимірюванні площ тіней серця на рентгенограмах.

КАРДІОГЕМОДИНАМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **динамокардіогра́фія**.

КАРДІОГЕ́ННИЙ, -а, -е: ** **кардіоге́нний шок** – ускладнення інфаркту міокарда, яке характеризується порушеннями гемодинаміки, її нервової і гуморальної регуляції та життєдіяльності організму.

КАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* 1. Крива лінія, яка відбиває зміни будь-якого показника функції серця. 2. Крива лінія, яка відбиває механічні коливання грудної клітки, зумовлені діяльністю серця.

КАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, що реєструє будь-яку функцію серця.

КАРДІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кардіографії.

КАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Графічна реєстрація змін будь-якої функції серця. 2. Графічна реєстрація механічних коливань грудної клітки, зумовлених діяльністю серця.

КАРДІОДИЛАТА́ТОР, -а, *ч.* Засіб для штучного розширення кардіального отвору при кардіоспазмі.

КАРДІОДИЛАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Штучне розширення кардіального отвору при кардіоспазмі.

КАРДІОДИНАМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **динамокардіогра́фія**.

КАРДІОІНДУКТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кардіоіндуктографії.

КАРДІОІНДУКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження діяльності серця, що ґрунтується на реєстрації змін індукційних струмів в електромагнітному полі серця.

КАРДІОІНТЕРВАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження діяльності серця, що ґрунтується на графічній реєстрації інтервалів між послідовними зубцями R-електрокардіограми.

КАРДІО́ЇДА, -и, *ж.*, *мат.* Плоска крива, яка описується якою-небудь точкою кола, що котиться без ковзання вздовж нерухомого кола з таким самим радіусом і має з першим колом зовнішній дотик.

КАРДІОКЛІМАТОПАТОЛОГІ́Я, -ї, *ж.* Розділ кардіології та медичної кліматології, що вивчає вплив кліматичних і метеорологічних факторів на виникнення і перебіг захворювань серця.

КАРДІО́ЛІЗ, -у, *ч.* Те саме, що **перикардіо́ліз**.

КАРДІО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар – фахівець з кардіології.

КАРДІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кардіології.

КАРДІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, яка вивчає роботу серця, обмін речовин у серцевому м'язі, хвороби серцево-судинної системи, окремі захворювання системи кровообігу, їх діагностику, лікування і профілактику.

КАРДІОМАНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання тиску в порожнинах серця.

КАРДІОМЕГАЛІ́Я, -ї, *ж.* Значне збільшення розмірів і маси серця.

КАРДІОМІОПА́ТІЇ, -ій, *мн.*, *мед.* Структурні або функціональні зміни міокарда шлуночків, за винятком вроджених аномалій розвитку.

КАРДІОМІОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розтин серцевого м'яза (міокарду).

КАРДІОМІОЦИ́Т, -а, *ч.* Одноядерна м'язова клітина, яка входить до складу міокарда.

КАРДІОМОНІТО́Р, -а, *ч.* Апарат для цілодобового контролю за станом серцевої діяльності.

КАРДІОМОНІТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кардіомоніто́р**. ** **кардіомоніто́рне спостере́ження** – безперервне спостереження упродовж певного часу за серцевою діяльністю за допомогою кардіомонітора.

КАРДІОНЕВРО́З, -у, *ч.* Форма неврозу, яка характеризується серцебиттями, кардіалгією та ін. неприємними відчуттями в ділянці серця.

КАРДІОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Хвороба серця взагалі; термін застосовується, коли неможливо визначити суть патологічного процесу в серці.

КАРДІОПАТОЛОГІ́Я, -ї, *ж.*, *анат.* Серцева патологія.

КАРДІОПЕРИКАРДІОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне підшивання до міокарда частини перикарда на судинній ніжці.

КАРДІОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластичні операції на стравоході та в ділянці кардіального отвору.

КАРДІОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* 1. Параліч серця, серцевий удар. 2. Тимчасове виключення серця із кровообігу при операціях на відкритих порожнинах серця за умов штучного кровообігу.

КАРДІОПНЕВМОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення, що його отримують при дослідженні порожнин серця після контрастування їх газовими сумішами.

КАРДІОПНЕВМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для здійснення кардіопневмографії.

КАРДІОПНЕВМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кардіопневмографії.

КАРДІОПНЕВМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження порожнин серця після контрастування їх газовими сумішами.

КАРДІОПОРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **кардіопорта́льний час** – час, упродовж якого кров переміщується із порожнини лівого шлуночка серця в печінку.

КАРДІОПУЛЬМОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Серцево-легеневий.

КАРДІОРЕВМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кардіоревматології, до лікування захворювань серця за

ревматизму. *Кардіоревматологічний диспансер.*

КАРДІОРЕВМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що вивчає захворювання серця за ревматизму.

КАРДІОСЕПТОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне закриття дефекту в міжпередсердній або міжшлуночковій перегородці.

КАРДІОСЕПТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне закриття дефекту в міжпередсердній або міжшлуночковій перегородці за допомогою трансплантату.

КАРДІОСЕПТОРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне зашивання дефекту в міжпередсердній або міжшлуночковій перегородці.

КАРДІОСИГНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого спостерігають зміни електрокардіограми хворої людини.

КАРДІОСИНХРОНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для здійснення кардіосинхронізації.

КАРДІОСИНХРОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виконання діагностичних або лікувальних процедур залежно від фази серцевого циклу.

КАРДІОСКЛЕРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Патологічний стан серцевого м'язу, який характеризується розвитком у ньому сполучної тканини, що замінює функціональну м'язову тканину.

КАРДІОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для візуального спостереження за діяльністю серця.

КАРДІОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Погіршення прохідності нижньої частини стравоходу внаслідок спазму; виникає в зв'язку з нервово-м'язовими порушеннями.

КАРДІОСТЕНО́З, -у, *ч.* Звуження кардіального отвору внаслідок структурних змін тканин, що його складають.

КАРДІОСТИМУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Апарат, який стимулює роботу серця; "штучне серце", що імплантується хворому.

КАРДІОСТИМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Лікування порушень серцевого ритму шляхом впливу на міокард шлуночків електричними імпульсами.

КАРДІОТАХОГРА́МА, -и, *ж.* Крива лінія, яка відбиває частоту серцевих скорочень.

КАРДІОТАХО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для реєстрації частоти серцевих скорочень.

КАРДІОТАХОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кардіотахографії.

КАРДІОТАХОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Автоматична реєстрація частоти серцевих скорочень.

КАРДІОТАХО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для виміру частоти пульсування та роботи серця.

КАРДІОТАХОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кардіотахометрії.

КАРДІОТАХОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження серцевої діяльності, що ґрунтується на тривалому вимірюванні частоти серцевих скорочень.

КАРДІОТОМІ́Я -ї, *ж.* 1. Хірургічний розтин серця. 2. Хірургічний розтин шлунка в ділянці кардіального отвору.

КАРДІОТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **кардіотоні́чні лі́карські за́соби** – лікарські засоби, що мають позитивний інотропний вплив на міокард.

КАРДІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх: боязнь смерті від серцевого захворювання.

КАРДІОФО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до кардіофобії.

КАРДІОХІРУ́РГ, -а, *ч.* Спеціаліст із кардіохірургії.

КАРДІОХІРУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кардіохірургії.

КАРДІОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Лікування серця способом хірургічного втручання.

КАРДІОЦЕНТЕ́З, -у, *ч.* Пункція серця, прокол серця.

КАРДІОЦЕРЕБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **кардіоцеребра́льний синдро́м** – прояви порушення функцій головного мозку, що розвиваються внаслідок погіршення кровопостачання мозку, емболій у судини мозку або рефлекторних впливів з боку серця.

КАРДІОЦИКЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, який використовують для кардіологічного обслідування хворих.

КАРДІОЦИКЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кардіоциклографії.

КАРДІОЦИКЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація електричних явищ серця, що дозволяє наочно відобразити ритм серцевої діяльності.

КА́РДІУМ, -а, *ч.* Рід морських двостулкових молюсків.

КАРДІ́ФФСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кардіфф.

КА́РДІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **кардіа́льний о́твір**.

КА́РДНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **ка́рдовий**.

КА́РДОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ка́рда**.

КАРДО́КС, -у, *ч.* Спосіб безполуменевого вибухання; базується на перетворенні рідкої вуглекислоти у газоподібний стан за рахунок тепла.

КАРДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для кардування.

КАРДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кардува́ти**.

КАРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *текст.* Обробляти вовну, бавовну, волокно, розчісуючи за допомогою кардової (чесальної) машини.

КАРЕ́, *невідм.*, *с.* Бойове шикування піхоти у формі чотирикутника; застосовувалося з 18 ст. перев. для відбиття кавалерійських атак. // Про те, що має форму чотирикутника.

КАРЕ́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **каре́л**, -а, *ч.*; **каре́лка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Карелії.

КАРЕ́ЛО-ФІ́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **каре́ло-фі́нська ла́йка** – дуже рухливий і жвавий собака середнього росту з рудим забарвленням.

КАРЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **каре́ли** та Карелія. ** **каре́льська бере́за** – вид бородавчастої берези, деревина якої дуже тверда, з гарним малюнком; цінний матеріал для виготовлення меблів, художніх виробів і т. ін.

КАРЕ́ТА, -и, *ж.* Закритий з усіх боків чотириколісний кінний повіз на ресорах. ** **каре́та швидко́ї допомо́ги** – спеціальна автомашина, що доставляє до лікарні хворого, який потребує негайної медичної допомоги, або лікаря до потерпілого чи хворого.

КАРЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **каре́та**. 2. *спец.* Рухома, ковзна частина якого-небудь механізму, машини. 3. *спец.* Умовний термін, що його використовують при описанні форматів і дій, пов'язаних із виведенням даних на друк. 4. *спец.* Виконавчий пристрій в абстрактних машинах.

КАРЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каре́тка**.

КАРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каре́та**.

КАРЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *заст.* Стельмах, що робить карети.

КАРЕ́ЦА, -и, *ж.* Форма статевого акту без наступних копулятивних фрикцій.

КАР'Є́Р[1], -у, *ч.* Місце відкритого добування копалин, які залягають неглибоко, а також гірниче підприємство для такого добування. // Місце, де добувають камінь, глину, пісок і т. ін.

КАР'Є́Р[2], -у, *ч.* 1. Прискорений галоп, найшвидший біг коня; чвал. ** **з мі́сця в кар'є́р**, *перен.* – відразу ж, не вагаючись, не готуючись. 2. *у знач. присл.* **кар'є́ром**, *рідко.* Те саме, що учвал; чвалом, навскоки.

КАР'Є́РА, -и, *ж.* 1. Швидке, успішне просування у службовій, суспільній, науковій та іншій діяльності; досягнення слави, вигоди тощо. 2. *з означ.* Рід занять.

КАР'ЄРИ́ЗМ, -у, *ч.* Намагання зробити кар'єру (у 1 знач.), не рахуючись з інтересами громадської справи; гонитва за особистими успіхами.

КАР'ЄРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто пройнятий кар'єризмом.

КАР'ЄРИ́СТКА, -и. Жін. до **кар'єри́ст**.

КАР'ЄРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Власт. кар'єристові. 2. Стос. до кар'єризму, пов'язаний з ним. *Кар'єристські плани.* // Пройнятий кар'єризмом.

КАР'Є́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кар'є́р**[1].

КА́РИ, -ів, *мн.*, *діал.* Водовізна бричка.

КАРИ́БИ, -ів, *мн.* Група індіанських племен Південної Америки.

КАРИ́БСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до карибів.

КАРИ́БУ, *незм.*, *ч.* Загальна назва кількох видів дикого північного оленя.

КА́РИЙ, -а, -е. Темно-брунатний (про очі). // Гнідий (про масть коней). // *у знач. ім.* **кари́й**, -рого, *ч.* Кінь такої масті.

КАРИКАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Малюнок, що зображує кого-, що-небудь у навмисне спотвореному, смішному вигляді. // Про сатиричне або гумористичне зображення явищ дійсності засобами інших видів мистецтва, а також про твори такого характеру. 2. *перен.* Невдале наслідування, смішне, спотворене відображення кого-, чого-небудь; потвора, опудало.

КАРИКАТУРИ́СТ, -а, *ч.* Художник, який малює карикатури (у 1 знач.).

КАРИКАТУРИ́СТКА, -и. Жін. до **карикатури́ст**.

КАРИКАТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до карикатури (у 1 знач.), власт. їй. 2. *перен.* Який викликає сміх, нагадує карикатуру; смішний, недоладний.

КАРИКАТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **карикату́рний**.

КАРИКАТУ́РНО. Присл. до **карикату́рний** 2.

КАРИЛЬЙО́Н, -а, *ч.* 1. Музична п'єса, що імітує передзвін. 2. Ударний музичний інструмент – набір точно налагоджених дзвонів.

КАРИНТІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Каринтія.

КАРІА́МИ, -ів, *мн.* Те саме, що **серіє́ми**.

КАРІАТИ́ДИ, -тид, *мн.* (*одн.* **каріати́да**, -и, *ж.*), *архіт.* Вертикальні підпори, що мають вигляд жіночих постатей.

КА́РІЄС, **КАРІО́З**, -у, *ч.*, *мед.* Патологічний процес руйнування кісткової тканини на обмеженій ділянці. ** **ка́рієс зу́ба** – руйнування тканини кістки зуба внаслідок запально-дистрофічних процесів, що відбуваються в них; костоїда.

КАРІЙО́Н, -а, *ч.* 1. Ударний музичний інструмент, комплект невеликих настроєних дзвонів. 2. Музична п'єса, що наслідує передзвону дзвонів.

КАРІОГАМІ́Я, -ї, *ж.* Злиття ядер статевих клітин (чоловічої та жіночої гамет) в ядро зиготи.

КАРІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення хромосомного набору (каріотипу) з метою вимірювання та вивчення структури хромосом.

КАРІО́З *див.* **ка́рієс**.

КАРІО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Уражений каріозом, карієсом; костоїдний. ** **каріо́зна порожни́на** – порожнина, яка утворюється в тканинах зуба внаслідок карієсу. **каріо́зний і́ндекс** – показник інтенсивності карієсу зубів.

КАРІОКІНЕ́З, -у, *ч.* Тип поділу ядра; мітоз.

КАРІОКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до каріокінезу.

КАРІОКЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **каріокласти́чні речови́ни** – те саме, що **антимітоти́чні речови́ни**.

КАРІОЛЕ́МА, -и, *ж.*, *біол.* Оболонка, яка відділяє вміст клітинного ядра від оточуючої цитоплазми.

КАРІО́ЛІЗ, -у, *ч.* 1. Зникнення інтерфазної структури клітинного ядра у зв'язку з переходом його в стан поділу. 2. Дегенеративні зміни клітинного ядра.

КАРІОЛІ́ЗИС, -у, *ч.* 1. Розчинення клітинного ядра; останній етап некробіозу, який передує смерті клітини. 2. Зникнення структури клітинного ядра в період між двома фазами його поділу.

КАРІОЛІ́МФА, -и, *ж.*, *біол.* Рідка гомогенна основна речовина клітинного ядра, обмежена ядерною мембраною.

КАРІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до каріології.

КАРІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ цитології, що вивчає будову та функції клітинного ядра, закономірності поділу й еволюцію ядра та його структурних компонентів.

КАРІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання величини ядер клітин.

КАРІОПІКНО́З, -у, *ч.*, *біол.* Зморщування ядра клітини, обумовлене дистрофічними змінами в ній.

КАРІОПІКНОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каріопікно́з**.

КАРІОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Вміст клітинного ядра.

КАРІОРЕ́КСИС, -у, *ч.* Процес розпаду клітинного ядра.

КАРІОСИСТЕМА́ТИК, -а, *ч.* Фахівець з каріосистематики.

КАРІОСИСТЕМА́ТИКА, -и, *ж.* Розділ біологічної систематики, що вивчає структури клітинного ядра у різних систематичних груп організмів.

КАРІОСИСТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до каріосистематики.

КАРІОСФЕ́РА, -и, *ж.*, *біол.* Компактне тільце у центрі овоцита, що росте, яке містить частково деспіралізовані хромосоми.

КАРІО́ТА, -и, *ж.* Рід пальм.

КАРІОТАКСОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до каріотаксономії.

КАРІОТАКСОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **каріосистема́тика**.

КАРІОТЕ́КА, -и, *ж.* Те саме, що **каріоле́ма**.

КАРІОТИ́П, -у, *ч.* Хромосомний набір – сукупність хромосом клітини тіла, типова для кожного виду рослинних і тваринних організмів.

КАРІОТИПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каріоти́п**.

КА́РІЯ, -ї, *ж.* Рід деревних рослин родини горіхових.

КАРК, -а, *ч.* 1. Задня частина шиї з верхньою частиною хребта; зашийок. 2. Те саме, що **ши́я** 1.

КА́РКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ка́ркати**.

КАР-КА́Р *див.* **кар**[2].

КАРКА́С[1], -а, *ч.* Металева чи дерев'яна основа якоїнебудь речі, споруди тощо; кістяк.

КАРКА́С[2], -а, *ч.* Дерево родини в'язових, що має дуже міцну деревину; залізне, кам'яне дерево.

КАРКА́СНИЙ, -а, -е. Що має синтетичну основу, сполучену з бавовною (про нитки, тканину).

КАРКА́СНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **карка́с**[1].

КАРКА́СНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **карка́с**[2]. *Каркасне листя.*

КАРКА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карка́с** [2].

КА́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **кря́кати** 1, 2.

КА́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ка́ркати**.

КАРКОЛО́МНИЙ, -а, -е. 1. Через якого можна зламати карк, шию; дуже небезпечний. 2. *перен.* Важкий, складний для виконання, для розв'язання. // Ризикований. 3. *перен.* Те саме, що **надзвича́йний** 1.

КАРКОЛО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **карколо́мний** 2, 3.

КАРКОЛО́МНО. Присл. до **карколо́мний** 2, 3.

КА́РЛИК, -а, *ч.* 1. Неприродно мала на зріст людина; ліліпут, коротун, куцак, куцан. // Про дуже низький, дуже малий предмет. 2. *з означ.*, *перен.* Про дуже незначну з певного погляду, нікчемну людину. *Духовні карлики.* 3. Зірки малих розмірів та невисокої світності.

КА́РЛИКОВИЙ, -а, -е. Такий, як у карлика (у 1 знач.). ** **ка́рликовий зріст** – те саме, що **нанізм**. // Дуже низький, дуже малий. // Уживається як складова частина назв дуже малих, дуже низьких тварин і рослин. *Карликові племена.*

КА́РЛИКОВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Якість за знач. **ка́рликовий**; низькорослість; нанізм. ** **лета́льна ка́рликовість** – група остеохондродистрофій, які проявляються в новонароджених. 2. Хвороба рослин.

КАРЛИКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на карлика (у 1 знач.); низькорослий.

КА́РЛИЦЯ, -і. Жін. до **ка́рлик 1**; карличка.

КА́РЛИЧКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ка́рлиця**.

КАРЛІ́СТИ, -ів, *мн.* Представники клерикально-абсолютистської течії в Іспанії.

КАРЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Група сумішевих вибухових речовин, у яких окислювачем є перхлорати.

КАРЛУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **карликува́тий**.

КАРЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **карлува́тий**.

КАРЛЮ́ЧИТИ, -ить, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **ко́рчити**; скручувати.

КАРЛЮ́ЧИТИСЯ, -иться, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ко́рчитися**; скручуватися. // Витися, звиватися (про шлях, річку і т. ін.).

КАРЛЮ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Що-небудь криве, закручене, формою схоже на гачок. // Закручена лінія; завиток, розчерк у письмі. // *перен.*, *розм.* Про зігнуту, скорчену постать. // *перен.*, *розм.* Перешкода, перепона в чому-небудь; заковика. 2. *розм.* Криво, негарно написана літера. 3. Гачок, закрут (на кінці палиці).

КАРЛЮЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має форму гачка; загнутий, гачкуватий.

КА́РМА, -и, *ж.* В індійських релігійно-філософських системах (буддизмі, брахманізмі та ін.) сукупність усіх добрих і поганих справ, учинених людиною в попередніх існуваннях (життях), що визначає її долю в майбутньому.

КАРМАЗИ́Н, *ч.* 1. *род.* -у. Старовинне дороге темночервоне сукно. // Одяг із цього сукна. 2. *род.* -а, *заст.* Той, хто носив одяг із цієї дорогої тканини. 3. *род.* -а, *перен.* Густо-червоний колір (про рум'янець і т. ін.); багрянець.

КАРМА́ЗИНА, -и, *ж.*, *заст.*, *рідко.* Те саме, що **карма́зин 1**.

КАРМА́ЗИНКА, -и, *ж.* Сорт яблук темно-червоного кольору.

КАРМА́ЗИННИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **карма́зиновий**.

КАРМА́ЗИ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто носив кармазиновий жупан, як правило, заможний козак або міщанин.

КАРМА́ЗИНОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **карма́зин** 1. // Зробл. з кармазину. 2. Такого кольору, як кармазин (у 1 знач.); темно-червоний.

КАРМАНЬЙО́ЛА, -и, *ж.* 1. Революційна пісня, яку склали парижани 1792 р. під час французької революції. 2. Танець, що супроводжується цією піснею.

КАРМА́ТИ, -ів, *мн.* Прибічники найбільш радикальної з підсект мусульманської шиїтської секти ісмаїлітів.

КА́РМЕ, *невідм.* Супутник Юпітера.

КАРМЕЛІ́Т, -а, *ч.* Чернець католицького ордену, заснованого у 12 ст. в Палестині на горі Кармель під час хрестових походів.

КАРМЕЛІ́ТКА, -и, *ж.* Черниця католицького ордену, заснованого в 15 ст. у Франції.

КАРМЕЛІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кармелі́т** і **кармелі́тка**. *Кармелітський монастир.*

КАРМЕЛІТЯ́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **кармелі́т**.

КАРМЕЛІТЯ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **кармелі́тка**.

КАРМЕНТА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Жіночі свята на честь Карменти – німфи-пророчиці, яка подавала допомогу жінкам під час пологів (11 і 15 січня).

КАРМІ́Н, -у, *ч.* Яскраво-червона фарба, яку добувають із кошенілі.

КАРМІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **карм́іновий**.

КАРМІ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **карм́ін**. *Кармі́новий лак.* 2. Яскраво-червоний.

КАРМІНОМІЦИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антибіотик з високою протипухлинною та протилейкозною дією, що його застосовують при саркомі м'яких тканин і кісток, раку молочної залози та ін.

КАРНАВА́Л, -у, *ч.* 1. Первісно в Італії – наприкінці зими свято з народним гулянням, маскарадом, вуличним походом. 2. Народне гуляння, маскарад (нерідко просто неба), що супроводжується іграми, танцями, виступами художньої самодіяльності тощо.

КАРНАВАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Перетворений на карнавал.

КАРНАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **карнава́л**. // Признач. для карнавалу. *Карнавальний одяг.*

КАРНАВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **карнава́льний**.

КАРНА́ВКА, -и, *ж.* Металева закрита коробка з отвором у кришці для збирання грошей (перев. в церкві); скарбничка, скарбона.

КАРНА́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карна́вка**. *Карнавкові гроші. Карнавковий збір.*

КАРНА́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **карна́вка**.

КАРНАВУ́ХИЙ, -а, -е, *розм.* З відрізаними або короткими вухами. *Карнавухий хлопець.*

КАРНА́Й, -я, *ч.* Узбецька і таджицька труба; раніше використовувався для зв'язку на великих відстанях, під час парадних церемоній.

КАРНАЛІ́Т, -у, *ч.* Безбарвний або білий мінерал класу хлоридів, що використовується у виробництві добрива.

КАРНАЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карналі́т**.

КАРНА́РІЇ, -ій, *мн.* Свято на честь богині Карни – покровительки органів тіла та фізичного розвитку дітей.

КАРНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Прийом у живописі, що використовується при зображенні обличчя та оголеного тіла людини.

КАРНЕ́Ї, -їв, *мн.* Спартанське свято на честь Аполлона Карнейського; мали військовий характер; пізніше до них ввели музичні змагання.

КАРНЕО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **сердолі́к**.

КАРНЕ́Т, -а, *ч.* Митний дозвіл на перевезення вантажу через кордон автомобільним транспортом за мінімальних формальностей.

КАРНИ́З, -а, *ч.* 1. Виступ, що завершує горішню частину стіни або міститься над вікнами, дверима. 2. Виступ, що пролягає вузькою смугою на схилі гори, кручі.

КАРНИ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **карни́зовий**.

КАРНИ́ЗНИК, -а, *ч.* Людина, яка виготовляє або встановлює карнизи.

КАРНИ́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карни́з**. *Карнизовий виступ.*

КА́РНИЙ, -а, -е. 1. *юр.* Який учинив злочин проти життя і майна. // *у знач. ім.* **ка́рний**, -ного, *ч.* Той, хто вчинив злочин проти життя й майна. 2. *юр.* Який становить замах на життя і майно. 3. *юр.* Пов'язаний із розслідуванням і покаранням злочинів проти життя і майна. *Карна справа. Карне судочинство.* 4. *рідко.* Те саме, що **кара́льний**.

КА́РНИК, -а, *ч.* Карний злочинець.

КАРНІТИ́Н, -у, *ч.* Органічна кислота, що містить азот. ** **Хлори́д карніти́ну**, *фарм.* – біогенна речовина, яка бере участь у біохімічній динаміці м'язової тканини.

КА́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Карання, покарання.

КАРНІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Патологічні зміни в деяких тканинах, при яких уражена тканина набуває консистенції у вигляді м'яса.

КАРНОЗА́ВР, -а, *ч.* Хижий динозавр з велетенським черепом і ножеподібними зубами.

КАРНОЗИ́Н, -у, *ч.* Дипептид, що входить до складу скелетної мускулатури тварин та людини.

КАРНОТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, водний уранованадій калію.

КАРОЛІ́Т, -у, *ч.* Сталево-сірі непрозорі кристали з металічним блиском.

КАРОО́КИЙ, -а, -е. Який має карі очі.

КАРОПО́ДІУМ, -а, *ч.* Те саме, що **кминоні́жка**.

КАРОТА́Ж, -у, *ч.* Геофізичне дослідження свердловин електричними, магнітними, радіоактивними та іншими методами з метою вивчення геологічної будови місцевості та виявлення корисних копалин.

КАРОТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **карота́ж**.

КАРОТА́ЖНИК, -а, *ч.* Працівник, що здійснює каротаж.

КАРОТЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Сорт харчової моркви, що має короткий, округлий корінь.

КАРОТИ́ДНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується сонної артерії, каротидного синуса та ін. ** **Кароти́дна ангіогра́фія** – рентгенологічне дослідження судинної системи голови, головного мозку і шиї після її заповнення контрастною речовиною. **Кароти́дна недоста́тність** – недостатність кровопостачання в басейні внутрішньої сонної артерії.

КАРОТИ́Н, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень, оранжево-жовтий пігмент рослин, якого найбільше є в моркві, помідорах, яєчних жовтках і т. ін.

КАРОТИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Надмірна концентрація каротиноїдів у крові, що обумовлює забарвлення шкіри в жовтий колір і розвиток каротинодермії.

КАРОТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кароти́н**.

КАРОТИНОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Пожовтіння шкіри у хворих на декомпенсований діабет, гіпотиреоз.

КАРОТИНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Біологічно активні жиророзчинні жовті, оранжеві або червоні пігменти.

КАРОТОЛІ́Н, -у, *ч.* Масляний екстракт каротиноїдів із м'якоті шипшини, що його застосовують зовнішньо при трофічних виразках, екземах та ін.

КАРПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується кисті руки; кистьовий, зап'ястний.

КАРПА́ТЕЦЬ *див.* **карпа́тці**.

КАРПА́ТКА *див.* **карпа́тці**.

КАРПАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з карпатології.

КАРПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Комплекс наук, що обіймає геологію, гідрогеологію, географію, кліматологію, флору, фауну Карпатських гір і всього Карпатського регіону.

КАРПА́ТСЬКИЙ -а, -е. Прикм. до **карпа́тці** і Карпати.

КАРПА́ТЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **карпа́тець**, -тця, *ч.*; **карпа́тка**, -и, *ж.*). Мешканці Карпат.

КАРПЕ́ЛА, -и, *ж.* Видозмінений листок у квітках покритонасінних рослин, на якому розвиваються насінні зачатки.

КАРПЕЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес розвитку насінних зачатків на видозмінених листках у квітках покритонасінних рослин.

КАРПИНСЬКІ́Т, -у, *ч.* Суміш лейфіту з цинковмісним монтморилонітом.

КАРПОГО́Н, -у, *ч.*, *біол.* Жіночий статевий орган червоних водоростей.

КАРПОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до карпології.

КАРПОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ морфології рослин, що вивчає плоди й насіння.

КА́РРИ, -ів, *мн.* Заглибини, що виникають на поверхні розчинних гірських порід внаслідок діяння атмосферних вод.

КАРСТ, -у, *ч.*, *геол.* Явища та процеси хімічного і частково механічного впливу поверхневих та ґрунтових вод на розчинні гірські породи.

КА́РСТОВИЙ, -а, -е, *геол.* Стос. до карсту, пов'язаний із ним. // Спричинений дією підземних вод у розчинних породах.

КАРСТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **спелеоло́гія**.

КАРСТОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення карстів – підземних печер, порожнин, ходів та ін.

КАРТ, -а, *ч.* Гоночний автомобіль з мотоциклетним двигуном та без кузова.

КА́РТА, -и, *ж.* 1. Умовно зменшене загальне зображення земної поверхні, її частини або окремих країн світу. // Зображення окремих частин країни за їхніми геологічними ознаками. // Зображення ґрунтового покриву певної ділянки земної поверхні з зазначенням походження ґрунтів, їх складу тощо. // Зображення країн світу за їх суспільно-політичними ознаками. *Політична карта світу.* // Зображення окремих ділянок, пунктів оборони. *Карта мінного поля.* // Зображення зоряного неба або поверхні планет. *Карта Місяця.* // Певним способом складений документ, у якому в коротких записах, схемах, графіках подаються спеціальні відомості. 2. Графічне подання та відтворення об'єкта чи предмета. ** **Перфораці́йна ка́рта** – картка з фіксованою мережею позицій; дані на картці фіксуються комбінаціями пробивань у цих позиціях. 3. Технічний документ у вигляді бланка з переліком будь-яких відомостей. ** **Технологі́чна ка́рта** – основний документ з технологічної підготовки виробництва, який встановлює перелік та послідовність технологічних операцій. 4. В обчислювальній техніці – носій даних у формі прямокутної пластини. ** **Магні́тна ка́рта** – машинний носій даних, виготовлений у вигляді пластмасової карти з намагнічуваним шаром і признач. для запису, збереження та зчитування даних у вигляді ділянок із заданим напрямком намагнічування. 5. Невеликий аркуш (картка) твердого паперу, на якому зображені умовні фігури або значки чотирьох мастей; набір цих аркушів (колода) призначений для гри. // *тільки мн.* Назва гри такими картками. ** **Ка́рти в ру́ки** *кому* – хтось досвідчений, із знанням може добре зробити що-небудь. **Плу́тати (сплу́тати) [всі] ка́рти** *чиї, кому* – зірвати чиї-небудь плани, наміри, сподівання. **Розкрива́ти** *чиї* **ка́рти** – виявляти приховані наміри, справжню сутність справи. **Ста́вити на ка́рту** *що* – піддавати небезпеці що-небудь, ризикувати чимось. 6. Чотирикутний візерунок, малюнок на тканині, одязі. 7. *діал.* Меню. 8. *діал.* Аркуш паперу або сторінка книжки. 9. *діал.* Лист (*див.* **лист**[2] 2); офіційний документ. 10. Бетонна, кам'яна і т. ін. плита, а також одна з частин, що складають таку плиту, призначена для будівництва якої-небудь споруди. 11. Певним чином розмічений аркуш паперу, що підлягає заповненню якимось відомостями; бланк.

КАРТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **карта́ти**. 2. Гострий докір, лайка; кара (у 1 знач.), мука.

КАРТА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **карта́тий**.

КАРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Гостро дорікати кому-небудь, лаяти когось; різко критикувати, осуджувати кого-, що-небудь. // Мучити, гризти (у 4 знач.).

КАРТА́ТИЙ, -а, -е. Із чотирикутними візерунками, малюнками (про тканину, одяг і т. ін.).

КАРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Докоряти собі; каратися, мучитися.

КАРТА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Строкатість, зумовлена чотирикутними візерунками, малюнками на чому-небудь.

КАРТАХЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Картахена.

КАРТА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Картатий.

КАРТ-БЛА́НШ, -а, *ч.* 1. Чистий бланк, підписаний особою, яка надає іншій особі право заповнити його. 2. *перен.* Необмежене повноваження.

КАРТВЕ́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **картве́л**, -а, *ч.*; **картве́лка**, -и, *ж.*). Грузини й споріднені з ними народності Закавказзя (лази, мінгрели, свани).

КАРТВЕ́ЛКА *див.* **картве́ли**.

КАРТВЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до картвелів.

КАРТЕЗІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Послідовник філософії Декарта.

КАРТЕЗІА́НСТВО, -а, *с.* Філософське й природничонаукове вчення Декарта (17 ст.) та його послідовників.

КАРТЕЗІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до картезіанства.

КАРТЕ́ЛЬ[1], -ю, *ч.* 1. *ек.* Одна з форм монополії, учасники якої для підвищення прибутку укладають угоду про поділ ринків збуту, розміри виробництва, рівень цін на продукцію тощо; характеризується збереженням комерційної та виробничої самостійності об'єднаних підприємств. ** **Ба́нківський карте́ль** – угода між найбільшими банками про розподіл сфер діяльності та узгодження єдиної політики. 2. Об'єднання чи угода між політичними партіями у якому-небудь питанні.

КАРТЕ́ЛЬ[2], -ю, *ч.*, *заст.* Письмовий виклик на дуель.

КАРТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *ек.* Прикм. до **карте́ль**[1]. *Картельний рух.* ** **Карте́льна уго́да** – угода між виробниками або споживачами однойменної продукції для визначення загальної фінансової та виробничої політики. **Карте́льна ціна́** – різновид монопольної ціни, що її встановлюють учасники картелю з метою усунення конкурентів. **Карте́льне пра́во** – форма антимонопольного законодавства у США та країнах ЄС.

КАРТЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **картелюва́ти**.

КАРТЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *ек.* Дія за знач. **картелюва́ти**. *Картелювання підприємств.*

КАРТЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *ек.* Об'єднувати окремі промислові капіталістичні підприємства в картелі.

КАРТЕЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **картелюва́ти**.

КА́РТЕР, -а, *ч.* Металевий корпус поршневих машин, зубчастих передач і т. ін., у якому розміщено вали, осі тощо.

КА́РТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́ртер**. *Картерна система змащування підшипників.*

КАРТЕ́Ч, -і, *ж.* 1. Шріт великого розміру для рушниці. 2. Артилерійський снаряд, розрахований на стріляння з невеликої віддалі й наповнений кулями, що широко розсипаються під час пострілу. // Кулі з такого снаряда.

КАРТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **карте́ч**.

КАРТЕ́ЧНИЦЯ, -і, *ж.* Багатоствольна вогнепальна зброя на колісному лафеті або триножці.

КАРТИЛАГІНО́ЗНИЙ, -а, -е. Хрящуватий; такий, що має значний вміст хряща.

КАРТИ́НА, -и, *ж.* 1. Твір живопису, намальований перев. фарбами на полотні, картоні, дошці тощо. 2. *муз.* Закінчена частина акту в опері, балеті. 3. *перен.*, *розм.* Про кого-, що-небудь, що своїм виглядом викликає захоплення. 4. *перен.* Те, що можна бачити, охопити зором або конкретно уявити. // Стан, становище чого-небудь. // Словесне, мистецьке зображення чого-небудь у літературі тощо. 5. Епізод, частина акту п'єси, що потребує окремої декорації. ** **Живі́ карти́ни** – німа сцена, під час якої дійові особи зберігають нерухомість. 6. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **кінофі́льм**.

КА́РТИНГ, -у, *ч.* Перегони на картах.

КАРТИНГІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається картингом.

КА́РТИНГОВИЙ, -а, -е. Стос. до картингу, призначений для перегонів на картах.

КАРТИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **карти́на** 1 – 3. 2. Зображення на екрані телевізора.

КАРТИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **карти́на** 1. *Картинна виставка.* 2. *перен.* Дуже гарний, мальовничий, вартий зображення на картині (у 1 знач.). 3. *перен.* Навмисно підкреслений, виразний, наочний. *Картинна поза.*

КАРТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **карти́нний** 2, 3.

КАРТИ́ННО. Присл. до **карти́нний** 2, 3.

КАРТИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **карти́нка**.

КА́РТКА, -и, *ж.* 1. Невеликий чотирикутний аркуш твердого паперу для записування або з записом

на ньому різних відомостей. ** **Біржова́ розрахунко́ва ка́ртка** – картка, на якій фіксують умови біржової угоди після її укладання. **Де́бетова ка́ртка** – банківська пластикова картка, признач. для отримання готівки в банкоматах або для купівлі товарів. **Диско́нтна ка́ртка** – кредитна картка, за якою надається знижка. **"Золота́" ка́ртка** – кредитна картка, що її банки видають клієнтам з великим доходом під певний гарантійний внесок. **Інвента́рна ка́ртка** – картка, призначена для пооб'єктного обліку основних фондів. **Креди́тна ка́ртка** – див. **креди́тний**. **Револьве́рна креди́тна ка́ртка** – кредитна картка з кредитом, що самовідновлюється за погашення боргу. 2. *розм.* Фотографічний знімок невеликого розміру. 3. Бланк із відривними талонами, що дає право одержувати нормовані продукти, товари. *Хлібні картки.* 4. *заст.* Поштова листівка. 5. *розм.* Сторінка (книжки, зошита). 6. *діал.* Аркуш паперу.

КАРТКО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Прикм. до **ка́ртка** 1, 3. *Картковий каталог.* ** **Картко́ва систе́ма** – система розподілу продуктів харчування, товарів за картками (у 3 знач.). **Картко́вий буди́ночок**: а) хатка з гральних карт – дитяча забавка; б) про передбачення, сподівання, наміри, які не ґрунтуються на реальних фактах.

КАРТОГРА́МА, -и, *ж.*, *спец.* Географічна карта або схема, на якій штрихами, фарбами й т. ін. наочно зображено (або подано) статистичні дані про певні явища.

КАРТО́ГРАФ, -а, *ч.*, *спец.* Фахівець із картографії.

КАРТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до картографії. *Картографічні знаки.* // Який виготовляє географічні карти.

КАРТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Наука про створення географічних карт. // Складання географічних карт; картографування.

КАРТОГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **картографува́ти**.

КАРТОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **картографува́ти**.

КАРТОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Наносити на карту (у 1 знач.). 2. Складати картограму.

КАРТОДІАГРА́МА, -и, *ж.* Спосіб зображення розподілу будь-якого явища за допомогою діаграм, що розміщуються на карті й відображають сумарну величину показника в межах певної територіальної одиниці.

КАРТОДРО́М, -у, *ч.* Місце, обладнане для перегонів на картах, де проводяться змагання на них.

КАРТОДРУКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для друкування карт.

КАРТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Розділ картографії, що вивчає її теоретичні основи, методи аналізу картографічних джерел (їхні елементи, властивості, види й історію) та способи використання карт.

КАРТОКОПІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для копіювання карт.

КАРТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ картографії, що вивчає способи вимірювання по картах різних географічних об'єктів для визначення їхніх площ, довжин, об'ємів.

КАРТО́Н, -у, *ч.* 1. Товстий твердий папір особливого виготовлення. 2. *мист.* Первісний нарис картини або її частини, зроблений на твердому папері; етюд.

КАРТОНА́Ж, -у, *ч.* Невеликий виріб із картону.

КАРТОНА́ЖНИЙ, -а, -е. Який виробляє картонаж. *Картонажна фабрика. Картонажні вироби.*

КАРТОНА́ЖНИК, -а, *ч.* Робітник картонажного виробництва.

КАРТОНА́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **картона́жник**.

КАРТО́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Коробка з картону для легких речей.

КАРТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **карто́н**. *Картонна фабрика.* // Зробл. з картону.

КАРТО́ННИК, -а, *ч.* Робітник, який займається виготовленням картону, працює на картонній фабриці.

КАРТО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **карто́нник**.

КАРТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карто́н** 1. *Картонове виробництво.* // Зробл. з картону.

КАРТОНОРО́БНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із виготовленням картону, признач. для цього.

КАРТО́ПЕЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **карто́пля** 2.

КАРТОПЛЕЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із заготівлею картоплі, признач. для цього.

КАРТОПЛЕЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із збиранням картоплі, признач. для цього.

КАРТОПЛЕКОПА́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **картоплекопа́ч**.

КАРТОПЛЕКОПА́Ч, -а́, *ч.*, *с. г.* Машина для копання картоплі.

КАРТОПЛЕМИ́ЙКА, -и, *ж.* Машина для миття картоплі.

КАРТОПЛЕМ'Я́ЛКА, -и, *ж.*, *с. г.* Машина для перетворювання в кашоподібний корм запареної картоплі або інших коренеплодів, якими годують тварин.

КАРТОПЛЕПРОДУ́КТИ, -ів, *мн.* Сухі продукти харчування, виготовлені з картоплі промисловим способом.

КАРТОПЛЕСАДЖА́ЛКА, -и, *ж.*, *с. г.* Машина для садіння картоплі.

КАРТОПЛЕСАДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із садінням картоплі, признач. для цього.

КАРТОПЛЕСОРТУВА́ЛКА, -и, *ж.* Машина, пристрій, признач. для сортування бульб картоплі.

КАРТОПЛЕСОРТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для сортування бульб картоплі.

КАРТОПЛЕСОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Технологічний процес сортування бульб картоплі.

КАРТОПЛЕСХО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *с. г.* Спеціальне приміщення для складання й зберігання картоплі.

КАРТОПЛЕЧИ́СТКА, -и, *ж.*, *с. г.* Машина для знімання з картоплі шкірки.

КАРТОПЛИ́НА, -и, *ж.* Окрема бульба картоплі.

КАРТОПЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **картопли́на**.

КАРТОПЛИ́ННЯ, -я, *с.* 1. *збірн.* Бадилля картоплі. 2. Те саме, що **картопли́ще**.

КАРТОПЛИ́СЬКО, -а, *с.* Те саме, що **картопли́ще**.

КАРТОПЛИ́ЩЕ, -а, *с.* Місце, з якого зібрано картоплю.

КАРТО́ПЛЯ, -і, *ж.* 1. Однорічна трав'яниста рослина з їстівними бульбами, багатими на крохмаль. 2. *збірн.* Бульби цієї рослини, що вживаються як їжа та як корм для тварин. ** **Карто́пля в кожуха́х (мунди́рах)** – варена картопля, з якої не знято шкірки. **Ніс карто́плею** – про товстий, великий, негарний ніс.

КАРТОПЛЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **карто́пля**. // Приготовлений із картоплі. // Якого добувають із картоплі. ** **Картопля́на хворо́ба** – зміна властивостей хліба внаслідок розвитку в ньому деяких мікроорганізмів.

КАРТОПЛЯ́НИК, -а, *ч.* 1. Котлета з вареної товченої картоплі (у 2 знач.). 2. Те саме, що **деру́н**[1].

КАРТОПЛЯ́НКА, -и, *ж.* Картопляна юшка.

КАРТОПЛЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто вирощує картоплю.

КАРТОПЛЯ́РСТВО, -а, *с.* Вирощування картоплі.

КАРТОПЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до картоплярства.

КАРТОСКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із складанням карт, признач. для цього.

КАРТОСХЕ́МА, -и, *ж.* Спрощена карта без картографічної сітки, яка дає загальне уявлення про зображуване явище.

КАРТОТЕ́КА, -и, *ж.* 1. Систематизоване зібрання карток, що містять довідкові чи облікові відомості. // Сукупність карток, що містять облік матеріалів, готової продукції, товарів, засобів виробництва тощо. 2. Систематизоване зібрання в банку розрахункових документів, що їх за якихось причин вчасно не оплатили підприємства, установи, організації.

КАРТОТЕ́КАР, -я, *ч.* Той, хто створює або впорядковує картотеку.

КАРТОТЕ́КАРКА, -и. Жін. до **картоте́кар**.

КАРТОТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **картоте́ка**.

КА́РТОЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **ка́ртка**.

КА́РТРИДЖ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **касе́та** 3. 2. Корпус для мікросхем, що містять комп'ютерну програму. 3. Корпус для зберігання тонера.

КАРТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Нанесення на географічну карту геологічних ознак певної місцевості.

КАРТУ́З, -а́, *ч.* Те саме, що **кашке́т**.

КАРТУ́ЗИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **карту́з**.

КАРТУЗІА́НЦІ, -ів, *мн.* Чернечий орден, заснований в 11 ст. у Франції.

КАРТУ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **карту́з**.

КАРТУ́ЗНИК, -а, *ч.* Майстер, що займається виготовленням, пошиттям картузів.

КАРТУ́ЗНИЦЯ, -і. Жін. до **карту́зник**.

КАРТУЗО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карту́з**.

КА́РТУЛІ, *невідм.*, *ч.* Грузинський народний парний танець.

КАРТУЛЯ́РІЇ, -їй, *мн.*, *іст.* Збірники копій грамот, якими юридично оформлялися перев. земельні дарування на користь церкви.

КАРТУ́Ш, -а, *ч.*, *спец.* Ліпна або графічна прикраса у вигляді обламованого завитками щита або сувою з загорнутими краями, на якій роблять написи, емблеми тощо. *Картуш над дверима будинку.*

КАРТУ́ШКА, -и, *ж.* Зменш. до **карту́ш**.

КАРТЯ́Р, -а́, *ч.* Завзятий, азартний гравець у карти (у 2 знач.).

КАРТЯ́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Приміщення для гри в карти (у 2 знач.).

КАРТЯ́РСТВО, -а, *с.* Азартна гра в карти (у 2 знач.).

КАРТЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ка́рта** 2. // Пов'язаний з грою в карти. *Картярський борг.* // Признач. для гри в карти. 2. Прикм. до **картя́р**.

КАРУГАНА́Г, -а, *ч.* Осетинський музичний ударний інструмент типу кастаньєт.

КАРУ́К *див.* **карю́к**.

КАРУКО́ВИЙ *див.* **карюко́вий**.

КАРУ́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Позумент.

КАРУ́НКУЛИ, -ів, *мн.* Доброякісні новоутворення в жіночому сечовипускальному каналі. ** **Гімена́льні кару́нкули** – залишки дефлорованої дівочої плеви.

КА́РУС, -а, *ч.* Осока.

КАРУСЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Споруда із сидіннями у вигляді коней, човнів і т. ін., що швидко обертається навколо вертикальної осі; встановлюється на ярмарках, у парках для розваги. 2. *тех.* Те саме, що ** **Карусе́льний верста́т** (*див.* **карусе́льний**).

КАРУСЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **карусе́ль**. ** **Карусе́льний верста́т** – вертикальний токарний верстат для обробки деталей великого діаметра.

КАРУСЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Людина, яка виготовляє, або здійснює технічний догляд каруселі. 2. Людина, яка працює на карусельному верстаті.

КАРУ́ЦА, -и, *ж.*, *діал.* Румунська хура, віз.

КАРФАГЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Карфаген.

КАРФАГЕ́НЯНИН, -а, *ч.* Житель Карфагена.

КАРФЕЦИЛІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антибактеріальний препарат, що його застосовують при інфекціях сечовивідних шляхів, простатиті та ін.

КАРФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Неспокій у постелі при аментивному стані, що нагадує збирання дрібних предметів, щипання.

КАРЦГАНА́Г, -а, *ч.* Осетинський ударний музичний інструмент.

КА́РЦЕР, -у, *ч.* Приміщення (часто без світла) у в'язниці (до революції також у навчальному закладі) для тимчасового одиночного ув'язнення осіб, винних або звинувачених у чомусь.

КА́РЦЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́рцер**.

КАРЦИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у крові ракових клітин.

КАРЦИНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **канцероге́нний**.

КАРЦИНО́З, -у, *ч.*: ** **Міліа́рний карцино́з** – множинне дрібновогнищеве метастазування ракової пухлини.

КАРЦИНО́ЇДИ, -ів, *мн.*, *мед.* Нейроепітеліальні пухлини різної локалізації.

КАРЦИНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **карцино́їд**. ** **Карцино́їдні пухли́ни** – те саме, що **карцино́їди**.

КАРЦИНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ зоології, який вивчає ракоподібних.

КАРЦИНО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Рак, злоякісна пухлина, яка розвивається з епітеліальної (покривної) тканини у людини й тварин.

КАРЦИНОМАТО́З, -у, *ч.* Метастазування злоякісної пухлини в орган (органи).

КАРЦИНОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е. Раковий.

КАРЦИНОСАРКО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Злоякісна пухлина, яка складається з епітеліальних та сполучнотканинних елементів.

КАРЦИНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь захворіти раком (злоякісною пухлиною).

КАРЧИ́ЛО, -а, *с.*, *заст.* Потилиця.

КАРЧИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Із товстим карком.

КАРЮ́К, КАРУ́К, -а, *ч.* Вид столярного клею.

КАРЮКО́ВИЙ, КАРУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **карю́к**, **кару́к**.

КА́Р'ЯПАСУН, -а, *ч.*, *муз.* Естонська труба, пастуший сигнальний інструмент.

КАРЯ́ЧКИ, КАРА́ЧКИ, *присл.*, *розм.* 1. Те саме, що **навпо́чіпки**; накарячки. 2. Те саме, що **ра́чки**.

КАРЯЧКОНО́ГИЙ, -а, -е, *розм.* Із кривими ногами.

КАРЯЧКУВА́ТИЙ, КАРАЧКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який має криві, широко розставлені ноги. 2. Кривий, покручений, незграбний.

КА́СА, -и, *ж.* 1. Спеціальна скринька або сейф для зберігання грошей, цінних паперів; скарбниця. 2. Окремий відділ в установі, на підприємстві тощо для приймання, зберігання й видачі грошей, продажу квитків і т. ін., а також приміщення цього відділу. 3. Назва кредитної установи, організації. ** **Валю́тна ка́са** – сукупність валютних коштів, що утворилася в розпорядженні країни. **Депози́тна ка́са** – відділення банку, яке приймає на зберігання готівку та цінності. **Ка́са взаємодопомо́ги** – громадська кредитна установа, що створюється на добровільних засадах. **Операці́йна ка́са** – структурний підрозділ банків, який провадить операції з касового обслуговування клієнтів. **Оща́дна ка́са** – установа, куди вносять гроші для зберігання. **Прибутко́ва ка́са** – каса банку, яка приймає від юридичних осіб платежі у вигляді готівки. 4. Грошова наявність (установи, підприємства, особи тощо). 5. *друк.* Скринька, поділена на комірки, по яких розкладено друкарський шрифт за абеткою.

КАСА́НДРА, -и, *ж.* Рід вічнозелених рослин родини вересових.

КАСА́РНЯ, -і, *ж.*, *зах.* Казарма.

КАСАРНЯ́НИЙ, -а, -е, *зах.* Казенний.

КАСА́ТОР, -а, *ч.*, *юр.* Особа, яка подає касаційну скаргу.

КАСАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *юр.* Стос. до касації, пов'язаний з нею. ** **Касаці́йна ска́рга** – прохання, заява про перегляд та скасування вироку суду. **Касаці́йна інста́нція** – суд, що розглядає справи за касаційними скаргами та протестами на вироки й ухвали суду першої інстанції, які не набрали законної сили. **Касаці́йне подання́** – подання прокурора про скасування або зміну вироку, який не набрав законної сили.

КАСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *юр.* 1. Перегляд, скасування вищою інстанцією судової ухвали, вироку, що не набрали чинності закону. 2. *розм.* Скарга, заява про перегляд судової ухвали, вироку. *Написати касацію.* ** **Каса́ція ви́борів** – визнання виборів недійсними внаслідок порушення конституції або виборчого закону; скасування виборів. 3. *муз.* Музичний твір типу сюїти для виконання на відкритому повітрі інструментальним ансамблем.

КАСЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Пласка чи циліндрична непроникна для світла коробка (футляр), у яку вкладають перед зніманням фотопластинку або плівку. // Частина кінопроектора, до якої закладається плівка для демонстрування кінофільму на екрані. 2. Пласка закрита коробка для магнітофонної стрічки. 3. Пристрій для зберігання і транспортування яких-небудь однорідних предметів, деталей, матеріалів і т. ін. 4. Знімна коробка в пістолеті, автоматі тощо для патронів. 5. Пристрій для скидання бомб із літака.

КАСЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **касе́та** 1. 2. *діал.* Скринька.

КАСЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до касети (у 1 знач.), що дозволяє використовувати касети. *Касетне телебачення.* 2. Стос. до касети (у 2 знач.); забезпечений касетою, касетами. ** **Касе́тна боєголо́вка** – боєголовка, що містить декілька ядерних зарядів.

КАСЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Магнітофон, в якому для запису та відтворення використовуються касети; касетний магнітофон.

КАСИ́ДА, -и, *ж.* Жанр східної поезії, вірш переважно панегіричного змісту.

КАСИ́К, КАЦИ́К, -а, *ч.* 1. Індіанський вождь у Мексиці та Центральній Америці до іспанського завоювання. 2. У Латинській Америці та Іспанії –

великий поміщик.

КАСИНО́, *невідм., с., зах.* Казино.

КАСИ́Р, -а, *ч.* Той, хто завідує касою (у 2, 3 знач.), приймає та видає гроші, продає квитки тощо.

КАСИ́РКА, -и, *рідко.* Жін. до **каси́р.**

КАСИТЕРИ́Т, -у, *ч.* Олов'яний камінь – мінерал класу оксидів і гідроксидів.

КАСИ́ТИ, -ів, *мн.* Гірські племена, що жили у 2 – 1 тисячоліттях до н. е. на території сучасного Західного Ірану.

КА́СІЄВИЙ, -а, -е: ** **ка́сієвий пу́рпур (багря́нець)** – колоїдний розчин золота у воді багряного кольору

КАСІЄ́РКА, -и, *ж., зах.* Касирка.

КА́СІЯ, -ї, *ж.* Рід багаторічних трав, напівчагарників родини бобових.

КА́СКА, -и, *ж.* Металевий головний убір у вигляді шолома, що його носять військовослужбовці, пожежники, шахтарі та ін.

КАСКА́Д, -у, *ч.* 1. Природний або штучний водоспад, що спадає уступами, або система таких водоспадів. 2. *перев. чого, перен.* Стрімкий, невпинний потік великої кількості, маси чого-небудь. 3. Зв'язані між собою джерела енергії, двигуни тощо. *Каскад двигунів.* ** **каска́д гідроелектроста́нцій** – низка гідроелектростанцій, розташованих за течією річки на певній відстані одна від одної та пов'язаних спільністю водного режиму. 4. *спец.* Сукупність послідовно з'єднаних логічних елементів, які реалізують задану функцію. 5. *перен.* Про ряд яких-небудь (перев. позитивних) явищ, фактів і т. ін., які слідують один за одним протягом короткого часу. 6. *заст.* В опереті – швидкий танець у супроводі співу.

КАСКАДЕ́Р, -а, *ч.* 1. Учасник змагань на автомобілях, мотоциклах, який вдається до всіляких складних, небезпечних трюків. 2. Людина, яка заступає кіноактора під час знімання складних, небезпечних трюків.

КАСКАДЕ́РСТВО, -а, *с.* Професія, заняття каскадера.

КАСКАДЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до каскадера, що виконується каскадером.

КАСКА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який утворює каскад (у 1 – 3 знач.). 2. *заст.* Оперетковий; шансонетний.

КАСКЕ́ТКА, -и, *ж., діал.* Кашкет.

КА́СКО, *невідм., с.* 1. Страхування корпусів суден з усіма механізмами й оснасткою. 2. Страхування перевізних засобів.

КА́СОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ка́са.** ** **ка́сова дисципл́іна** – виконання підприємствами, організаціями правил здійснення грошових операцій, дотримання термінів здавання виручки до банку, ощадної каси або відділення зв'язку. **Ка́сова кни́га** – бухгалтерський регістр для обліку руху наявних грошей у касі. **ка́сова пі́льга** – надання банком клієнту можливості мати від'ємне сальдо поточного рахунку протягом короткого періоду часу. **ка́сова уго́да** – вид операцій з цінними паперами на фондових біржах, коли оплата цінних паперів та передача їх покупцю здійснюються у день укладення угоди (або протягом декількох днів). **ка́совий дефіци́т** – брак готівки у підприємства, організації. **ка́совий оборо́т** – оборот готівки, яка пройшла через касу організації, підприємства. **Ка́совий о́рдер** – грошовий документ, яким оформлюється касова операція з приймання або видачі організаціями готівки. **Ка́совий план** – документ про план надходження та витрачання грошей на певний період, про джерела, обсяг та рух готівки, а також про зміну кількості грошей в обігу. **Ка́сові опера́ції** – приймання, збереження та видача готівки. **Ка́сові резе́рви** – тимчасово вільна касова готівка, яка утворилася у зв'язку з акумуляцією резервних коштів. 2. *перен.* Про фільм, виставу і т. ін., який збирає велику виручку.

КАСО́ГИ, -ів, *мн.* Назва адигів у давньоруських літописах.

КАСО́ЗЬКИЙ, -а, -е. Стос. до касогів.

КАСПІ́Ї, -їв, *мн.* Племена іберійсько-кавказької групи, які жили в степових районах Східного Азербайджану.

КАСПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Каспій.

КАССА́НДРА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькому епосі – найвродливіша дочка троянського царя Пріама, пророчиця, правдивим, але зловісним віщуванням якої ніхто не вірив. 2. *перен.* Віщувальниця недолі.

КАССІОПЕ́Я, -ї, *ж., міф.* 1. У давньогрецькій міфології – мати Андромеди. 2. Сузір'я Північної півкулі зоряного неба.

КА́СТА, -и, *ж.* 1. В Індії та інших країнах Сходу – замкнена суспільна група, члени якої зв'язані походженням, заняттям та своїм правовим станом. 2. *перен.* Замкнена суспільна група, що зберігає своє відокремленість і привілеї.

КАСТАНЬЄ́ТИ, -є́т, *мн.* (*одн.* **кастанье́та**, -и, *ж.*). Поширений в Іспанії, Італії та в країнах Латинської Америки ударний музичний інструмент із дерева або пластмаси у вигляді двох мушель, зв'язаних шнурком на одному кінці; уживається для відбивання ритму під час виконання народних іспанських танців.

КАСТЕЛЯ́НКА *див.* **каштеля́нка.**

КАСТЕ́Т, -а, *ч.* Вид холодної зброї – металева пластина з отворами для пальців, що затискується в кулак; наручник.

КАСТИ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кастилія.

КА́СТИНГ, -у, *ч.* 1. Вид спорту – вправи з техніки володіння рибальськими снастями (закидання спінінга на дальність і влучність). 2. У модельному бізнесі – конкурс, який дає можливість відібрати найбільш цікавих із гурту його учасників для показу моделей одягу. 3. У шоу-бізнесі – підбір виконавців.

КА́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́ста.**

КА́СТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Станова або професійна замкненість, відокремленість.

КАСТО́ДІ, *невідм., ч.* 1. Збереження цінностей клієнта банком, іншою фінансово-кредитною установою. 2. Рахунок, що його відкриває банк клієнту для збереження цінних паперів. 3. Рахунок, що відкривається у брокерській фірмі опікунами, батьками неповнолітньої дитини і на якому зберігаються цінні папери, придбані на ім'я дитини.

КАСТОДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до кастоді. ** **кастодіа́льні по́слуги** – див. **касто́ді.**

КАСТОДІА́Н, -а, *ч.* Фінансовий агент, зазвичай банк, який за дорученням клієнта приймає на довірче збереження цінні папери.

КАСТО́Р, -у, *ч., заст.* Цупке вовняне сукно з ворсом на споді.

КАСТО́РКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **рици́нова олі́я** (*див.* **рици́новий**).

КАСТО́РОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **касто́рка.** ** **касто́рова олі́я**, *рідко* – те саме, що **рици́нова олі́я** (*див.* **рици́новий**).

КАСТО́РОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **ка́стор.** // Пошитий із кастору.

КАСТРА́Т, -а, *ч.* 1. Той, кому видалено статеві залози. ** **кастра́ти-співаки́** – співаки, у яких внаслідок здійсненої в дитинстві кастрації зберігається високий голос. 2. *перен., зневажл.* Нікчемна особа, від якої немає ніякої користі.

КАСТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кастрації. *Кастраційний синдром.*

КАСТРА́ЦІЯ, -і, *ж.* Видалення статевих залоз у тварин, людей, органів розмноження в рослин; кастрування. ** **гормона́льна кастра́ція** – гормональне лікування, яке спричиняє ті ж самі біологічні та поведінкові зміни, що й кастрація.

КАСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **каструва́ти.** // *у знач. прикм.*

КАСТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **каструва́ти.**

КАСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Видаляти статеві залози у тварин, людей, органи розмноження в рослин; вихолощувати (у 1 знач.).

КАСТРУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **кастру́ля.**

КАСТРУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кастру́ля.**

КАСТРУ́ЛЯ, -і, *ж.* Металевий посуд (переважно циліндричної форми) дляваріння страви.

КАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **касува́ти.**

КАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Анулювати, скасовувати що-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **ліквідува́ти.**

КАСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **касува́ти.**

КАТ[1], -а, *ч.* 1. Той, хто здійснює смертні вироки або тілесне покарання, бере на тортури. 2. *перен.* Той, хто тиранить, убиває, мучить; мучитель, недолюдок. 3. *лайл.* Біс, чорт. ** **в ка́та; кат би йоѓо (її, їх *і т. ін.*) взяв**, *лайл.* – уживається для вираження досади, незадоволення ким-, чимнебудь. **кат з ним; кат йоѓо (її, їх *і т. ін.*) бері́ (забері́, забира́й)**: а) уживається для вираження байдужого ставлення до кого-, чого-небудь; дарма, байдуже, все одно; б) уживається для вираження досади, незадоволення ким-, чим-небудь.

КАТ[2], -а, *ч.* Снасть для підтягування якоря на палубу після того, як його витягнуто з води.

КАТАБОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Руйнація живих істот або структур тіла. 2. Одна із сторін внутрішньоклітинного метаболізму – сукупність реакцій, які супроводяться розпадом складних органічних сполук; прот. а н а б о л і з м.

КАТАБОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до катаболізму.

КАТАВА́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Виконання церковних пісень двома хорами. 2. *розм.* Розгардіяш, гармидер, метушня.

КАТАВО́ТРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **поно́ри.**

КАТАГЕНЕ́З, -у, *ч.* Напрям еволюційного процесу, що призводить до спрощення будови й функцій організмів.

КАТАДІО́ПТРИКА, -и, *ж.* Те саме, що **катадіоптри́чна систе́ма.**

КАТАДІОПТРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **катадіоптри́чна систе́ма** – оптична система, яка складається з дзеркал і лінз.

КАТА́КАНА, -и, *ж.* Японське письмо, що використовується для запису запозичених слів.

КАТАКЛА́З, -у, *ч.* Деформація й подрібнення мінералів всередині гірської породи, зумовлені тектонічними рухами.

КАТАКЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Руйнівна раптова повінь, землетрус, виверження вулкана, інше природне лихо. 2. Руйнівний переворот; катастрофа у житті людського суспільства.

КАТАКЛІЗМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **катаклі́зм.**

КАТАКО́МБИ, -ко́мб, *мн.* (*одн.* **катако́мба**, -и, *ж.*). Підземні природні або штучні печери з довгими заплутаними ходами. // У деяких містах Стародавнього Риму – такі ж підземелля, що правили першим християнам за притулок, а також за місце релігійних відправ і поховань. *Одеські катакомби.*

КАТАКО́МБНИЙ, -а, -е. Те саме, що **катако́мбовий.** *Катакомбна церква.*

КАТАКО́МБОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **катако́мба.** *Катакомбові поховання.*

КАТАЛА́ЖКА, -и, *ж., розм.* Холодна, буцегарня.

КАТАЛА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який розщеплює пероксид водню, що утворюється в процесі біологічного окислення, на воду й молекулярний кисень.

КАТАЛА́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **катало́нський.**

КАТАЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* Схильність повторювати непотрібні слова під час читання.

КАТАЛЕ́КТИКА, -и, *ж.* Підрозділ віршознавства: вчення про клаузули вірша.

КАТАЛЕКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **катале́ктика.**

КАТАЛЕПСИ́ЧНИЙ, КАТАЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до каталепсії.

КАТАЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж., мед.* Втрата тілом людини або окремими його частинами рухомості з характерним застиганням у певній позі, що буває за шизофренії, енцефаліту, істерії, гіпнозу тощо; остовпіння.

КАТАЛЕ́ПТИК, -а, *ч.* Хворий на каталепсію.

КАТАЛЕПТИ́ЧНИЙ *див.* **каталепси́чний.**

КАТА́ЛІЗ, -у, *ч.* Збудження, прискорення або сповільнення хімічних реакцій під впливом каталізаторів. ** **гетероге́нний ката́ліз** – каталіз, за якого реагенти та каталізатор перебувають у різних фазах. **гомоге́нний ката́ліз** – каталіз, за якого реагенти та каталізатор перебувають в однаковій фазі. **мембра́нний ката́ліз** – каталіз, що ґрунтується на вибірковому перенесенні однієї з речовин, що беруть участь у реакції, крізь мембрану, яка є каталізатором.

КАТАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Речовина, що впливає на збудження або зміну швидкості хімічної реакції, але кількість і хімічний склад її при цьому не змінюються. 2. *перен.* Про те, що сприяє швидшому розвитку, здійсненню чого-небудь.

КАТАЛІЗА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каталіза́тор.**

КАТАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до каталізації. // Спричинений каталізацією.

КАТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес збудження, пожвавлення чого-небудь, зокрема фізико-хімічного перетворення – хімічної реакції.

КАТАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., перен.* Сприяти активнішому проявленню, швидшому розвитку, здійсненню чого-небудь.

КАТАЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до каталізу.

КАТАЛО́Г, -у, *ч.* 1. Список, перелік книжок, рукописів, картин і т. ін., складений у певному порядку, щоб полегшити їх розшук; реєстр. 2. У системах обробки даних – перелік файлів, наборів даних та бібліотек програм. ** **систе́мний катало́г** – каталог з інформацією відносно розміщення наборів даних, що підтримується операційною системою.

КАТАЛОГІЗА́ТОР, -а, *ч.* Людина, яка здійснює каталогізацію.

КАТАЛОГІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до каталогізації.

КАТАЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **каталогізува́ти.**

КАТАЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **каталогізува́ти.**

КАТАЛОГІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Записувати до каталога, складати каталог чогонебудь. *Каталогізувати музейні експонати.*

КАТАЛО́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **катало́г.** *Каталогова шафа.*

КАТАЛО́ЖКА, -и, *ж., спец.* Каталожна картка, дані якої розміщуються на другій або останній сторінці книжки.

КАТАЛО́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **катало́г.** *Каталожна картка.* // Признач. для каталога. // *у знач. ім.* **катало́жна**, -ної, *ж.* Приміщення (кімната), де зберігаються каталоги.

КАТАЛО́НЕЦЬ *див.* **катало́нці.**

КАТАЛО́НКА *див.* **катало́нці.**

КАТАЛО́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. Каталонії і каталонців. ** **катало́нська мо́ва** – мова каталонців; належить до романської групи індо-європейської сім'ї мов.

КАТАЛО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **катало́нець**, -нця, *ч.*; **катало́нка**, -и, *ж.*). Нація, основне населення Каталонії (у Східній Іспанії); представники цієї нації.

КАТА́ЛЬПА, -и, *ж.* Південне дерево родини бігнонієвих, що має велике листя серцеподібної форми, запашні квітки й круглі грубі стручки.

КАТА́ЛЬПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ката́льпа.**

КАТАМАРА́Н, -а, *ч.* 1. Пліт або невелике веслове чи парусне судно, що складається зі з'єднаних між собою колод. 2. Судно з двома вузькими довгими корпусами, розміщеними на деякій відстані один від одного і з'єднаними між собою спільною палубою.

КАТАМАРА́ННИЙ, -а, -е. Стос. до катамарана, що є катамараном.

КАТА́МНЕЗ, -у, *ч.* Відомості про хворобу, отримані після її закінчення, разом з даними клінічних і лабораторних досліджень.

КАТАМОРФО́З, -у, *ч.* Напрям еволюційного процесу, пов'язаний із зміною умов середовища і спрощенням загальної будови організму.

КА́ТАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ката́ти 3.** // *у знач. прикм.*

КАТА́НКА, -и, *ж., діал.* 1. Жіночий верхній суконний одяг. 2. Чоловіча суконна куртка.

КАТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ката́ти 1, 3** і **ката́тися.**

КАТАПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **анаплазі́я.**

КАТАПЛА́ЗМА, -и, *ж., мед.* Припарка.

КАТАПЛАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до катаплазми.

КАТАПЛЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Раптова втрата м'язового тонусу, що спричиняє миттєве падіння людини.

КАТАПЛЕКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до катаплексії. ** **катаплекти́чний на́пад** – короткочасна втрата м'язового тонусу, яка виникає при раптовій дії будь-якого подразника при пробудженні, і навпаки, при переході до сну.

КАТАПУ́ЛЬТА, -и, *ж.* 1. Старовинний військовий пристрій для кидання важкого каміння, загострених колод під час облоги фортець. 2. *ав.* Меха-

візм для старту (виштовхування) літака з палуби авіаносця та інших злітних майданчиків. // Механізм для викидання людини, тварини, вантажу з літака, ракети, космічного корабля під час аварії тощо. 3. Наземна установка для випробування механізмів, відпрацювання способів викидання з літального апарату і тренування льотчиків та космонавтів на ударні перевантаження.

КАТАПУЛЬТО́ВАНИЙ, -а, -е, *ав.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **катапультува́ти**.

КАТАПУ́ЛЬТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **катапу́льта**. // Який викидається з літака або космічного корабля за допомогою катапульти (у 2 знач.). *Катапультове крісло.*

КАТАПУЛЬТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *ав.* Дія за знач. **катапультува́ти**. *Катапультування вантажу з літака. Навчальні катапультування.*

КАТАПУЛЬТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *ав.* 1. Викидати за допомогою катапульти (у 2 знач.). 2. *неперех.* Те саме, що **катапультува́тися**.

КАТАПУЛЬТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.*, *ав.* Викидатися з літака, космічного корабля за допомогою катапульти.

КАТА́Р, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки деяких органів.

КАТАРА́КТ, -а, *ч.* Вид гідравлічного або пневматичного амортизатора, застосовуваного в регуляторах.

КАТАРА́КТА, -и, *ж.*, *мед.* Захворювання кришталика ока, що призводить до його помутніння і втрати зору. // Плівка, що утворюється на кришталику ока внаслідок такого захворювання.

КАТАРАКТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **катара́кта**.

КАТАРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до катару, пов'язаний з ним. *Катаральний кашель.* ** **Катара́льне запа́лення** – запалення слизової оболонки з утворенням ексудату (серозного).

КАТА́РИ, -ів, *мн.* Прибічники єресі 11 – 13 ст., які вважали світ породженням диявола та закликали до аскетизму.

КАТАРОБІО́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **катаробіо́нт**, -а, *ч.*). Організми, що можуть жити лише в незабруднених холодних водах з високим вмістом водню.

КА́ТАРСИС, -у, *ч.* 1. У давньогрецькій філософії – сутність естетичного переживання. За Платоном – звільнення душі від тіла, від пристрастей або від насолод; за Арістотелем, – очищення емоцій мистецтвом. 2. Випуск емоційної енергії, що допомагає зняти напругу. 3. *мед.* Звільнення від невротичних розладів за допомогою психотерапевтичних прийомів.

КАТАРСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до катарсису. ** **Катарси́чний ме́тод** – засіб лікування в психотерапії та психоаналізі, в ході якого пацієнт пригадує події, що призвели до захворювання, і по-новому реагує на них.

КАТАСЕКСУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Статеве збочення, за якого сексуальні переваги направлені на померлих людей або тварин.

КАТАСТРО́ФА, -и, *ж.* 1. Раптове лихо, подія з тяжкими трагічними наслідками; знищення, загибель, руйнація. ** **Біологі́чна катастро́фа** – катастрофа, яка виникає в разі застосування біологічної зброї масового знищення, або дії токсичних речовин біологічного походження. **Екологі́чна катастро́фа** – катастрофа, яка викликає повне порушення екологічної рівноваги в природних живих системах. **Я́дерна катастро́фа** – катастрофа, що виникає в разі виникнення некерованої ядерної реакції. 2. Тяжке потрясіння, що стає причиною істотної зміни, різкого перелому в особистому або суспільному житті.

КАТАСТРОФІ́ЗМ, -у, *ч.* Метафізичне вчення, за яким розвиток земної кори й органічного світу відбувається внаслідок періодичних всеземних геологічних катастроф і потопів, які настають після тривалого періоду спокою; теорія катастроф.

КАТАСТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який призводить до катастрофи, є катастрофою; згубний, трагічний, руйнівний. *Катастрофічний стан.*

КАТАСТРОФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **катастрофі́чний**.

КАТАСТРОФІ́ЧНО, *присл.* Дуже швидко, спричиняючи негативні, трагічні наслідки.

КАТАСТРО́ФНИЙ, -а, -е. Стос. до катастрофи.

КАТАТЕРМО́МЕТР, -а, *ч.* Спиртовий термометр для вимірювання охолодження, що спричиняються повітрям.

КАТАТЕРМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сумарна оцінка вологості та швидкості руху повітря за показаннями кататермометра.

КАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Возити когось на чому-небудь або в чомусь для розваги, на прогулянку. 2. *перех. і неперех.*, *фам.* Уживається замість іншого дієслова, зміст якого розкривається контекстом, для вираження енергійної, швидкої дії, спонукання до дії. 3. *перех.*, *тех.* Те саме, що **вальцюва́ти**.

КАТАТИМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кататимії. ** **Кататимі́чна амнезі́я** – див. **епізоді́чна амнезі́я**.

КАТАТИМІ́Я, -ї, *ж.* Вплив насичених емоційних переживань на зміст, характер та перебіг психічних процесів.

КАТАТИ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до кататимії.

КАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Їздити на чому-небудь або в чомусь для розваги, для вправ. ** **Ката́тися на** *кому*, *перен.* – командувати кимсь, попихати кимсь.

КАТАТОНІ́ЗМ, -у, *ч.*: ** **Мали́й кататоні́зм** – окремі прояви кататонічного синдрому у вигляді ехолалічних повторень слів, раптових рухів або короткочасних зупинок мовлення та рухів.

КАТАТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кататонії. ** **Кататоні́чна воскова́ гну́чкість** – стан, за якого кінцівки пацієнта можуть рухатися у будь-якому напрямі або набувати будь-якого положення, в якому вони потім часто залишаються протягом тривалого періоду часу. **Кататоні́чна ригі́дність** – збереження набраного положення тіла, незважаючи на спроби привести людину в рух. **Кататоні́чне збу́дження** – явно безцільна моторна активність. **Кататоні́чне позува́ння** – набуття незвичайного, химерного положення тіла, що його пацієнт може підтримувати протягом тривалих періодів часу. **Кататоні́чний негативі́зм** – стійкий опір усім спробам привести людину в рух. **Кататоні́чний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається при шизофренії; характеризується психічним розладом з переважанням рухових порушень. **Кататоні́чний сту́пор** – скорочення кількості нормальних, мимовільних рухів та дій.

КАТАТОНІ́Я, -ї, *ж.* Нервово-психічний розлад, за якого хворий не їсть, часто застигає в якомусь положенні, іноді перебуває у стані збудження й опір і т. ін.

КАТАФАЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **синтакси́чна афа́зія**.

КАТАФА́ЛК, -а, *ч.* Похоронна колісниця для труни.

КАТАФА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Візник катафалка.

КАТАФІЛАКСІ́Я, -ї, *ж.* Знижена стійкість пошкоджених тканин людини й тварин до дії хвороботворних мікробів.

КАТАФОРЕ́З, -у, *ч.* Застаріла назва електрофореза.

КАТАФОРЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **катафоре́з**.

КАТАФОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до катафорії.

КАТАФОРІ́Я, -ї, *ж.* Відхилення очних яблук від правильного розміщення.

КАТАФРО́НТ, -у, *ч.* Атмосферний фронт з низхідним рухом теплого повітря над фронтальною поверхнею.

КАТАХРЕ́ЗА, -и, *ж.* Сполучення слів, логічно не узгоджених між собою (підошва гори, ручка дверей). // Таке використання слова, коли забувається його первісне значення (зелене чорнило).

КАТЕГОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Процес розподілу предметів і явищ на категорії.

КАТЕГОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Безумовний, рішучий. // Який не допускає заперечень. *Категоричне судження.*

КАТЕГОРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **категори́чний**.

КАТЕГОРИ́ЧНО. Присл. до **категори́чний**.

КАТЕГОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до категорії.

КАТЕГОРІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Такий, якому присвоено яку-небудь категорію, розряд і т. ін.

КАТЕГОРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Належність кого-, чого-небудь до категорії, розряду і т. ін., що офіційно присвоюється.

КАТЕГО́РІЯ, -ї, *ж.* 1. *філос.* Основне логічне поняття, що відбиває найзагальніші закономірні зв'язки й відношення, які існують у реальній дійсності. *Категорія часу. Категорія причини.* 2. *наук.* Родове поняття, що означає розряд предметів, явищ і т. ін. або їхню важливу спільну ознаку. *Граматична категорія.* 3. Група, розряд однорідних предметів, осіб чи явищ, що відрізняється від інших певними ознаками. *Альпініст першої категорії.*

КАТЕГО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **катего́рія**.

КАТЕ́ДЕР-СОЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Різновид соціалізму, що пропагував ідею мирного переходу від капіталізму до соціалізму.

КАТЕ́ДЕР-СОЦІАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, прихильник катедер-соціалізму.

КАТЕ́ДРА, -и, *ж.*, *зах.* Кафедра.

КАТЕДРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до катедри.

КАТЕ́КСИС, -у, *ч.* 1. Збереження, утримання. 2. В психоаналітичній теорії – направлення енергії лібідо на яку-небудь діяльність, об'єкт або людину.

КАТЕЛЕКТРОТО́Н, -у, *ч.* Фізіологічний феномен – при проходженні через нерв або м'яз постійного струму спостерігається підвищення їх збудливості й провідності в ділянці катоду.

КАТЕ́НА, -и, *ж.* Послідовне розташування на схилах або навколо водоймищ елементарних природно-територіальних комплексів.

КАТЕНА́Н, -а, *ч.* Хімічна сполука з двох або більше циклічних молекул, зв'язаних одна з одною, як ланки ланцюга.

КАТЕНО́ЇД, -а, *ч.* Поверхня, утворена обертанням ланцюгової лінії (кривої, форма якої збігається з формою однорідної нерозтяжної довгої важкої нитки, закріпленої на кінцях) навколо її осі.

КАТЕПАНА́Т, -у, *ч.* У Візантії 12 ст. – велика прикордонна військово-територіальна одиниця.

КАТЕПСИ́НИ, -ів, *мн.* Тканинні ферменти, що розщеплюють у білках і пептидах внутрішні пептидні зв'язки.

КА́ТЕР, -а, *ч.* Невелике легке судно (парове, моторне чи веслове) перев. для недалекого плавання. // Таке бойове судно спеціального чи допоміжного призначення.

КАТЕРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ка́тер**.

КАТЕРИ́НКА, -и, *ж.*, *заст.* 1. *муз.* Невеликий механічний орга́н без клавіш у вигляді коробки з лямкою, що надівається на плече. 2. У дореволюційній Росії – кредитний білет вартістю сто карбованців із зображенням Катерини II.

КАТЕРИНОСЛА́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Катеринослав.

КАТЕРИ́НЩИК, -а, *ч.*, *заст.* Бродячий музикант, жебрак із катеринкою (у 1 знач.).

КАТЕРИ́НЩИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **катери́нщик**.

КА́ТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́тер**.

КА́ТЕРНИК, -а, *ч.* Член екіпажу військового катера.

КАТЕРО́К, -рка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ка́тер**.

КА́ТЕТ, -а, *ч.* У математиці – одна з двох сторін, що утворюють прямий кут у прямокутному трикутнику.

КАТЕ́ТЕР, -а, *ч.*, *мед.* Порожниста трубка, яку вводять у канали й порожнини тіла для їх промивання або видалення з них рідини.

КАТЕТЕРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до катетеризації.

КАТЕТЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Введення катетера в порожнини організму, кровоносні і лімфатичні судини людини та тварин з діагностичною і лікувальною метою.

КАТЕТЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **катетеризува́ти**.

КАТЕТЕРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **катетеризува́ти**.

КАТЕТЕРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *мед.* Вводити в канали й порожнини тіла катетер.

КАТЕТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання вертикальної відстані між двома точками, які можуть не лежати на одній вертикальній прямій.

КАТЕХИ́Т, -а, *ч.*, *заст.* Учитель закону Божого (законовчитель), перев. священик.

КАТЕХІ́ЗИС, -у, *ч.* 1. Релігійна книга, що містить стислий виклад догматів християнської віри в питаннях і відповідях. 2. *перен.*, *заст.* Основні положення чого-небудь.

КАТЕХІ́ЗИСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **катехі́зис**.

КАТЕХІ́НИ, -ів, *мн.* Природні біологічно активні речовини, які характеризуються антиокислювальною активністю, підвищують резистентність капілярів.

КАТЕХІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **катехі́ни**.

КАТЕХОЛАМІ́НИ, -ів, *мн.* Фізіологічно активні речовини, які беруть участь у фізіологічних та біохімічних процесах в організмі людини та тварин.

КАТЕХОЛАМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **катехоламі́н**.

КАТЕ́ХУ, *невідм.*, *с.* Екстракт, що його одержують з акації катеху; застосовують як дубильну речовину та для одержання текстильної фарби.

КА́ТІВ, -това, -тове. 1. Прикм. до **кат** 1. 2. *лайл.* Уживається в знач. бісів, чортів.

КАТІ́ВНЯ, -і, *ж.* Місце тортур, катувань у в'язниці тощо.

КАТІ́ВСТВО, -а, *с.* 1. Заняття ката (у 1 знач.). 2. Звіряче, жорстоке, люте поводження; звірство.

КАТІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кат** 1, 2.

КАТІО́Н, -а, *ч.*, *фіз.*, *хім.* Позитивно заряджений іон.

КАТІОНІ́Т, -у, *ч.* Один з видів іонітів.

КАТІОНІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **катіоні́т**.

КАТІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **катіо́н**.

КАТІОНОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який зумовлює активність катіонів, володіє активністю, пов'язаний з нею.

КАТІОНОАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **катіоноакти́вний**.

КАТІОНОО́БМІН, -у, *ч.*, *хім.* Фізико-хімічний процес обміну катіонів.

КАТІОНООБМІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до катіонообміну.

КАТІОНООБМІ́ННИК, -а, *ч.* Речовина, що спричинює катіонообмін, якій притаманна така природа.

КАТЛЕ́Я, -ї, *ж.* Рід рослин родини зозулинцевих.

КАТМА́, *розм.* Нема, немає.

КАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **катува́ти** 1, 2. // *у знач. ім.* **като́ваний**, -ного, *ч.* Людина, яку катували або катують.

КАТО́Д, -а, *ч.*, *фіз.* Негативно заряджений електрод; прот. **а н о д**.

КАТО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **като́д**.

КАТО́ДНО-ПРОМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який генерує катодні промені (рої пришвидшених електричним полем електронів).

КАТО́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **като́д**.

КАТОДОЛЮМІНЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до катодолюмінісценції.

КАТОДОЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Люмінесценція, яка виникає в речовині внаслідок дії потоку електронів, прискорених у зовнішньому електричному полі.

КАТО́К, -тка́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ко́взанка**.

КАТО́ЛИК, -а, *ч.* Людина, що сповідує католицизм і дотримується всіх обрядів католицької церкви; римо-католик.

КАТОЛИКО́С, -а, *ч.* Титул голови (патріарха) вірмено-григоріанської та грузинської церков.

КАТОЛИКОСА́Т, -у, *ч.* Церковний інститут католикосів.

КАТОЛИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Віровчення та віросповідання західної християнської церкви, яку очолює Папа Римський.

КАТОЛИ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **католици́зм**.

КАТОЛИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до католицизму.

КАТОЛИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **католи́чити**.

КАТОЛИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.* Обертати на католиків.

КАТОЛИ́ЧКА, -и. Жін. до **като́лик**.

КАТОЛІКО́С, -а, *ч.* Титул глав вірменської та грузинської православних церков, монофізитської і вірмено-католицької церков.

КАТО́ПТРИКА, -и, *ж.* Розділ оптики, в якому вивчається теорія зображень, утворюваних поверхнями, що відбивають світло.

КАТОПТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до катоптрики. ** **Катоптри́чний телеско́п** – відбивний телескоп, у якому замість лінз встановлено металеві дзеркала.

КА́ТОРГА, -и, *ж.* 1. Вид кримінального покарання, що полягає в позбавленні волі, поєднаному з найтяжчими примусовими роботами, а також місце відбування такої кари. 2. *перен.* Надзвичайно тяжка, зморна праця; тяжке, нестерпне життя. 3. Старовинне морське веслове судно, на яке посилали засуджених, приковуючи їх біля весел на весь час відбуття покарання; вид галери.

КАТОРЖА́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **ка́торжник 1.**

КАТОРЖА́НКА, -и. *Жін.* до **каторжа́нин.**

КАТОРЖА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **каторжа́нин.** *Каторжанський знак.*

КА́ТОРЖНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ка́торга.** // *у знач. ім.* **ка́торжний**, -ного, *ч.*; **ка́торжна**, -ної, *ж.* Те саме, що **ка́торжник, ка́торжниця.** 2. *перен.* Надзвичайно важкий, зморний; дуже, нестерпно тяжкий. *Каторжна праця.* 3. *перен., розм.* Який завдає шкоди, неприємності; поганий, лихий. 4. Уживається як лайливе слово; каторжник (у 2 знач.).

КА́ТОРЖНИК, -а, *ч.* 1. Людина, яку заслано на каторгу або яка перебуває чи була на каторзі. 2. *лайл.* Злодій, негідник.

КА́ТОРЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́торжник 1.**

КА́ТОРЖНИЦЯ, -і. *Жін.* до **ка́торжник.**

КА́ТОРЖНО. Присл. до **ка́торжний 2.**

КАТРА́ГА, -и, *ж., розм.* Курінь (перев. на пасіці).

КАТРА́Н[1], -у, *ч., збірн.* Рослина степів або напівпустель родини хрестоцвітих, що має велике листя й багато білих квіток.

КАТРА́Н[2], -а, *ч.* Невелика акула, що живе в Чорному морі; колюча акула.

КАТРА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **катра́н**[1] і **катра́н**[2].

КАТРЕ́Н, -а, *ч.* У віршуванні – 4-рядкова строфа, що має закінчену думку; чотиривірш.

КАТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **катува́ти.** 2. Стан за знач. **катува́тися 1.**

КАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Допитуючи, піддавати тортурам; мучити. 2. Сильно бити, завдавати тяжких фізичних мук, страждань. 3. *заст.* Страчувати, карати на смерть.

КАТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Страждати морально, звинувачуючи себе в чомусь; мучитися. 2. Пас. до **катува́ти.**

КАТУ́ША, -і, *ж., діал.* Тортури, муки, катування.

КАТХАКА́М, -а, *ч.* Традиційна вистава народного театру Південної Індії.

КАТЬЄРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сірі або рожеві кристали з металічним блиском.

КАТЮ́ГА, -и, *ч., зневажл.* Збільш. до **кат 1, 2.** ** **Катю́зі по заслу́зі**, *зневажл.* – про лиху людину, яку спостигла відплата за її вчинки.

КАТЮ́ЖНИЙ, -а, -е, *зневажл.* Прикм. до **катю́га**; катівський.

КАТЮ́ША, -і, *ж., розм.* Жартівливо-пестлива назва гвардійського реактивного міномета, встановленого на автомашині.

КАУДА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Розташований на поздовжній осі тіла людини або тварини; нижній; розміщений у задньому кінці тіла.

КАУДИ́ЛЬЙО, *невідм., ч.* В 1939 – 1975 рр. офіційний титул глави держави в Іспанії – генераліссимуса Ф. Франко.

КАУДО́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне звільнення корінців спинного мозку, які входять до складу кінського хвоста від рубців та спайок.

КАУЗАЛГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до каузалгії.

КАУЗАЛГІ́Я, -ї, *ж., мед.* Одне з ускладнень травматичного ушкодження периферичних нервових стовбурів, проявом якого є нестерпний пекучий біль; зумовлюється травмами сідничного та великогомілкового нервів на нозі, серединного і ліктьового – на руці.

КАУЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *філос.* Який зумовлюється певною причиною; причинний. ** **Кауза́льні уго́ди** – угоди, із змісту яких видно, яку мету переслідують її сторони.

КАУЗА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., філос.* Абстр. ім. до **кауза́льний**; причинність.

КАУЛЕ́РПА, -и, *ж.* Рід зелених водоростей порядку сифонових.

КАУЛІФЛО́РІЯ, -ї, *ж.* Розвиток квіток безпосередньо на стовбурі або на старих гілках.

КА́УНАСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Каунас.

КА́УНТЕР-ЧЕ́К, -а, *ч.* Банківська розписка, що її видають вкладникам у разі тимчасового вилучення коштів з їхніх рахунків.

КА́УПЕР, -а, *ч., тех.* Апарат для нагрівання повітря, що подається в доменну піч; повітронагрівач.

КА́УПЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́упер.**

КАУ́РИЙ, -а, -е. Світлокаштанової масті (про коня).

КАУ́РІ[1], *невідм.* Два вида молюсків підкласу передньозябрових.

КАУ́РІ[2], *невідм.* Дрібна монета Гвінеї.

КА́УСТИК, -а, *ч., тех.* Назва натрійного лугу.

КА́УСТИКА, -и, *ж.* Поверхня, що є обвідною сімейства світлових променів, які випущені світною точкою і пройшли через оптичну систему.

КАУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́устик**; їдкий, палючий. ** **Каусти́чна со́да** – технічна назва натрію гідрооксиду, або натрійного лугу.

КАУСТОБІОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **каустобіолі́т**, -у, *ч.*). Горючі корисні копалини органічного походження (торф, нафта, вугілля, горючі сланці).

КАУТЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Метод лікувального руйнування тканин припіканням або застосуванням роз'їдаючих лікарських засобів.

КАУТСЬКІА́НЕЦЬ, -нця, *ч., іст.* Прихильник, послідовник каутськіанства.

КАУТСЬКІА́НСТВО, -а, *с., іст.* Вчення та ідеологічна платформа, розвинуті у працях К. Каутського (1854 – 1938).

КАУТСЬКІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до каутськіанства.

КАУЧУ́К, -у, *ч.* Смолиста речовина, що видобувається з молочного соку каучуконосних рослин (натуральний каучук), нафти тощо (синтетичний каучук) і з якої виготовляють гуму.

КАУЧУКІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто вирощує каучуконосні рослини і добуває з них молочний сік (латекс). 2. Фахівець з виготовлення синтетичного каучуку.

КАУЧУКІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Вирощування каучуконосних рослин.

КАУЧУКІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до каучуківництва.

КАУЧУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **каучу́к.** // Який виробляє каучук. // Вигот. з каучуку.

КАУЧУКОНО́С, -а, *ч.* Каучуконосна рослина.

КАУЧУКОНО́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить молочний сік, із якого виготовляють каучук.

КАУЧУКОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **каучуконо́сний.**

КАУЧУКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд каучуку, подібний до нього.

КАУЧУКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **каучукоподі́бний.**

КАФ, -у, *ч.* Вид договору зовнішньоторговельної купівлі-продажу, коли до ціни товару включають його вартість і вартість морських перевезень (фрахту) до порту призначення.

КА́ФА, -и, *ж.* Старовинний кабардинський народний парний танець.

КАФАРСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Швейцарії; крихкі темно-бурі кристали.

КАФЕ́, *невідм., с.* Те саме, що **кав'я́рня.**

КАФЕ́-АВТОМА́Т, -у, *с.* Кафе, відвідувачі якого самі отримують їжу і напої за допомогою автоматів.

КАФЕ́-БА́Р, -у, *с.* Невеликий ресторан, кафе, в якому відвідувачі можуть розташовуватися за столиком та біля стойки.

КА́ФЕДРА, -и, *ж.* 1. Поміст із похилою дошкою, укріпленою на підвищенні для лектора, викладача або промовця. 2. Об'єднання викладачів, науковців однієї або споріднених дисциплін у вищому навчальному закладі. // Посада завідувача такого об'єднання викладачів. // Приміщення, де збираються викладачі такого об'єднання. 3. Посада єпископа, який керує єпархією.

КАФЕДРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́федра.** ** **Кафедра́льний собо́р** – собор (церква), у якому править службу місцевий єпископ.

КАФЕ́-КОНДИ́ТЕРСЬКА, -ої, *ж.* Кафе, в якому продаються кондитерські вироби.

КАФЕ́-МОРО́ЗИВО, -а, *с.* Кафе, в якому подається морозиво.

КАФЕТЕ́РІЙ, -ю, *ч.* Кав'ярня із самообслуговуванням.

КАФЕТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений на Кольському п-ві; світло-жовті або безбарвні агрегати і променеві зростки голчастих кристалів.

КАФЕШАНТА́Н, -у, *ч.* Кав'ярня з відкритою сценою для виступів перев. легковажного характеру.

КАФЕШАНТА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кафешанта́н.** // Характерний для кафешантану.

КАФИ́Р, -а, *ч.* У мусульман – назва людини іншої віри.

КАФІО́Л, -у, *ч.* Проносний засіб, що його застосовують при запорах різного походження.

КА́ФРИ, -ів, *мн.* Назва, що її у 18 ст. дали бури народам банту.

КА́ФРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кафрів.

КАФТА́Н, -а, *ч., заст., діал.* Каптан, жупан.

КАХЕКСІ́Я, -ї, *ж., мед.* Крайній ступінь загального виснаження організму, що супроводжується різким схудненням, недокрів'ям, знесиленням та атрофією багатьох органів.

КАХЕКТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **кахексі́я.** // Виснажений.

КА́ХЕЛЬ *див.* **ка́хлі.**

КА́ХЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́хлі.** // Зробл. з кахлів чи облицькований кахлями.

КА́ХЕЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **кахля́р.**

КА́ХЕЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **ка́хельник.**

КАХЕТИ́НЕЦЬ *див.* **кахети́нці.**

КАХЕТИ́НКА *див.* **кахети́нці.**

КАХЕТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кахети́нці** й Кахетія.

КАХЕТИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **кахети́нець**, -нця, *ч.*; **кахети́нка**, -и, *ж.*). Корінне населення східної частини Грузії – Кахетії.

КАХИ́, КАХИ́-КАХИ́, *виг.* 1. Звук під час кашлю. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **кахи́кати, кахи́кнути.**

КАХИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кахи́кати** та звуки, утворювані цією дією.

КАХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати звуки "кахи-кахи".

КАХИ́-КАХИ́ *див.* **кахи́.**

КАХИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **кахи́кати.**

КА́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ка́хкати** та звуки, утворювані цією дією.

КА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати короткі, уривчасті звуки "ках-ках" (про качок).

КАХЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **кахля́ний.**

КА́ХЛІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ка́хель**, -хля, *ч.*; **ка́хля**, -і, *ж.*). Керамічні плитки для личкування печей, стін будівель і т. ін.

КАХЛЬОВИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **кахля́ний.** *Кахльова грубка.*

КА́ХЛЯ *див.* **ка́хлі.**

КАХЛЯ́НИЙ, -а́на́, -а́не́. Прикм. до **ка́хлі.** *Кахляна плитка.* // Зробл. з кахлів. // Покритий кахлями.

КАХЛЯ́Р, -а́, *ч.* Робітник, майстер, який виробляє кахлі.

КАХЛЯ́РКА, -и. *Жін.* до **кахля́р.**

КАХЛЯ́РСТВО, -а, *с.* Виробництво кахлів.

КАХЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кахлярства.

КА́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ка́хкати.**

КАХО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Каховка.

КАЦАВЕ́ЙКА, -и, *ж., заст.* Вид жіночої спідниці на ваті, хутрі або на підкладці.

КАЦА́П, -а, *ч., іст.* Зневажлива назва російського вояка в Україні у 18 ст. // *розм.* Жартівлива назва росіянина.

КАЦА́ПКА, -и, *розм.* *Жін.* до **каца́п.**

КАЦА́ПСТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **каца́п.** 2. *ірон.* Культура, великодержавницька та месіанська доктрини росіян.

КАЦА́ПСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **каца́п.** // *жарт.* Такий, як у кацапа.

КАЦАПУ́РА, -и, *ч.* Те саме, що **каца́п.**

КАЦЕ́ТНИК, -а, *ч., зах.* Арештант.

КАЦИ́К *див.* **каси́к.**

КАЧА́, -а́ти, *с.* Пташа качки.

КА́ЧА, -і, *ж.* Вокальна п'єса імітаційного характеру часів Раннього Відродження; змальовувала картини полювання, побутові сцени.

КАЧА́ЛКА, -и, *ж.* 1. Кругла, гладко витесана палиця для розкочування білизни, тіста, вигладжування, вирівнювання одягу тощо. 2. Валик дивана, канапи. 3. *розм.* Те саме, що **крі́сло-го́йдалка.**

КАЧА́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **кача́лка.**

КАЧА́Н, -а́, *ч.* 1. *розм.* Головка капусти. 2. Стрижень капусти, якого їдять сирим. 3. Потовщене стебло суцвіття кукурудзи, на якому росте її насіння. // Таке ж зірване стебло без насіння. 4. Недоїдена середина яблука або груші; недогризок. 5. *жарт.* Голова.

КАЧАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **кача́н.**

КАЧА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кача́ти 1, 2, 5.**

КАЧАНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. З великими й багатьма качанами (про кукурудзу). // *рідко.* Головчастий (про капусту). 2. *у знач. ім.* **качани́ста**, -тої, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **кукуру́дза.**

КАЧА́НКА, -и, *ж.* Сорт дині.

КАЧАНКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Схожий на качан (у 1 знач.), качанку.

КАЧА́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **качано́вий.** *Качанна капуста.*

КАЧА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **кача́ти.**

КАЧА́ННЯ[2], -я, *с.* Збірн. до **кача́н.**

КАЧА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кача́н.**

КАЧАНОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для подрібнення качанів кукурудзи.

КАЧАНОЗБИРА́Ч, -а́, *ч.* Машина для збирання качанів кукурудзи.

КАЧАНОЗРИВА́Ч, -а́, *ч.* Машина для зривання качанів кукурудзи.

КАЧАНООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Який признач., використовується для очищення качанів кукурудзи від обгортки.

КАЧАНООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Машина для очищення качанів кукурудзи від обгортки.

КАЧАНОПОДРІ́БНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для подрібнювання качанів кукурудзи.

КАЧАНОПОДРІ́БНЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **качанодроба́рка.**

КАЧА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **кача́н.**

КАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* 1. Вирівнювати, вигладжувати качалкою та рублем що-небудь (полотно, білизну тощо). // Розкочувати тісто, надаючи йому певної форми. 2. *розм.* Те саме, що **коти́ти 1.** // Котячи сніг, надавати йому кулястої форми. 3. *розм.* Перевертати, повертати когонебудь на чомусь, по чомусь. 4. Діставати, видобувати звідки-небудь газ, рідину й т. ін. (за допомогою помпи, насоса тощо). // Подавати газ, рідину куди-небудь (за допомогою помпи, насоса тощо). 5. *розм.* Те саме, що **гойда́ти 1**; підкидати. // *безос.* Гойдає, колихає (під час плавання на морі тощо). ** **Кача́ти права́**, *жарг.* – обстоювати свої права, настирливо вимагати того, що належить кому-небудь за правом.

КАЧА́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо качки. // Страва з м'яса качки.

КАЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Перевертатися, повертатися на чомусь, по чомусь або в чомусь. ** **Кача́тися від сміху** – дуже сміятися, реготати до сліз. 2. *розм.* Те саме, що **колиха́тися 1.** 3. Пас. до **кача́ти.**

КАЧА́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **кача́.**

КАЧА́ТНИК, -а, *ч.* Приміщення для качок.

КАЧА́ТОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **кача́тко.**

КАЧА́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́чка**[1]. // Такий, як у качки.

КАЧА́ЧІ, -их, *ім.* Родина птахів ряду гусеподібних.

КАЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **кача́.**

КАЧЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **каченя́.**

КА́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ка́чка**[1].

КАЧИ́НИ, -ів, *мн.* Народ на Півночі Бірми та у Південно-Західному Китаї.

КАЧИ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ка́чка**[1]. // Такий, як у качки. 2. *у знач. ім.* **качи́ні**, -их, *мн.* Водоплавні свійські й дикі птахи родини качок.

КА́ЧКА[1], -и, *ж.* Водоплавний свійський і дикий птах, цінний своїм м'ясом, яйцями й пір'ям; самка качура.

КА́ЧКА[2], -и, *ж., розм.* Те саме, що **хитави́ця.**

КАЧКІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Розведення качок.

КАЧКОДЗЬО́Б, -а, *ч.* Невелика австралійська тварина з яйцеродних ссавців, яка в передній частині голови має дзьоб, схожий на качиний, а на ногах – плавальні перетинки.

КАЧКОНІ́С, -но́са, *ч., рідко.* Те саме, що **качкодзьо́б.**

КАЧНУ́ТИ, -не́, *док., безос., розм.* Однокр. до **кача́ти 5.**

КАЧО́К, -чка́, *ч., розм.* Той, хто розвиває свою мускулатуру за допомогою інтенсивних силових вправ. // Той, у кого розвинута мускулатура.

КАЧУ́ЛА, -и, *ж., діал.* Молдавська смушева шапка.

КАЧУЛЕ́Я, -і, *ж.*, *зах.* Маківка.
КА́ЧУР, -а, *ч.* Самець качки; селезень.
КАЧУРИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **ка́чур**.
КАЧУ́РКОВІ, -их, *ім.* Родина птахів ряду буревісникоподібних.
КАЧУ́ЧА, -і, *ж.* Андалузький танець з кастаньєтами, близький до болеро і фанданго.
КА́ЧЧИН, -а, -е. Належний качці.
КА́ША, -і, *ж.* 1. Страва з крупів, пшона, рису тощо, зварена на воді або молоці. 2. *перен. з означ.*, *перен.* Напіврідка маса, що своїм виглядом нагадує цю страву (про багно, сніг тощо). 3. *перен.*, *розм.* Безладна суміш чого-небудь.
КАШАЛО́Т, -а, *ч.* Велика морська тварина-ссавець із ряду китів; цінний своїм жиром.
КАШАЛО́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кашало́т**. *Кашалотовий жир.*
КА́ШЕЛЬ, -шлю, *ч.* Судорожні, напружені видихи з хрипінням і шумом. // *розм.* Хвороба, що супроводжується цими явищами.
КАШЕМІ́Р, **КАШМІ́Р**, -у, *ч.* Тонка м'яка вовняна або напіввовняна тканина, пофарбована перев. в темні кольори; терно. *Сукня з кашміру.*
КАШЕМІ́РОВИЙ, **КАШМІ́РОВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **кашемі́р**, **кашмі́р**; терновий. // Зробл. із кашеміру.
КА́ШЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **ка́шка**.
КАШИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для каширування.
КАШИРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *друк.* Механічна обробка книжкового блока, внаслідок якої відгинаються фальці вздовж корінця і утворюються закраїни, які підвищують міцність блока та сприяють кращому з'єднанню його з палітуркою.
КА́ШИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дерев'яна або кам'яна загата по берегах гірської річки для захисту берегів від розмивання.
КА́ШКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ка́ша** 1. 2. *перен.* Зменш. до **ка́ша** 2. 3. *розм.* Дрібні квіти на різних трав'янистих рослинах або на деревах.
КАШКАДАР'ЇНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кашдар'я.
КАШКА́ЙЦІ, -ів, *мн.* Група тюркомовних племен, які живуть на Півдні Ірану.
КАШКАЛДА́К, -а́, *ч.* Місцева назва лиски (*див.* **ли́ска**[1]) у південних та середньоазіатських районах.
КАШКЕ́Т, -а, *ч.* Чоловічий головний убір із козирком.
КАШКЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **кашке́т**.
КАШКЕ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **кашке́т**.
КАШКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кашке́т**.
КАШКЕ́ТНИК, -а, *ч.* Майстер, що займається виготовленням, пошиттям кашкетів.
КАШКЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **кашке́тник**.
КАШКЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кашке́т**.
КАШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кашкува́тий**.
КАШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кашкоподі́бний**.
КАШКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на кашку (у 2 знач.). *Кашкувата маса.*
КАШКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **кашкува́тий**.
КАШЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ка́шель**. ** **Кашльови́й рефле́кс** – фізіологічний рефлекс, внаслідок якого при подразненні рецепторів дихальних шляхів виникає кашель.
КАШЛЮ́К, -а́, *ч.*, *мед.* Те саме, що **ко́клюш**.
КАШЛЮКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кашлю́к**. *Кашлюкові мікроби.*
КА́ШЛЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ка́шляти** та звуки, утворювані цією дією.
КАШЛЯНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **ка́шляти**.
КА́ШЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок.* Видавати звуки кашлю. // Хворіти на кашель.
КАШМІЛО́Н, -у, *ч.* Синтетичне волокно з поліакрилонітрилу і вироби з цього волокна.
КАШМІ́Р *див.* **кашемі́р**.
КАШМІ́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **кашемі́ровий**, **кашмі́ровий**.
КАШМІ́РОВИЙ *див.* **кашемі́ровий**.
КАШМІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Кашміру *і* кашмірців.
КАШМІ́РЦІ, -ів, *мн.* Основне населення штатів Джамму і Кашмір (Індія).
КАШНЕ́, *невідм.*, *с.* Хустка або шарф, що одягають на шию.
КА́ШНИК, -а, *ч.* Горщик, у якому варять кашу.
КАШОВА́Р, -а, *ч.* Кухар у військовій частині або робітничій артілі тощо.
КАШОВА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* Виконувати обов'язки кашовара.
КАШОВА́РКА, -и. Жін. до **кашова́р**.
КАШОВА́РНИЙ, -а, -е. Признач. для варіння каші. *Кашоварні казани.*
КАШОВА́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення, де варять страву; кухня.
КАШОВА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кашова́р**. *Кашоварські обов'язки.*
КАШОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кашува́тий**.
КАШОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **кашоподі́бний**.
КАШПО́, *невідм.*, *с.* Декоративна ваза, в яку вставляється горщик із рослиною.
КАШТА́Н, -а, *ч.* 1. Дерево з видовжено-ланцетними листками й спрямованими догори суцвіттями. 2. Брунатного кольору горіхоподібний плід цього дерева.
КАШТА́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кашта́н**. 2. Який має колір каштана; брунатний. ** **Кашта́нові ґру́нти** – ґрунти з брунатним забарвленням поверхневого шару, що утворилися під впливом рослинності сухих степів.
КАШТА́НОВО-БУ́РИЙ, -а, -е. Бурий з брунатним відтінком плодів кінського каштану.
КАШТА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **кашта́н**.
КАШТЕЛЯ́Н, -а, *ч.* 1. За середньовіччя в ряді країн Західної Європи, зокрема Польщі, – службова особа, яку призначав король або князь для управління цитаделлю в місті, а пізніше – наглядач замку, громадського будинку. // Почесний титул польського сенатора в 15 – 18 ст. 2. Особа, що завідує білизною в готелі, лікарні, гуртожитку тощо.
КАШТЕЛЯ́НКА, **КАСТЕЛЯ́НКА**, -и. Жін. до **каштеля́н** 2.
КАШТЕЛЯ́НКА, *рідко* **КАСТЕЛЯ́НКА**, -и. Жін. до **каштеля́н** 2.
КАШТЕЛЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **каштеля́н**.
КАШУ́БИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кашу́б**, -а, *ч.*; **кашу́бка**, -и, *ж.*). Етнографічна група поляків, що живе перев. в Східному Помор'ї на захід від нижньої течії річки Вісли.
КАШУ́БСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кашу́би**.
КАШУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на кашу (у 2 знач.). *Кашувата маса.*
КАЮ́К[1], -а, *ч.* Невеликий човен із плоским дном і двома веслами.
КАЮ́К[2], *присудк. сл.*, *розм.* Кінець, смерть.
КАЮ́Р, -а, *ч.* На Півночі – назва погонича оленів або собак, запряжених у нарти.
КАЮ́ТА, -и, *ж.* Житлове приміщення на кораблі для екіпажу й пасажирів. // Службове приміщення на кораблі певного призначення.
КАЮ́Т-КОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Приміщення на кораблі, де харчуються й відпочивають пасажири, а на військовому судні – командний склад.
КАЮ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **каю́та**.
КАЮЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **каю́к**[1].
КАЯГІ́М, -а, *ч.*, *муз.* Корейський різновид 12-струнної щипкової цитри, схожий на японський інструмент кото.
КАЯ́К, -а́, *ч.* Невеликий човен у деяких народів Півночі, схожий на байдарку.
КА́ЯННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **каяття́**.
КА́ЯТИСЯ, ка́юся, ка́єшся; *наказ. сп.* ка́йся; *недок.* 1. Жалкувати, шкодувати за зробленим учинком. 2. *перед ким, у чому, рідко кому.* Визнавати свою провину, виявляти жаль з приводу своєї провини. 3. *церк.* Зізнаватись у своїх гріхах; сповідатися.
КАЯТТЯ́, -я́, *с.* 1. Почуття жалю з приводу зробленого вчинку. 2. Визнання своєї провини, вияв жалю з приводу своєї провини. 3. *церк.* Зізнання у своїх гріхах; сповідь.
КАЯТЬБА́, -и́, *ж.*, *діал.* Те саме, що **каяття́**.
КВА́ГА, -и, *ж.* Винищений людиною ссавець роду кінь підроду зебра.
КВАДЕВІ́Т, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат, що його застосовують при авітамінозі, недостатності мозкового кровообігу, серцево-судинній недостатності та ін.
КВАДР, -а, *ч.* Камінь у формі паралелепіпеда, що використовується для кладки будівль.
КВА́ДРА, -и, *ж.*, *заст.* Фаза (місяця). *Перша квадра місяця.*
КВАДРА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Чверть години.
КВАДРА́НС, -а, *ч.*, *заст.* Чверть години.
КВАДРА́НТ, -а, *ч.* 1. *мат.* Будь-яка з чотирьох частин площини, на які ділять її дві взаємно перпендикулярні лінії. // Четверта частина кола. *Квадрант площини.* 2. Старовинний астрономічний прилад для вимірювання висоти небесних світил.
КВАДРА́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **квадра́нт**.
КВАДРА́Т, -а, *ч.* 1. Рівнобічний прямокутник. // *перен. чого.* Про що-небудь такої форми. 2. *мат.* Добуток двох однакових множників, другий степінь будь-якого числа. ** **Підноси́ти (пiднести́) до квадра́та** – множити якесь число на те саме число. **У квадра́ті** – удвічі. 3. *друк.* Одиниця довжини, що використовується для вимірювання шрифтів, формату набору. 4. Різновид пробільного матеріалу для заповнення великих проміжків у рядках.
КВАДРАТИ́ДИ, -ів, *мн.* Метеорний потік з радіантом на межі між сузір'ями Волопаса й Дракона.
КВАДРА́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **квадра́т** 1.
КВАДРАТИ́СА, -и, *ж.*, *мат.* Крива на площині, властивості якої давньогрецькі математики використовували для розв'язування задач про трисекцію кута та про квадратуру круга.
КВАДРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.*: ** **Квадрати́чна фу́нкція** – многочлен другого степеня виду $y = ax^2 + bx + c$, графіком якої є парабола.
КВАДРА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **квадрато́вий**. 2. *мат.* Прикм. до **квадра́т** 2. ** **Квадра́тна нота́ція (ри́мська хора́льна нота́ція)**, *муз.* – система нотації, створена в Західній Європі у 12 ст.; лягла в основу сучасної нотації середньовічного хорала. **Квадра́тні мі́ри** – міри вимірювання площ (напр.: квадратний метр, квадратний кілометр і т. ін.).
КВАДРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **квадра́тний** 1.
КВАДРА́ТНО-ГНІЗДОВИ́Й, -а́, -е́. При якому насіння або бульби (під час садіння) розміщують на певній віддалі один від одного у поздовжньому та поперечному напрямку.
КВАДРАТО́ВИЙ, -а, -е. Який має форму квадрата (у 1 знач.).
КВАДРАТРИ́СА, -и, *ж.*, *мат.* Геометричне місце точок перетину прямої, що обертається навколо фіксованої точки, і прямої, яка рівномірно переміщується паралельно до самої себе.
КВАДРАТУ́РА, -и, *ж.*, *мат.* 1. Розмір площі, обчислений у квадратних одиницях. 2. Побудова квадрата, рівновеликого даній фігурі. ** **Квадрату́ра ко́ла** – задача про побудову квадрата, рівновеликого даному колу.
КВАДРАТУ́РНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **квадрату́ра**.
КВАДРАФО́Н *і* **КВАДРОФО́Н**, -у, *ч.* Пристрій, за допомогою якого здійснюється запис і відтворення звуків по чотириканальній стереофонічній системі.
КВАДРАФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до квадрафонії.
КВАДРАФО́НІЯ *і* **КВАДРОФО́НІЯ**, -ї, *ж.* Запис і відтворення звуків, що здійснюється по чотириканальній стереофонічній системі.
КВАДРИВАЛЕ́НТ, -а, *ч.*, *біол.* Мультивалент, який складається із чотирьох хромосом.
КВАДРИ́ВІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **квадри́віум**.
КВАДРИ́ВІУМ, -у, *ч.* Підвищений курс світської освіти в середні віки в Західній Європі, що складався з арифметики, геометрії, астрономії, музики і вивчався після тривіуму.
КВАДРИ́ГА, -и, *ж.* У стародавніх римлян – колісниця, запряжена чотирма кіньми.
КВАДРИГЕМІ́НІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Екстрасистолія, яка характеризується регулярним виникненням екстрасистоли після трьох нормальних скорочень серця.
КВАДРИЛЬЙО́Н, -а, *ч.* Число, яке зображують одиницею з 15 нулями, а в деяких країнах (Англія, Німеччина) – з 24 нулями.
КВАДРИПАРЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Парез чотирьох кінцівок.
КВАДРИПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч усіх чотирьох кінцівок.
КВАДРИПЛІКА́Т, -а, *ч.* 1. Штамп на четвертому екземплярі договору, документа в міжнародних торгових угодах. 2. Четвертий екземпляр документа.
КВАДРИ́ПТИХ, -а, *ч.*, *мист.* 1. Композиція з чотирьох картин, барельєфів, малюнків і т. ін., об'єднаних спільною темою, ідеєю. 2. *літ.* Поетичний твір із чотирьох віршів, уривків і т. ін., об'єднаних спільним задумом. 3. Музичний цикл із чотирьох п'єс з різними сюжетами, об'єднаних однією ідеєю, темою або спільним драматичним задумом.
КВАДРИРЕ́МА, -и, *ж.* Бойовий корабель у Стародавньому Римі з чотирма рядами весел.
КВАДРОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Пристрій для відтворення звукозапису по чотириканальній стереофонічній системі.
КВАДРУ́ПЛЕТ, -а, *ч.* Чотири послідовні постріли з автомата по чотирьох різних цілях.
КВАДРУ́ПОЛЬ, -ю, *ч.* Система заряджених частинок, сумарний електричний заряд і електричний дипольний момент якої дорівнюють нулеві.
КВАДРУ́ПОЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **квадру́поль**.
КВАЗА́ГИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кваза́г**, -а, *ч.*), *астр.* Небесні об'єкти тієї ж природи, що й квазари, але без помітного радіовипромінювання.
КВАЗА́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кваза́р**, -а, *ч.*), *астр.* Дуже віддалені (від 2 тисяч до 26 мільярдів світлових років) небесні тіла, що відзначаються великою кількістю випромінюваної енергії (у тисячі мільярдів більшої, ніж енергія Сонця).
КВАЗА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кваза́р**.
КВА́ЗІ... 1. Перша частина складних слів, що значенням відповідає прикметникам **несправ́жній**, **уя́вний**, напр.: квазівчений, квазіспеціаліст і т. ін. 2. Вказує на відношення до квазарів, напр.: квазізірка, квазівипромінення, квазіоптика.
КВАЗІБЕЗРОБІ́ТТЯ, -я, *с.* Приховане безробіття.
КВАЗІГРО́ШІ, -ей, *мн.* 1. Гроші внутрішнього користування; регіональні гроші. 2. Безготівкові грошові засоби на термінових та ощадних вкладах у комерційних банках.
КВАЗІГРУ́ПА, -и, *ж.* 1. Соціологічний термін для позначення сукупності людей з поки що нереалізованим потенціалом для формування справжньої групи. 2. *мат.* Групоїд, у якому кожне з рівнянь $ax = b$, $ya = b$ має розв'язок, причому єдиний.
КВАЗІДЕРЖА́ВИ, -жа́в, *мн.* Особливий вид суб'єктів міжнародного права, які мають деякі ознаки держав, але не є таким у загальноприйнятому значенні.
КВАЗІДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **квазідержа́ва**. ** **Квазідержа́вний банк** – недержавний, комерційний, приватний банк, що контролюється державою. **Квазідержа́вний (квазісуспі́льний) това́р** – товар або послуги, які за своєю природою та призначенням не відносяться до суспільних, але отримують підтримку уряду через високу дохідність.
КВАЗІЕКСПЕРИМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Квазіекспериме́нтальне дослі́дження** – термін для позначення будь-якого дослідження, проведеного без повного контролю над незалежними змінними.
КВАЗІЗОРЯ́, -і́, *ж.* Те саме, що **кваза́р**.
КВАЗІЗО́РЯНИЙ, -а, -е. Стос. до квазізорі, подібний до зірки.
КВАЗІІ́МПУЛЬС, -у, *ч.* Векторна величина, аналогічна імпульсу, що характеризує стан квазічастинки у періодичних системах.
КВАЗІІ́МПУЛЬСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **квазіі́мпульс**.
КВАЗІКОНКУРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Конкуренція між підрозділами, відділами, підприємствами однієї компанії.
КВАЗІКОНТРА́КТ, -у, *ч.*, *юр.* Зобов'язання, які виникають з необґрунтованого збагачення, з дій в інтересах іншої особи та ін.
КВАЗІКОРПОРА́ЦІЇ, -ій, *мн.* У праві Англії – спілки осіб, які визнаються як єдине ціле (юридична особа) лише для певних цілей (профспілки та ін.).
КВАЗІКРИСТА́Л, -а, *ч.*, *фіз.* Тверде тіло, яке складається з атомів, що не утворюють кристалічної решітки, але володіють здатністю когерентно розсіювати падаюче випромінювання.
КВАЗІКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.* Прикм. до **квазі-**

криста́л.

КВАЗІКРИСТАЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* Властивість за знач. **квазікристалі́чний.**

КВАЗІМО́ДО, *невідм.*, *ч.*, *перен.* Потворна людина.

КВАЗІНЕЙТРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*: ** **квазінейтра́льність пла́зми**, *фіз.* – одна з найважливіших властивостей плазми, що полягає у практичній рівності щільностей позитивних і негативних заряджених частинок, що входять до її складу.

КВАЗІО́ПТИКА, -и, *ж.* Область радіофізики, яка вивчає генерацію та поширення міліметрових та субміліметрових електромагнітних хвиль.

КВАЗІОПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до квазіоптики.

КВАЗІОПТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **квазіопти́чний.**

КВАЗІПОТРЕ́БА, -и, *ж.* Термін, що його іноді використовують для позначення будь-якої небіологічної потреби.

КВАЗІРИ́НОК, -нку, *ч.* Обмежений ринок з нерозвинутими ринковими відносинами.

КВАЗІСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **квазістати́чний проце́с**, *фіз.* – термодинамічний процес, при якому система проходить через неперервний ряд рівноважних станів.

КВАЗІЦІНА́, -и́, *ж.* Ціна, яка не відповідає реальній вартості товару.

КВАЗІЧАСТИ́НКА, -и, *ж.* Елементарне збудження всієї сукупності взаємодіючих частинок (у квантовій теорії).

КВАЗІЯДРО́, -а́, *с.*, *фіз.* Те саме, що **баріо́ній.**

КВАК, -а, *ч.* Птах родини чаплевих.

КВА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ква́кати** та звуки, утворювані цією дією.

КВА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати звуки "ква-ква" (про жабу). // Видавати звуки, схожі на квакання жаби.

КВА-КВА́, *виг.* Звук, що його видає жаба.

КВА́КЕР, -а, *ч.* Член однієї з християнських протестантських сект, поширеної в Англії та США.

КВА́КЕРКА, -и. Жін. до **ква́кер.**

КВА́КЕРСТВО, -а, *с.* Система протестантських догматів віри, релігійних відправ і триб життя квакерів.

КВА́КЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ква́кер.**

КВА́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ква́кати.**

КВА́КША, -і, *ж.* Рід безхвостих земноводних, більшу частину життя який проводить на деревах, живиться комахами.

КВА́КШЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ква́кша.**

КВАЛ, -а, *ч.*, *псих.* Простий, який не піддається інтерпретації елемент досвіду.

КВАЛІМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кваліметрії.

КВАЛІМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Наука про методи кількісної оцінки якості продукції.

КВАЛІМЕТРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із кваліметрії.

КВАЛІТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Якісний.

КВАЛІТЕ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Характеристика точності виготовлення виробу (деталі), яка визначає значення допусків.

КВАЛІФІКАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кваліфікаці́йний.**

КВАЛІФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який визначає, встановлює кваліфікацію (у 2 знач.). // Стос. до кваліфікації. *Кваліфікаційні розряди.* ** **кваліфікаці́йна характери́стика** – основні вимоги до професійних якостей, знань і умінь фахівця, які необхідні для успішного виконання професійних обов'язків. **кваліфікаці́йний і́спит** – іспит, що проводиться екзаменаційною комісією, на якому виявляються загальні та спеціальні знання, а також практичні навички кандидата. **кваліфікаці́йне посві́дчення** – документ, який видається кандидату і підтверджує його кваліфікацію та право виконувати зазначені види робіт.

КВАЛІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **кваліфікува́ти.** *Кваліфікація праці.* 2. Рівень спеціальних знань та практичних навичок, який дозволяє працівникові виконувати роботу певного ступеня складності. 3. Ступінь придатності, підготовленості до якого-небудь виду праці. 4. Фах, професія, спеціальність.

КВАЛІФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кваліфікува́ти** 1, 2. 2. Який має високу кваліфікацію (у 2 знач.). // Який вимагає спеціальних знань, доброї кваліфікації. ** **кваліфіко́ваний зло́чин** – злочин, який скоєний за обтяжуючих відповідальність обставин і спричиняє більш суворе покарання.

КВАЛІФІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кваліфіко́ваний** 2. *Достатня кваліфікованість робітників.*

КВАЛІФІКО́ВАНО. Присл. до **кваліфіко́ваний** 2.

КВАЛІФІКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *книжн.* Оцінювати, визначати якість чого-небудь; характеризувати предмет, відносити його до певної групи, певного класу, розряду тощо. 2. Визначати ступінь придатності, підготовленості до якого-небудь виду праці. 3. *кого.* Давати кому-небудь кваліфікацію (у 3 знач.).

КВАЛІФІКУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок. і док.* 1. Набувати кваліфікації (у 3 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **кваліфікува́ти** 1, 2.

КВА́НЗА, -и, *ж.* Грошова одиниця Анголи – 100 лвеїв.

КВАНТ, -а, *ч.*, *фіз.* 1. Найменша можлива кількість, на яку може змінитися дискретна за своєю природою величина (дія, енергія, кількість руху і т. ін.). *Квант світлової енергії. Квант дії.* 2. У системах обробки інформації – частина ресурсу (часу, пам'яті), яка виділяється одноразово для використання програмою чи запитом.

КВАНТИ́ЛЬ, -я, *ч.*, *мат.* Одна з числових характеристик випадкових величин.

КВАНТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кванти́ль.**

КВАНТИТАТИ́ВНИЙ, -а, -є, *книжн.* Кількісний. *Квантитативне чергування звуків.*

КВАНТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Кількісне вираження якісних ознак. 2. Логічна операція, що дає можливість способом певної перебудови структури висловлювання вказати предметну галузь, у межах якої наведене висловлювання може бути істинним.

КВАНТІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Який можна квантувати; який квантується.

КВАНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *фіз.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **квантува́ти.** 2. Який може квантуватися.

КВА́НТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до квантів, пов'язаний з ними. ** **ква́нтова меха́ніка** – фундаментальна фізична теорія, яка встановлює спосіб описання і закони руху мікрочастинок у заданих зовнішніх полях. **ква́нтова ріди́на́** – те саме, що **фермі́-ріди́на́. ква́нтова статисти́ка** – розділ статистичної фізики, в якому вивчаються властивості систем тотожних мікрочастинок. **ква́нтова тео́рія** – фізична теорія, яка описує властивості і структуру атомів та молекул, закономірності руху, взаємодії та перетворення мікрочастинок. **ква́нтова терапі́я** – вид променевої терапії, який здійснюється за допомогою квантового випромінювання.

КВА́НТОВО-МЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до квантової механіки.

КВА́НТОВО-ХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до квантової хімії.

КВАНТОМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад, що аналізує хімічний склад речовин (металів, білкових речовин, мастил тощо) за їхнім випромінюванням.

КВА́НТОР, -а, *ч.*, *лог.* Логічний оператор, який переводить одну висловлювальну форму в іншу. *Квантор існування.*

КВА́НТОРНИЙ, -а, -е, *лог.* Прикм. до **ква́нтор.**

КВАНТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. За допомогою якого здійснюється квантування.

КВАНТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *фіз.* 1. Поділ на кванти. 2. Перетворення якоїсь величини з неперервною шкалою значень на величину з дискретною шкалою значень.

КВАНТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *фіз.* Здійснювати квантування.

КВАНТУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **квантува́ти.**

КВАНТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **квантува́ти.**

КВА́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* **ква́плять**; *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Спонукати кого-небудь робити щось швидше; підганяти. 2. *у що, діал.* Пхати.

КВА́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* **ква́пляться**; *недок.* 1. Старатися, намагатися робити що-небудь швидше; поспішати, хапатися; прот. г а я т и с я. // *з інфін.* Мати бажання, прагнути щось робити. 2. *на кого – що.* Мати бажання до чого-небудь; спокушатися ким-, чим-небудь; зазіхати на когось, щось.

КВА́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ква́пити** 1 і **ква́питися.**

КВАПЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який поспішає, хапається; поспішливий, хапливий. 2. Який робиться, відбувається, виконується з поспіхом, хапливо; поспішний. 3. *рідко.* Схильний до чого-небудь.

КВАПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **квапли́вий** 1, 2; поспішливість, хапливість.

КВАПЛИ́ВО. Присл. до **квапли́вий** 1, 2.

КВАПНИ́Й, -а́, -е́. 1. *розм.* Те саме, що **квапли́вий** 1, 2; поспішний, хапливий. 2. *діал.* Спокусливий.

КВА́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **квапни́й.**

КВА́ПНО, *розм.* Присл. до **квапни́й** 1. // *у знач. присудк. сл.*

КВАРК, -а, *ч.* Гіпотетична частинка, з різновидів якої здогадно побудовані інші відомі елементарні частинки (має заряд менше одиниці).

КВА́РКОВИЙ, -а, -е. Стос. до кварка.

КВАРКО́НІЙ, -я, *ч.*, *фіз.* Мезон, який складається із важкого кварка і його антикварка.

КВА́РТА, -и, *ж.* 1. Міра рідких і сипких тіл у деяких країнах. 2. *розм.* Те саме, що **ку́холь** 1. 3. *муз.* Четвертий ступінь у діатонічній гамі. 4. *муз.* Один із основних інтервалів, який охоплює чотири ступені. 5. *спорт.* Позиція або фігура у фехтуванні.

КВАРТАКО́РД, -у, *ч.*, *муз.* Акорд побудований по квартам (чистим або чистим і збільшеним).

КВАРТАКО́РДОВИЙ, -а, -е. Стос. до квартакорду.

КВАРТА́Л, -у, *ч.* 1. Четверта частина року (три місяці). 2. Частина міста, обмежена кількома вулицями, що перехрещуються. // *перен.* Про населення такої частини міста. 3. *спец.* Ділянка поля, лісу тощо (здебільшого прямокутна), чим-небудь засаджена чи засіяна. 4. *розм.* У дореволюційній Росії (до 1862 р.) – відділок міської поліції.

КВАРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кварта́л** 1, 2. 2. *у знач. ім.* **кварта́льний**, -ного, *ч.*, *розм.*, *заст.* У дореволюційній Росії – поліцай, під наглядом якого був квартал (у 2 знач.).

КВАРТДЕ́ЦИМА, -и, *ж.*, *муз.* 1. Складений інтервал, який охоплює 14 ступенів. 2. Чотирнадцятий ступінь від того, що заданий.

КВАРТЕРДЕ́К, -а, *ч.* Підвищення на верхній палубі в кормовій частині судна.

КВАРТЕ́РНИЙ, -а, -е. Який складається з чотирьох елементів, блоків, частин, розділів тощо.

КВАРТЕРО́Н, -а, *ч.* У Латинській Америці та США назва особи, один із предків якої в третьому поколінні (дід чи баба) був негром.

КВАРТЕРО́НКА, -и. Жін. до **квартеро́н.**

КВАРТЕ́Т, -у, *ч.* 1. Музичний твір для чотирьох виконавців. 2. Група виконавців (музикантів або співаків) із чотирьох осіб. // 3. *перен.* Про групу, що складається з чотирьох спортсменів, котрі беруть участь в якій-небудь грі, змаганні. *Лижний квартет. Квартет біатлоністів.* 4. *перен.*, *жарт.* Про чотирьох людей або тварин, що об'єднуються за яким-небудь принципом. 5. У системах обробки інформації – чотири двійкові розряди, що подають цифру в іншій системі числення.

КВАРТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кварте́т.** *Квартетна музика.*

КВАРТИ́ЛЬ, -я, *ч.*, *мат.* 1. Одна з трьох точок, які розділяють упорядкований розподіл на чотири частини, кожна з яких містить одну четверту множини. 2. Одна з чотирьох частин розподілу, розділеного таким чином.

КВАРТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до квартиля.

КВАРТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ква́рта** 1, 2.

КВАРТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **кварти́на.**

КВАРТИ́РА, -и, *ж.* 1. Частина житлового будинку, що складається з однієї чи кількох кімнат, кухні, передпокою тощо, з окремим ходом; квартира, помешкання, хата. // Житлове приміщення; житло. // Приміщення, яке наймають на певних умовах для тимчасового проживання. 2. *тільки мн.* Місце розташування військ у населеному пункті. 3. *заст.* Кватирка (у 2 знач.).

КВАРТИРА́НТ, -а, *ч.* Той, хто на певних умовах тимчасово наймає житлове приміщення; квартиронаймач.

КВАРТИРА́НТКА, -и. Жін. до **квартира́нт.**

КВАРТИР'Є́Р, -а, *ч.* 1. У військових підрозділах – особа, яку під час пересування війська висилають уперед для підшукування квартир у населених пунктах, вибору бівуаків і т. ін. 2. *розм.* Про особу, що бере участь у спорудженні, улаштуванні житла (будиночків, наметів) у районах новобудов, віддалених од населених пунктів.

КВАРТИР'Є́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **квартир'є́р.**

КВАРТИ́РКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кварти́ра** 1.

КВАРТИРМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* Те саме, що **квартир'є́р.**

КВАРТИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кварти́ра** 1; житловий.

КВАРТИ́РНІ, -их, *мн.* Те саме, що **комі́рне** 2.

КВАРТИРОНАЙМА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто наймає квартиру.

КВАРТИРОНАЙМА́ЧКА, -и. Жін. до **квартиронайма́ч.**

КВАРТИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **квартирува́ти.**

КВАРТИРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *розм.* Жити, мешкати в найманій квартирі. 2. Стояти на квартирах (про військо).

КВАРТИРУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **квартирува́ти** 1.

КВА́РТОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ква́рта** 1, 2. 2. *муз.* Стос. до кварти (у 3 знач.).

КВАРТО́ЛЬ, -і, *ж.*, *муз.* Особлива ритмічна фігура, що складається з чотирьох нот і за часом звучання дорівнює трьом нотам тієї ж тривалості.

КВА́РТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ква́рта** 2.

КВАРТПЛА́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Плата за квартиру.

КВАРТПЛАТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **квартпла́та.**

КВАРТПЛЕ́Т, -а, *ч.* Чотири послідовні постріли з автомата по чотирьох різних цілях.

КВАРТСЕКСТАКО́РД, -у, *ч.*, *муз.* Акорд, що є другим оберненням тризвуку, тобто коли басовою опорою є квінтовий тон.

КВАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **квартува́ти.**

КВАРТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Брати проби суміші рідких або сипких речовин для аналізу послідовними поділами проб на чотири частини.

КВАРЦ, -у, *ч.* 1. Безбарвний мінерал, що зустрічається у вигляді кристалів і суцільних зернистих мас; діоксид силіцію. 2. *розм.* Опромінення кварцевою лампою.

КВАРЦИ́Т, -у, *ч.* Гірська порода, що складається з цементованого кварцового піску.

КВАРЦИ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кварци́товий.**

КВАРЦИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кварци́т.** // Зробл. із кварциту. *Кварцитове вістря стріли.*

КВА́РЦОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кварц.** *Кварцове світло.* // Який містить кварц. ** **ква́рцова ла́мпа** – електрична лампа у вигляді невеликої трубки з кварцу; струм, проходячи через трубку, дає ультрафіолетове проміння. **ква́рцове скло** – скло, виготовлене з кварцу способом плавлення його в електропечі.

КВАРЦЯ́НИЙ, -а, -е: ** **кварця́не ві́йсько** – збройні підрозділи у Речі Посполитій, на утримання яких король жертвував четвертину своїх щорічних прибутків.

КВАС, -у, *ч.* 1. Кислуватий напій, що його готують із житнього хліба або житнього борошна з солодом. // Напій із фруктів, ягід або меду. // Кислий настій із буряків, якого вживають до борщу. ** **ше́вський квас** – розчин дубильної речовини для вичинювання шкур. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **кислота́.**

КВАСЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Рід рослин родини квасеницевих.

КВАСЕ́ЦЬ, -сцю, *ч.*, *діал.* Щавель.

КВА́СИ, -ів, *мн.*, *діал.* Незадоволений вигляд, гримаси.

КВА́СИВО, -а, *с.*, *збірн.* Те, що квасять; квашенина.

КВАСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до квасіння. // Який служить, признач. для квашення чого-небудь.

КВАСИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, цех, льох та ін. для квашення, квасіння чого-небудь.

КВА́СИТИ, квашу, ква́сиш, *недок.* 1. *перех.* Піддавати бродінню, окислювати що-небудь поживне. 2. *перех.*, *перен.*, *розм.*, *рідко.* Робити кого-небудь в'ялим, кислим, незадоволеним. ** **ква́сити гу́би** – виявляти незадоволення. 3. *неперех.*, *безос.*, *перен.*, *розм.* Розмочувати, розквашувати

(землю). 4. *неперех., жарг.* Пиячити, зловживати спиртними напоями.
КВА́СИТИСЯ, ква́шуся, ква́сишся, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Ставати кислим; киснути. 2. *перен., діал.* Бути незадоволеним, мати кислу міну.
КВАСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ква́сити** 1.
КВАСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **квас** 1. *Квасний запах. Квасні хлібці.* ** **Квасни́й патріоті́зм**, *ірон.* – схиляння перед відсталими формами життя й побуту своєї країни, вихваляння всього свого й відкидання чужого. 2. *розм., рідко.* Те саме, що **ки́слий**. 3. *перен., розм., рідко.* Незадоволений, кислий (про вираз обличчя).
КВАСНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто варить, готує або продає квас.
КВАСНИ́НИ, -и́н, *мн., заст.* Кислий хліб.
КВАСНИ́ЦЯ¹, -і. *Жін.* до **квасни́к**.
КВАСНИ́ЦЯ², -і, *ж., розм., рідко.* 1. Дика яблуня. 2. *перев. мн.* Яблука з цього дерева.
КВА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **квасни́й**.
КВАСНІ́ТИ, -іє, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **ки́снути**.
КВА́СНО, *розм., рідко.* Присл. до **квасни́й** 2, 3.
КВА́СНУТИ, -не, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **ки́снути**.
КВАСОВА́Р, -а, *ч.* Той, хто варить, готує квас (у 1 знач.).
КВАСОВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення, варіння квасу (у 1 знач.).
КВАСОВА́РНИЙ, -а, -е. Признач. для варіння квасу (у 1 знач.).
КВАСОВА́РНЯ, -і, *ж.* Підприємство, де варять квас (у 1 знач.).
КВАСО́К, -ску́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **квас** 1. 2. М'ясна чи рибна юшка, зварена з солоними огірками. 3. *діал.* Щавель.
КВАСО́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **квасо́ля**. // Зварений, пригот. із квасолі. *Квасолева юшка.* // Який паразитує на квасолі. *Квасолевий зерноїд.*
КВАСОЛИ́НА, -и, *ж.* Зернина квасолі (у 2 знач.).
КВАСОЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **квасоли́на**.
КВАСОЛИ́ННЯ, -я, *с., збірн.* Бадилля квасолі (у 1 знач.).
КВАСО́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **квасо́ля**.
КВАСО́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Городня трав'яниста однорічна рослина родини бобових, що має в стручках овальні зерна. 2. *збірн.* Плоди (овальні зерна) цієї рослини, які вживають для їжі.
КВАСОЛЯ́НИЙ, -а, -е. Зварений, пригот. із квасолі (у 2 знач.).
КВАТЕРНІО́Н, -а, *ч., мат.* Узагальнене поняття комплексного числа.
КВАТЕРНІО́ННИЙ, -а, -е, *мат.* Стос. до кватерніона.
КВАТЕРО́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують для попередження нападів стенокардії та ін.
КВАТИ́РА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **кварти́ра** 1, 2; помешкання, хата. 2. *заст.* Фаза (місяця). *Перша кватира місяця.* 3. *заст.* Шибка у вікні. 4. *діал.* Кватирка (у 2 знач.).
КВАТИРА́НТ, -а, *ч., розм.* Те саме, що **квартира́нт**; мешканець (кватири).
КВАТИРА́НТКА, -и, *розм.* Жін. до **кватира́нт**; мешканка (кватири).
КВАТИ́РКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **квати́ра** 1. 2. Шибка у вікні, вставлена в раму, яку можна відчиняти для провітрювання приміщення. // Дверцята або віконце в брамі, у воротах. 3. *заст.* Шибка у вікні. 4. *заст.* Четверта частина кварти (у 1 знач.); чвертівка (перев. про горілку).
КВАТИ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **квати́рка** 2. *Кватиркове скло.*
КВАТИ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **квати́рка** 2, 3.
КВАТИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кватирува́ти**.
КВАТИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Наймати кватиру (у 1 знач.), жити, мешкати на кватирі.
КВАТРОЧЕ́НТО, *невідм., с.* Італійська назва 15 ст., періоду розквіту культури і мистецтва Італії епохи раннього Відродження.
КВА́ЦАТИ, -аю, -аєш *і* **КВА́ЦЯТИ**, -яю, -яєш, *недок.* 1. *перех. і неперех., розм.* Розмазувати що-небудь. 2. *перех.* Попадати в когось м'ячем або торкатися когось рукою, граючи в квача, гилку тощо; мазати (у 6 знач.).
КВА́ЦНУТИ, -ну, -неш *і* **КВА́ЦЬНУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* Однокр. до **ква́цати**, **ква́цяти** 2.
КВАЧ, -а́, *ч.* 1. Намотане на кінець палиці клоччя, ганчір'я тощо для мащення чого-небудь. // Широка, груба щітка для мазання чого-небудь. 2. *перен., розм.* Про слабовільну, безхарактерну людину. 3. Дитяча гра, за правилами якої треба попасти м'ячем у того, хто тікає, або, догнавши його, торкнутися рукою.
КВА́ЧА, -і, *ж.* Грошова одиниця Замбії, Малаві.
КВА́ЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **квач** 1.
КВА́ША, -і, *ж.* 1. Страва з гречаного чи житнього борошна з солодом, подібна до густого киселю. // *перен., розм.* Про що-небудь розмокле, схоже на цю страву. 2. *перен., зневажл.* Про нерішучу, кволу, безхарактерну людину.
КВА́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ква́сити** 1. 2. *прикм.* Одержаний внаслідок квашення (у 1 знач.). 3. *прикм., діал.* Кислий.
КВАШЕНИ́НА, -и, *ж., збірн.* 1. Квашена городина та садовина. 2. Квашений корм для худоби.
КВА́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ква́сити** 1. 2. *збірн.* Те саме, що **квашени́на** 1.
КВА́ШИЦЯ, -і, *ж.* Пестл. до **ква́ша** 1.
КВАШІО́РКОР, -у, *ч.* Хвороба обміну речовин у дітей, внаслідок тривалого білкового голодування.
КВЕБРА́ХО, *невідм.* Субтропічні південноамериканські види дерев сімейства анакардієвих та кендирових.
КВЕБРА́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **квебра́хо**.
КВЕ́НИ, -ів, *мн.* Нечисленна етнографічна група на Півночі Норвегії.
КВЕНСЕЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Швеції; смоляно-чорні непрозорі кристали з металічним блиском.
КВЕРУЛЯ́НСТВО, -а, *с.* Прагнення відстоювати свої нібито порушені права шляхом нескінченних скарг, позовів, заяв.
КВЕРУЛЯ́НТ, -а, *ч.* Скаржник, сутяжник; людина, яка постійно скаржиться, постійно незадоволена, завжди підозріла.
КВЕРЦЕТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що знижує проникність капілярів та збільшує резистентність судинної стінки.
КВЕРЦИТРИ́Н, -у, *ч.* Глікозид кверцетину, що міститься у корі американського дуба.
КВЕРЦИТРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кверцитри́н**.
КВЕРШЛА́Г, -а, *ч.* Горизонтальна чи похила підземна гірнича виробка в пустих породах, що не має безпосереднього виходу на поверхню землі.
КВЕ́СТІЯ, -ї, *ж., зах.* Проблема; питання.
КВЕ́СТОР, -а, *ч.* 1. У парламентах деяких країн – завідувач адміністративно-господарської частини. 2. Поліцейський чин в Італії.
КВЕСТУ́РА, -и, *ж.* 1. Посада та обов'язки квестора. 2. Поліцейське управління в Італії.
КВИЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.* 1. Жалібно стогнати, стиха плакати. // Плачучи, тихенько пищати (про дитину). // *перен.* Видавати жалібну мелодію (про музичний інструмент). 2. Жалібно кричати (перев. про птахів).
КВИЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **квили́ти** та звуки, утворювані цією дією.
КВИ́СНУТИ, -ну, -неш, *недок., діал.* Хникати, скиглити.
КВИТ, -а, *ч., розм.* 1. Те саме, що **квита́нція**; розписка. // *заст.* Записка. 2. *у знач. присудк. сл.* Розрахунки закінчено. ** **Квит за квит** – розрахунки закінчено. **Ми (ви** *і т. ін.*) **квити** з *ким* – ми (ви і т. ін.) розрахувалися з ким-небудь. 3. *у знач. присудк. сл.* Кінець, годі, усе.
КВИТА́НЦІЙКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **квита́нція**.
КВИТА́НЦІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **квита́нція**.
КВИТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Офіційна розписка встановленої форми про прийняття грошей, документів, багажу, повідомлень, цінностей і т. ін. 2. У мережах передачі даних – повідомлення, що описує стан одного або більше повідомлень, переданих у протилежному напрямі. ** **Зворо́тна квита́нція** – повідомлення, що підтверджує факт отримання приймачем спрямованого раніше повідомлення.
КВИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., розм.* Відплачувати, відомщати комусь за що-небудь.
КВИ́ТИ, *незм., розм.* Розрахувалися, поквиталися.
КВИТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **квито́к** 1, 2.
КВИТО́К, -тка́, *ч.* 1. Паперова чи картонна картка певної форми з відповідним написом, що дає право користуватися чим-небудь, входити кудинебудь, брати участь у чомусь і т. ін. *Трамвайний квиток.* 2. Документ, особове посвідчення про належність до організації, товариства, установи тощо. 3. *заст.* Квитанція, розписка. 4. *заст.* Судова повістка.
КВИТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується, придатний для квитування.
КВИТУВА́ННЯ, -я, *с., фін.* 1. Операція депозитарної установи щодо встановлення ідентичності реквізитів розпорядження на переказ (поставку) цінних паперів клієнта (депонента)-постачальника з розпорядженням на одержання цінних паперів клієнта (депонента)-одержувача, яка здійснюється методом порівняння реквізитів зустрічних розпоряджень. 2. Звільнення від взаємної заборгованості. 3. Підтвердження прийому (багажу, повідомлення і т. ін.).
КВИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати квитування.
КВИТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., розм.* Те саме, що **квита́тися**.
КВИТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **квитува́ти**.
КВИЧА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **квича́ти** і звуки, утворювані цією дією.
КВИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок., діал.* Кувікати.
КВІЄТИ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-етичне вчення, прибічники якого проповідують містико-споглядальне ставлення до дійсності, втечу від життя, непротивлення злу, цілковите покладання на волю Божу тощо.
КВІЄТИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник квієтизму.
КВІЄТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до квієтизму.
КВІК-СТЕ́П, -у, *ч.* Швидкий бальний танець довільного виконання.
КВІНАРІ́Й, -я, *ч.* Римська срібна монета, що її карбували з перервами з 269 р. до н. е. до 3 ст. н. е.
КВІНСЛЕ́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Квінсленд.
КВІ́НТА, -и, *ж., муз.* 1. П'ятий ступінь від заданого в діатонічній гамі. // Інтервал між заданим ступенем і п'ятим від нього в діатонічній гамі. 2. Один із основних інтервалів, який охоплює п'ять ступенів. 3. Перша струна скрипки (мі) та деяких інших музичних інструментів, що дає найвищий тон.
КВІНТАКО́РД, -у, *ч., муз.* Акорд, побудований по квінтам (чистим або чистим і зменшеним).
КВІНТАКО́РДОВИЙ, -а, -е. Стос. до квінтакорду.
КВІНТА́Л, -а, *ч.* Міра ваги в багатьох країнах Латинської Америки, що дорівнює центнерові.
КВІНТА́РНИЙ, -а, -е. Який складається з п'яти складових частин.
КВІНТДЕ́ЦИМА, -и, *ж.* Складений інтервал, який охоплює 15 ступенів, позначається цифрою 15 або 16, як подвійна октава.
КВІНТЕСЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У давньоримській філософії – п'ятий елемент (ефір), що його протиставляли чотирьом земним елементам (воді, вогню, землі, повітрю) як основний елемент небесних тіл. За середньовіччя – найтонший елемент, що ніби становив сутність речей. 2. Згущений або найчистіший екстракт якоїсь речовини. 3. *перен.* Основа, сутність чого-небудь; найсуттєвіше, найголовніше.
КВІНТЕ́Т, -у, *ч.* 1. Група, ансамбль із п'яти виконавців (співаків або музикантів). 2. Музичний твір для п'яти інструментів або голосів. 3. *перен.* Про групу людей (перев. спортсменів) у кількості п'яти осіб, котрі виконують яке-небудь загальне завдання.
КВІНТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **квінте́т**.
КВІНТИЛЬЙО́Н, -а, *ч.* Число, яке зображають одиницею з вісімнадцятьма нулями (в Англії, Німеччині – з тридцятьма нулями).
КВІ́НТОВИЙ, -а, -е. Стос. до квінти. ** **Кві́нтове ко́ло**, *муз.* – зображення тональностей у вигляді умовної схеми-кола.
КВІНТО́ЛЬ, -і, *ж.* Ритмічна фігура, що складається з п'яти нот і за часом звучання дорівнює чотирьом або шістьом нотам тієї ж тривалості.
КВІНТО́Н, -а, *ч.* Старовинний 5-струнний смичковий музичний інструмент; поєднував особливості сопранової віоли та скрипки.
КВІНТСЕКСТАКО́РД, -у, *ч., муз.* Акорд, що є першим оберненням септакорду, тобто коли басовою опорою є терцевий тон.
КВІПРОКВО́, *невідм., с.* 1. Термін, яким визначають плутанину, безладдя. 2. *бірж.* Ситуація, що закінчується зривом біржової операції.
КВІРИНА́Л, -а, *ч.* 1. Пагорб у Римі, на якому міститься палац, що був головною резиденцією італійських королів. 2. *перен.* Уряд у монархічній Італії.
КВІРИНА́ЛІЇ, -ів, *мн., міф.* Свято на честь бога Квіріна (покровителя хліборобства).
КВІРИ́ТИ, -ів, *мн.* У Стародавньому Римі – офіційна назва повноправних римських громадян.
КВІРИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до квіритів. ** **Квіри́тське пра́во**: у Стародавньому Римі – синонім цивільного (тобто національного, власне римського) права.
КВІ́СЛІНГИ, -ів, *мн., перен.* Зрадники свого народу, що догоджають чужоземним завойовникам.
КВІСЛІНГІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Підручний квіслінгів та їх чужоземних хазяїв.
КВІТ, *ч.* 1. *род.* -а, *перев. мн.* Те саме, що **кві́тка** 2. 2. *род.* -у, *збірн.* Квітки, багато квіток. 3. *род.* -у, *збірн.* Те саме, що **цвіт** 1. 4. *род.* -у, *чого, збірн., перен.* Найкраща частина чого-небудь; цвіт. *Квіт нації.*
КВІТА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **квітча́стий**. *Квітастий глечик.*
КВІ́ТЕНЬ, -тня, *ч.* Четвертий місяць календарного року.
КВІ́ТИ, -ів, *мн.* Див. **кві́тка**.
КВІТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кві́тка**.
КВІТИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **квітча́стий**.
КВІТИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **квіти́стий**.
КВІТИ́СТО. Присл. до **квіти́стий**.
КВІТІ́ВНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жінка, що вирощує і продає квіти, а також виготовляє штучні. // Те саме, що **квітка́рка** і **квітника́рка**. 2. Земельна ділянка для вирощування квітів.
КВІТІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **кві́тнути** 1; цвітіння.
КВІ́ТКА, -и, *ж.* (*мн.* **кві́ти**, -ів). 1. Частина рослини, що виростає на кінці стебла або гілки й складається з маточки, тичинки й пелюсток навколо них; має різне забарвлення та приємний запах. // Ця сама частина рослини, зірвана зі стеблом. // Ботанічна назва органа розмноження в голонасінних і покритонасінних рослин. 2. Трав'яниста рослина, що має на кінці стебла утворення, яке складається із серцевини й пелюсток навколо неї.
КВІТКА́Р, -я́, *ч.* 1. Те саме, що **квітника́р**. 2. *рідко.* Продавець квітів.
КВІТКА́РКА, -и. Жінка, що продає живі квіти, а також робить штучні.
КВІТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має квітки як органи розмноження. 2. *у знач. ім.* **квітко́ві**, -вих, *мн.* Рослини, що розмножуються за допомогою квіток (у 1 знач.).
КВІТКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **кві́тка**. *Квіткове стебло.* // Зробл. із квіток. // Утворений намальованими, вишитими або вирізьбленими квітками. // Признач. для квітів та їх вирощування. // Признач. для продажу квітів. *Квітковий кіоск.* // Вигот. із квітів (у 1 знач.). *Квітковий одеколон.*
КВІТКОГРИ́З, -а, *ч.* Жук родини довгоносиків, який пошкоджує хрестоцвіті культури, пуп'янки й квітки садових дерев, кущів. *Малиновий квіткогриз. Ріпаковий квіткогриз.*
КВІТКОЛО́ЖЕ, -а, *с.* Розширена верхня частина квітконіжки.
КВІТКОНІ́ЖКА, -и, *ж.* Частина стебла, на якій міститься квітка рослини.
КВІТКОНО́С, -а, *ч.* Те саме, що **стрі́лка** 4.
КВІТКОНО́СНИЙ, -а, -е. Який має, дає квітки. *Квітконосні рослини.*
КВІТКОТВІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до утворення квіток; який утворює квіти.

КВІТНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **квітень**.
КВІТНЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія та стан за знач. **квітнути**.
КВІТНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який квітне; квітучий.
КВІТНИ́К, -а́, *ч.* 1. Ділянка в саду, парку, біля хати тощо, на якій ростуть квіти. 2. *кого, чого, перен.* Про групу людей, які відзначаються красою, молодістю тощо (перев. про жінок, дітей).
КВІТНИКА́Р, -а́, *ч.* Той, хто вирощує квіти.
КВІТНИКА́РКА, -и. 1. Жін. до **квітника́р**. 2. Те саме, що **квітка́рка**.
КВІТНИКА́РСТВО, -а, *с.* Вирощування квітів як галузь рослинництва.
КВІТНИКА́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до квітникарства. 2. Прикм. до **квітника́р**.
КВІТНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **квітни́к** 1.
КВІТНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Господарство, яке вирощує квіти. *Парникове квітництво.* 2. Те саме, що **квітника́рство**.
КВІТНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до квітництва.
КВІТНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Муха зеленувато-бронзового кольору, що завдає шкоди сільськогосподарським рослинам. 2. *розм., рідко.* Те саме, що **квітни́к** 1.
КВІТНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **квітни́к** 1.
КВІ́ТНУТИ, -ну, -неш, *недок.* 1. Розкриватися, розпускатися (про квіти); цвісти. // Бути в квітах. 2. *перен.* Бути в розквіті; мати здоровий, гарний вигляд. 3. *перен.* Процвітати, успішно розвиватися.
КВІТОГРИ́З, -а, *ч.* Те саме, що **квіткогриз**.
КВІТОНІ́ЖКА, -и, *ж.* Те саме, що **квітконі́жка**.
КВІ́ТОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **квітка**.
КВІ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **квітка**.
КВІ́ТОЧНИК, -а, *ч.*, *діал.* Квітник.
КВІ́ТТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *поет.* Квіти.
КВІТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія та стан за знач. **квітува́ти**.
КВІТУВА́ТИ, -у́є, *недок.* 1. Викидати квіти; квітнути, цвісти. // Бути вкритим квітами, мати квіти. 2. *перен.* Процвітати, успішно розвиватися.
КВІТУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Укритий квітами. // Пишно розквітлий, розкішний. 2. *перен.* Який має прекрасний зовнішній вигляд; повний сил, здоров'я. // Свіжий, здоровий (про обличчя, вигляд). 3. *перен.* Який успішно розвивається, процвітає.
КВІТЧА́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **квітковий**.
КВІ́ТЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **квітча́ти**.
КВІТЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **квітча́ти**.
КВІТЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Укритий квітами. // Який зображує квіти, зелень. 2. Різного кольору; різнобарвний. // Пістрявий, строкатий. 3. *перен.* Дуже прикрашений; примхливий, пишний (про мову, слова тощо).
КВІТЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **квітча́стий** 2, 3. *Квітчастість стилю.*
КВІТЧА́СТО. Присл. до **квітча́стий** 2, 3. // *у знач. присудк. сл.*
КВІТЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Прикрашати, прибирати квітами, зіллям кого-, що-небудь; заквітчувати. // *перен.* Прикрашати кого-, що-небудь чимось.
КВІТЧА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **квітча́стий** 1.
КВІТЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Прикрашатися квітами, зіллям тощо.
КВІТЮ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **квіту́чий**.
КВО ВАРРА́НТО, *невідм.*, *ч.* Судовий наказ, пов'язаний з перевіркою законності тієї чи іншої дії адміністративного органу.
КВОДЛІ́БЕТ, -у, *ч.* Жартівлива музична п'єса.
КВО-КВО́, **КВОК-КВО́К**, *виг.* Звуки, що їх видають кури та деякі інші птахи.
КВОК-КВО́К *див.* **кво-кво́**.
КВОКТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **квокта́ти** та звуки, утворювані цією дією.
КВОКТА́ТИ, квокчу́, кво́кчеш, *недок.* 1. Видавати звуки "квок-квок" (про курей та деяких інших птахів). // *перен.*, *розм.* Видавати звуки, схожі на "квок-квок". 2. *перен.*, *ірон.*, *розм.* Нерозбірливо промовляти, воркотати, бурчати.
КВОКТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **кво́чка**[1].
КВО́ЛЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **кво́лий**.
КВО́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який має неміцну будову тіла, фізично нерозвинутий; тендітний. // Який утратив силу через хворобу, втому тощо; слабий, безсилий, неміцний. •// Неміцний, слабкий (про здоров'я). // Який погано росте; негустий, невисокий, прив'ялий (про рослини). // Неміцний, нестійкий (про будівлі, їх частини). 2. *перен.* Позбавлений душевної стійкості, твердості, сили волі. // Небадьорий, млявий. 3. *перен.* Незначний, слабкий ступенем вияву; ледь відчутний, ледь помітний. // Слабкий, ледве чутний. // Нежвавий, повільний. // Неяскравий, тьмяний. 4. *перен.* Невправний, невмілий.
КВО́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.*, *розм.* 1. Почувати себе недужим, хворим; нездужати. // Жалібно стогнати; квилити.
КВОЛІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **кволі́ти**.
КВО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **кво́лий**.
КВОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати кволим (у 1 – 3 знач.), слабим. 2. *розм.* Те саме, що **незду́жати**; хворіти, слабувати.
КВО́ЛО. Присл. до **кво́лий** 2 – 4.
КВОЛОСТЕ́БЛИЙ, -а, -е. Такий, у якого кволі стебла.
КВО́РУМ, -у, *ч.* Установлена законом, статутом або постановою певної організації найменша кількість членів, присутність яких є необхідною умовою для відкриття засідання чи зборів і прийняття правосильних ухвал.
КВО́ТА, -и, *ж.* 1. Частка, частина, норма чого-небудь допустимого. 2. Частка у виробництві й збуті продукції, визначена синдикатом або картелем для кожного учасника монополістичного об'єднання. 3. Податкова ставка, що припадає на певну одиницю оподаткування. ** **Імпортна кво́та**: а) нетарифні кількісні способи обмеження ввезення певних товарів у країну; б) економічний показник, що характеризується значущістю імпорту. **Ощадна́ кво́та** – відношення суми приросту заощаджень до суми грошових доходів населення за рік. 4. У системах обробки інформації – кількісний показник ресурсів, які надаються операційною системою користувачеві або процесу.
КВО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кво́та**.
КВОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Кількісне обмеження експорту, імпорту певних видів товарів, яке здійснюється державними органами.
КВОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати квотування.
КВОХТА́ННЯ, -я, *с.* Голос самки тетерука.
КВО́ЧКА, -и, *ж.* 1. Курка, що висиджує або водить курчат. 2. *астр.* Народна назва сузір'я з кількох, розташованих купкою, невеликих зірок; сузір'я Плеяд.
КЕБ, -а, *ч.* 1. Візницький однокінний екіпаж в Англії. 2. Назва таксі в Лондоні.
КЕ́БА, -и, *ж.*, *діал.* Здібність, уміння.
КЕБА́ЙЯ, -ї, *ж.* Жіночий одяг в Індонезії.
КЕБЕ́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Здібність, уміння, хист; розум. ** **Без кебе́ти** – нетямущий, дурний. **Ма́ти кебе́ту** – бути розсудливим, мислячим.
КЕБЕ́ТЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Здібний, умілий; розумний.
КЕБЕ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **кебетли́вий**.
КЕБЕ́ТНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **кебетли́вий**.
КЕ́БМЕН, -а, *ч.* Візник кеба; таксист.
КЕБРА́ЧО, *невідм.* Те саме, що **квебра́хо**.
КЕВІ́Р, -у, *ч.* Назва солончаків, поширена в Ірані.
КЕ́ВКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ке́вкати** і звуки, утворювані цією дією.
КЕ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Видавати звуки "кев-кев" (про каню тощо). 2. Видавати звуки, що нагадують гикавку.
КЕ́ВКНУТИ, -ну, -иеш, *док.* Однокр. до **ке́вкати**.
КЕ́ГЕЛЬ *див.* **ке́глі**.
КЕГЕЛЬБА́Н, -у, *ч.* Дерев'яна доріжка для гри в кеглі, а також спеціальне приміщення з такою доріжкою.
КЕ́ГЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ке́гель**.
КЕ́ГЛІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ке́гля**, -і, *ж. і рідко* **ке́гель**, -гля, *ч.*). 1. Гра, що полягає у збиванні кулею дерев'яних стовпчиків, розташованих у певному порядку. 2. Дерев'яні або синтетичні стовпчики для цієї гри.
КЕГЛЬ, -я, *ч.* Розмір друкарської літери (з гори до низу рядка), що визначається числом пунктів.
КЕ́ГЛЯ *див.* **ке́глі**.
КЕ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кед**, -а, *ч.*). Легке спортивне взуття на гумовій підошві.
КЕДР, -а, *ч.* 1. Південне вічнозелене хвойне дерево. 2. Народна назва деяких видів сосни, що дають їстівне насіння – кедрові горішки.
КЕДРИ́НА, -и, *ж.* 1. Кедрове дерево, кедр. 2. Кедровий ліс, кедрові зарості.
КЕДРИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кедри́на** 1.
КЕДРІ́ВКА, -и, *ж.* Невеликий лісовий птах темно-бурого кольору з білими плямами, що живиться перев. кедровими горішками.
КЕДРІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Чагарник або невелике дерево родини соснових. 2. Те саме, що **кедри́на** 2.
КЕДРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кедр**. *Кедровий бір.* // Зробл. з кедра. // Якого добувають із насіння кедра (у 2 знач.). *Кедрова олія.*
КЕЙЛО́НИ, -ів, *мн.*, *біол.* Речовини, які специфічно гальмують поділ клітин.
КЕЙНСІА́НСТВО, -а, *с.* Макроекономічна теорія державного регулювання економіки.
КЕЙНСІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кейнсіанства. ** **кейнсіа́нський відрі́зок** – горизонтальна ділянка кривої сукупної пропозиції, на якому рівень цін залишається постійним за зміни реального валового національного продукту.
КЕ́ЙПЕР, -у, *ч.* Товща строкатих континентальних та лагунних відкладень верхнього тріасу на території Центральної Європи.
КЕЙС, -а, *ч.* Плоска валізка для носіння паперів, зошитів, книг; дипломат (у 3 знач.).
КЕЙТО́НІЄВІ, -их, *мн.* Порядок вимерлих голонасінних рослин.
КЕЙФ *див.* **кайф**.
КЕЙФУВА́ТИ *див.* **кайфува́ти**.
КЕК, -у, *ч.* Осад або активний мул, зневоднений до 60 – 85 процентів вологості.
КЕКЕНМЕ́ДИНГИ, -ів, *мн.* Скупчення раковин і кісток з вугільними прошарками і з предметами начиння, кам'яними знаряддям і та ін. знаходками часів неоліту.
КЕ́КЛИК, -а, *ч.* Кам'яна куріпка – птах родини фазанових.
КЕКС, -у, *ч.* Кондитерський виріб у формі чотирикутного хлібця із здобного тіста з ізюмом.
КЕК-УО́К, -у, *ч.* Бально-естрадний танець, що виник на початку 20 ст. на основі танцю американських негрів.
КЕКУ́Р, -а, *ч.* Високі конусоподібні скелі на берегах морів Північного Льодовитого Океану.
КЕ́ЛАР, -я, *ч.*, *церк.* Признач. ігуменом чернець, що відає постачанням харчових припасів та прохарчуванням монастирської братії.
КЕЛА́РНЯ, -і, *ж.*, *церк.* Комора з льохом у монастирі для складування і зберігання вина та їстівних припасів для годування ченців.
КЕЛДИШИ́Т, -у, *ч.* Силікат цирконію – натрію; кришки зерна неправильної форми зі скляним, іноді масним блиском.
КЕ́ЛЕП, -а, *ч.* Старовинна ручна зброя, що має форму молота, насадженого на довгий держак.
КЕЛЕ́РІЯ, -і, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина родини злакових, що вживається як корм для худоби; кипець.
КЕ́ЛЕХ *див.* **ке́лих**.
КЕЛЕХОПОДІ́БНИЙ, **КЕЛИХОПОДІ́БНИЙ**, -а, -е. Схожий на келих.
КЕ́ЛЕШОК *див.* **ке́лишок**.
КЕ́ЛИХ, *рідше* **КЕ́ЛЕХ**, -а, *ч.* Посуд для пиття вина; кубок, бокал.
КЕЛИХОПОДІ́БНИЙ *див.* **келехоподі́бний**.
КЕ́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Китиця на галицькому капелюсі.
КЕ́ЛИШОК, ке́лишка, *рідше* **КЕ́ЛЕШОК**, ке́лешка, *ч.* Зменш. до **ке́лих**, **ке́лех**.
КЕ́ЛІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **ке́лія**.
КЕ́ЛІЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ке́лія**. *Келійні стіни.* // Власт. келії. *Келійна тиша.* 2. *перен.* Прихований від людей; таємний, потаємний.
КЕЛІ́ЙНИК, -а, *ч.* 1. Служник ігумена, архієрея, ієромонаха. 2. Чоловік, що живе в келії, у скиту.
КЕЛІ́ЙНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Служниця ігумені та деяких інших монашок. 2. Жінка, що живе в келії, у скиту. // *перен.* Самітниця, відлюдниця.
КЕЛІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **келі́йний** 2.
КЕЛІ́ЙНО. Присл. до **келі́йний** 2.
КЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Житло ченця або черниці (окрема кімната в монастирі чи будиночок). // *перен.*, *жарт.* Невелика кімната самітної людини.
КЕЛО́ЇД, -у, *ч.*, *мед.* Доброякісне, поверхневе вузлувате фіброзне розростання, яке виникає внаслідок деяких форм пошкодження шкіри.
КЕ́ЛЬВІН, -а, *ч.*, *фіз.* Міжнародна одиниця температури за абсолютною шкалою (К).
КЕ́ЛЬВІНІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до В. Томсона (Кельвіна) та одиниці термодинамічної температури.
КЕ́ЛЬМА, -и, *ж.* Те саме, що **ке́льня**.
КЕ́ЛЬНЕР, -а, *ч.* Служник у ресторані, пивній або в готелі в Німеччині та деяких інших країнах.
КЕ́ЛЬНЕРКА, -и. Жін. до **ке́льнер**.
КЕ́ЛЬНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кельн.
КЕ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Ручний будівельний інструмент – металева трикутна лопаточка на короткому держаку.
КЕЛЬТ[1] *див.* **ке́льти**.
КЕЛЬТ[2], -а, *ч.* Стародавнє знаряддя для рубання; мало вигляд сокири або тесла.
КЕ́ЛЬТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кельт**, -а, *ч.*; **ке́льтка**, -и, *ж.*). Племена індоєвропейської мовної групи, які на початку I тис. до н. е. населяли басейни річок Сени, Рейну, Луари, верхнього та середнього Дунаю.
КЕЛЬТОЛО́ГІЯ, -і, *ж.* Сукупність наук, що вивчають культуру, історію та мови народів кельтської групи.
КЕ́ЛЬТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ке́льти**. *Кельтські мови.*
КЕМАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Турецький національний рух, що виник у 1919 р.
КЕМАНЧА́, -і, *ж.* Азербайджанський, вірменський, грузинський, дагестанський струнний смичковий музичний інструмент
КЕ́МБРИДЖСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кембридж.
КЕ́МБРІЙ, -ю, *ч.* Перший період палеозойської ери геологічної історії Землі, що розпочався 510 мільйонів років тому й тривав близько 80 мільйонів років.
КЕМБРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ке́мбрій**.
КЕМЕ́НЕ, *невідм.*, *ч.* Див. **году́лка**.
КЕ́МЕРОВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кемерово.
КЕМЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кемзува́ти**.
КЕМЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Гадати, міркувати.
КЕ́МПІНГ, -у, *ч.* Табір, база для автотуристів.
КЕ́МПІНГОВИЙ, -а, -е. Стос. до **ке́мпінгу**, що є кемпінгом.
КЕН, -а, *ч.* Міра довжини в Японії, дорівнює 1,8 м.
КЕНАКО́РТ, -у, *ч.* Лікарський засіб із протизапальною, антиалергійною та десенсибілізуючою дією.
КЕ́НАР, -я, *ч.*, *розм.* Те саме, що **кана́рок**.
КЕНА́СА, -и, *ж.* Караїмський храм.
КЕНА́Ф, -у, *ч.* Південна однорічна трав'яниста рослина родини мальвових, із волокон якої виробляють шпагат, линви, мішковину тощо.
КЕ́НВЕЛ, -у, *ч.* Міцна тканина з плетінням, бавовняна або лляна.
КЕНГУРЕНЯ́, -а́ти, *с.* Маля кенгуру.
КЕНГУРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кенгуру́**. *Кенгурове хутро.* // Зробл. з хутра кенгуру.
КЕНГУРУ́, *невідм.*, *ч. і ж.* Австралійський травоїдний сумчастий ссавець із довгими задніми й короткими передніми ногами, що пересувається стрибками; цінний своїм хутром.
КЕНДА́НГ, -а, *ч.* Те саме, що **генда́нг**.
КЕНДЕРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Кукурудза.
КЕНДИ́Р, -ю, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини барвінкових, волокно якої використовують у текстильній промисловості.
КЕНДИРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кенди́р**.
КЕ́НДІ, **КИ́НДІ**, -ів, *мн.* (*одн.* **ке́ндя**, **ки́ндя**, -і, *ж.*), *діал.* Валянки; повстяні калоші.
КЕ́НДЮХ, -а, *ч.* 1. Перший відділ шлунка жуйних тварин, у якому попередньо перетравлюється їжа; рубець. 2. Начинений м'ясом і приготовлений як страва шлунок тварини; сальцесон. 3. *зневажл.* Про вайлувату людину.
КЕНЕДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Південній

Родезії; чорні непрозорі кристали із сильним металічним блиском.

КЕ́НЕЛЬ, -ю, *ч.* Різновид сапропеліту, що містить велику кількість мікроспор.

КЕНЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні, блідожовті або темно-червоні кірочки та розетки із табличок, що зрослися.

КЕНІ́ЄЦЬ *див.* **кені́йці**.

КЕНІ́ЙКА *див.* **кені́йці**.

КЕНІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кені́йці** й Кенія.

КЕНІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **кені́єць**, -і́йця, *ч.*; **кені́йка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Кенії.

КЕНОТА́Ф, -а, *ч.* Надгробний пам'ятник, споруджений не на місці поховання померлого.

КЕНОТРО́Н, -а, *ч.*, *радіо.* Двоелектродна вакуумна лампа для випрямлення змінного струму.

КЕНОТРО́ННИЙ, -а, -е, *радіо.* Прикм. до **кенотро́н**. *Кенотронний випрямляч.*

КЕНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь пустинних, відкритих місць.

КЕНТА́ВР, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – істота з кінським тулубом і людською головою та грудьми. 2. *астр.* Сузір'я Південної півкулі неба.

КЕНТРОЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; червоно-бурі з чорною поволокою на поверхні призматичні кристали з алмазним блиском.

КЕП, -а, *ч.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ду́рень** 1. 2. *заст.* Назва гри в карти.

КЕ́ПІ, *невідм.*, *с.* 1. Те саме, що **ке́пка**. 2. *заст.* Вид форменого кашкета з прямим дашком і твердим денцем (в арміях та поліції деяких країн, а також у російських чоловічих гімназіях 19 ст.).

КЕ́ПКА, -и, *ж.* Чоловічий головний убір із м'яким дашком, без твердого денця та околички.

КЕ́ПКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ке́пка**.

КЕПКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кепкува́ти**.

КЕПКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *з кого – чого, над ким – чим і рідко без додатка.* Глузувати, сміятися з кого-, чого-небудь; насміхатися.

КЕПКУ́Н, -а́, *ч.* Той, хто любить кепкувати.

КЕ́ПЛЕРІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний Кеплеру. *Кеплерівська орбіта.*

КЕ́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ке́пка**.

КЕ́ПСТВО, -а, *с.*, *діал.* Дурість.

КЕ́ПСЬКИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **пога́ний**. ** **ке́пські же́рти** *з ким – чим* – погані, небезпечні жарти. **ке́пська спра́ва; ке́пські спра́ви** – кепсько, погано. 2. Поганенький.

КЕ́ПСЬКО. Присл. до **ке́пський**. // *у знач. присудк. сл.*

КЕПТА́Р, -а́, *ч.* У гуцулів – верхній хутряний одяг без рукавів.

КЕПТА́РИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **кепта́р**.

КЕРАЗИ́Н, -у, *ч.* Цереброзид, який містить лігноцеринову кислоту; входить до складу тканин головного мозку.

КЕРАМЗИ́Т, -у, *ч.* Пористий будівельний матеріал у вигляді гравію, щебеню або піску.

КЕРАМЗИТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Легкий бетон, в якому крупним заповнювачем є керамзит, а в'яжучою речовиною – цемент, гіпс або синтетичні смоли.

КЕРАМЗИТОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **керамзитобето́н**.

КЕРАМЗИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **керамзи́т**. // Зробл., вигот. з керамзиту.

КЕРА́МІК, -а, *ч.* Фахівець із кераміки (у 1 знач.).

КЕРА́МІКА, -и, *ж.* 1. Гончарне виробництво, мистецтво. 2. *збірн.* Вироби з глини. 3. *спец.* Маса, з якої виготовляють такі вироби. *Вироби з кераміки.*

КЕРА́МІКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кера́міка**.

КЕРА́МІКО-МЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Який поєднує у собі кераміку і метал. // Композит із керамічної матрицею і металевим наповнювачем.

КЕРАМІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із кераміки (у 1 знач.).

КЕРАМІ́СТКА, -и. Жін. до **керамі́ст**.

КЕРАМІ́Т, -у, *ч.* Випалена цегла-брущатка.

КЕРАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кера́міка**. // Який виробляє кераміку (у 2 знач.). *Керамічний завод.* // Зробл. з кераміки (у 3 знач.).

КЕРАРГІРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **хлораргіри́т**.

КЕРАТЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Випинання стоншених ділянок рогівки.

КЕРАТИ́Н, -у, *ч.*, *біол.* Білкова речовина з великою кількістю сірки, що є складовою частиною верхнього шару шкіри, а також волосся, нігтів і т. ін.

КЕРАТИНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Дегенеративний процес у клітинах епідермісу, що закінчується утворенням кератину та жирів у роговому шарі.

КЕРАТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення рогівки ока. ** **травмати́чний керати́т** – кератит, що виникає при непроникаючих травмах рогівки.

КЕРАТОАКАНТО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, яка морфологічно нагадує плоскоклітинний рак.

КЕРАТОГІАЛІ́Н, -у, *ч.* Білок, який накопичується в клітинах зернистого шару епідермісу.

КЕРАТОГІАЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кератогіалі́н**.

КЕРАТОГЛО́БУС, -а, *ч.* Напівсферичне випинання рогівки; може спостерігатися при гідрофтальмі або бути аномалією розвитку.

КЕРАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження форми рогівки шляхом фотографування відбитих від її поверхні зображень.

КЕРАТОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Кератоз з переважною локалізацією на долонях і підошвах.

КЕРАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Загальна назва дерматозів, які супроводжуються потовщенням рогового шару епідермісу. ** **Актині́чний керато́з** – новоутворення шкіри, яке виникає в осіб старечого віку; передраковий стан. **Гоноре́йний керато́з** – кератоз, який розвивається при гонореї. **Себоре́йний керато́з** – пухлиноподібний процес, який зустрічається у хворих літнього віку.

КЕРАТОІРИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення рогівки і райдужної оболонки.

КЕРАТОКО́НУС, -а, *ч.*, *мед.* Конічне випинання рогівки в її центрі, що розвивається під час статевого дозрівання.

КЕРАТОКОН'ЮНКТИВІ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення рогівки і кон'юнктиви.

КЕРАТО́ЛІЗ, -у, *ч.*, *мед.* Різновид стафілодермії.

КЕРАТОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який спричинює руйнування рогового шару епідермісу, спричинює лущення шкіри.

КЕРАТО́МА, -и, *ж.*: ** **старе́ча керато́ма** – те саме, що **себоре́йний керато́з**.

КЕРАТОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Ураження рогівки, що характеризується її некрозом і розплавленням.

КЕРАТОМІКО́ЗИ, -ів, *мн.* Грибкові захворювання поверхневих шарів шкіри.

КЕРАТОМІЛЬО́З, -у, *ч.* Хірургічна зміна кривизни і заломлюючої сили рогівки при короткозорості.

КЕРАТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Операція, при якій робляться насічки рогівки для зміни рефракції ока.

КЕРАТОПАЛІ́Н, -у, *ч.* Білок, який накопичується в клітинах зернистого шару епідермісу.

КЕРАТОПАПІЛО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **актині́чний керато́з**.

КЕРАТОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Невизначене ураження рогівки.

КЕРАТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пересадка рогівки ока замість видаленої мутної ділянки рогівки з метою повернення зору, втраченого через більмо.

КЕРАТОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кератопластики. ** **кератопласти́чні ліка́рські за́соби** – лікарські засоби, які підсилюють і прискорюють утворення рогового шару шкіри.

КЕРАТОПРОТЕ́З, -а, *ч.* Протез рогівки із різних синтетичних матеріалів.

КЕРАТОПРОТЕЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Оперативне формування штучної рогівки для підвищення гостроти зору при більмі рогівки.

КЕРАТОСКЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення рогівки і склери.

КЕРАТОСКЛЕРОУВЕЇ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення рогівки, склери і судинної оболонки ока.

КЕРАТОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для проведення кератоскопії.

КЕРАТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження форми і кривизни передньої поверхні рогівки.

КЕРАТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний надріз, розтин, інцизія рогової оболонки.

КЕРАТОУВЕЇ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення рогівки і судинної оболонки очного яблука.

КЕРАТОФА́КІЯ, -ї, *ж.* Оперативне підсилення рефракції ока при високій далекозорості та відсутності кришталика.

КЕРАТОФІ́Р, -у, *ч.* Кисла ефузивна гірська порода, що складається з дрібнозернистої основної маси і вкраплень кристалів польового шпату й кольорових мінералів.

КЕРАТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Те саме, що **десцемето́целе**.

КЕРБ, -а, *ч.* Операції, які проводяться після закінчення торговельних сесій, після закриття біржі.

КЕ́РБЕЛЬ, КЕ́РВЕЛЬ, -ю, *ч.* Два види рослин родини зонтичних; К. листковий використовують як прянощі, а корені К. кореневого – у їжу.

КЕ́РБЕР, -а, *ч.*, *міф.* Те саме, що **це́рбер**.

КЕРБУ́Д, -а, *ч.* 1. Керуючий будинком (будинками) – керуючий установою, яка забезпечує експлуатацію житлових будинків. 2. В Росії до 1917 р. – довірена особа власника будинку, яка забезпечувала умови проживання в ньому.

КЕРВА́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Кривавий.

КЕРВА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* керва́влять; *недок.*, *перех.*, *діал.* Кривавити.

КЕРВА́ВИЦЯ, КИРВА́ВИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Кривавиця.

КЕРВЕЛЬ *див.* **ке́рбель**.

КЕ́РЕНКА, -и, *ж.*, *розм.* Паперовий грошовий знак вартістю в 20 і 40 крб., що був випущений за Тимчасового уряду Керенського.

КЕ́РЕНЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Політична діяльність О. Керенського (1881 – 1970) на посаді міністра юстиції та міністра – голови Тимчасового уряду, верховного головнокомандувача, а після жовтневого перевороту спроба повалити більшовицьку диктатуру.

КЕРЕ́РА, ЦЕРЕ́РА, -и, *ж.*, *міф.* Богиня родючості та хліборобства, ототожнювалася з Деметрою.

КЕ́РИ, -ів, *мн.*, *міф.* Утілення смерті; крилаті жіночі духи, що хапають людську душу в мить, коли вона розлучається з тілом.

КЕРИ́Т, -у, *ч.* Бітумінозна речовина, подібна до антраксолітів.

КЕРІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який здійснює керівництво (у 1 знач.). // Пов'язаний з керівництвом. 2. Який становить або містить певні настанови, вказівки, що ними треба керуватися.

КЕРІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто керує ким-, чим-небудь, очолює когось, щось. ** **кла́сний керівни́к** – учитель-вихователь класу в середній школі.

КЕРІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Дія за знач. **керувати** 2; керування. 2. Те, чим керуються. 3. *збірн.* Керівники, керівний склад якої-небудь установи, організації тощо.

КЕРІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **керівни́к** і **керівни́цтво**. *Керівницька здібність.*

КЕРІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **керівни́к**.

КЕРІВНИ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **керівни́й** 1. *Керівничий орган влади.*

КЕРКЕ́ТИ, -ів, *мн.* Стародавнє плем'я Північно-західного Кавказу.

КЕ́РЛИ, -ів, *мн.* Рядові вільні общинники в Англії раннього середньовіччя.

КЕРЛІ́БА, -и, *ж.*, *зах.* Сиворотка.

КЕ́РЛІНГ, -у, *ч.* Спортивна гра, мета якої втрапити пущеною по льоду битою (диска з ручкою) у викреслену на ньому мішень.

КЕ́РМА[1], -и, *ж.*, *заст.* 1. Кермо, стерно. 2. *перен.* Керівництво (у 1 знач.).

КЕ́РМА[2], -и, *ж.*, *фіз.* Кінетична енергія усіх заряджених частинок, звільнена в речовині.

КЕРМА́НИЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто править кермом; стерновий. // Тракторист, водій автомашини тощо. 2. Те саме, що **вождь** 2.

КЕРМЕЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; вишнево-червоні кірочки і пучки волосоподібних кристалів з алмазним блиском.

КЕРМЕ́К, -у, *ч.* Трав'яниста або напівкущова багаторічна рослина, що має в корінні дубильні речовини й барвники.

КЕРМЕ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **керме́к**.

КЕРМЕ́ТИ, -ів, *мн.* Керамікo-металеві матеріали – композиції з металів і неметалів, що одержуються методами порошкової металургії.

КЕРМО́, -а́, *с.* Пристрій для керування рухом судна, літака, автомашини тощо; стерно. ** **Бі́ля ке́рма вла́ди бу́ти (стоя́ти** *і т. ін.*) – мати владу в своїх руках, бути на чолі кого-, чого-небудь; керувати (у 2 знач.). **ні керма́, ні вітри́л** *у кого* – хтось не контролює своїх дій, учинків, не керує ними.

КЕРМОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **кермо́**. 2. *у знач. ім.* **кермови́й**, -во́го, *ч.* Той, хто править кермом.

КЕРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* (*звичайно чим*), *рідко перех.* Кермом спрямовувати рух судна, літака, автомашини тощо. // Дотримуватися певного напрямку в русі. 2. *неперех.*, *ким*, *чим*, *перен.*, *рідко.* Те саме, що **керува́ти** 2.

КЕРМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **керува́тися** 1.

КЕРН, -а, *ч.* 1. *гірн.* Круглий стовпчик гірської породи, якого одержують під час колонкового буріння свердловин. 2. *тех.* Крапка, зроблена кернером на деталі під час розмічування її. 3. Металева основа катода електронної лампи. 4. Центральна щільна частина будь-якої галактики.

КЕ́РНЕР, -а, *ч.*, *тех.* Короткий сталевий стрижень із загартованим конічним вістрям для розмічування деталей.

КЕ́РНИНГ, -у, *ч.*, *полігр.* Злиття двох літер, що стоять поруч в одному рядку в одному слові.

КЕРНИ́ЦЯ, КИРНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Криниця.

КЕРНИ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш. до **керни́ця**.

КЕ́РНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **керн**.

КЕРНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **кернува́ти**.

КЕРНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *тех.* Розмічувати деталі за допомогою кернера.

КЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **керува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Такий, яким керують.

КЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *тех.* Здатність підлягати керуванню. *Керованість літака.*

КЕРО́ВНИЙ, -а, -е. Яким можна керувати.

КЕРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **керо́вний**.

КЕРОГА́З, -а, *ч.* Безшумний нагрівальний прилад, у якому горить пара гасу.

КЕРОСИ́Н, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **гас**.

КЕРОСИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* 1. Нагрівальний гасовий прилад із ґнотом; гасниця, гасник. 2. Гасовий ліхтар.

КЕРОСИ́НОВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **га́совий**. *Керосиновий чад.*

КЕРСЕ́Т *див.* **корсе́т**.

КЕРСЕТИ́НА *див.* **корсети́на**.

КЕРСЕ́ТКА *див.* **корсе́тка**.

КЕРСЕ́ТНИЙ *див.* **корсе́тний**.

КЕРСЕ́ТНИК *див.* **корсе́тник**.

КЕРСЕ́ТНИЦЯ *див.* **корсе́тниця**.

КЕРСЕ́ТОВИЙ *див.* **корсе́товий**.

КЕРСПРА́В, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **керспра́вами**.

КЕРСПРА́ВАМИ, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Керуючий справами – одна з адміністративно-службових посад.

КЕРТИЗИ́Т, -у, *ч.* Окиснена викопна вуглеводнева сполука; трапляється в Закарпатті.

КЕРТИ́ЧИНА, -и, *ж.*, *діал.* Горбок, піднятий кротом.

КЕРТОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Збірн. до **кертичи́на**.

КЕРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для керування.

КЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **керува́ти** 1, 2; керівництво (у 1 знач.). ** **децентралізо́ване керува́ння** – керування у системі, в якій функції керування не закріплені за якою-небудь однією особою або підсистемою. **Дистанці́йне керува́ння** – керування віддаленими об'єктами за допомогою сигналів або повідомлень. **Керува́ння ба́зами да́них**, *спец.* – процес визначення, створення, ведення баз даних, а також маніпулювання ними. **Керува́ння да́ними**, *спец.* – сукупність функцій забезпечення необхідного подання даних та операцій над ними. **Керува́ння до́ступом до да́них**, *спец.* – розмежування та обмеження доступу користувачів згідно з їх правами. **Керува́ння пото́ком да́них**, *спец.* – функція мережі передавання даних, яка забезпечує узгодженість надходження даних. **Централізо́ване керува́ння**: а) автоматизоване керування технологічним об'єктом або процесом з єдиного робочого місця; б) у комп'ютерних мережах – керування, за якого одна із станцій (головна) керує всіма іншими станціями. **Утрача́ти (утра́тити) керува́ння** – утрачати здат-

ність бути керованим (про літак, снаряд і т. ін.). 2. *перев. з означ.* Система або сукупність приладів, за допомогою яких керують машинами, механізмами тощо. 3. *грам.* Зв'язок між словами в реченні, за якого залежне слово ставиться в тому відмінкові, якого вимагає керівне слово.

КЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех., зазвичай чим. // також перех.* Правити волами, кіньми тощо. // Спрямовувати процес, впливати на розвиток, стан чого-небудь. // *перех., рідко.* Спрямовувати що-небудь кудись, до чогось. 2. *неперех., звичайно ким, чим.* Спрямовувати діяльність кого-, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; давати вказівки; розпоряджатися. // Бути керівником установи, організації, відділу тощо. // Спрямовувати чиї-небудь учинки, дії. // *перен.* Зумовлювати дії, вчинки чиї-небудь. // Диригувати хором, оркестром. 3. *неперех., чим, грам.* Зумовлювати відповідний відмінок слова, вимагати після себе певного відмінка слова.

КЕРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *чим.* Діяти, чинити згідно з чим-небудь, на підставі чогось, залежно від чогось. 2. Пас. до **керува́ти** 1, 3.

КЕРУ́НОК, -нку, *ч., рідко.* Те саме, що **на́прям** 1.

КЕРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **керува́ти**. *Керуючий справами.*

КЕРУ́ЮЧИЙ, -ого, *ч.* Той, хто керує якоюсь установою, організацією, відділом тощо.

КЕРЧЕНІ́Т, -у, *ч.* Тонкодисперсний продукт зміни (окиснення та гідролізу) вівіаніту.

КЕ́РЧЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Керч.

КЕРШ, -а, *ч.* Дрібна монета Саудівської Аравії.

КЕ́САР, -я, *ч.* 1. Титул імператорів Стародавнього Риму, а також особа, що мала цей титул. 2. *заст.* Володар, монарх.

КЕ́САРІВ, -рева, -реве, *книжн., заст.* Прикм. до **ке́сар**. ** **Ке́сарів ро́зтин**, *мед.* – розтин черевної порожнини та матки в людини й тварин, що здійснюється для вийняття плоду під час ненормальних пологів.

КЕСАРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до м. Кесарії у Палестині античних часів. *Прокопій Кесарійський.*

КЕ́САРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ке́сар**.

КЕСО́Н, -а, *ч.* 1. Непроникна для води велика камера, що спускається на дно моря або річки під час підводних робіт, а також застосовується під час проходження тунелю метро. 2. У металургійних печах – сталева коробка, у якій циркулює вода для охолодження. *Кесони мартенівських печей.* 3. *архіт.* Художньо оформлена заглибина у формі геометричної фігури на внутрішній поверхні арок або склепінь.

КЕСО́НКА, -и, *ж., спец., розм.* Те саме, що **кесо́нна хворо́ба**.

КЕСО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кесо́н** 1. // За якого застосовують кесон. ** **Кесо́нна хворо́ба** – хвороба, що виникає в людини внаслідок раптового зниження високого атмосферного тиску (під час швидкого виходу з кесона, водолазного скафандра тощо).

КЕСО́ННИК, -а, *ч.* Робітник, фахівець із кесонних робіт.

КЕСО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **кесо́нний**.

КЕТ *див.* **ке́ти**.

КЕ́ТА, -и, *ж.* Морська промислова риба родини лососевих, що заходить у річки для нересту.

КЕТАЗО́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що попереджає тяжкі ускладнення подагри.

КЕТА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кета́ль**.

КЕТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Реакція утворення кеталів дією ортоформіатного ефіру на кетони.

КЕТА́ЛЬ, -ю, *ч.* Похідна кетону, у якому замість оксигенового атома є дві алкоксигрупи.

КЕТГУ́Т, -у, *ч., мед.* Шовний матеріал, що має властивість розсмоктуватися в тканинах живих організмів.

КЕТЕ́Н, -у, *ч.* Реакційноактивний газ, молекула якого містить карбонільну групу, сполучену з метиленом (метеном).

КЕТЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кете́н**.

КЕ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кет**, -а, *ч.*; **ке́тка**, -и, *ж.*). Народність, що живе в Єнісейському й Туруханському районах Красноярського краю Росії.

КЕТІ́Л, -у, *ч.* Однозарядний аніон-радикал, що утворюється приєднанням електрона до молекули кетона.

КЕТИМІ́Н, -у, *ч.* Продукт взаємодії карбонільної групи кетону з амоніаком або аміном з відщепленням води.

КЕ́ТІ, *невідм., с.* Одиниця ваги (близько 600 г) у країнах Південно-Східної Азії.

КЕТМЕ́НЬ, -я́, *ч.* У Середній Азії – схоже на мотику сільськогосподарське знаряддя.

КЕТОАЦИДО́З, -у, *ч.* Порушення кислотнолужної рівноваги внаслідок неповного окислення жирів.

КЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ке́та**. *Кетова ікра.*

КЕТОГЕКСО́ЗА, -и, *ж.* Вуглеводан-моноцукрид, молекула якого містить 6 атомів Карбону і один серед них у формі кетогрупи, зокрема фруктоза.

КЕТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який здатний утворювати кетогрупу, кетосполуку, формує їх.

КЕТОГЛУТА́РОВИЙ, -а, -е: ** **Кетоглута́рова кислота́** – органічна кислота, одна з природних дикарбонових кислот.

КЕТОГРУ́ПА, -и, *ж.* Карбонільна група, сполучена з двома органічними радикалами.

КЕ́ТО-ЄНО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з внутрішньомолекулярною міграцією протона, через що кетоформа сполуки стає ненасиченою спиртоформою.

КЕТО́ЗИ, -ів, *мн., вет.* Хвороби тварин, що виникають при порушенні вуглеводно-жирового і білкового обміну.

КЕТОКИСЛО́ТИ, -лот, *мн.* Органічні речовини, до складу молекул яких входять карбоксильні і карбонільні групи.

КЕТОКСИ́М, -у, *ч.* Продукт взаємодії карбонільної групи кетону з аміногрупою гідроксиламіну та відщеплення води.

КЕТО́Л, -у, *ч.* Кетоноспирт, що містить кето- і спиртову групию

КЕТОЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хімічна реакція утворення кетолу.

КЕТОНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ацетонемі́я**.

КЕТО́НИ, -ів, *мн., хім.* Клас органічних сполук, у складі молекул яких є карбонільна група, сполучена з двома органічними радикалами.

КЕТОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хімічна реакція утворення кетону.

КЕТО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **кето́новий**.

КЕТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кето́н**.

КЕТОНОКИСЛОТА́, -и́, *ж.* Органічна кислота, у молекулі якої є кетогрупа.

КЕТОНОСПИ́РТ, -у, *ч.* Те саме, що **кето́л** і **кетоспи́рт**.

КЕТОНУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ацетонурі́я**.

КЕТОСПИ́РТ, -у, *ч.* Те саме, що **кетоноспи́рт**.

КЕТОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Органічна сполука, у складі якої є одна або більше кетогруп.

КЕТОСТЕРО́ЇДИ, -ів, *мн.* Природні речовини, похідні андростану з наявністю кетогруп; продукти обміну стероїдних гормонів.

КЕТОФО́РМА, -и, *ж.* Форма хімічної сполуки, у молекулі якої є одна і більше кетогруп.

КЕТСА́ЛЬ, -я, *ч.* Грошова одиниця Гватемали.

КЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кетів.

КЕТЦА́ЛЬ, -і, *ж.* Птах ряду трогонів.

КЕТЧ, -у, *ч.* Професійна боротьба, в якій дозволено будь-які прийоми для перемоги над супротивником.

КЕТЧИ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, який займається кетчем.

КЕТЧУ́П, -у, *ч.* Гострий томатний соус.

КЕ́ТЯГ, *рідко* **КИ́ТЯГ**, -а, *ч.* Пучок ягід або квітів на одній гілці, стеблині; китиця (у 3 знач.), гроно. // Волоть, волотть.

КЕТЯЖИ́СТИЙ, -а, -е. Який має вигляд кетяга. *Кетяжиста акація.*

КЕТЯЖО́К, *рідко* **КИТЯЖО́К**, -жка́, *ч.* Зменш. до **ке́тяг**.

КЕФАЛГЕМАТО́МА, -и, *ж.* Крововилив під окістя будь-якої кістки черепа в новонароджених.

КЕФА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кефа́ль**. *Кефалева ікра.*

КЕФАЛЕПОДІ́БНІ, -их, *мн., іхт.* Родина риб ряду окуневих; об'єкт промислу.

КЕФАЛІ́НИ, -ів, *мн., біол.* Широко поширені в рослинних і тваринних організмах сполуки з групи складних ліпідів.

КЕФАЛОГРА́МА, -и, *ж.* Крива лінія, яка відображає коливання голови стосовно вертикальної осі тіла.

КЕФАЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для графічної реєстрації коливань голови стосовно вертикальної осі тіла.

КЕФАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Вивчення механізмів збереження пози стояння шляхом графічної реєстрації коливань голови стосовно вертикальної осі тіла.

КЕФАЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання розмірів голови.

КЕФАЛОТРИ́Б, -а, *ч.* Спеціальний інструмент для проведення кефалотрипсії.

КЕФАЛОТРИ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Плодоруйнівна операція, при якій голівку плода роздавлювали за допомогою кефалотриба.

КЕФА́ЛЬ, -і, *ж.* Морська промислова риба з довгасто-пласким тулубом.

КЕФАЛЬГІ́Я, -ї, *ж., мед.* Головний біль.

КЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кефа́ль**.

КЕФЗО́Л, -у, *ч., фарм.* Напівсинтетичний антибіотик, що його застосовують при тяжких інфекціях дихальних і сечових шляхів, остеомієліті, інфікованих опіках, перитоніті та ін.

КЕФІ́Р, -у, *ч.* Густий поживний напій, що його виготовляють із молока спиртовим і молочнокислим бродінням.

КЕФІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кефі́р**. ** **Кефі́рні гри́бки́** – закваска для отримання кефіру з коров'ячого молока.

КЕЧ, -а, *ч.* Двощоглове парусне судно з невеликою кормовою щоглою, розміщеною попереду осі руля.

КЕ́ЧУА, *невідм., ч., ж. і мн.* Індіанський народ, що живе в Перу, Болівії, Еквадорі і частково в Чилі та Аргентині.

КЕШ, -а, *ч.* 1. Готівка; оплата готівкою. 2. Платіж, який виконується відразу повністю, без використання кредиту. ** **Кеш-флбу́**: а) грошовий потік, сума отриманої або виплаченої готівки; б) план грошових потоків компанії; в) різниця між сумами надходжень та виплат грошових засобів компанії за певний період часу. 3. *спец.* Пам'ять ЕОМ, що служить для зберігання проміжних результатів, а також даних і команд, які часто використовуються. ** **Кеш ди́ска** – буферна ділянка оперативної пам'яті, де операційна система зберігає вміст блоків магнітного диска, до яких відбувалися звернення.

КЕ́Ш'Ю, *невідм., ч. і с.* 1. *с.* Тропічне дерево, яке дає горіхоподібні плоди, що використовуються в кондитерській промисловості та медицині. 2. *ч.* Плід (плоди) цього дерева.

КЕШ-ПАМ'ЯТЬ, -ті, *ж.* Те саме, що **кеш** 3.

КИБА́ЛКА, -и, *ж.* Старовинний жіночий головний убір, що має форму півмісяця.

КИБА́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **киба́лка**.

КИ́БЕЛЬ, -бля, *ч., заст.* Цебер, відро.

КИБИ́ТКА, -и, *ж.* 1. Критий візок у кочових народів; халабуда. 2. Легке переносне житло в кочових народів; юрта. 3. У середньоазіатських народів – невелика хатина з вальків глини або цеглисирцю.

КИВ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **киво́к**. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **кивну́ти**.

КИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кива́ти** 1 – 3.

КИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *неперех.* Нахиляти голову на знак вітання, згоди тощо. // Хитати головою, махати рукою або рухати пальцем, подаючи який-небудь знак. ** **Кива́ти п'я́тами**: а) швидко тікати; б) блукати, вештатися. 2. *неперех.* Рухом голови вказувати на кого-, що-небудь. 3. *неперех.* Ритмічно хитати чим-небудь; махати. 4. *перех., діал.* Брати (чуже); красти. 5. *неперех., на що, діал.* Зазіхати.

КИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., рідко.* Те саме, що **хита́тися** 1.

КИВА́Ч, -а́, *ч., діал.* Липень.

КИ́ВЕНЬ, -вня, *ч., діал.* Липень.

КИВНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **кива́ти** 1 – 3. ** **І па́льцем не кивну́ти**, *перен.* – нічого не зробити.

КИВО́К, -вка́, *ч.* 1. Нахилення голови на знак вітання, згоди тощо. 2. Одноразовий рух головою, рукою, пальцем, яким кличуть когось або вказують на когось, щось. 3. Рух кінчика вудлища під натягом волосіні з упійманою рибою.

КИГИ́, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик чайки.

КИГИ́К, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **кигика́ння**.

КИГИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кигика́ти**.

КИГИ́КАТИ, -и́чу, -и́чеш, *недок.* Видавати звук "кигù" (про чайку). // Видавати звуки, схожі на крик чайки.

КИГИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **кигикати**.

КИДА́ЛА, -и, *ч., жарг.* Той, хто чинить шахрайство, обман.

КИДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для кидання. *Кидальні вила.*

КИДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, що подає снопи тощо під час укладання їх у скирту. 2. *спорт.* Те саме, що **мета́льник**.

КИДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **кида́льник**.

КИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ки́дати** 1 – 3, 5. // **ки́дано**, *безос. присудк. сл.*

КИ́ДАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ки́дати** 1 – 3, 5. 2. Дія за знач. **ки́датися** 2 – 5.

КИ́ДАС, **КИ́ДУС**, -а, *ч.* Поміс (гібрид) соболя і лісової куниці.

КИ́ДАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **КИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* 1. *також чим.* Махнувши рукою (руками), примушувати летіти, падати те, що є в руці (в руках). // Опускати, занурювати (в рідину). // Викидати. // *перев. безос.* Сильно хитати, гойдати; підкидати. ** **Ки́дати жере́бок** – вирішувати щонебудь жеребкуванням. 2. *перен.* Спрямовувати, поширювати (промені, світло, тінь і т. ін.). // *що, чим.* Швидко звертати кудись (очі, погляд); дивитися. 3. *перен.* Швидко, часом недбало казати, висловлювати (репліку, слово тощо). // У сполуч. з деякими іменниками означає – робити те, що виражене відповідним іменником. ** **Ки́дати клич** – звертатися з закликом. 4. Залишати кого-, щонебудь; покидати. // *перев. з інфін.* Переставати робити що-небудь, займатися чим-небудь. 5. Посилати когось, щось куди-небудь. // Переводити з одного місця в інше. // Ув'язнювати; саджати, запроторювати (до в'язниці тощо). 6. *безос., у що, звичайно зі сл.* жар, холод, лють *і т. ін.* Раптово викликати в когось відчуття жару, холоду, почуття люті тощо. 6. *кого, жарг.* Обманювати, не повертати взяте чи не платити за виконану роботу, порушивши слово.

КИ́ДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **КИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Швидко йти, бігти, прямувати кудись, до кого-, чого-небудь. // *розм.* Звертатися до когось за допомогою, порадою тощо. // *на кого – що.* Нападати, накидатися. // *до чого, на що, також з інфін.* Поспішно, із завзяттям, запалом братися за що-небудь. // У пориві почуття швидко прямувати, падати. // *у що, перен., розм.* У сполуч. з абстрактними іменниками означає – починати дію (діяльність), виражену іменником. ** **Куди́ не ки́нься** – скрізь, усюди. **Не ки́датися** *кого, чого* – не залишати кого-, чого-небудь; не цуратися когось, чогось. 2. *тільки недок.* Швидко рухатися в різні боки; метушливо ходити, бігати тощо; метатися. 3. Плигати куди-небудь. // Швидко лягати, сідати. 4. Раптом сильно здригатися. // Неспокійно перевертатися (уві сні). // *тільки недок.* Сильно битися (про серце). 5. Сплескувати, піднявшись до поверхні води (про рибу). 6. *тільки недок., чим.* Те саме, що **ки́дати** 1. ** **Ки́датися слова́ми (сло́вом, фра́зами)** – безвідповідально казати необдумані слова, фрази.

КИ́ДИК, -а, *ч., зах.* Маленький чоловічок.

КИДКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кидо́к**.

КИДКО́М, *присл.* Швидко кидаючись або швидко кидаючи.

КИДО́К, -дка́, *ч.* 1. Однокр. дія за знач. **ки́дати** 1 і **ки́датися** 1, 3. 2. Швидке пересування кого-, чого-небудь, яке здійснюється за один раз.

КИ́ДУС *див.* **ки́дас**.

КИДЬ[1], -і, *ж., розм.* Відстань, на яку можна щонебудь кинути.

КИДЬ[2], *виг.* Уживається як присудок для вираження однократної дії за знач. **ки́дати** 1.

КИДЬКОМА́, *присл.* Те саме, що **кидко́м**.

КИДЬО́К, -дька́, *ч.* Те саме, що **кидо́к**.
КИЄВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений на Житомирщині; безбарвні або блідо-зелені волокнисті або променясті агрегати.
КИ́ЄВО-МОГИЛЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до вищого навчального закладу в Україні, заснованого у 1632 р. київським митрополитом П. Могилою (1597 – 1647).
КИ́ЄВО-ПЕЧЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до київських печер на схилах Дніпра та монастиря, збудованого згодом біля них. *Києво-Печерська Лавра.*
КИЗИ́Л, -у, *ч.* 1. Чагарникова рослина або деревце з жовтими квітками та їстівними ягодами. 2. *збірн.* Кислі ягоди цієї рослини переважно темно-червоного кольору.
КИЗИЛКУ́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кизилкум.
КИЗИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кизи́л**. *Кизилові кущі.* // Вигот. із ягід кизилу. *Кизилове варення.*
КИЗИ́ЛОВІ, -их, *мн.* Рід дерев і чагарників з їстівними плодами, багатими на мікроелементи.
КИЗИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Кущі або зарості кизилу.
КИЗЛЯ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Горілка із виноградних вичавок.
КИЗЯ́К *див.* **кізя́к**.
КИЗЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кизя́к**.
КИЗЯЧО́К, -чку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **кизя́к**.
КИ́ЇВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Київ.
КИЙ[1], -я, *ч.* 1. Частина тонкого стовбура чи грубої гілки, відрізана від дерева й очищена від пагонів. // Палиця (у 1 знач.). // Удар палицею. 2. Довга пряма палиця для гри в більярд, один кінець якої тонший, а другий – грубший.
КИЙ[2], *невідм.*, *займ.*, *перев. у сполуч. зі сл.* б і с, ч о р т, д і д ь к о і т. ін. *діал.* Який.
КИЙО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **кий**[1] 1. *Кийовий удар.*
КИЙО́К, -йка́, *ч.* 1. Зменш. до **кий**[1]. 2. Про грубий, жорсткий засіб впливу, примусу. *Політика великого кийка.*
КИЙО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **кийо́к**.
КИЛ, -у, *ч.* Різновид глини, що містить багато лугів; уживається як мило для миття й прання в морській воді.
КИЛА́, -и́, *ж.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **грижа́**[1]. 2. Хвороба деяких рослин, що характеризується появою наростів на їх корінні.
КИ́ЛАВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *діал.* Хворий на грижу.
КИ́ЛАВИЙ, -а, -е, *діал.* Який має грижу.
КИ́ЛИК, -а, *ч.* Давньогрецька глиняна (рідше металева) посудина для пиття вина; пласка чашка на підставці з двома горизонтальними ручками.
КИ́ЛИКАТИ, -ичу, -ичеш, *недок*, *заст.* Щебетати.
КИ́ЛИМ, -а, *ч.* Тканий, найчастіше ворсистий, з візерунками виріб для вкривання підлоги, оздоблювання стін тощо. ** **Ки́лим-самолі́т**, *фольк.* – чарівний килим, що сам може літати, переносячи персонажів казки в будь-яке місце.
КИЛИМА́Р, -я́, *ч.* Майстер, що виробляє килими.
КИЛИМА́РКА, -и. Жін. до **килима́р**.
КИЛИМА́РНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **килима́р**.
КИЛИМА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **килима́рник**.
КИЛИМА́РСТВО, -а, *с.* Виготовлення килимів, гобеленів, килимових доріжок тощо як галузь виробництва.
КИЛИМА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до килимарства. // Який виробляє килими.
КИЛИМЕ́ЦЬ, -мця́, *ч.* Зменш. до **ки́лим**.
КИЛИМКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **килимо́к**. // Оббитий або покритий килимком. // Схожий на килимок (про тканину або виріб із неї).
КИЛИ́МНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **килима́р**.
КИЛИ́МНИЦЯ, -і. Жін. до **кили́мник**.
КИЛИМО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ки́лим**. *Килимова доріжка.*
КИЛИМО́К, -мка́, *ч.* Зменш. до **ки́лим**.
КИЛИМОТКА́ЛЯ, -і, *ж.* Ткаля, що виробляє килими.
КИЛИМОТКА́ЦТВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **килима́рство**.
КИЛИМОТКА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **килима́рський**. *Килимоткацьке мистецтво.*
КИ́ЛИМ-САМОЛІ́Т, ки́лима-самолььо́та, *ч.* У казках – чарівний килим, на якому герої перелітають повітрям у будь-яке місце.
КИЛИ́МЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **килимо́к**.
КИМА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Цурпалок.
КИМАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кима́к**.
КИМАЧИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Невеликий оцупок.
КИМАЧО́К, -чка́, *ч.*, *зах.* Зменш. до **кима́к**.
КИМВА́Л, **КІМВА́Л**, -а, *ч.* Старовинний ударний музичний інструмент, що складався з двох мідних тарілок або чаш.
КИМВА́ЛЬНИЙ, **КІМВА́ЛЬНИЙ**, -а, -е. Прикм. до **кимва́л** (**кімва́л**).
КИНДЖА́Л, -а, *ч.* Холодна зброя у вигляді гострого з обох боків клинка, що звужується до кінця.
КИНДЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кинджа́л**. *Кинджальне лезо.* // Зробл. кинджалом. *Кинджальна рана.* 2. *перен.* Подібний до кинджала, який нагадує кинджал. 3. *перен.* Стрімкий і дуже сильний (про удар, атаку і т. ін., переважно в якій-небудь спортивній грі). ** **Кинджа́льний вого́нь**, *військ.* – вогонь із кулеметів, гармат і т. ін., раптово відкритий з близької відстані в одному напрямі.
КИНДЖА́ЛЬНО, *присл.* Подібно до кинджала, нагадуючи кинджал.
КИНДІ *див.* **ке́нді**.
КИ́НДЯ *див.* **ке́нді**.
КИНДЯ́К, -а́, *ч.* Смугаста тканина і одежа.
КИ́НЕНИЙ, **КИ́НУТИЙ**. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ки́нути**. // **ки́нено**, **ки́нуто**, *безос. присудк. сл.*
КИ́НУТИ *див.* **ки́дати**.
КИ́НУТИЙ *див.* **ки́нений**.
КИ́НУТИСЯ *див.* **ки́датися**.
КИ́ПА, -и, *ж.* Велика пакувальна міра товару.
КИПАРИ́С, -а, *ч.* Південне вічнозелене хвойне дерево, що має пірамідальну форму; використовується як цінна деревина.
КИПАРИ́СКА, -и, *ж.* 1. Плодове дерево – сорт груші. 2. Плід цього дерева.
КИПАРИ́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кипари́совий** 1. *Кипарисний запах. Кипарисна скринька.*
КИПАРИ́СОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кипари́с**. // Зробл. з кипариса. *Кипарисові меблі.* // Обсаджений кипарисами. 2. *у знач. ім.* **кипари́сові**, -вих, *мн.* Назва родини рослин, до якої належать кипарис, ялівець і т. ін.
КИПАРИ́СОВИК, -а, *ч.* Рід голонасінних рослин родини кипарисових.
КИ́ПЕНЬ *див.* **ки́пінь**.
КИПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.* Те саме, що **келе́рія**.
КИПІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія та стан за знач. **кипі́ти** 1, 2. 2. *перен.* Бурхливий рух, діяльність. 3. *чого*, *перен.* Бурхливий вияв яких-небудь почуттів.
КИ́ПІНЬ, -пеню, **КИ́ПЕНЬ**, -пню, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **окрі́п**. 2. *перен.*, *рідко.* Біла піна на воді під час її бурхливого вирування, а також кипіння.
КИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* киплять; *недок.* 1. Клекотіти, вирувати, пінитися під час нагрівання, випускаючи гарячу пару (про рідини). // *безос.* // Нагрівшись до 100 °С, випускати пару (про посудину з рідиною). // Доходити до точки перетворення на пару; закипати. // Топитися, плавитися (про метал). 2. *перен.* Бурхливо вирувати, бурхати, клекотіти (про холодні, не підігріті рідини). // Шумувати (про вино, пиво та ін. напої). // Про посуд, у якому шумує напій. *Кипить келих вина.* 3. *ким*, *чим*, *перен.* Бути наповненим або вкритим ким-, чим-небудь, що швидко рухається, ворушиться. // *безос.* 4. *перен.* Бурхливо, палко виявлятися (про почуття, переживання). // Бурхливо, палко відчувати, переживати що-небудь. 5. *перен.* Відбуватися, здійснюватися дуже швидко, енергійно, бурхливо. // Відбуватися, проходити запекло, напружено (про війну, бій, боротьбу). ** **Кипи́ть** *в чиї́х** **рука́х** *що* – хтось дуже швидко і вправно щось робить, виконує. 6. *перен.* Бути дуже великим, лютим (про мороз). // Тремтіти, дрижати.
КИПЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **кипі́ти** 1, 2. // *у знач. прикм.*, *перен.*, *рідко.* Гарячий (у 2 знач.). ** **Кипля́чий шар** – двофазна псевдогомогенна система, яка виникає в результаті псевдозрідження.
КИ́ПРІЙ, -ю, *ч.* Рід багатолітніх трав родини кипрійних, поширений у позатропічних регіонах. ** **Вузьколи́стний ки́прій** – медонос, листя містить вітамін С і придатне для салатів.
КИПТА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Кептар.
КИПУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який піниться, шумує. 2. *перен.* Бурхливий, діяльний, напружений, дуже активний. 3. *перен.* Палкий, гарячий. 4. *діал.* Доведений до точки кипіння; який кипить.
КИПУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **кипу́чий** 2, 3.
КИПЧАКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **кипча́к**, -а, *ч.*). Народ тюркського походження, відомий в Європі під назвою половців.
КИПЧА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кипчаків.
КИП'ЯТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для кип'ятіння. *Кип'ятильний казан.*
КИП'ЯТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Прилад для кип'ятіння води.
КИП'ЯТИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення для кип'ятіння чого-небудь.
КИП'ЯТИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Біла піна, що з'являється на поверхні рідини під час кипіння.
КИП'ЯТИ́ТИ, -ячу́, -яти́ш, *недок.*, *перех.* і *без додатка.* Нагріваючи рідину, доводити її до кипіння. // Тримати, варити в киплячій рідині для надання певних властивостей. Кип'ятити медичні інструменти.
КИП'ЯТИ́ТИСЯ, -ячу́ся, -яти́шся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що **кипі́ти** 1. 2. *перен.* Дуже хвилюватися, сердитися; гарячитися. 3. Пас. до **кип'яти́ти**.
КИП'ЯТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кип'яти́ти**.
КИП'ЯТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кип'ято́к**.
КИП'ЯТО́К, -тку́, *ч.* Те саме, що **окрі́п**.
КИП'ЯТО́ЧОК, -чку, *ч.* Пестл. до **кип'ято́к**.
КИП'Я́Ч, -у́, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **окрі́п**.
КИП'ЯЧЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кип'ятити**. // *у знач. прикм.*
КИР, -у, *ч.* Плосковерхі плато або останці, звичайно з крутими чи обривистими схилами, гол. чином у Середній Азії.
КИРВА́ВИЦЯ *див.* **керва́виця**.
КИРГИ́ЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кирги́з**, -а, *ч.*; **кирги́зка**, -и, *ж.*). Народ, що нині становить основне населення Киргизії.
КИРГИ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кирги́зи** й Киргизія. ** **Кирги́зький хорт** – короткошерстий сильний мисливський собака з групи хортів.
КИРГИ́К, -а́, *ч.*, *орн.* Те саме, що **дерихві́ст**.
КИРЕ́Я, -ї, *ж.*, *заст.* Верхній довгий суконний одяг із відлогою; кобеняк (у 1 знач.).
КИ́РЗА, -и, *ж.* Брезент, просочений хімічною речовиною, що не пропускає вологи; уживається як замінник шкіри.
КИ́РЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ки́рза**. *Кирзове виробництво.* // Зробл. з кирзи.
КИРИ́ЛИЦЯ, -і, *ж.* Одна з двох абеток старослов'янської мови, що лягла в основу давньоруського (а згодом українського, російського та білоруського) алфавіту.
КИРИ́ЛИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кири́лиця**. // Написаний кирилицею.
КИРИ́ЛІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кирилівка.
КИРИ́ЛО-МЕФО́ДІЇВСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з просвітницьким та церковним подвижництвом рівноапостольних Кирила-Константина і Мефодія.
КИРИ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *заст.* 1. Вчиняти розгардіяш. 2. Бруднити.
КИРИ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Брудний.
КИРИ́ННИК, -а, *ч.*, *заст.* Забруднювач.
КИРИ́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* 1. Жін. до **кири́нник**. 2. Помийниця.
КИРИ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* 1. Безладна купа чогось. 2. Забруднення.
КИ́РІЄ, *невідм.*, *ч.*, *церк.* Грецьке ім'я Господа-Вседержителя, що згадується у православно-християнських молитвах і літургіях.
КИ́РІЄ-ЕЛЕЙСО́Н, -а, *ч.*, *церк.* Грецька православна молитва "Господи помилуй!".
КИ́РКА, -и, *ж.* Ручне знаряддя у вигляді загостреного з одного боку молотка або стрижня для подрібнення, розколювання твердих порід, льоду тощо.
КИ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ки́рка**.
КИ́РНИЦЯ *див.* **ке́рниця**.
КИ́РПА, -и, *ж.*, *фам.*, *зневажл.* 1. Короткий, задертий догори ніс. ** **Ґну́ти (задира́ти** *і т. ін.*) **ки́рпу** – гордовито триматися, зазнаватися. 2. Про людину з таким носом. 3. *перен.*, *нар.-поет.* Смерть.
КИРПА́НЬ, -я́, *ч.*, *фам.* Людина з коротким, задертим догори носом.
КИРПА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **кирпа́тий** 1.
КИРПА́ТИЙ, -а, -е. 1. Короткий, задертий догори (про ніс). // Який має такий ніс. // *у знач. ім.* **кирпа́тий**, -того, *ч.*; **кирпа́та**, -тої, *ж.* Чоловік (жінка) з коротким, задертим догори носом. 2. *у знач. ім.* **кирпа́та**, -тої, *ж.*, *перен.*, *нар.-поет.* Смерть.
КИРПОНО́СИЙ, -а, -е, *розм.* Який має кирпатий ніс.
КИСА́, -и́, *ж.*, *заст.* Гаман (у 2 знач.), капшук (у 1 знач.), калитка.
КИСЕЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кисі́ль**. *Киселевий вигляд.*
КИСЕЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на кисіль. *Киселеподібна маса.*
КИСЕ́ЛИК, -у, *ч.* Пестл. до **кисі́ль**.
КИСЕЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Драглиста страва зі слив та борошна або круп.
КИ́СЕНЬ, -сню, *ч.* Діоксиген, монооксид Оксигену – найпоширеніша проста речовина Оксигену – O_2. Газ без кольору й запаху, що входить до складу повітря; необхідний для дихання й горіння.
КИСЕ́Т, -а, *ч.* Те саме, що **капшу́к** 1.
КИСЕТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Благенький кисет.
КИСЕ́ТКА, -и, *ж.*, Капшучок (у 1 знач.)
КИСІ́ЛЬ, -селю́, *ч.* Драглиста страва з ягідного або фруктового сиропу, молока тощо з домішкою крохмалю. *Молочний кисіль.*
КИСІЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кисілюва́ти**.
КИСІЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Перетворювати на кисіль, на драглистий стан.
КИСЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **ки́слий**. // *у знач. ім.* **кисле́ньке**, -кого, *с.* Що-небудь кисле. 2. Трохи кислий. *Кисленьке вино.*
КИ́СЛИЙ, -а, -е. 1. Який має своєрідний гострий смак, схожий на смак оцту, лимона тощо. // *у знач. ім.* **ки́сле**, -лого, *с.* Що-небудь кисле. 2. Який утворився внаслідок бродіння. // Якого виділяють бродильні речовини; прокислий (про запах). 3. *перен.* Незадоволений, пригнічений, похмурий, сумний. // Який виражає незадоволення, пригніченість, нудьгу, сум (про обличчя, настрій, голос і т. ін.). 4. Який містить кислоту або вказує на наявність кислоти. ** **Ки́слі ґру́нти** – ґрунти, у яких є вільні й увібрані йони водню та алюмінію. **Ки́сла сіль** – сіль, що містить водень, здатний заміщуватися металом.
КИСЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *перех.* Робити що-небудь кислим (у 1 знач.). *Кислити воду оцтом.*
КИСЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Дика яблуня з дрібними, дуже кислими плодами. 2. Дрібний плід цієї яблуні. ** **Кисли́ці розво́дити** – плакати жаліючись; скиглити, хникати.
КИСЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **кисли́ця**.
КИСЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кисли́ця**. *Кисличний смак.*
КИСЛИ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *діал.* Дикі яблуні, дикі яблука.
КИ́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **ки́слий**.
КИСЛІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати кислим. *Вино кисліє.*
КИСЛІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати кислішим (*див.* **ки́слий** 1, 2). *Кефір кислішає від спеки.*
КИ́СЛО. Присл. до **ки́слий** 1 – 3.
КИСЛОВО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кисловодськ.
КИСЛОМОЛО́ЧНИЙ, -а, -е. Який отримують внаслідок молочнокислого бродіння молока. *Кисломолочні продукти.*
КИСЛОО́КИЙ, -а, -е, *розм.* Який має закислі очі.
КИ́СЛО-СОЛО́ДКИЙ, -а, -е. Який має кислуватий і солодкуватий смак; винний (*див.* **ви́нний**[1] 2).
КИСЛОТА́, -и́, *ж.* 1. *тільки одн.* Якість за знач. **ки́слий** 1. 2. Хімічна сполука (зазвичай кисла на смак), яка містить водень, що може заміщатися металами під час утворення солей. *Лимонна кислота. Мурашина кислота.*
КИСЛО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кислота́** 2. *Кислотне виробництво.* // Який містить кислоту. // Який виробляє кислоту. // Який діє за допомогою кислоти. *Кислотний детонатор.*
КИСЛО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Ступінь вмісту кислоти (у

2 знач.).
КИСЛО́ТНО-ЛУ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який ґрунтується на хімічній взаємодії кислот і лугів. 2. Який базується на використанні кислот і лугів.
КИСЛО́ТНО-ОСНО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який ґрунтується на хімічній взаємодії кислот і основ. 2. Який базується на використанні кислот і основ.
КИСЛОТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Оброблений кислотою. 2. Підкислений.
КИСЛОТОВБИРНИ́Й, -а, -е. Той, що вбирає кислоти, яким вбирають кислоти.
КИСЛОТОВБИРНИ́К, -а́, ч. Речовина, що вбирає кислоти.
КИСЛОТОЛАМКИ́Й, -а́, -е́. Який робиться ламким під дією кислот.
КИСЛОТОЛА́МКІСТЬ, -кості, ж. Властивість за знач. **кислотоламкий**.
КИСЛОТОМІ́Р, -а, ч. Мірний посуд або автоматичний пристрій для відмірювання, дозування об'ємів рідких кислот.
КИСЛОТОПРОВІ́Д, -во́ду, ч. Система трубогону для перекачування рідких кислот від резервуарів до споживачів (у цехах виробництв).
КИСЛОТОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Те саме, що **кислототривки́й**. ** **Кислотості́йкі бакте́рії** – бактерії, які є стійкими до дії кислот, лугів та спиртів.
КИСЛОТОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж., спец.* Властивість за знач. **кислотостійкий**.
КИСЛОТОТРИВКИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який не піддається дії кислот; кислотостійкий.
КИСЛОТОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж., спец.* Властивість за знач. **кислототривкий**.
КИСЛОТОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Хімічне, електро- або біохімічне утворення кислот.
КИСЛОТОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до кислотоутворення; який призначений, служить, використовується для утворення кислоти.
КИСЛОТОУТВО́РЮВАЧ, -а, ч. Речовина, мікроорганізм чи фермент, що утворює кислоту.
КИСЛОТУВА́ЛЬНИК, -а, ч. Робітник, майстер, який щось обробляє кислотою.
КИСЛОТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **кислотува́льник**.
КИСЛОТУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Оброблення тканини слабким розчином кислоти для відбілювання.
КИСЛОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати кислотування.
КИСЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка кислий.
КИСЛУВА́ТІСТЬ, -тості, ж. Властивість за знач. **кислува́тий**.
КИСЛУВА́ТО. Присл. до **кислува́тий**.
КИСЛЮ́ЧИЙ, -а, -е. Дуже кислий (у 1 знач.).
КИСЛЮ́ЩИЙ, -а, -е. Надзвичайно кислий.
КИСЛЯ́К, ч. 1. *род.* -у́. Загусле кисле молоко. 2. *род.* -а́, *перен., зневажл.* Про в'ялу, нудну людину, що завжди скиглить, жаліється.
КИСЛЯ́ТИНА, -и, *ж., розм.* Що-небудь дуже кисле (у 1, 2 знач.).
КИСНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ки́сень**. // Який ґрунтується на використанні кисню. // Признач. для зберігання кисню. ** **Кисне́ва заборго́ваність** – стан організму, при якому споживання кисню відстає від потреби організму в ньому. **Кисне́ва межа́** – найменше насичення крові киснем, при якому можливе нормальне функціонування організму. **Кисне́ва недоста́тність** – те саме, що **гіпокси́я**. **Кисне́ва поду́шка** – медичний прилад для вдихання кисню. **Кисне́ве голодува́ння** – те саме, що **гіпокси́я**. **Кисне́вий борг** – кількість кисню, яка потрібна для окислення недоокислених продуктів обміну, що накопичилися в організмі при інтенсивній м'язовій праці. **Кисне́вий ефе́кт** – посилення радіаційного ураження клітини або організму за наявності кисню. **Кисне́вий запа́с** – кількість кисню в крові, не задіяна в газообміні.
КИСНЕВЕ́ЦЬ, -вцю, *ч., хім.* Елемент підгрупи Оксигену (кисню) – головної підгрупи VI групи періодичної системи.
КИСНЕВМІ́СНИЙ, -а, -е. До складу якого входить кисень.
КИСНЕ́ВО-АЦЕТИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Який складається з кисню та ацетилену.
КИСНЕ́ВО-ВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який складається з кисню та водню.
КИСНЕ́ВО-ЗВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для зварювання за допомогою газуватого кисню.
КИСНЕ́ВО-КОНВЕ́РТОРНИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на продуванні газуватого кисню крізь товщу розтопленого металу.
КИСНЕВЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кисневе́ць**.
КИСНЕДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Який признач. для добування кисню.
КИСНЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *біол.* Який не може жити в середовищі, позбавленому вільного кисню.
КИСНЕНОСІ́Й, -я́, ч. 1. Хімічна сполука з високим вмістом кисню, яка від нагрівання, дії кислот, лугів, води та ін. розкладається з вивільненням кисню. 2. Продукт приєднання кисню до складних білків, який переносить його до клітин живого організму.
КИСНЕТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування багатьох захворювань, а також уражень отруйними газами за допомогою чистого кисню.
КИСНІ́Д, -у, ч. Те саме, що **о́кисень**.
КИСНІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кисні́д**.
КИ́СНУТИ *і рідко* **КИ́СТИ**, -сну, -снеш; *мин. ч.* кис, -ла, -ло *і* ки́снув, -нула, -нуло; *недок.* 1. Ставати кислим (у 1, 2 знач.). 2. *перен., розм.* Проводити час бездіяльно, одноманітно, нудьгуючи. // Залишатися, перебувати де-небудь тривалий час. // Бути в пригніченому стані; нудьгувати, сумувати. 3. *розм.* Довго мокнути.
КИСНЯ́К, -у́, ч. Те саме, що **о́кисень**.
КИСНЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кисня́к**.
КИСТЕПЕ́РІ, -их, *ім.* Підклас кісткових риб, що вважається родоначальною групою примітивних земноводних – стегоцефалів.
КИ́СТИ, -сну, -снеш, *недок., розм.* Те саме, що **ки́снути 2**.
КИСТЬ, -і, *ж.* Частина руки від зап'ястя до кінця пальців. ** **Па́даюча кисть**, *мед.* – форма кисті, яка спостерігається при паралічі променевого нерва. **Пло́ска кисть**, *мед.* – деформація кисті при центральних паралічах; характеризується сплощенням і згладженням природних опуклостей кисті.
КИСТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **кисть**.
КИТ[1], -а́, ч. 1. Найбільший морський ссавець, схожий на рибу. 2. *перен., розм.* Про особу, що відіграє дуже важливу роль у якій-небудь галузі, сфері діяльності.
КИТ[2], -у, *ч., розм.* Спеціально виготовлена речовина для замазування щілин, тріщин; замазка.
КИ́ТА, -и, *ж., діал.* Китиця (у 1 знач.).
КИТАЄ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **кита́йковий**.
КИТАЄЗНА́ВЕЦЬ, -вця, ч. Фахівець із китаїстики; китаїст, синолог.
КИТАЄЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Сукупність наук, що вивчають мову, історію, економіку, політику, філософію, літературу і культуру Китаю; синологія.
КИТА́ЄЦЬ *див.* **кита́йці**.
КИТА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кита́йка**[1].
КИТАЇ́СТ, -а, ч. Те саме, що **китаєзна́вець**.
КИТАЇ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність наук, що вивчають китайську мову та культуру; синологія.
КИТАЇ́СТКА, -и. Жін. до **китаї́ст**.
КИТА́ЙКА[1], -и, *ж.* Первісно – густа, перев. синя шовкова тканина, яку завозили з Китаю, потім – бавовняна тканина, яку виробляли в Росії.
КИТА́ЙКА[2], -и, *ж.* 1. Морозостійкий сорт яблуні з невеликими плодами. 2. *збірн.* Дрібні плоди цієї яблуні. *Варення з китайки.*
КИТА́ЙКОВИЙ, -а, -е. Зробл., пошитий з китайки (*див.* **кита́йка**[1]).
КИТА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кита́йці** й Китай. *Китайська мова.* 2. Уживається як складова частина деяких ботанічних назв. *Китайська айстра. Китайський чай.* ** **кита́йська гра́мота**, *перен.* – про щось недоступне для розуміння.
КИТА́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **кита́єць**, -йця, *ч.*; **китая́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Китаю.
КИТАЙЧА́, -а́ти, *с.* Дитина-китаєць.
КИТАЙЧА́НИЙ, -а, -е, *діал.* Китайковий.
КИТАЙЧА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **китайча́ний**.
КИТАЙЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **китайча́**.
КИТАЙЧУ́К, -а́, *ч., розм.* Хлопець-китаєць.
КИТАЯ́НКА *див.* **кита́йці**.
КИТАЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **китая́нка**.
КИТЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля кита (*див.* **кит**[1] 1).
КИТИЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на китицю (у 1, 3 знач.).
КИТИЦЕПО́ДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **китицеподібний**.
КИ́ТИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жмуток ниток, шнурків і т. ін., зв'язаних з одного кінця докупи, що є прикрасою, оздобою чого-небудь. // Тасьма з такою прикрасою біля руків'я шаблі, шпаги тощо. // Прикраса у вигляді стоячого жмутка пір'я чи кінського волосся на головних уборах, зазвичай військових, а також подібна прикраса на головах коней; султан. // Жмуток волосся на кінці хвоста корови, лева та ін. 2. Невеликий сніп соломи, зв'язаний з того кінця, де колоски; використовується для вкривання даху. 3. Скупчення квіток на одній гілці, на одному стеблі; суцвіття. // Гроно. 4. *діал.* Букет.
КИ́ТИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ки́тиця** 1, 3, 4.
КИ́ТИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ки́тиця** 1 – 3.
КИ́ТНИК, -у, ч. Рід рослин родини злакових.
КИТОБІ́Й, -бо́я, ч. 1. Той, хто займається промислом китів (*див.* **кит**[1] 1). 2. Те саме, що **китобо́єць** 1.
КИТОБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з полюванням на китів. // Признач. для такого полювання. *Китобійне знаряддя. Китобійна база.*
КИТОБІ́ЙНО-ПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до китобійного промислу.
КИТОБО́ЄЦЬ, -бійця, ч. 1. Судно, призначене для китобійного промислу. 2. Те саме, що **китобі́й** 1.
КИТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кит**[1] 1. *Китова туша.* // Вигот. з м'яса чи кісток кита. // Добутий із кита. *Китовий жир. Китовий вус.*
КИТОЛО́В, -а, ч. Те саме, що **китобі́й**.
КИТОЛО́ВНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з полюванням на китів. // Признач. для такого полювання.
КИТОЛО́ВСТВО, -а, *с.* Полювання на китів.
КИТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Схожий на кита (*див.* **кит**[1] 1). 2. *у знач. ім.* **китоподі́бні**, -них, *мн.* Ряд рибоподібних ссавців, до якого належать кити, кашалоти, дельфіни та ін.
КИТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **китоподібний**.
КИТЯГ *див.* **ке́тяг**.
КИТЯЖО́К *див.* **кетяжо́к**.
КИТЯ́ТКИ, -ток, *мн.* Багаторічні трав'янисті рослини родини китяткових. *Китятки австрійські.*
КИТЯ́ТКОВИЙ, -а, -е. Стос. до китяток.
КИТЯ́ТКОВІ, -вих, *мн.* Родина дводольних роздільнопелюсткових рослин.
КИХ, **КИХ-КИ́Х**, *виг., рідко.* 1. Звуконаслідування, що означає сміх. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **ки́хкати**.
КИ́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ки́хкати**.
КИ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **сміятися 1**.
КИХ-КИ́Х *див.* **ких**.
КИ́ЦЬКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **кі́шка**.
КИЦЬ-КИ́ЦЬ, **КИ́ЦЮ-КИ́ЦЮ**, *розм.* Вигук, яким кличуть кішку.
КИЦЮ́НЯ, -і, *ж.* Зменш.-пестл. до **ки́ця**.
КИ́ЦЯ, -і, *ж., розм.* Пестлива назва кішки.
КИ́ЧЕРА, -и, *ж., діал.* Гора, вкрита вся лісом, крім вершини.
КИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Повстяна прокладка під хомутом; підхомутник. 2. *діал.* Старовинний головний убір заміжньої жінки.
КИЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на кичку, подібний до неї.
КИЧКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кичкоподібний**.
КИШ, *виг.* Покрик, яким відганяють свійську птицю, птахів.
КИШЕ́НЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кише́ня** 1, 3.
КИШЕНЬКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до кишені (у 1 знач.). *Кишеньковий викрій.* ** **Кишенько́вий зло́дій** – той, хто краде з кишені. **Кишенько́ві ви́трати** – дрібні витрати. **Кишенько́ві гро́ші** – гроші на дрібні витрати. 2. Якого носять у кишені (у 1 знач.), маленький розміром. *Кишеньковий словник. Кишеньковий ліхтарик.*
КИШЕ́НЯ, -і, *ж.* 1. Частина одягу (штанів, пальта, піджака, плаття тощо) у формі мішечка для дрібних речей і грошей. ** **Кла́сти, прибира́ти до своєї́ кише́ні (собі́ в кише́ню)** – привласнювати (про чужі гроші). **Набива́ти кише́ні** – багатіти, наживатися. **Не лі́зти за сло́вом в кише́ню** – бути метким, дотепним у розмові, жвавим на язик. 2. *перен., розм.* Матеріальний достаток, гроші. 3. Окреме відділення в портфелі, валізі тощо.
КИ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ки́шка** 1, 3, 4.
КИШЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кишечника. ** **Кише́чний сік** – секрет залоз слизової оболонки кишечника. **Кише́чні га́зи** – гази, що утворюються в кишечнику. **Кише́чні промива́ння** – водолікувальна процедура, при якій у кишечник вводять мінеральну воду або розчини деяких лікарських речовин.
КИШЕ́ЧНИК, -у, ч. Частина травного тракту людини або тварини, що починається після шлунка й закінчується товстою кишкою; кишки (у 2 знач.), сукупність кишок (у 1 знач.).
КИШИНІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кишинів.
КИШІ́ТИ, -ши́ть, *недок.* 1. Безладно рухатися в різних напрямах; комашитися, роїтися (у 1 знач.) (про безліч комах, тварин, людей). 2. *ким, чим.* Вміщувати безліч живих істот, що безладно рухаються, бути переповненим ними; бути у великій кількості; роїтися (у 2 знач.). ** **Аж (так і) киши́ть** *кого, чого і ким, чим* – є дуже багато кого-, чого-небудь.
КИ́ШКА, -и, *ж.* 1. Еластична трубка, що є частиною травного тракту людини або тварини. ** **Дванадцятипа́ла ки́шка** – частина тонкої кишки, що починається від шлунка, завдовжки 12 пальців у їх поперечнику. **Товста́ ки́шка** – частина кишечника, яка починається від ілеоцекального кута і продовжується до відхідникового отвору. **Тонка́ ки́шка** – частина кишечника, яка починається від шлунка і впадає в товсту кишку. 2. *тільки мн., анат.* Те саме, що **кише́чник**. 3. Вид ковбаси, начиненої кашею з кров'ю. 4. Гумова або брезентова трубка чи рукав для подавання води; шланг.
КИ́ШКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Кричати "киш", відганяючи свійську птицю, птахів.
КИШКІВНИ́К, -а́, *ч., діал.* Те саме, що **кише́чник**.
КИШКОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до кишок. *Кишковий сік.* // Зробл. із плівки кишки (у 1 знач.). *Кишкова струна.*
КИШКОВОДИ́ШНІ, -их, *ім.* Клас тварин підтипу півхордових.
КИШКОВОПОРОЖНИ́ННІ, -них, *мн.* Один із найпростіших типів багатоклітинних тварин.
КИШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до кишки (у 1 знач.); кишкуватий.
КИШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кишкоподібний**.
КИШКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на кишку (у 1 знач.).
КИШКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **кишкува́тий**.
КИШЛА́К, -у́, ч. Сільське поселення в Середній Азії.
КИШЛАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кишла́к**.
КИШЛА́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кишлако́вий**. *Кишлачний ярмарок.*
КИ́ШЛО, -а, *с., розм., рідко.* Житло, гніздо (у 2 знач.).
КИШМИ́Ш, -у́, ч. Сорт солодкого винограду без насіння. // Сушені ягоди такого винограду.
КИШНЕ́ЦЬ, -ю, ч. Те саме, що **коріа́ндр**.
КИ́ШНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ки́шкати**.
КИЮ́РА, -и, ч. Збільш. до **кий**[1] 1.
КИЯ́К, -а́, ч. Киргизький народний 2-струнний смичковий музичний інструмент.
КИЯ́КА, -и, ч. Збільш. до **кий**[1] 1.
КИЯНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч., діал.* Нога зі стегном у м'ясній туші.
КИЯ́НИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **кия́нин**, -а, *ч.*; **кия́нка**, -и, *ж.*). Мешканці Києва.
КИЯ́НИН *див.* **кия́ни**.
КИЯ́НКА[1] *див.* **кия́ни**.
КИЯ́НКА[2], -и, *ж.* Дерев'яний молоток, яким користуються в столярстві.
КИЯ́Х, -а́, *ч., діал.* Качан (кукурудзи).
КИЯШО́К, -шка́, *ч., діал.* Зменш. до **кия́х**.

КІАНГ, -а, *ч.* Непарнокопитний ссавець родини конячих підроду осел.

КІАНІТ, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, що використовується як вогнетривкий та кислототривкий матеріал.

КІБЕЛА, -и, *ж.* "Мати богів" у Фригії (Мала Азія), уособлення щорічного відродження природи і родючості.

КІБЕРНЕТИЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Запровадження ідей, методів і засобів кібернетики.

КІБЕРНЕТИЗОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кібернетизувати**.

КІБЕРНЕТИЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Вводити (ввести) ідеї, методи і засоби кібернетики.

КІБЕРНЕТИК, -а, *ч.* Фахівець із кібернетики.

КІБЕРНЕТИКА, -и, *ж.* Наука про загальні закони одержання, зберігання, передачі та обробки інформації. ** **Біологічна кібернетика** – розділ кібернетики, який вивчає закономірності управління та переробки інформації в біологічних системах. **Економічна кібернетика** – напрямок кібернетики, який досліджує економічні системи. **Медична кібернетика** – розділ кібернетики, який вивчає процеси управління та переробки інформації в живих організмах та колективах людей.

КІБЕРНЕТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кібернетики. *Кібернетичні проблеми.* // Який створено, працює на основі принципів, методів кібернетики.

КІБЕРНЕТИЧНО, *присл.* Із застосуванням кібернетики; як у кібернетиці.

КІБЕЦЬ, -бця, *ч.* Хижий корисний птах родини соколових, перев. з сірим або рудим пір'ям.

КІБОРГ, -а, *ч.* Кібернетичний організм; пристрій, у якому певною мірою здійснено симбіоз фізичних та інтелектуальних здібностей людини й технічних засобів автоматики.

КІБОРГІЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Заміна окремих органів людини кібернетичними пристроями як науково-технічна проблема.

КІБУЦ, -у, *ч.* Соціалістичні сільськогосподарські громади, утворені в сучасному Ізраїлі з метою, крім іншого, створення альтернативи стандартній сім'ї за рахунок досягнення соціальної рівності між чоловіками та жінками через установлення колективної відповідальності і за виховання дітей, і за роботу.

КІБЧЕНЯ, -яти, *с.* Пташа кібця.

КІБЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **кібець**.

КІБЧИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **кібчик**; належний кібчикові.

КІВЕР, -а, *ч.* У європейських арміях 18 – 19 ст. – військовий головний убір із твердої шкіри.

КІВЕРЦІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ківерці (Волинська обл.).

КІВІ[1], *невідм., ж.* Нелітаючий безкрилий птах з довгим дзьобом і чотирипалими ногами, що живе на островах Нової Зеландії.

КІВІ[2], *невідм., с.* Тропічне плодове дерево, що дає зеленувато-коричневі плоди з бархатистою шкіркою та кисло-солодким смаком; плід такого дерева.

КІВІ-КІВІ, *невідм., ч.* Те саме, що **ківі**[1].

КІВОРІЙ, -я, *ч.* У християнських храмах – дарохранильниця, яку встановлюють під сінню.

КІВСЯКИ, -ів, *мн.* Ряд членистоногих класу двопарноногих багатоніжок.

КІВШ, ківша і ковша, *ч.* 1. Кругла відкрита посудина з ручкою для зачерпування води (вина, меду тощо). 2. *спец.* Велика металева посудина в різних механізмах для зачерпування, розливання тощо. 3. *спец.* Те саме, що **кіш**[1] 5.

КІВШЕВИЙ *див.* **ківшовий**.

КІВШЕПОДІБНИЙ, -а, -е. Схожий на ківш, подібний до нього.

КІВШЕПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ківшеподібний**.

КІВШИК, -а, *ч.* Зменш. до **ківш** 1, 2.

КІВШОВИЙ, -а, -е, **КІВШЕВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **ківш**. // Оснащений ківшем. *Ківшевий екскаватор.* // *у знач. ім.* **ківшовий**, -вого, *ч.* Робітник, який працює при ківшах (у 2 знач.).

КІГОТЬ, -тя, *ч.* 1. Гостре загнуте рогове утворення на кінцях пальців багатьох птахів і тварин; пазур. // *перев. мн., розм., зневажл.* Про довгі нігті людини. 2. *тільки мн., спец.* Залізний серпоподібний пристрій, що прикріплюється до взуття для вилізання на стовп або дерево; кішка (у 3 знач.).

КІГТЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кіготь**.

КІГТИК, -а, *ч.* Зменш. до **кіготь** 1.

КІГТИСТИЙ, -а, -е. Який має довгі кігті (у 1 знач.); пазуристий. *Кігтистий птах. Кігтиста лапа.*

КІГТЬОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **кігтевий**.

КІГТЯСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **кігтистий**.

КІДАС, -а, *ч.* Помісь соболя та лісової куниці, що зустрічається у природних умовах.

КІДНЕПІНГ, -у, *ч.* Викрадення людей (частіше дітей) з метою шантажу, отримання викупу.

КІЄМАТОГЕНЕЗ, -у, *ч.* Процес внутрішньоутробного розвитку організму.

КІЄМАТОПАТІЇ, -ій, *мн.* Захворювання, які виникають у зародка в пренатальному періоді.

КІЖУЧ, -а, *ч.* Прохідна риба сімейства лососей.

КІЗЕЛЬГУР, -у, *ч.* Осадова гірська порода, що складається з зерен кремнезему; застосовується в будівництві й техніці; трепел.

КІЗЕРИТ, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів зі скляним блиском.

КІЗКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **коза** 1, 2.

КІЗОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кізка**.

КІЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кізка**.

КІЗЯК, *рідко* **КИЗЯК**, -у, *ч.* 1. Кал, послід тварин. 2. *перев. мн.* Висушені у вигляді цеглинок тваринні випорожнення з домішкою соломи, що використовуються в степових районах України як паливо, а іноді й у будівництві.

КІЗЯКОВИЙ, *рідко* **КИЗЯКОВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **кізяк, кизяк**. *Кизяковий попіл.*

КІЗЯЧОК, *рідко* **КИЗЯЧОК**, -чку, *ч.* Зменш.-пестл. до **кізяк, кизяк**.

КІЙЛО, -а, *с., діал.* Ковила.

КІКБОКСЕР, -а, *ч.* Той, хто займається кікбоксингом.

КІКБОКСИНГ, -у, *ч.* Вид спорту, що поєднує техніку та правила боксу з прийомами східних єдиноборств.

КІКЛОПИ, -ів, *мн., міф.* Те саме, що **циклопи**.

КІКОНГО, *невідм.* Мова народу конго.

КІКС, -у, *ч.* 1. Невдалий удар у грі в більярд, коли кий лише ковзнув по кулі. 2. Фальшивий тон під час виконання музичного твору.

КІКСТАРТЕР, -а, *ч.* Пристрій для запуску мотоциклетного двигуна поштовхом педалі ногою.

КІКСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Завдавати невдалого удару у грі в більярд, коли кий, лише ковзнувши по кулі, сприсає. 2. Видавати фальшивий звук, тон під час виконання музичного твору.

КІКУЮ, *невідм.* Народ, який живе в центральній частині Кенії.

КІЛ[1], кола, *ч.* Те саме, що **кілок**. ** **ні кола, ні (ані) двора** *в кого* – хтось зовсім нічого не має.

КІЛ[2], -у, *ч.* Гірська порода, різновид відбілюючих глин.

КІЛЕВИДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кілеподібний**.

КІЛЕКТОР, -а, *ч., мор.* Судно з потужними вантажопідйомними пристроями (у носовій частині) для піднімання вантажів, затонулих якорів та інших портових робіт.

КІЛЕПОДІБНИЙ, -а, -е. Подібний до кіля.

КІЛЕПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кілеподібний**.

КІЛЕР, -а, *ч.* Найманий вбивця.

КІЛЕРСТВО, -а, *с.* Ремесло найманих убивць.

КІЛЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кілера, кілерства.

КІЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **кільце** 1, 2.

КІЛІК, -у, *ч.* Давньогрецька посудина для пиття з двома тонкими горизонтальними ручками біля краю.

КІЛІКІЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кілікія (історична область на південному сході Малої Азії).

КІЛКИЙ, -а, -е. 1. Який легко розколюється. *Кілкі дрова.* 2. Те саме, що **колючий** 1. *Кілкий будяк.*

КІЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кілок**. *Кілкова загорожа.*

КІЛЛЯ, -я, *с.* Збірн. до **кіл**; палля.

КІЛО, *невідм., с., розм.* Те саме, що **кілограм**.

КІЛО... Приставка, яка у складі слова означає 10^3 (в інформатиці – 2^{10}) (к); тисяча.

КІЛОАМПЕР, -а, *ч.* Одиниця виміру сили електричного струму, що дорівнює 100 амперам.

КІЛОБАЙТ, -а, *ч., спец.* Одиниця кількості інформації або машинної пам'яті, що дорівнює 1024 (2^{10}) байтам.

КІЛОБІТ, -а, *ч.* Одиниця виміру кількості інформації та об'єму пам'яті комп'ютера; дорівнює 1000 комірок або двійникових знаків типу "так-ні".

КІЛОБОД, -а, *ч., спец.* Одиниця швидкості передавання інформації; дорівнює 1000 бод, відповідає 1 кілобіту за секунду.

КІЛОВАТ, -а, *ч.* Одиниця виміру потужності, що дорівнює 1000 ват.

КІЛОВАТ-ГОДИНА, -и, *ж., фіз.* Одиниця виміру енергії (роботи) найчастіше електричного струму, витраченій (виконаній) протягом однієї години за потужності 1 кіловат.

КІЛОВАТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кіловат**.

КІЛОВОЛЬТ, -а, *ч.* Одиниця виміру електричної напруги, що дорівнює 1000 вольт.

КІЛОВОЛЬТ-АМПЕР, -а, *ч.* Одиниця вимірювання позірної потужності електричного струму.

КІЛОГЕРЦ, -а, *ч.* Одиниця частоти коливань, дорівнює 1000 герц.

КІЛОГРАМ, -а, *ч.* Міжнародна одиниця маси. Кілограм дорівнює масі міжнародного прототипу кілограма.

КІЛОГРАМ-МАСА, -и, *ч.* Одиниця маси в Міжнародній системі одиниць, що дорівнює 1000 г.

КІЛОГРАМ-МОЛЕКУЛА, -и, *ж.* Застаріла одиниця маси 10000 моль речовини, вираженої в кілограмах.

КІЛОГРАМОВИЙ, -а, -е. Який має масу один кілограм.

КІЛОГРАМОМЕТР, -а, *ч.* Одиниця роботи, що дорівнює роботі сили 1 кілограма, яка переміщує тіло на віддаль 1 м.

КІЛОГРАМ-СИЛА, -и, *ж.* Одиниця сили; 1 кгс = 9,80665 Н.

КІЛОГРАМ-СИЛА-МЕТР, -а, *ч.* Одиниця енергії та роботи; 1 кгс м = 9,80665 Дж.

КІЛОДЖОУЛЬ, -я, *ч.* Кратна одиниця енергії (роботи) в Міжнародній системі одиниць, дорівнює 1000 джоулів.

КІЛОЕЛЕКТРОНВОЛЬТ, -а, *ч.* Одиниця виміру енергії, що дорівнює 1000 електронвольт.

КІЛОЕРСТЕД, -а, *ч.* Позасистемна одиниця виміру напруженості магнітного поля, що дорівнює 1000 ерстедів.

КІЛОК, -лка, *ч.* 1. Груба палиця (іноді – жердина), загострена з одного кінця; паля, гострокіл. ** **вбити (забити) осиковий кілок** – покінчити з чим-небудь, остаточно знешкодити щось. **кілком стояти (стати) в горлі**: а) застрявати в горлі (про несмачну їжу); б) остогидіти. 2. Дерев'яний стрижень, закріплений у чому-небудь для вішання одягу тощо; вішалка (у 1 знач.). 3. *муз.* На струнних музичних інструментах – дерев'яні або металеві кілки, до яких прикріплюються струни.

КІЛОКАЛОРІЯ, -ї, *ж.* Позасистемна одиниця енергії, що дорівнює теплоті, яку потрібно затратити для нагрівання 1 кг води на 1°С (ккал) від +19,1 °С до +20,1 °С. 1 ккал = 4187 Дж.

КІЛОКЕЛЬВІН, -а, *ч.* Одиниця виміру термодинамічної температури (за абсолютною шкалою), що дорівнює 1000 кельвінів.

КІЛОКУЛОН, -а, *ч.* Одиниця виміру кількості електрики, електричного заряду, що дорівнює 1000 кулонів.

КІЛОКЮРІ, *невідм., с.* Позасистемна одиниця активності радіонукліду (радіоактивності), що дорівнює 1000 кюрі.

КІЛОЛІТР, -а, *ч.* Позасистемна одиниця виміру об'єму, місткості, що дорівнює 1000 літрів.

КІЛОЛЮМЕН, -а, *ч.* Одиниця виміру світлового потоку, що дорівнює 1000 люменів.

КІЛОМЕТР, -а, *ч.* Одиниця вимірювання довжини, що дорівнює 1000 м.

КІЛОМЕТРАЖ, -у, *ч.* Протяжність у кілометрах.

КІЛОМЕТРАЖНИЙ, -а, -е. Який показує кілометраж.

КІЛОМЕТРОВИЙ, -а, -е. Який має довжину, протяжність один кілометр. *Кілометрова глибина.* // Який вказує кілометри. *Кілометровий стовп.*

КІЛОНЬЮТОН, -а, *ч.* Одиниця виміру сили, ваги, що дорівнює 1000 ньютонів.

КІЛООМ, -а, *ч.* Одиниця виміру електричного опору, що дорівнює 1000 омів.

КІЛОПАРСЕК, -а, *ч.* Одиниця вимірювання астрономічних віддалей, що дорівнює 1000 парсеків.

КІЛОПАСКАЛЬ, -я, *ч.* Одиниця виміру тиску, механічного напруження, модуля пружності, що дорівнює 1000 паскалів.

КІЛОПОНД, -а, *ч.* Те саме, що **кілограм-сила**.

КІЛОСЕКУНДА, -и, *ж.* Одиниця виміру часу, що дорівнює 1000 секунд.

КІЛОСІМЕНС, -а, *ч.* Одиниця виміру електричної провідності, що дорівнює 1000 сименсів.

КІЛОТОННА, -и, *ж.* Одиниця вимірювання потужності ядерного заряду (або вибуху), що відповідає потужності вибуху тисячі тонн тринітротолуолу.

КІЛОЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кілочок**.

КІЛОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **кілок**. ** **з (від) першого кілочка** – від самого початку будівництва, створення чого-небудь.

КІЛТ, -а, *ч.* 1. Спідниця шотландського горця; національний шотландський костюм. 2. Картата спідниця у складку (жіноча або дитяча).

КІЛЬ, -я, *ч.* 1. *мор.* Поздовжня балка нижньої частини судна, що є його головним кріпленням. 2. *ав.* Вертикальна площина хвоста літака (дирижабля) з прикріпленим до неї поворотними кермами. 3. Поздовжній виступ грудної кістки в більшості птахів і деяких ссавців, що має вигляд гребеня. *Кіль грудної кістки.*

КІЛЬБЛОК, -а, *ч.* 1. Днищева опора для судна, що стоїть на стапелі або у доці. 2. Фігурна підставка для встановлення шлюпки, катера на палубі судна або на березі.

КІЛЬВАТЕР, -а, *ч.* Струмінь води по лінії кіля позаду судна, що рухається. ** **У кільватері пливти (йти, їхати)** – в одну лінію та в одному напрямі пливти, їхати, іти.

КІЛЬВАТЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до кільватера. ** **Кільватерна колона** – низка суден, що йдуть одне за одним у кільватері.

КІЛЬКА[1], -и, *ж.* Маленька рибка родини оселедцевих.

КІЛЬКА[2], -кох, *числ. неознач.-кільк.* Невизначена мала кількість (у межах від трьох до десяти). ** **Кількома словами** – дуже стисло.

КІЛЬКАГОДИННИЙ, -а, -е. Який триває (тривав або триватиме) кілька годин.

КІЛЬКАДЕННИЙ, -а, -е. Який триває (тривав або триватиме) кілька днів.

КІЛЬКАДЕСЯТ, -ти і -тьох, *числ. неознач.-кільк.* Кілька десятків.

КІЛЬКАДЕСЯТЕРО, -тьох, *числ. неознач.-кільк., збірн., розм.* Те саме, що **кількадесят**.

КІЛЬКАЛІТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **кількарічний**.

КІЛЬКАМЕТРОВИЙ, -а, -е. Який завдовжки, заввишки й т. ін. кілька метрів.

КІЛЬКАМІСЯЧНИЙ, -а, -е. Який триває (тривав або триватиме) кілька місяців.

КІЛЬКАНАДЦЯТЕРО, -тьох, *числ. неознач.-кільк., збірн., розм.* Те саме, що **кільканадцять**.

КІЛЬКАНАДЦЯТЬ, -ти і -тьох, *числ. неознач.-кільк.* У межах від одинадцяти до дев'ятнадцяти.

КІЛЬКАПОВЕРХОВИЙ, -а, -е. Який має кілька поверхів.

КІЛЬКАРАЗОВИЙ, -а, -е. Який повторюється кілька разів.

КІЛЬКАРАЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. за знач. **кількаразовий**.

КІЛЬКАРАЗОВО. Присл. до **кількаразовий**.

КІЛЬКАРІЧНИЙ, -а, -е. Який триває (тривав або триватиме) кілька років. // Який має кілька років. *Кількарічна дитина.* // Набутий протягом кількох років. *Кількарічний досвід.*

КІЛЬКАСКЛАДОВИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який складається з кількох складів.

КІЛЬКАСОТ, -кохсот, *числ. неознач.-кільк.* Кілька сотень.

КІЛЬКАТИЖНЕВИЙ, -а, -е. Який триває (тривав або триватиме) кілька тижнів.

КІЛЬКАХВИЛИННИЙ, -а, -е. Який триває (тривав або триватиме) кілька хвилин.

КІЛЬКАЯРУСНИЙ, -а, -е. Який має кілька ярусів.

КІЛЬКИ, *діал.* Скільки.

КІЛЬКІСНИЙ, -а, -е. Стос. до кількості. ** **Кількісний ана́ліз** – аналіз, що встановлює кількість складових частин у досліджуваній речовині. **Кількісний числі́вник** – числівник, що означає число, вказує на кількість предметів.
КІЛЬКІСНО. Присл. до **кількісний**.
КІЛЬКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Число, величина, об'єм, маса. 2. Філософська категорія, що характеризує предмети і явища зовнішнього світу з погляду об'єму, числа, ступеня розвитку.
КІЛЬКО, *діал.* Скільки.
КІЛЬКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кілька**[1].
КІЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **кіль**.
КІЛЬОГРУ́ДИЙ, -а, -е. Який належить до літаючих птахів, характерною прикметою яких є наявність грудного кіля.
КІЛЬОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який подібний до кіля, схожий на нього, нагадує його.
КІЛЬОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кільоподібний**.
КІЛЬСОН, -а, *ч.* Днищева поздовжня пов'язь (брус) на кораблях без подвійного дна.
КІЛЬЦЕ́, -а́, *с.* 1. Предмет (найчастіше з металу), який має форму кола (*див.* **ко́ло**[1] 1). 2. Те, що має вигляд такого предмета. // Коло (*див.* **ко́ло**[1] 2), обвід. // Кінцевий пункт трамвайного й тролейбусного маршрутів із поворотним кругом, а також кінець автобусного маршруту, де автобус робить розворот, щоб їхати назад. // *перен.* Те, що замкнене круговою лінією чого-небудь; оточення. ** **Рі́чні кі́льця** – концентричні шари деревини, які щорічно наростають на стовбурі дерева; річні шари. 3. *у знач. присл.* **кільце́м**, **кільця́ми**. У вигляді кола, кругової лінії. 4. Окрема складова частина ланцюга. 5. *тільки мн.* Гімнастичний прилад, який складається з двох підвішених обручів.
КІЛЬЦЕВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кільцеподібний**.
КІЛЬЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має форму кільця (у 1 знач.); круговий. *Кільцевий шов.*
КІЛЬЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на кільце (у 1 знач.).
КІЛЬЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кільцеподібний**.
КІЛЬЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **кільцюва́ти**. 2. *спец.* Об'єднання електростанцій у єдину енергосистему.
КІЛЬЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Насаджувати мічені кільця на лапки птахів і хвости риб для спостереження за напрямом і швидкістю переміщень, віком і т. ін. 2. Робити круговий зріз кори стовбура, гілки дерева або насаджувати на них дротяні кільця для уповільнення росту, збільшення плодоношення, надання певної форми кроні тощо. 3. Обмазувати смолою навколо (кільцем) стовбур дерева для захисту від шкідників.
КІЛЬЦЮВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на кільце (у 1 знач.). *Кільцювата форма.*
КІЛЬЦЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.*, *спец.* Пас. до **кільцюва́ти**.
КІЛЬЦЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **кільцюва́тий**.
КІЛЬЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який складається з кілець (у 1, 2, 4 знач.) *Кільчастий панцир.* // Який має вигляд кільця, кілець (у 1, 2, 4 знач.). 2. Уживається як складова частина деяких ботанічних і зоологічних термінів. *Кільчасті черви.* ** **Кільча́ста го́рлиця** – птах з ряду голубів, що відзначається смачним і поживним м'ясом.
КІЛЬЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **кільча́стий** 1. *Кільчастість копита коня.*
КІЛЬЧА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **кільча́стий** 1.
КІЛЬЧЕ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **кільчитися**.
КІЛЬЧИК, -а, *ч.* Стебло рослини на початку його розвитку з насіння, кореневища, цибулини, бульби; паросток.
КІЛЬЧИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кільчик**.
КІЛЬЧИТИСЯ, -иться, *недок.* Пускати кільчики, паростки; проростати.
КІЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кілюва́ти**.
КІЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* 1. Нахиляти судно (для ремонту) так, щоб кіль вийшов із води. 2. Покарання (до 18 ст.) зв'язаного матроса протяганням під кілем вітрильного судна з одного борта на другий.
КІМА́КИ, -ів, *мн.* Тюркське плем'я, що жило у 8 – 10 ст. у Західному Сибіру.
КІМАТОТРИ́ХІЯ, -ї, *ж.* Хвиляста форма волосся на голові.
КІМБАНГІ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійний і антиколоніальний рух 20 – 50-х рр. 20 ст. у тропічній Африці.
КІМБЕРЛІ́Т, -у, *ч.* Виверження магматична гірська порода, у якій утворилися алмази і де їх знаходять.
КІМБУ́НДУ, *невідм.* Мова народу бамбунду.
КІМВА́Л *див.* **кимва́л**.
КІМВА́ЛЬНИЙ *див.* **кимва́льний**.
КІМВРИ, -ів, *мн.* Племена германців.
КІМЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сітка для ловлі риби.
КІММЕРІ́ЄЦЬ *див.* **кіммерійці**.
КІММЕРІ́ЙКА *див.* **кіммерійці**.
КІММЕРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кімерійців.
КІММЕРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **кіммері́єць**, -і́йця, *ч.*; **кіммері́йка**, -и, *ж.*). Найдавніше (за письмовими джерелами) населення Північного Причорномор'я.
КІМНА́ТА, -и, *ж.* 1. Відокремлена стінами або перегородками частина будинку, квартири для проживання в ній; хата (у 2 знач.), покій. 2. *з означ. і т. ін.* Приміщення спеціального призначення на виробництві, в установі тощо. ** **Кімна́та ма́тері й дити́ни** – приміщення в будинку вокзалу, автостанції тощо для відпочинку транзитних пасажирів – матерів з дітьми.
КІМНА́ТА-МУЗЕ́Й, кімна́ти-музе́ю, *ж.* Музей, експонати якого розміщені в одній кімнаті.
КІМНА́ТКА, -и, *ж.* Зменш. до **кімна́та**.
КІМНА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кімна́та**; хатній, покойовий. // Признач. для кімнати. *Кімнатна температура.* 2. Який постійно перебуває, живе або вирощується в кімнаті; хатній, покойовий. *Кімнатні рослини.*
КІМНА́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кімна́тка**.
КІМО́ГРАФ, -а, *ч.*, *спец.* 1. Загальний термін для позначення будь-якого пристрою, який здійснює графічну реєстрацію подій. 2. Прилад для графічної реєстрації скорочення м'язів, кров'яного тиску тощо. 3. В експериментальній фонетиці – прилад для запису кривої звуків.
КІМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **кімо́граф**. *Кімографічна стрічка.*
КІМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація змін фізіологічного параметра в часі шляхом його автоматичного запису на стрічку, що рівномірно рухається.
КІМОНО́, *невідм.*, *с.* Японський національний (чоловічий або жіночий) верхній одяг у вигляді халата з широкими рукавами й полами, які загортають зліва направо.
КІМОЦИКЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Методика неперервної фотореєстрації траєкторії руху кінцівок людини.
КІМ'Я́Х, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **гро́но**. 2. *у знач. присл.* **кім'яхо́м**. Клубком (у 4 знач.), купою.
КІН, ко́ну, *ч.* 1. *карт.* Місце, куди кладуть ставку в азартній грі. ** **Ста́вити (поста́вити) на кін** *що:* а) вносити свою ставку в спільну гру; б) (*перен.*) ризикувати. 2. Спеціальний майданчик, на якому показують вистави; сцена.
КІ́НА, -и, *ж.* Грошова одиниця Папуа-Нової Гвінеї – 100 тойя.
КІНА́ЗА, -и, *ж.* Будь-який фермент, який спричиняє рух.
КІНАЗОГЕ́Н, -у, *ч.* Речовина, яка секретується слизовою оболонкою верхнього відділу товстої кишки.
КІНАНТРОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Марення перетворення в собаку.
КІНА́РМІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Кіннотна армія у Білій та Червоній Арміях під час громадянської війни в Росії.
КІ́НВА, -и, *ж.* 1. Великий дерев'яний кухоль. 2. *діал.* Відро.
КІНВА́, -і́, *ж.*, *розм.* Збірн. до **кінь** 1.
КІНГ, -у, *ч.* Картярська гра, спрощений варіант преферансу.
КІНГСТО́Н, -а, *ч.*, *мор.* Клапан у підводній частині судна для впускання (в разі потреби) забортної води.
КІНГСТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кінгсто́н**.
КІНДА́РК, -а, *ч.* Розмінна монета Албанії.
КІНДЗА́ *див.* **кінза́**.
КІНЕДО́Н, -а, *ч.* Пасивний гомосексуаліст.
КІНЕ́З, -у, *ч.* У складних словах означає рух, переміщення.
КІНЕ́ЗИС, -у, *ч.* Вивчення рухів тіла та їх комунікативних функцій.
КІНЕЗИТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування активними та пасивними рухами; лікувальна гімнастика.
КІНЕЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вивчення м'язів та м'язових рухів.
КІНЕЗІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Парадокса́льна кінезі́я**, *мед.* – явище, коли під впливом емоцій у хворих на акінетико-ригідний синдром з'являється можливість здійснювати активні рухи.
КІНЕЗОГІДРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікувальний вплив на організм води в поєднанні з дозованими рухами.
КІНЕЗОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **механотерапія**.
КІНЕ́МА, -и, *ж.* 1. Артикуляційна ознака фонеми. 2. Структурна одиниця мімічної мови.
КІНЕМА́ТИКА, -и, *ж.* Розділ теоретичної механіки, у якому вивчається залежність механічного руху тіл лише від часу.
КІНЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кінематики.
КІНЕМАТО́ГРАФ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **кіноапара́т**. 2. *рідко.* Те саме, що **кіномисте́цтво**. 3. *заст.* Кінотеатр.
КІНЕМАТОГРАФІ́СТ, -а, *ч.* Працівник кінематографії.
КІНЕМАТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кінематографа (у 1, 2 знач.) і кінематографії. *Кінематографічна техніка. Кінематографічна промисловість.* // Виразний, що відповідає вимогам кінематографа, кіномистецтва. // Який годиться для екранізації.
КІНЕМАТОГРАФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Сукупність яких-небудь явищ, ознак і т. ін., що є суттю кінематографії, кіномистецтва.
КІНЕМАТОГРАФІ́ЧНО, *присл.* Виразно, на високому рівні під кутом зору кінематографії, кіномистецтва.
КІНЕМАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **кіномисте́цтво**. 2. Галузь культури, що об'єднує комплекс видів професійної діяльності, пов'язаної з виробництвом, розповсюдженням, зберіганням та демонструванням фільмів, навчально-науковою роботою у цій галузі.
КІНЕМАТОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Ставити кінофільми, знімати, фільмувати, створювати кінострічки і демонструвати їх.
КІНЕМАТОЛАПАРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Перитонеоскопія, під час якої проводиться кінозйомка органів черевної порожнини.
КІНЕМАТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація взаємних переміщень частин тіла при рухах, яка ґрунтується на серійному фотографуванні.
КІНЕ́СИКА, -и, *ж.* Сукупність рухів людини, що використовуються у процесі людського спілкування, а також наука, що вивчає ці засоби спілкування.
КІНЕСКО́П, -а, *ч.* Приймальна електронно-променева трубка, яку застосовують у телевізорах.
КІНЕСКО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до кінескопа; який служить для виготовлення кінескопів.
КІНЕСТЕЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кінестезії.
КІНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* М'язове відчуття, відчуття позиції або напряму руху тієї чи іншої частини тіла. ** **Мовленнє́ва кінестезі́я** – відчуття позиції і переміщення органів, що беруть участь у мовленні.
КІНЕСТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Руховий. ** **Кінестетичний аналіза́тор**, *фізіол.* – те саме, що **руховий аналіза́тор**.
КІНЕ́СТИКА, -и, *ж.* Загальний термін, який охоплює відчуття, що виникають у м'язах, сухожиллях та суглобах.
КІНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **кінетичне мисте́цтво** (*див.* **кінетичний**).
КІНЕ́ТИКА, -и, *ж.* 1. Вчення, в якому досліджуються явища, що змінюються з часом, рух тіл у просторі. 2. Розділ теоретичної механіки, що охоплює динаміку й статику. 3. Вчення про загальні закони, механізм хімічних реакцій залежно від концентрації каталізаторів. ** **Хімі́чна кіне́тика** – розділ фізичної хімії, що вивчає швидкість і механізм хімічних реакцій.
КІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до кінетики. *Кінетична теорія.* 2. Стос. до руху, пов'язаний з ним. ** **Кінети́чна енергі́я** – енергія тіла, що рухається, енергія руху; *прот.* **потенціальна енергія**. **Кінети́чне мисте́цтво** – напрям в абстрактному образотворчому мистецтві, твори якого створюються з рухомих частин машин, механізмів і т. ін.
КІНЕТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація рухів окремих органів або їх частин.
КІНЕТОДЕНСОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація змін щільності рідини, яка рухається.
КІНЕТОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація низькочастотних вібрацій грудинної стінки, за допомогою електричного датчика.
КІНЕТОНУ́КЛЕУС, -у, *ч.* Те саме, що **кінетопла́ст**.
КІНЕТОПЛА́СТ, -у, *ч.* Органела, що містить ДНК і розміщена біля основи джгутика в деяких найпростіших.
КІНЕТОПЛАСТИ́ДИ, -ів, *мн.* Ряд найпростіших класу джгутикових, які характеризуються наявністю кінетопластів.
КІНЕТОСКО́П, -а, *ч.* Апарат для розглядання фотознімків, які швидко змінюються і створюють враження, що знятий об'єкт рухається.
КІНЕТОСТА́ТИКА, -и, *ж.* Розділ механіки, в якому розглядають способи розв'язування динамічних задач за допомогою аналітичних або графічних методів статики.
КІНЕТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування фізичними вправами, масажем за допомогою спеціальних апаратів і приладів; механотерапія.
КІНЕТОХО́Р, -у, *ч.* Щільне тільце в ділянці первинної перетяжки хромосоми; центромера.
КІНЕТОХО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кінетохо́р**.
КІНЕФАНТО́М, -а, *ч.* Ілюзія руху, особливо руху тіней.
КІНЕ́ЦЬ[1], -нця́, *ч.* 1. Крайній пункт, межа протяглості предмета, площини тощо, а також те, що прилягає до такого пункту, межі; *прот.* **початок**. // Остання, завершальна частина якогось твору, книжки тощо. ** **В оби́два кінці́** – туди й назад. **Добіга́ти кінця́** – завершуватися. **Зво́дити кінці́ [з кінця́ми]**: а) узгоджувати різні частини, сторони якої-небудь справи; б) ледь животіти через нестатки. **З (із) кінця́ в кіне́ць** – з одного краю в інший. **Кінці́в не знайти́** – ні про що не дізнатися. **Кінці́ [з кінця́ми] не схо́дяться**: а) важко впоратися комусь із труднощами, нестатками; не йде справа на лад; б) немає узгодженості, відповідності між різними частинами якої-небудь справи. **Кінці́ [у во́ду] хова́ти** – не залишати ніяких слідів злочину, вчинку. **На кінці́ язика́ є (знахо́диться *і т. ін.*)** *що в кого, рідко кому:* а) хтось завжди швидко, без труднощів дає відповідь на що-небудь; б) хтось має велике бажання що-небудь сказати. 2. Останній момент чого-небудь, що відбувається в часі, а також час, пов'язаний із цим моментом. // Завершення, закінчення чого-небудь. ** **Від поча́тку до кінця́** – повністю, цілком. **Під кіне́ць** *чого* – під час закінчення чого-небудь. 3. *перен.*, *розм.* Смерть, загибель. ** **Кіне́ць сві́ту** – за християнським віровченням і народним повір'ям, загибель світу. **Без кінця́ й кра́ю**: а) дуже далеко, безконечно; б) дуже довго; в) безперервно, весь час; г) дуже велика кількість; безліч. **До кінця́** – цілком, повністю. **Кіне́ць кінце́м** – у кінцевому підсумку, нарешті. **Нема́є (не ви́дно *і т. ін.*) кінця́ (кінця́-кра́ю, ні кінця́, ні кра́ю)** *чому:* а) щось дуже далеко простягнулося; б) щось дуже довго триває; в) безліч кого-, чого-небудь. 5. *жарт.* Пеніс. 6. *мор.* Линва, лінь, канат, трос та ін. ** **Трави́ти кіне́ць** – подавати, кидати канат, лінь та ін.
КІНЕ́ЦЬ[2], *присл.*, *розм.* На краю.
КІНЗА́ *і* КІНДЗА́, -и́, *ж.* Зонтична рослина із специфічним запахом, що використовується як приправа (перев. на Кавказі); коріандр.
КІНІК, -а, *ч.* Послідовник давньогрецької філософської школи, заснованої Антисфеном у IV ст. до н. е.
КІНІНА́ЗА, -и, *ж.* Ферменти класу гідролаз, які каталізують розпад кінінів в організмі.
КІНІНИ, -ів, *мн.* Біологічно активні речовини, що регулюють кровоток, підвищують проникність

капілярів, беруть участь у механізмі виникнення болю тощо ссавців, плазунів, земноводних, молюсків і комах.

КІНІ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до кінінів.

КІНІНОГЕНА́ЗИ, -на́з, *мн.* Те саме, що **кініногеніни**.

КІНІНОГЕ́НИ, -ів, *мн.* Глікопротеїди, які під дією кініногенінів перетворюються в кініни; синтезуються головним чином у печінці.

КІНІНОГЕНІ́НИ, -нін, *мн.* Ферменти із групи протеїназ, які каталізують перетворення кініногенів у кініни.

КІНКА́Н, -а, *ч.* Вид плодових дерев або кущів родини рутових, поширений у Східній Азії. *Кінкан японський.*

КІ́ННИЙ, -а, -е. 1 Якому надають руху коні. // Пов'язаний з їздою на конях. 2. Який складається з вершників. 3. *у знач. ім.* **кі́нний**, -ного, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ве́ршник** 1.

КІННИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Стайня.

КІ́ННИК, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **кінно́тник**; кавалерист.

КІННИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Стайня.

КІ́ННО, *присл.*, *розм.* На коні, верхи.

КІННОГВАРДІ́ЄЦЬ, -ійця, *ч.* В Росії до 1917 р. – солдат або офіцер лейб-гвардії кінного полку.

КІННОГВАРДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кінної гвардії, кінногвардійців.

КІННОЗАВО́ДСТВО, -а, *с.* Розведення, вдосконалення існуючих та створення нових порід племенних коней на кінних заводах.

КІННОЗАВОДСЬКИ́Й, -а́, -е́. Стос. до кіннозаводства.

КІ́ННО-РУЧНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до ручної праці у поєднанні з кінською тягою, кінним гужовим транспортом. *Кінно-ручні жнива.*

КІННОСПОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до кінного спорту. *Кінноспортивні змагання.*

КІННО́ТА, -и, *ж.*, *збірн.* Кінне військо; кавалерія.

КІННО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кінно́та**.

КІННО́ТНИК, -а, *ч.* Кінний вояк; кавалерист.

КІНО́, *невідм.*, *с.* 1. Кінематографія, кіномистецтво. 2. *розм.* Те саме, що **кінофі́льм**. 3. *розм.* Те саме, що **кінотеа́тр**.

КІНОАКТО́Р, -а, *ч.* Актор, який знімається в кінофільмах.

КІНОАКТО́РКА, -и. Жін. до **кіноакто́р**.

КІНОАКТО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кіноакто́р** і **кіноактри́са**. // Який готує кіноакторів, кіноактрис. *Кіноакторський факультет.*

КІНОАКТРИ́СА, -и. Те саме, що **кіноарти́стка**.

КІНОАЛЬМАНА́Х, -у, *ч.* Кінофільм, що складається з декількох самостійних фільмів, об'єднаних загальною темою, одним жанром і т. ін.

КІНОАМА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто знімає кіно задля втіхи; непрофесіонал.

КІНОАНГІОКАРДІОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ангіокардіокінографі́я**.

КІНОАНГІОЦЕРЕБРОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Рентгенокінематографія судин головного мозку.

КІНОАПАРА́Т, -а, *ч.* Апарат, який застосовується в кінематографії (для знімання чи показу кінофільмів); кінокамера, кінопроектор.

КІНОАПАРА́ТНА, -ої, *ж.* 1. Приміщення з кіноустановками, що знаходиться поряд з кінозалом. 2. Пересувна кіноустановка – кінобудка на автомобільному шасі.

КІНОАПАРАТУ́РА, -и, *ж.*, *збірн.* Сукупність різних апаратів (знімальних, проекційних, звукозаписних), машин та устаткування, які застосовуються в кінематографії.

КІНОАРТИ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **кіноакто́р**.

КІНОАРТИ́СТКА, -и. Жін. до **кіноарти́ст**.

КІНОАРХІ́В, -у, *ч.* 1. Установа, в якій зберігаються кіноплівки фільмів та інші кінематографічні матеріали, документи. 2. Зібрання кіноплівок, матеріалів, що зберігаються в такій установі. *Унікальні кадри з кіноархіву.*

КІНОАУДИТО́РІЯ, -ї, *ж.* *збірн.* Відвідувачі кінотеатрів, кіноглядачі.

КІНОАФІ́ША, -і, *ж.* Афіша, що рекламує фільм, якого демонструватимуть у якому-небудь кінотеатрі.

КІНОБАЛЕ́Т, -у, *ч.* Галузь кіномистецтва, пов'язана з екранізацією балетів; фільм, що є екранізацією якого-небудь балету.

КІНОБІ́ЗНЕС, -у, *ч.* Виробництво і прокат кінофільмів, торгівля ними як комерційна діяльність.

КІНОБІОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* 1. Кінофільм про життя і діяльність кого-небудь. 2. Діяльність в кінематографії актора, режисера, сценариста і т. ін.

КІНОБОЙОВИ́К, -а́, *ч.* Пригодницький фільм, що користується особливо великим успіхом або розрахований на такий успіх.

КІНОБУ́ДКА, -и, *ж.* Приміщення для кіноапарата й кіномеханіка; кіноапаратна.

КІНОВА́Р, 1. *род.* -у, *ч.* Мінерал червоного кольору різних відтінків; сульфід меркурію, цинобра. 2. *род.* -і, *ж.* Червона фарба, яку добувають із сульфіду меркурію.

КІНОВА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кінова́р**.

КІНОВЕ́ЧІР, -чора, *ч.* Тематичний вечір з читанням лекцій, розповіддю з питань кіномистецтва і демонстрацією кінофільму, фрагментів фільмів.

КІНОВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с.* Виробництво кінофільмів.

КІНОВИСТА́ВА, -и, *ж.* Театральна вистава, знята на кіноплівку у формі кінофільму.

КІНОГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Виразний, який володіє властивістю добре відтворюватися на кіноекрані (про обличчя, зовнішність).

КІНОГЕНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Виразність, якісна відтворність на кіноекрані; відповідність вимогам кінематографа, кіномистецтва.

КІНОГЕРОЇ́НЯ, -і, *ж.* Актриса, що виконує головну жіночу роль у кінофільмі; героїня кінофільму.

КІНОГЕРО́Й, -я, *ч.* Актор, який виконує головну роль у кінофільмі; герой кінофільму.

КІНОГЛЯДА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто дивиться кінофільм.

КІНОГРА́МА, -и, *ж.*, *спец.* Відзнятий на кіноплівку послідовний ряд яких-небудь дій, рухів, положень і т. ін.

КІНОГРУ́ПА, -и, *ж.* Група працівників кіно, телебачення або кіноаматорів, залучена до знімання якого-небудь фільму, телепередачі і т. ін.

КІНОДЕБЮ́Т, -у, *ч.* Перша роль кого-небудь у кіно, перший виступ як кіноактора, кіноактриси.

КІНОДЕКОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Декорація, що її створюють для знімання на кінострічку окремих сцен за сценарієм кінофільму.

КІНОДИЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Два кінофільми, композиційно самостійні, але пов'язані єдністю задуму, сюжету, загальними героями.

КІНОДОКУМЕ́НТ, -а, *ч.* Документальний кінофільм, окремі документальні кінокадри.

КІНОДОКУМЕНТАЛІ́СТ, -а, *ч.* Спеціаліст, який працює в галузі кінодокументалістики.

КІНОДОКУМЕНТАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Галузь кінематографії, що охоплює всі види хронікальних і документальних фільмів.

КІНОДРА́МА, -и, *ж.* Художній кінофільм, сюжетом якого є які-небудь серйозні події, переживання в житті його героїв; відповідний кінематографічний жанр.

КІНОДРАМАТУ́РГ, -а, *ч.* Той, хто пише кіносценарії; кіносценарист.

КІНОДРАМАТУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кінодраматургії.

КІНОДРАМАТУРГІ́Я, -ї, *ж.* 1. Жанр літературних творів, призначених для відтворення засобами кінематографії. 2. *збірн.* Сукупність кіносценаріїв. 3. Теорія побудови кіносценаріїв.

КІНОЕКРА́Н, -а, *ч.* Натягнена на раму біла тканина, пристосована для показу кінофільмів.

КІНОЕКСПЕДИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Група кінопрацівників, яка виїжджає куди-небудь для знімання фільму.

КІНОЕНДОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Комплексне застосування кіно- і ендоскопічної апаратури.

КІНОЕПОПЕ́Я, -ї, *ж.* Кінофільм, що розповідає про великі історичні події та відзначається широтою, багатоплановістю картин суспільного життя.

КІНОЖА́НР, -у, *ч.* Тип фільмів, які відрізняються певними сюжетними, постановочними і т. ін. ознаками.

КІНОЖУРНА́Л, -у, *ч.* Короткометражний кінофільм, який показує окремі епізоди, події суспільного життя.

КІНОЖУРНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кіножурна́л**.

КІНОЗА́Л, -у, *ч.* Зал кінотеатру для демонстрації фільмів.

КІНОЗБІ́РНИК, -а, *ч.* Декілька тематично об'єднаних коротких кінофільмів, які демонструються без перерви.

КІНОЗІ́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Знаменитий кіноартист або кіноартистка.

КІНОЗЙО́МКА, -и, *ж.* Те саме, що **кінознiма́ння**.

КІНОЗНАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Фахівець із кіномистецтва.

КІНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про кіномистецтво.

КІНОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до кінознавства.

КІНОЗНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до кінознімання, признач. для нього.

КІНОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Знімання на кіноплівку, знімання кінофільму.

КІНОІЛЮСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Строго документальна, що не відступає від оригіналу, екранізація якого-небудь літературного твору. 2. Кінокадри (або окремий фільм), які супроводжують розповідь, лекцію про кого-, що-небудь.

КІНОІНДУ́СТРІЯ, -ї, *ж.* Виробництво і прокат кінофільмів; кінопромисловість.

КІНОІНСТИТУ́Т, -у, *ч.* Вищий навчальний заклад, в якому готують акторів, режисерів та інших фахівців у галузі кінематографії; інститут кінематографії.

КІНОІНТЕРВ'Ю́, *невідм.*, *с.* Інтерв'ю, взяте у кого-небудь і записане на кіноплівку; документальний кінофільм, що відобразив інтерв'ю з ким-небудь.

КІНОКА́ДР, -у, *ч.* Окремий знімок на кіноплівці.

КІНОКА́ЗКА, -и, *ж.* Кінофільм із казковим сюжетом; кінематографічний жанр, що об'єднує такі фільми.

КІНОКА́МЕРА, -и, *ж.* Апарат, признач. для знімання кінофільмів.

КІНОКАРТИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **кінофі́льм**.

КІНОКЛА́СИКА, -и, *ж.*, *збірн.* Видатні за достоїнствами кінофільми, що впливають на розвиток кіномистецтва і зберігають своє художнє значення протягом довгого часу.

КІНОКЛУ́Б, -у, *ч.* Громадська добровільна організація, що об'єднує любителів кіно, які вивчають кінематографію, кіномистецтво.

КІНОКОМЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* Один із жанрів кіномистецтва; кінофільм комедійного змісту.

КІНОКОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Приватне або державне об'єднання з виробництва і прокату кінофільмів.

КІНОКО́НКУРС, -у, *ч.* Показ фільмів багатьох студій країни або декількох країн з метою обміну досвідом кінематографістів, визначення кращих їхніх робіт; кінофестиваль.

КІНОКОНЦЕ́РТ, -у, *ч.* Концерт, записаний на кіноплівку.

КІНОКОНЦЕ́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кіноконце́рт**. ** **Кіноконце́ртний зал** – зал, призначений для концертів і показу кінофільмів.

КІНОКОПІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для копіювання фільмів.

КІНОКОРПОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **кінокомпа́нія**.

КІНОКРИ́ТИК, -а, *ч.* Фахівець у галузі кінокритики.

КІНОКРИ́ТИКА, -и, *ж.* Критика (розбір, оцінка) кінофільмів.

КІНОЛЕКТО́РІЙ, -я, *ч.* Система проведення публічних лекцій, занять, що супроводжуються показом фільмів або їх фрагментів; будівля, приміщення, де відбуваються такі лекції, заняття.

КІНОЛЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до лекції, що супроводжується показом кінофільмів, окремих кінокадрів на яку-небудь тему. // Призначений для таких лекцій.

КІНОЛІТО́ПИС, -у, *ж.* Зібрання документальних або художніх кінокадрів, що відображають які-небудь важливі події з історії країни, народу; сукупність кінофільмів подібного змісту. // Історія чого-небудь, що має важливе значення для країни, народу, відображена в кінофільмі, ряді кінофільмів.

КІНОЛІТОПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Той, хто створює кінолітопис.

КІНОЛІТОПИ́СНИЙ, -а, -е. Стос. до кінолітопису; що є кінолітописом.

КІНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з кінології.

КІНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кінології.

КІНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ зоології, що вивчає собак, їхні породи, догляд за собаками.

КІНОМА́ЙСТЕР, -а, *ч.* Видатний фахівець у галузі кінематографії; один із творців значних кінематографічних творів.

КІНОМАТЕРІА́ЛИ, -ів, *мн.* і **КІНОМАТЕРІА́Л**, -а, *ч.*, *збірн.* Кінофільми або їх фрагменти, що використовуються як документальний матеріал. *Архівні кіноматеріали. Хронікальні кіноматеріали.*

КІНОМЕРЕ́ЖА, -і, *ж.* Сукупність кінотеатрів, кіноустановок у тій чи іншій місцевості або країні.

КІНОМЕТА́ФОРА, -и, *ж.* Кінематографічний елемент, що є в фільмі образно-символічним, асоціативним засобом зображення, вираження думки.

КІНОМЕХА́НІК, -а, *ч.* Механік, що обслуговує кіноустановку.

КІНОМИСТЕ́ЦТВО, -а, *с.* Мистецтво відтворення на екрані за допомогою кінематографа зображень, які викликають враження живої дійсності.

КІНОМІСТЕ́ЧКО, -чка, *с.* Територія, яку займає яка-небудь кіностудія; місце, територія, обладнане для кінознімання.

КІНОМІ́СТО, -а, *с.* Про велику кіностудію, що займає велику територію.

КІНОМОНТА́Ж, -у, *ч.* З'єднання окремо знятих частин кінофільму в цілісний кінотвір.

КІНОМУ́ЗИКА, -и, *ж.* Музика, що виконується у кінофільмі персонажами по ходу дії або що супроводжує її.

КІНОНОВЕ́ЛА, -и, *ж.* Невеликий сюжетний кінофільм.

КІНООБ'Є́КТИВ, -а, *ч.* Об'єктив кінокамери.

КІНОО́БРАЗ, -у, *ч.* Образ людини з його характерними рисами, створений актором у кінофільмі.

КІНОО́ГЛЯД, -у, *ч.* 1. Документальний фільм, присвячений якій-небудь актуальній сучасній темі (соціальній, науковій і т. ін.). 2. Захід, пов'язаний із показом кінофільмів, присвячених якій-небудь темі, показом кращих фільмів яких-небудь студій або країн; кінофестиваль.

КІНООПЕРА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець, який знімає кінофільм.

КІНООПОВІДА́ННЯ, -я, *с.* Документальний кінофільм, побудований у формі розповіді; кінематографічний жанр, що об'єднує такі фільми.

КІНОПАНОРА́МА, -и, *ж.* 1. Кінотеатр для демонстрації панорамних фільмів. 2. Кінофільм, який вирізняється широтою охоплення зображуваних подій, людських доль і т. ін.

КІНОПЕРЕ́ГЛЯД, -у, *ч.* Присвячене чому-небудь, приурочене до чого-небудь ознайомлення з кінофільмом (кінофільмами).

КІНОПЕРЕСУ́ВКА, -и, *ж.* Пересувне устаткування для демонстрування кінофільмів.

КІНОПЕРІО́ДИКА, -и, *ж.* Систематично створювані короткометражні хронікальні фільми.

КІНОПЛАКА́Т, -а, *ч.* 1. Плакат, афіша, які рекламують який-небудь фільм. 2. Короткометражний фільм або серія кінокадрів рекламного, агітаційного і т. ін. змісту.

КІНОПЛІ́ВКА, -и, *ж.* Світлочутлива плівка для кінознімання та друкування кінофільмів.

КІНОПЛІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кінoплі́вка**.

КІНОПО́ВІСТЬ, -і, *ж.* Художній кінофільм, який оповідає про кого-, що-небудь; кінематографічний жанр, що об'єднує такі фільми.

КІНОПО́ДОРОЖ, -і, *ж.* Документальний кінофільм, що знайомить глядачів з якою-небудь країною, тим або іншим районом земної кулі, їх природою, тваринним світом і т. ін.

КІНОПОЕ́МА, -и, *ж.* Кінофільм ліричного, поетичного змісту; кінематографічний жанр, що об'єднує такі фільми.

КІНОПО́КАЗ, -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Відтворення на екрані зображення і звуку, записаного на кіноплівку за допомогою спеціальної апаратури. 2. Демонстрація кінофільму або декількох (тематично об'єднаних) кінофільмів.

КІНОПОЛОТНО́, -а́, *с.* Кінофільм, що відтворює які-небудь історичні події, широку картину суспільного життя.

КІНОПОРТРЕ́Т, -а, *ч.* Зображення засобами кінематографа якої-небудь реально існуючої особи; жанр документального кіно, пов'язаний з таким зображенням.

КІНОПОСІ́БНИК, -а, *ч.* Короткометражний навчальний фільм.
КІНОПРЕМ'Є́РА, -и, *ж.* Перший показ нового кінофільму.
КІНОПРЕ́СА, -и, *ж.* Періодична преса, присвячена кінематографії, кіномистецтву.
КІНОПРОЕ́КТ, -у, *ч.* Комплект документів, на підставі яких здійснюється виробництво фільму.
КІНОПРОЕ́КТОР, -а, *ч.* Апарат, признач. для проектування рухомого зображення на екран.
КІНОПРОКА́Т, -у, *ч.* Випуск кінофільмів для показування на екрані; передача їх у тимчасове користування (у прокат) кінотеатрам, клубам і т. ін.
КІНОПРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до кінопрокату. *Кінопрокатна база.*
КІНОПРОКА́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Працівник кінопрокату.
КІНОПРОМИСЛО́ВЕЦЬ, -я, *ч.* Підприємець, зв'язаний з кіновиробництвом, кінопрокатом і т. ін.
КІНОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Галузь промисловості, що виробляє кіноплівку, кіноапаратуру тощо.
КІНОПУБЛІЦИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець, який працює в жанрі кінопубліцистики.
КІНОПУБЛІЦИ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність документальних кінофільмів, які висвітлюють громадсько-політичне життя; кінематографічний жанр, що об'єднує подібні фільми.
КІНОРЕЖИСЕ́Р, -а, *ч.* Режисер, постановник кінофільму.
КІНОРЕЖИСЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кінорежисера.
КІНОРЕКЛА́МА, -и, *ж.* Афіша, плакат, кіноролик, які рекламують нові фільми; короткометражний фільм рекламного змісту.
КІНОРЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **булімі́я**.
КІНОРЕПЕРТУА́Р, -у, *ч.* Сукупність кінофільмів, що демонструються де-небудь протягом якого-небудь часу.
КІНОРЕПОРТА́Ж, -у, *ч.* Фільм у жанрі репортажу.
КІНОРЕПОРТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кінорепорта́ж**.
КІНОРЕПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Кінематографіст, який знімає фільми у жанрі репортажу.
КІНОРИ́НОК, -нку, *ч.* Сфера відносин між кіностудіями, закладами кінопрокату і т. ін., пов'язана з купівлею-продажем кінофільмів. *Міжнародний кіноринок.* // Купівля-продаж кінофільмів, що здійснюється ким-небудь, де-небудь.
КІНОРИ́НХИ, -ів, *мн.* Клас первиннопорожнинних червів.
КІНОРО́ЗПОВІДЬ, -і, *ж.* Кінематографічна розповідь, яка полягає в послідовному розгортанні подій, докладному показі долі героїв і т. ін. // Кінофільм, побудований таким чином.
КІНОРО́ЛИК, -а, *ч.* Короткометражний кінофільм рекламного, інформаційного і т. ін. змісту.
КІНОРО́ЛЬ, -і, *ж.* Роль, зіграна актором (актрисою) в кіно.
КІНОРОМА́Н, -у, *ч.* Художній кінофільм з багатьма дійовими особами, широким охопленням подій, життєвих явищ; кінематографічний жанр, що об'єднує такі фільми.
КІНОСВІ́Т, -у, *ч.* 1. Світ кіномистецтва; середовище, люди, які мають безпосереднє відношення до кінематографії, кіномистецтва. 2. Сукупність усього того, що зображено в кінофільмі, кінофільмах.
КІНОСЕА́НС, -у, *ч.* Час, протягом якого показують кінофільм, а також саме показування його.
КІНОСІ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **кіномере́жа**.
КІНОСПОСТЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Окремий кадр, ряд кадрів або документальний кінофільм, що відобразив справжню картину чого-небудь, життя реально існуючих людей і т. ін. 2. Знімання таких кадрів, кінофільму.
КІНОСТРІ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Окремий примірник (відбиток) кінофільму. 2. Те саме, що **кінофі́льм**.
КІНОСТУ́ДІЯ, -ї, *ж.* Підприємство, що створює кінофільми.
КІНОСЦЕНАРИ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **кінодрамату́рг**.
КІНОСЦЕНА́РІЙ, -ю, *ч.* Літературний твір, на ґрунті якого створюється кінофільм.
КІНОСЦЕНА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до кіносценарію.
КІНОСЮЖЕ́Т, -у, *ч.* Короткометражний фільм із сюжетною основою.
КІНОТЕА́ТР, -у, *ч.* Приміщення для публічного показу кінофільмів.
КІНОТЕ́КА, -и, *ж.* Зібрання, архів кінофільмів та ін. кіноматеріалів.
КІНОТЕЛЕВІЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кіно і телебачення, призначений для них. *Кінотелевізійна апаратура.*
КІНОТЕОДОЛІ́Т, -а, *ч.* Прилад для кінознімання літального апарата, щоб точно визначити траєкторію польоту; поєднання кіноапарата з теодолітом.
КІНОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.*, *збірн.* Технічне обладнання і технічні засоби, пов'язані з виробництвом, розмноженням і показуванням кінофільмів.
КІНОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кінотехніки.
КІНОТИ́ЖДЕНЬ, -жня, *ж.* 1. Демонстрація кінофільмів, підібраних за яким-небудь принципом, яка проводиться де-небудь протягом тижня. 2. Тижневик, в якому повідомляється про репертуар кінотеатрів на тиждень і дається стисла інформація про фільми.
КІНОТРИЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Три кінофільми, композиційно самостійні, але пов'язані єдністю задуму, сюжету, спільними героями.
КІНОУНІВЕРСИТЕ́Т, -у, *ч.* Кінолекторій для загалу слухачів, які бажають розширити свої знання в галузі кінематографії, кіномистецтва.
КІНОУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Кіноапарат із відповідним обладнанням для показування кінофільмів.
КІНОФА́БРИКА, -и, *ж.* Те саме, що **кіносту́дія**.
КІНОФАНТА́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність фільмів фантастичного змісту; кінематографічний жанр, що об'єднує такі фільми.
КІНОФЕСТИВА́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Показування кінофільмів, присвячених певній темі, або показування найкращих кінофільмів якоїсь однієї або кількох (чи багатьох) країн. 2. Огляд, творче змагання творів кіномистецтва.
КІНОФІКА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець у царині кінофікації.
КІНОФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **кінофікува́ти**.
КІНОФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кінофікува́ти**.
КІНОФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Організовувати кінотеатри й кінопересувки, влаштовувати кіномережу в якій-небудь місцевості. *Кінофікувати район.* 2. Обладнувати для показування кінофільмів. *Кінофікувати клуб.*
КІНОФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **кінофікува́ти**.
КІНОФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Твір кінематографії, призначений для показування на екрані; кінокартина.
КІНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь собак, укусу собаки, хворої на сказ.
КІНОФО́РУМ, -у, *ч.* Про кінофестиваль, на якому представлені фільми багатьох студій і країн.
КІНОФОТОАПАРАТУ́РА, -и, *ж.*, *збірн.* Сукупність різних апаратів, машин та устаткування, які застосовуються в кінематографії та фотографії.
КІНОФОТОДОКУМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Кіно- або фотоплівки, що є документальною цінністю і мають характер документів.
КІНОФОТОЛАБОРАТО́РІЯ, -ї, *ж.* Лабораторія, де проводиться обробка відзнятих кіно- і фотоплівок, виготовлення фотографій і т. ін.
КІНОФОТОПЛІ́ВКА, -и, *ж.* Світлочутлива плівка для фотографування, кінознімання та друкування фотографій і кінофільмів.
КІНОФРАГМЕ́НТ, -а, *ч.* Частина якого-небудь кінофільму, що складається з декількох кадрів; короткометражний фільм (здебільшого навчальний).
КІНОХРО́НІКА, -и, *ж.* Кінофільм або кіножурнал, присвячений поточним подіям суспільного життя.
КІНОХРОНІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до кінохроніки; що є кінохронікою. *Кінохронікальний фільм.*
КІНОХРОНІКЕ́Р, -а, *ч.* Кінематографіст, який працює у галузі кінохроніки.
КІНОЦЕ́НТР, -у, *ч.* Кіностудія.
КІНО́ШНИК, -а, *ч.*, *розм.* Про спеціаліста, який працює в галузі кінематографії.
КІ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кінь** 1. // Власт. коневі, коням. // Такий, як у коня. // Признач. для коней. *Кінська збруя (упряж).* ** **Кі́нська ступня́**, *мед.* – вроджена або набута хибна позиція ступні у фіксованому підошовному згинанні в гомілковоступневому суглобі. **Кі́нський двір** – приміщення для коней; стайня. **Кі́нська си́ла** – одиниця потужності, що дорівнює 75 кілограмометрам на секунду, або 0,736 кіловат. **Кі́нський заво́д** – спеціальне господарство для розведення породистих, племінних коней. 2. Те саме, що **кі́нний** 1. *Кінська тяга. Кінські граблі.* // Пов'язаний з їздою на конях. 3. Уживається як складова частина деяких ботанічних назв. *Кінський зуб. Кінський каштан.*
КІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який міститься, перебуває, розташований на кінці, у кінці чого-небудь; останній. 2. Завершальний, остаточний. // Який визначає собою яку-небудь діяльність і завершує її; основний. *Кінцева мета.*
КІНЦІ́ВКА, -и, *ж.* 1. *друк.* Графічна прикраса в кінці книжки, розділу тощо. 2. Завершальна частина якого-небудь твору. 3. У людини й тварин – частина тіла, що служить перев. для пересування або схоплювання (нога, рука й т. ін.).
КІНЦІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кінці́вка**.
КІНЦЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **кінце́вий** 1. *Кінцьова фреза.*
КІНЧА́К, -а́, *ч.* Меч із вузьким лезом.
КІНЧА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **гострокінце́вий**.
КІНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **КІНЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *перех. і з інфін.* Доводити що-небудь до кінця; докінчувати, завершувати, закінчувати. // Завершувати навчання де-небудь. // *з ким – чим.* Завершувати, закінчувати дію, яка не названа, а відома з попередньої розмови. 2. *перех.*, *чим або на чому.* Робити що-небудь на закінчення; завершувати чимось. *Кінчати промову побажанням.* 3. *перех.* Припиняти у визначений час роботу, навчання тощо; закінчувати. 4. *перех.*, *розм.* Позбавляти життя, вбивати. ** **Кінча́ти вік (життя́)**: а) доживати останні роки свого життя; б) умирати. 5. *розм.* Відчувати оргазм.
КІНЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **КІНЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чи́шся, *док.* 1. Приходити, наближатися до кінця; закінчуватися, проходити, минати. // Припинятися, переставати. // Наближатися до краю, до межі своєї протяжності. // Вичерпуватися, виходити (в 11 знач.). 2. *чим.* Те саме, що **закі́нчуватися** 2; завершуватися. 3. *чим, на чому і без додатка.* Приходити до якого-небудь наслідку, результату; завершуватися. 4. *розм.* Те саме, що **вмира́ти**.
КІ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кінчи́ти**. // **кі́нчено**, *безос. присудк. сл.*
КІ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **кіне́ць**[1] 1. ** **На кі́нчику пера́** – у письмовому вигляді, в записаному викладі.
КІНЧИ́ТИ *див.* **кінча́ти**.
КІНЧИ́ТИСЯ *див.* **кінча́тися**.
КІНША́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кіншаса.
КІНЬ, коня́, *ч.* 1[1]. Велика свійська однокопита тварина, яку використовують для перевезення людей і вантажів. *Верховий кінь.* ** **На бі́лому коні́ в'ї́хати** *куди* – з'явитися де-небудь як переможець, як людина, що досягла тріумфального успіху. **На коні́ бу́ти (почува́ти себе́** *і т. ін.*) – бути (почувати себе) у вигідному становищі. 2. Шахова фігура з зображенням голови коня. ** **Хід коне́м**, *перен.* – про рішучий засіб, до якого вдаються у крайньому разі. 3. Оббита шкірою колода (у 1 знач.) на чотирьох ніжках для гімнастичних вправ; кобила (у 3 знач.).
КІО́СК, -у, *ч.* Невелика будівля для дрібної торгівлі; будка, рундук (у 2 знач.).
КІОСКЕ́Р, -а, *ч.* Продавець у кіоску.
КІОСКЕ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **кіоске́р**.
КІО́Т, -а, *ч.*, *церк.* Складана рама або шафка зі скляними дверцями для ікон; божник.
КІО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кіото.
КІП, -а, *ч.* Грошова одиниця Лаосу.
КІПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.*, *діал.* Горбок.
КІ́ПКА, -и, *ж.* Зменш. до **копа́**.
КІПНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Купка землі, піднята кротом.
КІ́ПОТЬ, -птю, *ч.* Те саме, що **кі́птява**.
КІПРЕ́ГЕЛЬ, -я, *ч.* Прилад, який разом з мензулою використовують при топографічному зніманні місцевості.
КІПРИ́ДА *див.* **Кіпрі́да**.
КІПРИДОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь заразитися венеричною хворобою.
КІПРІ́ДА, КІПРИ́ДА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – одне з імен богині Афродіти.
КІПРІО́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кіпріо́т**, -а, *ч.*, **кіпріо́тка**, -и, *ж.*). Народ Кіпру; представники цього народу.
КІПРІО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кіпріотів.
КІ́ПРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кіпр.
КІПРЯ́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **кіпріо́т**.
КІПРЯ́НКА, -и. Жін. до **кіпря́нин**.
КІПТЮГА́, -і́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ку́рява**; пил.
КІ́ПТЯВА, -и, *ж.* 1. Осадок диму, сажа. // Густий чорний дим. 2. *розм.* Те саме, що **ку́рява**; пил.
КІПТЯ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який коптить. 2. Покритий кіптем; закопчений.
КІПТЯГА́, -ягі́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ку́рява**.
КІ́ПУ, *невідм.*, *с.* Вузликове письмо ряду давніх народів Південної Америки.
КІ́ПЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **кіпе́ць**.
КІР, ко́ру, *ч.*, *мед.* Дитяча заразна хвороба, що супроводиться висипом, запаленням дихальних шляхів, слизової оболонки очей, ротової порожнини та гарячкою.
КІРА́СА, -и, *ж.*, *іст.* 1. Металевий панцир на груди й спину для захисту від холодної та вогнепальної зброї. 2. У західноєвропейських і російській (до 1917 р.) арміях – частина парадного одягу деяких гвардійських кавалерійських полків.
КІРАСИ́Р, -а, *ч.*, *іст.* 1. Вершник важкої кавалерії, захищений кірасою. 2. У західноєвропейських та російській (до 1917 р.) арміях – солдат або офіцер деяких гвардійських кавалерійських полків.
КІРАСИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кіраси́р**. *Кірасирський полк.*
КІРЕНА́ЇК, -а, *ч.* Послідовник давньогрецької філософської школи, заснованої Арістіппом з Кірени у 4 ст. до н. е.
КІРЕНА́ТКИ, -ів, *мн.* Давньогрецька ідеалістична філософська школа, послідовники якої обстоювали принципи суб'єктивного ідеалізму і скептицизму.
КІРЕ́ЦЬ *див.* **коре́ць**.
КІ́РІЄ, *невідм.*, *ч.* Початковий розділ католицької меси, що входить також до складу реквієма.
КІ́РКА, -и, *ж.* 1. Верхній затверділий шар чого-небудь; кора (у 2 знач.). 2. Зменш. до **кора́** 1. 3. *діал.* Кориця (у 2 знач.).
КІРКАЗО́Н, -у, *ч.* Рід рослин родини хвилівникових.
КІ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кі́рка** 1, 2.
КІРКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на кірку, подібний до неї.
КІРОВОГРА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кіровоград.
КІ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кі́рка** 1, 2.
КІРУ́НДІ, *невідм.* Мова народності барунді.
КІРХ, КОРХ, ко́рха, *ч.*, *заст.* Міра довжини, що дорівнює ширині долоні, або чотирьох пальців.
КІ́РХА, -и, *ж.* Лютеранська церква.
КІРШТЕЙНІ́Т, -у, *ч.* Ромбічний ортосилікат кальцію, феруму і магнезію острівної будови.
КІС, коса́, *ч.*, *зах.* Чорний дрізд.
КІСА́С, -у, *ч.* У мусульманському праві – точна санкція, що її шаріат встановлює за категорію певних злочинів.
КІСІ́Н-ФАНДИ́Р, -а, *ч.* Осетинський смичковий музичний інструмент.
КІ́СКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **коса́**[1].
КІСКА́[2], -и́, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **коса́**[2]. 2. *діал.* Ніж із куска коси (*див.* **коса́**[2]).
КІСНИ́Й[1], -а́, -е́. Прикм. до **коса́**[1]. // Признач. для коси. *Кісна стрічка. Кісний гребінець.*
КІСНИ́Й[2], -а́, -е́. Прикм. до **коса́**[2]. // Який виготовляє коси. *Кісна майстерня.*
КІСНИ́К, -а́, *ч.* Стрічка для вплітання в косу (*див.* **коса́**[1]).
КІСНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Різновид риби.
КІСНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **кісни́к**.
КІ́СОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кі́ска**[1].
КІ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **коса́**.
КІССЯ́, -я́, *с.*, *зах.* Держално коси (див. **коса**[2]), косовище.
КІСТА́, -и́, *ж.*, *мед.* Порожниста пухлина в органах і тканинах людини й тварин, заповнена рідиною або кашкоподібною масою.
КІСТАДЕНО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Те саме, що **цистадено́ма**.

КІСТЕ́НЬ, -я́, *ч.* Холодна зброя у вигляді короткої палиці, на кінці якої підвішена металева куля.

КІСТКА, -и, *ж.* 1. Окрема складова частина кістяка хребетних тварин і людини. ** **ґратча́ста кістка** – кістка, яка частково входить в основу мозкового черепа. **кістка грудно́ї кліти** – кісткова основа верхньої частини тулуба. **клиноподі́бна кістка** – кістка, розміщена посередині основи черепа. **Піднебі́нна кістка** – кістка, яка бере участь в утворенні порожнини носа, порожнини рота, очної ямки і крилопіднебінної ямки. **променева кістка** – довга трубчаста кістка, розміщена на латеральному боці передпліччя. **тру́бчасті кістки́** – кістки, що складаються із компактної і губчастої речовини. **До [са́мих] кісто́к промока́ти (промерза́ти, пройма́ти** *і т. ін.*) – дуже сильно, наскрізь промокати, промерзати, мерзнути. 2. *тільки мн.* Останки, тіло померлого; прах. ** **На (по) чиї́х кістка́х** – ціною великих жертв. 3. *збірн.* Ікла, бивні деяких тварин (слона, моржа), що їх використовують для різних виробів. 4. *рідко.* Те саме, що **кісточка** 6.

КІСТКОВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **кістка** 1. // Якого добувають, виготовляють із кісток. ** **Кісткова́ мозо́ля** – регенераторне тканинне утворення, що забезпечує зростання кісткових фрагментів при порушенні цілісності кістки. **Кісткова́ пла́стика** – хірургічна операція, яка виконується з метою відновлення цілісності або зміни форми кістки. **Кісткова́ тканина** – тканина тіла скелетних, яка складається з кісткових клітин і міжклітинної речовини. **Кістковий лабіри́нт**: кістковий утвір, що розміщений між внутрішнім слуховим проходом з медіального боку і барабанною порожниною – з латерального. **Кістковий мо́зок** – орган кровотворення і біологічного захисту організму, розміщений у губчастій речовині кісток і в кістковомозкових порожнинах. **Кістковий шов** – хірургічне з'єднання кісткових фрагментів при переломі, остеотомії.

КІСТКОМОЗКОВИЙ, -а, -е. Стос. до кісткового мозку.

КІСТКО́ВО-М'ЯЗОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до кісткового мозку.

КІСТКОВОТУБЕРКУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до туберкульозу кісток.

КІСТКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до кістки, схожий на неї.

КІСТКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. кісткоподібний.

КІСТКОТВО́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кісткоутво́рювальний**.

КІСТКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення кісток.

КІСТКОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з утворенням кісток.

КІСТЛЯ́ВИЙ, -а, -е. 1. Худий, з випнутими кістками. 2. *у знач. ім.* **кістля́ва**, -вої, *ж., перен., фам.* Про смерть. 3. Те саме, що **кости́стий** 3. *Кістлява риба.*

КІСТЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. кістлявий.

КІСТОГРАНУЛЬО́МА, -и, *ж.* Зубна гранульома, яка містить невеликі порожнини з рідким або напіврідким вмістом.

КІСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження кісти після заповнення її контрастною речовиною.

КІСТО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується кісти, характеризується наявністю кісти. ** **Кісто́зна адено́ма** – те саме, що **цистадено́ма**.

КІСТО́МА, -и, *ж.* Порожнина в залозистій тканині, яка виникає в процесі пухлинного росту.

КІСТОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **кістка** 1, 2. 2. Зчленування кісток гомілки з кістками стопи, випнуте по боках ноги; щиколотка. 3. *перев. мн.* Гральні кубики або пластинки (з кості чи іншого матеріалу), на гранях яких вирізано цифри, вічка. 4. *заст.* Кулька рахівниці; кружальце. 5. Гнучка пластинка з китового вуса, металу і т. ін., яку вшивають у корсет, плаття тощо. 6. Насінина з твердою оболонкою в плодах деяких рослин.

КІСТОЧКО́ВИЙ, -а, -е. Який у плодах має кісточку (у 6 знач.).

КІСТОЧКО́ВІ, -их, *мн.* Дерева, плід яких має одну кісточку.

КІСТРИ́ЦЯ *див.* **костри́ця**.

КІСТЬ, ко́сті, *ж.* 1. Те саме, що **кістка** 1 – 3. ** **Біла кість**, *зневажл.* – про людину знатного, дворянського походження. **Кістьми́ лягти́ (полягти́)** – загинути в бою, на полі битви. 2. *тільки мн.* Те саме, що **кісточка** 3.

КІСТЯ́К, -а́, *ч.* 1. Сукупність кісток, що становить тверду основу тіла людини та хребетних тварин; скелет. 2. *чого, спец.* Основа, каркас чого-небудь. 3. *чого та з означ., перен.* Те, що є основою, опорою чого-небудь.

КІСТЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кістя́к** 1, 2.

КІСТЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Зробл. із кістки (у 3 знач.). 2. Якого добувають, виготовляють із кісток (у 1 знач.). *Кістяний клей.*

КІСУАХІ́ЛІ, *невідм., одн.* Те саме, що **суахі́лі**.

КІСУ́МБА, -и, *ж.* Те саме, що **ба́мбі**.

КІТ, кота́, *ч.* Свійська тварина родини котячих, що знищує мишей і щурів; самець кішки. ** **Морськи́й кіт** – скат родини хвостоколів.

КІ́ТА, -и, *ж.* Жанрова форма класичної східної поезії, побудована на моноримі.

КІТА́РА, -и, *ж.* Див. **кіфа́ра**.

КІТАРЕ́Д *див.* **кіфаре́д**.

КІТАРО́НЕ, *невідм., ч.* Музикант, що грає на кітароні – музичному щипковому інструменті.

КІТВА́, кітви́, *ж., мор.* Металевий стрижень з лапами, що зачіплюється за ґрунт і утримує на місці судно, пливучий маяк і т. ін.; якір.

КІТВИ́ЦЯ, -і, *ж., мор.* Те саме, що **кітва́**.

КІТ-ВОРКІ́Т, кота́-воркота́, *ч.* Воркітливий кіт.

КІ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Формена однобортна куртка із стоячим коміром.

КІ́ТЛИК, -а, *ч., діал.* Казанок.

КІТЛИ́НА, -и, *ж., діал.* Улоговина.

КІТЛОВИ́НА, -и, *ж., діал.* Улоговина.

КІ́ТНА, -ної, *ж.* Яка перебуває в тому стані, коли в її організмі розвивається зародок (про вівцю, козу і т. ін.).

КІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кі́тний**.

КІТЧ *і* **КІЧ**, -у, *ч.* 1. Напрям у сучасній культурі, розрахований на масового споживача, що характеризується примітивністю, безідейністю, розважальністю; твори в дусі цього напряму. 2. Про предмет хатнього вжитку, одягу і т. ін., позбавлений смаку і стилізований під що-небудь. 3. Масова продукція, позбавлена смаку і розрахована на зовнішній ефект.

КІ́ТЧЕВИЙ, -а, -е. Стос. до кітчу; що є кітчем. *Кітчева музика.*

КІТЧЛІТЕРАТУ́РА, -и, *ж.* Кітчева, низькопробна література

КІФА́РА, **КІТА́РА**, -и, *ж.* У стародавніх греків – струнний щипковий інструмент, подібний до ліри.

КІФАРЕ́Д, **КІТАРЕ́Д**, -а, *ч.* Давньогрецький музикант, що грав на кіфарі (кітарі).

КІФО́З, -у, *ч., мед.* Викривлення у людей хребта випуклістю назад. ** **Вро́джений кіфо́з** – кіфоз, зумовлений порушеннями розвитку передніх відділів тіл хребців. **Мобі́льний кіфо́з** – кіфоз, який розвивається при слабкості м'язів спини та звичній неправильній позі.

КІФОЛОРДО́З, -у, *ч.* S-подібне викривлення хребта в сагітальній площині.

КІФОСКОЛІО́З, -у, *ч.* Поєднання кіфозу та сколіозу. ** **Ідіопати́чний кіфосколіо́з** – хвороба, основним проявом якої є розвиток сколіозу неясної етіології.

КІЧ, -у, *ч.* Див. **кітч**.

КІШ[1], коша́, *ч.* 1. Те саме, що **ко́шик** 1. 2. Великий кошик для зберігання борошна, зерна тощо. 3. Короб воза, саней і т. ін. (спочатку плетений); васаг. 4. Кошик конічної форми для ловіння риби та зберігання її живою; рибник. 5. Пристосування у віялці, в жорнах, у млині для засипання зерна.

КІШ[2], коша́, *ч.* 1. У Київській Русі в 11 – 13 ст. і в Україні в 14 – 18 ст. – військовий табір, обоз. 2. Місце перебування запорізьких козаків; Запорізька Січ. 3. *заст.* Літнє житло кочовиків; кибитка (у 2 знач.). 4. *рідко.* Місце розташування під час тимчасових робіт; табір, стан.

КІ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш. -пестл. до **кі́шка** 1.

КІ́ШКА, -и, *ж.* 1. Самка кота. ** **Жи́ти (бу́ти** *і т. ін.*), **як кі́шка з соба́кою** – постійно бути в незгоді. 2. *тех.* Невелика кітва. // Пристрій у вигляді невеликої кітви з 3 – 4 лапами для піднімання підводних кабелів та затонулих предметів. 3. *тільки мн.* Те саме, що **кі́гті** 2. // Загострені зубці, насаджені на пластини особливої форми, що їх прикріплюють до гірського взуття під час ходіння по льоду, скелях і т. ін.

КІЯ́С, -а, *ч.* Одне із джерел мусульманського права (шаріату); тлумачення Корану і сун.

КЛА́ВЕС, -а, *ч.* Латиноамериканський ударний музичний інструмент, що складається з двох круглих дерев'яних паличок.

КЛАВЕСИ́Н, -а, *ч.* Старовинний клавішно-струнний щипковий музичний інструмент, зовні схожий на фортепіано.

КЛАВЕСИНІ́СТ, -а, *ч., іст.* Музикант, який грає на клавесині.

КЛАВЕСИНІ́СТКА, -и. *Жін.* до **клавесині́ст**.

КЛАВЕСИ́ННИЙ, -а, -е, *іст.* Те саме, що **клавеси́новий**.

КЛАВЕСИ́НОВИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **клавеси́н**. *Клавесинова музика.*

КЛАВІАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Весь ряд клавішів у клавішних музичних інструментах. 2. Сукупність клавішів у якому-небудь механізмі. 3. Пристрій, що дозволяє вводити інформацію в комп'ютер.

КЛАВІАТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **клавіату́ра**.

КЛАВІКО́РДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **клавіко́рд**, -а, *ч.*). Старовинний клавішно-струнний ударний музичний інструмент із довгастим чотирикутним корпусом.

КЛАВІОЛІ́НА, -и, *ж.* Електричний одноголосий музичний інструмент; має близько 50 тембрів.

КЛАВІ́Р, -у, *ч.* 1. Загальна назва клавішно-струнних інструментів (клавікордів, клавесина, рояля, фортепіано тощо). 2. Переклад оперної або симфонічної партитури для співу в супроводі фортепіано або для виконання на фортепіано.

КЛАВІРАУСЦУ́Г, -у, *ч.* Застаріла назва клавіру (у 2 знач.).

КЛАВІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до клавіру. *Клавірний інструмент. Клавірна музика.*

КЛАВІЦИМБА́Л, -а, *ч.* Те саме, що **клавіче́мбало**.

КЛАВІЦИТЕ́РІУМ, -а, *ч.* Клавесин з вертикальним корпусом.

КЛАВІЧЕ́МБАЛО, *невідм., ч.* Струнний клавішний музичний інсчтрумент з щипковою механікою.

КЛА́ВІШ, -а, *ч.* 1. Пластинка в музичному інструменті (фортепіано, баяні тощо), ударяючи по якій викликають звук. 2. Наконечник важільця в різних механізмах (на клавіатурі комп'ютера, у друкарській машинці, телеграфному апараті тощо), на якого натискають пальцями рук, щоб надати їм руху.

КЛА́ВІША, -і, *ж.* Те саме, що **кла́віш**.

КЛА́ВІШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кла́віш**. // Який має клавіші, з клавішами. *Клавішний механізм.* ** **Кла́вішні музи́чні інструме́нти** – інструменти, які звучать при натисканні на клавіші (орган, рояль, акордеон та ін.).

КЛАД, -у, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **скарб**.

КЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **кла́сти**. *Кладений мур.*

КЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кла́сти** 2, 4, 5.

КЛА́ДКА, -и, *ж.* 1. Дошка або колода, покладена через річку, струмок, болото для переходу. // Невеликий дерев'яний поміст на річці, ставку для прання білизни, полотна тощо. 2. *розм.* Те саме, що **мурува́ння** 2.

КЛАДОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Місце для поховання померлих; цвинтар, гробовище (у 1 знач.).

КЛАДОВИ́ЩЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кладови́ще**; цвинтарний. // Власт. кладовищу.

КЛАДОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Еволюція тваринних організмів, що приводить до виникнення більшого числа відмежованих один від одного видів, родів і т. д.

КЛАДО́ДІЙ, -я, *ч.* Видозмінений пагін рослин, стебло якого має сплющену, листкоподібну форму й виконує функцію листка.

КЛАДО́НІЯ, -ї, *ж.* Рід кущистих лишайників.

КЛАДОСПОРІО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби рослин, що спричиняються паразитичними грибами.

КЛАДОТРИХО́З, -у, *ч.* Те саме, що **нокардіо́з**.

КЛАДОФО́РА, -и, *ж.* Рід зелених водоростей.

КЛА́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кла́дка** 1.

КЛАДУ́ЧИ. Дієприсл. до **кла́сти**.

КЛАДЬ, -і, *ж., діал.* Вантаж, поклажа.

КЛАЗМАТОДЕНДРО́З, -у, *ч.* Розпад відростків нервових клітин.

КЛАЗМАТОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **гістіоци́ти**.

КЛАЗОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Напади вимушеного крику або голосного співу, які не супроводжуються розладами свідомості.

КЛАЙМ, -а, *ч.* 1. Претензія покупця до продавця з приводу низької якості проданого товару. 2. Позов, рекламація, вимога щодо відшкодування збитків покупця.

КЛА́ЙПЕДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Клайпеда.

КЛА́КА, -и, *ж.* Група глядачів, яких наймають для створення через оплески, свист тощо штучного успіху або провалу акторів, вистави.

КЛАКЕ́Р, -а, *ч.* Особа, найнята для того, щоб гучними оплесками, вигуками або свистом створювати в театрі враження успіху чи призводити до провалу п'єси, артиста.

КЛА́КИ, -ів, *мн., діал.* Клоччя.

КЛАКСО́Н, -а, *ч.* Механічний сигнальний гудок автомобіля, мотоцикла тощо.

КЛАКСО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* Давати сигнал клаксоном; сигналити.

КЛАН[1], -у, *ч., іст.* 1. Родова громада, рід (спочатку в кельтських племен). 2. *перен.* Про групу осіб, пов'язаних сімейними, діловими і т. ін. стосунками. *Злочинні клани.*

КЛАН[2], -у, *ч.* Те саме, що **ку-клукс-кла́н**.

КЛА́НДАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., діал., фам.* Прохати.

КЛА́НОВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член ку-клукс-клану, клану (*див.* **клан**[2]).

КЛА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клан**.

КЛА́НЦАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Клацати.

КЛАНЦА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Зубатий.

КЛА́НЦІ, -ів, *мн., зах.* Ікла й зуби звірів.

КЛА́НЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.* 1. *кому.* Робити уклін на знак привітання, поваги. // *також без додатка.* Робити поклони на знак подяки; розкланюватися. // *рідко.* Поклонятися кому-, чому-небудь. 2. *кому.* Листовно чи усно передавати вітання кому-небудь відсутньому. 3. *кому, перед ким, перен.* Принизливо просити чого-небудь; запобігати перед ким-небудь, підлещуватися до когось.

КЛА́ПАН, -а, *ч.* 1. У механізмі, машині – накривка, що прикриває отвір, крізь який проходить пара, газ, рідина тощо; хлипавка. *Запобіжний клапан.* 2. Пристосування, за допомогою якого закривається й відкривається отвір у корпусі музичного духового інструмента та змінюється висота утворюваного звука. // Пластинка, що закриває видувний отвір, а також клавіш в органі, акордеоні, ґудзик у гармонії. 3. Частина порожнистого органа, утворена складками, що перешкоджають зворотному переміщенню вмісту. // Стулки в серці, що містяться біля отворів із передсердь у шлуночки, а зі шлуночків в аорту і легеневі артерії та запобігають зворотному рухові крові. 4. Нашитий шматок тканини певної форми, що закриває отвір кишені або шов на одязі.

КЛА́ПАННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кла́пан**.

КЛАПАНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кла́пан**. *Клапанова пружина.*

КЛАПА́НЯ, **КЛЕПА́НЯ**, -і, *ж., діал.* Зимова тепла шапка, перев. з хутра.

КЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **хля́пати**.

КЛАП-КА́МЕРА, -и, *ж.* Складаний фотоапарат з висувною передньою стінкою, де встановлено об'єктив.

КЛАПОВУ́ХИЙ, -а, -е. Який має великі, відстовбурчені вуха; капловухий.

КЛА́ПОТЬ, -птя, *ч.* 1. Невелика, незначна частина якоїсь поверхні (поля, лісу тощо). 2. Відрізана або відірвана частина тканини, шкіри, паперу тощо; обривок, шматок. // Клубок, пасмо хмари, туману тощо. // Жмут сіна, соломи тощо. 3. *перен., рідко.* Уривок розмови, пісні тощо.

КЛА́ПТЕВИЙ, -а, -е. Який складається з клаптів (у 1 знач.). // Виготовлений із клаптів (у 2 знач.).

КЛА́ПТИК, -а, *ч.* Зменш. до **кла́поть**.
КЛА́ПТИКОВИЙ, -а, -е. Який складається з клаптиків. // Вигот. із клаптиків. *Клаптикова ковдра.*
КЛА́ПТИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **кла́птик**.
КЛАРЕ́Н, -у, *ч.* Складова частина викопного вугілля; складається з геліфікованих, ліпоїдних та фюзенізованих мікрокомпонентів.
КЛАРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кларе́н**.
КЛАРК, -а, *ч.*, *геол.* Одиниця вмісту хімічних елементів у земній корі та космічних об'єктах.
КЛАРКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; темний, червонувато-брунатний або темно-брунатний зі злегка восковим блиском.
КЛАРНЕ́Т, -а, *ч.* Духовий музичний інструмент, що має форму циліндричної трубки з клапанами у вигляді ґудзиків і з невеликим розтрубом на кінці.
КЛАРНЕТИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, що грає на кларнеті.
КЛАРНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кларне́т**.
КЛАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Оформлення усіх формальностей і документів для входження судна у порт або виходу з порту.
КЛАС, -у, *ч.* 1. Сукупність предметів, явищ, що мають спільні ознаки, однакові якості; розряд, підрозділ. // Одна з великих природних груп у систематиці рослин і тварин. // *лог.* Сукупність однорідних предметів чи явищ із спільними істотними ознаками. // Сукупність цифр трьох сусідніх розрядів числа; підрозділ числа. // Розряд суден транспортного флоту залежно від типу будови, обладнання, завдань, для яких він призначений, і т. ін. *Клас міно-носців.* // Тип пасажирських залізничних вагонів чи кают на пароплавах залежно від вигод для пасажирів. 2. Розряд, підрозділ як одиниця класифікації в різних науках, галузях діяльності і т. ін. 3. Великі групи людей, які розрізняються за їх місцем в історично визначеній системі суспільного виробництва, за їхнім зв'язком (здебільшого закріпленим і оформленим у законах) із засобами виробництва, за їхньою роллю в суспільній організації праці та за способами одержання і розмірами тієї частки суспільного багатства, яка є в їхньому розпорядженні. // *заст.* Суспільний стан. 4. Підрозділ початкової, середньої школи, гімназії, ліцею, що охоплює учнів одного року навчання та однакового рівня знань; група (у 4 знач.). // Учні такого підрозділу. // У спеціальних навчальних закладах – підрозділ, у якому вивчають певний предмет під керівництвом фахівця. *Клас баяна. Клас живопису.* 5. Кімната в школі, гімназії і т. ін., де здійснюється навчальний процес. 6. з *означ.* Міра якості, ступінь, рівень чого-небудь. // Ступінь підготовленості; кваліфікація. *Футболіст високого класу.* ** **Пока́зувати (показа́ти) клас** *чого* – виконувати що-небудь з великим успіхом, із майстерністю. 7. У дореволюційній Росії – певний ступінь чину, в табелі про ранги. *Чиновник третього класу.* // Певний ранг чи розряд деяких цивільних звань у працівників міністерства закордонних справ, прокуратури, юстиції тощо. *Радник юстиції першого класу.* 8. Дитяча гра, за правилами якої треба, стрибаючи на одній нозі, пересувати носком камінець з однієї клітки, накресленої на землі, асфальті тощо, у наступну. // Накреслена на землі, асфальті тощо фігура для такої гри.
КЛА́СИК, -а, *ч.* 1. Видатний, загальновизнаний письменник, діяч науки чи мистецтва, творчість якого є взірцем у даній галузі. 2. Послідовник, представник класицизму. 3. Фахівець із старогрецької й латинської мов та античної літератури. // *розм.* У дореволюційній Росії – учень класичної гімназії; той, хто закінчив класичну гімназію. 4. *розм.* Спортсмен, що займається класичною боротьбою.
КЛА́СИКА, -и, *ж.*, *збірн.* Класичні, зразкові твори літератури й мистецтва. ** **Музи́чна кла́сика** – музичні твори, які відповідають найвищим художнім вимогам, поєднуючи глибину, змістовність з досконалістю форми, а також витримали перевірку часом та увійшли до скарбниці світового музичного мистецтва.
КЛАСИФІКА́ТОР, -а, *ч.* 1. Фахівець із класифікації чого-небудь; той, хто займається класифікацією. *Класифікатор валют.* 2. Довідник, який містить систематизований перелік виробничих стандартів. 3. Пристрій для механічного сортування подрібненої руди, вугілля тощо.
КЛАСИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до класифікації (у 2 знач.). *Класифікаційна схема.*
КЛАСИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **класифікува́ти**. 2. Система розподілу предметів, явищ або понять на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями.
КЛАСИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **класифікува́ти**. // *у знач. прикм.*
КЛАСИФІКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Якого класифікують.
КЛАСИФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **класифікува́ти**.
КЛАСИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Розподіляти предмети, явища або поняття на класи, групи тощо за спільними ознаками, властивостями; групувати.
КЛАСИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Піддаватися класифікації; розподілятися на класи, групи тощо. 2. *тільки недок.* Пас. до **класифікува́ти**.
КЛАСИФІКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **класифікува́ти**.
КЛАСИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у європейській літературі й мистецтві 17 – початку 19 ст., сутність якого полягала в наслідуванні мистецтва та поезії Стародавньої Греції, Риму та в дотримуванні системи суворих правил відтворення дійсності. // Один з основних архітектурних стилів 17 – початку 19 ст., який послідовно розвивав традиції архітектури античності й епохи Відродження.
КЛАСИЦИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник класицизму.
КЛАСИЦИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до класицизму, класицистів.
КЛАСИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до класицизму. 2. Створений класиком (у 1 знач.), класиками; винятково́го значення, зразковий. // Характерний, типовий для кого-, чого-небудь. // *розм.* Найкращий у своєму роді; чудовий. 3. Стос. до світу стародавніх греків і римлян; античний. // Пов'язаний із вивченням давньогрецької й латинської мов та античної літератури. ** **Класи́чна гімна́зія** – у дореволюційній Росії – середня школа, де обов'язково вивчалися давньогрецька й латинська мови та антична література. **Класи́чна осві́та** – освіта, заснована на вивченні давньогрецької й латинської мов та античної літератури. **Класи́чні мо́ви** – давньогрецька й латинська мови. 4. Схожий красою на статуї стародавніх греків і римлян; правильний (про риси обличчя, будову тіла тощо).
КЛАСИ́ЧНО, *присл.* 1. Досконало, зразково. 2. Подібно до того, як в античних статуях.
КЛА́СНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до класу (у 3 знач.). ** **Кла́сна да́ма** – у дореволюційній Росії – вихователька класу в жіночій гімназії. **Кла́сний ваго́н** – пасажирський вагон. 2. Який має певний виробничий або спортивний розряд. 3. *заст.* Який має певний ранг, чин. *Класний чиновник.* 4. *розм.* Прекрасний, що заслуговує на найвищу оцінку. *Класний спеціаліст.*
КЛА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кла́сний** 3.
КЛА́СОВИЙ, -а, -е. Стос. до суспільних класів, до їхніх взаємостосунків. // Власт. тому чи іншому класові, його ідеології.
КЛА́СОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **кла́совий**.
КЛА́СОВО. Присл. до **кла́совий**.
КЛА́СТЕР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Абстрактний тип даних. 2. Підмножина об'єктів із певними наборами ознак, які виявляються за кластерного аналізу. 3. *муз.* Співзвуччя, утворене малими або великими секундами. 4. *фіз.* Система з великої кількості слабо пов'язаних атомів або молекул.
КЛА́СТЕР-ЕФЕ́КТ, -у, *ч.*, *мед.* Достовірне тимчасове підвищення частоти випадків виникнення певних злоякісних пухлин серед населення будь-якої місцевості.
КЛАСТЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У системах обробки інформації: а) виділення груп об'єктів зі спільними ознаками; б) розміщення зв'язаних даних поблизу одне від одного з метою підвищення ефективності доступу до них.
КЛА́СТЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до кластера. ** **Кла́стерний ана́ліз** – метод групування експериментальних даних у класи (кластери, таксони).
КЛА́СТИ, кладу́, кладе́ш, *недок.*, *перех.* 1. Поміщати в що-, куди-небудь; розміщувати десь. // Поміщати в лікарню, клініку тощо. // Розміщувати на нічліг. // Вносити на збереження до ощадної каси, банку тощо (про гроші). // Складати що-небудь в одне місце в певному порядку. // *рідко.* Додавати присмаки до страви. ** **Кла́сти до своєї кишені́** – привласнювати (чужі гроші тощо). **Кла́сти під сукно́** *що* – відкладати розв'язання якогось питання на невизначений час. 2. Надавати комусь, чомусь лежачого положення. 3. *перен.*, *розм.* Те саме, що **вбива́ти**[2]; нищити. 4. *у сполуч. зі сл.* печатка, тавро тощо. Робити мітку, відбиток чого-небудь на чомусь; значити, таврувати. 5. Накладати шар чого-небудь на якусь поверхню. 6. Накладати (їжу). 7. *розм.* Те саме, що **мурува́ти**. 8. У поєднанні з деякими іменниками утворює словосполуки, що означають: виконувати дію, зміст якої виражено відповідним іменником. ** **Кла́сти край** *чому* – припиняти яку-небудь дію, ліквідувати якийсь стан. **Кла́сти на му́зику (на но́ти) ві́рші (слова́)** – писати музику до віршів, слів. **Кла́сти поча́ток** *чому* – починати що-небудь. **В го́лову не кла́сти** *чого*: а) не думати, не догадуватися про що-небудь, не передбачати чогось; б) не хотіти думати про щось. **Кла́сти в осно́ву** – брати щось за основу, вихідне положення тощо. **Кла́сти го́лову на пла́ху** – присягатися в правдивості чого-небудь. **Кла́сти зу́би на поли́цю** – не маючи харчів, не їсти; голодувати (у 1 знач.). **Кла́сти я́йця** – нести яйця, залишати після себе личинки для продовження роду (про змій, комах і т. ін.).
КЛА́СТИСЯ, кладу́ся, кладе́шся, *недок.* 1. *розм.* Те саме, що **ляга́ти** 1. // Розміщуватися, розташовуватися певним чином. ** **Кла́стися на му́зику (но́ти)** – підходити, бути придатним для написання музики (про вірші тощо). 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **збира́тися** 2. // *на що*, *безос.* 3. Пас. до **кла́сти** 1 – 6.
КЛАСТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Утворений з уламків гірських порід.
КЛАТРА́Т, -у, *ч.* Кристалічна сполука включення, в якій молекули сполуки-хазяїна утворюють просторовий каркас, а молекули сполуки-гостя розміщуються у порожнинах каркасу.
КЛАТРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **клатра́т**.
КЛАТРАТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить клатрат.
КЛАТРАТОРОЗДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Розділення речовин за допомогою утворення клатратів з одним із них, а з іншим – ні.
КЛАТРАТОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Фізико-хімічний процес утворення клатратів.
КЛАУДЕРІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні до білих кристали, прозорі зі скляним блиском.
КЛА́УЗУЛА, -и, *ж.* 1. *юр.* Спеціальна умова, передбачена чи обумовлена в договорі, заповіті тощо. 2. *ритор.* Завершальна частина промови, дуже старанно опрацьована в стилістичному й звуковому аспектах. 3. *літ.* Кінцеві склади віршованого рядка або рядка ритмізованої прози, які слідують за останнім наголошеним складом. 4. *муз.* Багатоголосна завершальна частина до співів пропрія, якій властиве остинатне повторення хоральної мелодії та ритмізація її в остинатних фігурах.
КЛАУСТРОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Боязнь і небажання вийти із зачиненого приміщення.
КЛАУСТРОФІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливе прагнення зачиняти вікна та двері через боязнь залишитися одному в незачиненому приміщенні.
КЛАУСТРОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нав'язливий страх закритих приміщень.
КЛАФОРА́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антибіотик, що його застосовують при інфекціях дихальних шляхів, нирок та сечовивідних шляхів, менінгітах та ін.
КЛАЦ, *виг.* 1. Звуконаслідування, що позначає уривчастий звук, утворений клацанням. 2. Уживається як присудок за знач. **кла́цати**, **кла́цнути**.
КЛА́ЦАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кла́цати** й звуки, утворювані цією дією.
КЛА́ЦАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *чим і без додатка.* Утворювати короткий своєрідний звук раптовим зіткненням рівних поверхонь твердих предметів, дією якого-небудь механізму тощо. ** **Кла́цати зуба́ми**: а) голодувати; б) дуже мерзнути.
КЛА́ЦАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **кла́цати**. ** **Кла́цаючий па́лець**, *мед.* – переміжна контрактура пальців кисті, що розвивається, як правило, в осіб певних професій (друкарок, перукарів, кравців та ін.).
КЛА́ЦНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *чим і без додатка.* Однокр. до **кла́цати**. // *безос.*
КЛЕБАНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Капелюх.
КЛЕБА́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Капелюх
КЛЕБСІЄ́ЛИ, -сіє́л, *мн.* Рід нерухомих капсульних бактерій.
КЛЕБСІЄЛЬО́З, -у, *ч.*, *вет.*, *мед.* Інфекційна хвороба тварин (іноді людини), що спричиняється капсульними бактеріями; носії збудника – гризуни і кліщі.
КЛЕВЕЇ́Т, -у, *ч.* Різновид ураніниту.
КЛЕВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *діал.* Молоток.
КЛЕВРЕ́Т, -а, *ч.* Відданий прибічник.
КЛЕЄВА́Р, -а, *ч.* Робітник, що займається клеєварінням.
КЛЕЄВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Варіння, приготування клею.
КЛЕЄВА́РКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **клеєва́р**. 2. Посуд для варіння клею.
КЛЕЄВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до варіння клею. *Клеєварне виробництво.* // Який виготовляє клей. *Клеєварний цех.*
КЛЕЄВА́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення або завод, де виготовляють клей.
КЛЕЄМІША́ЛКА, -и, *ж.* Пристрій для перемішування клею.
КЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кле́їти**. // *у знач. прикм.* *Клеєний стіл.*
КЛЕ́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кле́їти**.
КЛЕЄПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на клей.
КЛЕЇ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до клеєння. // Признач. для склеювання. *Клеїльний верстат.*
КЛЕЇ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається клеєнням, склеюванням чогось.
КЛЕЇ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **клеї́льник**.
КЛЕ́ЇТИ, клею́, кле́їш, *недок.*, *перех.* 1. Виготовляти що-небудь, з'єднуючи окремі частини чогось за допомогою клею, клейстеру. 2. *на що, на чому*, *розм.* Те саме, що **накле́ювати**.
КЛЕ́ЇТИСЯ, -їться, *недок.* 1. Піддаватися клеєнню. *Папір легко клеїться.* 2. *перев. із запереч.* не, *перен.*, *розм.* Не здійснюватися успішно, злагоджено; не йти в лад. // *безос.* ** **Мо́ва (розмо́ва) не кле́їться** – розмова не в'яжеться; не мовиться. 3. Пас. до **кле́їти**. 4. *розм.* Залицятися.
КЛЕЙ, -ю, *ч.* 1. Липка речовина, яку використовують для з'єднування, склеювання чого-небудь. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **глей**[2].
КЛЕЙДОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Акушерська операція по зменшенню об'єму плечового пояса шляхом розрізання його ключиць.
КЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **кле́єння**.
КЛЕЙКИ́Й, -а́, -е́. Який прилипає, липне. // Який виділяє клей. // Який містить клей. *Клейка речовина.*
КЛЕ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **клейки́й**.
КЛЕЙКОВИ́НА, -и, *ж.* Клейка білкова речовина, що міститься в зернах злаків і не розчиняється у воді.
КЛЕЙКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи клейкий. *Клейкувата маса.*
КЛЕ́ЙМИ, -ів, *мн.* Те саме, що **кле́ймси**.
КЛЕЙМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш, *недок.*, *тех.* Те саме, що **таврува́ти** (у 1 знач.).
КЛЕ́ЙМЛЕНИЙ, -а, -е, *тех.* Те саме, що **клеймо́ваний**.
КЛЕЙМО́, -а́, *с.*, *спец.* 1. Особливий знак, мітка на виробі, товарі, що вказує на сорт виробу, назву підприємства, яке виготовило товар, і т. ін. 2. Знаряддя, яким ставлять цей знак.
КЛЕЙМО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **клеймува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має на собі клеймо.
КЛЕ́ЙМСИ, -ів, *мн.* Претензії, вимоги до продавця в

зв'язку із недоліками в якості або стані поставлених товарів.

КЛЕЙМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для клеймування.

КЛЕЙМУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, що здійснює клеймування чого-небудь.

КЛЕЙМУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **клеймува́льник**.

КЛЕЙМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **клеймува́ти**.

КЛЕЙМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Ставити клеймо на якому-небудь предметі, виробі.

КЛЕЙМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **клеймува́ти**.

КЛЕЙНО́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **клейно́д**, -а, *ч.*). 1. *заст.* Коштовності, самоцвіти. 2. *тільки мн.*, *іст.* Знаки влади, регалії.

КЛЕЙОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **клей** 1. *Клейове виробництво.* // Вигот. на клеї або з використанням клею. // Який містить клей. // Який ґрунтується на застосуванні клею.

КЛЕЙО́НКА, -и, *ж.* Тканина, покрита з одного або з обох боків особливою речовиною, що робить її водонепроникною; церата.

КЛЕЙО́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клейо́нка**; цератовий. *Клейонкове виробництво.*

КЛЕЙО́ННИК, -а, *ч.* Той, хто займається виготовленням клейонки.

КЛЕЙО́НЧАСТИЙ, -а, -е. Зробл. із клейонки. *Клейончастий плащ.* // Покритий, оббитий, обтягнений клейонкою. *Клейончасті двері.*

КЛЕЙОФА́Н, -у, *ч.* Мінерал, беззалізистий світлозабарвлений різновид сфалериту.

КЛЕ́ЙСТЕР, -у, *ч.* Клей, виготовлений із крохмалю чи борошна.

КЛЕ́ЙСТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кле́йстер**.

КЛЕЙСТЕРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до клейстеру.

КЛЕЙСТЕРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **клейстероподі́бний**.

КЛЕЙСТОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Самозапилення в нерозкривних квітках деяких рослин.

КЛЕЙСТОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до клейстогамії.

КЛЕЙСТОКА́РПІЙ, -я, *ч.* Плодове тіло деяких сумчастих грибів.

КЛЕЙСТОТЕ́ЦІЙ, -я, *ч.* Плодове тіло деяких сумчастих грибів, у якому розміщені аски зі спорами.

КЛЕ́ЙТУХ, -а, *ч.* Жмуток прядива, тканини, повсті тощо для забивання заряду в огнепальну зброю, що заряджається з вихідного отвору дула.

КЛЕ́КІТ, -коту, *ч.* Дія за знач. **клекоті́ти** та звуки, утворювані цією дією.

КЛЕКІТЛИ́ВИЙ, КЛЕКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який клекоче. // Який має схильність клекотати (у 1 знач.). *Клекітливий птах.*

КЛЕКІТНИ́Й, -а́, -е́. Який клекоче, клекотить.

КЛЕКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **клекота́ти** й звуки, утворювані цією дією.

КЛЕКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **КЛЕКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Видавати переривчастий звук (про деяких великих птахів). 2. Бурхати, вирувати, шумувати (про рідину). // Кипіти з шумом. 3. *безос.* Глухо булькотіти (в горлі, у грудях за хворобливого стану). 4. Видавати, створювати переривчасті звуки, схожі на клекіт птахів; шуміти (про мотор, кулемет і т. ін.). // *перен.* Бурхливо, з шумом відбуватися, здійснюватися. // *перен.* Голосно виявляти свої почуття, пристрасті тощо; шуміти (про людей). // *безос.* 5. *перен.* Бурхливо, з незвичайною силою проявлятися (про почуття, пристрасть і т. ін.).

КЛЕКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **клекоті́ти** й звуки, утворювані цією дією.

КЛЕКОТІ́ТИ *див.* **клекота́ти**.

КЛЕКОТЛИ́ВИЙ *див.* **клекітли́вий**.

КЛЕКТА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **клекота́ння**.

КЛЕКТА́ТИ, клекчу́, кле́кчеш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **клекота́ти**.

КЛЕ́МА, -и, *ж.*, *спец.* 1. Затискач для з'єднування електричних проводів з машиною, приладом і т. ін. 2. Частина електроконтактної групи.

КЛЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кле́ма**.

КЛЕН, *ч.* 1. *род.* -а. Дерево, що має лапате листя з гострими кінцями й глибокими вирізами. 2. *род.* -у, *збірн.* Деревина цього дерева.

КЛЕНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Кленове дерево, клен. // Деревина клена.

КЛЕНИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *безос.*, *діал.* Тиснути.

КЛЕНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клен**. *Кленовий лист. Кленовий сік.* // Зробл. з клена.

КЛЕНО́К, -нка́, *ч.* 1. Зменш. до **клен**. 2. *рідко.* Те саме, що **клен**.

КЛЕНО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **кленóк** 1.

КЛЕНЬ, -я, *ч.*, *діал.* Головень.

КЛЕО́МЕ, *невідм.* Рід трав та напівкущів сімейства каперсових.

КЛЕП, -у, *ч.* Поклепана частина коси.

КЛЕПА́ЛО, -а, *с.* 1. Молот або молоток для клепання. 2. Шматок заліза (часто забитий у колоду), на якому клепають що-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **калата́ло**. 4. *заст.* Било (*див.* **би́ло**[1] 1).

КЛЕПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до клепання, признач. для нього.

КЛЕПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається клепанням.

КЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **клепа́ти** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Вигот. клепанням.

КЛЕПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **клепа́ти**.

КЛЕПА́НЯ *див.* **клапа́ня**.

КЛЕПА́ТИ, клепа́ю, клепа́єш *і* кле́плю, кле́плеш; *мн.* кле́плють; *недок.* 1. *перех.* Вирівнювати й загострювати лезо коси, ножа тощо, б'ючи по ньому молотком. 2. *перех. і без додатка.* З'єднувати металеві частини чого-небудь заклепками. // З'єднувати металеві частини чого-небудь, загинаючи краї та сплющуючи їх. 3. *перех. і без додатка*, *розм.* Те саме, що **кува́ти**[1] 1. // Вдаряючи молотком, виготовляти або лагодити що-небудь із металу. 4. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Зводити наклеп на кого-небудь. ** **Клепа́ти язико́м**, *ірон.* – казати дурниці; базікати.

КЛЕПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **клепа́ти** 1 – 3.

КЛЕПА́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Клепальник. 2. Молоток (у 1 знач.).

КЛЕПА́ЧКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **калата́ло**. 2. *діал.* Мантачка.

КЛЕПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.*, *діал.* Молоток (у 1 знач.).

КЛЕ́ПКА, -и, *ж.* Кожна з опуклих дощечок, з яких складається бочка, діжка й т. ін. ** **Не вистача́є одніє́ї кле́пки [в голові́]** *у кого, кому*, *зневажл.* – бути дурнуватим, несповна розуму. **Кле́пку вставля́ти** *кому*, *ірон.* – повчати, на розум наставляти кого-небудь.

КЛЕПКО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Прикм. до **кле́пка**. *Клепкове виробництво.* // Признач. для виготовлення клепок. *Клепкова майстерня.*

КЛЕПСИ́ДРА, -и, *ж.*, *іст.* Прилад для вимірювання часу у вигляді посудини, з якої вода краплями витікає в іншу посудину, де рівень води показує час.

КЛЕПТОЛАГНІ́Я, -ї, *ж.* Статеве збочення, при якому статеве задоволення виникає при крадіжках.

КЛЕПТОМА́Н, -а, *ч.* Той, хто хворіє на клептоманію.

КЛЕПТОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Хворобливий потяг людини до крадіжок.

КЛЕПТОМА́НКА, -и. Жін. до **клептома́н**.

КЛЕПТОМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до клептоманії, клептоманів.

КЛЕПТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь злодіїв, присвоєння чужих речей.

КЛЕРИКА́Л, -а, *ч.* 1. Представник церкви, що має духовний сан. 2. Прибічник клерикалізму; член клерикальної партії.

КЛЕРИКАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Політичний напрям, що прагне посилити вплив церкви на суспільно-політичне й культурне життя країни.

КЛЕРИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до клерикалізму й клерикалів. // Власт. клерикалам. *Клерикальний дух.* ** **Клерика́льна держа́ва** – форма організації державної влади, за якої церковна ієрархія впливає на політику держави і всі сфери громадського життя.

КЛЕРК, -а, *ч.* Конторський службовець, діловод; конторник.

КЛЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **клерува́ти**.

КЛЕРОДЕ́НДРОН, -у, *ч.* Рід рослин родини вербенових.

КЛЕРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до клерування, признач. для нього. *Клерувальний казан.*

КЛЕРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається клеруванням.

КЛЕРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **клерува́ти**. *Клерування вина.*

КЛЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Робити світлим, прозорим; очищати, рафінувати (про олію, цукор і т. ін.). *Клерувати олію.*

КЛЕРУ́ХІЇ, -хій, *мн.* Давньогрецькі військово-землеробські поселення, які засновувалися на території підкорених або союзних держав.

КЛЕСА́ЧКА, -и, *ж.* Шевське знаряддя для розгладжування швів.

КЛЕ́ФТИ, -ів, *мн.* Грецькі селяни-партизани, які боролися проти турецького панування в Греції.

КЛЕЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *етн.* Стос. до зелених свят.

КЛЕ́ЧАНИЙ, -а, -е, *етн.* Те саме, що **клеча́льний**.

КЛЕ́ЧАННЯ, -я, *с.* 1. *етн.* Відрубані гілки з листям, якими на зелені свята прикрашають хату, двір. 2. *поет.* Зелена рослинність, зелень.

КЛЕЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *етн.* Убирати, прикрашати (зеленню).

КЛЕШНЯ́ *див.* **клішня́**.

КЛЕЮВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи клейкий; клейкуватий. *Клеювата речовина.*

КЛЕ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **кле́їти**.

КЛИВА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Ікло.

КЛИ́ГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Важко, повільно йти.

КЛИК, -у, *ч.*, *поет.* Поклик, клич. // Крик деяких птахів.

КЛИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кли́кати** 1, 2.

КЛИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кли́кати** 1 – 3.

КЛИ́КАТИ, кличу́, кли́чеш, *недок.*, *перех.* 1. Голосом, жестом просити наблизитися, підійти, обізватися; гукати (у 1 знач.), волати. // Відповідним чином гукати (свійських птахів, тварин). 2. Запрошувати когось прийти, з'явитися куди-небудь з певною метою. // *на кого*, *розм.* Бажати комусь чого-небудь, накликати якесь нещастя. // Просити когось бути за кого-небудь, ким-небудь. // *перен.* Вабити, притягати. 3. *до чого та з інфін.* Пропонувати діяти в певному напрямі; закликати (у 2 знач.). 4. *розм.* Те саме, що **назива́ти** 1.

КЛИ́КАТИСЯ, кли́четься, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **назива́тися** 1.

КЛИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *перех.* Однокр. до **кли́кати**. 2. *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **кри́кнути**.

КЛИКУ́Н, -а́, *ч.*, *заст.* Той, хто прилюдно оголошував що-небудь.

КЛИН, *ч.* 1. *род.* -а. Загострений з одного кінця шматок дерева або металу для розколювання, розщеплення чого-небудь. ** **Вбити (заби́ти) клин** *між ким* – роз'єднати, посварити кого-небудь із кимось. **Клин кли́ном [тре́ба] вибива́ти** – знищувати наслідок якоїсь дії або стану тими ж засобами, через які він стався. 2. *род.* -а. Про трикутну, часто висунуту гострим кінцем уперед форму чого-небудь. // Вузька трикутна смуга тканини, що є частиною одягу тощо. 3. *род.* -у. Частина земельного угіддя, що вирізняється за певною ознакою (за родом посіву тощо). // Ділянка землі взагалі. 4. *у знач. присл.* **кли́ном**. У формі гострокутного трикутника. ** **Світ [не] кли́ном зійшо́вся** *на кому – чому* – це [не] єдина людина, предмет, вихід і т. ін.; нема інших [є й інші].

КЛИН-БА́БА, -и, *ж.* Пристрій, за допомогою якого розбивається твердий ґрунт під час будівельних робіт.

КЛИНЕ́ЦЬ, клинця́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **клин**. ** **Клинці́ підбива́ти**: а) (*до кого*) залицятися; б) (*під кого*) інтригувати проти кого-небудь. 2. *діал.* Забитий у стіну кілочок для вішання чого-небудь.

КЛИНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.* 1. Вбивати клин. 2. Втрачати рухомість. 3. Створювати перешкоду. 4. Зупинятися без видимої причини (про механізм).

КЛИНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клино́к** 1, 3.

КЛИНКУВА́ТИЙ, -а, -е. Виглядом, формою схожий на клинок (у 1 знач.).

КЛИНКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **клинкува́тий**.

КЛИ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **клин** 1, 4.

КЛИНОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **клиноподі́бний**.

КЛИНОВИ́Й, -а́, -е́. Здійснюваний за допомогою клинів (у 1 знач.).

КЛИНОДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене відхилення зі згинальною контрактурою IV і V пальців.

КЛИНО́К, -нка́, *ч.* 1. Зменш. до **клин**. 2. Те саме, що **ле́зо**. // Про шаблю, кинджал і т. ін. 3. *діал.* Забитий у стіну кілочок для вішання чого-небудь.

КЛИНО́ПИС, -у, *ч.* Тип фоноідеографічного письма стародавніх народів Близького Сходу, клиноподібні знаки якого наносили на глину або камінь. // Текст, написаний таким письмом.

КЛИНОПИ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **клино́пис**. *Клинописні знаки.* // Написаний клинописом.

КЛИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Формою, виглядом схожий на клин (у 1 – 3 знач.). ** **Клиноподі́бна па́зуха**, *анат.* – приносова повітроносна порожнина в тілі клиноподібної кістки. **Клиноподі́бний дефе́кт**, *мед.* – дефект твердих тканин зуба на вестибулярній поверхні зуба біля його шийки, що має форму клина.

КЛИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **клиноподі́бний**.

КЛИНО́ЧОК, -чка, *ч.* Те саме, що **клине́ць**.

КЛИ́НТУХ, -а, *ч.* Голуб синяк – гніздовий птах, який зустрічається у хвойних і листяних лісах.

КЛИНУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **клиноподі́бний**.

КЛИНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **клинува́тий**.

КЛИНЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **клинцюва́ти**. // *у знач. прикм.*

КЛИНЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **клинцюва́ти**. 2. *збірн.* Клинці (кілочки), забиті в стіну (з обох боків) перед обмазуванням її глиною.

КЛИНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Забивати клин (у 1 знач.) у середину чогось. *Клинцювати самопали.* 2. Забивати клинці (кілочки) в стіну з обох боків, підготовляючи її для обмазування глиною.

КЛИНЦЮВА́ТИЙ, -а, -е. Формою, виглядом схожий на клинець (у 1 знач.).

КЛИНЦЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **клинцюва́тий**.

КЛИНЦЮВА́ТО. Присл. до **клинцюва́тий**.

КЛИНЧА́СТИЙ, -а, -е. Формою, виглядом схожий на клин (у 1 – 3 знач.). *Клинчастий ковальський міх.*

КЛИНЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **клинча́стий**.

КЛИ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **клине́ць**.

КЛИЧ, -у, *ч.*, *уроч.* 1. Заклик до чого-небудь; поклик. // Гукання, кликання. 2. Крик деяких птахів.

КЛИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Назва, ім'я, дане тварині. 2. Прізвисько, дане людині для конспірації.

КЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який кличе, містить заклик, поклик. ** **Кли́чна фо́рма**; **кли́чний відмі́нок** – відмінкова форма іменника для вираження звертання до особи чи предмета, позначених цим іменником.

КЛИ́ЧНО. Присл. до **кли́чний**.

КЛИ́ШАВИЙ, -а, -е. Який, ідучи, повертає передню частину стопи досередини. *Клишава людина. Клишавий кінь.* // Із клишавістю (про ноги).

КЛИ́ШАВІСТЬ, -вості, *ж.* Викривлення передньої частини стопи досередини.

КЛИ́ШАВО. Присл. до **кли́шавий**. *Клишаво ступати.*

КЛИШОНО́ГИЙ, -а, -е. Те саме, що **кли́шавий**.

КЛИШОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **кли́шавість**.

КЛИШОНО́ГО, *рідко.* Присл. до **клишоно́гий** 1.

КЛІВА́Ж, -у́, *ч.* Розщеплення гірських порід на тонкі пластини і призми по густій мережі відносно паралельних поверхонь.

КЛІ́ВЕР, -а, *ч.*, *мор.* Косе трикутне вітрило в передній частині судна.

КЛІ́ВЛЕНДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Клівленд.

КЛІЄ́НТ, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – неповноправний громадянин, який юридично залежав від свого опікуна-патрона. 2. Особа, що доручила ведення своєї справи адвокатові, нотаріусові тощо. 3. Постійний відвідувач, замовник, покупець і т. ін. // Особа, організація чи установа, що їх обслуговує яка-небудь кредитна, торговельна чи промислова організація. ** **Клі́єнт бі́ржі** – особа, яка не є членом біржі, не зареєстрована на ній як брокер/дилер, але опосередковано виступає сто-

роною (контрагентом) біржової угоди, або особа, що користується торговельними послугами біржі. **Кліє́нт депозита́рію** – зберігач, який користується послугами депозитарію на підставі депозитарного договору. 4. Комп'ютер, що користується послугами іншого комп'ютера, який в цьому випадку називається сервером.

КЛІЄНТЕ́ЛА, -и, *ж.* 1. У Стародавньому Римі – форма соціальної залежності, яка полягала в покровительстві багатих людей (патронів) бідним співродичам, безправним жителям тощо. 2. Те саме, що **клієнту́ра**.

КЛІЄ́НТІВ, -това, -тове. Прикм. до **кліє́нт** 2, 3; належний клієнтові. *Клієнтове доручення.*

КЛІЄ́НТКА, -и. Жін. до **кліє́нт** 2, 3.

КЛІЄ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кліє́нт** 2, 3.

КЛІЄНТУ́РА, -и, *ж.* Збірн. до **кліє́нт** 2, 3.

КЛІЄНТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **клієнту́ра**.

КЛІ́ЗМА, -и, *ж.* 1. Введення рідини в порожнину прямої кишки з лікувальною або діагностичною метою. 2. Прилад для введення рідини в порожнину прямої кишки.

КЛІЗМАФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Статеве збочення, яке характеризується отриманням сексуальної стимуляції від застосування клізми.

КЛІ́ЗМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клі́зма**.

КЛІ́ЗМОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **клі́зма**.

КЛІ́КА, -и, *ж.*, *зневажл.* Те саме, що **згра́я** 3.

КЛІМАКОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь ходити по сходах.

КЛІ́МАКС, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **клімакте́рій**.

КЛІМАКТЕРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при клімактеричних розладах.

КЛІМАКТЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **клімакте́рій**. ** **Клімактери́чний пері́од** – період життя, впродовж якого відбувається зупинка генеративної функції. **Клімактери́чний синдро́м** – симптомокомплекс, що виникає у частини жінок у клімактеричний період.

КЛІМАКТЕ́РІЙ, -ю, *ч.*, *мед.* Перехідний період у житті жінки (перев. у віці 45 – 55 років), що характеризується поступовим ослабленням (аж до припинення) діяльності статевих залоз; клімакс.

КЛІМА́Т, -у, *ч.* 1. Метеорологічні умови, властиві певній місцевості. 2. Сукупність штучно створюваних де-небудь умов, необхідних для росту рослин, нормального самопочуття людей і т. ін. 3. *перен.* Положення, обставини, умови життя, роботи де-небудь. *Інвестиційний клімат.*

КЛІМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Комплекс заходів, що забезпечують утворення штучного клімату у всьому приміщенні або лише в певних місцях.

КЛІМАТИЗЕ́Р, -а, *ч.* Прилад, призначений для зволоження, охолодження і очищення від пилу повітря в приміщеннях.

КЛІМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Забезпечений пристроєм (пристроями) для створення штучного клімату (у 1 знач.) в приміщеннях.

КЛІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до клімату (у 1 знач.). ** **Кліматичні пояси́** – поділ території на зони залежно від характеру і ступеня впливу кліматичних факторів на організм людини. 2. Пов'язаний із створенням і використанням штучного клімату (в 2 знач.). *Теплова кліматична камера.*

КЛІМАТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кліматографії.

КЛІМАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ кліматології, що описує кліматичні умови різних частин земної кулі.

КЛІМАТОЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до кліматолікування, призначений для кліматолікування.

КЛІМАТОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Використання сприятливих кліматичних умов тієї чи іншої місцевості для лікувальних цілей.

КЛІМАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із кліматології.

КЛІМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кліматології.

КЛІМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про клімат, його формування, географічний розподіл та вплив на органічне життя. ** **Меди́чна кліматоло́гія** – наука, що вивчає вплив фізичних факторів оточуючого середовища.

КЛІМАТОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Кліматопати́чна реа́кція** – патологічна реакція на різку зміну клімату.

КЛІМАТОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медичної кліматології; вивчає залежність патологічних станів людини від зміни клімату, аномальних змін погоди та ін.

КЛІМАТОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Заходи, спрямовані на запобігання патологічних реакцій людини на вплив кліматичних чинників.

КЛІМАТОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кліматотерапії.

КЛІМАТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Застосування впливу метеорологічних чинників і особливостей клімату даної місцевості з лікувальною та оздоровчою метою.

КЛІМАТОФІЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медичної кліматології, що вивчає характер формування пристосувальних реакцій і функцій різних органів людини залежно від впливу кліматичних чинників.

КЛІМАТРО́Н, -у, *ч.* Приміщення з прозорих матеріалів, у якому створюються умови, близькі до клімату різних географічних зон. // Оранжерея із штучним кліматом.

КЛІМЕ́НІЇ, -ній, *мн.* Ряд вимерлих морських головоногих молюсків надряду амонітів.

КЛІ́НГЕР, -а, *ч.* Скло, крізь яке спостерігають рівень води в парових котлах при великому тиску пари.

КЛІ́НІКА, -и, *ж.* 1. Установа лікарняного типу, у якій лікування хворих поєднується з науково-дослідною та педагогічною роботою. 2. Те саме, що **клі́нічна карти́на**.

КЛІ́НІКО-АНАТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Клі́ніко-анатомі́чні конфере́нції** – форма науково-практичної діяльності лікарів, мета якої – з'ясування причин смерті хворого, помилкового або запізнілого діагнозу, неправильного лікування та ін.

КЛІНІЦИ́СТ, -а, *ч.* Лікар, який працює в клініці та проводить, крім лікарської практики, наукові дослідження.

КЛІНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **клі́ніка**. *Клінічна лабораторія.* // Власт. клініці. *Клінічні умови.* // Який відбувається, здійснюється в клініці. ** **Клінічна біохі́мія** – розділ біологічної хімії, що вивчає зміни біохімічних процесів в організмі людини при патологічних станах. **Клінічна карти́на** – сукупність проявів певного захворювання. **Клінічна криміноло́гія** – напрям в кримінології, пов'язаний з дослідженням біологічних і психічних властивостей особистості злочинців. **Клінічна смерть** – стан організму, що наступає після зупинки серцевої діяльності та дихання і продовжується до настання незворотних змін у вищих відділах центральної нервової системи.

КЛІ́НКЕР, -у, *ч.*, *спец.* 1. *род.* -у. Дуже міцна, сплавлена під час випалювання цегла, що не вбирає вологи; застосовується для вимощування шляхів, настилання підлоги в промислових будівлях і т. ін. 2. *род.* -у. Випалена до спікання цементна сировина у вигляді дуже твердих грудок; напівфабрикат для виробництва цементу. 3. *род.* -а. Вузький довгий човен для академічного спортивного веслування.

КЛІ́НКЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **клі́нкер** 1, 2. // Признач. для вироблення клінкеру. *Клінкерна глина.* // Який виробляє клінкер. // Зробл. з клінкеру (у 1 знач.).

КЛІНКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **клінкерува́ти**.

КЛІНКЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **клінкерува́ти**.

КЛІНКЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Випалюванням перетворювати в клінкер (у 1, 2 знач.).

КЛІНКЕ́Т, -у, *ч.* Клиновий кран, запірний пристрій для трубопроводів на судні.

КЛІ́ННО, *присл.*, *діал.* Стоячи на колінах.

КЛІНОГУМІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; багатогранні кристали, а також зернисті агрегати.

КЛІНОЕДРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні, білі або фіалкові клиноподібні кристали зі скляним блиском.

КЛІНОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливе прагнення до постільного режиму за відсутності об'єктивних показань для цього.

КЛІНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання нахилу укосів насипу; в гірничій справі – для вимірювання кута падіння пласта або жили; у морській справі – для вимірювання кута крену судна.

КЛІНОСТА́Т, -а, *ч.* Прилад, що його застосовують у дослідах з фізіології рослин для усунення однобічного впливу на них деяких чинників зовнішнього середовища.

КЛІНОХЛО́Р, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.

КЛІ́НТУХ, -а, *ч.* Птах сімейства голубів.

КЛІНЧ, -у, *ч.* 1. *спорт.* У боксі – взаємне захоплювання супротивників у процесі бою, що є порушенням правил. 2. *спец.* Безвихідна ситуація, в якій процеси знаходяться в стані очікування завершення один одного.

КЛІ́О, *невідм.*, *ж.*, *міф.* Одна з дев'яти муз, покровителька героїчної пісні, пізніше – історії.

КЛІО́НА, -и, *ж.* Рід морських крилоногих молюсків.

КЛІОНІ́ДИ, -ів, *мн.* Сімейство з ряду чотирипроменевих губок.

КЛІП, -у, *ч.* Те саме, що **відеокліп**.

КЛІ́ПА, -и, *ж.* Монета некруглої форми.

КЛІПА́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Повіка, віко.

КЛІ́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **клі́пати**.

КЛІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Мимоволі швидко опускати та підіймати повіки, вії; моргати (у 1 знач.). ** **Клі́пати очи́ма** *перед ким і без додатка* – виявляти збентеження, розгубленість. 2. *рідко.* Те саме, що **морга́ти** 2. 3. *перен.*, *розм.* Світитися слабким мінливим світлом; блимати (у 1 знач.), мерехтіти.

КЛІ́ПЕР, -а, *ч.* 1. У 18 ст. – вітрильне швидкохідне трищоглове судно. 2. У 19 ст. – вітрильно-гвинтовий швидкохідний військовий корабель. 3. Вітрильно-моторне швидкохідне промислове судно.

КЛІ́ПЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **клі́пер**.

КЛІП-КЛІП, *виг.* Стос. до кліпання очима.

КЛІ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **клі́пати**.

КЛІПС, -а, *ч. і* **КЛІ́ПСА**, -и, *ж.* 1. *спец.* Затискач для скріплення, закріплення і т. ін. чого-небудь. 2. *звич. мн.* Сережки, що прикріпляються до вух затискачами без проколювання мочок.

КЛІ́ПСА *див.* **кліпс**.

КЛІР, -у, *ч.* Загальна назва служителів культу якої-небудь церкви; церковний причет. // Церковний хор.

КЛІ́РАНС, -у, *ч.* Див. **клі́ренс**[2].

КЛІ́РЕНС[1], -у, *ч.* Віддаль від найнижчих точок конструкції автомобіля (за винятком коліс) до рівня землі.

КЛІ́РЕНС[2], -у, *ч.* 1. Звільнення від формальностей митниці. 2. Дотримання вимог про порядок заходження у порт та виходу з порту суден, ввезення та вивезення з країни вантажів.

КЛІ́РЕНС[3], -у, *ч.* Швидкість очищення плазми крові, ін. середовищ або тканин від будь-якої речовини.

КЛІ́РЕНС-ТЕСТ, -у, *ч.* Функціональні проби, що визначають кліренс будь-яких речовин і застосовуються для дослідження функції нирок, печінки та ін. органів, при вивченні обміну речовин та ін.

КЛІ́РИК, -а, *ч.* У християнській церкві – служитель релігійного культу, білого і чорного духовенства.

КЛІ́РИНГ, -у, *ч.*, *фін.* 1. Отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів. 2. Розрахунок без оплати готівкою за виконані роботи, продані товари через зарахування взаємних зустрічних платіжних вимог сторін, які беруть участь у цьому; безготівковий розрахунок. 3. Розрахунки, що проводяться через розрахункову палату. ** **Багатосторо́нній клі́ринг** – угода, укладена між урядами ряду країн про взаємний залік зустрічних вимог через їх центральні банки. **Ба́нківський клі́ринг** – міжбанківські безготівкові розрахунки через розрахункові палати.

КЛІ́РИНГОВИЙ, -а, -е, *фін.* Стос. до клірингу. *Клірингова угода.* ** **Клі́рингова валю́та** – розрахункові валютні одиниці у вигляді бухгалтерських записів на банківських рахунках. **Клі́рингові розраху́нки** – взаєморозрахунки на основі клірингу.

КЛІ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клір**.

КЛІ́РОС, -у, *ч.* Узвишшя по обидва боки вівтаря, місце у християнській церкві для співаків під час богослужіння.

КЛІСТИ́Р, -у, *ч.*, *заст.* Клізма.

КЛІСТИ́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **клісти́р**. // Признач. для клістиру.

КЛІСТРО́Н, -а, *ч.* Надвисокочастотна електронна лампа, що перетворює постійний струм на змінний.

КЛІСТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **клістро́н**.

КЛІТЕМЕ́СТРА *див.* **клітемне́стра**.

КЛІТЕМНЕ́СТРА, КЛІТЕМЕ́СТРА, -и, *ж.*, *міф.* Дружина Агамемнона, яка разом зі своїм коханцем підступно вбила чоловіка.

КЛІТИ́НА, -и, *ж.* 1. Найпростіша одиниця будови організму, яка складається з протоплазми, ядра та оболонки. 2. Те саме, що **клі́тка** 1, 3.

КЛІТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **клітúна**.

КЛІТИНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клітúнка**.

КЛІТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **клітúна** 1. *Клітинне ядро. Клітинна будова.* ** **Клітинна оболо́нка** – оболонка, яка покриває поверхню клітини, забезпечує її цілісність і регулює обмін речовин між клітиною та навколишнім середовищем. **Клітинна тео́рія** – біологічна теорія, згідно з якою основним структурним і функціональним елементом тварин і рослин є клітина.

КЛІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Закрите приміщення для птахів, тварин і т. ін. із стінками з металевих або дерев'яних прутів. // *розм.* Про маленьку, тісну кімнату або хату. ** **Грудна́ клі́тка** – верхня частина кістяка людини й тварини, що складається з грудини, грудних хребців і ребер, а також утворена ними порожнина, у якій містяться легені, серце та стравохід; огруддя. **Сходова́ клі́тка** – місце в будинку для сходів. 2. Те саме, що **кліть** 1. *Шахтова клітка. Підіймальна клітка.* 3. Чотирикутник на поверхні чого-небудь, утворений перехресними лініями; кратка (у 1 знач.). 4. *заст.* Народна міра землі приблизно від 4 до 10 гектарів (залежно від місцевості).

КЛІТКОВИЙ, -á, -é. Прикм. до **клі́тка** 1 – 3.

КЛІТКОВИ́НА, -и, *ж.* 1. Полісахарид, що є основною масою оболонок рослинних клітин; целюлоза. 2. Підшкірна пухка сполучна тканина людини й тварини.

КЛІТКОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **клітковúна**. ** **Клітковúнні про́стори** – проміжки між анатомічними утвореннями, що містять пухку сполучну тканину з жировою тканиною, в яких можуть проходити судини і нерви.

КЛІТНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Целюлоза.

КЛІ́ТОР, -а, *ч.* Ділянка жіночих статевих органів, що знаходиться у верхньому кутку малих статевих губ. Має високу еротичну чутливість.

КЛІ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **клі́тка** 1 – 3.

КЛІТРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь духоти, задушливих приміщень.

КЛІТЧА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **карта́тий**.

КЛІТЬ, -і, *ж.* 1. Пристрій для піднімання й спускання по шахтовому стовбуру людей, вагонеток із копалиною, породою та різними матеріалами. 2. *діал.* Клітка (у 1 знач.). 3. *зах.* Комора.

КЛІТЬОВИЙ, -á, -é. Прикм. до **кліть** 1. 2. *у знач. ім.* **клітьови́й**, -вого, *ч.* Працівник, що обслуговує кліть (у 1 знач.).

КЛІФ, -у, *ч.* Обрив морського берега, що утворюється від дії прибою.

КЛІШЕ́, *невідм.*, *с.*, *друк.* Рельєфний малюнок, креслення, план і т. ін., зроблені на металевій або дерев'яній дошці для відтворення в друкові. // Заяложений вираз.

КЛІШНЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на клішню, який має вигляд клішні.

КЛІШНЯ́, *рідше* **КЛЕШНЯ́**, -і, *ж.* Кінцева частина ніжки рака та інших ракоподібних, що має вигляд кліщів (у 1 знач.).

КЛІШО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Відтворений у друкованому тексті за допомогою кліше. 2. *перен.* Позбавлений оригінальності, стандартний, шаблонний.

КЛІШО́ГРАФ, -а, *ч.* Різновид електронного гравірувального автомата.

КЛІЩ, -á, *ч.* Маленька членистонога тварина з класу павукоподібних, що паразитує на тілі тварин і людини, а також на рослинах.

КЛІЩА́К, -á *ч.*, *ент.*, *зах.* Щипавка.

КЛІ́ЩИК, -а, *ч.* Зменш. до **кліщ**. *Павутинний клі-*

щик. Суничний кліщик.

КЛІЩИКИ, -ів, *мн.* Зменш. до **кліщі** 1, 3, 4.

КЛІЩИТИ, -щу, -щиш, *недок., перех., діал.* Стискувати, тиснути.

КЛІЩІ, -ів, *мн.* 1. Металевий інструмент у вигляді щипців із загнутими всередину кінцями для захоплювання, тримання тощо розпеченого металу й т. ін. ** **тримати в кліщах** *кого* – примушувати кого-небудь дотримуватися суворої дисципліни, обмежувати чиюсь свободу дій. 2. Розташування військ для охоплення супротивника з боків. ** **брати (взяти) в кліщі** *кого* – охоплювати з боків супротивника. 3. *розм* Клішні (рака). 4. *спец.* Дерев'яний овал у хомуті.

КЛІЩОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кліщі** 1, 4. // Який діє подібно до кліщів (у 1 знач.). *Кліщовий кран.*

КЛО, кла, *с., зах.* 1. Ребро, грань предмета. 2. Ікло кабана. 3. Пагін.

КЛОАКА, -и, *ж.* 1. Підземний канал для відведення нечистот у місті; підземний стік. // Помийна яма, звалище. 2. *перен., ірон.* Про забруднене, запущене із санітарного погляду місце, приміщення тощо. // *зневажл.* Про аморальне, нікчемне, розпусне суспільне середовище. 3. *зоол.* Вивідний отвір, спільний для кишечника й сечостатевих органів у деяких хребетних тварин. // В ембріології – розширений каудальний кінець кишки зародка. ** **вроджена клоака** – аномалія розвитку, при якій пряма кишка, сечовипускальний канал (у дівчаток – і піхва) відкриваються назовні одним загальним отвором.

КЛОАКАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **клоаковий**.

КЛОАКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клоака**. *Клоакові води.*

КЛОАКОВІ, -их, *мн.* Ряд ссавців, до якого належать єхидна та качконіс.

КЛОАЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **клоакові**.

КЛОАЧНІ, -их, *мн.* Те саме, що **клоакові**.

КЛОБМЕНИ, -ів, *мн.* Учасники селянського руху в Англії в період Англійської революції 17 ст.

КЛОБУК, -а, *ч.* Високий циліндричної форми головний убір із покривалом, що його носять православні ченці.

КЛОЗЕТ, -у, *ч.* Те саме, що **убиральня** 2.

КЛОЗЕТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **клозетовий**.

КЛОЗЕТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клозет**.

КЛОКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Видавати короткий, глухий звук під час удару, падіння, зіткнення чого-небудь, а також унаслідок дії якогось механізму тощо.

КЛОКИЧКА, -и, *ж., діал.* Дерев'яний дзвіночок, якого вішають худобі на шию, щоб не загубилася.

КЛОКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **клокати**.

КЛОН, -у, *ч.* Потомство рослинного або тваринного організму, яке утворюється внаслідок вегетативного розмноження чи способом нестатевого поділу клітини.

КЛОНИТИ, клоню, клониш, *недок., перех.* 1. Нагинати що-небудь донизу; нахиляти. // *на кого – що, до кого – чого.* Схиляючи голову, обличчя тощо, притуляти до кого-, чого-небудь. // *безос.* ** **клонить на сон** *кого* – хочеться спати комусь, огортає сон когось. 2. *також без додатка, перен.* Вести в певному напрямку, спрямовувати до чого-небудь, наперед задуманого (розмову, дії, вчинки тощо).

КЛОНИТИСЯ, клонюся, клонишся, *недок.* 1. Те саме, що **нагинатися**; нахилятися, схилятися. // *на кого – що, до кого – чого.* Схиляючись головою, обличчям, притулятися до кого-, чого-небудь. // *кому, чому і перед ким – чим, перен.* Коритися, підкорятися комусь, чомусь. // *перед ким – чим, перен.* Схиляючись, виявляти шану, подяку до кого-, чого-небудь, подяку за щось. 2. *на що, до чого, перен.* Наближатися, підходити до певної межі (просторової або часової). 3. *до чого, перен.* Набувати певного напрямку, спрямовуватися до чогось (про розмову, дії, вчинки тощо).

КЛОНІЗМ, -у, *ч.* Стан тривалої клонічної судоми, клонічних спазмів.

КЛОНІЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до клонусу.

КЛОНОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **клонувати**.

КЛОНОРХОЗ, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи трематодозів.

КЛОНУВАННЯ, -я, *с.* 1. Процес утворення клону. 2. Відтворення складного організму в лабораторних умовах на основі клону.

КЛОНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Здійснювати клонування.

КЛОНУС, -у, *ч., мед.* Ритмічні, які швидко змінюють одне одного, скорочення окремих м'язів або м'язових груп.

КЛОНЯЧИ. Дієприсл. до **клонити**.

КЛОП, -а, *ч.* 1. Те саме, що **блощиця** 2. 2. *перен.* Мініатюрний пристрій (мікрофон, радіопередавач), призначений для підслуховування і куди-небудь умонтований.

КЛОПІТ, -поту, *ч.* 1. Неспокій, хвилювання, зумовлені чим-небудь; турбота, тривога. // Труднощі, пов'язані з вихованням, доглядом кого-, чого-небудь. // Думка про справи, що турбують, хвилюють когось. ** **мати клопіт** *з ким – чим* – мати зайву турботу, неприємність, неспокій. **На клопіт** *чий* – на шкоду, на біду комусь. **наробити клопоту** *кому* – зробити неприємність комусь, принести неспокій, тривогу. 2. Заняття, справа, робота, пов'язані з труднощами щодо їх виконання, здійснення. // Піклування про кого-, що-небудь. **Без клопоту** – без труднощів, не докладаючи зусиль. **За клопотами** – будучи зайнятим різними справами, перебуваючи в турботах. **Брати на себе клопіт** – створювати собі зайві ускладнення, братися за обтяжливу, марудну справу. 3. Обтяжливий, неприємний обов'язок; тягар. 4. *розм.* Певна справа, ділова потреба. ** **не твій (його** *тощо*) **клопіт** – не твоя (його *тощо*) справа, це тебе (його *тощо*) не стосується. **завдавати клопоту** *кому*: а) хвилювати, тривожити когось; б) створювати для когось труднощі. **Не було клопоту** – уживається для вираження незадоволення або як відмова зробити послугу комусь тощо.

КЛОПІТКИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **клопітливий**. 2. Який вимагає багато уваги, зусиль, терпіння; марудний (у 1 знач.). *Клопітке господарство.*

КЛОПІТКО. Присл. до **клопіткий**.

КЛОПІТЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який постійно клопочеться, проявляє турботу, сильний до клопотання. 2. Пов'язаний з клопотами, турботами. // Трудний, скрутний. 3. Наповнений неспокоєм, тривогою, турботами, різними справами тощо (про час або те, що триває в часі).

КЛОПІТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **клопітливий** 1, 2. // Трудність, скрутність.

КЛОПІТЛИВО. Присл. до **клопітливий**.

КЛОПІТНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **клопітливий**. // Який тривожить, хвилює. // Спричинений турботою. 2. Який вимагає багато уваги, часу, зусиль, терпіння.

КЛОПІТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **клопітний**.

КЛОПІТНО. Присл. до **клопітний** 1

КЛОПІТНЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **клопіт** 1, 2.

КЛОПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клоп**.

КЛОПОТАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **клопотати й клопотатися** 1 – 3. ** **за клопотанням** *кого, чого* – завдяки чиїмсь проханням, старанням. 2. Писана заява, прохання про що-небудь, яке подають до офіційної установи. // Письмове звернення з проханням про визнання за особою відповідного статусу, прав чи свобод тощо.

КЛОПОТАТИ, -очу, -очеш, *недок.* 1. *перех.* Турбувати, тривожити, хвилювати кого-небудь. ** **клопотати свою (собі) голову** *чим* – обтяжувати, перевантажувати пам'ять чимось. 2. *неперех., рідко.* Те саме, що **клопотатися** 1; поратися.

КЛОПОТАТИСЯ, -очуся, -очешся, *недок.* 1. *біля (коло і т. ін.) чого й без додатка.* Активно займатися чим-небудь, старанно робити щось; поратися. // *біля (коло) кого.* Доглядати когось, ходити біля когось. 2. *про кого – що, за що, а також із спол.* щоб. Докладати зусиль, старань, щоб здійснити що-небудь, домогтися чогось і т. ін. // *за кого.* Сприяти кому-небудь у чомусь, просити за когось. 3. *з ким – чим, про кого – що, а також без додатка, розм.* Те саме, що **турбуватися** 1; хвилюватися. 4. *діал.* Обмірковувати.

КЛОПОТНЕЧА, -і, *ж., розм.* Те саме, що **клопіт** 1, 2.

КЛОПОТУН, -а, *ч., розм.* Той, хто дуже клопочеться (у 1 – 3 знач.).

КЛОПОТУХА, -и. Жін. до **клопотун**.

КЛОПФЕР, -а, *ч.* Найпростіший телеграфний апарат для приймання сигналів азбуки Морзе на слух.

КЛОСТРИДІЙ, -ю, *ч.* Рід спороутворюючих бактерій.

КЛОСТРИДІОЗИ, -ів, *мн.* Гострі токсикоінфекційні захворювання людини і тварин, що спричинюються мікробами роду Clostridia.

КЛОТИК, -а, *ч., мор.* Кружечок на кінці щогли або флагштока для пропускання фалів (тросів).

КЛОТО, *невідм., ж., міф.* Одна із сестер мойр, що провіщала долю новонародженої людини.

КЛОТОЇДА, -и, *ж., мат.* Плоска спіралевидна крива, що складається з двох гілок, розташованих симетрично відносно початку координат.

КЛОТРИМАЗОЛ, -у, *ч., фарм.* Високоактивний антимікробний препарат з широким спектром дії.

КЛОУН, -а, *ч.* 1. Цирковий артист-комік. // Блазень (у 1 знач.). 2. *перен.* Про людину, що вдає блазня (у 3 знач.) або своєю поведінкою схожа на блазня.

КЛОУНАДА, -и, *ж.* 1. Виступи клоунів у цирковій виставі. 2. *перен.* Комічна вихватка, блазенство.

КЛОУНІЗМ, -у, *ч., мед.* Сукупність різних складних і виразних рухів, які спостерігаються при істеричному нападі.

КЛОУНСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **клоун** 1. *Клоунський номер.* 2. *перен.* Комічно-безглуздий, блазенський.

КЛОФЕЛІН, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при артеріальній гіпертонії, для купірування гіпертонічних кризів, при глаукомі.

КЛОЧАНКА, -и, *ж., діал.* Пряжа з клоччя.

КЛОЧЧАСТИЙ, -а, -е. Схожий на жмутики клоччя (у 1 знач.).

КЛОЧЧЯ, -я, *с.* 1. Грубе волокно, що його одержують як відхід під час обробки льону або конопель. ** **жувати клоччя** – нудно та набридливо повторювати те саме. 2. *чого і з означ.* Жмутки, клаптики чого-небудь. ** **на клоччя** – на шматки.

КЛОЧЧЯНИЙ, -а, -е. Зробл. з клоччя (у 1 знач.).

КЛОЧЧЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **клоччя**.

КЛОШАР, -а, *ч.* У Франції – людина без постійного місця проживання, бродяга.

КЛУАЗОННЕ, *невідм.* Перегородкова емаль.

КЛУАТР, -у, *ч.* Крита галерея, що обрамляє прямокутний двір монастиря або великої церкви у романській та готичній архітектурі.

КЛУБ[1], -у, *ч.* 1. Громадська організація, що об'єднує людей певного кола, професії для спільного відпочинку, розваг, занять спортом і т. ін. *Шаховий клуб.* ** **клуби кредиторів** – об'єднання банків, фінансових компаній різних країн, які сприяють наданню міжнародних кредитів та їх поверненню. 2. Культурно-освітня організація. 3. Будинок, приміщення таких організацій.

КЛУБ[2], -а, *ч.* Те саме, що **клубок** 2.

КЛУБ[3], -а, *ч.* Те саме, що **стегно**. // Верхня частина ноги, таза (у тварини).

КЛУБАТИЙ, -а, -е. Із широкими клубами (*див.* **клуб**[3]). *Клубата коняка.*

КЛУБАШІ, -ів, *мн.* На початку 20 ст. – учасники політичної течії у Чорногорії.

КЛУБИТИСЯ, -иться; *мн.* клубляться; *недок., розм., рідко.* Те саме, що **клубочитися**.

КЛУБИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **клуб**[2].

КЛУБІВ, -бова, -бове. Прикм. до **клуб**[1]; належний клубові. *Клубове приміщення.*

КЛУБКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **клубок**.

КЛУБКУВАТИЙ, -а, -е. Схожий на клубок, на клубки (у 1 знач.).

КЛУБЛИВИЙ, -а, -е. Який клубочеться (у 1 знач.).

КЛУБНИЙ, -а, -е. Прикм. до **клуб**[1]. // Признач. для клубу. // Який відбувається в клубі.

КЛУБОВИЙ, -а, -е. Який міститься між ребрами та животом. *Клубова кишка.* ** **клубова кістка** – верхня частина тазової кістки.

КЛУБОВИННЯ, -я, *с.* Збірн. до **клуб**[2].

КЛУБОВО-ЛОБКОВИЙ, -а, -е: ** **клубово-лобкове підвищення**, *анат.* – кісткове підвищення на місці сполучення клубової і лобкової кісток.

КЛУБОЗНАВСТВО, -а, *с.* Галузь знання, присвячена організації культурно-освітньої роботи в клубах.

КЛУБОК, -бка, *ч.* 1. *чого і без додатка.* Кулястий моток (ниток і т. ін.). 2. *чого.* Маса чого-небудь, що набула кулястої форми. // *кого, чого.* Про скупчення живих істот, рослин і т. ін., що має кулясту форму. // *чого.* Про зігнуте положення (лежаче або сидяче) людського тіла. 3. *чого, перен.* Нагромадження, скупчення якихось почуттів. // Заплутане сполучення, поєднання великої кількості думок і т. ін. *Клубок подій.* ** **клубком підступати до горла**, *перен.* – стискати горло, душити (про біль, образу тощо). 4. *у знач. присл.* **клубком, клубками**. У вигляді кулі (*див.* **куля**[1] 2). // Зігнувшись і підтягнувши до живота ноги.

КЛУБОТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **клуботати й клуботатися**.

КЛУБОТАТИ, -оче *і* **КЛУБОТІТИ**, -тить, *недок.* Те саме, що **клубочитися**.

КЛУБОТАТИСЯ, -очеться *і* **КЛУБОТІТИСЯ**, -титься, *недок.* Те саме, що **клубочитися**.

КЛУБОТІТИ *див.* **клуботати**.

КЛУБОТІТИСЯ *див.* **клуботатися**.

КЛУБОЧИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Підійматися, знiматися клубами (*див.* **клуб**[2]); клуботатися. // Текти, вирують, підіймаючись хвилями (про море, річку, струмок і т. ін.). 2. *перен.* Бурхливо, сильно виявлятися (про думки, почуття).

КЛУБОЧІТИ, -чить, *недок.* Те саме, що **клубочитися**.

КЛУБОЧКОПОДІБНИЙ, -а, -е. Подібний до клубочка, схожий на нього.

КЛУБОЧКОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **клубочок**.

КЛУБОЧКУВАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **клубочкоподібний**.

КЛУБОЧКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **клубочкуватий**.

КЛУБОЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **клубок**. *Згорнутися клубочком.* 2. Поєднання окремих насінин в одне ціле, що має кулясту форму.

КЛУБУВАТИСЯ, -ується, *недок., діал.* Клубочитися (у 1 знач.).

КЛУБЧАСТИЙ, -а, -е. Схожий на клубок (у 1, 2 знач.), на клубки; гулястий.

КЛУБ-ЧИТАЛЬНЯ, клубу-читальні, *ч.* Клуб, будинок культури із зібранням книг та читальним залом.

КЛУМАК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **клунок**.

КЛУМАЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **клумак**.

КЛУМБА, -и, *ж.* Квітник, що має форму кола, квадрата тощо.

КЛУМИТИСЯ, -млюся, -мишся, *недок., діал.* Вовтузитися, товктися.

КЛУМПАКОІС, -у, *ч.* Старовинний литовський парний танець.

КЛУНИЩЕ, -а, *с.* Місце, де стоїть клуня.

КЛУНОК, -нка, *ч.* 1. Наповнена чим-небудь дорожня торба або мішок, пристосовані для носіння їх за плечима. 2. Зав'язана кінцями хустка, шматок тканини тощо з укладеними в ній речами, пожитками й т. ін.; вузол. 3. *розм.* Півмішка чого-небудь як міра.

КЛУНОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **клунок** 1, 2.

КЛУНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **клуня**.

КЛУНЯ, -і, *ж.* Будівля для зберігання снопів, сіна, полови тощо, а також для молотьби, віяння й т. ін.; стодола.

КЛУП, -а, *ч., тех.* Знаряддя для ручного нарізування зовнішньої різі на металевих трубах, стрижнях і т. ін.

КЛУС, -у, *ч.* 1. Швидкий алюр, середній між галопом і кроком; рись (див. **рись**[2]). 2. *у знач. присл.* **клуса, клусом**. Середнім бігом між галопом і кроком; риссю. // *розм.* Бігом.

КЛЬОЦ, -а, *ч., діал.* Колода, брус.

КЛЬОЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кльочити**. *Кльочення тетерука.*

КЛЬОЧИТИ, -ить, *недок.* Робити особливі рухи, видавати крики, співати, підкликаючи самку в період спарування (про самців деяких птахів).

КЛЬОШ, -у, *ч.* Особливий крій спідниці, штанів з розширенням донизу чи одяг такого крою. // *у знач. прикм.* Розширений донизу. *Спідниця кльош.*

КЛЬО́ШНИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Матрос.

КЛЮ́БА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Викопане з коренем дерево. 2. Лещата.

КЛЮБА́КА, -и, *ж.*, *зах.* Ключ (у 12 знач.).

КЛЮВА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Дятел.

КЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **клюва́ти**.

КЛЮВА́ТИ, клюю́, клює́ш, *недок.* 1. *перех.* Їсти, хапаючи щось дзьобом (про птахів); дзьобати (у 1 знач.). 2. *перех. і без додатка.* Бити дзьобом; дзьобати (у 2 знач.). 3. *перех.*, *перен.*, *розм.* Докучати, допікати комусь чим-небудь. 4. *неперех.* Схоплювати принаду, наживу на вудці (про рибу). // *безос.* ** **клюва́ти но́сом** – дрімаючи в сидячому положенні, опускати на мить голову; куняти.

КЛЮВА́ТИСЯ, клює́ться, *недок.* 1. Мати звичку клювати (у 2 знач.). 2. Клювати один одного, битися дзьобами.

КЛЮВО́К, -вка́, *ч.* Удар дзьобом.

КЛЮГА́, -и́, *ж.*, *діал.* Металевий наконечник списа.

КЛЮЗ, -а, *ч.*, *мор.* Наскрізний отвір у борту пароплава для пропускання якірного ланцюга, тросів і т. ін.

КЛЮ́КА, -и, *ж.* 1. *діал.* Ковінька, костур. 2. *зах.* Викрут, хитрість.

КЛЮКА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Схожий на клюку. *Клюкаста жердина.*

КЛЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *рідко.* 1. *перех. неперех.*, *розм.* Те саме, що **клюва́ти** 1, 2; дзьобати. 2. *неперех.*, *перен.*, *фам.* Пити спиртні напої, напиватися до сп'яніння.

КЛЮ́КВА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **ключи́на**.

КЛЮ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.*, *фам.* Однокр. до **клю́кати**.

КЛЮ́НУТИ, -не, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **клюва́ти** 1, 2, 4. ** **клю́нути но́сом** – упасти, вдарившись носом. **ні́де ку́рці клю́нути** – дуже тісно де-небудь.

КЛЮ́ПА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **бойо́к** 1.

КЛЮСА́К, КЛЮЦА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Кривий ніж, різак.

КЛЮФТ, -а, *ч.*, *геол.* Порожнина між жилою й бічною до неї породою.

КЛЮЦА́К *див.* **клюса́к**.

КЛЮЧ[1], -а́, *ч.* 1. Знаряддя для замикання та відмикання замка, засува та ін. ** **під ключ (здава́ти, зда́ти *що*)** – в остаточному, завершеному вигляді. 2. Інструмент для загвинчування або відгвинчування гайок, болтів і т. ін. *Гайковий ключ. Накидний ключ. Рожковий ключ.* 3. Двополюсний перемикальний елемент електричного кола. *Телеграфний ключ.* 4. *до чого, для чого, перен.* Засіб для розуміння, розгадування когось, чогось, для оволодіння чимось. ** **підібра́ти ключ (ключі́)** *до кого-, чого-небудь* – зрозуміти сутність кого-, чого-небудь, знайти правильний підхід до кого-, чого-небудь. **у ключі́** *якому* **(написа́ти, зобрази́ти, показа́ти** *і т. ін. кого-, що-небудь*) – у якому-небудь плані, стилі, манері і т. ін. // Умовна система позначення літер, цифр і т. ін., на якій засновано спосіб читання якого-небудь шифрованого тексту. // Підрядник до іноземного тексту, а також збірник відповідей на задачі. 5. *перен.* Найважливіший у воєнному аспекті пункт, оволодіння яким зміцнює, поліпшує становище, забезпечує перемогу. 6. *спец.* У телеграфному апараті або радіопередавачі – вимикач для замикання й розмикання електричного кола на різні відтинки часу відповідно до телеграфного коду. 7. *спец.* Дані, які визначають можливість доступу до інших даних. *Ключ захисту. Ключ пам'яті.* 8. *спец.* Поле чи група полів даних, що однозначно ідентифікує елемент множини даних. ** **ключ ба́зи да́них** – номер запису у базі даних (або її ділянці, файлі). **систе́мний ключ** – код, що забезпечує захист системних засобів від несанкціонованого доступу. 9. *муз.* Знак на початку нотного рядка, за допомогою якого встановлюється регістр виконання музичного твору. *Скрипковий ключ. Басовий ключ.* 10. *муз.* Інструмент для настроювання фортепіано, арфи, бандури і т. ін. 11. *кого, чого і з означ.* Ряд однорідних предметів або живих істот, які рухаються один за одним, утворюючи кут. 12. *у знач. присл.* **ключе́м, ключа́ми.** Один за одним, утворюючи кут, кути. 13. *архіт.* Горішній клиноподібний камінь, який завершує склепіння будинку чи арку. 14. Жердина з гачком, за який зачіплюють відро для набирання води з криниці. 15. *зах.*, *іст.* В Австро-Угорщині – велика земельна власність, що обіймала багато сільських кріпосницьких маєтків.

КЛЮЧ[2], -а́, *ч.* *рідко.* Те саме, що **джерело́** 1. ** **би́ти (заби́ти) ключе́м**, *перен.* – бурхливо, активно проявлятися.

КЛЮЧА́Р, -я́, *ч.* 1. Той, хто зберігає ключі від чого-небудь. 2. *заст.* Те саме, що **клю́чник** 1. 3. Духовна особа, що завідує церковним начинням.

КЛЮ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **клю́чка** 1 – 3.

КЛЮ́ЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ключ**[1] 1 – 3.

КЛЮЧИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **жерди́на** 1. // Жердина, якою притискують солому на скирті або солом'яній покрівлі.

КЛЮЧИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.*, *діал.* Проростати, пускати паростки.

КЛЮЧИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *анат.* Парна трубчаста кістка плечового пояса людини й хребетних тварин, що з'єднує лопатку з грудною кісткою.

КЛЮЧИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ключи́ця**.

КЛЮ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Дерев'яний або металевий гак із довгим держаком для діставання, витягування чогось. // Металевий прут із загнутим кінцем для вимішування чого-небудь. 2. Забитий у стіну кілочок або гачок для вішання одягу тощо. 3. *спорт.* Палиця з загнутим кінцем, пристосована для гри в хокей. 4. *діал.* Паросток.

КЛЮЧКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ключкува́ти**.

КЛЮЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *мисл.* Тікаючи, навмисне кидатися в різні боки, щоб заплутати сліди (про зайця, лисицю й т. ін.).

КЛЮ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Той, хто мав ключі від комор панського маєтку, економії тощо й розпоряджався продуктовими запасами. 2. *рідко.* Те саме, що **ключа́р** 1.

КЛЮ́ЧНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **клю́чник** 1.

КЛЮЧОВИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Прикм. до **ключ**[1] 1 – 3, 5, 6, 7, 9. ** **ключові́ зна́ки**, *муз.* – знаки альтерації, які виставлені біля ключа і вказують на тональність твору або його частин. // Головний, вирішальний. 2. *військ.* Який дає можливість оволодіти чим-небудь, захопити що-небудь (про об'єкт, місцевість, позицію тощо).

КЛЮЧОВИ́Й[2], -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **джере́льний** 1. *Ключова вода.*

КЛЮЮ́ЧИ. Дієприсл. до **клюва́ти**.

КЛЯ́ВЗА, -и, *ж.*, *зах.* Гать.

КЛЯКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кляка́ти**.

КЛЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **КЛЯКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Ставати, падати на коліна.

КЛЯ́КНЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **кля́кнути**.

КЛЯКНУ́ТИ *див.* **кляка́ти**.

КЛЯ́КНУТИ, -ну, -неш, *мин. ч.* кляк, -ла, -ло *і* **кля́кнув**, -нула, -нуло, *недок.* 1. Дуже змерзши, ставати малорухомим, утрачати чутливість; дубіти. // Утрачати гнучкість. // Ставати твердим; холонути (про труп). 2. *розм.* Не достигнувши, сохнути від суховію, спеки тощо (про рослини).

КЛЯ́МБРА *див.* **кля́мра**.

КЛЯ́МКА, -и, *ж.* Пластинка з важільцем, якою зачиняють і відчиняють двері, хвіртку тощо.

КЛЯМКОВИ́Й, -ова́, -ове́. Прикм. до **кля́мка**.

КЛЯ́МОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **кля́мка**.

КЛЯ́МРА, *рідко* **КЛЯ́МБРА**, -и, *ж.* 1. Металева пластинка для скріплювання чогось, для оздоби тощо. 2. *розм.* Те саме, що **скоба́**[2]; скріпа. 3. *діал.* Пряжка, застібка.

КЛЯНУЧИ́. Дієприсл. до **кля́сти**.

КЛЯНУЧИ́СЬ. Дієприсл. до **кля́стися**.

КЛЯП, -а, *ч.* Шматок ганчірки тощо, якого запихають у рот людині, щоб не кричала; затичка.

КЛЯ́ПА, -и, *ж.*, *зах.* Стара корова.

КЛЯ́СЕР, -а, *ч.* Папка, альбом для колекції марок.

КЛЯ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кля́скати**.

КЛЯ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Плескати. *Клянскати в долоні.* // Ляскати.

КЛЯ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **кля́скати**.

КЛЯСТЕРОСПОРІО́З, -у, *ч.* Хвороба рослин, що спричиняється паразитичним грибом.

КЛЯСТИ́, кляну́, кляне́ш, *рідко* клену́, клене́ш, *недок.* 1. *перех.* Піддавати прокльонам; проклинати. ** **кля́сти на чі́м світ стої́ть** *кого* – дуже проклинати. 2. *неперех.*, *розм.* Те саме, що **ля́ятися** 1.

КЛЯСТИ́СЯ, кляну́ся, кляне́шся, *недок.*, *ким, чим і без додатка, а також із спол.* що. Те саме, що **присяга́тися**; присягати.

КЛЯ́ТВА, -и, *ж.* Те саме, що **прися́га**; присягання, заприсягання. *Давати клятву. Ламати клятву.*

КЛЯ́ТВЕНИЙ, -а, -е. Стос. до клятви; присяжний, заприсягнений.

КЛЯТВОПОРУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Порушення клятви.

КЛЯТВОПОРУ́ШНИК, -а, *ч.* Той, хто порушує клятву.

КЛЯТВОПОРУ́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **клятвопору́шник**.

КЛЯ́ТИЙ, -а, -е. 1. Такий, якого клянуть, про-клинають; огидний, ненависний. // *у знач. ім.* **кля́тий**, -того, *ч.*, *лайл.* Про людину, яку проклинають, засуджують, ненавидять. 2. *перен.*, *розм.* Упертий, завзятий. // Сильний за ступенем свого вияву; довготривалий (про явища природи). *Клятий вітер.*

КЛЯТТЯ́, -я́, *с.*, *діал.* Клятьба.

КЛЯТЬБА́, -и́, *ж.* 1. Осуд, супроводжуваний зловісним пророкуванням, побажанням; прокляття. 2. Те саме, що **прися́га**.

КЛЯ́УЗА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **на́клеп**.

КЛЯ́УЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **накле́пницький**. *Кляузна справа.*

КЛЯ́УЗНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **накле́пник**.

КЛЯ́УЗНИЦТВО, -а, *с.* Зведення наклепу.

КЛЯ́УЗНИЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **накле́пницький**.

КЛЯ́УЗНИЦЯ, -і. Жін. до **кля́узник**.

КЛЯ́УЗНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **клепа́ти** 4; робити наклепи, набріхувати.

КЛЯЧА́ТИ *і* **КЛЯЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *діал.* Стояти на колінах.

КЛЯ́ШТОР, -у, *ч.* Католицький монастир.

КМЕТ, -а, **КМЕТЬ**, -я, *ч.*, *заст.* Селянин, хлібороб. // Кріпак, наймит.

КМЕТИ́НЯ, -і, *ж.*, *діал.* Селянка.

КМЕТИ́ТИ *див.* **кміти́ти**.

КМЕ́ТИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Селянка.

КМЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **кметь**.

КМЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* дія за знач. **кметува́ти**.

КМЕТУВА́ТИ *див.* **кміти́ти**.

КМЕТЬ *див.* **кмет**.

КМИН, -у, *ч.* 1. Трав'яниста багато- або дворічна рослина родини зонтичних. 2. Пахуче насіння цієї рослини, що застосовується в кулінарії, парфумерії тощо.

КМИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **кми́новий**. *Кминне насіння. Кминна олія.* // Настояний на кмині. *Кминна горілка.*

КМИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кмин**. *Кминовий запах.* // Добутий з насіння кмину. *Кминова олія.* // Пригот. із кмином. *Кминовий корж.*

КМИНОНІ́ЖКА, -и, *ж.* Рід трав родини зонтичних.

КМІТИ́ТИ, кмічу́, кміти́ш, *рідко* **КМЕТИ́ТИ**, кмечу́, кмети́ш *і* **КМІТУВА́ТИ**, *рідко* **КМЕТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Те саме, що **міркува́ти**; розмірковувати. // Розуміти, тямити. 2. *за ким – чим, діал.* Спостерігати, стежити. 3. *діал.* Зауважувати, помічати.

КМІТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Здатний добре й швидко міркувати, розмірковувати; тямущий. // Який виражає тямущість. *Кмітливий погляд.* // Розумний. 2. *рідко.* Те саме, що **спостере́жливий**.

КМІТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **кмітли́вий**.

КМІТЛИ́ВО. Присл. до **кмітли́вий**.

КМІТУВА́ТИ *див.* **кміти́ти**.

КНАГА́, -и́, *ж.*, *мор.* Те саме, що **кнехт**.

КНАГОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **кнага́**.

КНАП, -а, *ч.*, *зах.* Ткач.

КНЕ́ЗИ, -ів, *мн.* 1. У слов'ян у період зародження класового суспільства – старійшини роду. 2. На Русі в ранньофеодальний період – князі. 3. В Західній Україні, Молдавії в період феодалізму – сільські старшини, привілейована категорія феодально залежного селянства. 4. В Сербії з початку 19 ст. до 1882 р. – глави держави.

КНЕ́ЛІ, -ей, *мн.* (*одн.* **кнель**, -і, *ж.*). Зварені у воді галушки з м'ясним або рибним фаршем. *Юшка з кнелями.* // Страва з таких галушок.

КНЕМІ́ДИ, -ів, *мн.* Металеві обладунки, що захищали гомілки давньогрецьких вояків.

КНЕМІДОКОПТО́З, -у, *ч.* Хронічна інвазійна хвороба птахів, що спричиняється пір'яними кліщами.

КНЕ́СЕТ, -у, *ч.* Однопалатний парламент держави Ізраїль.

КНЕ́ХТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кнехт**, -а, *ч.*). Парні тумби на палубі судна або на пристані для закріплювання канатів, снастей.

КНИ́ГА, -и, *ж.* 1. Велика обсягом або важлива за змістом книжка (у 1 знач.). 2. Зшиті в одну оправу аркуші паперу з якими-небудь записами. ** **бухга́лтерська кни́га** – вид облікових реєстрів із зброшурованих бухгалтерських таблиць, в яких систематично ведуться облікові записи руху матеріальних чи грошових цінностей. **іпоте́чна кни́га** – книга для реєстрації боргових зобов'язань під заставу нерухомого майна. **ка́сова кни́га** – бухгалтерська книга, призначена для обліку всіх надходжень та видачі грошей; касовий журнал. **кни́га скарг** – книжка, куди записують скарги, побажання. **черво́на кни́га** – офіційне видання, що містить опис і стан видів тварин і рослин, які перебувають під загрозою зникнення.

КНИГА́Р, -я́, *ч.* 1. Працівник книжкової торгівлі. 2. *заст.* Власник книгарні.

КНИГА́РНЯ, -і, *ж.* Книжкова крамниця.

КНИГОВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Ведення записів у бухгалтерських книгах.

КНИГОВИДАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *заст.* Власник видавництва. // Видавець.

КНИГОВИДАВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Книжкове видавництво.

КНИГОВИДАВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Стос. до книговидавництва.

КНИГОВИДА́ННЯ, -я, *с.* Видання книжок книжковим видавництвом.

КНИГОВИ́ДАЧА, -і, *ж.* Видача книг читачам бібліотеки; кількість книг, виданих бібліотекою за який-небудь період часу.

КНИГОГРИ́З, -а, *ч.* 1. Комаха з ряду сіноїдів, що розмножується в старих паперах, книжках; книжкова воша. 2. *перен.*, *ірон.* Те саме, що **букво́їд**.

КНИГОДРУКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до книгодрукування.

КНИГОДРУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Комплекс виробничих процесів, метою яких є виготовлення книг, журналів, газет та іншої друкованої продукції шляхом перенесення фарби з друкарської форми на папір; поліграфія.

КНИГОЗБІ́Р, -бо́ру, *ч.*, *заст.* Бібліотека.

КНИГОЗБІ́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Бібліотека.

КНИГОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із книгознавства.

КНИГОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про книжку як явище культури та предмет виробництва.

КНИГОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до книгознавства.

КНИГОЛЮ́Б, -а, *ч.* Прихильник, шанувальник книжок; бібліофіл, книжник (у 1 знач.).

КНИГОНО́ША, -і, *ч. і ж.* Той, хто продає книжки, заносячи їх додому покупцям. // Бібліотекар або працівник на громадських засадах, який носить книжки додому, в цех і т. ін.

КНИГОО́БМІН, -у, *ч.* Обмін книгами між бібліотеками, організаціями або приватними особами.

КНИГООБМІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до книгообміну.

КНИГОПРОДАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Продавець, що продає книги.

КНИГОРОЗПОВСЮ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Розповсюдження, збут книжок торговими агентами тощо.

КНИГОРОЗПОВСЮ́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Людина, яка розповсюджує книги.

КНИГОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Спеціально обладнане приміщення при бібліотеці для зберігання книжок, журналів, газет, цінних рукописів тощо.

КНИГОТО́РГ, -у, *ч.* Система збуту, розповсюдження книг за посередництвом торговельної мережі.

КНИГОТОРГІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Торгівля книжками (у 1 знач.).

КНИГОТОРГОВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до книготоргівлі. *Книготорговельна організація.*

КНИГОТОРГО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто займається торгівлею книжками (у 1 знач.).

КНИГОТОРГО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **книготорговéльний**.

КНИДОСПОРИ́ДІЇ, -дій, *мн.* Клас тварин типу найпростіших.

КНИ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **книжка** 1 – 3. ** **Записна́ кни́жечка** – те саме, що **записни́к**.

КНИ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Зброшурована в одне ціле й оправлена певна кількість (звичайно понад 5) друкованих або рукописних аркушів. // Чималий обсягом твір, надрукований окремим виданням. ** **Кни́жка-карти́нка** – складана дитяча книжка, що складається з картинок із невеликим текстом. 2. Те саме, що **кни́га** 2. ** **Записна́ кни́жка** – те саме, що **записни́к**. 3. *перев. з означ.* Який-небудь документ у вигляді зшитих докупи аркушів з якимось текстом і місцем для офіційних зазначок. *Трудова книжка. Забірна книжка.* ** **Неліміто́вана че́кова кни́жка** – комплект бланків розрахункових чеків, що їх видають банки для розрахунків з постачальниками тощо. **Ощáдна кни́жка** – документ, який видається вкладникові ощадним банком. **Че́кова кни́жка** – зброшуровані бланки чеків, що їх видає банк власникові поточного банківського рахунку. 4. Одна з великих частин літературного твору. 5. *анат.* Один із чотирьох відділів шлунка жуйних тварин, слизиста оболонка якого утворює багато складок, що прилягають одна до одної.

КНИЖКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **книжка** 1. // Стос. до книжки. // Признач. для зберігання книжок. // Признач. для торгівлі книжками. // Який виготовляє, випускає книжки. // Власт. книжці, книжкам. ** **Книжко́ва пала́та** – центральна бібліографічна установа в державі. **Книжко́вий знак** – те саме, що **ексллі́брис**. 2. Узятий, запозичений із книжок. // Не підтверджений практикою, відірваний від життя; абстрактний.

КНИ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Характерний для літературно-писемного викладу, невластивий живій мові. 2. Те саме, що **книжко́вий** 2.

КНИ́ЖНИК, -а, *ч.* 1. Любитель і знавець книжок (у 1 знач.). 2. *ірон.* Про людину, відірвану від життя, від середовища, яка має уявлення про них тільки з книжок. 3. *заст.* Учений, знавець церковних книг.

КНИ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **кни́жник**.

КНИ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кни́жний**.

КНИ́ЖНО. Присл. до **кни́жний**.

КНИ́ЖЧИНА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **книжка** 1.

КНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *мор.* Деталь, що сполучає профільні елементи набору корпуса судна, які сходяться під кутом.

КНИШ, -á, *ч.* Вид білого хліба з загорнутими всередину краями та змащеного салом або олією.

КНИ́ШИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **книш**. 2. Відкритий пиріжок із смаженою цибулею або сирою капустою.

КНІДОСПОРИ́ДІЇ, -ій, *мн.* Тип паразитичних найпростіших.

КНІКС, -у, *ч.*, *зах.* Реверанс.

КНІКСЕ́Н, -у, *ч.*, *заст.* Реверанс.

КНОП, *ч.* 1. *род.* -а. Плетений вузол у вигляді потовщення на кінці корабельного троса. 2. *род.* -у. Рослинне волокно для виготовлення линв.

КНО́ПКА, -и, *ж.* 1. Рухомий ґудзик, натискуванням якого вмикається або вимикається електричний струм, унаслідок чого механізми починають або перестають діяти. 2. Металеве вістря з широкою плаckою головкою для приколювання паперу, тканини тощо до чого-небудь твердого. 3. Вид металевої застібки для одягу, що складається з двох частин, одна з яких входить в іншу.

КНО́ПКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кно́пка**. // Здійснюваний за допомогою кнопки. *Кнопковий запобіжник.*

КНО́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кно́пка**.

КНУР, -á, *ч.* Самець свині.

КНУРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш. до **кнур**.

КНУРОВИ́НА, -и, *ж.* М'ясо кнура.

КНУРЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **кнур**. *Кнуряча щетина.*

КНЬОХ, КНЮХ, -а, *ч.*, *зах.* Вайло, тюхтій.

КНЮХ *див.* **КНЬОХ**.

КНЮХА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Череватий.

КНЯГИ́НИН, -а, -е, *іст.* Прикм. до **княги́ня**; належний княгині.

КНЯГИ́НЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **княги́ня** 3.

КНЯГИ́НЯ, -і, *ж.* 1. *іст.* Дружина князя (у 1, 2 знач.). 2. *іст.* Жін. до **князь** 1, 2. 3. *етн.* Жін. до **князь** 3.

КНЯЖА́, -áти, *с.*, *іст.* Маленький син князя (у 1, 2 знач.).

КНЯЖА́ТА, -жáт, *мн.*, *іст.* Діти князя (у 1, 2 знач.).

КНЯЖА́ТКО, -а, *с.*, *іст.* Те саме, що **княжа́**.

КНЯ́ЖИЙ, -а, -е, *іст.*, *рідко*. Те саме, що **князі́вський**.

КНЯ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *іст.* Правити князівством (у 1 знач.).

КНЯ́ЖИЧ, -а, *ч.*, *іст.* Те саме, що **князе́нко**.

КНЯЖІ́ННЯ, -я, *с.*, *іст.* Дія за знач. **княжи́ти**.

КНЯЖНА́, -и́, *ж.*, *іст.*, *рідко*. Те саме, що **князі́вна**.

КНЯЗЕ́НКО, -а, *ч.*, *іст.* Молодий син князя (у 1, 2 знач.).

КНЯ́ЗИК, -а, *ч.*, *іст.*, *етн.* Зменш.-пестл. до **князь**.

КНЯЗІ́В, -зева, -зеве, *іст.*, *етн.* Прикм. до **князь**; належний князеві.

КНЯЗІ́ВНА, -и, *ж.*, *іст.* Незаміжня дочка князя (у 1, 2 знач.).

КНЯЗІ́ВНИН, -а, -е, *іст.* Прикм. до **князі́вна**; належний князівні.

КНЯЗІ́ВСТВО, -а, *с.*, *іст.* 1. Територія, якою управляв князь (у 1 знач.). 2. *збірн.*, *рідко*. Князі (у 1, 2 знач.).

КНЯЗІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **князь** 1, 2. *Князівський рід. Князівський герб.* // Належний князеві.

КНЯЗЬ, -я, *ч.* 1. *іст.* Голова роду, племені або союзу племен, що звичайно стояв на чолі військової дружини, а з розвитком феодалізму – вождь війська та правитель князівства. 2. У деяких країнах (у Росії з 18 ст.) – спадковий або дарований царем (королем) титул. // Носій цього титулу. 3. *етн.* Наречений, молодий. 4. *поет.* Людина високої гідності.

КНЯЗЬО́К, -зька́, *ч.* 1. *іст.* Зменш.-пестл. до **князь** 1. 2. Голова невеликого племені, народу, що має незначне володіння.

КНЯЗЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *іст.* Дія за знач. **князюва́ти**.

КНЯЗЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *іст.* Управляти князівством (у 1 знач.).

КОАГЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Гелеподібний осад, що випадає в рідинних середовищах внаслідок коагулювання.

КОАГУЛОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення або цифрове вираження результатів дослідження системи гомеостазу.

КОАГУЛОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гематології, що вивчає біохімію, фізіологію і патологію зсідання крові.

КОАГУЛОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Порушення функції зсідальної системи крові.

КОАГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **коагулюва́ти**.

КОАГУЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна коагулювати.

КОАГУЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Якого коагулюють; такий, що його піддають коагуляції.

КОАГУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до коагулювання. // Який спричинює коагуляцію, признач. для цього.

КОАГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **коагулюва́ти**.

КОАГУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Піддавати коагуляції. *Коагулювати розчин.* // Спричиняти коагуляцію.

КОАГУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.*, *спец.* 1. Зазнавати коагуляції. 2. Пас. до **коагулюва́ти**.

КОАГУЛЯ́НТ, -у, *ч.*, *спец.* Хімічна сполука, що спричиняє коагуляцію.

КОАГУЛЯ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Осад, що утворився в колоїдному розчині під час коагуляції.

КОАГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* 1. Речовина, що спричинює коагуляцію. 2. Посудина, апарат, в яких здійснюється коагуляція.

КОАГУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до коагуляції.

КОАГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Процес зсідання й випадіння в осад частинок речовини з колоїдного розчину.

КОАДАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Взаємні морфологічні та функціональні пристосування органів, що виробились у процесі еволюції організмів.

КОАДЮ́ТОР, -а, *ч.*, *церк.* У римокатолицькій та грекокатолицькій церквах – правонаступник вищого духовного достойника.

КОАДЮ́ТОРСТВО, -а, *с.*, *церк.* Духовна місія коадютора, виконання його функцій, обов'язків.

КОАДЮ́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до коадюторства, коадютора.

КОА́ЙТА, -и, *ж.* Те саме, що **коа́та**.

КОАКСІА́Л, -у, *ч.* Співвісь.

КОАКСІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Співвісний.

КОА́ЛА, -и, *ч.* Невеликий австралійський ведмідь, що живе на евкаліптах і живиться їхнім листям; сумчастий ведмідь.

КОАЛЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Злипання крапель рідин у дисперсних системах, в емульсіях, туманах та ін.

КОАЛІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **коалі́ція**. *Коаліційний договір.* 2. Утворений на засадах коаліції. // Який входить у коаліцію. *Коаліційні партії.* ** **Коаліці́йний у́ряд** – уряд, який створюється у парламентарних державах, коли депутатські місця у парламенті роздріблені між різними партіями і жодна з них не може претендувати на створення однопартійного уряду.

КОАЛІЦІ́ЙНО. Присл. до **коаліці́йний**.

КОАЛІЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Учасник, член коаліції.

КОАЛІ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Об'єднання, союз, угода держав, партій і т. ін. для досягнення спільної мети.

КОАМІ́Д, -у, *ч.*, *фарм.* Стимулятор кровотворення, процесів засвоєння і перетворення організмом заліза.

КОАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Приладжування частин поламаної кістки.

КОАРКТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Звуження, стриктура; вроджене звуження кровоносної судини. ** **Коаркта́ція ао́рти** – вроджений стеноз або повна атрезія аорти.

КОА́ТА, -и, *ж.* Рід широконосих мавп родини капуцинових, поширені у Південній Америці.

КОА́ТІ, *невідм.*, *ч.* Рід хижих ссавців родини єнотових.

КОАЦЕРВА́ТИ, -ів, *мн.* Драглисті крапельки, утворювані в колоїдних системах.

КОАЦЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Розшарування колоїдної системи з утворенням двох рідких фаз.

КОБ, КОБИ́, *діал.* 1. *спол.* Якби, коли б (*див.* **колú**[2] 2). 2. *спол.* Аби (у 1 знач.), тільки б. 3. *у знач. част.* Коли б (*див.* **колú**[1] 4), хоч би.

КО́БА, -и, *ж.*, *діал.* Відлога.

КОБА́ЗИС, -у, *ч.*, *мат.* Базис двоїстого або спряженого простору.

КОБАЛАМІ́Н, -у, *ч.* Див. **ціанокобаламі́н**.

КО́БАЛЬТ, -у, *ч.* 1. Co. Хімічний елемент, сріблясто-білий метал із червонистим виливком, твердіший від заліза. 2. Темно-синя фарба, до складу якої входить цей метал.

КОБАЛЬТА́Т, -у, *ч.* Сіль з аніоном, в якому Кобальт перебуває у ступені окиснення +3.

КОБАЛЬТИ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів.

КОБАЛЬТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу персульфідів.

КОБАЛЬТІВНИ́К, -á, *ч.* Робітник або майстер-металург, що витоплюють металічний кобальт та виготовляють вироби з нього. 2. Робітник, що покриває поверхні металів чи кераміки шаром кобальту. 3. Скловар, який виготовляє синє скло з кобальтовим пігментом. 4. Художник, який наносить на поверхню фарфору кобальтову синьку (синю фарбу).

КОБАЛЬТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кобальтува́ти**.

КО́БАЛЬТОВИЙ, -а, -е. 1. Який містить кобальт (у 1 знач.). *Кобальтова руда.* 2. Який має колір кобальту (у 2 знач.); темно-синій.

КОБАЛЬТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. До складу якого входить кобальт.

КОБАЛЬТРО́Н, -а, *ч.* 1. *мед.* Прилад, який використовують для глибокого опромінювання злоякісних пухлин. 2. Прилад для виявлення дефектів у металах.

КОБАЛЬТСМІТСОНІ́Т, -у, *ч.* Рідновид мінералу смітсоніту, що містить до 10% кобальтмонооксиду.

КОБАЛЬТУВА́ННЯ, -я, *с.* Нанесення (електрохімічним або хімічним способом) на поверхню металевих виробів шару кобальту. Захищає вироби від корозії металів, підвищує їхні твердість і стійкість проти зношування.

КОБАЛЬТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати кобальтування.

КОБАМАМІ́Д, -у, *ч.* Природна коферментна форма вітаміна B_{12}.

КОБЕ́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Лозовий кошик.

КОБЕНИ́ТИ, -ню, -ни́ш, *недок.*, *перех.*, *фам.*, *рідко*. Сильно сварити, лаяти.

КОБЕНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *недок.* 1. *фам.*, *рідко*. Сильно сваритися, лаятися. 2. *діал.* Упиратися (*див.* **упира́тися**[1] 3).

КОБЕНЯ́К, -á, *ч.* 1. *заст.* Суконний довгий і широкий чоловічий верхній одяг з відлогою; каптан, кирея, сіряк. 2. Вид чоловічого плаща з відлогою.

КОБЕНЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **кобеня́к**.

КО́БЗА, -и, *ж.* Старовинний український струнно-щипковий музичний інструмент.

КОБЗА́Р, -á, *ч.* Український народний співець, що супроводить свій спів грою на кобзі.

КОБЗАРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Прикм. до **кобза́р**; належний кобзареві.

КОБЗА́РСТВО, -а, *с.* Мистецтво кобзарів; кобзарювання.

КОБЗА́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кобза́р**. *Кобзарський ансамбль.* // Власт. кобзарям. *Кобзарські традиції.* 2. Стос. до кобзарства.

КОБЗАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Заняття, діяльність кобзаря, його фах.

КОБЗАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *неперех.* Бути кобзарем.

КОБЗИ́НА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **ко́бза**.

КО́БЗОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ко́бза**.

КОБИ́ *див.* **КОБ**.

КОБИ́З, -а, *ч.* 1. Казахський струнний смичковий музичний інструмент. 2. Туркменський металевий варган.

КОБИ́ЛА, -и, *ж.* 1. Самка жеребця; лошиця. 2. *перен.*, *вульг.* Про високу на зріст огрядну жінку. 3. Те саме, що **кінь** 3. 4. У дореволюційній Росії – лава, на якій тілесно карали засуджених. 5. *рідко*. Те саме, що **ко́зла** 2, 3.

КОБИ́ЛИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **кобиля́тина**; конина.

КОБИЛИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зах.* Конячий кізяк, гній.

КОБИЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *рідко*. 1. Те саме, що **коби́ла** 1; лошиця. 2. *перев. мн.* Те саме, що **ко́зла** 3.

КОБИ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **коби́ла** 1. 2. *перев. мн.* Рослиноїдна комаха родини саранових із видовженим тілом, короткими вусиками, двома парами крил. 3. Дерев'яна підставка під струни в скрипці, гітарі, балалайці тощо (в деяких інструментах з металевим поріжком та вбудованим адаптером). 4. Грудна кістка в птахів.

КОБИ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Рід птахів родини славкових.

КОБИЛЧИ́НА, -и, *ж.* Стара, виморена кобила.

КОБИ́ЛЬНИЦІ, -ниць, *мн.* (*одн.* **коби́льниця**, -і, *ж.*), *діал.* Козла (у 2, 3 знач.).

КОБИ́ЛЬНИЦЯ *див.* **коби́льниці**.

КОБИЛЬО́ХА, КОБИЛЯ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Ґатунок великих круглих слив.

КОБИ́ЛЯ, -áти, *с.*, *зах.* Лоша кобили.

КОБИЛЯ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Див. **кобильо́ха**.

КОБИЛЯ́ТИНА, -и, *ж.* Кобиляче м'ясо як їжа; кобилина.

КОБИ́ЛЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **коби́ла** 1.

КО́БКА, -и, *ж.*, *діал.* Відлога.

КО́БЛИК, КО́ВБЛИК, -а, *ч.* Дрібна річкова риба родини коропових; пічкур.

КО́БО, *невідм.*, *ч.* Розмінна монета Нігерії.

КОБО́Л, -у, *ч.* Мова програмування.

КОБО́ЛЬД, -а, *ч.*, *міф.* Підземний злий дух, гном, який шкодив рудокопам і металургам.

КО́БРА, -и, *ж.* Велика дуже отруйна змія з плямами на шиї, що водиться в Азії та Африці; окулярна змія.

КОБУ́З, -а, *ч.* Узбецький струнний смичковий музичний інструмент.

КОБУРА́, -и́, *ж.* 1. Шкіряна торбина біля кавалерійського сідла. 2. Футляр для пістолета, револьвера тощо.

КОВ, -у, *ч.*, *діал.* Підступність, злий намір.

КОВА́ДЕЛКО, -а, *с.* Зменш. до **ковáдло**.

КОВА́ДЛО, -а, *с.* 1. Залізна або сталева підставка

певної форми, на якій обробляють метал, кують металеві вироби. 2. *анат.* Одна зі слухових кісточок у середньому вусі (людей і ссавців). 3. *спец.* Частина патронної гільзи, об яку розбивається пістон під час пострілу.

КОВА́ДЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кова́дло**.

КОВА́ЛДО, -а, *с.*, *діал.* Молот для переміщення шпал.

КОВАЛЕ́НКІВ, -кова, -кове. Належний коваленкові.

КОВАЛЕ́НКО, -а, *ч.*, *розм.* Син коваля.

КОВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е: ** **ковале́нтний зв'язо́к** – хімічний зв'язок, утворений електронною парою, спільною для сполучуваних атомів.

КОВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Число ковалентних зв'язків, які утворює атом елемента з іншими атомами у простих і складних речовинах.

КОВА́ЛИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **кова́ль**. 2. Жук, який, перевертаючись зі спини на черевце, видає характерний тріскотливий звук.

КОВАЛИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина коваля.

КОВАЛІ́В, -ле́ва, -ле́ве. Прикм. до **кова́ль**; належний ковалеві.

КОВАЛІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.* Дочка коваля.

КОВА́ЛЬ, -я́, *ч.* Майстер, що куванням обробляє метал, виготовляє металеві предмети.

КОВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Кузня.

КОВА́ЛЬСТВО, -а, *с.* Ремесло, фах коваля.

КОВА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кова́ль**. *Ковальське ремесло.* // Такий, як у коваля, власт. йому. *Рука ковальська.* 2. Стос. до ковальства. *Ковальський цех.* // Признач. для кування, застосовуваний у кузні. *Ковальський молот.* // Здійснюваний куванням. *Ковальське зварювання.*

КОВАЛЬЧУ́К, -а́, *ч.* 1. Підмайстер коваля. 2. *розм.* Син коваля.

КОВАЛЬЧУКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Належний ковальчукові.

КОВАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ковалюва́ти**.

КОВАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Займатися ковальством, працювати ковалем.

КОВАЛЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Гнойовий конячий жук.

КО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кува́ти**[1] 1, 2, 5. // **ко́вано**, *безос. присудк. сл.* ** **ко́ваний на всі чоти́ри но́ги (копи́та)** – дуже досвідчений, бувалий. 2. *у знач. прикм.* Виготовлений, зроблений куванням (*див.* **кува́ння**[1]). 3. *у знач. прикм.* Підкований, із підковами. // Із підковами, цвяхами (про взуття). 4. *у знач. прикм.* Обкований залізом. 5. *у знач. прикм.*, *перен.*, *рідко.* Те саме, що **карбо́ваний** 4.

КОВАНОЗВАРНИ́Й, -а́, -е́. Який виготовляється куванням і наступним зварюванням.

КОВА́НЬ, -я, *ч.*, *діал.* Те саме, що **мета́л**.

КОВА́Р, -у, *ч.* Магнітний сплав феруму, з нікелем та кобальтом.

КОВАРІА́НТ, -а, *ч.* 1. Будь-яка змінна, яка контролюється для того, щоб статистичними методами нейтралізувати її вплив. 2. Число, алгебраїчний вираз, що при певному перетворенні величин, змінюється за чітко визначеним законом.

КОВАРІА́НТНИЙ, -а, -е. 1. Який узгоджено змінюється. 2. Стос. до коваріанта.

КОВАРІА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **коваріа́нтний** 1.

КОВАРІА́НТНО. Присл. до **коваріа́нтний** 1.

КОВАРІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до коваріації.

КОВАРІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Математичне сподівання добутку відхилень певної кількості випадкових величин від відповідних математичних сподівань. 2. Взаємозалежна спільна зміна двох і більше ознак економічного процесу.

КОВА́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* Коваль.

КОВБА́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Колода (*див.* **коло́да**[1] 1). // Така колода для сидіння.

КОВБА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.*, *розм.* Борсатися в ковбані (у 2 знач.).

КОВБА́НЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **ковба́ня**.

КОВБА́НЯ, -і, *ж.* 1. Глибока вибоїна, звичайно на дорозі, перев. з водою, болотом. 2. Глибоке місце, яма в річці, озері тощо.

КОВБАСА́, -и́, *ж.* Продукт харчування, приготовлений з м'ясного фаршу, круп і т. ін., якими начиняють кишку чи оболонку зі штучної плівки.

КОВБА́СКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ковбаса́**.

КОВБА́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ковбаса́**. // Який виробляє ковбаси. *Ковбасна фабрика.* // Признач. для виготовлення ковбаси. *Ковбасний фарш.* 2. *у знач. ім.* **ковба́сна**, -ної, *ж.* Крамниця, що торгує ковбасами.

КОВБА́СНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Той, хто виготовляв і продавав ковбаси. 2. Фахівець ковбасного виробництва.

КОВБА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **ковба́сник**.

КОВБА́СНЯ, -і, *ж.* Підприємство або цех, де виготовляють ковбаси.

КОВБАСОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Пристрій для нарізання ковбаси.

КОВБА́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Шматок.

КО́ВБИК, -а, *ч.*, *діал.* 1. Шлунок. 2. Сальтисон.

КОВБИ́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Глибоке місце на річці з тихою водою.

КО́ВБИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Отвір у передній частині селянської печі. 2. Колода, на якій рубають дрова.

КО́ВБЛИК *див.* **ко́блик**.

КОВБО́Й, -я, *ч.* У західних штатах США – пастух-вершник, що пасе табуни коней у степах.

КОВБО́ЙКА, -и, *ж.* 1. Верхня картата чоловіча сорочка особливого крою, з відкладним коміром. 2. Гостроверхий бриль із широкими полями, загнутими з боків, та ремінцем під підборіддям.

КОВБО́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ковбо́й**.

КО́ВБОК, -бка, *ч.*, *діал.* Колода (*див.* **коло́да**[1] 1).

КОВГА́НКА, -и, *ж.* 1. Дерев'яна ступка для товчення сала. 2. *діал.* Шматок криги чи облитий водою й заморожений кізяк, на якому діти спускаються з пагорбка.

КОВДО́БА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Озерце. 2. Велика калюжа.

КО́ВДРА, -и, *ж.* Тепле вкривало, здебільшого на ваті, яким люди накриваються в постелі. ** **симпто́м ко́вдри**, *мед.* – наполегливі спроби хворого з потьмареною свідомістю утримувати ковдру, яку з нього знімають.

КО́ВДРОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ко́вдра**.

КОВДРЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́вдра**.

КОВЕЛІ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів.

КО́ВЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ковель.

КО́ВЕР, КА́ВЕР, -а, *ч.* Назва договору про страхування, страхове покриття ризику.

КОВЕРЗНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **коверзува́ти** 3.

КОВЕРЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коверзува́ти** 1, 2.

КОВЕРЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Те саме, що **вередува́ти**; капризувати. 2. *над ким, рідше ким, неперех.*, *розм.* Знущатися з кого-небудь, глумитися, збиткуватися над кимсь. 3. *перех. і неперех.*, *розм.* Мудрувати над чим-небудь; вигадувати.

КОВЕРЗУ́Н, -а́, *ч.* Той, хто коверзує; вередун.

КОВЕРЗУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **вереду́ха**; капризуха.

КОВЕРКО́Т, -у, *ч.* Сорт густої вовняної або напіввовняної тканини для верхнього одягу. *Костюм із коверкоту.*

КОВЕРКО́ТОВИЙ, -а, -е. Пошитий із коверкоту.

КОВЕРНО́Т, -а, *ч.* Документ, що його видає страхувач; сповіщає страхувальника про те, що його інструкції виконані.

КОВЕ́РТА, -и, *ж.*, *заст.* Конверт.

КО́ВЗАЛКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ко́взанка**.

КОВЗА́Н *див.* **ковзани́**.

КОВЗАНЕ́ЦЬ *див.* **ковзанці́**.

КОВЗАНИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **ковза́н**, -а́, *ч.*). Вузькі сталеві полоски, що їх прикріплюють до взуття для ковзання по льоду.

КО́ВЗАНКА, -и, *ж.* Місце, де ковзаються (у 2 знач.). // Спеціальний льодовий майданчик для ковзання на ковзанах.

КО́ВЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ко́взати й ко́взатися**.

КОВЗАНЦІ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **ковзане́ць**, -нця́, *ч.*). Зменш.-пестл. до **ковзани́**.

КОВЗАНЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто бігає на ковзанах, займається ковзанярським спортом.

КОВЗАНЯ́РКА, -и. Жін. до **ковзаня́р**.

КОВЗАНЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний із біганням на ковзанах. *Ковзанярський спорт.*

КО́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Плавно рухатися, посуватися гладенькою, слизькою поверхнею. // Не втримуватися на гладкій, слизькій поверхні; утрачати стійкість. // Вислизати, випорскувати (про гладенькі, слизькі предмети). ** **ко́взати по пове́рхні** *чого*, *перен.* – не вникати глибоко в сутність чого-небудь, обмежуватися загальним, приблизним знайомством із чимось. 2. *перен.* Легко, плавно рухатися, злегка доторкаючись до чогось. // З'являтися час від часу (про посмішку).

КО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Те саме, що **ко́взати**. 2. Їздити на ковзанах, підошвах і т. ін. для розваги тощо.

КОВЗА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ко́взати**.

КОВЗЕ́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ожеледиця.

КОВЗКИ́Й, -а́, -е́. 1. Такий, що не утворює тертя й на якому ледве тримається хто-, що-небудь. // Такий, якого важко втримати в руках; дуже гладкий, слизький. 2. *перен.* Який може призвести до поганих наслідків, ненадійний, непевний (про життєвий шлях і т ін.). *Ковзке становище.* // Такий, у якому приховане що-небудь небезпечне, сумнівне або двозначне. *Ковзка тема.*

КО́ВЗКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **ковзки́й**.

КО́ВЗКО. Присл. до **ковзки́й**. // *у знач. присудк. сл.*

КОВЗКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи ковзкий.

КОВЗНИ́Й, -а́, -е́. Який рухається ковзаючись. // Стос. до ковзання. ** **ковзни́й ве́ктор**, *мат.* – вектор, початок якого можна довільно вибирати на прямій, де він лежить.

КОВЗНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **ко́взати**. // Злегка доторкнутися до чого-небудь, зачепити щось під час лету (про м'яч, осколок і т. ін.).

КОВЗНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -нешся, *док.* Однокр. до **ко́взатися**.

КОВИ́Л, -у́, *ч.*, *діал.* Ковила.

КОВИЛА́, -и́, *ж.* Трав'яниста степова рослина родини злакових із вузькими листками та квітками, зібраними в пухнасті волоті; тирса.

КОВИЛО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ковила́**; тирсовий. *Ковилова рослинність.* // Порослий ковилою.

КОВІ́НЬКА, -и, *ж.* 1. Палиця з загнутим кінцем. ** **ма́тері його́ (її́ і т. ін.) ковінька**, *лайл.* – уживається для вираження незадоволення, обурення, досади тощо. 2. *діал.* Вид дитячої гри, що нагадує хокей.

КОВКИ́Й, -а́, -е́. Який піддається куванню. *Ковкий чавун.*

КО́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **ковки́й**.

КО́ВМО, -а, *с.*, *заст.* В'язка конопель чи льону.

КО́ВОРОТ[1], -а, *ч.*, *заст.* Ворота, якими перекривали вихідні вулиці села для охорони посівів від свійських тварин.

КО́ВОРОТ[2], -а, *ч.*, *діал.* Коловорот (*див.* **ко́ло́ворот**[2]).

КОВОРО́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Прядильний ручний пристрій із ножним приводом.

КОВПА́К, -а́, *ч.* 1. Головний убір конусоподібної, овальної та ін. форми. *Блазенський ковпак.* 2. Накривка, накриття круглої, конусоподібної та ін. форми над чимось.

КОВПАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ковпа́к**.

КОВПАЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш. до **ковпа́к**. 2. Їстівний гриб родини зморшкових. *Ковпачок піхвястий.*

КОВТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ковтання, пов'язаний з ним. ** **ковта́льні шу́ми** – звуки, що прослуховуються при аускультації стравоходу або кардіальної частини шлунка після проковтування їжі або води.

КОВТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ковта́ти**.

КОВТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Рухом мускулатури горла проштовхувати що-небудь із порожнини рота в стравохід і шлунок. // *розм.* Пити або їсти що-небудь жадібно, квапливо; глитати. ** **ковта́ти пілю́лі** – мовчки терпіти образу, вислухувати щось неприємне. **Ковта́ти сли́нку (сли́ну)** – жадібно дивитися на що-небудь, прагнути з'їсти щось смачне, але недосяжне. **Ковта́ти слова́** – нерозбірливо, нечітко вимовляти слова. **Ковта́ти сльо́зи** – стримувати сльози, плач.

КОВТКИ́, -і́в, *мн.*, *діал.* Сережки.

КОВТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Однокр. до **ковта́ти**. 2. *розм.* Те саме, що **ви́пити** 1. // *без додатка.* Випити хмільного.

КОВТО́К[1], -тка́, *ч.* 1. Одноразовий рух мускулатури горла під час ковтання. 2. Кількість рідини, яку можна проковтнути одним таким рухом. // Незначна кількість їжі, питва.

КОВТО́К[2], -тка́, *ч.*, *діал.* Ковтун (у 1 знач.).

КОВТОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Підсил. до **ковтну́ти**.

КОВТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **ковто́к**[1].

КОВТУ́Н, -а́, *ч.* 1. Жмут збитого волосся, вовни, шерсті. 2. *мед.*, *вет.* Хвороба шкіри в людей на голові та в коней під гривою, за якої волосся сплутується й злипається.

КОВТУНУВА́ТИЙ, -а, -е. З ковтунами (у 1 знач.).

КОВТЬ, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає звук ковтання. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **ковтну́ти** 1.

КОВТЬО́БА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Ковбаня. 2. *зневажл.* Про незугарну, неохайну людину.

КОВТЮ́Х, -а́, *ч.*, *зах.* Карлик, коротун.

КОВТЯ́К, КОВТЯ́Х, -а́, *ч.*, *діал.* Ковтун (у 1 знач.).

КОВУ́Ї, -їв, *мн.* Кочові тюркські племена, які жили на південно-східних кордонах Київської Русі.

КОВЧЕ́Г, -а, *ч.* 1. Судно, в якому, за біблійним міфом, урятувався від усесвітнього потопу Ной зі своєю родиною і тваринами. 2. *перен.*, *ірон.* Про громіздке, старомодне судно, екіпаж і т. ін. 3. У православній церкві – скринька для зберігання святих дарів.

КОГАЗИ́Н, -у, *хім.* Синтетичний бензин, який добувають із суміші однооксиду вуглецю з воднем.

КОГАЗИ́НОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **когази́н**.

КОГЕЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до когезії.

КОГЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Прилипання одна до одної частин того самого твердого тіла або рідини при їхньому контакті.

КОГЕНІ́Т, -у, *ч.* Ромбічний триферуммонокарбід; дуже крихкий, магнітний мінерал.

КОГЕРЕ́НТНИЙ, -а, -е. Взаємопов'язаний. ** **когере́нтні про́мені** – пучки світла, що надходять до місця інтерференції їх від одного джерела різними шляхами, коли не змінюється у часі різниця між їхніми оптичними шляхами.

КОГЕРЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність до інтерференції, яку виявляють за певних умов хвилі, зокрема світлові.

КОГЕРЕ́НТНО. Присл. до **когере́нтний**.

КОГЕ́РЕР, -а, *ч.* Прилад, який застосовували в перших радіоприймачах як детектор.

КО́ГІЯ, -ї, *ж.* Ссавець підряду зубатих китів.

КОГНА́ТИ, -ів, *мн.* У римському праві – кровні родичі по чоловічій або жіночій лінії, які не знаходилися під владою глави даної сім'ї, але перебували з ним у когнатичній спорідненості.

КОГНАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до когнатів. ** **когнати́чна спорі́дненість**: згідно з римським спадковим правом – наявність родинних зв'язків, які встановлюються в інтересах успадкування на основі кровного сімейного зв'язку зі спадкодавцем.

КОГНІТИВІ́СТИКА, -и, *ж.* Група дисциплін, які вивчають мислення людини.

КОГНІТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **когніти́вна етоло́гія** – міждисциплінарна галузь, яка включає праці етологів, психологів та зоологів, присвячені дослідженню психічного життя тварин. **Когніти́вна психоло́гія** – загальний підхід в психології, в якому основна увага приділяється внутрішнім мислительним процесам. **Когніти́вний дисона́нс** – емоційний стан, який виникає, коли у людини одночасно є деякі установки або знання, що не узгоджуються між собою, або якщо виникає конфлікт між переконаннями та зовнішньою поведінкою. **Когніти́вний ма́ркер** – гіпотетичне уявлення про психічні процеси індивіда. **Когніти́вні ро́злади** – термін, який охоплює розлади, основними симптомами яких є порушення пізнавальних функцій.

КОГНІТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **когніти́вний**.

КОГНІТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до когнітології.

КОГНІТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про закони і процес пізнання об'єктивної реальності – природи, людини і суспільства.

КОГНІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **когніти́вний**.
КОГНІЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **когніці́йний**.
КОГО́РТА, -и, *ж*. 1. У Стародавньому Римі – загін війська, що становив десяту частину легіону. 2. Група людей, що має якусь загальну характеристику. 3. *перен*. Міцно згуртована група людей. 3. *біол*. Категорія, що об'єднує споріднені роди.
КОГРАДІЄ́НТНИЙ, КОГРЕДІЄ́НТНИЙ, -а, -е, *мат*. Те саме, що **коваріа́нтний**.
КОГРАДІЄ́НТНІСТЬ, КОГРЕДІЄ́НТНІСТЬ, -ності, *ж*. Те саме, що **коваріа́нтність**.
КОГРАДІЄ́НТНО, КОГРЕДІЄ́НТНО. Присл. до **коградіє́нтний**.
КОГРЕДІЄ́НТНИЙ *див*. **коградіє́нтний**.
КОГРЕДІЄ́НТНІСТЬ *див*. **коградіє́нтність**.
КОГРЕДІЄ́НТНО *див*. **коградіє́нтно**.
КОГУРЕ́, *невідм*. Одне з корінних племен, пізніше – ранньофеодальна держава на Корейському півострові.
КО́ГУТ, ко́гута, *ч*., *діал*. 1. Півень 2. Тетеря (*див*. **тетеря**). 3. Китиця з пінвчого пір'я на капелюсі.
КОГУ́ТИК, -а, *ч*., *діал*. Зменш.-пестл. до **ко́гут** 1.
КОГУ́ТЯЧИЙ, -а, -е, *діал*. Прикм. до **ко́гут** 1.
КОД, -у, *ч*. 1. Система умовних знаків або сигналів для передачі, обробки і зберігання інформації; шифр. // Набір знаків у сукупності зі схемою кодування для представлення інформації у вигляді даних. *Машинний код. Циклічний код.* ** **мнемоні́чний код** – код, зручний для сприйняття та запам'ятовування людиною. **цифрови́й код** – код з використанням дискретних сигналів. **штрихови́й код** – штрихові позначки, що їх наносять на товар, етикетку товару або упаковку і які дають можливість ідентифікувати товар, встановлювати його ознаки через зчитування коду за допомогою електронного пристрою. 2. Секретне, умовлене сполучення цифр чи букв, що дає право доступу куди-небудь або до чого-небудь; шифр, пароль. ** **генети́чний код** – властива живим організмам єдина система запису спадкової інформації в молекулах нуклеїнових кислот у вигляді послідовності нуклеотидів. **телегра́фний код** – прийнята в телеграфії умовна система позначень, в якій кожній букві (або знаку) відповідає своя комбінація елементарних величин електричного струму.
КО́ДА, -и, *ж*. 1. Заключна частина музичного твору або його частини; закінчення. 2. *літ*. Додатковий вірш, що перевищує встановлену нормами кількість рядків сонета (більше 14 рядків), рондо (більше 13) тощо.
КОДА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до першого у пасмі Дніпровмх гранітних порогів – Кодака. *Кодацька фортеця*.
КОДЕЇ́Н, -у, *ч*. 1. Метиловий ефір морфію. 2. *фарм*. Порошок або таблетки від кашлю.
КОДЕЇ́НІЗМ, -у, *ч*. Форма наркоманії, при якій предметом пристрасті є кодеїн.
КОДЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кодеї́н**.
КОДЕЇНОМАНІ́Я, -ї, *ж*. Те саме, що **кодеї́нізм**.
КОДЕЇНО́НІЙ, -ю, *ч*. Однозарядний катіон, що утворюється приєднанням гідрогенового катіону до електронодонорного атома Нітрогену кодеїну.
КО́ДЕК, -а, *ч*., *спец*. Сукупність кодера і декодера, які працюють у протилежних напрямах передавання в одній апаратурі.
КО́ДЕКС, -у, *ч*. 1. *юр*. Сукупність законів у якій-небудь галузі права. *Процесуальний кодекс.* ** **ка́рний ко́декс** – збірник законів кримінального права, що діють на певній території. 2. *чого й з означ*., *перен*. Сукупність правил поведінки, звичок, переконань і т. ін. *Кодекс честі*. 3. *спец*. Старовинний рукопис в оправі.
КО́ДЕР, -а, *ч*., *спец*. Пристрій, який виконує кодування.
КОДЕ́ТА, -и, *ж*. 1. Невелика кода. 2. Модулююча одноголосна зв'язка в експозиції фуги між темою і протискладанням перед вступом відповіді в наступному голосі.
КОДИКОЛО́ГІЯ, -ї, *ч*. Допоміжна історична дисципліна, що вивчає історію виготовлення, склад та долю рукописної книги.
КОДИФІКА́ТОР, -а, *ч*. Той, хто займається кодифікацією.
КОДИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кодифікації.
КОДИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж*. Зведення в єдине ціле (в кодекс) різних правових законів, постанов тощо.
КОДИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кодифікува́ти**.
КОДИФІКУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **кодифікува́ти**.
КОДИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док*., *перех*. Робити кодифікацію.
КОДИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок*. Пас. до **кодифікува́ти**.
КОДИФІКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **кодифікува́ти**.
КОДІ́ВНИЙ, -а, -е. Який кодує.
КОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч*. Те саме, що **кана́тник**[2].
КОДІ́ЛЬНЯ, -і, *ж*. Місце для складання рибальських кодол.
КО́ДЛО, -а, *с*. 1. *зневажл*. Рідня, нащадки. // *перен*. Про злочинне оточення. ** **відьо́мське (ді́дькове** *і т. ін*.) **ко́дло** – грубий, лайливий вислів (звичайно про родину, якусь групу людей тощо). 2. *фам*. Рід, плем'я.
КОДНЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кодня (Житомирщина). *Коднянські страти*.
КОДО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кодува́ти**. // *у знач. прикм.*
КО́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **код**.
КОДО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна кодувати.
КОДОГРА́МА, -и, *ж*. Закодоване повідомлення.
КОДО́ЛА, -и, *ж*. Дуже грубий і міцний мотузок; линва, канат.
КОДО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кодо́ла**.
КОДОМІНА́НТНІСТЬ, -ності, *ж*., *біол*. Явище, характерне для всіх вищих організмів – спільне виявлення обох алелів у гетерозиготи.
КОДО́Н, -а, *ч*., *біол*. Одиниця генетичної інформації, яка кодує одну амінокислоту. *Еквівалентні кодони*.
КОДОСКО́П, -а, *ч*. Прилад для проектування на екран записів, схем, формул, що використовуються в навчальному процесі.
КОДТЕРПІ́Н, -у, *ч*., *фарм*. Протикашльовий засіб.
КОДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для кодування.
КОДУВА́ЛЬНИК, -а, *ч*. Спеціаліст із кодування інформації.
КОДУВА́ЛЬНО-ДЕКОДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для кодування і декодування.
КОДУВА́ННЯ, -я, *с*., *спец*. Дія за знач. **кодува́ти**. ** **ефекти́вне кодува́ння** – кодування, яке передбачає усунення надлишковості інформації. **завадостійке́ кодува́ння** – кодування, яке характеризується підвищенням вірогідності передачі інформації без помилок. **кодува́ння інформа́ції** – перетворення будь-якої інформації в кодові комбінації.
КОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док*., *перех*., *спец*. 1. Зашифровувати повідомлення за допомогою коду. 2. Перетворювати на код яку-небудь інформацію для передачі, зберігання і т. ін. 3. Лікувати нетрадиційними медичними методами від алкоголізму або куріння тютюну.
КОДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок*., *спец*. Пас. до **кодува́ти**.
КОДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **кодува́ти**.
КОЕНЗИ́МИ, -ів, *мн*. Те саме, що **коферме́нти**.
КОЕРЦИТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **коерцити́вна си́ла**: а) напруженість магнітного поля, що зменшує залишковий магнетизм феромагнетика до нуля; б) напруженість електричного поля, необхідна для повної деполяризації сегнетоелектрика.
КОЕРЦИТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **коерцити́вний**.
КОЕРЦИТИ́МЕТР, -а, *ч*. Прилад для вимірювання коерцитивної сили феромагнітних матеріалів.
КОЕРЦИТИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж*. Спосіб магнітного контролю напівфабрикатів і виробів з феромагнітних сплавів за допомогою вимірювання їхньої коерцитивної сили.
КОЕСИ́Т, -у, *ч*. Моноклінний різновид кремнезему.
КОЕФІЦІЄ́НТ, -а, *ч*. 1. Числовий або літерний множник у функціональній залежності. // Число, на яке слід помножити яку-небудь величину, щоб дістати величину, потрібну за даних умов. *Коефіцієнт збитковості. Коефіцієнт обороту*. 2. Величина, що визначає яку-небудь властивість фізичного тіла. *Коефіцієнт тертя*. ** **коефіціє́нт ко́рисної дії́**: а) відношення кількості корисної роботи, виконаної яким-небудь механізмом, до кількості витраченої ним енергії; видатність (*див*. **вида́тність**[2]); б) (*перен*.) про ефективність, користь дій, діяльність кого-, чого-небудь. 3. Кількісна характеристика. *Коефіцієнт блокування. Коефіцієнт релевантності*. ** **валю́тний коефіціє́нт** – курсове співвідношення за переведення грошових сум та цін з однієї валюти в іншу. **зага́льний коефіціє́нт наро́джуваності** – відношення кількості народжень за рік до середньої чисельності населення. **коефіціє́нт приро́дного при́росту насе́лення** – різниця коефіцієнтів народжуваності і смертності. **коефіціє́нт розумо́вих зді́бностей** – коефіцієнт, що його одержують від ділення віку розумового розвитку на хронологічний вік та множення на 100. **коефіціє́нт сме́ртності** – відношення загального числа померлих за рік до чисельності населення. **коефіціє́нт трудомі́сткості** – затрати праці в розрахунку на одиницю виробленої продукції.
КОЕФІЦІЄ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коефіціє́нт**.
КО́ЄЦЬ, ко́йця, *ч*., *діал*. Клітка для курей.
КОЖА́Н, -а́, *ч*. Рід кажанів.
КО́ЖАНКА, -и, *ж*., *розм*. Шкіряна куртка, напівпальто.
КОЖАНО́К, -нка́, *ч*., *діал*. Кожушок (у 1 знач.).
КО́ЖДИЙ, -а, -е, *займ. означ*., *діал*. Кожний.
КО́ЖЕН *див*. **ко́жний**.
КО́ЖНИЙ, КО́ЖЕН, -жна, -жне, *займ. означ*. 1. Один з усіх, узятий окремо; будь-який з даного ряду; всякий. 2. *у знач. ім*. **ко́жний, ко́жен**, -жного, *ч*. Будь-яка, всяка людина.
КОЖНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *займ. означ*., *розм*. Абсолютно кожний, кожний без винятку.
КОЖУМ'Я́КА, -и, *ч*., *заст*. Майстер, що виробляв сирицю; мнець.
КОЖУ́Х, -а, *ч*. 1. Довга, не вкрита сукном шуба з великим коміром, пошита звичайно з овечої шкури хутром до середини. 2. *тех*. Оболонка, накриття, футляр і т. ін. для ізоляції або запобігання пошкодженню якої-небудь споруди, механізмів чи їх частин.
КОЖУХА́Р, -я́, *ч*. Кравець, який шиє кожухи (у 1 знач.).
КОЖУХА́РСТВО, -а, *с*. Робота, заняття кожухаря.
КОЖУХО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кожу́х**.
КОЖУША́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **кожу́х** 1. // Пошитий із кожушини (у 2 знач.).
КОЖУША́НКА, -и, *ж*. Шуба з овечої шкури, покрита зверху сукном і т. ін.
КОЖУША́НОЧКА, -и, *ж*. Зменш.-пестл. до **кожуша́нка**.
КОЖУШИ́НА, -и, *ж*. 1. Не покритий тканиною кожушок (у 1 знач.). // *зневажл*. Ношений, поганенький кожух або кожушок. 2. Вичинена овеча шкура, а також шматки старого кожуха.
КОЖУШИ́НКА, -и, *ж*. Зменш.-пестл. до **кожушина** 1.
КОЖУШИ́СЬКО, -а, *ч*. Збільш. до **кожу́х** 1.
КОЖУШИ́ЩЕ, -а, *с*. Збільш. до **кожу́х** 1.
КОЖУ́ШНИК, -а, *ч*., *рідко*. Те саме, що **кожуха́р**.
КОЖУШО́К, -ушка́, *ч*. 1. Зменш. до **кожу́х**. 2. Густа плівка на поверхні захололого молока, киселю тощо. 3. Зовнішній покрив комахи, гусениці, а також шкура змії, скинута під час линяння.
КОЗА́, -и́, *ж*. 1. Невелика рогата жуйна тварина родини порожнисторогих, що дає молоко, м'ясо тощо; самиця козла (у 1, 2 знач.). 2. *перен*., *розм*. Про жваву, рухливу дівчину. 3. Пневматичний музичний інструмент, подібний до волинки. 4. Елемент бойового гопака – удар у стрибку з розвороту. 5. *розм*., *заст*. Те саме, що **в'язни́ця**. ** **коза́-дереза́** – фольклорна назва кози.
КОЗА́К, -а́, *ч*. 1. У 15 – 18 ст. – вільна озброєна людина, що жила на півдні України та брала участь у військових діях проти татаро-турецьких і польських загарбників; нащадок такої людини. ** **городові́ козаки́** – козаки, що жили по селах і містах України (крім Запорізької Січі). **запорі́зькі козаки́** – те саме, що **запорі́жці** 2. **реє́строві козаки́** – козаки, занесені до полкового реєстру і об'єднані у полки (Лубенський, Ніжинський та ін.). 2. У дореволюційній Росії з 18 ст. – представник військового стану, уродженець військових областей (Кубанської, Оренбурзької, Війська Донського та ін.). // Рядовий кавалерійської частини, укомплектованої з таких представників. 3. Уродженець колишніх військових областей. 4. Парубок, юнак взагалі. // Молодецький, ставний парубок. 5. *розм*. Відважний, завзятий, хоробрий чоловік; молодець. 6. Те саме, що **козачо́к** 3.
КОЗАКИ́Н, -а, *ч*., *заст*. Чоловічий короткий каптан на гапликах із брижами ззаду та стоячим коміром.
КОЗАКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **коза́к** 1 – 5; належний козакові.
КОЗАКУВА́ННЯ, -я, *с*., *заст*., *розм*. Дія за знач. **козакува́ти**.
КОЗАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*. 1. *заст*. Бути козаком (у 1, 2 знач.). 2. *розм*. Те саме, що **парубкува́ти**.
КОЗАЛІ́Т, -у, *ч*. Рідкісний мінерал; крихкі непрозорі призматичні кристали із сильним металічним блиском.
КОЗА́Р, -я́, ч., *рідко*. Пастух кіз.
КОЗА́РКА *див*. **каза́рка**[1].
КОЗАРЛЮ́ГА, -и, *ч*. Збільш. до **коза́к** 1 – 5.
КОЗА́ЦТВО, -а, *с*. 1. Збірн. до **коза́к** 1 – 3. 2. Козацький стан.
КОЗА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **коза́к** 1 – 3. *Козацька "чайка"*. // Належний козакові, козакам. // Якого носили козаки (у 1, 2 знач.). // Власт. козакові, козакам. ** **коза́цька старшина́** – керівна привілейована верхівка українського козацтва, яку обирали на козацькій раді.
КОЗАЧА́, -а́ти, *с*., *розм*. Дитя козака (у 1 – 3 знач.).
КОЗАЧЕ́НКІВ, -кова, -кове. Належний козаченкові.
КОЗАЧЕ́НКО, -а, *ч*. Син козака (у 1 – 3 знач.).
КОЗАЧЕ́НЬКО, -а, *ч*., *нар.-поет*. Пестл. до **коза́к** 1 – 5.
КОЗА́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **коза́цький**. *Козаче військо*.
КОЗАЧИ́НА, -и. 1. *ч*., *розм*. Те саме, що **коза́к** 1 – 5. 2. *ж*., *заст*. Те саме, що **козаки́н**.
КОЗАЧИ́ЩЕ, -а, *ч*. Збільш. до **коза́к**.
КОЗА́ЧКА, -и, *ж*. Дружина або дочка козака (у 1 – 3 знач.).
КОЗАЧКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **козачо́к** 2. // Якого носили козачки. 2. Стос. до козачка (у 3 знач.).
КОЗАЧНЯ́, -і́, *ж*., *зневажл*. Збірн. до **коза́к** 2, 3.
КОЗАЧО́К, -чка́, *ч*. 1. Зменш.-пестл. до **коза́к** 1 – 5. 2. У стародавньому дворянському побуті – хлопчик-слуга. 3. Веселий, жвавий український народний танець, спочатку поширений серед козацтва. // Музика до цього танцю. 4. Комаха ряду напівтвердокрилих, зверху яскраво-червона з плямистим чорним малюнком, а знизу – чорна.
КОЗА́ЧЧИНА, -и, *ж*. Доба в історії України (друга половина 15 – 18 ст.), коли козаки вели визвольну боротьбу проти шляхетської Польщі й турецько-татарських загарбників.
КОЗЕ́Л, -зла́, *ч*. 1. Дика жуйна тварина родини порожнисторогих, що живе перев. в горах. 2. Те саме, що **цап**[1]. ** **козе́л відпу́щення** – про людину, на яку звалюють чужу провину, відповідальність за чийсь учинок. **як із козла́ молока́** – немає жодної користі від кого-, чого-небудь. 3. *розм*. Вид гри в доміно, карти. // Той, хто програв у такій грі. ** **забива́ти козла́** – грати в доміно. 4. *спорт*. Гімнастичний прилад для перестрибування, що має форму короткої колоди на чотирьох високих ніжках, оббитої шкірою або дерматином. 5. *мет*. Метал, сплав, який застиг під час плавлення й прилип до стінок печі, ківша й т. ін.
КОЗЕ́ЛЕЦЬ *див*. **козе́льці**.
КОЗЕЛКО́ВИЙ, -а, -е, *анат*. Прикм. до **козело́к**. ** **козелко́ва то́чка** – антропометрична точка, розміщена на перетині двох ліній, дотичних до переднього і верхнього краю козелка вушної раковини.
КОЗЕЛО́К, -лка́, *ч*., *анат*. Випинання передньої час-

тини вушної раковини, яке частково прикриває вхід у зовнішній слуховий прохід.

КОЗЕ́ЛЬКИ, -льок, *мн.* (*одн.* **козе́льок**, -лька, *ч.*), *рідко.* Те саме, що **козе́льці.**

КОЗЕ́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **козе́лець**, -льця, *ч.*). Рід багаторічної трав'янистої рослини родини складноцвітих.

КОЗЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля кози (у 1 знач.).

КОЗЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **козеня́**.

КОЗЕНЯ́ТОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **козеня́тко**.

КОЗЕРІ́Г, -ро́га, *ч.* 1. Дикий гірський козел з великими рогами. 2. *тільки одн.* Одне з дванадцяти сузір'їв зодіаку. 3. Про людину, що народилася в кінці грудня – січні, коли Сонце знаходиться у сузір'ї Козерога.

КОЗЕ́ТКА, -и, *ж.*, *заст.* Канапка.

КОЗИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Хворобливе викривлення передніх ніг коня (іноді собаки) в колінах.

КОЗИ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **ко́зячий.**

КОЗИ́НЯЧИЙ, -а, -е, *діал.* Козячий.

КО́ЗИР, -я, *ч.* 1. У картярській грі – карта тієї масті, що оголошується старшою та б'є будь-яку карту інших мастей. 2. *перен.* Те, що у відповідний момент може дати комусь перевагу для чому-небудь. ** **Ходи́ти ко́зирем** – тримати себе по-молодецькому, поважно або гордовито, зарозуміло; козиритися.

КО́ЗИР-ДІ́ВКА, -и, *ж.* Смілива, спритна, гостра на язик дівчина.

КОЗИРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *недок.*, *розм.* 1. Триматися по-молодецькому; бадьоритися. // Задаватися, хизуватися. 2. *безос.*, *карт.* Іде козир (у 1 знач.), збільшується кількість козирних карт.

КОЗИ́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ко́зир 1**; козирна карта.

КОЗИ́РКИ, -ів, *мн.* Легкі виїзні сани.

КОЗИРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **козиро́к.**

КОЗИ́РНИЙ, -а, -е. Який є козирем.

КОЗИРНУ́ТИ[1], -ну́, -не́ш, *док.*, *карт.*, *розм.* Однокр. до **козиря́ти**[1].

КОЗИРНУ́ТИ[2], -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **козиря́ти**[2].

КОЗИРО́К, -рка́, *ч.* 1. Щиток головного убору (кашкета, картуза тощо), який виступає півколом над чолом. // Щиток для захисту очей, що його надягають окремо (без головного убору). ** **Бра́ти (взя́ти) під козиро́к** – вітати по-військовому, прикладаючи руку до козирка. 2. *у знач. присл.* **козирко́м.** Перпендикулярно приклавши до чола долоню. 3. *розм.* Те саме, що **дашо́к 1**; піддашок. 4. *діал.* Кашкет, картуз.

КОЗИРО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **козиро́к.**

КОЗИРЯ́ННЯ[1], -я, *с.*, *карт.*, *розм.* Дія за знач. **козиря́ти**[1].

КОЗИРЯ́ННЯ[2], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **козиря́ти**[2].

КОЗИРЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм* 1. *карт.* Ходити з козиря (у 1 знач.). // Грати в карти. 2. *перен.* Виставляти що-небудь як свою перевагу; хвалитися, чванитися чимось.

КОЗИРЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* Вітати по-військовому, прикладаючи руку до козирка.

КОЗИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **воли́нка**.

КОЗІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із козівництва.

КОЗІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Розведення кіз як галузь тваринництва.

КОЗІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до козівництва.

КО́ЗЛА, -зел, **КО́ЗЛИ**, -ів, *мн.* 1. Сидіння для погонича спереду брички, фаетона тощо; передок. 2. Колода на чотирьох похилих ніжках, що використовується в парі з іншою як підставка для чого-небудь; кобилиця (у 2 знач.). ** **Ста́вити збро́ю в ко́зла (в ко́зли)** – ставити зброю (гвинтівки, рушниці) разом навхрест багнетами вгору. 3. Підставка для різання дров, що складається зі збитих навхрест жердин, з'єднаних поперечкою.

КОЗЛЕТО́Н, -у, *ч.*, *ірон.* Високий неприємний, фальшивий голос співака.

КО́ЗЛИ *див.* **ко́зла.**

КО́ЗЛИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **козе́л 1, 2.**

КО́ЗЛИКИ, -ів, *мн.* Зменш. до **ко́зла, ко́зли.**

КОЗЛИ́НА, -и, *ж.* 1. М'ясо козла або кози. 2. Козляча або козяча шкіра.

КОЗЛИ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **козля́чий.**

КОЗЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **коза́ 1.**

КОЗЛИ́ЩЕ, -а, *ч.*, *заст.* Цап.

КОЗЛО́ВИЙ, -а, -е. Пошитий зі шкури, хутра цапа; козлячий.

КОЗЛОНО́ГИЙ, -а, -е. З ногами, що схожі на козлині.

КОЗЛЯ́, -я́ти, *с.*, *рідко.* Те саме, що **козеня́**; цапеня.

КОЗЛЯ́К, -у́, *ч.* Трубчатий гриб порядку агарикових.

КОЗЛЯ́ТИНА, -и, *ж.* Те саме, що **козли́на 1.**

КОЗЛЯ́ТНИК, -а, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини бобових.

КОЗЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **козе́л 1, 2**; цапиний. // Пошитий із шкіри, хутра цапа. *Козлячі чоботи. Козлячий комір.*

КОЗОДО́Ї, -їв, *мн.* Ряд птахів трьох сімейств: жиряки, білоноги та справжні дрімлюги.

КОЗОЛИ́СТ, -у, *ч.* Чагарник із попарно розміщеними листками та запашними квітками, зібраними в суцвіття; жимолость.

КОЗОРІ́З, -а, *ч.* М'ясник, який ріже кіз.

КО́ЗУБ, -а, *ч.* Ручний кошик із лубу або лози. ** **Ко́зубом ста́ти** – стати дуже твердим від морозу; задубіти (про мокрий одяг).

КО́ЗУБЕНЬ, -бня, *ч.* Те саме, що **ко́зуб.**

КОЗУБЕ́НЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ко́зуб і ко́зубень.**

КОЗУБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Зменш. до **ко́зуб.**

КОЗУ́БКА, -и, *ж.*, *діал.* Козубенька.

КОЗУБНЯ́, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ко́зуб.**

КОЗУБО́К, -бка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ко́зуб.**

КОЗУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **козу́ля.**

КОЗУ́ЛЯ, КОСУ́ЛЯ, -і, *ж.* Дика коза; сарна.

КОЗУ́НЯ, -і, *ж.* Пестл. до **коза́ 1.**

КОЗЯ́, -я́ти, *с.*, *зах.* Козеня.

КОЗЯ́ТКО, -а, *с.* Те саме, що **козеня́.**

КОЗЯ́ТОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **козя́тко.**

КО́ЗЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **коза́ 1.** // Зробл. із молока кози. *Козячий сир.* // Пошитий із шкіри, хутра кози. *Козячий кожух.* // Такий, як у кози. *Козячі очі.* // Який пасе кози. *Козячий пастух.*

КОЇ́ПУ, *невідм.* Те саме, що **ну́трія.**

КОЇ́ТИ, кою́, коїш, *недок.*, *перех.* Робити щось недобре; виробляти, чинити.

КОЇ́ТИСЯ, -їться, *недок.* Робитися, чинитися, відбуватися (перев. про щось недобре).

КО́ЇТУС, -у, *ч.* Статевий акт, злягання.

КО́ЙКА, -и, *ж.* Підвісна постіль із парусини (звичайно на пароплаві).

КО́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́йка.**

КО́ЙКО-ДЕНЬ, ко́йко-дня, *ч.* Одиниця обліку добового перебування однієї людини в лікарні, здравниці, готелі.

КО́ЙКО-МІ́СЦЕ, -я, *с.* Місце, ліжко в готелі, на туристичній базі і т. ін.

КОЙЛОНІ́ХІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нігоьть із заглибленням, схожий за формою на годинникове скельце.

КОЙНЕ́, *невідм.*, *с.* 1. Загальногрецька мова, що склалася на ґрунті аттичного наріччя й у III – I ст. до н. е. витіснила старі давньогрецькі діалекти, збагатившись за їх рахунок. 2. Будь-яка загальна народна мова, що виникла на ґрунті панівного діалекту.

КОЙНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Відчуття взаєморозміщення частин тіла.

КОЙО́Т, -а, *ч.* Хижак родини собачих; луговий вовк.

КОЙТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь койтуса.

КО́ЙТУС, -а, *ч.* Злягання, парування чоловіка та жінки від моменту проникнення пеніса у піхву до моменту виверження сперми, досягнення оргазму; статевий акт. ** **Вестибуля́рний ко́йтус** – койтус, який виконується шляхом ритмічних рухів статевого члена, що не виходить за межі переддвер'я піхви.

КОК[1] *див.* **ко́ки.**

КОК[2], -а, *ч.* Кухар на кораблі.

КОК[3], -а, *ч.* Зачіска у вигляді збитого або завитого пасма волосся, що стирчить догори над чолом.

КО́КА, -и, *ж.* Тропічна чагарникова рослина зі шкірястим листям, з якого добувають кокаїн; кокаїнове дерево, кокаїновий кущ.

КОКАЇ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд тропанового ряду, який добувають із листя коки й використовують як місцевий знеболювальний або наркотичний засіб.

КОКАЇНІ́ЗМ, -у, *ч.* Вид наркоманії – хвороблива пристрасть до кокаїну.

КОКАЇНІ́СТ, -а, *ч.* Людина, хвора на кокаїнізм.

КОКАЇНІ́СТКА, -и. Жін. до **кокаїні́ст.**

КОКАЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кокаї́н.**

КОКАЇНОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **кокаїні́зм.**

КОКАЇНО́НІЙ, -ю, *ч.* Однозарядний катіон; входить до складу солей, утворення яких використовують для вимивання кокаїну з листя коки та для очистки цього наркотика.

КО́КА-КО́ЛА, -и, *ж.* Безалкогольний газований напій з домішкою екстракту з листя какао й горіхів кола.

КОКА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Коканд.

КОКАНЦЕРОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Прискорення виникнення раку при приєднанні до дії канцерогенних агентів яких-небудь неспецифічних чинників.

КОКАНЦЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до коканцерогенезу. ** **Коканцероге́нні фа́ктори** – неонкогенні або такі, що мають слабкий онкогенний ефект фактори, які підсилюють дію онкогенних факторів.

КОКАРБОКСИЛА́ЗА, -и, *ж.* Ефір пірофосфорної кислоти та тіаміну; застосовують при цукровому діабеті, розладах серцево-судинної діяльності, інфаркті міокарда та ін.

КОКА́РДА, -и, *ж.* 1. Металевий значок установленого зразка на форменому кашкеті. 2. *заст.* Вид банта на платті, капелюсі тощо. 3. *орн.* Біла блящка на лобі лиски (*див.* **ли́ска**[1]).

КО́КЕР, -а, *розм.* Те саме, що **ко́кер-спаніє́ль.**

КО́КЕР-СПАНІЄ́ЛЬ, -я, *ч.* Порода мисливських собак, схожих на спаніелів, з довгими, звисаючими вухами, а також собака цієї породи.

КОКЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Жінка, що своєю поведінкою, манерами, одягом і т. ін. намагається подобатися чоловікам. 2. Верхня, відрізна частина плаття, блузки, до якої на висоті грудей пришивається нижня частина одягу.

КОКЕ́ТЛИВИЙ, -а, -е. 1. Схильний до кокетства, який намагається подобатися. // Який виражає кокетство. 2. Який має гарний, привабливий вигляд.

КОКЕ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **коке́тливий.**

КОКЕ́ТЛИВО. Присл. до **коке́тливий.**

КОКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **коке́тливий.**

КОКЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **коке́тний.**

КОКЕ́ТНО. Присл. до **коке́тний.**

КОКЕ́ТСТВО, -а, *с.* Неприховане прагнення сподобатися кому-небудь своєю поведінкою, манерою чи одягом, зацікавити когось собою.

КОКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кокетува́ти.**

КОКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Своєю поведінкою, манерами, одягом неприховано намагатися сподобатися кому-небудь, зацікавити когось собою. 2. *чим*, *перен.* Виставляти що-небудь напоказ; хизуватися чимось.

КОКЕТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **коке́тка 1.**

КО́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кок**, -а, *ч.*). Бактерії з кулястою формою клітин; в циклі їх розвитку ніколи не утворюються паличкоподібні форми.

КОКІ́ЛЬ, -ю, *ч.*, *мет.* Розбірна форма з чавуну або сталі для відливання металевих виробів.

КОКІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мет.* Прикм. до **кокі́ль.** // Здійснюваний за допомогою кокілю.

КОКІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *мет.* Робітник, що працює біля кокілю.

КОКІМБІ́Т, -у, *ч.* Гексагональний дев'ятиводний сульфат тризарядного феруму острівної будови.

КО́КЛЕ, *невідм.*, *ч.* Латиський музичний інструмент родини крилоподібних гусел.

КО́КЛЮШ, -у, *ч.* Гостра заразна, перев. дитяча хвороба, що характеризується приступами конвульсивного кашлю; кашлюк.

КОКЛЮ́ШКА, -и, *ж.*, *спец.* Паличка з потовщенням на одному кінці та з шийкою й ґудзиком на другому для плетіння мережива.

КОКЛЮШКО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **коклю́шка.** // Вигот. коклюшками. *Коклюшкове мереживо.*

КО́КЛЮШНИЙ, -а, -е. Стос. до коклюшу. *Коклюшний кашель.* // Хворий на коклюш. *Коклюшна дитина.*

КО́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Ударивши, розбити щось крихке, ламке. 2. Вбити, порішити когось.

КО-КО́, КО́КО[1], *виг.* Уживається як присудок для позначення сокоріння курки.

КО́КО[1] *див.* **КО-КО́.**

КО́КО[2], -а, *с.*, *дит.* Яйце.

КОКОБАКТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Бактерія, яка має форму короткої товстої палички або незначно подовженого кока.

КО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до кока.

КО-КО-КО́, *виг.* Те саме, що **ко-ко́.**

КОКОЛІ́Т, -у, *ч.* Моноклінний метасилікат кальцію-магнезію; призматичні крихкі кристали.

КО́КОН, -а, *ч.* Щільна оболонка з тонких волокон, яку робить гусениця перед перетворенням у лялечку.

КО́КОННИЙ, -а, -е. Те саме, що **ко́коно́вий.**

КО́КОНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́кон.** *Коконова нитка.*

КОКОНОПРЯ́ДОВІ, -их, *ім.* Родина метеликів.

КОКО́РА, -и, *ж.*, *спец.* Нижня частина стовбура хвойного дерева разом із перпендикулярним до нього великим коренем, що використовується для будівництва дерев'яних суден.

КОКО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коко́ра.**

КОКОРУ́ДДЯ, -я, *с.*, *зах.* Збірн. до **кокору́дка.**

КОКОРУ́ДКА, -и, *ж.*, *зах.* Шишка (сосни і т. ін.).

КОКО́С, -а, *ч.* 1. Те саме, що **коко́сова па́льма** (*див.* **коко́совий**). 2. Кокосовий горіх.

КОКО́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коко́с.** // Якого добувають із кокосової пальми, з її плодів. *Кокосове волокно. Кокосове масло.* ** **Коко́сова па́льма** – висока пальма з кільчастим стовбуром і перистим листям, яка дає плід у вигляді дуже великого горіха.

КОКО́ТКА, -и, *ж.* Жінка легковажної поведінки, що перебуває на утриманні своїх коханців.

КО́КОШ, -а, *ч.*, *діал.* Півень.

КОКО́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *недок.*, *розм.* Триматися зарозуміло, гордовито; бундючитися, чванитися, хизуватися.

КОКО́ШІ, кокіш, *мн.* (*одн.* **коко́ша**, *ж.*), *діал.* Ноги.

КОКО́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Курка.

КОКО́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Чванливий, пихатий.

КОКО́ШНИК, -а, *ч.* 1. Стародавній російський жіночий головний убір з високим оздобленням півкруглим щитком над чолом. 2. *спец.* У російській архітектурі 16 – 17 ст. – прикраса на фасадах будинків, що формою нагадує такий головний убір.

КО́КПІТ, -у, *ч.* Заглиблене відкрите приміщення у кормовій частині палуби для рульового та пасажирів (на катерах та парусних яхтах).

КОКС, -у, *ч.* Вид твердого палива, яке одержують нагріванням кам'яного вугілля, торфу тощо до високих температур без доступу повітря.

КОК-САГИ́З, -у, *ч.* Багаторічна трав'яниста каучуконосна рослина родини складноцвітих.

КОКСА́КІ-ВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Найпростіші за хімічною будовою віруси тварин, що складаються із білка і РНК.

КОКСА́КІ-ВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кокса́кі-ві́рус.** ** **Кокса́кі-ві́русні хворо́би** – група гострих гарячкових захворювань, що спричинюються Коксакі-вірусами.

КОКСАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ділянці кульшових суглобів.

КОКСАРТРО́З, -у, *ч.* Артроз кульшових суглобів.

КОКСИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запальні захворювання тазостегнового суглоба, перев. інфекційного походження.

КОКСІВНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* З якого методом термічного розкладу добувають кокс.

КОКСІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **коксі́вний.** *Коксівність вугілля.*

КОКСОБАТАРЕ́Я, -ї, *ж.* Батарея, складена з коксових печей, яка зводиться заради компактності коксового цеху і повнішого використання тепла.

КОКСОБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Один із продуктів коксування кам'яного і бурого вугілля.

КОКСОБЕНЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коксобензо́л.**

КОКСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **коксува́ти.** 2. Якого можна коксувати.

КОКСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач.

КОКСО́ВАНИЙ 2.
КО́КСОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кокс**. 2. Стос. до коксування, пов'язаний з ним. // Признач. для випалювання коксу. ** **Ко́ксовий газ** – газ, який утворюється під час коксування вугілля.
КОКСОВИШТО́ВХУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для виштовхування розжареного коксового "пирога" з коксувальної печі; який здійснює цю операцію.
КОКСОВИШТО́ВХУВАЧ, -а, *ч.* Спеціальна машина, яка всовує у коксувальну піч металевий виштовхувач, що викидає розжарений коксовий "пиріг" у спеціальний вагон на рейках.
КОКСОГА́ЗОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з уловлюванням, охолодженням та переробкою коксового газу.
КОКСОГАСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для гасіння коксу, виштовхнутого з коксувальної печі.
КОКСОГАСІ́ННЯ, -я, *с.* Технологічна операція гасіння водними струменями палаючого коксу, виштовхнутого з коксувальної печі.
КОКСОГАСНИ́К, -гасника́, *ч.* Зрошувальна установка для поливання палаючого коксу водними струменями для його гасіння.
КОКСОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Установка для розбивання, подрібнення великих грудок коксу на менші шматки.
КОКСОКА́МЕРА, -и, *ж.* Камера коксобатареї, яку обігрівають, спалюючи газ у вертикальних каналах її простінків.
КОКСООХОЛО́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Бункер для охолодження гарячого коксу струменем повітря.
КОКСОПІ́Ч, -пе́чі, *ж.* Піч, признач. для коксування вугілля.
КОКСОСОРТУВА́ЛКА, -и, *ж.* Машина, установка для сортування шматків коксу за їхнім розміром та вагою.
КОКСОСОРТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який сортує шматки коксу, призначений для цього.
КОКСОСОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Технологічна операція сортування шматків коксу.
КОКСОХІМЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод, на якому коксують вугілля і добувають крім коксу газ, аміакову воду і дьоготь.
КОКСОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець із коксохімії.
КОКСОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до переробки кам'яного вугілля коксуванням. *Коксохімічне виробництво.* // Який переробляє кам'яне вугілля коксуванням. *Коксохімічний завод.*
КОКСОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Галузь важкої промисловості, на підприємствах якої провадиться хімічна переробка кам'яного вугілля способом коксування, внаслідок чого одержують кокс, коксовий газ та інші хімічні продукти.
КОКСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для коксування. *Коксувальна піч.*
КОКСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер, що обслуговує коксувальну піч, завантажує в неї вугілля, виштовхує коксовий "пиріг" і гасить водою палаючий кокс тощо.
КОКСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **коксува́ти**.
КОКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *тех.* Нагріваючи до 1000° у коксових печах без доступу повітря кам'яне вугілля, торф і т. ін., перетворювати їх на кокс.
КОКСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Перетворюватися на кокс.
КОКТЕ́ЙЛЬ, -ю, *ч.* 1. Напій, що становить суміш коньяку, лікеру та вин, іноді з цукром, прянощами тощо. 2. Напій, приготований із суміші молока з сиропом і морозивом, кави з морозивом і т. ін. *Молочний коктейль.* 3. *перен.* Ділова або дружня зустріч, під час якої п'ють коктейлі. 4. Про те, що поєднує в собі що-небудь різне, різнорідне. 5. Особливим чином приготовлений лікувальний напій або рідкий лікарський препарат, що містить декілька компонентів.
КОКТЕ́ЙЛЬ-БАР, -у, *ч.* Невеликий ресторан, бар, де серед інших напоїв подаються коктейлі.
КОКТО́РІЙ, -ю, *ч.* Приміщення в аптеці, де готують настойки і відвари.
КОКЦИГОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Нападоподібні, часто надзвичайно сильні, болі в анальнокуприковій ділянці.
КОКЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Підряд комах ряду рівнокрилих хоботних.
КОКЦИ́ДІЇ, -дій, *мн.* Ряд мікроскопічних одноклітинних тварин класу споровиків.
КОКЦИДІО́З, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Інвазійна хвороба, що виникає внаслідок розвитку в клітинах кишкового епітелію тварин і людини паразитичних найпростіших кокцидій.
КОКЦИДІОЇДО́З, -у, *ч.*, *мед.* Глибокий мікоз, який характеризується ураженням внутрішніх органів, кісток, шкіри і підшкірної тканини.
КОКЦИДІОЇДОМІКО́З, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання людини та тварин, що спричиняється патогенним грибком із групи мікозів.
КОКЦИ́ДОВИЙ, -а, -є. Прикм. до **кокци́д**.
КОКЧЕТА́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кокчетав.
КОЛ, -а, *ч.*, *ек.* 1. Опціон, що дає право купити цінні папери або товар за фіксованою ціною протягом певного терміну в обмін на сплату попередньої заздалегідь суми. 2. Вимога виплатити маржу. 3. Короткий період під час біржових сесій, протягом якого укладення угод обмежується однією позицією.
КО́ЛА, -и, *ж.* Рід вічнозелених дерев родини стеркулієвих.
КОЛАБОРАЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *іст.* Співробітництво з фашистськими загарбниками в окупованих ними країнах під час Другої світової війни.
КОЛАБОРАЦІОНІ́СТ, -а, *ч.*, *іст.* Людина, що співпрацювала з фашистськими загарбниками в окупованих ними країнах під час Другої світової війни.
КОЛАБОРАЦІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **колабораціоні́ст**.
КОЛАБОРАЦІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до колабораціонізму і колабораціоністів.
КОЛАГЕ́Н, -у, *ч.*, *анат.* Білкова речовина, що є основною складовою частиною кісток і хрящів людини і тварин.
КОЛАГЕНА́ЗА, -и, *ж.* Ферментний препарат, який отримують із підшлункової залози забитих тварин.
КОЛАГЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **колаге́н**. ** **Колаге́нові хворо́би** – група захворювань, при яких спостерігається дифузне ураження сполучної тканини і судин.
КОЛАГЕНО́ЗИ, -ів, *мн.* Група захворювань, які характеризуються дифузним, зазвичай прогресуючим ураженням сполучної тканини та стінок судин різних органів (напр., ревматизм).
КОЛА́Ж, -у, *ч.* 1. Прийом в образотворчому мистецтві, за яким на певну основу наклеюють різні матеріали, що різняться кольором і фактурою; твори, виконані таким способом. 2. *муз.* Форма використання композитором фрагментів з власних творів або творів ін. композиторів.
КОЛА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кола́ж**.
КОЛА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кола́жний**.
КОЛА́ЙДЕР, -а, *ч.* Установка з направленими назустріч один одному пучками заряджених частинок, призначена для вивчення взаємодії цих частинок при зіткненні.
КОЛА́ПС, -у, *ч.* 1. *мед.* Раптове зниження кров'яного тиску й різкий занепад серцевої діяльності, що супроводжується загальною слабкістю або втратою свідомості й загрожує життю. // *перен.* ** **Гіпокси́чний кола́пс** – колапс, що виникає в умовах пониженого вмісту кисню в повітрі. **Інфекці́йний кола́пс** – колапс, причиною якого є інтоксикація ендо- і екзотоксинами мікроорганізмів. **Кола́пс мо́зку** – колапс, який виникає внаслідок зменшення кількості цереброспінальної рідини в шлуночках головного мозку. 2. *фіз.* Катастрофічно швидке стискання масивного тіла (зірки) під дією сил тяжіння.
КОЛАПСОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічні методи лікування туберкульозу.
КОЛАПТО́ЇДНИЙ, -а, -е: ** **колапто́їдний стан** – легка форма колапсу.
КОЛА́Р, -у, *ч.*, *фін.* Процентний опціон, за якого коливання процентної ставки обмежується верхньою та нижньою межами.
КОЛАРГО́Л, -у, *ч.* Антисептичний засіб, що застосовується при гнійних ранах, циститах, уретритах та ін..
КОЛА́Т, -у, *ч.*, *зах.* Стукіт.
КОЛАТЕРА́ЛЬ, -і, *ж.* Обхідна гілка кровоносної судини у хребетних тварин та людини, яка забезпечує приплив або відтік крові в обхід основної судини.
КОЛАТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Бічний, боковий. 2. Допоміжний, другорядний. 3. Супроводжуючий, обхідний, додатковий; такий, що розміщений на тому ж боці. ** **Колатера́льний кровообі́г** – побічне, обхідне сполучення кровоносних судин.
КОЛАТУ́РА, -и, *ж.* Проціджена крізь тканину рідина.
КОЛА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Проціджування, фільтрування; фільтрація крізь тканину.
КОЛА́ЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Герань.
КО́ЛБА, -и, *ж.* Куляста або конічна скляна чи кварцова посудина з довгою шийкою для хімічних робіт. ** **Мі́рна ко́лба** – плоскодонна колба різної місткості з вузьким довгим горлом, на якому є кільцева позначка, що показує точний об'єм у мілілітрах рідини. **Перегі́нна ко́лба** – спеціальна круглодонна колба з довгим горлом, від якого відходить під кутом довга вузька відвідна трубка.
КОЛБОНАГРІВНИ́К, -а́, *ч.* Електронагрівальний пристрій, що використовується в лабораторіях для нагрівання колб, випарних чашок та ін.
КО́ЛБОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **ко́лба**. 2. *перев. мн.*, *анат.* Один із видів світлочутливих клітин сітківки ока, завдяки яким людина й хребетні тварини можуть бачити вдень і сприймати кольори.
КОЛБУ́Д, -у, *ч.* Колективне, громадське, гуртове будівництво.
КОЛГО́СП, -у, *ч.*, *іст.* Колективне господарство (соціалістична форма виробничого об'єднання трудящих селян для колективного ведення сільського господарства, що ґрунтується на усуспільненні основних засобів виробництва). // *розм.* Люди, що є членами такого господарства; колгоспники.
КОЛГО́СПІВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Те саме, що **колго́спний** 1.
КОЛГО́СПНИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **колго́сп**.
КОЛГО́СПНИК, -а, *ч.*, *іст.* Член колгоспу.
КОЛГО́СПНИЦЯ, -і. Жін. до **колго́спник**.
КОЛГО́СПНО-КООПЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до колгоспної та кооперативної форм власності, пов'язаний з ними.
КОЛГО́СПНО-РАДГО́СПНИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до колгоспу і радгоспу, пов'язаний з ними.
КОЛГОТА́, -и́, *ж.*, *розм.* Про те, що утруднює, непокоїть; суєта.
КОЛГО́ТКИ, -ток, *мн.* Дитячі або жіночі панчохи, вив'язані разом із штанцями.
КОЛГОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Неспокій, шум, суєта.
КОЛДО́ГОВІР, -до́говору, *ч.* Колективний договір – письмовий договір, що укладається колективом виробничого об'єднання, заводу, навчального закладу та ін. з одного боку і його керівництвом – з другого.
КОЛДОГОВІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **колдо́говір**.
КОЛЕ́ГА, -и, *ч. і ж.* Товариш по спільній роботі, навчанню; особа тієї самої професії.
КОЛЕГІ́АЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до колегії (у 1, 2 знач.). *Колегіальні установи.* 2. Який здійснюється спільно, групою осіб. *Колегіальні ухвали.* // В основі якого лежить здійснення чого-небудь спільними силами. // Товариський.
КОЛЕГІ́АЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **колегі́альний** 2. *Колегіальність обговорення.* // Принцип управління, при якому керівництво здійснюється групою осіб, що мають рівні права й обов'язки у вирішенні питань.
КОЛЕГІ́АЛЬНО. Присл. до **колегі́альний** 2.
КОЛЕ́ГІУМ, -у, *ч.*, *іст.* Те саме, що **коле́гія** 3.
КОЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Офіційно визначена група осіб, які утворюють певний адміністративний, розпорядчий або дорадчий орган. *Редакційна колегія газети.* 2. Об'єднання осіб деяких професій. 3. У Західній Європі, Україні та Росії в 16 – 18 ст. – назва деяких закритих середніх і вищих навчальних закладів. 4. У Росії 18 ст. – назва центральних урядових установ.
КО́ЛЕДЖ, -у, *ч.* Вищий або середній навчальний заклад. // *рідко.* Науковий заклад.
КОЛЕ́Ж, -у, *ч.* Середній навчальний заклад у Франції, Бельгії, Швейцарії, Канаді та деяких інших країнах.
КОЛЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. У дореволюційній Росії – перша частина складних назв деяких цивільних чинів. ** **Коле́зький асе́сор**: в Росії 18 – 19 ст. – цивільний чин 8-го класу. **Коле́зький реєстра́тор**: в Росії – наймолодший цивільний чин 14-го класу. **Коле́зький секрета́р**: в Росії – цивільний чин 10-го класу. **Коле́зький ра́дник**: в Росії – цивільний чин 6-го класу.
КОЛЕКТИ́В, -у, *ч.* Сукупність людей, об'єднаних спільною діяльністю, спільними інтересами. // Група людей, зв'язаних спільною працею в одній організації, установі, на підприємстві тощо.
КОЛЕКТИВІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Об'єднання одноосібних селянських господарств у великі господарства – колгоспи.
КОЛЕКТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* Колективна співпраця як принцип громадського життя та діяльності людей; прот. і н д и в і д у а л і з м.
КОЛЕКТИВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **колективізува́ти**. // **колективізо́вано**, *безос. присудк. сл.*
КОЛЕКТИВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *іст.* Проводити, здійснювати колективізацію.
КОЛЕКТИВІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.*, *іст.* 1. Об'єднуватися в колективні господарства – колгоспи. 2. *тільки недок.* Пас. до **колективізува́ти**.
КОЛЕКТИВІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прибічник колективізму.
КОЛЕКТИВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на засадах колективізму. // Який відповідає принципам колективізму, пройнятий ними.
КОЛЕКТИВІ́СТКА, -и. Жін. до **колективі́ст**.
КОЛЕКТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Власт. колективістові, колективістам.
КОЛЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **колекти́в**; спільний. // Належний колективу. // Що його здійснює колектив. // Власт. колективу, який ґрунтується на спільності, на принципах колективізму. // Признач. для колективу. ** **Колекти́вний до́говір** – договір, укладений між адміністрацією та профспілковою організацією підприємства, установи або робітників певної галузі виробництва про умови праці робітників і службовців.
КОЛЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **колекти́вний**; спільність, колегіальність.
КОЛЕКТИ́ВНО. Присл. до **колекти́вний**.
КОЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення всіх відділів ободової кишки від сліпої до сигмоподібної включно.
КОЛЕ́КТОР, *ч.*, *спец.* 1. *род.* -у. Установа, яка займається збором і розподілом чого-небудь між підвідомчими організаціями. 2. *род.* -а. Особа, що збирає певні зразки чого-небудь (гірських порід, ґрунтів тощо), описує їх і зберігає. 3. *род.* -у. Широкий канал або труба для збирання рідини чи газів з інших каналів (труб) і відведення їх у певне місце. ** **Каналізаці́йний коле́ктор** – трубопровід зовнішньої каналізаційної мережі для збирання та відведення стічних вод. 4. *род.* -а. Частина динамо-машини, за допомогою якої змінний струм перетворюється в постійний. 5. *род.* -а. Частина якоря електричної машини, яка служить електромеханічним перетворювачем частоти струму в електричних машинах. 6. *род.* -а. Один з електродів транзистора. 7. Частина транзистора, призначена, гол. чином, для приймання носіїв заряду з бази. 8. *род.* -у. Підземна галерея під поверхнею вулиць для укладання кабелів чи труб.
КОЛЕ́КТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **коле́ктор** 1, 3 – 5. *Колекторні труби. Колекторний струм.*
КОЛЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **коле́ктор**.
КОЛЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до колекції. *Колекційні картини. Колекційні марки.*
КОЛЕКЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто збирає яку-небудь колекцію.
КОЛЕКЦІОНЕ́РСТВО, -а, *с.* Збирання колекцій як заняття; захоплення колекціонуванням.
КОЛЕКЦІОНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **колекціоне́р**.
КОЛЕКЦІОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **колекціонува́ти**.
КОЛЕКЦІОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колекціону-**

ва́ти.

КОЛЕКЦІОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Збирати колекцію.

КОЛЕКЦІОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **колекціонува́ти.**

КОЛЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Систематизоване зібрання однорідних предметів, систематизованих за певними ознаками, що мають науковий, художній, історичний інтерес.

КОЛЕМАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу боратів.

КОЛЕ́МБОЛИ, -бол, *мн.* Те саме, що **ногохвістки.**

КО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **коло́ти** 1 – 4. // *у знач. прикм. Колений цукор.*

КОЛЕНКО́Р, -у, *ч.* Тонка бавовняна, дуже проклеєна одноколірна тканина.

КОЛЕНКО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коленко́р.** *Коленкорове виробництво.* // Пошитий, вигот. із коленкору. *Коленкорові палітурки.*

КО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коло́ти** 1 – 4.

КОЛЕНХІ́МА, -и, *ж.* Одна з первинних механічних тканин рослин.

КОЛЕО́ПТЕР, -а, *ч.* Літак з кільцевим крилом, що може злітати й сідати вертикально.

КОЛЕО́ПТИЛЬ, -ю, *ч.* Перший після сім'ядолі лист злаків.

КОЛЕО́ПТИЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **колео́птиль.**

КОЛЕОРИ́ЗА, -и, *ж.* Кореневі піхви, що оточують у вигляді чохла первинний корінь зародка (у насінні рослини).

КО́ЛЕР, -у, *ч., тех.* 1. Колір, забарвлення. 2. Відтінок і густота фарби.

КО́ЛЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́лер.**

КОЛЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Розфарбований.

КОЛЕРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Людина, яка фарбує щонебудь.

КОЛЕРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **колерува́льник.**

КОЛЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колерува́ти.**

КОЛЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Розфарбовувати.

КОЛЕСИ́ТИ, -ешу́, -еси́ш, *недок., розм.* Кодувати (у 2 знач.), кружляти (у 6 знач.).

КОЛЕСИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **ко́лесо.**

КО́ЛЕСО, -а, *с.* 1. Коло зі спицями або суцільне, що обертається на осі й надає руху екіпажеві та іншим засобам пересування. ** **Чо́ртове ко́лесо** – споруда для розваги, що має форму кола та обертається вертикально з прикріпленими перпендикулярно до нього кабінами для сидіння. **Вставля́ти па́лиці в колеса** *кому* – перешкоджати, заважати кому-небудь у чомусь. **Бу́ти на коле́сах** – перебувати в дорозі, їздити з одного місця в інше. **З колі́с** – відразу після перевезення, доставки. 2. *у знач. присл.* **ко́лесом.** По колу. 3. Деталь машини, механізму чи пристрою у вигляді кола для передачі або регулювання руху. *Зубчасте колесо.* 4. *перев. чого, перен.* Про зміну життєвих подій, фактів і т. ін. 5. Розпущений хвіст тетерева, глухаря.

КОЛЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **колесува́ти.**

КОЛЕСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на колесо, подібний до нього.

КОЛЕСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **колесоподі́бний.**

КОЛЕСОПРОКА́ТНИЙ, -а, е. Стос. до вироблення сталевих коліс способом прокату.

КОЛЕСОПРОКА́ТНИК, -а, *ч.* Робітник колесопрокатного виробництва.

КОЛЕСОТОКА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до токарної обробки металічних коліс (зокрема вагонних).

КОЛЕСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колесува́ти** 1.

КОЛЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. 1. *недок. і док., перех.* Піддавати дуже жорстокій смертній карі, ламаючи кістки на спеціально обладнаному колесі, що крутиться. 2. *недок., неперех., розм.* Кружляти (у 4, 6 знач.).

КОЛЕ́Т, -а, *ч.* У дореволюційній російській і деяких західноєвропейських арміях – короткий військовий мундир із білого сукна.

КО́ЛЕУС, -у, *ч.* Рід рослин родини губоцвітих.

КО́ЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш. до **ко́ло.**

КОЛЕ́ШНЯ, -і, *ж., діал.* 1. Повітка, дровітня (у 1 знач.). 2. Хлів, стайня.

КОЛИ́[1], *присл.* 1. *часу.* В який час. // Уживається в питальних реченнях. // У риторичних запитаннях і вигуках, що припускають негативну відповідь. // З підсилювальними частками ж, то. ** **Є коли́** – достатньо часу. **Нема́ коли́** – немає вільного часу; ніколи. **Рі́дко коли́** – мало в який раз; зрідка. 2. *неознач., розм.* У який-небудь час; коли-небудь. // Час від часу; іноді, інколи, деколи. // За протиставлення двох речень або членів речень, повторюючись на початку кожного або перед кожним, означає: і н к о л и ... і н к о л и. ** **Як коли́** – у деяких випадках; часом, деколи. 3. *відносний.* Уживається як сполучне слово: а) приєднує підрядне означальне речення до головного; б) приєднує підрядне додаткове речення до головного. 4. *у знач. част.:* а) уживається для вираження раптовості, несподіваності дії у знач. а ж о с ь, я к о с ь; б) уживається з частками б, ж е, б ж е, ж в простому реченні для вираження побажання або здогадної можливості певного факту чи дії у знач. х о ч б и, х о ч б и ж; в) уживається з часткою "ж" у простому реченні для вираження заперечення, виправдання у знач. а л е ж.

КОЛИ́[2], *спол.* 1. *часу.* Уживається на початку підрядного речення часу: а) для означення одночасності дії головного і підрядного речень у знач. в т о й ч а с я к. // Із співвідносним словом т о д і в головному реченні. // Для означення того, що дія, про яку йдеться в підрядному реченні, відбувається в один з моментів дії чи стану, про які говориться в головному; б) для означення того, що дія, про яку йде мова в підрядному реченні, відбулася раніше дії, про яку йдеться в головному у знач. п і с л я т о г о я к; в) для означення повторюваності дії (перев. зі словами к о ж е н р а з, з а в ж д и у головному реченні). 2. *умовний.* Уживається на початку підрядного умовного речення: а) у знач. я к щ о. // б) з часткою "б" у знач. якби. // Уживається із співвідносними словами т а к, т о, т о д і у головному реченні.

КОЛИ́БА, -и, *ж., діал.* Житло чабанів і лісорубів.

КОЛИ́-БУДЬ, *присл., розм.* У який-небудь час; будь-коли.

КОЛИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до коливання (у 1 знач.). *Коливальний контур.* ** **Колива́льні проце́си** – періодичні (або неперіодичні) зміни в будь-якій системі.

КОЛИВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **колива́льний.**

КОЛИВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **колива́ти** і **колива́тися.** 2. *перен.* Несталість, мінливість. ** **Гармоні́йне колива́ння** – коливання, за яких значення коливної величини змінюються у часі за законом синуса чи косинуса. **Електромагні́тні колива́ння:** а) коливання електричного струму та напруги у коливальному контурі; б) коливання електричної та магнітної напруги у змінному електромагнітному полі. **Колива́ння ку́рсу (валю́ти, ці́нних папе́рів)** – зміна біржових цін на валюту, цінні папери під впливом мінливих попиту, пропозиції та інших чинників. **Періоди́чні колива́ння** – коливання, за яких кожне значення коливної величини повторюється через рівні проміжки часу.

КОЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Змушувати коливатися (у 1 знач.). // *безос.* // *чим, неперех.* Ритмічно рухати з одного боку в інший, назад і вперед або зверху вниз. *Коливати ногами.* 2. *неперех., перен., розм.* Іти, перевалюючись з боку на бік.

КОЛИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Ритмічно рухатися з одного боку в інший, назад і вперед або зверху вниз. // Злегка гойдатися. // Похитуватися (у такт роботи, ходьби і т. ін.). // Про рух нагрітого повітря, диму і т. ін. // Те саме, що **мига́ти** 3. 2. *перен.* Те саме, що **змі́нюватися** 1. // Існувати в межах певних величин.

КОЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до коливання (у 1 знач.). // Який коливається (у 1 знач.).

КОЛИВНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **колива́ти** 1.

КОЛИВНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Однокр. до **колива́тися** 1. 2. *перен.* Те саме, що **ворухну́тися.**

КО́ЛИВО, -а, *с., церк.* Поминальна кутя чи каша з пшениці, рису і т. ін. із солодкою підливою.

КО́ЛИК, -а, *ч., діал.* Кілок.

КОЛИМА́ГА, -и, *ж.* Старовинний закритий чотириколісний екіпаж. // *ірон.* Взагалі громіздкий, важкий і незграбний екіпаж.

КОЛИ́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Колима.

КОЛИ-НЕ́БУДЬ, *присл.* У будь-який час.

КОЛИ́-НЕ-КОЛИ́, *присл.* Час від часу. // Зрідка, інколи.

КОЛИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **колиса́ти.**

КОЛИСА́НКА, -и, *ж.* 1. Колискова пісня. 2. *діал.* Колиска (у 1 знач.).

КОЛИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колиса́ти** і **колиса́тися.**

КОЛИСА́ТИ, колишу́, коли́шеш *і рідко* колиса́ю, колиса́єш; *наказ. сп.* колиши́; *недок.* Те саме, що **колиха́ти.**

КОЛИСА́ТИСЯ, колишу́ся, коли́шешся *і рідко* колиса́юся, колиса́єшся; *наказ. сп.* колиши́ся; *недок.* Те саме, що **колиха́тися.**

КОЛИ́СКА, -и, *ж.* 1. Невеличке ліжечко для спання і колисання дитини. ** **З коли́ски** – з дитячих років, з ранніх літ. **Стоя́ти (бу́ти** *і т. ін.*) **біля коли́ски** *чого* – сприяти зародженню і розвитку чого-небудь нового. 2. *чого, перен., уроч.* Батьківщина; місце виникнення і розвитку чого-небудь. 3. *діал.* Гойдалка.

КОЛИСКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коли́ска** 1. // *у знач. ім.* **колиско́ва**, -во́ї, *ж.* Те саме, що **колиско́ва пі́сня.** ** **Колиско́ва пі́сня** – пісня, яку співають, заколисуючи дитину.

КОЛИ́СОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **коли́ска** 1.

КОЛИ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **коли́ска** 1.

КОЛИ́СЬ, КОЛИ́СЬ-ТО, *присл.* 1. У якийсь час, у минулому. // У якийсь невизначений час; якось. 2. У який-небудь час у майбутньому.

КОЛИ́СЬ-НЕ-КОЛИ́СЬ, *присл.* Рідко коли.

КОЛИ́СЬ-ТО *див.* **коли́сь.** *Колись-то воно станеться.*

КОЛИ́-ТО, *присл.* Те саме, що **коли́сь.** *Коли-то було.*

КОЛИ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **колиха́ти.**

КОЛИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колиха́ти** і **колиха́тися.**

КОЛИХА́ТИ, колишу́, коли́шеш *і рідко* колиха́ю, колиха́єш; *наказ. сп.* колиши́; *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Злегка гойдати що-небудь гнучке, висяче і т. ін. // Гойдати (дитину) в колисці, заспокоюючи і присипляючи. 2. *чим, неперех.* Гойдати чим-небудь гнучким, висячим і т. ін.

КОЛИХА́ТИСЯ, колишу́ся, коли́шешся *і рідко* колиха́юся, колиха́єшся; *наказ. сп.* колиши́ся; *недок.* 1. Злегка гойдатися під дією чого-небудь (про висячі, гнучкі та ін. предмети). // Про водну поверхню, хвилі, предмети на воді. // Злегка гойдатися на (в). 2. Похитуватися на ходу (від утоми, хвороби і т. ін.). // Хитатися у такт роботи, пісні і т. ін. // Хитатися з боку на бік, рухаючись на колесах.

КОЛИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка, неперех.* Однокр. до **колиха́ти.** // *безос.*

КОЛИХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **колиха́тися.**

КОЛИ́ШНІЙ, -я, -є. 1. Який був колись давно; минулий. // *у знач. ім.* **коли́шнє**, -нього, *с.* Те, що було колись давно; минуле. // Який був трохи раніше; попередній. 2. Який утратив своє попереднє становище, призначення, попередній вигляд.

КОЛИ́ШУЧИ. Дієприсл. до **колиса́ти.**

КО́ЛІ, *невідм., ч. і ж.* Порода службових собак.

КОЛІБАКТЕРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при гострій дизентерії, колітах та ін.

КОЛІБАКТЕРІО́З, -у, *ч.* Те саме, що **ко́лі-інфе́кція.**

КОЛІБАЦИЛЬО́З, -у, *ч.* Те саме, що **ко́лі-інфе́кція.**

КОЛІ́БРІ, *невідм., ч. і ж.* Найменший на земній кулі птах, який відзначається яскравістю і красою оперення; водиться в Америці.

КОЛІДИСПЕПСІ́Я, -ї, *ж., мед.* Те саме, що **кишко́ва ко́лі-інфе́кція.**

КОЛІДИСТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Колідиста́льний синдро́м** – симптомокомплекс, що характеризується поєднанням частих позивів на дефекацію з виділенням рідкого калу, змішаного з кров'ю, слизом і гноєм.

КО́ЛІ-ЕНТЕРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **кишко́ва ко́лі-інфе́кція.**

КОЛІ́ЄВИЙ, -а, -е, *діал.* Залізничний.

КОЛІЄОЧИ́СНИК, -а, *ч.* Те саме, що **колієочи́щувач.**

КОЛІЄОЧИ́ЩУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, пристосування, признач. для очищування колій.

КОЛІЄПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Машина, якою піднімають колійну ґратку.

КОЛІЄПІДНІМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **колієпідійма́ч.**

КОЛІЄРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з ремонтом колій, признач. для цього.

КОЛІЄУКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з укладанням колій, признач. для цього.

КОЛІЄУКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Машина, якою укладають колійну ґратку (рейки зі шпалами) при ремонті та будівництві залізничних колій.

КОЛІЗЕ́Й, -ю, *ч.* Амфітеатр Флавієв у Римі.

КОЛІЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до колізії. ** **Колізі́йна но́рма** – норма, яка вказує, право якої держави повинне бути застосованим до правовідносин міжнародного характеру. **Колізі́йне пра́во** – сукупність норм, які дозволяють колізії між законами різних держав.

КОЛІ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Зіткнення протилежних поглядів, прагнень, інтересів. // Зображення життєвих конфліктів і боротьби в художньому творі. 2. *юр.* Взаємна невідповідність правових норм, які регулюють однакові суспільні відносини. ** **Колі́зія зако́нів** – розходження змісту двох або більше формально діючих нормативних актів. 3. У системах обробки інформації – збіг обчислених адрес двох або більше записів файлу, що мають різне значення початкового ключа. **Колі́зія близню́ків** – зчеплення плодів при багатоплідній вагітності під час пологів.

КО́ЛІ-І́НДЕКС, -у, *ч.* Кількісні показники забруднення води, харчових продуктів, ґрунту та ін. об'єктів оточуючого середовища, які базуються на дослідженні вмісту в них кишкової палички.

КО́ЛІ-ІНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Група інфекційних хвороб, які спричиняються умовно-патогенними або патогенними серотипами кишкової палички. ** **Кишко́ва ко́лі-інфе́кція** – колі-інфекція, збудником якої є патогенні форми кишкової палички.

КОЛІЇ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Коліївщини.

КОЛІЇ́ВЩИНА, -и, *ж.* Велике народно-визвольне повстання селян Правобережної України в 1768 р. проти польсько-шляхетського гніту.

КОЛІ́Й, -я́, *ч.* 1. Той, хто коле (забиває) свиней. 2. Ніж, яким колють свиней. 3. *іст.* Учасник Коліївщини.

КО́ЛІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **ко́лія** 1, 2.

КОЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́лія** 2.

КОЛІ́ЙНИК, -а, *ч.* Робітник, що працює на залізничній колії.

КОЛІКВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розтоплювання, розм'якшення, перетворення в рідкий стан, розчинення (тканин).

КО́ЛІКИ, -ік, *мн., мед.* Те саме, що **ко́лька.**

КОЛІКУЛІ́Т, -у, *ч, мед.* Запалення сім'яного горбика.

КОЛІМА́ТОР, -а, *ч.* 1. В оптиці – пристрій для створення пучка паралельних променів. 2. Невелика зорова труба, у фокусі якої є хрестоподібно натягнуті нитки або світла точка. 3. В радіологічних приладах – пристрій, за допомогою якого відділяють певну частину потоку проміння.

КОЛІМА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коліма́тор.**

КОЛІМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до колімації.

КОЛІМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Інструментальна похибка в оптичних приладах внаслідок неточної перпендикулярності осі обертання труби приладу до її оптичної осі.

КОЛІНЕА́РНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має спільну пряму; який лежить на одній прямій. // Рівнобіжний. ** **Колінеа́рні ве́ктори** – вектори, які лежать на одній прямій або на паралельних прямих.

КОЛІНЕА́РНІСТЬ, -ності, *ж., мат.* Властивість за знач. **колінеа́рний.** ** **Колінеа́рність генети́чного ко́ду**, *біол.* – відповідність між послідовністю кодуючих триплетів ДНК та послідовністю амінокислот у поліпептидному ланцюгу.

КОЛІНЕА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У проективній геометрії – усяке

перетворення площини, при якому пряма перетворюється (відображається) в пряму.

КОЛІНКО, -а, *с.* Те саме, що **колі́но** 1.

КОЛІНКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колінкува́ти**.

КОЛІНКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Повзати на колінах (у 1 знач.).

КОЛІНКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який складається з колін (у 3, 4 знач.).

КОЛІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **колі́но** 1. ** **Колі́нна ча́шечка** – надколінна кістка. **Колі́нний рефле́кс** – скорочення чотириголового м'яза стегна і розгинання гомілки в колінному суглобі у відповідь на подразнення сухожилків цього м'яза. **Колі́нний сугло́б** – суглоб, який з'єднує велику гомілкову кістку зі стегновою кісткою.

КОЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коло́ти**.

КОЛІ́НО, -а, *с.* 1. Суглоб, що з'єднує стегнову і гомілкову кістки; місце згину ноги. ** **Колі́но бігуна́**, *мед.* – стан при якому надколінок при рухах треться об стегнову кістку, а не ковзає між її виростками. // Частина одягу, що прикриває це місце ноги. ** **Вста́ти (підня́тися** *і т. ін.*) **з колі́н** – звільнитися від гніту, поневолення. **Гну́ти колі́на** – бути покірним; запобігати, підлещуватися. **Мо́ре по колі́на** *кому* – все ні по чому, ніщо не лякає. **Поста́вити на колі́на** *кого* – примусити підкоритися. 2. *перев. мн.* Ноги від колінного суглоба до таза. // Вигнуті ділянки деяких анатомічних утворень. 3. Окрема частина чого-небудь, що має вигляд ламаної лінії, від одного згину чи повороту до іншого. // Самий кут згину, повороту; місце згину, з'єднання частин. // Поворот, загин (ріки, дороги і т. ін.). // *у знач. присл.* **колі́ном**. Під кутом. 4. Певна частина, ланка стебла злаків і деяких інших рослин. 5. *розм.* Певна частина, закінчений мотив у музичному творі, пісні тощо. // Фігура в танці, яка вирізняється своєю ефектністю. 6. Покоління в родоводі; рід. // Про ступінь спорідненості. 7. В танцювальній музиці – частина, що відповідає танцювальній фігурі. 8. *муз.* Закінчена або відносно закінчена частина простої дво- або тричастинної форми. 9. Частина ствола деяких духових музичних інструментів (напр., фагота). 10. *мисл.* Стара назва шийки ложі рушниці. 11. Чітко виражена частина співу токуючого птаха.

КОЛІНОПРЕКЛО́НЕНИЙ, -а, -е, *уроч.*, *заст.* 1. Що стоїть на колінах. 2. *перен.* Який підкорився, визнав над собою чию-небудь владу.

КОЛІНОПРЕКЛОНІ́ННЯ, -я, *с.*, *уроч.*, *заст.* 1. Стояння на колінах. 2. *перен.* Покірне схиляння перед ким-, чим-небудь.

КОЛІ́НЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **колі́но** 1 – 5. ** **Викида́ти (одко́лювати** *і т. ін.*) **колі́нця**: а) робити якісь незвичайні фігури, рухи в танці; б) робити несподівані, незвичайні, безглузді вчинки.

КОЛІ́НЧАСТИЙ, -а, -е. З коліном або з кількома колінами (у 3, 4 знач.). ** **Колі́нчастий вал** – вал у формі ламаної лінії, який служить для перетворення прямолінійного руху поршня в обертальний.

КОЛІ́НЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **колі́нчастий**.

КОЛІ́НЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Бити.

КО́ЛІР, -льору, *ч.* 1. Світловий тон чого-небудь; забарвлення. ** **Ахромати́чні кольори́** – білий, сірий, чорний розрізняються лише за яскравістю. **Додатко́ві кольори́** – два кольори, які при оптичному змішуванні дають ахроматичний колір. **Осно́вні кольори́** – три спектральні кольори (червоний, зелений, синій), з яких при оптичному змішуванні можна отримати решту спектральних кольорів. **Спектра́льні кольори́** – сім кольорів, на які умовно розділяють спектр видимого випромінювання: червоний, оранжевий, жовтий, зелений, голубий, синій, фіолетовий. **Хромати́чні кольори́** – кольори, які мають три основних якості: колірний тон, насиченість, яскравість кольору. 2. *перев. мн.*, *перен.* Виражальні засоби мови, музики, сценічного мистецтва і т. ін.

КО́ЛІРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́лір** 1. ** **Ко́лірний зір** – здатність людини розрізняти колір видимих об'єктів.

КО́ЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ко́лірний**.

КОЛІСЕ́ПСИС, -у, *ч.* Септицемія або септикопіємія, спричинена кишковою паличкою.

КОЛІ́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ко́лесо** 1. // Признач. для коліс. 2. Який пересувається за допомогою коліс (у 1 знач.); рухається на колесах.

КОЛІСНИ́К, -а́, *ч.* Колісний майстер.

КОЛІСНИ́ЦТВО, -а, *с.* Ремесло колісника.

КОЛІСНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Особливо обладнаний двоколісний візок, яким користувалися стародавні греки і римляни під час боїв, ігор і т. ін. 2. *міф.* Такий візок як засіб пересування богів. 3. *заст.* Багато прикрашений колісний екіпаж для урочистих виїздів. 4. *чого*, *чия*, *перен.* Яка-небудь важка справа.

КОЛІСНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **колісни́ця**.

КОЛІ́СНО-ГУ́СЕНИЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до колісного та гусеничного транспорту. 2. Який може пересуватися як за допомогою коліс, так і гусениць.

КОЛІСНЯ́ *див.* **колішня́**.

КОЛІСЦЕ́, -я́, *с.* Зменш. до **ко́лесо**.

КОЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення товстої кишки. ** **Геморагі́чний колі́т** – синдром, який розвивається внаслідок ентерогеморагічних інфекцій, резервуаром яких є велика рогата худоба. **Спасти́чний колі́т** – розлад моторики товстої кишки, який клінічно проявляється чергуванням проносів і запорів та болями в животі.

КОЛІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **кля́кнути** 1.

КО́ЛІ-ТИТР, -у, *ч.* Найменша кількість рідини або твердої речовини, в якій виявляються кишкові палички.

КОЛІЦИ́НИ, -ів, *мн.* Речовини білкової природи, що вбивають інші бактерії того ж або близьких видів.

КОЛІЦИНОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Спадкова здатність мікроорганізмів роду Escherichia продукувати коліцини.

КОЛІЦИНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до коліциногенії.

КОЛІЦИНОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність деяких бактерій утворювати коліцини.

КОЛІШЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до колішні.

КОЛІШНЯ́, -і, *ж.* Двоколісний передок плуга.

КОЛІЩА́, -а́ти, *с.* Невелике колесо (у 1, 3 знач.).

КОЛІЩА́ТКО, -а, *с.* Зменш. до **коліща́**.

КО́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. Наїжджене заглиблення від коліс на дорозі. 2. Лінія з двох паралельно прокладених рейок, признач. для руху поїздів, трамваїв і т. ін. 3. *перен.* Узвичаєний, природний плин життя, звичайний перебіг справ. ** **Вибива́ти з [свое́ї, звича́йної** *і т. ін.*] **ко́лії** – порушувати узвичаєний хід життя, перебіг справ, ставити в незвичайні умови. 4. *діал.* Поїзд.

КОЛІЯ́Т, -у, *ч.* У класичній літературах Сходу – повна збірка творів одного автора.

КОЛКИ́, -ів, *мн.* Невеликі лісові масиви в лісостеповій зоні, приурочені перев. до найбільш зволожених ділянок вододілів.

КО́ЛО[1], -а, *с.* 1. Замкнена крива, всі точки якої однаково віддалені від центра. ** **Поля́рні ко́ла** – уявлювані лінії, що проходять паралельно екватору на відстані 66°33' на південь і північ. 2. Така крива, утворена з різних предметів. 3. Сукупність пристроїв, яка характеризується певною послідовністю розташування або дії. ** **Електри́чне ко́ло** – сукупність опорів (споживачів) та джерел електрорушійної сили (ЕРС), які утворюють замкнений шлях для електричного струму. **Ко́ло кровоо́бігу** – замкнений шлях руху крові в організмі. **По дру́гому ко́лу** – вдруге, повторно. 4. *у знач. присл.* **ко́лом**. Утворюючи таку криву. 5. Частина площини, обмежена такою замкненою кривою; круг. // Круглий майданчик для бігів, танців і т. ін. // Замкнений або розімкнений ланцюжок людей, який оточує таку ділянку поверхні. 6. Предмет, що має форму круга або кільця. ** **Млино́ве ко́ло** – один з каменів круглої форми, якими перетирають (мелють) зерно на борошно; жорно. 7. Те саме, що **ко́лесо** 3. 8. Хороводний танець, виконавці якого розташовуються ланцюжком, у вигляді замкненої або розімкненої кривої. 9. *перен.* Замкнений ланцюг подій, справ, процесів і т. ін., який вичерпує в своїй сукупності розвиток, здійснення чого-небудь. // Етап спортивного змагання, в якому всі учасники грають певну серію партій. 10. *перен.* Певна ділянка, сфера якої-небудь діяльності. // Перелік таких ділянок, сфер і т. ін. 11. *перен.* Сукупність, група людей, об'єднаних якими-небудь інтересами. // *перев. мн.* Певні групи населення чи суспільні угруповання.

КО́ЛО[2], *прийм.*, *з род. в.* Уживається: 1. Для позначення особи, предмета, поблизу чи біля яких відбувається дія, хтось чи щось знаходиться, перебуває. // Для позначення незначної відстані від чого-небудь. // Для позначення осіб, предметів, навколо яких відбувається дія. // Для позначення осіб, предметів, стос. до яких відбувається й на які спрямована дія (з дієсловами п о р а т и с я, к л о п о т а т и, д о г л я д а т и і под. та віддієслівними іменниками від них). 2. Для позначення приблизної кількості. // За неточного позначення часу.

КОЛОБО́К, -бка́, *ч.* Невеликий круглий хлібець.

КОЛОБО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Дефект тканини повік чи оболонки очного яблука.

КОЛОБО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **колобо́к**.

КОЛОБРО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *розм.* 1. Безцільно ходити, не зосереджуючись ні на чому; бродити, тинятися. 2. Учиняти бешкети; бешкетувати.

КОЛОБРО́ДІННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **колобро́дити**.

КОЛО́БУС, -а, *ч.* Те саме, що **товстоло́бик**.

КОЛОВЕ́РТЕНЬ, -тня, *ч.*, *розм.* Те саме, що **коло́ворот**[1] 1.

КОЛО́ВЕРТКА, -и, *ж.*, *біол.* Мікроскопічний організм, навколо ротового отвору якого розташовані рухливі війки для затягування їжі.

КОЛО́ВЕРТЬ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **коло́ворот**[1].

КОЛОВИ́Й, -а́, -е́. Який має форму кола (*див.* **ко́ло**[1] 1). // Який здійснюється по колу. ** **Колові́ фу́нкції**, *мат.* – те саме, **обе́рнені тригонометри́чні фу́нкції**.

КОЛОВО́ДНИК, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Птах лонзик.

КОЛО́ВОРОТ[1], -у, *ч.* 1. Сильний обертальний рух води в річках, морях і т. ін., а також місце, де відбувається цей рух. 2. *перен.*, *кого*, *чого*, *який*. Стрімкий, безупинний рух, безперервна зміна кого-, чого-небудь.

КОЛО́ВОРОТ[2], *ч.* 1. *род.* -а. Інструмент для ручного свердління отворів у дереві, іноді в металі. 2. *род.* -а. Вантажопідіймальний пристрій у вигляді вала з ручкою, на якого намотується канат чи ланцюг. 3. *род.* -у, *заст.* Ворота.

КОЛОВОРО́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Який обертається. 2. *перен.* Непостійний, хиткий, мінливий.

КОЛОВРА́ТКИ, -ток, *мн.* Клас первиннопорожнинних червів.

КОЛО́ДА[1], -и, *ж.* 1. Стовбур зрубаного дерева, очищений від гілля. // Обрубок товстої деревини, пристосований для різних потреб (у селянських господарствах, на кустарних промислах і т. ін.). // *перен.*, *лайл.* Про неповоротку, незграбну або тупу, нечулу людину. ** **Че́рез пень коло́ду** – як-небудь, недбало, повільно, невміло. 2. Обрубок товстої деревини з видовбаною серединою, що його використовують як вулик, човен, ночви і т. ін. 3. *іст.* Те саме, що **коло́дка** 6.

КОЛО́ДА[2], -и, *ж.* Комплект гральних карт.

КОЛОДА́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* Великий ніж із дерев'яною колодкою.

КОЛОДДЯ́, -ддя́, *с.* 1. Збірн. до **коло́да**[1] 1. 2. *іст.* Збірн. до **коло́да**[1] 3.

КОЛОДИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Маточина в колесі.

КОЛОДІ́Й, -ю, *ч.* Густий клейкий розчин нітратів клітковини на ефірі та спирті, з випаровуванням яких утворюється тонка прозора плівка; використовується в медицині, фотографуванні й т. ін.

КОЛОДІ́Й[1], -я́, *ч.*, *діал.* Великий ніж із дерев'яною колодкою; колодач.

КОЛОДІ́Й[2], -я́, *ч.*, *діал.* Колісник.

КОЛОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **колоді́й**.

КОЛО́ДІУМ, -у, *ч.* Те саме, що **колоді́й**.

КОЛО́ДКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **коло́да**[1] 1. 2. Те саме, що **коло́да**[1] 1, 2. 3. Планка з застібкою, покрита орденською стрічкою, якою прикріплюється до одягу орден, медаль. // *розм.* Така планка, що носиться замість ордена, медалі. 4. Шматок дерева, вирізаний у формі ступні людини, що його використовують у шитті взуття; копил. // Взуття з дерев'яною підошвою й видовбане з дерева. 5. Дерев'яна, металева та ін. оправа чи ручка до основної діючої частини певного предмета. 6. *муз.* Частина смичка, признач. для регулювання натягання волосин смичка за допомогою спеціального гвинта. 7. *перев. мн.*, *іст.* Масивні дерев'яні кайдани, що їх за старих часів надівали на ноги, руки і шию заарештованому; диба (*див.* **ди́ба**[1] 2). 8. Дерев'яний або металевий брусок у гальмі, який притискується до шківа барабана чи обода колеса для гальмування. 9. *діал.* Висячий замок. 10. *мисл.* Брусок дерева для ложі рушниці. 11. *мисл.* Колінчаста металева частина рушниці, яка з'єднує стволи з ложею, закриває їх з казни (у 3 знач.) і вміщує затвор (а інколи й ударну систему). 12. *мисл.* Поперечка на двох стойках, на якій держать ловчого птаха.

КОЛОДКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коло́дка** 7.

КОЛО́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до колоди (*див.* **коло́да**[1] 2). *Колодний вулик.*

КОЛО́ДНИК, -а, *ч.*, *іст.* Арештант, в'язень у колодках (у 6 знач.) або інших кайданах.

КОЛО́ДНИЦЯ, -і, *іст.* Жін. до **коло́дник**.

КОЛОДО́ВБИНА, -и, *ж.*, *діал.* Вибоїна.

КОЛОДОУКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з укладанням колод, признач. для цього.

КОЛО́ДОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **коло́дка** 1 – 6, 9. 2. Вільний від пуху кінець стрижня пера птаха.

КОЛО́ДОЧКО́ВИЙ, -а, -е. Який має колодочку (у 5 знач.).

КОЛО́ДЯЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коло́дязь**. // Стос. до колодязя.

КОЛО́ДЯЗНИК, -а, *ч.* Той, хто копає і ремонтує колодязі.

КОЛО́ДЯЗЬ, -я, *ч.* 1. Гідротехнічна споруда, признач. для добування води із підземних джерел. // Захищена від обвалів зрубом вузька глибока яма, що служить для добування води з водоносних шарів землі. ** **Артезіа́нський коло́дязь** – глибока свердловина для отримання води під тиском, без насоса. 2. Різного розміру і глибини яма, що служить для певних технічних потреб (для спуску в шахту, на рудниках, для проходу до місця закладання міни і т. ін.). *Телефонний колодязь.* ** **Водозабі́рний ша́хтовий коло́дязь** – колодязь із закріпленими стінками для збирання підземних вод крізь дно та стінки. **Водопрові́дний коло́дязь** – споруда на водопровідній мережі, признач. для встановлення арматури та для експлуатації мережі. **Каналізаці́йний коло́дязь** – колодязь, обладнаний на каналізаційній мережі для забезпечення її експлуатації.

КОЛОДЯ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **коло́да**[1] 1.

КОЛОЇ́Д, -у, *ч.* Речовина, що не кристалізується (білок, крохмаль, клей і т. ін.) і розчини якої не проникають крізь тваринні й рослинні перетинки.

КОЛОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має властивості колоїду.

КОЛОЇДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **колоїда́льний**.

КОЛОЇДА́ЛЬНО-ДИСПЕ́РСНИЙ, -а, -е. Розмір диспергованих частинок якого уможливлює утворення колоїдного розчину – золя.

КОЛОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **колої́д**. ** **Колої́дна хі́мія** – розділ фізичної хімії, в якому вивчаються властивості дрібнодисперсних систем та істинних розчинів високомолекулярних сполук. **Колої́дний ро́зчин** – проміжний стан між суспензією і розчином найдрібніших, але більших, ніж молекули, частинок у рідині. **Колої́дні лі́карські за́соби** – лікарські препарати, які є водними розчинами або сухими речовинами, що утворюють з водою колоїдні розчини.

КОЛОЇДОКЛАЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до колоїдоклазії. ** **Колоїдоклази́чний шок** – те саме, що **колоїдоклазі́я**.

КОЛОЇДОКЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Порушення колоїдної рівноваги білків плазми крові й тканин.

КОЛОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мат.* Метод знаходження невизначених коефіцієнтів, що його застосовують при розкладанні дробово-раціональної функції

комплексної змінної на найпростіші дроби.

КОЛОКВІ́НТ, -а, *ч.* Багаторічна витка трав'яниста рослина родини гарбузових.

КОЛО́КВІУМ, -у, *ч.* 1. Бесіда викладача зі студентами з метою з'ясування і підвищення рівня їхніх знань. 2. Збори, на яких заслуховують і обговорюють наукові доповіді.

КОЛОКСИЛІ́Н, -у, *ч.* Один з видів нітратів целюлози.

КОЛО́МАЗЬ, -і, *ж.* Мазь для коліс із дьогтю й смоли.

КОЛОМБІ́НА, -и, *ж.* Традиційний персонаж італійської "комедії масок" – кохана арлекіна.

КОЛОМИ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Українська народна пісенька типу частівки. 2. Український гуцульський масовий танець, основною фігурою якого є замкнене коло.

КОЛОМИЙКА́Р, -а́, *ч.* Той, хто складає коломийки.

КОЛОМИ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Стос. до коломийки.

КОЛОМИ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Коломия.

КО́ЛОН, -а, *ч.* Група стоп з одним ритмічним наголосом; віршовий рядок. // Така ритмічна одиниця в прозі.

КОЛО́Н[1], -а, *ч.*, *іст.* 1. У Римській імперії, країнах Західної Європи та Візантії в період раннього середньовіччя – сільський мешканець, що орендував невелику ділянку землі, яка належала багатому землевласникові, і за це платив натурою і відробляв. 2. Селянин (батрак, напівкріпак, орендар і т. ін.) у романських країнах і країнах Латинської Америки.

КОЛО́Н[2], -а, *ч.* Грошова одиниця Коста-Рики, Сальвадору.

КОЛО́НА, -и, *ж.* 1. Частина архітектурної споруди у вигляді високого стовпа, що служить підпорою фронтонів, внутрішніх частин будови тощо. // Пам'ятник у вигляді стовпа, споруджений на честь якої-небудь події або для увічнення видатної чи славної ділами людини. 2. Стрій, у якому військовослужбовці або військові підрозділи розміщені один за одним на певній дистанції, причому глибина строю більша за його ширину або дорівнює їй. // Ряд суден, що йдуть одне за одним. // Група людей чи предметів (тракторів, танків і т. ін.), які розміщені або рухаються витягнутою лінією, ряд за рядом. // Певна група людей (шоферів, трактористів і т.ін.), що разом виконує певне завдання. ** **П'я́та коло́на** – частина населення країни, яка гіпотетично (інколи реально) може виконувати шпигунські дії на користь іншої країни, етнічним походженням або діаспорою якої вона є. 3. Те саме, що **коло́нка** 2. // *розм.* Стовпець. 4. Назва апаратів циліндричної форми.

КОЛОНА́ДА, -и, *ж.* Ряд колон (у 1 знач.), які підтримують загальне перекриття.

КОЛОНА́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до колонади.

КОЛОНА́Т, -у, *ч.* У Римській імперії та за раннього середньовіччя – форма залежності сільського населення від великих землевласників, які здавали свою землю в оренду; це послужило основою зародження феодальних відносин.

КОЛОНІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Політика гноблення та експлуатації за допомогою військового, політичного та економічного примусу економічно слаборозвинених країн.

КОЛОНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **коло́нія** 1. // Який є колонією. // Пов'язаний з володінням колоніями, з наявністю колоній. // Який володіє колоніями. ** **Колоніа́льна війна́** – війна, яку веде імперіалістична держава з метою завоювання колоній або збереження в них свого панування. 2. Стос. до колонії (у 6 знач.).

КОЛОНІЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Поневолювач і експлуататор трудящих мас колонії (у 1 знач.). 2. Той, хто заселяє вільні території; колоніст.

КОЛОНІЗА́ТОР-ПЕРЕСЕЛЕ́НЕЦЬ, колонізатора-переселенця, *ч.* Переселенець некорінної національності, якого колонізатори поселяють на загарбаній чужій території.

КОЛОНІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до колонізатора. // Стос. до колонізації (у 1 знач.).

КОЛОНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до колонізації.

КОЛОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Захоплення якої-небудь країни чи області й насильницьке перетворення її на колонію (у 1 знач.). 2. Заселення вільних територій.

КОЛОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **колонізува́ти**. // **колонізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

КОЛОНІЗО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **колонізува́ти**. // *у знач. прикм.*

КОЛОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати колонізацію.

КОЛОНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Піддаватися колонізації. 2. Пас. до **колонізува́ти**.

КОЛОНІ́СТ, -а, *ч.* Людина, яка живе, перебуває в колонії (у 2, 5 знач.).

КОЛОНІ́СТКА, -и. Жін. до **колоні́ст**.

КОЛОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **колоні́ст**.

КОЛО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Країна, позбавлена імперіалістичними державами політичної та економічної незалежності. 2. Поселення переселенців з іншої країни, області. 3. Товариство земляків у чужій країні; земляцтво. 4. У стародавньому світі – поселення, засновані греками, римлянами, фінікійцями та ін. на чужих землях. 5. Певні заклади спеціального призначення (лікувальні, виправні тощо). 6. *біол.* Складна сукупність особин, які живуть у з'єднанні одна з одною. ** **Бактеріа́льна коло́нія** – ізольоване скупчення мікробних клітин, що утворилося з однієї клітини.

КОЛО́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **коло́на** 1. 2. Ряд цифр, слів, послідовно розміщених по вертикалі. // Стовпець друкарського набору. // Відбиток такого стовпця в книзі, газеті. 3. Назва різноманітних пристосувань у формі видовженого циліндра, напр.: котла для нагрівання води у ванній, високої посудини з ручкою і краном для відпуску води, бензину і т. ін., що надходить з центрального резервуара тощо.

КОЛО́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коло́нка**.

КОЛОНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **колоно́к**. *Колонкове хутро.* // Вигот. із хутра колонка. *Колонковий пензлик.*

КОЛО́НКОВИЙ, -а, -е. Стос. до колонки (у 3 знач.).

КОЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **коло́на** 1; з колонами.

КОЛОНОБІОПСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Прижиттєве взяття тканини товстої кишки для гістологічного дослідження.

КОЛОНОВО́Д, -а, *ч.* 1. Той, хто веде колону (у 2 знач.), йде на чолі колони. 2. Молодший чин у російській армії 18 – початку 19 ст.; офіцер, що йшов попереду колони війська.

КОЛОНО́К, -нка́, *ч.* Хижий звірок родини куницевих із цінним пухнастим хутром. // Хутро цього звірка.

КОЛОНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на колону (у 1 знач.).

КОЛОНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **колоноподі́бний**.

КОЛОНОСКО́П, -а, *ч.* Ендоскопічний прилад, признач. для огляду товстої кишки.

КОЛОНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Візуальне дослідження внутрішньої поверхні товстої кишки і проведення лікувальних маніпуляцій за допомогою колоноскопа.

КОЛОНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин товстої кишки та її часткове чи повне видалення.

КОЛОНОФІБРОСКО́П, -а, *ч.* Те саме, що **колоноско́п**.

КОЛОНТА́Р, -я́, *ч.* Захисна середньовічна збруя, кольчужна сорочка без рукавів з металічними пластинами.

КОЛОНТИ́ТУЛ, -а, *ч.*, *друк.* Напис у верхньому лівому чи правому кутку сторінки книги, журналу, який повторює заголовок книги або твору, прізвище автора, назву розділу і т. ін.

КОЛОНЦИ́ФРА, -и, *ж.*, *друк.* Цифра, яка може розміщуватися внизу або рідше зверху сторінки і показує порядковий номер сторінки книги, журналу тощо.

КОЛОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна фіксація різних відділів товстої кишки.

КОЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне заміщення ділянки ободової кишки.

КОЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який за формою, окресленням нагадує коло.

КОЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **колоподі́бний**.

КОЛОПРОКТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення ободової і прямої кишки.

КОЛОПТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Опущення товстої кишки, головним чином поперечно-ободової.

КО́ЛОР, -а, *ч.*, *муз.* 1. В мотетах 13 ст. – прикрашування музичної мови, зокрема через повторення мелодійного звороту в голосі. 2. Остинатно повторювана звуковисотна фігура в ізометричному мотеті 14 – 15 ст. 3. В нотації 14 – 17 ст. – назва нот, які відрізняються за кольором від інших.

КОЛОРАДО́ЇТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі непрозорі зернисті маси з металічним блиском.

КОЛОРА́ДСЬКИЙ: ** **Колора́дський жук** – комаха, дуже небезпечний шкідник картоплі, вперше виявлений у штаті Колорадо в Північній Америці; картопляний жук.

КОЛОРАТУ́РА, -и, *ж.*, *муз.* Прикрашування вокальної партії технічно блискучими, віртуозними пасажами, трелями, руладами і т. ін., а також здатність голосу виконувати їх.

КОЛОРАТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до колоратури. ** **Колорату́рне сопра́но** – жіночий голос найвищого регістру, що легко й вільно виконує колоратуру.

КОЛОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Надання кольору предметам або речовинам. 2. Тонкий шар окисних сполук заліза на поверхні сталевих виробів для запобігання корозії виробів. 3. Техніка мелодійного варіювання, яка отримала поширення в музиці 14 – 16 ст.

КОЛОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у живопису, у творах якого головним засобом втілення художнього задуму є колорит (у 1 знач.).

КОЛОРИ́МЕТР, -а, *ч.*, *спец.* Оптичний прилад для виміру інтенсивності кольору; застосовується для визначення концентрації речовини у забарвленому розчині через порівняння інтенсивності забарвлення досліджуваного і стандартного, взятого за зразок розчину. // *астр.* Прилад для визначення кольору зірок і планет.

КОЛОРИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до колориметра.

КОЛОРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Сукупність методів кількісного визначення кольору. 2. Фізичний метод кількісного хімічного аналізу, що ґрунтується на залежності інтенсивності забарвлення розчину від концентрації розчиненої речовини.

КОЛОРИМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колориметрува́ти**.

КОЛОРИМЕТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Здійснювати кількісний хімічний аналіз речовини методом колориметрії.

КОЛОРИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Забарвлювати або розцвічувати що-небудь.

КОЛОРИ́СТ, -а, *ч.* 1. Художник, у творах якого головним засобом втілення художнього задуму є колорит (у 1 знач.). 2. Майстер розцвічення або забарвлення тканин.

КОЛОРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до колориту.

КОЛОРИ́СТКА, -и. Жін. до **колори́ст**.

КОЛОРИ́Т, -у, *ч.* 1. Співвідношення фарб, кольорів за тоном, насиченістю, що створює певну єдність картини, фрески і т. ін. // Загальний характер забарвлення; співвідношення фарб, тон, що домінує в чомусь; колір, відтінок кольору. 2. *перен.* Сукупність особливостей, своєрідність, характерна особливість чого-небудь.

КОЛОРИ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається майстерним співвідношенням фарб, кольорів (про картину, фреску і т. ін.). // Барвистий. 2. *перен.* Своєрідний, характерний, яскраво виражений.

КОЛОРИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **колори́тний**.

КОЛОРИ́ТНО. Присл. до **колори́тний**.

КОЛО́С, -а, *ч.* 1. *заст.* Статуя, колона, обеліск величезних розмірів. *Колос Родоський.* 2. *перен.* Про кого-, що-небудь виняткове своєю величиною або важливістю. ** **Коло́с на гли́няних нога́х** – про щось зовні величне, а насправді слабе, готове зруйнуватися.

КО́ЛОС, *ч.* 1. *род.* -а. Суцвіття більшості злаків і деяких інших рослин, у якому квітки розміщені вздовж стрижня. 2. *род.* -у. Те саме, що **ко́лосся**.

КОЛОСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Надзвичайно великий, величезний.

КОЛОСА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **колоса́льний**.

КОЛОСА́ЛЬНО. Присл. до **колоса́льний**.

КОЛОСА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Колосистий.

КОЛОСИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Один колос (у 1 знач.).

КОЛОСИ́СТИЙ, -а, -е. Який має багато колосків, з великим колосом.

КОЛОСИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **колоси́стий**.

КОЛОСИ́СТО. Присл. до **колоси́стий**.

КОЛОСИ́ТИСЯ, -о́ситься, *недок.* Викидати колос. // Виднітися колосками.

КОЛОСІ́ННЯ, -я, *с.* Стан і пора викидання колоса.

КОЛОСІ́ТИ, -іє, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **колоси́тися**.

КОЛОСКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **колосо́к**. // Який має суцвіття у вигляді колоска. // *у знач. ім.* **колоско́ві**, -вих, *мн.* Те саме, що **колосові́** (*див.* **колосови́й**).

КОЛОСКОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для підіймання колосків під час збирання хліба.

КОЛОСКОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **колосопідійма́ч**.

КОЛОСНИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **колосни́к**, -а́, *ч.*). Чавунні бруски, з яких складається решітка в топках для проходження повітря під паливо і виходу золи з топки.

КОЛОСНИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до колосників.

КОЛОСНЯ́К, -у́, *ч.* Багаторічна трава родини злакових з довгим кореневищем і сизими жорсткими листками.

КОЛОСОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ко́лос**. // Який має суцвіття у вигляді колоса. // *у знач. ім.* **колосові́**, -ви́х, *мн.* Злакові хлібні рослини.

КОЛОСО́К, -ска́, *ч.* Те саме, що **ко́лос** 1.

КОЛОСОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **колоскопідійма́льний**.

КОЛОСОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій до комбайна для підіймання колосків під час збирання хліба.

КОЛОСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який нагадує собою колос; подібний до колоса.

КОЛОСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **колосоподі́бний**.

КОЛОСО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **колосо́к**.

КОЛОСПА́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Спазм товстої кишки.

КОЛО́ССЯ, -я, *с.* Збірн. до **ко́лос** 1.

КОЛОСТА́З, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **копроста́з**.

КОЛОСТО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Оперативно сформована зовнішня нориця товстої кишки.

КОЛОСТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Операція формування зовнішньої нориці товстої кишки.

КОЛОСТРУ́М, -у, *ч.* Секрет грудних залоз, який виділяється в невеликих кількостях в другій половині вагітності і в перші 2 – 3 дні після пологів.

КОЛО́Т, -у, *ч.*, *діал.* Колотнеча.

КОЛО́ТВИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Скіпа.

КОЛО́ТИ, колю́, ко́леш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Натискати або проколювати чим-небудь гострим, спричиняючи біль. // Викликати почуття болю, що нагадує укол (про мороз, вітер і т. ін.). // *безос.*, *у чому.* Боліти (про відчуття гострого, різкого болю чи кольки). 2. *перех. і без додатка.* Уражати кого-небудь, встромлюючи в тіло вістря зброї. 3. *перех.* Забивати ударами ножа (про свиней). 4. *перех.* Розсікати, роздрібнювати що-небудь тверде на частини. 5. *перех.*, *перен.* Ображати когось неприємними зауваженнями; в'їдливо дорікати кому-небудь. ** **Коло́ти о́чі** *кому*: а) дорікати кому-небудь, соромити когось; б) викликати роздратування.

КО́ЛОТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **коло́ти** 1 – 4. 2. *у знач. прикм.* Вигот. коленням.

КОЛО́ТИСЯ, колю́ся, ко́лешся, *недок.* 1. Викликати почуття болю. // Мати здатність колоти (у 1 знач.). 2. Битися за допомогою холодної (колючої) зброї; колоти одне одного. 3. Піддаватися коленню; розщеплюватися, дробитися. 4. Пас. до **коло́ти** 4. ** **[І] хо́четься, і [й] ко́леться** – про які-небудь вагання. 5. *розм.* Вводити шприцем у власну вену дозу наркотику (перев. кокаїну чи героїну). 6. *жарг.* Зізнаватися на допиті у скоєнні злочину.

КОЛОТИ́ТИ, -очу́, -о́тиш, *недок.* 1. *перех.* Розмішувати що-небудь рідке. // Робити каламутним; ка-

ламутити. 2. *перех.* Певним способом виготовляти (про масло). 3. *неперех.*, *перен.* Викликати неспокій, незадоволення, незгоду; підбурювати проти кого-, чого-небудь. // *перех.* Викликати замішання, хвилювання, збентеження. // *безос.* Трусити від гніву, роздратування. 4. *перех.*, *перен.*, *рідко.* Те саме, що **бити** 2.

КОЛОТИ́ТИСЯ, -очу́ся, -о́тишся, *недок.* 1. *розм.* Приходити в рух від чого-небудь; коливатися. // Нерівно різкими поштовхами битися (про серце). 2. Збиватися (про масло). 3. Трястися від холоду, страху і т. ін.; тремтіти, дрижати. 4. *розм.* Напружувати зусилля для досягнення чого-небудь; бути зайнятим чим-небудь, клопотатися чимось. 5. Те саме, що **хвилюва́тися**. // Не давати спокою (про почуття, думки). 6. *перен.* Бурхливо виявляти незадоволення, незгоду; бушувати. // *безос.* 7. *з ким, за що, про що і без додатка.* Зчиняти сварку; сперечатися.

КОЛОТИ́Ф, -у, *ч.* Черевний тиф з ураженням переважно товстої кишки.

КОЛОТІ́ВКА, -и, *ж.* Предмет хатнього вжитку у вигляді палички із сучками на кінці для колотіння, збивання чого-небудь.

КОЛОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колоти́ти**.

КОЛОТНЕ́ЧА, -і, *ж.* 1. Безладний рух, гомін людей; сум'яття. // Стихійний вияв незадоволення своїм становищем; заворушення. 2. Побутові незгоди, сварки.

КОЛО́ТНИК, -а, *ч. діал.* 1. Сварлива людина; забіяка. 2. Той, хто колотить (у 3 знач.).

КОЛО́ТНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **коло́тник**.

КОЛОТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **колоти́ти** 1.

КОЛОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Колотнеча.

КОЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розтин товстої кишки.

КО́ЛОТО-РІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Спричинений колючою і ріжучою зброєю. *Колото-різана рана.*

КОЛОТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **коло́ти** 4.

КОЛОТУ́Н, -а, *ч.* Сильний озноб, тремтіння у всьому тілі від холоду, хвилювання і т. ін.

КОЛОТУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Ряжанка. 2. Сварлива жінка.

КО́ЛОТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Замерзла грудками грязь на дорозі.

КОЛОФО́Н, -у, *ч.* У рукописних та стародрукованих книгах – текст на останній сторінці, що містить назву книги, відомості про її автора, місце і час друкування та ін.

КОЛОЦИ́НТ, -а, *ч.* Те саме, що **колоквінт**.

КОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **колоти́ти**.

КОЛО́ША[1], -і, *ж.*, *діал.* Холоша.

КОЛО́ША[2], -і, *ж.*, *спец.* Певна кількість матеріалу (руди, палива, вапняку і т. ін.), що засипається за один раз у домнову піч, вагранку тощо.

КОЛО́ШКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **полоха́ти**. 2. Раптово порушувати спокій, переривати сон і т. ін.; турбувати. 3. *рідко.* Те саме, що **кошла́тити**.

КОЛОШМА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Розвіваючи в різні боки, кошлати, скуйовджувати що-небудь. // Нападаючи на кого-небудь, смикати його, кусати зубами (про собак). 2. Дуже сильно бити кого-небудь. // Бити, завдаючи ударів зброєю; громити.

КОЛОШНИ́К, -а́, *ч.*, *спец.* Верхня частина доменної печі, вагранки тощо разом з отвором, через який засипається колоша (*див.* **коло́ша**[2]).

КОЛОШНИКО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **колошни́к**.

КОЛО́ШІ, -ів, *мн.*, *діал.* Зимові суконні штани.

КОЛТ, -а, *ч.* Давньоруська жіноча прикраса 11 – 13 ст. у вигляді порожнистої металевої підвіски, яка прикріплювалася до головного убору.

КОЛУБА́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Ковбаня.

КОЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колува́ти**.

КОЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Рухатись по колу, по коловій лінії. 2. Їхати в об'їзд: об'їжджати.

КОЛУМБА́РІЙ, -ю, *ч.*, *спец.* Сховище урн із прахом при крематорії.

КОЛУ́МБІЙ, -ю, *ч.* Застаріла американська назва хімічного елемента Ніобію та відповідної йому простої речовини (металу).

КОЛУМБІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Колумбія.

КОЛУМБІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів і гідроксидів.

КОЛУМНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Колумніза́ція пі́хви** – введення в піхву тампону з лікарською речовиною.

КОЛУ́Н, -а́, *ч.* Важка, з тупим клиноподібним лезом сокира для розколювання колод і дров.

КОЛУ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **колупа́ти**.

КОЛУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колупа́ти** і **колупа́тися**.

КОЛУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Руйнуючи поверхню, робити заглибини, ямки в чомусь. // Роблячи заглибини, відділяти, відколювати шматки чого-небудь. ** **Колупа́ти піч (ко́мин)** – виконувати обрядову дію під час сватання (про дівчину). 2. *у чому*, *неперех.* Проникати всередину чого-небудь, видаляючи звідти якісь частинки. *Колупати в носі.* 3. *перех.*, *перен.*, *фам.* Одержувати великими сумами (про гроші).

КОЛУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **колупа́ти** 2. 2. *перен.* Поратися біля чого-небудь загайного, налагоджуючи, ремонтуючи. 3. *перен.* Робити справу, яка вимагає копіткої та довготривалої праці; робити що-небудь дуже повільно або невміло.

КОЛУПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* і *неперех.* 1. Однокр. до **колупа́ти** 1, 2. 2. *перен.*, *розм.* Глибше пізнати кого-, що-небудь.

КОЛХАМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при ендофітній та екзофітній формі раку шкіри, раку стравоходу, шлунка та ін.

КО́ЛХИ, -ів, *мн.* Збірна назва давньогрузинських племен, які займали територію Південно-Східного і Східного Причорномор'я.

КОЛХІ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Колхіда.

КО́ЛХІКУМ, -у, *ч.* Рід багаторічних трав сімейства лілейних.

КОЛХІЦИ́Н, -у, *ч.*, *біол.* 1. Алкалоїд, який паралізує механізм розходження хромосом в період мітотичного поділу клітин. 2. Алкалоїд, що міститься в насіннях та цибулинах певного виду багаторічних трав – колхікума.

КОЛЧА́КІВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Учасник збройної боротьби з Радянською владою у складі білогвардійських військових формувань армії адмірала О. Колчака.

КОЛЧАКІ́ВЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Режим білогвардійської військової диктатури на Уралі і в Сибіру у 1918 – 1919 рр., встановлений адміралом О. Колчаком.

КОЛЧА́Н, -а́, *ч.*, *іст.* Шкіряна або дерев'яна сум-ка, чохол для стріл.

КОЛЧЕДА́Н, -у, *ч.* Загальна назва мінералів, що є сполуками сульфуру, іноді арсену й стибію з металами-сидероїдами, купрумом, цинком тощо.

КОЛЧЕДА́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **колчеда́новий**.

КОЛЧЕДА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **колчеда́н**. *Колчеданові поклади.* // Який містить колчедан.

КО́ЛЬБА, -и, *ж.*, *зах.* Приклад вогнепальної зброї (рушниці, карабіна і т. ін.).

КОЛЬБЕРТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *іст.* Одна з назв меркантилістської політики.

КОЛЬДКРЕ́М, -у, *ч.*, *заст.* Косметична мазь для шкіри.

КОЛЬЄ́, *невідм.*, *с.* Намисто з дорогоцінних каменів, перлів і т. ін.

КО́ЛЬЗА, -и, *ж.* Однорічна олійна рослина з жовтими квітками; ярий ріпак.

КО́ЛЬЗОВИЩЕ, -а, *с.* Поле, на якому зібрано кользу.

КО́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Різкий, гострий переймистий біль (у животі, у боці і т. ін.), який створює відчуття уколу. ** **Слизова́ ко́лька** – синдром, який характеризується порушенням моторики і секреції товстої кишки. **На ко́льки бра́ти** *кого, що, безос.* – боліти (про відчуття колючого болю). 2. *діал.* Колючка (у 1 знач.).

КОЛЬКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **колю́чий** 1.

КОЛЬКО́. Присл. до **кольки́й**. // *у знач. присудк. сл.*

КОЛЬМАТА́Ж, -у, *ч.* 1. Природне або штучне осадження намулів на ділянці землі, внаслідок чого створюється новий родючий шар або підвищується родючість ґрунту. 2. Природне або штучне вмивання глинистих або мулистих частинок у пори ґрунту, що зменшує фільтрацію води через стінки каналів, водойм тощо.

КОЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **коло́ти** 1, 2, 5. // *безос.*

КОЛЬОРИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **барви́стий**.

КОЛЬОРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **кольори́стий**.

КОЛЬОРИ́СТО. Присл. до **кольори́стий**.

КОЛЬОРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має яскравий або світлий (не білий) колір. *Кольорові олівці.* 2. Забарвлений у різні кольори; різноколірний. // Який відтворює природне забарвлення зображуваного (про кіно, телебачення). 3. Який належить не до білої раси (про людей). *Кольорове населення.* 4. Який стосується виробництва всіх металів, крім заліза або його сполук. 5. Прикм. до **ко́лір** 1; колірний. ** **Кольоро́ва тріа́да**, *поліг.*: три основних кольори поліграфічних фарб – червоний, жовтий, синій, при накладанні яких утворюється повноколірне зображення на папері.

КОЛЬОРОВІДЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Див. **ко́лірний зір**.

КОЛЬОРОВІДЧУТТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що **кольоровідчува́ння**.

КОЛЬОРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Наявність того чи іншого кольору в чомусь. 2. *розм.* Властивість за знач. **кольоро́вий** 2.

КОЛЬОРОДІЛИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кольороподі́льний**.

КОЛЬОРОКОРЕ́КТОР, -а, *ч.* Електронний апарат для кольороподільної коректури.

КОЛЬОРОМУ́ЗИКА, -и, *ж.* 1. Музика, яка супроводжується колірними ефектами. 2. *розм.* Установка для відтворення музики разом із колірно-світловими ефектами.

КОЛЬОРОМУЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кольоромузики.

КОЛЬОРОПЕРЕДАВА́ННЯ, -я, *с.* Відтворення кольорів.

КОЛЬОРОПЕРЕДА́ЧА, -і, *ж.* Те саме, що **кольоропередава́ння**.

КОЛЬОРО́ПИС, -у, *ч.* Манера художнього малювання чистими кольорами без світлотіней.

КОЛЬОРОПО́ДІЛ, -у, *ч.* Поділ кольору на його складові частини – кольорову тріаду (червоний, жовтий, синій).

КОЛЬОРОПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до кольороподілу.

КОЛЬПАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Болі в піхві.

КОЛЬПЕЙРИ́З, -у, *ч.* Акушерська операція, що запобігає передчасному відходу навколоплідних вод, збуджує і підсилює скорочення матки шляхом введення в піхву кольпейринтера.

КОЛЬПЕЙРИ́НТЕР, -а, *ч.* Розширювач піхви.

КОЛЬПЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Видалення піхви.

КОЛЬПІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запальний процес піхви; вагініт.

КОЛЬПОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження піхви після її заповнення контрастною речовиною.

КОЛЬПОКЕРАТО́З, -у, *ч.* Надмірне зроговіння слизової оболонки піхви.

КОЛЬПОМІКРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють кольпомікроскопію.

КОЛЬПОМІКРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження слизової оболонки піхвової частини шийки матки.

КОЛЬПОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Гінекологічна операція фіксації піхви.

КОЛЬПОПЕРИТОНЕОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластична операція зашивання задньої стінки піхви і м'язів промежини.

КОЛЬПОПОЕ́З, -у, *ч.* Операція формування штучної піхви.

КОЛЬПОПОРЕ́КСИС, -у, *ч.*, *мед.* Відрив матки від склепіння піхви.

КОЛЬПОПТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Опущення піхви, опущення стінок піхви.

КОЛЬПОРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Пластична операція видалення зайвої тканини зі стінок піхви і зшивання розміщеної під ними фасції.

КОЛЬПОРЕ́КСИС, -у, *ч.*, *мед.* Розрив стінки піхви.

КОЛЬПОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для дослідження жіночих статевих органів.

КОЛЬПОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Діагностичний метод дослідження слизової оболонки піхвової частини шийки матки, огляду стінок піхви і зовнішніх статевих органів.

КОЛЬПОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **вагіні́зм**.

КОЛЬПОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хірургічний розріз стінки піхви.

КОЛЬПОЦИТОГРА́МА, -и, *ж.* Запис результатів дослідження клітинного складу піхвового мазка.

КОЛЬПОЦИТОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Дослідження балансу статевих гормонів шляхом вивчення клітинного складу піхвових мазків.

КОЛЬРА́БІ, *невідм.*, *ж.* Городня дворічна рослина з товстим кулястим стеблом, що виглядом і смаком нагадує ріпу і є різновидом капусти.

КОЛЬТ, -а, *ч.* Револьвер або кулемет особливої системи.

КОЛЬЦЕЛІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин черева через піхву.

КОЛЬЧУ́ГА, -и, *ж.* Частина старовинного захисного військового спорядження у вигляді сорочки з металевих кілець.

КОЛЬЧУГАЛЮМІ́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кольчугалюмі́ній**. // Зробл. із кольчугалюмінію.

КОЛЬЧУГАЛЮМІ́НІЙ, -ю, *ч.* Міцний алюмінієвий сплав, який містить 0,5% нікелю; застаріла назва дюралюмінію.

КОЛЬЧУ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кольчу́га**.

КОЛЬЧУ́ЖНИК, -а, *ч.*, *іст.* 1. Воїн, одягнений у кольчугу. 2. Майстер, робітник, який виготовляв кольчуги.

КОЛЮВІ́Й, -ю, *ч.* Уламковий матеріал обвалів, осипів, що нагромаджується на схилах та біля підніжжя гір.

КОЛЮЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; непрозорі тетраедричні кристали і масивні агрегати з металічним блиском.

КОЛЮ́Р, -а, *ч.* Великий круг небесної сфери, що проходить через полюси світу й точки весняного та осіннього рівнодень або через полюси світу й точки літнього та зимового сонцестоянь.

КОЛЮ́Х, -а, *ч.*, *діал.* Колюча рослина.

КОЛЮ́ЧЕ. Присл. до **колю́чий**.

КОЛЮЧОЛИ́СНИК, -у, *ч.* Рід напівкущів та багаторічних трав сімейства гвоздикових.

КО́ЛЮЧИ. Дієприсл. до **коло́ти**.

КОЛЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який може колоти і колотися (у 1 знач.). // Який має колючки; з колючками. // Який викликає почуття болю, що нагадує укол (про мороз, вітер і т. ін.). 2. *перен.* Який дошкуляє; дошкульний. // Проникливо гострий (про очі, погляд). // Який різко висловлює свої думки, погляди (про людину).

КО́ЛЮЧИЙ, -а, -е. 1. Яким колють, проколюють кого-, що-небудь. 2. Який створює відчуття уколу; гострий. *Колючий біль.*

КОЛЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **колю́чий**.

КОЛЮ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Будь-яке невелике колюче вістря. // Те саме, що **скі́бка**. // Тверде голчасте утворення на тілі у деяких тварин. // Який-небудь орган рослини чи якась частина його стебла, листа і т. ін., що являє собою загострене утворення. 2. *перен.* Колючий погляд. 3. Дрібна костиста хижа риба, у якої на животі й на спині замість черевного і спинного плавців розміщені гострі кісткові пластинки. 4. *розм.* Те саме, що **ко́лька** 1.

КОЛЮ́ЧКОВИЙ, -а, -е. Стос. до колючки (у 1 знач.).

КОЛЮ́ЧКОВІ, -их, *мн.* Родина риб ряду колючкоподібних.

КОЛЮЧКОГОЛО́ВІ, -их, *ім.* Тип червів; скреблянки.

КОЛЮЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до колючки, схожий на неї.

КОЛЮЧКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **колючкоподі́бний**.

КОЛЮЧОПЕ́РІ, -их, *мн.* Те саме, що **окунеподі́бний**.

КОЛЮ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **колю́чка** 1.

КОЛЯДА́[1], -и́, *ж.* Старовинний обряд славлення Різдвяних свят піснями (колядками). // Те саме, що **коля́дка** 1. // Винагорода за колядування.

КОЛЯДА́[2], -и́, *ж.*, *заст.* Податок на утримання воєводи і старости.

КОЛЯ́ДКА, -и, *ж.* 1. Старовинна обрядова різдвяна пісня. 2. Обряд колядування.

КОЛЯ́ДКОВИЙ, -а, -е. Який є колядкою.

КОЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який є колядкою.

КОЛЯ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто колядує.

КОЛЯ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **коля́дник**.

КОЛЯДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **колядува́ти**.

КОЛЯДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Співати колядки, брати участь в обряді, пов'язаному з виконанням цих пісень. 2. *перен.* Ходити з якоюнебудь справою від одного до іншого.

КОЛЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **кіло́к** 1.

КОЛЯ́СА, -и, *ж.*, *заст.* Коляска (у 1 знач.).

КОЛЯ́СКА, -и, *ж.* 1. Чотириколісний ресорний екіпаж з відкидним верхом. 2. Невеликий візок спеціального призначення. 3. Те саме, що **візо́к** 3.

КОЛЯ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **коля́ска**.

КОЛЯ́СОЧНА, -ої, *ж.* Приміщення (на перших поверхах міських будинків) для зберігання дитячих колясок.

КОЛЯ́СОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коля́ска**.

КОЛЯ́СОЧНИК, -а, *ч.*, *спец.* Спортсмен, що займає місце в колясці мотоцикла і допомагає під час перегонів водієві.

КОЛЯ́СТРА, -и, *ж.*, *діал.* Молозиво.

КО́МА[1], -и, *ж.* 1. *грам.* Розділовий знак, що має форму гачка (,); уживається для відокремлення слів, словосполучень і речень. 2. Знак, яким у нотному записі вокальних творів для духових інструментів відмічаються місця, де виконавець може перевести подих, незважаючи на відсутність виписаної паузи.

КО́МА[2], -и, *ж.*, *мед.* Стан організму, що характеризується втратою свідомості з порушенням чутливості, розладом життєво важливих функцій – кровообігу й дихання. ** **Апоплекти́чна ко́ма** – кома, що розвивається при гострих порушеннях мозкового кровообігу. **Голо́дна ко́ма** – кома, що розвивається при недостатньому і неповноцінному харчуванні. **Респірато́рна ко́ма** – кома, яка розвивається при тяжкій дихальній недостатності. **Травмати́чна ко́ма** – кома, яка розвивається внаслідок травм головного мозку, його судин, оболонок, ліквороводів.

КО́МА[3], -и, *ж.*, *фіз.* 1. Один із недоліків зображень, утворюваних оптичними системами. 2. *астр.* Газова туманність оболонки ядра комети, що разом з ним створює голову комети.

КОМА́НДА, -и, *ж.* 1. Короткий наказ командира за встановленою формою. // Чиє-небудь розпорядження, висловлене коротко, владно. 2. Керівництво якою-небудь військовою частиною; командування. 3. Невелика військова частина, виокремлена в осібну одиницю або сформована для якогось призначення. 4. Екіпаж судна, особовий його склад. 5. Спортивний колектив на чолі з капітаном. 6. Група людей, що виконує якусь роботу. 7. Сигнал, що передається лінією зв'язку і забезпечує автоматичне спрацювання приладів і пристроїв; закодований наказ електронної обчислювальної машини на виконання відповідної операції, що зберігається в її запам'ятовуючому пристрої. *Логічна команда. Машинна команда.* ** **Кома́нда опера́тора** – звернення оператора системи обробки інформації до керівної програми для здійснення впливу на хід обробки даних.

КОМАНДА́РМ, -а, *ч.* 1. Командуючий армією. 2. Звання вищого командного складу у Сухопутних військах у Червоній Армії у 1935 – 40 р.

КОМАНДИ́Р, -а, *ч.* 1. Керівник військової частини, підрозділу, з'єднання, загону, судна, ескадрильї тощо. *Командир батальйону, батареї* (*комбат*). *Командир бригади* (*комбриг*). *Командир дивізії, дивізіону* (*комдив*). *Польовий командир.* 2. *розм.*, *жарт.* Про того, хто любить наказувати, розпоряджатися.

КОМАНДИ́РІВ, -рова, -рове. Прикм. до **команди́р** 1; належний командирові. *Командирова зброя.*

КОМАНДИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **командирува́ти**.

КОМАНДИРО́ВАНИЙ, -ого, *ч.* Той, хто одержав відрядження, знаходиться у відрядженні.

КОМАНДИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **команди́р**. // Належний командирові. // Власт. командирові.

КОМАНДИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з відрядженням; який засвідчує особу та повноваження відрядженого, його функції і т. ін.

КОМАНДИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **командирува́ти**.

КОМАНДИРУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Те саме, що **відряджа́ти** 1.

КОМАНДИТИ́СТ, -а, *ч.* Вкладник командитного товариства.

КОМАНДИ́ТНИЙ, -а, -е: ** **команди́тне товари́ство** – господарче товариство, в якому поряд з учасниками, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність (комплементарії), є один або декілька учасників-вкладників (командитисти), які несуть ризик збитків. **Команди́тний пай** – грошовий, майновий або інший внесок пайовика командитного товариства.

КОМА́НДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кома́нда**. // Признач. для подавання команди (у 1 знач.). // Власт. тим, хто подає команду. *Командний голос.* 2. Стос. до командування. *Командна посада.* ** **Кома́ндна висота́ (пози́ція)** – найвища, панівна висота в якійнебудь місцевості, що дає військам низку переваг над супротивником. **Кома́ндний пункт** – пункт, з якого керують боєм. 3. *перен.* Керівний, провідний, головний. ** **Кома́ндний склад**: а) особи, які командують військами або якою-небудь військовою частиною; б) керівний склад підприємства, установи.

КОМА́НДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Спортсмен – учасник командних перегонів (на велосипедах).

КОМА́НДНО-АДМІНІСТРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **адміністрати́вно-кома́ндний**.

КОМА́НДНО-СПОСТЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *військ.* Призначений для спостереження за бойовими діями, навчаннями та маневрами військ і подавання командних сигналів і наказів щодо їхнього проведення.

КОМАНДО́Р, -а, *ч.* 1. У середньовічних духовних і лицарських орденах – найвище звання, а також особа, що мала це звання. 2. *заст.* Керівник загону кораблів, який не мав чину адмірала. 3. *спорт.* Керівник кінних, лижних, автомобільних і т. ін. змагань.

КОМАНДО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **командо́р**.

КОМА́НДОС, *невідм.*, *мн.* Особливі підрозділи в збройних силах ряду держав, призначені для ведення розвідувально-диверсійних і репресивних дій; військовослужбовці таких підрозділів.

КОМА́НДУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **кома́ндувати**. 2. *збірн.* Особи, які стоять на чолі військ, військових підрозділів і т. ін.; командири.

КОМА́НДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Казати слова команди (у 1 знач.). 2. *чим.* Бути командиром чого-небудь. // *також ким, розм. над ким.* Спрямовувати рух, дію когось, чогось; керувати. 3. *ким, чим, над ким – чим і без додатка, перен.*, *розм.* Порядкувати, розпоряджатися.

КОМА́НДУВАЧ, -а, *ч.* Керівник великого військового з'єднання. *Командувач армії* (*командарм*).

КОМА́НДУЮЧИЙ, -ого, *ч.* Те саме, що **кома́ндувач**.

КОМА́НЧІ, -ів, *мн.* Індіанський народ групи шошонів у США.

КОМА́Р, -а́, *ч.* Двокрила кровососна комаха з тонким довгастим тільцем і хоботком. *Малярійний комар.* ** **Кровосо́сні комарі́** – двокрилі комахи родини Culicidae, самки яких є переносниками інфекційних захворювань людини.

КОМА́РИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **кома́р**.

КОМАРИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **кома́р**.

КОМАРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Комар.

КОМАРИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **кома́р**.

КОМАРІ́В, -ро́ва, -ро́ве. Прикм. до **кома́р**. // *перен.* Такий мізерний, як у комара.

КОМАРНИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Курінь для вівчаря.

КОМАРНЯ́, -і, *ж.* Збірн. до **кома́р**.

КОМАРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний на комара, схожий на нього.

КОМАРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **комароподі́бний**.

КОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **ко́ма**[2]. // Такий, що перебуває в стані коми, глибокої втрати свідомості. ** **Комато́зний стан** – те саме, що **кома**[2].

КОМА́ХА *див.* **кома́хи**.

КОМА́ХИ, -а́х, *мн.* (*одн.* **кома́ха**, -и, *ж.*). 1. Клас безхребетних членистоногих тварин, до якого належать жуки, бабки, мухи, бджоли, блощиці, мурашки тощо. 2. *розм.* Мурашки, мурахи.

КОМАХОЗАПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Запилення комахами (у 1 знач.).

КОМАХОЗАПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який запилюється комахами (у 1 знач.).

КОМАХОЗАПИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **комахозапи́льний**.

КОМАХОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Який живиться комахами.

КОМАХОЇ́ДНІ, -них, *мн.* Ряд ссавців, що живляться комахами (їжак, кріт і т. ін.).

КОМАХОЇ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **комахоїдний**.

КОМА́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кома́шка**.

КОМАШИ́НА, -и, *ж.* Одна комаха.

КОМАШИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **кома́ха, кома́хи**.

КОМАШИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **комаши́на**.

КОМАШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **метуши́тися**.

КОМА́ШКА, -и, *ж.* Зменш. до **кома́ха**.

КОМА́ШНИК, -а, *розм.* Те саме, що **мура́шник**.

КОМАШНЯ́, -і, *ж.* 1. *збірн.* Комахи (у 1 знач.). 2. *збірн.*, *розм.* Мурашки. 3. *розм.* Те саме, що **мура́шник** 1.

КОМА́ШНЯ, КУМА́ШНЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Обід для кумів. 2. Поминки.

КОМБА́ЙН, -а, *ч.* 1. Складна машина, що одночасно виконує роботу кількох машин, цикл виробничих процесів. // Пристрій, в єдиний корпус якого вмонтовані телевізор і радіоприймач, а також радіола, магнітофон і т. ін. 2. Комбінований електроапарат для обробки овочів, м'яса та інших продуктів. *Кухонний комбайн.*

КОМБАЙНЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто водить комбайн, керує ним.

КОМБАЙНЕ́РКА, -и. Жін. до **комбайне́р**.

КОМБАЙНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **комба́йне́р**. // Належний комбайнерові, комбайнерам.

КОМБАЙНОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до комбайнобудування.

КОМБАЙНОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто працює у галузі комбайнобудування.

КОМБАЙНОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь машинобудування, що виробляє комбайни.

КОМБА́ЙНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **комба́йн**. *Комбайнові ножі.* // Який здійснюється за допомогою комбайна. // Який виробляє комбайни. *Комбайновий завод.*

КОМБА́Т, -а, *ч.*, *військ.* 1. Командир батальйону. 2. Командир батареї.

КОМБАТА́НСТВО, -а, *с.* У міжнародному праві – безпосередня участь вояків у воєнних діях.

КОМБАТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до комбатантів і комбатанства.

КОМБАТА́НТИ, -ів, *мн.* У міжнародному праві – особи, які входять до складу збройних сил воюючої країни та беруть безпосередньо участь у воєнних діях.

КО́МБІ, *невідм.*, *ч.* Легковий автомобіль, салон якого пристосований для перетворення у великий багажник або місце для нічлігу; різновид мікроавтобуса.

КОМБІЖИ́Р, -у, *ч.* Комбінований жир – суміш яловичиного (в основному кісткового), свинячого жирів та рослинних олій.

КО́МБІК, -а, *ч.*, *муз.* Підсилювач електроінструмента, в якому власне підсилювач вмонтовано в акустичну систему (колонку).

КОМБІКО́РМ, -у, *ч.* Комбінований корм (суміш сухих кормів, що містить необхідні для тварин поживні та мінеральні речовини, а також вітаміни).

КОМБІКО́РМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **комбіко́рм**. // Який виробляє комбікорми. *Комбікормовий завод.*

КОМБІНА́Т, -у, *ч.* 1. Велике промислове підприємство, що об'єднує кілька різних підприємств, зв'язаних між собою технологічним процесом або адміністративно. *Текстильний комбінат.* // Об'єднання кількох дрібних підприємств місцевої промисловості або комунально-побутового обслуговування. *Комбінат побутового обслуговування.* // Сукупність теплиць, парників і т. ін. для прискореного масового вирощування рослин. 2. Об'єднання навчально-виховних закладів різних ступенів, напр. інституту й технікуму, дитячих ясел і садка при заводах та інших підприємствах. ** **Дитя́чий (дошкі́льний) комбіна́т** – заклад, що об'єднує дитячий садок і ясла; ясла-садок. 3. Об'єднання різних підприємств як одна з форм монополії для ведення конкурентної боротьби.

КОМБІНА́ТОР, -а, *ч.*, *ірон.*, *жарт.* Спритний, хитрий ділок, який досягає мети за допомогою комбінацій (у 3 знач.).

КОМБІНАТО́РИКА, -и, *ж.* Розділ математики, який вивчає сполуки довільних предметів, елементів.

КОМБІНАТО́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Який ґрунтується на комбінуванні. ** **Комбінато́рна тополо́гія**, *мат.* – розділ топології, який вивчає топологічні простори за допомогою розбиття їх на найпростіші частини – симплекси. **Комбінато́рний ана́ліз** – розділ математики, в якому розв'язують задачі вибору і розміщення елементів деякої скінченної, множини.

КОМБІНАТО́РНО. Присл. до **комбінато́рний**.

КОМБІНА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до комбінату, що належить йому.

КОМБІНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до комбінації (у 1 – 3 знач.). *Комбінаційна гра.*

КОМБІНАЦІ́ЙНО, *присл.* Застосовуючи, комбінуючи різні прийоми (тієї або іншої спортивної гри).

КОМБІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Сполучення, поєднання або розташування чого-небудь (перев. однорідного) у певному порядку. ** **Комбіна́ція з трьох па́льців**, *жарт.* – дуля. 2. *спорт.* Низка цілеспрямованих прийомів гри в боротьбі за перемогу над противником. 3. *перен.* Складний, хитромудрий план, задум або замір для здійснення якоїсь мети. 4. Жіноча сорочка, яку надягають під сукню й т. ін. *Шовкова комбінація.*

КОМБІНЕЗО́Н, -а, *ч.* Робочий одяг, що становить сполучення куртки зі штаньми.

КОМБІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Який становить комбінацію (у 1 знач.) чого-небудь. *Комбіноване знімання.*

КОМБІНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **комбіно́ваний**.

КОМБІНО́ВАНО. Присл. до **комбіно́ваний**.

КОМБІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **комбінува́ти**.

КОМБІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Сполучати, поєднувати або розташовувати що-небудь (перев. однорідне) у певному порядку. 2. Об'єднувати спільним технологічним процесом чи адміністративно. 3. *розм.* Робити комбінації (у 2, 3 знач.).

КОМБІНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Сполучатися, поєднуватися в певних співвідношеннях або в певному порядку.

КОМБІТРЕ́ЙЛЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до комбінованих перевезень чого-небудь за допомогою тракторів і автомашин з одним або декількома причепами.

КОМБРИ́Г, -а, *ч.* 1. Командуючий бригади. 2. Звання вищого командного складу у Сухопутних військах у Червоній Армії 1935 – 40 р.

КОМБУСТІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із комбустології.

КОМБУСТІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь медицини, що вивчає опікові хвороби.

КОМВЗВО́ДУ, *невідм.*, *ч.* Командир взводу.

КОМДИ́В, -а, *ч.* Командир дивізії.

КОМЕДІА́НТ, -а, *ч.* 1. *заст.* Взагалі артист. // Цирковий клоун; штукар. // *перен.*, *ірон.* Про людину, що своєю поведінкою, учинками схожа на штукаря, фокусника. 2. *перен.*, *ірон.* Удавальник, лицемір.

КОМЕДІА́НТКА, -и. Жін. до **комедіа́нт**.

КОМЕДІА́НТСТВО, -а, *с.*, *заст.*, *ірон.* Удавання, лицемірство.

КОМЕДІА́НТСЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *ірон.* Прикм. до **комедіа́нт**.

КОМЕ́ДІЙКА, -и, *ж.*, *ірон.* Зменш. до **коме́дія**.

КОМЕДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до комедії (у 1 знач.), пов'язаний з нею. // В основі якого є комедія. // Який грає в комедіях. // Власт. комедії.

КОМЕДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність комедійних елементів у п'єсі, грі тощо.

КОМЕДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Драматург, який пише комедії (у 1 знач.).

КОМЕДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Писання комедій (у 1 знач.); сукупність комедійних творів.

КОМЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Драматичний твір з веселим, смішним або сатиричним сюжетом. // Вистава такого твору. 2. *перен.* Кумедний випадок, що-не-

будь смішне; курйоз. // Про що-небудь пародійне. 3. *перен.* Удавання з себе когось із певною метою; лицемірне поводження.

КОМЕ́ДІЯ-БАЛЕ́Т, коме́дії-бале́ту, *ж.* Театральний жанр, який об'єднує діалог, танець, пантоміму, інструментальне, іноді вокальне, а також образотворче мистецтво.

КОМЕ́ДІЯ-БУФ, коме́дії-буф, *ж.* Комедія з елементами буфонади (у 1 знач.).

КОМЕДО́НИ, -ів, *мн.*, *мед.* Чорні вугрі.

КОМЕЛІ́НА, -и, *ж.* Рід трав сімейства комелінових.

КОМЕНДА́НТ, -а, *ч.* 1. Той, хто стоїть на чолі залоги фортеці або укріпленого району. 2. Військовий начальник, що наглядає за правильністю відбування гарнізонної служби, дисципліною військових і т. ін. у населених пунктах і військових таборах, а також забезпечує їхню охорону (оборону) й нормальну діяльність різних служб. 3. Той, хто керує військовими перевезеннями на залізницях та водних шляхах. 4. Керівник будинку, що належить установі або використовується установою. 5. *діал.* Командир.

КОМЕНДА́НТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **коменда́нт**. *Комендантський патруль.* ** **коменда́нтська годи́на** – встановлений в умовах надзвичайного стану час доби, протягом якого жителям відповідного населеного пункту, міста заборонено з'являтися на вулицях без спеціально виданого дозволу. 2. *у знач. ім.* **коменда́нтська**, -кої, *ж.* Службове приміщення для коменданта (у 2 – 4 знач.).

КОМЕНДАТУ́РА, -и, *ж.* Установа, яку очолює комендант (у 2 знач.). // Приміщення для цієї установи.

КОМЕНДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У Західній Європі в період раннього середньовіччя – акт передачі себе під заступництво більш сильної, могутньої, багатої людини. // Акт, яким оформляли залежність васала від сеньйора, після чого васал одержував земельне володіння. // Акт, що встановлював залежність селянина від феодала.

КОМЕНДО́Р, -а, *ч.* Морський артилерист; матрос-навідник.

КОМЕНСАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Акт спільної трапези; соціальне споживання продовольства, яке забезпечує символічне, соціальне, а також біологічне існування. 2. Форма співжиття тварин різних видів, при якій один з них постійно живе за рахунок іншого, не завдаючи йому шкоди; нахлібництво.

КОМЕНТА́Р, -я́, *ч.* 1. Пояснення, тлумачення до якого-небудь тексту. 2. *звичайно мн.* Роз'яснювальні або критичні зауваження з приводу яких-небудь подій, явищ. ** **коментарі́ за́йві** – зрозуміло без пояснень, усе ясно. 3. *спец.* Фрагмент програми, який призначений для сприйняття людиною і під час трансляції ігнорується.

КОМЕНТА́РІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **коментар**.

КОМЕНТА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто коментує що-небудь; автор коментаря, коментарів.

КОМЕНТА́ТОРСТВО, -а, *с.* 1. Роз'яснювальні або критичні зауваження з приводу яких-небудь подій, явищ. 2. Робота, діяльність коментатора.

КОМЕНТА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **комента́тор**. // Признач. для коментаторів.

КОМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **коментува́ти**. // *у знач. прикм.*

КОМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коментува́ти**.

КОМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Давати коментар, коментарі до якого-небудь тексту. 2. Роз'яснювати, тлумачити що-небудь.

КОМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **коментува́ти**.

КОМЕРСА́НТ, -а, *ч.* Той, хто займається комерцією.

КОМЕРСА́НТКА, -и. Жін. до **комерса́нт**.

КОМЕРСА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до комерсантів.

КОМЕРЦІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перетворення чого-небудь у джерело прибутку, в предмет купівлі-продажу.

КОМЕРЦІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **комерціалізува́ти**.

КОМЕРЦІАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.* Перетворити (перетворювати) що-небудь у джерело прибутку, у предмет купівлі-продажу.

КОМЕРЦІАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **комерціалізува́ти**.

КОМЕРЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до комерції, пов'язаний з нею; торговельний. *Комерційні операції.* // Який займається комерцією. 2. *заст.* Стос. до вільної (без карточок) торгівлі за підвищеними цінами за карткової системи постачання. *Комерційні ціни.* ** **комерці́йне пра́во** – галузь правової науки і навчальна дисципліна, змістом яких є питання правового регулювання діяльності з просування товарів. **комерці́йне учи́лище** – у дореволюційній Росії – середній навчальний заклад, що мав торговельний ухил. **комерці́йний банк** – банк, що кредитує промислові й торговельні підприємства. **комерці́йний ве́ксель** – вексель, що його видає позичальник під заставу товарів. **комерці́йний дире́ктор** – заступник директора підприємства, що займається постачанням, збутом і т. ін. **комерці́йний код** – сукупність умовних позначень, які складаються з цифрових та буквених шифрів, що їх використовують при маркіровці товарів. **комерці́йний розраху́нок** – метод господарювання, заснований на порівнянні витрат і результатів господарської діяльності. **комерці́йний тури́зм** – систематичні поїздки (шоп-тури) з метою закупівлі дефіцитних товарів для продажу їх згодом з максимальним прибутком. **комерці́йні папе́ри** – зобов'язання компаній, не підкріплені спеціальним забезпеченням.

КОМЕ́РЦІЯ, -ї, *ж.* Торгівля й пов'язані з нею справи.

КОМЕ́РЦ-КОЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* Центральна державна установа Російської імперії (1717 – 1823), що займалася торгівлею.

КОМЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Небесне тіло, що має яскраве ядро й туманну оболонку, від якої тягнеться довга смуга світла, що нагадує хвіст. 2. Невелике пасажирське судно на підводних крилах.

КОМЕТА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до небесної механіки руху комет, їх хімічного та фазового складу тощо.

КОМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **комéта**. *Кометний хвіст.* // Стос. до вивчення комет. *Кометна астрономія.*

КОМЕТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із кометології.

КОМЕТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь астрономії, яка вивчає рух, будову й розвиток комет.

КОМЕТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до комети.

КОМЕТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кометоподі́бний**.

КОМИ́З, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **вередува́ння**; примха, каприз.

КОМИЗА́, -и́, *розм.* 1. *ж.* Те саме, що **вередува́ння**; примха, каприз. 2. *ж. і ч.* Те саме, що **вереду́н**.

КОМИЗИ́ТИСЯ, -ижу́ся, -изи́шся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **вередува́ти**; капризувати. // Виявляти впертість; упиратися; норовитися.

КОМИЗЛИ́ВИЙ, -а, -е. Схильний комизитися.

КОМИЗЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **комизли́вий**.

КО́МИН, -а, *ч.* 1. Передня (нижня) частина димоходу варистої печі. 2. Канал з вогнетривкого матеріалу для виходу диму з печі, груби в повітря; димохід. 3. Горішня частина димоходу над дахом якої-небудь будівлі; димар.

КОМИНА́Р, -а́, **КОМИНЯ́Р**, -а́, *ч.*, *діал.* Сажотрус.

КОМИНАРЧУ́К, -а́, *ч.* 1. Учень, помічник коминара. 2. Син коминара.

КОМИНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **комино́к** 2. *Коминкові гратки.*

КОМИНО́К, -нка́, *ч.* 1. Зменш. до **ко́мин** 1. 2. Кімнатна піч із широким отвором для палива та прямим димоходом.

КОМИНЯ́Р, -а́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **комина́р**.

КОМИ́Ш, -у́, *ч.* 1. Висока водяна чи болотяна багаторічна рослина родини осокових. 2. *розм.* Те саме, що **очере́т**.

КОМИШЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коми́ш**. *Комишеві зарості.* // Зробл. з комишу.

КОМИШИ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Будівельний матеріал із комишу, спресованого в плити разом із глиною, гіпсом і т. ін.

КОМИШИ́ТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **комиши́т**. // Який виробляє комишит. *Комишитовий завод.* // Зробл. з комишиту. *Комишитова будівля.*

КОМИ́ШНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, що косить і заготовляє комиш (рогіз, кугу). 2. Майстер, що укриває будинки та інші споруди комишем.

КО́МІ, *невідм.*, *ч.*, *ж. і мн.* Одна з народностей Півночі Росії.

КОМІВОЯЖЕ́Р, -а, *ч.* Роз'їзний агент підприємства або торговельної фірми, який укладає торговельні угоди та збирає замовлення на товари. // Роз'їзний агент, який за дорученням певного підприємства займається збутом товарів.

КОМІВОЯЖЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **комівояже́р**.

КО́МІ-ЗИРЯ́НИ, -ря́н, *мн.* (*одн.* **ко́мі-зиря́нин**, а, *ч.*; **ко́мі-зиря́нка**, -и, *ж.*). Корінне населення автономної республіки Комі; представники цього народу.

КО́МІ-ЗИРЯ́НИН *див.* **ко́мі-зиря́ни**.

КО́МІ-ЗИРЯ́НКА *див.* **ко́мі-зиря́ни**.

КО́МІ-ЗИРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до комі-зирян. ** **ко́мі-зиря́нська мо́ва** – мова народу комі; належить до пермської підгрупи угро-фінських мов.

КОМІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Смішне, комічне в чому-небудь (у подіях, учинках людини тощо). 2. Засіб, спосіб зображення чого-небудь у смішному, комічному вигляді.

КО́МІК, -а, *ч.* 1. Актор, який виконує комічні ролі. 2. *перен.*, *розм.* Той, хто має здібність розвеселяти когось, викликати сміх. 3. *заст.* Автор комедій.

КО́МІКСИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ко́мікс**, -у, *ч.*). Графічно-оповідний жанр, серія малюнків з короткими текстами, що утворює цільну розповідь.

КОМІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **комікува́ти**.

КОМІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вдаватися до засобів зовнішнього комізму, щоб викликати сміх у глядачів.

КОМІЛЬФО́, *незм. і невідм.*, *ч.* Пристойний, відповідний правилам світської пристойності.

КОМІЛЬФО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **комільфо́**.

КО́МІНГСИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ко́мінгс**, -а, *ч.*). Вертикальні сталеві листи або дерев'яні дошки над палубою заввишки до 60 см, які огороджують отвори в ній (люки, шахти).

КОМІНТЕ́РН, -у, *ч.*, *іст.* Комуністичний Інтернаціонал.

КОМІНТЕ́РНІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **комінте́рн**.

КО́МІ-ПЕРМ'Я́К *див.* **ко́мі-перм'які́**.

КО́МІ-ПЕРМ'ЯКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **ко́мі-перм'я́к**, -а́, *ч.*; **ко́мі-перм'я́чка**, -и, *ж.*). Народ, споріднений комі, основна маса проживає у Комі-Перм'яцькому автономному окрузі Пермської області; представники цього народу.

КО́МІ-ПЕРМ'Я́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до комі-перм'яків.

КО́МІ-ПЕРМ'Я́ЧКА *див.* **ко́мі-перм'які́**.

КО́МІР, -а, *ч.* Певної форми смужка тканини, хутра тощо, пришита в одязі до країв вирізу для шиї.

КОМІРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* 1. Зменш. до **ко́мір**. 2. Вузький комір, пристебнутий чи пришитий до чоловічої сорочки або жіночого плаття. ** **бі́лі комірці́** – про чиновників та управлінців. **си́ні комірці́** – про виробничників. **сі́рі комірці́** – про працівників обслуговуючих підрозділів.

КОМІ́РКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **комо́ра**. 2. Маленьке, тісне приміщення; кімнатка. 3. Заглиблення, ямка; гніздо. // Невеликий отвір, вічко (у системі подібних). 4. Частина запам'ятовуючого пристрою ЕОМ. ** **захи́щена комі́рка** – комірка пам'яті, запис інформації в яку можливий лише після перевірки припустимості запису. **комі́рка па́м'яті** – мінімальна ділянка пам'яті, яку можна адресувати. **робо́ча комі́рка** – комірка оперативної пам'яті, яку використовує прикладна програма для розташування проміжних даних.

КОМІРКОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **комі́ркоподі́бний**.

КОМІРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **комі́рка**.

КОМІРКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який подібний до комірки, нагадує її.

КОМІ́РНЕ, -ого, *с.*, *заст.* 1. Наймане житло. 2. Платня за проживання у квартирі, готелі тощо.

КОМІ́РНИЙ, -а, -е. Квартирний, житловий.

КОМІРНИ́Й, -а́, -е́: ** **комірни́й хліб**, **комірни́й врожа́й** – кількість зерна, зернових культур, зібраних і відправлених на склади, елеватори і т. ін. (на відміну від біологічного врожаю, що підраховується на корені).

КОМІ́РНИК, -а, *ч.* Квартирант, винаймач житла.

КОМІРНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто завідує коморою, складом.

КОМІ́РНИКИ, -ів, *мн.* У 15 – 18 ст. категорія найбіднішого феодально залежного селянства і міщанства в Україні, Білорусії, Польщі, Литві, яка наймитувала і жила в чужих хатах і коморах.

КОМІРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **комі́ре́ць**.

КОМІ́РЧАСТИЙ, -а, -е. Прикм. до **комі́рка**.

КОМІ́РЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **комі́рчастий**.

КОМІ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **комі́ре́ць**.

КОМІ́РЧИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **комі́рчик**.

КОМІ́РЧИНА, -и, *ж.* Зменш. до **комі́рка** 1, 2.

КОМІСА́Р, -а, *ч.* 1. Посадова особа, наділена урядом особливими повноваженнями. ** **авари́йний коміса́р** – фізична або юридична особа, до послуг якої звертаються страхувальники у разі настання страхового випадку із застрахованим майном. 2. За кордоном і в Росії 18 – початку 20 ст. – урядовець, що виконував поліційні функції; пристав. 3. Особа, яка очолює військовий комісаріат. 4. Під час французької революції кінця 18 ст. – уповноважений Національного конвенту, який відвідував із дорученнями департаменти або війська. 5. *іст.* В Червоній та Радянській армії – те саме, що **політру́к**. ** **наро́дний коміса́р**: в першому після Жовтневого перевороту уряді (Рада народних комісарів, яку очолив В. Ленін) – те саме, що **мі́ністр**. *Комісар освіти.*

КОМІСАРІА́Т, -у, *ч.*, *іст.* Назва державної чи адміністративної установи, яку очолює комісар. ** **військо́вий комісаріа́т** – установа, що здійснювала облік військовозобов'язаних, призов до армії тощо.

КОМІСАРІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до комісаріату.

КОМІСА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **коміса́р**.

КОМІСИ́В, -а, *ч.* Клас мовного акту, в якому мовець бере на себе зобов'язання що-небудь зробити, здійснити (напр., обіцянки).

КОМІСІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **комі́сія** 3. *Комісійна оплата.* // Який виступає посередником, бере товари на комісію. ** **комісі́йна риме́са** – плата, що її комісіонер стягує за операції по розрахункам в іноземній валюті у міжнародних розрахунках. **комісі́йна торгі́вля** – форма торгівлі, в основі якої лежить договір комісії. **комісі́йна ціна́** – ціна, за якою реалізуються товари через комісійну торгівлю. **комісі́йний магази́н** – магазин, що здійснює роздрібний продаж товарів, прийнятих від юридичних або фізичних осіб на комісійних засадах. **комісі́йні опера́ції** – посередницькі операції, які виконуються за дорученням клієнтів за комісійну винагороду. **комісі́йні опера́ції ба́нків** – комісійно-розрахункові операції, представлення акцепта або аваля за борговими зобов'язаннями, торгово-комісійні операції, бухгалтерське та консультаційне обслуговування. 2. *у знач. ім.* **комісі́йне**, -ного, *с.* Гроші, що їх одержують за виконання комісії (у 3 знач.).

КОМІСІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **комісіона́льна систе́ма** – спосіб організації місцевого самоуправління: муніципальна рада для управління містом наймає спеціаліста-менеджера, який часто має титул мера; такий мер повністю залежить від муніципальної ради.

КОМІСІОНЕ́Р, -а, *ч.* Посередник у торговельних операціях, який виконує доручення за певну винагороду.

КОМІСІОНЕ́РСТВО, -а, *с.* Посередництво у торговельних операціях, коли посередник виконує доручення за певну винагороду.

КОМІСІОНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **комісіоне́р**.

КОМІСІО́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Комісійний магазин.

КОМІ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Уповноважена група осіб для виконання певного доручення чи попередньої розробки будь-якого питання. *Приймальна комісія. Виборча комісія.* ** **зовнішньоторгове́льна арбітра́жна комі́сія** – постійно діючий третейський суд при торговельно-промисловій палаті. **ліквіда́ційна комі́сія** – спеціальна комісія, що її створюють перед ліквідацією підприємства з метою оцінювання та реалізації його майна. **ревізі́йна комі́сія** – виборний орган акціонерного товариства, який здійснює внутрішню фінансову перевірку його діяльності і контролює ведення реєстру акціонерів. 2. Орган державного управління, який виконує певні функції. 3. Угода, за

якої одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням іншої сторони (комітента) за винагороду провести операцію від свого імені, але в інтересах і за рахунок комітента, а також плата за здійснення такої операції. ** **Бро́керська комі́сія** – плата за посередницьку та консультаційну діяльність. **Котирува́льна комі́сія** – біржова комісія, яка реєструє та публікує курси цінних паперів та ціни товарів. **Бра́ти (взя́ти) на комі́сію** – брати для (продажу) за певну винагороду. **Здава́ти (зда́ти) на комі́сію** – давати посередникові для продажу за певну винагороду. 4. Плата комерційному банку за проведення операцій за дорученням і за рахунок клієнта.

КОМІСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **комісува́ти**.

КОМІСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *розм.* 1. На підставі огляду спеціальною комісією дати висновок про дієздатність, придатність до військової служби і т. ін. 2. Рішенням спеціальної комісії звільнити за станом здоров'я від військової служби, визнати недієздатним і т. ін.

КОМІСУ́РА, -и, *ж.* В анатомії тварин і людини – з'єднання, сполучення, спайка.

КОМІСУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **комісу́ра**.

КОМІСУРОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хірургічна операція, що роз'єднує спайки.

КОМІТА́Т, -у, *ч.* Найбільша одиниця адміністративно-територіального поділу в Угорщині.

КОМІТЕ́НТ, -а, *ч.*, *спец.* Юридична або фізична особа, яка доручає комісіонерові здійснити за винагороду певну операцію (купівлю, продаж тощо).

КОМІТЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до комітента.

КОМІТЕ́Т, -у, *ч.* 1. Колегіальний орган, що керує будь-якою галуззю державної або громадської діяльності. ** **Біржови́й коміте́т** – постійний керівний орган біржі, обраний загальними зборами членів біржі на певний строк і відає її справами. **Ри́нговий коміте́т** – орган, який спостерігає за укладенням угод брокерами у біржовому кільці та за дотриманням правил ведення торгів. **Те́ндерний коміте́т** – тимчасово створюваний замовником (покупцем) цільовий орган для проведення міжнародних торгів (тендерів). 2. Орган державного управління, створюваний урядом для проведення спеціальних заходів. *Комітет оборони.*

КОМІТЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Член комітету.

КОМІТЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до комітету.

КОМІ́ТЬ, *присл.*, *зах.* Донизу. *Коміть головою.*

КОМІ́ЦІЇ, -ій, *мн.* У Стародавньому Римі – народні збори, в яких брали участь вільні громадяни.

КОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Пройнятий комізмом; який викликає сміх, смішний. // *у знач. ім.* **комі́чне**, -ного, *с.* Те, що викликає сміх. 2. Власт. комедії (у 1 знач.). 3. Власт. комікові (у 1 знач.).

КОМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **комі́чний** 1.

КОМІ́ЧНО. Присл. до **комі́чний** 1.

КОМКО́Р, -а, *ч.*, *іст.* У Червоній армії – командир корпусу.

КО́ММА, -и, *ж.*, *муз.* В музичній акустиці – найменший інтервал, що ледь розрізнюється слухом. ** **Диди́мова ко́мма** – комма, яка дорівнює приблизно $^1/_{10}$ цілого тону. **Піфаго́рова ко́мма** – комма, яка дорівнює приблизно $^1/_9$ цілого тону. **Синтоні́чна ко́мма** – те саме, що **диди́мова ко́мма**.

КОМНЕЗА́М, -у, *ч.*, *іст.* Комітет незаможників, організовувалися на селі з голоти; залучалися до створення колгоспів, комун тощо.

КОМНЕЗА́МІВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Член комнезаму.

КОМО́Д, -а, *ч.* Невисока шафа з висувними шухлядами, де зберігають білизну тощо.

КОМО́ДИК, -а, *ч.* Зменш. до **комо́д**.

КОМОДО́Р, -а, *ч.* У Великій Британії, США та Нідерландах – командир з'єднання кораблів, який не має адміральського звання.

КОМО́ЛИЙ, -а, -е. Безрогий.

КОМО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Природжена відсутність рогів у окремих порід великої рогатої худоби.

КОМО́НЕР, -а, *ч.* Член англійської палати громад.

КОМО́ННИЙ, -а, -е, *іст.*, *заст.* Кінний; який долучається до військового з'єднання, загону на власному коні.

КОМО́ННИК[1], -а, *ч.* Дика трав'яниста рослина, що цвіте синьо-фіолетовим суцвіттям і використовується в медицині.

КОМО́ННИК[2], -а, *ч.*, *заст.* Вершник.

КОМО́НЬ, -я, *ч.*, *діал.* Кінь.

КОМО́РА, -и, *ж.* 1. Окрема будівля для зберігання зерна тощо. 2. Приміщення в житловому будинку, де тримають продукти харчування, хатні речі тощо. 3. *рідко.* Те саме, що **склад**[1] 1.

КОМО́РИТИ, -рю, -риш, *і* **КОМОРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Жити в найманій квартирі.

КОМОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коморува́ти**.

КОМОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Мешкати у чужій квартирі, хаті, винаймати житло; квартирувати.

КОМО́ЦІЯ, -ї, *ж.* Струс мозку.

КОМПА́КТ, -а, *ч.* 1. *мат.* Компактний метричний простір (напр., обмежена замкнена множина евклідового простору). 2. *розм.* Те саме, що **компа́кт-диск**.

КОМПА́КТ-ДИ́СК, -а, *ч.* Невелика кругла ненамагнічена пластинка з цифровим записом звуку або інших даних для лазерних програвачів.

КОМПА́КТ-КАСЕ́ТА, -и, *ж.* Мініатюрна касета із записом на магнітофонній стрічці для невеликого магнітофона.

КОМПА́КТНИЙ, -а, -е. Без проміжків; щільний. // Стислий, короткий. // Малогабаритний, негроміздкий.

КОМПА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **компа́ктний**.

КОМПА́КТНО. Присл. до **компа́ктний**.

КОМПА́НДЕР, -а, *ч.*, *спец.* 1. У комп'ютерних мережах – кінцева апаратура узгодження. 2. У системах зв'язку – пристрій звуження діапазонів гучності мовних сигналів на час передавання.

КОМПАНІ́ЄЦЬ, -ійця, *ч.*, *іст.* В Україні у 17 – 18 ст. – козак легкокінного гетьманського полку.

КОМПА́НІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **компа́нія**.

КОМПАНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **компа́нія** 2.

КОМПАНІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Те саме, що **товари́ський**. 2. *іст.* Прикм. до **компані́єць**.

КОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **товари́ство** 1. ** **Для компа́нії**; **за компа́нію** – разом з іншими тільки тому, що інші роблять те саме. *Випити для компанії.* **Підтри́мувати компа́нію** – не відмовлятися від участі в тому, що задумали чи роблять інші. **Те́пла компа́нія**, *ірон.* – група близько знайомих людей, які разом п'ють, гуляють, розважаються. 2. Торговельне або промислове товариство, що об'єднує підприємців; спілка. // Назва членів такого товариства (на письмі скорочено К°), що додається до імені офіційного голови фірми. // Об'єднання акціонерів для здійснення певного виду діяльності: фінансової, торговельної, промислової тощо. ** **Дочі́рня компа́нія** – компанія, що її контролює материнська компанія. **Змі́шана компа́нія**: а) компанія з приватним і державним капіталом; б) компанія, капітал якої належить підприємцям або державним організаціям двох або кількох країн. **Кепти́вна фіна́нсова компа́нія** – дочірня або холдингова компанія, створена для залучення фінансових ресурсів іззовні для забезпечення ними фінансових потреб своїх підприємств. **Конса́лтингова компа́нія** – компанія, яка надає послуги по дослідженню та прогнозуванню ринків, розробці маркетингових програм, оцінюванню ефективності проектів, пошуку шляхів виходу з кризових ситуацій та ін. **Лі́зингова компа́нія** – компанія, яка спеціалізується на лізингових операціях. // Компанія, яка здає в оренду обладнання. **Матери́нська компа́нія** – компанія, яка володіє контрольним пакетом акцій іншої (дочірньої) компанії та контролює її діяльність. **Прива́тна компа́нія** – компанія, створена приватними особами, яка основана на приватній власності та оперує приватним капіталом. **Привіле́йована компа́нія** – компанія, організована на основі урядової концесії. **Хо́лдингова компа́нія** – див. **хо́лдинг-компа́нія**. 3. *зах.*, *заст.* Рота солдатів.

КОМПАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *з ким*, *діал.* Товаришувати.

КОМПАНЬЙО́Н, -а, *ч.* 1. Товариш, співучасник чогонебудь. 2. Член торговельної або промислової компанії. 3. *заст.* Той, кого найняли в багатий дім розважати панів або виконувати їхні доручення.

КОМПАНЬЙОНА́Ж, -у, *ч.*, *іст.* Таємні спілки підмайстрів у Франції; виникли у 12 – 13 ст.

КОМПАНЬЙО́НКА, -и. Жін. до **компаньйо́н** 1, 3.

КОМПАРАТИ́В, -у, *ч.*, *грам.* Порівняльний ступінь.

КОМПАРАТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* Порівняльно-історичний метод дослідження.

КОМПАРАТИВІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із компаративістики, компаративізму; той, хто застосовує порівняльно-історичний метод у дослідженні якоїсь галузі знань, проблеми і т. ін.

КОМПАРАТИВІ́СТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **компаративі́зм**.

КОМПАРАТИВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до компаративістики, компаративізму.

КОМПАРАТИВІ́СТКА, -и. Жін. до **компаративі́ст**.

КОМПАРАТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **компаративі́ст**.

КОМПАРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Порівняльний.

КОМПАРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Вимірювальний прилад, що діє за принципом порівняння вимірюваної величини з еталонною. // Вимірювальний пристрій, що реалізує порівняння однорідних фізичних величин.

КОМПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **компарува́ти**.

КОМПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до компартії.

КОМПА́РТІЯ, -ї, *ж.* Комуністична партія.

КОМПАРТМЕНТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розмежування іонів і низькомолекулярних сполук у живій клітині на окремі ділянки, що відрізняються функціональним значенням.

КОМПАРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Порівняльний.

КОМПАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **компарува́ти**.

КОМПАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Порівнювати.

КО́МПАС, -а, *ч.* Прилад для визначення сторін світу, у якому намагнічена стрілка одним кінцем завжди показує на північ.

КО́МПАСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́мпас**. *Компасна стрілка.* // Який визначається за допомогою компаса.

КОМПАТРІО́Т, -а, *ч.* Співвітчизник.

КОМПАТРІО́ТКА, -и. Жін. до **компатріо́т**.

КОМПА́УНД, -а, *ч.*, *спец.* 1. Парова машина з двома циліндрами. 2. Суміш яких-небудь речовин, яка не становить хімічної сполуки.

КОМПА́УНДИ, -ів, *мн.* Генотипи, гетерозиготні з двома мутантними алелями одного локуса.

КОМПА́УНДИНГ, -у, *ч.* Зростання вкладеної грошової суми внаслідок реінвестування отриманих від вкладення відсоткових прибутків.

КОМПА́УНДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **компа́унд**.

КОМПАУНДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для компаундування.

КОМПАУНДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Змішування двох або кількох масел, видів палива для отримання спеціальних продуктів заданих якостей. 2. Схема вмикання електричних обмоток або агрегатів, за якої магнітний потік зростає із збільшенням струму навантаження машини. 3. Схема збуту, побудована на продажу на ринку повної номенклатури товарів, об'єднаних споживчим призначенням.

КОМПАУНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати компаундування.

КОМПАУНДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **компаундува́ти**.

КОМПЕ́НДІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **компе́ндіум**.

КОМПЕ́НДІУМ, -у, *ч.*, *книжн.*, *заст.* Стислий виклад основних положень якої-небудь науки, результатів дослідження тощо.

КОМПЕНСА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Назва різних приладів для зрівноваження умов праці яких-небудь механізмів або для вимірювання різниці чогось. *Механічний компенсатор.* // Прилад для визначення різниці ходу двох пучків променів чи кута обертання площини поляризації. // Деталь чи пристрій, що за його допомогою зрівноважують відхилення в розмірах деталей при складанні або експлуатації машин, приладів, механізмів тощо. // Автоматичний вимірювальний прилад, дія якого ґрунтується на методі порівняння двох напруг або струмів. // Пристрій для компенсації зсуву фаз струму і напруги. // Пристрій для зменшення впливу помилок кроку робочого гвинта у вимірювальних приладах і металорізальних верстатах.

КОМПЕНСА́ТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **компенса́тор**. *Компенсаторні механізми.* 2. Стос. до компенсації (у 2 знач.). ** **Компенса́торні проце́си** – тип адаптаційних реакцій організму на пошкодження.

КОМПЕНСАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до компенсації (у 1, 2 знач.). *Компенсаційні можливості організму.* ** **Компенсаці́йна по́зика** – угода про надання позики в іноземній валюті в обмін на позику в національній валюті. **Компенсаці́йна торгі́вля** – система торгівлі, за якої експортер дає свою згоду отримати в рахунок платежу товари з країни-експортера. **Компенсаці́йна уго́да** – обмін із взаємним товарним заліком, одна з форм бартерних угод. **Компенсаці́йне мито́**: мито підвищеного розміру, мета якого – поставити у рівні умови внутрішні та імпортні товари шляхом компенсації різниці у цінах. **Компенсаці́йний акредити́в** – акредитив, що його відкриває покупець товару на користь продавця під забезпечення безвідкличного акредитива. **Компенсаці́йний курс** – умовний курс цінного паперу на біржі, близький до розрахункового курсу на даний день. **Компенсаці́йні ви́плати** – відшкодування витрат, пов'язаних з виконанням трудових зобов'язань (добові, проїзні тощо). 2. *тех.* Признач. для компенсації (у 3 знач.).

КОМПЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відшкодування, зрівноважування, винагорода за що-небудь, а також сума, яку сплачують як відшкодування, винагороду; покриття витрат, утрат. *Компенсація витрат.* ** **Номіна́льна компенса́ція** – компенсація, яка забезпечує відновлення втраченого до вихідного номіналу. 2. *мед.* Вирівнювання порушених функцій в організмі, заміна пошкоджених або загиблих клітин тощо. 3. *тех.* Усунення зовнішніх впливів, які перешкоджають правильній дії точних механізмів. *Компенсація маятника.* ** **Автомати́чна компенса́ція**: у комп'ютерних мережах – компенсація каналу зв'язку.

КОМПЕНСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **компенсува́ти** 1. 2. *у знач. прикм.*, *мед.* Який має в чому-небудь компенсацію (у 2 знач.). // Урівноважений, відновлений, відшкодований.

КОМПЕНСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для компенсування.

КОМПЕНСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **компенсува́ти**.

КОМПЕНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Давати компенсацію (у 1 знач.) за що-небудь; відшкодовувати. 2. Поповнювати, вирівнювати, зрівноважувати що-небудь.

КОМПЕНСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Поповнюватися, вирівнюватися, зрівноважуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **компенсува́ти**.

КОМПЕНСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **компенсува́ти**.

КОМПЕТЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий. // Який ґрунтується на знанні; кваліфікований (у 2 знач.). 2. Який має певні повноваження; повноправний, повновладний.

КОМПЕТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **компете́нтний**. // Поінформованість, обізнаність, авторитетність.

КОМПЕТЕ́НТНО. Присл. до **компете́нтний**.

КОМПЕТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Добра обізнаність із чим-небудь. 2. Коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи.

КОМПІЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **компілюва́ти**.

КОМПІЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для компілювання.

КОМПІЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **компілюва́ти**.

КОМПІЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* Робити компіляцію (у 1, 4 знач.). *Компілювати статтю.*

КОМПІЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до

компілюва́ти.

КОМПІЛЯТИ́ВНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який ґрунтується на компіляції (у 1 знач.); який становить компіляцію (у 2 знач.). *Компілятивний твір.*

КОМПІЛЯТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **компілятивний**. *Компілятивність твору.*

КОМПІЛЯ́ТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто займається компіляцією; автор компіляції. 2. *спец.* Програма компіляції; на відміну від інтерпретації при виконанні скомпільованої програми ні текст вихідної програми, ні компілятор участі не беруть. // Системна програма, що здійснює трансляцію всієї вихідної програми у машинну. *Діалоговий компілятор.* ** **Гнучки́й компіля́тор** – компілятор, складений за модульним принципом, керований таблицями і запрограмований мовою високого рівня. **Інкреме́нтний компіля́тор** – компілятор, здатний транслювати фрагменти програм без повторної компіляції усієї програми. **Компіля́тор компіля́торів** – транслятор, що сприймає формальний опис мови програмування і генерує компілятор для цієї мови. **Кро́ковий компіля́тор** – компілятор, який послідовно виконує незалежну компіляцію кожного окремого оператора (команди) початкової програми. **Резиде́нтний компіля́тор** – компілятор, що постійно знаходиться в оперативній пам'яті й повторно використовується багатьма задачами.

КОМПІЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який грунтується на компіляції (у 1 знач.); який становить компіляцію (у 2 знач.). *Компіляційна праця.*

КОМПІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Писання твору, наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел; компілювання. 2. Твір або наукова праця, написаний таким способом. 3. Приватне або офіційне видання (зібрання) законів. 4. *спец.* Перероблення програми, написаної якою-небудь мовою програмування, в іншу програму, певною мірою еквівалентну вихідній, на іншій мові програмування, зазвичай машинній чи близькій до машинної. ** **Зале́жна компіля́ція** – компіляція вхідного модуля з використанням інтерфейсу і додаткової інформації, взятої з відповідних вхідних модулів. **Незале́жна компіля́ція** – компіляція вхідного модуля без використання інтерфейсу і додаткової інформації.

КОМПІТА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Давньоримські свята на честь ларів – покровителів перехрестя.

КОМПЛАНА́РНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має спільну площину; який лежить в одній площині. ** **Компланарні ве́ктори**, *мат.* – вектори, які лежать в одній або в паралельних площинах.

КОМПЛАНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **компланарний**.

КО́МПЛЕКС, -у, *ч.* 1. Сукупність предметів, пристроїв, програм, явищ, дій, властивостей, що становлять одне ціле. *Комплекс агротехнічних заходів. Комплекс гімнастичних вправ.* ** **Агропромисло́вий ко́мплекс** – сукупність галузей і підгалузей промисловості, будівництва, сільського господарства, обслуговування та обігу. **Па́ливно-енергети́чний ко́мплекс** – комплекс базових галузей промисловості, що виробляють паливно-енергетичні ресурси. 2. Сукупність апаратів, машин і т. ін., які діють в єдиній системі. 3. Декілька будівель, споруд, що мають загальне призначення. *Архітектурний комплекс.* ** **У ко́мплексі**, *в знач. присл.* – спільно, воєдино, не роз'єднуючи, не відділяючи одного від іншого, поєднуючи з чимнебудь. 4. Номенклатурний тип виробів. 5. У програмуванні – програма, що складається з двох або більше компонентів та (чи) комплексів, які виконують взаємопов'язані функції. ** **Інформаці́йно-обчи́слювальний ко́мплекс** – комплекс програмних та технічних засобів, що забезпечують розв'язання як обчислювальних, так і інформаційних задач. **Обчи́слювальний ко́мплекс** – комплекс, який містить одну або декілька ЕОМ або процесорів та загальносистемне програмне забезпечення. 6. Сукупність яких-небудь психічних елементів, характерна для кого-небудь, що усвідомлюються ним і визначають його поведінку. ** **Ко́мплекс неповноці́нності** – хворобливе усвідомлення своїх фізичних, психічних вад, меншовартості. 7. *розм.* Те саме, що **ко́мплекс неповноцінності**.

КОМПЛЕКСА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Програма, признач. для об'єднання програм, написаних на різних мовах програмування.

КО́МПЛЕКСНИЙ, -а, -е. Який охоплює групу предметів, явищ, дій, властивостей; який становить комплекс чого-небудь. *Комплексне лікування. Комплексний обід.* ** **Ко́мплексна га́лузь пра́ва** – сукупність правових норм, які регулюють відносини в якій-небудь певній сфері діяльності та відносяться до різних галузей права.

КО́МПЛЕКСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ко́мплексний**. *Комплексність в обробці деталей.*

КО́МПЛЕКСНО. Присл. до **ко́мплексний**.

КО́МПЛЕ́КСНО-ЕВКЛІ́ДІВ, -дова, -дове, *мат.*: ** **Ко́мпле́ксно-евклі́дів про́стір** – лінійний простір, в якому скалярний добуток двох векторів – комплексне число.

КОМПЛЕКСНОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Значення якого є комплексним числом.

КОМПЛЕ́КСНО-СПРЯ́ЖЕНИЙ, -а, -е: ** **Компле́ксно-спря́жені фу́нкції**, *мат.* – дві функції комплексної змінної, в яких дійсні частини рівні, а уявні частини протилежні за знаком.

КОМПЛЕКСО́ВАНИЙ, -а, -е. Який хімічно зв'язують, утворюючи комплексні (координаційні) сполуки.

КОМПЛЕКСОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність титриметричних методів, основаних на різних реакціях комплексоутворення.

КОМПЛЕКСО́НИ, -ів, *мн.* Амінополікарбонові кислоти та їх похідні, які використовуються для пом'якшення води, як антидоти при отруєнні солями тяжких металів тощо.

КОМПЛЕКСОНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до комплексонометрії.

КОМПЛЕКСОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Титриметричний метод хімічного аналізу, оснований на утворенні комплексних сполук.

КОМПЛЕКСОНОМІРНИЧКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **комплексонотитриметри́чний** і **комплексонотитрува́льний**.

КОМПЛЕКСОНОМІРНИЧКУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **комплексонотитрува́ння**.

КОМПЛЕКСОНОТИТРИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Титриметричний метод хімічного аналізу, що ґрунтується на утворенні дво- і більше зарядними катіонами металів тривких спрутоподібних комплексів з комплексонами у співвідношенні 1:1.

КОМПЛЕКСОНОТИТРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який полягає у додаванні краплі за краплею мірничкувального розчину комплексону до досліджуваного розчину і раптової зміни його електропровідності, барви індикатора тощо у точці еквівалентності.

КОМПЛЕКСОНОТИТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Комплексонотитрувальна операція і процес комплексоутворення з участю катіонів металів і комплексонів у розчині.

КОМПЛЕКСОТВІРНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **комплексоутво́рювальний**.

КОМПЛЕКСОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення комплексів. // Утворення хімічних комплексів завдяки виникненню донорно-акцепторних зв'язків між центральним атомом і координованими навколо нього лігандами.

КОМПЛЕКСОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який утворює комплекси.

КОМПЛЕКСОУТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **комплексоутво́рення**.

КОМПЛЕКСОУТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Атом, молекула, елементарний або складний іони, які, координуючись, утворюють хімічні комплекси.

КОМПЛЕКСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **комплексува́ти**.

КОМПЛЕКСУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *неперех.* Переживати почуття невпевненості, незручності, безпорадності й поводитися неврівноважено, нервозно.

КОМПЛЕ́КТ, -у, *ч.* 1. Повний набір предметів, які становлять щось ціле або мають однакове призначення. 2. Встановлене число осіб, які допущені куди-небудь або повинні бути десь за штатом і т. ін. *Штатний комплект.*

КОМПЛЕКТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **комплектува́ння**.

КОМПЛЕ́КТНИЙ, -а, -е. Який становить комплект (у 1 знач.); якого виробляють комплектами. *Комплектний набір.*

КОМПЛЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **компле́ктний**. *Комплектність продукції.*

КОМПЛЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **комплектува́ти**.

КОМПЛЕКТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до комплектування. // Який провадить комплектування.

КОМПЛЕКТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що провадить комплектування.

КОМПЛЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **комплектува́ти**.

КОМПЛЕКТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Складати комплекти чого-небудь. *Комплектувати газети.* 2. Набирати потрібну кількість кого-, чогонебудь; доповнювати до комплекту. *Комплектувати бібліотеку.*

КОМПЛЕКТУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Набиратися в комплект (у 2 знач.), входити до нього. 2. Пас. до **комплектува́ти**.

КОМПЛЕКТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який входить до комплекту необхідних деталей, вузлів і т. ін., що складають яку-небудь машину, апарат і т. ін. *Комплектуючі вироби. Комплектуючі деталі.*

КОМПЛЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Будова тіла; статура.

КОМПЛЕМЕ́НТ, -у, *ч.*, *фізіол.* Білкова речовина сироватки крові людини й тварин типу ферментів.

КОМПЛЕМЕНТАРІ́Й, -я, *ч.* Повний член товариства, який несе необмежену відповідальність усім своїм статком.

КОМПЛЕМЕНТА́РНИЙ, -а, -е. Взаємодоповнювальний.

КОМПЛЕМЕНТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Спільна взаємодоповнювальна дія двох незалежних пар домінантних генів на формування певної ознаки організму.

КОМПЛЕМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* В генетиці – об'єднання в зиготі двох алелів одного гена, що призвело до відновлення вихідного фенотипу.

КОМПЛІВІ́Т, -у, *ч.* Комплекс вітамінів з мінеральними речовинами.

КОМПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *книжн.* Ускладнення, заплутаність. 2. *мед.* Ускладнення перебігу захворювання внаслідок розвитку нового ураження або внаслідок неефективності лікування. // Нове захворювання, що приєдналося до вже існуючого.

КОМПЛІМЕ́НТ, -у, *ч.* Приємні, люб'язні слова; похвала, лестощі.

КОМПЛІМЕНТА́РНИЙ, -а, -е. Хвалебний; що стосується тільки позитивних аспектів, властивостей кого-, чого-небудь.

КОМПЛІМЕНТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **компліментарний**.

КОМПЛІМЕНТА́РНО. Присл. до **компліментарний**.

КОМПЛІМЕ́НТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто любить казати компліменти.

КОМПЛО́Т, -у, *ч.* Підступна змова проти когось.

КОМПЛЮВІ́Й, -ю, *ч.* Прямокутний отвір у даху атрія давньоримського житлового будинку, признач. для стоку дощової води до басейну.

КОМПОЗИ́Т, -а, *ч.* Композитний, композиційний матеріал.

КОМПОЗИ́ТНИЙ, -а, -е. Виготовлений з яких-небудь двох або декількох матеріалів. ** **Композитний о́рдер** – архітектурний ордер, в якому схема коринфської капітелі ускладнена чотирма іонічними волютами, що підтримують верхню частину капітелі (абак).

КОМПОЗИ́ТОР, -а, *ч.* Автор музичних творів.

КОМПОЗИ́ТОРКА, -и, *розм.* Жін. до **композитор**.

КОМПОЗИ́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **композитор**. // Який готує композиторів.

КОМПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до композиції.

КОМПОЗИЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **композиційний**.

КОМПОЗИЦІ́ЙНО. Присл. до **композиційний**; з погляду композиції.

КОМПОЗИ́ЦІЯ[1], -ї, *ж.* У древньому праві – грошове відшкодування потерпілому за нанесені йому тілесні ушкодження.

КОМПОЗИ́ЦІЯ[2], -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Будова, структура, розташування та взаємний зв'язок складових частин художнього твору, картини тощо. 2. Музичний твір. // Твір живопису, скульптури тощо, який має певну будову. // Твір, який складається з літературної та музичної частин, об'єднаних однією темою, сюжетом. 3. *тільки одн.* Теорія складання музичних творів. *Клас композиції.* // Складання музичних творів. 4. *мат.* Бінарна алгебраїчна операція.

КОМПО́ЛКУ, *невідм.*, *ч.*, *військ.* Командир полку.

КОМПОНЕ́НТ, -а, *ч.* Складова частина чого-небудь; складник.

КОМПОНЕ́НТА, -и, *ж.* Те саме, що **компоне́нт**. ** **Компоне́нти ве́ктора**, *мат.* – координати вектора.

КОМПОНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **компоне́нт**, **компоне́нта**. ** **Компоне́нтний ана́ліз** – будь-який аналізу, який базується на виявленні окремих елементів або компонентів.

КОМПОНЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **компоне́нтний**.

КОМПОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **компонува́ти**.

КОМПОНО́ВНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **компонува́льник**.

КОМПОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до компонування. *Компонувальна схема.*

КОМПОНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається компонуванням чогось.

КОМПОНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **компонува́ти** 1, 2. 2. Те саме, що **компози́ція** 1. 3. У системах обробки інформації – процес побудови завантажувального модуля з об'єктних модулів.

КОМПОНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. *книжн.* Складати з окремих частин що-небудь ціле. 2. Створювати композицію картини, мелодію тощо. // *заст.* Писати вірші тощо. 3. *розм.* Те саме, що **вига́дувати**[1] 1. // Мати намір зробити щось; задумувати.

КОМПОНУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.*, *книжн.* Пас. до **компонува́ти** 1, 2.

КОМПОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **компонува́ти**.

КОМПО́СТ, -у, *ч.*, *с. г.* Органічне добриво, що складається з суміші землі, торфу, мінеральних речовин з фекаліями та гноєм рослинного і тваринного походження.

КОМПО́СТЕР, -а, *ч.* Прилад, яким пробивають або витискають знаки контролю на залізничних квитках, банківських чеках і т. ін.

КОМПО́СТЕРНИЙ, -а, -е. Зробл. компостером. *Компостерний знак.*

КОМПОСТЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **компостува́ти**. *Компостерований квиток.*

КОМПОСТЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **компостерува́ти**. *Компостерування квитків.*

КОМПОСТЕРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Робити компостером певний знак.

КОМПОСТИ́РОВАНИЙ, -а, -е. Якого компостирують. *Компостирований квиток.*

КОМПОСТИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **компости́рувати**.

КОМПОСТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **компостерува́ти**.

КОМПО́СТНИЙ, -а, -е, *с. г.* Те саме, що **компо́стовий**. *Компостна купа.*

КОМПОСТО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **компостува́ти**. // *у знач. прикм.*

КОМПО́СТОВИЙ, -а, -е, *с. г.* Прикм. до **компо́ст**. *Компостова маса.* // Признач. для компосту.

КОМПОСТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **компостува́ти**. // Спосіб знешкодження твердих відходів, який ґрунтується на розкладанні органічних речовин мікроорганізмами.

КОМПОСТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *с. г.* Перетворювати на компост.

КОМПО́Т, -у, *ч.* Солодка рідка страва з фруктів та ягід, зварених у воді; узвар.

КОМПО́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Посуд, у якому тримають або подають зварений компот, кисіль і т. ін.

КОМПРАДО́Р, -а, *ч.* У деяких країнах Сходу – тубільний купець, посередник між іноземним капіталом і місцевим ринком.

КОМПРАДО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **компрадо́р**. ** **Компрадо́рська буржуазі́я** – частина національ-

льної буржуазії в економічно відсталих країнах, яка співпрацювала з іноземним капіталом.

КОМПРАЧИКО́СИ, -ів, *мн.* 1. У 13 – 17 ст. – злочинці, які викрадали або купували дітей і, спотворюючи їх, продавали як блазнів для розваги багатих людей. 2. *перен.* Про гангстерів, що займаються кіднепінгом.

КОМПРЕ́С, -у, *ч.* Пов'язка (іноді змочена водою або яким-небудь лікарським розчином), яку накладають на хворе місце для лікування. *Теплий компрес. Холодний компрес.*

КОМПРЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до компресії, пов'язаний з нею. *Компресійні холодильники.*

КОМПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Стискання, здушування. // *тех.* Стиснення повітря, газу або пальної суміші в циліндрі поршневої машини. 2. Зменшення обсягу написаного без шкоди для його змісту. 3. Зменшення об'єму інформації одного знімка у пам'яті вбудованого в цифрову фотокамеру комп'ютера без спотворення якості зображення.

КОМПРЕ́СНИЙ, -а, -е. Стос. до компресу, признач. для нього. *Компресна вата.*

КОМПРЕ́СОР, -а, *ч.* Машина для стискання газів.

КОМПРЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **компре́сор**. // Який складається з компресорів. // Який виготовляє компресори. *Компресорний завод.* // Признач. для компресора. *Компресорне мастило.*

КОМПРЕСОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь машинобудування, що виробляє компресори.

КОМПРИМА́РІО, *невідм.*, *ч.* Оперний співак, який виконує другорядні партії.

КОМПРОМА́Т, -у, *ч.*, *розм.* Інформація, яка компрометує кого-небудь. *Збирати компромат.*

КОМПРОМЕТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **компрометува́ти**.

КОМПРОМЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого компрометують.

КОМПРОМЕТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для компрометування.

КОМПРОМЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **компрометува́ти**.

КОМПРОМЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Виставляти кого-, що-небудь у негарному світлі; шкодити добрій славі когось, чогось.

КОМПРОМЕТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Компрометувати себе.

КОМПРОМЕТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **компрометува́ти**. // *у знач. прикм.*

КОМПРОМІ́С, -у, *ч.* Згода з кким-небудь у чомусь, що досягається взаємними поступками; поступка заради досягнення мети. ** **Іти́ (піти́) на компромі́с** – поступатися чимось заради досягнення мети.

КОМПРОМІСА́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до компромісу.

КОМПРОМІ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **компромі́с**; який є компромісом.

КОМПТО́МЕТР, -а, *ч.* Лічильна машина для арифметичних дій над числами.

КОМПУЛЬСИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до компульсії. ** **Компульси́вна змі́на особи́стості** – зміна особистості, що характеризується компульсивною поведінкою.

КОМПУЛЬСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *псих.* 1. Властивість за знач. **компульси́вний**. 2. Схильність до повторюваним поведінковим актам – емоційним, пізнавальним та моторним.

КОМПУ́ЛЬСІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* 1. Поведінка, мотивована чинниками, які змушують людину діяти проти її волі. 2. Психологічний стан, за якого хтось відчуває себе змушеним щось робити. 3. Сама прихована сила, яка лежить в основі цього процесу.

КО́МПУТИ, -ів, *мн.*, *іст.* Списки козаків з відомостями про їхнє майнове становище, проходження ними військової служби. Запроваджені в Україні під час народно-визвольної війни 1648 – 1654 рр.

КОМП'Ю́ТЕР, -а, *ч.* Електронна обчислювальна машина; ЕОМ. *Персональний комп'ютер..*

КОМП'ЮТЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Широке запровадження комп'ютерів у всі сфери діяльності людини.

КОМП'ЮТЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **комп'ютеризува́ти**.

КОМП'ЮТЕРИЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для комп'ютеризації.

КОМП'ЮТЕРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Здійснювати комп'ютеризацію.

КОМП'Ю́ТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **комп'ю́тер**. // Який діє, функціонує за допомогою комп'ютера. *Комп'ютерний аналіз. Комп'ютерне навчання.* ** **Комп'ю́терна гра́мотність** – наявність початкових знань, що забезпечують уміння користуватися обчислювальною технікою. **Комп'ю́терна програ́ма** – набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, яку читає машина і які приводять її у дію для досягнення певної мети або результату. **Комп'ю́терна гра** – технічна гра, в якій ігрове поле знаходиться під управлінням ЕОМ та відтворюється на екрані дисплея. **Комп'ю́терна мере́жа** – сукупність комп'ютерів, зв'язаних каналами передачі інформації, та необхідного програмного забезпечення і технічних засобів, призначених для організації розподіленої обробки інформації. **Комп'ю́терний ві́рус** – програма ЕОМ, здатна без відома користувача і всупереч його бажанню мимовільно розмножуватися і поширюватися, порушуючи працездатність програмного забезпечення ЕОМ.

КОМП'ЮТЕРОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про комп'ютери.

КОМП'ЮТОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Комп'ютерна техніка.

КОМРО́ТИ, *невідм.*, *ч.*, *військ.* Командир роти.

КОМСКЛА́Д, -у, *ч.* Командний склад (командувачі і командири всіх рівнів та їхні заступники в армії та на флоті).

КОМСОМО́Л, -у, *ч.*, *іст.* Комуністична Спілка Молоді; масова молодіжна організація комуністичної партії, що діяла в СРСР.

КОМСОМО́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *іст.* Член комсомолу.

КОМСОМО́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *ірон.* Комсомол.

КОМСОМО́ЛКА, -и, *іст.* Жін. до **комсомо́лець**.

КОМСОМО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. *іст.* Прикм. до **комсомо́л** і **комсомо́лець**. *Комсомольський квиток.* // Власт. комсомольцеві, комсомольцям.

КОМСО́РГ, -а, *ч.*, *іст.* Скорочення: комсомольський організатор – керівник первинної комсомольської організації.

КО́МУЗ, -а, *ч.* 1. Киргизький струнний щипковий музичний інструмент. 2. Дагестанський язичковий музичний інструмент, подібний до гармоніки.

КОМУ́НА, -и, *ж.* 1. За середньовіччя в Західній Європі – міська громада, що домоглася незалежності від феодала і права на самоврядування. 2. Адміністративно-територіальна одиниця місцевого управління у Франції, Бельгії та деяких інших країнах; поселення міського чи сільського типу. 3. Колектив осіб, що об'єдналися для спільного життя на засадах спільності майна та праці. 4. Форма сільськогосподарського кооперування, за якої усуспільнюються всі засоби виробництва, а споживання та побутове обслуговування здійснюються на громадських засадах. 5. *розм.* Те саме, що **комуні́зм** 1. *Паризька комуна.*

КОМУНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* В Індії та деяких ін. азіатських країнах – політика, заснована на розпалюванні ворожнечі між різними релігійними громадами.

КОМУНА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Комунальна квартира.

КОМУНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який належить до міського господарства, пов'язаний з ним. ** **Комуна́льна гігіє́на** – розділ гігієни, що вивчає вплив чинників зовнішнього середовища на здоров'я і санітарні умови життя населених пунктів. **Комуна́льна кварти́ра**: а) квартира, що належить міському господарству; б) квартира, де проживають дві й більше сімей як самостійні наймачі. **Комуна́льне господа́рство** – сукупність господарських підприємств, організацій та установ, які задовольняють побутові потреби міського населення (житлове будівництво, енергомережа, водопостачання, транспорт і т. ін.). **Комуна́льний банк** – банк, що надає позички на комунальне господарство. **Комуна́льні платежі́** – оплата наймачами житла у будинках державного і муніципального житлового фонду та власниками житла комунальних послуг. **Комуна́льні по́слуги** – забезпечення населення міст водою, газом, опаленням, електрикою тощо. 2. Прикм. до **кому́на** 4. *Комунальні вибори.*

КОМУНА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто працює в комунальному господарстві.

КОМУНА́ЛЬНО-ЖИТЛОВИ́Й, -а́, -е́. Який стос. комунального (у 1 знач.) житла.

КОМУНА́ЛЬНО-ПОБУТО́ВИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з побутом у комунальному житлі. *Комунально-побутові умови.*

КОМУНА́Р, -а, *ч.* 1. Учасник Паризької комуни. 2. Член комуни (у 1, 2 знач.).

КОМУНГО́СП, -у, *ч.* Комунальне господарство.

КОМУНЕ́РОС, -а, *ч.* 1. Повстання середньовічних самоврядних міст Кастилії в 16 ст. проти королівського абсолютизму. 2. Учасники антиіспанського повстання у Новій Гранаді (сучасна Колумбія) у 18 ст. 3. Ліва течія в Іспанській революції 1820 - 23 рр.

КОМУНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *політ.* Суспільно-економічна формація, що ґрунтується на усуспільненні засобів виробництва. *Утопічний комунізм.*

КОМУНІКА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Товариський, контактний (*див.* у 2 знач.).

КОМУНІКА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність бути комунікабельним, товариськість, контактність. 2. Зв'язок, спілкування між ким-, чим-небудь.

КОМУНІКА́Т, -у, *ч.*, *зах.* Повідомлення.

КОМУНІКА́ТИВНИЙ, -а, -е. 1. *лінгв.* Прикм. до **комуніка́ція** 3. 2. Прикм. до **камунікати́вність**.

КОМУНІКАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність до спілкування, контактів; зв'язок, спілкування, контакти між ким-, чим-небудь; комунікабельність.

КОМУНІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **комуніка́ція** 1.

КОМУНІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Шляхи сполучення, лінії зв'язку тощо. *Водні комунікації.* ** **Ву́зол комуніка́цій** – місце, де сходяться, перетинаються шляхи сполучення, лінії зв'язку тощо. 2. Обмін інформацією, спілкування. ** **Ма́сова комуніка́ція** – процес інформування широких мас із використанням технічних засобів. 3. *лінгв.*, *рідко.* Те саме, що **спілкува́ння**; зв'язок.

КОМУ́НІО, *невідм.*, *ч.* Спів римської католицької меси.

КОМУНІ́СТ, -а, *ч.*, *політ.* 1. Член комуністичної партії. 2. *заст.* Прихильник комунізму.

КОМУНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. *політ.* 1. Стос. до комунізму (у 1 знач.). // Який ґрунтується на принципах комунізму (у 1 знач.). 2. Стос. до комунізму (у 2 знач.). 3. Який керується ідеями комунізму (у 2 знач.), пройнятий ними. *Комуністична партія.*

КОМУНІ́СТКА, -и. Жін. до **комуні́ст**.

КОМУНІТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Погляд на проблеми добробуту, що підкреслює загальні інтереси і цінності, які є продуктом громадських зв'язків. Є протилежним щодо суто індивідуалістських концепцій добробуту.

КОМУНЯ́КА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Комуніст.

КОМУТА́НТ, -а, *ч.*, *мат.* Термін теорії груп – підгрупа деякої групи, утворена різноманітними її комутаторами (у 4 знач.).

КОМУТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **комутати́вність**. ** **Комутати́вний до́говір**: в теорії цивільного права – назва договору, взаємні представлення сторін за яким відомі у момент його укладення.

КОМУТАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Незмінність суми або добутку за переставлення доданків або співмножників. 2. Властивість операції не змінювати значення за перестановки операндів.

КОМУТА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Прилад для замикання й розмикання електричного кола або для зміни напряму електричного струму. 2. Пристрій для ручного з'єднування телефонних ліній. 3. Пристрій для комутації двох та більше пристроїв. *Комутатор пам'яті. Циклічний комутатор.* 4. *мат.* Термін алгебри, який вживається у процесі вивчення некомутативних груп, кілець, алгебр тощо.

КОМУТА́ТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **комута́тор**. *Комутаторний шнур.*

КОМУТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до комутації.

КОМУТА́ЦІЯ[1], -ї, *ж.*, *іст.* Процес заміни натурального оброку та панщини феодальною грошовою рентою, обумовлений розвитком товарно-грошових відносин.

КОМУТА́ЦІЯ[2], -ї, *ж.*, *спец.* 1. Перемикання електричних кіл та їхніх частин; зміна напрямку струму в цих колах (зміна полюсів). 2. Система електричних з'єднань на електричних, телефонних та інших станціях і підстанціях. 3. Установлення зв'язку. 4. Селекція пристроїв та встановлення з ними зв'язку. 5. Підімкнення віддаленого термінала до ЕОМ викликом за кодом із допомогою кодонабирача. 6. Наладнання пристрою на певний вид роботи вручну з'єднанням контактів на комутаційній дошці шнурами.

КОМУТІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Здатний комутувати.

КОМУТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **комутува́ти**. ** **Комуто́ваний зв'язо́к** – зв'язок, встановлений за допомогою комутації[2] 2.

КОМУТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна комутувати.

КОМУТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з комутуванням, призначений для цього.

КОМУТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **комутува́ти**.

КОМУТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Установлювати зв'язок.

КОМУТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **комутува́ти**.

КОМФО́РТ, -у, *ч.* Найзручніші побутові умови, сукупність побутових вигод; вигоди, затишок.

КОМФОРТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який має комфорт, із комфортом; вигідний, зручний, затишний.

КОМФОРТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **комфорта́бельний**.

КОМФОРТА́БЕЛЬНО. Присл. до **комфорта́бельний**.

КОМФО́РТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **комфорта́бельний**. // Що сприятливо впливає на самопочуття, на стрій, діяльність кого небудь. *Комфортні умови.*

КОМФО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Сукупність зручностей, що створюють комфорт, сприятливі побутові, життєві умови. 2. Умови, обставини, що сприятливо впливають на самопочуття, діяльність когонебудь; гарне самопочуття, настрій, що створюється такими умовами, обставинами.

КОМФО́РТНО, *присл.* Зручно, затишно, приємно.

КОМФРО́НТОМ, *невідм.*, *ч.* Командувач фронтом під час війни.

КОМФРО́НТУ, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **комфро́нтом**.

КОМЮНІКЕ́, *невідм.*, *с.* Урядове повідомлення, здебільшого про наслідки чи перебіг дипломатичних переговорів.

КОНА́К, -а, *ч.* У мусульман – урядовий будинок, державна установа, особняк.

КОНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кона́ти**.

КО́НАРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ко́нар**, -а, *ч.*), *діал.* Ґрубі гілки, що ростуть від стовбура дерева.

КОНА́РИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Гіллястий.

КОНАРИ́Т, -у, *ч.* Антигорит – мінерал з групи серпентину.

КОНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Бути в передсмертній агонії; умирати. 2. Те саме, що **му́чити́ся** 1.

КОНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* Здатність до вольового зусилля.

КОНА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **кона́ти** 1. // *у знач. ім.* **кона́ючий**, -чого, *ч.* Той, хто вмирає.

КОНВАЛЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Видужування.

КОНВА́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **конва́лія**. *Конвалієве листя.* // Вигот. з конвалії.

КОНВАЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конва́лія**. *Конвалійний запах.* // Вигот. із конвалії. ** **Конвалі́йне де́рево** – невелике південне вічнозелене дерево або кущ із білими квітками, сильний запах яких нагадує запах конвалії.

КОНВА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина, що цвіте дрібними білими квітками, схожими на дзвіночки; застосовується в медицині, парфумерії.

КОНВАФЛАВІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із жовчогінною дією та спазмолітичними властивостями.

КОНВЕ́ЄР, -а, *ч.* 1. Пристрій для безперервного пересування деталей виробів від одного робітника до іншого, для транспортування вантажів і т. ін. // Машина неперервної дії для переміщення вантажів з потрібним ритмом на певну віддаль. // Окремі ланки, процеси виробництва, що функціонують як єдине ціле, безперервний потік. ** **Поста́вити на конве́єр** *що* – налагодити безперервність виробництва чого-небудь. 2. Ряд людей, предметів, звичайно залучених у здійснення якої-небудь дії. 3. *у знач. присл.* **конве́єром**. Від одного до одного, одне за одним.

КОНВЕЄРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **конвеєризува́ти**. // Механізація виробничих процесів за допо-

могою транспортувальних машин.

КОНВЕЄРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **конвеєризува́ти**.

КОНВЕЄРИЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна конвеєризувати.

КОНВЕЄРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Застосовувати конвеєр, конвеєрну систему. *Конвеєризувати виробництво.*

КОНВЕ́ЄРНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **конве́єр**. *Конвеєрна лінія.* // Який здійснюється конвеєром (у 2 знач.). 2. *перен.* Який здійснюється безперервно, в постійній зміні одного іншим аналогічним. // Який здійснюється безперервно (здебільшого на низькому художньому рівні); позбавлений індивідуальності, штампований.

КОНВЕ́ЄРНИК, -а, *ч.* Робітник, що працює на конвеєрі.

КОНВЕЄРУВА́ННЯ, -я, *с.* Організація, налагодження конвеєрних виробничих ліній, конвеєрного способу виробництва.

КОНВЕКСИТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується склепіння черепа.

КОНВЕ́КСНИЙ, -а, -е. Опуклий, склепистий, дугоподібний.

КОНВЕ́КСНІСТЬ, -ності, *ж.* Опуклість, горбовина.

КОНВЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до конвекції. ** **Конвекти́вний теплооб́мін** – необоротний процес перенесення теплоти у рухомих середовищах з неоднорідним полем температури.

КОНВЕ́КТОР, -а, *ч.* Опалювальний прилад систем центрального опалення, в якому більша частина тепла передається від теплоносія в опалюване приміщення конвекцією.

КОНВЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **конве́кція**. // Такий, що переноситься середовищем, де він міститься. ** **Конвекці́йний струм** – електричний струм, зумовлений рухом наелектризованих тіл, напр.: мікроскопічних частинок пилу, диму.

КОНВЕ́КЦІЯ, -ї, *ж., спец.* 1. *фіз.* Перенесення тепла або електричних зарядів рухливим середовищем. 2. *гідр.* Водообмін між верхніми та нижніми шарами в озерах, морях і океанах унаслідок різниці їх температури, густини тощо. 3. *метеор.* Обмін повітря між верхніми та нижніми шарами атмосфери, що відбувається внаслідок нерівномірного їх нагрівання.

КОНВЕ́НТ, -у, *ч.* У деяких країнах – назва виборних органів з особливими законодавчими повноваженнями.

КОНВЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *дипл.* Встановлений конвенцією. *Конвенційний тариф.* ** **Конвенці́йний пріорите́т** – дата, на яку встановлюється новизна об'єкта патентного права. **Конвенці́йний тари́ф** – митні ставки, що їх встановлюють у торгових міждержавних угодах для окремих товарів. **Конвенці́йні зло́чини** – злочини, відповідальність за які передбачена нормами міжнародного кримінального права. **Конвенці́йні ста́вки** – ставки митних тарифів, що їх встановлюють на основі угод між державами.

КОНВЕНЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Суб'єктивно-ідеалістичний напрям у філософському тлумаченні науки, за яким наукові теорії й поняття є не відображенням об'єктивного світу, а наслідком довільної угоди, конвенції між ученими.

КОНВЕНЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Відповідний до угоди. // Який відповідає певній традиції; умовний. ** **Конвенціона́льний штраф** – паушальне відшкодування, компенсація збитків, що їх зазнає один з учасників договору. **Конвенціона́льні но́рми** – норми, які містяться в конституційних угодах.

КОНВЕ́НЦІЯ, -ї, *ж., дипл.* Договір, угода між державами з якого-небудь спеціального питання. ** **Ми́тна конве́нція** – багатостороння міждержавна угода, що регулює режим митного оподаткування на товари, що їх імпортують з країн – учасниць цієї угоди. **Міжнаро́дні конве́нції** – одна з поширених назв багатосторонніх міжнародних договорів. **Моне́тна конве́нція** – конвенція між державами, яка передбачає стандартизацію ваги та проби монет, а також взаємне приймання монет країнами – учасницями конвенції.

КОНВЕРГЕ́НТИ, -ів, *мн., лінгв.* Звуки, що в процесі історичного розвитку мови збіглися в одному звукові; напр.: сучасний український "и" виник унаслідок збігу давньоруських "ы" та "и".

КОНВЕРГЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. *біол.* Який має ознаки подібності внаслідок конвергенції (у 1 знач.). 2. *лінгв.* Який зазнав конвергенції (у 2 знач.). *Конвергентні звуки.* 3. Такий, що зближається, сходиться.

КОНВЕРГЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Поява в неспоріднених організмах подібних ознак, що виникають унаслідок пристосування цих організмів до однакових умов життя. 2. *лінгв.* Збіг ознак, властивостей у явищах, між собою не пов'язаних, незалежних. 3. Зближення, сходження, збирання в одній точці. // *опт.* Сходження зорових осей очей на предметі, на якого дивимося зблизька. 4. Схожість ознак в організмів; поява рис подібності у філогенетично віддалених організмів внаслідок пристосування їх до однакових умов існування.

КОНВЕРСА́ЦІЯ, -ї, *ж., зах., заст.* Розмова.

КОНВЕРСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до конверсії. ** **Конверсі́йний ма́ркетинг** – маркетинг, що проводиться за негативного попиту. **Конверсі́йні істери́чні ро́злади** – сукупність рухових, сенсорних і вегетативних порушень при істерії. **Конверсі́йні опера́ції**: а) валютні операції у вигляді обміну та купівлі-продажу валют; б) заміна одного виду цінних паперів на інші.

КОНВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* 1. Істотне перетворення, зміна умов, заміна одних об'єктів виробництва іншими або одних фінансових інструментів на інші. 2. Зміна умов випущених раніше державних позик (напр.: зменшення позикового процента, подовження терміну виплати тощо). ** **Зворо́тна конве́рсія** – зворотний обмін зобов'язань на цінні папери. **Конве́рсія а́кцій** – обмін акцій на цінні папери іншого типу (випущені тією самою компанією). **Конве́рсія валю́ти** – обмін однієї валюти на іншу за діючим валютним курсом. **Конве́рсія ці́нних папе́рів** – обмін цінних паперів на цінні папери іншого виду, що їх випустила та сама компанія. 3. Обмін валюти даної країни на іноземну. 4. Скорочення оборонної промисловості та переорієнтація її на виробництво товарів народного вжитку. 5. Заміна випромінення кванта випромінюванням електрона з оболонки навколо атомного ядра, яке перейшло із більш збудженого стану в менш збуджений. 6. Переробка газів для зміни складу вихідної газової суміші. 7. Утворення нового слова внаслідок переходу даної основи в іншу парадигму словозміни. 8. *псих.* Неусвідомлений процес трансформації психічних конфліктів та тривоги у соматичні симптоми.

КОНВЕ́РСНИЙ, -а, -е. Стос. до конверсії.

КОНВЕ́РТ, -а, *ч.* 1. Пакет із паперу, певним чином складеного й склеєного, у якого вкладають лист, документи тощо для пересилання поштою або для передавання кому-небудь. 2. Вид ковдри для немовлят, що має форму такого пакета. 3. У комп'ютерних мережах – частина повідомлення, яка містить ідентифікацію користувача, інформацію про призначення тракту або іншу інформацію.

КОНВЕРТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до конвертації.

КОНВЕРТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Переведення вартості однієї національної валюти в іншу, що здійснюється за певною шкалою.

КОНВЕ́РТЕР *див.* **конве́ртор**.

КОНВЕ́РТЕРНИЙ *див.* **конве́рторний**.

КОНВЕ́РТЕРНИК *див.* **конве́рторник**.

КОНВЕ́РТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **конве́рт**.

КОНВЕРТИ́Н, -у, *ч.* Фермент, що бере участь в утворенні активного тромбопластину, необхідного для зсідання крові.

КОНВЕРТИПЛА́Н, КОНВЕРТОПЛА́Н, -а, *ч.* Літак, що перетворюється в польоті з апарата вертикального зльоту й посадки на апарат горизонтального польоту.

КОНВЕ́РТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **конве́ртовий**.

КОНВЕРТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Такий, який вільно обмінюється на іноземну валюту (про національну валюту). *Вільно конвертована валюта.* ** **Конверто́ваний ве́ксель** – вексель, який дозволяє інвесторам конвертувати один вид боргу в інший і навпаки. **Конверто́вані облiга́ції** – облігації, які можна обміняти на інші цінні папери корпорації. **Конверто́вані ці́нні папе́ри** – цінні папери (облігації або привілейовані акції), які можна обміняти на інші за фіксованою ціною або у фіксованій пропорції. 2. Який має міжнародне визнання, значення.

КОНВЕРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Дія за знач. **конверто́ваний**. ** **Вну́трішня конверто́ваність**: можливість купівлі та продажу іноземної валюти в обмін на національну та навпаки – всередині країни. **Зо́внішня конверто́ваність** – можливість використання національної валюти у міжнародних розрахунках. **Конверто́ваність валю́ти** – здатність певної валюти до вільного обміну на валюту інших країн або міжнародно визнані платіжні засоби.

КОНВЕ́РТОВИЙ, -а, -е. Признач. для виготовлення конвертів (у 1 знач.). *Конвертовий папір. Конвертова машина.*

КОНВЕРТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна конвертувати.

КОНВЕРТОПЛА́Н *див.* **конвертипла́н**.

КОНВЕ́РТОР, КОНВЕ́РТЕР, -а, *ч.* 1. Обертова піч грушоподібної або циліндричної форми, у якій виплавляють сталь продуванням повітря чи кисню через розплавлений чавун. 2. Одноякірний перетворювач електричного струму. 3. Компілятор із вихідною та цільовою мовами одного, зазвичай високого, рівня. 4. Пристрій, що перетворює сигнали одного виду у сигнали іншого виду. ** **Конве́ртор мо́ви** – транслятор з деякої мови на іншу мову такого ж рівня.

КОНВЕ́РТОРНИЙ, КОНВЕ́РТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конве́ртор**. *Конверторне виробництво. Конверторний процес.* // Який виплавляє сталь у конверторах. Виплавлений у конверторі. *Конверторна сталь.*

КОНВЕ́РТОРНИК, КОНВЕ́РТЕРНИК, -а, *ч.* Той, хто працює біля конвертора; сталевар.

КОНВЕРТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Виконання конверсії. ** **Конвертува́ння да́них** – зміна форми подання даних без зміни їх змісту. 2. *ек.* Переведення вартості однієї національної валюти в іншу, що здійснюється за деякою шкалою.

КОНВЕРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Здійснювати конвертування.

КОНВІСА́Р, -а, *ч.* Майстер з виготовлення олов'яного литва.

КОНВІСА́РСТВО, -а, *с.* Виливання з олова ліхтарів, свічників, посуду тощо. В Україні відоме з 15 ст.

КОНВО́ЇР, -а, *ч.* Те саме, що **конво́йник**; вартовий (у 1 знач.).

КОНВО́Й, -ю, *ч.* 1. Група озброєних людей, що супроводять кого-, що-небудь для охорони або запобігання втечі; варта (у 1 знач.). 2. Група військових кораблів, які охороняють транспортні або торговельні судна від ворожого нападу.

КОНВО́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **конво́й**. *Конвойна охорона.* // Який належить до конвою. 2. *у знач. ім.* **конво́йний**, -ного, *ч.* Те саме, що **конво́йник**.

КОНВО́ЙНИК, -а, *ч.* Той, хто супроводить кого-, щонебудь для охорони або запобігання втечі; вартовий (у 1 знач.).

КОНВОЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **конвоюва́ти**.

КОНВОЛЮ́Т, -а, *ч.* 1. Збірник, складений з раніше самостійно виданих друкованих творів (або рукописів), переплетених в один том. 2. *мед.* Пакет; переплетені маси у вигляді згортка або кулі (кишкові петлі, вени).

КОНВОЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конвоюва́ти**.

КОНВОЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* Супроводити кого-, що-небудь конвоєм.

КОНВОЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* пас. до **конвоюва́ти**.

КОНВУЛЕ́КС, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб з антиепілептичною дією.

КОНВУЛЬСА́НТ, -а, *ч.* Будь-який засіб, що спричиняє конвульсії.

КОНВУЛЬСИ́ВНИЙ, -а, -е, *с.* Те саме, що **конвульсі́йний**.

КОНВУЛЬСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **конвульси́вний**.

КОНВУЛЬСИ́ВНО. Присл. до **конвульси́вний**.

КОНВУЛЬСІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Спричинюваний конвульсією, конвульсіями, який є конвульсією; судомний. // Який супроводиться конвульсією, корчами. 2. *перен.* Напружений, поривчастий, різкий (про рух).

КОНВУЛЬСІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **конвульсі́йний**.

КОНВУЛЬСІ́ЙНО. Присл. до **конвульсі́йний**.

КОНВУ́ЛЬСІЯ, -ї, *ж.* Мимовільні скорочення м'язів тіла, мимовільні рухи кінцівок або всього тіла; сильні судоми всього тіла, корчі.

КОНВУЛЬСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Судомити, корчитися.

КО́НГА, -и, *ж.* Ударний музичний інструмент латиноамериканського походження з родини мембранофонів.

КОНГЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Місцеве відмороження, відморожене місце.

КОНГЕНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Споріднений, близький духом, розумом, талантом.

КОНГЕНІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. за знач. **конгеніа́льний**.

КОНГЕСТІ́Я, -ї, *ж., мед.* Прилив артеріальної крові, активна гіперемія, запальна гіперемія.

КОНГЕТИ́ВНИЙ, -а, -е. Вроджений; такий, що існує при народженні.

КОНГІДРИ́Н, -у, *ч.* Кристалічний алкалоїд болиголова плямистого, дуже отруйний.

КОНГЛОМЕРА́Т, -у, *ч.* 1. Механічне поєднання різнорідних предметів чи їх частин, понять, поглядів, міркувань тощо; безладний набір, суміш. 3. Сукупність фірм, які не мають загальних виробничих основ, але об'єднані організаційними або фінансовими зв'язками.

КОНГЛОМЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до конгломерату 1, 3. ** **Конгломерати́вне злиття́** – злиття фірм різних галузей за умов, коли ці фірми не мають прямих технологічних і торгових зв'язків.

КОНГЛОМЕРА́ТНИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **конгломера́т** 2.

КОНГЛОМЕРА́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **конгломера́тний**.

КОНГЛОМЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* З'єднання окремих предметів в одне ціле, при якому вони зберігають свої риси і властивості.

КОНГЛЮТИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Імунологічна реакція склеювання еритроцитів або бактерій. ** **Конглютина́ція ма́ткового зі́ва**, *мед.* – звуження і закриття каналу шийки матки внаслідок запального процесу.

КОНГОЛЕ́ЗЕЦЬ *див.* **конголе́зці**.

КОНГОЛЕ́ЗКА *див.* **конголе́зці**.

КОНГОЛЕ́ЗЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **конголе́зець**, -зця, *ч.*; **конголе́зка**, -и, *ж.*). Населення Конго.

КОНГОЛЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Конго і **конголе́зці**.

КОНГРЕ́В, -у, *ч., друк.* Нанесення тисненням рельєфного зображення на палітурки та інші поліграфічні вироби.

КОНГРЕ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конгре́в**.

КОНГРЕГАЦІОНАЛІ́СТИ, -ів, *мн.* Прибічники кальвінізму, гол. чином в англомовних країнах.

КОНГРЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У католицькій церкві – об'єднання церковних, зокрема чернечих, громад, діяльність яких підпорядкована єдиному статутові. *Конгрегація єзуїтів.* 2. Адміністративний орган при римському папі.

КОНГРЕ́С, -у, *ч.* 1. З'їзд, нарада з широким представництвом, перев. міжнародного характеру. 2. Законодавчий орган (парламент) у США та більшості латиноамериканських країн. ** **Конгре́с депута́тів** – назва нижньої палати парламенту Іспанії. 3. В ряді країн – назва деяких громадсько-політичних організацій.

КОНГРЕСИ́СТ, -а, *ч.* 1. Учасник конгресу, конференції. 2. Депутат Конгресу – вищого законодавчого органу США; конгресмен. 3. Член Індійського національного конгресу (політичної партії Індії).

КОНГРЕСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до конгресистів.

КОНГРЕСМЕ́Н, -а, *ч.* Член конгресу (у 2 знач.).

КОНГРЕ́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **конгре́с**.

КОНГРУЕ́НТНИЙ, -а, -е, *мат.* Який суміщається при накладанні (про геометричні фігури).

КОНГРУЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. за знач. **конгруе́нтний**. ** **Конгруе́нтність сугло́бів**, *мед.* –

повна взаємна відповідність форми суглобових поверхонь, що стикаються.

КОНГРУЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *мат.* Суміщення геометричних фігур при накладанні.

КОНДА́К, -а́, *ч.* Коротка церковна пісня, що славить Бога, Богородицю або святих.

КОНДАКА́РІ, *невідм.*, *ж.* Давньоруська співацька книга

КОНДАКА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до кондакарі. ** **Кондака́рна нота́ція** – стародавній вид безлінійного нотопису, який існував на Русі в 11 – 14 ст. поряд з крюками. **Кондака́рний спів** – мелізматичний культовий спів візантійського походження, що використовувався у Давній Русі.

КОНДВИ́РОБИ, -ів, *мн.* Кондитерські вироби.

КОНДЕНСА́Т, -у, *ч.*, *спец.* Продукт, утворений способом конденсації (у 1, 3 знач.). *Конденсат водяної пари.*

КОНДЕНСА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конденса́т**.

КОНДЕНСАТОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Система труб для передачі на відстань газового конденсату.

КОНДЕНСА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Прилад для нагромадження електричних зарядів, що складається з двох або кількох провідників, ізольованих один від одного. 2. Апарат, у якому відпрацьована пара будь-якої рідини охолоджується й перетворюється на цю рідину.

КОНДЕНСА́ТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **конденса́тор**. *Конденсаторний прилад.* // Признач. для конденсатора. *Конденсаторне мастило.*

КОНДЕНСАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Стос. до конденсації (у 1, 3 знач.), пов'язаний з нею. // Признач. для конденсації. *Конденсаційний насос.* // Одержаний способом конденсації. *Конденсаційна вода.* 2. У якому застосовують конденсатори. *Конденсаційна турбіна.*

КОНДЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Згущення, ущільнення, нагромадження чого-небудь. 2. *перен.* Про стиснення думки, викладу тощо. 3. *спец.* Перетворення пари або газу на рідину.

КОНДЕНСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **конденсува́ти** 1, 3. // *у знач. прикм. Конденсована волога.* 2. *перен.* Стислий, стиснений.

КОНДЕНСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **конденсо́ваний** 2.

КОНДЕНСО́ВАНО. Присл. до **конденсо́ваний** 2.

КОНДЕНСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна конденсувати.

КОНДЕ́НСОР, -а, *ч.*, *спец.* Оптичне скло, що збирає проміння від джерела світла і спрямовує його на освітлюваний предмет.

КОНДЕ́НСОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конде́нсор**.

КОНДЕНСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конденсува́ти**.

КОНДЕНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *спец.* Збирати, нагромаджувати, скупчувати (електроенергію тощо). *Конденсувати електричні заряди.* 2. *перен.* Стискати (думку, виклад і т. ін.). 3. *спец.* Перетворювати пару або газ на рідину.

КОНДЕНСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.*, *спец.* 1. Збиратися, нагромаджуватися, скупчуватися (про електроенергію тощо). 2. Перетворюватися на рідину (про пару, газ).

КОНДИВКО́Н, -а, *ч.* Евенкійський музичний інструмент типу варгана; давня назва – кордавун.

КОНДИКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **кондикці́йний по́зов**: у науці цивільного права – назва позову з необґрунтованого збагачення.

КОНДИЛО́МА, -и, *ж.* Місцеве вузликоподібне розростання шкіри або слизових оболонок у людини, спричинюване запальними ураженнями. ** **Широ́ка кондило́ма** – гіпертрофічна папула, яка виникає як прояв вторинного рецидивного сифілісу. **Шпиля́ста кондило́ма** – бородавчастий новоутвір, при якому в епідермісі або слизовій оболонці, які його покривають, спостерігається акантоз.

КОНДИ́ТЕР, -а, *ч.* Майстер, що виготовляє кондитерські вироби; цукерник.

КОНДИ́ТЕРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до солодощів. *Кондитерське виробництво.* // Який виробляє солодощі. // Який торгує солодощами. ** **Конди́терські ви́роби** – цукерки, тістечка, торти тощо. 2. *у знач. ім.* **конди́терська**, -кої, *ж.* Крамниця, що торгує цукерками, тістечками, тортами тощо; цукерня.

КОНДИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Який відповідає кондиції (у 1 знач.). *Кондиційне насіння.* 2. Призначений для кондиціювання (забезпечення потрібної температури, вогкості, складу) повітря в приміщенні.

КОНДИЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кондиці́йний**.

КОНДИЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кондиціюва́ти**. // *у знач. прикм. Кондиційоване повітря.*

КОНДИЦІОНА́Л, -у, *ч.* Прибічник, послідовник кондиціоналізму.

КОНДИЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Теорія пізнання, в якій поняття причини внаслідок того, що воно надто аморфне та ненаукове, замінено поняттям сукупності умов.

КОНДИЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Умовний, обумовлений. 2. Стос. до кондиціонала, кондиціоналізму.

КОНДИЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Апарат, яким обробляють повітря в закритих приміщеннях, щоб надати йому потрібної температури й вологості.

КОНДИЦІОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кондиціонува́ти**.

КОНДИЦІОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Обробляти повітря за допомогою кондиціонера.

КОНДИЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **кондиціюва́ти**. *Кондиціювання насіння.* ** **Кондиціюва́ння пові́тря** – доведення повітря в приміщеннях до сприятливих для людини умов. 2. *псих.* Вироблення у хворого неврозом стійких умовних рефлексів, що сприяють відновленню в нього правильної поведінки.

КОНДИЦІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* Доводити до кондиції (у 1 знач.). *Кондиціювати повітря.*

КОНДИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Якість, норма, стандарт, яким повинен відповідати товар, матеріал і т. ін. ** **Довести́ до конди́ції** – привести у повну відповідність з якими-небудь вимогами. **Дійти́ до конди́ції** – досягнути межі в чому-небудь. 2. Умова договору, угоди. 3. *тільки мн.*, *заст.* Тимчасові підробітки домашніх учителів, репетиторів; приватні уроки.

КОНДО́М, -а, *ч.* Протизаплідний засіб; контрацептив, презерватив.

КОНДОМІНА́Т, -у, *ч.* Див. **кондомі́ніум**.

КОНДОМІ́НІУМ, **КОНДОМІНА́Т**, -у, *ч.* Спільне володіння землею, спорудами та іншим нерухомим майном. // Сумісне володіння однією територією двома або кількома державами.

КО́НДОР, -а, *ч.* 1. Великий хижий птах з голою головою та шиєю, що живиться перев. падлом; водиться в Південній Америці. 2. Золота іспанська монета, яка мала обіг у деяких південноамериканських країнах до відміни золотого стандарту.

КОНДО́ТТА, -и, *ж.* Відправка товарів.

КОНДОТЬЄ́Р, -а, *ч.* 1. В Італії 14 – 15 ст. – ватажок найманих військових загонів. 2. Найманий вояка, що служить тому, хто більше платить. 3. *перен.* Людина, готова за достатню плату битися за будь-яку справу.

КОНДРИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *діал.* Вередувати, коверзувати.

КОНДУЇ́Т, -у, *ч.* У дореволюційній Росії – журнал із записами про поведінку учнів у навчальному закладі. // *розм.* Записник.

КОНДУЇ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **кондуї́то-вий**. ** **Кондуї́тне фінансува́ння** – випуск цінних паперів державною установою для сприяння фінансуванню проекту через третіх осіб.

КОНДУЇ́ТОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **кондуї́т**. *Кондуїтовий журнал.*

КОНДУ́КТ, -у, *ч.* Жанр вокальної музики західноєвропейського середньовіччя.

КОНДУКТА́НС, -у, *ч.*, *спец.* Електропровідність; провідність.

КОНДУКТИ́ВНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **конду́кт**.

КОНДУКТИ́ВНИЙ[2], -а, -е. Електропровідний, який проводить електричний струм.

КОНДУКТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють електропровідність рідини або пари.

КОНДУКТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кондуктометрії.

КОНДУКТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Електрохімічний метод аналізу, що ґрунтується на вимірюванні електропровідності досліджуваного розчину.

КОНДУКТОМЕТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Який досліджений методом кондуктометрії.

КОНДУКТОМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дослідження, аналіз методом кондуктометрії.

КОНДУ́КТОР, -а, *ч.* 1. Працівник залізничного транспорту, який супроводжує поїзд і стежить за безпекою його руху, за збереженням вантажу тощо. // Працівник міського транспорту, що продає квитки й стежить за порядком у трамваї, тролейбусі, автобусі. 2. Пристосування у верстатах, що надає правильного положення інструментові стосовно оброблюваного виробу.

КОНДУ́КТОРКА, -и. Жін. до **конду́ктор**.

КОНДУ́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конду́ктор** 2. *Кондукторна втулка.*

КОНДУ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **конду́ктор** 1. *Кондукторська куртка.* // Який складається з кондукторів.

КОНЕВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с.* Розведення і вирощування коней, передусім породистих.

КОНЕЗАВО́Д, -у, *ч.* Конярський завод.

КОНЕЗАВОДСЬКИ́Й, -а, -е. Стос. до конярського заводу.

КОНЕ́КТОР, -а, *ч.*, *тех.* 1. З'єднувач, перехідник між кабелем та приладом. 2. Дворізьбова муфта-перехідник між двома з'єднуваними трубами.

КОНЕМА́ТКА, -и, *ж.* Кобила-плідниця, що народжує і вигодовує лошат.

КОНЕНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **кінь** 1; лоша. 2. *перев. мн.* **кошеня́та**, -ня́т. Дорослі, але малі на зріст або слабосилі коні.

КОНЕПОГОЛІ́В'Я, -я, *с.* Поголів'я коней, кількість коней у табуні або у багатьох табунах.

КОНЕТА́БЛЬ, -я, *ч.* У Франції з 12 ст. – військовий радник короля, з 14 ст. – головнокомандувач армією.

КОНЕФЕ́РМА, -и, *ж.* Ферма з розведення, вирощування та утримування коней і догляду за ними.

КОНЕ́ЧНЕ, **КОНЕ́ЧНО**. Присл. до **коне́чний**; конче (у 1 знач.).

КОНЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Конче потрібний; обов'язковий, неодмінний.

КОНЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Крайня потреба, необхідність.

КОНЕ́ЧНО *див.* **коне́чне**.

КОН'ЄКТУ́РА, -и, *ж.* Відновлення зіпсованих місць у тексті або розшифрування тексту, що не піддається прочитанню, на основі здогадів.

КОН'ЄКТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кон'єкту́ра**.

КО́НИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **кінь** 1. ** **Морськи́й ко́ник** – риба, голова якої схожа на кінську. 2. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **ви́брик** 2. ** **Викида́ти ко́ники** – робити дивні, несподівані вчинки; робити вибрики (у 2 знач.). 3. *перен.* Улюблений предмет розмов якоїсь особи. // Пристрасть до чогось; те, що приносить комусь успіх. ** **Сіда́ти (сі́сти) на свого́ ко́ника** – починати розмову на улюблену тему. 4. Вид дитячої гри – їзда верхи на паличці. 5. Комаха з довгими ногами, що стрибає й крилами утворює сюркітливі звуки. 6. Пряник або іграшка, що має форму коня. 7. Вирізана прикраса на дахові, що іноді має форму кінської голови. 8. Дерев'яна пластинка з вирізами й загнутим верхом, що її вставляють вертикально в кожний із чотирьох кінців витушки, з якої мотають пряжу в клубок.

КО́НИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́ник**.

КОНИ́НА, -и, *ж.* 1. Кінське м'ясо; конятина. 2. *розм.* Кінь (у 1 знач.); заморений, слабосилий кінь; конячина.

КОНИ́СЬКО, -а, *ч.*, *розм.* 1. Збільш. до **кінь** 1. 2. Заморений, слабосилий кінь (у 1 знач.).

КОНИЧЕ́НЬКО, -а, *ч.*, *нар.-поет.* Пестл. до **кінь** 1.

КОНИ́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **коши́чка**.

КО́НИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **ко́ник** 1.

КОНИ́ЩЕ, -а, *ч.*, *розм.* Збільш. до **кінь** 1.

КОНІ́ВКА *див.* **коно́вка**.

КОНІ́ДІЯ, -ї, *ж.* Спора безстатевого розмноження в деяких грибів.

КОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Коніза́ція ши́йки ма́тки** – хірургічне конусоподібне вирізання патологічно зміненої шийки матки.

КОНІЇ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд, що міститься у болиголові та інших рослинах.

КОНІЇНО́НІЙ, -ю, *ч.* Однозарядний катіон; утворює низку солей і міститься в деяких отруйних рослинах.

КОНІКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин гортані в проміжку між персневподібним і щитоподібним хрящами.

КОНІО́З, -у, *ч.* Хвороби, що спричинюються внаслідок дії пилу на організм.

КОНІОКО́РТЕКС, -а, *ч.* Тип будови нової кори великого мозку, який характеризується наявністю великої кількості дрібних нейронів.

КОНІОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **конікотомія**.

КОНІОТУБЕРКУЛЬО́З, -у, *ч.* Поєднання туберкульозу легень з пневмоконіозом.

КОНІОФА́Г, -а, *ч.*, *мед.* Макрофаг міжальвеолярних перегородок, що фагоцитував частинки пилу.

КОНІФЕРИ́Н, -у, *ч.* Глюкозид, що міститься у комбіальному соці глицевих дерев; застосовують для синтезу ваніліну.

КОНІЦЕЇ́Н, -у, *ч.* Ненасичений алкалоїд болиголова плямистого, дуже отруйний.

КОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́нус**. // Який має форму конуса. ** **Коні́чні пере́різи**, *мат.* – лінії, які отримуються перетином прямого кругового конуса площинами, що не проходять через його вершину.

КОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **коні́чний**.

КО́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Трамвай з кінною тягою. // Вагон такого трамвая.

КОНКАВЕА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підкладання невагітній самиці якої-небудь тварини дитинчати цього виду.

КОНКАТЕНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Операція об'єднання ланцюжків символів в один ланцюжок. 2. У системах обробки інформації – об'єднання двох послідовностей (рядків, файлів) в одну.

КОНКАТЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати конкатенацію.

КОНКВАСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Роздавлення, розтрощування, розміжчення.

КОНКІ́СТА, -и, *ж.* Термін, що використовувався в історичній літературі стосовно періоду завоювань Мексики, Центр. та Півд. Америки іспанцями та португальцями.

КОНКІСТАДО́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **конкістадо́р**, -а, *ч.*). Іспанські й португальські завойовники Центральної та Південної Америки, які надзвичайно жорстоко ставилися до тубільців. // Загарбники, завойовники взагалі.

КОНКЛА́В, -у, *ч.* Рада кардиналів, що обирає Папу Римського.

КОНКЛЮДЕ́НТНИЙ, -а, -е: ** **конклюде́нтні ді́ї** – поведінка особи, що виражає її волю встановити правовідносини, але не у формі усного чи письмового волевиявлення, а поведінкою, за якою можна зробити висновок про такий намір.

КОНКЛЮ́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *зах.*, *заст.* Висновок.

КОНКОРДА́НС, -у, *ч.* Алфавітний перелік усіх слів якого-небудь тексту з наведенням контекстів їх використання; тип словника такого виду.

КОНКОРДА́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до конкордантності.

КОНКОРДА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Схожість близнюків за однією певною ознакою.

КОНКОРДА́Т, -у, *ч.* Угода між урядом якої-небудь держави й Папою Римським, що визначає становище католицької церкви в цій державі.

КОНКОРДА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **конкорда́т**. 2. Узгоджений, який узгоджується. 3. Який є схожим за генотипом між даними особинами (напр., близнюками).

КОНКОРДА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мат.* Узгодженість.

КОНКО́РДЕР, -а, *ч.* Один із учасників обопільної угоди, консенсусу.

КОНКО́РДІЯ, -ї, *ж.* Угода, консенсус.

КОНКО́РС, -а, *ч.* 1. Розподільний зал для пасажирів у великих громадських, перев. транспортних, спорудах (на вокзалах, станціях метрополітену). 2. Основний вестибюль вокзалу.

КОНКРЕМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Тверді тіла, що утворюються в організмі з солей та колоїдних речовин внаслідок порушення обміну речовин.

КОНКРЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **конкретизува́ти**.

КОНКРЕТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **конкретизува́ти**. // **конкретизо́вано**, *безос. присудк. сл.*

КОНКРЕТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **конкретизо́ваний**.

КОНКРЕТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конкретизува́ти**.

КОНКРЕТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Надавати чому-небудь конкретного вираження; визначати конкретно, точно, предметно.

КОНКРЕТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **конкретизува́ти**.

КОНКРЕ́ТИКА, -и, *ж.* Сукупність певних, конкретних явищ, фактів; що-небудь конкретне.

КОНКРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який існує реально; цілком точний, предметно визначений; прот. а б с т р а к т н и й. // Який виражає цілком точні, предметно визначені поняття. ** **Конкре́тна му́зика** – звукові композиції, які виникають внаслідок запису різноманітних природних або штучних звуків, їх перетворення чи монтажу.

КОНКРЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **конкре́тний**. *Конкретність зображення.*

КОНКРЕ́ТНО. Присл. до **конкре́тний**.

КОНКРЕЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до конкреції.

КОНКРЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Мінеральне утворення округлої форми в осадових гірських породах та на океанському дні.

КОНКУБІНА́Т, -у, *ч.* 1. Тривале позашлюбне співжиття з незаміжньою жінкою, що допускалося давньоримським правом. 2. Незаконне співжиття.

КОНКУ́Р, -у, *ч.* Вид кінного спорту, що полягає в подоланні штучних і природних перешкод; змагання з цього виду спорту.

КОНКУРЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Той, хто конкурує з ким-небудь. // Те, що конкурує з чим-небудь. // Товаровиробник, розширення обсягів діяльності якого призводить до зменшення ринкової частки іншого товаровиробника. 2. *розм.* Учасник конкурсу.

КОНКУРЕ́НТКА, -и. Жін. до **конкуре́нт**.

КОНКУРЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конкуре́нція** 2. ** **Конкуре́нтна девальва́ція** – навмисна девальвація національної валюти з метою сприяння експорту. **Конкуре́нтна страте́гія** – довготривалі дії фірми у боротьбі з конкурентами, що спираються на підвищення якості товарів, зменшення витрат тощо. **Конкуре́нтний ри́нок** – вільний ринок без вхідних бар'єрів та перешкод конкуренції.

КОНКУРЕ́НТНО. Присл. до **конкуре́нтний**.

КОНКУРЕНТОСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конкурентоспромо́жність**.

КОНКУРЕНТОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність до конкуренції (*див.* **конкуре́нція** 1, 2). 2. Здатність науково-технічної та матеріальної продукції, товарів з сукупністю споживчих властивостей відповідати вимогам даного ринку на певний період. ** **Конкурентоспромо́жність това́рів** – відповідність товарів вимогам ринку та можливість їх продажу на конкретному ринку.

КОНКУРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Суперництво в якій-небудь галузі, боротьба за досягнення кращих наслідків; змагання. 2. Боротьба між товаровиробниками за вигідніші умови виробництва й збуту товарів за товарного виробництва. ** **Міжгалузе́ва конкуре́нція** – один із видів конкурентної боротьби між підприємствами. **Монополісти́чна конкуре́нція** – конкуренція за існування кількох фірм, кожна з яких пропонує різну структуру маркетингу і неоднорідну продукцію. **Нече́сна конкуре́нція** – нецивілізована форма боротьби з конкурентами, перешкоджання їхньому вступові у галузь. **Чи́ста конкуре́нція** – конкуренція між великою кількістю дрібних та середніх підприємств, які виробляють однорідну продукцію. 3. У комп'ютерних мережах – стан, за якого декілька станцій передачі даних намагаються одночасно здійснити передачу даних по одному й тому ж каналу.

КОНКУРИ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається конкуром.

КОНКУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до конкуру, конкуристів. *Конкурні бар'єри.*

КО́НКУРС, -у, *ч.* 1. Змагання, яке дає змогу виявити найбільш гідних із його учасників або найкраще з того, що надіслане на огляд. // Відбір претендентів на заміщення деяких посад. 2. Форма розміщення замовлення на виконання робіт, послуг, поставку продукції, яка передбачає вибір претендента шляхом оцінки його пропозиції; тендер. ** **Гла́сний ко́нкурс** – конкурс, процедура якого передбачає присутність учасників під час розпечатування та оголошення його умов. **Відкри́тий ко́нкурс** – конкурс, в якому можуть взяти участь усі бажаючі. **Закри́тий ко́нкурс** – конкурс, в якому можуть взяти участь лише запрошені на нього. [Не] **пройти́ за ко́нкурсом** – [не] бути зарахованим до навчального закладу, обраним на якусь посаду з-поміж багатьох претендентів тощо.

КОНКУРСА́НТ, -а, *ч.* Те саме, що **ко́нкурсник**.

КО́НКУРСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́нкурс**. // Признач. для конкурсу. *Конкурсний твір.* ** **Ко́нкурсна ма́са**, *ек.* – майно банкрута, з якого задовольняються претензії кредиторів у ході конкурсного судочинства. **Ко́нкурсне судочи́нство** – процедура банкрутства, що її застосовують до боржника, визнаного арбітражним судом банкрутом, з метою задовольнити вимоги кредиторів. **Ко́нкурсні кредито́ри** – кредитори по грошовим зобов'язанням, за винятком громадян, перед якими боржник несе відповідальність за заподіяння шкоди життю та здоров'ю. **Ко́нкурсні торги́** – процес розгляду і порівнювання конкурсних пропозицій з метою визначення переможця конкурсу.

КО́НКУРСНИК, -а, *ч.* Учасник конкурсу. // Претендент, який подав конкурсну пропозицію.

КОНКУРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до конкурування.

КОНКУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конкурува́ти**.

КОНКУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Боротися з ким-небудь за досягнення кращих наслідків: змагатися. // Витримувати конкуренцію з чим-небудь. 2. Брати участь у конкуренції (у 2 знач.).

КОНКУРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **конкурува́ти**. *Конкуруючі країни.*

КОНОВА́Л, -а, *ч.* 1. *заст.* Той, хто, не маючи ветеринарної освіти, провадив кастрування і лікування коней. 2. *перен.*, *зневажл.* Поганий лікар; неук у медицині.

КОНОВА́ЛЬСТВО, -а, *с.*, *заст.* Заняття коновала (у 1 знач.).

КОНОВА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **конова́л** 1 і **конова́льство**.

КО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кін** 2.

КОНО́ВКА, КОНІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Те саме, що **відро́** 1. 2. Висока, здебільшого звужена вгорі кварта.

КОНОВО́Д, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **конокра́д**.

КОНО́ВОНЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **коно́вка**.

КОНО́ВОЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **коно́вка**.

КОНО́В'ЯЗЬ, -і, *ж.* Стовп або жердина, до яких прив'язують коней на відкритому місці.

КОНОГІ́Н, -го́на, *ч.*, *заст.* Робітник – погонич коня на шахті, який возив вагонетки з вугіллям.

КОНОГО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *заст.* Бути коногоном.

КОНО́ЇД, -а, *ч.* 1. *мат.* Поверхня, утворена рухом прямої, паралельної даній площині, яка перетинає дану пряму і дану лінію. 2. *біол.* Органела деяких паразитичних споровиків, розміщена у передній частині цитоплазми.

КОНОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до коноїда.

КОНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коно́їд**.

КОНОКРА́Д, -а, *ч.* Той, хто краде коней; коновод.

КОНОКРА́ДСТВО, -а, *с.* Крадіжка коней.

КОНОКРА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до конокрадства.

КО́НО-МО́НО, *невідм.*, *мн.* Японська страва – мариновані огірочки пікулі.

КОНОПА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *недок.*, *перех.* Забивати, затикати дірки, щілини клоччям, мохом і т. ін.

КОНОПА́ТКА, -и, *ж.*, *спец.* Залізна лопатка з ручкою для конопачення.

КОНОПА́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто щось конопатить.

КОНОПА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **конопа́тник**.

КОНОПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **конопа́тити**.

КОНОПА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конопа́тити**. *Конопачення човна.*

КОНОПЕ́ЛЬКИ, -льок, *мн.* Зменш.-пестл. до **коно́плі** 1.

КОНОПЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **коноплЯ́ний**.

КОНОПЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *орн.*, *рідко.* Те саме, що **конопля́нка**.

КОНОПЛЕВОЛОКНО́, -а́, *с.* Прядиво, виготовлене з конопель.

КОНОПЛЕЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод первинної обробки конопель.

КОНОПЛЕЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для збирання стебел і насіння конопель.

КОНОПЛЕМОЛОТА́РКА, -и, *ж.* Машина для обмолоту конопель, зібраних жатками і снопов'язалками.

КОНОПЛЕОБРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до обробки коноплі, призначений для цього.

КОНОПЛЕПРЯДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для прядіння ниток із конопляного прядива.

КОНОПЛЕПРЯДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається прядінням конопляної пряжі.

КОНОПЛЕПРЯДИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **коноплепряди́льник**.

КОНОПЛЕПРЯДІ́ННЯ, -я, *с.* Прядіння ниток із конопляного прядива.

КОНОПЛЕТІПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для тіпання конопель, очищення їх волокна від костриці тощо. *Коноплетіпальна машина.*

КОНОПЛЕТІПА́ННЯ, -я, *с.* Тіпання конопель, очищання їх волокна від костриці та короткого волокна.

КОНОПЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Одне стебло конопель. 2. Одне зерно конопель.

КОНОПЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **конопли́на**.

КОНО́ПЛИЩЕ, -а, *с.* 1. Місце, ділянка, на якій росли коноплі; коноплисько. // Ділянка землі для вирощування конопель. 2. *рідко.* Те саме, що **коно́плі** 1.

КОНО́ПЛІ, -пе́ль, *мн.* 1. Однорічні трав'янисті рослини, зі стебел яких виготовляють прядиво, а з насіння видобувають олію та гашиш (наркотичну речовину). 2. Виготовлене на прядиво волокно цієї рослини.

КОНОПЛЯ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **коно́плі**. // Вигот. з волокна або насіння конопель. // Власт. коноплям. // Якого видобувають із конопель. *Конопляне молоко.* 2. Який має колір прядива з конопель.

КОНОПЛЯ́НКА, -и, *ж.* Співочий птах ряду горобцеподібних, що живиться перев. насінням бур'янів.

КОНОПЛЯ́Р, -а́, *ч.* Фахівець із коноплярства.

КОНОПЛЯ́РКА, -и. Жін. до **конопля́р**.

КОНОПЛЯ́РСТВО, -а, *с.* Вирощування та обробляння конопель як галузь сільського господарства.

КОНОПЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **конопля́р** і **конопля́рство**.

КОНОПЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Веснянкуватий, ластатий.

КОНОСАМЕ́НТ, -а, *ч.* У зовнішній торгівлі – документ, що містить умови угоди морських перевезень. ** **Чи́стий коносаме́нт** – коносамент, який не містить якихось застережень перевізника відносно кількості або якості вантажу.

КОНОТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до конотації.

КОНОТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У мовознавстві – додаткове значення мовної одиниці або категорії.

КОНОТО́ПСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Конотоп.

КОНСА́ЛТИНГ, -у, *ч.* 1. Консультаційні послуги, діяльність з надання консультацій. 2. Підготовка пакетів засновницьких документів при створенні нових організацій.

КОНСА́ЛТИНГОВИЙ, -а, -е. Стос. до консалтингу. ** **Конса́лтингова фі́рма** – фірма, яка надає консультаційні послуги, перев. спеціалізована у певній галузі консультативної діяльності.

КОНСЕДИМЕНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із співосадженням двох або більше речовин, спричинює цей процес, стосується його.

КОНСЕКВЕ́НТ, -а, *ч.*, *лог.* Другий член імплікації.

КОНСЕКВЕ́НТНИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **послідо́вний**.

КОНСЕКВЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **консекве́нтний**.

КОНСЕКВЕ́НТНО, *книжн.* Присл. до **консекве́нтний**.

КОНСЕКВЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Консеквенціа́льна е́тика** – етичні теорії, в яких моральне значення вчинків встановлюється в залежності від наслідків, до яких вони призводять.

КОНСЕКУТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Подальший. 2. Послідовний. 3. *муз.* Паралельний. 4. *грам.* Наслідковий.

КОНСЕНСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до консенсусу. ** **Консенсуа́льні уго́ди** – угоди, для здійснення яких досить лише погодження сторін.

КОНСЕ́НСУС, -у, *ч.* Відсутність у сторін, що домовляються, заперечень проти пропозицій, висунутих під час переговорів.

КОНСЕ́НСУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **консе́нсус**.

КОНСЕ́РВА *див.* **консе́рви**.

КОНСЕРВА́НТ, -а, *ч.* Хімічна речовина, яка забезпечує тривале зберігання (консервацію) харчових продуктів і деяких матеріалів.

КОНСЕРВАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **консервати́зм** 1. 2. Такий, що дотримується старих принципів. // ** **Консервати́вне лікува́ння** – лікування без оперативного втручання. Який обстоює, захищає старе, віджиле; ворожий прогресові.

КОНСЕРВАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **консервати́вний**.

КОНСЕРВАТИ́ВНО. Присл. до **консервати́вний**.

КОНСЕРВАТИВНОБУРЖУА́ЗНИЙ, -а, -е. Який віддзеркалює, виражає ідеологію і політику консервативних кіл буржуазії, є притаманним цим колам.

КОНСЕРВАТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Один з основних ідеологічних напрямків, для якого характерне прагнення до стабілізації соціальних процесів, надання переваги традиційним суспільним інститутам і невіра у прогрес як у єдину можливу форму розвитку людського суспільства. 2. Прихильність до старого, віджилого, обстоювання його; консервативні погляди, переконання.

КОНСЕРВАТИ́СТ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **консерва́тор**.

КОНСЕРВА́ТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто має консервативні погляди, переконання; ворог прогресу. 2. У деяких країнах – член консервативної партії.

КОНСЕРВАТО́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *розм.* Студент консерваторії.

КОНСЕРВАТО́РІЯ, -ї, *ж.* Вищий музичний навчальний заклад.

КОНСЕРВАТО́РКА, -и. Жін. до **консервато́рець**.

КОНСЕРВАТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **консервато́рія**. *Консерваторна освіта.*

КОНСЕРВА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **консерва́тор**.

КОНСЕРВАТО́РСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **консервато́рний**.

КОНСЕРВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до консервації (запобігання псуванню, руйнуванню механізму, споруди і т. ін.). // Що використовується для консервації.

КОНСЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **консервува́ти** 2, 3.

КОНСЕ́РВИ, -ів, *мн.* (*одн.* **консе́рва**, -и, *ж.*, *розм.*). 1. Харчові продукти тваринного або рослинного походження, відповідно оброблені (сушінням, стерилізацією, солінням і т. ін.) та вміщені в герметично закриті банки для зберігання протягом тривалого часу. 2. *тільки мн.*, *спец.* Окуляри з темними скельцями для захисту очей від яскравого світла, пилу тощо. *Чорні скельця консервів.*

КОНСЕ́РВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **консе́рви** 1. *Консервне виробництво.* // Признач. для консервів. *Консервна банка.* // Признач. для відкривання консервів. // Який виробляє консерви.

КОНСЕ́РВНИК, -а, *ч.* Робітник консервної промисловості

КОНСЕ́РВНИЦЯ, -і. Жін. до **консе́рвник**.

КОНСЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **консервува́ти** 1, 2. // *у знач. прикм.*

КОНСЕРВУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для консервування.

КОНСЕРВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **консервува́ти** 1, 2. ** **Консервува́ння кро́ві** – методи збереження крові поза організмом у стані її біологічної функціональної повноцінності. **Консервува́ння о́рганів і тка́нин** – методи виділення на ізольовану від цілісного організму частину (тканину, орган) з метою зберегти її біологічну й функціональну повноцінність. **Консервува́ння харчови́х проду́ктів** – обробка харчових продуктів, що запобігає їх

псуванню і забезпечує тривале зберігання.

КОНСЕРВУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* 1. Перетворювати в консерви (у 1 знач.). *Консервувати овочі.* 2. *спец.* Піддавати спеціальній обробці, створювати відповідні умови і т. ін., щоб запобігти псуванню, розкладу тощо. *Консервувати кров.* 3. Тимчасово припиняти розвиток, діяльність чогонебудь. *Консервувати будівництво заводу.* 4. Припиняти експлуатацію автомобіля або будь-яких інших машин та механізмів, змастивши усі вузли кузова та двигуна для довгострокового зберігання; захищати від корозії, зберігаючи у придатному для експлуатації стані.

КОНСЕРВУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок. і док.* 1. Зберігатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **консервува́ти**.

КОНСЕРВУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **консервува́ти**.

КОНСИГНА́НТ, -а, *ч.* 1. Постачальник товару на склад посередника, який здійснює його зберігання протягом певного часу. 2. Власник товару, який продає його за кордон через комісіонера.

КОНСИГНА́ТОР, -а, *ч.* 1. Посередник у торгових операціях, який здійснює зберігання товару постачальника протягом певного часу. 2. Посередник при експорті товарів.

КОНСИГНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до консигнації. ** **Консигнаці́йна опера́ція** – те саме, що **консигна́ція**. **Консигнаці́йна поста́вка това́рів** – поставка, за якої товари, що надійшли на склад компанії-вантажоодержувача, не включаються до складу його запасів, оскільки право власності на товари залишається за постачальником до моменту фактичного продажу.

КОНСИГНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Форма продажу товарів через склади посередників, які здійснюють його зберігання протягом певного часу. 2. Різновид комісійного продажу товарів за кордон, коли експортер надсилає товар іноземній фірмі з дорученням продати його на певних умовах.

КОНСИПІА́ТОРИ, -ів, *мн.* Див. **постглоса́тори**.

КОНСИ́ЛІУМ, -у, *ч.* Нарада лікарів для визначення характеру хвороби й засобів лікування хворого.

КОНСИСТЕ́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який відзначається значною консистенцією. *Консистентне мастило.*

КОНСИСТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **консисте́нтний**.

КОНСИСТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Ступінь щільності або густини речовини.

КОНСИСТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання консистенції.

КОНСИСТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до консистометрії.

КОНСИСТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження речовин, що ґрунтується на вимірюванні їхньої консистенції.

КОНСИСТО́РІЯ, -ї, *ж.* 1. У дореволюційній Росії – установа з церковно-адміністративними й судовими функціями, що підлягала єпархіальному архієреєві. 2. У католицькій церкві – нарада кардиналів з участю Папи.

КОНСИСТО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **консисто́рія**. *Консисторські попи.*

КОНСКРИ́ПЦІЯ, -ї, *ж., військ., заст.* У низці європейських країн до запровадження загальної військової повинності – набирання чоловіків до армії на підставі військової повинності, але з дозволом викупу й заступництва.

КОНСО́ЛІ, -ей, *мн.* 1. Урядові цінні папери, які не підлягають викупу. 2. У Великій Британії – облігації державних довготермінових (консолідованих) позик.

КОНСОЛІДАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до консолідації.

КОНСОЛІДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **консолідува́ти** і **консолідува́тися**. ** **Консоліда́ція кі́стки**, *мед.* – процес зрощення пошкодженої кістки з відновленням її цілісності. 2. Один із видів систематизації законодавства. 3. У цивільному праві – припинення права користування внаслідок його злиття з правом власності. 4. *фін.* Один із заходів з управління державним боргом – зміна термінів дії раніше випущених позик.

КОНСОЛІДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **консолідува́ти**. // **консолідо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Згуртований, міцно об'єднаний. *Консолідована група.* ** **Консолідо́ваний бала́нс** – зведена бухгалтерська звітність про діяльність та фінансові результати основного та дочірніх господарчих товариств. **Консолідо́ваний бюдже́т** – зведений бюджет, який включає бюджет відповідного національно-державного утворення і бюджети нижчих територіальних рівнів. **Консолідо́ваний пода́ток** – податок, який сплачується за місцем реєстрації головного підприємства за наявності дочірніх філіалів в інших областях та районах. **Консолідо́ваний фонд** – рахунки казначейства, на які надходять доходи, що йдуть на урядові потреби.

КОНСОЛІДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **консолідо́ваний**.

КОНСОЛІДО́ВАНО. Присл. до **консолідо́ваний**.

КОНСОЛІДУВА́ННЯ, -я, *с.* Див. **консоліда́ція** 1. ** **Консолідува́ння бо́ргу** – об'єднання декількох боргів в єдиний з можливою зміною величини позичкового відсотка та терміну сплати.

КОНСОЛІДУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех., книжн.* 1. Зміцнювати, укріплювати що-небудь; об'єднувати, згуртовувати когось. 2. *фін.* Перетворювати короткострокові державні боргові зобов'язання на довгострокові чи безстрокові.

КОНСОЛІДУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок. і док., книжн.* Зміцнюватися, укріплюватися; об'єднуватися, згуртовуватися.

КОНСО́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Виступ у стіні будинку, що підтримує карниз, балкон, архітектурні прикраси тощо. // Виступ у якій-небудь конструкції для підіймання вертикального навантаження. 2. Колонкова пересувна підставка для статуеток, квітів і т. ін. 3. *спец.* Пристрій, що забезпечує взаємодію оператора ЕОМ з операційною системою.

КОНСО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм до **консо́ль**. *Консольна балка.* // Який має консоль (у 1 знач.). *Консольний верстат.*

КОНСОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Утішання, співчуття.

КОНСОМЕ́, *невідм., с.* Вид міцного бульйону з м'яса.

КОНСОНА́НС, -у, *ч.* 1. *муз.* Гармонійне поєднання звуків; співзвуччя; прот. **д и с о н а н с**. 2. *літ.* Рима, в якій наголошені голосні різні, а голосні, що стоять перед голосними наголошеними або після них, – однакові.

КОНСОНА́НСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **консона́нс**.

КОНСОНА́НТ, -а, *ч., лінгв.* Те саме, що **при́голосний** 2.

КОНСОНАНТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Формування системи приголосних звуків у тій чи іншій мові.

КОНСОНАНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Система приголосних звуків мови.

КОНСОНА́НТНИЙ, -а, -е. 1. Дзвінкий, співзвучний. 2. У мовознавстві – приголосний.

КОНСОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **консонува́ти**.

КОНСОНУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Гармонійно поєднуватися.

КОНСОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **консонува́ти**. *Консонуючі звуки.*

КОНСО́РТ, -а, *ч.* У Великій Британії – чоловік королеви, який не є монархом.

КОНСОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до консорції.

КОНСОРЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до консорціуму. ** **Консорціа́льний банк** – спільне багатонаціональне банківське об'єднання акціонерного типу.

КОНСО́РЦІУМ, -у, *ч.* Об'єднання групи монополістів (перев. банківських) для здійснення значних фінансових або комерційних операцій. *Фінансовий консорціум.* // Тимчасові статутні об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення спільної мети. ** **Підписни́й консо́рціум** – консорціум, синдикат, який гарантує реалізацію позики або розміщення нових цінних паперів.

КОНСО́РЦІЯ, -ї, *ж.* Група видів тварин і рослин, більш-менш пов'язаних з одним з індивідуумів або з цілою популяцією будь-якого виду рослин чи тварин.

КОНСПЕ́КТ, -у, *ч.* Стислий писаний виклад змісту чого-небудь.

КОНСПЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який передає основний зміст чого-небудь у стислій формі; короткий (у 2 знач.). *Конспективний виклад матеріалу.*

КОНСПЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **конспекти́вний**. *Конспективність викладу.*

КОНСПЕКТИ́ВНО. Присл. до **конспекти́вний**.

КОНСПЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **конспектува́ти**.

КОНСПЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конспектува́ти**. *Конспектування лекцій.*

КОНСПЕКТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок., перех.* Складати конспект чого-небудь.

КОНСПІРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з конспірацією; таємний.

КОНСПІРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **конспірати́вний**. *Конспіративність зборів.*

КОНСПІРАТИ́ВНО. Присл. до **конспірати́вний**.

КОНСПІРА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто вдається до конспірації.

КОНСПІРА́ТОРКА, -и. Жін. до **конспіра́тор**.

КОНСПІРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **конспіра́тор**. // Власт. конспіраторові.

КОНСПІРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **конспірати́вний**.

КОНСПІРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Заходи, яких уживає нелегальна організація для збереження в таємниці своєї діяльності, а також своїх членів; суворе дотримання таємниці. // *заст.* Таємний замір, змова.

КОНСПІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конспірува́ти**.

КОНСПІРУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* 1. *перех.* Застосовувати конспірацію щодо кого-, чого-небудь. 2. *неперех., рідко.* Те саме, що **конспірува́тися**.

КОНСПІРУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок.* Дотримуватися конспірації.

КОНСТА́НТА, -и, *ж., спец.* 1. Стала величина в низці тих, які змінюються. *Константа рівноваги.* 2. Елементарний іменований об'єкт. 3. Значення скалярної змінної. 4. У математичній логіці – символ формальної мови для позначення деякого фіксованого елемента, фіксованої операції або відношення на якій-небудь структурі, що описується цією мовою. *Іменована константа.*

КОНСТАНТА́Н, -у, *ч.* Сплав міді з нікелем і марганцем, що відзначається сталістю електричного опору при зміні температури.

КОНСТАНТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **константа́н**.

КОНСТАНТИНО́ПОЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Константинополь.

КОНСТА́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який не змінюється; постійний, сталий. *Константні форми рослин.*

КОНСТА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **конста́нтний**.

КОНСТА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **конста́нта**.

КОНСТАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **констатува́ння**.

КОНСТАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **констатува́ти**.

КОНСТАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **констатува́ти**.

КОНСТАТУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* Установлювати, відзначати наявність чого-небудь.

КОНСТАТУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок. і док.* Установлюватися, відзначатися.

КОНСТЕ́БЛЬ, -я, *ч.* 1. У США та Великій Британії – найнижчий поліційний чин. 2. У феодальній Англії – вищий придворний чин.

КОНСТЕЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до констеляції.

КОНСТЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж., псих.* 1. Добре організована матриця асоціацій, ідей, образів, ефектів та ін. 2. Невитіснений набір взаємозв'язаних ідей, які несуть емоційне навантаження.

КОНСТИПА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Кишкове затвердіння; затримання кишкових випорожнювань; запор.

КОНСТИТУА́НТА, -и, *ж.* У Франції та деяких інших державах – установчі збори, що їх скликають для розробки конституції.

КОНСТИТУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Встановлений, визначений склад, зміст чого-небудь, офіційно оформлений.

КОНСТИТУТИ́ВНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який становить основу чого-небудь; визначальний. *Конститутивні положення.*

КОНСТИТУЦІ́ЙНИЙ[1], -а, -е. Стос. до конституції (*див.* **конститу́ція**[1]). *Конституційний закон.* // Який ґрунтується на конституції. *Конституційний лад. Конституційне звернення.* ** **Конституці́йна асамбле́я** – одна з назв установчих зборів. **Конституці́йна мона́рхія** – державний лад, за якого влада монарха обмежена конституцією. **Конституці́йна ска́рга** – один із процесуальних заходів захисту конституційних прав і свобод громадян. **Конституці́йна уго́да** – у ряді країн одне із джерел конституційного права, різновид правового звичая. **Конституці́йне пра́во** –правове положення громадян та їх взаємовідносини з державою. **Конституці́йні правопору́шення (делі́кт)** – правопорушення, пов'язані із забезпеченням дотримання конституції державними органами, перш за все парламентом. **Конституці́йний зако́н**: у ряді країн – одне з головних джерел конституційного права. **Конституці́йний лад** – система соціальних, економічних та політико-правових відносин, які встановлюються та охороняються конституцією. **Конституці́йний суд** – спеціальний судовий орган, на якого покладено контроль за дотриманням конституції, за відповідність їй усіх інших нормативних актів.

КОНСТИТУЦІ́ЙНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **конститу́ція**[2].

КОНСТИТУЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Режим дотримання конституції як вищого закону суспільства та держави; відповідність нормам та принципам конституції.

КОНСТИТУЦІ́ЙНО. Присл. до **конституці́йний**.

КОНСТИТУЦІ́ЙНО-МОНАРХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до конституційної монархії.

КОНСТИТУЦІОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Закріплення яких-небудь положень у тексті конституції, надання їм конституційної сили.

КОНСТИТУЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Політична система, яка спирається на конституцію та конституційні методи правління. 2. Політико-правова теорія, яка обґрунтовує необхідність встановлення конституційного ладу. 3. Вчення, відповідно до якого для виникнення і перебігу хвороби визначальне значення мають певні особливості конституції організму.

КОНСТИТУЦІОНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник конституціоналізму.

КОНСТИТУЦІОНАЛІ́СТ-ДЕМОКРА́Т, конституціоналіста-демократа, *ч.* Те саме, що **каде́т**[2].

КОНСТИТУЦІОНАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **конституціоналі́зм** і **конституціоналі́ст**.

КОНСТИТУЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конститу́ція**[2]. *Конституціональні особливості організму.* ** **Конституціона́льна тео́рія** – теорія особистості, в якій основне значення надається успадкованим аспектам, особливо морфологічним та фізіологічним характеристикам. **Тео́рія конституціона́льної схи́льності**, *юр.* – концепція про зв'язок будови тіла, типу статури людини зі схильністю до злочинної поведінки.

КОНСТИТУ́ЦІЯ[1], -ї, *ж.* Основний закон держави, що визначає суспільний і державний лад, виборчу систему, принципи організації та діяльності державних органів, основні права та обов'язки громадян.

КОНСТИТУ́ЦІЯ[2], -ї, *ж.* Будова організму, зумовлена певним співвідношенням у розвитку органів і тканин.

КОНСТИТУЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конституюва́ти**.

КОНСТИТУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех., книжн.* Установлювати, визначати склад, зміст чого-небудь. *Конституювати президію конференції.*

КОНСТИТУЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок., книжн.* Пас. до **конституюва́ти**.

КОНСТРИКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до констрикторів.

КОНСТРИ́КТОРИ, -ів, *мн., анат.* М'язи, що закривають або звужують природні отвори в організмі людини і тварин.

КОНСТРИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Звуження, стиснення, стягування.

КОНСТРУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **конструюва́ти**.

КОНСТРУЙО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна сконструювати.

КОНСТРУ́КТ, -а, *ч.* Логічне або інтелектуальне утворення, яке можна розглядати як приблизний синонім **п о н я т т я**. ** **Гіпотети́чний констру́кт** – вираз, де сам процес безпосередньо не спостерігається або об'єктивно не вимірюється, але вважається, що він існує.

КОСТРУКТИ́В, -у, *ч., розм.* Конструктивні пропозиції, рішення.

КОНСТРУКТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Один із найпоширеніших напрямів (перев. західноєвропейської) архітекту-

ри початку 20 ст., пов'язаний із застосуванням індустріальної техніки, будівельних матеріалів і конструкцій; заперечував архітектурну спадщину, роль національних традицій. 2. В образотворчому мистецтві та літературі початку 20 ст. – формалістична течія, що заперечувала ідейний зміст мистецтва й підмінювала художній образ абстракцією.

КОНСТРУКТИВІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник конструктивізму.

КОНСТРУКТИВІ́СТКА, -и. Жін. до **конструктиві́ст**.

КОНСТРУКТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **конструктиві́зм** і **конструктиві́ст**. *Конструктивістські проекти будинків.*

КОНСТРУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до конструкції (у 1 знач.). // Стос. до конструювання, пов'язаний з ним. ** **конструкти́вна геоме́трія** – розділ геометрії, в якому вивчаються теорія й методи побудови фігур різними інструментами. **Конструкти́вна тео́рія фу́нкцій**, *мат.* – розділ теорії функцій, який вивчає їх властивості на основі наближених уявлень. 2. Який може бути основою чого-небудь. *Конструктивна думка. Конструктивна пропозиція.*

КОНСТРУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **конструкти́вний** 2.

КОНСТРУКТИ́ВНО. Присл. до **конструкти́вний**.

КОНСТРУ́КТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто конструює що-небудь, створює конструкції (у 1, 2 знач.). 2. Набір частин і деталей, з яких діти будують іграшкові споруди або складають різні прилади. 3. У програмуванні – складова частина транслятора, яка є синтаксичним завантажувачем.

КОНСТРУ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **констру́ктор** 1.

КОНСТРУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Придатний для конструкцій (у 2 знач.). 2. Пов'язаний з конструюванням. *Конструкційна задача.*

КОНСТРУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Будова, взаємне розташування частин машини, апарата, приладу тощо. 2. *перев. мн.* Споруди складної будови, а також окремі їх частини. 3. Словосполука, якій властиві певні граматичні зв'язки, певна граматична будова. *Синонімічні конструкції.* 4. У мовах програмування – формат (структура, загальний вигляд) оператора.

КОНСТРУЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конструюва́ти**. *Конструювання машин.*

КОНСТРУЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* 1. Робити конструкцію (у 1, 2 знач.) чого-небудь. 2. *книжн.*, *рідко.* Створювати що-небудь у певному складі; установлювати певний склад чогось.

КОНСТРУЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **конструюва́ти**.

КО́НСУЛ, -а, *ч.* 1. Урядова особа, що репрезентує та захищає інтереси своєї держави та її громадян у якомусь пункті іншої держави. ** **генера́льний ко́нсул** – консул, який очолює генеральне консульство. ** **нешта́тний (почéсний) ко́нсул** – особа, що не перебуває на державній службі держави, яку представляє, але виконує консульські функції за її дорученням. **Окре́мий ко́нсул** – особа, яка знаходиться на чолі окремої (від дипломатичного представництва) консульської установи. **Шта́тний ко́нсул** – посадова особа, що перебуває на державній службі держави, яку представляє. 2. У Стародавньому Римі – титул кожної з двох виборних найвищих урядових осіб, а також той, хто мав цей титул. 3. Титул кожної з трьох осіб, які мали необмежену виконавчу владу у Франції в період консульства (у 3 знач.), а також той, хто мав такий титул.

КОНСУЛА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **ко́нсульство**.

КО́НСУЛЬСТВО, -а, *с.* 1. Представництво однієї держави в якому-небудь пункті іншої держави, очолюване консулом. // Приміщення, де перебуває таке представництво. 2. У Стародавньому Римі – час управління консулів за доби республіки. 3. Період в історії Франції від перевороту Наполеона 9 листопада 1799 р. (18 брюмера) до проголошення імперії в 1804 р.

КО́НСУЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́нсул** і **ко́нсульство**. ** **ко́нсульська екзеквату́ра** – дозвіл держави перебування на реалізацію консульських функцій. **Ко́нсульська легаліза́ція** – встановлення і засвідчення справжності підписів на документах та актах і відповідності їх законам держави перебування. **Ко́нсульська посадо́ва осо́ба** – будь-яка особа, включаючи главу консульської установи, якій доручено виконання відповідних функцій. **Ко́нсульська устано́ва** – будь-яке генеральне консульство, консульство, віце-консульство або консульське агентво іноземної держави (в тому числі персонал, споруди та приміщення). **Ко́нсульська юрисди́кція** – привілей непідсудності іноземців місцевим законам і судам у кримінальних і цивільних справах, а також розгляд цих справ консулом тієї держави, громадянином якої є іноземець. **Ко́нсульське пра́во** – частина міжнародного права, пов'язана із виконанням консулом його функцій. **Ко́нсульське представни́цтво** – один із органів зовнішніх відносин держави, який організується в результаті встановлення консульських відносин між двома державами. **Ко́нсульський ві́дділ посо́льства** – відділ при посольстві, який відає відправленням консульських функцій у столиці держави перебування або в ін. її частинах. **Ко́нсульський ко́рпус** – оперативний персонал усіх консульських установ, які знаходяться в якомусь певному пункті держави перебування. **Ко́нсульський о́круг** – певна територія держави перебування, на якій консульська посадова особа виконує покладені на неї зобов'язання. **Ко́нсульський пате́нт** – документ, який підтверджує факт призначення відповідної особи главою самостійної консульської установи. **Ко́нсульський уста́в** – зведення правил, які регулюють організацію та роботу консульських установ. **Ко́нсульський щит** – вивіска із зображенням герба країни та назвою консульської установи мовами держави, що представляється та держави перебування. **Ко́нсульські збо́ри** – платежі, що їх стягують відповідно до встановлених тарифів за дії, які консульська установа виконує за проханням громадян. **Ко́нсульські конве́нції** – угоди, які укладаються між державами і містять норми консульського права. **Ко́нсульські приві́леї** – особливі привілеї, які надаються у державі перебування консульським представництвам.

КОНСУЛЬТА́НТ, -а, *ч.* Фахівець, службовим обов'язком якого є поради, висновки з питань його спеціальності. ** **інвестиці́йний консульта́нт** – спеціаліст, який надає консультаційні послуги відносно випуску та обігу цінних паперів.

КОНСУЛЬТА́НТКА, -и. Жін. до **консульта́нт**.

КОНСУЛЬТА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до консультантів.

КОНСУЛЬТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який має дорадчі права. *Консультативна комісія.* ** **консультати́вний пакт** – міжнародний договір, за яким сторони, що домовляються, зобов'язуються радитися з питань, що їх цікавлять.

КОНСУЛЬТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до консультації (у 1, 2 знач.). // Признач. для консультацій. *Консультаційний пункт.*

КОНСУЛЬТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Порада фахівця з якого-небудь питання. 2. Надавання порад з яких-небудь питань; консультування. 3. Установа, в якій фахівці допомагають порадами з яких-небудь питань. *Юридична консультація.*

КОНСУЛЬТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **консультува́ти**.

КОНСУЛЬТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **консультува́ти**.

КОНСУЛЬТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.* Давати поради з якого-небудь питання.

КОНСУЛЬТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Звертатися до кого-небудь за порадою з якогось питання.

КОНСУМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Завершення, доведення до кінця. 2. Остаточне оформлення. 3. Досягнення мети. 4. Здійснення шлюбних відносин.

КОНСУМЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Споживач товарів та послуг. 2. Організми, що споживають готові органічні речовини.

КОНСУМЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Див. **консюмери́зм**.

КОНСЬЄ́РЖ, -а, *ч.* Двірник, швейцар.

КОНСЬЄ́РЖКА, -и. Жін. до **консьє́рж**.

КОНСЬЮМЕ́НТ, -а, *ч.* Див. **консуме́нт**.

КОНСЮМЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Рух на захист та за розширення прав споживачів у їх відносинах з продавцями. 2. Об'єднання споживачів в спілки як на громадських засадах, так і під егідою держави.

КОНТА́ГІЙ, -ю, *ч.*, *мед.* Те саме, що **зара́за** 1; інфекція.

КОНТАГІО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Те саме, що **зара́зливий** 1; інфекційний. ** **контагіо́зна хворо́ба** – інфекційне захворювання, що передається шляхом прямого або непрямого контакту.

КОНТАГІО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність інфекційних хвороб передаватися від хворих людей і тварин здоровим; заразливість.

КОНТА́КТ, -у, *ч.* 1. *спец.* Стикання двох електричних провідників, що створює умови прохідності струму, а також місце такого стикання. // Прилад, що здійснює стикання електричних провідників. 2. Спілкування, зв'язок, тісні стосунки. // Взаємна узгодженість у роботі. // *перен.* Взаєморозуміння. 3. *спец.* Стикання, дотик (у 1 знач.). 4. *геол.* Поверхня стику гірських порід, з яких утворюються суміжні ділянки земної кори.

КОНТА́КТНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Стос. до контакту (у 1 знач.), пов'язаний з ним. // Який діє на підставі контакту. // Признач. для контакту. *Контактна мережа.* 2. Який впливає, діє внаслідок дотику, під час дотику. *Препарати контактної дії.* 3. Що тісно спілкувався (спілкується), стикався (стикається) з ким-небудь (з хворим, бацилоносієм і т. ін.). 4. Який легко вступає в контакт, уміє підтримувати особисті, ділові і т. ін. стосунки з ким-небудь; товариський, комунікабельний. // Який виражає контактність, товариськість. ** **конта́ктні лі́нзи (окуля́ри)** – тонкі лінзи зі скла або пластмас, що накладаються на рогівку очей і застосовуються з косметичною метою чи за оптичними показаннями.

КОНТА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність до контактів, спілкування; зв'язки, спілкування.

КОНТА́КТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **конта́кт** 1, 3, 4.

КОНТА́КТОР, -а, *ч.* 1 Особа, яка підтримує зв'язок між агентством та клієнтом. 2. *спец.* Прилад, за допомогою якого пускають у рух і зупиняють електричні двигуни й автоматизують виробничі процеси.

КОНТА́КТОРНИЙ, -а,-е. Прикм. до **конта́ктор**.

КОНТАКТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія за знач. **контактува́ти**.

КОНТАКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Встановлювати контакт (у 2 знач.), діяти в контакті з ким-небудь. // Підтримувати особисті, ділові і т. ін. відносини з ким-, чим-небудь. 2. Тісно спілкуватися, стикатися з ким-, чим-небудь (хворим, бацилоносієм і т. ін.).

КОНТАКТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.*, *спец.* Стикатися один з одним, дотикатися один до одного. 2. *книжн.* Те саме, що **контактува́ти**. // *розм.* Знаходитися в контакті з ким-, чим-небудь, спілкуватися, контактувати з ким-, чим-небудь.

КОНТАМІНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до контамінації.

КОНТАМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Змішування двох або кількох подій під час розповіді. // *літ.* Вкраплювання подробиць однієї події до іншої, одного літературного твору до іншого. 2. *лінгв.* Виникнення нового слова, його форми або виразу внаслідок зближення, поєднання частин двох подібних слів, форм, виразів. 3. Потрапляння в певне середовище будь-якого домішку, який змінює властивості цього середовища. 4. *псих.* Злиття двох або більше схожих за змістом слів або понять в одне.

КОНТАМІНО́ВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який виник унаслідок контамінації.

КОНТАМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **контамінува́ти**, **контамінува́тися**.

КОНТАМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Змішувати дві чи кілька подій під час розповіді. // Вкрапляти подробиці одного літературного твору до іншого. 2. Утворювати нові слова, форми, вислови через поєднання частин двох подібних слів, форм, висловів. 3. Забруднювати, заражати; завдавати згубного впливу.

КОНТАМІНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *лінгв.* Утворюватися, виникати внаслідок зближення, поєднання частин двох подібних слів, форм, висловів.

КОНТА́НГО, *невідм.*, *ек.* 1. Ситуація на біржі, за якої ціни на товари з негайною поставкою нижчі за ціни товарів із поставкою через певний проміжок часу. 2. Винагорода, що її виплачують брокеру за відстрочку виконання зобов'язань без оплати або поставки цінних паперів.

КОНТА́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **конта́нго**.

КОНТАНТИ́СТ, -а, *ч.* Особа, яка веде торгівлю тільки за готівку.

КОНТА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *неперех.*, *спец.* 1. З'єднуватися з чим-небудь, замикаючи електричний ланцюг (про провідники, прилади). 2. *розм.* Те саме, що **контактува́ти**.

КОНТЕ́ЙНЕР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Знімне пристосування (велика скриня або кузов) для перевезення вантажів без упакування. 2. Резервуар, бак, приймач. 3. Пристрій для зберігання і транспортування радіоактивних речовин.

КОНТЕЙНЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оснащення транспорту, промисловості контейнерами; використання контейнерів для вантаження, розвантаження, транспортування чого-небудь.

КОНТЕ́ЙНЕРНИЙ, -а, -е, *спец.* Який здійснюється за допомогою контейнера.

КОНТЕЙНЕРОВО́З, -у, *ч.* 1. Судно, призначене для перевезення вантажів у контейнерах. 2. Вантажний автомобіль, залізничний вагон, платформа, пристосовані для перевезення вантажів у контейнерах.

КОНТЕ́КСТ, -у, *ч.* 1. Закінчений за змістом уривок тексту, що дає змогу встановити значення слова або речення, які входять до його складу. 2. *перен.* Про те, що розглядається як ціле, яке зв'язує і пояснює які-небудь явища, факти і т. ін. *В контексті чого-небудь, в якому-небудь контексті.*

КОНТЕ́КСТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конте́кст**.

КОНТЕ́КСТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **конте́кст**.

КОНТЕКСТОЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Залежний від контексту.

КОНТЕКСТОЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **контекстозале́жний**.

КОНТЕКСТОЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Чутливий до контексту.

КОНТЕКСТОЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. контекстночутли́вий.

КОНТЕКСТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конте́кст**. ** **контекстуа́льна е́тика** – етичні теорії, в яких центральною моральною проблемою вважається вибір людиною рішення в залежності від конкретної ситуації.

КО́НТЕНТ-АНА́ЛІЗ, -у, *ч.* 1. Термін для позначення ряду методів аналізу мовних актів, повідомлень або документів для дослідження різних ідей, емоцій та ін. 2. Метод науково-психологічного дослідження текстів та ін. носіїв інформації.

КОНТЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Годувати, харчувати.

КОНТЕНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *заст.* Годуватися, харчуватися; їсти.

КОНТЕСТА́ТОР, -а, *ч.* У католицькій церкві – священнослужитель або віруючий, не згідний з точкою зору церковної верхівки на соціально-політичні питання.

КОНТИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Храм.

КОНТИНГЕ́НТ, -у, *ч.*, *книжн.* 1. Сукупність людей, що становлять подібну з певного погляду групу; склад осіб певної категорії. 2. Установлена для певної мети визначена кількість кого-, чого-небудь, норма. ** **тари́фний континге́нт** – дозвіл на ввезення певної кількості товарів за зниженим митом або без мита.

КОНТИНГЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до контингенту. ** **континге́нтне замо́влення** – замовлення, яке передбачає одночасну купівлю одних та продаж інших акцій. **Континге́нтні до́говори** – договори, які гарантують державі можливість вивезення, ввезення або транзиту певної кількості товарів.

КОНТИНГЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е Обмежений певними умовами, кількістю.

КОНТИНГЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **контингентува́ти**.

КОНТИНГЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати державне регулювання зовнішньої торгівлі вста-

новленням експортних та імпортних квот.

КОНТИНЕ́НТ, -у, *ч.* Одна з основних великих частин суходолу, оточена з усіх або майже з усіх боків морями та океанами; материк (у 1 знач.).

КОНТИНЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **контине́нт**. // Який розташований, міститься на континенті. ** **Континента́льна тра́тта** – переказний вексель, який підлягає оплаті на Європейському континенті. **Континента́льне пра́во** – романо-германська правова система, прийнята у ряді країн як наслідок впливу римського права. **Континента́льний кліма́т** – клімат суходолу, віддаленого від моря, що відзначається сухістю, гарячим літом і холодною зимою. **Континента́льний шельф** – прилягаючий до територіальних вод район морського дна, в якому прибережна держава здійснює суверенні права.

КОНТИНЕНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **континента́льний**.

КОНТИНУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Безперервний. 2. Постійний. 3. *мат.* Який безперервно продовжується.

КОНТИНУЇ́ТЕ́Т, -у, *ч.* 1. *юр.* Правова наступність. // У міжнародному праві – здійснення державою-правонаступником передбачених у договорах прав і зобов'язань держави-попередника. ** **Теорія континуїте́ту** – вчення, згідно з яким правосуб'єктність держави є ідентичною незалежно від будь-яких внутрішніх змін. 2. *книжн.* Неперервність, послідовність у розвитку, перебігу чого-небудь. *Політика континуїтету.* 3. Правило парламентської процедури, згідно з яким, якщо законопроект не затверджений до кінця тієї сесії парламенту, на якій його було внесено, його розгляд повинен бути відновленим на наступній сесії; прот. д и с к о н т и н у ї т е т.

КОНТИ́НУУМ, *ч.* 1. *род.* -у. Назва неперервних утворень. 2. *род.* -а. Назва потужності множини дійсних чисел.

КОНТИ́НУУМ-ГІПО́ТЕЗА, -и, *ж.*, *мат.* Потужність континуума – перша з потужностей, що перевищує потужність натурального ряду.

КОНТИ́НУУМ-ПРОБЛЕ́МА, -и, *ж.*, *мат.* Задача, яка полягає в тому, щоб засобами теорії множин довести або спростувати континуум-гіпотезу.

КО́НТО, *невідм.*, *с.*, *фін.* Рахунок. ** **Ко́нто-сепара́то** – окремий рахунок.

КОНТОКОРЕ́НТ, -у, *ч.*, *фін.* Єдиний рахунок, що його відкривають установи банку своїм постійним клієнтам для взаємного розрахунку.

КОНТОКОРЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до контокоренту. ** **Контокоре́нтний раху́нок** – те саме, що **контокоре́нт**.

КОНТОМА́Т, -а, *ч.* Те саме, що **банкома́т**.

КОНТО́РА, -и, *ж.* 1. Адміністративно-канцелярський відділ підприємства, закладу, установи чи окрема установа з господарськими, фінансовими й т. ін. функціями. // Приміщення, де перебуває такий відділ або установа. ** **Акце́птна конто́ра** – фінансова установа, яка надає кредити під вексельне забезпечення. 2. *жарт.*, *розм.* Про яку-небудь установу. ** **Шара́шкина конто́ра** – про несолідну, не варту довіри установу, підприємство.

КОНТО́РКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **конто́ра**. 2. Високий письмовий стіл з похилою поверхнею й шухлядами, за яким працюють стоячи.

КОНТО́РНИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто служить у конторі.

КОНТО́РНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **конто́рник**.

КОНТО́РСІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Розтягнення зв'язок.

КОНТО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **конто́ра**. *Конторські службовці.*

КОНТР..., **КОНТРА...** Префікс, що вживається для творення слів із значенням "протилежний чомусь", "який протидіє комусь, чомусь", напр.: к о н т р б а л а н с, к о н т р м а н е в р, к о н т р п р о п о з и ц і я, к о н т р а п у н к т і т. ін.

КО́НТРА[1], -и, *ж.*, *заст.*, *зневажл.* 1. Контрреволюціонер, контрреволюціонерка. 2. *збірн.* Контрреволюціонери.

КО́НТРА[2], -и, *ж.* Запис, зроблений у бухгалтерському документі проти більш раннього запису, в результаті чого ранній запис втрачає своє значення.

КОНТРАБАЛА́НС, -у, *ч.* Таблиця, складена на основі даних бухгалтерського обліку з метою перевірки та аналізу бухгалтерського аналізу.

КОНТРАБА́НДА, -и, *ж.* 1. Незаконне, таємне перевезення або перенесення через державний кордон товарів, коштовностей і т. ін., заборонених або обкладених митом. ** **Військо́ва контраба́нда** – злочин міжнародного характеру; полягає у постачці воюючій державі товарів та інших предметів. 2. *збірн.* Товари, коштовності тощо, що їх незаконно, таємно перевозять або переносять через кордон. 3. *у знач. присл.* **контраба́ндою**. Потай від влади, митного контролю, митних органів. 4. *перен.* Замасковане пропагування, поширення недозволених, неприпустимих думок, поглядів або такі думки. *Ворожа контрабанда.*

КОНТРАБАНДИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається контрабандою (у 1 знач.).

КОНТРАБАНДИ́СТКА, -и. Жін. до **контрабанди́ст**.

КОНТРАБАНДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **контрабанди́ст**. *Контрабандистська шаланда.*

КОНТРАБА́НДНИЙ, -а, -е. Який є контрабандою (у 1, 2 знач.). // *перен.* Старанно приховуваний; таємний, заборонений.

КОНТРАБА́С, -а, *ч.* Найбільший струнний смичковий музичний інструмент, що має форму скрипки й найнижче звучить серед смичкових інструментів.

КОНТРАБАСИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, що грає на контрабасі.

КОНТРАБАСИ́СТКА, -и. Жін. до **контрабаси́ст**.

КОНТРАБА́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **контраба́совий**.

КОНТРАБА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **контраба́с**.

КОНТРАВАРІА́НТНИЙ, -а, -е. Який протилежно змінюється.

КОНТРАВАРІА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **контраваріа́нтний**.

КОНТРАГА́ЛС, -а, *ч.* Галс, протилежний тому, яким іде зустрічне судно.

КОНТРАГЕ́НТ, -а, *ч.* Особа чи установа, що бере на себе певні зобов'язання за договором.

КОНТРАГЕ́НТСТВО, -а, *с.* Становище контрагента, його повноваження. // Контора контрагента.

КОНТРАГЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до контрагентства.

КОНТРАГРЕДІЄ́НТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **контрваріа́нтний**.

КОНТРАГРЕДІЄ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **контраваріа́нтність**.

КОНТРАДИКТО́РНИЙ, -а, -е. Суперечливий. ** **Контрадикто́рні су́дження** – протилежні взаємовиключаючі судження, одне з яких є загальностверджене, друге – частковозаперечне; одне істинне, друге – хибне.

КОНТРАДИКТО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Суперечливість.

КОНТРАДИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Логічно суперечливе судження; суперечність у процесі міркування, яка порушує закони формальної логіки.

КОНТР-АДМІРА́Л, -а, *ч.* Перше (молодше) адміральське звання або чин у флоті, а також особа, що має це звання.

КОНТР-АДМІРА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **контр-адміра́л**. *Контр-адміральське звання.*

КОНТРАЖУ́Р, -у, *ч.* Фото- або кінозйомка, коли об'єкт міститься між об'єктивом знімального апарата і джерелом світла.

КОНТРАІНДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Протипоказання; обставина, що свідчить про неправильність застосованого лікувального методу.

КОНТРАКА́МБІО, *невідм.*, *ч.*, *фін.* Зворотний вексель.

КОНТРА́КТ, -у, *ч.* Письмова угода, договір, за яким сторони, що його уклали, мають взаємні зобов'язання. ** **Біржови́й контра́кт** – договір між членами біржі відносно виконання угоди на поставку біржового товару проти його оплати. **Валю́тний контра́кт** – угода (договір) про обмін на встановлену дату однієї валюти на іншу за встановленим заздалегідь курсом. **Відкри́тий контра́кт** – контракт на біржі, який не ліквідується на кінець дня. **Гаранті́йний контра́кт** – контракт, який передбачає відповідальність підрядника за експлуатаційні якості продукції, забезпечення її ремонту чи заміни в межах обумовленого терміну. **Глоба́льний контра́кт** – контракт із широким діапазоном взаємних зобов'язань сторін. **Контра́кт на ви́вчення** – контракт на попередню розробку проекту. **Контра́кт "під ключ"** – контракт, який передбачає зведення і введення в експлуатацію повністю готового об'єкта контрагентом замовника, який взяв на себе роботи зі здачі об'єкта. **Про́стий компенсаці́йний контра́кт** – контракт, який передбачає взаємну поставку товарів за узгодженими між сторонами цінами на рівну вартість. **Строкови́й контра́кт** – стандартний контракт, в якому вказаний термін виконання в майбутньому. **Трудови́й контра́кт** – письмова угода, яка визначає організаційні, економічні та правові стосунки між роботодавцем і працівником.

КОНТРАКТА́НТ, -а, *ч.* Організація чи особа, що бере на себе певні зобов'язання за договором. // Організація, що здійснює контрактацію.

КОНТРАКТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **контракта́ція**. *Контрактаційний договір.*

КОНТРАКТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Складання угоди, контракту на одержання або використання кого-, чогонебудь. 2. Система набору робітників на якунебудь державну роботу на підставі наперед укладених договорів.

КОНТРАКТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Контракти́вна відповіда́льність** – безумовна відповідальність за порушення зобов'язань, прийнятих згідно контракту. **Контракти́вні раху́нки** – контрарні рахунки, які використовуються для регулювання показників активних рахунків.

КОНТРАКТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Скорочувальний; такий, що здатний скорочуватися і розслаблятися.

КОНТРА́КТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **контракто́вий**. ** **Контра́ктні асигнува́ння** – довготривалі урядові замовлення приватним фірмам. **Типо́ві контра́кти** – уніфіковані форми та умови контрактів.

КОНТРАКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **контрактува́ти**.

КОНТРАКТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **контра́кт**.

КОНТРАКТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Складати угоду, контракт на одержання або використання кого-, чого-небудь; наймати, зобов'язувати контрактом. *Контрактувати робітників.*

КОНТРАКТУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Брати на себе певні зобов'язання за договором. 2. Пас. до **контрактува́ти**.

КОНТРАКТУ́РА, -и, *ж.*, *мед.* 1. Обмеження рухів у суглобі. 2. Тривале (неперервне) скорочення м'яких частин (шкіри, сухожилків) або тривале, але тимчасове скорочення м'язів. ** **Мюге́нна контракту́ра** – набута контрактура, що виникає внаслідок розвитку рубцевих процесів у м'язовій тканині після травм, запальних процесів та ін.

КОНТРАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до контракції.

КОНТРА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Стискання, скорочення, зморщування. // *мед.* Стиснення, стягування тканини або органу.

КОНТРАЛАТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має відношення до протилежної сторони.

КОНТРА́ЛЬТО, *невідм.*, *с.* *і* *ч.* Найнижчий жіночий голос.

КОНТРА́ЛЬТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **контра́льто**. *Контральтовий голос.*

КОНТРАМА́РКА, -и, *ж.* Талон або записка, що дає право безплатно відвідати виставу в театрі, цирку тощо. // Талон, що видається глядачеві, який тимчасово виходить із зали, на право повернення назад без пред'явлення квитка вдруге.

КОНТРАМА́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **контрама́рка**.

КОНТРАПАРАЛЕЛОГРА́М, -а, *ч.*, *мат.* Те саме, що **антипаралелогра́м**.

КОНТРАПЕРТУ́РА, -и, *ж.*, *мед.* Розріз, що виконується для покращення відтоку рідини назовні із гнійника, глибокої рани та ін.

КОНТРАПО́СТ, -а, *ч.* Зображення фігури людини, при якому положення однієї частини тіла контрастно протиставлене положенню іншої.

КОНТР-АПРО́ШІ, -ів, *мн.* Широкі ходи сполучення, які обложені у фортеці війська прокладали за її межами з метою контратаки.

КОНТРАПУ́НКТ, -у, *ч.*, *муз.* 1. Те саме, що **поліфо́нія**. 2. Відділ теорії музики, присвячений вивченню поліфонії. 3. Мелодія, яка звучить одночасно з темою, у фузі – протискладення. 4. Одночасне поєднання двох або кількох самостійних голосів (мелодій).

КОНТРАПУНКТИ́СТИ, -ів, *мн.* Композитори 14 – 18 ст., що розвивали в своїх творах принцип багатоголосся.

КОНТРАПУНКТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *муз.* Який ґрунтується на правилах контрапункту (у 1 знач.).

КОНТРАПУ́НКТНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **контрапу́нкт**.

КОНТРА́РНИЙ, -а, -е: ** **Контра́рні раху́нки** – додаткові, допоміжні рахунки бухгалтерського обліку, що їх використовують для коректування показників, відображених в основних рахунках.

КОНТРА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **контра́рний**.

КО́НТРАС, *невідм.*, *мн.* Контрреволюційні наймані військові з'єднання, що виконують каральні функції.

КОНТРАСИГНАТУ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **контрасигна́ція**.

КОНТРАСИГНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Підпис міністра (чи іншої офіційної особи) на акті, виданому головою держави, який означає, що міністр бере на себе відповідальність за цей документ. 2. Підпис других осіб, повторний підпис.

КОНТРАСИГНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **контрасигнува́ти**.

КОНТРАСИГНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для контрасигнування.

КОНТРАСИГНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **контрасигнува́ти**.

КОНТРАСИГНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Стверджувати власним підписом документ, виданий головою держави.

КОНТРА́СТ, -у, *ч.* 1. Гостро виражена протилежність. 2. У живопису та фотографії – велика, різка відмінність у яскравості або кольорі предметів.

КОНТРА́СТНИЙ, -а, -е. 1. Який становить контраст; різко протилежний. 2. Який характеризується використанням контрастів. 3. *спец.* Який має значну різницю між темними та ясними місцями зображення.

КОНТРА́СТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **контра́стний**.

КОНТРА́СТНО. Присл. до **контра́стний** 1.

КОНТРА́СТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **контра́стний**.

КОНТРАСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **контрастува́ти**.

КОНТРАСТУВА́ТИ, -ує, *недок.*, *з ким – чим.* Бути контрастним, протилежним до кого-, чого-небудь, становити контраст до когось, чогось.

КОНТРАСТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **контрастува́ти**.

КОНТРАТА́КА, -и, *ж.* Зустрічна атака, яка здійснюється для того, щоб відбити наступ ворога чи самому перейти в наступ.

КОНТРАТАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **контратакува́ти**.

КОНТРАТАКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати контратаку. // *спорт.* Відбиваючи атаку суперника-гравця, самому переходити в наступ.

КОНТРАТЕ́НОР, -а, *ч.* 1. В музиці 14 – 15 ст. – побічний поліфонічний голос, який рухається в тому ж діапазоні, що і тенор (у 4 знач.). 2. Чоловічий альтовий голос, що використовувався у церковній музиці 16 – 17 ст.; каунтер-тенор.

КОНТРАТИ́П, -у, *ч.* Копія з оригіналу кінонегатива, одержаного при кінозніманні.

КОНТРАТИПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **контратипува́ти**.

КОНТРАТИПУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, Виготовляти контратипи.

КОНТРАФАГО́Т, -а, *ч.* Найнижчий за регістром дерев'яний духовий музичний інструмент, який звучить на октаву нижче від фагота.

КОНТРАФА́КТНИЙ, -а, -е. Стос. до контрафакції. ** **Контрафа́ктні екземпля́ри** – екземпляри твору і фонограми, а також програми для ЕОМ або бази даних, виготовлення або поширення яких спричиняє порушення авторських та суміжних прав.

КОНТРАФА́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Одне з основних порушень авторського права, що полягає в протизаконному розповсюдженні або відтворенні твору без дозволу автора. 2. У цивільному праві – незаконне використання чужого патента при виготовленні та

продажу товарів, з метою конкуренції та введення в оману споживача.

КОНТРАФОБІЧНИЙ, -а, -е: ** **Контрафобічний хара́ктер**, *псих.* – тип людей, які регулярно демонструють та отримують задоволення від поведінки та дій, які зазвичай вважаються небезпечними і викликають тривогу.

КОНТРАЦЕПТИ́ВИ, -ів, *мн.* (*одн.* **контрацепти́в**, -а, *ч.*). Контрацептивні засоби. ** **Ора́льні контрацепти́ви** – стероїдні препарати, які застосовують для запобігання вагітності.

КОНТРАЦЕПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Протизаплідний.

КОНТРАЦЕПТИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат з антисептичною і сперматоцидною дією, що застосовується як протизаплідноючий засіб.

КОНТРАЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Запобігання вагітності за допомогою протизаплідних засобів.

КОНТРБАЛА́НС, -у, *ж.* Таблиця, яку складають на основі бухгалтерських даних з метою перевірки й аналізу всього балансу або частини його.

КОНТРБРО́КЕР, -а, *ч.* Брокер, з яким укладена біржова угода іншим брокером.

КОНТРБРО́КЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **контрбро́кер**.

КОНТРГА́ЙКА, -и, *ж.*, *тех.* Додаткова гайка, нагвинчена біля основної, що не дозволяє їй відгвинчуватися.

КОНТРГРЕ́ЙФЕР, -а, *ч.* Пристрій для точної установки кіноплівки у кадровому вікні кінознімального (кінопроекційного) апарата після її переміщення на один крок кадра.

КОНТРГРЕ́ЙФЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **контргре́йфер**.

КОНТРДА́НС, -у, *ч.* Народний англійський танець. Як бальний танець набув поширення в інших європейських країнах.

КОНТРЕ́ЙЛЕР, -а, *ч.* Контейнер, обладнаний колесами з пневматичними шинами і призначений для перевезення вантажів на залізничних платформах і по шосе.

КОНТРЕКСПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *муз.* Необов'язковий розділ фуги, який проходить безпосередньо після експозиції.

КОНТРЕКТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Торкання руками. 2. Сексуальні погладжування та пестощі.

КОНТРЕСКА́РП, -у, *ч.* Протитанкова земельна перепона у вигляді високого зрізу схилу місцевості, зверненого у свій бік.

КОНТРЗА́ХІД, -ходу, *ч.* Захід, що вживається на противагу заходам супротивника.

КО́НТРИ, -ів, *мн.*, *розм.*, *рідко.* Напружені стосунки, великі суперечки. ** **Бу́ти в ко́нтрах** *з ким* – мати з ким-небудь неприязні взаємини.

КОНТРИБУЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **контрибу́ція**.

КОНТРИБУ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Грошова сума, яку накладає держава-переможець на підкорену державу. // Грошовий або натуральний податок, що його бере переможець із населення території, зайнятої ним під час війни.

КОНТРИКА́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при панкреатиті та ін.

КОНТРІНСУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Контрінсуля́рні фа́ктори** – хімічні речовини, що гальмують дію інсуліну.

КОНТРКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* 1. *соц.* Соціально-культурні напрями, що протистоять фундаментальним принципам, які панують в традиційній культурі. 2. Форма вираження духовного протесту певних груп молоді – відмова від соціальних цінностей, моральних норм та ідеалів споживацького суспільства.

КОНТРКУПІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Товарообмін на основі двох протилежно направлених контрактів купівлі-продажу.

КОНТРЛАТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Контрлатера́льна реа́кція** – будь-яка реакція, яка з'являється на стороні, протилежній тій, на яку діяв стимул.

КОНТРМАНЕ́ВР, -у, *ж.* Маневр, що його застосовують війська для протидії здійснюваному або очікуваному маневру ворога.

КОНТРМА́РКЕТИНГ, -у, *ч.* Діяльність виробника, конкурента чи громадськості, направлена на зменшення попиту на який-небудь вид виробу.

КОНТРМА́РКЕТИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **контрма́ркетинг**.

КОНТРМА́РШ, -у, *ч.* Марш-маневр, до якого вдаються з метою ліквідації марш-маневру противника, щоб потім завдати йому поразки.

КОНТРМІ́НА, -и, *ж.* 1. Міна, що її застосовують для захисту від ворожих мінерів найближчих підступів до оборонних споруд. 2. Підземний хід, що веде в бік противника, для розшуку і знищення закладених ним мін.

КОНТРМІНОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.*, *заст.* Ескадрений міноносець.

КОНТРНА́ПАД, -у, *ч.* Те саме, що **контрна́ступ**.

КОНТРНА́СТУП, -у, *ч.* Зустрічний наступ, що є відповіддю на наступ супротивника.

КОНТРОВЕ́РЗА, -и, *ж.*, *книжн.* Суперечка, розбіжність, спірне питання.

КОНТРОВЕ́РС, -у, *ч.*, *книжн.* Те саме, що **контрове́рза**.

КОНТРОКТА́ВА, -и, *ж.*, *муз.* Частина музичного звукоряду низького регістру.

КОНТРОЛЕНЕПРИДА́ТНИЙ, -а, -е. Який непридатний для контролю.

КОНТРОЛЕНЕПРИДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **контрнеприда́тний**.

КОНТРОЛЕПРИДА́ТНИЙ, -а, -е. Якого можливо контролювати.

КОНТРОЛЕПРИДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **контролеприда́тний**.

КОНТРО́ЛЕР, -а, *ч.* 1. Пристрій для регулювання роботи електродвигунів трамваїв, електровозів і т. ін. 2. *спец.* Комп'ютерна підсистема, що керує роботою підімкнутих до неї периферійних пристроїв та каналів зв'язку. 3. Важіль, яким машиніст тепловоза регулює надходження електричного струму з електрогенератора на електродвигуни. 4. *іст.* Важіль, яким машиніст паровоза регулює подачу пари; регулятор.

КОНТРОЛЕ́Р, -а, *ч.* Особа, що контролює чи перевіряє кого-, що-небудь.

КОНТРОЛЕ́РКА, -и. Жін. до **контроле́р**.

КОНТРОЛЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **контроле́р**.

КОНТРО́ЛІНГ, -у, *ч.* 1. Система неперервного оцінювання усіх сторін діяльності підприємства, компанії та ін., її підрозділів, керівників, співробітників тощо. 2. Назва підрозділу фірми, прийняте на промислових підприємствах Німеччини, США.

КОНТРО́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Перевірка відповідності контрольованого об'єкта встановленим вимогам. ** **Документа́льний контро́ль** – контроль, що проводиться на основі вивчення, аналізу документів. **Параметри́чний контро́ль** – перевірка відповідності параметрів об'єкта, процесу встановленим нормам. 2. Перевірка, облік діяльності кого-, чого-небудь, нагляд за кимсь, чимось. ** **Ба́нківський контро́ль**: а) контроль банку за цільовим використанням виданих кредитів або за витрачанням коштів неплатоспроможного боржника до визнання його банкрутом; б) контроль з боку центрального банку за діяльністю комерційних банків. **Валю́тний контро́ль** – державне регулювання обсягу готівки в іноземній валюті та її обмінного курсу відносно інших валют. **Внутрішньоба́нківський контро́ль** – система забезпечення правильності здійснення операцій в установах банку. 3. Установа чи організація, що здійснює нагляд за ким-, чим-небудь або перевіряє його. 4. *збірн.* Контролери. ** **наро́дний контро́ль** – громадська контролююча організація.

КОНТРО́ЛЬКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Невеликий листок паперу, що вставляється під кришку замка для перевірки його недоторканості; замок з таким листком. паперу. 2. Контрольна фотоплівка, пробний негатив і т. ін.

КОНТРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **контро́ль**; який здійснює контроль. *Контрольний орган.* // Признач. для контролю. // *у знач. ім.* **контро́льна**, -ної, *ж.*, *розм.* Перевірна письмова робота в школі. ** **Контро́льний ка́бель** – багатожильний кабель для сигнальних пристроїв, контролю, управління, релейного захисту і т. ін. **Контро́льний листо́к**, *фін.* – додатковий документ у вигляді листка, що його додають до акредитива, ощадної книжки. **Контро́льний паке́т а́кцій** – кількість акцій, яка забезпечує їхньому власнику фактичне панування в акціонерному товаристві. **Контро́льний пост (КП)**: у військових частинах та режимних воєнізованих організаціях – пункт перевірки посвідчень та перепусток; контрольно-пропускний пункт (КПП).

КОНТРОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **контролюва́ти**. 2. Який контролюється, якого можна контролювати. ** **Контрольо́вана компа́нія** – компанія, більшістю акцій (які мають право голосу) яких володіє інша компанія або певна особа.

КОНТРОЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **контрольо́ваний** 2.

КОНТРОЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна контролювати.

КОНТРОЛЬО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **контрольо́вний**.

КОНТРОЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **контролюва́ти**.

КОНТРОЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Перевіряти кого-, що-небудь.

КОНТРОЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **контролюва́ти**.

КОНТРОФЕ́РТА, -и, *ж.* Зустрічна пропозиція, зроблена на підставі отриманої оферти.

КОНТРПА́РА, -и, *ж.*, *тех.* Струм пари, яку випускає циліндр парової машини, щоб швидко загальмувати її.

КОНТРПАСИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Контрпаси́вні раху́нки** – контрарні рахунки, які використовуються для регулювання показників пасивних рахунків.

КОНТРПІДГОТО́ВКА, -и, *ж.* Раптовий удар артилерії, авіації та ін. засобів ураження військ, що захищаються, по головному угрупованню військ супротивника, який приготувався до наступу.

КОНТРПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пропозиція цінних паперів на біржі, що відповідає певному попиту на них або попит на цінні папери, що відповідає певній їх пропозиції.

КОНТРПРОПАГА́НДА, -и, *ж.* Поширення яких-небудь ідей, переконань у відповідь на ті, що пропагуються ідеологічними противниками.

КОНТРПРОПАГАНДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Який містить контрпропаганду, пов'язаний з веденням контрпропаганди.

КОНТРПУЛЬСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Вид допоміжного кровообігу, при якому механічне навантаження з серця знімається шляхом періодичної зміни напряму потоку крові в аорті.

КОНТРРАХУ́НОК, -нку, *ч.* Балансуючий рахунок, ведення якого пов'язане з необхідністю зменшення штучно завищених сум.

КОНТРРЕВОЛЮЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Скерований проти революції, ворожий їй; протиреволюційний.

КОНТРРЕВОЛЮЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **контрреволюці́йний**.

КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто допомагає або сприяє контрреволюції.

КОНТРРЕВОЛЮЦІОНЕ́РКА, -и. Жін. до **контрреволюціоне́р**.

КОНТРРЕВОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Боротьба проти росту революції за збереження своєї держави, а також проти революції, що перемогла, за повернення дореволюційного ладу. 2. *збірн.* Контрреволюціонери.

КОНТРРЕ́ЙКА, -и, *ж.* Додаткова рейка на переїздах, стрілках і т. ін. усередині колії для направлення руху.

КОНТРРЕКЛА́МА, -и, *ж.* Спростування неналежної реклами, що його поширюють з метою ліквідації спричинених нею наслідків.

КОНТРРЕФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Церковно-політичний рух у Європі у 16 – 17 ст. проти Реформації за збереження і зміцнення феодальних відносин і панівного становища католицької церкви.

КОНТРРЕФО́РМИ, -форм, *мн.* Дії, спрямовані на перегляд раніше проведених реформ та ліквідацію перетворень, здійснених у ході реформ.

КОНТРРОЗВІ́ДКА, -и, *ж.* Організація, що має завдання протидіяти розвідці супротивника, боротися зі шпіонажем, диверсіями тощо.

КОНТРРОЗВІ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто працює в контррозвідці.

КОНТРРОЗВІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **контррозві́дник**.

КОНТРРОЗВІ́ДУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який має завдання протидіяти розвідці супротивника, боротися зі шпіонажем, диверсіями тощо.

КОНТРСИ́ЛА, -и, *ж.* Сила, що протистоїть іншій силі.

КОНТРСТАЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до контрсталії. ** **Контрсталі́йний час** – додатковий після закінчення терміну навантаження (розвантаження) час очікування судном закінчення вантажних робіт.

КОНТРСТАЛІ́Я, -ї, *ж.* Час, який встановлюється угодою сторін і на який судно може бути затримане у порту в очікуванні завантаження чи вивантаження понад обумовлений угодою час.

КОНТРТИ́ТУЛ, -у, *ч.*, *друк.* Додатковий титул, вміщений на лівій сторінці розвороту книги перев. в багатотомних і перекладних виданнях.

КОНТРТИ́ТУЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **контрти́тул**.

КОНТРУДА́Р, -у, *ч.* Удар у відповідь на чий-небудь удар (у воєнних діях, політичній боротьбі тощо).

КОНТРУРБАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Теоретичні концепції та практичні заходи, направлені на обмеження урбанізаційних процесів.

КОНТРФО́РС, -у, *ч.* 1. Вертикальний виступ стіни, що надає їй міцності та стійкості. 2. Чавунна розпірка в ланках якірного ланцюга.

КОНТРФО́РСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **контрфо́рс**.

КОНТРША́НСИ, -ів, *мн.* Зустрічні шанси на одержання переваги в шаховій грі.

КОНТРШПИГУ́НСТВО, -а, *с.* Діяльність спеціальних служб із протидії промисловому шпигунству.

КОНТУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **конту́зити**. // *у знач. прикм.*

КОНТУ́ЗИТИ, -у́жу, -у́зиш, *док.*, *перех.* Завдати комусь контузії.

КОНТУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до контузії. ** **Контузі́йне во́гнище** – ділянка деструкції тканини головного мозку в місці її закритого пошкодження.

КОНТУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Загальне ураження організму людини й вищих тварин, що виникає внаслідок раптової дії механічної сили (розриви снарядів, завали землею тощо) на всю поверхню тіла чи більшу його частину. ** **Конту́зія головно́го мо́зку** – травма головного мозку, яка супроводжується розвитком вогнищ деструкції мозкової тканини. **Конту́зія о́чного я́блука** – види закритих пошкоджень очного яблука.

КО́НТУР, -а, *ч.* 1. Лінія, що окреслює форму предмета; обрис. // Графічне окреслення предмета. 2. *спец.* Замкнений ланцюг провідників. *Контур замкненого провідника.* ** **Колива́льний ко́нтур** – замкнене електричне коло, яке містить індуктивні та ємнісні елементи, в якому можливе створення вільних коливань струму та напруги.

КО́НТУРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́нтур** 1. Який має вигляд контура. *Контурний малюнок.* ** **Ко́нтурна ка́рта** – географічна карта, на якій зроблено обрис суходолу та водойм без зазначення їхніх назв. **Ко́нтурна лі́нія** – переривчаста, із крапок лінія.

КО́НТУРНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Обрис, лінія кордонів земельних угідь.

КО́НТУРНО. Присл. до **ко́нтурний**.

КОНУЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Рід викопних безхребетних тварин класу сцифомедуз, рештки яких трапляються в палеозойських відкладах.

КО́НУНГ, -а, *ч.* Військовий вождь, вищий представник родової знаті у скандинавів у період середньовіччя.

КОНУ́РА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **бу́да**[1] 3. 2. *перен.* Тісне, темне й брудне приміщення, житло.

КОНУРБА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Група близько розташованих і тісно пов'язаних між собою міст.

КОНУ́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Зменш. до **кону́ра**.

КО́НУС, -а, *ч.* Геометричне тіло, що утворюється обертанням прямокутного трикутника навколо одного з катетів. // Те, що нагадує таке геометричне тіло.

КО́НУСНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ко́нус**. 2. Який має форму конуса; конічний.

КО́НУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **ко́нусний** 2.

КОНУСОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **конусоподі́бний**.

КО́НУСО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ко́нусний**. *Конусова втулка. Конусовий вулкан.*

КОНУСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на конус; який має вигляд конуса.

КОНУСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **конусоподі́бний**.

КОНУСУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **конусоподі́бний**.

КОНФАБУЛЬО́З, -у, *ч.* Синдром, що проявляється напливанням конфабуляцій, які не супроводжуються потьмаренням свідомості.

КОНФАБУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* 1. Вид логічних згадок з фантастичним змістом. 2. Додання деталей або заповнення прогалин у пам'яті.

КОНФЕДЕРА́Т, -а, *ч.* Учасник, член конфедерації (у 2 знач.).

КОНФЕДЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конфедера́ція**.

КОНФЕДЕРА́ТКА, -и, *ж.* Польська національна шапка з чотирикутним верхом, без козирка, яку колись носили конфедерати. // Польський військовий кашкет із чотирикутним верхом.

КОНФЕДЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до конфедерації.

КОНФЕДЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Об'єднання, союз самостійних, суверенних держав. // Об'єднання, спілка яких-небудь громадських організацій. 2. Організація, яка виражає колективні інтереси компаній, що є її членами. 3. У феодально-кріпосницькій Польщі 16 – 18 ст. – тимчасові військово-політичні союзи шляхти, що створювалися для досягнення певної мети.

КОНФЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конфекціо́н**. *Конфекційні вироби.*

КОНФЕКЦІО́Н, -у, *ч.* Крамниця або відділ готового жіночого одягу та білизни, а також майстерня, у якій шиють ці речі для продажу.

КОНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **конфекціо́н**.

КОНФЕРА́НС, -у, *ч.* Виступ на сцені, пов'язаний з веденням програми естрадної вистави, концерту тощо, а також текст такого виступу.

КОНФЕРАНСУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Вести програму естрадної вистави, концерту тощо.

КОНФЕРАНСЬЄ́, *невідм.*, *ч. і ж.* Артист (або артистка), що оголошує номери програми під час естрадної вистави, концерту тощо й розважає присутніх між номерами.

КОНФЕРЕ́НЦ-ЗА́Л, -у, *ч.* Зал для урочистих зборів, нарад, конференцій і т. ін.

КОНФЕРЕ́НЦ-ЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ч.* Вид зв'язку, який забезпечує можливість обміну будь-якими повідомленнями з використанням єдиної мережі зв'язку. ** **Комп'ютеризо́ваний конфере́нц-зв'язо́к** – зв'язок за допомогою обчислювальних машин, що надає можливість вводити і приймати повідомлення через зв'язані між собою термінали.

КОНФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Збори, нарада представників яких-небудь держав, партійних, громадських, наукових і т. ін. організацій для обговорення та розв'язання певних питань. 2. Міжнародна організація, яка представляє економічні інтереси групи країн.

КОНФЕРО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при залізодефіцитних анеміях різної етіології.

КОНФЕ́РЯ, -і, *ж.*, *зах.* Картопля.

КОНФЕРЯ́НИК, -а, *ч.*, *зах.* Сирник з картоплею.

КОНФЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який стосується віросповідання, релігії; релігійний, духовний.

КОНФЕСІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Державний лад, в основі якого лежить принцип розподілу вищих державних посад між релігійними громадами пропорціонально кількості їх членів.

КОНФЕСІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **конфесі́йний**. ** **Конфесіона́льне представни́цтво** – принцип організації представницької влади в окремих поліконфесіональних державах, відповідно до якого депутати представницьких установ обираються від релігійних общин. **Конфесіона́льні політи́чні па́ртії** – політичні партії, які об'єднують громадян за принципом спільності віросповідання. **Конфесіона́льні шко́ли** – релігійні школи або школи, що перебувають на утриманні та під контролем церкви.

КОНФЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Віросповідання. 2. Самостійний, незалежний від інших релігійний напрям, відгалуження.

КОНФЕТІ́, *невідм.*, *с.* Різнобарвні паперові кружальця, якими обсипають один одного на балах і маскарадах.

КОНФІГУРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до конфігурації.

КОНФІГУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Обрис зовнішньої форми чого-небудь. 2. Взаємне розташування, розміщення якихось предметів або їх частин. *Конфігурація зірок.* 3. Сукупність машин та пристроїв певної обчислювальної системи.

КОНФІДЕ́НТ, -а, *ч.*, *зах.* Агент, викажчик.

КОНФІДЕ́НТКА, -и, *зах.* Жін. до **конфіде́нт**.

КОНФІДЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *рідко.* Те саме, що **конфіденці́йний**.

КОНФІДЕНЦІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **конфіденціа́льний**.

КОНФІДЕНЦІА́ЛЬНО, *книжн.*, *рідко.* Присл. до **конфіденціа́льний**.

КОНФІДЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який не підлягає розголосові; довірчий, таємний. ** **Конфіденці́йна інформа́ція** – відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб.

КОНФІДЕНЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **конфіденці́йний**. ** **Конфіденці́йність інформа́ції** – доступність інформації лише адресату.

КОНФІДЕНЦІ́ЙНО, *книжн.* Присл. до **конфіденці́йний**.

КОНФІНА́ЛІС, -а, *ч.* Заключний тон (фіналіс) григоріанської мелодії при запису в транспозиції.

КОНФІРМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конфірма́ція**. ** **Конфірмаці́йний дім** – посередник між місцевими продавцями та іноземними покупцями; торговий дім.

КОНФІРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *заст.* Затвердження найвищою державною владою судових вироків у деяких країнах. // Судовий вирок, затверджений найвищою державною владою. 2. Право Папи Римського утверджувати єпископів. 3. У католицизмі – назва обряду миропомазання. 4. У католиків – таїнство миропомазання дітей 7 – 12 років; у протестантів – обряд прийняття юнаків і дівчат до членів церкви.

КОНФІРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **конфірмува́ти**.

КОНФІРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конфірмува́ти**.

КОНФІРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *заст.* Затверджувати судовий вирок і т. ін. 2. Здійснювати обряд конфірмації (у 2 знач.).

КОНФІСКА́Т, -а, *ч.* Цінність, конфіскована на підставі судового акту.

КОНФІСКА́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Конфіскація.

КОНФІСКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Примусове та безоплатне вилучення майна, грошей і т. ін. у приватної особи на користь держави як санкції за правопорушення. // Вилучення з ужитку друкованих творів і т. ін., накладання на них арешту.

КОНФІСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **конфіскува́ти**. // **конфіско́вано**, *безос. присудк. сл.*

КОНФІСКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **конфіскува́ти**; конфіскація.

КОНФІСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати конфіскацію чогось.

КОНФІСКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **конфіскува́ти**.

КОНФІТЮ́РИ, -ів, *мн.*, *зах.* Варення.

КОНФІТЮ́Р, -у, *ч.* Різновид варення, виготовленого з речовинами, які утворюють желе.

КОНФЛІ́КТ, -у, *ч.* Зіткнення протилежних інтересів, думок, поглядів; серйозні розбіжності; гостра суперечка. // Ускладнення в міжнародних відносинах, що може призвести до збройної сутички. // Суперечність, сутичка, покладена в основу сюжету художнього твору. ** **Психі́чний конфлі́кт** – внутрішні суперечності в психіці особи, суперечливі тенденції, настанови і емоції. **Ситуаці́йний конфлі́кт** – суперечності між особою і зовнішніми обставинами або оточуючими людьми.

КОНФЛІ́КТНИЙ, -а, -е. Стос. до конфлікту. *Конфліктна справа.* // В основу сюжету якого покладено гострий конфлікт. *Конфліктний твір.* // Признач. для розгляду конфлікту.

КОНФЛІ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **конфлі́ктний**.

КОНФЛІ́КТНО. Присл. до **конфлі́кт**.

КОНФЛІКТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь соціології, що досліджує соціальні конфлікти.

КОНФЛІ́КТ-РЕА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Реактивний стан, який виникає внаслідок психічного або ситуаційного конфлікту.

КОНФЛІКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вступати в конфлікт із ким-небудь.

КОНФЛІКТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **конфліктува́ти**.

КОНФЛЮЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Який зливається, з'єднується. 2. *мед.* Зливний. *Зливна віспа.*

КОНФЛЮЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **конфлюе́нтний**.

КОНФЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Такий, що зливається.

КОНФОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фіз.*, *мат.* Співфокусний. ** **Конфока́льні криві́**, *мат.* – те саме, що **співфо́кусні криві́**.

КОНФОКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.*, *мат.* Абстр. ім. до **конфока́льний**.

КОНФО́КУСНИЙ, -а, -е, *фіз.*, *мат.* Те саме, що **конфока́льний**.

КОНФО́КУСНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.*, *мат.* Абстр. ім. до **конфо́кусний**.

КОНФО́РКА, -и, *ж.* 1. Приставка на самоварній трубі для чайника. 2. Круглий отвір у кухонній плиті (у газовій – пальник, прикритий решіткою), на якого ставлять каструлі тощо, коли щось варять, кип'ятять і т. ін. // Кружок, якого накладають на цей отвір.

КОНФО́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **конфо́рка**.

КОНФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Певна форма мікро- і макромолекул, що виникає без розриву хімічних зв'язків внаслідок поворотів окремих ланцюгів молекули.

КОНФОРМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до конформації.

КОНФОРМІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Пасивне, пристосовницьке прийняття готових стандартів у поведінці, безапеляційне визнання наявних порядків, норм і правил, безумовне схиляння перед авторитетами; прагнення до згладжування протиріч; пристосовництво, угодовство. 2. Вчення англіканської церкви.

КОНФОРМІ́СТИ, -ів, *мн.* Поширена в Англії назва прихильників англіканської церкви, які приймають всі її догмати, виступаючи проти їх змін.

КОНФОРМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до конформізму.

КОНФО́РМНИЙ, -а, -е. 1. Що дотримується конформізму; що характеризується пристосовництвом, угодовством. 2. Схожий, подібний. ** **Конфо́рмне відобра́ження**, *мат.* – взаємно однозначна неперервна відповідність між точками двох областей на поверхнях, при якій зберігаються кути між лініями.

КОНФО́РМНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Див. **конформі́зм** 1. 2. Засвоєння особою визнаних у колективі норм поведінки, вихідних принципів формування ставлення до дійсності тощо.

КОНФРОНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до конфронтації.

КОНФРОНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Протиборство, протиставлення соціальних систем, класових інтересів, ідейно-політичних принципів і т. ін.; зіткнення. 2. *юр.* Очна ставка зі свідками протилежної сторони. 3. Медичне дослідження двох осіб, одна з яких страждає венеричною хворобою, а про іншу є підстави гадати, що вона заразила першого хворого.

КОНФРОНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *неперех.* Знаходитися в стані конфронтації.

КОНФРОНТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **конфронтува́ти**.

КОНФУ́З, -у, *ч.* Стан ніяковості, сорому; замішання, незручне становище.

КОНФУ́ЗИТИ, -у́жу, -у́зиш, *недок.*, *перех.* Завдавати сорому, соромити.

КОНФУ́ЗИТИСЯ, -у́жуся, -у́зишся, *недок.* Те саме, що **ніякові́ти**; соромитися.

КОНФУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до конфузії.

КОНФУЗІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **конфузі́йний**.

КОНФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Виникнення права спільної власності на речі, змішані або поєднані таким чином, що вирізнити речі конкретних осіб неможливо. 2. Припинення зобов'язання збігом боржника та кредитора в одній особі. 3. Припинення сервітуту в результаті злиття прав власності в одних руках на земельні ділянки – власника і того, хто на ній працює.

КОНФУ́ЗЛИВИЙ, -а, -е. Який часто ніяковіє, бентежиться (у 2 знач.); соромливий, сором'язливий.

КОНФУ́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **конфу́зливий**.

КОНФУ́ЗЛИВО. Присл. до **конфу́зливий**.

КОНФУ́ЗНИЙ, -а, -е. Який спричиняє конфуз, призводить до конфузу.

КОНФУЗО́Р, -а, *ч.*, *спец.* Ділянка проточного накалу у вигляді вужчаючої труби зазвичай круглого або прямокутного перерізу.

КОНФУЗО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конфузо́р**.

КОНФУЦІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Послідовник конфуціанства.

КОНФУЦІА́НСТВО, -а, *с.* Етико-політичне вчення давньокитайського мислителя Конфуція.

КОНФУЦІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до конфуціанства.

КО́НХА, -и, *ж.*, *архіт.* Півкупол для перекриття півциліндричних частин (апсид, ніш) будівлі.

КОНХІЛІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **конхіоло́гія**.

КОНХІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ зоології, що вивчає раковини сучасних і вимерлих молюсків, плечоногих та інших тварин.

КОНХО́ЇДА, -и, *ж.*, *мат.* Плоска крива, утворена зменшенням або збільшенням довжини радіус-вектора кожної точки кривої на одну й ту саму величину.

КОНХОЇ́ДАЛЬНИЙ, -а, -е. Який має вид конхоїди.

КОНХОЇ́ДАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **конхоїда́льний**.

КОНХО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конхо́їда**.

КОНХОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Часткове або повне видалення нижньої і середньої носових раковин.

КОНЦЕДЕ́НТ, -а, *ч.* Держава, яка представила концесію (у 1 знач.).

КОНЦЕ́НТР *див.* **конце́нтри**.

КОНЦЕНТРА́Т, -у, *ч.* 1. Спеціально оброблений сухий продукт, зручний для зберігання й швидкого готування їжі. 2. Корм для худоби, збагачений багатьма поживними речовинами. 3. *гірн.* Руда, збагачена високим вмістом металу внаслідок спеціальної обробки.

КОНЦЕНТРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **концентра́т**.

КОНЦЕНТРАТОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для визначення відносного вмісту даної складової частини (компонента) у суміші, розчині, сплаві.

КОНЦЕНТРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Функціональний пристрій, який дозволяє обслуговувати більшу кількість джерел даних меншим числом каналів передачі даних у комп'ютерних мережах.

КОНЦЕНТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до концентрації. *Концентраційний процес.* ** **Концентраці́йний та́бір** (**концта́бір**) – місце масового ув'язнення та знищення військовополонених, політичних в'язнів і т. ін.

КОНЦЕНТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **концентрува́ти** й дія та стан за знач. **концентрува́тися**; зосередження (у 1 знач.). ** **Вибухонебезпе́чна концентра́ція** – вміст у повітрі вибухонебезпечних речовин у кількості, яка перевищує нижню концентраційну межу вибуховості. **Грани́чно допусти́ма концентра́ція** – величина концентрації будь-якого компонента в суміші, перевищення якої недопустиме. **Грани́чно допусти́ма концентра́ція до́мішки в атмосфе́рі** – максимальна концентрація домішки в атмосфері, яка за періодичним впливом або протягом усього життя людини шкідливо не впливає на неї. ** **Концентра́ція виробни́цтва** – зосередження виробництва одного або декількох споріднених видів продукції на великих підприємствах, в межах невеликого регіону. **Концентра́ція капіта́лу** – збільшення розмірів капіталу за рахунок нагромаджень, тобто перетворення в капітал частини додаткової вартості. 2. *хім.* Ступінь насиченості, густоти якогось розчину. ** **Концентра́ція ро́зчину** – вміст розчиненої речовини в одиниці маси або об'єму розчину. **Моля́рна концентра́ція** – величина, яка дорівнює відношенню кількості речовини компонента розчину до об'єму розчину. 3. *гірн.* Збагачення корисних копалин через виокремлення найпридатнішої складової частини для подальшої обробки. *Концентрація руди.*

КОНЦЕ́НТРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **конце́нтр**, -а, *ч.*), *спец.* 1. Кола різної величини, але зі спільним центром. 2. Послідовні ступені в навчанні, коли той самий матеріал на кожному наступному етапі викладається й вивчається щораз глибше та в ширшому обсязі.

КОНЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* У навчанні – система викладання, за якою ті самі питання або розділи програми вивчають кілька разів, причому щоразу глибше й ширше.

КОНЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має спільний центр. ** **Концентри́чні ко́ла** – два кола, які мають спільний центр і лежать в одній площині.

КОНЦЕНТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **концентри́чний**.

КОНЦЕНТРИ́ЧНО. Присл. до **концентри́чний**.

КОНЦЕНТРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **концентрува́ти**. 2. *у знач. прикм., перен.* Зосереджений на кому-, чому-небудь, спрямований на когось – щось. 3. *у знач. прикм.* Такий, що не має побічних домішок, відібраний, ущільнений. // Який містить багато цінних поживних речовин. 4. *у знач. прикм., хім.* Який відзначається високою концентрацією (у 2 знач.). ** **Концентро́ваний ро́зчин** – розчин з великою кількістю розчиненої речовини в одиниці об'єму розчину або розчинника. 5. *у знач. прикм., гірн.* Який підлягає концентрації (у 3 знач.); збагачений (про корисні копалини).

КОНЦЕНТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **концентро́ваний**.

КОНЦЕНТРО́ВАНО. Присл. до **концентро́ваний**.

КОНЦЕНТРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до концентрування. // Який признач. використовується для концентрування.

КОНЦЕНТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія та стан за знач. **концентрува́ти й концентрува́тися**.

КОНЦЕНТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Збирати, скупчувати, зосереджувати кого-, що-небудь в одному місці. // *перен.* Зосереджувати на чому-небудь, спрямовувати на щось. 2. *хім.* Насичувати, згущувати який-небудь розчин, видаляючи з нього частину розчинника. 3. *гірн.* Збагачувати корисні копалини, виокремлюючи найпридатнішу складову частину для подальшої обробки або використання.

КОНЦЕНТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Збиратися, скупчуватися, зосереджуватися в одному місці. // *перен.* Зосереджуватися на чому-небудь. 2. *хім.* Ставати густішим, згущуватися (про розчини). 3. *гірн.* Збагачуватися (про корисні копалини). 4. Пас. до **концентрува́ти**.

КОНЦЕ́ПТ, -у, *ч.* 1. *філос.* Формулювання, загальне поняття, думка. 2. *зах.* Вигадка, фантазія.

КОНЦЕПТУАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Визначення, вироблення концепції чого-небудь.

КОНЦЕПТУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у середньовічному номіналізмі, представники якого доводили, що загальні поняття не існують поза розумом пізнаючого суб'єкта.

КОНЦЕПТУАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, прихильник концептуалізму.

КОНЦЕПТУАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до концептуалізму.

КОНЦЕПТУАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до концептуалізму, концептуалістів.

КОНЦЕПТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Оснований на якій-небудь концепції, що містить ту або іншу концепцію.

КОНЦЕПТУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у чому-небудь концепції.

КОНЦЕПТУА́ЛЬНО. Присл. до **концептуа́льний**.

КОНЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Система доказів певного положення, система поглядів на те чи інше явище; спосіб розуміння, тлумачення якихось явищ. 2. Ідейний задум твору.

КОНЦЕ́РН, -у, *ч.* Об'єднання підприємств різних галузей промисловості, банків і т. ін. під спільним фінансовим керівництвом як одна з форм монополій. ** **Ба́нківський конце́рн** – об'єднання банків, за якого великі банки завдяки володінню контрольним пакетом акцій встановлюють фінансовий контроль над формально самостійними банками.

КОНЦЕ́РТ, -у, *ч.* 1. Прилюдне виконання музичних творів, балетних, естрадних і т. ін. номерів за певною програмою. 2. Великий музичний твір для одного інструмента, що виконується в супроводі оркестру. 3. Форма поліфонічної вокальної або вокально-інструментальної музики.

КОНЦЕРТА́НТ, -а, *ч.* Артист, що дає концерт або бере в ньому участь.

КОНЦЕРТА́НТКА, -и. Жін. до **концерта́нт**.

КОНЦЕРТИ́НА, -и, *ж., муз.* Музичний інструмент, що має вигляд шестигранної гармонії.

КОНЦЕРТИ́НО, *невідм., с.* 1. Віртуозний музичний твір типу концерту, але менший за обсягом і складністю. 2. Група інструментів (зазвичай дві скрипки і віолончель), які виконують соло в "кончерто гроссо".

КОНЦЕРТМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* 1. Той, хто керує групою виконавців в оркестрі (перший скрипаль, альтист і т. ін.). 2. Той, хто виконує соло в симфонічному або оперному оркестрі. 3. Піаніст, який допомагає виконавцям учити їхні партії та акомпанує їм під час концертів.

КОНЦЕРТМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **концертме́йстер**.

КОНЦЕ́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конце́рт**. // Признач. для концертів. ** **Конце́ртний роя́ль** – рояль великого розміру (на відміну від кабінетного).

КОНЦЕ́РТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **конце́ртний**.

КОНЦЕРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **концертува́ти**.

КОНЦЕРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Давати концерти; виступати на концертах.

КОНЦЕРТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **концертува́ти**.

КОНЦЕРТШТЮ́К, -а, *ч., муз.* 1. Віртуозний одночастинний музичний твір для соліста і оркестру. 2. Сольний твір великої форми для концертного виконання.

КОНЦЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **конце́сія**. *Концесійні підприємства.* ** **Концесі́йний до́говір** – те саме, що **конце́сія** (у 1 знач.).

КОНЦЕСІОНЕ́Р, -а, *ч.* Юридична чи фізична особа, яка в установленому порядку уклала концесійний договір з концесодавцем.

КОНЦЕСІОНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **концесіоне́р**. *Концесіонерський капітал.*

КОНЦЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Договір, на підставі якого уряд або місцеві органи самоврядування передають на певних умовах громадянам своєї країни, чужоземцям або іншим державам право експлуатації лісів, надр, підприємств і т. ін. 2. Підприємство, організоване на підставі такого договору. 3. Винагорода, що її отримують банки за організацію продажу щойно випущених цінних паперів.

КОНЦЕСОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Орган виконавчої влади, уповноважений на проведення концесійного конкурсу та укладення концесійного договору.

КОНЦИНІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у традиційній логіці, представники якого намагалися злити логіку з психологією.

КОНЦТА́БІР, -бору, *ч.* Концентраційний табір.

КО́НЧЕ, *присл.* 1. Неодмінно, обов'язково. 2. Дуже, вкрай.

КОНЧЕ́РТО ГРО́ССО, *невідм., ч., муз.* Віртуозний багатоголосний твір, де звучність всього оркестру протиставляється звучності групи солістів.

КОНЧИ́НА, -и, *ж., урочн.* Смерть, сконання, скін.

КОНЬКОБІ́ЖЕЦЬ, -жця, *ч.* Те саме, що **ковзаня́р**.

КОНЬЯ́К, -у́, *ч.* Міцний алкогольний напій, який виготовляють із виноградного спирту, тривалий час витримуючи його в дубових діжках.

КОНЬЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коньяк**. // Признач. для витримування коньяку.

КОНЬЯ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **коньяко́вий**.

КОНЬЯЧО́К, -чку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **коньяк**.

КОН'ЮГА́ТА, -и, *ж., мед.* Передньо-задній діаметр входу в таз.

КОН'ЮГА́ТИ, -га́т, *мн.* Клас зелених водоростей.

КОН'ЮГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кон'югації.

КОН'ЮГА́ЦІЯ, -ї, *ж., біол.* 1. Процес запліднення; злиття (тимчасове) двох клітин або одноклітинних тіл для запліднення. 2. Клітинний контакт мікроорганізмів, під час якого здійснюється перехід генетичного матеріалу однієї клітини в іншу. 3. Попарне з'єднання хромосом.

КОНЮ́ГИ, -ню́г, *мн.* Рід морських птахів сімейства чистунових.

КОН'ЮГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кон'югува́ти**.

КОН'ЮГУВА́ТИ, -у́є, *недок.* Здійснювати кон'югацію.

КОН'ЮНКТИ́В, -а, *ч.* Умовний спосіб дієслова.

КОН'ЮНКТИ́ВА, -и, *ж., анат.* Слизова, або сполучна, оболонка ока, що вкриває внутрішню поверхню повік і передню частину очного яблука.

КОН'ЮНКТИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується кон'юнктиви. ** **Кон'юктива́льний рефле́кс** – фізіологічний рефлекс, який полягає у змиканні повік при легкому доторкуванні до кон'юнктиви очного яблука.

КОН'ЮНКТИВІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення кон'юнктиви, переважно інфекційної природи. ** **Весня́ний кон'юктиві́т** – алергічний фолікулярний кон'юктивіт, який розвивається весною та на початку літа. **Епідемі́чний го́стрий кон'юктиві́т** – кон'юктивіт, що характеризується значними слизовогнійними виділеннями, крововиливами в кон'юнктиву. **Плі́вчастий кон'юктиві́т** – кон'юктивіт, який характеризується утворенням на поверхні кон'юнктиви плівок. **Професі́йний кон'юктиві́т** – кон'юктивіт, який розвивається внаслідок особливостей професійної діяльності та дії несприятливих виробничих факторів. **Сухи́й катара́льний кон'юнктиві́т** – хронічний кон'юктивіт, який характеризується вкрай незначними слизовими виділеннями.

КОН'ЮНКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Сполучний. 2. Прикм. до **кон'юнкти́в**. 3. *анат.* Прикм. до **кон'юнкти́ва**.

КОН'ЮНКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кон'юнкти́вний** 1.

КОН'ЮНКТИ́ВНО. Присл. до **кон'юнкти́вний** 1.

КОН'ЮНКТИВОРИНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між кон'юнктивальним мішком і порожниною носа.

КОН'ЮНКТИВОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин кон'юнктиви.

КОН'ЮНКТУ́РА, -и, *ж.* 1. Сукупність певних умов, збіг обставин, стан речей, здатний впливати на вирішення, розв'язання якої-небудь справи, питання тощо. 2. *ек.* Сукупність ознак, які характеризують стан товарного господарства (рух цін, розміри випуску продукції тощо). ** **Біржова́ кон'юнкту́ра** – ринкова ситуація на біржі. **Економі́чна кон'юнкту́ра** – сукупність умов, ознак, які характеризують становище в економіці країни. **Кон'юнкту́ра ри́нку** – сукупність умов, які характеризують співвідношення попиту і пропозиції на певні товари й послуги.

КОН'ЮНКТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до кон'юнктури, пов'язаний з нею. *Кон'юнктурні показники.* // Який визначається кон'юнктурою. *Кон'юнктурні ціни.*

КОН'ЮНКТУ́РНИК, -а, *ч., зневажл.* Безпринципна людина, що спритно використовує збіг обставин, змінює свою поведінку залежно від кон'юнктури (у 1 знач.).

КОН'ЮНКТУ́РНИЦТВО, -а, *с., зневажл.* Поведінка, ставлення когось до кого-, чого-небудь, залежне від кон'юнктури, що склалася.

КОН'ЮНКТУ́РНИЦЯ, -і, *зневажл.* Жін. до **кон'юнкту́рник**.

КОН'ЮНКТУ́РЩИНА, -и, *ж.* Те саме, що **кон'юнкту́рництво**.

КОН'ЮНКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кон'юнкції.

КОН'ЮНКЦІЯ, -ї, *ж.* Спосіб об'єднання двох чи більше висловлювань в одне ціле за допомогою слова "і".

КО́НЮХ, -а, *ч.* Той, хто доглядає коней.

КОНЮХА́РИТИ, -рю, -риш, *недок., зах.* Бути конюхом.

КОНЮ́ШИЙ, -ого, *ч., іст.* Придворна посада у Росії 15 – 17 ст., за традицією – вищий думний чин.

КОНЮШИ́НА, -и, *ж.* Багаторічна трав'яниста бобова кормова рослина, що має трійчасті листки й квітки кулястої форми. ** **За́яча конюши́на** – цінна кормова рослина родини бобових; використовується також у народній медицині для лікування ран.

КОНЮШИ́НИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **конюши́нище**.

КОНЮШИ́НИЩЕ, -а, *с.* Поле, що було під конюшиною або засіяне нею.

КОНЮШИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **конюши́новий**.

КОНЮШИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **конюши́на**. // Признач. для обмолочування конюшини. *Конюшинова молотарка.*

КОНЮШИНОСІ́ЯННЯ, -я, *с.* Важливий чинник травопільної системи сівозмін, що збагачував ґрунти Нітрогеном та забезпечував тваринництво поживним трав'яним кормом.

КОНЮ́ШНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ста́йня**.

КОНЯ́, -я́ти, *с., розм.* 1. *рідко.* Зменш. до **кінь** 1; лоша. 2. Те саме, що **коня́чина**.

КОНЯ́ГА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **коня́ка**.

КОНЯ́КА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **кінь** 1, **кобила** 1.

КОНЯ́НКА, -и, *ж., зах.* Кінський кізяк, гній.

КОНЯ́Р, -а́, *ч.* Фахівець із конярства; той, хто займається конярством.

КОНЯ́РКА, -и, *ж., зах.* Стайня.

КОНЯ́РСТВО, -а, *с.* Розведення коней як галузь тваринництва.

КОНЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **коня́рство**. *Конярські ферми.*

КОНЯ́ТИНА, -и, *ж.* Те саме, що **кони́на** 1.

КОНЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **кінь, коня́ка**; кінський. // Такий, як у коня. ** **Коня́ча до́за** – дуже велика доза.

КОНЯЧИ́НА, -и, ж., *розм.* Малий або худий, слабосилий кінь.

КОНЯЧИ́НКА, -и, *ж., розм.* Зменш. до **коня́чи́на**.

КОНЯ́ЧІ, -их, *ім.* Родина ссавців ряду непарнокопитих.

КОНЯ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **коня́ка**.

КООПЕРАТИ́В, -у, *ч.* 1. Те саме, що **коопера́ція** 2, 3. ** **Спожи́вчий кооперати́в** – кооператив, що об'єднує споживачів для закупівлі та виробництва споживчих товарів з подальшим продажем. 2. *розм.* Будинок або квартира, що належать житлово-будівельному кооперативу. *Житловий кооператив.*

КООПЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до кооперації, кооперативу. // Побудований, створений на засадах кооперації. ** **Кооперати́вна вла́сність** – колективна власність, яка утворюється за рахунок грошових і матеріальних внесків його членів. **Кооперати́вний банк** – кредитно-фінансовий інститут, створюваний товаровиробниками на пайових началах.

КООПЕРА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто працює в галузі кооперації (у 2, 3 знач.); працівник кооперативу.

КООПЕРА́ТОРКА, -и. Жін. до **коопера́тор**.

КООПЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Оснований на кооперації, співробітництві підприємств.

КООПЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Особлива форма організації праці, за якої багато людей разом беруть участь у тому самому процесі або в різних, але зв'язаних між собою процесах праці; співробітництво. 2. Масове виробниче, торговельне і т. ін. об'єднання, створене його членами-пайовиками. *Житлово-будівельна кооперація.* 3. Універсальна форма організації спільного або взаємоузгодженого виробництва за участі іноземних партнерів. 4. *розм.* Кооперативна крамниця; кооператив.

КООПЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кооперува́ти**. // *у знач. прикм. Коопероване замовлення.*

КООПЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кооперува́ти й кооперува́тися** 1.

КООПЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Об'єднувати на засадах кооперації (у 1, 2 знач.). 2. Залучати до участі в кооперації (у 2 знач.).

КООПЕРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Об'єднуватися на засадах кооперації (у 1, 2 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **кооперува́ти**.

КООПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Уведення до складу якого-небудь виборного органу нових членів (або кандидатів) без проведення додаткових виборів.

КООПТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **коопту́вати**.

КООПТО́РГ, -у, *ч.* Організація, що здійснює торгівлю на кооперативних засадах.

КООПТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коптува́ти**.

КООПТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати кооптацію кого-небудь.

КООПТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **кооптува́ти**.

КООРДИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Один із видів дослідження рухомості очей.

КООРДИНА́ТИ, -а́т, *мн.* (*одн.* **координа́та**, -и, *ж.*). 1. *спец.* Числа, якими визначають положення точки на прямій або кривій лінії, на площині, по-

верхні, у просторі тощо. ** **Абсолю́тна координа́та** – координата, яка визначає розташування точки відносно початку заданої системи координат. **Відно́сна координа́та** – координата, яка визначає позицію однієї адресованої точки відносно іншої. **Інкреме́нтна координа́та** – відносна координата, для якої попередня адресована точка є точкою відліку. **Координа́та користувача́**, *спец.* – координата, задана користувачем у системі координат, не залежній від пристрою. **Універса́льна координа́та**, *спец.* – незалежна від пристрою декартова координата, для визначення графічних вхідних і вихідних даних. 2. *мн., розм.* Адреса, які-небудь відомості про місцеперебування, знаходження кого-, чого-небудь.

КООРДИНА́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **координа́та**.

КООРДИНАТО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для нанесення на складану карту точок за їх координатами.

КООРДИНАТОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання координат точок на топографічній карті.

КООРДИНА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто займається координацією (у 1 знач.). // Установа, відомство і т. ін., що координує діяльність кого-, чого-небудь.

КООРДИНАТО́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **координа́тор**. 2. Те саме, що **координува́льний**.

КООРДИНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до координації. *Координаційна нарада. Координаційний механізм.*

КООРДИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Погодження, зведення до відповідності, установлення взаємозв'язку, контакту в діяльності людей, між діями, поняттями тощо. 2. Узгодженість рухів, дій і т. ін.

КООРДИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **координува́ти**. // *у знач. прикм. Координована діяльність.* ** **координо́ваний рефле́кс** – рефлекс, у здійсненні якого беруть участь різні м'язи.

КООРДИНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **координо́ваний**.

КООРДИНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для координування.

КООРДИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **координува́ти**.

КООРДИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати координацію; погоджувати.

КООРДИНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Зазнавати координації (у 2 знач.); узгоджуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **координува́ти**.

КО́ПІТ, -поту, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **ку́рява**.

КОПА́, -и́, *ж.* 1. Стіжок із 60 снопів хліба, складених колоссям усередину й прикритих одним снопом зверху. // Копиця (у 1 знач.). 2. *розм.* Одиниця лічби, що дорівнює 60 (снопів, яєць і т. ін.). 3. *заст.* Одиниця лічби грошей, що дорівнює 50 копійкам. 4. В Україні у 15 – 18 ст. – збори сільської громади для розв'язування судових або громадських справ.

КОПА́Л, -у, *ч., спец.* Тверда жовта або червонувата смола з тропічних дерев, яку використовують для виготовлення лаків і лінолеуму.

КОПА́ЛИНИ, -лин, *мн.* (*одн.* **копа́лина**, -и, *ж.*). Природні мінеральні утворення, що їх видобувають із надр землі. ** **кори́сні копа́лини** – природні мінеральні утворення неорганічного та органічного походження (руда, вугілля, нафта тощо), що їх видобувають із надр землі й використовують у народному господарстві.

КОПА́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **копа́л**.

КОПАЛУ́ХА, -и, *ж.* Народна назва самки тетерука.

КОПАЛЬНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **копа́льня**. *Копальневі споруди.*

КОПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для копання.

КОПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто копає, викопує що-небудь.

КОПА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **копа́льник**.

КОПА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Система підземних споруд для добування корисних копалин (руди, солі, благородних металів тощо). // Гірниче підприємство, де видобувають корисні копалини.

КО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **копа́ти** 1 – 3. // *у знач. прикм.*

КОПАНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Вид заступа або мотики. 2. *перев. мн., діал.* Полози саней.

КОПАНИ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Зменш. до **копани́ця** 2.

КОПАНІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Футбол.

КОПАНІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **копанівка**.

КО́ПАНКА, -и, *ж.* 1. Невелике водоймище з ґрунтовою водою, викопане для господарських потреб; сажавка. 2. Криниця без зрубу. 3. Розкопування зайцем снігу для добування зелені, а також вирита сірою куріпкою ямка в ґрунті під час "купання".

КОПА́НКА, -и, *ж.* Див. **году́лка**.

КОПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **копа́ти** 1 – 3.

КО́ПАНОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ко́панка**.

КО́ПАНЬ, -і, *ж.* Те саме, що **котлова́н**.

КОПА́НЯ, -і, *ж., зах.* Дерев'яна заслінка до печі.

КО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ударяти, бити, штовхати ногою. // Брикати, хвицати (про тварин).

КОПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Розпушувати землю заступом, лопатою тощо. 2. *перех.* Робити заглиблення, виймаючи, відкидаючи землю заступом, лопатою тощо. ** **Копа́ти я́му** *кому, під ким, під кого* – підступно, таємно готувати комусь нещастя, неприємність. **Копа́ти** *під кого* – намагатися зашкодити кому-небудь, вишукуючи недоліки в його поведінці, роботі і т. ін. 3. *перех.* Добувати що-небудь із землі за допомогою заступа, кирки тощо; викопувати. 4. *неперех., проти кого, перен., розм.* Підступно, таємно діяти на шкоду кому-небудь.

КОПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *у чому.* Копаючи, робити заглиблення в землі; ритися. 2. *у чому, розм.* Те саме, що **копирса́тися** 1. // *перен.* Надмірно аналізувати, обдумувати що-небудь. 3. *у чому, коло чого, перен., розм.* Із замилуванням весь час поратися біля чого-небудь. // Займатися якою-небудь клопітною роботою. // Робити що-небудь повільно або невміло; вовтузитися (у 2 знач.). 4. *під кого, перен., розм.* Підступно, таємно готувати кому-небудь неприємність, нещастя. 5. Пас. до **копа́ти** 1 – 3.

КОПА́Ч, -а́, *ч.* 1. Робітник, що копає землю; землекоп. // Той, хто займається копанням могил. 2. Знаряддя, яким копають, викопують що-небудь. // Машина для копання, викопування.

КОПА́ЧКА, -и, *ж.* Вид невеликого заступа чи садового совка.

КОПАЧКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Старанний.

КОПЕНГА́ГЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Копенгаген.

КО́ПЕНЬ, -пені, *ж., зах.* Бурулька.

КОПЕ́Р, -пра́, *ч., тех.* 1. Машина для забивання паль. // Пристрій для подрібнювання металевого лому. 2. Споруда над стовбуром шахти, де встановлено механізми шахтового підіймання.

КОПЕ́РНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **копе́р**.

КОПЕ́РНИКІВ, -кова, -кове, *астр.* Належний польському астроному М. Копернику, створений, розроблений ним.

КОПЕРНІКА́НСТВО, -а, *с., астр.* Вчення М. Коперніка про геліоцентричну будову Сонячної системи.

КОПЕ́ЦЬ, кіпця́, *ч.* Насипаний або викопаний межовий знак.

КОПИ́ВКА, -и, **КОПИ́ЛИЦЯ**, -і, *ж., зах.* Позашлюбна дружина.

КОПИ́Л, -а́, *ч.* 1. Дерев'яне шевське знаряддя, що має форму ступні та яким користуються для виготовлення взуття. 2. Короткий брусок, закріплений у полоз саней для зв'язку полозів із коробом.

КОПИЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч.* Зменш. до **копи́л**.

КОПИ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех., розм.* Випинати, надувати (зазвичай губи).

КОПИ́ЛИЦЯ *див.* **копи́вка**.

КОПИ́ЛЛЯ, -я, *с.* Збірн. до **копи́л**.

КОПИЛО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **копи́л**. *Копиловий цех.*

КОПИ́ЛЬНИК, -а, *ч., рідко.* Той, хто складає в копи сіно або скошений хліб.

КОПИЛЬЧАКИ́, -і́в, *мн., розм.* Те саме, що **ґринджо́ли**.

КОПИРСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **копирса́ти** й **копирса́тися**.

КОПИРСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех. і неперех.* Те саме, що **колупа́ти** 1, 2.

КОПИРСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *у чому.* Проникаючи в середину чого-небудь, перебирати, перевертати, перекладати щось. // Встромляючи що-небудь гостре в середину чогось, відокремлювати шматки, частинки. 2. *у чому, коло* (*біля*) *чого, перен., розм.* Займатися якою-небудь клопітною роботою; копатися (у 3 знач.).

КОПИРСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **копирса́ти**.

КОПИ́СТКА, -и, *ж.* Дерев'яна лопатка для розмішування чого-небудь.

КОПИ́СТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **копистка**.

КОПИ́Т, -а́, *ч., діал.* Копито (у 1 знач.).

КОПИ́ТЕНЬ, -тня, *ч., розм.* Те саме, що **копи́тник**.

КОПИ́ТЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **копи́то**.

КОПИ́ТКА, -и, *ж., орн.* Те саме, що **саджа́**.

КОПИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **копи́то**. // Який має копита. *Копитні тварини.*

КОПИ́ТНИК, -а, *ч.* Багаторічна трав'яниста квіткова рослина, що має копитоподібні листочки.

КОПИ́ТНІ, -их, *мн.* Назва ряду ссавців (кінь, олень і т. ін.), що мають копита.

КОПИТНЯ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **копи́тник**.

КОПИ́ТО, -а, *рідко* **КОПИТО́**, -а́, *с.* 1. Рогове утворення в кінці ніг деяких ссавців. 2. *розм.* Те саме, що **копи́л** 1.

КОПИТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **копито́**.

КОПИТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на копито, подібний до нього.

КОПИТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **копитоподі́бний**.

КОПИ́ТЦЕ, -і́тця, *с.* Зменш.-пестл. до **копи́то**.

КОПИЦЕВО́З, -а, *ч.* Транспортний засіб для перевезення копиць.

КОПИЦЕЗАГРІБА́Ч, -а́, *ч.* Знаряддя або пристрій для загрібання копиць.

КОПИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Невеликий стіжок сіна, соломи тощо. 2. *рідко.* Те саме, що **копа́** 1. 3. *перен.* Велика кількість, купа чого-небудь.

КОПИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **копи́чити**.

КОПИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех.* 1. Складати в копиці, копи. *Копичити сіно.* 2. *розм.* Складати купою, нагромаджувати.

КОПИ́ЧИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Лежати купою, копицею. 2. *розм.* Те саме, що **нагрома́джуватися** 3; збиратися (у 2 знач.).

КОПИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **копи́ця**.

КОПИ́ЧНИК, -а, *ч.* Машина для збирання сіна, соломи в копиці або частина комбайна, що збирає та відокремлює солому від полови.

КОПИ́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *недок., розм.* Робити безладні рухи, щось або когось гарячкого, поспіхом шукати, вовтузитися.

КОПІГО́ЛЬД, -а, *ч.* Основна форма феодально-залежного селянського землеволодіння в Англії 15 – 17 ст. (найчастіше довічного).

КОПІГО́ЛЬДЕРИ, -ів, *мн.* Феодально залежні селяни у пізньофеодальній Англії.

КОПІ́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **копі́йка** 1. ** **До копі́єчки** – всі гроші, повністю все (про гроші).

КОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Наслідування, копіювання чиєї-небудь творчої манери.

КОПІ́СТ, -а, *ч.* 1. *заст.* Переписувач, що робить копії з ділових паперів. 2. Той, хто копіює оригінальні твори художників або представників інших видів мистецтва.

КОПІ́СТКА, -и. Жін. до **копі́ст**.

КОПІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Що характеризується копіюванням дійсності, позбавлений творчого підходу до зображення кого-, чого-небудь в творі мистецтва.

КО́ПІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **ко́пія**.

КОПІ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Розмінна монета України – одна сота гривні, а також Росії та деяких країн СНД – $^1/_{100}$ рубля. // *тільки мн.* Про дуже малу, мізерну кількість грошей. ** **До [оста́нньої] копі́йки** – усі гроші, не залишаючи при собі ніяких грошей. **Копі́йка ціна́**: а) (чому) дуже мала ціна; б) (кому) нічого не вартий. **Ні (і) на копі́йку**, перев. з запереч. дієсл. – зовсім ні (не, нічого). **Ні копі́йки (не було́) за душе́ю** – зовсім немає (не було) грошей. **Ла́маної копі́йки не ва́ртий** – нічого не вартий. **Як нова́ копі́йка** – зовсім новий, свіжий, чистий, гарний. 2. *збірн., розм.* Гроші. ** **Без копі́йки** – зовсім без грошей. **Влеті́ти в [до́бру] копі́йку** кому – дорого обійтися комусь.

КОПІ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **копі́йка**. Копійкова монета.

КОПІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **копіюва́ти**. // *у знач. прикм.*

КОПІЙЧА́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **копійка** 1. Копійчана монета. // Який має вартість однієї копійки. 2. Який коштує дуже дешево; малоцінний. // Низькооплачуваний. // Не вартий уваги; дрібний. 3. *перен., розм.* Надмірно дріб'язковий.

КОПІЙЧИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **копі́йка**.

КОПІОПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Відчуття втоми і різі в очах, тяжкості та болей у голові, при фіксації погляду на будь-якому об'єкті.

КОПІ́Р, -а, *ч.* Фігурно-профільна деталь копіювального пристрою металорізальних або деревообробних верстатів.

КОПІРА́ЙТ, *ч.* 1. *род.* -у. Право на видрук, розмноження (тиражування) продукції; копіювання творів, захищених авторським правом. 2. *род.* -у. Авторське право; правові норми, які регулюють відносини, пов'язані з виданням та використанням творів літератури, мистецтва та ін. 3. *род.* -а. Знак, який вказує на те, що даний твір охороняється авторським правом і кому саме він належить.

КОПІРЕФЕ́КТ, -у, *ч.* Спотворення сигналу, який відтворюється носієм інформації, зумовлене взаємодією близькорозміщених доріжок запису.

КОПІ́РКА, -и, *ж., розм.* Копіювальний папір.

КОПІТКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **мару́дний** 1; клопітний.

КО́ПІТКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **копіткий**.

КО́ПІТКО. Присл. до **копітки́й**.

КОПІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до копіювання. *Копіювальні роботи.* // Признач. для копіювання. *Копіювальна машина.* ** **Копіюва́льно-розмно́жувальна те́хніка** – сукупність технічних засобів для копіювання і розмноження (невеликими тиражами) ділових паперів, довідок та іншої документації.

КОПІЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із копіювання.

КОПІЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **копіюва́льник**.

КОПІЮВА́ЛЬНО-РОЗМНО́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для копіювання та розмноження, пов'язаний з копіюванням та розмноженням чого-небудь.

КОПІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **копіюва́ти**.

КОПІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* 1. Робити копію з чого-небудь. *Копіювати креслення.* 2. *перен.* Наслідувати кого-, що-небудь, точно відтворюючи його рухи, мову тощо; удавати. 3. Відтворювати що-небудь механічним способом за допомогою гектографа, копіювального преса тощо. 4. У системах обробки інформації – відтворювати дані зі збереженням початкової інформації.

КОПІЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **копіюва́ти** 1, 3.

КОПІЮВА́Ч, -а́, *ч.* Людина або пристрій який копіює що-небудь.

КО́ПІЯ, -ї, *ж.* 1. Точне відтворення чого-небудь, що цілком відповідає оригіналові. // Відбиток з негатива; знімок. // Результат копіювання. ** **Тверда́ ко́пія докуме́нта**, *спец.* – виведений на папір чи ін. аналогічний носій даних документ, оригінал якого зберігається у пам'яті комп'ютера. **Факси́мільна ко́пія** – факсимільний бланк з відтвореним на приймальному апараті зображенням оригіналу. 2. *розм.* Той, хто дуже подібний до кого-небудь.

КОПКИ́Й, -а́, -е́. 1. Якого легко копати; пухкий (про землю). 2. *розм.* У якому грузнуть ноги; пухкий (про сніг).

КОПЛАНА́РНИЙ, -а, -е, *мат.* Розташований в одній площині.

КОПЛАНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **компланарний**.

КОПНА́, -и́, *ж., діал.* Копиця соломи, сіна, бадилля тощо.

КОПНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Не в'їжджений після снігопаду (про шлях).

КОПНИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Не зовсім уїжджений після снігопаду (про шлях).

КОПНУВАЧІ́, -ів, *мн.* Машини й пристрої для підбирання в копиці сіна з валків або соломи після комбайнів.

КОПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **копа́ти** 1, 2.

КО́ПНУТИ, -ну, -неш, *док., перех.* Однокр. до **ко́пати**.

КОПНЯ́, -і, *ж., геол.* Те саме, що **копа́льня**.

КОПНЯ́К, -а́, *ч.* 1. Елемент бойового гопака – удар ногою в торс у стрибку. 2. Удар ногою.

КОПОВИ́К, -á, *ч.*, *заст.* Монета вартістю 50 копійок.
КОПОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Згрібання кіп і копиць.
КОПОВІ́З, -во́зу, *ч.* Транспортний засіб для перевезення кіп.
КОПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Стукаючи, тупаючи, іти, бігти дрібними кроками. // Стукати, тупати, ідучи, біжачи дрібними кроками.
КОПОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нав'язливий страх: боязнь перевтоми.
КОПОШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ворушитися**[1]; метушитися.
КОПР, -а, *ч.* Рід пластинчастовусих жуків родини гнойовиків.
КО́ПРА[1], -и, *ж.* Висушений м'якуш плодів кокосової пальми, з якого добувають кокосову олію.
КО́ПРА[2], -и, *ж.*, *зах.* Гній в очах.
КОПРА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Каправий.
КОПРЕМЕ́СИС, -у, *ч.*, *мед.* Блювання калом.
КОПРИ́ВА, -и, *ж.*, *зах.* Кропива.
КОПРІ́Й, -ю, *ч.* Ефіроносна рослина, олію з якої використовують у харчовій, парфумерній промисловостях та медицині.
КОПРО́ВИЙ, -а,-е. Прикм. до **ко́прій**.
КОПРОВИ́К, -á, *ч.* Робітник, що працює на копрі (у 1 знач.).
КОПРОГРА́МА, -и, *ж.*, *мед.* Запис результатів дослідження калу.
КОПРОЛАГНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **копрофілія**.
КОПРОЛА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Імпульсивне вимовляння лайливих і нецензурних слів.
КОПРОЛІ́Т, -у, *ч.* 1. Скам'янілий послід викопних організмів. 2. Каловий камінь; утворення із екскрементів, що затверділи.
КОПРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стосовно до екскрементів або стійкого інтересу до них. ** **Копрологі́чний синдро́м** – сукупність змін калу, характерних для певного захворювання чи патологічного процесу. 2. Характеристика непристойної мови, безвідносно до фекалій.
КОПРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про екскременти (кал).
КОПРОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **скатофілія**.
КОПРОПРАКСІ́Я, -ї, *ж.* Різновид ексгібіціонізму; потяг до публічного здійснення акту дефекації.
КОПРОСТА́З, -у, *ч.*, *мед.* Застій калу у товстій кишці.
КОПРОСТЕРИ́Н, -у, *ч.* Ізомер дигідрохолестерину, який утворюється в травному тракті з холестерину під дією кишечних бактерій.
КОПРОФА́ГИ, -ів, *мн.* Організми, які живляться екскрементами тварин і людини.
КОПРОФАГІ́Я, -ї, *ж.* Живлення тварин екскрементами (зазвичай разом з мікроорганізмами, які збагачують екскременти поживними речовинами) та іншими огидними речовинами.
КОПРОФЕМІ́Я, -ї, *ж.* Статеве збочення, при якому статеве задоволення досягається при вимовлянні лайливих і нецензурних слів у присутності осіб протилежної статі.
КОПРОФІ́Л, -а, *ч.* Хворий на копрофілію.
КОПРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* 1. Незвичайний інтерес до калу. 2. Статеве збочення, за якого статеве збудження та його задоволення досягається в результаті маніпуляцій з калом; копролагнія.
КОПРОЦИТОГРА́МА, -и, *ж.* Запис результатів цитологічного дослідження калу.
КО́ПТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **копт**, -а, *ч.*). Назва єгиптян-християн, нащадків давніх єгиптян.
КОПТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для копчення. *Коптильна піч.*
КОПТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, що займається копченням харчових продуктів (риби, м'яса тощо).
КОПТИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **коптильник**.
КОПТИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Спеціальне підприємство або цех для копчення риби, м'яса, різних м'ясних виробів і т. ін.
КОПТИ́ТИ, -пчу́, -пти́ш, *недок.*, *перех.* Приготовляти продукти харчування (рибу, м'ясо тощо), пров'ялюючи їх у диму; закопчувати (у 2 знач.), вудити (*див.* **ву́дити**[1]). ** **Копти́ти не́бо**, *зневажл.* – жити бездільно, не приносячи користі суспільству.
КОПТІ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **коптити**; копчення.
КОПТІ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **коптіти**.
КОПТІ́ТИ, -пчу́, -пти́ш, *недок.* Утворювати кіпоть; чадити.
КО́ПТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до коптів.
КО́ПУЛА, -и, *ж.*, *зах.* Кругла верхівка споруди (вежі, церкви тощо); маківка, купол.
КОПУЛІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **ко́пула**.
КОПУЛІ́Н, -у, *ч.*, *зоол.* Піхвовий феромон, що виділяється організмом мавпи резуса; стимулює самців до парування.
КОПУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **копулюва́ти**.
КОПУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, признач. для копулювання.
КОПУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **копулюва́ти**.
КОПУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.* Прищеплювати рослини, з'єднуючи навскіс зрізані гілки.
КОПУЛЯТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Копуляти́вна дисфу́нкція** – послаблення або випадіння однієї або кількох фаз статевого циклу. **Копуляти́вний цикл** – період від виникнення статевої домінанти до моменту виділення сперматозоїдів.
КОПУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до комуляції.
КОПУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. З'єднання двох особин за статевого акту. 2. Злиття двох статевих клітин у нижчих організмів (найпростіших, водоростей, грибів).
КО́ПЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **коптити**.
КОПЧЕ́НИЙ, -а, -е. Виготовлений копченням.
КОПЧЕНИ́НА, -и, *ж.*, *збірн.* Копчені харчові продукти; вудженина.
КО́ПЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коптити**; вудження.
КОПЧЕ́ННЯ, я, *с.*, *збірн.* Те саме, що **копченина**.
КОПЧЕ́НОСТІ, -тей, *мн.* Харчові продукти, одержувані копченням посоленого м'яса.
КОПЧЕ́НЯ, -і, *ж.* Копчене м'ясо, копчена риба.
КО́ПЧИКОВИЙ, -а, -е: ** **ко́пчикова за́лоза** – парна шкірна залоза птахів, маслянистий секрет якої служить для змащування пір'я птахів.
КОП'Я́К, -а́, *ч.*, *діал.* Копиця (у 1, 3 знач.); купа.
КОРА́, -и́, *ж.* 1. Верхня, здебільшого легко відокремлювана оболонка, що вкриває стебла, гілки, стовбури, коріння рослин. 2. Верхній затверділий шар чого-небудь. ** **Земна́ кора́** – верхня тверда оболонка земної кулі. **Кора́ вели́ких півку́ль [головно́го мо́зку]** – верхній шар головного мозку у вищих хребетних тварин і людини.
КОРАБЕ́Л, -а, *ч.* Те саме, що **суднобудівник**.
КОРАБЕ́ЛЬ, -бля́, *ч.* 1. Велике морське судно переважно військового призначення: авіаносець, ескадрений міноносець, крейсер, підводний човен, торпедний катер, тральщик та ін. 2. Те саме, що **пові́тряний корабе́ль**. ** **Пові́тряний корабе́ль** – великий, важкий літак або дирижабль. **Космі́чний корабе́ль** – літальний апарат, призначений для польотів у космос.
КОРАБЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **корабе́ль** 1. // Який служить, працює на кораблі. // Признач. для будівництва та лагодження кораблів. ** **Корабе́льний ліс** – ліс із високими прямими деревами; дерево, що його використовують для будування кораблів.
КОРАБЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Фахівець із будування кораблів. 2. *заст.* Власник торговельного корабля або взагалі той, хто плаває на кораблі; моряк.
КОРАБЕ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Сукупність споруд для будування та ремонту кораблів; верф.
КОРАБЛЕБУДІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Стос. до кораблебудування. *Кораблебудівний інститут.* // Який будує кораблі. // Признач. для будування кораблів.
КОРАБЛЕБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто будує кораблі.
КОРАБЛЕБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Будування кораблів. // Наука про будування кораблів.
КОРАБЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **корабе́льний**.
КОРАБЛЕВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Наука про безпечне, точне та найкоротше плавання корабля в морі від одного місця до іншого. // Керування кораблем під час плавання.
КОРА́БЛИК[1], -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **корабе́ль** 1. // Дитяча іграшка – човник із паперу, кори тощо.
КОРА́БЛИК[2], -а, *ч.*, *заст.* Старовинний жіночий головний убір.
КОРА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Процес руйнування гірських порід уламковим матеріалом, що його переносять вода, лід, вітер тощо.
КОРАЗО́Л, -у, *ч.* Аналептичний засіб, який використовують при пригніченні кровообігу та дихання.
КОРАКОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Дзьобоподібний.
КОРА́КСИ, -ів, *мн.* Древньогрецька назва одного із західно-грузинських племен на території сучасної Абхазії.
КОРА́Л *див.* **кора́ли**.
КОРА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кора́лі**. *Коралеве намисто.*
КОРА́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кора́л**, -а, *ч.*). 1. Морські тварини, рід поліпів, що живуть колоніями на морських та океанських скелях. 2. Вапнисті відклади деяких видів цих тварин – червоний, рожевий чи білий камінь, що його після обробки використовують як прикрасу, переважно намисто.
КОРА́ЛИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кора́лик**, -а, *ч.*). Зменш.-пестл. до **кора́лі** 1.
КОРАЛИ́НА[1], -и, *ж.* Намистина з коралів (*див.* **кора́ли** 2).
КОРАЛИ́НА[2], -и, *ж.* Кущ родини жимолостевих з гарними білосніжними ягодами; сніжноягідник.
КОРА́ЛІ, -ів, *мн.* 1. Намисто (намистини) з коралів (*див.* **кора́ли** 2). // Взагалі намисто. 2. *розм.* Нарости червоного кольору на шиї індика.
КОРА́ЛОВИЙ, -а, -е. 1. Утворений з вапнистих відкладів коралів. *Кораловий острів.* // Зробл. з коралів (у 2 знач.). ** **Кора́лові ри́фи** – надводні або підводні смуги на мілководних ділянках тропічних морів, утворені головним чином вапняковими скелетами коралів. **Кора́лові полі́пи** – клас морських перев. колоніальних безхребетних тварин типу кишковопорожнинних. 2. Який має колір коралів (*див.* **кора́ли** 2); яскраво-червоний.
КОРАЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на корали, подібний до них.
КОРАЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **коралоподібний**.
КОРА́ЛЬ, -ю, *ч.* Збірн. до **кора́ли** 2.
КОРА́ЛЬКОВЕЦЬ, -вця, *ч.* Рід рослин родини зозулинцевих.
КОРА́Н, -у, *ч.* Священна книга, що містить виклад догм і положень мусульманської релігії.
КО́РБА, -и, *ж.* 1. Пристрій з ручкою, яку крутять для надання обертального руху валові, для заведення машини тощо. 2. Те саме, що **ко́ловорот**[2] 2.
КОРБА́Р, -а́, *ч.*, *заст.* Робітник, що працює біля корби (у 2 знач.).
КОРБО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **ко́рба**.
КОРВАЛДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що застосовується як заспокійливий і судинорозширювальний засіб.
КОРВАЛО́Л, -у, *ч.* Седативний і спазмолітичний засіб, що його застосовують при неврозах, порушеннях сну, тахікардії та ін.
КОРВЕ́Т, -а, *ч.* 1. Трищогловий військовий вітрильний морський корабель 18 – 19 ст. 2. Охоронне й розвідувальне судно англійського флоту, що його використовували під час Другої Світової війни для боротьби проти підводних човнів.
КОРВЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **корве́т**.
КОРВОЛА́НТ, -а, *ч.*, *іст.* Військове з'єднання з кінноти, піхоти та легкої артилерії в Росії.
КОРВУСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у США; непрозорі синювато-чорні або брунатні вкраплення у пісковику.
КОРГА́РД, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при ішемічній хворобі серця, гіпертонічній хворобі, аритміях, мігрені та ін.
КОРГЛІКО́Н, -у, *ч.* Очищений препарат з листя конвалії, що його застосовують при серцевій недостатності, пароксизмальній тахікардії.
КОРД, -у, *ч.*, *спец.* 1. Дуже міцні нитки, з яких виготовляють спеціальні тканини. 2. Сорт вовняної тканини з поздовжніми ворсовими рубчиками. 3. Сталевий тонкий трос. 4. Сталеві нитки або нитки з хімволокна, радіально або повздовжньо вплетені у каркас автомобільної шини.
КО́РДА, -и, *ж.*, *спец.* Довгий мотузок, на якому ганяють коней по кругу під час навчання та виїжджування.
КОРДАВУ́Н, -а, *ч.* Різновид варгана у евенків.
КОРДАЇ́ТИ, -ів, *мн.* Порядок вимерлих голонасінних рослин.
КОРДАНУ́М, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при ішемічній хворобі серця, розладі серцевого ритму, артеріальній гіпертонії та ін.
КОРДАРО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при хронічній коронарній недостатності, аритміях.
КОРДЕВІ́Т, -у, *ч.* Лікарський препарат, до складу якого входять біологічно активні речовини, добуті з рослинної сировини; застосовується при стенокардії, серцевій недостатності та ін.
КОРДЕБАЛЕ́Т, -у, *ч.* Колектив танцюристів, які виконують групові танці в балетних виставах. // Танець, що його виконує така група.
КОРДЕБАЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кордебале́т**.
КОРДЕГА́РДІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Приміщення для військової варти. *Кордегардія фортеці.*
КОРДЕЛЬЄ́РИ, -ів, *мн.* Назва членів одного з політичних клубів часів Французької революції кінця 18 ст.
КОРДЕЛЯ́С, -а, *ч.* Довгий простий мисливський ніж з роговою рукояткою.
КОРДИЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Гренландії; безбарвні до восково-жовтих кристали, прозорі з блиском.
КОРДИ́ТИ, -ів, *мн.* Бездимні порохи на змішаному пластифікаторі.
КОРДІАМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що збуджує кровообіг та дихання.
КОРДІЄРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.
КО́РДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **корд**.
КО́РДОБА, КОРДО́ВА, -и, *ж.* Грошова одиниця Нікарагуа.
КОРДО́ВА *див.* **кордо́ба**.
КОРДОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ко́рда**.
КО́РДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **корд**. // Зробл., пошитий з корду. ** **Ко́рдова моде́ль** – модель (автомобіля, літака), яка рухається по колу на прив'язі.
КОРДОДРО́М, -у, *ч.* Майданчик для проведення змагань з кордових авто- і авіамоделей.
КОРДО́Н, -у, *ч.* 1. Межа, що розділяє території держав. // Межа між чим-небудь. *Етнічні кордони.* ** **За кордо́н** – до іншої держави. **За кордо́ном** – у якій-небудь іншій державі; не в межах своєї держави. **З-за кордо́ну** – з іншої держави. 2. Прикордонна або інша військова сторожа. 3. Лісова сторожа й охорона заповідників. 4. Рівномірне розташування армії невеликими загонами в одну лінію. 5. *біол.* Спосіб формування плодових дерев, при якому стовбуру і основним гілкам надають суворо витягнутої форми (вертикальної або горизонтальної).
КОРДО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кордо́н**.
КОРДУБА́ТИЙ, -а, -е. Який має кривий стовбур; сукуватий (про дерево). // *перен.* Незграбний (про людину).
КОРЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Кореа́льне зобов'я́зання**, *юр.* – солідарне зобов'язання, яке покладає відповідальність за виконання його в цілому на всіх боржників разом та на кожного з них зокрема.
КОРЕБЕРО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при остеопорозі, плазмоцитомі та ін.
КОРЕГО́ВАНИЙ (КОРИГО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **корегува́ти (коригува́ти)**.
КОРЕГУВА́ЛЬНИЙ (КОРИГУВА́ЛЬНИЙ), -а, -е. Який призначений, використовується для корегування.
КОРЕГУВА́ЛЬНИК (КОРИГУВА́ЛЬНИК), -а, *ч.*, *військ.* 1. Той, хто здійснює корегування під час стрільби з гармат. 2. Літак, з якого корегують стрільбу з гармат.
КОРЕГУВА́ННЯ (КОРИГУВА́ННЯ), -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **корегува́ти (коригува́ти)**.
КОРЕГУВА́ТИ (КОРИГУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. *військ.* Вносити поправки в наведення гармат, спостерігаючи їх стрільбу з певних пунктів. 2. *книжн.*, *друк.* Те саме, що **коректува́ти** 1, 2.
КОРЕГУВА́ТИСЯ (КОРИГУВА́ТИСЯ), -у́ється, *недок.* Пас. до **корегува́ти (коригува́ти)**.
КОРЕГУ́ЮЧИЙ (КОРИГУ́ЮЧИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **корегува́ти (коригува́ти)**.
КОРЕ́ЄЦЬ *див.* **коре́йці**.

КОРЕ́ЙКА, -и, *ж.* Свиняча або теляча копчена грудинка.

КОРЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **коре́йці** й Корея.

КОРЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **коре́єць**, -е́йця, *ч.*; **коре́янка**, -и, *ж.*). Народ, що становить корінне населення Кореї.

КО́РЕКС, -у, *ч.* Еластична стрічка з прозорої пластмаси, що використовується у фотосправі.

КОРЕ́КТА, -и, *ж.* 1. Відбиток друкарського набору для виправлення помилок. 2. Те саме, що **коректу́ра** 1.

КОРЕКТИ́В, -у, *ч.* Часткова зміна або виправлення чого-небудь; поправка.

КОРЕ́КТНИЙ, -а, -е. 1. Який тактовно та ввічливо поводиться з людьми; ввічливий. 2. Правильний, правильно розрахований.

КОРЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **коре́ктний**. *Коректність перекладу.*

КОРЕ́КТНО. Присл. до **коре́ктний**.

КОРЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **коректува́ти**.

КОРЕКТОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Зміщення зіниці, різко ексцентричне розміщення зіниці.

КОРЕ́КТОР, -а, *ч.* Особа або пристрій, які здійснюють коректування.

КОРЕ́КТОРКА, -и, *розм.* Жін. до **коре́ктор**.

КОРЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **коре́ктор**.

КОРЕКТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Характеристика будь-якої процедури, яка здійснює корекцію, виправлення. 2. *фарм.* Характеристика будь-якого лікарського препарату, який змінює дію іншого препарату.

КОРЕКТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *військ.* Те саме, що **корегува́льник**.

КОРЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **коректува́ти** 2. *Коректування рукопису книжки. Коректування стрільби.*

КОРЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. *книжн.* Вносити корективи, поправки в що-небудь. 2. *друк.* Виправляти текст чого-небудь у коректурі (у 2 знач.). 3. *військ.* Те саме, що **корегува́ти** 1.

КОРЕКТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **коректува́ти**.

КОРЕКТУ́РА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Виправлення помилок у відбитках друкарського набору. 2. Те саме, що **коре́кта** 1. 3. Виправлення помилок в облікових записах через закреслювання неправильного запису та внесення потрібного.

КОРЕКТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коректу́ра** 2. *Коректурний відбиток.*

КОРЕ́КТУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **коректува́ти**.

КОРЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до корекції.

КОРЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Виправлення чого-небудь. // Виправлення зору за допомогою окулярів.

КОРЕЛО́МЕТР, -а, *ч.* Пристрій для математичного обчислення взаємної кореляції двох процесів.

КОРЕЛОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з математичним обчисленням взаємної кореляції двох процесів за допомогою корелометра.

КОРЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **корелюва́ти**.

КОРЕЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.*. Признач. для виявлення коефіцієнта кореляції, відмінного від нуля.

КОРЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *спец.* 1. Поміщати щось в ситуацію, в якій воно знаходиться у відомому співвідношенні з ін. речами. 2. Обчислювати коефіцієнт кореляції.

КОРЕЛЯ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн* **корелят**, -а, *ч.*). Співвідносні звуки мови, які фонологічно відрізняються дзвінкістю й глухістю, твердістю і м'якістю й т. ін.; фонеми, які чергуються та з якими пов'язане морфологічне розрізнення слів.

КОРЕЛЯТИ́ВНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який перебуває у взаємній залежності, у взаємному зв'язку; співвідносний. *Корелятивні зміни. Корелятивні поняття.*

КОРЕЛЯТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **корелятивний**. *Корелятивність понять.*

КОРЕЛЯТИ́ВНО, *книжн.* Присл. до **корелятивний**.

КОРЕЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Те саме, що **корело́метр**.

КОРЕЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до кореляції; співвідносний. *Кореляційні зв'язки.* ** **Кореляці́йний ана́ліз** – сукупність методів оцінки зв'язку між випадковими явищами і подіями, які базуються на математичній теорії кореляції.

КОРЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* 1. Співвідношення, відповідність, взаємозв'язок предметів або понять. 2. *біол.* Певне співвідношення між будовою організму та їхніми функціями. 3. В математичній статистиці – залежність між явищами або величинами, що не має чіткого функціонального характеру. 4. Зв'язок між випадковими величинами, який здійснюється таким чином, що одна з величин реагує на зміни інших величин зміною свого математичного сподівання. ** **Лінійна кореля́ція** – будь-яка кореляція, в якій середні зміни в одній змінній пов'язані з середніми змінними в іншій.

КОРЕНА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має міцне, велике, розгалужене коріння. 2. Який є невисоким на зріст, але міцної будови; кремезний (у 1 знач.).

КОРЕНЕБУЛЬБОПЛО́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **коренебульбопл́ід**, -ло́да, *ч.*). Загальна назва для коренеплодів та бульбоплодів.

КОРЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ко́рінь** 1. *Кореневе підживлення рослин.* 2. *лінгв.* Належний до кореня (у 4 знач.). *Кореневі голосні.* // Який становить корінь слова. *Коренева морфема.* // Який падає на корінь слова. *Кореневий наголос.* // Який складається тільки з кореня.

КОРЕНЕВИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. Підземне стебло багаторічних трав'янистих рослин із недорозвиненим листям. 2. Головний корінь дерева, що є продовженням стовбура.

КОРЕНЕВИ́ЩНИЙ, -а, -е. Який має кореневище (у 1 знач.). *Кореневищний бур'ян.*

КОРЕНЕВЛА́СНИЙ, -а, -е. Який росте на власному корені; не прищеплений.

КОРЕНЕВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить коріння рослин. *Кореневмісний шар ґрунту.*

КОРЕНЕВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кореневмі́сний**.

КОРЕНЕДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для дроблення коренів.

КОРЕНЕЇ́Д, -а, *ч.* Хвороба сходів буряків, спричинювана різними мікроорганізмами.

КОРЕНЕНІ́ЖКИ, -жок, *мн.* (*одн.* **корененіжка**, -и, *ж.*). Клас найпростіших тварин (амеба тощо), які мають здатність утворювати тимчасові вирости з протоплазми для пересування і здобування їжі.

КОРЕНЕПЛІ́Д *див.* **коренепло́ди**.

КОРЕНЕПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коренепл́ід**.

КОРЕНЕПЛО́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **коренепл́ід**, -ло́да, *ч.*). Культурні рослини (буряк, морква тощо) з м'ясистим коренем, що використовується як продукт харчування, для годівлі худоби, а також для технічних потреб.

КОРЕНЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на корінь, подібний до нього.

КОРЕНЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **коренеподі́бний**.

КОРЕНЕРІ́ЗКА, -и, *ж.* Машина для подрібнення коренеплодів.

КОРЕНЕУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення коренів.

КОРЕНЕУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до кореневтворення, пов'язаний з ним.

КОРЕНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **корена́стий**. 2. У якому міститься коріння; з корінням.

КОРЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Ущипливо, дошкульно докоряти комусь за що-небудь; дуже лаяти когось, ганити.

КОРЕНИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* 1. Пускати коріння; вкорінюватися. 2. *у чому*, *перен.* Мати що-небудь своїм коренем, джерелом; походити від чого-небудь, мати щось своєю причиною.

КОРЕНИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **ко́рінь** 1, 2.

КОРЕО́ПСИС, -у, *ч.* Рід одно- або багаторічних трав'янистих рослин родини складноцвітих.

КОРЕПЕТИТО́Р, -а, *ч.* Піаніст, помічник оперного диригента, що розучує з виконавцем сольні партії.

КОРЕСПОНДЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Той, хто листується з ким-небудь. 2. Співробітник газети, журналу, радіо тощо або приватна особа, що надсилає свої інформації з місць; дописувач. 3. Особа або установа, що виконує фінансово-кредитні, комерційні доручення для іншої особи або установи (за рахунок останніх). // Банк, який представляє інтереси іншого банку в певному місті чи країні. ** **Кореспонде́нт ба́нку** – особа, яка користується послугами банку.

КОРЕСПОНДЕ́НТКА, -и. Жін. до **кореспонде́нт**.

КОРЕСПОНДЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кореспонде́нт**. ** **Кореспонде́нтський до́говір** – угода між двома або декількома кредитними організаціями про здійснення кореспондентських відносин. **Кореспонде́нтський пункт** – відділ газети, інформаційного агентства і т. ін., що знаходиться в якому-небудь іншому місті, країні та є пунктом збору і передачі різного роду інформації в редакцію. **Кореспонде́нтський раху́нок** – банківський рахунок, на якому відображаються розрахунки, виконані однією кредитною установою за дорученням і за рахунок іншої. **Кореспонде́нтські відно́сини** – договірні відносини між кредитними організаціями, мета яких – здійснення платежів та розрахунків за дорученням одна одній.

КОРЕСПОНДЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кореспонденції (у 1, 3 знач.).

КОРЕСПОНДЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Листування між окремими особами або установами. 2. *збірн.* Сукупність поштових відправлень (листів, телеграм тощо). ** **Комерці́йна кореспонде́нція** – сукупність документів, пов'язаних із підготовкою до оформлення та укладенням комерційних угод. **Кореспонде́нція раху́нків** – взаємозв'язок між рахунками бухгалтерського обліку при реєстрації господарської операції способом подвійного запису. 3. *заст.* Окреме поштове відправлення (лист, телеграма тощо). 4. Замітка, допис, повідомлення, надіслані кореспондентом (у 2 знач.) до газети, журналу тощо.

КОРЕСПОНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кореспондува́ти**.

КОРЕСПОНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кореспондува́ти**.

КОРЕСПОНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *з ким*, 1. *заст.* Листуватися з ким-небудь. 2. Відповідати чомусь, співвідноситися з чимось.

КОРЕСПОНДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **кореспондува́ти**.

КОРЕСПОНДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **кореспондува́ти**.

КОРЕХІДО́Р, -а, *ч.* За феодалізму – королівський урядовець в Іспанії, який виконував функції адміністратора й судді в містах і провінціях.

КОРЕ́ЦЬ, *рідше* **КІРЕ́ЦЬ**, кірця́, *ч.* 1. Металевий або дерев'яний кухоль чи ківш із держаком. 2. Стара міра сипких тіл, що дорівнює 100 кг; центнер.

КОРЕЯ́НКА *див.* **коре́йці**.

КОРЖ, -а́, *ч.* Плоский круглої форми виріб із прісного тіста.

КОРЖА́ВІТИ, -ію, -іють, *недок.*, *діал.* Ставати жорстким, твердим.

КО́РЖИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **корж**. 2. *див.* **ко́ржики**.

КО́РЖИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ко́ржик**, -а, *ч.*). Печиво з тіста (з цукром або на меду), перев. у формі кружечків.

КОРЖИНСЬКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений на Уралі; прозорі безбарвні листуваті зернисті агрегати, розчинні у розведеній хлоридній кислоті.

КОРЗИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **ко́шик** 1; кошіль (у 1 знач.).

КОРЗИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **корзи́на**.

КОРЗИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **корзи́нка**.

КОРЗИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **корзи́на**.

КОРЗИ́ННИК, -а, *ч.* Майстер, який виготовляє (плете) корзини, кошики і продає їх.

КОРЗИ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **корзи́нник**.

КОРЗИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **корзи́на**. *Корзинова лоза.*

КО́РЗНО, -а, *с.* Старовинний верхній одяг, схожий на плащ.

КОРИБА́НТИ, -ів, *мн.* Жерці богині Кібели (уособлення матері-землі), які під час її свят виконували оргіастичний танок у супроводі барабанів, флейт і кимвалів.

КОРИГО́ВАНИЙ *див.* **корего́ваний**.

КОРИГУВА́ЛЬНИЙ *див.* **корегува́льний**.

КОРИГУВА́ЛЬНИК *див.* **корегува́льник**.

КОРИГУВА́ННЯ *див.* **корегува́ння**.

КОРИГУВА́ТИ *див.* **корегува́ти**.

КОРИГУВА́ТИСЯ *див.* **корегува́тися**.

КОРИГУ́ЮЧИЙ *див.* **корегу́ючий**.

КОРИ́ДА, -и, *ж.* Традиційне видовище, поширене перев. в Іспанії та країнах Латинської Америки, бій тореадора з розлюченим биком.

КОРИ́ДО, *невідм.*, *ч.* Народна пісня оповідного характеру, поширена у ряді країн Латинської Америки.

КОРИДО́Р, -а, *ч.* Вузький (переважно довгий) прохід у середині будинку, який з'єднує окремі його кімнати, квартири тощо. // Обмежений з обох боків вузький довгий простір; прохід, хідник. ** **Валю́тний коридо́р** – межі коливання валютного курсу національної грошової одиниці до твердих валют інших країн, що їх встановлює держава.

КОРИДО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коридо́р**. // *у знач. ім.* **коридо́рний**, -ного, *ч.*; **коридо́рна**, -ної, *ж.* Той (та), хто обслуговує номери в готелі. ** **Коридо́рна систе́ма** – таке розташування кімнат у приміщенні, двері з яких виходять у спільний великий коридор.

КОРИДО́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **коридо́р**.

КОРИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Деревна кора.

КОРИНЕБАКТЕРІО́З, -у, *ч.*, *вет.* Інфекційна хвороба овець, при якій уражаються органи зору і суглоби.

КОРИНЕБАКТЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *вет.* Збудник коринебактеріозу овець.

КОРИ́НКА, -и, *ж.* Чорний дрібний ізюм без кісточок.

КОРИНОЗОМАТО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз хутрових звірів, що спричиняється скребликами.

КОРИНФА́Р, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при стенокардії та для профілактики її нападів.

КОРИ́НФСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Коринф.

КОРИ́СЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який прагне до власної вигоди, наживи. 2. Який ґрунтується на користі (у 2 знач.); який робиться заради власної вигоди.

КОРИ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **кори́сливий** 1. 2. Якість за знач. **кори́сливий** 2. *Корисливість мотивів.*

КОРИ́СЛИВО. Присл. до **кори́сливий**.

КОРИ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який дає, приносить добрі наслідки. // *у знач. ім.* **кори́сне**, -ного, *с.* Те, що дає користь (у 1 знач.). // Здатний приносити користь (у 1 знач.). ** **Кори́сні копа́лини** – природні мінеральні утворення органічного і неорганічного походження, придатні для промислового використання. 2. *рідко.* Який дає, приносить кому-небудь матеріальну вигоду, прибутки. 3. *спец.* Який становить ту частину цілого, що використовується за певним призначенням.

КОРИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **кори́сний** 1, 2.

КОРИ́СНО. Присл. до **кори́сний** 1, 2. // *у знач. присудк. сл.*

КОРИСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *з чого*, *рідко.* Те саме, що **користува́тися** 1, 2.

КОРИСТА́ТИСЯ *див.* **користува́тися**.

КОРИСТОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Корислива людина.

КОРИСТОЛЮ́БКА, -и. Жін. до **користолю́бець**.

КОРИСТОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кори́сливий** 1.

КОРИСТОЛЮ́БНО. Присл. до **користолю́бний**.

КОРИСТОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Властивість за знач. **користолю́бний**.

КОРИСТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для певного використання.

КОРИСТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *чим*, *з чого і без додатка.* Дія за знач. **користува́тися**. *Місця спільного користування.*

КОРИСТУВА́ТИСЯ, -сту́юся, -сту́єшся, *рідко* **КОРИСТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *чим і з чого.* Уживати, використовувати що-небудь для власних потреб. *Користуватися послугами.* // Застосовувати що-небудь. 2. *чим і з чого.* Використовувати що-небудь у своїх інтересах, діставати вигоду з чогось. 3. *чим.* У сполуч. з абстр. ім. означає: мати щось, що-небудь.

КОРИСТУВА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до користувача.

КОРИ́СТУВА́Ч, користувача́, *ч.* 1. Той, хто користується чим-небудь – майном, землею, комп'ютером тощо. 2. *спец.* Програма або система, що викори-

стовують ресурси іншої системи.

КО́РИСТЬ, -і, *ж.* 1. Добрі наслідки для кого-, чого-небудь; прот. шкода. ** **іти́ (піти́) на ко́ристь** *кому, чому* – позитивно діяти, впливати на кого-, що-небудь, давати добрі наслідки. 2. Матеріальна вигода для кого-небудь; прибуток. ** **Говори́ти на ко́ристь** *кого, чого* – бути доказом позитивних якостей, правоти кого-, чого-небудь. **На ко́ристь** *чию, кого, кому*: а) (*також чого, чому*) з добрими наслідками для кого-, чого-небудь; б) заради прибутку, чиєї-небудь матеріальної вигоди.

КОРИ́Т, -у, *ч.* Аморфні або слабко розкристалізовані, збагачені водою речовини магматичного походження; палагоніт.

КОРИТА́Р, -я́, *ч., зах.* Той, хто робить корита.

КОРИТА́РСТВО, -а, *с., зах.* Виготовлення корит.

КОРИ́ТЕЧКО, -а, *с.* Зменш. до **кори́то**.

КОРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок., перех.* 1. Те саме, що **карта́ти**; докоряти, дорікати комусь. 2. *рідко.* Примушувати покоритися; скоряти. 3. *діал.* Схиляти в покорі (голову, чоло).

КОРИ́ТИСЯ, -рюся, -ри́шся, *недок., кому, чому.* Беззаперечно слухатися кого-небудь, підлягати комусь, чомусь; підкорятися. // *чому.* Робити, чинити, поводитися відповідно до чого-небудь, згідно з чимсь.

КОРИТНЯ́ЧКА, -и, *ж., зах.* Черепаха.

КОРИ́ТО, -а, *с.* 1. Дерев'яна довгаста посудина для годівлі або напування тварин, птиці. // Довга дерев'яна посудина біля криниці, з якої напувають коней, худобу. 2. *зах.* Річище. 3. *діал.* Ночви.

КОРИТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на корито (у 1 знач.).

КОРИТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **коритоподібний**.

КОРИ́ТЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **кори́то 1, 3**.

КОРИФЕ́Й, -я, *ч.* 1. У давногрецькій трагедії – керівник і заспівувач хору. 2. Танцівник кордебалету, який виконує сольні партії. 3. *перен.* Провідний, видатний діяч науки, мистецтва тощо.

КОРИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кори́ця 1**. *Корицевий запах.* // Якого добувають із коричного дерева. *Корицева олія.*

КОРИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Висушена кора коричного дерева, що її вживають як прянощі для кондитерських виробів, а також у медицині й парфумерії. 2. Пестл. до **кора́**.

КОРИ́ЧНЕВИЙ, -а, -е. 1. Кольору кориці або смаженої кави; брунатний. 2. Пов'язаний з фашизмом і неофашизмом, фашистський, неофашистський. ** **Кори́чнева чума́** – про фашизм.

КОРИ́ЧНЕВІ, -их, *мн.* Про фашистів, неофашистів.

КОРИ́ЧНЕВО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. 1. Червоний з коричневим (брунатним) відтінком (про колір). 2. *розм.* Про спільність і схожість крайньоправих і крайньолівих ідеологій, політичних доктрин тощо. *Коричнево-червона доктрина.*

КОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кори́ця**. ** **Кори́чне де́рево** – назва деяких тропічних дерев родини лаврових, кору яких використовують як прянощі.

КОРИ́ЧНИК, -у, *ч.* Рід рослин родини лаврових.

КОРИЧНЮВА́ТИЙ, -а, -е. Дещо, злегка коричневий.

КОРІА́НДР, -у, *ч.* Однорічна трав'яниста ефіроолійна рослина родини зонтичних.

КОРІА́НДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коріа́ндр**. *Коріандрове насіння.* // Що добувають із коріандру.

КОРІ́ВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **коро́ва 1**.

КОРІ́ВНЕ, -ого, *с., заст.* Молочні продукти.

КОРІ́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **корі́вня**.

КОРІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто доглядає корів.

КОРІ́ВНЯ, -і, *ж.* Приміщення, хлів для великої рогатої худоби.

КОРІВНЯ́К, -у́, *ч.* Коров'ячий кізяк, гній.

КОРІ́ВОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **коро́ва 1**.

КОРІВЧИ́НА, -и, *ж., розм.* Невелика чи поганенька корова.

КОРІНЕБАКТЕ́РІЇ, -рій, *мн.* Група паличкоподібних бактерій.

КОРІНЕБАКТЕРІО́З, -у, *ч., мед.* Інфекційна хвороба тварин та людини; у людини протікає у вигляді кон'юктивіту.

КОРІНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Зменш. до **ко́рінь 1, 2**. // *тільки мн.* Коріння деяких рослин, що їх використовують як ліки. // Ніжка гриба. 2. Місце, де зшиті аркуші книжки, зошита, папки, або частина палітурки, що закриває це місце. 3. Частина аркуша, що залишається після відривання квитанції, ордера тощо в квитанційній, ордерній і т. ін. книжці.

КОРІНИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок., у кому – чому.* 1. Мати своєю причиною, підставою, джерелом. 2. Глибоко таїтися, міститися.

КОРІННИ́Й, -а́, -е́. 1. Споконвічний, постійний (про населення певної місцевості, представників певного середовища тощо). // Властивий певній мові з найдавніших часів її розвитку. *Корінна лексика.* ** **Корінни́й зуб** – один із п'яти задніх зубів кожної щелепи. **Корінні́ наро́ди** – народи, що проживали на своїх землях до приходу туди переселенців з інших районів. 2. *геол.* Який знаходиться на місці первісного утворення. *Корінна порода.* 3. Який стосується основ чого-небудь; істотний (у 1 знач.). 4. *спец.* Головний, основний. *Корінний вал підіймального крана.* 5. *у знач. ім.* **корінни́й**, -ного, *ч.* Те саме, що **корінни́к**.

КОРІННИ́К, -а́, *ч.* Кінь, запряжений в голоблі (за наявності підпряжних); середній кінь у трійці.

КОРІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Збірн. до **ко́рінь 1, 2**. ** **Корі́ння пуска́ти (пусти́ти)** *в що, в чому*: а) міцно, надовго закріплюватися де-небудь; б) набувати особливої сили, постійності (про почуття, звички тощо). 2. Коренеплоди, що їх уживають як присмаки до страв, напоїв; прянощі.

КОРІ́ННЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **корі́ння**.

КОРІННЯ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **ко́рінь** і **корі́ння**.

КОРІ́НФСЬКИЙ, -а, -е, *архіт.* Який є вираженням архітектурного стилю, що склався у Стародавній Греції у місті Коринф. ** **Корі́нфський о́рдер** – архітектурний ордер, відзначається тим, що капітель прикрашена листям аканта та завитками, які підтримують кути абака.

КОРІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коріне́ць**. // Зробл. з корінця (у 1 знач.).

КОРІНЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має велике, розгалужене коріння.

КОРІ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ко́рінь 1, 2**.

КО́РІНЬ, -реня, *ч.* 1. Частина рослини, що міститься в землі й за допомогою якої рослина всмоктує з ґрунту воду з поживними речовинами. // Деревина або речовина цієї частини рослини. // Підземна частина деяких рослин (моркви, буряків, петрушки тощо), що її вживають у їжу. ** **Соло́дкий ко́рінь** – те саме, що **солоде́ць**. локриця. **Вирива́ти з корі́нням** *кого, що* – знищувати, викорінювати, усувати кого-, що-небудь. **Диви́тися в ко́рінь** – заглиблюватися в сутність справи. **Пуска́ти ко́рінь** – надовго оселятися, міцно осідати де-небудь (про людину). **Руба́ти під ко́рінь** *кого, що* – підривати основу існування кого-, чого-небудь. 2. Частина зуба, волоса, нігтя тощо, яка міститься в тілі. ** **Ко́рінь зу́ба** – частина зуба, розміщена в зубній альвеолі. **Ко́рінь леге́ні** – сукупність анатомічних утворень, до яких належать головний бронх, легенева артерія, легеневі вени, бронхіальні артерії і вени та ін. **Ко́рінь язика́** – задня частина язика, повернута до глотки. 3. *перен.* Початок, походження чого-небудь. // Основа, джерело, головна причина чого-небудь. ** **В (у) ко́рені** – у самій основі, цілком. 4. *грам.* Головна частина слова (без афіксів), що виражає його основне (лексичне) значення й не поділяється на морфеми. 5. *мат.* Величина, яка з піднесенням її до певного ступеня дає дане число. *Квадратний корінь.*

КОРІНЬКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Зробл. з кореня (у 1 знач.). 2. Настояний на корінні (у 2 знач.).

КОРІНЬО́К, -нька́, *ч., діал.* 1. Корінь. 2. Окоренок.

КОРІНЯ́КА, -и, *ж.* Великий, дебелий корінь.

КО́РІУМ, -а, *ч.* Те саме, що **де́рма**.

КОРІУМКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Базально-клітинний рак.

КОРІ́ФА, -и, *ж.* Таліпотова пальма – рослина родини пальмових, з серцевини стовбура якої виготовляють крохмаль і пальмове вино.

КО́РКА, -и, *ж.* У деревних рослин – захисний шар тканин на поверхні старих стебел та коренів.

КОРКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; блідо-жовті, жовтувато-зелені або чорні кристали.

КОРКОБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч., зах.* Веселка.

КО́РКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ко́рок 1, 2**. *Коркова кора.* // Зробл. з корка (у 1 знач.). // Який виробляє корки (у 2 знач.). *Корковий завод.* 2. З корками на підборах (про взуття).

КОРКОВИРІЗНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для вирізання корків.

КОРКОЗАКУПО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який закупорює пляшку з рідиною корком (про робітника або автомат).

КОРКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який подібний до корка, схожий на нього.

КОРКОТЯ́Г, -а, *ч.* Те саме, що **што́пор 1**.

КОРКО́ШІ, -ів, *мн., зах.* Плечі. *Взяти на коркоші.*

КОРКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який закорковує пляшки з рідиною.

КОРКУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **коркува́льник**.

КОРМ, -у, *ч.* Їжа тварин. ** **Корми́ росли́нного похо́дження** – зерно фуражне, комбікорми, кормові суміші, макуха, шроти, коренеплоди, бульбоплоди, сіно, сінаж, солома тощо.

КОРМА́, -и́, *ж.* Задня частина судна.

КОРМИ́ГА, -и, *ж.* Насильницьке панування; неволя, ярмо.

КОРМИ́ЛО, -а, *с., заст., поет.* 1. Весло або кормове стерно, за допомогою якого керують судном, човном. 2. *перен.* Влада, керівництво.

КОРМИ́ТИ, кормлю́, ко́рмиш; *мн.* ко́рмлять; *недок., перех., розм., рідко.* Те саме, що **годува́ти 1**.

КОРМИ́ТИСЯ, -иться, *рідко.* Пас. до **корми́ти**.

КОРМЛІ́ННИК, -а, *ч.* У Росії 14 – 16 ст. – царський намісник, який виконував судово-адміністративні функції і не одержував за свою службу жалування з державної скарбниці, а натомість мав право стягувати з люду додаткову данину на своє утримання.

КОРМЛІ́ННЯ, -я, *с.* У Росії 14 – першої половини 16 ст. – система винагородження царських намісників, які виконували судово-адміністративні функції.

КО́РМНИЙ, -а, -е, *зах.* Відгодований.

КОРМОВИ́Й[1], -а́, -е́. Прикм. до **корм**. *Кормові ресурси.* // Який служить кормом. *Кормовий буряк.* ** **Кормові́ доба́вки** – білки, амінокислоти, вітаміни, мікро- та макроелементи, ферментні препарати, кормові дріжджі, жири тощо.

КОРМОВИ́Й[2], -а́, -е́. Який міститься на кормі.

КОРМОВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с.* Виробництво кормів із сільськогосподарської сировини.

КОРМОВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Признач. для виробництва кормів, пов'язаний з ним.

КОРМОГОТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для приготування кормів для худоби і птиці.

КОРМОГОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Технологічні операції приготування кормів для худоби і птиці.

КОРМОДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Вирощування і заготівля кормових культур із подальшою їх переробкою для годівлі худоби і птиці.

КОРМОДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для добування кормів, пов'язаний з ним.

КОРМОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина, що подрібнює корм.

КОРМОЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується, пов'язаний із заготівлею кормів.

КОРМОЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Заготівля кормів для худоби.

КОРМОЗАГОТІВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, що заготовляє корми для худоби.

КОРМОЗАПА́РНИК, -а, *ч.* Чан, станва, камера або автоклав для запарювання кормів повнішого засвоєння їх худобою і птицею.

КОРМОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для збирання трав'яних та інших культур, що йдуть на корм худобі, птиці.

КОРМОЗМІ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для змішування кормів для худоби, птиці.

КОРМОКУ́ХНЯ, -і, *ж.* Окреме або суміжне з оборою приміщення, у якому переробляють і готують корми за допомогою спеціальних машин.

КОРМОМИ́ЙКА, -и, *ж.* Машина для миття кормових коренеплодів, овочів тощо.

КОРМОМІША́ЛКА, -и, *ж.* Машина або пристрій для змішування і рівномірного перемішування складників кормової маси.

КОРМОНАВАНТА́ЖУВАЧІ, -ів, *мн.* Машини та устаткування для навантаження кормів у транспортні засоби, а також в роздавачі кормів.

КОРМООБРО́БНИЙ, -а, -е. Признач. для механічної, термічної, хімічної та ін. обробки кормів; пов'язаний з нею.

КОРМОПЕРЕРО́БКА, -и, *ж.* Переробка яких-небудь продуктів у корми для худоби, птиці.

КОРМОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Який признач. для переробки кормів, пов'язаний з нею.

КОРМОПОДРІ́БНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач. для подрібнювання кормів.

КОРМОПОДРІ́БНЮВАЧ, -а, *ч.* Установка, машина для подрібнювання кормів.

КОРМОПРИГОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **кормоготува́ння**.

КОРМОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Установка, машина для подрібнення бадилля, соломи, сіна, овочів тощо.

КОРМОРОЗДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для роздачі кормів тваринам, птиці.

КОРМОРОЗДАВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, пристосування для роздачі кормів худобі, птиці.

КОРМОРОЗДА́ЧА, -і, *ж.* Роздача кормів худобі, птиці.

КОРМОСКЛА́Д, -у, *ч.* Склад для зберігання кормів.

КОРМОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **кормоскла́д**.

КОРМОТРАНСПОРТЕ́РИ, -ів, *мн.* Устаткування для механізованого транспортування кормів з місця зберігання до тваринницьких ферм.

КОРМОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, у яких є характерне для наземних рослин утворення – пагін (стебло); вищі рослини.

КОРМОЦЕ́Х, -у, *ч.* Відділення тваринницької ферми, призначене для переробки і приготування кормів.

КОРМУ́ШКА, -и, *ж.* Те саме, що **годівни́ця 1**.

КОРН, -у, *ч.* 1. Маса чистого коштовного металу в монеті. 2. *друк.* Зерниста, шорстка поверхня каменю в літографії, металевої пластини за офсетного способу друку або спеціального паперу.

КОРНЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується рогівки. ** **Корнеа́льний рефле́кс** – рефлекторне змикання повік при легкому дотику до рогівки ока.

КОРНЕМЮ́З, -а, *ч.* До кінця 16 ст. – рід волинки, пізніше – духовий язичковий музичний інструмент з подвійною тростиною.

КО́РНЕР[1], -а, *ч.* У футбольній грі – штрафний кутовий удар у напрямі воріт тієї команди, один із гравців якої вибив м'яч за лінію своїх воріт.

КО́РНЕР[2], -а, *ч.* Угода про скупку якого-небудь товару з метою наступного перепродажу.

КОРНЕ́Т[1], -а, *ч.* У царській армії – перший офіцерський чин у кавалерії, що відповідав підпоручикові в піхоті, а також особа, що мала такий чин; хорунжий.

КОРНЕ́Т[2], -а, *ч.* Духовий мідний музичний інструмент типу вкороченої труби.

КОРНЕ́Т-А-ПІСТО́Н, -а, *ч., муз.* Корнет з поршневими вентилями – пістонами.

КОРНЕТИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, що грає на корнеті.

КОРНЕ́Т-ПІ́КОЛО, корне́та-пі́коло, *ч.* Найменший за розмірами і найвищий за звучанням корнет (*див.* **корне́т**[2]).

КОРНІ́ЛОВЕЦЬ, -вця, *ч.* Учасник заколоту в Росії у серпні 1917 з метою встановлення військової диктатури.

КОРНІ́ЛОВЩИНА, -и, *ж.* Заколот у Росії в серпні 1917 з метою встановлення військової диктатури.

КОРНІ́Ш, -а, *ч.* Порода м'ясних курей.

КОРНІШО́Н, -а, *ч.* Маленький молодий огірок для консервування або маринування.

КО́РНЦАНГ, -а, *ч.* 1. В хірургії – щипці, схожі на ножиці, із зазубринами на внутрішньому ріжучому боці. 2. В годинниковій та ювелірній справі: невеликі щипчики – пінцет.

КО́РОБ, -а, *ч.* 1. Виріб із лубу, бересту, лози тощо для пакування, перенесення або зберігання чого-небудь; козуб. 2. Верхня частина воза, саней з боковими стінками й сидінням. 3. *розм.* Те саме, що **жо́лоб 1**.

КОРОБЕ́ЙНИК, -а, *ч.* 1. У дореволюційній Росії –

мандрівний крамар, що розносив по селах у коробі дрібний крам. 2. *перен.* Про працівника торгівлі, роз'їзного продавця, що доставляє товари покупцям до місця їх роботи, додому.

КОРÓБКА, -и, *ж.* 1. Невелике вмістище різної форми з картону, пластмаси, фанери тощо, звичайно з кришкою. 2. *рідко.* Те саме, що **мíрка** 2. 3. Кістяк, основа якої-небудь будівлі. 4. *спец.* Вмістище для різних механізмів, приладів тощо. ** **корóбка швидкостей (передáч)** – механізм для зміни швидкості, іноді й напрямку руху в автомашинах, верстатах і т. ін. 5. *заст.* Старовинний головний убір заміжніх жінок. ** **черепнá (мозковá) корóбка** – кісткове утворення, у якому міститься головний мозок.

КОРОБКÁР, -á, *ч.* Той, хто займається виготовленням коробок.

КОРОБКÁРКА, -и. Жін. до **коробкáр**.

КОРÓБКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **корóбка** 1, 3, 4. *Коробкове виробництво.* // Який виробляє коробки. *Коробковий цех.*

КÓРОБОВИЙ, -а, -е. Прикм до **кóроб**.

КОРОБОРÁЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Підтвердження одними фактами інших. 2. Судове підтвердження справжності, чинності документів.

КОРÓБОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **корóбка** 1. ** **дерев'яна корóбочка**, *муз.* – ударний музичний інструмент з родини ідіофонів. 2. Сухий плід рослини, у якому міститься насіння.

КОРОБОЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на коробочку, подібний до неї.

КОРОБОЧКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **коробочкоподі́бний**.

КОРÓБОЧНИК, -а, *ч.* Робітник, що виготовляє коробки (у 1, 4 знач.).

КОРÓБЧАСТИЙ, -а, -е. Схожий на коробку (у 1 знач.).

КОРÓВА, -и, *ж.* 1. Велика парнокопита свійська молочна тварина; самка бугая. // Самка деяких порід великих рогатих тварин (лося, оленя тощо). ** **Морськá корóва** – вимерлий водяний ссавець ряду сиреноподібних; ритина. 2. *перен., зневажл.* Про незграбну, товсту або нерозумну жінку.

КОРОВÁЙ, -ю, *ч., етн.* Великий круглий пухкий хліб із прикрасами з тіста, що його печуть на весілля.

КОРОВÁЙКА, -и, *ж.* Дикий птах родини ібісових, що гніздиться колоніями в очереті або плавнях.

КОРОВÁЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коровáй**.

КОРОВÁЙНИЦЯ, -і. Жінка, що виготовляє коровай.

КОРОВÁРНЯ, -і, *ж.* Цех автоклавного варіння кори з метою подальшої хімічної й біохімічної переробки.

КОРОВИ́Й, -á, -é. Стос. до кори головного мозку. *Корові центри.*

КÓРОВИЙ, кóрова, кóрове, *мед.* Стос. до кору. *Корове захворювання.*

КОРОВИ́НА, -и, *ж., розм.* Невелика або погана корова.

КОРÓВИЦЯ, -і, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **корóва** 1.

КОРОВ'ЯК, -ý, *ч.* 1. *бот.* Те саме, що **дивинá**[2]. 2. Кал корів, волів і т. ін.

КОРОВ'ЯКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коров'як** 1. *Коров'яковий відвар.*

КОРОВ'ЯНКА, -и, *ж. зах.* Коров'ячий кізяк, гній.

КОРОВ'ЯР, -á, *ч. зах.* Пастух корів.

КОРОВ'ЯРКА, -и, **КОРОВ'ЯРНЯ**, -і, *ж., зах.* Хлів для корови.

КОРОВ'ЯРНЯ *див.* **коров'ярка**.

КОРÓВ'ЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **корóва** 1. // Вигот. із молока корови. *Коров'яче масло.* // Власт. коровам. *Коров'яча віспа.*

КОРОГВÁ, -и́, *ж.* 1. *заст.* Прапор. 2. Підрозділ у польсько-литовській армії 16 – 17 ст. та в козацькому війську. 3. *церк.* Прикріплене до довгого держака полотнище (чи бляха) з зображенням Христа або інших святих, що його несуть під час хресного ходу. 4. *етн., заст.* Шматок закривавленої тканини, вивішуваний уранці після шлюбної ночі, якщо молода виявлялася незайманою.

КОРОГÓВ, -гви́, *ж., заст., церк.* Корогва (у 1, 3 знач.).

КОРОГÓВКА, -и, *ж.* Зменш. до **корóгва** і **корогóв**.

КОРОГÓВНИЙ, -а, -е. Стос. до корогви.

КОРÓДА, -и, *ж., зах.* Дуже сукувате дерево.

КОРÓДИТИСЯ, -рóджуся, -рóдишся, *недок., розм.* 1. Скаржитися, жалітися на біль, нездужання; кволитися (у 2 знач.). // Корчитися (від болю). 2. Не погоджуватися з чим-небудь; упиратися, пручатися.

КОРОДКИ́Й, -á, -é, *діал.* Хворий, слабкий.

КОРÓДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Чутливий до болю.

КОРОДÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кородувáти**.

КОРОДРОБÁРКА, -и, *ж.* Установка, млин для дроблення (розмелювання) деревної кори з метою приготування кормового борошна.

КОРОДРОБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для дроблення (розмелювання) кори, пов'язаний з ним.

КОРОДУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який спричинює корозію, сприяє їй.

КОРОДУВÁЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кородувáльний**.

КОРОДУВÁТИ, -ýє, *недок., перех., спец.* Спричиняти корозію чого-небудь (про дію хімічних сполук, газів, вологи).

КОРОДÝЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **кородувáти**.

КОРОЗІЄСТІ́ЙКИЙ, -á, -é. Те саме, що **корозійностíйкий**.

КОРОЗІЄСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Якість за знач. **корозієстíйкий**.

КОРОЗІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до корозії. // Роз'їдаючий, їдкий.

КОРОЗІЙНОСТІ́ЙКИЙ, -á, -é. Здатний чинити опір корозії.

КОРОЗІЙНОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Якість за знач. **корозійностíйкий**.

КОРÓЗІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Руйнування живої тканини виразковими процесами або їдкими речовинами. 2. *хім.* Руйнування поверхні металів унаслідок їх хімічної взаємодії з зовнішнім середовищем; іржавіння. 3. *геол.* Руйнування гірських порід під впливом повітря та води. // *перен. Корозія моралі.*

КОРОЗРІ́ЗАЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, який займається зрізанням кори з деревини. 2. Пристрій, за допомогою якого зрізається кора з деревини.

КОРОЇ́Д, -а, *ч.* Жучок-шкідник бурого або чорного кольору, що живе під корою, рідше – в деревині та корі дерев.

КОРОЇ́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **корої́д**.

КОРОЇ́ДОВІ, -их, *ім.* Родина жуків.

КÓРОК, -рка, *ч.* 1. Кора коркового дуба, яку використовують для різних потреб. // Вторинна покривна тканина рослин, що міститься під корою; фелема. 2. Затичка для пляшки та іншого посуду з кори такого дерева. // Взагалі будь-яка затичка для посуду, трубок і т. ін. 3. Те саме, що **підбóр**; каблук.

КОРОЛÉВА, -и, *ж.* 1. Жін. до **корóль** 1. 2. *чого, перен., розм.* Про жінку, що вирізняється з-поміж інших красою, поставою, вмінням і т. ін. *Королева краси.* // Про жінку, видатну в тому чи іншому аспекті, кращу в якому-небудь роді діяльності. // Про те, що переважає де-небудь, має найбільше значення. // Про що-небудь видатне в якому-небудь аспекті, що посідає помітне місце серед подібних. ** **королéва спóрту** – про легку атлетику. 3. Дружина короля (у 1 знач.). 4. Друга після короля й найсильніша фігура в шаховій грі; ферзь.

КОРОЛÉВИЧ, -а, *ч.* Син короля (у 1 знач.).

КОРОЛÉНКО, -а, *ч., нар.-поет.* Те саме, що **королéвич**.

КОРÓЛИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **корóль** 1. 2. Дрібний лісовий птах ряду горобиних із сірувато-зеленим пір'ям та оранжевим або жовтим тім'ям; золотомушка.

КОРОЛИ́ЦЯ[1], -і, *ж., діал.* Королева (у 3 знач.).

КОРОЛИ́ЦЯ[2], -і, *ж.* Багаторічна дика трав'яниста рослина, що має жовті чи білі квітки з жовтими осердками; польова ромашка; білий ромен.

КОРОЛІ́В, -лéва, -лéве. Прикм. до **корóль** 1; належний королю.

КОРОЛІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка короля (у 1 знач.).

КОРОЛІ́ВСТВО, -а, *с.* Монархічна держава, яку очолює король (у 1 знач.) або королева (у 1 знач.).

КОРОЛІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **корóль** 1 і **королéва** 1. // Власт. королю або королеві. 2. Який міститься на тій половині шахової дошки, що й король. *Королівський пішак.* 3. Уживається як складова частина назв деяких рослин і тварин. *Мухомор королівський.* 4. *перен.* Найвищої якості; багатий, розкішний.

КОРОЛІ́ВЩИНА, -и, *ж., іст.* Жалувана королем земля.

КОРÓЛЬ, -я́, *ч.* 1. Титул монарха, а також особа, що має цей титул. 2. *чого, перен., розм.* Про чоловіка, що вирізняється особливою принадністю, манерами тощо. *Король танго.* // *також з означ.* Про великого монополіста в якій-небудь галузі промисловості або торгівлі. 3. Гральна карта, що зображує чоловічу постать із короною на голові. 4. Головна фігура в шахах. 5. *перен.* Про що-небудь видатне в якому-небудь аспекті, що посідає помітне місце серед подібних. 6. Весняна танкова забава молоді.

КОРОЛЬÓК, -лькá, *ч., розм.* Король незначної, невеликої держави.

КОРОЛЮВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **королювáти**.

КОРОЛЮВÁТИ, -люю, -люєш, *недок.* 1. Бути королем (у 1 знач.), правити королівством. 2. *перен., розм.* Мати владу над ким-небудь; володарювати.

КОРÓМИСЛО, -а, *с.* 1. Дерев'яна вигнута палиця з зарубками або гачками на кінцях, якою носять на плечах відра з водою тощо. ** **симптóм корóмисла**, *мед.* – неодночасність серцевого поштовху і верхівкового поштовху в прекордіальній ділянці. 2. Рід важеля з точкою опертя посередині, який застосовують у вагах, паровій машині тощо. 3. Дитяча гра, сутність якої полягає в тому, що двоє стають один до одного спиною і, переплівшись руками, почережно нагинаються вперед, підіймаючи один одного.

КОРÓМИСЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **корóмисло**.

КОРÓНА[1], -и, *ж.* 1. Металевий з коштовними прикрасами вінець, що його носить на голові монарх як символ влади. // Зображення такого вінця на гербах, орденах і т. ін. // *чого, перен.* Те, що своїм виглядом нагадує такий вінець. 2. *перен.* Влада монарха. // *заст.* Держава, уряд, влада (у 2 знач.). 3. *астр.* Світлий ореол навколо Сонця, якого видно під час сонячного затемнення. 4. Те саме, що **крóна**[1]. 5. Верхні кінцеві відростки на рогах в літнього оленя.

КОРÓНА[2], -и, *ж., рідко.* Те саме, що **крóна**[2].

КОРОНАВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Родина вірусів, що є збудниками гострих захворювань верхніх дихальних шляхів, бронхітів і пневмоній.

КОРОНАДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; темно-сірі до чорного масивні або ниркоподібні агрегати.

КОРОНÁЛЬНИЙ, -а, -е. У фонетиці – відмітна ознака звуків, що їх вимовляють за допомогою ледь піднятого язика.

КОРОНАРИ́Т, -у, *ч.* Запалення стінок вінцевих артерій серця.

КОРОНÁРІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини гвоздикових.

КОРОНÁРНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що стосується коронарних артерій. 2. Такий, що оточує орган у вигляді вінця, корони; вінцевий. ** **коронáрний кровообі́г** – система кровообігу серця. **Коронáрна недостáтність** – невідповідність кровопостачання міокарда його метаболічним потребам, що проявляється ішемією міокарда. **Коронáрні судини**, *анат.* – кровоносні судини, що живлять серцевий м'яз; вінцеві судини.

КОРОНАРОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження судин серця способом уведення в них контрастних речовин і подальшої рентгенографії.

КОРОНАРОРОЗШИ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що розширює вінцеві артерії.

КОРОНАРОСКЛЕРÓЗ, -у, *ч., мед.* Склероз вінцевих судин серця.

КОРОНАРОСКЛЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до коронаросклерозу.

КОРОНАРОСПÁЗМ, -у, *ч.* Тимчасове звуження вінцевих артерій серця внаслідок скорочення гладком'язових клітин артеріальної стінки.

КОРОНАРОТРОМБÓЗ, -у, *ч.* Тромбоз вінцевих артерій серця.

КОРОНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до коронації. *Коронаційний маніфест.*

КОРОНÁЦІЯ, -ї, *ж.* Урочиста церемонія коронування монарха, що вступає на престол.

КÓРОНЕР, -а, *ч.* У Великій Британії, США та деяких інших країнах судовий слідчий, що провадить слідство у випадках підозрілої або наглої смерті.

КОРОНІ́Т, -у, *ч.* 1. Друга назва дравіту – магнезійного різновиду турмаліну. 2. Облямівка з астрофіліту та егірину на енігматиті.

КОРÓНКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **корóна** 1, 4. 2. Зовнішня частина зуба. 3. Металевий або пластмасовий ковпачок, якого насаджують на зуб, щоб зберегти його. ** **корóнка зýба**, *анат.* – частина зуба, яка виступає в порожнину рота над ясенним краєм. 4. *тех.* Обідок різальних частин бура. 5. *діал.* Мереживо (у 1 знач.).

КОРÓНКОВИЙ, -а, -е, *тех.* Який має коронку (у 4 знач.). *Коронковий бур.*

КОРÓННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **корóна** 1. *Коронна прикраса.* 2. Стос. до корони (у 2 знач.); державний, урядовий. ** **корóнний гéтьман**, *іст.* – гетьман, якого призначав сам король. **корóнний суд**, *іст.* – суд, що складався з постійних суддів-чиновників, яких призначав монарх. **корóнні зéмлі** – землі, які увійшли до складу якої-небудь монархічної держави на підставі спадково-династичних прав монарха. 3. Найкращий, найбільш удалий (звичайно про роль, номер і т. ін. у репертуарі артиста).

КОРОНÓВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **коронувáти**. 2. *у знач. прикм.* Який має владу монарха, вінчаний на царювання. // Увінчаний короною (у 1 знач.).

КОРОНÓГРАФ, -а, *ч.* Телескоп для спостережень сонячної корони.

КОРОНТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при хронічній серцевій недостатності.

КОРОНУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коронувáти** і **коронувáтися**.

КОРОНУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* Вінчати кого-небудь на царювання.

КОРОНУВÁТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок. і док.* Вінчатися на царювання.

КОРООБДИРÁЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для обдирання кори зі стовбурів дерев.

КОРООБДИРÁЧ, -á, *ч.* Ручний інструмент або верстат для обдирання кори зі стовбурів дерев.

КОРООЧИСНИ́Й, -á, -é. Те саме, що **корообдирáльний**.

КÓРОП, -а, *ч.* Найпоширеніша в Україні їстівна прісноводна риба родини коропових, яку відгодовують у ставках. Дикий (річковий, озерний) різновид коропа – сазан, який досягає 30 кг ваги та більше 1 м завдовжки. ** **кóроп звичáйний** (**королі́вський**) – риба з рожевими вусиками, округлим горбуватим тулубом, вкритим блідо-жовтою, темнішою до спини лускою. **Дзеркáльний кóроп** – риба з чорнувато-зеленою спиною, товстим горбуватим тулубом, майже без луски, лише на боках 2–3 ряди нерівних, великих лусок (дзеркал).

КОРÓПА, -и, *ж., зах.* Жаба.

КОРОПÁВИЙ, -а, -е, *діал.* Шершавий, бугруватий.

КОРОПÁВИЦЯ, -і, *ж., діал.* Жаба.

КОРÓПАВКА, **КОРОПÁТВА**, -и, *ж., зах.* Жаба.

КОРОПÁТВА *див.* **корóпавка**.

КОРОПÁТНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Жаба.

КОРОПÉЦЬ, -пця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **кóроп**.

КОРОПИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **кóроп**.

КОРОПÓВИЙ, коропóва, коропóве. 1. Прикм. до **кóроп**. // Пов'язаний з розведенням коропів. 2. *у знач. ім.* **кóропові**, -вих, *мн.* Родина костистих (перев. прісноводних) риб, які мають промислове значення (короп, сазан, лящ, вобла та ін.).

КÓРОПОВІ, -их, *ім.* Родина риб ряду коропоподібних.

КОРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на кору, подібний до неї.

КОРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **короподíбний**.

КОРОПОЇ́Д, -а, *ч.* Безхребетна тварина ряду коропоїдів підкласу щелепоногих ракоподібних; коропова воша.

КОРОПОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до коропа, схожий на нього.

КОРОПОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **коропоподíбний**.

КОРОПЧУ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Невеликий короп.
КОРОРІ́ЗАЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **корозріза́льник 1**.
КОРОРІЗЕ́ЦЬ, -зця́, *ч.* Те саме, що **корозріза́льник 2**.
КОРОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Те саме, що **корозріза́льник 2**.
КОРОРОЗДРІБНЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для подрібнення, розмелювання на борошно деревної кори.
КОРО́СТА, -и, *ж.* Заразна шкірна хвороба людини й тварин, що виникає внаслідок проникнення в шкіру коростяних кліщів. ** **зернова́ коро́ста** – різновид корости, що спричинюється череватим кліщем, який живе в зерні, соломі тощо. **норве́зька коро́ста** – різновид корости, яку спостерігали у хворих на лепру, при хворобі Дауна.
КОРО́СТЯВИЙ, -а, -е. Хворий на коросту.
КОРО́СТЯВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **коро́стявий**.
КОРО́СТЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коро́ста**. *Коростяний свербіж.* ** **коро́стяний кліщ** – паразит на тілі теплокровних тварин та людини, збудник корости. **коро́стяні ході́** – звивисті ходи в роговому шарі шкіри, які утворюють самки коростяних кліщів.
КОРОТА́Й, -я́, *ч.*, *розм.* Низька на зріст людина.
КОРОТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *у сполуч. зі сл., що означають час, розм.* Заповнювати час якоюсь діяльністю, проводити його в розвагах, іграх і т. ін., аби тільки він швидко й непомітно минав, проходив. ** **корота́ти вік** – жити в журбі, нудьгуючи, одноманітно.
КОРОТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **коро́ткий**.
КОРОТЕ́НЬКО. Присл. до **коротенький**.
КОРОТЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *зменш.-пестл.* Дуже короткий.
КОРОТИ́ТИ, -очу́, -о́тиш, *недок.*, *перех.* Робити коротшим; укорочувати.
КОРО́ТКИЙ, -а, -е. 1. Який має малу довжину; прот. д о в г и й. // Близький, недалекий (про відстань, шлях). // Невисокий, низький. // Невеликий обсягом, розміром. ** **коро́тка фо́рма прикме́тника** – форма прикметника, що закінчується в називному відмінку однини чоловічого роду на приголосний, а не на -ий, напр.: я с е н, з е л е н. **Коро́ткі ру́ки** *в кого* – хто-небудь не має права, можливості зробити щось. 2. Який триває недовго; короткочасний; прот. т р и в а л и й. // Недостатній за часом. // Уривчастий (про мову, звуки тощо). // Швидкий (про рух, дію, тощо). *Короткий звук.* ** **коро́тка пози́ція**, *фін.*: а) перевищення продажу над покупками на відкритому ринку; б) ситуація на біржі, ринку, коли товару необхідно покрити продаж компенсуючою його покупкою. 3. Стисло викладений, висловлений; небагатослівний. ** **коро́тка па́м'ять** *у кого* – хтось швидко забуває, має погану пам'ять. **коро́ткий ро́зум** – слабкий, обмежений розум.
КОРО́ТКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **коро́ткий**.
КОРОТКО. Присл. до **коро́ткий**. ** **ко́ротко ка́жучи**, *у знач. вставн. сл.* – не заглиблюючись в подробиці, деталі.
КОРОТКОВОЛОКНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має короткі волокна або виготовлений з них.
КОРОТКОВОЛО́СИЙ, -а, -е. У якого коротке волосся.
КОРОТКОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. У якого коротка голова.
КОРОТКОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *мед.* Те саме, що **брахіцефа́лія**.
КОРОТКОГРИ́ВИЙ, -а, -е. У якого коротка грива.
КОРОТКОДЕ́ННИЙ, -а, -є. Який відбувається протягом короткого (зимового) дня або триває 1 – 2 дні.
КОРОТКОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який діє протягом короткого періоду часу або якусь мить.
КОРОТКОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **короткоді́йний**.
КОРОТКОДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **короткоді́йний**.
КОРОТКОДІ́Я, -ї, *ж.* Дія, яка триває протягом короткого періоду часу або якусь мить.
КОРОТКОЖИВУ́ЧИЙ, -а, -е. Схильний до розпаду через дуже короткий відтинок часу (про атомні ядра, елементарні частинки і т. ін.).
КОРОТКОЗО́РИЙ, -а, -е. 1. Який погано бачить на далекій відстані (про очі); низькозорий. // Який має цю ваду зору (про людину). // *у знач. ім.* **короткозо́рий**, -рого, *ч.* Низькозора людина. 2. *перен.* Нездатний правильно передбачити, розрахувати; недалекоглядний, непроникливий.
КОРОТКОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **короткозо́рий**. // Аномалія рефракції кришталика (*див.* **кришта́лик** 3) ока, при якій паралельні промені, що потрапляють в око, після заломлення сходяться у фокусі не на сітківці, а попереду неї.
КОРОТКОЗО́РО. Присл. до **короткозо́рий**.
КОРОТКОІСНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. З коротким терміном існування. ** **короткоісну́ючі радіоакти́вні відхо́ди** – радіоактивні відходи, термін розпаду яких менше ніж триста років.
КОРОТКОМЕТРА́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* Короткометражний кінофільм.
КОРОТКОМЕТРА́ЖНИЙ, -а, -е. Який має невелику кількість метрів плівки. *Короткометражний фільм.*
КОРОТКОМО́ВНИЙ, -а, -е. Виражений невеликою кількістю слів; лаконічний.
КОРОТКОНАДКРИ́ЛІ, -лих, *мн.* Родина жуків.
КОРОТКОНО́ГИЙ, -а, -е. Який має короткі ноги. // Який має короткі ніжки (у 1 знач.). *Коротконогий стілець.*
КОРОТКОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Те саме, що **брахіскелі́я**.
КОРОТКОПА́ЛИЙ, -а, -е. У якого короткі пальці.
КОРОТКОПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Те саме, що **брахідакти́лія**.
КОРОТКОПЛЕ́ЧИЙ, -а, -е. У якого короткі плечі.
КОРОТКОПЛЕ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **короткопле́чий**.
КОРОТКОПОЛУМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має коротке полум'я.
КОРОТКОПРОБІ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється на коротку відстань. 2. Такий, якого перевозять на коротку відстань.
КОРОТКОПРОБІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **короткопробі́жний**.
КОРОТКОРАМЕ́ННИЙ, -а, -е. Який має короткі рамена (плечі).
КОРОТКОРАМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **короткораме́нний**.
КОРОТКОРУ́КИЙ, -а, -е. У якого короткі руки.
КОРОТКОРУ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **короткору́кий**.
КОРОТКОСТВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якого короткий ствол.
КОРОТКОСТВО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **короткостволи́й**.
КОРОТКОСТЕ́БЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **короткостебловий**.
КОРОТКОСТЕБЛОВИ́Й, -а́, -е́, *бот.* Який має коротке стебло.
КОРОТКОСТРОКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **короткотермі́новий**.
КОРОТКОСТРОКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **короткостроко́вий**.
КОРОТКОСЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Який поширюється на коротку відстань
КОРОТКОСЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **короткося́жний**.
КОРОТКОТЕРМІНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який триває короткий термін. *Короткотермінові курси.* 2. Виданий або наданий на короткий термін. ** **Короткотерміно́вий креди́т** – кредит з початковим строком погашення до 1 року. **Короткотерміно́ві зобов'я́зання** – короткотермінові кредити банків та ін. позикові кошти.
КОРОТКОТЕРМІНО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **короткотерміно́вий**.
КОРОТКОТЕРМІНО́ВО. Присл. до **короткотерміно́вий**.
КОРОТКОТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **короткотерміно́вий**.
КОРОТКОТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **короткотрива́лий**.
КОРОТКОФО́КУСНИЙ, -а, -е, *фіз.* Який має короткий за відстанню від дзеркала, лінзи тощо фокус.
КОРОТКОФО́КУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **короткофо́кусний**.
КОРОТКОХВИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який має хвилю малої довжини. *Короткохвильове випромінювання Сонця.* // Який працює або ведеться на коротких хвилях. *Короткохвильовий радіо-зв'язок.*
КОРОТКОХВИЛЬОВИ́К, -а́, *ч.* Радіоаматор, що займається передаванням або прийманням по радіо телеграфних сигналів, музики тощо на коротких хвилях.
КОРОТКОХВО́СТИЙ, -а, -е. У якого короткий хвіст.
КОРОТКОХВО́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **короткохво́стий**.
КОРОТКОЧА́СНИЙ, -а, -е. Який триває недовго. *Короткочасні курси. Короткочасна кампанія.*
КОРОТКОЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **короткоча́сний**.
КОРОТКОЧА́СНО. Присл. до **короткоча́сний**.
КОРОТКОЧУ́БИЙ, -а, -е. У якого короткий чуб.
КОРОТКОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. У якого коротка шерсть. *Короткошерстий собака.*
КОРОТКОШИ́ЇЙ, -ия, -иє. У якого коротка шия.
КОРОТКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи короткий, коротший, ніж треба.
КОРОТКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **короткува́тий**.
КОРОТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Низькоросла людина; куцан.
КОРО́ТШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коро́тшати**.
КОРО́ТШАТИ, -ає, *недок.* Ставати коротшим.
КОРО́ТШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **коро́ткий**.
КОРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Жіночий гомосексуалізм, який характеризується потягом до дівчаток.
КО́РОЧКИ, -чок, *мн.*, *розм.* 1. Посвідчення або диплом про закінчення навчального закладу. 2. *розм.* Черевики.
КО́РОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **ко́рок 2, 3**.
КО́РПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **по́рпатися**.
КО́РПІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́рпія**.
КО́РПІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Висмикані зі старого полотна нитки, що їх уживали замість вати та марлі як перев'язувальний засіб.
КОРПОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до корпорації (у 1 знач.); вузькогруповий, відокремлений. // Власт. корпорації. *Корпоративна дисципліна.* ** **Корпорати́вна ка́ртка** – пластикова кредитна картка, якою можуть користуватися декілька фізичних осіб, що є представниками однієї фізичної особи. **Корпорати́вний се́ктор** – сфера економіки, яка охоплює угоди, підприємницьку діяльність підприємств, організацій приватного сектора. **Корпорати́вні опера́ції**, *бірж.* – операції, пов'язані з анулюванням, змінами номінальної вартості іменних цінних паперів. **Корпорати́вні права́** – право власності на частку у статутному фонді юридичної особи.
КОРПОРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Групова замкненість, відокремленість.
КОРПОРАТИ́ВНО. Присл. до **корпорати́вний**.
КОРПОРАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Система організації діяльності підприємств, при якій керівна роль належить об'єднаним професійним організаціям роботодавців або найманих робітників.
КОРПОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Договірні об'єднання, створені на основі поєднання виробничих, наукових та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників. 2. Замкнена група осіб, об'єднана вузькофаховими, становими та іншими інтересами. 3. Товариство, спілка, сукупність осіб, об'єднаних на основі деяких інтересів; у США – загальна назва акціонерних товариств. 4. У праві – сукупність осіб, які об'єдналися для досягнення якої-небудь мети. 5. *заст.* Студентська організація в німецьких університетах.
КОРПОРОДЕ́З, -у, *ч.* Стабілізація хребта, яка досягається шляхом укорінювання кісткових трансплантатів у спеціальні пази в тілі хребців.
КОРПУЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Товстий, опасистий, жирний, огрядний.
КОРПУЛЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Огрядність.
КОРПУ́НКТ, -у, *ч.* Місце розташування, перебування кореспондента (кореспондентів).
КО́РПУС, *ч.* 1. *род.* -а. Те саме, що **ту́луб**. 2. *род.* -у. Кістяк, основа чи оболонка машини, механізму тощо. *Корпус годинника.* // Кістяк судна разом з обшивкою. 3. *род.* -у. Один із кількох будинків, що мають спільне призначення й розташовані на тій же ділянці. // Відокремлена частина великого будинку. 4. *род.* -у. Військове з'єднання, що складається з кількох дивізій чи бригад. 5. *род.* -у. Сукупність осіб якогось одного фаху, службового становища тощо. *Дипломатичний корпус. Кореспондентський корпус.* 6. *род.* -у. У дореволюційній Росії – середній військово-навчальний заклад закритого типу. *Кадетський корпус.* 7. *род.* -у. Повна збірка яких-небудь текстів. 8. *род.* -у. Назва одного з розмірів (на 10 пунктів) друкарського шрифту.
КОРПУ́СКУЛА, -и, *ж.*, *фіз.* Маленька частинка матерії (електрон, фотон тощо).
КОРПУСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *фіз.* Прикм. до **корпу́скула**. ** **корпускуля́рна терапі́я** – променева терапія за допомогою альфа-, бета-випромінювання, нейтронів, мезонів і протонів. **корпускуля́рна теорі́я сві́тла** – теорія, побудована на розумінні світла як потоку корпускул.
КОРПУСКУЛЯ́РНО-ХВИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Якому притаманна корпускулярна і хвильова природа; який володіє властивостями частинки і хвилі.
КО́РПУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́рпус 2 – 4, 8**. *Корпусна сталь. Корпусний шрифт. Корпусні меблі.* // *у знач. ім.* **ко́рпусний**, -ного, *ч.* Командир корпусу (у 4 знач.).
КОРРЕПЕТИ́ТОР, -а, *ч.* Піаніст, помічник диригента, який розучує з виконавцями сольні партії.
КО́РСА, -и, *ж.*, *діал.* Полоз (*див.* **по́лоз**[1]).
КОРСА́Ж, -а, *ч.* 1. *заст.* Частина жіночої сукні, що охоплює груди, спину й боки. 2. Твердий пояс спідниці або штанів.
КОРСА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **корса́ж**.
КОРСА́ЖНИЦЯ, -і, *ж.* Кравчиня, що шиє корсажі.
КОРСА́К, -а́, *ч.* Невелика лисиця, що живе в степах і пустелях Азії та Південно-Східної Європи.
КОРСА́Р, -а, *ч.* Морський розбійник, пірат.
КОРСА́РСТВО, -а, *с.*, *заст.* Піратство.
КОРСА́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **корса́р**. *Корсарський корабель.*
КОРСЕ́Т, КЕРСЕ́Т, -а, *ч.* 1. Широкий пружистий пояс, що його носять під сукнею для стягування талії, надання стрункості фігурі. // Твердий бандаж для верхньої частини тулуба, що носять у разі захворювання або викривлення хребетного стовпа. 2. Те саме, що **корсе́тка**.
КОРСЕ́ТКА, КЕРСЕ́ТКА, -и, *ж.* Верхній жіночий одяг – безрукавка, пошита в талію з кольорової тканини.
КОРСЕ́ТНИЙ, КЕРСЕ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **корсе́товий, керсе́товий**. *Корсетна шнурівка.*
КОРСЕ́ТНИК, КЕРСЕ́ТНИК, -а, *ч.* Кравець, який шиє корсети, корсетки.
КОРСЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **корсе́тник**.
КОРСЕ́ТОВИЙ, КЕРСЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **корсе́т, керсе́т**. *Корсетова тканина.* // Який шиє корсети. *Корсетова майстерня.*
КОРСИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **корсика́нці** й Корсика.
КОРСИКА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **корсика́нець**, -нця, *ч.*; **корсика́нка**, -и, *ж.*). Корінне населення Корсики.
КОРТ[1], -у, *ч.* Майданчик для гри в теніс.
КОРТ[2], -у, *ч.*, *заст.* Бавовняна тканина для верхнього одягу.
КОРТЕ́Ж, -у, *ч.* 1. Упорядкований набір, скінченна послідовність будь-яких об'єктів. // *мат.* Скінченна послідовність елементів будь-якої множини. 2. Урочиста процесія, виїзд. 3. Група вершників.
КОРТЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **корте́ж**.
КОРТЕКСО́Н, -у, *ч.* Проміжний продукт біосинтезу гормонів кортикостерону та альдостерону у корі та надниркових залозах.
КОРТЕ́СИ, -ів, *мн.* В Іспанії (до 1939 р. і з 1976 р.) та Португалії (до 1910 р.) – законодавчі збори, парламент.
КОРТИЗО́Л, -у, *ч.* Гормон кори надниркової залози, який має такий же фізіологічний ефект, як і кортизон.
КОРТИЗО́Н, -у, *ч.* Один із гормонів кори надниркових залоз. // Препарат, що використовується в лікувальній практиці як замінник таких гормонів.
КО́РТИК, -а, *ч.* Вид холодної колючої зброї у формі вузького, короткого кинджала, що його носять офіцери військово-морського та військово-повітряного флоту.
КОРТИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується кори головного мозку; кірковий. *Кортикальна глухота.*

КО́РТИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́ртик**.
КОРТИКОВІСЦЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **кортиковісцера́льний синдро́м**, *мед.* – синдром, зумовлений порушенням кірково-підкіркових відношень і нейрогуморальної регуляції функцій внутрішніх органів.
КОРТИКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **електрокортикогра́фія**.
КОРТИКОСТЕРО́ЇДИ, -ів, *мн.* Гормональні речовини, що їх виділяє кора надниркових залоз.
КОРТИКОСТЕРО́МА, -и, *ж.* Пухлина кори надниркової залози, яка продукує глюкокортикостероїди в надмірній кількості.
КОРТИКОСТЕРО́Н, -у, *ч.* Гормон кіркової речовини надниркових залоз з групи глюкокортикоїдів.
КОРТИКОТРОПІ́Н, -у, *ч.* Гормон передньої частки гіпофізу, що стимулює виділення гормонів кори надниркових залоз.
КОРТИКОТРО́ПНИЙ, -а, -е. 1. Про адренокортикотропний гормон, що утворюється у передній частці гіпофізу. 2. Про препарат, що стимулює виділення гормонів кори надниркових залоз.
КОРТИКОТРО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кортикотро́пний**.
КОРТИКОТРОПОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Клітини передньої частки гіпофізу, які виробляють адренокортикотропний гормон.
КОРТИКОТРОФІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **адренокортикотро́пний гормо́н**.
КОРТИ́Н, -у, *ч.* Препарат, що є екстрактом надниркових залоз великої рогатої худоби або свиней і містить гормони кіркової речовини.
КОРТІ́ТИ, -тить, *недок., безос., кому, кого, з інфін. і без додатка, розм.* Дуже хотітися, бажатися; тягти до чогось.
КОРТОМІЦЕТИ́Н, -у, *ч., фарм.* Протизапальний, антиалергійний, протисвербіжний та антимікробний засіб у вигляді мазі.
КОРТЯ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Нетерпіння.
КОРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з коруванням, призначений для цього.
КОРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається здиранням кори.
КОРУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **корува́ти**[2].
КОРУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Здирати кору.
КОРУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка, діал.* Лікувати.
КОРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., діал.* Лікуватися.
КОРУГА́ТОР, -а, *ч.* М'яз, що зморщує лоб.
КОРУ́ГВА, -и, *ж., діал.* Корогва (у 1 – 3 знач.).
КОРУМПО́ВАНИЙ, -а, -е. Підкуплений, продажний.
КОРУМПО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **кору́пція**.
КОРУМПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Робити корумпованим, продажним.
КОРУ́НА, -и, *ж., діал.* Корона.
КОРУ́НД, -у, *ч.* Дуже твердий мінерал, що являє собою кристалічний глинозем; різновидами його є рубін, сапфір.
КОРУ́НДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кору́нд**. *Корундові родовища.* // Зробл. з корунду.
КОРУПЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до корупції.
КОРУ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Використання посадовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення. // Підкупність, продажність урядовців і громадських діячів.
КОРХ *див.* **кірх**.
КОРЧ[1], -а, *ч.* 1. Пень, викорчуваний з корінням. // Розгалужене коріння дерев, кущів. 2. Те саме, що **кущ** 1.
КОРЧ[2], -у, *ч., розм.* Те саме, що **ко́рчі**.
КОРЧА́ГА, -и, *ж.* У Київській Русі – велика глиняна посудина з вузькою шийкою для зберігання зерна або рідини.
КОРЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має дуже розвинене, покручене коріння. 2. Який має дуже розвинені гілки; густий (у 1 знач.).
КОРЧЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ко́рчма́**. 2. Який не вилазить з корчми, днює і ночує там.
КОРЧЕ́МНИК, -а, *ч.* Гіркий п'яниця, постійний відвідувач корчми.
КОРЧЕ́МНИЦЯ, -і, *ж.* Жін. до **корче́мник**.
КО́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **корч**[1].
КО́РЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех.* 1. *також без додатка, перев. безос.* Виникати, з'являтися (про корчі); судомити. 2. *перен., розм., рідко.* Удавати кого-небудь, прикидатися ким-небудь. *Корчити дурня.* 3. *зах.* Корчувати, викорчовувати.
КО́РЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.* Вигинатися, кривитися в корчах; судомитися.
КО́РЧІ, -ів, *мн.* Мимовільне скорочення м'язів (від болю, холоду, за деяких захворювань і т. ін.); судома.
КОРЧІ́ВКА, -и, *ж.* Місце, де викорчувано ліс.
КО́РЧМА́, ко́рчми́, *ж.* У дореволюційній Україні – шинок, заїзд, де продавалися спиртні напої.
КОРЧМА́Р, -я́, *ч., заст.* Господар корчми; шинкар.
КОРЧМАРЕ́НКО, -а, *ч.* Син корчмаря.
КОРЧМАРИ́ХА, -и, *ж.* Дружина корчмаря.
КОРЧМАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка корчмаря.
КОРЧМАРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Належний, властивий корчмареві.
КОРЧМА́РКА, -и, *заст.* Жін. до **корчма́р**; шинкарка.
КОРЧМА́РСТВО, -а, *с.* Заняття корчмаря. // Таємний продаж алкогольних напоїв.
КОРЧМА́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Прикм. до **ко́рчма́**. *Корчмарський стіл.* // Власт. корчмі. 2. Якого продають таємно, без патенту (про алкогольні напої). *Корчмарська горілка.*
КОРЧМАРУ́К, -а́, *ч.* Помічник, слуга, учень корчмаря; шинкарук.
КОРЧМУВА́ННЯ, -я, *с., заст.* Таємна, незаконна торгівля спиртними напоями.
КОРЧО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **корчува́ти**.
КОРЧОМА́ХА, -и, *ж., діал.* 1. Збільш. до **корч** 1. 2. Груба, крива або сучкувата палиця.
КОРЧУВА́ЛКА, -и, *ж., розм.* Машина, призначена для корчування чого-небудь.
КОРЧУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для корчування. *Корчувальна машина. Корчувальні плуги.*
КОРЧУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **корчува́ч**.
КОРЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **корчува́ти**.
КОРЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Виривати з землі разом із корінням дерева, кущі, пні. // Очищати від пнів, корчів ділянку, де колись були дерева, кущі.
КОРЧУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **корча́стий**. // Густо вкритий корінням дерев, яке виступає з землі. 2. *перен., розм., рідко.* Кремезний, вузлуватий (у 3 знач.).
КОРЧУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **корчува́ти**.
КОРЧУВА́Ч, -а́, *ч.* Машина для корчування; корчувальник.
КО́РША́К, ко́ршака́, *ч.* Те саме, що **шулі́ка**.
КОРШАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́рша́к**.
КО́РЮШКА, -и, *ж.* Невелика промислова риба родини оселедцеподібних, поширена здебільшого в басейнах Північного Льодовитого та північної частини Атлантичного й Тихого океанів.
КОРЯ́ВИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **кострюба́тий** 1; нерівний (про дерево).
КОРЯ́К[1], -а́, *ч.* 1. Кругла посудина з ручкою для зачерпування й виливання води (молока, вина тощо); корець (у 1 знач.), ківш (у 1 знач.). // Черпак для вихлюпування води з човна. 2. Дерев'яний черпак для набирання зерна, борошна тощо. // Міра сипких тіл (як плата за мливо).
КОРЯ́К[2] *див.* **коряки́**.
КОРЯКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **коря́к**, -а́, *ч.*; **коря́чка**, -и, *ж.*). Народ, що складає основне населення Коряцького автономного округу Камчатської області; представники цього народу.
КОРЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до коряків.
КОРЯ́ЧКА *див.* **коряки́**.
КОРЯЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має кривий, сучкуватий стовбур (про дерево). // *перен., розм.* Незграбний, із кривими ногами (про людину).
КОРЯЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **корячкува́тий**.
КОРЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **коря́к**[1].
КОС, -а, *ч.* Дорожня міра в Індії, дорівнює 1,8 км.
КОСА́[1], -и́, *ж.* 1. Заплетене волосся. 2. *перев. мн.* Довге волосся.
КОСА́[2], -и́, *ж.* Сільськогосподарське знаряддя для косіння трави, збіжжя тощо, що має вигляд вузького зігнутого леза, прикріпленого до держака. // Ніж косарки.
КОСА́[3], -и́, *ж.* Вузька намивна смуга суходолу в морі, річці тощо, сполучена одним кінцем із берегом; мис.
КОСА́[4], -и́, *ж., діал.* Селезінка.
КОСА́Р, -я́, *ч.* 1. Той, хто косить траву, збіжжя тощо. 2. *перев. мн.* Ряд членистоногих тварин класу павукоподібних.
КОСА́РИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **коса́р** 1. 2. *тільки мн.* Рід трав'янистих рослин родини півникових з лінійно-мечоподібним листям і квітками різного кольору; гладіолус.
КОСА́РКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина для косіння трави, збіжжя тощо.
КОСА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **коса́р** 1.
КОСАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Бути косарем; брати участь у косовиці.
КОСА́ТИЙ, -а, -е. З великими або грубими косами (перев. про жінку).
КОСА́ТКА, -и, *ж., діал.* Аконіт.
КОСА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **те́терів**.
КОСЕ́КАНС, -а, *ч.* Одна з тригонометричних функцій – секанс доповняльного кута.
КОСЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **ко́сий**; косуватий.
КО́СИЙ, -а, -е. 1. Який падає або розташований під кутом до горизонтальної площини; непрямий, похилий. // Який відхиляється від прямої лінії, іде по діагоналі, навскіс; навскісний. // Який має негоризонтальний розріз (про очі). 2. Зроблений, прикріплений, вирізаний і т. ін. криво (про предмети); скривлений, перекошений. 3. Який має неоднаково спрямовані зіниці (про очі з такою вадою); зизий, зизоокий. // Про людину з такою вадою очей. 4. *перен.* Який виражає неприязнь, ворожість (про очі, погляд і т. ін.).
КОСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до косіння, признач. для нього.
КОСИНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **кривина́** 1.
КОСИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Лінійка у формі прямокутного трикутника для креслення й перевірки прямих кутів. // *перен.* Те, що своїм виглядом нагадує такий трикутник. 2. Прилад для вимірювання земельних наділів, що складається з двох тонких тичок, з'єднаних кінцями вгорі та скріплених поперечкою. 3. Накладка, якою скріплюють (подекуди й прикрашають) кут рами, оправи тощо. 4. Трикутна поличка або шафка.
КОСИ́НКА, -и, *ж.* 1. Трикутна жіноча хустка, яку носять на голові або шиї. 2. Трикутна металева пластинка, що вварюється на стиках металоконструкцій для надання їм більшої жорсткості.
КОСИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **коси́нка**.
КО́СИНУС, -а, *ч., мат.* Одна з тригонометричних функцій – синус доповняльного кута.
КОСИНУСО́ЇДА, -и, *ж.* Плоска крива – графік функції $y = \cos x$.
КОСИНУСОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до косинусоїди.
КОСИНУСО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **косинусо́їда**.
КОСИ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **коси́нець**.
КОСИ́ТЕНЬ, -тню, *ч.* 1. *зах.* Назва багатьох видів рослин роду півники. 2. Народна назва рослини лепехи звичайної.
КОСИ́ТИ[1], кошу́, ко́сиш, *недок., перех.* 1. *також без додатка.* Зрізувати, стинати траву, збіжжя й т. ін. косою, косаркою тощо. 2. *перен.* Позбавляти життя; нищити, вбивати. // *безос.*
КОСИ́ТИ[2], кошу́, ко́сиш, *недок. і перех.* 1. *чим.* Дивитися збоку, скоса; скошувати (очі). 2. *неперех.* Бути косооким, бути косим. 3. *чим, неперех., перен.* Дивитися неприязно, вороже.
КОСИ́ТИ[3], кошу́, ко́сиш, *недок. і з прийм.* під, *жарг.* Удавати хворого чи неосудного, перев. з метою уникнути призову до армії чи карної відповідальності за скоєний злочин. *Косити під божевільного.*
КОСИ́ТИСЯ[1], ко́ситься, *недок.* 1. Зрізуватися, стинатися косою, косаркою тощо. *Ця трава добре коситься.* // *безос.* 2. Пас. до **коси́ти**[1].
КОСИ́ТИСЯ[2], кошу́ся, ко́сишся, *недок.* 1. *тільки 3 ос., розм.* Те саме, що **скривля́тися**; ставати викривленим, перекошеним. 2. Дивитися збоку, скоса. 3. *чим., перен.* Дивитися неприязно, вороже.
КОСИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **коса́**[1]. 2. *бот., розм.* Те саме, що **ву́са** 3. 3. *розм.* Квітка, якою заквітчуються. 4. *рідко.* Загнуте перо у хвості птаха. 5. *мн.* Загнуті кільцем вверх середні рульові пір'їни у хвості селезня крижня. // Загнуті в бік крайні хвостові пір'їни тетерева.
КОСИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех., розм.* Те саме, що **заквітчувати**.
КОСИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок., розм.* Те саме, що **заквітчуватися**.
КОСИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **коси́ця** 1.
КОСИ́ЩЕ, -а, *ж.* Збільш. до **коса́**.
КОСІВНИ́К, -а́, *ч., діал.* Те саме, що **коса́р** 1.
КОСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коси́ти**[1] 1.
КОСМАКИ́, -і́в, *мн., фам.* Те саме, що **ку́дли**; патли.
КОСМА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **кошла́тий**.
КОСМЕ́ТИКА, -и, *ж.* 1. Заходи догляду за шкірою, волоссям, нігтями. 2. *збірн.* Засоби для надання свіжості й краси обличчю й тілу людини. 3. *перен.* Про те, що зовні додає чому-небудь більш привабливий вигляд.
КОСМЕТИ́ЧКА, -и, *ж.* Жіноча сумочка для косметики та інших речей туалету (пудрениці, гребінці і т. ін.
КОСМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до косметики. ** **космети́чні за́соби** – засоби, призначені для особистої гігієни, профілактики захворювань шкіри та косметичних дефектів. **космети́чні процеду́ри** – процедури, що застосовуються з метою особистої гігієни, профілактики та лікування косметичних дефектів. 2. *перен.* Що створює видимість благополуччя, маскує що-небудь непривабливе.
КОСМЕТИ́ЧНО, *присл.* Некапітально, злегка освіживши, підфарбувавши що-небудь.
КОСМЕТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із косметології.
КОСМЕТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до **косметоло́гії**.
КОСМЕТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь клінічної медицини, що займається вивченням, лікуванням або маскуванням косметичних дефектів.
КОСМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Використання знань, одержаних внаслідок вивчення космосу, в різних сферах науки, техніки і т. ін.
КОСМІ́ЗМ, -у, *ч.* Всеохопність, глобальність.
КОСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до космосу. // Власт. космосові. // Призначений для польотів у космос, перебування в космосі; пов'язаний з вивченням, освоєнням космосу. *Космічна радіація.* ** **космі́чна біоло́гія** – комплекс наук, що вивчають особливості життєдіяльності біологічних об'єктів в умовах космічного простору. **космі́чна медици́на** – комплекс наук, направлений на забезпечення безпеки та створення оптимальних умов життєдіяльності людини у космічному польоті. **космі́чна радіобіоло́гія** – галузь науки, що вивчає вплив космічного випромінювання на живі організми. **космі́чна ста́нція** – станція, розташована на об'єкті, який знаходиться за межами основної частини атмосфери землі чи призначений для виведення за ці межі. **космі́чне випромі́нювання** – корпускулярні потоки іонізуючого випромінювання космічного походження. **космі́чні шви́дкості (пе́рша, дру́га, тре́тя)** – мінімальна початкова швидкість, за якої космічний апарат, що запускається з Землі, може або стати штучним супутником (перша швидкість), або вийти зі сфери дії тяжіння Землі (друга швидкість), або покинути Сонячну систему, подолавши тяжіння Сонця (третя швидкість). **космі́чний зв'язо́к** – зв'язок, оснований на використанні штучних супутників Землі, що знаходяться в космосі.
КОСМІ́ЧНО, *присл., перен.* Безмежно.
КОСМОБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Система пересилання телевізійних зображень від космічних літальних апаратів під час польотів навколо Землі, до Місяця, планет, комет тощо у Сонячній системі. 2. Ретрансляція земних телевізійних висилань за допомогою штучних супутників Землі.
КОСМОБІО́ЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст у галузі космічної біології.
КОСМОБІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до космобіології.
КОСМОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Космічна біологія.
КОСМОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Космічного походження.

КОСМОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **космоге́нний**.
КОСМОГЕ́ОЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст у галузі космічної геології.
КОСМОГЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до космічної геології.
КОСМОГОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до космогонії.
КОСМОГО́НІЯ, -ї, *ж.* Розділ астрономії, що вивчає походження й розвиток небесних тіл та їхніх систем.
КОСМО́ГРАФ, -а, *ч.* Спеціаліст у галузі космографії.
КОСМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до космографії.
КОСМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* 1. Опис Усесвіту. 2. Навчальний предмет, що дає загальні відомості з астрономії та фізичної географії.
КОСМОГРУ́ДИЙ, -а, -е, *зах.* У якого волохаті груди.
КОСМОДРО́М, -у, *ч.* Ділянка зі спеціальними спорудами та обладнанням для розміщення, обслуговування і старту космічних кораблів.
КОСМОДРО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до космодрому; що відбувається, має місце на космодромі (космодромах).
КОСМО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Зародок життя, що переноситься у просторах Всесвіту метеоритами, кометами тощо.
КОСМОЗНІ́МОК, -мка, *ч.* Фотознімок якої-небудь ділянки Землі або іншої планети, зроблений з космічного літального апарата.
КОСМОЛІ́Т, -льо́ту, *ч.* Космічний літальний апарат.
КОСМО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із космології.
КОСМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до космології.
КОСМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Учення про Всесвіт як єдине ціле. // Розділ астрономії, присвячений цьому вченню.
КОСМОНА́ВТ, -а, *ч.* Той, хто здійснює польоти в космічному просторі; астронавт (у 2 знач.). ** **Космона́вт-дослі́дник** – космонавт, основним обов'язком якого під час космічного польоту є проведення науково-дослідної роботи.
КОСМОНА́ВТИКА, -и, *ж.* Наука про польоти людини, а також автоматичних літальних апаратів у космос; астронавтика.
КОСМОНА́ВТКА, -и. Жін. до **космона́вт**.
КОСМОНА́ВТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до космонавта, космонавтів.
КОСМОПЛА́ВАННЯ, -я, *с.* Теорія й практика пересування в космічному просторі на спеціальних літальних апаратах.
КОСМОПЛА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **космона́вт**.
КОСМОПЛА́Н, -а, *ч.* Космічний літальний апарат, оснащений крилами для аеродинамічного гальмування в атмосферах планет.
КОСМОПОЛІ́Т, -а, *ч.* 1. Прибічник космополітизму. 2. *спец.* Рослини й тварини, поширені в усіх частинах земної кулі.
КОСМОПОЛІТИ́ЗМ, -у, *ч.* Теорія, що проповідує байдуже ставлення до Батьківщини та свого народу, заперечує патріотизм, національну незалежність, національну культуру й висуває ідею створення світової держави, встановлення світового громадянства.
КОСМОПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до космополітизму, пройнятий ним.
КОСМОПОЛІ́ТКА, -и. Жін. до **космополі́т**.
КОСМОПОЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **космополі́т**.
КОСМОПОЛІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до космополітизму, космополітів.
КО́СМОС, -у, *ч.* Те саме, що **все́світ** 1.
КОСМОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Спеціаліст із космофізики.
КОСМОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Наука, що вивчає космічні частинки, фізичні явища в навколоземному просторі.
КОСМОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до космофізики.
КОСМОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець із космохімії.
КОСМОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до космохімії.
КОСМОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ астрофізики, в якому вивчають хімічний та ізотопний склад космічних тіл, а також міжпланетного й міжзоряного середовища, поширеність хімічних елементів у космосі тощо.
КОСМОХРОНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **космохроноло́гія**.
КОСМОХРОНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Один із напрямів космології, що встановлює вік різних астрономічних об'єктів і Всесвіту в цілому.
КОСМОЦЕ́НТР, -а, *ч.* Центр підготовки і проведення космічних польотів.
КО́СО. Присл. до **ко́сий**.
КОСОБО́КИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **кривобо́кий**.
КОСОБО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *розм.* Дивитися збоку, скоса. // Падати; литися навскіс, під кутом до горизонтальної площини (про дощ, сніг і т. ін.).
КОСОБО́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *розм.* Кривитися, ставати косо. // *перен.* Ставитися до кого-небудь вороже, зневажливо, з презирством.
КОСОВА́Р, -а, *ч.* Мешканець краю Косово у Сербії.
КОСОВА́РКА, -и. Жін. до **косова́р**.
КОСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **коса́**.
КОСОВИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Косіння та збирання трави, збіжжя. 2. Час, коли косять і збирають траву.
КОСОВОРО́ТКА, -и, *ж.* Російська чоловіча сорочка зі стоячим коміром, що застібається збоку.
КОСОГІ́Н, -го́на, *ч.*, *розм.* Кривошип у косарці.
КОСОГІ́Р, -го́ру, *ч.* Схил гори, горба тощо.
КОСОДЕРЕВИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Карликова сосна, що росте на гірських вершинах.
КОСОЗУ́БИЙ, -а, -е. У якого нерівні зуби.
КОСОЗУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Абстр. ім. до **косозу́бий**.
КОСОКУ́ТНИЙ, -а, -е, *мат.* З гострими або тупими (непрямими) кутами.
КОСОКУ́ТНИК, -а, *ч.*, *мат.* Фігура або тіло з гострими або тупими кутами.
КОСОЛЕЖА́ЧИЙ, -а, -е. Який лежить косо.
КОСОО́КИЙ, -а, -е. 1. Який має косоокість; зизий, зизоокий. 2. *розм.* Який має косий розріз очей. 3. *у знач. ім.* **косоо́кий**, кого, *ч.*, *розм.* Заєць.
КОСОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Вада зору – неоднакова спрямованість зіниць; зизоокість.
КОСОРУ́КИЙ, -а, -е. У якого викривлена кисть руки.
КОСОРУ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Уроджене або набуте викривлення кисті руки.
КОСОША́РИЙ, -а, -е, *спец.* Який має косошарість (про дерево).
КОСОША́РІСТЬ, -рості, *ж.*, *спец.* Вада деревини – гвинтоподібне розташування волокон.
КОСТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується ребра.
КОСТАРИКА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Житель Коста-Рики.
КО́СТА-РИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Коста-Рика.
КОСТЕ́Л *див.* **костьо́л**.
КОСТЕ́ЛЬНИЙ *див.* **костьо́льний**.
КОСТЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Католик.
КОСТЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **костені́ти**.
КОСТЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Перетворюватися на кістку (про хрящі, рогові відростки тощо). 2. Утрачати гнучкість, чутливість від холоду; клякнути, коцюбнути. 3. *перен.* Зупинятися в своєму розвиткові, застигати в певних формах.
КОСТЕ́Р, -тра́, *ч.* 1. *діал.* Стіс дров, очерету тощо. 2. *гірн.* Кріплення в шахті з дерев'яних стояків, складених горизонтально один на одного у вигляді трикутних або квадратних колон, які підпирають стелю в лаві.
КОСТЕ́РНИК, -а, *ч.*, *гірн.* Робітник-шахтар, що ставить костри (у 2 знач.).
КОСТИ́ЛЬ, -я́, *ч.*, *спец.* 1. Металевий стрижень, загострений з одного кінця й розширений або загнутий під прямим кутом із другого. 2. Пристосування для опертя в деяких машинах, механізмах тощо.
КОСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **кости́ль**. // Признач. для забивання костилів (у 1 знач.).
КОСТИ́РНИК, -а, *ч.*, *заст.* Гравець у кості.
КОСТИ́РСТВО, -а, *с.*, *заст.* Гра в кості.
КОСТИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має широкі, великі, випнуті кістки; ширококостий. 2. Те саме, що **кістля́вий** 1. 3. Який має багато дрібних кісток.
КОСТИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **кости́стий**.
КОСТИ́ТИ, кощу́, кости́ш, *недок.*, *перех.*, *фам.*, *рідко.* Дуже лаяти.
КОСТІО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба риби, що характеризується ураженням шкіри і зябер.
КОСТОВА́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення, цех, де з кісток виварюють жир і желатин.
КОСТОВИПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для випалювання кісток, пов'язаний з цією технологічною операцією.
КОСТОВИПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Термічна обробка кісток для добування з них кісткового вугілля або кісткового попелу (золи).
КОСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження кісток за допомогою рентгенівського проміння.
КОСТОГРИ́З, -а, *ч.*, **КОСТОГРИ́ЗА**, -и, *ж.* 1. Народна назва кількох хвороб (карієсу, туберкульозу кісток і. т. ін.), що вражають і руйнують кістки й зуби людини та хребетних тварин. 2. Те саме, що **костолу́за**. 3. *заст.*, *зневажл.* Бідняк.
КОСТОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Установка, машина для механічного подрібнення кісток.
КОСТОДРОБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для подрібнення кісток.
КОСТОЛУ́ЗА, -и, *ж.* Невеликий співочий птах із міцним та масивним дзьобом, пристосованим для розгризання кісточок плодових дерев; костогриз, дубоніс.
КОСТОМА́РА, -и, *ж.*, *діал.* Велика кістка.
КОСТОМА́ХА, -и, *ж.*, *розм.*, *зневажл.* 1. Те саме, що **кістка** 1. // Велика кістка. 2. *перен.* Про смерть.
КОСТООБРО́БКА, -и, *ж.* Обробка кісток для виготовлення з них кормового кісткового борошна, жиру, фосфатних добрив тощо.
КОСТООБРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **костообро́бка**.
КОСТООБРО́БНИЙ, -а, -е. Признач. для обробки кісток, пов'язаний з цією операцією.
КОСТОПА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **костовипа́лювання**.
КОСТОПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **костовипа́лювальний**.
КОСТОПА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Спеціальна будівля або приміщення в цукроварні, де спалювали кістки для очищення цукру.
КОСТОПРА́В, -а, *ч.* У народній медицині – людина, що вміє виправляти вивихи або правильно складати переламані кістки. // *ірон.* Про лікаря-хірурга.
КОСТОРІ́З, -а, *ч.* Майстер, який займається різьбленням по кістці, виготовляє з кістки художні вироби.
КОСТОРІ́ЗКА, -и. Жін. до **косторі́з**.
КОСТОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до різьблення по кістці, виготовлення з кістки художніх виробів.
КОСТОРОЗДРІ́БНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **костодроби́льний**.
КОСТОТО́М, -а, *ч.* Лікар, спеціаліст з костотомії.
КОСТОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Операція розтину кісток.
КОСТОТРАНСВЕРЗЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Резекція задньої частини ребра і поперечного відростка хребця.
КО́СТРА, -и, *ж.* Здерев'яніла частина стебел прядильних рослин, які отримуються при первинній їх обробці.
КОСТРЕ́ЦЬ, -я́, *ч.* Те саме, що **крижі́**.
КОСТРИ́ЦЯ, **КІСТРИ́ЦЯ**, -і, *ж.* 1. Внутрішня тверда неволокниста частина стебел прядивних рослин (конопель, льону та ін.), що залишається у вигляді дрібних колючих трісочок під час попередньої обробки цих рослин; терміття. 2. *бот.* Те саме, що **вівся́ниця** 1.
КОСТРИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Виділяти кострицю й ставати колючим унаслідок цього (про прядиво, волокно). 2. *перен.*, *розм.* Поводитися зарозуміло; гороїжитися, чванитися. 3. *перен.*, *розм.* Те саме, що **наїжа́чуватися** 3.
КОСТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **костри́ця**.
КОСТРОБЕТО́Н, -у, *ч.* Будівельний матеріал, що виготовляється на основі цементної в'яжучої речовини і заповнювача з льонопрядив'яної кострици.
КОСТРОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **костробето́н**.
КОСТРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **косте́р**.
КОСТРОМИ́Ч, -а́, *ч.*, *мисл.*, *розм.* Костромська порода гончака.
КОСТРОМСЬКИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до Кострома.
КО́СТРУБ, -а, *ч.* 1. *діал.* Яструб. 2. *етн.* Весняна танкова гра дівчат. 3. *діал.* Нечепура, неохайний.
КОСТРУБА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **коструба́тий**.
КОСТРУБА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має нерівну поверхню; шорсткий. // Нерівний, покручений. 2. *перен.* Невправний, незграбний, недоладний (про стиль, мову й т. ін.). 3. Кошлатий, розкуйовджений, наїжений (про волосся, брови тощо).
КОСТРУБА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **коструба́тий** 1, 2.
КОСТРУБА́ТО. Присл. до **коструба́тий** 1, 2.
КОСТРУБА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **кошла́тити**; куйовдити.
КОСТУМБРИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у літературі й образотворчому мистецтві Іспанії і Латинської Америки 19 ст., що виражав піднесення національної самосвідомості.
КОСТУМБРИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник костумбризму.
КОСТУМБРИ́СТКА, -и. Жін. до **костумбри́ст**.
КОСТУМБРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до костумбризму, костумбристів.
КО́СТУР, -а, *ч.* 1. Груба палиця, часто з загнутим верхнім кінцем; ціпок. 2. Те саме, що **мили́ця**.
КОСТУ́РА, -и, *ж.*, *зах.* Ніж для забиття тварин.
КОСТУРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш. до **ко́стур**.
КОСТУРЯ́КА, -и, *ж. і ч.* Збільш. до **ко́стур**.
КОСТЬО́Л, **КОСТЕ́Л**, -у, *ч.* Римсько-католицький храм.
КОСТЬО́ЛЬНИЙ, **КОСТЕ́ЛЬНИЙ**, -а, -е. Прикм. до **костьо́л**, **косте́л**.
КОСТЮ́М, -а, *ч.* 1. Комплект верхнього одягу, що складається з піджака, штанів, а іноді й камізельки (у чоловіків) або жакета й спідниці (у жінок). 2. *рідко.* Те саме, що **о́дяг**. // Театральний або маскарадний одяг. // Різний одяг спеціального призначення. *Лижний костюм. Купальний костюм.*
КОСТЮМЕ́Р, -а, *ч.* Працівник театру, кіностудії, який підготовляє костюми для спектаклю, кінознімання.
КОСТЮМЕ́РКА, -и. Жін. до **костюме́р**.
КОСТЮМЕ́РНА, -ої, *ж.* Приміщення для зберігання театральних і маскарадних костюмів.
КОСТЮМЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до театрального або маскарадного костюма, до їх виготовлення та зберігання.
КОСТЮМЕ́РША, -і. Жін. до **костюме́р**.
КОСТЮ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **костю́м**. *Костюмні штани.* // Признач. для костюма. *Костюмна тканина.*
КОСТЮМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **костюмува́ти**. // *у знач. прикм.*
КОСТЮМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **костюмува́ти** й **костюмува́тися**.
КОСТЮМУВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.* Одягати в театральний або маскарадний костюм.
КОСТЮМУВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок. і док.* Одягатися в театральний або маскарадний костюм.
КОСТЮ́МЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **костю́м** 1.
КОСТЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *бот.*, *рідко.* Те саме, що **кам'яни́ця** 2, 3.
КОСТЯНИ́ЧНИЙ, -а, -е, *бот.*, *рідко.* Прикм. до **костяни́ця**.
КОСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **косува́ти**.
КОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Дивитися скоса; скошувати (очі). // *перен.* Ставитися до кого-небудь насторожено, з недовірою.
КОСУ́ЛЯ[1], -і, *ж.*, *с. г.*, *заст.* Вид сохи; плужниця.
КОСУ́ЛЯ[2] *див.* **козу́ля**.
КОСЬ-КОСЬ, *виг.* Уживається для кликання коней.
КО́СЯ, -і, *ж.*, *дит.* Кінь, коняка.
КОСЯ́К[1], -а́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **одві́рок** 1. 2. Те саме, що **лу́тка** 1.
КОСЯ́К[2], -а́, *ч.* 1. Про групу чого-небудь, яка в польоті, пересуванні створює мовби кут або косу лінію (подібно до зграї птахів, що летять). // Скупчення риб у період нересту. 2. *розм.* Те саме, що **згра́я** 1. 3. *перен.* Про масу, велику кількість кого-, чого-небудь, що переміщується куди-небудь.
КОСЯКА́, *присл.*, *діал.* Навкіс, навскоси.
КОСЯ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кося́к**[1] і **кося́к**[2].
КОСЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **кося́к**.
КО́ТА, *невідм.* Група племен у Габоні та Конго.
КОТА́НГЕНС, -а, *ч.*, *мат.* Одна з тригонометричних функцій – тангенс доповняльного кута.
КОТА́НГЕНСНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **кота́нгенс**.
КОТАНГЕНСОЇ́ДА, -и, *ж.*, *мат.* Графік функції $y = \mathrm{ctg}\, x$ в прямокутній декартовій системі координат.
КОТА́Р, -а́, *ч.*, *фольк.* Кіт.
КОТАРНІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при маткових кровотечах після пологів.

абортів та ін.

КОТВА́, -и́, *ж., зах.* Те саме, що **я́кір**.

КОТВИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **котви́ця**.

КОТВИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Те саме, що **котва́**.

КОТЕ́ДЖ, -у, *ч.* Невеликий, перев. заміський, одноквартирний житловий будинок із ділянкою землі.

КОТЕ́Л, -тла́, *ч.* 1. Те саме, що **каза́н** 1, 3. 2. Бойлер. 3. Закрита посудина складної конструкції для перетворення води на пару. *Паровий котел.* ** **Водонагріва́льний (опа́лювальний) коте́л** – установка (*див.* **устано́вка** 2), що складається з багатосекційної системи посудин та електричного нагрівача або топки для твердого, рідкого або газоподібного пального. 4. *мисл.* Урочище або частина лісу, яка замкнутим кільцем оточена стрілками і загоничами. 5. *мисл.* Браконьєрське полювання на зайця, яке нині заборонене.

КОТЕЛО́К, -лка́, *ч.* Зменш. до **коте́л**.

КОТЕ́ЛЬНА, -ої, *ж.* Те саме, що **коте́льня**.

КОТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коте́л**.

КОТЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **казаня́р**.

КОТЕ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, де встановлено обладнання для нагрівання води, яка потім трубами подається до житлових і виробничих приміщень.

КОТЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля кішки.

КО́ТЕР, -а, *ч.* Представник частини феодально залежних селян середньовічної Англії.

КОТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.* Стаціонарне знаряддя лову, що складається з напрямного крила та відкритих згори пасток різної форми, виготовлених із жорсткого матеріалу (деревини, очерету тощо).

КО́ТИ, -ів, *мн., діал.* Вид теплого, перев. жіночого, взуття.

КОТИГОРО́ШОК, -шка, *ч.* 1. *фольк.* Казковий персонаж незвичайної сили. 2. *жарт.* Про людину, невелику на зріст; коротун.

КО́ТИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **кіт**. 2. Морський ссавець із цінним хутром; водиться в північній частині Тихого океану. // Хутро цієї тварини. 3. Суцвіття верби та деяких інших односім'ядольних рослин.

КО́ТИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́тик** 2. // Вигот. з хутра котика. *Котиковий комір.*

КОТИЛОЗА́ВР, -а, *ч.* Підклас вимерлих, найбільш давніх плазунів, більшість з яких були комахоїдними.

КОТИЛЬЙО́Н, -а, *ч.* Старовинний танець, що нагадує вальс у швидкому темпі.

КОТИ́НГИ, -ів, *мн.* Сімейство птахів ряду гороб'їних.

КОТИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **котирува́ти**.

КОТИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до котирування. ** **Котирува́льна ціна́** – ціна, визначена котирувальною комісією біржі шляхом аналізу цін біржових угод, цін продавців, цін покупців.

КОТИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп і мин. ч. до **котирува́ти**.

КОТИ́РУВАННЯ, -я, *с., фін.* Дія за знач. **коти́рува́ти**. ** **Біржове́ коти́рування** – оптова ціна товарної партії, яка реалізується через біржу і публікується котирувальною комісією. **Коти́рування а́кцій** – встановлення ринкової ціни акцій на фондовій біржі. **Коти́рування інозе́мних валю́т** – визначення національним банком вартості (курсу) іноземної валюти, пропорції її обміну на національну валюту.

КОТИРУВА́ТИ, котиру́ю, котиру́єш, *недок. і док., перех., фін.* Визначати біржовий курс цінних паперів, чужоземної валюти, товарів.

КОТИРУВА́ТИСЯ, котиру́ється, *недок. і док., фін.* 1. Цінитися, оцінюватися (про цінні папери, чужоземну валюту, товари). // Бути в обігу. 2. *перен.* Цінитися, мати ту або іншу оцінку з боку даної групи людей, суспільства.

КОТИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **кіт**.

КОТИ́ТИ, кочу́, ко́тиш, *недок.* 1. *перех.* Пересувати круглий предмет у певному напрямі, обертаючи його. // Везти, переміщати на колесах. 2. *перех.* Рухати силою течії, вітру тощо. 3. *неперех., розм.* Те саме, що **ї́хати** 1. 4. *неперех., розм.* Те саме, що **коти́тися** 2. 5. *неперех., розм.* Те саме, що **текти́** 1.

КОТИ́ТИСЯ[1], кочу́ся, ко́тишся, *недок.* 1. *чим і без додатка.* Обертаючись, пересуватися в певному напрямі. // Їхати, переміщатися (про віз, автомобіль і т. ін.). // *перен., розм.* Іти, пересуватися (про юрбу). ** **Хоч коти́ся**: а) пусто; б) рівний, гладенький. 2. Рухатися силою течії, вітру тощо. // *перен., розм.* Поширюватися в просторі (про звуки, запахи тощо). // *перен., розм.* Поширюватися, ставати відомим (про чутки, вістки тощо). 3. *розм.* Рухатися небосхилом (про небесні світила). 4. Спадати краплями додолу (про сльози, піт і т. ін.). ** **Слина (сли́нка) ко́титься** – дуже хочеться їсти, пити.

КОТИ́ТИСЯ[2], ко́титься, *недок.* Народжувати малят (про котів, овець та деяких інших тварин).

КОТИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **кіт**.

КОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коти́ти, коти́тися**.

КОТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який легко котиться (*див.* **коти́тися**[1] 1). 2. Зручний для кочення; добре вкочений. *Котка доріжка. Коткий ґрунт.*

КОТКО́, -а́, *ч., фольк.* Те саме, що **ко́тик** 1.

КОТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **коткува́ти**. // *у знач. прикм.*

КОТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кото́к**[1] і **кото́к**[2].

КОТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коткува́ти**.

КОТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Вирівнювати й ущільнювати котком поверхневий шар ґрунту.

КОТКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **коткува́ти**.

КОТЛЕ́ТА, -и, *ж.* Харчовий виріб із посіченого чи молотого м'яса або риби, довгастої чи круглої форми. // Такий же виріб з овочів, каші. *Морквяні котлети.*

КОТЛЕ́ТКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **котле́та**.

КОТЛЕ́ТНА, -ої, *ж.* Заклад громадського харчування, в якому основною стравою є котлети.

КОТЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **котле́та**. // Признач. для котлет. *Котлетний фарш.*

КОТЛОАГРЕГА́Т, -у, *ч.* Комплекс пристроїв для отримання під тиском пари або гарячої води; для цього спалюється газ чи мазут.

КОТЛОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Який признач. для виготовлення котлів, пов'язаний з їх виробництвом.

КОТЛОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Спеціаліст із котлобудування

КОТЛОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення котлів.

КОТЛОВА́Н, -а, *ч.* 1. Штучне заглиблення в ґрунті для фундаменту будівель, гідротехнічних споруд і т. ін. 2. Те саме, що **котлови́на**.

КОТЛОВА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **котлова́н**.

КОТЛОВАНОКОПА́Ч, -а́, *ч.* Землерийна машина для риття, копання котлованів.

КОТЛО́ВИЙ, -ова́, -ове́. Прикм. до **коте́л**.

КОТЛОВИ́НА, -и, *ж.* Велика западина на поверхні землі.

КОТЛОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **котлови́на**. *Котловинні джерела.*

КОТЛОПОДІ́БНИЙ, -а, е. Схожий на котел, подібний до нього.

КОТЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **котлоподі́бний**.

КОТЛОПРОМИВНИ́Й, -а, -е. Стос. до промивання котлів, призначений для цього процесу.

КОТЛОПУ́НКТ, -у, *ч.* Їдальня на лісосіці, польовому стані і т. ін.

КОТЛЯ́Р, -а́, *ч.* Те саме, що **казаня́р**.

КОТМА́, -и, *ж., діал.* Торбина.

КО́ТО, *невідм., ч.* Загальна назва різних японських цитр.

КОТОЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні прозорі зерна зі скляним блиском.

КОТО́К[1], -тка́, *ч., фольк.* 1. Те саме, що **ко́тик** 1. 2. Назва колискової пісні.

КОТО́К[2], -тка́, *ч.* 1. Машина з масивним циліндром, що обертається навколо осі, для вирівнювання та вкочування ґрунту, шляхового покриття. 2. Сільськогосподарське знаряддя для ущільнення ґрунту, руйнування ґрунтової кірки. // *заст.* Кам'яне чи бетонне знаряддя для молотьби. 3. *тех.* Пристрій для намотування дроту, кабелю; котушка. 4. Кругла дерев'яна колодка, по якій перекочують важкі предмети. 5. Порожнистий усередині стрижень із кружечками на кінцях для намотування ниток, стрічки тощо. *Коток ниток.*

КОТО́КО, *невідм.* Народ у Камеруні та Чаді.

КОТОЛУ́П, -а, *ч., розм.* 1. Той, хто ловить котів. 2. *лайл.* Негідник, шибеник.

КОТО́Н, -у, *ч.* Бавовна.

КОТОНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Конвеєрний апарат для котонізації.

КОТОНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до котонізації.

КОТОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., текст.* Дія за знач. **котонізува́ти**.

КОТОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **котонізува́ти**.

КОТОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., текст.* Переробляти на спеціальних машинах луб'яні волокна (льону, конопель тощо) у бавовноподібну масу.

КОТОНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., текст.* Пас. до **котонізува́ти**.

КОТОНІ́Н, -у, *ч.* Бавовноподібне волокно, що його застосовують у прядінні окремо або в суміші з бавовною чи вовною.

КОТОНІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **котоні́н**.

КОТО́ННИЙ, -а, -е. Бавовняний.

КОТО́НОВИЙ, -а, -е. Бавовняний.

КОТОРА́Н, -у, *ч.* Препарат для знищення бур'янів у посівах бавовнику.

КОТО́ЧОК[1], -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **кото́к**[1] 1.

КОТО́ЧОК[2], -чка, *ч.* Зменш. до **кото́к**[2].

КОТРИ́Й, -а́, -е́, *займ.* 1. *пит.* Який саме? Який за порядком? // Який із кількох? 2. *неознач.* Один із кількох; який-небудь, будь-який. 3. *рідко.* У випадках повторення на початку речень означає о д и н, д р у г и й. 4. *у знач. спол. сл.* Те саме, що **яки́й**.

КОТРИ́Й-БУДЬ, *займ., неознач., рідко.* Те саме, що **будь-яки́й**.

КОТРИ́Й-НЕ́БУДЬ, *займ., неознач.* 1. Те саме, що **яки́й-не́будь**. 2. Те саме, що **хто-не́будь**.

КОТРИ́ЙСЬ, -а́сь, -е́сь, *займ., неознач.* Те саме, що **яки́йсь**.

КОТУ́РНИ, -ів, *мн.* 1. *іст.* Взуття типу сандалій з високими дерев'яними підставками під підошвами, що його взували давньогрецькі й давньоримські актори для збільшення зросту, надання величі постаті. ** **Става́ти на коту́рни** – бути зарозумілим, підносити себе. 2. *перен.* Про неприродне зображення чого-небудь, неприродний спосіб триматися, поводитися.

КОТУ́СЬ, -я́, *ч.* Пестл. до **кіт** 1.

КОТУ́ШКА, -и, *ч.* 1. *тех.* Те саме, що **кото́к** 3. 2. *ел., радіо.* Прилад, що складається з порожнистої циліндричної основи з намотаним на неї дротом. *Контурна котушка.* ** **Індукти́вна коту́шка** – елемент електичного кола, що є сукупністю витків, призначений для використання його індуктивності. ** **На всю (на по́вну) коту́шку**, *розм.*: а) на повну потужність (увімкнути який-небудь апарат, механізм і т. ін.); б) на повну силу, без яких-небудь обмежень; в) повною мірою, по заслугах, без поблажливості.

КОТУ́ШКОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **коту́шка**.

КОТЮ́ГА, -и, *ч.* 1. Збільш.-зневажл. до **кіт** 1. 2. *діал.* Собака.

КОТЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який котиться (*див.* **коти́тися**[1] 1). 2. Який котить що-небудь.

КОТЯ́, -я́ти, *с.* Маля кішки.

КОТЯ́РА, -и, *ч.* Збільш.-зневажл. до **кіт** 1.

КОТЯ́ТИНА, -и, *ж.* Котяче м'ясо.

КОТЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **котя́**.

КО́ТЯЧИ. Дієприсл. до **коти́ти**.

КОТЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кіт** 1. // Такий, як у кота. // Вигот. із шкіри, хутра кота. ** **Котя́ча ла́пка** – багаторічна трава з повзучими пагонами. ** **Котя́ча м'я́та** – трав'яниста рослина родини губоцвітих. 2. *у знач. ім.* **котя́чі**, -чих, *мн.* Назва родини хижих ссавців, до яких належать: кіт, лев, тигр, леопард, рись і т. ін.

КО́ФЕ, *невідм., с.* Те саме, що **ка́ва**[1].

КОФЕЇ́Н, -у, *ч.* Речовина (алкалоїд), що міститься в насінні кави, листках чаю та ін.; застосовується в медицині як тонізуючий засіб.

КОФЕЇНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Форма токсикоманії, яка розвивається при тривалому зловживанні кофеїном. 2. Кофеїнова інтоксикація – нервозність, безсоння, психомоторне збудження.

КОФЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кофеї́н**.

КОФЕЇНОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **кофеїні́зм**.

КОФЕ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ко́фе**. *Кофейна гуща. Кофейне дерево.* // Вигот. із кофе. *Кофейний крем.* 2. Темно-брунатний.

КОФЕ́ЙНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ка́вник**.

КОФЕ́ЙНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **кавни́чка**.

КОФЕ́ЙНЯ, -і, *ж., заст.* Кав'ярня.

КОФЕРДА́М, -а, *ч.* Відсік на торговельних кораблях між танками або танками та іншими судовими приміщеннями.

КОФЕРМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Низькомолекулярні органічні сполуки біологічного походження, необхідні для здійснення каталітичної дії ряду ферментів.

КОФЕРМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коферме́нти**.

КОФЕТАМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при мігрені, артеріальній гіпотонії, для зниження внутрішньочерепного тиску.

КО́ФІЙ, -ю, *ч., розм., заст.* Кава (*див.* **ка́ва**[1] 3).

КОФІЦИ́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують за головного і зубного болю, при невралгії, подагрі, застуді та ін.

КОФОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кофотерапії.

КОФОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Терапевтичне лікування осіб, які страждають приглухуватістю і глухотою, з метою покращення слуху.

КОФОХІРУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кофохірургії.

КОФОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічні втручання, мета яких – покращання слуху осіб, які страждають приглухуватістю і глухотою.

КОФР, -а, *ч.* Велика валіза або дорожня сумка з декількома відділеннями.

КО́ФТА, -и, *ж.* 1. Короткий (перев. нижче пояса) жіночий одяг. 2. *розм., рідко.* Коротке тепле жіноче пальто.

КОФТИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **ко́фта**. // Про поганеньку, поношену кофту.

КОФТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кофти́на**.

КО́ФТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. -пестл. до **ко́фта** 1.

КОХА́Н, -а́, *ч., зах.* Те саме, що **коха́нець**.

КОХА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Чоловік, що перебуває в позашлюбному зв'язку з жінкою або дівчиною. 2. Те саме, що **коха́ний** 2. 3. *розм.* Те саме, що **песту́н** 1.

КО́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **коха́ти** (у 3 знач.).

КОХА́НИЙ, -а, -е. 1. Якого кохають. 2. *у знач. ім.* **коха́ний**, -ного, *ч.*; **коха́на**, -ної, *ж.* Той (та), кого кохають. 3. Якого люблять.

КОХА́НКА, -и, *ж.* 1. Жінка або дівчина, що перебуває в позашлюбному зв'язку з чоловіком. 2. Жінка, що кохає; жінка, яку кохають; кохана (*див.* **коха́ний** 2). 3. *розм.* Те саме, що **песту́ха**; пестунка.

КОХА́ННЯ, -я, *с.* 1. Почуття глибокої сердечної прихильності до особи іншої статі; закохання (у 1 знач.). // Особа, що викликає таке почуття; кохана людина. 2. *рідко.* Те саме, що **любо́в** 2. 3. Дія або стан за знач. **коха́ти** 1, 3 і **коха́тися**.

КОХА́ННЯЧКО, -а, *с., нар.-поет.* Пестл. до **коха́ння**.

КОХА́НО, *присл.* 1. Кохаючи, виявляючи кохання (у 1, 2 знач.). 2. Лагідно, ніжно. // *ірон.*

КОХА́НОК, -нка, *ч., розм.* Те саме, що **коха́нець**.

КОХА́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **коха́нка**.

КОХА́НОЧОК, -чка, *ч., розм.* Пестл. до **коха́нок**.

КОХА́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **коха́нець**.

КОХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* 1. Почувати, виявляти глибоку сердечну прихильність до особи іншої статі. 2. *рідко.* Те саме, що **люби́ти** 1. 3. Дбайливо вирощувати, плекати що-небудь, ходити коло чогось. // Старанно доглядати що-небудь. // Виховувати, ростити кого-небудь, старанно доглядаючи. // *перен.* Виношувати, плекати (намір, думку тощо).

КОХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *з ким і без додатка.* Почувати, виявляти один до одного глибоку сердечну прихильність (про осіб різної статі). 2. *у кому – чому, рідше ким, чим і рідко на кому – чому.* Виявляти замилування до кого-, чого-небудь, захоплюватися, любуватися кимсь, чимось; любити. *Кохатися в поезії.* 3. *у кого, у чому, де, розм.* Виховуватися, рости (зазвичай у достатках, у розкоші).

КОХІНХІ́НИ, -хін, *мн.* (*одн.* **кохінхі́на**, -и, *ж.*). Порода великих курей індокитайського походження.

КОХІНХІ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **кохінхі́на**.

КОХІНХІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кохінхі́на, кохінхі́нка**.

КОХЛЕА́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Який стосується завитка внутрішнього вуха, має форму завитка, схожий на завиток. ** **Кохлеа́рний неври́т** – неврит завиткової частини слухового нерва; характеризується наявністю шуму у вухах і зниженням слуху.

КОХЛЕОГРА́МА, -и, *ж.* Крива лінія, яка відбиває зміни в часі електричних потенціалів завитка внутрішнього вуха.

КОХЛЕОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Захворювання внутрішнього вуха незапального генезу.

КОЦ, -а, *рідше* **КОЦЬ**, -я, *ч.*, *розм.* 1. Грубе вовняне однотонне вкривало з начісками. // *рідко.* Покривало на ліжко з якої-небудь тканини. 2. Ворсовий пристрижений однобічний килим.

КОЦА́Р, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто виготовляє коци.

КОЦАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* Виготовляти коци.

КО́ЦИК, -а, *ч.*, *рідко.* Зменш. до **коц**.

КОЦІ́Т, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – одна з річок "підземного царства", де нібито перебували душі померлих. ** **зійти́ на береги́ Коці́ту** – вмерти.

КОЦЬ *див.* **коц**.

КОЦЮБА́, -и́, *ж.* 1. Знаряддя у вигляді насадженого на держак залізного прута з розплесканим і загнутим кінцем для перемішування палива в печі й вигрібання з неї жару, попелу; кочерга. 2. *тех.* Довгий металевий прут, розплесканий на кінці у вигляді ложки для розмішування розплавленої сталі, чавуну в печі.

КОЦЮ́БИТИ, -ить, *недок.*, *перех.*, *безос.*, *до чого, на що, фам.* Вабити, тягти.

КОЦЮ́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* коцюбляться; *недок.*, *фам.* Опинатися, упиратися, комизитися.

КОЦЮ́БКА, -и, *ж.* Зменш. до **коцюба**.

КОЦЮБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш; *мин. ч.* коцюб, -ла, -ло *і* коцюбнув, -нула, -нуло; *недок.*, *розм.* Те саме, що **кля́кнути** 1; дубіти.

КОЦЮРБА́, -и́, *ж.*, *зах.* Черемха.

КОЦЮ́РБИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* коцюрбляться; *недок.*, *розм.* Гнутися, кривитися, скручуватися. // Скорчуватися від старості, болю, страху тощо.

КОЦЮРГА́, -и́, *ж.*, *діал.* Костур, ковінька.

КОЧ, -а, *ч.*, *заст.* Вид коляски, фаетона.

КОЧА́ЛО, -а, *с.*, *зах.* Круг, кружало.

КОЧАРІ́, *невідм.*, *мн.* Вірменський чоловічий народний танець.

КОЧЕ́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Кочовий.

КОЧЕГА́Р, -а, *ч.* Робітник, що обслуговує печі парових котлів.

КОЧЕГА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *розм.* Працювати кочегаром.

КОЧЕГА́РКА, -и, *ж.*, *тех.* Приміщення, де містяться печі парових котлів.

КОЧЕГА́РНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **кочега́р** і **кочега́рка**. *Кочегарна бригада.*

КОЧЕГА́РНЯ, -і, *ж.*, *тех.* Те саме, що **кочега́рка**.

КО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **коти́ти** 1 і **коти́тися**[1] 1.

КОЧЕРГА́, -и́, *ж.* 1. Те саме, що **коцюба́** 1. 2. *тільки мн.* Сукупність знарядь, якими порядються біля печі (коцюба, рогач, дерев'яна лопата тощо). 3. *тільки мн.* Те саме, що **кочере́жник**.

КОЧЕРЕ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **кочерга́** 1.

КОЧЕРЕ́ЖНИК, -а, *ч.* Місце біля припічка, де стоять коцюба, рогач тощо.

КОЧЕРЖИ́ЛНО, -а, *с.*, *розм.* Держак кочерги (у 1 знач.).

КО́ЧЕТ, -а, *ч.* Пристосування на човні для прикріплення весла; гніздо для весла.

КОЧІ́ВЛЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **кочува́ння**. *Кочівля племен.* 2. Те саме, що **кочови́ще**.

КОЧІВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **кочови́й**. *Кочівні племена. Кочівні птахи.*

КОЧІВНИКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **кочівни́к**, -а́, *ч.*; **кочівни́ця**, -і, *ж.*). Те саме, що **кочовики́**.

КОЧІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Спосіб життя, пов'язаний з особливостями господарської діяльності, при якому група людей або окремі народи пересуваються з місця на місце (кочують).

КОЧІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кочівни́к**.

КОЧІВНИ́ЦЯ *див.* **кочівники́**.

КОЧОВИ́Й, -а́, -е́. Який кочує (про народ, плем'я тощо); мандрівний. // Власт. кочовикам; неосілий. // Признач. для проживання кочовиків. *Кочовий намет.* // Пов'язаний з частою зміною пасовища, місця годівлі (про тварин, птахів).

КОЧОВИКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **кочови́к**, -а́, *ч.*; **кочови́чка**, -и, *ж.*). 1. Народ, плем'я, що кочує. // Про тварин, птахів і т. ін., які переходять або перелітають з одного пасовища, місця годівлі на інше. *Звірі-кочовики.* 2. *перен.*, *жарт.* Про людей, які часто змінюють місце проживання, праці.

КОЧОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Стоянка кочовиків (у 1 знач.) і територія, де вони кочують.

КОЧО́ВНИК, -а, *ч.*, *зах.* Кочовик.

КОЧУБЕЇ́Т, -у, *ч.* Різновид клінохлору, що містить до 4% півтораокисню хрому.

КОЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кочува́ти**.

КОЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Часто переїжджати з місця на місце зі своїм житлом і майном (про народи, племена тощо). // *розм.* Мандрувати. // Переходити, пересуватися, перелітати з одного пасовища, місця годівлі на інше (про тварин, птахів). 2. *перен.*, *ірон.*, *жарт.* Часто переходити з одного місця в інше, змінюючи місце праці, проживання тощо.

КОШАНИ́ЦЯ *див.* **кошени́ця**.

КОША́РА, -и, *ж.* 1. Загорода або хлів для овець, кіз; вівчарня. // *рідко.* Хлів для великої рогатої худоби. // *перен.*, *зневажл.* Про будь-яке приміщення, переповнене людьми. 2. *заст.* Дерев'яний фабричний будинок. // Житловий будинок для робітників біля фабрики, на промислі тощо.

КОША́РИЩЕ, -а, *с.* Місце, де стояла кошара.

КОША́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **коша́ра**. *Кошарний кліщ.*

КОША́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **котя́чий** 1.

КОШЕ́ЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **ко́шіль**.

КО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **коси́ти**[1] 1.

КОШЕНИ́ЦЯ, *рідше* **КОШАНИ́ЦЯ**, -і, *ж.*, *розм.* Скошені вруна чи недостигле зелене збіжжя на корм худобі.

КОШЕНІ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кошені́ль**. // Вигот. із кошенілі (у 2 знач.). *Кошенілевий лак.*

КОШЕНІ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Загальна назва кількох видів комах, із тіла самиць яких добувають червону фарбу; кармін, червець. 2. Барвник, який міститься в тілі цих комах.

КОШЕНІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кошені́левий**. *Кошенільна фарба.*

КОШЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля кішки. // *перен.*, *зневажл.* Про малу на зріст, кволу, але задирливу людину.

КОШЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **кошеня́**.

КОШЕНЯ́ТОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **кошеня́**.

КОШЕ́РНИЙ, -а, -е. Згідно з іудейським віровченням, їжа поділяється на дозволену (кошерну) та недозволену (трефну). Можна харчуватися м'ясом жуйних тварин, домашньої птиці, зарізаних за правилами шехіти (ритуального забою); заборонено одночасно вживати м'ясну та молочну їжу.

КО́ШИК, -а, *ч.* 1. Виріб, різний за формою та розміром, виплетений з лози, стебел рогозу, дранки і т. ін., що його використовують у побуті для зберігання або перенесення чого-небудь. ** **валю́тний ко́шик** – набір валют, що їх використовують для котирування іноземних валют, щоб установити курс національної валюти. **спожи́вчий ко́шик** – асортимент товарів, який є характерним для місячного (чи річного) споживання людини або сім'ї. 2. *розм.* Міра, що дорівнює вмісту кошика. 3. *бот.* Суцвіття соняшника та інших кошикоцвітих.

КОШИКА́Р, -а́, *ч.* Майстер, що плете кошики.

КОШИКА́РКА, -и. Жін. до **кошика́р**.

КОШИКА́РСТВО, -а, *с.* Виготовлення кошиків.

КОШИКІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *зах.* Баскетболіст.

КОШИКІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Баскетбол.

КОШИКІ́ВКОВИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **кошикі́вка**; баскетбольний.

КОШИКІ́ВНИЦЯ, -і, *зах.* Жін. до **кишикі́вець**.

КО́ШИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́шик** 1.

КОШИКОЦВІ́ТИЙ, -а, -е. У якого суцвіття має форму кошика.

КОШИКОЦВІ́ТІ, -тих, *мн.* Родина рослин, суцвіття яких має форму кошика (соняшник, ромашка, осот, будяк і т. ін.); складноцвіті.

КО́ШИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **ко́шик**.

КОШІ́ВКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ко́шик** 1.

КО́ШІЛЬ, ко́шеля, *ч.* 1. Те саме, що **ко́шик** 1. ** **ко́шелі носи́ти** *за ким* – залицятися до когось. 2. Виплетена з лози або соломи велика кругла посудина для зберігання зерна; солом'яник (у 3 знач.).

КО́ШІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ко́шіль**.

КО́ШЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ко́шлати**.

КО́ШЛАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ко́шлати**.

КО́ШЛАТИ *див.* **кошла́тити**.

КОШЛА́ТИЙ, -а, -е. 1. З розкуйовдженим, розкошланим волоссям. // З розкуйовдженими волосинками. // *перен.* З густим віттям, рясним листям і т. ін., що нерівно виступають, стирчать. // *перен.* Який розповзається клаптями, клубами в різні боки (про хмари, дим, туман і т. ін.). 2. Який має густу відстовбурчену, розкуйовджену вовну, шерсть (про тварин). // Густо покритий переплутаними волокнами; ворсистий (про тканину, килим).

КО́ШЛАТИСЯ *див.* **кошла́титися**.

КОШЛА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш *і* **КО́ШЛАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.* Робити кошлатим (у 1 знач.).

КОШЛА́ТИТИСЯ, -иться *і* **КО́ШЛАТИСЯ**, -ається, *недок.* Бути, ставати кошлатим.

КОШЛА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **кошла́тий**.

КОШЛА́ТО. Присл. до **кошла́тий**.

КОШМА́, -и́, *ж.* Те саме, що **повсть**.

КОШМА́Р, -у, *ч.* 1. Важке, страшне, гнітюче видіння. 2. *перен.*, *розм.* Що-небудь жахливе, огидне, гнітюче.

КОШМА́РНИЙ, -а, -е. Сповнений кошмарів; жахливий. // *перен.*, *розм.* Неймовірно великий.

КОШМО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кошма́**.

КОШНА́Й, -я, *ч.* Узбецький і таджицький духовий музичний інструмент з одинарним язичком (подвійний кларнет).

КО́ШНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Висока й вузька повітка, виплетена з лози, куди зсипають кукурудзу в качанах.

КОШОВИ́Й, -а́, -е́, *іст.* 1. Прикм. до **кіш**[2] 1, 2. *Кошовий отаман.* 2. *у знач. ім.* **кошови́й**, -вого, *ч.* Вождь, отаман козаків на Запорізькій Січі.

КОШО́К, -шку́, *ч.* Жанр киргизького фольклору; плач-голосіння у весільних та похоронних обрядах.

КО́ШТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кошт**, -у, *ч.*). 1. Гроші, капітал, матеріальні цінності. ** **готівко́ві ко́шти** – фінансові кошти, офіційно затверджені для витрат, але не витрачені у встановлені терміни. **обігові́ ко́шти** – кошти підприємства, які використовуються для фінансування господарської діяльності. **позабюдже́тні ко́шти** – фінансові ресурси держави, які мають цільове призначення, проте не включені до державного бюджету. ** **вла́сним (своі́м *і т. ін.*) ко́штом** – за власний рахунок, за власні гроші. **На *чиї́* ко́шти (*чий* кошт)** – за чий рахунок. 2. *рідко.* Те саме, що **витрати**; видатки. 3. *у знач. присл.* **ко́штом**. За чийсь рахунок, за чиї-небудь гроші. // Використовуючи що-небудь; за рахунок чогось. 4. *заст.* Забезпечення, постачання.

КОШТОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **кошто́вний** 1.

КОШТО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який має високу вартість; дуже цінний, дорогий (про предмети). 2. *перен.*, *рідко.* Який має важливе, істотне значення.

КОШТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Річ, що має високу вартість, цінність. 2. *чого, перен.*, *рідко.* Те саме, що **ва́ртість** 1; цінність. *Висока коштовність речі.*

КОШТО́ВНО. Присл. до **кошто́вний** 1.

КОШТО́ВНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Цінна річ.

КОШТО́РИС, -у, *ч.*, *бухг.* 1. План передбачуваних витрат і надходжень матеріальних і грошових ресурсів, потрібних для нормальної діяльності підприємства, установи, організації. ** **Кошто́рис бюдже́тної устано́ви** – основний документ, що визначає обсяг, цільове призначення та поквартальний розподіл бюджетних коштів. **Кошто́рис витра́т** – повне зведення витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції. 2. Текстовий документ, який містить відомості про вартість створення об'єкта.

КОШТО́РИСНИЙ, -а, -е, *бухг.* Стос. до кошторису; передбачуваний кошторисом. *Кошторисна сума.*

КО́ШТУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **КОШТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Мати певну ціну, вартість у грошовому вираженні. 2. Вимагати певних грошових витрат; обходитися в якусь суму. // *чого та з інфін.*, *перен.* Вимагати певних зусиль, утрат для свого здійснення.

КОШУ́ЛЕНЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **кошу́ля**.

КОШУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сорочка.

КОЩА́ВИЙ, -а, -е. Сухорлявий, худий, кістлявий.

КОЩА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **коща́вий**.

КОЩІ́Й, -я́, *ч.* Один із персонажів народного фольклору і зокрема дитячих казок.

КПИ́НИ, кпин, *мн.*, *розм.* Те саме, що **кепкува́ння**.

КПИ́ТИ, кплю, кпиш; *мн.* кплять; *недок.*, *з кого – чого, над ким – чим, розм.* Те саме, що **кепкува́ти**.

КПИ́ТИСЯ, кплюся, кпи́шся; *мн.* кпля́ться; *недок.*, *з кого – чого, над ким – чим, розм.* Те саме, що **кепкува́ти**.

КРАА́ЛЬ, -ю, *ч.* Тип поселення у народів Південно-Східної Африки (будинки розміщені по колу, всередині – загін для худоби).

КРАБ, -а, *ч.* 1. Морський десятиногий короткохвостий рак, у клешнях і ногах якого є смачне м'ясо. 2. *тільки мн.* Консерви з крабового м'яса. 3. *жарт.* Кокарда на кашкеті моряків.

КРАББ, -у, *ч.* Декоративна деталь у вигляді стилізованого листя або квітів на пінаклях, вимпергах та ін. елементах готичної будівлі.

КРАБЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля краба.

КРА́БИК, -а, *ч.* Зменш. до **краб**.

КРА́БОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **краб** 1. *Крабове м'ясо.* // Вигот. із м'яса крабів. *Крабові консерви.* // Пов'язаний із добуванням крабів. *Крабовий промисел.* 2. Такий, як у краба, який нагадує чим-небудь краба, крабів.

КРАБОЗАВО́Д, -у, *ч.* Морське судно, пристосоване для лову крабів і їх консервування.

КРАБОЛО́В, -а, *ч.* 1. Той, хто ловить крабів, полює на них. 2. Судно, пристосоване для ловлення крабів і виробництва крабових консервів.

КРАБОЛО́ВНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для ловлі крабів.

КРАБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до крабів, схожий на них.

КРАБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **крабоподі́бний**.

КРАВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Шевська дощечка.

КРАВА́ТКА, -и, *ж.* Зав'язана вузлом під коміром сорочки, блузки смужка тканини, яку носять для прикраси.

КРАВА́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **крава́тка**. *Краватковий вузол.* // Признач. для пошиття краваток. // Який шиє краватки.

КРАВЕ́ЦТВО, -а, *с.* Кравецьке ремесло; заняття кравецьким ремеслом.

КРАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Фахівець із пошиття одягу.

КРАВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **краве́ць**. *Кравецький підмайстер. Кравецький цех.* // Признач. для пошиття одягу. // Який шиє одяг. ** **краве́цький м'яз**, *анат.* – довгастий тонкий м'яз стегна.

КРАВЦІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка кравця.

КРАВЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кравцюва́ти**.

КРАВЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Займатися кравецтвом.

КРА́ВЧЕ́НКО, -а, *ч.*, *заст.* 1. Син кравця. 2. Учень кравця; кравецький підмайстер.

КРА́ВЧИК[1], -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **краве́ць**. 2. *заст.* Учень кравця; кравецький підмайстер.

КРА́ВЧИК[2], -а, *ч.* Жук родини пластинчатовусих, який пошкоджує сходи соняшника, буряків, зернових, баштанних та інших сільськогосподарських культур; головач (у 3 знач.).

КРАВЧИ́НА[1], -и, *ч. розм.* Молодий кравець; недосвідчений кравець.

КРАВЧИ́НА[2], -и, *ж.* Назва козацько-селянського війська, що його наприкінці 16 ст. зібрав Наливайко.

КРАВЧИ́НЯ, -і. Жін. до **краве́ць**.

КРАВЧИ́ХА, -и. Жін. до **краве́ць**.

КРАВЧИ́ШИН, -а, -е. Прикм. до **кравчи́ха**; належний кравцеві.

КРАВЧУ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **кра́вче́нко**.

КРАВЧУ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Донька кравчука. 2. *розм., ірон.* Ручний візочок для перевезення невеликих за габаритами і не дуже важких вантажів.

КРА́ГИ, краг, *мн.* (*одн.* **кра́га**, -и, *ж.*). 1. Накладні шкіряні халяви до черевиків. 2. Розтруби у рукавичок.

КРАГУ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч., діал.* Яструб.

КРА́ДЕЛИЦІ, *присл., зах.* Крадькома.

КРА́ДЕМЦІ, *присл., діал.* Крадькома, підкрадаючись.

КРА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кра́сти**. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **кра́дене**, -ного, *с.* Чужі речі, привласнені таємно. *Скупка краденого.*

КРАДІ́Ж, -дежу́, *ч.* Таємне привласнення чужих речей, грошей і т. ін.; злодійство.

КРАДІ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **краді́ж**. 2. Украдені речі.

КРАДІ́ЖНИЙ, -а, -е, *зах.* Злодійський.

КРАДІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **зло́дій** 1.

КРАДІ́ЙКА, -и. Жін. до **краді́й**.

КРАДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кра́сти**.

КРА́ДЬКИ, *присл., розм.* Те саме, що **крадькома́**.

КРАДЬКО́, -а́, *ч., діал.* Крадій.

КРАДЬКОМА́, *присл.* Непомітно для інших; нишком.

КРАЄВИ́Д, -у, *ч.* Місцевість, що відкривається перед очима; пейзаж, ландшафт. // Художнє зображення природи на картині.

КРАЄВИДОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про краєвиди.

КРАЄЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто займається краєзнавством.

КРАЄЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Вивчення історії, географії, економіки, етнографії тощо певної місцевості.

КРАЄЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до краєзнавства.

КРА́ЄЦЬ, -йця, *ч., діал.* Шматок.

КРАЄ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **край**[1] 1.

КРА́ЖА, -і, *ж., заст.* Крадіж.

КРАЇ́НА, -и, *ж.* 1. Територія, що становить єдність із погляду історії, природних умов, населення тощо. // *кого, чого.* Місцевість, що характеризується наявністю в ній великої кількості кого-, чого-небудь. 2. Те саме, що **держа́ва**. // *перен.* Про населення якої-небудь держави. 3. Те саме, що **край**[1] 5.

КРАЇНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Розділ географії, що займається комплексним вивченням природи, історії, населення, економіки, культури й політики країн та великих територій.

КРАЇНОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до країнознавства.

КРАЙ[1], -ю, *ч.* 1. Лінія, що обмежує поверхню чого-небудь, а також те, що прилягає до цієї лінії; кінець (*див.* **кіне́ць**[1] 1). // Верхній зріз стінок посудини, яких-небудь заглиблень і т. ін. // Найвіддаленіша від центру частина якої-небудь місцевості; околиця. ** **Пере́дній край**, *військ.* – найближча до супротивника лінія оборони. **Кра́єм ву́ха чу́ти (почу́ти** *і т. ін.*): а) не повністю, трохи чути; б) між іншим, мимохідь, випадково чути. **Че́рез край** – понад міру. 2. *розм., рідко.* Те саме, що **шмато́к**. 3. *чому.* Закінчення, припинення якоїсь дії, стану. // *кому і без додатка.* Закінчення життя; смерть. // *у знач. присудк. сл.* Усе закінчено. 4. *рідко.* Те саме, що **краї́на** 1, 2. ** **Рі́дний край** – Батьківщина, вітчизна. 5. Місцевість, область, район і т. ін., що має певні природні й кліматичні особливості; сторона. // *тільки мн., у сполуч. з присв. займ.* Про місцевість, у якій хтось проживав, з якої хтось походить. 6. Велика адміністративно-територіальна одиниця поділу в Росії та Казахстані. *Алтайський край.*. ** **Без кра́ю**: а) який не має видимих меж (у просторі); безмежний; б) який безконечно триває; необмежений (у часі); в) безмежно (в просторі); г) постійно, безперервно; г) дуже, надзвичайно; д) у дуже великій кількості. **До [са́мого] кра́ю**: а) цілком, зовсім, гранично; б) до межі, після якої продовження дії неможливе; далі нікуди.

КРАЙ[2], *прийм. з род. в.* Указує на місцезнаходження предмета поблизу іншого; біля, коло.

КРАЙВИКОНКО́М, -у, *ч.* В колишньому СРСР і в Російській Федерації: один із органів виконавчої влади – крайовий виконавчий комітет.

КРА́ЙКА, -и, *ж.* 1. Крайня частина чогось. 2. Вузенька щільно виткана смужка по краях тканини, нерідко з іншої, грубішої пряжі. 3. *заст.* Жіночий пояс із грубої (перев. вовняної) кольорової пряжі.

КРАЙКО́М, -у, *ч., іст.* В СРСР – крайовий комітет КПРС.

КРАЙНЕ́БО, -а, *с.* 1. Частина неба над лінією горизонту; небосхил. 2. Лінія горизонту.

КРА́ЙНІЙ, -я, -є. 1. Який міститься скраю, на межі чогось; кінцевий. 2. Якого далі не можна зволікати, переносити; останній. *Крайня пора.* 3. Який досяг найвищого ступеня; надзвичайний, надмірний, граничний (у 2 знач.). *Крайні злидні. На крайній випадок. У крайньому разі.* Який найрізкіше виражає певні суспільні погляди (про політичні напрями, партії або їх представників). // Найрадикальніший (про погляди, переконання).

КРА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Те саме, що **кра́йнощі** 1; надмірність. *Крайність заходів.* 2. *перен.* Про щонебудь зовсім не схоже на все інше, протилежне іншому. 3. *розм.* Дуже велика потреба, крайня необхідність.

КРА́ЙНОЩІ, -ів, *мн.* 1. Надмірність у якійсь дії, діяльності, у вчинках, а також найвищий ступінь вияву певних поглядів, переконань тощо. *Вдаватися до крайнощів. Впадати в крайнощі.* 2. *перен.* Те саме, що **кра́йність** 2.

КРАЙОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **край**[1] 4 – 6. *Крайова конференція.* 2. *спец.* Який міститься на краю чогось.

КРАЙОВИКИ́, -ів, *мн.* Те саме, що **ромбовики́**.

КРАЙСЛЯ́ЙТЕР, -а, *ч.* Керівник районної адміністрації в органах гітлерівської окупаційної влади під час Другої світової війни.

КРА́ЙЦЕР, -а, *ч., зах.* Те саме, що **кре́йцер** і **кре́йцар**.

КРА́ЙЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **край**[1] 1.

КРАК[1], -а, *ч., діал.* Кущ.

КРАК[2], -а, *ч., діал.* Ворон (*див.* **во́рон**[1] 1).

КРАКЕЛЮ́Р, -у, *ч.* Розтріскування ґрунту, фарбового шару або лаку картини.

КРА́КІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Краків.

КРАКЛЕ́, *невідм.* Візерунок з тонких тріщин на глазурованій поверхні керамічних виробів.

КРАКОВ'Я́К, -у, *ч.* Польський народний танець у швидкому темпі. // Музика до цього танцю. // Польська народна пісенька типу коломийки.

КРА́КСИ, -ів, *мн.* Сімейство птахів ряду курячих.

КРАКУ́Н, -а́, *ч., зах.* Крук, гайворон.

КРА́ЛЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кра́ля** 1.

КРА́ЛЯ, -і, *ж., розм.* 1. Те саме, що **красу́ня** 1 – 2. 2. *заст.* Королева (у 1, 3 знач.). 3. Те саме, що **да́ма** 4. *Чирвова краля.*

КРАМ, -у, *ч.* 1. *збірн.* Предмет торгівлі (звичайно фабричного виробництва); товар. 2. *розм.* Те саме, що **тканина** 1. 3. *заст.* Крамниця.

КРАМА́Р, крамаря́, *ч.* 1. Те саме, що **торгі́вець**. 2. *зневажл.* Гендляр. // *перен.* Про безпринципну людину, що ради власної вигоди торгує своєю совістю, переконаннями, талантом.

КРАМАРЕ́НКО, -а, *ч., заст.* Син крамаря.

КРАМАРИ́ХА, -и, *ж., розм.* Дружина крамаря.

КРА́МАРІВ, кра́марева, кра́мареве. Прикм. до **кра́ма́р**; належний крамареві.

КРАМАРІ́ВНА, -и, *ж., заст.* Дочка крамаря.

КРАМА́РКА, -и, *ж.* Жін. до **крама́р**.

КРАМА́РНЯ, -і, *ж., діал.* Крамниця.

КРА́МАРСТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **торгі́вля**. 2. *перен., зневажл.* Поведінка крамаря (у 2 знач.); прагнення до наживи, власної вигоди. 3. Збірн. до **кра́ма́р**.

КРА́МАРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кра́ма́р**. // Належний крамареві, крамарям. // Власт. крамареві, крамарям. 2. Стос. до крамарства (у 1, 2 знач.).

КРАМАРЧУ́К, -а́, *ч.* 1. *розм.* Бідний, поганенький крамар. // *зневажл.* Крамар (у 1 знач.). 2. *заст.* Те саме, що **крамаре́нко**. 3. *заст.* Учень, помічник крамаря (у 1 знач.).

КРАМАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крамарюва́ти**.

КРАМАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Те саме, що **торгува́ти**.

КРАМАТО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Краматорськ.

КРА́МБЕ, *невідм.* Рід одно- та багаторічних трав сімейства хрестоцвітих.

КРА́МБОЛ, -а, *ч.* Балка з двома – трьома блоками на зовнішньому кінці для піднімання якоря на корабель.

КРАМНИ́Й, -а́, -е́. Придбаний у крамниці, зазвичай фабричного виробництва.

КРАМНИ́К, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **продаве́ць**.

КРАМНИ́НА, -и, *ж., розм.* Тканина фабричного виробництва.

КРАМНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Приміщення для роздрібної торгівлі; магазин (у 1 знач.).

КРАМНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **крамни́ця**.

КРАМНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **крамни́ця**.

КРАМО́ЛА, -и, *ж.* 1. *заст.* Бунт (*див.* **бунт**[1]); заколот (у 1 знач.). 2. *перен., розм., рідко.* Антидержавні погляди, висловлення.

КРАМО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Бунтівний, бунтівливий, заколотний.

КРАМО́ЛЬНИК, -а, *ч., заст.* Бунтівник, бунтар, заколотник.

КРАМО́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **крамо́льник**.

КРА́МПІ, *невідм., мн.* Болісні тонічні судоми як прояв неврологічних ускладнень остеохондрозу хребетного стовпа.

КРАМПЛІ́, -ів, *мн., зах.* Дерев'яна щітка для розчісування вовни.

КРАМПЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крамплюва́ти**.

КРАМПЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., зах.* Розчісувати вовну крамплями.

КРАМПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **крампува́ти**.

КРАМПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крампува́ти**.

КРАМПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Надавати лиску вовняним тканинам, пригладжуючи ворс.

КРАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **торгува́ти**.

КРАН[1], -а, *ч.* 1. Трубка з затвором, прикріплена до водопроводу, газопроводу чи іншого резервуара для виливання рідини, випускання газу. ** **Кран-дозá́тор** – пристрій для випускання певної кількості якоїсь речовини. 2. Пристрій особливої конструкції для перекриття трубопроводу.

КРАН[2], -а, *ч.* Механізм для піднімання й переміщення вантажів. *Мостовий кран. Підіймальний кран.* ** **Кра́н-штабеле́р** – підіймальний кран зі змінним обладнанням для штабелювання вантажів (пакетів, пакунків, лісоматеріалів і т. ін.).

КРАН-БА́ЛКА, -и, *ж.* Різновид підйомного крану мостового типу, у якого тельфер пересувається по їздовій балці з колесами.

КРА́НЕЦЬ, -нця, *ч., мор.* 1. Колода або набитий клоччям та обплетений мотузком мішок, що його вивішують за борт судна для пом'якшення ударів об інші суда, причали тощо. 2. *тільки мн.* Місце для зберігання снарядів на палубі військового корабля.

КРА́НИК, -а, *ч.* Зменш. до **кран**.

КРАНІА́ЛЬНИЙ, -а́, -е. Який розташований на поздовжній осі тіла людини чи тварини ближче до голови.

КРАНІВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, що працює на підіймальному крані.

КРАНІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **кранівни́к**.

КРАНІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до краніографії.

КРАНІОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження черепа без застосування контрастних речовин.

КРАНІОДИСПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Аномалії розвитку черепа.

КРАНІОКЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Виймання плода за допомогою краніокласта, що накладений на голівку.

КРАНІОКЛА́СТ, -а, *ч.* Хірургічний інструмент у вигляді великих щипців; застосовується для захоплення головки плода і його виймання.

КРАНІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до краніології. *Краніологічні матеріали.*

КРАНІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ антропології та зоології, що вивчає будову черепа людини та тварин.

КРАНІО́МЕТР, -а, *ч.* Спеціальний інструмент для вимірювання черепа.

КРАНІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до краніометрії.

КРАНІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання черепа з метою вивчення варіацій його будови.

КРАНІОПА́Г, -а, *ч.* Близнюки, що зрослися в ділянці голови.

КРАНІОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Оперативне закриття дефектів черепа різними матеріалами.

КРАНІОРАХИСХІ́З, -у, *ч.* Вроджене незарощення черепа і хребтового каналу.

КРАНІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* В антропології – опис особливостей та деталей будови черепа.

КРАНІОСПІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується одночасно черепа і хребта.

КРАНІОСТЕНО́З, -у, *ч.* Патологічне формування черепа, яке проявляється розладами зору і різними симптомами недостатності функцій головного мозку.

КРАНІОСХІ́ЗИС, -у, *ч.* Вроджене незарощення черепа.

КРАНІОТА́БЕС, -у, *ч.* Патологічні зміни черепа, які розвиваються при гострому перебігу рахіту.

КРАНІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція зменшення голівки плода з метою розродження через природні пологові шляхи.

КРАНІОТРА́КТОР, -а, *ч.* Те саме, що **краніокла́ст**.

КРАНІОФАРИНГІО́МА, -и, *ж.* Вроджена пухлина головного мозку епітеліальної будови.

КРАНІОЦЕРЕБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Черепно-мозковий.

КРА́НІУМ, -а, *ч.* Частина черепа, в якій знаходиться головний мозок.

КРАНМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* Працівник, що керує навантаженням або розвантаженням чого-небудь, яке проводиться за допомогою підіймального крана.

КРАНОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Що виробляє підіймальні крани, підіймально-транспортне обладнання (про промислове підприємство). *Кранобудівний комбінат.*

КРАНОВИ́Й, -во́го, *ч., розм.* Те саме, що **кранівни́к**.

КРА́НОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **кран**[1].

КРА́НОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **кран**[2].

КРАНТ, -а, *ч., діал.* Кран (*див.* **кран**[1]).

КРАНТИ́, *невідм., у знач. присл., розм.* Кінець, загибель; не доводиться очікувати на що-небудь хороше.

КРАП[1], -у, *ч.* 1. *розм., рідко.* Те саме, що **кра́пання**. 2. *спец.* Забарвлення у вигляді дрібних цяток на чому-небудь. // Дрібні цятки (крапки) на шерсті собаки. // Малопомітні умовні позначки на зовнішньому боці гральних карт, що їх роблять шахраї для розпізнавання карт.

КРАП[2], -у, *ч.* Барвник, якого добувають із коріння фарбувальної марени.

КРА́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кра́пати**.

КРА́ПАТИ, кра́пає *і* кра́пле, *недок.* Падати, литися краплями; капати (у 1 знач.).

КРАПЕЛИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **крапли́на**.

КРАПЕЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **крапели́на**.

КРАПЕЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **крапели́нка**.

КРА́ПЕЛЬКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **кра́пля** 1. 2. *тільки одн., перев. чого, перен.* Зменш.-пестл. до **кра́пля** 2.

КРА́ПЕЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **крапли́нний**.

КРА́ПЕЛЬНИЦЯ, -і, *ж., спец.* 1. Пляшечка з пристосуванням у шийці для відраховування крапель. 2. Скляна трубочка з гумовим наконечником, за допомогою якого набирають рідину й випускають її по краплі; піпетка.

КРА́ПЕЛЬНО-РІДКИ́Й, -а́, -е́. Який перебуває у рідкому стані у формі крапель.

КРАПИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кра́пка** 1.

КРА́ПКА, -и, *ж.* 1. Невеличка цятка на певному тлі; плямочка. 2. Графічний знак (.) як умовне позначення чого-небудь (в алгебрі, нотному письмі, телеграфному коді, на географічних картах і планах). 3. *грам.* Розділовий знак, яким позначають на письмі кінець розповідного речення, відокремлюють речення одне від одного, а також уживають для скорочення слів. ** **Кра́пка з ко́мою** – розділовий знак, яким відокремлюють на письмі структурно ускладнені частини речення. 4. У програмуванні – розділювач або обмежувач, що використовується в процесі запису конструкції мови. ** **Рухо́ма кра́пка** – припустима крапка, позиція якої не фіксується форматом подання чисел. **Фіксо́вана кра́пка**: а) крапка, позиція якої фіксується форматом подання чисел; б) спосіб розподілення цілої та дробової частин числа. 5. *муз.* Знак збільшення тривалості ноти або паузи в півтора рази. 6. *муз.* Знак виконання ноти стакато. 7. *тільки мн., грам.* Те саме, що **Три кра́пки**. ** **Три кра́пки** – розділовий знак у вигляді трьох поспіль поставлених крапок (...), яким познача-

ють на письмі незакінченість висловлення.

КРАПКО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Який має вигляд крапок (у 1 знач.).

КРАПЛА́К, -у́, *ч.*, *спец.* Суміш алюмінієвих і кальцієвих солей алізарину, яку використовують для виготовлення художніх і поліграфічних фарб. // Фарба з такої суміші.

КРАПЛЕВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ *див.* **краплеуло́влювальний.**

КРАПЛЕВЛО́ВЛЮВАННЯ *див.* **краплеуло́влювання.**

КРАПЛЕВЛО́ВЛЮВАЧ *див.* **краплеуло́влювач.**

КРАПЛЕВЛО́ВНИЙ *див.* **краплеуло́вний.**

КРА́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Позначений спеціальним крапом (*див.* **крап**[1] 2) (про гральні карти тощо).

КРАПЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на краплю (у 1 знач.).

КРАПЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **краплеподі́бний.**

КРАПЛЕПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Посудина, признач. для відділення рідини перед надходженням газу в пробовідбірник; має вхідну та вихідну арматуру.

КРАПЛЕУЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, КРАПЛЕВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для уловлювання крапель рідини.

КРАПЛЕУЛО́ВЛЮВАННЯ, КРАПЛЕВЛО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Уловлювання крапель рідини за допомогою спеціальних пристроїв, посудин тощо.

КРАПЛЕУЛО́ВЛЮВАЧ, КРАПЛЕВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, посудина для уловлювання крапель рідини.

КРАПЛЕУЛО́ВНИЙ, КРАПЛЕВЛО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **краплеуло́влювальний.**

КРАПЛЕУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Фізико-хімічний процес утворення крапель рідини із газуватої фази.

КРАПЛИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **кра́пля** 1, 2.

КРАПЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **краплина.**

КРАПЛИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **краплина.** ** **Крапли́нна інфе́кція** – зараження хворобою, збудники якої переносяться найдрібнішими краплинками, що виділяються з рота хворого під час розмови, кашлю тощо. **Крапли́нний ана́ліз**, *хім.* – метод якісного аналізу дуже малих об'ємів розчину (0,01 – 0,001 мілілітра).

КРАПЛИННОРІДКИ́Й, -а, -е. Зріджений, рідкий у формі крапель.

КРАПЛИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **краплинка.**

КРАПЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **краплинка.**

КРАПЛИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який виступає, падає великими краплями (про дощ, росу, піт і т. ін.). 2. Те саме, що **крапча́стий** 1.

КРАПЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **крапли́стий.**

КРАПЛИ́СТО. Присл. до **крапли́стий** 1.

КРА́ПЛЯ, -і, *ж.* 1. Маленька частинка якої-небудь рідини, схожа на кульку. ** **До [оста́нньої] кра́плі** – повністю, цілком; до останку. 2. *тільки одн., перев. чого, перен.* Дуже мала кількість, частинка чого-небудь; трошки, дуже мало. 3. *тільки мн.* Рідинні ліки, що їх для вживання відраховують такими частинками. 4. *діал.* Крапка (у 1 знач.).

КРАПЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Краплистий.

КРАПЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **крапля́стий.**

КРА́ПНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **кра́пати.**

КРАПО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **крап**[1] і **крап**[2].

КРАПОТІ́ТИ, -ті́ть, *недок.* Підсил. до **кра́пати.**

КРА́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кра́пка** 1. ** **У кра́почку** – крапчастий (у 1 знач.).

КРАПЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Укритий крапками (у 1 знач.), цяточками. 2. *рідко.* Те саме, що **крапли́стий** 1.

КРАПЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **крапча́стий** 1.

КРАПЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **крапча́стий.**

КРАСА́, -и́, *ж.* 1. Властивість, якість гарного, прекрасного. 2. Оздоба, прикраса кого-, чого-небудь; слава. 3. Гарна, приваблива зовнішність; врода. 4. *заст.* Красуня.

КРА́СЕН *див.* **кра́сний.**

КРА́СЕНЬ, кра́сеня *і* кра́сня, *ч.* 1. Вродливий хлопець, чоловік; вродливець. 2. Про того, хто вирізняється своєю красою, про щось гарне.

КРАСИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **га́рний** 1. // *у знач. ім.* **краси́ве**, -вого, *с.* Те, що має приємний зовнішній вигляд, відзначається гармонією барв, ліній і т. ін.

КРАСИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **краси́вий.**

КРАСИ́ВО. Присл. до **краси́вий.**

КРА́СИЙ, -а, -е, *діал.* Строкатий, барвистий. // Рябий (про тварин).

КРАСИ́ЛО, -а, *с.* 1. *заст.* Барвник. 2. *діал.* Червона фарба.

КРАСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **краси́ло.**

КРА́СИТИ, кра́шу́, кра́сиш, *недок., перех., розм.* Робити гарним, прикрашати.

КРАСИ́ТИСЯ, крашу́ся, кра́сишся, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **малюва́тися** 1; підфарбовуватися.

КРАСІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. *розм., рідко.* Те саме, що **красува́тися** 1, 4. 2. *діал.* Червоніти, шарітися.

КРА́СКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **рум'я́нець.**

КРАСНЕ́НЬКО, *присл., нар.-поет.* Підсил. до **кра́сно.** // Досить.

КРА́СНИЙ, -а, -е, **КРА́СЕН**, -сна, -сне, *нар.-поет.* Те саме, що **га́рний** 1; прекрасний, чудовий. // Який має привабливу зовнішність; вродливий (у 1 знач.). // Приємний, втішний. // Найкращий. // Радісний, щасливий. ** **Кра́сна ри́ба** – цінна порода безкісткових (осетрових і т. ін.) риб. **Кра́сна ціна́** – найвища ціна.

КРА́СНО, *нар.-поет.* 1. Присл. до **кра́сний.** 2. Щиро, сердечно, люб'язно.

КРАСНОГОЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Їстівний гриб із червоною або жовтогарячою шапкою; підосичник.

КРАСНОГОЛО́СИЙ, -а, -е. Який володіє гарним, надзвичайно милозвучним голосом.

КРАСНОМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто вміє гарно говорити, майстерно володіє словом; оратор. // *ірон.* Який полюбляє виголошувати пишномовні, але беззмістовні промови.

КРАСНОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який володіє красномовністю. // Який характеризується доладністю, майстерністю (про мовлення). // *ірон.* Який відзначається пишномовністю, але не має глибокого змісту. 2. *перен.* Зрозумілий без слів. // Промовистий, виразний (у 2 знач.). 3. *перен.* Переконливий, яскравий.

КРАСНОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність, уміння гарно, майстерно говорити; ораторський хист. // Майстерність, доладність мови.

КРАСНОМО́ВНО. Присл. до **красномо́вний.**

КРАСНОМО́ВСТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **красномо́вність.** 2. *заст.* Риторика.

КРАСНО́ПИС, -су, *ч.* Те саме, що **калігра́фія.**

КРАСНОПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч., рідко.* Те саме, що **калігра́ф.**

КРАСНО́ПІР, *ч.* 1. *род.* -пера. Те саме, що **червонопі́рка.** 2. *род.* -перу, *збірн.* Червоноперки.

КРАСНОПІ́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **червонопі́рка.**

КРАСНОРИ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до цінних порід риб (осетрових, лососевих та ін.).

КРАСНОТА́ЛЬ, -ю, *ч., бот., рідко.* Те саме, що **шелюга́**; червоний верболіз.

КРАСНУ́ХА, -и, *ж., мед.* Інфекційна хвороба вірусного характеру (перев. у дітей), що супроводиться червонуватим висипом на шкірі; червона висипка.

КРАСНЮ́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **підоси́чник.**

КРАСОВИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Красуня (у 1 знач.).

КРАСОВУ́ЛЯ, -і, *ж., заст., жарт.* Велика чарка.

КРАСО́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **красо́ля.**

КРАСО́ЛЯ, -і, *ж.* Однорічна декоративна рослина з розгалуженим стеблом і великими запашними квітками яскравого (перев. жовтогарячого) кольору.

КРАСОТА́, -и́, *ж.* Те саме, що **краса́** 1, 3.

КРА́СОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **краса́** 4. 2. *діал., пестл.* Квіточка.

КРА́СТИ, краду́, краде́ш, *недок.* 1. *перех.* Нишком привласнювати чуже. 2. *неперех.* Чинити злодійство.

КРА́СТИСЯ, краду́ся, краде́шся, *недок.* 1. Непомітно йти, пробиратися кудись, підходити до кого-, чого-небудь. // Обережно, безшумно наближатися до здобичі (про тварин). // Тихо, безшумно ходити. // Нишком робити що-небудь. 2. *перен.* Непомітно наближатися, надходити.

КРАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **красува́тися** 4.

КРАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., у чому, чим і без додатка, рідко.* Те саме, що **красува́тися** 1, 2, 4. ** **Красува́ти о́чі (зір)** – вабити, милувати зір.

КРАСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Вабити зір, вирізнятися красою; викрашатися. // *чим.* Чим-небудь привабливо вирізнятися. // *у чому.* Мати гарний, привабливий вигляд у певному обрамленні, оточенні. 2. *тільки 3 ос.* Бути на видному місці; вирізнятися, видніти. 3. *у чому, чим і без додатка.* Те саме, що **пиша́тися.** 4. *тільки 3 ос.* Покриватися цвітом; квітувати (перев. про злакові рослини).

КРАСУ́ЛЯ, -і, *ж., діал.* Красуня.

КРАСУ́Н, -а́, *ч., діал.* Красень (у 1 знач.).

КРАСУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **красу́нь.**

КРАСУ́НЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **красу́ня** 1.

КРАСУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **красу́нь.**

КРАСУ́НЬ, -я́, *ч.* Те саме, що **кра́сень.**

КРАСУ́НЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **красу́ня** 1.

КРАСУ́НЯ, -і, *ж.* 1. Вродлива дівчина, жінка; вродливиця. 2. Про щось гарне (перев. вживається як прикладка). 3. Уживається як складова частина термінів, що означають сорти яблунь, груш і т. ін. *Лісова красуня.* ** **Нічна́ красу́ня** – багаторічна трав'яниста рослина родини ночецвітних; культивується як декоративна рослина.

КРАСУ́ХА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **красу́ня** 1.

КРАСЬ, -і, *ж., зах.* Краса.

КРА́ТА *див.* **кра́ти.**

КРА́ТЕР, -а, *ч., геол.* Лійкуватий отвір на вершині вулканічної гори, через якого під час виверження вулкана виливається лава, виходять гази, вилітають попіл, каміння тощо. // Частина ландшафту, що своєю формою нагадує кратер вулкана.

КРА́ТЕРНИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **кра́тер.**

КРА́ТИ, крат, *мн.* (*одн.* **кра́та**, -и, *ж.*). 1. *розм.* Клітки на чомусь. *Тканина в крати.* 2. *діал.* Ґрати (*див.* **ґра́ти**[1]).

КРА́ТКИ, -ток, *мн.* (*одн.* **кра́тка**, -и, *ж.*), *розм., діал.* Зменш. до **кра́ти.**

КРАТКО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Картатий (про тканину).

КРА́ТНИЙ, -а, -е, *мат.* Який ділиться на яке-небудь число без остачі. // *у знач. ім.* **кра́тне**, -ного, *с.* Ціле число, що ділиться на інше без остачі. ** **Наймéнше спі́льне кра́тне** – найменше число, що ділиться на всі інші числа без остачі.

КРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *мат.* Властивість числа ділитися на яке-небудь число без остачі. 2. Загальна кількість яких-небудь регулярних дій. 3. Властивість об'єкта, яка полягає в тому, що він складається з двох або декількох подібних частин.

КРА́ТНО. Присл. до **кра́тний.**

КРАТО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Ґратований, заґратований.

КРАТО́Н, -у, *ч.* Консолідована ділянка континентальної земної кори, що не зазнає значних складчастих деформацій.

КРА́ТОЧКИ, -чок, *мн.* (*одн.* **кра́точка**, -и, *ж.*), *діал.* Зменш. до **кра́тки.**

КРАТЧА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Ґратчастий. *Кратчасті вікна.*

КРАУДІО́Н, -а, *ч.* Одновимірне згущення у розташуванні атомів або іонів у кристалі.

КРАУРО́З, -у, *ч.*: ** **крауро́з ву́льви** – захворювання, яке розвивається в період менопаузи; характеризується атрофією слизової оболонки піхви, малих соромітних губ і клітора. **Крауро́з стате́вого чле́на** – зморщування голівки статевого члена і крайньої плоті.

КРА́УЧ, -у, *ч.* 1. У боксі – низька стойка, стойка в зігнутому положенні. 2. У лижному спорті – низька стойка під час спускання.

КРАФТ-ПАПІ́Р, -перу, *ч.* Міцний папір із слабо провареної довговолокнистої сульфатної целюлози.

КРАФТ-ЦЕЛЮЛО́ЗА, -и, *ж.* Слабо проварена деревна целюлоза з довгими волокнами; використовують у виробництві особливо міцного паперу.

КРАХ, -у, *ч.* 1. Розорення, банкрутство (у 1 знач.). ** **Біржови́й крах** – різке падіння курсів цінних паперів в результаті відриву цих курсів від реальної дохідності цінних паперів. 2. *перен.* Цілковитий провал чогось; невдача, катастрофа (у 2 знач.).

КРА́ЧКИ, -чок, *мн.* Підсімейство птахів сімейства чайок.

КРА́ШАНКА, -и, *ж.* 1. Пофарбоване куряче яйце, призначене для Великодніх свят. 2. *діал.* Яйце.

КРА́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **кра́сити**[1] 1.

КРАШЕНИ́НА, -и, *ж., діал.* Пофарбована тканина.

КРАШЕНИ́ЦІ, -и́ць, *мн., зах.* У гуцулів – пофарбовані в червоний колір сукняні штани.

КРА́ЩАТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Ставати кращим, набувати кращої якості; поліпшуватися. // Ставати вродливішим, гарнішим.

КРА́ЩЕ, *присл.* 1. Вищ. ст. до **га́рно, до́бре** 1, 3 і **хоро́ше**; ліпше. // *у знач. присудк. сл.* Про поліпшення стану хворого. *Тим краще.* 2. *у знач. част.* Уживається для підкреслення переваги чогось над чимось; ліпше. *Ходімо краще додому.*

КРА́ЩЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **кра́щий.**

КРА́ЩИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **га́рний** 1 – 5, **до́брий** 1 – 6, 8 і **хоро́ший**; ліпший. // *у знач. ім.* **кра́ще**, -щого, *с.*

КРА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кра́яти.**

КРАЯ́НИН, -а, *ч.* Мешканець певного краю (країни) стосовно іншого мешканця того ж краю (країни); співвітчизник, земляк.

КРА́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кра́яти.**

КРА́ЯТИ, кра́ю, кра́єш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Різати що-небудь на шматки, на частини; розрізувати, розтинати. // Різати що-небудь взагалі; тяти. // *перен.* Вриватися, врізуватися в простір, у воду тощо. *Краяти серце.* 2. *розм.* Те саме, що **кро́їти.**

КРА́ЯТИСЯ, кра́ється, *недок.* Піддаватися краянню; різатися.

КРЕАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Творчий.

КРЕАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Творча, новаторська діяльність.

КРЕАТИ́Н, -у, *ч., біох.* Азотиста органічна сполука, що міститься в різних тканинах хребетних тварин і людини.

КРЕАТИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Вміст креатину в крові.

КРЕАТИНІ́Н, -у, *ч.* Ангідрид креатину, який є одним із кінцевих продуктів азотистого обміну.

КРЕАТИНІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **креатині́н.**

КРЕАТИНКІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує реакцію, яка поставляє енергію для м'язового скорочення.

КРЕАТИНУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення креатину з сечею.

КРЕАТОРЕ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст у калі неперетравлених м'язових і сполучнотканинних волокон.

КРЕАТУ́РА, -и, *ж., книжн.* Той, хто посідає значне місце завдяки протекції впливової особи і є слухняним виконавцем її волі; ставленик.

КРЕАЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення, що розглядає виникнення світу й людини як результат діяльності Бога, Творця.

КРЕВЕ́ТКА, -и, *ж.* Їстівний десятиногий морський рачок із дуже розвиненим черевцем.

КРЕВЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **креве́тка.** // Виготовлений з креветок.

КРЕ́ВНЕ, *присл.* Те саме, що **кре́вно.**

КРЕ́ВНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **кро́вний** 1 – 3; рідний. *Кревний зв'язок. Кревна справа.* 2. *у знач. ім.* **кре́вні**, -них, *мн.* (*одн.* **кре́вний**, -ного, *ч.*; **кре́вна**, -ної, *ж.*). Те саме, що **ро́дичі.** 3. *заст.* Родовитий, родовий. 4. *перен.* Гіркий, важкий, кривавий (про сльози, працю тощо).

КРЕ́ВНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Те саме, що **спорі́дненість.**

КРЕ́ВНО, *присл., розм.* 1. Те саме, що **кро́вно.** 2. *рідко.* Щиро, старанно, пристрасно. // Дуже гірко.

КРЕВНЯ́К, -а́, *ч., діал.* Родич.

КРЕ́ДЕНЕЦЬ, -нця, *ч., діал.* Буфет, шафа з посудом.

КРЕ́ДЕНС, -а, *ч.* Довга низька шафа (комод) для посуду та столової білизни.

КРЕДЕНЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Розподіл людей за соціальними позиціями, особливо за місцями зайнятості, на основі свідоцтв про кваліфікацію.

КРЕ́ДИТ, -у, *ч.* 1. Права сторона бухгалтерського рахунку, де записують усі витрачені цінності, а також борги й видатки, зазначені в цьому рахунку; прот. дебет. 2. Три академічні години навчальних занять та самостійної роботи у навчальному тижні протягом навчального семестру. 3. У деяких країнах – оцінка або залік, що означає

успішне завершення учнем або студентом курсу з того чи іншого предмета; служить кількісним (не обов'язково якісним) показником засвоєння певних дисциплін відповідно до загальних вимог диплому чи вченого ступеня. // Бал(и) за прослуханий курс або складений іспит. // Позитивна оцінка (на екзамені).

КРЕДИ́Т, -у, *ч.* 1. Надання в борг матеріальних цінностей, грошей; позика. *Довготерміновий* (*довгостроковий*) *кредит. У кредит. Надавати кредит.* ** **Ава́льний креди́т** – кредит для сплати за зобов'язання клієнта банку, якщо сам клієнт із якоїсь причини не може цього зробити. **Акце́птний креди́т** – кредит комерційного банку, пов'язаний з вексельним обігом. **Амортизаці́йний креди́т** – кредит, що його виплачують рівномірними внесками за певним графіком. **Ба́нківський креди́т** – надання банками грошових позик під торгові й зовнішньоторгові операції з земельними ділянками, на розширення виробничої діяльності і т. ін. **Безвідкли́чний креди́т** – кредит, умови якого не можуть бути змінені без згоди усіх зацікавлених сторін. **Безвідсо́тковий креди́т** – кредити, що їх надають без стягнення відсотків. **Бюдже́тний креди́т** – довготерміновий цільовий кредит із державного бюджету. **Валю́тний креди́т**: а) міжнародний кредит у грошовій формі; б) в Україні – кредит в іноземній валюті, що його надає банк із повноваженнями щодо валютних операцій. **Ве́ксельний креди́т** – кредит, що надається під забезпечення векселем. **Гаранто́ваний креди́т** – кредит, що його надають під гарантію банку, підприємства або держави. **Держа́вний креди́т** – вид кредиту, за якого держава виступає позичальником, а населення – кредитором коштів (власники облігацій державних позик і вкладники відповідних банків). **Ді́лерський креди́т** – одноденний кредит, що його надають під заставу ділерові. **Довгостроко́вий** (**довготермінό́вий**) **креди́т** – кредит, що його надають на тривалий строк за певну винагороду. **Е́кспортний креди́т** – кредит, що його надають експортери іноземним фірмам та державам для закупівлі ними товарів у країні-кредиторі. **Забезпе́чений креди́т** – кредит, що його надають під заставу якихось цінностей. **Інвестиці́йний податко́вий креди́т** – відстрочення сплати податку на прибуток. **Іпоте́чний креди́т** – довготермінова позика під заставу нерухомості. **Комерці́йний креди́т** – надання відстрочення платежу продавцем товару (засобів виробництва) покупцеві. **Контокоре́нтний креди́т** – вид банківського кредиту в національній або іноземній валюті, що надається клієнтові, який має в банку поточний рахунок. **Короткостроко́вий** (**короткотермінό́вий**) **креди́т** – кредит, що його надають строком до одного року за певну винагороду (у формі відсотка). **Креди́т з відкри́тим раху́нком** – комерційний кредит, заборгованість за яким зараховують на відкритий рахунок. **Лі́зинговий креди́т** – стосунки між юридичними особами, які виникають внаслідок оренди майна і супроводжуються укладанням лізингової угоди. **Ломба́рдний креди́т** – короткотерміновий кредит під заставу високоліквідних активів (рухомого майна), що їх можна швидко реалізувати. **Ми́тний креди́т** – відстрочка сплати мита за умови надання гарантії та сплати процентів за суму мита за період відстрочки. **Міжба́нківський креди́т** – кредит, наданий банкові іншим банком. **Міждержа́вний креди́т** – сукупність кредитних відносин, в яких позичальником або кредитором виступає держава. **Міжнаро́дний креди́т** – вид кредиту, що надається державами, міжнародними банками і фінансовими організаціями, приватними банками і фірмами в процесі міжнародного економічного співробітництва. **Онко́льний креди́т** – короткотерміновий кредит, що його позичальнику необхідно повернути за першою вимогою кредитора. **Пі́льговий креди́т** – кредит, що його надають на термін, більш тривалий, ніж звичайно, і за ставками, які нижчі, ніж ринкові. **Платі́жний креди́т** – кредит на оплату розрахункових документів за наявності у платника тимчасових фінансових труднощів. **Податко́вий креди́т** – одна з податкових пільг, що полягає у відстроченні стягнення податку. **Уря́довий креди́т** – кредит, наданий урядовими кредитними установами; найчастіше є цільовим та пільговим. 2. *мн., фін.* Бюджетні суми в кошторисі, у межах яких дозволено витрати на щось. 3. *перен.* Довір'я.

КРЕДИТИ́В, -а, *ч., фін.* Те саме, що **акредити́в**.

КРЕДИТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кредити́в**.

КРЕДИ́ТКА, -и, *ж., заст. розм.* Кредитний квиток.

КРЕДИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до кредиту. ** **Креди́тна блока́да** – економічна блокади країни з боку інших країн або міжнародних фінансово-кредитних організацій, що полягає у відмові від надання кредитів. **Креди́тна ві́йна́** – посилене кредитне стимулювання експорту конкуруючих товарів у певну країну. **Креди́тна дисциплі́на** – дотримання позичальником правил кредитування та зобов'язань, що випливають з умов кредитної угоди. **Креди́тна ка́ртка** – іменний платіжно-розрахунковий документ, що його видає банк своїм вкладникам для оплати товарів і послуг. **Креди́тна лі́нія** – юридично оформлюване зобов'язання банку або ін. кредитної організації перед позичальником надавати йому протягом певного періоду кредити. **Креди́тна рестри́кція** – обмеження банками та державою розмірів кредиту, щоб уникнути інфляційних процесів. **Креди́тна уго́да** – угода, укладена фондом і банком з однієї сторони і позичальником з іншої. **Креди́тне страхува́ння** – вид страхування на випадок смерті, за якого банк, видаючи кредит, одночасно страхує осіб, які отримали позику. **Креди́тний біле́т** – боргове зобов'язання державної скарбниці, банку, що замінює гроші; банківський білет. **Креди́тний до́говір** – цивільно-правовий договір, за яким банк або інша кредитна організація зобов'язуються надати кошти (кредит) позичальнику. **Креди́тний ри́зик** – ризик невиконання позичальником його зобов'язань по відношенню до кредитора. **Креди́тні гро́ші** – нерозмінні на золото банкноти центральних банків і банківські депозити, які є базою чекового обігу. **Креди́тні опера́ції** – господарчі операції суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачають надання права на купівлю матеріальних цінностей і нематеріальних активів з відстроченням платежу. **Креди́тні ресу́рси** – кошти, визначені у державному бюджеті та місцевих бюджетах для надання кредиту позичальникові. **Креди́тні са́нкції** – передбачені законодавством або відповідними договорами заходи економічного впливу.

КРЕДИ́Т-НО́ТА, -и, *ж.* Розрахунковий документ, який містить повідомлення, про запис у кредит певної суми коштів.

КРЕДИТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який кредитується. ** **Кредито́ваний раху́нок** – рахунок фізичної або юридичної особи в установі, що здійснює розрахунки.

КРЕДИТО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **креди́тний**.

КРЕДИТОЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **кредитоспромо́жність**.

КРЕДИТО́Р, -а, *ч.* 1. Той, хто надає кредит (у 1 знач.); позикодавець. 2. *бухг.* Громадянин або юридична особа, яка має підтверджені належними документами майнові вимоги до боржника. // Громадянин або юридична особа, перед якою дана організація має заборгованість, відображену в її балансі. ** **Преференці́йний кредито́р** – кредитор, претензії якого задовольняють у першу чергу.

КРЕДИТО́РКА, -и. Жін. до **кредито́р**.

КРЕДИТО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кредито́р**. *Кредиторські претензії.* ** **Кредито́рська заборго́ваність** – кошти підприємства, організації або установи, які підлягають сплаті відповідним юридичним або фізичним особам.

КРЕДИТОСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е. Який заслуговує на довір'я кредиторів; здатний, спроможний повернути борг.

КРЕДИТОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кредитоспромо́жний**.

КРЕДИТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кредитува́ти**. ** **Безлімі́тне кредитува́ння** – кредитування, яке здійснюється банком у тих випадках, коли економічно недоцільно обмежувати надання позик. **Короткостроко́ве кредитува́ння** – надання підприємствам, організаціям, які мають самостійний баланс та власні обігові кошти, короткострокового кредиту.

КРЕДИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Надавати кому-небудь кредит, позику.

КРЕДИТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Користуватися кредитом; брати в кого-небудь у борг, у кредит.

КРЕДНЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; залізо-чорні непрозорі кристали із сильним металічним блиском.

КРЕ́ДО, *невідм., с.* 1. Символ віри у католицькій церкві. // Один із розділів католицької меси. 2. Основні погляди, переконання.

КРЕЗ, -а, *ч., перен.* Людина, що володіє величезними багатствами. *Багатий, наче Крез.*

КРЕЗО́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **крезо́л**, -у, *ч.*). Органічні сполуки ароматичного ряду; застосовуються як дезінфікуючі засоби, у виробництві гербіцидів, пластмас, у парфумерній промисловості та ін.

КРЕЗО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **крезо́л**.

КРЕЗОЛОФОРМАЛЬДЕГІ́ДНИЙ, -а, -е. Який є продуктом поліконденсації крезолів з формальдегідом.

КРЕ́ЙДА, -и, *ж.* М'який білий вапняк, що використовується в хімічній, паперовій та інших галузях промисловості. // Грудка такого вапняку, порошок або їх розчин, що вживається для біління, писання тощо.

КРЕЙДИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить крейду. *Крейдисті породи. Крейдисті гори.* // Схожий на крейду. *Крейдисті вапняки.*

КРЕЙДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Побілений розчином крейди; вкритий шаром крейди. 2. До складу якого введено крейду. *Крейдований папір.*

КРЕ́ЙДОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **крейдяни́й** 1.

КРЕЙДУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається крейдуванням, виконує роботу з крейдування.

КРЕЙДУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **крейдува́льник**.

КРЕЙДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Біління стін, стовбурів дерев тощо розчином крейди. 2. Вкривати поверхні чогось шаром крейди. 3. Введення крейди до складу чого-небудь як наповнювача. 4. Внесення крейди в ґрунти з гострим кальцієвим дефіцитом.

КРЕЙДУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **крейди́стий**. *Крейдуватий ґрунт.*

КРЕЙДЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **кре́йда**. // Зробл. з крейди. ** **Крейдяни́й пері́од** – третій (останній) період мезозойської ери. 2. *перен.* Який має колір крейди; білий. ** **Крейдяни́й папі́р** – блискучий папір, укритий білою клейовою фарбою.

КРЕ́ЙМАХ, -а, *ч., зах.* Крем'ях (у 1 знач.).

КРЕ́ЙСЕР, -а, *ч.* Великий швидкохідний військовий корабель з могутнім озброєнням.

КРЕ́ЙСЕРСТВО, -а, *с.* Бойові дії одного або кількох суден, підводних човнів та літаків з метою знищення кораблів ворога.

КРЕ́ЙСЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кре́йсер**. ** **Кре́йсерська шви́дкість**: а) оптимальна швидкість корабля, за якої він може пройти найбільшу відстань; б) найвигідніша швидкість літака в горизонтальному польоті. **Кре́йсерське пла́вання** – те саме, що **кре́йсерство**.

КРЕЙСУВА́ННЯ, -я. Дія за знач. **крейсува́ти**.

КРЕЙСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Плавати за певним маршрутом. 2. Здійснювати розвідувальну й охоронну службу в певних водах.

КРЕ́ЙЦАР *див.* **кре́йцер**.

КРЕ́ЙЦЕР[1], *зах.* **КРЕ́ЙЦАР**, -а, *ч.* У колишній Австро-Угорщині, Німеччині та деяких інших західноєвропейських країнах (до кінця 19 ст.) – дрібна розмінна монета ($^1/_{100}$ гульдена – в Австро-Угорщині, $^1/_{60}$ гульдена – у Німеччині). // *тільки мн.* Гроші.

КРЕ́ЙЦЕР[2], -а, *ч., мисл.* 1. Дворогове пристосування на кінці шомпола для розряджування шомпольних рушниць. 2. Рукоятка із зубчастими коліщатками, якою витягують зі стволів паперові гільзи.

КРЕЙЦКО́ПФ, -а, *ч.* Деталь кривошипно-повзункового механізму, що здійснює зворотно-поступальний рух; повзун.

КРЕЙЦКО́ПФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **крейцко́пф**.

КРЕЙЦМЕ́ЙСЕЛЬ, -я, *ч.* Зубило для вирубування вузьких канавок, шпонкових пазів і т. ін.

КРЕК, -у, *ч.* Сильнодіючий наркотик, отриманий синтетичним способом.

КРЕ́КЕР, -а, *ч.* Сухе крихке печиво, що приготовляється з пшеничного борошна і жиру на дріжджах. ** **Картопля́ний кре́кер** – тонкі висушені шматочки картоплі.

КРЕ́КІНГ, -у, *ч., тех.* 1. Розщеплювання нафти й важких нафтопродуктів (мазуту та ін.) у спеціальних установках за високої температури й тиску для одержання бензину, газоліну тощо. 2. Установка, завод для такої переробки.

КРЕКІНГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **крекінгува́ти**.

КРЕ́КІНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кре́кінг**. *Крекінговий цех.* // Одержуваний у процесі крекінгу.

КРЕ́КІНГ-ПРОЦЕ́С, -у, *ч., тех.* Те саме, що **кре́кінг** 1.

КРЕКІНГУВА́ННЯ, -я, *с., тех.* Дія за знач. **крекінгува́ти**.

КРЕКІНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., тех.* Піддавати крекінгу (у 1 знач.).

КРЕ́КІТ, -коту, *ч.* Кректання качок, жаб і т. ін.

КРЕ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однор. до **кректа́ти**.

КРЕКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.* Те саме, що **крекота́ти**.

КРЕ́КОТЕНЬ, -тня, *ч., діал.* Кректун.

КРЕКТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кректа́ти** і звуки, утворювані цією дією.

КРЕКТА́ТИ, крекчу́, кре́кчеш, *недок.* 1. Видавати уривчасті горлові звуки під час фізичного напруження, з болю тощо. // Видавати звук, схожий на відкритий "е", виражаючи при цьому певні емоції. 2. Уривчасто кричати (про качок, жаб і т. ін.).

КРЕКТУ́Н, -а́, *ч.* Старий чоловік, який постійно крекче.

КРЕКТУ́ХА, -и. Жін. до **кректу́н**.

КРЕ́ЛЯ, -і, *ж., зах.* Велика крижина.

КРЕМ, -у, *ч.* 1. Густа солодка маса зі збитих вершків, молока, масла, яєць, цукру з доданням різних спецій, кави, шоколаду, горіхів і т. ін., що вживається у виготовленні тортів, тістечок, а також як десерт. // Суп з доданням вершків. 2. Косметична мазь. 3. Паста для шкіряного взуття.

КРЕМАЛЬЄ́РА, -и, *ж., тех.* Пристрій із зубчастого коліщатка та зубчастої рейки для плавного пересування різних частин апаратів, фотокамер і т. ін. на точну відстань.

КРЕМАЛЬЄ́РНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **кремальє́ра**.

КРЕМА́НКА, -и, *ж.* Глибока вазочка для варення, морозива, цукерок і т. ін.

КРЕМАТО́РІЙ, -ю, *ч.* Приміщення для кремації.

КРЕМАТОФО́Б, -а, *ч.* Той, хто боїться грошей.

КРЕМАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь грошей.

КРЕМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кремації, признач. для неї.

КРЕМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спалювання тіла померлого в спеціальній печі. *Кремація тіла.*

КРЕМ-БРЮЛЕ́, *невідм., с.* Сорт вершкового морозива з доданням паленого цукру; морозиво цього сорту.

КРЕМЕЗЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Кремезний.

КРЕМЕ́ЗНИЙ, -е́зна́, -е́зне́. 1. Міцної будови тіла (про людину); дебелий (у 1 знач.), широкоплечий. // Гарного здоров'я; міцний, здоровий (про людину або її організм). // Сильний, жилавий, міцний (про руки, ноги тощо). 2. *перен., рідко.* Твердий, непіддатливий (про характер людини). 3. Високий, грубий, коренистий (про дерево); могутній.

КРЕМЕ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **креме́зний**.

КРЕМЕЗНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок., розм.* Ставати кремезним.

КРЕМЕНА́, -и́, *ж.* Багаторічна лікарська рослина родини кошикоцвітих із широкими листками, нижня частина яких укрита волосинками; білокопитник.

КРЕМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кре́мінь**.

КРЕМЕНЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кременець.

КРЕМЕНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який складається з кременю, містить кремінь. // Укритий, устелений камінням; кам'янистий. ** **Кремени́ста кукуру́дза** – сорт кукурудзи з твердим зерном. 2. Який скла-

дається з кремнезему. *Кременистий сланець.* 3. Який містить кремній.

КРЕМЕНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **кремени́стий** 1.

КРЕМЕНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Назва рослини.

КРЕМЕНІ́ВКА, -и, *ж., заст.* Рушниця, у якій набій запалювався від удару кресала об кремінь.

КРЕМЕНЧУ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кременчук.

КРЕМЕ́Р, -а, *ч., заст.* Вид примітивного культиватора; дряпак (у 1 знач.).

КРЕМІНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **кре́мінь**.

КРЕМІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який утворився з кременю завдяки природним умовам; кам'яний (у 1 знач.). // Зробл. з кременю. 2. Те саме, що **кремени́стий** 1, 2.

КРЕМІ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **кре́мінь**.

КРЕМІ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **кре́мінь**.

КРЕ́МІНЬ, -меню, *ч.* Дуже твердий мінерал – кварц чорного, бурого або жовтого кольору, який у давнину використовували для добування вогню. // Шматок такого мінералу для викрешування вогню. // *перен.* Про міцну здоров'ям людину. // *перен.* Про тверду характером людину.

КРЕМЛЕНО́ЛОГ, -а, *ч., політ.* Фахівець із внутрішньої і зовнішньої політики Московського Кремля, аналізу і прогнозу рішень, дій кремлівської влади.

КРЕМЛІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до кремль.

КРЕМЛЬ, -я́, *ч.* Внутрішня фортеця в містах давньої Русі.

КРЕМНЕВО́ДНІ, -ів, *мн.* Те саме, що **сила́ни**.

КРЕМНЕЗЕ́М, -у, *ч.* Застаріла назва діоксиду силіцію, що зустрічається в природі у вигляді кременю, кварцу, аметисту тощо.

КРЕМНЕЗЕ́МИСТИЙ, -а, -е, *заст.* Який містить домішку кремнезему.

КРЕМНЕЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Який складається з кремнезему. *Кремнеземні породи.*

КРЕМНЕЗЕ́МОВИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до кремнеземів.

КРЕМНЕКИ́СЛИЙ, -а, -е, *арх.* Силікат – сіль або ефір силікатних кислот.

КРЕМНЕКИСЛОТА́, -и́, *ж., арх.* 1. Силікатна кислота. 2. Кремнезем, кварцовий пісок.

КРЕМНЕФТОРИ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **фторсиліка́ти**.

КРЕМНІ́ЄВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **кре́мній**. // Який має в своєму складі кремній.

КРЕ́МНІЙ, -ю, *ч.* Si; хімічний елемент IV групи періодичної системи Менделєєва; у вільному стані в природі не зустрічається.

КРЕМНІКО́Н, -а, *ч.* Передавальна телевізійна трубка з накопиченням заряду на напівпровідниковій мішені з електронно-дірковими переходами.

КРЕ́МОВИЙ, -а, -е. Блідо-жовтий (про колір); жовтавий.

КРЕМОРТАРТА́Р, -у, *ч.* Винний камінь, калійгідрогенотартрат – кисла калійна сіль винної кислоти.

КРЕ́МСАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., розм.* Грубо, нерівно розрізувати, рубати.

КРЕМ-СО́ДА, -и, *ж.* Сорт солодкого шипучого прохолодного напою; напій такого сорту.

КРЕМ'Я́НИЙ, -а́, -е́. 1. Те саме, що **кремі́нний** 1. 2. Те саме, що **кремени́стий** 1. 3. *перен.* Твердий, непіддатливий (про людину, її характер).

КРЕМ'ЯНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **кремени́стий** 1. 2. *перен.* Тяжкий, з численними перешкодами (про життєвий шлях).

КРЕ́М'ЯХ, -а, *ч.* 1. Гладенький (перев. заокруглений) камінець, що його використовують діти для гри. 2. *рідко.* Те саме, що **камінéць** 1.

КРЕМ'Я́ШНИК, -а, *ч.* Птах підряду куликів.

КРЕН, -у, *ч.* 1. Нахил набік корабля, човна, літака. 2. *перен.* Зміна напряму, орієнтації; поворот до інших завдань, до іншої мети.

КРЕ́НГЕЛЬС, -а, *ч.* Кільце, звите з розпущеного на пасма тросу.

КРЕНДЕ́ЛИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **кре́ндель**. // *у знач. присл.* **кренде́ликом**. У вигляді кренделя.

КРЕ́НДЕЛЬ, -я, *ч.* Виріб із тіста (звичайно здобного), формою схожий на вісімку.

КРЕ́НДЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кре́ндель**.

КРЕ́НДЕЛЬНИК, -а, *ч.* Пекар, що випікає кренделі, а також продавець кренделів.

КРЕ́НДЕЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **кре́ндельник**.

КРЕНЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу телуридів; при значних скупченнях – джерело добування золота.

КРЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок., перех.* Нахиляти набік (корабель, човен, літак). // *безос.*

КРЕНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *недок.* Нахилятися набік (про корабель, човен, літак).

КРЕНКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, розчинний у воді; прозорі кристали зі скляним блиском.

КРЕНОЗОМО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози хутрових звірів, спричинювані нематодами, які паразитують в органах дихання.

КРЕНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення кута крену судна.

КРЕНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність методів лікувального і профілактичного застосування мінеральних вод.

КРЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кренува́ти**.

КРЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **крени́ти**. // Робити, здійснювати крен.

КРЕОДО́НТИ, -ів, *мн.* Підряд вимерлих хижих ссавців ряду хижих звірів.

КРЕОЗО́Т, -у, *ч., хім.* Продукт перегонки деревини або кам'яного вугілля – масляниста рідина з різким запахом і антисептичними властивостями.

КРЕОЗО́ТОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **креозо́т**. // Виготовлений із креозоту. *Креозотове мастило.*

КРЕО́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **крео́л**, -а, *ч.*; **крео́лка**, -и, *ж.*). 1. Нащадки іспанських і португальських колонізаторів у країнах Латинської Америки. 2. Люди, що походять від змішаних шлюбів іспанців та індіанців, росіян й алеутів тощо.

КРЕОЛІ́Н, -у, *ч., хім.* Мильний розчин крезолу; застосовується для боротьби зі шкідниками-комахами і як дезінфекційний засіб.

КРЕО́ЛКА *див.* **крео́ли**.

КРЕО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **крео́ли**.

КРЕП[1], -у, *ч.* 1. Прозора шорстка тканина, зазвичай чорного кольору. 2. Збірна назва тканин із зернистою структурою.

КРЕП[2] -у, *ч., діал.* Міць, сила.

КРЕПДЕШИ́Н, -у, *ч.* Тонка густа шовкова тканина.

КРЕПДЕШИ́НОВИЙ, -а, -е. Зробл., пошитий із крепдешину.

КРЕП-ЖОРЖЕ́Т, -у, *ч.* Тонка густа шовкова тканина.

КРЕП-ЖОРЖЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **креп-жорже́т**. // Пошитий з креп-жоржету.

КРЕПІТА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Шум, якого чути в місці перелому кістки, а також у грудній клітці за деяких легеневих захворювань.

КРЕ́ПЛИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кре́плик**, -а, *ч.*), *зах.* Пиріжки з капустою, сливами чи рибою.

КРЕ́ПОВИЙ, -а, -е. Зробл., пошитий із крепу.

КРЕСА́К, -а́, *ч., зах.* Кремінна рушниця.

КРЕСА́ЛО, -а, *с.* Залізне або сталеве знаряддя для викрешування вогню з кременю.

КРЕСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **креса́ти** 1 – 2.

КРЕСА́НЯ, -і, *ж., діал.* Капелюх (у 1 знач.).

КРЕСА́ТИ, крешу́, кре́шеш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Добувати іскри, вогонь кресалом. // Вдаряючись або вдаряючи чимось об сталь, камінь, утворювати іскру. 2. *перех. і неперех.* Сильно вдаряти, сікти. 3. *перех., перен., розм.* Пристрасно, з запалом робити, виконувати що-небудь. 4. *неперех., розм.* Те саме, що **бли́скати** 1; спалахувати.

КРЕСА́ТИСЯ, кре́шеться, *недок.* 1. Добуватися кресанням. 2. Сильно вдарятися об що-небудь.

КРЕ́СИ, -ів, *мн., іст.* Окраїни давньої Польщі (перев. про українські землі). // У панській Польщі – східні окраїни – українські та білоруські землі.

КРЕСИ́ВО, -а, *с., зах.* Кресало.

КРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кре́слити**.

КРЕ́СЛЕНИК, -а, *ч.* Графічне зображення предмета із зазначенням даних, необхідних для його виготовлення, контролю, експлуатації і ремонту.

КРЕ́СЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **кре́слити** 1, 2. 2. *тех.* Умовне графічне зображення якогось об'єкта (машини, споруди, виробу тощо), виконане за допомогою креслярських інструментів на папері, кальці тощо; кресленик, креслюнок. ** **Габари́тне кре́слення** – креслення, що містить спрощене контурне зображення виробу із вказуванням на габаритні розміри. **Монта́жне кре́слення** – креслення, що містить спрощене контурне зображення виробу із вказуванням на дані, необхідні для його монтажу на місці застосування. **Склада́льне кре́слення** – креслення, що містить зображення складальної одиниці з вказівкою на необхідні дані для її обробки та контролю. 3. Навчальний предмет у загальноосвітній школі, завданням якого є навчити учнів креслити (у 2 знач.).

КРЕ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* 1. *перех.* Проводити риси, лінії (на папері, землі тощо). 2. *перех. і неперех.* Робити, виготовляти креслюнок, схему тощо. 3. *перех., перен., рідко.* Те саме, що **намі́чати** 2; накреслювати (у 2 знач.). 4. *перех. і неперех., рідко.* Те саме, що **закре́слювати**; перекреслювати.

КРЕ́СЛИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **кре́слити** 2.

КРЕСЛЮ́НОК, -нка, *ч., тех.* Те саме, що **кре́слення** 2.

КРЕСЛЯ́Р, -а́, *ч.* Фахівець із креслення.

КРЕСЛЯ́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення, майстерня, де займаються кресленням, виготовленням креслюнків.

КРЕСЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до креслення, признач. для нього. *Креслярський інструмент. Креслярська майстерня.*

КРЕ́СНУТИ, -не, *недок.* Тріскаючись, ламаючись, зрушувати з місця (про кригу).

КРЕСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **креса́ти** 1, 2, 4.

КРЕ́СОВИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **кре́си**.

КРЕСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., розм.* Підсил. до **кре́снути**.

КРЕС-САЛА́Т, -у, *ч.* Трав'яниста рослина сімейства хрестоцвітих.

КРЕСЬ, **КРЕСЬ-КРЕ́СЬ**. *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає звук від удару об кремінь і т. ін. // *у знач. присудка.* 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **кре́снути**.

КРЕСЬ-КРЕ́СЬ *див.* **кресь**.

КРЕТ, -а, *ч., зах.* Кріт.

КРЕТИ́Н, -а, *ч.* 1. Людина, що страждає кретинізмом (у 1 знач.); ідіот (у 1 знач.). 2. *лайл.* Дурень, тупа, нікчемна людина; ідіот (у 2 знач.).

КРЕТИНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Хвороба, спричинена порушенням діяльності щитовидної залози; проявляється в різко вираженій фізичній і розумовій недорозвиненості. 2. *перен.* Тупоумство, розумова обмеженість.

КРЕТИ́НКА, -и. Жін. до **крети́н**.

КРЕТИНО́ЇД, -а, *ч.* Людина, яка має зовнішні ознаки кретинізму, але без виражених психічних змін.

КРЕТИНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кретино́їд**.

КРЕТІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Купка землі, піднята кротом.

КРЕТО́Н, -у, *ч.* Цупка бавовняна тканина з фарбованої пряжі або з набивним малюнком; використовується для обтягування меблів, стін і т. ін.

КРЕТО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **крето́новий**.

КРЕТО́НОВИЙ, -а, -е. Виготовлений з кретону. *Кретоновий чохол.*

КРЕХ, -а, *ч.* Водоплавний птах родини качиних.

КРЕХАЛО́Н, -у, *ч.* Полімерна плівка, непроникна для газів і вологи, призначена для пакування і тривалого зберігання харчових продуктів.

КРЕ́ЧЕТ, -а, *ч.* Великий хижий птах родини соколиних із чорно-сизим оперенням.

КРЕ́ЧЕТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кре́чет**.

КРЕЧІ́ТКА, -и, *ж.* Птах родини сивкових ряду сивкоподібних.

КРЕ́ШЕР, -а, *ч.* 1. Металевий стрижень, за деформацією якого визначають тиск газів під час вибуху. 2. Прилад для вимірювання тиску порохових газів у різних частинах ствола рушниці.

КРЕ́ШЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кре́шер**.

КРЕ́ШУЧИ. Дієприсл. до **креса́ти**.

КРЕЩЕ́НДО, *присл., муз.* Поступово збільшуючи силу звуку; чимраз гучніше. // *у знач. ім., невідм., с.* Поступове збільшення сили звуку.

КРИВА́, -о́ї, *ж.* Див. **криви́й**.

КРИВА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Те саме, що **гемати́т**.

КРИВА́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кров** 1. // Змішаний з кров'ю. // З якого тече, виступає кров. 2. Залитий кров'ю, закривавлений. 3. *перен.* Який має колір крові; червоний, багряний. 4. Пов'язаний із пролиттям крові, з жертвами; кровопролитний. // Який скоїв багато вбивств, заплямував себе пролиттям крові. // *перен.* Який відзначається нелюдською жорстокістю; жорстокий, тиранічний, немилосердний. // *перен.* Сповнений страшних подробиць; жахливий (у 1 знач.). ** **Крива́ва по́мста**: а) пережиток родового ладу – помста вбивством за вбивство родича; б) жорстока відплата за вчинені злочини. 5. *перен.* Дуже сильно виявлений, до болю нестерпний, пристрасний (про почуття гніву, ненависті тощо). *Криваві сльози.* 6. *перен.* Нажитий тяжкою працею, добутий потом і кров'ю; кревний (у 4 знач.).

КРИВА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* крива́влять; *недок.* 1. *неперех.* Виділяти кров, стікати кров'ю. 2. *перех., нар.-поет.* Бити до крові, завдавати кривавих ран. 3. *перех.* Те саме, що **закрива́влювати**. 4. *перех., перен.* Забарвлювати в червоний колір.

КРИВА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* крива́вляться; *недок.* 1. Виділяти кров, стікати кров'ю; кривавити (у 1 знач.). 2. Те саме, що **закрива́влюватися**. 3. *перен.* Відсвічувати червоним, багряним кольором; червоніти.

КРИВА́ВИЦЯ, -і, *ж.* 1. *нар.-поет.* Те саме, що **кров** 1. 2. *перен.* Щось нажите, здобуте тяжкою працею.

КРИВА́ВНИК, -а, *ч., бот., рідко.* Те саме, що **дереві́й**.

КРИВА́ВО. Присл. до **крива́вий** 3 – 6.

КРИВА́ВО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Яскраво-червоний, кольору крові.

КРИВА́К, -а́, *ч.* 1. *зах.* Криве дерево (зрубане). 2. *діал.* Посуд, у якому смажать поросят. 3. *зах.* Заєць.

КРИ́ВАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Кульгати, шкутильгати.

КРИ́ВДА, -и, *ж.* 1. Несправедливий учинок щодо кого-, чого-небудь, несправедливе ставлення до когось, чогось; несправедливість (у 2 знач.). // Образа, уразa. *Робити кривду.* 2. Те саме, що **шко́да**. 3. *нар.-поет.* Те саме, що **непра́вда** 1.

КРИ́ВДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **кри́вдити**. // **кри́вджено**, *безос. присудк. сл.*

КРИ́ВДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кри́вдити**.

КРИ́ВДИТИ, -джу, -диш, *недок., перех.* Робити комусь кривду (у 1 знач.). // *також без додатка, рідко.*

КРИ́ВДИТИСЯ, -джуся, -дишся *і рідко* **КРИВДУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *недок., на кого, рідко чим і без додатка, розм.* 1. Те саме, що **ображáтися**. 2. Жалітися (у 1 знач.), скаржитися.

КРИ́ВДНИЙ, -а, -е. Сповнений кривди (у 1 знач.); несправедливий. // Образливий, прикрий.

КРИ́ВДНИК, -а, *ч.* Той, хто робить комусь кривду (у 1 знач.).

КРИ́ВДНИЦЯ, -і. Жін. до **кри́вдник**.

КРИ́ВДНО. *присудк. сл.* Про відчуття кимось кривди, досади, жалю.

КРИ́ВДОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **кри́вда**.

КРИВДУВА́ТИСЯ *див.* **кри́вдитися**.

КРИВЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **криви́й** 1, 4, 5. *Кривенька качечка.*

КРИВЕ́НЬКО. Присл. до **криве́нький**.

КРИВЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **криве́нький**.

КРИВИЗНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **кривина́**.

КРИВИ́Й, -а́, -е. 1. Непрямий, вигнутий, покручений. 2. *у знач. ім.* **крива́**, -во́ї, *ж., мат.* Непряма лінія. 3. *у знач. ім.* **крива́**, -во́ї, *ж.* Лінія, якою графічно зображують співвідношення кількісних показників якого-небудь процесу. ** **Крива́ збу́ту**, *ек.* – графічне зображення математичної залежності між рівнем цін та обсягами товарів, які можуть бути куплені на ринку за тим чи іншим рівнем цін. 4. Який характеризується несиметричністю; перекошений, викривлений. *Крива усмішка.* ** **Криве́ дзе́ркало**: а) дзеркало, що дає неправильне зображення; б) (*чого*) спотворення чогось. **Криви́й по́гляд** – підозрілий, неприязний погляд. 5. Який має одну ногу пошкоджену або коротшу від іншої; кульгавий. 6. *перен., розм.* Те саме, що **хи́бний**; неправильний (у 2 знач.), помилковий.

КРИВИНА́, -и́, *ж.* 1. Властивість за знач. **криви́й** 1, 4. 2. *мат.* Величина, що характеризує ступінь відхилення кривої лінії від прямої.

КРИВИ́ТИ, кривлю́, криви́ш; *мн.* кри́влять; *недок., перех.* 1. *що.* Те саме, що **викривля́ти** 1. 2. *кого,*

перен., розм. Те саме, що **передра́жнювати**; перекривляти. ** **Криви́ти душе́ю** – говорити неправду; брехати.

КРИВИ́ТИСЯ, кривлю́ся, кри́вишся; *мн.* кри́вляться; *недок.* 1. Ставати кривим; викривлятися (у 1 знач.), згинатися. // Утрачати симетричний вигляд; схилятися набік, перекошуватися. 2. *перен.* Робити гримаси, виражаючи невдоволення, презирство, а також від болю тощо. 3. *з кого, над ким.* Те саме, що **передра́жнювати**; перекривляти.

КРИВИЧІ́, -ів, *мн.* (*одн.* **кри́вич**, -а, *ч.*). Давнє східнослов'янське плем'я, що жило у верхів'ях Дніпра, Західної Двіни та Волги.

КРИВІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **криви́й**. 2. Зовсім кривий.

КРИВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок., розм.* Ставати кривим (у 1, 4, 5 знач.).

КРИВЛЯ́КА, -и, *ч. і ж., зневажл.* Той, хто кривляється.

КРИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кривля́тися**.

КРИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* Робити гримаси, неприродно вигинатися, звиватися. // *перен.* Неприродно, непросто триматися; маніритися.

КРИ́ВО. Присл. до **криви́й** 1, 4, 6. ** **Кри́во диви́тися на ко́го – що:** а) дивитися на кого-, що-небудь з підозрою, неприязно; б) ставитися з недовірою, неприязню до когось, чогось.

КРИВОБІ́ЧНИЙ, -а, -е. У якого один або обидва боки криві; викривлений.

КРИВОБІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кривобі́чний**.

КРИВОБО́КИЙ, -а, -е. Який має викривлений бік, викривлену постать. // Викривлений, перекошений на один бік (про оселю тощо).

КРИВОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **кривобо́кий**.

КРИВОБО́КО. Присл. до **кривобо́кий**.

КРИВОВ'Я́ЗИЙ, -а, -е. Який має викривлені в'язи, шию.

КРИВОГОЛО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* З потворною, кривою головою.

КРИВОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **кривоголо́вий**.

КРИВОГОЛО́ВКА, -и, *ж.* Рід червів класу нематод.

КРИВОДУ́ШИТИ, -шу, -шиш, *недок., рідко.* Бути нещирим; лицемірити.

КРИВОДУ́ШНИЙ, -а, -е. Який кривить душею; нещирий, лицемірний, підступний. // Власт. нещирій людині.

КРИВОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **криводу́шний**.

КРИВОДУ́ШНО. Присл. до **криводу́шний**.

КРИВОКЛУ́БИЙ, -а, -е. Із кривими стегнами.

КРИВОЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Який становить криву лінію. // Утворюваний кривою лінією. *Криволінійна поверхня. Криволінійний рух.*

КРИВОЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **криволіні́йний**.

КРИВОЛІ́ССЯ, -я, *с.* Гай, лісок з кривими, покрученими деревами.

КРИВОНІ́ЖКА, -и, *ч. і ж., розм.* Кривонога людина.

КРИВОНІ́С, -но́са, *ч.* 1. *розм.* Кривоноса людина. 2. Невеличкий лісовий птах родини в'юркових із сильно загнутим на кінці дзьобом.

КРИВОНО́ГИЙ, -а, -е. 1. Який має криві ноги. // *у знач. ім.* **кривоно́гий**, -гого, *ч.*; **кривоно́га**, -гої, *ж.* Про людину з такими ногами. 2. *рідко.* Те саме, що **криви́й** 5; кульгавий.

КРИВОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **кривоно́гий**.

КРИВОНО́СИЙ, -а, -е. Який має кривий ніс.

КРИВОО́КИЙ, -а, -е. Із зизими очима.

КРИВОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **кривоо́кий**.

КРИВОПИ́КИЙ, -а, -е. З кривим обличчям.

КРИВОПРИСЯ́ГА, -и, *ж.* Фальшива, лицемірна присяга.

КРИВОПРИСЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Який фальшиво присягав; лицемірний.

КРИВОПРИСЯ́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто фальшиво присягав; лицемір, ошуканець.

КРИВОПРИСЯ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **кривоприся́жник**.

КРИВОП'Я́ТИЙ, -а, -е. Який має криві п'яти.

КРИВОРІ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кривий Ріг.

КРИВОРО́ГИЙ, -а, -е. У якого криві роги.

КРИВОРО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **криворо́гий**.

КРИВОРО́ТИЙ, -а, -е. Який має кривий рот.

КРИВОРО́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **криворо́тий**.

КРИВОРУ́КИЙ, -а, -е. Який має криві руки.

КРИВОРУ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **кривору́кий**.

КРИВОСВІ́ДОК, -дка, *ч. і ж.* Те саме, що **лжесві́док**.

КРИВОСВІ́ДЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **кривосві́дчити**.

КРИВОСВІ́ДЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кривосві́дчити**.

КРИВОСВІ́ДЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* Те саме, що **лжесві́дчити**.

КРИВОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* кривосло́влять; *недок., кому, розм., рідко.* Образливо комусь заперечувати.

КРИВОСТОРО́ННІЙ, -я, -є. У якого одна, декілька або усі сторони криві.

КРИВОСТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кривосторо́нній**.

КРИВОСУ́ДЦЯ, -і, *ч., зах.* Неправедний суддя.

КРИВОТЛУМА́ЧЕННЯ, -я, *с., рідко.* Неправильне пояснення, міркування; перекручення.

КРИВОУ́СТИЙ, -а, -е, *заст.* Криворотий.

КРИВОШИ́ЇЙ, -я́я, -я́є. У якого крива шия.

КРИВОШИ́П, -а, *ч., тех.* Частина шарнірного механізму для перетворення обертального руху в поступальний і навпаки.

КРИВОШИ́ПНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **кривоши́п**. *Кривошипний механізм.*

КРИВОШИ́Я, -ї, *ч. і ж.* 1. *розм.* Людина з кривою шиєю. 2. *мед.* Неправильне положення голови внаслідок захворювання шийних хребців, м'язів і т. ін. ** **Спасти́чна кривоши́я** – тонічний або переміжний спазм шийних м'язів, що призводить до повороту та до бокового, переднього або заднього відхилення голови.

КРИВУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка кривий (у 1, 4, 5 знач.).

КРИВУ́ЛИНА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **криву́ля** 1.

КРИВУ́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **криву́ля** 1, 3. 4. 2. *у знач. присл.* **криву́лькою.** Зигзагом (у 2 знач.).

КРИВУ́ЛЬЧАСТИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **кривуля́стий**.

КРИВУ́ЛЯ, -і, *ж., розм.* 1. Непряма, покручена лінія; звивина, закрут. 2. *у знач. присл.* **криву́лями.** Зигзагами (у 2 знач.). 3. *зневажл.* Про криву, кульгаву людину. // *перев. мн.* Про криві ноги, руки. 4. *ірон.* Незграбно написана літера. 5. *розм.* Важка шабля типу ятагана.

КРИВУЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Нерівний, покручений, звивистий.

КРИВУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., розм.* 1. Іти, їхати і т. ін., раз у раз відхиляючись від прямого шляху. 2. Пролягати кривою, зигзагоподібною лінією (про шлях, річку тощо); звиватися. 3. *рідко.* Те саме, що **кульга́ти** 1; шкутильгати.

КРИ́ГА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **лід**. 2. Те саме, що **крижи́на**. 3. *збірн.* Битий лід скреслих водоймищ, річок і т. ін.; крижини.

КРИГОЛА́М, -а, *ч.* Потужне судно, що, ламаючи кригу, торує шлях іншим суднам у замерзлому морі, річці тощо.

КРИГОЛА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кригола́м**. *Криголамний флот.* // Який є криголамом.

КРИГОПЛА́В, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **льодохі́д**.

КРИГОРІ́З, -а, *ч.* Тригранний бик, що захищає міст або греблю від ударів крижин під час льодоходу.

КРИГОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кригорі́з**. *Кригорізна частина мостового бика.* // Признач. для різання криги. *Кригорізна машина.*

КРИГОРУ́Б, -а, *ч.* 1. Робітник, що заготовляє або розбиває кригу. 2. Сокирка, якою користуються альпіністи для вирубування східців у кризі під час підіймання на гору.

КРИГОХІ́Д, -хо́ду, *ч., рідко.* Те саме, що **льодохі́д**.

КРИЖ, -а, *ч., заст.* 1. Хрест. ** **Лежа́ти кри́жем** – лежати, падати лицем до землі, розкинувши руки. 2. Хрестоподібне руків'я (звичайно меча).

КРИЖА́К[1], -а́, *ч., діал.* Крижень.

КРИЖА́К[2], -а́, *ч., іст., заст.* Хрестоносець.

КРИ́ЖАЛКИ, -ів, *мн., діал.* Квашена капуста в цілому вигляді.

КРИЖАНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **кри́га**. // Зробл. із криги. *Крижана хижа.* 2. Пронизливо-холодний; холодний, як лід. 3. *перен.* Який призводить до заціпеніння; ворожо-холодний, холодно-зневажливий. // Надмірно байдужий, холодно-спокійний.

КРИЖАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Те саме, що **замерза́ти** 1, 3. // Дубіти, костеніти (у 1 знач.).

КРИЖА́НО. Присл. до **крижани́й** 2, 3.

КРИЖА́СТИЙ, -а, -е. Широкий у плечах і крижах (у 1 знач.); кремезний (у 1 знач.), дебелий (у 1 знач.). // *перен.* Крислатий (про дерево).

КРИЖА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *іст., заст.* Прикм. до **крижа́к**[2].

КРИЖАЧО́К, -чка́, *ч.* Білоруський народний танець-пісня.

КРИЖЕ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Квадратний.

КРИ́ЖЕНЬ, -жня, *ч.* Велика дика качка.

КРИЖЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа крижня.

КРИЖИ́НА, -и, *ж.* Крижана брила. // Шматок криги (у 1 знач.).

КРИЖИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **кри́жень**.

КРИЖИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **крижи́на**.

КРИ́ЖІ, -ів, *мн.* 1. Нижня частина спини; поперек. 2. Задня частина тулуба тварини (зазвичай коня). 3. *анат.* Трикутна кістка, що утворилася внаслідок зростання між собою п'яти хребців і з'єднує тазові кістки з хребтом.

КРИЖІВНИ́ЦЯ[1], -і, *ж., бот.* Трав'яниста рослина родини хрестоцвітих; хрестовниця.

КРИЖІВНИ́ЦЯ[2], -і, *ж.* Дошка чи брус, що з'єднує вгорі полудрабки воза.

КРИ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **кри́га** 2.

КРИ́ЖМА, -и, *ж., діал.* Крижмо.

КРИ́ЖМО, -а, *с., етн.* 1. Біла тканина, у яку сповивають дитину хрещені батьки після обряду хрещення. 2. Полотно або інша тканина як подарунок новонародженому від хрещеної матері.

КРИЖНИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Крижастий.

КРИЖНЯ́К, -а́, *ч., діал.* Крижень.

КРИЖО́ВИЙ, -о́ва, -о́ве, 1. *заст.* Хрестоподібний. ** **Крижова́ доро́га** – перехресна дорога. **Крижова́ це́рква** – церква, побудована у вигляді хреста. 2. Прикм. до **кри́жі**. *Крижовий біль.* ** **Крижо́ве сплеті́ння** – нервове сплетення, яке є частиною попереково-крижового сплетення.

КРИЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., заст.* 1. Здвигати хрести. 2. Розпинати на хресті.

КРИЗ, -у, *ч.* Раптова зміна в організмі, яка характеризується нападоподібною появою або підсиленням симптомів хвороби. // Раптове погіршення стану хворого. ** **Віко́вий криз** – перехідні психічні відхилення, що спостерігаються при переході від одного вікового періоду до іншого. **Гемоліти́чний криз** – криз, який характеризується раптовим і швидким розвитком гемолітичної анемії. **Гіпертоні́чний криз** – криз, що розвивається у хворих на гіпертонічну хворобу або артеріальну гіпертензію. **Суди́нний церебра́льний криз** – криз, який проявляється нестійкими порушеннями функцій головного мозку внаслідок перехідного порушення мозкового кровообігу.

КРИ́ЗА, -и, *ж.* 1. Різка зміна звичайного стану речей; злам, загострення становища. *Душевна криза.* 2. Періодичне перевиробництво товарів, що призводить до різкого загострення всіх суперечностей економіки країни: скорочення виробництва, розладу кредитних і грошових відносин, банкрутства фірм, масового безробіття і зубожіння населення. *Промислова криза.* ** **Біржова́ кри́за** – масовий розпродаж акцій та облігацій на фондовій біржі, спричинений різким падінням курсу цінних паперів. **Валю́тна кри́за** – різкі коливання валютних курсів, девальвація та ревальвація валют тощо. **Грошо́во-креди́тна кри́за** – порушення грошового обігу внаслідок інфляційних процесів у країні. **Екологі́чна кри́за** – ситуація, що виникає в екологічних системах внаслідок порушення рівноваги під впливом стихійних природних явищ або внаслідок впливу антропогенних чинників. **Економі́чна кри́за** – відносне надвиробництво товарів, які не знаходять збуту внаслідок обмеженості платоспроможного попиту населення. **Фіна́нсова кри́за** – глибокий розлад фінансової системи держави. 3. *мед.* Переломний момент під час хвороби, після якого стан хворого відразу поліпшується або погіршується; характеризується відповідно раптовим зниженням або підвищенням температури тіла. 4. Гостра нестача чого-небудь. *Паливна криза. Ідейна криза.* ** **Уря́дова кри́за** – зміна уряду в зв'язку з утратою підтримки з боку парламенту.

КРИ́ЗИСНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кри́зовий**.

КРИ́ЗОВИЙ, -а, -е. Стос. до кризи (у 1 – 3 знач.). *Кризове становище. Кризовий стан хвороби.*

КРИЗОДЕ́РМА, -и, *ж.* Дерматоз, що розвивається внаслідок застосування препаратів золота.

КРИЇ́ВКА, -и, *ж., зах.* Схованка. // Місце таємного зберігання чогось або перебування когось; потайник, схрон.

КРИ́ЙМА, *присл., діал.* Вщерть, повністю.

КРИК[1], -у, *ч.* 1. Сильний різкий звук голосу; зойк. // Вигук (у 1 знач.), вигуки. // Поклик. // Гамір, галас. // Гвалт, лемент. // Про різкі звуки тварин, птахів. 2. *перев. у сполуч. зі сл.* **с е р ц е**, **д у ш а**, *перен.* Про вияв відчаю, сильного душевного переживання. 3. *розм.* Різка суперечка; сварка, лайка. ** **[Оста́нній] крик мо́ди** – остання новинка в моді, що привертає до себе увагу.

КРИК[2], -у, *ч.* Річка, що пересихає, або тимчасовий водоток в Австралії.

КРИКЕ́Т, -а, *ч.* Гра в м'яч, під час якої гравці, поділившись на дві групи, намагаються загнати м'яч палицями у ворота суперника.

КРИКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **крике́т**.

КРИКЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який багато й часто кричить; схильний часто кричати; галасливий (у 1 знач.). 2. Який доходить до крику (про голос, розмову тощо); пронизливий, верескливий. 3. Схильний до сварок; сварливий, лайливий. 4. *перен.* Який впадає у вічі, привертає до себе увагу; дуже яскравий; претензійний, екстравагантний. 5. *перен.* Сповнений нездійсненних обіцянок; галасливий (у 2 знач.).

КРИКЛИ́ВИЦІ, -виць, **КРИКЛИ́ВЦІ**, -ів, *мн.* 1. Хворобливий стан дитини, коли вона безугавно кричить без сліз. 2. *розм.* Нервове (перев. жіноче) захворювання, що характеризується сильним збудженням і супроводжується викриками; істерія (у 1 знач.).

КРИКЛИ́ВИЦЯ, -і, *ж.* Нервовохвора жінка, що страждає від крикливиць (у 2 знач.); істеричка.

КРИКЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **крикли́вий**.

КРИКЛИ́ВО. Присл. до **крикли́вий** 3, 4.

КРИКЛИ́ВЦІ *див.* **крикли́виці**.

КРИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **крича́ти** 1 – 4.

КРИКОСТО́МА, -и, *ж.* Штучний отвір у персневидному хрящі та в м'яких тканинах шиї.

КРИКОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне формування крикостоми.

КРИКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин гортані, при якому розрізається персневидний хрящ.

КРИКОТРАХЕОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин персневидного хряща і верхніх кілець трахеї.

КРИКУ́Н, -а́, *ч.* 1. Той, хто часто кричить; горлань. // Сварлива людина. 2. *перен., зневажл.* Галасливий фразер; базіка.

КРИКУ́ХА, -и. Жін. до **крику́н**.

КРИКУ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **крикли́вий** 1 – 3.

КРИЛА́НИ, -ів, *мн.* Підряд ссавців ряду кажанів.

КРИ́ЛАС, -а, *ч.* У церкві – підвищене місце для хору, читців із правого та лівого боку від середніх дверей вівтаря.

КРИЛА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має крила (у 1, 3, 4 знач.). // *перен.* Який надихає, підносить. *Крилаті ідеї.* ** **Крила́та фра́за** – влучна словосполука, влучний вислів літературного походження, що стисло та образно передають думку й стали загальновживаними. 2. *перен.* Пов'язаний з авіацією, повітряним флотом. 3. Забезпечений підводними крилами (про судно). ** **Крила́та раке́та** – саморухома керована ракета з несучими площинами.

КРИЛА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **крила́тий**.

КРИЛА́ТКА, -и, *ж.* 1. Верхній чоловічий одяг 19 – початку 20 ст., подібний до киреї, плаща з пелериною. 2. Сухий плід деяких дерев (ясена, клена тощо) з пластинчастими пагінцями, схожими на крильця, завдяки яким його легко переносить

вітер. 3. Морський ссавець родини справжніх тюленів.

КРИЛА́ТО, *присл.* 1. У вигляді крил (у 1 знач.). 2. *перен., поет.* Натхненно, піднесено.

КРИ́ЛАШ, -а, *ч., заст.* Помічник рибальського отамана.

КРИ́ЛЕВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до крилю як об'єкта промислу. 2. Приготовлений з крилю, з доданням крилю.

КРИЛЕ́ЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **крило́** 1.

КРИЛО́, -а́, *с.* 1. Літальний орган птахів, комах та деяких ссавців (напр., кажанів). ** **Бра́ти під [своє́] крило́** – брати когось під свою опіку, захист. 2. *діал.* Плавець (у риб). 3. Нерухома відносно корпусу плоска поверхня літака (планера тощо), що підтримує його в повітрі під час польоту. 4. *тех.* Обертальна лопать вітряка. // Обертальна лопать турбіни, колеса пароплава тощо. 5. Підводна частина корпусу швидкоплавного судна, що утримує його в максимальному надводному положенні під час руху. 6. Бляшаний дашок над колесом автомашини, екіпажа тощо для захисту від пилу, болота. 7. Робоча частина мотовила жниварки, хедера комбайна тощо, яка нагинає скошувану масу до різального апарата і відкидає її набік. 8. Бокова частина будівлі, споруди, якоїсь площини тощо. 9. Бокова частина бойового порядку; фланг. 10. Крайнє угруповання якої-небудь політичної організації, напрямку тощо.

КРИЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **крило́**.

КРИЛОЗЯ́БРОВІ, -их, *ім.* Клас тварин підтипу первиннохордових.

КРИЛОНО́ГІ, -гих, *мн.* Ряд морських черевоногих молюсків, характерною ознакою яких є пара плавців, так звані крила.

КРИЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на крила (у 1 знач.). *Крилоподібні м'язи.*

КРИЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **крилоподі́бний**.

КРИЛЬ, -ю, *ч.* Планктонні морські рачки.

КРИЛЬЦЕ́, кри́льця́, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **крило́** 1, 2. 2. Кожен із бокових виступів нижньої частини носа. 3. Різальна частина лапи культиватора.

КРИЛЬЦЯ́ТА, -ця́т, *мн., рідко.* Крильця.

КРИЛЬЧА́СТИЙ, -а, -е, *тех.* Із крилами (у 4, 7 знач.). *Крильчаста помпа.*

КРИЛЬЧА́ТКА, -и, *ж., тех.* Механізм (або деталь механізму), складовою частиною якого є крила (у 4, 7 знач.).

КРИЛЯ́, -я́ти, *с.* Зменш.-пестл. до **крило́** 1.

КРИЛЯ́ТКО, -а, *с.* Те саме, що **криля́**.

КРИМА́НЧУЛІ, *невідм., ч.* Верхній голос багатоголосних народних гурійських та імеретинських пісень (Грузія).

КРИМІНА́Л, -у, *ч.* 1. *розм.* Карний злочин. 2. *заст.* В'язниця, тюрма.

КРИМІНАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Фахівець із криміналістики. 2. *розм.* Те саме, що **криміна́льник** 1.

КРИМІНАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Юридична наука, що вивчає та розробляє методи розкриття карних злочинів.

КРИМІНАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до криміналістики. ** **криміналісти́чна одороло́гія** – система науково розроблених методів та технічних засобів виявлення і дослідження слідів запахів для вирішення ідентифікаційних завдань у кримінальному процесі.

КРИМІНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **криміналі́ст**.

КРИМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *юр.* Те саме, що **ка́рний** 1 – 3. 2. Такий, у якому описуються карні злочини та їх розслідування (про художній твір). *Кримінальне чтиво.*

КРИМІНА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Карний злочинець. 2. *заст.* Арештант.

КРИМІНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., юр.* Властивість за знач. **криміна́льний** 1.

КРИМІНА́ЛЬНО, *юр.* Присл. до **криміна́льний** 1. *Кримінально караний.*

КРИМІНА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* В'язничний.

КРИМІНА́ЛЬЩИНА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **криміна́л** 1. 2. Збірн. до **криміна́льник** 1.

КРИМІНОГЕ́НЕЗ, -у, *ч.* Процес формування індивідуальної злочинної поведінки конкретної особи за конкретних умов.

КРИМІНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Що призводить до злочину; здатний викликати злочин. ** **криміноге́нна обстано́вка** – сукупність чинників, які сприяють збереженню або зростанню злочинності на певній території. **криміноге́нний чи́нник** – явище, яке сприяє збереженню або зростанню злочинності.

КРИМІНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із кримінології.

КРИМІНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кримінології. ** **кримінологі́чна характери́стика** – опис властивостей, закономірностей, чинників та наслідків злочинності, а також властивостей особистості злочинця. **кримінологі́чне програмува́ння** – галузь кримінології, яка займається дослідженнями в сфері розробки програм боротьби зі злочинністю.

КРИМІНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає злочинність, її причини, особу злочинця, а також розробляє заходи попередження злочинності.

КРИМІНОПЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь кримінології, яка вивчає злочинність у місцях позбавлення волі.

КРИМІНОФАМІЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Галузь кримінології, яка вивчає сімейно-побутові прояви злочинності.

КРИ́МКА, -и, *ж., діал.* Кримська сіль, збирана на узбережжі Сивашу (Гнилого моря).

КРИМПЛЕ́Н, -у, *ч.* 1. Різновид синтетичного (поліефірного текстурованого) волокна; нитки з такого волокна. 2. Тканина з такого волокна, ниток.

КРИМПЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до кримплену (у 1 знач.), виготовлений з нього. 2. Зшитий з кримплену (у 2 знач.).

КРИ́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Крим.

КРИМСЬКОТАТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кримських татар.

КРИМЧАКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **кримча́к**, -а́, *ч.*; **кримча́чка**, -и, *ж.*). 1. *заст.* Кримські татари. 2. Нечисленна етнічна група нащадків генуезьких переселенців до Криму, яка зберегла італійські прізвища.

КРИМЧА́НИ, -ча́н, *мн.* (*одн.* **кримча́нин**, -а, *ч.*; **кримча́нка**, -и, *ж.*). Мешканці Криму.

КРИН, -у, *ч.* 1. *арх.* Вода. 2. *нар.-поет.* Водяна лілея, біле латаття.

КРИНАЗО́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при ревматоїдному артриті.

КРИНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Глибоко викопана й захищена цямринами від обвалів яма для добування води з водоносних шарів землі; колодязь. 2. *рідко.* Те саме, що **джерело́** 1. 3. *чого, перен.* Джерело (у 2 знач.), скарбниця чого-небудь.

КРИНИ́ЧАНИЙ, -а, -е, *діал.* Джерельний.

КРИНИ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **крини́ця**.

КРИНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **крини́ця**.

КРИНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **крини́ця**.

КРИ́НКА, -и, *ж., діал.* Глечик, дзбан. *Кринка молока.*

КРИНОЛІ́Н, -а, *ч.* 1. Модна в другій половині 19 ст. широка спідниця на тонких обручах. 2. Частина палуби, що нависає за кормою річних суден та закріплена на кронштейнах.

КРИНОЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **криноліі́н**.

КРИ́НУМ, -у, *ч.* Рід цибулевих рослин сімейства амарилісових.

КРИП, -у, *ч.* Повільне зростання в часі пластичної деформації матеріалу при силових діяннях, менших за ті, що можуть спричинювати залишкову деформацію.

КРИ́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **крип**.

КРИ́ПТА, -и, *ж.* 1. У перших християн – підземна галерея, де відбувалися богослужіння й ховали померлих. 2. Місце давнього поховання знатної особи; підземний склеп.

КРИ́ПТА-АБСЦЕ́С, -у, *ч., мед.* Абсцес, який розвивається в крипті мигдалика або товстої кишки.

КРИПТА́Т, -у, *ч., хім.* Те саме, що **криптона́т**.

КРИПТИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення анальних пазух.

КРИПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **крипти́т**.

КРИ́ПТІЇ, -ій, *мн.* У Спарті – карні експедиції (та карні загони) проти ілотів.

КРИПТОБІО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба риби, що характеризується ураженням зябер і крові.

КРИПТОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Спосіб розмноження безквіткових, спорових рослин.

КРИПТОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до криптогамії.

КРИПТОГРА́МА, -и, *ж.* Напис, зроблений криптографічним способом.

КРИПТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до криптографії. *Криптографічний захист.* ** **криптографі́чна систе́ма** – сукупність засобів криптографічного захисту інформації.

КРИПТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб письма спеціальними умовними знаками – шифром; шифроване письмо, тайнопис.

КРИПТОДЕПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Затоплена водою западина, дно якої нижче від рівня моря, а водна поверхня – вища за нього (напр., озера Байкал, Ладозьке).

КРИПТОЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж., псих.* Прихована чутливість, термін використовується в парапсихології для позначення усіх форм екстрасенсорного сприйняття.

КРИПТОЗО́Й, -ю, *ч.* Найбільший відрізок геологічної історії розвитку земної кори від виникнення перших геологічних формацій до початку фанерозою.

КРИПТОКЛІ́МАТ, -у, *ч.* Мікроклімат закритих приміщень, а також природних та штучних печер.

КРИПТОКЛІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **криптоклі́мат**.

КРИПТОКО́К, -а, *ч.* Дріжджовий грибок – збудник криптококозу.

КРИПТОКОКО́З, -у, *ч.* Хвороба тварин та людини, що спричиняється дріжджовими грибами; уражаються легені, центральна нервова система, шкіра та підшкірна клітковина.

КРИПТОМЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Південне хвойне вічнозелене дерево, висота якого сягає 60 м.

КРИПТОМНЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Вид хибних спогадів, за яких факти і події хворий приписує собі.

КРИПТО́Н, -у, *ч.* Kr. Хімічний елемент, один з інертних газів, який у невеликій кількості є в повітрі. Використовується для наповнення освітлювальних лампочок, газорозрядних і рентгенівських трубок та ін.

КРИПТОНА́Т, -у, *ч.* Сіль гіпотетичної криптонатної кислоти.

КРИПТОНДИФЛУОРИ́Д, -у, *ч.* Білі кристали, тривкі нижче – 78 °С; окиснює і флуорує йод, ксенон, сполуки ауруму.

КРИПТОНДИФТОРИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **криптондифлуори́д**.

КРИПТО́НІМ, -а, *ч.* Шифрований підпис автора під своїм твором, щоб приховати справжнє ім'я.

КРИПТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **крипто́н**.

КРИПТОНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить криптон.

КРИПТОНТЕТРАФЛУОРИ́Д, -у, *ч.* Безбарвні кристали, які не розкладаються лише при – 78 °С і нижче; енергійні окисник і флуорувальний агент.

КРИПТОНТЕТРАФТОРИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **криптонтетрафлуори́д**.

КРИПТОНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Продування чогось газуватим криптоном. 2. Наповнення лампових колб або інших ємкостей газуватим чи зрідженим криптоном.

КРИПТОПЕРЕТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Сукупність операцій шифрування та дешифрування даних.

КРИПТОРХІДИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **крипторхі́зм**.

КРИПТОРХІ́ЗМ, -у, *ч., мед.* Аномалія розвитку, за якого не опускаються в мошонку одне або обидва яєчка.

КРИПТОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Сукупність засобів криптографічного захисту інформації.

КРИПТОФАЗІ́Я, -ї, *ж.* Таємна мова, яка використовується як певний комунікативний код; ідіоглосія.

КРИПТОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, у яких бруньки поновлення знаходяться у ґрунті або під водою.

КРИПТОФО́НІЯ, -ї, *ж.* Телефонні розмова з використанням шифру.

КРИПТОФТА́ЛЬМ, -у, *ч., мед.* Вроджений недорозвиток очного яблука, повік і очної щілини.

КРИС, -у, *ч.* Сталевий кинджал зі змієподібним вигином леза, зброя народів Малайзії та Індонезії.

КРИСА́НЯ, -і, *ж., зах.* Капелюх, бриль.

КРИСА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **криса́тий**.

КРИСА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **криса́стий**.

КРИСА́ТИЙ, -а, -е. Який має широкі криси (про капелюх, бриль і т. ін.).

КРИСА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **криса́тий**.

КРИ́СИ, -ів, *мн.* 1. Відігнуті краї капелюха, бриля тощо. 2. Краї посуду, човна тощо.

КРИСЛА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має розложисте гілля, розкішну крону (про дерево, кущ); гіллястий. 2. Те саме, що **криса́тий**.

КРИСЛА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **крисла́тий**.

КРИСЛА́ТО, *присл.* Розлого, широко.

КРИСТАДИ́Н, -а, *ч.* Електричний багатоголосний клавішний музичний інструмент.

КРИСТАДИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кристади́н**.

КРИСТА́Л, *ч.* 1. *род.* -а. Тверде тіло, що має природну форму багатогранника і внутрішню упорядковану будову. ** **Рідкі́ криста́ли** – рідини, що мають властивості кристалів, швидко реагують на зовнішні зміни й широко використовуються в техніці. 2. *род.* -у, *заст.* Кришталь (у 1 знач.).

КРИСТАЛВІОЛЕ́Т, -у, *ч.* Барвник трифенілметанового ряду; використовується як фіалкове чорнило.

КРИСТА́ЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **криста́л** 1.

КРИСТАЛИ́СТИЙ, -а, -е. Схожий на кристал (у 1 знач.); такий, як у кристала. *Кристалиста будова речовини.*

КРИСТАЛІЗА́ТОР, -а, *ч., спец.* Апарат для кристалізації хімічних сполук.

КРИСТАЛІЗА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кристаліза́тор**.

КРИСТАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кристалізації (у 1 знач.). *Кристалізаційний аналіз. Кристалізаційний стан.* // Признач. для кристалізації. *Кристалізаційний апарат.*

КРИСТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Перехід речовини з газуватого, рідкого або твердого (аморфного) стану в кристалічний. 2. *перен.* Становлення, набуття чітких форм (про задум, ідеї, суспільні напрями і т. ін.).

КРИСТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кристалізува́ти**. // *у знач. прикм.* // **кристалізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

КРИСТАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Піддавати кристалізації, перетворювати в кристали; виформовувати. 2. *перен.* Надавати чомусь чіткості, завершеності.

КРИСТАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Перетворюватися в кристали, набувати форми кристалів. 2. *перен.* Набувати чіткості, завершеності; виформовуватися.

КРИСТАЛІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кристалі́т**, -у, *ч.*). 1. *геол.* Найдрібніші зародкові кристалоутворення в різновидах вулканічного скла. 2. *мет.* Дрібні неправильної форми кристали литого металу або сплаву, міцно зв'язані між собою.

КРИСТАЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кристалі́т**.

КРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кристала (у 1 знач.). *Кристалічна будова.* // Який складається з кристалів. *Кристалічна порода.* ** **кристалі́чна ре́шітка** – властиве кристалам регулярне розташування частинок, яке характеризується періодичною повторюваністю у трьох вимірах. **кристалі́чна структу́ра** – розташування атомів, іонів, молекул у кристалі.

КРИСТАЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кристалі́чний**.

КРИСТАЛОАКУ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ фізичної акустики, в якому вивчаються закони поширення акустичних хвиль у кристалах і взаємодія хвиль з різними видами збуджень у кристалах.

КРИСТАЛОАКУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кристалоакустики.

КРИСТАЛОГІДРА́Т, -у, *ч.* Кристалічний гідрат, до складу якого входить певне число молекул води.

КРИСТАЛОГІДРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кристалогідра́т**.

КРИСТАЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із кристалографії.

КРИСТАЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кристалографії.

КРИСТАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Наука про кристали, їх будову та властивості.

КРИСТАЛО́ЇД, -у, *ч.* Речовина, здатна кристалізуватися і в розчиненому стані легко просочуватися крізь тваринні й рослинні перетинки.

КРИСТАЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кристало́їд**.

КРИСТАЛОКЕРА́МІКА, -и, *ж.* Моно- або полікристалічні керамічні матеріали.

КРИСТАЛОКЕРАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кристалокера́міка**.

КРИСТАЛОО́ПТИКА, -и, *ж., фіз.* Розділ оптики з вивчення законів поширення світла в кристалах.

КРИСТАЛООПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кристалоо́птика**.

КРИСТАЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до кристала, схожий на нього.

КРИСТАЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кристалоподі́бний**.

КРИСТАЛОРЕФРАКТО́МЕТР, -а, *ч.* Мікроскоп для спостереження та вимірювання показників оптичного заломлення кристалів, занурених у стандартні імерсійні рідини.

КРИСТАЛОСОЛЬВА́Т, -у, *ч.* Кристалічна сполука втиснення молекул газів у порожнини ґраток, утворених молекулами сольвентів.

КРИСТАЛОСОЛЬВА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кристалосольва́т**.

КРИСТАЛОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес кристалізації у лабораторних і технологічних процесах, а також у земних надрах, солоних озерах тощо.

КРИСТАЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **кристалотво́рення**. 2. Кристалічні скупчення, що виникли внаслідок процесів кристалізації.

КРИСТАЛОУТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **кристалотво́рення**.

КРИСТАЛОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Розділ кристалографії з вивчення фізичних властивостей кристалів.

КРИСТАЛОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кристалофізики.

КРИСТАЛОФО́СФОРИ, -ів, *мн.* Неорганічні кристалічні люмінофори, що використовуються у люмінісцентних лампах, напівпровідникових лазерах та ін.

КРИСТАЛОФО́СФОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кристалофо́сфор**.

КРИСТАЛОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кристалохі́мія**.

КРИСТАЛОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ кристалографії, що досліджує залежність кристалічних форм сполук, процесів і законів їхнього утворення від природи хімічного зв'язку у молекулах і кристалах .

КРИСТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **кристалі́чний**. 2. *перен.*, *заст.* Кришталевий (у 2 знач.).

КРИСТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **криста́льний**.

КРИСТА́ЛЬНО, *заст.* Присл. до **криста́льний 2**.

КРИСТОБАЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, що використовується для виготовлення вогнетривких матеріалів.

КРИТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **крите́рій**.

КРИТЕ́РІЙ, -ю, *ч.* Підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило. ** **Крите́рій безпе́ки** – встановлені значення параметрів та характеристик наслідків аварії, відповідно до яких обґрунтовується безпечність потенційно небезпечного об'єкта. **Крите́рій і́стини**, *філос.* – мірило істинності, вірогідності людських знань, їх відповідності об'єктивній дійсності. **Крите́рій крити́чного ста́ну** – ознака чи сукупність ознак критичного стану об'єкта, встановлених нормативною та конструкторською документацією.

КРИТЕ́РІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **крите́рій**.

КРИТЕ́РІУМ, -а, *ч.*, *спец.* Велогонка міськими вулицями.

КРИ́ТИ, кри́ю, кри́єш, *недок.*, *перех.* 1. *чим і без додатка.* Укривати, устеляти поверхню чого-небудь. 2. *чим і без додатка.* Робити покрівлю, дах, дашок над чим-небудь; покривати. *Крити хату.* 3. *чим.* Обтягувати, обшивати що-небудь тканиною, шкірою. 4. Затуляти що-небудь, ховати від зору. // Затягувати, окутувати кого-, що-небудь димом, парою тощо, роблячи невидимим. 5. Тримати щось у таємниці; приховувати. 6. *від кого – чого, заст.* Оберігати, захищати. ** **Крий Бо́же (Ма́тір Бо́жа)**: а) уживається для вираження небажаності, заперечення чогось; б) уживається для підкреслення величезної кількості, інтенсивності чогось. 7. *фам.*, *рідко.* Критикувати, картати, лаяти. 8. У картярській грі – бити карту партнера старшою картою або козирем. ** **Ні́чим кри́ти**, *фам.* – нічого відповісти, немає чим заперечити.

КРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кри́ти** 1 – 3, 8. 2. *у знач. прикм.* Який має дах, дашок, накриття. *Критий ринок.*

КРИ́ТИК, -а, *ч.* 1. Той, хто аналізує, оцінює літературні, мистецькі та наукові твори. *Літературний критик. Театральний критик.* 2. Людина, що аналізує, розглядає різні життєві явища, дає кому-, чому-небудь оцінку, виявляє вади, хиби.

КРИ́ТИКА, -и, *ж.* 1. Розгляд і оцінка когось, чогось із метою виявлення та усунення вад, хиб. // *розм.* Вказівка на вади, хиби. // *розм.* Негативне судження про щось. *Піддавати критиці.* 2. Літературний жанр, завданням якого є розгляд, тлумачення та оцінка літературних, мистецьких або наукових творів. *Літературна критика.* 3. Збірн. до **кри́тик** 1. 4. *заст.* Критична стаття.

КРИТИКА́Н, -а, *ч.*, *розм.* Людина, схильна до дріб'язкової, уїдливої, упередженої критики.

КРИТИКА́НКА, -и, *розм.* Жін. до **критика́н**.

КРИТИКА́НСТВО, -а, *с.*, *розм.* Дріб'язкова, уїдлива, упереджена критика.

КРИТИКА́НСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до критиканства. // Власт. критиканові, критиканам. *Критиканська уїдливість.*

КРИТИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **критикува́ти**. // **критико́вано**, *безос. присудк. сл.*

КРИТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Розглядати й оцінювати когось, щось, викриваючи вади, хиби; піддавати критиці.

КРИТИКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Зазнавати критики (у 1 знач.).

КРИ́ТИСЯ, кри́юся, кри́єшся, *недок.* 1. Те саме, що **хова́тися**[1] 1. // Знаходячись за чимось або в чомусь, бути невидимим для зору. *Критися з очей.* 2. *перен.* Бути в чомусь, не проявляючись відкрито. 3. *з чим.* Приховувати що-небудь від інших; таїти. 4. Ховатися, щоб уникнути якоїсь небезпеки; переховуватися. 5. *чим.* Те саме, що **укрива́тися**; покриватися. 6. Пас. до **кри́ти** 2, 3, 8.

КРИТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* 1. Критичне ставлення до чогось. 2. Філософська теорія, що використовує формально-логічний спосіб оцінки знання як істинного або хибного (термін, яким німецький філософ-ідеаліст І. Кант характеризував свою філософію).

КРИТИ́ЧНИЙ[1], -а, -е. 1. Стос. до критики (у 1 знач.). // Який містить критику. // Який ґрунтується на науковій перевірці правдивості, правильності чого-небудь. 2. Здатний виявляти та оцінювати позитивне й негативне в кому-, чому-небудь; вимогливий.

КРИТИ́ЧНИЙ[2], -а, -е. 1. Який перебуває в стані кризи (у 1 знач.); переломний. 2. Винятково складний, тяжкий, небезпечний, скрутний. ** **Крити́чна величина́**, *спец.* – величина, що характеризує перехід у новий стан, якість, набуття нових властивостей. **Крити́чна ма́са**, *фіз.* – найменша маса ядерного палива (урану, плутонію), при якій здійснюється ланцюгова ядерна реакція. **Крити́чна температу́ра**, *фіз.* – температура речовини, коли зникає різниця між рідиною та парою. **Крити́чний стан речовини́**, *фіз.* – стан речовини, коли зникає різниця між рідиною та парою.

КРИТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **крити́чний**[1] 2.

КРИТИ́ЧНО. Присл. до **крити́чний**[1].

КРИ́ТО-МІКЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до о. Крит і його столиці – Мікенів. ** **Кри́то-міке́нська культу́ра** – одна із стародавніх культур, що виникла після Трипільської.

КРИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Крит.

КРИТЯ́НИН, -а, *ч.* Житель острова Крит.

КРИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **кри́хта** 1, 2.

КРИ́ХІТКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **кри́хта** 1 – 3. 2. *перен.*, *пестл.* Про маленьку дитину, тварину або маля тварини.

КРИ́ХІТКУ, *присл.* Трошечки, зовсім мало, ледь-ледь.

КРИ́ХІТНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже маленький; малесенький.

КРИ́ХІТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кри́хітка**.

КРИ́ХІТОЧКУ, *присл.* Те саме, що **кри́хітку**.

КРИХКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який легко кришиться, розсипається. // Який не відзначається міцністю; трухлявий (про дерево тощо). *Крихкий метал.* 2. *перен.* Те саме, що **крихкоті́лий**; тендітний.

КРИ́ХКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **крихки́й** 1. *Крихкість сталі.*

КРИ́ХКО. Присл. до **крихки́й** 1.

КРИХКОКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який складається з крихких кристалів.

КРИХКОЛОМКИ́Й, -а́, -е́. Який ламається, кришачись, розсипаючись.

КРИХКОТІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який має слабке здоров'я, худеньку постать; тендітний, крихкий (у 2 знач.). 2. Огрядний, опасистий, із в'ялим, пухким тілом.

КРИХКОТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **крихкоті́лий**.

КРИХКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи крихкий. *Крихкувате стебло.*

КРИ́ХТА, -и, *ж.* 1. Дрібненька частинка, шматочок, грудочка чого-небудь (перев. хліба). 2. *перен.* Про дуже незначну, мізерну кількість чого-небудь. 3. *у знач. присл.* **кри́хту**, *розм.* Дуже мало; трохи. *До останньої крихти. Ні на крихту.* 4. *перен.*, *пестл.*, *рідко.* Те саме, що **кри́хітка** 2.

КРИХТИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **кри́хта** 1, 2.

КРИ́ХТОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кри́хта**.

КРИ́ХТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кри́хта**.

КРИ́ХТОЧКУ, *присл.* Те саме, що **кри́хітку**.

КРИ́ХТУ *див.* **кри́хта** 3.

КРИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Зробл. з криці (у 1 знач.); сталевий. 2. Який має колір криці; світло-сірий. // Такий, як у криці. 3. *перен.* Твердий, міцний, як криця. // Незламний, стійкий.

КРИЦЕРУ́ДНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з добуванням криці (у 2 знач.) безпосередньо з руди, обминувши стадію витоплювання чавуну.

КРИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **сталь**. // Виріб із сталі. 2. *мет.* Шматок неочищеного від різних домішок заліза пористої будови, який утворюється під час виплавлювання сталі з руди або чавуну. 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **креса́ло**.

КРИЦЯНИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Сталевий.

КРИЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крича́ти** 1, 2, 4.

КРИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. *неперех.* Видавати крик; волати, галасувати, репетувати. // Голосно плакати, ридати, голосити. // Видавати пронизливі звуки (про тварин, птахів). // *перен.* Гучно, пронизливо густи, свистіти (про гудок, сирену тощо). 2. *перех.* Дуже голосно щось говорити, вигукувати, співати. 3. *неперех.* Дуже голосно звертатися до кого-небудь із закликом, попередженням тощо. 4. *неперех.*, *на кого і без додатка.* Із криком лаяти кого-небудь; сваритися. 5. *неперех.*, *про кого – що, а також із спол.* що, *перен.* Настирливо й набридливо казати, писати, повідомляти про кого-, що-небудь. 6. *неперех.*, *перен.* Чітко вирізнятися на загальному тлі, впадати в око. // Приваблювати, спокушати покуштувати. // Виразно свідчити про щось.

КРИЧАНИ́, -ів, *мн.*, *мисл.*, *розм.* Загоничі, які своїми криками на облавному полюванні піднімають звіра і наганяють його на мисливців.

КРИЧА́ЧИ. Дієприсл. до **крича́ти**.

КРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мет.* Прикм. до **кри́ця** 2.

КРИЧНОРУ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **крицеру́дний**.

КРИЧУ́ЩИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **крича́ти** 1. 2. *прикм.*, *перен.* Який викликає крайнє незадоволення, обурення; неприпустимий. *Кричуща несправедливість.*

КРИ́ШАЧИ. Дієприсл. до **криши́ти**.

КРИ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **криши́ти** 1, 2. // *у знач. прикм.*

КРИШЕ́НИК, -а, *ч.*, *розм.* Відрізаний шматочок чого-небудь їстівного (перев. сала).

КРИ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **криши́ти** 1, 2 і **кри́шитися**. *Кришення ґрунту.*

КРИШЕНЯ́ТКО, -а, *с.* 1. Пестлива назва немовляти або маляти тварини. 2. Те саме, що **кри́хіточка**.

КРИ́ШЕЧКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **кри́шка**[1].

КРИ́ШЕЧКА[2], -и, *ж.* Зменш. до **кри́шка**[2].

КРИ́ШЕЧКУ, *присл.* Те саме, що **кри́хітку**.

КРИ́ШИВО, -а, *с.* Подрібнена маса чого-небудь.

КРИШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач. для кришення.

КРИШИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь кришить.

КРИШИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **криши́льник**.

КРИШИ́ТИ, кришу́, кри́шиш, *недок.*, *перех.* 1. Розколювати, розбивати, подрібнювати щось на дрібні шматочки, на крихти. // Смітити крихтами чого-небудь. 2. Різати на дрібні частинки. 3. *перен.*, *розм.* Нещадно бити, рубати, вбивати. // Знищувати, ламаючи, розбиваючи.

КРИШИ́ТИСЯ, кри́шиться, *недок.* Розпадатися, розсипатися на дрібні частинки; перетворюватися на крихти.

КРИШІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **криши́ти** 1, 2.

КРИ́ШКА[1], -и, *ж.* Верхня частина предмета, якою затуляють у ньому отвір; покришка, накривка.

КРИ́ШКА[2], -и, *ж.* 1. Те саме, що **кри́хта**. 2. Те саме, що **кри́шиво**.

КРИШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до кришки, схожий на неї.

КРИШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кришкоподі́бний**.

КРИШНАЇ́ЗМ, -у, *ч.*, *рел.* Секта в індуїзмі, що вшановує як верховне божество Кришну, вважаючи його одним із утілень бога Вішну.

КРИШНАЇ́Т, -а, *ч.* Послідовник, прихильник кришнаїзму.

КРИШНАЇ́ТКА, -и. Жін. до **кришнаї́т**.

КРИ́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Крихкий.

КРИШТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кришта́ль** 1, 2. // Зробл. із кришталю (у 1 знач.). 2. *перен.* Який прозорістю, грою барв і т. ін. нагадує кришталь (у 1 знач.); прозорий, ясний, блискотливий. // Високоморальний. // Бездоганно чистий. 3. *перен.* Мелодійний, дзвінкий, чистий звучанням (про голос, звук і т. ін.).

КРИШТАЛЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **кришталé́вий** 2, 3.

КРИШТАЛЕ́ВО. Присл. до **кришталé́вий** 2, 3.

КРИШТА́ЛИК, -а, *ч.* 1. Шматочок кришталю (у 1 знач.). 2. *чого*, *перен.* Крижинка, частинка інею тощо, яка нагадує такий шматочок. 3. *анат.* Частина ока позаду зіниці, що має вигляд двоопуклої прозорої еластичної лінзи. ** **Шту́чний кришта́лик** – лінза, яка вводиться хірургічним шляхом у передню або задню камеру ока з метою корекції афакії.

КРИШТА́ЛИКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **кришта́лик** 3.

КРИШТА́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Дуже прозоре скло високого ґатунку, якому властива гра барв і мелодійний дзенькіт. 2. *збірн.* Вироби з такого скла (перев. посуд). *Гірський кришталь.*

КРИШТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **кришталé́вий**.

КРІВ, кро́ві, *ж.*, *діал.* Кров (у 1 знач.).

КРІ́ВЛЯ[1], -і, *ж.*, *діал.* Покрівля.

КРІ́ВЛЯ[2], -і, *ж.*, *діал.* Кров (у 1 знач.).

КРІ́ВЦЯ, -і, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **кров** 1. ** **За́яча крі́вця** (*див.* **за́ячий**).

КРІЗНИ́Й, -а́, -е́. Який проходить наскрізь через щось; наскрізний. *Крізна тріщина.* // Який проймає наскрізь. *Крізний вітер.*

КРІЗНІ́ТИ, -і́є, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **просві́чуватися**.

КРІЗЬ, *прийм.*, *із знах. в.* 1. Указує на предмет, речовину, середовище або отвір, через які хтось або щось проникає, проходить, просвічується тощо. // Указує на певний відрізок часу, протягом якого щось відбувалося, здійснювалося; через. 2. Указує на дію (стан), що чергується з іншою, переривається нею, проривається через неї.

КРІЗЬКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Прозорий.

КРІЙ, кро́ю, *ч.* 1. Дія за знач. **крої́ти**. 2. Модель, форма одягу або взуття; фасон.

КРІК, -а, *ч.* Назва пересихаючих річок або тимчасових водотоків в Австралії.

КРІЛЬ, кроля́, *ч.* Невелика тварина – гризун родини заячих; розводиться на м'ясо та для хутра.

КРІЛЬЧА́ТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **кроля́тник**.

КРІЛЬЧИ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **кро́лиця**.

КРІМ, *прийм.*, *із род. в.* 1. Уживається для вирізнення когось із групи людей, чогось із ряду однотипних предметів, понять і т. ін.; за винятком когось, чогось; окрім. // Уживається з запереченням, указуючи на наявність когось, чогось за відсутності інших подібних предметів і явищ. 2. Уживається для підкреслення наявності, необхідності когось, чогось як додаток до того, про кого – що йде мова. ** **Крім то́го (цьо́го)** – уживається в ролі приєднувального сполучника зі значенням т а к о ж , д о т о г о .

КРІО... Перша частина складних слів, що вносить значення: пов'язаний з льодом, з низькими температурами.

КРІОАПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Місцева дія холоду на тканини шляхом безпосереднього контакту з ними си-

льно охолодженої поверхні.

КРІОБІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кріобіології.

КРІОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, що вивчає дію на живі організми низьких і наднизьких температур.

КРІОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Сукупність процесів, що відбуваються у кріосфері й супроводяться утворенням льоду.

КРІОГЕ́НІКА, -и, *ж.* Галузь науки і техніки, що вивчає питання отримання і використання наднизьких температур.

КРІОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний з одержанням дуже низьких температур, який працює в умовах дуже низьких температур.

КРІОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кріоге́нний**.

КРІОГІДРА́Т, -у, *ч.* Розчин, що замерзає при найнижчій температурі, утворюючи тверду масу постійного складу для даної розчинної речовини і розчинника.

КРІОГІДРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кріогідра́т**.

КРІОЕКСТРА́КТОР, -а, *ч.* Прилад для здійснення кріоекстракції.

КРІОЕКСТРА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Операція заморожування і наступного видалення помутнілого кришталика ока.

КРІОЕЛЕКТРО́НІКА, -и, *ж.* Галузь науки і техніки, яка займається застосуванням явищ, що мають місце у твердих тілах при температурі нижче 90 °К, для створення електронних приладів та пристроїв.

КРІОКОАГУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до кріокоагуляції.

КРІОКОАГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Руйнування тканини шляхом їх заморожування.

КРІОКОНСЕРВА́НТ, -а, *ч.* Законсервований шляхом заморожування орган або тканина.

КРІОКОНСЕРВУВА́ННЯ, -я, *с.* Консервування органів і тканин шляхом їх охолодження.

КРІОКРИСТА́ЛИ, -ів, *мн.* Молекулярні кристали, що плавляться при низьких температурах.

КРІОЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал – сполука Алюмінію та Флюору; використовується в алюмінієвій промисловості.

КРІОЛІТІОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Гренландії та на Уралі; крихкі прозорі безбарвні або білі кристали зі скляним блиском.

КРІОЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кріолі́т**.

КРІОЛІТОЗО́НА, -и, *ж.* Частина кріосфери у межах верхнього шару земної кори, що характеризується наявністю від'ємних температур.

КРІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кріології.

КРІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про лід.

КРІО́ЛЬЯ, -ї, *ж.* Кубинський народний креольський пісенний жанр.

КРІОМЕДИЦИ́НА, -и, *ж.* Розділ медицини, пов'язаний з використанням у лікарській практиці низьких, наднизьких температур.

КРІОМЕДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кріомедицини.

КРІО́МЕТР, -а, *ч.* Пристрій для вимірювання температури твердження чистого розчинника та розчину в ньому досліджуваної речовини.

КРІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення різниці між температурою замерзання чистого розчинника і температурою замерзання розчину будь-якої речовини в цьому розчиннику.

КРІОПАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кріопатології.

КРІОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж., мед.* Хворобливі стани і процеси, які виникають в організмі під впливом низьких температур.

КРІОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне з'єднання сітківки ока при її відшаруванні з судинною оболонкою очного яблука шляхом дії холоду на відповідні ділянки склери.

КРІОПЛАНКТО́Н, -у, *ч.* Сукупність дрібних організмів, пристосованих до життя при низьких температурах.

КРІОПРЕЦИПІТА́Т, -у, *ч.* Білковий препарат ізогенної плазми, що є концентратом фактора VIII зсідання крові.

КРІОРЕТИНОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **кріопексі́я**.

КРІОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для вимірювання зниження температури замерзання розчину у порівнянні з температурою замерзання чистого розчинника для визначення молекулярної маси розчиненої речовини.

КРІОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *хім.* Стос. до кріоскопії.

КРІОСКОПІ́Я, -ї, *ж., хім.* Метод визначення молекулярної маси речовини через встановлення різниці між температурою замерзання розчину й температурою замерзання чистого розчинника.

КРІОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до кріоскопії.

КРІОСТА́Т, -а, *ч., фіз.* Термостат (пристрій для збереження сталої температури), призначений для роботи при температурах, нижчих за 0° С.

КРІОСТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кріоста́т**.

КРІОСФЕ́РА, -и, *ж.* Переривчаста оболонка земної кулі, що характеризується наявністю або можливістю утворення льоду.

КРІОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кріосфе́ра**.

КРІОТАЛАМОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне руйнування ядер таламуса шляхом їхнього заморожування.

КРІОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до **кріотерапії**.

КРІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Терапевтичне лікування якихнебудь захворювань, основане на використанні низьких температур.

КРІОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Галузь техніки, пов'язана зі створенням та використанням дуже низьких температур.

КРІОТРО́Н, -а, *ч.* Надпровідний електричний елемент, опір якого при охолодженні стрибкоподібно змінюється залежно від величини керуючого магнітного поля.

КРІОТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кріотро́н**.

КРІОТУРБА́ЦІЇ, -ій, *ж.* Форми складання гірських порід, що мають у розрізі вигляд завихрень, вигинів, кілець і т. ін.

КРІОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Фізика низьких температур, що їх досягають при використанні зріджених газів.

КРІОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кріофізики.

КРІОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* Організми, що існують на поверхні льоду та снігу, у воді, яка просочує лід.

КРІОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кріофі́ли**.

КРІОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини холодних сухих місць існування.

КРІОФО́Б, -а, *ч.* Той, хто боїться холоду, похолодання.

КРІОФО́Р, -а, *ч.* Пристрій для демонстрування охолоджування води під час випаровування.

КРІОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кріохімії.

КРІОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Галузь науки, яка вивчає будову і властивості речовин та перебіг хімічних реакцій із їхньою участю за дуже низьких температур.

КРІОХІРУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кріохірургії.

КРІОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* 1. Оперативне лікування яких-небудь захворювань, основане на використанні низьких температур, кріогенної апаратури. 2. Метод знеболювання за допомогою заморожування частин тіла, що підлягають операції.

КРІП, кро́пу, *ч.* Однорічна городня рослина родини зонтичних, що її використовують як ароматичну приправу для страв, а також для соління огірків і помідорів.

КРІПА́К[1], -а́, *ч., іст.* Особисто залежний від поміщика й прикріплений до земельного наділу селянин.

КРІПА́К[2], -а́, *ч., розм., рідко.* Міцний тютюн.

КРІПА́К-УТІКА́Ч, кріпака́-утікача́, *ч., іст.* Кріпак, який утікав від свого власника – поміщика на вільні землі, де не було кріпацтва.

КРІПА́ЦТВО, -а, *с., іст.* 1. Система суспільних відносин у добу феодалізму, за якою поміщик мав право на особу, працю й майно підлеглих йому селян-кріпаків; кріпосне право. // Суспільне становище селян, що перебували в цих відносинах, пов'язане з тяжкими умовами життя. 2. Збірн. до **кріпа́к**[1].

КРІПА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* 1. Прикм. до **кріпа́к**[1]. 2. Стос. до кріпацтва (у 1 знач.).

КРІПА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., іст., розм.* Перебувати в кріпацтві; бути кріпаком, підневільним.

КРІПА́ЧКА, -и, *іст.* Жін. до **кріпа́к**[1].

КРІПА́ЧЧИНА, -и, *ж., іст.* Те саме, що **кріпа́цтво** 1.

КРІПЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Кремезний (у 1 знач.).

КРІПЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Досить міцний, сильний.

КРІПЕ́НЬКО, *присл.* Присл. до **кріпе́нький**.

КРІПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *гірн.* Признач. для кріплення стелі, лави тощо в шахті. *Кріпильний ліс. Кріпильні матеріали.* 2. *тех.* Стос. до кріплення (у 1 знач.). *Кріпильні роботи.* // Признач. для скріплювання, з'єднування частин машин і конструкцій. *Кріпильна різьба. Кріпильна деталь.*

КРІПИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Шахтар, що працює на кріпильних роботах.

КРІПИ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* кріплять; *недок.* 1. *перех., тех.* Те саме, що **скріплювати** 1. 2. *перех., гірн.* Установлювати кріплення (у 2 знач.). // *гідр.* Устеляючи чимось, захищати від руйнування. 3. *перех., мор., ав.* Міцно прив'язувати, закріплювати. 4. *перех., перен., розм., рідко.* Те саме, що **зміцнювати** 2. 5. *перех., спец.* Робити міцним (вино тощо), з високим вмістом алкоголю. 6. *неперех., діал.* Лютувати (див. **люту́вати**[1] 2).

КРІПИ́ТИСЯ, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* кріпляться; *недок.* 1. Твердо, стійко триматися; виявляти витримку в чомусь. 2. *спец.* Пас. до **кріпи́ти** 1 – 3, 5.

КРІПКИ́Й, -а́, -е́, *розм., рідко.* Те саме, що **міцни́й** 1, 2, 5.

КРІ́ПКО. 1. *розм., рідко.* Присл. до **кріпки́й**; міцно. 2. *діал.* Дуже, сильно.

КРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **кріпи́ти** 1, 2, 5.

КРІ́ПЛЕННЯ, -я, *с., спец.* 1. Дія за знач. **кріпи́ти** 1 – 3, 5. 2. Споруда в шахті зі стояків, рам і т. ін., що запобігає обвалам порід. 3. Деталі для скріплювання, з'єднування частин машин і конструкцій. 4. Пристосування для прикріплювання, закріплювання чогось.

КРІ́ПНУТИ, -ну, -неш, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **міцні́ти**.

КРІПОСНИ́Й[1], -а́, -е́, *іст.* 1. Те саме, що **кріпа́цький** 2. *Кріпосний гніт.* ** **кріпосне́ пра́во** – форма залежності селян: прикріплення їх до землі і підкорення адміністративній та судовій владі феодала. 2. Належний кріпосникові.

КРІПОСНИ́Й[2], -а́, -е́, *військ., заст.* Фортечний.

КРІПОСНИ́К, -а́, *ч., іст.* Поміщик-реакціонер, що застосовував кріпосницькі методи експлуатації селянства.

КРІПОСНИ́ЦТВО, -а, *с., іст.* Суспільний лад, основою якого було кріпацтво.

КРІПОСНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* 1. Стос. до кріпосництва. // Власт. кріпосництву. *Кріпосницький гніт.* 2. Прикм. до **кріпосни́к**.

КРІПОСНИ́ЦЯ, -і, *іст.* Жін. до **кріпосни́к**.

КРІ́ПОСТЬ, -і, *ж., військ., заст.* Фортеця.

КРІ́ПШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крі́пшати**.

КРІ́ПШАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм., рідко.* Те саме, що міцнішати.

КРІС, кре́са, *ч., зах.* Рушниця.

КРІ́СЕЛКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **крі́сло** 1, 2.

КРІ́СЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **крі́сло** 1 – 3.

КРІ́СЕЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **крі́сло** 1, 2.

КРІ́СЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **крі́сло** 1, 2.

КРІ́СЛО, -а, *с.* 1. Різновид широкого, перев. м'якого стільця, з бильцями та зручною спинкою; фотель. 2. *рідко.* Те саме, що **стіле́ць**. 3. *тільки мн., заст.* Місця в партері театру. 4. *з означ., перен.* Про високу адміністративну посаду.

КРІ́СЛО-ГО́ЙДАЛКА, крі́сла-го́йдалки, *с.* Крісло на вигнутих полозках, на яких воно гойдається.

КРІ́СЛО-ЛІ́ЖКО, крі́сла-лі́жка, *с.* Велике розкладне крісло, яке може служити ліжком.

КРІТ, крота́, *ч.* Невеликий комахоїдний ссавець, що живе під землею; цінний своїм хутром.

КРІ́ШНА, -и, *ч.* Божество в індуїзмі, що вшановується як одне з утілень (аватар) бога Вішну.

КРІШНА́ЇТИ, -ів, *мн.* Послідовники релігійно-містичної секти, що спирається на індуїстський канон, в основі якого лежить віра в бога Крішну.

КРОА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кроа́т**, -а, *ч.*; **кроа́тка**, -и, *ж.*), *заст.* Хорвати.

КРОВ, -і, *ж.* 1. Червона рідина, яка, циркулюючи в замкнутій кровоносній системі організму, забезпечує живлення його клітин і обмін речовин у ньому. *Замовляти кров. Стікати кров'ю. Зараження крові.* 2. *перен.* Людські жертви за якого-небудь зіткнення, боротьби, війні тощо; убивства, кровопролиття. 3. Порода, породистість тварин. 4. *перев. з означ., перен.* Про рід, походження, національність людини. // *у сполуч. з присв. займ., розм.* Про близьких родичів (перев. про дітей). *Голос крові.* 5. *з означ., перен.* Про вдачу, характер, темперамент людини. 6. *перен., розм.* Про те, що придбане тяжкою працею, великими зусиллями. *Проливати кров.* ** **пуска́ти кров** *кому*: а) лікувати випусканням крові; б) сильно бити; в) убивати когось, завдавати ран кому-небудь.

КРОВА́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Кривавий.

КРОВА́ВИК, -у, *ч.* Щільний темно-червоний різновид гематиту.

КРОВА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* крова́влять; *недок., перех. і неперех., заст.* Кривавити.

КРОВА́ВИЦЯ, -і, *ж., заст.* Кривавиця.

КРОВИ́НА, -и, *ж.* 1. *поет., рідко.* Те саме, що **кров** 1. 2. *розм.* Те саме, що **крови́нка** 1.

КРОВИ́НКА, -и, *ж., розм.* 1. Крапелька крові. 2. *у сполуч. з присв. займ., перен., пестл.* Про рідну дитину.

КРОВИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **крови́нка**.

КРОВИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який має червонястий колір шкіри на обличчі; здоровий, рожевовидий. // *перен.* Енергійний, діяльний.

КРОВИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **крови́стий**.

КРОВИ́ТИ, -влю, -ви́ш; *мн.* кро́влять; *недок., розм., рідко.* Те саме, що **крива́вити** 2.

КРОВИ́ЦЯ, -і, *ж., поет.* Те саме, що **кров** 1.

КРО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який має спільних предків; рідний за кров'ю. // Який ґрунтується на походженні від спільних предків. *Кровна спорідненість.* 2. *перен.* Який ґрунтується на духовній близькості, спільності інтересів; міцний, нерозривний. *Кровна дружба.* 3. *перен.* Який глибоко хвилює когось, безпосередньо стосується кого-небудь; близький (у 5 знач.). *Кровні інтереси.* ** **кро́вна обра́за** – глибока образа. **кро́вна по́мста** – звичай, який склався за родового ладу для захисту честі, гідності та майна роду; полягає в обов'язку родичів вбитого помститися вбивці або його рідним. **кро́вний во́рог** – лютий, непримиренний ворог. 4. Корінний, природний; з діда-прадіда. 5. Породистий, чистокровний (про тварин).

КРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Породистість, чистокровність.

КРО́ВНО. Присл. до **кро́вний** 1 – 3.

КРОВОВИ́ЛИВ, -у, *ч., мед.* Вилив крові з ушкодженої судини у тканини та порожнини організму.

КРОВОВТРА́ТА, -и, *ж.* Патологічний процес, який виникає внаслідок пошкодження судин та втрати частини крові.

КРОВОЖЕ́Р, -а, *ч., зневажл.* Жорстока, люта, жадібна до вбивств людина; кровопивець, тиран.

КРОВОЖЕ́РЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **кровоже́рний**. *Кровожерливий крокодил.* // Який вимагає кровопролиття, жертвування, ґрунтується на них.

КРОВОЖЕ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **кровоже́рливий**.

КРОВОЖЕ́РЛИВО. Присл. до **кровоже́рливий**.

КРОВОЖЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який живиться іншими тваринами, нападає на людей; хижий (про тварин). *Кровожерний звір.* 2. *перен.* Жадібний до вбивств, кровопролиття; жорстокий, лютий. // Який виражає жорстокість. *Кровожерні очі.*

КРОВОЖЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **кровоже́рний**.

КРОВОЖЕ́РНО. Присл. до **кровоже́рний**.

КРОВОЗАМІ́НА, -и, *ж.* Заміна втраченої або затруєної крові потерпілого (пацієнта) вливанням йому донорської крові або кровозамінника.

КРОВОЗАМІ́ННИЙ, -а, -е. Який замінює кров пацієнта, признач. для цього.

КРОВОЗАМІ́ННИК, -а, *ч.* Речовина, препарат, що заступає кров.

КРОВОЗМІША́ННЯ *див.* **кровозмі́шення**.

КРОВОЗМІ́ШЕННЯ, КРОВОЗМІША́ННЯ, -я, *с.* Статеві зносини між найближчими родичами.

КРОВОЗМІ́ШНИЙ, -а, -е. Стос. до кровозмішення.

КРОВОЗМІ́ШНИК, -а, *ч.* Той, хто допустився кровозмішення.

КРОВОЗМІ́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **кровозмі́шник**.

КРОВОЛИТТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що **кровопролиття́**.

КРОВОНЕДОКИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Неповне насичення крові киснем.

КРОВОНО́СНИЙ, -а, -е. Признач. для кровообігу; по якому тече кров. ** **кровоно́сна систе́ма** – система судин та порожнин, по яким здійснюється циркуляція крові, що забезпечує поживними речовинами та киснем клітини і тканини організму. **кровоно́сні суди́ни** – судини, якими кров рухається від серця до тканин тіла і від них до серця венозними капілярами, венулами, венами.

КРОВООБІГ, -у, *ч.*, *фізіол.* Рух крові по замкнутій кровоносній системі людини або тварини. ** **Регіона́рний кровообі́г** – кровообіг в органах і тканинах. **Шту́чний кровообі́г** – кровообіг, який забезпечується шляхом повного або часткового заміщення діяльності серця роботою спеціальних апаратів. **Недоста́тність кровообі́гу** – гемодинамічні порушення, що призводять до порушення кровопостачання органів та тканин, а також патологічного перерозподілу об'єму крові в різних ділянках судинного русла.

КРОВООЧИСНИЙ, -а́, -е́. Який очищає кров, признач. для цього.

КРОВООЧИЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кровочисний**.

КРОВОПАРАЗИТ, -а, *ч.* Паразит, який живе у крові організму-живителя.

КРОВОПИВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **кровожер**; гнобитель, тиран.

КРОВОПИВЦЯ, -і, *ч. і ж.*, *зневажл.* Те саме, що **кровожер**.

КРОВОПИЙ, -я, *ч.*, *зневажл.*, *рідко.* Те саме, що **кровожер**.

КРОВОПОСТАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стос. кровопостачання.

КРОВОПОСТАЧА́ННЯ, -а, *с.* Надходження крові в орган або частину тіла.

КРОВОПРОЛИТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з кровопролиттям.

КРОВОПРОЛИ́ТТЯ, -я, *с.* Масове знищення людей; масові вбивства, різня.

КРОВОПУСКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до кровопускання.

КРОВОПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Випускання крові з організму для його лікування.

КРОВОСИСНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кровосса́льний**.

КРОВОСО́С, -а, *ч..* 1. Той, хто ссе кров. 2. Південноамериканський кажан, що висмоктує кров із теплокровних тварин. 3. Комар. 4. *перен.* Злий пан; хазяїн. 5. Вампір.

КРОВОСО́СКА, -и, *ж.*: ** **ове́ча кровосо́ска** – те саме, що **ове́чий руне́ць** (*див.* **руне́ць**).

КРОВОСО́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кровосо́с**. 2. Те саме, що **кровосса́льний**.

КРОВОСПИННИЙ, -а, -е. Який зупиняє кровотечу. *Кровоспинний препарат.* ** **кровоспи́нний за́сіб** – лікарський засіб, що сприяє зупинці кровотеч.

КРОВОССА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який ссе кров. *Кровоссальні комахи.* // Який відтягує кров. *Кровоссальні банки.*

КРОВОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення, розвитку і дозрівання в організмі клітин крові.

КРОВОТВО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до кровотворення. ** **Кровотво́рні о́ргани** – органи тварин і людини, в яких утворюються елементи крові.

КРОВОТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кровотво́рний**.

КРОВОТЕ́ЧА, -і, *ж.* Витікання крові за межі кровоносних судин.

КРОВОТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, з якого витікає, тече кров.

КРОВОТІК, -то́ку, *ж.* Те саме, що **кровоте́ча**.

КРОВОТОЧИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **кровоте́чний**. *Кровоточива виразка.*

КРОВОТОЧИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Схильність організму до повторних кровотеч і крововиливів, спонтанних або після незначних травм. // Хвороба, пов'язана з порушенням згортання крові; гемофілія.

КРОВОТОЧИТИ, -очить, *недок.* Те саме, що **крива́вити** 2.

КРОВОХА́РКАННЯ, -я, *с.* Виділення крові з мокротинням під час кашлю (частіше за туберкульозу легень і горла). ** **неспра́вжнє кровоха́ркання** – відкашлювання крові, яка виділяється не із дихальних шляхів.

КРОВОХА́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Відкашлювати кров.

КРОВ'ЯНИЙ, -а́, -е́. 1. Прикм. до **кров** 1. // Вигот. із крові. *Кров'яна ковбаса.* ** **Кров'яний тиск** – тиск крові у серцево-судинній системі людини й тварин, спричинюваний діяльністю серця, а також пружністю й тонусом судин. 2. *перен.* Який має колір крові; червоний, багряний.

КРОВ'ЯНИСТИЙ, -а, -е. Який містить кров; з домішкою крові. *Кров'янисте м'ясо.* // Налитий кров'ю. *Кров'янисті очі.*

КРОВ'ЯНИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **кров'янистий**.

КРОВ'ЯНИСТО-ГНІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до гноєутворення із домішкою крові.

КРОВ'ЯНИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **крива́вити** 3, 4; закривавлювати.

КРОВ'ЯНИТИСЯ, -ниться, *недок.* Те саме, що **крива́витися**, 3, 4.; закривавлюватися.

КРОВ'ЯНІТИ, -іє, *недок.* Наливатися кров'ю. // *перен.* Ставати червоним, багряним; червоніти, багряніти.

КРОВ'Я́НКА, -и, *ж.* Кров'яна ковбаса.

КРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кроїти**.

КРО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кроїти**.

КРОЇЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з кроїнням, признач. для цього.

КРОЇЛЬНИК, -а, *ч.* Майстер, який займається кроїнням тканини, шкіри для пошиття з них одягу, взуття.

КРОЇЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **кроїльник**.

КРОЇННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кроїти**.

КРОЇТИ, крою́, кроїш, *недок.*, *перех.* Розтинати тканину, шкіру тощо на частини відповідної форми та розміру для пошиття з них одягу, взуття тощо. // Вирізувати за міркою частини одягу, взуття тощо.

КРОЇТИСЯ, -їться, *недок.* Пас. до **кроїти**.

КРОК, -у, *ч.* 1. Рух ногою вперед, убік або назад, що його робить людина або тварина, ідучи або біжачи; ступінь (*див.* **сту́пінь**[2]). // *тільки мн.* Звуки від такого руху. ** **Крок за кро́ком**: а) дуже повільно; повагом, помалу; б) поступово, у певній послідовності. **Кро́ком руш!** – уживається як команда йти в певному напрямі. 2. *перен.* Про ступінь, етап у розвитку чого-небудь, в освоєнні чогось нового, у розв'язанні якогось завдання тощо. *Крок уперед.* 3. Інтервал між подіями, повідомленнями, сигналами. 4. *перев. з означ.* Те саме, що **хода́** 1. // Про спокійну, тиху ходу коня; найповільніший алюр. 5. *з означ.* Певний спосіб пересування, руху в танці, ходіння на лижах і т. ін. *Фінський крок.* 6. *перев. з означ.*, *перен.* Учинок, дія (у 2 знач.). // Захід, маневр. ** **Пе́рші кро́ки** *до чого і з означ.* – початок у якійсь справі, діяльності тощо. 7. Відстань (приблизно 70 – 75 сантиметрів) між стопами ніг під час ходіння як міра довжини. 8. *спец.* Певна стала відстань або величина чого-небудь (за спрямованого руху механізму, деталі тощо). 9. Відстань (інтервал) між вершинами гребенів різі на болтах, у гайках тощо. *Крок різі.* 10. *спец.* Прирощення – величина, на яку збільшується інша величина. 11. У комп'ютерній графіці – відстань між сусідніми адресовними точками поверхні відображення. ** **Крок завда́ння**: у програмуванні – одноразове виконання незалежної програми у межах завдання.

КРО́КВА, -и, *ж.* Два бруси, з'єднані в горішній частині під кутом і закріплені долішніми кінцями до стін будівлі, на яких тримається дах.

КРОКВИНА, -и, *ж.* Один із брусів крокви.

КРОКВЯНИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **кро́ква**. *Крокв'яні ферми.*

КРОКЕ́Т, -у, *ч.* Гра, за правилами якої крізь розставлені в певному порядку на майданчику дротяні ворітця проганяють дерев'яними молотками дерев'яні кулі.

КРОКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кроке́т**. *Крокетний молоток. Крокетний майданчик.*

КРОКЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **крокетува́ти**.

КРОКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крокетува́ти**.

КРОКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Під час гри в крокет ударяти своєю кулею по кулі іншого гравця. *Крокетувати кулю противника.*

КРО́КІ, *невідм.*, *с.*, *спец.* 1. Нашвидку зроблений малюнок, кресленик, що лише загально окреслює задуману композицію або архітектурну споруду; ескіз. 2. План місцевості, накреслений на око, без попереднього вимірювання.

КРО́КІВКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **кро́ква**. 2. *розм.* З'єднані поперечною жердиною під певним кутом дві дерев'яні планки для вимірювання земельних ділянок.

КРОКІ́С, -ко́су, *ч.* 1. Багаторічна декоративна трав'яниста рослина з яскравими жовтогарячими квітками, зібраними в кошикоподібні суцвіття; дикий шафран. 2. Медунка м'якенька.

КРОКІЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **крокіюва́ти**.

КРОКІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Робити крокі.

КРО́КОВИЙ, кро́кова, кро́кове, *спец.* Прикм. до **крок** 7.

КРОКОДИЛ, -а, *ч.* Великий земноводний плазун, тіло якого вкрите панциром із рогових щитків; живе в тропічних країнах.

КРОКОДИЛІВ, -лова, -лове. Прикм. до **крокоди́л**. *Крокодилів зуб.*

КРОКОДИЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **крокодил**.

КРОКОДИЛЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **крокоди́л**. *Крокодиляча шкіра.* // Вигот. із шкіри крокодила. *Крокодиляча сумочка.* ** **крокоди́лячі сльо́зи** – про вдавані, нещирі жалощі хитрої та підступної людини.

КРОКОЇТ, -у, *ч.* Мінерал класу хроматів.

КРОКОМІР, -а, *ч.* Прилад у вигляді кишенькового годинника для орієнтовного вимірювання відстаней у кроках; педометр.

КРОКОМІРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **крокомі́р**.

КРОКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крокува́ти**.

КРОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Те саме, що **іти́** 1, 5; марширувати. // Проходжуватися, прогулюватися. 2. *тех.* Пересуватися, послідовно переставляючи опорні частини в напрямі руху (про машини, механізми).

КРО́КУС[1], -у, *ч.* Те саме, що **кро́кіс**.

КРО́КУС[2], -у, *ч.* Порошок оксиду феруму жовтогарячого (шафранового) кольору, що використовується для полірування металу, скла тощо.

КРОКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який пересувається, послідовно переставляючи опорні частини в напрямі руху (про машини та механізми). *Крокуючий екскаватор.*

КРОЛЕМА́ТКА, -и, *ж.* Кролиця, яку тримають для одержання приплоду. *Племінна кролематка.*

КРОЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля кроля.

КРОЛЕФЕ́РМА, -и, *ж.* Ферма, на якій розводять кроликів.

КРО́ЛИК, -а, *ч.* Те саме, що **кріль**.

КРО́ЛИКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **кроля́чий**. *Кроликове м'ясо.*

КРОЛИЦЯ, -і, *ж.* Самиця кроля.

КРОЛІВНИК, -а́, *ч.* Той, хто розводить кролів; працівник кролеферми.

КРОЛІВНИЦТВО, -а, *с.* Розведення кролів як галузь тваринництва.

КРОЛІВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кролівництва. *Кролівницьке господарство.*

КРОЛІСТ, -а, *ч.* Спортсмен, що плаває кролем.

КРОЛІ́СТКА, -и. Жін. до **кролі́ст**.

КРОЛЬ, -ю, *ч.*, *спорт.* Найшвидший спосіб плавання на грудях, під час якого плавець почережно викидає над водою то одну, то іншу руку вперед за голову.

КРОЛЯ, -я́ти, *с.* Маля кроля.

КРОЛЯ́ТИНА, -и, *ж.* Кроляче м'ясо.

КРОЛЯ́ТНИК, -а, *ч.* Приміщення для кролів.

КРОЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кріль**. *Кроляче м'ясо.* // Признач. для розведення та утримання кролів. *Кроляча ферма.* // Пошитий із хутра кроля. *Кроляча шапка.* // Такий, як у кроля.

КРОМАНЬЙО́НЕЦЬ *див.* **кроманьйо́нці**.

КРОМАНЬЙО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кроманьйо́нці**.

КРОМАНЬЙО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **кроманьйо́нець**, -нця, *ч.*). Люди епохи пізнього палеоліту – безпосередні предки сучасної людини.

КРО́МЛЕХ, -а, *ч.*, *археол.* Споруда часів неоліту і бронзового віку з великих нетесаних каменів, укладених колом або півколом.

КРОН[1], -у, *ч.*, *спец.* Мінеральна хромова фарба. *Жовтий крон. Зелений крон.*

КРОН[2], -у, *ч.*, *муз.* Спеціальна висувна трубка, яка подовжує стовп повітря в мідному духовому інструменті й таким чином змінює його стрій. ** **Ве́нтильні кро́ни** – крони для зміни висоти звуків, що включаються за допомогою вентилів. ** **Змі́нні кро́ни** – крони для зміни загального строю інструментів. **Кро́ни зага́льного стро́ю** – крони для точного настроювання інструмента.

КРО́НА[1], -и, *ж.* Верхня частина дерева, що являє собою сукупність його гілок.

КРО́НА[2], -и, *ж.* Грошова одиниця Данії, Норвегії, Швеції – 100 ере; Естонії – 100 сенті; Ісландії – 100 ейре; Словаччини, Чехії – 100 гелерів.

КРО́НА[3], -и, *ж.*, *муз.* Невелика додаткова трубочка в мідних духових інструментах; за її допомогою знижується звучання інструмента.

КРО́НВЕРК, -а, *ч.*, *військ.*, *заст.* Зовнішнє фортечне укріплення з кількох бастіонів.

КРОНГЛА́С, -у, *ч.* Спеціальне оптичне скло. *Цинковий кронглас.*

КРОНГЛА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кронгла́с**.

КРО́НЕКЕРІВ, -а, -е, *мат.* Належний Кронекеру. *Кронекерів добуток.*

КРОНИСТИЙ, -а, -е. Який має велику крону. *Крониста липа.*

КРО́НОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **крон**. *Кронова фарба.*

КРО́НОС, -а, *ч.*, *міф.* Верховний бог, що правив світом, скинувши з неба свого батька Урана, а потім був скинутий своїм сином – Зевсом.

КРОНПРИНЦ, -а, *ч.*, *іст.* Наступник престолу в Німеччині та Австро-Угорщині (до 1918 р.).

КРОНПРИНЦЕ́СА, -и, *ж.*, *іст.* Дружина кронпринца.

КРОНЦИРКУЛЬ, -я, *ч.* 1. Циркуль із вигнутими ніжками для вимірювання зовнішніх або внутрішніх розмірів предметів. 2. Маленький циркуль для креслення дуг радіусом до 1 міліметра.

КРО́НШНЕП, -а, *ч.* Птах ряду куликоподібних із довгим, загнутим донизу дзьобом.

КРОНШТА́ДТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кронштадт.

КРОНШТЕ́ЙН, -а, *ч.* 1. *тех.* Горизонтальна підпора для деталі, механізму, пристрою, прикріплена до вертикальної площини. 2. *архіт.* Скісна підпора (перев. кам'яна) балкона, карниза тощо; консоль.

КРО́ПЕРИ, -ів, *мн.* Орендарі-здольщики у США, що одержують від землевласника не тільки землю, а й робочу худобу, сільськогосподарський реманент, насіння.

КРОПИВА́, -и́, *ж.* Трав'яниста рослина, стебло та листя якої густо вкриті жалкими волосками. ** **Водяна́ кропива́** – те саме, що **кушир**. **Соба́ча кропива́** – багаторічна медоносна та лікарська рослина.

КРОПИ́ВКА, -и, *ж.* Зменш. до **кропива́**.

КРОПИ́ВНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **кропи́в'янка** 1.

КРОПИ́ВНИЦЯ, -і, *ж.*, *мед.* Те саме, що **кропи́в'янка** 3.

КРОПИ́ВОВІ, -вих, *мн.* Родина двосім'ядольних рослин, до яких належать різні види кропиви та деякі інші рослини.

КРОПИ́В'ЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кропива́**. // Вигот. із кропивових. ** **Кропи́в'яна пропа́сниця**, *мед.* – те саме, що **кропи́в'янка** 3. **Кропи́в'яне сі́м'я**, *зневажл.*, *заст.*: а) байстрюк; б) прізвисько чиновників, канцеляристів, які брали хабарі.

КРОПИ́В'ЯНИК, -а, *ч.* Зарості кропиви.

КРОПИ́В'ЯНКА, -и, *ж.* 1. Невелика співоча пташка ряду горобцеподібних; кропивник, волове око (очко). 2. Невеличкий строкато забарвлений метелик, гусінь якого живе на кропиві. 3. *мед.* Захворювання, що супроводжується висипом на шкірі та її свербінням; кропивниця, кропив'яна пропасниця (лихоманка).

КРОПИЛО, -а, *с.* Зв'язаний докупи жмуток трави, кінського волосу тощо для кроплення свяченою водою під час деяких християнських обрядів.

КРОПИЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Посудина для свяченої води, у яку вмочають кропило.

КРОПИТИ, кроплю́, кро́пиш; *мн.* кро́плять; *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Обливати дрібними краплями, бризками; оббризкувати. // Оббризкувати

свяченою водою (під час деяких християнських обрядів тощо). // *перен., розм.* Бити; стріляти. // *перен., жарт.* Дошкульно лаяти, шпетити. 2. *тільки* 3 *ос., неперех., рідко.* Падати дрібними краплями (про дощ); накрапати.

КРОПИ́ТИСЯ, кроплю́ся, кро́пишся; *мн.* кро́пляться; *недок.* 1. Обливатися дрібними краплями; оббризкуватися. 2. Пас. до **кропи́ти** 1.

КРОПІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кропи́ти** 1.

КРОПІТКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **клопітни́й** 2.

КРО́ПКА, -и, *ж., діал.* Крапка (у 1 знач.).

КРО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **кропи́ти** 1.

КРО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кропи́ти** 1.

КРО́ПЛЯ, -і, *ж., діал.* Крапля.

КРО́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кріп**. *Кроповий запах.* // Вигот. із кропу. *Кропова олія.*

КРОР, -а, *ч.* Одиниця укрупненого рахунку рупій, застосовувана в ряді країн Південно-Східної Азії (1 крор - 10 млн. рупій).

КРОС, -у, *ч.* 1. Спортивний біг або перегони пересіченою місцевістю з подоланням природних перешкод. 2. У боксі – зустрічний удар, коли рука боксера перехрещує руку супротивника. ** **телефо́нний крос** – проміжний пристрій для з'єднання зовнішніх абонентських ліній з проводами абонентських приладів телефонної станції; щит перемикань.

КРОС-АСЕ́МБЛЕР, -а, *ч.* Асемблер, що виконується на одній ЕОМ і генерує команди об'єктного коду для іншої ЕОМ.

КРОСБРЕ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Схрещений, гібридний. 2. *розм.* Незаконний, одержаний нечесним шляхом, сумнівного походження.

КРОСБРИ́ДИНГ, -а, *ч.* Міжпородне схрещування; метод розведення худоби.

КРОСВО́РД, -а, *ч.* Гра-задача, яка полягає у вписуванні літер у перехресні рядки клітинок накресленої фігури так, щоб по горизонталі та вертикалі вийшли загадані слова.

КРОСВОРДИ́СТ, -а, *ч.* Охочий складати, розгадувати кросворди.

КРОСДРЕ́СИНГ, -у, *ч.* Змішування стилів одягу, які начебто не поєднуються один з одним.

КРО́СЕНЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **кро́сно**.

КРО́СИНГ[1], -а, *ч.* Гірнича виробка, зроблена над основою для вентиляції; повітряний міст.

КРО́СИНГ[2], -у, *ч.* У деяких спортивних змаганнях та іграх – заборонений прийом, коли один з учасників заважає супротивникові.

КРО́СИНГ[3], -а, *ч.* Операція купівлі-продажу на біржі, яку дилер виконує за відмінною від біржової ціною.

КРОСИНГО́ВЕР, -у, *ч., біол.* Взаємний обмін ідентичними частинами між хроматидами гомологічних хромосом на стадії їхнього подвоєння.

КРО́СИНГ-СИМЕТРІ́Я, -ї, *ж., спец.* Те саме, що **перехре́сна симе́трія**.

КРОСІ́ВКИ, -вок, *мн.* (*одн.* **кросі́вка**, -и, *ж.*). Спортивні легкі закриті черевики зі шнурівкою; повсякденне взуття на кшталт таких черевиків.

КРОС-КОЕФІЦІЄ́НТ, -а, *ч.* Критерій надійності банку, який визначається у вигляді відношення усіх зобов'язань банку до виданих ним кредитів.

КРОС-КУРС, -у, *ч.* Курсове співвідношення між двома валютами, яке визначається через зіставлення з курсом третьої валюти.

КРОС-МОДУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Взаємна модуляція двох або більшої кількості коливань.

КРО́СНА, -сен, *мн.* (*одн.* **кро́сно**, -а, *с.*). 1. Ручний ткацький верстат. 2. Спеціальна рама, на яку натягують тканину для вишивання; п'яльці. 3. Рама в деяких примітивних знаряддях. 4. *діал.* Полотно, тканина.

КРОСО́ВАНИЙ, -а, -е. Перекреслений; перехресний. ** **кросо́ваний чек** – чек особливого вигляду, який може бути прийнятим банком лише від свого клієнта або від іншого банку. **Кросо́вані уго́ди** – одночасна купівля та продаж брокером контрактів різних клієнтів на конкурентній основі.

КРОСО́ВЕР, -а, *ч.* 1. *політ.* Перехід з однієї партії в іншу. 2. *біол.* Гібрид, помісь. 3. *муз.* Перехрещування – напрям, що синтезує джаз з роком, кантрі або фольклором.

КРО́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **крос** 1. // Признач. для кросу.

КРОС-РОЗРО́БКА, -и, *ж.* Спосіб розробки програмного забезпечення для ЕОМ одного типу з використанням ЕОМ іншого типу.

КРОС-УМО́ВА, -и, *ж.* Умова кредитної угоди, яка полягає в тому, що невиконання позичальником зобов'язань по іншим угодам розглядається як невиконання даної угоди.

КРОС-ФА́КТОРНИЙ, -а, -е: ** **Крос-фа́кторний ана́ліз** – економічний факторний аналіз, який враховує взаємний вплив чинників та їх загальний вплив на інтегральні показники, що залежать від цих чинників.

КРОС-ЦИЛІ́НДР, -а, *ч.* Прилад для визначення наявності астигматизму ока і встановлення його типу.

КРОС-ЧЕК, -а, *ч.* Чек з двома паралельними рисками по діагоналі, по якому банк згідно з наказом його власника переказує гроші іншому банкові або своєму клієнтові шляхом зарахування суми чека на їх рахунки.

КРО́ТА, -и, *ж.* Струнний смичковий музичний інструмент, спершу був щипковим.

КРОТАЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Рід напівкущів, кущів, рідше однорічних трав сімейства бобових.

КРОТЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля крота.

КРО́ТКИЙ, -а, -е, *заст.* Добрий, сердечний, лагідний. // Який виражає доброту, лагідність, сумирність (про зовнішність).

КРОТО́ВИЙ, -а, -е, Те саме, що **кротя́чий**. ** **Кроно́вий дрена́ж** – система підземних каналів (дрен), що їх прокладають під час гідромеліоративних робіт дренажними машинами.

КРОТОВИ́НА, -и, *ж.* 1. Купка землі, вигорнута кротом із нори на поверхню. // Земля, взята з цієї купки. 2. Кротяча нора. 3. Підземний водопровідний канал, що його прокладають під час гідромеліоративних робіт.

КРОТОВИ́ННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **кротови́на** 1. 2. Збірн. до **кротови́на** 2.

КРОТО́ВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **кротови́на** 1.

КРОТО́ВІ, -их, *мн.* Рід ссавців родини кротових; цінний хутровий звір.

КРОТО́Н, -у, *ч.* Рід рослин сімейства молочайних.

КРОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **кроно́вий дрена́ж** (*див.* **крото́вий**).

КРОТЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **кріт**. // Пошитий із хутра крота. *Кротяче манто.*

КРОФТЕ́РИ, -ів, *мн.* Дрібні фермери в Шотландії, спадкові орендарі.

КРОХА́ЛЬ, -я́, *ч.* Водоплавний птах родини качиних з довгим вузьким дзьобом, гострими зубцями на краях щелеп і чубом на потилиці, що живе в прісноводних проточних водоймах.

КРОХМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **крохма́лити**.

КРОХМА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крохма́лити**.

КРОХМА́ЛЕ-ПА́ТОКОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виробництвом патоки гідролізом крохмалю до глюкози, признач. для цього.

КРОХМАЛЕСУША́РКА, -и, *ж.* Сушильна камера для висушування вологого крохмалю, вилученого з подрібнених картоплі, злаків тощо.

КРОХМАЛЕСУШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для сушіння, висушування мокрого крохмалю, пов'язаний з цим процесом.

КРОХМА́ЛИСТИЙ, -а, -е. Багатий на крохмаль.

КРОХМА́ЛИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **крохма́листий**.

КРОХМА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех.* Намочувати білизну, тканину в крохмальному розчині, щоби зробити її цупкою та глянсовою.

КРОХМА́ЛИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **крохма́лити**.

КРОХМА́ЛЬ, -ю, *ч.* Вуглевод, що утворюється в листках і стеблах рослин та відкладається зернятками в бульбах, насінні, коренях. // Білий порошок, що його добувають із бульб картоплі, зерен рису, пшениці тощо.

КРОХМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з крохмалю, містить крохмаль. // Вигот. із крохмалю. *Крохмальний клей.* // Який виробляє крохмаль. *Крохмальний завод. Крохмальний цех.* 2. Просякнутий розчином крохмалю; накрохмалений.

КРОХМА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник крохмального цеху, заводу.

КРОХМА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **крохма́льник**.

КРОХМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **крохма́льний**.

КРОХМА́ЛЬНЯ, -і, *ж., заст.* Крохмальний завод.

КРОХОТУ́ЛЬКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **крохоту́ля**.

КРОХОТУ́ЛЯ, -і, *ж., розм.* Маленька, крихітна істота, предмет і т. ін.

КРОЦИДИ́ЗМ, -у, *ч.* Форма рухового автоматизму, яка проявляється рухами пальців, що нагадують маніпуляції дрібними предметами.

КРО́ЧОК, -чку, *ч.* Зменш.-пестл. до **крок**.

КРО́ШНІ, -ів, *мн.* Пристосування у вигляді дерев'яної рамки і ременів для перенесення вантажу за спиною.

КРУ, КРУ-КРУ́, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик журавля.

КРУАСА́Н, -а, *ч.* Невеликий кондитерський виріб прямокутної форми, приготовлений з листкового тіста з солодкою начинкою.

КРУГ[1], -а, *ч.* 1. *мат.* Частина площини, обмежена колом (*див.* **ко́ло**[1] 1). *Площа круга.* 2. Ділянка якоїсь поверхні, формою схожа на таку площину. // *перев. мн.* Концентричні кола, що розходяться від місця порушення водної гладіні. // *заст.* Ділянка поля. 3. Предмет, що має округлу, овальну або кільцеподібну форму. *Рятівний круг. Шліфувальний круг.* 4. *заст.* Одиниця обліку готової продукції в деяких народних ремеслах і заняттях. *Круг воску.* ** **На круг** – в середньому (про урожай).

КРУГ[2], *прийм., з род. в.* Те саме, що **навко́ло** 2; навкруг, кругом. ** **Круг па́льця обвести́ (обкрути́ти)** *кого* – обдурити, ошукати когось.

КРУГА́В, -а, *ч., зах.* Яструб.

КРУГИ́НЯ, -і, *ж., зах.* Гатунок круглих слив.

КРУГЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить круглий (у 1, 4 знач.). ** **Кругле́нька су́ма** – досить велика сума грошей.

КРУГЛЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Дуже круглий (у 1 знач.).

КРУ́ГЛИЙ, -а, -е. 1. Який має форму круга, кулі, циліндра тощо або формою нагадує їх; округлий. // Гладкий, опасистий. *Круглі дужки.* ** **Кру́глий стенд** – спеціально обладнаний круглий майданчик для стрільби по літаючих тарілках. **Кру́глий стіл** – нарада, бесіда, дискусія, учасники яких обговорюють що-небудь на рівних правах. 2. *перен., розм.* Те саме, що **цілкови́тий**; повний. *Круглий відмінник. Круглий сирота.* 3. *розм.* Те саме, що **весь**[1] 1; цілий (про відрізок часу). 4. *розм.* Який не має одиниць, дробових чисел; рівний, заокруглений, цілий (про число, рахунок і т. ін.). ** **Кру́гла су́ма** – велика, значна сума.

КРУГЛИ́ТИ, -лю, -ли́ш, *недок., перех.* Те саме, що **заокру́глювати** 1.

КРУГЛІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Дуже круглий (у 1 знач.).

КРУ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість за знач. **кру́глий** 1.

КРУГЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати округлим (у 1 знач.), круглястим. 2. *тільки* 3 *ос.* Виднітися (про щось округле, кільцеподібне).

КРУГЛІ́ТИСЯ, -і́ється, *недок.* Те саме, що **круглі́ти** 2.

КРУГЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати круглішим (*див.* **кру́глий** 1).

КРУ́ГЛО. Присл. до **кру́глий** 1, 4.

КРУГЛОБО́КИЙ, -а, -е. У якого круглі боки.

КРУГЛОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **круглобо́кий**.

КРУГЛОВИ́ДЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **кругловидий**.

КРУГЛОВИ́ДИЙ, -а, -е. Який має круглі обличчя.

КРУГЛОВИ́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Абстр. ім. до **кругловидий**.

КРУГЛОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має круглу голову.

КРУГЛОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **круглоголо́вий**.

КРУГЛОГОЛО́ВКА, -и, *ж.* Ящірка родини агамових, що має круглу голову.

КРУГЛОГУ́БЦІ, -ів, *мн.* Щипці з круглими кінцями (губками).

КРУГЛОДО́ННИЙ, -а, -е. У якого кругле дно.

КРУГЛОЛИ́ЦИЙ, -цього, *ч.* Той, у кого кругле обличчя.

КРУГЛОО́КИЙ, -а, -е. У якого круглі очі.

КРУГЛОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **круглоо́кий**.

КРУГЛОРО́ТИЙ, -а, -е. У якого круглий рот.

КРУГЛОРО́ТІ, -тих, *мн.* Клас рибоподібних хребетних тварин, у яких немає щелеп (міноги та ін.).

КРУГЛОТА́, -и́, *ж.* Те саме, що **кру́глість**.

КРУГЛОШЛІФУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для шліфування круглих поверхонь. *Круглошліфувальний верстат.*

КРУГЛОЩО́КИЙ, -а, -е. У якого круглі щоки.

КРУГЛОЩО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **круглощо́кий**.

КРУГЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи заокруглений; круглястий.

КРУГЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **круглува́тий**.

КРУГЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **круглува́тий**.

КРУГЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **кругля́вий**.

КРУГЛЯ́ВКА, -и, *ж., розм.* Про кругловиду дівчину, жінку.

КРУГЛЯ́К, *ч.* 1. *род.* -а́. Колода, стовбур зрубаного дерева. // Опупок колоди. 2. *род.* -у́, *збірн.* Лісовий матеріал (колоди тощо). 3. *род.* -а́. Круглястий камінь. 4. *род.* -а́, *перен.* Про будь-який предмет, споруду тощо круглої, кулястої або циліндричної форми.

КРУГЛЯНЧА́, -а́ти, *с., зах.* Маленький круглий горщик.

КРУГЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Трохи заокруглений; круглуватий, круглявий.

КРУГЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **кругля́стий**.

КРУГЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., діал.* 1. *неперех.* Кружляти. 2. *перех.* Пити.

КРУГЛЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **кругля́к**.

КРУГЛЯ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **кругля́к** 1 – 3.

КРУГОВЕ́РТЬ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **вир** 1 і **коло́ворот**[1].

КРУГОВИ́Д, -у, *ч.* 1. Те саме, що **видноко́ло**. 2. *рідко.* Те саме, що **кругозі́р** 1.

КРУГОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який відбувається, здійснюється по кругу, по колу. *Кругова оборона.* ** **Кругова́ пору́ка**: а) взаємна відповідальність у певному середовищі, групі тощо; б) взаємне приховування, взаємний порятунок. 2. *у знач. ім.* **кругова́**, -во́ї, *ж., заст.* Чарка, з якої почережно п'ють усі, хто сидить за столом, у колі.

КРУГОВИ́НА, -и, *ж.* Ділянка якоїсь поверхні, формою схожа на коло, круг (у 1 знач.).

КРУГОВОРО́Т, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **коло́ворот**[1].

КРУГОГЛЯ́Д, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **кругозі́р**.

КРУГОЗІ́Р, -зо́ру, *ч.* 1. Обсяг, широта уявлень, знань, інтересів. 2. *рідко.* Те саме, що **видноко́ло**.

КРУГОЙДУ́ЧИЙ, -а, -е. Який іде кругами.

КРУГО́М. 1. *присл.* Рухаючись по колу, описуючи коло. 2. *присл.* Звідусіль, з усіх боків. 3. *присл.* Скрізь, усюди. 4. *присл., розм.* Повністю, цілком. 5. *прийм., з род. в.* Уживається для позначення предмета, особи, навколо яких щось відбувається, розташовується тощо; навколо, побіля. 6. *у знач. виг.* Уживається як військова команда повернутися на 180°.

КРУГОО́БІГ, -у, *ч.* 1. Безперервний рух, незмінний повторюваний цикл розвитку. ** **Кругоо́біг капіта́лу** – процес безперервного руху капіталу, який послідовно проходить три стадії перетворення: грошову, продуктивну та товарну. 2. *спец.* Процес, що завершується поверненням до вихідного стану й первісної форми. *Кругообіг речовин.*

КРУГООБОРО́Т, -у, *ч.* Те саме, що **кругоо́біг**.

КРУГОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на круг, подібний до нього.

КРУГОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кругоподі́бний**.

КРУГОСВІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **навколосві́тній**.

КРУЖА́ЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **кружа́лко**.

КРУЖА́ЛКО, -а, *с.* Зменш. до **кружа́ло** 1.

КРУЖА́ЛО, -а, *с.* 1. Те саме, що **круг**[1] 2, 3. 2. *у знач. присл.* **кружа́лом**. Колом. 3. Дерев'яна або металева дуга, на якій зводять круглі частини будівлі (арку, склепіння тощо). 4. Деталь машини, механізму тощо, яка має форму круга, кільця; диск. 5. *іст.* Шинок, корчма.

КРУЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кружа́ло** 1. // Пов'язаний з гончарським кругом, із гончарством.

КРУЖА́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **кружа́ло** 1.

КРУЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., розм.* 1. *перех. і без*

додатка. Пити хмільні напої. 2. *неперех., рідко.* Те саме, що **кружляти** 1, 4, 6.
КРУЖҐАНОК, -нку, *ч., рідко.* Зовнішня галерея, веранда, зазвичай навколо будівлі.
КРУЖЕЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **кружляти** 1 – 6.
КРУЖЕЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш. -пестл. до **кружок**. 2. Накреслене колечко.
КРУЖИНА, -и, *ж., рідко.* 1. Навколишній простір; околиця. 2. *розм.* Обвід, окружність.
КРУЖИТИ, кружу, кружиш, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **кружляти** 1, 2, 4.
КРУЖИТИСЯ, кружуся, кружишся, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **кружляти** 1, 2, 4.
КРУЖІННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **кружити** і **кружитися**.
КРУЖЛЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кружляти**.
КРУЖЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок.* 1. *неперех.* Рухатися навколо кого-, чого-небудь, описуючи кола. // *по чому.* Ходити, походжати, їздити, описуючи кола. // *перен.* Постійно перебувати біля когось, чогось. // *перен.* Переміщатися по колу (про чарку, келих і т. ін.). // *перен.* Поширюватися (про чутки, поголоски). 2. *перех. і неперех.* Рухати по колу; крутити. // *тільки неперех., чим.* Швидко крутити; завихрювати (про вітер, віхолу тощо). // *ким, чим і кого, що, безос.* 3. *неперех., з ким і без додатка.* Танцювати, описуючи кола. 4. *неперех., над чим і без додатка.* Плавно літати, описуючи кола. // Опадати додолу, описуючи кола. // Витися, зависати в повітрі (про пил, сніг і т. ін.). 5. *неперех.* Завихрюючи пил, сніг, мести, віяти (про вітер, хуртовину). 6. *неперех.* Їздити, ходити кружним шляхом. // Пересуватися, час від часу змінюючи напрям руху; петляти. // Ходити манівцями, збившись із шляху; блукати. 7. *неперех.* Здійснювати кругообіг у живому організмі; перебувати в русі, текти (про соки, кров і т. ін.). 8. *перех. і без додатка, розм.* Те саме, що **кружати** 1.
КРУЖНИЙ, -а, -е. Об'їзний, обхідний (про шлях, стежку тощо).
КРУЖНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **кружний**.
КРУЖНО, *присл., діал.* Колом (*див.* **коло**[1] 3).
КРУЖОК, -жка, *ч.* 1. Зменш. до **круг**[1] 2, 3. 2. *у знач. присл.* **кружка**, *рідко* **кружком, кружкома**. Те саме, що **колом** (*див.* **коло**[1] 3). 3. Верхня частина діжки, бочки тощо, якою накривають їх або придавлюють засолені овочі.
КРУЗЕЙРО, *невідм., с.* Грошова одиниця Бразилії.
КРУЇЗ, -у, *ч.* Подорож водою (перев. морська).
КРУЇЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **круїз**. // Признач. для круїзу.
КРУК, *діал.* **КРЮК**, -а, *ч.* Великий хижий птах із блискучим чорно-синім пір'ям, що живе подалі від осель (перев. в лісі); ворон.
КРУКАТИ *див.* **крюкати**.
КРУКІВ, -кова, -кове. Належний круку.
КРУ-КРУ *див.* **кру**.
КРУМГОРН, -а, *ч.* Дерев'яний духовий язичковий музичний інструмент.
КРУМК, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик жаби, крука тощо.
КРУМКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крумкати** та звуки, утворювані цією дією. *Крумкання жаб.*
КРУМКАТИ, -ає, *недок.* Видавати звук "крумк" (про жабу, крука).
КРУМКАЧ, -а, *ч., діал., зах.* Крук, гайворон.
КРУМКНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **крумкати**.
КРУМЛИНГ, -у, *ч.* Платежі, які здійснюються через Інтернет користувачами, які мають крумлинг-рахунок.
КРУМЦИРКУЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **кронциркуль** 1.
КРУП[1], -у, ч. 1. *мед.* Гостре запалення гортані й трахеї, що супроводжується спазмами горла та утрудненим диханням. 2. Задня частина тулуба коня.
КРУП[2], -а, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **крижі** 2.
КРУПА, -и, *ж., рідко.* 1. Те саме, що **крупи**. 2. Те саме, що **крупина**.
КРУП'Є, *невідм., ч.* Співвласник картярського будинку, а також банківник і розпорядник гри в ньому.
КРУПИ, крупів *і рідко* круп, *мн.* 1. Очищені й подрібнені зерна злакових рослин, що їх використовують як продукт харчування. *Гречані крупи.* 2. Атмосферні опади, схожі на дрібні кулясті зернята.
КРУПИНА, -и, *ж.* Окреме зернятко крупів.
КРУПИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **крупина**.
КРУПКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Зменш.-пестл. до **крупа**. 2. *спец.* Перше грубе мливо зерна пшениці під час переробки її на сортове борошно. // Будь-яка подрібнена речовина. *Картопляна крупка.* 3. Трав'яниста рослина родини хрестоцвітих. 4. *діал.* Трихіна.
КРУПКУВАТИЙ, -а, -е. Схожий на крупи; зернистий. *Крупкуватий сніг.*
КРУПКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **крупкуватий**.
КРУПНИЙ, крупна, крупне. Те саме, що **грубий** 1. прот. д р і б н и й. *Крупне зерно. Крупний пісок.*
КРУПНИК, -у, *ч.* Густа юшка з крупів (у 1 знач.).
КРУПНИСТИЙ, -а, -е. Який складається з крупинок; крупчастий, крупкий.
КРУПНИЧОК, -чку, *ч.* Пестл. до **крупник**.
КРУПНОЗЕРНИСТИЙ, -а, -е. Який складається з крупних зерен, частинок.
КРУПНОЗЕРНИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **крупнозернистий**.
КРУПНОКАЛІБЕРНИЙ, -а, -е. Який має крупний калібр.
КРУПНОКАЛІБЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **крупнокаліберний**.
КРУПНОКРИСТАЛІЧНИЙ, -а, -е. Який складається з крупних кристалів, частинок.
КРУПНОКРИСТАЛІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **крупнокристалічний**.
КРУПНЯК, -а, *ч., зах.* Самка оселедця.
КРУПОВІЙКА, -и, *ж.* Машина для очищання крупів від лузги.
КРУПОДЕРНИК, -а, *ч.* Те саме, що **круп'яр**.
КРУПОДЕРНЯ, -і, *ж.* 1. Невелике підприємство, на якому виготовляють крупи. 2. Пристрій у млині, на якому деруть зерно на крупи.
КРУПОЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до крупу (*див.* **круп**[1]). ** **Крупозне запалення легень (легенів)** – запалення легень, коли вражено цілу легеню або значну її частину й на враженій ділянці нагромаджується рідина, що містить багато фібрину.
КРУПЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **крупнистий**. *Крупчастий сніг.*
КРУПЧАТКА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **питлівка**.
КРУП'ЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **крупи** 1. *Круп'яне виробництво.* // На якому виготовляють крупи. *Круп'яний завод.* // Пригот. із крупів, з крупами. *Круп'яна юшка.* // Який дає зерно, що йде на виробництво крупів.
КРУП'ЯНКА, -и, *ж.* Ковбаса, начинена кашею.
КРУП'ЯР, -а, *ч.* Той, хто виробляє крупи.
КРУРОТОМІЯ, -ї, *ж.* Оперативний розтин однієї із ніжок стремена.
КРУСТИФІКАЦІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до крустифікації.
КРУСТИФІКАЦІЯ, -ї, *ж.* Обростання кристалів, уламків гірської породи, стінок порожнин кристалічними корками, мінеральними оболонками і т. ін.
КРУТАНИНА, -и, *ж., розм.* 1. Поспішний, безладний рух; метушня. 2. *рідко.* Те саме, що **крутійство** 2, 3.
КРУТАР, -я, *ч., діал.* Крутій (у 1, 2 знач.).
КРУТАРСТВО, -а, *с., діал.* Крутійство.
КРУТЕНЬ, -тня, *ч.* 1. Скручений жмут соломи, яким розпалюють або підтримують вогонь у печі. // Скручений жмут соломи, сіна, що залишається на шляху перетягання копиць. 2. *діал.* Вихор (*див.* **вихор**[1] 1).
КРУТЕНЬКИЙ, -а, -е. Досить крутий; крутуватий.
КРУТЕНЬКО. Присл. до **крутенький**.
КРУТИВУС, -а, *ч., розм.* Джигун, чепурун із хвацько закрученими вусами; прудивус.
КРУТИГОЛОВА, -и, *ч. і ж., розм.* Той (та), хто крутить іншим голови, морочить інших.
КРУТИГОЛОВКА, -и, *ж.* Пташка родини дятлових.
КРУТИЗНА, -и, *ж.* 1. Якість за знач. **крутий** 1. 2. Те саме, що **круча** 1. // Крутий узвіз.
КРУТИЙ, -а, -е. 1. Майже прямовисний; стрімкий; прот. п о л о г и й, п о л о ж и с т и й. // Урвистий, прямовисний (про берег, стіну урвища). // Високо піднятий, бурхливий (про хвилю, морський прибій). // *перен.* Дуже сильний, відчутний (про підвищення рівня розвитку чогось). 2. Дуже загнутий, вигнутий, сильно закручений. // Чітко окреслений, опуклий, рельєфний (про чоло, ніс і т. ін.). 3. Дуже вигнутий, не поступовий (про поворот шляху, річки тощо). // *перен.* Несподіваний, раптовий (про зміну в поведінці, суспільних явищах, подіях тощо). // *перен.* З відчутними, помітними переходами (про мелодію). 4. Суворий, твердий, непіддатливий (про характер, вдачу людини й про людину з таким характером); прот. л а г і д н и й. // *жарг.* Надзвичайний, крайній у прояві своїх якостей, поглядів і т. ін. *Крутий бізнесмен. Крутий хлопець.* // *перен.* Рвучкий, сильний, лютий (про вітер, мороз). ** **Круті заходи** – суворі, рішучі дії, спрямовані проти кого-, чого-небудь. 5. *розм.* Міцний, твердий. // Туго зав'язаний, сплетений. 6. *перен., розм.* Дуже складний для розуміння. // Який важко сприймається, засвоюється (про слово, мелодію тощо). *Крута пісня.* // Сповнений труднощів; важкий, складний. 7. *перен.* Гострий, різкий, дошкульний (про вислів, розмову тощо). // Грубий, брутальний (про лайку). // Непристойний, масний (про жарт, анекдот і т. ін.). 8. Дуже густий внаслідок тривалого варіння (про їжу). // Густо замішаний (про тісто). // В'язкий, тягучий (про мокрий ґрунт). // *перен.* Низький, сильний (про голос); густий (у 4 знач.). 9. Дуже насичений, міцний (про настій, навар, тютюн, запах і т. ін.).
КРУТИЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до крутіння. *Крутильний момент.* // У якому скручують волокно, дріт і т. ін. *Крутильний цех.* // Признач. для крутіння, скручування чогось. *Крутильна машина.*
КРУТИЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на скручуванні волокон, пряжі, дроту тощо.
КРУТИЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **крутильник**.
КРУТИТИ, кручу, крутиш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Надавати чомусь обертового руху; обертати. // Рухаючи корбою тощо, примушувати знаряддя, механізм і т. ін. діяти. // Тримаючи щонебудь, раз у раз змінювати його положення (від ніяковості, нерішучості тощо). // *чим.* Швидко повертати з одного боку в інший. 2. *перех. і неперех.* Утворювати коловерть, вир; вирувати (про воду, течію). // *безос.* // Здіймати сніг, пил і т. ін.; курити, сильно дути (про вітер, заметіль). // *безос.* 3. *перех.* Туго звивати, скручувати щонебудь; сукати. // Вивертати, заламувати, завдаючи болю. // Туго завивати, обгортаючи чимось (перев. про цигарку). // Підкручувати, підгинати (волосся, вуса); укладати. 4. *неперех., перен., розм.* Хитрощами ухилятись од відвертої відповіді, розмови, прямої дії. 5. *неперех., ким, перен., розм.* Розпоряджатися ким-небудь за власним розсудом; верховодити. // Знущатися над кимось. 6. *неперех.* Чинити щось на свій лад, часто для власної вигоди. // Чинити щось не по правді, кривдячи когось. 7. *тільки 3 ос., неперех., перен.* Викликати тривале відчуття болю, який періодично то посилюється, то послаблюється. // *безос.* // *розм.* Хвилювати, турбувати (про думки, почуття тощо).
КРУТИТИСЯ, кручуся, крутишся, *недок.* 1. Робити обертові, колові рухи; обертатися. // *з ким і без додатка.* Танцюючи, робити колові рухи; кружляти (у 3 знач.). // Часто змінювати положення тіла лежачи або сидячи; вертітися (у 1 знач.). // Швидко, хапливо рухатися, метушитися. // *перен., розм.* Постійно займатися різними справами, клопотатися чимось, шукаючи виходу з біди, труднощів. 2. Вирувати, утворювати коловерть, вир (про воду, течію). // *рідко.* Здіймати сніг, пил і т. ін.; курити, сильно дути (про заметіль, вітер). 3. *розм.* Ходячи туди-сюди, постійно перебувати де-небудь, біля когось. // Вештатися (у 1 знач.), тинятися. ** **Крутиться на язиці** *що*: а) про сильне бажання сказати щось, спитати про кого-, що-небудь; б) про намагання пригадати щось добре відоме, але призабуте. 4. *над чим і без додатка, рідко.* Те саме, що **кружляти** 4. // Витися, зависати в повітрі (про пил, сніг і т. ін.). 5. Різко змінювати напрям, робити вигини; звиватися (про шлях, ріку тощо). 6. *рідко.* Скручуватися, звиватися в кільце, у спіраль.
КРУТИХВІСТ, -воста, *ч., розм.* Те саме, що **крутій** 1; хитрун.
КРУТИХВІСТКА, -и, *ж., розм.* 1. Жін. до **крутихвіст**. 2. Легковажна жінка, дівчина.
КРУТІЖ, -тежу, *ч., рідко.* Те саме, що **вир** 1.
КРУТІЙ, -я, *ч.* 1. Хитра та спритна у своїх учинках людина; шахрай, ошуканець. // Нещира в своїх стосунках з іншими людьми особа; лицемір. 2. Той, хто схильний до крутійства (у 3 знач.) (про чиновника, канцеляриста й т. ін.); бюрократ. 3. *розм.* Той, хто крутить що-небудь.
КРУТІЙКА, -и. Жін. до **крутій** 1, 2.
КРУТІЙКУВАТИЙ, -а, -е. Трохи крутійський (у 2 знач.).
КРУТІЙСТВО, -а, *с.* 1. Нечесне поводження; шахрайство, ошуканство. // Брехливість, лицемірство. 2. Ухиляння від прямої відповіді, відкритих дій, учинків. 3. Навмисне використання дрібниць, формальностей і т. ін. для затягування чи заплутування судових та адміністративних справ із корисливою метою або щоб зняти з себе відповідальність.
КРУТІЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Власт. крутієві, крутіям (у 1 знач.). *Крутійська вдача.* 2. Лицемірний, нечесний, брехливий.
КРУТІЛЬ, -телі, *ж.* 1. Пристрій для сукання мотузків. 2. *діал.* Вир (у 1 знач.).
КРУТІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крутити** 1 – 4, 7 і **крутитися** 1 – 4, 6. *Крутіння колесом.*
КРУТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **крутий** 1; крутизна (у 1 знач.).
КРУТЛИВЕЦЬ, -вця, *ч.,* **КРУТЛИВИЦЯ**, -і, *ж., зах.* Крутіж.
КРУТЛИВИЙ, -а, -е. Дуже, занадто рухливий, метушливий; непосидючий, вертлявий.
КРУТЛИВИЦЯ *див.* **крутливець**.
КРУТНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех.* 1. Однокр. до **крутити** 1 – 3. 2. Змінити напрям руху чогось; повернути (у 1 знач.). // Повернутися (у 1 знач.).
КРУТНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* 1. Однокр. до **крутитися** 1. 2. *розм.* Те саме, що **повернутися** 1. 3. *розм.* Кинутися, метнутися куди-небудь.
КРУТНЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **крутійство** 1.
КРУТО. Присл. до **крутий**.
КРУТОБЕРЕГИЙ, -а, -е. Який має круті береги.
КРУТОБЕРЕЖЖЯ, -я, *с.* Крутий берег; круча (у 1 знач.).
КРУТОБЕРЕЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **крутоберегий**. *Крутобережна ріка.*
КРУТОБЕРЕЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **крутобережний**.
КРУТОБЕРЕЖНО. Присл. до **крутобережний**.
КРУТОБОКИЙ, -а, -е. 1. Який має круті схили; майже прямовисний. // Стрімкий. 2. З дуже опуклими боками.
КРУТОВЕРТЬ, -і, *ж.* 1. Завірюха, віхола. 2. Про гармидер, штовханину.
КРУТОВИНА, -и, *ж.* Крутий схил; крутизна (у 1 знач.).
КРУТОВИР'Я, -я, *с., рідко.* Те саме, що **вир** 1.
КРУТОГОРИЙ, -а, -е, *поет.* Який має стрімкі схили, береги (про річку). // Зі стрімкими горами (про місцевість).
КРУТОНИ, -ів, *мн.* Кубики підсушеного у духовці хліба.
КРУТОНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех., розм.* Підсил. до **крутнути**.
КРУТОНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., розм.* Підсил. до **крутнутися**.
КРУТОРОГИЙ, -а, -е. 1. Який має дуже загнуті, сильно вигнуті, закручені роги. 2. *у знач. ім.* **круторогі**, -гих, *мн., нар.-поет.* Воли.
КРУТОСХИЛ, -у, *ч.* Крутий, стрімкий схил гори, берега тощо.
КРУТОСХИЛИЙ, -а, -е. У якого круті, стрімкі схили.
КРУТОЯЗИКИЙ, -а, -е. Нестриманий, гострий у висловах. *Крутоязика людина.*

КРУТОЯЗИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **крутоязи́кий**.

КРУТОЯ́Р, -у, *ч.* 1. Глибокий яр, балка з крутими схилами. 2. Крутий берег. 3. *рідко.* Те саме, що у́рвище; круча (у 1 знач.).

КРУТОЯ́РИЙ, -а, -е. 1. З глибокими, крутими ярами, баяками (про місцевість, рельєф). *Крутояре узгі́р'я.* 2. *рідко.* Із стрімкими схилами (про берег).

КРУТУВА́ТИЙ, -а, -е. Досить крутий.

КРУТУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **крутува́тий**.

КРУТУВА́ТО. Присл. до **крутува́тий**.

КРУТЬ, *присудк. сл.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **крутну́ти** і **крутну́тися**. ** **ні круть ні (ані́) верть** – про безвихідне, тяжке становище.

КРУТЬ-ВЕРТЬ, *присудк. сл.*, *розм.* Уживається на позначення швидких, рвучких рухів, раптових поворотів у різні боки. // *перен.* Спритно діючи, досягати чогось.

КРУТЬКО́, -а́, *розм.* 1. Непосидюча, вертлява, занадто рухлива людина; вертун. 2. Те саме, що **крутій** 1.

КРУ́ЧА, -і, *ж.* 1. Високий стрімкий берег; урвище. // Крута, майже прямовисна гора. 2. *рідко.* Глибоке місце в річці.

КРУЧА́К, -а́, *ч.* 1. *діал.* Баран, хворий на метлицю. 2. *розм.* Навіжена людина з непередбаченою поведінкою, схильна до шаленства, бешкету.

КРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Вигот. крутінням; скручений, зсуканий. *Кручені шнурочки.* 2. Непрямий, викривлений, звивистий. 3. Те саме, що **витки́й** 1. ** **кру́чені паничі́** – багаторічна витка декоративна рослина родини берізкових із великими лійкуватими квітками. 4. Спіралеподібний, гвинтоподібний. 5. *рідко.* Те саме, що **кучеря́вий**. 6. *зневажл.*, *лайл.* Дурний, придуркуватий. 7. Несерйозний, легковажний, пустотливий, із вдачею шибеника.

КРУЧЕ́НИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **круче́ник**, -а, *ч.*). Смажена страва, перев. з овочів (рідше з крупів, грибів і т. ін.), туго обгорнених тонким шаром м'яса або риби.

КРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.*, *рідко.* Те саме, що **круті́ння**. 2. *тех.* Вид деформації матеріалів, під час якої нерівномірно зміщуються окремі точки деталі від її поздовжньої осі.

КРУЧІЯ́, -ї́, *ж.*, *діал.* Вир біля річкової обмілини.

КРУЧУВА́ТИЙ, -а, -е. Із досить крутими схилами. // Стрімчастий.

КРУШИ́НА, -и, *ж.* Рослина (кущ або невеличке дерево) родини жостерових із темно-червоними ягідками; використовується в медицині як проносне.

КРУШИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **круши́на**.

КРУШИ́НОВІ, -их, *ім.* Сімейство дводольних рослин.

КРУШИ́ТИ, крушу́, кру́шиш, *недок.*, *перех.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **трощи́ти** 1; розбивати вщент. 2. *також без додатка*, *заст.*, *нар.-поет.* Журити, мучити.

КРУШИ́ТИСЯ, крушу́ся, кру́шишся, *недок.*, *заст.*, *нар.-поет.* Журитися, мучитися (у 1 знач.).

КРЮЙС-ПЕ́ЛЕНГ, -а, *ч.* Спосіб визначення положення корабля за двома пеленгами на один предмет.

КРЮЙТ-КА́МЕРА, -и, *ж.* Приміщення на військовому кораблі, де зберігають боєприпаси.

КРЮК[1], -а, *ч.* 1. Те саме, що **гак** 1 – 3. 2. *перен.*, *заст.*, *зневажл.* Крутій (у 2 знач.). 3. *перев. мн.*, *іст.* Знаки староруського та давньоукраїнського безлінійного нотного письма.

КРЮК[2] *див.* **крук**.

КРЮ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **крю́кати** та звуки, утворювані цією дією.

КРЮ́КАТИ, *рідко* **КРУ́КАТИ**, -ає, *недок.* Видавати звуки "крю-крю", "кру-кру" (про птахів).

КРЮ́КНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **крю́кати**.

КРЮКОВИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до крюків (*див.* **крюк**[1] 3).

КРЮЧЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **крючо́к**.

КРЮЧКОДЕ́Р, -а, *ч.*, *заст.*, *зневажл.* Крутій (у 2 знач.).

КРЮЧКОДЕ́РСТВО, -а, *с.*, *заст.*, *зневажл.* Крутійство (у 3 знач.).

КРЮЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **гачкува́тий**; карлючкуватий. *Крючкувате письмо.*

КРЮЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш. до **крюк**[1] 1. 2. *заст.*, *зневажл.* Крутій (у 2 знач.). 3. *заст.* Міра горілки – приблизно 0,325 літра.

КРЮ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **крюк** і **крючо́к**.

КРЮШО́Н, -у, *ч.* 1. Суміш білого вина з ромом, лікером, коньяком або свіжими фруктами. 2. Фруктовий газований напій.

КРЯ, **КРЯ-КРЯ́**, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик птаха родини воронових, качки, жаби.

КРЯЖ, -а́, *ч.* 1. Пасмо невисоких гір, горбів; гірська гряда. // Гірський хребет. // *рідко.* Пагорб, узвишшя. 2. *перев. мн.*, *діал.* Крижі (у 1, 2 знач.). 3. *діал.* Кругляк (у 1 знач.). 4. *мисл.* Спеціальна пастка на кабаргу. 5. *мисл.* особливості хутрових шкурок в конкретному районі поширення звіра.

КРЯЖИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **кремезни́й** 1.

КРЯЖИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **кряжи́стий**.

КРЯЖИ́ТИ, -жу́, -жи́ш, *недок.*, *діал.* 1. Працювати, не розгинаючи спини. 2. Дбати, турбуватися про когось.

КРЯЖОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **кряж** 1; пасмовий.

КРЯК, *ч.* 1. *род.* -у, *розм.* Те саме, що **кря́кання**. *Вороня́чий кряк.* 2. *род.* -а, *рідко.* Те саме, що **крячо́к**.

КРЯ́КА, -и, *ж.*, *зах.* Жаба.

КРЯ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кря́кати** та звуки, утворювані цією дією.

КРЯ́КАТИ, кря́каю, кря́каєш *і* кря́чу, кря́чеш, *недок.* 1. Видавати звуки "кря-кря" (про птаха родини воронових; каркати (у 1 знач.). 2. *перен.*, *розм.* Віщувати, накликати нещастя, невдачу. 3. *рідко.* Те саме, що **ква́кати**; кректати (у 2 знач.). 4. *тільки* кря́каю, кря́каєш *і т. д.* Те саме, що **кректа́ти** 1.

КРЯ́КВА, -и, *ж.* Птах сімейства качиних.

КРЯ́КІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **кря́кання**.

КРЯ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **кря́кати** 1, 3 – 5.

КРЯ-КРЯ́ *див.* **кря**.

КРЯЧА́, -а́ти, *с.*, *розм.* Те саме, що **кача́**.

КРЯЧА́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **кря́чка**.

КРЯЧИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Маленький кущ.

КРЯЧИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Вкритий кущами.

КРЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ка́чка**[1].

КРЯЧО́К, -чка́, *ч.* Водяний птах родини мартинів.

КСАНТГІДРО́Л, -у, *ч.* Гетеротрициклічний ароматичний спирт; утворюється від дії цинку у лугах на ксантон.

КСАНТЕЛА́ЗМА, -и, *ж.*, *мед.* Ксантома, що локалізується на шкірі повік, вушних раковин, слизової оболонки рота.

КСАНТЕ́Н, -у, *ч.* Гетеротрициклічна ароматична сполука; безбарвні кристали.

КСАНТЕНО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **ксанто́н**.

КСАНТИ́ЛІЙ, -ю, *ч.* Гетеротрициклічний ароматичний катіон; утворюється від дії сильних кислот на оксиксантен.

КСАНТИ́Н, -у, *ч.* Проміжний продукт розпаду пуринових основ в організмі тварин та людини.

КСАНТИНОКСИДА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує окиснення ксантину і гіпоксантину в сечову кислоту молекулярним киснем.

КСАНТИНУРІ́Я, -ї, *ж.* Спадкове захворювання, розвиток якого зумовлений недостатністю ферменту ксантиноксидази.

КСАНТІ́ППА, -и, *ж.* Дружина грецького філософа Сократа, ім'я якої стало прозивним для позначення сварливої, злої жінки.

КСАНТОГЕНА́Т, -у, *ч.* Сіль ефірів дитіокарбонатної кислоти, легко розчинна у воді.

КСАНТОГЕНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксантогена́т**.

КСАНТОГЕ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ксантогена́тний**.

КСАНТОГЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Хімічний процес синтезу ксантогенатів.

КСАНТОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Пожовтіння шкіри.

КСАНТОЕРИТРОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Жовтувато-оранжевий дифузний колір шкіри внаслідок відкладення в ній холестерину або ліпідів.

КСАНТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **ксантомато́з**.

КСАНТОЗИНМОНОФОСФА́Т, -у, *ч.* Проміжний нуклеотид, що виникає в організмі при катаболізмі пуринів на нуклеотидному рівні.

КСАНТО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Вогнищеве відкладення в шкірі та деяких тканинах тригліцеридів і холестерину внаслідок порушення жирового обміну.

КСАНТОМАТО́З, -у, *ч.* Відкладення в шкірі та деяких тканинах холестерину і (або) тригліцеридів внаслідок порушення їх обміну.

КСАНТОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксантомато́з**.

КСАНТО́Н, -у, *ч.* Гетеротрициклічний ароматичний кетон, що його добувають окисненням ксантену енергійними окисниками.

КСАНТОПРОТЕЇ́Н, -у, *ч.* Жовтий протеїн, що постає при дії на білки концентрованої нітратної кислоти.

КСАНТОПРОТЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксантопротеї́н**.

КСАНТОПСІ́Я, -ї, *ж.* Система зору, в якій підвищена чутливість до жовтого і все має жовтуватий відтінок.

КСАНТОРЕ́Я, -ї, *ж.* Рід деревоподібних рослин сімейства ксанторейних.

КСАНТОСІАНОПСІ́Я, -ї, *ж.* Див. **ксантоціанопі́я**.

КСАНТОФІБРО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Те саме, що **дерматофібро́ма**.

КСАНТОФІ́Л, -у, *ч.* Жовтий рослинний пігмент.

КСАНТОФО́РИ, -ів, *мн.* Пігментні клітини, які містять каротиноїди та деякі інші речовини з різними відтінками жовтого і червоного кольору.

КСАНТОХРОМІ́Я, -ї, *ж.* Забарвлення тканини або рідини в жовтий колір.

КСАНТОХРО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до ксантохромії.

КСАНТОЦІАНОПІ́Я, -ї, *ж.* Форма колірної сліпоти, за якої сині та жовті тони розрізняються, а червоні та зелені – ні; ксантосіанопсія.

КСЕНА́Т, -у, *ч.*, *хім.* Те саме, що **ксенона́т**.

КСЕ́НІЇ, -ій, *мн.* Насіння або плоди, що відрізняються від іншого насіння або плодів тієї ж рослини забарвленням, формою розміром та іншими ознаками.

КСЕНОБІО́ТИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ксенобіо́тик**, -а, *ч.*). Речовини промислового виробництва (відходи, забруднення, ліки, пестициди і т. ін.), що шкідливо впливають на організм і викликають порушення його діяльності.

КСЕНОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Перехресне запилення, при якому квітки однієї рослини запилюються пилком квіток інших рослин того ж виду.

КСЕНОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до ксеногамії.

КСЕНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Зумовлений наявністю чужорідного тіла. 2. Такий, що походить від тварини іншого виду.

КСЕНОГЛОСОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Тенденція вживати непотрібні слова, які є незвичайними або мають іншомовне походження.

КСЕНОКЕРАТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.*, *мед.* Кератопластика, при виконанні якої використовується рогівка, взята від тварини.

КСЕНОЛАЛІ́Я, -ї, *ж.* Порушення мовлення, що характеризується зміною структури звуків мови, внаслідок чого вона стає схожою на іноземну.

КСЕНОЛІ́Т, -а, *ч.* Включення чужорідного уламка у магматичній породі.

КСЕНО́Н, -у, *ч.* Хе. Хімічний елемент – благородний газ.

КСЕНОНА́Т, -у, *ч.* Сіль з чотиризарядним аніоном, в якому атом Ксенону сполучений з п'ятьма оксигеновими атомами.

КСЕНОНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксенона́т**. ** **ксенона́тний ангідри́д** – білі кристали, надзвичайно вибухонебезпечні з потужною руйнівною силою.

КСЕНОНГЕКСАФЛУОРИ́Д, -у, *ч.* Білі леткі кристали; у газуватому стані – жовто-зелений.

КСЕНОНГЕКСАФТОРИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **ксенонгексафлуори́д**.

КСЕНОНДИФЛУОРИ́Д, -у, *ч.* Безбарвні леткі кристали з нудотним запахом; енергійний окисник.

КСЕНОНДИФТОРИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **ксенондифлуори́д**.

КСЕНОНДІОКСИДДИФЛУОРИ́Д, -у, *ч.* Безбарвні леткі кристали, які розкладаються лугами з утворенням ксенонантів; енергійний окисник.

КСЕНОНДІОКСИДДИФТОРИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **ксенондіоксиддифлуори́д**.

КСЕНОНІ́Л, -у, *ч.* Однозарядний одноатомний катіон Ксенону, що входить до складу солей з гексафлуоридами рутенію, платини тощо.

КСЕНО́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до ксенону, пов'язаний з його використанням. *Ксенонове освітлення.* ** **Ксено́нова ла́мпа** – лампа, в якій електрична енергія перетворюється в світлову під час горіння дугового розряду в атмосфері ксенону.

КСЕНОНОКТАФЛУОРИ́Д, -у, *ч.* Кристали, які вже при – 78 °С легко розкладається на ксенонгексафлуорид і фтор.

КСЕНОНОКТАФТОРИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **ксенонноктафлуори́д**.

КСЕНОНТЕТРАФЛУОРИ́Д, -у, *ч.* Безбарвні леткі кристали; із сіркою, клітковиною, цукром та ін. вибухає; розкладається водою і лугами.

КСЕНОНТЕТРАФТОРИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **ксенонтетрафлуори́д**.

КСЕНОНТРИОКСИ́Д, -у, *ч.* Білі кристали; перспективна потужна вибухівка, що не залишає твердих залишків.

КСЕНОПАРАЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Паразити, що живуть в організмі невластивого їм носія.

КСЕНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **гетеропла́стика**.

КСЕНОРЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Патологічний стан, який характеризується постійним ковтанням нехарчових предметів.

КСЕНОТИ́М, -у, *ч.* Мінерал класу фосфатів.

КСЕНОТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Пересадка органів або частин тканини від одного представника біологічного виду представникові іншого виду.

КСЕНОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Ірраціональна любов до чужого, незвичайно.

КСЕНОФО́Б, -а, *ч.* Той, хто страждає на ксенофобію.

КСЕНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Хворобливий стан, що проявляється у нав'язливому страху перед незнайомими людьми. 2. Ненависть до чого-небудь, кого-небудь незнайомого, чужого. 3. Ворожість або страх по відношенню до іноземців.

КСЕНОФО́БКА, -и. Жін. до **ксенофо́б**.

КСЕНОФО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до ксенофобії.

КСЕНОФО́БСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ксенофобів.

КСЕРО́ГРАФ, -а, *ч.* Пристрій для одержання ксерографічних відбитків.

КСЕРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ксерографії.

КСЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод копіювання документів, креслень і т. ін. за допомогою апаратів, в яких використовується залежність електропровідності селену від міри освітленості; електрографія.

КСЕРОДЕ́РМА, -и, *ж.*, *мед.* Вроджене хронічне захворювання шкіри; часто зустрічається у дітей, батьки яких – кровні родичі.

КСЕРОДЕРМАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Системне аутоімунне захворювання, в основі якого лежить поєднана недостатність залоз зовнішньої секреції.

КСЕРОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **аборти́вний іхті́оз**.

КСЕРО́З, -у, *ч.*, *мед.* 1. Сухість шкіри, зумовлена зменшенням секреції шкірного сала. 2. Те саме, що **аборти́вний іхті́оз**. 3. Висихання рогівки і кон'юктиви ока.

КСЕРО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксеро́з**.

КСЕРОКОПІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ксерокопіюва́ти**.

КСЕРОКОПІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із ксерокопіюванням.

КСЕРОКОПІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ксерокопіюва́ти**.

КСЕРОКОПІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* Виготовляти, одержувати за допомогою ксерокса.

КСЕРОКО́ПІЯ, -ї, *ж.* Копія, одержана методом ксерографії.

КСЕ́РОКС, -а, *ч.* Апарат, за допомогою якого здійснюється копіювання методом ксерографії.

КСЕРОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність анатомо-морфологічних ознак, що виникають у рослин як пристосування до посушливих умов.

КСЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Сухість у роті, зумовлена зниженням або зупинкою секреції слинних залоз.

КСЕРОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ксерофі́л**, -а, *ч.*). Рослини і тварини, що живуть у засушливих місцевостях.

КСЕРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ксерофілів. 2. Який пристосований до життя у засушливих місцевостях.

КСЕРОФІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ксерофі́льний**.

КСЕРОФІ́Т, -а, *ч.* Рослина засушливих місцевостей (пустель), пристосована до умов тривалої посухи.

КСЕРОФІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ксерофітів. 2. Який пристосований до умов тривалої посухи.
КСЕРОФО́РМ, -у, *ч., фарм.* Суха мурашина кислота – жовтий порошок, що застосовується в мазях і присипках як антисептичний засіб.
КСЕРОФО́РМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксерофо́рм**.
КСЕРОФТАЛЬМІ́Я, -ї, *ж.* Сухість слизової оболонки та рогівки ока у зв'язку з порушенням їх живлення.
КСИ́ВА, -и, *ж., жарг.* Документ, посвідчення особи, перепустка і т. ін.
КСИЛЕ́МА, -и, *ж.* Комплекс тканин вищих рослин, що проводять воду та розчинені у ній речовини від коренів до листків та інших органів.
КСИЛЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксиле́ма**.
КСИЛЕ́Н, -у, *ч.* Диметилбензен. Є орто-, мета- і параксилени. Ароматичні вуглеводні – безбарвні, отруйні, горючі рідини з характерним запахом.
КСИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксиле́н**.
КСИЛЕНО́Л, -у, *ч.* Одноатомний фенол – оксипохідне ксилену.
КСИЛЕНО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксилено́л**.
КСИЛІДИ́НИ, -ів, *мн.* Органічні сполуки, що їх застосовують у виробництві барвників, як прискорювачі вулканізації каучуку тощо.
КСИЛІ́Л, -у, *ч.* Тверді кристали білого кольору; застосовують як бразантну вибухову речовину; жовчогінний і послабляючий засіб.
КСИЛІЛЕ́Н, -у, *ч.* Радикал з двома неспареними електронами – ксилен без одного гідрогенового атома у кожній з двох метильних груп.
КСИЛІ́Т, -у, *ч.* Безбарвна кристалічна речовина, що використовується замість цукру в харчуванні хворих на діабет і тих, хто страждає на ожиріння.
КСИЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксилі́т**.
КСИЛОГРАВЮ́РА, -и, *ж.* Гравюра, вирізьблена на дереві (дерев'яній дошці).
КСИЛОГРАВЮ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксилогравю́ра**.
КСИЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Гравер, різьбяр на дереві.
КСИЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *друк.* Стос. до ксилографії.
КСИЛОГРАФІ́Я, -ї, *ж., друк.* 1. Гравіювання на дереві. 2. Гравюра на дереві й відбиток такої гравюри.
КСИЛО́ЗА, -и, *ж.* Моносахарид, що належить до групи пентоз.
КСИЛО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксило́за**.
КСИЛО́Л, -у, *ч., хім., заст.* Ксилен.
КСИЛОЛДІО́Л, -у, *ч.* Продукт заміни гідрогенового атома у кожній з двох метильних груп ксилену на спиртогрупу.
КСИЛОЛІ́Т, -у, *ч.* Штучний будівельний матеріал із суміші цементу, тирси, азбесту тощо.
КСИЛОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксилолі́т**.
КСИЛО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксило́л**.
КСИЛО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким визначають об'єм тіла неправильної форми.
КСИЛОФО́Н, -а, *ч.* Ударний музичний інструмент, що складається з низки дібраних у певному порядку дерев'яних пластинок, по яких ударяють дерев'яними молоточками.
КСИЛОФОНІ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на ксилофоні.
КСИЛОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксилофо́н**.
КСИЛОХІНО́Н, -у, *ч.* Похідна ксилену; жовті кристали, які використовують в органічному синтезі, зокрема барвників.
КСИЛУЛО́ЗА, -и, *ж.* Деревна целюлоза, клітковина деревини.
КСИФОПА́ГИ, -ів, *мн.* Одна з вад розвитку, за якого подвійний плід (близнята) зрощений в ділянці грудини.
КСІ[1], *невідм., ж.* Літера грецької абетки.
КСІ[2], *виг., зах.* Крик на свиней, коли їх женуть.
КСЬОНДЗ, ксьондза́, *ч.* Польський католицький священик.
КСЬО́НДЗІВ, -дзова, -дзове. Належний ксьондзові.
КСЬОНДЗІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ксьондз**.
КТЕНІ́ДІЇ, -ій, *мн.* Первинні зябри молюсків.
КТЕНОПЛА́НА, -и, *ж.* Морська безхребетна тварина ряду повзаючих гребінників.
КТЕНОФО́РИ, -ів, *мн.* Клас безхребетних тварин типу кишковопорожнинних; реброплави.
КТЕТОСО́МА, -и, *ж.* Надмірна хромосома, яка під час мейозу зв'язана зі статевою хромосомою.
КТИНОМАНІ́Я, -ї, *ж.* Потяг катувати, убивати тварин або спостерігати, як вони гинуть.
КТИР, -а́, *ч., розм., рідко.* Волочниця, вовчок-муха.
КТИРЕ́ВІ, -их, *мн.* Родина комах ряду двокрилих.
КТИ́ТОР, -а, *ч.* 1. У православній церкві – староста, вибраний приходською общиною. 2. Особа, на кошти якої побудована або заново відбудована церква.
КУА́НДО, *невідм., ч.* Креольський парний танець, що супроводжується співом.
КУАФЕ́Р, -а, *ч., заст.* Перукар.
КУАФЮ́РА, -и, *ж., заст.* Зачіска (перев. жіноча).
КУБ[1], -а, *ч.* 1. *мат.* Правильний шестигранник, усі грані якого – квадрати. // Про який-небудь предмет, споруду, що має форму такої фігури. 2. *мат.* Добуток трьох однакових співмножників або третя степінь числа. 3. *розм.* Те саме, що **кубоме́тр**.
КУБ[2], -а, *ч.* Великий казан, бак і т. ін. для перегання або кип'ятіння рідини.
КУБАЇ́Р, -у, *ч.* Жанр башкирської поезії – коротке поетичне сказання.
КУ́БАН, -а, *ч.* Насичений багатогранний вуглеводень, молекула якого має форму куба.
КУБА́НЕЦЬ *див.* **куба́нці**.
КУБАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів та їхніх аналогів.
КУБА́НКА[1] *див.* **куба́нці**.
КУБА́НКА[2], -и, *ж.* 1. Невисока смушева шапка з пласким верхом із тканини або шкіри. 2. Сорт ярої пшениці; пшениця цього сорту.
КУБА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **куба́нці** й Кубань.
КУБА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **куба́нець**, -нця, *ч.*; **куба́нка**, -и, *ж.*). Населення Кубані.
КУБАТУ́РА, -и, *ж.* Об'єм чогось у кубічних мірах. *Кубатура приміщення. Кубатура вивезеного ґрунту.*
КУБАТУ́РИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Що дає багато кубометрів деревини (про ліс, дерева).
КУБАТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кубату́ра**.
КУ́БАХ, -а, *ч.* 1. *діал.* Ямка для садіння городньої культури. 2. *рідко.* Викопане коріння рослини, дерева разом із землею.
КУБЕ́ЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **кубло́** 1, 2.
КУБЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **кубло́** 1, 2.
КУБЕ́РА, -и, *ж.* Бог багатства у древньоіндійській міфології.
КУБИ́З, -а, *ч.* Башкирський, татарський музичний інструмент типу варгана.
КУ́БИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **куб**[1] 1. 2. *розм.* Кубічний сантиметр як міра об'єму (переважно рідини). 3. *перев. мн.* Дитяча забавка – набір дерев'яних брусків у формі куба з наклеєними на них картинками, літерами тощо.
КУБИ́НЕЦЬ *див.* **куби́нці**.
КУБИ́НКА *див.* **куби́нці**.
КУБИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **куби́нці** й Куба.
КУБИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **куби́нець**, -нця, *ч.*; **куби́нка**, -и, *ж.*). Населення Куби.
КУБІ́ЗМ, -у, *ч.* У західноєвропейському мистецтві початку 20 ст. – формалістичний напрям, представники якого зображували предмети реального світу у вигляді геометричних фігур (куба, конуса тощо).
КУБІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник кубізму.
КУБІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кубізму. *Кубістичні полотна.*
КУБІ́СТКА, -и. Жін. до **кубі́ст**.
КУБІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кубізму.
КУБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується ліктя.
КУБІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який має форму куба (*див.* **куб**[1] 1). *Кубічна будівля.* 2. *мат.* Стос. до куба (*див.* **куб**[1] 2). *Кубічний корінь.* 3. *спец.* Який має три виміри (про міри об'єму). *Кубічний метр.*
КУБІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кубі́чний**.
КУ́БКА, -и, *ж., зах.* Дерев'яний посуд для бринзи.
КУ́БКОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до кубка (у 2 знач.). 2. Стос. до спортивних змагань на кубок, що проводяться за принципом вибуття в разі програшу. *Кубковий матч.*
КУБКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до кубка, схожий на нього.
КУБКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кубкоподі́бний**.
КУ́БЛИТИСЯ, -люся, -лишся; *мн.* ку́бляться; *недок.* 1. Порпатись у м'якому ґрунті, соломі тощо, зазвичай роблячи заглиблення (про птахів, плазунів і т. ін.). // Сідати, вмощуватись у гнізді (про птахів). 2. Влаштовувати кубло, гніздо; гніздитися (у 1 знач.). 3. *перен., розм.* Розміщуватися купкою. 4. *перен., розм.* Те саме, що **гнізди́тися** 3. 5. Те саме, що **клубочи́тися**.
КУ́БЛИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **кубло́**.
КУБЛО́, -а́, *с.* 1. Заглиблення в землі, часто під коренями дерев, де живуть і розмножуються звірі, плазуни; лігво. // Місце, житло птахів, зроблене з галузля, листя тощо для відкладання яєць, висиджування й виведення пташат; гніздо (у 1 знач.). // *перен., розм.* Те, що нагадує лігво, гніздо. 2. *перен., розм.* Людське житло; оселя, дім (у 2 знач.). 3. Звірята одного приплоду; виводок. *Вовче кубло.* // *перен., розм.* Про родину, рід. 4. *перен.* Місце зосередження, притулок антигромадських або аморальних, злочинних елементів. // *збірн., зневажл.* Група людей, що проводить антигромадську або злочинну діяльність; зграя (у 3 знач.).
КУБОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кубоподі́бний**.
КУ́БОВИЙ, -а, -е. Яскраво-синій (про тканину); індиговий. ** **Ку́бова фа́рба** – нерозчинна органічна фарба яскраво-синього кольору; калія.
КУБОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **куб**.
КУБОЗО́ЛІ, -ей, *мн.* Водорозчинні солі кислих сірчанокислих ефірів лейкосполук кубових барвників.
КУ́БОК, -бка, *ч.* 1. Великий келих; чара. 2. Ваза з коштовного матеріалу, що її вручають як приз переможцям спортивних змагань.
КУБОКІ́ВШ, -ковша́, *ч., спец.* Міра визначення ємності, місткості ковша екскаватора.
КУБОКІЛОМЕ́ТР, -а, *ч.* Міра об'єму води, що дорівнює одному мільярдові кубічних метрів.
КУБОМЕ́ТР, -а, *ч.* Кубічний метр.
КУБОМЕ́ТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кубоме́тр**.
КУБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до куба, схожий на нього.
КУБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кубоподі́бний**.
КУ́БОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **ку́бок** 1.
КУ́БРИК, -а, *ч.* Житлове приміщення на судні для команди.
КУБРЯ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., діал.* Пиячити.
КУБУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **кубоподі́бний**.
КУВА́ДА, -и, *ж.* Обрядова симуляція батьком пологового акту при народженні дитини.
КУВА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кува́кати** і звуки, спричинювані цією дією.
КУВА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм., рідко.* Плакати, кричати (про немовля).
КУВА́ЛДА, -и, *ж.* Великий ручний молот.
КУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до кування (*див.* **кува́ння**[1]). *Кувальна температура. Кувальний прес.*
КУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **кува́ти**[1]. *Кування деталей. Кування коней.*
КУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **кува́ти**[2] та звуки, утворювані цією дією. *Кування зозулі.*
КУВА́ТИ[1], кую́, кує́ш, *недок., перех.* 1. *також без додатка.* Б'ючи молотом по металу (перев. розжареному) або натискаючи пресом, надавати йому потрібної форми. // Обробляючи метал молотом або пресом, виготовляти що-небудь; виковувати (у 1 знач.). 2. Прибивати підкови (коневі); підковувати. 3. *перен.* Створювати що-небудь, досягати чогось наполегливою працею, зусиллями. // Формувати чийсь характер. 4. *у що, чим і без додатка.* Те саме, що **зако́вувати** 1. 5. *рідко.* Те саме, що **обко́вувати**. *Кувати залізом скриню.*
КУВА́ТИ[2], кую́, кує́ш, *недок., перех. і неперех.* Видавати звуки "куку" (про зозулю). // *перен., нар.-поет.* Віщувати (довгі роки, щастя тощо).
КУВА́ТИСЯ, кує́ться, *недок.* 1. Піддаватися куванню, бути придатним для кування (*див.* **кува́ння**[1]). 2. Пас. до **кува́ти**[1] 1. 3. *перен.* Створюватися, формуватися великими зусиллями, наполегливою працею.
КУВЕ́З, -а, *ч.* Апарат для зігрівання недоношених дітей.
КУВЕ́ЙТЕЦЬ *див.* **куве́йтці**.
КУВЕ́ЙТКА *див.* **куве́йтці**.
КУВЕ́ЙТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **куве́йтці** та Кувейт. *Кувейтська нафта.*
КУВЕ́ЙТЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **куве́йтець**, -тця, *ч.*; **куве́йтка**, -и, *ж.*). Народ Кувейту; представники цього народу.
КУВЕ́РТ, -а, *ч., заст.* Комплект столового посуду для однієї особи.
КУВИ́КЛИ, -ів, *мн., муз.* Те саме, що **куви́чки**.
КУВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Старовинний духовий дерев'яний інструмент.
КУВИ́ЧКИ, -чок, *мн., муз.* Російський народний музичний інструмент, подібний до сопілки.
КУВІ́, *виг.* Звук, що його видає порося.
КУВІ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **куві́кати** та звуки, утворювані цією дією.
КУВІ́КАТИ, -ає, *недок.* Видавати звуки "куві" (про порося).
КУВІ́КЛИ, -ів, *ім.* Російська багатоствольна флейта.
КУВІ́КНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **куві́кати**.
КУГА́, -и́, *ж.* 1. Водяна та болотяна рослина родини осокових із круглим безлистим стеблом. 2. *діал.* Рогіз.
КУГА́ВА, -и, *ж., зах.* Скеляста ущелина, прірва.
КУ-ГАРЯ́ЧКА, -и, *ж.* Див. **ку-лихома́нка**.
КУ́ГЕЛЬ, -я, *ч., зах.* Коржик із крутого тіста.
КУГІ́КЛИ, -ів, *мн., муз.* Те саме, що **куви́чки**.
КУГУА́Р, -а, *ч.* Тварина родини котячих; пума.
КУДА́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **куда́хкати**.
КУДА́ХКАТИ, куда́хче *і* куда́хкає, *недок., діал.* Кудкудакати.
КУДЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., діал.* 1. Прясти. 2. Тягати за волосся.
КУДЕ́ЛИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ку́жіль**.
КУДЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **куде́ля**.
КУДЕ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **ку́жіль**. 2. *перен., розм.* Про скуйовджене волосся. 3. Недоброякісне волокно льону.
КУДИ́, *присл.* 1. *пит.* У яке місце?, У якому напрямку? // Уживається в питально-окличних реченнях, коли намагаються затримати, спинити когось, щось де-небудь. // *у сполуч. з част.* не. Указує на те, що дія, рух, виражені відповідним дієсловом, спрямована на будь-яке місце, у будь-якому напрямку. 2. *у знач. сполучн. сл.* Приєднує підрядні речення місця (нерідко в поєднанні зі словом-відповідником т у д и в головному реченні). 3. *у знач. сполучн. сл.* Приєднує підрядні додаткові речення. 4. *у знач. сполучн. сл.* Приєднує підрядні означальні речення. 5. *у знач. сполучн. сл.* Приєднує підрядні допустові речення у сполуч. з часткою не, перед якою може стояти частка "б". 6. *неознач., розм.* У якесь місце, у якомусь напрямку; куди-небудь. 7. *у сполуч. з част.* о т, о н, *розм.* Саме в цьому напрямку; туди. 8. *у знач. част., розм.* У сполуч. з прикметниками або прислівниками вищого ступеня порівняння означає: з н а ч н о, н е з р і в н я н н о, д а л е к о. 9. *у знач. част., розм.* Уживається нерідко в сполуч. з підсил. частками в ж е, ж, т а м, т у т, щоб висловити сумнів у можливості чогось. // Уживається, щоб висловити сумнів у чиїхось силах. ** **Куди́ ж пак** – уживається для категоричного заперечення того, що було висловлене раніше. **Куди́** *кому* **до** *кого* – не можна й порівнювати когось із кимось. **Хоч куди́** – прекрасний, чудовий.
КУДИ́-БУДЬ, *присл.* У будь-яке місце, у будь-якому напрямку.
КУДИ́-І́НДЕ, *присл.* Куди-небудь в інше місце.
КУДИ́-НЕ́БУДЬ, *присл.* У яке-небудь місце.
КУДИ́СЬ, *присл.* 1. У невизначеному напрямі; невідомо куди. // Байдуже куди. 2. У певне (невідоме для мовця) місце. ** **Куди́сь-і́нде** – у яке-небудь інше місце.
КУДІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Куделя.
КУДІ́ЛКА, -и, *ж., зах.* Хвощ.
КУДКУДА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кудкуда́кати** та звуки, утворювані цією дією.
КУДКУДА́КАТИ, кудкуда́че *і* кудкуда́кає, *недок.* Видавати звуки "кудкудак" (про курку).

КУДКУДÁКНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **кудкудáкати**.

КУ́ДЛА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Кудлата голова. 2. Жінка з кудлатою головою.

КУДЛА́Й, -я́, *ч.*, *розм.* 1. Кудлата собака. 2. Про чоловіка з кудлатим волоссям; патлань.

КУДЛА́НЬ, -я́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **кудла́й**; патлань.

КУДЛА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **кудла́тий**. *Кудласта кішка.* // З розкуйовдженими волосинками.

КУ́ДЛАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **кошла́тити**; куйовдити (у 1 знач.), патлати.

КУДЛА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має довгу скуйовджену вовну; кошлатий, патлатий. // З довгою розкуйовдженою вовною. // Зробл. із шкури з такою вовною (про одяг, головні убори). // З довгим і нерівним ворсом; волохатий (про тканини та вироби з них). // *у знач. ім.* **кудла́тий**, -того, *ч.* Про тварину з довгою скуйовдженою вовною. 2. Який має густе та розпатлане волосся на голові чи обличчі; патлатий. // З густим розпатланим волоссям. // Розпатланий, скуйовджений. // *у знач. ім.* **кудла́тий**, -того, *ч.* Про людину з густим і розпатланим волоссям на голові чи обличчі. 3. *перен.* З густими гілками, густим листям і т. ін., що нерівно стирчать. // Який має вигляд пасма або клаптів (про хмари, туман і т. ін.).

КУ́ДЛАТИСЯ, -ається, *недок.*, *розм.* Те саме, що **куйо́вдитися 1**; кошлатитися.

КУДЛА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **кудла́тий**.

КУДЛА́Ч, -á, *ч.*, *розм.* Те саме, що **кудла́й**.

КУ́ДЛИ, -ів, *мн.*, *фам.* Скуйовджені пасма волосся або вовни.

КУ́ДЛИТИСЯ, -иться, *недок.*, *розм.* Бути кудлатим, стирчати в різні боки.

КУДО́ВЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **кошла́тити**; куйовдити (у 1 знач.), патлати.

КУДО́ВЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *діал.* Вовтузитися (у 1 знач.).

КУДО́Ю, *присл.*, *розм.* 1. Яким шляхом, якою вулицею тощо. 2. *у знач. сполучн. сл.* Приєднує підрядні додаткові речення. 3. *у знач. сполучн. сл.* Приєднує підрядні означальні речення. 4. *у знач. сполучн. сл.* Приєднує підрядні речення місця (звичайно в поєднанні зі словом т у д о ю в головному реченні).

КУ́ДРІ, -ів, *мн.*, *фольк.*, *рідко.* Кучері (у 1 знач.).

КУДУ́[1], *невідм.*, *ч.* Рід парнокопитих тварин родини порожнисторогих.

КУДУ́[2], *невідм.*, *ч.* Декоративний елемент у формі підковоподібної арки, типовий для індійської архітектури.

КУЕ́ЇЗМ, -у, *ч.* Метод самонавіювання ґрунтується на повторенні хворим словесних формулювань, що за змістом відповідають очікуваному терапевтичному ефекту.

КУЕ́СТИ, -ест, *мн.* Асиметричні гірські пасма, що утворюються внаслідок розмивання нахилених в один бік шарів гірських порід.

КУЖЕ́ЛИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ку́жіль**.

КУЖЕ́ЛИТИ, -ить, *недок.*, *розм.*, *перев. безос.* Вихрити, мести (про вітер, завірюху й т. ін.).

КУЖЕ́ЛИТИСЯ, -иться, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **клубо́читися 1**.

КУЖЕ́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ку́жіль**.

КУЖІ́ВКА, **КУЖІ́ЛКА**, -и, *ж.* Частина прядки у вигляді кілка, на якого намотують прядиво.

КУЖІ́ЛКА *див.* **кужі́вка**.

КУ́ЖІЛЬ, -желя, *ч.*, **КУЖІ́ЛЬ**, -же́лі, *ж.* 1. Прядиво або вовна, намотані на кужівку. 2. *рідко.* Те саме, що **кужі́вка**, **кужі́лка**.

КУЖІЛЬНИЙ, -а, -е. Зробл. з кужеля. *Кужільний мотузок.*

КУЗБА́СІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кузбас.

КУЗЕ́Н, -а, *ч.* Двоюрідний брат, а також взагалі родич.

КУЗЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **кузе́н**. *Кузенний шлюб.*

КУЗИ́НА, -и, *ж.*, *заст.* Двоюрідна сестра, а також взагалі родичка.

КУ́ЗНЯ, -і, *ж.* Майстерня (або цех), де обробляють метал куванням.

КУ́ЗОВ, -а, *ч.* Частина автомашини, автобуса тощо, признач. для перевезення людей або вантажу.

КУЗОВКИ́, -ів, *мн.* Підряд риб ряду голкочеревоподібних.

КУ́ЗОВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ку́зов**. *Кузовна рама.* // Який виготовляє кузови. *Кузовний цех.*

КУЗУ́, *невідм.* Рід ссавців ряду сумчатих.

КУ́ЗЬКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **кома́шка**. 2. *ент.* Небезпечний шкідник зернових культур; хлібний жук. 3. *перев. збірн.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **вошва́**.

КУЙНА́РА, -и, *ж.*, *діал.* Шапка.

КУЙО́ВДА, -и, *ж.*, *розм.* Кудлата людина або тварина.

КУЙО́ВДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **куйо́вдити 1** і **куйо́вдитися 1**.

КУЙО́ВДИТИ, -джу, -диш, *недок.* 1. *перех.* Те саме, що **кошла́тити** (про волосся, вовну і т. ін.). 2. *перех. і неперех.* Крутити, мести (про завірюху, вітер).

КУЙО́ВДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.* 1. Ставати, 2. *розм.* Порпатися, ритися. 3. *фам.*, *рідко.* Те саме, що **по́ратися**. 4. *фам.*, *рідко.* Те саме, що **вовту́зитися 1**. 5. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **ви́хоритися** [1].

КУКА́Н, -а, *ч.* У рибалок – тонка мотузка, на яку ванизують пійману рибу; низка (у 1 знач.).

КУ́КАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **ку́кати 1**.

КУКА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **кука́н**.

КУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех. і неперех.*, *рідко.* Те саме, що **кува́ти**[2]. // Видавати звуки, схожі на крик зозулі. 2. *перен.*, *ірон.* Не знаходячи іншого виходу, перебувати, сидіти де-небудь, очікуючи кращих обставин, умов.

КУКЕ́ЇТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі, світло-рожеві, зелені або бурі гнучкі пластинки.

КУКЕРСИ́Т, -у, *ч.* Різновид горючих сланців.

КУКІ́БЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Бережливий, дбайливий.

КУКІ́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Бережливий, дбайливий. *Кукібна молодиця.*

КУКІ́БНИК, -а, *ч.*, *діал.* Дбайливий чоловік.

КУКІ́БНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **кукі́бник**.

КУКІ́ЛЬ, -ко́лю, *ч.* Бур'ян родини гвоздикових із темно-рожевими, зрідка білими квітками й отруйним насінням; росте серед хлібних злаків.

КУКІЛЬВА́Н, -у, *ч.* Рослина, що має гіркі та отруйні плоди.

КУКІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кукі́ль**. *Кукільні зерна.*

КУ́КЛА, -и, *ж.* 1. *розм.*, *заст.* Загорнений у ганчірку жований хліб і т. ін., що його використовували замість соски. 2. *діал.* Згорнуте пасмо льону. 3. Пачка нарізаного паперу, яку шахраї підсовують замість грошей. *Підсунути куклу.*

КУ-КЛУКС-КЛА́Н, -у, *ч.* Таємна терористична расистська організація в США.

КУ-КЛУКС-КЛА́НІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член ку-клукс-клану.

КУ-КЛУКС-КЛА́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ку-клукс-клану.

КУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* Однокр. до **ку́кати 1**.

КУКО́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* кукобля́ть; *недок.*, *перех.*, *діал.* Доглядати.

КУКО́ЛЕ, *невідм.* Латинський струнний щипковий музичний інструмент; кокле.

КУ́КСА, -и, *ж.* Залишок покаліченої або ампутованої руки, ноги, пальців.

КУ-КУ́, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає крик зозулі. // *у знач. присудка.* 2. Уживають діти, коли, сховавшись, подають голос, щоб їх шукати.

КУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **кува́ти**[2].

КУКУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *рідко.* Те саме, що **кува́ти**[2].

КУКУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* Однокр. до **куку́кати**.

КУКУ́Л, -а, *ч.*, *діал.* Самець зозулі.

КУКУЛИ́ЧКА, **КУКУЛІ́ЖКА**, -и, *ж.*, *діал.* Зозуля.

КУКУЛІ́ЖКА *див.* **кукули́чка**.

КУКУ́ЛЬ, -я, *ч.* Головний убір християнських монахів.

КУКУЛЮ́Х, -а, *ч.*, *зах.* Равлик, слимак.

КУКУРІ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кукурі́кати 1** і звуки, утворювані цією дією.

КУКУРІ́КАТИ, кукурікаю, кукурікаєш *і рідко* кукурі́чу, кукурі́чеш, *недок.* 1. Видавати звуки "кукуріку" (про півня). 2. *перен.*, *розм.* Не маючи іншого виходу, перебувати десь, очікуючи кращих обставин, умов.

КУКУРІ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **кукурі́кати 1**.

КУКУРІКУ́, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик півня. // *у знач. присудка.* // *у знач. ім.*

КУКУРУ́ДЗА, -и, *ж.* 1. Рослина родини злакових, що має грубе високе стебло та їстівні зерна, зібрані в качан; маїс. 2. *збірн.* Зерна цієї рослини. // Зерно в качанах.

КУКУРУДЗИ́ННЯ, -я, *с.* Стебла кукурудзи.

КУКУРУ́ДЗИЩЕ, -а, *с.* Поле, на якому росла кукурудза.

КУКУРУДЗІВНИ́К, -á, *ч.* Фахівець із кукурудзівництва.

КУКУРУДЗІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Вирощування кукурудзи як галузь сільського господарства.

КУКУРУДЗІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кукурудзівни́к**. 2. Стос. до кукурудзівництва.

КУКУРУ́ДЗНИК, -а, *ч.*, *розм.* Легкий навчально-тренувальний літак, що його під час Вітчизняної війни використовували для бойових завдань.

КУКУРУДЗОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для подрібнювання кукурудзи.

КУКУРУДЗОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для збирання кукурудзи. *Кукурудзозбиральний комбайн.*

КУКУРУДЗОЛУЩИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Машина, пристрій для лущення кукурудзи.

КУКУРУДЗОСАДЖА́ЛКА, -и, *ж.* Машина для садіння кукурудзи.

КУКУРУДЗОСАДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для садіння кукурудзи. *Кукурудзосадильна машина.*

КУКУРУДЗОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Приміщення для зберігання кукурудзи.

КУКУРУ́ДЗЯНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **кукуру́дза**. // Зробл. із зелених стебел кукурудзи. // Вигот. із зерна кукурудзи. // Пригот. із кукурудзяного борошна. 2. Який має колір стиглої кукурудзи; золотисто-жовтий.

КУКУРУ́ДЗЯНКА, -и, *ж.* 1. Крупи з кукурудзи. 2. Страва з таких круп.

КУЛА́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Пісна страва у вигляді густого киселю з борошна (іноді з ягодами або фруктами). // Напій з ягід.

КУЛА́Ж, -у, *ч.* 1. Знижка з ваги на витік, що дається під час купівлі рідких продуктів, а також сама втрата. 2. *перен.* Непродуктивна втрата матеріальних засобів, часу, праці.

КУЛА́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Великий кулак, кулачище.

КУЛА́К, -á, *ч.* 1. Кисть руки з зігнутими і притиснутими до долоні пальцями; п'ястук. // Про кисть руки, стиснену для удару. // *перен.* Про удар стиснутою кистю руки. 2. *перен.* Зосереджене ударне угруповання військ. 3. *спец.* Деталь машини у формі виступу, що поштовхами приводить механізми в рух. 4. *діал.* Жменя чого-небудь; верчик.

КУЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Те саме, що **кула́чити**.

КУЛА́Н, -á, *ч.* Дикий азійський осел.

КУЛАЦЮ́ГА, -и, *ч.* Те саме, що **кулачи́ще**.

КУЛАЧИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **кула́к 1**.

КУЛА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Бити кулаками (у 1 знач.).

КУЛАЧИ́ЩЕ, -а, *ч. і с.* Збільш. до **кула́к 1**.

КУЛА́ЧКИ, -чок, *мн.*, *заст.* Кулачні бої. ** **Би́тися на кула́чки** – брати участь у кулачному бою.

КУЛАЧКО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **кулачо́к 2**. // Який має кулачки. *Кулачкова муфта.*

КУЛА́ЧНИЙ, -а, -е. У якому застосовується сила кулака (у 1 знач.). ** **Кула́чне пра́во** – сваволля, панування грубої сили.

КУЛА́ЧНИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто полюбляє битися кулаками (у 1 знач.).

КУЛАЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **кула́к 1**. 2. *спец.* Те саме, що **кула́к 3**.

КУЛА́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **кула́к**.

КУЛЕ́БА, -и, *ж.*, *діал.* Густий куліш.

КУЛЕБ'Я́КА, -и, *ж.* Довгий великий пиріг із кислого тіста з м'ясом, рибою, кашею тощо.

КУЛЕВРИ́НА, -и, *ж.* 1. У Франції 14 – 16 ст. – ручна вогнепальна зброя типу аркебузи. 2. В європейських арміях 15 – 17 ст. – довгоствольні гармати для стріляння на великі відстані.

КУ́ЛЕКСИ, -ів, *мн.* Рід комарів.

КУЛЕМЕ́Т, -а, *ч.* Автоматична скорострільна зброя малого калібру.

КУЛЕМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кулеме́т**. // Озброєний кулеметом (кулеметами).

КУЛЕМЕ́ТНИК, -а, *ч.* Боєць кулеметного підрозділу; стрілець із кулемета.

КУЛЕМЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **кулеме́тник**.

КУЛЕМЕТОВІ́З, -во́за, *ч.*, *іст.* Бричка, тачанка зі встановленим там кулеметом.

КУЛЕНЕПРОБИВНИ́Й, -á, -é. Якого не пробиває куля.

КУЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до кулі, схожий на неї.

КУЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кулеподі́бний**.

КУЛЕ́ША, -і, *ж.*, *діал.* Страва з кукурудзяного борошна.

КУЛЕ́ШИК, -у, *ч.* Зменш.-пестл. до **кулі́ш**.

КУЛЕ́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **куле́ша**.

КУЛИ́ГА, -и, *ж.* Стародавня назва болота.

КУ́ЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **куль**.

КУЛИ́К, -á, *ч.* Невеликий болотяний птах з довгими ногами та довгим дзьобом. ** **Лісови́й кули́к** – те саме, що **вальдшне́п**.

КУЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Пити (горілку, вино і т. ін.).

КУЛИКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **кули́к**. // Належний, властивий кулику.

КУЛИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Однокр. до **кулика́ти**.

КУЛИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до кулика, схожий на нього.

КУЛИКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **куликоподі́бний**.

КУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* Сутулячись, щулитися (від холоду, вітру, страху і т. ін.).

КУ-ЛИХОМА́НКА, -и, *ж.* Гостре інфекційне захворювання, яке проявляється інтоксикацією, лихоманкою, ураженням ретикуло-ендотеліальної системи.

КУЛИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **кули́к**.

КУ́ЛІ, *невідм.*, *ч.* У деяких країнах Далекого Сходу, а також у ряді країн Азії, Африки та Америки – чорнороб, вантажник.

КУЛІНА́Р, -а, *ч.* Фахівець із кулінарії; кухар.

КУЛІНА́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Мистецтво приготування їжі; куховарство. 2. Приготовлена їжа. 3. Магазин, в якому продаються напівфабрикати, випічка і т. ін.

КУЛІНА́РКА, -и. Жін. до **кулінáр**.

КУЛІНА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до кулінарії.

КУЛІ́СА, -и, *ж.* 1. *звичайно мн.* Частини театральної декорації, що розміщуються з боків сцени; лаштунки. // *тільки мн.*, *перен.* Частина сцени театру, розташована за декораціями. *За кулісами.* 2. *тільки мн.*, *с. г.* Смуги високостеблих рослин (соняшника, кукурудзи, сорго і т. ін.), висаджені у ґрунт, щоб запобігти його вимерзанню і засиханню. 3. *тех.* Рухома деталь механізму, що перетворює обертальний рух на поступальний або навпаки. 4. Неофіційна біржа, на якій без посередництва офіційних біржових маклерів укладаються угоди. 5. *муз.* В духових музичних інструментах – рухоме коліно, за допомогою якого регулюється висота звуків під час гри.

КУЛІ́СНИЙ, -а, -е. 1. *с. г.* Прикм. до **кулі́са 2**. // Признач. для **кулі́с**. *Кулісні рослини.* 2. *тех.* Який являє собою кулісу (у 3 знач.). *Кулісний механізм.*

КУЛІСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до куліс, схожий на них.

КУЛІСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кулісоподі́бний**.

КУЛІСЬЄ́, *невідм.* Неофіційний біржовий посередник-маклер, який без участі офіційних маклерів укладає угоди.

КУЛІ́Ш, -лешу́, *ч.* Густий суп (здебільшого з пшона).

КУЛІ́ШІВКА, -и, *ж.*, *грам.* Правила орфографії української мови, розроблені у 19 ст. П. Кулішем.

КУЛІ́ШНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Патронташ.

КУЛО́Н[1], -а, *ч.* Жіноча прикраса з дорогоцінного каменю або іншого матеріалу на ланцюжку, яку носять на шиї.

КУЛО́Н[2], -а, *ч.* Міжнародна одиниця кількості електрики (електричного заряду) і потоку електричного зміщення (Кл). ** **Міжнаро́дний куло́н** – кулон, що дорівнює 0,99985 Кл СІ.

КУЛО́НІВСЬКИЙ, -а, -е, *фіз.* 1. Належний Кулону. *Кулонівське збудження ядра.* 2. Прикм. до **куло́н**[2].

КУЛО́Н-МЕТР, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця електричного моменту диполя.

КУЛОНОМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кількості електрики, яка витрачається при виділенні на електроді тієї чи ін. речовини.

КУЛОНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до кулонометрії.

КУЛОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність електрохімічних методів аналізу, що базуються на вимірюванні кількості електрики, яка витрачається при виділенні на електроді тієї чи ін. речовини.

КУЛУА́РИ, -ів, *мн.* Приміщення (бокова зала, коридор) у громадських будівлях (парламентах, театрах і т. ін.) для відпочинку, а також для неофіційних зустрічей, обміну думками тощо. ** **Почу́ти в кулуа́рах** – довідатися про якусь політичну або суспільну подію з розмов, що ведуться в поінформованих колах.

КУЛУА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кулуа́ри**.

КУЛЬ, -я́, *ч.* Обмолочений та обтрушений від уламків сніп жита або пшениці, що використовується для покрівлі.

КУЛЬБА́БА, -и, *ж.* Трав'яниста рослина родини складноцвітих, стебло якої виділяє молочний сік, а пухнасте насіння розноситься вітром. // Квітка цієї рослини.

КУЛЬБА́БИН, -а, -е. Прикм. до **кульба́ба**.

КУЛЬБА́БКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **кульба́ба**.

КУЛЬБА́БОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кульба́ба**.

КУЛЬБА́КА, -и, *ж.*, *заст.* Сідло. ** **Ви́садити з кульба́ки** – вибити з коня.

КУЛЬБА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Сідлати.

КУЛЬБА́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до кульбаки.

КУЛЬБА́ЧНИК, -а, *ч.*, *заст.* Сідляр.

КУЛЬБІ́Т, -у, *ч.* 1. *спорт.* Акробатичний трюк – переворот через голову або пружним стрибком на руки з перекиданням тіла вперед, назад. 2. *перен.* Різка зміна, несподівані дії в процесі чого-небудь.

КУЛЬГА́, -и́, *ч. і ж.*, *розм.* Людина або тварина з укороченою чи хворою ногою.

КУЛЬГА́ВИЙ, -а, -е. З укороченою чи пошкодженою ногою; кривий (у 5 знач.). // *у знач. ім.* **кульга́вий**, -вого, *ч.*; **кульга́ва**, -вої, *ж.* Те саме, що **кульга́**.

КУЛЬГА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Нерівна хода, викликана хворобою ноги або її укороченням.

КУЛЬГА́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати кульгавим.

КУЛЬГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кульга́ти**.

КУЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Шкандибати, маючи укорочену або хвору ногу. 2. Ледве йти; шкандибати. 3. *перен.*, *розм.* Бути в незадовільному стані, мати недоліки. ** **Кульга́ти на обидві́ ноги́** – мати багато недоліків (про справу, роботу і т. ін.).

КУЛЬДОСКО́П, -а, *ч.* Медичний інструмент для дослідження органів малого тазу жінки.

КУЛЬДОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження органів малого тазу жінки за допомогою кульдоскопа.

КУ́ЛЬКА, -и, *ж.*; *мн.* ку́льки, ку́льок. 1. Зменш. до **ку́ля**[1] 2; маленька куля. 2. Зменш. до **ку́ля**[1] 3.

КУЛЬКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ку́лька**. ** **Кулькова́ авторучка (ру́чка)** – автоматична ручка для писання, в якій перо заміняє кулька і замість чорнила використовується спеціальна паста. **Кулькова́ бо́мба** – авіаційна бомба, начинена великою кількістю металевих або пластмасових кульок.

КУЛЬКОПІДЧІ́ПНИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **кулькопідши́пник**.

КУЛЬКОПІДЧІ́ПНИКОВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **кулькопідчі́пник**.

КУЛЬКОПІДШИ́ПНИК, -а, *ч.* Підшипник кочення з кульками.

КУЛЬКОПІДШИ́ПНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кулькопідши́пник**.

КУ́ЛЬМАН, -а, *ч.* Прилад для проведення паралельних ліній на кресленнях.

КУЛЬМИ́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* Овечий курдюк.

КУЛЬМІНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кульміна́ція** 2. // Який є кульмінацією.

КУЛЬМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *астр.* Проходження світила через небесний меридіан. 2. *перен.* Найвище напруження, піднесення у розвитку чого-небудь. // Момент найбільшої емоційної напруги в музичному творі або його частині.

КУЛЬМІНУВА́ТИ, -у́є, *недок. і док.* 1. *астр.* Проходити через небесний меридіан (про світило). 2. *перен.* Досягати найвищого напруження, піднесення у розвитку чого-небудь.

КУЛЬМІНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **кульмінува́ти**.

КУЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ку́ля**[1] 1. 2. Який має у своїй будові кулі (*див.* **ку́ля**[1] 2), діє за їхньою допомогою. 3. Прикм. до **ку́ля**[1] 3.

КУЛЬО́К, -лька́, *ч.*, *мн.* кульки́, кульків. Те саме, що **ку́лик**.

КУЛЬТ, -у, *ч.* 1. Релігійне служіння божеству; релігійна обрядовість. ** **Служи́телі ку́льту** – духівництво. 2. *кого, чого, перен.* Поклоніння кому-, чому-небудь, шанування когось, чогось. ** **Культ осо́би** – сліпе поклоніння комусь, безмірне звеличення, обожнювання кого-небудь. **Створи́ти культ** *кого, чого*; **Роби́ти культ** *із чого* – робити кого-, що-небудь предметом захоплення, шанування.

КУЛЬТЗА́КЛАД -у, *ч.* Культурно-освітній заклад (клуб, палац культури, бібліотека і т. ін.).

КУЛЬТИВА́ТОР, -а, *ч.* 1. Сільськогосподарське знаряддя для розпушування зораного ґрунту, знищення бур'янів і т. ін. 2. Спеціальна посудина для вирощування мікроорганізмів, бактерій.

КУЛЬТИВА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **культива́тор**.

КУЛЬТИВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до культивації (у 2 знач.).

КУЛЬТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Обробіток ґрунту культиватором. 2. Те саме, що **культивува́ння**.

КУЛЬТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **культивува́ти** 2. 2. *у знач. прикм.* Штучно розведений, вирощений.

КУЛЬТИВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **культивува́ти** 2, 3. ** **Культивува́ння ві́русів** – вирощування вірусів у штучних умовах шляхом зараження тварин, культур клітин і тканин.

КУЛЬТИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Обробляти ґрунт культиватором. 2. Розводити, вирощувати (рослини, тварини). 3. Розвивати що-небудь; сприяти розвиткові чогось.

КУЛЬТИВУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **культивува́ти**.

КУ́ЛЬТІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до культу.

КУЛЬТМА́СОВИЙ, -а, -е. Культурно-масовий.

КУ́ЛЬТОВИЙ, -а, -е. Стос. до культу (у 1 знач.). ** **Ку́льтові гру́пи** – об'єднання людей із суворою внутрішньою ієрархією і підкоренням лідеру, які практикують "вчення", містять ритуали, що зазвичай суперечать соціально ухваленим нормам.

КУЛЬТПОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* 1. Колективне відвідування культурно-освітнього закладу: театру, музею і т. ін. 2. *іст.* Масовий рух, що виник з ініціативи комсомолу у 1928 р. з метою ліквідації неписьменності й малописьменності.

КУЛЬТПРАЦІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто відає культурно-масовою роботою (в якій-небудь організації, установі).

КУЛЬТПРАЦІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **культпрацівни́к**.

КУ́ЛЬТРУН, -а, *ч.* Ударний музичний інструмент типу литаври у індійців в Чилі та Аргентині.

КУЛЬТТОВА́РИ, -ів, *мн.* Товари, призначені для задоволення культурних потреб населення (канцелярське приладдя, музичні інструменти і т. ін.).

КУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* 1. Сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії. // *з означ.* Рівень розвитку суспільства у певну епоху. // Те, що створюється для задоволення духовних потреб людини. 2. Освіченість, вихованість. 3. *чого.* Рівень, ступінь досконалості якої-небудь галузі господарської або розумової діяльності. 4. *спец.* Розведення, вирощування якої-небудь рослини або тварини; культивування. // Рослина, що розводиться, вирощується. 5. *чого, бакт.* Мікроорганізми, вирощені в лабораторних умовах у живильному середовищі. ** **Культу́ра ткани́н** – метод вирощування тканин (або окремих клітин), видалених з організму людини, тварин чи рослин, перев. з метою експерименту. **Чи́ста культу́ра** – культура мікроорганізму, яка містить тільки один біологічний вид.

КУЛЬТУРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес адаптації індивіда до нової культури.

КУЛЬТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Система фізичних вправ, що має на меті розвиток мускулатури людського тіла.

КУЛЬТУРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається культуризмом.

КУЛЬТУРИ́СТКА, -и. Жін. до **культури́ст**.

КУЛЬТУРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до культуризму, культуристів.

КУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до культури (у 1 знач.). // Стос. до поширення культури. 2. З високим рівнем культури; освічений, вихований. // Відповідний до вимог культури. 3. Який має високорозвинені, досконалі засоби виробництва. // Який здійснюється високо розвиненими, досконалими засобами виробництва. 4. Який розводиться, вирощується (про рослину); прот. д и к и й. // Оброблюваний (про ґрунт, землю). ** **Культу́рний шар**, *археол.* – шар землі, що містить органічні рештки, будівельні залишки і предмети матеріальної культури минувшини.

КУЛЬТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Рівень, ступінь освіченості, вихованості.

КУЛЬТУ́РНО, *присл.* 1. У галузі, в питаннях культури (у 1 знач.). 2. Відповідно до вимог культури (у 1, 2 знач.); відповідно до запитів культурної людини.

КУЛЬТУ́РНО-ВИХОВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до поширення культури, виховання.

КУЛЬТУ́РНО-ІСТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до історії культури.

КУЛЬТУ́РНО-МА́СОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з обслуговуванням культурних потреб мас.

КУЛЬТУ́РНО-ОСВІ́ТНІЙ, -я, -є. Стос. до поширення культури, освіти.

КУЛЬТУ́РНО-ПОБУТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до культури побуту.

КУЛЬТУРО́ЛОГ, -а, *ч.* Той, хто працює в галузі культурології.

КУЛЬТУРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до культурології, до культуролога.

КУЛЬТУРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь знання, пов'язана з вивченням духовної культури суспільства.

КУЛЬТУРОО́БІГ, -у, *ч.* Чергування овочевих, декоративних та ін. культур у теплицях, парниках, оранжереях протягом року.

КУЛЬТУРТРЕ́ГЕР, -а, *ч.* Іронічна назва людини, яка прикриває свої справжні цілі заявами про насадження культури, освіти.

КУ́ЛЬТЯ, -і, *ж.* Частина кінцівки або будь-якого органа, що залишилася після операції, травми, або є вродженою аномалією.

КУ́ЛЬЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Сережка.

КУ́ЛЬША, -і, *ж.* Те саме, що **стегно́**.

КУЛЬШОВИ́Й, -а́, -е́, *анат.* Прикм. до **ку́льша**.

КУ́ЛЯ[1], -і, *ж.* 1. Геометричне тіло, утворене обертанням кола навколо свого діаметра. *Радіус кулі. Поверхня кулі.* 2. Предмет, що має таку форму. *Земна куля.* ** **Ку́ля-зонд** – гумова куля, яка наповнена воднем і випускається у вільний політ із приладами для дослідження атмосфери. **Ку́ля-пілот** – гумова куля, яка наповнена воднем і випускається у вільний політ для визначення швидкості й напрямку вітру. 3. Маленький свинцевий або стальний снаряд для стрільби з ручної вогнепальної зброї та кулеметів, що являє собою передню частину бойового патрона. 4. *заст.* Бомба.

КУ́ЛЯ[2], -і, *ж.*, *діал.* Милиця.

КУЛЯ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Кульгавий.

КУЛЯ́ГА, -и, *ж.*, *зах.* Милиця.

КУЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Який має вигляд кулі (*див.* **ку́ля**[1] 1); круглий (у 1 знач.).

КУЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **куля́стий**.

КУЛЯ́СТРА, -и, *ж.*, *зах.* Молоко корови, яка щойно отелилася.

КУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *діал.* Кульгати (у 1, 2 знач.).

КУМ[1], -а, *ч.*; *мн.* куми́, кумів. 1. Хрещений батько стосовно до батьків хрещеника і хрещеної матері; батько дитини по відношенню до хрещеного батька і хрещеної матері. 2. *заст.* Приятель (у звертанні). 3. *нар.-поет.* Епітет вовка в казках, байках. 4. *жарг.* За радянських часів – офіцер державної безпеки в місцях позбавлення волі, який схиляв засуджених до співпраці з секретними службами.

КУМ[2], **КУМ-КУ́М**, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик жаби.

КУМА́, -и́, *ж.*; *мн.* куми́. 1. Хрещена мати стосовно до батьків хрещеника і до хрещеного батька; мати дитини стосовно до хрещеного батька і хрещеної матері. 2. *заст.* Приятелька (у звертанні). 3. *нар.-поет.* Епітет лисиці в казках, байках.

КУМАЛА́Н, -а, *ч.* Невеликий килим, зшитий з невеликих шматків оленячого хутра (у евенків).

КУМА́Н, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **куманéць**.

КУМАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Керамічна фігурна посудина для спиртних напоїв, що використовується тепер здебільшого як прикраса.

КУМА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кума́н**, -а, *ч.*), *заст.* Половці.

КУМА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **кума́тися**.

КУМА́НЧИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **кумане́ць**.

КУМАРИ́Н, -у, *ч.* Речовина з запахом свіжоскошеного сіна, яка зустрічається в багатьох рослинах; одержана синтетичним способом, використовується для кондитерських виробів, у парфумерії тощо.

КУМАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кумари́н**.

КУМАРО́Н, -у, *ч.* Безбарвна рідина зі специфічним запахом.

КУМАРО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кумари́н**.

КУМА́СЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **кума́**.

КУМА́СЬ, -я, *ч.* Пестл. до **кум**.

КУМА́СЯ, -і, *ж.* Пестл. до **кума́**.

КУМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Бути кумами. 2. *заст.* Приятелювати.

КУМА́Ч, -у́, *ч.* Бавовняна тканина яскраво-червоного кольору.

КУМАЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Зробл. із кумачу. // Кольору кумачу; яскраво-червоний.

КУМА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кума́ч**.

КУМАШНЯ́ *див.* **комашня́**.

КУМБІТМА́КА, -и, *ж.* Викликання статевого збудження в жінки шляхом торкання її статевих органів губами і язиком.

КУМГА́Н, **КУНГА́Н**, -а, *ч.* У тюркських народів і кавказьких горців – високий глечик з носиком.

КУМЕ́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* Смішний, забавний. // Те саме, що **диво́вижний** 1.

КУМЕ́ДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **жартівни́к**. // Те саме, що **дива́к**.

КУМЕ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **куме́дник**.

КУМЕ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **куме́дний**.

КУМЕ́ДНО, *розм.* Присл. до **куме́дний**.

КУМЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Розбиратися в чому-небудь; розуміти, тямити. // Міркувати про що-небудь.

КУМЕ́ТР, -а, *ч.* Радіотехнічний прилад, яким вимірюють добротність коливальних контурів, котушок індуктивності, конденсаторів тощо.

КУМЕ́ЦЬ, -мця́, *ч.* Пестл. до **кум**.

КУ́МЖА, -і, *ж.* Риба родини лососевих.

КУМИ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **куми́к**, -а, *ч.*; **куми́чка**, -и, *ж.*). Одна з тюркських народностей, що є частиною населення Дагестану.

КУМИ́Н, -а́, -е́. Належний кумі.

КУМИ́Р, -а, *ч.* 1. Статуя, якій язичники поклоняються як божеству; ідол. // *заст.* Статуя взагалі. 2. *перен.* Той, хто служить предметом захоплення, поклоніння.

КУМИ́РНЯ, -і, *ж.* Язичеська молитовня з кумирами. // Зазвичай про буддійську молитовню.

КУМИ́С, -у, *ч.* Напій із кобилячого (рідше верблюдячого і коров'ячого) молока, що перебродило.

КУМИ́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **кумисо́вий**.

КУМИСО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **куми́с**.

КУМИСОЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Лікарня, де застосовують кумис з лікувальною метою.

КУМИСОЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **кумисолікува́ння**.

КУМИСОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Використання з лікувальною метою кумису у комплексі з кліматотерапією.

КУМИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кумиків.

КУМИ́ЧКА *див.* **куми́ки**.

КУ́МІВ, -мова, -мове. Належний кумові. // Прикм. до **кум**[1].

КУМІ́ВСТВО, -а, *с.* 1. Стосунки між кумами. 2. *перен.*, *зневажл.* Потурання по службі своїм друзям або родичам на шкоду справі.

КУМІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до кумівства (у 2

знач.). *Кумівські стосунки.*
КУМІНГТОНІ́Т, -у, *ч.* Силікат магнезію-феруму; волокнисті або променисті агрегати зі скляним блиском.
КУ́МКА, -и, *ж.* Рід безхвостих земноводних родини круглоязикових.
КУ́МКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. ку́мкати і звуки, утворювані цією дією.
КУ́МКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати звуки "кум-кум" (про жабу). // Видавати звуки, схожі на крик жаби.
КУМКВА́Т, -у, *ч.* Те саме, що кінка́н.
КУ́МКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до ку́мкати.
КУМ-КУ́М *див.* кум[2].
КУ́МЛИК, -а, *ч., зах.* Комар.
КУМО́Л, -у, *ч.* Те саме, що ізопропілбензо́л.
КУ́МОНЬКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до кума́. 2. *перен.* Те саме, що кума́ся 2.
КУ́МОЧКА, -и, *ж.* Те саме, що ку́монька.
КУМПА́Н, -а, *ч., зах.* Компаньйон.
КУМПА́НІЯ, -ї, *ж., діал.* Компанія (у 1 знач.).
КУ́МПОЛ, -а, *ч., вульг.* Те саме, що голова́ 1.
КУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Брати участь в обряді хрещення дитини, стаючи кумом або кумою її батьків. 2. *жарг.* Виконувати таємні доручення кума (у 4 знач.).
КУМУ́З, -а, *ч.* Те саме, що ага́ч-куму́з.
КУМУЛЯТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до кумуля́ція. // Накопичений, сукупний. ** Кумуляти́вна а́кція – акція, по якій здійснюється накопичення неотриманих дивідендів. Кумуляти́вне голосува́ння: а) голосування на зборах акціонерів, яке дозволяє акціонеру голосувати кількома в результаті їх накопичення за рахунок відмови голосувати по ін. питанням; б) голосування, при якому виборець має стільки голосів, скільки виставлено кандидатів. Кумуляти́вне покара́ння – сумарне покарання за ряд злочинів. Кумуляти́вний ефе́кт, *військ.* –концентрація дії вибуху у якомусь одному напрямку. Кумуляти́вний заря́д – заряд вибухової речовини, дія якого базується на кумулятивному ефекті. Кумуляти́вний снаря́д – бронепропалюючий артилерійський снаряд, основою дії якого є велика сила й висока температура вибуху. Кумуляти́вні привілейо́вані а́кції – привілейовані акції, по яким невиплачений або не повністю виплачений дивіденд накопичується і виплачується згодом.
КУМУЛЯТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до кумуляти́вний.
КУМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Нагромадження в організмі людини, тварин і рослин різних речовин (ліків, отрут і т. ін.) внаслідок тривалого їх уживання. 2. Зосередження застрахованих об'єктів на обмеженій території. 3. Концентрація енергії спрямованого вибуху.
КУ́МЦЬО, -я, *ч.* Пестл. до кум.
КУ́МЦЯ, -і, *ж.* Пестл. до кума́.
КУНА́, -и́, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що куни́ця 1, 4. 2. *розм., рідко.* Пробій у дверях, воротах і т. ін. 3. *заст.* Залізна скоба, прибита у церкві, в яку вкладали руку жінки, караючи її за порушення правил пристойності. 4. *заст.* В'язниця. 5. Збірна назва грошей домонгольської Русі, серед яких були й хутра цінних порід тварин.
КУ́НА, -и, *ж.* Грошова одиниця Хорватії – 100 ліп.
КУНА́К, -а, *ч.* У кавказьких горців – людина, зв'язана з іншою зобов'язанням взаємної дружби, захисту, гостинності; друг, приятель.
КУНА́ЦТВО, -а, *с.* Звичай, який зв'язує кунаків зобов'язанням взаємної дружби, захисту, гостинності; дружба, приятелювання.
КУНА́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до куна́к. 2. *у знач. ім.* куна́цька, -кої, *ж.* Кімната для кунаків, гостей у домі кавказького горця.
КУНГА́Н *див.* кумга́н.
КУНГА́С, -а, *ч.* Великий човен без палуби (гребний або парусний), поширений перев. на Далекому Сході.
КУНГФУ́, КУНГ-ФУ́, КУНФУ́, КУН-ФУ́, *невідм., с.* Система китайської оздоровчої гімнастики та спортивної боротьби; різновид способу самозахисту без зброї.
КУ́НДЕЛЬ, -я, *ч., діал.* Вівчарка.
КУ́НДЖА, -и, *ж.* Риба сімейства лососевих.
КУНДИ́Ш-МУНДИ́Ш, -і, *ж., розм.* Жартівлива назва угро-фінських (уральських) мов.
КУНЖУ́Т, -у, *ч.* Південна трав'яниста однорічна рослина, з насіння якої добувають олію; сезам.
КУНЖУ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що кунжу́товий.
КУНЖУ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до кунжу́т. *Кунжутова олія.*
КУНИ́ЦЕВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до куни́ця 1. // Зробл., пошитий із куниці. *Куницевий комір.* 2. *у знач. ім.* куни́цеві, -вих, *мн., зоол.* Назва родини хижих ссавців, до якої належать куниця, видра, борсук та ін.
КУНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Дрібна хижа тварина родини куницевих з цінним пухнастим хутром. // Хутро цієї тварини. 2. *перен., нар.-поет.* Наречена. 3. *іст.* Плата князеві, поміщикові тощо за шлюб. 4. *іст.* Грошова одиниця. 5. *рідко.* Волоть очерету.
КУНИЧА́, -а́ти, *с.* Маля куниці.
КУНИЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що кунича́.
КУНИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до куни́ця 1.
КУНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до куни́ця 1.
КУНИ́ЧНИК, -а, *ч.* Багаторічна кормова трава родини злакових з повзучим кореневищем і розлогим волотевим суцвіттям.
КУНІА́ЛЬ, -ю, *ч.* Сплав міді з нікелем та алюмінієм.
КУ́НІЙ, -я, -є, *діал.* Кунячий.
КУНКТА́ТОР, -а, *ч.* Млява, нерішуча людина.
КУНКТА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до кункта́тор.
КУ́НОВИЙ, -а, -е, *діал.* Кунячий.
КУНСТКА́МЕРА, -и, *ж., іст.* Зібрання і місце зберігання різноманітних (художніх, природничонаукових, історичних та ін.) рідкісних речей.
КУ́НТУШ, ку́нтуша́, *ч.* Верхній розпашний чоловічий і жіночий одяг заможного українського і польського населення 16 – 18 ст.
КУНФУ́, КУН-ФУ́ *див.* кунгфу́, кунг-фу́.
КУНЦИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, різновид сподумену; дорогоцінний камінь.
КУНШТ, -а, *ч., заст.* Малюнок, картинка.
КУ́НШТИК, -а, *ч., заст.* Зменш. до куншт.
КУ́НШТЮК, -а, *ч., заст.* Витівка, каверза; фокус.
КУНЯ́, -і, *ж., діал.* Волоть очерету.
КУНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., розм.* Те саме, що дріма́ти.
КУ́НЯЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що куни́цевий 1.
КУ́ПА, -и, *ж.* 1. Велика кількість чого-небудь складеного, зсипаного горою в одному місці; гора (у 2 знач.). // Велика кількість яких-небудь предметів, складених один на одний. 2. *перен.* Те саме, що гру́па 1. 3. *перен., розм.* Велика кількість чого-небудь.
КУПА́ВА, -и, *ж., діал.* Латаття.
КУПА́ВКА, -и, *ж.* Рід рослин родини лататтєвих.
КУПА́Ж, -у, *ч., спец.* Те саме, що купажува́ння.
КУПА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до купа́ж.
КУПАЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до купажува́ти.
КУПАЖУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. купажува́ти.
КУПАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., спец.* Змішувати в певному співвідношенні вина, чай, соки різних ґатунків для надання їм необхідних якостей.
КУПА́ЙЛА, КУПА́ЙЛО, КУПА́ЛА, КУПА́ЛО. Міфологічний персонаж у слов'ян, пов'язаний з обрядом купання і т. ін. в ніч проти 7 липня, а також обряд і час його справляння.
КУПА́ЙЛО *див.* Купа́йла.
КУПА́ЛА *див.* Купа́йла.
КУПА́ЛИЩЕ, -а, *с.* Яма, вирита диким кабаном у перезволоженому місці, де звір любить валятись у болоті.
КУПА́ЛКИ, -лок, *мн.* Ямки в піску, вириті куриними птахами, в яких вони "купаються", очищають своє пір'я від паразитів (пір'яних кліщів).
КУПА́ЛО *див.* Купа́йла.
КУПА́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до купа́ння. // Признач. для купання.
КУПА́ЛЬНИЙ[2], -а, -е. Те саме, що купа́льський.
КУПА́ЛЬНИК[1], -а, *ч.* Той, хто купається.
КУПА́ЛЬНИК[2], -а, *ч.* Жіночий костюм для купання.
КУПА́ЛЬНИЦЯ[1], -і, *ж.* Жін. до купа́льник[1].
КУПА́ЛЬНИЦЯ[2], -і, *ж.* Лучна рослина родини жовтецевих з яскравими великими квітами.
КУПА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Споруда на воді чи біля води, пристосована для переодягання і купання.
КУПА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до свята Купайла, до обряду, що справляється в ніч на Купайла.
КУ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до купа́ти.
КУ́ПАНКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що купа́ння.
КУПА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. купа́ти і купа́тися. 2. Водна гігієнічна і лікувально-профілактична процедура у природних водоймах і штучних басейнах.
КУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* Занурювати у воду для миття, освіження тощо. // Занурювати що-небудь у щось рідке, сипуче і т. ін. ** Купа́ти в барві́нку (любі́стку) – мити відваром пахучих трав дитину, щоб вона виросла вродливою і щасливою.
КУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Занурюватись у воду для миття, освіження тощо. // Занурюватись у що-небудь рідке, сипуче і т. ін. *Купатися в розкоші.*
КУПЕ́, *невідм., с.* 1. Окреме відділення у залізничному пасажирському вагоні на два або чотири спальні місця. 2. Різновид кузова легкового автомобіля з двома дверцями.
КУПЕ́ЙНИЙ, -а, -е. У якому є купе (про вагон).
КУПЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до купе́йний.
КУПЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с. і* **КУПЕЛЯ́ЦІЯ**, -ї, *ж.* Очищення благородних металів від свинцю та інших домішок окиснювальним плавленням у капелях (чашечках з вогнестійких матеріалів) або полуменевих печах.
КУПЕЛЮВА́ТИ, КАПЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Відокремлювати, очищати від свинцю та ін. домішок благородні метали.
КУПЕЛЯЦІ́ЙНИЙ *див.* капеляці́йний.
КУПЕЛЯ́ЦІЯ *див.* капеля́ція.
КУ́ПЕР, -пра, *ч., розм.* Те саме, що ку́прик.
КУПЕРИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення цибулинно-уретральних залоз.
КУПЕ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Купецький стан. 2. Збірн. до купе́ць 1. 3. *заст.* Заняття купця (у 1 знач.); торгівля.
КУПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.* 1. Власник торговельного підприємства, особа, що займається приватною торгівлею. // У дореволюційній Росії – особа, що належала до купецького стану. 2. *заст.* Покупець.
КУПЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до купе́ць 1. // Власт. побуту, звичаям купців.
КУПИ́ЛО, -а, *с., фам.* Те, на що купують; гроші.
КУПИ́Н, -а, *ч., рідко.* Те саме, що купо́н.
КУПИ́НА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що ку́па 1.
КУ́ПИНА́, ку́пини, *ж.* Горбик на луці чи болоті, порослий травою або мохом.
КУПИНА́[1], -и́, *ж.* Багаторічна рослина родини лілійних із схиленими квітками та довгим кореневищем.
КУПИНА́[2], -и́, *ж., заст.* Кущ (у 2 знач.).
КУПИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до купи́на.
КУПИ́ННЯ[1], -я, *с.* 1. Збірн. до ку́пина́. 2. Місце, покрите купинами.
КУПИ́ННЯ[2], -я, *с.* Збірн. до купина́[1].
КУПИ́ННЯ[3], -я, *с., чого, рідко.* Збірн. до купи́на.
КУПИНОРІ́З, -а, *ч., с. г.* Рід плуга для зрізування купин (*див.* ку́пина́) і вирівнювання ґрунту.
КУПИНЯ́СТИЙ, -а, -е. Вкритий купинами (див. ку́пина́); нерівний, горбастий.
КУПИ́ТИ *див.* купува́ти.
КУПИ́ТИСЯ, -иться; *мн.* ку́пляться. 1. *недок., діал.* Купчитися. 2. *док., розм.* Повірити розіграм, прийняти жарт за правду.
КУПІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із можливістю купувати. ** Купіве́льна спромо́жність гро́шей – кількість товарів і послуг, що їх можна придбати за грошову одиницю за даних цін на товари. Купіве́льна спромо́жність насе́лення – наявні гроші та заощадження, за які населення може придбати товари та одержати платні послуги.
КУ́ПІВЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що купува́ння.
КУ́ПІВЛЯ-ПРО́ДАЖ, купівлі-продажу, *ж.* Договір, згідно з яким продавець зобов'язується передати товар у власність покупцю, а покупець – прийняти товар і заплатити за нього певну грошову суму.
КУПІДО́Н, -а, *ч.* У давньоримській міфології – бог кохання, у вигляді крилатого хлопчика з луком і стрілами. // Зображення цього бога. // *перен.* Дуже гарний, вродливий юнак; красень. // *перен.* Про закоханого хлопчика, юнака.
КУПІДО́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до купідо́н.
КУ́ПІЛЬ, ку́пелі, *ж. і* ку́пелю, *ч.* 1. Тепла вода для купання. // Купання. // *тільки мн.* купе́лі, -ів. Мінеральні джерела; теплі води. // Посудина або кімната для купання; ванна. 2. *церк.* Посудина з водою, в яку опускають дитину під час церковного обряду хрещення.
КУПІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, **КУПІ́ЛЬНИЦЯ**, -і, *ж., зах.* Ванна.
КУПІ́ЛЬНИЦЯ *див.* купі́льник.
КУПІ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. купі́рувати.
КУПІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Вкорочувати хвіст собаки шляхом обрубування.
КУ́ПКА, -и, *ж.* Зменш. до ку́па.
КУ́ПКИ, *незм., дит.* Купатися, митися.
КУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. за знач. купи́ти 1, 2. // *у знач. прикм.*
КУПЛЕ́Т, -а, *ч.* 1. Строфа вірша, пісні. 2. *тільки мн.* Пісенька з кількох строф на побутову або політичну тему, приспів якої звичайно повторюється.
КУПЛЕТИ́СТ, -а, *ч.* Естрадний артист, який виконує куплети (у 2 знач.).
КУПЛЕТИ́СТКА, -и. Жін. до куплети́ст.
КУПЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який має характер куплетів. ** Купле́тна фо́рма – форма вокальних творів, в яких одна мелодія повторюється в незмінному або злегка варійованому вигляді, за кожного повторення виконуючись з новим текстом.
КУПЛЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Власт. за знач. купле́тний.
КУПЛЕ́ТНО. Присл. до купле́тний.
КУ́ПЛЯ, -і, *ж.* 1. *розм., рідко.* Те саме, що купі́вля. 2. *заст.* Покупка.
КУПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., перех., розм., рідко.* Те саме, що купува́ти 1.
КУ́ПНИЙ, -а́, -е́, *діал.* Купівельний. // Куплений.
КУПНО́, -а́, *с., зах.* Купівля.
КУ́ПНО, *присл., заст.* Разом.
КУПО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що ку́плений.
КУ́ПОЛ, -а, *ч.* 1. Опуклий дах, що має форму півкулі; баня. 2. *перен.* Куляста поверхня або предмет такої форми.
КУПОЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд купола, подібний до нього.
КУПОЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до куполоподі́бний.
КУ́ПОЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до ку́пол.
КУПО́Н, -а, *ч.* 1. Відрізна частина цінних паперів, із поданням якої у встановлений строк мають сплачуватися проценти. ** Гаранто́ваний купо́н – фіксована, тверда ставка процента, що її виплачують по облігації на пред'явника. 2. Замінник грошей. 3. Вільне від поліграфічного друку місце з водяним знаком на банкноті. 4. *заст.* Квиток на місце в театральній ложі. 5. Відріз тканини на плаття, блузку і т. ін. з наміченими лініями для розкрою. 6. Відрізна частина рекламного оголошення в газеті, журналі або на упаковці товару, що дає право його власнику на знижку даного товару. 7. Відрізний передплатний бланк для передплати на дану газету або журнал. 8. Картка, що її заповнюють учасники поштового спортивного тоталізатора.
КУПО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до купо́н 1. // Якого одержують з купонів.
КУ́ПОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до ку́пка.
КУ́ПОНЬКИ, *незм., дит.* Купатися.
КУПОРО́С, -у, *ч.* Кристалогідрат сульфату деяких важких металів. *Мідний купорос.*
КУПОРО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до купоро́с.
КУПОРО́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до купоро́с.
КУ́ПОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до ку́пка.
КУ́ПОЧКИ, *незм., дит.* Те саме, що ку́поньки.
КУПРА́Т, -у, *ч.* Сіль з аніоном, у якому Купрум перебуває у ступені окиснення +3.
КУПРЕЇ́Н, -у, *ч.* Непрозорі, дуже крихкі кристали з металічним блиском; гарний провідник електрики.
КУПРЕ́Й, -я, *ч.* Парнокопита тварина сімейства порожниннорогих; дикий бик.
КУ́ПРИК, -а, *ч., анат.* Нижня кінцева частина хреб-

та у людини, деяких ссавців і птахів. // Страва з цієї частини хребта тварин, птахів.

КУ́ПРИКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **ку́прик**. ** **ку́прикова зало́за** – парна шкірна залоза птахів, розташована над останнім хвостовим хребцем.

КУПРИ́Т, -у, *ч.* Оксид купруму; червона мідна руда.

КУПРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **купри́т**.

КУПРОНІ́КЕЛЬ, -ю, *ч.* Важливий мінерал нікелю.

КУПРОПЛА́ТИНА, -и, *ж.* Різновид самородної платини, яка містить до 14% міді і 12 – 17% заліза.

КУПРОСКЛОДОВСЬКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; блідо або фісташково-зелені голчасті кристали.

КУПРОФЕРИ́Т, -у, *ч.* Блакитні або блідо-сині маси і натічні агрегати зі скляним блиском.

КУПРОШЕЕЛІ́Т, -у, *ч.* Різновид шееліту, що містить до 7% купруммонооксиду.

КУ́ПРУМ, -у, *ч.* Хімічний елемент побічної підгрупи першої групи періодичної системи, простою речовиною якого є металічна мідь.

КУПРУМГЕКСААМІНОДИЙОДИ́Д, -у, *ч.* Мідь з октаедричним катіоном.

КУПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **купува́ти** 1.

КУПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **КУПИ́ТИ**, куплю́, ку́пиш; *мн.* ку́плять; *док.*, *перех.* 1. Придбати за гроші. 2. *перен.*, *розм.* Привертати на свій бік підкупом, хабаром; підкуповувати. // Викликати прихильність якими-небудь діями тощо. 3. *перен.*, *фам.* Обдурювати.

КУПУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **купува́ти** 1.

КУПУЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження стану вестибулярного апарату, яке полягає в обертанні досліджуваного з незначним кутовим пришвидшенням.

КУПФЕРМЕРИТО́ЛЬ, -ю, *ч.* Мідно-миш'яковий препарат, що його застосовують для боротьби проти збудників захворювань рослин.

КУПФЕРО́Н, -у, *ч.* Амонієва сіль нітрозофенілгідроксиламіну.

КУПФЕРОНА́Т, -у, *ч.* Сполука координованого купферону з кільказарядними катіонами металу, що містить два і більше п'ятиланкових перстенів.

КУПФЕРШТЕ́ЙН, -у, *ч.*, *мет.* Сплав сульфідів феруму і купруму, з якого одержують мідь і мідний купорос.

КУ́ПЦЕМ, *присл.*, *діал.* Укупі.

КУПЦІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка купця (у 1 знач.).

КУ́ПЧА, -чої, *ж.*, *заст.* Те саме, що **ку́пча гра́мота** (*див.* **ку́пчий**).

КУПЧАКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **купча́к**, -а́, *ч.*), *діал.* Повняки.

КУПЧА́СТИЙ, -а, -е. Густий, щільно розташований. *Купчасті хмари.*

КУПЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **купча́стий**.

КУ́ПЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ку́пчити і ку́пчитися**.

КУ́ПЧИЙ, -а, -е: ** **ку́пча гра́мота**, *іст.* – нотаріальний акт про купівлю і продаж нерухомого майна, про право володіти ним. **Ку́пча земля́**, *іст.* – земельні ділянки, які куплені селянами понад надільну землю і яка є їх власністю без будь-яких обмежень.

КУ́ПЧИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Зменш. до **купе́ць** 1.

КУПЧИ́НА, -и, *ч.* 1. Збільш. до **купе́ць** 1. 2. *заст.* Те саме, що **купе́ць** 1.

КУ́ПЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Збирати докупи; скупчувати.

КУ́ПЧИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Розташовуватися густо, щільно. 2. Збиратися купками; товпитися, юрмитися (про людей). // Збиратися докупи в якесь одне місце (про неживі предмети).

КУПЧИ́ХА, -и, *ж.* 1. Жін. до **купе́ць**. 2. Жінка з купецького стану, дружина купця.

КУПЮ́РА[1], -и, *ж.* Скорочення в тексті літературного або музичного твору.

КУПЮ́РА[2], -и, *ж.* Окрема одиниця цінного паперу (облігації, грошового знаку) визначеної номінальної вартості.

КУП'Я́, -я́, *с.* Збірн. до **ку́пина́**[1].

КУП'ЯНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **купиня́стий**.

КУРА́, -и́, *ж.*, *діал.* 1. Курява. 2. Завірюха (у 1 знач.).

КУРАГА́, -и́, *ж.* Сушені абрикоси без кісточок.

КУРА́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кура́й**[1].

КУРА́Ж, -у́, *ч.* Удавана хоробрість, розв'язність; грайливо-піднесений стан.

КУРА́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок.* 1. *неперех.* Поводитися зухвало, розв'язно; хвастатися. 2. *перех.* Знущатися над кимось. 3. *неперех.* Маніритися, виявляти несговірливість.

КУРАЇ́НА, -и, *ж.* Одна стеблина кураю (*див.* **кура́й**[1]).

КУРАЇ́СТ, -а, *ч.*, *муз.* Музикант, що грає на кураї (*див.* **кура́й**[2]).

КУРА́Й[1], -ю, *ч.* Трав'яниста степова рослина групи перекотиполе.

КУРА́Й[2], -я, *ч.* Старовинний народний башкирський музичний інструмент; вид сопілки.

КУРА́К, -у, *ч.* Нерозкрита коробочка бавовника, що залишаються після осінніх заморозків.

КУРАКОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до збирання кураку.

КУРАЛО́Н, -у, *ч.* Торгівельна назва полівінілспиртового волокна, що випускається в Японії.

КУРА́НТ, -а, *ч.* Камінь для розтирання фарби вручну.

КУРА́НТА, -и, *ж.* Старовинний французький танець.

КУРА́НТИ, -ів, *мн.* Старовинний баштовий або стінний годинник, бій якого супроводжується музикою, а також музичний механізм такого годинника.

КУРАНТІ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при хронічній коронарній недостатності.

КУРА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **кура́нти**.

КУРА́РЕ, *невідм.*, *с.* Сильна рослинна отрута, у якій міститься курарин; застосовується в експериментальній фізіології та медицині.

КУРАРЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на кураре. ** **Курареподі́бні за́соби (препара́ти)** – речовини, які (подібно до отрути кураре) розслаблюють м'язи і використовуються під час деяких хірургічних операцій.

КУРАРЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Подібний до кураре.

КУРАРИ́НИ, -ів, *мн.* Алкалоїди, які входять до складу рослинної отрути кураре.

КУРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Особа, якій доручено наглядати за якою-небудь роботою. // *заст.* Опікун. 2. Студент-медик, який стежить за перебігом хвороби у хворого, що перебуває на стаціонарному лікуванні.

КУРАТО́РІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Кураторство.

КУРА́ТОРКА, -и. Жін. до **кура́тор**.

КУРА́ТОРСТВО, -а, *с.* Заняття куратора.

КУРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кура́тор**.

КУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Лікування, піклування про хворого.

КУРБА́, -и́, *ж.*, *вет.* Потовщення на задній поверхні скакального суглоба кінцівки у коней; при значному його розвитку настає кульгавість.

КУ́РБАЛО, -а, *с.*, *зах.* Глибоке місце в річці.

КУРБА́Н-БАЙРА́М, -у, *ч.* Свято жертвопринесення, головне щорічне релігійне свято у мусульман.

КУРБАШІ́, *незмін.*, *ч.* Командувач націоналістичного військового формування, збройного загону під час визвольної війни у Середній Азії проти більшовиків до 1934 р.

КУРБЕ́Т, -у, *ч.* 1. Стрибок верхового коня з підібганими передніми ногами. // Вид акробатичного стрибка. 2. *перен.* Несподівана витівка, дивний вчинок.

КУ́РВА, -и, *розм.* Гуляща жінка; повія.

КУРВА́ЛЬ, -я́, *ч.*, *діал.* Розпусний чоловік.

КУРВАТУ́РА, -и, *ж.* Навмисна, невелика кривизна прямолінійних частин будівлі.

КУ́РВИТИ, -влю, -виш, *недок.*, *діал.* Чинити розпусту.

КУРВІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Розпусний чоловік.

КУРВІ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання довжини кривих ліній на планах і картах.

КУРГА́Н, -у, *ч.* Насип над стародавньою могилою. // У старі часи – високий земляний насип при дорозі, на кордоні і т. ін. // Горб, гірка, що нагадують насип.

КУРГА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **курга́н**. // У вигляді кургану.

КУРГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Курган.

КУРГА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **курга́н**.

КУРГА́НЧИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **курга́нчик**.

КУРГИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кургикати**.

КУРГИ́КАТИ, -ичу, -ичеш, *недок.*, *діал.* 1. Стиха попискувати (перев. про свиней). 2. *перен.* Тихо наспівувати; мугикати.

КУРГУ́ЗИЙ, -а, -е, *діал.* Куций.

КУ́РДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **курд**, -а, *ч.*; **ку́рдка** *і* **курдя́нка**, -и, *ж.*). Народ іранської мовної групи, що живе в Ірані, Туреччині, Іраці та деяких інших країнах Близького Сходу і частково на Закавказзі.

КУ́РДКА *див.* **ку́рди**.

КУРДОНЕ́Р, -у, *ч.* Парадне подвір'я будівлі, що утворюється основним її корпусом й виступаючими з обох боків крилами – флігелями.

КУ́РДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ку́рди**.

КУРДУ́ПЕЛЬ, -пеля, *ч.*, *фам.* Коротун, куций.

КУРДУ́ПЕЛЬНИЙ, -а, -е, *фам.* Прикм. до **курду́пель**.

КУРДЮ́К, -а́, *ч.* Жирове відкладення біля хвоста у деяких порід овець. // Уживається як лайливе слово.

КУРДЮ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **курдю́к**. // Який мав курдюк; з курдюком.

КУРДЯ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **ку́рдка**.

КУРЕ́ТИ, -ів, *мн.* 1. Міфічне плем'я, що жило на Криті. 2. Жерці, культ яких був пов'язаний з культом Критського Зевса.

КУРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч. і ж.* Той, хто курить (*див.* **кури́ти**[1] 1), має звичку курити.

КУР'Є́Р, -а, *ч.* 1. Співробітник установи, який розносить ділові папери тощо; посильний. 2. Службова особа для роз'їздів із спішним дорученням; особа для доставки секретної, дипломатичної пошти. 3. *розм.*, *заст.* Кур'єрський поїзд.

КУР'Є́РКА, -и, *розм.* Жін. до **кур'є́р**.

КУР'Є́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кур'є́р**. ** **Кур'є́рський лист** – офіційний документ, який дає право на провезення дипломатичної пошти. **Кур'є́рський по́їзд** – пасажирський поїзд, що йде з найбільшою швидкістю.

КУРЗА́Л, -у, *ч.* Приміщення на курорті для концертів, зборів, розваг і т. ін.

КУ́РИ, -е́й, *мн.* Загальна назва свійських птахів родини курячих; курки й півні. // М'ясо цих птахів; курятина.

КУ́РИВО, -а, *с.* 1. Те, що курять; курильний тютюн. // Те саме, що **курі́ння** 1. 2. Те, чим обкурюють, курять (*див.* **кури́ти**[1] 2); речовина, що дає під час горіння ароматичний дим. // Дим від обкурювання. 3. Те, що куриться: випари, мла, туман, дим. 4. *рідко.* Димне багаття.

КУРИ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **кури́льня**.

КУРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для куріння (у 1 знач.).

КУРИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Посудина, в якій спалюють ароматичні речовини для обкурювання чого-небудь.

КУРИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Кімната для куріння (у 1 знач.).

КУРИ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **ку́рячий**.

КУРИ́НІ, -них, *мн.* Те саме, що **ку́рячі** (*див.* **ку́рячий**).

КУРИ́РУВАТИ, -рую, -руєш, *недок.*, *перех.* Із службового обов'язку контролювати, перевіряти роботу, діяльність кого-, чого-небудь, бути куратором.

КУРИ́ТИ[1], курю́, ку́риш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Вдихати й видихати дим якої-небудь речовини, перев. тютюну. *Курити люльку.* 2. *перех. і неперех.* Спалювати певні речовини, наповнюючи приміщення ароматичним димом. *Курити фіміам.* 3. *перех.* Добувати, одержувати способом перегонки (горілку, смолу, дьоготь і т. ін.). 4. *неперех.*, *розм.*, *заст.* Гуляти, п'ючи; пиячити.

КУ́РИТИ[2], курю́, кури́ш, *недок.* Роблячи що-небудь, здіймати куряву, пил; пилити. // Їхати, бігти, здіймаючи куряву. // *чим.* Здіймаючи вгору дрібні часточки чого-небудь, крутити ними в повітрі. // Виділяти в повітря дрібні часточки чого-небудь.

КУРИ́ТИСЯ[1], -и́ться, *недок.* 1. Те саме, що **курі́ти**[1]. // Про ароматичні речовини. 2. *над чим*, *з чого*, *безос.* Підніматися клубками вгору (про дим). 3. Виділяти випари, пар; оповиватися туманом; парувати. 4. Вкриватися вихорами пилу, снігу тощо.

КУРИ́ТИСЯ[2], ку́риться, *безос.* Про наявність бажання або можливість курити (*див* **кури́ти**[1] 1).

КУРИ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Цигарка.

КУРИ́ЩЕ -а, *с.* 1. Велика курява. 2. Те саме, що **імла́**.

КУ́РИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Вогнище, розкладене для обкурювання чого-небудь.

КУРІ́АЛИ, -ів, *мн* Див. **декуріо́ни**.

КУРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до курій. ** **куріа́льна система** – система виборів до представницьких установ, яка характеризувалася поділом виборців на декілька курій за становим або цензовим принципом.

КУРІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до куріїв. ** **Куріа́тські комі́ції** – збори у Стародавньому Римі, в яких брали участь 30 патриціїв.

КУРІВНИ́К, -а́, *ч.* Людина, яка розводить курей.

КУРІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Розведення курей як галузь птахівництва.

КУРІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до курівництва.

КУРІ́Й[1], -я́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **куре́ць**.

КУРІ́Й[2], -я́, *ч.* Курка-гермафродит.

КУРІНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **курі́нь** 1.

КУРІ́ННИЙ, -а́, -е́. 1. Прикм. до **курі́нь** 1. 2. *у знач. ім.* **курі́нний**, -ного, *ч.*, *іст.* Те саме, що **курі́нний ота́ман**. ** **курі́нний ота́ман**, *іст.*: а) виборна особа, що керувала куренем (у 3 знач.); б) ватажок куреня (у 5 знач.).

КУРІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **кури́ти**[1] 1. 2. Те саме, що **ку́риво** 2.

КУРІ́НЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **курі́не́ць**.

КУРІ́НЬ, -реня́, *ч.* 1. Легка будівля, сторожка (на городах, баштанах і т. ін.). 2. Вбоге житло. 3. *іст.* Окрема частина Запорізького козацького війська. // Одиниця адміністративно-територіального поділу на Січі в межах паланки (у 2 знач.). 4. *іст.* Житло козаків, які складали таку частину війська. 5. *іст.* У період громадянської війни – військова частина контрреволюційного козацтва.

КУРІ́ПКА, -и, *ж.* 1. Народна назва кількох видів птахів ряду курячих. // М'ясо цих видів птахів як їжа. 2. *діал.* Курка.

КУРІ́ПКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **курі́пка**.

КУРІ́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **курі́пка**.

КУРІ́ПЧИН, -а, -е. Прикм. до **курі́пка**.

КУРІП'Я́, -я́ти, *с.* Пташа куріпки.

КУРІ́ТИ[1], -ри́ть, *рідко* куріє, *недок.* Горіти слабо, виділяючи при цьому дим. // Сповнювати повітря димом.

КУРІ́ТИ[2], -ри́ть, *недок.* 1. Підіймати куряву вгору. 2. Здійматися вгору (про пил, сніг, туман і т. ін.). // *чим.* Те саме, що **парува́ти**[1] 1. // *безос.*

КУРІ́ТИСЯ, кури́ться, *рідко* куріється, *недок.* 1. Те саме, що **курі́ти**[1]. 2. *над чим*, *з чого*, *безос.* Те саме, що **кури́тися**[1] 2. 3. Те саме, що **кури́тися**[1] 3, 4. // *безос.*

КУ́РІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* 1. У Стародавньому Римі – одиниця родової організації суспільства. 2. Провінційний міський сенат в Римській імперії. 3. В Західній Європі у середні віки – рада сеньйора з його васалами. ** **Вибо́рчі ку́рії** – розряди, на які поділяються виборці за національною, професійною та ін. ознакам, а також самі виборці, які входять до цих розрядів. **Королі́вська ку́рія** – збори великих феодалів, що їх збирав король. 4. Сукупність центральних установ, за допомогою яких здійснюється управління католицькою церквою. 5. У деяких країнах – розряд виборців за якоюсь ознакою (майно, стан, національність і т. ін.).

КУРЙО́З, -у, *ч.* Дивний, недоладний або нісенітний випадок, подія. // *заст.* Рідкісний, дивний предмет.

КУРЙО́ЗНИЙ, -а, -е. Який являє собою курйоз; дивний (у 1 знач.), смішний.

КУРЙО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **курйо́зний**.

КУРЙО́ЗНО. Присл. до **курйо́зний**.

КУ́РКА, -и, *ж.* 1. Свійська птиця, яку розводять на м'ясо і для одержання яєць; самка півня. // М'ясо цієї птиці. ** **Мо́кра ку́рка** – про жалюгідну на вигляд чи безвольну, нерішучу людину. Як **ку́рка ла́пою** – про що-небудь виконуване, виконане незграбно, неакуратно. 2. Страва з курячого м'яса. 3. *спец.* Загальна назва птахів родини курячих.

КУРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **куро́к**. // Який має курок. ** **Курко́ві зо́ни**, *мед.* – ділянки шкіри, легкий дотик до яких викликає напад болей, а сильне тиснення послаблює больовий напад, що розвився у хворих з невралгією трійчастого нерва.

КУРКО́ВКА, -и, *ж.*, *мисл.*, *розм.* Гладкоствольна рушниця із зовнішніми курками.

КУРКУЛЕ́НКО, -а, *ч* Син куркуля.

КУРКУ́ЛИК, -а, *ч.*, *іст.* Зменш. до **курку́ль**.

КУРКУЛИ́ХА, -и, *ж.*, *іст.* Жінка куркуля.

КУРКУЛІ́ВНА, -и, *ж.*, *іст.* Дочка куркуля.

КУРКУ́ЛЬ, -я́, *ч.* 1. *іст.* Багатий селянин-власник. 2. *розм.* Жадібна людина.
КУРКУ́ЛЬКА, -и, *іст.* Жін. до **куркуль**.
КУРКУ́ЛЬСТВО, -а, *с.* Збірн. до **куркуль**.
КУРКУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **куркуль**.
КУРКУЛЯ́КА, -и, *ч., іст.* Збільш. до **куркуль**.
КУРКУ́МА, -и, *ж., бот.* Трав'яниста рослина родини імбирних, з коріння якої добувають жовту фарбу і пряну приправу для їжі.
КУРЛИ́, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик журавля.
КУРЛИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **курликати** і звуки, утворювані цією дією.
КУРЛИ́КАТИ, курликаю, курликаєш *і* курличу, курличеш, *недок.* Видавати звук "курли" (про журавля). // Видавати, утворювати звуки, що нагадують крик журавля.
КУРЛИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **курликати**. // *безос.*
КУРЛЮ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **курлюкати**.
КУРЛЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те само, що **курликати**.
КУРЛЮ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **курлюкати**.
КУРЛЯ́НДЕЦЬ, -дця, *ч.* Мешканець Курляндії – історичної області на заході Латвії.
КУРЛЯ́НДКА, -и. Жін. до **курляндець**.
КУРЛЯ́НДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Курляндії, курляндців.
КУРМАНИ́НА, -и, *ж., зах.* Розірваний одяг.
КУРМА́ЧЧЯ, -я, *с., збірн., діал.* Дрантя, лахміття.
КУРНАКОВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Казахстані; зернисті агрегати зі скляним блиском.
КУРНИ́Й, -а́, -е́. 1. З курявою. 2. Який димить; димний (у 1 знач.). // Який сповнює приміщення, повітря димом. // Сповнений диму. 3. Який опалюється піччю без димаря.
КУРНИ́К, -а́, *ч.* Приміщення для курей. // *перен.* Про маленьке й незручне для людей приміщення.
КУРНИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **курникати**.
КУРНИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і без додатка, розм.* Тихенько наспівувати; мугикати.
КУ́РНО, *присудк. сл.* Роблячи багато куряви. ** **ку́ритися (кури́ти) ку́рно** – здіймати багато куряву, огортатися нею.
КУРНУ́ТИ[1], -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка.* Однокр. до **курити**[1].
КУРНУ́ТИ[2], -ну́, -не́ш, *док., фам.* Несподівано виїхати куди-небудь; втекти.
КУРО́К, -рка́, *ч.* Частина ударного механізму в ручній вогнепальній зброї. *Звести курок. Спустити курок.*
КУРОКРА́Д, -а, *ч.* Той, хто краде курей.
КУРОЛА́П, -а, *ч., діал.* Те саме, що **курокрад**.
КУРОПА́ТВА, -и, *ж., діал.* Куріпка (у 1 знач.).
КУРО́РТ, -у, *ч.* Місцевість із природними цілющими властивостями, пристосована для лікування, відпочинку. // *перен.* Про всяке місце, де добре жити, відпочивати.
КУРО́РТНИЙ, -а, -е. Стос. до курорту. ** **куро́ртна місце́вість** – місцевість, яка має природні лікувальні чинники, а також придатна для організації курорту.
КУРО́РТНИК, -а, *ч.* Людина, що лікується та відпочиває на курорті.
КУРО́РТНИЦЯ, -і. Жін. до **курортник**.
КУРО́РТНО-САНАТО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до курорту і санаторію; лікувально-оздоровчий.
КУРОРТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із курортології.
КУРОРТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до курортології.
КУРОРТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає цілющі властивості місцевостей та їх використання з метою лікування.
КУРОРТОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до курортотерапії.
КУРОРТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Комплекс лікувальних заходів на курорті, які ґрунтуються на використанні його природних факторів.
КУРО́С, -а, *ч.* У мистецтві древньогрецької архаїки – статуя юнака-атлета.
КУРОСЛІ́П, -у, *ч., діал.* Калюжниця.
КУРОХВА́Т, -а, *ч., діал.* Те саме, що **курокрад**.
КУ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **курка**.
КУРС, -у, *ч.* 1. Напрям руху, шлях (судна, літака і т. ін.). 2. *перен.* Основна настанова, напрям (у політиці). 3. Систематичний виклад основ якої-небудь науки чи її частини у вищій школі, а також підручник, що являє собою такий виклад. 4. Закінчений цикл навчання, його обсяг і час, за який цей цикл навчання відбувається. 5. Рік, ступінь навчання (у вищому і середньому спеціальному навчальному закладі). // Студенти, слухачі одного року навчання. 6. Закінчений ряд, цикл лікувальних процедур. 7. Вартість цінних паперів, установлювана спеціальними державними нормативними актами. // Ціна, за яку купують або продають на біржі акції, облігації, векселі та інші цінні папери. ** **Біржовий курс** – ціна, за якою цінні папери котируються та продаються на фондовій біржі. **Валютний курс** – вартість грошової одиниці однієї країни, виражена в грошових одиницях іншої країни. **Інфляційний курс** – кредитний ризик, що виникає під час виходу на нові ринки, спричинений непередбаченим зростанням витрат виробництва. **Курс а́кцій** – фактична ціна продажу акцій на ринку цінних паперів. **Курс гри́вні** – курс національної валюти України стосовно іноземних валют. **Обмінний курс** – курс, за яким обмінюють одну валюту на іншу. **Бу́ти в ку́рсі чого** – знати про перебіг якої-небудь справи, про останні факти, досягнення в певній галузі.
КУРСА́НТ, -а, *ч.* 1. Слухач курсів. 2. Вихованець військового училища.
КУРСА́НТКА, -и. Жін. до **курсант**.
КУРСА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **курсант**. // Такий, як у курсанта.
КУ́РСИ, -ів, *мн.* Одна з форм прискореної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників певного вузького фаху.
КУРСИ́В, -у, *ч.* 1. Друкарський похилий шрифт із начертаниям літер, подібним до рукописного. 2. Те саме, що **скоропис**.
КУРСИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **курсив**.
КУРСИ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **курсант**.
КУРСИ́СТКА, -и, *ж.* У дореволюційній Росії – студентка, слухачка вищих жіночих курсів.
КУРСІ́ВКА, -и, *ж.* Документ на право лікування і харчування в санаторії без надання житла.
КУРСІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **курсівка**.
КУРСОВА́, -о́ї, *ж.* Навчальна дослідницька робота студента.
КУРСОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **курс 5**.
КУ́РСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **курс 7**. ** **ку́рсова ціна́** – середньовиважена ціна за угодами, здійсненими з початку біржового дня до моменту часу, визначеного правилами біржі. **Ку́рсовий прибу́ток** – різниця між курсом, за яким реалізується цінний папір, та курсом, за яким він куплений. **Ку́рсові опера́ції** – операції з купівлі-продажу цінних паперів.
КУРСО́ГРАФ, -а, *ч.* Електронавігаційний прилад для автоматичного запису на стрічці курсу корабля (літака) та його змін у часі.
КУРСО́Р, -у, *ч., спец.* Рухливий знак на екрані дисплея комп'ютера, що вказує місце роботи користувача з екраном.
КУРСО́РНИЙ, -а, -е. Вільний, швидкий (про читання текстів іноземними мовами без докладного аналізу). ** **курсо́рне чита́ння** – швидке прочитування тексту, без детального розгляду.
КУРСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **курсувати**.
КУРСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати регулярні рейси у визначеному напрямку, за певним курсом, маршрутом.
КУ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Курськ.
КУРСЬКІ́Т, -у, *ч.* Гідроксоапатит, у якому частина ортофосфат-іонів замінена на карбонат-іони.
КУРТА́Ж, -у, *ч.* Комісійна винагорода, яку одержують біржові маклери та інші посередники за комерційні операції.
КУРТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **куртаж**.
КУРТА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Короткохвостий.
КУРТЕ́Л, -у, *ч.* Поліакрилонітрильне волокно.
КУРТИЗА́НКА, -и, *ж., заст.* Жінка легковажної поведінки та авантюрного способу життя, що з'являється у вищому світі.
КУРТИЗО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при лікуванні вірусного грипу.
КУ́РТИЙ, -а, -е, *зах.* Короткий, куций.
КУРТИ́НА, -и, *ж.* 1. *заст.* Грядка для квітів та інших рослин; клумба. 2. Ділянка, засаджена однією породою дерев, а також група дерев однієї породи. 3. *військ., заст.* Частина фортечного валу між двома бастіонами. 4. *зах.* Завіса.
КУРТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **куртина**.
КУ́РТКА, -и, *ж.* Короткий верхній одяг, що наглухо застібається.
КУ́РТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **куртка**.
КУ́РТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **куртка**.
КУРТУА́ЗНИЙ, -а, -е. Вишукано люб'язний, ввічливий. ** **куртуа́зна літерату́ра** – західноєвропейська придворна література середньовіччя, що оспівувала лицарство.
КУРТУА́ЗНО. Присл. до **куртуазний**.
КУРТЬЄ́, *невідм., ч.* Те саме, що й **ма́клер, аге́нт, бро́кер**.
КУРУВА́ННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **курувати**. *Курування хворих.*
КУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка, заст.* Лікувати.
КУРУЛТА́Й, -ю, *ч.* У деяких монгольських і тюркських народів – з'їзд, збори, концерт, а також свято, бенкет.
КУРУ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **куру́льні еди́ли** – нижчі магістрати Римської республіки; мали, зокрема, судові повноваження.
КУРУ́МИ, -ів, *мн.* Скупчення брил гірських порід.
КУРУ́, *невідм.* Трансмісивне пріонове захворювання, яке уражає центральну нервову систему.
КУРУ́ЦИ, -ів, *мн.* 1. У 16 ст. селяни – учасники антифеодального повстання. 2. Учасники антигабсбурзького визвольного руху.
КУ́РУШ, -а, *ч.* Розмінна монета Туреччини.
КУРФЮ́РСТ, -а, *ч., іст.* У феодальній Німеччині – можновладний князь, що мав право брати участь у виборах імператора.
КУРФЮ́РСТВО, -а, *с., іст.* Феодальна німецька земля під правлінням курфюрста.
КУРФЮ́РСТІВСТВО, -а, *с.* Правління, володарювання курфюрстів у феодальних німецьких землях.
КУРФЮ́РСТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до курфюста, курфюрства. *Курфюрстський указ.*
КУРЦХА́АР, -а, *ч.* Порода жорсткошерстих німецьких лягавих собак, а також собака цієї породи.
КУРЧА́, -а́ти, *с.* 1. Пташа курки. // Страва з м'яса такого пташати. 2. *перен., розм.* Наївне дівча. 3. *тільки мн., розм.* Дрібненькі тріщинки на обвітреній шкірі ніг, рук і обличчя.
КУРЧА́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо курчати.
КУРЧА́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **курча**.
КУРЧА́ТНИК, -а, *ч.* Приміщення для курчат.
КУРЧА́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Робітниця курчатника, що доглядає і годує курчат.
КУРЧАТО́ВІЙ, -ю, *ч., хім., заст.* Дубній.
КУРЧАТОВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Сибіру; прозорі або напівпрозорі зерна зі скляним блиском.
КУРЧА́ТОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **курчатко**.
КУРЧА́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **курча**. // Признач. для курчат.
КУ́РЧИН, -а, -е, *розм.* Прикм. до **курка**. // Який належить курці.
КУ́РШІ, -ів, *мн.* Прибалтійське плем'я, що мешкало на заході сучасної Латвії.
КУРЯ́, -я́ти, *с., діал.* Курча.
КУ́РЯВА, -и, *ж.* Дрібні тверді частинки, що нависають у повітрі або осідають на поверхні чого-небудь. // Такі часточки, що вихором крутяться в повітрі. // Дуже дрібні частки снігу, що носяться в повітрі.
КУ́РЯВИЙ, -а, -е. З курявою; курний (у 1 знач.).
КУРЯ́ВИЦЯ, -і, *ж., діал.* Курява.
КУ́РЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **курявий**.
КУРЯНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Заметіль, віхола.
КУРЯ́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо курки. // Страва з м'яса курки.
КУРЯ́ТИНКА, -и, *ж.* Пестл. до **курятина**.
КУРЯ́ТКО, -а, *с., діал.* Курчатко.
КУРЯ́ТНИК, -а, *ч.* Приміщення для курей.
КУРЯ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Лисиця, яка харчується курми.
КУРЯ́Ч, -а́, *ч., зах.* Купець.
КУРЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **курка** і **кури**. // Такий, як у курки. ** **куря́ча сліпота́**: а) Народна назва трав'янистої рослини з жовтими квітами; б) (*мед., розм.*) Хвороба очей, за якої людина погано бачить у сутінках, за ослабленого освітлення.
КУРЯ́ЧІ, -их, *мн.* Назва ряду птахів, до якого належать кури, індики, цесарки, павичі тощо; курині.
КУРЯ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Курячий послід.
КУС, -а, *ч., розм.* Те саме, що **шмато́к**.
КУСА́К, -а́, *ч., діал.* Кусок, кусень.
КУСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кусати**.
КУСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Ранити, устромляючи зуби, захоплюючи клювом і т. ін. // Здавлювати, захоплюючи зубами. // Ранити жалом або хоботком (про комах). // *перен.* Завдавати болю, образи; уражати. 2. *перех.* Відокремлювати невеликі частинки чого-небудь, захоплюючи, здавлюючи зубами. // Роздавлювати зубами. 3. *неперех.* Те саме, що **куса́тися 1**. 4. *неперех., розм.* Подразнювати шкіру; пекти. 5. *перех., фам.* Їсти.
КУСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Мати звичку (схильність) кусати (у 1 знач.). // *перен.* Завдавати болю, образи; уражати. 2. Кусати одне одного. 3. *тільки 3 ос., перен., жарт.* Коштувати надто дорого. // Бути недосяжним (про гроші).
КУСА́ЧКИ, -чок, *мн., спец.* Те саме, що **гострогу́бці**.
КУ́СЕНЬ, -сня, *ч., розм.* Те саме, що **кусо́к 1, 2**. *Кусень хліба.* // Відріз тканини.
КУСКГИГРИ́Н, -у, *ч.* Один з алкалоїдів, що має багато культурних форм.
КУСКОВИ́Й, -а́, -е́. Порізаний на куски.
КУСКО́ВО. Присл. до **кусковий**.
КУСКУ́СИ, -ів, *мн.* Рід савців ряду сумчатих.
КУСЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який кусається (у 1 знач.). // *перен.* Дошкульний.
КУСЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **кусливий**.
КУ́СНИК, -а, *ч.* Зменш. до **ку́сень**.
КУ́СНИЧОК, -чка. *ч.* Зменш.-пестл. до **ку́сник**.
КУСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., розм.* Однокр. до **кусати 1, 2, 4, 5**.
КУСО́К, -ска́, *ч.* 1. Частина, відділена, відбита і т. ін. від чого-небудь; шматок. // Частина чогось їстівного. // *перен., розм.* Про їжу як засіб існування. 2. Взагалі частина чого-небудь. 3. Відріз певного розміру (про тканину і т. ін.). 4. *розм.* Прапорщик.
КУСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., розм.* Підсил. до **куснути**.
КУСО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **кусо́к**.
КУСТАНА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кустанай.
КУСТА́Р, -я́, *ч.* 1. Дрібний товаровиробник, який працює на ринок; ремісник.
КУСТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **куста́р 1**. // Вироблений вручну, індивідуально. 2. *перен.* Примітивний, недосконалий. // *рідко.* Те саме, що **ама́торський**. ** **куста́рним спо́собом** – вручну, індивідуально. 3. *перен.* Примітивний, недосконалий. // *рідко.* Те саме, що **аматорський**.
КУСТА́РНИЦТВО, -а, *с.* 1. Кустарний промисел, заняття кустаря. 2. *перен.* Робота, що ведеться неорганізовано, примітивно.
КУСТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кустарний**.
КУСТА́РНО, *присл.* Те саме, що **куста́рним спо́собом** (*див.* **куста́рний**).
КУСТА́РНО-ПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з кустарними промислами, характерний для них.
КУСТА́РЩИНА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **куста́рництво**.
КУСТАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Бути зайнятим у кустарництві, виготовляти щось кустарним способом.
КУСТО́ДА, -и, *ж.* Перше слово (іноколи перший склад) тексту наступної сторінки, поставлене внизу попередньої сторінки або вміщене у верхній частині шпальти енциклопедії, словника, довідника.
КУСТРА́ТИЙ, **КУШТРА́ТИЙ**, -а, -е, *діал.* Кудлатий.
КУСТРЕ́ЦЬ, -я́, *ч., зах.* Чиряк; струп.
КУСЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **кусливий**. 2. Те саме, що **колю́чий 1**.
КУТ, -а́, *ч.* 1. Геометрична фігура, утворена двома

лініями, що виходять з однієї точки. // Така фігура, утворена лініями яких-небудь предметів, знаків і т. ін. 2. Те саме, що **кутóк** 1. 3. *розм.* Те саме, що **кутóк** 2. // Частина житлового приміщення (будинку, квартири чи кімнати), призначена для кого-, чого-небудь. 4. *чого, який.* Частина якої-небудь території, місцевості. ** **Загнáти в глухúй кут** – поставити в безвихідне становище.

КУТАЇ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Кутаїсі.

КУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ку́тати**.

КУ́ТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ку́тати, ку́татися**.

КУ́ТАС, -а, *ч.*, *діал.* Прикраса у вигляді китиці на одязі тощо.

КУТА́СИК, -а, *ч.* Зменш. до **ку́тас**.

КУТА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має кути (у 1 знач.), виступи. // Який має форму, вигляд кута, кутів. 2. З гостро випнутими з-під шкіри кістками. 3. *перен.*, *розм.* Незграбний, вайлуватий.

КУТА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **кута́стий**.

КУ́ТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.* Старанно загортати, одягати в що-небудь тепле. // Надто тепло одягати. // *перен.* Щільно, густо вкривати (туманом, імлою тощо).

КУ́ТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Старанно загортатися, одягатися в що-небудь тепле. // Тепло одягатися. // *перен.* Щільно, густо вкриватися (туманом, імлою тощо).

КУ́ТЕР[1], -а, *ч.* Машина для подрібнення фаршу та змішування його з іншими компонентами у ковбасному виробництві.

КУ́ТЕР[2], -а, *ч.* Те саме, що **те́ндер**.

КУ́ТИ, кую́, кує́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Кувати (*див.* **кува́ти**[1]).

КУ́ТИЙ[1], -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас мин. ч. до **ку́ти**.

КУТИ́Й[2], -а, -е. 1. Зробл. із металу куванням (*див.* **кува́ння**[1]). 2. Оббитий листами металу (про двері).

КУ́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **кут**.

КУ́ТИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ку́тик**.

КУТИ́КУЛА, -и, *ж.*, *спец.* 1. У рослин – тонка безструктурна плівка, що вкриває покривну тканину листків і стебел. 2. У тварин і людей – шар щільної речовини, що вкриває поверхню клітин.

КУТИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кути́кула**.

КУТИ́Н, -у, *ч.* Воскоподібна речовина, що виділяється епідермісом листя рослин.

КУ́ТИС, -а, *ч.* Те саме, що **де́рма**.

КУТКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **куто́к** 3.

КУ́ТНИК, -а, *ч.*, *тех.* Інструмент для вимірювання і розмічення кутів.

КУТНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Пряма кишка.

КУ́ТНІЙ, -я, -є. Розташований у кутку (у 1 знач.). // *заст.* Те саме, що **поку́тній**. ** **Ку́тні зу́би** – задні п'ять зубів із кожного боку обох щелеп.

КУ́ТНЯ, -і, *ж.*, *іст.* Загострена дерев'яна паля, на яку насаджували приреченого.

КУТНЯ́К, -у́, *ч.*, *зах.* Кендюх (у 1 знач.).

КУТНЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Пряма кишка.

КУТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до кута (у 1 знач.), його вимірювання, розмічення. ** **Кутови́й уда́р**, *спорт.* – у грі в футбол: удар по м'ячу з кута поля. 2. Який має форму кута, зігнутий під кутом.

КУТОВИМІ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання кутів.

КУТОВИМІ́РЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій або прилад для вимірювання кутів.

КУТО́К, -тка́, *ч.* 1. Місце, де сходяться внутрішні сторони предмета. // Частина приміщення, простір між двома стінками, що сходяться. // Частина якого-небудь місця, якоїсь площі. 2. *розм.* Місце проживання; житло, притулок. 3. Частина якої-небудь території, місцевості, країни і т. ін. // Певна частина (кінець) села. // Невелика складова частина чого-небудь. // Сховане від очей, недоступне для спостережень місце; тайник. 4. Приміщення, місце (в школі, установі тощо), спеціально відведене для яких-небудь занять і відпочинку.

КУТОМІ́Р, -а, *ч.* 1. Прилад для визначення кутових розмірів. 2. Пристрій для стріляння з гармат по закритих цілях.

КУТОМІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кутомі́р**.

КУТО́РА, -и, *ж.* Рід ссавців родини землерийкових.

КУТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **куто́к**.

КУТУ́ЗКА, -и, *ж.*, *розм.* В'язниця, арештантська камера.

КУТУЛЯ́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Жувати (у 1 знач.).

КУТУ́М, -а, *ч.* Риба сімейства карпових.

КУТЮ́М, -а, *ч.* У середньовічній Франції – правовий звичай; запис звичаєвого права.

КУТЮР'Є́, *невідм.*, *ч.* Спеціаліст (висококваліфікований і авторитетний), що розробляє авторські моделі одягу, визначає стиль у моді.

КУТЯ́, -і, *ж.*, *етн.* 1. Обрядова каша з ячмінних або пшеничних зерен, уживана з солодкою підливою напередодні Різдва чи Водохреща. ** **Бага́та кутя́** – переддень Різдва; святвечір. **Голо́дна кутя́** – переддень Водохреща. 2. Те саме, що **ко́ливо**.

КУУЗИ́КУ, *невідм.* і **КУУЗИ́КА**, -и, *ж.* Кормова культура – гібрид брукви і кормової капусти (виведена в Естонії).

КУ́ФА, -и, *ж.*, *діал.* Бочка, барило.

КУФА́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **фуфа́йка**.

КУ́ФІЇ, -ій, *мн.* Рід отруйних плазунів родини ямкоголових.

КУФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до Куфа. ** **Куфі́чне письмо́** – найдавніші арабські письмена (Коран та ін.).

КУ́ХАР, -я, *ч.* Те саме, що **кухова́р**.

КУХАРЕ́НКО, -а, *ч.* Син кухаря.

КУХАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка кухаря.

КУХА́РКА, -и, *ж.* Жін. до **ку́хар**.

КУХА́РОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **куха́рка**.

КУ́ХАРСТВО, -а, *с.* Готування їжі; робота кухаря або кухарки.

КУ́ХАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ку́хар** *і* **ку́харство**. // Належний кухареві. // Такий, як у кухаря; виготовлений кухарем.

КУХАРЧА́, -а́ти, *с.* Зменш. до **кухарчу́к**.

КУХА́РЧИН, -а, -е. Належний кухарці.

КУХАРЧУ́К, -а́, *ч.* Хлопчик, який допомагає кухареві; хлопчик на кухні.

КУХАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кухарюва́ти**.

КУХАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* Готувати їжу; бути кухарем або кухаркою.

КУ́ХВА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Бочка (*див.* **бо́чка**[1]). 2. Глек (у 1 знач.).

КУХЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ку́холь**.

КУ́ХЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **ку́холь**.

КУ́ХЛИЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **ку́хлик**.

КУХЛЯ́, -я́ти, *с.* Зменш. до **ку́холь** 1, 2.

КУХЛЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **кухля́**.

КУХМІ́СТЕР, -а, *ч.*, *заст.* 1. Власник невеликого ресторану, кухмістерської. 2. Кухар.

КУХМІ́СТЕРСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Прикм. до **кухмі́стер**; кухарський. 2. *у знач. ім.* **кухмі́стерська**, -кої, *ж.* Невеликий ресторан; їдальня.

КУ́ХНЯ, -і, *ж.* 1. Спеціально пристосоване приміщення з піччю, плитою і т. ін. для готування їжі. // Готування їжі. // *чого, перен.*, *ірон.* Про прихований, закулісний бік якої-небудь негативної діяльності. *Похідна* (*солдатська і т. ін.*) *кухня.* 2. Набір страв, характер харчування. *Молочна кухня.*

КУХОВА́Р, -а, *ч.* Робітник, що готує їжу.

КУХОВА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* Готувати їжу; бути куховаром або куховаркою.

КУХОВА́РКА, -и. Жін. до **кухова́р**.

КУХОВА́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Кухня (у 1 знач.).

КУХОВА́РОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **кухова́рка**.

КУХОВА́РСТВО, -а, *с.* Те саме, що **куха́рство**.

КУХОВА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кухова́р** і **кухова́рство**. // Належний кухареві.

КУХОВА́РЧИН, -а, -е. Прикм. до **кухова́рка**. // Належний куховарці. *Куховарчин фартух.*

КУХОВАРЧУ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **кухарчу́к**.

КУ́ХОЛЬ, -хля, *ч.* 1. Металева або череп'яна посудина з ручкою для пиття. // *чого.* Кількість чого-небудь, що вміщується в такому посуді. 2. Велика склянка з вушком для пиття пива та інших напоїв. // *заст.* Оздоблений глиняний посуд для пиття напоїв. // Кількість напою, що вміщується в такому посуді. 3. *рідко.* Висока округла посудина з вузьким верхом і ручкою.

КУХО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ку́хня** 1. // Признач. для кухні, який використовується на кухні. // Який працює на кухні. ** **Кухо́нна сіль** – один із найважливіших харчових продуктів, хлористий натрій (NaCl).

КУ́ХОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ку́хня** 1.

КУ́ХТА, -и, *ч.*, *діал.* Кухарчук.

КУ́ХТИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **ку́хта**.

КУЦА́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Хтось або щось коротше за звичайне (про людину низького росту, короткий одяг і т. ін.). 2. Те саме, що **чорт**. 3. *розм.* Те саме, що **обрі́з**[2].

КУЦА́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Низькоросла людина.

КУЦА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **куца́н**.

КУЦЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ку́цій**.

КУ́ЦИЙ, -а, -е. 1. Недостатньої довжини; короткий (про одяг і т. ін.). // Про деякі частини тіла. 2. Короткий чи обрубаний (про хвіст). 3. Те саме, що **куцохво́стий**. // *у знач. ім.* **ку́цій**, -цого, *ч.* Тварина з коротким чи обрубаним хвостом. // Чорт. 4. Який триває недовго; короткочасний. 5. *розм.* Низький на зріст; малий. 6. *перен.*, *розм.* Надто обмежений; недостатній.

КУ́ЦИК, -а, *ч.*, *рідко.* Про щось куцого розміру. // Те саме, що **куци́на**. // Хвіст ведмедя.

КУЦИ́НА, -и, *ж.* Короткий верхній одяг.

КУЦИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **куци́на**.

КУ́ЦО, *розм.* Присл. до **ку́ций** 6.

КУЦОЗО́РИЙ, -а, -е. Те саме, що **короткозо́рий** 2.

КУЦОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **куцозо́рий**.

КУЦОЛА́ПИЙ, -а, -е. У якого короткі лапи.

КУЦОЛА́ПІСТЬ, -пості, *ж.* Абстр. ім. до **куцола́пий**.

КУЦОПА́ЛИЙ, -а, -е. У якого короткі пальці.

КУЦОПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **куцопа́лий**.

КУЦОРО́ГИЙ, -а, -е. У якого короткі роги.

КУЦОРО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **куцоро́гий**.

КУЦОХВО́СТИЙ, -а, -е. З коротким чи обрубаним хвостом. // *у знач. ім.* **куцохво́стий**, -того, *ч.* Тварина з коротким чи обрубаним хвостом.

КУЦОХВО́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **куцохво́стий**.

КУ́ЧА[1], -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ку́па**.

КУ́ЧА[2], -і, *ж.* Приміщення для птахів і тварин.

КУЧА́НИН, -а, *ч.*, *рідко.* Сусід (по кутку на селі).

КУ́ЧЕР[1], -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **візни́к** 1.

КУ́ЧЕР[2] *див.* **ку́чері**.

КУЧЕ́РИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **куче́рик**, -а, *ч.*). Зменш.-пестл. до **ку́чері**.

КУ́ЧЕРІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ку́чер**, -я, *ч.*). 1. Кучеряве або завите волосся. 2. Хвостові пера у качура.

КУЧЕРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на кучері.

КУЧЕРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кучероподі́бний**.

КУ́ЧЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ку́чер**[1]. // Належний кучерові. // *у знач. ім.* **ку́черська**, -кої, *ж.* Кімната для кучерів у поміщицькому маєтку.

КУЧЕРЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **кучеря́вий**.

КУЧЕРЯ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Кучерявий чоловік, хлопець. 2. Хвороба рослин, що супроводиться викривленням стебел і деформуванням листя.

КУЧЕРЯ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який закручується (про волосся, шерсть). 2. Який має кучері; з кучерями. // *у знач. ім.* **кучеря́вий**, -вого, *ч.*; **кучеря́ва**, -вої, *ж.* Людина з волоссям, що закручується. // *перен.* 3 густим, розкішним листям (про дерева). // *перен.* Про місця, вкриті буйною зеленню. // *перен.* 3 хвилястою поверхнею, схожою на завитки (про хмари, дим і т. ін.). ** **Кучеря́ва м'я́та** – вид м'яти з закрученим листям. 3. *перен.* Вигадливий, надмірно прикрашений.

КУЧЕРЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* кучеря́влять; *недок.*, *перех.* Завивати кучері.

КУЧЕРЯ́ВИТИСЯ, -иться; *мн.* кучеря́вляться; *недок.* Витися, завиватися кучерями (про волосся). // *перен.* Вирізнятися густим, розкішним листям (про дерева). // *перен.* Утворювати хвилясту поверхню, схожу на завитки (про хмари, дим і т. ін.).

КУЧЕРЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **кучеря́вий**.

КУЧЕРЯ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кучеря́вити**.

КУЧЕРЯ́ВО. Присл. до **кучеря́вий** 2, 3.

КУЧЕРЯ́ВЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **кучеря́вець** 1.

КУЧЕРЯ́ВЧИКИ, -ів, *мн.*, *рідко.* Те саме, що **куче́рики**.

КУ́ЧКА[1], -и, *ж.*, *рідко.* Зменш. до **ку́ча**[1].

КУ́ЧКА[2], -и, *ж.* Зменш. до **ку́ча**[2].

КУЧКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Накопичуватися, нагромаджуватися у формі купки. 2. *розм.* Збиратися докупи у вигляді натовпу, юрби.

КУ́ЧМА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Висока бараняча шапка. 2. *чого, перен.* Висока копиця (про волосся). // Скуйовджене волосся. ** **Да́ти ку́чму** – дати прочухана. 3. Розгардіяш, безладдя; біда, лихоліття, зрада.

КУЧМА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **кошла́тий**. // З кошлатим волоссям.

КУ́ЧМИТИ, -млю, -миш; *мн.* ку́чмлять; *перех.*, *розм.* Те саме, що **кошла́тити**.

КУЧУГУ́РА, -и, *ж.* 1. Невелика полога гора; горб. 2. *розм.* Те саме, що **ку́па** 1.

КУЧУГУ́РИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Вкритий кучугурами; з кучугурами.

КУЧУГУ́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **кучугу́ристий**.

КУЧУГУ́РИТИСЯ, -иться, *недок.* Здійматися, видніться кучугурами. // Те саме, що **грома́дитися** 2.

КУЧУГУ́РИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **кучугу́ра** 1.

КУШ[1], -а́, *ч.*, *розм.* Певна сума грошей як винагорода за що-небудь.

КУШ[2], *виг.* Мисливський вигук, за яким собака повинен лягти і замовкнути.

КУ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Куштувати.

КУШЕ́ТКА, -и, *ж.* Невеличкий диван з узголів'ям, але без спинки.

КУШИНГОЇ́Д, -а, *ч.* Той, хто має конституцію, яка характеризується перев. розвитком підшкірної жирової тканини на тулубі, помірно вираженим матронізмом, гіпертрихозом.

КУШИ́Р, -у́, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина, що росте у воді; водяна кропива.

КУ́ШКА, -и, *ж.* Дерев'яний кухоль, у якому косарі тримають гострильний брусок.

КУШНІ́Р, -а́, *ч.* Фахівець, що вичиняє хутро зі шкури та шиє хутряні вироби.

КУШНІ́РСТВО, -а, *с.* Ремесло кушніра.

КУШНІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до кушнірства.

КУШНІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **кушнірува́ти**.

КУШНІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути кушніром, займатися кушнірством.

КУШПЕЛА́, -и́, *ж.*, *діал.* 1. Стовп, клуби пилу. 2. Завірюха.

КУШПЕ́ЛИТИ, -ить, *недок.*, *діал.* 1. Здіймати куряву. // Крутити (у 1 знач.). 2. Іти, їхати і т. ін., здіймаючи куряву.

КУШПОТІ́ТИ, -ить, *недок.*, *діал.* Підсил. до **кушпе́лити**.

КУШТЕ́ЛЬНИКИ, -ів, *мн.* Дрібний ліс з галявинами на низинах.

КУ́ШТРА, -и, *ж.* Скуйовджена голова.

КУШТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **куштува́ти**.

КУШТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* *і без додатка.* 1. З'їдати або випивати трохи чого-небудь для проби; пробувати. 2. *перен.* Пізнавати з власного досвіду.

КУШТУ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* Пробування на смак, куштування.

КУЩ, -а́, *ч.* 1. Низькоросла дерев'яниста рослина, гілки якої ростуть майже від кореня. // *тільки мн.* Скупчення таких рослин на певній ділянці, а також ділянка з такими рослинами. // *перен.* Скупчення або пучки чого-небудь. 2. Скупчення рослин, стебла яких ростуть від поверхні ґрунту пучком. 3. *перен.* Об'єднання невеликих підприємств, артілей, організацій і т. ін.

КУ́ЩА, -і, *ж.*, *поет.*, *заст.* Шатро, намет.

КУЩА́ВИЙ, -а, -е. Який росте пучками (про волосся).

КУЩА́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Мала частина овечої отари.

КУЩА́СТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **кущи́стий**. 2. *перен.* Який росте пучками (про волосся).

КУ́ЩЕННЯ, **КУЩІ́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **кущи́тися**.

КУЩИ́К, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **кущ** 1, 2. // *перен.* Пучок волосся.

КУЩИ́СТИЙ, -а, -е. Який росте кущем, кущами.

КУЩИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Наявність кущів, здатність утворювати їх (про злакові та інші трав'янисті рослини).

КУЩИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* 1. Рости кущем, кущами. 2. Утворювати кущі (про злакові та інші трав'янисті рослини). // *перен.* Рости пучками (про волосся).

КУЩІ́ННЯ *див.* **ку́щення**.

КУЩОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який росте кущем, кущами.

2. Прикм. до кущ 3.

КУЩОПОДІБНИЙ, -а, -е. Подібний до кущів, схожий на них.

КУЩОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **кущоподібний**.

КУЩОРІЗ, -а, *ч.*, *с. г.* Машина для зрізування кущів і невеликих дерев на зарослих ділянках, призначених для сільськогосподарського використання.

КУЩОРІЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **кущоріз**.

КУЩУВАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **кущастий**.

КУЩУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **кущуватий**.

КУЯ, -ї, *ч.*, *зах.* Понура людина; старий буркотун.

КУЯВА, -и, *ж.* 1. *зах.* Стара хижа. 2. *арх.* Маловідома країна. 3. *заст.* Крутий пагорб.

КУЯВ'ЯК, -а, *ч.* Польський народний танець, схожий на мазурку.

КУЯГА, -и, *ч.*, *зах.* Понура людина; старий буркотун.

КХАРОШТХИ, *невідм.* Індійське письмо, що розвинулося на основі арамейського письма.

КХАСИ, -ів, *мн.* Народ в Індії.

КХЕН, -а, *ч.* Лаоський духовий язичковий музичний інструмент типу губного органа.

КХМЕРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **кхмер**, -а, *ч.*). Народ, який становить основне населення Лаосу.

КХМЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **кхмери**.

КХО, *невідм.*, *ч.* Народ на півночі Пакистану.

КХОНТАЇ, *невідм.* 1. *мн.* Те саме, що **сіамці**. 2. *ж.* Мова тайської сім'ї, якою говорять сіамці.

КШАТРІЇ, -ій, *мн.* Одна з двох вищих варн у Стародавній Індії, що складалася з військової аристократії.

КШТАЛТ, -у, *ч.* Зовнішній вигляд чого-небудь. // *перен.* Про особливості вдачі, характеру людини. ** **На один кшталт** – на один зразок, лад. **На свій кшталт** – на свій лад.

КЬОШК, -у, *ч.* Житлова башнеподібна укріплена споруда з цегли-сирцю на глинобитній платформі; середньовічний замок у Середній Азії.

КЮ, *невідм.*, *ж.* 1. Загальна назва киргизької інструментальної музики усної традиції. 2 В киргизькій музиці – розвинена інструментальна п'єса, що імпровізується на основі традиційних зразків.

КЮБЕЛЬ, -я, *ч.* Пристрій для захоплювання (зачерпування) і механізованого розвантаження сипких вантажів.

КЮВЕЛЯЖ, -у, *ч.*, **КЮВЕЛЯЦІЯ**, -ї, *ж.* Водонепроникне кріплення у вигляді суцільного металевого циліндра.

КЮВЕЛЯЦІЯ *див.* **кювеляж**.

КЮВЕТ, -у, *ч.* Водостічна канава вздовж шляху і залізничного полотна.

КЮВЕТА, -и, *ж.* Посудина, признач. для дослідження рідин або газів оптичними методами.

КЮВЕТКА, -и, *ж.* Ванночка для обробки й промивання фотографічних та інших пластинок і відбитків.

КЮЙ, -я, *ч.* Казахська інструментальна музична п'єса в традиціях народної або професійної творчості.

КЮЙШІ, *невідм.*, *мн.* Виконавці на казахських народних музичних інструментах, гол. чином на домбрі.

КЮРАСО, *невідм.*, *с.* Апельсиновий лікер.

КЮРЕ, *невідм.*, *ч.* У Франції та Бельгії – парафіяльний католицький священик.

КЮРЕТАЖ, -у, *ч.*, *мед.* Вишкрібання зубоясенної кишені з метою видалення грануляцій.

КЮРЕТКА, -и, *ж.* Хірургічний інструмент, основною частиною якого є металева петля.

КЮРИТ, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Заїрі; крихкі оранжево-жовті кристали з алмазним блиском.

КЮРІ, *невідм.*, *с.*, *фіз.* Позасистемна одиниця виміру радіоактивності – Кі (або Сі), що становить 3,7 10^{10} актів радіоактивного розпаду за 1 секунду.

КЮРІЙ, -ю, *ч.* Cm. Штучний зауранoвий хімічний елемент, актиноїд. Проста речовина – сріблястий метал, що внаслідок радіоактивного розпаду саморозігрівається.

КЮРІТЕРАПІЯ, -ї, *ж.* Лікування за допомогою природних або штучних радіоактивних речовин; різновид променевої терапії.

КЮСЛЕ, *невідм.*, *ч.* Російський струнний щипковий музичний інструмент типу гусел.

КЮСТЕЛІТ, -у, *ч.* Мінерал, багатий на золото; різновид самородного срібла.

КЯРИЗ, -а, *ч.*, *гідр.* Підземна споруда для збирання ґрунтових вод і виведення їх на поверхню землі.

К'ЯРОСКУРО, *невідм.* Кольорова ксилографія.

К'ЯТ, -а, *ч.* Грошова одиниця М'янми – 100 п'я.

20 5—73

Лл

Л, *невідм.*, *с.* Шістнадцята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "л" (вимовляється "ел").

ЛÁБА, -и, *ж.*, *діал.* Лапа (у 1 знач.).

ЛАБÁЗ[1], -у, *ч.*, *заст.* Приміщення для продажу або зберігання зерна та борошна.

ЛАБÁЗ[2], -у, *ч.*, *мисл.* 1. Підмостки, що їх влаштовують на дереві для відстрілу ведмедя на вівсяному полі. 2. Хатка на землі або дереві для зберігання продовольчих та мисливських припасів.

ЛАБÁЗНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **лабáз**.

ЛАБÁЗНИК[1], -у, *ч.* Рід рослин родини розових; гадючник.

ЛАБÁЗНИК[2], -а, *ч.*, *заст.* Власник лабазу, а також продавець у лабазі.

ЛАБÁЙСТЕР, -стра, *ч.*, *діал.* Алебастр.

ЛАБАРДÁН, -у, *ч.*, *заст.* Просолена й пров'ялена тріска без кісток.

ЛАБÁТИЙ, -а, -е, *діал.* Лапатий (у 1, 3 знач.).

ЛАБЕЛÍСТИКА, -и, *ж.* Колекціонування наклейок (етикеток), що їх наліплюють на валізи в готелях під час туристських подорожей.

ЛАБÉТИ, -ів, *мн.* 1. *розм.* Дуже великі, міцні руки; лапи. 2. Те саме, що **тенéта**; пастка (*див.* **пáстка**[1]). 3. *чого*, *перен.* Про те, що сковує, позбавляє свободи дій, ставить у безвихідне становище.

ЛАБЗÁ, -й, *ч.*, *заст.* Жебрак.

ЛАБЗЮ́К, -á, *ч.*, *заст.* Жебрак.

ЛАБЗЮ́КАТИ, -аю, -аєш, **ЛАБЗЮКУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *недок.*, *заст.* Жебрати. *Лабзюкати хліб під вікном.*

ЛАБЗЮКУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лабзюкувáти**.

ЛАБЗЮКУВÁТИ див. **лабзю́кати**.

ЛАБЗЮ́ЧКА, -и, *заст.* Жін. до **лабзю́к**.

ЛАБІАЛІЗÁЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Заокруглення випнутих уперед губ (під час вимови деяких звуків). // Особливе забарвлення звуків мови внаслідок заокруглення випнутих уперед губ.

ЛАБІАЛІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лабіалізувáти**. // *у знач. прикм.*

ЛАБІАЛІЗÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *лінгв.* Властивість за знач. **лабіалізóваний**.

ЛАБІАЛІЗУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.*, *лінгв.* Вимовляти, заокруглюючи випнуті вперед губи (про звуки мови).

ЛАБІАЛІЗУВÁТИСЯ, -ýється, *недок. і док.*, *лінгв.* Набувати особливого забарвлення внаслідок заокруглення випнутих уперед губ (про звуки мови).

ЛАБІÁЛЬНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Те саме, що **губнúй**[1] 2. Такий, що стосується губ, належить губам. *Лабіальні приголосні.*

ЛАБІÁЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лабіáльний**.

ЛАБÍЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який легко змінюється; нестійкий.

ЛАБÍЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Дія за знач. **лабíльний**. ** **Афектúвна лабíльність** – нестійкість настрою, яка характеризується вираженими проявами емоцій, що часто змінюються.

ЛАБÍЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **лабíльний**. // Нестійкість організму щодо змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

ЛАБІОДЕНТÁЛЬНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Те саме, що **гýбнозубнúй**.

ЛАБІРИ́НТ, -у, *ч.* 1. За давньогрецькою легендою – палац із величезною кількістю приміщень і заплутаних ходів, що його збудував Дедал на острові Крит. 2. *чого та з означ.* Дуже складне, заплутане розташування приміщень, переходів, доріг, алей у парку тощо. 3. *перев. чого та з означ.*, *перен.* Складне, заплутане поєднання, переплетення чого-небудь. // Про те, що важко збагнути, у чому важко розібратися. 4. *анат.* Внутрішня частина вуха, що виконує функції органа слуху й рівноваги. ** **Кісткóвий лабіри́нт** – кісткові порожнини та канали внутрішнього вуха, які мають дуже щільні стінки. **Перетúнчастий лабіри́нт** – система порожнин і каналів, що сполучаються між собою, всередині кісткового лабіринту.

ЛАБІРИНТЕКТОМÍЯ, -ї, *ж.* Хірургічне повне видалення кісткого і перетинчастого лабіринтів.

ЛАБІРИНТИ́Т, -у, *ч.* Запалення внутрішнього вуха, що супроводжується порушенням слуху, рівноваги, ністагмом тощо.

ЛАБІРИ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лабіри́нт 4**. ** **Лабіри́нтна атáка** – раптовий і виражений розвиток симптомів порушення функцій внутрішнього вуха: запаморочення, нудота, блювання, зниженням слуху та ін.

ЛАБІРИ́НТОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до лабіринту (у 1, 2, 4 знач.). *Лабіринтові переходи.* // Схожий на лабіринт (у 1, 2 знач.). *Лабіринтові органи дихання.* 2. *у знач. ім.* **лабіри́нтові**, -вих, *мн.* Підряд риб ряду окунеподібних, які мають особливий орган дихання атмосферним повітрям.

ЛАБІРИНТОДÓНТИ, -ів, *мн.* Надряд вимерлих земноводних, що жили з пізнього девону до пізнього тріасу.

ЛАБІРИНТОПÁТІЯ, -ї, *ж.* Захворювання внутрішнього вуха незапального характеру, які характеризуються падінням слуху.

ЛАБІРИНТОТОМÍЯ, -ї, *ж.* Хірургічний розтин порожнин кісткового лабіринту.

ЛАБÍТ, -у, *ч.* Мінерал, знайдений на Кавказі; жовтаво-зелені голчасті волокнисті агрегати.

ЛАБОРÁНТ, -а, *ч.* 1. Науковий або технічний співпрацівник лабораторії, наукового закладу. 2. Особа, що готує препарати, прилади для лабораторних занять у навчальних закладах.

ЛАБОРÁНТКА, -и. Жін. до **лаборáнт**.

ЛАБОРÁНТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лаборáнт**.

ЛАБОРАТÓРІЯ, -ї, *ж.* 1. Спеціальне приміщення, обладнане для проведення експериментів, дослідів, випробувань і т. ін. // Спеціалізована установа або відділ установи, де проводяться експерименти, досліди, випробування тощо. *Зуботехнічна* (*зубопротезна*) *лабораторія.* 2. *кого і з означ.*, *перен.* Про внутрішні творчі процеси, внутрішню діяльність кого-, чого-небудь. *Творча лабораторія письменника.*

ЛАБОРАТÓРКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Робота, що виконується студентами в лабораторії відповідно до навчальної програми. 2. Заняття студентів в якій-небудь лабораторії як частина навчальної програми.

ЛАБОРАТÓРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лабораторíя 1**. *Лабораторне приміщення.* // Признач. для дослідів або праці в лабораторії. *Лабораторний посуд. Лабораторний халат.* // Який виконується або відбувається в лабораторії. *Лабораторні заняття.* ** **Лабораторна діагнóстика** – розділ клінічної діагностики, що вивчає методи оцінки фізіологічних та патологічних станів і захворювань. **Лаборатóрна спрáва** – методичне, технічне, організаційне забезпечення лабораторних досліджень. **Лаборатóрна тéхніка** – технічні пристрої, апарати, прилади, що надають можливість виконувати в лабораторіях різні дослідження. **Лаборатóрні тварúни** – тварини, які спеціально розводяться для експериментальної або виробничої практики.

ЛАБРАДÓР, -у, *ч.* Мінерал із групи польових шпатів.

ЛАБРАДОРИ́Т, -у, *ч.* Гірська порода, у складі якої переважає лабрадор; використовується як будівельно-облицювальний матеріал.

ЛАБРАДОРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лабрадори́т**. // Зробл. з лабрадориту. *Лабрадоритові плити.*

ЛАБРАДÓРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лабрадéр**. *Лабрадорові породи.*

ЛАБРАДÓРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лабрадор.

ЛАБРОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Клітини, які є обов'язковим компонентом сполучної тканини з переважним периваскулярним розміщенням.

ЛАБУДÁ, -й, *ж.*, *жарг.* Дурниця, нісенітниця.

ЛАБÝЗ, -у, *ч.*, *діал.* Бур'ян.

ЛАБÝЗЗЯ, **ЛАБУЗИ́ННЯ**, -я, *с.*, *діал.* Збірн. до **лабýз**.

ЛАБУЗИ́ННЯ див. **лабýззя**.

ЛАБÝЗНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.*, *розм.* 1. *без додатка.* Те саме, що **лéститися**. 2. *до кого.* Те саме, що **підлабýзнюватися**; підлещуватися.

ЛАБУНЦОВÍТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі кристали з жирним блиском.

ЛÁБУХ, -а, *ч.*, *жарг.* Музикант.

ЛАБУШТÁН, -у, *ч.*, *бст.*, *діал.* Тоя.

ЛÁВА[1], -и, *ж.* 1. Дошка (або кілька дощечок) на стояках (іноді – прикріплена до стіни), на яку сідають або кладуть, ставлять що-небудь; ослін. // Дошка, прикріплена горизонтально до стіни пасажирського вагона, пароплава тощо, на якій сидять, лежать, а також кладуть багаж; полиця. *Лава підсудних.* 2. Похилий стіл із прикріпленим до нього сидінням, за яким працюють учні, студенти; парта. *Шкільна лава. Студентська лава.*

ЛÁВА[2], -и, *ж.* 1. Спосіб шикування, коли люди стоять один біля одного в лінію; шеренга, ряд. // Велика кількість щільно розташованих предметів. // *у знач. присл.* **лáвою**. Суцільною масою. 2. Бойовий лад у війську (перев. кінноті), розгорнений для атаки. // *у знач. присл.* **лáвою** (**лáвами**). Ладом, установленим для атаки. // Військовий підрозділ, вишикуваний у такий спосіб для атаки. 3. *перев. мн.* Сукупність осіб, об'єднаних певними стосунками, організацією тощо. 4. У феодальній Польщі та Україні до середини 19 ст. – колегія суддів, що розглядала кримінальні справи.

ЛÁВА[3], -и, *ж.* Вибій у шахті із суцільною системою розробки вугільного чи інших пластів корисних копалин.

ЛÁВА[4], -и, *ж.* 1. Розплавлена силікатна маса, що виливається на земну поверхню під час виверження вулкана. 2. *кого*, *чого і з означ.*, *перен.* Велика кількість кого-, чого-небудь, що навально, нестримно рухається суцільною масою.

ЛАВÁБО, -и, *ж.* П'ятиструнний щипковий музичний інструмент.

ЛАВÁНДА, -и, *ж.* 1. Вічнозелена південна чагарникова рослина родини губоцвітих, з якої добувають ефірну олію. 2. Парфуми, що їх виробляють із цієї рослини.

ЛАВÁНДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лавáнда**. *Лавандові квіти.* // Якого видобувають із лаванди. // Власт. лаванді. *Лавандовий запах.*

ЛАВÁШ, -а, *ч.* Хліб, випечений з плескатого, тонко розкатаного тіста.

ЛАВЕРÁК, -а, *ч.*, *мисл.* Різновид собаки породи сетер.

ЛАВИ́НА, -и, *ж.* 1. Величезна маса снігу, льоду, що зсувається з гірських схилів; сніговий обвал. 2. *кого*, *чого і з означ.*, *перен.* Велика кількість, сукупність кого-, чого-небудь, що нестримно рухається суцільною масою.

ЛАВИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **лави́новий**.

ЛАВИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лави́на 1**. *Лавиновий сніг.*

ЛАВИНОВІДВІД, -вóду, *ч.* Споруда для захисту від лавин.

ЛАВИНОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Небезпечний стосовно утворення снігової лавини.

ЛАВИНОНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лавинонебезпе́чний**.

ЛАВИНОНЕБЕЗПЕ́ЧНО. Присл. до **лавинонебезпе́чний**.

ЛАВИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який стрімко зростає.

ЛАВИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лавиноподі́бний**.

ЛАВИНОПОДІ́БНО, *присл.* Стрімко зростаючи, збільшуючись (по силі, кількості і т. ін.).

ЛАВИНОРІ́З, -а, *ч.* Споруда в гірській місцевості, призначена стримувати, відводити вбік рух снігових лавини.

ЛАВИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Лава (*див.* **ла́ва**[1]).

ЛАВІ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лаві́рувати**.

ЛАВІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Плисти під вітрилами, маневруючи ними так, щоб зустрічний вітер дув то з правого, то з лівого боку. // Плисти, часто змінюючи курс, щоб не наштовхнутися на мілину, крижину тощо. // *перен.* Часто змінюючи напрям руху, обминати перешкоди. 2. *перен.* Виявляти спритність, виходячи зі скрутного становища, пристосовуючись до певних обставин.

ЛА́ВІС, *ч.* 1. *род.* -у. Спосіб гравірування, при якому малюнок наносять на металеву пластину пензлем, змоченим у кислоті. 2. *род.* -а. Гравюра на металі, виготовлена у такий спосіб. 3. *род.* -а. Відбиток з такої гравюри.

ЛА́ВКА[1], -и, *ж.* Те саме, що **ла́ва**[1].

ЛА́ВКА[2], -и, *ж., діал.* Крамниця.

ЛА́ВНИК, -а, *ч., іст.* В Україні за середньовіччя – член міського суду.

ЛА́ВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́ва**[1].

ЛА́ВОЧКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ла́ва**[1].

ЛА́ВОЧКА[2], -и, *ж., діал.* Зменш. до **ла́вка**[2].

ЛАВР, -а, *ч.* 1. Південне вічнозелене дерево або кущ, висушене листя якого вживають як приправу до страви. // Висушене листя такого дерева. 2. *перев. мн.* Вінок, гілка цього дерева як символ нагороди, перемоги. // *тільки мн., перен.* Про успіх, славу, визнання. *Пожинати лаври. Спочивати на лаврах.*

ЛА́ВРА, -и, *ж.* Великий православний чоловічий монастир, підпорядкований у своїй діяльності найвищій церковній владі. *Києво-Печерська лавра.*

ЛАВРА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Давній материк, що існував за мезозойської ери у Північній півкулі.

ЛАВРЕНСИ́Т, -у, *ч.* Помилкова назва лоренситу – ферумдихлориду шаруватої будови.

ЛА́ВРИК, -а, *ч., діал.* Равлик.

ЛАВРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **лавр** 1. // Власт. лавру. *Лаврові пахощі.* // Зробл. з гілок, листя лавра. *Лавровий лист.* ** **лавро́вий віно́к (віне́ць)** – вінок із листя та гілок лавра як символ перемоги, тріумфу тощо. 2. *у знач. ім.* **лавро́ві**, -вих, *мн.* Родина південних вічнозелених рослин, до яких належать лавр, камфорове дерево тощо.

ЛАВРОВИШНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лаврови́шня**.

ЛАВРОВИ́ШНЯ, -і, *ж.* Південне вічнозелене дерево або кущ родини розоцвітих із пахучим листям і плодами, схожими на вишні. 2. Плід цієї рослини.

ЛАВРОВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Забайкаллі; призматичні крихкі зернисті маси, а також агрегати зі скляним блиском.

ЛА́ВРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́вра**. // Який належить лаврі.

ЛАВРУ́ШКА, -и, *ж., розм.* Лавровий лист.

ЛАВСА́Н, -у, *ч.* 1. Різновид синтетичного волокна, що одержується з продуктів переробки нафти. 2. Тканина з такого волокна або з додатком такого волокна.

ЛАВСА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лавса́н**. *Лавсанове волокно.* // Вигот. із лавсану. *Лавсановий костюм.*

ЛАВСО́НІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини плакунових.

ЛАВУ́ТА, -и, *ч., зах.* Дурень, бевзь.

ЛАВЧИ́НА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ла́вка**[1].

ЛАГ[1], -а, *ч., мор.* 1. Навігаційний прилад для вимірювання швидкості руху судна або пройденого ним шляху. 2. Борт судна.

ЛАГ[2], -а, *ч.* Показник, що відображає відставання або випередження у часі одного явища (зокрема економічного) порівняно з іншим, пов'язаним з ним явищем. ** **лаг виявлення** – період часу між виникненням дестабілізуючого чинника та моментом його встановлення, виявлення.

ЛАГАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч., етн.* Дерев'яна кружка з обручами.

ЛАГАНО́К, -нка́, *ч., діал.* Барильце з видовбаного пня.

ЛАГЕНА́РІЯ, -ї, *ж.* Однорічна рослина сімейства гарбузових.

ЛА́ГЕР, -я, *ч., заст.* Табір.

ЛАГІДКО́М, *присл., розм.* Злагідно, дружно.

ЛАГІДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **згідли́вий**.

ЛАГІДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **лагідли́вий**.

ЛАГІДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ла́гідний**.

ЛАГІДНЕ́НЬКО. Присл. до **лагідне́нький**.

ЛА́ГІДНИЙ, -а, -е. 1. Спокійний, сумирний, тихий. // Ніжний, ласкавий. // Який виражає спокій, доброту, ласку, ніжність. // Злагоджений, дружній (про життя, взаємини тощо). // Пройнятий доброзичливістю, приязню, ласкою. 2. Приємний для сприймання; нерізкий, м'який, ніжний. // Якому не властиві різкі температурні коливання. // Несильний, невеличкий (про вітер, хвилі тощо). // Рівний, нестрімкий. *Лагідний берег ріки.*

ЛА́ГІДНІСТЬ, -ності, *ж., перев. з означ.* Властивість за знач. **ла́гідний**.

ЛА́ГІДНІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати лагідним.

ЛА́ГІДНО. Присл. до **ла́гідний**.

ЛАГЛІ́НЬ, -я, *ч., мор.* Плетений трос, що його використовують для буксирування лагів (у 1 знач.).

ЛА́ГОДА, -и, *ж., рідко.* 1. Те саме, що **зла́года**. 2. Те саме, що **ла́гідність**.

ЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ла́годити**.

ЛА́ГОДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ла́годити** 1.

ЛА́ГОДИЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до лагодження. *Лагодильні роботи.* // Признач. для лагодження. *Лагодильна майстерня. Лагодильне знаряддя.*

ЛА́ГОДИЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто лагодить (у 1 знач.) що-небудь.

ЛА́ГОДИТИ, -джу, -диш, *недок., перех.* 1. Усуваючи пошкодження, робити придатним для користування; ладнати (у 2 знач.). 2. *перен.* Усувати, ліквідувати непорозуміння, припиняти сварки тощо. // Улагоджувати, виправляти (у 2 знач.). // Робити менш відчутним; угамовувати. 3. Робити щось готовим, придатним для вжитку, користування. // Заздалегідь робити все необхідне для здійснення, проведення чогось. // Збирати, лаштувати когось у дорогу тощо. // Готувати, приготовляти (їжу тощо). 4. *розм.* Те саме, що **роби́ти** 2; виготовляти. 5. *розм., рідко.* Те саме, що **устано́влювати**.

ЛА́ГОДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.* 1. *до чого, на що і з інфін.* Робити приготування до певної дії, ставу; готуватися (у 1 знач.). // *куди.* Збиратися, лаштуватися в дорогу тощо. 2. *тільки 3 ос., розм.* Те саме, що **ла́дитися** 1. // *чим, безос.* 3. *тільки недок.* Пас. до **ла́годити** 1, 3.

ЛА́ГОДІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ла́годити**.

ЛА́ГОДОМ, *присл., розм.* Злагідно, дружно.

ЛАГОМИ́НА, -и, *ж., діал.* Ласощі.

ЛАГОМИ́НЕЦЬ, -нця, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **ласу́н**.

ЛАГОМИ́НИ, -мин, *мн.* (*одн.* **лагоми́на**, -и, *ж.*), *розм.* Те саме, що **ла́сощі**.

ЛАГОФТА́ЛЬМ, -у, *ч., мед.* Неможливість повністю заплющити око; супроводжується висиханням рогівки та кон'юнктиви. ** **Паралíти́чний лагофта́льм** – лагофтальм, зумовлений паралічем колового м'яза ока.

ЛАГОФТА́ЛЬМУС, -у, *ч.* Те саме, що **лагофта́льм**.

ЛАГОХІЛАСКАРИДО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, який паразитує в кишечнику диких кішок і леопардів.

ЛАГРАНЖІА́Н, -а, *ч., спец.* Функціонал полів, що відіграє фундаментальну роль в лагранжевому формалізмі для польової системи.

ЛАГРА́НЖІВ, -жева, -жеве, *мат.* Належний Лагранжу. *Лагранжів множник.* ** **Лагра́нжів формалі́зм**, *спец.* – основане на варіаційному принципі формулювання механіки і теорії поля.

ЛАГРА́НЖІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **лагра́нжів**.

ЛА́ГТИНГ, -у, *ч.* 1. Верхня палата норвезького парламенту. 2. Виборний орган місцевого керування на Фарерських островах.

ЛАГУ́НА, -и, *ж.* 1. Неглибока морська затока, що утворилася внаслідок відокремлення частини моря піщаною косою. 2. Внутрішня водойма коралового острова (атола).

ЛАГУ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **лагу́новий**. *Лагунна поверхня.*

ЛАГУ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лагу́на**. *Лагуновий риф. Лагунові відклади.* // Який має лагуни. *Лагунові острови.*

ЛАД, ла́ду *і* ладу́, *ч.* 1. Стан, коли де-небудь чисто прибрано, всі речі на своїх місцях; порядок у чомусь або де-небудь; *прот.* безладдя. *Приводити до ладу. Вибувати з ладу. Ставати до ладу.* 2. Стан, коли все робиться, виконується як слід, відповідно до певних вимог, правил і т. ін.; упорядкованість. // Злагодженість, узгодженість у діях; організованість. // Згода, злагода в стосунках, взаєминах і т. ін. // *у знач. присл.* **ла́дом**. Зрозуміло, ясно, не заплутано. *Давати лад (кому, чому). Іти на лад. [Не] до ладу (кому і без додатка).* 3. *перев. з прийм.* "в" ("у") *та означ.* Певним чином зумовлене розташування, розміщення кого-, чого-небудь; порядок (у 7 знач.). 4. *з прийм.* на *та означ.* Спосіб, зразок, манера. *На всі лади. На один лад. На свій лад.* 5. *з означ.* Система суспільного, державного укладу. *Феодальний лад.* 6. *з означ. і чого, лінгв.* Будова, структура (про мову). 7. *з означ., муз.* Спосіб побудови звукоряду, розташування звуків; тональність музичного твору. 8. *тільки мн., муз.* Поперечні поділки на грифі щипкових струнних інструментів. // Клавіші гармонії, баяна, акордеона та духових інструментів.

ЛА́ДА, -и, *ж., міф.* Давня язичницька богиня Сонця, злагоди, любові й достатку.

ЛА́ДАН -у, *ч.* Ароматична смола, яку добувають із тропічного дерева босвелії; використовують звичайно для куріння під час виконання релігійних обрядів. *На ладан дихати.*

ЛА́ДАНКА, -и, *ж., заст.* Маленький мішечок із ладаном або якимсь зіллям, що його носили на грудях як талісман.

ЛА́ДАННИЙ, -а, -е. Те саме, що **ла́дано́вий**. *Ладанний дим.*

ЛА́ДАНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́дан**. *Ладановий запах.*

ЛА́ДЕН *див.* **ла́дний**[2].

ЛАНДЗАРО́НІ, *невідм., мн.* 1. Учасники повстань у Південній Італії проти іспанського панування в 17 ст. 2. У 18 – 19 ст. – прізвисько декласованих елементів в Італії; лацароні.

ЛА́ДИСТИЙ, -а, -е. Мисливський собака, який має всі високі екстер'єрні властивості.

ЛА́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.* 1. *з ким, неперех.* Жити в мирі, злагоді; дружити (у 1 знач.). 2. *перех., розм.* Те саме, що **ла́годити** 1. 3. *перех., розм.* Те саме, що **готува́ти** 1; лагодити (у 3 знач.). // Організовувати, збирати, доводити до стану готовності. // Наперед визначати; намічати (у 2 знач.). // Заготовляти. 4. *перех.* Те саме, що **нала́годжувати** 4; ладнати (у 7 знач.), настроювати (у 1 знач.).

ЛА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Іти успішно, вдало; виходити на добре. // *безос., з чим і без додатка.* // Бути злагодженим, гармонійним (про спів, гру). 2. *до чого, на що, куди і без додатка, розм.* Те саме, що **готува́тися** 1; лагодитися (у 1 знач.). // *з інфін.* Мати намір щонебудь зробити.

ЛАДІВНИ́ЦЯ, -і, *ж., військ., іст.* Скринька для зберігання набоїв.

ЛА́ДКАНКА, -и, *ж., фольк.* Весільна пісня.

ЛА́ДКАННЯ, -я, *с., фольк.* Різновид весільного співу.

ЛА́ДКАТИ, -аю, -аєш, *недок., дит.* Плескати в долоні.

ЛА́ДКИ, -док, *мн.* (*одн.* **ла́дка**, -и, *ж.*), *дит.* Долоні. ** **Би́ти ла́дки** *кому* – плескати в долоні до дитини.

ЛАДКО́М, *присл., розм., рідко.* Так, як треба.

ЛА́ДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ладна́ти**.

ЛАДНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ладна́ти**.

ЛАДНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *з ким, неперех.* Жити в мирі, злагоді. // Знаходити шляхи до злагоди, примирення; порозумiватися. 2. *перех.* Те саме, що **ла́годити** 1. // Приводити до ладу, у порядок. 3. *перех.* Те саме, що **готува́ти** 1; лагодити (у 3 знач.). 4. *перех., розм.* Те саме, що **роби́ти** 2; виготовляти. 5. *перех.* Припасовувати, прикріплювати до чого-небудь; установлювати десь. 6. *перех., розм.* Те саме, що **шикува́ти**. 7. *перех.* Те саме, що **нала́годжувати**; настроювати (у 1 знач.).

ЛАДНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *до чого, куди, з інфін.* Те саме, що **готува́тися** 1. 2. *тільки 3 ос., розм.* Те саме, що **ла́дитися** 1. 3. *до кого, під що.* Те саме, що **підла́джуватися** 1. 4. *розм.* Те саме, що **шикува́тися**. 5. Пас. до **ладна́ти** 2 – 7.

ЛАДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ла́дний**[1].

ЛАДНЕ́НЬКО. Присл. до **ладне́нький**.

ЛА́ДНИЙ[1], -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **га́рний** 1; красивий (про зовнішні ознаки). // Сонячний, погідний. // Який заслуговує схвалення; добрий, слушний. 2. Добре, вдало, акуратно зроблений, виконаний. // Вдало, зі смаком підібраний. 3. Діловитий (у 1 знач.), вправний (*див.* **впра́вний**[1]). *Ладний господар.* 4. Пройнятий доброзичливістю, приязню, ласкою; лагідний, ніжний. 5. Злагоджений, гармонійний (у 2 знач.).

ЛА́ДНИЙ[2], ла́ден, -дна, -дне, *на що, до чого або з інфін., присудк. сл.* Схильний, охочий що-небудь робити. // Готовий до певних учинків; згоден на певну дію, стан.

ЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ла́дний**[1].

ЛА́ДНО, *розм.* Присл. до **ла́дний**[1] 1, 2, 5. // *у знач. присудк. сл.* Добре, приємно комусь.

ЛА́ДО, -а, *ч., ж. і с., нар.-поет.* Пестлива назва чоловіка, дружини, дитини; коханий, любий.

ЛАДО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ладува́ти** 2.

ЛА́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лад** 7. ** **ла́дова альтера́ція** – підвищення або пониження нестійких ступенів ладу на півтон. **ла́дова модуля́ція** – модуляція в однойменну тональність. **ла́дова фу́нкція** – інтонаційний зв'язок окремого ступеня ладу з тонікою або ін. ступенями або акордами. **ла́довий ритм** – процес розгортання ладу в часі.

ЛА́ДОЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лажога.

ЛА́ДОНЬКИ, -ньок, *мн., дит.* Зменш.-пестл. до **ла́дки**.

ЛАДОТОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ладотональності.

ЛАДОТОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., муз.* 1. Висотне положення ладу. 2. Мажорний або мінорний лад, викладений у певній тональності.

ЛАДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ладува́ти**.

ЛАДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал.* 1. Лагодити (у 3 знач.). // Налагоджувати. 2. Вантажити (у 1 знач.). 3. Заряджати (у 1 знач.).

ЛАДУ́НКА, -и, *ж., заст.* Патронташ.

ЛАДУ́НОК, -нку, *ч., діал.* Вантаж (у 1 знач.).

ЛА́ДЯНКА, -и, *ж.* Частина повісма, жмуток льону чи конопель.

ЛАЖ, -у, *ч., фін.* 1. Надбавка до номінальної вартості золотих грошей, що є наслідком знецінення банкнотів. 2. Перевищення курсу валюти чи цінних паперів (акцій, облігацій і т. ін.) проти їхньої номінальної вартості. 3. Різниця між курсами валют чи комісійний збір, що його стягують за обмін слабких валют на сильні. 4. Те саме, що **а́жіо**.

ЛА́ЖА, -и, *ж., жарг.* Обман, підробка; дурниця.

ЛАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., жарг.* 1. *що.* Обманювати, брехати. 2. *кого – що.* Ставити в дурне, безглузде становище; насміхатися над кимнебудь, чим-небудь. 3. *що.* Робити що-небудь погано, неякісно.

ЛАЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., жарг.* Помилятися; опинятися в дурному, безглуздому становищі; зазнавати невдач у чому-небудь.

ЛА́ЖНИЙ, -а, -е, *фін.* Прикм. до **лаж** 1.

ЛА́ЖОВИЙ, -а, -е, *жарг.* 1. Брехливий, обманний. 2. Огидний, поганий.

ЛАЗ[1], -у, *ч.* 1. Вузький отвір, крізь який можна пролізти, пройти куди-небудь; лазівка (у 1 знач.). // *спец.* Отвір у стінці агрегата, машини, котла і т. ін. для різних цілей (завантаження, чистки,

ремонту). 2. Стежка в густих заростях, якою звичайно ходять звірі.

ЛАЗ² *див.* **ла́зи.**

ЛАЗ³, -у, *ч., діал.* Лука (*див.* **лука́** 1).

ЛА́ЗАР, -я, *ч., заст.* Жебрак.

ЛАЗАРЕ́Т, -у, *ч.* 1. *заст.* Лікарня (звичайно при якому-небудь закладі і т. ін.). 2. Невеликий лікувальний заклад при військовій частині; невеликий госпіталь.

ЛАЗАРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лазаре́т**.

ЛАЗАРЕ́ТНИК, -а, *ч., розм., заст.* Хворий, який лежить у лазареті (у 1 знач.).

ЛА́ЗЕР, -а, *ч.* 1. Генератор світлових хвиль, який створює вузький пучок монохроматичного електромагнітного випромінювання. 2. Промінь, отриманий за допомогою лазера.

ЛАЗЕРКОАГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Коагуляція тканин за допомогою лазера.

ЛА́ЗЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до лазера, оснований на використанні лазера. *Лазерне випромінювання.* ** **Ла́зерна техноло́гія** – сукупність прийомів і способів обробки матеріалів та виробів з використанням лазерів.

ЛА́ЗЕРНИК, -а, *ч.* Фахівець із лазерної техніки та технологій з участю лазерних випромінювань.

ЛАЗЕРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лазерохімії.

ЛАЗЕРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Галузь хімії, що займається теоретичним вивченням і практичним використанням в хімії лазерного випромінювання.

ЛА́ЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лаз**, -а, *ч.*; **ла́зка**, -и, *ж.*). Південнокавказька народність, що живе в Абхазії, Аджарії й Туреччині.

ЛА́ЗИКС, -у, *ч.* Те саме, що **фуросемі́д**.

ЛА́ЗИТИ, ла́жу, ла́зиш, *недок.* 1. *без додатка, по чому, на чому.* Пересуватися по поверхні всім тілом (про плазунів); плазувати. // Пересуватися по поверхні, майже притискуючись до неї (звичайно про дрібні живі істоти, які мають багато ніг). // Пересуватися на руках і ногах, припадаючи тулубом до якої-небудь поверхні (про людину). // *перен., розм.* Ходити, долаючи перешкоди або шукаючи що-небудь. // *перен., розм.* Ходити без діла; тинятися. *Лазити рачки.* 2. *по чому, на чому.* Хапаючись руками або чіпляючись ногами (лапами), підніматися по чому-небудь угору або спускатися вниз. // *через що.* Піднімаючись на що-небудь, переміщатися на інший бік; перелазити. 3. *у що, до чого.* Проникати всередину чого-небудь.

ЛАЗІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **лаз¹** 1. 2. *перен.* Хитрий, спритний прийом для виходу з певного, зазвичай неприємного, скрутного становища.

ЛА́ЗІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ла́зити** 1, 2.

ЛАЗНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́зня**.

ЛА́ЗНЕ-ПРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з гігієнічним миттям та пранням білизни. ** **Ла́зне-пра́льна спра́ва** – система заходів, яка забезпечує населення гігієнічним миттям та пранням білизни.

ЛАЗНИ́К, -а́, *ч.* Робітник лазні.

ЛАЗНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **лазни́к**.

ЛАЗНИ́ЧКА, -и, *ж., зах.* Хатній туалет.

ЛАЗНЮ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **лазни́к**.

ЛА́ЗНЯ, -і, *ж.* Спеціально обладнане приміщення для миття людей, проведення гігієнічних, профілактичних і лікувальних заходів. // Миття в такому приміщенні.

ЛА́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лаз¹** і **лаз³**.

ЛАЗО́К, -зка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **лаз¹**.

ЛА́ЗОМ, *присл., розм.* Пересуваючись по поверхні усім тілом або майже притискуючись до неї.

ЛАЗО́РНИК, -у, *ч.* Рослина з родини комелінових.

ЛАЗУНИ́, -і́в, *мн.* Назва ряду птахів, на ногах яких є пристосування для лазіння.

ЛАЗУ́Р, -і, *ж., рідко* -у, *ч.* 1. *поет.* Яскраво-синій колір; блакить. 2. Фарба такого кольору. ** **Берлі́нська лазу́р** – мінеральний пігмент синього кольору, що застосовується для виготовлення малярних і друкарських фарб, лаків тощо.

ЛАЗУРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал темно-синього кольору, з якого виготовляють різні прикраси, дрібні вироби.

ЛАЗУ́РНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **лазу́ро́вий**. *Лазурний берег.*

ЛАЗУ́РО́ВИЙ, -а, -е, *поет.* Яскраво-синій; блакитний. ** **Лазу́ро́вий ка́мінь** – складний мінерал блакитного кольору, до складу якого входить лазурит.

ЛАЗУ́ТЧИК, -а, *ч., розм., рідко.* Розвідник, перев. у тилу ворога. // Збирач секретних відомостей; шпигун. // *зневажл.* Той, хто по-зрадницькому підбурює до яких-небудь злочинних дій; провокатор.

ЛАЗУ́ТЧИЦЯ, -і. Жін. до **лазу́тчик**.

ЛА́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́зи**.

ЛА́ЗЯЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ла́зити** 1. 2. *у знач. прикм.* Який має здатність лазити (у 1 знач.). 3. *у знач. прикм.* Який має пристосування для закріплення на чому-небудь (звичайно про рослину, птаха).

ЛАЇ́К, -а, *ч., зах.* Неук, невіглас.

ЛАЇ́КОВИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **лаї́к**.

ЛАЙ, ла́ю, *ч.* 1. Те саме, що **ла́йка¹**. 2. *зах.* Собача зграя.

ЛА́ЙБА, -и, *ж.* Великий човен з двома щоглами і косими вітрилами.

ЛА́ЙДА, -и, *ж.* Узбережна низовинна рівнина, що періодично затоплюється високими припливами.

ЛАЙДА́К, -а́, *ч., діал.* 1. Вбога бездомна людина. 2. Уживається як лайливе слово.

ЛАЙДАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має риси, схильності лайдака (у 1 знач.).

ЛАЙДАКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лайдакува́тий**.

ЛАЙДА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **лайда́к** 1.

ЛАЙДА́ЧКА, -и, *діал.* Жін. до **лайда́к**.

ЛА́ЙКА¹, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ла́яння**. 2. Слово або вираз, яким лаються.

ЛА́ЙКА², -и, *ж.* Сорт м'якої шкіри.

ЛА́ЙКА³, -и, *ж.* Порода мисливських і сторожових собак.

ЛА́ЙКОВИЙ, -а, -е. Зробл. з лайки (*див.* **ла́йка²**).

ЛАЙЛА́К, -а́, *ч.* Те саме, що **кізя́к** 1. *Кінські лайлаки.*

ЛАЙЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., рідко.* Той, хто лається, має звичку лаятися.

ЛАЙЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який є лайкою (*див.* **ла́йка¹**), містить лайку. 2. Схильний лаятися, сваритися (про вдачу людини).

ЛАЙЛИ́ВИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **лайли́вець**.

ЛАЙЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **лайли́вий**.

ЛА́ЙМАНІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Лайману. *Лайманівський континуум.*

ЛА́ЙМСЬКИЙ, -а, -е: ** **ла́ймська хворо́ба** – запальне захворювання, яке характеризується ураженнями шкіри та хронічною еритемою.

ЛАЙНА́К, ЛАЙНЯ́К, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **кізя́к** 1.

ЛА́ЙНЕР, -а, *ч.* 1. Багатомісний пасажирський швидкісний літак; авіалайнер. 2. Велике океанське, морське пасажирське або вантажне судно.

ЛА́ЙНЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́йнер**. // Такий, як у лайнера.

ЛАЙНО́, -а́, *с.* 1. Кал, послід, гній. 2. Вживається як лайливе слово.

ЛАЙНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лайно́**.

ЛА́ЙНСМЕН, -а, *ч.* У спортивних іграх – помічник судді, який сигналізує йому про положення м'яча та гравця; боковий суддя, суддя на лінії.

ЛАЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка, розм.* Однокр. до **ла́яти¹**.

ЛАЙНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Однокр. до **ла́ятися**.

ЛАЙНЯ́К *див.* **лайна́к**.

ЛАЙТМАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь упасти з корабля в море внаслідок раптового запаморочення.

ЛАЙФО́, ЛІФО́, *невідм. с.* 1. Метод бухгалтерського обліку товарно-матеріальних запасів за ціною партії товару, що останньою надійшла чи останньою виготовлена. 2. Метод розрахунку дивідендів у випадку, коли достроково вилучається з банківського рахунку сума коштів, яка була депонована останньою.

ЛАК, -у, *ч.* 1. Плівкотворний розчин смол або ефірів целюлози у спирті, скипидарі або оліях, яким покривають яку-небудь поверхню для її збереження і блиску. // Блискучий застиглий шар цього розчину на поверхні якого-небудь предмета. 2. *також мн., перен.* Про вироби з дерева, шкіри і т. ін., поверхня яких вкрита застиглим шаром цього розчину. 3. *перен.* Про зовнішній блиск.

ЛАКЕ́, *невідм., ж.* Блискуча капронова тканина.

ЛАКЕ́Й, -я, *ч.* 1. Слуга у панів або при ресторані, готелі (в поміщицькому та буржуазному побуті). 2. *перен., зневажл.* Людина, яка підлабузнюється, вислужується перед ким-небудь; підлабузник.

ЛАКЕ́ЙСТВО, -а, *с.* 1. Служба, виконування обов'язків лакея (у 1 знач.). 2. *перен., зневажл.* Підлабузництво, вислужування перед ким-небудь. 3. *рідко.* Збірн. до **лаке́й**.

ЛАКЕ́ЙСТВУВАННЯ, -я, *с., зневажл.* Дія за знач. **лаке́йствувати**.

ЛАКЕ́ЙСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перед ким, зневажл.* Бути лакеєм (у 2 знач.).

ЛАКЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **лаке́й** 1. // Власт. лакеєві. // *у знач. ім.* **лаке́йська**, -кої, *ж.* Кімната для лакеїв (у 1 знач.). 2. *перен.* Сповнений підлабузництва.

ЛАКЕ́ЙСЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **лаке́йський**.

ЛАКЕЙЧУ́К, -а́, *ч.* Хлопець-лакей (у 1 знач.).

ЛАКЕЙЧУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Служити лакейчуком.

ЛАКЕ́РНИК, -а, *ч., заст.* Лакувальник.

ЛАКИ́ЗА, ЛАКУ́ЗА, -и, *ч. і ж., зневажл.* Те саме, що **лаке́й**.

ЛА́КІТКА, -и, *ж., діал.* Ласощі.

ЛА́КМУС, -у, *ч.* 1. Рослинний барвник, що його вимивають із деяких лишайників; у кислому середовищі набуває червоного кольору, а в лужному – синього; використовується як кислотно-основний індикатор. 2. Те саме, що **ла́кмусовий папі́р** (*див.* **ла́кмусовий**).

ЛА́КМУСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́кмус**. ** **Ла́кмусовий папі́р**: а) просякнутий розчином лакмусу фільтрувальний папір, що вживається як індикатор на кислоти і луги; б) про те, за допомогою чого можна безпомилково перевірити кого-, що-небудь; лакмус.

ЛАКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лакува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **ла́ковий** 2.

ЛА́КОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **лак** 1. 2. Такий, поверхня якого покрита лаком. // *перен.* Який блищить, лисніє.

ЛАКОДАКРІОЦИСТОРИНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між слізним озером, слізним мішком і порожниною носа.

ЛАКОЛІ́Т, -у, *ч., геол.* Закам'яніла маса вивержених гірських порід, що застигла в земній корі у вигляді купола.

ЛАКОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лаколі́т**.

ЛАКО́МИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Спокусливий, манливий. 2. *зах.* Пожадливий.

ЛАКОМИ́НА, -и, *ж.* Ласий шматочок, лагомина.

ЛАКО́МИТИ, -млю, -миш, *недок., діал.* Годувати ласощами.

ЛАКО́МИТИСЯ, -млюся, -мишся, *недок., заст.* Спокушатися чимось.

ЛАКО́МО. Присл. до **лако́мий**.

ЛАКОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Гранична стислість і чіткість (мови, зображення і т. ін.).

ЛАКОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який відзначається лаконізмом.

ЛАКОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лаконі́чний**.

ЛАКОНІ́ЧНО. Присл. до **лаконі́чний**.

ЛАКОНО́С, -а, *ч.* Рід рослин родини лаконосових.

ЛА́КОСТКИ, -ів, *мн., діал.* Ласощі.

ЛАКРИМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Слізний; такий, що стосується сліз та слізних шляхів.

ЛАКРИМА́ТОРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лакрима́тор**, -у, *ч.*). Сльозоточиві отруйні речовини.

ЛАКРИМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сльозоутворення при дії на очі подразливих хімічних сполук.

ЛАКРИМО́ЗА, -и, *ж., муз.* Одна з частин (зазвичай центральна) реквієму, сповнена скорботи і смутку.

ЛАКРИМОЦИ́Т, -а, *ч.* Залозиста клітина епітелію, який вистиляє стінки кінцевих відділів слізних залоз.

ЛАКРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **локри́ця**.

ЛАКРИ́ЧНИЙ (ЛОКРИ́ЧНИЙ), -а, -е. Стос. до лакриці (локриці).

ЛАКРИ́ЧНИК, -у, *ч.* Те саме, що **солоде́ць**.

ЛА́КСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лакців.

ЛАКТА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який каталізує розщеплення лактози в травному тракті на галактозу і глюкозу.

ЛАКТА́МИ, -ів, *мн.* Циклічні аміди амінокарбонових кислот, що використовуються для отримання полімерів.

ЛАКТА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до лактамів.

ЛАКТА́Т-АЦИДО́З, -у, *ч.* Порушення обміну кислот та лугів, що характеризується накопиченням у крові молочної кислоти. ** **Спадко́вий лакта́т-ацидо́з** – спадкове захворювання, розвиток якого призводить до накопичення в організмі молочної кислоти.

ЛАКТАТДЕГІДРОГЕНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент вуглеводного обміну, який каталізує взаємоперетворення піровиноградної і молочної кислот.

ЛАКТА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лакта́т**, -у, *ч.*). Солі і естери молочної кислоти.

ЛАКТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лакта́т**.

ЛАКТАЦИДЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **лакта́т-ацидо́з**.

ЛАКТАЦИДУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **хілурі́я**.

ЛАКТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **лакта́ція**.

ЛАКТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Утворення й виділення молока молочною залозою. // Період, протягом якого відбувається таке виділення молока.

ЛАКТИ́Н, -у, *ч., фарм.* Дактогенний гормон, що його застосовують для посилення лактації.

ЛАКТОАЛЬБУМІ́НИ, -ів, *мн.* Прості природні білки (альбуміни), що містяться в молоці.

ЛАКТОБАЦИ́ЛИ, -ци́л, *мн.* Бактерії, що використовуються для отримання кисломолочних продуктів і виробництва молочної кислоти.

ЛАКТОБАЦИЛІ́Н, -у, *ч., спец.* Грибок, яким окислюють молоко, надаючи йому лікувальних якостей, а також кисле молоко, виготовлене способом такої закваски.

ЛАКТОБІО́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **лакто́за**.

ЛАКТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення молока в секреторних клітинах молочних залоз.

ЛАКТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до лактогенезу. ** **Лактоге́нний гормо́н** – гормон, який стимулює розвиток молочних залоз, активує лактацію, стимулює ріст та функцію сальних залоз і ріст внутрішніх органів.

ЛАКТОГЛОБУЛІ́НИ, -ів, *мн.* Тваринні білки, які містяться в молоці і зумовлюють поживну цінність молока.

ЛАКТОДЕНСИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання густини (щільності) молока.

ЛАКТО́ЗА, -и, *ж., спец.* Цукор, який входить до складу молока ссавців; молочний цукор.

ЛАКТОЗУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення лактози з сечею; фізіологічне явище в останні дні вагітності та в перші дні після пологів.

ЛАКТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення питомої ваги молока.

ЛАКТО́НИ, -ів, *мн.* Циклічні ефіри оксикарбонових кислот, що використовуються в органічному синтезі, парфумерії, медицині.

ЛАКТО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до лактонів.

ЛАКТОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для визначення кількості жиру в молоці.

ЛАКТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* 1. Застосування молока з лікувальною метою. 2. Різновид протеїнотерапії, який ґрунтується на підшкірному або внутрішньом'язовому введенні стерилізованого молока.

ЛАКТОФЛАВІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **рибофлаві́н**.

ЛАКТОЦИ́Т, -у, *ч.* Залозиста клітина епітелію альвеол молочної залози, яка секретує молоко.

ЛАКТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який утворює і виділяє молоко.

ЛАКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який служить, признач. для лакування. 2. *перен.* Який приховує, маскує вади.

ЛАКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Фахівець із лакування. 2. *перен.* Той, хто приховує, маскує вади, прикрашаючи дійсність.

ЛАКУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **лакува́льник**.

ЛАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лакува́ти**.

ЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Покривати лаком. *Лакувати меблі.* // Робити поверхню чого-небудь блискучою, наносячи шар певної рідини, яка швидко застигає. 2. *перен.* Приховувати, маскувати вади, прикрашаючи дійсність.

ЛАКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **лакува́ти**.

ЛАКУ́ЗА *див.* **лаки́за**.

ЛАКУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лаку́за**.

ЛАКУ́НА, -и, *ж.* 1. *анат.* Порожнина, заглиблення між тканинами організму або його органами. 2. *лінгв., літ.* Пропуск у тексті. 3. Дефект, пусте місце.

ЛАКУНА́РІЙ, -я, *ч., архіт.* Те саме, що **кесо́н**.

ЛАКУНА́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **лаку́на** 1. // Який стос. лакуни, містить заглиблення.

ЛАКУНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лакуна́рний**.

ЛАКУ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **лаку́на**.

ЛАКФІО́ЛЬ, -і, *ж.* Кімнатна або садова трав'яниста рослина з жовтими або червоно-жовтими запашними квітами.

ЛА́КЦІ, -ів, *мн.* Народ, який живе в гірській частині Дагестана.

ЛАКШМІ́, *невідм., ж.* В індуїзмі – богиня кохання, вроди, щастя, багатства.

ЛАЛОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Загальна назва різних розладів мовлення.

ЛАЛОРЕ́Я, -ї, *ж., мед.* Те саме, що **логоре́я**.

ЛАЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь мовлення, хворобливе небажання говорити.

ЛАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Незрозуміле базікання, як у немовляти. 2. Постійне використання літери *л* замість *р*.

ЛА́МА[1], -и, *ж.* Південноамериканська в'ючна тварина родини верблюдів.

ЛА́МА[2], -и, *ч.* У Тибеті та Монголії – монах-буддист.

ЛАМАЇ́ЗМ, -у, *ч.* Різновид буддизму, поширений у Тибеті та Монголії.

ЛАМАЇ́СТ, -а, *ч.* Послідовник ламаїзму.

ЛАМАЇ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ламаї́зм** і **ламаї́ст**.

ЛАМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ламання.

ЛАМА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Людина, яка ламає що-небудь.

ЛА́МАНА, -ої, *ж., мат.* Те саме, що **ла́мана лі́нія**.

ЛАМАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч., розм.* 1. Відламаний шматок чого-небудь їстівного (перев. хліба). 2. *звичайно мн.* Те саме, що **шулики́**.

ЛА́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лама́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Якого поламали, зіпсували. // Зігнутий під кутом. // У якому є багато неправильного, неточного (про мову). ** **ла́мана лі́нія**, *мат.* – об'єднання відрізків, в якому кінець кожного відрізка є початком наступного відрізка, причому відрізки, що мають спільний кінець, не лежать на одній прямій. **ла́мана окта́ва**, *муз.* – виконання звуків інтервалу октави роздільно: спочатку верхнього, потім нижнього (або навпаки).

ЛАМАНИ́НА, -и, *ж., зах.* Ревматизм, застудна ломота.

ЛАМАНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Терлиця, терниця.

ЛА́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ла́маний**.

ЛА́МАНКА, -и, *ж., зах.* Терлиця, терниця.

ЛАМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лама́ти**.

ЛАМАНТИ́Н, -а, *ч.* Рід водяних ссавців ряду сиреноподібних.

ЛАМАНЦІ́, -ів, *мн., діал.* Шулики.

ЛА-МА́НШСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ла-Манш.

ЛА́МАНЬ, -і, *ж.* 1. Брухт. 2. *діал.* Сушняк, хмиз.

ЛАМАРКІ́ЗМ, -у, *ч.* Еволюційна теорія розвитку живої природи, створена французьким природознавцем Ламарком.

ЛАМАРКІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прибічник ламаркізму.

ЛАМАРКІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ламаркізму, ламаркістів.

ЛАМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Згинаючи або б'ючи з силою, відділяти частини чого-небудь або розділяти щось на частини. // Видобувати або розробляти, розламуючи що-небудь певним знаряддям. // Відокремлювати листя або плоди від стовбура. 2. *перех.* Робити непридатним; руйнувати, псувати ударами. // Робити вільним вхід, прохід, доступ куди-небудь у щось, руйнуючи перепону. // Різкими рухами розділяти на частини, порушувати єдність чого-небудь; розривати. // *військ.* Руйнуючи, псуючи, переборювати опір (звичайно про наступ на ворога). 3. *перех., перен.* Рішуче відкидати що-небудь традиційне, усталене; руйнувати, знищувати. // Рішуче міняти (характер, звички). // Руйнувати, змінювати на гірше (життя, кар'єру і т. ін.). // Порушувати щось, не дотримуватися чого-небудь. 4. *перех., перен.* Умовляти кого-небудь діяти певним чином. 5. *перех., перен.* Порушувати звичайний вигляд, звичайні контури. 6. *перех. і неперех., перен.* Викликати хворобливе відчуття ломоти. // *безос.* // *перен. Голову ламати. Ламати хребта.* ** **лама́ти ціну́** *за що* – оцінювати що-небудь надто дорого, набагато вище його вартості. **лама́ти ша́пку** *перед ким – чим* – улесливо, догідливо кланятися, вітаючи кого-небудь (звичайно знявши головний убір). **лама́ти язи́к** *чим* – про вимову, незрозумілих слів.

ЛАМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. *без додатка і на чому, під чим, об що.* Розпадатися на частини; розділятися, відділятися (звичайно внаслідок дії зовнішньої сили). // Легко піддаватися такій дії; бути ламким, крихким. 2. Робитися непридатним; руйнуватися, псуватися. // *військ.* Руйнуватися, псуватися під тиском ворога (про лінію оборони). 3. *перен.* Знищуватися, руйнуватися (звичайно про що-небудь традиційне, звичне, усталене і т. ін.). 4. Змінювати тембр і діапазон (про чоловічий голос у перехідному віці). // Ставати переривчастим під дією певних почуттів, переживань (про голос). // Підкошуватися від болю (про ноги). 5. *перен., розм.* Упиратися, відмовлятися від чого-небудь, приховуючи свої бажання, прикидаючись.

ЛАМБА́ДА, -и, *ж.* Латиноамериканський танець, що виконується у швидкому темпі; музика цього танцю.

ЛА́МБДА, -и, *ж., анат.* Місце з'єднання потиличної і обох тім'яних кісток; антропометрична точка.

ЛАМБДАЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Неправильне або перекручене вимовляння звуку «л»; застосування звуку «л» замість звуку «р».

ЛАМБДОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на грецьку літеру (Λ).

ЛА́МБЕРТ, -а, *ч.* Позасистемна одиниця яскравості.

ЛАМБРЕКЕ́Н, -а, *ч.* Верхня частина драпіровки на вікні або дверях.

ЛАМЕ́ЛА, -и, *ж.* Пластинка, пластиночка, лусочка; тонкий шар тканини.

ЛАМЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Пластинчастий, шаруватий; який складається із шарів або лусочок.

ЛАМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *заст.* Скарга, нарікання. 2. Спів католицької служби – офіція на старозавітний текст ("Плач пророка Ієремії").

ЛАМЕ́НТО, *невідм., ж., муз.* 1. Скорботна, сумна арія, типова для італійської опери 17 – 18 ст. 2. Назва п'єс сумного, скорботного характеру, поширених у музиці бароко.

ЛАМІНАРИ́Д, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують як проносне при хронічних запорах з вираженими спазмами кишечника.

ЛАМІНА́РІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ламіна́рія**.

ЛАМІНА́РІЯ, -ї, *ж.* Різновид бурих водоростей, окремі види яких (морська капуста) вживаються як їжа.

ЛАМІНА́РНИЙ, -а, -е. Шаруватий, плоский. ** **ламіна́рний рух рі́дини** – рух, при якому окремі струминки течуть паралельно, обтікаючи перешкоди рівномірними шарами.

ЛАМІНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ламіна́рний**.

ЛАМІНА́Т, -а, *ч.* Вологонепроникний шар синтетичної речовини, яким покривають папір, картон тощо.

ЛАМІНА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для здійснення ламінації.

ЛАМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ламінува́ння**.

ЛАМІНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення дуг хребців з метою розтину каналу хребта.

ЛАМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ламінува́ти**.

ЛАМІНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **томогра́фія**.

ЛАМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Покриття паперу, картону і т. ін. вологонепроникним шаром синтетичної речовини, синтетичною плівкою; ламінація.

ЛАМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок., перех.* Покрити (покривати) папір, картон і т. ін. вологонепроникним шаром синтетичної речовини, синтетичною плівкою.

ЛАМКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який легко ламається (у 1 знач.). 2. *перен.* Який міняється; переривчастий (про голос). // Який змінює тембр і діапазон (про чоловічий голос у перехідному віці).

ЛА́МКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **ламки́й** 1.

ЛАМЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **ламки́й**.

ЛА́МПА, -и, *ж.* 1. Прилад для освітлення, що має різний вигляд і різну будову. *Гасова лампа. Електрична лампа. Карбідова лампа. Кварцова лампа. Неонова лампа.* ** **газорозря́дна ла́мпа** – лампа, в якій електрична енергія перетворюється в оптичне випромінювання у процесі проходження електричного струму через гази та ін. речовини, всередині лампи. **електро́нна ла́мпа** – лампа, в якій потік електронів, який переміщується у високому вакуумі, керується електричним полем. **ла́мпа розжа́рення** – лампа, в якій світло випускається тугоплавким провідником, розжареним електричним струмом. **люмінесце́нтна ла́мпа** – лампа, в якій електрична енергія перетворюється в енергію ультрафіолетового випромінювання, а потім – у видиме світіння люмінесціювальних речовин. 2. Прилад спеціального призначення на різних виробництвах.

ЛАМПА́ДА, -и, *ж.* 1. *церк.* Наповнена оливою невелика посудина з ґнотом, яку запалюють перед іконами. 2. *заст., поет.* Світильник, лампа. // *перен.* Про сяйво зірок.

ЛАМПА́ДКА, -и, *ж., церк.* Зменш.-пестл. до **лампа́да** 1.

ЛАМПА́ДНИЙ, -а, -е, *церк., поет.* Прикм. до **лампа́да**.

ЛАМПА́ДОЧКА, -и, *ж., церк.* Пестл. до **лампа́дка**.

ЛАМПА́С, -а, *ч.* Кольорова смужка з сукна, що нашивається по зовнішньому шву формених штанів. *Генеральські лампаси.*

ЛА́МПА-СПА́ЛАХ, *ла́мпи-спа́лаху, ж.* Електричний прилад, що дає короткочасне і сильне освітлення під час фотознімання; фотоспалах.

ЛАМПА́Ч, -у́, *ч., рідко.* Те саме, що **лимпа́ч**.

ЛАМПА́ЧКА, -и, *ж.* Мухобійка.

ЛАМПІВНИ́К, -а́, *ч.* Людина, яка виробляє лампи.

ЛАМПІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **лампівни́к**.

ЛАМПІО́Н, -а, *ч.* Скляний або паперовий ліхтар для яскравого освітлення або ілюмінації.

ЛАМПІ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., діал.* Робити.

ЛА́МПКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ла́мпа** 1.

ЛА́МПКА[2], -и, *ж., зах.* Маленька чарка.

ЛАМПОВА́, -о́ї, *ж., спец.* Приміщення, де зберігаються лампи (у шахтах та ін.).

ЛА́МПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́мпа**. // Який діє за допомогою ламп (у 2 знач.).

ЛАМПОВИ́Й, -во́го, *ч.* Робітник, який видає лампи, відповідає за лампове господарство (звичайно на шахті). *Ламповий підсилювач низької (звукової) частоти.*

ЛА́МПОВО-НАПІВПРОВІДНИКО́ВИЙ, -а, -е. Який працює на електронних лампах і напівпровідниках.

ЛА́МПОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ла́мпа** 1.

ЛАМПРОФІ́Р, -у, *ч.* Жильна магматична гірська порода, що складається з польового шпату та збільшеної кількості кольорових мінералів.

ЛА́МПСУМ, -у, *ч.* 1. Велика сума, загальна сума. 2. Тверда сума, що її виплачують за фрахт судна незалежно від ваги вантажу. ** **ла́мпсум-ро́ялті** – фіксована орендна плата.

ЛАМУ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ламу́т**, -а, *ч.*; **ламу́тка**, -и, *ж.*), *заст.* Евенки.

ЛАМУ́ТКА *див.* **ламу́ти**.

ЛАМУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ламутів.

ЛАМУ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Ламкий.

ЛАН[1], -у, *ч.* 1. Безліса рівнина, рівний, широкий простір; поле. // *без додатка, який, чого.* Великий безлісий простір оброблюваної землі. // Ділянка оброблюваної землі, яка має певні межі. 2. *заст.* Ділянка оброблюваної землі в межах 10 – 30 десятин як міра площини. 3. *чого, який, рідко.* Простір, у межах якого відбувається певна дія. // *перен.* Галузь, сфера діяльності.

ЛАН[2], -а, *ч.* 1. У Китаї та Кореї – одиниця виміру маси. 2. Стара китайська грошова одиниця.

ЛАНГБЕЙНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, що трапляється в калійних родовищах.

ЛА́НГЕНІ, *невідм.* Грошова одиниця Свазіленду.

ЛАНГЕ́Т, -у, *ч., кул.* М'ясна страва, приготовлена з тонких шматочків вирізки.

ЛАНГІ́Т, -у, *ч., геол.*. Мінерал; ніжно-сині або зеленкувато-сині, що просвічують, кристали зі скляним блиском.

ЛАНГОБА́РДИ, -ів, *мн.* Давнє германське плем'я, яке жило між Ельбою та Одером, згодом – на півдні Данії. У 6 ст. н. е. вдерлися до Італії та заснували державу.

ЛАНГОБА́РДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лангоба́рди**.

ЛАНГУ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **тонкоті́л**.

ЛАНГУ́СТ, -а, *ч.*, **ЛАНГУ́СТА**, -и, *ж.* Великий морський десятиногий рак без клешень.

ЛАНДХА́АР, -а, *ч.* Німецький довгошерстий лягавий собака.

ЛАНДА́РА, -и, *ж., зах.* Віз.

ЛАНДВЕ́Р, -у, *ч.* У Німеччині та Австро-Угорщині – військовозобов'язаний другої черги або військова частина з цих військовозобов'язаних.

ЛАНДГРА́Ф, -а, *ч.* За середньовіччя – титул вельможних князів у Німеччині.

ЛАНДГРА́ФСТВО, -а, *с.* Князівство у середньовічній Німеччині на чолі з ландграфом.

ЛАНДГРА́ФСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ландграфства і ландграфа.

ЛА́НДИ, ланд, *мн.* Неродючі прибережні піщані рівнини на південному заході Франції, на берегах Біскайської затоки.

ЛАНДО́, *невідм., с., заст.* Карета з відкидним верхом на чотири місця.

ЛАНДРАГО́Н, -а, *ч.* Кінний стражник у колишній Австрії.

ЛАНДРА́С, -а, *ч.* Спеціалізована порода свиней беконного типу.

ЛАНДРА́Т, -у, *ч.* 1. В Росії в 1713 – 1719 рр. – радник від дворян повіту при губернаторі. 2. В Німеччині – глава місцевого управління. 3. В деяких кантонах Швейцарії – законодавчий орган.

ЛАНДРИ́ХТЕРИ, -ів, *мн.* В Росії початку 18 ст. – чиновники, що відали судовими справами, розшуковою та іноді фінансовою справою.

ЛАНДСКНЕ́ХТ, -а, *ч.* У Західній Європі 15 – 17 ст. – найманий солдат. // *перен.* Продажний вояк.

ЛАНДСКНЕ́ХТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ландскнехта.

ЛА́НДСТИНГ, -у, *ч.* 1. До 1953 р. – верхня палата датського парламенту (ригсдагу). 2. Орган обласного самоуправління в деяких скандинавських державах.

ЛАНДТА́Г, -у, *ч.* 1. У середні віки – збори станових представників у феодальних німецьких князівствах. 2. Виборний орган самоврядування областей і земель у Німеччині та Австрії. 3. Парламент у Ліхтенштейні.

ЛАНДША́ФТ, -у, *ч.* 1. Загальний вигляд місцевості; пейзаж. 2. Малюнок, картина із зображенням перев. сільської місцевості. 3. *геогр.* Частина земної поверхні з певним сполученням рельєфу, клімату, ґрунтів, рослинного і тваринного світу. ** **елювіа́льний ландша́фт** – ландшафт, що формується на підвищених елементах рельєфу та в якому переважають процеси винесення речовин. **приро́дний ландша́фт** – ландшафт, що складається з природних компонентів і формується або сформувався під впливом природних процесів. **рекреаці́йний ландша́фт** – ландшафт, що використовується з метою рекреаційної діяльності.

ЛАНДША́ФТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ландша́фт**. 2. Який має природний вигляд.

ЛАНДША́ФТНИК, -а, *ч., спец.* Спеціаліст із ландшафтної архітектури.

ЛАНДШАФТОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із ландшафтознавства.

ЛАНДШАФТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Галузь фізичної географії, що вивчає ландшафти і закономірності їх утворення.

ЛАНДШАФТОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до ландшафтознавства.

ЛАНДШАФТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Спілкування людини з природою як оздоровчий чинник, як засіб лікування нервових розладів, перевтоми і т. ін.

ЛАНДШТУ́РМ, -у, *ч., іст.* 1. Народне ополчення, що виникло 1813 р. у Пруссії. 2. У Німеччині та Австро-Угорщині 18 – 19 ст. – формування з військовозобов'язаних третьої черги.

ЛАНДШТУРМІ́СТ, -а, *ч.* Учасник, ополченець ландштурму.

ЛАНЕ́ЦЬ, -нця́, **ЛАНЦ**, -а, *ч., зах.* Ланцюг.

ЛА́НЕЦЬ, -нця, *ч., розм.* 1. Одягнена в лахміття людина; старець. // Уживається як лайливе слово. 2. *звичайно мн.* Старі, поношені речі хатнього вжитку (звичайно одяг, білизна); ганчірки. // Зне-

важлива назва речей хатнього вжитку; барахло.

ЛАНИ́НА, -и, *ж.*, *фольк.* Поле, нива.

ЛАНІ́ТИ, -іт, *мн.* (*одн.* **ані́та**, -и, *ж.*), *книжн.*, *заст.*, *поет.* Щоки.

ЛА́НКА[1], -и, *ж.* 1. Складова частина (кільце) ланцюга (у 1 знач.). // *спец.* Окрема деталь машини, механізму. // *перен.* Складова частина чого-небудь цілого. ** **Ла́нка переда́чі да́них**, *спец.* – сукупність каналу зв'язку і станцій даних, які підключені до цього каналу і одночасно беруть участь у передаванні даних. 2. *перен.* Особа, предмет і т. ін., завдяки яким хто-, що-небудь з чимось з'єднуються в одне ціле. 3. Найменша організаційна одиниця в якому-небудь об'єднанні. 4. *ав.* 2 – 3 літаки (переважно винищувачі), один з яких – ведучий (командир ланки).

ЛА́НКА[2], -и, *ж.* Самка оленя, лані.

ЛАНКА́СТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ланкастер.

ЛАНКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ла́нка**. 2. *у знач. ім.* **ланкови́й**, -во́го, *ч.*; **ланкова́**, -во́ї, *ж.* Керівник ланки (у 3 знач.).

ЛАНОВЕ́, -о́го, *с.*, *заст.* Земельний податок.

ЛАНОВИ́Й, -а́, -е́, *іст.* 1. Який має стосунок до володіння або користування землею. // *у знач. ім.* **ланови́й**, -во́го, *ч.* Той, хто має ділянку землі або користується нею. 2. *у знач. ім.* **ланови́й**, -во́го, *ч.* Наглядач за польовими роботами у поміщика. // Польовий сторож.

ЛАНО́К, -нка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **лан**[1] 1; нивка.

ЛАНОЛІ́Н, -у, *ч.* Одержуваний під час промивання овечої вовни жир, що використовується в медицині та парфумерії.

ЛАНОЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ланолі́н**.

ЛАНО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **лано́к**.

ЛАНСА́ДА, -и, *ж.* В цирковому кінному спорті – крутий високий стрибок верхового коня.

ЛАНСЬЄ́, *невідм.*, *с.*, *заст.* Бальний танець – різновид кадрилі.

ЛАНТА́Н, -у, *ч.* La. Хімічний елемент, проста речовина якого – сріблястий активний рідкісноземельний метал, яким легують чорні і кольорові метали.

ЛАНТАНІ́ДИ, -ів, *мн.* Див. **лантано́їди**.

ЛАНТАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал – ромбічний карбонат лантаноїдів.

ЛАНТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ланта́н**.

ЛАНТАНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить Лантан.

ЛАНТАНОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лантановмі́сний**.

ЛАНТАНО́ЇДИ, -ів, *мн.* La-Lu. Родина із 15 споріднених хімічних елементів.

ЛАНТАНО́ЇДНИЙ, -а, -е, *хім.* Стос. до лантаноїдів.

ЛАНТАНОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до металотермії з участю металічного лантану.

ЛАНТАНО́ТУС, -а, *ч.* Плазун ряду ящірок.

ЛАНТОЗІ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, який застосовують при хронічній недостатності кровообігу.

ЛА́НТУХ, -а, *ч.* 1. Великий мішок із грубої тканини. 2. *чого.* Міра, що дорівнює вмістові такого мішка. // *перен.* Про велику кількість чого-небудь. 3. *перен.* Неповоротка, неспритна людина. // *без додатка, з чим.* Уживається як лайливе слово.

ЛАНТУ́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́нтух**.

ЛАНТУХОТКА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до виробництва лантухів.

ЛАНТУХУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на лантух (у 1, 3 знач.).

ЛАНТУХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лантухува́тий**.

ЛАНТУШИ́НА, -и, *ж.* Поганий лантух (у 1 знач.).

ЛАНТУШИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **ла́нтух** 1.

ЛА́НТУШКА, -и, *ж.*, *діал.* Неповоротка, незграбна жінка.

ЛАНТУШО́К, -шка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ла́нтух** 1, 2.

ЛАНУ́ГО, *невідм.*, *с.* 1. Тонке, м'яке, як у немовляти, волосся. 2. Волосинки, які покривають тіло плода протягом останньої стадії вагітності. 3. Волосяний покрив тіла зародка до кінця третього місяця; волоски на шкірі новонародженого. 4. Волосяний пушок на шкірі людини за винятком тих її ділянок, де росте довге волосся.

ЛАНЦ *див.* **лане́ць**.

ЛАНЦЕ́, *невідм.*, *ч.* Російський танець типу кадрилі.

ЛАНЦЕ́Т, -а, *ч.* Невеликий хірургічний ніж, гострий з обох боків; скальпель.

ЛАНЦЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ланце́т**. // формою схожий на ланцет; ланцетоподібний.

ЛАНЦЕ́ТНИК, -а, *ч.* Невелика напівпрозора морська тварина з вид овженим і сплющеним з боків тілом, схожим на ланцет.

ЛАНЦЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ланце́тний**.

ЛАНЦЕТОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З ланцетоподібним листям.

ЛАНЦЕТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ланцета.

ЛАНЦЕТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ланцетоподі́бний**.

ЛАНЦЮ́Г, -а́, *ч.* 1. Ряд металевих кілець, послідовно з'єднаних одне з одним. 2. *звичайно мн.* Те саме, що **кайда́ни** 1. 3. *мн.*, *чого, які*, *перен.* Те, що сковує волю, свободу, пригнічує кого-, що-небудь. 4. Суцільний ряд, сукупність кого-, чого-небудь, розташованого один поруч з одним. // Ряд бійців, розташованих на деякій відстані один від одного. 5. *чого, перен.* Безперервний, послідовний ряд подій, міркувань і т. ін. 6. *чого, який, спец.* Устатковання, що складається з поєднаних між собою елементів, які утворюють неперервну лінію. *Замикати ланцюг.* 7. *у знач. присл.* **ланцюго́м**. Один за одним.

ЛАНЦЮ́ГА, -и, *ч.* Збільш. до **ла́нець** 1.

ЛАНЦЮГО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ланцю́г** 1. ** **Ланцюго́ва реа́кція**, *фіз.*, *хім.* – реакція, продукти якої, своєю чергою, вступають у взаємодію з вихідними продуктами. **Ланцюго́ве ди́хання** – хоровий виконавський прийом, який полягає у неодночасній зміні дихання хористами, завдяки чому досягається безперервність звучання хору. **Ланцюго́вий рефле́кс**, *фізіол.* – рефлекс, який є наслідком ряду послідовних імпульсів. 2. Який тримається на ланцюгах, здійснюється за допомогою ланцюгів. 3. Якого посадили на ланцюг, прив'язали до ланцюга.

ЛАНЦЮЖКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ланцюжо́к** 1. // У вигляді ланцюжка.

ЛАНЦЮЖКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ланцюжка, схожий на нього.

ЛАНЦЮЖКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ланцюжо́к**.

ЛАНЦЮЖО́К, -жка́, *ч.* 1. Зменш. до **ланцю́г** 1. 2. У системах обробки інформації – порція даних, яка складається з послідовності літер. 3. *перен.* Прикраса з паперу, в'язання з ниток і т. ін., що має вигляд ряду з'єднаних між собою кілець. 4. *у знач. присл.* **ланцюжко́м**. Один за одним.

ЛАНЧ *див.* **ленч**.

ЛА́НЧА, -і, *ж.*, *зах.* Спис, піка.

ЛАНЬ *і* **ЛА́НЯ**, -і, *ж.* Тварина родини оленів, струнка і дуже прудка. // *перен.* Про струнку, тендітну жінку.

ЛА́НЯ *див.* **лань**.

ЛА́НЯЧИЙ, -а, -е. Стос. до лані.

ЛАОКОО́Н, -а, *ч.*, *міф.* Троянський жрець, який, всупереч волі богів, радив троянцям не затягати в місто дерев'яного коня, за що і був ними покараний.

ЛАО́СЕЦЬ *див.* **лао́сці**.

ЛАО́СКА *див.* **лао́сці**.

ЛАО́СЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **лао́сець**, -сця, *ч.*; **лао́ска**, -и, *ж.*). Народ, що складає основне населення Лаосу; представники цього народу.

ЛАО́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лао́сці** та Лаос.

ЛАОТЯ́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **лао́сець**.

ЛАОТЯ́НКА, -и. Жін. до **лаотя́нин**.

ЛАОТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **лао́ський**.

ЛА́ПА, -и, *ж.* 1. Стопа, нога тварини, птаха і т. ін. // *перен.*, *зневажл.*, *ірон.* Рука або нога людини (звичайно велика, незграбна). ** **В ла́пу (на ла́пу) дава́ти**, *розм.* – давати хабар, чайові, приплачувати кому-небудь за що-небудь. 2. *чого, яка, перен.* Гілка хвойного дерева або великий і широкий лист інших рослин. 3. Інструмент, пристрій, вигнутий, розщеплений кінець якого служить для підтримування, зачеплювання чого-небудь або натискування на щось. // Пристрій для надання стійкості або для прикріплення до чого-небудь якоїсь машини і т. ін. 4. *с. г.* Робоча частина ґрунтообробних знарядь. 5. *спец.* Шип на кінці колоди, що його вганяють у відповідну до нього виїмку у другій колоді для скріплення їх у вінець.

ЛАПА́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Той, у кого великі незграбні лапи чи руки.

ЛА́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ла́пати**.

ЛАПАРОГЕМОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гемоперитоне́ум**.

ЛАПАРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання обводу живота на рівні пупка при вагітності.

ЛАПАРОСКО́П, -а, *ч.* Медичний ендоскоп, який вводиться через прокол у черевній стінці з метою дослідження черевної порожнини.

ЛАПАРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лапароскопі́я**. *Лапароскопічна операція.*

ЛАПАРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд органів черевної порожнини за допомогою лапароскопа.

ЛАПАРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин черевної порожнини під час хірургічних операцій.

ЛАПАРОТОМОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Психічний розлад, що проявляється в потоці неправдоподібних скарг на стан здоров'я, на нестерпні болі.

ЛАПАРОТОРАКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція, яка полягає в розтині черевної порожнини з наступною торакотомією через діафрагму.

ЛАПАРОЦЕНТЕ́З, -у, *ч.* Прокол передньої черевної стінки з діагностичною чи лікувальною метою.

ЛАПА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **лапа́тий**.

ЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Торкати, хапати що-небудь рукою (руками). // Дотиками рук розшукувати що-небудь у темноті. // Розпізнавати що-небудь дотиками пальців. 2. *діал.* Хапати, ловити.

ЛАПА́ТИЙ, -а, -е. 1. З великими лапами (у 1, 2 знач.). 2. Такий великий і широкий, як лапа (у 1 знач.). 3. З великим і широким листям або пелюстками (про рослини, візерунки). // Великий і широкий (про листя і т. ін.). 4. Який падає, йде великими сніжинами або краплями (про опади). // Великий (про сніжини, краплини і т. ін.).

ЛА́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *за що і без додатка*, *розм.* Те саме, що **ла́пати** 1.

ЛАПАТОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З лапатим листям.

ЛАПИ́НА, -и, *ж.* Рід рослин родини горіхових.

ЛАПИ́СЬКО, -а, *ж.* Збільш. до **ла́па** 1, 2.

ЛАПИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **ла́па** 1, 2.

ЛАПІДА́РНИЙ, -а, -е 1. Той, що стосується написів на кам'яних пам'ятниках. 2. *перен.* Короткий, стислий, але чіткий і ясний.

ЛАПІДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **лапіда́рний**.

ЛАПІДА́РНО, *книжн.* Присл. до **лапіда́рний**.

ЛАПІ́ЛІ, -ей, *мн.* Неправильної форми дрібні уламки, викинуті вулканом під час виверження.

ЛАПІНГУВА́ННЯ, -я, *с.* Доведення до кондиції робочих поверхонь деталей або інструментів за допомогою притирання та абразивної пасти.

ЛАПІНГУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Здійснювати лапінгування.

ЛАПІ́ТИ, -ів, *мн.*, *міф.* Відоме своєю хоробрістю плем'я, що жило в Північній Фессалії.

ЛА́ПКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ла́па** 1 – 4. // Відбитки, сліди живих істот, звичайно дрібних. ** **Гу́сяча** (*рідко* **гусина́**) **ла́пка** – багаторічний бур'ян із жовтими квітками і стеблом, яке стелиться по землі. 2. *звичайно мн.* Шкурки, хутро з лап тварини. 3. *зах.* Клітка.

ЛАПКИ́, -по́к, *мн.* Значки (" ") для вирізнення прямої мови, цитат, заголовків, а також слів, ужитих у непрямому, найчастіше іронічному значенні.

ЛАПЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Лапландії, лапландців.

ЛАПЛА́НДЦІ, -ів, *мн.* Кочова народність на півночі Швеції, Фінляндії та Кольському півострові.

ЛАПЛАСІА́Н, -а, *ч.*, *мат.* Диференціальний оператор Лапласа.

ЛАПЛА́СОВИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Лапласу. *Лапласове перетворення.*

ЛАПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **ла́пати**.

ЛАПНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **ла́патися**.

ЛАПОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до лапи, схожий на лапу.

ЛА́ПОТЬ, -птя, *ч.* 1. Те саме, що **личе́к**. 2. *ірон.* Про слабодуху, нерішучу, безпорадну людину. 3. *розм.* Плескатий шматок чого-небудь.

ЛА́ПОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **ла́пка** 1.

ЛАПСЕРДА́К, -а́, *ч.* Старовинний довгий верхній одяг польських і галицьких євреїв.

ЛАПТА́, -и́, *ж.* Російська народна командна гра з м'ячем та биткою.

ЛАПУ́ЗА, -и, *ч.*, *діал.* Чоловік із широким жирним обличчям.

ЛАПУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Який полюбляє лапати.

ЛАПЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **лапа́тий**. 2. *с. г.* Який має вигляд лапи (у 4 знач.).

ЛАПЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лапча́стий**.

ЛАР *див.* **ла́ри**.

ЛА́РВИ, -ів, *мн.* 1. *міф.* Злі духи або привиди злих людей; прот. **лари**. 2. Маски на обличчя, якими користувалися в театральних виставах, під час урочистостей, процесій, містерій тощо.

ЛАРВІ́РУВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Прихований, безсимптомний, замаскований атиповими симптомами.

ЛАРВІЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Інсектициди, що їх застосовують для знищення личинок членистоногих.

ЛА́РГА, -и, *ж.* Водяний ссавець родини тюленевих; плямистий тюлень.

ЛАРГЕ́ТО, *незм. і невідм.*, *с.*, *муз.* Помірно повільний темп, близький до анданте.

ЛА́РГО, *незм. і невідм.*, *с.*, *муз.* 1. Найповільніший темп виконання. 2. Назва музичного твору (або його частини), написаного в цьому темпі.

ЛА́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лар**, -а, *ч.*). За релігійними уявленнями стародавніх римлян – душі померлих предків, захисники живих нащадків. // *перен.* Дім, домашнє вогнище.

ЛАРИНГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Гортанний (про звук).

ЛАРИНГЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується або належить гортані; гортанний.

ЛАРИНГЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Повне хірургічне видалення гортані.

ЛАРИНГІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки гортані.

ЛАРИНГОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження гортані з застосуванням рентгенконтрастних речовин.

ЛАРИНГО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар, який лікує хвороби вуха, горла, носа.

ЛАРИНГОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ларингології.

ЛАРИНГОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, яка вивчає анатомію, фізіологію та захворювання гортані.

ЛАРИНГОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне закриття дефектів гортані.

ЛАРИНГОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча із гортані.

ЛАРИНГОРЕ́Я, -ї, *ж.* Виділення слизу із гортані без хворобливих змін, особливо у співаків.

ЛАРИНГОСКЛЕРО́МА, -и, *ж.* Склерома, яка характеризується утворенням у тканинах стінок підголосової порожнини гортані інфільтратів з подальшим їх рубцюванням.

ЛАРИНГОСКО́П, -а, *ч.* Прилад у вигляді дзеркала на довгому стрижні для дослідження гортані.

ЛАРИНГОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ларингоскопі́я**.

ЛАРИНГОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження гортані, звичайно за допомогою ларингоскопа.

ЛАРИНГОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Судорожне зімкнення голосової щілини внаслідок конвульсивного скорочення відповідних м'язів.

ЛАРИНГОСТЕНО́З, -у, *ч.* Стійке звуження гортані або повне зникнення її просвіту.

ЛАРИНГОСТО́МА, -и, *ж.* Оперативно сформований отвір на шиї, за рахунок якого порожнина гортані сполучається з оточуючим середовищем.

ЛАРИНГОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне утворення постійного отвору з гортані на шиї.

ЛАРИНГОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розтин гортані людини й тварин з метою видалення з гортані чужорідних тіл, поліпів, кист тощо.

ЛАРИНГОТРАХЕЇ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення слизової оболонки гортані й трахеї. Спричинюється інфекцією.

ЛАРИНГОТРАХЕОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин гортані та кількох верхніх кілець трахеї.

ЛАРИНГОФАРИНГІ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення гортані та глотки.

ЛАРИНГОФІСУ́РА, -и, *ж.* Щілиноподібний отвір,

який утворюється при оперативному розтині передньої стінки гортані.
ЛАРИНГОФО́Н, -а, *ч.* Звукоприймач, що його прикладають безпосередньо до гортані людини; різновид мікрофона. Застосовують для переговорів в умовах сильного шуму.
ЛАРИНГОЦЕ́ЛЕ, *невідм., с.* Мішкоподібне випинання, яке розвивається із шлуночків гортані або з їх відростків.
ЛА́РІ, *невідм., ч.* 1. Грошова одиниця Грузії. 2. Розмінна монета Мальдівів.
ЛАРІЕ́ТО, *невідм., с., муз.* 1. Помірно повільний темп, близький до анданте.
ЛАРНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; кристали, поволі розчинні у воді і слабких кислотах.
ЛАРСЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, знайдений у США; те саме, що **есперит**.
ЛАРЧЕ́МІ, *невідм., ч.* Те саме, що **соїна́рі**.
ЛАРЬО́К, -рка́, *ч.* Невелика легка будівля для торгівлі.
ЛАС, -у, *ч., діал.* Смак.
ЛАСА́Ч, -а́, *ч., діал.* Ласун (у 1 знач.).
ЛАСЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **ла́сий** 1. // *у знач. ім.* **ласе́ньке**, -кого, *с.* Що-небудь дуже смачне.
ЛА́СИЙ, -а, -е. 1. Який дає смакову насолоду; дуже смачний. // *у знач. ім.* **ла́се**, -сого, *с.* Що-небудь дуже смачне. 2. *перен., розм.* Дуже принадний, спокусливий. *Ласий шматок.* 3. Який має особливу пристрасть до чого-небудь смачного. // *перен.* Який виражає жадобу; жадібний. 4. *перен., до кого – чого, на кого – що.* Який має особливу пристрасть до кого-, чого-небудь; охочий до чогось.
ЛА́СИТИ, -шу, -сиш, *недок., діал.* Вабити.
ЛА́СИТИСЯ[1], ла́шуся, ла́сишся, *недок., на кого – що, розм.* Заздрісно дивитися на кого-, що-небудь, жагуче прагнути заволодіти кимсь, чимось.
ЛА́СИТИСЯ[2], ла́шуся, ла́сишся, *недок., діал.* Лащитися.
ЛА́СИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ла́ска**[2].
ЛА́СІВКА, -и, *ж.* Час, багатий на ласу їжу. *Спасівка-ласівка.*
ЛАСІ́Й, -я́, *ч., розм.* Те саме, що **ласу́н** 1.
ЛАСІ́ЙКА, -и, *розм.* Жін. до **ласі́й**.
ЛА́СКА[1], -и, *ж.* 1. Доброзичливе, привітне ставлення до кого-небудь. ** **Будь ла́ска; колú (як, якщо́) [бу́де] (твоя́, ва́ша** *і т. ін.*) **ла́ска; з ла́ски ва́шої** (*твоєї і т. ін.*) – чемне звертання в разі прохання або згоди на що-небудь. **Здава́тися (зда́тися) на ла́ску** *кого, чию:* а) підкорятися кому-небудь; б) здаватися в полон. 2. *у знач. присл.* **ла́скою**: а) ласкаво, привітно; б) з доброї волі. 3. Милування, пестощі як вияв ніжності й любові. 4. Те саме, що **по́слуга**. // Увага до кого-небудь. // *заст.* Милість, благодіяння (стосовно залежних). ** **Мо́же, ва́ша ла́ска** – чи не бажаєте?
ЛА́СКА[2], -и, *ж.* Невелика хижа тварина з тонким і гнучким тілом.
ЛАСКА́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ласка́вий**.
ЛАСКА́ВЕНЬКО. Присл. до **ласка́венький**.
ЛАСКА́ВЕЦЬ[1], -вця, *ч.* 1. *заст.* Благодійник (у 1 знач.). 2. *нар.-поет.* Коханець.
ЛАСКА́ВЕЦЬ[2], -вцю, *ч.* Трав'яниста, перев. лісова рослина родини зонтичних із блідо-рожевими квітками.
ЛАСКА́ВИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє ласку, ніжність. // Який виражає ласку, ніжність. // Приязний, привітний. 2. *перен.* Приємний для сприймання; ніжний (про неживі предмети). 3. У якому виявляється доброзичливість, привітність. ** **Будь ласка́вий; Бу́дьте ласка́ві** – чемне звертання перед проханням. **Ласка́вий па́не (добро́дію)** – чемне звертання.
ЛАСКА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ласка́вий**.
ЛАСКА́ВО. Присл. до **ласка́вий**. ** **Ви́бачте ласка́во; Дару́йте ласка́во** – прохання бути поблажливим. **Ласка́во про́симо** – радо запрошуємо.
ЛАСКА́ВЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ласка́вець**[1] 2.
ЛАСКИ́Р, -а, *ч.* Риба родини спарових; морський карась.
ЛАСНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Смачний.
ЛА́СНО, *діал.* Присл. до **ласни́й**.
ЛАСО́, *невідм., с.* Те саме, що **арка́н** 1.
ЛА́СО. Присл. до **ла́сий**.
ЛАСОГУ́Б, -а, *ч., розм.* Те саме, що **ласолю́б**.
ЛАСОЛЮ́Б, -а, *ч.* Людина, охоча до всього ласого.
ЛАСОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч., розм.* Те саме, що **ласолю́б**.
ЛАСОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Охочий до всього ласого.
ЛАСОЛЮ́БСТВО, -а, *с., книжн.* Прагнення до всього ласого.
ЛА́СОЧКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Зменш.-пестл. до **ла́ска**[2]. 2. *у знач. присл.* **ла́сочкою**. Крадучись. 3. *перен., розм.* Ласкава назва дівчини або жінки.
ЛА́СОЩІ, -ів, *мн.* Солодкі кондитерські вироби і взагалі все смачне.
ЛАССАЛЬЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прихильник лассальянства.
ЛАССАЛЬЯ́НСТВО, -а, *с.* Течія в робітничому русі Німеччини в 60-х рр. 19 ст., названа за ім'ям її засновника Ф. Лассаля.
ЛАССАЛЬЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лассальянства, лассальянців.
ЛАСТ[1], -а, *ч.* 1. Видозмінена, схожа на плавник кінцівка морських тварин (моржів, тюленів і т. ін.). 2. *спорт.* Пристосування для підводного плавання, що надівається на ноги плавця.
ЛАСТ[2], -а, *ч.* 1. *мор.* У різних країнах – одиниця виміру корабельного вантажу, неоднакова щодо різних вантажів. 2. Міра необтесаного лісу (40 кубічних футів). 3. Міра сипких тіл у різних країнах (від 16 до 32 гектолітрів).
ЛАСТА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Укритий ластовинням. *Ластате обличчя.*
ЛА́СТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ласт**, -а, *ч.*). Пристосування для плавання – штучні (гумові або пластикові) плавники, що одягаються на ноги.
ЛА́СТИК, -у, *ч.* Цупка бавовняна тканина з блискучою правою стороною.
ЛА́СТИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́стик**.
ЛА́СТИТИСЯ, ла́щуся, ла́стишся, *недок.* 1. Ніжно горнутися, пеститися до кого-небудь. 2. Те саме, що **ла́щитися** 2, 3.
ЛА́СТІВКА[1], -и, *ж.* 1. Перелітний птах ряду горобцеподібних з вузькими гострими крилами, стрімкий у льоті. 2. *перен., розм.* Ласкава назва дівчини або жінки.
ЛА́СТІВКА[2], -и, *ж., розм.* Те саме, що **ла́стка**.
ЛАСТІВКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́стівка**[1] і **ла́стівка**[2].
ЛАСТІВКО́ВІ, -их, *ім.* Родина птахів ряду горобцеподібних.
ЛАСТІВНЕ́ВІ, -их, *ім.* Родина дводольних зрослопелюсткових рослин.
ЛА́СТІВОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **ла́стівка**[1].
ЛА́СТІВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ла́стівка**[1].
ЛАСТІВЧА́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **ла́стівчин**.
ЛАСТІВЧА́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Ластівчин.
ЛА́СТІВЧИН, -а, -е. Прикм. до **ла́стівка**[1]. // Належний ластівці.
ЛАСТІВ'Я́, -я́ти, *с.* 1. Те саме, що **ластовеня́** 1. 2. *перен., розм.* Ласкаве звертання до дитини або дівчини.
ЛАСТІВ'Я́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **ла́стівчин**.
ЛАСТІВ'Я́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ластів'я́**.
ЛАСТІВ'Я́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **ла́стівчин**.
ЛА́СТКА, -и, *ж.* Вставка під пахвами в чоловічих сорочках та верхньому жіночому одязі за особливого крою рукавів.
ЛА́СТОВЕНЬ, -тівня, *ч.* Загальна назва багаторічних медоносних трав (рідше півкущів), окремі види яких отруйні.
ЛАСТОВЕНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Пташа ластівки. 2. *перен., розм.* Ласкаве звертання до дитини або дівчинки.
ЛАСТОВЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ластовеня́**.
ЛА́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ласт**[1].
ЛАСТОВИ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **ла́стівчин**.
ЛАСТОВИ́НКИ, -нок, *мн.* (*одн.* **ластови́нка**, -нки, *ж.*). Те саме, що **ластови́ння**.
ЛАСТОВИ́ННЯ, -я, *с.* Руді пігментні цяточки на шкірі, які з'являються у деяких людей переважно навесні.
ЛАСТОВИ́ННЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ластови́ння**.
ЛАСТОВИ́ННЧАТИЙ, -а, -е. У ластовинні.
ЛАСТОВИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Ластівка.
ЛАСТОНО́ГИЙ, -а, -е. У якого кінцівки у вигляді ластів.
ЛАСТОНО́ГІ, -гих, *мн., зоол.* Ряд ссавців, що мають кінцівки у вигляді ластів і живуть у морі.
ЛАСТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на ласти, подібний до них.
ЛАСТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ластоподі́бний**.
ЛАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ла́сувати**.
ЛА́СУВАТИ, ла́сую, ла́суєш, *недок., чим і без додатка.* Їсти що-небудь смачне.
ЛА́СУВАТИСЯ, ла́суюся, ла́суєшся, *недок., розм.* 1. *на що.* Дивитись із заздрістю; прагнути заволодіти ким-, чим-небудь. 2. Те саме, що **ла́сувати**.
ЛАСУ́Н, -а́, *ч.* 1. Той, хто любить ласощі. 2. *перен.* Той, хто має особливу пристрасть до кого-, чого-небудь.
ЛАСУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **ласу́н**.
ЛАСУ́НКА, -и. Жін. до **ласу́н**.
ЛАСУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ласу́н**.
ЛАСУ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **ласу́нка**.
ЛАСЬКО́, -а́, *ч.* Те саме, що **ласу́н**.
ЛАТ, -а, *ч.* Грошова одиниця Латвії, що дорівнює 100 сантимів.
ЛА́ТА[1], -и, *ж.* Те саме, що **ла́тка** 1. // *перен.* Про старий, латаний одяг.
ЛА́ТА[2], -и, *ж., буд.* Довга жердина або дошка, яку кладуть упоперек кроков.
ЛА́ТА[3], -и, *ж., мед.* Гострий психоз, що виникає після переляку.
ЛА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лата́ти**[1]. // *у знач. прикм.*
ЛАТАНИ́НА, -и, *ж.* 1. Постійне латання. 2. Латаний-перелатаний одяг, дрантя.
ЛА́ТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лата́ти**[1].
ЛАТАНЦІ́, -ів, *мн., діал.* Латанина (у 2 знач.).
ЛАТА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* 1. Лагодити, пришиваючи латки. // Лагодити, усуваючи пошкодження в чому-небудь. 2. *перен., розм.* Карати биттям.
ЛАТА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок., перех., діал.* Латувати.
ЛАТА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **лапа́тий** 3.
ЛАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *розм.* Те саме, що **лата́ти**[1] 1. 2. *перен., до кого, фам.* Домагатися чиєї-небудь прихильності; підлещуватися. 3. Пас. до **лата́ти**[1] 1.
ЛАТАТТЄ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до латаття. // Зарослий, покритий лататтям.
ЛАТА́ТТЯ, -я, *с.* Водяна рослина з великим листям та білими або жовтими квітками.
ЛАТА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **жа́бник**.
ЛА́ТВИЙ, -а, -е, *арх.* Легкий, нескладний.
ЛАТВІ́ЄЦЬ *див.* **латві́йці**.
ЛАТВІ́ЙКА *див.* **латві́йці**.
ЛАТВІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **латві́йці** і Латвія.
ЛАТВІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **латві́єць**, -і́йця, *ч.*; **латві́йка**, -и, *ж.*). Те саме, що **латиші́**.
ЛА́ТВІСТЬ, -вості, *ж., арх.* Абстр. ім. до **ла́твий**.
ЛА́ТВО, *арх.* Присл. до **ла́твий**.
ЛАТГА́ЛИ, -ів, *мн.* Давньолатиська народність.
ЛАТГА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до латгалів.
ЛА́ТЕКС, -у, *ч.* Водна емульсія каучуку, що міститься в каучуконосних рослинах.
ЛА́ТЕКСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́текс**. // Зробл. з латексу.
ЛАТЕНСИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес підсилення прихованого фотографічного зображення до проявлення фотоматеріалу.
ЛАТЕНСИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **латенсифікува́ти**.
ЛАТЕНСИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати латенсифікацію.
ЛАТЕ́НТНИЙ, -а, -е, *наук.* Який не виявляється зовнішньо; прихований. ** **Лате́нтна інфе́кція** – фаза інфекційного періоду, що характеризується тривалим збереженням збудника в організмі без клінічних проявів захворювання. **Лате́нтна злочи́нність**: у кримінології – частка злочинності, яка не одержує відображення в кримінальній статистиці та не стає предметом кримінального судочинства. **Лате́нтний пері́од** – інкубаційний період. **Лате́нтний стан** – період інертності всередині системи. **Лате́нтні ри́си**, *біол.* – генетичні риси, які не проявляються у фенотипі індивіда, але можуть передаватися майбутнім поколінням.
ЛАТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж., наук.* 1. Абстр. ім. до **лате́нтний**. 2. У генетиці – відсутність фенотипового прояву гена, який є в геномі.
ЛАТЕРАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до латералізації. ** **Латералізаці́йний симпто́м** – симптом, за яким визначають бік локалізації вогнища патологічного процесу в головному мозку.
ЛАТЕРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес, за допомогою якого різні функції та процеси пов'язуються з однією або іншою стороною мозку.
ЛАТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться, розташований збоку від серединної площини тіла. ** **Латера́льне домінува́ння** – преференційне домінування однієї сторони тіла. **Латера́льний (боковий) приголо́сний** – приголосний звук, під час вимови якого кінчик язика впирається в альвеоли або у верхні зуби, а повітряний струмінь проходить з обох боків. **Латера́льні відмі́нності** – загальний термін для позначення будь-яких поведінкових, когнітивних або емоційних відмінностей між двома півкулями головного мозку.
ЛАТЕРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **латера́льний**.
ЛАТЕРА́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **Латера́нські уго́ди** – угоди між італійською державою та Ватиканом (1929 р.).
ЛАТЕРИ́Т, -у, *ч., геол.* Гірська порода червоного чи бурого кольору, схожа на глину.
ЛАТЕРИТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., геол.* Процес утворення латериту.
ЛАТЕРИТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **латеритизува́ти**.
ЛАТЕРИТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **латеритиза́ція**.
ЛАТЕРИТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати латеритизацію.
ЛАТЕРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **латери́т**.
ЛАТЕРОВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* Боковий нахил, нахил убік. ** **Латерове́рсія ма́тки**, *мед.* – відхилення матки вправо або вліво від серединної площини.
ЛАТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження за допомогою горизонтально спрямованого пучка рентгенівського випромінювання.
ЛАТЕРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для дослідження бінаурального слуху.
ЛАТЕРОПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Бокове зміщення, зміщення вбік.
ЛАТЕРОПУ́ЛЬСІЯ, -ї, *ж.* Схильність до руху вбік, падіння вбік.
ЛАТЕРОФЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* Перегин вбік, боковий перегин. ** **Латерофле́ксія ма́тки**, *мед.* – перегин тіла матки стосовно шийки з утворенням кута, відкритого вправо або вліво.
ЛАТЕРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь лежати на боці.
ЛА́ТИ, лат, *мн.* Металеве спорядження стародавнього воїна, яке захищало від холодної, а згодом і від вогнепальної зброї; обладунок.
ЛАТИМЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Риба ряду целакантоподібних групи кистеперих.
ЛАТИ́НА, -и, *ж., заст.* Латинська мова.
ЛАТИ́НЕЦЬ *див.* **лати́нці**.
ЛАТИ́НИ, -ів, *мн.* Племена Стародавньої Італії, відгалуження італіків.
ЛАТИ́НИТИ, -і́ню, -і́ниш, *недок., перех., іст.* 1. Латинізувати. 2. Католичити.
ЛАТИ́НИЦЯ, -і, *ж.* Латинська абетка, латинське письмо.
ЛАТИНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **латинізува́ти**.
ЛАТИНІ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або зворот, запозичені з латинської мови.
ЛАТИНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **латинізува́ти**.
ЛАТИНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **латинізува́ти**.
ЛАТИНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Запроваджувати латинську мову і латинську культуру. 2. Створювати абетку на основі латинської.
ЛАТИНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Засвоювати латинську мову і латинську культуру. 2. *тільки недок.* Пас. до **латинізува́ти**.
ЛАТИНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із латинської філології. // Викладач латинської мови.
ЛАТИ́НКА[1], -и, *ж., розм.* Те саме, що **лати́ниця**.
ЛАТИ́НКА[2] *див.* **лати́нці**.
ЛАТИ́ННИК, -а, *ч., діал.* Католик.
ЛАТИНОАМЕРИКА́НЕЦЬ *див.* **латиноамерика́нці**.

ЛАТИНОАМЕРИКА́НКА *див.* **латиноамерика́нці.**

ЛАТИНОАМЕРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Латинської Америки, латиноамериканців.

ЛАТИНОАМЕРИКА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **латиноамерика́нець,** -нця, *ч.*; **латиноамерика́нка,** -и, *род. мн.* -нок, *ж.*). Населення країн Латинської Америки, однієї з цих країн; представники цього населення.

ЛАТИ́НСТВО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **католи́цтво.**

ЛАТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до Стародавнього Риму і до латинян. // Стос. до латині. ** **лати́нський квадра́т,** *мат.* – квадратна таблиця з чисел або букв, в якій кожний елемент зустрічається один раз в кожному рядку і в кожному стовпцеві. 2. *заст.* Католицький.

ЛАТИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **лати́нець,** -нця, *ч.*; **лати́нка,** -и, *ж.*), *іст.*, *розм.* Те саме, що **латиня́ни.**

ЛАТИ́НЬ, -і, *ж.*, *розм.* Латинська мова. ** **вульга́рна лати́нь** – просторічна латинська мова на відміну від класичної; народна латинь.

ЛАТИНЯ́НИ, -нян, *мн.* (*одн.* **латиня́нин,** -а, *ч.*; **латиня́нка,** -и, *ж.*), *іст.* Жителі стародавньої італійської області Лацiуму, а також підлеглих Римові міст.

ЛАТИНЯ́НИН *див.* **латиня́ни.**

ЛАТИНЯ́НКА *див.* **латиня́ни.**

ЛАТИРИ́ЗМ, -у, *ч.* Захворювання, яке розвивається внаслідок отруєння особливим видом сочевиці і спричинює зміни кровообігу в нижніх кінцівках, розлад сечовипускання.

ЛАТИ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **латиші́.**

ЛАТИ́ТИ, лачу́, лати́ш, *недок.*, *зах.* Прибивати до кроків лати (див. **ла́та** [2]).

ЛАТИФУНДИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Система землеволодіння, основу якої складають великі поміщицькі земельні володіння – латифундії. 2. Засилля латифундій в економіці слаборозвинених країн Латинської Америки.

ЛАТИФУНДИ́СТ, -а, *ч.* Власник латифундії (великого маєтку).

ЛАТИФУНДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до латифундизму, латифундистів.

ЛАТИФУ́НДІЯ, -ї, *ж.* У Стародавньому Римі – великий приватний маєток, де використовувалася праця рабів. // Велике приватне земельне володіння.

ЛАТИ́Ш *див.* **латиші́.**

ЛАТИШІ́, -ів, *мн.* (*одн.* **лати́ш,** -а́, *ч.*; **лати́шка,** -и, *ж.*). Народ, який становить основне населення Латвії.

ЛАТИ́ШКА *див.* **латиші́.**

ЛА́ТКА, -и, *ж.*, *мн.* **латки́,** -то́к. 1. Шматок тканини або шкіри, яким зашивають дірки в одязі, взутті і т. ін. 2. *перен.*, *чого і без додатка.* Площа, ділянка тощо, яка виразно відрізняється від чого-небудь. // Про маленький клаптик землі. 3. *перен.* Невеличка частина якої-небудь поверхні, що відрізняється іншим забарвленням; пляма. 4. *перен.*, *у знач. присл.* **латка́ми.** Окремими ділянками, частинами.

ЛА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ла́ти.**

ЛА́ТНИК, -а, *ч.* 1. Середньовічний воїн, одягнений у лати. 2. *зах.* Дерев'яний цвях, яким прибивають лати (див. **ла́та** [2]) до кроків.

ЛАТО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *зах.* Латник (у 2 знач.).

ЛА́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ла́тка.**

ЛА́ТТЯ, -я, *с.*, *рідко.* Старий, полатаний одяг.

ЛАТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *буд.* Дія за знач. **латува́ти.**

ЛАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *буд.* Накладати дошки-лати на крокви.

ЛАТУ́К, -у́, *ч.* 1. Бур'ян із дрібними блідо-жовтими квітами, зібраними в китицю; використовується в медицині. 2. Трав'яниста городня рослина – вид салату, листя якої вживається як їжа в сирому вигляді.

ЛАТУ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лату́к.**

ЛАТУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Залатана свитка.

ЛАТУ́ННИЙ, -а, -е. Виго т. з латуні.

ЛАТУ́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Бідний селянин, сіромаха.

ЛАТУНОЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до ливарного виробництва продукції із латуні (мосяжу); мосяжоливарний.

ЛАТУНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **латунува́ти.**

ЛАТУНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш Наносити на поверхню металевих виробів шару латуні.

ЛАТУ́НЬ, -і, *ж.* Сплав міді з цинком, іноді з домішкою свинцю, заліза, олова та інших металів.

ЛАТУНЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Що має тонке латунне покриття (для захисту від корозії).

ЛА́УДА, -и, *ж.*, *муз.* Італійська духовна позалітургічна пісня, поширена у 13 – 16 ст.

ЛАУЕГРА́МА, -и, *ж.* Розподіл розсіяного нерухомим кристалом рентгенівського випромінювання неперервного спектра, зафіксованого на фотоплівці.

ЛА́УН-ТЕ́НІС, -у, *спорт.* Те саме, що **те́ніс.**

ЛАУРЕА́Т, -а, *ч.* 1. Звання, що надається за видатні досягнення в галузі науки, мистецтва і т. ін., а також особа, удостоєна цього звання. 2. Переможець на фестивалях, конкурсах.

ЛАУРЕА́ТКА, -и, *розм.* Жін. до **лауреа́т.**

ЛАУРЕА́ТСТВО, -а, *с.*, *розм.* Звання лауреата.

ЛАУРЕА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **лауреа́т.**

ЛАУРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; дуже крихкі кристали з сильним металічним блиском.

ЛАФА́, -и́, *ж.*, *фам.* Пожива, користь, вигода. // *у знач. присудк. сл.* Добре талано (кому-небудь).

ЛАФЕ́Т, -а, *ч.* 1. *військ.* Станок, на якому закріплюється ствол гармати. 2. *спец.* Станок, на якому закріплюються частини агрегату, механізму і т. ін.

ЛАФЕ́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який закріплюється на лафеті (у 2 знач.).

ЛАФЕ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто працює на лафетній жниварці.

ЛАФЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **лафе́тний.**

ЛАФІ́Т, -у, *ч.*, *заст.* Сорт червоного виноградного вина.

ЛАФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лафі́т.**

ЛАХЕ́СІС, *невідм.*, *ж.*, *міф.* Одна з трьох сестер-мойр, що пряла нитку життя і вела людину крізь терни мінливої та примхливої долі.

ЛА́ХИ, -ів, *мн.*, *розм.* Те саме, що **лахмі́ття.**

ЛАХМА́Й, -я́, *ч.*, *розм.* Людина в лахмітті.

ЛА́ХМА́Н, -а, *ч.* 1. Покидь, лахміття. 2. Покидьок.

ЛАХМАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Старий, драний одяг. // *перен.*, *зневажл.* Простий дешевий одяг.

ЛАХМА́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Дрантя, ганчір'я.

ЛАХМА́ННИК, -а, *ч.* Ганчірник, лахмітник.

ЛАХМА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Руб'я, лахміття.

ЛАХМАНУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Повільний, неквапливий. *Лахмануватий віл.* 2. Обдертий, драний. 3. Кошлатий, кудлатий.

ЛАХМАНЯ́Р, -а́, *ч.*, *розм.* Ганчірник, лахмітник.

ЛАХМАНЯ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **лахманя́р.**

ЛАХМІ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто скуповує і продає старі зношені речі. 2. *зневажл.* Той, хто ходить у лахмітті (у 1 знач.).

ЛАХМІ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **лахмі́тник.**

ЛАХМІ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Дуже старий, подертий одяг. // Шматки, рештки подертого одягу та інших речей. 2. *перен.*, *зневажл.* Про предмети одягу, білизни і т. ін.

ЛА́ХТА, -и, *ж.* Невелика затока.

ЛАХТА́К, -а́, *ч.* Ссавець родини тюленевих; морський заєць.

ЛАХУ́ДРА, -и, *ж.* 1. *розм.* Про неохайну жінку. 2. *жарг.* Жінка легкої поведінки, шльондра.

ЛАХУ́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Дрантя, ганчір'я.

ЛАЦАРО́НІ, *невідм.* У 17 – 19 ст.: декласовані, люмпен-пролетарські елементи у Південній Італії.

ЛАЦІ́Я́Н, -а, *ч.*, *діал.* Чоловік легкої поведінки, гульвіса.

ЛА́ЦКАН, -а, *ч.* Вилога на грудній частині верхнього одягу (пальта, піджака і т. ін.).

ЛА́ЦНИЙ, -а, -е, *арх.* Легкий, нескладний.

ЛА́ЦНІСТЬ, -ності, *ж.*, *арх.* Абстр. ім. до **ла́цний.**

ЛА́ЦНО, *присл.*, *діал.* Добре (у 1, 3 знач.).

ЛА́ЦО, *невідм.*, *с.* Буфонний трюк, комічний номер, включений до основної дії комедії масок.

ЛАША́Н, -а, *ч.* Повільна частина угорських танців чардаш та палоташ.

ЛАШТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лаштува́ти.**

ЛАШТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лаштува́ти.**

ЛАШТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **ладна́ти** 3 – 7.

ЛАШТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *куди, на що, до чого, з інф. і без додатка.* Те саме, що **ладна́тися.** 2. Пас. до **лаштува́ти.**

ЛАШТУ́НКИ, -ів, *мн.* 1. Те саме, що **кулі́си** (*див.* **курі́са** 1). 2. *діал.* Сцена.

ЛА́ЩИТИ, ла́щу, ла́стиш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **пе́стити.**

ЛА́ЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *недок.* 1. Те саме, що **ла́ститися** 1. 2. Линучи до людини, виявляти прив'язаність до неї (про тварин, перев. собак). 3. Лестощами домагатися чиєї-небудь прихильності; підлещуватися.

ЛАЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який полюбляє лаятися. *Лаюча жінка.*

ЛА́Я, ла́ї, *ж.*, *зах.* Собача зграя.

ЛА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ла́яти** [1]. // *у знач. безос. присудк. сл.* **ла́яно.**

ЛА́ЯНКА, -и, *ж.* Те саме, що **ла́йка** [1].

ЛА́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ла́яти** [1].

ЛА́ЯТИ [1], ла́ю, ла́єш, *недок.*, *перех.* 1. Різкими, образливими словами висловлювати осуд, докори. // Обзивати кого-небудь принизливими, образливими словами. 2. Висловлювати своє незадоволення; корити (у 1 знач.).

ЛА́ЯТИ [2], ла́ю, ла́єш, *недок.*, *рідко*, *на кого і без додатка.* Те саме, що **га́вкати** 1.

ЛА́ЯТИСЯ, ла́юся, ла́єшся, *недок.* 1. *без додатка і чим, у що.* Виражати своє невдоволення грубими, часто непристойними чи образливими словами. 2. *з ким, між ким і без додатка.* Дорікати одне одному, лаяти одне одного; сваритися.

ЛВЕЙ, -я, *ч.* Розмінна монета Анголи, що дорівнює $^1/_{100}$ кванзи.

ЛЕ [1], *част.*, *розм.*, *заст.* Але; ось.

ЛЕ [2], *невідм.*, *ж.*, *муз.* Французька середньовічна музично-поетична форма, характерна для творчості труверів (12 – 14 ст.).

ЛЕБІ́ДКА [2], -и, *ж.*, *тех.* Машина, пристрій для піднімання і переміщення вантажів.

ЛЕБЕ́ГІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний Лебегу. *Лебегівський інтеграл.*

ЛЕБЕДА́ХА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Бідняга.

ЛЕБЕДЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **лебедя́.**

ЛЕБЕДЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **лебеденя́.**

ЛЕБЕ́ДИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **ле́бідь** 1. 2. *перен.*, *нар.-поет.* Пестливе звертання до чоловіка. 3. *рідко.* Давня народна гра.

ЛЕБЕДИ́Н, -а́, *ч.*, *нар.-поет.* Лебідь.

ЛЕБЕДИ́НА, -и, *ж.* 1. Самка лебедя (у 1 знач.). 2. М'ясо лебедя.

ЛЕБЕДИ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ле́бідь** 1. 2. Який чим-небудь нагадує лебедя (у 1 знач.); такий, як у лебедя. // Білий, як у лебедя. ** **лебеди́на пі́сня** – останній твір; останній вияв таланту, діяльності.

ЛЕБЕДИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **лебеди́ця.**

ЛЕБЕДИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самка лебедя (у 1 знач.).

ЛЕБЕДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.*, *діал.* 1. Говорити неясно, неправильно вимовляючи слова; лепетати (про дітей). // Говорити незв'язно, нерозбірливо; белькотати. // Звертатися до кого-небудь ласкавими, ніжними словами. 2. Настирливо або слізно просити; жалібно вмоляти. 3. Співати, наспівувати (звичайно жалібні мелодії).

ЛЕБЕ́ДОНЬКА *див.* **лебі́донька.**

ЛЕБЕ́ДОЧКА *див.* **лебі́дочка.**

ЛЕБЕДЯ́, -я́ти, *с.* 1. Пташа лебедя (у 1 знач.). 2. *перен.*, *нар.-поет.* Пестливе звертання до дитини, молодої людини і т. ін.

ЛЕБЕДЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **лебедя́.**

ЛЕБЕДЯ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **лебеди́ний** 1.

ЛЕБЕРДА́Ш, -а, *ч.*, *зах.* Мідний хрестик.

ЛЕБІ́ДКА [1], -и, *ж.* 1. Самка лебедя (у 1 знач.). 2. *перен.*, *нар.-поет.* Пестлива назва молодої жінки або дівчини.

ЛЕБІ́ДКОВИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **лебі́дка** [2]. // Який є лебідкою.

ЛЕБІ́ДОНЬКА, ЛЕБЕ́ДОНЬКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **лебі́дка** [1]. 2. *перен.*, *нар.-поет.* Пестливе звертання до жінки, дівчини.

ЛЕБІ́ДОЧКА, ЛЕБЕ́ДОЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **лебі́донька, лебе́донька.**

ЛЕБІ́ДЧИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на лебідці (*див.* **лебі́дка** [2]).

ЛЕБІ́ДЧИЦЯ, -і. Жін. до **лебі́дчик.**

ЛЕ́БІДЬ, -бедя, *ч.* 1. Великий перелітний дикий водоплавний птах з довгою, красиво вигнутою шиєю і білим (рідше чорним) пір'ям. // Скульптурне зображення цього птаха. 2. *ч.*, *нар.-поет.* Пестливе звертання до чоловіка.

ЛЕВ [1], -а, *ч.* 1. Великий хижий звір родини котячих із короткою жовтою шерстю і довгою пишною гривою у самців. // Скульптурне зображення цієї тварини. // *перен.* Про дуже хоробру, безстрашну людину. 2. *перен.*, *заст. і ірон.* Людина, яка звертає на себе увагу модним одягом, манерами і т. ін. *Світський лев.* ** **мура́шиний лев** – комаха з прозорими крилами, зовні схожа на бабку, личинка якої живиться мурашками.

ЛЕВ [2], -а, *ч.* 1. Грошова одиниця в Болгарії. 2. *іст.* Монета, яка була в обігу в середньовічній Австрії, Бессарабії та на Поділлі.

ЛЕВА́ДА, -и, *ж.* Присадибна ділянка землі з сінокосом, городом та плодовим садом або іншими деревами.

ЛЕВА́ДКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лева́да.**

ЛЕВА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лева́да.**

ЛЕВА́НТ, -а, *ч.* Застаріла назва країн, розташованих на східному узбережжі Середземного моря.

ЛЕВАНТІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до левантинців.

ЛЕВАНТИ́НЦІ, -ів, *мн.* Етнографічна група у складі ліванців та сирійців, нащадки європейців, що переселилися у Ліван та Сирію на початку хрестових походів.

ЛЕВАТИ́ВА, -и, *ж.*, *мед.*, *зах.* Клізма.

ЛЕ́ВЕЛЕРИ, -ів, *мн.* Радикальна дрібнобуржуазна демократична партія під час Англійської буржуазної революції 17 ст.

ЛЕВЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *рідко.* 1. Високий, дужий юнак. 2. Те саме, що **гайдама́ка** 1.

ЛЕВЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля лева (*див.* **лев** [1] 1).

ЛЕВЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **левеня́.**

ЛЕ́ВЕРЕДЖ *див.* **ле́веридж.**

ЛЕВЕРЖЕ́Т, -а, *ч.*, *заст.* Пасмо волосся, залишене спереду над лобом на повністю острижений голові.

ЛЕ́ВЕРИДЖ, ЛЕ́ВЕРЕДЖ, -у, *ч.*, *фін.* 1. Фінансовий механізм, за допомогою якого забезпечується оптимальне співвідношення окремих видів капіталу або окремих видів витрат підприємства. 2. Співвідношення між сумою капіталу та запасом товарів. 3. Співвідношення між власним та позиковим капіталом.

ЛЕ́ВЕРИДЖЛІЗ, -у, *ч.*, *фін.* Форма міжнародного лізингу, за якого орендар та лізингова фірма через довірчу компанію купує обладнання у виробника та надає його орендареві в довготермінову оренду.

ЛЕВЗЕ́Я, -ї, *ж.* Рід багаторічних трав сімейства складноцвітих.

ЛЕВИ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **лев** [1] 1. 2. Такий, як у лева (*див.* **лев** [1] 1). // Який нагадує про силу лева. *Левина грива* (*шевелюра*). ** **леви́на ча́стка** – найбільша або найкраща частина чого-небудь.

ЛЕВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самиця лева (*див.* **лев** [1] 1).

ЛЕВИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **леви́ця.**

ЛЕВІАФА́Н, -а, *ч.* 1. За біблійною легендою – величезне морське страховище або літаючий дракон. 2. *книжн.* Те, що вражає своїми величезними розмірами або силою.

ЛЕВІГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перетворення твердої речовини в дуже дрібний порошок, розтирання в найдрібніший порошок.

ЛЕВІРА́Т, -у, *ч.* Шлюбний звичай, за яким удова могла одружитися вдруге лише з братом свого покійного чоловіка. Існував у багатьох народів на стадії патріархально-родового ладу.

ЛЕВІ́Т, -а, *ч.* 1. *іст.* Священнослужитель у древніх євреїв. 2. *перен.*, *заст.* Співець.

ЛЕВІТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до левітації.

ЛЕВІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Надприродна здатність людини до подолання сили тяжіння та швидкого переміщення у повітрі на значні відстані без використання яких-небудь технічних засобів.

ЛЕВКА́С, -у, *ч.*, *спец.* Суміш алебастру або крейди з клеєм, що вживається для ґрунтування дерева, а також зроблений з цієї суміші ґрунт.

ЛЕВКА́СНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **левка́с.**

ЛЕВКО́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **левко́й.**

ЛЕВКО́Й, -я, *ч.* Те саме, що **левко́нія.**

ЛЕВКО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **левко́нія.**

ЛЕВКО́НІЯ, -ї, *ж.* Трав'яниста декоративна рослина з пахучими, зібраними в китиці квітками різних кольорів.
ЛЕ́ВОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **леви́ний**.
ЛЕВОМІЦЕТИ́Н, -у, *ч.* Антибіотик, який уживається для лікування дизентерії, коклюшу та інших захворювань.
ЛЕВОМІЦЕТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **левоміцети́н**.
ЛЕВОРИ́Н, -у, *ч.* Антибіотик, що його застосовують при трихомонозі статевих органів, кандидозі шлунково-кишкового тракту, ураженні шкіри, слизових оболонок.
ЛЕВОСИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з антимікробною, протизапальною, некролітичною та знеболюючою дією.
ЛЕВОФОРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Форма гетерофорії, яка проявляється тенденцією до відхилення обох очей вліво.
ЛЕВОЦИКЛОФОРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Форма гетерофорії, яка проявляється тенденцією до одночасного повороту обох очей навколо сагітальної осі наліво.
ЛЕВРЕ́ТКА, -и, *ж.* Порода кімнатних короткошерстих собак, карликових хортів, а також собака цієї породи.
ЛЕВУЛЬО́ЗА, -и, *ж.* Цукор, який є в меду, солодких фруктах; фруктоза.
ЛЕВУЛЬОЗУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **фруктозурі́я**.
ЛЕ́ВУРДА, -и, *ж.* Дикоростуча цибулинна рослина, смак якої нагадує часник.
ЛЕВЧУ́К, -а́, *ч.*, *фольк.* Левеня.
ЛЕВ'Я́, -я́ти, *с.* Те саме, що **левеня́**.
ЛЕВ'Я́ТНИК, -а, *ч.* Приміщення в зоопарку або цирку, де утримуються леви.
ЛЕ́В'ЯЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **леви́ний**.
ЛЕ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Призьба хати.
ЛЕГАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Перехід на легальне становище. 2. Надання законної сили; узаконення. 3. У міжнародному праві – засвідчення консулом підписів на документах, що виходять із закордонних установ.
ЛЕГАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Дозволеність, відповідність чинним законам.
ЛЕГАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **легалізува́ти**. // **легалізо́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* Легальний.
ЛЕГАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **легалізува́ти**.
ЛЕГАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Переводити на легальне становище. 2. Надавати законної сили; узаконювати.
ЛЕГАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Переходити на легальне становище. 2. *тільки недок.* Пас. до **легалізува́ти**.
ЛЕГАЛО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при захворюваннях печінки, для її захисту при надходженні токсичних речовин.
ЛЕГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Визнаний, дозволений законом; який має законну силу; узаконений. // Який використовує дозволені законом можливості, який ґрунтується на використанні цих можливостей.
ЛЕГА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лега́льний**.
ЛЕГА́ЛЬНО. Присл. до **лега́льний**.
ЛЕГАСТЕНІ́Я, -ї, *ж.* Затруднене набуття навичок до читання та писання, яке спостерігається в дітей з нормальним розвитком інтелекту.
ЛЕГА́Т[1], -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – намісник імператора в провінції в період принципату. 2. Дипломатичний представник папи римського; нунцій.
ЛЕГА́Т[2], -а, *ч.* У заповіті – доручення спадкоємцеві виплатити якійсь особі певну суму або передати їй певне майно.
ЛЕГАТА́РІЙ, -я, *ч.* Назва особи, на користь якої зроблено заповідальну відмову – легат (*див.* **лега́т**[2]).
ЛЕГАТИ́СИМО, *незм. і невідм.*, *с.*, *муз.* Безвідривний, плавний перехід одного звука в інший, більш плавний, ніж легато.
ЛЕГА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лега́т**[1] і **лега́т**[2].
ЛЕГА́ТО, *муз.* 1. *невідм.*, *с.* Перехід від одного звука до іншого без перерви; плавне виконання; *прот.* с т а к а т о. 2. *присл.* Плавно переходячи від однієї ноти до іншої.
ЛЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Посольство Папи Римського, що направляється з особливою дипломатичною місією.
ЛЕГГЕМОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Речовина, схожа на гемоглобін, його аналог; утворюється в деяких рослинах.
ЛЕГГО́РН, -а, *ч.* Порода білоперих курей, що відзначаються особливою несучістю, скороспілістю, витривалістю.
ЛЕГЕЙДА́, -и́, *ч. і ж.*, *зах.*, *лайл.* Недотепа.
ЛЕГЕ́НДА[1], -и, *ж.* 1. Народне сказання або оповідання про якісь події чи життя людей, оповите казковістю, фантастикою. // Вигадана, прикрашена розповідь про що-небудь. 2. Що-небудь вигадане, неправдиве. 3. *муз.* Інструментальна п'єса, зазвичай спокійно-оповідного, драматичного характеру.
ЛЕГЕ́НДА[2], -и, *ж.*, *спец.* 1. Напис на монеті. 2. Сукупність умовних знаків і пояснень до карти, плану, малюнка і т. ін.
ЛЕГЕНДА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який є легендою (*див.* **леге́нда**[1] 1). // Відомий тільки з легенд. 2. Який своєю незвичайністю (силою, героїзмом, хоробрістю тощо) викликав багато легенд (*див.* **леге́нда**[1] 1). 3. Якого насправді не існує; вигаданий (*див.* **вига́даний**[1] 2).
ЛЕГЕНДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легенда́рний** 2, 3.
ЛЕГЕНДА́РНО. Присл. до **легенда́рний** 2, 3.
ЛЕГЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **леге́ні**. ** **легене́ва вентиля́ція** – аерація легень з обміном газів між атмосферним та альвеолярним повітрям. **легене́ва кровоте́ча** – виділення значної кількості крові із дихальних шляхів. **легене́ва секвестра́ція** – наявність додаткової частки легені, яка сполучається (або ні) з бронхіальною системою легені, але має самостійний кровообіг. **легене́ве се́рце** – патологічні зміни, які характеризуються гіпертрофією і/або дилатацією правого шлуночка серця.
ЛЕГЕНЕВОДИ́ШНИЙ, -а, -е. Який дихає за допомогою легеней.
ЛЕГЕНЕ́ВО-СЕРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до легенів і серця. ** **легене́во-серце́ва недоста́тність** – патологічний стан, який характеризується поєднанням недостатності функції зовнішнього дихання і кровообігу.
ЛЕГЕ́НІ, -нь *і* -ів, *мн.* (*одн.* **леге́ня**, -і, *ж.*). Орган дихання у людини і хребетних тварин, що розміщується в грудній порожнині. ** **засті́йні леге́ні** – симптомокомплекс, який спостерігається при лівошлуночковій або лівопередсердній недостатності.
ЛЕГЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **легки́й**.
ЛЕГЕ́НЬКО. Присл. до **леге́нький**.
ЛЕГЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **леге́нький**.
ЛЕГЕ́СЕНЬКО. Присл. до **леге́сенький**.
ЛЕ́ГІНСИ, -ів, *мн.* Щільно облягаючі рейтузи, до щиколоток або колін (звичайно жіночі).
ЛЕ́ГІНЬ, -геня, *ч.*, *зах.* Юнак, парубок.
ЛЕГІНЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *діал.* Парубкувати.
ЛЕГІО́Н, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – вища бойова одиниця. 2. У деяких країнах – назва особливих військових частин. ** **інозе́мний легіо́н** – військове з'єднання у складі збройних сил Франції, що комплектується виключно з іноземців і використовується в бойових діях за межами країни. 3. *перен.* Надзвичайно велика кількість; багато.
ЛЕГІОНЕЛЬО́ЗИ, -ів, *мн.* Захворювання, які спричинюються різними видами бактерії Legionella.
ЛЕГІОНЕ́Р, -а, *ч.* Воїн, солдат, який входить до складу легіону (у 1, 2 знач.).
ЛЕГІОНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **легіоне́р**.
ЛЕГІСАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **легісакці́йний проце́с** – історично перша розвинута форма судочинства з приватних позовів у римській юстиції.
ЛЕГІСЛАТИ́ВА, -и, *ж.* Скорочена назва Законодавчих зборів Франції під час Великої французької революції в 1791 – 1792 рр., а також у 1849 – 1851 рр.
ЛЕГІСЛАТУ́РА, -и, *ж.* 1. У законодавстві деяких країн – період діяльності законодавчого органу одного скликання або виборного посадового діяча; термін його законних повноважень. 2. У Великій Британії, у багатьох штатах США та деяких інших країнах – назва законодавчих органів.
ЛЕГІ́СТИ, -ів, *мн.* Середньовічні західноєвропейські юристи, які розробляли та запроваджували в юридичну практику римське право.
ЛЕГІ́Т, -готу, *ч.* Легкий приємний вітерець. // *перен.* Шум, гомін і т. ін., що нагадують віяння легкого вітерця.
ЛЕГІТИМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *юр.* Стос. до **легітима́ції**. ** **легітимаці́йна ка́рта**, *діал.* – посвідка про особу.
ЛЕГІТИМА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *юр.* 1. Визнання чи підтвердження законності якого-небудь права або повноваження. // Документ, який підтверджує це право або повноваження. 2. Узаконення позашлюбних дітей, тобто присвоєння їм у встановленому порядку прав законних дітей. 3. Спосіб або процес, завдяки якому держава або політична система одержує виправдання. 4. Форма посвідчення особи громадянина в державах, де відсутня паспортна система.
ЛЕГІТИМІ́ЗМ, -у, *ч.* Політичний напрям у Західній Європі 19 – 20 ст. (перев. у Франції), який обстоював спадкове право певної династії, скинутої революцією, на владу як головний принцип державного устрою.
ЛЕГІТИМІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **легітимізува́ти**.
ЛЕГІТИМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Визнавати законним, узаконювати.
ЛЕГІТИМІ́СТ, -а, *ч.* Монархіст, прихильник легітимізму.
ЛЕГІТИМІ́СТКА, -и. Жін. до **легітимі́ст**.
ЛЕГІТИМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до легітимізму, легітимістів.
ЛЕГІТИ́МНИЙ, -а, -е. Законний.
ЛЕГІТИ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Довіра до закону, влади, уряду; законність.
ЛЕГІТИ́МНО. Присл. до **легіти́мний**.
ЛЕГІТИМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **легітимува́ти**.
ЛЕГІТИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *юр.* Визнавати або підтверджувати законність якого-небудь права або повноваження.
ЛЕ́ГІТНИЙ, -а, -е. Легкий, приємний (про вітер).
ЛЕ́ГІТНО, *присл.* Легко, невагомо.
ЛЕГКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має невелику, незначну вагу; *прот.* в а ж к и й. // Тонкий, ефірний (звичайно про тканини і т. ін.). // Який погано, мало гріє; нетеплий. // Який здається невагомим; негроміздкий, витончений (про будівлі, споруди і т. ін.). // Який не обтяжує шлунок, добре перетравлюється, невеликий за кількістю (про їжу, обід і т. ін.). // *спец.* Який має відносно невелику питому вагу. // *перен. Легка атлетика. З легким серцем.* ** **легка́ інду́стрія (промисло́вість)** – сукупність галузей промисловості, що виробляє перев. предмети широкого вжитку. **з легко́ї руки́** *чиєї* – про чиє-небудь звичайно вдале починання. 2. Плавний, граціозний (про ходу, рухи і т. ін.). // Стрункий, здатний швидко й плавно рухатися (про людину, живу істоту, постать). 3. Приступний для розуміння, простий для засвоєння. *Легка задачка.* // Який не являє собою складності, не викликає напруження під час виконання; нескладний. // Який дається без напруження, великої, тяжкої праці, зусиль. // Нічим не ускладнений, без труднощів і клопоту. 4. Який має жартівливий, пустотливий характер; *прот.* с е р й о з н и й. // Просто, зрозуміло побудований. // Який має розважальний характер. // Не обтяжений переживаннями, роздумами (про настрій, самопочуття). ** **жі́нка легко́ї беві́дінки** – легковажна жінка, що має багато коханців та випадкових статевих зв'язків, але не повія; німфоманка. **легка́ му́зика** – музика, нескладна за змістом, легкодоступна, проста за формою, призначена для відпочинку, розваг. 5. Не дуже сильний, ледве помітний, незначний (силою, розмірами, ступенем вияву). // Несуворий (про покарання). // Неміцний, неглибокий (про сон, дрімоту і т. ін.). // Незагрозливий, швидко, без ускладнень виліковний (про рану, хворобу і т. ін.). 6. Не обтяжений великою кількістю знарядь, деталей і т. ін.; рухливий, маневрений (у 2 знач.). // З невеликою силою дії. *Легка кавалерія.*
ЛЕ́ГКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **легки́й** 1 – 5.
ЛЕ́ГКО, *присл.* 1. Без фізичного напруження, не докладаючи великих зусиль. // З плавними переходами; граціозно (ходити, танцювати і т. ін.). // Без помітної дії ваги. 2. Не зустрічаючи перешкод; плавно. 3. Без ускладнення; просто. // Без великого розумового напруження. // Досить вільно, природно, невимушено (розмовляти, спілкуватись і т. ін.). 4. З малою інтенсивністю; ледве помітно; не сильно. // Без можливих ускладнень; незагрозливо, виліковно. // Те саме, що **зле́гка**. 5. *з інфін.* Про реальну можливість чого-небудь. ** **ле́гко сказа́ти** – заперечення у відповідь на пропозицію зробити що-небудь важке. 6. Без напруження, вільно. // З полегшенням. 7. *у знач. присудк. сл.* З незначним напруженням; не важко. *Легко на душі.*
ЛЕГКОАТЛЕ́Т, -а, *ч.* Спортсмен, який займається легкою атлетикою.
ЛЕГКОАТЛЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до легкої атлетики.
ЛЕГКОАТЛЕ́ТКА, -и. Жін. до **легкоатле́т**.
ЛЕГКОБИ́Т, -а, *ч.*, *діал.*, *зневажл.* Людина, що живе легкими заробітками.
ЛЕГКОВА́ГИЙ, -а, -е. 1. Невеликої або меншої, ніж треба, ваги. 2. *рідко.* Те саме, що **легкова́жний**.
ЛЕГКОВА́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **легкова́гий**.
ЛЕГКОВАГО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **легкова́гий** 1.
ЛЕГКОВАГОВИ́К, -а́, *ч.* Спортсмен з невеликою вагою тіла (про борця, боксера, штангіста).
ЛЕГКОВА́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Легковажність.
ЛЕГКОВА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.* 1. *перех.* Ставитися легковажно до кого-, чого-небудь. 2. *неперех.* Бути легковажним. // *ким, чим.* Не зважати на кого-, що-небудь, не берегти когось, щось.
ЛЕГКОВА́ЖНИЙ, -а, -е. Який діє необачно, бездумно, не розмірковуючи; несерйозний. // *у знач. ім.* **легкова́жний**, -ного, *ч.*; **легкова́жна**, -ної, *ж.* Той (та), хто діє необачно, бездумно, не розмірковуючи; несерйозний. // Який часто міняє предмет своїх захоплень, уподобань; непостійний. // У якому виявляється нерозсудливість, поверховість. // Який не має глибокого змісту; пустий, беззмістовний.
ЛЕГКОВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкова́жний**.
ЛЕГКОВА́ЖНО. Присл. до **легкова́жний**.
ЛЕГКОВИ́Й, -а, -е. Признач. для перевезення людей і легкого багажу.
ЛЕГКОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Легкова автомашина.
ЛЕГКОВИПАРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Який легко випаровується.
ЛЕГКОВИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **легкови́к**.
ЛЕГКОВІДНО́ВНИЙ, -а, -е. Який легко відновлюється.
ЛЕГКОВІ́Й, -ю, *ч.*, *поет.* Легкий вітерець; легіт.
ЛЕГКОВІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який віє злегка, не сильно (звичайно про вітер).
ЛЕГКОВІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкові́йний**.
ЛЕГКОВІ́ЙНО. Присл. до **легкові́йний**.
ЛЕГКОВІ́Р, -а, *ч.* Той, хто легко вірить будь-чому; дуже довірлива людина.
ЛЕГКОВІ́РНИЙ, -а, -е. Який легко вірить будь-чому; дуже довірливий.
ЛЕГКОВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкові́рний**.
ЛЕГКОВІ́РНО. Присл. до **легкові́рний**.
ЛЕГКОВІ́Р'Я, -я, *с.* Надзвичайна довірливість.
ЛЕГКОВОДОЛА́З, -а, *ч.* Водолаз з полегшеним підводним спорядженням і автономним дихальним апаратом.
ЛЕГКОВУ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Легковий автомобіль.
ЛЕГКОГОРЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який здатний легко горіти.
ЛЕГКОДОСТУ́ПНИЙ, -а, -е. До якого легко доступитися; який можна легко придбати, купити; яким легко заволодіти.
ЛЕГКОДУ́МНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **легкова́жний**. 2. Те саме, що **безтурбо́тний** 1.
ЛЕГКОДУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкоду́мний**.
ЛЕГКОДУ́МНО. Присл. до **легкоду́мний**.
ЛЕГКОДУ́МСТВО, -а, *с.* Те саме, що **легкоду́мність**.
ЛЕГКОДУ́Х, -а, *ч.* 1. Позбавлена сили волі, нерішуча, безсила людина. // Легковажна, несерйозна людина. 2. Боязка людина.
ЛЕГКОДУ́ХИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений сили волі; нерішучий, безсилий. // Легковажний. 2. Те саме, що **боязки́й** 1. // *у знач. ім.* **легкоду́хий**, -хого, *ч.*; **легкоду́ха**, -хої, *ж.* Боязка людина; боягуз, боягузка.
ЛЕГКОДУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.* Абстр. ім. до **легкоду́хий**.
ЛЕГКОДУ́ХО. Присл. до **легкоду́хий**.

ЛЕГКОДУ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **легкова́жний**.
ЛЕГКОДУ́ШНИК, -а, *ч.*, *зах.* Малий хлібець для милостині жебракам.
ЛЕГКОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкоду́шний**.
ЛЕГКОДУ́ШНО. Присл. до **легкоду́шний**.
ЛЕГКОЗАЙМИ́СТИЙ, -а, -е. Який легко займається.
ЛЕГКОЗАЙМИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **легкозайми́стий**.
ЛЕГКОЗАСВО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Який легко засвоюється.
ЛЕГКОЗАСВО́ЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкозасво́юваний**.
ЛЕГКОЗАСТИГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який легко застигає, тужавіє, твердне.
ЛЕГКОЗБРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Який легко зброджується.
ЛЕГКОЗВІ́ТРЮВАНИЙ, -а, -е. Який легко звітрюється.
ЛЕГКОЗДІЙСНЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого легко здійснити.
ЛЕГКОЗДІЙСНЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкоздійсне́нний**.
ЛЕГКОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Який легко змінюється.
ЛЕГКОЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкозмі́нний**.
ЛЕГКОЗМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Якого легко змінити.
ЛЕГКОЗМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкозмі́нюваний**.
ЛЕГКОЗРОЗУМІ́ЛИЙ, -а, -е. Якого можна легко зрозуміти.
ЛЕГКОЗРОЗУМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **легкозрозумі́лий**.
ЛЕГКОКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, що не викликає труднощів у поводженні, користуванні, роботі з ним.
ЛЕГКОКЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкокеро́ваний**.
ЛЕГКОКИПЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Який кипить при низькій температурі.
ЛЕГКОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який має легкі, швидкі у льоті крила. 2. *перен.*, *поет.* Який вільно, легко линe, летить і т. ін.
ЛЕГКОКРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **легкокри́лий**.
ЛЕГКОЛЕТКИ́Й, -а́, -е́. Який має низьку точку кипіння, а отже легко випаровується.
ЛЕГКОМА́, *присл.*, *діал.* Легковажно.
ЛЕГКОМОТО́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має мотор легкого типу.
ЛЕГКОМОТО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкомото́рний**.
ЛЕГКОНАСІ́ННИЙ, -а, -е. У якого легке насіння (про рослину).
ЛЕГКОНО́ГИЙ, -а, -е. Швидкий, легкий у ходьбі, бігу, танці і т. ін.
ЛЕГКОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **легконо́гий**.
ЛЕГКООБЕРТО́ВИЙ, -а, -е. Який легко обертається, якого легко обертати.
ЛЕГКООБТІЧНИ́Й, -а́, -е́. Якого легко обтікає потік рідини або газу (про судно, літак, ракету та ін.).
ЛЕГКООБТІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **легкообтічни́й**.
ЛЕГКООЗБРО́ЄНИЙ, -а, -е. Який володіє легкою зброєю, має легке військове спорядження.
ЛЕГКООЗБРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **легкоозбро́єний**.
ЛЕГКООКИ́СНИЙ, -а, -е. Який легко окиснює інші речовини.
ЛЕГКООКИ́СНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **легкоокисний**.
ЛЕГКООКИ́СНЮВАНИЙ, -а, -е. Який легко окиснюється іншими речовинами або електрострумом на аноді – окисниками.
ЛЕГКООПРОМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Який опромінений короткочасно або низькоенергетичними променями.
ЛЕГКООПРОМІ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **легкоопромі́нений**.
ЛЕГКОПЛА́ВКИЙ, -а, -е, *спец.* Який плавиться за невисокої температури.
ЛЕГКОПЛА́ВКІСТЬ, -кості, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. до **легкопла́вкий**.
ЛЕГКОПОПРАВНИ́Й, -а, -е. Якого легко поправити, налагодити, відремонтувати, привести до нормального, робочого стану тощо.
ЛЕГКОПОРА́НЕНИЙ, -ного, *ч.* Той, хто дістав незначне, легке поранення.
ЛЕГКОПРОНИ́КНИЙ, -а́, -е́. Через якого легко проникнути.
ЛЕГКОПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкопроникни́й**.
ЛЕГКОПРОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Через якого легко пройти, перейти.
ЛЕГКОПРОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкопрохі́дний**.
ЛЕГКОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Який легко розчиняється (звичайно у воді).
ЛЕГКОРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкорозчи́нний**.
ЛЕГКОРУХЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який легко рухається. 2. *фіз.* Той, що має малу в'язкість.
ЛЕГКОРУХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **легкорухли́вий**.
ЛЕГКОРУХО́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **легкорухли́вий**.
ЛЕГКОРУХО́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **легкорухо́мий**.
ЛЕГКОРУ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **легкорухли́вий**.
ЛЕГКОРУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкору́шний**.
ЛЕГКОТА́, -и́, *ж.*, *зах.* Легкість.
ЛЕГКОТОПКИ́Й, -а́, -е́. Який топиться за порівняно невисокої температури.
ЛЕГКОТО́ПКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач **легкотопки́й**.
ЛЕГКОТРА́ВНИЙ, -а, -е. Який не обтяжує шлунок, легко перетравлюється (про їжу).
ЛЕГКОТРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **легкотра́вний**.
ЛЕГКОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який володіє легкою ходою, порівняно невеликою масою та підвищеною швидкістю пересування. *Легкохідний танк.*
ЛЕГКОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **легкохі́дний**.
ЛЕГКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи легкий (у 1 – 5 знач.).
ЛЕГКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **легкува́тий**.
ЛЕ́ГМА, *присл.*, *розм.* У лежачому положенні; лежачи.
ЛЕГО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **легува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Такий, до складу якого введено ті чи інші метали для одержання сплаву з певними якостями (про сталь, чавун і т. ін.). // Який виготовлено із сталі, чавуну і т. ін. з певними якостями.
ЛЕГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лего́ваний**.
ЛЕГО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Те саме, що **лі́гвище**.
ЛЕГОВНИ́Й, -а́, -е́. Яким легують інші метали, металічні сплави або хімічні сполуки і матеріали.
ЛЕГОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Червоний білок, що містить залізо і присутній у кореневих бульбах бобових рослин.
ЛЕГРАНДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні до жовтого і канарково-жовтого кольору кристали.
ЛЕГУА́, *невідм.*, *ж.* Міра довжини в країнах Латинської Америки (від 4 км до 6,6 км).
ЛЕГУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для легування.
ЛЕГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **легува́ти**.
ЛЕГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Вводити до складу металу інші метали для одержання сплаву з певними якостями.
ЛЕГУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **легува́ти**.
ЛЕГУМІ́НИ, -мі́н, *мн.* (*одн.* **легумі́на**, -и, *ж.*), *діал.* Ласощі.
ЛЕГУ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **легува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Якого додають у процесі плавлення до яких-небудь металів для надання їм певних якостей.
ЛЕ́ГШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Ставати легшим; прот. в а ж ч а т и . // Зменшуватися в силі вияву; послаблюватися. 2. *кому і без додатка*, *безос.* Ставати легше (про поліпшення самопочуття, зменшення горя і т. ін.).
ЛЕ́ГШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **ле́гко**.
ЛЕ́ГШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **легки́й**.
ЛЕ́ДА, *присл.*, *зах.*, *рідко.* Тільки, тільки-но.
ЛЕДАДНИ́НА, *присл.*, *зах.* Щоднини.
ЛЕДА́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Ледар.
ЛЕДА́КА, -и, *ч.*, *діал.* 1. Ледар. 2. Жевжик, шалапут.
ЛЕ́ДАР, -я, *ч.* Людина, яка не любить працювати; ледачий. // Уживається як лайливе слово.
ЛЕ́ДАРКА, -и. Жін. до **ле́дар**.
ЛЕДАРКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **леде́ченький**.
ЛЕДАРКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ледаркува́тий**.
ЛЕ́ДАРСТВО, -а, *с.* Те саме, що **ледарюва́ння**.
ЛЕ́ДАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ле́дар**. // Власт. ледареві.
ЛЕДАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ледарюва́ти**.
ЛЕДАРЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Бути ледарем.
ЛЕДАРЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Збільш. до **ле́дар**.
ЛЕ́ДА-ХТО, ле́да-кого́, *займ.*, *неознач.*, *діал.* Будь-хто або хтось, до кого немає довір'я.
ЛЕДАЦЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Збільш. до **ле́дар**.
ЛЕДА́Ч, -і, *ж.* Ледачі люди; ледарі. // Уживається як лайливе слово.
ЛЕДА́ЧЕ. Присл. до **леда́чий**.
ЛЕДАЧЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи ледачий.
ЛЕДА́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який не любить щось робити, уникає праці, не працює; лінивий (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **леда́чий**, -чого, *ч.*; **леда́ча**, -чої, *ж.* Те саме, що **ле́дар** і **ле́дарка**. 2. Сповнений лінощів. 3. *перен.* Який рухається, тече дуже повільно, мляво. // Який відбувається мляво, повільно, зрідка. 4. *перен.*, *зневажл.* Про когось поганого або щось погане, ні до чого не придатне. // *у знач. ім.* **леда́че**, -чого, *с.* Щось погане.
ЛЕДА́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **леда́чий** 1.
ЛЕДАЧІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Ставати ледачим (у 1 знач.).
ЛЕДАЧКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **ледаче́нький**.
ЛЕДАЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ледачкува́тий**.
ЛЕДА́ЧО. Присл. до **леда́чий** 3.
ЛЕДА́ЩИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **леда́чий** 1.
ЛЕДАЩИ́ЦЯ, -і. 1. *ж.* Те саме, що **ле́дарка**. 2. *ч. і ж.* Те саме, що **леда́що** 2.
ЛЕДАЩІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ледачі́ти**.
ЛЕДА́ЩО, -а, *ч. і с.*, *зневажл.* 1. Те саме, що **ле́дар**. 2. Людина, яка поводить себе легковажно, безпутно. // Уживається як лайливе слово. // *перен.* Про непридатну, зіпсовану річ.
ЛЕ́ДА-ЩО, ле́да-чого́, *займ. не означ.*, *діал.* Будь-яка, яка-небудь дрібниця.
ЛЕ́ДА-ЯКИЙ, -а́, -е́, *діал.* Поганий, ледачий.
ЛЕ́ДВЕ. 1. *присл.* З великими зусиллями, з трудом; насилу (у 1 знач.). 2. *присл.* Майже непомітно або нечутно; слабо. 3. *присл.* Зовсім недавно, тільки що. 4. *у знач. част.* Навряд. ** **ле́две не** – трохи не; мало не, майже. 5. *у знач. спол.* Уживається для приєднання підрядних речень часу; близький за значенням до я к т і л ь к и , т і л ь к и - н о , л и ш е т і л ь к и .
ЛЕ́ДВЕ-ЛЕ́ДВЕ, *присл.* Те саме, що **ле́двe** 1 – 3.
ЛЕ́ДВЕ-ЛЕ́ДЬ, *присл.* Те саме, що **ле́двe-ле́двe**.
ЛЕ́ДВЕ-НЕ-ЛЕ́ДВЕ, *присл.* Те саме, що **ле́двe-ле́двe**.
ЛЕ́ДВІ, *присл.*, *діал.* Ледве.
ЛЕДГІЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; кристали зі смоляним або алмазним блиском.
ЛЕДЕБУРИ́Т, -у, *ч.* Структурна складова залізовуглецевих сплавів, що є евтектичною сумішшю аустеніту і цементиту.
ЛЕДЕБУРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ледебури́т**.
ЛЕДЕНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *рідко.* Прозора цукерка з застиглої суміші цукру з фруктовим соком; льодяник.
ЛЕДЕНИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *перех.* Пронизувати холодом; холодити, морозити (у 2 знач.). // *перен.* Доводити до стану оціпеніння.
ЛЕДЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **леденіти**.
ЛЕДЕНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Перетворюватися на лід або вкриватися льодом. // Ставати холодним як лід; мерзнути, заклякати. 2. *перен.* Завмирати, ціпеніти (від жаху, болю, туги тощо).
ЛЕДЕРИ́Н, -у, *ч.* Бавовняна тканина із спеціальним лаковим покриттям, що її застосовують для виготовлення палітурок.
ЛЕДЕРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ледери́н**.
ЛЕДИ́Н, -у, *ч.*, фарм. Протикашльовий препарат, що його застосовують при захворюваннях легень та верхніх дихальних шляхів.
ЛЕДИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ожеледиця.
ЛЕ́ДІ, *невідм.*, *ж.* 1. Дружина лорда чи баронета у Великій Британії, а також заміжня жінка аристократичного кола. 2. Ввічливе звертання до одруженої жінки у Великій Британії. 3. *перен.* Про жінку з витонченим смаком, аристократичними манерами, а також про жінку взагалі.
ЛЕДІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Ожеледь, ожеледиця. 2. Кам'яна (кристалізована) сіль.
ЛЕДЬ. 1. *присл.* Те саме, що **ле́двe** 1 – 3. 2. *у знач. спол.* Те саме, що **ле́двe** 5.
ЛЕДЬ-ЛЕ́ДЬ, *присл.* Те саме, що **ле́двe-ле́двe**.
ЛЕДЬ-НЕ-ЛЕ́ДЬ, *присл.*, *зах.* Ледь-ледь, ледве-ледве.
ЛЕДЯ́НКА, -и, *ж.* Кам'яна (кристалізована) сіль.
ЛЕ́ЄР, -а, *ч.*, *мор.* Трос, якого натягують на суднах уздовж палуби, щоб запобігти падінню людей за борт, для сушіння білизни тощо.
ЛЕ́ЄРНИЙ, -а, -е, *мор.* Прикм. до **ле́єр**.
ЛЕ́ЖА, -і, *ж.* 1. *рідко.* Лежання. 2. *діал.* Тяжка хвороба, за якої лежать у постелі.
ЛЕЖА́К, -а́, *ч.* 1. Горизонтальна частина димоходу. 2. Те саме, що **тапча́н**. 3. Лежачий вулик. 4. *спец.* Труба або певне устаткування, укладене, змонтоване в горизонтальному положенні.
ЛЕЖАКО́ВИЙ, -а, -е. З лежаком (у 1 знач.). // Який здійснюється за допомогою лежака (про обігрівання).
ЛЕЖА́НДРІВ, -рова, -рове, *мат.* Належний Лежандру. *Лежандрів символ.*
ЛЕЖА́НДРІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Лежандру.
ЛЕЖА́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **залежа́ний**. ** **лежа́ний хліб** – засоби до життя, що дістаються легко, без зусиль.
ЛЕ́ЖАНКА, -и, *ж.* 1. Лежання, постійне неробство. 2. Лінощі, ледарювання. 3. Зірвана зеленою груша, що потім достигає.
ЛЕЖА́НКА, -и, *ж.* 1. Низька піч у вигляді тапчана для лежання. 2. Призначене для лежання, спання підвищення з дерева, глини тощо. 3. Місце денного відпочинку звіра; місце, де лежав або лежить звір (заєць, козуля, олень та ін.).
ЛЕЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лежа́ти**.
ЛЕЖА́ТИ, -жу́, -жи́ш, *недок.* 1. *без додатка, на чому, в чому.* Перебувати в горизонтальному положенні, бути розпластаним усім тілом на чому-небудь (про людей та деяких тварин). // У сполуч. зі словами, що вказують на особливості цього положення. // Бути хворим, не вставати з постелі. // У сполуч. зі словами, що вказують на стан хворого або причину, що викликала такий стан. // *перев. зі сл.* в з е м л і , в м о г и л і *і т. ін.* Бути похованим. 2. *перен.*, *розм.* Нічого не робити; ледарювати. 3. Бути покладеним або перебувати на якій-небудь горизонтальній поверхні (звичайно частиною, що має більшу протяжність). // Бути на якій-небудь поверхні, вкриваючи її. // Розташовуватися на фігурі певним чином (здебільшого про одяг). // Вкриваючи яку-небудь поверхню, надавати їй певного забарвлення (про сонячне проміння, тінь і т. ін.). // *перен.* Проявлятися, бути видимим, помітним (про думки, мрії, переживання і т. ін. на обличчі, чолі тощо). ** **лежа́ти на пове́рхні**: а) бути очевидним, зрозумілим відразу (про що-небудь); б) про неглибокі, поверхові явища, події, риси тощо. 4. *тільки* 3 *ос.* Бути покладеним, захованим; зберігатися всередині чого-небудь. // Бути на збереженні, зберігатися або тимчасово знаходитися де-небудь (про чиюсь власність, річ). 5. *тільки* 3 *ос.* Бути розташованим де-небудь, займати простір; простилатися. // Пролягати, проходити, мати певний напрям (про шлях, дорогу). *Лежати в руїнах.* 6. *тільки* 3 *ос.*, *на кому*, *перен.* Бути чиїм-небудь обов'язком, заняттям. 7. *тільки* 3 *ос.*, *перен.* Мати місце, бути в наявності. ** **лежа́ти в осно́ві** – бути джерелом, вихідним положенням, опорою чого-небудь.
ЛЕЖА́ТИСЯ, -и́ться, *недок.*, *безос.*, *розм.*, *частіше із запереч.* Про наявність можливості або бажання лежати.
ЛЕ́ЖАЧИ, ЛЕ́ЖАЧКИ, *присл.* У лежачому положенні.
ЛЕЖА́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **лежа́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Який перебуває в горизонтальному положенні, лежить. // *у знач. ім.* **лежа́чий**, -чого, *ч.*; **лежа́ча**, -чої, *ж.* Той, хто лежить (у 1 знач.) // Який проходить у лежанні. // *перен.* *Лежача робота.* 3. *у знач. прикм.* Який

лежить у постелі, не може ходити (про хворого). 4. *у знач. прикм.* Який не використовується.
ЛЕ́ЖАЧКИ *див.* **ле́жачи.**
ЛЕЖАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **лежа́к.**
ЛЕ́ЖБИЩЕ, -а, *ч.* Місце, де лежать стадами тварини.
ЛЕ́ЖБИЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ле́жбище.**
ЛЕЖЕБО́К, -а, *ч., розм.* Той, хто не любить працювати, багато лежить, спить; ледар, нероба. // Уживається як лайливе слово.
ЛЕЖЕБО́КА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **лежебо́к.**
ЛЕ́ЖЕНЬ, -жня, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **лежебо́к.** *Лежнем лежати.* 2. *спец.* Те саме, що **лежа́к** 1. 3. Брус або колода, що звичайно лежить на землі і служить основою для чого-небудь.
ЛЕЖКИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Здатний добре зберігатися (про фрукти, овочі і т. ін.).
ЛЕ́ЖКІСТЬ, -кості, *ж., спец.* Властивість за знач. лежкий.
ЛЕ́ЖМА, *присл., розм.* У лежачому положенні; лежачи.
ЛЕЖНЯ́, -і, *ж., розм.* Те саме, що **лежа́ння.**
ЛЕЖНЯ́КА, -и, *ч. і ж., зах.* Лежебока, ледащо.
ЛЕЖУ́Н, -а́, *ч., діал.* Лежебока, ледащо.
ЛЕЖУ́Х, -а́, *ч., зах.* 1. Лежебока, ледащо. 2. Упале чи звалене бурею дерево. 3. *орн.* Дрімлюга.
ЛЕ́ЗГИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лезг**, -а, *ч.*). Предки сучасних лезгинів; також стара назва лезгинів.
ЛЕЗГИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лезги́н**, -а, *ч.*; **лезги́нка**, -и, *ж.*). Народність, що є частиною населення Південного Дагестану.
ЛЕЗГИ́НКА[1] *див.* **лезги́ни.**
ЛЕЗГИ́НКА[2], -и, *ж.* Народний танець лезгинів, а також музика до нього.
ЛЕЗГИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лезги́ни.**
ЛЕ́ЗИВО, -а, *с.* Ликова драбина у бортників.
ЛЕ́ЗІЯ, -ї, *ж., мед.* Пошкодження, ураження, порушення, розлад функції або взаємовідносин між тканинами.
ЛЕ́ЗО, -а, *с.* Гостра частина знаряддя, яким ріжуть, колють або рубають. // Уся різальна частина такого знаряддя. *Лезо бритви.* ** **Ходити по ле́зу бритви** – ризикувати життям.
ЛЕЗОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до леза, схожий на лезо.
ЛЕЗОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лезоподі́бний.**
ЛЕ́Ї, лей, *мн.* (*одн.* **ле́я**, ле́ї, *ж.*). Нашивки з цупкої тканини або шкіри на штанях у кавалеристів.
ЛЕЙ, -я, *ч.* Те саме, що **ле́я**[1].
ЛЕЙБ-... Перша частина складних слів, що означає: який входить в обслугу монарха; придворний, напр.: лейб-гусар.
ЛЕЙБ-ГВАРДІ́ЄЦЬ, -йця, *ч.* Той, хто входить до складу лейб-гвардії.
ЛЕЙБ-ГВАРДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лейб-гва́рдія** і лейб-гвардієць.
ЛЕЙБ-ГВА́РДІЯ, -ї, *ж.* Привілейоване військо в ряді монархічних країн; спершу – особиста охорона монарха.
ЛЕЙБ-ГУСА́Р, -а, *ч., іст.* Придворний гусар, що перебував у військових формаціях при особі монарха.
ЛЕЙБ-ДРАГУ́Н, -а, *ч., іст.* Придворний драгун, що перебував на військовій службі при особі монарха.
ЛЕ́ЙБИК, -а, *ч., діал.* 1. Чоловічий верхній одяг (звичайно без рукавів). // Частина чоловічого костюма; жилет. 2. Жіночий верхній одяг.
ЛЕЙБЛ, -а, *ч.* Товарна етикетка з фірмовим знаком.
ЛЕЙБ-МЕ́ДИК, -а, *ч.* Придворний лікар.
ЛЕ́ЙБНІЦЕВИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Лейбніцу. *Лейбніцева формула.*
ЛЕ́ЙБНІЦІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Лейбніцу.
ЛЕЙБОРИ́СТ, -а, *ч.* Член англійської робітничої партії, яка дотримується в політиці реформістської позиції.
ЛЕЙБОРИ́СТКА, -и. Жін. до **лейбори́ст.**
ЛЕЙБОРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лейбори́ст.**
ЛЕ́ЙДЕЙС, -а, *ч.* Дата, яка обумовлює найбільш ранній строк подання судна під навантажування.
ЛЕ́ЙДЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лейден.
ЛЕЙ-ЕВЕ́Й, -я, *ч.* Практика продажу, основана на попередній виплаті усієї або частини встановленої ціни покупцем.
ЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* Вид вузькоплівкового фотографічного апарата.
ЛЕЙКАФЕРЕ́З, -у, *ч.* Витягування із крові лейкоцитів.
ЛЕЙКЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лейкемії.
ЛЕЙКЕМІ́Я, -ї, ж. Те саме, що **лейко́з.**
ЛЕЙКЕМО́ЇДНИЙ, -а, -е: ** **лейкемо́їдні реа́кції** – патологічні реакції крові, схожі з лейкемічними змінами крові.
ЛЕЙКІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **альбіні́зм.**
ЛЕЙКІ́НИ, -ів, *мн.* Бактерицидні речовини, які синтезуються лейкоцитами.
ЛЕЙКОАГЛЮТИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Аглютинація лейкоцитів сироваткою, що містить антитіла проти їх антигенів.
ЛЕЙКОГЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують у травматологічній, нейрохірургічній, ортопедичній та офтальмологічній практиці.
ЛЕЙКОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **лейкоцитопое́з.**
ЛЕЙКОГРА́МА, -и, *ж.* Те саме, що **лейкоцита́рна фо́рмула.**
ЛЕЙКОДЕ́РМА, -и, *ж.* Розлад пігментації шкіри, характеризується множинними депігментованими плямами різних розмірів. ** **Лікарська лейкоде́рма** – лейкодерма, яка виникає внаслідок тривалого застосування лікарських препаратів. **Сифіліти́чна лейкоде́рма** – лейкодерма, яка розвивається у вторинному рецидивному періоді сифілісу; «намисто Венери».

ЛЕЙКОДИСТРОФІ́Ї, -ій, *мн.* Спадкові хвороби, при яких порушується процес мієлінізації.
ЛЕЙКОДІАПЕДЕ́З, -у, *ч.* Вихід лейкоцитів із просвіту капілярів через проміжки між ендотеліальними клітинами.
ЛЕЙКОЕНЦЕФАЛІ́Т, -у, *ч.* Запально-дистрофічне ураження білої речовини головного мозку.
ЛЕЙКО́З, -у, *ч., мед.* Захворювання кровотворної системи, що виявляється в значному збільшенні кількості лейкоцитів; білокрів'я.
ЛЕЙКОКЕРАТО́З, -у, *ч., мед.* Бородавчаста форма лейкоплакії.
ЛЕЙКОКОНЦЕНТРА́Т, -у, *ч.* Трансфузійне середовище з високим вмістом лейкоцитів.
ЛЕЙКОКСЕ́Н, -у, *ч.* Тонкозернисті мінеральні суміші окислів рутилу, анатазу, брукіту і/або сфену з кварцем, ільменітом та ін.
ЛЕЙКО́ЛІЗ, -у, *ч.* Те саме, що **лейкоцито́ліз.**
ЛЕЙКОЛІЗИ́НИ, -ів, *мн.* Антилейкоцитарні антитіла, які спричинюють лізис лейкоцитів у присутності комплементу.
ЛЕЙКО́МА, -и, *ж., мед.* Те саме, що **більмо́** 1.
ЛЕЙКОМЕЛАНОДЕРМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Поєднання вогнищ гіпо- і гіперпігментації на шкірі.
ЛЕЙКОМІЄЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення спинного мозку з переважним ураженням білої речовини.
ЛЕЙКОНІХІ́Я, -ї, *ж.* Утворення білих точок або плям на нігтях.
ЛЕЙКОПА́Т, -а, *ч.* Те саме, що **альбіно́с.**
ЛЕЙКОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **лейкоде́рма.** ** **Вро́джена лейкопа́тія** – те саме, що **альбіні́зм.**
ЛЕЙКОПЕДЕ́З, -у, *ч., мед.* Те саме, що **лейкодіапеде́з.**
ЛЕЙКОПЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лейкопенії.
ЛЕЙКОПЕНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Зменшення кількості лейкоцитів у крові людини й тварин.
ЛЕЙКОПЛАКІ́Я, -ї, *ж.* Дистрофічна зміна слизової оболонки з ороговінням епітелію на слизових оболонках порожнини рота, статевих органів та ін. ** **Нікоти́нова лейкоплакі́я** – лейкоплакія, яка розвивається на слизовій оболонці піднебіння в осіб, що зловживають палінням.
ЛЕЙКОПЛА́СТ, -а, *ч.* Безбарвне дрібне утворення в клітинах більшості рослин.
ЛЕЙКОПЛА́СТИР, -у, *ч.* Вид пластиру у вигляді світло-жовтої маси, нанесеної тонким шаром звичайно на полотно, що застосовується для закріплення на шкірі невеликих пов'язок.
ЛЕЙКОПОЕ́З, -у, *ч., мед.* Те саме, що **лейкоцитопое́з.**
ЛЕЙКОПОЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лейкопое́з.**
ЛЕЙКОПОЕТИ́НИ, -ів, *мн.* Гуморальні речовини, що стимулюють утворення лейкоцитів.
ЛЕЙКОСПОЛУ́КИ, -лу́к, *мн.* Водорозчинні продукти відновлення багатьох органічних фарбників.
ЛЕЙКОТАКСИ́Н, -у, *ч.* Поліпептид, виділений із запального ексудату; при введенні в організм збільшує проникність судин.
ЛЕЙКОТА́КСИС, -у, *ч.* Переміщення лейкоцитів у напрямі до подразника або від нього.
ЛЕЙКОТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Речовини різної природи, які спричинюють токсичну дію на лейкоцити.
ЛЕЙКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **лоботомі́я.**
ЛЕЙКОТРИХІ́Я, -ї, *ж.* Посивіння волосся; сиве волосся внаслідок вродженої відсутності в ньому пігменту.
ЛЕЙКОТРО́ПИ, -ів, *мн.* Речовини, що їх використовують при фарбуванні тканин кубовими барвниками для одержання білих чи жовтих узорів.
ЛЕЙКОФАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі або зеленкувато-жовті кристали зі скляним блиском.
ЛЕЙКОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лейкоци́т**, -а, *ч.*). Білі кров'яні тільця; білокрівці.
ЛЕЙКОЦИТА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до лейкоцитів. ** **Лейкоцита́рна фо́рмула** – кількісне співвідношення між окремими формами лейкоцитів периферійної крові.
ЛЕЙКОЦИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лейкоци́т.**
ЛЕЙКОЦИТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення лейкоцитів.
ЛЕЙКОЦИТОДІЄРЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **лейкоцито́ліз.**
ЛЕЙКОЦИТО́З, -у, *ч., мед.* Збільшення лейкоцитів у крові. ** **Алімента́рний лейкоцито́з** – форма фізіологічного лейкоцитозу; спостерігається при прийомі їжі. **Емоціоге́нний лейкоцито́з** – форма фізіологічного лейкоцитозу, зумовленого сильним емоційним збудженням. **Міоге́нний лейкоцито́з** – форма фізіологічного лейкоцитозу, зумовленого інтенсивним фізичним напруженням. **Стати́чний лейкоцито́з** – лейкоцитоз, що спостерігається при переході людини із горизонтального стану у вертикальний. **Токси́чний лейкоцито́з** – форма патологічного лейкоцитозу, який розвивається внаслідок екзогенних і ендогенних інтоксикацій. **Фізіологі́чний лейкоцито́з** – лейкоцитоз, що спостерігається у здорових осіб та при дії деяких подразників.
ЛЕЙКОЦИТО́ЛІЗ, -у, *ч., мед.* Розпад, розчинення лейкоцитів.
ЛЕЙКОЦИТОПЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лейкоцитопенії.
ЛЕЙКОЦИТОПЕНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Те саме, що **лейкопені́я.**
ЛЕЙКОЦИТОПОЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення кровотворними органами гранулоцитів, лімфоцитів і моноцитів.
ЛЕЙКОЦИТУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення із сечею лейкоцитів у кількості, яка перевищує норму.
ЛЕ́ЙНЕР, -а, *ч., спец.* Сталева трубка з гвинтовими нарізами, що утворює канал ствола.
ЛЕЙНЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Заміна у стволах гармат зношеного лейнера у польових умовах.
ЛЕЙОГО́М, -у, *ч.* Сорт декстрину, одержуваний піджарюванням картопляного крохмалю.

ЛЕЙОМІО́МА, -и, *ж., мед.* Доброякісна пухлина із гладком'язових клітин.
ЛЕЙОМІОСАРКО́МА, -и, *ж., мед.* Злоякісний новотвір, що складається із подовжених оксифільних клітин.
ЛЕЙОМІОФІБРО́МА, -и, *ж., мед.* Те саме, що **лейоміо́ма.**
ЛЕ́ЙПЦИЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лейпциг.
ЛЕЙСБІ́ЙСТВО, -а, *с.* Те саме, що **трибаді́я.**
ЛЕ́ЙСТЕР, -тру, *ч., діал.* Реєстр.
ЛЕЙСТРО́ВИЙ, -о́ва, -о́ве, *діал.* Реєстровий.
ЛЕЙСТРОВИ́К, -а́, *ч., діал.* Реєстровець.
ЛЕЙТЕНА́НТ, -а, *ч.* Друге офіцерське звання в армії, флоті, міліції, а також людина, яка має це звання.
ЛЕЙТЕНА́НТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **лейтена́нт.**
ЛЕЙТЕНА́НТІВ, -това, -тове. Прикм. до **лейтена́нт.**
ЛЕЙТЕНА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лейтена́нт.**
ЛЕЙТМОТИ́В, -у, *ч.* 1. Основний мотив (тема), який повторюється протягом усього музичного твору. 2. *перен.* Основне положення, думка, що повторюється, підкреслюється у чому-небудь.
ЛЕЙТМОТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до лейтмотиву.
ЛЕЙТМОТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лейтмоти́вний.**
ЛЕЙТТЕ́МА, -и, *ж.* Те саме, що **лейтмоти́в.**
ЛЕЙХТЕНБЕРГІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **клінохло́р.**
ЛЕЙЦИ́Н, -у, *ч., хім.* Одна з незамінних амінокислот, що входить до складу тваринних і рослинних білків.
ЛЕЙЦИ́Т, -у, *ч.* Сірий, білий або жовтуватий мінерал магматичного походження, який легко перетворюється в глинисті мінерали.
ЛЕЙШМАНІО́ЗИ, -ів, *мн.* Інфекційні протозойні трансмісивні хвороби людини і деяких тварин. ** **Вісцера́льний лейшманіо́з** – зооноз, який характеризується гарячкою, ураженням лімфогістіоцитарної системи тощо. **Шкі́рний лейшманіо́з** – форма лейшманіозу, при якому вражається шкіра, слизові оболонки.
ЛЕЙШМАНІО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лейшманіо́з.**
ЛЕЙШМАНІО́МА, -и, *ж.* Патологічний процес (гранульома), що спостерігається в шкірі в місці проникнення збудника лейшманіозу.
ЛЕЙШМА́НІЯ, -ї, *ж.* Рід джгутикових; деякі види є внутрішньоклітинними паразитами людини і деяких тварин; переносники – кровососні комахи.
ЛЕЙШМАНО́ЇД, -у, *ч., мед.* Депігментоване утворення на шкірі, яке виникає в періоді ремісії або після одужання при деяких різновидах вісцерального лейшманіозу.
ЛЕК, -а, *ч.* Грошова одиниця Албанії.
ЛЕКА́Ж, -у, *ч.* Витікання рідин, усушка товарів під час перевезення.
ЛЕКА́ЛО, -а, *с.* 1. Фігурна лінійка для викреслювання кривих ліній. 2. *тех.* Калібр (у 3 знач.).
ЛЕКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **лека́ло.** 2. Те саме, що **фігу́рний.**
ЛЕКА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє лекала.
ЛЕКА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **лека́льник.**
ЛЕ́КВАР, -у, *ч., зах.* Варення зі слив.
ЛЕКІ́СТИ, -ів, *мн, іст.*. Група англійських письменників сентиментально-романтичного напряму, що виступала проти т. зв. псевдокласицизму.
ЛЕКІ́Ф, -а, *ч.* Давньогрецька посудина для олії.
ЛЕКСЕ́МА, -и, *ж., лінгв.* 1. Слово як самостійна смислова одиниця, що розглядається в мовознавстві в усій сукупності своїх форм і значень. 2. У мовах програмування – мінімальна одиниця мови, що має значення.
ЛЕ́КСИКА, -и, *ж.* Сукупність слів певної мови, її окремих сфер чи діалектів. // Словниковий склад твору або творів якого-небудь письменника.
ЛЕКСИКАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Набуття певними несамостійними формами самостійного лексичного значення.
ЛЕКСИКАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який є наслідком лексикалізації.
ЛЕКСИКО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із лексикографії.
ЛЕКСИКОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лексикогра́фія.**
ЛЕКСИКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Теорія і практика укладання словників. 2. Збирання слів і укладання словників як опис лексики живої мови. 3. Сукупність словників якоїсь мови і наукових праць із цієї галузі.
ЛЕКСИКО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з лексикології.
ЛЕКСИКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лексиколо́гія.**
ЛЕКСИКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ мовознавства, що вивчає лексику, тобто сукупність слів певної мови.
ЛЕКСИКО́Н, -у, *ч.* 1. *книжн.* Запас слів; лексика. 2. *заст.* Словник.
ЛЕКСИКОСТАТИ́СТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **глотохроноло́гія.**
ЛЕКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ле́ксика.** ** **Лекси́чна одини́ця** – те саме, що **лексе́ма.**
ЛЕКТИ́НИ, -ів, *мн.* Білки рослинного походження, які вибірково реагують з вуглеводами.
ЛЕ́КТОР, -а, *ч.* Той, хто читає лекції, лекцію.
ЛЕКТО́РІЙ, -ю, *ч.* 1. Організація, яка влаштовує публічні лекції. 2. Цикл лекцій, об'єднаних тематично або влаштованих для певного кола слухачів. 3. *рідко.* Приміщення, де відбуваються публічні лекції.
ЛЕ́КТОРКА, -и. Жін. до **ле́ктор.**
ЛЕ́КТОРСТВО, -а, *с.* Робота, заняття лектора.
ЛЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ле́ктор.**
ЛЕКТУ́РА, -и, *ж.* 1. *заст.* Посада, заняття лектора-викладача. 2. *діал.* Читання.
ЛЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ле́кція.** // Признач. для читання лекцій.
ЛЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Усний виклад навчального предмета викладачем у вищому або середньому спеці-

альному навчальному закладі. // Публічне читання на певну тему. 2. *звичайно мн.* Записи курсу з якого-небудь навчального предмета, публічних читань, складені лектором або слухачем. 3. *заст.* Заняття у початковій або середній школі, звичайно приватне. // Зміст шкільного завдання. // *перен.* ** **чита́ти ле́кції** *кому* – повчати кого-небудь.

ЛЕ́ЛЕ, *виг.* Уживається для вираження жалю, нарікання, страху або здивування (часто разом з "ой"). // у *знач. присудк. сл.* Погано кому-небудь, лихо, нещастя з кимсь.

ЛЕ́ЛЕГИ, -ів, *мн.* Стародавні племена, які жили на Півдні Балканського півострова, островах Егейського моря.

ЛЕЛЕ́КА, -и, *ч. і ж.* Великий перелітний птах із довгим прямим дзьобом та довгими ногами; боцун, бузько, гайстер, чорногуз та ін. // *рідко.* Про такого птаха-самця.

ЛЕЛЕ́КАТИ, -е́чу, -е́чеш, *недок.*, *діал.* Стогнати, охкати.

ЛЕЛЕКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до лелеки.

ЛЕЛЕКОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Ряд птахів.

ЛЕЛЕКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лелекоподі́бний**.

ЛЕЛЕЧА́, -а́ти, *с.* Пташа лелеки.

ЛЕЛЕЧЕНЯ́, -а́ти, *с.* Те саме, що **лелеча́**.

ЛЕЛЕ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **леле́ка**.

ЛЕЛЕ́ЧИН, -а, -е. Належний лелеці.

ЛЕЛЕ́ЧИХА, -и, *ж.*, *розм.* Самиця лелеки.

ЛЕЛЕ́ЧИЧ, -а, *ч.*, *діал.* Самець лелеки.

ЛЕЛЕ́ЧИЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **леле́ка**.

ЛЕ́ЛЕЧКО, *виг.* Те саме, що **ле́ле**.

ЛЕ́ЛИК, -а, *ч.*, *зах.* Кажан.

ЛЕЛІ́ННЯ, -я, *с.* Тиха течія.

ЛЕ́ЛІТ, -а, -лета, *ч.*, *зах.* Сич.

ЛЕЛІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. Виблискувати, блищати, відбиваючи світло, проміння. // Вирізнятися яскравим кольором. 2. Тихо текти; струменіти.

ЛЕЛІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Блискуче кружальце для прикрас. // Блискучі цяточки на чому-небудь. 2. *діал.* Назва квітки.

ЛЕЛІ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лелі́тка**.

ЛЕЛІ́Я, -ї, *ж.*, *заст.*, *поет.* Лілія.

ЛЕЛІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лелі́яти**. // *у знач. прикм.*

ЛЕЛІ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лелі́яти**.

ЛЕЛІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *перех.* 1. Оточувати ласкою, піклуванням; пестити, голубити. // *перен.* Дбайливо, з любов'ю доглядати що-небудь. 2. *перен.* Те саме, що **плека́ти**.

ЛЕЛЬ, -я, *ч.*, *міф.* Язичницьке божество шлюбу та кохання.

ЛЕ́ЛЬО, -я, *ч.*, *діал.* Батько (у 1 знач.).

ЛЕ́ЛЬОМ-ПОЛЕ́ЛЬОМ, *присл.* Дуже повільно.

ЛЕМ, *част.* 1. *зах.* Але. 2. *зах.* Тільки-но. 3. Ось, але ж.

ЛЕ́МА[1], -и, *ж.* 1. Допоміжна теорема, необхідна для доказу іншої. 2. Твердження, яке визнане істинним і яке використовують для доведення іншого твердження.

ЛЕ́МА[2], -и, *ж.* Вексельна мітка – найменування документа словом "вексель", включеним в його текст, мовою, якою складено документ.

ЛЕМА́К, -а́, *ч.* Українець – житель угорських долин на захід від Бескидів.

ЛЕМА́ЧКА, -и. Жін. до **лема́к**.

ЛЕ́МБИК, -а, *ч.*, *заст.* Чавун (посуд).

ЛЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Те саме, що **лементува́ння**. *Здійняти лемент.*

ЛЕМЕНТІ́ТИ, -нчу́, -нті́ш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **лементува́ти 1**.

ЛЕМЕНТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **криклúвий 2**.

ЛЕМЕНТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **лементли́вий**.

ЛЕМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лементува́ти**; лемент.

ЛЕМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Говорити дуже голосно; галасувати (у 1 знач.). // Кричати від болю, страждання або волаючи про допомогу. // Зчиняти гамір, галасуючи разом (про людей). // Кричати (про тварин, птахів та ін.). 2. *перен.*, *зневажл.* Виявляти підвищений інтерес до якого-небудь питання, активно обговорюючи його, привертаючи до нього увагу широкої громадськості; галасувати (у 2 знач.).

ЛЕМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* Поратися, метушитися.

ЛЕМЕ́ХА, -и. 1. *ж.* Те саме, що **лемі́шка**. 2. *ч. і ж.*, *зах.* Флегматична, незграбна людина.

ЛЕМЕХУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Неповороткий, млявий, флегматичний.

ЛЕМЕХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лемехува́тий**.

ЛЕМЕШЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. **лемі́ш**.

ЛЕМЕ́ШИК, -а, *ч.* Зменш. до **лемі́ш**.

ЛЕМЕШОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до лемеша.

ЛЕМЕШОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лемешоподі́бний**.

ЛЕ́МІНГ, -а, *ч.* Дрібний північний звірок-гризун із довгою буро-жовтою плямистою шерстю; полярна миша.

ЛЕМІ́Ш, -меша́, *ч.* Частина плуга або іншого землерийного знаряддя, що підрізує шар землі знизу.

ЛЕМІ́ШКА, -и, *ж.* 1. Страва з густо запареного борошна, звичайно гречаного. 2. *перен.* Про нерішучу, безхарактерну людину.

ЛЕМІ́ШНИЙ, -а, -е. Оснащений лемешем.

ЛЕ́МКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ле́мко**, -а, *ч.*; **ле́мка**, -и, *ж.*). Етнографічна група українців, які здавна живуть у Карпатах на обох схилах Східних Бескидів.

ЛЕМКИ́НЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ле́мка**.

ЛЕ́МКІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ле́мки**.

ЛЕ́МКО *див.* **ле́мки**.

ЛЕМНІСКА́ТА, -и, *ж.*, *мат.* Одна з алгебраїчних плоских кривих.

ЛЕМОБЛАСТО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Те саме, що **нейрилемо́ма**.

ЛЕМО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Те саме, що **нейрилемо́ма**.

ЛЕМОЦИ́Т, -а, *ч.* Гліальні клітини, які утворюють оболонку навколо осьового циліндра нервового волокна.

ЛЕМПІ́РА, -и, *ж.* Грошова одиниця Гондурасу, що дорівнює 100 сентаво.

ЛЕМУ́Р, -а, *ч.* 1. Тварина, що займає проміжне положення між мавпами і нижчими ссавцями; півмавпа. 2. *міф.* Духи померлих, які вночі блукають по землі у вигляді відьом і кістяків.

ЛЕМУРА́ЛІЇ, -їй, *мн.*, *міф.* Нічні обряди, під час яких у визначені травневі дні зачиняли храми й забороняли справляти весілля.

ЛЕМУ́РІЯ, -ї, *ж.* Гіпотетичний материк, який на початку кайнозойської ери опустився на дно Індійського океану.

ЛЕМУ́РОВІ, -их, *ім.* Родина півмавп.

ЛЕМУРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до лемура.

ЛЕМУРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лемуроподі́бний**.

ЛЕН, -у, *ч.* Спадкове земельне володіння в епоху феодалізму, яке надавалось васалу за умови несення ним військової служби та виконання інших повинностей.

ЛЕ́НДИНГ, -у, *ч.* Плата за вивантаження товару з судна, яке прибуло у порт призначення.

ЛЕ́НДИНГ-БІ́ЗНЕС, -у, *ч.* Угода, бізнес-операція, результати якої змінюють активи фірми і знаходять відображення у її фінансових звітах.

ЛЕ́НДІ, *невідм.* Мова, поширена у західній частині Західного Пенджаба та в районі Бахавалпура (Пакистан).

ЛЕ́НДЛЕР, -у, *ч.* Селянський народний танець, поширений у Німеччині та Австрії; попередник вальсу.

ЛЕНД-ЛІ́З, -у, *ч.* Система передачі в позику або оренду зброї, боєприпасів, стратегічної сировини, продовольства та ін.

ЛЕНД-ЛІ́ЗІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ленд-лі́з**.

ЛЕНДЛО́РД, -а, *ч.* Великий англійський землевласник, який здає землю в оренду фермерам.

ЛЕНДЛОРДИ́ЗМ, -у, *ч.* Система великого землеволодіння у Великій Британії.

ЛЕНДЛО́РДСТВО, -а, *с.* Інституція лендлордів у Великій Британії.

ЛЕ́НІКС, -а, *ч.* Блок, який вільно обертається і застосовується для регулювання натягування веденої гілки ремінної або канатної передачі.

ЛЕНІНГРА́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* Житель міста Ленінград, уродженець цього міста.

ЛЕНІНГРА́ДКА, -и, *ж.* Жителька міста Ленінград, уродженка цього міста.

ЛЕНІНГРА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ленінград.

ЛЕ́НІНЕЦЬ, -нця, *ч.* Прибічник і послідовник ленінізму.

ЛЕНІНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *іст.* Учення В. Леніна, що розвивало основні положення марксизму.

ЛЕНІНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічний і послідовник ленінізму.

ЛЕНІНІ́СТКА, -и. Жін. до **ленінí́ст**.

ЛЕНІНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ленінізму, леніністa.

ЛЕ́НІНКА, -и. Жін. до **ле́нінець**.

ЛЕ́НІНСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий В. Леніну.

ЛЕ́ННИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **лен**. ** **ле́нне пра́во**, *іст.* – право, яке визначало відносини між васалом та сюзереном.

ЛЕ́ННИК, -а, *ч.*, *іст.* Володар лену – васал, який одержав його у володіння і виконує певні обов'язки стосовно до свого володаря.

ЛЕНО́К, -нка́, *ч.* Прісноводна риба сімейства лососей.

ЛЕ́НСМАН, -а, *ч.* Представник поліцейської і фіскальної (податкової) влади в приміських і сільських місцевостях у Швеції і Фінляндії.

ЛЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до р. Лена (у Східному Сибіру).

ЛЕ́НТА, -и, *ж.*, *нар.-поет.*, *розм.*, *рідко.* Стрічка.

ЛЕНТА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Подертий, драний.

ЛЕНТИГІНО́З, -у, *ч.* Дерматоз, який характеризується висипанням плям лентиго по всьому шкірному покриві.

ЛЕНТИГЛО́БУС, -а, *ч.*, *мед.* Вроджене кулеподібне випинання передньої або задньої поверхні кришталика.

ЛЕНТИ́ГО, *невідм.*, *с.*, *мед.* Уроджена пігментна пляма величиною з сочевицю. ** **старе́че лентúго** – лентиго, яке виникає після 50 – 60 років. **юна́цьке лентиго** – лентиго, яке спостерігається в юнацькому віці.

ЛЕНТИКО́НУС, -а, *ч.*, *мед.* Вроджене конусоподібне випинання передньої або задньої поверхні кришталика.

ЛЕ́НТО, *незм. і невідм.*, *с.*, *муз.* Повільний темп, швидший за ларго.

ЛЕНЧ, **ЛАНЧ**, -у, *ч.* Назва другого сніданку в англомовних країнах.

ЛЕ́НЧИК, -а, *ч.* Дерев'яна основа кавалерійського сідла.

ЛЕО́НЕ, *невідм.*, *ч.* Грошова одиниця Сьєрра-Леоне.

ЛЕОНІ́ДИ, -ів, *мн.* Потік метеорів, радіант якого міститься в сузір'ї Лева.

ЛЕОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, який зустрічається у калійних родовищах Прикарпаття; безбарвні або жовтуваті прозорі гіркі кристали.

ЛЕОНТІА́ЗИС, -у, *ч.* Виражена гіпертрофія м'яких тканин обличчя; спостерігається при лепрі або деяких лейкозах. ** **кістко́вий леонтіа́зис** – кісткова лев'ячість; повільно прогресуюче збільшення розмірів лицьових, а інколи і черепних кісток.

ЛЕОПА́РД, -а, *ч.* Великий хижий звір родини котячих із плямистою рудувато-жовтою шерстю, що живе в Африці та Азії; пантера. ** **Морськи́й леопа́рд** – морська тварина родини ластоногих із плямистою шерстю, що живе в морях, головним чином в Антарктиді.

ЛЕОПА́РДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **леопа́рд**.

ЛЕОПОЛЬДВІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Леопольдвіль.

ЛЕП, -у, *ч.* 1. Бруд, що вкриває спітніле, довго не мите тіло. // Липкий бруд, що вкриває певну поверхню. // *чого, який, перен.* Про щось негативне в житті людини. 2. *діал.* Земляний віск; озокерит.

ЛЕ́ПЕТ, -у, *ч.* 1. То саме, що **лепета́ння**. 2. *чого і без додатка*, *перен.* Тихий невиразний шум.

ЛЕПЕ́ТА, -и, *ч. і ж.*, *зах.* Базіка.

ЛЕПЕТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лепета́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЛЕПЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Говорити нерозбірливо, неправильно (про дитячу мову). // Говорити невиразно, невпевнено, з натугою підшукуючи слова. // Говорити мовою, незрозумілою для співбесідника. // Говорити що-небудь несерйозне, нерозумне. // Вести легку, несерйозну розмову; балакати (у 1 знач.). 2. *неперех.*, *перен.* Тихо, невиразно звучати, шуміти.

ЛЕ́ПЕТЕНЬ, -тня, *ч.*, *розм.* Базіка, балакун, талалай.

ЛЕПЕТИ́ЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **ле́петень**.

ЛЕПЕТІ́ННЯ, -я, *с.* Базікання, патякання.

ЛЕПЕТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який багато лепече; говіркий. *Лепетливий на язик.*

ЛЕПЕТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **лепетли́вий**.

ЛЕПЕТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто багато лепече; говорун.

ЛЕПЕТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Та, що багато лепече; говоруха.

ЛЕПЕ́ТЯ, -і, *ч. і ж.* Базіка, патякало.

ЛЕПЕХА́, -и́, *ж.*, *рідко* **ЛЕ́ПЕХ**, -у, *ч.* Трав'яниста багаторічна рослина з довгими мечоподібними листками й гострим запахом; аїр.

ЛЕПЕХУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Схожий на лепеху.

ЛЕПЕХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лепехува́тий**.

ЛЕПЕ́ЧУЧИ. Дієприсл. до **лепета́ти**.

ЛЕПЕШИ́ННЯ, -я, *с.* Стебла лепехи.

ЛЕПЕШНЯ́К, -а́, *ч.* Багаторічна трава родини злакових, що росте на дуже зволожених ґрунтах.

ЛЕПІДОДЕ́НДРОН, -а, *ч.* Величезне вимерле дерево родини плаунових, що росло в кам'яновугільний період.

ЛЕПІДОКРОКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу гідроокислів.

ЛЕПІДОЛІ́Т, -у, *ч.* Бідна на залізо літієва слюда фіолетового чи бузкового кольору.

ЛЕПІДОПТЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ ентомології, який вивчає метеликів.

ЛЕПІДОСИРЕ́Н, -а, *ч.* Велика дводишна риба, що живе в заболочених водоймах басейну річки Амазонки.

ЛЕ́ПРА, -и, *ж.*, *мед.* Те саме, що **прока́за**.

ЛЕПРЕЧАУНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Множинні спадкові аномалії з дисфункцією залоз внутрішньої секреції.

ЛЕПРИ́ДИ, -ів, *мн.*, *мед.* Висипи при лепрі.

ЛЕПРО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до лепри. ** **лепро́зна реа́кція** – загострення лепри; характеризується періодичністю, гарячкою, почервонінням та напуханням висипів. **лепро́зні клі́тини** – макрофаги, які характеризуються блідим ядром і пінистою цитоплазмою, внаслідок вмісту ліпідів.

ЛЕПРОЗО́РІЙ, -ю, *ч.* Лікувально-профілактичний заклад, який здійснює профілактику і лікування хворих на лепру.

ЛЕПРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ інфекційних захворювань, що вивчає лепру і розробляє методи її діагностики.

ЛЕПРО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **лепромато́зна грануцьо́ма**.

ЛЕПРОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е: ** **лепромато́зна грануцьо́ма** – інфільтрат, розміщений у сітчастому шарі шкіри, відмежований від епідермісу неураженою зоною колагенових волокон. **лепромато́зна реа́кція** – загострення лепроматозної лепри, внаслідок зовнішньої дії та інтеркурентного захворювання.

ЛЕПРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь захворіти на лепру.

ЛЕ́ПСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Хороший, гарний.

ЛЕ́ПСЬКО, *розм.* Присл. до **ле́пський**.

ЛЕ́ПТА, -и, *ж.* 1. У стародавніх Єрусалимі та Греції – дрібна монета. 2. Розмінна монета Греції. 3. *перен.*, *книжн.* Посильне подаяння, пожертвування або милостиня. 4. *перен.*, *уроч.* Вклад у яку-небудь суспільну справу. // Частка чого-небудь.

ЛЕПТОКВА́РКИ, -ів, *мн.*, *фіз.* Загальна назва групи гіпотетичних елементарних частинок зі спіном 1, випускання і поглинання яких переводить лептони у кварки або навпаки.

ЛЕПТОЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Ряд кишковопорожнинних класу гідроїдних.

ЛЕПТО́М, -у, *ч.* Частина лубу у вищих рослин, якою пересуваються органічні речовини.

ЛЕПТОМЕНІ́НГИ, -ів, *мн.* Павутинна та м'яка оболонка мозку.

ЛЕПТОМЕНІНГІ́Т, -у, *ч.* Запалення м'яких мозкових оболонок; проявляється менінгеальними симптомами та ін.

ЛЕПТОНЕ́МА, -и, *ж.*, *біол.* Перша стадія профази першого поділу мейозу.

ЛЕПТО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лепто́н**, -а, *ч.*). Група най-

легших елементарних частинок, які беруть участь лише в слабких електромагнітних та гравітаційних взаємодіях.

ЛЕПТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **лепто́н**.

ЛЕПТОПАХІМЕНІНГІ́Т, -у, *ч.* Менінгіт, при якому запалення поширюється на всі оболонки.

ЛЕПТОСКЛЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Сірувато-голубий колір склер очних яблук, що виникає при стоншенні склер.

ЛЕПТОСО́М, -а, *ч.* Людина тонкої, ніжної, слабкої, дуже астенічної будови тіла.

ЛЕПТОСПІ́РИ, -ів, *мн.* Рід бактерій з сімейства спірохет; збудники лептоспірозів у тварин та людини.

ЛЕПТОСПІРО́З, -у, *ч.* Гостре інфекційне захворювання тварин; зараження людей відбувається через воду відкритих водойм; проявляється ураженням печінки, нирок та ін.

ЛЕПТОСПІРО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лептоспіро́з**.

ЛЕПТОТРИХО́З, -у, *ч.* Трихопатія, яка характеризується стоншенням волосся.

ЛЕПТОХЛОРИ́Т, -у, *ч.* Застаріла назва ферумового хлориту.

ЛЕПТОЦЕФА́Л, -а, *ч.*, *мед.* Дуже вузька голова.

ЛЕ́РКА, -и, *ж.* Інструмент для нарізування зовнішньої різі.

ЛЕРНЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **лерне́йська гі́дра**, *міф.* – величезна змія, що мала 9 голів, одна з яких була безсмертна; пожирала худобу й посіви.

ЛЕС, -у, *ч.* Ґрунтоутворювальна гірська осадова порода сірувато-жовтого, іноді бурого або червонувато-бурого кольору.

ЛЕСБІ́ЙСТВО, -а, *с.* Див. **лесбія́нство**.

ЛЕСБІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лесбійства. ** **лесбі́йське коха́ння** – те саме, що **трибаді́я**.

ЛЕСБІЯ́НКА, -и, *ж.* Жінка, що займається лесбіянством.

ЛЕСБІЯ́НСТВО, -а, *с.* Статевий потяг жінки до жінки; жіночий гомосексуалізм.

ЛЕСБО́СЬКИЙ, -а, -е. Стос. до о. Лесбос в Егейському морі в Греції (Елладі).

ЛЕСИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Технічний прийом живопису олійними фарбами. Полягає в накладанні тонкого шару прозорих або напівпрозорих фарб на просохлі фарби.

ЛЕ́СКІТ, -оту, *ч.*, *заст.* Лоскіт.

ЛЕСЛИ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Улесливий, лестивий.

ЛЕ́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Улесливий, лестивий.

ЛЕСО́ВИЙ, -а, -е. Який складається з лесу.

ЛЕСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний своїм виглядом чи якостями до лесу.

ЛЕСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лесоподі́бний**.

ЛЕ́СТА, -и, *ж.*, *зах.* Шестірня у млині.

ЛЕСТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.*, *заст.* Підлесник, лестун.

ЛЕСТИ́ВИЙ, -а, -е. Схильний до лестощів. // Сповнений лестощів.

ЛЕСТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **лести́вий**.

ЛЕСТИ́ВО. Присл. до **лести́вий**.

ЛЕСТИ́ТИ, лещу́, лести́ш, *недок.* 1. *кому і без додатка.* Лицемірно, нещиро вихваляти кого-, що-небудь. // Говорити кому-небудь приємності, компліменти. 2. *кому, чому.* Давати насолоду, бути приємним.

ЛЕСТИ́ТИСЯ, лещу́ся, лести́шся, *недок.* 1. *до кого, коло кого.* Ніжно горнутися, виявляти ласку до кого-небудь; ластитися. 2. *перен.* Лестощами, догідливістю намагатися привернути до себе чиюсь увагу, домогтися чийого-небудь довір'я або замаскувати свої підступні думки, наміри.

ЛЕ́СТКА, -и, *ж.*, *діал.* Лестощі.

ЛЕСТНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Улесливий, лестивий.

ЛЕ́СТОЩІ, -ів, *мн.* Лицемірне, нещире вихваляння.

ЛЕСТРИГО́НИ, -ів, *мн.*, *міф.* Дике плем'я велетнів-людожерів.

ЛЕСТУ́Н, -а́, *ч.*, *заст.* Той, хто любить лестити.

ЛЕСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для лесування.

ЛЕСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **лесува́ти**[1].

ЛЕСУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Наносити тонкий шар прозорої фарби на картини та інші вироби з метою підсилити або змінити тон забарвлення.

ЛЕСУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *с. г.* Певним чином обробляти ґрунт, надаючи йому властивостей лесу.

ЛЕ́СХА, -и, *ж.* У давньогрецькій архітектурі – будівля для зборів, співбесід та ін.

ЛЕТ, -у, *ч.*, *поет.* Дія за знач. **літа́ти** і **леті́ти**; літ (*див.* **літ**[1]). *Зриватися в лет.*

ЛЕ́ТА, -и, *ж.* За давньогрецькою міфологією річка забуття в підземному царстві. ** **ка́нути в ле́ту** – забутися без сліду.

ЛЕТА́ЛЬ, -і, *ж.* Мутантний стан гена, що призводить організм до загибелі.

ЛЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Який веде до смерті, закінчується смертю; смертельний. *Летальний кінець.* ** **лета́льний ген** – ген, що блокує нормальний розвиток статевих клітин (гамет), зигот або дорослих організмів і спричиняє їхню загибель; міститься в хромосомах.

ЛЕТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мед.* 1. Те саме, що **сме́ртність**. 2. Статистичний показник, який представляє відношення кількості померлих від якої-небудь хвороби до кількості хворих на цю хворобу. ** **післяопераці́йна лета́льність** – відношення числа померлих хворих після операції до числа прооперованих хворих.

ЛЕТАРГІ́ЙНИЙ, **ЛЕТАРГІ́ЧНИЙ**, -а, -е, *мед.* Стос. до летаргії (у 1 знач.). ** **летаргі́йний (летаргі́чний) сон** – те саме, що **летаргі́я** 1.

ЛЕТАРГІ́ЧНИЙ *див.* **летаргі́йний**.

ЛЕТАРГІ́Я, -ї, *ж.* 1. *мед.* Хворобливий стан, схожий на сон, з майже нечутним диханням і пульсом. 2. *перен.* Цілковита нерухомість, бездіяльність.

ЛЕТЕРФО́Т, -а, *ч.*, *друк.* Фотонабірна машина для набирання заголовків.

ЛЕТИЛА́Н, -у, *ч.* Біологічно активне синтетичне волокно з антимікробними властивостями, що використовується в медицині.

ЛЕТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **леті́ти**.

ЛЕТІ́ТИ, лечу́, лети́ш, *недок.* 1. Пересуватися в повітрі за допомогою крил (про птахів, комах і т. ін.). // Пересуватися в повітрі завдяки певній зовнішній силі (вітру, поштовху і т. ін.). // Пересуватися, переміщатися в повітрі (про літаки, ракети і т. ін.). // Пересуватися в певному напрямі на літальних апаратах (про пасажира або пілота). // *перен.* Линути, розноситися в просторі (про слова, звуки тощо). // *перен.* Ширитися, передаватися, пересилатися певним способом (поштою, радіо тощо). 2. Те саме, що **па́дати** 1, 2. 3. *перен.* Дуже швидко переміщатися (по землі, воді і т. ін.); мчати; нестися (у 1 знач.). 4. *перен.* Швидко, непомітно проминати (про час). 5. *перен.* Линути думками, почуттями, помислами, душею до кого-, чого-небудь.

ЛЕ́ТКА, -и *і* **ЛЕ́ТКА-Є́НКА**, (-и–и), *ж.* Фінський груповий танок; музика до цього танку.

ЛЕТКИ́Й, -а́, -е́. Який має здатність швидко зникати, поширюючись у повітрі або випаровуючись. ** **летка́ мазь** – мазь для втирання в шкіру; має приємний запах і швидко висихає.

ЛЕ́ТКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість рідинних і твердих речовин переходити в пароподібний стан. 2. Величина, яка характеризує цю властивість.

ЛЕТО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *зах.* Аеродром.

ЛЕТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто літає. 2. Той, хто здатний швидко пересуватися, мчати, скакати тощо. 3. Той, хто часто змінює місце роботи.

ЛЕТУ́НКА, -и. Жін. до **лету́н**.

ЛЕТУ́НСТВО, -а, *с.*, *зах.* Авіація.

ЛЕТУ́НСЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Стос. до летунства.

ЛЕТУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який літає, летить, переміщається в повітрі. 2. *перен.* Який може швидко пересуватися, на ходу маневруючи. // *мед.* Який раптово виникає то в одному, то в іншому місці, швидко проминає в одному місці та з'являється в іншому (про хвороби). *Летучий ревматизм.* 3. *перен.* Який швидко минає; скороминущий (час, явище і т. ін.). 4. *перен.* Те саме, що **летю́чий** 3. 5. *спец.* Те саме, що **летки́й**. *Летуча мазь.*

ЛЕТУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **лету́чий** 5.

ЛЕТЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який має здатність пересуватися в повітрі за допомогою крил. // Який летить у повітрі, пересуваючись за допомогою крил (про птахів, комах і т. ін.). // Який пересувається в повітрі завдяки певній зовнішній силі (вітру, поштовху і т. ін.). // Який рухається в повітрі (про літаки, ракети і т. ін.). // Який пересувається в просторі на літальному апараті. // *перен.* Який розноситься, лине в просторі (про слова, звуки тощо). ** **летю́ча ми́ша**: а) те саме, що **кажа́н**; б) переносний гасовий ліхтар. **летю́чий соба́ка** – великий рукокрилий нічний ссавець-кажан. 2. Який швидко рухається (по землі, воді і т. ін.). // Якому властиво швидко переміщатися з місця на місце. // *перен.* Який швидко поширюється, розноситься (про звістку, палке слово і т. ін.). // *перен.* Легкий, стрімкий (про крок, ходу). // *перен.* Неврівноважений, неспокійний (про людину та її вдачу). ** **летю́чий голла́ндець** – легендарний образ капітана, приреченого на вічне плавання в морі, а також корабель цього капітана. 3. *перен.* Якого починають без попередньої підготовки і проводять швидко (про мітинги, збори); летучий (у 4 знач.). // Який швидко проходить. 4. *спец.* Те саме, що **летки́й**.

ЛЕТЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **летю́чий**. 2. Те саме, що **фугіти́вність**.

ЛЕТЮ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Екстрено випущений листок із коротким повідомленням про що-небудь. // Недовговічний літературний твір. 2. Ремонтна машина, яка може швидко пересуватися з місця на місце для ліквідації аварій, поламок і т. ін. // Машина, поїзд і т. ін., які швидко доставляють в інші місця. 3. *бот.* Насіння деяких рослин, яке, маючи крилоподібні вирости, може пересуватися силою вітру.

ЛЕТЯ́ГА[1], -и, *ж.* Маленька тварина, схожа на білку, яка має між передніми і задніми лапами літальну перетинку і живе на деревах.

ЛЕТЯ́ГА[2], -и, *ч.*, *діал.* Нетяга.

ЛЕТЯ́ЧИ. Дієприсл. до **леті́ти**.

ЛЕТЯ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Летючий (у 1 знач.).

ЛЕ́ХА, -и, *ж.*, *спец.* Доріжка, прохід, що робиться для зручності збирання певних рослин.

ЛЕХВА́РЯ, -і, *ж.*, *зах.* Несмачна юшка.

ЛЕЦИТИ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Жироподібна органічна речовина, велика кількість якої міститься в нервових тканинах, яєчному жовтку, ікрі тощо.

ЛЕЦИТИНА́ЗИ, -ів, *мн.* Гідролітичні ферменти, які розкладають фосфатиди в організмах тварин і рослин; є в складі отрути деяких змій.

ЛЕ́ЧО, *невідм.*, *с.* Консервований червоний угорський перець із помідорами та цибулею.

ЛЕЩА́ТА, -ща́т, *мн.* 1. Слюсарний інструмент, яким затискують оброблюваний предмет. // *чого, з означ.*, *перен.* Про те, що стискає, обмежує, позбавляє вільних рухів, дій і т. ін. 2. *заст.* Лубки, шини, за допомогою яких роблять пов'язку, що забезпечує нерухомість ушкодженої кістки кінцівки. 3. *заст.* Розщеплена на кінці палиця. 4. *діал.* Кліщі.

ЛЕЩА́ТКА, -ток, *мн.* Зменш. до **леща́та**.

ЛЕЩА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **леща́та** 1.

ЛЕЩЕТА́РСТВО, -а, *с.*, *зах.* Лижництво, лижний спорт.

ЛЕЩИ́ЦЯ, -і, *ж.* Трав'яниста степова рослина; перекотиполе.

ЛЕ́Я[1], -ї, *ж.* У Румунії – грошова одиниця.

ЛЕ́Я[2] *див.* **ле́ї**.

ЛЖА, лжі, *ж.*, *книжн.* Неправда, брехня.

ЛЖЕАПО́СТОЛ, -а, *ч.* Несправжній, удаваний апостол.

ЛЖЕВЧЕ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Несправжня, показна вченість.

ЛЖЕВЧЕ́ННЯ, -я, *с.* Позірне, облудне вчення.

ЛЖЕКЛАСИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Несправжній класицизм.

ЛЖЕКОРО́ЇДИ, -ів, *мн.* Сімейство жуків, що зовні схожі на короїдів.

ЛЖЕМАРКСИ́ЗМ, -у, *ч.* Несправжній марксизм.

ЛЖЕМАРКСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лжемарксизму.

ЛЖЕМИСТЕ́ЦТВО, -а, *с.* Те, що не є справжнім мистецтвом, але видається за нього.

ЛЖЕМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто каже, промовляє неправду, брехню; брехун.

ЛЖЕМУСУЛЬМА́НИН, -а, *ч.* Несправжній мусульманин.

ЛЖЕНАУ́КА, -и, *ж.* Те, що не є справжньою наукою, але видається за неї.

ЛЖЕНАУКО́ВИЙ, -а, -е. Який не відповідає вимогам науки; ненауковий.

ЛЖЕПАТРІО́Т, -а, *ч.* Несправжній, удаваний патріот.

ЛЖЕПАТРІОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Несправжній, удаваний патріотизм.

ЛЖЕПАТРІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лжепатріотизму; удавано патріотичний.

ЛЖЕПРИСЯ́ГА, -и, *ж.*, *юр.* Брехливе або фальшиве, неправдиве свідчення суду або слідству під присягою.

ЛЖЕПРОРО́К, -а, *ч.* Той, хто видає себе за пророка.

ЛЖЕСВІ́ДОК, -дка, *ч.*, *юр.* Той, хто дає брехливі або фальшиві, неправдиві свідчення.

ЛЖЕСВІ́ДЧЕННЯ, -я, *с.*, *юр.* Дія за знач. **лжесві́дчити**.

ЛЖЕСВІ́ДЧИЙ, -а, -е, *юр.* Стос. до лжесвідчення.

ЛЖЕСВІ́ДЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *юр.* Давати брехливі або фальшиві, неправдиві свідчення.

ЛЖЕСОЦІАЛІ́СТ, -а, *ч.* Несправжній соціаліст, який лише удає із себе такого, хоч насправді не є ним.

ЛЖЕТЕО́РІЯ, -ї, *ж.* Несправжня, що базується на хибних засадах, теорія.

ЛЖЕХРИСТИЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Не справжній християнський, а який лише удає із себе такого. *Лжехристиянське вчення.*

ЛИБА́К, -а́, *ч.*, *іст.*, *зах.* Робітник, що видобував нафтопродукти найпримітивнішим способом.

ЛИ́БАННЯ, -я, *с.*, *іст.*, *зах.* Дія за знач. **ли́бати**.

ЛИ́БАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *зах.*, *іст.* Видобувати нафтопродукти найпримітивнішим способом.

ЛИБА́ЦТВО, -а, *с.*, *іст.*, *зах.* Видобування нафтопродуктів найпримітивнішим способом.

ЛИБА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.*, *зах.* Стос. до либацтва.

ЛИ́БЕЦЬ, -бця, *ч.*, *арх.* Жебрак.

ЛИБО́НЬ. 1. *присл.* Означає деяку непевність, сумнів у вірогідності висловлюваного; нібито. // Уживається в логічному висновку, що випливає з певних подій чи ситуацій; мабуть. // Уживається для висловлення можливості певної дії, події тощо. // Уживається для підкреслення приблизності часу, певної міри і т. ін. // Уживається в запитаннях про більш-менш вірогідні події, явища і т. ін. та у відповідях на такі запитання. 2. *у знач. вставн. сл.* Відповідає всім відтінкам значення прислівника.

ЛИВА́Р, -я́, *ч.* Те саме, що **лива́рник**.

ЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до литва. // Признач. для виробництва литва. // Який відповідає вимогам виробництва литва. // *у знач. ім.* **лива́рний**, -ного, *ч.* Цех, у якому відливають металеві вироби; ливарний цех. ** **лива́рний двір** – частина доменного цеху, яка розташована безпосередньо біля домни і призначена для приймання з неї рідкого чавуну й шлаку.

ЛИВА́РНИК, -а, *ч.* Робітник, який відливає металеві вироби; фахівець ливарної справи.

ЛИВА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **лива́рник**.

ЛИВА́РНЯ, -і, *ж.* Майстерня, цех, де відливають металеві вироби.

ЛИ́ВЕНЬ, -вня, *ч.*, *рідко.* Дуже сильний дощ; злива (у 1 знач.).

ЛИВНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Дуже сильний; зливовий, зливний (*див.* **зливни́й**[1]).

ЛИВНИ́К, -а́, *ч.* Канал, по якому під час виробництва литва розплавлений метал надходить у ливарну форму.

ЛИВНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ливни́к**.

ЛИВО́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до **ливо́нці**. *Ливонські лицарі.* ** **ливо́нський о́рден** – німецький духовно-лицарський орден, що виник у 13 ст. в Лівонії.

ЛИВО́НЦІ, -ів, *мн.*, *іст.* 1. Жителі Ливонії. 2. Ливонські лицарі.

ЛИВЦЕ́М, *присл.* Проливно, як із відра.

ЛИГА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **лига́ти**[1].

ЛИГА́ННЯ[2], -я, *с.*, *вульг.* Дія за знач. **лига́ти**[2].

ЛИГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Надівати мотузку на роги корові, волу і т. ін.

ЛИГА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *вульг.* Їсти, пити зі смаком, з жадобою.

ЛИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *з ким*, *розм.* Заводити знайомство, дружбу; товаришувати (з негативним відтінком).

ЛИГНУ́ТИ[1], -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *вульг.* Однокр.

до **лига́ти**[2].

ЛИГНУ́ТИ[2], -ну́, -не́ш, *док., перех., вульг.* Ударити.

ЛИ́ЖА *див.* **ли́жі**.

ЛИЖВА́Р, ЛИЖВЯ́Р, -а́, *ч., діал.* Те саме, що **ли́жник**.

ЛИЖВА́РКА, ЛИЖВЯ́РКА, -и. Жін. до **лижва́р, лижвя́р**.

ЛИ́ЖВИ, лижв, *мн.* (*одн.* **ли́жва**, -и, *ж.*). 1. Плоскі, звичайно дерев'яні полози різної довжини, що їх прикріплюють до ніг для пересування по снігу. // Пристосування на літаку, подібне до таких полозів, яким користуються замість коліс у зимовий період. 2. *спец.* Пристрої для упору на різних приладах, машинах і т. ін.

ЛИЖВ'Я́НИЙ, -а, -є. Прикм. до **ли́жви**. *Лижвяний слід.*

ЛИЖВЯ́Р *див.* **лижва́р**.

ЛИЖВЯ́РКА *див.* **лижва́рка**.

ЛИ́ЖІ, лиж, *мн.* (*одн.* **ли́жа**, -і, *ж.*). Те саме, що **ли́жви**. *Водні лижі.*

ЛИ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до лиж. // Признач. для ходіння на лижах. // Пов'язаний з ходінням на лижах. 2. Який складається з лижників.

ЛИ́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто ходить на лижах або займається лижним спортом. // Боєць, засобом пересування якого є лижі.

ЛИ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **ли́жник**.

ЛИЖНЯ́, -і́, *ж.* Слід, прокладений лижами.

ЛИЖОРО́ЛЕРИ, -ів, *мн.*, (*одн.* **лижоро́лер**, -а, *ч.*). Лижі на роликах для літнього тренування на дорогах із твердим покриттям.

ЛИ́ЖУЧИ. Дієприсл. до **лиза́ти**.

ЛИ́ЖУЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **лиза́ти**. // *у знач. прикм.*

ЛИЗА́К, -а́, *ч., діал.* Лизуха (*див.* **лизу́ха**[2]).

ЛИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лиза́ти**.

ЛИ́ЗАНКА, -и, *ж., зах.* Молоко, зварене з борошном.

ЛИ́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лиза́ти**.

ЛИЗА́ТИ, лижу́, ли́жеш, *недок., перех. і неперех.* 1. Проводити язиком по кому-, чому-небудь, доторкуватися язиком до когось, чогось. // Їсти, пити, підбираючи страву, питво язиком. // *перен.* Доторкуватися або вкривати собою (про хвилю, вогонь і т. ін.). 2. *перен., зневажл.* Цілувати. ** **лиза́ти ру́ки** *кому* – підлабузнюватися до кого-небудь, принижуючи власну гідність; лизатися (у 3 знач.), підлизуватися.

ЛИЗА́ТИСЯ, лижу́ся, ли́жешся, *недок.* 1. Лизати себе. 2. *перен., зневажл.* Цілуватися. 3. *перен. зневажл.* Підлабузнюватися до кого-небудь, принижуючи власну гідність, підлизуватися.

ЛИ́ЗЕНЬ, -зня, *ч., рідко.* Язик великої рогатої худоби.

ЛИ́ЗКАННЯ, *і* **ЛИ́ЗЬКАННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **ли́зкати, ли́зькати**.

ЛИ́ЗКАТИ *і* **ЛИ́ЗЬКАТИ**, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., розм.* 1. Те саме, що **лиза́ти** 1. 2. Їсти дуже мало, повільно.

ЛИЗНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* 1. Однокр. до **лиза́ти**. 2. *перен.* Дуже мало з'їсти чого-небудь. 3. *перен., розм., зневажл.* Напитися п'яним.

ЛИЗОБЛЮ́Д, -а, *ч., зневажл.* Той, хто догоджає кому-небудь, підлабузнюється до когось заради власної вигоди; підлабузник.

ЛИЗОБЛЮ́ДКА, -и. Жін. до **лизоблю́д**.

ЛИЗОБЛЮ́ДСТВО, -а, *с.* Підлабузництво.

ЛИЗУ́Н, -а́, *ч., зневажл.* 1. Той, хто любить лизатися (у 2 знач.). 2. *перен.* Те саме, що **лизоблю́д**.

ЛИЗУНЕ́Ц, -нця́, *ч.* Грудка солі, яку дають лизати худобі.

ЛИЗУ́ХА[1], -и, *зневажл.* Жін. до **лизу́н**.

ЛИЗУ́ХА[2], -и, *ж.* Захворювання худоби, птиці тощо, спричинене нестачею мінеральних речовин у кормах.

ЛИ́ЗЬКАННЯ *див.* **ли́зкання**.

ЛИ́ЗЬКАТИ *див.* **ли́зкати**.

ЛИК, -у, *ч.* 1. *заст.* Обличчя, а також його зображення (звичайно на іконах). 2. *перен.* Зовнішній вигляд, видима поверхня чого-небудь.

ЛИК[2], -у, *ч., церк.* Зібрання, сонм (ангелів, святих і т. ін.).

ЛИК[3], -а, *ч., діал.* Ковток (*див.* **ковто́к**[1] 1).

ЛИКА́ТИ, лика́ю, лика́єш, *недок., перех., діал.* Ковтати.

ЛИ́КНУТИ, ли́кну́, ли́кне́ш, *док., перех., діал.* Однокр. до **лика́ти**.

ЛИ́КО, -а, *с.* Внутрішня частина кори молодих листяних дерев, перев. липи, що легко відокремлюється від стовбура і ділиться на стрічки; лубок (у 1 знач.). // Стрічки з такої частини кори дерева, що використовуються для виготовлення різних побутових предметів. // Виріб з такої частини кори. ** **ли́ка не в'я́же** *хто* – про дуже п'яну людину, що не може зв'язно говорити. **Не ли́ком ши́тий** – про людину, яка має певні здібності, знання, вміє поводитися належним чином і т. ін.

ЛИ́КОВИЙ, -а, -е. 1. Зробл. з лика. 2. *перен.* Поганий, несправжній і т. ін.

ЛИКОДЕ́Р, -а, *ч., розм.* Той, хто дере лико.

ЛИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., уроч., книжн.* Виявляти велику радість; торжествувати.

ЛИКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на лико певними якостями (звичайно жорсткістю волокон).

ЛИКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ликува́тий**.

ЛИ́ЛИК, -а, *ч., зах.* Кажан.

ЛИМА́Н, -у, *ч.* Затока з морською водою в гирлі річки або озеро поблизу моря, іноді багате на грязі з лікувальними властивостями.

ЛИМА́ННИЙ, -а, -е. Стос. до лиману. ** **лима́нне зро́шування (зро́шення)** – зволоження ґрунту за допомогою снігозатримання.

ЛИМА́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **лима́нний**.

ЛИМАНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування рапою та муловими грязями морських лиманів.

ЛИМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **лима́нний**.

ЛИ́МАР, -я, *ч.* Майстер, який виготовляє ремінну збрую.

ЛИМАРЕ́НКО, -а, *ч., розм.* Син лимаря.

ЛИМАРИ́ХА, -и, *ж., розм.* Дружина лимаря.

ЛИМА́РІВ, -рева, -реве. Належний лимареві.

ЛИМАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка лимаря.

ЛИМА́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до лимарства. 2. Вигот. з ременів; ремінний.

ЛИМА́РНЯ, -і, *ж.* Лимарна майстерня.

ЛИМА́РСТВО, -а, *с.* Ремесло лимаря.

ЛИМА́РСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **лима́рний**.

ЛИ́МАРЩИНА, -и, *ж., заст.* Шкіра-сириця.

ЛИМАРЮВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **лимарюва́ти**.

ЛИМАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., розм.* Бути лимарем.

ЛИМО́Н, -а, *ч.* 1. Південне вічнозелене цитрусове дерево, яке дає їстівні плоди. 2. Плід цього дерева овальної форми, з товстою жовтою пахучою шкіркою, кислий на смак. 3. *жарг.* Один мільйон грошей.

ЛИМОНА́Д, -у, *ч.* Прохолодний кисло-солодкий напій, до складу якого входить сік лимона або інших фруктів чи ягід.

ЛИМОНА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лимона́д**.

ЛИМОНА́РІЙ, -ю, *ч.* Розсадник, у якому вирощуються лимони та інші цитрусові рослини.

ЛИМО́НІВКА, -и, *ж., розм.* Горілка, настояна на лимонних шкірках.

ЛИМОНІ́Т, -у, *ч., геол.* Збірна назва ряду мінеральних сумішей гідрооксидів заліза.

ЛИМО́НКА[1], -и, *ж., розм.* Старовинний сорт груші народної селекції.

ЛИМО́НКА[2], -и, *ж., розм.* Ручна граната, що формою нагадує лимон.

ЛИМО́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **лимо́н**. // Зробл. із лимона; з лимоном. ** **лимо́нна кислота́** – кислота, яка міститься в плодах лимона та інших рослин і використовується для приготування їжі, в медицині тощо. 2. Кольору шкірки стиглих плодів лимона.

ЛИМО́ННИК, -а, *ч.* Витка кущова рослина з червоними, зібраними у волоть плодами, що має запах лимона; використовується в медицині.

ЛИМО́ННИЦЯ, -і, *ж.* Метелик жовто-лимонного кольору родини білянок.

ЛИМО́ННО-ЖО́ВТИЙ, -а, -е. Те саме, що **лимо́нний** 2.

ЛИМОННОКИ́СЛИЙ, -а, -е. Який містить лимонну кислоту.

ЛИМО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **лимо́нний**.

ЛИМОНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до лимона, схожий на нього.

ЛИМОНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лимоноподі́бний**.

ЛИМПА́Ч, -у́, *ч.* Необпалена цегла з глини з домішкою соломи або інших органічних речовин; саман.

ЛИМПАЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лимпа́ч**.

ЛИН, -а, *ч.* Прісноводна риба родини коропових із товстим слизьким тілом.

ЛИ́НВА, -и, *ж.* Товста дуже міцна мотузка з волокон або дроту; канат.

ЛИ́НВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ли́нва**.

ЛИ́НДАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Тинятися.

ЛИНИ́НА, -и, *ж.* М'ясо лина.

ЛИНІ́ТИ, -іє, *недок., діал.* Сивіти. // Виднітися сивизною (про волосся) або кольором, схожим на сивизну.

ЛИНКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Сирий, вологий.

ЛИНО́ВИЩЕ, -а, *с.* Скинутий під час линяння верхній покрив деяких живих істот (про шкіру змії, зовнішній панцир рака і т. ін.).

ЛИНО́К, -нка́, *ч.* Зменш. до **лин**.

ЛИНО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **лино́к**.

ЛИНТВА́Р, -а́, *ч., діал.* 1. Баранячa шкура. ** **линтва́рі дуби́ти** *з кого* – жорстоко бити, карати кого-небудь. 2. Верхній одяг, зробл. з баранячої шкури.

ЛИНТВА́РИК, -а, *ч., діал.* Зменш.-пестл. до **линтва́р**.

ЛИНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка.* Однокр. до **ли́ти**.

ЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *недок., поет.* 1. Плавно, легко летіти. // Рухатися вперед із великою швидкістю. // *поет.* Плавно пересуватися по воді. // Поширюватись у просторі (про звуки, запахи і т. ін.). // *перен.* Ставати широко відомим; поширюватися (про відомості, славу і т. ін.). 2. *перен.* Пориватися, рватися до кого-, чого-небудь, кудись (серцем, думками і т. ін.). // Відчувати потяг до кого-, чого-небудь; горнутися (у 1 знач.). 3. Минати, проходити (про час, події тощо).

ЛИНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.* Однокр. до **ли́тися** 1.

ЛИНЧА́, -а́ти, *с.* Маленький лин.

ЛИ́НЬКА, -и, *ж., спец.* Дія за знач. **линя́ти** 2. // Відходи линяння.

ЛИНЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який легко линяє.

ЛИНЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **линю́чий**.

ЛИНЮ́ЩИЙ, -а, -е, *діал.* Який легко линяє.

ЛИНЯ́ЛИЙ, -а, -е. Який вилиняв.

ЛИНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **линя́ти**.

ЛИНЯ́ТИ, -я́є, *недок.* 1. Втрачати свіжість, яскравість первісного кольору; блякнути (у 2 знач.). // *перен.* Втрачати своєрідність, яскравість, самобутність і т. ін. 2. Поновлювати в певні періоди зовнішній покрив (пір'я, шерсть, панцир і т. ін.) (про тварин, птахів, комах).

ЛИ́ПА, -и, *ж.* 1. Дерево з серцеподібним зубчастим листям і жовтим пахучим медоносним цвітом. // Деревина цього дерева. 2. *перен.* Про що-небудь фальшиве, підроблене.

ЛИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок., чим, діал.* Лупати (у 1 знач.).

ЛИ́ПЕНЬ, -пня, *ч.* Сьомий місяць календарного року; другий місяць літа.

ЛИ́ПЕЦЬ[1], -пця, *ч., діал.* Липень.

ЛИ́ПЕЦЬ[2], -пцю, *ч., діал.* Липовий мед. // Напій з цього меду.

ЛИ́ПИНА, -и, *ж.* 1. Липове дерево. // Гілка липового дерева. 2. *діал.* Тріски.

ЛИ́ПИЦІ, -иць, *мн., діал.* Насіння липи.

ЛИ́ПІВКА, -и, *ж.* Діжка з липового дерева.

ЛИ́ПКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **ли́па** 1. *Обдирати як липку.* 2. *діал.* Таволга.

ЛИПКИ́Й, -а́, -е́. Який легко прилипає; клейкий. // Вкритий шаром клейкої речовини; просякнутий клейкою речовиною. // *перен.* Охочий до чого-небудь; беручкий (у 1 знач.).

ЛИ́ПКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **липки́й**.

ЛИ́ПКО. Присл. до **липки́й**.

ЛИПКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи липкий.

ЛИПНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ли́пень**. // Який відбувається в липні.

ЛИ́ПНУТИ[1], -ну, -неш, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Приклеюватися до кого-, чого-небудь. // Бути липким. 2. *розм.* Обліплювати, обсідати кого-, що-небудь (про мух і т. ін.). 3. *до кого, перен.* Горнутися, тулитися, відчуваючи симпатію до кого-небудь. // *до чого.* Настирливо прагнути чого-небудь; домагатися чогось. 4. Те саме, що **злипа́тися** 2.

ЛИ́ПНУТИ[2], -ну, -неш, *док., чим, на кого і без додатка, діал.* Однокр. до **ли́пати**.

ЛИПНЯ́К, -а́, *ч.* 1. Липовий ліс. 2. Липовий мед.

ЛИ́ПОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ли́па** 1. // Обсаджений липами. // Зробл. із липи. // Вигот. або видобутий із квітів липи. *Липовий цвіт.* 2. *у знач. ім.* **ли́пові**, -вих, *мн.* Родина листяних дерев із серцеподібним зубчастим листям і жовтим пахучим медоносним цвітом. 3. *перен., розм.* Підроблений, несправжній.

ЛИПУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **липки́й**.

ЛИПУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **липу́чий**.

ЛИПУ́ЧКА[1], -и, *ж.* Трав'яниста рослина – бур'ян, насіння якої має колючки і легко чіпляється до чого-небудь.

ЛИПУ́ЧКА[2], -и, *ж., розм.* Липкий папір, що його застосовують для боротьби з мухами.

ЛИ́ПЦІ, -ів, *мн., діал.* Жердина для знімання фруктів.

ЛИПЧИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Підмаренник.

ЛИП'Я́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **ли́півка**.

ЛИС, -а, *ч.* 1. Хижий ссавець родини собачих із цінним рудим або сріблястим хутром і з довгим пухнастим хвостом. // Самець лисиці. // Хутро цієї тварини. ** **Поля́рний лис** – те саме, що **пе́сець**. 2. *перен.* Про хитру, лукаву людину.

ЛИСА́ВИЙ -а, -е, *діал.* Трохи лисий, лисуватий.

ЛИСА́К, -а́, *ч., зах.* 1. Людина з лисиною. 2. Тварина зі світлою плямою на лобі. 3. Голий берег чи височина. 4. *орн.* Чорна лисуха.

ЛИСА́НЬ, -я́, *ч., рідко.* Той, у кого є лисина.

ЛИСА́НЯ, -і, *ж.* Гола гора.

ЛИСЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ли́сий**.

ЛИСЕНЯ́, -а́ти, *с.* Маля лисиці.

ЛИСЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **лисеня́**.

ЛИ́СИЙ, -а, -е. 1. З лисиною чи без волосся (про голову). 2. З лисиною чи без волосся на голові (про людину). // *у знач. ім.* **ли́сий**, -сого, *ч.* Людина з лисиною чи без волосся на голові. ** **Чо́рта (ді́дька) ли́сого**, *вульг., лайл.* – повне заперечення чого-небудь. 3. Те саме, що **облі́злий** 1. 4. *перен.* Позбавлений рослинності; голий (про землю, гори тощо). 5. З білою плямою на лобі (про деяких тварин). // *у знач. ім.* **ли́сий**, -сого, *ч.* Кінь, віл і т. ін. з білою плямою на лобі.

ЛИ́СИНА, -и, *ж.* 1. Місце на голові, де випало і не росте волосся. 2. *перен.* Ділянка землі, позбавлена рослинності. // Ділянка чого-небудь, яка своїм виглядом відрізняється від навколишніх ділянок (гола, світла і т. ін.). 3. Біла пляма на лобі деяких тварин.

ЛИ́СИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ли́сина**.

ЛИСИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Самка лиса. // Те саме, що **лис** 1. 2. *перен.* Те саме, що **лис** 2. 3. Намерзлий візерунок на віконних шибках або незамерзла частина шибки. 4. *тільки мн., діал.* Різного типу дерев'яні пристрої, лещата і т. ін.

ЛИСИЧА́, -а́ти, *с.* Те саме, що **лисеня́**.

ЛИСИЧЕНЯ́, -а́ти, *с.* Те саме, що **лисеня́**.

ЛИСИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **лиси́ця** 1, 2. // Такий, як у лисиці.

ЛИСИ́ЧИТИ, -чу, -чеш, *недок., розм.* Бути лисицею (у 2 знач.).

ЛИСИ́ЧКА[1], -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **лиси́ця** 1 – 3. ** **лиси́чка-сестри́чка** – персонаж народних казок. 2. *тільки мн.* Веселі іскорки в очах.

ЛИСИ́ЧКА[2], -и, *ж.* Їстівний гриб жовтого кольору.

ЛИСИ́ЧЧИН, -а, -е. Належний лисичці (*див.* **лиси́чка**[1] 1).

ЛИСІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати лисим (у 2 знач.). 2. Виднітися лисиною (у 2 знач.).

ЛИСІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **лисі́ти**.

ЛИСК, -у, *ч.* Блиск начищеної, лакованої, змащеної і т. ін. гладкої поверхні.

ЛИ́СКА[1], -и, *ж.* Болотний птах родини пастушкових із чорно-сірим пір'ям і білим роговим наростом на лобі.

ЛИ́СКА[2], -и, *ж., рідко.* Те саме, що **лиси́чка**[1].

ЛИ́СКА[3], -и, *ж., розм.* Кличка корови, собаки та інших свійських тварин з білою плямою на лобі.

ЛИСКАВИ́ЦЯ, -і, *ж., арх.* Зірниця.

ЛИ́СКАВКА, -и, *ж.* 1. *заст.* Блискавка. 2. *зах.* Лискуча намистинка.

ЛИСКА́ТИ, ли́скає, *недок., діал.* Лисніти.
ЛИСКОТІ́ТИ, -оче, *недок., діал.* Підсил. до **ли́скати**.
ЛИСКУ́ЧИЙ, -а, -е, *чим, від чого і без додатка.* Який має лиск.
ЛИСНИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок., чим, від чого і без додатка.* Те саме, що **лисні́ти**.
ЛИСНІ́ТИ, -іє, *недок., чим, від чого і без додатка.* Блищати своєрідним лиском (про начищену, лаковану, змащену і т. ін. поверхню). // Яскраво відсвічувати, сяяти, блищати.
ЛИСНІ́ТИСЯ, -іється, *недок., чим, від чого і без додатка.* Те саме, що **лисні́ти**.
ЛИ́СНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **лисні́ти**.
ЛИСНЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який лиснє, лисниться.
ЛИСОВИ́Н, -а, *ч., діал.* Самець лисиці.
ЛИСОВИ́ННЯ, -я, *с., діал.* Місця в полі, позбавлені рослинності.
ЛИСОВИ́НЧИК, -а, *ч., діал.* Зменш.-пестл. до **лисови́н**.
ЛИСОГО́Н, -а, *ч., мисл.* Гончак, який майстерно переслідує лисицю.
ЛИСОХВІ́СТ, -во́сту, *ч.* Трав'яниста кормова рослина родини злакових із густою колосоподібною волоттю.
ЛИСТ[1], *ч.* 1. *род.* -а́. Орган повітряного живлення і газообміну рослин у вигляді тонкої, зазвичай зеленої пластинки. // Складова частина головки капусти. // *у знач. присл.* **листо́м**, *спец.* – плавно, поволі. 2. *род.* -у. Те саме, що **ли́стя**. // Засушене, рідше свіже листя деяких рослин, що використовується як приправа або для виготовлення напою чи ліків.
ЛИСТ[2], -а́, *ч.* 1. Тонкий, щільний шматок або шар якого-небудь матеріалу (паперу, заліза, фанери і т. ін.). 2. Писаний текст, признач. для повідомлення про що-небудь, для спілкування з кимось на відстані, а також відповідна поштова кореспонденція. // Писане звертання до особи чи осіб, розраховане на широке розповсюдження. 3. *який.* Офіційний, грошовий або інший документ. // Документ для записування яких-небудь відомостей. ** **Бала́нсовий лист** – документ, в якому зафіксовані кошти, що знаходяться на балансі. **Гаранті́йний лист** – див. **ба́нківська гара́нтія**. **Заставни́й лист** – довготерміновий цінний папір, що його випускають іпотечні банки під заставу нерухомого майна. **Конкуре́нтний лист** – документ, який узагальнює інформацію про техніко-економічні показники, якість, ціни та комерційні умови продажу товарів. **Купо́нний лист** – частина акції, поділена на окремі купони, на кожному з яких зазначено термін виплати дивідендів. **Податко́вий (окла́дний) лист** – документ, яким платника податку повідомляють про суму і терміни внесення податкових платежів. 4. *спорт.* Одна з фігур гри в городки.
ЛИ́СТА, -и, *ж., зах.* Литка.
ЛИСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., розм.* Перегортати (сторінки книги, зошита і т. ін.).
ЛИСТА́ТИЙ, -а, -е. З широким, великим листям; широколистий.
ЛИСТВА́, -и́, *ж.* Збірн. до **лист**[1].
ЛИСТВЕНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; безбарвні листочки зі скляним блиском.
ЛИ́СТИК[1], -а, *ч.* Зменш. до **лист**[1].
ЛИ́СТИК[2], -а, *ч.* Зменш. до **лист**[2].
ЛИСТІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Поштова картка, іноді з малюнком з одного боку, для відкритого листа. // Лист, написаний на відкритій поштовій картці. 2. Друкований або рукописний листок із злободенним, агітаційним змістом.
ЛИСТІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **листі́вка**.
ЛИ́СТКА, -и, *ж., зах.* Литка.
ЛИСТКО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. 1. Прикм. до **листо́к**[1]. 2. *кул.* Який ділиться на окремі тонкі шари (про тісто).
ЛИСТКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до листка, схожий на нього за формою.
ЛИСТКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **листкоподі́бний**.
ЛИСТОБЛІ́ШКА, -и, *ж., ент.* Те саме, що **медяни́ця** 2.
ЛИСТОВЕ́РТКА, -и, *ж., ент.* Те саме, що **листові́йка**.
ЛИСТОВИ́Й[1], -а́, -е́. Прикм. до **лист**[1]. // Вигот. із листя.
ЛИСТОВИ́Й[2], -а́, -е́. 1. Прикм. до **лист**[2] 1. // *спец.* Признач. для виготовлення листа. 2. *рідко.* Признач. для писання листа (*див.* **лист**[2] 2).
ЛИСТОВИ́К, -у́, *ч.* Рід папоротників сімейства аспленієвих.
ЛИСТОВІ́ЙКА, -и, *ж.* Шкідник, гусінь якого живе в листках, скручуючи їх у трубочку або пакет.
ЛИСТОВІ́ЙКОВІ, -их, *ім.* Родина метеликів.
ЛИСТО́ВНИЙ, -а, -е. Який здійснюється за допомогою листування (у 1 знач.).
ЛИСТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **листо́вний**.
ЛИСТО́ВНО. Присл. до **листо́вний**.
ЛИСТОГРИ́З, -а, *ч., ент.* Те саме, що **листої́д**.
ЛИСТОГРИЗУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **листої́довий**.
ЛИСТОЇ́Д, -а, *ч.* Невеличкий жук-шкідник, який живиться листям і пагонами рослин.
ЛИСТОЇ́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **листої́д**. // *у знач. ім.* **листої́дові**, -вих, *мн.* Родина жуків-шкідників, які живляться листям і пагонами рослин.
ЛИСТО́К[1], -тка́, *ч.* Те саме, що **лист**[1] 1.
ЛИСТО́К[2], -тка́, *ч.* 1. Те саме, що **лист**[2]. 2. Те саме, що **листі́вка** 2. ** **Листо́к непрацездатності**; **лікарня́ний листо́к** – документ, що засвідчує право робітника або службовця на тимчасове звільнення від роботи і на допомогу в разі тимчасової непрацездатності.
ЛИСТОКРУ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **листові́йка**.
ЛИСТОНО́ША, -і, *ч. і ж.* Службовець пошти, який розносить кореспонденцію адресатам.
ЛИСТОПА́Д, *ч.* 1. *род.* -у. Опадання листя восени (в теплих країнах – перед початком посушливої пори року), а також час цього опадання. 2. *род.* -а. Одинадцятий місяць календарного року; третій місяць осені.
ЛИСТОПА́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до листопаду (у 1 знач.). *Листопадна пора.*
ЛИСТОПА́ДНИК, -а, *ч., мисл.* Зайченя останнього виплоду (в період опадання листя – в листопаді).
ЛИСТОПА́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **листопа́д** 2. *Холодний листопадовий дощ.*
ЛИСТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму листа, листка, схожий на лист, листок. ** **Листоподі́бна пухли́на**, *мед.* – змішана сполучнотканинна і епітеліальна пухлина молочної залози.
ЛИСТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **листоподі́бний**.
ЛИСТОПРОКА́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до прокатки листового металу; який служить для прокату листового металу. *Листопрокатний стан.*
ЛИСТОПРОКА́ТНИК, -а, *ч., спец.* Фахівець із прокату листового металу.
ЛИСТОПРОКА́ТУВАННЯ, -я, *с., спец.* Прокатування листового металу.
ЛИСТОРІ́З, -а, *ч., спец.* Робітник, який ріже листовий метал.
ЛИСТОРІ́ЗАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для різання листового металу.
ЛИСТОРОЗМІ́ЩЕННЯ, -я, *с., біол.* Порядок закладення листових зародків на конусі наростання.
ЛИСТОСОРТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сортування листів (*див.* **лист**[2] 2); який служить для сортування листів.
ЛИСТОСТЕБЛОВИ́Й, -а́, -е́. Який складається з листя і стебла.
ЛИСТО́ЧОК[1], -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **листо́к**[1].
ЛИСТО́ЧОК[2], -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **листо́к**[2].
ЛИСТОШТАМПУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для штампування листового металу.
ЛИСТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до листування.
ЛИСТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Який займається листуванням (у 1 знач.).
ЛИСТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **листува́тися**. 2. Зібрання листів, написаних і одержаних кимнебудь.
ЛИСТУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **листоподі́бний**.
ЛИСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., з ким і без додатка.* Обмінюватися листами, писати один одному листи.
ЛИ́СТЯ, -я, *с.* Збірн. до **лист**[1] 1.
ЛИСТЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ли́стя**. 2. Який має листя, з листям (про дерева); прот. **хвойний**. *Листяне дерево.* // Який складається з таких дерев. 3. Який утворюється з листя, має у своєму складі листя.
ЛИСТЯ́НКА, -и, *ж.* Сухий одногніздий багатонасінний плід у рослин.
ЛИСТЯ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Листяний.
ЛИ́СТЯЧКО, -а, *с., збірн.* Зменш.-пестл. до **ли́стя**.
ЛИСУВА́ТИЙ, -а, -е. З невеликою лисиною (у 1, 3 знач.).
ЛИСУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лисува́тий**.
ЛИСУ́Н[1], -а́, *ч., розм.* Людина з лисиною.
ЛИСУ́Н[2], -а́, *ч., зоол.* Один із видів тюленів.
ЛИСУ́ХА, -и, *ж.* Водоплавний птах із чорно-сірим пір'ям та білим наростом на лобі.
ЛИСЯ́ТНИК, -а, *ч.* Звіроферма для розведення і вирощування лисиць.
ЛИ́СЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **лис** і **лиси́ця**. // Зробл. із хутра лиса, лисиці. // Такий, як у лиса, лисиці. // *перен.* Хитрий, лукавий.
ЛИТА́ВРИ, -та́вр, *мн.* (*одн.* **лита́вра**, -и, *ж.*). Ударний музичний інструмент, що має форму півкулі, отвір якої затягнений шкірою; різновид барабана. // Звуки, утворювані цим інструментом.
ЛИТАВРИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на литаврах.
ЛИТА́ВРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лита́ври**.
ЛИТВА́, -и́, *ж., іст.* 1. Литовці. 2. Білоруси.
ЛИТВИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **литви́н**, -а́, *ч.*; **литви́нка**, -и, *ж.*), *заст.* 1. Литовці. 2. Поліщуки.
ЛИТВИ́НКА *див.* **литви́ни**.
ЛИТВИ́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **литви́ни**.
ЛИТВО́, -а́, *с.* 1. Литі металеві вироби; відливки. ** **Кам'яне́ литво́** (*див.* **кам'яни́й**). 2. Те саме, що **литтʼя́** 1.
ЛИ́ТИ, ллю, ллєш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Змушувати текти, витікати яку-небудь рідину. // *перен.* Випромінювати, видихати, поширювати навколо себе (світло, пахощі, звуки і т. ін.). // Те саме, що **розлива́ти**. *Лити сльози.* 2. *неперех.* Сильно, безперервно текти. // *безос.* 3. *перех.* Виготовляти що-небудь із розплавленої речовини.
ЛИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лити** 3. // Те саме, що **проли́тий**. 2. *у знач. прикм.* Вигот. способом лиття (у 3 знач.); вилитий із розплавленої речовини. // *перен., розм.* Те саме, що **нали́тий** 2.
ЛИ́ТИСЯ, ллє́ться, *недок.* 1. Текти струменем. // *перен.* Іти, пересуватися, сипатися і т. ін. великою масою. 2. *перен.* Випромінюватися, поширюватися в просторі (про світло, пахощі тощо). // Плавно поширюватися в просторі; линути (про звуки, музику і т. ін.). 3. *перен.* Легко, вільно викладатися, будуватися (про мовлення, стиль). 4. Пас. до **лити** 3.
ЛИ́ТКА, -и, *ж.* Округлий м'яз на задній частині гомілки людини.
ЛИТКА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* З великими, товстими литками.
ЛИТКА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **литка́стий**.
ЛИТКА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **литка́стий**.
ЛИТКА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **литка́тий**.
ЛИ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ли́тка**.
ЛИТО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лито́вці** і Литва. *Литовські статути.*
ЛИТО́ВЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **лито́вець**, -вця, *ч.*; **лито́вка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Литви.
ЛИ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ли́тка**.
ЛИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **лити** 3. 2. Те саме, що **литво́** 1.
ЛИХА́ЦТВО, -а, *с., розм.* Нестримна сміливість, що межує з нерозсудливістю.
ЛИХА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Нестримно, нерозсудливо сміливий.
ЛИХА́Ч, -а́, *ч., розм.* 1. Нестримно, нерозсудливо смілива людина. 2. *заст.* Візник екіпажа з баским конем, а також сам екіпаж із таким конем.
ЛИХА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., неперех., розм.* Робити що-небудь (керувати автомашиною, літаком), не дотримуючись обережності, не задумуючись про небезпеку і т. ін.
ЛИХВА́, ли́хви, *ж., заст.* 1. Процент. ** **З лихво́ю** – з надлишком. 2. Те саме, що **лихва́рство**.
ЛИХВА́Р, -я́, *ч.* Той, хто позичає гроші за великий процент.
ЛИХВА́РКА, -и. Жін. до **лихва́р**.
ЛИХВА́РСТВО, -а, *с.* Заняття лихваря. // Надання позики на кабальних умовах.
ЛИХВА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лихварства. // Стос. до лихваря. *Лихварський капітал.*
ЛИХВАРЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Бути лихварем.
ЛИХЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **лихи́й**[1].
ЛИХИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Який чинить лихо, здатний чинити лихо. // *у знач. ім.* **лихи́й**, -хо́го, *ч.* Чорт; нечиста сила. 2. Який сердиться, лютує; сердитий, лютий (див. **лю́тий**[1] 1). // Дуже злий, лютий (про тварин). // Який виражає недобрі наміри. 3. Сповнений лиха, страждання. // Який несе з собою лихо, страждання. // Недобрий у певному аспекті; поганий. // Недоброякісний, недостатній і т. ін. // Пройнятий чимось недобрим (про слово, вислів і т. ін.). *Лихе око.* // Дуже тяжкий. ** **Лиха́ годи́на**: а) тяжкий час; горе, нещастя; б) уживається як лайливий вислів.
ЛИХИ́Й[2], -а́, -е́. Нестримно, нерозсудливо сміливий. // Баский (про коней). // *у знач. ім.* **лихи́й**, -хо́го, *ч.* Баский кінь.
ЛИ́ХО[1], -а, *с.* 1. Обставина, подія, що викликає страждання; горе, біда (див. **біда́**[1] 1). // *у знач. присудк. сл.* Тяжко, кепсько кому-небудь. // *у знач. виг.* Уживається для вираження горя, нещастя і т. ін. ** **До ли́ха**: а) (*чого*) багато, безліч; б) уживається як лайливий вислів. **Не помина́йте (не помина́й) ли́хом; не зга́дуйте (не зга́дуй) ли́хом** – ввічлива форма прощання з ким-небудь. **Туди́ до ли́ха** – вираз незадоволення. 2. Щонебудь погане, зле, недобре.
ЛИ́ХО[2], *присл.* 1. Із злістю, сердито, роздратовано. 2. Недобре, погано. // *у знач. присудк. сл.*
ЛИХОВИ́НА, -и, *ж., діал.* Нещасний випадок.
ЛИХОВІ́СНИЙ, -а, -е. Який свідчить про наближення, початок якого-небудь лиха, нещастя. // Який виражає лихі, ворожі наміри щодо кого-, чогонебудь. // Який викликає страх, тривогу.
ЛИХОВІ́СНИК, -а, *ч.* Той, хто провіщає лихо, горе.
ЛИХОВІ́СНО. Присл. до **лихові́сний**.
ЛИХОВО́Д, -а, *ч.* Те саме, що **лиході́й**.
ЛИХОВО́ДИТИ, -о́джу, -о́диш, *недок.* Чинити лихо, коїти злодійство.
ЛИХОВЩИ́НА, -и, *ж., зах.* Тяжкі, лихі часи.
ЛИХОДЕ́ННЯ, -я, *с.* Дійсність, сьогодення, сповнені лиха, страждань, горя.
ЛИХОДІ́Й, -я, *ч.* Той, хто чинить лихо, здатний чинити лихо.
ЛИХОДІ́ЙКА, -и. Жін. до **лиході́й**.
ЛИХОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який чинить або несе з собою лихо.
ЛИХОДІ́ЙСТВО, -а, *с.* Те саме, що **лиході́яння**.
ЛИХОДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лиході́й**.
ЛИХОДІ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лиході́яти**.
ЛИХОДІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *недок.* Чинити лихо.
ЛИХОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Стос. до лихоліття.
ЛИХОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Часи тяжкого лиха, бідування народу. // Лихо, бідування в такі часи.
ЛИХОМА́НИТИ, -ить, *перех., розм.* 1. *безос.* Про відчуття гарячки (у 1 знач.). // Про відчуття нервового дрожу внаслідок надмірного хвилювання, страху і т. ін. 2. *перен.* Приводити в збуджений стан; хвилювати. 3. *перен.* Порушувати нормальний ритм роботи (підприємства, установи).
ЛИХОМА́НКА, -и, *ж., розм.* 1. Хворобливий стан, за якого людину кидає то в жар, то в холод; гарячка. // Інфекційне захворювання людини, за якого періодично то підвищується, то знижується температура; малярія. 2. *чого, перен.* Метушлива гарячкова діяльність у якій-небудь галузі.
ЛИХОМА́НКОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до лихоманки (у 1 знач.); який буває під час лихоманки. 2. *перен.* Дуже збуджений, нервовий. 3. *перен.* Надзвичайно поспішний, нерівний (про дії, працю і т. ін.).
ЛИХОМА́НКОВО. Присл. до **лихома́нковий**.
ЛИХОМА́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **лихома́нковий**.
ЛИХОМА́ННО. Присл. до **лихома́нний**.
ЛИХОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який лається, злословить. 2. Який зводить на когось хулу, наклеп.
ЛИХОМО́ВНИК, -а, *ч.* Лихомовна людина.
ЛИХОМО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **лихомо́вник**.
ЛИХОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лихомо́вний**.
ЛИХОМО́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **лихомо́вність**.

ЛИХОПО́МНИЙ, -а, -е. Таке, що минуло і сповнене горя, страждань, мук і смертей; таке, що згадується з сумом, жалем, жахом.
ЛИХОПО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лихопо́мний**.
ЛИХОРО́Б, -а, *заст.* Злодій, лиходій.
ЛИХОРО́БНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **лихоро́б**.
ЛИХОРО́БСТВО, -а, *с.*, *заст.* Злодійство, лиходійство.
ЛИХОСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Який уживає грубі, дошкульні слова і вирази щодо кого-небудь.
ЛИХОСЛІ́ВНИК, -а, *ч.*, *зах.* Лихослов.
ЛИХОСЛІ́В'Я, -я, *с.* Уживання лайливих, соромітних слів. // Грубі, недоброзичливі слова і вирази, вживані щодо кого-небудь.
ЛИХОСЛО́В, -а, *ч.* Той, хто вживає лайливі, соромітні слова.
ЛИХОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* лихосло́влять; *недок.* 1. *неперех.* Вживати грубі, дошкульні слова і вирази щодо кого-небудь. 2. *неперех.* Уживати лайливі, соромітні слова. 3. *перех.* Лаяти, ображати кого-небудь.
ЛИХОСЛО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Про якого говорять, згадують з осудом, прокляттям, лайкою.
ЛИ́ЦАР, -я, *ч.* 1. *іст.* Західноєвропейський середньовічний феодал, який належав до військово-дворянського стану. // Воїн з важким озброєнням і спорядженням. 2. *іст.* Вільний козак-запорожець, якому властиві козацька доблесть і воєнне мистецтво. 3. *перен.* Самовідданий, благородний захисник кого-, чого-небудь. // *чого, перен.* Людина, яка самовіддано служить певній справі, віддається їй. 4. *перен., розм.* Вихована, підкреслено чемна людина. // Про того, до кого мають або хто має до кого-небудь сердечну прихильність. *Лицар сумного образу.* 5. Почесне звання, що надається англійською королевою її підданим за вчинки, досягнення державного значення із правом додавання до імені приставки **сер**. *Сер Пол (Маккартні).*
ЛИ́ЦАРСТВО, -а, *с.*, *іст.* 1. Збірн. до **ли́цар** 1, 2. 2. Діяльність, поведінка і звички лицаря.
ЛИ́ЦАРСЬКИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Стос. до лицаря. 2. *перен.* Вихований і підкреслено чемний; благородний (у 1 знач.). *Лицарський вчинок.*
ЛИЦЕ́, -а́; *мн.* ли́ця, лиць; *с.* 1. Те саме, що **обли́ччя** 1. // Обличчя як ознака зовнішнього вигляду людини. ** **В лиці́** – прямо, відверто (висловитися, сказати що-небудь). **Лице́м** *до чого* – звернувши всю увагу, зосередивши всі сили на чому-небудь. **[не] до лиця́** *що:* а) [не] гармонує з зовнішністю; [не] личить; б) [не] відповідає характерові певної особи, становищу і т. ін.; [не] годиться. **пе́ред лице́м** *кого, чого:* а) перед ким-, чим-небудь; б) у безпосередній близькості з чим-небудь. 2. *перен.* Сукупність ознак, що характеризують що-небудь. 3. Верхня, зовнішня частина предмета; прот. с п і д. 4. *тільки мн.* Щоки.
ЛИЦЕ́ВИЙ, -а, -е, **ЛИЦЬОВИ́Й**, -а́, -е́. 1. Прикм. до **лице́** 1. 2. Який міститься, знаходиться спереду, зверху, зовні. 3. *спец.* Ілюстрований.
ЛИЦЕДІ́Й, -я, *ч.* 1. *заст.* Актор. // *перен., зневажл.* Посередній або поганий актор. 2. *перен.* Людина, яка вміє маскувати свої думки, вчинки і т. ін.
ЛИЦЕДІ́ЙКА, -и. Жін. до **лицеді́й**.
ЛИЦЕДІ́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **лицеді́й** і **лицеді́йство**.
ЛИЦЕДІ́ЙСТВО, -а, *с.* 1. *заст.* Театральна вистава. 2. *перен.* Маскування думок, вчинків і т. ін.; удавання.
ЛИЦЕДІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. *заст.* Грати на сцені. 2. *перен.* Приховуючи правду, грати певну роль.
ЛИЦЕЗРІ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.*, *ірон.* Дія за знач. **лицезрі́ти**.
ЛИЦЕЗРІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *перех.*, *заст.*, *ірон.* Споглядати, бачити кого-, що-небудь у безпосередній близькості.
ЛИЦЕМІ́Р, -а, *ч.* Лицемірна людина.
ЛИЦЕМІ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* Діяти лицемірно, виявляти лицемірство.
ЛИЦЕМІ́РКА, -и. Жін. до **лицемі́р**.
ЛИЦЕМІ́РНИЙ, -а, -е. Який лицемірить, здатний лицеміряти. // Сповнений лицемірства; нещирий.
ЛИЦЕМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **лицемі́рство**.
ЛИЦЕМІ́РНО, *присл.* Удавано сердечно, доброзичливо; нещиро.
ЛИЦЕМІ́РСТВО, -а, *с.* Невідповідність слів, учинків справжнім переконанням, намірам, почуттям. // Удавана сердечність, доброзичливість, якою прикривають лихі наміри; нещирість.
ЛИЦЕМІ́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зах.* Лукавити.
ЛИЦЕМІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лицемірства.
ЛИЦЕМІ́РЩИНА, -и, *ж.* Те саме, що **лицемі́рство**.
ЛИЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лицюва́ти**[1]. // *у знач. прикм. Лицьований костюм.*
ЛИЦЬОВИ́Й *див.* **лице́вий**.
ЛИЦЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до лицювання.
ЛИЦЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається лицюванням.
ЛИЦЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **лицюва́льник**.
ЛИЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лицюва́ти**[1].
ЛИЦЮВА́ТИ[1], -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* Перешивати, роблячи спідній бік лицьовим; перелицьовувати.
ЛИЦЮВА́ТИ[2], -ю́є, *недок.*, *неперех.*, *діал.* Личити.
ЛИЦЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лиця́тися**.
ЛИЦЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* 1. *до кого і без додатка.* Те саме, що **залиця́тися**. 2. *з ким і без додатка, діал.* Любитися (у 1, 2 знач.), кохатися.
ЛИЧА́К, -а́, *ч.* 1. Плетене з лика або іншого матеріалу селянське взуття, яке носили з онучами, прив'язуючи до ноги мотузками. 2. *перен.*, *заст.* Вбога людина.
ЛИЧАКА́Р, -я́, *ч.* Той, хто займається плетінням личаків (*див.* **лича́к** 1).
ЛИЧАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лича́к** 1. // Який ходить у личаках.
ЛИ́ЧАНИЙ, -а, -е. Зробл. з лика. // *перен.* Схожий на лико.
ЛИ́ЧЕНЬКО, -а, *с.*, *нар.-поет.* Пестл. до **лице́** 1, 4.
ЛИЧИ́НА, -и, *ж.* 1. *заст.* Машкара (у 1 знач.), маска (у 1 знач.). 2. *перен.* Удавана зовнішність людини. // Зовнішній удаваний вияв чого-небудь. *Носити личину доброзичливості, доброзичливості.* 3. *перен.*, *лайл.* Погана, зла, підступна людина. // *з означ.* Уживається як лайливе слово.
ЛИЧИ́НКА, -и, *ж.* Одна з перших стадій розвитку живого організму (черв'яків, комах, земноводних), що передує стадії лялечки; жива істота в цій стадії.
ЛИЧИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **личи́нка**.
ЛИЧИНКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до личинки, схожий на неї.
ЛИЧИНКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **личинкоподі́бний**.
ЛИЧИНКОХО́РДОВІ, -их, *ім.* Підтип хордових тварин.
ЛИ́ЧИТИ, -ить, *недок.* 1. *кому, чому.* Гармонувати з зовнішністю; бути до лиця. 2. *кому, чому і без додатка.* Відповідати установленим правилам, звичаям, певному становищу і т. ін.
ЛИ́ЧКО[1], -а, *с.* Пестл. до **лице́** 1, 4.
ЛИ́ЧКО[2], -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ли́ко**.
ЛИ́ЧКО[3], -а; *мн.* ли́чки, -чок; *с.*, *розм.* Вузька поперечна нашивка на погонах.
ЛИЧКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **личкува́ти**.
ЛИЧКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого використовують для личкування.
ЛИЧКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь личкує.
ЛИЧКУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **личкува́льник**.
ЛИЧКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **личкува́ти**.
ЛИЧКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Робити що-небудь зверху кращим, приховуючи його вади. 2. *буд.* Облицьовувати.
ЛИЧКУВА́ТИСЯ, -ується, -уються, *недок.* 1. Те саме, що **маскува́тися** 1, 2. 2. Пас. до **личкува́ти**.
ЛИЧМА́Н, -а́, *ч.* 1. *заст.* Металева прикраса, яку жінки носили на шиї. 2. *діал.* Пастух овець.
ЛИЧНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Акуратно зроблений.
ЛИШ[1] *див.* **лише́**[1].
ЛИШ[2] *див.* **лише́**[2].
ЛИШАЄПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до лишая, схожий на нього.
ЛИШАЄПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лишаєподі́бний**.
ЛИША́Й, -я́, *ч.* 1. Те саме, що **лиша́йник**. 2. Назва ряду шкірних хвороб. *Стригучий лишай.* ** **Азбестоподі́бний лиша́й** – захворювання шкіри і волосся голови, яке характеризується появою вогнищ лущення на волосистій частині голови. **Висівкоподі́бний лиша́й** – кератомікоз, який виникає в осіб з підвищеною пітливістю; характеризується виникненням на шкірі плям, розміщених навколо вічок волосяних фолікулів.
ЛИША́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лиша́й**.
ЛИША́ЙНИК, -а, *ч.* Нижча рослина, тіло якої складається з гриба і водорості; росте на камінні, корі дерев, на землі.
ЛИША́ЙНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лиша́йник**.
ЛИ́ШАНКА, -и, *ж.*, *діал.*, *зах.* Жінка, яка кинула чоловіка. ** **Піти́ в ли́шанки** – кинути чоловіка.
ЛИША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЛИШИ́ТИ**, -шу́, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Ідучи, їдучи куди-небудь, не брати з собою. // Віддавати куди-небудь на певний час. 2. Ідучи, покидати кого-небудь, розлучатися з ним. // Ідучи, покидати кого-небудь, залишати без уваги, допомоги. // Відходячи кудись, залишати що-небудь без догляду. // *перен.* Переставати існувати в кому-, чому-небудь; зникати. 3. Передавати у спадщину, для використання і т. ін. 4. Викликати після себе що-небудь, бути причиною появи чого-небудь. 5. Пропонувати залишитися, не йти з певного місця, від певного товариства і т. ін. 6. Іти, їхати з певного місця. // Проходити, проїздити повз що-небудь. 7. Зберігати, приберігати для чого-небудь. // Не втрачати, зберігати на певний час. 8. Зберігати в якому-небудь стані, положенні і т. ін., не порушувати його. // Беручи частину чого-небудь, іншої не чіпати, зберігати за кимсь. 9. Переставати що-небудь робити, відмовлятися від чогось. // Позбавляти чого-небудь. 10. *перев. наказ. сп.* Уживається для виразу незгоди з ким-небудь, за бажання припинити розмову і т. ін.
ЛИША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЛИШИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -ши́шся, *док.* 1. Продовжувати бути в певному місці, не змінювати свого місця перебування. // *з інфін.* Продовжувати перебувати де-небудь з певною метою. // *за кого – що.* Бути десь за кого-небудь, виконуючи чиїсь обов'язки. 2. Не зникати. // Бути не повністю використаним ким-небудь. // Бути єдиним можливим із ряду варіантів. // Становити яку-небудь величину до настання якогось моменту, досягнення якої-небудь мети тощо. // Діставатися кому-небудь, випадати на долю комусь. 3. Не переставати бути ким-небудь, зоставатися чимсь. // *з інфін.* Продовжувати перебувати в якому-небудь стані, положенні. 4. *тільки док.* Виявитись у якому-небудь стані. // Виявитися без чого-небудь, позбутися чого-небудь. 5. *безос.*, *кому*, *з інфін.* Треба тільки (зробити що-небудь). 6. Відставати, відриватися від кого-, чого-небудь, що рухається. 7. Втрачати кого-, що-небудь, позбуватися чогось.
ЛИ́ШАЧИЙ, -а, -е, *зах.* Лисячий.
ЛИШЕ́[1], **ЛИШ**, *част.* 1. *обмежувальна.* Уживається для вирізнення, обмеження у знач. т і л ь к и, в и к л ю ч н о. // Уживається у знач. т і л ь к и о. // Уживається у знач. в с ь о г о, т і л ь к и. 2. *підсил.*, *спонук.* Уживається при дієсловах звичайно наказ. сп. та з присудк. сл. н у (а н у), б о. // Уживається з дієсловами звичайно наказ. сп. для застереження. ** **ну лиш** – спонукання до дії.
ЛИШЕ́[2], **ЛИШ**, *спол.* 1. *обмежувальний.* Уживається у знач. т і л ь к и. // *обмежувально-протиставний.* Уживається у знач. о д и н т і л ь к и; с а м и й т і л ь к и. // *обмежувально-протиставний.* Уживається у знач. т і л ь к и - н о і т і л ь к и. ** **Лише́ б**; **лиш би** – аби тільки. 2. *часовий.* Уживається звичайно з присл. т і л ь к и для поєднання підрядного речення на означення дії, яка щойно відбулася, з головним реченням. ** **Лише́ (лиш) що**, *діал.* – тільки що, щойно. 3. *умовний.* Уживається для поєднання речень, у яких ідеться про дію в головному реченні як умову для здійснення дії підрядного речення.
ЛИШЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лиши́ти** 1 – 8.
ЛИШЕ́НЬ[1], *част.* 1. *спонук.* Уживається при дієсловах звичайно наказ. сп. // *підсил.*, *спонук.* Уживається при дієсловах звичайно наказ. сп. та словах н у (а н у), б о. 2. *обмежувальна.* Уживається для вирізнення, обмеження чого-небудь у знач. т і л ь к и. // Уживається у знач. т і л ь к и - н о.
ЛИШЕ́НЬ[2], *спол.*, *обмежувальний.* Уживається у знач. т і л ь к и.
ЛИ́ШЕНЬКО, -а, *с.* Пестл. до **ли́хо**[1] 1.
ЛИ́ШЕЧКО, -а, *с.* Пестл. до **ли́хо**[1] 1.
ЛИШИ́Р, -а, *ч.*, *зах.* Лишай.
ЛИШИ́ТИ *див.* **лиша́ти**.
ЛИШИ́ТИСЯ *див.* **лиша́тися**.
ЛИШНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Лишок.
ЛИ́ШОК, -шку, *ч.* 1. *який, чого.* Те, що перевищує встановлену, потрібну кількість. // Частина чого-небудь, що залишається після задоволення певних потреб. // Частина чого-небудь зайвого, що залишається як відходи, покидьки, рештки, вибірки і т. ін. 2. *з числ.* Надмір, додаток до чого-небудь (звичайно про некруглі цифри).
ЛИ́ШТВА, -и, *ж.* 1. Вишивка у вигляді прямої гладі. // Кольорова вишивана нашивка, кайма. // Обшивка одягу (звичайно його нижньої частини). 2. Планка на прорізі вікна або дверей; наличник. // *чого.* Довга планка, видовжений предмет і т. ін.
ЛИ́ШТОВКА, -и, *ж.* Зменш. до **ли́штва** 1.
ЛИ́ШТОВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **ли́штовка**.
ЛІ, *невідм.*, *с.* Китайська міра довжини, яка дорівнює 576 м.
ЛІА́ЗИ, ліаз, *мн.* Клас ферментів, які каталізують негідролітичне розщеплення молекул.
ЛІА́НА, -и, *ж.* Витка кущова або деревна рослина, поширена перев. в тропічних і субтропічних лісах.
ЛІА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліа́на**.
ЛІБЕКСИ́Н, -у, *ч.* Протикашльовий препарат, що його застосовують при бронхіті, бронхіальній астмі, грипі, енфіземі легень та ін.
ЛІБЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **лібеля́рний проце́с**: у римському праві – розгляд приватних позовів у порядку надзвичайної юстиції.
ЛІБЕРА́Л, -а, *ч.* 1. Послідовник лібералізму; член ліберальної партії. 2. *заст.* Вільнодумна людина; вільнодумець. 3. *перен.*, *розм.* Людина, схильна до терпимості, потурання кому-, чому-небудь.
ЛІБЕРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Надання більших свобод, можливостей у здійсненні чогось 2. Напрям у політиці, економіці і т. ін., що передбачає послаблення, поступки кому-небудь, в чому-небудь.
ЛІБЕРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Політичний напрям, який в епоху феодального кріпосництва та буржуазних революцій обстоював свободу буржуазії. 2. Який дотримується вільнодумних поглядів; вільнодумство. // *перен.* Відступ від певних правил, норм етикету тощо. 3. *перен.*, *розм.* Зайва терпимість, потурання (звичайно шкідливе) кому-, чому-небудь.
ЛІБЕРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лібералізува́ти**.
ЛІБЕРАЛІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Здійснювати лібералізацію.
ЛІБЕРА́ЛКА, -и. Жін. до **лібера́л**.
ЛІБЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **лібера́л** 1 і **лібералі́зм** 1. // Пройнятий лібералізмом. ** **Ліберальне християнство** – напрям у рамках протестантської теології, що широко поширився у другій половині 19 ст. 2. *заст.* Який дотримується вільнодумних поглядів; вільнодумний. // Пройнятий вільнодумством. 3. *перен.*, *розм.* Який виявляє зайву терпимість, потурання (звичайно шкідливе) кому-, чому-небудь.
ЛІБЕРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.*, *розм.* Абстр. ім. до **лібера́льний** 2, 3.
ЛІБЕРА́ЛЬНО, *заст.*, *розм.* Присл. до **лібера́льний** 2, 3.
ЛІБЕРИ́НИ, -ів, *мн.* Гормони пептидної природи, що секретуються гіпоталамусом.
ЛІБЕРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ліберія.
ЛІБЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* 1. Царський одяг. 2. Те саме, що **лівре́я**.
ЛІБЕРТІ́, *невідм.*, *с.* Сорт блискучої, шовкової або напівшовкової тканини.
ЛІ́БЕРУМ ВЕ́ТО, **ЛІ́БЕРУМ-ВЕ́ТО**, *невідм.* У феодально-шляхетській Польщі – конституційна традиція, яка представляла собою право будь-якого члена сейму своїм протестом ліквідувати постанову

сейму.
ЛІБЕТЕНІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі темно- або оливкозелені кристали.
ЛІБІД, -у, *ч.* Ставка по короткостроковим депозитам, що їх залучають провідні лондонські банки.
ЛІБІДНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до лібідо. 2. Надмірно сексуально активний.
ЛІБІДО, *невідм.*, *с.* Статевий потяг як домінуючий мотив людської поведінки.
ЛІБОР, -а, *ч.* Міжбанківська середня процентна ставка за короткотерміновими кредитами, що надаються лондонськими банками іншим банкам через розміщення у них депозитів.
ЛІБРА, -и, *ж.* 1. Старовинна римська одиниця ваги (близько 327,45 г). 2. Міра ваги в країнах Латинської Америки (близько 460 г). 3. Грошова одиниця Перу до 1930 р.
ЛІБРАЦІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до лібрації; розгойдувальний.
ЛІБРАЦІЯ, -ї, *ж.* Розгойдування. ** **лібрація місяця** – видимі невеликі періодичні коливання Місяця навколо свого центра.
ЛІБРЕТИСТ, -а, *ч.* Автор лібрето.
ЛІБРЕТИСТКА, -и. Жін. до **лібретист**.
ЛІБРЕТО, *невідм.*, *с.* 1. Літературний текст великого музично-вокального твору (опери, оперети і т. ін.). 2. Сценарій балету або кінофільму. 3. *розм.* Стислий виклад змісту опери, балету тощо, який зазвичай видається окремою книжечкою.
ЛІБРИФОРМ, -у, *ч.*, *спец.* Механічна тканина деревини; деревні волокна.
ЛІБРОН, -а, *ч.*, *фіз.* Квазічастинка, яка відповідає елементарному збудженню орієнтаційних коливань молекулярного кристала.
ЛІВАК, -á, *ч.* 1. Прибічник украй лівих, радикальних поглядів. 2. *перен.*, *розм.* Той, хто використовує робочий час для додаткових підробітків. 3. *діал.* Лівша.
ЛІВАНЕЦЬ *див.* **ліванці**.
ЛІВАНКА *див.* **ліванці**.
ЛІВАНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Лівану, ліванців.
ЛІВАНЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ліванець**, -нця, *ч.*; **ліванка**, -и, *ж.*). Нація, корінне населення Лівану; представники цієї країни.
ЛІВАР, -а, *ч.* Те саме, що **сифон**.
ЛІВАЦТВО, -а, *с.* 1. Спосіб думок і дій, власт. ліваковi (у 1 знач.). 2. *розм.* Робота або продаж чогонебудь з метою отримання незаконного заробітку.
ЛІВАЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лівак** 1 і **лівацтво**.
ЛІВАЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *неперех.*, *розм.* Виконувати роботу або продавати що-небудь з метою отримання незаконного заробітку.
ЛІВАЧКА, -и. Жін. до **лівак**.
ЛІВЕДО, *невідм.*, *с.* Синювато-фіолетовий колір шкіри різних відтінків та обрисів внаслідок дії холоду, тепла.
ЛІВЕНКА, -и, *ж.* Різновид російської гармоні.
ЛІВЕР[1], -а, *ч.* Прилад для набирання рідини.
ЛІВЕР[2], -у, *ч.* Нутрощі забитої худоби, що вживаються як їжа.
ЛІВЕРАНТ, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто перепродає щось заради прибутків (зазвичай коней, худобу і т. ін.); баришник.
ЛІВЕРАНТСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ліверант**.
ЛІВЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лівер**. *Ліверна ковбаса.*
ЛІВИ, -ів, *мн.* Етнографічна група (раніше плем'я), що живе на узбережжі Ризької затоки в Латвії.
ЛІВИЗНА, -й, *ж.* Лівий, лівацький напрям у суспільно-політичних поглядах.
ЛІВИЙ, -а, -е. 1. Розташований з того боку тіла, де міститься серце; прот. п р а в и й. // Розташований з боку тієї руки, яка ближча до серця. // Розташований з цього боку, якщо стояти обличчям у напрямі руху (річки тощо). // *у знач. ім.* **ліва**, -вої, *ж.* Ліва рука; лівиця. *По ліву руку.* 2. Політично радикальний чи більш радикальний, ніж інші. 3. *розм.* Побічний і незаконний. 4. *розм.* Пов'язаний з виконанням ким-небудь якої-небудь роботи з метою отримання незаконного заробітку.
ЛІВИЦЯ, -і, *ж.* Ліва рука; прот. п р а в и ц я.
ЛІВІ, -их, *мн.* Прихильники радикальної політики.
ЛІВІЄЦЬ *див.* **лівійці**.
ЛІВІЙКА *див.* **лівійці**.
ЛІВІЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Лівії, лівійців.
ЛІВІЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **лівієць**, -йця, *ч.*; **лівійка**, -и, *ж.*). Нація, корінне населення Лівії; представники цієї нації.
ЛІВИНГСТОНІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, знайдений у Мексиці; свинцево-сірі кристали з алмазним блиском.
ЛІВІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лівіти**.
ЛІВІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати лівішим (*див.* **лівий** 2).
ЛІВІШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лівішати**.
ЛІВІШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **лівіти**.
ЛІВІШЕ. Присл. до **лівіший**.
ЛІВІШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **лівий**.
ЛІВКУТ, -а, *ч.*, *діал.* Лівша, шульга.
ЛІВКУТНИК, -а, *ч.*, *зах.* Лівша, шульга.
ЛІВКУТНИЦЯ, -і, *зах.* Жін. до **лівкутник**.
ЛІВКУТОМ, *присл.*, *діал.* Лівою рукою.
ЛІВОБЕРЕЖЖЯ, -я, *с.* Лівий берег річки. // Земельний простір, який прилягає до лівого берега, розташований за лівим берегом річки.
ЛІВОБЕРЕЖНИЙ, -а, -е. Розташований на лівому березі, біля лівого берега річки; прот. п р а в о б е р е ж н и й. // Який прилягає до лівого берега річки.
ЛІВОБІЧ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **ліворуч**; прот. п р а в о б і ч.
ЛІВОБІЧНИЙ, -а, -е. Який дотримується лівого боку, міститься на лівому боці. *Лівобічне запалення легенів.*
ЛІВОБІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лівобічний**.
ЛІВОГВИНТОВИЙ, -á, -é. Гвинтовий з лівою різьбою (проти годинникової стрілки).
ЛІВОГЕГЕЛЬЯНЕЦЬ, -нця, *ч.* Послідовник лівогегельянства.
ЛІВОГЕГЕЛЬЯНСТВО, -а, *ч.*, *філ.* Ідеалістична філософська течія, яка виникла в 30 – 40-х рр. 19 ст. в Німеччині.
ЛІВОДЕМОКРАТИЧНИЙ, -а, -е. Який відноситься до лівого крила прибічників демократії.
ЛІВОЕКСТРЕМІСТСЬКИЙ, -а, -е. Що пройнятий неприхованим екстремізмом.
ЛІВОЗАКРУЧЕНИЙ, -а, -е, *тех.* Який накручується на щось проти годинникової стрілки.
ЛІВОЗАКРУЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **лівозакручений**.
ЛІВОМІЦЕТИН, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський препарат – антибіотик.
ЛІВОНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліви**.
ЛІВОПЕРЕДСЕРДНИЙ, -а, -е. Стос. до лівого передсердя. ** **лівопередсердна недостатність** – серцева недостатність, зумовлена надмірним навантаженням на ліве передсердя.
ЛІВОПОВОРОТНИЙ, -а, -е. Стос. до лівого повороту.
ЛІВОРАДИКАЛІСТСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **ліворадикальний**. *Ліворадикалістські концепції.*
ЛІВОРАДИКАЛЬНИЙ, -а, -е. Що характеризується крайнім радикалізмом.
ЛІВОРАДИКАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ліворадикальний**.
ЛІВОРУКИЙ, -а, -е. Такий, для якого властива ліворукість.
ЛІВОРУКІСТЬ, -кості, *ж.* Генетично зумовлена схильність людини діяти переважно лівою рукою.
ЛІВОРУЧ, *присл.*, *від кого – чого і без додатка.* 1. З лівого боку; прот. п р а в о р у ч. 2. У лівий бік, на лівий бік; прот. п р а в о р у ч.
ЛІВОСТОРОННІЙ, -я, -є. Те саме, що **лівобічний**.
ЛІВОСТОРОННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лівосторонній**. *Лівосторонній рух.*
ЛІВОФЛАНГОВИЙ, -а, -е. Розташований на лівому фланзі; прот. п р а в о ф л а н г о в и й. // *у знач. ім.* **лівофланговий**, -вого, *ч.* Той, хто замикає шеренгу на лівому фланзі.
ЛІВОФЛАНГОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **лівофланговий**.
ЛІВОЦЕНТРИЗМ, -у, *ч.* Політичний курс блоку "лівий центр" (об'єднання буржуазних партій центру і реформістського крила робітничого руху в Італії).
ЛІВОЦЕНТРИСТ, -а, *ч.* Прибічник лівоцентризму.
ЛІВОЦЕНТРИСТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лівоцентризму і лівоцентриста.
ЛІВОШЛУНОЧКОВИЙ, -а, -е. Стос. до лівого шлуночка. ** **лівошлуночкова недостатність** – серцева недостатність, яка характеризується зменшенням викиду крові у велике коло кровообігу і застоєм крові в малому.
ЛІВР, -а, *ч.*, *іст.* 1. Старовинна срібна французька монета, згодом замінена франком. 2. Старовинна французька міра ваги, що дорівнює приблизно 0,5 кг.
ЛІВРЕЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ліврея**. 2. Який носить ліврею, одягнутий у ліврею. // *у знач. ім.* **ліврейний**, -ного, *ч.* Той, хто носить ліврею, одягнутий у ліврею.
ЛІВРЕЯ, -ї, *ж.* Форменний, звичайно обшитий галунами, одяг для швейцарів, лакеїв і т. ін.
ЛІВЦУН, -á, *ч.*, *зах.* Лівша, шульга.
ЛІВЦУНКА, -и, *зах.* Жін. до **лівцун**.
ЛІВША, -í, *ч.* і *ж.* 1. Той, хто лівою рукою володіє краще, ніж правою; шульга. 2. Про умілого майстра, умільця, здатного виконувати тонку роботу.
ЛІГА[1], -и, *ж.* 1. Об'єднання окремих осіб, організацій, держав; асоціація (у 1 знач.). 2. У командних спортивних іграх – група команд одного класу, що змагаються між собою. *Ліга чемпіонів.* ** **Ліга націй** – міжнародне об'єднання держав, що існувало в період між першою і другою світовими війнами.
ЛІГА[2], -и, *ж.*, *муз.* Знак у вигляді дуги над нотами, який означає: а) що треба грати зв'язно, не відриваючи однієї ноти від іншої (легато); б) подовження звука при об'єднанні цим знаком суміжних нот однієї висоти. У вокальній музиці пов'язує звуки, що виконуються на один склад тексту.
ЛІГАЗИ, -гáз, *мн.* Клас ферментів, які каталізують утворення зв'язків між молекулами.
ЛІГАМЕНТ, -у, *ч.* 1. Еластичний тяж з рогоподібної речовини, який з'єднує черепашки двостулкових молюсків. 2. Зв'язки, що укріплюють суглоби або утримують внутрішні органи.
ЛІГАМЕНТИТ, -у, *ч.*, *мед.* Запалення зв'язки.
ЛІГАМЕНТОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження зв'язок і сухожилків.
ЛІГАМЕНТОЗНИЙ, -а, -е, *анат.* Зв'язковий, забезпечений зв'язками; схожий на зв'язки.
ЛІГАНД, -у, *ч.* Молекула або іон, що мають одну або більше неподілених електронних пар.
ЛІГАНДООБМІННИЙ, -а, -е. Той, що пов'язаний з обміном лігандами між внутрішньою координаційною сферою комплексу та довкіллям у рідких, твердих та газуватих системах.
ЛІГАР, -я, *ч.* Колода під дерев'яною підлогою чи мостом.
ЛІГАТУРА, -и, *ж.* 1. Зображення одним письмовим знаком двох або декількох літер. 2. *мет.* Домішка міді або олова до золота, срібла, платини для надання сплаву більшої твердості. 3. *мед.* Перев'язка кровоносної судини з метою зупинки кровотечі. // Нитка, яка зав'язана навколо кровоносної, лімфатичної судини, маткових труб і т. ін. і яку залишають у рані після операції. 4. *полігр.* Дві або три з'єднані між собою літери, вилиті на одній ніжці. 5. Нитка або спеціальний хомутик (зажим), якими тростинка закріплюється на мундштуку кларнета, саксофона та ін. тростинкових музичних духових інструментах.
ЛІГАТУРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лігатура**.
ЛІГВИСЬКО, -а, *с.*, *зах.* Постіль людини.
ЛІГВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **лігво**.
ЛІГВО, -а, *с.* Заглиблення або інше місце в землі, де живе тварина. *Вовче лігво.* // *перен.*, *розм.* Вбоге житло або постіль людини.
ЛІГВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лігво**.
ЛІГМА, *присл.*, *зах.* Горизонтально.
ЛІГМА, *присл.*, *розм.* У лежачому положенні; лежачи.
ЛІГНІН, -у, *ч.*, *спец.* 1. Органічна речовина, яка після целюлози є основною складовою частиною здерев'янілих рослинних тканин. 2. Вигот. з деревини сорт тонкого, гофрованого паперу, який застосовується в медицині; деревна вата.
ЛІГНІНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лігнін**.
ЛІГНІТ, -у, *ч.*, *спец.* Різновид бурого вугілля.
ЛІГНІТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лігніт**.
ЛІГНОСТОН, -а, *ч.* Спресована при високій температурі деревина, з якої виготовляють човники, шестерні, вкладиші підшипників тощо.
ЛІГНОФОЛЬ, -ю, *ч.* Конструкційний деревношаруватий матеріал, що його виготовляють з листів шпону (перев. березового), які просочують смолами, а далі пресують (або склеюють).
ЛІГО-ПІСНІ, -сень, *мн.* Народні святково-обрядові пісні літнього сонцестояння, найбільш популярний пісенний жанр Латвії.
ЛІГРОЇН, -у, *ч.*, *спец.* Один із продуктів перегонки нафти, який використовується як пальне або як розчинник лаків; важкий бензин.
ЛІГРОЇНОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **лігроїн**. // Який діє за допомогою лігроїну.
ЛІГУРИ, -ів, *мн.* Збірна назва стародавніх племен, що жили у середині 1-го тис. до н. е. у північно-західній Італії та південно-східній Галії.
ЛІД, льоду, у льоду, на льоду, по льоду; *мн.* льоди, -ів; *ч.* 1. Замерзла вода, що перейшла в твердий кристалічний стан. // Скупчення, суцільні маси замерзлої води; крига (у 1 знач.). 2. *перен.* Про що-небудь холодне, позбавлене душевної теплоти. // Хтось холодний, байдужий. ** **сухий лід** – тверда вуглекислота, що застосовується для охолодження.
ЛІДАЗА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **гіалуронідаза**. 2. *фарм.* Лікарський препарат, що його застосовують при контрактурах суглобів, рубцях після опіків і операцій, гематомах, кератитах, ретинопатії та ін.
ЛІДАР, -а, *ч.* Прилад для дистанційного визначення фізичного стану і хімічного складу атмосфери за допомогою лазерного випромінювання.
ЛІДЕР, -а, *ч.* 1. Той, хто стоїть на чолі політичної партії або іншої певної суспільно-політичної організації; вождь (у 2 знач.), керівник. 2. Про того, хто посідає провідне місце серед інших, подібних. 3. Особа чи група осіб, що йде першою в якому-небудь змаганні. *Гонка за лідером.* 4. Ескадрений міноносець особливо великих розмірів, який у загоні суден виконує роль ведучого.
ЛІДЕРСТВО, -а, *с.* 1. Становище, обов'язки, діяльність лідера (у 1 знач.). 2. Першість у чому-небудь.
ЛІДЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лідер**.
ЛІДЕРТАФЕЛЬ, -я, *ч.* Німецькі чоловічі хорові любительські товариства, перше з яких виникло у Берліні в 1809 р.
ЛІДИРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лідирувати**.
ЛІДИРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.* Іти першим у якому-небудь змаганні, бути лідером (у 2 знач.). // Займати (зайняти) ведуче місце серед інших, подібних (про що-небудь).
ЛІДИРУЮЧИЙ, -а, -е. Дієпр акт. теп. ч. до **лідирувати**. *Лідируюча група велогонщиків.*
ЛІДИТ, -у, *ч.* Те саме, що **тринітрофенол**.
ЛІДИТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лідит**.
ЛІДІЙСЬКИЙ, -а, -е, *муз.*: ** **лідійська кварта**: а) інтервал, утворений між I і IV ступенями лідійського ладу; б) підвищений IV ступінь натурального мажору. **Лідійський лад** – старогрецький натуральний лад, звукоряд якого відрізняється від звукоряду натурального ладу підвищенням IV ступенем.
ЛІДІЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **лідієць**, -йця, *ч.*; **лідійка**, -и, *ж.*). Населення стародавньої держави Лідії.
ЛІД-МЕНЕДЖЕР, -а, *ч.* Провідний менеджер, банк-організатор і гарант позики, який виражає інтереси синдикату кредиторів.
ЛІДНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **льодовня**.
ЛІДОКАЇН, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при шлуночкових екстрасистоліях і тахікардіях.
ЛІЄВРИТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; те саме, що **ільваїт**.
ЛІЄЛІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; призматичні сталево-сірі кристали з металічним блиском.
ЛІЄНАЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується селезінки.
ЛІЄНОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження кровоносних судин селезінки після введення в них контрастних речовин.

ЛІЄНТЕРІ́Я, -ї, *ж.* Пронос з неперетравленими частинками їжі в екскрементах.
ЛІ́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лійка**[1] 1, 2.
ЛІ́ЖЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ліжко**.
ЛІ́ЖКО, -а, *с.* Признач. для лежання мебля у вигляді рами на ніжках з двома спинками, на яку кладуть матрац і постіль. // Місце для спання; постіль. *Лікарняне ліжко. Класти в ліжко.*
ЛІЖКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ліжко**. *Ліжкова білизна.* // Який лежить у ліжку (про хворого).
ЛІ́ЖМА, *присл.*, *розм.* Те саме, що **ле́жачи**.
ЛІ́ЖНИК, -а, *ч.* Домоткана ковдра (звичайно вовняна). // *діал.* Кустарний килим; коц.
ЛІЖНИКА́РСТВО, -а, *с.* Виготовлення ліжників.
ЛІЖНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Кімната для спання. 2. Ложе, постеля.
ЛІЗА́Т, -у, *ч.* Продукт лізису будь-якої тканини або органу.
ЛІЗАТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Застосування лізатів з лікувальною метою.
ЛІЗ-БЕ́К, -а, *ч.* Форма міжнародного лізингу: лізингова фірма купує за готівку товар у фірми-виробника в іншій країні, а потім продає його назад цій же фірмі на виплату або передає їй його в оренду.
ЛІЗГО́ЛЬД, -у, *ч.* 1. Форма земельної оренди у середньовічній Англії. 2. Володіння на правах оренди; орендована власність.
ЛІЗГО́ЛЬДЕРИ, -ів, *мн.* Земельні орендатори в Англії пізнього Середньовіччя; одержували в оренду домен на строк, який визначався лордом.
ЛІЗЕРГІНА́Т, -у, *ч.* 1. Сіль або ефір лізергінатної кислоти, похідні якої містяться у паразитах, що виростають на житніх колосках. 2. Галюциноген, що спричинює скорочення матки.
ЛІЗЕРГІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **лізергі́нова кислота́** – алкалоїд рослинного походження; її дієтиламід (ЛСД) – сильний наркотик-галюциноген.
ЛІ́ЗИВО, -а, *с.*, *зах.* Драбина з вірьовки у бортників.
ЛІЗИ́Н, -у, *ч.*, *спец.* Амінокислота, що входить до складу майже всіх білків, особливо тваринних.
ЛІ́ЗИНГ, -у, *ч.*, *фін.* Вид довгострокової оренди або кредитування нерухомого майна, техніки, обладнання, товарів. ** **Ба́нківський лі́зинг** – лізингова угода, за умовами якої банк, що є лізинговою компанією, купує обладнання та надає його в оренду. **Класи́чний лі́зинг** – форма лізингу, за якої лізингоодержувач бере на себе всі витрати, пов'язані з утриманням та експлуатацією обладнання. **Прями́й лі́зинг** – форма лізингу, за якої власник майна (виробник) здає об'єкт у лізинг самостійно; двосторонній лізинг. **Фіна́нсовий лі́зинг** – вид лізингу, за якого лізингодавець зобов'язується придбати у власність вказане лізингоодержувачем майно у певного продавця і передати його останньому як предмет лізингу. **Чи́стий лі́зинг** – форма лізингу, за якої лізингоодержувач сам здійснює технічне обслуговування орендованого майна.
ЛІ́ЗИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лізинг**. ** **Лі́зингова компа́нія** – установа, яка здійснює посередницьку діяльність відносно надання в оренду майна на базі лізингової угоди. **Лі́зингова уго́да** – сукупність договорів, необхідних для реалізації договору лізингу, між лізингодавцем, лізингоодержувачем та продавцем (постачальником) предмету лізингу. **Лі́зинговий контра́кт** – угода, за якою у тимчасове користування з дотриманням фінансових гарантій надаються об'єкти рухомого та нерухомого майна. **Лі́зингові платежі́** – плата за володіння і користування наданим за договором лізингу майном.
ЛІЗИНГОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Суб'єкт підприємницької діяльності, у тому числі банківська чи небанківська фінансова установа, який передає в користування об'єкти лізингу за договором лізингу.
ЛІЗИНГООДЕ́РЖУВАЧ, -а, *ч.* Фізична або юридична особа, яка відповідно до договору лізингу зобов'язана прийняти предмет лізингу у тимчасове володіння і користування.
ЛІЗИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Порушення обміну лізину; проявляється м'язовою слабкістю, затримкою розвитку та ін.
ЛІ́ЗИС, -у, *ч.* 1. Поступове падіння температури за деяких захворювань; прот. к р и з а. ** **Лі́зис хворо́би** – поступове послаблення проявів хвороби. 2. *біол.* Розчинення клітин.
ЛІ́ЗКА, -и, *ж.* Зменш. до **лоза́**.
ЛІЗОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Здатність мікроорганізмів утворювати і вивільняти в навколишнє середовище бактеріофаги.
ЛІЗОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **лізоге́нія**. ** **Лізоге́нна конве́рсія** – зміна властивостей бактеріальної клітини внаслідок зараження її помірним бактеріофагом. **Лізоге́нний стан** – те саме, що **лізоге́нія**.
ЛІЗО́Л, -у, *ч.*, *спец.* Оліїста рідина червоно-бурого кольору, що застосовується для дезинфекції.
ЛІЗОЛЕЦИТИ́Н, -у, *ч.*, *біол.* Органічна речовина, продукт відщеплення від лецитину ненасиченої жирної кислоти.
ЛІЗОСО́МИ, -ів, *мн.*, *біол.* Органоїди, виявлені майже у всіх тваринних клітинах, включаючи найпростіших.
ЛІЗОТИПУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **фаготипува́ння**.
ЛІЗОФО́РМ, -у, *ч.* Розчин формаліну в калійному милі; застосовують для знезараження.
ЛІЗОЦИ́М, -у, *ч.*, *спец.* Антибіотична речовина білкової природи, що міститься у виділеннях людини, ряду тварин та в деяких рослинах.
ЛІ́ЗТИ, лізу, лізеш, *недок.* 1. Пересуватися по поверхні всім тілом (про плазунів); плазувати. // Пересуватися по якій-небудь поверхні, майже притискуючись до неї (про дрібні живі істоти, які мають багато ніг). // *на чому і без додатка.* Пересуватися, припадаючи тулубом до якоїсь поверхні, торкаючись неї руками і ногами (про людину). // Пересуватися на колінах. *Лізти рачки.* 2. *перен.*, *розм.* Іти поволі, долаючи неміч, утому. // Пересуватися дуже повільно; сунутися. // Минати надзвичайно повільно. 3. *по чому, з чого і без додатка.* Хапаючись руками або чіпляючись ногами, лапами, підійматися по чому-небудь угору або спускатися вниз. // Важко підійматися (на гору). // *перен.* Переміщатися вгору або сповзати вниз (про неживі предмети). 4. *на кого – що.* Забиратися на кого-небудь високого, що-небудь високе. // *перен.* Насуватися зверху на що-небудь; наповзати, налазити. ** **На рожо́н лі́зти**: а) наражатися на дуже велику, смертельну небезпеку; ризикувати; б) не погоджуватися з ким-небудь, заперечувати щось; іти наперекір. 5. *перен.* Напирати на кого-небудь, штовхати когось, пхатися. 6. *до кого – чого, з ким – чим, з інфін. і без додатка, перен.*, *розм.* Настирливо звертатися до кого-небудь, робити щось проти його волі; набридати. // Втручатися в чиєсь життя, в чужі справи. // Домагатися чого-небудь; чіплятися до когось. // Настирливо йти, проникати куди-небудь. // Навально насуватися (про ворожі сили). // *у що, зневажл.* Намагатися досягти певного становища. ** **Лі́зти в ду́шу** – втручатися в чужі інтимні справи, переживання, почуття. 7. Пробиратися, проникати звідкись куди-небудь, а також вибиратися звідкись. // Забиратися куди-небудь потай, крадучись. // Занурюватись у що-небудь рідке; поринати. 8. *розм.* Просовувати руку (пальці) куди-небудь, у щось. 9. *у що, під що і без додатка, перен.*, *розм.* Проникати, потрапляти в небезпечне місце. // Намагатися взяти участь у чому-небудь, втрутитися в щось (у бій, бійку, небезпечну справу, суперечку тощо). 10. Пробиватися вгору крізь яку-небудь масу (звичайно про рослини); вилазити (у 3 знач.). // Занурюватись у що-небудь під дією сили. // Виповзати, проступати назовні. // Попадати, проникати куди-небудь, викликаючи неприємні почуття. *Лізти в голову.* 11. Розпадатися на шматки (про тканину, хутро).
ЛІЙ, ло́ю, *ч.* Жир рогатої худоби, що вживається в їжу; за давніх часів використовувався для освітлення. // *перен.* Жирова речовина, що виділяється залозами шкіри людини. ** **Лій топи́ти** *з кого:* а) підсмажувати кого-небудь на вогні (з міфологічних і релігійних уявлень про пекло); б) мордувати кого-небудь, знущатися з когось.
ЛІ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Посудина конічної форми з трубкою, якою користуються для переливання рідини в посуд з вузькою шийкою або для фільтрування, а також для засипання в що-небудь сипучих речовин. ** **Ділі́льна лі́йка** – пристосування для розшарування та розділення емульсій. **Лі́йка Бю́хнера** – пристосування для фільтрування в лабораторних умовах. 2. Посудина із впаяною в неї трубкою, перев. з ситечком, для поливання. // Такий же посуд для змазування різними мастилами деталей машин. 3. *геол.* Один із видів підземних печер. 4. *мор.* Черпак для виливання води. 5. *діал.* Груздь.
ЛІ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лійка**.
ЛІЙКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **лійкува́тий**.
ЛІЙКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лійкоподібний**.
ЛІЙКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на лійку (*див.* **лі́йка**[1] 1).
ЛІЙКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лійкува́тий**.
ЛІ́ЙЦІ, -ів, *мн.*, *діал.* Віжки.
ЛІК[1], -у, *ч.* 1. Те саме, що **лічі́ння**; лічба. *Вести лік чомусь.* ** **Без лі́ку** – про велику кількість кого-, чого-небудь; дуже багато. 2. Результат, наслідок підрахунків.
ЛІК[2], -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ліки**.
ЛІКАНТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Марення, під час якого людині здається, що вона перетворилася або може перетворитися на вовка.
ЛІ́КАР, -я, *ч.* Особа з вищою медичною освітою, яка лікує хворих.
ЛІ́КАР-БАКТЕРІО́ЛОГ, лікаря-бактеріо́лога, *ч.* Лікар, який отримав підготовку в галузі медичної бактеріології.
ЛІ́КАР-ГОМЕОПА́Т, лікаря-гомеопа́та, *ч.* Лікар – спеціаліст з гомеопатії.
ЛІКАРЕ́НКО, -а, *ч.* Син лікаря.
ЛІ́КАРІВ, -рева, -реве. Прикм. до **лікар**. // Пов'язаний з діяльністю лікаря.
ЛІКАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка лікаря.
ЛІ́КАРКА, -и, *ж.* Жінка-лікар.
ЛІ́КАР-ЛАБОРА́НТ, лікаря-лабора́нта, *ч.* Лікар, що отримав підготовку в галузі клінічної лабораторної діагностики.
ЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Лікувально-профілактична установа, яка надає населенню стаціонарну кваліфіковану і спеціалізовану медичну допомогу.
ЛІКАРНЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліка́рня**. // Якого застосовують у лікарні. *Лікарняний режим.* // Який складається з лікувальних закладів. ** **Лікарня́на допомо́га** – медична допомога, що надається хворим у лікарні. **Лікарня́на пала́та** – кімната з медичним обладнанням, призначена для розміщення і постійного перебування хворих. **Лікарня́ний листо́к (листо́к непрацезда́тності)** – документ, який засвідчує тимчасову непрацездатність працівника.
ЛІ́КАРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **лікар**. // Належний лікареві, лікарям. ** **Лі́карська відповіда́льність** – відповідальність лікаря за правопорушення в професійній або професійно-посадовій діяльності. 2. Стос. до лікування; пов'язаний з лікуванням; лікувальний (у 1 знач.). ** **Лі́карська ді́льни́ця** – дільниця, визначена для медичного обслуговування населення відповідним закладом. **Лі́карська таємни́ця** – вимога нерозголошення інформації про стан здоров'я громадянина та ін. відомості, що їх отримано під час його обстеження та лікування.
ЛІКА́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Який має лікувальні властивості. ** **Ліка́рський за́сіб** – речовина або суміш речовин, що їх застосовують для профілактики, діагностики та лікування захворювань людей або зміни стану і функцій організму. **Ліка́рський збір** – суміш кількох видів висушених, подрібнених рослин або їх частин, інколи з додаванням лікарських засобів. **Ліка́рські росли́ни** – рослини, які є джерелом отримання лікарської сировини та лікарських засобів природного походження. 2. Який стосується ліків. ** **Ліка́рська алергі́я** – алергічні реакції організму, спричинені ліками. **Ліка́рська зале́жність** – психічний, а інколи і фізичний стан, що характеризується настійною потребою постійно або періодично поновлювати прийом певного лікарського засобу.
ЛІ́КАРЧИН, -а, -е. Належний лікарці.
ЛІ́КАРША, -і, *ж.*, *розм.* Дружина лікаря.
ЛІКАРЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **лікарюва́ти**.
ЛІКАРЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *розм.* 1. Мати лікарську практику, працювати лікарем. 2. Те саме, що **лікува́ти**.
ЛІКВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ліквації.
ЛІКВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мет.* Неоднорідність хімічного складу твердих сплавів, що виникає за їх застигання.
ЛІКВІДАМБА́Р, -а, *ч.* Рід деревних рослин родини гамамелідових.
ЛІКВІДА́НТ, -а, *ч.* Кредитор, який пред'являє права до підприємства-боржника у разі його ліквідації.
ЛІКВІДА́Т, -а, *ч.* Юридична особа-боржник, до якої кредитор пред'являє фінансові вимоги у разі її ліквідації.
ЛІКВІДА́ТОР, -а, *ч.* 1. Прихильник ліквідаторства. 2. Той, хто бере участь у ліквідації чого-небудь. 3. У страхуванні – особа, яка займається питаннями встановлення збитків по страховому випадку, оцінювання відшкодування, дослідження причин нещасного випадку. 4. Боєць, офіцер військ Міністерства надзвичайних ситуацій.
ЛІКВІДА́ТОРСТВО, -а, *с.* 1. Схильність до знищення чого- або кого-небудь. 2. *іст.* Меншовицька опортуністична течія в РСДРП, яка виникла після поразки революції 1905 – 1907 рр.
ЛІКВІДА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ліквідатора (у 1 знач.).
ЛІКВІДАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ліквідації. ** **Ліквідаці́йна ва́ртість**, *фін.* – оціночна сума коштів, що буде отримана в разі ліквідації активу. **Ліквідаці́йна комі́сія** – тимчасовий орган, якому доручена ліквідація справ та розгляд претензій до підприємства, що закриваються, ліквідуються або реорганізуються. **Ліквідаці́йна пре́мія** – залишок коштів компанії, що ліквідується, після сплати боргів та виплати акціонерного капіталу. **Ліквідаці́йний пері́од** – час закриття угод, час, протягом якого здійснюються розрахунки по угодах, укладеним на біржі. **Ліквідаці́йний строк** – час, до закінчення якого позикодавці повинні заявити про свої претензії до позичальників. 2. *у знач. ім.* **ліквідаці́йні**, -них, *мн.*, *спец.* Гроші, які виплачують у зв'язку з ліквідацією закладу, підприємства, установи тощо.
ЛІКВІДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Припинення діяльності (закладу, підприємства, установи тощо). // Доведення чого-небудь до кінця з метою позбутися чогось, розрахуватися з ким-, чим-небудь і т. ін. *Ліквідація боргів.* ** **Ліквіда́ція зби́тків** – визначення і виплата страхового відшкодування у майновому страхуванні та страхуванні відповідальності. **Ліквіда́ція майна́** – трансформація матеріально-фінансових цінностей у готівку. **Ліквіда́ція підприє́мства** – припинення господарської діяльності підприємства після продажу всіх його активів. **Ліквіда́ція уго́ди (контра́кту)** – завершення, припинення угоди, продаж раніше купленого біржового контракту. 2. Припинення існування, знищення чого-небудь. // Фізичне знищення кого-небудь. 3. Усунення, остаточне припинення дії, наслідків природних катаклізмів або екологічних катастроф, як наслідок діяльності людини. *Ліквідація наслідків повені. Ліквідація наслідків Чорнобильської аварії.* ** **Ліквіда́ція на́слідків надзвича́йної ситуа́ції** – проведення комплексу аварійно-відновних та ін. робіт, спрямованих на повне усунення негативних наслідків, спричинених надзвичайною ситуацією.
ЛІКВІ́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* Який легко реалізується, обертається на готові гроші. ** **Ліквідні акти́ви** – засоби, що їх можна легко реалізувати. **Ліквідні за́соби** – грошові засоби, цінні папери, векселі, оборотні засоби та ін., які можуть бути використані для погашення боргових зобов'язань.
ЛІКВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. до **ліквідний**. // Мобільність активів підприємств, фірм чи банків, яка забезпечує своєчасну оплату їх зобов'язань. ** **Ліквідність акти́вів** – можливість швидкого конвертування майна підприємств,

фірм, банків, без втрати своєї балансової вартості, в готівку. **Ліквідність а́кцій** – можливість власника акцій перетворити їх у гроші, що були витрачені на їх купівлю. **Ліквідність цінних папе́рів** – можливість реалізації цінних паперів за гроші.

ЛІКВІДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ліквідува́ти**. // **ліквідо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЛІКВІДО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ліквідо́вувати**.

ЛІКВІДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ліквідо́вувати**.

ЛІКВІДО́ВУВАТИ *див.* **ліквідува́ти**.

ЛІКВІДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ліквідува́ти**.

ЛІКВІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ЛІКВІДО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Припиняти діяльність (закладу, підприємства, установи тощо). // Доводити що-небудь до кінця з метою позбутися чогось, розрахуватися з ким-, чим-небудь і т. ін. 2. Припиняти існування, знищувати що-небудь; позбуватися, усувати. // Фізично знищувати кого-небудь; убивати.

ЛІКВІДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Припинити свою діяльність (про заклад, підприємство, установу тощо). 2. *тільки недок.* Пас. до **ліквідува́ти**.

ЛІКВІ́ДУС, -у, *ч.* Графічне зображення залежності температур початку рівноважної кристалізації розчинів або сплавів від хімічного складу.

ЛІКВІРИТО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при загостренні і для профілактики виразкової хвороби шлунку.

ЛІ́КВОР, -у, *ч.* Спинномозкова рідина.

ЛІКВОРЕ́Я, -ї, *ж.* Тривале витікання спинномозкової рідини.

ЛІКЕ́Й, -я, *ч.* Давньогрецька філософська школа в Афінах, заснована Арістотелем 335 р. до н. е.

ЛІКЕ́Р, -у, *ч.* Солодкий, ароматний міцний спиртний напій. *Абрикосовий лікер.*

ЛІКЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліке́р**.

ЛІКЕ́РО-ГОРІЛЧА́НИЙ, -а, -е. Стос. до виробництва лікерів та горілок. *Лікеро-горілчаний завод.*

ЛІ́КИ, -ів, *мн.* Речовини, препарати, які використовуються для лікування. // *перен.* Про те, що несе полегшення, заспокоєння.

ЛІКІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Лікії – провінції у Візантії, що знаходилася на півдні Малої Азії.

ЛІКНЕ́П, -у, *ч.*, *заст.* 1. Ліквідація неписьменності; навчання неписьменних дорослих. 2. Пункт ліквідації неписьменності, школа для дорослих.

ЛІКНЕ́ПІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лікнепу.

ЛІКОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Галузь медицини, що вивчає дію природних та синтетичних ліків на живі організми; фармакологія.

ЛІКОПО́ДІЙ, -ю, *ч.* 1. *бот.* Те саме, що **плау́н**. 2. Дозрілі сухі спори цієї рослини. // Жовтий порошок зі спор цієї рослини, що застосовується в медицині, техніці.

ЛІКОПО́ДІУМ, -у, *ч.* Те саме, що **плау́н**.

ЛІКОРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при захворюваннях легень і бронхів.

ЛІ́КОТЬ, -ктя, *ч.* 1. Місце з'єднання плечової кістки з кістками передпліччя, де згинається рука. ** **Почуття́ лі́ктя** – про товариську підтримку в чому-небудь. 2. Частина рукава одягу, що облягає місце, де згинається рука. ** **"те́нісний" лі́коть**, *мед.* – перенапруження латеральної групи м'язів передпліччя або місць прикріплення їх сухожилків біля латерального надвиростка плечової кістки. 3. Старовинна міра довжини, приблизно в півметра.

ЛІ́КТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **лі́коть** 1.

ЛІ́КТОР, -а, *ч.* У Стародавньому Римі – особа, що супроводжувала і охороняла представників вищої адміністрації.

ЛІКТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **лі́коть** 1.

ЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до лікування. ** **Лікува́льна фізкульту́ра** – використання комплексу засобів фізкультури з профілактичною, лікувальною і реабілітаційною метою. **Лікува́льне харчува́ння** – те саме, що **дієтотерапія**. // В якому лікують. 2. Те саме, що **ліка́рський**.

ЛІКУВА́ЛЬНО-ДІАГНОСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з лікуванням та діагностикою.

ЛІКУВА́ЛЬНО-ОЗДОРО́ВЧИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з лікуванням та сприяє оздоровленню.

ЛІКУВА́ЛЬНО-ПРОФІЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який сприяє попередженню захворювання. ** **Лікува́льно-профілакти́чна допомо́га** – система надання населенню всіх видів медичної допомоги.

ЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лікува́ти** і **лікува́тися**. ** **Примусо́ве лікува́ння** – лікування, яке здійснюється в обов'язковому порядку, незалежно від згоди хворого.

ЛІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Застосовувати ліки та інші засоби для припинення чийогось захворювання. // Застосовувати ліки та інші засоби для припинення захворювання якого-небудь органа. 2. *перех. і без додатка.* Вживати заходів для припинення якого-небудь захворювання.

ЛІКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Вживати заходів для свого одужання. 2. Пас. до **лікува́ти** 2.

ЛІКУ́ТА, -и, *ж.* (*мн.* **маку́та**). Розмінна монета Заїру.

ЛІКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **лікува́ти**.

ЛІЛАНГЕ́НІ, *невідм.*, *ч.* (*мн.* **емаланге́ні**). Грошова одиниця Свазіленду.

ЛІЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.*, *поет.* 1. Прикм. до **ліле́я**. 2. Кольору лілеї; такий, як у лілеї.

ЛІЛЕ́Я, -ї, *ж.*, *поет.* Лілія.

ЛІЛІАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сталево-сірі кристали з металічним блиском.

ЛІЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лі́лія**. // *у знач. ім.* **лілі́йні**, -них, *мн.* – родина рослин, до яких належать лілія, тюльпан і т. ін.

ЛІЛІ́ЙНИК, -у, *ч.* Рід рослин родини лілійних.

ЛІЛІ́ЙНІ, -их, *ім.* Родина однодольних рослин.

ЛІЛІПУ́Т, -а, *ч.* Неприродно мала на зріст людина; карлик. // *перен.* Про надзвичайно малий предмет, істоту.

ЛІЛІПУ́ТКА, -и. Жін. до **ліліпу́т**.

ЛІЛІПУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліліпу́т**.

ЛІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Цибулинна рослина родини лілійних із прямим стеблом і великими, форми дзвона, білими або яскраво забарвленими квітками; вирощується як декоративна. // *перен.* Про кого-чи що-небудь, кольором або ніжністю схоже на квітку цієї рослини. ** **Водяна́ лі́лія** – те саме, що **лата́ття**.

ЛІЛО́ВИЙ, -а, -е. Кольору бузку або фіалки; світлофіолетовий.

ЛІЛОВІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати ліловим.

ЛІЛО́ВО. Присл. до **ліло́вий**.

ЛІЛУВА́ТИЙ, -а, -е. З ліловим відтінком.

ЛІМ, лому, *ч.*, *діал.* Хмиз.

ЛІ́МА, -и, *ж.*, *муз.* Діатонічний напівтон.

ЛІМАЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні препарати з групи пестицидів.

ЛІМБ, -а, *ч.* Диск із поділками на градуси у кутомірних приладах. // Вузький край чого-небудь. *Лімб сонця.*

ЛІ́МБА, -и, *ж.*, *муз.* Поперечна бамбукова флейта.

ЛІ́МБЕРС, -а, *ч.* Канал між кільсоном і першим поясом внутрішньої обшивки суден, яким трюмна вода стікає у водозбірний колодязь.

ЛІМБІ́Т, -у, *ч.*: ** **Трахомато́зний лімбі́т** – запалення верхньої ділянки лімба рогівки при трахомі.

ЛІМБІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Лімбі́чна систе́ма**, *біол.* – комплекс структур кінцевого, проміжного і середнього відділів мозку.

ЛІ́МБО, *невідм.*, *ч.* Груповий танець, поширений в Центральній Америці.

ЛІ́МБОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лімб**.

ЛІМБОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне прошивання кон'юнктиви очного яблука і епісклери над верхньою частиною лімба рогівки.

ЛІМБОСКЛЕРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне вирізання частини лімба рогівки та склери.

ЛІ́МІНГ, -у, *ч.* Сорт зубовидної кукурудзи, що має великі видовжені червоно-оранжеві зерна.

ЛІМІ́Т, -у, *ч.* 1. Гранична норма. // Норма, в межах якої дозволяється користуватися чим-небудь, використовувати щось. ** **Креди́тний лімі́т** – максимальна сума кредиту, що її кредитор (банк) може надати одному позичальнику чи групі позичальників. **Лімі́т ка́си** – гранична сума грошей, що її можна зберігати у касі підприємства. **Лімі́т страхува́ння** – максимальний розмір страхової суми. 2. Межа, обмеження, граничне значення якоїсь величини. *Ліміт послідовності функцій.*

ЛІМІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Встановлення ліміту на що-небудь.

ЛІМІТДЕКСТРИНО́З, -у, *ч.* Глікогеноз, при якому спостерігається гепатомегалія з перших місяців життя, м'язова гіпотонія, гіпертрофія міокарда.

ЛІ́МІТЕД, -у, *ч.* Обмежена відповідальність компанії, товариства, банку за зобов'язаннями.

ЛІМІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до ліміту. ** **Лімі́тна ціна́** – гранична межа рівня ціни на певний вид продукції; одна з форм ціноутворення. **Лімі́тний чек** – чек з лімітованої чекової книжки на обмежену суму.

ЛІМІ́ТНИК, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Людина, яка отримала лімітну прописку у великому місті у зв'язку з потребою підприємств у працівниках певних професій.

ЛІМІТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лімітува́ти**. ** **Лімітова́на пози́ція**, *бірж.* – максимальний розмір позиції на ринку термінових контрактів. **Лімітова́на че́кова кни́жка** – чекова книжка, яка містить певну кількість чеків на строго певну суму.

ЛІМІТРО́ФИ, -ів, *мн.*, *іст.* Прикордонні області, що їх утримували війська, які стояли на кордоні.

ЛІМІТРО́ФНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **прикордо́нний**.

ЛІМІТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до лімітування.

ЛІМІТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лімітува́ти**. ** **Лімітува́ння креди́ту** – обмеження кредитування клієнтів комерційних банків. **Лімітува́ння фіна́нсових ри́зиків** – форма захисту від фінансових ризиків, що полягає у встановленні внутрішніх нормативів.

ЛІМІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Установлювати ліміт. // Обмежувати, ставити в залежність від чого-небудь.

ЛІМІТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **лімітува́ти**.

ЛІМІТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **лімітува́ти**. 2. Межуючий, межовий, обмежуючий. ** **Лімітую́че ціноутво́рення** – стратегія ціноутворення, згідно до якої пануюча на ринку фірма встановлює ціну на рівні, який менший за той, який здатний принести їй максимальний прибуток.

ЛІМІ́ТЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **лімі́тник**.

ЛІМНІ́ГРАФ, -а, *ч.* Самозаписуючий прилад, що реєструє коливання рівня води в бурових свердловинах, колодязях, а також у поверхневих водоймах.

ЛІМНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із лімнології.

ЛІМНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лімноло́гія**.

ЛІМНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гідрології, який вивчає внутрішні води (озера, ставки і т. ін.); озерознавство.

ЛІМОНІ́Т, -у, *ч.* Бурий залізняк – суміш гетиту, гідрогетиту, лепідокрокіту.

ЛІМУЗИ́Н, -а, *ч.* Легковий автомобіль із закритим кузовом.

ЛІМУЗИ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **лімузи́н**.

ЛІ́МФА, -и, *ж.* Безбарвна рідина, що циркулює в лімфатичній системі людини та хребетних тварин і відіграє важливу роль у процесі обміну речовин, а також виконує захисні функції.

ЛІМФАДЕНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення лімфатичних вузлів.

ЛІМФАДЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження лімфатичного вузла та лімфатичних судин після введення в них контрастної речовини.

ЛІМФАДЕНО́З, -у, *ч.* Системна гіперплазія лімфоїдної тканини.

ЛІМФАДЕНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Який стосується лімфатичного вузла або походить від нього чи схожий на нього за своєю будовою.

ЛІМФАДЕНО́МА, -и, *ж.*, *заст.* Пухлини лімфатичних вузлів.

ЛІМФАНГІЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Постійне розширення лімфатичних судин; може бути вродженою і набутою.

ЛІМФАНГІ́ЇТ, -у, *ч.* Те саме, що **лімфангі́т**.

ЛІМФАНГІОАДЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження лімфатичної системи, при якому контрастують лімфатичні судини та регіонарні лімфатичні вузли.

ЛІМФАНГІОАДЕНОДУКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження лімфатичної системи, при якому контрастна речовина вводиться в лімфатичні судини нижніх кінцівок.

ЛІМФАНГІОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **лімфангіоендотеліо́ма**.

ЛІМФАНГІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження лімфатичної судини, при якому в лімфатичну судину вводиться контрастна речовина для контрастування тільки цієї судини.

ЛІМФАНГІОЕНДОТЕЛІО́МА, -и, *ж.*: ** **Злоя́кісна лімфангіоендотеліо́ма** – злоякісний новоутвір, що характеризується розростанням неправильних лімфатичних структур.

ЛІМФАНГІО́МА, -и, *ж.* Доброякісне розростання, що складається винятково із лімфатичних судин різного розміру.

ЛІМФАНГІОМАТО́З, -у, *ч.*: ** **Систе́мний лімфангіомато́з** – надмірний ріст лімфангіоматозних структур у будь-якій частині тіла, що призводить до деформацій.

ЛІМФАНГІОМІО́МА, -и, *ж.* Розростання, що складається із пучків гладком'язової тканини, які розміщені навколо кавернозних або щілиноподібних лімфатичних просторів.

ЛІМФАНГІОСАРКО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **злоя́кісна лімфангіоендотеліо́ма**.

ЛІМФАНГІ́Т, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Запалення лімфатичних судин людини й тварин. ** **Ра́ковий лімфангі́т** – поширення та розростання ракових клітин у лімфатичних судинах.

ЛІМФАНГО́ЇТ, -у, *ч.* Запалення лімфатичних судин, яке звичайно супроводжується лімфаденітом.

ЛІМФА́ТИК, -а, *ч.*, *розм.* Хворобливо в'яла, нерухлива лімфатична людина.

ЛІМФАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до лімфи, лімфатичного вузла або лімфатичних судин. ** **Лімфати́чна систе́ма** – система судин, якими в тілі людини та хребетних тварин циркулює лімфа і в яких розвиваються лімфоцити. ** **Лімфати́чні вузли́** – утворення, що входять до складу лімфатичної системи і виконують кровотворну і захисну функції в організмі. 2. *заст.* Хворобливо в'ялий, нерухливий (звичайно про людину, її характер і т. ін.).

ЛІМФЕДЕ́МА, -и, *ж.* Те саме, що **лімфоста́з**.

ЛІМФОБЛА́СТ, -а, *ч.* Перший морфологічно диференційований попередник лімфоцита.

ЛІМФОБЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лімфобласта.

ЛІМФОБЛА́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лімфобла́ст**.

ЛІМФОБЛАСТО́З, -у, *ч.* Наявність лімфобластів у цитоплазмі.

ЛІМФОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **лімфосарко́ма**.

ЛІМФОВІДТІ́К, -току, *ч.* Рух лімфи по лімфатичній системі у венозне русло.

ЛІМФОВУЗЛИ́, -ів, *мн.* Органи лімфоцитопоезу і утворення антитіл.

ЛІМФОГАНГЛІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **лімфаденогра́фія**.

ЛІМФОГРАНУЛЕМАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання, що характеризується пухлиноподібним розростанням лімфатичних вузлів.

ЛІМФОГРАНУЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Висипи на шкірі, що спостерігаються при лімфогранульоматозі.

ЛІМФОГРАНУЛЬО́МА, -и, *ж.* Поліморфноклітинний інфільтрат, що спостерігається при лімфогранульоматозі.

ЛІМФОГРАНУЛЬОМАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Злоякісне новоутворення в лімфоїдній тканині. ** **Па́ховий лімфогранульомато́з** – венерична хвороба, яка зустрічається гол. чином у країнах з тропічним і субтропічним кліматом.

ЛІМФОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження різних відділів лімфатичної системи із застосуванням контрастних речовин.

ЛІМФОДІА́ЛІЗ, -у, *ч.* Видалення токсичних речовин із організму шляхом діалізу лімфи.

ЛІМФОДУКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **лімфангіоаденодуктогра́фія**.

ЛІМФОЕПІТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина мигдаликів.

ЛІМФО́ЇДНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується лімфатичної тканини. ** **Лімфо́їдні пухли́ни** – пухлини, які розвиваються з лімфоїдної тканини.

ЛІМФОЛЕЙКО́З, -у, *ч.* Пухлинне захворювання кровотворних клітин лімфоїдного ряду.

ЛІМФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає будову, функції і захворювання лімфатичної системи.
ЛІМФО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Загальна назва доброякісних і злоякісних новоутворень лімфоїдної тканини.
ЛІМФОО́БІГ, -у, *ч.* Рух лімфи по лімфатичній системі від тканин і органів до венозного русла.
ЛІМФОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*: ** **венери́чна лімфопа́тія** – те саме, що **па́ховий лімфогранульомато́з**.
ЛІМФОПЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лімфопенії.
ЛІМФОПЕНІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення кількості лімфоцитів у периферійній крові.
ЛІМФОПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.*: ** **лімфоплазі́я шкі́ри** – те саме, що **лімфоцито́ма шкі́ри**.
ЛІМФОПЛЕТО́РА, -и, *ж.* Збільшена кількість лімфи в лімфатичних судинах.
ЛІМФОПОЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення лімфоцитів.
ЛІМФОПОЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лімфопое́з**.
ЛІМФОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **лімфоре́я**.
ЛІМФОРЕ́Я, -ї, *ж.* Витікання лімфи із лімфатичних судин внаслідок їх пошкодження або захворювання.
ЛІМФОСАРКО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Злоякісна пухлина, що розвивається з тканини лімфатичних вузлів і лімфатичних фолікулів ряду органів.
ЛІМФОСАРКОМАТО́З, -у, *ч.* Лімфосаркома, яка характеризується множинним ураженням лімфатичних вузлів.
ЛІМФОСО́РБЦІЯ, -ї, *ж.* Видалення токсичних речовин із організму шляхом пропускання лімфи через шар адсорбентів.
ЛІМФОСТА́З, -у, *ч.* Повне припинення лімфотечії, що виявляється стійким різким розширенням лімфатичних судин, набряками, слоновістю.
ЛІМФОТЕЧІ́Я, -ї, *ж.* Циркуляція лімфи в лімфатичних судинах.
ЛІМФОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення лімфи, під час якого відбувається резорбція тканинної рідини в лімфатичні капіляри.
ЛІМФОФЛЕБОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Одночасне рентгенологічне дослідження лімфатичних судин і вен однієї і тієї самої ділянки тіла.
ЛІМФОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лімфоци́т**, -а, *ч.*). Одна з форм лейкоцитів в організмі людини і хребетних тварин.
ЛІМФОЦИТАФЕРЕ́З, -у, *ч.* Видалення лімфоцитів із крові.
ЛІМФОЦИТО́З, -у, *ч.* Збільшення числа лімфоцитів у одиниці об'єму крові.
ЛІМФОЦИТО́МА, -и, *ж.*: ** **лімфоцито́ма шкі́ри** – доброякісна лімфоплазія шкіри, яка розвивається зазвичай у вигляді одиничного вузла.
ЛІМФУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **хілурія**.
ЛІНГАФО́Н, -а, *ч.* Педагогічна серія записів із викладом програмного курсу іноземної мови.
ЛІНГАФО́ННИЙ, -а, -е. 1. Призначений для відтворення звукозапису іноземної мови (про пристрій, апаратуру). *Лінгафонна установка.* 2. Обладнаний таким пристроєм, апаратурою. *Лінгафонний кабінет.* 3. Пов'язаний з вивченням тієї або іншої іноземної мови через прослуховування звукозапису тексту на цій мові. *Лінгафонний метод навчання мовам.*
ЛІНГАЯ́ТИ, -ів, *мн.* Прибічники шиваїтської секти в Індії, які виступали за спрощення культу, зрівняння каст та ін.
ЛІНГВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який має відношення до язика як органа. 2. Мовний. // В артикулярній фонетиці – характеристика звуків, які вимовляються за допомогою кінчика язика.
ЛІНГВАТУЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Клас безхребетних, що близькі до членистоногих.
ЛІНГВАТУЛІДО́З, -у, *ч.* Інвазивна хвороба, яка спричинюється лінгватулами.
ЛІНГВАТУЛЬО́З, -у, *ч.*, *мед.* Інвазійна хвороба, зараження якою відбувається за вживання продуктів харчування, забруднених яйцями паразитів.
ЛІНГВІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із лінгвістики; мовознавець.
ЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж.* Наука про мову; мовознавство.
ЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до лінгвістики. 2. Пов'язаний з мовою; мовний. ** **лінгвісти́чна філосо́фія** – напрям аналітичної філософії, одна з форм неопозитивізму.
ЛІНГВІ́СТКА, -и. Жін. до **лінгві́ст**.
ЛІНГВОГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ діалектології, що вивчає діалектні риси мови в їх територіальному поширенні.
ЛІНГВОСТИЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ мовознавства, що вивчає стилі мови.
ЛІНГВОСТИЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лінгвостилістики.
ЛІ́НГОТ, **ЛІ́НГТОН**, -а, *ч.*: ** **золоти́й лі́нгот** – стандартизований золотий злиток вищої проби з титром $^{996}/_{1000}$; його вага 400 унцій (приблизно 12, 5 кг).
ЛІ́НГТОН, -а, *ч.* Див. **лі́нгот**.
ЛІНДГРЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; яблучнозелені таблитчасті або волокнисті кристали.
ЛІНДСТРЕМІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; призматичні чи голчасті кристали з металічним блиском.
ЛІНЕАМЕ́НТ, -а, *ч.* 1. На Землі – вузька лінійно витягнута зона порушення суцільності гірських порід, що пронизують земну кору та проникають у мантію. 2. На Місяці – елемент рельєфа, що має лінійну форму.
ЛІНЕАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мат.* Метод аналізу нелінійних систем, при якому вони розглядаються як лінійні.
ЛІНЕАРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *муз.* Голосоведения, основане на абсолютизації лінеарності.
ЛІНЕАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *мат.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **лінеаризува́ти**.
ЛІНЕАРИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мат.* Абстр. ім. до **лінеаризо́ваний**.
ЛІНЕАРИЗО́ВНИЙ, -а, -е, *мат.* Якого можна лінеаризувати.
ЛІНЕАРИЗО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мат.* Властивість за знач. **лінеаризо́вний**.
ЛІНЕАРИЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мат.* Який застосовується, призначений для лінеаризації.
ЛІНЕАРИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *мат.* Здійснювати лінеаризацію.
ЛІНЕАРИЗУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.*, *мат.* Пас. до **лінеаризува́ти**.
ЛІНЕАРИЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *мат.* Дієприкм. ак. теп. ч. до **лінеаризува́ти**.
ЛІНЕА́РНИЙ, -а, -е. Такий, що має вигляд лінії, розташований послідовно, в один ряд.
ЛІНЕА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **лінеа́рний**. 2. *муз.* Властивість голосоведения, що полягає у пріоритеті мелодичних (лінійних) зв'язків між звуками у кожному з голосів.
ЛІНЕЇ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів; у сполученні з ін. кобальтовими мінералами - сировина для одержання кобальту.
ЛІНЕМЕ́Т, -у, *ч.* Пневматичний пристрій, за допомогою якого подається буксирний, швартовий канат.
ЛІНЕТО́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Ранозаживляючий засіб, що його застосовують зовнішньо при променевих ураженнях шкіри, опіках.
ЛІ́НЗА, -и, *ж.* 1. Оптичне скло, обмежене двома сферичними поверхнями або однією сферичною та однією плоскою, здатне збирати або розсіювати промені, що проходять крізь нього. 2. *чого.* Поклади, що залягають певними пластами.
ЛІ́НЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лі́нза**.
ЛІНЗО́МЕТР, -а, -е. Те саме, що **діоптрі́метр**.
ЛІНЗОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Формою подібний до лінзи (у 1 знач.).
ЛІНЗОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лінзоподі́бний**.
ЛІ́НЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **лі́нза** 1.
ЛІНИВЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи ледачий; ледачненький.
ЛІНИВЕ́НЬКО, *розм.* Присл. до **лінивéнький**.
ЛІНИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. *розм.* Лінива людина; ледар. 2. Ссавець, який живе на деревах і погано пристосований до пересування по землі. 3. *тех.* Деталь гусеничних машин.
ЛІНИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Схильний до лінощів, який не любить працювати, ухиляється від роботи; ледачий (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **лінивий**, -вого, *ч.* Той, хто лінується, не любить працювати, ухиляється від роботи. // *до чого, на що.* Який не бажає робити що-небудь, уникає чогось. // Який виражає, означає лінь. // Сповнений бездіяльності, лінощів. *Ліниве життя.* 2. Який нешвидко, поволі робить щось, які-небудь рухи. // У якому виявляється млявість, повільність. 3. Виготовлений прискореним способом (про страву). ** **ліни́вий варе́ник** – вареник без начинки, який виготовляють із борошна, розмішаного із сиром.
ЛІНИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **ліни́вий**.
ЛІНИ́ВО. Присл. до **ліни́вий** 2.
ЛІНИВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **лінивість**.
ЛІНИ́ВЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліни́вець**.
ЛІНИ́ВЦЕВІ, -их, *ім.* Родина ссавців ряду неповнозубих.
ЛІНИ́ТИСЯ *див.* **ліну́ватися**.
ЛІНІ́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лінíйка**[1].
ЛІ́НІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **лі́нія** 1, 2.
ЛІНІ́ЙКА[1], -и, *ж.* 1. Пряма риска на папері, дошці тощо, яка допомагає писати рівними рядками. ** **лінíйка меню́**, *спец.*: елемент діалогового інтерфейсу – рядок вікна або екрана дисплея, в якому наведені пункти меню. 2. Планка для креслення прямих ліній. // Обчислювальний, вимірювальний інструмент різної форми. // *тільки мн.*, *перен.*, *заст.* Удари планкою по руці як засіб покарання у старій школі. *Під лінійку.* 3. Стрій в одну шеренгу. 4. Вранішня або вечірня перекличка в літніх дитячих таборах (піонерських, пластунських, бойскаутських та ін.).
ЛІНІ́ЙКА[2], -и, *ж.* Старовинний кінний екіпаж на багато місць, у якому сидять боком до напряму руху. // Легкий візок такого ж типу.
ЛІНІ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лінíйка**.
ЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до лінії (у 1 знач.). 2. *мат.* Який має протяжність, виміри в горизонтальній площині. // Траєкторія якого наближається до прямолінійної. ** **ліні́йна а́лгебра** – розділ алгебри, який вивчає лінійні перетворення здебільшого в скінченновимірних лінійних просторах. **Ліні́йна систе́ма** – система, процеси в якій описуються лінійними рівняннями. **Ліні́йна шви́дкість** – швидкість руху точки, яка визначається довжиною шляху, пройденого за одиницю часу. **Ліні́йне рівня́ння** – рівняння, яке містить змінні лише в першому степені. **Ліні́йні мі́ри** – міри довжини. 3. Те саме, що **видо́вжений** 2. // Який складається з ліній. 4. *військ.*, *заст.* Який складає основу армії; регулярний. ** **Ліні́йний кора́бе́ль (лінко́р)**, *іст.* – велике, добре озброєне військове судно, що його використовують для завдання могутніх, руйнівних ударів. 5. У якому розміщується що-небудь у певній послідовності, в один ряд. // *у знач. ім.* **ліні́йний**, -ного, *ч.* Солдат або інша особа, що стоїть у ряду для позначення місця розташування і проходження військ або колон демонстрантів. ** **Ліні́йна та́ктика** – фронтальна тактика, без розгортання військ у глибину, без глибокого маневрування. 6. Який функціонує, працює на транспортній лінії. // Який обслуговує транспортні лінії. // Стос. до обладнання різного виду зв'язку та комунікацій. ** **Ліні́йне судопла́вство** – вид транспортного обслуговування, регулярних морських перевезень. 7. Пов'язаний кровною спорідненістю від предків до нащадків.
ЛІНІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *розм.* Працівник лінії зв'язку.
ЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **ліні́йний** 3, 5. 2. *спец.* Характеристика вихідних величин, що лінійно залежать від вхідних змінних.
ЛІНІ́ЙНО. Присл. до **ліні́йний**.
ЛІНІ́ЙНО-ФУНКЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **ліні́йно-функціона́льна систе́ма управлі́ння** – форма управління, в якій комбінується лінійне та функціональне управління.
ЛІНІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ліню́вати**.
ЛІНІ́ЙЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ліні́йчатий**. ** **ліні́йчасті спе́ктри**, *фіз.* – оптичні спектри, які складаються з окремих вузьких спектральних ліній; є типовими для вільних атомів.
ЛІНІ́ЙЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ліні́йчастий**.
ЛІНІ́ЙЧАСТО. Присл. до **ліні́йчастий**.
ЛІНІ́ЙЧАТИЙ, -а, -е. Який складається з ліній (у 2 знач.), вкритий лініями. ** **Ліні́йчата геоме́трія** – розділ геометрії, де як основний елемент простору розглядаються прямі лінії. **Ліні́йчата пове́рхня** – поверхня, яка утворюється рухом прямої (твірної) вздовж деякої лінії (напрямної).
ЛІНІМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Рідкі лікувальні мазі, що плавляться при температурі тіла
ЛІНІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. дляініювання.
ЛІНІЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто лініює.
ЛІНІЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **лініюва́льник**.
ЛІНІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лініюва́ти**.
ЛІНІЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Проводити на чому-небудь паралельні лінії, щоб писати рівно.
ЛІНІЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **лініюва́ти**.
ЛІ́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Риска, вузька смужка на якій-небудь поверхні. // *мат.* Межа поверхні, яка має тільки один вимір – довжину. // Уявна риска, найчастіше пряма, яка з'єднує дві точки або визначає напрям, межу чого-небудь. 2. Смуга, справжня або уявна, яка визначає межу, границю чого-небудь. // *звичайно мн.* Обриси, контури чого-небудь. ** **Передова́ лі́нія** – район бойових дій. 3. *іст.* Кордон якої-небудь держави, а також ряд укріплень на ньому. 4. Ряд кого-, чого-небудь у вигляді неперервного ланцюжка. // Сукупність пристроїв, апаратів і т. ін., що розташовані в ряд і мають яке-небудь загальне виробниче призначення. *Автоматична лінія.* // У системах обробки інформації: а) елемент зображення; б) рядок програми, тексту, екрана дисплея; в) частина ланцюга передачі даних, зовнішня відносно апаратури передачі даних. // Назва деяких вулиць, їхніх боків і т. ін. *Лінія оборони.* ** **Гнучка́ автоматизо́вана лі́нія** – гнучка виробнича лінія, що функціонує під керуванням автоматичної системи. **Лі́нія електропереда́чі (ЛЕП)** – електропостачальна система, призначена для пересилання та розподілу електричної енергії напругою понад 1000 в. без зміни її параметрів. **Пото́чна лі́нія** – виробнича дільниця, оснащена сукупністю машин і механізмів, призначених для виготовлення певної продукції. 5. Шлях, полотно залізниці, трамваю, метро і т. ін. // Шлях транспортного зв'язку між двома пунктами; маршрут. // Система телефонного, телеграфного і т. ін. зв'язку між двома пунктами; обладнання для цього зв'язку, для електропередачі. // Механізоване обладнання для транспортування чого-небудь у певному напрямку. 6. Послідовний ряд осіб, об'єднаних кровною спорідненістю від предків до нащадків. // *спец.* Споріднена група тварин, птахів і т. ін., виведена від певної породи методом селекції. 7. *перен.* Напрям або система поглядів, дій. ** **Креди́тна лі́нія** – короткотермінове кредитування, що його здійснює банк чи об'єднання банків (зазвичай протягом одного року) до певної максимальної величини кредиту. **Сюже́тна лі́нія**, *літ.* – послідовний розвиток подій у художньому творі. 8. *перен.* Галузь, ділянка якої-небудь діяльності тощо. 9. Дометрична російська міра довжини, що дорівнювала $^{1}/_{10}$ (раніше $^{1}/_{12}$) дюйма.
ЛІ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Ледаща жінка.
ЛІ́НКІДЖ, -у, *ч.* Дозвіл біржі своїм клієнтам продавати і купувати у неї контракти з подальшою їх купівлею-продажем на ін. біржі.
ЛІНКО́Р, -а, *ч.* Клас кораблів, головна ударна сила ВМФ під час 1-ї та 2-ї світових воєн; лінійний корабель.
ЛІ́НКОС, -у, *ч.* Штучна мова, створена для спілкування з інопланетянами (запропонована голландським математиком Г. Фрейденталем).
ЛІНКРУ́СТ, -у, *ч.* Рулонний оздоблювальний матеріал з гладенькою або рельєфно-візерунчастою поверхнею, яким облицьовують внутрішні стіни будинків, пасажирських вагонів, кают кораблів.
ЛІНКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи лінивий.
ЛІНКУВА́ТО. Присл. до **лінкува́тий**.
ЛІННЕ́Я, -ї, *ж.* Рід рослин родини жимолостевих.
ЛІНОГРАВЮ́РА, -и, *ж.* Один із видів гравюри на лінолеумі.
ЛІНОГРАВЮ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліногравю́ра**.
ЛІНОГУ́З, -а, *ч.* Ледар, нероба.
ЛІНО́К, -нка́, *ч.*, *зах.* Ледарство, лінощі.
ЛІНОЛЕА́ТИ, -ів, *мн.* Солі лінолевої кислоти; спри-

яють швидкому висиханню олій, фарб і лаків.

ЛІНО́ЛЕВИЙ, -а, -е: ** **Ліно́лева (лінолеа́тна) кислота́** – ненасичена жирна кислота, нерозчинна у воді; входить до складу всіх ліпідів; синтезується тільки рослинними організмами.

ЛІНОЛЕЇ́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Лінолеї́ловий спирт** – ненасичений алкоголь; тверда сполука, з якої виробляють поверхнево-активні речовини та пом'якшувачі шкіри.

ЛІНОЛЕНІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Лінолені́новий спирт** – ненасичений алкоголь; тверда сполука, з якої виробляють поверхнево-активні сполуки.

ЛІНОЛЕ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Ліноле́нова кислота́** – ненасичена жирна кислота; синтезується тільки рослинами.

ЛІНО́ЛЕУМ, -у, *ч.* Рулонний матеріал для покриття підлоги, що виготовляється з тканини або потовщеного паперу і пластмас.

ЛІНО́ЛЕУМОВИЙ, -а, -е. Вигот. з лінолеуму.

ЛІНО́Н, -у, *ч.* Сорт дуже тонкої лляної вибіленої тканини.

ЛІНОТИ́П, -а, *ч.* Друкарська машина, що відливає набір цілими рядками.

ЛІНОТИПІ́СТ, -а, *ч.* Робітник-складач, який працює на лінотипі.

ЛІНОТИПІ́СТКА, -и. *Жін.* до **лінотипі́ст**.

ЛІНОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Складання тексту за допомогою лінотипа.

ЛІНОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліноти́п**. // Складений лінотипом.

ЛІНОТРО́Н, -а, *ч.* Фотонабірна машина з електронно-променевою трубкою та шрифтоносієм у вигляді рамки з буквами, знаками та ін.

ЛІНОФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Електронна фотонабірна двоапаратна літеропроекціювальна машина, яка забезпечує одержання фотонабору на фотоплівці або фотопапері.

ЛІНОЩІ, -ів, *мн.* Відсутність бажання працювати, робити що-небудь; неробство. // Стан розслаблення; млявість, сонливість.

ЛІНТ, -у, *ч.* Коротке волокно, що отримується після відокремлення довгих волокон.

ЛІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лінува́тися**.

ЛІНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *з інфін. і без додатка.* Не мати бажання працювати, робити що-небудь, діяти. // Не робити чого-небудь, бути бездіяльним унаслідок ліноців.

ЛІНЧО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лінчува́ти**.

ЛІНЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лінчува́ти**.

ЛІНЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Вчиняти самосуд, так званий суд Лінча; фізично розправитися з ким-небудь.

ЛІНЬ[1], -і, *ж.* 1. Те саме, що **ліноші**. 2. *у знач. присудк. сл.*, *з інфін.*, *розм.* Не хочеться, нема бажання.

ЛІНЬ[2], -я́, *ч.* Дуже міцний, тонкий канат, який звичайно вживається як корабельна снасть.

ЛІ́НЬКИ, -ів, *мн.*, *розм.* 1. Те саме, що **лінь** 1. ** **Лі́ньки напа́ли** *кого*, *на кого* – про стан млявості, сонливості у кого-небудь. 2. *у знач. присл.* Те саме, що **ліниво**. // *у знач. присудк. сл.*, *з інфін.* Не хочеться, нема бажання; лінь (*див.* **лінь**[1] 2).

ЛІНЬКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи лінивий. // Сповнений ліноців; млявий, повільний.

ЛІНЬКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **ліньква́тий**.

ЛІНЬКУВА́ТО, *розм.* Присл. до **ліньква́тий**.

ЛІНЬЯ́Ж, -у, *ч.* Число рядків у друкарській полосі (на сторінці).

ЛІНЮ́Х, -а́, *ч.*, *діал.* Ледар, ледацюга.

ЛІОБІ́Л, -у, *ч.* Лікарський жовчогінний засіб.

ЛІОНЕ́З, -у, *ч.* Бавовняна цупка тканина з різко вираженими рубчиками на лицьовій поверхні.

ЛІО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ліон.

ЛІОТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Вплив розчинених речовин на властивості розчинника.

ЛІОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до ліотропії.

ЛІОФІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Висушування тканин та ін. біологічних об'єктів у замороженому стані під вакуумом.

ЛІОФІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого було піддано ліофілізації.

ЛІОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ліофільності.

ЛІОФІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність високодисперсних часток речовини взаємодіяти з молекулами рідкого дисперсного середовища.

ЛІОФО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до ліофобності.

ЛІОФО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Нездатність часток подрібненої речовини взаємодіяти з молекулами рідкого дисперсного середовища.

ЛІПА, -и, *ж.* Розмінна монета Хорватії.

ЛІПА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який міститься у тваринних і рослинних організмах та забезпечує гідроліз і синтез жирів.

ЛІПА́К, -а́, *ч.* 1. *діал.* Робітник, який обмазує глиною стіни. 2. *зах.* Пиріг.

ЛІПАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Нейроендокринне захворювання що характеризується утворенням у підшкірній тканині множинних болючих ліпом.

ЛІПАМІ́Д, -у, *ч.*, *фарм.* Амід ліпоєвої кислоти, що бере участь в обмінних процесах.

ЛІПА́НДА, -и, *ж.*, *зах.* Замазка для дерев.

ЛІПАРИ́Т, -у, *ч.* Вулканічна гірська порода світлого кольору, за складом близька до граніту.

ЛІПЕДЕ́МА, -и, *ж.* Синдром болючого ожиріння ніг.

ЛІПЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне часткове видалення надмірної підшкірної жирової тканини.

ЛІПЕМАНІ́Я, -ї, *ж.* Психічні хвороби, які проявляються меланхолією з маренням.

ЛІПЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність або підвищений вміст жиру в крові.

ЛІПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.* Хлібна кулька.

ЛІПИ́ТИ, ліплю, ліпиш; *мн.* ліплять; *недок.* 1. *перех.* Робити що-небудь із в'язкої, пластичної речовини, матеріалу. // *також без додатка.* Створювати скульптуру як твір мистецтва з в'язкого, пластичного матеріалу. // *перен.* Створювати засобами мистецтва, художнього слова. // *перен.* Виховувати. // *перен.* Робити що-небудь недбало, абияк. 2. *перех.*, *розм.* Те саме, що **приклею́вати**; чіпляти. // *перен.* Ставити одне за одним; з'єднувати в одне. 3. *перех.*, *перен.*, *фам.* Уживається замість іншого дієслова, зміст якого розкривається контекстом для вираження енергійної, несподіваної або необдуманої дії. 4. *у що, чим і без додатка, неперех.*, *розм.* Падати, з силою ударяючи; засліплювати, засипати, заливати (про сніг, дощ і т. ін.). // *безос.* // *перен.*, *фам.* Давати ляпаса.

ЛІПИ́ТИСЯ, ліплюся, ліпишся; *мн.* ліпляться; *недок.* 1. Приставати, приклеюватися до чого-небудь. // Щільно тулитися, прилягати до чого-небудь. 2. Розміщуватися, розташовуватися на невеликому або незручному місці. // *перен.* Бути розташованим на невеликому або незручному місці (про неживі предмети). // *до кого*, *перен.*, *зневажл.* Намагатися стати близьким; хилитися. 3. *звичайно 3 ос.* Створюватися, робитися з в'язкого, пластичного матеріалу. 4. Пас. до **ліпи́ти**.

ЛІПІДЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність або підвищений вміст ліпідів у крові.

ЛІПІ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ліпі́д**, -а, *ч.*). Група органічних речовин, до яких належать жири і жироподібні речовини.

ЛІПІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліпі́д**. ** **Ліпі́дний о́бмін** – жировий обмін.

ЛІПІДО́З, -у, *ч.*, *мед.* Загальна назва хвороб, які супроводжуються порушенням ліпідного (жирового) обміну. ** **Мезенхіа́льні ліпідо́зи** – порушення обміну нейтрального жиру і збільшення його кількості в жирових депо. **Паренхімато́зні ліпідо́зи** – порушення обміну жирів у цитоплазмі.

ЛІПКА, -и, *ж.* Те саме, що **лі́плення**.

ЛІПКИ́Й, -а́, -е́. Чіпкий, цупкий.

ЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ліпи́ти** 1. // *у знач. прикм.*

ЛІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ліпи́ти** 1. 2. Те, що зроблене з пластичних матеріалів або за моделями з цих матеріалів.

ЛІПЛЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Мазанка.

ЛІПНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до ліплення (у 1 знач.). // Виготовлений ліпленням. // З виліпленими прикрасами.

ЛІПНИ́К, -а́, *ч.* 1. Спеціаліст із ліпних робіт. 2. *зах.* Пиріг.

ЛІПНИ́НА, -и, *ж.* Архітектурні деталі, прикраси та скульптурні вироби для фасадів і інтер'єрів споруд.

ЛІПОБЛАСТОМАТО́З, -у, *ч.*: ** **Доброякі́сний ліпобластомато́з** – доброякісна пухлина жирової тканини, яка зустрічається у дітей.

ЛІПОГРАНУЛЬО́МА, -и, *ж.* Вогнище хронічного запалення, яке розвивається внаслідок парентерального введення олійних речовин або в зоні некрозу жирової тканини.

ЛІПОДЕРМО́ЇД, -а, *ч.* Аномалія розвитку – кіста шкіри, вистелена багатошаровим плоским епітелієм і заповнена жиром.

ЛІПОДИСТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Локальне або тотальне ураження підшкірної тканини зі зменшенням або збільшенням об'єму жирової тканини.

ЛІПО́ЄВИЙ, -а, -е: ** **Ліпо́єва кислота́** – 6,8-дитіооктанова кислота; входить до складу ферментної системи.

ЛІПО́ЇД, -у, *ч.* Органічна жироподібна речовина тваринного або рослинного походження, зразком якої є віск, холестерин.

ЛІПОЇДЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність або підвищений вміст ліпоїдів у крові.

ЛІПО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліпо́їд**.

ЛІПОЇДО́З, -у, *ч.* Те саме, що **ліпідо́з**.

ЛІПОКАЇ́Н, -у, *ч.* Гормональний препарат, що регулює жировий обмін у печінці.

ЛІПОКАЛЬЦИНОГРАНУЛЕМАТО́З, -у, *ч.* Патологічний процес, який характеризується масивними відкладеннями солей кальцію в підшкірній тканині, м'язовій тканині.

ЛІПОКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Операція по відкачуванню жирових відкладень.

ЛІПОКСИГЕНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, найпоширенішими субстратами якого є лінолева, ліноленова і арахідонова кислоти.

ЛІПОКСИДА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **ліпоксигена́за**.

ЛІПО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, що розвивається з жирової тканини.

ЛІПОМАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Пухлиноподібні розростання жирової тканини.

ЛІПОПРОТЕЇ́ДИ, -ів, *мн.* Складні білки, які утворюються з простих білків і ліпідів.

ЛІПОПРОТЕЇДЛІПА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, основною функцією якого є участь у постачанні клітин жирними кислотами.

ЛІПОПРОТЕЇ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ліпопротеї́ди**.

ЛІПОСАРКО́МА, -и, *ж.* Злоякісний інфільтруючий новоутвір, який характеризується наявністю атипових ліпобластів.

ЛІПОСО́МИ, -со́м, *мн.*, *біол.* Сферичні частинки, утворені з біомолекулярного шару ліпідів; отримуються штучно і застосовуються як моделі біологічних мембран.

ЛІПОТА́, -и́, *ж.*, *поет.* Краса.

ЛІПОТРА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **ліпокаї́н**.

ЛІПОТРО́ПНИЙ, -а, -е: ** **Ліпотро́пні речови́ни**: а) сполуки, які мають здатність попереджувати або затримувати жирову інфільтрацію печінки; б) хімічні сполуки, які вибірково взаємодіють з ліпідами.

ЛІПОФАНЕРО́З, -у, *ч.* Дистрофія, яка характеризується змінами кількості жиру в жирових депо, зміною якості ліпідів у клітинах і тканинах.

ЛІПОФІБРО́МА, -и, *ж.* Див. **фібро́ма м'яка́**.

ЛІПОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Схильний до накопичення жирів; такий, що поглинає жири.

ЛІПОФІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ліпофі́льний**.

ЛІПОФУСЦИ́Н, -у, *ч.* Жиробілковий коричневий пігмент, що міститься в цитоплазмі клітин тканин людини та тварин у вигляді зерен.

ЛІПОХОНДРОДИСТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гаргої́лізм**.

ЛІПОХРОМАТО́З, -у, *ч.* Забарвлення шкіри, жирової тканини та кісток у жовтий колір, внаслідок відкладання в них каротиноїдів.

ЛІПОХРОМОФО́Р, -у, *ч.* Пігментна клітина, яка містить у цитоплазмі каротиноїди.

ЛІПОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Жирова грижа, що містить жирову тканину без кишок.

ЛІПОЦЕРЕБРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при нервовому виснаженні, неврозах, гіпотонії, перевтомі.

ЛІПСІ, *невідм.*, *с.* Парний танець вільної композиції, що виконується в м'якій, але ритмічно загостреній манері.

ЛІПУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення жирів із сечею.

ЛІ́ПШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати ліпшим; кращати.

ЛІ́ПШЕ. 1. Присл. до **лі́пший**. // *у знач. присудк. сл.* Про поліпшення стану хворого. 2. *у знач. част.* Уживається для підкреслення переваги якоїсь дії.

ЛІ́ПШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **до́брий** 1 і **га́рний**; кращий.

ЛІ́ПШИЦЕВИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Ліпшицю. *Ліпшицева умова.*

ЛІП'Я́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Мазанка.

ЛІРА[1], -и, *ж.* 1. Найдавніший струнний щипковий музичний інструмент. 2. Давньогрецький струнно-щипковий музичний інструмент. // *перен.* Символ поезії, поетичної творчості. 3. Старовинний струнно-клавішно-смичковий музичний інструмент, який був поширений в Україні, Росії та Білорусії.

ЛІРА[2], -и, *ж.* Грошова одиниця Ватикану, Італії, Сан-Марино, Мальти, Туреччини.

ЛІРА[3], -и, *ж.* Сузір'я Північної півкулі неба.

ЛІРА-ВІО́ЛА, ліри-віоли, *ж.* Те саме, що **віо́ла-бастáрда**.

ЛІРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Тяжіння до ліричних елементів у прозаїчних літературних творах.

ЛІРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Ліричний характер, ліричний зміст (творів мистецтва). 2. *розм.* Ліричний настрій.

ЛІРИК, -а, *ч.* Автор ліричних поезій; ліричний поет. // *перен.* Людина ліричних настроїв.

ЛІРИКА, -и, *ж.* 1. Один із трьох родів літератури, поряд з епосом і драмою, в якому з особливою виразністю виявляється емоційне ставлення автора до зображуваного. // Емоційний елемент у творчості письменника. 2. Твори цього роду поезії. 3. *перен.*, *розм.* Ліричний настрій.

ЛІРИКО-ДРАМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який має в собі елементи лірики і драми. *Лірико-драматичний твір.* 2. Перехідний між ліричним і драматичним (про голос співака). *Лірико-драматичне сопрано.*

ЛІРИКО-ЕПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який містить елементи лірики й епосу.

ЛІРИКО-РОМАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який криє в собі елементи лірики і романтики.

ЛІРИКО-ФІЛОСО́ФСЬКИЙ, -а, -е. Який поєднує ліричність і філософський підхід до дійсності.

ЛІРИЦЯ, -і, *ж.* Югославський народний струнний смичковий музичний інструмент.

ЛІРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до лірики (у 1 знач.). // Який є об'єктом опису в ліриці. // Який є лірикою. 2. Емоційно забарвлений, хвилюючий. ** **Ліри́чний ві́дступ**: а) пройнята ліризмом частина художнього твору, яка не має безпосереднього зв'язку з послідовним розвитком сюжету; б) (*перен.*, *жарт.*) відхилення від теми розмови під впливом якого-небудь почуття. 3. Такий, у якому почуття, душевні переживання панують над розумом. 4. М'яко-співучий, ніжного тембру (про голос співака). // Повільний, плавний (про танець і т. ін.). ** **Ліри́чне сопра́но** – високий легкий жіночий співацький голос; має більш м'який тембр, ніж колоратурне сопрано. **Ліри́чний бари́то́н** – середній чоловічий співацький голос м'якого тембру, досить рухливий. **Ліри́чний те́нор** – високий чоловічий співацький голос, легкий за характером звука, рухливий і ніжний.

ЛІРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ліри́чний** 2.

ЛІРИ́ЧНО. Присл. до **ліри́чний** 2.

ЛІРІОДЕ́НДРОН, -у, *ч.* Листопадне дерево родини магнолієвих; тюльпанне дерево.

ЛІРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліра**.

ЛІРНИК, -а, *ч.* Народний співак-музикант, що акомпанував собі на лірі.

ЛІРНИКІВ, -кова, -кове. Належний лірникові.

ЛІРНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лірник**.

ЛІРО-ДРАМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **лірико-драмати́чний**.

ЛІРО-ЕПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **лірико-епі́чний**.

ЛІРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на ліру (*див.* **ліра**[1] 1).
ЛІРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ліроподі́бний**.
ЛІРОХВІ́СТ, -хвоста, *ч.* Птах ряду горобиних із буро-сірим пір'ям і хвостом ліроподібної форми (у самців).
ЛІРОХВО́СТИЙ, -а, -е. У якого хвіст ліроподібної форми.
ЛІ́РУ, *невідм.*, *ч.* Карельський духовий язичковий музичний інструмент.
ЛІС, -у, *ч.*, *мн.* лісі́, -і́в. 1. Велика площа землі, заросла деревами і кущами. // Дерева, які ростуть на такій площі. // Певна ділянка такої площі. // *чого, перен.* Велика кількість, багато (високих предметів). 2. *тільки одн.* Зрубані дерева як будівельний та інший матеріал.
ЛІ́СА, -и, *ж.* Огорожа, сплетена із хмизу. // Плетена загорода. // Плетена хвіртка або ворота.
ЛІСАБО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лісабон.
ЛІСГО́СП, -у, *ч.* Лісове господарство, підприємство, яке здійснює розведення, рубку лісу і т. ін.
ЛІСГО́СПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лісго́сп**.
ЛІ́СЕЛЬ, -я, *ч.*, *мор.* Парус, який піднімають за слабкого вітру на додаток до основних прямих парусів для збільшення їхньої площі.
ЛІСЕ́НТЕ, *невідм.*, *ч.* Розмінна монета Лесото, що дорівнює $^1/_{100}$ лоті.
ЛІСЕНЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **агірі́я**.
ЛІСИНМА́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до військового діяча і вождя Південної Кореї Лі Син Мана, який керував нею у 40 – 50 рр. 20 ст. *Лісинманівський режим.*
ЛІСИ́СТИЙ, -а, -е. Порослий лісом (у 1 знач.).
ЛІСИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лісистий**.
ЛІСИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **ліс**.
ЛІСІВНИ́К, -á, *ч.* Фахівець із лісівництва.
ЛІСІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Наука про вирощування лісів. 2. Вирощування лісів як галузь рослинництва.
ЛІСІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лісівни́цтво**.
ЛІСІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **лісівни́к** і **лісівни́цтво**.
ЛІ́СКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **лі́са**.
ЛІСКА́[2], -и́, *ж.* Те саме, що **волосі́нь 3**.
ЛІ́СКА[3], -и, *ж.*, *діал.* Ліщина (у 1 знач.). // Ціпок із ліщини. ** **лі́ска ма́га**, *зах.* – чарівна паличка.
ЛІСКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **лі́ска**[3]. // Зробл. з ліски.
ЛІСКОГРИ́З, -а, *ч.*, *зах.* Ящір.
ЛІСКОТУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Вивільга.
ЛІСКУ́ЛЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Зменш. до **ліску́ля**.
ЛІСКУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ліскогриз, ящір.
ЛІСНИ́Й[1], -á, -é. Те саме, що **лісови́й**. // *у знач. ім.* **лісна́**, -но́ї, *ж.* Лісова русалка; мавка.
ЛІСНИ́Й[2], -но́го, *ч.*, *діал.* Лісник (у 1 знач.).
ЛІСНИ́К, -á, *ч.* 1. Лісовий сторож. 2. *рідко.* Те саме, що **лісівни́к**.
ЛІСНИКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **лісни́к**. // Належний лісникові.
ЛІСНИКІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.* Дочка лісника.
ЛІСНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути лісником.
ЛІСНИ́ЦТВО, -а, *с.* Ділянка лісу як господарська одиниця, а також установа, що відає цією ділянкою. // Господарські будівлі цієї установи.
ЛІСНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Дике плодове дерево, що росте у лісі, та його плоди; дичка. 2. Те саме, що **лісна́** (*див.* **лісни́й**[1]).
ЛІСНИЧЕ́НКО, -а, *ч.* Син лісничого.
ЛІСНИ́ЧИЙ, -чого, *ч.* Службовець лісництва, а також завідувач його.
ЛІСНИ́ЧИХА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Дружина лісника або лісничого. 2. Жін. до **лісни́к**.
ЛІСНИЧІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Оселя лісничого.
ЛІСОВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для вантаження лісу (*див.* **ліс** 2). *Лісовантажні машини.*
ЛІСОВИ́Й, -á, -é. 1. Прикм. до **ліс** 1; власт. лісові. // Який знаходиться в лісі, розташований у лісу. ** **лісові́ уго́ддя** – хвойні, листяні, змішані ліси. 2. Який водиться або росте в лісі. // Вкритий лісами. // *у знач. ім.* **лісови́й**, -во́го, *ч.* Те саме, що **лісови́к** 2. 3. Стос. до лісівництва.
ЛІСОВИ́К, -á, *ч.* 1. *розм.* Той, хто живе в лісі або займається лісовим промислом, полюванням. // Той, хто працює в галузі лісівництва. 2. Міфологічна істота, яка, за уявленням багатьох народів, жила в лісі.
ЛІСОВИКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **лісови́к**.
ЛІСОВИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Лісове дерево.
ЛІСОВИНИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до лісовинищування.
ЛІСОВИНИ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Винищування лісу.
ЛІСОВИ́ЧКА, -и. Жін. до **лісови́к**.
ЛІСОВІДНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Відновлення лісу.
ЛІСОВІДНО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відновлювання лісу.
ЛІСОВІДНО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Відновлювання лісу.
ЛІСОВІДНО́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до лісовідновлення.
ЛІСОВО́Д, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **лісівни́к**.
ЛІСОВО́З, -а, *ч.* Вид транспорту для перевезення лісу (у 2 знач.).
ЛІСОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до лісовоза, який є лісовозом.
ЛІСОВПОРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Сукупність заходів, пов'язаних з організацією і веденням лісового господарства.
ЛІСОВПОРЯДКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до лісовпорядкування.
ЛІСОВПОРЯДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **лісовпоря́дження**.
ЛІСОВПОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лісовпоря́дження** і **лісовпорядкува́ння**.
ЛІСОВПОРЯ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто здійснює лісовпорядження.
ЛІСОГОСПОДА́РСТВО, -а, *с.* Див. **лісгосп**.
ЛІСОГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лісогоспода́рство**.
ЛІСОЕКСПЛУАТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до лісоексплуатації.
ЛІСОЕКСПЛУАТАЦІ́ЙНИК, -а, *ч.* Той, хто займається експлуатацією лісу.
ЛІСОЕКСПЛУАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Використання лісу у господарських, природоохоронних та ін. цілях. 2. Заготівля деревини у лісі, транспортування її і відвантаження споживачеві як галузь народного господарства.
ЛІСОЕ́КСПОРТ, -у, *ч.* Експорт лісу (*див.* **ліс** 2).
ЛІСОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод первинної обробки лісу (у 2 знач.).
ЛІСОЗАВОДСЬКИ́Й, -á, -é. Прикм. до **лісозаво́д**.
ЛІСОЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до лісозаготівлі. *Лісозаготівельна промисловість.*
ЛІСОЗАГОТІВЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається лісозаготівлею.
ЛІСОЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Державна заготівля лісу (у 2 знач.). // Місце в лісі, де відбувається ця заготівля.
ЛІСОЗАГОТІВНИ́К, -á, *ч.* Те саме, що **лісозаготіве́льник**.
ЛІСОЗАХИ́СНИЙ, -á, -é. 1. Стос. до захисту, охорони лісів, лісонасаджень. 2. Який являє собою лісонасадження, що захищають сільськогосподарські культури.
ЛІСОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Комплекс заходів із захисту лісів, лісонасаджень від пожеж, хвороб та ін.
ЛІСОЗБЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Збереження лісу (у 1 знач.).
ЛІСОЗБЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Зберігання лісу (у 1 знач.).
ЛІСОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука, що вивчає видовий склад лісу, лісові рослинні угруповання, середовище, в якому зростають рослини в лісі.
ЛІСОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до лісознавства.
ЛІСО́К, -ска́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ліс 1**.
ЛІСОКОМБІНА́Т, -у, *ч.* Комбінат для заготівлі та первинної обробки лісу (у 2 знач.).
ЛІСОКОРИСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Регламентований законом порядок користування лісом.
ЛІСОКРА́Д, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто краде ліс (у 2 знач.).
ЛІСОКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Лісонасадження (у 2 знач.).
ЛІСОКУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до лісокультури.
ЛІСОМАТЕРІА́Л, -у, *ч.* Дерево як будівельний та ін. матеріал (у 2 знач.).
ЛІСОМЕЛІОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до лісомеліорації. *Лісомеліоративна техніка.*
ЛІСОМЕЛІОРА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець із лісомеліорації.
ЛІСОМЕЛІОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поліпшення природних (ґрунтових, гідрологічних і кліматичних) умов через лісорозведення.
ЛІСОНАСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Насадження лісу (у 1 знач.). 2. *звичайно мн.* Штучно насаджений ліс та площа, яку він займає.
ЛІСОНАСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Процес садіння лісових саджанців.
ЛІСООБРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до обробки лісу.
ЛІСООХОРО́НА, -и, *ж.* Система заходів з охорони лісу від вирубки, пожеж і т. ін.; державна організація, у віданні якої знаходиться охорона лісу.
ЛІСООХОРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **лісоохоро́на**.
ЛІСООЧИ́СТКА, -и, *ж.* Очистка від лісу якої-небудь території.
ЛІСОПА́РК, -у, *ч.* Приміський ліс, пристосований для прогулянок, відпочинку.
ЛІСОПА́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лісопа́рк**.
ЛІСОПАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із лісопатології.
ЛІСОПАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з вивченням хвороб лісу і боротьбою з ними.
ЛІСОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про хвороби лісу.
ЛІСОПАТРУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується спостереження за лісами, що здійснює його. *Лісопатрульна авіація. Лісопатрульні рейси.*
ЛІСОПЕРЕРО́БКА, -и, *ж.* Сукупність виробничих процесів, пов'язаних з обробкою, переробкою деревини.
ЛІСОПИ́ЛКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **лісопи́льня**. 2. Машина для розпилювання лісу (у 2 знач.).
ЛІСОПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розпилювання лісу (у 2 знач.).
ЛІСОПИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Лісопильний завод.
ЛІСОПИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Механічна обробка колод з метою виготовлення дощок, брусів та інших пиломатеріалів.
ЛІСОПОВА́Л, -у, *ч.* Рубання, валяння лісу.
ЛІСОПОВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто працює на лісоповалі.
ЛІСОПОСА́ДКА, -и, *ж.* Те саме, що **лісонаса́дження**.
ЛІСОПРОМИСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Підприємець у галузі лісопромисловості.
ЛІСОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до лісової промисловості.
ЛІСОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Лісова промисловість.
ЛІСОПУ́НКТ, -у, *ч.* Підприємство, яке веде заготівлю лісу (у 2 знач.).
ЛІСОРОЗВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Розведення лісу, вирощування його на нових місцях.
ЛІСОРОЗРО́БКА, -и, *ж.* Розробка лісу (у 1 знач.). // Ділянка, де провадиться розробка лісу.
ЛІСОРОЗСА́ДНИК, -а, *ч.* Ділянка землі, на якій вирощуються саджанці для лісорозведення. // Установа, яка вирощує саджанці для лісорозведення.
ЛІСОРУ́Б, -а, *ч.* Робітник, який рубає або спилює та заготовляє ліс (у 2 знач.).
ЛІСОРУ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до рубання лісу.
ЛІСОРУ́БСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лісору́б**. *Лісорубські інструменти.*
ЛІСОСАДЖА́ЛКА, -и, *ж.* Машина для посадки лісу.
ЛІСОСАДИВНИ́Й, -á, -é. Якого саджають з метою розведення лісу.
ЛІСОСАДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до лісонасадження; що використовується в лісонасадженні.
ЛІСОСАДІ́ННЯ, -я, *с.* Садіння лісу.
ЛІСОСИРОВИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до лісової сировини.
ЛІСОСІ́КА, -и, *ж.* Ділянка, на якій вирубали, рубають або рубатимуть ліс.
ЛІСОСІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лісосіки. ** **лісосі́чний фонд** – запаси деревини, призначеної для щорічної заготівлі.
ЛІСОСКЛА́Д, -у, *ч.* Склад, на якому зберігається ліс (у 2 знач.).
ЛІСОСМУ́ГА, -и, *ж.* Смуга лісових насаджень.
ЛІСОСПЛА́В, -у, *ч.* Сплав лісу (у 2 знач.).
ЛІСОСПЛА́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до лісосплаву.
ЛІСОСПЛАВНИ́К, -á, *ч.* Сплавник лісу (у 2 знач.).
ЛІСОСТА́Н, -у, *ч.* Ліс, перев. однорідний за складом порід, віком дерев і т. ін.
ЛІСОСТЕ́П, -у, *ч.* Природна зона помірного поясу з чергуванням лісових ділянок і степових масивів.
ЛІСОСТЕПОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **лісосте́п**.
ЛІСОТА́СКА, -и, *ж.* Механізований пристрій для витягування лісу (у 2 знач.), колод з води та транспортування його у виробничі приміщення.
ЛІСОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лісового господарства, лісової промисловості.
ЛІСОТОРГІВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **лісоторго́вець**.
ЛІСОТОРГІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Торгівля лісом (у 2 знач.).
ЛІСОТОРГОВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до торгівлі лісом (у 2 знач.).
ЛІСОТОРГО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Купець, який торгує лісом (у 2 знач.).
ЛІСОТОРГО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до торгівлі лісом (у 2 знач.).
ЛІСОТРИХІ́Я, -ї, *ж.* Пряме волосся; форма волосся на голові людини, при якій воно не в'ється.
ЛІСОТУ́НДРА, -и, *ж.* Природна зона, перехідна між зонами тундри і лісу.
ЛІСОТУ́НДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лісоту́ндра**.
ЛІСОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь захворіти на сказ.
ЛІСОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лісохімії.
ЛІСОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ технічної хімії, який вивчає властивості лісової рослинної сировини і технологію її хімічної переробки.
ЛІ́СОЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **ліска**[2].
ЛІСО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **лісо́к**.
ЛІСП, -у, *ч.*, *спец.* Мова програмування для обробки списків.
ЛІСПРОМГО́СП, -у, *ч.* Підприємство, яке здійснює на певній території заготівлю, обробку, відвантаження та вивезення лісу (у 2 знач.).
ЛІСПРОМГО́СПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліспромго́сп**.
ЛІССАВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Рід вірусів, що належить до родини рабдовірусів; включає віруси сказу.
ЛІСТВЕНІ́Т, -у, *ч.* Метасоматична гірська порода, в основному кварцево-карбонатного складу з домішками тальку, хлориту та піриту.
ЛІСТЕРЕЛЬО́З, -у, *ч.* Те саме, що **лістеріо́з**.
ЛІСТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Рід паличкоподібних аеробних бактерій; збудник лістеріозу.
ЛІСТЕРІО́З, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Гостра інфекційна хвороба людини і тварин; людина заражається, споживаючи інфіковані продукти, від укусів пасовищних кліщів та через дихальні шляхи.
ЛІСТЕРІО́МА, -и, *ж.* Гранульома, яка утворюється при лістеріозі.
ЛІ́СТИНГ, -а, *ч.* 1. *спец.* Друкована інформація про результат обробки яких-небудь даних ЕОМ; роздрук такого тексту на папері. 2. *фін.* Допущення цінних паперів до торгів на фондовій біржі після обов'язкової їх перевірки на якість і надійність. ** **Подві́йний лі́стинг** – котирування цінних паперів однієї й тієї ж компанії більш ніж на одній фондовій біржі.
ЛІСУ́Н, -á, *ч.*, *міф.*, *фольк.* Лісовик.
ЛІСУ́НКА, -и, *ж.*, *міф.*, *діал.* Жінка лісуна.
ЛІТ[1], льоту *і рідше* лёту, *ч.* 1. Те саме, що **леті́ння**. // Те саме, що **літа́ння**. ** **на льоту́**: а) під час літання; б) нашвидку, мимохідь. **На льоту́ хапа́ти (лови́ти)**: а) ловити кого-, що-небудь, що летить, літає; б) швидко або мимохідь сприймати, засвоювати або розуміти що-небудь. 2. *спец.* Період найінтенсивнішого розмноження летючих комах.
ЛІТ[2], -а, *ч.* У Литві – грошова одиниця, що дорівнює 100 центів.
ЛІТА́, літ, *мн.* 1. Період часу в кілька років; роки. ** **Мно́гії лі́та** – побажання кому-небудь довгих років життя. 2. *тільки род. в.* У сполученні з числівниками вживається на позначення років. 3. Період часу від народження; вік (у 1 знач.). // Певний період у житті людини. // Велика кількість прожитих людиною років; старість. ** **в літа́х** – те саме, що **лі́тній**[2]. 4. *розм.* Період у житті суспільства; часи.
ЛІТА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *міф.*, *діал.* Метеор, що його народ вважав нечистим духом, який набув вигляду вогненного змія.
ЛІТА́ВИЦЯ, -і, *ж.*, *міф.* Казкова жіноча істота, яка начебто зваблювала молодих чоловіків.
ЛІТА́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Метелик.
ЛІТА́ЙКА, -и, *ж.*, *зах.* Метелик.
ЛІТАЙЧА́, -а́ти, *с.*, *зах.* Маленький метелик.
ЛІТА́К, -á, *ч.* Апарат, важчий за повітря, з двигуном і нерухомими крилами, пристосований для літання.

ЛІТА́К-АМФІ́БІЯ, літака́-амфі́бії, *ч.* Літак, пристосований для злету із землі та води і посадки на них.
ЛІТА́К-ВИНИ́ЩУВАЧ, літака́-вини́щувача, *ч.* Бойовий літак для знищення авіації та безпілотних засобів ворога.
ЛІТА́К-ЗАПРА́ВНИК, літака́-запра́вника, *ч.* Літак, який заправляє паливом літальні апарати у польоті.
ЛІТАКІНОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для розглядування й монтажу кінострічок; літаскоп.
ЛІТАКОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до літакобудування.
ЛІТАКОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із літакобудування.
ЛІТАКОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості, що виробляє літаки.
ЛІТАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **літа́к**.
ЛІТА́КО-ВИ́ЛІТ, -льоту, *ч.* Виліт літака для виконання певного завдання. // Одиниця обчислення транспортної роботи, яку виконує літак за один виліт.
ЛІТАКОВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Водіння літака.
ЛІТА́К-РОЗВІ́ДНИК, літака́-розві́дника, *ч.* Невеликий літак, який виконує розвідувальні функції.
ЛІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до літання; який використовується для літання.
ЛІТА́НІЯ, -ї, *рідко* **ЛІТА́НЯ**, -ї, *ж.* Урочиста церковна служба, а також довга благальна молитва у католиків. // *перен.* Нескінченні скарги, нарікання тощо.
ЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **літа́ти**.
ЛІТАСКО́П, -а, *ч.* Прилад для розглядування й монтажу кіностріччок.
ЛІТА́ТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Мати здатність триматися і пересуватися в повітрі. 2. Те саме, що **леті́ти** 1, але означає рух, який відбувається в різний час і в різних напрямках. // *на чому і без додатка.* Пересуватися на літальних апаратах (літаках, ракетах і т. ін.). // Про різні предмети, які пересуваються у повітрі. // *перен.* Думками, мріями і т. ін. прагнути до чого-небудь, переноситися кудись. // Лунати, розноситися в повітрі в різні боки (про звуки). // *перен.* Поширюватися, розноситися в різних напрямках; розповсюджуватися (про вісті, новини тощо). 3. *перен.* Дуже швидко, стрімко ходити, бігати, їздити і т. ін. // Дуже швидко, легко рухатися (про неживі предмети, пальці рук під час гри і т. ін.). 4. *перен.*, *розм.* Те саме, що **па́дати**.
ЛІТА́ТИСЯ, -ається, *недок.*, *безос.*, *кому.* Про наявність бажання або можливості літати (у 2, 3 знач.).
ЛІТАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **літа́к**.
ЛІТА́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **літа́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який вміє літати, має засоби для пересування в повітрі. ** **літа́юча тарі́лка** – один із різновидів НЛО (у фантастичних, гіпотезах).
ЛІТВЕЧІ́РКА, -и, *ж.* Літературна вечірка, літературний вечір.
ЛІТГУРТКІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член і учасник літературного гуртка.
ЛІТГУРТО́К, -тка́, *ч.* Літературний гурток.
ЛІТЕПЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **лі́тепло**.
ЛІ́ТЕПЛИЙ, -а, -е. Трохи теплий, теплуватий.
ЛІ́ТЕПЛО, -а, *с.* Тепла вода. // *перен.* Тепло, теплінь, теплота.
ЛІ́ТЕР, -а, *ч.*, *заст.* Документ, який дає право безкоштовного або пільгового проїзду.
ЛІ́ТЕРА, -и, *ж.* 1. Письмовий знак, що позначає звук або сполучення звуків мови; буква. // *іст.* Металевий брусочок із випуклим зображенням цього знака, що вживався для друкарського лінотипного набору. 2. У системах обробки інформації – елемент алфавіту; елемент літерного набору. 3. *чого*, *перен.* Суто формальне значення чого-небудь.
ЛІТЕРА́Л, -а, *ч.*, *спец.* 1. Літерні дані, представлені константою. 2. У системах обробки інформації: а) лексична одиниця, що безпосередньо є якимсь значенням; б) послідовність знаків (літер), що сприймається у програмі як константа.
ЛІТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **буква́льний**. ** **літера́льні контра́кти**, *юр.* – термін, що його використовують для позначення договорів, які за законом повинні укладатися у письмовій формі.
ЛІТЕРА́ЛЬНО, *зах.* Присл. до **літера́льний**.
ЛІТЕРА́Т, -а, *ч.*, *заст.* Літератор.
ЛІТЕРА́ТОР, -а, *ч.* Те саме, що **письме́нник**.
ЛІТЕРА́ТОРКА, -и. Жін. до **літера́тор**.
ЛІТЕРА́ТОРСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Бути літератором, працювати в царині літератури.
ЛІТЕРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **літера́тор**.
ЛІТЕРА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **літера́т**. // Власт. літератові.
ЛІТЕРАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Уся сукупність наукових, художніх і т. ін. творів того чи іншого народу, періоду або всього людства. 2. Вид мистецтва, що зображує життя, створює художні образи за допомогою слова. // Сукупність творів цього виду мистецтва. // Літературна діяльність, процес творення художніх творів за допомогою слова. ** **худо́жня літерату́ра** – те саме, що **літерату́ра** 2. 3. Сукупність друкованих творів певної галузі знань, з певного питання. // *розм.* Друковані твори; книжки.
ЛІТЕРАТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до літератури (у 2 знач.). // Належний творам художньої літератури. // Пов'язаний з вивченням літератури. *Літературне читання.* 2. Пов'язаний з творенням художньої літератури. // Який свідчить про здатність до написання художніх творів. 3. Пов'язаний з діяльністю в царині художньої літератури; письменницький. 4. Який відповідає вимогам літератури (у 2 знач.); художній. 5. Який відповідає нормам, закріпленим у писемності, літературі (про мову, мовлення). ** **літерату́рна мо́ва** – вироблена форма загальнонародної мови, яка має певні норми в граматиці, лексиці, вимові тощо.
ЛІТЕРАТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **літерату́рний** 4, 5.
ЛІТЕРАТУ́РНО. Присл. до **літерату́рний** 4, 5.
ЛІТЕРАТУ́РНО-МЕМОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пам'ятних літературних місць, пов'язаних з іменами видатних літературних діячів.
ЛІТЕРАТУ́РНО-ПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до літератури і політики, що відображає їх. *Літературно-політичний журнал.*
ЛІТЕРАТУРОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із літературознавства.
ЛІТЕРАТУРОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про художню літературу, її теорію та історію.
ЛІТЕРАТУРОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до літературознавства.
ЛІТЕРАТУ́РЩИНА, -и, *ж.*, *зневажл.* Поганий художній смак, що виявляється у відсутності простоти викладу.
ЛІ́ТЕРНИЙ[1], -а, -е. Стос. до літера.
ЛІ́ТЕРНИЙ[2], -а, -е. Стос. до літери (у 1 знач.), позначений літерою. // Який має особливе призначення і тому нумерується літерами. *Літерна ложа. Літерний потяг (поїзд).*
ЛІТЕРНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Віз, пристосований для перевезення снопів.
ЛІТЕРОДРУКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до друкування літер.
ЛІТЕРОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Сполучення кількох літер.
ЛІ́ТЕЧКО, -а, *с.* Пестл. до **лі́то** 1.
ЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Напіввільне населення у германських племен франків і саксів.
ЛІ́ТИТИ, лічу, лі́тиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Запліднювати.
ЛІ́ТІЧНИЙ, -а, -е. Такий, що розчиняє; такий, що поступово спадає.
ЛІТІА́З, -у, *ч.*, *мед.* Утворення каменів, гол. чином у нирках, жовчному і сечовому міхурах.
ЛІ́ТІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лі́тій**.
ЛІТІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. До складу якого входить літій.
ЛІ́ТІЙ, -ю, *ч.* Li. Хімічний елемент, проста речовина якого – м'який, пластичний, сріблястий лужний метал – найлегший з усіх металів. З літію виготовляють аноди хімічних джерел струму.
ЛІТІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Легований металічним літієм або літієвими сполуками.
ЛІТІЙОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Металоорганічна сполука зі зв'язками Літій – Карбон.
ЛІТІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Застосування препаратів солей літію з лікувальною та профілактичною метою.
ЛІ́ТІСЬ, *присл.*, *зах.* Минулого року.
ЛІТІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **літіюва́ти**.
ЛІТІЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Вводити літій до складу хімічної сполуки або металічного сплаву.
ЛІТІ́Я, -ї, *ж.* Різновид короткого богослуження.
ЛІ́ТКОМ, *присл.*, *розм.* Влітку, літом.
ЛІТКОНСУЛЬТА́НТ, -а, *ч.*, *розм.* Працівник редакційної колегії (журналу, газети і т. ін., що консультує авторів-початківців.
ЛІТМОНТА́Ж, -у́, *ч.* Монтаж з літературних творів або їх окремих частин.
ЛІ́ТНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **лі́тній**[2].
ЛІТНИ́Й, -а́, -є́. Стос. до польоту, літання. ** **літна́ пого́да** – погода, сприятлива для польоту літака, дирижабля тощо.
ЛІ́ТНИК, -а, *ч.* 1. *сад.* Однорічна декоративна садова рослина. 2. *етн.* Старовинний жіночий одяг із легкої матерії. // Спідниця з легкої вовняної тканини, яку носили влітку. 3. *діал.* Дачник.
ЛІ́ТНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Спідниця з легкої вовняної тканини, яку носили влітку.
ЛІ́ТНІЙ[1], -я, -є. Прикм. до **лі́то** 1. // Який буває влітку; теплий, гарячий. // Який використовується влітку, признач. для літа. ** **лі́тній час** – період з весни до осені, коли в деяких країнах з метою більш раціонального використання світлового часу доби стрілки годинників переводяться на годину раніше; режим роботи в цей час.
ЛІ́ТНІЙ[2], -я, -є. Який починає старіти; немолодий. // Характерний для людини немолодої, що почала старіти. // Досить дорослий.
ЛІ́ТНО-БОЙОВИ́Й, -а́, -є́. Пов'язаний з бойовими польотами авіації.
ЛІТНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Літній шлях.
ЛІТНЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Верхній жіночий літній одяг з легкої матерії.
ЛІ́ТО, -а, *с.* 1. Найтепліша пора року між весною та осінню. *Бабине літо.* 2. *рідко.* Те саме, що **рік**.
ЛІТОБ'ЄДНА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Організація авторів-початківців, які працюють під керівництвом досвідченого літератора.
ЛІТОБІОСФЕ́РА, -и, *ж.* Біосфера твердої (кам'яної) оболонки Землі – літосфери, земної кори.
ЛІТО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, що пройшов цензуру (про літературний твір, матеріал до часопису тощо).
ЛІТОВИ́ЩЕ, -а, *с.*, *зах.* 1. Місце і час літнього перебування в горах гуцульської худоби. 2. Шар деревини, за яким визначають вік дерева.
ЛІТОГЕНЕ́З, **ЛІТОГЕНЕ́ЗИС**, -у, *ч.* Сукупність процесів утворення осадів та осадових гірських порід.
ЛІТОГЛІ́ФІКА, -и, *ж.* Різьблення на камені.
ЛІТО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із літографування.
ЛІТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до літографії.
ЛІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Спосіб плоского друку, за якого для виготовлення форми використовують літографський камінь з нанесеним на нього малюнком. 2. *чого і без додатка.* Відбиток, одержаний у такий спосіб. 3. Підприємство, цех, де друкують у такий спосіб.
ЛІТОГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Надрукований способом літографування.
ЛІТОГРА́ФСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до літографії.
ЛІТОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **літографува́ти**.
ЛІТОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Друкувати способом літографії.
ЛІТОІНДИКА́ТОР, -а, *ч.* Екологічний індикатор, який дозволяє оцінити стан зовнішнього середовища за змінами відкладень та корінних гірських порід.
ЛІТОКЕЛІО́З, -у, *ч.*, *мед.* Обвапнування плідних оболонок з мацерацією або муміфікацією плода.
ЛІТОКЕЛІФОПЕДІО́Н, -у, *ч.* Літопедіон, який зрісся з обвапнованими плідними оболонками.
ЛІТОЛАПАКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Промивання сечового міхура з метою видалення каменів або їх залишків під час каменедроблення.
ЛІТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до процесу осадового породоутворення.
ЛІТОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **літологі́чний**.
ЛІТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Відділ геології, що вивчає осадові породи.
ЛІ́ТОМ, *присл.* У літній час; влітку.
ЛІТОПЕ́ДІОН, -а, *ч.* Скам'янілий плід; мертвий кальцифікований плід у матці.
ЛІТОПІ́С, -а, *ч.*, *заст.* Літописець.
ЛІТО́ПИС, -у, *ч.* 1. У Київській Русі – хронологічно послідовний запис історичних подій, зроблений їх сучасником. // Книга з такими записами. 2. *чого*, *перен.* Послідовний запис будь-яких подій; історія чого-небудь.
ЛІТОПИСА́ННЯ, -я, *с.* Писання літопису.
ЛІТОПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч.* 1. У давній Русі – той, хто писав літопис (у 1 знач.). 2. *чого і без додатка*, *перен.* Про того, хто послідовно описує певні події.
ЛІТОПИ́СНИЙ, -а, -е. Стос. до літопису (у 1 знач.). // Який міститься у літопису, відомості про якого є в літопису.
ЛІТОПО́Н, -у, *ч.* Білий мінеральний пігмент, суміш сульфіду цинку та сульфату барію з домішкою оксиду цинку.
ЛІТОПО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **літопо́н**.
ЛІТОРА́ЛЬ, -і, *ж.* Узбережна зона морського дна, що осушується під час відпливу.
ЛІТОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який міститься у прибережній смузі морського дна.
ЛІТОРИ́НИ, -ів, *мн.* Рід черевоногих молюсків підкласу передньозябрових.
ЛІТО́РКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Драбина. 2. *зах.* Драбина у возі.
ЛІТО́РОСТОК, -тка, *ч.*, *зах.* Однорічний пагін.
ЛІ́ТОРОСТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Парость, пагін.
ЛІТОСИДЕРИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **літосидери́т**, -а, *ч.*). Кам'яно-залізні метеорити.
ЛІТОСФЕ́РА, -и, *ж.*, *геол.* Верхня тверда оболонка земної кулі; земна кора.
ЛІТОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **літосфе́ра**.
ЛІТО́ТА, -и, *ж.* Один із засобів підкреслення виразності мови, побудований головним чином на применшенні якої-небудь ознаки предмета; прот. г і п е р б о л а.
ЛІТОТЕ́КА, -и, *ж.* Колекція каменів, зразків гірських порід.
ЛІТОТЕ́КС, -а, *ч.* Один із типів розмножувальних (фотоскладальних) машин для багаторазового фотографування зображень невеликого формату.
ЛІТОТЕ́С, -у, *ч.* 1. Те саме, що **літо́та**. 2. Заміна будь-якого виразу іншим, рівнозначним, але у формі заперечення, напр., "згоден" - "не заперечую".
ЛІТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин сечового міхура з метою видалення конкрементів.
ЛІТОТРИПСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **каменедро́блення** 2.
ЛІТОТРИ́ПТОР, -а, *ч.* Щипці для подрібнення каменів у сечовому міхурі; каменедробильник.
ЛІТОФА́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Декоративно-ужиткові вироби з обпаленого неглазурованого фарфору, малюнки на яких видно при просвічуванні. 2. Спосіб виготовлення таких виробів. 3. Підготовчі барельєфні зображення на воску для виробництва картин на папері, які видно при просвічуванні.
ЛІТОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, що ростуть на скелях і каменях (мохи, лишайники, деякі види синьо-зелених водоростей і т. ін.).
ЛІТОФО́Н, -а, *с.* Старовинний в'єтнамський кам'яний музичний інструмент типу ксилофона.
ЛІТОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до хімії земної кори.
ЛІТОХРИЗОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Літографське друкування бронзовою фарбою.
ЛІТОЧИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Система визначення часу за роками від умовно обраного історичного моменту.
ЛІ́ТОШНІЙ, -я, -є, *діал.* 1. Те саме, що **лі́тній**[1]. 2. Минулорічний.
ЛІТО́ШНІЙ, -я, -є, *діал.* Немолодий, у літах.
ЛІ́ТОШОК, -шка, *ч.*, *діал.* Однорічний, однолітній.
ЛІТР, -а, *ч.* 1. У міжнародній метричній системі мір – основна одиниця ємності рідких і сипких тіл, що дорівнює 1000 куб. см. 2. *розм.* Посуд такої ємності.
ЛІ́ТРА, -и, *ж.* Основна одиниця візантійської монетної ваги (дорівнювала 327,45 г).
ЛІТРА́Ж, -у́, *ч.* Об'єм якої-небудь посудини, виражений у літрах.
ЛІТРЕДА́КТОР, -а, *ч.* Літературний редактор.
ЛІТРЕДА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Літературна редакція.
ЛІТРІ́ВКА *див.* **літро́вка**.
ЛІТРО́ВИЙ, -а, -е. Який вміщує один літр.
ЛІТРО́ВКА, **ЛІТРІ́ВКА**, -и, *ж.*, *розм.* Посудина (звичайно пляшка) ємністю в один літр. // *фам.* Літрова пляшка горілки.

ЛІТРОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад, пристрій для вимірювання об'єму рідини або газу в літрах.
ЛІ́ТРЯ, -і, *ж.*, *зах.* Переносна драбина.
ЛІТСТУДІ́ЄЦЬ, -ійця, *ч.* Член, учасник літературної студії.
ЛІТСТУ́ДІЯ, -ї, *ж.* Літературна студія.
ЛІТТРЕЇ́Т, -у, *ч.* Запалення слизових залоз сечовипускального каналу.
ЛІ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **літува́ти**.
ЛІ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перев. з обставиною місця.* Проводити де-небудь літо; жити десь літом. 2. *гідр.* Залишатися на літо без води (про штучні водойми). 3. Проводити цензуру друкованого твору для отримання права на публікацію, видання літературного твору у часописах або окремою книжкою у Радянській Україні.
ЛІТУ́Н, -а́, *ч.* 1. Той, хто літає, має здатність літати. // Про дитячу забавку, яка має назву змія. 2. *перен.*, *зневажл.* Той, хто часто міняє місце роботи, шукаючи особистої вигоди.
ЛІТУ́НКА, -и. Жін. до **літу́н**.
ЛІТУНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **літу́н**.
ЛІТУ́НСТВО, -а, *с.* Авіаційна справа, пілотування літаків, керування польотами тощо.
ЛІТУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до літунства.
ЛІТУРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до літургії.
ЛІТУ́РГІКА, -и, *ж.*, *рел.* Одна з богословських дисциплін, що викладається в духовних навчальних закладах.
ЛІТУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до літургії.
ЛІТУРГІ́Я[1], -ї, *ж.* Християнське богослужіння, що супроводжується співом та інструментальною музикою. Л. православної церкви – обідня, католицької – меса.
ЛІТУРГІ́Я[2], -ї, *ж.* Спершу громадський обов'язок, а згодом державна повинність у давньогрецьких полісах, яку несли багаті громадяни та метеки.
ЛІТУ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Коротка оперативна виробнича нарада.
ЛІТФА́К, -у, *ч.*, *розм.* Літературний факультет.
ЛІТФО́НД, -у, *ч.* Літературний фонд.
ЛІФ, -а, *ч.* Предмет одягу, звичайно жіночого, який облягає груди і спину.
ЛІФЛЯ́НДІЯ, -ї, *ж.* Назва Латвії у складі Російської імперії до жовтневого перевороту 1917 р.
ЛІФЛЯ́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ліфляндія.
ЛІФО́, *невідм.*, *фін.* 1. Спосіб підрахування процентів за вкладом, що його було внесено вкладником частинами, після вилучення частини вкладу. 2. Спосіб обчислення вартості цінних паперів, що їх реалізують інвестиційні фонди. 3. Метод бухгалтерського обліку запасів за ціною партії товарів останнього надходження чи останньої виготовленої партії.
ЛІФТ, -а, *ч.* Технічна споруда зі спеціальною кабіною для вертикального переміщення людей або вантажів.
ЛІФТЕ́Р, -а, *ч.* 1. Робітник, який обслуговує ліфт. 2. Пристосування, що приєднується до жниварок і комбайнів для підняття полеглих рослин перед їх зрізанням, скошенням.
ЛІФТЕ́РКА, -и. Жін. до **ліфте́р**.
ЛІФТОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Виробництво, випуск ліфтів, підіймальних машин.
ЛІ́ФТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліфт**.
ЛІ́ФЧИК, -а, *ч.* 1. Предмет дитячої або жіночої білизни, який облягає груди. 2. Зменш. до **ліф**.
ЛІ́ХЕН, -у, *ч.* Хронічні захворювання, що проявляються свербежем, папулами, які зберігають свою структуру.
ЛІХЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ліхеніфіка́ція**.
ЛІХЕНІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Потовщення та інфільтрація шкіри зі збільшенням шкірного рельєфу.
ЛІХЕНОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ліхено́їдний**.
ЛІХЕНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Такий, що нагадує лишай, схожий з лишаєм.
ЛІХЕНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ліхенології.
ЛІХЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ ботаніки, що вивчає лишайники.
ЛІХТА́Р, -я́, *ч.* Освітлювальний пристрій, в якому джерело світла захищене склом, слюдою тощо.
ЛІХТА́РИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ліхта́р**.
ЛІХТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліхта́р**. // Признач. для ліхтаря.
ЛІХТА́РНИК, -а, *ч.*, *заст.* 1. Робітник, який обслуговував вуличні ліхтарі. 2. Той, хто розносив ліхтарі в шахтах.
ЛІХТА́РНЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ліхта́р**.
ЛІХТЕНШТЕ́ЙНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ліхтенштейн.
ЛІ́ХТЕР, -а, *ч.* Вантажне, звичайно несамохідне судно типу баржі.
ЛІ́ХТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліхтер**.
ЛІХТЕРОВО́З, -а, *ч.* Морське судно, призначене для транспортування ліхтерів.
ЛІХТЕРОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з використанням ліхтеровозів, транспортуванням вантажів з їх допомогою.
ЛІЦЕЇ́СТ, -а, *ч.* Вихованець ліцею.
ЛІЦЕ́Й, -ю, *ч.* 1. У царській Росії – середній, іноді вищий чоловічий навчальний заклад для привілейованих верств населення. 2. Середній, іноді вищий навчальний заклад з певною спеціалізацією. *Педагогічний ліцей. Фізико-математичний ліцей.*
ЛІЦЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ліцею.
ЛІЦЕНЗІА́Р, -а, *ч.* Юридична особа, яка видає ліцензію на використання своїх запатентованих винаходів, технічної документації, торгових марок тощо.
ЛІЦЕНЗІА́Т, -а, *ч.* Юридична особа, яка купує у власника винаходів, патентів тощо право на їх використання за певних умов.
ЛІЦЕНЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ліцензії. ** **Ліцензі́йна винагоро́да** – плата за право на використання ліцензій, "ноу-хау", товарних знаків тощо, які є об'єктом ліцензійної угоди. **Ліцензі́йна систе́ма** – регулювання зовнішньоторгових операцій через видачу державних дозволів (ліцензій). **Ліцензі́йна торгі́вля** – форма міжнародної торгівлі технологіями. **Ліцензі́йна уго́да** – договір про передачу прав на використання ліцензії, "ноу-хау", товарних знаків тощо. **Ліцензі́йний відстрі́л**, *мисл.* – добування тварин згідно із спеціальним дозволом. **Ліцензі́йний збір** – податок, що його стягують з імпортерів та експортерів при одержанні ними письмової санкції на переміщення товарів через митний кордон. **Ліцензі́йний па́спорт** – документ, на якому ґрунтується можливість продажу об'єкта покупцю на умовах ліцензійного договору. **Ліцензі́йний платі́ж** – виплата грошей власнику, виробнику або творцю чого-небудь за право використати цю власність у комерційних цілях.
ЛІЦЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Дозвіл, що надається на здійснення видів діяльності, які відповідно до діючого законодавства підлягають ліцензуванню. 2. Дозвіл, що надається державними органами на право торговельного і т. ін. обміну між країнами. 3. Дозвіл на право використання технічного досягнення, що надається на підставі ліцензійного договору або судового чи адміністративного рішення компетентного державного органу. ** **Безпате́нтна ліце́нзія** – ліцензія, що її видають на технічне досягнення, яке з яких-небудь причин ще не запатентоване або взагалі не підлягає патентному захисту. **Валю́тна ліце́нзія** – дозвіл, що його видає центральний банк комерційному банку на кредитно-розрахункове обслуговування зовнішньоекономічних, валютних операцій. **Пате́нтна ліце́нзія** – ліцензія, яка видається на запатентоване технічне досягнення. **Ра́зова (індивідуа́льна) ліце́нзія** – разовий дозвіл, що має іменний характер і видається для здійснення конкретної операції конкретним суб'єктом.
ЛІЦЕНЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ліцензува́ти**.
ЛІЦЕНЗУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Контроль за імпортом і експортом товарів (у бік їх обмеження). 2. Видача ліцензії (дозволу) на користування чим-небудь. // Отримання ліцензії (дозволу) і засіб здійснення контролю держави за дотриманням суб'єктами підприємницької діяльності вимог законодавства.
ЛІЦЕНЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати ліцензування.
ЛІЦЕНЦІА́Т, -а, *ч.* 1. У середньовічних університетах – викладач, який одержав право читати лекції, але ще не захистив докторську дисертацію. 2. Перший учений ступінь у ряді країн Західної Європи і Латинської Америки, що дається на 3 – 4-му році навчання у вищому навчальному закладі з правом заміщати посаду викладача середнього навчального закладу.
ЛІЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дозвіл. 2. Знижка з тарифного мита. 3. У поезії – відступ од правил граматики, стилістики й віршування з певною художньою метою.
ЛІЦИТА́ТОР, -а, *ч.*, *зах.* Чиновник, відповідальний за проведення аукціону, розпродажу власності.
ЛІЦИТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **ліцита́ція**. *Ліцитаційний едикт.*
ЛІЦИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Аукціон. *Ліцитація земельних володінь.*
ЛІЦИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Продавати з аукціону.
ЛІЦИТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *діал.* Пас. до **ліцитува́ти**.
ЛІ́ЧАЧИ. Дієприсл. до **лічи́ти**.
ЛІЧБА́, -и́, *ж.* 1. *чого і без додатка.* Те саме, що **лі́чення** і **лічі́ння**. *Вести лічбу чомусь. Лічбу загубити.* 2. Кількість чого-небудь. 3. *заст.* Прості арифметичні дії; арифметика. 4. *тільки мн.*, *заст.* Взаємні рахунки, претензії тощо. ** **Без лічбі́** *кого, чого* – дуже багато кого-, чого-небудь.
ЛІЧБО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лічба́**.
ЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лічи́ти**[1] 1. ** **Не лі́чено** *кого, чого* – про велику кількість кого-, чого-небудь. 2. *у знач. прикм.* Дуже малий кількісно.
ЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лічи́ти**[1] 1 – 4.
ЛІЧИ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Віршик із лічбою в дитячій грі. // Гра, в якій використовується такий віршик.
ЛІЧИ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лічи́лка**.
ЛІЧИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для лічби, підраховування. // У якому застосовується лічба.
ЛІЧИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *чого і без додатка.* 1. Той, хто веде лік чому-небудь. 2. Прилад для підраховування чого-небудь.
ЛІЧИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **лічи́льник**.
ЛІЧИ́ЛЬНО. Присл. до **лічи́льний**.
ЛІЧИ́ЛЬНО-АНАЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Призначений для електронної обробки статистичної інформації, що фіксується на перфокартах.
ЛІЧИ́ЛЬНО-ОБЧИ́СЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для прискорення та автоматизації процесів, пов'язаних із розв'язуванням задач за заданим алгоритмом (про пристрої, машини і т. ін.).
ЛІЧИ́ТИ[1], лічу́, лі́чиш, *недок.* 1. *неперех.* Називати числа у послідовному порядку. // Знати назви і послідовність чисел в яких-небудь межах. 2. *перех. і без додатка.* Визначати кількість, суму кого-, чого-небудь. // Вести певні підрахунки. 3. *неперех.* Визначати в певній кількості, в певних сумах; нараховувати. 4. *перех.* Рахувати, визначаючи що-небудь як початок відрахунків, одиницю виміру тощо. 5. *перех.*, *перен.* Брати до уваги під час підрахунків, визначення чого-небудь і т. ін.; враховувати. 6. *перех.*, *за кого – що, ким, чим*, *перен.* Те саме, що **вважа́ти**.
ЛІЧИ́ТИ[2], лічу́, лі́чиш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **лікува́ти**.
ЛІЧИ́ТИСЯ[1], лічу́ся, лі́чишся, *недок.* 1. *в чому, де.* Бути в певній кількості. // Входити до складу чого-небудь, належати до чогось. // Перебувати на певній посаді, службі, бути занесеним у певні списки і т. ін. 2. Визначатися в певній кількості, в певних сумах; нараховуватися. 3. *перен.* Розцінюватися, сприйматися певним чином; вважатися. 4. Пас. до **лічи́ти**[1].
ЛІЧИ́ТИСЯ[2], лічу́ся, лі́чишся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **лікува́тися**.
ЛІЧІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лічи́ти**[1] 1 – 4.
ЛІЧНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Лікарня.
ЛІЩА́НИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ліщина.
ЛІЩЕВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *мисл.* Будова тіла собаки з вузькою стиснутою з обох боків грудною кліткою.
ЛІЩИ́НА, -и, *ж.* 1. Кущ родини березових з їстівними плодами – горіхами. // Тонка, гнучка гілка з цього куща. 2. Чагарник із кущів цієї рослини.
ЛІЩИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ліщи́на**.
ЛІЩИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ліщи́на**. // Зробл. з ліщини.
ЛІЩИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ліщи́на**.
ЛІЩИ́ЦЯ, -і, *ж.* Рід трав, рідше напівкущів сімейства гвоздичних. ** **Волоти́ста ліщи́ця** – те саме, що **перекоти́поле**.
ЛІЯ́РНИЦТВО, -а, *с.*, *арх.* Ливарництво.
ЛІЯ́РНЯ, -і, *ж.*, *арх.* Ливарня.
ЛЛЮЧИ́. Дієприсл. до **ли́ти**, **лля́ти**.
ЛЛЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **льон**. // Виготовлений з насіння льону. // Зробл. з волокон льону. // Виготовлений з прядива, що є результатом обробки волокон льону. // Пошитий з полотна, виготовленого з прядива льону. 2. Схожий світлим кольором і м'якістю на волокна льону (про волосся).
ЛЛЯ́ТИ, ллю́ю, лле́єш *і* ллю, ллєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Лити.
ЛЛЯТИ́Й, -а, -е, *діал.* Литий.
ЛЛЯ́ТИСЯ, лле́ться, *недок.*, *діал.* Литися.
ЛОАО́З, -у, *ч.* Тропічний гельмінтоз з групи філяріатозів; проявляється набряками різних частин тіла, алергічними дерматитами та ін.
ЛОБ, ло́ба, *ч.* 1. Верхня надочна частина обличчя людини або морди тварини. // *перен.*, *розм.* Про голову людини. ** **Олімпі́йський лоб**, *мед.* – лоб, в якого внаслідок утворення остеофітів, збільшені лобні горби; ознака рахіту. **Поліро́ваний лоб**, *мед.* – лоб, шкіра якого не може довільно бути зморщена; ознака прогресуючої міопатії. // *чого і без додатка*, *перен.* Передня частина чого-небудь. 2. *перен.*, *вульг.* Про хлопця, підлітка, парубка; лобуряка. // *заст.* Той, кого забрили в солдати.
ЛОБА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Лобанчик.
ЛОБА́НЧИК, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Золота монета, на якій зображено голову певної особи.
ЛОБА́НЬ, -я́. 1. *ч.*, *розм.* Людина або тварина з великим опуклим лобом. // Кремезний, старий вовк. // Уживається як лайливе слово. 2. *ч. і ж.* Цінна промислова риба родини кефалевих.
ЛОБА́РІЯ, -ї, *ж.* Рід листуватих лишайників.
ЛОБА́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується частки будь-якого органа. ** **Лоба́рний склеро́з** – склероз головного мозку; спостерігаються парези і паралічі, розлади координації, тремор, розлади зору, слуху, мовлення та ін.
ЛОБА́С, -а, *ч.* Те саме, що **ло́бур**.
ЛОБА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **лоба́тий**.
ЛОБА́ТИЙ, -а, -е. З великим опуклим лобом (про людину або тварину). // *у знач. ім.* **лоба́тий**, -того, *ч.*, *розм.* Те саме, що **лоба́нь** 1.
ЛОБЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хірургічне видалення анатомічної частки органа (напр., легені).
ЛОБЕЛІ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд, що міститься у рослинах з роду лобелія.
ЛОБЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Трав'яниста напівкущова однорічна чи багаторічна рослина з плодами у вигляді коробочки; використовується як декоративна.
ЛО́БЗИК, -а, *ч.* Ручний інструмент у вигляді рамки із затискачами на кінцях для вузької тонкої пилки, що використовується для узорного випилювання.
ЛО́БЗИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ло́бзик**. ** **Ло́бзиковий верста́т** – деревообробний верстат, на якому випилюють криволінійні контури, виготовляючи ажурні прикраси для дерев'яних виробів.
ЛО́БИК, -а, *ч.* Зменш. -пестл. до **лоб** 1.
ЛОБИ́ЩЕ, -а, *ч.*, Збільш. до **лоб** 1.
ЛО́БІ, *невідм.*, *с.* 1. Система контор і агентів монополій при законодавчих органах, що чинять тиск на законодавців і чиновників на користь того або іншого рішення; лобізм. // Особи, що справляють вплив на членів парламенту під час прийняття чи відхилення законів тощо. 2. *збірн.* Агентура цих контор і агентств; лобісти.
ЛОБІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **ло́бі** (у 1 знач.). 2. Діяльність, поведінка лобістів.
ЛОБІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лобіюва́ти**.
ЛОБІ́СТ, -а, *ч.* Особа, що знаходиться на службі якої-небудь великої монополії, за допомогою якої здійснюється тиск на законодавців і державних чиновників в інтересах цієї компанії.
ЛОБІ́СТКА, -и. Жін. до **лобі́ст**.
ЛОБІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лобі.

ЛОБІЮВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лобіювáти**.

ЛОБІЮВÁТИ, -юю, -юєш, *недок., перех.* Здійснювати тиск на законодавців і державних чиновників для прийняття рішень на користь зацікавлених осіб, кіл.

ЛÓБІЯ, -ї, *ж.* Рослина родини бобових; гіацинтові боби.

ЛОБКÓ, -á, *ч., діал.* Лобастий чоловік.

ЛОБКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лобóк**[1]. *Лобкове волосся.* ** лобкóва вóша – воша, що передається переважно статевим шляхом, спричиняючи венеричне захворювання – лобковий педикульоз.

ЛÓБНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лоб** 1. ** **лóбна пáзуха**, *анат.* – порожнина, яка розміщена в лусці лобної кістки. **лóбне мíсце**: а) (*іст.*) поміст, підвищення на площі, з якого в старовину оголошувалися царські укази і де проводилися публічні страти; б) природне підвищення в якому-небудь пункті, що є його центром. **лóбний пóлюс**, *анат.* – передній кінець півкулі великого мозку. **лóбний синдрóм**, *мед.* – симптомокомплекс, що спостерігається при ураженнях лобної частки великого мозку при пухлинах, травмах.

ЛОБОВИЙ, -á, -é. 1. Те саме, що **лóбний**. 2. Спрямований прямо перед собою, в лоб; фронтальний. // *перен.* Прямий, прямолінійний. *Лобова атака.* 3. *перен.* Дуже прямолінійний, категоричний, що не враховує всієї складності, неоднозначності того або іншого явища.

ЛОБОГРІЙКА, -и, *ж., жарт.* Найпростіша жниварка з ручним скиданням зжатого стебла.

ЛОБОГРІЙНИК, -а, *ч., жарт.* Той, хто працює на лобогрійці.

ЛОБОДÁ, -и́, *ж.* Найпоширеніший бур'ян, що засмічує посівні і городні культури; листя деяких видів цієї рослини вживають у їжу, як шпинат, салат тощо.

ЛОБОДИ́НА, -и, *ж., розм.* Одне стебло лободи.

ЛОБОДÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лободá**. // *у знач. ім.* **лободóві**, -вих, *мн.* Назва родини однорічних і багаторічних трав, до якої належать різні види лободи, кураю.

ЛОБОДЯ́НИЙ, -а, -е. Із лободи.

ЛОБОДЯ́НИК, -а, *ч., заст.* Хліб із лободою.

ЛОБОДЯ́НКА, -и, *ж., заст.* Страва з лободи.

ЛОБÓК[1], -бкá, *ч.* Зменш.-пестл. до **лоб**.

ЛОБÓК[2], -бкá, *ч., анат.* Підвищення, горбик на місці зрощення передніх кісток таза людини.

ЛОБОТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лоботомії.

ЛОБОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин частки головного мозку. ** **префронтáльна лоботомі́я** – хірургічна процедура, яка роз'єднує провідні шляхи білої речовини між лобовими частками та проміжним мозком.

ЛОБОТРЯ́С, -а, *ч., зневажл.* Те саме, що **лóбур**.

ЛОБÓЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **лобóк**.

ЛОБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *мед.* Часточковий; такий, що стосується частки.

ЛÓБУР, -я, *ч., зневажл.* Бездіяльна й ледача людина; лоботряс. // Уживається як лайливе слово.

ЛОБУРИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **лóбур**.

ЛОБУРЯ́КА, -и, *ч., зневажл.* Збільш. до **лóбур**. // Такий, як у лобуряки.

ЛОВ, -у, *ч.* 1. *кого, чого і без додатка.* Те саме, що **лóвлення**. ** **На лов** – на полювання, риболовлю. 2. Те, що виловлене; вилов (у 2 знач.).

ЛОВÉ, *невідм., с., розм.* Гроші. *Мати лове. Заробляти лове.*

ЛОВЕЛÁС, -а, *ч.* Спокусник, зальотник, баламут (у 2 знач.).

ЛОВЕЛÁСІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **ловелáс**. // Власт. ловеласові.

ЛОВЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; призматичні або табличкуваті кристали зі скляним блиском.

ЛÓВЕРДЕК, -а, *ч.* Нижня палуба.

ЛОВÉЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **мисли́вство**.

ЛОВÉЦЬ, -вця́, *ч.* 1. Той, хто ловить рибу, звіра тощо. 2. Те саме, що **мисли́вець** (у 1 знач.).

ЛОВÉЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ловéць**. // Признач. для ловецтва. // Власт. ловцеві.

ЛÓВИ, -ів, *мн.* 1. Полювання на звіра, птахів, рибу тощо. 2. Те саме, що **лóвлення**.

ЛОВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для ловлення.

ЛОВИ́ТВА, -и, *ж.* Те саме, що **лóви**.

ЛОВИ́ТИ, ловлю́, лóвиш; *мн.* лóвлять; *недок., перех. і без додатка.* 1. Хапати що-небудь на льоту. // Хапаючи що-небудь на льоту, збирати докупи. 2. Намагатися схопити, спіймати того (те), хто (що) тікає, віддаляється. // Намагатися вхопити те, що рухається. 3. Брати, вибирати що-небудь із рідини. 4. Хватати яких-небудь живих істот із певною метою. // *розм.* Висліджувати (у 1 знач.), розшукувати кого-небудь, щоб затримати, заарештувати. 5. *перен.* Намагатися збагнути, сприйняти слухом, зором. // Сприймати що-небудь органами чуття. *Ловити кожне слово.* 6. *радіо., розм.* Приймати радіосигнали, передачі. 7. *перен., звичайно на чому, розм.* Виявляти чиї-небудь помилки, суперечності і т. ін.

ЛОВИ́ТИСЯ, лóвиться; *мн.* лóвляться; *недок.* 1. Потрапляти на гачок, у пастку тощо (про рибу, звірів тощо). 2. за *що, чого і без додатка.* Хапатися, триматися за що-небудь. 3. *перен.* Сприйматися.

ЛÓВИЩЕ, -а, *с.* Стародавнє означення мисливського угіддя.

ЛОВІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лови́ти**; ловлення.

ЛОВКÁЧ, -á, *ч., розм.* Спритна людина, що вміє добре влаштовувати свої справи, вдається до хитрощів.

ЛОВКÉНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **лóвкий**.

ЛОВКÉНЬКО, *розм.* Присл. до **ловкéнький**.

ЛÓВКИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **гáрний** 1, 2.

ЛÓВКІСТЬ, -кості, *ж., діал.* Абстр. ім. до **лóвкий**.

ЛÓВКО, *діал.* 1. Присл. до **лóвкий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Уживається для вираження почуття приємності, задоволення, яке відчуває хто-небудь. ** **лóвко** *кому в чому* – до лиця.

ЛÓВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лови́ти**; ловіння.

ЛÓВЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **лóви**.

ЛÓВЛЯЧИ. Дієприсл. до **лови́ти**.

ЛОВРАНКУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок., зах.* Полуднувати.

ЛÓВРАНОК, -нку, *ч., зах.* Підвечірок.

ЛÓВЧИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ловів. // Признач. для знищення шкідників сільськогосподарських культур. ** **лóвча сíтка**, *мисл.* – сітка, що застосовується для вилову птахів і деяких видів звірів. **лóвчий птах** – спеціально вихований мисливцем для полювання птах. 2. *у знач. ім.* **лóвчий**, -чого, *ч.* Особа, що провадила у бояр, поміщиків полювання, найчастіше з собаками. // У Київській Русі та Московії – придворний, який відав князівським або царським полюванням. // В давні часи – мисливець.

ЛОГАГНОЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Стан, за якого людина може бачити і читати слова, але не розуміє їх значень.

ЛОГАÉДИ, -ів, *мн.* Віршові розміри, що утворюються сполученням неоднакових стоп, послідовність яких повторюється із строфи до строфи.

ЛОГÁЗА, -и, *ж., зах.* Ячна каша з салом або олією.

ЛОГАМНЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Стан, за якого людина нездатна розпізнавати усні або написані слова.

ЛОГАРИ́ФМ, -а, *ч., мат.* Показник степеня, до якого потрібно піднести число-основу, щоб одержати дане число.

ЛОГАРИ́ФМІКА, -и, *ж., мат.* Графік логарифмічної функції дійсного аргументу.

ЛОГАРИФМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.* Стос. до логарифма. *Логарифмічне рівняння.* ** **логарифмі́чна ліні́йка** – прилад для різноманітних обчислень. **логарифмі́чна фýнкція** – функція, обернена до показникової функції. **логарифмі́чне рівня́ння** – рівняння, яке містить змінну (невідому) під знаком логарифма або в основі його. **логарифмі́чний папíр** – папір, на який нанесено функціональну (логарифмічну) шкалу. **логарифмі́чні табли́ці** – таблиці, які містять мантиси логарифмів додатних чисел.

ЛОГАРИФМІ́ЧНО. Присл. до **логарифмі́чний**.

ЛОГАРИФМÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **логарифмувáти**.

ЛОГАРИФМÓВНИЙ, -а, -е. Якого можна логарифмувати.

ЛОГАРИФМУВÁННЯ, -я, *с., мат.* Дія за знач. **логарифмувáти**.

ЛОГАРИФМУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех., мат.* Знаходити логарифм числа.

ЛОГАРИФМУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **логарифмувáти**.

ЛОГАСТЕНІ́Я, -ї, *ж.* Розлад мовлення, характеризується підвищеною мовленнєвою стомлюваністю та страхом неправильної вимови.

ЛОГÁУТ, -а, *ч., спец.* Процедура запису в оперативну пам'ять інформації про стан пристрою для подальшого використання її з метою діагностики.

ЛÓГВО, -а, *ч., заст.* Те саме, що **лíгво**.

ЛÓГЕР, ЛЮГЕР, -а, *ч.* Невелике дво- або трищоглове вітрильне судно з рейковим оснащенням.

ЛОГИН, -а, *ч., зах.* 1. Впале чи зламане бурею дерево. 2. Лежебок, ледащо.

ЛÓГІК, -а, *ч.* Учений, фахівець із логіки.

ЛÓГІКА, -и, *ж.* 1. Наука про закони і форми мислення, методи пізнання та умови істинності знань і суджень. ** **формáльна лóгіка** – логіка, основана на формальних твердженнях, на противагу логіці, основаній на значеннях. 2. Загальна назва для більш-менш формалізованих суджень, знань і, можливо, правил виведення нових суджень. 3. *спец.* Певний тип елементної бази в зв'язку зі специфічною технологією її виготовлення та способами застосування. *Модальна логіка. Порогова логіка. Математична логіка.* 4. Внутрішня закономірність. // Правильність, розумність висновків. 5. *звичайно з означ., розм.* Сукупність чиїх-небудь поглядів; побудова міркувань, умовиводів. *Жіноча логіка.* ** **Афекти́вна лóгіка**, *псих.* – упорядкування ідей або висновків, за якого сполучними чинниками є емоції.

ЛОГІ́СТИК, -а, *ч.* Фахівець з логістики[1].

ЛОГІ́СТИКА[1], -и, *ж.* Розділ математики, що обґрунтовує логіку математичними методами і досліджує її можливості в конструюванні, інформатиці і т. ін.

ЛОГІ́СТИКА[2], -и, *ж.* У підприємницькій діяльності – контроль за рухом матеріалів на підприємстві: від надходження сировини до постачання готового товару споживачеві.

ЛОГІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до логістики.

ЛОГІЦИ́ЗМ, -у, *ч., філос.* Напрям в обґрунтуванні математики, представники якого намагаються звести математику до "чистої логіки".

ЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до логіки (у 1 знач.). ** **логі́чна симвóліка** – сукупність знаків, якими позначають логічні операції, структуру форм мислення тощо. **логі́чний атомі́зм** – ідеалістичне вчення про тотожність структури мови і структури дійсності. **логі́чні операції**: у формальній логіці – дії над виразами, результатом яких є нові вирази. 2. У якому є внутрішня закономірність; розумний, послідовний. // Який відзначається стрункістю внутрішньої будови. *Логічний наголос.* ** **логі́чні пóмилки** – помилки у міркуваннях, які виникають внаслідок порушення законів та правил логічного мислення.

ЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **логі́чний** 2.

ЛОГІ́ЧНО. Присл. до **логі́чний** 2.

ЛÓГО, *незм.* Те саме, що **логоти́п**.

ЛОГОГРÁМА, -и, *ж.* 1. *лінгв.* В ієрогліфічних системах письма – знак, що позначає слово (а не поняття). 2. *спец.* У системах обробки інформації – символ, що замінює слово.

ЛОГÓГРАФИ, -ів, *мн.* Укладачі судових промов в Афінах (з кінця 5 ст. до н. е.) від імені клієнтів для особистих виступів сторін у суді.

ЛОГОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Будь-яка система письма, основана на використанні знаків для того, щоб представити слова або морфеми.

ЛОГОГРИ́Ф, -а, *ч.* Шарада, для розв'язання якої необхідно відшукати загадане слово, що може мати різні значення після перестанови чи опущення слів або літер.

ЛОГОКЛОНІ́Я, -ї, *ж.* Розлад мовлення, при якому спостерігається багаторазове повторення одного і того ж звука, складу чи слова.

ЛОГОМÁНІЯ, -ї, *ж., мед.* Те саме, що **логорéя**.

ЛОГÓМЕТР, -а, *ч.* 1. Електровимірювальний механізм, робота якого основана на створенні електричного протидійного моменту. 2. Прилад для вимірювання відношення двох електричних величин, який містить цей електровимірювальний механізм.

ЛОГОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **логóметр**. 2. Призначений для вимірювання відношення двох електричних величин.

ЛОГÓН, -у, *ч., спец.* Одиниця кількості інформації, що дорівнює добутку одиниці вимірювання смуги частот та одиниці часу.

ЛОГОНЕВРÓЗ, -у, *ч., мед.* Розлад мовної функції людини (перев. дітей), що настає внаслідок невротичного стану особи.

ЛОГОНЕВРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до логоневрозу.

ЛОГОПÁТ, -а, *ч.* Людина, що хворіє на логопатію.

ЛОГОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **логопáтія**.

ЛОГОПÁТІЯ, -ї, *ж.* Розлад мови (заїкання, гаркавість, шепелявість і т. ін.).

ЛОГОПАТОЛОГІ́Я, -ї, *ж.* Розлад мовлення.

ЛОГОПÉД, -а, *ч.* Фахівець із логопедії.

ЛОГОПЕДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **логопедíя**.

ЛОГОПЕДІ́Я, -ї, *ж.* Наука, що вивчає недоліки вимови, а також розробляє методи і вправи для запобігання та лікування їх.

ЛОГОРÉЯ, -ї, *ж., мед.* Надмірний потік слів, звичайно безладних.

ЛÓГОС, -а, *ч., філос.* 1. У давньогрецькій філософії – загальна закономірність. 2. В ідеалістичній філософії – духовний початок, світовий розум, абсолютна божественна ідея. 3. У християнстві – слово. 4. *спец.* Мова специфікацій із графовим представленням потоків управління та даних.

ЛОГОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до логотерапії.

ЛОГОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Форма психотерапії, спрямована на досягнення розуміння хворим змісту та неминучості його страждань.

ЛОГОТИ́П, -а, *ч.* Комбінація початкових букв, що являє собою скорочену назву якої-небудь установи, підприємства, фірми і т. ін. (зазвичай у вигляді вензеля). // Постійний словесний, образотворчий або об'ємний знак, комбінований з літерами, цифрами, словами або без них, що є емблемою телерадіоорганізації, студії, агентства чи окремої особи, які представляють свої телерадіопрограми чи передачі.

ЛОГОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Набір цілими, найчастіше застосовуваними, складами літер, відлитими на одній ніжці.

ЛОГОФÉТ, -а, *ч.* 1. У Візантії – назва деяких вищих державних посад, що відали імператорською скарбницею та ін. 2. У Молдавській державі 15 – 19 ст.: ** **Вели́кий логофéт** – вищий державний чин.

ЛОГОФÓБІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь порушення здатності вимовляти потрібні слова.

ЛОГРÓЛІНГ, -у, *ч.* Практика "торгівлі голосами" серед членів законодавчих органів.

ЛÓДВА, -и, *ж., зах.* Дошка.

ЛÓДЖІЯ, -ї, *ж.* 1. Приміщення в загальному об'ємі будинку, відкрите з фасадного боку та огороджене парапетом або ґраткою, а також відкрита галерея, що прилягає до будівлі. 2. Глибока ніша у фасаді будинку, що використовується як балкон.

ЛÓДЗИНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лодзь.

ЛОДИКУЛИ, -кул, *мн.* Лусочки у квітці більшості злаків біля основи зав'язі.

ЛÓДЯ, -і, *ж.* Вимащене місце під зовнішнім колесом млина.

ЛОДЯ́К, -á, *ч., діал.* Плавучий млин (на човнах).

ЛОЖ, -і, *ж., зах.* Ложа[2].

ЛÓЖА[1], -і, *ж.* Відділені перегородками місця для кількох глядачів у театральному залі. // *перен.* Про людей, що сидять на цих місцях. ** **масóнська лóжа** – таємне товариство і місце зборів масонів.

ЛÓЖА[2], -і, *ж.* Дерев'яна або пластикова частина деяких видів ручної вогнепальної зброї (гвинтівки, мисливської рушниці тощо) під дулом та казенною частиною.

ЛÓЖА[3], -і, *ж., заст.* Ложе (*див.* **лóже**[1]).

ЛÓЖЕ[1], -а, *с.* 1. *заст., поет.* Місце для спання; постіль. ** **Прокрýстове лóже**, *книжн., перен.* – мірка, під яку штучно підганяють факти. (За іменем міфічного давньогрецького розбійника, який відрубував або витягував ноги жертвам, що не відповідали довжині його ліжка). 2. Заглиблення у ґрунті, камені, яким тече річка, струмок і т. ін.;

річище, русло. // Твердий шар, тверда основа ґрунту.
ЛÓЖЕ², -а, *с.* Те саме, що **лóжа²**.
ЛОЖЕМÉНТ, -а, *ч.* 1. Профільоване сидіння, крісло в літальному апараті для льотчика, космонавта. 2. Опорний пристрій для установлення і закріплення на транспортних засобах яких-небудь машин, важких вантажів і т. ін. 3. Невеликий стрілецький або гарматний окоп.
ЛÓЖЕЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **лóжка**. // Пестл. до **лóжка**. 2. *чого.* Деталь деяких машин і знарядь.
ЛÓЖЕЧНИК, -а, *ч.* Футляр для ложки, що його носили за поясом запорожці.
ЛÓЖЕЧНИЦЯ, -і, *ж.* Рід рослини родини хрестоцвітих.
ЛОЖИСЬКО, -а, *с.*, *анат.* Дитяче місце, послід.
ЛÓЖКА, -и, *ж.* 1. Предмет столового прибору, яким набирають рідку або розсипчасту страву. // *чого і без додатка.* Кількість страви, набрана цим предметом. // *перен. розм.* Мала кількість, крапля чого-небудь. 2. *мн.* **лóжки**. Російський народний музичний інструмент, що складається з двох дерев'яних ложок.
ЛОЖКÁР, -á, *ч.* 1. Майстер, що виробляє дерев'яні ложки. 2. Інструмент, яким виробляють дерев'яні ложки.
ЛОЖКÁРНИЙ, -а, -е. Стос. до виробництва ложок.
ЛОЖКÁРСТВО, -а, *с.* Народний промисел виготовлення дерев'яних ложок.
ЛÓЖКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лóжка**.
ЛОЖКОМИ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який миє ложки, призначений для цього. 2. *зневажл.* Вислужницький, холуйський.
ЛОЖКОМИ́ЙНИК, -а, *ч.* 1. Працівник харчоблоку, їдальні тощо, що миє ложки. 2. *зневажл.* Вислужник, холуй.
ЛОЖКОМИ́ЙНИЦТВО, -а, *с.* 1. Заняття миттям ложок. 2. *зневажл.* Вислужництво, холуйство.
ЛОЖКОМИ́ЙНИЦЯ, -і. 1. Жін. до **ложкоми́йник** 1, 2. 2. *ж.* Посудина з водою для миття ложок.
ЛОЖКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ложки, схожий на неї.
ЛОЖКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ложкоподі́бний**.
ЛОЖНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Кімната для спання.
ЛОЖÓК, -жкá, *ч.*, *діал.* Сухе русло.
ЛОЗÁ, -и́, *ж.* 1. Народна назва деяких кущових порід верби. // Довге тонке стебло цих та деяких інших кущових рослин; лозина (у 1 знач.). // Зрізані стебла цих рослин як матеріал для деяких виробів. // *розм.* Різка, дубець із цього стебла. 2. Те саме, що **лозня́к**.
ЛОЗÁН, -á, *ч.*, *заст.* Лоза (у 1 знач.). ** **надавáти лозанíв** *кому* – побити лозиною кого-небудь.
ЛОЗÁНКИ, -нок, *мн.*, *діал.* Різки (у 1 знач.).
ЛОЗÁННСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лозанна.
ЛОЗИ́НА, -и, *ж.* 1. Одна стеблина лози. 2. Те саме, що **лозá**.
ЛОЗИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лози́на**.
ЛОЗИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **лозá** і **лози́на**.
ЛОЗИ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **лозня́к**.
ЛОЗИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **лози́нка**.
ЛОЗИНУВÁТИЙ, -а, -е, *розм.* Довгий і тонкий, як лозина.
ЛОЗИНЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **лози́на** 1.
ЛОЗИНЯ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збільш. до **лози́ння**.
ЛОЗНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сушарка.
ЛОЗНЯ́К, -á, *ч.* Зарості лози.
ЛОЗНЯКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лозня́к**.
ЛОЗÓВИЙ, -а, -е. Зробл., вигот. із лози (у 1 знач.).
ЛОЗОПЛЕТІ́ННЯ, -я, *с.* Плетіння кошиків, корзин, тину та ін. з лози.
ЛОЗОХÓДЕЦЬ, -хідця, *ч.* Той, хто займається лозоходством.
ЛОЗОХОДІ́ННЯ, -я, **ЛОЗОХÓДСТВО**, -а, *с.* Пошук яких-небудь прихованих, зниклих предметів, корисних копалин, людей за відхиленням лозини або сталевої рамки. // Пошук зручного місця для копання колодязя за допомогою сухої лози.
ЛОЗОХÓДСТВО *див.* **лозоході́ння**.
ЛÓЗУНГ, -у, *ч.* Те саме, що **гáсло**.
ЛÓЗУНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лóзунг**.
ЛÓЗУНГОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **лóзунговий**.
ЛÓЗЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **лозóвий**.
ЛОЗЯНИ́К, -á, *ч.* Кошик із лози.
ЛОЇ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Свічка з лою.
ЛОЇ́ТИ, лою, лоїш, *недок.* Намащувати жиром.
ЛОЙОВИ́Й, -á, -é. Зробл. із лою; у якому згорає лій.
ЛОЙÓК, -йку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **лій**.
ЛÓЙТРА, -и, *ж.*, *діал.* Драбина у возі.
ЛОЙТРÁК, -á, *ч.*, *діал.* Віз, підвода.
ЛÓКА, *невідм.* В індійській міфології – світ, як частина Всесвіту.
ЛОКАЛІЗÁТОР, -а, *ч.* Фахівець з локалізації (у 3 знач.).
ЛОКАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до локалізації.
ЛОКАЛІЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **локалізувáти** і **локалізувáтися**. 2. Встановлення місцезнаходження шуканого об'єкта. 3. *спец.* Переклад програми на мову якого-небудь регіона.
ЛОКАЛІ́ЗМИ, -ів, *мн.* Те саме, що **провінціалі́зми**.
ЛОКАЛІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **локалізувáти** і **локалізувáтися**. // *у знач. прикм.*
ЛОКАЛІЗÓВНИЙ, -а, -е. Якого можна локалізувати.
ЛОКАЛІЗУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Обмежувати певним місцем, не допускати поширення чого-небудь. 2. *спец.* Перекладати програму на мову якого-небудь регіона.
ЛОКАЛІЗУВÁТИСЯ, -ýється, *недок. і док.* 1. Розміщуватися, зосереджуватися в певному місці. 2. *тільки недок.* Пас. до **локалізувáти**.
ЛОКАЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **локалізувáти**.
ЛОКÁЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не виходить за певні межі; місцевий. // Власт. певній місцевості, певному середовищу. 2. У живописі – такий, що незмінно, постійно властивий певному предметові (про колір, тон).
ЛОКÁЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **локáльний**.
ЛОКÁЛЬНО. Присл. до **локáльний**.
ЛОКАТИ́В, -а, *ч.* Місцевий відмінок.
ЛОКАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **локати́в**.
ЛОКАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **локати́вний**.
ЛОКÁТОР, -а, *ч.* 1. Апарат для визначення місцезнаходження тіла способом уловлювання відбитих від нього звукових хвиль або радіохвиль. 2. *спец.* Пристрій або програма для локалізації несправностей в устаткуванні, в ЕОМ.
ЛОКÁТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **локáтор**.
ЛОКÁТОРНИК, -а, *ч.* Той, хто обслуговує локатор.
ЛОКÁУТ, -у, *ч.*, *політ.* Закриття підприємств і масове звільнення робітників з виробництва.
ЛОКÁУТНИК, -а, *ч.*, *політ.* Той, хто оголошує локаут.
ЛОКАУТÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **локаутувáти**.
ЛОКАУТУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.*, *політ.* Звільняти внаслідок локауту.
ЛОКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до локації та її застосування, до локатора. *Локаційна станція. Локаційні сигнали. Локаційний передавач.*
ЛОКÁЦІЯ, -ї, *ж.* Визначення місцезнаходження тіла за допомогою локатора. // Таке визначення місцезнаходження чого-небудь деякими тваринами. *Оптична локація. Лазерна локація.*
ЛОКАЯ́ТА, -и, *ж.* Давньоіндійська система матеріалізму, що пояснює світ взаємодією чотирьох елементів: землі, води, вогню та повітря; завдяки змішанню цих елементів виникає також і духовне.
ЛÓКІ, *невідм.*, *ч.* У давньоскандинавській міфології – демон вогню.
ЛÓКО, *невідм.* 1. Купівля і продаж іноземних валют і цінних паперів із розрахунками за них на біржі, де було укладено угоду. 2. Умова, за якої в ціну за товар не включаються витрати за доставку товару. // Ціна товару, визначена за місцем його перебування (без урахування доставки).
ЛОКОМОБІЛЕБУДУВÁННЯ, -я, *с.* Галузь будівництва локомобілів.
ЛОКОМОБІЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто працює на локомобілі.
ЛОКОМОБІ́ЛЬ, -я, *ч.* Паросилова установка, що застосовувалася для приведення в дію різних машин (молотарок, насосів і т. ін.).
ЛОКОМОБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **локомобі́ль**. // Який діє за допомогою локомобіля.
ЛОКОМОТИ́В, -а, *ч.* Самохідна машина (тепловоз, електровоз і т. ін.) для пересування вагонів по залізничних рейках.
ЛОКОМОТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **локомоти́в**. *Локомотивне депо.*
ЛОКОМОТИ́ВНИК, -а, *ч.* Член бригади, яка обслуговує локомотив під час рейсу поїзда.
ЛОКОМОТÓРНИЙ, -а, -е. Який стосується руху, переміщення з одного місця на інше; пересувний.
ЛОКОМÓЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність рухів, за допомогою яких тварина та людина переміщуються у просторі.
ЛÓКОН, -а, *ч.* Кучеряве або завите пасмо волосся.
ЛОКРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Багаторічна рослина родини бобових, корінь якої використовується в промисловості й медицині.
ЛОКРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **локри́ця**.
ЛОКРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **локрі́йський лад**, *муз.* – старогрецький натуральний лад, звукоряд якого відрізняється від звукоряду натурального мінору пониженням II та V ступенями.
ЛОКСОДРÓМА, -и, *ж.*, *мат.*, *геогр.* Гвинтова лінія, спіраль на певній сферичній поверхні.
ЛОКСОДРОМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.*, *геогр.* Прикм. до **локсодрóма**.
ЛОКСОДРÓМІЯ, -ї, *ж.* Лінія на сфері, що перетинає всі меридіани під постійним кутом.
ЛОКСОДРÓМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **локсодрóмія**.
ЛОКТ-І́Н, -у, *ч.* Ситуація, в якій інвестор побоюється продавати свої цінні папери, що приносять дохід, оскільки їх дохід стане об'єктом податку на збільшення ринкової вартості капіталу.
ЛОКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Гніздовий; такий, що стосується гнізда, поділений на гнізда.
ЛÓКУС, -у, *ч.* Місцезнаходження чого-небудь. ** **екстремáльний лóкус** – обмежена територія, яка характеризується надзвичайно несприятливим впливом географічного середовища на організм людини. **лóкус хромосóми** – ділянка хромосоми, в якій міститься певний спадковий чинник (ген).
ЛÓКША, -і, *ж.*, *діал.* Локшина.
ЛÓКШИНА, -и, *ж.* Виріб із прісного пшеничного тіста у вигляді тонких висушених смужок. // Страва, для приготування якої використано цей виріб.
ЛОКШИ́ТИ, -шý, -ши́ш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Сікти, рубати на дрібні частини, шматки.
ЛОЛÁРДИ, -ів, *мн.* В Англії та ряді ін. західноєвропейських країн 14 ст. – учасники селянсько-плебейського руху, що набув характеру антикатолицької єресі.
ЛОМ¹, -а, *ч.* Товстий загострений з одного кінця металевий стрижень, яким ламають, розбивають що-небудь тверде.
ЛОМ², -у, *ч.* 1. Поламані або придатні лише для переробки предмети (перев. металеві); ламань, брухт. 2. Сухе гілля, сучки дерев, що попадали на землю; сушняк, хмиз.
ЛОМÁКА, -и, *ж.* Велика палиця; дрючок.
ЛОМАКУВÁТИЙ, -а, -е, *розм.* Грубий, неотесаний, некультурний.
ЛОМАКУВÁТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ломакувáтий**.
ЛÓМАС, -у, *ч.* Тип пустельної рослинності в Південній Америці на узбережжі Тихого океану.
ЛОМАЦЮ́ГА, -и, *ж.* Збільш. до **ломáка**.
ЛОМАЧИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **ломáка**.
ЛОМÁЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ломáка**.
ЛОМÁЧЧЯ, -я, *с.* 1. Збірн. до **ломáчка**. 2. Те саме, що **хмиз**.
ЛОМБÁРД, -у, *ч.* Кредитна установа, що надає грошові позики за певний процент під заставу рухомого, а раніше й нерухомого майна.
ЛОМБÁРДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ломбáрд**. *Ломбардний кредит.* ** **ломбáрдна стáвка**: а) офіційна ставка центрального банку по кредитам комерційним банкам, забезпеченим цінними паперами; б) ставка по забезпеченому кредиту комерційного банку клієнту. **ломбáрдний кредúт** – короткостроковий банківський кредит під заставу рухомого майна, що легко реалізується.
ЛОМБÁРДСЬКИЙ, -а, -е: ** **ломбáрдський ритм**, *муз.* – ритм, оснований на зворотному співвідношенні сильної та слабої долей: сильна доля значно коротша наступної слабої долі.
ЛÓМБЕР, -а, *ч.*, *заст.* Назва гри в карти звичайно між трьома гравцями.
ЛÓМБЕРНИЙ, -а, -е, *заст.* Признач. для гри в карти (звичайно про стіл).
ЛОМБРОЗІÁНСТВО, -а, *с.* Напрям кримінології, що пояснює злочинність вродженими біологічними властивостями злочинця.
ЛОМÉЦЬ, -мцá, *ч.* 1. *мед.*, *діал.* Ломота. 2. *зах.* Ломка, ламання.
ЛОМИ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Ломака.
ЛОМИГÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Бити ломакою.
ЛÓМИК, -а, *ч.* Зменш. до **лом¹**.
ЛОМИКАМЕНÉВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ломи́камінь**. // *у знач. ім.* **ломикаменéві**, -вих, *мн.* Родина багаторічних трав'янистих рослин із прикореневою розеткою листків.
ЛОМИ́КАМІНЬ, -меню, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина з прикореневою розеткою листків та білими, жовтими або червоними квітками.
ЛОМИ́НІС, -носа, *ч.* Багаторічна трав'яниста або кущова рослина родини жовтцевих із виткими стеблами та великими квітками.
ЛОМИ́ТИ, ломлю, лóмиш; *мн.* лóмлять; *недок.* 1. *перех.*, *розм.* Те саме, що **ламáти** 1, 2, 3, 6. 2. *неперех. і від чого, безос.*, *перен.* Бути у надзвичайно великій кількості. 3. *перех.*, *перен.* Долати, бороти кого-небудь (про сон, утому і т. ін.).
ЛОМИ́ТИСЯ, ломлюся, лóмишся; *мн.* лóмляться; *недок.* 1. Те саме, що **ламáтися** 1. 2. *тільки 3 ос.*, *від кого – чого і без додатка*, *перен.* Бути заповненим кимсь, чимось, заставленим і т. ін. чим-небудь у надзвичайно великій кількості. 3. *у що і без додатка*, *розм.* Іти напролом, намагатися силою потрапити куди-небудь. *Ломитись у відчинені двері.*
ЛÓМІТ, -моту, *ч.*, *діал.* Ламання.
ЛÓМКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ламáння**. 2. *жарг.* Хворобливий стан, пов'язаний із звиканням організму до наркотиків; похмілля.
ЛÓМЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ломи́ти** 1.
ЛÓМЛЯЧИ. Дієприсл. до **ломи́ти**.
ЛОМОВИ́Й, -á, -é. Признач. для перевезення важких вантажів.
ЛОМОВИ́К, -á, *ч.* 1. Візник, який займається перевезенням важких вантажів. 2. Кінь, упряжка з возом тощо для перевезення важких вантажів.
ЛОМОНТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі призматичні кристали і променеві агрегати.
ЛОМÓТА, -и, *ж.* Тупий, ниючий біль у кістках, суглобах, м'язах.
ЛОМÓТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ломóта**.
ЛÓМУС, -а, *ч.*, *діал.* Здоровань, силач.
ЛÓНА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Заграва.
ЛÓНГА, -и, *ж.*, *муз.* Нотний знак мензуральної нотації (1250 – 1450 рр.); довга.
ЛОНГÉТ, -у, *ч.*, **ЛОНГÉТА**, **ЛОНГÉТКА**, -и, *ж.* Пов'язка з гіпсу, яка забезпечує нерухомість зламаних кісток кінцівок.
ЛОНГÉТА *див.* **лонгéт**.
ЛОНГÉТКА *див.* **лонгéт**.
ЛОНГІТУДИНÁЛЬНИЙ, -а, -е. Поздовжній; розміщений або спрямований у довжину.
ЛОНГІТЮ́Д, **ЛОНГІТ'Ю́Д**, -у, *ч.* Довготермінове систематичне дослідження кого-, чого-небудь.
ЛОНГІТЮ́ДНИЙ, **ЛОНГІТ'Ю́ДНИЙ**, -а, -е. Довготерміновий, який здійснюється протягом тривалого часу.
ЛОНГ-СТРÓК, -у, *ч.* Довготермінова фінансова операція, розрахована на декілька років.
ЛОНГ-ТÉРМІН, -у, *ч.* Те саме, що **лонг-стрóк**.
ЛÓНДОНЕЦЬ, -нця, *ч.* Житель міста Лондон.
ЛÓНДОНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лондон.
ЛÓНЖА, -и, *ж.* 1. Довгий мотузок, на якому запускають по колу авіамоделі. 2. Канат, прикріплюваний акробатам, для безпеки під час стрибків, виконання фігур під куполом цирку тощо. 3. Те саме, що **кóрда**.
ЛОНЖЕРÓН, -а, *ч.*, *спец.* 1. Поздовжній брус у крилі, хвостовому оперенні або корпусі літака, що надає йому міцності. 2. Такий брус рами автомобіля, який є основою для кузова, а також для кріплення ресор та інших деталей.

ЛОНЖЕРО́ННИЙ, -а, -е. Призначений для виготовлення лонжеронів. *Лонжеронна сталь.*

ЛО́НО, -а, *с.*, *книжн.*, *поет.* 1. Те саме, що **гру́ди** 1, 2. // Живіт, утроба як символ материнства. 2. *чого, перен.* Про те, що є прихистком, притулком для кого-, чого-небудь. 3. *перен.* Про надра землі, глибину вод. // Про поверхню (води, землі тощо). *На лоні природи.*

ЛОНЧА́К, -а́, *ч.* Ведмідь або інший великий звір з минулорічного виплоду.

ЛОПА́Р¹ *див.* **лопарі́.**

ЛОПА́Р², -я́, *ч.*, *зах.* Лопатка, якою місять глину.

ЛОПАРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів і гідроксидів.

ЛОПАРІ́, -ів, *мн.* (*одн.* **лопа́р**, -я́, *ч.*; **лопа́рка**, -и, *ж.*). Стара назва народності саамі; лапландці.

ЛОПА́РКА *див.* **лопарі́.**

ЛОПА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лопарів.

ЛОПАТА, -и, *ж.* 1. Знаряддя з довгим держаком і широким плоским кінцем, яке застосовують для згрібання, перекидання або насипання чого-небудь. // Таке дерев'яне знаряддя для саджання хліба в піч і виймання його з печі. 2. Те саме, що **за́ступ**. // *чого, перен.* Кількість чого-небудь, набрана цим знаряддям. 3. *з означ.* Механізоване знаряддя різної форми для згрібання, розмішування, набирання і т. ін. чого-небудь. 4. Плоский хвіст бобра. // Передня лапа крота. // Лопатоподібні роги лося.

ЛОПАТЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має лопаті, з лопатями.

ЛОПАТЕНЬ, -тня, *ч.* 1. Те саме, що **ло́пать**. 2. Широке свердло спеціального призначення.

ЛОПАТЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до лопаті, схожий на неї.

ЛОПАТЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лопатеподі́бний**.

ЛО́ПАТИ¹, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЛО́ПНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Те саме, що **лопа́тися**.

ЛО́ПАТИ², -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка, вульг.* Їсти; тріскати.

ЛОПАТИ́ЛНО, -а, *с.* Держак лопати.

ЛОПА́ТИСТИЙ, -а, -е. Схожий на лопату (у 1 знач.); широкий.

ЛО́ПАТИСЯ, -ається, *недок.* 1. Тріснувши, ділитися на шматки; розламуватися, розбиватися. // Те саме, що **ре́патися**. // Звільнятися від верхніх покривів, розриваючи їх унаслідок зростання, визрівання (про бруньки, овочі тощо). // Розриваючи зовнішню оболонку, вибухати; розриватися. // Рватися, тріскатися внаслідок сильного натягування (про дроти, струни тощо). // Розлазитися, рватися, звичайно на швах (про що-небудь старе, поношене). 2. *перен.* Зазнавати поразки, невдачі, краху; руйнуватися.

ЛОПА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Розгрібати, згрібати, пересипати що-небудь, лопатою.

ЛОПА́ТКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **лопа́та**; маленька лопата. 2. Те саме, що **ло́пать** 2. 3. Парна кістка трикутної форми в складі плечового пояса хребетних тварин і людини. // Частина тулуба в межах розташування цієї кістки. // Передня плечова частина м'ясної туші; плічко. ** **Кла́сти на [обидві] лопа́тки** *кого:* а) перемагати кого-небудь у боротьбі, поклавши супротивника на спину; б) перемагати кого-небудь (у дискусії, суперечці). 4. *архіт.* Вертикальне стовщення стіни – різновид пілястра без капітелі й бази. 5. *розм.* Недозрілий стручок гороху.

ЛОПА́ТКОВИЙ, -а, -е. Стос. до лопатки (у 1 знач.) і до її виготовлення. // Прикм. до **лопа́тка** 3. ** **Лопа́ткова лі́нія** – умовна вертикальна лінія, яка проходить по поверхні спини через проекцію нижнього кута лопатки.

ЛОПА́ТКОВО-КЛЮЧИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лопатки і ключиці. *Лопатково-ключичний трикутник скелета людини.*

ЛОПА́ТКОВО-ТРАХЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується лопатки і трахеї. *Лопатково-трахеальний трикутник скелета людини.*

ЛОПА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лопа́та**.

ЛОПА́ТНИК¹, -а, *ч.* Робітник, який виконує якунебудь роботу лопатою.

ЛОПА́ТНИК², -а, *ч.* Старий лось з рогами у вигляді лопати.

ЛОПАТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Формою схожий на лопату (у 1 знач.).

ЛОПАТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лопатоподі́бний**.

ЛОПА́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **лопа́тка** 1.

ЛО́ПАТЬ, -і, *ж.*, *чого і без додатка.* 1. Широкий плаский кінець чого-небудь. 2. Робоча, плоскої форми частина гребних і повітряних гвинтів, а також коліс, весел і т. ін.

ЛОПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **лопа́тити**.

ЛО́ПІНГ, -а, *ч.* Спортивний снаряд, стаючи всередину якого, людина обертається відразу в горизонтальній і вертикальній площинах.

ЛО́ПІТ, -поту, *ч.*, *розм.* Те саме, що **лопота́ння**.

ЛОПІТА́ЛЕВИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Лопіталю. *Лопіталеве правило.*

ЛОПІТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Який погано, нерозбірливо говорить.

ЛОПІТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **лопітли́вий**.

ЛО́ПНУТИ *див.* **ло́пати¹**.

ЛОПОЛІ́Т, -у, *ч.* Великий похило залягаючий лінзоподібний інтрузив, увігнутий у центральній частині.

ЛОПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *фам.* Втекти.

ЛОПОТА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **лопота́ти** і звуки, утворювані цією дією. *Рясне лопотання крапель дощу.*

ЛОПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЛОПОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* 1. Ударяти, ударятися чим-небудь по поверхні, видаючи глухі звуки. 2. Видавати такі звуки ногами під час бігу. // Швидко йти, бігти, видаючи такі звуки. // *безос.* 3. Видавати шерех; шерехтіти. 4. Розвіваючись на вітрі, видавати глухі звуки. // *чим.* Видавати такі звуки чимсь, що розвівається на вітрі. 5. Утворювати або видавати глухі звуки деякими механізмами, крилами і т. ін. 6. Говорити поспішно, неясно. // Говорити незрозумілою для слухача мовою. // *зневажл.* Те саме, що **бази́кати**. *Лопотіти язиком.*

ЛОПОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **лопоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЛОПОТІ́ТИ *див.* **лопота́ти.**

ЛОПОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Який лопотить.

ЛОПОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **лопотли́вий**.

ЛОПОТНЯ́, -і, *ж.* Те саме, що **лопота́ння**.

ЛОПОТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто багато лопотить (у 6 знач.).

ЛОПОТУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **лопоту́н**.

ЛОПОТЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Який лопотить, може лопотіти.

ЛОПРЕ́СОР, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при гіпертензії, стенокардії тощо.

ЛОПТЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Щем, щеміння.

ЛОПУ́Х, -а́, *ч.* 1. Бур'ян родини складноцвітих із широкими листками та чіпким суцвіттям з колючками; реп'ях. // *тільки мн.* Зарості цієї рослини. // Лист цієї рослини. 2. *перен.*, *фам.* Про некмітливу людину; простак, роззява.

ЛОПУХА́ТИЙ, -а, -е. З великим листям, схожий на лопух.

ЛОПУХО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лопу́х**.

ЛОПУХУВА́ТИЙ, -а, -е. Великий і широкий, як листя лопуха.

ЛОПУХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лопухува́тий**.

ЛОПУ́ЦЬОК, -цька, *ч.*, *розм.* Молода, соковита стеблина деяких рослин, звичайно їстівна.

ЛОПУША́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **лопухо́вий**.

ЛОПУШИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Листок лопуха. 2. Те саме, що **лопу́х** 1.

ЛОПУШИ́НИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **лопухо́вий**.

ЛОПУШИ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Зарості лопуха; лопухи.

ЛОПУШИ́СТИЙ, -а, -е. Широколистий, схожий на лопух.

ЛОПУШИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лопуши́стий**.

ЛОПУШИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.*, *розм.* Широко розростатися, випускати багато листя (про рослини).

ЛОПУШНЯ́К, *ч.*, *діал.* 1. *род.* -а́. Лопух (у 1 знач.). 2. *род.* -у́. Зарості лопуха.

ЛОПУШО́К, -шка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **лопу́х** 1.

ЛОПУ́ШШЯ, -я, *с.*, *діал.* Збірн. до **лопу́х** 1.

ЛОРАНДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; гнучкі кристали з металічним блиском.

ЛОРВІДДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Відділення лікарні, клініки, де лікують хвороби вуха, горла, носа.

ЛОРД, -а, *ч.* 1. Англійський спадковий дворянський титул, що надається королем аристократам, а також особа, що має цей титул. 2. Член верхньої палати англійського парламенту. *Палата лордів.*

ЛОРД-КА́НЦЛЕР, -а, *ч.* У Великій Британії – глава палати лордів (верхньої палати парламенту Великої Британії), а також голова верховного суду та вищий юридичний радник уряду Великої Британії.

ЛОРД-МЕ́Р, -а, *ч.* У деяких великих містах Англії – особа, яка очолює муніципалітет; міський голова.

ЛОРДО́З, -у, *ч.* Нормальний вигин у дорослої людини шийного і поперекового відділів хребта опуклістю вперед, який за певних умов може перетворюватися на патологічний.

ЛОРДОСКОЛІО́З, -у, *ч.* Комбіноване викривлення хребта – лордоз і сколіоз.

ЛО́РДСТВО, -а, *с.* 1. Інституція лордів (у 2 знач.) у Великій Британії. 2. Спадкове володіння титулом лорда або перебування членом верхньої палати (палати лордів) британського парламенту.

ЛО́РЕНЦІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **ло́ренців**.

ЛО́РЕНЦІВ, -цієва, -цієве, *мат.* Належний Лоренцу. *Лоренцієва група.*

ЛОРЕ́ТКА, -и, *ж.*, *заст.* Жінка легкої поведінки; повія.

ЛО́РИС, -а, *ч.* Рід напівмавп родини лорисових; живуть у тропічних лісах Південно-Східної Азії.

ЛО́РІ, *невідм.* *ч.* Рід папуг, які добре наслідують звуки людської мови.

ЛОРНЕ́Т, -а, *ч.* 1. Рід монокля в оправі, яким користувались у дворянських колах. 2. Окуляри в оправі з ручкою.

ЛОРНЕ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **лорне́т**.

ЛОРНЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лорнетува́ти**.

ЛОРНЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *рідко.* Розглядати кого-небудь у лорнет.

ЛО́РО, **ЛО́РО-КО́НТО**, *невідм.*, *с.* 1. Рахунок, відкритий банком своєму кореспондентові для внесення сум, що надходять на його користь. 2. Рахунок іноземного банку в місцевому банку-кореспонденті.

ЛО́РО-КО́НТО *див.* **ло́ро**.

ЛОСАНДЖЕЛЕСЕЦЬ, -сця, *ч.* Житель міста Лос-Анджелес.

ЛОС-А́НДЖЕЛЕСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лос-Анджелес.

ЛО́СЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лось**.

ЛОСЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля лося.

ЛОСЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **лосеня́**.

ЛОСЕФЕ́РМА, -и, *ж.* Спеціальна ферма для одомашнення і розведення лосів.

ЛОСИНА, -и, *ж.* 1. Вичинена шкура лося чи оленя. 2. Те саме, що **лося́тина**. 3. *тільки мн.*, *заст.* Штани з лосячої шкіри.

ЛОСИ́НИ *див.* **лоси́на** 3.

ЛОСИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **лось**.

ЛОСИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **лоси́на**.

ЛОСИНО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **лоси́нний**.

ЛОСИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самиця лося.

ЛОСК¹, -у, *ч.* 1. *рідко.* Блиск гладенької поверхні. 2. *перен.* Бездоганний зовнішній вигляд.

ЛОСК², -у, *ч.*, *діал.* 1. Безладдя. 2. *у знач. присл.* **ло́ском**. Безладно.

ЛО́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Ляскати.

ЛО́СКІТ¹, -коту, *ч.* 1. Те саме, що **лоскота́ння**. 2. *який, чого або в чому.* Відчуття легкого нервового збудження, спричинене дотиком до шкіри.

ЛО́СКІТ², -коту, *ч.*, *діал.* Шум, тріск.

ЛОСКІТЛИ́ВИЙ *див.* **лоскотли́вий.**

ЛОСКІТЛИ́ВО *див.* **лоскотли́во.**

ЛО́СКІТНИЙ *див.* **ло́скотний.**

ЛОСКІ́ТНИЦЯ *див.* **лоско́тниця.**

ЛО́СКІТНО *див.* **ло́скотно.**

ЛОСКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Вразливий до лоскоту.

ЛО́СКОМ, *присл.*, *діал.* Наповал. *Сіно лоском лягло.*

ЛОСКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лоскота́ти**.

ЛОСКОТА́РКА, -и, *ж.*, *міф.* Русалка, яка лоскотанням замучує людей до смерті.

ЛОСКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* М'якими дотиками до шкіри викликати легке нервове збудження, звичайно супроводжуване сміхом. // Такими дотиками протягом тривалого часу викликати нервову реакцію (про дії русалок). // *що, в чому.* Викликати легке подразнення у носі, горлі тощо. // *безос.* 2. *перех.*, *перен.* Приємно збуджувати, тішити.

ЛОСКОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *недок.*, *розм.* Лоскотати один одного. // *безос.* Про відчуття лоскотного подразнення де-небудь.

ЛОСКОТЛИ́ВИЙ, **ЛОСКІТЛИ́ВИЙ**, -а, -е. 1. Який лоскоче. 2. *рідко.* Вразливий до лоскоту.

ЛОСКОТЛИ́ВО, **ЛОСКІТЛИ́ВО**. Присл. до **лоскотли́вий**, **лоскітли́вий**. // *у знач. присудк. сл.*

ЛО́СКОТНИЙ, **ЛО́СКІТНИЙ**, -а, -е. Те саме, що **лоскотли́вий**, **лоскітли́вий**.

ЛОСКО́ТНИЦЯ, **ЛОСКІ́ТНИЦЯ**, -і, *ж.*, *міф.* Те саме, що **лоскота́рка**.

ЛО́СКОТНО, **ЛО́СКІТНО**. Присл. до **ло́скотний**, **ло́скітний**. // *у знач. присудк. сл.*

ЛОСКОТУ́ХА, -и, *ж.*, *міф.* Те саме, що **лоскота́рка**.

ЛОСНЯ́К, -у́, *ч.*, *заст.* Слюда.

ЛОСНЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лосня́к**.

ЛОСО́СЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лосо́сь**. // *у знач. ім.* **лосо́севі**, -вих, *мн.* Родина риб ряду оселедцеподібних, до якої входять лосось, сиг, форель і деякі інші.

ЛОСОСИ́НА, -и, *ж.* М'ясо лосося.

ЛОСОСИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **лососи́новий**.

ЛОСОСИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лососи́на**.

ЛОСО́СЬ, -я, *ч.* Велика цінна риба родини лососевих із ніжним м'ясом звичайно рожевого кольору.

ЛОСО́СЯЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **лосо́севий**.

ЛОСЬ, -я, *ч.* Велика тварина родини оленячих із лопатоподібними рогами у самців.

ЛОСЬЙО́Н, -у, *ч.* Живильна рідина для догляду за шкірою обличчя, рук і т. ін.

ЛОСЬО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лось**.

ЛОСЯ́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо лося.

ЛОСЯ́ТНИК, -а, *ч.* Мисливець на лося.

ЛО́СЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **лось**.

ЛОТ¹, -а, *ч.* Прилад для вимірювання глибини моря, річки тощо з борта судна.

ЛОТ², -а, *ч.* 1. В аукціонній торгівлі – партія товару, що пропонується до продажу і позначається номером, під яким товар перед аукціоном було виставлено для огляду його покупцем. ** **По́вний лот** – фіксована за кількістю партія товару, цінних паперів, що їх продають на біржі. 2. Біржовий контракт. 3. Одиниця виміру партій товарів та біржових угод.

ЛОТ³, -а, *ч.*, *заст.* Російська міра ваги, яка застосовувалася до запровадження метричної системи і дорівнювала $^1/_{32}$ фунта (12,8 грама).

ЛОТАРИ́НЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лотарингія.

ЛО́ТАТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Латаття.

ЛОТЕРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до лотереї. ** **Лотере́йний біле́т** – цінний папір на пред'явника, відповідно до якого власник білету має право вимагати від організатора лотереї надання виграшу, якщо він випав на даний білет.

ЛОТЕРЕ́Я, -ї, *ж.* 1. Розігрування речей або грошових сум по білетах. 2. *розм.* Про щось, що може випадково принести виграш, бажане, успішно закінчитися.

ЛОТЕРЕ́Я-АЛЕ́ГРІ, лотереї-алегрі, *ж.* Лотерея з негайною видачею виграшу.

ЛО́ТІ, *невідм.*, *ч.* (*мн.* **мало́ті**). Грошова одиниця Лесото, що дорівнює 100 лісенте.

ЛОТІ́К, -тока́, *ч.* 1. Відкритий жолоб для стікання води, зсипання чого-небудь. 2. *тільки мн.* Канали на водяному млині, греблі тощо, якими тече вода.

ЛОТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лото́к**.

ЛО́ТЛИНЬ, -я, *ч.* Трос, прикріплений до лота (*див.* **лот¹**).

ЛОТО́, *невідм.*, *с.* Гра, в якій для виграшу треба першим накрити ряд цифр або малюнків на спеціальній карті.

ЛОТО́К, -тка́, *ч.* 1. Відкритий прилавок або переносний столик, ящик для торгівлі на вулиці. 2. Дошка з бортами або такої форми металева посудина, що використовується для розкладання чого-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **лоті́к** 1.

ЛО́ТОС, -а, *ч.* Південна водяна рослина родини лататтєвих із великими красивими квітками та їстівними плодами.

ЛОТОСОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Подібний до лотоса.

ЛО́ТОСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ло́тос**.

ЛОТОСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до лотоса, схожий на нього.
ЛОТОСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лотосоподі́бний**.
ЛОТОФА́Г, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – людина, яка, харчуючись плодами лотоса, забувала про минуле.
ЛОТО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех., зах.* Лаяти.
ЛОТО́ШИТИ, -шу, -шиш, *недок., зах.* Бути без діла, байдикувати.
ЛОТР, -а, *ч., діал., лайл.* Негідник, розбійник, грабіжник.
ЛО́ТРА, -и, *ж., діал.* Розпусниця.
ЛОТРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал острівної будови; радіально-волокнисті або платівкові агрегати.
ЛОТРІ́ВСТВО, -а, *с., діал., лайл.* Збірн. до **лотр**.
ЛОУРЕ́НСІЙ, -я, *ч.* Lr. Штучний радіоактивний хімічний елемент.
ЛО́ФІУС, -а, *ч.* Рід риб; морський чорт.
ЛОХ[1], -а, *ч.* Кущ або дерево родини маслинкових із вузьким сріблястим листям і запашними жовтими квітками; дика маслина.
ЛОХ[2], -а, *ч.* Самець лосося у період нересту.
ЛОХ[3], -а, *ч., жарг.* Дурна людина, простак; наївна, довірлива людина. ** **Ки́нути ло́ха**, *жарг.* – обдурити простака.
ЛОХИ́НА, -и, *ж.* Кущова рослина родини брусницевих із темно-синіми їстівними ягодами; голубика.
ЛО́ХІЇ, -ій, *мн.* Післяпологові виділення з порожнини матки.
ЛОХІОМЕ́ТРА, -и, *ж., мед.* 1. Застій лохій, затримка лохій у матці. 2. Гарячкове захворювання, яке розвивається внаслідок затримки в матці виділень (лохій).
ЛОХІОРЕ́Я, -ї, *ж., мед.* Значне виділення лохій.
ЛО́ХНУТИ, -ну, -неш, *зах.* Бути у відчаї.
ЛО́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лох**[1].
ЛОЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **лока́ція**.
ЛОЦІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех.* і *неперех.* Здійснювати (здійснити) локацію.
ЛО́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Систематичний опис морів, річок, узбереж і т. ін., що є посібником для плавання. 2. Один із розділів науки про судноводіння, що детально вивчає океани, моря, річки відповідно до потреб судноплавства.
ЛО́ЦМАН, -а, *ч.* 1. Провідник суден, добре обізнаний із навігаційними умовами певної ділянки моря, річки, каналу тощо. 2. Невелика хижа смугаста риба родини ставридових, яка часто супроводить на далекі відстані пароплави і великих риб, перев. акул.
ЛО́ЦМАНСТВО, -а, *с.* Заняття, посада лоцмана.
ЛО́ЦМАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ло́цман** 1.
ЛОЦМАНУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **лоцманува́ти**.
ЛОЦМАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Бути лоцманом, виконувати обов'язки лоцмана.
ЛОША́, -а́ти, *с.* Маля коня.
ЛОША́К, -а́, *ч.* Молодий кінь.
ЛОША́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **лоша́**.
ЛОША́ТНА, *діал.* З лошам (про кобилу).
ЛОША́ТНИК, -а, *ч.* Приміщення для лошат.
ЛОША́ЧИЙ, -а, -е. Належний лошаті.
ЛОШАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **лоша́к**. // Те саме, що **лоша́тко**.
ЛОШЕНЯ́, -а́ти, *с.* Зменш.-пестл. до **лоша́**.
ЛОШИНЯ́, -а́ти, *с., зах.* Лоша.
ЛОШИ́ЦЯ, -і, *ж.* Молода кобила.
ЛОШИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лоши́ця**.
ЛОЩИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **ви́долинок**.
ЛОЩИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **лощи́на**.
ЛОЩИ́ТИ, -и́ть, *недок., діал.* Блищати.
ЛОЩИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок., діал.* Те саме, що **лощи́ти**.
ЛОЩІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лощи́ти, лощи́тися**.
ЛОЩО́ВИНА, -и, *ж.* Те саме, що **лощи́на**.
ЛОЩО́ВИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лощо́вина**.
ЛОЮВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Сальний.
ЛОЮВА́ТІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати сальним.
ЛОЯ́К, -а́, *ч.* Тальк.
ЛОЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лоя́к**.
ЛОЯЛІ́СТИ, -ів, *мн.* Прибічники метрополії під час війни за незалежність у Північній Америці.
ЛОЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який тримається в межах законності (іноді лише формально). // Який свідчить про таку поведінку. 2. Який коректно, доброзичливо ставиться до кого-, чого-небудь.
ЛОЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім до **лоя́льний**.
ЛОЯ́ЛЬНО. Присл. до **лоя́льний**.
ЛСД, *невідм.* Похідна лізергінової кислоти; має виражену галюценогенну дію.
ЛУБ, -у, *ч.* 1. *спец.* У рослини – комплекс тканин, що ними органічні речовини переміщуються від листків до коріння. 2. Внутрішня частина кори листяних дерев, що межує з деревиною. 3. *заст.* Виріб із цієї частини кори.
ЛУ́БА, *невідм.* Народ, який живе у Заїрі.
ЛУБА́Р, -а́, *ч., діал.* Той, хто виготовляє короби для решет.
ЛУБЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Лубни.
ЛУ́БКА, -и, *ж., діал.* Табакерка.
ЛУБКО́ВИЙ, -а, -е. Обкладений лубками (у 1 знач.).
ЛУ́БОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **луб**.
ЛУБОЇ́Д, -а, *ч.* Шкідливий жук родини короїдових, личинки якого живляться лубом.
ЛУБО́К, -бка́, *ч.* 1. Те саме, що **луб**. 2. Виріб із луба (кузов воза, саней і т. ін.). // *мн.* Віз, сани з таким кузовом. 3. *перев. мн.* Тверда накладка на місці перелому кістки; шина. 4. Липова дошка для малювання або гравірування картини, звичайно нескладної виконанням. 5. *тільки одн.* Надрукована з такої дошки картинка з підписом, народна походженням або розрахована на широкі народні верстви, що відзначалася простотою образів і примітивністю зображення. 6. *літ.* Те саме, що **лубо́чна літерату́ра** (*див.* **лубо́чний**).
ЛУБО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **луб'яни́й**. 2. Надрукований з лубка (у 4 знач.) (про картинку). 3. Стос. до дешевої літератури для масового розповсюдження в дореволюційній Росії та Україні. // *перен.* Невисокої якості, примітивний виконанням, розрахований на невибагливі смаки (про малюнки, масові дешеві видання тощо). ** **Лубо́чна літерату́ра** – масові дешеві видання в дореволюційній Росії та Україні: пісеньки, сонники, оракули, пригодницькі й релігійно-моралістичні твори тощо.
ЛУБО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **лубо́чний** 3.
ЛУБО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш-пестл. до **луб**.
ЛУБРИКА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для автоматичного мащення під тиском тертьових поверхонь машин і механізмів.
ЛУБУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Схожий на луб.
ЛУ́Б'Я, -я, *с.* Те саме, що **луб** 2.
ЛУБ'ЯНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до луб. // Який містить волокно – луб. // Вигот. з лубу. // *перен.* Схожий на луб; негнучкий, невправний.
ЛУБ'Я́НКА, -и, *ж., розм.* Виріб з лубу; лубок (у 2 знач.).
ЛУГ[1], -у, *ч.* 1. Поросла травою та кущами лука, що використовується як пасовисько й сіножать. 2. *заст.* Низина, поросла лісом.
ЛУГ[2], -у, *ч.* 1. Загальна назва сильних водорозчинних основ. 2. *розм.* Водний настій попелу, що вживається для прання, миття тощо.
ЛУГА́НЕЦЬ, -нця, *ж.* Житель або уродженець міста Луганськ.
ЛУГА́НКА, -и. Жін. до **луга́нець**.
ЛУГА́НСЬКИЙ, -а,- е. Прикм. до Луганськ.
ЛУГАНЧА́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **луга́нець**.
ЛУГАНЧА́НКА, -и. Жін. до **луганча́нин**.
ЛУГА́Р, -а́, *ч., заст.* Той, хто переховується в лузі (у 2 знач.).
ЛУГАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., заст.* Бути лугарем.
ЛУГІ́ВКА, -и, *ж., розм.* Лугова річка.
ЛУГОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **луг**[1]. // Який росте або живе в лузі.
ЛУГО́ВИНА, -и, *ж.* 1. Місце, де раніше був луг (*див.* **луг**[1]). 2. *розм.* Те саме, що **луг**[1].
ЛУГОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Розділ геоботаніки, що розробляє класифікацію лугів (у 1 знач.), вивчає їх типи, структуру та ін.
ЛУГОПА́РК, -у, *ч.* Приміський луг, пристосований для прогулянок, відпочинку.
ЛУГОСТІ́ЙКИЙ, -а, -е. Стос. до лугостійкості.
ЛУГОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість матеріалу протистояти руйнівній дії водних розчинів або розплавів лугів (у 2 знач.) та лужних металів.
ЛУГОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Тривкий до дії розчинених або розтоплених лугів.
ЛУГОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **луготривки́й**.
ЛУГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Додавати луг (у 2 знач.), робити середовище лужним (лугуватим).
ЛУГУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Той, що нагадує луг (у 2 знач.). 2. Трохи лужний.
ЛУ́ДА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **полу́да**. 2. *діал.* Омана, брехня.
ЛУДА́Н, -а, *ч.* Старовинна блискуча тканина, а також пошитий з неї одяг.
ЛУДДИ́ЗМ, -у, *ч.* Стихійні робітничі виступи в Англії у другій половині 18 – на початку 19 ст. проти запровадження у промисловості машин, що витісняли ручну працю і збільшували кількість безробітних.
ЛУДДИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лудди́т**, -а, *ч.*; **лудди́тка**, -и, *ж.*). Учасники стихійних робітничих виступів – луддизму.
ЛУДДИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до луддизму і луддитів.
ЛУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **луди́ти**. 2. *у знач. прикм.* Вкритий полудою (звичайно про залізні вироби).
ЛУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **луди́ти**.
ЛУДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до лудження. *Лудильний цех.*
ЛУДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто лудить.
ЛУДИ́НА, -и, *ж., зах.* Якась одна річ з одягу.
ЛУДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок., перех.* Наносити олив'яне покриття на поверхню виробів з металу. ** **Луди́ти о́чі** *кому, чиї* – казати неправду.
ЛУДИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Пас. до **луди́ти**.
ЛУДІ́ННЯ[1], -я, *с.* Те саме, що **лу́дження**.
ЛУДІ́ННЯ[2], -я, *с., діал.* Одяг, вбрання.
ЛУДЛОВ, -а, *ч.* Набірна рядковідливна великокегельна машина з ручним набором матриць.
ЛУДО́ЛЬФОВИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Лудольфу. *Лудольфове число.*
ЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лу́жити**.
ЛУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Нанесення тонкого шару олова на поверхню металевих виробів для захисту від корозії або для підготовки їх до паяння.
ЛУЖЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **луг**[1].
ЛУЖИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **луг**[1].
ЛУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., перех.* Обробляти лугом (*див.* **луг**[2] 1).
ЛУ́ЖИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **лу́жити**.
ЛУЖИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово, вираз лужицько-сербської мови, що побутує в інших мовах.
ЛУ́ЖИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до лужичан.
ЛУЖИЧА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **лужича́нин**, -а, *ч.*; **лужича́нка**, -и, *ж.*). Західнослов'янська народність, яка живе у Верхній і Нижній Лужиці по верхній і середній течії р. Шпре; лужицькі серби.
ЛУ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. До складу якого входять луги (*див.* **луг**[2]). // Власт. лугові. ** **Лу́жні мета́ли** – хімічно активні метали, що швидко окиснюються на повітрі, утворюючи гідроксиди, які є лугами. 2. Який виготовляє луги (*див.* **луг**[2] 1). 3. Який діє за допомогою лугу (*див.* **луг**[2] 1).
ЛУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж., хім.* Насиченість чого-небудь лугами (*див.* **луг**[2] 1).
ЛУЖНОЗЕМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **лужноземе́льні мета́ли** – загальна назва таких металів: кальцію, стронцію, барію, радію.
ЛУ́ЖНО-КИСЛО́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до лугів та кислот. *Лужно-кислотні взаємодії.*
ЛУ́ЖНО-СИЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до силікатів і лугів.
ЛУЖО́К, -жка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **луг**[1].
ЛУ́ЗА, -и, *ж.* Отвір, у який має впасти більярдна куля в кутах та двох довгих бортах більярдного стола.
ЛУЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для лузання.
ЛУЗА́Н, -а́, **ЛУЗАНЕ́ЦЬ**, -нця́, *ч., діал.* Горіх, що вилущується сам.
ЛУЗАНЕ́ЦЬ *див.* **луза́н**.
ЛУ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **луза́ти**.
ЛУЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **луза́ти**.
ЛУЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* 1. Розкушувати, розгризати, видобуваючи зернятко насіння, горіхів і т. ін. 2. Те саме, що **лу́щити** 1. *Лузати кукурудзу.*
ЛУЗГА́, -и́, *ж.* 1. Тверде покриття насіння соняшника, проса, гречки і т. ін., що звичайно легко відділяється від зернятка. 2. *яка, чого, перен.* Те, що є зовнішнім прикриттям чого-небудь.
ЛУ́ЗГАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех.* Те саме, що **луза́ти**.
ЛУЗГОВІ́ЙКА, -и, *ж.* Віялка для відвіювання лузги від облущеного насіння.
ЛУЗИТА́НИ, -ів, *мн., іст.* Плем'я іберів у південно-західній частині Піренейського півострова, які були підкорені римлянами.
ЛУ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лу́за**.
ЛУЇ́, *невідм., ч.*, **ЛУЇДО́Р**, -а, *ч.* Старовинна французька золота монета.
ЛУЇДО́Р *див.* **луї́**.
ЛУК, -а, *ч.* Ручна зброя для метання стріл, яка має вигляд стягнутої тятивою дуги. ** **Як із лу́ка** – дуже швидко.
ЛУ́КА, -и, *ж.* Рівна місцевість, вкрита трав'янистою рослинністю, що розвивається протягом усього вегетаційного періоду.
ЛУКА́, -и́, *ж.* 1. Вигин переднього або заднього краю сідла. 2. Дугоподібний вигин русла річки чи берега річки, моря.
ЛУКА́ВЕЦЬ, -вця, *ч., розм.* Здатна на хитрість або жарт підступна людина.
ЛУКА́ВИЙ, -а, -е. 1. Здатний на різні хитрощі або жарти. // Власт. людині з такою вдачею. // Сповнений добродушних хитрощів; грайливий (про очі, погляд і т. ін.). 2. Здатний на нещирість, брехню; єхидний. // Який таїть у собі нещирість, брехню, єхидність. 3. Який має злі, ворожі наміри; підступний. // Який є результатом підступності. 4. *заст.* Грішний, нечестивий. // Уживається як лайливе слово. // *у знач. ім.* **лука́вий**, -вого, *ч.* Біс, диявол. ** **Від лука́вого** – про те, що суперечить певним канонам, нормам і т. ін.
ЛУКА́ВИНКА, -и, *ж., розм.* Невеличке лукавство.
ЛУКА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* лука́влять; *недок.* Хитрувати, приховуючи правду.
ЛУКА́ВИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **лука́вець**.
ЛУКА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **лука́вий** 1 – 3.
ЛУКА́ВО. Присл. до **лука́вий** 1 – 3.
ЛУКА́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **лука́вість**.
ЛУКА́НИ, -ів, *мн.* Італійські племена, які наприкінці 5 ст. до н. е. розселилися у південній частині Італії.
ЛУКА́НЬ, -я́, *ч., діал.* Лука, луг.
ЛУКІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець у галузі луківництва.
ЛУКІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Практична і наукова діяльність, пов'язана з поліпшенням природних і створенням штучних лук.
ЛУКО́ВИНА, -и, *ж., діал.* Згин, дугоподібний вигин.
ЛУ́КОВИЦЯ, -і, *ж., анат.* Розширена частина деяких органів, частин організму тощо.
ЛУ́КОВИЧНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **лу́ковиця**.
ЛУКОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Розділ геоботаніки, що вивчає луки.
ЛУКОМЕЛІОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до лукомеліорації.
ЛУКОМЕЛІОРА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець з лукомеліорації.
ЛУКОМЕЛІОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Меліорація луків.
ЛУКОМО́Р'Я, -я, *с.* Старовинна народна, а також поетична назва морської затоки, бухти.
ЛУКОПАСОВИ́ЩНИЙ, -а, -е, *с. г.* Стос. до пасовища на луках.
ЛУКУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Із кривизною, зігнутий.
ЛУКУ́ЛЛІВ, -лова, -лове: ** **Луку́ллів бенке́т**, *перен.* – розкішний обід.
ЛУМ, -а, *ч.* Розмінна монета Вірменії.
ЛУМЗДЯ́ЛИС, -а, *ч.* Литовська свисткова флейта з дерева або деревної кори.
ЛУ́МИ, -ів, *мн.* Цукор-пісок невисокої якості, одержаний з відходів рафінадного виробництва.
ЛУН, -а, *ч.* Те саме, що **лунь**. ** **Лу́на пійма́ти** – вмерти.
ЛУНА́, -и́, *ж.* 1. Відбиття звукових коливань від перешкоди, коли вони сприймаються роздільно від первісних коливань; ехо. // *перен.* Те, що доноситься здалеку; відгомін (у 2 знач.). // *чого,*

перен. Про те, що є відгуком на що-небудь. 2. *перен., розм.* Те саме, що **сла́ва.**

ЛУНА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **луна́ти.**

ЛУ́НА-ПАРК, -у, *ч.* Сад, парк з різними розвагами та видовищами.

ЛУНА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується місяця; місячний. 2. Схожий на місяць, місяцеподібний.

ЛУНА́ТИ, -а́є, *недок.* 1. Те саме, що **звуча́ти** 2. // Бути сповненим звучання. // Звучати як відзвук, відгомін чого-небудь. // *безос.* 2. *перен.* Поширюватися далеко, бути відомим скрізь.

ЛУНАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Хвороба, яка виявляється у несвідомих діях під час нічного сну; сомнамбулізм.

ЛУНА́ТИК, -а, *ч.* Хворий на лунатизм, сновига.

ЛУНА́ТИЧКА, -и. Жін. до **луна́тик.**

ЛУНАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до лунатизму.

ЛУНДУ́, *невідм., ч.* 1. Старовинний афро-бразильський танець. 2. Бразильський пісенний жанр перев. ліричного характеру.

ЛУНИ́НА, -и, *ж.* Родима пляма.

ЛУНІ́, *невідм.* Рід хижих птахів сімейства яструбиних.

ЛУНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений на Уралі і в Англії; псевдомалахіт.

ЛУ́НКА[1], -и, *ж.* Невелика заглибина в чому-небудь. // *розм.* Заглиблення в щелепній кістці, де міститься корінь зуба; альвеола.

ЛУ́НКА[2], -и, *ж.* 1. Молюск роду черевоногих із напівкруглою черепашкою, що живе у прісних і солонуватих водах. 2. Метелик – шкідник лісів, із сріблясто-сірими крилами, у верхній частині яких є великі жовті плями.

ЛУНКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який голосно і чітко звучить; дзвінкий. // Здатний голосно звучати. 2. Який добре відбиває, посилює звук, має сильний резонанс.

ЛУ́НКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **лунки́й.**

ЛУ́НКО. Присл. до **лунки́й.** // *перен.* Те саме, що **претензі́йно.** // *у знач. присудк. сл.* Про стан, за якого добре все чути.

ЛУ́НКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **лу́нка**[1]. 2. *с. г.* Стос. до сівби або саджання рослин у лунки.

ЛУНКОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для утворення лунок.

ЛУНКОУТВО́РЮВАЧ, -а, *ч., с. г.* Знаряддя, за допомогою якого роблять лунки для сівби або саджання рослин.

ЛУНКУВА́ННЯ, -я, *с., с. г.* 1. Обробіток ґрунту з метою підготовки лунок (перев. для сівби або садіння рослин). 2. Спосіб затримання вологи в ґрунті за допомогою невеликих ямок (лунок), виритих на всій площі поля; створення, риття таких ямок.

ЛУ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **лу́нка**[1].

ЛУ́НУТИ, -ну, -неш, *док., діал.* Померти.

ЛУНЧА́К, -а́, *ч.* Однорічний баран.

ЛУНЬ, -я, *ч. і рідко ж.* Хижий птах родини яструбиних із сірувато-білим пір'ям у самців.

ЛУП, *ч.* 1. *род.* -а, *діал.* Здирник, лупій. 2. *род.* -у, *заст.* Воєнна здобич.

ЛУП'Я́Р, -а́, *ч., зах.* Здирник.

ЛУ́ПА, -и, *ж.* Оптичний прилад, що являє собою збиральну лінзу або систему лінз, застосовувану для розглядання дрібних деталей.

ЛУПА́, -и́, *ж.* 1. Маленькі часточки рогових клітин і шкірного жиру, що утворюються біля коренів волосся на голові. 2. *діал.* Лузга (у 1 знач.).

ЛУ́ПАВКА, -и, *ж., діал.* Зозубень, щербина на косі.

ЛУПА́К, -а́, *ч., діал.* Сланець.

ЛУПАКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **лупа́к.**

ЛУПАНА́Р, -у, *ч.* Дім розпусти у Стародавньому Римі.

ЛУПАНА́РІЙ, -ю, *ч., іст., рідко.* Те саме, що **лупана́р.**

ЛУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лупа́ти.**

ЛУ́ПАННЯ, -я, *с., фам.* Дія за знач. **лу́пати.**

ЛУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* Відбивати частини від цілого; колупати (у 1 знач.). // Віддирати, відокремлювати верхній шар чого-небудь. // Розбиваючи, ламати що-небудь. // Бити, лупцювати.

ЛУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок., фам.* 1. Те саме, що **кліпати** 1. *Лупати очима.* 2. *перен.* Світити слабким, нерівним, миготливим світлом (про зірки тощо).

ЛУПА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **вирячкува́тий.**

ЛУПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., діал.* Тріскатися.

ЛУ́ПЕНЬ, -пня, *ч., діал.* Побої.

ЛУПЕРКА́ЛІЇ, -ій, *мн., міф.* Свято на честь Луперка, під час якого приносили в жертву цапів та кіз.

ЛУПЕ́РКИ, -ів, *мн., міф.* Назва 12 жерців храму Луперка.

ЛУПЕСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., зах.* Лупити (у 1 знач.).

ЛУПЕСІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Здерта шкірка, кора, шкаралупа.

ЛУПЕ́ХА, -и, *ж.* Відрізок дерева, з якого виготовляють люльку.

ЛУПИ́НА, -и, *ж., зах.* Шкаралупа, лузга, шкірка тощо.

ЛУПІ́Й, -я́, *ч., діал.* Лихвар, здирник.

ЛУПИ́ТИ, луплю́, лу́пиш; *мн.* лу́плять; *недок., перех., розм.* 1. Обчищати від шкаралупи, шкурки, лузги тощо. // Здирати (шкуру, шкурку, лузгу тощо). 2. Висиджувати (пташенят, курчат і т. ін.). 3. *з кого, за що і без додатка, фам.* Брати, встановлювати непомірно велику плату, ціну. 4. *фам.* Сильно бити кого-небудь. 5. Уживається замість ряду дієслів на означення дії в її сильному, енергійному вияві (напр.: їсти, стріляти).

ЛУПИ́ТИСЯ, лу́питься; *мн.* лу́пляться; *недок., розм.* 1. Тріскаючись, відділятися маленькими, тонкими плівками (про шкіру). // Позбуватися верхнього шару шкіри і т. ін., що відокремлюється маленькими тонкими плівками. 2. Виходити з яйця (про пташенят, курчат і т. ін.). // *перен., зневажл.* Народжуватися (про дітей).

ЛУПІ́Й, -я́, *ч., діал., фам.* Лихвар.

ЛУПІ́ЙКА, -и, *діал., фам.* Жін. до **лупі́й.**

ЛУ́ПІНГ, -у, *ч.* Ділянка нафто- або газопроводу, що споруджується як доповнення до основної траси (для тимчасового користування).

ЛУ́ПКА[1], -и, *ж., розм.* Биття. *Лупки дати.*

ЛУ́ПКА[2], -и, *ж., діал.* Облізла чи поїдена міллю бараняча шапка.

ЛУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лупи́ти.**

ЛУ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лупи́ти.**

ЛУ́ПНУТИ[1], -ну, -неш, *док., фам.* Однокр. до **лу́пати.**

ЛУ́ПНУТИ[2], -ну, -неш, *док., перех., фам.* Однокр. до **лупи́ти** 4.

ЛУПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех., фам.* Підсил. до **лу́пнути**[2].

ЛУПОТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **лупоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЛУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., розм.* Те саме, що **лопоті́ти** 2 – 5.

ЛУПУЛІ́Н, -у, *ч.* Залозки суплідь хмелю, а також секрет цих залозок; застосовують у виробництві пива.

ЛУПЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **лупцюва́ти.**

ЛУПЦЮВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **лупцюва́ти.**

ЛУПЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех., розм.* Те саме, що **би́ти** 2.

ЛУР, -а, *ч.* 1. Духовий мундштучний музичний інструмент, поширений у Скандинавії в 1 тис. н. е. 2. Скандинавська пастуша трубка, яка складається з дерев'яної трубки, обгорнутої корою.

ЛУ́РА, -и, *ж.* Французький народний танець, який був поширений серед селян Нормандії.

ЛУ́РИ, -ів, *мн.* Група племен на Заході та Південному Заході Ірану.

ЛУСК, -у, *ч.* Те саме, що **лу́скіт.**

ЛУСКА́, -и́, *ж.* 1. Шкірні утвори (тверді, щільно припасовані одна до одної пластинки) у багатьох хребетних тварин, що виконують захисну функцію. 2. Те саме, що **лузга́** 1. // Складові частини рослинних цибулин, шишок і т. ін. 3. *чого, яка, перен.* Складові частини якого-небудь покриття. 4. *перен.* Блискітки. 5. *перен.* Про що-небудь зовнішнє, що прикриває справжню суть, зміст, характер чого-небудь.

ЛУСКАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч., зах.* Стиглий горіх, що вилущується сам.

ЛУ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лу́скати.**

ЛУ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Розриватися, давати тріщини або лопатися (від натягання, розширення, тиснення тощо), видаючи різкі звуки. // Вкриватися тріщинами; репатися. 2. *неперех.* Утворювати сухі, різкі звуки, схожі на розриви або тріскання чого-небудь. 3. *перех.* Те саме, що **луза́ти** 1.

ЛУСКА́ТИЙ, -а, -е. 1. Укритий лускою (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **луска́ті**, -тих, *мн.* Підклас плазунів, до якого належать змії та ящірки. 2. Який зовні нагадує луску риб, ящірок і т. ін. ** **Луска́тий лиша́й** – захворювання шкіри у вигляді різко виражених плям, вкритих тонкими сріблясто-білими лусочками.

ЛУ́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Те саме, що **лу́скати** 1, 2. // *перен.*

ЛУСКА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **луска́тий.**

ЛУСКА́Ч, -а́, *ч., зах.* Щипчики для роздавлювання горіхів.

ЛУ́СКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **лу́скання.**

ЛУСКОКРИ́ЛІ, -лих, *мн., ент.* Те саме, що **мете́лики.**

ЛУСКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на луску (у 1 знач.).

ЛУСКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лускоподі́бний.**

ЛУСКОРІ́Х, -а, *ч., зах.* 1. *орн.* Кедрівка, горішанка. 2. Щипчики для роздавлювання горіхів.

ЛУСКОТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.* Підсил. до **лу́скати.**

ЛУСКУВА́ТИЙ, -а, -е. Укритий лускою (у 1 знач.).

ЛУСКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лускува́тий.**

ЛУСКУ́НЧИК, -а, *ч.* Пристосування для розколювання горіхів у вигляді іграшкового чоловічка з величезним ротом.

ЛУ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Однокр. до **лу́скати.** 2. *неперех., перен.* Зазнати цілковитого провалу, краху. 3. *перех. і без додатка, фам.* Сильно вдарити кого-, що-небудь об щось.

ЛУ́СНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., розм.* Сильно вдаритися об що-небудь.

ЛУ́СОМ, *присл., діал.* Гамузом, гуртом.

ЛУСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех., фам.* Підсил. до **лу́снути** 3.

ЛУ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **луска́.** // *мн., мед.* Вторинні морфологічні елементи шкірних висипів – пластинки, які складаються з відторгнених зроговілих клітин епідермісу.

ЛУ́СТА, -и, *ж., діал.* Кусень, шмат.

ЛУТ, -у, *ч., діал.* Те саме, що **ли́ко.**

ЛУТИ́ГА, -и, *ж.* Однорічна трава, бур'ян родини лободових.

ЛУТИ́НА, -и, *ж.* 1. *діал.* Луб. 2. *зах.* Прут, лозина.

ЛУ́ТКА, -и, *ж., чого і без означення.* 1. Бокова частина віконної або дверної рами, стесана навскіс; косяк (*див.* **коси́к**[1] 2). 2. Те саме, що **підвіко́ння.**

ЛУТО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **ли́ковий.**

ЛУТО́ВКА, -и, *ж.* Сорт вишні народної селекції.

ЛУТО́К[1], -тка́, *ч., діал.* 1. Молода липа. 2. Лико молодої липи.

ЛУТО́К[2], -тка́, *ч.* Мисливський птах родини качиних роду крохалів, поширений у тайговій зоні Європи та Азії.

ЛУ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **лу́тка.**

ЛУТТЯ́, -я́, *с., збірн.* 1. *зах.* Гілля чи лозини верболозу. 2. Липова кора, лико.

ЛУФА́Р, -а́, *ж.* Рід риб родини луфаревих ряду окунеподібних.

ЛУЦА́К, ЛУЦА́Н, -а́, *ч., діал.* Мордань.

ЛУЦА́Н *див.* **луца́к.**

ЛУЦИ́ПЕР, ЛЮЦИ́ПЕР, -а, *ч.* Те саме, що **біс.**

ЛУ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Луцьк.

ЛУЧАНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Луговий.

ЛУЧА́НИН, -а, *ч.* Житель або уродженець міста Луцьк.

ЛУЧА́НКА, -и. Жін. до **луча́нин.**

ЛУЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ЛУЧИ́ТИСЯ**, -чи́ться, *док., діал.* 1. *з ким, кому і без додатка.* Траплятися (про яку-небудь подію, пригоду). // *тільки док.* Статися. // *безос., із сполучником* що. 2. *безос., з інфін., кому і без додатка.* Випадати (у 3 знач.). 3. *кому і без додатка.* Потрапляти на очі. // Випадково бути наявним.

ЛУ́ЧИК, -а, *ч., діал.* Вішалка для шапок.

ЛУЧИ́НА, -и, *ж.* Довга тонка тріска. // Така тріска як джерело світла.

ЛУЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лучи́на.**

ЛУЧИ́ННИК, -а, *ч.* Підставка для лучини.

ЛУЧИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лучи́на.**

ЛУЧИ́ТИ, лучу́, лучи́ш, *недок., перех., діал.* Єднати. // З'єднувати.

ЛУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок. і док., перех., і без додатка, розм.* Цілитися в кого-, що-небудь. // Те саме, що **влуча́ти** 1.

ЛУЧИ́ТИСЯ[1] *див.* **луча́тися.**

ЛУЧИ́ТИСЯ[2], -чу́ся, -чи́шся, *недок., діал.* Єднатися.

ЛУ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **лу́ка** і **лука́.**

ЛУЧКО́ВИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Схожий будовою і виглядом на лук (про інструмент). 2. *архіт.* Який має вигнуту форму.

ЛУЧКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **лучко́вий.**

ЛУЧКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Із кривизною, зігнутий.

ЛУЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **лучкува́тий.**

ЛУЧНИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Прикм. до **лу́ка.** // На якому знаходяться луки, зайнятий луками. ** **Лу́чні у́гіддя** – мисливські угіддя, які представлені пасовищами і сіножатями. 2. Признач. для робіт на лузі (*див.* **луг**[1] 1).

ЛУЧНИ́Й[2], -а́, -е́, *розм.* Який добре лучить або з якого добре лучити.

ЛУ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* Воїн, озброєний луком. // Той, хто стріляє з лука. // *рідко.* Майстер, що виготовляє луки. 2. Спортсмен, що займається стрільбою з лука.

ЛУ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **лу́чник.**

ЛУЧНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* 1. Смолисте соснове дерево. 2. Смолоскип із такого дерева.

ЛУЧНЯ́, -і, *ж., діал.* Лушня.

ЛУЧО́К[1], -чка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **лук.** 2. Частина інструмента, будовою і виглядом схожа на лук.

ЛУЧО́К[2], -чка́, *ч., заст.* Смичок.

ЛУЧО́К[3], -чка́, *ч., спец.* Дерев'яна основа кавалерійського сідла.

ЛУШЕ́Н, -а, *ч.* Китайський язичковий музичний інструмент, різновид шена.

ЛУ́ШНИК, -а, *ч., діал.* Лучник.

ЛУ́ШНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Смолисте соснове дерево.

ЛУШНЯ́, -і́, *ж.* Кривий відрізок дерева, що верхнім кінцем упирається у верхню в'язку воза, а нижнім кінцем насаджується на вісь.

ЛУШПА́, -и́, *ж., діал.* Лушпайки.

ЛУШПА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лушпа́йка.**

ЛУШПА́ЙКА, -и, *ж.* 1. Шкірка деяких овочів, фруктів і т. ін. 2. Тверде покриття насіння соняшника, проса, гречки і т. ін., що звичайно легко відділяється від зернятка; лузга.

ЛУШПА́К, -а́, *ч., зах.* Лушпайка.

ЛУШПА́РИТИ, -рю, -риш, *недок., перех., розм.* Сильно бити.

ЛУШПЕ́ЛИНА, -и, *ж.* Те саме, що **лушпа́йка.**

ЛУШПИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **лушпа́йка.** // Шматок лушпайки.

ЛУШПИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **лушпи́на.**

ЛУШПИ́ННЯ, -я, *с.* 1. Шкірки деяких овочів, фруктів і т. ін., звичайно неїстівні; лушпайки. 2. Тверде покриття насіння соняшника, проса, гречки і т. ін., яке звичайно легко відділяється від зернятка; лузга. 3. *чого, яке, перен.* Про що-небудь зовнішнє, що прикриває суть, справжній зміст, характер чогось.

ЛУШПИ́ННЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **лушпи́ння.**

ЛУШПИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лушпи́нка.**

ЛУЩА́К, -а́, *ч., зах.* Вилущений горіх.

ЛУЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **луща́ти.**

ЛУЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *недок.* Те саме, що **лу́скати** 1.

ЛУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Видалений з качанів, обчищений від лузги.

ЛУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лу́щити.**

ЛУ́ЩИК, -а, *ч.* Стиглий горіх, що вилущується сам.

ЛУЩИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до лущення. // Який має здатність лущитися (у 1 знач.).

ЛУЩИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя для лущення стерні та обробітку пару.

ЛУ́ЩИНА, -и, *ж.* 1. *діал.* Те саме, що **лушпа́йка.** 2. *зах.* Віспина, ряботина.

ЛУ́ЩИТИ, -щу, -щиш, *недок., перех.* 1. Обчищати від шкаралупи, лузги і т. ін.; лузати (у 2 знач.). 2. *перен., фам.* Сильно бити. // *рідко.* Вбивати. 3. *з кого, фам., рідко.* Те саме, що **лупи́ти** 3. 4. *с. г.* Розпушувати верхній шар ґрунту після збирання врожаю.

ЛУ́ЩИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Звільнятися від шкаралупи, лузги і т. ін. // Те саме, що **вилу́щуватися** 1. 2. Позбуватися верхнього шару шкіри і т. ін., що відокремлюється маленькими тонкими

плівками.
ЛУЩИ́ЦЯ, -і, *ж.* Зменш. до **луска́**.
ЛУЩІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **лу́щення**.
ЛЬВІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Львів.
ЛЬВІВ'Я́НИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **львів'я́нин**, -а, *ч.*; **львів'я́нка**, -и, *ж.*). Жителі Львова.
ЛЬЄ, *невідм., с.* Старовинна французька міра довжини, що дорівнює приблизно 4,5 км.
ЛЬНОЛАВСА́Н, -у, *ч.* Тканина, виготовлена з льону і лавсану.
ЛЬНОЛАВСА́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до льнолавсану, що є льнолавсаном.
ЛЬНЯНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **лляни́й**.
ЛЬОДИ́НА, -и, *ж.* Шматок, брила льоду; крижина.
ЛЬОДИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **льоди́на**.
ЛЬОДИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **льодови́тий**.
ЛЬОДИ́СТО. Присл. до **льоди́стий**.
ЛЬОДІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Кам'яна (кристалізована) сіль.
ЛЬОДНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **льодо́вня**.
ЛЬОДОБУ́Р, -а, *ч.* Бур для свердління льоду.
ЛЬОДОБУРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до буріння льоду.
ЛЬОДОБУРІ́ННЯ, -я, *с.* Процес буріння льоду.
ЛЬОДОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **лід**. // Вкритий шаром льоду. // Признач. для використання в місцевості, вкритій шаром льоду. 2. Дуже холодний. // Сповнений холодної байдужості. 3. Пов'язаний з видами спорту, спортивної гри, якою займаються на льоду. *Льодовий спідвей. Льодові чемпіони.* // Призначений, обладнаний для таких занять, гри. *Льодовий стадіон.*
ЛЬОДОВИ́К, -а́, *ч.* Скупчення великих мас льоду, що утворюється на земній поверхні і має властивість сповзати з верхніх рівнів на нижчі; глетчер.
ЛЬОДОВИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до льодовика, часів утворення льодовиків. // Утворений льодовиком. ** **Льодовико́вий пері́од** – тривалий етап геологічної історії Землі, за якого наставало значне похолодання на великих територіях і утворювались потужні льодовики.
ЛЬОДОВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с.* Заготівля природного льоду або виробництво льоду штучного у великих масштабах.
ЛЬОДОВИ́ТИЙ, -а, -е. 1. З великою кількістю льоду. 2. Дуже холодний.
ЛЬОДОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Концентрація льоду. // *спец.* Міра обмерзання чого-небудь, товщина крижаного покриву де-небудь.
ЛЬОДО́ВНИК, -а, *ч.* Льох із льодом, у якому зберігають продукти.
ЛЬОДО́ВНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **льодо́вник**. // Приміщення, ящик або шафа з льодом для зберігання продуктів.
ЛЬОДОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Машина для одержання льоду з води.
ЛЬОДОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **льодогенера́тор**.
ЛЬОДОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для подрібнення льоду.
ЛЬОДОДРОБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до подрібнення льоду.
ЛЬОДОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до льодозахисту.
ЛЬОДОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Комплекс заходів для захисту гідротехнічних споруд від руйнування під час льодоходу.
ЛЬОДОЗБЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Зберігання льоду.
ЛЬОДО́К, -дку́, *ч.* 1. Пестл. до **лід**. 2. *кул.* Напій з медом і спиртом, який п'ють охолодженим.
ЛЬОДОРІ́З, -а, *ч.* 1. Пристрій для захисту опор мостів і гідротехнічних споруд від ударів криги під час льодоходу. // Пристрій для очищення чого-небудь від льоду. 2. Судно, яке розрізує лід сталевим носом.
ЛЬОДОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **льодорі́з**.
ЛЬОДОРУ́Б, -а, *ч.* 1. Невелика сокира, якою користуються альпіністи під час підняття на гори, прокладання дороги на льодовиках і т. ін. 2. Робітник, який рубає лід.
ЛЬОДОСТА́В, -у, *ч.* Утворення на поверхні водойм нерухомого шару льоду. // Суцільний шар льоду на поверхні водойми.
ЛЬОДОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Сховище для льоду.
ЛЬОДОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення льоду.
ЛЬОДОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до льодоутворення.
ЛЬОДОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Рух льоду за течією річки під час її скресання.
ЛЬОДОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **льодохі́д**.
ЛЬОДЯНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **льодови́й**. ** **Льодяна́ ри́ба** – промислова риба загону окунеподібних, що водиться в антарктичних і субантарктичних морях.
ЛЬОДЯНИ́К, -а́, *ч.* Прозора тверда цукерка.
ЛЬОДЯНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **льодяни́к**.
ЛЬОДЯНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **льодяни́к**.
ЛЬО́ЛЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **льо́ля**.
ЛЬОЛІНГІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; призматичні кристали з металічним блиском.
ЛЬО́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **льо́ля**.
ЛЬО́ЛЯ, -і, *ж.*, *дит.*, *розм.* Сорочка (звичайно дитяча).
ЛЬОН, льо́ну, *ч.*, *тільки одн.* 1. Однорічна чи багаторічна трав'яниста технічна рослина, зі стебел якої виготовляють волокно, а з насіння – олію. // *тільки мн.* Великі площі цієї рослини, а також самі рослини на них. ** **Гі́рський льон** – один із видів азбесту. **Зозу́лин (зозуля́стий) льон** – один із видів моху. **Сла́нкий льон** – сорт льону, стебла якого стеляться землею. 2. Волокно, що виготовляється з цієї рослини.
ЛЬОНА́ВИЙ, -а, -е. Схожий на волокна льону.
ЛЬОНА́Р, -а́, *ч.* Той, хто вирощує льон.
ЛЬОНА́РКА, -и. Жін. до **льона́р**.
ЛЬОНА́РСТВО, -а, *с.* Галузь сільського господарства з вирощуванням льону як технічної культури. // Вирощування та обробка льону.
ЛЬОНА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до льонарства.
ЛЬОН-ДОВГУНЕ́Ц́Ь, льо́ну-довгунцю́, *ч.* Сорт льону з довгою продуктивною частиною стебла, який вирощується переважно на волокно.
ЛЬОНЕ́ЦЬ, -нцю́, *ч.* Те саме, що **льоно́к**[1].
ЛЬОНИ́ЩЕ, -а, *с.* Ділянка землі, з якої зібрано врожай льону.
ЛЬОН-КУЧЕРЯ́ВЕЦЬ, льо́ну-кучеря́вцю, *ч.* Сорт льону з коротким, дуже розгалуженим при основі стеблом і великою кількістю коробочок.
ЛЬОННИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Лляний, льняний.
ЛЬОНОБРА́ЛКА, -и, *ж.* Машина для збирання льонудовгунцю висмикуванням його з ґрунту.
ЛЬОНОБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для збирання врожаю льону.
ЛЬОНОБРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто працює на льонобралці.
ЛЬОНОБРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **льонобра́льник**.
ЛЬОНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до льону. // *у знач. ім.* **льоно́ві**, -вих, *мн.* Родина трав'янистих рослин з волокнистим стеблом і маслянистим насінням. 2. Те саме, що **лляни́й**.
ЛЬОНОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **льони́ще**.
ЛЬОНОВОЛОКНО́, -а́, *с.* Волокно льону.
ЛЬОНОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод первинної обробки льону.
ЛЬОНОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для збирання льону.
ЛЬОНОЗБИРА́ННЯ, -я, *с.* Збирання врожаю льону.
ЛЬОНО́К[1], -нку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **льон**.
ЛЬОНО́К[2], -нку́, *ч.* Однорічний чи багаторічний бур'ян родини ранникових.
ЛЬОНОКОМБА́ЙН, -а, *ч.* Льонобральний комбайн.
ЛЬОНОКОМБІНА́Т, -у, *ч.* Комбінат обробки льону і лляного прядива.
ЛЬОНОЛАВСА́Н, -у, *ч.* Комбінована тканина, зіткана з льняних і лавсанових волокон.
ЛЬОНОЛАВСА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **льонолавса́н**.
ЛЬОНОЛИ́СНИК, -у, *ч.* Рід рослин родини санталових.
ЛЬОНОМОЛОТА́РКА, -и, *ж.* Машина для очісування насінних головок і очищення насіння льону-довгунцю.
ЛЬОНОМОЧИ́ЛКА, -и, *ж.* Споруда для мочіння льону (у 1 знач.).
ЛЬОНОМ'Я́ЛКА, -и, *ж.* Машина для первісної обробки льону.
ЛЬОНОМ'Я́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вимінання стебел льону і виготовлення волокна.
ЛЬОНООБРО́БНИЙ, -а, -е. Признач. для обробки льону.
ЛЬОНООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для очищення насіння льону.
ЛЬОНООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Машина для очищення насіння льону від різних домішок.
ЛЬОНОПЕРЕРО́БКА, -и, *ж.* Первинна обробка льону.
ЛЬОНОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Який здійснює переробку льону, пов'язаний з такою переробкою.
ЛЬОНОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до льонопромисловості.
ЛЬОНОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Промисловість, пов'язана з обробкою льону і льняного волокна.
ЛЬОНОПРЯДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для льонопрядіння.
ЛЬОНОПРЯДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається льонопрядінням.
ЛЬОНОПРЯДИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення для прядіння льону.
ЛЬОНОПРЯДІ́ННЯ, -я, *с.* Прядіння льону.
ЛЬОНОПРЯ́ДКА, -и, *ж.* Машина для прядіння льону.
ЛЬОНОСІВА́ЛКА, -и, *ж.* Машина для льоносіяння.
ЛЬОНОСІ́ЯННЯ, -я, *с.* Сіяння льону.
ЛЬОНОСОЛО́МКА, -и, *ж.* Достигле стебло льону.
ЛЬОНОСУША́РКА, -и, *ж.* Споруда для сушіння льону.
ЛЬОНОТІПА́ЛКА, -и, *ж.* Машина для тіпання льону.
ЛЬОНОТІПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для тіпання льону.
ЛЬОНОТКА́ЦТВО, -а, *с.* Ткання льняного волокна.
ЛЬОНОТКА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Признач. для ткання льняного волокна.
ЛЬОНОТРІЄ́Р, -а, *ч.* Машина для очищення насіння льону та інших культур від сторонніх домішок.
ЛЬОНОЧЕСА́ЛКА, -и, *ж.* Машина для льоночесання.
ЛЬОНОЧЕСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для льоночесання.
ЛЬОНОЧЕСА́ННЯ, -я, *с.* Чесання льону.
ЛЬО́ПИ, -ів, *мн.* 1. Плями від розлитої рідини. 2. *діал.* Мазанина.
ЛЬОС, -у, *ч.*, *діал.* Жереб, доля.
ЛЬО́ТКА, -и, *ж.*, *мет.* Отвір у доменній печі, крізь який випускають метал або шлак.
ЛЬО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до польоту літальних апаратів. // З якого літальні апарати піднімаються в повітря. // Сприятливий для польоту літальних апаратів. // Який використовується льотчиком, признач. для льотчиків. 2. Стос. до професії льотчика. 3. Здатний літати (про комах, птахів і т. ін.).
ЛЬОТО́К, -тка́, *ч.* Отвір у вулику, крізь який літають бджоли.
ЛЬО́ТОМ, *присл.*, *розм.* Дуже швидко, в одну мить.
ЛЬО́ТЧИК, -а, *ч.* Водій літака; пілот.
ЛЬО́ТЧИК-АСТРОНА́ВТ, льо́тчика-астрона́вта, *ч.* Те саме, що **льо́тчик-космона́вт**.
ЛЬО́ТЧИК-ВИНИ́ЩУВАЧ, льо́тчика-вини́щувача, *ч.* Водій літака-винищувача.
ЛЬО́ТЧИК-КОСМОНА́ВТ, льо́тчика-космона́вта, *ч.* Той, хто літає в космос на космічних літальних апаратах.
ЛЬО́ТЧИЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **льо́тчик**. // Якого використовує льотчик, признач. для льотчиків. *Льотчицька кабіна.*
ЛЬО́ТЧИЦЯ, -і. Жін. до **льо́тчик**.
ЛЬОХ, -у, *ч.* 1. Спеціально обладнана яма зі східцями для зберігання продуктів (перев. овочів і фруктів). // Таке приміщення, що використовується для переховування або ув'язнення кого-небудь. // Приміщення в землі, обладнане для зберігання вина, пороху тощо. // *іст.* Підземні сховища чого-небудь. 2. Напівпідвальне приміщення, в якому торгують спиртними напоями та п'ють їх.
ЛЬО́ХА, -и, *ж.* Свиня-самиця, свиноматка.
ЛЬОХОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **льох**. // Такий, як у льоху.
ЛЬОХОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Яма; пастка для вовків.
ЛЬО́ШКА, -и, *ж.* Зменш. до **льо́ха**.
ЛЬО́ШНИК, -а, *ч.* Приміщення для льохи.
ЛЬЯ́НОСИ, -ів, *мн.* Тип саван у Південній Америці, що їх використовують як пасовиська.
ЛЮ, *невідм.* Те саме, що **люй-люй**.
ЛЮБА́, -и́, *ж.*, *діал.* Любов.
ЛЮБА́ЙСТЕР, -тра, *ч.*, *діал.* Алебастр.
ЛЮБА́ЙСТРОВИЙ, -а, -е, *діал.* Алебастровий.
ЛЮБА́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Коханка.
ЛЮБА́С, -а, *ч.*, *діал.* Коханець.
ЛЮБА́СКА, -и, *ж.*, *діал.* Коханка.
ЛЮБВА́, -и́, *ж.*, *діал.* Любов.
ЛЮБЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **люби́й**.
ЛЮБЕ́НЬКО. 1. Присл. до **любе́нький**. 2. Те саме, що **гарне́нько**. // *у знач. присудк. сл.* 3. *розм.* Те саме, що **любісінько**.
ЛЮБЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **любе́нький**.
ЛЮБЕ́СЕНЬКО. 1. Присл. до **любе́сенький**. 2. Те саме, що **гарне́сенько**.
ЛЮБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* 1. Те саме, що **любисток**. 2. *зах.* Милий, коханий.
ЛЮБИ́ДРА, -ри, *ж.*, *діал.* Городня м'ята.
ЛЮБИ́Й, -а, -е. 1. Який викликає любов до себе; дорогий та близький серцю. 2. Те саме, що **коха́ний** 1. // Сповнений кохання. 3. *у знач. ім.* **люби́й**, -бого, *ч.*; **люба**, -бої, *ж.* Той (та), кого люблять, кохають. 4. Якого люблять; коханий (у 3 знач.). 5. З яким приємно провести час, якого чекають (про гостя). // *у знач. ім.* **люби́й**, -бого, *ч.*; **люба**, -бої, *ж.* Уживається у звертанні як вираз фамільярності або зневаги.
ЛЮБИ́-МЕНЕ́, *невідм.*, *діал.* Незабудка.
ЛЮБИ́МЕЦЬ, -мця, *ч.* Той, кого особливо люблять, цінують.
ЛЮБИ́МИЙ, -а, -е. 1. Дорогий, близький серцю; такий, до якого відчувають любов. 2. Якому надають перевагу над іншими.
ЛЮБИ́МИЦЯ, -і. Жін. до **люби́мець**.
ЛЮБИ́МЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **люби́мець**.
ЛЮБИ́СТА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **люби́сток**.
ЛЮБИ́СТОК, -тку, *ч.* Багаторічна ароматична трав'яниста рослина родини зонтичних, корені і листя якої використовуються в народній медицині. // Зарості цієї рослини. // Настій цієї рослини.
ЛЮБИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. *чого.* Який має схильність до чого-небудь. // Який має велику пристрасть до чого-небудь. 2. Той, хто займається улюбленою справою не як професіонал; аматор.
ЛЮБИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **люби́тель**.
ЛЮБИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* Заняття любителя (у 2 знач.).
ЛЮБИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **люби́тель** 2. // Зроблений любителем, любителями.
ЛЮБИ́ТЕЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Дилетантське виконання чого-небудь.
ЛЮБИ́ТИ, люблю́, лю́биш; *мн.* лю́блять; *недок.*, *перех.* 1. Відчувати глибоку відданість, прив'язаність до кого-, чого-небудь. // Відчувати сердечну прихильність до родинно близьких осіб (дітей, матері тощо). 2. Почувати, виявляти глибоку сердечну прихильність до особи іншої статі; кохати (у 1 знач.). // *звичайно без додатка.* Бути закоханим. // *розм.* Бути в інтимних стосунках з особою іншої статі. 3. *також з інфін.* Мати інтерес, потяг до чого-небудь. // Високо цінувати щонебудь, надавати перевагу чомусь. // *з інфін.*, *з додатком і без нього.* Відчувати задоволення від чого-небудь. // *з інфін. із додатком.* Мати нахил, пристрасть до чого-небудь. 4. *також із спол.* щ о б. Потребувати якихось умов як найсприятливіших для існування, росту тощо (про рослини, тварин).
ЛЮБИ́ТИСЯ, лю́блюся, лю́бишся; *мн.* лю́бляться; *недок.* 1. *з ким і без додатка.* Почувати, виявляти глибоку сердечну прихильність одне до одного; кохатися (у 1 знач.). // *розм.* Бути в інтимних стосунках з особою іншої статі. 2. Відчувати глибоку повагу, товариську відданість одне до одного. // Добре ставитися одне до одного, шанувати, не кривдити одне одного. // Почувати одне до одного глибоку приязнь, викликану родинними зв'язками. 3. *рідко.* Бути до вподоби кому-небудь.
ЛЮБІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **любе́нький**.
ЛЮБІ́СІНЬКО, *присл.*, *розм.* Цілком спокійно; преспокійно.
ЛЮ́БІСТЬ, -бості, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **любо́в**.
ЛЮ́БКА[1], -и, *ж.*, *розм.* 1. Кохана дівчина або жінка. // Коханка. 2. Пестливе або фамільярне звертання до дівчини або жінки.
ЛЮ́БКА[2], -и, *ж.* Рослина родини зозулинцевих, молоде коріння якої використовується в медицині.
ЛЮБКО́, -а́, *ч.*, *розм.* Коханий хлопець або чоловік.
ЛЮ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. ч. до **люби́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *рідко*, Те саме, що **коха́ний** 1.

ЛЮ́БЛІНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Люблін.

ЛЮБЛЯ́НКА, -и, *ж.*, *арх.* Коханка, любка.

ЛЮ́БЛЯЧИ. Дієприсл. до **люби́ти**.

ЛЮ́БЛЯЧИЙ, -а, -е. Який любить кого-небудь. // Сповнений любові до кого-небудь.

ЛЮ́БО, *присл.* Приємно, гарно. // *у знач. присудк. сл.* // Ласкаво, з любов'ю. ** **лю́бо-ми́ло** – дуже, надзвичайно добре.

ЛЮБО́В, -і, *ж.* 1. Почуття глибокої сердечної прихильності до особи іншої статі; кохання (у 1 знач.). // *перен.* Той, кого люблять (у 2 знач.). // Стосунки між чоловіком і жінкою, викликані сердечною прихильністю. // *розм.* Інтимні стосунки з особою іншої статі. 2. Почуття глибокої сердечної прихильності до кого-, чого-небудь. // Глибока повага, шанобливе ставлення до людини. // Глибока прив'язь, викликана родинними зв'язками. // *перен.* 3. *до чого.* Інтерес до чого-небудь. // Внутрішній, духовний потяг до чого-небудь. // Пристрасть до чого-небудь.

ЛЮБОВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *діал.* Аматор; прихильник.

ЛЮБО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до любові (у 1 знач.). // Власт. закоханим. // Змістом якого є любов. 2. Сповнений любові (у 2 знач.). // *рідко.* Полюбовний (у 1 знач.). 3. *заст.* Який викликає любов (у 1 знач.).

ЛЮБО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **любо́вний**.

ЛЮБО́ВНО. Присл. до **любо́вний**.

ЛЮБОМУ́ДР, -а, *ч.*, *заст.* Любитель філософії; філософ.

ЛЮБО́НЬКА, -и, *ж.*, *поет.* Пестл. до **лю́бка**^{1}.

ЛЮБО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Приємність.

ЛЮ́БОЧКА^1, -и, *ж.*, *поет.* Пестл. до **лю́бка**^{1}.

ЛЮ́БОЧКА^2, -и, *ж.*, *бот.* Те саме, що **лю́бка**^{2}.

ЛЮБОЩІ, -ів, *мн.* Те саме, що **любо́в** 1. // Інтимні стосунки з особою іншої статі.

ЛЮБРИКА, -и, *ж.*, *мінер.* Червона крейда.

ЛЮБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **любува́ти** і **любува́тися**.

ЛЮБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.*, *ким, чим, за ким – чим, з кого – чого, на кого – що і без додатка.* Те саме, що **любува́тися** 1. 2. *перех.* Любовно пестити.

ЛЮБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *ким, чим, на кого – що і без додатка.* З насолодою, приємністю розглядати кого-, що-небудь. // Відчувати захоплення ким-небудь, чиїмись учинками, діями. // Відчувати задоволення від чого-небудь. 2. *зах.* Любитися (у 1 знач.). 3. *в чому, зах.* Кохатися (у 2 знач.).

ЛЮБУ́НЯ, -і, *ж.* Зменш.-пестл. до **лю́бка**^{1}.

ЛЮБЦЯ, -і, *ж.*, *нар.-поет.* Мила, кохана.

ЛЮ́БЧИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **любко́**. 2. *діал.* Улюбленець.

ЛЮБЧИ́НА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Люба, кохана.

ЛЮБ'Я́ЗНИЙ, -а, -е, *кому, заст.*, *діал.* Любий.

ЛЮБ'Я́ЗНИЙ, -а, -е. Уважний, привітний до кого-небудь. // Сповнений уваги, привітності. // *рідко.* Уживається як форма ввічливого або фамільярного звертання. // *у знач. ім.* **люб'я́зний**, -ного, *ч.* ** **Бу́дьте люб'я́зні** – форма ввічливого прохання; звертання; будь ласка.

ЛЮБ'Я́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **люб'я́зний**. // Люб'язні слова.

ЛЮБ'Я́ЗНО. Присл. до **люб'я́зний**.

ЛЮБ'Я́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Закоханий, ніжний.

ЛЮВЕР, -у, *ч.*, *зах.* Жалюзі.

ЛЮВЕРС, -а, *ч.* Круглий отвір у парусі, тенті тощо для протягування вірьовки, щоб їх закріпити.

ЛЮГЕР *див.* **ло́гер**.

ЛЮД, -у, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **люди** 1. 2. *звичайно з означ.* Група людей, належних до якого-небудь середовища. // *рідко.* Населення певної країни; народ. 3. *заст.* Основне трудове населення у класовому суспільстві.

ЛЮДВІСА́РСТВО, -а, *с.*, *заст.* Виливання з міді дзвонів, гармат, ліхтарів, прикрас, посуду тощо.

ЛЮДИ, -ей, *мн.* (*одн.* **люди́на**, -и, *ж.*). 1. Суспільні істоти, що являють собою найвищий ступінь розвитку живих організмів, мають свідомість, володіють членороздільною мовою, виробляють і використовують знаряддя праці. // Ці істоти у протиставленні іншим істотам. // *звичайно з означ.* Особи, що належать до певної суспільної групи, середовища. // *з означ.* Особи, об'єднані певними, характерними або спільними ознаками. // *звичайно з числ. або означ.* Певна або велика кількість осіб. 2. Сторонні, інші особи у протиставленні суб'єкті. // Особи, що оточують певного суб'єкта. // Особи, знайомі певному суб'єктові. // Особи, що мають справу з певним суб'єктом. // Особи, з якими певний суб'єкт зв'язаний якими-небудь обов'язками (господарі, наймачі тощо). // Уживається у значенні узагальнення, узагальненого звертання (часто з означенням добрі). 3. Особи, що працюють у якій-небудь галузі виробництва; працівники. // Особовий склад війська, жива сила (на противагу техніці). 4. *з означ.*, *іст.* Різні категорії вільного та особисто залежного населення у феодальному суспільстві. // Особи, які перебували в особистій залежності від пана; кріпаки. // *заст.* Чоловіки у протиставленні жінкам.

ЛЮДИ́НА, -и, *ж.* 1. Одиничне до **люди** 1. // Будь-яка особа; кожний. // Людська постать. // Уживається у значенні одиниці ліку людей. 2. Особа як утілення високих інтелектуальних і моральних властивостей. 3. Вживається у значенні особового чи неозначено-особового займенника. // Уживається у значенні узагальненого або займенникового звертання (часто з означенням).

ЛЮДИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **люди́на** 1.

ЛЮДИНОВБИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *книжн.* Той, хто вбиває людей; убивець.

ЛЮДИНОВБИ́ВСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Убивство людей.

ЛЮДИНОВБИ́ВЦЯ, -і, *ч. і ж.*, *книжн.* Те саме, що **людиновби́вець**.

ЛЮДИНОВБИ́ВЧИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до людиновбивства.

ЛЮДИ́НО-ГОДИ́НА, -и, *ж.* Одиниця обліку робочого часу, яка є годиною фактичної праці людини.

ЛЮДИ́НО-ДЕ́НЬ, -дня́, *ч.* Одиниця обліку робочого часу, що враховує вихід робітника на роботу і його участь у виробництві протягом дня, незалежно від кількості фактично відпрацьованих годин.

ЛЮДИ́НО-ЗМІ́НА, -и, *ж.* Одиниця обліку робочого часу, рівна кількості роботи, що виконується однією людиною за зміну.

ЛЮДИНОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *книжн.* Той, хто добре знає, розуміє людину, її почуття, думки, тривоги, її світ (про письменників).

ЛЮДИНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Комплекс знань про людину.

ЛЮДИНОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до людинознавства.

ЛЮДИНОЛЮ́Б, -а, *ч.*, *книжн.* Те саме, що **людинолю́бець**.

ЛЮДИНОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.*, *книжн.* Той, хто любить і розуміє людей, готовий допомагати їм; гуманна людина.

ЛЮДИНОЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *книжн.* Сповнений любові до людини. // Стос. до людинолюбства.

ЛЮДИНОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **людинолю́бний**.

ЛЮДИНОЛЮ́БСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Любов до людини; гуманізм.

ЛЮДИНОНЕНАВИ́СНИК, -а, *ч.*, *книжн.* Той, хто ненавидить людей; мізантроп.

ЛЮДИНОНЕНАВИ́СНИЦТВО, -а, *с.*, *книжн.* Ненависть до людей; мізантропія.

ЛЮДИНОНЕНАВИ́СНИЦЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до людиноненависництва; мізантропічний.

ЛЮДИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е, *антр.* Схожий на людину; який нагадує людину; антропоморфний. ** **Людиноподі́бні ма́впи** – родина мавп, до якої належать горила, орангутанг, шимпанзе і гібон.

ЛЮДИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **людиноподі́бний**.

ЛЮДИ́СЬКА, -сьок, *мн.*, *зневажл.* Збільш. до **люди** 1.

ЛЮДНИЙ, -а́, -е́, *діал.* Людяний.

ЛЮДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатолю́дний**.

ЛЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Те саме, що **лю́дство**. 2. *діал.* Населення.

ЛЮДНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* 1. Ставати більш людяним. 2. Ставати більш людним.

ЛЮДНО, *присудк. сл.* Багато людей.

ЛЮДОЖЕ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **людоі́д**.

ЛЮДОЖЕ́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Те саме, що **людоже́р**.

ЛЮДОЖЕ́РКА, -и. Жін. до **людоже́р**.

ЛЮДОЖЕ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **людоже́рський**.

ЛЮДОЖЕ́РСТВО, -а, -е. Те саме, що **людоі́дство**.

ЛЮДОЖЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Такий, як у людожера, власт. людожерові.

ЛЮДОЇ́Д, -а, *ч.* 1. Дикун, що їсть людське м'ясо. // *перен.* Про надзвичайно жорстоку людину, схильну до насильства, вбивства. // Уживається як лайливе слово. 2. Персонаж казок, що поїдає людей (частіше дітей).

ЛЮДОЇ́ДКА, -и. Жін. до **людоі́д**.

ЛЮДОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **людоі́д**.

ЛЮДОЇ́ДСТВО, -а, *с.* Споживання людського м'яса деякими племенами, які перебували на первісній стадії розвитку. // Вживання людського м'яса окремими особами в період великих нестатків.

ЛЮДОЇ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Такий, як у людоїда, власт. людоїдові.

ЛЮДОЛО́В, -а, *ч.* Той, хто ловить людей, забирає їх у полон, використовуючи для своїх потреб.

ЛЮДОМО́Р, -а, *ч.*, *книжн.* Той, хто морить, знищує в муках людей. // Уживається як лайливе слово.

ЛЮДОМО́РСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **людомо́р**.

ЛЮДО́НЬКИ, -ньок, *мн.* Пестл. до **люди** 1, 2.

ЛЮДОРІ́З, -а, *ч.* Убивця, розбійник, душогуб.

ЛЮДОСЛА́ВНИЙ, -а, -е. Славний, знаменитий людьми.

ЛЮДОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод психотерапії, що ґрунтується на застосуванні чинників, які спричиняють психічне розслаблення.

ЛЮ́ДСТВО, -а, *с.* Всі люди землі, рід людський, людське суспільство. // Люди, які зараз живуть на землі або є сучасниками певної особи чи якоїсь знаменної події. // *з означ.* Велика кількість людей, об'єднаних певними позитивними ознаками.

ЛЮДСЬКА́, -ко́ї, *ж.*, *іст.* Приміщення для челяді.

ЛЮДСЬКИ́Й, лю́дська́, лю́дське́. 1. Прикм. до **люди** 1. // Належний людям. // Який є складовою частиною організму людини. // Який складається з людей. // Такий, як у людей (людини). // Власт., притаманний людині. // Якого зазнають люди. // Який є результатом діяльності, творчості людей; народний. ** **Людська́ істо́та** – людина. **Рід людськи́й** – людство. 2. Стос. до сторонніх, інших щодо суб'єкта осіб. // Який належить іншим особам. // Який обслуговує інших осіб. // Який поширюється серед інших осіб. // Якого чинять, завдають інші особи. // У якому відбивається ставлення інших осіб до суб'єкта. // Який ставиться певним чином до інших. 3. *тільки* **лю́дський**, -а, -е. Якого повинна мати людина, властивий справжній людині. // У якому відбивається доброта, уважність, чуйність; людяний, гуманний. // Який потрібен людині; нормальний, пристойний (про одяг, житло і т. ін.). 4. Стос. до осіб, що працюють у певній галузі виробництва, війську тощо. 5. *іст.* Стос. до людей (у 4 знач.). // Належний людям. // Признач. для челяді.

ЛЮДСЬКІ́СТЬ, -кості, *ж.* 1. Те саме, що **лю́дство**. 2. Те саме, що **лю́дяність**.

ЛЮДЦІ́, -ів, *мн.* 1. *зневажл.* Негідні люди. 2. *рідко.* Те саме, що **люди** 1.

ЛЮ́ДЯНИЙ, -а, -е. 1. Який щиро, доброзичливо, чуйно ставиться до інших; уважний до чужих потреб; гуманний. // Сповнений щирістю, гуманністю. // Оснований на гуманному ставленні до людини. // У якому є щирість, уважність, доброзичливість (про художні твори тощо). 2. *рідко.* Те саме, що **лю́дний**.

ЛЮ́ДЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лю́дяний 1**; людинолюбство, гуманізм.

ЛЮ́ДЯНО. Присл. до **лю́дяний** 1.

ЛЮ́ЕС, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **си́філіс**.

ЛЮЕТИ́Н, -у, *ч.* Екстракт убитої культури блідої трепонеми.

ЛЮЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до люесу.

ЛЮЗ, -у, *ч.*, *зах.* Вільне місце.

ЛЮЗА, -и, *ж.*, *діал.* Велика барка для перевезення переважно дрібного лісу.

ЛЮЗНИЙ, -а, -е, *зах.* Вільний.

ЛЮЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Заміняти.

ЛЮЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *зах.* Слабшати у з'єднанні, втрачати міцність.

ЛЮЇЗИ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Отруйна речовина шкірнонаривної дії.

ЛЮЙ-ЛЮЙ, -я, *ч.*, *муз.* Дванадцятиступенева звукова система, яка символізувала філософсько-космологічні, естетичні та етичні уявлення у Стародавньому Китаї.

ЛЮК, -а, *ч.* 1. Отвір, звичайно з заслінкою, для проникнення вниз, усередину чого-небудь. // Заслінка, дверцята, що прикривають такий отвір. 2. Отвір, що заміняє собою вікно. 3. *спец.* Отвір для засипання чого-небудь або виймання зсередини чогось. 4. *гірн.* Нижня частина шахти, гірничих виробок із різними пристроями для регулювання подачі руди, вугілля до транспорту. 5. *військ.* Отвір у борті судна, броні танка тощо для стрільби з артилерійської гармати, кулемета.

ЛЮКА, -и, *ж.*, *зах.* Прогалина.

ЛЮКА́РНА, -и, *ж.* Віконний проріз у горищному даху або купольному покритті.

ЛЮКОВИЙ, -юкова́, -юкове́. Прикм. до **люк**. ** **Люкова́ запи́ска** – опис вантажів, що їх розміщують у кожному вантажному приміщенні судна.

ЛЮКОВИЙ, -во́го, *ч.* Робітник, що працює біля люка певного агрегата.

ЛЮКС^1, -а, *ч.*, *фіз.* Міжнародна одиниця освітленості, яка дорівнює рівномірній освітленості 1 $м^2$ площі 1 люменом світлового потоку (лк).

ЛЮКС^2, -а, *ч.* Позначення чого-небудь надзвичайно розкішного, вигідного, доброякісного. // Позначення розкішно обладнаних магазинів, номерів у готелях, купе в поїздах, кают на суднах, найвищого ґатунку товарів тощо. *Каюта люкс. Готель люкс.*

ЛЮКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Вивих; повне зміщення суглобових кінців кісток. 2. Зміщення будь-якого органу. ** **Габітуа́льна люкса́ція** – звичний вивих; вивих, що часто повторюється. **Люкса́ція зубі́в** – рухомість зубів, яка виникає внаслідок дистрофічних процесів у пародонті або травми.

ЛЮКСЕМБУ́РЖЕЦЬ, -жця, *ч.* Житель або уродженець Люксембурга.

ЛЮКСЕМБУ́РЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Люксембург.

ЛЮКСІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те ж, що **люксо́вий**.

ЛЮКСМЕ́ТР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад для вимірювання освітленості.

ЛЮКСОВИЙ, -а, -е, *розм.* Кращий, вищого класу, розряду.

ЛЮКС-СЕКУ́НДА, -и, *ж.*, *фіз.* Одиниця світлової експозиції.

ЛЮКСУСО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Взірцевий, найкращий.

ЛЮЛА́, -і́, *ж.*, *діал.* Велика люлька.

ЛЮЛЕНЬКИ-ЛЮЛІ, *виг.* Те саме, що **люлі**.

ЛЮЛЕЧКА^1, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лю́лька**^{1}.

ЛЮЛЕЧКА^2, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **лю́лька**^{2} 1.

ЛЮЛЕЧНИЙ, -а, -е. Признач. для люльки (*див.* **лю́лька**^{1}).

ЛЮЛІ, **ЛЮЛІ-ЛЮЛІ**, **ЛЮЛІ-ЛЮЛЕЧКИ**, *виг.* Уживається як приспів у колискових піснях. // *кому і без додатка.* Уживається як побажання приємного сну (звичайно дитині).

ЛЮ́ЛЬКА^1, -и, *ж.* Приладдя для куріння, що складається з мундштука і чашечки для накладання тютюну. // Таке приладдя з запаленим тютюном, що димить. *Люлька миру.*

ЛЮ́ЛЬКА^2, -и, *ж.* 1. Те саме, що **коли́ска** 1. 2. Висячий поміст із бортами для піднімання інструменту, матеріалів, а також для праці вгорі. 3. Те саме, що **коля́ска** 2.

ЛЮЛЬКОВИЙ^1, -а́, -е́. Прикм. до **лю́лька**^{1}.

ЛЮЛЬКОВИЙ^2, -а́, -е́. Прикм. до **лю́лька**^{2}.

ЛЮЛЯ, -і, *ж.*, *дит.*, *розм.* Те саме, що **лю́лька**^{2} 1.

ЛЮЛЯ́-КЕБА́Б, люля́-кеба́ба, *ч.*, *кул.* Страва з баранячого фаршу у формі невеликих котлет або ковбасок з гострими приправами та прянощами.

ЛЮЛЯ́ТИ, люля́ю, люля́єш, *недок.*, *перех. і без додатка, розм.* Колихати, приспівуючи.

ЛЮМБА́ГО, *невідм.*, *с.*, *мед.* Сильний біль, що раптово виникає в попереку за захворювань м'язів і нервів; прострі́л.

ЛЮМБАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Тривалі, але не дуже сильні болі в поперековій ділянці.

ЛЮМБАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вроджена аномалія будови попереково-крижового відділу хребта.
ЛЮМБАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Для якого характерна, властива люмбалізація.
ЛЮМБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Поперековий; такий, що стосується поперекової ділянки.
ЛЮМБОПЕРИТОНЕОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне відведення цереброспінальної рідини з підпавутинного простору поперекового відділу спинного мозку в черевну порожнину.
ЛЮМБОСАЛЬПІНГОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне відведення цереброспінальної рідини з підпавутинного простору поперекового відділу спинного мозку в маткову трубу.
ЛЮМБОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин заочеревинного простору позаочеревинним доступом.
ЛЮ́МЕН, -а, *ч.*, *фіз.* Міжнародна одиниця світлового потоку (лм).
ЛЮМЕНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання світлового потоку.
ЛЮ́МЕН-СЕКУ́НДА, -и, *ж.*, *фіз.* Одиниця світлової енергії.
ЛЮМІНА́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, який уживається як заспокійливий, снотворний і протиконвульсивний засіб.
ЛЮМІНЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до люмінесценції. // Оснований на люмінесценції. // Здатний до люмінесценції. *Люмінесцентна лампа.*
ЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Світіння твердих тіл або газуватих, рідких речовин, яке під впливом певного джерела енергії не супроводжується тепловим випромінюванням.
ЛЮМІНЕСЦІВНИ́Й, -а́, -е́. Здатний люмінесціювати.
ЛЮМІНЕСЦІЮВА́ТИ, -ює, *недок.*, *фіз.* Мати здатність до люмінесценції; світитися (холодним світлом).
ЛЮМІНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб виготовлення копій малюнків або тексту із застосуванням світних речовин, нанесених на картон, на який укладають відтворюваний оригінал і фотоматеріал.
ЛЮМІНО́Л, -у, *ч.* Гідразит аміноортофталатної кислоти; білі кристали, розчинні у воді.
ЛЮМІНОФЛАВІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **рибофлаві́н**.
ЛЮМІНОФО́Р, -у, *ч.* Синтетична речовина, здатна до люмінесценції.
ЛЮМІНОФО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **люмінофо́р**.
ЛЮМІТА́ЙП, -а, *ч.* Електронна однОапаратна буквопроекціююча логічна машина; забезпечує одержання фотонабору шрифтами кегля 5 – 28 пунктів.
ЛЮ́МПЕН, -а, *ч.*, *фам.* Людина з декласованих верств населення.
ЛЮМПЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **люмпенізува́тися**.
ЛЮМПЕНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **люмпенізува́тися**.
ЛЮМПЕНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Внаслідок хронічного безробіття та зубожіння ставати декласованими елементами.
ЛЮ́МПЕН-ПРОЛЕТАРІА́Т, -у, *ч.* Декласовані верстви населення у суспільстві; босяки, злодії, старці, волоцюги тощо.
ЛЮ́МПЕНСЬКИЙ, -а, -е, *фам.* Стос. до люмпена.
ЛЮ́МПСУМ, -а, *ч.* Перевізна плата, що її стягують акордно за все судно безвідносно до фактичної кількості вантажу.
ЛЮНЕ́Т, -а, *ч.* 1. У машинобудуванні – пристрій для додаткового підтримування тонкої довгої заготовки, яку обробляють на металорізному верстаті. 2. *архіт.* Арковий проріз у склепінні або стіні над дверима, вікном, горизонтально обмежений знизу.
ЛЮ́НТРА, -и, *ж.*, *діал.* Вузький довгий човен.
ЛЮПИ́Н, -у, *ч.* Трав'яниста рослина родини бобових, яку вирощують на зелене добриво, на корм худобі та як декоративну.
ЛЮПИНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *чого і без додатка*, *с. г.* Підвищення родючості ґрунтів за допомогою вирощування на них люпину як зеленого добрива.
ЛЮПИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **люпи́н**.
ЛЮПИНОСІ́ЯННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Сіяння люпину.
ЛЮПО́ЗНИЙ, -а, -е. Вовчаковий; такий, що стосується вовчака.
ЛЮПОЗО́РІЙ, -ю, *ч.* Лікувально-профілактичний заклад для надання допомоги хворим на туберкульозний вовчак та ін. форми туберкульозу шкіри.
ЛЮПО́МА, -и, *ж.* Первинний морфологічний елемент висипань при звичайному вовчаку.
ЛЮ́ПУС, -у, *ч.* Хронічне захворювання шкіри; спричинюється туберкульозною паличкою; вовчак.
ЛЮ́ПУС-АРТРИ́Т, -у, *мед.* Поліартрит, що розвивається в активній фазі системного червоного вовчака.
ЛЮ́ПУС-НЕФРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Ураження нирки при системному червоному вовчаку.
ЛЮ́ПУС-ПНЕВМОНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Ураження легень при системному червоному вовчаку.
ЛЮ́РЕКС, -у, *ч.* Нитка у вигляді вузької смужки блискучої (покритою фольгою або металізованої) плівки.
ЛЮСАТИ́Т, -у, *ч.* Волокнистий різновид кристобаліту з позитивним видовженням.
ЛЮСТЕ́РЕЧКО, -а, *с.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **люсте́рко**.
ЛЮСТЕ́РКО, -а, *с.*, *діал.* Дзеркальце (у 1 знач.).
ЛЮСТЕ́РЦЕ, -я, *с.*, *діал.* Пестл. до **люсте́рко**.
ЛЮСТР, -у, *ч.* Тонка прозора плівка, що її наносять на глазур для надання їй райдужного блиску.
ЛЮ́СТРА, -и, *ж.* Підвісний освітлювальний прилад, що має кілька джерел світла (свічок, електроламп) і оздоблену арматуру.
ЛЮСТРА́ТОР, -а, *ч.*, *іст.* Той, хто складав люстрації.
ЛЮСТРА́ЦІЇ[1], -ій, *мн.* 1. *іст.* У західних губерніях царської Росії – описи мешканців державних або орендованих маєтків із метою встановлення доходів з них. // Визначення доходів з нерухомого майна. 2. Заборона функціонерам високого рангу усунутої від влади в країні політичної партії протягом певного часу обіймати посади в державному апараті, обиратися в представницькі органи, бути суддями і т. ін. // У деяких посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи – заборона колишнім співробітникам секретних служб упродовж певного часу обіймати державні посади, а також публікація списків їхніх агентів-донощиків. *Закон про люстрації.*
ЛЮСТРА́ЦІЇ[2], -ій, *мн.* Релігійно-магічні обряди, які, за уявленням віруючих, охороняють від хвороб та інших бід.
ЛЮ́СТРЕЧКО, -а, *с.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **лю́стро**.
ЛЮСТРИ́Н, -у, *ч.*, *рідко* **ЛЮСТРИ́НА**, -и, *ж.*, *заст.* Вовняна або напіввовняна тканина з глянцем.
ЛЮСТРИ́НОВИЙ, -а, -е, *заст.* Пошитий з люстрину.
ЛЮ́СТРО, -а, *с.*, *діал.*, *поет.* Дзеркало.
ЛЮСТРО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Люстриновий.
ЛЮ́СТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лю́стра**. // Підвісний (про лампу).
ЛЮСТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Обробка волосяного покриву овчини органічною кислотою (перев. мурашиною) і етиловим спиртом для пом'якшення і підвищення пластичності волосу.
ЛЮСУВА́ТИ, -ю́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Гасити вапно. // *неперех.* Шипіти, пінитися (про вапно).
ЛЮТ, -у, *ч.* Припій.
ЛЮТА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Паяльник.
ЛЮТЕЇНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е: ** **лютеїнізу́ючий гормо́н** – гонадотропний гормон гіпофіза, який стимулює розвиток інтерстиційної тканини у статевих залозах, біосинтез статевих гормонів у особин обох статей і овуляцію у самок.
ЛЮТЕ́ЇНОВИЙ, -а, -е: ** **люте́їнові клі́тини** – клітини жовтого тіла; періодично розвиваються після кожної овуляції
ЛЮТЕЇНО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **лютео́ма**.
ЛЮТЕНУРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при трихомонадних урогенітальних захворюваннях, трихомоназах.
ЛЮ́ТЕНЬ, -тня, *ч.*, *нар.-поет.* Лютий[2].
ЛЮТЕО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Пухлина яєчника, яка проявляється гормональною активністю.
ЛЮТЕОСІ́ЛЬ, -со́лі, *ж.* Жовта сіль – трихлорид гексаамінокобальту.
ЛЮТЕОТРО́ПНИЙ, -а, -е: ** **лютеотро́пний гормо́н** – те саме, що **лактоге́нний гормо́н**.
ЛЮ́ТЕР, -а, *ч.*, *арх.* Лютеранин.
ЛЮТЕРА́НИН, -а, *ч.* Той, хто сповідує лютеранство.
ЛЮТЕРА́НКА, -и. Жін. до **лютера́нин**.
ЛЮТЕРА́НСТВО, -а, *с.* Один із напрямів християнського протестантського віросповідання, який виник у першій половині 16 ст. в Німеччині під час Реформації на основі вчення теолога й філософа Мартіна Лютера, як протест бюргерства проти засилля католиків.
ЛЮТЕРА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **лютера́нство** і **лютера́нин**.
ЛЮТЕ́ЦІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **люте́цій**.
ЛЮТЕ́ЦІЙ, -ю, *ч.* Хімічний елемент, проста речовина чкого – сріблястий рідкісноземельний метал – газовбирач в електровакуумних пристроях, складник скла, керамічних матеріалів та ін.
ЛЮ́ТИЙ[1], -а, -е. 1. Хижий, кровожерний, злий (про звіра, тварину). // Який виражає хижість. // Безжалісно жорстокий, нещадний (про людину). // Який виражає або в якому виявляється жорстокість, нещадність. // Доведений до розлюченості, гніву; дуже сердитий. // Який виражає розлюченість, гнів. 2. Який приносить надзвичайно тяжкі страждання, муки. // Надзвичайно сильний і невимовно тяжкий. 3. Надзвичайної сили вияву (про мороз, негоду тощо). 4. *розм.* Сповнений самозабуття; повний, цілковитий (про чиюсь віддаиість певній справі тощо).
ЛЮ́ТИЙ[2], -того, *ч.* Другий календарний місяць року.
ЛЮТИ́ТИ, лючу́, лю́тиш, *недок.*, *перех.* Доводити до розлюченості, гніву; дуже сердити.
ЛЮТИ́ТИСЯ, лючу́ся, лю́тишся, *недок.* 1. Бути розлюченим, гнівним; дуже сердитися. // Певним станом і діями виявляти свою розлюченість, гнів. // *на кого – що.* Сердитися. 2. *перен.* Бути надзвичайно сильним (про мороз, негоду тощо).
ЛЮ́ТИЧІ, -ів, *мн.* Слов'янське плем'я, що жило на сході від Ельби до Одера.
ЛЮТІВНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **люта́р**.
ЛЮ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Власт. за знач. **лю́тий**[1] 1 – 3.
ЛЮТІ́ТИ, -і́ю, -і́еш, *недок.* Ставати лютим (*див.* **лю́тий**[1] 1 – 3).
ЛЮТІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати лютішим (*див.* **лю́тий**[1] 1 – 3)
ЛЮТНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лю́тий**[2]. // Який має (мав) місце, відбувається (відбувався) у місяці лютому.
ЛЮ́ТНЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лю́тня**.
ЛЮТНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **люта́р**.
ЛЮ́ТНО, *присл.*, *зах.* Морозно з холодним вітром.
ЛЮ́ТНЯ, -і, *ж.* Старовинний струнний щипковий музичний інструмент східного походження.
ЛЮТНЯ́Р, -а́, *ч.* Музикант, що грає на лютні.
ЛЮ́ТО. Присл. до **лю́тий**[1] 1.
ЛЮ́ТОЩІ, -ів, *мн.* Те саме, що **лють** 2.
ЛЮТРОПІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **лютеїнізу́ючий гормо́н**.
ЛЮТРУ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* Фільтр, цідило(к).
ЛЮТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лютува́ти**.
ЛЮТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *на кого – що і без додатка.* Виявляти хижацтво, кровожерність, злість (про звіра, тварину). // Виявляти безжальну жорстокість, нещадність (про людину). // *з кого, рідко над ким.* Знущатися з кого-небудь. // *на кого і без додатка.* Бути в стані розлюченості, гніву, виявляти гнів; дуже сердитися. 2. Виявлятися з надзвичайною силою (про мороз, негоду тощо).
ЛЮТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Те саме, що **лютува́ти**.
ЛЮТЬ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **лютува́ння**[1]. 2. Почуття роздратування, злості, гніву. // *на кого, до кого, проти кого.* Таке почуття, спрямоване на кого-небудь. 3. *чого, яка.* Надзвичайної сили вияв (про мороз, негоду тощо).
ЛЮ́ФА, -и, *ж.*, *зах.* Ствол вогнепальної зброї.
ЛЮФА́, -и́, ж. Теплолюбна рослина родини гарбузових, молоді плоди якої вживаються в їжу, а із стиглих виготовляють мачули, літні головні убори тощо.
ЛЮФО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **лю́фа** і **люфа́**.
ЛЮФТ, -а, *ч.*, *спец.* Зазор між частинами машини, пристрою.
ЛЮФТВА́ФФЕ, *невідм.*, *мн.* Військово-повітряні сили гітлерівської Німеччини та сучасної ФРН.
ЛЮФТОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання люфта.
ЛЮФТПА́УЗА, -и, *ж.*, *муз.* Коротка перерва у звучанні музики, не передбачена нотописом.
ЛЮЦЕ́РНА, -и, *ж.* Цінна кормова багаторічна трав'яниста рослина родини бобових.
ЛЮЦЕ́РНИК, -а, *ч.* Поле, засіяне, поросле люцерною.
ЛЮЦЕ́РНИЩЕ, -а, *с.* 1. Поле, з якого зібрано люцерну. 2. Те саме, що **люце́рник**.
ЛЮЦЕ́РНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **люце́рна**. // Виготовл. з люцерни. // Засіяний, порослий люцерною.
ЛЮЦИГЕНІ́Н, -у, *ч.* Синтетична органічна сполука, що використовується у хемілюмінесцентному хімічному аналізі.
ЛЮЦИ́ПЕР *див.* **луци́пер**.
ЛЮЦИПЕ́Р *див.* **люцифе́р**.
ЛЮЦИПЕ́РОВИЙ, **ЛЮЦИФЕ́РОВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **люципе́р**, **люцифе́р**.
ЛЮЦИФЕ́Р, **ЛЮЦИПЕ́Р**, -а, *ч.* У християнській міфології – сатана, володар пекла і зла. 2. Біс, чорт.
ЛЮЦИФЕРА́ЗИ, -ра́з, *мн.* Ферменти, що каталізують окислення люциферинів, забезпечуючи процеси біолюмінесценції.
ЛЮЦИФЕРИ́НИ, -ів, *мн.* Органічні сполуки, що беруть участь у люмінесценції світних організмів.
ЛЮЦИ́ФЕРОВИЙ *див.* **люципе́ровий**.
ЛЮШНЯ́, -і́, *ж.* Дерев'яна деталь, яка зв'язує вісь воза з полудрабком.
ЛЯ, *невідм.*, *с.* Шостий звук музичної гами, а також нота, що позначає цей звук. ** **Ля мажо́р**, *муз.* – мажорна тональність, тонікою якої є ля. **Ля мі́нор**, *муз.* – мінорна тональність, тонікою якої є ля.
ЛЯВО́НИХА, -и, *ж.* Білоруський парний народний танець, а також музика до цього танцю.
ЛЯГА́ВИЙ, -а, -е. 1. Який відшукує дичину нюхом (про породу мисливських собак). // *у знач. ім.* **ляга́вий**, -вого, *ч.*; **ляга́ва**, -вої, *ж.* Мисливський собака цієї породи. 2. *перен.*, *зневажл.* Пов'язаний з таємним наглядом, вистежуванням. // *у знач. ім.* **ляга́вий**, -вого, *ч.*, *розм.* Поліцейський, міліціонер.
ЛЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ляга́ти** 1 – 2.
ЛЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЛЯГТИ́**, ля́жу, ля́жеш; *мин. ч.* ліг, лягла́, лягло́; *наказ. сп.* ляж, *док.* 1. Приймати горизонтальне положення, розпластуючись усім тілом на чому-небудь (про людей та деяких тварин); прот. в с т а в а т и. // *у що, на що.* Розташовуватися де-небудь у горизонтальному положенні. // У сполуч. зі словами, що вказують на особливості цього положення. // *з інфін.*, *на що, до чого, у що, де і без додатка.* Лаштуватися до сну, вкладатися спати. // *військ.* Приймати горизонтальне положення, щільно притискуючись до землі з метою уникнути кулі, осколка тощо. 2. Поступати на лікування в медичний заклад. // *тільки док.* Тяжко захворіти; злягти. 3. Вмирати, гинути в бою. // Падати зрубаним, зрізаним (про певні рослини). 4. *тільки 3 ос.* Опускатися, падати на яку-небудь поверхню (про предмети). // *на чому, де, на що.* Розміщуватися на якій-небудь поверхні. // Розташовуватися певним чином. // Займати, приймати певне положення. 5. *тільки 3 ос.*, *по чому, на що.* Поширюючись поверхнею, вкривати собою що-небудь. // Падати на щось (про сонячне проміння, тінь і т. ін.). // Вкривати обличчя людини, з'являтися місцями на його поверхні (про загар, рум'янець і т. ін.). // *без додатка*, *перен.* Наставати (про вечір, ніч і т. ін.). 6. *тільки 3 ос.*, *перен.* Поширюватися на кого-, що-небудь. // Бути тягарем, обтяжувати (про горе, відчай і т. ін.). 7. *тільки 3 ос.*, *куди, до чого, на що*, *перен.* Пролягати, тягнутися (про шлях, дорогу). // *тільки док.* Уміститися на певній площині. // *перен.* Бути між ким-, чим-небудь, розділяючи, роз'єднуючи когось, щось. 8. *спец.* Обирати певний напрямок, положення (про судна, літаки). *Лягати в дрейф.*
ЛЯ́ГИ, -ів, *мн.*, *діал.* Час, коли лягають спати.
ЛЯ́ГОВИ, -ов, *мн.*, *діал.* Час, коли лягають спати.
ЛЯГОВИ́ТИСЯ, -влю́ся, -ви́шся; *мн.* ляговля́ться; *недок.*, *діал.* Лягати.
ЛЯГТИ́ *див.* **ляга́ти**.
ЛЯ́ДА, -и, *ж.* 1. Рухома покришка, дверцята, що прикривають отвір у середину чого-небудь. // От

вір, люк із такою покришкою, дверцятами. // Покришка, якою закривають скриню; віко. 2. Відкидна полиця або віконниця в крамниці, що застосовується як прилавок. 3. Частина ткацького верстата, крізь яку проходять нитки основи і якою прибиваються одна до одної поперечні нитки. 4. Рухома покришка над годувальним коритом у сажі.
ЛЯДВЕНЕ́ЦЬ, -нцю, *ч.* Трав'яниста кормова рослина родини бобових.
ЛЯ́ДИНА, -и, *ж.*, *зах.* Соснина, що росте на ляді (*див.* **ля́до**).
ЛЯ́ДКА, -и, *ж.* Зменш. до **ля́да**.
ЛЯ́ДНИК, -у, *ч.*, *зах.* Рослина родини бобових.
ЛЯ́ДО, -а, *с.*, *зах.* Підвищена місцина в лісі, поросла будівельною сосною.
ЛЯ́ДСЬКИЙ, -а, -є, *діал.* Ляський.
ЛЯДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Спольщуватися.
ЛЯДУ́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Ладунка.
ЛЯК, -у, *ч.* 1. Несподіване почуття страху; переляк. 2. Почуття тривоги, розпачу.
ЛЯ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Якого часто лякали, який сильно злякався; переляканий. 2. Який уже звик до лякання і нічого не боїться. // *у знач. ім.* **ля́каний**, -ного, *ч.* Той, кого багато лякали і тим відбили страх.
ЛЯ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лякáти**.
ЛЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Своїм виглядом або діями викликати почуття страху, переляку. // Своєю незвичністю, таємничістю тощо вселяти страх, тривогу, занепокоєння. 2. Навіювати страх, застосовуючи певні засоби. // Викликати сполох; полохати. // *ким, чим або із спол.* **що**. Викликати почуття занепокоєння, тривоги; залякувати.
ЛЯКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. чого *і без додатка.* Відчувати страх перед кимсь, чим-небудь; боятися когось, чогось. // Полохатися. 2. Відчувати занепокоєння; непокоїтися; боятися.
ЛЯКЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який легко лякається, усього боїться. // Який виражає страх, боязнь. // Сповнений переляку, страху, побоювання. // *у знач. ім.* **лякли́вий**, -вого, *ч.* Той, якого легко сполохати; полохливий.
ЛЯКЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **лякли́вий**.
ЛЯКЛИ́ВО. Присл. до **лякли́вий**.
ЛЯКРО́С, -у, *ч.* Національна канадська спортивна командна гра з м'ячем і ракеткою-ключкою.
ЛЯКУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **лякли́вий**.
ЛЯЛЕМА́НЦІЄВИЙ, -а, -е. Вигот. із насіння ляlеманції.
ЛЯЛЕМА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Однорічна олійна рослина, поширена на Кавказі та в Криму.
ЛЯ́ЛЕЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ля́лька** 1, 2. // *перен.* Гарна жінка, схожа на іграшку вбранням і виглядом. 2. Одна зі стадій розвитку комахи, в якій комаха звичайно нерухома, не живиться; личинка в коконі.
ЛЯ́ЛЕЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ля́лечка**.
ЛЯ́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Дитяча іграшка у вигляді фігурки людини. // Макет фігури якої-небудь істоти, зроблений з будь-якого матеріалу. // Макет фігури людини або тварини для театральних вистав. 2. *перен.* Безвольна людина або людина, якою розважаються. // Те саме, що **маріоне́тка** 2. 3. *розм.* Те саме, що **ля́ля** 1.
ЛЯЛЬКА́Р, -а́, *ч.* Той, хто виготовляє, створює ляльки.
ЛЯЛЬКА́РКА, -и. Жін. до **лялька́р**.
ЛЯЛЬКА́РСТВО, -а, *с.* Мистецтво театру ляльок.
ЛЯ́ЛЬКО, -а, *с.*, *зах.* Зіниця в оці.
ЛЯЛЬКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ля́лька** 1, 2. // Те саме, що **маріоне́тковий**. 2. Те саме, що **іграшко́вий** 1. // У якому діють ляльки.
ЛЯЛЬКОВИ́К, -а́, *ч.* Артист, який керує ляльками у ляльковому театрі.
ЛЯЛЬКО́ВО, *присл.* Як у ляльки.
ЛЯЛЬКОВО́Д, -а, *ч.* Те саме, що **ляльковик**.
ЛЯЛЬКОВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Керування ляльками у ляльковому театрі.
ЛЯЛЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **лялькува́тися**.
ЛЯЛЬКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* Обертатися в лялечку (у 2 знач.).
ЛЯ-ЛЯ́ *і* **ЛЯ-ЛЯ-ЛЯ́**, *виг.*, *розм.* Про пусті розмови, базікання.
ЛЯ́ЛЯ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Дитина (звичайно мала). 2. Те саме, що **ля́лька** 1. 3. *розм.* Дуже добре.
ЛЯ́МА, -и, *ж.* Те саме, що **ля́мка**.
ЛЯ́МБДА, -и, *ж.* Літера грецької абетки. // *фіз.* Позначення довжини хвилі електромагнітного кванта (фотона).
ЛЯМБЛІО́З, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання кишечнику або жовчного міхура людини, викликане паразитуванням у них лямблій.
ЛЯМБЛІО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **лямбліо́з**.
ЛЯ́МБЛІЯ, -ї, *ж.* Одноклітинний організм типу найпростіших, який паразитує в кишечнику або жовчному міхурі людини, викликаючи їх захворювання.
ЛЯ́МЕЦЬ, -мця, *ч.*, *діал.* Повсть.
ЛЯМІ́ВКА, -и, *ж.* Вузька смужка тканини, хутра і т. ін., пришита до краю одягу, взуття як прикраса.
ЛЯ́МКА, -и, *ж.* Широкий ремінь із шкіри або міцної тканини, який пристосовують для тягнення вантажів або полегшення їх переноски. // Різного роду пристрої, якими кріплять, тримають і т. ін. що-небудь або які служать для відкривання чогось. // *перен.* Про довгу, одноманітну або тяжку службу. *Надіти на себе лямку.*
ЛЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **лямува́ти**.
ЛЯ́МОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ля́мка**.
ЛЯМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **лямува́ти**.
ЛЯМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Обшивати лямівкою.
ЛЯ́МЦЕВИЙ, -а, -е. Зроблений із лямцю. ** **ля́мцеві чо́боти**, *зах.* – валянки.
ЛЯ́МЦІ, -ів, *мн.*, *мн.* Валянки.
ЛЯ́МЧИТИСЯ, -читься, -чаться. Збиватися в ковтун.
ЛЯН, -а, *ч.* 1. Одна з вагових одиниць Китаю (31,2 г). 2. Грошова одиниця Китаю до 1933 р.
ЛЯННИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Лляний, льняний.
ЛЯП. 1. *род.* -у, *ч.* Промах, помилка. 2. *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **ля́пати** 1, 2. ** **тяп та ляп** (*див.* **тяп**).
ЛЯПАВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **сльота́** 1.
ЛЯ́ПАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Легкий удар рукою з метою покарання.
ЛЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ля́пати**.
ЛЯПАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Невміло, неохайно виконана робота.
ЛЯ́ПАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ля́пати** і звуки, утворювані цією дією.
ЛЯ́ПАНЦІ, -ів, *мн.* Пантофлі, капці.
ЛЯ́ПАС, -а, *ч.*, *розм.* Удар по щоці або шиї долонею. *Давати ляпаса комусь.*
ЛЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Падати краплями. // Ронити краплі на що-небудь. // *безос.* // Падати, опускатися на щось, у щось, звичайно видаючи певний звук. 2. *неперех.*, *чим*, *по чому.* Ударяти, бити чим-небудь по чомусь перев. еластичним або гладеньким, утворюючи короткі різкі звуки. *Ляпати в долоні.* 3. *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **ля́пати язико́м**. ** **ля́пати язико́м** – казати щось недоречне, нерозумне. 4. *перен.* Робити що-небудь невміло, неохайно.
ЛЯ́ПІС, -у, *ч.* Кристалічний сплав нітратів аргентуму і калію, що використовується в медицині як в'яжучий, протизапальний та припікальний засіб.
ЛЯ́ПІС-ЛАЗУ́Р, -і, *ж.* Те саме, що **лазури́т**.
ЛЯ́ПІСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ля́піс**.
ЛЯ́ПІСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ля́піс**.
ЛЯ́ПКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Пляма від чого-небудь. 2. *зах.* Базікання.
ЛЯ́ПКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Порпатися у мокрій глині.
ЛЯ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Однокр. до **ля́пати**. 2. *неперех.*, *розм.* Стукнути, видавши певний звук (про предмети). // *перех.*, *перен.* Кинути що-небудь з певним звуком. 3. *неперех.*, *перен.*, *фам.* Те саме, що **пропа́сти**.
ЛЯ́ПНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **упа́сти**; гепнутися.
ЛЯПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Сильно ляснути, хлюпнути. 2. *зах.* Із шумом гепнутися.
ЛЯПОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ляпоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ЛЯПОТІ́ТИ, -ті́ть, *недок.* Підсил. до **ля́пати** 1, 2.
ЛЯПОТНЯ́ВА, -и, *ж.*, *діал.* Сльота (у 1 знач.).
ЛЯ́ПСУС, -у, *ч.* Промах, упущення, груба помилка, що часто є наслідком необачності, легковажності.
ЛЯ́РВА, -и, *ж.*, *зневажл.* Гуляща жінка, шльондра, курва.
ЛЯРД, -у, *ч.* Топлене свиняче сало; смалець.
ЛЯ́СА, -и, *ж.* Ремінна чи конопельна частина батога (без пужална).
ЛЯСЕ́, *невідм.*, *с.* 1. Закладка у книзі – тасьма, що її приклеюють у верхній частині корінця книги і вводять у середину книжкового блока. 2. Листок паперу, що його вкладає в книгу видавництво або книготорговельна організація, повідомляючи про книги, які готуються до випуску або надійшли у продаж.
ЛЯ́СИ, -ів, *мн.*, *розм.* Беззмістовні, пусті розмови; теревені. ** **ля́си точи́ти** – базікати, теревенити.
ЛЯСК[1], -у, *ч.* Те саме, що **ля́скання**.
ЛЯСК[2], -у, *ч.* Те саме, що **лища́ння**.
ЛЯ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ля́скати** і звуки, утворювані цією дією.
ЛЯ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех. і по чому.* Ударяти, бити долонею, чим-небудь м'яким або по м'якому, видаючи специфічні звуки. // *неперех.*, *чим об що і по чому.* Ударяти чим-небудь еластичним, видаючи специфічні звуки. // *неперех.*, *чим.* Вимахувати чим-небудь, видаючи специфічні звуки. // Видавати специфічні звуки, утворювані таким вимахуванням. *Ляскати в долоні.* 2. *тільки* 3 *ос.*, *неперех.* Звучати лунко, з великою силою (про постріли, удари і т. ін.). // Видавати лункі звуки, ударяючи по чому-небудь. 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **ля́пати** 3.
ЛЯСКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який лящить; голосний (у 1 знач.).
ЛЯ́СКІТ[1], -оту, *ч.* Те саме, що **ля́скання**.
ЛЯ́СКІТ[2], -оту, *ч.* Те саме, що **лища́ння**.
ЛЯСКОТІ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **ляскоті́ти**[1] і звуки, утворювані цією дією.
ЛЯСКОТІ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **ляскоті́ти**[2] і звуки, утворювані цією дією.
ЛЯСКОТІ́ТИ[1], -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **ля́скати**.
ЛЯСКОТІ́ТИ[2], -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **лища́ти**. // *безос.*
ЛЯСКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ляски́й**.
ЛЯСКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ляскотли́вий**.
ЛЯСКОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ля́скання**.
ЛЯСКУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Та, що любить багато лящати (у 1 знач.); цокотуха.
ЛЯСКУ́ЧИЙ, -а, -е. Який сильно лящить.
ЛЯ́СНУТИ[1], -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Однокр. до **ля́скати**. 2. *перен.*, *розм.* Пропасти, бути втраченим, загинути.
ЛЯ́СНУТИ[2], -ну, -неш, *док.* Однокр. до **лища́ти**.
ЛЯСЬ, *виг.* Уживається як присудок за знач. **ля́скати**.
ЛЯ́СЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **лях**. // Належний ляхам.
ЛЯ́ТВА, -и, *ж.*, *лайл.* Паскуда, погань.
ЛЯТИМЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Рід риб ряду целакантоподібних підкласу кистеперих.
ЛЯХ *див.* **ля́хи**.
ЛЯХА́, -и́, *ж.*, *діал.* Пасмо.
ЛЯХВА́, -и́, *ж.*, *іст.* Збірн. до **лях**.
ЛЯ́ХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **лях**, -а, *ч.*; **ля́шка**, -и, *ж.*), *іст.* Поляки.
ЛЯХІ́ВКА, -и, *ж.* 1. *іст.* Те саме, що **ля́шка**. 2. Вид вишитої, вимереженої прошви на жіночих і чоловічих сорочках.
ЛЯХІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Польський.
ЛЯХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ляхува́ти**.
ЛЯХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.* Жити як поляки, на польський кшталт.
ЛЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Лядський, польський. ** **ля́цька борода́**, *перен.* – клаптик нескошеної трави.
ЛЯЧНИ́Й, -а́, -е́. Який лякає; страшний. // Викликаний переляком.
ЛЯ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **лячни́й**.
ЛЯ́ЧНО. Присл. до **лячни́й**. // *у знач. присудк. сл.* Страшно.
ЛЯ́ШЕНЬКИ, -ів, *мн.*, *іст.*, *зневажл.* Поляки.
ЛЯШЕНЯ́, -я́ти, *с.* Польська дитина.
ЛЯ́ШКА *див.* **ляшки́**.
ЛЯШКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **ляшо́к**, -шка́, *ч.*; **ля́шка**, -и, *ж.*), *іст.*, *зневажл.* Поляки.
ЛЯШО́К *див.* **ляшки́**.
ЛЯШО́ТА, -и, *ж.*, *збірн.*, *зах.* Поляки.
ЛЯ́ШТОК, -а, *ч.*, *зах.* Частина ткацького верстата.
ЛЯЩ[1], -а́, *ч.* Прісноводна риба родини коропових із пласким тілом.
ЛЯЩ[2], -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ля́пас**.
ЛЯЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ляща́ти**.
ЛЯЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *недок.* 1. Видавати різкі, пронизливі звуки. // Співати, кричати тощо (про птахів та деяких інших живих істот). // Видавати різкі, пронизливі звуки (про деякі предмети). // Відлунювати високі дзвінкі звуки. 2. Звучати різко, пронизливо (про голос, сміх людини). // *перен.* Бути сповненим різкими, пронизливими звуками.
ЛЯ́ЩИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **лящ**[1].

Мм

М, *невідм.*, *с.* Сімнадцята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "м" (вимовляється "ем").

МА, *невідм. і незм.*, *ж.* В міфології багатьох давніх народів Малої Азії – богиня землі й родючості.

МААР, -у, *ч.* Лійкоподібна або циліндрична западина на земній поверхні, утворена внаслідок вулканічних вивержень без виливу магми.

МААТ, -и, *ж.* У давньоєгипетській міфології – богиня істини та порядку.

МАБІТЬ *див.* мабуть.

МАБУ, МАПУ, *невідм.*, *ч.* Китайський і тибетський дерев'яний духовий музичний інструмент.

МАБУЇ, *невідм.* Рід ящірок родини сцинків.

МАБУТЬ, МАБУТЬ-ТАКИ, *діал.* МАБІТЬ, *вставн. сл.* Уживається для вираження невпевненості в тому, про що говориться в реченні; певно, очевидно.

МАБУТЬ-ТАКИ *див.* мабуть.

МАВЗОЛЕЙ, -ю, *ч.* Велика надмогильна архітектурна споруда.

МАВКА, -и, *ж.* 1. Казкова лісова істота в образі гарної голої дівчини з довгим розпущеним волоссям; лісова німфа. 2. *рідко.* Те саме, що русалка; водяна німфа.

МАВЛЮД, -у, *ч.* Свято з нагоди дня народження пророка Мухаммеда.

МАВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до мавка.

МАВПА, -и, *ж.* 1. Високоорганізована тварина-ссавець із ряду приматів, що за будовою тіла стоїть найближче до людини. 2. *перен.*, *зневажл.* Про людину, що сліпо наслідує чужі звички, вчинки тощо. 3. *перен.*, *зневажл.* Про дуже негарну людину.

МАВПЕНЯ, -ати, *с.* Маля мавпи (у 1 знач.).

МАВПЕНЯТКО, -а, *с.* Пестл. до мавпеня.

МАВПИН, -а, -е. Належний мавпі.

МАВПИНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що мавпячий.

МАВПОПОДІБНИЙ, -а, -е. Схожий на мавпу (у 1 знач.).

МАВПОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до мавпоподібний.

МАВПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до мавпа 1.

МАВПУВАННЯ, -я, *с.*, *зневажл.* Дія за знач. мавпувати.

МАВПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *зневажл.* Беззастережно, сліпо наслідувати чужі звички, вчинки тощо. // Передражнювати.

МАВПЯТНИК, -а, *ч.* Приміщення для мавп (у 1 знач.).

МАВПЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до мавпа 1. // Зробл., пошитий із хутра мавпи. // Такий, як у мавпи (у 1 знач.).

МАВРИ, -ів, *мн.* (*одн.* мавр, -а, *ч.*; мавританка, -и, *ж.*). У період античності та в середні віки – європейська назва корінного населення Північної Африки (крім Єгипту), а згодом арабів, які у 8 ст. підкорили Північну Африку та Піренейський півострів.

МАВРИКІЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. дло маврикійців.

МАВРИКІЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* маврикієць, -ійця, *ч.*). Народ Маврикія; представники цього народу.

МАВРИТАНЕЦЬ *див.* мавританці.

МАВРИТАНКА *див.* мавританці.

МАВРИТАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до маври й Мавританія. ** Мавританський стиль – стиль у мистецтві, перев. в архітектурі, що характеризується колонадами, арками, своєрідним орнаментом.

МАВРИТАНЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* мавританець, -нця, *ч.*; мавританка, -и, *ж.*). Народ Мавританії; представники цього народу.

МАВРСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до маври. *Маврські племена.*

МАВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до мавка. *Мавський Великдень.*

МАГ, -а, *ч.* 1. У країнах Стародавнього Сходу – жрець, що виконував релігійні обряди й провіщав майбутнє. 2. Людина, що нібито володіє таємницями магії (у 1 знач.); характерник, чарівник, чаклун, віщун.

МАГАДАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Магадан.

МАГАЗЕЙ, -ю, *ч.*, *діал.* Комора.

МАГАЗИН, -у, *ч.* 1. Приміщення для роздрібної торгівлі; крамниця. ** Комісійний магазин – магазин, який приймає товари на комісію у населення для продажу за договірними цінами. Кредитний магазин – підприємство оптово-роздрібної торгівлі, яке через мережу своїх брокерських контор розміщує кошти фізичних та юридичних осіб за найвищими процентними ставками під гарантії банків і страхових компаній. 2. Приміщення для зберігання запасів харчування, боєприпасів, деталей і т. ін.; комора, склад. 3. *спец.* Частина апарата або приладу (найчастіше зброї) у вигляді коробки або трубки, куди вкладають кілька однорідних предметів (напр. патронів). 4. *ел.* Допоміжний прилад для електротехнічних вимірювань. *Магазин опорів. Магазин ємностей.* 5. *бірж.* Дилерська компанія, яка займається купівлею-продажем облігацій. 6. Запасне місце у вуликові для меду на випадок посиленого медозбору.

МАГАЗИНЕР, -а, *ч.*, *зах.* Комірник, який заготовляє, складує і зберігає зброю, боєприпаси, продукти харчування, одяг тощо.

МАГАЗИНКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що магазинна рушниця.

МАГАЗИННИЙ, -а, -е. 1. Який має магазин (у 3, 4 знач.). ** Магазинна рушниця – рушниця, обладнана магазином (*див.* магазин 3). 2. Те саме, що магазиновий.

МАГАЗИНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до магазин 1, 2, 5. *Магазинова вивіска.* // Якого продають або купують у крамниці. *Магазиновий хліб.*

МАГАЗИН-САЛОН, магазину-салону, *ч.* Великий спеціалізований магазин.

МАГАЗИНУВАННЯ, -я, *с.* Тимчасове залишення корисної копалини, відокремленої від масиву, в очисній гірничій виробці, яке запобігає обваловi покрівлі або ґрунту виробки.

МАГАЗИНЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до магазин 1 – 3, 5.

МАГАЙБІ, *виг.*, *заст.* Уживається як привітання з побажанням успіху в праці.

МАГАЛА, -й, *ж.*, *діал.* Частина передмістя.

МАГАРАДЖА, -і, *ч.* В Індії до 1956 р. – титул князя високого рангу, якому підкорялося кілька інших князів, а також особа, що мала цей титул.

МАГДЕБУРЗЬКИЙ, -а, -е: ** Магдебурзьке право – система середньовічного міського права, що юридично закріпила права та свободи громадян, їх право на самоуправління.

МАГДІ, *невідм.* В ісламі – месія, який має встановити царство боже на землі.

МАГЕЛЛАНОВИЙ, -а, -е: ** Магелланові хмари – дві галактики неправильної форми, найближчі до нашої Галактики, що спостерігаються на південному небі у вигляді туманних плям.

МАГЕЛЬ, МАГІЛЬ, -гля, *ч.*, *діал.* Качалка (у 1 знач.).

МАГЕНТА (МАЖЕНТА), -и, *ж.* Червона поліграфічна фарба. // Колір цієї фарби, що належить до кольорової тріади.

МАГЕРАН, -у, *ч.*, *зах.* Майоран.

МАГЕРКА, -и, *ж.*, *заст.* Повстяна шапка.

МАГІВНИЦЯ, -і, *ж.* Частина ткацького верстата.

МАГІЗМ, -у, *ч.*, *книжн.*, *заст.* Те саме, що магія 1.

МАГІРУС, -а, *ч.* Пожежна драбина, яка дістає вище 9-го поверху.

МАГІСТЕР *див.* магістр.

МАГІСТЕРСТВО, -а, *с.* 1. Звання, вчений ступінь магістра (у 4 – 7 знач.). 2. Правління магістра (у 1 – 3 знач.).

МАГІСТЕРСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до магістр, магістер 1; належний магістрові. *Магістерський титул.*

МАГІСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до магістра (у 2, 3 знач.).

МАГІСТР, *рідше* МАГІСТЕР, -тра, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – титул деяких службовців. 2. У Візантії – високий придворний титул. 3. У середні віки – голова духовного або рицарського ордену. 4. У Західній Європі за середньовіччя – викладач гуманітарних наук. 5. У дореволюційній Росії – перший учений ступінь. 6. В деяких країнах – перший учений ступінь, що присуджується після спеціального іспиту та захисту дисертації; учений ступінь, середній між бакалавром та кандидатом (або доктором) наук; присуджується бакалаврам після додаткового курсу навчання та спеціального іспиту. // Людина, що має такий ступінь. 7. В Україні – освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра чи спеціаліста здобув поглиблені спеціальні уміння та знання інноваційного характеру.

МАГІСТРАЛЬ, -і, *ж.* 1. Основна лінія у шляхах. // Широка міська вулиця з великим рухом. 2. Головна лінія в системі водопровідної, електричної, телефонної та інших мереж. 3. *перен.* Основний напрям у розвитку чого-небудь.

МАГІСТРАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до магістралі. // Що курсує залізничними, шосейними, водними, повітряними магістралями. *Магістральна залізнична лінія.* ** Магістральна електромережа – електрична мережа, призначена для передачі електричної енергії від виробника до пунктів підключення локальних мереж. Магістральна теплова мережа – комплекс трубопроводів і насосних станцій, що забезпечує передачу гарячої води та пари від електричних станцій та котелень до локальної теплової мережі. 2. *перен.* Головний, основний. *Магістральний шлях.* 3. *анат.* Головний для даної анатомічної ділянки. 4. *фарм.* Виготовлений в аптеці за рецептом лікаря.

МАГІСТРАНТ, -а, *ч.* Особа, що склала екзамени на звання магістра, але не захистила магістерської дисертації.

МАГІСТРАНТСТВО, -а, *с.* Звання, посада магістранта.

МАГІСТРАНТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до магістранта, магістрантства.

МАГІСТРАТ, -у, *ч.* 1. У Литві, Польщі та Україні (до другої половини 19 ст.), а також у деяких західноєвропейських країнах – орган міського самоврядування; муніципалітет. // Будинок міського управління. 2. У Стародавньому Римі – державна посада консула, претора тощо, а також особа, що обіймала цю посаду. 3. У деяких країнах – міське управління. 4. У Великій Британії, Франції, Італії та ін. країнах – чиновник судової влади (суддя, слідчий, прокурор). 5. У США – сукупність усіх державних урядовців, зокрема судових.

МАГІСТРАТНО-КОМІЦІЙНИЙ, -а, -е: ** Магістратно-ко-

міці́йний проце́с: у римському праві – форма кримінального процесу, що його вів вищий магістрат за участю народних зборів як обов'язкової апеляційної інстанції.

МАГІСТРА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **магістра́т** 1. ** **Магістра́тське пра́во** – варіація римського цивільного права, основана на рішеннях магістратів, що приймаються при реалізації ними своїх судових та управлінських повноважень. **Магістра́тський публі́чний проце́с**: у римському праві – форма кримінального процесу, що його вела одноособово уповноважена посадова особа (курульний магістрат).

МАГІСТРАТУ́РА, -и, *ж.* 1. У деяких країнах Західної Європи та в дореволюційній Росії – судове відомство; члени цього відомства. 2. Термін виконання обов'язків магістрата, державного чиновника. 3. *іст.* Збірн. до **магістра́т** 2. 4. У США – сукупність усіх державних чиновників. 5. Один або декілька курсів навчання після отримання диплома бакалавра або спеціаліста у вищих навчальних закладах, а також відділ, що забезпечує підготовку магістра.

МАГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до магії (у 1 знач.). ** **Магі́чний квадра́т** – квадрат, переділений на менші квадратики з цифрами, сума яких у кожному рядку, стовпчику та по діагоналі однакова. 2. *перен.* Надзвичайно сильний, непереборний; чарівний, чудодійний. // Який має надзвичайний вплив на кого-небудь.

МАГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **магі́чний**.

МАГІ́ЧНО. Присл. до **магі́чний** 2.

МА́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність засобів та обрядів, пов'язаних з віщуванням, вірою в уміння людини викликати надприродні явища; чаклунство, чарівництво. ** **Бі́ла ма́гія** – чаклунство з допомогою небесних сил. **Чо́рна ма́гія** – чаклунство з допомогою пекельних сил; чорнокнижництво. 2. *перен.* Щось загадкове, незрозуміле.

МАГЛІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Рубель (*див.* **рубе́ль**[2] 1).

МАГЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **маглюва́ти**.

МАГЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Качати (у 1 знач.).

МАГЛЯ́ЗА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Той, у кого замурзане обличчя.

МА́ГМА, -и, *ж.* Розтоплена силікатна маса високої температури, що виникає в глибині земної кори, а після виверження на поверхню у вигляді вулканічної лави застигає, утворюючи деякі гірські породи.

МАГМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Процес виплавлювання магми, її подальшого розвитку, переміщення, взаємодії з твердими гірськими породами та застигання.

МАГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́гма**. *Магматична зона.* // Утворений з магми.

МАГНА́ЛІЇ, -їв, *мн.* Сплави алюмінію, в яких основним легуючим елементом є магній.

МАГНА́Т, -а, *ч.* 1. Великий феодальний землевласник. 2. Представник великого промислового та фінансового капіталу. // Глава монополії.

МАГНАТЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *збірн.* Магнати – вище дворянство старої Польщі.

МАГНА́ТКА, -и, *розм.* Жін. до **магна́т**.

МАГНА́ТСТВО, -а, *с.* Збірн. до **магна́т**.

МАГНА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **магна́т**; належ-ний магнатові.

МАГНАЦИ́Д, -у, *ч.* Вбивство знаменитих людей лише через те, що вони знамениті.

МАГНЕЗИ́Т, -у, *ч.* Мінерал білого або сіруватого кольору (карбонат магнію), що його використовують як вогнетривкий матеріал.

МАГНЕЗИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **магнези́т**. // Виготовлений з магнезиту. *Магнезитові вогнетриви.*

МАГНЕЗИТОХРОМІ́Т, -у, *ч.* Вогнетривкий матеріал, який виготовляється із суміші магнезитового порошку та молотого хроміту.

МАГНЕЗІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **магне́зія**. *Магнезіальні матеріали.*

МАГНЕЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **магне́зія**. *Магнезійний порошок.* // Який містить магнезію. *Магнезійний цемент. Магнезійний вапняк.*

МАГНЕЗІООРТИ́Т, -у, *ч.* Різновид мінералу ортиту, що містить до 15% магнезійоксиду.

МАГНЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Білий пухкий порошок, що являє собою оксид (палена магнезія. В спортивній гімнастиці та важкій атлетиці – порошок для покращання зчеплення спортивного снаряду (брусів перекладини, грифу штанги) з руками спортсмена. 2. Гідроксид-карбонат магнію (біла магнезія). Пігулки або рідина – найпоширеніший у світі засіб проти печії та при перших симптомах виразкової хвороби.

МАГНЕ́С, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **магні́т**.

МАГНЕСИ́Н, -а, *ч.*, *спец.* Датчик кутового положення вала.

МАГНЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Те саме, що **магні́тити**.

МАГНЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес набування властивості магнетизму.

МАГНЕТИЗЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто володіє магнетизмом (у 3 знач.).

МАГНЕТИЗЕ́РКА, -и. Жін. до **магнетизе́р**.

МАГНЕТИЗЕ́РСТВО, -а, *с.* Властивість за знач. **магнетизе́рський**.

МАГНЕТИЗЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **магнетизе́р**; власт. магнетизерові.

МАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Властивість магніту, а також провідника з електричним струмом або електричних зарядів притягати чи відштовхувати деякі тіла. ** **Земни́й магнети́зм** – магнітне поле Землі та навколоземного космічного простору; геомагнетизм. 2. Учення про магнітні явища та магнітні властивості тіл. 3. *перен.* Вміння впливати на людську психіку, пригнічуючи або збуджуючи її.

МАГНЕТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **магнетизува́ти**.

МАГНЕТИЗО́ВУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **магнетизува́ти**. 2. Якого можна магнетизувати.

МАГНЕТИЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до магнетизування. // Признач. для магнетизування.

МАГНЕТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач **магнетизува́ти**.

МАГНЕТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Надавати магнетизму чому-небудь.

МАГНЕ́ТИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **магне́тик**, -а, *ч.*). Тіла, що намагнічуються в магнітному полі, тобто наволо яких утворюється додаткове магнітне поле.

МАГНЕТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал чорного кольору з металічним блиском, що містить Ферум і має магнітні властивості; магнітний залізняк.

МАГНЕТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **магнети́т**. *Магнетитові копальні.* // Який містить магнетит. // Виготовлений із магнетиту. *Магнетитове осердя.*

МАГНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до магнетизму. 2. *перен.* Притягальний.

МАГНЕТИ́ЧНО. Присл. до **магнети́чний**.

МАГНЕ́ТО, *невідм.*, *с.*, *заст.* Електромагнітний генератор для утворення іскри, що запалює пальну суміш у двигунах внутрішнього згорання.

МАГНЕТОБІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до магнетобіології.

МАГНЕТОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **магнітобіоло́гія**.

МАГНЕТО́ГРАФ, -а, *ч.* Те саме, що **магніто́граф**.

МАГНЕТОДІЕЛЕ́КТРИК, -а, *ч.* Те саме, що **магнітодіеле́ктрик**.

МАГНЕТО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **магніто́метр**.

МАГНЕТО́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця виміру магнітного моменту.

МАГНЕТОО́ПІР, -пору, *ч.* Те саме, що **магнітоо́пір**.

МАГНЕТОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до магнетохімії.

МАГНЕТОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ фізичної хімії, який вивчає залежність магнітних властивостей речовин від їхньої хімічної будови, вплив магнітних явищ на кінетику хімічних реакцій.

МАГНЕТРО́Н, -а, *ч.*, *радіо.* Електронна лампа спеціальної конструкції для утворення надвисокочастотних коливань.

МАГНЕТРО́ННИЙ, -а, -е, *радіо.* Прикм. до **магнетро́н**.

МАГНИ́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Хворобливий, слабкий.

МА́ГНІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́гній**. // Який містить магній.

МАГНІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що вміщує магній.

МА́ГНІЄВО-КА́ЛЬЦІЄВИЙ, -а, -е. Який містить кальцій з домішкою магнію.

МА́ГНІЙ, -ю, *ч.* 1. Mg. Хімічний елемент; поширений у природі, важливий біоелемент. 2. Проста речовина – сріблястий легкий метал; застосовують для добування деяких металів, в органічному синтезі, піротехніці, у сплавах для авіа- і ракетобудування.

МАГНІЙОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. У якому є хімічні зв'язки Магній-Карбон. ** **Магнійоргані́чні спо́луки** – реакційноздатні хімічні сполуки, які застосовуються в органічному синтезі.

МАГНІЙТЕТРАГІДРИДОБОРА́Т, -у, *ч.* Кристали, що побудовані із двозарядних катіонів Магнію і однозарядних аніонів.

МАГНІ́КО, *невідм.*, *с.* Магнітно-тверді сплави на основі заліза, що містять нікель і кобальт.

МАГНІ́Т, -у, *ч.*, *фіз.* Тіло, яке має постійне магнітне поле. // *перен.* Те, що притягає до себе з надзвичайною силою. ** **Меди́чні магні́ти** – спеціальні пристрої, які застосовують у хірургії для витягування із ока магнітних чужорідних тіл.

МАГНІ́ТИК, -а, *ч.*, *фіз.* Зменш. до **магні́т**.

МАГНІ́ТИТИ, -і́чу, -і́тиш, *недок.*, *перех.*, *фіз.* Надавати чомусь властивостей магніту.

МАГНІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **магні́т**. *Магнітний потік. Магнітна індукція. Магнітне поле.* 2. Який має властивості магніту; намагнічений. ** **Магні́тна проні́кність** – фізична величина, що характеризує вплив однорідного середовища на магнітне поле. **Магні́тна ста́ла** – фізична константа, що входить у рівняння електромагнетизму залежно від вибору системи одиниць. **Магні́тна стрі́лка** – тонкий ромбоподібний магніт, що вільно обертається навколо вертикальної осі та завжди звернений одним кінцем на північ. **Магні́тне по́ле** – форма прояву електромагнітного поля, що створюється рухомими електричними зарядами, постійними магнітами, змінним електричним полем. **Магні́тний залізня́к** – те саме, що **магнети́т**. **Магні́тний моме́нт** – векторна фізична величина, що характеризує магнітну орієнтацію частинки або контура зі струмом. 3. Який діє на ґрунті застосування магнетизму (у 1 знач.). // Здійснюваний на ґрунті застосування магніту. *Магнітний звукозапис.* 4. Пов'язаний з явищами земного магнетизму. *Магнітна аномалія.* ** **Магні́тна бу́ря** – короткочасна різка зміна магнітного поля Землі, пов'язана з утворенням і розвитком сонячних плям. **Магні́тний по́люс** – точка на земній кулі, де магнітна стрілка набуває вертикального положення.

МАГНІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **магнети́зм** 1.

МАГНІ́ТНО-РЕЗОНА́НСНИЙ, -а, -е: ** **Магні́тно-резона́нсне відобра́ження** – неінвазивна процедура, яка дозволяє отримати детальне зображення тканини тіла за допомогою сильного магнітного поля.

МАГНІТОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біофізики, що вивчає вплив зовнішніх магнітних полів на живі організми, а також магнітні поля, що створюються в організмі.

МАГНІТОГАЗОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Розділ фізики, що вивчає рух іонізованих газів (плазми) за наявності магнітного поля.

МАГНІТОГАЗОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до магнітогазодинаміки.

МАГНІТОГАЛЬМІВНИ́Й, -а́, -е́, *фіз.*: ** **Магнітогальмівне́ випромі́нювання** – випромінювання, яке виникає при русі заряджених частинок у магнітному полі.

МАГНІТОГІДРОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Розділ фізики, що вивчає властивості електрично заряджених рідин і газів, які рухаються в магнітному полі.

МАГНІТОГІДРОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до магнітогідродинаміки; оснований на властивостях електрично заряджених рідин і газів, які рухаються в магнітному полі. *Магнітогідродинамічний генератор.*

МАГНІТОГО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Житель міста Магнітогорськ.

МАГНІТОГО́РКА, -и, *ж.* Жителька міста Магнітогорськ.

МАГНІТОГО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Магнітогорськ.

МАГНІТОГРА́МА, -и, *фіз.* Графічний запис змін у часі магнітного поля.

МАГНІТО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для реєстрації змін магнітного поля Землі.

МАГНІТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до магнітографії.

МАГНІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Отримання на папері відбитків букв, цифр та ін. знаків за допомогою магнітного порошку, що переноситься з проміжного носія запису на поверхню паперу.

МАГНІТОДІЕЛЕ́КТРИКИ, -ів, *мн.* Матеріали з високими магнітною проникністю й електричним опором.

МАГНІТОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.*: ** **Магнітоелектри́чний ефе́кт** – виникнення в діелектричному кристалі намагніченості, індукованої електричним полем, або поляризації, індукованої магнітним полем.

МАГНІТОЗВУКОВИ́Й, -а́, -е́: ** **Магнітозвукові́ хви́лі** – низькочастотні поздовжні електромагнітні хвилі, які поширюються у замагніченій плазмі поперек напрямку зовнішнього магнітного поля.

МАГНІТОКАЛОРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.*: ** **Магнітокалори́чний ефе́кт** – зміна температури пара- і феромагнетиків за адіабатичної зміни напруженості магнітного поля, в якому знаходиться речовина.

МАГНІТОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для здійснення магнітокардіографії.

МАГНІТОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація змін у часі магнітної складової електрорухової сили серця.

МАГНІТО́ЛА, -и, *ж.* Радіоприймач і магнітофон, конструктивно об'єднані в одному корпусі.

МАГНІТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець, що досліджує магнітні явища.

МАГНІТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до магнітології.

МАГНІТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що досліджує магнітні явища.

МАГНІТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання напруженості магнітного поля.

МАГНІТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Здійснюваний за допомогою магнітометра. *Магнітометричне знімання.*

МАГНІТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Сукупність методів вимірювання характеристик магнітного поля.

МАГНІТОМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.*: ** **Магнітомехані́чні я́вища** – явища, в яких виявляється зв'язок між магнітним і механічним моментами атомів або молекул.

МАГНІТОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання характеристик магнітного поля та магнітних властивостей фізичних об'єктів.

МАГНІТОО́ПІР, -пору, *ч.* Зміна електричного опору провідника під дією магнітного поля.

МАГНІТОО́ПТИКА, -и, *ж.*, *фіз.* Розділ оптики, в якому вивчають вплив магнітного поля на випромінювання, поширення й поглинання світла.

МАГНІТООПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до магнітооптики.

МАГНІТОПА́УЗА, -и, *ж.* Межа між земним і міжпланетним магнітними полями.

МАГНІТОПЛАЗМОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Те саме, що **магнітогазодина́міка**.

МАГНІТОПЛА́Н, -у, *ч.* Поїзд на магнітній подушці (*див.* **поду́шка**).

МАГНІТОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Складова частина електричних машин, трансформаторів та інших апаратів і приладів, призначена для проходження або локалізації магнітного потоку, що створюється струмом.

МАГНІТОПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Здатний проводити магнітний потік, створений електричним струмом.

МАГНІТОПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **магнітопрові́дний**.

МАГНІТОПРУЖНИ́Й, -у́жна́, -у́жне́, *фіз.*: ** **Магнітопру́жна́ взаємоді́я** – взаємний вплив намагніченості та пружних деформацій середовища. **Магнітопру́жні́ хви́лі** – хвилі, які виникають у магнітоупорядкованих кристалах внаслідок зв'язку між магнітними і пружними властивостями речовини.

МАГНІТОРАДІО́ЛА, -и, *ж.* Радіоприймач, магнітофон і електропрогравач, конструктивно об'єднані в одному корпусі.

МАГНІТОРЕЗИ́СТОР, -а, *ч.* Резистор, опір якого залежить від магнітного поля.

МАГНІТО́РІУМ, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад, за допомогою якого досліджують магнітне поле Землі.

МАГНІТОРУШІ́ЙНИЙ, -а, -е, *фіз.*: ** **Магніторуші́йна си́ла** – те саме, що **намагні́чувальна си́ла**.

МАГНІТОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Магнітостати́чне по́ле** – магнітне поле нерухомих постійних магнітів.

МАГНІТОСТРИКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до магнітострикції.

МАГНІТОСТРИ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Зміна форми або розмірів тіл за їх намагнічування й розмагнічування.

МАГНІТОСТРІ́ЧКА, -и, *ж.* Магнітна плівка для запису і подальшого відтворення записаного звуку.

МАГНІТОСФЕ́РА, -и, *ж.* Область навколопланетного простору, фізичні властивості якої визначаються магнітним полем планети і його взаємодією з потоками заряджених частинок космічного походження.

МАГНІТОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до магнітосфери.

МАГНІТОТЕ́КА, -и, *ж.* Автоматизована бібліотека на магнітних носіях.

МАГНІТОТЕЛУ́РИКА, -и, *ж.* Розділ геофізики, що вивчає магнітне поле Землі, земний магнетизм.

МАГНІТОТЕЛУРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до магнітотелурики.

МАГНІТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод фізіотерапії, який ґрунтується на дії на організм низькочастотного магнітного поля.

МАГНІТОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Ростові рухи рослин під дією постійного магнітного поля.

МАГНІТОФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Інформація рекламного, навчального і т. ін. змісту, зафіксована способом магнітного звукозапису.

МАГНІТОФО́Н, -а, *ч.* Пристрій для магнітного запису звуку (звичайно на магнітній стрічці) і його відтворення. *Касетний магнітофон. Магнітофон з підсилювачем звуку.*

МАГНІТОФО́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **магнітофо́н**. // Признач. для магнітофона. *Магнітофонна стрічка.* // Здійснюваний за допомогою магнітофона. *Магнітофонний запис.* 2. *перен.* Поширений, широко відомий завдяки масовим магнітофонним записам.

МАГНІТОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до магнітохімії.

МАГНІТОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **магнетохі́мія**.

МАГНІТОЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Чутливий до дії магнітного поля, магнітних потоків, намагнічування.

МАГНІТОЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. **магніточутли́вий**.

МАГНІФІКА́Т, -у, *ч.* Спів католицької церкви, у якому висловлюється радість Діви Марії з приводу народження Сина.

МАГНІФІКА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до магніфікату.

МАГНІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **магні́тити**.

МАГНІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **магні́тити**.

МАГНО́ЛІЄВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **магно́лія**. // Власт. магнолії. *Магнолієвий запах.* // Якого добувають із цвіту магнолії. *Магнолієва олія.* 2. *у знач. ім.* **магно́лієві**, -вих, *мн.* Назва родини дводольних деревних і кущових рослин, представниками якої є магнолія, тюльпанове дерево, лимонник і т. ін.

МАГНОЛІ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Димеркурійметателурат; білі голчасті кристали, зібрані у променясті агрегати.

МАГНОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **магноліт**.

МАГНО́ЛІЯ, -ї, *ж.* Субтропічне дерево або кущ із великими білими запашними квітками й темно-зеленим блискучим листям.

МАГНО́Н, -у, *ч.* Квазічастинка, пов'язана з коливаннями спінів.

МАГНО́Н-ФОНО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до магнонів і фононів.

МАГНОЦЕЛЮЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Магноцелюля́рна систе́ма** – частина нервових шляхів зорової системи, яка відповідає за сприйняття форми, руху, глибини та малих відмінностей в яскравості.

МА́ГНУМ, -а, *ч.* Тип великої довгоствольної дробової рушниці.

МА́ГО, *невідм.*, *ж.*, **МАГО́Т**, -а, *ч.* Безхвоста мавпа родини макак.

МАГО́Г *див.* **гог**.

МАГО́ГА *див.* **го́га**.

МАГОМЕ́Т, -а, *ч.* Одна з транскрипцій імені Мухаммеда, засновника ісламу.

МАГОМЕТА́НИН, -а, *ч.* Той, хто визнає магометанство; мусульманин.

МАГОМЕТА́НКА, -и. Жін. до **магомета́нин**.

МАГОМЕТА́НСТВО, -а, *с.* Релігія, яку, за арабськими легендами, заснував пророк Магомет у 7 ст.; мусульманство, іслам.

МАГОМЕТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до магометанства й магометан. *Магометанська віра.*

МАГО́НІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини барбарисових.

МАГО́НЬ, -і, *ж.*, *діал.* Червоне дерево.

МАГО́Т *див.* **ма́го**.

МАҐЕМІ́Т, -у, *ч.* 1. Півтораокисень заліза; щільні, сильно магнітні кірочки. 2. Суміш ільменіту з гематитом, лімонітом та ін.

МАДАГАСКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мадагаскар.

МАДА́М, *невідм.*, *ж.* 1. Назва заміжньої жінки у Франції (приєднувана зазвичай до прізвища), що поширилась і в деяких інших країнах; пані. // Увічливе звертання до такої жінки. 2. *іст.*, *розм.* Гувернантка.

МАДАПОЛА́М, *розм.* **МАДЕПОЛА́М**, -у, *ч.* Біла бавовняна тканина, з якої перев. шили білизну.

МАДАПОЛА́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мадаполам**. // Пошитий із мадаполаму.

МАДАРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Облисіння країв повік, відсутність вій.

МАДЕМУАЗЕ́ЛЬ, *невідм.*, *ж.* Назва незаміжньої жінки у Франції (приєднувана до прізвища або імені), що поширилась і в деяких інших країнах; панна. // Увічливе звертання до такої жінки.

МАДЕ́РА, -и, *ж.* Сорт міцного вина, що його виготовляють із білих або рожевих сортів винограду.

МАДЖАЛЛА́, -и́, *ч.*, *іст.* Найбільша кодифікація норм мусульманського права, прийнята в Османській імперії в 1869 – 1877 рр.

МАДЖА́Н, -а, *ч.* Китайська гра в кісточки (*див.* **кісточка** 3).

МА́ДЖЕР, -а, *ч.*, *зах.* Дерев'яне м'яло для товчення у ступі проса.

МАДЖО́НГ, -у, *ч.* Одна з найдавніших ігор на землі, що зародилася на Сході; поєднує в собі риси шахів, доміно і покеру.

МА́ДІЯ, -ї, *ж.* Рід однорічних трав'янистих рослин родини складноцвітих; цінна олійна рослина.

МАДО́ННА, -и, *ж.* 1. У католиків – Богородиця. // Зображення Богородиці. *Мадонна з немовлям.* 2. *перен.* Про жінку, яка є предметом кохання, поклоніння кого-небудь.

МАДРИГА́Л, -у, *ч.* 1. Невеликий хвалебний вірш, присвячений дамі. 2. *заст.* Комплімент, похвала. 3. *заст.* Вид вокального твору ліричного характеру.

МАДРИГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до мадригалу. ** **Мадрига́льна коме́дія** – сценічна комедійна кантата, в якій усі партії дійових осіб виконуються вокальним ансамблем або хором.

МАДРИҐУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* Мудрувати.

МАДРИ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* Житель міста Мадрид.

МАДРИ́ДКА, -и, *ж.* Жителька міста Мадрид.

МАДРИ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мадрид.

МАДУРОМІКО́З, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **маду́рська ступня́**.

МАДУ́РСЬКИЙ, -а, -е: ** **Маду́рська ступня́**, *мед.* – глибокий мікоз, збудниками якого є грибки, що переважно уражають ступні.

МАДЯ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мадя́р**, -а, *ч.*; **мадя́рка**, -и, *ж.*). Те саме, що **уго́рці**.

МАДЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Насильницьке запровадження угорської мови, культури і т. ін.

МАДЯРИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або вислів, запозичені з угорської мови або утворені за її зразком.

МАДЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мадяризува́ти**.

МАДЯРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мадяризува́ти**.

МАДЯРИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Здійснювати мадяризацію.

МАДЯ́РКА *див.* **мадя́ри**.

МАДЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мадя́ри** й Мадярщина; угорський.

МАЕСТО́ЗО, *незм.*, *муз.* Величний, урочистий характер виконання.

МАЕ́СТРО, *невідм.*, *ч.* 1. Шаноблива назва видатного музиканта, композитора, художника. // Звертання до такої особи. 2. Звання, що надається видатним майстрам-шахістам у деяких закордонних країнах. // Особа, що має таке звання.

МАЄ́ВИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Прикм. до **май**[1].

МА́ЄВО *див.* **ма́йво**.

МАЄРСИ́Т, -у, *ч.* Кубічний аргентумйодид; тетраедричні кристали з алмазним блиском.

МАЄСТА́Т, -у, *ч.*, *зах.* Велич, величчя.

МАЄСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Величний.

МАЄСТАТИ́ЧНО, *зах.* Присл. до **маєстати́чний**.

МАЄТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **маєток**.

МАЄ́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **бага́тий** 1; заможний.

МАЄ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *тільки одн.*, *рідко.* Те саме, що **майно́** 1. 2. *перев. мн.*, *заст.* Маєток (у 1 знач.).

МАЄ́ТОК, -тку, *ч.* 1. Земельне володіння поміщика, найчастіше із садибою та будинком. // Поміщицький будинок. 2. *рідко.* Те саме, що **майно́** 1. // Грошові достатки.

МА́ЖА, -і, *ж.* 1. *заст.* Чумацький віз. // *чого.* Міра ваги чи об'єму, що дорівнює місткості одного чумацького воза. 2. *діал.* Віз (*див.* **віз**[1] 1).

МАЖА́РА, -и, *ж.*, *діал.* 1. На півдні України та на Північному Кавказі – великий довгий віз. 2. Мажа (у 1 знач.).

МАЖЕ́НТА *див.* **маге́нта**.

МА́ЖНИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до чумацького воза.

МАЖО́Р, -у, *ч.* 1. Музичний лад, основою якого є великий тризвук з великою терцією в основі; прот. м і н о р. // *у знач. прикм. Гама до мажор.* 2. *перен.*, *книжн.* Бадьорий, радісний настрій, характер і т. ін.

МАЖОРА́НТА, -и, *ж.*, *мат.* Функція, значення якої не менше відповідних значень даної функції.

МАЖОРА́НТНИЙ, -а, -е, *мат.* Див. **мажора́нта**.

МАЖОРДО́М, -а, *ч.* 1. *заст.* Старший служник у багатому панському домі; дворецький. 2. У Франкській державі 5 – 8 ст. – особа, що обіймала найвищу державну посаду. 3. За середньовіччя – управитель королівського двору.

МАЖОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Здійснювана з рекламною метою участь інвестора у попередній підписці на акції, які він не має наміру купувати.

МАЖОРИТА́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Який ґрунтується на більшості. Той, що належить до більшості. ** **Мажорита́рна ви́борча систе́ма** – система виборів, на підставі якої обраними вважаються кандидати, які отримали більшість голосів по виборчому округу, де вони балотуються.

МАЖО́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Турецький тютюн.

МАЖО́Р-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Об'єднана система, що сполучає однойменні лади – мажор і мінор однієї тональності, а обидві терції ладу використовуються як рівноправні, почергово.

МАЖО́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до мажору (у 1 знач.), який ґрунтується на ньому. *Мажорна гама.* ** **Мажо́рна га́ма** – мелодична послідовність всіх ступенів мажорного ладу: від I до VIII – при русі вгору і від VIII до I – при русі униз. **Мажо́рний лад** – те саме, що **мажо́р** (у 1 знач.). **Мажо́рний тризву́к** – тризвук, який у стислому розташуванні послідовно має велику і малу терції, що утворюють чисту квінту; великий тризвук. 2. *перен.* Бадьорий, радісний.

МАЖО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мажо́рний**.

МАЖО́РНО. Присл. до **мажо́рний**.

МАЖО́РО-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Те саме, що **мажо́р-міно́р**.

МАЖО́РО-МІНО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до мажоро-мінору.

МА́ЖУЧИ. Дієприсл. до **ма́зати**.

МАЗ[1], -а, *ч.* Більярдний кий з бруском на кінці для надання йому рівноваги й полегшення гри.

МАЗ[2], -у, *ч.* У більярдній і картярській грі – сума, яку до ставки гравця додає інший гравець, що дає право останньому на частку виграшу.

МА́ЗАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто маже, білить чи робить мазки на поверхні чогось.

МА́ЗАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **ма́зальник**.

МА́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ма́зати** 1. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **розпе́щений**.

МАЗАНИ́НА, -и, *ж.*, *зневажл.* Невміло, погано зроблений малюнок. // Погано, неохайно виконана (перев. написана) робота.

МА́ЗАНКА, -и, *ж.* Хата, зроблена з глини, сирцевої цегли або хмизу, обмазаного глиною.

МАЗАНКО́ВИЙ, -а, -е. Побудований як мазанка.

МА́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ма́зати** 1.

МАЗА́Р, -у, *ч.* Місце, що його мусульмани вшановують як святе; здебільшого гробниця або могила зі зведеною над нею спорудою.

МАЗАРІ́ДИ, -ів, *мн.* Сімейство комах підряду жалячих перетинчастокрилих; квіткові бджоли.

МАЗА́РНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Піч для топлення смоли.

МА́ЗАТИ, ма́жу, ма́жеш; *наказ. сп.* маж; *недок.* 1. *перех.* Покривати шаром чогось рідкого або жирного. // Укривати шаром глини. // Білити. // *неперех.*, *по чому.* Робити мазки на якійсь поверхні. 2. *перех.*, *розм.* Те саме, що **брудни́ти** 1. *Мазати одяг.* 3. *перех. і без додатка*, *зневажл.* Невміло, погано малювати. 4. *перех.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **розпе́щувати**. 5. *неперех.*, *фам.* Хибити (під час стріляння, у грі). 6. *перех.*, *розм.* Те саме, що **кве́цати** 2.

МА́ЗАТИСЯ, ма́жуся, ма́жешся; *наказ. сп.* ма́жся; *недок.* 1. *чим.* Покривати себе чимось рідким або жирним. // *розм.* Підмальовувати обличчя фарбою, гримом і т. ін.; фарбуватися, гримуватися. 2. *розм.* Те саме, що **брудни́тися**. 3. Братися (у 10 знач.), липнути, приставати. 4. *до кого*, *перен.*, *фам.* Те саме, що **підле́щуватися**. 5. Пас. до **ма́зати** 1.

МАЗГЛИ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Тонкосльозий, плаксивий.

МАЗДАЇ́ЗМ, **МАЗДАКІ́ЗМ**, **МАЗДЕЇ́ЗМ**, -у, *ч.* Релігія Ірану та Середньої Азії, що ґрунтується на культі божества світла й добра – Мазди.

МАЗДАЇ́СТСЬКИЙ, **МАЗДЕЇ́СТСЬКИЙ**, -а, -е. Стос. до маздаїзму, маздеїзму.

МАЗДАКІ́ЗМ *див.* **маздаї́зм**.

МАЗДЕЇ́ЗМ *див.* **маздаї́зм**.

МАЗДЕЇ́СТСЬКИЙ *див.* **маздаї́стський**.

МА́ЗЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мазь**. ** **Ма́зева осно́ва** – складова частина мазі, яка визначає її об'єм та консистенцію.

МА́ЗЕЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **стаме́ска**.

МАЗЕ́ПА, -и, *ч. і ж.*, *лайл.* Про неохайну, грубувату або нерозумну людину.

МАЗЕ́ПИН, -а, -е. Належний, властивий мазепі.

МАЗЕ́ПИНЕЦЬ, -нця, *ч.* Сподвижник гетьмана І. С. Мазепи або його послідовник у боротьбі за незалежність України від Росії.

МАЗЕ́ПИНКА, -и. Жін. до **мазе́пинець**.

МАЗЕ́ПИНСТВО, -а, *с.* Політична доктрина гетьмана І. С. Мазепи та його ідейна спадщина щодо визволення України з-під російського колоніального ярма.

МАЗЕ́ПИНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мазе́пинець** і **мазе́пинство**.

МАЗЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на мазь, подібний до неї.

МАЗЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **мазеподі́бний**.

МАЗЕ́ПСЬКИЙ, -а, -е, *лайл.* Кепський, дурний.

МА́ЗЕР, -а, *ч.* Генератор і підсилювач індукованого електромагнітного випромінювання в діапазоні коротких хвиль.

МА́ЗЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до мазера.

МАЗИ́ЛО, -а, *с.* 1. *розм.* Те саме, що **масти́ло** 1. 2. *діал.* Квач (у 1 знач.).

МАЗІ́Й, -я́, *ч.* 1. *зневажл.* Про поганого художника. 2. *розм.* Те саме, що **пестýн**.

МАЗІ́ЙКА, -и. Жін. до **мазі́й**.

МА́ЗІ-РО́ЗЧИНИ, ма́зей-ро́зчинів, *мн.* Мазі, які виготовляються розчиненням лікарських речовин у мазевій основі.

МА́ЗКА, -и, *ж.*, *діал.* Металева сітка для захисту від бджіл.

МАЗКА́, -и́, *ж.*, *розм.* Кров, що витекла з рани. ** **Спусти́ти мазку́** *кому* – побити когось до крові.

МАЗКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який легко забруднюється, вимазується. *Мазка тканина.* 2. Який бруднить, вимазує. *Мазка стіна.*

МАЗЛЮ́КА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Негарна, потворна людина.

МАЗНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Посуд для дьогтю.

МАЗНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **мазни́ця**.

МАЗНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Однокр. до

ма́зати 1. // *розм.* Доторкнувшись чимось до поверхні чого-небудь, трохи протягти, провести. 2. *фам.* Ударити, ляснути.

МАЗНЯ́, -і, *ж., розм., зневажл.* Невміле, погане малювання. // Невміло, погано виконана картина, малюнок.

МАЗОВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Мазовії (Мазовше) – краю на північному сході Польщі.

МАЗОВША́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **мазовша́нин**, -а, *ч.*; **мазовша́нка**, -и, *ж.*). Те саме, що **ма́зури**.

МАЗОВША́НИН *див.* **мазовша́ни**.

МАЗОВША́НКА *див.* **мазовша́ни**.

МАЗО́К, -зка́, *ч.* 1. Накладання фарби (гриму, клею тощо) коротким рухом, легким дотиком пензля і т. ін. // Накладена таким рухом фарба, грим і т. ін. 2. *перен.* У літературному творі – дрібна виразна деталь художнього зображення. 3. *мед.* Невелика кількість крові, слизу тощо, яку беруть у людини для аналізу. ** **нати́вний мазо́к** – незабарвлений мазок, який зберігає природну структуру та колір.

МАЗОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Підсил. до **мазну́ти**.

МАЗОХІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Отримання морального і тілесного задоволення від завдавання собі моральних або фізичних страждань; прот. с а д и з м. 2. Різновид статевого збочення, коли для отримання задоволення необхідно відчути біль; прот. с а д и з м.

МАЗОХІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто вдається до мазохізму.

МАЗОХІ́СТКА, -и. Жін. до **мазохі́ст**.

МАЗОХІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мазохізму, мазохіста. ** **Мазохі́стський сабота́ж** – психоаналітичний термін, що ним позначають дії, які виходять з несвідомого бажання покарати себе.

МАЗУ́Н, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **песту́н**; улюбленець.

МАЗУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **мазу́н**.

МАЗУ́НКА, -и, *розм.* Жін. до **мазу́н**.

МАЗУНЧА́, -а́ти, *с.* Надміру пещена, улюблена дитина.

МАЗУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **мазу́н**.

МАЗУРА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Замурзаний.

МА́ЗУРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ма́зур**, -а, *ч.*; **мазу́рка**, -и, *ж.*). Велика етнічна група поляків, що живе на північному сході Польщі й говорить одним із діалектів польської мови.

МАЗУ́РИК, -а, *ч., розм.* Злодій, шахрай.

МАЗУ́РИНА, -и, *ж., мисл.* Чорні кінцівки ніг хорта, чорний щипець.

МАЗУ́РКА, -и, *ж.* 1. *див.* **ма́зури**. 2. Польський національний танець із тридольним тактом, що поширився в інших країнах як бальний. // Музика до цього танцю, музичний твір у ритмі цього танцю.

МАЗУ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мазу́рка** 2. // Власт. мазурці.

МАЗУ́РОК, -рка, *ч.* Вид солодкого сухого печива з мигдалем.

МАЗУ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́зури**. // Власт. мазурам.

МАЗУ́Т, -у, *ч.* Маслянистий залишок від нафти після відгону з неї гасу, бензину та газоліну.

МАЗУ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **мазу́товий**. *Мазутний бруд.*

МАЗУ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мазу́т**. *Мазутова пляма; Мазутовий запах.*

МАЗУТОГІ́Н, -го́ну, *ч.* Система труб перекачування мазуту від мазутосховища до споживача.

МАЗУТОНАСО́СНА, -ої, *ж.* Компресорна станція для перекачування мазуту від мазутосховища до споживача.

МАЗУТОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Те саме, що **мазутогі́н**.

МАЗУ́ХА, -и, *ж., розм.* Пестунка, улюблениця.

МАЗЬ, -і, *ж.* 1. Оліїста суміш жирів із лікарськими речовинами для втирання в шкіру, змащування її. 2. Густа жирна речовина для змащування чогось.

МА́ЗЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., діал.* Розпещувати.

МАЗЮ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мазю́кати**.

МАЗЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і без додатка, зневажл.* Те саме, що **ма́зати** 3.

МАЗЯ́, -я́ти, *с., діал.* Замурзана дитина.

МАЗЯ́Р, -а́, *ч., зах.* Продавець дьогтю.

МАЗЯ́РКА, -и, *ж., зах.* Мазниця.

МА́ЇВКА, -и, *ж., діал.* Кульбаба.

МАЇ́С, -у, *ч.* Те саме, що **кукуру́дза**.

МАЇ́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **маї́с**.

МАЇ́ТИ, маю́, маї́ш, *недок., перех., діал.* Заквітчувати.

МАЙ[1], ма́ю, *ч., діал.* Клечання, зелень.

МАЙ[2], *присл., діал.* 1. Мабуть. 2. Більше.

МАЙБУ́ТНІЙ, -я, -є. 1. Який настане, буде; прийдешній. // Який відбудеться. // Який з'явиться, житиме пізніше. // Який стане кимсь (за соціальним станом, фахом і т. ін.). // Якого буде зроблено, вирощено і т. ін. // Якого буде досягнуто. ** **майбу́тній час** – дієслівна категорія, що означає дію, яка має відбутися після моменту висловлювання. 2. *у знач. ім.* **майбу́тнє**, -нього, *с.* Час, який настане. // Те, що буде, настане. 3. *у знач. ім.* **майбу́тнє**, -нього, *с.* Те, що станеться, відбудеться з ким-, чим-небудь; доля (*див.* **до́ля**[1] 2).

МАЙБУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **майбу́тнє** (*див.* **майбу́тній** 2, 3).

МАЙБУТТЯ́, -я́, *с., поет.* Те саме, що **майбу́тнє** (*див.* **майбу́тній** 2, 3).

МА́ЙВА, -и, *ж., зах.* Прапор, стяг, знамено.

МА́ЙВО, *рідко* **МА́ЄВО**, -а, *с., поет.* 1. Повільне, плавне коливання тонких, легких предметів під дією вітру. 2. Те саме, що **мерехті́ння**.

МАЙДАЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., діал.* Теліпати, дригати.

МАЙДА́Н, -у, *ч.* 1. Велике незабудоване місце в місті або селі; площа. // Базарна площа. 2. Те саме, що **майда́нчик** 2. 3. *діал.* Лісова галявина. 4. *діал.* Смолярня. 5. *археол.* Стародавня могила, розкопана згори.

МАЙДА́НЕЦЬ, -нця, *ч., рідко.* Зменш. до **майда́н** 1, 2.

МАЙДА́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **майда́новий**.

МАЙДА́ННИК, -а, *ч., заст.* Смоляр.

МАЙДАНО́ВИЙ, -а, -е. Який є, міститься або відбувається на майдані (у 1, 2 знач.). *Майдановий ярмарок.*

МАЙДА́НЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **майда́н** 1, 3. 2. Невелике рівне місце на землі, призначене для чогонебудь. *Будівельний майданчик. Дитячий майданчик.* ** **му́ловий майда́нчик** – каналізаційна споруда для зневоднення осаду стічної води.

МАЙДА́НЧИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **майда́нчик**.

МАЙДА́ТИ, -ає, -ають, *недок., зах.* Крутити хвостом.

МАЙЕ́ВТИКА, -и, *ж., філос.* Пізнавальний метод, що його розробив Сократ; базувався на думці, ніби істинне знання міститься у загальних поняттях, які можуть бути пізнані за допомогою індукції та дефініції.

МА́ЙЖЕ, *присл.* Так, що трохи не вистачає до чогонебудь. // Мало не. // Трохи менше якоїсь міри; приблизно.

МА́ЙКА[1], -и, *ж.* Трикотажна сорочка без рукавів і коміра.

МА́ЙКА[2], -и, *ж., ент.* Весняний безкрилий жук родини наривникових.

МАЙКУ́Т, -а, **МАЙКУ́ТНИК**, -а, *ч., діал.* Лівша, шульга.

МАЙКУ́ТНИК *див.* **майку́т**.

МА́ЙНА[1], *виг.* У мові будівельників, моряків і т. ін. – команда під час вантажних робіт, що означає: "спускай!", "донизу!"; прот. в і р а (*див.* **ві́ра**[2]).

МА́ЙНА[2], -и, *ж.* Птах сімейства шпаків.

МА́ЙНЕР, -а, *ч., заст.* Шахтар.

МАЙНИ́Й, -а́, -е́, *арх.* Густолистий, із пишним листям.

МАЙНО́, -а́, *с.* 1. Речі, які комусь належать за правом власності. *Державне майно.* // *рідко.* Устаткування. *Нерухоме майно.* ** **Безхазя́йне майно́** – майно, власник якого невідомий. 2. *розм., рідко.* Те саме, що **ма́єток** 1.

МАЙНОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **майно́** 1. // Стос. до володіння майном. *Майнові відносини.* ** **Майнови́й ценз** – показник, який характеризує кількість майна, що належить даній особі.

МАЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* Швидко їхати, мчати.

МАЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *чим.* Однокр. до маяти 2; махнути. 2. З'явитися на короткий час і зникнути; мигнути. // Блиснути (у 1 знач.). // *перен.* Раптом і ненадовго з'явитись у свідомості, уяві тощо. // *безос.* 3. *розм.* Швидко минути (про час). 4. *розм.* Швидко побігти, полетіти тощо куди-небудь. // *фам.* Поїхати, відправитися куди-небудь. // *фам.* Утекти. 5. *рідко.* Однокр. до **ма́яти** 4; повіяти, війнути.

МАЙО́ЛІКА, -и, *ж.* 1. Випалена глина, укрита поливою та малюнками. // Виріб із такої глини. // *збірн.* Сукупність таких виробів. 2. Мистецтво виготовлення таких виробів.

МАЙО́ЛІКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **майо́ліка** 1. *Майолікове мистецтво.* // Признач. для майоліки. *Майолікові фарби.* // Зробл. з майоліки. *Майолікові плитки.*

МАЙОНЕ́З, -у, *ч.* Соус, виготовлений з яєць, олії, оцту та інших приправ.

МАЙОНЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до майонезу, до його виготовлення. *Майонезний цех. Майонезна банка.*

МАЙО́Р, -а, *ч.* Офіцерське звання в армії, наступне після звання капітана, а також особа, що має це звання.

МАЙОРА́Н, -у, *ч.* Багаторічна запашна трав'яниста рослина родини губоцвітих із білими або рожевими квітками, зібраними в колоски; використовується в парфумерії та кулінарії.

МАЙОРА́НІВСЬКИЙ, -а, -е, *фіз.* Належний Майорану. ** **Майора́нівська части́нка** – електрично нейтральна елементарна частинка, для якої античастинка тотожна частинці.

МАЙОРА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **майора́н**. *Майоранові квіти.* // Якого одержують із майорану. *Майоранова олія.*

МАЙОРА́Т, -у, *ч.* 1. Порядок спадкування нерухомого майна (найчастіше землі), за яким воно передається старшому синові або старшому в роді. 2. Маєток, успадкований за таким правом.

МАЙОРА́ТНИЙ, -а, -е, *юр.* Те саме, що **майора́товий**.

МАЙОРА́ТОВИЙ, -а, -е, *юр.* Прикм. до **майора́т**. *Майоратове майно.*

МАЙОРА́ТСТВО, -а, *с.* Володіння правом майорату у феодальному і буржуазному законодавствах.

МАЙОРА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до майоратства.

МАЙОРДО́М, -а, *ч., іст.* Вища посадова особа у Франкській державі (кінець 5 – сер. 8 ст.); мажордом.

МАЙО́РИ, -ів, *мн.* Трав'яниста декоративна рослина з квітками перев. червоного та жовтого кольорів.

МАЙОРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **майоризува́ти**.

МАЙОРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Використати більшість голосів для відхилення пропозицій меншості (напр. у парламенті).

МАЙОРИТЕ́Т, -у, *ч., книжн.* Більшість (при голосуванні).

МАЙО́Р-ІНЖЕНЕ́Р, майо́ра-інжене́ра, *ч.* Військовослужбовець, що обіймає майорську посаду в інженерній службі та військове звання, що відповідає цій посаді.

МАЙОРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **майорі́ти** 3.

МАЙОРІ́ТИ, майорить *і рідко* майоріє, *недок.* 1. Невиразно виднітися вдалині; маячити (*див.* **мая́чити**[1]). 2. Те саме, що **мигті́ти** 1. 3. Коливатися під дією вітру.

МАЙОРО́Н, -а, *ч., фіз.* Гіпотетична нейтральна, псевдоскалярна частинка з нульовою масою.

МАЙО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **майо́р**.

МАЙО́РЦІ, -ів, *мн.* Те саме, що **майори**.

МАЙОТЕ́Н, -а, *ч.* Учасник народного повстання 1382 р. у Парижі, яке було викликане зростанням податків під час Столітньої війни.

МА́ЙСТЕР, -тра, *ч.* 1. Фахівець з якого-небудь ремесла. 2. Керівник окремої ділянки виробництва. 3. *чого, без додатка і з інфін.* Той, хто досяг високої майстерності, досконалості в своїй роботі, творчості. // Про спортсмена, що досяг високих спортивних результатів у відповідному виді спорту. // Майстер *чого* (водних доріжок, рингу, ракетки і т. ін.). // *на що і з інфін., розм.* Вміла, спритна в чомусь людина. *Майстер своєї справи.* ** **Ма́йстер спо́рту** – звання, що надається людям, які досягли видатних успіхів у певній галузі спорту; людина, що має це звання. 4. *розм.* Те саме, що **тесля́р**. 5. *спец.* Інтегрована система обробки текстової інформації, признач. для автоматизації управлінської діяльності.

МАЙСТЕРЗИ́НГЕР *див.* **мейстерзи́нгер**.

МАЙСТЕ́РИТИ, -рю, -риш, *недок., мисл.* 1. Перехоплювати звіра при полюванні з гончаками. 2. Вміння зайця заплутувати сліди. 3. Властивість хорта підбігти непомітно і близько до виявленого звіра. 4. Уміння норного собаки блискавично взяти борсука або лисицю в норі і витягнути назовні.

МАЙСТЕ́РІЯ, -ї, *ж., діал.* Інструменти, правилля.

МАЙСТЕ́РКА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **тесля́рство**.

МАЙСТЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який досконало знає свою справу; умілий, досвідчений. // Який усе вміє робити. // Який відзначається вправністю; вправний. *Майстерна рука.* 2. Який робиться, виконується з великою вправністю. // Зроблений, виконаний дуже вміло; досконалий.

МАЙСТЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **майсте́рний** 1; уміліcть, вправність. 2. *чого.* Висока якість виконаної роботи, твору тощо; досконалість.

МАЙСТЕ́РНО. Присл. до **майсте́рний**.

МАЙСТЕ́РНЯ, -і, *ж.* 1. Підприємство для лагодження або виготовлення певних виробів; приміщення, де міститься таке підприємство. 2. *спец.* Відділ у цеху (на заводі, у навчальному закладі тощо). 3. Приміщення, де працює художник, скульптор і т. ін.

МАЙСТЕ́РСТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **ремесло́**. 2. *заст.* Майстерність (у 1 знач.).

МА́ЙСТЕР-ШТАМП, ма́йстра-шта́мпа, *ч.* Ковальський штамп для виготовлення гарячим штампуванням різного штампувального інструменту.

МАЙСТРИ́НЯ, -і. Жін. до **ма́йстер** 1, 3.

МАЙСТРИ́ХА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **майстри́ня**. 2. Дружина майстра (у 1, 2 знач.).

МА́ЙСТРІВ, -рова, -рове. Прикм. до **ма́йстер**; належний майстрові. // Власт. майстрові.

МАЙСТРО́, -а́, *ч., діал.* Майстер.

МАЙСТРО́ВА, -вої, *ж., діал.* Дружина майстра (у 1, 2 знач.).

МАЙСТРОВА́, -ої, *ж., діал.* Майстерня.

МАЙСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **майструва́ти**.

МАЙСТРОВИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* 1. Який займається майстерством (у 1 знач.). 2. *у знач. ім.* **майстрови́й**, -во́го, *ч.* Робітник, ремісник.

МАЙСТРОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Що вміє вправно майструвати що-небудь, робити ту або іншу ручну роботу. 2. Той, що вміє, здатний виконувати що-небудь майстерно, на високому професійному рівні. // Виконаний уміло, майстерно, на високому професійному рівні.

МАЙСТРОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* 1. Уміння вправно майструвати що-небудь, робити ту або іншу ручну роботу. 2. Уміння, здатність виконати щонебудь майстерно, на високому професійному рівні.

МАЙСТРОВИ́ТО, *присл., розм.* Уміло, майстерно, на високому професійному рівні; майстерно.

МАЙСТРО́ВИЧ, -а, *ч., діал.* Син майстра.

МАЙСТРО́ВНЯ, -і, *ж., діал.* Майстерня.

МА́ЙСТРОЧКО, -а, *ч., діал.* Зменш.-пестл. до **майстро́**.

МАЙСТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **майструва́ти**.

МАЙСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Робити, виготовляти що-небудь ручним способом. 2. *неперех., розм.* Те саме, що **теслюва́ти**.

МАЙТАЛА́ТИ, -а́є, *недок., діал.* Метлятися (у 1 знач.).

МАЙТАЛА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., діал.* Метлятися (у 1 знач.).

МАЙТАЛА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., діал.* Метляти (у 1 знач.).

МА́ЙЯ[1], *невідм., мн.* Група споріднених за мовою індіанських племен, що створили в давнину високу культуру, а тепер живуть нарізно в Мексиці, Гватемалі та Гондурасі.

МА́ЙЯ[2], -ї, *ж.* 1. В індійській міфології – богиня обману. 2. У ведичній релігії Стародавньої Індії – магічна, божественна сила, надчуттєва здатність творити чудеса. 3. У філософії брахманізму – видимість чуттєвої різноманітності фізичних речей, ілюзія реального світу, що приховує справжню

духовну сутність буття. 4. У буддизмі – ім'я матері Будди.
МАК, -у, *ч.* 1. Трав'яниста рослина з довгим стеблом і великими квітками, що дає кулястий плід, наповнений дрібним насінням; вирощується як лікарська та олійна культура, а також як декоративна рослина. // Квітка цієї рослини.** **Водяни́й мак** – латаття. **Мак-видю́к; Мак-самосі́й** – мак, у якого насіння само висипається з маківки. 2. Насіння цієї рослини.
МАКАБРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Моторошний.
МАКА́К, -а, **МАКА́КА**, -и, *ж.* Невелика мавпа родини вузьконосих.
МАКА́КА *див.* **мака́к.**
МАКА́М, -а, *ч.* Одне з основних понять в арабській, турецькій та іранській музиці, що означає поширений у цьому регіоні принцип музикування та його окремі прояви.
МАКА́МА, -и, *ж.* Жанр класичної арабської прози – коротке римоване гумористично-сатиричне оповідання.
МАКАМА́Т, -у, *ч.* Сукупність макамів, мистецтво їх створення і виконання.
МАКА́О, *невідм.*, *с.* Вид азартної гри в карти.
МАКАРО́НИ, -ів, *мн.* Харчовий продукт із прісного пшеничного тіста, виготовлений у вигляді сухих довгих трубочок. // Страва з цього продукту.
МАКАРОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Чужомовне слово (або вислів), механічно внесене в мову в незмінному вигляді або спотворене щодо звукової форми та вжите в неприродному контексті, що надає йому гротескного характеру.
МАКАРОНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Багатий на макаронізми, з макаронізмами. ** **Макароні́чний стиль** – жартівливий літературний стиль, у якому змішуються слова і речення різних мов.
МАКАРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **макаро́ни.** *Макаронні вироби.*
МАКАРО́ННИК, *ч.* 1. *род.* -у. Запіканка з макаронів. 2. *род.* -а, *розм.*, *жарт.* Італієць.
МАКАСА́РИ, -ів, *мн.* Народ, який живе на південному заході острова Сулавесі.
МА́КВІС, -у, *ч.* Угруповання рослин перев. з вічнозелених жорстколистих і колючих чагарників та невисоких дерев у країнах Середземномор'я.
МАКЕДО́НЕЦЬ *див.* **македо́нці.**
МАКЕДОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або зворот, запозичені з македонської мови.
МАКЕДОНІ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність наук, що вивчають македонський етнос, історію, мову, літературу, культуру, традиції тощо македонців.
МАКЕДО́НКА *див.* **македо́нці.**
МАКЕДО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **македо́нці** й Македонія.
МАКЕДО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **македо́нець**, -нця, *ч.*; **македо́нка**, -и, *ж.*). Південнослов'янський народ, що є основним населенням Македонії, а також деяких прилеглих районів Болгарії та Греції.
МАКЕ́Т, -а, *ч.* 1. Зразок чого-небудь, відтворений звичайно в зменшеному розмірі; модель. // Просторове відтворення виробу в умовному матеріалі, який дає найбільш повне уявлення про зовнішній вигляд виробу. 2. *друк.* Взірець книжки, журналу тощо, попередньо виготовлений для точного розміщення текстового та ілюстративного матеріалу.
МАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **маке́т.** *Макетне знімання в кіно.*
МАКЕ́ТНИК, -а, *ч.* Спеціаліст із виготовлення макетів.
МАКЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **маке́тник.**
МАКЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **макетува́ти.**
МАКЕТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для макетування.
МАКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Створення, виготовлення макета (макетів), моделі (моделей) чого-небудь. // Підготовка макета (попереднього примірника книги, журналу і т. ін., попереднього варіанта радіо-, телепередачі).
МАКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Створювати, готувати макет (макети), модель (моделі) чого-небудь. // Готувати макет (попередній примірник книги, журналу і т. ін., попередній варіант радіо-, телепередачі).
МАКІ́, *невідм.*, *ч.* Одна з назв французьких партизанів, що боролися проти німецьких окупантів під час Другої світової війни.
МА́КІ, *невідм.*, *ч.* Ссавець із підряду лемурів, що живе перев. на Мадагаскарі.
МАКІАВЕ́ЛЛІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до макіавеллізму.
МАКІАВЕЛЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Політика, що не зупиняється перед жодними засобами боротьби (обманом, зрадництвом, убивствами) для досягнення своєї мети.
МАКІАВЕЛЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник макіавеллізму.
МАКІАВЕЛЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до макіавеллізму.
МА́КІВ, -кова, -кове. Прикм. до **мак.** *Макове зерно. Макова олія.*
МА́КІВКА, -и, *ж.* 1. Квітка маку (у 1 знач.). 2. Плід маку; голівка маку (у 1 знач.). 3. *розм.* Те саме, що **верши́на** 1. // Верхня частина голови людини. 4. *чого*, *розм.* Те саме, що **ба́ня**[2] 1. 5. *розм.* Квітка латаття.
МА́КІВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́ківка.**
МАКІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Коржик із маком та медом. // Довгий листковий пиріг із маком; струдель. 2. Цукерка з маку.
МАКІВНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **маківни́к.**
МА́КІВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ма́ківка.**
МАКІМО́НО, *невідм.*, *с.* Малюнок на папері або шовку, що зображує якийсь історичний або релігійний сюжет, з пояснювальним написом; найстаріша форма ілюстрованої книги в Японії та Китаї (з 11 ст.).
МАКІНТО́Ш, -а, *ч.* Плащ із непромокальної прогумованої тканини. // Легке демісезонне пальто.
МАКІ́ТЕРКА, -и, *ж.* Зменш. до **макі́тра** 1.
МАКІ́ТРА, -и, *ж.* 1. Вид глиняного посуду великого розміру напівсферичної форми з широким отвором. 2. *перен.*, *ірон.* Про голову людини. 3. *діал.* Улоговина.
МАКІ́ТРИТИСЯ, -иться, *недок.*, *фам.* Паморочитися.
МАКІ́ТРИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **макі́тра.**
МА́КІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ма́квіс.**
МАКІЯ́Ж, -у, *ч.* 1. Мистецтво декоративної косметики, її використання. 2. Накладання гриму, підмальовування обличчя різноманітними косметичними засобами. 3. Накладений на обличчя косметичний грим. 4. Засоби, призначені для декоративної косметики.
МАККАРТИ́ЗМ, -у, *ч.* Течія в політичному житті США початку 50-х рр. 20 ст., пов'язана з ім'ям конгресмена Маккарті та спрямована проти комуністично налаштованих діячів і організацій; політика, пов'язана з цією течією.
МАККАРТИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник маккартизму; той, хто проводив політику маккартизму.
МАККАРТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до маккартизму, маккартистів. *Маккартистські закони.*
МАКЛА́К, -а, *ч.*, *діал.* Посередник, перекупщик.
МАКЛА́КОВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **макла́к.**
МАКЛА́ЦТВО, -а, *с.*, *діал.* Посередництво, перекупництво.
МА́КЛЕР, -а, *ч.* Професіональний посередник в укладанні торговельних та біржових угод; фактор (у 3 знач.). // Посередник у розв'язанні різних побутових справ. ** **Біржови́й ма́клер** – особа або фірма, що виконують функції посередників на фондовій, товарній і валютній біржах за комісійну винагороду. **Зарестро́ваний ма́клер** – член біржі, який купує і продає цінні папери за свій рахунок. **Курсови́й ма́клер** – біржовий маклер, який займається котируванням курсів валют та цінних паперів. **Операці́йний ма́клер** – маклер, що здійснює біржові операції за дорученням брокерів і за їхній кошт. **Страхови́й ма́клер** – посередник між страхувальником та страхувачем. **Торгове́льний ма́клер** – особа або фірма, які спеціалізуються на посередницьких торговельних операціях через зведення партнерів за договором.
МАКЛЕРІА́Т, -у, *ч.* Основний робочий персонал біржі.
МА́КЛЕРСТВО, -а, *с.* Посередництво в укладанні торговельних та біржових угод; факторство. // Посередництво в розв'язанні різних побутових справ.
МА́КЛЕРСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **маклерува́ти.**
МА́КЛЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́клер.**
МАКЛЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Займатися маклерством; факторувати.
МАКЛЮ́РА, -и, *ж.* Дерев'яниста рослина родини шовковицевих, із деревини якої видобувають оранжеву фарбу.
МА́КОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мак.** // Одержаний із маку. *Макова олія.* // З маком. *Маковий пиріжок.* ** **на ма́кове зе́рно́ (зе́рнятко** *і т. ін.*) – дуже мало, трошечки. 2. *у знач. ім.* **ма́кові**, -вих, *мн.* Родина дводольних трав'янистих рослин, до якої належать мак, чистотіл і т. ін. 3. *розм.* Який має колір червоної квітки маку.
МАКОВИ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **маківни́к.**
МАКОВИ́НА, -и, *ж.* Макове стебло.
МАКОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Бадилля маку.
МА́КОВИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Верхівка церковної бані. 2. Вершина гори.
МАКОВИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **макови́к.**
МАКОВІ́Й, -я, *ч.* Назва дня 14 серпня, коли відзначається церковне свято мучеників Маккавеїв.
МАКОВІ́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Маковій.
МАКОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *рідко.* Шаріти, рум'яніти, червоніти, як мак.
МАКОГІ́Н, -го́на, *ч.* Дерев'яний стрижень із потовщеним заокругленим кінцем, яким розтирають у макітрі мак, пшоно тощо.
МАКОЛЬО́НДРА, -и, *ж.*, **МАКОЛЬО́НДРИК**, -а, *ч.*, **МАКОЛЯ́НДРА**, -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Коноплянка.
МАКОЛЬО́НДРИК *див.* **макольо́ндра.**
МАКОЛЯ́НДРА *див.* **макольо́ндра.**
МАКО́М, -а, *ч.* 1. Одне з понять в узбецькій і таджицькій професіональній музиці усної традиції; регіональний різновид макама. 2. Сюїтний цикл із завершених музичних творів узбецької і таджицької класичної традиції, об'єднаних спільністю тонічної опори або звукоряду.
МАКОПІ́ЙКА, -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Коноплянка.
МАКОРЖЕ́НИК, -а, *ч.*, *розм.* Корж із маком.
МА́КОРТЕТ *див.* **ма́котерть.**
МА́КОРТЕТИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **ма́кортет.**
МА́КОРТЕТЬ *див.* **ма́котерть.**
МА́КОРТИ, -ів, *мн.*, *діал.* Улоговина.
МА́КОТЕРТЬ, МА́КОРТЕТЬ, -і, *ж.*, **МА́КОРТЕТ**, -а, *ч.*, *діал.* Макітра.
МАКОТИ́РЯ, -і, *ж.*, *фам.*, *ірон.* Стрижена або голена голова. // Взагалі про голову людини.
МАКОТРУ́С, -у, *ч.* Час збирання маку.
МАКОЦВІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Схожий на маків цвіт. 2. Дурний, навіжений.
МАКРАКАНТОРИНХО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба перев. свиней, викликається скребнями, які паразитують у кишечнику.
МАКРАМЕ́, *невідм.*, *с.* 1. Художнє плетиво з товстих ниток як вид декоративного мистецтва. 2. Виріб, виготовлений в техніці такого плетіння.
МАКРЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **макре́ль.**
МАКРЕЛЕЩУ́КИ, -щу́к, *мн.* Сімейство риб ряду сарганоподібних.
МАКРЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Те саме, що **ску́мбрія.**
МАКРЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **макре́ль.**
МАКРО... Перша частина складних слів, що означає: а) великий (у 1 знач.), напр.: макромолекула, макроспора, макрорайон та ін.; б) пов'язаний з вивченням дуже великих предметів, величин, напр.: макробіотика, макрогеометрія та ін.; прот. мікро... .
МАКРОАНА́ЛІЗ, -у, *ч.* Аналіз явищ, станів, матеріалів, живих тканин та ін., коли у розпорядженні дослідника є порівняно велика кількість досліджуваного матеріалу.
МАКРОАНГІОПАТІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Діабети́чна макроангіопаті́я** – атеросклеротичне ураження судин у хворих цукровим діабетом, яке характеризується тяжким перебігом.
МАКРОАСЕ́МБЛЕР, -а, *ч.*, *спец.* Транслятор з мови асемблера, що включає засоби визначення та використання макрокоманд.
МАКРОАУТОРАДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Ауторадіографія окремого органа або цілого організму.
МАКРОБІБЛІОТЕ́КА, -и, *ж.*, *спец.* У програмуванні – бібліотека, що містить макроозначення.
МАКРОБІО́Т, -а, *ч.* Те саме, що **довгожи́тель.**
МАКРОБІО́ТИКА, -и, *ж.* Вчення щодо продовження життя людини, стрижнем якого є правильне співвідношення калію і натрію в раціоні харчування та переважання в їжі лужних складників.
МАКРОБІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Довговічний, який характеризує те, що виконує функцію продовження життя.
МАКРОВИ́КЛИК, -у, *ч.*, *спец.* Оператор, що використовується у вхідній мові і призначений для його заміни визначеною послідовністю операторів.
МАКРОГАЛЮЦИНА́ЦІЇ, -ій, *мн.* Макропсичні галюцинації (*див.* **галюцина́ції**).
МАКРОГЕЛЬМІНТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження неозброєним оком виділень організму, а при розтині трупа – органів і тканин з метою виявлення в них гельмінтів або їх фрагментів.
МАКРОГЕМАТУРІ́Я, -ї, *ж.* Наявність крові в сечі, що виявляється неозброєним оком.
МАКРОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Програма заміни макровикликів певними послідовностями команд, що відповідають макроозначенням.
МАКРОГЕНІТОСОМІ́Я, -ї, *ж.* Надмірне збільшення розмірів тіла та статевих органів у дітей.
МАКРОГЕНІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена масивна нижня щелепа з різко висунутим підборіддям.
МАКРОГІРІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена вада розвитку головного мозку – помірне зменшення числа борозен, що інколи поєднується зі збільшенням об'єму головного мозку.
МАКРОГЛІ́Я, -ї, *ж.* Нервова тканина тваринних організмів; виконує опорну та живильну функції.
МАКРОГЛОБУЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Системне ураження органів кровотворення.
МАКРОГЛОБУЛІ́НИ, -ів, *мн.* Глобуліни сироватки крові, які мають молекулярну масу біля 1 млн.
МАКРОГЛОСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Надмірне збільшення язика.
МАКРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до макрографії.
МАКРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження поверхні металу за допомогою фотографій чи малюнків у натуральну величину або трохи збільшених.
МАКРОДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені надмірно довгі пальці рук і (або) ніг.
МАКРОДЕ́НТІЯ, -ї, *ж.* Надмірно великі розміри одного або кількох зубів.
МАКРОДО́БРИВО, -а, *с.* Органічне або неорганічне добриво, яке містить макроелементи, потрібні для росту і плодоношення рослин.
МАКРОЕВОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес еволюції організмів всередині роду, родини та інших систематичних категорій, вищих, ніж вид.
МАКРОЕКОНО́МІКА, -и, *ж.* Система взаємозв'язків різних галузей і сфер промисловості, сільського господарства. // Економічна наука, що вивчає взаємозв'язки й пропорції розвитку народного господарства в цілому та окремих його галузей. // Галузь економічної науки, що вивчає статистичні аспекти економіки.
МАКРОЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до макроекономіки. ** **Макроекономі́чна полі́тика** – дії держави, уряду, направлені на регулювання економіки в цілому. **Макроекономі́чні моде́лі** – економіко-математичні моделі, що описують у математичній формі розвиток економіки в цілому та її найважливіших галузей, секторів. **Макроекономі́чні пока́зники** – зведені, узагальнюючі показники обсягів виробництва та споживання, доходів та витрат.
МАКРОЕЛЕКТРО́Д, -а, *ч.* Великий електрод, що його використовують для реєстрації активності великої кількості нейронів.
МАКРОЕЛЕМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Елемент, добре помітний неозброєним оком. 2. В екології – хімічний елемент, що міститься в рослинах та ґрунті в межах відсотків до сотих частин відсотка в перерахунку на суху речовину. ** **Харчові́ макроелеме́нти** – хімічні елементи, які містяться в харчових продуктах і добова потреба в яких вимірюється не менше ніж десятими частками грама.
МАКРОЕНЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджений надмірно великий головний мозок.

МАКРОЕНЦЕФАЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання головного мозку і його частин, які видно неозброєним оком.

МАКРОЕРГІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Макроергі́чні зв'язки́** – багаті на енергію хімічні зв'язки, що є в сполуках, які входять до складу живих організмів. **Макроергі́чні сполу́ки** – органічні сполуки, розщеплення яких супроводжується виділенням великої кількості вільної енергії.

МАКРОЕРИТРОБЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина еритроцитарного ряду ембріонального кровотворення, яка утворюється із гемоцитобласта і є попередником еритроцита.

МАКРОЕТНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, що стосується всього етносу, охоплює його цілком.

МАКРОЗЕРНИ́СТИЙ, -а, -е. Який складається, утворений з великих, грубих зерен.

МАКРОЗЕРНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **макрозерни́стий**.

МАКРОЗНІМА́ННЯ, -и, *ж.* Фото- і кінозйомка середніх і дрібних об'єктів (або їхніх деталей, структури) у великому масштабі.

МАКРОЗНІ́МОК, -мка, *ч.* Знімок середніх і дрібних об'єктів (або їхніх деталей) у великому масштабі.

МАКРОКАРДІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене надмірно велике серце.

МАКРОКЕФА́Л *див.* **макроцефа́л**.

МАКРОКЕФА́ЛІЯ *див.* **макроцефа́лія**.

МАКРОКІНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ хімічної кінетики, що вивчає вплив процесів переносу речовини і тепла на швидкість хімічних реакцій.

МАКРОКІНОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Кінознімання середніх і дрібних об'єктів (або їхніх деталей) у великому масштабі.

МАКРОКЛІ́МАТ, -у, *ч.* Клімат великого географічного регіону, зони, області або всієї Землі в його основних рисах.

МАКРОКОМА́НДА, -и, *ж.*, *спец.* Команда машинної мови, еквівалентна декільком машинним командам. // Речення мови програмування, на місце якого макрогенератор підставляє макророзширення.

МАКРОКОНВЕ́ЄР, -а, *ч.*, *спец.* Принцип побудови багатопроцесорної обчислювальної системи понадвисокої продуктивності з ієрархічною структурою, що може динамічно перебудовуватись.

МАКРОКО́РНЕА, *невідм.*, *с.* Те саме, що **мегалоко́рнеа**.

МАКРОКОРО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Корозія, що охоплює всю поверхню або товщу металевих конструкцій, виробів тощо; *прот.* мікрокорозія.

МАКРОКО́СМ, -у, *ч.*, *книжн.* Всесвіт (у 1 знач.), світ дуже великих величин; *прот.* мікрокосм.

МАКРОКО́СМОС, -у, *ч.*, *книжн.* Те саме, що **макроко́см**.

МАКРОКРИСТА́Л, -а, *с.* Кристал великого, значного розміру.

МАКРОКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **макрокриста́л**.

МАКРО́ЛІДИ, -ів, *мн.* Група антибіотиків, що мають у своїй молекулі макроциклічне лактонне кільце, пов'язане з одним або кількома вуглеводними залишками.

МАКРОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Великі за розмірами, здебільшого прикріплювані до дерев'яних або кістяних держаків, кам'яні знаряддя (долота, свердла, сокири), що їх застосовували люди за мезоліту і неоліту.

МАКРОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **мегалома́нія**.

МАКРОМАСТІ́Я, -ї, *ж.* Надмірно великі молочні залози.

МАКРОМЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені надмірно довгі кінцівки.

МАКРОМЕ́РИ, -ме́р, *мн.* Клітини, що утворюються внаслідок повного нерівномірного дроблення яйцеклітини тваринного організму і розміщені на вегетативному полюсі.

МАКРОМІКРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження морфологічних об'єктів, розміри яких лежать у межовій ділянці між макроскопічними і мікроскопічними параметрами.

МАКРОМО́ВА, -и, *ж.*, *спец.* Мова програмування, призначена для подання макроозначень.

МАКРОМОЛЕ́КУЛА, -и, *ж.* Сукупність великої кількості атомів, з'єднаних хімічними зв'язками; велика молекула, молекула полімеру. ** **Біологі́чні макромоле́кули** – природні сполуки (полімери) з високою молекулярною вагою; утворюють структурну основу клітини.

МАКРОМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до макромолекули, макромолекул та їх вивчення; що складається з макромолекул; високомолекулярний. *Макромолекулярні речовини.*

МАКРОНІХІ́Я, -ї, *ж.* Патологічне збільшення нігтьової пластинки.

МАКРОНУ́КЛЕУС, -а, *ч.*, *біол.* Багате на ДНК вегетативне ядро інфузорій, яке контролює вегетативні та синтетичні процеси у клітині.

МАКРООЗНА́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Параметризований опис послідовності команд, призначених для заміни макровиклику.

МАКРОПО́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **макропо́д**, -а, *ч.*). Рід тропічних і субтропічних риб підряду лабіринтових; деякі види розводять в акваріумах.

МАКРОПОДІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені надмірно довгі нижні кінцівки.

МАКРОПО́РИСТИЙ, -а, -е. Що має велику пористість (про гірські породи, ґрунт і т. ін.).

МАКРОПО́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **макропо́ристий**.

МАКРОПРОГРА́МА, -и, *ж.* Початкова програма для макрогенератора, в якій використовуються макроозначення, макровиклики або засоби умовної макрогенерації.

МАКРОПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **макропрогра́ма**.

МАКРОПРОГРАМУВА́ННЯ, -я, *с.* Спосіб складання й використовування макропрограм.

МАКРОПРОЦЕ́СОР, -а, *ч.*, *спец.* Програма, технічний пристрій, що здійснює управління ЕОМ за допомогою системи команд відповідно до робочої машинної мови.

МАКРОПРОЦЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **макропроце́сор**.

МАКРОПСІ́Я, -ї, *ж.* Патологічне збільшення розміру зорового стимулу, що сприймається.

МАКРОРЕЛЬЄ́Ф, -у, *ч.*, *спец.* Великі форми рельєфу (гірські хребти, плоскогір'я, низовини), що визначають загальний характер будови земної поверхні.

МАКРОРОЗШИ́РЕННЯ, -я, *с.* Послідовність речень, породжена макрогенератором в процесі обробки макрокоманди на підставі макроозначення.

МА́КРОС, -у, *ч.*, *спец.* Набір інструкцій, програма, які інтерпретуються прикладною програмою або системою для автоматизації яких-небудь дій.

МАКРОСВІ́Т, -у, *ч.* 1. Світ дуже великих фізичних величин; *прот.* мікросвіт (у 1 знач.). 2. *перен.* Про дійсність, що оточує людину, людей; *прот.* мікросвіт (у 2, 3 знач.).

МАКРОСЕЙСМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Макросейсмі́чні колива́ння** – коливання земної поверхні під час землетрусів, що їх безпосередньо відчувають люди.

МАКРОСЕРЕДО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *ек.* Зовнішнє середовище маркетингу; сукупність всіх зовнішніх чинників, які можуть вплинути на збут продукції.

МАКРОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Фізична система, що складається з макротіл, доступних для сприймання органами чуттів, на відміну від мікросистем, недоступних для сприймання органами чуттів.

МАКРОСИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до макросистеми.

МАКРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Якого можна бачити простим оком; *прот.* мікроскопічний.

МАКРОСКОПІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **макроскопі́чний**.

МАКРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Візуальне дослідження біологічних об'єктів.

МАКРОСОМІ́Я, -ї, *ж.* Надмірно велике тіло, гігантський зріст.

МАКРОСПО́РА, -и, *ж.* Те саме, що **мегаспо́ра**.

МАКРОСПОРА́НГІЙ, -я, *ж.* Орган розмноження вищих різноспорових рослин, у якому розвиваються макроспори.

МАКРОСПОРІО́З, -у, *ч.* Хвороби рослин, які викликаються паразитичними грибами, що уражають виноград, картоплю, бавовник тощо.

МАКРОСПОРОФІ́Л, -а, *ч.* Те саме, що **мегаспорофі́л**.

МАКРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Надмірно широка ротова щілина.

МАКРОСТРУКТУ́РА, -и, *ж.*, *спец.* Будова твердих тіл, яку можна спостерігати неозброєним оком або за незначного збільшення з допомогою лупи; *прот.* мікроструктура. ** **Макроструктура́ ри́нку** – співвідношення попиту на товари та їх пропозиції на ринку за товарними групами, об'єднаними спільністю функціонального призначення.

МАКРОСТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до макроструктури.

МАКРОТІ́ЛО, -а, *с.* Тіло, доступне для сприймання органами чуття.

МАКРОТІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена надмірно велика вушна раковина.

МАКРОТРОМБОЦИ́Т, -а, *ч.* Тромбоцит, який у 2 – 3 рази перевищує за розмірами нормальний.

МАКРОФАГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до макрофагів. ** **Макрофага́льна реа́кція** – значне збільшення числа макрофагів в органах та тканинах. **Макрофага́льна систе́ма** – система, яка об'єднує клітини, що мають здатність до ендоцитозу, мають загальне походження, морфологічну і функціональну схожість.

МАКРОФА́ГИ, -ів, *мн.* (*одн.* **макрофа́г**, -а, *ч.*). Клітини сполучної тканини тваринних організмів, здатні схоплювати й перетравлювати бактерії, рештки загиблих клітин та інші чужорідні або токсичні для організму частинки. ** **Плацента́рні макрофа́ги** – макрофаги, що виявляються в нормальних ворсинах плаценти жінки.

МАКРОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **макрофага́льна реа́кція**.

МАКРОФАГОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **макрофа́ги**.

МАКРОФАКІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Вроджена аномалія – збільшення у розмірах кришталика.

МАКРОФАЛАНГІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені надмірно довгі фаланги пальців.

МАКРОФА́ЛОС, -а, *ч.* Вроджений надмірно великий статевий член.

МАКРОФА́УНА, -и, *ж.* Рештки викопних тваринних організмів, що їх можна розглянути неозброєним оком.

МАКРОФІ́Л, -а, *ч.* Те саме, що **мегафі́л**.

МАКРОФЛО́РА, -и, *ж.* Рештки викопних рослинних організмів, що їх можна розглянути неозброєним оком.

МАКРОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Підвищена гучність мовлення; ознака зниження слуху.

МАКРОФОТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до макрофотографії, макрофотографування.

МАКРОФОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Фотографія об'єктів невеликого розміру з невеликим збільшенням.

МАКРОФОТОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Фотографування об'єктів невеликого розміру з безпосереднім, порівняно невеликим збільшенням.

МАКРОФОТОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **макрофотографува́ння**.

МАКРОФОТОЗНІ́МОК, -мка, *ч.* Те саме, що **макрофотогра́фія**.

МАКРОХЕЙЛІ́Я, -ї, *ж.* Надмірно великі губи.

МАКРОХЕЙРІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені надмірно довгі верхні кінцівки.

МАКРОЦЕФА́Л, **МАКРОКЕФА́Л**, -а, *ч.*, *антр.* Людина з ненормально великою або видовженою спереду назад головою; *прот.* мікроцефал.

МАКРОЦЕФА́ЛІЯ, **МАКРОКЕФА́ЛІЯ**, -ї, *ж.*, *антр.* Значне збільшення розміру голови проти нормального або надмірне видовження голови спереду назад; *прот.* мікроцефалія.

МАКРОЦИ́СТИС, -у, *ч.* Рід бурих водоростей.

МАКРОЦИ́Т, -а, *ч.* Великий еритроцит, діаметр якого перевищує 8 мкм; варіант норми.

МАКРОЦИТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **макроци́т**.

МАКРОЦИТО́З, -у, *ч.* Переважання макроцитів серед еритроцитів периферійної крові.

МАКРОШЛІ́Ф, -а, *ч.* Зразок з плоскою шліфованою поверхнею, що його піддано травленню або ін. обробці для виявлення макроструктури металу.

МАКРУ́РУС, -у, *ч.* Морська промислова риба із загону тріскоподібних; довгохвіст.

МА́КСА, -и, *ж.* Риб'яча печінка.

МА́КСВЕЛ, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця вимірювання магнітного потоку у системі СГС (Мкс).

МА́КСВЕЛІВ, -лова, -лове. Належний Максвелу. *Максвелівський розподіл.*

МАКСИ́ЛИ, -їл, *мн.* Друга або нижня пара щелеп у багатоніжок та комах, а також друга та третя пара у ракоподібних.

МАКСИЛІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гаймори́т**.

МАКСИЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гайморогра́фія**.

МАКСИЛОПО́ДИ, -ів, *мн.* Підклас безхребетних класу ракоподібних.

МАКСИЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Верхньощелепний; такий, що стосується верхньої щелепи.

МАКСИ́М, -а, *ч.*, *розм.* Перший станковий кулемет (був на озброєнні Радянської армії до кінця 2-ї світової війни).

МА́КСИМА, -и, *ж.* 1. *книжн.* Правило, основний принцип, яким керується людина у своїх діях та вчинках. // Стислий вислів етичного характеру. // Формула, що виражає якусь моральну вимогу, логічний чи етичний принцип. 2. *муз.* Нотний знак мензуральної нотації, що позначає найбільшу тривалість звуку.

МАКСИМАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Крайність у поглядах, вимогах і т. ін., не виправдана реальною дійсністю. // Доведення яких-небудь вимог до максимуму. 2. *іст.* Крайня ліва напіванархічна терористична течія серед есерів.

МАКСИМАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Прибічник максималізму (у 1 знач.). 2. *іст.* Представник напіванархічної терористичної групи есерів.

МАКСИМАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **максималі́ст**.

МАКСИМАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **максималі́ст**. *Максималістська організація.* 2. Стос. до максималізму. *Максималістська течія.*

МАКСИМА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Найбільший, найвищий серед інших; граничний; *прот.* мінімальний. *Максимальна температура.*

МАКСИМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **максима́льний**.

МАКСИМА́ЛЬНО. Присл. до **максима́льний**.

МАКСИМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Доведення чого-небудь до максимуму. ** **Максиміза́ція пото́чного прибу́тку** – стратегія підприємства, яка полягає у виборі товару, що виробляється та продається, його обсягу, встановлення ціни, які забезпечують отримання найбільшого прибутку у даний короткий період.

МАКСИМІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **максимізува́ти**.

МАКСИМІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна максимізувати.

МАКСИМІЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **МАКСИМІЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.* Доводити що-небудь до максимуму.

МАКСИМІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для максимізації чогось, сприяє їй.

МАКСИМІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **максимізува́ти**.

МАКСИМІЗУВА́ТИ *див.* **максимізо́вувати**.

МАКСИМІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **максимізува́ти**.

МА́КСИМУМ, -у, *ч.* 1. Найбільша кількість, величина, найбільше виявлення чогось; *прот.* мінімум. // Найвища точка на шкалі вимірювального приладу. ** **Барометри́чний ма́ксимум** – область високого атмосферного тиску. 2. *у знач. присл.* Найбільше, щонайбільше, максимально. 3. *мат.* Найбільше значення функції порівняно з її значенням у всіх достатньо близьких точках.

МА́КСІ, *невідм.* 1. *ж. і с.* Довгий жіночий одяг (спідниця, сукня, пальто) відповідно до максі-моди. 2. *прикм.* Довгий відповідно до максі-моди (*про жіночий одяг*).

МАКСІ... Перша частина складних іменників, що має значення: а) довгий (про жіночий одяг). *Максі-спідниця*; б) дуже великий. *Максі-лайнер.*

МА́КСІ-МО́ДА, -и, *ж.* Мода на довгий жіночий одяг.

МА́КСІ-ПАЛЬТО́, *невідм.*, *с.* Довге пальто відповідно до максі-моди.

МА́КСІ-СПІДНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Довга спідниця відповідно до максі-моди.

МА́КСІ-СУ́КНЯ, -і, *ж.* Довга сукня відповідно до максі-моди.

МА́КТРА, -и, *ж.* Рід двостулкових молюсків.

МА́КУЛА, -и, *ж.*, *мед.* Пляма; зміна кольору шкіри, яка не порушує гладкості шкіри і не змінює її щільність.

МАКУЛАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Бракована друкарська про-

дукція, а також ні на що не придатний, використаний папір та залишки паперу, які йдуть на переробку. 2. *перен.*, *зневажл.* Про бездарний, позбавлений будь-якої вартості літературний твір (або твори). 3. *перен.*, *зневажл.*, *бірж.* Безперспективні цінні папери, що мають низький рейтинг і високий ризик.

МАКУЛАТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **макулату́ра**. *Макулатурний папір.*

МАКУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення сітківки та судинної оболонки в ділянці жовтої плями ока.

МАКУЛОДИСТРОФІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Прогресуюча дистрофія сітківки ока біля жовтої плями.

МАКУЛОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Невизначене ураження жовтої плями ока.

МАКУЛОТЕ́СТЕР, -а, *ч.* Оптичний прилад для дослідження стану жовтої плями ока.

МАКУ́ЛУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Неповороткий, вайлуватий.

МАКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що стосується жовтої плями ока.

МАКУ́ТА *див.* **ліку́та**.

МАКУ́Х, -а, *ч.*, *зах.* Макуха.

МАКУ́ХА, -и, *ж.* 1. Залишки після вичавлення олії з насіння олійних культур; вичавки. 2. *перен.*, *зневажл.* Вайлувата, млява, безхарактерна людина.

МАКУ́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **маку́ха** 1.

МАКУХОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для подрібнення макухи (у 1 знач.).

МАКУ́ХУВАТИЙ, -а, -е. 1. Схожий на макуху. 2. *зневажл.* Вайлуватий, млявий.

МАКУ́ХУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **маку́хуватий**.

МАЛА́, -і́й, *ж.* Знаряддя для вирівнювання та ущільнення ґрунту на зрошувальних землях.

МА́ЛАГА, -и, *ж.* Сорт десертного лікерного виноградного вина.

МАЛАГАСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до малагасійців.

МАЛАГАСІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **малагасі́єць**, -і́йця, *ч.*; **малагасі́йка**, -и, *ж.*). Народ Мадагаскару; представники цього народу.

МАЛАГЕ́НЬЯ, **МАЛАГУЕ́НЬЯ**, -ї, *ж.* Андалузький швидкий парний танець-пісня.

МАЛАГУЕ́НЬЯ *див.* **малаге́нья**.

МАЛАДРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у вигляді кірочок на лаві Везувію; призматичні кристали.

МАЛА́ЄЦЬ *див.* **мала́йці**.

МАЛА́Й, -ю, *ч.*, *діал.* Вид хліба з кукурудзи, гороху або проса.

МАЛАЙЗІ́ЄЦЬ *див.* **малайзі́йці**.

МАЛАЙЗІ́ЙКА *див.* **малайзі́йці**.

МАЛАЙЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до малайзійців.

МАЛАЙЗІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **малайзі́єць**, -і́йця, *ч.*; **малайзі́йка**, -и, *ж.*). Народ Малайзії; представники цього народу.

МАЛА́ЙКА *див.* **мала́йці**.

МАЛА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мала́йці** й Малая.

МАЛА́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **мала́єць**, -а́йця, *ч.*; **мала́йка**, -и, *ж.*). Група споріднених за походженням, мовою та культурою народів, що живуть в Індонезії, Малайзії, Таїланді; представники цієї групи народів.

МАЛАКОЗООЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **малаколо́гія**.

МАЛАКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до малакології.

МАЛАКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ зоології, що вивчає молюсків.

МАЛАКОПЛАКІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання з перев. ураженням слизової оболонки сечового міхура.

МАЛАКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розминання; приготування м'якої маси для таблеток.

МАЛА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Жартівлива назва єврея.

МАЛА́НКА, -и, *розм.* Жін. до **мала́нець**.

МАЛА́НКИ, -нок, *мн.* За православним календарем – свято на честь зустрічі старого Нового року в ніч проти 14 січня.

МАЛА́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Страва з кукурудзяного борошна.

МАЛАТДЕГІДРОГЕНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує окислювально-відновні перетворення малату і оксалоацетату.

МАЛАХА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **малаха́йка**.

МАЛАХА́Й, -я́, *ч.*, *розм.* 1. Довгий шкіряний батіг. // Удар таким батогом. 2. Хутряна або підбита хутром шапка з широкими навушниками.

МАЛАХА́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **малаха́й** 1.

МАЛАХІ́Т, -у, *ч.* Крихкий мінерал яскраво-зеленого кольору з металевим відблиском, що використовується як цінний камінь для художньо-декоративних виробів, як сировина для одержання міді тощо.

МАЛАХІ́ТОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **малахі́т**. // Зробл. з малахіту. *Малахітова ваза.* 2. Який має колір малахіту; яскраво-зелений.

МАЛАЯЛА́М, *невідм.*, *ж.* Мова народу малаялі.

МАЛАЯ́ЛІ, *невідм.* Народ у південній Індії, основне населення штату Керала.

МАЛАЯ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до малаялі.

МА́ЛЕВО, -а, *с.*, *діал.* Малюнок (у 1 знач.).

МАЛЕ́ЇН, -у, *ч.*, *вет.* Препарат для діагностики сапу в коней та інших однокопитих тварин.

МАЛЕЇНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод алергічної діагностики сапу в однокопитих тварин за допомогою малеїну.

МАЛЕ́ЇНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мале́їн**. ** **Мале́їнова кислота́** – один з двох геометричних ізомерів етилендикарбонової кислоти. **Мале́їнова про́ба** – алергічна проба для діагностики сапу, що полягає у введенні малеїну з наступною оцінкою місцевої реакції.

МАЛЕ́НЕЧКИЙ, -а, -е, *діал.* Малесенький.

МАЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. 1. Невеликий розміром, незначний величиною; *прот.* в е л и к и й. // Недовгий, неширокий і неглибокий (про водойми). // Невисокий, низький. // Неширокий, вузький. // Невеликий обсягом. 2. Невеликий кількісно; нечисленний. // Незначний сумою (про гроші). 3. Короткий, недовготривалий (про відтинок часу). 4. Невеликий віком (перев. про дітей); малолітній. // *у знач. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **мале́нький**, -кого, *ч.*; **мале́нька**, -кої, *ж.*; **мале́ньке**, -кого, *с.* Про хлопчика, дівчинку, немовля. 5. Незначний за силою, ступенем свого вияву. // Несильний, нетривалий (про явища природи). // Тихий, неголосний (про звуки, голос). // Який має в незначній мірі риси, ознаки чогось. 6. Який не має великого значення; неістотний. // *у знач. ім.* **мале́ньке**, -кого, *с.* Щось незначне, не дуже важливе. 7. *перен.*, *зневажл.* Позбавлений внутрішньої глибини. // Нікчемний (про людину). 8. Який займає невисоке суспільне або службове становище. *Маленька людина.*

МАЛЕ́НЬСТВО, -а, *с.* 1. *зах.* Малоліття. 2. Маля, малюк.

МАЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Маленька дитина. 2. Маля тварини або птаха.

МАЛЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **маленя́**.

МАЛЕОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Щиколотковий; такий, що стосується однієї або обох щиколоток.

МАЛЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **мале́нький** 1 – 6.

МАЛЕ́СЕЧКИЙ, -а, -е, *діал.* Малесенький.

МАЛЕ́ЧА, -і, *ж.*, *збірн.* 1. Маленькі діти. // *розм.* Молодші школярі. 2. Малята тварин.

МАЛЕ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **дитя́чий** 1.

МАЛИ́ЗНА, -и, *ж.*, *розм.* Незначна кількість чогось. // Щось не варте уваги, неістотне.

МАЛИ́Й, -а́, -е́. 1. Невеликий розміром, незначний величиною; *прот.* в е л и к и й. // Недовгий, неширокий і неглибокий (про водойми). // Невисокий, низький. // Неширокий, вузький. // Меншого, ніж треба, розміру. // Уживається в складі власних імен, назв установ, різних термінів і т. ін. *Мала Азія. Малий театр. Мала літера. Малі планети. Мала авіація.* ** **Мала́ Батькі́вщи́на** – про місце, де людина народилася, провела дитинство, юність; рідний край. **Мала́ пога́нка (мали́й норе́ць)** – мисливський гніздовий птах стоячих водойм. **Мали́й те́ніс** – пінг-понг, настільний теніс. **Мали́й три́звук**, *муз.* – те саме, що **мі́норний три́звук**. 2. Невеликий кількісно; нечисленний. // Невеликий сумою (про гроші). ** **Мале́ підприє́мство** – невелике підприємство будь-якої форми власності, яке характеризується обмеженою кількістю працівників. 3. Короткий, недовготривалий (про відтинок часу). 4. Невеликий віком (перев. про дітей); малолітній. // *у знач. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **мали́й**, -ло́го, *ч.*; **мала́**, -ло́ї, *ж.*; **мале́**, -ло́го, *с.* Про хлопчика, дівчинку, немовля. 5. Незначний за силою, ступенем свого вияву. // *у сполуч. зі сл.* с и л а. Слабий. ** **За мали́м не ...** – мало не ... **Мали́й хід**, *мор.* – уповільнений хід судна (уживається часто як команда). 6. Який не має великого значення; неістотний. ** **Мали́й синдро́м**, *псих.* – психопатологічний розлад, який проявляється у вигляді тільки одного порушення. // *у знач. ім.* **мале́**, -ло́го, *с.* Щось незначне, не дуже важливе. 7. *перен.*, *зневажл.* Позбавлений внутрішньої глибини. 8. Який має невисоке суспільне або службове становище. // *у знач. ім.* **малі́**, -ли́х, *мн.*, *рідко*. Нижчі, пригноблені шари суспільства.

МА́ЛИК, -а, *ч.*, *мисл.* Заячий слід на снігу.

МАЛИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Карк, гамалик.

МАЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Багаторічна чагарникова ягідна рослина з кисло-солодкими запашними ягодами, звичайно темно-червоного кольору. 2. *збірн.* Ягоди цієї рослини. // *рідко.* Одна ягода цієї рослини. 3. *перен.*, *розм.* Про щось дуже приємне. 4. *жарг.* Злодійське кубло.

МАЛИ́НІВКА, -и, *ж.* Невеличка перелітна співуча пташка родини дроздових; вільшанка.

МАЛИНІ́ВКА, -и, *ж.* Наливка з ягід малини.

МАЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **мали́на** 2.

МАЛИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **мали́новий** 1.

МАЛИ́ННИК, -а, *ч.* Ділянка, де посаджено малину, а також зарості, кущі малини.

МАЛИНО́ВИЙ, -а, -е. 1. *тільки* **мали́новий**. Прикм. до **мали́на**. // Вигот. з ягід малини. 2. Який має колір ягоди малини; темно-червоний. ** **Мали́новий дзвін** – дзвін дуже приємного, м'якого тембру.

МАЛИ́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Забарвленість темно-червоного, малинового кольору.

МАЛИ́НОВО. 1. *поет.* Присл. до **мали́новий** 2. *присл.* Переливчасто, благозвучно.

МАЛИ́НОВО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Який має колір малини, своїм кольором нагадує сік ягід малини. Колір прапорів українського козацтва.

МАЛИ́ТИ, -лю́, -лиш, *недок.*, *діал.* Применшувати, зменшувати.

МАЛИ́ТИСЯ, малю́ся, ма́лишся, *недок.*, *діал.* 1. Поводитися, як дитина. 2. Меншати.

МА́ЛИЦЯ, -і, *ж.* У народів Крайньої Півночі – верхній одяг з оленячої шкіри у вигляді сорочки з відлогою та рукавицями.

МА́ЛИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́лиця**.

МАЛИ́ШКО, -а, *ч.* Малюк, маля, дитинча.

МАЛІГНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Набуття клітинами нормальної або патологічно зміненої тканини властивостей клітин злоякісної пухлини. ** **Промене́ва малігніза́ція** – утворення злоякісної пухлини на місці променевого пошкодження.

МАЛІГНО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина взагалі.

МАЛІ́ЄЦЬ *див.* **малі́йці**.

МАЛІ́ЙКА *див.* **малі́йці**.

МАЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **малі́йці** та Малі.

МАЛІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **малі́єць**, -і́йця, *ч.*; **малі́йка**, -и, *ж.*). Народ Малі; представники цього народу.

МАЛІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже маленький.

МАЛІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **малі́сінький**.

МА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. *розм.*, *рідко*. Абстр. ім. до **мали́й** 1. 2. *діал.* Дитинство.

МАЛІ́ТИ, -і́є, *недок.* Те саме, що **ме́ншати**.

МАЛІ́Ч, -і, *ж.*, *зах.* Усяка дрібнота.

МАЛІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **малі́ти**.

МА́ЛКА, -и, *ж.*, *тех.* Те саме, що **шми́га**.

МА́ЛО, *присл.* 1. У невеликій кількості; небагато. // У незначній мірі. // *рідко.* Недовго, нетривалий час. // Рідко, не часто. // *у знач. неознач. кільк. числ.* Невелика кількість кого-, чого-небудь. // *у знач. присудк. сл.* ** **Ма́ло де** – у небагатьох місцях; **Ма́ло коли́** – не часто, зрідка. **Ма́ло хто (кого́, кому́ *і т. ін.*)** – нечисленні, небагато (нечисленних, небагатьох і т. ін.). **Ма́ло що (чого́, чому́ *і т. ін.*)**: а) не зовсім, майже не; б) усяке, різне, багато чого. **Ма́ло яки́й (яко́го, яко́му *і т. ін.*)** – нечисленні, небагато (нечисленних, небагатьох і т. ін.). 2. Недостатньо, менше, ніж треба. // *у знач. присудк. сл.*, *чого та з інфін.* // Означає недостатню інтенсивність ознаки, вираженої прикметником. ** **Ма́ло [що] не ...** – трохи не ..., майже ...

МАЛОАВТОРИТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Не досить авторитетний.

МАЛОАЗІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Малої Азії.

МАЛОАЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Малої Азії.

МАЛОАЗО́ТИСТИЙ, -а, -е. У якому низький вміст азоту. *Малоазотисте добриво.*

МАЛОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Недостатньо активний, діяльний. 2. Що не володіє хімічною (біологічною) активністю.

МАЛОАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоакти́вний**.

МАЛОАКТИ́ВНО. Присл. до **малоакти́вний**.

МАЛОАЛКОГО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить незначну кількість алкоголю.

МАЛОВА́ГИЙ, -а, -е. 1. Який має малу вагу. 2. Неістотний, малозначущий.

МАЛОВА́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **малова́гий**.

МАЛОВА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Легковажити (у 1 знач.).

МАЛОВА́ЖНИЙ, -а, -е. Який не має великого значення; неістотний.

МАЛОВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малова́жний**.

МАЛОВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Признач. для перевезення малотоннажних, невеликих вантажів. *Маловантажне судно.*

МАЛОВАНТА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малованта́жний**.

МАЛОВА́РТИЙ, -а, -е. Значення, ціна, втрата якого є незначними, не вартими уваги.

МАЛОВА́РТІСНИЙ, -а, -е. Який має малу вартість, ціну, практичне значення та ін.

МАЛОВА́РТІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малова́ртісний**.

МАЛОВА́ТНИЙ, -а, -е. Який має, розвиває малу потужність або генерує і видає малий потік енергії.

МАЛОВА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малова́тний**.

МАЛОВЖИ́ВАНИЙ, -а, -е. Який рідко вживається.

МАЛОВЖИ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маловжи́ваний**.

МАЛОВИ́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Недостатньо вивчений.

МАЛОВИ́ВЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малови́вчений**.

МАЛОВИ́ГІДНИЙ, -а, -е. Який має незначну вигоду.

МАЛОВИ́ГІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малови́гідний**.

МАЛОВИ́ГІДНО. Присл. до **малови́гідний**.

МАЛОВИРА́ЗНИЙ, -а, -е. Який мало, недостатньо відображає переживання, почуття (про обличчя, очі). *Маловиразне обличчя.* // Який недостатньо яскраво або образно передає що-небудь. *Маловиразна мова.*

МАЛОВИРА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маловира́зний**.

МАЛОВИТКО́ВИЙ, -а, -е. Який має невелику, незначну кількість витків.

МАЛОВИ́ЧИНЕНИЙ, -а, -е. Недостатньо, слабо вичинений (про сиру шкуру).

МАЛОВИ́ЧИНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **малови́чинений**.

МАЛОВІ́ДДЯ, **МАЛОВО́ДДЯ**, -я, *с.* 1. Нестача, низький рівень води в річці, озері тощо. 2. Нестача води, вологи в певній місцевості. 3. *мед.* Мала кількість навколоплідних вод.

МАЛОВІДО́МИЙ, -а, -е. Відомий небагатьом. // Такий, про особу або діяльність якого мало знають.

МАЛОВІДО́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **маловідо́мий**.

МАЛОВІДО́МО. Присл. до **маловідо́мий**.

МАЛОВІДХО́ДНИЙ, -а, -е. Що передбачає незначну кількість відходів.

МАЛОВІ́Р, -а, *ч.* Той, хто недостатньо вірить у що-небудь.

МАЛОВІ́РКА, -и. Жін. до **малові́р**.

МАЛОВІ́РНИЙ, -а, -е. 1. З недостатньою вірою. 2. Те саме, що **маловірогі́дний**.

МАЛОВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малові́рний**.

МАЛОВІРОГІ́ДНИЙ, -а, -е. Недостатньо вірогідний. *Маловірогідна звістка.*

МАЛОВІРОГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маловірогі́дний**.

МАЛОВІРОГІ́ДНО. Присл. до **маловірогі́дний**.

МАЛОВІ́Р'Я, -я, *с.* Недостатність віри у що-небудь.

МАЛОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який вміщує невелику кількість кого-, чого-небудь.

МАЛОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маловмі́сний**.
МАЛОВО́ДДЯ *див.* **малові́ддя**.
МАЛОВО́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **маловóдний**.
МАЛОВО́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Абстр. ім. до **маловóдий**.
МАЛОВО́ДНИЙ, -а, -е. 1. З малою кількістю води, з низьким рівнем води. // Який характеризується пониженням рівня води в природних водоймищах (про період року). 2. Бідний на воду, вологу; мало зрошуваний (про місцевість). *Маловодний степ.*
МАЛОВО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маловóдний**.
МАЛОВПЛИВО́ВИЙ, -а, -е. Який має невеликий вплив на когось, щось.
МАЛОВРОЖА́ЙНИЙ, -а, -е. Недостатньо врожайний.
МАЛОВРОЖА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маловрожáйний**.
МАЛОВТІ́ШНИЙ, -а, -е. Який не дає достатньої втіхи, повного заспокоєння, який приносить мало радості.
МАЛОВТІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маловті́шний**.
МАЛОВТІ́ШНО. Присл. до **маловті́шний**.
МАЛОВУГЛЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. У якому низький вміст вуглецю. *Маловуглецева сталь.*
МАЛОГАБАРИ́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має малі габарити (у 1 знач.). *Малогабаритна апаратура. Малогабаритна квартира.* 2. *розм.*, *жарт.* Маленький, крихітний.
МАЛОГАБАРИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Невеликі габарити, малий розмір чого-небудь.
МАЛОГОВІРКИ́Й, -á, -é. Який не любить багато говорити, не говорить багато; мовчазний.
МАЛОГОЛІНКО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Стос. до малої голінки.
МАЛОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **мікроцефа́л**.
МАЛОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **малоголóвий**.
МАЛОГОМІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Такий, що стосується малогомілкової кістки, нерва та ін. ** **Малогомілкóвий блок** – невеликий відросток на латеральній поверхні п'яткової кістки.
МАЛОГРА́МОТНИЙ, -а, -е. 1. Який не вміє добре читати й писати, мало знає. // Погано обізнаний у певній галузі знань. *Технічно малограмотна людина.* 2. Написаний, виконаний з помилками, без належних знань. *Малограмотний твір.*
МАЛОГРА́МОТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малогрáмотний**.
МАЛОГРА́МОТНО. Присл. до **малогрáмотний**.
МАЛОДИСОЦІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який мало, слабо розпадається на іони у розчинах чи розплавах. 2. Який мало, слабо розпадається на окремі атоми чи молекули при нагріванні (про гази).
МАЛОДІ́ЙНИЙ, -а, -е.Те саме, що **малодійови́й**.
МАЛОДІЙОВИ́Й, -á, -é. Який мало впливає на щонебудь, мало діє, дає мало користі. *Малодійовий засіб.*
МАЛОДІЙО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **малодійовий**.
МАЛОДІЙО́ВО. Присл. до **малодійови́й**.
МАЛОДІ́ТНИЙ, -а, -е. У якого мало дітей.
МАЛОДІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Мала кількість дітей в сім'ї (одна або дві дитини).
МАЛОДОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **малодоказóвий**.
МАЛОДОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малодові́дний**.
МАЛОДОКАЗО́ВИЙ, -а, -е. Який не є достатньо доказовим; малопереконливий.
МАЛОДОКАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **малодоказóвий**.
МАЛОДОКАЗО́ВО. Присл. до **малодоказóвий**.
МАЛОДОСВІ́ДЧЕНИЙ, -а, -е. Який не має достатнього досвіду.
МАЛОДОСВІ́ДЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малодосві́дчений**.
МАЛОДОСЛІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Недосить досліджений.
МАЛОДОСЛІ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малодослі́джений**.
МАЛОДОСТОВІ́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **маловірогі́дний**. *Малодостовірні чутки.*
МАЛОДОСТОВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малодостові́рний**.
МАЛОДОСТОВІ́РНО. Присл. до **малодостові́рний**.
МАЛОДОСТУ́ПНИЙ, -а, -е. Такий, до якого важко дістатися, добратися.
МАЛОДОСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малодосту́пний**.
МАЛОДОСТУ́ПНО. Присл. до **малодосту́пний**.
МАЛОДОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **малоприбутковий**.
МАЛОДОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малодохі́дний**.
МАЛОДОХІ́ДНО. Присл. до **малодохі́дний**.
МАЛОДУ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **боязки́й** 1; легкодухий. // Спричинений відсутністю мужності.
МАЛОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **боягу́зливість**.
МАЛОДУ́ШНО. Присл. до **малоду́шний**.
МАЛОЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Малоефективний, який приносить малу вигоду, низький економічний ефект; малорентабельний.
МАЛОЕКОНОМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоекономі́чний**.
МАЛОЕКОНОМІ́ЧНО. Присл. до **малоекономі́чний**.
МАЛОЕФЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не дає достатнього ефекту.
МАЛОЕФЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоефекти́вний**.
МАЛОЕФЕКТИ́ВНО. Присл. до **малоефекти́вний**.
МАЛОЗАБЕЗПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який не має достатніх засобів для безбідного життя.
МАЛОЗАБЕЗПЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малозабезпе́чений**.
МАЛОЗАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Заселений невеликою кількістю людей. *Малозаселений край.*
МАЛОЗАСЕ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малозасéлений**.
МАЛОЗАСТОСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого мало, не дуже часто застосовують. *Малозастосовний засіб.*
МАЛОЗАСТОСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малозастосóвний**.
МАЛОЗБАГА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Збагачений невеликою кількістю чого-небудь.
МАЛОЗБАГА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **малозбагáчений**.
МАЛОЗДІ́БНИЙ, -а, -е. Недосить здібний. *Малоздібний учень.*
МАЛОЗДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малозді́бний**.
МАЛОЗЕМЕ́ЛЛЯ, -я, *с.* Недостатня забезпеченість землею для ведення сільського господарства.
МАЛОЗЕМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який володіє малим земельним наділом.
МАЛОЗЕМЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **малоземéлля**.
МАЛОЗМІСТО́ВНИЙ, -а, -е. Якому бракує глибокого змісту; поверховий.
МАЛОЗМІСТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малозмістóвний**.
МАЛОЗМІСТО́ВНО. Присл. до **малозмістóвний**.
МАЛОЗНАЙО́МИЙ, -а, -е. Недостатньо знайомий.
МАЛОЗНА́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **маловідóмий**.
МАЛОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Який не має великого значення, впливу.
МАЛОЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малознáчний**.
МАЛОЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який після згоряння залишає мало золи (попелу).
МАЛОЗРОЗУМІ́ЛИЙ, -а, -е. Недостатньо зрозумілий.
МАЛОЗРОЗУМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **малозрозумі́лий**.
МАЛОЗРОЗУМІ́ЛО. Присл. до **малозрозумі́лий**.
МАЛОІНЕРЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має малу, невелику інерцію.
МАЛОІНЕРЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малоінерці́йний**.
МАЛОІНІЦІАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Той, хто не виявляє належної ініціативи.
МАЛОІНІЦІАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малоініціати́вний**.
МАЛОІНТЕЛІГЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який володіє невисоким рівнем культури, моралі, недосить інтелігентний.
МАЛОІНФОРМАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який містить, несе в собі мало інформації.
МАЛОІНФОРМАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малоінформати́вний**.
МАЛОІСТО́ТНИЙ, -а, -е. Недосить істотний; маловажний, незначний.
МАЛОІСТО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоістóтний**.
МАЛОІСТО́ТНО. Присл. до **малоістóтний**.
МАЛОЇ́ЖДЖЕНИЙ, -а, -е. Такий, по якому мало їздили.
МАЛОЙМОВІ́РНИЙ, -а, -е. Який не здається ймовірним; сумнівний.
МАЛОЙМОВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоймові́рний**.
МАЛОЙМОВІ́РНО. Присл. до **малоймові́рний**.
МАЛО́КА, -и, *ж.* Житло у індіанців тропічних басейнів Амазонки – прямокутний або круглий будинок з балок та жердин з двохскатним або конусоподібним дахом.
МАЛОКАЛІ́БЕРНИЙ, -а, -е. Який має невеликий калібр; дрібнокаліберний.
МАЛОКАЛІ́БЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малокалі́берний**.
МАЛОКАЛОРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Недосить калорійний. *Малокалорійна їжа.*
МАЛОКАЛОРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **малокалорі́йний**.
МАЛОКАЛОРІ́ЙНО. Присл. за знач. **малокалорі́йний**.
МАЛОКВАЛІФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не має достатньої кваліфікації.
МАЛОКВАЛІФІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малокваліфікóваний**.
МАЛОКВАЛІФІКО́ВАНО. Присл. до **малокваліфікóваний**.
МАЛОКВАРТИ́РНИЙ, -а, -е. Який містить невелику кількість квартир.
МАЛОКВАРТИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малокварти́рний**.
МАЛОКВІ́ТНУЧИЙ, -а, -е. Який мало, рідко квітне, цвіте, який має мало квіток.
МАЛОКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, яким важко управляти, керувати. *Малокерований процес.*
МАЛОКЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малокерóваний**.
МАЛОКОМПЕТЕ́НТНИЙ, -а, -е. Недостатньо компетентний у чомусь.
МАЛОКОМПЕТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малокомпетéнтний**.
МАЛОКОМПЛЕ́КТНИЙ, -а, -е. Не повністю укомплектований. ** **Малокомплéктна шкóла** – школа з невеликою кількістю учнів, без паралельних класів.
МАЛОКОМПЛЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малокомплéктний**.
МАЛОКОНТРА́СТНИЙ, -а, -е. Який має невелику, малу контрастність.
МАЛОКОНТРА́СТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малоконтрáстний**.
МАЛОКОНТРА́СТНО. Присл. за знач. **малоконтрáстний**.
МАЛОКОРИ́СНИЙ, -а, -е. Який дає мало користі.
МАЛОКОРИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малокори́сний**.
МАЛОКОРИ́СНО. Присл. до **малокори́сний**.
МАЛОКУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. Недостатньо культурний. *Малокультурна людина.*
МАЛОКУЛЬТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малокульту́рний**.
МАЛОКУЛЬТУ́РНО. Присл. до **малокульту́рний**.
МАЛОЛЕГО́ВАНИЙ, -а, -е. До складу якого ввели незначну кількість легівної домішки – простої речовини, іонів тощо (про метал, сплав та ін.).
МАЛОЛЕГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **малолегóваний**.
МАЛОЛЕТКИ́Й, -á, -é. Який володіє малою, незначною леткістю, погано, слабо летить.
МАЛОЛЕТЮ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **малолеткий**.
МАЛОЛЕТЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **малолетю́чий**.
МАЛОЛІ́СНИЙ, -а, -е. Який має малу або недостатню кількість лісу (лісів).
МАЛОЛІ́ССЯ, -я, *с.* Недостатня кількість лісів.
МАЛОЛІ́Т, -а, *ч.*, *діал.* Малоліток.
МАЛОЛІ́ТКА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **малолі́ток**.
МАЛОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Який має мало років (про дітей, підлітків); неповнолітній. // Власт. дитині; дитячий.
МАЛОЛІ́ТОК, -тка, *ч.* Дитина; неповнолітній.
МАЛОЛІТРА́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* Малолітражний автомобіль.
МАЛОЛІТРА́ЖНИЙ, -а, -е, *тех.* 1. Який уміщує мало рідини; невеликого літражу. 2. Який має циліндри невеликого робочого об'єму й витрачає мало пального (про автомобіль і т. ін.).
МАЛОЛІ́ТСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **малолі́ття**.
МАЛОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Дитячий вік, вік підлітка: недоліття.
МАЛОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Нечисленний.
МАЛОЛОПАТЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має лопаті малого розміру або незначну кількість лопатей.
МАЛОЛЮ́ДДЯ, -я, *с.* Те саме, що **малолю́дність**.
МАЛОЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. Такий, на якому перебуває, присутня мала кількість людей. // Такий, де живе небагато людей.
МАЛОЛЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Мала, недостатня кількість людей.
МАЛОЛЮ́ДНО, *діал.* Присл. до **малолю́дний**.
МАЛОМА́ЄТНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Незаможний, небагатий. 2. Який володіє невеликим маєтком; дрібномаєтний.
МАЛОМА́ЄТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маломáєтний**.
МА́ЛО-МА́ЛО, *присл.*, *розм.* Підсил. до **мáло**; трошечки. **Мáло-мáло не ...** – ледве не ..., ще трохи й ...
МАЛОМЕТРА́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Квартира невеликого метражу; малогабаритка. 2. Малометражний, короткометражний фільм.
МАЛОМЕТРА́ЖНИЙ, -а, -е. Який має невеликий метраж.
МАЛОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який має невеликий розмір. *Маломірне взуття.*
МАЛОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маломі́рний**.
МАЛОМІ́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **маломістки́й**.
МАЛОМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **маломі́сний**.
МАЛОМІСТЕЧКО́ВИЙ, -а, -е. Власт. для маленького містечка.
МАЛОМІСТКИ́Й, -á, -é. Який вміщує небагато.
МАЛОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **маломісткий**.
МАЛОМІЦНИ́Й, -á, -é. 1. Недостатньо міцний (про матеріали та вироби). 2. Який не має достатніх коштів для ведення власного господарства; бідний (у 1 знач.). *Маломіцне господарство.*
МАЛОМІ́ЦНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **маломіцни́й**.
МАЛОМО́ВНИЙ, -а, -е. Який не любить багато говорити; мовчазний, небалакучий.
МАЛОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маломóвний**.
МАЛОНАВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Який везе малий, незначний вантаж. 2. Який недосить навантажений. 3. Який несе на собі мале навантаження (про конструкцію, деталь тощо). 4. Який є незайнятим (має мало службових, громадських та ін. обов'язків).
МАЛОНАВАНТА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **малонавантáжений**.
МАЛОНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. На якого не варто покладатися.
МАЛОНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до. **малонаді́йний**.
МАЛОНАДІ́ЙНО. Присл. до **малонаді́йний**.
МАЛОНАЇ́ЖДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Такий, на якому мало їздили. 2. Недосить наїжджений.
МАЛОНАЇ́ЖДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малонаї́жджений**.
МАЛОНАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який має нечисленне населення, небагато жителів.
МАЛОНАСЕ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малонасéлений**.
МАЛОНАСЕ́ЛЕНО. Присл. до **малонасéлений**.
МАЛОНАСІ́ННИЙ, -а, -е. 1. У якого мало насіння. 2. Який дає мало насіння.
МАЛОНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір малонатної (малонової) кислоти.
МАЛОНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **малонáт**.
МАЛОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який становить невелику небезпеку.
МАЛОНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **малонебезпéчний**.
МАЛОНЕБЕЗПЕ́ЧНО. Присл. до **малонебезпéчний**.
МАЛО́НОВИЙ, -а, -е: ** **Малóнова кислотá** – дикарбонова органічна кислота; обов'язковий компонент синтезу жирних кислот у тваринних і рослинних клітинах.
МАЛОНО́ШЕНИЙ, -а, -е. Якого носили недовгий час. *Малоношений одяг.*
МАЛОНО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малонóшений**.
МАЛООБ'Є́МНИЙ, -а, -е. Який має, займає невеликий об'єм.

4/21 5—73

МАЛООБ'ЄМНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малооб'ємний**.
МАЛООБЖИТИЙ, -а, -е. Недосить обжитий.
МАЛООБЖИТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **малообжитий**.
МАЛООМНИЙ, -а, -е. Який має незначний електричний опір, що становить мале число омів.
МАЛООМНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малоомний**.
МАЛООПЕРАЦІЙНИЙ, -а, -е. Що складається з незначної кількості виробничих операцій. *Малоопераційна технологія.*
МАЛООПЕРАЦІЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоопераційний**.
МАЛООСВІЧЕНИЙ, -а, -е. Який не має достатньої освіти, знань.
МАЛООСВІЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоосвічений**.
МАЛОПЕРЕКОНЛИВИЙ, -а, -е. Недостатньо переконливий.
МАЛОПЕРЕКОНЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **малопереконливий**.
МАЛОПЕРЕКОНЛИВО. Присл. до **малопереконливий**.
МАЛОПЕРСПЕКТИВНИЙ, -а, -е. Що не має достатніх перспектив для зростання, розвитку; недостатньо перспективний. *Малоперспективний спортсмен.*
МАЛОПЕРСПЕКТИВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоперспективний**.
МАЛОПЕРСПЕКТИВНО. Присл. до **малоперспективний**.
МАЛОПИСЬМЕННИЙ, -а, -е. Те саме, що **малограмотний**.
МАЛОПИСЬМЕННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малописьменний**.
МАЛОПИТУЩИЙ, -а, -е. Який не зловживає спиртними напоями, знає міру в питті.
МАЛОПИТУЩІСТЬ, -щості, *ж.* Абстр. ім. до **малопитущий**.
МАЛОПІДГОТОВАНИЙ, -а, -е. Недостатньо підготований. *Малопідготована доповідь.* // Який не має достатніх знань. *Малопідготований учень.*
МАЛОПІДГОТОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малопідготованість**.
МАЛОПІДГОТОВЛЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **малопідготований**.
МАЛОПІДГОТОВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малопідготовленість**.
МАЛОПЛАСТИЧНИЙ, -а, -е. Недосить пластичний, який володіє незначною пластичністю.
МАЛОПЛАСТИЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **малопластичний**.
МАЛОПЛІДДЯ, -я, *с.* Явище маловрожайності рослин або низької народжуваності у тварин і людини.
МАЛОПЛІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **малоплідця**.
МАЛОПЛОДОВИЙ, -а, -е. Який дає мало плодів. *Малоплодове дерево.*
МАЛОПЛОДЮЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **малородючий**. *Малоплодючий ґрунт.*
МАЛОПЛОДЮЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **малоплодючий**.
МАЛОПОВЕРХОВИЙ, -а, -е. Який має невелику кількість поверхів. *Малоповерховий будинок.*
МАЛОПОВЕРХОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **малоповерховий**.
МАЛОПОЖИВНИЙ, -а, -е. Недосить поживний. *Малопоживна їжа.*
МАЛОПОЖИВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малопоживний**.
МАЛОПОЖИВНО. Присл. до **малопоживний**.
МАЛОПОКАЗОВИЙ, -а, -е. Який дає неповне уявлення про що-небудь; недосить переконливий, нетиповий. *Малопоказовий випадок.*
МАЛОПОКАЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **малопоказовий**.
МАЛОПОКАЗОВО. Присл. до **малопоказовий**.
МАЛО-ПОМАЛУ, *присл., розм.* Те саме, що **помалу**; поступово, потроху.
МАЛОПОМІТНИЙ, -а, -е. 1. Такий, якого майже не видно, важко помітити. 2. *перен.* Який нічим не вирізняється з-поміж інших; пересічний, звичайний.
МАЛОПОМІТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малопомітний**.
МАЛОПОМІТНО. Присл. до **малопомітний**.
МАЛОПОПУЛЯРНИЙ, -а, -е. Не дуже поширений, який не користується великою популярністю. *Малопопулярна ідея.*
МАЛОПОПУЛЯРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малопопулярний**.
МАЛОПОПУЛЯРНО. Присл. до **малопопулярний**.
МАЛОПОТУЖНИЙ, -а, -е, *тех.* Який має невелику потужність.
МАЛОПОТУЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малопотужний**.
МАЛОПРИБУТКОВИЙ, -а, -е. Який дає мало прибутків. *Малоприбуткове господарство.*
МАЛОПРИБУТКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **малоприбутковий**.
МАЛОПРИБУТКОВО. Присл. до **малоприбутковий**.
МАЛОПРИВАБЛИВИЙ, -а, -е. Не дуже привабливий, що не викликає симпатії, не приносить задоволення.
МАЛОПРИВАБЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **малопривабливий**.
МАЛОПРИВАБЛИВО. Присл. до **малопривабливий**.
МАЛОПРИДАТНИЙ, -а, -е. Недостатньо придатний (для обробки, використання тощо).
МАЛОПРИДАТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малопридатний**.
МАЛОПРОДУКТИВНИЙ, -а, -е. 1. Недостатньо продуктивний. *Малопродуктивна праця.* 2. *с. г.* Який дає малу кількість продукції.
МАЛОПРОДУКТИВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малопродуктивний**.
МАЛОПРОДУКТИВНО. Присл. до **малопродуктивний**.
МАЛОПРОЗОРИЙ, -а, -е. Який володіє слабкою прозорістю, мало проглядається.
МАЛОПРОЗОРІСТЬ, -рості, *ж.* Стан і властивість за знач. **малопрозорий**.
МАЛОРЕЛЬЄФНИЙ, -а, -е. Який має малу, незначну рельєфність.
МАЛОРЕЛЬЄФНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **малорельєфний**.
МАЛОРЕНТАБЕЛЬНИЙ, -а, -е. Недосить рентабельний; низькорентабельний.
МАЛОРЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малорентабельний**.
МАЛОРЕНТАБЕЛЬНО. Присл. до **малорентабельний**.
МАЛОРОДЮЧИЙ, -а, -е. Недостатньо родючий. *Малородючі ґрунти.*
МАЛОРОДЮЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **малородючий**.
МАЛОРОЗВИНЕНИЙ, -а, -е. 1. Який не досяг повного фізичного розвитку; недорозвинений. 2. Який має невисокий культурний рівень, недостатню освіту. *Малорозвинена людина.* 3. Який не досяг достатньо високого рівня розвитку. *Малорозвинені країни.*
МАЛОРОЗВИНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малорозвинений**.
МАЛОРОЗВИНУТИЙ, -а, -е. Див. **малорозвинений**.
МАЛОРОЗВИНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **малорозвинутий**.
МАЛОРОЗМІРНИЙ, -а, -е. Невеликий за розміром. ** **Малорозмірна мішень** – мішень невеликого розміру.
МАЛОРОЗМІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малорозмірний**.
МАЛОРОЗТЯЖНИЙ, -á, -é. Який розтягується слабко, незначною мірою.
МАЛОРОЗТЯЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **малорозтяжний**.
МАЛОРОЗЧИННИЙ, -а, -е. Який мало, погано розчиняється у розчинниках. *Малорозчинна сіль.*
МАЛОРОЗЧИННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малорозчинний**.
МАЛОРОСИ, -ів, *мн.* (*одн.* **малорос**, -а, *ч.*; **малоросска**, -и, *ж.*), *заст.* Офіційна назва українців у дореволюційній Росії.
МАЛОРОСІЙСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **малороси** й Малоросія (офіційна назва України в дореволюційній Росії).
МАЛОРОСІЯНИН, -а, *ч.* Те саме, що **малорос**.
МАЛОРОСІЯНКА, -и. Жін. до **малоросіянин**.
МАЛОРОСКА *див.* **малороси**.
МАЛОРОСЛИЙ, -а, -е. Невеликий на зріст; невисокий.
МАЛОРОСЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **малорослий**.
МАЛОРУСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Малої Русі (Малоросії).
МАЛОРУХЛИВИЙ, -а, -е. Який рухається повільно; повільний. // Який характеризується незначним рухом.
МАЛОРУХЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **малорухливий**. ** **Малорухливість цін** – слабка реакція цін на зміну попиту та пропозиції товару.
МАЛОРУХЛИВО. Присл. до **малорухливий**.
МАЛОРУХОМИЙ, -а, -е. Який має обмежену здатність рухатися. *Малорухомий суглоб.*
МАЛОРУХОМІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **малорухомий**.
МАЛОСВІДОМИЙ, -а, -е. Недостатньо свідомий.
МАЛОСВІДОМО. Присл. до **малосвідомий**.
МАЛОСЕРІЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виготовленням чого-небудь у незначній кількості, невеликою серією; що виготовляється в незначній кількості.
МАЛОСЕРІЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малосерійний**.
МАЛОСИЛИЙ, -а, -е. Який не має достатньої фізичної сили; недужий, кволий, слабкий.
МАЛОСИЛЛЯ, -я, *с.* Брак фізичної сили; кволість, слабкість.
МАЛОСИЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **малосилий**. 2. *тех., рідко.* Те саме, що **малопотужний**. *Малосильний двигун.*
МАЛОСИЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малосильний**.
МАЛОСИМПАТИЧНИЙ, -а, -е. Що не викликає великої симпатії.
МАЛОСИМПАТИЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малосимпатичний**.
МАЛОСІМЕЙКА, -и, *ж., розм.* Невелика квартира для сімейної пари або нечисленної сім'ї.
МАЛОСІМЕЙНИЙ, -а, -е. Який має невелику родину, сім'ю.
МАЛОСІМЕЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малосімейний**.
МАЛОСЛІВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **небагатослівний**.
МАЛОСЛІВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малослівний**.
МАЛОСЛІВНО. Присл. до **малослівний**.
МАЛОСНІЖНИЙ, -а, -е. Який характеризується малою кількістю снігу.
МАЛОСНІЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малосніжний**.
МАЛОСОЛЬНИЙ, -а, -е. Злегка просолений; свіжопросольний. *Малосольні оселедці.*
МАЛОСОЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **малосольний**.
МАЛОСПРИЯТЛИВИЙ, -а, -е. Недосить сприятливий для когось, чогось.
МАЛОСПРИЯТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **малосприятливий**.
МАЛОСПРИЯТЛИВО. Присл. до **малосприятливий**.
МАЛОСТІЙКИЙ, -á, -é. 1. Який має малу стійкість до дії агресивного середовища, механічних навантажень тощо. 2. Який легко втрачає мужність, відвагу, рішучість, піддаючись примусу, шантажу та ін. 3. Який легко піддається спокусі.
МАЛОСТІЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **малостійкий**.
МАЛОТЕРЦІЄВИЙ, -а, -е, *муз.* Стос. до малої терції.
МАЛОТИРАЖНИЙ, -а, -е. Який виходить невеликим тиражем. *Малотиражна газета.*
МАЛОТИРАЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малотиражний**.
МАЛОТІ *див.* **лоті**.
МАЛОТОВАРИСЬКИЙ, -а, -е. Який неохоче спілкується, уникає товариства з іншими; замкнений (у 5 знач.).
МАЛОТОКСИЧНИЙ, -а, -е. Який володіє слабкою токсичною дією.
МАЛОТОКСИЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **малотоксичний**.
МАЛОТОННАЖНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має малий тоннаж (про вантажні транспортні засоби). *Малотоннажне судно.*
МАЛОТОННАЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малотоннажний**.
МАЛОУДІЙЛИВИЙ, -а, -е, *с. г.* Який дає невеликі удої. *Малоудійлива корова.*
МАЛОУДІЙЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **малоудійливий**.
МАЛОУДІЙНИЙ, -а, -е, *с. г.* Те саме, що **малоудійливий**.
МАЛОУДІЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоудійний**.
МАЛОУСАДКОВИЙ, -а, -е. Який дає незначну усадку (про тканини).
МАЛОУСАДКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість за знач. **малоусадковий**.
МАЛОУСПІШНИЙ, -а, -е. Недосить успішний.
МАЛОУСПІШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоуспішний**.
МАЛОУСПІШНО. Присл. до **малоуспішний**.
МАЛОФОРМАТНИЙ, -а, -е. Який має невеликий формат. *Малоформатна книга. Малоформатне видання.*
МАЛОФОРМАТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоформатний**.
МАЛОХОДЖЕНИЙ, -а, -е. Яким мало ходили. *Малоходжена стежка.*
МАЛОХОДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоходжений**.
МАЛОХУДОЖНІЙ, -я, -є. Недосить художній. *Малохудожній твір.*
МАЛОЦІКАВИЙ, -а, -е. Який не викликає цікавості; непривабливий.
МАЛОЦІКАВО. Присл. до **малоцікавий**.
МАЛОЦІННИЙ, -а, -е. Який має незначну цінність; недорогий, дешевий. *Малоцінна порода риб.*
МАЛОЦІННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малоцінний**.
МАЛОЦІННО. Присл. до **малоцінний**.
МАЛОЧЛЕННИЙ, -а, -е. У якому мало членів. *Малочленний клуб.*
МАЛОЧЛЕННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малочленний**.
МАЛОЧУТЛИВИЙ, -а, -е. Який має невелику чутливість, мало реагує на зовнішні подразнення. *Малочутливі фотоматеріали.*
МАЛОЧУТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **малочутливий**.
МАЛОЧУТЛИВО. Присл. до **малочутливий**.
МАЛОШЕРСТИЙ, -а, -е. Який має коротку шерсть; який дає мало шерсті. *Малошерста порода овець.*
МАЛОШУМНИЙ, -а, -е. Який спричиняє мало шуму, майже безшумний.
МАЛОШУМНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **малошумний**.
МАЛОШУМНО. Присл. до **малошумний**.
МАЛОЩЕТИНИСТИЙ, -а, -е. Який має невелику щетину.
МАЛОЩЕТИНИСТІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **малощетинистий**.
МАЛУВАТИЙ, -а, -е. 1. Трохи малий, менший, ніж треба розміром; прот. **великуватий**. *Малуватий капелюх. Малувата кімната.* 2. Трохи малий кількісно. *Малуватий загін.* 3. Трохи короткий у часі. *Малуватий день.*
МАЛУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **малуватий**.
МАЛУВАТО, *присл.* Трохи мало; недостатньо. *Працювати малувато.* // *у знач. присудк. сл.*
МАЛЬАБСОРБЦІЯ, -ї, *ж.* Симптомокомплекс, зумовлений порушенням всмоктування в тонкій кишці. ** **Синдром мальабсорбції** – те саме, що **мальабсорбція**.
МАЛЬВА, -и, *ж.* Багаторічна декоративна рослина з високим стеблом і великими яскравими квітами, зібраними по кілька в пазухах листків, іноді в китицеподібні суцвіття; рожа. ** **Могилівська мальва** – кормова рослина. **Мускусна мальва** – різновид декоративної мальви.
МАЛЬВАЗІЯ, -ї, *ж.* Сорт раннього винограду. // Солодке вино з винограду цього сорту.
МАЛЬВОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мальва**. 2. *у знач. ім.* **мальвові**, -вих, *мн.* Родина роздільнопелюсткових трав'янистих і дерев'янистих рослин, до якої належать мальва, бавовник, кенаф, липка тощо.
МАЛЬДІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мальдівців і Мальдівської Республіки.
МАЛЬДІВЦІ, -ів, *мн.* Народ, який населяє Мальдівську Республіку.
МАЛЬКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мальок**.
МАЛЬОВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **малювати**. 2. *у знач. прикм.* Намальований олівцем, пером, фарбами тощо. // Оздоблений малюнками, помальований фарбами. 3. *у знач. прикм., перен., розм.* Дуже гарний (у 1 знач.).
МАЛЬОВАНКА, -и, *ж., розм.* Спідниця з полотна, розмальованого кустарним способом.

МАЛЬО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **малюва́ння** (у 3 знач.).
МАЛЬОВНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Мальовничий.
МАЛЬОВНИ́ЦТВО, -а, *с.*, *заст.* Малярство (у 1 знач.); живопис.
МАЛЬОВНИ́ЧЕ. Присл. до **мальовни́чий**.
МАЛЬОВНИ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який милує око; гарний, привабливий, красивий. // Який привертає увагу яскравістю барв, виразністю рухів і т. ін.; гідний бути намальованим. 2. *перен.* Образний, виразний (про мову, стиль і т. ін.).
МАЛЬОВНИ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **мальовни́чий**.
МАЛЬОВНИ́ЧО, *присл.* Те саме, що **мальовни́че**.
МАЛЬО́К, -лька́, *ч.* Рибка, що недавно вийшла з ікри. // *збірн.* Мілька.
МАЛЬПО́СТ, -а, *ч.* 1. *заст.* Поштова карета для перевезення пасажирів і пошти. 2. Дитяча коляска для прогулянок сидячи.
МАЛЬСЕ́КО, *невідм.*, *с.* Грибкове захворювання цитрусових, що спричиняє всихання рослин.
МА́ЛЬСТВО, -а, *с.*, *діал.* Малолітство, дитинство.
МА́ЛЬТА, -и, *ж.* В'язкий бітум, що містить 40 – 65 % масляних компонентів.
МАЛЬТА́ЗА, -и, *ж.*, *фізіол.* Гідролітичний фермент, що розщеплює мальтозу; має велике значення в процесах перетравлювання, розкладу і обміну вуглеводів.
МАЛЬТІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мальтійців і Мальти. ** **Мальті́йська гаря́чка** – те саме, що **бруцельо́з**. **Мальті́йський о́рден** – духовно-лицарський орден, що з 1530 р. розташувався на о. Мальта (звідси й назва).
МАЛЬТІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Народ, основне населення держави Мальта.
МАЛЬТОБІО́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **мальто́за**.
МАЛЬТО́ЗА, -и, *ж.*, *спец.* Дисахарид, що утворюється внаслідок дії на крохмаль спеціального ферменту (солоду).
МАЛЬТО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мальто́за**. ** **Мальто́зний цу́кор** – те саме, що **мальто́за**.
МАЛЬТУЗІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прибічник мальтузіанства.
МАЛЬТУЗІА́НСТВО, -а, *с.* Теорія, згідно з якою економічне становище суспільства визначається не соціальними умовами, а занадто швидким зростанням населення.
МАЛЬТУЗІА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мальтузіа́нець**. *Мальтузіанські погляди.* 2. Стос. до мальтузіанства.
МАЛЬФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Будь-яка деформація, часто вроджена, виродливість. ** **Артеріовено́зні мальформа́ції** – різні синдроми, спільним для яких є наявність у слизовій оболонці або підслизовій основі аномальних невеликих кровоносних судин.
МАЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до малювання. // Признач. для малювання (у 1 знач.).
МАЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із малювання пером, олівцем, фарбами.
МАЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **малюва́льник**.
МАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **малюва́ти** й **малюва́тися** 1. 2. Те саме, що **малю́нок** 1. // Настінний живопис. 3. *збірн.*, *рідко.* Картини, малюнки.
МАЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Зображувати кого-, що-небудь на площині олівцем, пером, фарбами тощо. 2. *рідко.* Те саме, що **фарбува́ти**. // Накладати на обличчя грим, фарбу. 3. *перен.* Зображувати словами; описувати. 4. *перен.* Викликати в уяві, свідомості певні образи, картини.
МАЛЮВА́ТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* 1. Накладати на своє обличчя грим, фарбу. 2. Вирізнятися своїми обрисами на тлі чогось; вимальовуватися. // *перен.* Виражатися, виявлятися назовні; ставати помітним (про думки, почуття тощо). 3. *перен.* Поставати в уяві; уявлятися. 4. Пас. до **малюва́ти** 1 – 3.
МАЛЮ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Мала дитина. // Молодший школяр.
МАЛЮ́НОК, *ч.* 1. *род.* -нка. Зображення предмета на площині, зроблене олівцем, пером, фарбами тощо. // Твір малярства; картина (у 1 знач.). // Ілюстрація в книжці. // Сполучення ліній, кольорів, тіней і т. ін. на тканині, папері тощо; взір (у 2 знач.); візерунок. 2. *род.* -нка, *перен.* Те, що можна бачити, охопити зором або конкретно уявити собі. 3. *род.* -нку, *перен.* Словесне зображення явищ реальної дійсності в літературі. // Відтворення характеру, психології дійової особи засобами акторського мистецтва.
МАЛЮ́НОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **малю́нок**.
МАЛЮ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Дуже маленький (у 1, 3 – 5 знач.).
МАЛЮ́ТА, -и, *ч.*, *діал.* Маля, малюк.
МАЛЮ́ХНИЙ, -а, -е, *діал.* Крихітний, дуже маленький.
МАЛЮ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Маленький.
МАЛЮ́ЧКИЙ, -а, -е, *зах.* Маленький.
МАЛЯ́, -я́ти, *с.* 1. *розм.* Маленька дитина. // Молодший школяр. 2. Молода тварина, що перебуває при матері.
МАЛЯ́ВА, -и, *ж.*, *жарг.* Таємний лист, записка, послання.
МАЛЯ́ВКА, -и. 1. *ж.*, *розм.* Маленька рибка, що недавно вийшла з ікри. 2. *ч. і ж.* Про дитину або людину, маленьку на зріст.
МАЛЯ́ВОЧКА, -и. 1. *ж.* Пестл. до **маля́вка** 1. 2. *ч. і ж.* Пестл. до **маля́вка** 1, 2.
МАЛЯ́Р, маляра́, *ч.* 1. Той, хто займається малярством (у 1 знач.); художник. 2. Робітник, що займається фарбуванням будов, стін приміщень і т. ін. // Ремісник, що малює вивіски.
МАЛЯ́РИК[1], -а, *ч.* Пестл. до **маля́р**.
МАЛЯ́РИК[2], -а, *ч.*, *розм.* Людина, що хворіє на малярію.
МАЛЯ́РИХА, -и, *ж.* Дружина маляра.
МАЛЯРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка маляра.
МАЛЯРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **малярі́я**. *Малярійний напад.* // Який є збудником або вогнищем малярії. *Малярійний комар.* ** **Малярі́йна ко́ма** – ускладнення малярії, яке розвивається при тропічній малярії в неімунних осіб при відсутності специфічного лікування.
МАЛЯРІ́Я, -ї, *ж.* Гостра заразна хвороба, що супроводжується виснажливими нападами гарячки; болотна (переміжна) пропасниця. ** **Вро́джена малярі́я** – малярія у новонароджених внаслідок зараження під час пологів. ** **Перніціо́зна малярі́я** – форми тропічної малярії з тяжким перебігом. **Трансфузі́йна малярі́я** – малярія, яка розвивається внаслідок переливання крові від донора-паразитоносія. **Тропі́чна малярі́я** – малярія, яка характеризується найбільш тяжким перебігом.
МАЛЯРІ́Я-ТЕРАПІ́Я, малярії-терапії, *ж.* Метод лікування, який полягає у викликанні гіпертермії внаслідок зараження малярією.
МАЛЯ́РКА, -и, *ж.*, *спец.*, *розм.* 1. Приміщення, де проводиться фарбування машин, механізмів, яких-небудь виробів. 2. Малярні роботи.
МАЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до малярства (у 2 знач.).
МАЛЯ́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Майстерня художника.
МАЛЯ́РСТВО, -а, *с.* 1. Вид образотворчого мистецтва, що зображує фарбами предмети і явища реальної дійсності на полотні, дереві, папері, стіні тощо; живопис. 2. Ремесло маляра (у 2 знач.).
МАЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до малярства (у 1 знач.); живописний. 2. Прикм. до **маля́р** 2.
МАЛЯРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути малярем, художником.
МАЛЯРЧУ́К, -а́, *ч.* Учень маляра.
МАЛЯ́С, -у, *ч.*, *спец.* Густа брунатна рідина, що залишається після переробки цукрових буряків на цукор; використовується як корм для худоби, у текстильній промисловості тощо; меляса.
МАЛЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **маля́**.
МАЛЯ́ТОЧКО, -а, *с.* Пестл. до **маля́**.
МАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розм'якшення тканин внаслідок їх некрозу або дистрофії.
МА́МА, -и, *ж.* Ласкаве називання матері й звертання до неї. // Звертання до матері чоловіка або жінки.
МАМА́ЄВИЙ, -єва, -єве. Належний, властивий Мамаю (татарський хан, який здійснив у 14 ст. спустошливий напад на Русь). ** **Мама́єва нава́ла**, *перен.* – про раптову появу багатьох неприємних відвідувачів, гостей та ін. **Мама́єве побо́їще**: а) про велику сварку, бійку; б) про повний безлад.
МАМА́Й, -я́, *ч.* 1. Кам'яний бовван давнього походження на степових могилах; кам'яна баба. 2. *розм.* Про бешкетника, забіяку.
МАМАЛИ́ГА, -и, *ж.* Густа каша з кукурудзяного борошна.
МАМАЛІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мамаліоло́гія**.
МАМАЛІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь зоології, предметом вивчення якої є ссавці.
МАМАЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **мамаліоло́гія**.
МА́МБИ, мамб, *мн.* Отруйні змії родини аспідів. *Зелена мамба. Чорна мамба.*
МА́МБО, *невідм.*, *ч.* 1. У країнах Латинської Америки – син негра та індіанки. 2. Сучасний латиноамериканський танець, різновид румби.
МАМЕЛЮ́К, МАМЛЮ́К, -а́, *ч.* 1. Вояк з особистої охорони єгипетських султанів (з 13 ст.); згодом – представник найвищої військово-феодальної знаті в Єгипті. 2. Кінний гвардієць з особистої охорони Наполеона, яку він набрав під час походу в Єгипет.
МА́МИН, -а, -е. Прикм. до **ма́ма**; належний мамі.
МАМІ́Й, -я́, *ч.*, *ірон.* Розпещений, виніжений син.
МАМІЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини кактусових.
МАМІЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який стосується грудного соска, схожий на нього; соскоподібний.
МА́МКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **ма́ма**. 2. *заст.* Нянька, годувальниця (у 1 знач.).
МА́МКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Часто кликати матір.
МАМКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути годувальницею (у 1 знач.).
МАМЛЮ́К *див.* **мамелю́к**.
МАММОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенографічне дослідження молочної залози без застосування контрастних речовин.
МАММОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що займається вивченням, лікуванням та профілактикою захворювань жіночих молочних залоз.
МАМО́НА, -и. 1. *ч.* У деяких давніх народів (сирійців та ін.) – бог багатства та наживи; у християнських церковних текстах – злий дух, уособлення користолюбства. ** **Віддава́тися мамо́ні** – не зупинятися ні перед чим, коїти злочини заради власного збагачення. **Поклоні́ння мамо́ні** – жадоба до наживи, зажерливість. 2. *ж.*, *перен.*, *заст.*, *зневажл.* Жадібність, ненаситність, зажерливість.
МА́МОНТ, -а, *ч.* Вид слона льодовикового періоду з довгою вовною та великими бивнями, загнутими догори.
МА́МОНТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́монт**. *Мамонтовий скелет.* ** **Ма́монтова кі́стка (кість)** – бивень мамонта, з якого виготовляють оздоби та інші предмети. **Ма́монтове де́рево** – велетенське хвойне дерево, що росте в Північній Америці; секвоя.
МА́МОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **ма́ма**. // *ірон.*
МА́МОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **ма́ма**.
МА́МРАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Навпомацки шукати.
МАМУ́ЛА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Вайло, тюхтій, телепень.
МАМУ́ЛИТИ, -у́лю, -у́лиш, *недок.*, *заст.* Бруднити, паскудити.
МАМУЛУВА́ТИЙ, -а, -е, *зневажл.* Вайлуватий, неповороткий.
МАМУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Пестл. до **ма́ма**.
МАМУ́Н, -а, *ч.*, *міф.*, *зах.* Злий дух, який нібито забирає жінок, морочить людей тощо.
МАМУ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Закрита, замаскована фігура.
МАМУ́НИН, -а, -е. Належний мамуні.
МАМУ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Лялька.
МАМУ́НЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Пестл. до **ма́ма**.
МАМУ́НЯ, -і, *ж.* 1. Пестл. до **ма́ма**. 2. *перен.*, *фам.* Ласкаве звертання до жінки – дружини.
МАМУ́РА, -и, *ж.* Вид трав'янистих багаторічних рослин родини розових.
МАМУ́СЕНЬКА, маму́сечка, -и, *ж.* Пестл. до **маму́ся**.
МАМУ́СЕЧКА *див.* **маму́сенька**.
МАМУ́СЯ, -і, *ж.* Пестл. до **ма́ма**.
МАМУ́Т, -а, *ч.*, *заст.* Мамонт.
МА́МУТОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ма́мут**.
МА́МЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Пестл. до **ма́ма**.
МА́МЧИН, -а, -є. Прикм. до **ма́мка** і **ма́мця**.
МА́МЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **мамкува́ти**.
МА́МЧИЧ, -а, *ч.* Син мамки.
МАН, -а, *ч.*, *філос.* Категорія екзистенціалізму, запроваджена для позначення суспільного буття, що тлумачиться як "повсякденність існування", "несправжнє буття".
МАНА́, -и́, *ж.* 1. Уявний образ кого-, чого-небудь, що ввижається комусь; привид, примара. // *перен.* 2. *розм.* За уявленнями упереджених людей – те, що навіяне злим духом. // *перен.* Щось незрозуміле, незбагненне.
МАНА́НИ, -ів, *мн.*, *біол.* Полісахариди, що утворюються залишками головним чином моносахариду манози.
МАНАСЧІ́, *невідм.* *ч.* Киргизький народний розповідач, виконавець національного епосу.
МАНА́Т, -а, *ч.* Грошова одиниця Азербайджану і Туркменистану.
МАНА́ТКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Дрібне хатнє майно, особисті речі; пожитки. // Про одяг.
МАНА́ТТЯ, -я, *с.*, *збірн.* 1. *розм.* Те саме, що **мана́тки**. 2. *зневажл.* Поганий одяг; лахміття.
МАНГА́Л, -а, *ч.* Посудина для розжареного вугілля, що заступає піч; жаровня.
МА́НГАН, -у, *ч.* Mn. Хімічний елемент, проста речовина якого – сріблястий метал – компонент рейкової і броньової сталей. Поширений у земній корі, важливий біоелемент.
МАНГАНА́Т, -у, *ч.* Сіль, у якій Манган перебуває у складі двозарядного або тризарядного аніону у ступені окиснення +6 і +5. ** **Сині́ мангана́ти** – барвники для полімерів і стерилізатори води.
МА́НГАНІВКА, -и, *ж.*, *розм.* Кристали або водний розчин перманганату калію, що застосується як антисептик та антидот при отруєннях.
МАНГАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який легований манганом. 2. Який містить домішку манганових сполук. *Манганізоване добриво.*
МАНГАНІ́Л, -у, *ч.* Радикал з двома неспареними електронами або двозарядний катіон, що містить атом Мангану і оксигеновий атом.
МАНГАНІ́Н, -у, *ч.*, *мет.* Сплав міді, марганцю та нікелю.
МАНГАНІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **манганíн**.
МАНГАНІ́Т, -у, *ч.* Головний мінерал марганцевих руд, що трапляється у вигляді тонкокристалічних мас чорного чи бурого кольору.
МАНГАНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **манганíт**.
МАНГА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́нган**.
МАНГАНОЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; октаедричні кристали, неправильні зерна або суцільні маси.
МАНГАНОКОНІО́З, -у, *ч.* Пневмоконіоз, який розвивається внаслідок впливу пилу речовин, що містять марганець.
МАНГИШЛА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мангишлак.
МАНГЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мангль**.
МАНГЛЬ, -я, *ч.* Тропічне дерево з повітряним корінням, що йде від стовбура й гілок у ґрунт.
МА́НГО, *невідм.*, *с.* 1. Тропічне плодове дерево родини анакардієвих. 2. Жовто-зелений солодкий завбільшки з огірок або невелику диню плід цього дерева.
МА́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́нго**. *Мангове дерево.*
МАНГО́ЛЬД, -а, *ч.* Сорт буряків з неїстівним коренем та соковитим їстівним листям.
МАНГОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підробка товарів.
МАНГОСТА́Н, -а, *ч.* Дерево роду гарцинія родини клюзієвих.
МА́НГРИ, -ів, *мн.* Лісові зарості (перев. з манглів) на мулистих тропічних морських узбережжях і в гирлах тропічних річок.
МА́НГРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́нгри**. *Мангрові ліси.* ** **Ма́нгрове де́рево** – те саме, що **мангль**.
МАНГУ́СТА, -и, *ж.* Невеликий тропічний хижий ссавець родини віверових, один із видів якого знищує отруйних змій.
МАНДА́ЛА, -и, *ж.* Містичний символ космосу, зазвичай круглої форми із зображенням богів навколо нього; використовується перев. в іудаїзмі та буддизмі.

МАНДА́МУС, -а, *ч*. У країнах англо-саксонської системи права – судовий наказ посадовій особі здійснити дію, до якої її зобов'язує закон.
МАНДА́НТ, -а, *ч*., *юр*. Особа, що дає комусь доручення, мандат на що-небудь.
МАНДАРИ́Н[1], -а, *ч*. 1. Південне вічнозелене плодове цитрусове дерево родини рутових. 2. Невеликий оранжевого кольору кисло-солодкий плід цього дерева.
МАНДАРИ́Н[2], -а, *ч*. Європейська назва державного урядовця у феодальному Китаї.
МАНДАРИ́НКА, -и, *ж*. Рід птахів родини качачих.
МАНДАРИ́ННИЙ, -а, -є. Те саме, що **мандари́новий**.
МАНДАРИ́ННИК, -а, *ч*. Мандариновий сад, мандаринова плантація.
МАНДАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мандари́н**[1]. // Вигот. із плодів мандарина. *Мандаринове варення*. // Видобутий зі шкірки плодів мандарина. *Мандаринова олія*.
МАНДАРИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мандарина (*див*. **мандари́н**[2]).
МАНДАРИ́НЧИК, -а, *ч*. Зменш.-пестл. до **мандари́н**[1] 2.
МАНДА́Т, -а, *ч*. 1. Документ, що свідчить про певні права або повноваження пред'явника. 2. Наказ виборців своєму депутату. ** **Депута́тський манда́т** – документ, який засвідчує законність та обсяг повноважень депутата, а також публічна функція, що покладається на депутата. 3. *іст*. Право на управління колишньою колонією Німеччини або частиною колишньої Османської імперії, що його Ліга Націй надавала країнам-переможницям після Першої світової війни. 4. В обчислювальній техніці – різновид вказівника, що визначає шлях доступу до об'єкта і операції, що дозволені над ним.
МАНДАТА́РІЙ, -я, *ч*. 1. Уповноважений; особа, держава, які одержали мандат. 2. Особа, яка приймає на себе доручення іншої особи (манданта) виконувати ті чи інші дії, що мають юридичне значення.
МАНДА́ТНИЙ, -а, -є. Прикм. до **манда́т**. *Мандатне посвідчення*. ** **Манда́тна комі́сія** – виборний орган, що займається перевіркою повноважень делегатів з'їзду, конференції тощо. **Манда́тна систе́ма голосува́ння** – система голосування, при якій делегат може мати декілька голосів відповідно до чисельності організації, яку вони представляють. **Манда́тні терито́рії** – колишні колонії Німеччини та деякі відторгнені від Османської імперії території, що їх Ліга Націй передала після Першої світової війни країнам-переможницям на основі мандата.
МАНДЖА́К, -а́, *ч*., *зах*. Тарган.
МАНДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок*., *розм*., *рідко*. Іти швидко, поспішати.
МАНДИ́БУЛА, -и, *ж*. Нижня щелепа.
МАНДИБУЛОМЕ́ТР, -а, *ч*. Пристрій для вимірювання нижньої щелепи при антропологічних дослідженнях.
МАНДИВУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Нижньощелепний; такий, що стосується нижньої щелепи.
МАНДИБУ́РКА, -и, *ж*., *діал*. Картопля.
МАНДИ́НГО, *невідм*., *мн*. Загальна назва групи народів у ряді країн Західної Африки.
МАНДИ́НКА, -и, *ж*. Народність у Гвінеї, Кот-д'Івуарі та ін. країнах Західної Африки.
МАНДО́ЛА, **МАНДО́РА**, -и, *ж*. Струнний щипковий плекторний музичний інструмент типу лютні.
МАНДОЛІ́НА, -и, *ж*. Струнний щипковий музичний інструмент з овальним корпусом і чотирма парами струн, на якому грають медіатором.
МАНДОЛІНІ́СТ, -а, *ч*. Музикант, що грає на мандоліні.
МАНДОЛІНІ́СТКА, -и. Жін. до **мандоліні́ст**.
МАНДО́РА *див*. **мандо́ла**.
МАНДРАГО́РА, -и, *ж*. Південна багаторічна трав'янпста рослина родини пасльонових із м'ясистим кореневищем; використовується в медицині.
МАНДРАГО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мандраго́ра**.
МАНДРА́Ж, -у́, *ч*., *розм*. Сильне хвилювання, збуджений стан, що викликає нервовий дрож. *Спіймати мандраж*.
МАНДРАЖУВА́ННЯ, -я, *с*., *розм*. Дія за знач. **мандражува́ти**.
МАНДРАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*., *розм*. Зазнавати мандражу, дуже хвилюватися.
МАНДРЕ́Н, -а, *ч*., *мед*. Стрижень для закриття просвіту трубчастого інструмента або для надання твердості еластичному трубчастому інструменту під час його введення.
МА́НДРИ, -ів, *мн*., *розм*. Те саме, що **мандрі́вка**. ** **Пуска́тися (пусти́тися) в ма́ндри** – мандрувати (у 1, 2 знач.).
МАНДРИ́КА, -и, *ж*. Виріб із сиру й тіста, що має форму коржика; вид сирника.
МА́НДРИКИ, -ів, *мн*., *діал*. Кулі, зліплені з білої глини.
МАНДРИ́Л, -а, *ч*. Мавпа родини мартишкових із великою головою та коротким хвостом; живе в Західній Африці.
МАНДРІВЕ́ЦЬ, -івця́, *ч*. Те саме, що **мандрі́вни́к**.
МАНДРІ́ВКА, -и, *ж*. Переміщення за допомогою транспорту або пішки, звичайно далеко за межі постійного місцеперебування; подорож. // Постійна зміна місцеперебування; блукання (у 1 знач.).
МАНДРІ́ВНИЙ, -івна́, -івне́. 1. Який мандрує. // Який постійно мандрує; бродячий. // Кочовий. 2. Заповнений мандрами.
МАНДРІ́ВНИ́К, -івника́, *ч*. Той, хто мандрує; подорожній, подорожанин. // Людина, що за характером своєї діяльності мусить часто мандрувати.
МАНДРІ́ВНИЦТВО, -а, *с*. Мандрівний спосіб життя.
МАНДРІ́ВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мандрі́вни́к**.
МАНДРІ́ВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **мандрі́вни́к**.
МАНДРІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **мандрі́вни́цький**.
МАНДРІ́ВОЧКА, -и, *ж*. Пестл. до **мандрі́вка**.
МАНДРО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст*. Мандрівний (у 1 знач.).
МАНДРО́НИ: ** **мандро́ни плести́**, *зах*. – верзти нісенітницю.
МАНДРУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **мандрува́ти** 1.
МАНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*. 1. Здійснювати мандрівку. // *перен*. Переноситися думками. 2. *розм*. Іти, їхати. // *жарт*. Іти, ходити на незначну відстань. // Відправлятися, вирушати в дорогу. 3. *перен*. Передаватися (про предмети).
МАНДРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок*., *безос*. Про певні умови, обставини мандрування.
МАНДРЬО́ХА, -и. 1. *ч. і ж*., *зневажл*. Те саме, що **волоцю́га** 1; бродяга. 2. *ж*. Розпусна жінка.
МАНЕ́ВР, -у, *ч*. 1. Переміщення військ або флоту з метою створення найдоцільнішого їх згрупування та зайняття найкращої позиції для завдання удару супротивникові. 2. *перен*. Спритна, хитра дія для досягнення або уникнення чогось; виверт (у 2 знач.), хитрощі. 3. *тільки мн*. Тактичні або оперативно-тактичні навчання військ або флоту в умовах, близьких до бойових. 4. *спец*. Зміна напрямку руху (курсу) судна, літака тощо. 5. *тільки мн*. Переміщення вагонів і локомотивів на станції для формування поїздів.
МАНЕ́ВРЕНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється за допомогою маневру (у 1 знач.), без позиційних укріплень (про воєнні дії). 2. Здатний маневрувати (у 1 знач.), швидко міняти напрямок руху; рухливий.
МАНЕ́ВРЕНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **мане́врений** 2.
МАНЕВРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **мане́врений** 1. 2. Признач. для маневрів (у 5 знач.).
МАНЕВРУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **маневрува́ти**.
МАНЕВРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*. 1. Здійснювати маневр (у 1, 4, 5 знач.). 2. Пересуватися, обходячи перешкоди; лавірувати. 3. *перен*. Діяти, застосовуючи хитрощі, вдаватися до вивертів (у 2 знач.). 4. *чим*, *перен*. Перерозподіляти, переміщувати щось для кращого використання. *Маневрувати коштами (фінансами)*.
МАНЕ́Ж, -у, *ч*. 1. Майданчик або закрите приміщення для верхової їзди й тренування коней. // Приміщення для занять і змагань із легкої атлетики. 2. Арена цирку. 3. Невелика переносна загородка для дітей, які починають ходити.
МАНЕ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок*., *перех*., *спец*. Виїжджувати коня за правилами манежної їзди.
МАНЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мане́ж** 1. ** **Мане́жний біг**, *мед*. – рухова стереотипія у дітей, яка характеризується бігом по колу.
МАНЕКЕ́Н, -а, *ч*. 1. Людська фігура з дерева, пап'є-маше й т. ін. для примірювання або показу одягу тощо. // *перен*. Про бездушну, малорухливу, безвольну людину. 2. *спец*. Дерев'яна фігура з рухливими руками й ногами, якою користуються художники для малювання різних поз людини.
МАНЕКЕ́ННИК, -а, *ч*. 1. Той, хто виготовляє манекени. 2. Працівник крамниці готового одягу, ательє і т. ін., що приміряє на собі одяг для показу його покупцям.
МАНЕКЕ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **манеке́нник**.
МАНЕКЕ́НША, -і, *ж*., *розм*. Манекенниця.
МАНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм*. Те саме, що **ма́ленький** 1 – 5.
МАНЕ́РА, -и, *ж*. 1. Спосіб виконання дії; звичка діяти певним чином. ** **За мане́рою** *чиєю* – за чиєюсь звичкою. 2. *тільки мн*. Спосіб поводитися, триматися в товаристві. 3. Сукупність особливостей, творчих прийомів, властивих митцеві, напрямку в літературі або мистецтві, художньому творові, виконаному художнього твору.
МАНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм*. Те саме, що **ма́лесенький**.
МАНЖЕ́Т, -а, *ч*. Те саме, що **манже́та**.
МАНЖЕ́ТА, -и, *ж*. 1. Вилога, закарваш рукава (сорочки, блузки тощо). // Закот холоші. 2. *тех*. Кільце для скріплення кінців труб, стрижнів, для запобігання виходу рідини, газу в поршневих насосах. 3. *мед*. Пневматична гумова камера, яка накладається циркулярно на кінцівку з метою перетискування кровоносних судин.
МАНЖЕ́ТКА, -и, *ж*. Зменш. до **манже́та** 1.
МАНЖЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **манже́та** і **манже́т**.
МАНЖЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **манже́та**.
МАНЖЕТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на манжету, подібний до неї.
МАНЖЕТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **манжетоподі́бний**.
МА́НИ, -ів, *мн*., *міф*. Духи померлих предків, що їх шанували як божества і складали їм жертви.
МАНИ́ТИ, маню́, ма́ниш, *недок*., *перех*. 1. *чим і без додатка*. Кликати, звати, роблячи певні знаки рукою, поглядом і т. ін. // Вабити (принадою). 2. *перен*. Притягати до себе; вабити (у 2 знач.), приваблювати. // Викликати бажання відправитися кудись, бути десь, робити, переживати що-небудь. // *безос*. // Захоплювати (думки, уяву). 3. *чим і без додатка*, *рідко*. Вводити в оману.
МАНИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок*., *безос*., *діал*. Хотітися.
МАНИ́ШКА, -и, *ж*. Нагрудник, пришитий або пристебнутий до чоловічої сорочки. // Нагрудник, що його носять під жакетом замість блузки, або вставка до жіночого плаття, блузки.
МАНИ́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мани́шка**.
МАНІАКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із манією, належить до симптомного кола манії (у 1 знач.); маніакально збуджений. ** **Маніака́льна трі́ада** – поєднання трьох симптомів маніакального синдрому: підвищений, радісний настрій, прискорений темп мислення, психомоторне збудження. **Маніака́льний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається при деяких психічних захворюваннях.
МАНІАКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **маніака́льний**.
МАНІАКА́ЛЬНО. Присл. до **маніака́льний**.
МАНІАКА́ЛЬНО-ДЕПРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Маніака́льно-депреси́вний психо́з** – захворювання, яке характеризується маніакальним і депресивним синдромами.
МАНІВЦІ́, -і́в, *мн*. (*одн*. **маніве́ць**, -вця́, *ч*.). Кружний, обхідний шлях. *Іти манівцями*.
МАНІ́ЄВИЙ, -а, -е, *заст*. Прикм. до **мані́я**[1]. // Пофарбований манією.
МАНІ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок*., *перех*., *фам*. Те саме, що **би́ти** 2.
МАНІ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок*., *розм*. 1. Поводитися манірно; маніритися. 2. *з ким*, *рідко*. Те саме, що **па́нькатися**.
МАНІ́ЖКА, -и, *ж*. Те саме, що **мани́шка**.
МАНІ́ЖКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мані́жка**.
МАНІКЮ́Р, -у, *ч*. Чищення та полірування нігтів на руках. // Відполіровані, зазвичай вкриті лаком нігті.
МАНІКЮ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для манікюру. ** **Манікю́рний набі́р** – комплект інструментів для догляду за нігтями рук.
МАНІКЮ́РНИЦЯ, -і, *ж*. Майстриня, що робить манікюр.
МАНІ́ЛОВЩИНА, -и, *ж*. Бездіяльне, відірване від реальної дійсності ставлення до життя; добродушне мрійництво.
МАНІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е: ** **Мані́льська хворо́ба** – те саме, що **хромобактеріо́з**.
МАНІО́К, -у, *ч*. Тропічна чагарникова вічнозелена рослина родини молочаєвих, із бульбоподібного коріння якої виготовляють поживне борошно. // Борошно, виготовлене з коріння цієї рослини.
МАНІО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **маніо́к**. // Вигот. із маніоку. *Маніокове борошно*.
МАНІОФО́БІЯ, -ї, *ж*. Нав'язлива боязнь психічного розладу.
МАНІОФО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до маніофобії.
МАНІ́ПУЛА, -и, *ж*., *іст*. Підрозділ римського легіону, що нараховував 120 чоловік.
МАНІПУЛЮВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **маніпулюва́ти**.
МАНІПУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок*., *чим*, *над чим і без додатка*. Робити маніпуляції.
МАНІПУЛЯ́ТОР, -а, *ч*. 1. Людина, що робить різні маніпуляції (у 1 знач.). // Цирковий артист-фокусник, що вправно маніпулює різними предметами. 2. Пристрій для передавання телеграфних сигналів. 3. *спец*. Прилад на пульті управління, у диспетчерській і т. ін. для регулювання складних виробничих процесів. // Пристрій, що копіює рух пальців, руки людини і керується на відстані в разі неможливості безпосереднього контакту людини з речовиною, об'єктом і т. ін. 4. Фокусник-жонглер. 5. *перн*. Шахрай.
МАНІПУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до маніпуляції. ** **Маніпуляці́йна терапі́я** – те саме, що **хіропра́ктика**.
МАНІПУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж*. 1. Виконувана руками складна дія, що зазвичай вимагає вправності, вміння тощо. 2. Рухи руки чи обох рук для виконання певного завдання. 3. *перен*., *розм*. Те саме, що **махіна́ція**; шахрайство.
МАНІПУ́РІ, *невідм*. Народ в Індії, основне населення штату Маніпур.
МАНІ́Р, -не́ру, *ч*., *розм*. Спосіб дії. ** **На** *який* **мані́р**; **За** *яким* **мане́ром** – за якимсь зразком.
МАНІ́РА, -и, *ж*., *заст*. Те саме, що **мане́ра**.
МАНІ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок*. Поводитися манірно; маніжитися (у 1 знач.). // Примушувати себе довго просити (до столу тощо).
МАНІ́РКА, -и, *ж*. 1. Похідна металева фляжка з кришкою у вигляді склянки, що загвинчується. 2. *рідко*. Те саме, що **казано́к** 2.
МАНІ́РНИЙ, -а, -е. Позбавлений простоти і природності. // Порушення поведінки, що характеризується неприродністю та химерністю рухів і міміки. // З витонченими манерами (у 2 знач.).
МАНІ́РНИЦЯ, -і, *ж*. Манірна жінка.
МАНІ́РНІСТЬ, -ності, *ж*. Властивість за знач. **мані́рний**.
МАНІ́РНО. Присл. до **мані́рний**.
МАНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм*. Те саме, що **малі́сінький**.
МАНІСО́БА, -и, *ж*. Рослина родини молочаєвих.
МАНІТО́Л, -у, *ч*. Лікарський препарат, що застосовується як сильний діуретичний засіб при гострій нирковій і печінково-нирковій недостатності.
МАНІФЕ́СТ, -у, *ч*. 1. Урочисте писане звернення верховної влади до народу з приводу якоїсь дуже важливої події (прийняття важливого законопроекту, оголошення війни тощо). 2. Писане звернення політичної партії або громадської організації, яке має програмний характер. *Маніфест миру*. 3. Писаний виклад творчих принципів літературного або мистецького угруповання, напрямку чи окремого автора. 4. Документ, який подається до митниці з переліком вантажу, що його перевозять на суднах. ** **Вантáжний маніфе́ст** – документ, у якому дається перелік коносаментів і який містить найменування судна, порт навантаження, масу, обсяг та кількість вантажу по кожному коносаменту та ін.
МАНІФЕСТА́НТ, -а, *ч*. Учасник маніфестації (у 1 знач.).
МАНІФЕСТА́НТКА, -и. Жін. до **маніфеста́нт**.
МАНІФЕСТА́ЦІЯ, -ї, *ж*. 1. Масовий політичний виступ для вираження солідарності, підтримки або протесту, а також масова вулична процесія з цією

метою. 2. *чого, перен.* Вияв, свідчення чого-небудь. ** **Маніфеста́ція хворо́би** – розвиток виражених клінічних проявів захворювання після її безсимптомного або стертого перебігу.

МАНІФЕ́СТНИЙ, -а, -е. Явний, очевидний, ясно виражений.

МАНІФЕСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **маніфестува́ти**.

МАНІФЕСТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Прояв, вираження, виявлення. 2. Дія за знач. **маніфестува́ти**.

МАНІФЕСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Брати участь у маніфестації. 2. *перех., перен.* Виявляти що-небудь, свідчити про щось.

МАНІХЕ́Ї, -їв, *мн.* (*одн.* **маніхе́й**, *-я, ч.*). Прибічник маніхейства.

МАНІХЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **маніхе́йство**.

МАНІХЕ́ЙСТВО, -а, *с.* 1. Доктрина, заснована перським метафізиком Мані (216 – 274 чи 277 рр.) на принципах дуалістичного знання (ідеального та матеріального). 2. Погляд на дійсність як на боротьбу двох протилежних начал – добра і зла.

МАНІХЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **маніхе́ї**. // Стос. до маніхейства.

МА́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Хворобливий стан психіки, для якого характерне зосередження свідомості й почуттів на якійсь одній ідеї. ** **Загальмо́вана ма́нія** – поєднання піднесеного настрою, мовленнєвого збудження з руховою загальмованістю. **Ма́нія ве́личі** – поєднання маніакального синдрому з маренням величі. **Непродукти́вна ма́нія** – поєднання піднесеного настрою та рухового збудження з відсутністю потягу до діяльності. **Резоне́рствуюча ма́нія** – маніакальний синдром із мовленнєвим збудженням у формі тривалих повчальних промов та просторікувань. **Сені́льна ма́нія** – маніакальний синдром, що виникає у старечому віці, частіше у формі гнівливої, сплетеної або непродуктивної манії. **Сплу́тена ма́нія** – маніакальний синдром, який характеризується крайнім ступенем мовленнєвого збудження, що проявляється незв'язністю мислення та мовлення. **Транзито́рна ма́нія** – маніакальний синдром, що спостерігається впродовж лише кількох годин або днів. **Хроні́чна ма́нія** – гіпоманіакальний стан, який зберігається впродовж багатьох років. **Шале́на ма́нія** – маніакальне збудження із злобністю або люттю, схильністю до агресивних та руйнівних дій. 2. *перен.* Патологічна, сильна пристрасть, потяг до чогось (напр. графоманія). 3. Страховисько, яким лякають дітей.

МАНІ́Я[1], -ї, *ж., заст.* Сурик.

МАНІ́Я[2], -ї, *ж., діал.* Привид.

МАНІЯ́К, -а, *ч.* Людина, одержима якоюсь манією (у 1 знач.).

МАНІЯ́ЦТВО, -а, *с.* Психічне захворювання, що супроводжується манією (у 1 знач.); маніакальний стан.

МАНІЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *с.* Власт. маніякові.

МАНІЯ́ЧКА, -и. Жін. до **маніяк**.

МА́НКА, -и, *ж., розм.* Манна крупа. *Кілограм манки.* // Манна каша.

МАНКІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **манкірува́ти**.

МАНКІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., чим.* Легковажно, зневажливо ставитися до виконання своїх обов'язків, іноді перебільшувати значення власної персони. *Манкірувати заняттями.*

МА́НКО, *невідм., с.* У торгових та фінансових справах – недовага товару, недостача в касі.

МАНКУ́РТ, -а, *ч.* Про людину, що забула минуле, відмовилася від національних традицій, втратила моральні орієнтири, цінності.

МАНКУРТИ́ЗМ, -у, *ч.* Забування минулого, відмова від національних традицій, втрата моральних орієнтирів, цінностей.

МАНЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який манить до себе; вабливий, привабливий, заманливий. // Який обіцяє успіх, вигоди, задоволення.

МАНЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **манли́вий**.

МАНЛИ́ВО. Присл. до **манли́вий**.

МА́ННА, -и, *ж.* 1. За біблійною легендою – їжа, що падала євреям із неба під час їхньої мандрівки пустелею. ** **Ма́нна небе́сна** – про те, що дається легко, без зусиль. 2. *спец.* Застиглий сік деяких рослин (ясена, тамариксу та ін.), що вживається як їжа або ліки. 3. Деякі їстівні лишайники степів і напівпустель, що мають вигляд грудочок. 4. *діал.* Молоко.

МА́ННИЙ, -а, -е. Вигот. із дрібнорозмеленої пшениці. *Манні крупи.* // Приготовлений із таких круп. *Манний пудинг.*

МА́ННЛІХЕР, -а, *ч.* Популярна мисливська рушниця з оптичним прицілом конструкції австрійського зброяра Ф. Маннліхера.

МАНОВАКУУММЕ́ТР, -а, *ч.* Манометр для вимірювання надлишкового тиску та тиску розрідженого газу.

МАНОДЕТА́НДЕР, -а, *ч.* Пристрій, що знижує тиск газу, коли його випускають з балона або ін. посудини.

МАНО́ЗА, -и, *ж.* Моносахарид, ізомер глюкози.

МАНОЗИДО́З, -у, *ч.* Спадкове захворювання, яке проявляється ураженням нервової та м'язової тканин.

МА́НОК, -нку, *ч.* Статки, майно.

МАНО́К, -нка́, *ч., мисл.* 1. Пищик, імітуючий голос певного виду птаха або звіра. 2. Підсадка качка, гуска та ін.

МАНО́МЕТР, -а, *ч.* 1. Прилад для вимірювання тиску газу або рідини в замкненому просторі. ** **Вантажопоршне́вий мано́метр** – манометр, у якому вимірюваний тиск врівноважується вагою поршня з вантажоприймальним пристроєм та вантажем. **Диференці́йний мано́метр** – манометр для вимірювання різниці двох значень тиску. **Мано́метр абсолю́тного ти́ску** – манометр, у якому показання відраховують від абсолютного нуля. **Мано́метр надли́шкового ти́ску** – манометр, у якому показання відраховують від тиску зовнішнього середовища. **Мембра́нний мано́метр** – манометр із чутливим елементом у вигляді мембрани або мембранної коробки. **Сильфо́нний мано́метр** – манометр, у якому чутливим елементом є сильфон. 2. *спец.* Прилад для вимірювання тиску рідини в судинах і порожнинах живого організму. *Ртутний манометр. Оптичний манометр.*

МАНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **мано́метровий**. *Манометрична трубка.*

МАНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*: ** **Вушна́ маноме́трія** – дослідження прохідності слухової труби в людини за допомогою спеціального приладу.

МАНО́МЕТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мано́метр**. *Манометрова стрілка.* // Здійснюваний за допомогою манометра. *Манометрові вимірювання.*

МАНО́Р, -у, *ч.* Феодальна вотчина у середньовічній Англії.

МАНОЦИТИ́Н, -у, *ч.* Антикорозійна речовина, суміш вовняного жиру з камфорною олією.

МАНОЦІ́ВНИК, -а, *ч., арх.* Чаклун, ворожбит.

МАНСА́РДА, -и, *ж.* Житлове приміщення на горищі з похилою стелею або стіною.

МАНСА́РДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **манса́рдовий**.

МАНСА́РДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **манса́рда**. *Мансардове вікно.* // З мансардою. *Мансардовий будинок.*

МАНСИПА́ЦІЯ, МАНЦИПА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У давньоримському праві – спосіб продажу, за якого річ, що продавалася, бралася в руки у присутності п'яти свідків і промовлялися строго визначені формули.

МАНСИПУВА́ТИ, МАНЦИПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* У римському праві – продавати, передавати річ з дотриманням певної форми, а також приймати особу під владу глави сім'ї.

МА́НСІ, *невідм., ч., ж. і мн.* (*одн.* **мансі́єць**, -і́йця, *ч.*; **мансі́йка**, *-и, ж.*). Народність угро-фінської мовної групи, що живе в Ханти-Мансійському національному окрузі Росії.

МАНСІ́ЄЦЬ *див.* **ма́нсі**.

МАНСІ́ЙКА *див.* **ма́нсі**.

МАНСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́нсі**.

МАНСОНЕЛЬО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, збудник якого паразитує в людини в кишечнику і під парієтальною очеревиною, а його личинки циркулюють у крові.

МА́НТА[1], -и, *ж., діал.* Плащ.

МА́НТА[2], -и, *ч.* Гігантський рогатий скат, "морський диявол"; різновид акули.

МА́НТАПАМ, -а, *ч.* У середньовічній індійській архітектурі – багатоколонний зал з портиком для тих, хто молиться.

МАНТА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех.* Гострити, направляти косу мантачкою.

МАНТА́ЧКА, -и, *ж.* Вузький дерев'яний плоский брусок для гостріння коси, укритий шаром смоли з піском.

МАНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **ментизм**.

МА́НТИКА, -и, *ж., міф.* Уміння вгадувати волю богів.

МАНТИ́ЛЬКА, -и, *ж., заст.* Зменш. до **манти́лья** 2.

МАНТИ́ЛЬЯ, -ї, *ж.* 1. В іспанок – покривало з мережива або шовку для накривання голови й плечей. 2. *заст.* Коротка жіноча накидка без рукавів.

МАНТИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., діал.* Махати.

МАНТИ́СА, -и, *ж., мат.* 1. Дробова частина десяткового логарифма додатного числа. 2. В обчислювальній математиці – дробова частина числа при використанні арифметики з плаваючою комою. 3. Додаток, порівняно не важливий, особливо до літературного тексту або вислову.

МАНТИ́ТИ, -нчу́, -нти́ш, *недок., перех., діал.* Виманювати, випрошувати.

МА́НТІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до мантії Землі.

МА́НТІЯ, -ї, *ж.* 1. Довгий широкий одяг у вигляді плаща, що спадає до землі. 2. *зоол.* Складка шкіри, що огортає тіло деяких безхребетних тварин. 3. *геол.* Оболонка земної кулі між її корою та ядром. ** **Ве́рхня ма́нтія** – верхній шар мантії, який розташовується на глибині від 800 до 900 км і бере участь у деформаціях, що викликають гороутворення та складчастість земної кори. **Ни́жня ма́нтія** – нижній шар мантії, що межує на глибині від 2700 до 2900 км.

МА́НТО, *невідм., с.* Пояснювальний текст акції, облігації тощо. ** **Акці́йне ма́нто** – стан фірми, яка не здійснює підприємницьку діяльність, проте зберігається як юридична особа, що функціонує чисто формально; тіньове підприємство.

МАНТО́, *невідм., с.* Широке жіноче пальто, перев. хутряне.

МА́НТРА, -и, *ж.* Магічна формула викликання і закликання богів у давньоіндійській традиції.

МАНТУ́, *невідм., ж.* Підшкірне введення туберкуліну для ранньої діагностики туберкульозу.

МАНТУ́ЛИ, -ту́л, *мн.* 1. *діал.* Подачки, зібрані колядниками чи жебраками. 2. *зах.* Пиріг із кукурудзяного борошна з сиром.

МАНТУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., неперех., розм.* Багато, довго працювати де-небудь, виконувати тяжку роботу.

МАНТУ́ЛКИ, -ів, *мн., діал.* 1. Ласощі, солодощі. 2. Різноманітний дрібний товар.

МАНТЯ́Р, -а́, *ч., зах.* Ошуканець, пройдисвіт.

МАНУА́Л, -у, *ч.* 1. В музичних інструментах (орган, фісгармонія, клавесин) – клавіатура для рук. 2. В клавішних електроінструментах – клавіатура або її секції для відтворення звуків різних музичних інструментів та регістрів.

МАНУА́ЛЬ, -і, *ж.* Збірник прописів лікарських форм, фармацевтичних препаратів і т. ін., що їх використовують у медичній практиці, але які не увійшли до фармакопеї.

МАНУА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Що здійснюється руками. ** **Мануа́льна терапі́я** – лікування шляхом впливу на больові точки і ділянки тіла руками рук. **Мануа́льний ме́тод** – метод навчання комунікації глухих за допомогою мови знаків.

МАНУКА́ПІЙ, -я, *ч.* У римському праві – звільнення під заставу.

МАНУ́Л, -а, *ч.* Хижак родини котячих із цінним пухнастим хутром; живе в Закавказзі, Середній та Центральній Азії.

МАНУ́ЛЬ, -ю, *ч.* Один із способів копіювання; застосовують для виготовлення текстових офсетних друкованих форм при перевиданнях.

МАНУСКРИ́ПТ, -у, *ч., книжн.* Стародавній рукопис. // *жарт.* Рукопис узагалі.

МАНУ́ТИ, маню́, ма́ниш, *недок., перех., діал.* Манити. // *безос.*

МАНУ́ТИСЯ, -не́ться, *недок., безос., діал.* Хотітися.

МАНУФАКТУ́РА, -и, *ж.* 1. Форма капіталістичного промислового виробництва, що передувала великій машинній індустрії та ґрунтувалася на поділі праці й ремісничій техніці. 2. *заст.* Фабрика, перев. текстильна. 3. *збірн.* Тканини.

МАНУФАКТУРИ́СТ, -а, *ч., заст.* 1. Власник мануфактури (у 2 знач.); фабрикант. 2. Торговець мануфактурою (у 3 знач.).

МАНУФАКТУ́Р-КОЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* Центральна державна установа Російської імперії у 18 ст., що відала промисловістю.

МАНУФАКТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який ґрунтується на мануфактурі (у 1 знач.). 2. Який торгує мануфактурою (у 3 знач.).

МАНУФАКТУ́РНИК, -а, *ч., заст.* Те саме, що **мануфактури́ст**.

МАНУФАКТУ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **мануфакту́рник**.

МАНУ́ШЕЧКА, МАНУ́ШКА, -и, *ж., діал.* Малятко, крихітка.

МАНУ́ШКА, *див.* **ману́шечка**.

МАНЦИНЕ́ЛА, -и, *ж.* Вид тропічних деревних рослин родини молочайних.

МАНЦИПА́ЦІЯ *див.* **мансипа́ція**.

МАНЦИПУВА́ТИ *див.* **мансипува́ти**.

МАНЧЕ́СТЕР, -у, *ч., текст., заст.* Плис.

МАНЧЕ́СТЕРЕЦЬ, -рця, *ч.* 1. Послідовник, прибічник манчестерства. 2. Житель міста Манчестер.

МАНЧЕ́СТЕРІВСЬКИЙ, -а, -е: ** **Манче́стерівська опера́ція**, *мед.*: гінекологічна операція – поєднання ампутації подовженої шийки матки з передньою кольпорафією та підшивання кардинальних зв'язок до передньої стінки шийки матки і кольпоперинеопластики.

МАНЧЕ́СТЕРКА, -и. Жін. до **манче́стерець**.

МАНЧЕ́СТЕРСТВО, -а, *с., ек., іст.* Те саме, що **фритре́дерство**.

МАНЧЕ́СТЕРСЬКИЙ, -а, -е, *ек., іст.* Стос. до манчестерства.

МАНЬЄРИ́ЗМ, -у, *ч., спец.* Стиль у мистецтві, що відзначається манірністю, примхливістю, зловживанням певними прийомами.

МАНЬЄРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до маньєризму.

МАНЬЄРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до маньєризму.

МА́НЬКА, -и, *ж., арх.* Ліва рука.

МАНЬКО́, -а́, **МАНЬКУ́Т**, -а, *ч., арх.* Лівша, шульга.

МАНЬКУ́Т *див.* **манько́**.

МАНЬЧЖУ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **маньчжу́р**, *-а, ч.*; **маньчжу́рка**, *-и, ж.*). Народність, що живе в північно-східній частині Китаю – Маньчжурії.

МАНЬЧЖУ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **маньчжу́ри** і Маньчжурія.

МАНЮ́НІЙ, -я, -є, *пестл.* Дуже маленький; крихітний.

МАНЮ́НЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **манюсі́нький**.

МАНЮ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Дуже маленький.

МАНЯ́К, -а́, *ч. і* **МАНЯ́КА**, -и, *ж.* 1. Опудало, страхопуд. 2. *діал.* Віха. 3. Привид, мара.

МАНЯ́КА *див.* **маня́к**.

МАНЯ́ЧИТИ, -я́чу́, -я́чиш *і* **МАНЯЧІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **мая́чити**[1]; майоріти (у 1 знач.). // Нерухомо стояти; стовбичити.

МАНЯЧЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **мая́чний**.

МАОЇ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Система поглядів і політика китайського керівництва часів правління Мао Дзедуна. 2. Течія в лівосоціалістичному русі, що характеризується крайнім радикалізмом.

МАОЇ́СТ, -а, *ч.* Прибічник маоїзму.

МАОЇ́СТКА, -и. Жін. до **маої́ст**.

МАОЇ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до маоїзму, маоїста.

МАО́РІ, *невідм., мн.* Корінне населення Нової Зеландії.

МАОРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мао́рі**.

МА́ПА, -и, *ж.* Карта (у 1 знач.).

МА́ПКА, -и, *ж.* Зменш. до **ма́па**.

МАПУ́ *див.* **мабу́**.

МАПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мапува́ти**.

МАПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Складати географічні мапи; проводити картографічну зйомку місцевості.

МАРА́, -и́, *ж.* 1. Істота або предмет, що уявляється комусь; привид, примара. // Образ, що виникає уві сні; сновидіння. 2. *розм.* Міфічна істота, найчастіше в образі злої потворної чаклунки; уособлення нечистої сили. // *збірн.* Нечиста сила. 3. *тільки мн., рідко.* Мрії.

МАРАБУ́, *невідм., ч.* Великий тропічний птах роди-

ви лелекових із пишним пір'ям, що використовується для оздоблення головних уборів, одягу.

МАРАБУ́Т, -а, *ч.* Член мусульманського військово-релігійного ордену дервішів у Північній Африці, що жили в рибатах (укріплених населених пунктах).

МАРА́ЗМ, -у, *ч.* 1. Стан повного занепаду душевних і фізичних сил, зумовлений старістю або важкою хронічною хворобою. ** **Аліментáрний марáзм** – те саме, що **аліментáрна дистрофíя**. **Психíчний марáзм** – крайній ступінь розладу психіки з участю всіх видів психічної діяльності, втратою мовлення і повною безпорадністю. **Старéчий марáзм** – маразм, розвиток якого зумовлений процесами старіння організму. 2. *перен.* Безсилля, повний занепад, розклад, загнивання.

МАРАЗМА́ТИК, -а, *ч.*, *розм.*, *знев.* Про людину, що впала в маразматичний стан, вижила з розуму.

МАРАЗМА́ТИЧКА, -и. Жін. до **маразмáтик**.

МАРАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Що впав у маразм, що вижив з розуму. 2. Характерний для маразматика, маразматиків.

МАРА́КА, МБАРА́КА, -и, *ж.* Ударно-шумовий музичний інструмент індійців Латинської Америки – невелика посудина з висушеного гарбуза, сплетеної лози та ін., наповнена камінцями.

МАРА́КАС, -а, *ч.* Південноамериканський ударний музичний інструмент, рід брязкалець; поширений у джазі.

МАРА́Л, -а, *ч.* Великий олень з гіллястими рогами (у самця), що живе в гірських лісах від Тянь-Шаню до Прибайкалля.

МАРАЛІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто займається маралівництвом. 2. Ферма, де розводять маралів.

МАРАЛІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Промислове розведення маралів.

МАРАЛІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до маралівництва. *Маралівницьке господарство.*

МАРА́ЛЬНИК, -у, *ч.* Рослина з роду рододендрон.

МАРА́ЛЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **марáл**. *Маралячі роги.*

МАРА́НИ, -ів, *мн.* У середньовічній Іспанії та Португалії – євреї, які офіційно прийняли християнство.

МАРА́НТА, -и, *ж.* Рід рослин родини марантових.

МАРА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **марáнта**.

МАРА́НЧА, -і, *ж.*, *зах.* Велика кількість, сила-силенна.

МАРАСКІ́Н, -у, *ч.* Сорт вишневого лікеру.

МАРА́ТХІ, *невідм.*, *ч.* Народ в Індії, основне населення штату Махараштра.

МАРА́ТХСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до маратхі.

МАРАФЕ́Т, -у, *ч.*, *розм.* Порядок. ** **Навóдити (навестú) марафéт** – приводити (привести) себе або що-небудь в повний порядок (з нагоди свята, урочистої зустрічі і т. ін.

МАРАФО́Н, -у, *ч.* 1. Вид легкоатлетичних змагань – біг на 42 км 195 м. 2. *перен.* Про поїздку, політ і т. ін. на велику відстань, пов'язану зі значними труднощами. 3. *перен.* Про тривале і напружене змагання, конкурс. 4. *перен.* Про які-небудь дії, події, що є тривалими й напруженими. 5. Безперервна багатогодинна радіо- або телепрограма, організована з доброчинною метою.

МАРАФО́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Спортсмен із марафонського бігу, плавання.

МАРАФО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до марафону. ** **Марафóнна грýпа** – методика групової терапії, за якої група людей з досить незвичайними інтересами або цілями зустрічаються протягом тривалого періоду часу.

МАРАФО́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з найбільшими дистанціями (про біг, плавання). ** **Марафóнський біг** – змагання з бігу на дистанцію 42 км 195 м. 2. *перен.* Який вирізняється тривалістю і віднімає багато сил, енергії.

МАРБЛІ́Т, -у, *ч.* Забарвлене, зокрема мармуроподібне, непрозоре листове скло.

МАРБЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **марблíт**.

МАРБУРЗЬКИЙ, -а, -е: ** **Мáрбурзька шкóла**, *філос.* – одна з головних течій неокантіанства, що виникла наприкінці 19 ст. в Німеччині.

МА́РГА, -и, *ж.*, *зах.* Худоба.

МАРГАНА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Заголовки, замітки, примітки на полях книжки або рукопису.

МА́РГАНЕЦЬ, -нцю, *ч.* Див. **мангáн**.

МА́РГАНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мáрганець**.

МАРГАНЦЕВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить марганець.

МАРГАНЦЕВОКИ́СЛИЙ, -а, -е: ** **Марганцевокúслий кáлій** – калієва сіль марганцевої кислоти.

МАРГАНЦЕВОРУ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до марганцевої руди.

МАРГАНЦІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Кристали або розчин марганцевокислого калію.

МАРГАРИ́Н, -у, *ч.* Харчовий продукт – суміш тваринних жирів, рослинних олій, молока, смакових ароматичних та інших речовин.

МАРГАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **маргарúн**. // Пов'язаний з виробництвом маргарину. *Маргаринова промисловість.* // Признач. для виробництва маргарину. *Маргариновий завод.*

МАРГАРИ́Т, -у, *ч.*, *зах.* Перлина.

МАРГАРИ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **стокрóтка**.

МАРГІНА́Л, -а, *ч.* 1. Той, хто втратив колишні соціальні зв'язки і не пристосувався до нових умов життя (звичайно про представників національних меншин, мігрантів, вихідців із села). 2. Той, хто не визнає загальноприйнятих норм і правил поведінки. 3. *розм.* Провінціал.

МАРГІНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес втрати колишніх соціальних зв'язків із неповним засвоєнням культурних, етичних цінностей нового соціального середовища. // Розмивання чітких соціальних, культурних і т. ін. орієнтирів, традицій.

МАРГІНА́ЛІЇ, -ій, *мн.* (*одн.* **маргінáлія**, -ї, *ж.*), *книжн.* 1. Заголовки, зазначки, примітки на полях книжки або рукопису. 2. У поліграфії – заголовки, що їх розміщують на полях книги, журналу тощо.

МАРГІНА́ЛКА, -и. Жін. до **маргінáл** (у 3 знач.).

МАРГІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **маргінáл**. ** **Маргінáльна грýпа** – група, що знаходиться на межі або краю культури, лише частково приймаючи домінуючі у суспільстві культурні моделі. **Маргінáльна людúна** – те саме, що **маргінáл**. 2. Незначний, несуттєвий, другорядний, проміжний 3 Межовий; такий, що перебуває на краю.

МАРГІНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і поведінкові особливості особистості, яка знаходиться у проміжному положенні між якими-небудь соціальними групами.

МАРҐІНЕ́С, -у, *ч.*, *зах.* Берег, поле книжки, зошита тощо.

МА́РГО, *невідм.*, *с.* Поле на комерційних листах чи інших ділових документах, залишене для поміток.

МА́РДЖИН, -а, *ч.* Умова договору морського перевезення, згідно з яким у чартері для перевезення масових навалочних або насипних вантажів обумовлюється різниця між мінімальною кількістю вантажу та максимальною.

МАРДУ́К, -а, *ч.* У давньовавилонській релігії – верховне божество.

МА́РЕВІ, -их, *мн.* Родина дводольних рослин.

МАРЕВІ́ТИ, -іє, *недок.*, *рідко.* Мигтіти маревом (у 3 знач.).

МА́РЕВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до марева (у 1 знач.); зумовлений ним. // Який має неясні, мінливі обриси. 2. Прикм. до **мáрево 3**.

МА́РЕВНО. Присл. до **мáревний**.

МАРЕВНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на марево, подібний до нього. ** **Маревноподíбний синдрóм** – психопатологічний стан, що характеризується гострим початком, мінливістю, включає сценоподібне марення та ін.

МАРЕВНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маревноподíбний**.

МА́РЕВО, -а, *с.* 1. Зорове явище в атмосфері, за якого біля горизонту з'являються уявні зображення наземних предметів або ділянок неба; міраж. 2. *чого і без додатка*, *перен.* Витвір уяви; видіння, примара. 3. Миготливий шар теплого повітря біля поверхні землі (особливо в спеку); сухий туман.

МА́РЕВЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **мáрево**.

МАРЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Сорт вишні.

МАРЕ́МА, -и, *ж.* В Італії – низинне заболочене морське узбережжя від гирла р. Арно до Неаполітанської затоки.

МАРЕМУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Мухомор.

МАРЕ́НА[1], -и, *ж.* Трав'яниста рослина з жовтими квітками та грубим кореневищем, з якого добували червону фарбу.

МАРЕ́НА[2], -и, *ж.* Річкова риба родини коропових; вусач.

МАРЕ́НГО, *невідм.*, *с.* 1. Тканина чорного кольору з сірим відблиском. 2. Чорний з сірим відблиском колір.

МАРЕ́НКА, -и, *ж.* Трав'яниста рослина родини маренових із білими дрібними квітками.

МА́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **мáрити 1**. // Думка про щось бажане, приємне; мрія (у 2 знач.). 2. Дія та стан за знач. **мáрити 2**. // Безладна мова людини в гарячковому стані, уві сні. 3. Об'єктивно неправильне, зумовлене хворобливими причинами судження, що виникає у хворого без адекватних зовнішніх приводів. ** **Гарячкóве мáрення** – *див.* **делíрій**.

МАРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **марéна**[1]. *Мареновий корінь.* // Добутий із коренів марени. *Мареновий барвник.*

МАРЕ́НОВІ, -их, *мн.* Назва родини покритонасінних, до якої належать марена, хінне дерево, кавове дерево та ін.

МАРЕО́ГРАФ, -а, *ч.*, *геод.* Самописний прилад для реєстрації змін рівня моря.

МАРЕОТИ́Т, -у, *ч.* Захворювання середнього вуха, спричинене потраплянням води у вухо; характеризується закладанням і шумом у вухах, пониженням слуху та ін.

МА́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *заст.* Березень.

МА́РЖА, -і, *ж.*, *фін.* Різниця між цінами товарів, курсами цінних паперів, відсотковими ставками та ін. показниками. ** **Бáнківська мáржа** – різниця між ставками кредитного та депозитного процента, між кредитними ставками для окремих позичальників, між процентними ставками по активних і пасивних операціях. **Варіаці́йна мáржа** – грошова сума, яка має бути нарахована на кліринговий рахунок учасника біржової торгівлі терміновими контрактами. **Гаранті́йна мáржа** – різниця між вартістю застави за наданий кредит та величиною самого кредиту. **Дéмпінгова мáржа** – сума, на яку нормальна вартість перевищує експортну ціну. ** **Кредúтна мáржа** – різниця між зафіксованою у договорах позики вартістю товару та величиною позички, виданої під закупівлю товару. **Мáржа дисконтнóї стáвки** – різниця між ставкою банку по кредитах і депозитах (вкладах). **Мáржа прибýтку** – відносний прибуток, нарахований у процентах до реалізованої продукції або до капіталу; рентабельність.

МА́РЖЕВИЙ, -а, -е. Стос. до маржі.

МАРЖИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Худоба.

МАРЖИНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Один із напрямків економічної науки та її методологічний принцип, що базується на теорії граничної корисності, згідно з якою ринкова ціна товару визначається потребою в ньому. // Використання граничних величин в аналізі економічних процесів. 2. Точка зору, принцип розгляду та аналізу процесів, явищ виходячи з граничних величин та граничних станів. 3. Перебування у крайньому, граничному стані, біля деякої межі.

МАРЖИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Маржинáльна вúручка** – приріст виручки в результаті продажу однієї додаткової одиниці товару. **Маржинáльний аналíз** – аналіз, оснований на використанні граничних величин для дослідження економічних процесів. **Маржинáльний дохíд** – перевищення виручки від продаж над сукупними видатками, що відносяться до певного рівня продаж, аналог прибутку.

МАРЖИ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Пестл. до **маржúна**.

МАРЗА́Н, -а, *ч.*, *друк.* Брус, що його вставляють у набір для заповнення місць, вільних від тексту.

МА́РИ, мар, *мн.* Ноші для перенесення мерців.

МАРИ́ЄЦЬ *див.* **марíйці**.

МАРИ́ЙКА *див.* **марíйці**.

МАРИ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до марійців.

МАРИ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **марúєць**, -і́йця, *ч.*; **марúйка**, -и, *ж.*). Народність угро-фінської мовної групи, що становить основне населення Марійської республіки.

МАРИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **марикувáти**.

МАРИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Нарікати (у 1 знач.).

МАРИКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* 1. Розведення морських тварин і рослин в природних умовах як галузь господарства. 2. *збірн.* Морські тварини і рослини як продукти харчування.

МАРИ́МБА, -и, *ж.* 1. Ударний музичний інструмент африканського походження з родини ідіофонів. 2. Сучасний ксилофон з металевими резонаторними трубками. 3. Язичковий щипковий музичний інструмент (Конго, Заїр).

МАРИМБАФО́Н, -а, *ч.*, *муз.* Те саме, що **марúмба 2**.

МАРИ́НА, -и, *ж.* Картина, що зображує морський краєвид.

МАРИНА́Д, -у, *ч.* 1. Рідина, приготована з оцтом, прянощами тощо. 2. *перев. мн.* Мариновані продукти.

МАРИНА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **маринáд**.

МАРИНА́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Жакет, піджак.

МАРИНЕ́РА, -и, *ж.*, *муз.* Те саме, що **самакуéка**.

МАРИНІ́ЗМ, -у, *ч.* Прагнення держави до панування на морі шляхом збільшення морських озброєнь, спорудження військово-морських баз.

МАРИНІ́СТ, -а, *ч.* Художник, що малює марини. // Письменник, що описує море.

МАРИНІ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність літературно-художніх творів, основною темою яких є море, життя людей, пов'язаних з морем; літературний жанр, що об'єднує такі твори.

МАРИНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із зображенням морського краєвиду.

МАРИ́НКИ, -нок, *мн.* Рід риб родини карпових.

МАРИНОБІОСФЕ́РА, -и, *ж.* Світ живих організмів (біосфера) морів і океанів.

МАРИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **маринувáти**. // **маринóвано**, *безос. присудк. сл.*

МАРИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **маринувáти**.

МАРИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Класти продукти в маринад для збереження їх або надання їм певних смакових якостей. 2. *перен.*, *розм.* Свідомо затримувати розв'язання, виконання чогось. // Навмисне затримувати когось де-небудь, у якомусь стані або становищі, званні тощо.

МАРИНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Піддаватися маринуванню (про продукти). 2. *перен.*, *розм.* Надовго затримуватися, відкладатися.

МАРИ́ТА, -и, *ж.*, *біол.* Статевозріла стадія деяких трематод, які паразитують в організмі остаточного господаря.

МА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* 1. *без додатка, про кого – що, з інфін., а також із спол.* щ о, щ о б, я к. Те саме, що **мрíяти**. // *ким, чим.* Весь час думати, говорити про когось, щось. 2. Безладно, безтямно говорити в гарячці або уві сні.

МА́РИТИСЯ, -иться, *недок.*, *кому.* Уявлятися, ввижатися; мріятися. // *безос.*

МАРИТО́НІМ, -а, *ч.* Те саме, що **андрóнім**.

МАРИХУА́НА, -и, *ж.* 1. Наркотик, що його одержують з індіанських конопель. // Сигарета з цим наркотиком. 2. Індіанські коноплі, з яких добувають цей наркотик.

МА́РИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **марá 1**.

МА́РІ, *невідм.* Болотистий простір, вкритий рідкостійними листяними лісами, що перемежовані з ділянками безлісих боліт.

МАРІАЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений в Італії; призматичні кристали зі скляним блиском.

МАРІНЕ́РА, -и, *ж.*, *муз.* Те саме, що **самакуéка**.

МАРІ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Те саме, що **мáрення**.

МА́РІО, *невідм.*, *с.* Поле на комерційних листах чи інших ділових документах, залишене для поміток.

МАРІОНЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Лялька в ляльковому театрі, якою керує актор за допомогою спеціального пристосування. 2. *перен.* Про людину, уряд і т. ін., що сліпо виконують чиюсь волю.

МАРІОНЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **маріонéтка 1**. *Маріонетковий театр* 2. *перен.* Який сліпо виконує чиюсь волю. *Маріонетковий уряд.*

МАРІУ́ПОЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Маріуполь.

МА́РКА[1], -и, *ж.* 1. Знак оплати поштових, гербових і т. ін. зборів у вигляді маленького чотирикутного папірця з зазначеною на ньому ціною та певним зображенням. 2. *з означ.* Знак, клеймо на виробах, товарах із зазначенням місця їх виготовлення, якості тощо. // Сорт, тип виробу, товару. *Марка автомобіля.* ** **Ма́рка акци́зного збо́ру** – спеціальний знак для маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів, яка свідчить про сплату акцизного збору, а також легальність увезення та продажу цих виробів на території країни. **Ма́рка ге́рбового збо́ру** – спеціальний знак, який свідчить про сплату гербового збору. **Това́рна ма́рка** – ім'я, термін, знак, символ, малюнок або їх поєднання, призначені для ідентифікації товарів або послуг та диференціації їх від товарів та послуг конкурентів. **Торгове́льна ма́рка** – див. **това́рний знак.**

МА́РКА[2], -и, *ж.* 1. За середньовіччя – сільська громада в деяких країнах Західної Європи. 2. У Франкській державі 8 – 9 ст. і середньовічній Німеччині – прикордонний укріплений округ із військовим управлінням.

МА́РКА[3], -и, *ж.* 1. У Німеччині до 2001 р. та Фінляндії – грошова одиниця, що дорівнює відповідно 100 пфенігам і 100 пенні. 2. Міра ваги у західноєвропейських державах у 9 – 19 ст.

МАРКАЗИ́Т, -у, *ч.*, *мін.* Кристалічний різновид природного тіосульфіду феруму, що використовується для виготовлення сірчаної кислоти, прикрас і т. ін.

МАРКАЗИ́ТОВИЙ, -а, -е, *мін.* Зробл. із марказиту.

МАРКГРА́Ф, -а, *ч.* Титул правителя прикордонного округу (марки) у Франкській державі 8 – 9 ст., а також особа, що мала цей титул; згодом – спадковий титул деяких німецьких князів.

МАРКГРАФИ́НЯ, -і, *ж.*, *іст.* Дружина або дочка маркграфа.

МАРКГРА́ФСТВО, -а, *с.*, *іст.* Округ, князівство, якими управляв маркграф; володіння маркграфа.

МАРКГРА́ФСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **маркгра́ф** і **маркгра́фство.**

МА́РКЕР, -а, *ч.* 1. Письмове приладдя з товстим стрижнем, просякнутим спеціальною фарбою. 2. В лінгвістиці – сигнал, який вказує функцію або властивість. 3. *мед.*, *псих.* Будь-який знак, який може використовуватися для діагностики певного розладу. 4. У системах обробки інформації: а) мітка у переданому повідомленні, що позначає його початок або кінець; б) мітка на носії інформації, що позначає початок або кінець даних або їх частини (блока); в) символ визначеного типу, що використовується для позначення конкретної позиції на поверхні візуалізації.

МАРКЕ́Р[1], -а, *ч.*, *заст.* Той, хто прислуговує під час гри на більярді та веде рахунок очок.

МАРКЕ́Р[2], -а, *ч.* 1. Сільськогосподарське знаряддя або пристосування в сівалці, яким роблять на ріллі борозенки перед сівбою, садінням. *Кінний маркер.* ** **Під марке́р сі́яти (сади́ти)** – сіяти, садити, користуючись таким знаряддям. 2. Кольоровий фломастер з товстим осердям.

МАРКЕ́РНИЙ, -а, -е, *с. г.* Прикм. до **марке́р**[2]. Зробл. маркером. *Маркерна лінія.*

МАРКЕ́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **марке́р**[1].

МА́РКЕТ, -у, *ч.* Магазин самообслуговування з великим асортиментом продовольчих товарів. ** **Ма́ркет-ме́йкер** – старший працівник фондової біржі, менеджер ринку цінних паперів.

МА́РКЕТИНГ, -у, *ч.* Система організації та управління діяльністю підприємства, фірми, що передбачає комплексне урахування положення на ринку збуту для прийняття рішень. // Організація збуту товарів на зовнішньому ринку. ** **Глоба́льний ма́ркетинг** – процес глобалізації міжнародного маркетингу. **Ма́ркетинг за́собів виробни́цтва** – маркетинг, спрямований на пошук і збут нових технологічних рішень у виробничому процесі. **Ма́ркетинг по́слуг** – маркетинг, здійснюваний як супутня діяльність у комплексі з маркетингом споживчих товарів або засобів виробництва. **Ма́ркетинг спожи́вчих това́рів** – орієнтація виробничо-збутової системи компанії на використання останніх технологічних досягнень для створення нової споживчої продукції. **Ціново́й ма́ркетинг** – форма реалізації стратегії маркетингу через управління ціною продукції.

МА́РКЕТИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́ркетинг.** *Маркетингова тактика. Маркетингове планування. Маркетингові програми.* ** **Ма́ркетингове середо́вище фі́рми** – сукупність умов, організацій, які впливають на маркетингову діяльність фірми. **Ма́ркетингові дослі́дження** – вивчення, прогнозування ринку товарів та послуг, попиту і пропозиції, поведінки споживачів, ринкової кон'юнктури тощо.

МАРКЕТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із маркетингу.

МАРКЕТРІ́, *невідм.*, *с.* 1. Орнаментальні композиції з тонких пластинок фанери, перламутру, слонової кістки та ін., що їх наклеюють на поверхню меблів або декоративних панно. 2. *у знач. прикм.* Оздоблений такими композиціями. *Столик маркетрі.*

МАРКИ́Й, -а́, -е́. Який легко забруднюється (про світлий одяг, тканину тощо).

МАРКІ́З, -а, *ч.* 1. У середньовічній Франції та Італії великий феодал, який за становою ієрархією знаходився між герцогом і графом. 2. У деяких країнах Західної Європи – дворянський титул, середній між графом і герцогом, а також особа, що має цей титул. 3. *іст.* Те саме, що **маркгра́ф.**

МАРКІ́ЗА[1], -и, *ж.* Дружина або дочка маркіза.

МАРКІ́ЗА[2], -и, *ж.* Легкий матер'яний дашок над вікном чи балконом для захисту від сонця.

МАРКІЗЕ́Т, -у, *ч.* Тонка напівпрозора бавовняна або шовкова тканина із суканої пряжі.

МАРКІЗЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **маркізе́т.** *Маркізетова тканина.* // Пошитий з маркізету.

МАРКІРО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **маркірува́ти.** *Маркірована ділянка.*

МАРКІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *с. г.* Признач. для маркірування. *Маркірувальне пристосування.*

МАРКІРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *с. г.* Той, хто займається маркіруванням.

МАРКІРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **маркірува́льник.**

МАРКІРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* 1. Дія за знач. **маркірува́ти.** 2. Ідентифікаційні умовні позначення, що їх наносять на упаковку кожного вантажного місця.

МАРКІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *с. г.* Робити борозенки маркером (*див.* **марке́р**[2]) для сівби або садіння чого-небудь.

МАРКІРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *с. г.* Пас. до **маркірува́ти.**

МАРКІТА́НТ, -а, *ч.* В арміях 18 – 19 ст. – особа, що торгувала харчами, напоями та дрібними предметами солдатського вжитку.

МАРКІТА́НТСТВО, -а, *с.* Заняття маркітанта.

МАРКІТА́НТСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **маркіта́нт.** *Маркітантський намет.*

МАРКІ́ТНИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Невдоволений, сумний, невеселий. 2. Страшний, моторошний.

МАРКІ́ТНО, *зах.* Присл. до **маркі́тний.**

МА́РКО, *невідм.* Визначення вартості монети за її вагою, а не за номіналом.

МАРКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **маркува́ти.** *Марковані бочки.*

МАРКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **марко́ваний.**

МА́РКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ма́рка**[1] 1. *Маркова колекція.* // Признач. для зберігання марок. *Марковий альбом.* 2. Те саме, що **ма́рочний** 1. *Марковий коньяк. Маркова сталь.*

МА́РКОВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Належний Маркову. *Марковські ланцюги.*

МАРКО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Тривога, неспокій; поганий настрій.

МАРКСИ́ЗМ, -у, *ч.* Економічне і політичне вчення, основоположниками якого були К. Маркс і Ф. Енгельс.

МАРКСИ́ЗМ-ЛЕНІНІ́ЗМ, марксизму-ленінізму, *ч.* Теорія К. Маркса, розвинута і використана на практиці В. Леніним.

МАРКСИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прибічник марксизму.

МАРКСИ́СТКА, -и. Жін. до **маркси́ст.**

МАРКСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до марксизму, марксиста.

МАРКСИ́СТСЬКО-ЛЕ́НІНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до марксизму-ленінізму.

МАРКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для маркування (у 1 знач.). ** **Маркува́льна маши́на** – те саме, що **франкува́льна маши́на.**

МАРКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто займається маркуванням.

МАРКУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **маркува́льник.**

МАРКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* 1. Дія за знач. **маркува́ти.** *Маркування сталі.* 2. Марка на виробах, товарах.

МАРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Ставити марку на виробах, товарах. *Маркувати сталь. Маркувати взуття.*

МАРКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **маркува́ти.**

МАРКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **маркува́ти.**

МАРКШЕ́ЙДЕР, -а, *ч.*, *гірн.* Гірничий інженер, фахівець з прокладання тунелів та шахт.

МАРКШЕЙДЕРІ́Я, -ї, *ж.* Галузь гірництва, що займається прокладанням тунелів, шахт та копалень.

МАРКШЕ́ЙДЕРСТВО, -а, *с.*, *гірн.* Те саме, що **маркшейдері́я.**

МАРКШЕ́ЙДЕРСЬКИЙ, -а, -е, *гірн.* Прикм. до **маркше́йдер** і **маркшейдері́я.** *Маркшейдерські інструменти. Маркшейдерське вимірювання.*

МА́РЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́рля.** *Марлева тканина.* // Зробл., пошитий із марлі.

МАРЛІ́ВКА *див.* **марльо́вка.**

МАРЛІ́НА, -и, *ж.* Риба ряду окунеподібних.

МАРЛЬО́ВКА, МАРЛІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Тонка бавовняна тканина для блузок, суконь, що нагадує марлю; одяг із цієї тканини.

МА́РЛЯ, -і, *ж.* Тонка бавовняна тканина з рідко переплетених ниток, що використовується найчастіше як перев'язний матеріал. ** **Гемостати́чна ма́рля** – тканина, яка складається з волокон оксицелюлози, нейтралізованої лугами; розсмоктується в тканинах.

МАРМАЗИ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Шапка із синього або червоного сукна із загнутою опушкою.

МАРМАТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, чорний різновид сфалериту.

МАРМЕЛА́Д, -у, *ч.* Кондитерський виріб із фруктово-ягідного пюре, звареного з цукром.

МАРМЕЛА́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* Мармеладна цукерка.

МАРМЕЛА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мармела́д.** *Мармеладне виробництво.* // Вигот. з мармеладу. // Який виготовляє мармелад.

МАРМЕЛА́ДОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **мармела́дний.** *Мармеладові вироби.*

МАРМИ́ЗА, -и, *ж.*, *зневажл.* Пика, мордяка.

МАРМІ́Т, -у, *ч.* 1. Нагрівальний апарат для підтримування їжі в гарячому стані, що виготовляється зазвичай у вигляді пересувної шафи. 2. Французька страва – бульйон, до якого окремо подають гарнір.

МАРМІ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **марміт.**

МАРМОТА́ТИ, -ти́ть, *недок.* Мру́кати (про ведмедя).

МАРМУ́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **марми́за.**

МА́РМУР, -у, *ч.* Тверда різнокольорова гірська порода, що виникла внаслідок кристалізації вапняку; використовується переважно для архітектурних і скульптурних робіт. // Виріб чи вироби з такої породи.

МА́РМУРНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **мармуро́вий.** *Мармурний столик.*

МА́РМУРНИК, -а, *ч.* Майстер обробки мармуру.

МАРМУРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **мармурува́ти.**

МАРМУРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ма́рмур.** // Зробл. з мармуру чи облицьований ним. 2. *перен.* Білий, гладкий, як мармур (про обличчя тощо). // Який кольором, малюнком нагадує мармур. // Зробл. під мармур. *Мармурова палітурка.* ** **Мармуро́вий хребе́ць** – рентгенологічна картина тіла хребця, що відбиває виражене ущільнення його структури.

МАРМУ́РОК, -рку, *ч.*, *зах.* Різновид глини.

МАРМУРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на мармур, подібний до нього.

МАРМУРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мармуроподі́бний.**

МАРМУРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, що займається мармуруванням.

МАРМУРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **мармурува́ти.**

МАРМУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* 1. Обличковувати мармуром. 2. Обробляти, фарбувати що-небудь під мармур. *Мармурувати обрізи книжок.*

МАРМУРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **мармурува́ти.**

МА́РНЕ *див.* **ма́рно.**

МА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який не приносить очікуваних наслідків, не досягає мети; даремний (у 1, 2 знач.). // Який не приносить користі. // Який не справджується. *Марна справа.* 2. Який не має істотного значення; незначний, пустий. 3. Який не має справжньої цінності; суєтний.

МАРНИ́Й, ма́рна́, ма́рне́, *розм.* Худий, мізерний, блідий.

МА́РНИК, -а, *ч.*, *зах.* Біс.

МАРНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дрібниця, дурниця (у 1 знач.).

МА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ма́рний**[1].

МАРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати худим, мізерним, блідим унаслідок хвороби, недоїдання, важкої праці тощо. // Утрачати свіжість, привабливість, красу (про обличчя тощо). 2. *перен.*, *рідко.* Пропадати марно.

МА́РНО, МА́РНЕ. Присл. до **ма́рний**[1] 1.

МАРНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **марнува́ти.**

МАРНОВІ́Р, -а, *ч.* Забобонний чоловік.

МАРНОВІ́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *заст.* Те саме, що **марновір.**

МАРНОВІ́РКА, -и. Жін. до **марновір** і **марновірець.**

МАРНОВІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **забобо́нний** 1. 2. Який ґрунтується на марновірстві. // Спричинений марновірством.

МАРНОВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **марнові́рний.**

МАРНОВІ́РНО. Присл. до **марнові́рний.**

МАРНОВІ́РСТВО, -а, *с.* Віра в забобони.

МАРНОДУ́М, -а, *ч.*, *розм.* Людина, яка любить удаватися в зайві, непотрібні міркування, роздуми.

МАРНОДУ́МЕЦЬ, -мця, *ч.* Те саме, що **марноду́м.**

МАРНОЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пиха́тий** 1; гоно́ристий.

МАРНОЛЮ́БНО, *рідко.* Присл. до **марнолю́бний.**

МАРНОЛЮ́БСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **пиха́** 1; пихатість, гоноровистість.

МАРНОСЛА́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пиха́тий** 1; гоно́ристий.

МАРНОСЛА́ВНО. Присл. до **марносла́вний.**

МАРНОСЛА́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **пиха́** 1; пихатість, гоноровистість.

МАРНОСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Який має нахил до марнослів'я.

МАРНОСЛІ́ВСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **марнослі́в'я.**

МАРНОСЛІ́В'Я, -я, *с.* Базікання, балаканина, теревені.

МАРНОСЛО́В, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто любить багато і беззмістовно говорити; базіка.

МАРНОСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **марносло́в.**

МАРНОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* марносло́влять; *недок.* Говорити багато, беззмістовно про щось, не варте уваги; базікати, теревенити.

МАРНОСЛО́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **марнослі́в'я.**

МАРНОТА́, -и́, *ж.* Абстр. ім. до **ма́рний**[1] 3; марність, суєтність.

МАРНО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **марнота́.** // Марний, суєтний.

МАРНОТРА́В, -а, *ч.*, *діал.* Марнотратник.

МАРНОТРА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *заст.* Те саме, що **марнотра́тник.**

МАРНОТРА́ВИЦЯ, -і, *зах.* Жін. до **марнотра́вець.**

МАРНОТРА́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Марнотратний.

МАРНОТРА́ВСТВО, -а, *с.*, *заст.* Те саме, що **марнотра́тство.**

МАРНОТРА́Т, -а, *ч.* Те саме, що **марнотра́тник.**

МАРНОТРА́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **марнотра́тство.**

МАРНОТРА́ТЕЦЬ, -тця, *ч.* Те саме, що **марнотра́тник.**

МАРНОТРА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Нерозумно, без потреби витрачати гроші, майно тощо.

МАРНОТРА́ТИТИСЯ, -иться, *недок.* Даремно витрачатися.

МАРНОТРА́ТКА, -и. Жін. до **марнотра́т** і **марнотра́тець**.

МАРНОТРА́ТНИЙ, -а, -е. Який нерозумно, без потреби витрачає гроші, майно тощо.

МАРНОТРА́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто нерозумно, без потреби витрачає гроші, майно тощо.

МАРНОТРА́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Власт. марнотратникові.

МАРНОТРА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **марнотра́тник**.

МАРНОТРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **марнотра́тний**.

МАРНОТРА́ТНО. Присл. до **марнотра́тний**.

МАРНОТРА́ТСТВО, -а, *с.* Нерозумне, даремне витрачання грошей, майна. // *чого.* Нерозумне використання.

МАРНОТРА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Власт. марнотратові. *Марнотратський спосіб життя.*

МАРНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **марнува́ти**.

МАРНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Даремно, без користі витрачати гроші, майно тощо. // Даремно, без користі губити життя, силу тощо. // Гаяти (час).

МАРНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Даремно, без користі губити життя, силу тощо. // Витрачатися без користі. // Пропадати, не знаходячи застосування. 2. Пас. до **марнува́ти**.

МАРОДЕ́Р, -а, *ч.* Вояк, що грабує вбитих і поранених після бою або мирне населення під час війни.

МАРОДЕ́РКА, -и. Жін. до **мароде́р**.

МАРОДЕ́РСТВО, -а, *с.* Учинки, поведінка мародера.

МАРОДЕ́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Займатися мародерством.

МАРОДЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мароде́р**.

МАРОКВА́, -и́, *ж., зах.* Твань, болото.

МАРОКЕ́Н, -у, *ч.* Тканина зі штучного шовку, що нагадує крепдешин.

МАРОКЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мароке́н**. *Марокенова тканина.* // Пошитий із марокену. *Марокенова сукня.*

МАРОККА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **марокка́нці** й Марокко. *Марокканський народ.*

МАРОККА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **марокка́нець**, -нця, *ч.*; **марокка́нка**, -и, *ж.*). Корінне населення Марокко.

МАРО́НИ, -ів, *мн.* Збіглі раби-негри у Вест-Індії і Гвіані, що боролися проти колонізаторів.

МАРОНІ́ТИ, -ів, *мн.* Прибічники маронітської християнської церкви, засновником якої, за легендою, був Мар Марон.

МА́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ма́рка**[1] 1.

МА́РОЧНИЙ, -а, -е. 1. Певної марки (*див.* **ма́рка**[1] 2); марковий (у 2 знач.), сортовий. *Марочна сталь.* ** **Ма́рочна на́зва** – частина виробничої марки, яка включає буквені або цифрові позначення. **Ма́рочний знак**: частина виробничої марки, яку можна розпізнати, але не можна вимовити – зображення, забарвлення або специфічне шрифтове оформлення. **Ма́рочний проду́кт (това́р)** – марка товару, який володіє визнаною якістю протягом ряду років. **Ма́рочні ві́на** – характерні для певного виноробного району виноградні вина, що постійно зберігають свої якості. 2. Те саме, що **ма́рковий** 1. *Марочна колекція.*

МА́РОЧНИК, -а, *ч., розм.* Збирач, колекціонер поштових марок; філателіст.

МА́РОЧНИЦЯ, -і, *ж.* Коробка для зберігання марок (*див.* **ма́рка**[1] 1).

МА́РОЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **ма́рочний** 1. 2. Якість виробу, що співвідноситься з певною маркою, сортом; належність до певної марки, сорту.

МАРС[1], -а, *ч.* 1. У давньоримській міфології – бог війни. // *перен.* Символ войовничості. 2. Четверта планета сонячної системи, орбіта якої знаходиться між Землею та Юпітером.

МАРС[2], -а, *ч., мор.* Майданчик на щоглі вітрильного корабля, з якого стежать за горизонтом та управляють вітрилами.

МАРСАЛА́, -и́, *ж.* Сорт десертного виноградного вина.

МАРСЕЛІ́Н, -у, *ч.* Легка, м'яка шовкова тканина.

МАРСЕЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **марселі́н**. *Марселінова тканина.* // Пошитий із марселіну. *Марселінова сукня.*

МА́РСЕЛЬ, -я, *ч., мор.* Пряме чотирикутне вітрило, що підіймається над нижнім головним вітрилом. *Забрати марселі.*

МАРСЕЛЬЄ́ЗА, -и, *ж.* Французька революційна пісня, що згодом стала державним гімном Франції.

МА́РСЕЛЬНИЙ, -а, -е, *мор.* Прикм. до **ма́рсель**.

МАРСЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Марсель.

МАРСИ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини марсилієвих класу папоротеподібних.

МАРСІА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **марсіа́нин**, -а, *ч.*; **марсіа́нка**, -и, *ж.*). Назва уявних мешканців планети Марс.

МАРСІА́НИН *див.* **марсіа́ни**.

МАРСІА́НКА *див.* **марсіа́ни**.

МАРСІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **марсіа́ни** й Марс. *Марсіанські моря.*

МАРСІ́ЯНИ, -я́н, *мн., діал.* Те саме, що **марсіа́ни**.

МАРСІ́ЯНСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **марсіа́нський**.

МАРСОВИЙ, -а́, -е́, *мор.* Прикм. до **марс**[2]. // Який відбуває службу, вахту на марсі. *Марсовий матрос.* // *у знач. ім.* марсовий, -во́го, *ч.*

МАРСОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Автоматичний або керований із Землі апарат для пересування поверхнею Марса, а також її дослідження.

МАРСУПІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Оперативне утворення сумки із інопераб ельної кісти.

МАРТЕ́Н, *ч., мет.* 1. *род.* -а. Те саме, що **марте́нівська піч** (*див.* **марте́нівський**). 2. *род.* -у. Те саме, що **марте́нівська сталь** (*див.* **марте́нівський**).

МАРТЕ́НІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **марте́нник**.

МАРТЕ́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до виплавляння сталі у спеціальних печах (за способом Мартена). *Мартенівський чавун. Мартенівський шлак.* ** **Марте́нівська піч** – піч для виплавляння сталі з чавуну та залізного брухту. **Марте́нівська сталь** – сталь, виплавлена в такій печі. **Марте́нівський проце́с** – вироблення литої сталі в мартені видаленням із чавуну і сталевого брухту вуглецю та ін. домішок, що окислюються легше, ніж залізо.

МАРТЕ́ННИК, -а, *ч.* Робітник мартенівського цеху.

МАРТЕНСИ́Т, -у, *ч.* Структурна складова деяких загартованих металів і сплавів.

МАРТЕНСИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мартенси́т**.

МАРТЕНСИ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **мартенси́тний**.

МАРТИ́Н, -а, *ч.* Водоплавний птах родини мартинових, що живиться рибою, комахами та дрібними гризунами.

МАРТИНГА́Л[1], -а, *ч.* У кінській упряжі – ремінь, що підтримує голову коня в потрібному положенні.

МАРТИНГА́Л[2], -а, *ч., мат.* Одна з частин аналітичного апарата для розв'язання задач про випадкові процеси.

МАРТИНГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мартинга́л**.

МАРТИРО́ЛОГ, -а, *ч.* У церковній літературі – збірка оповідань про християнських мучеників. // *перен., книжн.* Перелік осіб, що постраждали, були замучені, або перелік страждань і мук, що їх хтось пережив.

МАРТИ́Т, -у, *ч.* Мінеральна речовина, продукт перетворення магнетиту на гематит.

МАРТИ́ШКА, -и, *ж.* Маленька мавпа з породи макак.

МАРТІ́НІ, *незм.* Коктейль із сухого білого вермуту і джину або горілки з лимонною цедрою та оливками.

МАРТОВИЙ, -а́, -е́, *діал.* Березневий.

МАРТОВИ́К, -а́, *ч., діал.* Той, хто народився в березні.

МАРТОПЛЯ́С, -а, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **вітрогі́н** 1; жевжик (у 1 знач.). 2. *заст.* Фокусник, акробат, блазень.

МАРТЮ́К, -а́, *ч., діал.* Зайченя, народжене в березні.

МАРУ́ДА, -и, *ч. і ж., розм.* 1. Людина, що все робить надто повільно, нудно; марудна людина. 2. Той, хто марудить (у 2 знач.).

МАРУ́ДИТИ, -джу, -диш, *недок., розм.* 1. *неперех.* Робити щось довго, поволі, зволікаючи. 2. *перех.* Те саме, що **му́чити**; томити. 3. *неперех.* Те саме, що **вередува́ти**; капризувати.

МАРУ́ДИТИСЯ, -джуся, -ди́шся, *недок., розм.* 1. *з ким – чим, над ким – чим, біля кого – чого і без додатка.* Робити щось клопітливо й довго; вовтузитися (у 2 знач.). 2. Мучитися, нудьгуючи.

МАРУ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який вимагає багато часу та зусиль (про роботу, справу тощо); клопітливий (у 2 знач.). // Повільний, неквапливий (про людину). 2. Який викликає нудьгу; нудний. // Набридливий. // Який довго триває, наводячи нудьгу.

МАРУ́ДНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **мару́да**.

МАРУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мару́дний**.

МАРУ́ДНО. Присл. до **мару́дний**. // *у знач. присудк. сл.*

МАРУ́НА, -и, *ж.* Трав'яниста лугова рослина родини складноцвітих, квітками схожа на ромашку.

МАРУ́НКА, -и, *ж., бот.* 1. Те саме, що **мару́на**. 2. Те саме, що **фізаліс**.

МАРУ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мару́на**.

МАРУЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок., зах.* Мурчати.

МА́РФА, -и, *ж., зах.* Дерево для сплавних плотів.

МАРХО́ТКА, -и, *ж., діал.* Махорка.

МАРХУ́Р, -а, *ч.* Парнокопита тварина роду козлів.

МАРЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ма́рець**.

МАРЦИПА́Н, -у, *ч.* Тісто з товченого мигдалю, горіхів і т. ін. з цукром; кондитерський виріб із такого тіста.

МАРЦИПА́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **марципа́новий**. *Марципанні цукерки.*

МАРЦИПА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **марципа́н**. // Виготовл. з марципану. *Марципанові коржики.*

МАРЧІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок., діал.* Занепадати.

МАРЧУ́К, -а́, *ч., діал.* Щеня, народжене в березні.

МАРШ[1], -у, *ч.* 1. Ритмічна хода в строю. 2. Організований масовий хід для висловлювання солідарності в чому-небудь, протесту проти чого-небудь і т. ін. 3. Пересування військ похідним ладом на дальші відстані; похід. 4. Музичний твір, що має енергійний, чіткий ритм і такт, який відповідає розміреній ході. 5. Частина сходів між двома майданчиками.

МАРШ[2], *виг.* 1. Команда для початку руху строєм. 2. *розм.* Уживається як наказ відійти, піти собі геть або куди-небудь. // *з інфін.* Уживається як наказ почати щось робити.

МА́РШАЛ, -а, *ч.* 1. Найвище військове звання або чин в арміях деяких країн; особа, що має таке звання або чин. 2. У США – судовий виконавець. 3. У США – начальник поліцейського відділку. 4. У Польщі – звання деяких цивільних посадових осіб.

МАРШАЛЕ́НКО, -а, *ч.* Син маршала.

МАРШАЛІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка маршала.

МАРШАЛІ́Т, -у, *ч.* Високодисперсний (тонкопорошкуватий) різновид кварцу.

МАРШАЛКІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **марша́лок**.

МАРША́ЛОК, -лка, *ч.* 1. *іст.* Голова сейму в Польщі. 2. У дореволюційній Росії – представник дворянства, якого обирали на губернських і повітових зборах і який керував становими справами дворянства; проводир дворянства. 3. *заст.* Дворецький у польському поміщицькому домі. 4. *заст.* Староста під час весілля.

МА́РШАЛЬСТВО, -а, *с.* Звання та чин маршала.

МА́РШАЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́ршал**.

МАРША́НЦІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин класу печіночних мохів.

МАРШИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до марширування, пов'язаний з ним. *Марширувальні вправи.*

МАРШИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **маршируваа́ти**. *Марширування під музику.*

МАРШИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Іти, ходити маршем (*див.* **марш**[1] 1). // Іти, ходити розміреним кроком, по-військовому. // *жарт., ірон.* Іти, ходити.

МА́РШІ, -ів, *мн.* Низовинні смуги на узбережжях морів, які затоплюються лише під час високих припливів і нагонів води.

МАРШ-КИДО́К, -дка́, *ч.* Швидке, обмежене у часі пересування військ.

МАРШЛЯ́К, -у́, *ч., діал.* Чорна гончарна фарба.

МАРШ-МАНЕ́ВР, -у, *ч., заст.* Пересування військ з метою їх переугрупування.

МАРШ-МА́РШ, *виг., заст.* Команда (здебільшого в кавалерії) до найшвидшого руху. ** **Марш-ма́ршем** – дуже швидко.

МАРШОВИЙ, -а́, -е́. 1. Прикм. до **марш**[1]. 2. Якого направляють із запасу до діючої армії для поповнення її (про військові частини).

МАРШОВИ́К, -а́, *ч.* Військовик, якого відправляють із запасу до діючої армії.

МА́РШОВІСТЬ, -вості, *ж., муз.* Сукупність характерних ознак маршу.

МАРШОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на марш, подібний до нього.

МАРШ-ОРКЕ́СТР, -у, *ч.* Негритянський духовий оркестр, поширений у період архаїчного джазу і репертуар якого складався з маршів, популярних танців і ритуальної музики.

МАРШРУ́Т, -у, *ч.* 1. Заздалегідь визначений шлях проходження, їзди тощо. *Автобусний маршрут.* // *спец., розм.* Район розвідування, обстеження, що проводиться геологічною партією, групою геологів і т. ін., а також похід у такий район з певним завданням. 2. *перен.* Про шлях розвитку, становлення, формування чого-небудь. 3. У комп'ютерних мережах – шлях передавання повідомлень між вузлами та терміналами. 4. У мікро-ЕОМ – позначення, що вказує, де потрібно шукати файл. 5. *спец.* Шлях між двома вершинами графа.

МАРШРУТИЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює маршрутизацію.

МАРШРУТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Організація перевезення вантажів на маршрутних поїздах.

МАРШРУТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **маршрутиза́ція**.

МАРШРУ́ТКА, -и, *ж., розм.* 1. Документ, у якому позначено маршрут пасажирського або вантажного автомобіля; маршрутний лист. 2. Маршрутне таксі, маршрутний автобус.

МАРШРУ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **маршру́т** 1. *Маршрутна карта.* ** **Маршру́тне зніма́ння** – вид топографічного знімання, що має відобразити не тільки шлях проходження, їзди, а й місцевість коло нього. **Маршру́тний авто́бус (таксі)** – мікроавтобус, таксі, що курсує за певним маршрутом, а проїзд у ньому оплачується за таксою.

МАРШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **маршува́ти**.

МАРШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., рідко.* Те саме, що **марширува́ти**.

МАРЮ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **мара́** 2.

МАР'Я́Ж, -у, *ч.* 1. У картярській грі – король і дама однієї масті в одного гравця. // Старовинна картярська гра, умовою виграшу якої є наявність в одного гравця короля та дами однієї масті. 2. Стикування ступенів і основних вузлів ракети. 3. Весілля.

МАР'Я́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мар'я́ж**.

МАР'Я́НКА, -и, *ж., діал.* Маренка.

МА́СА, -и, *ж.* 1. Кількість речовини в об'ємі якогось предмета; сама речовина, матерія, з якої складається предмет. ** **Грошова́ ма́са** – уся сукупність випущених в обіг грошей – паперових і монет. **Ко́нкурсна ма́са** – майно боржника, на яке може бути звернене судове відшкодування у процесі конкурсу, задоволення потреб кредиторів. **Ліквідаці́йна ма́са** – вартість майна підприємства, оголошеного банкрутом за рішенням арбітражного суду, яке має бути реалізоване, щоб задовольнити претензії кредиторів. **Ма́са диві́де́нду** – сумарний прибуток, признач. для розподілу між акціонерами. **Ма́са прибу́тку** – загальна величина прибутку, отриманого підприємством за певний період часу. 2. *фіз.* Одна з основних величин механіки, за допомогою якої вимірюють кількість речовини в тілі; міра інерції тіла стосовно сили, що на нього діє (міра інертності тіла). ** **Відно́сна а́томна ма́са** – величина, що дорівнює відношенню середньої маси атома до $^1/_{12}$ маси атома вуглецю. **Ма́са спо́кою** – маса частинки в стані відносного спокою. **Молекуля́рна ма́са** – маса молекули, визначена в атомних одиницях маси. **Моля́рна ма́са** – фізична величина, що дорівнює відношенню маси порції речовини до кількості речовини в даній порції. 3. Великий предмет або предмети з неясними для зору обрисами; те, що в своїй сукупності утворює щось ціле, неподільне. 4. Безформна, схожа на тісто, речовина; густа або рідкувата суміш. 5. *розм.* Те саме, що **бе́зліч**. 6. *перев. мн.* Велика сукупність людей; широкі кола трудящих, населення.

МАСАГЕ́ТИ, -ів, *мн.* Назва групи племен Закаспію і Приаралля в творах давньогрецьких авторів.

МАСА́Ж, -у, *ч.* 1. Розтирання, розминання тіла, щоб поліпшити кровообіг, обмін речовин у тка-

нинах і т. ін. ** **Маса́ж леге́ні** – ритмічне стискування легень з метою підтримки газообміну у випадках тотального бронхоспазму. **Маса́ж се́рця** – спосіб штучного відновлення кровообігу в організмі шляхом ритмічних стискувань серця. **Непрями́й маса́ж се́рця** – масаж серця, що виконується шляхом ритмічного стискування грудної клітки і стиснень серця між хребтом та грудиною. **Прями́й маса́ж се́рця** – масаж серця, який виконується однією або двома руками через розріз грудної клітки. 2. Сукупність механічних подразнень вимені корови та деяких інших тварин, що застосовується для збільшення удою.

МАСАЖЕ́Р, -у, *ч.* Пристрій для масажу тіла.

МАСАЖИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із масажу.

МАСАЖИ́СТКА, -и. *Жін.* до **масажи́ст**.

МАСА́ЖНА, -ої, *ж.* Приміщення, призначене для проведення оздоровчого і лікувального масажу.

МАСА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до масажу. // Признач. для масажу. *Масажний апарат.*

МАСАЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **масажува́ти**.

МАСАЖУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Робити масаж.

МАСАЖУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Робити собі масаж.

МАСА́Ї, -ів, *мн.* Народ у Кенії та Танзанії.

МАСА́КРА, -и, *ж.*, *зах.* Винищення, масове вбивство.

МАСАКРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *перех.*, *зах.* Винищувати, чинити масове вбивство.

МАСАЛИ́ГА, -и, *ч.*, *діал.* Ошуканець, пройдисвіт.

МАС-АНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для просторового або часового розділення іонів з різними значеннями відношення маси до заряду.

МАСА́НДРІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Масандра.

МАСЕДУА́Н, -у, *ч.* Страва з городини, яблук і т. ін., политих вином або соусом.

МАСЕЛЬНИ́ЧКА, -и, *ж.* Невеличка скляна, пластмасова й т. ін. посудина для зберігання масла; масляна (у 2 знач.).

МА́СЕЛЬЦЕ, -я, *с.* Пестл. до **ма́сло** 1.

МАСИ́В, -у, *ч.* 1. Гірська височина без яскраво вираженого гребеня або вершини, однорідна з погляду геологічної будови. // Про монументальну, важку споруду. 2. Велика територія, однорідна за якимись ознаками. *Житловий масив.* 3. *з означ.*, *лінгв.* Сукупність однорідних мовних явищ. *Діалектний масив.* 4. *спец.* У програмуванні: а) n-вимірна матриця елементів даних однакового типу; б) набір даних на логічному рівні розгляду. 5. У мовах програмування – агрегат, що складається з об'єктів, які мають ідентичні атрибути і на кожний з яких можна посилатись унікальним чином шляхом індексації. ** **Інформаці́йний маси́в** – *див.* **файл. Маси́в пока́жчиків**: у базі даних – масив посилань на інші записи, який розміщується всередині запису або поза ним.

МАСИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який має велику масу (у 1 знач.), об'єм. // Великий, важкий (про людину, тварину або частину тіла). 2. Який займає велику площу; суцільний.

МАСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **маси́вний** 1.

МАСИ́ВНО. Присл. до **маси́вний**.

МАСИКО́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – безформний червоний глет; застосовують у виробництві жовтої фарби, свинцевих білил.

МА́СКА, -и, *ж.* 1. Пов'язка зі щілинами для очей, що закриває верхню частину обличчя. // Про людину в маскарадному костюмі. ** **Маскара́дна ма́ска** – заслона, що закриває обличчя у стилізованій формі людського обличчя або звіриної морди. *Африканська маска.* 2. Постійний персонаж італійської комедії середини 16 – 18 ст. // Зовнішній вигляд, характерні риси, властиві акторові, що зображує певний тип. 3. *чого, перен.* Зовнішній вигляд, що приховує справжню сутність когось, чогось. 4. Зліпок із гіпсу або іншого матеріалу, знятий з обличчя людини. // Скульптурне зображення обличчя людини або голови тварини. 5. *спец.* Спеціальна заслона на обличчя для захисту від чого-небудь. // Марлева пов'язка на ніс і рот, що запобігає поширенню або проникненню інфекції. // Марлева пов'язка, яку накладають на обличчя хворого, коли застосовують наркоз. // Пристосування для подачі кисню під час висотних польотів, підземних робіт і т. ін. *Хірургічна маска. Киснева маска.* 6. Природна або штучна заслона для прикриття військової техніки, позицій чи укріплень від супротивника. *Маска для гармат.* 7. Лікарський або поживний склад, накладений на шкіру обличчя, шиї; косметична процедура, пов'язана з використанням таких складів. 8. У вокальній педагогіці – суб'єктивне відчуття резонування співочого звука у верхній частині обличчя. 9. Розважальна придворна вистава в Англії 16 – 17 ст., присвячена весільним урочистостям. 10. У системах обробки інформації – набір символів, що використовується для контролю зберігання або вилучення певних частин іншого набору символів. ** **Ма́ска перерива́ння** – маска, вміст полів якої визначає умови придушення обробки сигналів переривання, поставлених у відповідність до цих полів. **Ма́ска умо́ви** – позиційний код у команді умовного переходу, що задає перевірку однієї або кількох умов, які визначають вибір однієї з альтернативних віток обчислювального процесу. 11. Темна морда в собак світлого окрасу.

МАСКАРА́Д, -у, *ч.* 1. Свято, бал, учасники якого одягнені в маски та костюми (казкові, етнографічні тощо); костюмований бал. 2. *перен.*, *ірон.* Про незвичайний для когось одяг, що дуже змінює вигляд. 3. *перен.* Про вигляд і поведінку, за якими приховується справжня сутність когось, чогось.

МАСКАРА́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до маскараду (у 1 знач.). // Признач. для маскараду.

МАСКАРА́ДНИК, -а, *ч.* Учасник маскараду (у 1 знач.).

МАСКАРО́Н, -у, *ч.* Декоративна скульптурна прикраса у вигляді стилізованої фантастичної маски людини або тварини, що нею оздоблювали будівлі, фонтани, вироби декоративно-ужиткового мистецтва тощо.

МАСКЕЛІНІ́Т, -у, *ч.* Склоподібний бітовніт метеоритного походження.

МАСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **маскува́ти**.

МА́СКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́ска** 1, 4 – 6.

МАСКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до маски, схожий на неї.

МАСКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маскоподі́бний**.

МАСКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для маскування (у 1 знач.).

МАСКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із військового маскування.

МАСКУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **маскува́льник**.

МАСКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **маскува́ти** й **маскува́тися**. 2. Те, за допомогою чого маскують (у 3 знач.), маскуються. 3. *спец.* Вказівка на сигнали, що підлягають придушенню заданням маски (у 10 знач.).

МАСКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. *рідко.* Одягати кого-небудь у маскарадний костюм, надівати на когось, щось маску (у 1, 5, 6 знач.). // *під кого і без додатка.* Одягати когось у незвичайний костюм, щоб ніхто не впізнав. 2. *перен.* Приховувати свої вчинки, думки і т. ін. чимось показним, удаваним. 3. Прикриваючи, ховаючи що-небудь, робити непомітним, невидним для когось.

МАСКУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. *рідко.* Одягатися в маскарадний костюм, надівати на себе маску. 2. *перен.* Показувати себе не таким, як є насправді; приховувати свою справжню сутність. 3. Прикриваючись чим-небудь, ховаючись десь або змінюючи свій вигляд, ставати непомітним, невидним для когось. 4. Пас. до **маскува́ти**.

МАСКУЛІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розвиток маскулінізму; процес маскулінізму. 2. Процес набуття жінками чоловічих рис характеру під впливом соціальних умов.

МАСКУЛІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Наявність у жіночого організму чоловічих статевих ознак (вусів, бороди, низького тембру голосу і т. ін.); прояв властивостей, якостей, властивих чоловічому типові організму.

МАСКУЛІНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Для якого характерні ознаки маскулінізму.

МАСКУЛІНО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **андробластО́ма**.

МАСКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Масова культура.

МАСКХАЛА́Т, -а, *ч.*, *військ.* Маскувальний халат.

МАСЛА́К, -а́, *ч.* Велика кістка людини або тварини (перев. стегнова). // Кістка, що випинається з-під шкіри.

МАСЛАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має випнуті з-під шкіри кістки; кістлявий (у 1 знач.).

МАСЛАКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **маслакува́тий**.

МАСЛАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **масла́к**.

МАСЛА́ЧЧЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Кістки.

МА́СЛЕНИЙ, -а, -е. Мазаний, поливаний маслом (у 1 знач.); намаслений.

МА́СЛЕЧКО, -а, *с.* Пестл. до **ма́сло** 1.

МАСЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Вічнозелене південне дерево з дрібними запашними квітками та їстівними плодами; олива (у 1 знач.). 2. Кісточковий овальний плід цього дерева, з якого добувають олію; використовується також як приправа; оливка (у 1 знач.).

МАСЛИ́НКА, -и, *ж.* Кущ або деревце з вузьким сріблястим листям, запашними квітками та їстівними плодами.

МАСЛИ́НКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **масли́нка**. *Маслинковий плід.* 2. *у знач. ім.* **масли́нкові**, -вих, *мн.* Родина рослин, до якої належить маслинка.

МАСЛИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **масли́новий** 1.

МАСЛИ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **масли́на**. *Маслинова олія.* // Видобутий із плодів маслини. ** **Масли́нове де́рево** – те саме, що **масли́на** 1. 2. *у знач. ім.* **масли́нові**, -вих, *мн.* Родина дерев, до якої належать маслина, ясен, бузок і т. ін.

МА́СЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.* Мазати, поливати маслом (у 1 знач.).

МА́СЛО, -а, *с.* 1. Харчовий продукт, що його виробляють збиванням вершків або сметани. 2. Тверді жири рослинного походження (кокосове, масло какао тощо). 3. *спец.* Жирова речовина, яку видобувають із мінеральних речовин. *Купоросне масло.* ** **Мінера́льне ма́сло** – суміш високомолекулярних нафтових вуглеводнів. **На́фтове ма́сло** – нафтопродукт вакуумного переганяння мазуту. **Соля́рове ма́сло** – фракція нафти, яка використовується як дизельне паливо та мінеральне масло. **Трансформа́торне ма́сло** – добре очищене мінеральне масло, що його отримують з малосірчистої нафти. 4. *тех.* Те саме, що **масти́ло** 1.

МАСЛОБІ́ЙНЯ, -і, *ж.* Підприємство, завод, де із молочних вершків виготовляють (б'ють) масло.

МАСЛОВИГОТІВНИ́К, -а́, *ч.* Підприємство, де виготовляють масло (вершкове, кокосове та ін.).

МАСЛОВИГОТО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Апарат для збивання масла та наступної його обробки.

МАСЛОДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Який добуває масло, призначений, оснащений для цього.

МАСЛОЕКСТРАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до маслоекстракції.

МАСЛОЕКСТРА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Екстракція масла (шоколадного, кокосового та ін.) обробкою їхніх носіїв низькокиплячими розчинниками з наступним відганянням їх із екстракту.

МАСЛОЖИРОВИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з виробництвом масла, тваринних жирів та рослинних олій, маргарину, гліцерину тощо. *Масложировий комбінат.*

МАСЛОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод, що виробляє масло та інші молочні продукти.

МАСЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на масло, подібний до нього за своїми властивостями.

МАСЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **маслоподі́бний**.

МАСЛОРО́Б, -а, *ч.* 1. Фахівець із маслоробства (у 1 знач.). 2. Робітник, який працює на маслоробні.

МАСЛОРО́БКА, -и, *ж.* Апарат для збивання масла з вершків або сметани.

МАСЛОРО́БНИЙ, -а, -е. Який виробляє масло (у 1 знач.). *Маслоробний цех.*

МАСЛОРО́БНЯ, -і, *ж.* Підприємство, де виробляють масло (у 1 знач.).

МАСЛОРО́БСТВО, -а, *с.* 1. Виробництво масла (у 1 знач.). 2. Галузь молочної промисловості, що виробляє масло.

МАСЛОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. 1. У якому розчиняється масло. 2. Який розчиняється у маслі.

МАСЛОРОЗЧИ́ННИК, -а, *ч.* Розчинник масла.

МАСЛОСВЯ́ТИТИ, -чу, -тиш, *недок.*, *церк.* Соборувати єлеєм.

МАСЛОСВЯ́ТИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **маслосвя́тити**.

МАСЛОСВЯ́ТТЯ, -я, *с.*, *церк.* Обряд соборування єлеєм.

МАСЛОСИРОВА́РНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з виробництвом вершкового масла та сироварінням, призначений для цього.

МАСЛОСИРОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод із переробки молока на вершкове масло та сири.

МАСЛОСИРОМОЛО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до масла, сиру та молока. 2. Пов'язаний з переробкою молока та виробництвом вершкового масла і сирів.

МАСЛОСИРОРО́БНИЙ, -а, -е. Який виробляє масло (у 1 знач.) і сир, пов'язаний з цим процесом.

МАСЛОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Склад з холодильниками для зберігання у них масла.

МАСЛОТО́ПНИЙ, -а, -е. Признач. для перетоплювання вершкового масла, пов'язаний з цим процесом.

МАСЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Технологічний процес утворення масла внаслідок збивання вершків.

МАСЛУВА́ТИ, -ую, -уєш, *діал.* Соборувати єлеєм.

МАСЛЮ́К, -а́, *ч.* Їстівний гриб з опуклою жовтобурою шапкою, покритою липким слизом.

МАСЛЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Маслюк. 2. Маслак.

МА́СЛЯНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ма́сло**. *Масляна пляма. Масляні відходи.* // Який містить масло (у 2, 3 знач.), розчинений на ньому. *Масляна емульсія.* // Який працює на маслі (у 2 знач.). *Масляний вимикач. Масляний фільтр.* // Здійснюваний за допомогою масла (у 2, 3 знач.). *Масляне охолодження.* 2. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **масни́й** 3, 4. 3. *у знач. ім.* **ма́сляна**, -ної, *ж.*, *церк.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ма́сниця**.

МАСЛЯНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має певні якості масла (у 1 знач.), схожий на нього. // Який містить масло (у 2 знач.), жир із домішкою масла. *Маслянистa рідина.* 2. Немов покритий маслом, масляною плівкою; лискучий, глянсовий. // Лискучий (про очі, обличчя).

МАСЛЯНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Якість за знач. **маслянИ́стий**. *Маслянистість нафти.* 2. Ступінь вмісту масла (у 2 знач.) в чомусь.

МАСЛЯНИ́СТО. Присл. до **маслянИ́стий**.

МА́СЛЯНИЦЯ, -і, *ж.*, *церк.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ма́сниця**.

МАСЛЯ́НКА, -и, *ж.* 1. Рідина, що залишається після збивання масла з вершків, сметани; сколотини. 2. Те саме, що **масельни́чка**. 3. Те саме, що **масти́льниця** 2. 4. *розм.* Мергельна глина.

МА́СЛЯНО, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Присл. до **ма́сляний** 2.

МА́СЛЯНО-ГЛІЦЕРИ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до суміші масла з гліцерином. 2. Стос. до ефірів масляної кислоти і гліцерину – гліцерилбутиратів.

МА́СЛЯНО-КИ́СЛИЙ, -а, -е: ** **Ма́сляно-ки́сле броді́ння** – процес зброджування вуглеводів і деяких органічних кислот анаеробними бактеріями. **Ма́сляно-ки́слі бакте́рії** – група бактерій, які зброджують вуглеводи і деякі органічні кислоти.

МА́СЛЯНО-ЛА́КОВИЙ, -а, -е. Стос. до суміші масла і лаку.

МА́СЛЯНО-СМОЛЯНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до суміші масла і смоли.

МАСЛЯ́Р, -а, *ч.*, *діал.* Продавець масла.

МАСЛЯ́РКА, -и, *діал.* *Жін.* до **масля́р**.

МАС-МЕ́ДІА, *невідм.*, *мн.* Засоби масової інформації (радіо, телебачення, преса, кіно і т. ін.).

МАСМІ́НИ, -ів, *мн.* Області послаблення гравітаційного поля Місяця над рядом місячних кратерів.

МАСНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **масни́й**.

МАСНЕ́НЬКО, *пестл.* Присл. до **масне́нький**.

МАСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який містить багато жиру, масла; жирний (у 1 знач.). // Який містить краплинки жиру, насичений ними. // Укритий шаром жиру, масла; просякнутий жиром. *Масне волосся. Масне лице. Масна сковорідка.* // Вимазаний, заяложений жиром, маслом. // Змащений жиром, мастилом. // Укритий жирною плівкою (про воду). // Який залишається від жиру, масла. 2. Схожий чимось на масло; м'який, жирний (про землю,

ґрунт). // Багатий на корисні речовини; родючий. 3. *перен.* Те саме, що **підле́сливий**; облесливий. 4. *перен., розм.* Який виражає хтивість; хтивий (про очі, погляд і т. ін.). // Непристойний, цинічний.

МАСНИ́ЦЯ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **масни́чка**.

МА́СНИЦЯ, -і, *ж., церк.* Давньослов'янське свято проводів зими, пристосоване християнською церквою до тижня перед великим постом і пов'язане зі звичаєм веселитися та готувати певні страви (млинці, вареники з сиром і т. ін.).

МАСНИ́ЧКА, -и, *ж.* Спеціальна посудина з пристосуванням для збивання масла з вершків або сметани.

МА́СНИЧКА, -и, *ж., церк.* Пестл. до **ма́сниця**.

МА́СНИЧНИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **ма́сниця**. *Маснична неділя.*

МА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **масни́й**.

МА́СНО. Присл. до **масни́й**.

МАСО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Зосереджений в одному місці (про війська, авіацію, артилерійський вогонь і т. ін.).

МАСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **масо́ваний**.

МАСО́ВАНО. Присл. до **масо́ваний**.

МАСОВИДА́ТНИЙ, -а, -е. Який видає, творить масу речовини, тіла.

МАСОВИДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **масовида́тний**.

МА́СОВИЙ, -а, -е. 1. Такий, у якому беруть участь широкі маси, велика кількість людей. // Який виявляється в багатьох випадках. // Який стосується великої кількості людей. 2. Признач. для широких мас; загальнодоступний. 3. Який належить до широких мас, є представником цих мас. // Характерний для життя, побуту широких мас. 4. Який виробляється, здійснюється у великій кількості. // Який відбувається у великій кількості, у великому масштабі. *Масова культура.* ** **Ма́сове виробни́цтво** – виробництво протягом тривалого періоду значної кількості одного й того ж виду продукції, типу виробів. **Ма́сове я́вище** – явище, яке надзвичайно часто спостерігається, зустрічається в природі і житті. 5. *фіз.* Стос. до маси (у 2 знач.). *Масова одиниця.* ** **Ма́сове числó (А)** – сумарне число нуклонів (протонів і нейтронів) в атомному ядрі.

МАСОВИ́К, -á, *ч., розм.* 1. Той, хто працює з народом, із масами. 2. Організатор масових розваг та ігор.

МАСОВІДДА́ЧА, -і, *ж.* Конвективний масообмін між рухомим середовищем та поверхнею поділу з іншим середовищем.

МА́СОВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **ма́совий** 1, 2, 4. 2. В обчислювальній техніці – властивість алгоритму забезпечувати розв'язання задачі з класу однотипних задач за умови будь-яких початкових даних.

МАСО́ВКА, -и, *ж., розм.* 1. У дореволюційній Росії – таємні революційні сходини, мітинг. 2. *збірн., розм.* Вироби, товари масового виробництва, попиту. 3. Масова сцена (у фільмі, виставі).

МА́СОВО. Присл. до **ма́совий** 1, 4.

МА́СОВО-ПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до участі широких народних мас у політичній діяльності, політичних акціях тощо.

МАСОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання, визначення маси речовини, тіла.

МАСО́Н, -а, *ч.* 1. Послідовник масонства, член масонської ложі; франкмасон. 2. *перен.* Вільнодумець.

МАСОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі кристали та агрегати зі скляним блиском.

МАСО́НКА, -и. Жін. до **масо́н**.

МАСО́НСТВО, -а, *с.* Релігійно-етичний рух, що виник на початку 18 ст. в Англії, а згодом поширився у вигляді таємних товариств в інших країнах Європи. Нерідко поєднував завдання морального самовдосконалення з консервативними політичними поглядами; франкмасонство.

МАСО́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **масо́н** і **масо́нство**. *Масонський рух. Масонські погляди.* // Належний масонам. ** **Масо́нська ло́жа** – відділення масонської організації; місце зустрічей масонів.

МАСОО́БМІН, -у, *ч.* Мимовільний необоротний процес переносу маси даного компонента у просторі з неоднорідним полем хімічного потенціалу цього компонента.

МАСООБМІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **масоо́бмін**.

МАСОПЕРЕДАВА́ННЯ, -я, *с.* Масообмін через поверхню поділу або проникну стінку між двома речовинами або фазами.

МАСОПЕРЕНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Перенесення маси речовини переміщенням у просторі частинок речовин внаслідок випаровування, конденсації чи кристалізації.

МАСОПЕРЕНО́С, -у, *с.* 1. Те саме, що **масоперене́сення**. 2. Величина масоперенесення.

МАСОПЕРЕНОСІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **масоперене́сення**.

МАС-СЕПАРА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання масових чисел нуклідів, що утворюються в ядерних реакціях.

МАС-СПЕ́КТР, -у, *ч.* Спектр мас іонів, атомів, молекул та уламків останніх – радикалів, що постають при розкладі хімічних сполук.

МАС-СПЕКТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до мас-спектрів.

МАС-СПЕКТРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють мас-спектрографію.

МАС-СПЕКТРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мас-спектрографії.

МАС-СПЕКТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод визначення, реєстрації та запису спектру мас іонів, атомів, молекул та радикалів, що постають при термолізі хімічних сполук.

МАС-СПЕКТРО́МЕТР, -а, *ч., фіз.* 1. Прилад, у якому за допомогою електричних і магнітних полів розділяються пучки заряджених частинок з різним відношенням маси частинок до її заряду. 2. Прилад для аналізу складу та властивостей речовин.

МАС-СПЕКТРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до **мас-спектромéтрії**.

МАС-СПЕКТРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод визначення якісного й кількісного складу речовини шляхом визначення спектра мас її атомів і молекул.

МАС-СПЕКТРОСКО́П, -а, *ч., фіз.* Прилад, за допомогою якого здійснюють мас-спектроскопію.

МАС-СПЕКТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж., фіз.* Метод дослідження речовини за спектром мас атомів і молекул, які входять до складу речовини.

МАСТАБА́, -й, *ж.* Сучасна назва стародавніх єгипетських гробниць.

МАСТАДЕНОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Рід вірусів, що об'єднує аденовіруси ссавців.

МАСТАДЕНОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мастаденові́рус**.

МАСТА́К, -á, *ч., з інфін., до чого, на що, рідше без додатка, рідко у кому, чого, розм.* Вміла й досвідчена в певній ділянці людина; майстер (у 3 знач.), митець (у 2 знач.).

МАСТАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у молочних залозах без місцевих змін (при неврозах, перед менструацією та ін.).

МАСТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення молочної залози у жінок.

МАСТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **масти́во**.

МАСТИ́ВО, -а, *с.* Те саме, що **масти́ло**.

МАСТИ́КА, -и, *ж.* 1. Густа маса з жирами або смолами, що застосовується для вирівнювання поверхонь покриттів, підлог і т. ін., приклеювання покрівельних, ізоляційних, оздоблювальних матеріалів, зовнішнього обмазування тощо. 2. Суміш із воску та фарби для натирання підлоги. *Воскова мастика.* 3. Ароматична смола деяких дерев, яку використовують для виготовлення лаків, солодощів, пахощів і т. ін.

МАСТИКАЦІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення рухів нижньої щелепи під час жування.

МАСТИКАЦІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють мастикаціографію.

МАСТИКАЦІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація жувальних рухів нижньої щелепи.

МАСТИ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **масти́ка**. *Мастикова маса. Мастикова смола.* // Зробл. з мастики (у 1 знач.). *Мастикова статуетка.*

МА́СТИКС, -у, *ч.* Мастикова смола – прозора жовтувата смола, що витікає з надрізів на стовбурах мастикового дерева.

МА́СТИКСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́стикс**.

МАСТИ́ЛО, -а, *с.* 1. *тех.* Жирова речовина для змащування поверхонь тертя механізмів і деталей машин; масло (у 3 знач.). 2. *розм.* Те саме, що **мазь** 1.

МАСТИЛОБА́К, -а, *ч.* Ємкість для зберігання і подавання мастила у двигунах внутрішнього згоряння, верстатах тощо.

МАСТИЛОВИМИКА́Ч, -á, *ч.* Електричний вимикач змінного струму високої напруги, головні контакти якого занурені у ємкість, заповнену трансформаторним мастилом.

МАСТИЛОВИМІ́РНИК, -а, *ч.* Пристрій або прилад для вимірювання рівня заповнення мастилом резервуарів, мастилобаків та ін.

МАСТИЛОВІДДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Пристрій для відокремлення мастила від стиснутого газу чи відпрацьованої водяної пари.

МАСТИЛОЗАПРА́ВНИЙ, -а, -е. Який заправляє мастилом призначені для цього ємкості.

МАСТИЛОЗБІ́РНИК, -а, *ч.* Ємкість для збирання та зберігання мастил.

МАСТИЛОМАГІСТРА́ЛЬ, -і, *ж.* Система для перекачування і подавання мастил із маслосховища до заправника або з мастилобака до вузлів і деталей двигуна чи верстата.

МАСТИЛОМІ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **мастиловимі́рник**.

МАСТИЛОМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мастиломі́р**. 2. Признач. для вимірювання рівня заповнення мастилом яких-небудь ємкостей.

МАСТИЛОНАЛИВНИ́Й, -á, -é. Те саме, зо **мастилозапра́вний**.

МАСТИЛОНАПО́ВНЕНИЙ, -а, -е. Наповнений, заправлений мастилом.

МАСТИЛОНАПО́ВНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **мастилонапо́внений**. 2. Ступінь (рівень) наповнення ємності мастилом.

МАСТИЛОНАПО́ВНЕННЯ, -я, *с.* 1. Процес наповнення ємкості мастилом. 2. Те саме, що **мастилонапо́вненість**.

МАСТИЛОНАСО́С, -а, *ч.* Пристрій для подавання мастила під тиском; застосовують у системах змащування двигунів внутрішнього згоряння, гідроприводах машин тощо.

МАСТИЛОНАСО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мастилонасо́с**.

МАСТИЛОНЕПРОНИКНИ́Й, -á, -é. Непроникний для мастил; такий, крізь якого мастило не просочується, не проникає.

МАСТИЛОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мастилонепроникни́й**.

МАСТИЛООХОЛО́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **мастилорадіа́тор**.

МАСТИЛООХОЛО́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **мастилорадіа́тор**.

МАСТИЛООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Центрифуга або фільтрувальна установка для очистки відпрацьованих мастил від механічних домішок, смол тощо.

МАСТИЛОПОКА́ЖЧИК, -а, *ч.* У двигунах внутрішнього згоряння – пристрій автоматичного контролю ступеня наповненості мастилобака мастилом.

МАСТИЛОПО́МПА, -и, *ж.* Те саме, що **мастилонасо́с**.

МАСТИЛОПРИЙМА́Ч, -á, *ч.* У двигунах внутрішнього згоряння – ємкість, у яку засмоктується остуджене мастило з картера і подається у мастиломагістраль.

МАСТИЛОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* 1. Система для перекачування мастил із мастилосховища до мастилозаправних колонок. 2. Система для подавання мастила з картера крізь мастилоприймач для змащування вузлів та деталей двигуна.

МАСТИЛОРАДІА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для охолодження мастила у системі змащування двигунів внутрішнього згоряння.

МАСТИЛОСМО́К, -а, *ч.* Те саме, що **мастилонасо́с**.

МАСТИЛОСМО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мастилосмо́к**.

МАСТИЛОСТІ́ЙКИЙ, -á, -é. Який стійкий до хімічної дії мастил і від них не руйнується.

МАСТИЛОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **мастилості́йкий**.

МАСТИЛОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Майданчик або приміщення з ємкостями, в яких зберігають мастила.

МАСТИЛОФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* Пристрій для очищування мастила від домішок у системах змащування двигунів внутрішнього згоряння, металорізальних верстатів та ін.

МАСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для мащення. // Признач. для протікання мастила. *Мастильний отвір.*

МАСТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що змащує деталі машин і т. ін.

МАСТИ́ЛЬНИЦЯ, -і. 1. Жін. до **масти́льник**. 2. Посудина для мастила зі спеціальним пристосуванням для змащування деталей машин і т. ін. 3. Те саме, що **ма́зальниця**.

МАСТИ́ЛЬНО-ОХОЛО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для охолодження мастил.

МАСТИ́ЛЬНО-ОХОЛОДНИ́Й, -á, -é. Те саме, що **масти́льно-охоло́джувальний**.

МАСТИ́Т, -у, *ч., мед.* 1. Те саме, що **грудни́ця** 2. *Післяпологовий мастит.* ** **Масти́т новонаро́джених** – мастит, який виникає в перші тижні життя при інфікуванні гіперплазованих залозистих елементів стафілококом. **Юна́цький масти́т** – болюча щільна підпухлість молочних залоз, яка виникає в підлітків в період статевого дозрівання. 2. Запалення молочної залози (вимені) у тварин.

МАСТИ́ТИ, мащу́, ма́стиш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Вкривати кого-, що-небудь шаром чогось жирного, рідкого. // Змазувати частини механізмів, колеса тощо. 2. *перех.* Мазати що-небудь рідким їстівним. *Мастити хліб олією. Мастити медом корж.* 3. *неперех., перен., розм.* Давати хабарі. // Підлещуватися. 4. *перех. і без додатка.* Укривати шаром глини стіни хати тощо. 5. *перех., розм.* Те саме, що **забру́днювати** 1; вимазувати (у 3 знач.). 6. *перех. і без додатка, перен., розм., рідко.* Те саме, що **би́ти** 2.

МАСТИ́ТИЙ, -а, -е. Який заслужив загальну повагу, визнання своєю багаторічною плідною діяльністю (про діячів науки, мистецтва тощо).

МАСТИ́ТИСЯ, мащу́ся, ма́стишся, *недок.* 1. Намазуватися, натиратися чим-небудь жирним, рідким. 2. *розм.* Те саме, що **забру́днюватися** 1; вимазуватися (у 2 знач.). // Залишати брудні сліди. 3. *тільки 3 ос.* Пас. до **масти́ти** 1.

МАСТИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **масти́тий**.

МАСТИ́Ф, -а, *ч.* Старовинна англійська порода сторожових собак, а також собака цієї породи.

МАСТИХІ́Н, -а, *ч., спец.* Вузька лопаточка, ніж, якими художники користуються для розтирання фарб, згладжування мазків фарби тощо; шпатель.

МАСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **масти́ти** 1 – 4 й **масти́тися** 1.

МАСТКИ́Й, -á, -é. Покритий, змазаний шаром жиру. // Який добре змащує (у 1 знач.). // *перен.* Густий, лискучий, як масло, жир.

МАСТКОСЛО́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Велемовний.

МАСТКОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш, *недок., заст.* Улесливо переконувати.

МАСТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мастографії.

МАСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **мамогра́фія**.

МАСТОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **масталгі́я**.

МАСТОДО́НТ, -а, *ч.* 1. Величезний викопний ссавець третинного періоду, схожий на слона. 2. *перен.* Про видатну особу із застарілими поглядами, звичками, відому людину минулого.

МАСТОЇДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Хірургічне видалення верхівки соскоподібного відростка разом із зміненими комірками.

МАСТОЇ́ДИТ, -у, *ч.* Запалення соскоподібного відростка, його кісткових комірок, а інколи і кортикального шару. ** **Неспра́вжній мастоїди́т** – запалення м'яких тканин у ділянці соскоподібного відростка.

МАСТО́ЇДНИЙ, -а, -е. Соскоподібний; схожий з грудним соском.

МАСТОЇДОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна трепанація соскоподібного відростка при мастоїдиті.

МАСТОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання молочних залоз.

МАСТОПТО́З, -у, *ч., мед.* Опущення молочної залози.

МАСТОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Клітини сполучної тканини тварин та людини, які виділяють фізіологічно активні речовини: гістамін, серотонін та ін.

МАСТОЦИТО́З, -у, *ч., мед.* Пігментна кропивниця, при якій уражуються шкіра, внутрішні органи, кістки. ** **Бульо́зний мастоцито́з** – мастоцитоз, який характеризується виникненням напружених, звичайно з прозорим вмістом, пухирів. Ди-

фýзний мастоцитóз – мастоцитоз, що характеризується дифузним ураженням великих ділянок шкіри, яка при цьому нагадує кірку апельсина. **Злоякісний мастоцитóз** – системна прогресуюча проліферація атипових лаброцитів у кровотворних органах та ін. тканинах. **Шкірно-вісцерáльний мастоцитóз** – мастоцитоз, що характеризується ураженням шкіри та внутрішніх органів, що проявляється збільшенням лімфатичних вузлів, печінки і селезінки.

МАСТУРБÁЦІЯ, -ї, *ж.* Отримання статевого задоволення поза статевим актом через подразнення своїх статевих органів; онанізм, рукоблудство.

МАСТУРБУВÁТИ, -ýю, -ýєш. Займатися мастурбацією.

МАСТЬ[1], -і, *ж.* 1. Забарвлення волосяного покриву у тварин. // *розм.* Колір, забарвлення чого-небудь. 2. Один із чотирьох розрядів, що на них поділяється колода карт за кольором і формою очок.

МАСТЬ[2], -і, *ж.* Те саме, що **мазь**.

МАСУВÁННЯ[1], -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **масувáти**[1].

МАСУВÁННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **масувáти**[2].

МАСУВÁТИ[1], -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **масажувáти**.

МАСУВÁТИ[2], -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* Зосереджувати в одному місці військо, авіацію, артилерійський вогонь і т. ін.

МАСУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Зосереджуватися в одному місці (про військо, авіацію, артилерійський вогонь і т. ін.).

МАСХАРАБÓЗ, -а, *ч.* Актор таджицького народного театру.

МАСШТÁБ, -у, *ч.* 1. Відношення величини довжин зображення (на карті, кресленику тощо) до величини довжин самого зображуваного предмета. *Лінійний масштаб.* // *перен.* Відношення однієї якоїсь величини до іншої. ** **Масштáб цін:** а) установлена державою вага валютного металу, прийнята за грошову одиницю країни; б) технічна функція грошей та способів вираження вартості в грошових одиницях. 2. *перен.* Великий обсяг, розмір якоїсь дії, руху тощо; розмах. // Значення.

МАСШТÁБНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **масштáб** 1. *Масштабний коефіцієнт.* ** **Масштáбна інваріáнтність** – властивість незмінності рівнянь, що описують деяку фізичну теорію або який-небудь фізичний процес, за зміни усіх віддалей та проміжків часу в однакову кількість разів. **Масштáбна лінíйка** – лінійка, на краях якої нанесено поділки різних одиниць довжини (мм, см і т. ін.). 2. *перен.* Великих розмірів, великого розмаху.

МАСШТÁБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **масштáбний** 2.

МАСШТÁБНО. Присл. до **масштáбний** 2.

МАСШТАБУВÁННЯ, -я, *с.* 1. Збільшення або зменшення всього зображення або його частини у певне число разів. 2. В обчислювальній техніці – подання величин таким чином, щоб як вони самі, так і результати виконуваних над ними обчислень знаходились у заданому діапазоні.

МАСШТАБУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати масштабування.

МАСЮ́НІНЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Манюсінький.

МАТ[1], -а, *ч.* 1. Положення в шаховій партії, за якого король, що перебуває під ударом фігури супротивника, не може захиститися, і партія вважається програною. 2. *кому*, *чому*, *перен.*, *розм.* Безнадійне, безвихідне становище, кінець.

МАТ[2], -у, *ч.* 1. *заст.* Матовість. 2. *спец.* Шорсткість на склі, що позбавляє його блиску й прозорості. 3. *жарг.* Вульгарна лайка.

МÁТ[3], -и, *ж.* 1. Сплетене із соломи або очерету покривало, підстилка тощо. 2. М'яка підстилка, матрац, що захищає спортсмена від ударів під час падіння, стрибка. *Гімнастична мата.*

МÁТА, -и, *ж.* Те саме, що **мат**[3].

МАТАДÓР, -а, *ч.* Головний учасник бою биків, що завдає бикові смертельного удару шпагою; тореадор; тореадор, еспада.

МАТАНÁЛІЗ, -у, *ч.* Математичний аналіз.

МАТАРЖИ́Н, -у, *ч.*, *зах.* Хліб із кукурудзяного борошна із зеленню.

МАТÉ, *невідм.*, *с.* 1. Південноамериканське вічнозелене дерево з ряду падуб родини падубових. 2. Напій, що його виготовлюють з сухих листків південноамериканської дерев'янистої рослини тієї самої назви; парагвайський чай.

МАТЕБÉЛЕ, *невідм.*, *с.* Те саме, що **табéле**.

МАТЕЛÓТ, -а, *ч.* Найближчий корабель у строю.

МАТЕМАТИЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* Впровадження математичних методів і досягнень математики в інші науки, галузі знання, сфери людської діяльності і т. ін.

МАТЕМАТИЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **математизувáти**.

МАТЕМАТИЗУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.* Впроваджувати математичні методи і досягнення математики в інші науки, галузі знання, сфери людської діяльності і т. ін. *Математизувати виробничі процеси.*

МАТЕМАТИЗУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **математизувáти**.

МАТЕМÁТИК, -а, *ч.* Фахівець із математики. // Той, хто добре знає математику. // Учитель математики.

МАТЕМÁТИКА, -и, *ж.* Наука про кількісні співвідношення та просторові форми дійсного світу. *Вища математика.*

МАТЕМÁТИЧКА, -и, *розм.* Жін. до **матемáтик**.

МАТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Що використовує методи математики для вивчення чого-небудь (про якунебудь науку, галузь знання). 2. Власт. математиці, такий, як у математиці. ** **Математи́чна економíка** – частина економічної теорії, що використовує математичні методи і моделі для описання економічних процесів і розрахунку економічних показників у ході аналізу, планування та ін. **Математи́чна лінгвíстика** – галузь мовознавства, що для вивчення мовних явищ застосовує математичну статистику, теорію множин, математичну логіку, теорію інформації. **Математи́чна лóгіка** – розділ математики, в якому математичний апарат і спеціально розроблений апарат символів за допомогою різноманітних числень застосовуються до вивчення мислення. **Математи́чна стати́стика** – розділ математики, присвячений математичним методам систематизації, обробки та дослідження стистичних даних. **Матемáтичне забезпéчення** – комплекс програм, описів та інструкцій, що забезпечують автоматичне функціонування обчислювальної машини в процесі програмування, налагодження програми і розв'язання задач. **Математи́чний анáліз** – сукупність розділів математики, що спирається на поняття та на ідеї числення нескінченно малих величин.

МАТЕМАТИ́ЧНО. Присл. до **математи́чний**.

МАТЕРБÁС, -у, *ч.*, *текст.*, *зах.* Те саме, що **пістря**.

МАТЕРЕВБИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Убивця рідної матері.

МАТЕРЕВБИ́ВСТВО, -а, *с.* Вбивство рідної матері її дитиною (дітьми).

МАТЕРЕВБИ́ВЦЯ, -і, *ч. і ж.* Син або дочка – вбивця рідної матері.

МАТЕРИ́ЗНА, -и, *ж.*, *діал.* Спадщина від матері.

МАТЕРИ́ЗНЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Отриманий у спадок від матері.

МАТЕРИ́К, -á, *ч.* 1. Те саме, що **континéнт**. 2. Ненасосний шар землі під ґрунтом; підґрунтя.

МАТЕРИКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **матери́к**.

МÁТЕРИН, -а, -е. 1. Прикм. до **мáти**[1] 1; належний матері. 2. *рідко.* Те саме, що **матери́нський** 2.

МАТЕРИ́НКА, -и, *ж.* Пахуча трав'яниста рослина родини губоцвітих із дрібними бузково-рожевими квітками; використовується в парфумерній промисловості, медицині, кулінарії.

МАТЕРИ́НСТВО, -а, *с.* 1. Біологічна функція жіночого організму, спрямована на продовження людського роду. // Стан жінки-матері під час вагітності, пологів, годування дитини. 2. Соціальна функція матері, яка полягає у вихованні дитини. // Почуття жінки-матері до дитини; бажання стати матір'ю.

МАТЕРИ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мáти**[1] 1; належний матері. 2. Власт. матері; такий, як у матері. 3. *спец.* Такий, від якого або в якому зароджується, утворюється щось нове, подібне до нього; маточний (у 2 знач.). Материнська клітина. ** **Матери́нська компáнія**, *ек.* – див. **головнé підприéмство**. **Матери́нська порóда** – верхній шар гірських порід, з якого завдяки діяльності тварин і рослин утворюється ґрунт.

МАТЕРІÁЛ, -у, *ч.* 1. Те, з чого що-небудь виготовляють, виробляють, будують тощо; сировина. // *у спол. з означ.* Те, що призначене для того, на що вказує зміст означення. *Абразивні матеріали. Садивний матеріал.* ** **Будівéльні матеріáли** – природні та штучні матеріали й вироби, що використовуються в процесі будівництва та ремонту будівель і споруд. **Зв'я́зувальні матеріáли** – мінеральні й органічні речовини, що використовуються для виготовлення бетонів та розчинів, скріплення будівельних конструкцій, гідроізоляції тощо. **Пáливно-масти́льні матеріáли** – див. **пáливно-мáстильний**. **Фільтрувáльний матеріáл** – матеріал, призначений для виготовлення фільтрувальних елементів. 2. Розмаїті відомості, дані, посібники й т. ін., що їх використовують як основу, джерело для чого-небудь, як доказ чогось. // Зібрання документів, відомостей з якогось питання. *Матеріали судового процесу.* // *на кого, проти кого.* Факти, докази чиєїсь вини. 3. Те саме, що **ткани́на** 1.

МАТЕРІАЛІЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **матеріалізувáти** й **матеріалізувáтися**.

МАТЕРІАЛÍЗМ, -у, *ч.* 1. Науковий напрям у філософії, що визнає об'єктивність існування зовнішнього світу, незалежність його від людської свідомості, первісність матерії та вторинність мислення, пізнаваність світу і його закономірностей; прот. і д е а л і з м. *Діалектичний матеріалізм. Історичний матеріалізм.* 2. Вузько практичне, раціоналістичне ставлення до дійсності; схильність заперечувати ідеальне, високе. // *розм.* Ставлення до дійсності з погляду особистих вигод; корисливість.

МАТЕРІАЛІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **матеріалізувáти**. // **матеріалізóвано**, *безос. присудк. сл.*

МАТЕРІАЛІЗУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **матеріалізувáти**.

МАТЕРІАЛІЗУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.* Втілювати що-небудь у матеріальній, конкретній формі; уречевлювати.

МАТЕРІАЛІЗУВÁТИСЯ, -ýється, *недок. і док.* Втілюватися в матеріальній, конкретній формі; уречевлюватися.

МАТЕРІАЛÍСТ, -а, *ч.* 1. Послідовник, прибічник матеріалістичної філософії. 2. Людина, що вузько практично, раціоналістично ставиться до дійсності, заперечує ідеальне, високе. // *розм.* Той, хто на перше місце ставить особисту вигоду.

МАТЕРІАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який ґрунтується на ідеях матеріалізму (у 1 знач.). *Матеріалістична філософія.* 2. Пройнятий матеріалізмом (у 2 знач.), вузькопрактичний; корисливий.

МАТЕРІАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **матеріалісти́чний** 1.

МАТЕРІАЛІСТИ́ЧНО. Присл. до **матеріалісти́чний**.

МАТЕРІАЛÍСТКА, -и. Жін. до **матеріалíст**.

МАТЕРІАЛÍСТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до матеріалізму, матеріаліста.

МАТЕРІАЛОЄ́МНИЙ, -а, -е. Який потребує для виготовлення великої кількості матеріалу, матеріалів.

МАТЕРІАЛОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Показник витрат матеріалів на виробництво якої-небудь продукції.

МАТЕРІАЛОЗНÁВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із матеріалознавства.

МАТЕРІАЛОЗНÁВСТВО, -а, *с.* Наука про матеріали, що їх використовують у певній галузі виробництва, діяльності.

МАТЕРІАЛОЗНÁВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до **матеріалознáвства**. *Матеріалознавські дослідження. Матеріалознавські лабораторії.*

МАТЕРІАЛОЗНÁВЧИЙ, -а, -е. Стос. до матеріалознавства.

МАТЕРІАЛОМІСТКИ́Й, -á, -é. Те саме, що **матеріалоє́мний**.

МАТЕРІАЛОМÍСТКІСТЬ, -кості, *ж.* Те саме, що **матеріалоє́мність**.

МАТЕРІАЛООЩÁДНИЙ, -а, -е. Спрямований на раціональне використання та ощадне витрачання матеріалів.

МАТЕРІАЛООЩÁДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **матеріалоощáдний**.

МАТЕРІÁЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до матерії (у 1 знач.); який існує незалежно від свідомості; прот. д у х о в н и й . ** **Матеріáльна тóчка**, *фіз.* – тіло, розмірами і формою якого в даній задачі можна знехтувати, а всю масу тіла вважати зосередженою в точці. 2. Який має відчутну форму; речовий, предметний. *Матеріальне виробництво.* 3. Пов'язаний з володінням певною власністю, з прибутками, заробітком, грошима. ** **Матеріáльна відповідáльність** – зобов'язання працівника відшкодувати збиток, завданий організації-роботодавцю, в межах та порядку, встановлених законодавством. ** **Матеріáльні ви́трати** – елемент собівартості, який складають витрати на матеріали, вироби, конструкції, паливо, електроенергію, воду, що використовуються в процесі виробництва продукції (виконання робіт, надання послуг). **Матеріáльні цíнності** – цінності у речовій, матеріальній формі, у вигляді майна, товарів, предметів. 4. Прикм. до **матеріáл** 1. *Матеріальний кошторис.* // Признач. для зберігання матеріалів. *Матеріальний склад.* ** **Матеріáльна части́на**, *спец.* – технічне устаткування та засоби.

МАТЕРІÁЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **матеріáльний** 1, 2.

МАТЕРІÁЛЬНО. Присл. до **матеріáльний** 2, 3.

МАТЕРІÁЛЬНО-ВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Який створений і призначений для виготовлення матеріальних речей, засобів виробництва, товарів споживання тощо.

МАТЕРІÁЛЬНО-ТЕХНÍЧНИЙ, -а, -е: ** **Матеріáльно-технíчна бáза (економíки, виробни́цтва)** – сукупність матеріальних, речових елементів, засобів виробництва, які використовуються і можуть бути використані в економічних процесах.

МАТЕРІÁЛЬЧИК, -у, *ч.* Зменш. до **матеріáл**.

МАТÉРІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Об'єктивна реальність, що існує поза людською свідомістю й незалежно від неї. 2. *тільки одн.* Те, з чого складаються всі тіла в природі; речовина, поле. 3. *перен.*, *розм.* Предмет розмови; тема. 4. *розм.* Те саме, що **ткани́на** 1; матеріал (у 3 знач.). 5. *тільки одн.*, *спец.* Гнійні виділення; гній (у 1 знач.). *Віспяна матерія.*

МАТЕРНИ́Й, -á, -é, *зах.* Застарілий, задавнений.

МÁТЕРНІЙ, -я, -є. 1. Прикм. до **мáти**[1] 1; належний матері. 2. Те саме, що **матери́нський** 2, 3. *Матерні клітини.*

МÁТÉРНО, *присл.* Матюками. *Лаятися матерно.*

МАТЕРЮВÁТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *діал.* Бути весільною матір'ю.

МАТЕР'Я́НИЙ, -а, -е. Пошитий із тканини; крамний.

МАТЕР'Я́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Дівочий вінок із різнобарвних паперових квітів.

МАТЗАБЕЗПÉЧЕННЯ, -я, *с.* Матеріальне забезпечення.

МÁТИ[1], -тері, *ж.* 1. Жінка стосовно дитини, яку вона народила. // Жінка, що має або мала дитину. // *перев. як прикладка*, *перен.* Про що-небудь дуже близьке, рідне. ** **Мáти-одинáчка** – жінка, яка народила дитину (дітей) поза офіційним шлюбом і виховує її (їх) без чоловіка. **Бóжа (Госпóдня, Пречи́ста) Мáти**, *рел.* – Богородиця, мати Христа. **Крий (не дай) Мáти Бóжа!** – вигук, яким виражають застереження, побоювання. **Мáти Бóжа!** – вигук, яким виражають здивування, захоплення, переляк і т. ін. 2. Самиця стосовно своїх малят.

МÁТИ[2], мáю, мáєш, *недок.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Уживається на означення того, що комусь належить що-небудь, є його власністю; володіти чимось, посідати щось. // Уживається для вираження наявності в когось дітей, родичів, близьких людей. // *у сполуч. з кільк. числ. та ім.* р і к , л і т а. Уживається на означення чийогось віку. // *у сполуч. з кільк. числ. та назвами мір.* Уживається на означення об'єму, розміру й т. ін. чого-небудь. *Кімната має* 15 $м^2$. *Книжка має* 20 *друкованих аркушів.* // Виражає наявність у кого-, чого-небудь певної ознаки, властивості, якості. // Одержувати, заробляти що-небудь. // Здобути освіту, чин і т. ін. *Мати досвід. Мати значення. Мати право.* 2. *також без додатка.* Уживається на означення того, що хто-, що-небудь є в чийомусь розпорядженні, користуванні, а також

указує на наявність чогось у когось у певний момент, період. // *розм.* Зазнавати покарання, докорів і т. ін. *Мати час.* 3. *у сполуч. з назвами стану та дії.* Перебувати в стані, виконувати дію, на які вказує іменник у знах. відмінкові. // Виявляти певні почуття, переживати щось. // *від кого.* Бути об'єктом певної дії, відчувати чиєсь ставлення. *Мати вплив. Мати надію. Мати попит. Не мати сумніву.* 4. *у сполуч. з абстр. ім. та інфін.* Перебуваючи в стані, на який указує іменник у знах. відмінкові, виконувати дію, виражену наступним інфінітивом. *Мати сміливість висловити свої припущення. Мати намір.* 5. *за кого – що, розм.* Вважати когось, щось ким-, чимнебудь. 6. *з інфін.* Уживається на означення того, що хтось повинен робити (зробити) що-небудь. // Бути змушеним через обставини робити (зробити) що-небудь. // Збиратися, намірятися що-небудь робити (зробити). // Уживається для творення форм майбутнього часу дієслова. ** **Ма́є бу́ти:** а) (*що*) повинно щось відбутися, настати; б) (*хто*) хтось повинен прийти, прибути куди-небудь чи бути присутнім десь; в) (*що*) повинно щось міститися де-небудь. **Ма́ти ра́цію** – бути правим, діяти, думати правильно, слушно.

МА́ТИ-ГЕРОЇ́НЯ, ма́тері-героїні, *ж.* Почесне звання, що його присвоювали жінці, яка народила і виховала 10 і більше дітей; жінка, яка має це звання.

МА́ТИ-Й-МА́ЧУХА, -и, *ж.* Те саме, що підбі́л; мачушник.

МАТИЛЬДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі призматичні кристали і агрегати з металічним блиском.

МА́ТИСЯ, ма́юся, ма́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Бути наявним у когось. // *безос.* *Матися напоготові. Мається на увазі.* 2. Те саме, що **жи́ти** 3. // Почуватися (про стан здоров'я, настрій і т. ін.). ** **Як ся ма́єш (ма́єте** *і т. ін.*) – як живеться тобі (вам і т. ін.), як справи твої (ваші й т. ін.). 3. *з ким – чим.* Мати клопіт, мороку з ким-, чим-небудь. 4. *з інфін.* Уживається для позначення того, що повинно відбутися, настати. // *безос.* ** **Ма́лося бу́ти** *чому* – повинно було щось бути. 5. *за кого – що, рідко.* Вважатися ким-, чим-небудь. // *кім.* Доводитися, бути.

МА́ТИЦЯ[1], -і, *ж.* 1. *анат.* Матка, вульва. 2. *зах.* Дика свиня. 3. Бджолина матка. 4. *тех.* Втулка у млиновому колесі.

МА́ТИЦЯ[2], -і, *ж.* Громадське культурно-освітнє товариство в південно- й західнослов'янських країнах 19 – початку 20 ст. у складі Австро-Угорської монархії. *Галицько-руська матиця.*

МА́ТІНКА, -и, *ж.* Пестл. до **ма́ти**[1] 1. // Уживається як ласкаве звертання до старшої віком жінки.

МА́ТІНОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **ма́тінка**.

МА́ТІНЧИН, -а, -е. Прикм. до **ма́тінка**; належний матінці.

МАТІО́ЛА, -и, *ж.* Трав'яниста декоративна рослина з дрібними бузковими квітками, що розкриваються вночі й мають сильний приємний запах; нічна фіалка.

МАТІО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **матіо́ла**.

МА́ТІР, -тері, *ж.*, *заст.*, *уроч.*, *поет.* Мати (*див.* **ма́ти**[1]).

МА́ТІРКА[1] *див.* **матірки́**.

МА́ТІРКА[2], -и, *ж.* Коноплі з жіночими квітками, що дають насіння та з яких виробляють грубе волокно.

МАТІРКИ́, -ро́к, *мн.* (*одн.* **ма́тірка**, -и, *ж.*), *розм.* Матері.

МАТІРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **матюка́ти, матюка́тися**.

МА́ТІРНИЙ, -а, -е. Зробл. з матірки (*див.* **ма́тірка**[2]). *Матірне полотно.*

МАТІРЧА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ма́тірний**.

МА́ТІРЧИН, -а, -е, *розм.* Прикм. до **ма́тірка**[1]; належний матері.

МА́ТКА[1], -и, *ж.* 1. Плідна самиця в тварин. // Найбільша, єдина на всю сім'ю бджола, що відкладає яйця. 2. *діал.* Мати (*див.* **ма́ти**[1] 1). 3. *анат.* Внутрішній статевий орган жінки та самиці тварини, у якому розвивається зародок. ** **Атрофі́чна ма́тка** – матка, значно зменшена в розмірах за рахунок вікової інволюції. **Інфанти́льна ма́тка** – матка з аномалією розвитку, яка характеризується зменшенням розмірів, конічною подовженою шийкою і надмірною антефлексією. 4. *діал.* Жила (*див.* **жи́ла**[1] 3). 5. *діал.* Матірка (*див.* **ма́тірка**[2]).

МА́ТКА[2], -и, *ж.* Зменш. до **ма́та**.

МА́ТКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **ма́тка**[1] 3. *Маткова кровотеча.* // Признач. для огляду, дослідження матки. *Матковий зонд.* ** **Ма́ткові за́соби** – лікарські засоби, що стимулюють скоротливу активність мускулатури матки. **Ма́ткові кі́льця** – механічні пристосування, які застосовуються при випадінні та опущенні матки і піхви з метою утримання їх правильного розміщення. **Ма́ткові кровоте́чі** – патологічні виділення крові з матки. **Ма́ткові тру́би** – парний трубчастий орган, що виконує функції транспортування яйцеклітини та сперматозоїдів.

МАТЛО́Т, -у, *ч.* 1. Французька рибна страва. 2. Французький матроський танець.

МАТЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *чим*, *розм.* Те саме, що **метля́ти**; теліпати.

МАТЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ме́тлятися**; теліпатися.

МАТНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *діал.* Метлятися, теліпатися.

МАТНИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Заможний.

МАТНИ́СТИЙ, -а, -е. З великою матнею (про штани).

МАТНЯ́, -і́, *ж.* 1. Середня частина невода у вигляді вузького, довгого мішка, куди потрапляє риба під час ловлення. 2. *перен.* Про тяжкі обставини, скрутне становище; тенета. 3. Частина штанів, де сходяться холоші.

МАТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **матува́ти**. // *у знач. прикм.*

МА́ТОВИЙ[1], -а, -е. 1. Позбавлений блиску, глянцю; прот. блискучий 1. // Неяскравий, тьмяний (про світло, освітлену поверхню). // Блідий, без рум'янця (про обличчя). // *перен.* Приглушений, нерізкий (про звуки, голос). *Матовий голос.* 2. Непрозорий, укритий матом (*див.* **мат**[2] 2) (про скло та скляні вироби).

МА́ТОВИЙ[2], -а, -е. Стос. до мата (*див.* **мат**[1]). *Матова ситуація.*

МА́ТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість за знач. **ма́товий**[1].

МА́ТОВО. Присл. до **ма́товий**[1] 1; без блиску, тьмяно.

МА́ТОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **ма́ти**[1] 1.

МАТОРЖЕ́НИК, -а, *ч.*, *діал.* Корж із маком.

МАТОУЦИ́НЬ, -я, *ч.* Струнний народний смичковий музичний інструмент, поширений в Китаї та Монголії.

МА́ТОЧИНА, -и, *ж.* Середня частина колеса у возі з отвором для осі та гніздами для спиць. // Середня частина машинового колеса з отвором для осі, вала тощо.

МА́ТОЧИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́точина**.

МА́ТОЧКА, -и, *ж.* 1. Центральна частина квітки покритонасінних рослин, що є жіночим органом їх розмноження. 2. *діал.* Пестл. до **ма́тка**[1] 2.

МА́ТОЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́точка** 1.

МА́ТОЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ма́тка**[1] 1. ** **Ма́точне поголі́в'я** – високопродуктивна статевозріла частина популяції конкретного виду тварин. 2. *спец.* Такий, від якого походить або в якому народжується, утворюється що-небудь. *Маточний кущ. Маточний розсіл.* ** **Ма́точне молочко́** – секрет слинної залози робочих бджіл-годувальниць. // Признач. для вирощування чогось. *Маточна ділянка. Маточна плантація.*

МА́ТОЧНИК, -а, *ч.* 1. Велика комірка у вулику для виведення бджолиної матки. 2. Пристосування, яким ловлять бджолину матку під час роїння та підсаджують її в безматочний рій. 3. Приміщення, де тримають маток свійських тварин. 4. Рослина, що використовується для вирощування нових рослин. 5. Те саме, що **шкі́лка** 3. 6. *діал.* Барліг (у 1 знач.).

МАТРА́СНИК, -а, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Про людину, що віддає перевагу пасивним формам відпочинку.

МАТРА́Ц, -а, *ч.* М'яка товста підстилка для лежання. // Частина ліжка або дивана з дерев'яним каркасом і пружинами всередині, яку можна зняти. *Пружиновий матрац.*

МАТРА́ЦИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ма́трац**.

МАТРА́ЦНИЙ, -а, -е. Прикм. до **матра́ц**. *Матрацна тканина.* // Який виготовляє матраци.

МАТРА́ЦНИК, -а, *ч.* Робітник, що виготовляє матраци.

МАТРА́ЦОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **матра́ц**. *Матрацові пружини.*

МАТРИГА́Н, -у, *ч.*, *діал.* Беладона.

МА́ТРИКС[1], -у, *ч.* Один із способів виготовлення еластичних форм високого друку.

МА́ТРИКС[2], -у, *ч.*, *біол.* 1. Дрібнозерниста речовина, яка заповнює внутрішньоклітинні структури та простори між ними. 2. Основна речовина хромосоми, у яку "вкраплені" гени. ** **Ма́трикс волоси́ни** – частина волосяної цибулини, внаслідок поділу клітин якої відбувається ріст волосся. **Ма́трикс ні́гтя** – ділянка епітелію нігтьового ложа, внаслідок поділу клітин якого відбувається ріст нігтя.

МАТРИ́КУЛ, -а, *ч.* 1. Офіційний список певних осіб (напр. студентів університету). 2. У католицькій церкві – список осіб церковної парафії або її доходів та записи актів громадянського стану. 3. Те саме, що **залі́кова кни́жка** (*див.* **залі́ковий**).

МАТРИКУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **матри́кул**.

МАТРИЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до матрилінійності.

МАТРИЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Відлік походження та наслідування по материнській лінії в епоху матріархату.

МАТРИМОНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Пов'язаний з одруженням, подружнім життям; шлюбний. *Матримоніальне оголошення.*

МАТРИМОНІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **матримоніа́льний**.

МА́ТРИЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́триця**.

МАТРИЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **матрицюва́ти**.

МАТРИЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **матрицюва́ти**.

МАТРИЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Робити матриці чого-небудь. *Матрицювати набір.*

МА́ТРИЦЯ, -і, *ж.*, *спец.* 1. Штамп із витисненим у ньому заглибленням, що точно відповідає формі оброблюваної деталі. // Штамп для отримання відбитків. 2. Картонна форма, яку знімають із набору й використовують для відливання стереотипу в друкарні. 3. Сукупність математичних величин, певним способом розміщених у прямокутній таблиці. *Теорія матриць. Квадратні матриці.* 4. *біол.* Те саме, що **ма́трикс**[2] 2. ** **Ма́триця волоси́ни** – те саме, що **ма́трикс волоси́ни**. **Ма́триця ні́гтя** – те саме, що **ма́трикс ні́гтя**. 5. У системах обробки інформації – двомірний масив, розташування кожного елемента в якому визначається номером рядка та номером стовпчика.

МА́ТРИЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ма́триця**. *Матричний прес.* // Признач. для матриць. *Матричний картон.* ** **Ма́трична моде́ль** – математична модель, представлена у формі таблиці, матриці. **Ма́трична структу́ра управлі́ння** – структура управління, побудована за функціональною ознакою.

МАТРІАРХА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до матріархату. *Матріархальний рід.*

МАТРІАРХА́Т, -у, *ч.* 1. Форма первісного родового суспільства, у якій родові групи утворювалися за спорідненістю по жіночій лінії та з керівною роллю в них жінки. 2. *перен.*, *ірон.*, *жарт.* Про стан у родині, коли всім керує жінка.

МАТРО́НА, -и, *ж.* У стародавніх римлян – знатна, поважна заміжня жінка, мати родини. // *перен.*, *заст.* Про старшу віком жінку, що користується загальною повагою.

МАТРОНА́ЛІЇ, -ій, *мн.*, *іст.* Свято матерів, яке справляли римські жінки 1 березня.

МАТРО́НІМ *див.* **метро́нім**.

МАТРО́С, -а, *ч.* Моряк, що не належить до командного складу судна; у військовому флоті – рядовий.

МАТРО́СИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **матро́с**.

МАТРО́СІВ, -сова, -сове. Прикм. до **матро́с**. // Належний матросові.

МАТРО́СКА, -и, *ж.* 1. Формена блуза матроса з великим виложистим коміром особливого крою. // Жіноча або дитяча блуза такого самого фасону. 2. *діал.* Ситцева жіноча кофта на ґудзиках.

МАТРОСНЯ́, -і́, *ж.*, *зневажл.* Збірн. до **матро́с**.

МАТРО́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **матро́с**. // Належний матросові, матросам. *Матроська вахта. Матроський загін.* // Власт. матросові, матросам. *Матроська душа.* // Який носять матроси. *Матроська безкозирка.*

МАТУА́Р, -а, *ч.* Карбівка; застосовують у техніці поглибленої гравюри.

МАТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст із матування.

МАТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **матува́ти**. *Матування скляних виробів.*

МАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Робити яку-небудь поверхню матовою. *Матувати скло. Матувати штучний шовк.*

МАТУ́ЛА, -и, *ж.* Уся сіть невода, крім матні (*див.* **матня́** 1).

МАТУ́НЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Пестл. до **ма́ти**[1] 1.

МАТУ́РА, -и, *ж.*, *зах.* У гімназії – іспити на атестат зрілості.

МАТУРА́НТ, -а, *ч.*, *зах.* Абітурієнт.

МАТУ́СЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **мату́ся**.

МАТУ́СИН, -а, -е. Прикм. до **мату́ся**; належний матусі.

МАТУ́СЯ, -і, *ж.* Пестл. до **ма́ти**[1] 1. // Уживається як ласкаве звертання до старшої віком жінки.

МА́ТУШКА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* 1. Дружина священика; паніматка. 2. Черниця.

МА́ТУЩИН, -а, -е. Прикм. до **ма́тушка**; належний матушці.

МАТЧ, -у, *ч.* Спортивне змагання між двома командами або окремими учасниками за певною програмою. *Футбольний матч. Шаховий матч.*

МАТЧА́НИЙ, -а, -е, *діал.* Матірний. *Матчана пряжа.*

МАТЧАСТИ́НА, -и, *ж.* Матеріальна частина – технічне обладнання та засоби виробництва.

МА́ТЧЕВИЙ, -а, -е. Стос. до матчу.

МА́ТЧИН, -а, -є. 1. Прикм. до **ма́тка**[1] 1. 2. *діал.* Прикм. до **ма́тка**[1] 2; належний матері.

МАТЧ-ТУРНІ́Р, -у, *ч.* Спортивні змагання, в яких усі учасники зустрічаються між собою не менше двох разів.

МАТЬ, *присл.*, *діал.* Мабуть.

МАТЮ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Вульгарна лайка.

МАТЮКА́ЛО *див.* **матюка́льник**.

МАТЮКА́ЛЬНИК, -а, *ч. і* **МАТЮКА́ЛО**, -а, *ч. і с.* Який має звичку брутально лаятися, матюкатися.

МАТЮКА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **матюка́льник**.

МАТЮКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Лаяти когось матюками.

МАТЮКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* Лаятися матюками.

МАТЮЧНЯ́, -і́, *ж.* Те саме, що **матю́к**.

МАТЮ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **матю́к**.

МА́УЗЕР, -а, *ч.* Вид автоматичного пістолета.

МАУХЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; непрозорі, з металічним блиском кристали.

МАФІО́ЗІ *і* **МАФІО́ЗО**, *невідм.*, *ч.* Член мафії.

МАФІО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до мафіозі.

МАФІО́ЗО *див.* **мафіо́зі**.

МАФІ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **мафіо́зі**.

МА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Терористична організація на о. Сицилія, що виникла наприкінці 18 ст. 2. Таємна, здебільшого бандитська, організація, яка шляхом терору й залякування втручається в політичне життя країни. // Таємна терористична організація, яка переслідує мету незаконного збагачення і діє методами погроз, насильства, вбивств. 3. *розм.* Група осіб, яка діє за якоюсь угодою, домовленістю (зазвичай з недоброю метою).

МАФО́РІЙ, -я, *ч.* У православних зображеннях Богоматері – широкий платок, що вкриває голову та плечі.

МАФУСАЇ́ЛІВ, -лова, -лове: ** **Мафусаї́лів вік** – тривале життя, довголіття.

МАХ[1], -у, *ч.* Швидкий рух у повітрі в одному напрямку й відразу ж – у протилежному; помах. // *спорт.* Елемент гімнастичних вправ. // Один оберт (колеса машини, крил вітряка тощо). *Мах колеса.* ** **Да́ти ма́ху** – помилитися в чомусь, прорахуватися.

МАХ[2], *виг.* Уживається як присудок за знач. **маха́ти** й **махну́ти** 1.

МАХ[3], -а, *ч.* Одиниця швидкості надзвукових реактивних апаратів порівняно зі швидкістю поширення звуку у повітрі 1 М = 340 м/с.

МА́ХА, -и, *ж.*, *зах.* Колода у валу вітряка, до якого припасовуються крила.

МАХАГО́НІ, *невідм.*, *с.* Цінна деревина махагонієвого дерева і деяких інших тропічних дерев.

МАХАЙРО́Д, -а, *ч.* Рід вимерлих ссавців родини котячих; шаблезубий тигр.

МАХАЛЛЯ́, *невідм.*, *ч.* Квартал у східному місті.

МАХА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із маханням чимось. // *у знач. ім.* **маха́льний**, -ного, *ч.* Те саме, що **маха́льник**.

МАХА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто подає сигнали маханням.

МАХА́Н, -у́, *ч.* 1. *мисл.* Конина для годівлі собак. 2. *заст.* Баранячє м'ясо; м'ясо взагалі.

МАХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **маха́ти** 1.

МАХАО́Н, -а, *ч.* Великий денний метелик яскравострокатого забарвлення.

МАХАРА́ДЖА, -и, *ч.* Титул князів в Індії.

МАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **МАХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Робити рухи, помахи чимось у повітрі. // *перев. недок.* Помахом руки, предмета давати комусь знак наблизитися до себе, виконати певну дію тощо. ** **Махну́ти руко́ю**: а) помахом руки виражати зневіру, безнадійність; б) (*на кого – що*) відмовлятися від когось, чогось; в) (*на кого – що і без додатка, перев. док.*) стати байдужим до когось, чогось; примиритися з чимось. 2. *розм.*, *фам.* Іти, їхати, бігти, вирушати в певному напрямку. // Швидко крутитися, рухатися. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **черкну́ти**.

МАХА́ТМА, -и, *ч.* 1. В індуїзмі – світовий дух. 2. В Індії – шанобливе звернення до особливо шанованої людини.

МАХАЯ́НА, -и, *ж.* Один з головних напрямів буддизму, згідно з яким проголошується можливість спасіння поряд з монахами й мирян, віруючі закликаються до місіонерства, поняття нірвани ототожнюється з раєм.

МА́ХЕ, *невідм.*, *с.* Застаріла позасистемна одиниця концентрації радіоактивних речовин.

МАХИ́НА, -и, *рідко* **МАХИ́НЯ**, -і, *ж.*, *розм.* Важкий, громіздкий предмет, велика споруда тощо.

МАХИ́НИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Збільш. до **махи́на**.

МАХИ́НЯ *див.* **махи́на**.

МАХІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **емпіріокритици́зм**.

МАХІНА́ТОР, -а, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Той, хто займається махінаціями.

МАХІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Несумлінний, нечесний спосіб, витівка, хитрість для досягнення чого-небудь; шахрайство.

МАХІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник махізму.

МАХІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до махізму й махістів. *Махістські погляди.*

МАХІ́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Малий горщик.

МАХЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **махлюва́ти**.

МАХЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **шахраюва́ти**.

МАХЛЯ́Р, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **шахра́й**.

МАХЛЯ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **махля́р**.

МАХЛЯ́РСТВО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **шахра́йство**.

МАХНО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Той, хто належав до збройного формування отамана Махна.

МАХНО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до махновця, махновщини.

МАХНО́ВЩИНА, -и, *ж.* Збройна боротьба селянсько-анархістських формувань в Україні проти УНР, німців, Гетьманату, Директорії, білогвардійців і радянської влади в 1918 – 1924 рр., очолювана отаманом Н. І. Махном.

МАХНУ́ТИ. 1. *див.* **маха́ти**. 2. *перех. і неперех.*, *розм.* Поміняти, обміняти що-небудь на що-небудь; обмінятися, махнутися.

МАХНУ́ТИСЯ, -ну́сь, -не́шся, *док.*, *розм.* Обміняти що-небудь на що-небудь, помінятися.

МАХОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до маху, махання. ** **Махове́ ко́лесо (ко́ло)** – колесо великого діаметра з масивним ободом, що забезпечує рівномірний рух механізму.

МАХОВИ́К, -а́, *ч.*, *тех.* Махове колесо.

МАХОВИЧКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **маховичо́к**.

МАХОВИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **махови́к**.

МАХОВИЧО́К, -чка́, *ч.*, *тех.* Зменш. до **махови́к**.

МАХОЛІ́Т, -у, *ч.* Літальний апарат з махаючими крилами.

МА́ХОМ, *присл.*, *розм.* Дуже швидко, умить.

МАХО́МЕТР, -а, *ч.* Бортовий прилад літака, що показує швидкість польоту.

МАХОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **махну́ти** 4, 2.

МАХО́РКА, -и, *ж.* 1. Однорічна рослина родини пасльонових, листя та стебла якої використовують для виготовлення тютюну, а також як сировину в хімічній промисловості. 2. Курильний тютюн нижчого сорту, виготовлений із цієї рослини.

МАХО́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **махо́рка**.

МАХО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Коливання, гойдання.

МАХР, -а, *ч.* У мусульманському праві – шлюбний викуп, що його сплачує чоловік.

МАХРА́, -и́, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **махо́рка** 2.

МАХРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має велику кількість пелюсток (про квітки). 2. *перен.* Який є значною мірою носієм певних негативних якостей. 3. Який має ворс, утворений з ниткових петель; волохатий (про тканину та вироби з неї). *Махровий рушник.*

МАХРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **махро́вий** 1, 3. *Махровість квітки.*

МАЦА́, -и́, *ж.* У єврейському релігійному обряді – пасхальний прісний пшеничний хліб у вигляді дуже тонких сухих коржів.

МАЦА́К, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **щу́пальце**.

МАЦАКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **маца́к**.

МА́ЦАЛЬЦЯ, -ів, *мн.* Те саме, що **щу́пальця**.

МА́ЦАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ма́цати**.

МАЦАПУ́РА, -и, *ч. і ж.*, *лайл.* Неохайна або незграбна людина.

МАЦАПУ́РІВ, -рова, -рове. Належний мацапурі.

МА́ЦАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **МАЦНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Доторкатися руками або ногами до когось, чогось, щоб дослідити, упевнитися в чомусь. 2. *тільки док.*, *розм.* Ударити швидким коротким рухом.

МА́ЦАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *по чому*, *рідко.* Обмацувати себе руками.

МАЦЕ́НЬКИЙ, **МАЦІ́НЬКИЙ**, -а, -е, *зах.* Крихітний. *Маценьке горнятко.*

МАЦЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Розмочування рослинних або тваринних тканин, що спричиняє їх розбухання, розм'якшення або розпад на окремі структурні елементи.

МАЦЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мацерува́ти**.

МАЦЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Піддавати мацерації. *Мацерувати волокнисті рослини.*

МАЦІ́НЬКИЙ *див.* **маце́нький**.

МАЦКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **мацо́к**.

МАЦКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *зах.* Шукати навпомацки.

МА́ЦНУТИ *див.* **ма́цати**.

МАЦО́К, -цка́, *ч.* Те саме, що **щуп**.

МАЦО́НІ, *невідм.*, *с.* Назва кислого молока в деяких народів Кавказу.

МАЦУ́Р, -а, *ч.*, *зах.* Кіт.

МАЦЬ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Усе маленьке. 2. Маленькі діти чи люди.

МАЦЬКО́, -а́, *ч.* Людина, яка йде навпомацки. // *перен.* Нерішуча людина.

МАЦЮПУ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.*, *рідко.* Те саме, що **мале́сенький**.

МАЦЮРА́, -и́, *ж.*, *діал.* Товстий дрючок.

МАЦЯ́, -і, *ж.*, *діал.* Поважна особа.

МА́ЦЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *зах.* Мацати.

МАЧА́, -а́ти, *с.*, *зах.* Макове зернятко.

МА́ЧАНКА, -и, *ж.* Страва із сиру та сметани.

МАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Умочати, мочати.

МАЧА́ТКО, -а, *с.*, *зах.* 1. Кошенятко. 2. *бот.* Сережка, котик дерева.

МАЧЕ́ТЕ, *невідм.*, *ч.* Особливий ніж для зрізання стебел цукрової тростини, а також для прорубання стежок у хащах і т. ін., що використовується перев. в країнах Латинської Америки.

МАЧЕТЕ́РО, *невідм.*, *ч.* Рубач цукрової тростини в країнах Латинської Америки; той, хто використовує в своїй роботі мачете.

МАЧИ́НА, -и, *ж.* Макове зернятко.

МАЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **мачи́на**.

МА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Кішка. ** **Ма́чку засвіти́ти**, *зах.* – дати ляпаса.

МАЧКА́ТИЙ, -а, -е. Дрібний, як мачок; схожий на мачок.

МАЧКИ́, -ів, *мн.*, *діал.* Вінок із квіток маку.

МА́ЧО, *невідм.*, *ч.* 1. Енергійний, мужній чоловік. 2. Справжній чоловік. 3. *перен.* Самець.

МАЧО́К, -чку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **мак**.

МАЧУ́ЛА, -и, *ж.* 1. Волокно, добуте з луб'яного шару кори молодої липи вимочуванням. // *перен.* Про вайлувату, безхарактерну людину. 2. Груба тканина, виготовлена з такого волокна; рогожа. 3. Те саме, що **мачу́лка**. *Терти спину мачулою.*

МАЧУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мачу́лити**.

МАЧУ́ЛИСТИЙ, -а, -е. Схожий на мачулу (у 1 знач.). *Мачулисте волосся.*

МАЧУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Роздирати на мачулу (у 1 знач.).

МАЧУ́ЛКА, -и, *ж.* Жмуток мачули (у 1 знач.) або інших волокон для миття, стирання бруду тощо.

МАЧУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Зробл. з мачули (у 1, 2 знач.). *Мачульна щітка.*

МА́ЧУХА, -и, *ж.* Дружина батька стосовно його дитини (дітей) від іншого шлюбу; нерідна мати. // *перен.* Про що-небудь безжалісне, жорстоке.

МАЧУХІ́ВНА, -и, *ж.*, *діал.* Дочка рідного батька і мачухи.

МАЧУШЕ́НКО, -а, *ч.*, *діал.* Син рідного батька і мачухи.

МА́ЧУШИН, -а, -е. Прикм. до **ма́чуха**; належний мачусі.

МА́ЧУШНИК, -а, *ч.*, *бот.*, *рідко.* Те саме, що **підбі́л**.

МАШ, -у, *ч.* Однорічна рослина роду квасоля родини бобових; квасоля золотиста.

МАШБЮРО́, *невідм.*, *с.*, *розм.* Машинописне бюро.

МАШИКУЛІ́, -ів, *мн.* Навісні бійниці у верхніх частинах стін та веж середньовічних укріплень.

МАШИ́НА, -и, *ж.* 1. Механізм або комплекс механізмів, призначений для виконання корисної роботи через перетворення одного виду енергії на інший. ** **Електро́нна обчислюва́льна маши́на (ЕО́М)** – цифрова обчислювальна машина, основні вузли якої реалізовані засобами електроніки; комп'ютер. **Керівна́ обчислюва́льна маши́на** – обчислювальна машина, розрахована на автономний прийом та обробку інформації безпосередньо виконавчим органом. **Персона́льна обчислюва́льна маши́на (ПЕОМ)** – ЕОМ, призначена для обслуговування одного користувача, що характеризується невеликими габаритами; персональний комп'ютер. // Механізм (трактор, комбайн, сівалка тощо), який виконує ту чи іншу сільськогосподарську роботу. *Жниварські машини.* // Механізм, що рухає судно. // Сукупність механізмів, пристосованих до шиття. *Швейна машина.* // *перен.* Про людину, що діє автоматично, несвідомо. 2. з *означ.*, *перен.* Про організацію, установу, лад і т. ін., що, наче механізм, забезпечують безперебійну роботу когось, чогось. *Машина голосування.* 3. Транспортний засіб (автомобіль, танк, літак і т. ін.), що рухається завдяки якомусь механізмові. ** **Поже́жна маши́на** – транспортна або транспортована машина, призначена для гасіння пожежі. // *заст.* Поїзд, паровоз.

МАШИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Механічний (у 5 знач.); несвідомий.

МАШИНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **машина́льний**. *Машинальність рухів.*

МАШИНА́ЛЬНО. Присл. до **машина́льний**.

МАШИНЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *збірн.* Машини, механізми, технічне обладнання. // Сукупність різного роду механізмів, пристроїв, призначених для сцени, для театральних постановок, цирку.

МАШИНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **машинізува́ти**; механізація. *Машинізація сільського господарства.*

МАШИНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **машинізува́ти**.

МАШИНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Впроваджувати, застосовувати машини в певній галузі народного господарства; механізувати. *Машинізувати сільське господарство.*

МАШИНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець, робітник, що керує машиною (у 1 знач.). *Машиніст врубової машини.* // Залізничник, який водить поїзди. // Фахівець, що керує машинами та механізмами на судні.

МАШИНІ́СТІВ, -това, -тове. Прикм. до **машині́ст**; належний машиністові.

МАШИНІ́СТКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **друка́рка**.

МАШИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **маши́на** 1. 2. Невеликих розмірів прилад, що виконує якусь ручну роботу. // Прилад для стриження волосся. // Те саме, що **друка́рська маши́нка**. ** **Друка́рська маши́нка** – механізм для ручного друкування тексту.

МАШИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **маши́на** 1. *Машинні частини.* // Здійснюваний за допомогою машини. *Машинна вишивка.* // Який виробляє машини. *Машинна промисловість.* // Такий, у якому розміщено машини. *Машинний відділ. Машинний зал. Машинний відсік.* // Який обслуговує машини. // Признач. для змащування деталей і механізмів машини. *Машинне мастило.* 2. Що стосується електронно-обчислювальної машини; що здійснюється за допомогою такої машини. *Машинне забезпечення.* ** **Маши́нний час** – час, що витрачається електронно-обчислювальною машиною на виконання певного комплексу обчислювальних робіт. **Маши́нна мо́ва** – система команд і метод кодування інформації, прийняті тією або іншою електронно-обчислювальною машиною; формальна мова для опису алгоритму розв'язання задачі, зміст і правила якої реалізуються засобами конкретної обчислювальної машини. ** **Маши́нний пере́клад** – переклад текстів з однієї природної мови на іншу за допомогою ЕОМ.

МАШИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у кому-, чомунебудь тих або інших ознак, властивих машині (одноманітність дій, механічність, бездумність і т. ін.).

МАШИ́ННО-ТРА́КТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до машин і тракторів. *Машинно-тракторний парк.*

МАШИНОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Який займається виробництвом машин. *Машинобудівний завод.* // За допомогою якого здійснюється виробництво машин. *Машинобудівне устаткування.* // З якого виробляють машини. *Машинобудівна сталь.*

МАШИНОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із машинобудування.

МАШИНОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Виробництво машин; галузь промисловості, що виробляє машини. *Підприємства машинобудування.*

МАШИ́НО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **маши́нний**.

МАШИНОВИПРО́БНИЙ, -а́, -е́. Стос. до випробування машин.

МАШИНОВИПРО́БУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **машиновипро́бний**.

МАШИ́НО-ГОДИ́НА, -и, *ж.* Одиниця обліку робочого часу, що обчислюється роботою, виконуваною на одній машині за одну годину.

МАШИНОГРА́МА, -и, *ж.* Паперова стрічка із записом одержаних на ЕОМ даних.

МАШИ́НО-ДЕНЬ, машино-дня, *ч.* Одиниця обліку робочого часу, що обчислюється роботою, виконуваною на одній автомашині за один день.

МАШИНОЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який залежить від машин та механізмів.

МАШИНОЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **машинозале́жний**.

МАШИНОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із машинознавства.

МАШИНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука, що займається описом і теорією механізмів та машин, теорією конструювання та розрахунку на міцність, технологією машинобудування тощо. *Курс машинознавства; Інститут машинознавства.*

МАШИНОЗОРІЄНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який орієнтований на виконання машиною.

МАШИНОЗОРІЄНТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. за знач. **машинозорієнто́ваний**.

МАШИНОЗЧИ́ТУВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Який зчитується машиною.

МАШИНОЗЧИ́ТУВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. за знач. **машинозчи́туваний**.

МАШИНОЛІЧИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що стосується обчислень, пов'язаних із машинною обробкою статистичної, бухгалтерської та планово-економічної

інформації, до лічильних машин. *Машинолічильна станція. Машинолічильне бюро.*

МАШИ́НО-МІ́СЦЕ, -я, *с.* Місце, відведене для автомобіля в гаражі, на станції технічного обслуговування і т. ін.

МАШИНО́ПИС, -у, *ч.* 1. Друкування на друкарській машинці. *Курси машинопису.* 2. Текст, надрукований на друкарській машинці.

МАШИНОПИ́СНИЙ, -а, -е. 1. Надрукований на друкарській машинці. *Машинописний текст.* 2. Стос. до машинопису (у 1 знач.). *Машинописна та канцелярська робота. Машинописне бюро.*

МАШИНОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Який здійснює ремонт машин.

МАШИ́Р, -у, *ч.*, *зах.* Марш.

МАШИРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зах.* Те саме, що **марширува́ти**.

МА́ШКА, -и, *ж.*, *заст.* Ласкава назва жінки.

МАШКАРА́, -и́, *ж.* 1. Те саме, що **ма́ска** 1, 3. 2. *перен.*, *розм.* Про дуже негарне, спотворене обличчя людини; потвора.

МАШТАЛІ́Р, -а, *ч.*, *заст.* Конюх, кучер.

МАШТА́РНЯ, -і, *ж.*, *зах.* Стайня, манеж.

МА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мастúти** 1, 2.

МА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мастúти** 1, 2.

МАЮСКУ́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **маю́скул**, -а, *ч.*), *спец.* 1. Великі літери, перев. в текстах стародавньої писемності; прот. м і н у с к у л и. 2. *тільки одн.* Письмо, шрифт, що складаються з таких літер. *Візантійський маюскул.*

МАЮСКУ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **маю́скул**. *Маюскульна літера. Маюскульне письмо.*

МАЮ́ЧИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **замо́жний**.

МА́ЯВКА, -и, *ж.*, *діал.* Мавка.

МАЯ́К, -а́, *ч.* 1. Висока башта, що має потужне джерело світла, яке вказує шлях суднам. // На березі річки – дерев'яний стовп із ліхтарем, що вказує на напрям фарватеру. // *перен.* Про того (ту, те), що вказує шлях до чогось. 2. *заст.* Дерев'яна сторожова вежа. 3. *діал.* Дерево, залишене під час вирубування лісу.

МАЯКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мая́к** 1. *Маякове світло.* 2. Який є умовним знаком, указує на щось. *Маякові палі.*

МА́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ма́яти** 1, 2.

МА́ЯТИ, ма́ю, ма́єш, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Коливатися від вітру або швидкого руху; розвіватися. // Літати, тріпочучи крильцями. 2. Робити рухи, помахи чим-небудь; махати. // Колихати гіллям, листям і т. ін. // *перех. і неперех.* Розвівати щонебудь (про вітер). 3. *тільки* 3 *ос.* З'являтися час від часу в полі зору; виднітися вдалині. 4. *тільки* 3 *ос.*, *рідко.* Злегка повівати (про вітер).

МА́ЯТИСЯ, ма́юся, ма́єшся, *недок.* 1. Жити в тяжких умовах, переживати труднощі. // Переживати фізичні або душевні муки, неспокій. // Тинятися. *Маятися по світу.* 2. *тільки* 3 *ос.*, *рідко.* Те саме, що **майорі́ти** 3; розвіватися.

МА́ЯТНИЙ, -а, -е. Помітний, цінний.

МА́ЯТНИК, -а, *ч.* 1. Стрижень, який верхнім кінцем прикріплений до нерухомої точки й рівномірно коливається. *Маятник Фуко.* 2. Колісце, що регулює хід годинника.

МА́ЯТНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ма́ятник**. *Маятниковий рух.* // Який діє за допомогою маятника. *Маятниковий прилад. Маятниковий годинник.* ** **Ма́ятникова мігра́ція** – регулярні поїздки населення від місця проживання до місця роботи або навчання і назад.

МАЯТНИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на маятник, на його рухи. *Маятникоподібні коливання.*

МАЯТНИКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **маятникоподібний**.

МАЯ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія та стан за знач. **мая́чити**^{2}.

МАЯ́ЧИТИ^{1}, маячу́, мая́чиш *і* **МАЯЧІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *недок.* Виднітися, вирізнятися на тлі чогось; бути видним здалеку, майоріти (у 1 знач.). // З'являтися (час від часу) в полі зору; мигтіти. // Поставати в уяві, ввижатися. // Мерехтіти в темряві (про джерела світла, небесні світила).

МАЯ́ЧИТИ^{2}, маячу́, мая́чиш, *недок.* Незв'язно, невиразно говорити уві сні або в гарячковому стані; марити (у 3 знач.). // Перебувати в стані напівзабуття.

МАЯ́ЧИТИСЯ, -и́ться, *недок.*, *безос.*, *діал.* Ввижатися.

МАЯЧІ́ННЯ, -я, *с.* Дія та стан за знач. **мая́чити**^{2}.

МАЯЧІ́ТИ *див.* **мая́чити**^{1}.

МАЯЧЛИ́ВИЙ^{1}, -а, -е. Те саме, що **маячни́й**.

МАЯЧЛИ́ВИЙ^{2}, -а, -е. Який маячить (*див.* **мая́чити**^{1}).

МАЯЧЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **маячли́вий**.

МАЯЧНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до маячення. // Божевільний, безумний. *Маячні ідеї.*

МАЯ́ЧНИЙ, -а́, -е́. Те саме, що **маяко́вий**. *Маячна башта.* ** **Мая́чна культу́ра (росли́на)** – культура, що її висівають разом з іншими культурами, але яка сходить раніше за них і позначає рядки посівів.

МАЯЧНЯ́, -і, *ж.* Гарячковий стан хворої людини, що звичайно супроводжується незв'язною, невиразною, беззмістовною мовою. // *розм.* Нездійсненні мрії. // *зневажл.* Божевільні висловлювання, плани, що постають у хворобливій або збоченій уяві.

МАЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **мая́к**.

МБАРА́КА *див.* **мара́ка**.

МГИ́ЧКА, -и, *ж.* Дрібний дощ.

МЕ, *виг.* Звуконаслідування, що відтворює крик кози, вівці тощо.

МЕАКУ́Р, -а, *ч.* Елемент української символіки – безконечник.

МЕА́НДР, -а, *ч.* 1. *геол.* Закрут, крутий поворот у течії річки. 2. У мистецтві – геометричний орнамент, візерунок у вигляді ламаної або кривої лінії зі звивинами.

МЕАНДРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* З меандрами; звивистий. *Меандричний орнамент.*

МЕА́НДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **меа́ндр**.

МЕАТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.*, *мед.* Пластика дефекту барабанної перетинки шкірою зовнішнього слухового проходу.

МЕАТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розтин зовнішнього отвору сечовипускального каналу.

МЕ́БЕЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст, який виготовляє, ремонтує або оцінює меблі.

МЕ́БЕЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **ме́бельник**.

МЕБЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до виготовлення і продажу меблів.

МЕ́БЛІ, -ів, *мн.* Предмети обстановки квартири, кімнати і т. ін. // *перен.* Про людей, які не заслуговують на увагу, але постійно присутні десь.

МЕБЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **меблюва́ти**. // *у знач. прикм. Найняти мебльовану кімнату.*

МЕБЛЬО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **ме́блі**.

МЕБЛЬОВИ́К, -а́, *ч.* Робітник меблевої промисловості.

МЕБЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається меблюванням (квартир, кімнат і т. ін.).

МЕБЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **меблюва́льник**.

МЕБЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **меблюва́ти**. 2. Кімнатна обстановка.

МЕБЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.* Обставляти меблями. *Меблювати квартиру.*

МЕБЛЮВА́ТИСЯ, -юююся, -юєшся, *недок.* 1. Обставляти меблями свою квартиру. 2. Пас. до **меблюва́ти**.

МЕБЛЯ́Р, -а́, *ч.* Майстер, який виготовляє меблі; той, хто працює на меблевому підприємстві.

МЕБЛЯ́РКА, -и. Жін. до **мебля́р**.

МЕ́ВА, -и, *ж.*, *зах.* Чайка.

МЕ́ВНИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **ме́ва**.

МЕ́ВО, -а, *с.*, *діал.* Марево.

МЕГА... Перша частина складних слів, що означає: а) 10^6, тобто один мільйон (в інформатиці – 2^{20}) (М); б) величезний, гігантських розмірів, напр.: м е г а с п о р и, м е г а т е р і й.

МЕГААМПЕ́Р, -а, *ч.* Одиниця сили струму, магніторушійної сили, різниці магнітних потенціалів – 10^6 А (МА).

МЕГАБА́ЙТ, -а, *ч.*, *спец.* Одиниця кількості інформації або машинної пам'яті, що дорівнює 1 048 576 (2^{20}) байтам.

МЕГАБІ́Т, -а, *ч.* Одиниця виміру кількості інформації та об'єму пам'яті комп'ютера; дорівнює 1 000 000 комірок або двійникових знаків типу "так-ні".

МЕГАВА́Т, -а, *ч.* Одиниця потужності – 10^6 Вт.

МЕГАВА́Т-ГОДИ́НА, -и, *ж.*, *фіз.* Одиниця виміру енергії (роботи) найчастіше електричного струму, витраченої (виконаної) протягом однієї години за потужності 1 мегават.

МЕГАВІТАМІ́ННИЙ, -а, -е. Який містить велику кількість вітамінів.

МЕГАВО́ЛЬТ, -а, *ч.* Одиниця електричної напруги, електричного потенціалу, різниці електричних потенціалів, електрорушійної сили – 10^6 В (МВ).

МЕГАГЕ́РЦ, -а, *ч.* Одиниця частоти коливань – 10^6 Гц.

МЕГАГРА́М, -а, *ч.* Одиниця маси – 10^6 г (Мг).

МЕГАДЖО́УЛЬ, -я, *ч.* Одиниця енергії, роботи, кількості теплоти – 10^6 Дж (МДж).

МЕГАДОЛІХОКО́ЛОН, -а, *ч.* Патологічне розширення і гіпертрофія стінок товстої кишки на всій її довжині.

МЕГАДОЛІХОСИ́ГМА, -и, *ж.* Те саме, що **доліхомегасигма**.

МЕГАДУОДЕ́НУМ, -а, *ч.*, *мед.* Різке збільшення розмірів дванадцятипалої кишки.

МЕГАЕЗОФА́ГУС, -а, *ч.*, *мед.* Значне збільшення розмірів стравоходу.

МЕГАЕЛЕКТРО́Н-ВОЛЬТ, -а, *ч.* Одиниця енергії, роботи, кількості теплоти – 10^6 еВ (МеВ).

МЕГАЕ́РГ, -а, *ч.* Одиниця роботи, енергії – 10^6 ерг (Мерг).

МЕГАКАЛІКО́З, -у, *ч.*, *мед.* Вроджене збільшення ниркових чашок.

МЕГАКА́ЛІКС, -а, *ч.* Те саме, що **мегакаліко́з**.

МЕГАКАРІОБЛА́СТ, -а, *ч.*, *біол.* Клітина – попередник тромбоцитопоезу, утворюється з клітини – попередника мієлопоезу.

МЕГАКАРІОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **мегакаріоцитопатія**.

МЕГАКАРІОФТИ́З, -у, *ч.*, *біол.* Аплазія мегакаріоцитарного ростка мієлоїдної тканини кровотворення.

МЕГАКАРІОЦИ́Т, -а, *ч.*, *біол.* Клітина, яка дає початок тромбоцитам.

МЕГАКАРІОЦИТОГРА́МА, -и, *ж.*, *біол.* Парціальна мієлограма, яка відбиває кількісний склад та структуру клітинних елементів мегалокаріоцитарного ростка кровотворення.

МЕГАКАРІОЦИТОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Різні якісні та кількісні порушення тромбоцитопоезу.

МЕГАКАРІОЦИТОПОЕ́З, -у, *ч.* Стадія тромбоцитопоезу – процес утворення та диференціювання ядровмісних клітин від мегакаріобласта до мегакаріоцита.

МЕГАКЕ́ЛЬВІН, -а, *ч.* Одиниця термодинамічної температури – 10^6 К (МК).

МЕГАКОЛО́Н, -а, *ч.*, *анат.* Патологічне розширення і гіпертрофія стінок товстої кишки; основним симптомом є стійкі запори.

МЕГАКУЛО́Н, -а, *ч.* Одиниця електрики, електричного заряду – 10^6 Кл (МКл).

МЕГАЛІ́Т, -у, *ч.* Стародавня споруда (пам'ятник, гробниця тощо), складена з величезних каменів.

МЕГАЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мегаліту. *Мегалітична споруда.*

МЕГАЛОБЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина – попередник еритропоезу при мегалобластичному типі кровотворення.

МЕГАЛОБЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мегалобла́ст**.

МЕГАЛОГЛОСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **макроглосія**.

МЕГАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Різке збільшення розмірів літер при писанні; ознака ураження мозочка.

МЕГАЛОДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **макродактилія**.

МЕГАЛОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене захворювання, яке характеризується гіпертрофією шкіри з окремими ділянками атрофії.

МЕГАЛОДО́НТІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **макроде́нтія**.

МЕГАЛОЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Порушення тактильної чутливості, при якому предмети, що сприймаються на дотик, здаються більшими, ніж насправді.

МЕГАЛОЗА́ВР, -а, *ч.* Викопна величезна тварина, динозавр-хижак з групи карнозаврів.

МЕГАЛОКЕФА́ЛІЯ, **МЕГАЛОЦЕФА́ЛІЯ**, -ї, *ж.* Те саме, що **макроцефа́лія**.

МЕГАЛОКО́РНЕА, *невідм.*, *с.* Вроджене збільшення розмірів рогівки.

МЕГАЛОМАНІ́Я, -ї, *ж.* Психічне захворювання, за якого хворий вважає себе великою людиною; манія величності.

МЕГАЛОМАСТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **макромастія**.

МЕГАЛОНІХІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **макроніхія**.

МЕГАЛОПЕ́НІС, -а, *ч.* Те саме, що **макрофа́лос**.

МЕГАЛОПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Надмірний ріст будь-якої тканини або органа.

МЕГАЛОПО́ДІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **макропо́дія**.

МЕГАЛОПО́ЛІС, -а, *ч.* Гігантське місто, що утворилося внаслідок зливання багатьох міст і населених пунктів; надмісто.

МЕГАЛОПСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **макропсія**.

МЕГАЛОСПЛЕНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **спленомега́лія**.

МЕГАЛОУРЕ́ТЕР, -а, *ч.* Розширення сечовода на всій його довжині.

МЕГАЛОФА́Г, -а, *ч.* Те саме, що **макрофа́г**.

МЕГАЛОЦЕФА́ЛІЯ *див.* **мегалокефа́лія**.

МЕГАЛОЦИ́СТИС, -а, *ч.* Вроджений надмірно збільшений в об'ємі сечовий міхур.

МЕГАЛОЦИ́Т, -а, *ч.* Клітина, яка виникає при мегалобластичному типі еритропоезу.

МЕГАМЕ́ТР, -а, *ч.* Одиниця довжини – 10^6 м (Мм).

МЕГА́НТРОП, -а, *ч.* Великий викопний людиноподібний примат.

МЕГАНЬЮТО́Н, -а, *ч.* Одиниця сили, ваги – 10^6 Н (МН).

МЕГАО́М, -а, *ч.* Одиниця електричного опору – 10^6 Ом (МОм).

МЕГАПАРСЕ́К, -а, *ч.* Одиниця виміру астрономічних віддалей; дорівнює 10^6 парсеків.

МЕГАПАСКА́ЛЬ, -я, *ч.* Одиниця тиску, механічної напруги, модуля пружності – 10^6 Па (МПа).

МЕГАПАЩЕКУВА́ТИЙ, -а, -е. У якого величезна пащека. *Мегапащекувата акула.*

МЕГАПІ́Р, -ору, *ч.* Жаростійкий сплав заліза з хромом та алюмінієм.

МЕГАПО́ЛІС, -а, *ч.* 1. Те саме, що **мегалопо́ліс**. 2. Місто з більш ніж мільйонним населенням.

МЕГАРЕ́КТУМ, -а, *ч.*, *мед.* Значне розширення прямої кишки.

МЕГАРЕЛЬЄ́ФИ, -ів, *мн.* Найбільші форми рельєфу земної поверхні (материкові виступи, великі океанічні западини тощо).

МЕГА́РІ, *невідм.*, *ч.* Одногорбий верблюд; дромадер.

МЕГАРО́Н, -а, *ч.* Тип стародавнього грецького житла.

МЕГАСВІ́Т, -у, *ч.* Світ дуже великих, космічних величин; прот. м і к р о с в і т (у 1 знач.).

МЕГАСИ́ГМА, -и, *ж.*, *мед.* Значне розширення сигмоподібної кишки.

МЕГАСКО́П, -а, *ч.* 1. Оптичний інструмент для розглядання дрібного коштовного каміння. 2. Те саме, що **епіско́п**.

МЕГАСПО́РА, -и, *ж.* Велика спора у різноспорових вищих рослин.

МЕГАСПОРА́НГІЙ, -я, *ч.* Несучі мегаспори.

МЕГАСПОРОФІ́Л, -у, *ч.* Видозмінений лист вищої рослини, на якому розвиваються спеціальні органи – мегаспорангії.

МЕГАТА́ЙП, -а, *ч.* Електронна машина для одержання фотонабору шрифтами кеглів від 6 до 144 пунктів.

МЕГАТЕ́РІЙ, -я, *ч.* Викопна тварина велетенських розмірів, схожа на сучасного лінивця.

МЕГАТО́ННА, -и, *ж.* Умовна одиниця вимірювання потужності ядерного заряду (або вибуху), яка відповідає потужності вибуху мільйона тонн тринітротолуолу (тротилу).

МЕГАТО́ННИЙ, -а, -е. Потужністю в одну мегатонну, рівний мегатонні.

МЕГАФІ́Л, -у, *ч.* Лист папороті та сімейних рослин, що походить від системи гілок у предкових груп примітивних вищих рослин, які ще не мали листя.

МЕГАФО́Н, -а, *ч.* Пристрій у вигляді рупора, що використовується для підсилення людського голосу.

МЕГАЦЕФА́ЛІЯ *див.* **мегакефа́лія**.

МЕГАЦИ́КЛ, -у, *ч.* У геології – найбільший етап тектонічної історії Землі, під час якого відбувалась основна перебудова її структури.

МЕГАЦИ́СТИС, -а, *ч.* Те саме, що **мегалоци́стис**.

МЕГЕ́РА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – одна з трьох богинь помсти. 2. *перен.*, *зневажл.* Зла, сварлива жінка.

МЕГО́М, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця електричного опору.

МЕГО́ММЕТР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад для вимірювання великих опорів у мегомах, напр., опору ізоляції кабелів.

МЕГРЕ́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мегре́л**, -а, *ч.*; **мегре́лка**, -и,

ж.). Грузини, що живуть у Західній Грузії (Мегрелії, Мінгрелії) та складали в минулому окрему етнографічну групу; мінгрели.

МЕГРЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мегре́ли** та Мегрелія.

МЕД, -у, *ч.* 1. Густа солодка маса, яку бджоли виробляють із нектару квітів. // Квітковий нектар, що його збирають бджоли; солодкий запах цього нектару. // *перен.* Про що-небудь зовні приємне, хороше (слова, ставлення тощо), але здебільшого нещире. 2. Легкий хмільний напій, виготовлений з цієї солодкої маси.

МЕДАЛЕНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Людина, нагороджена медаллю.

МЕДАЛЕНО́СНИЙ, -а, -е. Нагороджений медаллю.

МЕДАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Той, хто одержав медаль за відмінні успіхи в навчанні із закінченням навчального закладу. 2. Тварина, премійована медаллю на виставці.

МЕДАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **медалі́ст**.

МЕДА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Знак перев. у вигляді круглої металевої пластинки з рельєфним написом і зображенням, що встановлює держава як нагороду за особливі заслуги, трудові та бойові подвиги. // Такий знак, що вручається за відмінні успіхи випускникам навчального закладу, а також учасникам різних конкурсів, змагань, оглядів і т. ін. // Такий знак, що вручається учасникам виставки за високу якість експонатів; тваринам (собакам, коровам і т. ін.) – за породистість або інші якості. 2. Металевий знак на честь визначної особи або події з написом і зображенням.

МЕДАЛЬЄ́Р, -а, *ч.* Майстер, художник, що виготовляє форми для відливання й карбування медалей.

МЕДАЛЬЄ́РКА, -и. Жін. до **медальє́р**.

МЕДАЛЬЄ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до виготовлення моделей медалей, а також штемпелів для їх карбування.

МЕДАЛЬЙО́Н, -а, *ч.* 1. Ювелірний виріб у вигляді овального або круглого плоского футляра, куди вставляють яке-небудь зображення, дрібний предмет чи запис і носять на шиї. 2. Рельєф або малюнок в обрамленні. 3. Рамка овальної форми, що її застосовують для оздоблювання фасадів будинків, меблів, тканин. 4. Овальна оправа або рамка для якогось зображення, прикраси. 5. Капсула з даними про особу військовослужбовця.

МЕДАЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до медальйона. *Медальйонний ланцюжок.*

МЕДАЛЬЙО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **медальйо́нний**.

МЕДАЛЬЙО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **медальйо́н**.

МЕДА́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **меда́ль 1**.

МЕДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виготовленням медалей. // *рідко.* Нагороджений медаллю.

МЕДА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **медальє́р**.

МЕДА́Х, -а, *ч.* У мусульман – мудрець, пророк, проповідник.

МЕДВЕДЕНЯ́, -я́ти, *с.*, *діал.* Ведмежа.

МЕДВЕ́ДИК, -а, *ч.*, *діал.* Ведмедик.

МЕДВЕ́ДИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ведмедиця.

МЕДВЕДЯ́, -я́ти, *с.*, *діал.* Ведмежа.

МЕДВЕ́ДЯЧИЙ, -а, -е, *діал.* Ведмедячий.

МЕДВЕ́ЖИЙ, -а, -е, *діал.* Ведмежий.

МЕД-ВИНО́, -а́, *с.*, *нар.-поет.* Медовий хмільний напій, виготовлений із бджолиного меду з додаванням запашних цілющих трав.

МЕДВИТВЕРЕ́ЗНИК, -а, *ч.*, *розм.* Установа для тимчасового приміщення і медобслуговування осіб, що знаходяться в нетверезому стані.

МЕДВІ́ДЬ, -ве́дя, *ч.*, *діал.* Ведмідь.

МЕДВЯ́НИЙ, -а, -е, *поет.* Який має запах, смак меду.

МЕДВЯ́НО, *поет.* Присл. до **медвя́ний**.

МЕДДОПОМО́ГА, -и, *ж.* Медична допомога.

МЕДЕЛЯ́Н, -а, *ч.* Собака меделянської породи.

МЕДЕ́ЦЬ, -дцю́, *ч.* Зменш.-пестл. до **мед**.

МЕДЕ́Я, -ї, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – чаклунка, жінка аргонавта Ясона, яка люто помстилася чоловікові за його невірність. 2. *перен.* Ревнива й жорстоко-мстива жінка.

МЕДЄ, -а, *ч.* Керівний виборний орган в Угорщині.

МЕ́ДЖИ, *прийм.*, *діал.* Між.

МЕДЖИДІ́Є, -а, *ч.* Старовинна турецька срібна монета, дорівнює 100 піастрам.

МЕДЖИЛІ́С *див.* **меджлі́с**.

МЕДЖЛІ́С, **МЕДЖИЛІ́С**, -у, *ч.* У деяких ісламських країнах – законодавчий орган, парламент.

МЕ́ДИК, -а, *ч.* Фахівець із медицини. // *розм.* Студент медичного інституту або факультету.

МЕДИКАМЕ́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **медикаме́нт**, -у, *ч.*). Лікувальні засоби; ліки.

МЕДИКАМЕНТО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до медикаментів. *Медикаментозні засоби.* // Який здійснюється за допомогою медикаментів.

МЕДИКАМЕНТО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **медикаменто́зний**.

МЕДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Призначення або прописування ліків; лікування.

МЕДИКЕ́ЙТ, -у, *ч.* Федеральна програма США з безкоштовного медичного обслуговування окремих категорій населення.

МЕДИКЕ́Р, -а, *ч.* Федеральна програма США, яка передбачає обов'язкове державне медичне страхування людей похилого віку.

МЕ́ДИКО-ГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з вивченням спадковості і лікуванням захворювань, що передаються у спадок. ** **Ме́дико-генети́чний контро́ль** – спостереження за особами спорідненого походження з метою передбачення спадкових захворювань і запобігання їм.

МЕ́ДИКО-ГЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується виявлення особливостей впливу географічного середовища на здоров'я людини, поширення хвороб і т. ін.

МЕ́ДИКО-САНІТА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до медицини та санітарії. *Медико-санітарне обслуговування.*

МЕДИНА́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат; снотворний і заспокійливий засіб; веронал-натрій.

МЕДИТАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *літ.* Стос. до медитації. ** **Медитати́вна лі́рика** – вид лірики, що має характер розмірковування, замисленості, авторських вагань.

МЕДИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розумова дія, що має своєю метою приведення психіки людини у стан глибокої зосередженості. 2. Роздум, споглядання, самозаглиблення.

МЕДИЦИ́НА, -и, *ж.* 1. Система наукових знань та практичної діяльності, метою яких є зміцнення та збереження здоров'я, продовження життя людей, попередження та лікування захворювань людини. ** **Військо́ва медици́на** – система наукових знань та практичної діяльності, метою яких є зміцнення здоров'я військовослужбовців, а у воєнний час – бойових уражень. **Космі́чна медици́на** – галузь медицини, що вивчає особливості життєдіяльності організму людини при дії чинників космічного польоту і космічного простору. **Наро́дна медици́на** – сукупність лікувальних та гігієнічних прийомів, які ґрунтуються на досвіді поколінь людей щодо збереження здоров'я, подовження життя, попередження та лікування захворювань. **Профілакти́чна медици́на** – галузь медицини, яка розробляє та здійснює лікувально-профілактичні заходи щодо попередження захворюваності та інвалідності. **Спорти́вна медици́на** – галузь медицини, що вивчає вплив занять фізичною культурою та спортом на організм людини як чинників зміцнення здоров'я, а також запобігання та лікування спортивного травматизму. **Судова́ медици́на** – галузь медицини, що вивчає медичні та медико-біологічні проблеми, пов'язані з вирішенням питань, які виникають у правовій практиці. 2. *перен.*, *розм.* Про лікарів, медичних працівників. 3. *заст.* Медичний факультет.

МЕДИЦИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Цілющий, зцілюючий, лікувальний; лікарський.

МЕДИЦИНБО́Л, -а, *ч.* Шкіряний м'яч з м'якою набивкою для вправ з поштовхів і кидання.

МЕДИ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **ме́дик** (перев. про студентку медичного інституту або факультету).

МЕДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до медицини (у 1 знач.). // Стос. до діяльності лікаря; лікарський. // Який застосовується в лікуванні; лікувальний. *Медичні препарати.* // *у знач. ім.* **медичний**, -ного, *ч.*, *розм.* Медичний інститут. ** **Меди́чна гене́тика** – розділ генетики, що вивчає роль спадкових чинників у патології людини. **Меди́чна допомо́га** – сукупність лікувально-профілактичних заходів, що проводяться при захворюваннях, травмах, отруєннях, пологах особами, які мають медичну освіту. **Меди́чна криміналі́стика** – розділ судової медицини, що розробляє медичні та медико-біологічні проблеми, які виникають при розслідуванні злочинів. **Меди́чна сестра́** – фахівець із середньою медичною освітою, що працює під керівництвом лікаря в лікувальних, лікувально-профілактичних, дошкільних установах і школах. **Меди́чна стериліза́ція** – спеціальне втручання з метою позбавлення чоловіка або жінки здатності до відтворення. **Меди́чна те́хніка** – сукупність технічних засобів, які застосовуються в медицині з профілактичною, діагностичною та лікувальною метою. **Меди́чний окульти́зм** – уявлення про походження, діагностику і лікування захворювань, що ґрунтуються на визнанні впливу прихованих сил, які не доступні для звичайного людського сприйняття. **Меди́чні правопору́шення** – порушення медичними працівниками професійних обов'язків і правил поведінки, визначених законом та спеціальними інструкціями.

МЕ́ДІА[1], *невідм.*, *ч.* Середній, здебільшого м'язовий, шар стінки кровоносних судин.

МЕ́ДІА[2], *невідм.*, *мн.* Те саме, що **мас-ме́діа**.

МЕДІАКАЛЬЦИНО́З, -у, *ч.*: ** **Медіакальцино́з ао́рти** – скупчення частинок солей кальцію в проміжній речовині між фрагментами еластичних мембран, з перев. розміщенням на межі внутрішньої та середньої третини медії аорти.

МЕДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Розташований в середині чого-небудь; в анатомії – термін, що вказує на розташування якого-небудь органа ближче до серединної площини тіла.

МЕДІАМАГНА́Т, -а, *ч.* Фінансовий олігарх, що закупив і тримає в руках засоби масової інформації (пресу, радіо, телебачення та ін.).

МЕДІА́НА, -и, *ж.* 1. У геометрії – пряма лінія, проведена між вершиною кута трикутника та серединою протилежної сторони. 2. У статистиці – величина, що знаходиться в середині ряду величин, розташованих у зростаючому або спадному порядку.

МЕДІА́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **медіа́льний**.

МЕДІА́НТА, -и, *ж.*, *муз.* 1. Назва III і VI ступенів ладу. ** **Ве́рхня медіа́нта** – третій звук вгору від тоніки, третій ступінь мажорного або мінорного ладу. **Ни́жня медіа́нта** – третій звук вниз від тоніки, шостий ступінь мажорного або мінорного ладу. 2. Серединна побудова в григоріанських мелодіях, що розподіляє ціле на половини. 3. Акорди, розташовані на терцію вниз та вгору від тоніки.

МЕДІА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **медіа́нта**.

МЕДІА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **медіа́нтний**.

МЕДІА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **медіа́нта**.

МЕДІА́НТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **медіа́нтний**.

МЕДІАСТИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується середостіння або належить до нього. ** **Медіастина́льний синдро́м** – симптомокомплекс, розвиток якого зумовлений стискуванням органів середостіння; характеризується болем в грудній клітці, стенотичним диханням та ін.

МЕДІАСТИНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення клітковини середостіння.

МЕДІАСТИНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження середостіння і його органів після введення у нього рідини або газу.

МЕДІАСТИНОПЕРИКАРДИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Поєднане запалення тканин середостіння і перикарду.

МЕДІАСТИНОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для проведення медіаскопії.

МЕДІАСТИНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне ендоскопічне дослідження переднього середостіння.

МЕДІАСТИНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розтин переднього або заднього середостіння.

МЕДІА́ТОР[1], -а, *ч.*, *спец.* 1. Посередник у дипломатичних відносинах, торговельних угодах. 2. Специфічна хімічна речовина, що бере участь у передачі нервового імпульсу з нервових закінчень на робочі органи і з однієї нервової клітини на іншу.

МЕДІА́ТОР[2], -а, *ч.* Тонка рогова або пластмасова пластинка з загостреним кінцем, якою грають на деяких струнних музичних інструментах; плектр.

МЕДІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Міжнародне посередництво, мирний спосіб розв'язання міжнародних конфліктів за допомогою держави, яка не бере участі у конфлікті.

МЕДІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **медя́ни́к**. 2. *бот.*, *діал.* Підмаренник.

МЕДІЄВА́ЛЬ, -я, *ч.* Назва одного з малюнків друкарських шрифтів, близьких до середньовічних латинських. *Книжковий медієваль.*

МЕДІЄВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **медієва́ль**.

МЕДІЄВІ́СТ, -а, *ч.* Спеціаліст із медієвістики.

МЕДІЄВІ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ історичної науки, предметом якого є історія Західної Європи середніх віків.

МЕДІЄВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **медієві́стика**.

МЕДІЄВІ́СТКА, -и. Жін. до **медієві́ст**.

МЕДІЄВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до медієвістики, медієвіста.

МЕДІНСТИТУ́Т, -у, *ч.* Медичний інститут – вищий навчальний заклад, який надає медичну освіту.

МЕ́ДІО, *невідм.*, *фін.* Термін виконання біржових угод, що припадає на середину місяця.

МЕДІОДОРСА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Медіодорса́льне ядро́** – ядро таламуса, яке бере участь у процесах пам'яті.

МЕДІОКАЛЬЦИНО́З, -у, *ч.* Відкладання солей кальцію у середній оболонці артерій.

МЕДІОКЛАВІКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Медіоклавікуля́рна лі́нія** – вертикальна лінія, що проходить через середню точку ключиці.

МЕДІОНЕКРО́З, -у, *ч.*: ** **Кісто́зний медіонекро́з ао́рти** – патологічний процес у стінці аорти, який характеризується виникненням у середній її оболонці вогнищ некрозу з подальшим утворенням кісти.

МЕ́ДІСОН, -а, *ч.* Груповий бальний танець американо-канадського походження, що виконується в помірному темпі.

МЕ́ДІУМ[1], -а, *ч.* За уявленнями спіритів – особа, яка є посередником між людьми та світом духів.

МЕ́ДІУМ[2], -а, *ч.* Середній регістр жіночого голосу (у співачок).

МЕДІУМІ́ЗМ, -у, *ч.* За уявленнями спіритів – посередництво медіумів між людьми та світом духів.

МЕДІУМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до медіума (*див.* **медіум**[1]) і медіумізму.

МЕДКОМІ́СІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Скорочення: медична комісія.

МЕДНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Багатий медом. *Медний рік.*

МЕДОБСЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Медичне обслуговування.

МЕДОВА́Р, -а, *ч.* Особа, що займається медоварінням.

МЕДОВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення меду (у 2 знач.).

МЕДОВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до медоваріння. *Медоварна справа.*

МЕДОВА́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення з відповідним обладнанням для варіння меду (у 2 знач.).

МЕДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мед 1**. // Вигот. з меду; з медом, на меду. // *у знач. ім.* **медо́ве**, -вого, *с.* У феодальні часи – податок з медозбору (у 2 знач.). 2. Такий, як мед (про запах); духмяний. // Схожий кольором на мед; золотаво-жовтий. // Солодкий, як мед. 3. *перен.* Занадто люб'язний. *Медові слова.* ** **Медо́вий мі́сяць**: а) перша пора подружнього життя; б) (*чого*, *ірон.*) щасливий початок чого-небудь, найкраща пора в чомусь.

МЕДО́ВО. Присл. до **медо́вий** 2 – 3.

МЕДОГІ́НКА, -и, *ж.*, *спец.* Машина для відкачування меду зі стільників.

МЕДОГЛЯ́Д, -у, *ч.*, *розм.* Медичний огляд.

МЕДОЗБІ́Р, -бо́ру, *ч.* 1. Збір бджолами нектару з квітів. // Час такого збору. 2. Збір меду від бджіл; мед, зібраний від бджіл.

МЕДО́К[1], -дку́, *ч.* Пестл. до **мед**.

МЕДО́К[2], -у, *ч.* Сорт столового виноградного французького вина.

МЕДОНО́С, -а, *ч.* Медоносна рослина.

МЕДОНО́СНИЙ, -а, -е. 1. Який виділяє під час цвітіння нектар, що його бджоли переробляють на мед. 2. Який виробляє мед.

МЕДОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **медоно́сний**. // Те саме, що **медопродукти́вність**. *Медоносність квітки.*

МЕДОПРОДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Вихід меду з

певної площі насаджень, посівів і т. ін.

МЕДОСО́С, -а, *ч.* Лісовий південний птах ряду горобцеподібних, що живиться здебільшого квітковим нектаром.

МЕДОСО́СОВИЙ, -а, -е. Такий, що живиться нектаром, пилком квіток.

МЕДОСО́СОВІ, -их, *ім.* Родина птахів ряду горобцеподібних, що живляться нектаром, пилком квіток, комахами.

МЕДОТОЧИ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Облесливий, нудотно-солодкий.

МЕДОТОЧИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **медоточи́вий**.

МЕДОЦВІ́Т, -у, *ч., поет.* Медовий цвіт. // Мед з цвіту.

МЕДОЦВІ́ТНИЙ, -а, -е, *поет.* Прикм. до **медоцві́т**.

МЕДО́ЧОК, -чку, *ч.* Пестл. до **медо́к**[1].

МЕДПЕРСОНА́Л, -у, *ч., розм.* Скорочення: медичний персонал.

МЕДПРАЦІВНИ́К, -а́, *ч., розм.* Скорочення: медичний працівник.

МЕДПРЕПАРА́Т, -у, *ч., розм.* Препарат, що використовується в медичній практиці.

МЕДПУ́НКТ, -у, *ч., розм.* Скорочення: медичний пункт.

МЕДРЕСЕ́, *невідм., с.* Середня й вища релігійна школа у мусульман у країнах Близького й Середнього Сходу.

МЕДСАНБА́Т, -у, *ч., розм.* Скорочення: медико-санітарний батальйон.

МЕДСАНЧАСТИ́НА, -и, *ж., розм.* Відділ підприємства, установи, що займається медичним обслуговуванням працівників і санітарією.

МЕДСЕСТРА́, -и́, *ж., розм.* Скорочення: медична сестра.

МЕДТЕ́ХНІКА, -и, *ж., розм.* Апаратура, обладнання, що використовуються в медичній практиці.

МЕДУ́ЗА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – одна з трьох дів зі зміями на голові замість волосся, погляд якої обертав усе живе на каміння. 2. Кишковопорожнинна морська тварина з прозорим драглистим тілом, перев. зі щупальцями.

МЕДУЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Медуліза́ція кі́стки**, *мед.* – патологічний процес, який характеризується утворенням у компактній речовині кістки структур, характерних для губчастої речовини.

МЕДУЛОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна нейроектодермальна пухлина, яка розвивається у дітей 2 – 7 років; локалізується в черв'яку або в півкулях мозочка.

МЕДУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження внутрішньокісткової венозної системи після введення контрастної речовини в кістково-мозковий простір.

МЕДУЛОЕПІТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **диктіо́ма**.

МЕДУЛОМІОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Медулобластома, що містить ділянки типової медулобластоми і включення поперечно-смугастих м'язових волокон.

МЕДУЛОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Пересадка кісткового мозку хворим з розладом кровотворення.

МЕДУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується спинного або кісткового мозку; мозковий, спинно-мозковий, кістково-мозковий. ** **Медуля́рний рак** – злоякісна пухлина м'якої консистенції.

МЕДУНИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Медунка.

МЕДУ́НКА, -и, *ж.* Трав'яниста рослина родини шорстколистих із дрібними запашними квітками рожевого, фіолетового або синього кольору.

МЕ́ДЯНИЙ, ме́дяна, ме́дяне, *рідко.* Те саме, що **медо́вий** 1, 2. ** **Ме́дяна роса́** – солодкувата рідина, що виступає на листі й стеблах рослин унаслідок їх пошкодження.

МЕДЯНИ́К, -яника́, *ч.* Медовий коржик.

МЕДЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Шкідлива комаха, що висмоктує сік перев. з плодових дерев, пошкоджуючи їх.

МЕДЯНИ́ЧОК, -а́нічка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **медяни́к**.

МЕ́ДЯНО. 1. Присл. до **ме́дяний** 2. 2. *перен., розм.* Легко і приємно; солодко.

МЕЖ, *прийм., діал.* Між.

МЕЖА́, -і, *ж.* 1. Лінія поділу якої-небудь території; границя (у 1 знач.). // Лінія, що поділяє землі або води суміжних держав; кордон. // Лінія (умовна), що розділяє між собою якісь частини поверхні. // Зорова лінія, що відділяє що-небудь від чогось. // *перен.* Уявна точка на сонячній орбіті, що поділяє лінію орбіти на відрізки, відповідні до ранку, дня або вечора. // *між чим і чим, чого і чого, перен.* Границя поділу, розрізнення яких-небудь явищ, предметів тощо. 2. Вузька цілинна смуга між полями, що є водночас і польовою стежкою або шляхом. *Торувати межу.* 3. *тільки мн., перен.* Простір, обмежений чим-небудь. // Відтинок часу, обмежений якими-небудь строками. *У межах десяти хвилин.* // Обсяг, ступінь чого-небудь. 4. *чого, чому і без додатка, перен.* Допустима норма чого-небудь дозволеного. 5. *перен.* Останній, крайній ступінь. // Кінець, край чого-небудь. // Найвищий вияв якого-небудь почуття.

МЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Маринований.

МЕЖЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до межені. ** **Меже́нний період** – період річного циклу, протягом якого спостерігається низька водність.

МЕ́ЖЕНЬ, МЕ́ЖІНЬ, ме́жені, *ж.* 1. Низький рівень води в річці, озері (перев. влітку). *Зимова межень.* 2. *діал.* Середина літа, час, коли річки мають низький рівень води.

МЕЖІ́Й *див.* **між**.

МЕЖИВУ́ЗЛЯ, -я, *с., бот.* Частина стебла між двома вузлами.

МЕЖИГІ́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Той, хто живе між горами.

МЕЖИГІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Який міститься поміж горами.

МЕЖИГІ́Р'Я, -я, *с.* Те саме, що **міжгі́р'я**.

МЕЖИМІ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **землемі́р**.

МЕЖИ́ПІЛЛЯ, -я, *с.* Простір між полями.

МЕЖИ́ПІЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься між полями.

МЕЖИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Простір, місцевість між двома річками.

МЕЖИ́СІТКА, -и, *ж., заст.* Дрібні висівки.

МЕЖИ́ТИ, -жу, -жиш, *діал.* Маринувати.

МЕЖИЧА́С, -у, *ч.* Часовий проміжок між якимись подіями.

МЕЖІ́ВКА, -и, *ж., заст.* Розмежування.

МЕ́ЖІНЬ *див.* **ме́жень**.

МЕЖЛІ́С, -у, *ч.* Власна назва постійно діючого законодавчого органу Туркменістану.

МЕЖНИ́К, -а́, *ч., діал.* Межа (у 2 знач.).

МЕЖНЯ́К, -а́, *ч.* Помісь самця-тетерука і глухарки.

МЕЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **межува́ти**.

МЕЖОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **межа́** 1, 2. // Який визначає межу між чим-небудь. ** **Межові́ ста́ни** – психічні захворювання, які включають психопатії, неврози та деякі форми реактивних станів.

МЕЖОВИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із межування; землемір.

МЕЖУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до межування.

МЕЖУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **межови́к**.

МЕЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **межува́ти** 1.

МЕЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Проводити, встановлювати межі земельних ділянок, володінь. 2. *з чим, неперех.* Бути територіально суміжним. // Мати спільний державний кордон. 3. *з чим, неперех., перен.* Бути близьким до чого-небудь, доходити до чогось.

МЕЖУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *розм.* Відділятися, проводячи межі між земельними ділянками. // Відділяти себе від кого-небудь. 2. *тільки 3 ос., перен.* Те саме, що **чергува́тися**. 3. *з чим, рідко.* Те саме, що **межува́ти** 2. 4. Пас. до **межува́ти** 1.

МЕЗ..., МЕЗО... У складних словах відповідає поняттям "середній", "помірна величина" або "проміжне положення між двома явищами в часі чи просторі".

МЕЗАДЕНІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення лімфатичних вузлів брижі кишечника.

МЕЗАЛЬЯ́НС, -у, *ч.* Нерівний шлюб; шлюб з особою нижчого соціального стану.

МЕЗАНГІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **меза́нгій**. ** **Мезангіа́льний ма́трикс** – основна речовина мезангію.

МЕЗА́НГІЙ, -ю, *ч., анат.* Сполучнотканинні структури, розміщені між капілярами судинного клубочка нирки.

МЕЗАНГІОЦИ́Т, -а, *ч., анат.* Клітина сполучної тканини, що входить до складу мезангію і має фагоцитарну властивість.

МЕЗАОРТИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення середнього та зовнішнього шарів аорти; виникає як прояв сифілісу внутрішніх органів.

МЕЗАПА́М, -у, *ч.* Денний транквілізатор, що його застосовують при неврозах, психопатіях та ін. нервово-психічних розладах.

МЕЗАРТЕРІ́ЇТ, -у, *ч., мед.* Запалення середнього шару артеріальної стінки.

МЕЗАТО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при гіпотонії, тахікардії, а також в офтальмологічній та оториноларингологічній практиці.

МЕЗГА́, -и́, *ж.* Те саме, що **м'язга́**.

МЕ́ЗДРА, -и, *ж.* Те саме, що **бахтарма́**.

МЕЗЕ́, *невідм., с., кул.* Закуска швидкого приготування.

МЕЗЕНТЕРИКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж., мед.* Рентгенологічне дослідження верхньої і нижньої брижових артерій після їх контрастування.

МЕЗЕНТЕРИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення брижі.

МЕЗЕНТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується брижі; брижовий.

МЕЗЕНТЕ́РІЙ, -ю, *ч., анат.* Те саме, що **брижа́**.

МЕЗЕНТЕРІО́Л, -у, *ч., анат.* Брижа червоподібного відростка; мала брижа.

МЕЗЕНТЕРІОЛІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення брижі червоподібного відростка.

МЕЗЕНХІ́МА, -и, *ж., анат.* Зародкова сполучна тканина більшості багатоклітинних тварин та людини.

МЕЗЕНХІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезенхі́ма**.

МЕЗЕНХІ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезенхі́ма**.

МЕЗЕНХІМО́МА, -и, *ж., мед.* Пухлина, яка складається із кількох тканин мезенхімного походження.

МЕЗЕНХІМОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Метапластичне перетворення епітеліальної тканини на похідні мезенхіми.

МЕЗЕНЦЕФАЛІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення середнього мозку.

МЕЗЕНЦЕФАЛОТОМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Хірургічне перерізання спінально-таламічного шляху в середньому мозку.

МЕЗЕНЦЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Мезенцефа́льний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається при ураженнях середнього мозку.

МЕЗИ́НЕЦЬ, -нця, *ч., діал.* Мізинець.

МЕЗИ́НЧИК, -а, *ч., діал.* Зменш.-пестл. до **мези́нець**.

МЕЗОА́ТОМ, -а, *ч., фіз.* Атом, у якому один з електронів атомної оболонки заміщений негативно зарядженим мезоном.

МЕЗОБІЛІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **уробілі́н**.

МЕЗОБЛА́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **мезоде́рма**.

МЕЗОБРОНХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до мезобронхіту.

МЕЗОБРОНХІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення підслизового або м'язового шару стінки бронха.

МЕЗОВА́РІЙ, -я, *ч., анат.* Брижа яєчника; частина заднього листка широкої маткової зв'язки.

МЕЗОГАСТРАЛГІ́Я, -ї, *ж., мед.* Біль у черевній ділянці.

МЕЗОГА́СТРІЙ, -я, *ч., анат.* 1. Ділянки брижі зародка, пов'язані зі шлунком. 2. Черевна ділянка.

МЕЗОГІ́ПУС, -а, *ч.* Рід вимерлих ссавців сімейства коней.

МЕЗОГЛЕ́Я, -ї, *ж.* Драглистий прошарок між зовнішнім і внутрішнім шаром клітин, що вкривають тіло кишковопорожнинних тварин.

МЕЗОГЛІОБЛА́СТ, -а, *ч., біол.* Клітина мезенхімного походження, яка диференціюється в клітину мікроглії.

МЕЗОГЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **мікроглі́я**.

МЕЗОДЕ́РМА, -и, *ж., анат.* Середній зародковий листок, який розвивається у більшості багатоклітинних організмів і людини.

МЕЗОДЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезоде́рма**. ** **Мезодерма́льна дистрофі́я** – спадкове захворювання з системним ураженням сполучної тканини.

МЕЗОЗА́ВР, -а, *ч.* Ряд вимерлих прісноводних плазунів, які жили за палеозою.

МЕЗОЗО́Й, -ю, *ч.* Четверта ера геологічної історії Землі, що настала після палеозою і поступилася кайнозоєві.

МЕЗОЗО́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мезозою. ** **Мезозо́йська е́ра** – те саме, що **мезозо́й**.

МЕЗОІЛЕЇ́Т, -у, *ч.* Запалення брижі клубової кістки.

МЕЗОКА́РДІЙ, -ю, *ч.* Варіант розташування серця, при якому його довга вісь приблизно збігається з середньою лінією тіла.

МЕЗОКА́РПІЙ, -я, *ч.* Середній шар оплодня рослин.

МЕЗОКЕФАЛІ́Я *див.* **мезоцефалі́я**.

МЕЗОКЛІ́МАТ, -у, *ч.* Клімат порівняно невеликих ділянок земної поверхні, часто не характерний для загальних кліматичних умов даного географічного району (напр., клімат лісу, міста тощо); проміжний між макрокліматом та мікрокліматом.

МЕЗОКЛІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезоклі́мат**.

МЕЗОКЛІМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про мезоклімат, його формування, особливості, вплив на органічне життя тощо.

МЕЗОКО́ЛОН, -а, *ч.* Брижа товстої кишки.

МЕЗОКРАНІ́Я, -ї, *ж.* Варіант форми черепа, який характеризується середнім співвідношенням поперечного і поздовжнього діаметрів черепа.

МЕЗОЛІ́Т, -у, *ч.* Перехідний між палеолітом і неолітом період кам'яної доби; середній кам'яний вік.

МЕЗОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезолі́т**.

МЕЗОМЕ́Р, -а, *ч.* Одна з крайніх структур сполуки у явищі хімічного резонансу.

МЕЗОМЕРІ́Я, -ї, *ж.* Явище хімічного резонансу, коли реальна структура сполуки є проміжною між кількома її крайніми структурами і виникає нібп їх поєднанням.

МЕЗОМЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до мезомерії.

МЕЗОМЕ́ТРІЙ, -я, *ж., мед.* Брижа матки (*див.* **бри́жа**).

МЕЗОМОЛЕ́КУЛА, -и, *ж.* Молекула, в якій хімічний зв'язок між атомами спричинюється негативно зарядженою мю-частинкою – мюоном.

МЕЗОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Властивість за знач. **мезомо́рфний**.

МЕЗОМО́РФНИЙ, -а, -е. Той, що має проміжну форму; ** **Мезомо́рфний стан** – стан деяких речовин між рідким і твердим кристалічним станом. **Мезомо́рфний тип** – середній, найпоширеніший тип будови тіла людини.

МЕЗОМО́РФНІСТЬ, -ності, *ж.* В антропології – тип пропорцій тіла людини, проміжний між брахіморфним та доліхоморфним.

МЕЗОНАДЙОДА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **мезоперйода́т**.

МЕЗОНАДЙОДА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезонадйода́т**.

МЕЗОНЕФРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Мезонефра́льна прото́ка** – протока первинної нирки, що утворюється в кінці першого місяця внутрішньоутробного розвитку із проміжної мезодерми.

МЕЗОНЕФРО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина яєчника, яка розвивається із залишків первинної нирки.

МЕЗОНЕ́ФРОС, -а, Парний орган виділення у хребетних.

МЕЗО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мезо́н**, -а, *ч.*). Загальна назва нестійких елементарних частинок, маса яких є проміжною між масою електрона і масою нуклона.

МЕЗО́НІЙ, -ю, *ч.* Короткоживуча атомоподібна система, в якій роль ядра відіграє позитивний мюон, навколо якого обертається електрон або негативний мюон.

МЕЗО́НІМИ, -ів, *мн.* Слова, які за своїм лексичним значенням знаходяться на семантичній осі між двома антонімами.

МЕЗОНІ́Н, -а, *ч.* Верхній напівповерх або надбудова над середньою невеликого житлового будинку.

МЕЗОНІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезоні́н**.

МЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до мезонів.

МЕЗОПА́УЗА, -и, *ж.* Перехідний шар атмосфери між мезосферою і термосферою на висоті 80 км.

МЕЗОПЕ́РІАРТЕРІ́ЇТ, -у, *ч., мед.* Запалення перев. середньої і зовнішньої оболонок артерій змішаного типу, яке поширюється на оточуючу тканину.

МЕЗОПЕРЙОДА́Т, -у, *ч.* Сіль із тризарядним аніоном, у якому атом Йоду, сполучений 10-ма ковалентними зв'язками з 5-ма оксигеновими атомами.

МЕЗОПЕРЙОДА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезоперйода́т**.

МЕЗОПІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Мезопі́чний зір** – присмерковий зір.

МЕЗОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Частина цитоплазми, розміщена між екто- і ендодермою.

МЕЗОРЕЛЬЄ́Ф, -у, *ч.* Форми рельєфу, проміжні за розмірами між макрорельєфом і мікрорельєфом.

МЕЗОСАЛЬПІ́НКС, -а, *ч.* Брижа маткової труби.

МЕЗОСАПРО́БИ, -ів, *мн.* Організми, що існують у

водах, помірно забруднених органічною речовиною.
МЕЗОСАПРОБІО́НТИ, -ів, *мн.* Організми, що живуть у середньозабруднених органічними речовинами водоймах.
МЕЗОСАПРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до мезосапробів.
МЕЗОСИГМОЇДИ́Т, -у, *ч.* Запалення брижі сигмоподібної кишки.
МЕЗОСИГМОПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оперативне зменшення довжини брижі сигмоподібної кишки.
МЕЗОСИДЕРИ́ТИ, -ів, *мн.* Залізо-кам'яні метеорити.
МЕЗОСКА́Ф, -а, *ч.* Підводний апарат із динамічною силою занурення, призначений для вивчення середніх морських глибин.
МЕЗОСТИ́Х, -а, *ч.* Вірш, у якому серединні букви кожного рядка, прочитані зверху вниз або навпаки, складають слово або речення.
МЕЗОСФЕ́РА, -и, *ж.* Шари атмосфери від 50 до 80 кілометрів над Землею.
МЕЗОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезосфе́ра**.
МЕЗОТЕЛІ́Й, -ю, *ч.*, *анат.* Епітеліальна тканина, що вистилає серозні оболонки порожнин тіла у хребетних тварин та людини.
МЕЗОТЕЛІО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Пухлина, що виникає із мезотеліальної вистилки целомічних порожнин. ** **Фібро́зна мезотеліо́ма** – доброякісна пухлина, що має будову багатої клітинами фіброми.
МЕЗОТЕЛІОЦИ́Т, -а, *ч.* Плоскі полігональні клітини, які складають мезотелій.
МЕЗОТЕНДИ́НІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **мезотено́н**.
МЕЗОТЕНО́Н, -а, *ч.*, *анат.* Складка синовіальної оболонки в місці переходу її парієтального листка у вісцеральний листок.
МЕЗОТИМПАНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Хронічне гнійне запалення середнього вуха.
МЕЗОТИМПА́НУМ, -у, *ч.*, *анат.* Центральна частина барабанної порожнини, що відповідає розташуванню барабанної перетинки.
МЕЗОТО́РІЙ, -ю, *ч.* Продукт радіоактивного розпаду торію, тотожний ізотопу радій-228; застосовують у медицині, для виготовлення світних фарб.
МЕЗОТРО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мезотро́н**, -а, *ч.*). Те саме, що **мезо́ни**.
МЕЗОТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезотро́н**.
МЕЗОТРО́ФИ, -ів, *мн.* Рослини, помірно вибагливі до вмісту в ґрунті або ін. субстраті поживних речовин, у тому числі зольних.
МЕЗОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мезотро́ф**.
МЕЗОФАРИНГІ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки ротової частини глотки.
МЕЗОФАРИНГОКОНСТРИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне закриття дефекту при вродженому незарощенні піднебіння.
МЕЗОФАРИНГОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мезофарингоскопії.
МЕЗОФАРИНГОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Візуальне дослідження ротової частини глотки.
МЕЗОФАРИ́НКС, -а, *ч.* Середня частина глотки.
МЕЗОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* Організми, що нормально існують та розмножуються при середніх температурах.
МЕЗОФІ́ЛЛ, -у, *ч.* М'якоть листа рослин, яка складається з тонкостінних клітин, що містять хлорофіл.
МЕЗОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до мезофілів. ** **Мезофі́льні органі́зми** – організми, що живуть в умовах помірної вологості.
МЕЗОФІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мезофі́т**, -а, *ч.*). Рослини, що живуть в умовах середнього зволоження, напр., рослини лук, лісів, більшість сільськогосподарських рослин.
МЕЗОЦЕФАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мезоцефалії.
МЕЗОЦЕФА́ЛІЯ, **МЕЗОКЕФА́ЛІЯ**, -ї, *ж.* Середньоголовість, нормальна форма черепної коробки.
МЕЗОЦЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, у якого голова середнього розміру.
МЕЙБОМІ́Т, -у, *ч.* Гостре запалення залози хряща повіки.
МЕЙНСТРІ́М, -а, *ч.* Джазовий термін, яким позначають помірно-прогресивні напрямки будь-якого джазового стилю.
МЕЙО́З, -у, *ч.*, *біол.* Вид клітинного поділу, який забезпечує утворення статевих клітин з гаплоїдним набором хромосом.
МЕЙО́ЗИС, -у, *ч.*, *лінгв.* Троп, що полягає в навмисному применшенні інтенсивності вияву ознаки або перебігу дії, розміру та кількості предметів, значущості чого-небудь.
МЕЙОЦИ́Т, -а, *ч.* Те саме, що **ауксоци́т**.
МЕЙСТЕРЗИ́НГЕР, **МАЙСТЕРЗИ́НГЕР**, -а, *ч.* Середньовічний німецький поет і співець; член міської співецької школи.
МЕЙСТЕРЗИ́НГЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мейстерзи́нгер**.
МЕ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ме́кати** і звуки, утворювані цією дією.
МЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Кричати, видавати звуки, властиві козі, вівці і т. ін. 2. *перен.* Говорити нерозбірливо, розтягуючи слова і вставляючи між ними звуки "мм", "ме".
МЕКЕ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **меке́кати** і звуки, утворювані цією дією.
МЕКЕ́КАТИ, -е́чу, -е́чиш, *недок.* Те саме, що **ме́кати**.
МЕКЕКЕ́, *виг.* Те саме, що **ме**.
МЕКЕКЕ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мекеке́кати** і звуки, утворювані цією дією.
МЕКЕКЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **ме́кати**.
МЕКЕ́КНУТИ, -ну, -неш. Однокр. до **меке́кати**.
МЕ́ККА, -и, *ж.* 1. Місто в Саудівській Аравії, центр світового паломництва мусульман. 2. *перен.* Місце, яке є центром відвідування людей, завдяки своїй відомості, яким-небудь особливостям і т. ін.
МЕ́ККСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мекка.
МЕ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ме́кати**.
МЕКОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **опіома́нія**.
МЕКО́НІЙ, -ю, *ч.* 1. Первородний кал; перші екскременти новонародженого. 2. Стара назва опіуму.
МЕКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **мекоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
МЕКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *зах.* Мекати.
МЕКСАМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при променевій терапії.
МЕКСИКА́НЕЦЬ *див.* **мексика́нці**.
МЕКСИКА́НКА *див.* **мексика́нці**.
МЕКСИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мексика́нці** і Мексика.
МЕКСИКА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **мексика́нець**, -нця, *ч.*; **мексика́нка**, -и, *ж.*). Уродженці, жителі Мексики.
МЕКТЕ́Б, -у, *ч.* 1. *іст.* Назва середньої загальноосвітньої школи у тюркських народів колишнього СРСР, у тому числі в Криму. 2. Початкова мусульманська школа для хлопчиків у країнах Близького й Середнього Сходу.
МЕЛА́ЗМА, -и, *ж.* Те саме, що **хлоа́зма**.
МЕЛА́Й, -ю, *ч.*, *діал.* 1. Кукурудза. 2. Хліб із кукурудзи.
МЕЛА́ЙНИК, -у, *ч.* 1. *діал.* Хліб із кукурудзи. 2. *зах.* Ламка порода шиферного каміння.
МЕЛАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Відчуття жару в обох ступнях; може бути проявом різних патологічних станів.
МЕЛАМІ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Ціануратриамід, що використовується у медицині, виробництві дубильних препаратів та ін.
МЕЛА́Н, -у, *ч.* Синтетичне пухнасте волокно, близьке своїми якостями до шерсті.
МЕЛАНЕЗІ́ЄЦЬ *див.* **меланезі́йці**.
МЕЛАНЕЗІ́ЙКА *див.* **меланезі́йці**.
МЕЛАНЕЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **меланезі́йці** та Меланезія.
МЕЛАНЕЗІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **меланезі́єць**, -ійця, *ч.*; **меланезі́йка**, -и, *ж.*). Уродженці, жителі Меланезії.
МЕЛАНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність меланіну в крові.
МЕЛА́НЖ, *ч.*, *спец.* 1. *род.* -у. Прядиво або тканина з суміші різних за фактурою чи за кольором волокон. *Сукно меланж.* 2. *род.* -а. Заморожена суміш яєчних білків і жовтків.
МЕЛА́НЖЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мела́нж** 1. *Меланжевий комбінат.* // Вигот. з меланжу (прядива або тканини).
МЕЛАНЖЕ́Р, -а, *ч.* 1. *мед.* Капіляр (тонка трубка) для розведення крові при підрахунку її формених елементів. 2. *тех.* Змішувач, який застосовують у кондитерському виробництві.
МЕЛАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Наявність у зовнішніх покривах тварин великої кількості пігменту меланіну, що зумовлює їх темне забарвлення.
МЕЛАНІ́Н, -у, *ч.*, *спец.* Пігмент коричневого або чорного кольору, що зустрічається в певних тканинах живого організму.
МЕЛАНІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **меланін**. ** **Мелані́нові гре́нули** – повністю заповнені меланіном і ензиматично інертні меланосоми.
МЕЛА́НКИ, -нок, *мн.* Те саме, що **мала́нки**.
МЕЛАНОБЛА́СТИ, -ів, *мн.*, *біол.* Попередники меланоцитів; мігрують із нервового гребеня в різні частини тіла зародка і перетворюються пізніше в зрілі меланоцити.
МЕЛАНОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **мелано́ма**.
МЕЛАНОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Надмірне відкладання меланіну в шкірі.
МЕЛАНОДЕСМОБЛА́СТ, -а, *ч.* Малодиференційована клітина, яка розміщена в сосочковому шарі дерми.
МЕЛАНОДЕСМОЦИ́Т, -а, *ч.* Клітина сосочкового шару дерми, що містить у цитоплазмі зерна меланіну.
МЕЛАНОДОНТІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Поверхневе зафарбування різців та ікол у чорний колір при розвитку в них карієсу.
МЕЛАНОЕПІТЕЛІОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **мелано́бла́сти**.
МЕЛАНОЕПІТЕЛІОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **мелано́ци́ти**.
МЕЛАНО́З, -у, *ч.*, *вет.*, *мед.* Порушення обміну пігменту меланіну, що характеризується його надмірним утворенням і нагромадженням у шкірі, у внутрішніх органах людини і тварин. Виникає при хронічних інтоксикаціях і гормональних порушеннях. ** **Дифу́зний мелано́з** – меланоз, який характеризується відкладанням пігменту в органах і тканинах всього організму. **Нейродерма́льний мелано́з** – спадкова надмірна пігментація шкіри, м'якої мозкової оболонки і мозку. **Окулoдерма́льний мелано́з** – меланоз, що характеризується плямистим сірувато-синім зафарбуванням склер і шкіри обличчя в ділянці розгалуження трійчастого нерва.
МЕЛАНОКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **мелано́ма**.
МЕЛАНО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Злоякісна пухлина, яка розвивається з клітин, що виробляють пігмент меланін.
МЕЛАНО́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мелано́ма**.
МЕЛАНОНІХІ́Я, -ї, *ж.* Меланоз нігтів.
МЕЛАНОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **мелано́з**.
МЕЛАНО́ПСИС, -а, *ч.* Рід черевоногих молюсків.
МЕЛАНОСАРКО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **мелано́ма**.
МЕЛАНОСО́МИ, -со́м, *мн.* Специфічні цитоплазматичні органели меланоцитів, які продукують меланін.
МЕЛАНОТЕКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; призматичні кристали і суцільні агрегати з алмазним чи напівметалічним блиском.
МЕЛАНОФО́Р, -а, *ч.* Пігментна клітина, що містить меланін від темно-коричневого до майже чорного кольору.
МЕЛАНОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Пігментні клітини, які синтезують меланін.
МЕЛАНОЦИТОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **мелано́ма**.
МЕЛАНОЦИТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **мелано́ма**.
МЕЛАНТЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів.
МЕЛАНУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення меланіну із сечею.
МЕЛАНХОЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Власт. меланхолікові. 2. Схильний до меланхолії (у 1 знач.). // Який виражає меланхолію. // Такий, як у меланхоліка. 3. Сповнений меланхолії (у 1 знач.); сумний, тужливий. ** **Меланхолі́йний на́пад**, *мед.* – раптовий напад різкого рухового неспокою або буйства при меланхолії з потьмаренням свідомості.
МЕЛАНХОЛІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **меланхолі́йний** 2.
МЕЛАНХОЛІ́ЙНО. Присл. до **меланхолі́йний**.
МЕЛАНХО́ЛІК, -а, *ч.* 1. Один із чотирьох типів темпераментів людини, якому відповідає слабкий гальмівний тип вищої нервової діяльності; людина з таким темпераментом. 2. Людина, схильна до меланхолії (у 1 знач.). 3. Людина, хвора на меланхолію (у 2 знач.).
МЕЛАНХОЛІ́ЧКА, -и. Жін. до **меланхо́лік**.
МЕЛАНХОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **меланхолі́йний**.
МЕЛАНХОЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **меланхолі́чний**.
МЕЛАНХОЛІ́ЧНО. Присл. до **меланхолі́чний**.
МЕЛАНХО́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. Важкий, похмурий, сумний настрій; сум, туга. 2. Психічне захворювання, для якого характерні пригнічений стан, загальмованість думок, рухів, маячні ідеї. ** **Злоя́кісна пресені́льна меланхо́лія** – форма психозу, що розвивається в людей літнього і старечого віку. **Чо́рна меланхо́лія** (*див.* **чо́рний**).
МЕЛА́СА, -и, *ж.* Відходи цукробурякового виробництва.
МЕЛАТОНІ́Н, -у, *ч.* Індоламін, який продукується шишкоподібною залозою; в дитинстві його секреція служить для гальмування розвитку статевого дозрівання.
МЕ́ЛБА, -и, *ж.* Літній сорт яблуні канадського походження.
МЕЛЕ́НА, -и, *ж.* Неоформлені чорні випорожнення зі смердючим запахом; ознака кровотечі зі шлунку або ін. відділів травного тракту. ** **Меле́на новонаро́джених** – виділення калу малинового кольору, що спостерігається при геморагічній хворобі новонароджених. **Несправ́жня меле́на новонаро́джених** – виділення калу темного кольору, зумовлене заковтуванням новонародженим власної крові або крові матері.
МЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **моло́ти** 1. // *у знач. прикм.*
МЕ́ЛИВО, -а, *с.*, *діал.* Мливо.
МЕЛІА́ДИ, -а́д, *мн.*, *міф.* Мелійські німфи, що їх народила Гея від крапель крові Урана; вважалися вихователькаими Зевса.
МЕЛІ́ЗМА *див.* **мелі́зми**.
МЕЛІЗМА́ТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **мелі́зми**.
МЕЛІЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мелізмів.
МЕЛІ́ЗМИ, мелізм, *мн.* (*одн.* **мелі́зма**, -и, *ж.*). 1. Невеликі музичні звороти, які прикрашають мелодію. 2. Уривки мелодій або цілі мелодії, що їх виконують на один склад тексту.
МЕЛІ́Ї, -і́й, *мн.* Те саме, що **меліа́ди**.
МЕЛІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Той, хто привіз хліб для помелу.
МЕ́ЛІК, -а, *ч.* Назва можновладних феодалів місцевого походження у Вірменії та Азербайджані 13 – 16 ст.
МЕЛІКЕ́РТ, -а, *ч.*, *міф.* Морське божество, що його на монетах багатьох грецьких міст зображали у вигляді хлопчика, що сидить на дельфіні.
МЕЛІКТИ́Н, -у, *ч.* Курареподібний препарат, що його застосовують при захворюваннях, що супроводжуються підвищенням м'язового тонусу та ін.
МЕЛІЛІ́Т, -у, *ч.* Породоутворюючий мінерал, диортосилікат.
МЕЛІНІ́Т, -у, *ч.* Вибухова речовина жовтого кольору, що використовується для артилерійських снарядів і т. ін.
МЕЛІНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мелiні́т**. // Наповнений мелінітом. *Мелінітовий снаряд.*
МЕЛІОЇДО́З, -у, *ч.* Інфекційне захворювання, що належить до групи бактеріальних зоонозів.
МЕЛІОРА́НТ, -а, *ч.* Хімічна речовина, яка використовується під час хімічної меліорації, напр., гіпс, хлорид кальцію, сірчана кислота та ін.
МЕЛІОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до меліорації, пов'язаний з нею.
МЕЛІОРА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець із меліорації.
МЕЛІОРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **меліорати́вний**.
МЕЛІОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Система заходів, спрямованих на корінне поліпшення природних особливостей земельних угідь з метою піднесення їх родючості. ** **Біологі́чна меліора́ція** – меліорація, спрямована на підвищення родючості порушених земель шляхом застосування системи агротехнічних і гідромеліоративних заходів. **Хімі́чна меліора́ція** – меліорація, яка здійснюється проминанням, гіпсуванням, вапнуванням ґрунту.
МЕЛІОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістичний погляд на добро і зло, прихильники якого вважають зло неминучим, але вважають за можливе поступово розширювати сферу добра.
МЕЛІОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **меліорува́ти**.
МЕЛІОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Проводити меліорацію.
МЕЛІОРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **меліорува́ти**.

МЕЛІ́С, -а, *ч.* Сорт цукру-піску, який одержують з білої патоки – побічного продукту цукрорафінадного виробництва.

МЕЛІ́СА, -и, *ж.* Трав'яниста багаторічна медоносна рослина, з білими або жовтими квітками та лимонним запахом, з якої добувають ефірну олію.

МЕЛІ́СНИЙ, -а, -е. Стос. до меліса.

МЕЛІ́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мелі́са**.

МЕЛІСОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **апіфо́бія**.

МЕЛІ́ССА, -и, *ж.*, *міф.* Німфа, родоначальниця бджіл.

МЕЛІТОКОКО́З, -у, *ч.* Те саме, що **бруцельо́з**.

МЕЛІТОКОКЦІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **бруцельо́з**.

МЕЛІТО́ПОЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Житель міста Мелітополь.

МЕЛІТО́ПОЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мелітополь.

МЕЛІТУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **глікозурі́я**.

МЕЛІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Мелі́чна пое́зія** – давньогрецька пісенна поезія, яка виконувалася під акомпанемент музичного інструмента.

МЕЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Пристрій для запису виконуваної фортепіанної музики у вигляді знаків, які легко перекласти на ноти.

МЕЛОДЕКЛАМА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто мелодекламує.

МЕЛОДЕКЛАМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Художнє читання віршів або прози у супроводі музики.

МЕЛОДЕКЛАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Декламувати вірші або прозу в супроводі музики.

МЕЛОДИ́ЗМ, -у, *ч.* Елементи мелодійності, милозвучності, пісенної основи в музиці.

МЕЛО́ДИКА, -и, *ж.* 1. *спец.* Сукупність властивостей і закономірностей, які характеризують мелодичні явища в музиці. 2. Вчення про мелодію. ** **Мело́дика мо́ви** – зміна висоти голосу під час мовлення, що надає мові певного тонового забарвлення.

МЕЛОДИ́СТ, -а, *ч.* 1. Композитор, музика якого відрізняється багатством мелодій. 2. В музичних культурах Середньої Азії і Казахстану – назва народного співця або виконавця-інструменталіста.

МЕЛОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Стос. до мелодії (у 1 знач.). ** **Мелоди́чний мажо́р** – різновид мажорного ладу, який відрізняється від натурального мажору пониженими на півтон VI і VIII ступенями. **Мелоди́чний міно́р** – різновид мінорного ладу, який відрізняється від натурального мінору підвищеними на півтон VI і VII ступенями. 2. *рідко.* Те саме, що **мелоді́йний** 1.

МЕЛОДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **мелоди́чний** 2.

МЕЛОДИ́ЧНО, *рідко.* Присл. до **мелоди́чний** 2.

МЕЛОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Приємний для слуху; милозвучний. 2. *спец.*, *рідко.* Те саме, що **мелоди́чний** 1.

МЕЛОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мелоді́йний** 1; милозвучність.

МЕЛОДІ́ЙНО. Присл. до **мелоді́йний** 1; милозвучно.

МЕЛО́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Музична думка, образно-поетичний зміст якої виражений одноголосо. 2. Наспівне співзвуччя.

МЕЛОДРА́МА, -и, *ж.* 1. *заст.* Драма з музикою та співом. 2. Драматургічний жанр, для якого характерні перебільшені драматичні ефекти та моралізація; твір цього жанру. 3. *перен.* Про яку-небудь подію, переживання, що відзначаються неприродністю, зовнішніми ефектами.

МЕЛОДРАМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Перебільшені драматичні ефекти, властиві мелодрамі: неприродність, зайвий трагізм у зображенні чого-небудь.

МЕЛОДРАМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Власт. мелодрамі (у 2 знач.). 2. Такий, як у мелодрамі; неприродний, перебільшено трагічний, з зовнішніми ефектами.

МЕЛОДРАМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мелодраматичний** 2.

МЕЛОДРА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мелодра́ма**.

МЕЛОІНТОНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *муз.* Висотне інтонування тексту без дотримання правил вокалізації, прийом, яким послуговуються виконавці поп-, реп-, рок-музики.

МЕЛОМА́Н, -а, *ч.* Той, хто пристрасно любить музику.

МЕЛОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Пристрасна любов до музики та співу.

МЕЛОМА́НКА, -и. Жін. до **мелома́н**.

МЕЛОМІ́МІКА, -и, *ж.* Поєднання музичного виконання з мімічною грою у відповідних сценічних умовах.

МЕЛО́Н, -а, *ч.* Великий додатковий дивіденд, іноді у формі акцій; сума надзвичайно високих прибутків, призначених для розподілу.

МЕЛОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; шестикутні платівки з металічним блиском.

МЕЛОПЕ́Я, -ї, *ж.* 1. У Стародавній Греції – складання музики, мелодії. 2. У давньогрецькій теорії музики – розділ "гармоніки", що висвітлює участь елементів музики у музиці в цілому. 3. В епоху пізнього Відродження – вчення про мелодію як розділ теорії композиції.

МЕЛОПЛА́СТ, -а, *ч.* Спрощений метод початкового навчання музиці, що включав цифрове позначення звуків мажорної гами.

МЕЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Оперативне відновлення щоки при її деформації.

МЕЛОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мелопластики.

МЕЛОРЕОСТО́З, -у, *ч.* Спадкове захворювання кісток.

МЕ́ЛОС, -у, *ч.* 1. У Давній Греції – музичний аспект пісні. 2. Ліричний вірш для співу, пісенний текст. 3. Узагальнене поняття мелодійної, пісенної основи в музиці.

МЕЛОСХІ́З, -у, *ч.* Вроджена розколина щоки зі збільшенням розмірів рота.

МЕЛОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Друкування нот засобами поліграфії.

МЕЛОФАГО́З, -у, *ч.* Хвороба овець, при якій порушується обмін речовин, знижуються якість вовни і молочна продуктивність.

МЕЛУ́Н, -а́, *ч.* Базікало, пустомолот. ** **Утну́ти мелуна́** – збрехати.

МЕЛЬДОМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для визначення температур плавлення тугоплавких речовин.

МЕЛЬДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мельдува́ти**.

МЕЛЬДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Повідомляти, доводити до відома.

МЕЛЬДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* Відмічатися (в якому-небудь списку і т. ін.).

МЕЛЬКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мелька́ти**.

МЕ́ЛЬКАРТ, -а, *ч.* У релігії й міфології народів Близького Сходу – бог Сонця та родючості.

МЕЛЬКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Те саме, що **мигті́ти** 1.

МЕЛЬКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш. Однокр. до **мелька́ти**.

МЕЛЬКО́М, *присл.* 1. Протягом нетривалого часу, недовго. 2. Мимохіть, побіжно, мигцем.

МЕЛЬКОМА́, *присл.*, *діал.* Те саме, що **мелько́м**.

МЕЛЬКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* Те саме, що **мелька́ти**.

МЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Власник млина або той, хто працює в млині; мірошник.

МЕ́ЛЬНИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **ме́льник**.

МЕЛЬНИКІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Член поміркованого крила Організації Українських націоналістів (ОУН), яку очолював полковник А. Мельник.

МЕЛЬНИКІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка мельника.

МЕЛЬНИКІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **мельникі́вець**.

МЕЛЬНИКОВІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; концентрично-зональні ниркоподібні або сажуваті виділення; дуже магнітний.

МЕЛЬНИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мельникува́ти**.

МЕЛЬНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути мельником.

МЕЛЬНИЧЕ́НКО, -а, *ч.* Син мельника.

МЕЛЬНИЧЕ́НЬКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ме́льник**.

МЕ́ЛЬНИЧИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина мельника.

МЕ́ЛЬНИЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина мельника.

МЕЛЬНИЧУ́К, -а́, *ч.* Помічник мельника.

МЕ́ЛЬНИЧЧИН, -а, -е. Належний мельничці.

МЕЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *фам.* Однокр. до **моло́ти**.

МЕЛЬПОМЕ́НА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – одна з дев'яти муз, яка опікала й надихала творців трагедії та виконавців її ролей. 2. *перен.* Символ сценічного мистецтва.

МЕЛЬХІО́Р, -у, *ч.* Сплав міді з нікелем, схожий на срібло.

МЕЛЬХІО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мельхіо́р**. // Виготовлений з мельхіору. *Мельхіорові ложки.*

МЕЛЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який добре меле. *Мелючий млин.*

МЕЛЯ́СА, -и, *ж.* Темна тягуча солодка маса, що є відходом цукробурякового виробництва; кормова патока.

МЕЛЯ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **меля́са**.

МЕЛЯ́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **меля́са**.

МЕЛЯСОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення меляси.

МЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* Вертіти, крутити. *Меляти хвостом.*

МЕМБРА́НА, -и, *ж.*, *спец.* 1. Гнучка перетинка, що розділяє дві порожнини з різним тиском або відокремлює замкнену порожнину від простору; застосовується у пристроях для вимірювання тиску, телефонах, мікрофонах, анероїдах і т. ін. ** **Напівпроникна́ мембра́на**: в хімії – мембрана для розділення рідинних та (чи) газових сумішей завдяки різному проникненню їх компонентів. 2. Тонка гнучка перетинка, плівка, що відділяє одне від одного шари клітин, порожнини, м'язові тканини.

МЕМБРА́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **мембра́на**. // Такий, що стосується перетинки (мембрани), забезпечений перетинкою, з перетинкою. *Мембранний манометр. Мембранний потенціал клітини.*

МЕМБРА́НОВИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **мембра́нний**.

МЕМБРАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Аналіз компонентного складу суміші із застосуванням напівпроникної мембрани. ** **Фільтраці́йна мембранографі́я** – визначення механічних домішок фільтруванням крізь мембрану, на якій утворюються кольорові відбитки. **Хемосорбці́йна мембранографі́я** – відокремлення аналізованого компонента із суміші на індикаторній мембрані, з якою він вступає в хімічну взаємодію з утворенням нової забарвленої сполуки.

МЕМБРАНО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що забезпечений багатьма мембранами, містить багато перетинок; перетинчастий.

МЕМБРАНОФО́НИ, -ів, *мн.* Назва групи ударних музичних інструментів, у яких джерелом звука є перетинка зі шкіри, плівки тощо (барабан та ін.).

МЕ́МЗЕР, -а, *ч.* Дитина від змішаного шлюбу, коли один із батьків єврей чи єврейка.

МЕМІ́СТОР, -а, *ч.* Електрохімічний керований опір, здатний запам'ятовувати поданий на нього сигнал.

МЕМІ́СТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до мемістора.

МЕМНОНІ́ДИ, -ів, *мн.*, *міф.* Воїни Мемнона, одного з героїв троянської війни, які після його смерті були обернені Зевсом на птахів.

МЕМОРА́НДУМ, -у, *ч.* 1. Дипломатичний документ, у якому викладаються погляди уряду або урядів з якого-небудь питання. 2. Доповідна записка, пояснювальна письмова довідка, лист із приводу певних питань, нотатка для пам'яті. // *розм.* Про який-небудь документ, у якому викладається яка-небудь позиція. ** **Мемора́ндум компа́нії** – документ, який розробляється і приймається установами акціонерного товариства і який регулює зовнішні відносини компанії та визначає цілі, принципи, умови її функціонування. 3. В торгівлі – нагадувальні листи з різних питань. 4. При страхуванні (особливо в морських перевезеннях) – перелік випадків, коли страхувач не бере на себе відшкодування збитків.

МЕМОРІ́АЛ, -у, *ч.* 1. Меморіальна архітектурна, скульптурна споруда, архітектурно-ландшафтний ансамбль у пам'ять про кого-, що-небудь. *Меморіал слави.* 2. Пам'ятна книга, щоденник. 3. *спец.* Головна бухгалтерська книга для щоденного запису господарських операцій. 4. Спортивне змагання в пам'ять видатного спортсмена.

МЕМОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для увічнення пам'яті якої-небудь особи або визначної події; пам'ятний. ** **Меморіа́льний жанр** – жанр музичних творів, присвячених пам'яті видатних подій або осіб. **Меморіа́льний о́рдер** – обліковий документ, який вказує кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку, в які повинна бути записана та чи інша операція.

МЕМО́РІЯ, -ї, *ж.* Виписка, запис із коротким викладом суті, змісту якоїсь справи.

МЕМУ́АРИ, -ів, *мн.* Літературний твір у формі записок, написаний від першої особи – учасника або свідка відображених у ньому подій.

МЕМУАРИ́СТ, -а, *ч.* Автор мемуарів.

МЕМУАРИ́СТИКА, -и, *ж.* Мемуарна література; жанр творів у стилі мемуарів.

МЕМУАРИ́СТКА, -и. Жін. до **мемуари́ст**.

МЕМУА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мему́ари**; який є мемуарами.

МЕН, -а, *ч.*, *міф.* Фригійське божество Місяця, яке шанували повсюдно в Малій Азії.

МЕНА́ДА, -и, *ж.* Те саме, що **вакха́нка** 1.

МЕНА́РХЕ, *невідм.*, *с.*, *мед.* Початок менструального циклу.

МЕНГІ́Р, -а, *ч.*, *археол.* Нетесаний довгастий камінь, поставлений вертикально, що є одним із видів мегалітичних споруд часів міді-бронзи.

МЕНДЕЛЕ́ЄВІЙ, -я, *ч.* Md. Штучний радіоактивний хімічний елемент, актиноїд.

МЕНДЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення про закономірності спадковості, яке поклало початок генетиці.

МЕНДЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Розподіл генів у потомстві відповідно до законів Менделя.

МЕНДЖУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **менджува́ти**.

МЕНДЖУВА́ТИ, **МЕНЖУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **баришува́ти**.

МЕНДЖУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто менджує.

МЕНЕГІНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі кристали з яскравим металічним блиском.

МЕ́НЕДЖЕР, -а, *ч.* 1. Людина, яка відповідає за координацію і контроль над організацією праці. // Той, хто управляє промисловим, торговим, фінансовим і т. ін. підприємством. // Підприємець у професійному спорті, який організує тренування і виступи спортсменів. // Людина, яка керує комерційними справами окремого виконавця або групи музикантів. ** **Ме́неджер з ма́ркетингу** – посадова особа фірми, яка займається аналізом маркетингової ситуації. 2. Учасник керівної групи банківських синдикатів, які здійснюють емісію та розміщення облігаційних позик на ринку капіталів.

МЕНЕДЖЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Сучасна теорія управління виробництвом, що проголошує зосередження організаційно-технічних та ідеологічних функцій у руках менеджерів. 2. Практика управління, керівництво виробництвом, фірмою, що його здійснюють менеджери.

МЕ́НЕДЖЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до менеджера.

МЕ́НЕДЖМЕНТ, -у, *ч.* 1. Сукупність принципів, методів, засобів і форм управління виробництвом з метою підвищення його ефективності, збільшення прибутків. ** **Креди́тний ме́неджмент** – процес управління дебіторською заборгованістю підприємства, метою якого є забезпечення своєчасної інкасації боргу. **Фіна́нсовий ме́неджмент** – система, принципів, методів і форм організації грошових відносин. 2. Керівництво підприємства, фірми; керівний орган.

МЕНЕЛА́Й, -я, *ч.* У грецькій міфології – цар Спарти.

МЕНЕ́НИЙ, -а, -е, *заст.* Пойменований, названий.

МЕНЕСТРЕ́ЛЬ, -я, *ч.* 1. У середньовічній Франції та Англії – мандрівний поет-музикант. 2. Про поета, який оспівує кого-, що-небудь. 3. Про виконавця сучасних молодіжних пісень (часто власних).

МЕ́НЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **менжува́ти**.

МЕНЖУВА́ТИ *див.* **менджува́ти**.

МЕНЗЕ́РЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дійна вівця.

МЕ́НЗУЛА, -и, *ж.* Геодезичний прилад для топографічного знімання місцевості.

МЕ́НЗУЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ме́нзула**. *Мензульний планшет.* // Який здійснюється за допомогою мензули.

МЕНЗУ́РА, -и, *ж.* 1. Міра тривалості звука, такту в середньовічній багатоголосій музиці. 2. Різні виміри для визначення місць звукових отворів у духових, а також діаметра, довжини, натягу струн в інших інструментах.

МЕНЗУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до мензури. ** **Мензура́льна нота́ція**, *іст.* – система запису музики, яка передбачала фіксування висоти і тривалості звуків за рахунок введення ритмічної міри тривалості звуків – мензури.

МЕНЗУ́РКА, -и, *ж.*, *спец.* Посудина з нанесеними на ній поділками для точного вимірювання невеликих об'ємів рідини, газу.

МЕНЗУ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мензу́рка**.

МЕНИ́НИ, -ни́н, *мн.*, *діал.* Іменини.

МЕНІЛІ́Т, -у, *с.*, *геол.* Різновид опалу, який трапля-

ється серед осадових порід.

МЕНІНГЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується мозкових оболонок або належить до них. ** **Менінгеа́льні симпто́ми** – симптоми, які виникають внаслідок подразнення мозкових оболонок. **Менінгеа́льний синдро́м** – симптомокомплекс, зумовлений подразненням мозкових оболонок.

МЕНІНГІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Наявність характерних для менінгіту симптомів, які спричинені не запаленням мозкових оболонок, а іншими причинами.

МЕНІНГІО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Пухлина, яка виникає з клітинних елементів оболонок мозку.

МЕНІНГІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення оболонок головного та спинного мозку.

МЕНІНГІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **менінгі́т**.

МЕНІНГОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **менінгіо́ма**.

МЕНІНГОЕНЦЕФАЛІ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення оболонок і тканини головного мозку.

МЕНІНГОЕНЦЕФАЛО́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне розрізання рубцевих зрощень між оболонками і корою головного мозку.

МЕНІНГОЕНЦЕФАЛОМІЄЛІ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення оболонок і тканини головного та спинного мозку.

МЕНІНГОЕНЦЕФАЛОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Грижа, грижовий мішок якої містить змінену мозкову тканину і цереброспінальну рідину.

МЕНІНГОЕНЦЕФАЛОЦИСТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Грижа, грижовий мішок якої містить змінену мозкову тканину, частину розширеного шлуночка мозку і цереброспінальну рідину.

МЕНІНГОКАУДО́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічний розтин рубцевих зрощень між твердою мозковою оболонкою та корінцями кінського хвоста.

МЕНІНГОКО́КИ, -ів, *мн.* Кулькоподібні бактерії, що викликають інфекційні захворювання, напр. менінгіт.

МЕНІНГОКОКЕМІ́Я, -ї, *ж.* Клінічна форма менінгококової інфекції, яка характеризується бурхливим, тяжким перебігом, інтоксикацією, геморагічним синдромом.

МЕНІНГОКО́КОВИЙ, -а, -е. Стос. до менінгококів.

МЕНІНГОЛІ́ЗИС, -у, *ч.* Хірургічний розтин рубцевих зрощень між мозковими оболонками та оточуючими тканинами.

МЕНІНГОМІЄЛІ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення спинного мозку та його оболонок.

МЕНІНГОМІЄЛО́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічний розтин рубцевих зрощень між мозковими оболонками та спинним мозком.

МЕНІНГОРАДИКОМІЄЛО́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне відділення рубцево-змінених мозкових оболонок від спинного мозку та корінців спинномозкових нервів.

МЕНІНГОРАДИКУЛІ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення оболонок спинного мозку та корінців спинномозкових нервів.

МЕНІНГОРАДИКУЛОНЕВРИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення оболонок спинного мозку, спинномозкових нервів та їхніх корінців.

МЕНІНГОРАДИКУЛОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Спинномозкова грижа, грижовий мішок якої містить цереброспінальну рідину та корінці спинномозкових нервів.

МЕНІНГОСУДИ́ННИЙ, -а, -е: ** **Менінгосуди́нні пухли́ни** – пухлини головного або спинного мозку, які походять із клітинних елементів судин і оболонок мозку.

МЕНІНГОТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **менінгіо́ма**.

МЕНІНГОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Грижа мозкових оболонок; випинання їх через дефект у черепі або в хребті.

МЕНІНГОЦЕФАЛОЦИСТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Те саме, що **менінгоенцефалоцистоцеле**.

МЕНІ́СК, -а, *ч.*, *спец.* 1. Угнута чи опукла поверхня рідини у капілярі. 2. Хрящовий серпоподібний утвір у деяких суглобах людини і хребетних тварин. 3. Опукло-угнута або угнуто-опукла лінза. *Позитивний меніск. Негативний меніск.*

МЕНІСКЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення суглобового меніска.

МЕНІ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мені́ск**. *Менісковий телескоп.*

МЕНІСКОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Дистрофічні зміни суглобових менісків, що характеризуються їхнім розм'якшенням та некрозом.

МЕНІСКОЦИ́Т, -а, *ч.* Те саме, що **дрепаноци́т**.

МЕНІСКОЦИТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **дрепаноцито́з**.

МЕНІСЦИ́Т, -у, *ч.* Запалення суглобового меніска.

МЕНМОРТА́БЛІ, -ів, *мн.* Категорія феодально-залежних селян у Франції 14 – 18 ст.

МЕ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Імення.

МЕННЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *діал.* Іменувати, називати.

МЕНОВАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при невралгіях, артралгіях, сверблячих дерматозах.

МЕНОМЕТРОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча із матки під час менструації, яка перевищує за інтенсивністю та тривалістю нормальну.

МЕНОНІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мено́ні́т**, -а, *ч.*; **мено́ні́тка**, -и, *ж.*). Члени християнської релігійної секти, що виникла як відгалуження секти анабаптистів.

МЕНОНІ́ТКА *див.* **меноні́ти**.

МЕНОНІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до менонітів.

МЕНОПА́УЗА, -и, *ж.*, *мед.* Перерва, пауза у менструальному циклі в період клімаксу.

МЕНОПА́УЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **менопа́уза**.

МЕНОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Посилення та подовження менструальних кровотеч; ознака захворювань матки.

МЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Менструація.

МЕНОСТА́З, -у, *ч.* Відсутність менструацій, зупинка менструацій, аменорея.

МЕНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь менструацій та пов'язаних з ними неприємних відчуттів.

МЕНС, -а, **МЕ́НТА**, -и, *ж.* Римська богиня, що уособлювала людський розум.

МЕНСТРУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **менструа́ція**. // Такий, що стосується менструації. ** **Менструа́льний цикл** – повний цикл змін у матці і пов'язаних з нею статевих органах, обумовлених менструацією та міжменструальними періодами. **Ановулято́рний менструа́льний цикл** – цикл, при якому не відбувається овуляція і утворення жовтого тіла.

МЕНСТРУА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Щомісячна маточна кровотеча у жінки, яка досягла статевої зрілості; місячне, регули. ** **Болю́ча менструа́ція** – те саме, що **альгодисменоре́я**. **Віка́рна менструа́ція** – кровотечі із слизових оболонок носа, ясен, шлунка, порожнини рота, які виникають циклічно і відповідають строкам менструації. **Прихо́вана менструа́ція** – менструація, яка спостерігається в жінок із зарощеним каналом шийки матки або дівочою плівою; характеризується скупченням крові в матці або в піхві.

МЕНСТРУ́УМ, -у, *ч.* Речовина, яка розчиняє; розчинник.

МЕНСТРУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Мати менструацію.

МЕНТ[1], -у, *ч.*, *розм.*, *поет.* Дуже короткий проміжок часу; момент, мить. *В один мент.*

МЕНТ[2], -а́, *розм.* Міліціонер.

МЕ́НТА, -и, *ж.*, *зах.* Хутряна жіноча кожушанка, облямована торочками.

МЕНТА́ЛИК, -а, *ч.*, *зах.* Жіночий медальйон.

МЕНТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Доктрина, в якій стверджується, що адекватна характеристика поведінки людини неможлива без залучення явищ свідомості як засобів її пояснення.

МЕНТАЛІТЕ́Т, -у, *ч.* Сукупність психічних, інтелектуальних, ідеологічних, релігійних, естетичних і т. ін. особливостей мислення народу, соціальної групи або індивіда.

МЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **менталіте́т**. 2. У парапсихології – пов'язаний з енергетичним полем, що створюється людиною та служить відображенням його психіки, свідомості.

МЕНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Інтелект, розумові здібності. 2. Психіка, психічний склад.

МЕНТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Думки та уявлення, які супроводжуються відчуттям, що вони відбуваються поза волею хворого; ознака психічного захворювання.

МЕ́НТИК, -а, *ч.*, *іст.* Короткий гусарський одяг з хутряною лямівкою на рукавах, що його одягали наопашки поверх доломана.

МЕНТО́ВКА[1], -и, *ж.*, *розм.* 1. Приміщення міліції. 2. Міліцейська машина.

МЕНТО́ВКА[2], -и, *ж.* Болгарська горілка, настояна на свіжій м'яті.

МЕНТО́Л, -у, *ч.* Безбарвна кристалічна речовина з сильним м'ятним запахом, яка застосовується в медицині, парфумерії та харчовій промисловості.

МЕНТО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **менто́л**. *Ментолове виробництво.* // Який містить ментол. *Ментолова мазь. Ментолова олія.*

МЕ́НТОР, -а, *ч.* 1. *заст.* Наставник (у 1 знач.), керівник, вихователь. 2. *бот.*, *сад.* Живець, якого прищеплюють до рослини з метою одержання в гібриді рис цього живця. *Метод ментора.* 3. *перен.* Нудна людина, яка любить усіх повчати.

МЕНТОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ментора.

МЕ́НТОРСТВО, -а, *с.* Повчання.

МЕ́НТОРСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Властивий менторові (у 1 знач.); повчальний, моралізаторський.

МЕНТРЕ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Бунт, безладдя, сум'яття.

МЕНТРЕ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок.*, *діал.* Бунтувати, хвилюватися.

МЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Іменувати, називати.

МЕНУВА́ТИСЯ, -у́ється, -у́ються, *недок.*, *діал.* Пас. до **менува́ти**.

МЕНУЕ́Т, -а, *ч.* Старовинний французький танець тричасткового тактового розміру з повільними й плавними рухами. // Музика до цього танцю.

МЕНУЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **менуе́т**.

МЕНШ *див.* **ме́нше**.

МЕ́НШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ме́ншати**.

МЕ́НШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Ставати меншим (про обсяг, кількість, величину чого-небудь); зменшуватися. // *безос.* 2. Ставати меншим (про силу, інтенсивність, ступінь чого-небудь); слабшати.

МЕ́НШЕ, *рідко* **МЕНШ**, *присл.* 1. Вищ. ст. до **ма́ло**. ** **не ме́нше, як (ніж)** ... – так само, як ...; стільки ж (або й більше), як ... 2. *перев.* **менш**. Уживається у складених формах вищ. ст. прикм. і присл.

МЕ́НШЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ме́нший**.

МЕ́НШИЙ, -а, -е. 1. Вищ. ст. до **мали́й** і **мале́нький**. 2. Молодший і наймолодший за віком. // *у знач. ім.* **ме́нший**, -шого, *ч.*; **ме́нша**, -шої, *ж.* Молодша або наймолодша за віком людина.

МЕНШИ́НА, -и, *ж.* Національна меншість. *Угорська меншина. Циганська меншина.*

МЕНШИ́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **менши́на**.

МЕ́НШІСТЬ, -шості, *ж.* Менша частина, кількість якогось цілого, певної групи. *Національна меншість.*

МЕНШОВА́РТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Менша цінність, значимість, важливість, вартість. 2. *перен.* Відчуття неповноцінності, уразливості.

МЕНШОВИ́ЗМ, -у, *ч.*, *іст.* У російській соціал-демократії на початку 20-х рр. 20 ст.: фракційний рух, що протистояв більшовизму.

МЕНШОВИ́К, -а́, *ч.*, *іст.* Прибічник меншовизму, член меншовицької партії.

МЕНШОВИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.* Бути меншовиком, членом меншовицької партії.

МЕНШОВИ́СТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **меншовикува́ти**.

МЕНШОВИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до меншовизму, меншовика.

МЕНШОВИ́ЧКА, -и, *іст.* Жін. до **меншови́к**.

МЕНЬ, -я, *ч.*, *діал.* Минь.

МЕНЬО́К, -нька́, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **мень**.

МЕНЮ́, *невідм.*, *с.* 1. Набір страв для сніданку, обіду, вечері. 2. Листок із переліком страв і напоїв (у закладах громадського харчування). 3. В обчислювальній техніці: а) спосіб організації інтерфейсів, який ґрунтується на використанні переліку альтернатив; б) зображений на екрані дисплея список функцій, варіантів відповіді для вибору користувачем одного з них.

МЕО́ТИ, -ів, *мн.* Давні племена, які в І тис. до н. е. – першій половині І тис. н. е. жили на східному узбережжі сучасного Азовського моря.

МЕПРОТА́Н, -у, *ч.* Ліки з групи транквілізаторів.

МЕР, -а, *ч.* 1. Голова міської адміністрації. // Глава виконавчої влади в місті. 2. Голова муніципалітету в ряді країн (США, Англії, Франції тощо).

МЕ́РА, -и, *ж.*, *міф.* Одна з нереїд.

МЕ́РВА, -и, *ж.*, *діал.* М'ята, терта або зопріла солома.

МЕРВИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Зім'ятий, потертий.

МЕ́РВИСЬКО, -а, *с.*, *діал.* Мерва.

МЕ́РВИТИ, -влю, -виш; *мн.* ме́рвлять; *недок.*, *перех.*, *діал.* М'яти, бгати (у 1 знач.).

МЕРВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Те саме, що **ме́рва**.

МЕ́РВО, -а, *с.*, *діал.*: ** **ме́рво роби́ти** – чинити скандал.

МЕ́РГЕЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ме́ргель**.

МЕ́РГЕЛИСТИЙ, -а, -е. Який має значну домішку мергелю (рухляку).

МЕ́РГЕЛЬ, -ю, *ч.* Осадова гірська порода, що складається з глини і вапняку.

МЕ́РГЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ме́ргель**. // До складу якого входить мергель. *Мергельні породи.*

МЕРГЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мергелюва́ти**.

МЕРГЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* Вносити мергель.

МЕРГЕЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **мергелюва́ти**.

МЕ́РДЖЕР, -а, *ч.* Об'єднання підприємств шляхом прямого придбання одним з них чистих активів інших без утворення нового підприємства.

МЕРЕ́ГИЙ, -а, -е, *діал.* Бурий із темними смугами (про масть).

МЕРЕ́ЖА, -і, *ж.* 1. Риболовна сіть із великими вічками. 2. *чого*, *перен.* Те, що нагадує своїм виглядом багато схрещених, переплетених ліній. 3. *яка*, *чого.* Сукупність яких-небудь шляхів, ліній зв'язку, каналів і т. ін., розташованих на певній території. *Зрошувальна мережа.* ** **Водопровідна мере́жа** – система трубопроводів зі спорудами на них для подавання води до місць її споживання. **Каналізаці́йна мере́жа** – система трубопроводів, каналів або лотків і споруд на них для збирання та відведення стічних вод. 4. *яка*, *чого.* Сукупність однорідних закладів, підприємств і т. ін., розташованих на певній території. ** **Торгове́льна мере́жа** – сукупність торговельних підприємств, що забезпечують рух товарів у сферу кінцевого споживання. 5. Сукупність пристроїв, розташованих на якій-небудь території та пов'язаних однією системою. ** **Інформаці́йна мере́жа** – сукупність джерела та користувача інформації, поєднаних в єдину мережу за допомогою засобів передачі даних. **Кільце́ва лока́льна комп'ю́терна мере́жа** – локальна комп'ютерна мережа, в якій до кожного вузла мережі підключені тільки дві гілки. **Комп'ю́терна мере́жа** – мережа передачі даних, в одному або декількох вузлах якої розташовані ЕОМ. 6. Сукупність знаків або ліній, розташованих у певній системі.

МЕРЕ́ЖАНИЙ, МЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мере́жати** і **мере́жити** 1. // *у знач. прикм.* 2. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мере́жати** і **мере́жити** 2. 3. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мере́жати** і **мере́жити** 3. // *у знач. прикм.* 4. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мере́жати** і **мере́жити** 4. // *у знач. прикм.*

МЕРЕ́ЖАНКА, -и, *ж.* Те саме, що **мере́жка** 1. // Мережана (у 1 знач.) річ.

МЕРЕ́ЖАННЯ, МЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **мере́жати**, **мере́жити**. 2. Мережані (вишивані, різьблені) узори на чому-небудь.

МЕРЕ́ЖАТИ, -аю, -аєш *і* **МЕРЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *недок.*, *перех.* 1. Робити мережку (у 1 знач.). 2. Те саме, що **вишива́ти**. 3. Вирізьблювати узори на дереві, дерев'яних предметах. 4. *перен.* Вкривати яку-небудь поверхню лініями, плямами, що нагадують мереживо. // Дрібно писати на папері; взагалі писати, розповідати барвисто, витіювато, пишномовно. // Рухаючись, прокладати невидимі лінії на чому-небудь.

МЕРЕ́ЖАТИСЯ, -ається *і* **МЕРЕ́ЖИТИСЯ**, -иться, *недок.* 1. Вкриватися лініями, плямами, що нагадують сіть, мереживо. 2. Пас. до **мере́жати**, **мере́жити** 1, 2.

МЕРЕ́ЖЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мере́жа**.

МЕРЕ́ЖЕНИЙ *див.* **мере́жаний**.

МЕРЕ́ЖЕННЯ *див.* **мере́жання**.

МЕРЕ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **мере́жка**.

МЕРЕ́ЖИВНИЙ, -а, -е. 1. Зробл. з мережива (у 1 знач.), оздоблений мереживом. 2. *перен.* Схожий на мереживо (у 1 знач.).

МЕРЕ́ЖИВНИЦЯ, -і, *ж.* Робітниця, яка робить мереживо (у 1 знач.).
МЕРЕ́ЖИВО, -а, *с.* 1. Сітчаста тканина з узорами, якою оздоблюють одяг, білизну та інші предмети хатнього вжитку. 2. *перен., яке, чого.* Те, що нагадує таку тканину. // Те, що описується, про що розповідається барвисто, витіювато, думається так.
МЕРЕ́ЖИВЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **мере́живо.**
МЕРЕ́ЖИТИ *див.* **мере́жати.**
МЕРЕ́ЖИТИСЯ *див.* **мере́жатися.**
МЕРЕ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Ажурний візерунок, зроблений на місці висмикнутих із тканини ниток. // *заст.* Мереживо (у 1 знач.). // *рідко.* Різьблення на дереві. 2. *перен.* Те, що своїм виглядом нагадує такий візерунок. 3. Те саме, що **вишивка.** // Барвиста оздоба, що нагадує вишивку.
МЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мере́жка.**
МЕРЕ́ЖНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **мере́живниця.**
МЕРЕ́ЖЧАТИЙ, -а, -е. Оздоблений мережками. // Схожий на мережку, мереживо.
МЕРЕ́НА, -и, *ж., іхт., зах.* Чабак, лящ[1].
МЕРЕ́НГА, -и, *ж.* Тістечко з запечених збитих яєчних білків та вершків із цукром.
МЕРЕ́НДАТИ *і* **МЕРЕ́НДЗАТИ**, -джу, -джиш, *недок., зах.* Ремиґати.
МЕРЕ́НДЗАТИ *див.* **мере́ндати.**
МЕРЕ́НДЯ, -і, *ж., зах.* Зготовлена їжа.
МЕРЕ́НЬКА, -и, *ж., зах.* Жаб'яча ікра.
МЕРЕРАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при різних формах шизофренії та ін. психічних захворюваннях.
МЕРЕРГАЗІ́Я, -ї, *ж.* Парціальні розлади поведінки.
МЕРЕХКОТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія і стан за знач. **мерехкотіти.**
МЕРЕХКОТІ́ТИ, -тить, *недок., розм.* Те саме, що **мерехті́ти** 2.
МЕРЕХТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мерехті́ти.**
МЕРЕХТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.* 1. Світити тремтливо, нерівно (про світло); блимати, миготіти. // Відбивати слабке, нерівне, тремтливе світло; поблискувати. // Сяяти тремтливим блиском (про очі). 2. Швидко, в'юнко рухатися у чиємусь полі зору. // Коливатися, дрижати (про видимі випари). // Пробігати перед очима. // Яскраво вирізнятися дрібними плямами на якому-небудь тлі; рябіти. // Невиразно виднітися; маячити.
МЕРЕХТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який мерехтить.
МЕРЕХТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **мерехтли́вий.**
МЕРЕХТЛИ́ВО. Присл. до **мерехтли́вий.**
МЕРЕ́ЩИТИСЯ, -иться, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **ввижа́тися.** // *безос.*
МЕРЕ́Я, -ї, *ж.* Малюнок на лицьовій поверхні виробленої шкіри.
МЕРЗА́, -и́, *ж., зах.* Гидота, ницість.
МЕРЗЕНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Поганий, гидкий.
МЕРЗЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який викликає огиду, відразу; гидкий (у 1 знач.), відворотний (у 1 знач.). 2. Підлий, негідний своїми вчинками, поведінкою (про людину). // Підлий, негідний (про вчинки, дії такої людини). // Уживається як лайливе слово.
МЕРЗЕ́ННИК, -а, *ч., діал.* Те саме, що **мерзо́тник.**
МЕРЗЕ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **мерзе́нник.**
МЕРЗЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мерзе́нний** 2.
МЕРЗЕ́ННО. Присл. до **мерзе́нний.**
МЕРЗЕ́НСТВО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **мерзе́нність.**
МЕРЗИНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч., зах.* Погана, гидка річ.
МЕРЗІ́ТИ, -і́ть, *недок., безос.* Викликати огиду, відразу.
МЕРЗІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок., заст.* Потопати в розпусті, негідних учинках.
МЕРЗКИ́Й, -а́, -е́. Який боїться холоду, швидко замерзає.
МЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. 1. Затверділий від морозу; замерзлий. // *у знач. ім.* **ме́рзле**, -лого, *с.* Що-небудь затверділе від морозу. // Укритий льодом; обледенілий. // Зіпсований морозом (про овочі, фрукти). 2. Який загинув або дуже застигнув від морозу; замерзлий. // *у знач. ім.* **ме́рзлий**, -лого, *ч.*; **ме́рзла**, -лої, *ж.* Людина, що загинула від морозу.
МЕРЗЛОТА́, -оти́, *ж.* Мерзлий стан ґрунту; замерзлий ґрунт. ** **Ві́чна мерзлота́** – шар мерзлого ґрунту у північних районах Землі, що не відтає протягом усього року.
МЕРЗЛОТА́ЛИЙ, -а, -е. Який почав розмерзатися.
МЕРЗЛО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мерзлота́.**
МЕРЗЛО́ТНИК, -а, *ч.* 1. Яма, вирита в мерзлій землі, що служить складом, коморою, холодильником. 2. Фахівець, що вивчає вічну мерзлоту.
МЕРЗЛО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мерзло́тний.**
МЕРЗЛОТОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із мерзлотознавства.
МЕРЗЛОТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про мерзлі гірські породи.
МЕРЗЛОТОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до мерзлотознавства.
МЕРЗЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи мерзлий. *Мерзлувата картопля.*
МЕРЗЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **мерзлува́тий.**
МЕРЗЛЯ́К, -а́, *ч., розм.* Той, хто дуже чутливий до холоду, морозу.
МЕРЗЛЯКУВА́ТИЙ, -а, -е. Дуже чутливий до холоду, морозу. // *у знач. ім.* **мерзлякува́тий**, -того, *ч.*; **мерзлякува́та**, -тої, *ж.* Дуже чутлива до холоду, морозу людина. // Власт. людині, що боїться холоду, морозу.
МЕРЗЛЯКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **мерзлякува́тий.**
МЕРЗЛЯКУВА́ТО. Присл. до **мерзлякува́тий.**
МЕРЗЛЯ́ТИНА, -и, *ж., розм.* Мерзлі продукти.
МЕРЗЛЯ́ЧКА, -и. Жін. до **мерзля́к.**
МЕРЗЛЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **мерзля́к.**
МЕ́РЗНУТИ *і* **МЕ́РЗТИ**, -зну, -знеш, *недок.* 1. Твердіти від морозу, перетворюватися на лід; замерзати. // Вкриватися льодом. // Псуватися від морозу (про овочі, фрукти). 2. Відчувати холод, страждати від холоду. // Гинути від морозу.
МЕРЗОСВІ́ТНИЙ, -я, -є. Надзвичайно гидкий, відразливий.
МЕРЗО́ТА, -и, *ж.* 1. Те, що викликає огиду, відразу; щось гидке (у 1 знач.), відворотне (у 1 знач.). 2. Про підлу, негідну людину та її поведінку, вчинки, дії. // Уживається як лайливе слово.
МЕРЗО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мерзо́та.**
МЕРЗО́ТНИК, -а, *ч., розм.* Особа, здатна на всіляку підлість; негідник. // Уживається як лайливе слово.
МЕРЗО́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **мерзо́тник.**
МЕРЗО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мерзо́тний.**
МЕРЗО́ТНО. Присл. до **мерзо́тний.**
МЕ́РЗТИ *див.* **ме́рзнути.**
МЕРИДІА́Н, -а, *ч.* Уявна лінія, що утворюється за перетину земної кулі площиною, що проходить крізь будь-яку точку земної поверхні та вісь обертання Землі. ** **Географі́чний меридіа́н** – уявна лінія від перетину земної кулі площиною, що проходить через будь-яку точку земної поверхні та вісь обертання Землі. **Магні́тний меридіа́н** – лінія, що є проекцією силової лінії магнітного поля Землі на земну поверхню. **Меридіа́ни о́ка**, *анат.* – умовні лінії на поверхні очного яблука, які з'єднують передній і задній полюси. **Небе́сний меридіа́н** – велике коло небесної сфери, що проходить крізь полюси світу і зеніт.
МЕРИДІА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **меридіа́н.** ** **Меридіа́нне ко́ло** – астрономічний прилад для визначення моменту проходження небесних світил через небесний меридіан.
МЕРИДІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **меридіа́н.** *Меридіональний час.* // Який розташовується, іде, тягнеться вздовж меридіана в напрямку з півночі на південь.
МЕРИКГІ́ПУС, -а, *ч.* Рід вимерлих ссавців родини коней.
МЕРИ́Н, -а, *ч.* Кастрований жеребець.
МЕРИНО́С, -а, *ч.* 1. Порода овець із довгою тонкою шерстю. // Вівця такої породи. 2. Шерсть вівці такої породи; тканина з цієї шерсті.
МЕРИНО́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мерино́с.** // Зробл. із шерсті мериноса.
МЕРИ́НО-ФЛЯ́ЙШ, -а, *ч.* Один з типів м'ясо-вовнових овець породи прекос.
МЕРИСТЕ́МА, -и, *ж.* Тканина рослин, з якої утворюються всі постійні тканини рослинного організму.
МЕРИСТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до меристеми.
МЕРИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до меристеми.
МЕРИСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **цитобласто́ма.**
МЕРИТОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. Влада, правління людей, що мають видатні здібності, яка (згідно з утопічною теорією деяких соціологів) має заступити капіталізм; соціальний прошарок, що складається з таких людей. 2. Форма суспільства, в якому успіхи в освіті та соціальному статусі є результатом здібностей та індивідуальних зусиль.
МЕРИЦИ́ЗМ, -у, *ч., мед.* Розлад харчування немовлят, який характеризується повторюваним відригуванням їжі.
МЕ́РІЯ, -ї, *ж.* У деяких країнах – муніципальне управління; приміщення цього управління.
МЕРКАНТИЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Напрям у політичній економії та політика ряду європейських феодальних держав у 15 – 18 ст., прихильники яких намагалися прискорити нагромадження капіталів стимулюванням зовнішньої торгівлі. 2. *перен.* Дріб'язковий розрахунок; корисливість (у 1 знач.).
МЕРКАНТИЛІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник меркантилізму (у 1 знач.).
МЕРКАНТИЛІ́СТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до меркантилізму, меркантиліста.
МЕРКАНТИЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до меркантилізму, меркантиліста.
МЕРКАНТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до меркантилізму (у 1 знач.); пов'язаний з ним. *Меркантильна політика. Меркантильна система.* 2. *перен.* Дріб'язково ощадливий; корисливий (у 1 знач.). 3. Торговельний, комерційний.
МЕРКАНТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **меркантильний** 2.
МЕРКАПТА́НИ, -ів, *мн.* Органічні сірчисті сполуки, формальні похідні сірководню; застосовуються як одоранти побутового газу, регулятори полімеризації каучуку та ін.
МЕРКАПТА́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до меркаптанів.
МЕРКАПТОГРУ́ПА, -и, *ж.* Структурний фрагмент молекул багатьох неорганічних та органічних сполук, що містять сірку.
МЕРКАПТОПУРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що уповільнює перебіг лейкозів.
МЕРКА́ТИ, -а́є, *недок., діал.* Мерехтіти.
МЕ́РКЕЛЬ, -я, *ч.* Тип відомих і цінних мисливських рушниць – двостволки і тристволки німецького зброяра Меркеля.
МЕ́РКНУТИ *і* **МЕ́РКТИ**, -кне, *недок.* 1. Поступово втрачати яскравість, блиск; згасати, темнішати. // *безос.* Темніти. // Тьмяніти (про очі, погляд). 2. *перен.* Втрачати силу; послаблюватися. // Втрачати значення, важливість.
МЕРКОТА́ТИ, -о́че *і* **МЕРКОТІ́ТИ**, -ти́ть, *недок., діал.* Підсил. до **мерка́ти.**
МЕРКОТІ́ТИ *див.* **меркота́ти.**
МЕ́РКТИ *див.* **ме́ркнути.**
МЕРКУРА́Н, -у, *ч.* Ртутно-органічний препарат для протруювання насіння різних сільськогосподарських культур.
МЕРКУРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Обробка металів рідкою ртуттю для отримання амальгам. 2. Забруднення довкілля металічною ртуттю та ртутними сполуками.
МЕРКУРИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до меркуриметрії.
МЕРКУРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Титриметричний метод кількісного аналізу, що базується на утворенні малодисоційованих сполук ртуті.
МЕРКУРИМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **меркуриметрува́ти.**
МЕРКУРИМЕТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Капати з бюретки мірничкувальний розчин нітрату чи перхлорату меркурію до досліджуваного розчину для визначення вмісту в ньому хлорид- або бромід-іонів.
МЕРКУРІАЛЕ́НТИС, -у, *ч., мед.* Відкладення ртуті у кришталику.
МЕРКУРІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Хронічне отруєння ртуттю та її сполуками.
МЕРКУРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мерку́рій**[2].
МЕРКУРІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **Мерку́рій**[1].
МЕРКУ́РІЙ[1], -я, *ч.* 1. У давньоримській міфології – бог торгівлі, злодійства і крилатий вісник. // *перен.* 2. Планета Сонячної системи, найближча до Сонця.
МЕРКУ́РІЙ[2], -я, *ч.* Hg. Хімічний елемент. У природі зустрічається у самородному стані та у вигляді мінералу цинобри. Простою речовиною меркурію є рідкий метал ртуть.
МЕРКУРОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Хімічна сполука меркурію (ртуті).
МЕРЛА́Н, -а, *ч.* Риба родини тріскових, яка водиться у прибережних водах Європи.
МЕ́РЛИЙ, -а, -е, *перев. у знач. ім., розм., рідко.* Мертвий (у 1 знач.); померлий.
МЕРЛИ́НИ, -ли́н, *мн., діал.* Поминки.
МЕ́РЛО, *присл., діал.* Мертво.
МЕРЛУ́ЗА, -и, *ж.* Морська хижа риба родини тріскових, що водиться в помірних і субтропічних водах Атлантичного і Тихого океанів; хек; має промислове значення.
МЕРЛУ́ШКА, -и, *ж.* Шкурка ягнят віком до двох тижнів грубововної (крім смушкової) породи овець.
МЕРЛЯ́К, -а́, *ч., діал.* Труп, небіжчик.
МЕРОЗИГО́ТА, -и, *ж.* Бактеріальна клітина-реципієнт, частково диплоїдна за ділянкою генетичного матеріалу.
МЕРОЗО́ЇТИ, -ів, *мн.* Одноядерні особини, що утворюються в результаті безстатевого розмноження деяких найпростіших.
МЕРОКРИ́ННИЙ, -а, -е, *біол.* Такий, що виділяє частки. ** **Мерокри́нні за́лози** – залози, в яких при виділенні секрету не гинуть клітини або їх частини.
МЕРОКРИ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **мерокри́нний.** ** **Мерокри́нова секре́ція** – виділення секрету, не супроводжуване ушкодженням залозистої клітини.
МЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, яка вивчає варіації окремих частин організму. // В антропології – вивчення окремих органів людини на трупному матеріалі.
МЕРОМИ́ЗА, -и, *ж.* Комаха ряду двокрилих родини злакових мух.
МЕРОМІ́КСИС, -у, *ч.* Процес перетворення гаплоїдної бактеріальної клітини в частково диплоїдну.
МЕРОМО́РФНИЙ, -а, -е, *мат.* Подібний до дробу.
МЕРОМО́РФНІСТЬ, -ності, *ж., мат.* Властивість за знач. **мероморфний.**
МЕРОСТО́МОВІ, -их, *ім.* Клас перев. викопних морських членистоногих підтипу хеліцерових.
МЕРОЦИ́Т, -а, *ч.* Ядро сперматозоїда, що потрапило в клітину при заплідненні, але не злилося з її ядром.
МЕРСЕРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до мерсеризації.
МЕРСЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Обробка целюлозного волокна чи бавовняного прядива міцним розчином їдкого натру для надання їм м'якості, блиску, міцності та інших якостей.
МЕРСЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **мерсеризува́ти.**
МЕРСЕРИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мерсеризо́ваний.**
МЕРСЕРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мерсеризува́ти.**
МЕРСЕРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Піддавати мерсеризації. *Мерсеризувати сатин.*
МЕРСЕРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., спец.* 1. Піддаватися мерсеризації. 2. *тільки недок.* Пас. до **мерсеризува́ти.**
МЕРСІ́, *незм., розм., жарт.* Дякую, спасибі.
МЕ́РСІ-БІТ, -у, *ч., муз.* Стиль у рок-музиці.
МЕРТВЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **мертве́цький** 1. *Мертвенна блідість.* 2. *перен.* Позбавлений ознак життя; застиглий, нерухомий. // Відірваний від життя; який гальмує поступ, розвиток чого-небудь.
МЕ́РТВЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ме́ртве́нний.**
МЕ́РТВЕ́ННО. Присл. до **ме́ртве́нний.**
МЕРТВЕ́ЦЬ, -ця́, *ч.* Те саме, що **мрець.**
МЕРТВЕ́ЦЬКА, -кої, *ж., розм.* Приміщення для покійників (при лікарні, госпіталі тощо).
МЕРТВЕ́ЦЬКИ. Присл. до **мертве́цький.**
МЕРТВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Такий, як у мерця; власт. мерцеві. ** **Мертве́цький сон** – міцний, непробудний сон. 2. *перен., рідко.* Позбавлений ознак життя.
МЕРТВЕЧИ́НА *див.* **мертве́ччина.**

МЕРТВЕ́ЧЧИНА, МЕРТВЕЧИ́НА, -и, *ж.* 1. Трупи тварин; щось мертве. 2. *перен., розм.* Розумовий та моральний занепад, застій, інертність.

МЕ́РТВИЙ, -а, -е. 1. Такий, у якому припинилося життя; померлий; прот. ж и в и й. // *у знач. ім.* **ме́ртвий**, -вого, *ч.*; **ме́ртва**, -вої, *ж.* Мрець. // Про частини тіла мерця. // Засохлий, завмерлий, сухий (про рослинність). // *перен.* Надзвичайно схвильований, знесилений, стомлений (про людину). 2. Такий, як у мерця; який нагадує мерця. // *перен.* Який не має яскравості, блиску; тьмяний, блідий (про світло, барви). 3. *перен.* Позбавлений ознак життя. // Порожній, спустілий (про дім, вулицю тощо). // Позбавлений руху; завмерлий, нерухомий (про машини, механізми, предмети). // Взагалі про все неживе на протилежність живому. ** **Ме́ртва вода́**: а) вода, в якій, внаслідок її хімічного складу, неможливе життя; б) (*нар.-поет.*) у казках – чудодійна рідина, від дії якої зростається порубане на шматки тіло. **Ме́ртва приро́да** – неорганічна природа. 4. *перен.* Який не порушується жодним звуком; безмовний. // Про певний час, пору доби. 5. *перен.* Відірваний, далекий від життя. // Який характеризується відсутністю суспільного розвитку (про певний період у житті країни, народу). // Не оживлений думкою, ідеєю, почуттям. ** **Ме́ртва зо́на**: а) простір навколо радіостанції-передавача, де спостерігається послаблення або повна відсутність приймання радіосигналів; б) те саме, що **ме́ртвий про́стір**. **Ме́ртва комі́сія** – оплата зафрахтованого, але не використаного місця на судні. **Ме́ртва петля́** – фігура вищого пілотажу – політ замкнутою кривою у вертикальній площині. **Ме́ртва поро́да** – порода, в якій немає руди. **Ме́ртва то́чка**: а) положення механізму, за якого всі діючі частини приходять у стан короткочасної рівноваги; б) стан гострої втоми організму спортсмена під час інтенсивного фізичного навантаження. **Ме́ртва хва́тка**: а) хватка (у собак та інших тварин), за якої щелепи довго не можуть розімкнутися; б) дуже міцна хватка рук; в) надзвичайна наполегливість. **Ме́ртвий капіта́л**: а) (*фін.*) цінність, яка не дає доходу; б) (*перен.*) те, що не знаходить застосування, не дає користі. **Ме́ртвий про́стір** – простір, який не прострілюється фронтальним вогнем.

МЕРТВИ́ТИ, -влю, -ви́ш; *мн.* мертвля́ть; *недок., перех.* 1. Робити мертвим, позбавляти життя; убивати. 2. *перен.* Позбавляти життєвості, бадьорості.

МЕ́РТВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **ме́ртвий**.

МЕРТВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Поступово втрачати ознаки живого; ставати мертвим, нерухомим. // Те саме, що **ціпені́ти**. // Втрачати чутливість, рухомість; німіти (про частини тіла). *Мертвіють руки і ноги.* 2. *перен.* Позбавлятися всього живого. 3. Ставати тьмяним, блідим; згасати (про світло, освітлений предмет). 4. *перен.* Ставати відірваним, далеким від життя.

МЕ́РТВО. Присл. до **ме́ртвий**. // *у знач. присудк. сл.*

МЕРТВОВІ́Д, -во́ду, *ч.*, *діал.* Стояча вода.

МЕРТВОЇ́ДИ, -ів, *мн.* Родина жуків, представники якої поїдають тканини мертвих організмів.

МЕРТВОНАРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який народився мертвим. // *перен.* Зовсім безперспективний, непридатний для використання. // *перен.* Відірваний, далекий від життя; нежиттєвий.

МЕРТВОНАРО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мертвонаро́джений**.

МЕРТВОНАРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Народження мертвим.

МЕРТВОНАРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Якого народжують мертвим.

МЕРТВОНАРО́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мертвонаро́джуваний**.

МЕРТВОРОЖДЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст., книжн.* Мертвонароджений. // *у знач. ім.* **мертворожде́нний**, -ного, *ч.* Той, хто народився мертвим.

МЕРТВОТА́, -оти́, *ж.* 1. Стан мертвого (у 1 знач.), відсутність життя. 2. *перен.* Відсутність рухів, звуків та інших проявів життя. 3. *перен., розм.* Розумовий і моральний застій, інертність, бездіяльність.

МЕРТВО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **ме́ртвий** 2. 2. *перен.* Позбавлений ознак життя; заціпенілий. 3. *перен.* Відірваний, далекий від життя, позбавлений практичного значення; який гальмує розвиток, прогрес. // Який характеризується штучністю, схематизмом.

МЕРТВО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **мертво́тний**.

МЕРТВО́ТНО. Присл. до **мертво́тний**.

МЕРТВЯ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **мрець**. // *перен.* Про людину в стані фізичного або духовного занепаду.

МЕРТВЯКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Належний мертвякові.

МЕРТВЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Епідемія, пошесть.

МЕРТВЯ́ЩИЙ, -а, -е, *фольк.* Який мертвить, убиває. *Цілюща та мертвяща вода.*

МЕ́РТЕЛЬ, -ю, *ч.* Суміш піску і гашеного вапна, що застосовується для скріплення цегли під час укладання.

МЕ́РТИ, мру, мреш, *недок.* 1. Умирати, гинути (перев. у великій кількості, масами). 2. *перен.* Те саме, що **завмира́ти** 1.

МЕРУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес розпаду еритроцитарних шизонтів малярійного плазмодія на дочірні мерозоїти.

МЕ́РУЩИЙ, -а, -е, *діал.* Який помирає.

МЕ́РХЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **бля́клий** 2.

МЕ́РХНУТИ *і* **МЕ́РХТИ**, -хне, *недок.* 1. Поступово втрачати яскравість; блякнути (у 2 знач.), тьмяніти, згасати. // Поступово втрачати блиск (про очі). 2. *перен.* Втрачати значення, важливість; слабшати.

МЕ́РЧА, -і, *ж.*, *діал.* Мжичка, мряка.

МЕРЧАНДА́ЙЗИНГ, -у, *ч.* Діяльність, направлена на забезпечення максимально інтенсивного просування товару у сфері роздрібної торгівлі.

МЕРЧА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Мжичка, мряка.

МЕ́РЧИК, -а, *ч.* Маленький покійник, трупик.

МЕРЧУ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Дитина, народжена мертвою.

МЕРША́, -і́, *ж.*, *зах.* Падло.

МЕРША́ВИЦЯ, -і, *ж.*, *ент.*, *зах.* Мертвоїд.

МЕРША́НИК, -а, *ч.*, *діал.*, *зах.* Бик.

МЕРША́НКА, -и, *ж.*, *діал.*, *зах.* Корова.

МЕРЩІ́Й, *присл.* 1. Якомога швидше, скоріше. // Дуже швидко. ** **Мерщі́й ..., ніж ...**, *рідко* – скоріше ..., ніж ... 2. *у знач. присудк. сл.* Дуже швидко кинутися, побігти. 3. Уживається як спонукальний вигук.

МЕ́РЯ, -і, *с.* Фінське плем'я, що займало землі у Волзько-Окському межиріччі до 11 ст.

МЕРЯ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Жорсткий, упертий.

МЕ́СА, -и, *ж.* 1. Церковна відправа в католиків. 2. Багатоголосий циклічний хоровий твір на текст такої відправи, зазвичай у супроводі органа чи оркестру. ** **Ме́са ді во́че** – характерна для італійського вокального стилю бельканто динамічна прикраса звука.

МЕСИДО́Р, -а, *ч.* Десятий місяць року (з 19 – 20 червня до 18 – 19 липня) за французьким революційним календарем, прийнятим Конвентом у 1793 р. (діяв до 1806 р.).

МЕСІАНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. У деяких релігіях – вчення про пришестя на землю рятівника, що виконає божу волю. 2. Реакційне шовіністичне вчення про особливу, дуже важливу роль якогось одного народу в історії.

МЕСІА́НСТВО, -а, *с.* Те саме, що **месіані́зм**.

МЕСІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **месі́я** і **месіа́нство**.

МЕСІ́Я, -ї, *ч.* В іудейській релігії – посланець божий, який має з'явитися для врятування людства від зла. // У християнстві – Ісус Христос, боголюдина. // *перен.* Про того, в кому бачать рятівника, визволителя.

МЕСК, -а, *ч.* Мул.

МЕСКАЛІ́Н, -у, *ч.* Галюциногенний наркотичний засіб, що його отримують з кактуса лофофора.

МЕСМЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Уявлення про начебто існуюче випромінювання планетами особливої магнітної сили та про вплив її на хвороби. 2. Те саме, що **гіпно́з**.

МЕСМЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **гіпноти́чний**. ** **Месмери́чний сон** – те саме, що **гіпно́з**.

МЕСНЕВІ́, *невідм.* Жанрова форма поезії Сходу.

МЕ́СНИК, -а, *ч.* Той, хто мстить.

МЕ́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ме́сник**. // Належний месникові. // Який складається з месників. 2. Сповнений почуття помсти.

МЕ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **ме́сник**.

МЕСОПОТА́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Месопотамія.

МЕССАЛІ́НА, -и, *ж.* 1. Дружина римського імператора Клавдія, відома своїм розпусним життям. 2. *перен.* Про гарну розбещену жінку.

МЕСТВІ́РЕ, *невідм.*, *мн.* Грузинські народні мандрівні співаки та поети-імпровізатори, які акомпанують собі на ствірі.

МЕСТИ́, мету́, мете́ш; *мин. ч.* мів, мела́, мело́; *наказ. сп.* мети, метім (метімо), метіть; *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Видаляти з якої-небудь поверхні сміття, пил, сніг мітлою, віником і т. ін.; підмітати. // *чим.* Волочачи що-небудь по поверхні, здіймати сніг, куряву тощо. ** **Мести́, як (мов, немо́в** *і т. ін.*) **помело́м (мітло́ю)** – знищувати все на своєму шляху. 2. *перех.* Піднімаючи в повітря, розвівати, розносити що-небудь (про вітер, бурю тощо). // *неперех.* Піднімати в повітря частючки пилу, снігу і т. ін., розвівати, розносити їх (про хуртовину, суховій і т. ін.). // *безос.* 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Швидко прямувати, бігти.

МЕСТИ́СЯ, мете́ться; *мин. ч.* мело́ся; *недок.* Пас. до **мести́** 1.

МЕ́СТНИЙ, -а, -е, *арх.* Мстивий, лихопомний.

МЕСУ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання малих деформацій при випробуванні матеріалів.

МЕСЬЄ́, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **мосьє́**.

МЕТ, -у, *ч.*, *діал.* Момент (у 1 знач.).

МЕТА́, -и́, *ж.* Те, до чого хтось прагне, чого хоче досягти; ціль. // Заздалегідь намічене завдання; замисел. *Мати на меті. Ставити собі мету.*

МЕТА... Префікс, що означає: проміжне становище, рух у просторі або часі, зміну, перетворення, переміщення, звільнення від чогось.

МЕ́ТА[1], -и, *ж.*, *міф.* Божество сп'яніння.

МЕТА́[2], -и, *ж.* Угода, що передбачає поділ витрат і ризиків навпіл.

МЕТААЛЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Готовність організму після закінчення алергічної реакції відповідати такими ж клінічними проявами на наступну дію неспецифічними подразниками.

МЕТААЛЮМІНА́Т, -у, *ч.* Сіль з однозарядним аніоном, у якому атом Алюмінію у ступені окиснення +3 сполучений з двома оксигеновими атомами.

МЕТААЛЮМІНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метаалюміна́т**.

МЕТААРСЕНА́Т, -у, *ч.* Сіль з однозарядним аніоном, у якому атом Арсену у ступені окиснення +5 сполучений з трьома оксигеновими атомами.

МЕТААРСЕНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метаарсена́т**.

МЕТААРСЕНІ́Т, -у, *ч.* Сіль з однозарядним аніоном, у якому атом Арсену у ступені окиснення +3 сполучений з двома оксигеновими атомами.

МЕТААРСЕНІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метаарсені́т**.

МЕТАБАЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Гірські породи, що утворилися внаслідок метаморфізму осно́вних магматичних порід.

МЕТАБІО́З, -у, *ч.* Форма взаємовідношень між мікроорганізмами, коли одні з них створюють умови, потрібні для наступної дії інших мікроорганізмів.

МЕТАБІСМУТА́Т, -у, *ч.* Темно-брунатна сіль з однозарядним аніоном, у якому атом Бісмуту у ступені окиснення +5 сполучений з трьома оксигеновими атомами; енергійний окисник.

МЕТАБІСМУТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метабісмута́т**.

МЕТА́БОЛА, -и, *ж.*, *муз.* 1. У давньогрецькій музичній теорії – зміна музичного викладу: ладового роду чи складу, ритму. 2. Переходи, які не відповідають поняттю модуляції.

МЕТАБОЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *фізіол.* Сукупність процесів перетворення речовин і енергії в живих організмах, які становлять основу їх життєдіяльності.

МЕТАБОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **метаболі́т**, -а, *с.*). Речовини, що утворюються в організмі внаслідок обміну речовин.

МЕТАБОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Стос. до метаболізму. ** **Метаболі́чна вода́** – вода, що утворюється в організмі при окисленні органічних речовин. **Метаболі́чний фонд** – маса речовин, що беруть участь у клітинному обміні речовин – метаболізмі. **Метаболі́чний шлях** – ряд послідовних перетворень речовин в організмі.

МЕТАБОЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **метаморфо́з**.

МЕТАБОРА́Т, -у, *ч.* Сіль з однозарядним аніоном, що містить атом Бору, сполучений з двома оксигеновими атомами.

МЕТАВАНАДА́Т, -у, *ч.* Сіль з однозарядним аніоном, що містить атом Ванадію у ступені окиснення +5.

МЕТАВАНАДА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метаванада́т**.

МЕТА́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Праща.

МЕТАГАЛА́КТИКА, -и, *ж.* Сукупність зоряних систем (галактик), що їх можна спостерігати й вивчати за допомогою телескопів та інших сучасних засобів дослідження.

МЕТАГАЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метагала́ктика**.

МЕТАГЕНЕ́З, -у, *ч.* Закономірна зміна у деяких тварин двох поколінь, з яких одне розмножується статевим способом, інше – нестатевим.

МЕТАГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метагене́з**.

МЕТАГОНІМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, паразитарне захворювання.

МЕТАГРАМА́ТИКА, -и, *ж.*, *спец.* Граматика, що породжує правила іншої граматики.

МЕТАГРАМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метаграма́тика**.

МЕТАДА́НІ, -их, *мн.*, *спец.* 1. Дані, що описують об'єкти даних. 2. У банках даних – інформація про дані, що зберігаються: таблиці опису даних та зв'язків, адресні таблиці тощо.

МЕТАДО́Н, -у, *ч.* Синтетичний наркотик, який блокує дію інших наркотиків.

МЕТАЕКОНО́МІКА, -и, *ж.* Розширене уявлення про економіку, що включає в неї усе соціальне та природне середовище.

МЕТАЕПІФІЗЕОЛІ́З, -у, *ч.*, *мед.* Перелом кістки зі зміщенням епіфіза в поперечному напрямі за лінією росткового хряща.

МЕТАЕ́ТИКА, -и, *ж.*, *філос.* Етика як теоретична дисципліна, на відміну від нормативної та емпіричної етики.

МЕТАЗАМІ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **метаамі́нювання**.

МЕТАЗАМІ́НЕНИЙ, -а, -е. В ароматичному персні якого гідрогеновий атом у мета-положенні замінено атомом галогену або групою атомів.

МЕТАЗАМІ́НЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **метазамі́нювання**.

МЕТАЗАМІ́ННИК, -а, *ч.* Атом галогену або група атомів, що замінює гідрогеновий атом у метаположенні в ароматичному персні сполуки.

МЕТАЗАМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Хімічна реакція введення атома галогену або групи атомів замість гідрогенового атома у мета-положенні.

МЕТАЗО́А, *невідм.*, *с.* Загальна назва всіх багатоклітинних тварин.

МЕТАІНДА́Т, -у, *ч.* Сіль з однозарядним аніоном, що містить атом Індію у ступені окиснення +3, сполучений з двома оксигеновими атомами.

МЕТАІНДА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метаінда́т**.

МЕТАКАРПА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що стосується п'ястка; п'ястковий.

МЕТАКАРТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Теорія картографії, що включає дослідження карти на базі логіко-методологічних принципів теорії відображення.

МЕТАКВАЛО́Н, -у, *ч.* Седативний засіб, що його зазвичай призначають як снодійне.

МЕТАКІНЕ́З, -у, *ч.* Період мітотичного поділу клітини, під час якого відбувається переміщення хромосом до екватора веретена поділу клітини.

МЕТАКОНІ́Д, -а, *ч.* Постійний горбик на міжзубноязиковій частині коронки нижніх корінних зубів людини.

МЕТАКОНТРА́СТ, -у, *ч.* Зменшення відчуття яскравості спалаху світла, коли він супроводжується другим спалахом через короткий проміжок часу.

МЕТАКО́НУС, -а, *ч.* Великий постійний горбик на дистально-вестибулярній частині коронки верхніх корінних зубів людини.

МЕТАКО́НУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метако́нус**.

МЕТАКРИЛА́ТИ, -ів, *мн.* Складні ефіри метакрилової кислоти або її солі, що використовуються у виробництві полімерів, скла, клеїв та ін.

МЕТАКРИ́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Метакри́лова кислота́** – карбонова кислота, що використовується у виробництві карбоксилатних каучуків, триплексу,

клеїв.

МЕТА́Л, -у, *ч.* Хімічно проста речовина або сплав, ознаками якої є висока міцність, ковкість, добра тепло- та електропровідність і особливий блиск. // Вироби з цієї речовини або сплаву (зброя, гроші і т. ін.). // *перен.* Про звуки, що нагадують металічний дзвін. ** **Ба́нківські мета́ли** – дорогоцінні метали, доведені до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікати якості, а також монети, виготовлені з дорогоцінних металів. **Благоро́дні мета́ли** – золото, срібло та окремі метали іридієво-платинової групи. **Важки́й мета́л** – метал, що має густину понад 8000 кг/м³. **Кольоро́ві мета́ли** – мідь, алюміній, Магній, нікель, цинк, олово, свинець та їх сплави. **Моне́тарні мета́ли** – благородні метали в будь-якому вигляді та стані. **Чо́рні мета́ли** – чавун, сталь, залізо.

МЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мета́л**. // Зробл., вигот. з металу. 2. Власт. металу. 3. *перен.* Такий, як метал, такий, як у металу. // Який нагадує звуки від удару по металу (голос, сміх і т. ін.); дзвінкий.

МЕТАЛЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **метале́вий** 2, 3.

МЕТАЛЕ́ВО. Присл. до **метале́вий** 2, 3.

МЕТАЛЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **метаалергія**.

МЕТА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *міф.*, *зах.* Казковий змій, який нібито вкладає хвіст у пащу, котиться колесом і свистить перед дощем.

МЕТАЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні сполуки металів між собою.

МЕТАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до металізації.

МЕТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **металізува́ти**.

МЕТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **металізува́ти**.

МЕТАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* дія за знач. **металізува́ти**.

МЕТАЛІЗУВА́ТИ, -ўю, -ўєш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* 1. Вкривати який-небудь матеріал, виріб шаром металу. 2. Просочувати дерево залізним або мідним купоросом для захисту від гниття. 3. Надавати чому-небудь металічного блиску.

МЕТАЛІЗУВА́ТИСЯ, -ўється, *недок.*, *спец.* Пас. до **металізува́ти**.

МЕТАЛІМНІО́Н, -а, *ч.* Шар води у водоймах, у межах якого температура влітку різко знижується зі збільшенням глибини.

МЕТАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Робітник металопромисловості. 2. *розм.* Шанувальник рок-металу.

МЕТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **метале́вий**.

МЕТАЛІ́ЧНО. Присл. до **металі́чний**.

МЕТАЛОАЗБЕ́СТ, -у, *ч.* Азбестові волокна, покриті шаром металу.

МЕТАЛОАЗБЕ́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **металоазбе́ст**.

МЕТАЛОБА́ЗА, -и, *ж.* Підприємство зі складами, в яких зберігаються метали, металеві заготовки для різних виробництв і т. ін.

МЕТАЛОБРУ́ХТ, -у, *ч.*, *розм.* Металевий брухт.

МЕТАЛОВИ́РОБИ, -ів, *мн.* Вироби з металу.

МЕТАЛОВІДХО́ДИ, -ів, *мн.*, *розм.* Відходи виробництва, які містять той або інший метал (метали).

МЕТАЛОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить метал.

МЕТАЛОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **металовмі́сний**.

МЕТАЛОВО́З, -а, *ч.* Транспортний засіб для перевезення листового металу, металевих виробів та ін.

МЕТАЛОГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **металоге́нія**.

МЕТАЛОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Розділ науки, що вивчає геологічні та геохімічні закономірності розміщення рудних корисних копалин у земній корі.

МЕТАЛО́ГІКА, -и, *ж.* Теорія, що досліджує системи та поняття формальної логіки.

МЕТАЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **металогра́фія** 1. *Металографічна лабораторія. Металографічні аналізи. Металографічний мікроскоп.*

МЕТАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука про будову (структуру) та фізичні властивості металів і сплавів. *Курс металографії.* 2. *спец.* Друкування з гравірованих або травлених металевих друкарських форм із заглибленим малюнком.

МЕТАЛОГРА́ФСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до металографії.

МЕТАЛОЄ́МНИЙ, -а, -е. Який характеризується великими витратами або споживанням металу при виготовленні чого-небудь.

МЕТАЛО́З, -у, *ч.*: ** **Метало́з о́ка** – анатомічні та функціональні зміни, спричинені токсичною дією металічних чужорідних тіл або продуктів їх корозії на тканини ока.

МЕТАЛОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із металознавства.

МЕТАЛОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука, що вивчає склад, будову та властивості металів і сплавів та закономірності їх зміни залежно від хімічного складу або теплового, хімічного, механічного, магнітного і радіоактивного діяння. *Курс металознавства.*

МЕТАЛОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до металознавства.

МЕТАЛОІЗО́Л, -у, *ч.* Водонепроникний матеріал, тонка металева фольга, вкрита з обох боків шаром бітуму.

МЕТАЛО́ЇД, -у, *ч.*, *заст.* 1. Застаріла, неточна назва простої речовини неметалічного характеру; неметал. 2. Назва простих речовин елементів-напівпровідників (силіцію, германію, арсену тощо).

МЕТАЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метало́їд**; який є металоїдом. *Металоїдні елементи.*

МЕТАЛОКЕРА́МІКА, -и, *ж.* 1. Галузь металургії, що виготовляє порошки металів і неметалів, а також вироби з них; порошкова металургія. 2. Метод одержання виробів з металевого і неметалевого (керамічного) порошку. 3. Вироби й матеріали, виготовлені таким способом.

МЕТАЛОКЕРАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до металокераміки.

МЕТАЛОКОНІО́ЗИ, -ів, *мн.* Пневмоконіози, які розвиваються в результаті тривалого вдихання пилу металів.

МЕТАЛОКОНСТРУ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Скорочення: металева конструкція.

МЕТАЛОКО́РД, -а, *ч.* Дуже міцний матеріал з металевою основою, що використовується при виготовленні шин для коліс автомобілів, літаків і т. д.

МЕТАЛОЛО́М, -у, *ч.*, *розм.* Лом, брухт металів.

МЕТАЛОМІСТКИ́Й, -а, -е. Який має в своєму складі метал (метали).

МЕТАЛОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Витрата металів, необхідна для створення одиниці певної продукції (роботи, послуги).

МЕТАЛОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить метал.

МЕТАЛОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **металоно́сний**.

МЕТАЛООБРО́БКА, -и, *ж.* Обробка металів. *Продукція металообробки.*

МЕТАЛООБРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Оброблення металів.

МЕТАЛООБРО́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **металообро́бка**. *Металообробна техніка.*

МЕТАЛОО́ПТИКА, -и, *ж.* Розділ оптики, де вивчають оптичні властивості металів.

МЕТАЛООПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до металооптики.

МЕТАЛООРГА́НІКА, -и, *ж.* Металоорганічна хімія.

МЕТАЛООРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до металоорганіки. ** **Металооргані́чні сполу́ки** – хімічні сполуки, в яких атом металу безпосередньо зв'язаний з атомом вуглецю.

МЕТАЛООСТЕОСИ́НТЕЗ, -у, *ч.* Остеосинтез, при якому уламки кістки з'єднують за допомогою металічних пристосувань.

МЕТАЛООЧИ́СНИЙ, -а́, -е́. Який стосується, призначений, використовується для очищення металів.

МЕТАЛООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для очищення металів.

МЕТАЛОПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до плавки металів. *Металоплавильний завод.*

МЕТАЛОПЛА́СТ, -у, *ч.* Стальна штаба з полімерним покриттям.

МЕТАЛОПЛА́СТИК, -у, *ч.* Матеріал, що складається з металевого наповнювача і покриття з пластмаси (пластику).

МЕТАЛОПЛАСТМА́СОВИЙ, -а, -е. Який є металопластиком, виготовлений з нього.

МЕТАЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який за своїми якостями, властивостями подібний до металу.

МЕТАЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **металоподі́бний**.

МЕТАЛОПОКРИТТЯ́, -я́, *с.* Металеве покриття у вигляді щільного шару на поверхні іншого металу, кераміки, скла, деревини та ін.

МЕТАЛОПОЛІМЕ́РИ, -ів, *мн.* Матеріали, що є поєднанням металів і полімерів.

МЕТАЛОПОЛІМЕ́РНИЙ, -а, -е. Що стосується металополімерів; що складається з металополімерів, виготовлений з них. *Металополімерні матеріали.*

МЕТАЛОПОРОШО́К, -шку́, *ч.* Металічний порошок, що його використовують для виготовлення виробів методом пресування.

МЕТАЛОПРОДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Продукція, виготовлена з металу (металів).

МЕТАЛОПРОКА́Т, -у, *ч.* 1. Прокатка металу. 2. Продукція, виготовлена цим способом.

МЕТАЛОПРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **металопрока́т**.

МЕТАЛОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **металопромисло́вість**. *Металопромисловий район.*

МЕТАЛОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Промисловість, завданням якої є виробництво та обробка металів (металургія та машинобудування).

МЕТАЛОПРОТЕЇ́ДИ, -ів, *мн.* Складні білки, що містять іони металів, відіграють суттєву роль у функціонуванні білка, стабілізують його структуру.

МЕТАЛОРІ́З, -а, *ч.* Робітник, що обробляє метали способом різання.

МЕТАЛОРІЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для обробки металів способом різання. *Металорізальні інструменти.*

МЕТАЛОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **металорізальний**.

МЕТАЛОСКРА́П, -у, *ч.* Те саме, що **металобру́хт**.

МЕТАЛОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування захворювань за допомогою впливу на організм металів (перев. міді та її сплавів).

МЕТАЛОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до металотермії.

МЕТАЛОТЕРМІ́Я, -ї, *ч.* Добування урану, плутонію, цезію та ін. відновленням їхніх сполук активними металами при нагріванні.

МЕТАЛОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Фахівець із металофізики.

МЕТАЛОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Розділ фізики, в якому вивчаються природа, структура та властивості металів і сплавів.

МЕТАЛОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до металофізики.

МЕТАЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь металів та металічних предметів.

МЕТАЛОФО́Н, -а, *ч.* Ударний музичний інструмент, який складається з ряду металевих пластинок, підібраних за звучанням у певному порядку, по яких ударяють дерев'яними молоточками. *Грати на металофоні.*

МЕТАЛОФУРНІТУ́РА, -и, *ж.*, *збірн.* Допоміжні металеві вироби, що використовуються в якому-небудь виробництві (швейному, взуттєвому і т. ін.).

МЕТАЛОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до металохімії.

МЕТАЛОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Хімія металідів – хімічних сполук металів між собою.

МЕТАЛОШТАМПУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для штампування металу, виготовлення металевих виробів методом штампування.

МЕТАЛОШУКА́Ч, -а́, *ч.* Прилад, за допомогою якого виявляється наявність металу де-небудь, у чому-небудь.

МЕТАЛ-РО́К, -у, *ч.* Різновид музичного стилю рок, для якого характерні дуже інтенсивне та гучне звучання гітар у низьких тонах, швидкий темп ударних інструментів і т. ін.

МЕТАЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **металіза́ція**.

МЕТАЛУ́РГ, -а, *ч.* Фахівець із металургії.

МЕТАЛУРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **металу́ргія**. *Металургійна промисловість.*

МЕТАЛУ́РГІЯ, -ї, *ж.* 1. Галузь важкої промисловості, що займається добуванням металів із руд і їх первинною обробкою. *Кольорова металургія.* 2. Наука про одержання металів із руд або речовин, які містять метали, і про надання металевим сплавам необхідних властивостей.

МЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для метання (у 1 знач.).

МЕТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто займається метанням чого-небудь. 2. Спортсмен, який тренується у метанні диска, списа, гранати і т. ін.

МЕТА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **мета́льник**.

МЕТАМАГНЕ́ТИК, -у, *ч.* Антиферомагнетик, у якого обмінна взаємодія всередині атомних шарів значно більша, ніж між шарами.

МЕТАМАНГАНІ́Т, -у, *ч.* Сіль із двозарядним аніоном, що містить атом Мангану у ступені окиснення +4, сполучений з трьома оксигеновими атомами.

МЕТАМАНГАНІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метаманганіт**.

МЕТАМАТЕМА́ТИКА, -и, *ж.* Галузь методології і математики, що вивчає особливості математичних теорій засобами та методами математики й математичної логіки.

МЕТАМАТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до метаматематики.

МЕТАМЕ́Р, -а, *ч.* Більше або менше схожі за будовою частини тіла тварин, що розміщені послідовно впродовж його поздовжньої осі.

МЕТАМЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Тип будови тіла тварини, за якого розрізняється ряд поздовжньо розташованих однорідних члеників. 2. Розчленування тіла тварин на метамери.

МЕТАМЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до метамерії.

МЕТАМЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **метаме́рія**.

МЕТАМІЄЛОЦИ́Т, -а, *ч.* Клітина гранулоцитарного ряду лейкопоезу, яка є попередником паличкоядерного гранулоцита.

МЕТАМО́ВА, -и, *ж.* Система понять, що служить для описування якого-небудь об'єкта. // *спец.* Мова, в термінах якої визначається інша мова.

МЕТАМО́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до метамови.

МЕТАМОРФІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Здійснення метаморфізму.

МЕТАМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.*, *спец.* Процес перетворення структури й складу гірських порід під впливом фізичних та хімічних факторів.

МЕТАМОРФІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Див. **метаморфі́чний**.

МЕТАМОРФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Який є наслідком дії метаморфізму; що втратив первинну структуру. *Метаморфічні мінерали.*

МЕТАМО́РФНИЙ, -а, -е. Те саме, що **метаморфі́чний**.

МЕТАМОРФО́З, -у, *ч.*, *спец.* Перетворення, перехід з однієї стадії або форми в іншу, що супроводжується набуттям нових функцій, іншого зовнішнього вигляду.

МЕТАМОРФО́ЗА, -и, *ж.* 1. *книжн.* Перетворення однієї форми чого-небудь в іншу; видозміна (у 1 знач.). 2. *розм.* Докорінна зміна, перетворення кого-, чого-небудь. 3. У рослин – зміна форми й структури органів у процесі історичного розвитку внаслідок пристосування їх до виконання тих чи інших функцій. 4. У тварин – глибоке перетворення організму в процесі його індивідуального розвитку; виявляється в різкій зміні будови й способу життя.

МЕТАМОРФОПСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Викривлене сприйняття форми оточуючих предметів або частин власного тіла.

МЕТА́Н, -у, *ч.* Безбарвний газ, що являє собою найпростішу сполуку Карбону з Гідрогеном. Головний складник природного горючого газу. Пальне і хімічна сировина; болотяний, або рудниковий газ.

МЕТАНАДІЙОДА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **метаперйода́т**.

МЕТАНАДІЙОДА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метанадійода́т**.

МЕТАНАЛІ́З, -у, *ч.*, *лінгв.* Те саме, що **перероз́клад**.

МЕТАНА́ЛЬ, -ю, *ч.* Те саме, що **формальдегі́д**.

МЕТА́Н-АНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Прилад, яким визначають (аналізують) вміст метану в атмосфері.

МЕТАНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір метанатної кислоти.

МЕТАНА́УПЛІУС, -у, *ч.* Личинкова стадія розвитку ракоподібних.

МЕТАНДРОСТЕНОЛО́Н, -у, *ч.* Ліки з групи анаболічних гормонів, які стимулюють синтез білків в організмі.

МЕТАНЕФРИ́ДІЇ, -ій, *мн.* Парні метамерно розташовані органи виділення у більшості кільчастих червів.

МЕТАНЕ́ФРОС, -а, *ч.*, *анат.* Парний орган виділення у плазунів, ссавців та людини.

МЕТАНИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Метушіння.

МЕТАНІ́Д, -у, *ч.* 1. Сіль метану, у молекулі якого три із чотирьох гідрогенових атомів замінені на три ціано- або нітрогрупи. 2. *рідко.* Продукт повної заміни атомів Гідрогену в метані на метал.

МЕТАНІ́Л, -у, *ч.* Те саме, що **мети́л**.

МЕТАНІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **метані́л**.

МЕТАНКАРБО́НОВИЙ, -а, -е: ** **Метанкарбо́нова кислота́** – те саме, що **о́цтова кислота́**.

МЕТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **мета́ти**. 2. Дія за знач. **мета́тися**.

МЕТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мета́н**. ** **Мета́нова кислота́** те саме, що **мураши́на кислота́**.

МЕТАНОВО́З, -а, *ч.* Спеціальне судно для переве-

зення метану.

МЕТАНО́Л, -у, *ч.* Розчинна у воді отруйна рідина з різким запахом; метиловий спирт.

МЕТАНО́ЛІЗ, -у, *ч.* Розклад хімічних сполук дією на них метанолу.

МЕТАНО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **метано́л**.

МЕТАНТЕ́НК, -а, *ч.*: ** **метанте́нк для о́саду стічни́х вод** – споруда для анаеробного зброджування осаду стічних вод.

МЕТАПЕРЙОДА́Т, -у, *ч.* Сіль з однозарядним аніоном, у якому центральний атом Йоду, сполучений 8-ма ковалентними зв'язками з 4-ма оксигеновими атомами; енергійний окисник.

МЕТАПЕРЙОДА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метаперйода́т**.

МЕТАПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *біол.* Стійке перетворення одного різновиду тканини на інший, відмінний від першого морфологічно та функціонально, за збереження її основної видової належності.

МЕТАПЛА́ЗМ, -а, *ч.*, *лінгв.* Зміна слова за допомогою пропуску, додавання або перестановки букв або складу.

МЕТАПЛА́ЗМА, -и, *ж.*, *біол.* Продукти життєдіяльності клітин, які розміщені в цитоплазмі.

МЕТАПЛАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Планування діяльності й розвитку самої системи соціального та економічного планування як певної інформаційної системи.

МЕТАПОЛО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Взаємне розташування двох різних замінників у ароматичному персні сполуки через один карбоновий атом.

МЕТАПРОГРА́МА, -и, *ж.*, *спец.* 1. Програма, що формує іншу програму. 2. Програма, що обробляє інші програми як дані.

МЕТАПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Загальна назва для будь-якої теорії, яка намагається всебічно синтезувати факти, теорії та міркування. 2. Синонім парапсихології.

МЕТАРОСИ́Т, -у, *ч.* Частково зневоднений росит – двоводний кальційметаванадат; лускуваті агрегати.

МЕТАСЕКВО́Я, -ї, *ж.* Рід хвойних дерев родини таксодієвих.

МЕТАСИЛІКА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір метасилікатної кислоти.

МЕТАСИЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метасиліка́т**.

МЕТАСИМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Навмисне відтворення симптомів захворювання, що вже закінчилося.

МЕТАСИ́ФІЛІС, -у, *ч.*, *заст.* Спинна сухотка і прогресуючий параліч, які є пізніми формами сифілісу центральної нервової системи.

МЕТАСИФІЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метаси́філіс**.

МЕТАСОМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Природний процес, що полягає в заміні одних мінералів гірської породи земної кори іншими зі зміною її хімічного складу при сталому об'ємі.

МЕТАСОМАТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **метасоматизм**.

МЕТАСОЦІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Критичне вивчення визначальних принципів якої-небудь сукупності вже акумульованого соціологічного знання.

МЕТАСПОЛУ́КА, -и, *ж.* 1. Сіль або ефір метакислоти. 2. Сполука, в ароматичному персні якої два замінники – радикали розташовані між собою у метаположенні.

МЕТАСТАБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Метастабі́льний стан**, *спец.* – стійкий стан системи, з якого вона може перейти у більш стійкий стан під дією зовнішніх збурень або спонтанно.

МЕТАСТАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **метастабі́льний**.

МЕТАСТА́З, -у, *ч.*, *мед.* 1. Перенесення певного патологічного матеріалу з ураженої частини організму в іншу, де й виникає відповідний хворобливий процес. 2. Вогнище хвороби, що виникає внаслідок такого перенесення. ** **Вапни́стий метаста́з** – вогнище кальцинозу в тканинах та органах при метастатичній вапнистій дистрофії. **Гематоге́нний метаста́з** – метастаз, який виник внаслідок переносу патологічного матеріалу потоком крові. **Імплантаці́йний метаста́з** – метастаз, який виник внаслідок випадкового безпосереднього переносу злоякісних клітин у здорові тканини. **Остеоліти́чний метаста́з** – метастаз злоякісної пухлини в кістку, який викликав порушення її структури та руйнування. **Остеопласти́чний метаста́з** – метастаз злоякісної пухлини в кістку, який супроводжується розростанням кісткової тканини в його зоні.

МЕТАСТАЗУВА́ННЯ, -я, *с.*, *мед.* Дія за знач. **метастазува́ти**.

МЕТАСТАЗУВА́ТИ, -у́є, *недок. і док.*, *мед.* Переносити певний патологічний матеріал з ураженої частини організму в іншу.

МЕТАСТАЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **метастазува́ти**.

МЕТАСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується метастазу. // Викликаний метастазом.

МЕТАСТРОНГІЛЬО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози свійських і диких свиней, що викликаються нематодами, які паразитують в бронхах.

МЕТАТАЛА́МУС, -а, *ч.* Частина таламічного мозку, яка розміщена на нижньому боці подушки таламуса.

МЕТАТАРЗАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Невропатія IV підошовного пальцьового нерва.

МЕТАТАРЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що стосується плюсна; плюсновий.

МЕТАТЕ́ЗА, -и, *ж.*, *лінгв.* Мимовільна перестанова двох сусідніх звуків у слові, напр.: "тарілка" замість "талірка" (з німецької *Teller*), російське "мрамор" замість "мармор" (з латинської *marmor*) та ін.

МЕТАТЕО́РІЯ, -ї, *ж.* Теорія, що аналізує властивості, структуру, методи, логічні основи (доказовість, несуперечливість, строгість тощо) іншої предметної теорії, а також встановлює межі її застосування та різні моделі.

МЕТА́ТИ, метаю, мета́єш *і* мечу́, ме́чеш, *недок.*, *перех.* 1. Те саме, що **кида́ти** 1. // Примушувати летіти з метою влучити в ціль або докинути якнайдалі. 2. Розкидати у різних напрямках; піднімати в повітря, розносити. // Шарпаючи, сіпаючи, розхитувати, розгойдувати в різні боки (перев. про вітер). 3. *рідко.* Згрібаючи, складати (сіно, солому тощо). 4. *також без додатка.* Брати і висвічувати карти, кидаючи їх управо і вліво. 5. *мисл.* Нацьковувати хортів або напускати гончих собак. 6. Родити (про зайчиху та ін.).

МЕТА́ТИСЯ, мета́юся, мета́єшся *і* мечу́ся, ме́чешся, *недок.* 1. Безладно переміщатися в різних напрямках, кидатися в різні боки. // *перен.* Бути в стані неспокою, розгубленості. *Метатися у здогадах.* 2. Неспокійно перевертатися з боку на бік у постелі, часто змінювати положення тіла (від сильного болю, переживання і т. ін.). 3. Хитатися, коливатися, розвіватись у різні боки (від вітру, тяги і т. ін.). 4. *рідко.* Те саме, що **мета́ти** 1. 5. Пас. до **мета́ти** 1.

МЕТАТІО́Н, -у, *ч.* Препарат для знищення шкідливих комах у посівах та посадках сільськогосподарських культур.

МЕТАТРАНСЛЯ́ТОР, -а, *ч.* У кібернетиці – транслятор, орієнтований на клас вхідних мов цифрових обчислювальних машин.

МЕТАТРО́ФНИЙ, -а, -е: ** **Метатро́фні бакте́рії** – група бактерій, що живляться органічними речовинами.

МЕТАУПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Управління самою системою управління, мета якого – забезпечення узгодженої та ефективної роботи підсистем та елементів системи управління, а також забезпечення в разі необхідності її зміни (розвитку).

МЕТАФА́ЗА, -и, *ж.* Друга фаза, етап непрямого поділу клітин (мітозу).

МЕТАФА́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до метафази.

МЕТАФА́ЙЛ, -а, *ч.*, *спец.* Набір елементів для забезпечення сумісності систем з різною архітектурою та пристроїв з різними можливостями та конструкцією.

МЕТАФЕРИ́Т, -у, *ч.* Солі з однозарядним аніоном, в якому атом Феруму у ступені окиснення +3 сполучений з двома оксигеновими атомами.

МЕТАФЕРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метаферит**.

МЕТА́ФІЗ, -а, *ч.* Проміжна ділянка кістки між діафізом і епіфізом.

МЕТАФІ́ЗИК, -а, *ч.* 1. Послідовник метафізики, метафізичних поглядів, переконань. 2. *заст.* Філософ, який займається питаннями, що виходять за межі досліду; філософ узагалі. 3. *перен.* Людина, схильна до абстрактних розмувань.

МЕТАФІ́ЗИКА, -и, *ж.* 1. Протилежний діалектиці спосіб мислення й метод пізнання, який розглядає предмети і явища поза їхнім внутрішнім зв'язком, відірвано одне від одного, в застиглому, незмінному вигляді. 2. Ідеалістичне філософське вчення про незмінні начала світу, що не піддаються досліду, які нібито є основою всіх фізичних явищ. 3. *перен.* Абстрактні розумування.

МЕТАФІЗИ́Т, -у, *ч.* Запалення трубчастої кістки в ділянці метафіза.

МЕТАФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Оснований на метафізиці (у 1 знач.). *Метафізичний матеріалізм.* 2. Стос. до метафізики (у 2 знач.). 3. *перен.* Абстрактний, відірваний від життя.

МЕТАФІЗИ́ЧНО. Присл. до **метафізи́чний** 1.

МЕТАФЛОЕ́МА, -и, *ж.* Провідна тканина молодих органів рослин; складова частина первинного лубу судинних пучків.

МЕТА́ФОРА, -и, *ж.* Художній засіб, що полягає в переносному вживанні слова або виразу на основі аналогії, схожості або порівняння, а також слово або вираз, ужиті в такий спосіб.

МЕТАФОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Творення словесного образу за допомогою метафори.

МЕТАФОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **метафоризува́ти**.

МЕТАФОРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Створювати словесний образ за допомогою метафори.

МЕТАФОРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Ставати метафорою.

МЕТАФО́РИКА, -и, *ж.* Сукупність метафор в якому-небудь творі, чиїйсь мові.

МЕТАФОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який містить метафору. 2. Багатий на метафори. *Метафоричний стиль.*

МЕТАФОРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **метафори́чний**.

МЕТАФОРИ́ЧНО, *присл.* Використовуючи метафору, метафори; засобом метафори, інакомовно.

МЕТАФО́С, -у, *ч.* Препарат для знищення шкідливих комах у посівах та посадках сільськогосподарських культур.

МЕТАФОСФА́Т, -у, *ч.* Сіль з однозарядним аніоном, у якому атом Фосфору у ступені окиснення +5 сполучений з трьома оксигеновими атомами.

МЕТАФОСФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метафосфа́т**.

МЕТАФРА́ЗА, -и, *ж.*, *спец.* Фраза, що утворюється за буквального перекладу з однієї мови на іншу.

МЕТАХРОМАЗІ́Я, -ї, *ж.* Властивість клітин та тканин забарвлюватися в тон, який відрізняється від кольору барвника.

МЕТАХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який змінює колір під дією температури.

МЕТАХРОМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **метахроматичний**.

МЕТАХРОМІ́Т, -у, *ч.* Сіль з однозарядним аніоном, у якому атом Хрому в ступені окиснення +3, сполучений з двома оксигеновими атомами.

МЕТАХРОМІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метахромі́т**.

МЕТАХРОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Віднесення подій до більш пізньої дати.

МЕТАЦЕЙНЕРИ́Т, -у, *ч.* Радіоактивний мінерал, що відрізняється від цейнериту меншою кількістю води й оптичними властивостями.

МЕТАЦЕ́НТР, -а, *ч.*, *спец.* Точка, від положення якої залежить стійкість рівноваги плаваючого тіла. // Центр кривизни траєкторії, по якій переміщується центр ваги підводної частини судна, якщо воно виведене з рівноваги.

МЕТАЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **метаце́нтр**.

МЕТАЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки, хронічному гастриті та ін.

МЕТВИ́РОБИ, -ів, *мн.* Вироби з металу, металеві вироби.

МЕТГЕМОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Похідне гемоглобіну, яке втратило здатність переносити кисень.

МЕТГЕМОГЛОБІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність або підвищений вміст метгемоглобіну в крові. ** **Спадко́ва метгемоглобінемі́я** – спадкові захворювання, зумовлені порушенням рівноваги між процесами окислення та процесами відновлення гемоглобіну.

МЕТГЕМОГЛОБІНУРІ́Я, -ї, *ж.* Поява метгемоглобіну в сечі.

МЕТЕ́КИ, -ів, *мн.* У Стародавній Греції – особисто вільні, але політично безправні іноземці, які постійно проживали в Аттиці.

МЕТЕ́ЛИК, -а, *ч.* 1. Комаха ряду метеликів (*див.* **мете́лики**). 2. *перен.*, *розм.* Терміново випущений листок із стислим повідомленням про що-небудь, із закликом; листівка (у 2 знач.), прокламація. // Книжечка, брошурка. 3. *перен.*, *розм.* Краватка у вигляді банта. 4. *тільки мн.* **мете́лики**, -ів, *бот.*, *діал.* Шпергель.

МЕТЕ́ЛИКИ, -ів, *мн.* Ряд комах, що мають по дві пари крил, вкритих дрібними лусочками, які зумовлюють яскраве й різноманітне їх забарвлення.

МЕТЕ́ЛИКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мете́лик** 1. *Метеликові крильця.* // Власт. метеликові. 2. *у знач. ім.* **мете́ликові**, -вих, *мн.* Назва підродини бобових рослин, з квітками, схожими на метеликів, до якої входять квасоля, горох, боби, соя тощо.

МЕТЕ́ЛИЦЯ, -і, *ж.* 1. Сильний вітер зі снігом; заметіль, хуртовина. 2. Народний танець (український, російський, білоруський), виконуваний у швидкому темпі, з частими змінами фігур та обертаннями. // Музика до цього танцю. 3. *діал.* Вертіж.

МЕТЕ́ЛИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **мете́лик** 1.

МЕТЕЛІ́ВКОВІ, -их, *ім.* Родина довговусих двокрилих комах.

МЕТЕЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **метеля́ти**.

МЕТЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* Те саме, що **метля́ти**.

МЕТЕМПСИХО́З, -у, *ч.* Релігійно-містичне уявлення про переселення душі померлого з одного організму в інший; переселення душ.

МЕТЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **метиле́н**.

МЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мести́** 1. // **ме́тено**, *безос. присудк. сл.*

МЕТЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *ент.* Вощинна міль.

МЕТЕНЦЕ́ФАЛОН, -у, *ч.* Один із головних відділів заднього мозку, що включає мозочок і міст.

МЕТЕО... Перша частина складних слів, що відповідає слову **метеорологі́чний**, напр.: м е т е о п р и л а д, м е т е о с і т к а.

МЕТЕОАНА́МНЕЗ, -у, *ч.* Частина анамнезу, яка містить дані про реакції людини на погодно-кліматичні умови та їх зміну.

МЕТЕОБЮРО́, *невідм.*, *с.* Установа, яка веде метеорологічні спостереження, здійснює прогнозування погоди.

МЕТЕОДА́НІ, -их, *мн.*, *розм.* Зведення і повідомлення метеорологічного характеру.

МЕТЕОЗВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Метеорологічне зведення.

МЕТЕОЗО́НД, -а, *ч.* Метеорологічний зонд (*див.* **зонд** 2).

МЕТЕОІНФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Те саме, що **метеода́ні**.

МЕТЕОКА́РТА, -и, *ж.*, *розм.* Карта якого-небудь району з графічно нанесеними на неї метеорологічними даними на той або інший період часу.

МЕТЕОЛАБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якого підвищена чутливість організму до змін погоди та клімату.

МЕТЕОЛАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **метеолабі́льний**.

МЕТЕОМАЙДА́НЧИК, -а, *ж.*, *розм.* Майданчик, обладнаний різними приладами для ведення метеорологічних спостережень.

МЕТЕООБСТАНО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Метеорологічні умови, характер погоди в тому або іншому районі.

МЕТЕОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до метеопатії. ** **Метеопати́чна реа́кція** – патологічна реакція організму, яка спостерігається внаслідок зміни метеорологічних чинників.

МЕТЕОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Зміни загального стану організму, що виникають внаслідок зміни погоди в умовах звичного клімату.

МЕТЕОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ кліматопатології, що вивчає метеопатії для розробки ефективних методів метеопрофілактики.

МЕТЕОПО́СТ, -а́, *ч.*, *розм.* Пост для ведення метеорологічних спостережень.

МЕТЕОПРИ́ЛАД, -у, *ч.*, *розм.* Прилад, що служить для метеорологічних спостережень, досліджень.

МЕТЕОПРОГНО́З, -у, *ч.*, *розм.* Прогноз погоди.
МЕТЕОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Заходи, спрямовані на попередження виникнення метеопатичних реакцій.
МЕТЕО́Р, -а, *ч.* 1. Тверде тіло космічного походження, що потрапляє з величезною швидкістю в земну атмосферу; падаюча зірка. 2. Швидкохідне пасажирське судно на підводних крилах.
МЕТЕОРАКЕ́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Ракета з приладами, призначеними для вивчення верхніх шарів атмосфери.
МЕТЕОРАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метеораке́та**.
МЕТЕОРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Здуття живота внаслідок скупчення газів у кишечнику; обдимання. *Стан метеоризму.* ** **Аліментáрний метеори́зм** – метеоризм, зумовлений надмірним вживанням в їжу продуктів, перетравлювання яких супроводжується підвищеним газоутворенням. **Тру́пний метеори́зм** – здуття живота в трупа, яке виникає внаслідок загнивання кишкового вмісту.
МЕТЕОРИ́Т, -а, *ч.* Тіло космічного походження, що досягло поверхні Землі, не встигнувши повністю випаруватися або розпилитися в атмосфері.
МЕТЕОРИ́ТИКА, -и, *ж.* Наука про метеорити.
МЕТЕОРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метеори́т**.
МЕТЕОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Власт. метеорові.
МЕТЕ́ОРНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **метео́р**. // Який є метеором. // Який складається з метеорів. *Метеорний потік. Метеорний дощ.* 2. *спец.* Пов'язаний із земною атмосферою, з атмосферними явищами.
МЕТЕОРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для одночасного автоматичного записування кількох метеорологічних елементів у високих шарах атмосфери – температури, тиску і вологості повітря.
МЕТЕОРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до метеорографії.
МЕТЕОРОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Опис метеорів.
МЕТЕОРОЛАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **метеолабільність**
МЕТЕОРОЛІ́Т, -а, *ч.* Кам'яний метеорит.
МЕТЕОРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із метеорології.
МЕТЕОРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метеороло́гія**. // Такий, що пов'язаний з метеорологією. *Метеорологічна станція.* ** **Метеорологі́чні чи́нники** – фізичні властивості атмосфери, що визначають погоду й клімат та впливають на стан організму.
МЕТЕОРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука, що вивчає земну атмосферу, її властивості та процеси, що в ній відбуваються. 2. Вчення про зміни погоди і методи її передбачення. // Книжка з викладом цього вчення.
МЕТЕОСЛУ́ЖБА, -и, *ж.*, *розм.* Метеорологічна служба.
МЕТЕОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Метеорологічна станція.
МЕТЕОСУПУ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Космічний апарат, що запускається на земну орбіту для ведення метеорологічних спостережень.
МЕТЕОУМО́ВИ, -мо́в, *мн.*, *розм.* Метеорологічна ситуація, погодні умови.
МЕТЕОЦЕ́НТР, -у, *ч.*, *розм.* Установа, що очолює метеорологічну службу в якій-небудь країні, районі земної кулі і т. ін.
МЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Схрещування різних порід тварин або різних сортів рослин з метою поліпшення їхніх якостей.
МЕ́ТИКАЛ, -а, *ч.* Грошова одиниця Мозамбіку.
МЕТИКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який добре метикує; кмітливий, тямущий. // *на (в) чому.* Досвідчений у якій-небудь справі.
МЕТИКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Міркування з якого-небудь приводу.
МЕТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Мати здатність міркувати, думати. // Міркувати над чим-небудь; розмірковувати. // Розуміти щось, догадуватися про сенс чого-небудь. // *на (в) чому.* Розбиратися в чому-небудь, розумітися на чомусь. 2. *перех.* Прикидати в голові; обмірковувати, обдумувати. // *перен.* Обмірковуючи, придумуючи, здійснювати що-небудь.
МЕТИКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **метико́ваний**. 2. Такий, над яким треба добре поміркувати. *Метикувата задача.*
МЕТИКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **метикува́тий**.
МЕТИ́Л, -у, *ч.* Група атомів, що складається з одного атома Карбону та трьох атомів Гідрогену і має один неспарений електрон. *Хлористий метил.*
МЕТИЛАМІ́Н, -у, *ч.* Найпростіший аліфатичний амін, який утворює вибухонебезпечні суміші з повітрям.
МЕТИЛБЕНЗЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **толуо́л**.
МЕТИЛБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **толуо́л**.
МЕТИЛВІОЛЕ́Т, -у, *ч.* Органічний барвник, що його застосовують для виготовлення чорнила, лаків тощо.
МЕТИЛГЛІКОЦІАМІ́Н, -у, *ч.* Див. **креати́н**.
МЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Група атомів, що складається з одного атома Карбону та двох атомів Гідрогену і має два неспарені електрони. Входить до складу багатьох сполук.
МЕТИЛЕНБЛА́У, *невідм.*, *ч.* Органічна речовина, барвник, застосовують також у медицині як антисептичний засіб та як протиотруту.
МЕТИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **метиле́н**.
МЕТИЛЕНХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Насичений аліфатичний галогеновмісний вуглеводень.
МЕТИЛЕТИЛКЕТО́Н, -у, *ч.* Аліфатичний кетон, що використовується в органічному синтезі.
МЕТИЛЙОДИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **йодомета́н**.
МЕТИЛМЕТАКРИЛА́Т, -у, *ч.* Метиловий ефір метакрилової кислоти, який використовується для одержання органічного скла та ін.
МЕТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мети́л**. // Який містить метил. ** **Мети́ловий спирт** – сильна отрута з вираженими кумулятивними властивостями, діє переважно на серцево-судинну систему.
МЕТИЛОРА́НЖ, -у, *ч.* Штучний органічний барвник, що використовується в аналітичній хімії як індикатор.
МЕТИЛСАЛІЦИЛА́Т, -у, *ч.* Знеболювальний і протизапальний засіб, що його застосовують для розтирань при артритах, ревматизмі та ін.
МЕТИЛТЕСТОСТЕРО́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Сильний андроген, що його застосовують при статевих розладах, маткових кровотечах та ін.
МЕТИЛТІОУРАЦИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при лікуванні базедової хвороби, гіпертиреозу тощо.
МЕТИЛУРАЦИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при променевих ураженнях шкіри, опіках, ранах, переломах кісток та ін.
МЕТИЛФЕРА́ЗИ, -ра́з, *мн.* Ферменти, що каталізують міжмолекулярні реакції, перенесення метальних груп від метіоніну до ін. сполук.
МЕТИЛХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Насичений аліфатичний галогеновмісний вуглеводень.
МЕТИЛЦЕЛЮЛО́ЗА, -и, *ж.* Продукт взаємодії лужної целюлози з метилхлоридом.
МЕТИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **метилюва́ти**.
МЕТИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Хімічна реакція, при якій у молекулу замість атома металу або атома водню вводиться метил.
МЕТИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Здійснювати метилювання.
МЕТИ́Н, -у, *ч.* Вуглеводневий радикал з трьома неспареними електронами, який складається з атома Карбону та гідрогенового атома.
МЕТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мети́н**.
МЕТИ́С, -а, *ч.* 1. Тварина або рослина, виведена метисацією. 2. Нащадок від шлюбу між представниками різних рас.
МЕТИСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *антр.* Процес схрещення різних рас.
МЕТИ́СКА, -и. Жін. до **мети́с**.
МЕТИ́СНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **мети́с** 1. *Метисна худоба. Метисний молодняк.*
МЕТІ́Ж, -у, *ч.*, *діал.* Сум'яття, гамір.
МЕТІ́ЛЬ[1], -і, *ж.*, *діал.* Метелиця (у 1 знач.).
МЕТІ́ЛЬ[2], -те́ля, *ч.*, *діал.* Метелик (у 1 знач.).
МЕТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мести́**.
МЕТІОНІ́Н, -у, *ч.* Сірковмісна амінокислота, що входить до складу білків тваринного і рослинного походження.
МЕ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Нанизаний на нитку, дріт і т. ін. ряд чого-небудь (перев. риби); низка. 2. Гурт, зграя (про собак). // *перен.* Багато кого-, чого-небудь.
МЕТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Швидкий і вправний у роботі, дії (про людину); проворний. // Про рухи такої людини, її руки і т. ін. // Який жваво і спритно рухається; рухливий (перев. про тварин). // Який швидко бігає; прудкий. *Меткий на вигадки.* 2. Який енергійно і вміло веде справи, легко знаходить вихід із скрутного становища; кмітливий, бистрий на розум. // *у знач. ім.* **метки́й**, -ко́го, *ч.* Той, хто енергійно і вміло веде справи. 3. Здатний точно спрямовувати що-небудь у ціль. // Точно спрямований у ціль. // Яким влучають без промаху. // Те саме, що **зірки́й** 1.
МЕ́ТКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **метки́й**.
МЕ́ТКО. Присл. до **метки́й**.
МЕТЛАНДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сильно радіоактивні кристали або суцільні маси.
МЕТЛА́СЬКИЙ: ** **Метла́ська пли́тка**, *спец.* – плитка з випаленої легкоплавкої глини, що використовується для настилання підлог і облицювання стін.
МЕТЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Метлюг.
МЕТЛИ́ЩЕ, -а, *с.* Палиця до мітли.
МЕ́ТЛО, -а, *с.*, *діал.* Місцина, зручна для полювання.
МЕТЛЮ́Г, -у́, *ч.* Трав'яниста рослина родини злакових із розлогою волоттю, що росте як бур'ян у посівах жита, пшениці, ячменю.
МЕТЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Гойдати щось або чимось (про вітер, бурю і т. ін.). // *безос.* Про сильне розгойдування під час дуже швидкого руху. // *чим.* Ритмічно рухати з боку в бік; гойдати, махати. 2. *неперех.*, *рідко.* Часто міняти напрямок руху.
МЕТЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* 1. Те саме, що **розвіва́тися**. // Ритмічно погойдуватися від руху. 2. *розм.* Те саме, що **мета́тися** 1. // Пролягати, маючи звивисту форму (про дорогу).
МЕТМІОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Похідна міоглобіну, яка втратила здатність переносити кисень.
МЕТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Однокр. до **мета́ти** 1. 2. *неперех.*, *чим.* Зробити швидкий рух. *Метнути бровами.* 3. *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **метну́тися** 2.
МЕТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Однокр. до **мета́тися** 1, 2. 2. *до кого – чого, за чим, куди, звідки і без додатка.* Швидко попрямувати, побігти; кинутися (у 1 знач.). // *по чому.* За короткий час побувати в кількох місцях; оббігти щось хутко. // *з інфін.* Швидко почати щось робити. // *на кого.* Накинутися, напасти. // Злетіти вгору, швидко прорізати повітря (перев. про птахів).
МЕ́ТО, -а, *с.*, *діал.* Шум, гамір.
МЕ́ТОД, -у, *ч.* 1. Спосіб пізнання явищ природи та суспільного життя. // Підхід митця, письменника (школи, течії і т. ін.) до вивчення життя і відображення його у своїх творах. 2. Прийом або система прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності (науці, виробництві тощо). // Спосіб дії, боротьби і т. ін. ** **Електрохімі́чний ме́тод ана́лізу** – фізико-хімічний метод аналізу, що базується на існуванні залежності між складом аналізованої речовини та її електрохімічними властивостями. **Імові́рнісний ме́тод** – метод дослідження, моделювання або оцінювання, заснований на застосуванні математичного апарата теорії імовірності. **Спектра́льний ме́тод ана́лізу** – фізико-хімічний метод аналізу, що полягає в дослідженні спектрів випромінювання, поглинання електромагнітного випромінювання речовиною, що визначається. **Фотометри́чний ме́тод ана́лізу** – вимірювання величини пропускання, поглинання або розсіювання інфрачервоного та ультрафіолетового випромінювання, а також видимого світла різними речовинами. **Хімі́чний ме́тод ана́лізу** – вимірювання маси та об'єму продуктів хімічних перетворень визначуваної речовини або витрачених реактивів, що вступили в реакцію з речовиною.
МЕТО́ДА, -и, *ж.*, *книжн.*, *заст.* Метод (у 2 знач.).
МЕТОДИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Послідовність у роботі, навчанні, викладі чогось тощо. 2. Одне з великих церковних утворень у рамках протестантизму.
МЕТО́ДИКА, -и, *ж.* 1. Сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів доцільного проведення будь-якої роботи. 2. Документ, який описує послідовність методів, правил і засобів виконання роботи. 3. Вчення про методи викладання певної науки, предмета.
МЕТОДИ́СТ, -а, *ч.* 1. Фахівець із методики викладання якого-небудь предмета. 2. Член протестантської секти, що виникла в англіканстві на початку 18 – наприкінці 19 ст. і перетворилася на самостійну церковну організацію, яка закликає до методичного, неухильного виконання християнами їхніх релігійних обов'язків.
МЕТОДИ́СТКА, -и. Жін. до **методи́ст**.
МЕТОДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до методизму, методиста.
МЕТОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до методики. *Методичний кабінет.* 2. Який здійснюється за певним планом; дуже послідовний, систематичний.
МЕТОДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **методи́чний** 2; послідовність, систематичність.
МЕТОДИ́ЧНО. 1. Згідно з методикою, з погляду методики. 2. Присл. до **методи́чний** 2; послідовно, систематично.
МЕТОДКАБІНЕ́Т, -у, *ч.* Методичний кабінет.
МЕТОДО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із методології.
МЕТОДОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **методоло́гія**. // Такий, що стосується методології.
МЕТОДОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **методологі́чний**; з погляду методології.
МЕТОДОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу; його філософська, теоретична основа. 2. Сукупність методів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання.
МЕТОДРОЗРО́БКА, -и, *ж.* Методична розробка.
МЕТО́Л, -у, *ч.* Білий дрібнокристалічний порошок, що добре розчиняється у воді; застосовується у фотографії як проявник.
МЕТО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мето́л**. // Який містить метол.
МЕТОНІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метоні́мія**. // Багатий на метонімії. *Метонімічний стиль.*
МЕТОНІ́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Один з основних тропів у поетичній і звичайній мові, в основі якого лежить перенесення назви одного поняття на інше, що перебуває з ним у певному зв'язку; слово або вираз, ужиті таким чином. 2. *псих.* Заміна слова або виразу схожим, але не цілком адекватним; ознака розладу мовлення.
МЕТО́П, -а, *ч.* Прямокутна кам'яна плита, часто прикрашена рельєфними зображеннями.
МЕТО́ПА, -и, *архіт.* Прямокутна кам'яна плита, прикрашена рельєфними зображеннями, що входить у фриз доричного ордера.
МЕТОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Наявність у дорослих людей незарослого шва по середній лінії лобної частини черепа.
МЕТОПІО́Н, -а, *ч.*, *анат.* Краніометрична точка, розміщена в місці перетину медіальної площини з горизонтальною лінією, що з'єднує найбільш виступаючі точки лобних горбів.
МЕТОРИ́ЗИС, -у, *ч.* Явище зміщення меж між зародковими листками або ембріональними зачатками і відповідно між їх тканинними похідними як у філогенезі, так і в онтогенезі.
МЕТР[1], -а, *ч.* 1. Міжнародна одиниця довжини 1 м = 1 650 763,73 довжини хвилі оранжевої лінії стабільного ізотопу ^{86}Kr; метр дорівнює довжині шляху, що його світло долає у вакуумі за $1/299\,792\,458$ частки секунди (м). 2. Лінійка або стрічка такої довжини з сантиметровими поділками, що використовується для вимірювання чого-небудь.
МЕТР[2], -а, *ч.* 1. Певне співвідношення наголошених і ненаголошених складів у віршовому рядку; віршовий розмір. 2. У музиці – система організації ритму, послідовність чергування сильних і слабких доль у такті.
МЕТР[3], -а, *ч.* 1. Учитель, наставник (у 1 знач.). 2. Шаноблива назва людини, звертання учнів, послідовників до визначного митця, вченого.
МЕТРА́Ж -у́, *ч.* 1. Довжина чого-небудь у метрах. 2. Розмір, площа чого-небудь у квадратних метрах.
МЕТРА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метра́ж**.
МЕТРАНПА́Ж, -а, *ч.* Старший складач друкарні, який верстає полоси набору.

МЕТРДОТЕ́ЛЬ, -я, *ч.* 1. Розпорядник у ресторані. 2. Старший лакей у домі, що відає столом, кухнею і домашніми слугами.

МЕТРЕ́ЙЗИС, -у, *ч.* Акушерська операція введення в порожнину вагітної матки метрейринтера.

МЕТРЕЙРИ́НТЕР, -а, *ч.* Медичний інструмент – гумовий балон, призначений для розкриття шийки матки та стимуляції пологових сил.

МЕТРИ́ЗА, -и, *ж.*, *іст.* У Франції та Нідерландах – музична школа, що готувала церковних півчих. 2. Церковний хор.

МЕ́ТРИКА^1, -и, *ж.* 1. Вчення про віршові розміри й ритми в поезії. // Будова вірша за певним розміром. // Розміри вірша. 2. *муз.* Те саме, що **метр**^{2} 2. 3. *муз.* Наука про метр (*див.* **метр**^{2} 2).

МЕ́ТРИКА^2, -и, *ж.*, *заст.* 1. Виписка з метричної книги про дату народження; свідоцтво про народження. 2. Метрична книга.

МЕ́ТРИКА^3, -и, *ж.* Узагальнення поняття віддалі між точками евклідового простору на множини, в яких можна ввести метричні простори.

МЕТРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення м'язового шару стінки матки. *Гострий метрит.*

МЕТРИ́ЧНИЙ^1, -а, -е. Прикм. до **метр**^{1}. ** **Метри́чна систе́ма мір** – міжнародна система одиниць виміру, в основу якої покладено метр (міру довжини) і кілограм (міру ваги).

МЕТРИ́ЧНИЙ^2, -а, -е. Прикм. до **метр**^{2} 1 і **ме́трика**^{1}. ** **Метри́чне віршува́ння** – система віршування, побудована на чергуванні коротких і довгих складів (напр., у давньогрецькій, римській та індійській поезії).

МЕТРИ́ЧНИЙ^3, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ме́трика**^{2}. ** **Метри́чна кни́га** – книга запису актів громадянського стану (про народження, шлюб, смерть), на підставі яких видаються відповідні документи. **Метри́чне свідо́цтво** – документ, що засвідчує внесення у метричну книгу акта про народження, шлюб, смерть.

МЕТРИ́ЧНО. Присл. до **метри́чний**.

МЕТРІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **метр**^{1} 2. 2. Дошки, дрова довжиною в один метр. *Дошка метрівка.*

МЕТРІОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Поняття давньогрецької етики, що позначає поміркованість у пристрастях; протиставлялося апатії.

МЕТРО́, *невідм.*, *с.* Те саме, що **метрополіте́н**.

МЕТРОБЛЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Гонорейне запалення матки.

МЕТРОБУ́Д, -у, *ч.*, *розм.* Організація, що займається будівництвом метрополітену.

МЕТРОБУ́ДІВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *розм.* Будівник метрополітену.

МЕТРОБУ́ДІВКА, -и. Жін. до **метробу́дівець**.

МЕТРОБУ́ДІВСЬКИЙ, -а, -е., *розм.* Стос. до метробуду і метробудівців, належний їм.

МЕТРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Спорудження метрополітену, метрополітенів; галузь промисловості, яка займається спорудженням метрополітенів.

МЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Розміром, довжиною в один метр.

МЕТРОВОКЗА́Л, -у, *ч.* Станція метрополітену.

МЕТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **метросальпінгогра́фія**.

МЕТРОЕНДОМЕТРИ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення ендометрію та міометрію.

МЕТРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із метрології.

МЕТРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метроло́гія**. *Метрологічні стандарти. Метрологічний інститут.*

МЕТРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про міри та ваги – встановлення систем одиниць вимірювання, створення і зберігання основних еталонів цих одиниць, забезпечення точності практичних вимірювань. ** **Законода́вча метроло́гія** – частина метрології, що містить правила, вимоги та норми, які контролюються державою для забезпечення єдності вимірювань.

МЕТРОМІ́СТ, -моста́ *і* -мо́сту, *ч.* Критий міст через річку, на якому споруджено лінію метро.

МЕТРОНІДАЗО́Л, -у, *ч.* Хіміотерапевтичний засіб для лікування інвазійних хвороб, які викликаються найпростішими.

МЕТРО́НІМ, МАТРО́НІМ, -а, *ч.*, *лінгв.* Вид антропоніма – власна назва сина чи дочки за іменуванням матері або когось із предків по материнській лінії.

МЕТРОНІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до метроніма.

МЕТРОНО́М, -а, *ч.* Механічний прилад із маятником для відраховування на слух рівних невеликих відтинків часу; застосовується в точних вимірюваннях, а також для визначення швидкості й рівності ритму, темпу під час виконання музичних творів або фізичних вправ.

МЕТРОНО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **метроно́м**.

МЕТРОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до матропатії.

МЕТРОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Захворювання матки взагалі.

МЕТРОПО́ЇЗД, -а, *ч.* Поїзд метрополітену.

МЕТРОПОЛІТЕ́Н, -у, *ч.* Міська електрична залізниця, споруджена під землею в тунелях, а на поверхні – на мостах-естакадах або на спеціально відведених ділянках вулиці.

МЕТРОПОЛІТЕ́НІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Працівник метрополітену.

МЕТРОПОЛІТЕ́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **метрополіте́н** і **метрополіте́нівець**.

МЕТРОПО́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. У Стародавній Греції – місто-держава (поліс) стосовно до заснованих ним в інших землях поселень (колоній). 2. Держава, що володіє загарбаними нею колоніями та експлуатує їх.

МЕТРОПТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **гістеропто́з**.

МЕТРОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Маткова кровотеча, що повторюється через нерегулярні проміжки часу.

МЕТРОРИ́ТМ, -у, *ч.*, *муз.* Чергування і співвідношення довгих і коротких долей та акцентів.

МЕТРОРИ́ТМІКА, -и, *ж.* Див. **метрори́тм**.

МЕТРОРИТМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до метроритміки.

МЕТРОСАЛЬПІНГОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенологічного дослідження матки та маточних труб після введення в їх порожнини контрастної речовини.

МЕТРОТЕКТОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Теорія часової структури музичної форми, згідно з якою кристалічна симетрія тактових відношень у творі є найважливішим чинником його краси.

МЕТРОТЕКТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до метротектонізму.

МЕТРОТРАМВА́Й, -я, *ч.* Швидкісний трамвай, шлях якого пролягає як по наземних, так і по підземних ділянках.

МЕТРОТРОМБОФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Запалення та тромбоз вен матки.

МЕТРОФЛЕБОТРОМБО́З, -у, *ч.* Тромбоз вен матки.

МЕТУШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *недок.* Рухатися безладно, похапливо або заклопотано; робити щонебудь, поратися, порядкувати поспішно. // *біля* (*коло*) *чого, з чим.* Робити якусь справу, що потребує багато клопоту, зусиль; клопотатися.

МЕТУШІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **метуши́тися**.

МЕТУШЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який багато метушиться; схильний до метушні. // Який свідчить про відсутність спокою, врівноваженості; безладний, поквапливий. 2. Сповнений метушні.

МЕТУШЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **метушли́вий**.

МЕТУШЛИ́ВО. Присл. до **метушли́вий**.

МЕТУШНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **метуші́ння**. // Шум, гамір, пов'язані з цією дією. 2. *перен.* Дріб'язкові справи, турботи.

МЕ́ТЧИНГ, -а, *ч.* 1. Метод обліку та оцінювання підприємницького ризику; узгодження стратегії, плану проведення бізнес-операції усіма її учасниками. 2. Регулярне звіряння купівель та продаж біржовими дилерами.

МЕТЧІ́Й, *присл.*, *діал.* Скоріше, швидше.

МЕТ'Ю́РИТИ, *невідм.*, *ч.* День настання виплати боргу, погашення позики, сплати процентів по терміновим вкладам.

МЕФІСТО́ФЕЛЬ, -я, *ч.* 1. У міфології народів Західної Європи – диявол. 2. *перен.* Злий дух, дух заперечення.

МЕФІСТО́ФЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Такий, як у Мефістофеля. // *перен.* Уїдливо-насмішкуватий. *Мефістофельська усмішка.*

МЕФІ́ТІС, *невідм.*, *ж.* Богиня шкідливих випарів землі.

МЕХАНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець із механізації. // Той, хто обслуговує машини та механізми (перев. у сільському господарстві).

МЕХАНІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **механіза́тор**.

МЕХАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оснащення виробництва машинами та механізмами; повна або часткова заміна засобів ручної праці машинами та механізмами.

МЕХАНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Пристрій, що передає або перетворює рух. // Те саме, що **маши́на**. ** **Вантажопідійма́льні механі́зми** – пристрої, машини, транспортні засоби, що здійснюють переміщення, транспортування вантажів. **Викона́вчий механі́зм** – механізм машини, вихідна ланка якого має робочий орган. **Механі́зм за́хисту**: а) послідовність дій окремих елементів, засобів для забезпечення захисту пристрою, обладнання; б) в обчислювальній техніці – сукупність засобів, що виключають звертання програми до ділянок пам'яті, які їй не належать. 2. *чого або який, перен.* Внутрішня будова, система чого-небудь. 3. Метод, спосіб. 4. *чого.* Сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне, хімічне та ін. явище.

МЕХАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **механізува́ти**. // **механізовано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Оснащений машинами та механізмами. 3. *у знач. прикм.* Пов'язаний із застосуванням машин та механізмів.

МЕХАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Устатковувати машинами, механізмами; переводити на механічну тягу, енергію. // Замінювати ручну працю працею машин, механізмів.

МЕХАНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Ставати механізованим. 2. *тільки недок.* Пас. до **механізува́ти**.

МЕХА́НІК, -а, *ч.* 1. Фахівець із механіки (у 1, 2 знач.). *Механік за освітою.* // Той, хто займається питаннями механіки (у 1, 2 знач.). 2. Той, хто стежить за роботою машин і механізмів, лагодить їх. // Той, хто управляє роботою деяких машин і механізмів, веде машину.

МЕХА́НІКА, -и, *ж.* 1. Наука про механічний рух тіл та про взаємодію, що виникає при цьому між тілами. ** **Небе́сна меха́ніка** – розділ астрономії, який вивчає рух небесних тіл; самий рух небесних тіл. 2. Галузь техніки, що застосовує закони про рух і сили для розв'язання практичних завдань. *Будівельна механіка.* 3. *перен.*, *розм.* Складна прихована будова чого-небудь. // Про хитро замаскований учинок, справу.

МЕХА́НІКО-МАТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з механікою та математикою. *Механіко-математичний факультет.*

МЕХА́НІКО-МАШИНОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Який пов'язаний з механікою та машинобудуванням.

МЕХАНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник механіцизму.

МЕХАНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до механіцизму, побудований на його принципах. *Механістичний матеріалізм.*

МЕХАНІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **механісти́чний**.

МЕХАНІСТИ́ЧНО. Присл. до **механісти́чний**.

МЕХАНІЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Антидіалектичний напрям у філософії, що зводить усю багатогранність світу до механічного руху однорідних часток матерії, а складні закономірності розвитку – до найпростіших законів механіки.

МЕХАНІЦИ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **механі́ст**.

МЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до механіки (у 1 знач.); пов'язаний з процесами та явищами, що їх вивчає механіка. *Механічний рух.* ** **Механі́чна ене́ргія**, *фіз.* – енергія механічного руху і взаємодії тіл системи чи їх частин, яка дорівнює сумі кінетичної і потенціальної енергії цієї системи. 2. Те саме, що **механісти́чний**. // *перен.* Який не враховує складності та своєрідності явищ, не проникає в їхню сутність; поверховий. *Механічний матеріалізм.* 3. Стос. до механізмів (у 1 знач.); який діє або здійснюється за допомогою механізмів. ** **Механі́чні музи́чні інструме́нти** – музичні інструменти зі спеціальними пристроями для виконання музики без участі музиканта (шарманка, фортепіано та ін.). 4. Який має безпосереднє відношення до виготовлення або ремонту машин і механізмів. *Механічна майстерня. Механічний цех.* // *у знач. ім.* **механі́чна**, -ної, *ж.* Майстерня, в якій виготовляють або ремонтують машини і механізми. 5. *перен.* Не пов'язаний зі свідомістю, який виконується без участі волі людини; несвідомий, автоматичний, машинальний.

МЕХАНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **механі́чний**.

МЕХАНІ́ЧНО. 1. Присл. до **механі́чний** 5. // Неорганічно. 2. За допомогою, з застосуванням механізмів. 3. Автоматично, згідно з певними правилами.

МЕХАНОКАЛОРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **механокалори́чний ефе́кт** – явище охолодження надтекучого рідкого гелію, що витікає із посудини через вузький капіляр під дією різниці тисків.

МЕХАНОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для реєстрації низькочастотних коливань, пов'язаних з механічною діяльністю серця.

МЕХАНОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація низькочастотних коливань, пов'язаних з механічною діяльністю серця.

МЕХАНОЛАМАРКІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **неоламаркі́зм**.

МЕХАНООБРО́БКА, -и, *ж.* Механічна обробка (деталей машин і механізмів).

МЕХАНООБРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до механічної обробки (деталей машин і механізмів).

МЕХАНООСНА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Оснащений механічними пристроями або установками.

МЕХАНООСНА́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **механооснащений**.

МЕХАНОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Чутливі нервові закінчення, що сприймають механічні подразнення.

МЕХАНОСИ́НТЕЗ, -у, *ч.* Синтез хімічних сполук за допомогою механохімічних реакцій.

МЕХАНОСКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до складання машин і механізмів.

МЕХАНОСКЛАДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст, який займається складанням машин і механізмів.

МЕХАНОСТРИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Деформація тіл, що виникає при накладанні механічних напруг, які змінюють магнітний стан речовини.

МЕХАНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Метод лікування хворих фізичними вправами за допомогою спеціальних апаратів.

МЕХАНОТРО́Н, -а, *ч.* Електровакуумний прилад, у якому керування електричним струмом здійснюється механічним переміщенням його електродів.

МЕХАНОФОСФЕ́Н, -у, *ч.* Відчуття спалаху світла, що спостерігається при подразненні очного яблука.

МЕХАНОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до механохімії.

МЕХАНОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ науки, що вивчає перебіг хімічних процесів, спричинених механічною дією тертя, удару, вибуху, ультразвуку тощо.

МЕХАНОХО́Р, -а, *ч.*, *бот.* Рослини, стиглі плоди якої миттєво розтріскуються, а насіння розкидається, розсіюється навсібіч.

МЕХАНОХОРІ́Я, -ї, *ж.* Спосіб розповсюдження насіння механохорами.

МЕХАНОХО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до механохорії.

МЕХАНОЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **механорецепто́ри**.

МЕХА́РІ, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **мега́рі**.

МЕХДОЇ́ННЯ, -я, *с.* Механічне доїння – доїння за допомогою механічних апаратів.

МЕ́ЦА-ВО́ЧЕ, *невідм.*, *с.* 1. Прийом вокальної техніки, який полягає у тихому звучанні голосу, що повноцінно зберігає всі його акустичні якості. 2. Виконавський відтінок у грі на музичних інструментах.

МЕЦЕНА́Т, -а, *ч.* Багатий покровитель наук і мистецтв, а також їх представників.

МЕЦЕНА́ТКА, -и. Жін. до **мецена́т**.

МЕЦЕНА́ТСТВО, -а, *с.* Діяльність мецената; протегування мецената.

МЕЦЕНА́ТСТВУВАТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *книжн.* Бути меценатом.

МЕЦЕНА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **мецена́т**; належний меценатові.

МЕЦИСТОЦИРО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи кишкових нематодозів; проявляється диспептичними явищами.

МЕ́ЦО, *невідм.*, *с.*, *розм.* Те саме, що **ме́цо-сопра́но**.

МЕ́ЦО-ПІА́НО, *невідм.*, *с.* Один із відтінків динаміки в музиці; звучання, середнє між форте й піано.

МЕ́ЦО-СОПРА́НО, *невідм.* 1. *с.* Жіночий голос, сере-

дній за регістром. 2. *ж.* Про співачку з таким голосом.

МЕ́ЦО-СОПРА́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до мецо-сопрано. ** **Ме́цо-сопра́новий ключ**, *муз.* – один із ключів групи до.

МЕ́ЦО-ТІ́НТО, *невідм.*, *с.*, *спец.* Старий ручний спосіб виготовлення гравірувальних форм на металі, призначених для глибокого друку; малюнок, відрукуваний за допомогою такої форми.

МЕ́ЦО-ФО́РТЕ, *невідм.*, *с.* Один із відтінків динаміки в музиці; помірно гучне звучання.

МЕЧ, -а́, *ч.* 1. Старовинна холодна зброя у вигляді двосічного прямого довгого клинка з рукояткою. // *чого, перен.* Про те, що карає кого-, щонебудь. ** **Дамо́клів меч**, *перен.* – постійна смертельна небезпека. (З давньогрецької легенди про Дамокла, над яким під час бенкету повісили на волосині гострий меч). **Меч-ри́ба** – велика хижа океанська риба ряду окунеподібних, верхня щелепа якої витягнута у довгий мечоподібний відросток. 2. *заст.* У старовинному весільному обряді – прикрашена квітами, стрічками і т. ін. шабля, яку тримала в руках світилка.

МЕЧВЕ́ДОК, -дка, *ч.*, *зах.* Кажан.

МЕЧЕ́Т *див.* **мече́ть.**

МЕ́ЧЕТ, -у, *ч.*, **МЕ́ЧЕТЬ**, -і, *ж.*, *діал.* У чорноморських рибалок та запорожців – піч для випікання хліба.

МЕЧЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мече́ть.**

МЕ́ЧЕТЬ *див.* **ме́чет.**

МЕЧЕ́ТЬ, -і, *ж.*, *рідко* **МЕЧЕ́Т**, -у, *ч.* Молитовний дім у мусульман.

МЕ́ЧИК[1], -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **меч** 1.

МЕ́ЧИК[2], -а, *ч.* Дерев'яна ударна частина терниці.

МЕ́ЧНИК, -а, *ч.*, *іст.* Воїн, озброєний мечем.

МЕЧОНІ́С, -но́са, *ч.* Те саме, що **меч-ри́ба.**

МЕЧОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* 1. *іст.* Воїн, озброєний мечем, а також слуга, що носив за лицарем його меч. 2. Член духовно-військового лицарського ордену, заснованого 1202 р. в Лівонії для завоювання Східної Прибалтики і для наступу на руські землі (емблемою ордену було зображення меча і хреста на білому плащі).

МЕЧОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який формою нагадує меч. ** **Мечоподі́бний відро́сток** – нижня вузька частина грудної кістки ссавців і людини.

МЕЧОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мечоподі́бний.**

МЕЧОХВІ́СТ, -хвоста́, *ч.* Морська тварина ряду членистоногих зі сплющеним тілом, вкритим панциром, що закінчується довгим хвостовим відростком-шипом.

МЕЧ-РИ́БА, -и, *ж.* Єдиний сучасний представник родини меч-риб ряду окунеподібних.

МЕШИ́НИ, -ши́н, *мн.*, *діал.* Шкіряні штани вовною всередину (у пастухів і табунників).

МЕ́ШКАНЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Особа, що займає якесь приміщення як житло; жилець. 2. *рідко.* Особа, яка живе у певному місці; житель. 3. Про тварин, які населяють певну місцевість, місце.

МЕ́ШКАНКА, -и. Жін. до **ме́шканець.**

МЕ́ШКАННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **ме́шкати.** 2. *діал.* Житлове приміщення; житло.

МЕ́ШКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Жити, проживати (у певному приміщенні). // Жити (в гнізді, лігві і т. ін. – про тварин, птахів). 2. *рідко.* Жити, проживати у певній місцевості, місці.

МЕ́ШТИ, мешт, *мн.*, *діал.* Легкі татарські черевики.

МЕ́ШТИКИ, -ів, *мн.* Зменш. до **ме́шти.**

МЕЩЕРА́, -и, *ж.* Те саме, що **мещеряки́.**

МЕЩЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мещеряків.

МЕЩЕРЯКИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **мещеря́к**, -а́, *ч.*; **мещеря́чка**, -и, *ж.*). Народність тюркської мовної групи, що проживає в Башкирії та Приураллі.

МЕЩЕРЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мещеряків.

МЕЩЕРЯ́ЧКА *див.* **мещеряки́.**

МЖА, -і, *ж.*, *діал.* Мжичка.

МЖИ́ТИ *див.* **мжи́чити.**

МЖИ́ЧИТИ, -ить *і* **МЖИ́ТИ**, мжить, *недок.* Падати часто, дуже дрібними крапельками (про дощ); мрячити (у 1 знач.). // *безос.*

МЖИ́ЧКА, -и, *ж.* Дуже дрібні краплі води, які насичують повітря; дрібний, густий дощ; мряка (у 1 знач.).

МЗДА, -и, *ж.*, *книжн.* 1. Плата, винагорода за щонебудь. 2. *ірон.*, *розм.* Хабар.

МИ, нас, *займ. особ.* 1 *ос. мн.* 1. Уживається для називання двох чи багатьох осіб разом із тим, хто говорить. // Уживається на позначення групи людей, зв'язаних спільним походженням, заняттями, поглядами і т. ін., до якої входить і мовець. // Уживається для називання неозначеної особи. ** **У нас** – у нашій сім'ї, країні, у нашому суспільстві тощо. 2. Разом із прийм. "з" та оруд. в. ім. або іншого займ. означає: я і ще хтось один. 3. Уживається замість "я": а) в авторській мові (у розповіді, науковому викладі); б) (*розм.*) часто для підкреслення поважності своєї особи; в) (*заст.*) в офіційних документах від особи монарха; у мові монарха; г) у жартівливо-іронічних висловах. 4. *жарт.* Уживається замість займ. 2 або 3 ос. одн. в емоційно-експресивному мовленні.

МИГ[1], **МИГ-МИГ**, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **мига́ти.**

МИГ[2], -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **мить.** *В один миг.*

МИГА́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **блискавиця** 2.

МИГА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Світловий сигнал, що миготить (світлофор, сигнал повороту на автомобілі або на даху якого-небудь спеціального автомобіля і т. ін.).

МИГА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Пов'язаний з процесом мигання; який здійснює мигання. *Мигальна перетинка ока.*

МИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мига́ти.**

МИГА́ТИ, -а́ю, -а́еш, *недок.* 1. Те саме, що **бли́мати** 1. 2. Те саме, що **бли́скати.** // *безос.* // *чим.* Посилати короткі світлові сигнали. 3. Те саме, що **клі́пати** 1. 4. Те саме, що **мелька́ти** 1.

МИГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **мига́ти.**

МИГДАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мигда́ль.** *Мигдалеве дерево.* // Власт. мигдалю. // Який складається з дерев мигдалю. *Мигдалевий гай.* // Якого добувають з мигдалю. *Мигдалеве масло.* // Вигот. з мигдалю, з мигдалем. *Мигдалеве молоко.* 2. *у знач. ім.* **мигдале́ві**, -вих, *мн.* Підродина рослин родини розоцвітих, куди входять мигдаль, вишня, слива та ін. 3. Те саме, що **мигдалеподі́бний.** 4. Схожий кольором на цвіт мигдалю; ніжно-рожевий.

МИГДАЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий формою на горіх мигдалю. ** **Мигдалеподі́бне ті́ло**, *анат.* – базальне ядро, розміщене поблизу скроневого полюса півкулі великого мозку.

МИГДАЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мигдалеподі́бний.**

МИГДА́ЛИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **мигда́ль.** 2. *перев. мн.* Залози, розташовані по боках піднебіння в глотці, схожі формою на мигдалевий горіх. ** **Мигда́лик мо́зочка** – частка півкулі мозочка, яка розміщена на передньомедіальній частині його нижньої поверхні по краю черв'яка. **Підне́бінний мигда́лик** – парне утворення, розміщене в ямках бокових стінок зіва між піднебінно-язиковою дужкою і піднебінно-глотковою дужкою. **Тру́бний мигда́лик** – парне утворення, що є скупченням лімфоїдної тканини в товщі слизової оболонки носоглотки біля глоткового отвору євстахієвої труби.

МИГДА́ЛИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мигда́лик.** ** **Мигда́ликова па́зуха** – парне заглиблення між язиково-піднебінною та глотковопіднебінною дужками, в якому розміщений піднебінний мигдалик.

МИГДА́ЛИНА, -и, *ж.* 1. Ядро мигдалевого горіха. 2. *геол.* Мінеральне утворення круглої чи овальної форми, яке виникає внаслідок виповнення мінералами пустот у гірській породі.

МИГДА́ЛИЦЯ, -і, *ж.* Ангіна.

МИГДА́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Південне невисоке дерево або кущ родини розоцвітих із ніжно-рожевими квітками та овальними плодами – горіхами. 2. Плід цієї рослини з їстівним солодким або гірким ядром. ** **Мигда́ль ди́кий (низьки́й)** – те саме, що **бобчу́к.**

МИГДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мигда́ль.**

МИГДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **бобчу́к.**

МИ́ГИ, -ів, *мн.*, *розм.* Знаки (підморгування, жести), які супроводжують, а часто і заступають розмову. *На мигах.*

МИГИ́ЧИТИ, -ить, *недок.*, *безос.*, *діал.* Мжичити.

МИГИ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Мжичка.

МИГКО́М, *присл.*, *діал.* Мигцем.

МИГКОТІ́ТИ, мигкоти́ть *і* мигко́че, *недок.*, *діал.* Миготіти.

МИГ-МИГ *див.* **миг**[1].

МИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **мига́ти.** ** **Як о́ком мигну́ти** – дуже швидко, миттю.

МИГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.* Підсил. до **мигну́ти.**

МИГОТА́ТИ *див.* **миготі́ти.**

МИГОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **миготі́ти.**

МИГОТІ́ТИ, -ти́ть *і* **МИГОТА́ТИ**, -о́че, *недок.* Підсил. до **мигті́ти.**

МИГОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який миготить. 2. *біол.* Який має відростки (війки), що постійно коливаються.

МИГОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **миготли́вий.**

МИГОТЛИ́ВО. Присл. до **миготли́вий.**

МИГТІ́ННЯ *і* **МИГОТІ́ННЯ**, -я, *с.*, *розм.* 1. Докучливе мигтіння, сумбурний рух кого-, чого-небудь перед очима. 2. Суєта, плутанина.

МИГТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **мигті́ти.**

МИГТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.* 1. З'являтися на короткий час і зникати з поля зору. // Створювати враження рябизни в очах; мерехтіти. // Відбиватись на обличчі, в очах (про переживання, почуття). // *перен.* Швидко, зненацька з'являтися у свідомості. 2. Те саме, що **бли́мати** 1. // Блискати.

МИГТЮ́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **мигті́ти.** // *у знач. прикм.* Який блискає.

МИГУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **кагане́ць** 1.

МИГУ́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Зірниця, блискавка.

МИГЦЕ́М, *присл.* 1. Одну мить; одним поглядом. 2. Дуже швидко, в одну мить; миттю.

МИ́ДЗА, -и, *ж.*, *діал.* Пика, мармиза.

МИДЗА́ТИЙ *див.* **миза́тий.**

МИ́ЗА, -и, *ж.* Розташована окремо за містом садиба з сільськогосподарськими будівлями (перев. у Прибалтиці).

МИЗА́ТИЙ, МИДЗА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Щокатий.

МИЗГІ́Р, -я́, *ч.*, *діал.* Тарантул.

МИ́ЗКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Бруднити що-небудь внаслідок неохайного користування.

МИ́ЗКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. Ставати брудним внаслідок неохайного користування (про одяг). 2. Залицятися до кого-небудь, упадати біля когось.

МИ́ЗЯ, -і, *ч. і ж.*, *діал.* Плакса, рюмса.

МИ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Ганчірка, віхоть для миття чогонебудь. 2. Пристосування для миття, промивання чого-небудь; місце, де щось миють, промивають. *Лабораторна мийка.* // *розм.* Місце, поміст, обладнаний для миття автомашин. 3. Приміщення, обладнане для миття робітників (шахтарів, сталеварів і т. ін.) після зміни; душова. 4. Раковина на кухні для миття посуду.

МИ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до миття; який служить для промивання чого-небудь. // *у знач. ім.* **ми́йна**, -ної, *ж.* Приміщення, пристосоване та обладнане для миття, промивання чого-небудь. 2. Який має здатність мити, відмивати що-небудь.

МИ́ЙНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається миттям, промиванням чого-небудь.

МИ́ЙНИЦЯ[1], -і. Жін. до **ми́йник.**

МИ́ЙНИЦЯ[2], -і, *ж.* Велика миска для умивання, миття голови або посуду.

МИ́ЙНО-СУШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для миття і подальшого сушіння.

МИ́КАВКА, -и, *ж.*, *зах.* Палиця з дрючком для висмикування сіна зі стіжка.

МИ́КАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається миканням (*див.* **ми́кання**[1]).

МИ́КАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **ми́кальник.**

МИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ми́кати.**

МИ́КАНКА, -и, *ж.*, *діал.* Гірший ґатунок прядива.

МИ́КАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **ми́кати.**

МИ́КАННЯ[2], -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ми́катися** 1.

МИ́КАТИ, -аю, -аєш *і* ми́чу, ми́чеш, *недок.*, *перех.* 1. Чесати льон або коноплі для прядива. 2. *діал.* Виривати що-небудь звідкись; виривати з корінням (рослини). // Скубти. ** **Го́ре ми́кати**, *нар.-поет.* – бідувати, поневірятися.

МИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся *і* ми́чуся, ми́чешся, *недок.*, *діал.* 1. Вештатися. 2. Лізти, втручатися у що-небудь.

МИКЕ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *діал.* Пекти, жарити.

МИКИ́ТИТИ, -и́чу, -и́тиш, *недок.*, *розм.* Міркувати; метикувати.

МИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *перех.*, *док.*, *діал.* Захопити когось силою і швидко відвезти кудись.

МИКОЛА́ЇВЕЦЬ, -вця, *ч.* Житель міста Миколаїв.

МИКОЛА́ЇВКА, -и, *ж.* Жителька міста Миколаїв.

МИКОЛА́ЇВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Миколаїв.

МИКОЛА́ЙКИ *див.* **микола́йчики.**

МИКОЛА́ЙЧИКИ, МИКОЛА́ЙКИ, -ів, *мн.* Багаторічна трав'яниста степова рослина родини зонтичних, синювато-сірувато-зеленого кольору, з квітками, зібраними в голівки, оточені колючою обгорткою. *Миколайчики польові.*

МИКУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *зах.* Хитрувати, викручуватися.

МИКУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.*, *діал.* Хитрувати, викручуватися.

МИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ми́лити.**

МИЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ми́лий.** // *у знач. ім.* **миле́нький**, -кого, *ч.*; **миле́нька**, -кої, *ж.* Кохана людина. ** **Як миле́нький** – неодмінно, само собою.

МИЛЕ́НЬКО. Присл. до **миле́нький.**

МИЛЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **миле́нький.** // *у знач. ім.* **миле́сенький**, -кого, *ч.*; **миле́сенька**, -кої, *ж.* Кохана людина.

МИЛЕ́СЕНЬКО, Присл. до **миле́сенький.**

МИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дуже приємний, лагідний у стосунках з людьми; хороший, симпатичний. // Який привертає увагу приємною зовнішністю, приємним виглядом. // Який викликає почуття задоволення; дуже приємний (про звуки голосу, сміху тощо). // Пов'язаний з приємними переживаннями. // Сповнений привітності, доброзичливості; люб'язний. // *ірон.* ** **За ми́лу ду́шу** – з великим задоволенням, охоче. 2. Близький і рідний серцю; дорогий. // *у знач. присудк. сл.* // Про рідну сторону, краєвид і т. ін. // *у знач. присудк. сл.* ** **Бо́же (мій) ми́лий!** – уживається як вигук, що виражає захват, подив, розпач та інші почуття. 3. Те саме, що **коха́ний** 1. // *у знач. ім.* **ми́лий**, -лого, *ч.*; **ми́ла**, -лої, *ж.* Кохана людина. 4. Постійний епітет у дружньому або фамільярному звертанні.

МИ́ЛИНИ, -лин, *ж.*, *зах.* Мильна вода після прання.

МИ́ЛИТИ, ми́лю, ми́лиш, *недок.*, *перех.* Натирати милом що-небудь змочене водою; намилювати. // Мазати когось, щось чим-небудь змоченим мильною піною. // Розчиняти мило у воді. *Милити воду.*

МИ́ЛИТИСЯ, ми́люся, ми́лишся, *недок.* 1. Натиратися милом; намилюватися. 2. Утворювати піну, розчиняючись у воді (про мило). // Розчиняти в собі мило. 3. Пас. до **ми́лити.** 4. *розм.* Вагатися, не наважуватися на якийсь вчинок.

МИ́ЛИЦЯ, -і, *ж.* Висока палиця з перекладками, на яку спираються пахвами і якою користуються як опорою під час ходіння хворі на ноги чи безногі люди.

МИЛІ́Н, -а, *ч.*, *зах.* Держак ручного млина.

МИЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Мильна вода.

МИЛІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Такий, як і був; однаковісінький.

МИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Доброзичливе, привітне ставлення до кого-небудь. // *заст.* Прихильність когось вищого становищем у суспільстві до залежного; ласка (*див.* **ла́ска**[1] 4). // *ірон.* // Вияв жалості, милосердя; помилування. ** **Роби́ти ми́лість** – виявляти добру волю, бажання допомогти, піти назустріч кому-небудь. **Що ми́лість ва́ша** – усе, чого зажадаєте. 2. *перев. мн.*, *заст.* Дар (у 1 знач.), пожертвування. // Добрий, милосердний учинок; благодіяння. 3. *заст.* Любов, кохання. ** **Бо́жою ми́лістю**, *заст.*, *ірон.* – додаток до імператорського та ін. високопоставлених осіб титулу у важливих документах. **Ва́ша (твоя́, його́, її́, їх) ми́лість**, *заст.*: а) уживається в шанобливому звертанні підлеглої особи, а також вказівки на третю

особу; б) уживається з іронією щодо кого-небудь. **Зробі́ ми́лість** – уживається для вираження підсиленого прохання, спонукання до якоїсь дії, вчинку. **Ми́лості про́шу (про́симо)** – уживається як ввічливе запрошення. **Скажі́ть [мені́] на ми́лість:** а) виражає шанобливе прохання; б) виражає здивування, незадоволення, розгубленість.

МИЛІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мілі́шати**.

МИЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Ставати милішим.

МИЛКИ́Й, -а́, -е́. Який дає багато піни, розчиняючись у воді (про мило). *Милке мило.* // Який добре розчиняє у собі мило. *Милка вода.* // Який містить багато мила.

МИ́ЛКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **милки́й**.

МИ́ЛО[1], -а, *с.* 1. Тверда, напіврідка або рідка речовина – натрійні або калійні солі вищих жирних кислот; розчиняється у воді та вживається для миття і прання. // Піна, що утворюється з розчиненням цієї суміші у воді. // *тільки мн.* Про сорти цієї речовини. ** **Соба́че (ди́ке) ми́ло**, *розм.* – те саме, що **мильня́нка**. 2. *перен.* Біла піна поту.

МИЛО[2]. Присл. до **ми́лий** 1. // *у знач. присудк. сл., часто з інфін.*

МИЛОВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Фаворит, улюбленець.

МИЛОВА́Р, -а, *ч.* Фахівець із миловаріння.

МИЛОВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Виробництво мила.

МИЛОВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до миловаріння.

МИЛОВА́РНЯ, -і, *ж.* Підприємство, на якому виготовляють мило.

МИЛОВИ́Д, -а, *ч., заст.* Чоловік з приємним обличчям.

МИЛОВИ́ДИЙ, -а, -е. Який має приємні, привабливі риси обличчя.

МИЛОВИ́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Абстр. ім. до **милови́дий**.

МИЛОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **милови́дий**.

МИЛОВИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **милови́дний**.

МИЛОВИ́ДО. Присл. до **милови́дий**.

МИЛОДА́Н, -а, *ч., діал.* Коханий (у 2 знач.).

МИЛОДА́НКА, -и, *ж., діал.* Кохана (у 2 знач.).

МИЛОЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. Приємний для слуху. // Який видає приємні для слуху звуки.

МИЛОЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **милозву́чний**.

МИЛОЗВУ́ЧНО. Присл. до **милозву́чний**.

МИЛОЛИ́ЦИЙ, -я, -е, *розм.* Те саме, що **милови́дий**.

МИЛОНА́ФТ, -у, *ч.* Продукт переробки нафти у вигляді коричневої милкої маси, що використовується як сурогат мила.

МИЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до мила.

МИЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **милоподі́бний**.

МИЛОСЕ́РДИЙ, -а, -е, *заст.* Милосердний.

МИЛОСЕ́РДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *над ким, недок., заст.* Виявляти милосердя.

МИЛОСЕ́РДНИЙ, -а, -е, *без додатка і до кого.* Який виявляє милосердя; схильний, готовий до добрих учинків. // Уживається як постійний епітет до слів "Господь", "Бог". // Який свідчить про добре, співчутливе ставлення (про погляд, вираз обличчя тощо). // Викликаний, зумовлений милосердям. *Милосердний вчинок.* ** **Го́споди (Бо́же) [мій] милосе́рдний!** – уживається як вигук, що виражає сильні переживання.

МИЛОСЕ́РДНИК, -а, *ч., заст.* Добрий серцем, співчутливий чоловік.

МИЛОСЕ́РДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **милосе́рдний**.

МИЛОСЕ́РДНО. Присл. до **милосе́рдний**.

МИЛОСЕ́РДО, *заст.* Присл. до **милосе́рдий**.

МИЛОСЕ́РДСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., заст.* Виявляти милосердя.

МИЛОСЕ́РДЯ, -я, *с.* Добре, співчутливе ставлення до кого-небудь. // Вияв жалості; помилування. ** **Сестра́ милосе́рдя**, *іст.* – медична сестра.

МИЛОСТИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., заст.* Благодійник (у 1 знач.).

МИЛОСТИ́ВИЙ, -а, -е, *без додатка і до кого.* Який виявляє милість (у 1 знач.). // *ірон.* // Який свідчить про милість. *Милостиве слово. Милостивий учинок.* ** **Бо́же (Го́споди) [мій] ми́лостивий!** – уживається як вигук, що виражає здивування, захоплення, страждання і т. ін. **Ми́лостивий па́не!**; **ми́лостива па́ні!**, *заст.* – уживалося як ввічливе звертання.

МИ́ЛОСТИВИЦЯ, -і. Жін. до **ми́лостивець**.

МИЛОСТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **ми́лостивий**.

МИЛОСТИ́ВО. Присл. до **ми́лостивий**.

МИ́ЛОСТИНА, МИ́ЛОСТИНЬКА, -и, *ж., заст.* Милостиня.

МИЛОСТИ́ННИК, -а, *ч., заст.* Той, хто роздає милостиню.

МИ́ЛОСТИНЬКА *див.* **ми́лостиня**.

МИ́ЛОСТИНЯ, -і, **МИ́ЛОСТИНЬКА**, -и, *ж.* Подаяння, пожертвування жебракові, біднякові.

МИ́ЛОСТЬ *див.* **ми́лість**.

МИ́ЛОЩІ, -ів, *мн., рідко.* Те саме, що **милува́ння** 1.

МИЛУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *нар.-поет., розм.* Дія за знач. **милува́тися** 1. 2. Дія за знач. **милува́тися** 2.

МИ́ЛУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ми́лувати**.

МИЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка.* 1. *нар.-поет., розм.* Пестити кого-небудь, виявляючи свою прихильність, ніжність; голубити (у 1 знач.). 2. Бути джерелом приємних почуттів, бути приємним для кого-небудь. ** **Милува́ти о́ко (очі, зір)** – бути приємним на вигляд.

МИ́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і без додатка.* Не завдавати шкоди кому-, чому-небудь; позбавляти неприємностей; жаліти. // Пробачати кому-небудь провину; прощати. ** **Бог (Госпо́дь) ми́лував** – кому-небудь пощастило, поталанило уникнути чогось неприємного. **Як Бог (Госпо́дь)** *кого* **ми́лує?** – як живеш (живете)?; як справи? (запитання при зустрічі).

МИЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Пестити один одного, виявляючи взаємне кохання, ніжність. 2. *ким, чим, з кого – чого, на кого – що, без додатка і з спол.* як. Дивитися на кого-, щонебудь, відчуваючи приємність, насолоду; любуватися (у 1 знач.). // Захоплюватися чим-небудь. 3. *у чому.* Мати задоволення від певного заняття.

МИЛУ́Н, -а́, *ч.* 1. Коханий, коханець. 2. *діал.* Улюбленець.

МИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ми́ло**[1]. // Власт. милу. *Мильний запах.* // Утворений з розчиненого у воді мила. ** **Ми́льна о́пера**, *перен.* – сентиментальний фільм (часто телесеріал), присвячений проблемам кохання, сімейних стосунків, виховання дітей. 2. Який піниться, наче мило під час тертя у воді. ** **Ми́льний ко́рінь** – народна назва коренів деяких рослин родини гвоздикових, що містять органічну речовину – сапонін, розчин якого дає піну. 3. *заст.* Темно-сірий. 4. *діал.* Помилковий, хибний.

МИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Коробочка для мила.

МИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Мильнянка.

МИЛЬНЯ́НКА, -и, *ж.* Багатолітня трав'яниста рослина родини гвоздикових, корінь якої містить сапонін (речовина, розчин якої дає піну) та використовується у фармацевтичному і текстильному виробництвах.

МИ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **ми́ло**.

МИ́ЛЯ, -і, *ж.* Міра довжини, що дорівнює 1,609 км. ** **Морська́ ми́ля** – одиниця відстані, що дорівнює 1' земного меридіана (1,852 км).

МИ́ЛЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Мильний.

МИЛЯ́Р, -а́, *ч., діал.* 1. Виробник мила. 2. Продавець мила.

МИЛЯ́РКА, -и, *діал.* Жін. до **миля́р**.

МИЛЯ́РНЯ, -і, *ж.* Миловарня.

МИ́МКА, -и, *ж., діал.* 1. Жінка з атрофованими молочними залозами. 2. Корова, що доїться не на всі дійки або зовсім не дає молока.

МИ́МО[1], *присл.* 1. Минаючи кого-, що-небудь. 2. Не зачіпаючи, не потрапляючи в ціль; стороною. 3. Недалеко від кого-, чого-небудь; поблизу когось, чогось (іти, їхати і т. ін.).

МИ́МО[2], *прийм. з род. в.* 1. Уживається на позначення особи, предмета, повз які хто-небудь проходить, пробігає і т. ін. 2. Уживається на позначення особи, предмета, в які не влучає щось. 3. Уживається на позначення особи, предмета, поблизу яких щось відбувається. 4. *діал.* Уживається на позначення того, що є причиною, незважаючи на яку щось відбувається. *Мимо своєї волі.*

МИМОБІ́ЖНИЙ, -а, -е: ** **Мимобі́жні прямі́**, *мат.* – прямі, які не лежать в одній площині.

МИМОБІ́ЖНІ, -их, *мн., мат.* Те саме, що **мимобі́жні прямі́**.

МИМОБІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мимобі́жний**.

МИМОБІ́ЖНО. Присл. до **мимобі́жний**.

МИМОВІ́ЛЬ, *присл., рідко.* Те саме, що **мимово́лі**.

МИМОВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який трапляється або виявляється ненароком, випадково. 2. Не залежний від чиєїсь волі, свідомості. 3. Пов'язаний з обставинами, вимушений обставинами. 4. Який випадково, ненароком стає кимсь (перев. свідком).

МИМОВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мимові́льний**.

МИМОВІ́ЛЬНО. Присл. до **мимові́льний**.

МИМОВО́ЛІ, *присл.* 1. Без певного наміру; ненароком (у 1 знач.). 2. Без участі свідомості; несвідомо (у 1 знач.). 3. Всупереч власній волі, під тиском обставин; хоч-не-хоч.

МИМОГОВОРІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **мимомо́влення**.

МИМОЇ́ЖДЖИЙ, -а, -е. Який проїжджає мимо кого-, чого-небудь; проїжджий.

МИМОЇ́ЗДОМ, *присл.* Проїжджаючи мимо кого-, чого-небудь; проїздом.

МИМОЛІ́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **короткоча́сний**.

МИМОМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Психічний розлад; проявляється в тому, що хворий дає безглузді та безглузді відповіді на питання та завдання, які доступні його розумінню.

МИМОХІ́Д, -хо́ду, *ч., мед., діал.* Конвульсії у дітей.

МИМОХІ́ДЕНЬ, -дня, *ч., діал.* Перехожий.

МИМОХІ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Перехожий, подорожній.

МИМОХІ́ДЬ, *присл.* 1. Проходячи мимо кого-, чогонебудь; по дорозі. 2. *перен.* Не зосереджуючись на чому-небудь; між іншим.

МИМОХІ́ТЬ, *присл.* Те саме, що **мимово́лі**.

МИМОХО́ДОМ, *присл., рідко.* Те саме, що **мимохі́дь** 1.

МИ́МРАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Порпатися, длубатися.

МИ́МРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ми́мрити** і звуки, утворювані цією дією.

МИ́МРИТИ, -рю, -риш, *недок., перех. і неперех.* Говорити тихо, невиразно; бурмотіти.

МИМРІ́Й, -я́, *ч.* Який мимрить, нерозбірливо буркотить.

МИ́МРЯ, -і, *ч. і ж.* Те саме, що **мимрі́й**.

МИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **МИНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Пересуваючись вперед, залишати кого-, що-небудь позаду, осторонь; поминати, проминати. // *тільки 3 ос., перех.* Пролягати, протікати недалеко від чого-небудь (про шлях, річку і т. ін.). // *тільки недок., 3 ос., без додатка.* Проноситись у полі зору того, хто їде, біжить або йде мимо, і залишатися позаду. 2. *перех.* Їхати, іти, не зупиняючись, не звертаючи уваги; обминати (*див.* **обмина́ти**[1] 1). // *перен., перев. із запереч. част.* н е. Обминати своєю увагою, не згадувати в розмові. // *перен.* Залишати поза увагою; пропускати. // *перен.* Уникати чого-небудь (часто тяжкого, неприємного). // *тільки 3 ос.* Не зачіпати, обходити кого-небудь (про тяжкі випробування, переживання). *Не минати нагоди.* 3. *тільки 3 ос., неперех., без додатка і кому.* Проходити, завершуватися (про час, життя, його періоди, якісь події тощо). // *безос.* // Зникати, слабшати (про почуття, настрій і т. ін.). // *перен.* Проходити безслідно, без наслідків (перев. поганих); безкарно. // *безос. Не минати марно.* 4. *тільки недок., неперех.* Наближатися до кінця, закінчуватися (про відтинок часу). // *безос.* 5. *неперех., кому.* Сповнюватися (про досягнення кимось певного віку). // *безос.*

МИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **МИНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Те саме, що **мина́ти** 3. // *безос.* 2. *перен., кому і без додатка.* Не зачіпати кого-небудь (перев. про тяжкі випробування); проходити безслідно для кого-небудь. // *безос.* 3. *тільки недок.* Те саме, що **мина́ти** 4. 4. *діал.* Зустрічатися на дорозі й залишатися позаду. 5. *діал.* Витрачатися (у 3 знач.). 6. *діал.* Помирати.

МИНА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **мина́ти**.

МИНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **минь**.

МИНТА́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **минта́й**.

МИНТА́Й, -я, *ч.* Промислова риба родини тріскових.

МИ́НТУС, -а, *ч., діал.* Шматок хліба для жебрака.

МИНУ́ВШИНА, -и, *ж., заст.* Минуле (*див.* **мину́лий** 3).

МИНУ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **мину́ти** 3. 2. *у знач. прикм.* Який минув, пройшов. // Пов'язаний з часом, відтинком часу, який вже минув. // Який жив раніше, колись. // Який передував теперішньому; попередній. ** **Мину́лий час** – дієслівна категорія, що означає дію, яка відбувалася до моменту висловлювання. 3. *у знач. ім.* **мину́ле**, -лого, *с.* Час, який минув, сплив, відійшов. // *чиє.* Події колишнього життя певної країни, народу, особи. *Відходити в минуле. У минулому.*

МИНУ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., заст.* Минуле (*див.* **мину́лий** 3).

МИНУЛОРІ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який відбувався, мав місце, створювався в минулому році; торішній. // Який залишився з минулого року.

МИНУЛОЧА́СНИЙ, -а, -е. Який відбувся, мав місце у минулому.

МИНУ́ТИ *див.* **мина́ти**.

МИНУ́ТИСЯ *див.* **мина́тися**.

МИНУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **мину́щий**.

МИНУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **мину́чий**.

МИНУ́ЩИЙ, -а, -е. Який швидко минає; недовговічний. // Якому притаманна недовговічність.

МИНУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Абстр. ім. до **мину́щий**.

МИНЬ, -я́, *ч.* Прісноводна хижа риба родини тріскових з видовженим плямистим тілом; має промислову цінність.

МИНЬО́К, -нька́, *ч.* Те саме, що **минь**.

МИ́НЯ, -і, *ж., дит.* Корова, бичок або теля.

МИР[1], -у, *ч.* 1. Відсутність незгоди, ворожнечі, сварок; згода (у 4 знач.). *Жити в миру.* ** **Ми́ром**, *у знач. присл.* – мирно, без сварок і суперечок. 2. Відсутність збройної боротьби між двома або кількома народами, державами; прот. в і й н а. // Мирна праця. 3. Угода сторін, що воюють між собою, про припинення воєнних дій; мирний договір. 4. Спокій, тиша. ** **Іти́ (зостава́тися** *і т. ін.*) **з ми́ром** – уживається як добре побажання тому, хто їде або залишається.

МИР[2], -у, *ч.* 1. *заст.* Земля з усім, що на ній існує; світ. ** **І́нший мир** – загробне життя; той світ. 2. Усе живе, усе, що оточує нас. // *який.* Люди певної території, суспільної групи і т. ін. 3. *іст.* Те саме, що **грома́да**[1]. // Взагалі громада; народ (перев. про селян). ** **Ми́ром**; **усі́м ми́ром**, *у знач. присл.* – усі разом, спільно. **На миру́** – серед людей, у присутності людей. 4. *заст.* Життя мирян; світське життя, на противагу монастирському. **Ходи́ти (піти́** *і т. ін.*) **по миру́** – просити милостиню, жебракувати.

МИРГИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Говорити невиразно.

МИ́РГОРОДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Миргород.

МИРИ́ТИ, мирю́, ми́риш, *недок., перех.* 1. *кого з ким і без додатка.* Відновлювати, встановлювати мирні стосунки між ким-небудь. 2. *з ким – чим.* Примушувати терпимо ставитися до кого-, чогонебудь, примиряти з кимсь, чимось. ** **Не мири́ти** – мати не дуже добрі стосунки з ким-небудь; сваритися.

МИРИ́ТИСЯ, мирю́ся, ми́ришся, *недок.* 1. Припиняти сварки, суперечки, ворожнечу з ким-небудь. // *безос.* // Жити в мирі, не сваритися. 2. *з ким – чим і без додатка.* Терпимо ставитися до кого-, чого-небудь.

МИРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мири́тися** 1.

МИ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ми́ркати**.

МИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Незрозуміло говорити; незадоволено бурчати. 2. *заст.* Жебракувати.

МИРКА́Ч, -а, *ч., заст.* Жебрак, торботрус.

МИРКА́ЧКА, -и, *ж., заст.* Жін. до **мирка́ч**.

МИ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і без додатка, розм.* Однокр. до **ми́ркати** 1.

МИРКОТА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **миркота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

МИРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок., діал.* Муркотати.

МИРНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Який мирить. // *у знач. ім.* **мирна́**, -но́ї, *ж., діал.* Домовленість про припинення ворожнечі.

МИ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мир**[1] 2. // Який відбувається в умовах миру, не порушується війною.

// Який діє або використовується в умовах миру, служить справі миру. // Пов'язаний з укладенням договору про мир. ** **Ми́рний до́гові́р** – міжнародна угода, договір, на підставі якого припиняється стан війни. 2. Позбавлений ворожих намірів; який провадить політику миру. *Мирна держава.* // Який спирається на політику миру. // Який виключає насильство. // Який не бере безпосередньої участі у воєнних діях: цивільний. // Який належить цивільному населенню. 3. Схильний до злагоди, дружніх відносин; миролюбний, сумирний. // Який виражає злагоду, дружні відносини, миролюбство. // Оснований на згоді, дружньому ставленні; дружній. 4. Який нічим не порушується, не переривається; спокійний, тихий. // Позбавлений тривоги, неприємних переживань.

МИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Злагода, спокій.

МИ́РНО[1], *присл.* 1. Без війни, в мирі. 2. Без сварок; дружелюбно, миролюбно. 3. Тихо, спокійно.

МИ́РНО[2], *присл.*, *у знач. присудк. сл.*, *діал.* Людно, багатолюдно.

МИРНО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Злагода, спокій.

МИ́РО, -а, *с.* Ароматна олія, яку його використовують у християнських церковних обрядах. ** **Одни́м ми́ром ма́зані** – про людей з однаковими недоліками.

МИРОВА́РНИК, -а, *ч.* Той, хто варить миро.

МИРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Пов'язаний із полюбовним розв'язанням суперечки. // *у знач. ім.* **мирова́**, -во́ї, *ж.*, *розм.* Полюбовне вирішення суперечки. *Зводити на мирову. Іти на мирову.* 2. У царській Росії та деяких інших державах – пов'язаний з органами, які розглядають дрібні кримінальні й цивільні справи. // *у знач. ім.* **мирови́й**, -во́го, *ч.* Те саме, що **Мирови́й суддя́.** ** **Мирови́й суд** – нижча ланка судової системи у ряді держав, яка розглядає у спрощеній процедурі дрібні цивільні та кримінальні справи. **Мирови́й суддя́** – нижча посадова особа судової системи, що зазвичай призначається центральними органами державної влади і одноособово розглядає справи у мировому суді.

МИРОЇ́Д, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто живе з чужої праці.

МИРОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить мир (*див.* **мир**[1] 1); не схильний до війни, ворожнечі, сварок. // Оснований на політиці миру і дружби. // Сповнений приязні, дружелюбності до інших.

МИРОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **миролю́бний.**

МИРОЛЮ́БНО. Присл. до **миролю́бний.**

МИРОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **миролю́бність.**

МИРОНО́СИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* За євангельським міфом – одна з жінок, яка принесла миро для помазання тіла Христа після зняття його з хреста. // Учасниця процесій під час церковних обрядів.

МИРОПОМА́ЗАННЯ, -я, *с.* Таїнство, метою якого є наділення людини божественною благодаттю. Ритуал миропомазання полягає у змазуванні чола, очей, вух та інших частин обличчя і тіла віруючого ароматичною олією – миром.

МИРОТВО́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *уроч.* Той, хто сприяє встановленню миру, усуває ворожнечу, сварки.

МИРОТВО́РНИЙ, -а, -е. Який несе в собі мир, спокій, тишу; заспокійливий.

МИРОТВО́РНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до миротворця.

МИРОТВО́РНИЦЯ, -і, *уроч.* Жін. до **миротво́рець.**

МИРОТВО́РЧИЙ, -а, -е. Який сприяє встановленню миру, усуває ворожнечу, сварки. ** **Миротво́рчі си́ли** – армійські сили, яким доручено підтримувати мирний стан у районах збройних конфліктів.

МИРОТОЧИ́ВИЙ, -а, -е. З якого витікає краплями ароматна смола або олія. *Мироточиві мощі.*

МИРОТОЧИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **мироточи́вий.**

МИРОТОЧІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Витікання і стікання краплями запахущих смол з дерев. 2. Церковне чудо – виділення і стікання краплями оливи (мирри) з мощей святих угодників Божих.

МИ́РРА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Ароматична смола деяких тропічних дерев, що застосовується в медицині та парфумерії. 2. Тропічне дерево, з якого добувають цю смолу.

МИ́РРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ми́рра.** *Миррове дерево.* // Власт. мирі. *Мирровий запах.* // Який добувається з мирри (у 2 знач.). *Миррова олія.*

МИРСЬКИ́Й, -а́, -е́. 1. *заст.* Світський. // Який живе у миру (*див.* **мир**[2] 4). // Власт. людям, що живуть у миру. 2. *іст.* Прикм. до **мир**[2] 3. // *у знач. ім.* **мирське́**, -ко́го, *с.* У царській Росії – один із податків, що їх повинні були сплачувати селяни.

МИРТ, -а, *ч.*, **МИ́РТА**, -и, *ж.* Південне вічнозелене дерево родини миртових з білими або рожевими квітками і темно-зеленим запашним листям, що містить ефірну олію. *Весільний вінок із мирта.*

МИ́РТА *див.* **мирт.**

МИ́РТОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мирт.** *Миртове дерево.* // Зробл. з гілок мирта. 2. *у знач. ім.* **ми́ртові**, -вих, *мн.* Родина дерев і кущів (перев. вічнозелених), багатих на ефірну олію, до якої входять мирт, евкаліпт, гвоздичне дерево та ін.

МИРТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до мирта.

МИРТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **миртоподі́бний.**

МИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мирува́ти.**

МИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *церк.* Мазати миром (*див.* **ми́ро**).

МИРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *зах.* Мурчати.

МИ́РШАВЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **ми́ршавий.**

МИ́РШАВЕЦЬ, -вця, *ч.* Миршавий чоловік.

МИ́РШАВИЙ, -а, -е. 1. Який має непривабливу зовнішність, нездоровий, жалюгідний вигляд; слабосильний, хворобливий (про людей і тварин). // Жалюгідний, слабенький, негарний (про волосся, частини тіла такої людини, тварини). // *перен.*, *зневажл.* Нічим не примітний; непоказний (про людину). 2. Який погано, негусто росте (про рослини); чахлий. 3. Який має поганий, жалюгідний вигляд (про предмети).

МИ́РШАВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **ми́ршавий.**

МИ́РШАВІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати миршавим.

МИ́РШАВКА, -и, *ж.*, *зневажл.* Миршава жінка.

МИ́РЯВИЙ, -а, -е, *діал.*, *зах.* Ледащий, загайний.

МИРЯ́НИ, -ря́н, *мн.* (*одн.* **миря́нин**, -а, *ч.*; **миря́нка**, -и, *ж.*), *заст.* 1. Люди, що живуть у миру (*див.* **мир**[2] 4), не мають духовного звання і не належать до духовного сану. 2. *іст.* Члени сільської громади, миру (*див.* **мир**[2] 3); селяни.

МИРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *рідко.* Прикм. до **миря́ни.**

МИС, -у, *ч.* Частина суходолу, яка гострим кутом врізається у водний простір (море, озеро, річку і т. ін.).

МИ́СА, -и, *ж.*, *заст.* Велика миска.

МИ́СИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **мис.**

МИ́СКА, -и, *ж.* 1. Посудина у вигляді широкої чашки, в якій звичайно подають страву до столу. // Про кількість чого-небудь, що вміщується в таку посудину. 2. Посудина такої форми більшого розміру, що призначена для різних господарських потреб. ** **Ниркова́ ми́ска**, *анат.* – порожнина в нирці, що служить для збирання сечі та з'єднується з сечоводом.

МИСКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ми́ска.**

МИСКОЛИ́З, -а, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **блюдоли́з.**

МИСКОРО́Б, -а, *ч.*, *заст.* Виготовлювач мисок.

МИСКОРО́БНИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до мискороба, мискоробства.

МИСКОРО́БСТВО, -а, *с.*, *заст.* Виготовлення мисок.

МИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Який постає в думках, лише уявляється.

МИСЛЕННЄ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ми́слення.**

МИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ми́слити** 1. 2. Здатність людини мислити (у 1 знач.). ** **Абстра́ктне ми́слення** – мислення, яке оперує узагальненими уявленнями та висновками. **Амбівале́нтне ми́слення** – розлад мислення, що характеризується одночасним виникненням і співіснуванням протилежних думок. **Аутисти́чне ми́слення** – розлад мислення, що визначається внутрішнім світом особи, яка недостатньо співвідноситься з реальністю. **Конкре́тне ми́слення** – мислення, яке характеризується оперуванням простими, певними, взятими із повсякденного життя уявленнями та висновками. **О́бразне ми́слення** – мислення, яке характеризується оперуванням наочними, чуттєвими уявленнями.

МИСЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Той, хто займається, захоплюється мисливством. 2. *за ким – чим*, *перен.* Той, хто переслідує кого-, що-небудь, шукає когось, щось. // *спец.* Швидкоплавне військове моторне судно, призначене для розшуку і знищення підводних човнів противника. 3. *розм.*, *рідко.* Розумний, метикуватий, хитрий чоловік. ** **Мисли́вець-промисло́вик** – професійний мисливець, що займається промислом хутрового звіра.

МИСЛИ́ВИЙ[1], -а, -е, *заст.* Розумний. // Умілий.

МИСЛИ́ВИЙ[2], -вого, *ч.*, *розм.* Те саме, що **мисли́вець** 1.

МИСЛИ́ВИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **мисли́вець.**

МИСЛИ́ВСТВО, -а, *с.* Добування диких звірів і птахів з метою використання їх м'яса, хутра і т. ін.

МИСЛИВСТВОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із мисливствознавства.

МИСЛИВСТВОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Вчення про мисливство, способи, якими воно здійснюється.

МИСЛИВСТВОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до мисливствознавства.

МИСЛИ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мисли́вець** і **мисли́вство.** // Який застосовується в мисливстві, належний мисливцям. // Власт. мисливцеві, мисливцям; такий, як у мисливця.

МИСЛИ́ВСЬКО-СКОТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з мисливством і скотарством.

МИСЛИ́ВСЬКО-ТАКСАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Мисли́всько-таксаці́йні зна́ки** – зображення на стендах або на окремих табличках у вигляді умовних позначень рослин, слідів, стежок в угіддях, птахів, звірів, лігвищ вовків тощо.

МИ́СЛИМИЙ, -а, -е. Який може бути, відбуватися; можливий.

МИ́СЛИМО. Присл. до **ми́слимий.** // *у знач. присудк. сл.*

МИСЛИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Людина, здатна до глибокого філософського мислення.

МИ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* 1. *неперех.* Міркувати, зіставляючи явища об'єктивної дійсності й роблячи висновки. 2. *неперех.*, *розм.* Те саме, що **ду́мати** 2. // *з інфін.* Мати намір, збиратися робити що-небудь. 3. *перех.* Уявляти собі кого-, щонебудь. *Мислити добро. Не мислити зла комусь.* 4. Уявляти, створювати конкретні та абстрактні образи, оперувати ними та подумки робити відповідні висновки.

МИ́СЛИТИСЯ, -иться, *недок.*, *безос.* Бути в чиїйсь уяві; уявлятися, розумітися.

МИСЛІ́ТЕ, *невідм.*, *с.*, *заст.* Назва букви "м" у слов'яно-руській азбуці. ** **Писа́ти мислі́те**, *заст.* – вештатися п'яним.

МИ́СЛОНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **мисль** 1.

МИСЛЬ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **ду́мка** 2. // Здатність мислити. *Мати на мислі.* 2. Те саме, що **ду́мка** 1. 3. Те, чим заповнена свідомість; думка (у 3 знач.). 4. *тільки одн.* Система переконань, поглядів, уявлень; світогляд.

МИ́СЛЯЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ми́слити** 1. 2. *у знач. прикм.* Який глибоко й самостійно мислить.

МИ́СНИК, -а, *ч.* Полиця для посуду, іноді для продуктів у сільській хаті. // Шафа з полицями для посуду і продуктів.

МИСО́К, -ска́, *ч.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **мис.**

МИ́СОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ми́ска.** 2. *бот.* Особливе утворення з частини листка або стебла, яке оточує основу плода або весь плід.

МИ́СОШНИК, -а, *ч.*, *заст.* Виготовлювач полив'яних мисок.

МИСТЕ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Творче відображення дійсності в художніх образах, творча художня діяльність. // Сфера творчої художньої діяльності. 2. *яке, чого.* Досконале вміння в якійсь справі, галузі; майстерність.

МИСТЕЦТВОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із мистецтвознавства.

МИСТЕЦТВОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про мистецтво.

МИСТЕЦТВОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до мистецтвознавства.

МИСТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.*, *заст.* Те саме, що **мите́ць.**

МИСТЕ́ЦЬКИ. Присл. до **мисте́цький** 1.

МИСТЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до мистецтва, до відображення дійсності в художніх образах; художній. // Який становить собою елемент мистецтва. 2. Стос. до діяльності в царині мистецтва. // Стос. до творів мистецтва; який складається з творів мистецтва. 3. Стос. до митців, діячів мистецтва. // Власт. митцеві. 4. Який виконується, здійснюється з великою майстерністю; майстерний.

МИСТКИ́НЯ, -і. Жін. до **мисте́ць.**

МИСТЮ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Мастак.

МИСЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Невеличка або поганенька миска.

МИСЧІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Синя глина для мисок.

МИСЮ́РКА, -и, *ж.*, *іст.* Шолом із кільчастою сіткою, що накладалася на обличчя, шию і плечі.

МИСЯ́, -я́ти, *с.* 1. *розм.* Маленька мисочка. 2. *зах.* Мишеня.

МИТ, -у, *ч.* Інфекційна хвороба коней (перев. молодих).

МИТА́Р, -я, *ч.*, *іст.* Збирач мита.

МИТА́РСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Тяжкі переживання; страждання, муки. // *перев. мн.* Те саме, що **поневі́ряння.**

МИТА́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **поневі́рятися.**

МИ́ТЕЛЬ, ми́телю і ми́тлю, *ч.*, *діал.* Тепла лужна вода для миття або прання.

МИТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.* 1. Той, хто працює в якомунебудь виді мистецтва. 2. *на що, у чому, до чого, з інфін. і без додатка.* Людина, обізнана, вправна у якій-небудь справі; майстер (у 3 знач.).

МИТЕ́ЦЬКИ. Присл. до **мите́цький** 2.

МИТЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до митця, митців (у 1 знач.). 2. Власт. митцеві (у 2 знач.); майстерний (у 1 знач.).

МИ́ТИ, ми́ю, ми́єш, *недок.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Очищати від бруду водою, водою з милом або іншою рідиною. // *розм.* Прати (білизну, одяг і т. ін.). // Відділяти що-небудь від чогось промиванням, відокремлювати що-небудь у чистому вигляді; промивати. *Мити золото.* 2. Обливати водою яку-небудь поверхню; обмивати (у 1 знач.). // Робити мокрим, вологим; поливати.

МИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ми́ти.** ** **Ми́та ха́та**, *діал.* – хата, стіни зрубу якої не вкриваються обмазкою, а залишаються в натуральному вигляді.

МИ́ТИСЯ, ми́юся, ми́єшся, *недок.* 1. Мити себе (обличчя, руки, тіло); вмиватися, обмиватися (у 1 знач.). *Митися слізьми.* 2. Ставати мокрим, вологим від води або іншої рідини; обливатися. 3. Пас. до **ми́ти** 1.

МИ́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* Ганчірка.

МИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до мита. // *у знач. ім.* **ми́тне**, -ного, *с.*, *заст.* Мито. ** **Ми́тна блока́да** – економічна ізоляція одних держав іншими через встановлення високих митних тарифів, створення митних бар'єрів. **Ми́тна війна́** – конкурентна війна між країнами на світовому ринку, основним засобом якої є введення або зміна величини митних тарифів. **Ми́тна деклара́ція** – оформлений згідно з національним законодавством документ про перевезення вантажів через кордон. **Ми́тна зо́на** – територія, на якій зберігаються, маркуються, сортуються, обробляються, комплектуються, реалізуються вантажі, що ввозяться або вивозяться з країни. **Ми́тна конве́нція** – міжнародна угода, яка встановлює принципи митного режиму країн, що приєдналися до конвенції. **Ми́тна полі́тика** – система державного контролю за провезенням товарів через кордон і за оподаткуванням їх. **Ми́тна систе́ма** – сукупність методів, засобів та органів державного регулювання ввезення та вивезення товарів з країни.

МИ́ТНИК, -а, *ч.* Службовець, який збирає мито.

МИ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Установа, що здійснює контроль за провезенням товарів через кордон і за їх оподаткуванням.

МИ́ТО, -а, *с.* Податок, що його справляють з юридичних і фізичних осіб у разі здійснення між ними або між ними та державою певних дій, перелік яких визначає законодавство. ** **Додатко́ве ввізне́ ми́то** – мито, яке стягується з імпортова-

них товарів з метою вирівнювання цін на імпортну та вітчизняну продукцію. **компенсаційне мито** – мито, яке збирається понад звичайні ввізні мита. **транзитне мито** – мито, яке стягується під час переходу через кордон даної країни іноземного вантажу, що слідує через її територію для споживання в третій країні.

МИТРА, -и, *ж.* Головний убір вищого духівництва християнської церкви, що його надівають під час богослужіння.

МИТРОПОЛИТ, -а, *ч.* 1. Другий після патріарха сан у православній церкві. 2. Вище звання православних і католицьких єпископів.

МИТРОПОЛИТСЬКИЙ, -а, -е. Властивий, належний митрополиту.

МИТРОПОЛИЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **митрополит**.

МИТРОПОЛІЯ, -ї, *ж.* Церковно-адміністративний округ, яким відає митрополит.

МИТТЄВИЙ, -а, -е, **МИТТЬОВИЙ**, -á, -é. 1. Який триває, існує лише мить; короткочасний, скороминущий. 2. Який має відбутися, статися швидко, раптово.

МИТТЄВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **миттєвий**.

МИТТЄВО. Присл. до **миттєвий** 2.

МИТТЬОВИЙ *див.* **миттєвий**.

МИТТЬОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **миттьовий**.

МИТТЮ, *присл.* В одну мить, дуже швидко.

МИТТЯ, -я́, *с.* Дія за знач. **мити 1** і **митися 1**.

МИТУСЕМ, МИТУСЬ, *присл.*, *діал.* Урізнобіч.

МИТУСЬ *див.* **митусем**.

МИТЬ, -і, *ж.* Дуже короткий відтинок часу; момент (у 1 знач.). // *чого, яка.* Певний відтинок часу. *В одну мить. Тієї ж миті. Ні на мить.*

МИТЬМА, *присл.*, *зах.* Урізнобіч.

МИХ, -у, *ч.*, *фольк.* Отруйна рослина.

МИХАЙЛИК, -а, *ч.*, *заст.* Невеличкий дерев'яний ківш для горілки.

МИЦЬКА, -и, *ж.* 1. *зах.* Вовна ягнят. 2. *зах.* Шмат дерну. 3. *діал.* Кицька. 4. *зах.* Чайка.

МИЦЬКОВИЙ, -á, -é, *зах.* Зроблений з вовни ягнят.

МИЦЬКОВИНА, -и, *ж.*, *зах.* Сукно з вовни ягнят.

МИЧКА, -и, *ж.* 1. Пучок конопель або льону, підготовлений для прядіння. 2. *перен.* Пасмо волосся, що вибивається з жіночої коси; волосся, підібране й зв'язане на потилиці. 3. Жмут волосся у коней над копитом іззаду; щітка. 4. Ниткоподібне розгалуження кореня рослини. 5. *бот.*, *діал.* Біловус (у 2 знач.).

МИЧКУВАТИЙ, -а, -е. Який має мичку (у 4 знач.).

МИЧКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **мичкуватий**.

МИШ *див.* **миша**.

МИША, *рідко* **МИШ**, -і, *ж.* 1. Невеличка тварина ряду гризунів, перев. сірого кольору, з гострою мордочкою і довгим тонким хвостом. ** **Летюча миша**: а) те саме, що **кажан**; б) переносний гасовий ліхтар. 2. *спец.* Пристрій ручного введення графічних даних, який служить для управління переміщенням курсора на екрані дисплея.

МИШАК[1], -á, *ч.*, *бот.*, *діал.* Тимофіївка.

МИШАК[2], -á, *ч.*, *хім.*, *діал.* Арсен (хімічний елемент і його прості речовини).

МИШАКИ, -ів, *мн.* Мишачий кал.

МИШАКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мишаки**.

МИШАР, -á, *ч.*, *заст.* Забур'янена місцина.

МИШАСТЕНЬКИЙ, -а, -е. 1. Зменш. до **мишастий**. 2. Малий на зріст, із дрібними рисами обличчя.

МИШАСТИЙ, -а, -е. 1. Кольором схожий на мишу (перев. про масть тварин); сірий. // *у знач. ім.* мишастий, -того, *ч.* Сірий кінь. 2. *рідко.* Схожий чим-небудь на мишу; який нагадує чимось мишу.

МИШАТИЙ, -а, -е, *зах.* Мишастий.

МИШАЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **миша**. // Який складається з мишей. // Такий, як у миші; який нагадує мишу. ** **Мишачий горошок** – багатолітня трав'яниста рослина родини бобових; різновид вики. 2. *у знач. ім.* **мишачі**, -чих, *мн.* Найбільша родина ряду гризунів, до якої належать миші та пацюки.

МИШВА, -é, *ж.* Збірн. до **миша**.

МИШЕНЯ, -я́ти, *с.* Маля миші.

МИШЕНЯТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **мишеня**.

МИШІВКА, -и, *ж.* Рід гризунів родини тушканчикових.

МИШІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мишій**.

МИШІЙ, -я́, *ч.* Бур'ян родини злакових з колосками, оточеними рудуватими або зеленкуватими щетинками.

МИШКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **миша**. 2. *діал.* Судорога.

МИШКАТИ *див.* **мишкувати**.

МИШКУВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **мишкувати**.

МИШКУВАТИ, -ую, -уєш *і* **МИШКАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* 1. Полювати на мишей. 2. *перен.* Стежити, слідкувати за ким-, чим-небудь.

МИШОДАВ, -а, *ч.* Кіт, який полює на мишей.

МИШОЇД, -а, *ч.* Хижий птах родини яструбиних; каня, канюка (*див.* **канюка**[1]).

МИШОЛОВКА, -и, *ж.* 1. Пристрій для ловіння мишей. 2. *спорт.* Центральні дротяні ворота на крокетному майданчику.

МИШОЛОВНИЙ, -а, -е. Признач. для ловлі мишей.

МИШОПОДІБНИЙ, -а, -е. Який схожий, нагадує мишу, подібний до неї.

МИШОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мишоподібний**.

МИШ'ЯК, -ý, *ч.*, *заст.* Арсен; міститься в основному в білковій фракції; бере участь у окиснювально-відновних реакціях.

МИШ'ЯКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **миш'як**.

МИШ'ЯКОВИСТИЙ, -а, -е. Який містить миш'як. ** **Миш'яковисті води** – природні мінеральні води, які містять миш'як у кількості більшій 0,7 мг/л.

МИЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Маленька миска.

МИЮЧИЙ, -а, -е. 1. Призначений для очищення чого-небудь від забруднення в процесі миття, прання. *Миючі засоби.* 2. Що приводить до очищення чого-небудь від забруднення. *Миюча дія мильних розчинів.*

МІ, *невідм.*, *с.*, *муз.* 1. Одна із складових назв звуків, те ж саме, що E або e. ** **Мі мажор** – мажорна тональність, тонікою якої є нота м і (те саме, що E-dur). **Мі мінор** – мінорна тональність, тонікою якої є нота м і (те саме, що e-moll). 2. Стрій транспонуючих інструментів (in E), які звучать на 4 тони нижче запису.

МІАЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **міаз**, -у, *ч.*). Захворювання людини й тварин, що виникають внаслідок потрапляння й перебування в тканинах або порожнинах організму личинок мух і ґедзів. ** **Випадкові міази** – міази, спричинені личинками тих видів мух, які в нормі розвиваються в речовинах, що гниють. **Облігатні міази** – міази, спричинені личинками тих видів мух, які розвиваються тільки в організмі теплокровних тварин. **Факультативні міази** – міази, що виникають при паразитуванні зелених та синіх м'ясних мух у ранах та виразках.

МІАЗМА *див.* **міазми**.

МІАЗМАТИЧНИЙ, -а, -е. Який має в собі міазми.

МІАЗМИ, -ів, *мн.* (*одн.* **міазма**, -и, *ж.*). 1. Отруйні випари, гази, що утворюються від гниття. 2. *чого*, *перен.* Те, що отруює свідомість людини.

МІАЛГІЯ, МІАЛЬГІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Біль у м'язах, викликаний порушенням їхньої функції внаслідок тривалого переохолодження, порушення обміну речовин, інфекційних хвороб; м'язовий біль.

МІАЛЬГІЯ *див.* **міалгія**.

МІАСКІТ, -у, *ч.* 1. Суміш стронціаніту з кальцитом. 2. Друга назва доломіту. 3. Назва лужної виверженої породи.

МІАСТЕНІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до міастенії. ** **Міастенічний криз** – посилення міастенії, яке проявляється швидкою генералізацією міастенічних розладів.

МІАСТЕНІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Захворювання центральної нервової системи, що характеризується слабкістю і стомлюваністю м'язів; м'язова слабість, м'язове безсилля. ** **Вроджена міастенія** – міастенія, яка проявляється слабким ворушінням плода, у постнатальному періоді слабким криком, утрудненням смоктання.

МІАТОНІЯ, -ї, *ж.* Зниження м'язового тонусу м'язова гіпотонія.

МІАТРОФІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Атрофія мускулатури, атрофія м'язів.

МІ-БЕМОЛЬ МАЖОР, -у, *ч.*, *муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є нота мі-бемоль.

МІ-БЕМОЛЬ МІНОР, -у, *ч.* Мінорна тональність, тонікою якої є нота мі-бемоль.

МІ-БЕМОЛЬ, -я, *ч.*, *муз.* 1. Одна із складових назв звуків, те ж саме, що Es або es. 2. Стрій транспонуючих інструментів (in Es), які звучать: а) на $1^1/_2$ тона вище запису; б) на $4^1/_2$ тона нижче запису; в) на $10^1/_2$ тона нижче запису.

МІГМА, -и, *ж.* Силікатний розплав, який утворився в земній корі з гірських порід.

МІГМАТИЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Процес утворення мігми.

МІГМАТИЗУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **мігматизація**.

МІГМАТИТ, -у, *ч.* Гірська порода, що складається з метаморфічних гірських порід та переважно гранітного матеріалу.

МІГРАНТ, -а, *ч.* Особа або тварина, яка здійснює міграцію з одного місцеперебування в інше.

МІГРАЦІЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до міграції. ** **Міграційна служба** – сприяння благоустрою біженців (мігрантів) на внутрішньо- та зовнішньодержавному рівні.

МІГРАЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Переселення народів у межах країни або з однієї країни в іншу. 2. Пересування тваринних організмів з однієї місцевості в іншу у зв'язку зі змінами умов життя або з проходженням циклу розвитку. 3. Переміщення, перерозподіл яких-небудь елементів. // *біол.* Переміщення в тканинах рухливих клітинних елементів. // Пасивне або активне переміщення тварин-паразитів із однієї частини організму в іншу. // Переміщення чужорідних тіл в організмі за током крові чи лімфи та під дією сили тяжіння. *Міграція робочої сили.* ** **Міграція капіталу** – переміщення капіталу всередині країни, а також з однієї країни в іншу у грошовій або товарній формі. **Міграція яйця** – процес пересування яйцеклітини по матковій трубі в порожнину матки.

МІГРЕНЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мігрень**.

МІГРЕНЬ, -і, *ж.*, *мед.* Захворювання людини, що проявляється у періодичних приступах головного болю (зазвичай у половині голови) з нудотою та блюванням.

МІГРУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який пов'язаний з міграцією. 2. Який блукає, переміщується, мандрує.

МІГРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *спец.* Здійснювати міграцію; пересуватися, переміщуватися.

МІГРУЮЧИЙ, -а, -е. Такий, що блукає, переміщується, мандрує.

МІГШИ. Дієприсл. до **могти**.

МІД, -у, *ч.*, *діал.* Мед.

МІДАС, -а, *ч.*, *міф.* Фригійський владар, герой багатьох міфів. ** **Мідасів суд** – суд неука. **Мідасові вуха** – неуцтво, якого не можна приховати. **цирульник Мідас**, *перен.* – базіка, людина, що не вміє берегти таємниць.

МІДЕЛИВАРНИЙ, -а, -е. Признач. для мідного ливарництва.

МІДЕЛИВАРНИК, -а, *ч.* Робітник, який із розтопленої міді виливає (формує) вироби.

МІДЕЛЬ, МІДЛЬ, -я, *ч.* Поперечний переріз судна в найширшому місці.

МІДЕЛЬ-БІМС, -а, *ч.*, *мор.* Підпалубна балка у найширшому місці корпуса судна, яка з іншими бімсами є основою палуби і надає їй жорсткості.

МІДЕЛЬ-ШПАНГОУТ, -а, *ч.*, *мор.* Поперечна балка у найширшому місці корпуса судна, до якої кріплять стрингери та обшивку.

МІДЕНЬ, -дня, *ч.*, *заст.* Мідний казан, горщик і т. ін.

МІДЕПЛАВИЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до плавлення міді.

МІДЕПЛАВИЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Металург, який витоплює мідь із руди. 2. Робітник ливарні, який перетоплює, топить мідь.

МІДИК, -а, *ч.* Те саме, що **землерийка**.

МІДИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **мідянистий**.

МІДИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Землерийка.

МІДІ, *невідм.* 1. *ж. і с.* Жіночий одяг (спідниця, сукня, пальто) середньої довжини (до середини литки). 2. *прикм.* Середньої довжини (до середини литки) (про жіночий одяг).

МІДІЄВИЙ, -а, -е. Що стосується міді, мідій; що утворюється мідіями. // Що займається розведенням мідій. // Що виготовляється з мідій.

МІДІЄЦЬ *див.* **мідійці**.

МІДІЙКА *див.* **мідійці**.

МІДІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мідія**.

МІДІЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Мідії, мідійців.

МІДІЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **мідієць**, -ійця, *ч.*; **мідійка**, -и, *ж*). Найдавніші жителі Мідії – предки курдів.

МІДІ-МОДА, -и, *ж.* Мода на одяг середньої довжини, мода на міді (*див.* **міді** 1).

МІДІ-СПІДНИЦЯ, -і, *ж.* Спідниця середньої довжини (до середини литки).

МІДІЯ, -ї, *ж.* Двостулковий морський молюск.

МІДЛЬ *див.* **мідель**.

МІДНЕННЯ, -я, *с.* Нанесення на поверхню металевих виробів шару міді.

МІДНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **мідний** 1.

МІДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мідь** 1. *Мідний зливок.* // Який містить мідь. // Вигот. з міді. // Стос. до видобування та обробки міді. ** **Мідний вік** – епоха переходу від неоліту до бронзового віку; час появи міді та виробів із неї (знаряддя праці, зброї тощо). 2. Власт. міді; такий, як у міді. // *перен.* Дзвінкий, різкий, металічний (про голос). 3. *перен.* Кольору міді; червоно-жовтий.

МІДНИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє чи ремонтує мідний посуд або інші мідні вироби; лудильник.

МІДНИТИ, -ться, *недок.* Вкривати щось шаром (плівкою) металічної міді.

МІДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мідник**.

МІДНИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* 1. Мідний таз. // Таз з іншого металу. 2. *заст.* Мідні гроші.

МІДНОБОРОДИЙ, -а, -е. З бородою кольору міді.

МІДНОВУСИЙ, -а, -е. З вусами кольору міді.

МІДНОЛИВАРНИЙ, -а, -е. Стос. до лиття міді.

МІДНОЛИВАРНИК, -а, *ч.* Те саме, що **міделиварник**.

МІДНОЛИВАРНЯ, -і, *ж.* Завод, цех або майстерня, де топлять мідь і з неї виливають вироби.

МІДНОЛИКИЙ, -а, -е, *заст.* Мідноликий.

МІДНОЛИЦИЙ, -я, -е. З обличчям кольору міді.

МІДНОЛОБИЙ, -а, -е, *зневажл.* Безглуздо впертий, тупий; туполобий.

МІДНО-НІКЕЛЕВИЙ, -а, -е. Який містить мідь і нікель.

МІДНООКИСНЕНИЙ, -а, -е. Який є продуктом окиснення Купруму (міді).

МІДНОПРОКАТНИЙ, -а, -е. Який служить, признач. для прокатування металічної міді.

МІДНОПРОКАТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мідно-прокатний**.

МІДНОПРОТРАВНИЙ, -á, -é. Який служить, признач. для кислотного та ін. протравлювання металічної міді.

МІДНОРУДНИЙ, -а, -е. Який містить мідну руду, признач. для її добування, переробки.

МІДНО-ЧЕРВОНИЙ, -а, -е. Кольору червоної міді; червоний із жовтуватим відтінком.

МІДНЯК, -á, *ч.*, *діал.* Те саме, що **мідень**.

МІДРІАЗ, -у, *ч.*, *мед.* Розширення зіниці.

МІДРІАТИКИ, -ів, *мн.*, *фарм.* Засоби, що розширюють зіниці.

МІДРІАТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мідріатиків. ** **Мідріатичні засоби** – лікарські засоби, що розширюють зіницю.

МІДЬ, -і, *ж.* 1. Проста речовина хімічного елемента Купруму. В'язкий і ковкий метал червонуватого кольору, що його використовують в електротехніці, радіоелектроніці, хімічному машинобудуванні, для виготовлення художніх виробів тощо. // *перен.* Про колір, який нагадує цей метал. // *перен.* Про звуки, що нагадують дзвін цього металу або є звучанням інструментів, вигот. із цього металу. 2. Виріб чи вироби з цього металу. // Духовий оркестр. 3. Мідні монети.

МІДЯК, -á, *ч.*, *розм.* 1. Мідна монета. 2. *тільки мн.*, *перен.*, *зневажл.* Дрібні гроші. // Про щось дріб'язкове, другорядне.

МІДЯНИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **мідянин**, -а, *ч.*; **мідянка**, -и, *ж.*). Давні курди. // Те саме, що **мідійці**.

МІДЯНИЙ, -á, -é. 1. Вигот. з міді (у 1 знач.). 2. Власт. міді; такий, як у міді. 3. *перен.* Кольору міді; червоно-жовтий.

МІДЯНИН *див.* **мідяни**.

МІДЯНИСТИЙ, -а, -е. 1. Який містить мідь, з доміш-

кою міді. 2. Кольору міді; червоно-жовтий.
МІДЯНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **мідяни́стий**.
МІДЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Безнога, схожа на змію ящірка мідного або сірого кольору; веретільниця. 2. Сисна комаха, деякі види якої завдають шкоди плодовим деревам.
МІДЯ́НКА[1], -и, *ж.* 1. Змія родини вужоподібних мідного або сірого кольору. 2. Зелений наліт, що утворюється внаслідок окислення міді.
МІДЯ́НКА[2] *див.* **мідя́ни.**
МІДЯ́НО, *нар.-поет.* Присл. до **мідяни́й** 2.
МІДЯНОІСКРИ́ШЕВИЙ, -а, -е. Стос. до мінералу халькопіриту, мідяного колчедану.
МІДЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мідян, Мідії (давнього Курдистану).
МІДЯ́НЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **довгоно́сик.**
МІДЯ́Р, -а́, *ч.* Те саме, що **мі́дник.**
МІДЯ́РНЯ, -і, *ж.* Майстерня мідних виробів.
МІДЯ́РСТВО, -а, *с.* Ремесло мідяра.
МІЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Хірургічне видалення м'яза. 2. Хірургічне видалення частини волокон із одного зовнішнього м'яза ока, що застосовується при косоокості.
МІЄЛІ́Н, -у, *ч.* Жироподібна речовина м'якушевої оболонки нерва.
МІЄЛІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Утворення мієліну у м'якушевій оболонці нерва.
МІЄЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мієлі́н.**
МІЄЛІНО́З, -у, *ч.* Швидка загибель мієлінових оболонок.
МІЄЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення спинного мозку у людини.
МІЄЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мієліту. ** **Мієліти́чний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається при ураженні спинного мозку.
МІЄЛОАРХІТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* Розділ архітектоніки головного мозку, що вивчає розміщення, будову, просторове співвідношення нервових волокон у корі півкуль великого мозку.
МІЄЛОБЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина – попередник гранулоцитопоезу.
МІЄЛОБЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мієлобласта.
МІЄЛОБЛА́СТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **мієлобласти́чний.**
МІЄЛОБЛАСТО́З, -у, *ч.* Наявність мієлобластів у периферичній крові або значне збільшення їх вмісту в кістковому мозку.
МІЄЛОГЕ́Н, -у, *ч.* Кістковий мозок.
МІЄЛОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що походить із кісткового мозку; кістково-мозковий.
МІЄЛОГРА́МА, -и, *ж.* Результати кількісного і якісного дослідження пунктату кісткового мозку.
МІЄЛОГРА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мієлогра́ма.**
МІЄЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мієлографії.
МІЄЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне або радіоізотопне дослідження спинного мозку і його оболонок шляхом введення контрастної речовини або радіонукліда в спінальний субарахноїдальний простір.
МІЄЛОДИСПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Аномалії розвитку спинного мозку.
МІЄЛО́З, -у, *ч.* Те саме, що **хроні́чний мієлолейко́з.**
МІЄЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що стосується кісткового мозку. 2. Такий, що складається із елементів кісткового мозку.
МІЄЛОКАРІОЦИ́Т, -а, *ч.* Ядровмісні клітини мієлопоезу.
МІЄЛОЛЕЙКО́З, -у, *ч.* Мієлоїдний лейкоз. ** **Хроні́чний мієлолейко́з** – прогресуюча проліферація клітин гранулоцитарного ряду на всіх стадіях дозрівання.
МІЄЛОЛІПО́МА, -и, *ж.* Доброякісне ураження, яке складається з однорідної суміші гематопоезиї і зрілої жирової тканин.
МІЄЛО́МА, -и, *ж.* Див. **мієло́мна хворо́ба.** ** **Солітá̗рна мієло́ма** – мієломна хвороба, яка характеризується наявністю одного вогнища розростання плазматичних клітин.
МІЄЛОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розм'якшення спинного мозку внаслідок тромбозу, емболії, запалення або тиску.
МІЄЛОМАТО́З, -у, *ч.* Див. **мієло́мна хворо́ба.**
МІЄЛОМЕНІНГОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Випадіння частини спинного мозку та його оболонок при розщепленні хребта у вигляді кісти, заповненої спинномозковою рідиною.
МІЄЛОМЕНІНГОЦИСТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Різновид мієлоцистоцеле, який характеризується накопиченням цереброспінальної рідини між оболонками спинного мозку.
МІЄЛО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мієло́ма.** ** **Мієло́мна хворо́ба** – форма парапротеїнемічних гемобластозів.
МІЄЛОПАРЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **мієлофти́з.**
МІЄЛОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Підгострі і хронічні ураження спинного мозку незапального характеру. ** **Атеросклероти́чна мієлопатія** – мієлопатія, зумовлена атеросклерозом спинномозкових артерій. **Дискоге́нна мієлопатія** – мієлопатія, зумовлена остеохондрозом хребта. **Діабети́чна мієлопатія** – мієлопатія, яка розвивається внаслідок порушення вуглеводного обміну при цукровому діабеті. **Токси́чна мієлопатія** – мієлопатія, яка виникає при інтоксикації свинцем, ртуттю, міддю, миш'яком.
МІЄЛОПОЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення гранулоцитів, тромбоцитів та еритроцитів у кістковому мозку.
МІЄЛОПОЛІРАДИКУЛОНЕВРИ́Т, -у, *ч.* Запальний процес, що захоплює спинний мозок, корінці і периферичні нерви.
МІЄЛОСАРКО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **хлорлейко́з.**
МІЄЛОСАРКОМАТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **хлорлейко́з.**
МІЄЛОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **остеомієлофібро́з.**
МІЄЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання спинного мозку по фронтальній площині при його ураженнях.
МІЄЛОТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Введення в організм хворого кісткового мозку здорової людини.
МІЄЛОФІБРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **остеомієлофібро́з.**
МІЄЛОФТИ́З, -у, *ч.* Вибіркове порушення мієлопоезу.
МІЄЛОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Грижа спинного мозку, у грижовому мішку якої міститься змінений спинний мозок та цереброспінальна рідина.
МІЄЛОЦИСТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Грижа спинного мозку, грижовим мішком якої є розширений центральний канал спинного мозку.
МІЄЛОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Одна з форм клітин кровотворної тканини червоного кісткового мозку у хребетних тварин і людини.
МІЖ, МЕЖИ́, МЕЖ, *прийм.* Уживається із род., знах. і оруд. відмінками. Сполучення з **між, межи́, меж** виражають: П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: 1. *з оруд., рідше з род. в.* Уживається на означення просторового розташування предмета чи вияву дії посередині чого-небудь. 2. *із знах. в.* Уживається на означення місця, куди спрямована дія. Ч а с о в і в і д н о ш е н н я: 3. *з оруд., рідше з род. в.* Уживається на означення відтинку часу, протягом якого щось відбувається. // Уживається на означення явищ, подій і т. ін., в проміжок часу між якими що-небудь відбувається. О б'є к т н і в і д н о ш е н н я: 4. *з оруд. і знах. в.* Уживається на означення предметів, осіб взаємозв'язаних або які вступають у взаємодію одне з одним. 5. *з оруд. і род. в.* Уживається на означення осіб, предметів, явищ, які порівнюються, зіставляються між собою. 6. *із знах. і оруд. в.* Уживається на означення якої-небудь групи предметів, осіб, явищ, між якими щось розподіляється. О з н а ч а л ь н о-о б с т а в и н н і в і д н о ш е н н я: 7. *з оруд. і род. в.* Уживається на означення якихнебудь однорідних осіб, предметів, в оточенні яких перебуває предмет мовлення або відбувається яка-небудь дія; відповідає за знач. прийм. с е р е д. // Уживається на означення осіб, предметів, до кола яких входить предмет мовлення. ** **Між тим** – тим часом, у той час.
МІЖАЛЬВЕОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який знаходиться між альвеолами. ** **Міжальвеоля́рна перегоро́дка:** а) стінка між сусідніми легеневими альвеолами; б) кісткова перегородка, яка розділяє сусідні зубні альвеоли.
МІЖАМЕРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Який стосується взаємин між державами американського континенту. 2. Спільний для декількох держав американського континенту, який об'єднує їх у якомунебудь аспекті.
МІЖАРА́БСЬКИЙ, -а, -е. 1. Що стосується взаємовідносин між арабськими державами. 2. Спільний для декількох арабських держав, що об'єднує їх у якому-небудь аспекті.
МІЖА́ТОМНИЙ, -а, -е. Той, що стосується відстані між атомами, їхньої взаємодії тощо.
МІЖАФРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Що стосується взаємовідносин між африканськими державами. 2. Спільний для декількох африканських держав, що об'єднує їх у якому-небудь аспекті. *Міжафриканська солідарність.*
МІЖБА́ЛКОВИЙ, -а, -е. Такий, що існує, знаходиться між балками.
МІЖБА́НКІВСЬКИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється між банками. ** **Міжба́нківські опера́ції** – здійснювані кредитними організаціями на договірних засадах взаємні фінансові операції, передбачені отриманими ліцензіями.
МІЖБІБЛІОТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між бібліотеками. *Міжбібліотечний обмін.* ** **Міжбібліоте́чний абонеме́нт** – форма обміну книжками між бібліотеками.
МІЖБЛО́КОВИЙ, -а, -е. 1. Який існує, відбувається, здійснюється між блоками (*див.* **блок**[2], **блок**[1]). 2. Який складається з представників різних блоків (*див.* **блок**[1]).
МІЖБОЙОВИ́Й, -а́, -е́. Що має місце в перервах між боями, битвами.
МІЖБРИГА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Що стосується декількох бригад якого-небудь підприємства, що відбувається, здійснюється між ними. 2. Спільний для декількох бригад якого-небудь підприємства, що об'єднує їх у якому-небудь аспекті.
МІЖБРІ́ВНИЙ, -а, -е. Який міститься між бровами.
МІЖБРІ́В'Я, -я, *с.* Місце між бровами.
МІЖБУ́КВЕНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується кількох букв. 2. Який знаходиться між буквами.
МІЖВИДАВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Що стосується декількох видавництв, здійснюється ними спільно.
МІЖВИДОВИ́Й, -а́, -е́. Який існує, відбувається між різними видами (тварин, рослин і т. ін.).
МІЖВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Що стосується декількох виробництв, здійснюється ними спільно.
МІЖВІ́ДОМЧИЙ, -а, -е. 1. Що стосується взаємовідносин між декількома відомствами. 2. Спільний для декількох відомств, що об'єднує їх у якомунебудь аспекті. *Міжвідомча інституція.*
МІЖВІКО́ННИЙ, -а, -е. Який знаходиться між двома вікнами.
МІЖВІКО́ННЯ, -я, *с.* Частина стіни, розташована між двома вікнами.
МІЖВЛА́ДДЯ, -я, *с.* Період, який характеризується наявністю численних органів влади, що ведуть до паралічу влади в цілому у країні, регіоні.
МІЖВОЄ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до проміжку часу між двома війнами.
МІЖВУ́ЗІВСЬКИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між вузами. *Міжвузівські змагання.*
МІЖВУ́ЗЛЯ, -я, *с.*, *спец.* Частина стебла між двома вузлами – місцями прикріплення листя, а також пагінців, коренів.
МІЖГАЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що знаходиться між галактиками; що стосується можливого зв'язку між ними. *Міжгалактична ракета.*
МІЖГАЛУЗЕ́ВИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між різними галузями народного господарства.
МІЖГІ́РНИЙ, -а, -е. Який лежить, розташований, існує між горами.
МІЖГІ́Р'Я, -я, *с.* Місце, простір між горами.
МІЖГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Який здійснюється декількома колективними, державними господарствами, спільний для них.
МІЖГРА́НУЛЬНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється між гранулами.
МІЖГРУПОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який існує, здійснюється, відбувається між групами. 2. Спільний для декількох груп.
МІЖДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Що стосується ряду держав; що існує, відбувається між державами. 2. Спільний для декількох держав, що об'єднує їх у якому-небудь аспекті. ** **Міждержа́вні до́говори** – угоди, що укладаються між двома або декількома суверенними державами на певний строк або безстроково. **Міждержа́вні інститу́ти**, *юр.* – структури, які створюються і використовуються державами для обговорення, узгодження або вирішення питань, що представляють спільний інтерес.
МІЖДИПО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який існує між диполями.
МІЖДИСЦИПЛІНА́РНИЙ, -а, -е. Що стосується декількох галузей знання, розділів тієї або іншої науки; що знаходиться на стику різних наукових дисциплін.
МІЖДІАЛЕ́КТНИЙ, -а, -е. 1. Власт. багатьом діалектам. 2. Який існує, відбувається між діалектами. *Міждіалектні впливи.*
МІЖДОЛИ́ННИЙ, -а, -е. Який існує, знаходиться між долинами.
МІЖДОРІ́ЖЖЯ, -я, *с.* Місце, смуга між дорогами.
МІЖЕЛЕКТРО́ДНИЙ, -а, -е. Такий, що існує, знаходиться між електродами.
МІЖЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. Такий, що існує, знаходиться між електронами.
МІЖЕТНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється між різними народами.
МІЖЗАВОДСЬКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який існує, відбувається між заводами. 2. Спільний для кількох заводів.
МІЖЗ'ЇЗДІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до проміжку часу між двома з'їздами.
МІЖЗМІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється декількома робочими змінами. 2. Що має місце між роботою двох змін.
МІЖЗОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який встановлений, здійснюється між зонами. *Міжзональні футбольні ігри.*
МІЖЗО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **міжзона́льний.**
МІЖЗО́РЯНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься, розташований між зорями. 2. Який існує, відбувається між зорями. // Признач. для польотів між зорями (про ракети, кораблі). ** **Міжзо́ряне середо́вище** – матерія, що заповнює простір між зорями всередині галактик. **Міжзо́ряний пил** – тверді частинки розміром від тисячних до декількох десятих часток мікрона.
МІЖЗУ́БНИЙ, -а, -е. Який знаходиться між зубами.
МІЖІГРОВИ́Й, -а́, -е́, *спорт.* Який відбувається, здійснюється в період між іграми спортивних команд.
МІЖІО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до взаємного розташування іонів, відстані, середовища, електромагнітної взаємодії між ними.
МІЖКІМНА́ТНИЙ, -а, -е. Який міститься, розташований між кімнатами.
МІЖКІСТКОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься у м'яких частинах тіла між кістками.
МІЖКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е. Який міститься між клітинами (тканин живих організмів). ** **Міжкліти́нна речовина́** – складова частина сполучної тканини, що включає сполучнотканинні волокна і аморфну основну речовину.
МІЖКЛІТИ́ННИК, -а, *ч.* Порожнина між клітинами рослини.
МІЖКОЛГО́СПНИЙ, -а, -е, *іст.* 1. Який відбувався, здійснювався між колгоспами. 2. Спільний для декількох колгоспів.
МІЖКОЛЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який існує, відбувається між різними колективами. 2. Який складається з представників різних колективів.
МІЖКОНТИНЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який діє між континентами, досягає різних континентів. ** **Міжконтинента́льна балісти́чна раке́та** – одно- чи багатоступінчаста ракета, що може рухатися балістичною траєкторією на великій висоті з величезною швидкістю і на значну (міжконтинентальну) відстань.
МІЖКОНФЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який існує, відбувається між різними конфесіями.
МІЖКРАЙОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який здійснюється, відбувається між краями. 2. Спільний для декількох країв (*див.* **край** 6). *Міжкрайова нарада.*
МІЖКРА́ТЕРНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між кратерами.
МІЖКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між кристалами. *Міжкристалічні зв'язки.*
МІЖЛІТЕРАТУ́РНИЙ, -а, -е. Який існує між національними літературами.
МІЖМАШИ́ННИЙ, -а, -е. Який відбувається між машинами.
МІЖМЕНСТРУА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Який відбувається між менструальними циклами.

МІЖМЕРЕ́ЖЕВИЙ, -а, -е. Який відбувається між мережами.

МІЖМІНІСТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується декількох міністерств, що об'єднує їхню діяльність. *Міжміністерські угоди.*

МІЖМІСЬКИ́Й, -а́, -е́. Який існує, відбувається між містами. // Який обслуговує міста. // *у знач. ім.* **міжміська́**, -ко́ї, *ж., розм.* Міжміська телефонна станція. *Міжміський зв'язок.*

МІЖМО́ВНИЙ, -а, -е. Який існує між мовами.

МІЖМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Той, що стосується відстані між молекулами, їхньої взаємодії тощо.

МІЖНАВІГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до проміжку часу між двома навігаціями. *Міжнавігаційний сезон.*

МІЖНАРО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до відносин між народами і країнами. 2. Який існує між народами, поширюється на них. 3. У якому беруть участь представники різних країн, народів. // Який використовують для зв'язку між країнами, народами. *Міжнародний маркетинг.* ** **Міжнаро́дна валю́тна систе́ма** – система підтримки міжнародних економічних відносин, що має забезпечувати відносну стабільність валютних курсів національних валют. **Міжнаро́дна ви́ставка** – захід, обмежений обумовленим терміном, під час якого експонуються та рекламуються товари та послуги підприємств з різних країн світу. **Міжнаро́дне криміна́льне пра́во**: система принципів і норм, які регулюють співробітництво держав у попередженні, розслідуванні та покаранні за злочини, передбачені у міжнародних договорах. **Міжнаро́дне пра́во** – система договірних та звичайних норм і принципів, які виражають узгоджену волю держав та регулюють відносини між ними. **Міжнаро́дний валю́тний фонд (МВФ)** – міжнародна валютно-фінансова організація, спеціалізована установа ООН; встановлює норми регулювання валютних курсів та контролює їх дотримання. **Міжнаро́дний до́говір** – угода між двома чи декількома державами або ін. суб'єктами міжнародного права. **Міжнаро́дний станда́рт** – норми якісних характеристик товарів, що їх розробляє Міжнародна організація зі стандартизації. **Міжнаро́дний суд** – головний судовий орган ООН, що знаходиться у м. Гаага (Нідерланди).

МІЖНАРО́ДНИК, -а, *ч.* 1. Фахівець із питань міжнародної політики, міжнародного права. 2. Те саме, що **інтернаціоналіст.**

МІЖНАРО́ДНО-ПРАВОВИ́Й, -а́, -е́. Що стосується міжнародного права, норм, що регулюють відносини між державами. ** **Міжнаро́дно-правова́ відповіда́льність** – зобов'язання одного суб'єкта міжнародного права ліквідувати шкоду, завдану іншому суб'єкту в результаті порушення міжнародно-правового зобов'язання. **Міжнаро́дно-правови́й звича́й** – правило, яке впродовж тривалого часу застосовувалося у взаємовідносинах усіх або деяких держав, якщо ці взаємовідносини не регулювалися міжнародним договором.

МІЖНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між націями, національностями, поширюється на них.

МІЖНЕЙРО́ННИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між нейронами.

МІЖНИ́К, -а́, *ч., діал.* Межа (у 2 знач.).

МІЖОБЛАСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який існує, відбувається між областями. 2. Стос. до ряду областей, спільний для них.

МІЖОБЩИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який складається з представників різних общин. 2. Який існує, відбувається між общинами.

МІЖОКЕА́НСЬКИЙ, -а, -е. Що з'єднує два океани (про канал, водний шлях).

МІЖОКРУЖНИ́Й, -а́, -е́. Який існує, відбувається між округами; спільний для декількох округів.

МІЖОЛІМПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який охоплює період часу від закінчення однієї Олімпіади до початку іншої; що відбувається протягом цього періоду.

МІЖОПЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який відбувається, має місце, здійснюється між операціями.

МІЖОПО́РНИЙ, -а, -е. Який знаходиться між опорами.

МІЖОСОБИ́СТІСНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між людьми, що стосується їх як особистостей, індивідуальностей. *Міжособистісна сумісність. Міжособистісні конфлікти.*

МІЖПА́ЛУБНИЙ, -а, -е. Який знаходиться між палубами.

МІЖПАРІ́В'Я, -я, *с.* Час між кінцем посіву пізніх ярових культур і оранкою на пар.

МІЖПАРЛА́МЕНТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Який складається з представників парламентів різних держав. 2. Який відбувається, здійснюється між парламентами різних держав.

МІЖПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється між партіями.

МІЖПЕРЕДСЕ́РДНИЙ, -а, -е. Який знаходиться між правим і лівим передсердям. ** **Міжпередсе́рдна дисоціа́ція** – патологія, яка характеризується скороченнями кожного із передсердь у власному ритмі.

МІЖПЕЧЕ́РИСТИЙ, -а, -е. Який знаходиться, зосереджений, відбувається між печерами.

МІЖПЛАНЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який функціонує, знаходиться між планетами. 2. Який існує, відбувається між планетами. ** **Міжплане́тне середо́вище** – плазма, нейтральний газ, пил, прискорені частинки та магнітні поля, що заповнюють навколосонячний простір. // Признач. для польотів між планетами (про ракети, кораблі) та вивчення космічного простору, що знаходиться між ними. *Міжпланетний космічний апарат. Міжпланетні ракети.*

МІЖПЛАСТОВИ́Й, -а́, -е́. Який перебуває, знаходиться, зосереджений між пластами.

МІЖПЛЕВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **ве́рхнє міжплевра́льне по́ле**, *анат.* – поле, яке утворене медіастинальною плеврою і в якому розміщені тимус, плечоголові вени, дуга аорти і її галузки, трахея, стравохід. **ни́жнє плевра́льне по́ле** – поле, яке утворене медіастинальною плеврою і в якому розміщені перикард, серце і стравохід.

МІЖПЛЕМІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який існує, відбувається між племенами. *Міжплемінний обмін.* 2. Спільний для кількох племен.

МІЖПЛІ́ДНИК, -а, *ч., бот.* Середній, проміжний шар стінки плоду у рослин.

МІЖПЛОЩИ́ННИЙ, -а, -е. Який перебуває, знаходиться, зосереджений між площинами.

МІЖПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться між поверхами.

МІЖПО́ЛЮСНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, перебуває, відбувається між полюсами, стосується їхньої взаємодії.

МІЖПОРІ́ДНИЙ, -а, -е. Який відбувається між різними породами (рослин, тварин і т. ін.).

МІЖПРЕДМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до взаємозв'язків, взаємодії тощо між предметами. *Міжпредметні зв'язки.*

МІЖРАДГО́СПНИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до взаємостосунків, співпраці, змагання, товарно-грошових відносин між радгоспами.

МІЖРАЙО́ННИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається між районами, охоплює ряд районів. 2. Спільний для кількох районів.

МІЖРА́МНИЙ, -а, -е. Який знаходиться між рамами.

МІЖРА́СОВИЙ, -а, -е. 1. Що стосується людей різної расової належності; який існує, відбувається між ними. 2. Спільний для людей різної расової належності, що об'єднує їх у якому-небудь аспекті.

МІЖРЕБЕ́РНИЙ, -а, -е. Який міститься між ребрами.

МІЖРЕГІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який існує між декількома регіонами, здійснюється ними. *Міжрегіональний розподіл ресурсів. Міжрегіональний обмін кадрами.* 2. Спільний для декількох регіонів, що об'єднує їх у якому-небудь аспекті.

МІЖРЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться, перебуває між рейками.

МІЖРЕ́ЙСОВИЙ, -а, -е. Що відбувається, здійснюється в період між рейсами (суден).

МІЖРЕЛІГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до відносин, співіснування, протистоянь різних віровчень, церков, релігійних конфесій.

МІЖРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до проміжку часу між ремонтами.

МІЖРЕСПУБЛІКА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Який існує, відбувається між республіками. 2. Спільний для кількох республік. *Міжреспубліканська організація.*

МІЖРІ́ВНЕВИЙ, -а, -е. Який стосується рівнів, відстаней, взаємопереходів між ними і т. ін.

МІЖРІЧКОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься, розташований між річками.

МІЖРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **межиріччя.**

МІЖРОДОВИ́Й, -а́, -е́. Який відбувається, здійснюється між різними родами тварин, рослин і т. ін.

МІЖРЯ́ДДЯ, -я, *с.* Площа між рядами посаджених або посіяних рослин.

МІЖРЯДКО́ВИЙ, -а, -е. Який розділяє рядки, знаходиться між ними, заповнює проміжок між ними.

МІЖРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міжря́ддя.**

МІЖСЕГМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається, здійснюється між сегментами.

МІЖСЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Який відбувається між сезонами. *Міжсезонне затишшя.*

МІЖСЕЗО́ННЯ, -я, *с.* 1. Перехідний період від одного часового сезону до іншого. 2. Час між двома сезонами, коли припиняються ті або інші заняття, роботи і т. ін.

МІЖСЕ́ЛИЩНИЙ, -а, -е. Який розташований між селищами.

МІЖСЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який відбувається між сесіями (академічними, парламентськими тощо).

МІЖСИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. Належний до декількох систем, спільний для них. 2. Що з'єднує дві чи більше енергетичні системи.

МІЖСИСТОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Міжсистолі́чний інтерва́л** – час, що триває від кінця систоли передсердь до початку систоли шлуночків.

МІЖСІДНИ́ЧНИЙ, -а, -е, *анат., мед.* Який знаходиться, відбувається між сідницями.

МІЖСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між слов'янськими народами.

МІЖСОРТОВИ́Й, -а, -е. Який відбувається, здійснюється між різними сортами рослини.

МІЖСОЮ́ЗНИЙ, -а, -е. Спільний для кількох союзів.

МІЖСОЮ́ЗНИЦЬКИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між союзниками. *Міжсоюзницькі переговори.*

МІЖСПІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **міжспілча́нський.**

МІЖСПІЛЧА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Який існує, відбувається, здійснюється між декількома спілками. 2. Який складається з представників різних спілок.

МІЖСТАДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між різними стадіями (*див.* **ста́дія** 1).

МІЖСТАНОВИ́Й, -а́, -е́. Який знаходиться між станами.

МІЖСТАНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до відстаней, комунікацій, транспортних сполучень, телефонного, кабельного і радіозв'язку між станціями тощо.

МІЖСТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між різними структурами.

МІЖСУГЛО́БОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться між суглобами.

МІЖСУДИ́ННИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між судинами.

МІЖТРУ́БНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, зосереджений між трубами.

МІЖУРЯДО́ВИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається між урядами різних країн. *Міжурядова угода.*

МІЖУСО́БИЦЯ, -і, *ж.* Незлагода, внутрішній розбрат, війна між якими-небудь суспільними групами або особами в державі (перев. у феодальній).

МІЖУСО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до міжусобиці.

МІЖФАБРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, має місце, відбувається між фабриками. 2. Який складається з представників різних фабрик.

МІЖФА́ЗНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається між фазами.

МІЖФА́ЗОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **міжфа́зний.**

МІЖФАЛА́НГОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться між фалангами.

МІЖФЕ́РМОВИЙ, -а, -е. 1. Який існує, здійснюється між різними фермами. 2. Який складається з представників кількох ферм.

МІЖФІЛІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який існує, здійснюється між різними філіалами. 2. Який складається з представників різних філіалів. ** **Міжфілія́льні оборо́ти** – взаємні розрахунки між установами банків, що входять до певної банківської системи.

МІЖХМА́РНИЙ, -а, -е. Який міститься, розташований між хмарами.

МІЖХРЕБЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться між хребцями. ** **Міжхребце́вий диск** – волокнистий хрящ, який з'єднує тіла сусідніх хребців.

МІЖХРЯЩОВИ́Й, -а́, -е́. Який знаходиться, зосереджений, заповнює простір між хрящами.

МІЖЦАРІ́В'Я, -я, *с.* Період зміни царів, коли престол ніким не зайнято.

МІЖЦЕНТРОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють міжцентрову віддаль у зубчастих коліс.

МІЖЦЕХОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який існує, відбувається між цехами. 2. Спільний для ряду цехів.

МІЖШКІЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Призначений для декількох шкіл, що об'єднує їх для проведення яких-небудь занять, заходів.

МІЖШЛУНО́ЧКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться між правим і лівим шлуночками.

МІЖШТА́ТНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється між штатами (*див.* **штат**[1] 1).

МІЖЩЕ́ЛЕПНИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться між щелепами.

МІЖЩЕ́ЛЕПОВИЙ, -а, -е, *анат.* Те саме, що **міжщеле́пний.**

МІЖ'Я́ДЕРНИЙ, -а, -е. Який має місце, відбувається між ядрами.

МІЖ'Я́РУСНИЙ, -а, -е. Який перебуває, зосереджений, відбувається між ярусами.

МІЗАНДРІ́Я, -ї, *ж.* Відраза жінки до чоловіків, зумовлена психічним розладом; чоловіконенависництво.

МІЗАНСЦЕ́НА, -и, *ж.* Розміщення акторів та обстановки на сцені в різні моменти вистави.

МІЗАНСЦЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мізансценува́ти.**

МІЗАНСЦЕНУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **мізансценува́ти.**

МІЗАНСЦЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех. і неперех., спец.* Розміщувати на сцені (акторів, обстановку тощо); розміщуватися на сцені.

МІЗАНТРО́П, -а, *ч.* Той, хто ненавидить людей, цурається їх; людиноненависник, відлюдок.

МІЗАНТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Схильний до мізантропії; власт. мізантропу.

МІЗАНТРО́ПІЯ, -ї, *ж.* Відчуження від людей; людиноненависництво.

МІЗАНТРО́ПКА, -и. Жін. до **мізантро́п.**

МІЗДРІ́ННЯ, -я, *с.* Видалення з шкури міздрі при вичиненні шкур у шкіряному і хутровому виробництві.

МІЗДРО́, -а́, *с., діал.* Міздря.

МІЗДРОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **міздря́ний.**

МІЗДРЯ́, -і́, *ж.* 1. Шар підшкірної клітковини у тварин. 2. Внутрішній, зворотний бік шкіри.

МІЗДРЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **міздря́.** *Міздряний шар.* // Виготовлений з міздрі (у 1 знач.). *Міздряний клей.*

МІ́ЗЕР, -а, *ч.* 1. У грі в преферанс – зобов'язання гравця не взяти жодної взятки. 2. Те саме, що **мізе́рія.**

МІЗЕРА́К, -ака́, *ч., діал.* Нужденна людина; злидар.

МІЗЕРЕ́РЕ, *невід., ж.* Католицький спів на текст 51 псалма.

МІЗЕ́РІЯ, -ї, *ж., розм.* 1. Дуже мала кількість чого-небудь. // Дрібні господарські речі, майно. // *перен.* Вбогість, бідність. 2. Що-небудь незначне, несуттєве; дрібниця. // *перен.* Жалюгідна, нікчемна людина.

МІЗЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Незначний за розміром; дуже малий. // Який свідчить про нестатки, злиденність; вбогий. // *заст., зневажл.* Надто вбогий (про людину). 2. Який не має істотного значення, великої ваги; незначний. 3. Який не викликає до себе поваги; жалюгідний, нікчемний. 4. *розм.* Незначної фізичної сили; малосильний, кволий. // Такий, як у кволого або хворого.

МІЗЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мізе́рний.**

МІЗЕРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок., розм.* 1. Ставати дрібним, неістотним. 2. Втрачати сили, здоров'я; худнути.

МІЗЕРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **мізерні́ти.**

МІЗЕ́РНО. Присл. до **мізе́рний.**

МІЗЕРНЯ́, -і́, *ж., зневажл.* Те саме, що **мізе́рія** 2.

МІЗЕРО́ТА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **мізе́рія** 1.

МІЗИ́ДИ, -зи́д, *мн.* Ряд безхребетних підкласу ви-

щих ракоподібних.

МІЗИНЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. П'ятий, найкоротший палець на руці або нозі. 2. *розм.* Найменша дитина в сім'ї.

МІЗИНКА, -и, *ж.*, *розм.* Наймолодша дочка в сім'ї.

МІЗИННИЙ, -а, -е. Найменший, останній. *Мізинний палець.*

МІЗИННИК, -а, *ч.*, *діал.* Найменша дитина в сім'ї.

МІЗИНОК, -нка, *ч.*, *розм.* Те саме, що **мізинець** 1.

МІЗИНЧИЙ, -а, -е, *зах.* Наймолодший.

МІЗИНЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **мізинець**.

МІЗКОВИТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **мізкуватий**.

МІЗКУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **мізкувати**.

МІЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* 1. Продумувати що-небудь; розмірковувати. 2. Те саме, що **розуміти**; тямити.

МІЗКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* З розумом, розумний; тямущий.

МІЗОГІНІЗМ, -у, *ч.* Патологічна ненависть до жінок.

МІЗОГІНІЯ, -ї, *ж.* Відраза чоловіка до жінок, зумовлена психічним розладом.

МІЗОК, -зку, *ч.*, *діал.*, *заст.* Мозок.

МІЗОКАЙНІЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **мізонеїзм**.

МІЗОНЕЇЗМ, -у, *ч.* Негативне ставлення до будь-яких нововведень, зумовлене психічним розладом.

МІЗОПЕДІЯ, -ї, *ж.* Почуття ненависті, відрази до дітей, зумовлене психічним розладом.

МІЗОСТОМІДИ, -мід, *мн.* Підклас багатощетинкових червів.

МІЗОФОБІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх забруднення, зараження.

МІЗОШІРУ, *невідм.*, *ч.* Японська страва – квасолевий суп.

МІЗЮК, -а, *ч.*, *діал.* Соска.

МІЙ, моя, моє. 1. Займ. присв. до "я". // Який перебуває в користуванні того, хто говорить, є його власністю. // Який виходить від мене; зроблений, створений, сказаний і т. ін. мною. // Такий, як у мене, власт. мені. // Який призначається мені. // Стос. до мене як до члена якогось колективу, до якого я належу. // *у знач. ім.* **моє**, **мого**, *с.* Те, що належить мені. 2. Який перебуває у родинних або дружніх, близьких стосунках зі мною. // Який поділяє погляди, уподобання, смаки; близький мені, належить до того самого середовища, що і я. // Той, до кого приязно звертаються, про кого йде мова. // Уживається з називанням героїв, дійових осіб – для увиразнення інтимного тону. // *заст.* Уживається з традиційним звертанням до Бога. 3. *у знач. ім.* **мій**, мого, *ч.*; **моя**, моєї, *ж.*, *розм.* Чоловік; дружина. // *у знач. ім.* **мої**, моїх, *мн.* Родичі або близькі мені люди.

МІКАДО, *невідм.*, *ч.* Титул японського імператора. // Особа, яка носить цей титул.

МІКАЛЕКС, -у, *ч.* Пластмаса із слюди й цементуючих речовин; використовують як електроізоляційний матеріал.

МІКАНІТ, -у, *ч.* Шаруватий ізоляційний матеріал, що його виготовляють із листків слюди, склеєних лаком.

МІКАНІТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **міканіт**.

МІКАФОЛІЙ, -ю, *ч.* Електроізоляційний матеріал із шарів паперу і слюди.

МІКІДИ, -ів, *мн.* Висипи алергічного характеру, які спостерігаються при мікозах.

МІКОАЛЕРГІДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **мікіди**.

МІКОБАКТЕРІЇ, -ій, *мн.* Рід паличкоподібних бактерій, деякі з яких патогенні для людини та тварин.

МІКОБАКТЕРІОЗ, -у, *ч.* Інфекційні захворювання людини та тварин, спричинювані патогенними або умовно-патогенними мікобактеріями.

МІКОДЕРМАТИТ, -у, *ч.* Те саме, що **геотріхоз**.

МІКОЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мікоз**, -у, *ч.*), *вет.*, *мед.* Хвороби людини й тварин, що спричиняються паразитичними грибами. ** **Грибоподібний мікоз** – хронічний злоякісний дерматоз.

МІКОЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із мікології.

МІКОЛОГІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікології.

МІКОЛОГІЯ, -ї, *ж.* Розділ ботаніки, що вивчає гриби. ** **Медична мікологія** – галузь медицини та мікології, що вивчає паразитичні грибки, а також мікози людини і розробляє методи їх діагностики та лікування.

МІКОПЛАЗМА, -и, *ж.* Група поліморфних мікробів, які не мають клітинної оболонки.

МІКОПЛАЗМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікоплазма**. ** **Мікоплазмові інфекції** – захворювання людини, які спричиняються мікоплазмами.

МІКОПЛАЗМОЗИ, -ів, *мн.* Захворювання людини та тварин, що спричинені мікоплазмами.

МІКОРИЗА, -и, *ж.*, *спец.* Співжиття грибів з корінням вищих рослин.

МІКОРИЗНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **мікориза**. // Який зазнав впливу мікоризи.

МІКОТОКСИКОЗИ, -ів, *мн.* Захворювання людини і тварин, спричинювані грибками, що утворюють токсичні речовини – мікотоксини. ** **Харчовий мікотоксикоз** – харчове отруєння, яке виникає внаслідок вживання харчових продуктів, заражених мікотоксинами.

МІКОТОКСИНИ, -ів, *мн.* Токсини, що продукуються мікроскопічними грибками.

МІКОТРОФ, -а, *ч.* Мікотрофна рослина (*див.* **мікотрофний**).

МІКОТРОФІЯ, -ї, *ж.* Потреба рослин у розвитку на корінні певних видів грибів.

МІКОТРОФНИЙ, -а, -е. Той, що існує разом з мікоризою. ** **Мікотрофні рослини** – вищі рослини, що мають потребу у розвитку на корінні певних видів грибів.

МІКОТРОФНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мікотрофний**.

МІКРО... Перша частина складних слів, що означає: а) 10^{-6} (мк), тобто одна мільйонна частина чогось; б) пов'язаний з вивченням дуже малих предметів, величин, напр.: м і к р о а н а л і з, м і к р о г е о м е т р і я і т. ін.; прот. **макро...**

МІКРОАБСЦЕС, -у, *ч.* Скупчення нейтрофільних гранулоцитів у паракератотичному роговому шарі шкіри або під ним.

МІКРОАВТОБУС, -а, *ч.* Багатомісний легковий автомобіль.

МІКРОАВТОМОБІЛЬ, -я, *ч.* Малолітражний легковий автомобіль (перев. аматорської конструкції).

МІКРОАГЛЮТИНАЦІЯ, -ї, *ж.* Аглютинація мікроорганізмів, яка виявляється лише при мікроскопічному дослідженні їх завису.

МІКРОАЕРОФІЛ, -а, *ч.* Мікроорганізм, який розмножується лише за умов зниженого парціального тиску кисню у навколишньому середовищі.

МІКРОАМПЕР, -а, *ч.* Одиниця виміру сили електричного струму, що дорівнює мільйонній частині ампера.

МІКРОАМПЕРМЕТР, -а, *ч.* Амперметр, що вимірює силу мікрострумy порядку мільйонної частки ампера.

МІКРОАНАЛІЗ, -у, *ч.* Сукупність методів і прийомів, за допомогою яких можна виконувати аналіз малих кількостей неорганічних та органічних речовин.

МІКРОАНАЛІЗАТОР, -а, *ч.* Прилад для проведення мікроаналізу.

МІКРОАНАЛІТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікроаналізу.

МІКРОАНГІОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенографія дрібних кровоносних судин після наповнення їх контрастною речовиною.

МІКРОАНГІОПАТІЯ, -ї, *ж.* Ураження дрібних кровоносних судин незапального характеру.

МІКРОАУТОРАДІОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Ауторадіографія цитологічних та гістологічних препаратів із застосуванням мікроскопічної техніки.

МІКРОБ, -а, *ч.* 1. Мікроскопічний одноклітинний організм, видимий лише під мікроскопом; бактерія. 2. Збірна назва мікроорганізмів без включення простіших та вірусів. 3. *перен.* Про поширювачів яких-небудь негативних явищ у суспільстві.

МІКРОБАЗІЯ, -ї, *ж.* Хода дрібними кроками, при якій ноги майже не відриваються від підлоги; ознака деяких уражень головного мозку.

МІКРОБАР, -а, *ч.* Одиниця вимірювання тиску, мільйонна частка бара.

МІКРОБАРН, -а, *ч.* Одна мільйонна частка барна.

МІКРОБАРОГРАФ, -а, *ч.* Прилад для реєстрації малих коливань атмосферного тиску.

МІКРОБІД, -а, *ч.* Те саме, що **бактерид**.

МІКРОБІОЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із мікробіології.

МІКРОБІОЛОГІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікробіології. // Пов'язаний з діяльністю мікроорганізмів.

МІКРОБІОЛОГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає мікроорганізми. ** **Космічна мікробіологія** – розділ мікробіології, що вивчає можливість існування життя на інших планетах та бере участь в утворенні замкнених екологічних систем у кабінах космічних кораблів. **Медична та ветеринарна мікробіологія** – розділ мікробіології, що вивчає збудників інфекційних захворювань людини і тварин, розробляє заходи профілактики і терапії інфекцій. **Радіаційна мікробіологія** – розділ мікробіології, що вивчає вплив іонізуючих випромінювань на мікроорганізми. **Сільськогосподарська мікробіологія** – розділ мікробіології, що вивчає участь мікроорганізмів у підвищенні родючості ґрунту, у живленні рослин та ін. **Технічна мікробіологія** – розділ мікробіології, що розробляє наукові основи одержання продуктів життєдіяльності мікроорганізмів і ряду харчових та кормових продуктів, а також способи їхнього зберігання.

МІКРОБІОТА, -и, *ж.* Рід рослин родини кипарисових.

МІКРОБІОЦЕНОЗ, -у, *ч.*, *біол.* Сукупність мікроорганізмів у складі певного біоценозу.

МІКРОБЛЕФАРОН, -а, *ч.* Вроджений малий вертикальний розмір повік.

МІКРОБНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікроб**. ** **Мікробне число** – загальне число мікроорганізмів, які здатні утворювати видимі колонії після посіву на щільні живильні середовища.

МІКРОБОСТАЗ, -у, *ч.* Властивість мікроорганізмів зберігати життєдіяльність у несприятливих умовах, не розмножуючись при цьому та не виявляючи метаболічної активності.

МІКРОБРАХІЦЕФАЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджене поєднання малих розмірів мозкової частини черепа з баштоподібною його формою.

МІКРОБУС, -а, *ч.* Те саме, що **мікроавтобус**.

МІКРОБЮРЕТКА, -и, *ж.* Бюретка для вимірювання та дозування дуже малих кількостей рідини з точністю до 10^{-4} мг.

МІКРОВАГИ, -ваг, *мн.* Ваги (терези) для зважування дуже малої кількості речовин і дрібних предметів.

МІКРОВАТ, -а, *ч.* Одиниця потужності, потоку енергії, що дорівнює одній мільйонній частці вата.

МІКРОВАТМЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання потужності, потоку енергії порядку мільйонної частки вата.

МІКРОВИБУХ, -у, *ч.* Вибух, що охоплює порівняно незначну площу чого-небудь або що має малу силу.

МІКРОВИДАННЯ, -я, *с.* Мініатюрна книга, альбом і т. ін.

МІКРОВИТІК, -току, *ч.* Витік у малій кількості. ** **Мікровитік газу** – розповсюдження загазованості на відстань, що не перевищує 0,5 м від її джерела.

МІКРОВОЛЬТ, -а, *ч.* Одиниця електричної напруги, електричного потенціалу, електрорушійної сили, що дорівнює мільйонній частці вольта.

МІКРОВОЛЬТМЕТР, -а, *ч.* Вольтметр, градуйований у мікровольтах і призначений для вимірювання малих напруг.

МІКРОВОЛЮМЕТР, -а, *ч.* Вимірювальний прилад для визначення питомої ваги друкарських фарб.

МІКРОВОЛЮМНІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Зменшення загального обсягу циркулюючих еритроцитів.

МІКРОВОРСИНКИ, -нок, *мн.* Вирости цитоплазми на поверхні клітин, які збільшують її активну всмоктувальну поверхню.

МІКРОГАСТРІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Малі розміри шлунка.

МІКРОГЕМАТУРІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Наявність еритроцитів у сечі, що виявляється тільки при мікроскопічному дослідженні.

МІКРОГЕНІТОСОМІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Недорозвиток зовнішніх статевих органів.

МІКРОГЕНІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Недорозвиток нижньої щелепи з западанням підборіддя.

МІКРОГЕНРІ, *невідм.*, *ч.* Одиниця індуктивності та взаємоіндуктивності, що дорівнює мільйонній частці генрі.

МІКРОГЕОМЕТРІЯ, -ї, *ж.* Геометрія тривимірного простору, мінімальні розміри якого обмежені малими величинами (порядку міліметра).

МІКРОГІРІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Вроджена вада головного мозку – зменшення об'єму і збільшення числа звивин.

МІКРОГЛІЯ, -ї, *ж.*, *анат.* Складова частина нейроглії, що представлена гліальними макрофагами.

МІКРОГЛОСАРІЙ, -я, *ч.* Словник з однієї вузької галузі (науки, техніки), складений з метою машинного перекладу.

МІКРОГЛОСІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Вроджені малі розміри язика.

МІКРОГНАТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Вроджені малі розміри верхньої щелепи.

МІКРОГРАВІРУВАННЯ, -я, *с.* Гравірування, при якому зображення подано у зменшеному вигляді і його можна розглядати лише за допомогою оптичних пристроїв.

МІКРОГРАВІЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **мікрогравірування**.

МІКРОГРАМ, -а, *ч.* Одиниця маси, що дорівнює одній мільйонній частці грама.

МІКРОГРАМОВИЙ, -а, -е. Стос. до мікрограма, мікрограмів; що вимірюється мікрограмами.

МІКРОГРАФІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікрографії.

МІКРОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Розлад письма, яке характеризується значним зменшенням величини літер, особливо в кінці рядка.

МІКРОГРЕЦЬ, -я, *ч.*, *мед.* Мікроінсульт, мікроапоплексія, мікроапоплексичний удар.

МІКРОГРУПА, -и, *ж.* Невелика група осіб, об'єднаних за соціальними, професійними і т. ін. ознаками.

МІКРОДВИГУН, -а, *ч.* Двигун малих розмірів і потужності, що перетворює яку-небудь енергію на механічну.

МІКРОДЕНСИТОМЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **мікрофотометр**.

МІКРОДЕНСИТОМЕТРИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікроденситометрії.

МІКРОДЕНСИТОМЕТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **мікрофотометрія**.

МІКРОДЕНТИЗМ, -у, *ч.* Вроджені малі розміри коронки зуба.

МІКРОДИН, -а, *ч.* Дуже спрощений регенеративний радіоприймач з однією лампою.

МІКРОДИНА, -и, *ж.*, *фіз.*, *заст.* Одиниця сили.

МІКРОДИСЕКЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **мікрургія**.

МІКРОДОБАВКИ, -вок, *мн.* (*одн.* **мікродобавка**, -и, *ж.*). Речовини, матеріали, що додаються до чогонебудь у малих кількостях.

МІКРОДОБРИВО, -а, *с.* Добриво, основним чинником якого є мікроелементи, що потрібні рослинам у дуже малих кількостях (Купрум, Бор, Манган, Цинк та ін.).

МІКРОДОЗА, -и, *ж.* Дуже невелика, звичайно дозована кількість якої-небудь речовини.

МІКРОДОЗИМЕТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження мікроскопічного розподілу поглинутої енергії за впливу іонізуючого випромінювання на об'єкт.

МІКРОДОМІШКИ, -ок, *мн.* Речовини, що входять до складу інших речовин у дуже малих дозах.

МІКРОДРІТ, -дроту, *ч.* Дріт із дуже малим поперечним перетином.

МІКРОЕВОЛЮЦІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Еволюційний процес, що відбувається всередині популяцій.

МІКРОЕКОНОМІКА, -и, *ж.* 1. Система виробничих підприємств і підприємств послуг, що безпосередньо задовольняють потреби населення в товарах і послугах. 2. Економічна наука, що вивчає взаємозв'язки та пропорції в межах окремої ланки виробництва чи окремого підприємства, господарства.

МІКРОЕКОНОМІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікроекономіки. ** **Мікроекономічна політика** – встановлення державою правил економічної діяльності для окремих сфер та використання інструментів їх регулювання.

МІКРОЕКСПРЕС-МЕТОД, -у, *ч.* Загальна назва методів прискореного аналізу з використанням мінімальної кількості досліджуваного матеріалу.

МІКРОЕЛЕКТРОД, -а, *ч.* Електрод дуже малих розмірів.

МІКРОЕЛЕКТРОДВИГУН, -а, *ч.* Електродвигун дуже малих розмірів і невеликої потужності.

МІКРОЕЛЕКТРОДНИЙ, -а, -е. Що стосується мікроелектрода, мікроелектродів, пов'язаний з їх ви-

користанням. *Мікроелектродна апаратура. Мікроелектродна лабораторія. Мікроелектродні дослідження.*

МІКРОЕЛЕКТРО́НІКА, -и, *ж.* Галузь електроніки, що займається створенням електронних пристроїв, блоків і т. ін. в мікромініатюрному виконанні.

МІКРОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. Що стосується мікроелектроніки, оснований на використанні її методів.

МІКРОЕЛЕКТРОФОРЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **мікроіонофоре́з.**

МІКРОЕЛЕМЕ́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мікроелеме́нт**, -а, *ч.*). Хімічні елементи, що містяться в рослинних і тваринних організмах у малих дозах.

МІКРОЕЛЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Що стосується мікроелементів. *Мікроелементний склад води. Мікроелементні кормові добавки.*

МІКРОЕМБОЛІ́Я, -ї, *ж.* Закупорка артеріальної галузки емболом мікроскопічних розмірів.

МІКРОЕНЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджені малі розміри головного мозку.

МІКРОЕНЦЕФАЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання мікроскопічних об'єктів головного мозку.

МІ́КРО-ЕО́М, *невідм.*, *ж.* 1. Мініатюрна ЕОМ. 2. Обчислювальний пристрій на основі мікропроцесора.

МІКРОЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Розлад тактильної чутливості, при якому предмет сприймається меншим у порівнянні з його дійсними розмірами.

МІКРОЕТНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується дуже малого, малочисельного етносу або маленької частини великого етносу.

МІКРОЗЕРНИ́СТИЙ, -а, -е. Який складається з дрібнесеньких кристалічних зерен (про речовину, матеріал із дрібнозернистою будовою).

МІКРОЗЕРНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **мікрозернистий.**

МІКРОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Фото- або кінозйомка, що дає дуже значне збільшення об'єкта за допомогою оптичного чи електронного мікроскопа.

МІКРОЗНІ́МОК, -мка, *ч.* Фотознімок, зроблений методом мікрознімання.

МІКРОЗО́НА, -а, *ж.* Зона надзвичайно малого розміру.

МІКРОЗОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до мікрозони.

МІКРОЗОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мікрозона́льний.**

МІКРОЗО́НД, -а, *ч.* Мініатюрний, мікроскопічний зонд.

МІКРОІНСТРУМЕ́НТ, -а, *ч.* Інструмент дуже малих розмірів для тонких, особливо точних робіт.

МІКРОІНСУ́ЛЬТ, -у, *ч.* Інсульт, який проявляється дрібновогнищевим інфарктом мозку або крововиливом.

МІКРОІНТЕРВА́Л, -у, *ч.* 1. Надзвичайно малий інтервал. 2. *муз.* Інтервал, менший від півтону.

МІКРОІНТЕРВА́ЛІКА, -и, *ж.*, *муз.* Звукова система, що застосовує мікроінтервали та похідні від них – тритон, чвертьтон та ін.

МІКРОІНТЕРФЕРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для контролю точності оброблювання поверхонь, вимірювання товщини плівок тощо.

МІКРОІНФА́РКТ, -у, *ч.* Інфаркт з осередком ураження незначних розмірів.

МІКРОІНФА́РКТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікроінфа́ркт.**

МІКРОІОНОФОРЕ́З, -у, *ч.* Уведення в клітину речовин, які здатні дисоціювати на іони; метод нейрофізіологічних, нейрофармакологічних і нейрохімічних досліджень.

МІКРОІОНТОФОРЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **мікроіонофоре́з.**

МІКРОКА́ДР, -у, *ч.* Кадр мікрофільму.

МІКРОКАЛЬКУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Мініатюрний обчислювальний пристрій.

МІКРОКАЛЬКУЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікрокалькуля́тор.**

МІКРОКАПІЛЯ́Р, -а, *ч.* Мініатюрний, мікроскопічний капіляр.

МІКРОКАПІЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікрокапіля́р.**

МІКРОКАПІЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мікрокапіля́рний.**

МІКРОКА́ПСУЛА, -и, *ж.* Мініатюрна, мікроскопічна капсула.

МІКРОКАПСУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Утворення міцної оболонки навколо твердих часток або краплин рідини.

МІКРОКАРДІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені малі розміри серця.

МІКРОКАРОТА́Ж, -у, *ч.* Детальне вивчення геологічного розрізу у буровій свердловині шляхом вимірювання електричного опору гірських порід при відстані між електродами близько 2,5 см.

МІКРОКАРОТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікрокарота́ж.**

МІКРОКА́РТА, -и, *ж.* Дуже тонка невелика пластинка на полімерній плівці, на якій способом мікрофотокопіювання розміщується значна кількість кадрів – сторінок якого-небудь тексту.

МІКРОКАТАСТРО́ФА, -и, *ж.* Катастрофа вузьколокального характеру без значних руйнувань, матеріальних втрат, людських жертв тощо; прот. м а к р о к а т а с т р о ф а.

МІКРОКА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання лінійних розмірів деталей машин та ін. виробів відносним способом.

МІКРОКЕ́ЛЬВІН, -а, *ч.* Одиниця термодинамічної температури, що дорівнює мільйонній частці кельвіна.

МІКРОКЕФА́Л, -а, *ч.* Те саме, що **мікроцефа́л.**

МІКРОКЕФАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікрокефалії.

МІКРОКЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **мікроцефа́лія.**

МІКРОКЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікрокефа́л.**

МІКРОКІНЕМАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Кінематографічне знімання з використанням мікроскопа.

МІКРОКІНОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Знімання фільму зі значним збільшенням мікроскопічних об'єктів.

МІКРОКЛІ́ЗМА, -и, *ж.*, *мед.* Клізма, при якій вводять незначний об'єм рідини.

МІКРОКЛІМА́Т, -у, *ч.* 1. Клімат невеликої ділянки земної поверхні, обумовлений специфікою місцевості. 2. Сукупність погодних умов (температура, вогкість повітря і т. ін.), що створюються в приміщенні, на якій-небудь обмеженій території для нормального самопочуття людей, тварин, розвитку рослин і т. ін. ** **Технологі́чний мікроклі́мат** – стан повітря в приміщеннях і на робочих місцях, що характеризується визначеними науково-технічною документацією параметрами. 3. *перен.* Про характер відносин між ким-, чим-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь в тому чи іншому (порівняно невеликому) колективі, суспільстві і т. ін. *Моральний мікроклімат. Духовний мікроклімат.*

МІКРОКЛІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікроклі́мат.**

МІКРОКЛІМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікрокліматології.

МІКРОКЛІМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про мікроклімат.

МІКРОКЛІ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, групи польових шпатів.

МІКРОКО́Д, -у, *ч.* 1. Код, що визначає елементарну операцію в одному з виконавчих блоків, які входять до складу пристрою. 2. Те саме, що **мікропрогра́ма.**

МІКРОКО́К, -а, *ч.* Куляста бактерія.

МІКРОКОЛЕКТИ́В, -у, *ч.*, *розм.* Нечисленний, невеликий колектив.

МІКРОКО́ЛОН, -а, *ч.* Вроджена мала довжина товстої кишки.

МІКРОКОМА́НДА, -и, *ж.*, *спец.* Команда, що застосовується на рівні, нижчому, ніж рівень машинних команд.

МІКРОКОМПОНЕ́НТ, -а, *ч.* Складник, наявний у якійсь речовині, мінералі, суміші і т. ін. у надзвичайно малій кількості, у вигляді слідів.

МІКРОКОМПОНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікрокомпоне́нт.**

МІКРОКОМП'Ю́ТЕР, -а, *ч.* Мініатюрний комп'ютер, сконструйований на мікропроцесорах.

МІКРОКОМП'Ю́ТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікрокомп'ю́тер.**

МІКРОКОНТРО́ЛЕР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Спеціалізований мікропроцесор для використання у зовнішніх пристроях або приладах. 2. Контролер на базі мікропроцесора.

МІКРОКОНЦЕНТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Мізерно мала концентрація.

МІКРОКО́РНЕА, *невідм.*, *с.* Вроджений малий діаметр рогівки.

МІКРОКО́СМ, -у, *ч.*, *книжн.* Світ дуже малих величин (атомів, електронів і т. ін.); прот. м а к р о к о с м.

МІКРОКО́СМОС, -у, *ч.*, *книжн.* Те саме, що **мікроко́см.**

МІКРОКРИСТА́Л, -а, *ч.* Кристал, який має надзвичайно малий розмір.

МІКРОКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікрокристала.

МІКРОКРИСТАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ кристалографії, що вивчає мікрокристали, їхню будову та властивості.

МІКРОКРИСТАЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження мікрокристалів за допомогою мікроскопа.

МІКРОКУЛО́Н, -а, *ч.* Одиниця електрики, електричного заряду, що дорівнює мільйонній частці кулона.

МІКРОКЮРІ́, *невідм.*, *с.*, *фіз.* Позасистемна одиниця виміру радіоактивності – мкКі (або mcCi), що становить 10^{-6}х$3{,}7$х10^{10}= $3{,}7$х10^{4} актів радіоактивного розпаду за 1 сек.

МІКРОЛА́МПА, -и, *ж.* Електронна приймальна лампа, що потребує невеликої потужності розжарювання.

МІКРОЛАПАРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин черевної порожнини через невеликий розріз.

МІКРОЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ мовознавства, що вивчає мовні одиниці й відношення між ними, не враховуючи екстралінгвістичних чинників.

МІКРОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мікролі́т**, -а, *ч.*). 1. Дрібні голчасті або пластинчасті кристали, властиві основним масам ефузивних порід. 2. Дрібні кам'яні знаряддя певної геометричної форми (трикутника, трапеції, сегмента та ін.), створені первісною людиною в епоху мезоліту. 3. Конкременти невеликих розмірів, які вільно розміщуються в порожнині або каналі тіла.

МІКРОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікролі́т.**

МІКРОЛІТІА́З, -у, *ч.* Утворення множинних мікролітів.

МІКРОЛІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Формування мікромалюнків на поверхні твердого тіла; лежить в основі технології мікроелектроніки.

МІКРОЛІ́ТР, -а, *ч.* Позасистемна одиниця об'єму, місткості, що дорівнює мільйонній частці літра.

МІКРОЛІТРА́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* Мікролітражний автомобіль.

МІКРОЛІТРА́ЖНИЙ, -а, -е. З дуже малим літражем. ** **Мікролітра́жний автомобі́ль** – легковий автомобіль з об'ємом двигуна до 1, 2 літра.

МІКРОЛЮ́КС, -а, *ч.* Одиниця освітленості, що дорівнює мільйонній частці люкса.

МІКРОМАНІПУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Прилад, що дає можливість здійснювати тонкі й точні рухи спеціальних інструментів у полі зору мікроскопа, маніпулювати на мікроскопічних об'єктах.

МІКРОМАНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання малих різниць тиску.

МІКРОМА́РКЕТИНГ, -у, *ч.* Частина маркетингової діяльності підприємства, яка забезпечує зв'язок між виробниками та споживачами.

МІКРОМАСТІ́Я, -ї, *ж.* Недорозвиток грудних залоз у жінок.

МІКРОМА́ТЧ, -у, *ч.*, *спец.* Про частину матчу, обмежену часом гри однієї з ланок хокейної команди.

МІКРОМЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені аномально короткі кінцівки.

МІКРОМЕ́РИ, -ів, *мн.* Клітини, що утворюються внаслідок повного нерівномірного дроблення заплідненої яйцеклітини тваринного організму.

МІКРОМЕРКУРІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Хронічне отруєння малими дозами ртуті.

МІКРОМЕТЕО́Р, -а, *ч.* Те саме, що мікрометеорит.

МІКРОМЕТЕОРИ́Т, -а, *ч.* Частинка космічного пилу, за розміром близька до розміру молекул; проходить крізь атмосферу без втрати маси.

МІКРОМЕТЕОРИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до мікрометеорита.

МІКРОМЕТЕО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до мікрометеора.

МІКРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для точного вимірювання лінійних розмірів тіл.

МІКРОМЕ́ТР, -а, *ч.* Дольна одиниця довжини СІ, яка дорівнює 10^{-6} м.

МІКРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікро́метр** і **мікроме́трія.**

МІКРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ фізики, що вивчає точні виміри лінійних величин. 2. Сукупність методів вимірювання лінійних розмірів тіл. 3. Вивчення морфологічних елементів на мікро- і ультрамікроструктурних рівнях.

МІКРОМІЄЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені малі розміри спинного мозку.

МІКРОМІЛІМЕ́ТР, -а, *ч.* Те саме, що **мікро́н.**

МІКРОМІНІАТЮ́РА, -и, *ж.* Виріб, річ мікроскопічної величини.

МІКРОМІНІАТЮРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Граничне зменшення розмірів, ваги (апаратів, приладів і т. ін.).

МІКРОМІНІАТЮРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мікромініатюризува́ти, мікромініатюризува́тися.**

МІКРОМІНІАТЮРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати мікромініатюризацію.

МІКРОМІНІАТЮРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **мікромініатюризува́ти.**

МІКРОМІНІАТЮ́РНИЙ, -а, -е. Що має дуже малі розміри і вагу.

МІКРОМІОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Утворення дрібних вогнищ маляції м'язової тканини.

МІКРОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання зовнішніх розмірів виробів.

МІКРОМІ́СТО, -а, *с.* Невелике компактне поселення міського типу.

МІКРОМОДЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Мініатюрна, мікроскопічна модель.

МІКРОМО́ДУЛЬ, -я, *ч.* Мініатюрний модуль – вузол радіоелектронної апаратури з ущільненою упаковкою малих за розміром електро- і радіоелементів (мікроелементів).

МІКРОМОЗО́ЛЬ, -я, **МІКРОМОЗО́ЛЯ**, -і, *ж.* Кісткова мозоля, яка розвивається на місці невеликої тріщини кістки.

МІКРОМОЗО́ЛЯ *див.* **мікромозо́ль.**

МІКРОМО́ЛЬ, -я, *ч.*, *фіз.*, *хім.* Одиниця кількості речовини, що становить одну мільйонну частку моль.

МІКРОМОНОСПОРО́З, -у, *ч.* Захворювання, яке спричинюється мікроорганізмами.

МІКРОМОТОЦИ́КЛ, -а, *ч.* Легкий мотоцикл, різновид мопеда.

МІКРО́Н, -а, *ч.* Міра довжини, яка дорівнює мільйонній частині метра.

МІКРОНАПРУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Внутрішні механічні напруження, що існують у твердому тілі за відсутності зовнішніх сил.

МІКРОНЕЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мікронезійців.

МІКРОНЕЗІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Група споріднених народів, корінне населення Мікронезії.

МІКРОНЕКРО́З, -у, *ч.* Вогнище некрозу мікроскопічних розмірів.

МІКРОНІВЕЛІ́Р, -а, *ч.* Вимірювальний прилад для дуже точного визначення перевищень точок або нахилу опорних площин різних установок.

МІКРОНІХІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення розмірів нігтьової пластинки.

МІКРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікро́н.** // Який вимірюється мікронами.

МІКРОНОВЕ́ЛА, -и, *ж.* Короткий літературно-художній або кінематографічний твір.

МІКРОНУТРІЄ́НТ, -у, *ч.* Біологічно активна добавка до продуктів харчування.

МІКРОНУТРІЄНТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікронутрієнтології.

МІКРОНУТРІЄНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь медицини, метою якої є обґрунтування, створення та профілактичне застосування мікронутрієнтів.

МІКРООБ'Є́КТ, -а, *ч.* Найдрібніша частинка речовини або предмет дуже малих розмірів як об'єкт дослідження, спостереження.

МІКРОО́М, -а, *ч.* Одиниця електричного опору, що дорівнює мільйонній частці ома.

МІКРООММЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання електричного опору порядку одного мікроома.

МІКРООПЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Елементарна дія ЕОМ, яка визначається на рівні та в термінах внутрішніх регістрів блоків центрального процесора та поодиноких сигналів. 2. Операція на одноклітинному організмі або на окремій клітині багатоклітинного організму.

МІКРООРГАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Найдрібніша жива істота рослинного і тваринного походження, яку можна бачити лише під мікроскопом. ** **Патоге́нні мікрооргані́зми** – мікроби, які викликають хвороби людини, тварин та рослин. **Фітопатоге́нні мікрооргані́зми** – мікроорганізми, які пристосувались

до існування в організмах рослин і здатні викликати в них різні захворювання. **Хвороботво́рні мікроорганізми** – те саме, що **патоге́нні мікроорганізми**.

МІКРОПАЛЕОНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ палеонтології, який вивчає мікроскопічні викопні рештки.

МІКРОПАСКА́ЛЬ, -я, *ч.* Одиниця тиску, механічного напруження та модуля пружності, що становить одну мільйонну частку паскаля.

МІКРОПЕРЕДАВА́Ч, -а́, *ч.* Радіопередавач дуже малих розмірів.

МІКРОПЕРЕЛО́М, -у, *ч.*, *мед.* Порушення цілісності кістки на дуже невеликій ділянці.

МІКРОПЕРФОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Наскрізне точкове порушення цілісності стінки порожнистого органа.

МІКРОПІ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* 1. Отвір в оболонці яєць комах, павукоподібних та інших тварин, крізь який сперматозоїд потрапляє в яйце. 2. Отвір на верхівці насінного зачатка, крізь який у більшості квіткових рослин проникає пилкова трубка.

МІКРОПІ́Я, **МІКРОПСІ́Я**, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічне зменшення розміру зорових стимулів, що сприймаються.

МІКРОПЛІ́ВКА, -и, *ж.* Плівка для мікрофільмування.

МІКРОПОЛІАДЕНІ́Т, -у, *ч.* Незначне рівномірне збільшення та ущільнення лімфатичних вузлів у дітей; ознака хронічної інтоксикації.

МІКРОПОЛІГІРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **мікрогірі́я**.

МІКРОПО́РА, -и, *ж.*, *розм.* Підошва з мікропористої гуми.

МІКРОПО́РИ, -по́р, *мн.* Найдрібніші пори, проміжки між частинками речовини.

МІКРОПО́РИСТИЙ, -а, -е. 1. Який має мікроскопічні пори; губчастий. 2. Вигот., зробл. з мікропористої гуми.

МІКРОПО́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **мікропо́ристий**.

МІКРОПОРИ́Т, -у, *ч.* Ніздрюватий мікропористий теплоізоляційний або конструктивно-теплоізоляційний будівельний матеріал.

МІКРОПО́РКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Мікропориста гума. 2. Підошва з такої гуми; мікропора (у 1 знач.). 3. *тільки мн.* Черевики на мікропористій підошві.

МІКРОПРИ́ВІД, -воду, *ч.* Електричний привід з виконавчим двигуном потужністю до 500 Вт.

МІКРОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **мікрорадіоприйма́ч**.

МІКРОПРИНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Поліграфічне відтворення зображень, утворених фотографуванням через мікроскоп.

МІКРОПРИЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Фундаментальна властивість взаємодіючих полів у локальній теорії поля.

МІКРОПРИЧИНО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Те саме, що **мікропричи́нність**.

МІКРОПРО́БА, -и, *ж.* Дуже мала кількість якоїнебудь речовини, що досліджується.

МІКРОПРОГРА́МА, -и, *ж.*, *спец.* Функціонально цілісна послідовність мікрокоманд, що її зазвичай розміщують у спеціальній пам'яті; може бути динамічно пов'язана з іншими мікропрограмами.

МІКРОПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до мікропрограми.

МІКРОПРОГРАМУВА́ННЯ, -я, *с.* Складання мікропрограм.

МІКРОПРОЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Проектування зображень, які отримуються за допомогою мікроскопа, на екран або на фоточутливий шар.

МІКРОПРОЦЕ́С, -у, *ч.* Процес, що має невелике поширення та недовго триває.

МІКРОПРОЦЕ́СОР, -а, *ч.*, *спец.* Блок у складі якогонебудь пристрою цифрової обчислювальної машини, який управляє роботою цього пристрою і перетворює інформацію відповідно до команди центрального процесора машини.

МІКРОПРОЦЕ́СОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Що стосується мікропроцесора; що є мікропроцесором; здійснюється за допомогою мікропроцесорів. *Мікропроцесорна техніка. Мікропроцесорні системи.*

МІКРОПСІ́Я *див.* **мікропія**.

МІКРОРАДІА́Н, -а, *ч.* Одиниця вимірювання плоского кута, що становить одну мільйонну частку радіана.

МІКРОРАДІОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Мініатюрний радіоприймач.

МІКРОРАЙО́Н, -у, *ч.* 1. Невелика частина району, яку вирізняють з якою-небудь метою. 2. Первинна структурна одиниця частини міста, селища, де, крім житлових будинків, розміщено торговельні підприємства, різні заклади повсякденного обслуговування населення.

МІКРОРАЙО́ННИЙ, -а, -е. Що стосується мікрорайону – первинної одиниці районування міста; призначений для обслуговування жителів мікрорайону.

МІКРОРАЙОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Поділ якої-небудь території на невеликі ділянки.

МІКРОРЕЛЬЄ́Ф, -у, *ч.*, *спец.* Рельєф місцевості з коливанням висот до кількох метрів.

МІКРОРЕНТГЕ́Н, -а, *ч.* Одиниця експозиційної дози Х- та гамма-випромінювань, що становить мільйонну частку рентгена.

МІКРОРЕНТГЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження мікроструктури біологічних тканин шляхом рентгенографії їх тонких зрізів з наступним вивченням знімків під мікроскопом.

МІКРОРЕЦЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Дуже коротка рецензія.

МІКРОРІЗЬБЯ́Р, -а́, *ч.* Майстер з різьби по дуже дрібних предметах.

МІКРОРІ́ШЕННЯ, -я, *с.* Рішення, що приймається окремим суб'єктом і яке стосується того, що цікавить його особисто і на що він здатний впливати.

МІКРОРО́ЛЕР, -а, *ч.* Невеликий ролер.

МІКРОСАКА́ДИ, -ів, *мн.* Швидке переміщення погляду в межах від 1 до 50 кутових хвилин, яке виникає при зоровій фіксації об'єкта.

МІКРОСВІ́Т, -у, *ч.* 1. Світ дуже малих фізичних величин; прот. м а к р о с в і т (у 1 знач.) // Світ атомів і молекул. 2. *перен.* Про вузьке, обмежене коло людей, невеликий колектив, який існує, живе за своїми правилами, законами; прот. м а к р о с в і т (у 2 знач.). 3. *перен.* Внутрішній світ окремої людини (її думки, почуття і т. ін.); прот. м а к р о с в і т (у 2 знач.).

МІКРОСЕ́ЙСМИ, -ів, *мн.* Коливання земної поверхні незначної амплітуди, зумовлені перев. атмосферними процесами (дією циклонів, тайфунів тощо).

МІКРОСЕЙСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікросейсмів.

МІКРОСЕКУ́НДА, -и, *ж.* Одиниця часу, що становить одну мільйонну частку секунди.

МІКРОСЕКУ́НДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікросеку́нда**.

МІКРОСЕРЕДО́ВИЩЕ, -а, *с.* Найближче оточення кого-, чого-небудь.

МІКРОСИ́МЕНС, -а, *ч.* Одиниця електричної провідності, що становить одну мільйонну частку сименса.

МІКРОСИМПТОМА́ТИКА, -и, *ж.* Будь-яка з незначних патологій, що виникають у дитинстві і використовуються як діагностичні індикатори мінімального пошкодження мозку.

МІКРОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Матеріальна система з мікрочастинок (атомів, нуклонів).

МІКРОСИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до мікросистеми.

МІКРОСКА́НЕР, -а, *ч.* Кишеньковий апарат для читання мікрофотографічного знімка тексту і зображень.

МІКРОСКО́П, -а, *ч.* Оптичний прилад для розглядання дрібних предметів та їхніх деталей. ** **Бінокуля́рний мікроско́п** – мікроскоп з двома окулярами. **Електро́нний мікроско́п** – мікроскоп, у якому збільшене зображення одержують за допомогою пучків електронів, дає збільшення в десятки і сотні тисяч разів.

МІКРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Зробл., проведений за допомогою мікроскопа. // *перен.* Дуже глибокий, проникливий (про аналіз і т. ін.). 2. Якого можна побачити тільки в мікроскоп. 3. *перен.* Дуже малий, незначний за розміром.

МІКРОСКОПІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мікроскопі́чний** 2, 3.

МІКРОСКОПІ́ЧНО. Присл. до **мікроскопі́чний** 2, 3. // *у знач. присудк. сл.*

МІКРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Практична наука, що вивчає будову і використання мікроскопа; вивчення чого-небудь за допомогою мікроскопа. ** **Аноптра́льна мікроскопі́я** – мікроскопія живих незабарвлених об'єктів, при якій контрастність зображення підвищують шляхом підсилення амплітудних відмінностей світлових пучків, що пройшли крізь об'єкт.

МІКРОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікроско́п**. *Мікроскопний об'єктив.*

МІКРОСО́МА, -и, *ж.* Фрагмент ендоплазматичної сітки, що утворюється при руйнуванні клітин тварин і рослин у процесі гомогенізації тканин.

МІКРОСОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нанізм**.

МІКРОСОЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який вирізняється за принципом якої-небудь (професійної, сімейної і т. ін.) спільності людей; характерний для людей, пов'язаних такою спільністю. *Мікросоціальне оточення. Мікросоціальні групи.*

МІКРОСОЦІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Напрямок у соціології, що орієнтується на вивчення відносин у малих групах як основної моделі соціальних відносин.

МІКРОСПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *мед.* Виявлення неорганічних речовин у зрізах тканини, які підлягають дії високих температур; застосовується для визначення мінералізації тканини.

МІКРОСПЛЕНІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені малі розміри селезінки.

МІКРОСПОДОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **мікроспа́лювання**.

МІКРОСПОНДИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені малі розміри хребців.

МІКРОСПО́РА, -и, *ж.* Дрібна спора у різноспорових рослин, з якої розвивається чоловічий заросток.

МІКРОСПОРИ́ДИ, -ів, *мн.* Алергічні висипи при мікроспорії.

МІКРОСПОРИ́ДІЇ, -ій, *мн.* Тип безхребетних тварин підцарства найпростіших.

МІКРОСПОРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Грибкове захворювання волосся та шкіри.

МІКРОСПОРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **мікроспорі́я**.

МІКРОСПОРОФІ́ЛЛ, -а, *ч.* Видозмінений лист вищої рослини, на якому розвиваються мікроспорангії.

МІКРОСПО́РУМ, -а, *ч.* Рід паразитичних грибів, що належать до класу недосконалих грибів; спричиняють захворювання людини і тварин.

МІКРОСТА́Н, -у, *ч.* Визначається у класичній механіці заданням координат та імпульсів всіх часток системи.

МІКРОСТО́МА, -и, *ж.* Природжене або набуте звуження ротової щілини.

МІКРОСТРУКТУ́РА, -и, *ж.*, *спец.* Будова твердих тіл (зокрема металів, гірських порід тощо), що її можна спостерігати лише за допомогою оптичного або електронного мікроскопа. ** **Мікроструктýра ри́нку** – співвідношення попиту і пропозиції товарів (послуг) конкретних виробників у рамках певної товарної групи.

МІКРОСТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до мікроструктури.

МІКРОСФЕРОЦИ́Т, -у, *ч.*, *біол.* Еритроцит малого діаметра, який забарвлюється без характерного просвітлення у центрі.

МІКРОСФЕРОЦИТО́З, -у, *ч.* Переважання мікросфероцитів серед еритроцитів периферичної крові; ознака гемолітичної анемії.

МІКРОСФІГМІ́Я, -ї, *ж.* Постійно малий, ниткоподібний пульс.

МІКРОСХЕ́МА, -и, *ж.* Сукупність елементів і ланцюгів зв'язку якого-небудь мікромініатюрного пристрою, приладу і т. ін. *Інтегральна мікросхема.* ** **Ана́логова інтегро́вана мікросхе́ма** – інтегрована мікросхема, призначена для перетворення та обробки сигналів, що змінюються за законом неперервної функції. **Інтегро́вана мікросхе́ма** – мікроелектронний виріб, що виконує певну функцію перетворення та обробки сигналу, має високу щільність упаковки електрично з'єднаних елементів та (чи) компонентів. **Напівпровіднико́ва мікросхе́ма** – інтегрована мікросхема, усі елементи та міжелементні з'єднання якої виконані в об'ємі та на поверхні напівпровідникового матеріалу. **Цифрова́ інтегро́вана мікросхе́ма** – інтегрована мікросхема, призначена для перетворення та обробки сигналів, поданих у дискретній формі.

МІКРОСХЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікросхе́ма**.

МІКРОТА́КТ, -у, *ч.*, *спец.* Такт синтезувального генератора арифметико-логічного пристрою ЕОМ, який виконує мікрооперації.

МІКРОТВЕРДИ́Й, -а́, -е́. Стос. до мікротвердості.

МІКРОТВЕ́РДІСТЬ, -дості, *ж.* Твердість окремих ділянок мікроструктури матеріалу.

МІКРОТЕЛЕВІ́ЗОР, -а, *ч.* Мініатюрний телевізор, який працює на напівпровідниках.

МІКРОТЕЛЕФО́Н, -а, *ч.* Апарат, у якому конструктивно об'єднані мікрофон і телефон.

МІКРОТЕ́СЛА, -и, *ж.* Одиниця магнітної індукції, що становить одну мільйонну частку тесли.

МІКРОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* 1. Сукупність засобів, прийомів, що застосовуються у виготовленні пристроїв, приладів і т. ін. дуже малих розмірів. 2. *збірн.* Пристрої, прилади і т. ін. дуже малих розмірів.

МІКРОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Репродукція (відбиток) з фотографії, знятої крізь мікроскоп.

МІКРОТІ́ЛЬЦЯ, -ілець, *мн.* Органоїди клітин, що складаються матриксу (*див.* **ма́трикс**[2]), оточеної одинарною примежовою мембраною.

МІКРОТІ́Я, -ї, *ж.* Поєднання вроджених аномалій: малі розміри вушної раковини та атрезія зовнішнього слухового проходу.

МІКРОТО́М, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого виготовляють найтонші зрізи тканин (рослинних або тваринних) для мікроскопічного дослідження.

МІКРОТО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікрото́м**.

МІКРОТОПО́НІМ, -а, *ч.*, *лінгв.* Вид топоніма – власна назва невеликого місцевого географічного об'єкта та частини макрооб'єктів.

МІКРОТРА́ВМА, -и, *ж.* Незначне ушкодження шкіри або слизової оболонки.

МІКРОТРАХЕОСТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Крізьшкірна катетеризація трахеї для введення лікарських засобів і стимуляції відкашлювання мокроти.

МІКРОТРОМБОЦИ́Т, -у, *ч.* Тромбоцит дуже малих розмірів.

МІКРОТРО́Н, -а, *ч.* Установка дуже малого розміру для прискорення заряджених мікрочастинок.

МІКРОТРУ́БОЧКИ, -чок, *мн.* 1. Трубочки надзвичайно малого розміру. 2. *біол.* Трубчасті утворення в тваринних і рослинних клітинах.

МІКРОФА́ГИ, -ів, *мн.* Те саме, що **нейтрофі́ли**.

МІКРОФАКІ́Я, -ї, *ж.* Вроджені малі розміри кришталика ока.

МІКРОФАЛАНГІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **брахіфалангі́я**.

МІКРОФАРА́Д, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця електричної ємності, що становить одну мільйонну частку фарада.

МІКРОФАРА́ДА, -и, *ж.* Те саме, що **мікрофара́д**.

МІКРОФАРАДОМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання дуже малих величин електричної ємності.

МІКРОФА́УНА, -и, *ж.* Сукупність тваринних мікроорганізмів у якому-небудь середовищі (воді, повітрі, кишечнику тощо).

МІКРОФІ́ЛЛ, -а, *ч.* Дрібний лист деяких вищих рослин, який виник у ході еволюції як виріст на безлистих гілках псилофітів.

МІКРОФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Малоформатна копія рукописного, друкованого або графічного документа, виконана на фотоплівці.

МІКРОФІЛЬМО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Розмножений способом мікрофільмування.

МІКРОФІЛЬМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Виготовлення на світлочутливій плівці мікрофільмів і мікрофотокопій.

МІКРОФІЛЬМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Виготовляти (виготовити) мікрофільми.

МІКРОФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* Фільтр для затримання дрібних частинок пилу та домішок. ** **Мікрофі́льтр для очи́щення води́** – сітчастий фільтр для затримання дрібних змулених речовин і планктону.

МІКРОФІЛЬТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод розподілення колоїдних систем за рахунок градієнта тиску з обох боків напівпроникної мембрани.

МІКРОФІЛЯРІЄМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність мікрофілярій у периферійній крові.

МІКРОФІЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Личинка філярій.

МІКРОФІ́Ш, -а, *ч.* Те саме, що **мікрока́рта**.

МІКРОФЛО́РА, -и, *ж.* Сукупність рослинних мікроорганізмів у якому-небудь середовищі існування (ґрунті, воді тощо). ** **Мікрофло́ра люди́ни** – відкритий біоценоз мікроорганізмів, що зустрічаються в здорових людей.

МІКРОФО́Н, -а, *ч.* Прилад, що перетворює звукові коливання на електричні та застосовується для передавання звуків на велику відстань або для

підсилення їх.

МІКРОФОНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічно слабкий голос.

МІКРОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікрофо́н**. *Мікрофонна трубка.*

МІКРОФОТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікрофотографії.

МІКРОФОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Фотографування мікроскопічних об'єктів за допомогою фотокамери, з'єднаної з мікроскопом, а також зображення, виготовлене в цей спосіб.

МІКРОФОТОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **мікрофотогра́фія**.

МІКРОФОТОЗНІ́МОК, -мка, *ч.* Фотознімок, виготовлений методом мікрофотографії.

МІКРОФОТОКОПІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для мікрофотокопіювання.

МІКРОФОТОКОПІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення мікрофотокопій; мікрофільмування.

МІКРОФОТОКО́ПІЯ, -ї, *ж.* Зменшена фотокопія чого-небудь; мікрофільм.

МІКРОФОТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють ступінь поглинання світла на дуже малих ділянках проявлених фотоматеріалів.

МІКРОФОТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **цитофотоме́трія**.

МІКРОФОТОПЛІ́ВКА, -и, *ж.* Фотоплівка для фотографування мікроскопічних об'єктів або об'єктів мініатюрними фотоапаратами.

МІКРОФОТОУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Прилад для одержання збільшених фотографічних зображень мікроскопічних об'єктів.

МІКРОФТА́ЛЬМ, -у, *ч.* Вроджені аномально малі розміри очного яблука.

МІКРОФТАЛЬМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **мікрофта́льм**.

МІКРОХВИ́ЛІ, -ви́ль, *мн.*, *фіз.* Електромагнітні хвилі міліметрового, сантиметрового та дециметрового діапазонів; надвисокі частоти.

МІКРОХВИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **мікрохви́лі**. ** **Мікрохвильова́ піч** – нагрівальний пристрій, у якому швидкість нагрівання камери та приготування їжі досягається за рахунок мікрохвиль. **Мікрохвильова́ терапі́я** – лікування, яке ґрунтується на застосуванні енергії мікрохвиль електромагнітного поля надвисокої частоти.

МІКРОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець із мікрохімії.

МІКРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікрохімії; пов'язаний з нею. ** **Мікрохімі́чний ана́ліз** – сукупність методів якісного та кількісного визначення складу дуже малих кількостей речовини.

МІКРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ аналітичної хімії, що вивчає і визначає надзвичайно малі кількості речовин.

МІКРОХІРУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується мікрохірургії, що застосовується в мікрохірургії.

МІКРОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Відділ хірургії, який розробляє методи операцій на дуже дрібних об'єктах під мікроскопом; проведення операцій на основі таких методів.

МІКРОХОЛОДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Холодильник, холодильна установка малого розміру, об'єму.

МІКРОХРОМА́ТИКА, -и, *ж.*, *муз.* Інтервальний рід, у якому використовуються мікроінтервали; властива давнім східним культурам.

МІКРОХРОНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання дуже малих відрізків часу.

МІКРОЦЕФА́Л, -а, *ч.*, *антр.* Людина з ненормально малою, недорозвиненою головою; прот. м а к р о ц е ф а л.

МІКРОЦЕФАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікроцефалії.

МІКРОЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *антр.* Ненормально малий розмір черепа, хворобливо недорозвинена голова; прот. м а к р о ц е ф а л і я . ** **Спра́вжня мікроцефа́лія** – сполучення мікроцефалії з психічним недорозвитком, спастичними паралічами та судомами.

МІКРОЦЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до мікроцефала і мікроцефалії.

МІКРОЦИ́Д, -у, *ч.* Лікувальний протимікробний препарат, який одержують із одного з видів плісеневого грибка.

МІКРОЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікроци́д**.

МІКРОЦИРКУЛЯТО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до мікроциркуляції.

МІКРОЦИРКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес спрямованого руху різних рідин організму на рівні тканинних мікросистем, орієнтованих навколо кровоносних і лімфатичних мікросудин.

МІКРОЦИ́Т, -у, *ч.* Еритроцит, діаметр якого менший 7 мкм.

МІКРОЦИТО́З, -у, *ч.* Поява в периферичній крові мікроцитів; спостерігається при гемолітичній жовтяниці, деяких видах недокрів'я.

МІКРОЧАСТИ́НКИ, -нок, *мн.* (*одн.* **мікрочасти́нка**, -и, *ж.*). Частинки дуже малої маси, до яких належать елементарні частинки, атомні ядра, атоми, молекули.

МІКРОШЛІ́Ф, -а, *ч.* Зразок з плоскою полірованою поверхнею, що його піддано травленню для виявлення мікроструктури металу.

МІКРОШПО́Н, -а, *ч.* Тонкий (менше за 0,1 мм) шпон для облицьовування поверхонь, фанерування меблів.

МІКРОШПРИ́Ц, -а, *ч.* Шприц дуже малого розміру для відмірювання мікрокількості проби або реактиву.

МІКРОЯ́ВИЩЕ, -а, *с.* Явище, що має місце у світі дуже малих величин.

МІКРУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мікругії.

МІКРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Проведення під мікроскопом операцій над дуже дрібними об'єктами – найпростішими, клітинами і т. ін.

МІКС, -у, *ч.* 1. Суміш чого-небудь. 2. Музична композиція, яка має таку саму мелодію, слова тощо, як інша музична композиція, але звучить по-іншому.

МІКСАДЕНІ́Т, -у, *ч.* Запалення слизових залоз.

МІКСБО́РДЕР, -у, *ч.* Багаторядна посадка біля стін та огорож квітково-декоративних рослин з різними термінами цвітіння.

МІКСЕДЕ́МА, -и, *ж.* Захворювання людини, що виникає внаслідок порушення діяльності щитовидної залози. ** **Мікседе́ма шкі́ри** – ураження шкіри, яке виникає внаслідок відкладення в дермі кислих глікозаміногліканів у комплексі з білками.

МІ́КСЕР, -а, *ч.* 1. Циліндрична чи бочкоподібна сталева посудина, в якій приймають рідкий чавун, виплавлений у доменній печі та призначений для дальшої переробки. 2. Прилад для змішування чого-небудь, для збивання кремів, коктейлів і т. ін. 3. *мн.* Спекулятивні, високоризиковані цінні папери, які прийнято комбінувати з більш надійними у єдиному пакеті.

МІ́КСЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до міксера.

МІКСЕРОВО́З, -а, *ч.* Спеціальний залізничний вагон для перевезення міксерів з рідким чавуном.

МІКСИ́НА, -и, *ж.* Тварина класу круглоротих, що паразитує на рибах.

МІКСОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Порядок бактерій, що об'єднує веретеноподібні рухливі палички, які в старих культурах набирають кокоподібної форми.

МІКСОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ортоміксові́руси**.

МІКСОГЛОБУЛЬО́З, -у, *ч.*, *мед.* Кіста червоподібного відростка з наявними в її вмісті білково-слизовими кульками.

МІКСОГЛОБУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до міксоглобульозів. ** **Міксоглобульо́зні зе́рна** – білково-слизові кулькоподібні утворення, які виявляються у калі при міксоглобульозі.

МІКСОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Мікседема шкіри, яка характеризується набряком шкіри передньої поверхні гомілки, вузлуватими утвореннями.

МІКСОЗОМО́З, -у, *ч.* Паразитарна хвороба лососевих риб.

МІКСОЛІДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **Міксоліді́йська се́птима**, *муз.*: а) інтервал між I і VII ступенями в міксолідійському ладі; б) VII зменшений ступінь натурального мажору. **Міксоліді́йський лад**, *муз.* – старогрецький натуральний лад, відрізняється від натурального мажору пониженим VII ступенем.

МІКСО́МА, -и, *ж.* Доброякісна мезенхімальна пухлина.

МІКСОМАТО́З, -у, *ч.* Гостра вірусна хвороба кролів та зайців.

МІКСОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е. Слизовий.

МІКСОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* Відділ безхлорофільних організмів.

МІКСОПЛА́ЗМА, -и, *ж.*, *біол.* Продукт змішування речовини клітинного ядра з оточуючою його цитоплазмою.

МІКСОСКОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Статеве збудження, яке виникає при спостереженні інших людей, які здійснюють статевий акт.

МІКСОСПОРИ́ДІЇ, -ій, *мн.* Клас організмів типу кнідоспоридій.

МІКСОТРО́ФИ, -ів, *мн.* Те саме, що **міксотро́фні організ́ми**.

МІКСОТРО́ФНИЙ, -а, -е: ** **Міксотро́фні організ́ми**, *біол.*: організми зі змішаним живленням – неорганічними та органічними речовинами.

МІКСОТРО́ФНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **міксотро́фний**.

МІКСОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **койтофо́бія**.

МІКСТ, -а, *ч.* 1. *муз.* Змішаний регістр співочого голосу, перехідний між грудним і головним регістрами. 2. *у знач. невідм. прикм.* Змішаний. ** **По́їзд-мі́кст** – поїзд із вагонів різного призначення. 3. *спорт.* Виступ у мішаній парі (чоловік і жінка). 4. Особи з комбінованими ураженнями (напр. зараження отруйними речовинами й пораненням).

МІ́КСТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мікст**.

МІКСТУ́РА, -и, *ж.* Рідинна суміш кількох лікувальних речовин.

МІКСТУ́РА-САТУРА́ЦІЯ, мікстýри-сатурáції, *ж.* Мікстура, що містить газоподібну лікарську речовину.

МІКС-ФО́НД, -у, *ч.* Змішаний інвестиційний фонд, що вкладає кошти у рухомі цінності та в нерухомість.

МІКТОМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *фіз.* Сукупність магнітних властивостей деяких неупорядкованих твердих розчинів.

МІКТОФОПОДІ́БНІ, -их, *ім.* Ряд кісткових риб, близьких до оселедцеподібних.

МІ́КШЕР, -а, *ч.* Електричний пристрій для змішання, накладення кількох звукових сигналів, зображень і т. ін. // Електронний музично-акустичний пристрій, який дозволяє музиканту поєднувати різноманітні акустичні якості звука музичних інструментів у найширші комбінації.

МІ́КШЕРСЬКА, -ої, *ж.*, *розм.* Приміщення, обладнане мікшером.

МІКШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мікшува́ти**.

МІКШУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док. і недок.* Здійснювати змішання, накладення кількох звукових сигналів, зображень і т. ін. за допомогою мікшера.

МІЛ, -а, *ч.* Одиниця довжини у системі англійських мір; 1 M. = $^1/_{1000}$ дюйма = 25,4 мкм.

МІЛА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мілан.

МІЛАРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; призматичні кристали зі скляним блиском.

МІЛДЬЮ *див.* **мільдью**.

МІЛЕ́ДІ, *невідм.*, *ж.* Назва заміжньої жінки в аристократичних колах Англії; чемне звертання до неї; пані.

МІЛЕ́НІУМ, -у, *ч.* Тисячоліття.

МІЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **мілки́й**.

МІЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів.

МІЛЕ́СИМО, *невідм.*, *ж.* Дрібна розмінна монета Чилі.

МІЛЕФІО́РІ, *невідм.*, *ч.* Різновид художнього скла та емалі.

МІЛИ́ЗНА, -и, *ж.* Те саме, що **мілина́**.

МІЛИНА́, -и́, *ж.* Мілка частина водойми (моря, озера, річки), небезпечна для судноплавства.

МІЛИ́ННИЙ, -а, -е. Неглибокий, з мілинами.

МІЛІ... Приставка, яка у складі слова означає 10^{-3} (м), тобто одна тисячна частина чогось.

МІЛІАМПЕ́Р, -а, *ч.* Одиниця виміру сили електричного струму, що дорівнює тисячній частці ампера.

МІЛІАМПЕРМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання сили електричного струму в міліамперах.

МІЛІАМПЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міліампе́р**.

МІЛІАМПЕ́Р-СЕКУ́НДА, -и, *ж.* Одиниця заряду, що протікає крізь провідник за 1 секунду при силі струму 1 міліампер і становить 1 мілікулон.

МІЛІАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Виникнення в органах і тканинах множинних просоподібних горбиків.

МІЛІА́РІЙ, -я, *ч.* 1. Міра довжини в Стародавньому Римі, що дорівнювала 1,4835 км. 2. Кам'яні стовпи, встановлені на віддалі 1 міліарія один від одного на шляхах, що зв'язували Рим з провінціями.

МІЛІА́РНИЙ, -а, -е, *мед.* Просоподібний.

МІЛІБА́Р, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця виміру тиску, тисячна частка бара.

МІЛІВА́Т, -а, *ч.* Одиниця потужності, потоку енергії, що дорівнює одній тисячній частці вата.

МІЛІВЕ́БЕР, -а, *ч.* Одиниця магнітного потоку, що дорівнює одній тисячній частці вебера.

МІЛІВО́ЛЬТ, -а, *ч.* Одиниця виміру напруги електричного струму, що дорівнює тисячній частці вольта.

МІЛІВОЛЬТМЕ́ТР, -а, *ч.* Чутливий вольтметр для вимірювання напруги електричного струму в тисячних долях вольта.

МІЛІГЕ́НРІ, *невідм.*, *ч.* Одиниця індуктивності, що дорівнює одній тисячній частці генрі.

МІЛІГРА́М, -а, *ч.* Дольна одиниця маси, що дорівнює 10^{-6} кг.

МІЛІГРА́М-ЕКВІВАЛЕ́НТ, -а, *ч.*, *заст.* 1. У системі СІ – маса одного мілімоль еквівалентів речовини, виражена в г/ммоль або кг/ммоль. 2. Одна тисячна частка грам-еквівалента, виражена в міліграмах.

МІЛІГРА́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мілігра́м**.

МІЛІГРА́М-СИ́ЛА, -и, *ж.* Позасистемна одиниця сили, що становить 10^{-3} гс або 10^{-6} кгс.

МІЛІГРЕ́Й, -я, *ч.* Частинна одиниця поглинутої дози випромінювання в СІ.

МІЛІЕКВІВАЛЕ́НТ, -а, *ч.*, *заст.* Те саме, що **мілігра́м-еквівале́нт**.

МІЛІЗІ́ВЕРТ, -а, *ч.* Частинна одиниця еквівалентної дози іонізаційного випромінювання в СІ.

МІЛІКЕ́ЛЬВІН, -а, *ч.* Міжнародна одиниця термодинамічної температури (за абсолютною шкалою), що становить 0,001 кельвіна.

МІЛІКУЛО́Н, -а, *ч.* Міжнародна одиниця електричного заряду, що становить 0,001 кулона.

МІЛІКУЛОНОМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання електричного заряду порядку одного мілікулона.

МІЛІКЮРІ́, *невідм.*, *с.* Одиниця радіоактивності, що становить 0,001 кюрі.

МІЛІКЮРІ́-ГОДИ́НА, -и, *ж.* Позасистемна одиниця радіоактивності ізотопу, що становить $3{,}7\times10^{7}\times3{,}6\times10^{3} = 1{,}332\times10^{11}$ Бк.

МІЛІЛА́МБЕРТ, -а, *ч.* Одна тисячна ламберта.

МІЛІЛІ́ТР, -а, *ч.* Позасистемна одиниця об'єму, місткості; 1 мл ($см^3$) = 10^{-3} л ($дм^3$) = 10^{-6} $м^3$.

МІЛІ́М, -а, *ч.* Розмінна монета Тунісу.

МІЛІМЕ́ТР, -а, *ч.* Одна тисячна частка метра.

МІЛІМЕТРІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Міліметровий папір.

МІЛІМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до міліметра. ** **Міліметро́вий папі́р** – папір для креслення з клітинами в один квадратний міліметр.

МІЛІМІКРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання товщини порядку мілімікрона.

МІЛІМІКРО́Н, -а, *ч.* Одна тисячна мікрона.

МІЛІМІКРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **мілікро́н**.

МІЛІМО́ЛЬ, -я, *ч.* Міжнародна одиниця кількості речовини, становить одну тисячну частку моль.

МІЛІНЬЮ́ТОН, -а, *ч.* Міжнародна одиниця сили, ваги, становить одну тисячну частку паскаля.

МІЛІО́М, -а, *ч.* Міжнародна одиниця електричного опору, становить одну тисячну частку ома.

МІЛІПАСКА́ЛЬ, -я, *ч.* Міжнародна одиниця тиску, механічного напруження, модуля пружності, що становить одну тисячну частку паскаля.

МІЛІПАСКА́ЛЬ-СЕКУ́НДА, -и, *ж.* Одиниця динамічної в'язкості, дорівнює тисячній частці паскаль-секунди.

МІЛІРЕНТГЕ́Н, -а, *ч.* Позасистемна одиниця експозиційної дози X- та гамма-випромінювань, що становить одну тисячну частку рентгена.

МІЛІСЕКУ́НДА, -и, *ж.* Міжнародна одиниця часу, що становить одну тисячну частку секунди.

МІЛІСЕКУ́НДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мілісеку́нда**.

МІЛІСІ́МЕНС, -а, *ч.* Міжнародна одиниця електричної провідності, становить одну тисячну частку сименса.

МІЛІТАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Перенесення форм і методів воєнної організації в галузь цивільних відносин; воєнізація промисловості. 2. Здійснення мілітаризму.

МІЛІТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Політика озброєння і підготовки до війни.

МІЛІТАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до

мілітаризува́ти. // *у знач. прикм. Мілітаризована промисловість.*

МІЛІТАРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати мілітаризацію.

МІЛІТАРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **мілітаризува́ти.**

МІЛІТАРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто здійснює політику мілітаризму; прибічник мілітаризму.

МІЛІТАРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мілітаризму і мілітариста.

МІЛІТАРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мілітаризму і мілітариста.

МІЛІТА́РНИЙ, -а, -е. Військовий, воєнний, воєнно-силовий.

МІЛІТЕ́СЛА, -и, *ж.* Міжнародна одиниця магнітної індукції, що становить одну тисячну частку тесли.

МІЛІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати, робитися мілким, менш глибоким.

МІ́ЛІУМ, -у, *ч., мед.* личкий білий горбочок на шкірі, що виникає внаслідок закупорювання волосяного фолікула або сальної залози.

МІЛІФАРА́Д, -а, *ч.* Міжнародна одиниця електричної ємності, становить одну тисячну частку фарада.

МІЛІЦЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **міліція.**

МІЛІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **міліція.** *Міліційний батальйон.*

МІЛІЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Працівник міліції (у 1 знач.).

МІЛІЦІОНЕ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **міліціоне́р.**

МІЛІЦІОНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **міліціоне́р.**

МІЛІ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Державний адміністративний орган, що здійснює охорону громадського порядку в країні. // Місцеве управління цієї організації. 2. *розм.* Міліціонери. 3. В окремих країнах у воєнний час – вид ополчення.

МІЛІЦІЯ́НТ, -а, *ч., зах.* Міліціонер.

МІ́ЛІШАТИ, -ає, *недок.* Ставати, робитися мілкішим (*див.* **мілкий**).

МІЛКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш. до **мілкий.** // Досить мілкий.

МІЛКЕ́НЬКО. Присл. до **мілке́нький.**

МІЛКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має невелику глибину. // *у знач. ім.* **мілке́**, -ко́го, *с.* Місце з невеликою глибиною. // З низькими краями, закраїнами; плоский. 2. *перен.* Який не має істотного значення. *Мілка тема.*

МІ́ЛКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **мілкий.**

МІ́ЛКО. Присл. до **мілкий.** // *безос., у знач. присудк. сл.*

МІЛКОВО́ДДЯ, -я, *с.* 1. Низький рівень води (в річці, озері тощо) та період з таким рівнем води. 2. Частина, місце водойми (озера, річки тощо) з низьким рівнем води, з невеликою глибиною.

МІЛКОВО́ДИЙ, -а, -е. Який має низький рівень води (про водойми); неглибокий.

МІЛКОВО́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Стан за знач. **мілково́дий.**

МІЛКОВО́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **мілково́дий.**

МІЛКОВО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мілково́дний.**

МІЛКОДО́ННИЙ, -а, -е. Який має плоске неглибоке дно. *Мілкодонний човен.*

МІЛКОСИДЯ́ЧИЙ, -а, -е. Який мілко занурюється у воду (про судна).

МІЛКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи мілкий.

МІЛКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **мілкува́тий.**

МІ́ЛО, *присл., зах.* Дрібно.

МІЛО́НГА, -и, *ж.* Аргентинська народна пісня і танець з характерним синкопованим ритмом.

МІЛОНІ́Т, -у, *ч.* Сланцювата метаморфічна гірська порода, яка утворюється при русі мас гірських порід поверхнями тектонічних розривів.

МІЛОНІТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес утворення мілоніту.

МІЛОНІТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **мілонітиза́ція.**

МІЛО́РД, -а, *ч.* 1. Назва аристократа, лорда у Великій Британії; чемне звертання до нього. 2. Звертання до судді у Великій Британії.

МІЛЬ[1], мо́лі, *ж.* Невеликий метелик, гусінь якого є шкідником вовняних виробів, зерна злакових і т. ін.

МІЛЬ[2], -я, *ч.* Розмінна монета Мальти.

МІЛЬБРАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **міністеріалізм.**

МІЛЬГА́, МІЛЬКА́, -и́, *ж., діал.* Дрібна риба.

МІ́ЛЬДЬЮ, МІ́ЛДЬЮ, *м., ж.* Хвороба виноградної лози, яка уражає листки, молоді стебла, квітки та іноді плоди винограду.

МІЛЬЄ́М, -а, *ч.* Розмінна монета Єгипту.

МІЛЬЄРАНІ́ЗМ, -у, *ч., заст.* Форма політичного співробітництва лідерів соціалістичних партій з буржуазією.

МІЛЬЙО́Н, -а, *ч., числ. кільк. та ім.* 1. Назва числа 1 000 000 і його цифрового позначення; тисяча тисяч. // *чого.* Кількість із мільйона одиниць. 2. *перев. мн.* Велика кількість кого-, чого-небудь. // *мн.* Народні маси; народ. // Велике багатство, капітал.

МІЛЬЙОНЕ́Р, -а, *ч.* Власник багатства, яке оцінюється в мільйон або в мільйони яких-небудь грошових одиниць.

МІЛЬЙОНЕ́РКА, -и. Жін. до **мільйоне́р.**

МІЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. 1. Порядк. числ. до **мільйо́н.** 2. Який складається з мільйона (мільйонів) яких-небудь одиниць або оцінюється в мільйон (мільйони) яких-небудь одиниць.

МІЛЬЙО́ННИК, -а, *ч.* Той, хто налічує мільйон одиниць когось або чогось.

МІЛЬЙОННОГОЛО́СИЙ, -а, -е. Який виголошується, підтримується, обирається і т. ін. мільйонами голосів.

МІЛЬЙОННОГОЛО́СО. Присл. до **мільйонноголо́сий.**

МІЛЬЙО́НЩИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **мільйоне́р.**

МІЛЬКА́ *див.* **мільга́.**

МІ́ЛЬКА, -и, *ж.* Маленька риба, яка щойно розвинулася з ікри.

МІЛЬРЕ́ЙС, -а, *ч.* Колишня грошова одиниця Португалії до 1942 р. й Бразилії до 1911 р.

МІЛЬО́М, -а, *ч.* Розмінні монети Арабської Республіки Єгипет і Судану.

МІЛЬФЛЕ́Р, -у, *ч., текст.* Візерунок з дрібних квіточок по всій тканині.

МІЛЬЯ́РД, -а, *ч., числ. кільк. і ім.* 1. Назва числа 1 000 000 000 і його цифрового позначення; тисяча мільйонів. // *чого.* Кількість із мільярда одиниць. 2. *перев. мн.* Велика кількість кого-, чого-небудь.

МІЛЬЯРДЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Форма прояву спадковості, коли в перших і наступних поколіннях гібридів ознаки одного з батьків повністю поглинаються ознаками іншого.

МІЛЬЯРДЕ́Р, -а, *ч.* Власник багатства, яке оцінюється в мільярд або мільярди яких-небудь грошових одиниць.

МІЛЬЯРДЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мільярде́р.**

МІЛЬЯРДЕ́РКА, -и. Жін. до **мільярде́р.**

МІЛЬЯРДЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мільярде́р.**

МІЛЬЯ́РДНИЙ, -а, -е. 1. Порядк. числ. до **мільярд.** 2. Який складається з мільярда (мільярдів) яких-небудь одиниць або оцінюється в мільярд (мільярди) яких-небудь одиниць.

МІМ, -а, *ч.* 1. У стародавніх Греції та Римі – невелика імпровізована вистава, яка виконувалася мандрівними артистами. 2. Актор пантоміми. 3. Те саме, що **мімі́ст** 2.

МІМА́НС, -у, *ч.* Частина театральної трупи, що грає на сцені безсловесні, мімічні ролі.

МІМА́НСА, -и, *ж.* Ортодоксальна система давньоіндійської філософії, послідовники якої вважали, що ведичні релігійні філософські положення потребують логічного обґрунтування.

МІ́МЕЗИС, МІ́МЕСИС, -у, *ч.* Термін давньогрецької філософії і естетики, яким позначали основний принцип творчої діяльності митця.

МІМЕО́ГРАФ, -а, *ч.* Апарат для одержання відбитків тексту, виготовленого у вигляді трафарету на провоскованому папері.

МІ́МЕСИС *див.* **мімезис.**

МІМЕТИЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; кристали, а також кірочки і зернисті агрегати з алмазним, масним блиском.

МІМЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *біол.* Вид мімікрії, який полягає у подібності тварин одного виду (звичайно незахищених) до тварин іншого виду, що мають певні захисні пристосування від ворогів. 2. *мін.* Властивість деяких мінералів шляхом зростання утворювати кристали складнішої симетрії.

МІМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до міметизму.

МІ́МІК, -а, *ч., заст.* Мімист.

МІ́МІКА, -и, *ж.* 1. Рухи м'язів обличчя, які виражають внутрішній душевний стан людини; один з важливих елементів акторського мистецтва. 2. Уміння виражати думки й почуття, створювати образи за допомогою рухів рук, обличчя тощо.

МІМІКРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до мімікрії.

МІМІКРІ́Я, -ї, *ж.* 1. Подібність одних тваринних чи рослинних організмів до інших або до предметів навколишнього середовища; здатність наслідувати навколишнє середовище з метою самозбереження. 2. *перен.* Безпринципне пристосування до оточення, до умов життя.

МІМІКРУВА́ТИ, -ру́ю, -ру́єш, *недок. і док., неперех.* 1. Поводитися безпринципно, пристосовуватися до навколишнього середовища, ситуації. 2. Видозмінюватися, набувати нових рис під впливом чого-небудь.

МІМІ́СТ, -а, *ч.* 1. Актор, який має багату міміку. 2. Актор, який бере участь у мімічних сценах.

МІМІ́СТКА, -и. Жін. до **мімі́ст.**

МІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міміка.** // Виражений засобами міміки.

МІМІ́ЧНО, *присл.* Засобами міміки.

МІМОДРА́МА, -и, *ж.* Те саме, що **пантомі́ма.**

МІМО́ЗА, -и, *ж.* 1. Рослина (дерево, кущ і т. ін.), деякі види якої мають властивість згортати листя, коли до неї торкаються. 2. *перен.* Про вразливу, недоторканну людину. 3. Вид акації з яскраво-жовтими квітками.

МІМО́ЗНИЙ, -а, -е. Власт. мімозі.

МІМО́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мімо́за.** // *у знач. ім.* **мімо́зові**, -вих, *мн.* Назва рослин родини бобових, до якої належать мімоза, акація тощо.

МІ́НА[1], -и, *ж.* Вираз обличчя.

МІ́НА[2], -и, *ж.* 1. Особливий вибуховий снаряд, що закладається в землю, під воду і т. ін. 2. Снаряди, призначені для стрільби з мінометів. 3. Те саме, що **торпе́да.**

МІ́НА[3], -и, *ж.* 1. Обмін. 2. *юр.* Договір, згідно з яким між сторонами здійснюється обмін одного майна на інше.

МІ́НА[4], -и, *ж.* 1. У Стародавній Греції – грошова одиниця, також відповідна їй монета. 2. У сучасній і Стародавній Греції, а також на Стародавньому Сході – міра маси, що дорівнює 489,6 г.

МІ́НА[5], -и, *ж.* Стрижень олівця.

МІ́НА[6], -и, *ж.* Підземний хід, підземна галерея або ніша в копальні, в льоху, а також інші ходи в чому-небудь.

МІНАРЕ́Т, -а, *ч.* Висока башта при мечеті, з якої муедзин скликає мусульман на молитву.

МІНАРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мінаре́т.** *Мінаретний дах.*

МІНБА́Р, -а, *ч.* Кафедра з драбинкою, призначена для читання Корану та проповідей.

МІНГРЕ́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мінгре́л**, -а, *ч.*; **мінгре́лка**, -и, *ж.*). Те саме, що **мегре́ли.**

МІНГРЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мінгре́ли** та Мінгрелія.

МІНЕЗА́НГ, -а, *ч., іст.* Поема-пісня, що її складав і виконував мінезингер.

МІНЕЗИ́НГЕР, -а, *ч., іст.* В Австрії та Німеччині – поет-співець, автор і виконавець творів лицарської лірики 12 – 15 ст.

МІНЕ́Р, -а, *ч.* 1. Військовослужбовець інженерних військ, який спеціалізується на встановлюванні мін та на розмінуванні місцевості, об'єктів і т. ін. 2. Фахівець військово-морського флоту з мінної зброї, її використання й знешкодження.

МІНЕРАГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Процес утворення мінералів у природі.

МІНЕРАГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод вивчення руд і мінералів під мікроскопом шляхом дослідження аншліфа.

МІНЕРА́Л, -у, *ч.* Природна неорганічна речовина, що входить до складу земної кори і є складовою частиною гірських порід і руд.

МІНЕРАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Речовина, що сприяє кристалізації мінералів з розчину або з розплаву.

МІНЕРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Перетворення органічних речовин у мінерали й мінеральні сполуки. 2. Насичення або насиченість чого-небудь мінеральними солями.

МІНЕРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мінералізува́ти.**

МІНЕРАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **мінералізо́ваний.**

МІНЕРАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мінералізува́ти.**

МІНЕРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Перетворювати в мінерали й мінеральні сполуки (органічні речовини). 2. Насичувати мінеральними солями.

МІНЕРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Перетворюватися в мінерали й мінеральні сполуки (про органічні речовини). 2. Насичуватися мінеральними солями.

МІНЕРАЛІ́Т, -у, *ч.* Азбестовий цемент, що застосовується у виробництві вогнетривких перекриттів, сходів, підлог.

МІНЕРА́ЛКА, -и, *ж., розм.* 1. Мінеральна вода. 2. Мінеральні добрива.

МІНЕРАЛОВА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Що стосується мінеральної вати – теплоізоляційного будівельного матеріалу, що одержується від переробки розплавів металургійних шлаків або деяких гірських порід у склоподібне волокно. 2. Що займається виготовленням мінеральної вати і виробів із неї.

МІНЕРАЛОВО́З, -а, *ч.* Спеціальна ємність на автомобільній, тракторній тязі для перевезення мінеральних добрив і розсіювання їх у полі.

МІНЕРАЛО́Г, -а, *ч.* Фахівець із мінералогії.

МІНЕРАЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мінералогії; пов'язаний з вивченням мінералів.

МІНЕРАЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про мінерали. // *чого.* Мінерали якої-небудь ділянки, місцевості тощо.

МІНЕРАЛОКЕРА́МІКА, -и, *ж.* Керамічний порошок з кристалів хімічних сполук і склоподібної маси, яка їх зв'язує; використовується для виготовлення ріжучих матеріалів.

МІНЕРАЛОКЕРАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується мінералокераміки; виготовлений із неї.

МІНЕРАЛОКОРТИКО́ЇДИ, -ів, *мн., біол.* Гормони кори надниркових залоз, які регулюють водно-сольовий обмін в організмі.

МІНЕРАЛОКОРТИКО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мінералокортико́їд.** ** **Мінералокортико́їдні гормо́ни** – група стероїдних гормонів, що регулюють мінеральний обмін.

МІНЕРАЛОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Трубопровід для транспортування мінеральної води.

МІНЕРАЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Фізико-хімічні процеси утворення природних і штучних мінералів.

МІНЕРАЛОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з утворенням мінералів.

МІНЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мінера́л.** ** **Мінера́льна ва́та** – теплоізоляційний матеріал із тонких волокон, одержуваних із мінеральних та шлакових розплавів. **Мінера́льна дистрофі́я**, *мед.* – порушення обміну мінеральних речовин, що призводить до патологічних змін в органах і тканинах. **Мінера́льне ма́сло** – продукт переробки висококиплячих масляних фракцій нафти. **Мінера́льний о́бмін** – сукупність процесів засвоєння, перетворення і виділення з організму неорганічних сполук. **Мінера́льні во́ди** – природні води, хімічний склад та фізичні властивості яких зумовлюють їх застосування з лікувально-профілактичною метою. **Мінера́льні речовини́**: у харчуванні – неорганічні елементи та їх солі, наявні в харчових продуктах.

МІНЕРА́ЛЬНО-СИРОВИ́ННИЙ, -а, -е. Що стосується мінеральної промислової сировини, пов'язаний з її видобутком.

МІНЕ́РВА, -и, *ж.* У Римській міфології – богиня ремесел та мистецтв; пізніше – богиня мудрості та міст.

МІНЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міне́р.**

МІНЕ́Т, -у, *ч.* Різновид статевого акту, оральний секс.

МІНЕ́Я, -ї, *ж.* Церковна книга з текстами церковних відправ на кожний день місяця.

МІНИ́ТИ, міню́, мі́ниш, *недок., перех.* Те саме, що **змі́нювати.**

МІНИ́ТИСЯ, міню́ся, мі́нишся, *недок.* 1. Те саме, що **міня́тися** 3. 2. Втрачати самовладання під впливом якихось переживань. 3. Затемнюватися на короткий час; меркнути. 4. *чим.* Сяяти різними тонами, кольорами; переливатися, грати (*див.* **гра́ти** 7). // *без додатка.*

МІНІ, *невідм.* 1. *ж. і с.* Дуже короткий, вище за коліна жіночий одяг (спідниця, сукня, пальто). 2. *прил.* Дуже короткий, вище за коліна (про жіночий одяг).

МІНІ... Перша частина складних іменників, що вносить значення: а) дуже короткий (про жіночий одяг). *Міні-спідниця. Міні-пальто*; б) малий, маленький, мініатюрний. *Міні-автомобіль. Міні-ЕОМ.*

МІНІ-АВТОМОБІЛЬ, -я, *ч.* Малолітражний автомобіль малих розмірів.

МІНІАТЮРА, -и, *ж.* 1. Невеличкий кольоровий малюнок у старовинному рукописі або книзі. 2. Невеличка картина або портрет витонченої роботи. 3. Нарис, оповідання і т. ін. або театральна п'єса малого розміру. // Невеликий твір музичного або хореографічного мистецтва. 4. *перен.* Будь-що невеликого розміру. ** **У мініатюрі** – у зменшених розмірах, формах; у малому вигляді.

МІНІАТЮРИЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Зменшення розміру, ваги (приладу, пристрою і т. ін.), створення чого-небудь у мініатюрнішому варіанті.

МІНІАТЮРИЗОВАНИЙ, -а, -е. Виготовлений у зменшеному варіанті, мініатюрний (про прилад, пристрій і т. ін.).

МІНІАТЮРИЗУВАННЯ, -я, *ч.* Те саме, що **мініатюризація**.

МІНІАТЮРИСТ, -а, *ч.* 1. Художник, який пише мініатюри. 2. Автор коротких літературних або театральних творів. // Той, хто створює мініатюри.

МІНІАТЮРИСТКА, -и. Жін. до **мініатюрист**.

МІНІАТЮРКА, -и, *ж.* Зменш. до **мініатюра**.

МІНІАТЮРНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мініатюра** 1, 2. *Мініатюрний живопис.* 2. *перен.* Дуже малий.

МІНІАТЮРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мініатюрний** 2; малі розміри кого-, чого-небудь.

МІНІАТЮР-ПОЛІГОН, -у, *ч.*, *військ.* Навчальний артилерійський полігон, що є зменшеним відтворенням рельєфу місцевості.

МІНІ-БАСКЕТБОЛ, -у, *ч.* Баскетбол з дещо зміненими правилами та інвентарем, пристосованим для дітей.

МІНІ-ВІЙНА, -и́, *ж.* Невелика за масштабами і наслідками війна, воєнний кофлікт вузьколокального характеру, місцевого значення.

МІНІ-ЕОМ, *невідм.*, *ж.* ЕОМ малого розміру; мікро-ЕОМ, міні-комп'ютер.

МІНІЙ, -ю, *ч.* Окис свинцю, що використовується для виготовлення червоної фарби.

МІНІ-КОМП'ЮТЕР, -а, *ч.* Комп'ютер малого розміру; міні-ЕОМ.

МІНІ-КРИЗА, -и, *ж.* Невелика за масштабами і наслідками криза. // Вузьколокальна, місцева криза, що не має всеохоплюючого, глобального характеру в межах країни чи світу.

МІНІМА, -и, *ж.*, *муз.* Нотний знак мензуральної нотації, який позначає короткий звук.

МІНІМАКС, -а, *ч.*, *мат.* 1. Значення функції двох змінних (x, y), якого вона досягає, коли взяти спочатку максимум по y, а потім мінімум по x. 2. Така зміна функції двоі змінних, коли в одному напрямку функція має мінімум, а в іншому – максимум.

МІНІМАКСНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **мінімакс**.

МІНІМАКСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мінімаксний**.

МІНІМАЛІЗМ, -у, *ч.* Граничне зниження вимог, доведення вимог до мінімуму.

МІНІМАЛІСТ, -а, *ч.* Прихильник мінімалізму.

МІНІМАЛІСТКА, -и. Жін. до **мінімаліст**.

МІНІМАЛІСТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мінімаліст**. 2. Стос. до мінімалізму. *Мінімалістська програма.*

МІНІМАЛЬНИЙ, -а, -е. Дуже малий, найменший із ряду інших; прот. м а к с и м а л ь н и й. ** **Мінімальна заробітна плата** – законодавчо встановлений розмір заробітної плати, нижче якого не може провадитися оплата за виконану працівником норму праці. **Мінімальний споживчий бюджет** – набір продовольчих і непродовольчих товарів та послуг, що забезпечує задоволення основних фізіологічних і соціально-культурних потреб людини.

МІНІМАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мінімальний**.

МІНІМАЛЬНО. Присл. до **мінімальний**.

МІНІ-МАРКЕТ, -у, *ч.* Магазин самообслуговування торговою площею до 200 кв. м, з обмеженим асортиментом продовольчих товарів.

МІНІ-МАТЧ, -у, *ч.* Матч, обмежений часом гри, участю тих чи інших гравців, або якими-небудь іншими умовами.

МІНІ-МАШИНА, -и, *ж.* Машина дуже малого розміру.

МІНІМЕТР, -а, *ч.* Важільний стрілочний прилад для контролю зовнішніх розмірів точних деталей.

МІНІМІЗАЦІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до мінімізації.

МІНІМІЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Зведення до мінімуму, зменшення, скорочення чого-небудь. ** **Мінімізація витрат** – виробництво потрібного обсягу продукції з найменшими затратами.

МІНІМІЗОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мінімізувати**.

МІНІМІЗОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мінімізований**.

МІНІМІЗОВНИЙ, -а, -е. Якого можна мінімізувати.

МІНІМІЗОВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мінімізовний**.

МІНІМІЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мінімізувати**.

МІНІМІЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Здійснювати мінімізацію.

МІНІМІЗУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **мінімізувати**.

МІНІ-МОДА, -и, *ж.* Мода на дуже короткий (вище за коліна) жіночий одяг.

МІНІМУМ, -у, *ч.* 1. Найменша кількість чого-небудь. ** **Прожитковий мінімум** – найменша кількість грошей, засобів, необхідних для забезпечення життєдіяльності людини. **Як мінімум** – щонайменше. 2. *чого, який.* Сукупність знань або заходів, необхідних у якій-небудь галузі. 3. *у знач. присл.*, *розм.* Найменше, мінімально. 4. *мат.* Найменше значення безперервної функції.

МІНІ-СПІДНИЦЯ, -і, *ж.* Дуже коротка (вище за коліна) спідниця відповідно до міні-моди.

МІНІСТЕРІАЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **міністеріал**, -а, *одн.*). За середньовіччя в Західній Європі – слуги короля або великого феодала.

МІНІСТЕРІАЛІЗМ, -у, *ч.*, *іст.* Форма політичного співробітництва лідерів соціалістичних партій з буржуазією.

МІНІСТЕРСТВО, -а, *с.* 1. Центральна урядова установа, яка відає окремою галуззю господарства або державного управління. // Будинок, у якому розміщена ця установа. 2. Склад міністрів уряду.

МІНІСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **міністр** і **міністерство**. 2. *розм.* Такий, як у міністра; гідний міністра.

МІНІСТР, -а, *ч.* Вища урядова особа, яка очолює міністерство; член уряду, який керує міністерством. ** **Міністр без портфеля** – у деяких країнах – член уряду, який не очолює відомства, а виконує особливі доручення.

МІНІСТР-СОЦІАЛІСТ, міністра-соціаліста, *ч.* Міністр уряду – член однієї із соціалістичних партій.

МІНІ-СУКНЯ, -і, *ж.* Дуже коротка (вище за коліна) сукня відповідно до міні-моди.

МІНІТМЕНИ, -ів, *мн.* 1. Члени фашистської військової організації в США, яка головним своїм завданням вважає боротьбу проти комунізму. 2. Бойові міжконтинентальні ракети у збройних силах США.

МІНІ-ТРАКТОР, -а, *ч.* Невеликий трактор для обслуговування невеликих господарств.

МІНІТРОН, -а, *ч.* Вакуумний електронний прилад для генерування коливань надвисоких частот.

МІНІ-ФУТБОЛ, -у, *ч.* Футбольна гра, що проводиться в закритому приміщенні за дещо зміненими правилами, на меншому ігровому полі, з меншою кількістю учасників.

МІНЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який швидко змінюється. // *у знач. ім.* **мінливе**, -вого, *с.* Те, що швидко змінюється. // Який зазнає різких змін (про погоду). // Який триває недовго (про щастя). 2. З переливами відтінків, тонів (про барви, звуки тощо).

МІНЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **мінливий**.

МІНЛИВО. Присл. до **мінливий**.

МІННИЙ, -а, -е. Прикм. до **міна**[2]. // Який стріляє мінами. // Такий, за якого застосовуються міни. ** **Мінне поле** – місцевість, де закладено міни, а також ділянка моря, озера з мінним загородженням.

МІННО-АРТИЛЕРІЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до використання на війні артилерійських мін, що вистрілюються з міометів.

МІННО-ВИБУХОВИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з вибухами мін, призначений для цього. *Мінно-вибуховий пристрій.*

МІНОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мінувати**. // *у знач. прикм.* Із закладеними мінами.

МІНОВИЙ, -а́, -е́. Стос. до міни (*див.* **міна**[1]). ** **Мінова вартість** (*див.* **вартість** 3).

МІНОВОЗ, -а, *ч.* Машина чи віз для перевезення мін або інших боєприпасів, а також той, хто їх возить.

МІНОГА, -и, *ж.* Рибоподібна безщелепна хребетна тварина з тілом без луски.

МІНОГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мінога**.

МІНОЙ, -я, *ч.* Те саме, що **Мінос**.

МІНОЛОГІЇ, -ій, *мн.* Збірки коротких житій святих, розміщених у календарному порядку відповідно до днів їх пам'яті.

МІНОМЕТ, -а, *ч.* Один із видів гармати для ведення навісного вогню мінами.

МІНОМЕТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міномет**. // Озброєний мінометами.

МІНОМЕТНИК, -а, *ч.* Військовослужбовець мінометних частин і підрозділів; стрілець із міномета.

МІНОНОСЕЦЬ, -сця, *ч.* Невеликий бойовий корабель з торпедним озброєнням.

МІНОНОСНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з торпедним озброєнням кораблів та літаків морської авіації, призначений для цього.

МІНОР[1], -у, *ч.* 1. Музичний лад, основою якого є малий тризвук з малою терцією. 2. *перен.*, *розм.* Смутний, журливий настрій.

МІНОР[2], -а, *ч.*, *мат.* Визначник, що складається з елементів, які стоять на перетині довільно вибраних *n* рядків та *n* стовпчиків даної матриці або визначника.

МІНОРА, -и, *ж.*, *рел.* Восьмисвічник – культовий предмет в іудейських синагогах.

МІНОРАНТА, -и, *ж.*, *мат.* Функція, значення якої не більше відповідних значень даної функції.

МІНОРАНТНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **міноранта**.

МІНОРАТ, -у, *ч.* 1. Порядок спадкування, коли майно передається молодшому за віком у роді або сім'ї; прот. м а й о р а т. 2. Саме майно, що передається за мінoратом.

МІНОРИТЕТ, -у, *ч.* Меншість.

МІНОРКА, -и, *ж.* Іспанська порода яйценосних курей; курка цієї породи.

МІНОРНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до мінору (у 1 знач.). ** **Мінорна гама** – мелодична послідовність всіх ступенів мінорного ладу. **Мінорний лад** – Те саме, що **мінор** (у 1 знач.). **Мінорний тризвук** – тризвук, який у стислому розташуванні послідовно має малу і велику терцію, що утворюють чисту квінту.** **Мінорний лад** – те саме, що **мінор** (у 1 знач.). 2. *перен.*, *розм.* Смутний, журливий.

МІНОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мінорний** (у2 знач.).

МІНОРНО. Присл. до **мінорний** (у 2 знач.).

МІНОС, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – цар о. Кріт, який після смерті став суддею в пеклі.

МІНОСВІТИ, *невідм.*, *с.* Міністерство освіти.

МІНОТАВР, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – чудовисько з тілом людини і головою бика, яке нажерло пожирало живих людей.

МІНОШУКАЧ, -а́, *ч.* Прилад для виявлення закладених мін.

МІНРЕП, -а, *ч.* Металевий трос, прикріплений до морської плавучої міни, що тримає її на глибині чи поверхні води у вертикальному положенні.

МІНСТРЕЛ-ШОУ, *невідм.*, *с.* Самобутня форма американського музичного театру.

МІНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мінськ.

МІНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мінувати**.

МІНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Закладати міни для вибуху, для висадження в повітря чого-небудь.

МІНУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **мінувати**.

МІНУС, -а, *ч.* 1. Математичний знак для позначення дії віднімання та від'ємних чисел, зображений горизонтальною рискою (–). 2. *невідм.* Уживається між двома числами для позначення того, що друге віднімається від першого. 3. *невідм.* Негативна величина; уживається для позначення температури нижче нуля. 4. *перен.*, *розм.* Вада, недолік.

МІНУСКУЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мінускул**, *ч.*), *спец.* 1. *род.* -а. Рядкові літери, перев. в текстах стародавньої писемності; прот. м а ю с к у л и. 2. *род.* -у, *тільки одн.* Письмо, шрифт, що складається з таких літер.

МІНУСКУЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **мінускули**.

МІНУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мінус**.

МІНУСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мінус**.

МІНУС-ТКАНИНА, -и, *ж.* Відсутність невеликої ділянки тканини на місці вхідного отвору при вогнепальному пораненні.

МІНУСУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мінусувати**.

МІНУСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Віднімати, зменшувати що-небудь на ту або іншу кількість. // Віднімати від чого-небудь яку-небудь його частину. 2. *неперех.* Виробляти чого-небудь менше, ніж раніше.

МІНУТА, -и, *ж.*, *спец.* Одиниця вимірювання плоских кутів, яка дорівнює $^{1}/_{60}$ градуса і позначається скісною рискою (′) зверху цифри справа.

МІНУТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мінута**.

МІНЦЗЯ, *невідм.* Напрямок древньокитайської філософії, що займався логічною розробкою співвідношення між поняттям та реальністю.

МІНЧАНИН, -а, *ч.* Житель міста Мінськ.

МІНЧАНКА, -и, *ж.* Жителька міста Мінськ.

МІНЬБА, -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **обмін** 1.

МІНЬЙОН[1], *ч.* 1. *род.* -а. Електрична лампа зі скляним балоном малого розміру. 2. *род.* -а. Невелика грамплатівка. 3. *род.* -у Дрібний друкарський шрифт.

МІНЬЙОН[2], -у, *ч.* 1. Старовинний бальний танець, схожий на вальс. 2. Рояль найменшого розміру.

МІНЬЙОН[3], -а, *ч.* Вродливий хлопчик або юнак – коханець у французьких королів.

МІНЬЙОНЕТ, -а, *ч.* У королівській Франції – монарх, сюзерен, що оточував себе коханцями-міньйонами (*див.* **міньйон**[3]) і користувався їхніми послугами.

МІНЬМА, *присл.*, *зах.* Обмінюючись.

МІНЯЙЛО, -а, *с.* 1. *заст.* Той, хто займається розміном грошей. 2. *розм.* Той, хто обмінює одні речі на інші.

МІНЯЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.*, *розм.* Стос. до розмінювання грошей або обміну чого-небудь.

МІНЯЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Те саме, що **міняйло**.

МІНЯЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **міняльник**.

МІНЯНКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **міняння**.

МІНЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **міняти**.

МІНЯТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.* 1. Віддаючи, одержувати натомість кого-, що-небудь; обмінювати. 2. Заміняти іншим, брати одне замість іншого. // Заміщати що-небудь іншим. // Відмовлятися від чого-небудь, віддаючи перевагу іншому. 3. Робити іншим; змінювати. 4. Віддаючи великий грошовий знак, одержувати дрібні грошові знаки; розмінювати.

МІНЯТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* 1. *чим.* Робити взаємний обмін; обмінюватися. // *перен.* Уживається для позначення взаємної дії, зміст якої розкривається іменником. 2. Заміняти кого-, що-небудь іншим. 3. Ставати, робитися іншим; змінюватися. // Змінювати напрям (про вітер).

МІНЯЧИСЬ. Дієприсл. до **мінятися**.

МІОБЛАСТИ, -ів, *мн.* Молоді м'язові клітини у безхребетних і хребетних тварин та в людини.

МІОБЛАСТОМА, -и, *ж.* Пухлина м'язової тканини.

МІОГЕЛОЗ, **МІОГЕЛЬОЗ**, -у, *ч.* Затвердіння в м'язах у вигляді вузлів або ущільнень.

МІОГЕЛЬОЗ *див.* **міогелоз**.

МІОГЕМОГЛОБІН, -у, *ч.* Те саме, що **міоглобін**.

МІОГЕН, -у, *ч.* Група розчинних білків м'язів; відіграє значну роль у вуглеводному обміні.

МІОГЕННИЙ, -а, -е. Такий, що утворився в м'язі або походить із м'язів.

МІОГІПУС, -а, *ч.* Рід вимерлих ссавців, родини коней.

МІОГІСТОГЕНЕЗ, -у, *ч.* Розвиток м'язової тканини в онтогенезі.

МІОГЛОБІН, -у, *ч.* Складний білок м'язів людини та

більшості тварин; зумовлює утворення запасу кисню у м'язах.

МІОГЛОБІНУРІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до міоглобінурії.

МІОГЛОБІНУРІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Поява в сечі міоглобіну.

МІОГЛОБУЛІНИ, -ів, *мн. біол.* Глобуліни м'язової тканини.

МІОГРАМА, -и, *ж.* Будь-яке графічне зображення м'язових скорочень.

МІОГРАФ, -а, *ч.* Прилад для графічного зображення м'язових скорочень.

МІОГРАФІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до міографії.

МІОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація скоротливої активності м'язів.

МІОДИСТРОФІЯ, -ї, *ж.* Патологічні процеси, які супроводжуються дистрофічними змінами у поперечносмугастій і гладенькій мускулатури.

МІОЕНДОКАРДИТ, -у, *ч.* Поєднане запалення міокарду та ендокарду.

МІОЗ, -у, *ч.* Звуження зіниці. ** **Медикаментозний міоз** – міоз, зумовлений дією лікарських речовин. **Паралітичний міоз** – патологічний міоз, зумовлений паралічем м'яза, що розширює зіницю. **Функціональний міоз** – звуження зіниці як захисна реакція.

МІОЗИН, -у, *ч.* Білок м'язів, що належить до групи глобулінів.

МІОЗИС, -у, *ч.* Звуження зіниці, зменшення зіниці.

МІОЗИТ, -у, *ч.* Запалення м'язів, головним чином тулуба, шиї кінцівок; виникає за охолодження тіла, травматичних уражень і т. ін. ** **Вірусний міозит** – міозит, що виникає як ускладнення вірусної інфекції. **Гранульоматозний міозит** – міозит, що являє собою м'язову форму саркоїдозу. **Осифікуючий міозит** – захворювання, яке характеризується розвитком множинних вогнищ закостеніння у скелетних м'язах, за виключенням діафрагми, м'язів язика та очей. **Паразитарний міозит** – міозит, зумовлений проникненням у м'язи будь-яких гельмінтів. **Професійний міозит** – міозит, зумовлений дією на працюючу людину професійних шкідливих чинників. **Черевнотифозний міозит** – гострий міозит, який ускладнює перебіг черевного тифу.

МІОКАРД, -а, *ч.* Середній шар стінки серця; серцевий м'яз.

МІОКАРДИТ, -у, *ч.*, *мед.* Запалення серцевого м'яза (міокарда). ** **Вогнищевий міокардит** – міокардит, при якому уражені обмежені ділянки міокарда. **Дифузний міокардит** – міокардит, при якому уражається весь міокард. **Інтерстиційний міокардит** – міокардит, при якому переважно уражається проміжна тканина міокарда. **Лікарський міокардит** – міокардит, що розвивається при алергії до різних лікарських засобів. **Трансплантаційний міокардит** – міокардит, що спостерігається в алотрансплантованому серці як прояв реакції відторгнення.

МІОКАРДИТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до міокардиту.

МІОКАРДІАЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міокардій**.

МІОКАРДІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **міокард**.

МІОКАРДІОДИСТРОФІЯ, -ї, *ж.* Дистрофічні ураження міокарда, пов'язані з порушенням у ньому обміну речовин.

МІОКАРДІОПАТІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **кардіоміопатія**.

МІОКАРДІОСКАНОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **міокардіосканування**.

МІОКАРДІОСКАНУВАННЯ, -я, *с.* Радіоізотопне сканування міокарда.

МІОКАРДІОСКЛЕРОЗ, -у, *ч.* Те саме, що **кардіосклероз**.

МІОКАРДІОФІБРОЗ, -у, *ч.* Стадія кардіосклерозу; характеризується утворенням волокнистої сполучної тканини, розміщеної в міокарді дифузно або у вигляді великих вогнищ.

МІОКАРДОЗ, -у, *ч.* Незапальні зміни міокарда, зумовлені розладами кровообігу та живлення або порушенням обміну речовин.

МІОКІМІЯ, -ї, *ж.* Форма гіперкінезу; характеризується постійними або транзиторними скороченнями пучка м'язових волокон, що не призводить до зміщення сегмента кінцівки.

МІОКІНАЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує обернену реакцію взаємоперетворення аденінових нуклеотидів.

МІОКЛОНІЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міоклонія**. ** **Міоклонічні тільця** – внутрішньоклітинні включення кулястої форми, які локалізуються перев. в гангліозних клітинах закруток кори головного мозку, зубчастих ядер мозочка.

МІОКЛОНІЯ, -ї, *ж.* Мимовільні і спонтанно виникаючі миттєві скорочення в одному м'язі або групі м'язів.

МІОКЛОННИЙ, -а, -е: ** **Міоклонні рухи** – будь-яке раптове аритмічне скорочення окремого м'яза або малої групи м'язів.

МІОКЛОНУС, -у, *ч.*: ** **Очний міоклонус** – те саме, що **опсоклонус**.

МІОЛІЗ, -у, *ч.* Розплавлення (розчинення) некротизованих м'язових клітин.

МІОЛІПОМА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, яка містить елементи м'язової та жирової тканин.

МІОЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із міології.

МІОЛОГІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до міології.

МІОЛОГІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука, що вивчає м'язову систему. 2. Розділ анатомії, який вивчає скелетні м'язи.

МІОМА, -и, *ж.*, *мед.* Доброякісна пухлина, що розвивається з м'язової тканини (перев. матки).

МІОМАЛЯЦІЯ, -ї, *ж.* Розм'якшення некротизованої м'язової тканини.

МІОМЕКТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне видалення вузлів міоми матки.

МІОМЕРИ, -ів, *мн.*, *біол.* Послідовно розташовані вздовж поздовжньої осі тіла сегменти тулубної мускулатури у хребетних тварин та людини.

МІОМЕТРІЙ, -я, *ч.*, *анат.* М'язова оболонка матки.

МІОН, -а, *ч.* Структурна одиниця, яка містить поперечносмугасте м'язове волокно.

МІОНЕМИ, -нем, *мн.* Скоротні нитки в цитоплазмі деяких одноклітинних організмів.

МІОПАТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Захворювання, яке характеризується первинною прогресуючою дистрофією скелетних м'язів. ** **Вроджена міопатія** – спадкова міопатія, яка характеризується значною атрофією м'язів тулуба та кінцівок, деформацією суглобів, відсутністю сухожилкових рефлексів і активних рухів.

МІОПІЧНИЙ, -а, -е. Такий, що страждає на короткозорість.

МІОПІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад зору, за якого людина добре бачить близькі предмети й невиразно, розпливчасто – віддалені; короткозорість.

МІОПЛЕГІЯ, -ї, *ж.* Симптомокомплекс спадкового пароксизмального паралічу; прояви хвороби починаються у період статевого дозрівання.

МІОРЕЛАКСАНТИ, -ів, *мн.* Лікарські засоби, що зменшують тонус скелетних м'язів і тому спричинюють зниження рухової активності.

МІОСАРКОМА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, яка розвивається із м'язової тканини.

МІОСИДЕРОЗ, -у, *ч.* Відкладання залізовмісних пігментів у м'язах.

МІОСКЛЕРОЗ, -у, *ч.* Розростання сполучної тканини в м'язах.

МІОСПАЗМ, -у, *ч.* Спастичне скорочення м'язів, судома м'яза, м'язова судома.

МІОСТАТИКА, -и, *ж.* Взаємодія статичних і статокінетичних рефлексів, що визначають позицію тіла в просторі в умовах різних поз.

МІОСТАТИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міостатика**.

МІОТЕНДИНІТ, -у, *ч.* Запально-дистрофічне ураження сухожилка та м'яза в місці їх сполучення.

МІОТЕНОЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне звільнення м'язів та сухожилків від рубців.

МІОТИКИ, -ів, *мн.*, *фарм.* Засоби, що звужують зіниці.

МІОТИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міотик**. ** **Міотичні засоби** – лікарські засоби, які спричинюють звуження зіниці або міоз.

МІОТОМ, -а, *ч.*, *біол.* Зачаток мускулатури тіла у зародків хордових тварин та людини.

МІОТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічний розтин м'яза.що

МІОТОНІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до міотонії. ** **Міотонічна реакція** – реакція м'яза на механічне або електричне подразнення.

МІОТОНІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Надмірна м'язова ригідність. ** **Парадоксальна міотонія** – міотонія, що характеризується наявністю типового міотонічного спазму.

МІОТОНОМЕТР, -а, *ч.* Прилад для здійснення міотонометрії.

МІОТОНОМЕТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження функціонального стану м'язів, що ґрунтується на вимірюванні їх тонусу.

МІОФАСЦИТ, -у, *ч.* Запалення м'яза та фасції у місці їх з'єднання.

МІОФІБРИЛА, -и, *ж.* Скоротливий елемент м'язових клітин.

МІОФІБРОЗ, -у, *ч.* Те саме, що **кардіосклероз**.

МІОФІЛАМЕНТ, -а, *ч.* Протофібрили, що входять до складу міофібрил.

МІОФОСФОРИЛАЗНИЙ, -а, -е: ** **Міофосфорилазна недостатність** – глікогеноз, що розвивається внаслідок дефіциту м'язової фосфорилази.

МІОФОСФОФРУКТОКІНАЗНИЙ, -а, -е: ** **Міофосфофруктокіназна недостатність** – глікогеноз, що викликається внаслідок дефіциту або повної відсутності активності фосфофруктокінази в м'язах.

МІОЦЕН, -у, *ч.* Четвертий підвідділ третинного геологічного періоду, за якого формувалися обриси сучасних материків, океанів та основні напрямки гірських хребтів.

МІОЦЕНОВИЙ, -а, -е. Стос. до міоцену. *Міоценові відклади.* ** **Міоценова епоха** – те саме, що **міоцен**.

МІОЦИТ, -а, *ч.* М'язова одноядерна клітина, що є структурною одиницею м'язової тканини.

МІОЦИТОЛІЗ, -у, *ч.* Те саме, що **міоліз**.

МІПОРА, -и, *ж.* Термотривкий пінопласт на основі сечовино-формальдегідних смол.

МІР, мору, *ч.*, *діал.* Мор.

МІРА, -и, *ж.* 1. Одиниця виміру чого-небудь. *Міра ваги. Міра об'єму.* 2. *чого, яка.* Те саме, що **мірка** 2. 3. Певна величина, що є одиницею виміру в конкретних умовах. 4. Те, чим міряють, вимірюють що-небудь. // Те саме, що **міряння**. 5. *перен.* Те, що є основою для оцінки, вимірювання або порівняння чого-небудь. 6. Величина, розмір, ступінь чого-небудь. *Значною мірою. Понад міру. Почуття міри.* ** **Без міри**: а) дуже багато, у великій кількості; б) дуже сильно; безмірно. **В міру**: а) відповідно до чого-небудь (сил, можливостей, здібностей і т. ін.); б) залежно від чого-небудь; в) скільки треба; достатньо. **В міру того як** – в той час як, відповідно до того, як. 7. Випробна таблиця для визначення роздільної здатності фотоматеріалів і об'єктивів.

МІРАБЕЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мірабель**.

МІРАБЕЛЬ, -і, *ж.* Сорт сливи з дрібними ароматними плодами жовтого кольору. // Плоди цього сорту слив.

МІРАБЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мірабель**.

МІРАБІЛІТ, -у, *ч.* Те саме, що **глауберова сіль**.

МІРАЖ[1], -ажу, *ч.* 1. Оптичне явище в атмосфері, за якого на горизонті з'являються уявні зображення наземних предметів або ділянок неба. 2. *перен.* Те, що не відповідає дійсності; те, що уявляється, здається; привид.

МІРАЖ[2], -у, *ч.* Відбір яєць для інкубації просвічуванням через овоскоп.

МІРАЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міраж**[1].

МІРАКЛЬ, -ю, *ч.* Середньовічний драматичний твір релігійного змісту.

МІРАНДА, -и, *ж.* Зачитування прав затримуваному під час арешту.

МІРАЦИДІЙ, -я, *ч.* Перша личинкова стадія паразитичних плоских червів.

МІРЗА, МУРЗА, -и, *ч.* 1. У деяких народів Сходу – титул члена царської династії, а також особа, яка має цей титул. 2. У деяких народів Сходу – почесне найменування вищих чинів або вчених. 3. У деяких народів Сходу – секретар, писар.

МІРЗАЇ, *невідм.*, *ч.* Сольний (перев. жіночий) народний танець іранського походження, поширений у Вірменії, Азербайджані та Грузії.

МІРИЛО, -а, *с.*, *книжн.* 1. Те, чим міряють, вимірюють що-небудь. *Мірило часу.* 2. *перен.* Те, що є основою для оцінки, вимірювання або порівняння чого-небудь; критерій.

МІРИЛЬНИЙ, -а, -е. Яким вимірюють що-небудь; вимірювальний.

МІРИНГЕКТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне видалення барабанної перетинки.

МІРИНГІТ, -у, *ч.* Запалення барабанної перетинки.

МІРИНГОПЛАСТИКА, -и, *ж.* Хірургічне відновлення цілості барабанної перетинки, порушеної внаслідок запального процесу або травми.

МІРИНГОТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання двох задніх квадрантів барабанної перетинки на всій її довжині.

МІРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **міряти**.

МІРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* 1. *розм.* Взаємно порівнювати, зіставляти себе з ким-, чим-небудь. *Мірюсь силою.* 2. *розм.* Вимірювати свій зріст. 3. Пас. до **мірити**.

МІРІАДИ, -ад, *мн.*, *книжн.* Незліченна кількість; сила-силенна, безліч.

МІРКА, -и, *ж.* 1. Сукупність даних, що визначають розміри кого-, чого-небудь. 2. Народно-побутова одиниця об'єму сипких тіл місткістю від 16 до 25 кг та посудина такої місткості. // Дерев'яна посудина у вигляді видовбаної колоди різних розмірів для тримання зерна, борошна і т. ін. 3. Те саме, що **мірчук**. 4. Зменш. до **міра** 4 – 7.

МІРКОВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Поміркований, стриманий.

МІРКУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **міркувати**. 2. Результат роздумів; думка, погляд, переконання.

МІРКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Заглиблюватися думками в що-небудь; розмірковувати. 2. Думати, роблячи певні висновки; обмірковувати. 3. *розм.* Розуміти, усвідомлювати щось.

МІРКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *безос.* З'являтися в думках, уяві; уявлятися.

МІРЛІТОНИ, -ів, *мн.* Музичні інструменти з мембраною, що підсилює та змінює тембр голосу.

МІРМЕКІТ, -у, *ч.* Тонке проростання мінералу у формі дрібних зерен, що нагадують мурашкові ходи (нори).

МІРМЕКОФІЛІЯ, -ї, *ж.* Використання мурашками особливостей будови рослин для влаштування своїх гнізд або виділень рослин для харчування.

МІРМЕКОФІЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до мірмекофілії. ** **Мірмекофільні рослини** – тропічні рослини, що їх використовують мурашки.

МІРМЕКОХОРІЯ, -ї, *ж.* Розповсюдження насіння, які мають їстівні придатки, мурашками.

МІРМЕКОХОРНИЙ, -а, -е. Стос. до мірмекохорії.

МІРМІДОНИ, -ів, **МІРМІДОНЯНИ**, -ян, *мн.*, *міф.* 1. Назва ахейського племені в Фессалії, звідки вони колонізували острів Егіну. 2. *перен.* Підвладні, які сумлінно виконують усі накази.

МІРМІДОНЯНИ *див.* **мірмідони**.

МІРНЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **мірний** 4.

МІРНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, здійснюється у певному ритмі; розмірений, ритмічний. 2. *спец.* Яким вимірюють що-небудь, який є міркою. 3. Який не виявляє себе повною мірою, на повну силу; стриманий, поміркований. 4. Проміжний ознаками, якостями між двома протилежними величинами (великим і малим, високим і низьким, важким і легким і т. ін.); помірний.

МІРНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто міряє землю; землемір.

МІРНИЦТВО, -а, *с.* 1. *розм.* Вимірювання землі. 2. *заст.* Геометрія.

МІРНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мірник**.

МІРНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **мірка** 2.

МІРНИЧКА, -и, *ж.*, *спец.* Вміст реагенту в грамах у 1 мл мірничкувального розчину; титр.

МІРНИЧКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для мірничкування, пов'язаний з ним.

МІРНИЧКУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **титрування**.

МІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мірний** 1, 3, 4.

МІРНО. Присл. до **мірний** 1, 3, 4.

МІРОУНГА, -и, *ж.* Рід морських ссавців родини тюленевих ряду ластоногих; морський слон.

МІРОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **мірка**.

МІРОШНИК, -а, *ч.* Власник млина; той, хто працює в млині; мельник.

МІРОШНИКІВ, -кова, -кове. Належний мірошникові.

МІРОШНИКІВНА, -и, *ж.* Дочка мірошника.

МІРОШНИКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мірошникувати**.

МІРОШНИКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бути мірошником.

МІРО́ШНИЦТВО, -а, *с.* Заняття мірошника.
МІРО́ШНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **міро́шник**; належний мірошникові.
МІРОШНИЧЕ́НКО, -а, *ч.* Син мірошника.
МІРО́ШНИЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина мірошника.
МІРО́ШНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **міро́шник**.
МІ́РРА, -и, *ж.* Ароматична смола деяких тропічних дерев; використовувалася для ароматичного обкурювання під час релігійних обрядів.
МІРТИФО́РМНИЙ, -а, -е. Схожий на плід мірти; міртоподібний.
МІРТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на плід мірти. ** **Міртоподі́бні сосо́чки** – залишки м'яких тканин у вигляді сосочків у місці прикріплення дівочої пліви після її остаточного руйнування при пологах.
МІ́РЧИЙ, -чого, *ч.*, *діал.*, *заст.* 1. Землемір. 2. Приймальник сукна на водяній сукновальні.
МІ́РЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *зах.* Брати частину зерна за помел.
МІРЧУ́К, -а́, *ч.* Міра зерна, яку беруть за помел.
МІ́РЯЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для вимірювання чого-небудь.
МІ́РЯЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто вимірює що-небудь.
МІ́РЯЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **мі́ряльник**.
МІ́РЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мі́ряти**. ** **Не мі́ряно** – дуже багато. 2. *розм.* Те саме, що **мі́рний** 1.
МІ́РЯНИК, -а, *ч.*, *зах.* Землемір.
МІ́РЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мі́ряти**.
МІ́РЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Визначати величину кого-, чого-небудь якоюсь мірою. 2. *перен.* Встановлювати, визначати величину, розміри чого-небудь певним мірилом. *Міряти по собі. Міряти поглядом.* 3. *перен.* Ходити, рухатися в якому-небудь просторі вперед і назад, уздовж і впоперек і т. ін. // Ходити пішки на велику відстань. *Міряти кроки.* 4. *розм.* Надівати одяг, взуття і т. ін., щоб визначити відповідність розміру; приміряти. 5. *діал.* Цілити. 6. *перен.*, *розм.* Завдавати ударів; бити (у 2 знач.).
МІ́РЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.* 1. Зіставляти себе в якому-небудь аспекті з ким-, чим-небудь; взаємно порівнювати. 2. Міряти себе, свій зріст. 3. *розм.* Намагатися що-небудь зробити. 4. *тільки* 3 *ос.* Виражатися в якій-небудь мірі, величині.
МІС, *невідм.*, *ж.* 1. Ввічлива назва дівчини в англійців та американців, що вживається звичайно перед прізвищем або ім'ям. 2. *розм.* У буржуазно-дворянському побуті дореволюційної Росії – вихователька, гувернантка (зазвичай англійка). 3. Про жінку, що виборола перше місце на конкурсі краси, який проводиться щорічно в якій-небудь із країн. 4. Про спортсменку, що здобула значну перемогу в якому-небудь міжнародному змаганні, чемпіонаті.
МІСА́Л, -а, *ч.* Книга текстів і співів католицького богослужіння, відома з 10 ст.
МІСДИМІНО́Р, -у, *ч.* В англосаксонській системі права – категорія дрібних кримінальних злочинів, які межують з адміністративними порушеннями.
МІ́СИВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Напіврідка суміш чого-небудь. // Те саме, що тісто. // В'язке болото, грязюка (на шляхах, стежках і т. ін.). 2. Корм для худоби або птиці з суміші борошна, м'якини або висівок.
МІСИ́ЛКА, -и, *ж.*, *спец.* Машина, пристрій для змішування, перемішування чого-небудь.
МІСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для змішування, перемішування чого-небудь.
МІСИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто змішує, перемішує що-небудь; хто працює на місильній машині.
МІСИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **міси́льник**.
МІСИС, *невідм.*, *ж.* Див. **місіс**.
МІСИ́ТИ, мішу́, мі́сиш, *недок.*, *перех.* 1. Розминати яку-небудь густу в'язку масу, змішуючи, перемішуючи її. *Місити болото.* 2. *перен.*, *розм.* Завдавати ударів; бити (у 2 знач.).
МІСИ́ТИСЯ, мі́ситься, *недок.* Пас. до **міси́ти** 1.
МІСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **міси́ти**.
МІСІОНЕ́Р, -а, *ч.* Проповідник, якого посилає церква для релігійної пропаганди серед іновірних і навернення їх до своєї віри.
МІСІОНЕ́РКА, -и. Жін. до **місіоне́р**.
МІСІОНЕ́РСТВО, -а, *с.* Діяльність місіонера.
МІСІОНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **місіоне́р** і **місіоне́рство**. ** **Місіоне́рська ді́яльність** – діяльність релігійних об'єднань та їх представників.
МІ́СІС, *невідм.*, *ж.* Ввічлива назва заміжньої жінки в англійців та американців, що вживається зазвичай перед прізвищем або ім'ям.
МІ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Важливе завдання, доручення тощо. 2. Високе призначення, відповідальна роль. 3. Постійне дипломатичне представництво у будь-якій державі, що його очолює посланник або повірений у справах. // Будинок, де розміщено це представництво. 4. Представники однієї держави, що перебувають в іншій державі з якою-небудь метою. 5. Місіонерська організація.
МІСКІ́ТО, *невідм.* Індіанський народ в Нікарагуа та Гондурасі.
МІСНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Міцний.
МІ́СНИЦТВО, -а, *с.* 1. *іст.* У давній Русі порядок заміщення державних посад боярами залежно від знатності роду, його походження й службового становища предків. 2. Додержання вузькомісцевих інтересів на шкоду загальній справі, справі держави.
МІ́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мі́сництво**.
МІСНОТА́, -и́, *ж.*, *діал.* Міцність.
МІ́ССЕНС-МУТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Мутація, що приводить до підстановки невідповідної амінокислоти в поліпептидний ланцюг.
МІСТ, моста́ *і* мо́сту, *ч.* 1. Споруда для переїзду або переходу через річку, залізницю, автомагістраль, яр і т. ін. ** **Спали́ти за собо́ю мости́**, *перен.* – зробити рішучий крок, після чого неможливе повернення назад. // *у знач. присл.* **мосто́м**. У вигляді моста. 2. *перен.* Те, що є проміжним між чим-небудь, що з'єднує щось. *Наведення мостів.* ** **Варо́ліїв міст**, *анат.* – виступ на вентральному боці стовбура мозку, який з'єднаний з мозочком і містить волокна, що зв'язують довгастий мозок і мозочок з більш високими ділянками мозку. **Пові́тряний міст** – про авіалінію, яка з'єднує дві географічні точки і проходить над територією, що важко долається. **Енергети́чний міст** – про лінію електропередачі великої протяжності; енергоміст. 3. Те саме, що **варо́ліїв міст**. 4. *спорт.* Положення тіла з вигнутою догори грудною кліткою і з упором на долоні й п'яти. 5. *спец.* Частина шасі автомашини, трактора. 6. *діал.* Поміст, підлога. 7. В обчислювальній техніці – пристрій для з'єднання двох мереж, присутність якого для абонентів є невидимою. ** **Вимі́рювальний міст** – частина електровимірювального приладу, яка використовується для вимірювання електричних величин методом порівняння з мірою.
МІ́СТЕР, -а, *ч.* Ввічлива назва чоловіка в англійців і американців, що вживається зазвичай перед прізвищем або ім'ям.
МІСТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **містері́йний**.
МІСТЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який є містерією.
МІСТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* 1. У країнах античного світу та Стародавнього Сходу – система культових відправ на честь деяких богів, до яких допускалися лише посвячені. 2. Середньовічна релігійна драма на біблійні сюжети. 3. Музична вистава 13 ст., сюжети якої запозичені в Біблії, Євангелія, житій святих.
МІСТЕ́ЧКО[1], -а, *с.* Зменш.-пестл. до **мі́сце**.
МІСТЕ́ЧКО[2], -а, *с.* 1. Селище міського типу переважно в Україні та Білорусі. 2. Група житлових або службових будинків, об'єднаних за своїм призначенням.
МІСТЕЧКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **місте́чко**[2] 1. 2. *зневажл.* Про пересічну людину з неприємними манерами.
МІСТЕЧКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **містечко́вий** 2.
МІ́СТИ, -ів, *мн.*, *міф.* Втаємничені учасники містерій (у 1 знач.).
МІ́СТИК, -а, *ч.* Той, хто схильний до містики, хто вірить у надприродне, в чудо.
МІ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Віра в існування надприродних, таємничих сил і здатність спілкування з ними людини. // Схильність до віри в надприродне й таємниче. 2. Щось загадкове, непояснюване.
МІСТИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **мі́сце** 1, 2.
МІСТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **містина**.
МІСТИ́ТИ, міщу́, мі́стиш, *недок.*, *перех.* 1. Мати в собі, у своєму складі. 2. *діал.* Розміщувати. // Вміщати. 3. *діал.* Публікувати, друкувати де-небудь.
МІСТИ́ТИСЯ, мі́ститься, *недок.* 1. Знаходитися в якому-небудь місці. // Займати місце; розміщуватися. // Знаходити місце; вміщатися. 2. Входити до складу чого-небудь. 3. *діал.* Публікуватися, друкуватися де-небудь.
МІСТИФІКА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює містифікацію.
МІСТИФІКА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **містифіка́тор** і **містифіка́ція**.
МІСТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Витівка, вигадка з метою ввести кого-небудь в оману жартома або зі злісним наміром. 2. Тлумачення реальних явищ у дусі містики.
МІСТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **містифікува́ти**.
МІСТИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех. і без додатка.* Вводити в оману. // Пояснювати реальні явища у дусі містики.
МІСТИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Піддаватися містифікації.
МІСТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-ідеалістичний світогляд, заснований на містиці; схильність до містики. *Впадати у містицизм.*
МІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мі́стика** і **містици́зм**. // Пройнятий містикою, містицизмом; сповнений містики. // *у знач. ім.* **місти́чне**, -ного, *с.* Те, що є містикою. 2. *перен.* Якого не можна пояснити.
МІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **місти́чний**.
МІСТИ́ЧНО. Присл. до **місти́чний**.
МІ́СТИЩЕ, -а, *с.*, *анат.*, *зах.* Дитяче місце, послід.
МІСТІ́Ї, -ій, *мн.*, *іст.* У Візантії – особи, що не мали земельної власності та наймалися пастухами, підмайстрами та ін.
МІСТКИ́Й, -а́, -е́. Здатний уміщувати велику кількість кого-, чого-небудь; ємний. // Який охоплює багато явищ, якостей; всеосяжний.
МІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість за знач. **містки́й**. 2. Об'єм чого-небудь. ** **Мі́сткість ри́нку** – можливий обсяг реалізації товарів на ринку, що визначається розмірами платоспроможного попиту.
МІСТКО́. Присл. до **містки́й**.
МІСТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **місто́к**.
МІСТНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дошка в підлозі чи містку.
МІ́СТО[1], -а, *с.* 1. Великий населений пункт; адміністративний, промисловий, торговий і культурний центр. ** **Відкри́те мі́сто**, *юр.* – місто, яке оголошене однією з воюючих сторін незахищеним і тому не підлягає збройному загарбанню. **Мі́сто-побрати́м** – про місто, що уклало з закордонним містом угоду про взаємну дружбу. **Мі́сто-супу́тник** – місто, що знаходиться поблизу більшого міста і тяжіє до нього у виробничому і культурно-побутовому аспектах. 2. *заст.* Місце, де відбувається базар (у 1 знач.). 3. *заст.* Місцевість (у 1 знач.), місце (у 2 знач.). // Місце (у 7 знач.).
МІСТО́[2], *спол.*, *зах.* Ніби, наче, неначе, немов.
МІСТОБУДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **містобудівни́цтво**.
МІСТОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **містобудува́ння**.
МІСТОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто займається плануванням і забудовою міст.
МІСТОБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Теорія і практика планування і забудови міст.
МІСТОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **містобудівни́цтво**.
МІСТОВЕ́, -во́го, *с.*, *іст.* Мито за право торгівлі на базарі.
МІ́СТОВИЙ, -а, -е, *діал.* Міський.
МІСТОВИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Прикм. до **мі́сто**[1] 2. // *у знач. ім.* **містове́**, -вого, *с.* Мито за право торгівлі на базарі.
МІ́СТО-ГЕРО́Й, міста-героя, *с.* Місто, мешканці та оборонці якого виявили героїзм та самопожертву в його обороні від ворожого нападу і облоги.
МІСТО́К, -тка́, *ч.* 1. Зменш. до **міст** 1 – 3. 2. Підмосток для командування на кораблях, машинах і т. ін. для спостереження за ким-, чим-небудь.
МІСТО́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **місто́чок**.
МІСТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **місто́к**.
МІСТРА́ЛЬ, -ю, *ч.* Холодний та сухий північний або північно-західний вітер, який найчастіше віє на Середземноморському узбережжі Франції.
МІ́СТРИС, *невідм.*, *ж.* Хазяйка, володарка, повелителька.
МІСТЯ́НИН, -а, *ч.*, *заст.* Житель міста, городянин.
МІ́СЦЕ, -я, *с.* 1. Простір земної поверхні, зайнятий або який може бути зайнятий ким-, чим-небудь. // *чого, яке.* Простір, пункт, де що-небудь розміщене, відбувається тощо. // Певний пункт, площина, признач. для кого-, чого-небудь. // Певна площина, спеціально влаштована для того, щоб на ній розміститися. ** **Біржове́ мі́сце**: а) право брокерської фірми торгувати на фондовій біржі та мати трейдерів у її торговій зоні; б) стенд або стійка у біржовому залі, що їх надали члену біржі. **Бро́керське мі́сце** – членство на біржі, яке дає право на участь у торгах, змогу самостійно укладати угоди, брати участь в управлінні біржею та ін. **Дитя́че мі́сце** – те саме, що **плаце́нта**. **Мі́сце прожива́ння** – місце, де особа постійно або переважно проживає. **Пості́йне робо́че мі́сце** – місце, на якому працівник перебуває більше 50% свого робочого часу. **Робо́че мі́сце** – місце постійного або тимчасового перебування працівника в процесі трудової діяльності. 2. *перев. мн.* Певна місцевість. 3. *тільки мн.* Віддалені від центру, центральних організацій райони, організації, установи: периферія. 4. Окрема ділянка, частина чого-небудь. 5. Частина, уривок книжки, художнього, музичного твору і т. ін. 6. Становище кого-, чого-небудь у суспільстві. 7. Службова посада. // Вакансія в навчальному закладі для того, хто навчатиметься. 8. Окремий предмет, одиниця вантажу (пакунок, валіза, ящик і т. ін.).
МІСЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до певної місцевості, краю (*див.* **край**[1] 5); не загальний. // Виготовлений у певній місцевості, не привізний. // Який живе у цій місцевості. // Який діє або має значення тільки в межах певної території, місцевості; не загальнодержавний. *Місцевий колорит.* ** **Місце́ве самоуправлі́ння** – конституційно закріплена форма самостійного вирішення населенням та його виборними органами економічних питань місцевого значення. 2. Який поширює свою дію тільки на частину цілого. ** **Місце́вий ві́дмі́нок** – відмінок, який відповідає на питання де? в якому місці? **Місце́вий час** – час, визначений для певного географічного поясу, району, місцевості.
МІСЦЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Яке-небудь місце, простір земної поверхні. 2. Те саме, що **край**[1] 5.
МІСЦЕВКО́М, -у, *ч.*, *розм.* Місцевий комітет профспілкової організації.
МІСЦЕВКО́МІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член місцевкому.
МІСЦЕВКО́МІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до місцевкому, місцевкомівця.
МІСЦЕ́ВО, *присл.* У певному місці, не виходячи за межі певного місця, місцевості.
МІСЦЕВОАНЕСТЕЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *мед.* Який стос. місцевої анестезії.
МІСЦЕЗНАХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Пункт, місце, де хто-, що-небудь знаходиться.
МІСЦЕЗРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Місце, де хто-, що-небудь росте.
МІСЦЕПЕРЕБУВА́ННЯ, -я, *с.* Місце, в якому хто-, що-небудь перебуває.
МІСЦЕПОЛО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Положення чого-небудь на певному місці.
МІСЦЕПРОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **місцеперебува́ння**.
МІСЦИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **мі́сце** 1, 2.
МІСЦИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **місци́на**.
МІСЦЯ́МИ, *присл.* У деяких місцях; де-не-де.
МІСЬКБА́НК, -у, *ч.*, *розм.* Міський банк.
МІСЬКВИКОНКО́М, -у, *ч.*, *розм.* Скорочення: міський

виконавчий комітет.

МІСЬКВІЙСЬККОМА́Т, -у, *ч.*, *розм.* Скорочення: міський військкомат (*див.* **військкома́т**).

МІСЬКВНО́, *невідм.*, *с.*, *розм.* Міський відділ народної освіти.

МІСЬКДО́ВІДКА, -и, *ж.*, *розм.* Установа, що відає довідковою службою міста; міське довідкове бюро.

МІСЬКИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **місто** 1. // Який відбувається в місті. // Власт. місту, жителям міста. // *у знач. ім.* **міськи́й**, -ко́го, *ч.* Той, хто живе у місті. ** **Міська́ ду́ма**: а) орган міського самоуправління в Росії в 1785 – 1917 рр.; б) в Російській Федерації з 1993 р. – виборні представницькі органи деяких міст. **Міська́ упра́ва**: в Росії в 1870 – 1917 рр. – виконавчий орган міського самоуправління. **Міськи́й голова́**: в дореволюційній Росії – представник міської думи і міської управи.

МІСЬККО́М, -у, *ч.*, *розм.* Міський комітет.

МІСЬКРА́ДА, -и, *ж.*, *розм.* Скорочення: міська рада.

МІСЮ́РКА, -и, *ж.* Кільчаста сітка шолома.

МІСЯЦЕ́ВИЙ і **МІ́СЯЦІВ**, місяце́ва, місяце́ве. Прикм. до **місяць** 1.

МІСЯЦЕДРО́М, -у, *ч.* Спеціально обладнаний майданчик, на якому проводяться випробування макета космічного літального апарата, призначеного для польоту на Місяць.

МІСЯЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний по Місяця, схожий на нього.

МІСЯЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **місяцеподібний**.

МІСЯЦЕТРУ́С, -у, *ч.* Коливання поверхні Місяця внаслідок падіння метеоритів, тектонічних зрушень у його надрах та ін.

МІСЯЦЕХІ́Д, -хо́да, *ч.* Автоматичний або керований апарат для дослідження поверхні Місяця.

МІ́СЯЦІВ, -ісяце́ва, -ісяце́ве. Властивий Місяцю, належний Місяцю.

МІ́СЯЦЬ, -я, *ч.* 1. Найближче до Землі небесне тіло, супутник Землі, що світить відбитим сонячним світлом. ** **Молоди́й (щерба́тий) мі́сяць** – фаза Місяця, коли з Землі видно лише частину його освітленого Сонцем диска. 2. Супутник будь-якої планети. // Проміжки часу (від 28 до 31 доби), на які поділяють рік у сучасному календарі, не узгоджені з фазами цього небесного тіла.

МІСЯЧЕ́НЬКО, -а, *ч.*, *нар.-поет.* Пестл. до **місяць** 1.

МІ́СЯЧИ. Дієприсл. до **місити**.

МІ́СЯЧИНА, -и, *ж.*, *іст.* Натуральна плата продуктами і одягом за місяць, що видавалася поміщиком кріпакові, який не мав власної землі та працював на полях поміщика.

МІ́СЯЧКА, -и, *ж.*, *фізіол.*, *заст.* Місячні, регули, менструація.

МІ́СЯЧКО, -а, *ч.*, *нар.-поет.*, *рідко.* Те саме, що **місяченько**.

МІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **місяць** 1. // Освітлений місяцем. 2. Який триває, відбувається протягом місяця. *Місячна відпустка.* // Розрахований на місяць. // Належний за місяць; який буває, одержується і т. ін. за місяць. 3. Який виростає, досягає і т. ін. за місяць. 4. *у знач. ім.* **місячне**, -ного, *с.*, *розм.* Те саме, що **менструа́ція**.

МІ́СЯЧНИК[1], -а, *ч.* 1. Відтинок часу в 30 днів, признач. для якої-небудь роботи або проведення громадської кампанії. 2. Книжка, журнал, періодичне видання, що виходять один раз на місяць.

МІ́СЯЧНИК[2], -а, *ч.*, *іст.* Кріпак, який одержував місячину.

МІ́СЯЧНО. 1. Присл. до **місячний** 2. 2. *у знач. присудк. сл.* Видно від сяйва місяця.

МІТ, -у, *ч.*, *заст.* Те саме, що **міф**.

МІ́ТА, -и, *ж.*, *заст.* Позначка.

МІТАЦИ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Руховий розлад артикуляції, при якому часто замість інших приголосних вимовляється звук "м".

МІТЕ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Волоток очерету, проса і т. ін. 2. Віник із таких волотків або чогось іншого, подібного до них.

МІТЕ́ЛКОВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **міте́лка**.

МІТЕ́ЛЛА, -и, *ж.*, *мед.* Косинкоподібна пов'язка для підтримки та іммобілізації верхньої кінцівки.

МІТЕ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **міте́лка**.

МІ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *спец.* Друкарський шрифт середнього розміру.

МІТЕЛЬШНА́УЦЕР, -а, *ч.* Порода службових собак з довгою шерстю і з довгастою волохатою мордою, а також собака цієї породи.

МІТЕЛЬШПІ́ЛЬ, -я, *ч.* Центральна стадія шахової партії, коли основні сили обох сторін вступили в гру і починається безпосередня боротьба.

МІТЕЛЬШТРЕ́КЕР, -а, *ч.* Бігун на середні дистанції.

МІТЕ́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Жіноча рукавичка без пальців; піврукавичка.

МІТИГА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Зм'якшення, зменшення (сили), ослаблення.

МІТИГО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Ослаблений.

МІ́ТИНГ, -у, *ч.* Масові збори з приводу обговорення якихось злободенних питань, перев. політичних.

МІТИНГО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до мітингу.

МІТИНГУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Учасник мітингу.

МІТИНГУВА́ЛЬНИЦЯ, -і Жін. до **мітингува́льник**.

МІТИНГУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **мітингува́ти**.

МІТИНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. Організовувати мітинги, брати участь у мітингах. 2. Вести беззмістовні дебати, розмови, які не допомагають, не сприяють вирішенню справи.

МІ́ТИТИ[1], мі́чу, мі́тиш, *недок.*, *перех.* Ставити мітку на кому-, чому-небудь.

МІ́ТИТИ[2], мі́чу, мі́тиш, *недок.*, *неперех.* 1. *в кого – що.* Прагнути влучити; цілитися. 2. *з прийм.* "*в*" *і знах. в.*, *розм.* Намагатися обійняти яку-небудь посаду, стати кимось. // *в кого, на кого.* Готувати, ладити. 3. Мати намір.

МІ́ТИТИСЯ, -иться *недок.* Пас. до **мітити**[1].

МІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Знак, зроблений на кому-, чомунебудь. ** **Ве́ксельна мі́тка**: реквізит переказного векселя – включене до тексту найменування цього цінного папера "Вексель". 2. *спец.* Фізичний запис на зовнішньому носії, який позначає початок або кінець файлу. 3. Дія за знач. **мітити**[1].

МІТКАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мітка́ль**.

МІТКА́ЛЬ, -ю, *ч.* Тонка бавовняна тканина полотняного переплетення.

МІТКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Помітний.

МІТКО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **мітка**.

МІТЛА́, -и́, *ж.* 1. Великий віник, часто прикріплений до довгої палиці. 2. *розм.* Те саме, що **коме́та**.

МІТЛА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* З великими мітелками (у 1 знач.).

МІТЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Кормова трав'яниста рослина родини злакових зі складним колосом.

МІТЛИ́ЧИНА, -и, *ж.*, *зах.* Мітлиця.

МІТЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **міте́лка**.

МІТЛИ́ЩЕ, -а, *с.* Держално у мітли.

МІТЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **мітла́** 1. *Мітлова лозина.*

МІТЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд мітли (у 1 знач.).

МІТЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мітлоподібний**.

МІТЛЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто робить і продає мітли (у 1 знач.).

МІТЛЯ́РКА, -и. Жін. до **мітля́р**.

МІТО́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Мітла (у 1 знач.).

МІТОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **мітогенети́чне випромі́нювання** – ультрафіолетове випромінювання широкого діапазону, що виникає в біологічних системах при екзотермічних реакціях.

МІТО́З, -у, *ч.*, *біол.* Найпоширеніший спосіб розмноження тваринних і рослинних клітин; каріокінез.

МІТОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міто́з**. ** **Мітоти́чний апара́т** – структура, яка утворюється в клітині в процесі мітозу і розпадається після його завершення. **Мітоти́чний цикл** – сукупність процесів, що періодично повторюються в клітині при підготовці і здійсненні мітозу.

МІТОХОНДРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мітохо́ндрія**. ** **Мітохондріа́льна недоста́тність** – порушення реалізації функцій мітохондрій.

МІТОХО́НДРІЇ, -ій, *мн.*, *біол.* Органоїди клітин, що забезпечують вироблення, нагромадження і розподіл енергії в клітинах.

МІ́ТРА[1], -и, *ч.* В давньоіранській і ведичній міфології – бог сонця, чистоти й правди.

МІ́ТРА[2], -и, *ж.* Шапка; бинтова пов'язка голови.

МІТРАЇ́ЗМ, -у, *ч.* Релігія у Стародавній Індії та Ірані, в основі якої шанування міфологічного персонажа Мітри, який гарантував стабільність і злагоду між людьми.

МІТРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **мітраліза́ція аорта́льної ва́ди** – розвиток у хворого на аортальну ваду серця відносної недостатності лівого передсердно-шлуночкового клапана.

МІТРАЛЬЄ́ЗА, -и, *ж.*, *іст.* Скорострільна багатоствольна гармата, що стріляє картеччю.

МІТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Двостулковий. ** **Мітра́льна хворо́ба**: поєднана мітральна вада серця – наявність мітрального стенозу та мітральної недостатності.

МІ́ТЧИК[1], -а, *ч.* 1. Той, хто ставить відмітні знаки, мітки на кому-, чому-небудь. 2. Прилад, знаряддя, яким ставлять мітки.

МІ́ТЧИК[2], -а, *ч.* Інструмент у вигляді гвинта для нарізування внутрішньої різі.

МІФ, -у, *ч.* 1. Стародавня народна оповідь про явища природи, історичні події тощо або фантастичні оповідання про богів, обожнених героїв, уявних істот. 2. *перен.* Щось вигадане, неіснуюче, фантастичне.

МІФІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до міфа (у 1 знач.). 2. *перен.* Овіяний легендами; легендарний (у 2 знач.). 3. *перен.*, *розм.* Вигаданий, неіснуючий, фантастичний.

МІФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **міфічний** 2, 3.

МІФО́ЛОГ, -а, *ч.* Вчений, дослідник міфології (у 2 знач.).

МІФОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до міфології.

МІФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність міфів якого-небудь народу. 2. Наука про міфи (у 1 знач.).

МІФОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Патологічна брехливість або прагнення до перебільшення.

МІФО́НІМ, -а, *ч.* Власна назва – найменування вигаданого об'єкта або об'єкта в переказах, казках, міфах тощо.

МІФОТВО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Той, хто створює міфи.

МІФОТВО́РЧИЙ, -а, -е. Стос. до міфотворчості.

МІФОТВО́РЧІСТЬ, -чості, *ж.* Створення міфів.

МІФОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь сказати неправду, внаслідок чого хворий ухиляється від спілкування з людьми.

МІХ[1], -а, *ч.* 1. Те саме, що **міш́ок** 1, 2. 2. *заст.* Бурдюк.

МІХ[2], -а, *ч.* 1. Обладнання, пристрій для нагнітання повітря, що використовується у ковальському, скляному виробництві для роздування вогню, а також для приведення в дію деяких музичних інструментів. 2. Світлонепроникна частина фотокамери, яка формою нагадує гармонію.

МІХОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **міх**[1] 1.

МІХОВИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Груба тканина для мішка.

МІХОНО́ША, -і, *ч. і ж.* 1. Той, хто водить сліпого носить мішок для милостині. 2. *етн.* Той, хто носить мішок під час колядування.

МІХРА́Б, -а, *ч.* Ніша в стіні мечеті.

МІХУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Мішкуватий.

МІХУ́Р, -а́, *ч.* 1. Порожнистий орган у тілі тварини або людини, що наповнюється якою-небудь рідиною. // Мішечок або інші вироби, виготовлені з тканини такого органа деяких тварин. 2. *діал.* Пухир.

МІХУРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш. до **міху́р**.

МІХУ́РНИК, -а, *ч.* Кущова рослина родини бобових плодами у вигляді здутих бобів.

МІХУРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **міху́р**. ** **Міхуро́вий рефле́кс** – скорочення жовчного міхура при подразненні слизової оболонки дванадцятипалої кишки деякими харчовими подразниками; вісцеральний рефлекс.

МІХУРО́ВО-МА́ТКОВИЙ, -а, -е. Який одночасно стосується сечового міхура та матки, пов'язаний з ними.

МІХУРО́ВО-ПІ́ХВОВИЙ, -а, -е. Такий, що одночасно стосується сечового міхура і піхви.

МІЦЕ́ЛА, -и, *ж.* 1. Колоїдна частинка, заряджена електрикою. 2. *мн.* Найдрібніші кристалічні частинки, з яких складаються колоїдні речовини тіла рослин і тварин.

МІЦЕ́ЛІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **грибни́ця**.

МІЦЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Отруєння грибами.

МІЦЕТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **мікологія**.

МІЦЕТО́МА, -и, *ж.* Глибокий мікоз, за якого уражаються переважно ступні.

МІ́ЦНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **міцни́ти**.

МІЦНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **міцни́й**.

МІЦНЕ́НЬКО. Присл. до **міцне́нький**.

МІЦНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який важко піддається руйнуванню, псуванню (важко ламається, б'ється, рветься і т. ін.). // Якого не можна порушити, зруйнувати; який довго існує, триває, тримається. 2. Фізично витривалий, сильний, дужий. // Який має велику силу або свідчить про неї (про частини організму людини або тварини). // Звучний, сильний (про голос). 3. *перен.* Духовно сильний; стійкий, непохитний. 4. Такий, якому можна вірити; твердий, надійний. // Який досяг високого ступеня вияву; глибокий (про почуття, сон і т. ін.). 5. Який діє з великою силою; дошкульний (про вітер, мороз і т. ін.). // Який робиться з силою. 6. Який містить велику кількість розчинених речовин; насичений. // З великою концентрацією діючих речовин. // Різкий, терпкий (запах, а також що-небудь, що має такий запах). 7. *розм.* З великим достатком; заможний. ** **Міцне́ сли́вце**: а) різкий, дотепний, дошкульний вислів; б) непристойний вислів, лайка.

МІЦНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Робити міцним; зміцнювати.

МІЦНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **міцніти**.

МІЦНІ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міцність**. *Міцнісні характеристики.*

МІ́ЦНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **міцни́й**. ** **Вібраці́йна мі́цність** – властивість об'єкта зберігати міцність під час дії вібрації та після її припинення. **Запа́с мі́цності** (*див.* **запас**).

МІЦНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати міцним, сильним.

МІЦНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **міцні́шати**.

МІЦНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Робитися, ставати міцнішим.

МІЦНІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **міцніти**.

МІЦНО́. Присл. до **міцни́й**.

МІЦНОНО́ГИЙ, -а, -е. Який має міцні ноги; витривалий у ходьбі, бігу.

МІЦНОПЛЕ́ЧИЙ, -а, -е. З міцними плечима.

МІЦНОСЕ́РДИЙ, -а, -е, *фольк.* Із твердим серцем.

МІЦНОСИ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Дужий, потужний.

МІЦНЮ́ЩИЙ, -а, -е. *розм.* Дуже міцний.

МІЦЬ, мо́ці, *ж.* 1. Те саме, що **мі́цність**. 2. Фізична сила. 3. Велика сила чого-небудь; могутність. 4. Сила як можливість, здатність робити що-небудь.

МІЧ, мо́чі, *ж.*, *заст.* Сила.

МІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мітити**[1] // *у знач. прикм.* *Мічені карти.* ** **Мі́чені а́томи** – атоми, що відрізняються від інших атомів того самого хімічного елемента радіоактивністю й масою або лише масою.

МІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мітити**[1].

МІЧИГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мічиган.

МІ́ЧМАН, -а, *ч.* 1. Перший офіцерський чин морського флоту царської Росії та особа, яка мала цей чин. 2. Звання у Військово-Морському флоті України, проміжне між старшинським і офіцерським, та особа, що має це звання. 3. У флотах деяких країн – 1-й офіцерський чин.

МІ́ЧМАНКА, -и, *ж.* Форменний кашкет із козирком для молодшого і старшого командного складу флоту, а також цивільний кашкет подібного вигляду.

МІ́ЧМАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мі́чман**.

МІЧУ́РІНЕЦЬ, -нця, *ч.* Послідовник вчення І. В. Мічуріна.

МІЧУ́РІНКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **мічу́рінець**. 2. Сорти зернових, плодових, овочевих і т. ін. культур, виведених І. В. Мічуріним та його послідовниками.

МІЧУ́РІНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до вчення І. В. Мічуріна створений І. В. Мічуріним. ** **Мічу́рінське вче́ння** – створене І. В. Мічуріним вчення про перетворення природи організмів.

МІША́ЛКА, -и, *ж.* Предмет, знаряддя, пристрій для розмішування чого-небудь.

МІША́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **міша́лка**.

МІША́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який щось розмішує

(глину, тісто, фарбу тощо).

МІША́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **міша́льник**.

МІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **міша́ти**[1]. // *у знач. прикм. Мішаний ліс.* ** **Мі́шане число́**, *мат.* – число, що складається з цілої і дробової частин. **Мі́шаний хор**, *муз.* – хор, до складу якого входять чоловічі та жіночі голоси.

МІШАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Суміш, поєднання чого-небудь різнорідного. 2. Відсутність чіткості, ясності, порядку в чому-небудь; плутанина, безладдя.

МІШАНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **мішани́на** 1.

МІ́ШАНКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Суміш злакових рослин із бобовими, яка вирощується на зелений корм або сіно. 2. Різна кормова суміш. 3. Те саме, що **мішани́на** 1.

МІША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **міша́ти**[1].

МІША́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. За допомогою мішалки, ложки і т. ін. перегортати, збовтувати, перемішувати що-небудь. 2. Сполучати що-небудь різнорідне. // Перемішуючи, порушувати порядок розташування чого-небудь. 3. *розм.* Помилково приймати одне за інше; плутати, не розрізняти. 4. *діал.* Бентежити (у 2 знач.).

МІША́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **заважа́ти**.

МІША́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. З'єднуватися, зливатися з чим-небудь. // Втрачати чіткість обрисів; здаватися одною масою. 2. Розташовуватися вперемішку з ким-, чим-небудь. // Втрачаючи ясність, ставати незрозумілим, плутаним (про думки, вислови). // *безос.* Паморочитися. 3. *діал.* Бентежитися (у 2 знач.), ніяковіти. 4. Пас. до **міша́ти**[1] 1.

МІША́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **втруча́тися** 2.

МІШЕ́НЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **міше́нь**.

МІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **міси́ти**.

МІШЕ́НЬ, -і, *ж.* 1. Штучна або природна ціль за навчальної та тренувальної стрільби. // Об'єкт для стрільби, влучання. 2. *перен.* Про того, хто є предметом нападок, глузувань, переслідувань.

МІШЕЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на мішечок, подібний до нього.

МІШЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мішо́к**. // З якого виготовляють мішки.

МІШЕ́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто займається мішечництвом.

МІШЕ́ЧНИЦТВО, -а, *с.* Скуповування і незаконне перевезення мішками продуктів з метою спекуляції під час продовольчих труднощів.

МІШЕ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **міше́чник**.

МІШЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **міш́ок** 1 – 3; торбинка. ** **За́втра з міше́чком** – уживається для висловлення незгоди, заперечення чого-небудь.

МІ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **мі́шанка** 1, 2.

МІШКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **міш́ок**.

МІШКОВИ́НА, -и, *ж.* Груба, міцна тканина для мішків і пакування чого-небудь.

МІШКОЗЯ́БРОВІ, -их, *ім.* Клас хребетних тварин; круглороті.

МІШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий виглядом на мішок (у 1 знач.).

МІШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мішкоподі́бний**.

МІШКОРОТОПОДІ́БНІ, -их, *ім.* Ряд глибоководних риб класу кісткових риб.

МІШКОРОТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мішкоротоподі́бний**.

МІШКОТА́РА, -и, *ж.* Мішки для зберігання або транспортування чого-небудь.

МІШКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Схожий на мішок, ширший, ніж потрібно (про одяг). // Набряклий, опухлий, обвислий (про обличчя, щоки, живіт і т. ін.). 2. *перен.* Неспритний, незграбний у рухах, неповороткий.

МІШКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **мішкува́тий**.

МІШКУВА́ТО. Присл. до **мішкува́тий**.

МІ́ШМА, *розм.* 1. *присл.* Те саме, що **впере́міш**. 2. *у знач. ім.* **мі́шма**, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **мішани́на**.

МІШО́К, -шка́, *ч.* 1. Зшите зі шматка грубої тканини вмістище для зберігання й перевезення сипких тіл і різних речей, а також великий паперовий пакет цього ж призначення; торба. ** **Повітря́ний мішо́к** – незаповнене місце всередині чого-небудь. **Речови́й мішо́к** – невеликий мішок, пристосований для носіння з собою необхідних предметів побуту і продуктів харчування. **Спа́льний мішо́к** – утеплений ватою або хутром великий мішок для спання в холодних місцях. 2. *чого.* Кількість чого-небудь сипкого, що наповнює це вмістище (дорівнює 3 – 5 пудам). *Мішок картоплі. Мішок цементу. Мішок цукру.* 3. *який, спец.* Вмістище для чого-небудь у тварин та рослин. 4. *військ.* Повне оточення (військових частин). ** [**Кам'яни́й**] **мішо́к** – низька, тісна камера у в'язниці, а також в'язниця взагалі.

МІШУРА́, -и́, *ж.* 1. Сріблясті або золотисті металеві нитки, що йдуть на виготовлення парчевої тканини, галунів і т. ін. // Прикраси для ялинки у вигляді гірлянд із таких ниток. 2. *перен.* Щось показне, обманливе.

МІШУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мішура́** 1. // Зв'язаний з виготовленням мішури. *Мішурне виробництво.* // Зробл. з мішури або прикрашений мішурою. 2. *перен.* Розрахований на зовнішнє враження; обманливий, показний.

МІШУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мішу́рний**.

МІЩА́, -а́ти, *с.*, *заст.* Мішечок.

МІЩАНИ́Н, -а, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – особа, що належала до міщанства. 2. *перен.* Людина з обмеженими дрібновласницькими інтересами і вузьким кругозором; обиватель.

МІЩА́НКА, -и. Жін. до **міщани́н**.

МІЩА́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **міща́нка**.

МІЩА́НСТВО, -а, *с.* 1. У дореволюційній Росії – соціальна група людей, що складалася з дрібних торгівців, ремісників, нижчих службовців і т. ін. // Збірн. до **міщани́н**. 2. *перен.* Погляди й поведінка міщанина (у 2 знач.).

МІЩА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Прикм. до **міщани́н** (у 1 знач.). // Належний міщанину, міщанам. // Такий, як у міщан, власт. міщанам. 2. *перен.* Пройнятий духом міщанства (у 2 знач.); обивательський.

МІЩАНЧУ́К, -а́, *ч.* Син міщанина.

МІЩУ́Х, -а́, *ч.*, *зах.*, *зневажл.* Міщанин, городянин.

МЛА, -и, *ж.* 1. Неосвітлений простір; темрява. // *перен.* Політичний гніт, відсталість, безкультур'я. 2. Непрозоре повітря, насичене водяною парою; туман. // Дрібний дощ, сніг, які стушовують, згладжують обриси предметів. 3. Повітря, насичене димом або найдрібнішим пилом. 4. Прозорі випари, рух яких ледве помітний у жаркий день; марево (у 3 знач.).

МЛА́КА, -и, *ж.*, *зах.* Заболочена низина; трясовина.

МЛАЧІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Рідкий послід, гній.

МЛА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Зменш. до **мла́ка**.

МЛИ́ВО, -а, *с.* 1. Перемелювання зерна на борошно; помел. 2. Зерно, що йде на помел. 3. Те саме, що **бо́рошно** 1.

МЛИН, -а́, *ч.* Споруда, що розмелює зерно на борошно за допомогою вітряної, водяної, парової та іншої енергії.

МЛИНА́Р, -я́, *ч.*, *діал.* Мельник, мірошник.

МЛИНА́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Дружина млинаря.

МЛИНА́РСТВО, -а, *с.* Перемелювання, переробка зерна на борошно в млинах.

МЛИНА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до млинарства.

МЛИНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Тонкий коржик з рідкого тіста, спечений на сковороді.

МЛИНИ́СЬКО, **МЛИ́НИЩЕ**, -а, *с.* Місце, де колись стояв млин.

МЛИНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Невеличкий млин.

МЛИ́НИЩЕ *див.* **млини́сько**.

МЛИНИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **млин**.

МЛИНІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Канал, яким іде вода з річки до млина.

МЛИНКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **млинкува́ти** 1.

МЛИНКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **млинкува́ти**.

МЛИНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Очищати зерно після обмолоту віялкою. 2. *перех.* Подавати куди-небудь насосом (повітря). 3. *неперех.*, *перен.* Крутити чим-небудь.

МЛИНОВЕ́, -во́го, *с.*, *іст.* Податок з млина чи з помолу.

МЛИНОВИ́Й, -ова́, -ове́. Прикм. до **млин**. // Стос. до підприємств, що переробляють зерно на борошно.

МЛИНО́К, -нка́, *ч.* 1. Зменш. до **млин**. 2. Машинка, пристосування для розмелювання яких-небудь зерен. 3. Те саме, що **ві́ялка**. 4. Іграшка з пристроєм, який крутиться від вітру. // *у знач. присл.* **млинко́м**. Дуже швидко.

МЛИНО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **млино́к**.

МЛИНСЬКИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Млиновий.

МЛИНЦЕ́ВА, -во́ї, *ж.* Заклад громадського харчування, в якому основною стравою є млинці.

МЛИНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **млине́ць**. // Признач. для випікання млинців. *Млинцеве борошно.*

МЛИ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **млине́ць**.

МЛИ́СТИЙ, -а, -е. Зі млою (у 2, 3 знач.).

МЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **мли́стий**.

МЛИ́СТО. Присл. до **мли́стий**.

МЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Лоша, що народилося під час цвітіння ранньої гречки.

МЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Хирлявий, слабкий.

МЛІН, мльона́, *ч.*, *діал.* У ручному млині – палиця, що нею обертають жорно.

МЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **млі́ти**.

МЛІСТЬ, мло́сті, *ж.* 1. Почуття розслабленості, знемоги. 2. Хворобливий стан, близький до зомління або непритомності. 3. *рідко.* Те саме, що **мла** 4.

МЛІ́ТИ, млію, мліє́ш, *недок.* 1. Бути в стані млості (у 1 знач.). 2. Знемагати від болю, глибоких переживань. // Ставати нечутливим; терпнути (про руки, ноги, пальці тощо). 3. Утрачати свідомість; непритомніти. 4. Знемагати від високої температури, спеки. 5. *кул.* Упрівати.

МЛО́ЇТИ, млої́ть, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Викликати відчуття млості (у 1, 2 знач.). 2. *безос.* Нудити.

МЛО́СНИЙ, -а, -е. 1. Сповнений млості (у 1 знач.). // Який викликає знемогу. 2. Який п'янить, дурманить свідомість. 3. Який млоїть (у 1 знач.).

МЛО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мло́сний** 1.

МЛО́СНО. Присл. до **мло́сний**. // *у знач. присудк. сл.* Важко дихати.

МЛОСТИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *перех.*, *безос.*, *діал.* Ставати недобре комусь. *Його млостить.*

МЛО́СТЬ, -і, *ж.* Те саме, що **млість**.

МЛЯ́ВА, -и, *ж.*, *діал.* Спека, задуха.

МЛЯ́ВИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений жвавості, бадьорості. // Який не відбиває експресії; маловиразний. 2. Який відбувається без напруження, повільно. // Малопомітний; неяскравий.

МЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **мля́вий**.

МЛЯ́ВО. 1. Присл. до **мля́вий** 2. 2. *у знач. присудк. сл.*, *діал.* Млосно.

МЛЯ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Плямкати.

МНЕМАСТЕНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Слабкість пам'яті, яка не є наслідком органічного захворювання.

МНЕМОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Нападоподібний психогенний свербіж в осіб, що перенесли паразитарне захворювання шкіри, яке супроводжувалося свербежем.

МНЕМОЗИ́НА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – богиня пам'яті; мати дев'яти муз. 2. *поет.* Пам'ять.

МНЕМОКО́Д, -у, *ч.*, *спец.* Символічний запис машинної команди, покладений в основу машинозорієнтованих мов.

МНЕМО́НІКА, -и, *ж.* 1. Сукупність правил і прийомів, які полегшують запам'ятовування великої кількості фактів, відомостей за допомогою створення штучних асоціацій. 2. *спец.* Символічне позначення машинних операцій та операторів програми.

МНЕМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мнемо́ніка**. *Мнемонічні засоби.*

МНЕМО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **мнемоні́чний**.

МНЕМОСИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **Мнемози́на** 1.

МНЕМОСХЕ́МА, -и, *ж.* Умовне графічне зображення керованого об'єкта за допомогою символів та індикаторів, який показує стан об'єкта чи перебіг виробничого процесу.

МНЕМОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Те саме, що **мнемо́ніка**.

МНЕМОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до мнемотехніки.

МНЕ́НМА, -и, *ж.* Слід у пам'яті.

МНЕЦЬ, -я́, *ч.*, *заст.* Кожум'яка.

МНИ́МИЙ, -а, -е. 1. Який насправді не існує, не має місця; уявний, гаданий. 2. Несправжній, удаваний.

МНИ́МІСТЬ, -мості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **мни́мий**.

МНИМОВМЕ́РЛИЙ, -а, -е. Який здається мертвим, з мнимими ознаками смерті.

МНИМОХВО́РИЙ, -а, -е. Який здається хворим, з ознаками хвороби.

МНИ́ХА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Вайло, незграба.

МНИ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.*, *зневажл.* Зволікати.

МНИ́ХИ, -ів, *мн.*, *діал.*, *зневажл.* Зволікання.

МНИ́ШКИ, -шок, *мн.*, *заст.* Варені коржики із сиру з борошном.

МНО́ГИЙ, -а, -е, *заст.* Численний. // *у знач. ім.* **мно́гі**, -гих, *мн.* Багато хто.

МНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **мно́гий**.

МНО́ГО, *присл.*, *заст.* Багато.

МНОГОБІ́ЧНИК, -а, *ч.*, *мат.* Див. **многогра́нник**.

МНОГОБО́ЖЖЯ, -я, *с.* Багатобожжя, політеїзм.

МНОГОВИ́Д, -у, *ч.*, *мат.* Геометричне поняття, яке узагальнює поняття поверхні без самоперетинів і країв.

МНОГОВО́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який має багато води; повноводий.

МНОГОГРА́ННИЙ, -а, -е. 1. Який має кілька граней. *Многогранна колона. Многогранний кут.* 2. *перен.*, *рідко.* Який охоплює різні сторони чого-небудь; різносторонній.

МНОГОГРА́ННИК, -а, *ч.* Многогранне геометричне тіло.

МНОГОГРА́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **многогра́нний** 2.

МНОГОГРА́ННО. Присл. до **многогра́нний** 2.

МНОГОГРІ́ШНИЙ, -а, -е, *заст.* Який багато грішив.

МНОГОГРІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многогрі́шний**.

МНОГОЗВ'Я́ЗНИЙ, -а, -е: ** **Многозв'я́зна о́бласть**, *мат.* – область, у якій існує принаймні одна замкнена крива, яку не можна стягнути в точку так, щоб у будь-який момент стягування крива належала цій області.

МНОГОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатозна́чний**. ** **Многозна́чна фу́нкція**, *мат.* – функція, в якій кожному елементу з області визначення ставиться у відповідність не один, а декілька елементів з множини значень.

МНОГОЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многозна́чний**.

МНОГОЗНА́ЧНО, *присл.* Те саме, що **багатозна́чно**.

МНОГОЙМЕ́ННИЙ, -а, -е. Який має багато найменувань, назв, імен.

МНОГОКОМПОНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який містить багато компонентів, складових частин.

МНОГОКОМПОНЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **багатокомпоне́нтний**.

МНОГОКО́НТУРНИЙ, -а, -е. Який має багато контурів.

МНОГОКО́НТУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многоко́нтурний**.

МНОГОКРА́ТНИЙ, -а, -е 1. *мат.* Кратний багатьом числам. 2. Те саме, що **багатокра́тний**. 3. Такий, що збільшує, посилює щось у декілька разів.

МНОГОКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мат.* Абстр. ім. до **многокра́тний**.

МНОГОКРА́ТНО. Присл. до **многокра́тний** 2, 3.

МНОГОКУ́ТНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має більше чотирьох кутів. ** **Многоку́тні чи́сла**, *мат.* – числа, пов'язані певним чином з плоским многокутником.

МНОГОКУ́ТНИК, -а, *ч.*, *мат.* Фігура, утворена замкнутою ламаною лінією, ланки якої створюють більше чотирьох кутів.

МНОГОЛИ́КИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **багатоли́кий**.

МНОГОЛИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **многоли́кий**.

МНОГОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який має багато листя.

МНОГОЛІ́ТНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **багаторі́чний**.

МНОГОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Тривале життя, довголіття.

МНОГОЛЮ́ДДЯ, -я, *с.*, *рідко.* Скупчення людей.

МНОГОЛЮ́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **багатолю́дний** 1.

МНОГОЛЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многолю́дний**.

МНОГОМО́ВНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **багатомо́вний** 1.

МНОГОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многомо́-**

вний.
МНОГОНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **багатонаді́йний.**
МНОГОНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многонаді́йний.**
МНОГОНАДІ́ЙНО. Присл. до **многонаді́йний.**
МНОГОПАРАМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має багато параметрів; багатопараметричний.
МНОГОПАРАМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многопараметри́чний.**
МНОГОСЛІ́В'Я, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що багатослів'я.
МНОГОСТІ́ННИЙ, -а, -е. У якого багато стін.
МНОГОСТІ́ННИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **багатогра́нник.** 2. Споруда з багатьма стінами.
МНОГОСТОРО́ННІЙ, -а, -е. Те саме, що **багатосторо́нній.**
МНОГОСТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многосторо́нній.**
МНОГОСТРА́ДНИЙ, -а, -е, *уроч.*, *рідко.* Те саме, що **многостражда́льний.**
МНОГОСТРА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многостра́дний.**
МНОГОСТРАЖДА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *уроч.* Те саме, що **багатостражда́льний.**
МНОГОСТРАЖДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многостражда́льний.**
МНОГОСТРАЖДА́ЛЬНО. Присл. до **многостражда́льний.**
МНОГОТРУ́ДНИЙ, -а, -е, *уроч.* Який вимагає великих зусиль, несе в собі велике напруження; дуже важкий.
МНОГОТРУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **многотру́дний.**
МНОГОЧЛЕ́Н, -а, *ч.* Алгебричний вираз, який становить суму кількох одночленів.
МНОГОЧЛЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Який складається з кількох чи багатьох членів, частин, елементів. 2. *мат.* Який складається з суми кількох одночленів. *Многочленний алгебричний вираз.*
МНО́ЖЕНЕ, -ного, *с.* Число, яке множиться на інше число.
МНО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мно́жити.**
МНО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Математична дія повторення даного числа як доданка стільки разів, скільки одиниць в іншому даному числі. ** **Апара́тне мно́ження** – виконання операції множення командою процесора.
МНО́ЖИЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який служить для розмноження рукописів, креслень та ін. 2. Який служить для множення.
МНОЖИНА́, -и́, *ж.* 1. Форма числа, співвідносна з одниною, яка вживається тоді, коли мова йде про два предмети чи більше. 2. *мат.* Сукупність елементів, об'єднаних за деякою ознакою.
МНОЖИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **множина́.** *Множинні форми.*
МНОЖИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **множи́нний.** ** **множи́нність валю́тних ку́рсів** – курсові співвідношення валют, диференційовані за різними видами операцій, товарних груп і регіонами.
МНО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *перех.* 1. Виконувати множення. 2. Збільшувати що-небудь кількісно.
МНО́ЖИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Збільшуватися кількісно. // Те саме, що **розмно́жуватися.** 2. Бути помноженим.
МНО́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який служить для розмноження рукописів, креслень і т. ін. *Множний апарат.* 2. Який служить для проведення множення. *Множний перфоратор.*
МНО́ЖНИК, -а, *ч.* Число, на яке множиться інше число.
МНУ́ТИСЯ, -е́ться, *недок.*, *діал.* М'ятися.
МНУЧИ́. Дієприсл. до **м'я́ти.**
МНЯ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *заст.* 1. Нявкати. 2. Нерозбірливо і погано говорити.
МНЯКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* М'який.
МНЯ́СО, -а, *с.*, *діал.* М'ясо.
МНЯ́ТА, -и, *ж.*, *діал.* М'ята.
МНЯ́ТИ, мну, мнеш, *недок.*, *діал.* М'яти.
МНЯЧ, -а́, *ч.*, *діал.* М'яч.
МНЯ́ЧИК, -а, *ч.*, *діал.* М'ячик.
МО[1], *вставн. сл.*, *діал.* Може (*див.* **могти́** 3).
МО[2], *невідм.*, *ч.*, *фіз.* Одиниця електропровідності, обернена одиниці електричного опору – ому.
МО́А, *невідм.* Ряд вимерлих безкілевих птахів.
МОАПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на моа, подібний до них.
МОАПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **моаподі́бний.**
МОБІЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мобіліза́ція.**
МОБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Призов військовозобов'язаних на службу в діючу армію у зв'язку із запровадженням воєнного стану. // *перен.* Залучення кого-небудь для виконання якогось важливого завдання, масового заходу. 2. Переведення всіх галузей промисловості у воєнний стан. // *перен.* Приведення чого-небудь до активного стану, що забезпечує виконання якогось важливого завдання, масового заходу.
МОБІ́ЛІ, *невідм.*, *мн.* Особливі частини збройних сил Франції у 2-й половині 19 ст., що їх комплектували з безробітних і декласованих елементів.
МОБІЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Геологічна гіпотеза, яка припускає великі (до кількох тисяч кілометрів) горизонтальні переміщення великих літосферних плит.
МОБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мобілізува́ти.** // **мобілізо́вано**, *безос. присудк. сл.*
МОБІЛІЗО́ВАНИЙ, -ого, *ч.* Військовозобов'язаний, призваний на службу в діючу армію.
МОБІЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мобілізо́ваний.**
МОБІЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Проводити мобілізацію кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Приводити до активного стану для успішного виконання якого-небудь завдання, для досягнення якоїсь мети.
МОБІЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Мобілізувати себе (для успішного виконання якогонебудь завдання, певної справи, для досягнення мети). 2. *тільки недок.* Пас. до **мобілізува́ти.**
МОБІЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. **демобілізува́ти** 2.
МОБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Здатний до швидкого пересування; рухливий. *Мобільні військові частини. Мобільний зв'язок.* 2. Здатний швидко орієнтуватися в ситуації, знаходити потрібні форми діяльності.
МОБІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *жарг.* Мобільний телефон.
МОБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мобі́льний.**
МОБІ́ЛЬНО. Присл. до **мобі́льний.**
МОВ[1], *спол.* 1. *порівняльний.* Уживається для приєднання порівняльних підрядних речень і зворотів; близький за знач. до спол. н а ч е, н е н а ч е. 2. *з'ясувальний.* Уживається для приєднання підрядних додаткових речень; близький за знач. до спол. щ о.
МОВ[2], *част.* Уживається для вираження сумніву, непевності у достовірності висловлюваного. // *у знач. вставн. сл.* Уживається для виділення слів, які передають чужу мову або чужі думки. // Уживається для вирізнення слів, які були чи будуть сказані тим, хто говорить десь в іншому місці, іншим часом. // Уживається для вирізнення слів, що їх, за порадою того, хто говорить, має сказати хтось інший.
МО́ВА, -и, *ж.* 1. Здатність людини говорити, висловлювати свої думки. 2. Сукупність довільно відтворюваних загальноприйнятих у межах даного суспільства звукових знаків для об'єктивно існуючих явищ і понять, а також загальноприйнятих правил їх комбінування у процесі вираження думок. // Різновид цього комбінування у процесі вираження думок, якому властиві ті або інші характерні ознаки. ** **Амо́рфні (ізолю́ючі) мо́ви** – мови, що не мають форм словозміни. **Держа́вна мо́ва** – офіційно визнана і прийнята для спілкування у державних установах та армії, у спілкуванні між юридичними особами. **Іноземні мо́ви** – мови, якими спілкуються в іноземних країнах, за кордоном. **Матери́нська мо́ва (матери́нка)** – мова, якою спілкуються переважно з батьками, в окремій сім'ї. **Ме́ртва мо́ва** – мова, яка історично зникла із вжитку в регіонах, де нею користувалися (латина, давньогрецька, давньоруська та ін.). **націона́льна мо́ва** – мова, якою спілкуються представники однієї національності. **Части́на мо́ви** – граматична категорія слів, об'єднаних спільністю значення, форм і синтаксичної ролі. 3. Мовлення, властиве кому-небудь; манера говорити. ** **Езо́півська мо́ва** – замаскований спосіб вираження думок з недомовками й натяками. (Від імені давньогрецького байкаря Езопа). 4. Те, що говорять, чиї-небудь слова, вислови. // Розмова, бесіда. // Звуки розмови. *Вести мову. Знаходити спільну мову.* 5. Публічний виступ на яку-небудь тему; промова. 6. *тільки одн.*, *чого*, *яка*, *перен.* Те, що виражає собою яку-небудь думку, що може бути засобом спілкування. 7. У системах обробки інформації – природна або штучна знакова система для передачі інформації. ** **Алгоритмі́чна мо́ва** – штучна мова, призначена для написання алгоритмів. **Кома́ндна мо́ва** – набір процедурних операндів із встановленим синтаксисом, що використовуються для вказівки на функції, які повинні бути виконані операційною системою. **Маши́нна мо́ва** – мова програмування, призначена для подання програм у формі, що дозволяє виконувати їх безпосередньо технічними засобами обробки даних. **Шту́чна мо́ва** – мова, правила якої точно встановлені до її використання.
МО́ВБИ[1], **МО́ВБИТО**, *спол.* Те саме, що **мов**[1].
МО́ВБИ[2], **МО́ВБИТО**, *част.* Те саме, що **мов**[2].
МО́ВБИТО *див.* **мо́вби.**
МОВЕТО́Н, -а, *ч.* Поганий тон, невихованість.
МО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Той, хто користується мовою. 2. Той, хто говорить.
МО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* мо́влять; *недок. і док.*, *перех. і без додатка.* Висловлювати вголос свої думки; говорити, казати. ** **До сло́ва мо́вити**, *у знач. вставн. сл.* – уживається для вирізнення слів, сказаних принагідно. **Ні́чого мо́вити**, *у знач. вставн. сл.* – уживається для висловлення обурення, невдоволення чим-небудь. **Пра́вду мо́вити**, *у знач. вставн. сл.* – уживається для підкреслення істинності, правдивості висловлювання. **[Так [би] мо́вити**, *у знач. вставн. сл.* – уживається за бажання висловитися більш точно, точніше охарактеризувати що-небудь.
МО́ВИТИСЯ, -иться; *мн.* мо́вляться; *недок.* Висловлюватися вголос; говоритися. // *безос.* ** **[Як то] мо́виться**, *у знач. вставн. сл.* – уживається для виділення усталених висловів.
МО́ВКНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* мовк, -ла, -ло *і* мо́вкнув, -нула, -нуло; *недок.* 1. Переставати говорити; замовкати. // Переставати кричати (про тварин). 2. Переставати звучати, бути чутним; затихати. 3. *перен.* Відходити на другий план, втрачати своє значення.
МО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мо́вити.** // **мо́влено**, *безос. присудк. сл.*
МОВЛЕННЄ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мо́влення.** ** **Мовленнє́ва нездатність**, *мед.* – втрата змістових і граматичних зв'язків між словами та фразами, які хворий часто рифмує. **Мовленнє́вий на́тиск** – стан, при якому хворий відчуває безперервну потребу говорити і не може зупинити свої багатослівні вирази. **Мовленнє́вий сала́т** – форма розірваного мовлення, при якому вимовляння складаються із окремих слів, не пов'язаних між собою за змістом.
МО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Спілкування людей між собою за допомогою мови; мовна діяльність. ** **Автомати́чне мо́влення** – відтворення добре вивченої серії слів. **Вну́трішнє мо́влення** – мовленнєва діяльність, яка бере участь у процесах мислення та пам'яті і не призначена для безпосереднього спілкування з іншими людьми. **Мані́рне мо́влення** – розлад мовлення, який характеризується використанням незвичних, малозрозумілих слів, що часто не відповідають змісту. **Римо́ване мо́влення** – мовлення, яке характеризується значним використанням римованих слів. **Шту́чне мо́влення** – мовлення, яке складається із незрозумілих або спотворених слів з особливим синтаксисом. 2. Повідомлення по радіо; радіомовлення.
МОВЛЯ́В, *вставн. сл.*, *розм.* 1. Уживається для передачі слів, які належать не тому, хто говорить, а комусь іншому. // Уживається для передачі внутрішньої мови персонажа, для розкриття його жесту. 2. Уживається для уточнення вислову; так би мовити.
МОВЛЯ́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **мо́вець.**
МОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *заст.* Мовити. ** **Мовля́ють; Мовля́ли [ми]**, *у знач. вставн. сл.* – уживається для вирізнення слів, які належать не тому, хто говорить, а комусь іншому.
МОВНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Балакучий.
МО́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мо́ва** 2. *Мовна практика.*
МО́ВНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **мовозна́вець.** 2. Викладач мови і літератури в школі; викладач мови в інституті.
МО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **мо́вний.**
МОВОГРА́МА, -и, *ж.* Графічний запис мовлення за допомогою апарата, що реєструє рівень звукового тиску.
МОВОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із мовознавства.
МОВОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про мову, її суспільні функції, загальні особливості, конкретні прояви її структури.
МОВОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **мовозна́вство.**
МОВОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.*, *книжн.* Той, хто любить мову (у 2 знач.).
МОВО́НЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **мо́ва** 1 – 4.
МОВОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Творення нових слів і виразів.
МОВОТВО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Той, хто творить нові слова і вирази.
МОВОТВО́РЧИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з мовотворенням.
МОВОТВО́РЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **мовотво́рчий.**
МОВЧАЗЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **мовчазний** 1.
МОВЧАЗЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **мовчазли́вий.**
МОВЧАЗЛИ́ВО. Присл. до **мовчазли́вий.**
МОВЧАЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не любить багато говорити, схильний мовчати; неговіркий. // Який мовчить, не вступає в розмову. // *перен.* Не сповнений звуками; безмовний. // Який не супроводжується словами, розмовами. 2. Якого розуміють без слів.
МОВЧА́ЗНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **мовча́льник.**
МОВЧА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мовчазний** 1.
МОВЧА́ЗНО. Присл. до **мовчазний.**
МОВЧА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Мовчун.
МОВЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **мовчу́н.**
МОВЧА́Н, -а́, *ч.* Те саме, що **мовчун.** ** **У мовчана́ гра́ти** – мовчати.
МОВЧА́НКА, *рідше* **МО́ВЧАНКА**, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **мовча́ння** 1, 2. ** **У мовча́нку гра́ти** – мовчати.
МОВЧА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **мовча́ти.** 2. *перен.* Відсутність публічних висловлювань про кого-, що-небудь, друкованих творів у який-небудь період. ** **Обхо́дити мовча́нням** – замовчувати. 3. Відсутність яких-небудь звуків; повна тиша. *Хвилина мовчання.*
МОВЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. Нічого не говорити. 2. Не розказувати, не говорити про кого-, щонебудь; зберігати в таємниці. 3. *перен.* Не видавати звуків, не порушувати тиші. // Не діяти (про апарати, які подають звукові сигнали, про вогнепальну зброю тощо). 4. *перен.* Не давати про себе знати; не виявлятися (про почуття, переживання тощо). 5. Не висловлювати відкрито своєї думки, не діяти, не втручатися в що-небудь. // *розм.* Не писати листів, не відповідати на них. // Не писати, не друкувати своїх творів (про письменників). 6. *перен.* Покірно терпіти, зносити що-небудь.
МО́ВЧКИ, *присл.* 1. Не кажучи ні слова; без слів. // Не здіймаючи галасу; потихеньку. // Не видаючи звуків (про тварин). 2. *перен.* Не виявлячи протесту; покірно.
МОВЧКО́М, *присл.*, *розм.* Те саме, що **мо́вчки** 1.
МОВЧКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що мовчазний 1.
МОВЧЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Мовчазний.
МОВЧО́К, -чка́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **мовча́ння** 1. // *у знач. присудк. сл.* Ні слова (не говорити).
МОВЧУ́Н, -а́, *ч.* Той, хто звичайно мовчить, не любить багато говорити. // Той, хто не висловлює своїх думок.
МОВЧУ́НКА, -и. Жін. до **мовчу́н.**
МОВЧУ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.*, *заст.* Мовчазний.
МО́ГА, -и, *ж.*, *заст.* Змога, можливість. *Де тільки*

мога. Скільки мога.

МОГА́Р, -у, *ч.* Однорічна трав'яниста рослина роду мишій родини злакових.

МОГЕ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **мохе́р**.

МОГИ́ЛА, -и, *ж.* 1. Яма для поховання померлого. // Місце поховання і насип, горбик на ньому. *Братська могила.* 2. *перен.* Смерть. // *у знач. присудк. сл.* Кінець, смерть. *До самої могили.* 3. Високий насип на місці давнього поховання. *Сторожова могила.*

МОГИЛІВ-ПОДІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Могилів-Подільський.

МОГИ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **моги́ла** 1. 2. Те саме, що **го́рбик**.

МОГИЛКИ́, -ло́к, *мн.* 1. *діал.* Кладовище. 2. *етн.* Те саме, що **про́води** 2.

МОГИЛКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **моги́лка**.

МОГИ́ЛОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **моги́лка** 1.

МОГИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **моги́ла** 1. 2. Такий, як у могилі. // Цілковитий, повний (про тишу, спокій і т. ін.). 3. *розм.* Який звучить глухо, невиразно (про голос).

МОГИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто копає могили (у 1 знач.). 2. *перен.* Той, хто несе загибель кому-, чому-небудь, знищує когось, щось. 3. Стародавнє кладовище. 4. Жук, що живиться падлом і відкладає яйця на трупи дрібних звірків і птахів. 5. Птах родини яструбиних, який знищує шкідливих гризунів.

МОГИЛЬО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Могильов.

МОГИЛЯ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **моги́льник** 4.

МОГИГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **писа́льний спазм**.

МОГІКА́НИ, -ка́н, *мн.* (*одн.* **могіка́н**, -а, *ч.*; **могіка́нка**, -и, *ж.*). 1. Вимерле плем'я північноамериканських індіанців; представники цього племені. 2. *перен.* Останні або найстаріші представники когось, чогось.

МОГІЛАЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Утруднене вимовляння деяких звуків, дефект мовлення; заїкання.

МО́ГЛИЦІ, -лиць, *мн.*, *заст.* Могилки, кладовище.

МОГО́Л, -а, *ч.*, *заст.* 1. Титул колишніх монгольських властителів Індостану, а також особа, що мала цей титул. ** **Вели́кий могóл** – титул мусульманського султана; мусульманський султан. 2. Монгол.

МОГОРИ́Ч, -у́, *ч.*, *розм.* 1. Частування з приводу успішного завершення якої-небудь справи. // Те, що п'ють за такого частування. *Запивати могорич.* 2. *перен.* Плата за послугу, допомогу і т. ін.

МОГОРИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Ставити кому-небудь могорич.

МОГОРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до могоричу. // Який любить брати могоричі.

МОГОРИ́ЧНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто любить пити могоричі.

МОГОРИЧУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Пити могорич (у 1 знач.).

МОГТИ, мо́жу, мо́жеш, *недок.*, *з інфін.*, *який іноді випускається*, 1. Бути в змозі, в силі що-небудь робити. // Мати можливість що-небудь робити. // Бути здатним; уміти. 2. Означає можливість дії, вираженої інфінітивом. // У питальних і спонукальних реченнях уживається у знач. слів *можна, дозволяється.* ** **Не мо́же бу́ти**, *виг.* – уживається для вираження недовіри, сумніву. 3. *тільки 3 ос. одн., у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження припущення.

МОГТИ́СЯ, мо́жеться: ** **Як мо́жеться?**, *заст.* – Як поживаєш (поживаєте)?, Як здоров'я?

МО́ГУР, -а, *ч.* Золота монета Індії, що карбувалася у 16 – 19 ст. та у 1916 – 1919 рр.

МОГУ́ТНІЙ, -я, -є. 1. Який має велику владу, силу, великий вплив. 2. Який відзначається великою силою впливу на кого-, що-небудь. 3. Який має велику фізичну силу; сильний. // Який свідчить про велику фізичну силу; сильний. // Пишний, буйний. // З товстим стовбуром і густою, розлогистою кроною (про дерева). 4. Дуже великий, значний силою, ступенем вияву тощо. // Який становить велику силу. 5. Який має дуже добре оснащення, великі виробничі можливості. // Який має велику потужність.

МОГУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **могу́тній**.

МОГУ́ТНІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Те саме, що **могутні́шати**.

МОГУТНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати могутнішим.

МОГУ́ТНЬО. Присл. до **могу́тній** 4.

МОГУ́ТТЯ, -я, *с.*, *поет.* Те саме, що **могу́тність**.

МОГУ́ТЬ, -і, *ж.*, *поет.* Те саме, що **могу́ття**.

МОГУ́ЧИЙ, -а, -е, *заст.*, *уроч.* Могутній. // *у знач. ім.* могу́чий, -чого, *ч.* Той, хто має велику владу, силу.

МОГУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.*, *заст.*, *уроч.* Абстр. ім. до **могу́чий**.

МОГУ́ЩИЙ, -а, -е, *заст.*, *уроч.* Могутній.

МО́ДА, -и, *ж.* 1. Недовготривале панування в суспільстві певних смаків, що виявляються у зовнішніх формах побуту, особливо в одязі. *За останньою модою.* 2. *перен.* Загальне визнання, популярність у певний час. *Виходити з моди. Іти за модою.* 3. *перен. мн.* Зразки предметів одягу, взуття, що відповідають таким смакам. *Журнал мод.* 4. *перен.*, *розм.* Манера поведінки; звичка; характерний спосіб дій. ** **Бра́ти мо́ду** – засвоювати певну манеру поведінки, звичку. 5. В статистиці – вимірювання центральної тенденції розподілу значень.

МОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає модальність. *Модальне дієслово.* ** **Мода́льна гармо́нія**, *муз.* – гармонічна техніка, яка спирається на принцип ладового звукоряду. **Мода́льний джаз** – експериментальний напрямок у сучасному джазі, пов'язаний з переходом від традиційної тональної організації та формоутворення музики до ладового принципу.

МОДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Граматична категорія, яка означає відношення змісту мовлення до дійсності й виражається за допомогою форм способу дієслова, інтонації, вставних слів і т. ін. 2. У логіці – характеристика судження залежно від встановлюваної ним вірогідності, тобто від того, що в ньому стверджується – можливість, дійсність чи необхідність чогось. 3. *муз.* В теорії ладу – спосіб звуковисотної організації, в основі якого лежить звукорядний принцип, на відміну від тональності з її технікою центрального тону або співзвуччя.

МОДЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Конструювання, виготовлення і випробування моделей літальних апаратів, автомобілів, суден і т. ін. зі спортивною метою.

МОДЕЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається створенням моделей чого-небудь.

МОДЕЛІ́СТКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **моделі́ст**. 2. Кравчиня вищої кваліфікації, яка розробляє моделі одягу.

МОДЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Зразок якого-небудь нового виробу, взірцевий примірник чогось. 2. Тип, марка конструкції. *Нова модель машини.* 3. Зразок, що відтворює, імітує будову і дію якого-небудь об'єкта, використовується для одержання нових знань про об'єкт. *Модель простору.* // Предмет, відтворений у зменшеному, іноді у збільшеному або натуральному вигляді. ** **Масшта́бна моде́ль** – модель літака, автомобіля, залізниці та ін., виконана в одному з міжнародних стандартних масштабів. 4. Те, що є матеріалом, натурою для художнього зображення, відтворення. // Особа, яка позує перед живописцем або скульптором; натурщик, натурщиця. 5. Зразок, з якого знімається форма для відливання або відтворення в іншому матеріалі. 6. Уявний чи умовний (зображення, опис, схема і т. ін.) образ якого-небудь об'єкта, процесу або явища, що використовується як його "представник". 7. Конструкція, структура, зразок, за яким побудована певна одиниця мови з одиниць нижчого рівня. 8. Система математичних залежностей або програма, що відображає суттєві властивості об'єкта, процесу чи явища, які вивчаються. ** **Діагности́чна моде́ль** – формалізований опис об'єкта, необхідний для вирішення завдань діагностування (контролю). **Моде́ль еконо́міки** – опис математичними методами процесів, що відбуваються в економіці. **Моде́ль ро́сту** – теоретичний апарат в економіці для вивчення можливих траєкторій розвитку економічної системи. **Моде́ль сфе́ри спожива́ння** – опис у математичній економіці формування попиту споживачів на товари та послуги в залежності від зовнішніх чинників.

МОДЕЛЬЄ́Р, -а, *ч.* Спеціаліст, що виготовляє зразки якого-небудь нового виробу.

МОДЕЛЬЄ́РША, -і, *ж.*, *розм.* Жінка-модельєр, спеціаліст із розробки нових зразків швейних виробів, модного одягу.

МОДЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **моде́ль** 3.

МОДЕ́ЛЬ-КО́ПІЯ, моде́лі-ко́пії, *ж.* Переважно спортивна модель автомобіля, літака, вертольота, корабля для участі у спортивних змаганнях серед моделістів.

МОДЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **моде́ль** 3, 5. 2. Виготовлений за останніми моделями, зразками моди (про одяг, взуття). 3. Що стосується моделі; здійснюється за допомогою моделі, моделей.

МОДЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається виготовленням моделей (у 5 знач.).

МОДЕ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **моде́льник**.

МОДЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **моделюва́ти**.

МОДЕЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна моделювати.

МОДЕЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для моделювання.

МОДЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **моделюва́ти**. // Дослідження яких-небудь об'єктів, систем, явищ, процесів шляхом побудови і вивчення їх моделей.

МОДЕЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Створювати модель чого-небудь. // Бути моделлю чого-небудь. 2. Досліджувати (дослідити) що-небудь (які-небудь об'єкти, системи, явища, процеси) через побудову і вивчення їх моделей. 3. У скульптурі – обробляти поверхню, створюючи на ній опуклості й заглиблення; ліпити. *Моделювати мармур.* 4. У живопису, фотографії – передавати рельєфність за допомогою світлотіні. 5. Складати (скласти) думку про кого-, що-небудь на основі того, що беруть за зразок.

МОДЕЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **моделюва́ти**.

МОДЕЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який служить для реалізації моделі (*див.* в 1 знач.). *Моделююча техніка.*

МОДЕ́М, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій для зв'язку між засобами обробки інформації (комп'ютерами, телефаксами і т. ін.), зазвичай за допомогою телефонних ліній. ** **Факсимі́льний моде́м** – модем, який забезпечує роботу факсимільного апарата через телефонну мережу.

МОДЕРА́ТО, *муз.* 1. *присл.* Помірно, не поспішаючи (про темп виконання музичного твору). 2. *у знач. ім.*, *невідм.*, *с.* Музичний твір або частина його, виконувані в такому темпі.

МОДЕРА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій у музичних клавішних інструментах для регулювання сили звуку.

МОДЕ́РН, -у, *ч.* 1. Декадентський напрямок у мистецтві й літературі кінця 19 – початку 20 ст.; модернізм (у 1 знач.). 2. *невідм.* Стиль, характерний для декадентського напрямку в мистецтві. 3. *невідм. прикм.* Сучасний, модний.

МОДЕ́РНИЙ, -а, -е. Новомодний, сучасний.

МОДЕРНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто модернізує що-небудь.

МОДЕРНІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до модернізації.

МОДЕРНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **модернізува́ти**. ** **Модерніза́ція виробни́цтва** – зміна, удосконалення виробництва, що відповідають сучасним вимогам.

МОДЕРНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Авангардизм (у 1 знач.). 2. Один із напрямів у сучасній релігійно-ідеалістичній філософії, який проповідує оновлення католицьких догм у дусі інтуїтивізму, волюнтаризму і т. ін. 3. Напрям у мистецтві, якому притаманний відхід від естетичних критеріїв і традицій класичного мистецтва.

МОДЕРНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **модернізува́ти**. // *у знач. прикм.* Вдосконалений. // Осучаснений.

МОДЕРНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **модернізува́ти**.

МОДЕРНІЗУВА́ТИ, -ї́ю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Змінювати, вдосконалювати відповідно до сучасних вимог і смаків. 2. Надавати минулому невластивих йому сучасних рис; осучаснювати.

МОДЕРНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Змінюватися, вдосконалюватися відповідно до сучасних вимог і смаків. 2. *тільки недок.* Пас. до **модернізува́ти**.

МОДЕРНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, представник модернізму.

МОДЕРНІ́СТКА, -и. Жін. до **модерні́ст**.

МОДЕРНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **модерні́зм** і **модерні́ст**.

МОДЕ́РНО. Присл. до **моде́рний**.

МОДЕ́РНО́ВИЙ, -а, -е. Сучасний, модний, у стилі модерн.

МОДЕ́РНО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **моде́рно́вий**.

МОДЕРНО́ВО, *присл.* Сучасно, модно. // *безос.*

МОДЖАХЕ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **моджахе́д**, -а, *ч.*). У мусульманських країнах – особи, що беруть участь у соціальних, національно-визвольних, релігійних рухах та війнах.

МОДЖЕ́РА, -и, *ж.*, *арх.* Мортира.

МОДИЛЬЙО́Н, -а, *ч.* Архітектурна деталь типу кронштейна, яка підтримує виносну плиту карниза.

МОДИ́НЬЯ, -ї, *ж.* Бразильський пісенний жанр; лірична пісня, близька до європейського романсу.

МОДИ́СТКА, -и, *ж.* Майстриня, що шиє плаття, білизну та жіночі капелюхи.

МОДИФІКА́ТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій, який змінює роботу, дію машини. 2. Речовина, що додається до розплавленого металу для поліпшення його механічних властивостей. 3. У системах обробки інформації – керуючий параметр команди. ** **Модифіка́тор адре́си** – адресна константа, що додається до початкової адреси з метою її модифікації.

МОДИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **модифіка́ція**.

МОДИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Видозміна предмета або явища, що характеризується появою у нього нових ознак, властивостей за збереження сутності. 2. Предмет, явище, що зазнали такої видозміни і становлять різновид чого-небудь. 3. Неспадкова зміна організму, що протиставляється спадковій.

МОДИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **модифікува́ти**. // **модифіко́вано**, *безос. присудк. сл.*

МОДИФІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що модифікує щось.

МОДИФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **модифікува́ти**. // Цілеспрямована зміна властивостей об'єктів. ** **Модифікува́ння мета́лів** – додавання в розплавлені метали модифікаторів.

МОДИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Піддавати модифікації (у 1 знач.); видозмінювати.

МОДИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Зазнавати модифікації (у 1 знач.); видозмінюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **модифікува́ти**.

МО́ДЛО, -а, *с.*, *діал.* Взірець, шаблон.

МОДЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Припасовувати, прилаштовувати.

МО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Зробл., вигот. за модою; який відповідає моді (у 1 знач.). *Модний капелюшок.* 2. Який додержується моди, в усьому йде за модою (про людину). 3. *заст.* Пов'язаний із продажем або пошивом речей, зроблених за сучасною модою. 4. Який певний час користується загальною увагою, успіхом, визнанням; який став широко відомим.

МО́ДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто стежить за модою (у 1 знач.), намагається в усьому додержуватися її; франт. // Той, хто першим вводить щось у моду. // Той, хто користується певний час загальним визнанням.

МО́ДНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **мо́дник**.

МО́ДНИЧАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **мо́дничати**.

МО́ДНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Іти в усьому за модою (у 1 знач.), додержуватися її; модно вдягатися; франтити.

МО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мо́дний** 1, 4.

МО́ДНО. Присл. до **мо́дний** 1, 4. // *у знач. присудк. сл.* Прийнято, заведено.

МОДРЕ́НЬ, -і, *ж.*, *зах.* Модрина.

МОДРИ́НА, -и, *ж.* Рослина родини соснових з м'якою хвоєю, що на зиму опадає.

МОДРИ́ННИК, -а, *ч.* Модриновий ліс, гай тощо.

МОДРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **модри́на**.

МО́ДРІВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Агент Міжнародної організації допомоги революціонерам (МОДР), що існувала у мережі Комінтерну.

МО́ДРІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до МОДРу і модрівців.

МОДУЛІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **мо́дуль**.

МОДУЛО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання коефіцієнта амплітудної модуляції.

МО́ДУЛЬ, -я, *ч.* 1. *фіз.*, *тех.* Назва деяких коефіцієнтів, мірил яких-небудь величин. *Модуль пружності. Модуль опору.* 2. *мат.* Число, на яке треба помножити логарифм однієї системи, щоб дістати логарифм іншої системи. 3. *архіт.* Вихідна одиниця виміру, встановлювана для даної архітектурної споруди, що служить мірилом для надання пропорційності всій споруді й окремим її частинам. 4. *тех.* Частина приладу, механізму, пристрою, що виконує певні функції. // Функціонально і конструктивно закінчений пристрій чи блок ЕОМ. 5. *спец.* Одиниця програмного забезпечення. ** **Завантажувальний мо́дуль** – програмний модуль, придатний для завантаження в оперативну пам'ять для виконання. **Інтерфе́йсний мо́дуль**: у комп'ютерних мережах – логічний елемент, який забезпечує взаємодію з іншою мережею або абонентською машиною. **Інформаці́йний мо́дуль** – елемент логічної структури, який описує інформаційно-обчислювальні процеси. **Мо́дуль пам'яті** – оперативний пристрій запам'ятовування, що конструктивно оформлений як модуль і використовується самостійно або як засіб нарощування оперативної пам'яті. 6. Розділ навчальної програми – частина курсу навчання, що орієнтована на досягнення ряду пов'язаних між собою цілей і має тривалість від кількох годин до кількох тижнів навчання; може бути мінікурсом, якщо завершується заліком.

МО́ДУЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до модуля. ** **Мо́дульна систе́ма**, *архіт.* – система проектування, в якій розміри будівель і споруд, їхніх елементів та обладнання визначають на основі кратності цих розмірів установленій одиниці – модулеві. **Мо́дульна гру́па (студе́нтів)** – група студентів, що проходить той самий курс навчання за системою гнучкого розкладу занять.

МО́ДУЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мо́дульний**.

МОДУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **модулюва́ти**. ** **Модульо́вані колива́ння** – коливання, параметри яких змінюються у часі.

МОДУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для модулювання.

МОДУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **модулюва́ти**.

МОДУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* 1. *муз.*, *неперех.* Переходити з однієї тональності в іншу. 2. *перех.*, *фіз.* Змінювати характер коливань високої частоти відповідно до інших коливань нижчої частоти.

МОДУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **модулюва́ти**.

МОДУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Модуля́рна фу́нкція**, *мат.* – аналітична функція, значення якої не змінюються при цілочисловому дробово-лінійному перетворенні аргумента.

МОДУЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *тех.* 1. Пристрій, що здійснює модуляцію (у 2 знач.); застосовується у радіопередавачах і кінознімальних апаратах. 2. Пристрій, який здійснює перетворення вхідних сигналів у модульовані сигнали змінного струму.

МОДУЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е, *фіз.* Який здійснює модуляцію (у 2 знач.).

МОДУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *муз.* Стос. до модуляції (у 1 знач.).

МОДУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *муз.* Перехід з однієї тональності в іншу; зміна ладу. // Зміна висоти звуку. // В середньовічній музичній теорії – злагода й упорядкованість, що була предметом тогочасної науки про мистецтво музики. ** **Ла́дова модуля́ція** – перехід в одноіменну тональність іншого ладового нахилу. 2. *фіз.* Зміна характеру коливань високої частоти під впливом коливань нижчої частоти. 3. Перетворення електричних коливань, утворюваних звуком, у світловий пучок, який записує звуки на звуковій кіноплівці. 4. Перетворення величин, які характеризують будь-який регулярний процес, що здійснюється зовнішньою дією. // Зміна за заданим законом сигналів, величин, параметрів, які характеризують фізичний процес. ** **Амплі́тудна модуля́ція** – модуляція, за якої вплив модулювального сигналу на коливання призводить до пропорційних змін їх амплітуди. **Імпульсна модуля́ція** – модуляція, за якої модульований сигнал має вигляд послідовності імпульсів. **Часто́тна модуля́ція** – модуляція коливань шляхом зміни у часі частоти.

МО́ДУС, -у, *ч.* 1. *лог.* Видозміна умовиводу тієї чи іншої фігури силогізму залежно від зміни якісної та кількісної характеристик посилок. 2. *філос.* Властивість предмета, притаманна йому лише в певних станах. 3. Вид, прояв, різновидність, норма. ** **Мо́дус віве́нді**, *книжн.*: а) у міжнародному праві та дипломатичній практиці – назва тимчасової, зазвичай короткострокової, угоди, що її укладають, коли обставини не створюють умов для укладення постійного або довготривалого договору; б) фактичний стан відносин, який визнається зацікавленими сторонами. **Мо́дус процеде́нді**, *дипл.* – термін, який означає, яким чином і в якому порядку повинно бути виконаним те чи інше зобов'язання або дія. 4. Умови, за яких може бути укладена угода, прийнятна для обох сторін (зазвичай тимчасова). 5. *муз.* У ладовій теорії середньовіччя цей термін вживався по відношенню до церковних ладів; вказував, як слід правильно починати, продовжувати та закінчувати мелодію. 6. *муз.* В ритмічній теорії 12 – 13 ст. – формули, які складали основу ритміки одноголосної мелодії або голосу у багатоголоссі. 7. Психоемоційний стан, властивий музичному твору, його частині або імпровізації у східній музиці. 8. *муз.* В додекафонії – будь-яка з 4 форм серії: основний вид, інверсії, ракохід, інверсія ракоходу. 9. Особлива позанормативна ладово-звукорядна структура в модальному джазі.

МО́ДФА, -и, *ч.* Ручна вогнепальна зброя, що використовувалася арабами у 12 – 13 ст.

МОЖЕБИ́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Щось можливе, вірогідне.

МОЖЕ́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Можливий.

МОЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Якого можна здійснити, виконати. // *у знач. ім.* **можли́ве**, -вого, *с.* Те, що може здійснитися. 2. Допустимий, дозволений. 3. Який може відбутися.

МОЖЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Здійсненність, допустимість чого-небудь (зазвичай за певних умов). 2. Наявність умов, сприятливих для чого-небудь, обставин, які допомагають чомусь. 3. *тільки мн.* Внутрішні сили, ресурси, здатності. *До останньої можливості. По можливості.*

МОЖЛИ́ВО. 1. Присл. до **можли́вий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **мо́жна** 1. 3. *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження припущення чого-небудь.

МО́ЖНА, *присудк. сл.* 1. Є умови, можливості для здійснення чого-небудь; можливо. 2. Дозволяється, дозволено. ** **Як мо́жна** – уживається в поєднанні з прислівником вищого ступеня для посилення та означає: по можливості. **Як [же] мо́жна!** – уживається для вираження негативного ставлення до чого-небудь, осуду чогось.

МО́ЖНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Могутній (у 1 знач.), сильний. 2. Заможний. 3. *діал.* Можливий.

МО́ЖНІЙ, -я, -е, *діал.* Можливий.

МО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **мо́жний**.

МОЖНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *заст.* 1. Ставати могутнім, сильним. 2. Багатіти.

МОЖНОВЛА́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* 1. Особа, яка належить до верхівки панівних класів; вельможа. 2. Особа, яка керує країною; правитель, володар (у 2 знач.).

МОЖНОВЛА́ДНИЙ, -а, -е. Який має владу, силу, вплив; сильний. // Власт. можновладцеві. // Який належить до кола можновладців.

МОЖНОВЛА́ДНИК, -а, *ч.*, *зах.* Можновладець.

МОЖНОВЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **можновла́дний**.

МОЖНОВЛА́ДСТВО, -а, *с.*, *заст.* 1. Становище можновладця. 2. Збірн. до **можновла́дець** 1.

МОЖНОВЛА́ДСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Можновладний.

МОЗАЗА́ВР, -а, *ч.* Викопна морська ящірка ряду лускатих; існувала за мезозою.

МОЗАЗА́ВРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мозаза́вр**.

МОЗАЗА́ВРОВІ, -их, *мн.* Родина викопних морських ящірок ряду лускатих; існували за мезозою.

МОЗАЇ́К, -а, *ч.* В генетиці – організм, у якого частина клітин стала генетично відрізнятися від решти клітин.

МОЗАЇ́КА, -и, *ж.* 1. Зображення або візерунок, зроблений з окремих, щільно припасованих один до одного і закріплених на цементі або мастиці різнокольорових шматочків скла, мармуру, камінців і т. ін. // Різнокольорові шматочки скла, мармуру, камінців і т. ін., що використовуються для такого зображення або візерунку. 2. Мистецтво складати такі зображення або візерунки. 3. Музично-сценічний твір (зазвичай оперета), побудований на музиці запозичених у різних авторів номерів. 4. *перен.* Строката суміш порізнорідних елементів. 5. Вірусна хвороба рослин, ознакою якої є поява плям на листі. // Плями на листі рослин внаслідок цієї хвороби.

МОЗАЇ́КОВИЙ, -а, -е. Прикрашений мозаїкою; з мозаїкою.

МОЗАЇ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із мозаїки (у 2 знач.); той, хто створює мозаїку (у 1 знач.).

МОЗАЇЦИ́ЗМ, -у, *ч.*, *біол.* Одночасна наявність в організмі однотипних клітин, які відрізняються за генетичною структурою.

МОЗАЇ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мозаї́ка** 1, 4. 2. *перен.* Який складається зі строкатої суміші різнорідних елементів.

МОЗАЇ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **мозаї́чний** 2. 2. Те саме, що **мозаїци́зм**.

МОЗАЇ́ЧНО. Присл. до **мозаї́чний** 2.

МОЗАМБІ́КЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **мозамбі́кець**, -кця, *ч.*). Народ Мозамбіку; представники цього народу.

МОЗАМБІ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мозамбі́кці** та Мозамбік.

МО́ЗИРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мозир.

МОЗКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **мо́зок** 1. ** **Мозкови́й кровообі́г** – кровообіг по системі судин головного мозку. **Мозкові́ оболо́нки** – сполучнотканинні плівчасті утворення, які покривають головний і спинний мозок. 2. Який містить кістковий мозок. *Мозкова кістка.* 3. Який зовнішнім виглядом нагадує мозок; зморщений (про плоди рослин). ** **Мозкова́ ата́ка** – про спільне активне обдумування чого-небудь, пошук істини.

МО́ЗОК, -зку, *ч.* 1. Центральний відділ нервової системи людини і тварин – речовина, що заповнює череп і канал хребта. *Кістковий мозок.* // Орган мислення у людини. ** **Вели́кий мо́зок** – частина головного мозку, яка складається з двох півкуль, що сполучені за допомогою мозолистого тіла та передньої спайки. **За́дній мо́зок** – відділ головного мозку, розміщений між довгастим та середнім мозком; складається із моста та мозочка. **Пере́дній мо́зок** – відділ головного мозку, який складається із кінцевого та проміжного мозку. **Тала́мічний мо́зок** – частина проміжного мозку, що складається із таламуса, епіталамуса та метаталамуса. 2. *перен.*, *розм.* Розум, розумові здібності. 3. *перен.* Основне ядро, керівний центр чого-небудь. 4. Страва, приготовлена із вмісту черепної коробки деяких тварин.

МОЗОЛЕ́ВИЙ, МОЗО́ЛЕНИЙ, МОЗО́ЛЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **мозоля́стий**.

МОЗО́ЛЕНИЙ *див.* **мозоле́вий**.

МОЗОЛЕНО́ГИЙ, -а, -е. У якого ноги з мозолями.

МОЗОЛЕНО́ГІ, -их, *ім.* Ряд ссавців, що включає одну родину – верблюдових з двома родами – верблюд і лама.

МОЗОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **мозоля́стий**. ** **Мозоли́сте ті́ло** – велика спайка мозку, пучок нервових волокон, що виконують функції з'єднання двох півкуль головного мозку.

МОЗОЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **мозоли́стий**.

МОЗО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Тяжкою роботою або ходінням натирати мозолі. ** **Мозо́лити о́чі**, *комусь* – бути на виду у того, кому це неприємно.

МОЗО́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.*, *діал.* Важко трудитися.

МОЗОЛІ́Н, -у, *ч.* Речовина для виведення мозолей.

МОЗО́ЛЬ *див.* **мозо́ля**.

МОЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мозо́ля, мозо́ль**. *Мозольні потовщення.* // Признач. для виведення мозолів. *Мозольний пластир.* 2. *перен.* Пов'язаний із важким фізичним напруженням. 3. *рідко.* Те саме, що **мозоля́стий**.

МОЗО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мозольний** 3.

МОЗО́ЛЬНО, *присл.*, *діал.* Напружено.

МОЗОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який потребує значного фізичного напруження.

МОЗО́ЛЯ, -і, *ж.* і **МОЗО́ЛЬ**, -я, *ч.* 1. Розрощення у тварин і людини рогового шару шкіри (перев. на руках і ногах) у місцях, що зазнають тривалого тиснення або тертя. 2. *перен.* Тяжка праця. 3. Кістковий наріст на тому місці, де кістка зрослася після перелому або іншого ушкодження. ** **Кістко́ва мозо́ля** – ділянка кісткової тканини, яка утворюється на місці пошкодження кістки та з'єднує її уламки. **Мозо́ля се́рця** – великий рубець серця, який спостерігається при постінфарктному кардіосклерозі.

МОЗО́ЛЯВИЙ, -а, -е. Те саме, що **мозоля́стий**.

МОЗО́ЛЯВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **мозо́лявий**.

МОЗО́ЛЯНИЙ *див.* **мозо́лений**.

МОЗО́ЛЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мозо́ляний**.

МОЗОЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Покритий мозолями.

МОЗОЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **мозоля́стий**.

МО́ЗОЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мо́зочок**. ** **Мо́зочковий синдро́м** – симптомокомплекс, зумовлений ураженням мозочка; характеризується поєднанням ознак порушення координації і синергії рухів.

МО́ЗОЧОК, -чка, *ч.* Відділ головного мозку хребетних тварин і людини, що розташовується у задній частині черепної коробки та бере участь у регуляції рівноваги тіла й координації рухів.

МО́ЗУЛЬ, -я, *ч.*, *зах.* Мозоля.

МО́ЙВА, -и, *ж.* Маленька морська рибка родини оселедцевих із подовженим, стиснутим з боків тілом.

МО́ЙРА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – богиня долі. 2. *перен.* Доля.

МОКАСИ́НИ, -ів, *мн.* 1. У північноамериканських індіанців – м'яке взуття зі звірячої шкури, шерстю назовні, часто прикрашене візерунками й малюнками. 2. Черевики з м'якої, еластичної шкіри з пелюстковими, настроченими, ушитими вставками.

МОКВА́, -и́, *ж.*, *діал.* 1. Мокротеча. 2. Низина, залита водою. 3. Мокрота, сирість. 4. Дощ.

МО́ККО, *невідм.*, *с.* Високоякісний сорт кави з дрібними зернами; кава цього сорту.

МОКЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Розчавлена гнида.

МОКЛЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Моква (у 2 знач.).

МО́КНУТИ і **МО́КТИ**, мокну, мокнеш; *мин. ч.* мо́кнув, -нула, -нуло і мок, мо́кла, мо́кло, *недок.* 1. Робитися мокрим, вологим; просякатися, покриватися вологою. // Псуватися від надлишку вологи. *Мокнути під дощем.* 2. *тільки* 3 *ос.* Лежати у воді або в якій-небудь іншій рідині для набуття певних властивостей. 3. *тільки* 3 *ос.* Виділяти гній, сукровицю, лімфу (про рану, шкірну хворобу тощо).

МО́КНУЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **мо́кнути**. ** **Мо́кнучий лиша́й** – те саме, що **екзе́ма**.

МОКОТИ́РЯ, -і, *ж.*, *жарт.* Сильно обстрижена голова.

МОКО́ТЯ, -і, *ж.*, *жарт.* Те саме, що **мокоти́ря**.

МОКРА́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Болотяний, болотистий.

МОКРА́ВИНА, -и, *ж.*, *діал.* Болото (у 1 знач.).

МОКРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. 1. Трохи мокрий (у 1 знач.); мокруватий. 2. Пестл. до **мо́крий** 1.

МОКРЕ́НЬКО. Присл. до **мокре́нький**.

МОКРЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **мокрі́сінький**.

МОКРЕ́СЕНЬКО. Присл. до **мокре́сенький**.

МОКРЕ́ЦЬ, -ю́, *ч.* 1. Запалення шкіри вінчика і путової ділянки кінцівок у коней і великої рогатої худоби. 2. Народна назва рослин – зірочника середнього, підмаренника несправжнього тощо, що ростуть у вологих місцях.

МОКРЕ́ЧА, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **мокрі́нь**. // *у знач. присудк. сл.* Мокротеча, сльота.

МО́КРИЙ, -а, -е. 1. Просякнутий водою. // Покритий вологою. ** **Мо́кре ді́ло**, *жарг.* – убивство. 2. *розм.*

з великою кількістю опадів; сирий, дощовий (про погоду). 3. *спец.* Пов'язаний із застосуванням рідини (води, кислот і т. ін.).

МОКРИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Мокра місцина, болото (у 1 знач.).

МОКРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Дрібна ракоподібна тварина, яка живе в темних вологих місцях.

МОКРІ́НЬ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Вогкість, дощова погода. 2. Що-небудь мокре, вологе.

МОКРІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім мокрий (у 1 знач.).

МОКРІ́СІНЬКО. Присл. до **мокрі́сінький**.

МО́КРІСТЬ, -рості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **мо́крий** 2.

МОКРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Робитися мокрим (у 1 знач.), вологим.

МОКРІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **мокрі́ти**.

МО́КРО. Присл. до **мо́крий** 1. // *у знач. присудк. сл.*

МОКРОСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Засолений у водному розчині кухонної солі (про рибу, м'ясо та ін.).

МОКРОСОЛІ́ННЯ, -я, *с.* Соління риби, м'яса, грибів, овочів та ін. у водному розчині кухонної солі.

МОКРОСТУ́ПИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мокросту́п**, -а, *ч.*), *жарт.* Калоші.

МОКРО́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **мокроти́ння**.

МОКРОТА́, -и́, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **мо́крий** 1, 2.

МОКРОТЕ́ЧА, -і, *ж.*, *розм.* Мокра погода з дощем, сні́гом.

МОКРОТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **мокроти́ння**.

МОКРОТИ́ННЯ, -я, *с.* Слизисте або гнійне виділення з дихальних шляхів і легенів.

МОКРУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи мокрий (у 1 знач.).

МОКРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан. і властивість за знач. **мокрува́тий**.

МОКРУВА́ТО, *присудк. сл.* Трохи мокро.

МОКРУ́ХА, -и, *ж.* Горілка, настояна на ягодах, травах тощо.

МОКРЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже мокрий (у 1 знач.).

МОКРЯ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Вологий, сирий.

МОКРЯ́К, -а́, *ч.* 1. *діал.* Мокре, болотисте місце. 2. Сирі дрова.

МОКРЯ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *розм.* Що-небудь мокре, вологе.

МО́КТИ *див.* **мо́кнути**.

МО́КША, -і, *ж.* Одна з двох етнічних груп, що на них поділяється мордовський народ.

МОКША́НИН, -а, *ч.* Чоловік із мокші.

МОКША́НКА, -и, *ж.* Жінка з мокші.

МОКША́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мо́кша**.

МОЛ, -у, *ч.* Захисна споруда в порту у вигляді стіни або дамби, що виступають у море.

МОЛА́СА, -и, *ж.* Комплекс перев. теригенних гірських порід, які формувалися у крайових та міжгірних прогинах при руйнуванні гір.

МОЛДАВАНЕ́СКА, **МОЛДОВЕНЯ́СКА**, -и, *ж.* Молдавський народний парний танець.

МОЛДАВА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **молдава́нин**, -а, *ч.*; **молдава́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Молдови.

МОЛДАВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **молда́вський**.

МОЛДАВІ́Т, -у, *ч.* Назва тектиту – природного скла проблематичного походження.

МОЛДА́ВКА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Молдаванка. 2. Назва овчини з Полтавщини, Поділля чи Бессарабії.

МОЛДА́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **молдава́ни** і Молдавія.

МО́ЛДИНГ, -а, *ч.* Металеві декоративні смуги, накладки (зазвичай на легковому автомобілі).

МОЛДОВА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **молдова́нин**, -а, *ч.*; **молдова́нка**, -и, *ж.*). Те саме, що **молдава́ни**.

МОЛДОВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **молда́вський**.

МОЛДОВЕНЯ́СКА *див.* **молдаване́ска**.

МОЛДО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Молдова.

МОЛЕ́БЕНЬ, -бню, *ч.* Коротке богослужіння за щасливе закінчення справи, за здоров'я, благополуччя кого-небудь.

МОЛЕ́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моле́бень**.

МОЛЕ́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **моле́бень**.

МО́ЛЕВІ, -их, *ім.* Родина метеликів, серед яких є види, що пошкоджують одяг, зерно тощо.

МОЛЕ́КУЛА, -и, *ж.* Найменша частинка речовини, здатна існувати самостійно, з усіма основними її хімічними властивостями.

МОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моле́кула**. // Стос. до вивчення молекул. ** **Молекуля́рна акусти́ка** – розділ фізичної акустики, в якому структура та властивості речовини і кінетика молекулярних процесів досліджуються акустичними методами. **Молекуля́рна біоло́гія** – розділ біології, в якому вивчається природа, явища життєдіяльності шляхом вивчення біологічних об'єктів на молекулярному рівні. **Молекуля́рна гене́тика** – розділ генетики та молекулярної біології, метою якого є пізнання основ спадковості та мінливості живих істот шляхом дослідження процесів, що відбуваються на молекулярному рівні. **Молекуля́рна ма́са** – маса молекули у відносних одиницях атомної маси. **Молекуля́рна фі́зика** – розділ фізики, в якому вивчаються властивості тіл у різних агрегатних станах на основі розгляду їх молекулярної будови. **Молекуля́рні криста́ли** – кристала, утворені з молекул, між якими діють лише сили міжмолекулярної взаємодії. **Молекуля́рні си́ли** – сили взаємодії між атомами або групами атомів у молекулі, які визначають її структуру, фізичні та хімічні властивості. **Молекуля́рні хворо́би** – захворювання, спричинені спадковими порушеннями обміну речовин.

МОЛЕКУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **молекуля́рний**. ** **Молекуля́рність реа́кції** – кількість частинок (атомів, молекул), що беруть участь в елементарному акті хімічної реакції.

МОЛЕКУЛЯ́РНО-БІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до молекулярної біології. *Молекулярно-біологічні дослідження.*

МОЛЕКУЛЯ́РНО-ДИСПЕ́РСНИЙ, -а, -е. Який перебуває у стані розпорошення, роздробленості (дисперсності) на молекулярному рівні.

МОЛЕКУЛЯ́РНО-МА́СОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з масою молекул, молекулярними масами хімічних сполук.

МОЛЕ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Будинок, кімната для релігійних зборів, відправ і моління (перев. в сектантів і нехристиян).

МОЛЕСКІ́Н, -у, *ч.* Дебела бавовняна тканина, іноді з начосом, звичайно темного кольору.

МОЛЕСКІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **молескі́н**.

МОЛИ́ТВА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **моли́тися** 1; моління. 2. Установлений текст, який промовляється, виголошується віруючими під час звернення до Бога, до святих.

МОЛИТВЕ́НИЙ, -а, -е. Новонароджений, над яким прочитано молитву.

МОЛИ́ТВЕНИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **моли́товник**. 2. *заст.* Той, хто старанно молиться Богу за себе і за інших.

МОЛИ́ТВЕНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **моли́твеник** 2.

МОЛИ́ТВИНИ, -вин, *мн.*, *зах.* Обряд читання молитви над новонародженим і надання йому імені.

МОЛИТВОСЛО́В, -а, *ч.*, *заст.* Молитвеник (у 1 знач.).

МОЛИ́ТВОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **моли́тва**.

МОЛИТВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* 1. Проказувати молитву (у 2 знач.); молитися (у 1 знач.). 2. Читати молитву і давати ім'я новонародженому.

МОЛИ́ТВЯНИЙ, -а, -е, *зах.* Молитвений.

МОЛИ́ТИ, молю́, мо́лиш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Дуже просити, благати.

МОЛИ́ТИСЯ, молю́ся, мо́лишся, *недок.* 1. Звертатися до Бога, до святих з проханням, подякою; проказувати слова молитви. // *безос.* // *на кого – що, до чого.* Проказувати слова молитви, повернувшись обличчям до кого-, чого-небудь. 2. Благати, дуже просити. 3. *кому, чому, перед чим, до кого, перен.* Захоплюватися ким-, чим-небудь, схилятися перед кимось, чимось. // *на кого.* Дуже любити, обожнювати кого-небудь.

МОЛИ́ТОВКА, -и, *ж.* Зменш. до **моли́тва** 2.

МОЛИТО́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моли́тва** 1. // Признач. для молитви. // Такий, як за молитви. // Який є молитвою (у 2 знач.).

МОЛИТО́ВНИК, -а, *ч.* Збірник молитов.

МОЛИТО́ВНО, *присл.* Як за молитви.

МОЛИТО́ВНЯ, -і, *ж.* У сектантів – молитовний дім, будинок для релігійних відправ.

МОЛИ́ТЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Молитвений.

МОЛІБДА́ТИ, -ів, *мн.* Солі молібденових кислот.

МОЛІБДЕ́Н, -у, *ч.* Mo. Хімічний елемент, малопоширений у природі, важливий біоелемент. Проста речовина – світло-сірий важкотопкий метал, який застосовують в електро- та радіотехніці, а його жароміцні стопи в авіа-, ракетній і ядерній техніці тощо.

МОЛІБДЕ́НИСТИЙ, -а, -е. Який має той чи інший вміст молібдену. *Молібдениста сталь.*

МОЛІБДЕНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал із класу сульфідів – основний мінерал молібденових руд; молібденовий блиск.

МОЛІБДЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **молібде́н**. // Який містить молібден. *Молібденова сталь.*

МОЛІБДЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Насичення металевих виробів молібденом або нанесення на них покриттів із чистого молібдену.

МОЛІЗМОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **мізофо́бія**.

МОЛІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто молиться.

МОЛІ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **молі́льник**.

МОЛІ́НІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини злакових.

МОЛІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **моли́тися** 1. 2. Дія за знач. **моли́ти**; прохання, благання.

МОЛІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Метод формування скла.

МОЛОДА́, -до́ї, *ж.* Наречена або молода дружина.

МОЛОДА́Н, -а, *ч.*, *розм.* Молода неодружена людина; парубок. // Те саме, що **молодожо́н**.

МОЛОДЕ́НЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **молоди́й** 1 – 4. 2. *у знач. ім.* **молоде́нькі**, -ких, *мн.* (*одн.* **молоде́нький**, -кого, *ч.*; **молоде́нька**, -кої, *ж.*). Ті, хто має небагато років.

МОЛОДЕ́НЬКО. Присл. до **молоде́нький**.

МОЛОДЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **молоде́нький**.

МОЛОДЕ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Нестримна сміливість, хоробрість, завзяття. 2. Молодість, стан юнацтва.

МОЛОДЕ́ЦЬ, -дця́, *ч.* 1. Молода неодружена людина; парубок. 2. *також* **мо́лодець**; *мн.* мо́лодці, *нар.-поет.* Статна здорова молода людина міцного складу, бравого вигляду. 3. *у знач. присудк. сл.*, *розм.* Уживається для висловлення похвали людині за відмінну роботу або за її позитивні якості. 4. *розм.* Те саме, що **моло́дчик** 2.

МОЛОДЕ́ЦЬКИ, *присл.* Як належить, як властиво молодцеві (у 2 знач.), молодцям; з нестримною сміливістю.

МОЛОДЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **молоде́ць** 1, 2. // Власт. молодцеві.

МОЛОДЕ́ЧА, -і, *ж.*, *діал.* Молодь.

МОЛОДЕ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **молоде́ць** 1. // Власт. молодій людині.

МОЛОДЕ́ЧНЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Молодечне (місто у Білорусі).

МОЛОДЕ́ЧО. Присл. до **молоде́чий**.

МОЛОДИ́Й, -а́, -е́, *нар.-поет.* 1. Який має небагато років, не досяг зрілого віку; юний. // Не старий. // *у знач. ім.* **молоди́й**, -до́го, *ч.*; **молода́**, -до́ї, *ж.*; **молоде́**, -до́го, *с.* Той, хто має небагато років, ще не старий. // З прізвищем, прізвиськом і т. ін. – означає дітей (на відміну від батьків). // *у знач. ім.* **молоді́**, -ди́х, *мн.* Діти (*див.* **ді́ти**[1] 2). // Стос. до молодості, належний, власт. їй. 2. *у знач. присудк. сл.* З особливостями, властивими тому, хто має небагато років. 3. Який недавно з'явився, народився, почав існувати, рости. // Який недавно почав свою діяльність у якій-небудь галузі. // Який недавно виник, утворився. 4. Недавно приготовлений (про продукти). 5. *у знач. ім.* **молоді́**, -ди́х, *мн.* (**молоди́й**, -до́го, *ч.*; **молода́**, -до́ї, *ж.*), *розм.* Наречені або молоде подружжя.

МОЛОДИ́К[1], -а́, *ч.* Народна назва однієї з фаз Місяця, коли його освітлена частина має вигляд вузького серпа.

МОЛОДИ́К[2], -а́, *ч.* 1. Молода неодружена людина; парубок. 2. Наречений. 3. Помічник, учень на Запорізькій Січі в 17 – 18 ст. // Підмайстер у ремісничих цехах за тих часів.

МОЛОДИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **молодикува́ти**.

МОЛОДИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *розм.* Жити неодруженим; парубкувати. 2. Бути помічником, учнем на Запорізькій Січі. // Бути підмайстром у ремісничих цехах.

МОЛОДИ́ЛО, -а, *с.* Багаторічна трав'яниста рослина родини товстолистих.

МОЛОДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ши́льник**.

МОЛОДИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Вершки з молока.

МОЛОДИ́СТИЙ, -а, -е. Який має зовнішність молодої людини; який здається молодшим за свої роки. // *рідко.* Те саме, що **молоди́й** 1.

МОЛОДИ́СТО. Присл. до **молоди́стий**. // Те саме, що **молоде́чо**.

МОЛОДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.*, *перех.* Робити молодшим.

МОЛОДИ́ТИСЯ[1], -джу́ся, -ди́шся, *недок.* Намагатися виглядати молодше своїх років.

МОЛОДИ́ТИСЯ[2], -и́ться, *недок.*, *безос.*, *діал.* Хмаритися, хилитися на негоду, сльоту (про погоду).

МОЛОДИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Молода заміжня жінка. // Молода жінка, що залишилася без чоловіка, живе без чоловіка.

МОЛОДИ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **молоди́ця**.

МОЛОДИ́ЧИНА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Молода дівчина.

МОЛОДИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **молоди́ця**.

МОЛОДИЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **молоди́к**[1].

МО́ЛОДІЖ, -дежі, *ж.*, *діал.* Молодь.

МОЛОДІ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мо́лодь**.

МОЛОДІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім молодий.

МО́ЛОДІСТЬ, -дості, *ж.* 1. Період життя від отроцтва до зрілого віку; чиї-небудь молоді роки; *прот.* с т а р і с т ь. 2. Абстр. ім. до **молоди́й** 1 – 2. ** **Дру́га мо́лодість** – піднесення творчої енергії, приплив нових сил.

МОЛОДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Набувати молодшого вигляду, почувати себе молодшим.

МОЛО́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **молоди́ця**. 2. Молода курка.

МОЛОДНЕ́ЧА, -і, *ж.*, *рідко.* Молодь.

МОЛОДНИ́К, -а́, *ч.* Молодий ліс, сад і т. ін.

МОЛОДНИ́ЧА, -і, *ж.*, *діал.* Молодь.

МОЛОДНЯ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Молодий ліс, сад.

МОЛОДНЯ́К, -а́, *ч.* 1. Молоді тварини. 2. Молоді дерева, пагони. 3. *розм.* Молоді люди; молодь.

МО́ЛОДО, *присл.* 1. Як молодий. // Як у молодого. 2. З молодих років.

МОЛОДОВИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Молода худоба.

МОЛОДОГВАРДІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **молодогварді́єць**, -ійця, *ч.*). Члени підпільної організації комсомольців м. Краснодона "Молода гвардія", яка боролася проти німецько-фашистських окупантів під час Великої Вітчизняної війни.

МОЛОДОГЕГЕЛЬЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прихильник, послідовник молодогегельянства.

МОЛОДОГЕГЕЛЬЯ́НСТВО, -а, *с.* У Німеччині 30 – 40-х рр. 19 ст. – ідеалістична філософська течія, яка намагалася використати філософію Гегеля для обґрунтування потреби буржуазного перетворення Німеччини.

МОЛОДОГРАМА́ТИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **молодограма́тик**, -а, *ч.*). Група німецьких мовознавців 70-х рр. 19 ст., які, незважаючи на суб'єктивно-ідеалістичне розуміння мови, внесли значний вклад у порівняльно-історичне мовознавство.

МОЛОДОГРАМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з діяльністю молодограматиків.

МОЛОДОЖО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **молодожо́н**, -а, *ч.*). Подружжя, що недавно побралося.

МОЛОДОМУЗІВЕЦЬ *див.* **молодому́зівці**.

МОЛОДОМУ́ЗІВЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **молодому́зівець**, -вця, *ч.*), *іст.* Літературна група у Львові; поширювали сферу поезії заглибленням у життя окремої особистості.

МО́ЛОДОЩІ, -ів, *розм.* Те саме, що **мо́лодість** 1.

МОЛОДУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Молодиця.

МОЛОДЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Парубкувати, мати успіх у дівчат і жінок, підкорювати жіночу стать.

МОЛОДЦЮВА́ТИЙ, -а, -е. Який має бравий вигляд; ставний, спритний. // Власт. молодцеві (у 2 знач.). *Молодцювата виправка.*

МОЛОДЦЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **молодцюва́тий**.

МОЛОДЦЮВА́ТО. Присл. до **молодцюва́тий**.

МОЛОДЦЯ́, *присудк. сл.*, *розм.* Те саме, що **молоде́ць** 3.

МОЛОДЧА́ГА, -и, *ч. і ж.*, *фам.* Те саме, що **молоде́ць** 2, 3.

МОЛО́ДЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **молоде́ць** 1. 2. *розм.* Людина, моральний склад якої заслуговує на осуд. // *перев. мн.* Чий-небудь поплічник,

виконавець чиєсь волі.
МОЛОДЧИ́НА, -и, *ч. і ж.* 1. *нар.-поет.* Те саме, що **молоде́ць** 2. 2. *у знач. присудк. сл., розм.* Те саме, що **молоде́ць** 3.
МОЛО́ДШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **моло́дшати**.
МОЛО́ДШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати молодшим, набувати молодшого вигляду.
МОЛО́ДШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **молоди́й**.
МО́ЛОДЬ, -і, *ж.* Молоде, підростаюче покоління; юнацтво. // Молоді люди; юнаки й дівчата.
МОЛОДЮ́К, -а́, *ч., заст.* Немовля.
МОЛОДЮСІ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **молодісінький**.
МОЛОДЯ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **моложа́вий**.
МОЛОДЯ́К, -а́, *ч.* 1. *діал.* Молокосос. 2. *зах.* Неодружений, парубок.
МОЛОДЯ́ТА, -я́т, *мн., пестл.* 1. Наречений і наречена. 2. Молоде подружжя; молоді. 3. *рідко.* Молоді люди; молодь.
МОЛОДЯ́ТНИК, -а, *ч., діал.* Залицяльник, джигун.
МОЛОЖА́ВИЙ, -а, -е. Який має зовнішність молодої людини; який виглядає молодшим за свої роки. // Такий, як у молодої людини.
МОЛОЖА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **моложа́вий**.
МОЛОЖА́ВО. Присл. до **моложа́вий**.
МОЛО́ЗИВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моло́зиво**. ** **Моло́зивні ті́льця** – клітини з нечітким і блідим ядром та численними жировими включеннями, які є складовою частиною молозива.
МОЛО́ЗИВО, -а, *с.* 1. Густе молоко, яке виділяється молочними залозами самиць ссавців перед пологами і в перші дні після пологів. // Страва з цього молока. 2. Секрет молочних залоз жінки, який виділяється в перші 2–3 дні лактації після народження дитини.
МОЛОКА́Н, -у, *ч.* Трав'янистий з невеликими квітками бур'ян, який містить отруйну рідину білого кольору.
МОЛОКА́НИ, -ів, *мн.* Члени християнської релігійної секти, що не визнають ікон, святих, священиків, обрядів, а джерелом віровчення вважають Біблію.
МОЛОКА́НСТВО, -а, *с., іст.* Суспільно-релігійний рух молоканів, боротьба за визнання їхнього віровчення.
МОЛОКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до молоканства, молоканів.
МОЛОКО́, -а́, *с.* 1. Біла рідина, що виділяється молочними залозами жінок і самиць ссавців після пологів для годування дітей, малят. 2. Рідина, одержувана від деяких сільськогосподарських тварин як продукт харчування. // Коров'яче молоко як їжа. 3. Білуватий сік деяких рослин; білувата рідина, яку виготовляють чи добувають з деяких рослин. 4. Білуватий розчин яких-небудь речовин.
МОЛОКОВИ́ДІЛЕННЯ, -я, *с.* Виділення молока із молочних залоз жінок, самиць ссавців.
МОЛОКОВІДДА́ЧА, -і, *ж.* Віддача молока самкою.
МОЛОКОВІДСМО́КТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з відсмоктуванням молока, призначений для цього.
МОЛОКОВІДСМО́КТУВАЧ, -а, *ч.* Прилад для відсмоктування молока. // Електродоїльна установка.
МОЛОКОВО́З, -а, *ч.* 1. Людина, що займається перевезенням молока. 2. Автомобіль з цистерною для перевезення молока.
МОЛОКОГІ́Н, -го́ну, *ч.* 1. Поживна речовина, що сприяє утворенню і посиленому виділенню молока. 2. На молокозаводі – трубопровід, яким молоко подається зі станв до виробничої лінії для його переробки.
МОЛОКОГІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який сприяє посиленому виділенню молока. 2. Прикм. до **молокогі́н** 2.
МОЛОКОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод, що займається переробкою незбираного молока.
МОЛОКОЗЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Який розливає молоко у меншу за об'ємом тару – бідони, пляшки, пакети (про людину або робот-автомат); призначений для цього.
МОЛОКОЛІЧИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Автоматичний лічильник для вимірювання об'єму поставок і витрат молока. // Те саме, що **молокомі́р**.
МОЛОКОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кількості надоєного молока.
МОЛОКООХОЛО́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для охолоджування молока.
МОЛОКООХОЛО́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **молокоохоло́джувач**.
МОЛОКООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Пристрій, головною складовою частиною якого є фільтр, признач. для очищення молока від домішок тощо.
МОЛОКОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із переробкою молока на молочні продукти, призначений для цього.
МОЛОКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до молока за його консистенцією, властивостями тощо. // Такий, що схожий на молоко, нагадує його.
МОЛОКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **молокоподі́бний**.
МОЛОКОПОСТА́ВКИ, -вок, *мн.* Здавання молока державі, торговельній організації.
МОЛОКОПРИЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який приймає молоко від його виробників, признач. для цього.
МОЛОКОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* 1. Спеціалізована установа для приймання (закупівлі) молока. 2. Працівник, що приймає (закупає) молоко.
МОЛОКОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Те саме, що **молокогі́н** 2.
МОЛОКОСО́С, -а, *ч., розм., ірон.* Дуже молода, недосвідчена людина. // Уживається як лайливе слово.
МОЛОКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення молока з поживних речовин у молочних залозах у самок ссавців, зокрема і людини.
МОЛОКОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який утворює молоко, призначений для цього.
МОЛО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до мелення, перетворення зерна чи грудкуватих матеріалів на борошно, призначений для цього.
МОЛО́НІЯ, -ї, *ж., діал.* Блискавка.
МОЛОСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *недок., перех., діал.* Однокр. до **молосува́ти**.
МОЛОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал.* Бити.
МО́ЛОТ, -а, *ч.* 1. Великого розміру молоток для подрібнення каменю, для кування заліза, забивання чого-небудь і т. ін. 2. Машина ударної дії для обробки металевих заготовок і матеріалів способом тиску. 3. Спортивний снаряд для кидання, що складається з металевого ядра з тросом.
МОЛОТА́РКА, -и, *ж.* Машина для обмолочування сільськогосподарських культур.
МОЛОТА́РНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **тік** 1.
МОЛО́ТИ, мелю́, ме́леш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Перетворювати на борошно зерно, роздрібнюючи, розтираючи його. // Роздрібнюючи, розтираючи що-небудь, перетворювати на порошок. 2. *перен., фам.* Верзти нісенітницю; теревенити. *Молоти язиком.*
МО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **моло́ти**.
МОЛОТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до молотьби. *Молотильні приготування.* // Признач. для молотьби. // Який здійснює молотьбу. *Молотильна бригада.*
МОЛО́ТИСЯ, ме́леться, *недок.* Подрібнюючись, розтираючись, перетворюватися на борошно (про зерно). // Подрібнюючись, перетворюватися на порошок (про тверді речовини).
МОЛОТИ́ТИ, -очу́, -о́тиш, *недок., перех. і неперех.* 1. Вибивати зерно з колосся, волоття, стручків і т. ін. 2. *перен., розм.* Бити когось чим-небудь. // *чим по чому.* Ударяти. 3. *перен., фам.* Їсти з великим апетитом, із жадобою.
МОЛОТИ́ТИСЯ, -о́титься, *недок.* 1. Вибиватися з колосся, волоття, стручків і т. ін. (про зерно). 2. Пас. до **молоти́ти** 1.
МОЛОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **молоти́ти** 1.
МОЛОТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **молото́к**. *Молоткова ручка.* // Який має вигляд молотка. // Який працює із застосуванням молотків.
МОЛОТКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на молоток, подібний до нього.
МОЛОТКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **молоткоподі́бний**.
МОЛО́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **молоти́льний**.
МОЛО́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто молотить. ** **Моло́тник із ми́ски** – той, хто їсть із великим апетитом, жадобою.
МОЛО́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Жін. до **моло́тник**.
МОЛОТНЯ́, -і́, *ж., зах.* Молотарка.
МОЛОТОБІ́ЄЦЬ, -бійця, *ч., діал.* Те саме, що **молотобо́єць**.
МОЛОТОБО́ЄЦЬ, -бійця, *ч.* Помічник коваля, який працює великим молотом; робітник ковальського цеху.
МО́ЛОТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мо́лот**. *Молотова ручка.* // Який виробляє молоти. *Молотовий цех.*
МОЛОТОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Ручка молота, молотка.
МОЛОТО́К, -тка́, *ч.* 1. Ручне знаряддя ударної дії – металевий або дерев'яний брусок, насаджений під прямим кутом на держак. // Предмет, схожий на це знаряддя. *Дерев'яний молоток для гри в крокет.* ** **Продава́ти (пуска́ти** *і т. ін.*) **з молотка́** – продавати способом прилюдного торгу, з аукціону. 2. *спец.* Прилад, пристрій ударної дії. *Вибійний молоток.* 3. *розм., фам.* Молодець, молодчина.
МОЛОТО́К-ЦВЯХОТЯ́Г, молотка́-цвяхотя́га, *ч.* Молоток із розклиненою передньою частиною для витягання цвяхів.
МОЛОТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на молот, подібний до нього.
МОЛОТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **молотоподі́бний**.
МОЛОТО́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **молото́чок**.
МОЛОТО́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **молотко́вий**.
МОЛОТО́ЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **молото́к** 1. 2. *анат.* Одна із слухових кісточок у середньому вусі людини та ссавців. 3. *спец.* Ударний пристрій у деяких механізмах, інструментах. // Прилад, яким користуються лікарі, оглядаючи хворого.
МО́ЛОТ-РИ́БА, -и, *ж.* Риба ряду акулоподібних із головою, схожою на молот.
МОЛОТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **моло́ти**.
МОЛОТЬБА́, -и́, *ж.* 1. Дія за знач. **молоти́ти** 1; молотіння, молочення. 2. Пора, коли молотять збіжжя.
МО́ЛОХ[1], -а, *ч., книжн.* У релігії фінікійців – бог природи, сонця. У жертву йому спалювали живцем людей. // Символ жорстокої сили, що вимагає численних жертв. *Молох війни.*
МО́ЛОХ[2], -а, *ч.* Австралійська ящірка, приплюснуте тіло якої вкрите зверху колючками.
МОЛО́ЧА, -і, *ж., діал.* Молотьба.
МОЛОЧА́ЄВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **молоча́й**. *Молочаєвий сік.* 2. *у знач. ім.* **молоча́єві**, -вих, *мн.* Назва родини дводольних рослин, у листях і стеблах яких міститься молочний сік.
МОЛОЧА́Й, -ю, *ч.* Трав'яниста або кущова рослина родини молочаєвих з отруйним молочним соком.
МОЛОЧА́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **молоча́євий**.
МОЛОЧА́НИК, -а, *ч., зах.* Риба-самець.
МОЛОЧА́Р, -я́, *ч.* 1. Той, хто приймає молоко або возить його на молокоприймальний пункт. 2. Той, хто торгує молоком і молочними продуктами.
МОЛОЧА́РКА, -и. Жін. до **молоча́р**.
МОЛОЧА́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення, де приймають, переробляють, а також зберігають молоко (у 2 знач.).
МОЛОЧА́РСТВО, -а, *с.* Молочне виробництво.
МОЛОЧА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до молочарства.
МОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **молоти́ти**.
МОЛО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **молоти́ти** 1.
МОЛОЧИ́НА, -и, *ж., діал.* Молочна страва.
МОЛОЧІ́Й, -ю, *ч.* Те саме, що **молоча́й**.
МОЛОЧКО́, -а́, *с.* 1. Пестл. до **молоко́**. 2. Особливий вид корму личинок бджіл, який є продуктом виділення залоз робочих бджіл. 3. Чоловіче сім'я в риб. 4. Речовина, якою наливається зерно злакових під час достигання колосся.
МОЛО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **молоко́** 1, 2. *Молочні відвійки.* // Власт. молоку. // Признач. для зберігання молока. *Молочна пляшка.* 2. Яка виділяє молоко. ** **Моло́чна за́лоза** – залозистий орган ссавців, що виробляє молоко в осіб жіночої статі після пологів. **Моло́чна прото́ка** – протока молочної залози, що сполучає альвеоли з молочними синусами. // Яка дає молоко. // Яка дає багато молока. 3. Який міститься в молоці або добувається з нього. *Молочний жир.* ** **Моло́чна кислота́** – хімічна сполука, що утворюється внаслідок молочнокислого бродіння вуглеводів. **Моло́чний цу́кор** – те саме, що **лакто́за**. 4. Вигот. із молока (у 2 знач.). *Молочні продукти.* ** **Моло́чні су́міші** – продукти, призначені для змішаного і штучного вигодовування дітей грудного віку. // Приготовлений з молока або на молоці. // *у знач. ім.* **моло́чне**, -ного, *с.* Їжа, приготовлена з молока або на молоці. 5. Який годується тільки молоком, вигодуваний молоком. *Молочні поросята.* // Пов'язаний з періодом годування молоком. *Молочна сестра. Молочні зуби.* 6. Який виробляє молоко (у 2 знач.) або продукти з нього. // У якому приймають молоко. *Молочний пункт.* // Який торгує молоком і продуктами з нього. 7. Виглядом схожий на молоко (про сік рослин). *Молочний сік.* // Кольором схожий на молоко; матово-білий. // Білий, непрозорий (про скло та вироби з нього). ** **Моло́чна сти́гліcть** – перша фаза стиглості зерна, за якої воно наливається густою білою рідиною.
МОЛО́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Посудина, в якій подають до столу молоко або вершки. 2. Те саме, що **молоча́р** 2.
МОЛО́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **моло́чник** 2.
МОЛО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність молочної худоби давати, виділяти ту чи іншу кількість молока; удійність.
МОЛО́ЧНО-БІ́ЛИЙ, -а, -е. Білий, кольором схожий на молоко.
МОЛОЧНОКИ́СЛИЙ, -а, -е, *хім.* Який утворює молочну кислоту. *Молочнокислі бактерії.* // Який має смак молочної кислоти. ** **Молочноки́сле броді́ння** – процес збродження вуглеводів молочнокислими бактеріями з утворенням молочної кислоти. **Молочноки́слі бакте́рії** – група бактерій, які зброджують вуглеводи з утворенням молочної кислоти. **Молочноки́слі проду́кти** – харчові продукти, які отримують внаслідок переробки молока при збродженні його різними мікроорганізмами – кефір, кумис тощо.
МОЛОЧНОКОНСЕ́РВНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з молочними консервами, їх виготовленням.
МОЛО́ЧНО-М'Я́СНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виробництвом молока і м'яса.
МОЛОЧНОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з молочною промисловістю – промисловістю з виготовлення молочних продуктів.
МОЛО́ЧНО-ТВАРИ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з молочним напрямком у тваринництві.
МОЛОЧНОТОВА́РНИЙ, -а, -е. Який збирає молоко від корів і здійснює його первісну переробку.
МОЛЬ[1], -я, *ч., фіз., хім.* У Міжнародній системі одиниць кількість речовини, що становить число Авогадро ($6{,}022045 \cdot 10^{23}$) частинок (фотонів, електронів, протонів, атомів, йонів, радикалів, молекул, формульних одиниць, еквівалентів тощо).
МОЛЬ[2], -я, *ч., муз.* Мінорний.
МОЛЬБА́, -и́, *ж., рідко.* Благання, моління (у 2 знач.).
МОЛЬБЕ́РТ, -а, *ч.* Підставка, на якій художник установлює підрамник із полотном, картон і т. ін. для малювання.
МО́ЛЬБИЩЕ, -а, *с.* Місце, де погани молилися й приносили жертви.
МОЛЬВА, -и, *ж.* Рід риб родини тріскових; морська щука.
МО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фіз., хім.* Прикм. до **моль**.
МО́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Вимоїна після сильного дощу.
МО́ЛЬТОН, -а, *ч.* М'яка бавовняна тканина, схожа на товсту фланель.
МОЛЬФА́Р, -а, *ч., зах.* 1. Чарівник. 2. Злий дух, чорт.
МОЛЮ́КИ́, -ів, *мн.* Тип безхребетних тварин; добувають заради перлів; проміжні хазяї паразитів людини і тварин; м'якуни.
МОЛЮ́СКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **молю́ск**, -а, *ч.*). Те саме, що **м'якуни́**. ** **контагіо́зний молю́ск** – вірусне контагіозне захворювання шкіри, яке спричинюється фільтруючим вірусом, що є патогенним тільки для людини.
МОЛЮ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **молю́ск**.
МОЛЮСКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до молюска.
МОЛЮСКОЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні засоби винищування молюсків – проміжних хазяїв гельмінтів тварин і шкідників рослин.
МОЛЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає вміст розчиненої

речовини в молях, що містяться в 1000 г розчинника.

МОЛЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **моля́льний**.

МОЛЯ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **моля́р**, -а, *ч.*), *анат.* Корінні зуби, якими подрібнюють їжу.

МОЛЯ́РНИЙ[1], -а, -е, *анат.* Прикм. до **моля́ри**.

МОЛЯ́РНИЙ[2], -а, -е, *фіз.*, *хім.* Стос. до моля. ** **Моля́рна ма́са** – розмірна фізична величина, яка дорівнює відношенню маси речовини до її кількості.

МОЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **моля́рна концентра́ція**.

МОМ, -а, *ч.*, *міф.* Божество глузування й лихослів'я.

МОМЕ́, *невідм.*, *с.* Японська міра ваги, дорівнює 3,75 г.

МОМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **мить**; мент. // *чого, який.* Короткий відтинок часу, коли виконується, відбувається якась дія; короткий час перебування в певному стані. 2. Певний проміжок часу, етап у житті, у розвитку чого-небудь. 3. Окремий бік якогось явища; супровідні умови або які-небудь обставини. 4. *спец.* Числова характеристика розподілу, що має велике значення в механіці та теорії імовірності. *Момент інерції. Момент опору.* 5. Фізична величина, що характеризується впливом сил. ** **Дипо́льний моме́нт** – векторна величина, що характеризує електричні властивості молекули як системи заряджених частинок. **Моме́нт си́ли** – величина, яка характеризує обертальний ефект сили під час її дії на тверде тіло.

МОМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється вмить, дуже швидко.

МОМЕНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **моментА́льний**.

МОМЕНТА́ЛЬНО. Присл. до **момента́льний**; умить, дуже швидко.

МОМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моме́нт**.

МО́МОТ, -а, *ч.*, *діал.* 1. Заїка. 2. Буркотун.

МОМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **МОМОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *діал.* Бурмотати, бурмотіти.

МОМОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Бурмотіння.

МОМОТІ́ТИ *див.* **момота́ти**.

МОМОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Який нечітко, невиразно говорить.

МО́МРАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **мо́мрати**.

МО́МРАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Мимрити.

МО́МСАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **мо́мсатися**.

МО́МСАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Копирсатися, длубатися.

МО́МСИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Мазун, пестун.

МОНА́ДА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій математиці – назва одиниці. 2. У стародавніх філософів (піфагорійців) – одиничність як один із принципів буття. 3. В ідеалістичній філософії Лейбніца – одна з непротяжних, неподільних духовних сутностей, що лежить в основі буття.

МОНА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мона́да**.

МОНАДОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про монади в ідеалістичній філософії Лейбніца та його послідовників.

МОНА́КСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Монако.

МОНА́НДРІЯ, -ї, *ж.* Одномужжя.

МОНАРТРИ́Т, -у, *ч.* Запалення тільки одного суглоба.

МОНА́РХ, -а, *ч.* Єдиновладний голова держави (король, цар, імператор і т. ін.).

МОНАРХИ́НЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Жінка-монарх.

МОНА́РХІВ, -хова, -хове. Прикм. до **мона́рх**; належний йому. *Монархова влада. Монархова милість.*

МОНАРХІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Політичний напрям, що обстоює монархію як єдину форму державної влади. // Прихильність до монархічної форми правління; переконання, погляди монархіста. 2. *рідко.* Те саме, що **мона́рхія**.

МОНАРХІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник монархізму.

МОНАРХІ́СТКА, -и. Жін. до **монархі́ст**.

МОНАРХІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **монархі́ст**. *Монархістські переконання.*

МОНАРХІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до монархії, який ґрунтується на її принципах. 2. Прикм. до **монархі́зм** і **монархі́ст**.

МОНА́РХІЯ, -ї, *ж.* Форма правління, за якої найвища державна влада зосереджена в руках однієї особи – монарха. // Держава з такою формою правління.

МОНАРХОМА́ХИ, -ів, *мн.*, *іст.* Письменники-публіцисти у західноєвропейських державах, які виступали проти абсолютизму.

МОНА́РШИЙ, -а, -е. Належний, властивий монарху.

МОНАСТИ́Р, -я́, *ч.* 1. У буддизмі, християнстві (православ'ї і католицизмі) – громада ченців або черниць, що з належними їй землями й капіталами становить церковно-господарську організацію. // *збірн.* Члени цієї громади. 2. Церква, будівлі й територія, належні цій громаді. ** **Підвести́ під монасти́р** – поставити когось у скрутне становище.

МОНАСТИРИ́СЬКО, -а, *ч.*, *зах.* Монастир.

МОНАСТИРИ́ЩЕ, -а, *ч.* 1. Збільш. до **монасти́р**. 2. Місцина, що належить чи належала монастирю.

МОНАСТИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **монасти́р**; належний йому. *Монастирська земля.* // Власт. монастиреві. *Монастирське життя.* ** **Монасти́рський нака́з** – центральна державна установа в Росії в 1650 – 1725 рр., яка відала адміністративно-фінансовими та судовими питаннями церковного управління. **Монасти́рські селя́ни** – категорія феодально-залежних селян в Росії з 11 ст. до середини 18 ст.; належали монастирям.

МОНАСТИ́Р-ФОРТЕ́ЦЯ, монастиря́-форте́ці, *ч.*, *іст.* Монастир, зведений на узвишші або горі; мав високі і міцні мури з бійницями, підйомними мостами тощо; у часи воєн ставав оборонною фортецею.

МОНАУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має відношення до одного вуха або до використання лише одного вуха; уніауральний.

МОНА́Х, -а, *ч.* 1. Те саме, що **черне́ць**. 2. *перен.*, *ірон.*, *жарт.* Про чоловіка, що живе самітно, уникає спілкування з людьми; відлюдник (у 1 знач.) самітник. 3. *розм.* Водоспуск у греблі.

МОНАХИ́НЯ, -і. Жін. до **мона́х** 1, 2.

МОНАЦИ́Т, -у, *ч.* Фосфатний радіоактивний мінерал червонувато-бурого кольору, що містить Торій і рідкісноземельні елементи.

МОНАЦИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **монаци́т**.

МОНА́ШКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **мона́х** 1, 2. 2. Нічний метелик родини хвилянкових, у якого передні крила білі з чорними зубчастими поперечними смугами, а задні – сірі; гусениця його – шкідник лісу.

МОНБЛА́Н, -у, *ч.*, *перен.* 1. Про те, що підноситься горою, нагадує гірську вершину. 2. Про дуже велику кількість чого-небудь.

МОНГЕЙМІ́Т, -у, *ч.* 1. Друга назва смітсоніту, що містить 22,5 – 33% феруммонооксиду – карбонату цинку-феруму. 2. Друга назва каїніту.

МОНГО́, *невідм.* Народ у Заїрі.

МОНГО́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **монго́л**, -а, *ч.*; **монго́лка**, -и, *ж.*). Народ, який становить основне населення Монголії.

МОНГОЛІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із монголістики.

МОНГОЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Див. **монголозна́вство**.

МОНГО́ЛКА *див.* **монго́ли**.

МОНГОЛОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із монголознавства.

МОНГОЛОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Сукупність наукових дисциплін, що вивчають історію, мови та культуру монгольських народів.

МОНГОЛО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **монголо́їд**, -а, *ч.*; **монголо́їдка**, -и, *ж.*). Люди, що належать до монголоїдної раси.

МОНГОЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **монголо́їди**. *Монголоїдні ознаки.* ** **Монголо́їдна ра́са** – одна з трьох основних рас людства, до якої належать більша частина населення Азії та індіанці Північної й Південної Америки; характерними ознаками цієї раси є жовтувата шкіра, плескувате обличчя з дуже випнутими вилицями тощо.

МОНГОЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на монгола, подібний до нього.

МОНГОЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **монголоподі́бний**.

МОНГО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **монго́ли** і Монголія. // Власт. монголам; такий, як у монголів. *Монгольський ніс.* 2. Уживається в складі деяких ботанічних і зоологічних назв.

МОНГОЛЬФ'Є́Р, -а, *ч.* Куля, наповнена нагрітим повітрям.

МОНДІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Рух за об'єднання світу та його окремих регіонів на федеративній основі із загальним всесвітнім урядом.

МОНЕ́ЛЬ-МЕТА́Л, -у, *ч.* Сплав нікелю з міддю і марганцем.

МОНЕ́МА, -и, *ж.* Двосторонній лінгвістичний знак, єдність означуваного і такого означального (акустичного образу), яка далі не ділиться.

МОНЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Металевий грошовий знак. ** **Па́м'ятна моне́та** – монета, що її випускають на честь історичних подій, для вшанування відомих осіб чи як раритет; має нумізматичну цінність. **Розмі́нна моне́та** – монета меншого номіналу, ніж основна грошова одиниця певної держави. **Станда́ртна моне́та** – монета, в якій вартість металу, з якої її виготовлено, відповідає зазначеному на ній номіналові. **Тезавраці́йна моне́та** – напівнумізматична, обігова чи зливкова золота монета, яку купують лише для накопичення (тезаврації) абстрактної вартості. **Ювіле́йна моне́та** – пам'ятна монета, яку випускають для відзначення ювілейних дат. 2. *збірн.* Металеві гроші. // *розм.* Взагалі гроші.

МОНЕТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Економічна політика, спрямована на стримування зростання грошової маси та зменшення інфляції. // Вивчення впливу грошей на перебіг цих процесів.

МОНЕТА́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з монетаризмом, фінансовий, грошовий. ** **Монета́рні мета́ли** – золото і метали іридієво-платинової групи в будь-якому вигляді та стані, за винятком ювелірних, промислових і побутових виробів.

МОНЕ́ТКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **моне́та** 1.

МОНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моне́та** 1. ** **Моне́тний двір** – державне підприємство, яке займається карбуванням монет, виготовленням орденів, медалей та інших відзнак. **Моне́тний парите́т** – співвідношення золотого та срібного вмісту грошових одиниць двох країн.

МОНЕ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто карбує монети.

МОНЕТОРОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Признач. для розміну монет.

МОНЕТОРОЗМІ́ННИК, -а, *ч.* Автомат для розміну монет (на станціях метрополітену).

МО́НЖУС, -у, *ч.* Пристрій для подання рідини (на висоту до 300 м) – резервуар, з якого рідина періодично витісняється стиснутим повітрям.

МОНІЄЗІО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтозні хвороби жуйних тварин.

МОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Філософське вчення, що визнає першопричиною буття (всесвіту) одну основу – матерію (матеріалістичний монізм) або дух (ідеалістичний монізм); прот. д у а л і з м .

МОНІЛЕ́ТРИКС, -у, *ч.* Спадкове захворювання волосся; інтенсивне випадіння волосся на голові дитини через кілька місяців після народження.

МОНІЛІО́З, -у, *ч.* Хвороба плодових культур, які викликаються паразитичними грибами.

МОНІЛІФО́РМНИЙ, -а, -е. Чоткоподібний.

МОНІЛІФОРМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз з групи акантоцефальозів.

МОНІ́СТ, -а, *ч.*, *філос.* Прибічник, послідовник монізму.

МОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* Стос. до монізму; який ґрунтується на ньому. *Моністична теорія. Моністичний погляд на світ.*

МОНІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *філос.* Властивість за знач. **моністи́чний**. *Моністичність поглядів.*

МОНІТО́Р, -а, *ч.* 1. Прилад для контролю станів об'єкта за певними параметрами, які повинні зберігатися в заданих межах. 2. Пристрій для контролю якості телевізійного зображення; відеоконтрольний пристрій. 3. Баштовий броньований військовий корабель із великокаліберною артилерією, призначений для операцій біля морських берегів і на річках. 4. Те саме, що **гідромоніто́р**. 5. *спец.* Пристрій комп'ютера, призначений для виводу на екран текстової та графічної інформації; дисплей. 6. *спец.* Машинна програма, яка регулює, контролює або перевіряє операції в системі обробки даних. ** **Моніто́р реа́льного ча́су** – керівна програма, призначена для організації роботи системи реального часу. 7. У мовах програмування – високорівневий механізм взаємодії та синхронізації процесів і керівництва системою.

МОНІТО́РИНГ, -у, *ч.* Безперервне стеження за яким-небудь процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату, а також прогнозування та запобігання критичним ситуаціям. *Моніторинг якості навчання.* ** **Ба́зовий моніто́ринг** – система стеження за станом природних явищ та прогнозування їх можливих змін без урахування регіональних антропогенних впливів. **Біологі́чний моніто́ринг** – контроль за станом організму. **Екологі́чний моніто́ринг** – комплексна підсистема моніторингу біосфери. **Моніто́ринг земе́ль** – система спостереження за станом земельного фонду з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення та ліквідації наслідків негативних процесів.

МОНІТО́РИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **моніто́ринг**.

МОНІТО́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **моніто́ринговий**.

МОНО... Перша частина складних слів, що відповідає поняттям "одно", "єдино", напр.: м о н о д р а м а, м о н о к р и с т а л, м о н о х р о м а т и ч н и й.

МОНОАЛКІЛБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Похідна бензолу, що містить лише один алкільний радикал-замінник, сполучений з ароматичним перснем.

МОНОАЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч.* Органічна сполука, що містить у своїй молекулі лише одну альдегідну групу.

МОНОАМІ́Д, -у, *ч.* 1. Продукт заміни однієї гідроксо- або меркаптогрупи в неорганічній кислоті на аміногрупу. 2. Продукт заміни гідроксогрупи одного карбоксилу карбонової кислоти на аміногрупу.

МОНОАМІ́Н, -у, *ч.* Сполука осно́вної (лужної) природи, що містить у своїй молекулі лише одну аміногрупу, іміногрупу або один третинний нітрогеновий атом.

МОНОАМІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **моноамі́н**.

МОНОАМІНОКИСЛОТА́, -и́, *ж.* Карбонова кислота, яка містить у молекулі лише одну аміногрупу.

МОНОАМІНОКСИДА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує окиснювальне дезамінування жирно-ароматичних моноамінів.

МОНОАНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність чутливості на одній кінцівці.

МОНОАРТРИ́Т, -у, *ч.* Запалення одного суглоба.

МОНОА́ТОМНИЙ, -а, -е, *фіз.*, *хім.* Який складається з окремих атомів, не сполучених між собою.

МОНОАУТОВАКЦИ́НА, -и, *ж.* Моновакцина, виготовлена із мікроорганізмів, що виділені із організму хворого або носія збудника інфекції.

МОНОБЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина, яка є першим морфологічно ідентифікованим попередником моноцитів.

МОНОБЛЕПСІ́Я, -ї, *ж.* Стан зору, за якого людина бачить краще, коли користується лише одним оком.

МОНОБЛО́К, -а, *ч.* Будинок, споруда і т. ін. або комплекс чого-небудь, в яких об'єднані, взаємодіють окремі частини, служби різного призначення.

МОНОБЛО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **моноблО́к**.

МОНОБЛО́ЧНИЙ, -а, -е. Який являє собою моноблок.

МОНОБОРИ́Д, -у, *ч.* Борид, формульна одиниця якого містить всього один атом Бору, сполучений з одним атомом елемента-металу.

МОНОБРА́ХІЯ, -ї, *ж.* Вроджена відсутність однієї руки.

МОНОБРОМІ́Д, -у, *ч.* Хімічна сполука, у молекулі чи формульній одиниці якої є один атом брому.

МОНОБРОМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **монобромува́ти**.

МОНОБРОМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вводити в молекулу або формульну одиницю сполуки один атом Брому.

МОНОВАКЦИ́НА, -и, *ж.* Вакцина, яка виготовлена на основі одного виду або серологічного варіанта мікроорганізмів.

МОНОВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **одновале́нтний**.

МОНОВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **моновале́нтний**.

МОНОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Водень, що перебуває у стані окремих, вільних атомів за дуже високих температур; атомарний водень.

МОНОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **моново́день**.

МОНОВОЛОКНО́, -а́, *с.* Те саме, що **мони́тка**.

МОНОГАЛОГЕНІ́Д, -у, *ч.* Хімічна сполука, молекула або формульна одиниця якої містить один атом галогену.

МОНОГА́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Форма шлюбу, за якої кожен може бути одруженим одночасно тільки з однією особою іншої статі; одношлюбність; прот. п о л і г а м і я. 2. У тварин – спарювання самця протягом одного або кількох сезонів з тією самою самкою.

МОНОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до моногамії; одношлюбний.

МОНОГАТА́РІ, *невідм.* Жанр японської оповідальної літератури.

МОНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Нестатеве відтворення.

МОНОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до моногенезу.

МОНОГЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* Антропологічне вчення, за яким усі сучасні раси походять від спільних предків і є кровно спорідненими; прот. п о л і г о н і з м.

МОНОГЕНІ́Я, -ї, *ж.* Одноженство.

МОНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що детермінується одним геном. ** **Моноге́нні ро́злади лю́дини** – спадкові захворювання, які детермінуються одним геном.

МОНОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **моноге́нний**.

МОНОГІБРИ́Д, -а, *ч.*, *зоол.*, *бот.* Гібрид, одержаний унаслідок схрещення особин, які чітко вирізняються певною ознакою.

МОНОГІБРИ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до моногібридів. *Моногібридне схрещування.*

МОНОГІБРИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **моногібри́дний**.

МОНОГІДРА́Т, -у, *ч.*, *хім.* 1. Хімічна сполука, що містить одну молекулу кристалізаційної води. 2. Безводна сірчана кислота.

МОНОГІДРИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у молекулі чи формульній одиниці якої на один атом хімічного елемента припадає один атом Гідрогену.

МОНОГІДРОГЕ́Н, -у, *ч.* Гідроген, що існує у вигляді окремих атомів у надрах Сонця і зірок.

МОНОГІДРОГЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **моногідроге́н**.

МОНОГЛІЦЕРИ́Д, -у, *ч.* Неповний ефір гліцерину і неорганічних та карбонових кислот з однією естерифікованою і двома вільними спиртовими групами.

МОНОГО́НІЯ, -ї, *ж.* Безстатеве, вегетативне розмноження, що відбувається без запліднення шляхом відокремлення частини батьківського організму або простого поділу.

МОНГОРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ту**[2].

МОНОГРА́МА, -и, *ж.* 1. Одна або кілька початкових літер імені чи прізвища, з'єднаних в один знак або переплетених у вигляді візерунка. 2. Іменний напис на подарункові.

МОНОГРАМІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто виготовляє монограми.

МОНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **моногра́фія**; який є монографією. 2. Присвячений творчості одного художника, композитора і т. ін. (про виставку, концерт і т. ін.).

МОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Ґрунтовне наукове дослідження, в якому висвітлюється одне питання, одна тема.

МОНОДА́КНА, -и, *ж.* Рід двостулкових молюсків.

МОНОДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена вада, яка характеризується наявністю тільки одного пальця на кисті.

МОНОДАКТИЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Система класифікації для ідентифікації слідів, що виходить з дослідження окремого відбитка пальця.

МОНОДЕРМО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **терато́ма**.

МОНО́ДІЯ, -ї, *ж.* Одноголосий спів (сольний або унісонний).

МОНОДРА́МА, -и, *ж.* 1. Про п'єсу, кінофільм з одним центральним героєм, які показують в основному долю однієї людини. 2. Твір драматичного змісту для одного виконавця в супроводі оркестру або інструментального ансамблю.

МОНОДРОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до монодромії.

МОНОДРОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мат.* Термін виражає той факт, що яким би шляхом не здійснювався рух незалежної змінної до точки, монодромна функція приймає у цій точці одне й те саме значення.

МОНОДРО́МНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **монодромі́я**.

МОНО́ЕДР, -а, *ч.* Проста кристалографічна форма мінералів, що має одну грань.

МОНОЕДРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до моноедра.

МОНОЗАМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. У якому один іон або атом чи одну групу атомів (радикал) заміщено іншим іоном, атомом чи групою атомів (радикалом).

МОНОЗАМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Хімічна реакція чи низка реакцій, що призводить до утворення моно(одно)-заміщеної похідної сполуки.

МОНО́ЗИ, -но́з, *мн.* Те саме, що **альдо́зи**.

МОНОЗИГО́ТНИЙ, -а, -е. У якого одна зигота; однояйцевий, той, що розвивається з тієї самої яйцеклітини. ** **Монозиго́тні близнюки́** – близнюки, що з'явилися в результаті спонтанного поділу однієї заплідненої зиготи.

МОНОІДЕЇ́ЗМ, -у, *ч.*, *псих.* Домінування у свідомості хворого будь-якого одного уявлення.

МОНОКАМЕРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **однопала́тна систе́ма**.

МОНОКАРБІ́Д, -у, *ч.* Карбід, в одній формульній одиниці якого на один атом елемента, переважно металу, припадає один атом Карбону.

МОНОКАРБО́Н, -у, *ч.* Найпростіший насичений карбогідроген.

МОНОКА́РПІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **монокарпі́чна росли́на**.

МОНОКАРПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, що цвіте й плодоносить один раз протягом життя, після чого гине. ** **Монокарпі́чні росли́ни** – всі однорічні й дворічні рослини, з багаторічних – деякі види пальми, агави тощо.

МОНОКАУЗАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення про розвиток інфекційних захворювань, яке пояснює їх причину тільки безпосереднім проникненням мікроорганізмів в організм людини.

МОНОКЛІНА́ЛЬ, -і, *ж.* Форма залягання верств гірських порід на великих територіях з нахилом в один бік.

МОНОКЛІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **монокліна́ль**.

МОНОКЛІНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **монокліна́льний**.

МОНОКЛІ́ННИЙ, -а, -е. Вид сингонії, що характеризується трьома параметрами кристалічної комірки і одним значенням кута між ними. ** **Монокллі́нна систе́ма** – кристалографічна система, що об'єднує три види симетрії; в ній кристалізуються ортоклаз, рогова обманка, гіпс тощо.

МОНО́КЛЬ, -я, *ч.* 1. Кругле оптичне скло для одного ока, що вставляється в очну западину; використовується замість окулярів або пенсне. 2. Найпростіший фотооб'єктив, що складається з одного двоопуклого скла. 3. *мед.* Пов'язка для одного ока.

МОНОКО́К, -а, *ч.* Безкаркасний фюзеляж літаків, що складається лише з обшивки.

МОНОКО́РМ, -у, *ч.* Корм для худоби із зернових культур, зібраних у стадії молочно-воскової стиглості (стебло разом із зерном), що використовується також як добавка до інших кормів.

МОНОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до монократії. ** **Монократи́чна респу́бліка** – те саме, що **суперпрезиде́нтська респу́бліка**.

МОНОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Форма державного устрою, за якого правління здійснює одна особа.

МОНОКРИСТА́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **монокриста́л**, -а, *ч.*), *фіз.* Одиничні кристали, які мають у всьому об'ємі єдину кристалічну решітку.

МОНОКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **монокриста́л**.

МОНОКРИСТАЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **монокристалі́чний**.

МОНОКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* 1. Вирощування на одному полі протягом кількох років однієї сільськогосподарської культури. 2. Єдина сільськогосподарська культура, яку сіють, вирощують у певній країні або в якомусь районі.

МОНОКУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. Що характеризується пануванням якої-небудь однієї сільськогосподарської культури.

МОНОКУЛЬТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність де-небудь монокультури; сільське господарство, основане на монокультурі.

МОНОКУЛЯ́Р, -а, *ч.* Оптичний прилад, в який дивляться одним оком.

МОНОКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який відноситься до одного ока або до використання лише одного ока; уніокулярний. ** **Монокуля́рний зір** – зір одним оком.

МОНОЛІНГВІ́ЗМ, -у, *ч.* Функціонування однієї мови, користування однією мовою; одномовність.

МОНОЛІ́Т, -у, *ч.* 1. Суцільна кам'яна маса, брила. // Споруда або її частина, висічена з такої брили або збудована з бетону. 2. *геол.* Зразок ґрунту, гірської породи з непорушеним структурним складом, на якому видно їх будову у вертикальному розрізі.

МОНОЛІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **моноліт**; який є монолітом. // Суцільний. 2. *перен.* Міцно згуртований, об'єднаний. // Цілісний, суцільний.

МОНОЛІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **монолі́тний** 2.

МОНОЛІ́ТНО. Присл. до **монолі́тний** 2.

МОНОЛО́Г, -у, *ч.* Довготривала мова дійової особи літературного твору (перев. драматичного), звернена до самої себе, до інших дійових осіб або до глядача. // Виголошення думок наодинці або перед слухачами.

МОНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моноло́г**. // Який має форму монологу. *Монологічна мова.* // Який характеризується наявністю, переважанням монологу, побудований у формі монологу.

МОНО́М, -а, *ч.*, *мат.* Те саме, що **одночле́н**.

МОНОМА́Н, -а, *ч.* Той, хто хворіє на мономанію.

МОНОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Психічний розлад, божевілля, спричинені однією думкою, ідеєю тощо. // Психоз, що проявляється переважно тільки одним видом психічного розладу. // Велике захоплення чим-небудь, пристрасть до чогось.

МОНОМА́НКА, -и. Жін. до **монома́н**.

МОНОМА́ХІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **єдинобо́рство**.

МОНОМЕ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мономе́р**, -а, *ч.*). Низькомолекулярні хімічні сполуки, здатні реагувати між собою та утворювати полімерні сполуки.

МОНОМЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Існування молекул ненасиченої сполуки в одинарному стані.

МОНОМЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до мономерії.

МОНОМЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Який складається з атомів одного металу, виготовлений з одного металу.

МОНОМЕТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Грошова система, за якою один валютний метал (золото або срібло) служить загальним еквівалентом і основою грошового обігу.

МОНОМЕТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до монометалізму. *Монометалічний грошовий обіг.*

МОНОМЕТИЛГІДРАЗИ́Н, -у, *ч.* Безбарвна димляча на повітрі гігроскопічна рідина з аміачним запахом; пальне для рідинних ракетних двигунів.

МОНОМІОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч окремого м'яза.

МОНОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з широким спектром антимікробної дії, що його застосовують при гнійно-запальних процесах, перитонітах, остеомієлітах та ін.

МОНОМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Мономолекуля́рний шар**, *фіз.* – зовнішній шар поверхні конденсованої фази на її межі з іншою фазою або з вакуумом.

МОНОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мат.* Гомоморфізм алгебраїчних систем, що є ін'єктивним відображенням.

МОНОМО́РФНИЙ, -а, -е. Такий, що існує в єдиній формі, зберігає одну форму протягом усього періоду розвитку.

МОНОМО́РФНО. Присл. до **мономо́рфний**.

МОНОНЕВРИ́Т, -у, *ч.* Запалення одного нерва.

МОНОНИ́ТКА, -и, *ж.* Одиночне хімічне волокно безперервної довжини, що використовується для виготовлення канатів, щіток, риболовних сіток і т. ін.; моноволокно.

МОНОНІТРИ́Д, -у, *ч.* Нітрид, в одній формульній одиниці якого на один атом елемента припадає один атом Нітрогену.

МОНОНІТРИ́Л, -у, *ч.* Органічна сполука, в молекулі якої є лише одна нітрильна група (ціаногрупа).

МОНОНІТРОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Органічна сполука, у молекулі якої є лише одна нітрогрупа.

МОНОНІТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Хімічна реакція введення однієї нітрогрупи до молекули органічної сполуки.

МОНОНУКЛЕА́Р, -а, *ч.* Одноядерна клітина крові.

МОНОНУКЛЕА́РНИЙ, -а, -е. Такий, що має одне ядро; одноядерний.

МОНОНУКЛЕО́З, -у, *ч.* Гостре інфекційне захворювання, що спричинюється вірусом, який уражає переважно лімфатичну тканину.

МОНОНУКЛЕОТИ́ДИ, -ів, *мн.* Складні органічні сполуки, які розкладаються при повному гідролізі на пуринові та піримідинові основи, пентозу і фосфорну кислоту.

МОНООКСИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у молекулі або формульній одиниці якої на один атом елемента припадає один оксигеновий атом.

МОНОО́ПЕРА, -и, *ж.* Опера для одного виконавця.

МОНООТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має відношення до одного вуха; прот. д і о т и ч н и й.

МОНОПАРЕ́З, -у, *ч.* Парез однієї кінцівки.

МОНОПЛАКОФО́РИ, -ів, *мн.* Клас морських глибоководних молюсків.

МОНОПЛА́Н, -а, *ч.* Літак або планер з однією парою крил, розташованих в одній площині.

МОНОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч однієї кінцівки або однієї групи м'язів.

МОНОПЛОЇДІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гаплоїді́я**.

МОНОПЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Стос. до моноплоїдії.

МОНОПО́ДІЯ, -ї, *ж.* Вроджена відсутність однієї ноги.

МОНОПОЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **монополізува́ти**.

МОНОПОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Система монополій (у 1, 2 знач.).

МОНОПОЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **монополізува́ти**. // *у знач. прикм. Монополізована торгівля. Монополізована промисловість.* ** **Монополізо́ваний ри́нок** – ринок у визначених територіальних і товарних межах, на якому діє хоча б одне монопольне утворення або існують бар'єри вступу господарюючих суб'єктів на нього.

МОНОПОЛІЗУВА́ТИ, -зу́ю, -зу́єш, *недок. і док.*, *перех.* Установлювати монополію на що-небудь. *Монополізувати виробництво алкогольних напоїв. Монополізувати торгівлю.*

МОНОПОЛІЗУВА́ТИСЯ, -зу́ється, *недок. і док.* 1. Ставати предметом монополії (у 1 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **монополізува́ти**.

МОНОПОЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Той, хто має монополію на що-небудь. 2. Великий капіталіст, представник монополістичного капіталу.

МОНОПОЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до монополії (у 1 знач.); який ґрунтується на її принципах. *Монополістичний капітал.* ** **Монополісти́чний капіталі́зм** – те саме, що **імперіалі́зм**. 2. Прикм. до **монопо́лія** 2; який є монополією.

МОНОПОЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **монополі́ст**; належний монополістам.

МОНОПО́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. *без додатка і чого, на що, у чому.* Виключне право окремої особи, групи людей, держави тощо на виробництво, торгівлю, промисел і т. ін. // Зосередження будь-чого в розпорядженні держави, однієї організації, фірми, особи і т. ін. 2. *перен.* Виключне право на що-небудь; перевага, панування в певній галузі. ** **Ба́нківська монопо́лія** – найбільші банки та їх об'єднання, що панують у проведенні банківських операцій. **Валю́тна монопо́лія** – виключне право держави на здійснення операцій з валютними цінностями та на управління державними золотовалютними запасами. **Відкри́та монопо́лія** – монополія, яка є єдиним продавцем на ринку якого-небудь продукту, але не має спеціального захисту від конкуренції у вигляді, напр., патенту. **Держа́вна фіска́льна монопо́лія** – джерело державних доходів, пов'язане з монополією держави на виробництво і реалізацію товарів масового споживання; запроваджується для поповнення доходів державної скарбниці. **Чи́ста монопо́лія** – ситуація на конкретному товарному ринку, де виступає тільки один продавець. 3. Велике об'єднання, що виникло на ґрунті концентрації виробництва й капіталу з метою встановлення панування в певній галузі господарства та одержання максимальних прибутків. 4. *заст.*, *розм.* Те саме, що **монопо́лька** 1.

МОНОПО́ЛЬ, -я, *ч.*, *фіз.*: ** **Магні́тний монопо́ль** – гіпотетична елементарна частинка з властивостями ізольованого магнітного полюса.

МОНОПО́ЛЬКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. У дореволюційній Росії та Україні – винна крамниця для монопольної торгівлі горілкою. 2. Казенна горілка, що продавалась у такій крамниці.

МОНОПО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до монополії (у 1, 2 знач.), власт. їй. ** **Монопо́льна ре́нта** – додатковий прибуток, що одержується завдяки продажу товарів, вироблених в особливо сприятливих умовах, за ціною, що перевищує їхню вартість. ** **Монопо́льна ціна́** – ціна, яка встановлюється суб'єктом господарювання, що займає монопольне становище на ринку.

МОНОПО́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Продавець монопольки (у 2 знач.).

МОНОПО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **монопо́льний**.

МОНОПО́ЛЬНО. Присл. до **монопо́льний**.

МОНОПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Однополюсний. ** **Монополя́рна депре́сія**, *псих.* – основний депресивний епізод, характерний для випадків, за яких депресивні епізоди повторюються без появи маніакальної фази.

МОНОПОЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **монополя́рний**.

МОНОПО́СТО, *невідм.*, *ч.* Одномісний відкритий кузов перегонового автомобіля, в якому водій розміщується у напівлежачому положенні.

МОНОПСИХІ́ЗМ, -у, *ч.*, *філос.* Вчення про те, що окремі душі народжуються і вмирають не самі по собі, а лише за зовнішнього впливу.

МОНОПСОНІ́Я, -ї, *ж.* 1. Ситуація на ринку товарів і послуг, коли є лише один покупець і багато продавців. 2. Ринок, де на формування ціни впливають покупці, споживачі товарів та послуг. ** **Уда́вана монопсоні́я** – ситуація на біржі, коли попит на конкретний товар мінімальний, оскільки більшість учасників сподіваються на подальше зниження цін.

МОНОПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, у якого одне око; монокулярний.

МОНОРЕ́ЙКА, -и, *ж.* Балка, яка лежить на опорах і призначена для пересування по ній вагонів, вантажних платформ та ін.

МОНОРЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **моноре́йка**.

МОНОРИ́М, -а, *ч.* Вірш або частина його з однозвучною римою.

МОНОРИНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має відношення до сприйняття запахів лише однією ніздрею.

МОНОРХІ́Д, -а, *ч.* Чоловік з одним яєчком.

МОНОРХІДІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена однобічна відсутність яєчка.

МОНОРХІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **монорхідія**. 2. Однобічний крипторхізм.

МОНОСАХАРИ́ДИ, -ів, *мн.* Органічні сполуки, прості вуглеводи, нездатні до гідролізу; продукт розпаду полісахаридів.

МОНОСЕЛЕНІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у формульній одиниці якої на один атом елемента – металу або металоїду (напівпровідника) припадає один атом Селену.

МОНОСЕМІ́Я, -ї, *ж.* Однозначність слова чи виразу; прот. п о л і с е м і я.

МОНОСИЛАБІ́ЗМ, -у, *ч.* Односкладовість, односкладові слова мови.

МОНОСИЛАБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до моносилабізму.

МОНОСИЛІЦИ́Д, -у, *ч.* Силіцид металу, у формульній одиниці якого на один атом елемента – металу припадає один атом Силіцію.

МОНОСИМПТО́М, -у, *ч.* Єдина ознака будь-якого захворювання.

МОНОСИНАПТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Моносинапти́чний рефле́кс** – рефлекс, рефлекторна дуга якого не має в своєму складі вставних нейронів.

МОНОСКО́П, -а, *ч.* Телевізійна трубка для передавання одного нерухомого зображення.

МОНОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моноско́п**.

МОНОСО́МИК, -а, *ч.* Організм або клітина, у диплоїдному хромосомному наборі яких втрачена одна хромосома.

МОНОСОМІ́Я, -ї, *ж.*, *біол.* Втрата однієї хромосоми з диплоїдного набору.

МОНОСО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до моносомії.

МОНОСПЕКТА́КЛЬ, -ю, *ч.* Вистава, в якій грає один актор; читання літературного твору одним актором.

МОНОСПЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до моноспермії.

МОНОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Тип запліднення, при якому до цитоплазми яйцеклітини проникає лише одна чоловіча гамета.

МОНОСПОРІО́З, -у, *ч.* Мікоз, що спричинюється паразитичним грибком.

МОНОСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Сульфід, у молекулі чи формульній одиниці якого на один атом елемента припадає один атом Сульфуру.

МОНОТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Те саме, що **єдинобо́жжя**; прот. п о л і т е ї з м.

МОНОТЕЇ́СТ, -а, *ч.*, *книжн.* Прибічник, послідовник монотеїзму.

МОНОТЕЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до монотеїзму. *Монотеїстичні релігії.*

МОНОТЕЛУРИ́Д, -у, *ч.* Телурид, у формульній одиниці якого на один атом елемента припадає один атом Телуру.

МОНОТЕМАТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *муз.* Композиційний принцип, що полягає в побудові твору на одній музичній темі.

МОНОТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **монотематизм**.

МОНОТИ́П, -а, *ч.* Друкарська машина для відливання літер і складання з них рядків тексту.

МОНОТИПІ́СТ, -а, *ч.*, *друк.* Складач, який працює на монотипі.

МОНОТИПІ́СТКА, -и. Жін. до **монотипіст**.

МОНОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Спосіб друкування в графіці, за якого фарби одного чи кількох кольорів накладають на рівну поверхню металевої дошки й на друкарському верстаті дістають один відбиток.

МОНОТИ́ПНИЙ, -а, -е, *друк.* Прикм. до **моноти́п**. *Монотипний шрифт.* // Зробл. на монотипі. *Монотипний набір.*

МОНОТІОКАРБОНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір, у карбонатному аніоні яких один із оксигенових атомів замінений на сульфуровий – тіоатом.

МОНОТІОКАРБОНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **монотіокарбона́т**.

МОНОТОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Відсутність мелодичної кореляції у звуковій системі мови.

МОНОТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до монотонії.

МОНОТОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **монотоні́чний**.

МОНОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Стан організму, який розвивається при одноманітному фізичному навантаженні в умовах дефіциту сенсорної інформації.

МОНОТО́ННИЙ, -а, -е. 1. Однотонний, однозвучний. 2. *перен.* Позбавлений різноманітності, змін; одноманітний.

МОНОТО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **моното́нний**.

МОНОТО́ННО. Присл. до **моното́нний**.

МОНОТРИ́Х, -а, *ч.* Бактерія з одним джгутиком на одному із полюсів клітини.

МОНОТРИХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **монотри́х**.

МОНОФА́ГИ, -ів, *мн.* Тварини, які живляться одним видом їжі.

МОНОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Живлення тварин одним видом корму; прот. поліфагія.

МОНОФА́ЗНИЙ, -а, -е. Який має лише одну фазу.

МОНОФЕЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Прибічники християнського вчення, яке склалося у 7 ст. у Візантії як офіційний компроміс між ортодоксальною догмою та монофіситами.

МОНОФІЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Прибічники монофізитства.

МОНОФІЗИ́ТСТВО, -а, *с.* Те саме, що **монофіси́тство**.

МОНОФІЗИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **монофізи́ти**.

МОНОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Походження певної групи організмів від одного предка; прот. поліфілія.

МОНОФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Кіно-, телефільм за участю одного актора або з одним центральним героєм.

МОНОФІСИ́ТИ, -ів, *мн.* Прибічники монофіситства.

МОНОФІСИ́ТСТВО, -а, *с.* Одна з течій християнства, основою якої є догма про єдину божественну природу Ісуса Христа.

МОНОФЛУОРИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у молекулі або формульній одиниці якої на один атом хімічного елемента припадає один атом Флуору.

МОНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Психічний стан, за якого людина боїться залишатися на самоті.

МОНОФОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що має один фокус (*див.* **фо́кус**[1] 1).

МОНОФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з передачею або відтворенням звуків від декількох джерел, що записуються спільно на одному звуковідтворювальному пристрої. *Монофонічний магнітофон. Монофонічне звуковідтворення.*

МОНОФОСФІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у формульній одиниці якої на один атом хімічного елемента припадає один атом Фосфору.

МОНОФО́ТО, *невідм.*, *с.* Фотонабірна машина, побудована за принципом буквовідливної машини – монотипа. // Двоапаратна рядконабірна буквопроеціювальна машина з програмним керуванням.

МОНОФТАЛЬМІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена або набута відсутність одного ока.

МОНОФТО́НГ, -а, *ч.*, *лінгв.* Голосний звук з одного елемента артикуляції; однозвук.

МОНОФТОНГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Явище переходу в монофтонг.

МОНОФТОНГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **монофто́нг**; який є монофтонгом. *Монофтонгічні звуки.*

МОНОХА́ЗІЙ, -я, *ч.* Суцвіття, у якому під верхівковою квіткою головної осі розвивається бічна вісь, яка переростає головну та несе також одну квітку.

МОНОХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у молекулі або формульній одиниці якої на один атом хімічного елемента припадає один атом Хлору.

МОНОХО́РД, -а, *ч.*, *спец.* 1. Прилад для вивчення законів коливання струн, що складається зі струни, натягненої на дерев'яну підставку. 2. Старогрецький однострунний щипковий музичний інструмент. 3. Пристрій у фортепіано, за допомогою якого клавішний механізм зміщується убік. 4. Загальна назва однострунних музичних інструментів.

МОНОХОРЕ́Я, -ї, *ж.* Хорея, яка характеризується гіперкінезами тільки однієї кінцівки.

МОНОХОРІА́ТИ, -ів, *мн.* Однояйцеві близнюки, які розміщені в загальному хоріоні.

МОНОХРО́М, -а, *ч.* Надрукований однією фарбою текст.

МОНОХРОМАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відсутність здатності сприймати кольори.

МОНОХРОМА́Т, -а, *ч.* Той, хто страждає на монохромазію.

МОНОХРОМАТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **монохромазі́я**.

МОНОХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має один колір; одноколірний. ** **Монохромати́чне випромі́нювання** – електромагнітне випромінювання однієї певної частоти. **Монохромати́чне сві́тло** – світло, яке характеризується певною довжиною світлової хвилі. **Монохромати́чний зір** – те саме, що **монохромазі́я**.

МОНОХРОМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **монохромати́чний**.

МОНОХРОМА́ТОР, -а, *ч.* Спектральний прилад для виділення вузького інтервалу спектра оптичного випромінювання.

МОНОХРО́МІЯ, -ї, *ж.* Одноколірність мистецького твору.

МОНОХРО́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **монохромати́чний**. *Монохромне фото.* ** **Монохро́мний живо́пис** – живопис, виконаний в одному кольорі.

МОНОХРО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **монохро́мний**.

МОНОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* В антропології – вчення про походження людини сучасного типу й людських рас в одній області земної кулі від однієї форми людиноподібних мавп.

МОНОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що передбачає наявність тільки одного центра, місця зосередження чогонебудь. *Моноцентрична гіпотеза.*

МОНОЦИ́КЛ, -а, *ч.* Те саме, що **велосипе́д**.

МОНОЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до моноцикла.

МОНОЦИТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моноци́т**.

МОНОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Лейкоцити, що є макрофагами крові та лімфи і належать до системи мононуклеарних фагоцитів.

МОНОЦИТО́З, -у, *ч.* Збільшення числа моноцитів в одиниці об'єму крові при багатьох інфекційних захворюваннях.

МОНОЦИТОПЕНІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення вмісту моноцитів у периферичній крові.

МОНОЦИТОПОЕ́З, -у, *ч.* Процес виникнення та диференціювання моноцитарного ряду від монобластів до зрілих моноцитів.

МОНОЦУ́КРИ, -ів, *мн.* Прості цукри – органічні речовини, що містяться в тваринних і рослинних організмах у вільному стані або в складі поліцукрів.

МОНОШИ́ХТА, -и, *ж.* Суміш матеріалів, продукт спільного огрудкування шихти доменних і електрометалургійних печей.

МОНПАНСЬЄ́, *невідм.*, *с.* Сорт фруктових льодяників.

МОНСЕНЬЙО́Р, -а, *ч.* Титул, який за середньовіччя у Франції вживали під час звернення до герцогів, перів; нині вживається, коли звертаються до вищого католицького духівництва.

МОНСТЕ́РА, -и, *ж.* Вічнозелена багаторічна тропічна рослина родини ароїдних з великим листям і довгим повітряним корінням.

МОНСТР, -а, *ч.* 1. Виродок, потвора. 2. *перен.*, *лайл.* Про людину, що вирізняється своїми негативними рисами.

МОНТА́Ж, -у́, *ч.* 1. Складання та встановлювання різних машин, конструкцій, споруд за певними планами й кресленнями. 2. Добір і з'єднування окремих частин фільму, літературного або музичного твору тощо в одне художнє та змістове ціле. // Фільм, твір, складені таким способом. *Музичний монтаж. Фотографічний монтаж.*

МОНТАЖЕ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **монтажист**.

МОНТАЖИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із монтажу (у 2 знач.).

МОНТАЖИ́СТКА, -и. Жін. до **монтажист**.

МОНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до монтажу. *Монтажні роботи.* // Який монтує або займається організацією монтувальних робіт. *Монтажна бригада. Монтажне управління.* // Признач. для монтажу. *Монтажний стіл.* // *у знач. ім.* **монта́жна**, -ної, *ж.* Приміщення для монтування. ** **Монта́жна орбі́та** – орбіта, єдина для двох космічних кораблів, що стикуються.

МОНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Фахівець із монтажу (у 1 знач.). *Монтажник-висотник. Монтажник-скелелаз.*

МОНТА́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **монта́жник**.

МОНТАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; волокнисті й землисті агрегати, розчинні у хлоридній кислоті.

МОНТАНЬЯ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **монтаньяр**, -а, *ч.*). Під час французької революції кінця 18 ст. – революційно-демократичне угруповання депутатів Законодавчих зборів і Конвенту.

МОНТАНЬЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до монтаньярів.

МОНТЕЖЮ́, *невідм.* Те саме, що **мо́нжус**.

МОНТЕКРИ́СТО, *невідм.*, *с.* Система малокаліберних рушниць і пістолетів.

МОНТЕПОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; октаедричні кристали і нальоти з напівметалічним блиском.

МОНТЕ́Р, -а, *ч.* 1. Кваліфікований робітник, що займається електромонтажем і лагодженням електричного обладнання. 2. Те саме, що **монта́жник**.

МОНТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий монтеру.

МОНТМОРИЛОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів; використовується у нафтовій, текстильній та ін. галузях промисловості.

МОНТМОРИЛОНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **монтморилоні́т**.

МОНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **монтува́ти**. // *у знач. прикм.*

МОНТРОЇ́ДИТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; призматичні м'які кристали та порошкуваті агрегати зі скляним блиском, який переходить в алмазний.

МОНТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **монтува́ння**. *Монтувальні роботи.* // Признач. для монтування.

МОНТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із монтування; монтажник.

МОНТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **монтува́льник**.

МОНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **монтува́ти**; монтаж.

МОНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Робити монтаж чого-небудь.

МОНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **монтува́ти**.

МОНУМЕ́НТ, -а, *ч.* Архітектурна або скульптурна споруда на честь видатної події чи особи; пам'ятник. // Споруда на могилі з мармуру, бронзи, граніту тощо на пам'ять про померлого.

МОНУМЕНТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Створення узагальнено-типізованих, монументальних образів, зображень (у творах скульптури, живопису і т. ін.); надання чому-небудь монументальності.

МОНУМЕНТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Ґрунтовність, глибина зміс-

ту (творів мистецтва).

МОНУМЕНТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **монументалізува́ти**.

МОНУМЕНТАЛІЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Створювати монументальні образи, зображення; надавати чому-небудь монументальності.

МОНУМЕНТАЛІ́СТ, -а, *ч.* Архітектор або скульптор – майстер монументального мистецтва.

МОНУМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Властивий монументу. ** **монумента́льне мисте́цтво** – вид образотворчого мистецтва, що охоплює архітектурні та скульптурні монументи, настінні розписи, мозаїку тощо. 2. *перен.* Який вражає своїми розмірами, величністю; величний, грандіозний. *Монументальна споруда.* // Високий, кремезний (про людину, її постать). 3. *перен.* Ґрунтовний, глибокий за змістом.

МОНУМЕНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **монумента́льний**.

МОНУМЕНТА́ЛЬНО. Присл. до **монумента́льний** 2, 3.

МОНУМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **монуме́нт**.

МОНЦОНІ́Т, -у, *ч.* Магматична гірська порода, що складається перев. з калієвого польового шпату й осно́вного плагіоклазу.

МО́НЯ, -і, *ж.*, *дит.* Молоко.

МО́НЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.*, *діал.* Зволікати.

МОПЕ́Д, -а, *ч.* Мотоцикл педальний; легкий малопотужний мотоцикл, що має також педальний привод.

МОПЕ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мопе́д**.

МОПС, -а, *ч.* Порода кімнатних собак із великою головою, тупою мордою та гладкою блискучою шерстю. // Собака цієї породи.

МОР, -у, *ч.* Пошесна смерть; пошесть.

МО́РА, -и, *ч.*, *діал.* Дідько, хатній чорт.

МОРАВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Жовті і сині плями на тілі мерця.

МОРАВІ́Т, -у, *ч.* Продукт зміни тюрингіту, у якому частина Алюмінію замінюється на тризарядний Ферум; залізо-чорний мінерал.

МОРА́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мора́вці** та Моравія.

МОРА́ВЦІ, -ів, *мн.* Давнє західнослов'янське плем'я, що жило на території Моравії.

МОРАЛІЗА́ТОРСТВО, -а, *с.* Те саме, що **моралізува́ння**.

МОРАЛІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до моралізаторства, пройнятий ним.

МОРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **моралізува́ння**.

МОРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Схильність до моралізування; моралізування.

МОРАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **моралізува́ти**.

МОРАЛІЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* 1. *неперех.* Проповідувати сувору мораль. // Робити моральні висновки з приводу чогось. 2. *перех.*, *рідко.* Повчати кого-небудь, читати комусь мораль.

МОРАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Особа, що проповідує сувору моральність, любить повчати. 2. Особа, що займається питаннями моралі.

МОРАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який містить мораль (у 2, 3 знач.); повчальний. *Моралістична література.*

МОРАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **моралісти́чний** 2.

МОРАЛІСТИ́ЧНО. Присл. до **моралісти́чний**; повчально.

МОРАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **мораліст**.

МОРАЛІТЕ́, *невідм.*, *с.* У середньовічному театрі Західної Європи – жанр повчальної драми з алегоричними дійовими особами.

МОРА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Система норм і принципів поведінки людей у ставленні один до одного та до суспільства; етика (у 2 знач.). 2. Повчальний висновок із чогось. 3. *розм.* Повчання, настанови, поради. ** **чита́ти (прочита́ти *і т. ін.*) мора́ль** – повчати, давати настанови, поради.

МОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до моралі (у 1, 2 знач.). // Який містить мораль. 2. Який відповідає вимогам моралі (у 1 знач.). 3. Пов'язаний з духовним життям людини.

МОРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Відповідність поведінки людей нормам моралі (у 1 знач.).

МОРА́ЛЬНО. Присл. до **мора́льний** 2, 3. ** **Мора́льно застарíва́ти** – втрачати своє значення, цінність через появу новіших, досконаліших машин, апаратів, способів обробки і т. ін.

МОРА́ЛЬНО-ЕСТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується моральної свідомості людини та її сприйняття прекрасного.

МОРА́ЛЬНО-ПСИХОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується морального і психологічного аспектів поведінки людини.

МОРАТО́РІЙ, -ю, *ч.* 1. *ек.* Відстрочення платежу, що його встановлює уряд у зв'язку з особливими обставинами (війною, стихійним лихом і т. ін.). 2. *політ.* Призупинка якої-небудь діяльності, тимчасова відмова від чого-небудь; заборона.

МОРАТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **морато́рій**.

МО́РВА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Шовковиця. 2. Плоди шовковичного дерева.

МОРГ[1], -у, *ч.* Будівля, приміщення для трупів; трупарня, покійницька.

МОРГ[2], -а, *ч.*, *заст.* У Польщі, Литві та на загарбаних ними українських землях у 16 – 18 ст., а в Західній Україні – до 1939 р. – міра землі, що дорівнювала 0,56 га.

МОРГ[3], *розм.* Уживається як присудок за знач. **моргну́ти**.

МОРГАНАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Морганати́чний шлюб** – нерівний шлюб.

МОРГАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Термін на позначення хромосомної теорії спадковості, яку висунув на початку 20 ст. американський біолог Т. Морган.

МОРГАНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник морганізму.

МОРГАНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до морганізму, морганістів.

МОРГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **морга́ти**.

МОРГА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.* 1. Мимоволі швидко опускати й піднімати повіки та вії. // Швидко заплющуватися й розплющуватися (про очі). 2. *до кого, на кого, кому і без додатка.* Подавати знак рухом повіки, брови. // Рухаючи бровами, повіками, залицятися, кокетувати, підморгувати. 3. *перен.* Нерівномірно, переривчасто світити, блимати (про предмети, що світять або світяться).

МОРГНУ́ТИ, -нý, -не́ш, *док.* Однокр. до **морга́ти**.

МОРГОСЛИ́ПИЙ, -а, -е, *діал.* Який моргає занадто часто.

МОРГУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ґуля (*див.* **ґу́ля**[1]).

МОРГУ́Н, -á, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто часто моргає (у 1 знач.). 2. Той, хто залицяється; залицяльник.

МОРГУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **моргу́н**.

МОРД, -у, *ч.* *і* **МОРДЕ́РСТВО**, -а, *с.*, *зах.* Масове вбивство, різанина.

МО́РДА, -и, *ж.* 1. Передня частина голови тварини. 2. *вульг.* Про обличчя. // Уживається як лайливе слово.

МОРДА́НЬ, -á, *ч.*, *вульг.* Мордатий чоловік.

МОРДА́С, -а, *ч.*, *вульг.* Ляпас.

МОРДА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е, *фам.* Зменш.-пестл. до **морда́тий** 2.

МОРДА́ТИЙ, -а, -е. 1. З великою товстою мордою (про тварин). 2. *вульг.* Із товстим, широким обличчям.

МОРДА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **морда́тий**.

МОРДВА́, -и́, *ж.*, *збірн.* Те саме, що **мордви́ни**.

МОРДВИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мордви́н**, -а, *ч.*; **мордви́нка**, -и, *ж.*). Угро-фінська народність, що становить основне населення Мордовії.

МОРДЕ́НТ, -у, *ч.*, *муз.* Мелодійна прикраса, різновид мелізму.

МОРДЕ́РСТВО *див.* **морд**.

МОРДОБІ́Й, -бóю, *ч.*, *вульг.* Биття по обличчю.

МОРДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **мордува́ти**. 2. *прикм.* Лютий, злий. // *розм.* Примхливий, норовистий.

МОРДО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мордви і Мордовії.

МО́РДОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **мо́рда** 1. 2. *фам.* Личко (*див.* **ли́чко**[1]).

МОРДУВА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *арх.* Мучитель.

МОРДУВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *рідко.* Той, кого мордують; мученик.

МОРДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія та стан за знач. **мордува́ти** й **мордува́тися** 1, 2; мука, страждання.

МОРДУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* Завдавати комусь фізичного болю або моральних страждань; мучити, катувати. // Не давати спокою; хвилювати, тривожити. // *безос.*

МОРДУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок.* 1. Зазнавати фізичних або моральних страждань; мучитися. // Хвилюватися, переживати з приводу чогось. 2. *з ким – чим, над чим і перед дієприсл. зворотом.* Зазнавати труднощів; робити що-небудь з великим зусиллям, без належного успіху; мучитися. 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **скаже́ніти**.

МОРДЯ́КА, -и, *ж.*, *вульг.* Збільш. до **мо́рда** 2.

МО́РЕ, -я, *с.* 1. Частина океану – великий водний простір із гірко-солоною водою; відособлений від океану суходолом або островами і має своєрідний гідрометеорологічний режим. // Дуже велике озеро з такою водою. *Чорне море.* ** **відкри́те мо́ре**: у міжнародному праві – райони морів і океанів, які не підпадають під суверенітет якої-небудь держави. // *у знач. присл.* **мо́рем**. По морю. 2. Дуже велике штучне водоймище. *Каховське море.* 3. *чого*, *перен.* Поросла, вкрита чимось, велика, безмежна площина. 4. *чого*, *перен.* Велика кількість чогось.

МО́РЕВИЙ, -а, -е. Пошитий із дорогої шовкової тканини із полиском.

МОРЕ́ЛЕВИЙ, **МОРЕ́ЛЬОВИЙ**, -а, -е. 1. Прикм. до **море́ля**. 2. Кольору морелі, абрикосовий.

МОРЕЛІ́ВКА, -и, *ж.* Наливка з морелі (у 2 знач.).

МОРЕЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до морелікування.

МОРЕЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **таласотерапі́я**.

МОРЕ́ЛЬОВИЙ *див.* **море́левий**.

МОРЕ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Сорт абрикоси з дрібними плодами. 2. Плід цього дерева. 3. Сорт вишні.

МОРЕ́НА, -и, *ж.*, *геол.* Відклад із глини, піску та відламків гірських порід (валунів, гравію), що утворюється внаслідок руху льодовиків.

МО́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **мори́ти**. 2. Виснажений, знесилений, змучений. 3. *спец.* Який, будучи підданий морінню, набув темного кольору, твердості й міцності.

МОРЕ́ННИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **море́на**.

МОРЕНОЗИ́Т, -у, *ч.* Ромбічний семиводний нікельсульфат; кристали зі скляним блиском.

МОРЕПЛА́ВАННЯ, -я, *с.* Плавання на судні по морях.

МОРЕПЛА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто подорожує по морях.

МОРЕПЛА́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до мореплавання, пов'язаний з ним. *Мореплавна наука.* // Здатний плавати і зберігати маневреність за будь-якої погоди. // Признач. для мореплавання. *Мореплавна карта.*

МОРЕПЛА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність судна плавати і зберігати свою маневреність за будь-якої погоди. *Мореплавність корабля.*

МОРЕПЛА́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **морепла́вання**.

МОРЕПЛА́ВЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **морепла́вний**.

МОРЕПРОДУ́КТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **морепродукт**, -у, *ч.*). Продукти харчування, що добуваються в морі.

МОРЕ́СКА, -и, *ж.* Музично-танцювальна сцена; символічно відтворювала боротьбу християн і маврів (9 – 15 ст.).

МОРЕТРУ́С, -у, *ч.* Різкі коливання води в морях та океанах, спричинювані геологічними процесами, що відбуваються в надрах Землі або в земній корі, на морському дні чи на узбережжі.

МОРЕХІ́Д, -хо́да, *ч.* Те саме, що **морехо́дець**.

МОРЕХІ́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* Мореходне училище.

МОРЕХІ́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **морепла́вний**.

МОРЕХО́ДЕЦЬ, -хідця, *ч.*, *заст.* Мореплавець.

МО́РЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **мо́ре**.

МОРЖ, -á, *ч.* 1. Водяний ластоногий ссавець із вусатою мордою, великими іклами (у 2 знач.) та короткою шерстю. 2. *розм.* Людина, що купається в зимовий час у відкритих водоймищах; любитель цілорічного купання.

МОРЖЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **морж**. *Моржеве ікло.* // Якого добувають із моржа. *Моржевий жир.*

МОРЖЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля моржа.

МОРЖИ́ХА, -и, *ж.* Самка моржа (у 1 знач.).

МОРЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Заняття моржів; купання, плавання в крижаній воді як спосіб загартування організму, як вид спорту.

МОРЖУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *неперех.*, *розм.* Бути моржем; купатися в крижаній воді з метою загартування; займатися таким купанням як видом спорту.

МО́РЗЕ, *невідм.*, *ч.*: ** **А́збука Мо́рзе** – система умовних знаків для передавання букв і цифр у телеграфії. **Апара́т Мо́рзе** – найпростіший телеграфний апарат для передавання сигналів за допомогою азбуки Морзе.

МОРЗИ́СТ, -а, *ч.* Телеграфіст, що працює на апараті Морзе.

МОРЗИ́СТКА, -и. Жін. до **морзи́ст**.

МОРЗЯ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **А́збука Мо́рзе** (*див.* **а́збука**).

МОРИ́ЛКА, -и, *ж.* Їдкий розчин, яким просочують деревину перед її фарбуванням.

МОРИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто труїть комах, щурів і т. ін. 2. Робітник, що морить деревину.

МОРИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **мори́льник**.

МОРИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Місце, де морять деревину.

МОРИМУ́Х, -а, *ч.*, *діал.* Мухомор.

МОРИМУ́ХА, -и, *ж.*, *зах.* Мухомор.

МОРИ́СКИ, -ів, *мн.* Мусульманське населення Гранади, яке залишилося після Реконкісти, формально прийнявши християнство.

МОРИ́ТИ, морю́, мо́риш, *недок.*, *перех.* 1. *рідко.* Те саме, що **труї́ти**. 2. *перен.*, *розм.* Доводити до виснаження, знемоги; виснажувати, мучити. *Морить на сон.* 3. *розм.* Дуже стомлювати чимось; знесилювати. 4. *спец.* Тримати деревину у воді, у спеціальному розчині, надаючи їй темного забарвлення та міцності, або фарбувати її морилкою. *Морити дуб.*

МОРІ́Г, -ро́гу, *ч.* Густа молода трава; мурава.

МОРІЖО́К, -жка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **морі́г**.

МОРІЖЧА́СТИЙ, -а, -е. Зарослий моріжком. *Моріжчаста стежка.*

МОРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мори́ти**.

МОРІНХУ́Р, -а, *ч.*, *муз.* Те саме, що **матоуці́нь**.

МОРІО́Н, -а, *ч.* Мінерал класу оксидів, відміна кварцу; використовується у радіо- та електротехніці.

МО́РІЯ, -ї, *ж.* Форма гіпертимії (у 2 знач.); часто супроводжується інтелектуальною слабкістю.

МО́РКВА, -и, *ж.* 1. Городня рослина з пірчасторозсіченими листками й довгастим потовщеним коренем. 2. *збірн.* Коренеплоди цієї рослини оранжевого кольору, що вживаються як їжа або корм. // Один коренеплід цієї рослини.

МОРКВИ́НА, -и, *ж.* Один коренеплід моркви.

МОРКВИ́ННЯ, **МОРКОВИ́ННЯ**, -я, *с.* Гичка моркви.

МОРКВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Пестл. до **мо́рква** (у 1 знач.).

МОРКВЯ́НИЙ, -я́на́, -я́не́. Прикм. до **мо́рква**. *Морквяне насіння.* // Пригот., зробл. з моркви. *Морквяний сік.*

МОРКВЯНИ́К, -ý, *ч.* Страва з моркви.

МОРКІВНИ́К, -á, *ч.* Трав'яниста рослина, схожа на моркву.

МОРКОВИ́Й, -á, -é, *зах.* Морквяний.

МОРКОВИ́ННЯ *див.* **моркви́ння**.

МОРМО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мормо́н**, -а, *ч.*; **мормо́нка**, -и, *ж.*). У Північній Америці – члени релігійної секти, віра яких є поєднанням християнства та багатобожжя.

МОРМО́НКА *див.* **мормо́ни**.

МОРМО́НСТВО, -а, *с.* Погляди, переконання, поведінка мормонів.

МОРМО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мормо́ни** та **мормо́нство**.

МОРОВА́ТИЙ, -а, -е, *мисл.* Про гончака, який переслідує звіра повільно, з частими мовчанками.

МОРОВИ́Й, -á, -é. Стос. до мору.

МОРОВИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **мор**. 2. Епідемія (зазвичай чума), що спричиняє велику смертність.

МОРОДУ́НКА, -и, *ж.* Птах родини сивкових.

МОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **моро́зити**. // *у знач. прикм.*

МОРО́ЖЕНИЦЯ, -і, *ж.* Пристосування для виготовлення морозива.

МОРО́З, -у, *ч.* Холод, коли температура повітря спадає нижче нуля. // Температура повітря нижче нуля. // Місце, де є такий холод. // *перев. мн.* Холодна зимова погода; холоди.

МОРОЗЕ́НКО, -а, *ч.*, *фольк.* Пестл. до **моро́з**.

МОРОЗЕ́ЦЬ, -озцю́, *ч.* Зменш.-пестл. до **моро́з**. ** **Морозе́ць пішо́в (побі́г *і т. ін.*) по́за шкі́рою (по спи́ні *і т. ін.*)** – те саме, що **моро́з пішо́в по́за шкі́рою** (*див.* **моро́з**).

МОРО́ЗИВНИК, -а, *ч.* Той, хто робить або продає морозиво.

МОРО́ЗИВНИЦЯ, -і. Жін. до **моро́зивник**.

МОРО́ЗИВО, -а, *с.* Заморожена солодка їжа з вершків, соку, ягід і т. ін.

МОРОЗИ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Морозильна камера у холодильнику.

МОРОЗИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для заморожування продуктів і т. ін. *Морозильний траулер.*

МОРОЗИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Камера в холодильнику або самостійна камера для заморожування харчових та інших продуктів, що швидко псуються.

МОРО́ЗИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Досить морозний.

МОРО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок.* 1. *перех.* Дуже охолоджувати. // Примушувати когось мерзнути на холоді, морозі. // *перен.* Викликати в когось неприємне відчуття холоду, страху. // *безос.* 2. *перех.* Охолоджуючи, перетворювати на лід; заморожувати. // Піддавати продукти дії холоду, морозу для тривалого їх зберігання. *Морозити рибу.* 3. *тільки 3 ос.*, *неперех.*, *безос.* Є (було) холодно, є (буде) мороз. 4. *тільки 3 ос.*, *перех.*, *безос.*, *перен.* Про хворобливе відчуття холоду, гарячковий стан. 5. *перех.*, *перен.* Стримувати, спиняти вияв чого-небудь.

МОРО́ЗИТИСЯ, -о́жуся, -о́зишся, *недок.* 1. *розм.* 2. Пас. до **моро́зити** 2.

МОРОЗИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **моро́з**.

МОРО́ЗНИЙ, -а, -е. Дуже холодний; з морозом, з морозами.

МОРО́ЗНО. Присл. до **моро́зний**. // *у знач. присудк. сл.*

МОРОЗО́ВИНА, -и, *ж.* Тріщина кори або стовбура дерева, що з'являється внаслідок сильного морозу.

МОРОЗО́ВИННИЙ, -а, -е. Який має морозовини. *Морозовинне дерево.*

МОРОЗОВИТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **морозостійки́й**.

МОРОЗОВИТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **морозовитрива́лий**.

МОРОЗО́ВИЦЯ, -і, *ж.* Холоднеча, морозна погода.

МОРО́ЗОНЬКО, -а, *ч.*, *нар.-поет.* Пестл. до **моро́з**.

МОРОЗОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який витримує температуру нижче від нуля (про рослини). 2. Який не змінює своїх властивостей від дії морозу. *Морозостійкий бетон.*

МОРОЗОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **морозостійки́й**.

МОРОЗОТРИВКИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Який витримує багаторазове зниження й підвищення температури без значного зниження своєї міцності.

МОРОЗОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.*, *тех.* Властивість за знач. **морозотривки́й**.

МОРОЗЯ́ВИНА, -и, *ж.* Те саме, що **морозо́вина**.

МОРОЗЯ́КА, -и, *ч.*, *розм.* Сильний мороз.

МОРО́ЗЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **моро́зний**. // Пов'язаний з дією морозу. // Який промерз.

МОРО́ЗЯНО. Присл. до **моро́зяний**. // *у знач. присудк. сл.*

МО́РОК, -у, *ч.* 1. Відсутність світла; темрява, темнота. // Сутінок, присмерк. 2. *перен.* Про щонебудь безвідрадне, безнадійне, сумне.

МОРО́КА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **кло́піт** 2; турбота (у 1 знач.).

МОРОКВА́, -и́, *ж.*, *зах.* Драговина.

МОРОКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Морочливий, клопітний.

МО́РОХ, -у, *ч.*, *діал.* Пліснява, мох.

МОРО́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **по́рхавка** 1.

МОРО́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **моро́чити** й **моро́читися**.

МОРО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Завдавати клопоту (у 2 знач.). // *перен.*, *рідко.* Турбувати, хвилювати. 2. Уводити в оману; дурити. ** **Го́лову моро́чити**: а) (*собі*) займатися чимнебудь клопітливим, думати над чимось складним; б) (*кому*) завдавати комусь клопоту, турбот; в) (*кому*) збивати когось із пантелику; дурити.

МОРО́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *розм.* Займатися чимось клопітливим. // Довго поратися біля когось, чогось.

МОРО́ЧЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **клопітни́й** 2. 2. Те саме, що **па́морочливий** 1. 3. Те саме, що **вередли́вий** 1; капризний, примхливий.

МОРО́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **моро́чливий**.

МОРО́ЧЛИВО. Присл. до **моро́чливий**.

МОРО́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **моро́чливий**.

МОРО́ШКА, -и, *ж.* 1. Багаторічна трав'яниста або напівкущова рослина родини розових з оранжевими їстівними ягодами. 2. *збірн.* Ягоди цієї рослини.

МОРО́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **моро́шка**. // Виготовлений з морошки (у 2 знач.). *Морошкове варення.*

МОРС, -у, *ч.* Солодкий напій з води та соку ягід або плодів. *Журавлинний морс.*

МО́РСКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.*, *рідко.* Сильно, з розмаху бити, вдаряти.

МОРСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Однокр. до **мо́рскати**.

МО́РСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **морс**.

МОРСЬКИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **мо́ре** 1, 2. // Який є, бував над морем, біля моря. // Який відбувається, здійснюється на морі, морем. // Який живе або росте в морі. // Уживається як складова частина деяких зоологічних, ботанічних та інших назв. *Морська ластівка. Морська цибуля.* 2. Пов'язаний із плаванням на морі або військовим флотом. // Якого використовують у мореплавстві. *Морський бінокль.* // Признач. для плавання морем. *Морський флот.* // Признач. для моряків. *Морський одяг.* ** **Морська́ хворо́ба** – хворобливий стан, що виникає внаслідок гойдання судна й супроводжується запамороченням, нудотою, головним болем і т. ін. **Морськи́й кіт** – риба родини хвостоколових, яка відноситься до живородящих риб. **Морськи́й порт** – державне транспортне підприємство, признач. для обслуговування суден, пасажирів і вантажів на відведених порту території і акваторії. **Морські́ ва́нни** – метод бальнеотерапії, який ґрунтується на прийомі ванн із підігрітої природної або штучної морської води. **Морські́ змії** – родина отруйних змій, отрута яких у 50 разів токсичніша, ніж отрута королівської кобри. **Морські́ коридо́ри** – юридична категорія, яка означає право прибережних держав встановлювати особливі умови проходження іноземних суден та військових кораблів у своїх територіальних водах. **Морські́ ле́ви** – тварини родини вухатих тюленів. **Морські́ черепа́хи** – родина черепах, що водяться в тропічних та субтропічних морях; є об'єктом промислу.

МОРТИ́РА, -и, *ж.*, *заст.* Артилерійська гармата з коротким дулом для ведення навісного вогню по закритих та горизонтальних цілях.

МОРТИ́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **морти́ра**. // Признач. для мортири. *Мортирна граната.*

МОРТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оголошення акцій недійсними внаслідок певних причин, напр., їх пошкодження.

МОРТУ́К, -у́, *ч.* Рід рослини родини злакових, що використовуються як кормові.

МОРУ́ГИЙ, -а, -е, *діал.* Рудий чи темно-сірий із темними смугами. *Моругий віл.*

МО́РУЛА, -и, *ж.*, *біол.* Одна з ранніх стадій розвитку зародка багатоклітинних тваринних організмів, що становить скупчення клітин без чітко виявленої порожнини.

МОРУ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **по́рхавка** 1.

МОРФ, -а, *ч.*, *лінгв.* Конкретний лінійний представник морфеми як узагальненої одиниці мови, один з формальних її різновидів, що встановлюється при поділі текстового слова.

МОРФЕ́Й, -я, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог сну та сновидінь. ** **Опини́тися в обі́ймах Морфе́я**, *книжн.* – міцно заснути.

МОРФЕ́МА, -и, *ж.*, *лінгв.* Найменша значуща частина слова (корінь, суфікс, префікс, флексія), що складається з однієї або кількох фонем.

МОРФЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до морфеми.

МОРФЕ́МІКА, -и, *ж.*, *лінгв.* 1. Сукупність морфем мови. 2. Розділ граматики, який вивчає морфеми.

МОРФЕ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до морфеми. *Морфемний склад слова.*

МОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **поліморфі́зм**. 2. *мат.* Перетворення, відповідність. 3. *мат.* Термін, що його застосовують у певних ситуаціях поряд із термінами "функція" і "відображення".

МО́РФІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **морфі́н**.

МО́РФІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мо́рфій**.

МОРФІ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд опію, що використовується як наркотичний болезаспокійливий і снотворний засіб. Вихідна речовина для синтезу героїну.

МОРФІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Хворобливий потяг до вживання морфіну як наркотику; наркоманія.

МОРФІНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто має хворобливий потяг до морфіну.

МОРФІНІ́СТКА, -и. Жін. до **морфіні́ст**.

МОРФІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **морфі́н**.

МОРФІНОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **морфіні́зм**.

МОРФІНО́НІЙ, -ю, *ч.* Комплексний катіон, що утворюється приєднанням катіона Гідрогену до нітрогенового атома морфіну.

МОРФЛО́Т, -у, *ч.*, *розм.* Морський флот.

МОРФОГЕНЕ́З, -у, *ч.* 1. Процес виникнення й розвитку форм рельєфу земної поверхні. 2. Виникнення й розвиток органів і частин організму під час його індивідуального розвитку.

МОРФОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до морфогенезу.

МОРФОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **морфогенети́чний**.

МОРФОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ геоморфології, що описує та класифікує форми рельєфу земної поверхні й систематизує їх за зовнішніми ознаками.

МОРФОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Зміни структури та форми організму, що розвивається.

МОРФОЕКОІНДИКА́ТОР, -а, *ч.* Екологічний індикатор, який дозволяє оцінювати стан зовнішнього середовища за морфологією та структурою природного територіального комплексу.

МОРФО́ЗИ, -ів, *мн.* Неспадкові зміни організму, штучно спричинені діянням зовнішніх факторів.

МОРФО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із морфології (у 1 знач.).

МОРФОЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е: ** **Морфологізо́вані чле́ни ре́чення** – члени речення, виражені тими частинами мови, для яких дана синтаксична функція є первинною.

МОРФОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до морфології.

МОРФОЛОГІ́ЧНО, *присл.* За будовою, за структурою.

МОРФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука про будову та форму організмів, речовин і т. ін. // Будова та форма організмів, речовин і т. ін. ** **Еволюці́йна морфоло́гія** – розділ морфології, що вивчає закономірності формоутворення живих організмів у процесі філогенезу. **Функціона́льна морфоло́гія** – вчення про структури організму, які розглядаються в єдності з виконуваними функціями. 2. Розділ граматики, що вивчає форму та будову слова, а також система форм змінювання слів певної мови.

МОРФОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*: ** **Меди́чна морфоме́трія** – розділ біометрії, що вивчає морфологічні елементи людини та їх зв'язки за допомогою математичних методів.

МОРФОНЕ́МА, -и, *ж.* Одиниця мови: фонеми, які чергуються в аломорфах однієї й тієї ж морфеми.

МОРФОНЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до морфонем.

МОРФОНЕ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до морфонеми. ** **Морфоне́мне пра́вило** – правило, яке передбачає чергування фонем у складі певної морфеми, які можуть бути і в інших морфемах.

МОРФОНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до морфонології.

МОРФОНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ мовознавства, що вивчає зв'язки морфології та фонетики, звукову будову морфем залежно від їхніх взаємозв'язків у різних словах.

МОРФОСКУЛЬПТУ́РА, -и, *ж.* Невеликі форми рельєфу земної поверхні, у виникненні яких головна роль належить екзогенним процесам.

МОРФОСТРУКТУ́РА, -и, *ж.* Великі нерівності рельєфу континентів або дна океанів, у виникненні яких головна роль належить ендогенним процесам.

МОРФОТА́КТИКА, -и, *ж.*, *лінгв.* Розділ морфеміки, що описує: а) формальні засоби морфологічної системи мови, їхні відношення; б) допустимі типи морфемної структури слів.

МОРФОТЕКТУ́РА, -и, *ж.* Найбільші елементи рельєфу Землі; геотектура.

МОРФОТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Зміна кристалічної структури хімічної сполуки при заміні у його молекулі одного з атомів на сусідній по групі у періодичній системі елементів.

МОРФОФОНЕ́МІКА, -и, *ж.* В лінгвістиці – вивчення взаємозв'язку між фонемами і морфемами.

МО́РХЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **змо́рщений** 2. *Морхле яблуко.* ** **Мо́рхле зерно́** – зерно, що засохло на колосу; недорозвинене зерно.

МОРХЛИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *діал.* Атрофуватися.

МО́РХНУТИ, -не, -нуть, *недок.* Вкриватися зморшками (про плоди).

МО́РШЕНЬ, -шня, *ч.*, *діал.* Черевик, зроблений із цілого шматка шкіри.

МОРШО́К, -шка́, *ч.*, *діал.* Зморшка.

МОРЩА́ВИЙ, -а, -е. Покритий зморшками (*див.* **змо́ршка** [1]).

МО́РЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **мо́рщити**.

МО́РЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мо́рщити** й **мо́рщитися**.

МОРЩИНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* і **МОРЩУ́Н**, -а́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **мо́ршень**.

МО́РЩИТИ, -щу, -щиш, *недок.*, *перех.* 1. Робити зморшки, складки на шкірі, обличчі тощо. 2. Утворювати брижі на поверхні води.

МО́РЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Покриватися зморшками (*див.* **змо́ршка** [1]). // Лежати нерівно, негладко (про одяг). 2. Морщити обличчя від незадоволення, з болю тощо. 3. *тільки 3 ос.* Покриватися брижами (про водну поверхню).

МОРЩУ́Н *див.* **морщине́ць**.

МОРЯ́К, -а́, *ч.* Той, хто служить на флоті.

МОРЯ́НКА, -и, *ж.* Невеликий промисловий полярний птах родини качиних.

МОРЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **моря́к**. // Признач. для моряків. *Моряцький картуз.* // Власт. морякам.

МОРЯ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **моря́к**. 2. Дружина моряка.

МОРЯЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **моря́к**.

МОСАРА́БИ, -ів, *мн.* Християни Піренейського півострова, які жили на захопленій арабами у 8 ст. території та сприйняли арабську мову та культуру.

МОСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Норвегії; чорні кристали з напівалмазним блиском.

МО́СІ, *невідм.*, *мн.* Народ у Буркіна-Фасо.

МОСКАЛЕ́НКО, -а, *ч.*, *заст.* Син москаля (у 1 знач.).

МОСКАЛЕНЯ́, -я́ти, *с.*, *заст.* 1. Російська дитина. 2. Дитина солдата.

МОСКА́ЛИК, -а, *ч.*, *заст.* Пестл. до **моска́ль**.

МОСКАЛИ́ХА, -и, *ж.*, *заст.* Дружина москаля (у 1 знач.).

МОСКАЛІ́В, -ле́ва, -ле́ве, *заст.* Прикм. до **моска́ль**; належний москалеві.

МОСКАЛІ́ВНА, -и, *ж.*, *заст.* Дочка москаля (у 1 знач.).

МОСКА́ЛЬ, -я́, *ч.*, *заст.* 1. Вояк, солдат. 2. *розм.* Росіянин.

МОСКА́ЛЬСТВО, -а, *с.*, *іст.* 1. Збірн. до **моска́ль**. 2. Обрусіння.

МОСКАЛЬЧА́, -а́ти, *с.*, *заст.* Москаленя.

МОСКАЛЬЧУ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Син москаля (у 1 знач.).

МОСКАЛЮ́ГА, -и, *ч.*, *заст.* Збільш. до **моска́ль**.

МОСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *зах.* Бити, стукотіти.

МОСКВИ́Ч, -а́, *ч.* Мешканець Москви.

МОСКВИ́ЧКА, -и. Жін. до **москви́ч**.

МОСКВОФІ́Л, -а, *ч.* Прихильник москвофільства.

МОСКВОФІ́ЛКА, -и. Жін. до **москвофі́л**.

МОСКВОФІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* У другій половині 19 – на початку 20 ст. в Галичині, на Буковині та в Закарпатській Україні – суспільно-політична течія, що орієнтувалася на реакційні кола царської Росії.

МОСКВОФІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до москвофілів, москвофільства.

МОСКІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **москі́т**, -а, *ч.*). Дрібні двокрилі кровоссальні комахи, поширені в тропічному та субтропічному поясах земної кулі.

МОСКІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **москі́товий**. ** **Москі́тна пропа́сниця** – інфекційне захворювання, що

його передають москіти. ** **Москі́тний флот**, *перен.* – сукупність дрібних швидкохідних військових суден, призначених для бойових дій великими групами.
МОСКІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **москі́т**. *Москітовий укус.* // Признач. для захисту від москітів. *Москітова сітка.*
МОСКО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Росіянин.
МОСКОВИ́Т, -а, *ч.* Те саме, що **моска́ль** 2.
МОСКОВИ́ТКА, -и. Жін. до **московит**.
МОСКОВИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **московит, московитка**.
МОСКО́ВКА, -и, *ж.*, *іст.* 1. Росіянка. 2. Солдатка.
МОСКО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Москва.
МОСКО́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Нечітка вимова.
МОСКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.*, *зах.* Казати нечітко, погано вимовляючи.
МОСТИ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Вельможний, іменитий, знатний.
МО́СТИК, -а, *ч.* Зменш. до **міст** 1.
МОСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для мостіння (вулиць, доріг та ін.).
МОСТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається мостінням (вулиць, доріг та ін.).
МОСТИ́НА, -и, *ж.* Одна з дощок підлоги, мосту.
МОСТИ́НЦІ, -ів, *мн.* Дошки, покладені на човни для утворення порому.
МОСТИ́СЬКО, -а, *ч.*, *зах.* Міст.
МОСТИ́ТИ, мощу́, мо́стиш, *недок.*, *перех.* 1. Суцільно вкривати камінням і т. ін. (дорогу, площу та ін.); брукувати. // Будувати, споруджувати міст, робити підлогу, щільно укладаючи одну до одної колоди, дошки тощо. 2. Класти, розміщати де-небудь. // *розм.* Садовити. 3. Влаштовувати, звивати (гніздо). 4. *перен.*, *розм.* Сильно вдаряти, бити.
МОСТИ́ТИСЯ, мощу́ся, мо́стишся, *недок.* 1. Займати місце, розміщатися біля кого-, чого-небудь, на чомусь. 2. *перен.*, *розм.* Готуватися, збиратися робити щось, стати кимось. 3. Пас. до **мости́ти** 1.
МОСТИ́ЩЕ, -а, *ч.* 1. Збільш. до **міст**. 2. Місце, де був міст.
МОСТІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Рідкий гній.
МОСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мости́ти** 1, 3. *Мостіння вулиць. Мостіння гнізд.*
МОСТНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Товста мостина.
МОСТОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Який будує мости. *Мостобудівна бригада.*
МОСТОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто будує мости. // Фахівець із мостобудування.
МОСТОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Будівництво, спорудження мостів.
МОСТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **міст** 1. 2. *у знач. ім.* **мостова́**, -во́ї, *ж.*, *розм.* Те саме, що **брук**. 3. *у знач. ім.* **мостови́й**, -во́го, *ч.*, *заст.* Той, хто збирає податок за проїзд через міст. 4. *у знач. ім.* **мостове́**, -во́го, *с.*, *іст.* Податок за проїзд через міст.
МОСТОВИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **мостобудівни́к**.
МОСТОВИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **мости́на**.
МОСТОВИПРО́БНИЙ, -а, -е. Призначений для випробування мостів.
МОСТОВИПРО́БУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто випробовує мости.
МОСТОЗАГІ́Н, -го́ну, *ч.* Пересувна будівельна організація, що займається спорудженням мостів; мостопоїзд.
МОСТОМО́ЗОЧКОВИЙ, -а, -е, *анат.*: ** **Мостомо́зочковий кут** – простір, у якому змикаються міст, довгастий мозок і мозочок.
МОСТОПО́ЇЗД, -а, *ч.* Те саме, що **мостозагі́н**.
МОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Підкріплювати, підсилювати.
МОСЦІ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Вельможний, іменитий, знатний.
МОСЬЄ́, *невідм.*, *ч.* У Франції та в деяких інших країнах – найменування чоловіка, що додається до прізвища або імені, а також форма ввічливого звертання до чоловіка; пан.
МО́СЬКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **мопс**.
МОСЬПА́НЕ, *невідм.*, *ч.*, *заст.* Уживається як звертання в знач. "Милостивий пане добродію!".
МОСЯ́Ж, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **лату́нь**; жовта мідь.
МОСЯ́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **мося́ж**; латунний. *Мосяжне виробництво.* // Зробл. з мосяжу.
МОСЯ́ЖНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Майстер художніх виробів із мосяжу.
МОСЯ́ЖНИЦТВО, -а, *с.*, *рідко.* Виробництво прикрас до збруї, топірців, табівок, пряжок і т. ін. з мосяжу.
МОТА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Назва різних пристроїв для перемотування або змотування чогось (пряжі, стрічки, дроту тощо).
МОТА́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **мота́лка**.
МОТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для мотання пряжі, стрічки, дроту тощо. *Мотальна машина.*
МОТА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто займається мотанням пряжі, стрічки, дроту тощо.
МОТА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **мота́льник**.
МОТА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *спец.* Приміщення, де мотають пряжу, стрічку, дріт і т. ін.
МО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мота́ти**.
МОТАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Метушня, біганина.
МОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мота́ти** 1, 2, 5 і **мота́тися** 1 – 3.
МОТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Навивати, накручувати що-небудь на щось. 2. *чим*, *неперех.*, *розм.*, *рідко.* Кивати, хитати (головою). // Махати рукою тощо. 3. *неперех.*, *перен.*, *фам.* Швидко йти, бігти кудись. // Іти геть, забиратися. 4. *перех. і без додатка*, *перен.*, *фам.* Швидко, жадібно їсти. 5. *перех. і без додатка*, *перен.*, *фам.* Те саме, що **марнотра́тити**.
МОТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **хилита́тися**; теліпатися. 2. Проводити час у турботах, клопотах. // Заклопотано метушитися, бігати. 3. *фам.* Те саме, що **блука́ти** 1; тинятися. 4. Пас. до **мота́ти** 1.
МО́ТАШКА, -и, *ж.*, *текст.* Нитки або пряжа, намотані на коток.
МОТЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Готель для туристів, які подорожують на автомобілях, катерах і т. ін.
МОТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до мотелю, мотелів.
МОТЕ́Т, -у, *ч.*, *муз.* Жанр вокальної або вокально-інструментальної багатоголосої музики.
МОТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моте́т**.
МОТИ́В, -у, *ч.* 1. Підстава, привід для якої-небудь дії, вчинку; причина. 2. *муз.* Мелодичний зворот (найменший відрізок мелодії), що має виразний музичний зміст. // Найменший елемент музичної побудови. // Частина теми, яка може мати самостійне значення в розробці. 3. Тема чи ідея твору мистецтва. 4. Зразок, характерна особливість (малюнка, зображення тощо).
МОТИВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мотива́ція**.
МОТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність мотивів, доказів для обґрунтування чогось; мотивування. 2. Доведення необхідності скоєння певних вчинків. 3. Заохочення учнів до вивчення певного предмета, дисципліни, пояснення необхідності навчання у школі.
МОТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **моти́в**.
МОТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мотивува́ти**. ** **Мотиво́вана помилка**, *псих.* – помилка, яка (теоретично) спричинена деякою прихованою потребою або бажанням.
МОТИВУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить мотивування. *Мотивувальний матеріал.*
МОТИВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мотивува́ти**.
МОТИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Наводити мотиви, що пояснюють, виправдовують певні дії, вчинки тощо; обґрунтовувати.
МОТИВУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **мотивува́ти**.
МОТИ́ВЧИК, -а, *ч.*, *муз.* Пестл. до **моти́в** 2.
МОТИ́КА, -и, *ж.* 1. Найдавніше ручне знаряддя для обробітку ґрунту під посів у вигляді палиці, зазвичай із кам'яним або металевим клинком. 2. *с. г.* Те саме, що **сапа́**; копаниця (у 1 знач.). *Ротаційна мотика.* 3. Те саме, що **кі́рка**.
МОТИЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **моти́ль**.
МОТИ́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Заборгованість, борг.
МОТИ́ЛЬ, -я́, *ч.* 1. Яскраво-червона личинка комара-дзвонарика, що є цінним кормом для риб; смикунчик. 2. *діал.* Метелик (у 1 знач.).
МОТИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Коробочка, в якій рибалки та акваріумісти зберігають мотиль.
МОТИЛЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Мотиль.
МОТИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Милиця.
МОТИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *с. г.*, *рідко.* Те саме, що **розпу́шувати**. *Мотичити землю.* // Сапати, шарувати.
МОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із застосуванням мотики.
МОТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мото́к** 1.
МО́ТЛОХ, -у, *ч.*, *збірн.* 1. Старі речі хатнього вжитку, одяг, ганчір'я тощо. // Непотрібні або непридатні для використання речі. // *розм.* Шматки чогось потрощеного, порубаного. 2. *перен.*, *зневажл.* Погані, негідні люди; набрід, наволоч. 3. *перен.*, *розм.* Те, що не має цінності, нікому не потрібне.
МО́ТЛОХОВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **мо́тлох**.
МОТЛОШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Перетворювати на мотлох (у 1 знач.); рвати, ламати, трощити. 2. *перен.* Сильно бити когось.
МОТЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **метля́ти** 1; махати.
МОТЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **розвіва́тися**; метлятися (у 1 знач.). 2. Те саме, що **метуши́тися**.
МОТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **мота́ти** 2, 3.
МОТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Швидко піти, побігти кудись; метнутися (у 2 знач.).
МОТОБО́Л, -у, *ч.* Командна спортивна гра з м'ячем на мотоциклах.
МОТОБОЛІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що грає в мотобол.
МОТОБО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що стосується мотоболу, призначений для нього.
МОТОБО́Т, -а, *ч.* Моторний бот, невелике моторне судно.
МОТОБУ́Р, -а, *ч.* Бурова переносна установка з бензиновим двигуном.
МОТОВЕЛОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод, що виготовляє мотоцикли, велосипеди і т. ін.
МОТОВЕЛОСИПЕ́Д, -а, *ч.* Велосипед із мотором; мопед.
МОТОВЕЛОСИПЕ́ДНИЙ, -а, -е. Що стосується мотовелосипеда, мотовелосипедів; призначений для них; що виготовляє їх. *Мотовелосипедний двигун. Мотовелосипедний завод.*
МОТОВЕЛОСПО́РТ, -у, *ч.* Вид спорту та спортивних змагань на мотоциклах та велосипедах.
МОТОВИ́ЛО, -а, *с.* 1. Знаряддя, пристрій для змотування пряжі, шовку тощо. 2. *тех.* Машина для змотування прокатного матеріалу (стрічок, дроту, бляхи тощо) в рулони. 3. Частина жниварки або комбайна, що нахиляє до різального апарата стебла трави, злаків та укладає їх на транспортер.
МОТОВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мотови́ло**.
МОТОВИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто працює біля мотовила (у 1, 2 знач.).
МОТОВИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **мотови́льник**.
МОТОВО́З, -а, *ч.* Тепловоз малої потужності для маневрової роботи та перевезення вантажів на залізничних станціях і заводських промислових коліях.
МОТОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мотово́з**.
МОТОГО́НКИ, -нок, *мн.* (*одн.* **мотого́нка**, -и, *ж.*). Спортивні змагання на мотоциклах.
МОТОГО́ННИК, -а, *ч.* Спортсмен, який займається мотогонками.
МОТОГО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **мотого́нник**.
МОТОГО́НЩИК, -а, *ч.* Спортсмен, що бере участь у мотогонках.
МОТОДИВІ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Моторизована дивізія – дивізія, оснащена транспортними засобами.
МОТОДРЕЗИ́НА, -и, *ж.* Моторна дрезина – дрезина, оснащена двигуном мотоциклетного типу.
МОТОДРО́М, -у, *ч.* Місце, пристосоване для випробування мотоциклів та для спортивних змагань на мотоциклах.
МОТО́К, -тка́, *ч.* 1. Рівно змотаний або намотаний на щось мотузок, стрічка, дріт і т. ін. 2. *діал.* Міток.
МОТОКА́Р, -а, *ч.* Безрейковий колісний возик з мотором, призначений для перевезень вантажів.
МОТОКЛУ́Б, -у, *ч.* Клуб, що об'єднує любителів мотоциклетного спорту.
МОТОКОЛЯ́СКА, -и, *ж.* Двомісний автомобіль з мотоциклетним двигуном для інвалідів.
МОТОКОМПРЕ́СОР, -а, *ч.* Агрегат для стискання повітря або якого-небудь газу, який складається з безпосередньо компресора та поршневого двигуна внутрішнього згоряння.
МОТОКОМПРЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мотокомпре́сор**.
МОТОКРО́С, -у, *ч.* Спортивне змагання на мотоциклах пересіченою місцевістю.
МОТОКРОСМЕ́Н, -а, *ч.* Спортсмен, що бере участь у мотокросі, мотокросах.
МОТОМЕХАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *військ.* Моторизований і механізований.
МОТОНА́РТИ, -на́рт, *мн.* Саморушна машина на лижно-гусеничному ходу.
МОТОНЕЙРО́Н, -а, *ч.*, *анат.* Будь-яка окрема нервова клітина, яка активує ефектор.
МОТОНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Підсил. до **мотну́тися**.
МОТОПЕ́Д, -а, *ч.* Те саме, що **мопе́д**.
МОТОПЕРЕГО́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **мотого́нки**.
МОТОПІХО́ТА, -и, *ж.* Моторизована піхота.
МОТОПІХОТИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто служить у мотопіхоті.
МОТОПІХО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мотопіхо́та**.
МОТОПО́МПА, -и, *ж.* Машина для подавання води від джерела під час гасіння пожежі, для перекачування або відкачування надлишків води тощо.
МОТОПОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Те саме, що **мотопробі́г**.
МОТОПРОБІ́Г, -у, *ч.* Групова (або одиночна) поїздка на мотоциклах (мотоциклі) визначеним маршрутом в ознаменування якої-небудь події, дати, з тією або іншою виробничою метою і т. ін.
МОТО́Р, -а, *ч.* Машина, що перетворює різні види енергії в механічну; двигун (у 1 знач.). ** **Мото́р-ко́лесо** – агрегат для автомобіля, тролейбуса і т. ін., що об'єднує мотор, редуктор, гальмовий пристрій і колесо.
МОТОРА́ЛІ, *невідм.*, *с.* Ралі на мотоциклах.
МОТОРЕСУ́РС, -у, *ч.* Тривалість функціонування якої-небудь машини з двигуном внутрішнього згоряння або самого двигуна до граничного стану (що вимірюється пробігом у кілометрах або в годинах роботи).
МОТОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Широке впровадження та використання моторів у всіх галузях народного господарства. 2. Оснащення армії автотранспортом.
МОТОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **моторизува́ти**. // *у знач. прикм.* Оснащений автомототранспортом (про військо).
МОТОРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **моторизува́ти**.
МОТОРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Здійснювати моторизацію (у 1 знач.). 2. Оснащувати війська автомототранспортом.
МОТОРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **моторизува́ти**.
МОТО́РИКА, -и, *ж.* Сукупність рухових процесів організму, системи органів, окремого органа і пов'язані з ними фізіологічні та психічні явища. ** **Голо́дна мото́рика** – рухова активність шлунка та кишок, яка виникає при голоді.
МОТОРИ́КША, -і, *ч.* У країнах Сходу – велосипед із коляскою, забезпечений мотором і пристосований для перевезення містом пасажирів і вантажів; рикша, що займається перевезеннями на такій колясці.
МОТОРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто обслуговує мотори, двигуни.
МОТОРИ́СТКА, -и. Жін. до **мотори́ст**.
МОТО́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **роби́ти**; **ді́яти** (у 1, 2 знач.).
МОТО́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Моторний човен.
МОТОРНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **мото́рний**[2].
МОТОРНЕ́НЬКО. Присл. до **моторне́нький**.
МОТО́РНИЙ[1], -а, -е. 1. Прикм. до **мото́р**. *Моторна деталь.* // Признач. для виготовлення моторів. *Моторний цех.* 2. Оснащений мотором, якому надає руху мотор.
МОТО́РНИЙ[2], -а, -е. 1. Проворний, спритний. // Жвавий. 2. Який виконується енергійно, у швидкому темпі.
МОТО́РНИЙ[3], -а, -е. Руховий (про психофізіологічні процеси). ** **Мото́рна апраксі́я** – загальний термін

для позначення будь-якої з форм апраксії, зокрема нездатність виконувати заплановані дії.

МОТО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мото́рний**[2].

МОТО́РНО. Присл. до **мото́рний**[2].

МОТОРОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до будування, виготовлення моторів. *Моторобудівний завод.*

МОТОРОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто займається будівництвом, виготовленням моторів.

МОТОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь промисловості, що виготовляє мотори.

МОТОРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **мото́рний**[1]. *Моторовий човен.*

МОТОРО́ЛЕР, -а, *ч.* Різновид мотоцикла без коляски, що має інше розміщення складових частин, менший робочий об'єм двигуна, менші колеса тощо.

МОТОРО́ЛЕРНИЙ, -а, -е. Що стосується моторолера, моторолерів; що виготовляє моторолери. *Моторолерний мотор. Моторолерний завод.*

МОТОРОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із ремонтом моторів.

МОТОРОСКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із складанням моторів.

МО́ТОРОШНИЙ, -а, -е. Який викликає почуття страху, жаху.

МО́ТОРОШНІСТЬ, -ності, *ж.* Відчуття страху, жаху.

МО́ТОРОШНО. 1. Присл. до **мо́торошний**. 2. *кому, у знач. присудк. сл.* Про почуття страху, тривоги, яке хтось переживає; страшно.

МОТО́Р-РЕДУ́КТОР, -а, *ч.* Агрегат, який складається з двигуна та редуктора в одному блоці.

МОТОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *діал.* Моторити.

МОТОРУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Діяльний, енергійний чоловік.

МОТОРУ́ХА, -и, *діал.* Жін. до **мотору́н**.

МОТО́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **мото́р**.

МОТОСА́НИ, -е́й, *мн.* Засіб для пересування по снігу у вигляді кузова на гумово-металевих гусеницях, що приводяться в рух мотоциклетним мотором, і з передніми напрямними лижами.

МОТОСПО́РТ, -у, *ч.* Проведення змагань мотоциклістів на краще вміння управляти мотоциклом (на важкопрохідних трасах та ін.).

МОТОСПОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до мотоспорту.

МОТОСТРІЛЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Оснащений автоматичною стрілецькою зброєю та броньованими машинами високої прохідності.

МОТОТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Подорож, поїздка куди-небудь на мотоциклі, мопеді, моторолері як вид туризму.

МОТОТУРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається мототуризмом.

МОТОФЕЛЮ́ГА, -и, *ж.* Фелюга з мотором.

МОТОЦИ́КЛ, -а, *ч.* Дво- або триколісна машина з двигуном внутрішнього згоряння для їзди безрейковими дорогами.

МОТОЦИКЛЕ́Т, -а, *ч.* Те саме, що **мотоци́кл**.

МОТОЦИКЛЕ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **мотоци́кл**.

МОТОЦИКЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мотоци́кл** і **мотоцикле́т**. *Мотоциклетний завод.* // Пов'язаний з їздою на мотоциклах. *Мотоциклетний спорт.*

МОТОЦИКЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто керує мотоциклом, займається мотоциклетним спортом.

МОТОЦИКЛІ́СТКА, -и. Жін. до **мотоциклі́ст**.

МОТОЧАСТИ́НА, -и, *ж.* 1. Моторизована військова частина. 2. Частина якого-небудь механізму, що забезпечує передавання енергії від двигуна до двигунів.

МОТОЧО́ВЕН, -овна́, *ч.* Моторний човен.

МОТОШО́ЛОМ, -а, *ч.* Захисний шолом мотоцикліста.

МОТРОШИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Іти, падати, порошити (про сніг).

МО́ТТО, *невм.*, *с.* Дотепний вислів, афоризм, що вживається як епіграф на початку книжки або розділу.

МО́ТУЗ, -а, *ч.* Грубий мотузок. // Налигач.

МОТУЗЯ́Р, -а́, *ч.*, *зах.* Мотузник.

МОТУЗЗЯ́, -я, *с.* Збірн. до **мо́туз** і **мотузо́к**.

МОТУ́ЗИТИ, -у́жу, -у́зиш, *недок.*, *перех.* 1. В'язати, скручувати. 2. *зах.* Дурити голову, замилювати очі.

МОТУ́ЗКА, -и, *ж.* Те саме, що **мотузо́к**.

МОТУЗКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мотузо́к** і **моту́зка**. // Зробл. з мотузка, мотузків. *Мотузкова петля.*

МОТУЗНИ́К, -а, *ч.* Той, хто сучить, виготовляє мотузки.

МОТУЗО́К, -зка́, *ч.* Зсуканий з прядива виріб для зв'язування або прив'язування кого-, чого-небудь.

МОТУЗО́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **моту́зка**.

МОТУЗО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **мотузо́к**.

МОТУЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Зв'язувати, обв'язувати мотузком кого-, що-небудь.

МОТУЗЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **мотузо́к** і **моту́зка**. // Зробл. із мотузка, мотузків.

МОТУЗЯ́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Канатна фабрика.

МОТУША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Ворушити.

МОТУША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Метушитися.

МОТЯ́ГА, -и, *ч. і ж.* Марнотратник.

МОУРА́ВІ, *невідм.*, *ч.* Адміністративна посада у феодальній Грузії; слідкував за виконанням царських указів, за судовими розглядами та ін.

МОФЕ́ТИ, -ів, *мн.* Виділення вуглекислого газу з домішками водяної пари та ін. газів з невеликих каналів і тріщин на схилах та біля підніжжя вулканів.

МОХ, -у, *ч.* Спакна спорова рослина без коріння та квітів, що росте у вогких місцях, на деревах, камінні.

МОХА́СТИЙ, -а, -е. Який поріс мохом.

МОХЕ́Р, -у, *ч.* Вовна ангорської кози. // Вироби з такої вовни.

МОХЕ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мохе́р**. // Вигот. з мохеру. *Мохерова шапочка.*

МОХНА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **волоха́тий** 1 – 4; кошлатий.

МОХНА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **мохна́тий**.

МОХНА́ТІТИ, -іє, *недок.* Обростати мохом.

МОХНОНО́ГИЙ, -а, -е. У якого кошлаті ноги.

МОХНОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **мохноно́гий**.

МОХОВА́ТКИ, -ток, *мн.* (*одн.* **мохова́тка**, -и, *ж.*). Клас безхребетних водяних тварин, що утворюють колонії у вигляді кущів, наростів.

МОХОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **мох**. // Який поріс мохом.

МОХОВИ́К, -а́, *ч.* Їстівний гриб із бурою шапкою, жовтувато-зеленуватою зісподу.

МОХОВИ́ТИЙ, -а, -е. Який поріс мохом.

МОХОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **мохови́тий**.

МОХОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **мохови́тий**.

МОХОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Схожий на мох. *Мохоподібні рослини.* 2. *у знач. ім.* **мохоподі́бні**, -них, *мн.* Тип вищих рослин, що не мають коренів і до яких належать мохи.

МОХОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мохоподі́бний**.

МОХТА́ЛЬ, -я́, *ч.*, *текст.*, *діал.* Міра ниток у десять і п'ять пасом.

МОХУВА́ТКИ, -ток, *мн.* Клас безхребетних тварин типу щупальцевих.

МОЦА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **сила́ч**.

МОЦА́Р, -я́, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **сила́ч**.

МОЦІО́Н, -у, *ч.* Пішохідна прогулянка на повітрі для відпочинку, лікування тощо.

МО́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Спосіб фіксального словотворення іменників зі значенням жіночої статі від іменників чоловічого роду суфіксальним, рідше флексійним способом.

МОЦУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, **МОЦЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *недок.*, *зах.* 1. З великим зусиллям робити щось; силкуватися 2. Боротися, мірятися силою.

МОЦЮВА́ТИСЯ *див.* **моцува́тися**.

МОЦЮ́ГОЛОВ, -а, *ч.*, *діал.* Великий дерев'яний цвях.

МОЧА́ЖИНА, -и, *ж.* Вологе, заболочене, грузьке місце між купинами на болоті, низинному лузі та ін.

МОЧА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **моча́лити**.

МОЧА́ЛИСТИЙ, -а, -е. Схожий на мочало, подібний до нього.

МОЧА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* 1. Роздирати на мочало, на волокна. 2. *розм.* Завдавати фізичних страждань, мучити.

МОЧА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **мачу́лка**.

МОЧА́ЛО, -а, *с.* Те саме, що **мачу́ла**.

МОЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до мочання. *Мочальне виробництво.* // Признач. для мочання. *Мочальний апарат.* // Вигот. мочанням. *Мочальні вироби з гуми.*

МОЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник мочального виробництва.

МОЧА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **моча́льник**.

МО́ЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **моча́ти**.

МОЧА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **моча́ти** 2.

МО́ЧАР *див.* **мочарі́**.

МОЧАРИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **мочарува́тий**.

МОЧАРІ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **мо́чар**, -а, *ч.*). Те саме, що **багно́** 1; драговина, трясовина.

МО́ЧАРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мо́чар**.

МОЧАРУВА́ТИЙ, -а, -е. З мочарами; багнистий (у 1 знач.). *Мочаруваті луги.*

МОЧАРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **мочарува́тий**.

МОЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Те саме, що **вмоча́ти**[1]. 2. *спец.* Виготовляти щось, занурюючи в розчин, рідину. *Мочати свічки.*

МО́ЧВА, -и, *ж.*, *діал.* Сльота, мокротеча.

МОЧЕ́НА, -ої, *ж.*, *діал.* Настояна горілка.

МО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мочи́ти**. // *у знач. прикм.*

МО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **моча́ти**.

МОЧЕРЕ́Т, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **мочарі́**.

МОЧИ́ЛО, -а, *с.* Місце (заглибина, ковбаня й т. ін.) для мочіння конопель, льону тощо.

МОЧИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для мочіння. *Мочильна яма.*

МОЧИ́ТИ, мочу́, мо́чиш, *недок.*, *перех.* 1. Робити мокрим, вологим. // *безос.* 2. Тримати у воді, у спеціальному розчині, надаючи певних якостей.

МОЧИ́ТИСЯ, мочу́ся, мо́чишся, *недок.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **мо́кнути** 1. 2. Пас. до **мочи́ти** 2.

МОЧІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мочи́ти** 2.

МО́ЧКА, -и, *ж.* 1. Нижня м'ясиста частина вуха людини. 2. Кінчик носа собаки.

МО́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мо́чка**.

МОЧЛИ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Мокрий, дощовий.

МОЧНИ́Й, -а, -е, *діал.* Те саме, що **мочли́вий**.

МОЧУ́ЛА, -и, *ж.* Рогожа, сплетена з волокна молодої липи.

МОШВА́, -и́, *ж.*, *збірн.* Те саме, що **мо́шка**. *Хмара мошви.*

МО́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **мо́шка**.

МОШИ́СТИЙ, -а, -е. Який поріс мохом.

МО́ШКА, -и, *ж.* Дрібна двокрила комаха, схожа на мушку.

МОШКА́, -и́, *ж.* Збірн. до **мо́шка**.

МОШКАРА́, -и́, *ж.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **мошка́**.

МО́ШНИК, -а, *ч.* Народна назва глухаря.

МОШО́К, -шку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **мох**.

МОШО́НКА, -и, *ж.* 1. *анат.* М'язо-шкіряний мішечок, де містяться чоловічі статеві залози – яєчка. 2. *діал.* Гаманець, капшук із такого мішечка.

МОШО́НКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **мошо́нка** 1. *Мошонкова грижа.*

МО́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мости́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Який має настил із твердого матеріалу (каменю, дерева тощо).

МО́ЩІ, -е́й, *мн.* Висохлі, муміфіковані рештки (інколи – окремі кістки) людини, що її церква вважає святою.

МРА́ЗНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Багниста місцина в лісі.

МРА́КА, -и, *ж.*, *діал.*, *зах.* Мряка.

МРАКОБІ́С, -а, *ч.* Запеклий ворог прогресу, культури, науки; реакціонер.

МРАКОБІ́СІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мракобі́с** і **мракобі́сся**; реакційний.

МРАКОБІ́ССЯ, -я, *с.* Погляди та поведінка мракобісів; вороже ставлення до прогресу, культури, науки.

МРЕ́ВО, -а, *с.*, *діал.* Марево.

МРЕЦЬ, мерця́, *ч.* Померла людина; покійник.

МРИДА́НГ, -а, *ч.*, **МРИДА́НГА**, -и, *ж.* Традиційні двосторонні циліндричні барабани у народів Індії.

МРИДА́НГА *див* **мрида́нг**.

МРИЧ, -і, *ж.*, *діал.* Туман, імла.

МРІЙЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який любить мріяти; схильний до мріяння. // Який виражає замріяність. // Сповнений мрій, пройнятий ними. // Який навіває мрії, спричиняє замріяність.

МРІЙЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **мрійли́вий**.

МРІЙЛИ́ВО. Присл. до **мрійли́вий**.

МРІ́ЙНИЙ[1], -а, -е. 1. Те саме, що **мрійли́вий**. 2. Задуманий, замріяний.

МРІ́ЙНИЙ[2], -а, -е. Який ледве видніється, який бовваніє (у 1 знач.).

МРІ́ЙНИК, -а, *ч.* Той, хто любить мріяти. // Той, хто в мріях відривається від реальної дійсності.

МРІ́ЙНИЦТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **мрі́йність** 1. 2. Те саме, що **мрі́яння**.

МРІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **мрі́йник**.

МРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **мрі́йний**[1]. 2. *рідко.* Те саме, що **мрі́яння**.

МРІ́ЙНО. Присл. до **мрі́йний**[1].

МРІ́ТИ[1], мріє; *мин. ч.* мрів, мрі́ла, мрі́ло; *недок.* 1. Ледве видніти; бовваніти (у 1 знач.). // Ледве світитися. // Мерехтіти (у 1 знач.). 2. *безос.*, *рідко.* Те саме, що **світа́ти**.

МРІ́ТИ[2], мрію, мрієш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **мрі́яти**.

МРІ́ТИСЯ[1], мріється; *мин. ч.* мрівся, мрі́лася, -лося; *недок.* 1. Ледь видніти. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ввижа́тися**; привиджуватися.

МРІ́ТИСЯ[2], мріється, *недок.*, *розм.* Те саме, що **мрі́ятися**.

МРІ́ТНО, *присл.*, *діал.* Ледь помітно віддалік.

МРІ́Я, -ї, *ж.* 1. Те, що створене уявою, фантазією; витвір уяви. // *заст.* Привид, примара. 2. Думка про щось бажане, приємне. // Бажання, прагнення. // Предмет бажань, прагнень. // Про кохану людину. 3. Про щось нереальне, нездійсненне, недосяжне; фантазія. ** **Роже́ві мрі́ї** – про щось нереальне, нездійсненне.

МРІ́ЯНИЙ, -а, -е, *поет.* Такий, що про нього мріють.

МРІ́ЯННЯ, -я, *с.* 1. Дія та стан за знач. **мрі́яти**. 2. *рідко.* Те саме, що **мрі́я**.

МРІ́ЯТИ, мрію, мрієш, *недок.* 1. Створювати в уяві образ когось, чогось; поринати у мрії. 2. *про кого – що та з інф.* Думати про здійснення чогонебудь бажаного; прагнути в думках до чогось.

МРІ́ЯТИСЯ, мріється, *недок.* Виникати, з'являтися в уяві, у мріях як бажане. // *безос.*

МРУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мру́жити**.

МРУ́ЖИТИ, -жу, -жиш; *наказ. сп.* мруж; *недок.*, *перех.* Стуляючи повіки, частково заплющувати очі; жмурити.

МРУ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся; *наказ. сп.* мру́жся; *недок.* Мружити очі; жмуритися.

МРУК, -а, *ч.*, *діал.* Буркотун.

МРУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Муркотати (у 1 знач.).

МРЯ́КА, -и, *ж.* 1. Густий дрібний дощ, краплини якого немов перебувають у завислому стані. 2. Те саме, що **імла́**; туман.

МРЯ́КОВИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **імла́**; туман.

МРЯКОВИ́ТИЙ, -а, -е. Із незначним туманом, мрякою.

МРЯКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **мрякови́тий**.

МРЯКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **мрякови́тий**.

МРЯКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **мрякува́тий**.

МРЯЧ, -і, *ж.*, *зах.* Мряка.

МРЯЧИ́ТИ[1], -и́ть, *недок.* Падати дуже дрібними краплями (про дрібний густий дощ). // *безос.*

МРЯЧИ́ТИ[2], -и́ть, *недок.*, *діал.* Мріти (*див.* **мрі́ти**[1]).

МРЯ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **мря́ка**.

МРЯ́ЧНИЙ, -а, -е. Із туманом та дрібним густим дощем; із мрякою (про погоду). // Повитий мрякою, туманом; туманний. // Дуже дрібний, схожий на мряку (у 1 знач.).

МРЯ́ЧНО, *присудк. сл.* Про наявність мряки, туману.

МСТА, мсти, *ж.*, *поет.*, *уроч.* Помста.

МСТИ́ВИЙ, -а, -е. Схильний до помсти. // Який виражає, містить помсту; сповнений помсти.

МСТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **мсти́вий**.

МСТИ́ВО. Присл. до **мсти́вий**.

МСТИ́ТИ, мщу, мстиш, *недок.* Те саме, що **мсти́тися**.

МСТИ́ТИСЯ, мщу́ся, мсти́шся, *над ким – чим, кому, на кому і без додатка*, *недок.* Здійснювати помсту над кимось, чимось.

МСЬЄ, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **мосьє́**.

МТАВА́РІ, *невідм.* Великі феодали, які займали важливі державні посади у феодальній Грузії.

МТІУЛУ́РІ, *невідм.*, *мн.* Загальна назва групи танців народів Грузії.

МУ, *виг.* Звуконаслідування на позначення ревіння корови, вола.

МУА́Р, -у, *ч.* 1. Шовкова тканина з мінливим полиском. 2. *поліґр.* Зайві світлі й темні смуги, що з'являються на відбиткові з автотипного кліше при неправильному його виготовленні.
МУАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **муарува́ти**.
МУА́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **муа́р** 1. // Схожий на муар. *Муаровий полиск.*
МУАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **муарува́ти**.
МУАРУВА́ТИ, -ю́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Надавати тканині, паперові тощо мінливого полиску.
МУГА́М, -у, *ч.* 1. Лад в азербайджанській народній музиці. 2. Вокально-інструментальна п'єса в народній та професійній музиці Азербайджану.
МУГИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мугикати**.
МУГИ́КАТИ, мугикаю, мугикаєш *і* мугичу, мугичеш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Стиха, невиразно наспівувати. 2. *неперех.* Вимовляти "гм", "мг" і т. ін. *Мугикати під ніс.*
МУГИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* 1. Однокр. до **мугикати** 2. 2. Невиразно що-небудь сказати.
МУГИ́Р, -а́, *ч., зневажл., лайл.* Вайлувата, неотесана, груба людина.
МУГИ́РКА, -и. Жін. до **мугир**.
МУГИРЯ́КА, -и, *ж., зневажл., лайл.* Збільш. до **мугир**.
МУГУРДА́НЦИГ, -у, *ч.* Латиський народний танець.
МУДА́К, -а́, *ч., вульг.* Про нудного, набридливого невдаху.
МУДЕ́РКА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **га́йка**.
МУДЕРКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **муде́рка**.
МУДЕ́РНИЙ, МУДЕ́РСЬКИЙ, -а, -е, *діал., зах.* Вправний, майстерний.
МУДЕ́РСЬКИЙ *див.* **муде́рний**.
МУДЕ́ХАРИ, -ів, *мн.* Мусульманське населення, яке залишалося на території Піренейського півострова після відвоювання у арабів під час Реконкісти.
МУДЖАХІ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **муджахі́д**, -а, *ч.*). 1. *іст.* Під час іранської революції 1905 – 1911 рр. – члени лівої нелегальної революційної організації, яка боролася за національну незалежність і демократичні перетворення. 2. В Алжирі – учасники національно-визвольної війни 1954 – 1962 рр., борці за незалежність своєї країни. 3. Вчені і судді, які досягли найвищої міри знання мусульманського права.
МУДИ́ЛО, -а, *ч., вульг.* Те саме, що **муда́к**.
МУ́ДО, -а, *с.* Яєчко чоловіка й тварини-самця.
МУДОДЗВІ́Н, -во́на, *ч., вульг.* Те саме, що **муда́к**.
МУДРАГЕ́ЛЬ, -я, *ч., розм., ірон.* Той, хто багато роздумує, обмірковує.
МУДРА́К, -а́, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **мудре́ць** 2. 2. *ірон.* Те саме, що **мудрагель**.
МУДРА́ЦІЯ, -ї, *ж., жарт., ірон.* Те саме, що **му́дрість** 3.
МУДРЕ́ЦЬ, -еця́, *ч.* 1. Людина, що має великий розум, досвід, глибокі знання; мудра людина. 2. Мислитель, філософ. 3. *ірон.* Той, хто багато роздумує, обмірковує; мудрагель.
МУ́ДРИЙ, -а, -е. 1. Наділений, обдарований великим розумом; який має значний життєвий досвід; розумний, досвідчений. // *у знач. ім.* **му́дрий**, -рого, *ч.* Про розумну, досвідчену людину. // Який виражає розум, проникливість. // Написаний розумно, з глибоким розумінням і узагальненням чогось. 2. Який ґрунтується на глибокому розумінні чогось, на великому досвіді. 3. *ірон.* Те саме, що **хи́трий**. 4. *розм.* Нелегкий, складний для виконання, для здійснення. 5. *розм., рідко.* Дуже добрий, смачний.
МУ́ДРИК, -а, *ч., діал.* Те саме, що **мудра́к**.
МУДРІ́Й, -ія́, *ч., розм., ірон.* Те саме, що **мудре́ць**.
МУ́ДРІСТЬ, -рості, *ж.* 1. Властивість і якість за знач. **му́дрий** 1 – 3. 2. Глибоке знання, розуміння, узагальнення чогось; досвід. 3. Що-небудь складне, трудне.
МУДРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати мудрим.
МУДРІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати мудрим.
МУ́ДРІШКИ, -шок, *мн., зах.* 1. Вигадки. 2. Майстерно, вигадливо зроблені речі.
МУ́ДРО, *присл.* 1. Із знанням справи; розумно. 2. Уміло, майстерно. 3. *розм., ірон.* Хитро, лукаво.
МУДРО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Вишукано, вигадливо зроблений, пошитий і т. ін. 2. Хитрий, вивертокий.
МУДРО́ТА, -и, *ж., зах.* Щось складне для розуміння чи виконання.
МУ́ДРОЩІ, -ів, *мн.* 1. Те саме, що **му́дрість**. 2. *ірон.* Те саме, що **мудрува́ння**.
МУДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія або її наслідки за знач. **мудрува́ти**.
МУДРУВА́ТИ, -ю́ю, -у́єш, *недок.* 1. Удаватися в зайві й непотрібні міркування. // Вигадувати, робити щось незвичайне. 2. *ірон.* Те саме, що **хитрува́ти**. 3. *над чим і без додатка, розм.* Те саме, що **розду́мувати**; обмірковувати.
МУДРУВА́ТИЙ, -а, -е. Важкий, складний для розуміння. *Мудрувата фраза.*
МУДЬ, -я, *ч., зневажл., лайл.* Груба, невихована людина.
МУЕДЗІ́Н, -а, *ч.* У мусульман – служитель при мечеті, який з мінарету в певний час закликає віруючих до молитви.
МУЖ, -а, *ч.* 1. *книжн.* Державний, науковий, громадський і т. ін. діяч. 2. *заст., уроч.* Чоловік (у 2 знач.).
МУЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., заст., поет.* Мужніти.
МУЖВА́, -и́, *ж., збірн.* 1. *заст., зневажл.* Мужики, селяни. 2. *перен., заст., зневажл., лайл.* Про невихованих, неосвічених людей.
МУЖИ́К, -ика́, *ч.* 1. *заст., розм.* Селянин. 2. *перен., заст., зневажл., лайл.* Про невиховану, грубу людину; селюк. 3. *заст., розм.* Чоловік (у 1 знач.), мужчина. 4. *діал.* Чоловік (у 2 знач.), дружина (у 2 знач.).
МУЖИКІ́В, -ко́ва, -ко́ве, *заст.* Прикм. до **мужи́к** 1, 3; належний мужикові.
МУЖИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., заст.* Бути мужиком (у 1 знач.), селянином.
МУЖИКУВА́ТИЙ, -а, -е, *заст., зневажл.* Який зовнішністю, поведінкою схожий на мужика (у 1, 2 знач.); грубуватий (у 2 знач.).
МУЖИКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., заст.* Властивість за знач. **мужикува́тий**.
МУЖИКУВА́ТО, *заст., зневажл.* Присл. до **мужикува́тий**.
МУЖИ́ЦТВО, -а, *с., збірн., заст., розм., зневажл.* Мужики. // Стан мужиків.
МУЖИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст., розм.* Прикм. до **мужи́к** 1. // Власт. мужикові, мужикам. // Такий, як у мужика.
МУЖИЧА́, -а́ти, *с., заст., розм.* Дитя мужика (у 1 знач.).
МУЖИ́ЧИЙ, -а, -е, *заст., розм.* Те саме, що **мужи́цький**.
МУЖИ́ЧИЩЕ, -а, *ч., заст., зневажл.* Збільш. до **мужи́к** 1 – 3.
МУЖИ́ЧКА, -и, *ж., заст., зневажл.* Жін. до **мужи́к** 1, 2; селючка.
МУЖИЧНЯ́, -і́, *ж., розм., жарг.* Збірн. до **мужики́**.
МУЖИЧО́К, -чка́, *ч., заст., розм., діал.* Зменш.-пестл. до **мужи́к** 1, 3, 4.
МУ́ЖІВ, -жева, -жеве, *заст.* Прикм. до **муж** 2; належний мужеві.
МУ́ЖНІЙ, -я, -є. 1. Який виявляє стійкість, хоробрість, рішучість. // Який виражає мужність (у 1 знач.). 2. *рідко.* Те саме, що **змужні́лий** 2; зрілий (у 2 знач.).
МУЖНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мужні́ти**.
МУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Риса характеру людини, у якій поєднуються хоробрість, рішучість, витримка тощо. // Відвага, сміливість. 2. *рідко.* Те саме, що **змужні́лість**; зрілість.
МУЖНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати дорослим, фізично й духовно зрілим. 2. *перен.* Ставати сильнішим, набуваючи досвіду; розвиватися, міцніти.
МУ́ЖНЬО. Присл. до **му́жній** 1; хоробро, завзято.
МУЖОЛО́ЗТВО, -а, *с.* Те саме, що **педера́стія**.
МУЖО́ЦІЯ, -ї, *ж.* Рід зелених водоростей.
МУЖЧИ́НА, -и, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **чолові́к** 1.
МУ́ЗА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – одна з дев'яти богинь поезії, мистецтва та науки. 2. *перен.* Творче натхнення, його джерело, що втілюється зазвичай в образі такої богині. 3. *перен.* Творчість поета, його мистецтво.
МУЗЕЄЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із музеєзнавства.
МУЗЕЄЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про організацію та діяльність музеїв.
МУЗЕЄЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до музеєзнавства.
МУЗЕЄФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перетворення чого-небудь, що має історичну, культурну і т. ін. цінність, у музей, в музейний експонат, в об'єкт, що охороняється державою.
МУЗЕЄФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **музеєфікува́ти**.
МУЗЕЄФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Перетворювати (перетворити) що-небудь, що має історичну, культурну і т. ін. цінність, в музей, в музейний експонат, в об'єкт, що охороняється державою.
МУЗЕ́Й, -ю, *ч.* 1. Культурно-освітній та науково-дослідний заклад, що збирає, вивчає, експонує та зберігає пам'ятки матеріальної й духовної культури, природничо-наукові колекції тощо. // Приміщення такого закладу. 2. *перен., розм.* Зібрання яких-небудь рідких речей.
МУЗЕЙ-ЗАПОВІ́ДНИК, музе́ю-запові́дника, *ч.* Музей, до експозиції якого входять архітектурні або історичні пам'ятки, розташовані на території, оголошеній заповідною.
МУЗЕ́Й-КВАРТИ́РА, музе́ю-кварти́ри, *ч. і ж.* Відкрита для огляду квартира, в якій жила особа, діяльність і творчість якої цікавить громадськість.
МУЗЕ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **музе́й** 1. *Музейний експонат.* // Власт. музеєві. ** **Музе́йна спра́ва** – спеціальна галузь культурно-освітньої та наукової діяльності, яка здійснюється музеями. 2. Який годиться для музею; рідкісний, цінний. *Музейна рідкість.*
МУЗЕ́ЙНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **музе́йна спра́ва**.
МУЗЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Сукупність рис, особливостей, характерних для музею; наявність того, що характерне для музею, нагадує музей. 2. *перен.* Наявність у чому-небудь того, що пов'язане з уявленням про традиційність, незмінність і т. ін. чого-небудь.
МУЗЕ́Й-САДИ́БА, музе́ю-сади́би, *ч. і ж.* Меморіальна садиба.
МУЗЕ́ЙЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **музе́й**.
МУЗЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **музеєзна́вство**.
МУ́ЗИКА, -и, *ж.* 1. Мистецтво, що відображає дійсність у художньо-звукових образах. // Твори такого мистецтва, сукупність їх. ** **Покла́сти на му́зику** – написати музичний твір на який-небудь текст. 2. Інструментальний вид цього мистецтва на відміну від вокального. *Симфонічна музика.* // Виконання, звучання музичних творів. 3. *чого і з означ.* Гармонійне звучання чого-небудь. // Сукупність яких-небудь звуків. 4. Те саме, що **орке́стр**. 5. *перен., розм.* Про складну, тривалу справу, марудне заняття тощо.
МУЗИ́КА, -и, *ч.* Те саме, що **музика́нт**.
МУЗИ́КА-АМА́ТОР, музи́ки-ама́тора, *ч.* Те саме, що **музи́ка-люби́тель** 1.
МУЗИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **музи́чний** 2, 3.
МУЗИКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **музи́чність**.
МУЗИКА́ЛЬНО, *рідко.* Присл. до **музика́льний**.
МУЗИ́КА-ЛЮБИ́ТЕЛЬ, музи́ки-люби́теля, *ч.* 1. Музикант без професійної музичної підготовки. 2. Той, хто займається музикою не як професіонал, а з інтересу.
МУЗИКА́НТ, -а, *ч.* Той, хто грає на якомусь інструменті.
МУЗИКА́НТ-АМА́ТОР, музика́нта-ама́тора, *ч.* Те саме, що **музи́ка-ама́тор**.
МУЗИКА́НТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **музика́нт**.
МУЗИКА́НТКА, -и, *розм.* Жін. до **музика́нт**.
МУЗИКА́НТ-ЛЮБИ́ТЕЛЬ, музика́нта-люби́теля, *ч.* Те саме, що **музи́ка-люби́тель**.
МУЗИКА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **музика́нт**.
МУЗИ́КИ, -зик, *мн., розм.* 1. Забава з музикою; гулянка, танці. 2. Те саме, що **му́зика** 2, 4.
МУЗИКОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із музикознавства.
МУЗИКОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука, що вивчає теорію та історію музики, музичну культуру народів.
МУЗИКОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до музикознавства.
МУЗИКОЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **музикоге́нна епіле́псія** (*див.* **епіле́псія**).
МУЗИКОТЕРАПЕ́ВТ, -а, *ч.* Спеціаліст у галузі музикотерапії.
МУЗИКОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Розділ медицини, який розробляє методи лікування музикою нервовопсихічних захворювань; лікування музикою.
МУЗИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **музикува́ти**.
МУЗИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **музи́чити** 1.
МУ́ЗИН, -а, -е. Прикм. до **му́за**.
МУЗИ́ЦТВО, -а, *с., арх.* Гра на музичному інструменті.
МУЗИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **музикува́ння**.
МУЗИ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **му́зика**.
МУЗИ́ЧЕНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **музи́ка**.
МУЗИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* 1. Грати на якомусь інструменті, розважатися музикою. 2. *перен.* Видавати звуки, схожі на музику.
МУЗИ́ЧКА, -и, *ж., розм.* Поганенький музика.
МУЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **му́зика** 1, 2. // Виражений, здійснюваний засобами музики. *Музичний образ. Музична школа.* ** **Музи́чна дра́ма** – драма в супроводі музики, опера з драматичним сюжетом. **Музи́чна ексце́нтрика** – естрадно-цирковий жанр, трюкове виконання музичних творів на традиційних або спеціальних ексцентричних інструментах. **Музи́чна коме́дія** – комедія, що супроводжується музикою; оперета. **Музи́чна літерату́ра**: а) література про музику; б) сукупність музичних творів (нотні видання); в) навчальний курс, який має на меті ознайомити студентів із зразками музичної творчості різних епох, народів, стилів, жанрів тощо. **Музи́чна осві́та** – професіональне навчання музичної творчості, виконавству та науці, а також сукупність знань, набутих внаслідок такого навчання. **Музи́чна скри́нька** – механічний музичний інструмент, у якому звуковидобування відбувається внаслідок зчеплення язичків із розташованими у певній послідовності штифтами барабана. **Музи́чна терапі́я** – використання музики з метою нормалізації психічних станів та лікування хвороб нервової та серцево-судинної систем, депресії, функціональних розладів тощо. **Музи́чний дикта́нт** – записування музичного твору на слух; форма навчальної роботи, що сприяє розвитку музичного слуху. **Музи́чний звук** – звук, який має (на відміну від шумового) чітко виражену висоту, що її можна визначити з абсолютною точністю. **Музи́чний моме́нт** – невелика інструментальна п'єса, за характером близька до експромту. **Музи́чний ро́змір** – кількісна характеристика тактового метра (*див.* **метр**[2] 2); позначає кількість долей певної тривалості, що утворюють такт. **Музи́чний слух** – здатність сприймати, розрізняти і відтворювати висотні, метроритмічні, динамічні та ін. співвідношення звуків. 2. Здібний до музики, який любить і тонко розуміє музику. *Музична людина.* 3. Який нагадує музику, приємний для слуху; мелодійний. *Музичний голос.*
МУЗИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **музи́чний**.
МУЗИ́ЧНО, *присл.* 1. З музичного погляду. *Музично грамотна людина.* // Засобами музики. 2. Подібно до музики; мелодійно.
МУЗЮ́К, -а́, *ч., діал.* Соска.
МУЇ́СКИ, -ів, *мн.* Група індіанських племен мовної сім'ї чибча.
МУКА́, -и́, *ж., розм.* Те саме, що **бо́рошно** 1.
МУ́КА, -и, *ж., чого, з означ. і без додатка.* Страждання, зумовлені фізичними болями, духовними переживаннями тощо. // *у знач. присудк. сл.* Про щось болюче, тяжке, нестерпне. ** **Танта́лові му́ки**: а) за давньогрецькою міфологією, вічні муки голоду і спраги, що їх зазнав з волі Зевса цар Тантал, який нібито викрав у богів амброзію і нектар; б) (*перен.*) нестерпні муки, страждання, спричинені споглядванням бажаної мети та усвідомленням неможливості досягти її.
МУКАЛТИ́Н, -у, *ч.* Відхаркувальний засіб, що його застосовують при захворюваннях дихальних шляхів та легень.
МУКА́М, -у, *ч.* Різновид практики музикування, поширений у народів Близького і Середнього Сходу.
МУ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **му́кати** та звуки, утворювані цією дією.
МУКА́РНА, -и, *ж.* Те саме, що **сталакти́т** 2.
МУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Видавати звуки "му-

му"; ревіти (про велику рогату худобу). 2. *перен., розм., рідко.* Те саме, що **муги́кати** 2.

МУКА́ЧІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мукачів.

МУКДЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мукден (місто у Китаї).

МУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **му́кати**.

МУКОВІСЦИДО́З, -у, *ч., мед.* Спадкове захворювання, характеризується кістозним переродженням травних залоз та дихальних шляхів.

МУКО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується слизової оболонки; слизовий.

МУКОЇ́ДИ, -ів, *мн.* Складні білки з групи глікопротеїдів; складаються з простого білка і вуглеводного залишку.

МУКОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Який схожий на слиз, слизоподібний.

МУКОКЛА́З, -а, *ч.* Хірургічне руйнування зміненої слизової оболонки жовчного міхура шляхом коагуляції.

МУКОКОЛЬПО́С, -у, *ч.* Скупчення слизу в піхві внаслідок зарощення дівочої пліви або піхви в нижній або середній її третині.

МУКОЛІПІДО́З, -у, *ч.* Хвороби накопичення, які зумовлені зниженням активності гідролаз у фібробластах.

МУКОМЕ́ТРА, -и, *ж.* Накопичення слизу в порожнині матки внаслідок порушення його відтоку.

МУКОПОЛІСАХАРИ́ДИ, -ів, *мн.* Біополімери, які в живому організмі перебувають у вигляді сполук; беруть участь у процесах росту і регенерації тканин, запліднення тощо.

МУКОПОЛІСАХАРИДО́ЗИ, -ів, *мн.* Захворювання, що зумовлені генетичним дефектом ферментного розщеплення вуглеводної частини молекули мукополісахаридів.

МУКОПРОТЕЇ́ДИ, -ів, *мн.* Складні високомолекулярні природні речовини, побудовані з білків, вуглеводів та їх похідних.

МУКОПРОТЕО́ЗИ, -ів, *мн.* Продукти розпаду мукопротеїдів шлунка.

МУКОПУРУЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Слизовогнійний.

МУ́КОР, -а, *ч.* Рід нижчих грибів родини мукорових; бувають у ґрунті, харчових продуктах, рослинних і тваринних рештках, на фруктах, насінні тощо.

МУКОРМІКО́З, -у, *ч.* Те саме, що **мукоро́з**.

МУКО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **му́кор**.

МУКОРО́З, -у, *ч.* Хронічний глибокий мікоз, що характеризується ураженням шкіри, органів дихання, зору, слуху, центральної нервової системи. ** **Підшкі́рний мукоро́з** – мукороз, який проявляється множинними виродливими підшкірними підпухлостями на шиї та грудях. **Риноцеребра́льний мукоро́з** – мукороз, що є первинною інфекцією носової порожнини, придаткових пазух або орбіт.

МУКОРОМІКО́З, -у, *ч.* Те саме, що **мукоро́з**.

МУКОЦЕ́ЛЕ, *невідм., с.* Скупчення слизу в кістозній порожнині; слизова ретенційна кіста.

МУКСУ́Н, -уна́, *ч.* Прісноводна риба ряду сигів.

МУЛ[1], -у, *ч.* 1. Дуже подрібнена, розтерта земля попелястого кольору, що відкладається на дні рік, озер, морів. 2. Осад органічного походження, який виділяється з води внаслідок природних або штучних процесів. ** **Акти́вний мул** – мул, який містить мікроорганізми, що сорбують і розкладають забруднювальні речовини в стічних водах. **Зворо́тний акти́вний мул** – частина активного мулу, що повертається з вторинного відстійника в аеротенк.

МУЛ[2], -а, *ч.* Свійська тварина, гібрид коня та осла.

МУЛА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **мула́т**, -а, *ч.*; **мула́тка**, -и, *ж.*). Нащадки від шлюбу білих із неграми.

МУЛА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мулатів.

МУЛИ́К, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **мул**[2].

МУ́ЛИСТИЙ, -а, -е. В якому є багато мулу (*див.* **мул**[1]). *Мулиста річка.* // Укритий мулом.

МУЛИ́ТИ *див.* **му́ляти**.

МУЛИ́ТИСЯ *див.* **му́лятися**.

МУЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самиця мула.

МУЛІ́В, -лова, -лове. Належний, властивий мулу.

МУЛІНЕ́, *невідм., с.* Сукані бавовняні або віскозні штапельні кольорові нитки для вишивання. // *у знач. прикм.*

МУЛІ́Т, -у, *ч.* Безбарвний мінерал, що його використовують для виготовлення вогнетривів.

МУЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мулі́т**.

МУЛКИ́Й, -а́, -е́. Покритий мулом, на поверхні якого є мул.

МУ́ЛКІСТЬ, -кості, *ж.* Стан і властивість за знач. **мулки́й**.

МУ́ЛКО, *присудк. сл.* Про наявність мулу де-небудь.

МУЛКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **мулува́тий**.

МУЛКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **мулкува́тий**.

МУЛЛА́, -и́, *ч.* Служитель релігійного культу в мусульман.

МУ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мул**[1].

МУЛОЗАТРИ́МНИЙ, -а, -е. Признач. для затримання мулу.

МУЛОЗАТРИ́МНИК, -а, *ч.* Споруда, призначена для затримання мулу.

МУЛООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для очищення від мулу.

МУЛООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Споруда, призначена для очищення від мулу.

МУЛОСКРЕ́Б, -а, *ч.* Пристрій для видалення осаду та мулу, що осіли на дно відстійника.

МУЛТУ́К, -ука́, *ч., мисл.* Застаріла назва ґнотової рушниці.

МУЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Покритий мулом. // Із невеликим умістом мулу.

МУЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **мулува́тий**.

МУ́ЛЬДА, -и, *ж., спец.* 1. Форма залягання шарів гірських порід у вигляді видовженого прогину. 2. Сталевий жолоб для механізованого завантажування шихтових матеріалів у сталеплавильну піч. 3. Металева форма, в яку заливають із ковша рідкий метал, щоб одержати зливок.

МУ́ЛЬДОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **му́льда** 1. *Мульдова долина. Мульдові льодовики.*

МУЛЬК, -а, *ч.* Вид приватної земельної власності у країнах Близького та Середнього Сходу у середні віки.

МУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Дрібна риба.

МУЛЬКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який муляє, тисне. 2. *перен.* Який бентежить, турбує, гнітить.

МУ́ЛЬКО. Присл. до **мулький**. // *у знач. присудк. сл.*

МУЛЬНИКУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Дещо мулкий.

МУЛЬТИ... Перша частина складних слів, що означає множинність предметів чи багаторазовість якихось дій, функцій, напр.: мультивібратор, мультимільйонер, мультиплан і т.ін.

МУЛЬТИВАЛЕ́НТ, -а, *ч., біол.* Об'єднання більш ніж двох кон'югуючих хромосом.

МУЛЬТИВАЛЮ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до мультивалютності. ** **Мультивалю́тне застере́ження** – положення угоди про єврокредит, згідно з яким позичальник має право змінювати вид валюти у ході кредитної операції.

МУЛЬТИВАЛЮ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Принцип роботи рахунків, за яким операції в іноземній валюті відображаються за тими ж рахунками, що й операції в національній валюті.

МУЛЬТИВАРІА́НТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатоварі́антний**.

МУЛЬТИВАРІА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **багатоварі́антність**.

МУЛЬТИВЕРСИТЕ́Т, -у, *ч.* Концепція багатоцентрового та багатофункціонального закладу вищої освіти, який має різні рівні та умови – елітарні, масові, непрофесійні, професійні і т. д.

МУЛЬТИВІБРА́ТОР, -а, *ч.* Генератор релаксаційних електричних коливань майже прямокутної форми.

МУЛЬТИВІБРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до мультивібратора.

МУЛЬТИЗАДА́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатозада́чний**.

МУЛЬТИЗАДА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **багатозада́чність**.

МУЛЬТИІНФА́РКТНИЙ, -а, -е: ** **Мультиінфа́рктна деме́нція** – див. **деме́нція**.

МУ́ЛЬТИК, -а, *ч., дит.* Мультиплікаційний фільм.

МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Визнання культурного плюралізму та сприяння йому.

МУЛЬТИЛАТЕРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Організація міжнародних відносин, що дозволяє кожній країні користуватися привілеями у відносинах з усіма партнерами.

МУЛЬТИЛАТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Багатосторонній. ** **Мультилатера́льна уго́да** – міжнародна різнобічна угода, укладена більш як двома державами.

МУЛЬТИЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатолі́ні́йний**.

МУЛЬТИЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **багатолі́ні́йність**.

МУЛЬТИЛОБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який складається із багатьох часток; багаточасточковий.

МУЛЬТИЛОКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який має багато відділень; багатокамерний, багатогніздовий.

МУЛЬТИМЕ́ДІА, *невідм., ж.* Комп'ютерна технологія, яка дозволяє гнучко керувати потоками різноманітної інформації – текстами, графічними зображеннями, музикою, відеозображенням.

МУЛЬТИМЕДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до мультимедіа.

МУЛЬТИМЕДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мультимеді́йний**.

МУЛЬТИМІЛЬЙОНЕ́Р, -а, *ч.* Власник великого багатства, багатомільйонного капіталу.

МУЛЬТИМІЛЬЯРДЕ́Р, -а, *ч.* Власник майна в декілька мільярдів (яких-небудь грошових одиниць).

МУЛЬТИМІ́Р, -а, *ч.* Універсальний вимірювальний прилад для вимірювання постійної та змінної напруги, сили електричного струму, опору, частоти та ін.

МУЛЬТИМОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Мультимода́льна тео́рія інтеле́кту** – положення про те, що інтелект складається з множини окремих здібностей.

МУЛЬТИНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до багатьох країн. ** **Мультинаціона́льний конце́рн** (**компа́нія, монопо́лія** *і т. ін.*) – великий концерн, що має в своєму розпорядженні мережу підприємств за рубежем чи об'єднання фірм декількох держав, які панують в одній або декількох сферах світового господарства з метою одержання максимального прибутку.

МУЛЬТИОБРО́БКА, -и, *ж., спец.* 1. Одночасне роз'язування двох або більше задач кількома процесорами. 2. Те саме, що **мультипроцесува́ння**.

МУЛЬТИПА́РА, -и, *ж.* Жінка, що народжувала два і більше разів.

МУЛЬТИПЛЕ́КС, -а, *ч.* Буквододрукувальний телеграфний апарат з автоматичною передачею одночасно кількох телеграм одним каналом зв'язку.

МУЛЬТИПЛЕ́КСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мультипле́кс**.

МУЛЬТИПЛЕ́КСОР, -а, *ч., спец.* 1. Периферичний пристрій для дистанційного підключення до цифрової обчислювальної системи кількох абонентських пунктів. 2. Пристрій для об'єднання незалежних сигналів для передачі в одному й тому ж напрямі через спільний канал.

МУЛЬТИПЛЕКСУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Передача даних декільком пристроям за допомогою одного фізичного каналу.

МУЛЬТИПЛЕ́ТИ, -ів, *мн.* Група спектральних ліній, близько розміщених одна до одної; відповідають кількості розщеплень енергетичного рівня атома.

МУЛЬТИПЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до мультиплетів.

МУЛЬТИПЛІКА́Т, -у, *ч.* Мультиплікаційний фільм.

МУЛЬТИПЛІКАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *мат.* Якого одержуть в результаті множення. ** **Мультиплікати́вна величи́на** – величина, що її одержують шляхом множення декількох величин. **Мультиплікати́вна гру́па**, *мат.* – група, в якій основною груповою операцією є множення.

МУЛЬТИПЛІКАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мультиплікати́вний**.

МУЛЬТИПЛІКАТИ́ВНО-АДИТИ́ВНИЙ, -а, -е. Такий, що його одержують в результаті операцій множення і додавання.

МУЛЬТИПЛІКА́ТОР, -а, *ч.* 1. Кіно- або фотокамера, що має багато об'єктивів і дає відразу багато знімків з одного предмета. 2. Фахівець із мультиплікації; аніматор. *Режисер-мультиплікатор. Художник-мультиплікатор.* 3. *фіз., тех.* Пристрій для збільшення частоти якого-небудь періодичного процесу. 4. Пристрій для підвищення тиску робочої рідини гідравлічного преса під час робочого ходу. 5. Коефіцієнт, який вказує на вплив однієї змінної на іншу в бік її збільшення. 6. Економічний показник, величина якого характеризує міру, якою збільшення інвестиційного попиту породжує зміну обсягу випуску продукції. 7. Відношення вартості підприємства до показників, які характеризують його фінансово-господарчу діяльність.

МУЛЬТИПЛІКА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мультипліка́тор**.

МУЛЬТИПЛІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до мультиплікації. *Мультиплікаційне знімання.* // Зробл. способом мультиплікації.

МУЛЬТИПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Особливий вид кінознімання, об'єктом якого є серія малюнків або об'ємних фігур, що зображують послідовні фази руху і створюють на екрані ілюзію руху нерухомих об'єктів; анімація. // Об'єкт такого знімання. // Галузь кінематографії, що займається виробництвом фільмів таким методом. 2. *лінгв.* Те саме, що **редуплікація**.

МУЛЬТИПО́ЛЬ, -я, *ч.* Система електричних або магнітних полюсів, що характеризується певною симетрією.

МУЛЬТИПО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мультипо́ль**.

МУЛЬТИПО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мультипо́льний**.

МУЛЬТИПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Мультиполя́рна клiти́на** – нейрон з більш ніж двома нервовими відростками, що виходять з тіла клітини.

МУЛЬТИПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до **мультипрограмува́ння**. *Мультипрограмне управління машини.*

МУЛЬТИПРОГРА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **мультипрогра́мний**.

МУЛЬТИПРОГРАМУВА́ННЯ, -я, *с.* Одночасне виконання на цифровій обчислювальній машині декількох програм, що стосуються до різних задач.

МУЛЬТИПРОЦЕ́СОР, -а, *ч., спец.* 1. Декілька центральних процесорів, об'єднаних для узгодженого виконання програм. 2. ЕОМ із декількома центральними процесорами.

МУЛЬТИПРОЦЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мультипроце́сор**.

МУЛЬТИПРОЦЕСУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* 1. Керування багатопроцесорною системою, за якого процесори беруть участь у виконанні однієї й тієї ж мультипрограмної суміші. 2. Розподіл задач між кількома самостійними процесорами, з'єднаними один з одним.

МУЛЬТИСИСТЕ́МА, -и, *ж., спец.* Система, що складається з кількох комп'ютерів.

МУЛЬТИФО́РМНИЙ, -а, -е. Такий, що спостерігається в багатьох різних формах.

МУЛЬТИФУНКЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатофункціона́льний**.

МУЛЬТИФУНКЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **багатофункціона́льність**. ** **Мультифункціона́льність о́рганів**, *біол.* – виконання органом кількох функцій.

МУЛЬТИЦЕЛЮЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який складається із великої кількості клітин; багатоклітинний.

МУЛЬТИЦИКЛО́Н, -а, *ч.* Апарат для відокремлення твердих частинок від транспортуючих її газів; батарейний циклон.

МУ́ЛЬТІ-МЕ́ДІА, *невідм.* Те саме, що **мультиме́діа**.

МУЛЬТО́ГРАФ, -а, *ч.* Пристрій для одержання великої кількості відбитків машинопису, а також малюнків, візерунків тощо.

МУЛЬТФІ́ЛЬМ, -у, *ч., розм.* Мультиплікаційний фільм.

МУ́ЛЬЧА, -і, *ж., с. г.* Матеріал (дрібна солома, листя, торф і т. ін.) для мульчування ґрунту.

МУЛЬЧПАПІ́Р, -пе́ру, *ч.* Мульчувальний папір; папір, призначений для мульчування.

МУЛЬЧУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *с. г.* Признач. для мульчування. *Мульчувальний папір.*

МУЛЬЧУВА́ННЯ, -я, *с., с. г.* Дія за знач. **мульчува́ти**.

МУЛЬЧУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех. і без додатка, с. г.* Покривати ґрунт дрібною соломою, листям, торфом і т. ін., захищаючи його від висихання, перегрівання, розмивання водою та попереджаючи сходи бур'янів.

МУЛЯ́ВКА, -и, *ж., діал.* Дрібна риба.

МУЛЯ́Ж, -у́, *ч., спец.* Натурального розміру зліпок із гіпсу, воску, парафіну тощо, який точно відтворює форму предмета.
МУЛЯЖИ́СТ, -а, *ч., спец.* Той, хто виготовляє муляжі.
МУЛЯ́ЖНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **муля́ж**. *Муляжне виробництво.*
МУ́ЛЯР, -а, *ч.* Фахівець, майстер мурування.
МУ́ЛЯРКА, -и. Жін. до **му́ляр**.
МУЛЯ́РНИК, -а, *ч., діал.* Муляр.
МУ́ЛЯРСТВО, -а, *с.* Ремесло муляра.
МУ́ЛЯРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **му́ляр**. // Признач. для праці муляра.
МУЛЯРЧУ́К, -ука́, *ч.* Учень муляра.
МУ́ЛЯТИ, -яю, -яєш, *рідко* **МУ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *недок., перех. і без додатка*, 1. *тільки 3 ос.* Будучи тісним, терти, тиснути (про взуття, одяг і т. ін.). // *безос.* // Торкаючись тіла, спричиняти біль; давити. 2. *перен., розм.* Не давати спокою, мучити, турбувати. *Муляти очі.*
МУ́ЛЯТИСЯ, -яюся, -яєшся *і рідко* **МУ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *недок., розм.* Виявляти нерішучість; вагатися.
МУ́МА, -и, *ж., арх.* Мумія
МУМІЄ́, *невідм., с.* Смолоподібна речовина природного походження, яка витікає з міжгір'я скель і вживається як лікувальний засіб.
МУМІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* 1. Дія за знач. **муміфікува́ти**. 2. Висихання трупа або частини змертвілої тканини в живому організмі.
МУМІФІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **муміфікува́ти**.
МУМІФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Те саме, що **бальзамува́ти**.
МУМІФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., спец.* Перетворюватися в мумію (*див.* **му́мія**[1] 1).
МУ́МІЯ[1], -ї, *ж.* 1. Труп людини або тварини, штучно збережений від розкладу; набальзамований труп. // Труп людини або тварини, що не розклався внаслідок діяння природних чинників. 2. *перен., зневажл., лайл.* Про малорухливу, худу або нездатну до сильних почуттів людину.
МУ́МІЯ[2], -ї, *ж., спец.* Мінеральна фарба у вигляді порошку, що має колір від ясно-червоного до темно-брунатного.
МУ́НГУ, *невідм. ч.* Розмінна монета Монголії.
МУ́НДА, *невідм., ім.* Група народів Індії.
МУНДЖА́НЦІ, -ів, *мн.* Один з припамірських народів.
МУНДИ́Р, -а, *ч.* 1. Парадний чи буденний одяг певної форми. 2. *перен.* Про організацію, посаду тощо, честь якої хто-небудь захищає.
МУНДИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мунди́р**. *Мундирні ґудзики.*
МУНДИ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **мунди́р**.
МУНДШТУ́К, -ука́, *ч.* 1. Трубочка, за допомогою якої курять цигарки. // Частина люльки, яку курець бере в рот. // Частина цигаркової гільзи з цупкого (компактного) паперу. 2. Деталь духового музичного інструмента, яку під час гри беруть у рот або прикладають до губ. 3. Додаткові залізні вудила з підіймальною розпинкою біля підборіддя, за допомогою яких легше правити конем. 4. *тех.* Деталь різних апаратів і машин, яка має здебільшого форму трубочки або наконечника.
МУНДШТУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мундшту́к**.
МУНДШТУЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **мундшту́к**.
МУНІ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок., діал.* Церемонитися.
МУНІЦИПА́ЛИ, -ів, *мн.* Цінні папери, що емітуються урядами штатів та місцевими властями США для фінансування конкретних проектів.
МУНІЦИПАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Примусове вилучення майна (землі, будинків і т. ін.) у приватних осіб і передання його в розпорядження органів місцевого самоуправління.
МУНІЦИПАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **муніципалізува́ти**. // *у знач. прикм. Муніципалізована власність.*
МУНІЦИПАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати муніципалізацію чогось.
МУНІЦИПАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **муніципалізува́ти**.
МУНІЦИПАЛІТЕ́Т, -у, *ч.* 1. Виборний орган місцевого, переважно міського, самоврядування. 2. Будинок, у якому міститься цей орган.
МУНІЦИПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **муніципаліте́т**; пов'язаний з місцевим самоврядуванням. ** **Муніципа́льна вла́сність** – майно, яке знаходиться у розпорядженні, віданні муніципальних органів влади, місцевих органів самоврядування. **Муніципа́льні о́ргани** – органи місцевого самоврядування, які мають право приймати в рамках загальних законів обов'язкові в межах даного регіону рішення.
МУНІЦИ́ПІЙ, -ю, *ч.*, **МУНІЦИ́ПІЯ**, -ї, *ж.* 1. У давньоримській державі – місто, яке володіло правом самоврядування. 2. Адміністративно-територіальна одиниця, в межах якої діють органи місцевого самоврядування.
МУНІЦИ́ПІЯ *див.* **муніци́пій**.
МУНІ́ЦІЯ, -ї, *ж., збірн., розм., заст.* Амуніція (у 1 знач.).
МУНЦ-МЕТА́Л, -у, *ч.* Сплав міді з цинком, іноді з добавкою свинцю.
МУНШІ́, *невідм., ч.* Народ в Нігерії.
МУНЬЄ́ЙРА, -и, *ж.* Танець, популярний в Галісії (Іспанія), а також інструментальна мелодія жвавого характеру.
МУР, -у, *ч.* 1. Висока кам'яна або цегляна стіна навколо чогось. // Невисока загорожа з каменю або цегли навколо чогось. 2. Те саме, що **стіна́** 1.
МУРА́, -и́, *ж., розм.* Про те, що не має значення; дрібниця.
МУРАБІ́Т, -а, *ч.* Член мусульманського військово-релігійного ордену дервішів у Північній Африці, що жили в рабатах (укріплених населених пунктах); марабут.
МУРАВА́, -и́, *ж.* Те саме, що **мо́ріг**.
МУРАВЕ́ЛЬ, -вля́, *ч., діал.* Мурашка.
МУРАВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **мураве́ль**.
МУРАВИ́НИЙ *див.* **муравли́ний**.
МУРА́ВИСТИЙ, -а, -е. Який заріс муравою.
МУРАВИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Жовті або сині плями на тілі того, хто вмирає.
МУРАВИ́ЩЕ, -а, *с., діал.* Мурашник (у 1 знач.).
МУРАВІ́ННЯ, -я, *с., діал.* Мурашник (у 1 знач.).
МУРА́ВКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **мурава́**.
МУРА́ВКА[2], -и, *ж., діал.* Мурашка.
МУРАВЛИ́НИЙ, МУРАВИ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **мураве́ль**. *Муравлина праця.*
МУРАВЛІ́ННЯ, -я, *с., діал.* Мурашник (у 1 знач.).
МУРАВЛИ́СЬКО, -а, *ч., діал.* Те саме, що **мура́шник**.
МУРАВЛИ́ЩЕ, -а, *с., розм.* Те саме, що **мура́шник**.
МУРАВНИ́К, -е́, *ч., діал.* Те саме, що **мура́шник** 1.
МУРА́ВОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **мура́вка**[1].
МУРА́ВОЧКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **мура́вка**[1].
МУРА́ВОЧКА[2], -и, *ж., діал.* Зменш.-пестл. до **мура́вка**[2].
МУРАВЧА́НИЙ, -а, -е, *зах.* Мурашиний.
МУРА́ЛЬ, -я, *ч., зах.* Мураха.
МУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мура́ль**.
МУРАМІДА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **лізоци́м**.
МУРАНДІ́ЛЬ, -я, *ч., зах.* Мураха.
МУРА́Р, -я́, *ч., зах.* Муляр.
МУРА́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **мура́шка**.
МУРАХОЇ́Д, -а, *ч.* Ссавець тропічної Америки, що живиться перев. мурашками й термітами.
МУРАШВА́, -и́, *ж.* Збірн. до **мура́шка й мура́ха**.
МУРАШИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **мура́шка, мура́шки**. // Власт. мурашкам; такий, як у мурашок. ** **Мураши́на кислота́** – органічна кислота, яку вперше добули з мурашок, кропиви тощо; застосовується в медицині та хімії. **Мураши́ний спирт** – суміш води, мурашиної кислоти та спирту.
МУРАШИ́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **мура́шник** 1.
МУРАШИНОЛЕ́ВОВІ, -их, *ім.* Родина комах ряду сітчастокрилих.
МУРА́ШКИ, -шок, *мн.* (*одн.* **мура́шка**, -и, *ж.*). Невеликі комахи ряду перетинчастокрилих, що живуть великими колоніями.
МУРАШКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **мура́шка**. *Мурашкова отрута.* 2. *у знач. ім.* **мура́шкові**, -вих, *мн.* Родина комах ряду перетинчастокрилих.
МУРАШКО́ВИНА, -и, *ж., зах.* Мурашник (у 1 знач.).
МУРАШКОЇ́Д, -а, *ч.* Те саме, що **мурахоїд**.
МУРАШКОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить мурашок.
МУРА́ШНИК, -а, *ч.* 1. Конусоподібна купа з хвої, сухої трави, землі, шматочків листя й т. ін., що є надземною частиною житла мурашок. 2. *перен.* Про велику кількість людей. // Про місце, де перебуває велика кількість людей. 3. Молодий рудий ведмідь, який любить ласувати яйцями мурашок.
МУРА́ШНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мура́шник**.
МУРАШНЯ́, -і́, *ж.* Збірн. до **мура́шка**.
МУРВА́НЬ, -я́, *ч., зах.* Мурашка.
МУ́РГА, -и, *ж., діал.* Три морги землі (*див.* **морг**[2]).
МУРГІ́Й, -ія́, *ч., діал.* Віл майже чорної масті.
МУРЕ́ЛІ, -ів, *мн., діал.* Абрикоси.
МУРЕ́НА, -и, *ж.* Велика морська риба родини вугрів, поширена перев. в Середземному морі та Індійському океані.
МУРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **муре́на**.
МУРЗА́, -аки́, *ч., іст.* Титул феодальної знаті в татар, а також феодал, що мав цей титул.
МУРЗА́К, -а́, *ж., заст., зневажл.* Татарин.
МУ́РЗАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., розм.* Те саме, що **брудни́ти** 1; замурзувати.
МУРЗА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **забру́днений, ви́мазаний**; замурзаний. // *у знач. ім.*
МУ́РЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм.* Те саме, що **брудни́тися**; замурзуватися.
МУРЗИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **мурза́**; належний мурзі.
МУРИ́Д, -а, *ч.* 1. У мусульман-суфіїв – послушник, послідовник і учень мюршида; мюрид. 2. Послідовник мюридизму.
МУ́РИЙ, -а, -е. 1. Темно-сірий або сіро-бурий із плямами (про масть). 2. Брунатний, із ластовинням (про обличчя).
МУ́РИН, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **негр**.
МУРИ́НА, -и, *ж, діал.* Болітце, що залишається після повені.
МУ́РИНКА, -и, *рідко.* Жін. до **му́рин**.
МУ́РИНОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **му́рин**.
МУРІ́Г, -ро́гу, *ч.* Те саме, що **мо́ріг**.
МУ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **му́ркати**.
МУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Видавати звуки "мур-мур" (про котів і т. ін.). 2. *перех. і без додатка, перен., розм.* Те саме, що **мурмота́ти** 1.
МУРКА́Ч, -а́, *ч., зах.* Баран.
МУ́РКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **му́ркання**.
МУ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і без додатка.* Однокр. до **му́ркати** 2.
МУРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **муркота́ти**.
МУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **МУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. *неперех.* Безперестанно видавати звуки "мур-мур" (про котів та інших котячих). 2. *перех. і без додатка, перен., розм.* Те саме, що **мурмота́ти** 1.
МУРКОТИ́ЛО, -а, **МУРКОТІ́Й**, -я́, *ч.* Буркун, воркотун.
МУРКОТІ́Й *див.* **муркоти́ло**.
МУРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **муркоті́ти**.
МУРКОТІ́ТИ *див.* **муркота́ти**.
МУРЛО́, -а́, *с., зневажл., лайл.* Те саме, що **мурми́ло**.
МУРМАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений на Кольському п-ві; кристали та агрегати з металічним блиском.
МУ́РМАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мурманськ.
МУРМА́НЬКА, -и, *ж., зах.* Мураха.
МУРМА́НЬЧИЙ, -а, -е, *зах.* Мурашиний.
МУРМИ́ЛО, -а, *ч. і с., зневажл.* 1. *лайл.* Груба, невихована людина. 2. Похмура, непривітна, замкнена людина; відлюдько.
МУРМОТА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **мурмота́ти**.
МУРМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок., розм.* Те саме, що **мурмоті́ти**.
МУРМОТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **мурмоті́ти**.
МУРМОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., розм.* 1. *перех. і без додатка.* Говорити тихо, невиразно. // Стиха співати. 2. *неперех., рідко.* Те саме, що **муркота́ти** 1.
МУР-МУР, *виг.* 1. Звуки, що їх видає кіт та інші котячі. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **муркота́ти** 1. *Ні (ані) мур-мур.*
МУРМУРА́НДО, *невідм., с., муз.* Спів із закритими устами.
МУРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **мурува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Побудований з каменю, цегли; камінний. *Мурований будинок.*
МУРО́ВАНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Кам'яний будинок.
МУРО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **мурува́ння** 2.
МУРОВ'Я́ТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **мура́шник** 3.
МУРОЛО́М, -у, *ч.* Пристрій для розбивання фортечних мурів; таран.
МУРОЛО́МНИЙ, -а, -е, *іст.* Признач. для руйнування фортечних стін. *Муроломні машини.*
МУ́РОМА, -и, *ж., іст.* Одне з фінських племен, що влилося в російський етнос.
МУ́РОМСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Муром.
МУРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **мурува́ти**. 2. Кам'яна або цегляна будівля; частина споруди з каменю, цегли.
МУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Споруджувати, зводити щось із каменю, цегли. 2. *перен.* Покривати тонкою льодовою кіркою, снігом (про мороз і т. ін.).
МУРУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи мурий.
МУРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **мурува́ти**.
МУРУ́ГИЙ, -а, -е, *розм.* Темно-сірий із темними смугами; мурий (у 1 знач.).
МУРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мурча́ти**.
МУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. *неперех.* Те саме, що **муркота́ти** 1. 2. *перех. і без додатка, перен., розм.* Те саме, що **мурмота́ти** 1.
МУРЮ́ХА, -и, *ж., діал.* Отруйний гриб.
МУС[1], -у, *ч.* Солодка страва зі збитого в піну фруктового чи ягідного сиропу з желатином або манними крупами. *Малиновий мус.*
МУС[2], -у, *ч., діал.* Примус (*див.* **при́мус**[1]).
МУСА́К, -а́, *ч., зах.* Сталевий брус для вирівнювання вістря коси.
МУСЕ́Й, -я, *ч., міф.* Міфічний співець, якого вважали учнем або сином Орфея та Селени.
МУСЕ́ЙОН, -у, *ч.* Місце, присвячене музам, храм муз, згодом заклад, призначений для творів мистецтва, пов'язаних з музами (звідси – музей).
МУСЕЛЕ́ЦЬ, -льцю, *ч.* Напій, приготований з розведеного й провареного меду та настояний на ягодах із наливки.
МУ́СИНГ, -а, *ч.* Вузел на тросі, сплетений з іншого, тоншого тросу; використовують замість трапів.
МУСИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Беззвучні рухи губ, як при розмові, але без утворення звуку.
МУ́СИТИ, му́шу, му́сиш, *недок., з інфін.* 1. Уживається як член складеного присудка у знач.: повинен, повинна, повинне, повинні (робити щось, мати якусь властивість або якість і т. ін.). // Діяти всупереч бажанню, залежно від обставин; бути змушеним. ** **Му́сить бу́ти**, *у знач. вставн. сл.* – напевне. 2. *діал.* Могти.
МУ́СІТИ, му́шу, му́сиш, *недок., діал.* Те саме, що **му́сити**.
МУСКА́Л, -а, *ч.* Молдавський і румунський народний музичний інструмент – багатоствольна флейта.
МУСКАРДИ́НА, -и, *ж.* Хвороба комах, що її спричинюють паразитичні плісеневі гриби. ** **Бі́ла мускарди́на** – хвороба, яка вражає шовковичного і дубового шовкопрядів; кам'яниця.
МУСКАРИ́Н, -у, *ч.* Отруйна речовина в мухоморі.
МУСКАРИНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Отруєння мухоморами. 2. Те саме, що **мускарино́м**.
МУСКАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **мускари́н**.
МУСКАРИНО́М, -у, *ч.* Форма токсикоманії; характеризується вживанням в їжу висушених мухоморів, що містять мускарин.
МУСКА́Т, -у, *ч.* 1. Те саме, що **муска́тний горі́х** (*див.* **муска́тний**). 2. Сорт винограду з ароматними плодами; виноград цього сорту. 3. Сорт лікерного десертного вина з цього винограду.
МУ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., зах.* Пригладжувати.
МУСКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **муска́т**. *Мускатний виноград.* // Вигот. з мускату. ** **Муска́тний горі́х** – ароматне насіння мускатника, що його використовують як прянощі та для одержання ефірної олії.
МУСКА́ТНИК, -а, *ч.* Тропічне вічнозелене дерево або кущ, жовті м'ясисті плоди якого містять насіння – мускатний горіх.
МУСКОВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, який використовується в електротехніці, хімічній промисловості, будівництві.

МУСКО́ГИ, -ів, *мн.* Група близьких за мовою індіанських племен, які жили в Північній Америці.
МУСКОТА, -и, *ж.*, *зах.* Сльота, мокротеча.
МУСКОТІ́ТИ, -чу́, -ти́ш, *недок.*, *діал.* Шарудіти.
МУ́СКУЛ, -а, *ч.* Те саме, що **м'яз**.
МУСКУЛАТУ́РА, -и, *ж.* Сукупність всіх м'язів тіла, всіх скелетних м'язів або частина їх.
МУСКУЛИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **м'язи́стий**.
МУСКУЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **мускули́стий**.
МУ́СКУЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **му́скул**. *Мускульна праця.*
МУСКУЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **м'язи́стий**.
МУСКУЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **мускули́стий**.
МУ́СКУС, -у, *ч.* Дуже пахуча речовина рослинного або тваринного походження, що її використовують у медицині та парфумерії.
МУ́СКУСНИЙ, -а, -е. Те саме, що **мускусо́вий**. *Мускусний запах.*
МУСКУСО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **му́скус**. *Мускусовий запах.* // Який виділяє мускус. *Мускусова залоза.*
МУСЛІ́Н, -у, *ч.* Легка, тонка й м'яка тканина.
МУСЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **муслі́н**. *Муслінова тканина.* // Зробл., пошитий із мусліну. *Мусліновий шарф.*
МУСО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Обов'язковий.
МУСО́ВО, *зах.* Присл. до **мусо́вий**.
МУСО́Н, -у, *ч.* Вітер, що періодично змінює свій напрям: улітку дме з океану на материк, а взимку – з материка в океан.
МУСО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **мусо́н**.
МУСТ, -у, *ч.* 1. Щойно вичавлений сік винограду або інших фруктів. // Солодке свіже вино, яке ще не перебродило. 2. *зах.* Рідкий послід, гній.
МУСТА́НГ, -а, *ч.* Здичавілий кінь, що його завезли європейці в 16 ст. до Північної Америки.
МУСТЬЄ́РСЬКИЙ, -а, -е, *археол.* Стос. до мустьєрської епохи. ** **Мустьє́рська епо́ха** – одна з епох первісної культури, останній етап раннього палеоліту.
МУСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **мусува́ти**[1], **мусува́ти**[2], **мусува́тися**.
МУСУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Робити пінистим.
МУСУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Міркувати, розмірковувати.
МУСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* Вовтузитися (у 2 знач.).
МУСУЛЬМА́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **магомета́нин**.
МУСУЛЬМА́НКА, -и. Жін. до **мусульма́нин**.
МУСУЛЬМА́НСТВО, -а, *с.* Те саме, що **магомета́нство**; іслам.
МУСУЛЬМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до мусульманства й мусульман. ** **Мусульма́нське пра́во** – комплекс соціальних норм, фундаментом і головною складовою якого є релігійні настанови та накази ісламу.
МУ́ТА, -и, *ж.*, *міф.* Італьська німфа, яку боги покарали німотою за надмірну балакучість.
МУТАБІЛІ́Т, -у, *ч.* Ще не вивчений органічний мінерал.
МУТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е, *біол.* Здатний утворювати мутації.
МУТАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність гена або генотипу утворювати мутації.
МУТАГЕ́Н, -у, *ч.* Фізичний, хімічний чи біологічний чинник, що викликає стійкі спадкові зміни живого організму – мутації.
МУТАГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес виникнення спадкових змін-мутацій, який може бути штучно створений, прискорений і видозмінений впливом на живі організми мутагенами.
МУТАГЕ́ННИЙ, -а, -е. Що стосується мутагену, мутагенів, що викликає мутацію. ** **Мутаге́нна стабі́льність** – стійкість деяких локусів до дії мутагенів.
МУТАГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **мутаге́нний**.
МУТА́ЗИ, -та́з, *мн.* Група ферментів, які каталізують одночасне окислення і відновлення тієї самої речовини.
МУТАЗИЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Засновники ранньої мусульманської теології раціоналістичного характеру.
МУТА́НТ, -а, *ч.*, *спец.* Різновид організму, в якого відбулася спадкова зміна однієї або кількох ознак.
МУТА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мута́нт**.
МУТАРОТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Властивість розчинів оптично активних сполук з часом змінювати обертання площини поляризації.
МУТАХРОМОСО́МНИЙ, -а, -е: ** **Мутахромосо́мний чи́нник**, *біол.* – зовнішній чинник, що може спричинити структурні зміни хромосом.
МУТАЦЕ́УМ, -а, *ч.* Те саме, що **мути́зм**.
МУТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до мутації, пов'язаний з нею. ** **Мутаці́йна теóрія** – ідеалістична концепція походження видів, за якою нові види утворюються із старих під впливом внутрішніх імпульсів. **Мутаці́йний ана́ліз** – вивчення мутацій з метою дослідження будови, функцій та організації генетичного матеріалу організмів. **Мутаці́йний проце́с** – те саме, що **мутагене́з**.
МУТАЦІОНІ́ЗМ, -а, *ч.* Те саме, що **мутаці́йна теóрія**.
МУТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Раптова зміна спадкових ознак і властивостей організму. *Соматичні мутації. Хромосомні мутації.* ** **Індуко́вані мута́ції** – мутації, які обумовлюються штучним впливом різних зовнішніх та внутрішніх чинників. **Сомати́чні мута́ції** – мутації, які виникають у соматичній клітині і більшість з яких мають спонтанне походження. **Спонта́нні мута́ції** – мутації, які виникають в клітині під впливом природного радіоактивного фону, а також температурного режиму. 2. Раптова (стрибкоподібна) зміна чогонебудь. 3. Зміна голосу в підлітків, що настає в період статевого дозрівання. 4. *муз.* У середньовічній практиці сольмізації (у 1 знач.) – перехід від одного гексахорда в інший. 5. *муз.* Зміна звукоряду при одній тоніці.
МУТИ́ЗМ, -у, *ч.* Відмова від мовного спілкування за збереження мовного апарата, що спостерігається при психічних захворюваннях, у сором'язливих дітей і т. ін. ** **Істери́чний мути́зм** – мутизм при істерії, який поєднується з перебільшено виразною мімікою та пантомімікою.
МУТИЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Сімейство комах.
МУТИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спонтанне відторгнення некротизованої частини тіла або органа.
МУТИ́ТИ, мучу́, му́тиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **каламу́тити**.
МУТИ́ТИСЯ, му́титься, *недок.*, *розм.* Те саме, що **каламу́титися**.
МУТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Те саме, що **каламу́тний**. 2. Який утратив блиск, прозорість; тьмяний.
МУТНИ́К, -а, *ч.*, *зах.* Каламутний струмок.
МУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **мутни́й**.
МУТНІ́ТИ, -іє, *недок.*, *розм.* Те саме, що **каламу́тніти**.
МУТНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **мутні́шати**.
МУТНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Те саме, що **мутні́ти**.
МУ́ТНО, *розм.* Присл. до **мутни́й**.
МУТНОО́КИЙ, -а, -е. У якого мутні очі.
МУТНУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **каламутнува́тий**.
МУТНУВА́ТО. Присл. до **мутнува́тий**.
МУТО́Н[1], -у, *ч.* Особливим способом вичинена овеча шкура.
МУТО́Н[2], -а, *ч.* Елементарна частинка генних мутацій.
МУТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **муто́н**. *Мутоновий комір.*
МУ́ТРА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **га́йка**[1].
МУ́ТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **му́тра**.
МУТУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Співжиття організмів різних видів, що приносить їм взаємну користь; симбіоз.
МУ́ТУЛ, -а, *ч.* Плоский похилий виступ під виносною плитою карниза у доричному ордері.
МУТУ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *заст.* Повертати, посувати сюди-туди.
МУТЬ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **каламу́ть** 1. 2. *розм.* Нісенітниця.
МУ́ФЕЛЬ, -я, *ч.* Вогнетривка камера, в яку вміщують вироби з кераміки, фарфору тощо для їх нагрівання або випалювання в муфельній печі, захищаючи від продуктів горіння.
МУ́ФЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **му́фель**; з муфелем. ** **Му́фельна піч** – піч непрямого нагрівання, з якої тепло передається виробові через стійки муфеля або жаротривких труб, а також через газове середовище печі.
МУФЛО́Н, -а, *ч.* Дикий баран, що живе на деяких островах Середземного моря, а також акліматизований у Криму.
МУ́ФЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **му́фельна піч**.
МУ́ФТА, -и, *ж.* 1. Рід жіночого туалету з хутра або тканини на ваті для зігрівання рук. 2. *тех.* Деталь у вигляді невисокого циліндра для поздовжнього з'єднування валів, труб, зубчастих коліс та інших циліндричних або призматичних частин машин чи споруд. 3. Густа шерсть, яка оточує шию собаки або вовка.
МУ́ФТІЙ, -я, *ч.* 1. Мусульманський богослов-правознавець у країнах Сходу, якому надано право розв'язувати спірні питання. 2. Титул представника вищого мусульманського духівництва, що відповідає у християнстві титулу єпископа.
МУ́ФТОВИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **му́фта** 2. *Муфтові труби.*
МУФТОНАРІЗНИ́Й, -а, -е. Признач. для нарізання муфт (*див.* **му́фта** 2).
МУ́ФТОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **му́фта** 1. 2. *тех.* Зменш. до **му́фта** 2.
МУ́ХА, -и, *ж.* Загальна назва дуже поширеної комахи ряду двокрилих, що є переносником збудників заразних хвороб. ** **Ге́ссенська му́ха** – двокрила комаха, небезпечний шкідник хлібних злаків. **Синантро́пні му́хи** – мухи, що існують у житлі людини або на території населених пунктів, переносять і спричиняють багато хвороб.
МУХАРА́М, -у, *ч.* Перший місяць мусульманського місячного року хіджри.
МУХА́Ч, -ача́, *ч.*, *спец.*, *розм.* Про спортсмена найнижчої вагової категорії.
МУХЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *неперех.*, *розм.* Обманювати, шахраювати.
МУХОБІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Пристосування, яким б'ють мух.
МУХОЇ́ДКА, -и, *ж.* Комаха ряду риючих ос, які годують свої личинки мухами.
МУХОЛО́ВКА, -и, *ж.* 1. Пристосування для знищування мух. 2. Невеликий птах родини горобиних, що живиться мухами та іншими комахами. 3. Комахоїдна рослина родини росичкових. 4. Членистонога тварина-багатоніжка, що живиться мухами.
МУХОМО́Р, -а, *ч.* Отруйний гриб на високій тонкій ніжці, з великою червоною шапкою, вкритою білими цятками.
МУХО́РКА, -и, *ж.*, *розм.*, **МУХОРО́К**, -рка́, *ч.*, *діал.* Гніздо в колосі злакових рослин, у якому міститься зерно.
МУХОРО́К *див.* **мухо́рка**.
МУЦ, -а, *ч.*, *діал.* Кінь низькорослої породи.
МУЦИ́НИ, -ів, *мн.*, *біол.* Секрети, що виробляються епітеліальними клітинами слизових оболонок слинних залоз, а також дихальних, травних, сечостатевих шляхів.
МУЦИНО́З, -у, *ч.*: ** **Муцино́з шкі́ри** – те саме, що **мікседе́ма шкі́ри** (*див.* **мікседе́ма**).
МУЦИНУРІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у сечі мукопротеїдів.
МУЧА́НКА, -и, *ж.* 1. Страва з борошна, молока та овечого сиру. 2. *зах.* Сорт груш.
МУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **му́чити**. // **му́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Втомлений, зморений.
МУ́ЧЕНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто переносить або переніс муки, випробування. 2. Канонізований церквою святий, що зазнав мук за віру.
МУ́ЧЕНИЦТВО, -а, *с.* Стан мученика; перенесення мук, доля мученика.
МУ́ЧЕНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **му́ченик** і **му́чеництво**. // Який настає в муках. // Який виражає муку, страждання.
МУ́ЧЕНИЦЯ, -і. Жін. до **му́ченик**.
МУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **му́чити** і стан за знач. **му́читися**.
МУЧИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто мучить когось.
МУЧИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **мучи́тель**.
МУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.* Завдавати мук, фізичних або моральних страждань. // Бути причиною, джерелом страждань. // *безос.* // *також без додатка.*
МУ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.* 1. Зазнавати мук, терпіти фізичні або моральні страждання; страждати. 2. *розм.* Робити щось, докладаючи великих зусиль.
МУЧНИ́Й, -а́, -е́. 1. Те саме, що **борошня́ний**. 2. *рідко.* Те саме, що **борошни́стий**.
МУЧНИ́К, -а́, *ч.* Скриня, до якої сиплеться борошно з-під жорна.
МУЧНИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **борошни́стий**.
МУЧНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **мучни́стий**.
МУЧНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Сланка багаторічна вічнозелена чагарникова рослина; ведмеже вушко.
МУ́ШАЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **му́ха**. *Мушаче дзижчання.* // Який поширюється мухами. *Мушача інфекція.*
МУШВА́, -і́, *ж.*, *розм.* 1. Збірн. до **му́ха**. 2. *збірн.* Те саме, що **мошка́**.
МУШИ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **му́шачий**. *Мушиний рій.*
МУШІ́Я, -ї, *ж.*, *зах.* Майно.
МУШКА́, -й, *ж.*, *діал.* Мошва.
МУ́ШКА[1], -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **му́ха**. 2. *перен.* Родимка, цяточка на обличчі. // Намальована або наклеєна чорна або червона цяточка на обличчі у вигляді родимки. 3. Цяточка на тканині для прикраси.
МУ́ШКА[2], -и, *ж.* Невеликий виступ на кінці дула вогнепальної зброї для прицілювання. *Брати на мушку.*
МУ́ШКЕЛЬ, -я, *ч.*, *тех.* Те саме, що **кия́нка**[1].
МУШКЕ́Т, -а, *ч.* Старовинна ґнотова рушниця великого калібру.
МУШКЕТЕ́Р, -а, *ч.*, *іст.* Вояк, озброєний мушкетом.
МУШКЕТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий мушкетеру. // Прикм. до **мушкете́р**.
МУШКЕ́ТИК, -а, *ч.*, *іст.* Зменш.-пестл. до **мушке́т**.
МУШКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мушке́т**. // Признач. для мушкета.
МУШКОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Поцяткований, вкритий цятками.
МУ́ШЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **му́шля**.
МУ́ШЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **черепа́шка**.
МУШМУЛА́, -и́, *ж.* 1. Невелике південне дерево або кущ з їстівними грушоподібними плодами. 2. *збірн.* Плоди цієї рослини, що мають соковитий кисло-солодкий м'якуш.
МУШНЯ́, -і́, *ж.*, *збірн.*, *рідко.* Те саме, що **мушва́** 1.
МУШТА́БЕЛЬ, -я, *ч.* Довгий легкий киййок, що його використовує художник під час роботи як опору для руки.
МУШТА́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Кошлатий кінь.
МУШТА́РДА, -и, *ж.*, *зах.* Особливим способом приготовлена гірчиця.
МУШТА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Кошлатий.
МУ́ШТЕР, -тра, *ч.*, *діал.* Муштрувальник.
МУ́ШТРА, -и, *ж.* 1. Військове навчання, що ґрунтується на механічній дисципліні й несвідомому заучуванні правил військового шикування. // *розм.* Сукупність правил військового шикування. 2. *перен.* Методи виховання та навчання, що ґрунтуються на механічній дисципліні та занадто суворих правилах і вимогах.
МУШТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **муштрува́ти**. // **муштро́вано**, *безос. присудк. сл.*
МУШТРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто муштрує когось.
МУШТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **муштрува́ти**.
МУШТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Піддавати муштрі (у 1 знач.). 2. *перен.*, *фам.* Навчати, повчати когось. // Виховувати (дітей). 3. *розм.* Те саме, що **дресирува́ти**.
МУШТРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Займатися муштрою (у 1 знач.). 2. *перен.*, *фам.* Наряджатися, причепурюватися.
МУЩИ́Р, иря́, *ч.*, *заст.* 1. Мортира. 2. Ступа.
МУЩИ́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **мущи́р** 1.
МЧА́ТИ, мчу, мчиш, *недок.* 1. *неперех.* Пересуватися, переміщатися з великою швидкістю. // Швидко їхати. // Швидко бігти. // Швидко, бурхливо текти. 2. *неперех.*, *перен.* Швидко, непомітно минати (про час). // Швидко поширюватися. 3. *перех.* Дуже швидко везти, нести, переміщати

когось, щось.

МЧА́ТИСЯ, мчу́ся, мчи́шся, *недок.* Те саме, що **мча́ти** 1.

МША, -і, *ж.*, *церк.*, *діал.* Католицька обідня.

МША́НИК, -а, *ч.*, *діал.* Омшаник.

МШЕДЬ, -і, *ж.*, *зах.* Лишайник.

МШИ́ТИ, мшу, мшиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Конопатити мохом.

МШИ́ТИСЯ, мшиться, *недок.*, *діал.* Рости густо, наче мох.

МШИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Тля, трав'яна воша.

МЮЗЕ́Т, *ч.* 1. *род.* -а. Музичний інструмент типу волинки. 2. *род.* -а. Духовий музичний інструмент, спрощений гобой. 3. *род.* -у. Старовинний французький швидкий народний танець.

МЮ́ЗИКЛ, -у, *ч.* Музично-сценічний твір, перев. комедійного характеру, який використовує різноманітні жанри і виразні засоби сучасної естрадної та побутової музики, хореографії, оперети, опери. // Кінофільм у жанрі такого твору.

МЮ́ЗИК-ХОЛ, -у, *ч.* Вид естрадного театру, вистава якого побудована на поєднанні музично-естрадних, циркових і балетних номерів.

МЮЇД, -а, *ч.* Старовинна міра сипких тіл у різних країнах; у Франції – ще й міра рідини, що дорівнювала приблизно 270 л.

МЮЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **мюль-машина**.

МЮЛЬ-МАШИ́НА, -и, *ж.* Машина для тонкого прядіння.

МЮ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **мюль**.

МЮ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що обслуговує мюль-машину, працює на ній.

МЮЛЬТИ́ПЛЬ, -я, *ч.* Телефонний комутатор.

МЮ-МЕЗО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **мюо́н**.

МЮ-МЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **мю-мезо́н**.

МЮ́НХЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Мюнхен.

МЮО́Н, -а, *ч.* Елементарна частинка з позитивним або негативним зарядом, рівним заряду електрона, і з масою, рівною 207 електронним масам; мю-мезон.

МЮО́НІЙ, -я, *ч.* Зв'язна система, що складається з позитивного мюона і електрона.

МЮО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **мюо́ній**.

МЮРИ́Д, -а, *ч.*, *іст.* Послушник найвищого мусульманського наставника (шейха або імама).

МЮРИДИ́ЗМ, -у, *ч.* Містичний напрям в ісламі, що склався в епоху феодалізму і проголосив принцип рівності всіх перед Аллахом у потойбічному світі, аскетичне нехтування земними цінностями, самозречення від прихильностей, що заважають зближенню з Богом.

МЮРШИ́Д, -а, *ч.* У мусульман-суфіїв: релігійний наставник – імам або шейх.

МЮТЮЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Утопічне вчення Прудона про мирну перебудову суспільства за допомогою особливої системи кредиту, при якій відбувався б обмін послугами між його учасниками.

МЮТЮЕЛІ́СТИ, -ів, *мн*, *іст.* 1. У Франції: члени товариства взаємодопомоги ткацьких майстрів. 2. Послідовники мютюелізму.

МЮ-ЧАСТИ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **мюо́н**.

М'Я, ме́ння, *с.*, *діал.* Ім'я, ймення.

М'Я́ВКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **м'я́вкати**.

М'Я́ВКАТИ, -ає, -ають, *недок.*, *діал.* Нявкати.

М'Я́ВКНУТИ, -не, -нуть, *док.*, *діал.* Однокр. до **м'я́вкати**.

М'ЯВУЧА́ТИ *див.* **м'явча́ти**.

М'ЯВЧА́ТИ *і* **М'ЯВУЧА́ТИ**, -чить, -чать, *недок.*, *діал.* Нявчати.

М'ЯЗ, -а, *ч.* Тканина живого організму, здатна скорочуватися, забезпечуючи функцію руху частин тіла; мускул. ** **Гла́дкий м'яз** – найпростіша м'язова тканина, яка знаходиться у внутрішніх органах, кровоносних судинах, сфінктерах, райдужці та ін. **Гребенеподі́бний м'яз** – м'яз, розміщений на передній ділянці стегна. **Жува́льний м'яз** – м'яз у вигляді прямокутника, частково покритий привушною залозою; піднімає нижню щелепу, висуває її вперед. **Краве́цький м'яз** – м'яз, розміщений на передній ділянці стегна; згинає стегно в кульшовому і колінному суглобах. **Надчере́пний м'яз** – широкий і тонкий м'яз, що покриває майже все склепіння черепа; зсуває сухожилковий шолом і край волосистої частини голови, піднімає брови, збирає шкіру лоба у поперечні складки. **Найдо́вший м'яз** – м'яз, розміщений вздовж задньої поверхні хребта; повертає тулуб, нахиляє голову у свій бік, розгинає голову та ін. **Поперечносмуга́сті м'язи** – м'язи, які рухають тіло, натягуючи "важелі" кісток скелета; соматичні м'язи. **Серце́вий м'яз** – м'язова тканина, яка знаходиться в серці; поєднує в собі властивості гладких та поперечносмугастих м'язів і володіє автоматизмом, а також швидкими скороченнями поперечносмугастих м'язів.

М'ЯЗГА́, -и́, *ж.* М'яка подрібнена плодоовочева маса, підготовлена для переробки.

М'Я́ЗИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **м'яз**.

М'ЯЗИ́СТИЙ, -а, -е. Який має розвинені м'язи.

М'ЯЗИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **м'язи́стий**. *М'язистість рук. М'язистість ніг.*

М'Я́ЗОВИЙ, м'я́зова, м'я́зове. Прикм. до **м'яз**. ** **М'язова́ оболо́нка** – шар гладенької м'язової тканини у складі стінки будь-якого порожнистого органа травної, дихальної або сечостатевої систем. **М'язова́ систе́ма** – сукупність м'язових клітин, пов'язаних між собою сполучною тканиною та поєднаних у людини і тварин у м'язи. **М'язова́ тка́нина** – група тканин організму людини та тварин, яка має властивість скорочуватися. **М'язове́ скоро́чення** – сукупність процесів, які змінюють механічний стан м'яза; характеризується укороченням м'яза і розвитком механічного напруження.

М'ЯЗОВО-ШКІ́РНИЙ, -а, -е. Який стосується м'язів і шкіри.

М'ЯЗУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **м'язи́стий**.

М'ЯКЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Досить м'який.

М'ЯКЕ́НЬКО, *пестл.* Присл. до **м'яке́нький**. // *у знач. присудк. сл.*

М'ЯКЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Дуже м'який.

М'ЯКЕ́СЕНЬКО. Присл. до **м'яке́сенький**.

М'ЯКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який угинається, подається від дотику, натискування тощо; прот. твердий. // Ніжний, пухкий (про тіло людини та його частини). // Тонкий, шовковистий (про волосся, вовну, тканину тощо). // Свіжий, нечерствий (про хліб та борошняні вироби). ** **М'яка́ вода́** – вода, що має мало вапнистих солей і легко розчиняє мило. **М'який ваго́н** – пасажирський вагон із м'якими сидіннями. **М'яка́ поса́дка (м'яке́ приземле́ння)** – посадка космічного літального апарата, коли швидкість апарата під час зіткнення з поверхнею планети або іншого небесного тіла близька до нуля. 2. Який під час натискування чи обробки легко змінює форму, гнеться й т. ін. 3. *перен.* Який не містить нічого різкого, неприємного, дратівливого; приємний для ока, слуху. // Тихий, приглушений, ледве чутний (про звуки). // Повільний, плавний (про рух). 4. *перен.* Який має невиразні, розпливчасті риси, межі чогось. ** **М'яка́ валю́та** – неконвертована валюта. **М'який шанкр** – венеричне захворювання; зараження відбувається статевим шляхом при пошкодженні шкіри або слизових оболонок статевих органів. 5. *перен.* Який легко піддається впливові; поступливий, піддатливий. // Лагідний. 6. *перен.* Добрий, сердечний, чутливий. // Який виражає доброту, ласку, ніжність (про погляд, обличчя тощо). 7. Несуворий, поблажливий; прот. суворий. *М'який вирок. М'яке покарання.* // Позбавлений грубості, різкості; ввічливий. *М'який докір.* 8. Помірно теплий, несуворий (про клімат, погоду тощо). ** **М'який знак** – назва літери "ь". **М'які́ при́голосні** – приголосні, під час вимови яких середня частина язика наближається до твердого піднебіння.

М'Я́КІСТЬ, -кості, *ж.* Якість і властивість за знач. **м'який**.

М'Я́КНУТИ, -ну, -неш, *недок.* 1. Ставати м'яким (у 1 – 3 знач.). 2. Ставати розслабленим, млявим. 3. *перен.* Ставати добрим, лагідним, чутливим; лагіднiти.

М'Я́КО, *присл.* 1. Викликаючи відчуття податливості, гнучкості під час дотику. // Не твердо на дотик. // *у знач. присудк. сл.* 2. *перен.* Спричиняючи приємні відчуття (для ока, слуху тощо); не різко. // Тихо, приглушено, ледве чутно. // Повільно, плавно, не стукнувшись. 3. Поступово переходячи з однієї якості, ознаки тощо в іншу. 4. *перен.* Виражаючи ласку, ніжність, сердечність; ласкаво, ніжно, сердечно. 5. Несуворо, поблажливо. // У негострій, нерізкій формі. **М'я́ко ка́жучи** – уживається в значенні вставного слова за бажання не говорити різких слів, не висловлювати оцінок, думок.

М'ЯКОВО́ВНИЙ, -а, -е. У якого м'яка вовна.

М'ЯКОСЕ́РДИЙ, -а, -е. Якому властиве м'якосердя. // Який виявляє м'якосердя.

М'ЯКОСЕ́РДО. Присл. до **м'якосе́рдий**.

М'ЯКОСЕ́РДЯ, -я, *с.* Душевна доброта, чутливість.

М'ЯКОТІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. З м'яким, повним тілом. 2. *перен.*, *рідко.* Безвільний, піддатливий.

М'ЯКОТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **м'якотілий**.

М'ЯКОТІ́ЛКОВІ, -их, *ім.* Родина жуків, що живляться головним чином комахами і кліщами.

М'Я́КОТЬ, -і, *ж.* Те саме, що **м'яку́ш**.

М'ЯКОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. У якого м'яка шерсть.

М'ЯКОШКІ́РИЙ, -а, -е. У якого м'яка шкіра.

М'ЯКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи м'який.

М'ЯКУ́Н *див.* **м'якуни́**.

М'ЯКУНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **м'яку́н**.

М'ЯКУНИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **м'яку́н**, -уна́, *ч.*). Тип безхребетних тварин, м'яке тіло яких укрите черепашкою; молюски.

М'ЯКУ́Ш, -уша́, *ч.* 1. М'яка частина тіла тварини, людини. 2. Підшкірна частина плодів, ягід тощо.

М'ЯКУШЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **м'яку́ш**.

М'ЯКУ́ШКА, -и, *ж.* 1. М'яка частина хліба та хлібних виробів, що міститься під скоринкою. 2. *перен.*, *ірон.*, *зневажл.* М'якосердий, добрий (про людину).

М'Я́КШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **м'я́кшати**.

М'Я́КШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Ставати м'якшим, утрачати твердість. 2. *перен.* Ставати менш суворим, поступливішим, добрішим. 3. *перен.* Ставати приємнішим для ока, слуху; ставати менш різким.

М'Я́КШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **м'якши́ти**.

М'Я́КШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **м'який**.

М'ЯКШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який зм'якшує; зм'якшувальний, пом'якшувальний. *М'якшильний крем.* ** **М'якши́льні за́соби**, *мед.* – ліки, що захищають слизові оболонки та поверхні ран від висихання, тертя тощо.

М'ЯКШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.*, *перех.* 1. Робити м'яким або м'якшим; зм'якшувати, пом'якшувати. // Розминати. 2. *перен.* Робити лагіднішим, чутливішим; розчулювати. *М'якшити серце.* 3. *перен.* Зменшувати силу, ступінь вияву чогось; послаблювати. 4. *лінгв.* Надавати м'якості вимові приголосних; палаталізувати.

М'ЯКШИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Ставати м'яким або м'якшим; зм'якшуватися, пом'якшуватися.

М'Я́ЛИЦЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **м'я́лка** 1. 2. М'ята солома.

М'Я́ЛКА, -и, *ж.* 1. Машина для первинної обробки льону, конопель; бительня, терниця. 2. Машина або пристосування для подрібнювання або розминання чогось.

М'Я́ЛО, -а, *с.* 1. Те саме, що **макогін**. 2. *перен.*, *зневажл.* Млява, нерішуча людина.

М'Я́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для розм'якшення чогось.

М'Я́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто щось мне, займається розм'якшенням чогось.

М'Я́ЛЬНИЦЯ[1], -і, *ж.* Жін. до **м'я́льник**.

М'Я́ЛЬНИЦЯ[2], -і, *ж.* Ручний пристрій, яким мнуть, обробляють шкіру.

М'ЯСА́Р, -аря́, *ч.*, *зах.* М'ясник.

М'ЯСИ́ВО, -а, *с.* М'ясо, м'ясна страва.

М'ЯСИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має багато м'яса. *М'ясиста корова.* 2. *розм.* Гладкий, товстий (про людину або частини її тіла). 3. Який має грубий, соковитий м'якуш (у 2 знач.). ** **М'яси́стий зане́сок** – патологічне утворення, яке виникає у матці або матковій трубі при загибелі плода.

М'ЯСИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **м'ясистий**.

М'ЯСНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **м'я́со** 1. *М'ясний запах.* // Приготовлений із м'яса або з м'ясом. *М'ясний бульйон.* // *у знач. ім.* **м'ясне́**, -но́го, *с.* Страва з м'яса або з м'ясом. // Якого вирощують на м'ясо, який дає багато м'яса. // Признач. для переробки м'яса, продажу його тощо. *М'ясна промисловість. М'ясна крамниця.*

М'ЯСНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто торгує м'ясом або працює в різниці, на бойні. 2. *зневажл.* Назва мисливця, який прагне за будь-яку ціну добути тварину.

М'Я́СНИЦІ, -ни́ць, *мн.* Певний період після посту, коли за канонами православної церкви дозволяється вживати м'ясну їжу, одружуватися тощо.

М'Я́СО, -а, *с.* 1. Туша, частина туші забитих тварин, а також їжа, приготовлена з цих частин. // М'яка м'язова частина тіла риби, водяних тварин.

М'ЯСОЖЕ́РЕЦЬ, -рця, *ч.* М'ясоїдна тварина.

М'ЯСОЖЕ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **м'ясоїдний**.

М'ЯСОЗАГОТІ́ВЕЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до м'ясозаготівлі. *М'ясозаготівельні організації.*

М'ЯСОЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Планова заготівля м'яса.

М'ЯСОЗАГОТО́ВЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **м'ясозаготіве́льний**. *М'ясозаготовчий пункт.*

М'ЯСОЇ́Д, -а, *ч.*, *розм.*, *жарт.* Той, хто любить м'ясо або харчується ним (на відміну від вегетаріанця).

М'ЯСОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Який живиться м'ясом інших істот (про тварин). *М'ясоїдна тварина.*

М'ЯСОЇ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **м'ясоїдний**.

М'ЯСО-КІСТКОВИ́Й, -а́, -е́. Який складається із м'яса та кісток. ** **М'ясо-кісткове́ бо́рошно** – корм для свиней та домашньої птиці, приготовлений з відходів тваринних туш.

М'ЯСОКОМБІНА́Т, -у, *ч.* Промислове підприємство, на якому забивають худобу та переробляють м'ясо.

М'ЯСОКОНСЕ́РВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до м'ясних консервів. 2. Стос. до консервування м'яса.

М'ЯСО-МОЛО́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з розведенням та використанням тварин, що дають м'ясо і молоко.

М'ЯСО-ПЕПТО́ННИЙ, -а, -е: ** **М'ясо-пепто́нний бульйо́н** – рідке живильне середовище для культивування мікроорганізмів.

М'ЯСОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Що виготовляє готові продукти і напівфабрикати з м'яса, призначений для переробки м'яса. *М'ясопереробний комбінат.*

М'ЯСОПЕРЕРО́БНИК, -а, *ч.* 1. Підприємство з переробки м'яса та виготовлення з нього м'ясопродуктів. 2. Робітник, що займається переробкою м'яса на м'ясопродукти.

М'ЯСОПОСТА́ВКИ, -вок, *мн.* Планова здача м'яса державі.

М'ЯСОПРОДУ́КТИ, -ів, *мн.* Готові м'ясні продукти або напівфабрикати з м'яса.

М'ЯСОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до м'ясопромисловості.

М'ЯСОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Галузь промисловості, що займається вирощуванням худоби, його забоєм і переробкою на м'ясо.

М'ЯСОПУ́НКТ, -а, *ч.* Пункт з приймання, оптової закупівлі м'яса у населення, фермерських, кооперативних господарств тощо.

М'ЯСОРАДГО́СП, -у, *ч.*, *іст.* Радгосп, який спеціалізувався на розведенні та вирощуванні м'ясних порід худоби, птиці.

М'ЯСО-РИ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до м'яса і риби; торгівлі, харчування ними тощо.

М'ЯСО-РОСЛИ́ННИЙ, -а, -е. Який стос. м'яса і рослин, до складу якого входить м'ясо і рослини. // Який харчується м'ясом і рослинною їжею.

М'ЯСОРУ́БКА, -и, *ж.* 1. Ручна машинка або спеціальна машина для розмелювання м'яса на фарш. 2. *перен.* Про війну, битву або місце кривавого бою. *Верденська м'ясорубка.*

М'ЯСО-СА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить м'ясо і сало. // Який стосується м'яса і сала. *М'ясо-сальна ковбаса.*

М'ЯСОТОРГІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Закупівля та продаж м'яса і м'ясних продуктів.

М'ЯСОХОЛОДОБО́ЙНЯ, -і, *ж.* Комбінат для забою

худоби та зберігання м'яса у холодильниках.
М'ЯСО-ШЕ́РСТИЙ, -а, -е. Стос. м'яса та шерсті.
М'ЯСО-ЯЄ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. м'яса та яєць. 2. До складу якого входить м'ясо і яйця.
М'ЯСЦЕ́, -а́, *с.* Пестл. до **м'я́со** 1.
М'Я́ТА, -и, *ж.* 1. Багаторічна трав'яниста запашна рослина родини губоцвітих із довгасто-еліптичними листками та дрібними квітками, зібраними в густі пазушні кільця. ** **Кі́нська м'я́та** – те саме, що **ша́ндра**. **Перце́ва м'я́та** – багаторічна трав'яниста рослина, що культивується як лікарська та ефіроолійна рослина. 2. Настій, відвар із цієї рослини.
М'Я́ТИ, мну, мнеш, *недок.* 1. *перех.* Тиснути, стискати. // Стискаючи, згинаючи, робити м'яким; розминати. // Розтираючи, перетворювати в м'яку масу. 2. *перех.* Виминати кострицю з конопель, льону ногами. 3. *перех.* Торкаючись чогось, сідаючи або лягаючи на щось, робити його нерівним, зім'ятим. // Бгати, скручувати щось. 4. *перех.*, *розм.* Сильно штовхати, бити, до болю стискати. 5. *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Нерішуче, повільно говорити.
М'Я́ТИЙ, -а, -е. 1. Який зім'явся, став зім'ятим. 2. Перетворений у м'яку масу чавленням.
М'Я́ТИСЯ, мну́ся, мне́шся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Ставати зім'ятим. // Мати властивість швидко збрижуватися, робитися м'ятим. 2. *перен.*, *розм.* Виявляти нерішучість, ніяковість; вагатися. // Робити щось повільно; гаятися. 3. *коло* (*біля*) *кого*, *фам.* Постійно перебувати біля когось; крутитися, тертися. 4. Пас. до **м'я́ти** 1, 2.
М'Я́ТКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **м'я́та**.
М'ЯТКИ́Й, -а́, -е́, *зах.* М'який.
М'Я́ТЛИК, -а, *ч.* Рід багаторічних та однорічних трав родини злакових.
М'Я́ТЛИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Метлюг.
М'Я́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **м'я́та**. // Вигот. з екстракту м'яти. // Настояний на м'яті. // Якого добувають із м'яти. *М'ятна олія. М'ятні цукерки.*
М'ЯТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **м'я́ти** 1 – 3.
М'ЯЦКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *зах.* М'яти, стискати.
М'ЯЧ, -а́, *ч.* Суцільна чи порожня всередині куля з пружного матеріалу, що відскакує, вдаряючись об тверду поверхню. *Волейбольний м'яч.* ** **Ручни́й м'яч** – те саме, що **гандбо́л**. **Футбо́льний м'яч** – шкіряна куля з гумовою камерою, надутою повітрям, для гри у футбол; м'яч для гри в американський футбол або регбі – футбольний м'яч видовженої, овальної форми.
М'Я́ЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **м'яч**. *Тенісний м'ячик.*
М'Я́ШКУ́РИТИ, м'я́шку́рю, м'я́шку́риш, *недок.*, *рідко.* М'яти, стискати.

Нн

Н, *невідм.*, *с.* Вісімнадцята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "н" (вимовляється "ен").

НА[1], *прийм.* Уживається із знах. і місц. відмінками. Сполучення з прийм. на виражають: Просторові відношення: 1. *із знах. і місц. в.* Уживається для позначення предмета: а) на якого з метою розміщення спрямовується дія (*знах. в.*); б) на якому розташовується, міститься хто-, щонебудь (*місц. в.*). // *із знах. в.* Уживається для позначення предмета, який служить опорою для кого-небудь. // *із знах. в.* Уживається для позначення предмета, на якого спрямовується дія з іншого об'єкта. // *із знах. і місц. в.* Уживається для позначення особи, предмета: а) на яких щось надягається, накладається і т. ін. (*знах. в.*); б) які одягнені у щось, покриті чим-небудь (*місц. в.*). // *із знах. в.* Уживається для позначення предмета, який ніби є центром якої-небудь особливості, стану і на якого спрямована дія. 2. *із знах. і місц. в.* Уживається для позначення предмета, місця, простору: а) у межі яких спрямована дія (*знах. в.*); б) у межах яких відбувається дія (уживається паралельно з прийм. "в", *діал.* – замість прийм.; в) (*місц. в.*). // *із знах. в.* Уживається для позначення місця, простору, що є кінцевим пунктом руху. // *із знах. в.* Уживається для позначення напряму руху або якої-небудь іншої дії. // *із знах. в.* Уживається для позначення предмета, що є орієнтиром у визначенні руху (з відтінком об'єктних відношень). // *із знах. і місц. в.* Уживається для позначення місця, сфери діяльності або заняття: а) куди спрямована дія (*знах. в.*); б) де відбувається дія (*місц. в.*). // *із знах. в.* Уживається для позначення предмета, до якого обернений або на якого спрямований інший предмет. // *із знах. в.* Уживається для позначення предмета, з яким стикаються або до якого наближаються під час руху. 3. *з місц. в.* Уживається для позначення місця, на якому перебуває предмет, відбувається дія або на яке поширюється певний стан. // Уживається для позначення географічних понять, де відбувається яка-небудь дія, поширюється певний стан. // Уживається для позначення об'єкта, який змінює свій зовнішній вигляд. // Уживається для позначення предмета, в межах якого ніби проявляється той чи інший душевний стан. // Уживається при іменниках, які уточнюють, конкретизують місце перебігу дії. // Уживається для позначення предмета, на якому є якесь зображення. // Уживається для позначення ситуації, середовища, де відбувається дія. 4. *з місц. в.* Указує на знаряддя дії. 5. *з місц. в.* Уживається для позначення місця покарання людини. 6. *з місц. в.* Уживається для позначення предмета, на якому щось тримається, який є опорою для чого-небудь. 7. *з місц. в.* Уживається для позначення тла, на якому хто-, що-небудь вирізняється. 8. *з місц. в.* Уживається для позначення меж поширення чиєї-небудь дії. Часові відношення: 9. *із знах. в.* Уживається для позначення часу, коли відбувається якась дія. // Уживається для позначення строку, що на нього поширюється результат певної дії. // Уживається для позначення часу, строку, що настає після чого-небудь. // *із знах. і місц.* в. Уживається для позначення періоду чийогонебудь життя після зрілості. // *із знах. і місц. в.* Уживається для позначення конкретно не визначеного відтинка часу (перев. у сталих словосполученнях). // *з місц. в.* Уживається для позначення відтинка часу, в межах якого щось відбувається. 10. *з місц. в.*, розм. Уживається для позначення відтинка часу, протягом якого відбувається дія (уживається паралельно з прийм. "в"). Обставинні відношення: 11. *із знах. і місц. в.* Уживається для позначення способу дії, особливостей її перебігу. // *з місц. в.* Уживається для позначення засобу пересування. // *з місц. в.* Уживається для позначення мови як засобу спілкування між людьми. 12. *із знах. і місц. в.* Уживається для позначення умов, обставин: а) що викликають якусь дію (*знах. в.*); б) що супроводжують дію, пов'язані з нею (*місц. в.*). 13. *із знах. і місц. в.* Уживається для увиразнення характеру, способу дії предмета (перев. у порівняльних словосполученнях). 14. *з місц. в.* Уживається для позначення стану або становища, у якому хтось перебуває. 15. *з місц. в.* Уживається в прислівникових словосполученнях, вказуючи на супровідні обставини дії. 16. *з місц. в.* Вказує на обмеження асортименту вживаної їжі. 17. *з місц. в.* Уживається з назвою ознаки, за допомогою якої визначається якість якого-небудь предмета (уживається паралельно до синтаксичних конструкцій з "на + знах. в."). 18. *із знах. в.* Уживається для позначення оцінки якоїсь дії, стану. Відношення мети: 19. *із знах. в.* Уживається для позначення мети, з якою відбувається дія. // Вказує на емоційну оцінку якоїсь дії, явища. // Вказує на призначення особи або предмета. // Вказує на конкретне призначення якоїсь дії. // Вказує на виявлення глибокої пошани до кого-небудь, відданості якійсь справі (значення прийменника на близьке до значення прийменника "в"). // Уживається для позначення заперечення чого-небудь перед сл. чорт, біс, дідько і т. ін. (у знач. навіщо, для чого). // Уживається для позначення предмета, для якого щось призначається. Причинні відношення: 20. *із знах. в.* Вказує на причину дії чи підставу для неї. // Вказує на привід до чогонебудь. Об'єктні відношення: 21. *із знах. в.* Уживається для позначення особи чи предмета, які зумовлюють якусь дію (стан) або стосовно до яких ця дія (стан) виявляється. 22. *із знах. в.* Уживається для позначення осіб, предметів, явищ, з якими пов'язані якісь сподівання. 23. *із знах. в.* Уживається для позначення подібності суб'єкта й об'єкта між собою або відсутності ознак подібності в одного з них (перев. з сл. походити, скидатися, похожий, схожий). 24. *із знах. в.* Уживається для позначення об'єкта, на якого спрямована дія для оволодіння ним. 25. *із знах. і місц. в.* Уживається для позначення предмета, за допомогою якого відбувається дія. // *із знах. в.* Уживається для позначення предмета, що є засобом для здійснення чого-небудь. 26. *з місц. в.* Уживається для позначення особи, предмета, за якими хто-, що-небудь значиться або які несуть певну відповідальність за когось, щось. 27. *з місц. в.* Уживається для позначення особи, предмета, на яких хтось спрямовує свій гнів, своє роздратування. 28. *з місц. в.* Уживається для позначення предмета, що становить інтерес для кого-небудь. 29. *з місц. в.* Уживається з назвою особи, з якою хто-небудь вступає в певні стосунки. 30. *із знах. в.* Уживається для позначення предмета, особи, колективу і т. ін., в інтересах яких щось відбувається. 31. *із знах. в.* Уживається для позначення професії, посади, звання, що їх хто-небудь здобуває, дістає і т. ін. 32. *із знах. в.* Уживається для позначення предмета, на якого що-небудь обмінюється, змінюється чи переходить. Означальні відношення: 33. *із знах. в.* Указує на якісну характеристику суб'єкта чи об'єкта. // Указує на стан чийого-небудь здоров'я (перев. після прикм. слабий, хворий). 34. *з місц. в.* Уживається для позначення предмета, за допомогою якого виготовляється чи виробляється що-небудь. 35. *з місц. в.* Уживається для позначення речовини або матеріалу, з якого виготовлено предмет або його частину. 36. *із знах. в.* Уживається із вставними словами, що виражають ставлення до висловленого в реченні (на жаль, на гріх, на щастя, на лихо і т. ін.) або вказують, кому належить висловлена думка. Кількісно-означальні відношення: 37. *із знах. в.* Указує на міру, кількість, що визначають межі чого-небудь. // Уживається для позначення частотності якої-небудь дії. // Уживається для позначення кількості складових частин предмета. // Уживається для позначення повноти виявлення дії або властивості певного предмета (у спол. із сл. весь, цілий і т. ін.). 38. *з місц. в.* Указує на кількість, рівень, віддалення, в межах яких відбувається що-небудь. 39. *із знах. в.* Указує на кількісну зміну чого-небудь унаслідок певної дії. // Указує на кількісну різницю (з відтінком порівняння, зіставлення). 40. *з місц. в.*, *розм.* Указує на численну кількість, множинність кого-, чогонебудь.

НА[2], *част.*, *розм.* Уживається в значенні, близькому до бери, візьми. // Даю.

НА[3], *виг.* Уживається для вираження подиву; ну, ого.

НА[4], *виг.* Уживається для підкликання собаки.

НАБАБИТИ, -блю, -биш, *док.*, *заст.* Прийняти кілька дітей під час пологів.

НАБА́ВИТИ *див.* **набавля́ти.**

НАБА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* наба́вляться; *док.* Досхочу побавитися.

НАБА́ВКА, -и, *ж.* Те, що набавляють, додають.

НАБА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наба́вити**.

НАБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набавля́ти.**

НАБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАБА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* наба́влять; *док.*, *перех. і без додатка.* Збільшувати що-небудь за рахунок прибавки (перев. про ціну, плату і т. ін.). // Збільшувати силу, ступінь, інтенсивність і т. ін. чого-небудь.

НАБАВНИ́Й, -а́, -е́. Який є набавкою; додатковий.

НАБА́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто набавляє ціну.

НАБА́ВНИЦЯ, -і. *Жін.* до **наба́вник.**

НАБА́ВОЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **набавни́й.**

НАБАГА́ТО, *присл.* 1. Значною мірою; дуже. 2. з *порівняльним ступенем присл. і прикм.* Значно, багато.

НАБА́ГНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *зах.* 1. Пригадати, вигадати. 2. Сильно зажадати.

НАБА́ГНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *зах.* Сильно зажадати.

НАБА́ЖНИЙ, -а, -е, *зах.* Який сильно прагне.

НАБАЗАРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, **НАБАЗАРЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док.*, *діал.* Досхочу поторгувати чи побути на базарі.

НАБАЗАРЮВА́ТИСЯ *див.* **набазарува́тися.**

НАБА́ЗГРАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *зневажл.* Написати невміло і погано (перев. щось нісенітне).

НАБАЗІ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Нагово-

рити багато чогось безглуздого, нісенітного.

НАБАКИ́Р, *присл.*, *розм.* З нахилом набік, зсунувши на одне вухо (перев. про головний убір).

НАБАКИ́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Одягнений набакир, на один бік голови.

НАБАЛА́КАТИ *див.* **набала́кувати.**

НАБАЛА́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Поговорити досхочу; наговоритися.

НАБАЛА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАБАЛА́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Багато говорити (перев. зайвого, непотрібного, неправдоподібного). 2. *неперех.*, *на кого – що.* Казати неправду про кого-, що-небудь.

НАБАЛАМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш, *док.*, *перех.* 1. *рідко.* Зробити неспокійним, каламутити (воду і т. ін.). 2. Викликати неспокій, хвилювання у кого-небудь, серед чого-небудь.

НАБАЛДА́ШНИК, -а, *ч.* Округла надставка або потовщення на верхньому кінці палиці. // Оправа або потовщення на кінці деяких предметів.

НАБАЛЬЗАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набальзамува́ти.** // *у знач. прикм.*

НАБАЛЬЗАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Док. до **бальзамува́ти.** *Набальзамувати тіло.*

НАБА́Т, -а, *ч.* 1. Старовинна російська назва великого барабана. 2. Дзвін великого розміру, який застосовувався для подання сигналу тривоги (сполоху). 3. Звук такого дзвону. ** **Дзвони́ти (би́ти) в наба́т** – скликати громаду до майдану.

НАБА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **наба́т.**

НАБАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Нарізати багато чого-небудь великими шматками.

НАБАХТУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *розм.* Задурити голову базіканням.

НАБА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наба́чити.**

НАБА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Звернути увагу на кого-, що-небудь; помітити, побачити. 2. Те саме, що **наба́читися.**

НАБА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Багато побачити; надивитися. // *перен.* Зазнати, пережити.

НАБГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Нам'яти, наробити жмутків із чого-небудь. 2. Жужмом напхати, накладати чогось у що-небудь. 3. Поступово зібрати, надбати.

НА́БГОМ, *присл.*, *діал.* Щільно; повно-повнісінько.

НАБЕ́ДРЕНИК, -а, *ч.* 1. *церк.* Парчевий прямокутник із зображенням хреста, що його священики одержують як першу нагороду і носять з правого боку нижче пояса. 2. *військ.* Частина металевої збруї середньовічного рицаря, яка накладалася на стегно.

НАБЕ́ЗБАШ, *присл.*, *діал.* Без пастиря, без пастуха.

НАБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Напевний.

НАБЕЗПЕ́ЧНО, *зах.* Присл. до **набезпе́чний.**

НАБЕ́ЗРІК, *присл.* Ніколи, без терміну. ** **Відда́сть набе́зрік** – не віддасть ніколи.

НАБЕНКЕТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Побенкетувати досхочу.

НА́БЕРЕЖНА, -ої, *ж.* Берег, укріплений похилою чи стрімкою стіною з каменю, дерева і т. ін. // Вулиця на березі ріки, моря.

НА́БЕРЕЖНИЙ, -а, -е. Який міститься на березі, біля берега.

НАБЕ́ХКАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **набе́хкати.**

НАБЕ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Щільно втискуючи, вкладаючи, наповнити що-небудь.

НАБЕШКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Бешкетуючи, натворити чого-небудь.

НАБИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для набивання.

НАБИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **набива́ч.** *Набивальник цигарок.*

НАБИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **набива́льник.**

НАБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набива́ти.**

НАБИ́ВАНКА, -и, *ж.*, *рідко.* Тканина з набивним кольоровим узором.

НАБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набива́ти.**

НАБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАБИ́ТИ**, -б'ю́, -б'є́ш, *док.* 1. *перех.* Наповнювати чимось, щільно втискуючи, вкладаючи всередину. 2. *перех.* Ударами, тертям об що-небудь і т. ін. робити якесь болісне пошкодження. 3. *перех.* Ударами надівати, насаджувати на що-небудь. // Насаджуючи обручі і т. ін., робити або лагодити що-небудь. 4. *перех.* Те саме, що **заряджа́ти** 1. 5. *перех.* Забивати, вганяти що-небудь у великій кількості. 6. *перех.* Прибивати що-небудь до чогось. 7. *тільки док.*, *перех.* Ударами, побоями завдати болю. // *перев. зі сл.* морда, пика, фізіономія і т. ін. Б'ючи по чому-небудь, спричинити біль. 8. *неперех.*, *рідко.* Проникати куди-небудь (про дощ, пил і т. ін.). // *безос.* 9. *перех.* Убивати, знищувати велику кількість (людей, звірів, птахів і т. ін.). 10. *перех.* Розбивати, роздрібнювати велику кількість чого-небудь. *Набити скла. Набити каменю.* 11. *перех.*, *текст.* Вибивати на тканині певним способом якийсь узор.

НАБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАБИ́ТИСЯ**, -б'ю́ся, -б'є́шся, *док.* 1. Проникаючи, заповнювати що-небудь, залазити куди-небудь. 2. Збиратися, скупчуватися у великій кількості. 3. *розм.* Докучливо звертатися з чим-небудь; пропонувати щось і т. ін.; нав'язуватися, напрошуватися. 4. *тільки недок.* пас. до **набива́ти.**

НАБИ́ВАЧ, -а, *ч.*, *діал.* 1. Палиця, якою в млинах набивають борошно в мішки. 2. Бондарський інструмент для набивання обручів на діжку.

НАБИВА́Ч, -а́, *ч.*, *спец.* Той, хто займається набиванням чого-небудь. *Набивач патронів.*

НАБИ́ВАЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **наби́вач** 1.

НАБИВА́ЧКА, -и, *спец.* Жін. до **набива́ч.**

НАБИ́ВКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **набива́ти** 1, 3. // Створення чогось щільним стисканням, збиванням. 2. Те, чим набивають що-небудь.

НАБИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. На якому відбито певним способом узори. 2. Який здійснює набивання (про фабрику, машину і т. ін.). *Набивна машина.* 3. Якого набивають (у 3 знач.) на що-небудь. *Набивний обруч.*

НАБИНДЮ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* Надутися, закопилити губу, образитися.

НАБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до набирання.

НАБИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **набира́ч.**

НАБИРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **набира́льник.**

НАБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **набира́ти.**

НАБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набира́ти.** *Набирання соків клітинами.*

НАБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАБРА́ТИ**, -беру́, -бере́ш, *док.*, *перех.* 1. *що і чого.* Брати, збирати якусь кількість чого-небудь. 2. Убирати в себе певну кількість чого-небудь. 3. Погоджуватися виконувати, приймати багато чого-небудь. 4. *розм.* Поступово нагромаджуючи, досягати певної кількості чого-небудь. 5. Наймати, вербувати велику кількість кого-небудь. 6. Складати що-небудь із різних або однакових частин. *Набирати мозаїку.* 7. Складати з друкарських літер який-небудь текст для надрукування. 8. Складати з цифр необхідний для розмови по телефону сигнал. 9. *що і чого, перен.* Поступово збільшуючи, досягати потрібного ступеня чого-небудь. *Набирати висоту. Набирати розголосу.* 10. *без додатка*, *розм.* Купувати тканину. 11. Набувати якого-небудь вигляду, якої-небудь особливості і т. ін. 12. Називати образливими, грубими словами; лаяти кого-небудь.

НАБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАБРА́ТИСЯ**, -беру́ся, бере́шся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Збиратися, скупчуватися в якій-небудь кількості. // *безос.* 2. *тільки* 3 *ос.* Досягати якої-небудь кількості. 3. Знаходити в собі які-небудь внутрішні сили, якості. 4. *тільки недок.* Найматися, вербуватися. 5. *чого*, *розм.* Діставати, одержувати що-небудь (перев. небажане, неприємне). 6. *розм.* Переймати, запозичуючи щось, навчатися чомусь у кого-небудь. 7. *тільки* 3 *ос.*, *рідко.* Приставати, прилипати і т. ін. до чого-небудь. 8. *розм.* Напиватися доп'яну. 9. *тільки* 3 *ос.* Поступово збільшуватися, посилюватися. 10. *тільки* 3 *ос.* З'являтися, виникати. 11. *чого і чим.* Насичуватися чим-небудь, убирати в себе що-небудь. 12. *тільки недок.* Пас. до **набира́ти** 1, 2, 5 – 8. *Набиратися розуму. Набиратися сорому.*

НАБИРА́Ч, -а́, *ч.* Людина, яка набирає що-небудь.

НАБИ́ТИ *див.* **набива́ти.**

НАБИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наби́ти.** // **наби́то**, *безос. присудк. сл.*

НАБИ́ТИСЯ *див.* **набива́тися.**

НАБИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **наби́ти, набива́ти** 1, 3 – 6.

НАБІ́Г, -у, *ч.* Раптовий напад, короткочасне вторгнення і спустошення певної території.

НАБІ́ГАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набі́гати.** 2. *у знач. прикм.* Який набігався.

НАБІГА́ННЯ, я, *с.* Дія за знач. **набіга́ти.**

НАБІ́ГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Багато бігаючи, дістати що-небудь або зазнати чогось. // Загітнити (про неодружену жінку).

НАБІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАБІ́ГТИ**, -біжу́, -біжи́ш; *мин. ч.* набіг, -ла, -ло; *док.* 1. Наскакувати, натикатися з розгону на кого-, що-небудь. // Швидко насуваючись, покривати, закривати собою (про хвилі, хмари і т. ін.). // Швидко виникати, починатися, налітати (про бурю, вітер і т. ін.). // *перен.* Виявлятися назовні, ставати видимими (про душевні переживання, фізичні відчуття). // *перен.* Появлятися раптово (про спомини, думки і т. ін.). 2. Виступати, появлятися (про зморшки, сльози, усмішку і т. ін.). 3. Скупчуватися, збиратися в одному місці (про людей). 4. *розм.* Біжучи, збиратися (про рідину). // *перен.* Діставатися, перепадати (про гроші, проценти). 5. Учиняти набіг (набіги); нападати, наскакувати. 6. *розм.* Несподівано натрапляти на когось, щось, виявляти, зустрічати кого-, що-небудь. 7. *тільки док.*, *перех.* Захопити кого-, що-небудь, наскочити на когось, щось. 8. Щільно підходити до чого-небудь, досягати чогось. // Сповнюватися, наступати (про роки). 9. *розм.* Вискакувати, появлятися, сідати (про болячки, ґулі і т. ін.). 10. *розм.* Надходити, наставати (про свята, дні і т. ін.).

НАБІ́ГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Побігати досхочу, багато. // Побігати до втоми.

НАБІ́ГЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **набі́гти** 1, 2, 4, 8 – 10. *Набіглий кров'ю.*

НАБІ́ГТИ *див.* **набіга́ти.**

НА́БІГЦІ, *присл.*, *розм.* На бігу, під час руху.

НАБІДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док.*, *діал.* Набідуватися.

НАБІ́ДКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Досхочу поговорити про своє лихо, горе, нужду; нажалітися.

НАБІДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Зазнати багато горя, нужди, лиха; нагорюватися.

НАБІ́ЖКА, -и, *ж.*, *діал.* Прибуток, зиск.

НАБІ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Позашлюбний (про дитину).

НАБІ́Й, -бо́ю, *ч.* 1. Кількість вибухової речовини, необхідної для пострілу; заряд. 2. Бойовий снаряд, патрон з необхідною для пострілу кількістю вибухової речовини, а також куля, дріб або картеч.

НАБІ́ЙКА, -и, *ж.* Пластинка, що прибивається до каблука.

НАБІ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **набі́йка.**

НАБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **набі́й.**

НА́БІК, *присл.* 1. На правий чи лівий бік чого-небудь. // Відхиляючись від нормального (прямого) положення. 2. На відстань від кого-, чого-небудь. 3. Залишаючи поза увагою; не звертаючи уваги.

НАБІ́Л, -у, *ч.*, *діал.* Молоко; молочні продукти.

НАБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набіли́ти.**

НАБІЛИ́ТИ, -білю́, -бі́лиш, *док.*, *перех.* 1. Покрити обличчя білилами, пудрою. 2. Зробити побілку. *Набілити стелю.* 3. Вибілюючи, приготувати в якій-небудь кількості. *Набілити полотна.*

НАБІЛИ́ТИСЯ *див.* **набі́люватися.**

НА́БІЛКИ, -ів, *мн.*, *заст.* Плітки. ** **на́білки наби́ти** – пустити плітки.

НА́БІЛО, *присл.* Начисто, остаточно.

НАБІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАБІЛИ́ТИСЯ**, -білю́ся, -бі́лишся, *док.* Покривати своє обличчя білилом, пудрою.

НАБІ́Р, -бо́ру, *ч.* 1. Дія за знач. **набира́ти** 5, 7. // Наймані, завербовані для чого-небудь люди. 2. Сукупність однорідних предметів, які разом становлять щось ціле. ** **Бюдже́тний набі́р** – сукупність матеріальних благ та послуг, що набуваються через бюджет сім'ї і характеризують обсяг та структуру споживання. 3. *друк.* Сукупність набраних літер, що відтворюють який-небудь текст. 4. У системах обробки інформації – логічно зв'язана множина об'єктів з певним інформаційним змістом. ** **Бібліоте́чний набі́р да́них** – набір даних, що містить послідовно організовані розділи та їх перелік. **Набі́р да́них** – ідентифікована сукупність фізичних записів, організована одним із способів, встановлених в системі обробки даних. **Резиде́нтний набі́р да́них** – набір даних, що постійно знаходиться в оперативній пам'яті. 5. *діал.* Кладь; вантаж, вага.

НА́БІР, *присл.*, *розм.* У борг, без грошей.

НАБІРНИ́Й, -а́, -е́, *друк.* Те саме, що **склада́льний.**

НА́БЛА, -и, *ч.* Значок, яким позначують набла-оператор.

НА́БЛА-ОПЕРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **гаміль-то́нів опера́тор.**

НАБЛИЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наближа́ти** і **наближа́тися.**

НАБЛИЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідше* **НАБЛИ́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАБЛИ́ЗИТИ**, -и́жу, -и́зиш, *док.* 1. *перех.* Присувати, переміщати на ближчу віддаль до кого-, чого-небудь. // Розташовувати, розміщувати близько чи ближче до чого-небудь. // *перен.* Робити відповідним інтересам, потребам кого-, чого-небудь. 2. *перех.*, *перен.* Прискорювати настання чого-небудь. 3. *перех.*, *перен.* Робити подібним до когось, чогось, схожим із ким-, чим-небудь. 4. *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **наближа́тися** 1.

НАБЛИЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідше* **НАБЛИ́ЖУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАБЛИ́ЗИТИСЯ**, -и́жуся, -и́зишся, *док.* 1. Переміщатися на ближчу віддаль до кого-, чого-небудь. 2. Ставати близьким у часі; наставати. 3. Ставати подібним до кого-, чого-небудь, набувати схожості з кимсь, чимось.

НАБЛИ́ЖЕНЕ, -ого, *с.*, *мат.* Не зовсім точне, приблизне значення.

НАБЛИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набли́зити.** 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Який близько стоїть до якоїсь (зазвичай поважної) особи, користується її довір'ям. // *у знач. ім.* **набли́жені**, -них, *мн.* (*одн.* **набли́жений**, -ного, *ч.*). Ті, що близько стоять до поважних осіб, користуються їхнім довір'ям. 3. *у знач. прикм.*, *мат.* Не зовсім точний, приблизний. ** **Набли́жені обчи́слення** – процес одержування наближених розв'язків математичних задач.

НАБЛИ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мат.* Абстр. ім. до **набли́жений** 3. *Наближеність значення.*

НАБЛИ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набли́зити, наближа́ти** і **набли́зитися, наближа́тися.**

НАБЛИ́ЖЕНО, *мат.* Присл. до **набли́жений** 3.

НАБЛИ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набли́жувати.**

НАБЛИ́ЖУВАТИ *див.* **наближа́ти.**

НАБЛИ́ЖУВАТИСЯ *див.* **наближа́тися.**

НАБЛИ́ЗИТИ *див.* **наближа́ти.**

НАБЛИ́ЗИТИСЯ *див.* **наближа́тися.**

НАБЛУКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Досхочу, багато поблукати.

НАБО́Б, -а, *ч.* 1. Титул мусульманських аристократів (князьків) в Індії, а також особа, що має цей титул. 2. В Англії 18 ст. – назва осіб, які розбагатіли на Сході. 3. *перен.* Багата людина, життя якої відзначається східною пишнотою.

НАБО́ВТАТИ *див.* **набо́втувати.**

НАБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАБО́ВТАТИ**, -бо́втаю, -бо́втаєш, *док.*, *перех.* Збовтуючи, змішувати що-небудь із чимось.

НАБОЖЕ́НСТВО, -а, *с.*, *діал.* Церковна відправа.

НАБО́ЖНИЙ, -а, -е. Який вірить у Бога і старанно виконує всі релігійні обряди. // Власт. релігійній людині.

НАБО́ЖНИК, -а, *ч.*, *етн.*, *діал.* Вишитий або тканий рушник, яким прикрашають ікони.

НАБÓЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **набóжний**.
НАБÓЖНО. Присл. до **набóжний**.
НАБÓЙЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Шомпол.
НАБÓКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Нахилений на один бік. 2. Опуклий з одного боку. *Набокувате яблуко.*
НАБÓКУВАТО, *розм.* Присл. до **набóкуватий**.
НАБОЛІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **наболі́ти**. 2. *у знач. прикм., перен. зі сл.* с е р ц е, д у ш а і т. ін. Який багато пережив, зазнав горя. 3. *у знач. прикм., перен.* Давно назрілий, який вимагає невідкладного розв'язання. // *у знач. ім.* **наболі́ле**, -лого, *с.* Те, що найбільше непокоїть, хвилює, вражає.
НАБОЛІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Стати болісним від тривалих болів, незручного положення і т. ін. // *перен.* Стати дуже вразливим, чутливим від тривалих переживань, страждань (про душу, серце). 2. *перен.* Постійно тривожачи, хвилюючи кого-небудь, стати надто тяжким, нестерпним.
НÁБОРГ, *присл.*, *діал.* Набір.
НÁБОРЗІ, *присл.*, *зах.* Наспіх, квапливо.
НАБÓРСАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *зах.* Нанизати. 2. *діал.* Наплутати (ниток).
НАБÓРТНИЙ, -а, -е. 1. Який знаходиться, розміщений на борту судна, літака. *Набортний номер.* 2. Пришитий, прикріплений до борта пальто, піджака тощо. *Набортні ґудзики.*
НАБРÁЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* Випити багато спиртних напоїв.
НАБРАКÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. час. до **набракувáти**.
НАБРАКÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набракóвувати**.
НАБРАКÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Визнавати незадовільним, низькоякісним багато чого.
НАБРАКУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набракувáти**.
НАБРАКУВÁТИ, -ýю, -ýєш. Док. до **бракувáти**[2]. // Визнати незадовільним, низькоякісним багато чого.
НАБРÁНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набрáти** 1, 2, 5 – 10.
НАБРÁТИ *див.* **набирáти**.
НАБРÁТИСЯ *див.* **набирáтися**.
НÁБРЕЗК, НÁБРЕСК, -у, *ч.*, *зах.* Набряк.
НАБРÉЗКЛИЙ, НАБРÉСКЛИЙ, -а, -е. *діал.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **набрéзкнути, набрéскнути**. 2. *у знач. прикм.* Опухлий, набряклий, з в'ялою, обвислою шкірою.
НАБРÉЗКНУТИ, НАБРÉСКНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* набрéзк, набрéск, -ла, -ло; *док.*, *діал.* Стати набряклим, опухлим (про тіло або обличчя).
НÁБРЕСК *див.* **нáбрезк**.
НАБРÉСКЛИЙ *див.* **набрéзклий**.
НАБРÉСКНУТИ *див.* **набрéзкнути**.
НАБРЕСТИ́, -еду́, -едéш; *мин. ч.* набрі́в, набрелá, набреló; *док.*, *неперех.*, *на кого – що*, *рідко перех.*, *кого, що*, *розм.* Бродячи, ходячи, натрапити на кого-, що-небудь, опинитися перед ким-, чимнебудь.
НАБРЕХÁТИ *див.* **набрі́хувати**.
НАБРЕХÁТИСЯ, -ешýся, -éшешся, *док.* 1. *розм.* Досхочу; багато побрехати (про людей). 2. Досхочу, багато погавкати (про собак).
НАБРИДÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набридáти**.
НАБРИДÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **НАБРИ́ДНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* набри́д, -ла, -ло; *док.* Ставати неприємним, нудним через одноманітність, часту повторюваність; надокучати. // *безос.*
НАБРИ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який набридає.
НАБРИ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **набри́дливий**.
НАБРИ́ДЛИВО. Присл. до **набри́дливий**.
НАБРИ́ДЛИЙ, -а, -е. Який набрид.
НАБРИ́ДЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **набри́длий**.
НАБРИ́ДНУТИ *див.* **набридáти**.
НАБРИ́ЗКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набри́зкати**.
НАБРИ́ЗКАТИ *див.* **набри́зкувати**.
НАБРИ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набри́зкувати**.
НАБРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАБРИ́ЗКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* Розлітатися, розсипатися бризками, дрібними частинками.
НАБРІ́Д, -роду, *ч.*, *збірн.*, *зневажл.* Нікчемні, шкідливі для суспільства люди, які випадково зібралися разом.
НАБРІ́Д, -рóду, *ч.*, *мисл.* Сліди на росі виплоду тетерука або інших куриних птахів.
НАБРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАБРЕХÁТИ**, -ешý, -éшеш, *док.*, *розм.* 1. *перех.*, *що і чого, зі спол.* щ о. Наговорювати неправди, нісенітниць. 2. *неперех.* Зводити наклеп на кого-небудь. 3. *неперех.* Припускатися помилки, неточності під час виконання чого-небудь. *Набрехати в підрахунках.*
НАБРОДИ́ТИСЯ, -броджýся, -брóдишся, *док.*, *розм.* Побродити досхочу, до втоми.
НАБРОЇ́ТИ, -óю, -óїш, *док.*, *розм.* Наробити чогось неприємного, шкоди; нашкодити.
НАБРОНЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набронзувáти**.
НАБРОНЗÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАБРОНЗУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* Натирати бронзовим порошком, забарвлювати під бронзу.
НАБРОНЗУВÁТИ *див.* **набронзóвувати**.
НАБРОСТИ́ТИСЯ *див.* **набрóщуватися**.
НАБРÓЩУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **НАБРОСТИ́ТИСЯ**, -брóститься, *док.* 1. Те саме, що **набрунькóвуватися**. 2. Наповнюватися соками, достигати (про колоски, плоди).
НАБРУДНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Нанести бруду.
НАБРУ́НИТИСЯ, -ру́ниться, *док.* Те саме, що **набрунькувáтися**.
НАБРУНЬКÓВУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **НАБРУНЬКУВÁТИСЯ**, -ýеться, *док.* Покриватися бруньками (про дерева, кущі).
НАБРУНЬКУВÁТИСЯ *див.* **набрунькóвуватися**.
НÁБРЯК, -у, *ч.* 1. Пухлина, яка виникає через скупчення рідини (випоту) у тканинах. ** **злоя́кісний нáбряк** – форма анаеробної інфекції, яка характеризується розвитком набряку тканини без помітного газоутворення. **нáбряк легéнь** – патологічний стан, зумовлений значним пропотіванням рідкої частини крові в інтерстиціальну тканину. 2. Темно-червона або синювата припухлість на тілі від незначного підшкірного крововиливу, удару та інших причин.
НАБРЯКÁЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що набрякає.
НАБРЯКÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набрякáти**.
НАБРЯКÁТИ, -áє, *недок.*, **НАБРЯ́КНУТИ**, -не; *мин. ч.* набря́к, -ла, -ло; *док.* 1. Збільшуватися в об'ємі, розпухати (від припливу крові, молока і т. ін.). // Опухати через скупчення рідини (випоту) у тканинах. 2. Розширюватися, роздаватися, збільшуватися в об'ємі від вологи, сирості і т. ін. // Наливатися соками.
НАБРЯ́КЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **набря́кнути**. 2. *у знач. прикм.* Збільшений в об'ємі, розпухлий.
НАБРЯ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **набря́клий**.
НАБРЯ́КНУТИ *див.* **набрякáти**.
НАБРЯКÓВИЙ, -а, -е. Стос. до набряку.
НАБУ́, НЕБÓ, *невідм.*, *ч.* У давньовавилонській та ассирійській міфології – бог злаків, зростання, пізніше – бог мудрості й письма.
НАБУБНЯ́ВІЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **набубня́віти**. 2. *у знач. прикм.* Збільшений в об'ємі, розпухлий.
НАБУБНЯ́ВІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набубня́віти**. *Набубнявіння насіння. Набубнявіння бруньок.*
НАБУБНЯ́ВІТИ, -іє, *док.* 1. Збільшитися, наповнившись у процесі росту соками, поживними речовинами. 2. Розширитися, збільшитися обсягом від насичення вологою. 3. Набрякнути, опухнути.
НАБУВÁЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь набуває.
НАБУВÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **набувáльник**.
НАБУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набувáти**[1] 1, 2.
НАБУВÁТИ[1], -áю, -áєш, *недок.*, **НАБУ́ТИ**, -ýду, -ýдеш, *док.*, *перех.* 1. Ставати власником кого-, чого-небудь, діставати, здобувати кого-, що-небудь. // Купувати. // Збирати, наживати, нагромаджувати протягом якогось часу. *Набувати ваги.* 2. Набирати чого-небудь, здобувати щось (про ознаку, якість і т. ін.). 3. Ставати, робитися яким-небудь. 4. *діал.* Відслужувати, відбувати де-небудь певний час.
НАБУВÁТИ[2], -áю, -áєш, *недок.*, **НАБУ́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Взувати.
НАБУВÁТИСЯ[1], -áюся, -áєшся, *недок.*, **НАБУ́ТИСЯ**, -ýдуся, -ýдешся, *док.* 1. Бути довго, досхочу з ким-небудь або де-небудь. 2. Проводити час.
НАБУВÁТИСЯ[2], -áється, *недок.* Виховуватися, вироблятися, здобуватися.
НАБУВÁТИСЯ[3], -áється, *недок.*, **НАБУ́ТИСЯ**, -ýється, *док.*, *діал.* Взуватися.
НАБУВÁЧ, -á, *ч.* Той, хто набуває, купує що-небудь. *Набувач благодійної допомоги.*
НАБУВÁЧКА, -и. Жін. до **набувáч**.
НАБУВНИ́Й, -á, -é. Якого набувають. *Набувна звичка.*
НАБУДÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набудувáти**. // **набудóвано**, *безос. присудк. сл.*
НАБУДÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАБУДУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* 1. Будувати у великій кількості. 2. Те саме, що **надбудóвувати**. *Набудувати один поверх над будинком.*
НАБУДУВÁТИ *див.* **набудóвувати**.
НАБУНДЮ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набундю́чити**. // *у знач. прикм.* Надутий, з розпущеними крилами. 2. *перен.* Зарозумілий, пихатий.
НАБУНДЮ́ЧИТИ *див.* **набундю́чувати**.
НАБУНДЮ́ЧИТИСЯ *див.* **набундю́чуватися**.
НАБУНДЮ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАБУНДЮ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Незграбно розпускати, розставляти, розсувати щось. *Набундючити крила.*
НАБУНДЮ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАБУНДЮ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* 1. Надуватися, розпускати крила. 2. *перен.* Пишаючись, надимаючись, прибирати зарозумілого, гордовитого вигляду.
НАБУРÁВИТИ *див.* **набурáвлювати**.
НАБУРÁВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАБУРÁВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* набурáвлять; *док.*, *перех.* Робити яку-небудь кількість дірок свердлом.
НАБУ́РИТИ *див.* **набу́рювати**.
НАБУРЛАКУВÁТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *док.* Багато, досхочу побурлакувати.
НАБУРМÓСЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **насу́плений** 2.
НАБУРМÓСЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **набурмóсений**.
НАБУРМÓСЕНО, *розм.* Присл. до **набурмóсений**.
НАБУРМÓСИТИСЯ, -óшуся, -óсишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **насу́питися**.
НАБУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набу́рювати**.
НАБУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАБУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Наливати багато чогось.
НАБУ́ТИ[1] *див.* **набувáти**[1].
НАБУ́ТИ[2] *див.* **набувáти**[2].
НАБУ́ТИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набу́ти**[1]. ** **набу́ті ознáки** – риси, які з'явились в організмі протягом його індивідуального життя під впливом зовнішніх умов.
НАБУ́ТИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **набу́ти**[2].
НАБУ́ТИСЯ[1] *див.* **набувáтися**[1].
НАБУ́ТИСЯ[2] *див.* **набувáтися**[1].
НАБУТИ́ТИ, -учý, -ути́ш. Док. до **бути́ти**.
НАБУТНИ́Й, -á, -é, *розм.* Якого можна нажити, набути.
НАБУ́ТОК, -тку, *ч.* Те, що набувають працею, затрачуючи силу та енергію. // Те, що неподільно належить кому-небудь.
НАБУТТЯ́, -á, *с.* Дія за знач. **набу́ти, набувáти**[1] 1, 2.
НАБУХÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **набухáти**. ** **набухáння головнóго мóзку** – збільшення об'єму головного мозку, що супроводжується підвищенням внутрішньочерепного тиску та порушеннями функцій мозкових центрів.
НАБУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Накласти, накидати, налити і т. ін. багато чого-небудь. 2. Набити кого-небудь, нанести удари комусь. *Набухали кулаками по спині.*
НАБУХÁТИ, -áє, *недок.*, **НАБУ́ХНУТИ**, -не; *мин. ч.* набу́х, -ла, -ло; *док.* 1. Збільшуватися в об'ємі, розпухати (від припливу крові, молока і т. ін.). 2. Збільшуватися від наповнення у процесі росту соками, поживними речовинами. 3. Насичуючись вологою, розширюватися, збільшуватися в об'ємі. 4. *перен.* Переповнюватися чим-небудь.
НАБУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *вульг.* Те саме, що **наї́стися**.
НАБУ́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **набу́хнути**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **набубня́вілий** 2.
НАБУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **набу́хлий** 2.
НАБУ́ХНУТИ *див.* **набухáти**.
НАБУЧÁВІЛИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **набучáвіти**.
НАБУЧÁВІТИ, -іє, *док.*, *перех.*, *діал.* Набухнути.
НАВÁ, -и́, *ж.*, *архіт.* Те саме, що **неф**.
НАВÁГА, -и, *ж.* Невелика морська риба родини тріскових.
НАВАЖÁТИСЯ *див.* **навáжуватися**.
НАВÁЖАЧИЙ, -а, -е. Стос. до наваги. // Приготовлений із наваги.
НАВÁЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навáжити**.
НАВÁЖИЙ, -а, -е. Те саме, що **навáжачий**.
НАВÁЖИТИ *див.* **навáжувати**.
НАВÁЖИТИСЯ *див.* **навáжуватися**.
НÁВАЖКА, -и, *ж.*, *хім.* Точно зважена для хімічної реакції або аналізу кількість речовини.
НАВÁЖЛИВИЙ, -а, -е, *заст.* Рішучий; наполегливий.
НАВÁЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *заст.* Властивість за знач. **навáжливий**.
НАВÁЖЛИВО, *заст.* Присл. до **навáжливий**.
НАВАЖНИ́Й, -á, -é, *діал.* Схильний до чогось. *Наважний до горілки.*
НАВÁЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВÁЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. *розм.*, *рідко.* Зважувати, відважувати велику кількість чого-небудь. 2. *діал.* Накладати, навантажувати велику кількість чого-небудь. 3. *діал.* Навалюючись, лягаючи на кого-, що-небудь, тиснути своєю вагою. 4. *заст.*, *розм.* Після розмірковування, роздумування вирішувати що-небудь.
НАВÁЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **НАВАЖÁТИСЯ**, -áюся, -áєшся, *недок.*, **НАВÁЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Відважуватися, осмілюватися на якийсь вчинок, на якусь дію. 2. *рідко.* Мати намір, збиратися. 3. *діал.* Замірятися, зазіхати на кого-, що-небудь; робити замах.
НАВАКСÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наваксувáти**. // *у знач. прикм.*
НАВАКСÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **наваксóваний**.
НАВАКСÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наваксóвувати**.
НАВАКСÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВАКСУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* Покривати, намазувати ваксою.
НАВАКСУВÁТИ *див.* **наваксóвувати**.
НАВÁЛ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **навали́ти, навáлювати** 1, 2, 4. 2. Нагромадження чого-небудь у великій кількості; купа, куча.
НАВÁЛА, -и, *ж.* 1. Вторгнення ворожих військ у якусь країну, на якусь територію. 2. Полчища озвірілих ворожих військ. 3. *розм.* Велика кількість людей; ватага, натовп. 4. *у знач. присл.* **навáлою**.
НАВÁЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навали́ти** 1, 2, 4. // **навáлено**, *безос. присудк. сл.*
НАВÁЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **навали́ти** 1, 2, 4.
НАВАЛИ́ТИ *див.* **навáлювати**.
НАВАЛИ́ТИСЯ *див.* **навáлюватися**.
НАВÁЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **навáлення**.
НАВАЛОВІДБИВÁННЯ, -я, *с.* Відбивання навали (*див.* **навáла** 2).
НАВАЛОВІДБІ́Й, -бóю, *ч.* Відбивання вугілля і навалювання його на конвеєр у забої.
НАВАЛОВІДБІ́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **наваловідбі́й**.
НАВАЛОВІДБІ́ЙНИК, -а, *ч.* Гірник, що займається наваловідбоєм.
НАВÁЛОМ, *присл.* 1. Безладною купою. // Насипане купою, без упаковки; насипом. 2. Всією вагою. 3. Те саме, що **навáльно**. 4. *присл.*, *розм.* У великій кількості.
НАВÁЛОЧНИЙ, -а, -е. Стос. до навалки. *Навалочна машина.* ** **навáлочний вантáж** – будь-який вантаж, переважно однорідний за складом, що не є рідиною або газом, який вантажиться без застосування будь-яких проміжних видів тари.
НАВÁЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається дуже швидко й напружено. // Який відзначається силою і

швидкістю руху. // Дуже великий, значний. 2. Настирливий і сильний. 3. Невідкладний, терміновий і у великій кількості. *Навальна зима.*

НАВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Шахтар, який навантажує вагонетки вугіллям, рудою і т. ін.

НАВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **нава́льник**.

НАВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нава́льний**.

НАВА́ЛЬНО. Присл. до **нава́льний** 1.

НАВА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нава́лочний**.

НАВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нава́лювати** 1, 2, 4.

НАВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАВАЛИ́ТИ**, -валю́, -ва́лиш, *док.*, *перех.* 1. Накладати, звалювати на кого-, що-небудь. // *перен.* Покладати на когонебудь щось обтяжливе. 2. Нагромаджувати, насипати що-небудь у великій кількості. // *безос.* 3. *тільки док.*, *безос.*, *розм.* Скупчитися, зібратися у великій кількості. 4. *розм.* Безладно, недбало кидати, накладати багато чого-небудь.

НАВА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАВАЛИ́ТИСЯ**, -валю́ся, -ва́лишся, *док.* 1. Налягаючи, тиснути своєю вагою. 2. *розм.* Швидко і несамовито нападати. 3. *розм.* Падати, сипати у великій кількості.

НАВА́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Людина, яка навалює що-небудь.

НАВА́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **нава́лювач**.

НАВА́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наваля́ти**.

НАВАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Валяючи, виготовити в якій-небудь кількості. *Наваляти валянків.*

НАВАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *фам.* Довго, досхочу повалятися; належатися.

НАВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наванта́жити**. // **наванта́жено**, *безос. присудк. сл.*

НАВАНТА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наванта́жити**.

НАВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **наванта́жити**, **наванта́жувати** 1. 2. Те, чим хто-, що-небудь навантажується. ** **Акусти́чне наванта́ження** – рівень шуму, що впливає на слухові органи людини. **Антропоге́нне наванта́ження** – прямий або опосередкований вплив людини та її господарської діяльності на біосферу. 3. Кількість роботи, ступінь зайнятості якою-небудь роботою. // Завантаженість роботою якого-небудь підприємства, машини, апарата і т. ін. 4. Добровільно взяте на себе доручення, пов'язане з громадською роботою. 5. *спец.* Сукупність сил, що діють на яке-небудь тіло (споруду, механізм, деталь машини і т. ін.). // Сукупність чинників, що впливають на об'єкт (систему, пристрій). ** **Грани́чне наванта́ження** – навантаження, за якого показник безвідмовності технічного виробу досягає встановленої межі. **Електри́чне наванта́ження** – навантаження в електричних колах, яке характеризує потужність, що фактично споживається від джерела електричної енергії. 6. Частина страхового тарифу, призначена для покриття витрат на страхування.

НАВАНТА́ЖИТИ *див.* **наванта́жувати**.

НАВАНТА́ЖИТИСЯ *див.* **наванта́жуватися**.

НАВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до навантажування.

НАВАНТА́ЖНИК, -а, *ч.* 1. Людина, яка займається вантаженням. 2. Пристрій для навантаження чого-небудь.

НАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до навантажування. // Який служить, признач. для навантаження.

НАВАНТА́ЖУВАЛЬНО-РОЗВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для навантажування та розвантажування чого-небудь.

НАВАНТА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наванта́жувати**.

НАВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наванта́жувати** 1. *Навантажування автомашин.*

НАВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВАНТА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Наповнювати щонебудь вантажем; завантажувати. // Поміщати, класти вантаж на кого-, що-небудь, у що-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Доручати кому-небудь якусь роботу, покладати якісь обов'язки і т. ін.

НАВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАВАНТА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Приймати вантаж у якій-небудь кількості; завантажуватися. 2. *перен.* Брати на себе якісь обов'язки, доручення. 3. *тільки недок.* пас. до **наванта́жувати** 1.

НАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* 1. Людина, яка займається вантаженням; вантажник. 2. *спец.* Пристрій для навантаження чого-небудь.

НАВА́Р, -у, *ч.* 1. Рідина, насичена соком тієї речовини, того продукту, що в ній вариться, заварюється і т. ін. // Жир, що спливає на поверхні рідкої їжі під час варіння в ній тваринних продуктів. 2. *рідко.* Твердий осад на стінках посудини, у якій що-небудь кипить, випаровується; накип. 3. *тех.*, *рідко.* Те саме, що **нава́рка**. 4. *перен.*, *розм.* Додатковий прибуток, надбавка, вигода.

НАВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навари́ти**. // **нава́рено**, *безос. присудк. сл.*

НАВА́РИСТИЙ, -а, -е. З густим наваром.

НАВАРИ́ТИ *див.* **нава́рювати**.

НАВАРИ́ТИСЯ *див.* **нава́рюватися**.

НАВА́РКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, до **нава́рювання**. 2. Те, що наварене (*див.* **навари́ти** 3).

НАВАРНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Прироблений за допомогою наварювання.

НАВА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нава́ристий**.

НАВА́РРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Наварра.

НАВА́РХ, -а, *ч.* В Стародавній Греції – начальник флоту.

НАВА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нава́рювати**.

НАВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нава́рювати** 3.

НАВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАВАРИ́ТИ**, -варю́, -ва́риш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Варячи, готувати яку-небудь кількість їжі. 2. Виготовляти варінням яку-небудь кількість сталі. *Наварити сталі.* 3. Подовжувати який-небудь металевий виріб, приварюючи до нього шматок металу. // Приробляти зварюванням; приварювати.

НАВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАВАРИ́ТИСЯ**, -ва́риться, *док.* 1. Подовжуватися за допомогою наварювання (про металеві вироби). // Приварюватися, приробля́тися за допомогою зварювання. 2. *тільки недок.* пас. до **нава́рювати**.

НАВА́ХА, -и, *ж.* Іспанський довгий складний ніж.

НАВБАКИ́Р, *присл.*, *заст.* Навпаки, навиворіт.

НАВБА́Ч, *присл.*, *діал.* На вигляд.

НАВБА́Ч, *присл.*, *заст.* На вигляд.

НАВБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *діал.* Настраждатися.

НАВБИ́ТКИ: ** **гра́тися (гуля́ти, би́тися) навби́тки**, *діал.* – випробовувати міцність крашанок у Великодні свята.

НАВБІ́ЛЬШКИ, *присл.*, *діал.* Завбільшки.

НАВВИ́МАШКИ, *присл.* Поперемінно викидаючи вперед то одну, то іншу витягнуту руку (про спосіб плавання).

НАВВИ́ПЕРЕДКИ, **НАВИ́ПЕРЕДКИ**, *присл.* Намагаючись випередити один одного в бігу, плаванні і т. ін. // Намагаючись перемогти, перевершити один одного в чому-небудь.

НАВВИ́ПИНКИ, *присл.* Струнко, виструнчено. ** **Стоя́ти навви́пинки**, *розм.* – стояти струнко, витягнувши руки по швах.

НАВВИ́ШКИ, *присл.*, *діал.* Заввишки.

НАВГА́Д *див.* **наугáд**.

НАВГА́ДЬ, *присл.*, *діал.* Навмання.

НАВГЛИ́БШКИ, *присл.*, *діал.* Завглибшки.

НАВДА́К *і* **НАВДАКУ́**, *присл.*, *діал.* Навряд.

НАВДАКУ́ *див.* **навда́к**.

НАВДАЛУ́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **навманн**я́.

НАВДЕРА́НЦІ *і* **НАВДЕ́РИ**, *присл.*, *діал.* Навтьоки.

НАВДЕ́РИ *див.* **навдера́нці**.

НАВДИ́БКИ, *присл.*, *розм.* 1. На задні ноги (лапи), піднімаючи передні. 2. На кінчики пальців; навшпиньки.

НАВДИВОВИ́ЖУ, *присл.* 1. Напрочуд; надзвичайно. 2. Дуже добре, чудово. 3. *розм.*, *у знач. присудк. сл.* Викликати подив, здаватися дивним.

НАВДОГА́Д, *присл.*, *розм.* Те саме, що **наздога́д** 1.

НАВДО́КОЛА *див.* **навдо́коло**.

НАВДО́КОЛО, **НАВДО́КОЛА**, *присл.*, *діал.* Навколо, довкола.

НАВДЬО́РИ, *присл.*, *діал.* Навтьоки.

НАВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навести́**. // **наве́дено**, *безос. присудк. сл.*

НАВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **навести́**, **наво́дити**.

НАВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навезти́**.

НАВЕЗТИ́ *див.* **наво́зити**.

НАВЕРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навербува́ти**. // **навербо́вано**, *безос. присудк. сл.*

НАВЕРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **навербо́вувати**.

НАВЕРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВЕРБУВА́ТИ**, -ую́, -у́єш, *док.*, *перех.* Набирати, наймати людей у певній кількості на роботу або для участі в чому-небудь.

НАВЕРБО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* пас. до **навербо́вувати**.

НАВЕРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **навербува́ти**.

НАВЕРБУВА́ТИ *див.* **навербо́вувати**.

НАВЕ́РГАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **наве́ргати**.

НАВЕ́РГАТИ, -ве́ргаю, -ве́ргаєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **наки́дати**.

НАВЕ́РГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Багато вергаючи, стомитися.

НАВЕРЕДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Досхочу, довго вередувати.

НАВЕРЕЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Наговорити, накричати чого-небудь верескливим голосом. // *перех.* Співаючи або розмовляючи верескливим голосом, негативно вплинути на що-небудь.

НАВЕРЕЩА́ТИСЯ, -щу́ся, -щи́шся, *док.*, *розм.* Досхочу, довго верещати.

НАВЕРЗТИ́, -зу́, -зе́ш, *док.*, *перех.*, *фам.* Наговорити багато нісенітниць, дурниць.

НАВЕРЗТИ́СЯ, -зе́ться, *док.*, *безос.*, *розм.* 1. Багато наснитися чогось неприємного або дивного. 2. Виникнути в думці, в уяві.

НАВЕРЛЕ́, *присл.*, *діал.* Навпаки, в інший бік, іншим боком.

НАВЕ́РНЕНИЙ, **НАВЕ́РНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наверну́ти**. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **наве́рнений**, -ного, *ч.* Той, хто змінив віросповідання.

НАВЕ́РНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наверну́ти**, **наверта́ти**.

НАВЕРНУ́ТИ[1] *див.* **наверта́ти**.

НАВЕРНУ́ТИ[2] *див.* **наві́рчувати**[1].

НАВЕРНУ́ТИ[3] *див.* **наві́рчувати**[3].

НАВЕ́РНУТИЙ *див.* **наве́рнений**.

НАВЕРНУ́ТИСЯ[1] *див.* **наверта́тися**.

НАВЕРНУ́ТИСЯ[2] *див.* **наві́рчуватися**[1].

НАВЕ́РСТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наверста́ти**.

НАВЕРСТА́ТИ *див.* **наве́рстувати**.

НАВЕРСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наверстува́ти**.

НАВЕ́РСТУВАННЯ[1], -я, *с.*, *друк.* Дія за знач. **наве́рстувати**.

НАВЕ́РСТУВАННЯ[2], -я, *с.* Залягання гірських порід земної кори у вигляді шарів.

НАВЕ́РСТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВЕРСТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *друк.* Верстаючи, виготовляти в якій-небудь кількості. *Наверстати кілька аркушів книги.*

НАВЕ́РСТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *друк.* пас. до **наве́рстувати**.

НАВЕРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наверта́ти**.

НАВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАВЕРНУ́ТИ**, -верну́, -ве́рнеш, *док.* 1. *перех.*, *розм.* Повертати в якомунебудь напрямку, розташовувати, спрямовуючи в той чи інший бік. 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Надавати чому-небудь іншого спрямування, іншого значення; міняти перебіг чого-небудь. 3. *перех.*, *перен.* Переконуючи, умовляючи, спрямовувати, залучати до чого-небудь. // Спонукати, заохочувати до прийняття якої-небудь віри, до зміни віросповідання. *На розум навертати.* 4. *перех.*, *розм.* Накидати, навалювати багато чого-небудь. // *безос.* 5. *перен.* Щільно притуляти або навалювати щонебудь важке. 6. *неперех.*, *розм.* Те саме, що **наверта́тися** 2. 7. *перех.*, *діал.* Відшкодовувати; надолужувати. 8. *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **зверта́ти** 1. 9. *перех.*, *рідко.* Те саме, що **заверта́ти** 4. 10. *перех. і неперех.*, *розм.* Перекладати, звертати провину і т. ін. на іншого. 11. *перех.*, *розм.* Швидко завдавати удару; бити. 12. *перех.*, *рідко.* Викликати, збуджувати що-небудь. 13. *перех.*, *діал.* Посилати. 14. Їсти (з апетитом або багато).

НАВЕРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАВЕРНУ́ТИСЯ**, -верну́ся, -ве́рнешся, *док.* 1. З'являтися, виступати (про сльози). 2. З'являтися, навідуватися кудинебудь. 3. *рідко.* Те саме, що **поверта́тися**. 4. Ідучи, наближатися до кого-, чого-небудь; підходити. 5. *перен.* Визнаючи що-небудь, переконуючись у чомусь, змінювати свої дії, погляди і т. ін. 6. *тільки недок.* пас. до **наверта́ти** 1, 3, 4, 5, 12.

НАВЕРТІ́ТИ[1] *див.* **наві́рчувати**[1].

НАВЕРТІ́ТИ[2] *див.* **наві́рчувати**[2].

НАВЕРТІ́ТИ[4] *див.* **наві́рчувати**[4].

НАВЕРТІ́ТИСЯ *див.* **наві́рчуватися**[1].

НА́ВЕРТОМ, *присл.*, *діал.* Коли-небудь, нагодою.

НАВЕ́РХ, *присл.* 1. На верхню частину чого-небудь, у бік до верхньої частини чого-небудь; прот. н а н и з. // На поверхню чого-небудь. // На верхній (зовнішній) бік чого-небудь. // На верхній поверх будинку. 2. У протилежному напрямку від землі; угору.

НАВЕРХА́, *присл.*, *діал.* Наверху, зверху.

НАВЕРХУ́, *присл.* 1. У верхній частині чого-небудь. // На поверхні чого-небудь. // На верхньому поверсі будинку. // *перен.*, *розм.* В організації, що стоїть вище в ієрархії. 2. *розм.* Вгорі, у височині.

НАВЕ́РЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навертіти**[2].

НАВЕ́РЧЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навертіти**[4].

НАВЕ́РЧЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **наві́рчування**.

НАВЕРШНЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Накривка олійної діжки.

НАВЕСЕЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *док.*, *розм.* Досхочу повеселитися.

НАВЕСНІ́, *присл.* 1. У весняний час. 2. *перен.*, *поет.* У час розквіту фізичних і духовних сил.

НА́ВЕСОМ, *присл.*, *діал.* Аби-як, сяк-так.

НАВЕСТИ́ *див.* **наво́дити**.

НАВЕСТИ́СЯ, -еде́ться, *док.* Пас. до **навести́**.

НАВЕЧЕ́РЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.*, *розм.* Вечеряючи, наїстися досхочу; наїстися під час вечері.

НАВЕ́ШТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.*, *фам.* Рухаючись багато, довго, стомитися.

НАВЗА́ВОД *див.* **навза́води**.

НАВЗА́ВОДИ, **НАВЗА́ВОД**, *присл.* 1. З максимальною швидкістю; дуже швидко. 2. Те саме, що **навви́передки**.

НАВЗА́ЄМ, *присл.*, *діал.* Взаємно.

НАВЗАКЛА́Д, *присл.*, *діал.* Об заклад. *Битися навзаклад.*

НАВЗАМІ́Н, *присл.*, *діал.* На заміну.

НАВЗА́ХОДІ, *присл.*, *діал.* На заході.

НА́ВЗБІЧ, *присл.*, *діал.* Стороною. *Не навпростець, а навзбіч.*

НА́ВЗВИШ, *присл.*, *діал.* Вище.

НАВЗДОГА́Д *див.* **наздога́д**.

НАВЗДОГІ́Н, **НАЗДОГІ́Н**, *присл.* Вслід за тим, що віддаляється.

НАВЗДОГІ́НЦІ, **НАЗДОГІ́НЦІ**, *присл.*, *розм.* Те саме, що **навздогі́н**.

НАВЗІКА́Я, -ї, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – красуня, яка врятувала життя Одіссею, закохалася в нього і мріяла стати його дружиною. 2. *перен.* Образ ліричної героїні у творах про кохання й розлуку.

НА́ВЗНАК, *присл.* Обличчям догори, на спині; на спину. // *перев. зі сл.* упасти, простягтися і т. ін. Пластом, як пласт.

НАВЗНАКИ́, *присл.* Те саме, що **на́взнак**.

НАВИБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вибити багато чого-небудь.

НАВИБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вибрати багато чого-небудь.

НАВИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який служить для навивання. *Навивальний верстат.*

НАВИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто займається навиванням.

НАВИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **навива́льник**.

НАВИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **навива́ти**.

НАВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАВИ́ТИ**, -в'ю́, -в'є́ш *і*

НАВИНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Намотувати, накручувати на що-небудь. 2. Наготовляти за допомогою сукання яку-небудь кількість чогось.

НАВИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **НАВИ́ТИСЯ**, -в'є́ться, *док.* 1. Намотуватися, накручуватися на що-небудь. 2. *тільки недок.* пас. до **навива́ти**.

НАВИ́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **навива́ння**. 2. Предмет, навитий на що-небудь.

НАВИВНИ́Й, -а́, -е́. Призначений для навивання чого-небудь.

НАВИВОРІ́Т, *присл.* Лицьовим боком усередину, а внутрішнім назовні. // *розм.* Те саме, що **навпаки́**.

НАВИГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Вигадати багато чого-небудь.

НАВИГЛЯДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Виглядати довго і напружено.

НАВИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм., рідко.* 1. Побачити багато чого-небудь. 2. Подивитися багато, досхочу.

НА́ВИДІТИ, -джу, -диш, *недок., перех., діал.* 1. Любити. 2. Поважати, шанувати.

НАВИ́ДІТИ, -джу, -диш, *недок., перех., діал.* Помічати, примічати.

НАВИ́ДІТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., діал.* Надивитися.

НА́ВИДІТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок., діал.* Любитися.

НАВИДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Видумати багато чого-небудь.

НАВИЗБИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Зібрати старанно, ретельно певну кількість чого-небудь.

НА́ВИК, -у, *ч.* Уміння, набуте досвідом, звичкою, вправами. // *перев. мн.* Практичні знання, досвід у якій-небудь галузі.

НАВИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАВИ́КНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* навик, -ла, -ло; *док., розм.* 1. Засвоювати, набувати звичку до чого-небудь; привчатися що-небудь робити, якось діяти. 2. Набувати навичок, досвіду в чому-небудь.

НАВИКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Викидати багато чого-небудь.

НАВИ́КЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **нави́кнути**. 2. *рідко.* Який увійшов у звичку, став звичним. // Який звик до чого-небудь.

НАВИ́КНУТИ *див.* **навика́ти**.

НАВИ́ЛІТ, *присл.* Наскрізь, так, щоб куля вийшла назовні.

НА́ВИЛОК, -лка, *ч., діал.* Те саме, що **нави́льник** 2. *Навилок сіна.*

НАВИ́ЛЬНИК, -а, *ч., діал.* 1. Держак вил. 2. Кількість сіна, соломи і т. ін., підібрана на вила за один раз.

НАВИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навину́ти**.

НАВИ́НОС, *присл., розм.* Без права пити на місці продажу (в торгівлі напоями).

НАВИ́НУТИ *див.* **навива́ти**.

НАВИ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нави́нути**.

НАВИ́НУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., розм.* Випадково з'явитися де-небудь, перед ким-небудь; навернутися.

НАВИ́ПЕРЕДКИ *див.* **наввипередки**.

НАВИПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Виписати багато чого-небудь.

НАВИ́ПУСК, *присл.* Не заправляючи в штани, в спідницю, в чоботи і т. ін.

НА́ВИС, -у, *ч.*, **НА́ВИСЬ**, -і, *ж., діал.* 1. Навислий на гілках сніг. 2. Водяні краплі на кущах і деревах.

НАВИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нависа́ти**.

НАВИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАВИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* навис, -ла, -ло *і* нависнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Спускатися, звішуватися на що-небудь, над чим-небудь. 2. Висіти, розміщатися низько над чим-небудь. 3. *перен.* Виникаючи, з'являючись, загрожувати кому-, чому-небудь. 4. Чіпляючись за що-небудь, повисати. 5. *перен., розм.* Збиратись у великій кількості.

НАВИ́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **нави́снути**. // *у знач. прикм.*

НАВИ́СНУТИ *див.* **нависа́ти**.

НА́ВИСЬ *див.* **на́вис**.

НАВИ́ТИ *див.* **навива́ти**.

НАВИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нави́ти**.

НАВИ́ТИСЯ *див.* **навива́тися**.

НАВИТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Витягти багато чого-небудь.

НАВИ́ТЯЖКУ, *присл.* Прямо, витягнувши руки по швах.

НА́ВИЧКА, -и, *ж.* Схильність чи потреба діяти, вести себе певним чином; звичка. // Уміння, набуте вправами, досвідом; навик. // Вміння вирішувати той чи інший вид завдання, доведене до автоматизму.

НАВІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **навіва́ти**.

НАВІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **НАВІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **НАВІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *тільки недок.* **наві́вати**, *неперех.* Слабо, злегка віяти (у 1 знач.). 2. *перех.* Приносити вітром, потоком повітря. // *безос.* 3. *перех., перен.* Викликати в когось який-небудь настрій, стан; впливати на когонебудь якимось способом. 4. *перех., рідко.* Примушувати засвоїти чиї-небудь думки, переконання; прищеплювати якісь почуття і т. ін. 5. *перех.* Віючи, очищати певну кількість чого-небудь.

НАВІВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **НАВІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.* пас. до **навіва́ти** і **наві́ювати**.

НАВІГА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець із навігації.

НАВІГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до навігації.

НАВІГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Плавання кораблів по морях, річках і т. ін.; судноплавство. 2. Пора, протягом якої, залежно від місцевих кліматичних умов, можливе судноплавство. 3. Основний розділ науки судноводіння. **** Повітря́на навіга́ція** – те саме, що **аеронавіга́ція**. 4. Вибір оптимального варіанта руху. **** Автомати́чна навіга́ція**: у системах обробки інформації – визначення раціонального шляху пошуку записів у базі даних, які виконуються у системі керування базою даних.

НА́ВІГЛІ, *присл., діал.*: **** Роби́ти** *щось* **на́віглі** – робити щось не з руки, не дивлячись.

НАВІГРА́Ф, -а, *ч.* Авіаційний прилад на літальних апаратах для встановлення пройденого шляху, швидкості вітру, швидкості напряму й руху апарата.

НА́ВІД, -воду, *ч., заст.* Вказівка, порада. **** Да́ти на́від** – дати вказівку, порадити, навчити, як треба зробити що-небудь.

НАВІ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наві́дати**.

НАВІ́ДАТИ *див.* **наві́дувати**.

НАВІ́ДАТИСЯ *див.* **наві́дуватися**.

НАВІДВЕЧІ́Р, *присл., діал.* Перед вечором.

НАВІДВОРІ́Т, *присл., діал.* Назад.

НАВІ́ДИНИ, -ин, *мн.* Те саме, що **наві́дування**.

НАВІДИ́ТИСЯ, -віджу́ся, -віди́шся, *док., діал.* Збожеволіти, здуріти.

НАВІДКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Відкласти значну кількість чого-небудь.

НАВІ́ДЛІ, *присл., діал.* 1. Навідліг. 2. На певній відстані.

НАВІ́ДЛИГ, *присл.* Розмахнувшись із силою; з розмаху.

НАВІ́ДЛІТ, *присл.* Те саме, що **наві́дліг**.

НАВІ́ДМАХ, *присл., рідко.* Те саме, що **наві́дліг**.

НАВІ́ДМАШ, *присл.* Те саме, що **наві́дліг**.

НАВІДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який наштовхує, наводить на потрібну думку, допомагає зрозуміти що-небудь. 2. *спец.* Тимчасово наведений для переправи. *Навідний міст.*

НАВІДНИ́К, -а́, *ч.* 1. Боєць, який наводить гармату, кулемет і т. ін. на ціль. 2. Робітник, який займається наведенням чого-небудь. 3. Той, хто наводить кого-небудь на щось. *Навідник банди.*

НАВІДНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **навідни́к**.

НАВІДРІ́З, **НАОДРІ́З**, *присл.* Рішуче, категорично, зовсім.

НАВІДРУ́Б, *присл., рідко.* Те саме, що **навідрі́з**.

НАВІ́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наві́дувати**.

НАВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наві́дувати**.

НАВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Відвідувати, провідувати кого-, що-небудь. 2. *заст.* Відшукувати, знаходити що-небудь.

НАВІ́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАВІ́ДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Заходити до кого-небудь, куди-небудь; навідувати, відвідувати когось. 2. *рідко.* Дізнаватися, довідуватися про кого-, що-небудь.

НАВІЖЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Психічно хворий; божевільний. // *у знач. ім.* **навіже́ний**, -ного, *ч.*; **навіже́на**, -ної, *ж.* Психічно хвора людина; божевільний, божевільна. // Уживається як лайливе слово. 2. Неврівноважений, нестриманий. 3. Позбавлений розумного змісту. 4. *перен.* Який виходить за межі нормального щодо сили, величини, напруженості і т. ін.

НАВІЖЕ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **навіже́ний** 2, 3.

НАВІЖЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Втрачати розум, божеволіти.

НАВІЖЕ́НО. Присл. до **навіже́ний** 4.

НАВІЖЕ́НСТВО, -а, *с.* Те саме, що **навіже́ність**.

НА́ВІЗ, -возу, *ч., діал.* Підвіз, привіз.

НАВІ́Й, -во́ю, *ч.* Вал у ткацькому верстаті, на який навивають основу. *Ткацький навій.*

НАВІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **наві́й**.

НАВІ́К, *присл.* Те саме, що **наві́ки** 1. // Завжди, вічно.

НАВІ́К-ВІ́КИ, **НАВІ́К-ВІКІ́В**, *присл.* Те саме, що **наві́ки** 1.

НАВІ́КИ, *присл.* 1. Назавжди. 2. Значною мірою, надзвичайно, дуже. *Навіки гарно.* // Повністю, цілком.

НАВІ́КИ-ВІКІ́В, *присл.* Те саме, що **наві́ки** 1.

НАВІКО́ННИЙ, -а, -е. Розміщений на вікнах, над вікнами. *Навіконна ваза для квітів.*

НАВІКО́ННИК, -а, *ч.* Віконна лиштва.

НАВІ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док., діал.* Набриднути.

НАВІ́РЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наві́рчувати**.

НАВІ́РЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наві́рчувати**[1].

НАВІ́РЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАВЕРНУ́ТИ**, -верну́, -ве́рнеш *і* **НАВЕРТІ́ТИ**, -рчу́, -рти́ш, *док., перех.* Обертаючи по гвинтовій лінії, надівати на що-небудь; нагвинчувати. *Навірчувати гайку на вісь.*

НАВІ́РЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАВЕРТІ́ТИ**, -рчу́, -рти́ш, *док., перех.* 1. Крутячи, виготовляти що-небудь. *Навертіти цигарок.* 2. Свердлячи, робити заглибини, отвори.

НАВІ́РЧУВАТИ[3], -ую, -уєш, *недок.*, **НАВЕРТІ́ТИ**, -рчу́, -рти́ш, *і* **НАВЕРНУ́ТИ**, -верну́, -ве́рнеш, *док., перех.* Намотувати, накручувати на що-небудь. **** Наверті́ти в голові́** *кому* – запаморочити, закрутити голову кому-небудь.

НАВІ́РЧУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **НАВЕРНУ́ТИСЯ**, -ве́рнеться *і* **НАВЕРТІ́ТИСЯ**, -ве́ртиться, *док.* 1. Обертаючись по гвинтовій лінії, надіватися на що-небудь; нагвинчуватися. 2. *тільки недок.* пас. до **наві́рчувати**[1].

НАВІ́РЧУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* пас. до **наві́рчувати**[2].

НАВІ́РЧУВАТИСЯ[3], -ується, *недок.* 1. Намотуватися, накручуватися на що-небудь. 2. пас. до **наві́рчувати**[3].

НАВІ́С, -у, *ч.* 1. Покрівля на стовпах або інших опорах для захисту кого-, чого-небудь від сонця, негоди і т. ін. 2. Те, що нависає зверху над чим-небудь.

НАВІ́СИТИ *див.* **наві́шувати**[1].

НАВІ́СКА, -и, *ж.* Шматок тканини для завішування вікон чи дверей, для відгородження чого-небудь.

НАВІ́СКА, -и, *ж., спец., розм.* Механізм, за допомогою якого сільськогосподарські, дорожні та будівельні машини навішуються на трактор. *Бульдозерна навіска.*

НАВІСНИ́Й, -а, -е. За якого кулі, снаряди і т. ін., описуючи в повітрі круту дугу, падають зверху (про стрільбу).

НАВІСНИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Який нависає над чим-небудь. 2. Побудований так, що в разі потреби може підніматися і підвішуватися.

НАВІСНИ́Й[2], -а́, -е́. 1. Те саме, що **навіже́ний** 1. // Уживається як лайливе слово. 2. Який виходить за межі чого-небудь, дуже сильний, несамовитий, шалений. 3. Противний; ненависний.

НАВІСНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Втрачати розум, божеволіти. 2. Шаленіти, біснуватися від злості.

НАВІ́СОМ, *присл., діал.* Нахабно, силою.

НАВІСТИ́ТИ *див.* **навіща́ти**.

НАВІ́ТРЯНИЙ, -а, -е. Обернений туди, звідки віє вітер.

НА́ВІТЬ, *част.* Уживається для виразнення і підсилення значення того слова або словосполучення, якого стосується. // *у знач. спол.* Приєднує члени речення або речення і, крім підсилювального відтінку, часто вносить іще й відтінок несподіваності.

НА́ВІЧ, *присл.* 1. Своїми очима, особисто. // Наочно. 2. Перед очима, на очах, в очах; на очі. 3. Явно, очевидно; цілком. // Зовні.

НАВІЧНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Навіжений.

НАВІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ві́чний** 1.

НАВІ́ЧНО, *присл.* На весь час, назавжди.

НАВІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наві́шати**. // **наві́шано**, *безос. присудк. сл.*

НАВІША́ТИ *див.* **наві́шувати**[2].

НАВІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наві́сити**.

НАВІ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наві́сити**, **наві́шувати**[1] і **наві́шуватися**.

НАВІ́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **наві́шувати**[1] і **наві́шуватися**.

НАВІ́ШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **наві́шувати**[2].

НАВІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАВІ́СИТИ**, -і́шу, -і́сиш, *док., перех.* Вішати, надівати, прикріплюючи до чого-небудь.

НАВІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАВІ́ШАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Вішати у якій-небудь кількості.

НАВІ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* пас. до **наві́шувати**[1].

НАВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАВІСТИ́ТИ**, -іщу́, -і́сти́ш, *док., перех.* Те саме, що **наві́дувати** 1.

НАВІ́ЩО, *присл.* 1. З якою метою, для чого. // З якої причини, чому. 2. Уживається як сполучне слово в підрядних реченнях.

НАВІ́ЩОСЬ, *присл.* З якоюсь метою, для чогось. // З якоїсь причини, чомусь.

НАВІЩУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Наперед сказати про те, що буде, що трапиться і т. ін. або, віщуючи, накликати щось.

НАВІ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наві́ювати**.

НАВІ́ЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість особи, що проявляється в підвищеній сприйнятливості психічного впливу іншої особи.

НАВІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **наві́ювати** 3, 4. 2. Те саме, що **суге́стія**. // Спрямована психічна дія, яка сприймається суб'єктом пасивно, без критичної оцінки. **** Гіпноти́чне наві́ювання** – навіювання, спрямоване на людину чи групу людей, які перебувають у стані гіпнозу. **Зорове́ наві́ювання** – навіювання, що включає використання зображень осіб, предметів або явищ. **Слове́сне (верба́льне) наві́ювання** – навіювання за допомогою мовленневого впливу.

НАВІ́ЮВАТИ *див.* **навіва́ти**.

НАВІ́ЮВАТИСЯ *див.* **навіва́тися**.

НАВІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наві́яти** 2 – 5.

НАВІ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наві́яти** 3, 4. // Те, що хтось засвоїв, перейняв і т. ін. під впливом кого-, чого-небудь.

НАВІ́ЯТИ *див.* **навіва́ти**.

НАВКАРА́ЧКИ *див.* **накара́чки**.

НАВКИ́ДЬ, **НАВКИ́ДЬКИ**, **НАВКИДЯ́**, *присл., діал.* Кидаючи з силою; кидькома.

НАВКИ́ДЬКИ *див.* **навки́дь**.

НАВКИДЯ́ *див.* **навки́дь**.

НАВКІ́Л, *присл., рідко.* Те саме, що **навко́ло** 1.

НАВКІ́Р, **НАВКІ́РКИ**, *присл., зах.* Наперекір, всупереч.

НА́ВКІС, *присл.* Те саме, що **на́вскіс**.

НАВКІ́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **навскі́сний**.

НАВКО́ЛИШНІЙ, -я, -є. Який оточує кого-, що-небудь, розташований навколо або поблизу когось, чогось. **** Навко́лишнє середо́вище** – середовище життя та діяльності людства. // *у знач. ім.* **навко́лишнє**, -нього, *с.* Те, що оточує кого-небудь, розміщене навколо.

НАВКОЛІ́НКИ, **НАВКОЛІ́НЦІ**, *присл., діал.* Навколішки.

НАВКОЛІ́НЦІ *див.* **навколі́нки**.

НАВКО́ЛІШКАХ, *розм.* **НАВКО́ЛЮШКАХ**, *присл.* На колінах.

НАВКО́ЛІШКИ, *розм.* **НАВКО́ЛЮШКИ**, *присл.* 1. *з дієсл.* опускатися, падати, ставати і т. ін. На коліна. 2. *з дієсл.* лазити, стояти і т. ін. На колінах.

НАВКО́ЛО. 1. *присл.* Кругом, навкруги. 2. *прийм.*, *з*

род. в. Уживається з назвою предметів, живих істот, біля яких з усіх боків щось відбувається, здійснюється і т. ін.

НАВКОЛОАОРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який знаходиться навколо аорти.

НАВКОЛОГЛО́ТКОВИЙ, -а́, -е́. Який знаходиться навколо глотки, оточує її.

НАВКОЛОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Що знаходиться на близькій відстані від Землі, оточує Землю. // Що здійснюється навколо Землі.

НАВКОЛОЗО́РЯНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, рухається навколо зорі.

НАВКОЛОЗЯ́БРОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться навколо зябер, оточує їх.

НАВКОЛОМА́ТКОВИЙ, -а, -е, *фізіол.* Який має відношення до тканин, що оточують матку.

НАВКОЛОМА́ТОЧКО́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться навколо маточки, оточує її.

НАВКОЛОМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Який оточує Місяць, розміщений навколо нього. *Навколомісячний простір. Навколомісячна орбіта.*

НАВКОЛОМІХУРО́ВИЙ, -а, -е: ** **навколоміхуро́вий про́стір** – тканинний простір навколо сечового міхура.

НАВКОЛОНІГТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який знаходиться навколо нігтя, який оточує ніготь.

НАВКОЛОНОСОВИ́Й, -а, -е. Який знаходиться навколо носа.

НАВКОЛОПЛАНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який оточує планету, розміщений навколо неї.

НАВКОЛОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е, *фізіол., анат.* Який оточує плід. ** **Навколоплі́дні во́ди** – рідина, розміщена в амніоні; є проміжною зоною між організмом матері і плодом.

НАВКОЛОПО́ЛЮСНИЙ, -а, -е. Який знаходиться навколо полюса.

НАВКОЛОПРЯМОКИШКОВИ́Й, -а́, -е́. Який знаходиться навколо прямої кишки, оточує її. ** **Навколопрямокишковий про́стір** – тканинний простір, обмежений фасціальним футляром прямої кишки.

НАВКОЛОРОТОВИ́Й, -а́, -е́. Який знаходиться навколо рота.

НАВКОЛОСВІ́ТНІЙ, -я, -е. Який здійснюється навколо земної кулі.

НАВКОЛОСЕРЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Який оточує серце, розміщений навколо нього. ** **навколосерце́ва су́мка** – те саме, що **перика́рд**.

НАВКОЛОСО́НЯЧНИЙ, -а, -е. Який оточує Сонце, розміщений навколо нього.

НАВКОЛОСОСКО́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться навколо соска. ** **навколососко́вий кружо́к** – пігментована ділянка шкіри, що оточує сосок молочної залози.

НАВКОЛОСУГЛО́БОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться навколо суглобів.

НАВКОЛОСУДИ́ННИЙ, -а, -е. Який знаходиться навколо судин, оточує їх.

НАВКОЛОХРЕБЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який знаходиться навколо хребта.

НАВКО́ЛІШУКАХ *див.* **навко́лішках**.

НАВКО́ЛЮШКИ *див.* **навко́лішки**.

НАВКО́ПИТЬ, *присл., діал.* Рикошетом.

НАВКОСИ́, НАВКОСЯ́, *присл., розм.* Те саме, що **на́вскіс**.

НАВКОСЯ́ *див.* **навкоси́**.

НАВКОСЯКА́, *присл., розм.* Те саме, що **на́вскіс**.

НАВКРУ́Г, НАВКРУГИ́, *присл., прийм.* Те саме, що **навко́ло**.

НАВКРУ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **навко́лишній**.

НАВКУЛА́ЧКИ, *присл., розм.* Кулаками, за допомогою кулаків.

НАВКУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАВКУ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., діал.* Надокучати.

НАВКУ́ЧИТИ *див.* **навкуча́ти**.

НАВКУ́ЧИТИСЯ, -читься, *док., безос., діал.* Надокучити, набриднути.

НАВЛЕ́ЖАЧКИ, *присл., розм.* Лежачи, у лежачому положенні.

НАВЛЕ́ЖКИ, *присл., розм.* Те саме, що **навле́жачки**.

НА́ВЛОН, -а, *ч., міф.* Плата Харонові за перевіз через річку Стікс, для цього греки й римляни клали в рот небіжчикові монету.

НАВМАНІ́, НАВМАНЦІ́, *присл., діал.* Навмання.

НАВМАННЯ́, *присл.* Не маючи точних даних про щось, упевненості в чомусь; як вийде, як доведеться. // Будь-куди, без жодної мети. // Без попереднього обдумування. // Не знаючи твердо чого-небудь. // У будь-якому місці, без вибору, наздогад.

НАВМАНЦІ́ *див.* **навмані́**.

НАВМАНЯ́КИ, *присл., діал.* Натякаючи.

НАВМИ́СНЕ, НАУМИ́СНЕ, *присл.* Те саме, що **навми́сно, наумисно**.

НАВМИ́СНИЙ, НАУМИ́СНИЙ, -а, -е. Зробл., вчинений з наміром, свідомо; умисний.

НАВМИ́СНІСТЬ, НАУМИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **навми́сний, наумисний**.

НАВМИ́СНО, НАУМИ́СНО, *присл.* З певною метою, з певним наміром.

НАВМІ́Р, *присл., діал.* Навмання, без розбору.

НАВОВТУ́ЗИТИСЯ, -у́жуся, -у́зишся, *док., розм.* Вовтузитися досхочу, багато. // Вовтузитися до втоми.

НАВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наво́дити** 2, 9.

НАВОДИ́ТИ, -воджу́, -во́диш, *док., розм.* Народити в якій-небудь кількості.

НАВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **НАВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* наві́в, навела́, навело́; *док., перех.* 1. Указувати шлях, приводити когось куди-небудь. *Наводити на слід. Наводити мости.* 2. Націлюючись, спрямовувати щось на кого-, що-небудь. *Наводити критику.* 3. Повідомляти, подавати щось (цитати, слова, цифри і т. ін.) для підкріплення своєї думки. 4. *перен.* Спрямовувати, скеровувати кого-небудь на щось. *Наводити на гріх. Наводити на розум.* 5. *перен.* Наштовхувати, навертати на здогад, думку, розмову і т. ін.; сприяти виникненню у кого-небудь думки, ідеї, мрії і т. ін. 6. *перен.* Викликати якісь почуття (журбу, страх і т. ін.). 7. *розм.* Народжувати в якій-небудь кількості. 8. *розм.* Приводити у великій кількості. 9. Наносити туш, чорнило, фарбу і т. ін. на поверхню чого-небудь. *Навести брови.* 10. Приводити що-небудь до певного стану, надавати чомусь певного вигляду, певної якості і т. ін. 11. Споруджувати, устатковувати (міст, переправу і т. ін.). 12. *діал.* Наколочувати у великій кількості.

НАВО́ДИТИСЯ, -диться, *недок.* 1. Націлюватися, спрямовуватися на кого-, що-небудь. 2. Наноситися на поверхню чого-небудь (про туш, чорнило, фарбу і т. ін.). 3. Споруджуватися, устатковуватися (про міст, переправу і т. ін.). 4. Поміщатися; повідомлятися.

НАВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наво́дити, наво́дитися**.

НАВО́ДКА, -и, *ж., спец.* Спрямування осі каналу ствола гармати в певному напрямі. *Пряма наводка.*

НАВО́ДНЕНИЙ, -а, -е. Переповнений водою.

НАВО́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наво́днений**.

НАВО́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наводни́ти** і **наводни́тися**.

НАВОДНИ́ТИ *див.* **наво́днювати**.

НАВОДНИ́ТИСЯ *див.* **наво́днюватися**.

НАВО́ДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наво́днювати**.

НАВО́ДНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наво́днюваний**.

НАВО́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наво́днювати** і **наво́днюватися**.

НАВО́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **НАВОДНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАВОДНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* 1. Затоплювати, заповняти водою якийсь простір. 2. *перен.* Заповнювати що-небудь надто великою кількістю кого-, чого-небудь.

НАВО́ДНЮВАТИСЯ, -юється *і* **НАВОДНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **НАВОДНИ́ТИСЯ**, -ни́ться, *док.* 1. Затоплюватися водою. 2. *перен.* Заповнюватися надто великою кількістю кого-, чого-небудь. 3. *тільки недок.* пас. до **наво́днювати, наводня́ти**.

НАВОДНЯ́ТИ *див.* **наво́днювати**.

НАВОДНЯ́ТИСЯ *див.* **наво́днюватися**.

НАВО́ДЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **наві́дни́к**.

НАВО́ДЧИЦЯ, -і. Жін. до **наво́дчик**.

НАВОЗИ́ТИ, -ожу́, -о́зиш, *док., перех.* За кілька заходів привезти що-небудь у великій кількості.

НАВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок.*, **НАВЕЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* наві́з, навезла́, навезло́; *док., перех.* Привозити кого-, що-небудь у великій кількості.

НАВОЗИ́ТИСЯ, -ожу́ся, -о́зишся, *док., розм.* Повозитися багато, досхочу; навовтузитися.

НАВО́ЙНИК, -а, *ч., мисл.* 1. Каліберна вісь, на яку машина накручує паперову стрічку при виготовленні паперових гільз. 2. Дерев'яний або металевий стрижень з конусоподібним кінцем для розправляння дульця паперових гільз.

НАВОЛІКА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **наволіка́ти**. 2. *зах.* Вид вишивки на кожухах гарусом.

НАВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАВОЛОКТИ́**, -лочу́, -ло́чеш; *мин. ч.* наволі́к, наволокла́, -ло́; *док., перех., розм.* 1. Волочачи, приносити велику кількість чого-небудь. 2. Натягуючи, покривати кого-, що-небудь. 3. *перен.* Накликати, зводити щось неприємне на кого-, що-небудь.

НА́ВОЛОК, -у, *ч., заст.* Стерня, засіяна зерном після боронування (без оранки).

НА́ВОЛОКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **на́волочка**.

НАВОЛО́КОМ: ** **Сі́яти (посі́яти) наволо́ком**. *заст., розм.* – сіяти по стерні, розпушуючи землю бороною або ралом.

НАВОЛОКТИ́ *див.* **наволіка́ти**.

НА́ВОЛОЧ, -і, *ж.* 1. *збірн., зневажл.* Підлі, нікчемні, шкідливі для суспільства люди; набрід. 2. *зневажл., лайл.* Нікчемна, підла людина; негідник.

НАВОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наволочи́ти**.

НАВОЛОЧИ́ТИ, -очу́, -о́чиш. Док. до **волочи́ти** 4, 5.

НАВОЛОЧИ́ТИСЯ, -лочу́ся, -ло́чишся, *док., розм.* Поволочитися багато, досхочу.

НА́ВОЛОЧКА, -и, *ж.* Чохол із тканини, який надівають на подушку.

НА́ВОЛОЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **на́волока**. 2. Прикм. до **на́волоч**.

НАВОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., чим і без додатка, розм.* Те саме, що **насмерді́ти**.

НАВОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наворожи́ти**.

НАВОРОЖИ́ТИ, -рожу́, -ро́жиш, *док.*, **НАВОРО́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех. і без додатка.* Ворожачи, напророкувати чого-небудь комусь.

НАВОРО́ЖУВАТИ *див.* **наворожи́ти**.

НА́ВОРОТ, -у, *ч., діал.* Повернення. ** **Двома́ (трьома́) на́воротами** – двома (трьома) заходами, прийомами.

НА́ВОРОТИ, *присл., зах.* Знову повертаючись.

НАВОРСИ́ТИ *див.* **наворсува́ти**.

НАВОРСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наворсува́ти**.

НАВОРСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наворсува́ти**.

НАВОРСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і* **НАВОРСИ́ТИ**, -ршу́, -рси́ш, *док., перех.* Зробити ворсу на поверхні тканини за допомогою спеціальної машини.

НАВОСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навоскува́ти**. // *у знач. прикм.*

НАВОСКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **навоско́вувати**.

НАВОСКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВОСКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Те саме, що **наво́щувати**.

НАВОСКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* пас. до **навоско́вувати**.

НАВОСКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **навоскува́ти**.

НАВОСКУВА́ТИ *див.* **навоско́вувати**.

НАВО́СЬМЕРО, *присл.* На вісім частин.

НАВО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навощи́ти**. // *у знач. прикм. Навощена підлога.*

НАВОЩИ́ТИ *див.* **наво́щувати**.

НАВО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наво́щувати**.

НАВО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наво́щувати** і **наво́щуватися**.

НАВО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВОЩИ́ТИ**, -щу́, -щи́ш, *док., перех.* Натирати воском що-небудь. // Закріплювати вощину на рамку.

НАВО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* пас. до **наво́щувати**.

НАВОЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док., розм.* Повоювати деякий час.

НАВОЮВА́ТИСЯ, -ююся, -юєшся, *док., розм.* Повоювати довго, багато.

НАВПАКИ́, *присл.* 1. Зовсім інакше, протилежно чому-небудь. 2. Всупереч кому-, чому-небудь; наперекір. // *у знач. прийм., з дав. в.* Уживається для вираження того, всупереч чому відбувається дія в реченні. 3. *у знач. встав. сл.* Уживається для підсилення того, що виражається всупереч сказаному, очікуваному. 4. *у знач. част.* Уживається на початку речення для підсилення в ньому того, що виражається всупереч очікуваному зі змісту попереднього речення. 5. *розм.* Назад, у зворотному напрямі. // *у знач. прийм., з род. в.* Уживається для позначення напрямку, зворотного до чого-небудь.

НАВПЕРЕБИ́ВКИ, *присл., розм.* Те саме, що **наперебі́й**.

НАВПЕРЕБІ́Й *див.* **наперебі́й**.

НАВПЕРЕВА́ГИ *див.* **напереваги**.

НАВПЕРЕГІ́Н, *присл., розм.* Те саме, що **наперего́ни**.

НАВПЕРЕГО́НИ *див.* **наперего́ни**.

НАВПЕРЕ́Д, *присл., діал.* 1. Надалі. 2. Поперед, раніше.

НАВПЕРЕ́ЙМИ, *присл.* 1. Перетинаючи що-небудь (дорогу, стежку і т. ін.), виходячи назустріч. // *у знач. прийм., з дав. в.* Уживається для позначення напрямку, що перетинає що-небудь, чийсь шлях. 2. *розм.* Те саме, що **наперебі́й**. 3. *розм.* Те саме, що **наперего́ни**.

НАВПЕРЕМІ́Н, *присл., розм.* Те саме, що **наперемі́нку**.

НАВПЕРЕМІ́НКИ, *присл., розм.* Те саме, що **наперемі́нку**.

НАВПЕРЕМІ́НКУ *див.* **наперемі́нку**.

НАВПЕРЕМІ́ННИЙ, -а, -е. Який по черзі заступає один одного.

НАВПЕРЕМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **навпереми́нний**.

НАВПЕРЕМІ́ННО. присл. до **навперемі́нний**.

НАВПЕРЕМІ́НУ *див.* **наперемі́ну**.

НАВПЕРЕХРЕ́СТ, *присл., розм.* Хрестоподібно пересікаючи лінію руху чого-небудь.

НА́ВПІЛ, *присл.* 1. На дві приблизно рівні частини; пополам. // Порівну, в однаковій кількості. 2. *з чим.* Пополам з чим-небудь; з домішкою чогось; наполовину.

НАВПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який ділить навпіл.

НАВПІ́Р, *присл., зах.* Наперекір.

НАВПІ́СЛЯ, *присл., діал.* Після, потім; згодом; зазвичай пізно.

НАВПО́МАЦКИ, НАПО́МАЦКИ, *присл.* За допомогою дотику, не бачачи нічого; обмацуючи. // *перен.* Не маючи точних знань, даних; наосліп, навмання.

НАВПО́МІРКИ: ** **нести́ навпо́мірки**, *розм.* – нести що-небудь на коромислі, підтримуючи його з двох кінців.

НАВПОПЕРЕ́К *див.* **напопере́к**.

НАВПО́СЛІ, *присл., зах.* Те саме, що **навпі́сля́**.

НАВПО́ЧІПКИ, НАПО́ЧІПКИ, *присл.* Зігнувши ноги в колінах і тримаючись на пальцях ніг.

НАВПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док. розм.* Вправлятися (*див.* **вправля́тися**[2]) досхочу, багато. // Вправлятися до втоми.

НАВПРАВЦІ́, *присл., діал.* Навпростець.

НАВПРАЧКИ́, *присл., діал.* Навпростець.

НАВПРИ́СІДКИ, НАВПРИ́СЯДКИ *і* **НАПРИ́СІДКИ, НАПРИ́СЯДКИ**, *присл., перев. з дієсл.* п і т и, п у с т и т и с я, в д а р и т и і т. ін. Присівши, викидати то одну, то іншу ногу (у танці).

НАВПРИ́СЯДКИ *див.* **навпри́сідки**.

НА́ВПРОСТ, *присл., розм.* Те саме, що **навпросте́ць**.

НАВПРОСТЕ́ЦЬ, НАПРОСТЕ́ЦЬ, *присл.* 1. По прямій лінії, найкоротшим шляхом, не по дорозі. 2. *перен.* Без натяків, відверто, прямо.

НАВПРО́ТИ *див.* **напро́ти**.

НАВПРОШКИ́, *присл., розм.* Те саме, що **навпросте́ць**.

НАВПРЯМЕ́ЦЬ, *присл., діал.* 1. Навпростець. 2. Прямо, відверто. Сказати навпрямець.

НАВПРЯМКИ́ *див.* **напрямки́**.

НАВПРЯМЦІ́, *присл., рідко.* Те саме, що **навпросте́ць**.

НАВРА́ТИТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся, *док., розм.* 1. Пристати до кого-небудь, вимагаючи чи домагаючись чогось. 2. Задумати, вирішити що-небудь зробити.

НАВРА́ТЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Нав'язливий, набридливий.

НАВРА́ТЛИВО, *розм.* Присл. до **навра́тливий**.

НАВРЕКТИ́, -чу́, -че́ш, *док., перех., діал.* Наврочити.

НАВРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навро́чити**. // **навро́чено**, *безос. присудк. сл.*

НАВРО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **навро́чити**.

НАВРО́ЧИТИ, НАУРО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, **НАВРО́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Принести горе, заподіяти нещастя, пошкодити кому-небудь поглядом, словами чи діями (за забобонними уявленнями). // *безос.* ** **Щоб (або́) не навро́чити**, *у знач. вставн. сл.* – уживається, щоб застрахуватися від того, що іноді може загрожувати.

НАВРО́ЧУВАТИ *див.* **навро́чити**.

НАВРЯ́Д, *присл.* Маловірогідно, сумнівно.

НАВСИ́ДЬКИ, *присл., розм.* Те саме, що **навси́дячки**.

НАВСИ́ДЯЧКИ, *присл., розм.* У сидячому положенні; сидячи.

НАВСІБІ́Ч, *присл.* У всі боки; увсебіч, урізнобіч.

НАВСІ́ГДИ, *присл., діал.* Назавжди.

НАВСІКА́Я, -ї, *ж.* Персонаж давньогрецького епосу, дочка царя фракійців Алкіноя.

НАВСКА́Ч, *присл.* Роблячи стрибки, дуже швидким бігом.

НА́ВСКІС, *присл.* Не прямо, а під кутом до чого-небудь; по діагоналі.

НАВСКІ́СНИЙ, -а, -е. Який іде похило, під кутом до чого-небудь.

НАВСКІ́СНО. Присл. до **навскі́сний**.

НАВСКО́КИ, *присл., розм., рідко.* Те саме, що **на́вскач**.

НАВСКОСИ́Й, *присл.* Те саме, що **на́вскіс**.

НАВСКОСЯКА́, *присл., розм., рідко.* Те саме, що **на́вскіс**.

НАВСО́ННІ, *присл., діал.* На осонні (*див.* **осо́ння** 1).

НАВСПА́К, *присл., діал.* Назад, у зворотному напрямі.

НАВСПИ́НЬКИ, *присл., діал.* Навшпиньках.

НАВСПИ́НЯЧКИ, *присл., діал.* Навшпиньках.

НАВСПІ́Л, *присл., діал.* 1. Навпіл. 2. Наскрізь.

НАВСПРА́ВЖКИ, *присл.* 1. По-справжньому; як слід. 2. *розм.* Серйозно, не в жарт. 3. *розм.* Насправді, дійсно.

НАВСПРА́ЖКИ, *присл., діал.* Навсправжки.

НАВСПРА́ЖНЄ, *присл., діал.* Навсправжки.

НАВСТЕ́ЖЕНЬ, *присл., діал.* Навстіж.

НА́ВСТІЖ, *розм.* **НА́СТІЖ**, *присл.* До кінця, на всю широчінь. // Широко відчинений. *Душа навстіж.*

НА́ВСТОРЧ, *присл., діал.* Те саме, що **навсто́ячки**.

НАВСТО́ЯЧКИ, *присл.* У стоячому, вертикальному положенні; стоячи.

НА́ВСТРІЧ, *присл., розм.* Те саме, що **назу́стріч**.

НАВСТЯЖИ́, *присл., діал.* Навстіж.

НАВСУ́ПОР, *присл., діал.* Наперекір.

НАВТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Встикнути велику кількість чого-небудь.

НАВТІКАЧА́, *присл., розм.* Те саме, що **навті́ки**.

НАВТІ́КИ, НАВТЬО́КИ, *присл., розм.* Бігом від кого-, чого-небудь, швидко тікаючи.

НАВТІША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся. 1. *док., з кого – чого і ким, чим, перев. з запереч.* не. Задовольнити бажання радуватися, пишатися ким-небудь. // Потішитися досхочу. 2. *док.* Знайти почуття задоволення в чужому горі. 3. *недок., заст.* Радуватися; тішитися.

НАВТРЮ́ХИ, *присл., діал.* Бігом, бігцем.

НАВТЬО́КИ *див.* **навті́ки**.

НАВТЯКИ́, НАВТЯМКИ́, *присл., розм.* За допомогою натяків, недомовок; натякаючи.

НАВУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВУ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* Наловлювати вудочкою яку-небудь кількість чогось.

НАВУ́ДИТИ *див.* **наву́джувати**.

НАВУ́ССЯ, -я, *с.* Юнацький пушок над верхньою губою.

НАВУ́ШНИК, -а, *ч.* 1. *перев. мн.* **наву́шники**. Частина головного убору, яка закриває вуха. // Спеціальне пристосування, що прикриває вуха від морозу, вітру. 2. *перев. мн.* Пристрій для слухання звукопередач, що прикладається до вух або надівається на них. 3. Частина вуздечки, що міститься поза вухами коня. 4. *розм.* Той, хто доносить або любить доносити.

НА́ВХИЛЬКИ, *присл.* Те саме, що **на́хильці**.

НА́ВХИЛЬЦІ *див.* **на́хильці**.

НА́ВХРЕСТ, *присл.* Хрестоподібно, хрест-навхрест.

НАВЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до навчання, пов'язаний з ним. // Який займається питаннями освіти, навчання. ** **навча́льний проце́с**: система організації навчально-виховної діяльності, в основі якої – органічна єдність і взаємозв'язок викладання і учіння. **навча́льний рік** – час, що відводиться для занять у навчальному закладі, від їхнього початку до літніх канікул. 2. Признач. для навчання. ** **навча́льна програ́ма**: в системі навчання – документ, що визначає зміст і обсяг знань, умінь та навичок, які необхідно засвоїти з кожного навчального предмета. // Метою якого є навчання, тренування, підготовка до чого-небудь. // Пристосований до навчання, тренування. ** **навча́льний курс** – завершений період навчання студента протягом навчального року, тривалість перебування студента на якому включає час навчальних семестрів, підсумкового контролю та канікул.

НАВЧА́ЛЬНО, *присл.* Повчально, напутливо.

НАВЧА́ЛЬНО-ВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Признач. для навчання й перевірки в умовах виробництва. *Навчально-виробниче підприємство.*

НАВЧА́ЛЬНО-ВИХОВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до навчання і виховання. *Навчально-виховна робота. Навчально-виховний процес.*

НАВЧА́ЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Призначений для навчання та надання консультацій. ** **навча́льно-консульта́тивний центр** – організація з надання навчальної і методичної допомоги тим, хто навчається заочно у вищих та середніх навчальних закладах по місцю їх роботи чи проживання.

НАВЧА́ЛЬНО-КОНСУЛЬТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Див. **навча́льно-консультати́вний**.

НАВЧА́ЛЬНО-ЛАБОРАТО́РНИЙ, -а, -е. Призначений для навчання і проведення лабораторних досліджень.

НАВЧА́ЛЬНО-МЕТОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Призначений для оволодіння методикою викладання, навчання. *Навчально-методична конференція.*

НАВЧА́ЛЬНО-НАУКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до навчання і наукової роботи.

НАВЧА́ЛЬНО-ТРЕНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для навчання і тренування. *Навчально-тренувальний процес.*

НАВЧА́ННЯ, *рідко* **НАУЧА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **навча́ти, науча́ти** і **навча́тися, науча́тися**. ** **Ро́злади навча́ння**, *мед.* – нездатність засвоювати, зберігати або узагальнювати нову інформацію внаслідок недостатності або дефектів уваги, пам'яті, логічного мислення тощо.

НАВЧА́ТИ *і* **НАУЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАВЧИ́ТИ**, -чу́, -чиш *і* **НАУЧИ́ТИ**, -учу́, -у́чиш, *док., перех.* 1. Передавати кому-небудь знання, уміння, досвід. // Виховувати, прищеплювати, виробляти які-небудь якості, навики і т. ін. // *чого або з інфін., рідко чому.* Збагачувати досвідом, знаннями, розумінням чого-небудь. // Учити, привчати до чого-небудь тварин, птахів і т. ін.; дресирувати. 2. Давати поради, вказівки; наставляти. // *розм.* Навчаючи, вдаватися до покарання; карати.

НАВЧА́ТИСЯ і **НАУЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАВЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чишся *і* **НАУЧИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́чишся, *док., без додатка, чого, рідко чому або з інфін.* Набувати яких-небудь знань, вивчати, опановувати щось. // Бути учнем, студентом і т. ін. // *чого, з інфін., з спол. сл.* Набувати навиків, досвіду, вміння що-небудь робити. // *на чому.* Оволодівати знаннями, досвідом з урахуванням досягнень і недоліків минулого. // Виховувати, виробляти в собі які-небудь якості, риси, уміння і т. ін.

НАВЧА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **навча́ти**.

НА́ВЧЕНИЙ, НАУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **навчи́ти, научи́ти**. // **на́вчено**, *безос. присудк. сл. Навчений досвідом.*

НАВЧЕ́ННЯ, -я, *с.* В етології – одне з основних понять, що характеризує індивідуальне пристосування тварини до умов існування шляхом зміни природженої поведінки.

НАВЧИ́ТИ *див.* **навча́ти**.

НАВЧИ́ТИСЯ *див.* **навча́тися**.

НАВЧУ́НКУ, *присл., діал.* Вголос, голосно.

НАВШИ́РКИ, НАВШИ́РШКИ, *присл., діал.* Завширшки.

НАВШПИ́НЬКАХ, *присл.* На кінчиках пальців ніг.

НАВШПИ́НЬКИ, *присл.* 1. *з дієсл.* стати, підвестися, звестися і т. ін. На кінчики пальців ніг. 2. *з дієсл.* стояти *та дієсл. на означення руху.* Те саме, що **навшпи́ньках**.

НАВШПИ́НЯЧКИ, *присл., розм.* Те саме, що **навшпи́ньки**.

НАВ'Ю́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нав'ю́чити**.

НАВ'Ю́ЧИТИ *див.* **нав'ю́чувати**.

НАВ'Ю́ЧИТИСЯ *див.* **нав'ю́чуватися**.

НАВ'Ю́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нав'ю́чувати**.

НАВ'Ю́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нав'ю́чувати** і **нав'ю́чуватися**.

НАВ'Ю́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВ'Ю́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Навантажувати кого-, що-небудь поклажею, в'юками.

НАВ'Ю́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАВ'Ю́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Навантажуватися поклажею, в'юками. 2. *тільки недок.* Пас. до **нав'ю́чувати**.

НАВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нав'яза́ти**[1]. // *у знач. прикм.*

НАВ'ЯЗА́ТИ[1] *див.* **нав'я́зувати**.

НАВ'ЯЗА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **НАВ'Я́ЗНУТИ** і **НАВ'Я́ЗТИ**, -зне; *мин. ч.* нав'я́з, -ла, -ло; *док.* 1. Прилипати, застрявати в якійсь кількості. 2. *перен., розм.* Присікуватися, чіплятися до кого-небудь.

НАВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **нав'я́зуватися**.

НАВ'Я́ЗЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який набридливо, надокучливо пристає з чим-небудь, пропонує щось; настирливий. 2. Який мимоволі зберігається в свідомості. ** **нав'я́злива лічба́** – нав'язливий стан у вигляді непереборного прагнення рахувати які-небудь об'єкти. **нав'я́зливі ді́ї** – форма нав'язливого стану; проявляється непереборним прагненням здійснювати певні рухи або дії. **нав'я́зливі ду́мки** – форма нав'язливого стану; проявляється хворобливим потягом знову і знову вирішувати непотрібні питання. **нав'я́зливі ста́ни** – хворобливий стан, який полягає в тому, що в свідомості людини, всупереч її бажанню, виникають настирливі спогади, страхи, потяги; нав'язливими бувають і дії. **нав'я́зливі уя́влення** – форма нав'язливого стану; проявляється у вигляді мимовільно виникаючих одних і тих самих уявлень.

НАВ'Я́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **нав'я́зливий**. 2. Те саме, що **нав'я́зливі ста́ни**.

НАВ'Я́ЗЛИВО. Присл. до **нав'я́зливий**.

НАВ'Я́ЗНУТИ *див.* **нав'яза́ти**[2].

НАВ'Я́ЗТИ *див.* **нав'яза́ти**[2].

НАВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нав'я́зувати**.

НАВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нав'я́зувати** 1, 3.

НАВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАВ'ЯЗА́ТИ**, -в'яжу́, -в'я́жеш, *док., перех.* 1. Прикріплюючи до чого-небудь, обмотуючи навколо чогось, зав'язувати. 2. В'язати (у 1, 3 знач.) певну кількість чого-небудь. 3. *перен.* Змушувати кого-небудь приймати, робити що-небудь усупереч бажанню. 4. *розм.* Накладаючи, наповнюючи що-небудь, зав'язувати.

НАВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАВ'ЯЗА́ТИСЯ**, -в'яжу́ся, -в'я́жешся, *док.* 1. *розм.* Настирливо напрошуватися на що-небудь, приставати з чимсь. 2. *тільки недок.* пас. до **нав'я́зувати**.

НА́В'ЯЗЬ, -і, *ж., діал.* Прискіпування.

НАВ'Я́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нав'я́лити**.

НАВ'Я́ЛИТИ *див.* **нав'я́лювати**.

НАВ'Я́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нав'я́лювати**.

НАВ'Я́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАВ'Я́ЛИТИ**, -в'ялю, -в'ялиш, *док., перех.* В'ялити певну кількість чого-небудь.

НАВ'Я́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас до **нав'я́лювати**.

НА́ГА[1], *невідм., мн.* (*одн.* **на́га**, *ч. і ж.*). Група родинних племен і народності, які розмовляють тибето-бірманськими мовами і населяють прикордонні райони Індії та Бірми; представники цієї племінної групи.

НА́ГА[2], -и, *ж., зах.* Ганьба, сором.

НАГА́ВКАТИ, -ає, *док., розм.* Зустріти гавканням; погавкати за наближення кого-, чого-небудь.

НАГА́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нага́дати**.

НАГАДА́ТИ *див.* **нага́дувати**.

НАГАДА́ТИСЯ *див.* **нага́дуватися**.

НАГА́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нага́дувати**.

НАГА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нага́дувати** 1, 2.

НАГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАГАДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Примушувати згадати про кого-, що-небудь. 2. *тільки недок., перех.* Бути, здаватися схожим на кого-, що-небудь. 3. *перех. і неперех., розм.* Відновляти в пам'яті минулі події, явища, образи і т. ін.; згадувати.

НАГА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАГАДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *розм.* Відновлятися у пам'яті; пригадуватися. 2. *тільки док., розм.* Прийняти рішення після деякого роздуму, вагання; надуматися. 3. *тільки док., діал.* Розміркувати, поміркувати.

НАГА́ЄВИЙ, -а, -е. Стос. до нагая.

НАГА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **нага́йка**.

НАГАЇ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **нага́й**.

НАГА́Й, -а́, *ч.* Батіг із сплетених ремінців з коротким пужалном. ** **Бра́ти (взя́ти) в нагаї́** – сильно бити нагаями.

НАГА́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **нага́й**.

НАГАЙКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до нагайки.

НАГА́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Нагальний.

НАГАЛАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Галасливо, безладно наговорити чого-небудь.

НАГАЛУ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док., діал.* Напитися п'яним.

НАГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна відкласти; терміновий, негайний. 2. Життєво необхідний, дуже потрібний; настійний, пекучий. 3. *заст.* Раптовий, несподіваний.

НАГА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нага́льний**. *Нагальність роботи.*

НАГА́ЛЬНО. Присл. до **нага́льний**.

НАГА́Н, -а, *ч.* Револьвер особливої системи з обертовим барабаном.

НАГА́НА, -и, *ж., діал.* 1. Догана. 2. Докір, осуд. ** **нага́ну дава́ти (да́ти)** *кому* – засуджувати чиї-небудь дії, вчинки.

НАГАНИ́ТИ, -ню, -ниш, *док., діал.* Дорікнути.

НАГА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **нага́н**.

НАГАНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *зах.* Згадати. 2. *діал.* Нагадати.

НАГАНЬБИ́ТИ, -блю́, -би́ш, *док., перех., діал.* Вилаяти, осоромити.

НАГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наганя́ти** 1 – 4, 8.

НАГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **НАГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.*, **НАГНА́ТИ**, нажену́, наже́неш, *док., перех.* 1. Досягати однакового рівня з тим, хто (що) рухається спереду; наздоганяти кого-, що-небудь. 2. Зганяючи, зосереджувати де-небудь, збирати в одне місце. // *тільки док.* Пригнати, донести і т. ін. велику кількість чого-небудь (рухом вітру, води тощо). 3. Женучи, спрямовувати куди-небудь, на кого-, що-небудь. 4. *перен., розм.* Викликати яке-небудь почуття, переживання, якийсь стан і т. ін. *Наганяти апетит.* 5. Надолужувати пропущене. 6. *розм.* Спонукати до активнішої дії, примушувати щось робити; підганяти. 7. *розм.* Змушувати піти; виганяти, проганяти. 8. *розм.* Штучно збільшувати, підвищувати (ціну, плату і т. ін.). 9. Добувати що-небудь за допомогою перегонки в якійсь кількості. *Наганяти горілки.* 10. *безос., розм.* Робити здутим, розпухлим хвору або пошкоджену частину тіла.

НАГАНЯ́ТИСЯ[1], -я́юся, -я́єшся *і рідко розм.* **НАГО́НИТИСЯ**, -нюся, -нюєшся, *недок.*, **НАГНА́ТИСЯ**, нажену́ся, наже́нешся, *док.* 1. З розгону наштовхуватися, наскакувати на кого-, що-небудь. 2. *тільки недок.* пас. до **наганя́ти** 2 – 4, 8, 9.

НАГАНЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *док., розм.* Багато,

досхочу побігати.

НАГА́Р, -у, *ч.* Те, що утворюється від неповного згоряння палива, мастила і т. ін.

НАГАРА́, -и, *ж.* 1. Ударний музичний інструмент типу литаври. 2. Загальна назва родини азербайджанських двосторонніх барабанів.

НАГА́РБАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **нага́рбати**. // **нага́рбано**, *безос. присудк. сл.*

НАГА́РБАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Грабуючи, захоплюючи чуже, привласнити багато чого-небудь. 2. Брати, захоплювати з собою в якій-небудь кількості.

НАГАРИ́КАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Док. до **гари́кати**.

НАГАРИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу погарикати.

НАГА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до нагару.

НАГАРОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення нагару.

НАГАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагартува́ти**.

НАГАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагартува́ти**.

НАГАРТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Нагріваючи до високої температури, а потім швидко охолоджуючи, робити твердішим, міцнішим. *Нагартувати метал.*

НАГАРЦЮВА́ТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу погарцювати.

НАГАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *розм.* Бурчачи, сердито вилаяти кого-небудь, висловити незадоволення кимсь.

НАГАРЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу погарчати.

НАГАСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу побігати, походити.

НАГАСА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нагасакі.

НАГАТЕЛІ́Т, -у, *ч.* Моноклінний складний силікат – фосфат кальцію, лантану, церію, алюмінію, феруму острівної будови.

НАГАТИ́ТИ *див.* **нага́чувати**.

НАГАУ́ТА, -и, *ж.* Пісенна форма японської музики, що супроводжує танці в театрі Кабукі.

НАГА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагати́ти**.

НАГА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нага́чувати**.

НАГА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАГАТИ́ТИ**, -гачу́, -га́тиш, *док.*, *перех.* 1. Робити гатки в багатьох місцях. 2. *тільки док.*, *розм.* Накласти, налити і т. ін. у великій кількості. *Нагатити пшона в куліш.*

НАГВИНТИ́ТИ *див.* **нагви́нчувати**.

НАГВИНТИ́ТИСЯ *див.* **нагви́нчуватися**.

НАГВИ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагвинти́ти**.

НАГВИ́НЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нагви́нчений**.

НАГВИ́НЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нагви́нчувати**.

НАГВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагви́нчувати**.

НАГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАГВИНТИ́ТИ**, -нчу́, -нти́ш, *док.*, *перех.* Гвинтячи, надівати на що-небудь.

НАГВИ́НЧУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **НАГВИНТИ́ТИСЯ**, -ти́ться, *док.* 1. Повертаючись, надіватися на що-небудь. 2. *тільки недок.* пас. до **нагви́нчувати**.

НА́ГЕЛЬ, -я, *ч.*, *спец.* Великий дерев'яний або металевий стержень, уживаний для тимчасового чи постійного скріплення частин дерев'яних конструкцій.

НА́ГЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **на́гель**.

НАГЕТЬМАНУВА́ТИСЯ, -ну́юся, -ну́єшся, *док.* Побути гетьманом довгий час, досхочу.

НАГИ́БАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Знайти; зустріти, здибати.

НА́ГИБКА, -и, *ж.*, *діал.* Знахідка.

НАГИ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* і *неперех.*, *розм.* Те саме, що **напаску́дити**.

НАГИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Голий.

НАГИЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Набрати, накласти велику кількість кого-, чого-небудь.

НАГИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагина́ти** і **нагина́тися**.

НАГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Згинаючи, нахиляти. 2. *перен.* Спрямовувати, навертати до чого-небудь.

НАГИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАГНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Згинаючись, нахилятися.

НАГИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Док. до **ги́ркати**.

НАГИ́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу погиркати.

НАГІАГІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів, свинцево-сірого кольору з металічним блиском; сировина для одержання золота.

НАГІ́ДКИ, нагідо́к, *мн.* (*одн.* **нагі́дка**, -и, *ж.*). Рід трав'янистих і півкущових рослин родини складноцвітих з оранжево-жовтими квітками, зібраними в кошики.

НА́ГІДНИЙ, -а, -е. Зручний, підхожий для здійснення чогось.

НАГІ́Н, -го́ну, *ч.* 1. Час, нагнаний у дорозі (за руху поїздів, машин і т. ін.). ** **Ї́хати з нагі́ном** – їхати, випереджаючи графік. 2. *мисл.* Облава з прапорцями, при якій один або кілька загоничів виганяють тварин на стрілків.

НАГІ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Вираження незадоволення чиєюсь поведінкою, чиїмись учинками в різкій формі. *Дати добру нагінку.* 2. Переслідування, утиск кого-, чого-небудь, вороже ставлення до когось, чогось.

НАГІ́НКА, -и, *ж.*, *мисл.* Підготовка гончих собак для полювання в спеціально відведених місцях до відкриття сезону полювання.

НАГІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Розташований на горі, в горах. *Нагірний Карабах.* 2. Гористий, високий (про берег ріки, озера і т. ін.). *Нагірний берег Дніпра.*

НАГІРНОКАРАБА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нагірний Карабах.

НАГІРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зробити гірким.

НАГІ́Р'Я, -я, *с.* Гірська територія, для якої є характерним поєднання плоскогір'їв із гірськими хребтами.

НАГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагла́дити**.

НАГЛА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нагла́джувати**.

НАГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагла́джувати**.

НАГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАГЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Робити гладеньким, вирівнювати.

НАГЛА́ДИТИ *див.* **нагла́джувати**.

НАГЛАЗУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наглазу́рити**.

НАГЛАЗУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наглазурува́ти**.

НАГЛАЗУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Покрити глазур'ю (у 1, 2 знач.).

НА́ГЛЕ, *присл.*, *поет.*, *зах.* Нагло.

НАГЛЕ́ДІТИ *див.* **наглядати**.

НА́ГЛИЙ, -а, -е. 1. Який наступає чи відбувається раптово, несподівано, непередбачено. *Нагла смерть.* 2. *розм.* Який відбувається надто швидко, несподівано і напружено. 3. *діал.* Невідкладний, негайний; терміновий. *Нагла потреба.*

НАГЛИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Проковтнути велику кількість чого-небудь; багато, досхочу поглитати чогось.

НА́ГЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Квапити; підганяти.

НА́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **на́глий**.

НА́ГЛО. Присл. до **на́глий** 1, 2.

НАГЛУЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу поглузувати.

НАГЛУМИ́ТИСЯ *див.* **наглумля́тися**.

НАГЛУМЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАГЛУМИ́ТИСЯ**, -млю́ся, -ми́шся; *мн.* наглумля́ться; *док.*, *з кого – чого, над ким – чим.* Кепкуючи, насміхаючись, виражати неповагу, презирство до кого-небудь; знущатися з когось.

НА́ГЛУХО, *присл.* Дуже щільно, не лишаючи отворів. // Дуже міцно, сильно; так, що не можна роз'єднати, перемістити.

НАГЛУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наглуши́ти**.

НАГЛУШИ́ТИ, -глушу́, -глу́шиш, *док.*, *перех.* Вибухами або ударами по льоду оглушити яку-небудь кількість риби. *Наглушити коропів.*

НА́ГЛЯД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **наглядати** 1, 2. *Негласний нагляд.* 2. *збірн.* Група осіб чи органи влади, що наглядають за ким-, чим-небудь. *Міліцейський нагляд.* ** **Ба́нківський на́гляд**: а) система економічних і організаційних заходів центрального банку країни з контролю за діяльністю інших банків; б) діяльність зі створення системи захисту інтересів кредиторів і вкладників; в) нагляд банку за використанням банківського кредиту. **Держа́вний на́гляд** – діяльність спеціальних органів державного управління з систематичного контролю за дотриманням встановлених державних правил підприємствами, установами, організаціями, службовими особами та окремими громадянами. **Метрологі́чний на́гляд** – нагляд за забезпеченням єдності вимірювань, що здійснюється метрологічними службами. **Судо́вий на́гляд** – процесуальна діяльність судів з перевірки законності та обґрунтованості вироків, рішень, ухвал та постанов судів.

НАГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наглядати** 1, 2, 5.

НАГЛЯДА́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *діал.* Наглядач.

НАГЛЯДА́ТЕЛЬКА, -и, *діал.* Жін. до **наглядатель**.

НАГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш і **НАГЛЯ́ДІТИ**, *рідко* **НАГЛЕ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. (*док. тільки* **нагля́нути**) *неперех.*, *за ким – чим*, *зі спол. сл.* Пильнувати, слідкувати за ким-, чим-небудь для контролю, забезпечення порядку і т. ін. // Стежити, спостерігати з метою нагляду. 2. *тільки недок.*, *неперех.*, *за ким – чим.* Остерігаючись, слідкувати очима за ким-, чим-небудь. 3. *перех.* Уважно розглядаючи, вибирати, відшукувати кого-, що-небудь. 4. *тільки док.*, *перех.* Поглянувши, звернути увагу на кого-, що-небудь, помітити, виявити когось, щось. 5. *тільки недок.*, *неперех.*, *розм.* Те саме, що **погляда́ти**. 6. *неперех.*, *розм.* Мимохідь або ненадовго заходити, прибувати кудись, навідувати кого-, що-небудь (перев. для контролю, забезпечення порядку і т. ін.).

НАГЛЯДА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до наглядача.

НАГЛЯ́ДА́Ч, наглядача́, *ч.* 1. Службовець, що здійснює нагляд, спостереження за ким-, чим-небудь. 2. *тільки* **нагля́дач**. Особа, яка таємно стежить за ким-, чим-небудь, вистежує когось.

НАГЛЯ́ДА́ЧКА, -и. Жін. до **нагля́да́ч**.

НАГЛЯ́ДІТИ *див.* **наглядати**.

НАГЛЯДІ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док.* Багато, досхочу подивитися; надивитися.

НА́ГЛЯДНИЙ, -а, -е, *юр.* Пов'язаний з діяльністю судового, прокурорського нагляду. *Наглядні органи прокуратури.* ** **на́глядна інста́нція** – суд, який розглядає справи з протестів на рішення, вироки, ухвали, постанови, що вступили у законну силу. **на́глядне судочи́нство** – порядок перегляду рішень, вироків, ухвал та постанов судів першої інстанції.

НАГЛЯДО́ВИЙ, -а, -е, *юр.* Те саме, що **на́глядний**.

НА́ГЛЯДОМ, НА́ГЛЯДЦІ, *присл.*, *діал.* Слідом; назирці.

НА́ГЛЯДЦІ *див.* **на́глядом**.

НАГЛЯНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наглянсува́ти**. // *у знач. прикм.*

НАГЛЯНСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наглянсо́вувати**.

НАГЛЯНСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАГЛЯНСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Начищати до блиску.

НАГЛЯНСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наглянсува́ти**.

НАГЛЯНСУВА́ТИ *див.* **наглянсо́вувати**.

НАГЛЯ́НУТИ *див.* **наглядати**.

НА́ГНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагна́ти**. // **на́гнано**, *безос. присудк. сл.*

НАГНА́ТИ *див.* **наганя́ти**.

НАГНА́ТИСЯ *див.* **наганя́тися**[1].

НАГНИВА́ННЯ, -я, *с.* Запалення, під час якого утворюється і виділяється гній.

НАГНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАГНИ́ТИ**, -ни́є, *док.*, *розм.* 1. Загниватися, нагноюватися. 2. Згнивати в якій-небудь кількості.

НАГНИ́ТИ *див.* **нагнива́ти**.

НАГНІ́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який сердиться, гнівається; розгніваний.

НАГНІ́ВАНО, *розм.* Присл. до **нагні́ваний**.

НАГНІ́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Образитися, розсердитися на кого-небудь з якихось причин.

НАГНІ́ЗДНИЙ, -а, -е: ** **нагні́здні птахи́** – група птахів, у яких період зародкового розвитку порівняно нетривалий, запас поживного жовтка обмежений.

НАГНІ́ЙНИЙ, -а́, -е́: ** **нагні́йна гаря́чка** – те саме, що **гні́йно-резорбти́вна гаря́чка**.

НА́ГНІТ, -у, *ч.*, *зах.* Гноблення.

НАГНІ́Т, -у, *ч.* Патологічні процеси перев. на холці коней, що виникають від погано припасованої збруї або неправильної посадки під час їзди.

НАГНІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для нагнітання.

НАГНІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагніта́ти**.

НАГНІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАГНІТИ́ТИ**, -ічу́, -іти́ш, *док.*, *перех.* Натискаючи, переміщати і зосереджувати в обмеженому просторі (повітря, рідину і т. ін.).

НАГНІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Під тиском переміщатися і зосереджуватися в обмеженому просторі (про повітря, рідину і т. ін.). 2. Пас. до **нагніта́ти**.

НАГНІТА́Ч, -а́, *ч.* Насос для накачування повітря, газу.

НАГНІТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **нагніта́ти**.

НАГНІТИ́ТИ[1] *див.* **нагніта́ти**.

НАГНІТИ́ТИ[2] *див.* **нагні́чувати**.

НАГНІТНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до нагнічування.

НАГНІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагніти́ти**.

НАГНІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нагні́чувати**.

НАГНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагні́чувати**.

НАГНІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАГНІТИ́ТИ**, -ічу́, -іти́ш, *док.*, *перех.* Давити, тиснути чим-небудь.

НАГНІ́ЧУВАТИСЯ, -уеться, *недок.* пас. до **нагні́чувати**.

НАГНО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагної́ти**.

НАГНО́ЄННЯ, -я, *с.* Те саме, що **нагнива́ння**. *Рана з нагноєнням.*

НАГНОЇ́ТИ *див.* **нагно́ювати**.

НАГНОЇ́ТИСЯ *див.* **нагно́юватися**.

НАГНО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАГНОЇ́ТИ**, -ою́, -ої́ш, *док.*, *перех.* 1. Викликати нагнивання чого-небудь, доводити до гниття. 2. Занехаювати що-небудь; забруднювати гноєм. 3. *розм.* Те саме, що **угно́ювати**. 4. Гноїти в якій-небудь кількості. *Нагноїти багато картоплі.*

НАГНО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАГНОЇ́ТИСЯ**, -ої́ться, *док.* Набиратися гноєм.

НАГНУ́ТИ *див.* **нагина́ти**.

НАГНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагну́ти**.

НАГНУ́ТИСЯ *див.* **нагина́тися**.

НА́ГО, *заст.* Присл. до **наги́й**.

НАГОВІ́Р, -во́ру, *ч.* 1. Неправдиве звинувачення; наклеп, обмова. 2. У забобонних людей – заклинання, яке має магічну силу.

НАГОВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наговори́ти**. // *у знач. прикм.* Який після наговору (у 2 знач.) дістав магічну силу.

НАГОВОРИ́ТИ *див.* **наговорювати**.

НАГОВОРИ́ТИСЯ *див.* **наговорюватися**.

НАГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАГОВОРИ́ТИ**, -ворю́, -во́риш, *док.* 1. *перех.* і *без додатка.* Розповідати, повідомляти, говорити багато чого-небудь. 2. *неперех.*, *на кого – що*, *розм.* Зводити наклеп, безпідставно обвинувачувати кого-небудь у чомусь. 3. *перех.*, *розм.* Спонукати до якого-небудь вчинку; підбурювати, підбивати. 4. *перех.* і *неперех.*, *розм.* У марновірних людей – нашіптуючи заклинання, накликати на кого-, що-небудь якесь лихо. 5. *перех.*, *розм.* Говорити для записування іншою особою; диктувати.

НАГОВО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАГОВОРИ́ТИСЯ**, -ворю́ся, -во́ришся, *док.*, *розм.* 1. Досхочу поговорити. // *перев. із запереч.* не. Задовольняти бажання поговорити з ким-небудь. 2. *тільки недок.* пас. до **наговорювати**.

НАГОГО́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* З піднятим, скуйовдженим пір'ям і витягнутою головою.

НАГОГО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагого́шитися**.

НАГОГО́ШИТИСЯ *див.* **нагого́шуватися**.

НАГОГО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагого́шуватися**.

НАГОГО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАГОГО́ШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.*, *розм.* 1. Надуватися, скуйовджуючи пір'я і витягаючи голову (про птахів). 2. *перен.* Надуватися, нахмурюватися.

НАГО́ДА, -и, *ж.* Зручні для здійснення чого-небудь

обставини, принагідний для чого-небудь момент. ** **З наго́ди** *чого* – у зв'язку з певними обставинами.

НАГОДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док.* 1. Прийти куди-небудь, появитися кудись, десь. 2. *розм.* Випадково виникнути, з'явитися, трапитися. 3. *розм., рідко.* Зібратися куди-небудь, наміритися на що-небудь.

НАГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагодува́ти**.

НАГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагодо́вувати**.

НАГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАГОДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Задовольняти чиї-небудь потреби в їжі; годувати досхочу. // *чим.* Давати поїсти що-небудь.

НАГОДУВА́ТИ *див.* **нагодо́вувати**.

НАГОЙДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Погойдатися багато, досхочу.

НАГОЛІ́В'Я, -я, *с., розм.* Місце на постелі, куди лягають головою.

НАГОЛІ́ННИК, -а, *ч.* Частина металевої зброї, що накладалася на голінку. // Все, що накладалось, одягалось на голінку.

НА́ГОЛО́, *присл.* 1. Вийнятий з піхов, в оголеному вигляді (про холодну зброю). 2. Не залишаючи волосся, до шкіри (про стрижку, гоління). 3. *перен.* Цілком, зовсім; поголовно.

НАГОЛО́ВАЧ, -а, *ч.* 1. Круговий ремінь вуздечки, що йде від вудил поза вуха. 2. *діал.* Наголовок (у 1 знач.).

НАГОЛО́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **на́головок 1**.

НА́ГОЛОВОК, -вка, *ч.* 1. Верхня частина капелюха, картуза, шапки. 2. *діал.* Заголовок.

НАГО́ЛОВУ, *присл.*: ** **Розби́ти (во́рога) наго́лову** – розбити повністю, остаточно.

НАГОЛОДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Натерпітися від голоду; довго і багато поголодувати.

НАГО́ЛОС, *присл., діал.* Голосно, гучно. // Уголос.

НА́ГОЛОС, -у, *ч.* 1. Вирізнення складу в слові посиленням голосу або підвищенням тону. // Вирізнення голосом слова в реченні для підкреслення його логічного значення. // Вирізнення, висунення чого-небудь на перший план як найголовнішого. ** **Висхі́дний на́голос** – наголос із поступовим підвищенням тону. **Логі́чний (смисловий) на́голос** – вирізнення підсилювальною інтонацією найважливішого щодо сенсу слова в реченні. **Музи́чний (тоні́чний) на́голос** – вирізнення одного із складів слова висотою тону. **Силови́й (динамі́чний) на́голос** – вирізнення одного із складів слова більшою силою артикуляції. **Спадни́й на́голос** – наголос із поступовим зниженням тону або сили звука наприкінці складу. 2. Значок над літерою, який указує на вирізнення звука в слові посиленням голосу або підвищенням тону. *Поставити наголос.*

НАГОЛОСИ́ТИ *див.* **наголо́шувати**.

НАГОЛО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наголоси́ти**. // **наголо́шено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., лінгв.* На якого падає наголос.

НАГОЛО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наголо́шений 2**.

НАГОЛО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наголоси́ти**, **наголо́шувати**.

НАГОЛО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наголо́шувати**.

НАГОЛО́ШУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **наголо́шувати**. *Подвійне наголошування.*

НАГОЛО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАГОЛОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.* 1. *перех.* Силою голосу чи підвищенням тону вирізняти склад у слові або слово в реченні. 2. *перех. і неперех., що, на чому, на що, із спол.* що, *перен.* Вирізняти, підкреслювати, ставити на перший план якусь думку, якесь положення і т. ін.

НАГОЛО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Вирізнятися силою голосу чи підвищенням тону (про склади, слова). 2. *перен.* Вирізнятися, підкреслюватися, ставитися на перший план.

НАГОМОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., розм.* 1. *перех.* Розповісти, повідомити багато чого-небудь. 2. *неперех., на кого.* Накричати на кого-небудь, вилаяти когось.

НАГОМОНІ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док., розм.* Досхочу поговорити.

НАГО́НИТИ *див.* **наганя́ти**.

НАГО́НИТИСЯ *див.* **наганя́тися**[1].

НАГО́НИЧ, -а, *ч.* Учасник облави, який гонить звіра чи птаха на мисливця; гучок.

НА́ГОНЦЕМ, *присл., діал.* Навздогін.

НАГО́НЯ, -і, *ж., діал.* Погоня.

НАГОРА́, -и́, *ж.* Вірменські й узбецько-таджицькі музичні інструменти з родини мембранофонів.

НА-ГОРА́, *присл., гірн.* Нагору, на поверхню землі.

НАГОРА́ТИ *див.* **нагоря́ти**.

НАГО́РБЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **згорблений 2**.

НАГОРІ́, *присл.* 1. У верхній або на верхній частині чого-небудь. // На верхньому поверсі будинку. // На поверхні, зверху чого-небудь. 2. *перен., розм.* В організації, що стоїть вище за ієрархією.

НАГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **нагорі́ти**. // *у знач. прикм.*

НАГОРІ́ТИ *див.* **нагоря́ти**.

НАГОРЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і неперех., розм.* Те саме, що **накрича́ти**.

НАГО́РНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагорну́ти**.

НАГОРНУ́ТИ *див.* **нагорта́ти**.

НАГО́РНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагорну́ти**. // *у знач. прикм.*

НАГОРО́ДА, -и, *ж.* Відзначення заслуг, позитивних якостей і т. ін.

НАГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагороди́ти**[1]. // **нагоро́джено**, *безос. присудк. сл.*

НАГОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагороди́ти**[1].

НАГОРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нагоро́джувати**.

НАГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагоро́джувати**[1].

НАГОРО́ДЖУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАГОРОДИ́ТИ**, -роджу́, -ро́диш, *док., перех.* 1. Давати нагороду кому-небудь. // Висловлювати подяку, виражати задоволення, схвалення, виявляти. прихильність у нагороду за що-небудь. 2. *перен.* Віддячувати, відплачувати комусь за що-небудь. 3. *перен., розм.* Наділяти кого-небудь чимось небажаним, неприємним. // Давати певну назву (перев. негативну).

НАГОРО́ДЖУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАГОРОДИ́ТИ**, -роджу́, -ро́диш, *док., перех., розм.* 1. Будувати, ставити що-небудь у великій кількості. 2. *тільки док., перен.* Наговорити або написати багато беззмістовного, нерозумного і т. ін. *Нагородити дурниць.*

НАГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Одержувати в нагороду що-небудь. 2. пас. до **нагоро́джувати**[1].

НАГОРОДИ́ТИ[1] *див.* **нагоро́джувати**[1].

НАГОРОДИ́ТИ[2] *див.* **нагоро́джувати**[2].

НАГОРО́ДНИЙ, -а́, -е́. Стос. до нагороди.

НАГОРОЇ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся. Док. до **гороїжитися**.

НАГОРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагорта́ти**.

НАГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАГОРНУ́ТИ**, -горну́, -го́рнеш, *док., перех.* Горнучи, збирати в якій-небудь кількості. // *безос.*

НАГОРТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* пас. до нагортати.

НАГО́РУ, *присл.* На верхню частину чого-небудь, у напрямі до верхньої частини чого-небудь. // На верхній поверх будинку. // На поверхню.

НАГОРЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який зазнав багато горя.

НАГОРЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док., розм.* Доволі погорювати; зазнати багато горя.

НАГО́РЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Нагірний.

НАГОРЯ́ТИ, -я́є *і* **НАГОРА́ТИ**, -а́є, *недок.*, **НАГОРІ́ТИ**, -ри́ть, *док.* 1. Давати нагар. 2. *безос.* Витрачатися в якій-небудь кількості (про електроенергію, пальне). 3. *безос., перех., розм.* Перепадати за що-небудь (про покарання, догану і т. ін.).

НАГОСПОДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., розм.* Господарюючи, домогтися чого-небудь або накоїти чогось.

НАГО́СТРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагостри́ти**. // **наго́стрено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.*

НАГО́СТРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагостри́ти**.

НАГОСТРИ́ТИ *див.* **наго́стрювати**.

НАГОСТРИ́ТИСЯ *див.* **наго́стрюватися**.

НАГО́СТРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наго́стрювати**.

НАГО́СТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наго́стрювати**.

НАГО́СТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАГОСТРИ́ТИ**, -гострю́, -го́стриш, *док., перех.* Робити що-небудь гострим за допомогою точіння, клепання. ** **Нагострити вуха** – почати уважно прислуховуватися до чогось (розмови і т. ін.).

НАГО́СТРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАГОСТРИ́ТИСЯ**, -го́стриться, *док.* 1. Ставати гострим після точіння, клепання. 2. *тільки недок.* пас. до **наго́стрювати**.

НАГОСТЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док., розм.* Досхочу, довго погостювати.

НАГОТА́, -и́, *ж.* Вигляд, стан голого тіла; голизна.

НАГОТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **наготовле́ний**. // **наготовано**, *безос. присудк. сл.*

НАГОТО́ВИТИ *див.* **наготовлювати**.

НАГОТО́ВИТИСЯ *див.* **наготовлюватися**.

НАГОТО́ВІ, *присл.* У стані готовності.

НАГОТО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наготови́ти**. // **наготовлено**, *безос. присудк. сл.*

НАГОТО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наготовлювати**.

НАГОТО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **НАГОТОВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАГОТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і* **НАГОТО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* наготовлять; *док., перех.* 1. Готувати, запасати щось у якій-небудь кількості. // Завчасно підготовляти що-небудь для вжитку. 2. Варячи, смажачи і т. ін., готувати багато їжі. 3. Приводити у придатний до вживання, використання і т. ін. стан.

НАГОТО́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **НАГОТОВЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАГОТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся *і* **НАГОТО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* наготовляться; *док.* 1. Готувати, запасати щось у якій-небудь кількості. 2. *тільки док., до чого, з інфін.* Привести себе в стан цілковитої готовності до чого-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **наготовлювати**, **наготовля́ти**.

НАГОТОВЛЯ́ТИ *див.* **наготовлювати**.

НАГОТОВЛЯ́ТИСЯ *див.* **наготовлюватися**.

НАГОТУВА́ТИ *див.* **наготовлювати**.

НАГОТУВА́ТИСЯ *див.* **наготовлюватися**.

НАГОФРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагофрува́ти**.

НАГОФРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Зробити на чому-небудь гофрування (у 2 знач.).

НАГРАБА́СТАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* З жадібністю набрати багато чого-небудь.

НАГРАБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **награбува́ти**. // **награбо́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **награбо́ване**, -ного, *с.* Те, що хтось награбував.

НАГРАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Грабуючи, привласнити багато чого-небудь.

НАГРАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **награва́ти**.

НАГРАВА́ТИ, -граю, -граєш, *недок.*, **НАГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *тільки недок., перех. і неперех.* Грати тихо, одноманітно або недбало. 2. *перех.* Передавати основну мелодію. *Награвати мотив.* 3. *перех.* Грати для фонографічного запису. *Награвати пісню на платівку.* // Граючи для фонографічного запису, заповнювати що-небудь. *Награвати платівку.*

НАГРАВА́ТИСЯ, -грає́ться, *недок.* 1. Виконуватися (на музичному інструменті) тихо, одноманітно або недбало. // *безос.* 2. Заповнюватися фонографічним записом. 3. пас. до **награва́ти**.

НАГРАВІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **награвіюва́ти**.

НАГРАВІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **награвірува́ти**.

НАГРАВІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **награвірува́ти**. *Награвірування орнаменту.*

НАГРАВІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **гравірува́ти**. // Зробити гравірування на якій-небудь кількості чогось.

НАГРАВІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Те саме, що **награвірува́ти**.

НА́ГРАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **награ́ти**. 2. *у знач. прикм.* Удаваний, нещирий.

НА́ГРАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **на́граний 2**.

НА́ГРАНО. Присл. до **на́граний 2**.

НАГРАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **награнува́ти**.

НАГРАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **награнува́ти**.

НАГРАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **гранува́ти**. // Шліфуючи, зробити грані на якій-небудь кількості чогось.

НАГРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* 1. Виконати, програти на музичному інструменті підряд багато музичних п'єс, пісень та ін. 2. Граючи на музичному інструменті, передати лише основний мотив, мелодію або зіграти тихо. 3. Набути щось в якійсь кількості, граючи в азартні ігри або на музичному інструменті. 4. Зіграти на музичному інструменті для звукозапису.

НАГРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Багато, досхочу пограти.

НАГРАФИ́ТИ, -флю́, -фи́ш. Док. до **графи́ти**. // Розкреслити на графи багато чого-небудь.

НАГРА́ФЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **награфи́ти**.

НАГРА́ФЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **награфи́ти**.

НА́ГРАШ, -у, *ч.* 1. Відсутність безпосередності, щирості в акторській грі. 2. Простенька мелодія національного характеру, що зазвичай виконується на сопілці та ін. народних музичних інструментах.

НАГРЕ́БЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагребти́**.

НАГРЕБТИ́ *див.* **нагріба́ти**.

НАГРИ́ЖНИК, -а, *ч.* Пов'язка для підтримання і стягнення уражених грижею місць.

НАГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш, *док., перех.* Розгризати або прогризати яку-небудь кількість чогось.

НАГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагри́зти**.

НАГРИ́ЗТИ *див.* **нагриза́ти**.

НАГРИ́ЗТИСЯ, -зу́ся, -зе́шся, *док., розм.* 1. Багато, досхочу погризти. 2. *перен.* Удосталь полаятися з ким-небудь. 3. *діал.* Непокоячись про кого-небудь, багато пережити, перехвилюватися.

НАГРИ́МАТИ, -аю, -аєш. Док. до **гри́мати 2**.

НАГРИ́МАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Багато, досхочу погримати.

НАГРИМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагримува́ти**.

НАГРИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **гримува́ти**.

НАГРИМУВА́ТИСЯ, -му́юся, -му́єшся. Док. до **гримува́тися**.

НАГРІБА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається нагрібанням чого-небудь.

НАГРІБА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **нагріба́льник**.

НАГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагріба́ти**.

НАГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* нагрі́б, нагребла́, нагребло́; *док., перех.* Гребучи, збирати в якій-небудь кількості.

НАГРІБА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **нагріба́ти**.

НАГРІ́В, -у, *ч.* 1. Дія і стан за знач. **нагріва́ти** і **нагріва́тися**. 2. *розм.* Ступінь, до якого що-небудь нагріто. 3. *спец.* Поверхня чого-небудь, площа, яку нагрівають.

НАГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для нагрівання чого-небудь. ** **Нагріва́льна піч** – електрична або полуменева піч, де вироби (заготовки) або матеріали нагрівають до температури, нижчої за температуру їхнього плавлення. 2. *спец.* Якого нагрівають. *Нагрівальна поверхня.*

НАГРІВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається нагріванням чого-небудь.

НАГРІВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **нагріва́льник**.

НАГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагріва́ти** і **нагріва́тися**.

НАГРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., перех.* 1. Віддаючи своє тепло, робити що-небудь гарячим або теплим. // Використовуючи нагрівальні прилади і т. ін., робити щось гарячим або теплим. // Зігрівати кого-, що-небудь теплом свого тіла. 2. *перен., розм.* Хитрістю, обдурюванням і т. ін. завдавати збитків кому-небудь.

3. *тільки док., розм.* Завдати поразки, розгромити кого-небудь.

НАГРІВÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **НАГРІ́ТИСЯ**, -іюся, -ієшся, *док.* 1. Ставати гарячим або теплим. // *розм.* Те саме, що **зігрівáтися** 2. 2. *тільки док., перен., розм.* Зазнати невдачі в чомусь, мати від чогось збитки. 3. *тільки недок.* пас. до **нагрівáти** 1.

НАГРІВÁЧ, -á, *ч.* 1. Те саме, що **нагрівни́к**. 2. Те саме, що **нагрівáльник**.

НАГРІВНИ́Й, -á, -é. Те саме, що **нагрівáльний**. *Нагрівні прилади.*

НАГРІВНИ́К, -á, *ч.* Пристрій, апарат для нагрівання.

НАГРІВОСТІ́ЙКИЙ, -а, -е. Стійкий до нагріву, нагрівання.

НАГРІВОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **нагрівості́йкий**.

НАГРІВОТРИВКИ́Й, -а, -е. Те саме, що **нагрівості́йкий**.

НАГРІВОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **нагрівотривки́й**.

НАГРІ́ТИ *див.* **нагрівáти**.

НАГРІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагрі́ти** 1. // *у знач. прикм.*

НАГРІ́ТИСЯ *див.* **нагрівáтися**.

НАГРІШИ́ТИ, -шý, -ши́ш, *док., розм.* Наробити гріхів, провинитися.

НАГРÓБНИЙ, -а, -е. Який міститься на могилі, признач. для могили; надгробний. *Нагробний пам'ятник.*

НАГРÓБОК, -бка, *ч.* 1. Нагробний камінь у вигляді пам'ятника, плити і т. ін.; надгробок. 2. *заст.* Намогильний напис; епітафія.

НАГРÓЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., діал.* Погрожувати.

НАГРОМÁДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагромáдити**. // **нагромáджено**, *безос. присудк. сл.* ** **нагромáджена заборгóваність** – заборгованість, яка накопичилася за певний період часу. **Нагромáджений процéнт** – процент по облігаціях, що набігає з моменту останньої виплати по них; нагромаджений купонний дохід. **Нагромáджені ви́трати** – витрати, які вже понесені, нараховані та проведені по документах, але суми за якими не виплачені.

НАГРОМÁДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **нагромáдити, нагромáджувати** і **нагромáдитися, нагромáджуватися**. ** **нагромáдження капітáлу** – перетворення частини додаткової вартості на капітал. 2. *тільки мн.* Те, що поступово зібране, збережене, не витрачене; заощадження. ** **Грошові нагромáдження** – чистий дохід держави, підприємства, фірми, населення у грошовій формі. 3. Безладна купа або скупчення чого-небудь.

НАГРОМÁДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для нагромадження чого-небудь. *Нагромаджувальний склад.* ** **нагромáджувальна вíдомість** – документ, призначений для зведення докупи, нагромадження записів даних протягом певного періоду часу. **Нагромáджувальний вклад** – ощадний вклад, за умовами якого вкладник (клієнт) володіє правом періодично поповнювати його.

НАГРОМÁДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нагромáджувати**.

НАГРОМÁДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нагромáджувати** і **нагромáджуватися**.

НАГРОМÁДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАГРОМÁДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Насипати, накладати, навалювати і т. ін. купою. 2. Згрібаючи, збирати в якій-небудь кількості. 3. Поступово збирати, відкладати що-небудь. // Поступово набувати (досвіду, знань, сили і т. ін.).

НАГРОМÁДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАГРОМÁДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Насипатися, накладатися, навалюватися і т. ін. купою. 2. Поступово збиратися, відкладатися, скупчуватися в якій-небудь кількості. 3. Збиратися докупи, в одне місце. 4. *тільки недок.* пас. до **нагромáджувати**.

НАГРОМÁДЖУВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто накопичує майно, гроші і т. ін. 2. Пристрій для занесення й зберігання енергії, речовини, інформації. 3. В обчислювальній техніці – периферійний пристрій для записування, зберігання та зчитування даних на (з) машинний (-ого) носій (-я).

НАГРОМÁДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **нагромáджувати**.

НАГРОМÁДИТИ *див.* **нагромáджувати**.

НАГРОМÁДИТИСЯ *див.* **нагромáджуватися**.

НАГРУБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* нагрублять; *док.* Наговорити кому-небудь грубощів.

НАГРУБІЯ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* Те саме, що **нагрубити**.

НАГРУ́БКА, -и, *ж., діал.* Нападки, наклеп.

НАГРУ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для носіння на грудях. 2. Який міститься на грудях.

НАГРУ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Фартух або частина фартуха, яка надягається на груди для захисту їх від чого-небудь. 2. Частина збруї, яка накладається на груди коневі. 3. За давніх часів і середньовіччя – частина військової зброї у вигляді щитка або панцира для захисту грудей.

НАГРЮ́КАТИ, -аю, -аєш. Док. до **грю́кати**.

НАГРЮ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Довго, багато погрюкати.

НАГРЯ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Несподівано, раптово з'явитися. // Напасти. 2. З великою силою, раптово розпочатися.

НАГУГОТІ́ТИ, -очý, -оти́ш. Док. до **гуготі́ти**. // Довго, надокучливо гуготіти.

НАГУДІ́ТИ і **НАГУСТИ́**, -удý, -удéш, *док., розм.* 1. *неперех.* Довго, надокучливо погусти. 2. *перех.*, *із сл.* голова, вуха і т. ін. Багато розмовляючи, гудучи і т. ін., стомити кого-небудь.

НАГУКÁТИ *див.* **нагу́кувати**.

НАГУКНУ́ТИ, -нý, -нéш, *док., перех.* Однокр. до **нагу́кувати** 2.

НАГУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАГУКÁТИ**, -áю, -áєш, *док.* 1. *тільки недок., неперех.* Час від часу кричати. 2. *перех. і без додатка.* Кликати, запрошувати когось куди-небудь, до кого-небудь. 3. *тільки док., неперех., на кого.* Виляяти кого-небудь з криком, у різкому тоні; накричати на кого-небудь.

НАГУ́Л, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **нагуля́ти, нагу́лювати** 1, 2. 2. Ступінь угодованості худоби.

НА-ГУ-ЛÁ, -и́, *ж., муз.* Те саме, що **нугулá**.

НАГУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для відгодівлі. // Одержаний унаслідок відгодівлі. *Нагульний жир.*

НАГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАГУЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Споживаючи який-небудь корм, набувати жиру, збільшувати вагу (про тварин, птахів). 2. Дорощувати і відгодовувати худобу на пасовиськах. 3. *розм.* Гуляючи, одержувати, набувати що-небудь. // Вагітніти (позашлюбно).

НАГУ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАГУЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Багато, досхочу гуляти (у 1 – 5 знач.). 2. *тільки недок.* Збільшувати свою вагу, ставати гладким, жирним (про тварин, птахів). 3. *тільки недок.* Пас. до **нагу́лювати** 2.

НАГУ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нагуля́ти**. *Нагуляна дитина.*

НАГУЛЯ́ТИ *див.* **нагу́лювати**. ** **нагуля́ти дити́ну** – народити позашлюбну дитину, безбатченка, байстрюка.

НАГУЛЯ́ТИСЯ *див.* **нагу́люватися**.

НАГУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Довго погуркати.

НАГУРКОТІ́ТИ, -очý, -оти́ш, *док., розм.* Підсил. до **нагу́ркати**.

НАГУСТИ́ *див.* **нагуді́ти**.

НАГУСТИ́СЯ, -удýся, -удéшся, *док.* Досхочу погусти.

НАГУТÓРИТИ, -рю, -риш, *док., перех., розм.* Наговорити багато чого-небудь.

НАҐРУНТУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *перех.* Док. до **ґрунтувáти** 2.

НАД, *рідко* **НÁДІ**, **НÁДО**, *прийм., з оруд. і знах. в.* Сполучення з над виражають: Просторові відношення: 1. *з оруд. в.* Уживається для позначення предметів, осіб, вище яких відбувається дія. // Уживається для позначення предметів, осіб, до яких хто-небудь нахиляється, схиляється і т. ін. // Уживається для позначення місця, біля якого на вищому рівні щось розміщене. 2. *із знах. в.* Уживається для позначення місця, куди спрямована дія. Об'єктні відношення: 3. *з оруд. в.* Уживається для позначення предметів чи осіб, з якими пов'язана, на які спрямована дія. // Уживається для позначення осіб, предметів, стосовно яких виявляється якесь ставлення, почуття і т. ін. // Уживається для позначення осіб, предметів і явищ, стосовно яких хто-, що-небудь займає керівне, панівне становище, виражає зверхність і т. ін. Часові відношення: 4. *із знах., рідко з оруд. в.* Уживається для позначення часу виявлення або завершення дії. Кількісні відношення: 5. *із знах., рідко з оруд. в.* Уживається для позначення вищої міри, ступеня порівняння, більшої кількості і т. ін. // Уживається для позначення предметів, осіб, яким надається перевага над ким-, чим-небудь. // Уживається для позначення перевищення якої-небудь міри, ступеня і т. ін. *Над усе.*

НАДАВÁНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і. мин. ч. до **надавáти**. *Надаване слово.*

НАДАВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надавáти**² 1 – 4.

НАДАВÁТИ¹, -даю, -даєш, *док., розм.* 1. *перех.* Дати що-небудь у якійсь кількості або в кілька заходів. 2. *неперех.* Побити кого-небудь. *Надавати ляпасів. Надавати стусанів.* 3. *неперех.* Завдати поразки кому-небудь, перемогти когось. 4. *перех., діал.* Відправляти, надсилати щось кому-небудь.

НАДАВÁТИ², -даю, -даєш, *недок.*, **НАДÁТИ**, -дáм, -дáси, *док.* 1. *перех.* Давати можливість мати щось, користуватися чимсь і т. ін. *Надавати звання. Надавати значення. Надавати слово.* 2. *перех.* Додавати, добавляти яку-небудь якість, властивість і т. ін. 3. *перех.* Наділяти якими-небудь рисами, робити якимись на вигляд. 4. *перех.* Примушувати кого-, що-небудь здійснювати якийсь рух чи переходити до якогось стану. *Надати тілу рівноваги.* 5. *тільки док., неперех., часто безос. або в сполуч. із сл.* лихий, нечиста мати і т. ін., *розм.* Напоумити або змусити робити що-небудь. 6. *перех., заст.* Поставити.

НАДАВÁТИСЯ, -аéться, *недок.* 1. Пас. до **надавáти**² 1 – 4. 2. *зах.* Годитися.

НАДАВÉЦЬ, -вця́, **НАДÁВЦЯ**, -і, *ч., діал.* 1. Давач, даритель. 2. Засновник, фундатор.

НАДАВИ́ТИ *див.* **надáвлювати**.

НАДÁВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надавúти**. // **надáвлено**, *безос. присудк. сл.*

НАДÁВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **надáвлювати**.

НАДÁВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надáвлювати**.

НАДÁВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДАВИ́ТИ**, -давлю́, -дáвиш; *мн.* надáвлять; *док.* 1. *перех. і неперех.* Натискувати на що-небудь. // Стискаючи руками або налягаючи тілом, заподіювати фізичну незручність, біль. // *перех.* Торкаючись чого-небудь, заподіювати біль; намулювати. 2. *перех.* Видавлювати яку-небудь кількість рідини з чогось. 3. *перех., розм.* Давлячи, знищувати якусь кількість кого-, чого-небудь. Надавити жуків.

НАДÁВЦЯ *див.* **надáвець**.

НАДÁЛІ, *присл.* У майбутньому; на майбутній час.

НАДÁЛЬШЕ, *присл., діал.* Надалі.

НÁДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надáти**¹ 1. // **нáдано**, *безос. присудк. сл.*

НАДАННЯ́, -ання́, *с.* Дія за знач. **надáти**¹ 1 – 4.

НАДАРÉМНЕ, *присл.* Те саме, що **надарéмно**.

НАДАРÉМНИЙ, -а, -е. 1. Який не дає наслідків; марний. // Який не має успіху, не досягає мети; безуспішний. Надаремна спроба. 2. Який не має серйозних причин; непотрібний.

НАДАРÉМНО. Присл. до **надарéмний**. // *у знач. присудк. сл.* Марно, безрезультатно.

НАДАРИ́ТИ *див.* **надаря́ти**.

НАДÁРМА, *присл., розм.* Те саме, що **надарéмно**.

НАДÁРМО, *присл., розм.* Те саме, що **надарéмно**.

НАДАРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надарувáти**. // **надарóвано**, *безос. присудк. сл.*

НАДАРУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *док., перех., розм.* 1. Подарувати кому-небудь щось; подарувати багато, у великій кількості. // Віддячити подарунком за послугу. 2. *перен.* Наділити кого-небудь певними якостями, властивостями і т. ін.

НАДАРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАДАРИ́ТИ**, -дарю́, -дáриш, *док., перех., розм.* 1. Наділяти чим-небудь, давати щось як подарунок, нагороду. 2. *перен.* Давати кому-небудь добрі поради, побажання і т. ін.

НАДÁТИ¹ *див.* **надавáти**².

НАДÁТИ², -дáм, -дáси, *док., перех., розм.* Дати в достатній кількості, задовольнити чим-небудь.

НАДБÁВИТИ *див.* **надбавля́ти**.

НАДБÁВКА, -и, *ж.* Додана до чого-небудь частина, сума. // Усе, що одержують понад план, усталену норму і т. ін. ** **Óптова та торговéльна надбáвка** – частина роздрібної ціни, що йде на покриття витрат з реалізації товарів і утворення прибутку торговельних посередників.

НАДБÁВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надбавля́ти**.

НАДБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надбавля́ти**.

НАДБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАДБÁВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* надбáвлять; *док., перех. і без додатка.* Додавати що-небудь зверх того, що є, що усталилось і т. ін. // Збільшувати ціну, суму, плату і т. ін.

НАДБАВНИ́Й, -á, -é. Стос. до надбавки.

НАДБÁВОЧНИЙ, -а, -е. Стос. до надбавки. // З надбавкою. *Надбавочна ціна.*

НАДБАЛÓН, -а, *ч., спец.* Пневматична шина зі зниженим тиском повітря та збільшеним перерізом.

НАДБАЛÓННИЙ, -а, -е. Прикм. до **надбалóн**.

НÁДБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надбáти**. // **нáдбано**, *безос. присудк. сл.*

НАДБÁННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **надбáти**. 2. Те, що хто-небудь здобув, що йому неподільно належить; здобуток. // Результат роботи (перев. позитивний). // Те нове, що має важливе значення для кого-, чого-небудь. 3. Те, що придбано, нажито.

НÁДБАНОК, -нку, *ч., діал.* Усе нажите, здобуток.

НАДБАРАБÁННИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться вище барабанної перетинки. ** **надбарабáнна кишéня** – те саме, що **надбарабáнне заглиблення**. **Надбарабáнне заглиблення** – частина барабанної порожнини, розміщена вище барабанної перетинки. **Надбарабáнний прóстір** – те саме, що **надбарабáнне заглиблення**.

НАДБÁТИ, -áю, -áєш, *док., перех.* 1. Придбати, нажити що-небудь. // Завести кого-небудь. 2. Здобути, набути що-небудь.

НАДБЕРÉЖЖЯ, -я, *с.* Смуга землі вздовж берега.

НАДБЕРÉЖНИЙ, -а, -е. Який міститься, розташований на березі, біля берега, понад берегом.

НАДБИВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надбивáти**.

НАДБИВÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **НАДБИ́ТИ**, надіб'ю, надіб'єш; *наказ. сп.* надби́й; *док., перех.* Ударяючи, пошкоджувати – робити тріщини, щербини і т. ін. на чому-небудь. // Відбивати шматочок чого-небудь.

НАДБИВÁТИСЯ, -áється, *недок.*, **НАДБИ́ТИСЯ**, надіб'ється, *док.* 1. Робитися, ставати надбитим. 2. *тільки недок.* пас. до **надбивáти**.

НАДБИРÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **НАДІБРÁТИ**, надберý, надберéш, *док., перех.* Відбирати від загальної кількості чого-небудь якусь частину.

НАДБИРÁТИСЯ, -áється, *недок.* пас. до **надбирáти**.

НАДБИ́ТИ *див.* **надбивáти**.

НАДБИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надби́ти**. // *у знач. прикм.*

НАДБИ́ТИСЯ *див.* **надбивáтися**.

НАДБІГÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **НАДБІ́ГТИ**, -іжý, -іжи́ш, *док.* 1. Біжучи, досягати чого-небудь, наближатися до якогось місця. // Швидко, поспішно приходити, прибігати. // Швидко приїжджати, прибувати. 2. Швидко насуватися, покривати собою.

НАДБІ́ГТИ *див.* **надбігáти**.

НАДБРÁМНИЙ, -а, -е. Який знаходиться над брамою.

НАДБРІ́ВНИЙ, -а, -е. Який міститься над бровами. *Надбрівні дуги.* ** **надбрі́вний рефлéкс** – змикання повік, що спостерігається при постукуванні по внутрішньому краю надбрівної дуги.

НАДБРІ́В'Я, -я, *с.* Частина лоба над бровами.

НАДБРОМÁТ, -у, *ч.* Те саме, що **перброма́т**.

НАДБРОМÁТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надбромáт**.

НАДБУДÓВА, -и, *ж.* 1. Надбудована частина чого-небудь; те, що надбудоване над чим-небудь. *Дерев'яна надбудова.* // *мор.* Приміщення закритого

типу, розташоване на палубі судна. 2. Категорія історичного матеріалізму, що означає сукупність політичних, юридичних, релігійних, філософських, художніх та інших поглядів суспільства і відповідних їм установ і організацій, породжених базисом суспільства певної епохи.

НАДБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надбудува́ти**. // **надбудо́вано**, *безос. присудк. сл.*

НАДБУДО́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надбудо́ва** 2.

НАДБУДО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **надбудо́вувати**.

НАДБУДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надбудо́вувати**. *Надбудовування споруди.*

НАДБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДБУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Прибудовувати зверху чого-небудь.

НАДБУДО́ВУВАТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **надбудо́вувати**.

НАДБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надбудува́ти**.

НАДБУДУВА́ТИ *див.* **надбудо́вувати**.

НАДВАЖКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який вимагає виняткових зусиль, труда. 2. Який відзначається особливою складністю, трудністю.

НАДВАЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який характеризується надзвичайною важливістю. *Надважлива нарада.*

НАДВА́РТІСТЬ, -тості, *ж.*, *ек.* Додаткова вартість.

НАДВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надвести́**.

НАДВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надвезти́**. // **надве́зено**, *безос. присудк. сл.*

НАДВЕЗТИ́ *див.* **надво́зити**.

НАДВЕ́ЛЕТЕНЬ, -тня, *ч.* 1. Те, що вирізняється надзвичайно великими розмірами, силою тощо. 2. *астр.* Зоря, яка за своєю світністю та розмірами у тисячі разів переважає Сонце.

НАДВЕЛИ́КИЙ, -а, -е. Що набагато перевищує звичайні розміри, дуже великий. // *спец.* Який значно перевищує межу, норму чого-небудь.

НАДВЕРЕДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДВЕРЕДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Знесилювати, виснажувати фізично. *Надвередити коня.* 2. *перен.* Справляти сильне враження; вражати.

НАДВЕРЕДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАДВЕРЕДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.*, *розм.* Знесилюватися, виснажуватися фізично.

НАДВЕРЕДИ́ТИ *див.* **надвереджа́ти**.

НАДВЕРЕДИ́ТИСЯ *див.* **надвереджа́тися**.

НАДВЕСТИ́ *див.* **надво́дити**.

НА́ДВЕ́ЧІР, *присл.* У надвечірній час; перед вечором.

НАДВЕЧІ́РНІЙ, -я, -є. Який буває перед вечором.

НАДВЕЧІ́РОК, -рка, *ч.*, *розм.* Те саме, що **надвечі́р'я**.

НАДВЕЧІ́Р'Я, -я, *с.* Час перед вечором; початок вечора.

НАДВЕЧОРИ́, *присл.*, *розм.* Те само, що **на́две́чір**.

НАДВИНЯТКО́ВИЙ, -а, -е. Дуже винятковий.

НАДВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с.*, *ек.* Виробництво товарів, що перевищує попит на них і можливості збуту.

НАДВИРОСТКО́ВИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **надви́росток**.

НАДВИ́РОСТОК, -тка, *ч.*, *біол.* Виступ на поверхні виростка, що є місцем прикріплення м'язів та зв'язок.

НАДВИСА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАДВИ́СНУТИ**, -не, *док.*, *розм.* Спускаючись низько, простягатися над ким-, чим-небудь.

НАДВИ́СНУТИ *див.* **надвиса́ти**.

НАДВИСО́КИЙ, -а, -е, *спец.* Який значно перевищує звичайний ступінь якої-небудь якості, якого-небудь стану і т. ін.

НАДВИСОКОЧАСТО́ТНИЙ, -а, -е. Який стосується частот електромагнітних коливань, що перевищують високочастотні; який використовує енергію таких коливань. ** **Надвисокочасто́тна терапі́я** – те саме, що **мікрохвильова́ терапі́я**.

НАДВИСО́ТНИЙ, -а, -е, *ав.* Який відбувається на висоті, що перевищує звичайну.

НАДВИ́ШКА, -и, *ж.*, **НАДВИ́ШОК**, -шку, *ч.*, *розм.* Те саме, що **надба́вка**.

НАДВИ́ШОК *див.* **надви́шка**.

НАДВІ́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Надводний.

НАДВІ́ДОМЧИЙ, -а, -е. Вищий за ієрархією, загальний для ряду відомств. *Надвідомче управління. Надвідомча організація.*

НАДВІКО́ННИЙ, -а, -е. Який міститься над вікном. *Надвіконний карниз.*

НАДВІ́Р, *присл.* За межі чого-небудь, у напрямку назовні. // За межі приміщення; на подвір'я, на вулицю.

НАДВІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Розміщений у межах двору, садиби. 2. Який міститься із зовнішнього боку, виходить назовні. // Який виходить у двір. // Який міститься, існує поза приміщенням. 3. Який службою, перебуванням зв'язаний з двором (у 3 знач.), має відношення до нього. // *у знач. ім.* **надві́рні**, -них, *мн.* Ті, хто службою, перебуванням зв'язані з двором (у 3 знач.), мають відношення до нього. ** **Надві́рний ра́дник**: у дореволюційній Росії – особа, що мала цивільний чин 7-го класу. **Надві́рні козаки́** – феодально залежні селяни, які служили в збройних загонах польських і українських магнатів в Україні в 16 – 18 ст.; джури.

НАДВІРНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Кабан, не посаджений в окреме приміщення для відгодівлі.

НАДВІ́Р'Я, -я, *с.* Обгороджена ділянка землі біля будинку; подвір'я.

НАДВЛУ́ЧНИЙ, -а, -е, *військ.* Який значно перевищує звичайний ступінь попадання. *Надвлучний вогонь. Надвлучна стрільба.*

НАДВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **НАДВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* надвів, надвела́, надвело́; *док.*, *перех.*, *розм.* Проводити, доводити до якого-небудь місця.

НАДВО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься над поверхнею води. 2. Який плаває на поверхні води. *Надводний флот. Надводний човен.* // *мор.* Стос. до плавання на поверхні води.

НА́ДВО́Є, *присл.* 1. На дві частини; навпіл. // *рідко.* У два рази; удвічі, удвоє. 2. *перен.*, *розм.* Двозначно, непевно.

НАДВОЗИ́ТИ, -вожу́, -везе́ш; *мин. ч.* надвіз, надвезла́, надвезло́; *док.*, *перех.*, *розм.* Привезти, звезти частину чого-небудь.

НАДВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок.*, **НАДВЕЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* надвіз, надвезла́, надвезло́; *док.*, *перех.*, *розм.* Доставляти, підвозити до якого-небудь місця.

НАДВО́ЛЗЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться, відбувається, зосереджений над Волгою.

НАДВОЛЬФРАМА́Т, -у, *ч.* 1. Сіль із тетраедричним аніоном, у якому атом Вольфраму у ступені окиснення +6 сполучений із чотирма оксигеновими атомами. 2. *заст.* Пероксовольфрамат.

НАДВОЛЬФРАМА́Т-АНГІДРИ́Д, -у, *ч.* Триокисень вольфраму – блідо-жовтий порошок, що розчиняється в лугах.

НАДВОЛЬФРАМА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надвольфрама́т**.

НАДВО́РІ, *присл.* Поза приміщенням, на повітрі. // У природі.

НАДВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надв'яза́ти**.

НАДВ'ЯЗА́ТИ *див.* **надв'я́зувати**.

НАДВ'Я́ЗКА, -и, *ж.* Дія за знач. **надв'яза́ти, надв'я́зувати**.

НАДВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **надв'я́зувати**.

НАДВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надв'я́зувати**.

НАДВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДВ'ЯЗА́ТИ**, -в'яжу́, -в'я́жеш, *док.*, *перех.* Прив'язувати один відрізок чого-небудь до іншого для збільшення довжини.

НАДВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уеться, *недок.* Пас. до **надв'я́зувати**.

НАДГАБАРИ́ТНИЙ, -а, -е. Який перевищує допустимі (встановлені) габарити.

НАДГАЛА́КТИКА, -и, *ж.*, *спец.* Скупчення галактик, що утворює відособлену космічну систему.

НАДГАЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надгала́ктика**.

НАДҐА́НКОВИЙ, -а, -е. Який міститься над ґанком.

НАДГАРЯ́ЧИЙ, -а, -е. Який має надзвичайно високу (в тисячі та більше градусів) температуру.

НАДГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДІГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Трохи згинаючи, нахиляти. *Надігнути голову.*

НАДГІГА́НТ, -а, *ч.* Те саме, що **надве́летень**.

НАДГІГА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Який відрізняється незвичайно великими розмірами, силою і т. ін.

НАДГЛИБИ́ННИЙ, -а, -е. Який здійснюється на глибину більш як 6 тис. метрів (про буріння).

НАДГЛИБО́КИЙ, -а, -е, *спец.* Який значно перевищує звичайну глибину. // Який має глибину більш як 6 тис. метрів (про свердловину).

НАДГЛО́ТКОВИЙ, -гло́ткова́, -гло́ткове́, *анат.* Який міститься вище глотки, гортані й стравоходу.

НАДГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Уважно стежити, підглядати за ким-, чим-небудь.

НАДГНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАДГНИ́ТИ**, -иє́, *док.* Починати гнити.

НАДГНИ́ЛИЙ, -а, -е. Який трохи надгнив.

НАДГНИ́ТИ *див.* **надгнива́ти**.

НА́ДГОЛОДЬ, *присл.* Без достатньої кількості їжі, не наїдаючись, відчуваючи голод.

НАДГО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, **НАДІГНА́ТИ**, наджену́, наджене́ш, *док.*, *перех.* Женучи, досягати якого-небудь місця.

НАДГОРА́ТИ *див.* **надгоря́ти**.

НАДГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надгорі́ти**.

НАДГОРІ́ТИ *див.* **надгоря́ти**.

НАДГОРО́ДА, -и, *ж.*, *діал.* Нагорода.

НАДГОРОДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДГОРОДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *діал.* Нагороджувати.

НАДГОРОДИ́ТИ *див.* **надгороджа́ти**.

НАДГОРТА́ННИЙ, -а, -е, *анат.* Розміщений над гортанню.

НАДГОРТА́ННИК, -а, *ч.*, *анат.* Хрящ над входом у гортань, що закриває її під час ковтання.

НАДГОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **НАДГОРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДГОРІ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.* Починати горіти; загорятися.

НАДГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш, *док.*, *перех.* Відгризати частину чого-небудь.

НАДГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надгри́зти**.

НАДГРИ́ЗТИ *див.* **надгриза́ти**.

НАДГРО́БНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься на могилі, признач. для могили. 2. Зробл. на могильній плиті, пам'ятнику. // Стос. до уболівань за померлим над труною, могилою.

НАДГРО́БНИК, -а, *ч.* Те саме, що **надгро́бок**.

НАДГРО́БОК, -бка, *ч.* Пам'ятник, камінь, плита і т. ін., встановлені на могилі.

НАДГРУДНИ́ННИЙ, -а, -е, *анат.* Який розміщений над грудниною.

НАДҐРУНТОВИ́Й, -а́, -е́, *геол.* Розміщений над ґрунтом, поверх ґрунту.

НАДГУСТИ́Й, -а́, -е́. Який значно перевищує звичайну густину.

НАДГУ́СТО. Присл. до **надгусти́й**.

НАДДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наддава́ти**.

НАДДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш, *недок.*, **НАДДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док.*, *перех.* 1. Набавляти, додавати що-небудь до того, що було раніше. // Додавати якої-небудь якості, властивості. 2. *розм.* Прискорювати, збільшувати швидкість руху.

НАДДАЛЕ́КИЙ, -а, -е, *спец.* Який значно перевищує звичайний радіус дії чого-небудь.

НАДДАЛЕКОБІ́ЙНИЙ, -а, -е, *військ.* Який має далекобійність, що значно перевищує звичайну. *Наддалекобійна артилерія.*

НАДДА́ТИ *див.* **наддава́ти**.

НАДДА́ЧА, -і, *ж.* Дія за знач. **надда́ти, наддава́ти**.

НАДДВЕ́РНИЙ, -а, -е. Розміщений над дверима.

НАДДЕРЖА́ВА, -и, *ж.* Держава, яка вирізняється своєю економічною та військовою потужністю, політичною вагою, справляє вирішальний вплив на міжнародне життя.

НАДДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **наднаціона́льний**.

НАДДЕ́РТИ *див.* **наддира́ти**.

НАДДЕ́РТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **надде́рти**.

НАДДЗЬО́БОК, -бка, *ч.*, *зоол.* Верхня частина дзьоба.

НАДДЗЮ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наддзюба́ти**.

НАДДЗЮБА́ТИ *див.* **наддзю́бувати**.

НАДДЗЮ́БУВАТИ, -ує, *недок.*, **НАДДЗЮБА́ТИ**, -а́є, *док.*, *перех.*, *розм.* Дзюбаючи, відривати шматочки чого-небудь в одному або кількох місцях.

НАДДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДДЕ́РТИ**, -ру́, -ре́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Трохи розривати що-небудь зверху, скраю; надривати. 2. *діал.* Здирати частину шкури з тварини.

НАДДИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *розм.* Пас. до **наддира́ти**.

НАДДНІПРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Який розташований над Дніпром, на берегах Дніпра, властивий цій місцевості.

НАДДНІСТРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Який розташований над Дністром, на берегах Дністра, властивий цій місцевості. ** **Наддністря́нський го́вір** – один з архаїчних говорів галицько-буковинської групи південно-західного наріччя.

НАДДО́ВБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наддовба́ти**.

НАДДОВБА́ТИ *див.* **наддо́вбувати**.

НАДДО́ВБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДДОВБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Довбаючи, робити невеликі поглиблення в одному або кількох місцях чого-небудь.

НАДДО́ВГИЙ, -а, -е. 1. Довший від звичайного. 2. *лінгв.* Стос. до голосних, дифтонгів або складів, подовжених з певною метою. *Наддовгий звук.* ** **Наддо́вгі хви́лі, радіохви́лі** – радіохвилі з довжиною хвилі більш як 10 тис. м.

НАДДО́ЗА, -и, *ж.* Доза, що набагато перевищує допустиму норму.

НАДДОМІНА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Окремий випадок переваги гетерозиготного стану алелів над гомозиготним. // Гетерозис, що виникає при моногібридному схрещуванні.

НАДДОМІНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Те саме, що **наддоміна́нтність**.

НАДДОРОГИ́Й, -а́, -е́. Який має надзвичайно високу вартість, ціну.

НАДДРЕДНО́УТ, -а, *ч.* Дредноут надвеликих розмірів.

НАДДУ́В, -у, *ч.* 1. Заповнення циліндрів поршневих двигунів внутрішнього згоряння повітрям, тиск якого перевищує тиск навколишнього середовища. 2. Штучне підвищення тиску газу в ємкостях.

НАДДУНА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який розташований над Дунаєм, на берегах Дунаю, властивий цій місцевості.

НАДЕ́В'ЯТЕРО, *присл.* На дев'ять частин.

НАДЕЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має еластичність, що перевищує звичайну.

НАДЕЛАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **наделасти́чний**.

НАДЕНЕ́РГІЯ, -ї, *ж.* Енергія, яка перевищує ту, що відома у фізиці.

НАДЕ́РЖАТИ *див.* **наде́ржувати**.

НАДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДЕ́РЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **притри́мувати**.

НАДЕ́РТИ *див.* **надира́ти**.

НАДЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наде́рти**.

НАДЕ́СЯТЕРО, *присл.* На десять частин.

НАДЕФЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Що має дуже велику ефективність, що дає надзвичайно високі результати.

НАДЖАРОМІЦНИ́Й, -а́, -е́. Якому властива дуже висока міцність за умов сильного розжарення.

НАДЖАРОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Який має підвищену жаростійкість.

НАДЖАРОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **наджаростійки́й**.

НАДЖИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДІЖДА́ТИ**, -дійду́, -діждеш, *док.*, *перех.*, *розм.* Перебувати десь деякий час із метою побачити, зустріти кого-, що-небудь; піджидати.

НАДЖОРСТКИ́Й, -а́, -е́. Який категорично не допускає відхилень, який обмежує чиї-небудь дії.

НАДЗІ́Р, надзо́ру, *ч.*, *діал.* Нагляд.

НАДЗА́ЙНЯТІСТЬ, -тості, *ж.* Зайнятість справами, що не залишає вільного часу.

НАДЗАПЛА́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Який міститься над заплавою, вище заплави.

НАДЗВИ́ЧА́Й, *присл.*, *діал.* Надзвичайно.

НАДЗВИЧА́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Дуже сильний ступенем свого виявлення та не схожий на інші; винятковий. // Не такий, як звичайно, як завжди, чимось відмінний; особливий. ** **Надзвича́йна ситуа́ція** – порушення нормальних умов життя і дія-

льності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, і т ін. **надзвича́йний подра́зник** – фактор оточуючого або внутрішнього середовища, що спричинює патологічні зміни життєдіяльності. **надзвича́йний стан** – тимчасовий особливий правовий режим у країні або в окремих її місцевостях, встановлений за надзвичайних умов на певний період. 2. Який рідко зустрічається, викликає почуття захоплення; незвичайний, чудовий. 3. Який має особливе значення, заслуговує на виняткову увагу. 4. Непередбачений, викликаний певною необхідністю, спеціально призначений для чого-небудь; екстрений, позачерговий.

НАДЗВИЧА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надзвича́йний**.

НАДЗВИЧА́ЙНО. Присл. до **надзвича́йний** 1, 2.

НАДЗВУ́К, -у, *ч.* 1. *розм.* Про надзвукову швидкість. 2. Те саме, що **ультразву́к**.

НАДЗВУКОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який перевищує швидкість поширення звуку.

НА́ДЗЕЛЕНЬ, *присл.* Не зовсім дозрілим, достиглим.

НАДЗЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. Розміщений над поверхнею землі. // Який відбувається на землі. ** **надзе́мний перехі́д** – споруда для переходу пішоходів через автомобільні дороги та залізничні колії. 2. Який міститься поза землею, у просторі; небесний. 3. *перен.* Надприродний, потойбічний, загробний. // Який перевищує звичайну міру чогонебудь.

НАДЗИЖЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* Продзижчати, прогудіти деякий час.

НАДЗИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* Уважно стежити, слідкувати за ким-, чим-небудь, пильнувати кого-, що-небудь; наглядати.

НАДЗИ́СК, -у, *ч.*, *заст.* Надприбуток.

НАДЗІ́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **кваза́р**.

НАДЗІ́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **надзо́ряний**.

НАДЗО́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *діал.* Наглядач.

НАДЗОРЯ́, -і́, *ж.*, *астр.* Зоря, яка за своєю світністю та розмірами у тисячі разів переважає Сонце.

НАДЗО́РЯНИЙ, -а, -е, *поет.* Який міститься вище зірок, за межами земної атмосфери.

НАДЗУ́БНИЙ, -а, -е. Який знаходиться над зубами.

НАДЗЯ́БРОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться над зябрами.

НАДИБАТИ *див.* **надиба́ти**.

НАДИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **НАДИ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДИ́БАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Зустрічати на шляху, дорогою кого-, що-небудь. 2. *перех.* Знаходити, виявляти кого-, що-небудь; відшукувати. // *неперех.*, *на кого – що.* Випадково наражатися на щось: натрапляти.

НАДИ́БУВАТИ *див.* **надиба́ти**.

НАДИВЛЯТИСЯ *див.* **надивля́тися**.

НАДИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАДИВИ́ТИСЯ**, -дивлю́ся, -ди́вишся; *мн.* нади́вляться; *док.* 1. Довго, досхочу дивитися на кого-, що-небудь. // Уважно спостерігаючи, пізнавати, вивчати кого-, щонебудь. 2. Багато бачити чогось, часто зустрічатися в житті з ким-, чим-небудь. 3. *перев. із запереч. не.* Досхочу, до повного задоволення намилуватися ким-, чим-небудь.

НАДИВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Багато, досхочу дивуватися. // Намилуватися вволю, до повного задоволення.

НАДИКТО́ВУВАТИ *див.* **надиктува́ти**.

НАДИКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **НАДИКТО́ВУВАТИ**, -ову́ю, -о́вуєш, *недок.*, *перех.* Вимовити (вимовляти) який-небудь текст для запису; продиктувати (продиктовувати).

НАДИМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надима́ти** і **надима́тися**.

НАДИМА́ТИ *див.* **надува́ти** 1.

НАДИМА́ТИСЯ *див.* **надува́тися**.

НАДИ́МИ, -ів, *мн.*, *мед.*, *діал.* Пахова грижа.

НАДИМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* надимля́ть; *док.* Напустити диму. // Курячи, наповнити що-небудь тютюновим димом.

НАДИ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Наповнений димом.

НАДИ́Р, -а, *ч.* Точка небесної сфери, протилежна зеніту.

НАДИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надира́ти**.

НАДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДЕ́РТИ** *і* **НАДРА́ТИ**, -деру́, -дере́ш; *мин. ч.* наде́р, -ла, -ло *і* надра́в, надра́ла, надра́ло; *док.*, *перех.* 1. Відриваючи, відокремлюючи невеликими частинами, збирати що-небудь у якій-небудь кількості. // Руйнуючи гнізда, забирати яйця, пташенят. 2. Подрібнювати очищене від лушпиння зерно на крупу. 3. *перен.*, *розм.* Беручи з кого-небудь більш ніж належить, назбирати яку-небудь кількість чогось.

НАДИ́ТИ, -джу, -ди́ш; *наказ. сп.* надь; *недок.*, *перех.* 1. Приваблювати до себе, манити. 2. Ловити рибу, приманюючи на що-небудь.

НА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, *на кого – що.* 1. Захоплюватися ким-, чим-небудь; спокушатися. 2. *розм.* Мати намір, намірятися на кого-, щонебудь; зазіхати.

НАДИХА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надиха́ти**. // **надихано**, *безос. присудк. сл.*

НАДИХА́ТИ *див.* **нади́хувати**[1].

НАДИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **НАДИ́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТХНУ́ТИ** і **НАДИХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Збуджувати, викликати душевне піднесення, натхнення; надавати душевної сили. // Викликати що-небудь у когось. 2. *на що.* Спонукати до яких-небудь учинків, дій (перев. благородних, високих).

НАДИХА́ТИСЯ *див.* **нади́хуватися**[1].

НАДИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **НАДИ́ХУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАТХНУ́ТИСЯ** *і* **НАДИХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Відчувати приплив сил, бадьорості, душевного піднесення під впливом чогонебудь.

НАДИХА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **надиха́ти**.

НАДИХНУ́ТИ *див.* **надиха́ти**.

НАДИХНУ́ТИСЯ *див.* **надиха́тися**.

НАДИ́ХУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАДИ́ХАТИ**, надихаю, надихаєш *і* нади́шу, нади́шеш, *док.*, *перех.* *і без додатка.* 1. Дихаючи, нагрівати повітря, робити його теплим, душним. 2. *док.*, *тільки* надишу́, нади́шеш, *перен.* Викликати в кого-небудь душевне піднесення, вплинути на когось яким-небудь чином.

НАДИ́ХУВАТИ[2] *див.* **надиха́ти**.

НАДИ́ХУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАДИ́ХАТИСЯ**, нади́хаюся, нади́хаєшся *і* нади́шуся, нади́шешся, *док.* Багато, досхочу дихати. // Дихаючи, вбирати в себе що-небудь.

НАДИ́ХУВАТИСЯ[2] *див.* **надиха́тися**.

НА́ДІ *див.* **над**.

НА́ДІБОК, -бка, *ч.*, *діал.* 1. Кусок деревини, пня. 2. *збірн.* Господарські речі. 3. *мет.* Виливанець.

НАДІ́БРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наді́брати**.

НАДІБРА́ТИ *див.* **надбира́ти**.

НАДІ́Б'Я, -я, *с.*, *діал.* Речі, майно.

НАДІ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **надіва́ти**.

НАДІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надіва́ти**.

НАДІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДІ́ТИ**, -і́ну, -і́неш, *док.*, *перех.* 1. Одягати на себе або на когось одяг, взуття. // Натягувати, насувати щось на який-небудь предмет. 2. Приладжувати, прикріплювати щось на кому-, чому-небудь, до кого-, чого-небудь. 3. Щільно вставляти, закріплювати, насаджувати на що-небудь.

НАДІВА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, **НАДІ́ТИСЯ**, -і́неться, *док.* 1. Одягатися на кого-, що-небудь. // Натягуватися на який-небудь предмет. 2. Приладжуватися, прикріплюватися на кому-, чому-небудь. 3. *тільки недок.* пас. до **надіва́ти**.

НАДІВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Сподіватися.

НАДІВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Багато, досхочу погуляти, будучи дівчиною. 2. Довгий час залишатися незаміжньою.

НАДІГНА́ТИ *див.* **надго́нити**.

НАДІГНУ́ТИ *див.* **надгина́ти**.

НАДІ́ГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наді́гну́ти**.

НАДІЖДА́ТИ *див.* **наджида́ти**.

НАДІ́Й, -до́ю, *ч.*, *с. г.* Кількість надоєного молока.

НАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який викликає повне довір'я, на якого цілком можна покластися. // Який відповідає своєму призначенню. // Який забезпечує досягнення мети; перевірений.

НАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **наді́йний**. 2. *тех.* Властивість об'єкта зберігати в часі в установлених межах значення всіх параметрів.

НАДІ́ЙНО. Присл. до **наді́йний**. // *у знач. присудк. сл.* Без хвилювань; спокійно, впевнено.

НАДІ́ЙСЬ *див.* **наді́сь**.

НАДІЙТИ́ *див.* **надхо́дити**.

НАДІ́Л, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **наділи́ти**, **наділя́ти** 1. 2. Ділянка землі, яку отримувала селянська сім'я для користування.

НА́ДІЛ, -у, *ч.*, *зах.* Те саме, що **наді́л** 2.

НАДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наділи́ти**. // **наді́лено**, *безос. присудк. сл.*

НАДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наділи́ти**, **наділя́ти**.

НАДІЛИ́ТИ *див.* **наділя́ти**.

НАДІ́ЛКИ, -ів, *мн.* Піхви для шаблі.

НАДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до наділу (у 2 знач.).

НАДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наділя́ти**.

НАДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАДІЛИ́ТИ**, -ділю́, -ді́лиш, *док.*, *перех.* 1. Виділяти комусь частину чого-небудь для користування. // Давати щонебудь у подарунок; обдаровувати. 2. *перен.* Виражати прихильність, вдячність і т. ін. у нагороду за що-небудь. 3. *перен.* Надавати яких-небудь властивостей, якостей і т. ін.

НАДІЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **наділя́ти**.

НАДІНДИВІДУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, який носить не індивідуальний, особистісний, а більш широкий, громадський характер; надособистісний.

НАДІНДУСТРІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надмірний розвиток великого машинного виробництва.

НАДІНДУСТРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що характеризується небаченим рівнем розвитку індустрії.

НАДІНТУЇ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надзвичайно розвинена інтуїція.

НАДІ́РВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надірва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Позбавлений сили; змучений, ослаблений. 3. *у знач. прикм.* Охриплий, різкий, пронизливий, з надривом.

НАДІ́РВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **наді́рваний**. *Надірваність голосу.*

НАДІРВА́ТИ *див.* **надрива́ти**.

НАДІРВА́ТИСЯ *див.* **надрива́тися**.

НАДІ́СЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наді́сла́ти**. // **наді́слано**, *безос. присудк. сл.*

НАДІСЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надісла́ти**.

НАДІСЛА́ТИ *див.* **надсила́ти**.

НАДІ́СЬ, **НАДІ́ЙСЬ**, *вставн. сл.*, *розм.*, *заст.* Уживається для підсилення достовірності висловленого у знач.: мабуть, певно, можливо.

НАДІ́ТИ *див.* **надіва́ти**.

НАДІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наді́ти**.

НАДІ́ТИСЯ *див.* **надіва́тися**.

НАДІ́Я, -ї, *ж.* 1. Впевненість у можливості здійснення чогось бажаного, потрібного, приємного; сподівання. 2. Те (той), на що (на кого) можна надіятися, покладатися, що (хто) є відрадою, опорою для кого-небудь. *Плекати надію.* ** **Бу́ти при наді́ї**, *діал.* – бути вагітною, чекати пологів (про вагітну жінку).

НАДІ́ЯННЯ, -я, *с.*, *арх.* Надія, сподівання.

НАДІ́ЯТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *недок.* 1. *на що, без додатка, з інфін.*, *із спол.* що. Мати надію, розраховувати на що-небудь; сподіватися. // *розм.* Чекати появи, прибуття кого-, чого-небудь, вірити у настання чогось. 2. *на кого – що.* Покладатися на кого-, що-небудь, бути впевненим у комусь, чомусь.

НАД'ЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАД'Ї́СТИ**, над'ї́м, над'ї́сѝ; *наказ. сп.* над'ї́ж; *док.*, *перех.* Відкушувати, з'їдати частину чого-небудь. *Над'їсти яблуко.*

НАД'Ї́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **над'ї́сти**.

НАД'Ї́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Над'їдений.

НАД'ЇЖДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **НАД'ЇЗДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, -ди́ть, *недок.*, **НАД'Ї́ХАТИ**, над'ї́ду, над'ї́деш, *док.* Їдучи, прибувати куди-небудь (незабаром або на короткий відтинок часу). // Їдучи, наближатися до кого-, чого-небудь.

НАД'ЇЗДИ́ТИ *див.* **над'їжджа́ти**.

НАД'Ї́СТИ *див.* **над'їда́ти**.

НАД'Ї́ХАТИ *див.* **над'їжджа́ти**.

НАДЙОДА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **перйода́т**.

НАДЙОДА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надйода́т**.

НАДКІ́СНИЦЯ, -і, *ж.*, *анат.* Щільна, білувата, волокниста оболонка зі сполучної тканини, яка покриває зовнішню поверхню кісток у людей та хребетних тварин.

НАДКІ́СНИЧНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **надкі́сниця**.

НАДКІСТКОВИ́Й, -а́, -е́. Розміщений над кісткою.

НАДКЛА́С, -у, *ч.* Таксон, що об'єднує ряд класів у межах типу.

НАДКЛА́СОВИЙ, -а, -е. Який стоїть поза класовими групами та класовими інтересами суспільства.

НАДКЛА́СОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **надкла́совий**.

НАДКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надкле́їти**.

НАДКЛЕ́ЇТИ *див.* **надкле́ювати**.

НАДКЛЕ́ЇТИСЯ *див.* **надкле́юватися**.

НАДКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надклепа́ти**.

НАДКЛЕПА́ТИ *див.* **надкле́пувати**.

НАДКЛЕ́ПКА, -и, *ж.*, *тех.*, 1. Дія за знач. **надклепа́ти**, **надкле́пувати**. 2. Частина чого-небудь, яку надклепали.

НАДКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **надкле́пувати**.

НАДКЛЕ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДКЛЕПА́ТИ**, надклепа́ю, надклепа́єш *і* надклеплю́, надкле́плеш; *мн.* надкле́плють; *док.*, *тех.*, *перех.* Приклепуючи, подовжувати; збільшувати що-небудь.

НАДКЛЕ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* пас. до **надкле́пувати**.

НАДКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надкле́ювати**.

НАДКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДКЛЕ́ЇТИ**, -е́ю, -е́їш, *док.*, *перех.* Приклеюючи, подовжувати щонебудь.

НАДКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАДКЛЕ́ЇТИСЯ**, -е́їться, *док.* 1. Подовжуватися шляхом додаткового приклеювання чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **надкле́ювати**.

НАДКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надклюва́ти**.

НАДКЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДКЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Клюючи, відривати шматочки чого-небудь в одному або кількох місцях.

НАДКЛЮВА́ТИ *див.* **надкльо́вувати**.

НАДКЛЮЧИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, розташований над ключицею (ключицями). ** **надключи́чна ділянка** – латеральна ділянка шиї.

НАДКО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **надко́лина**.

НАДКО́ЛЕНИЙ, **НАДКО́ЛОТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надколо́ти**.

НАДКО́ЛИНА, -и, *ж.* Щілина, тріщина, утворена надколюванням.

НАДКОЛІ́ННИЙ, -а, -е. Який міститься вище коліна. *Надколінна кістка. Надколінні м'язи.* ** **надколі́нна ча́шка**, *анат.* – те саме, що **надколі́нок**.

НАДКОЛІ́НОК, -нка, *ч.*, *анат.* Кістка, розміщена у товщі сухожилка чотириголовкового м'яза стегна. ** **рудимента́рний надколі́нок** – вроджена вада розвитку, яка характеризується малими розмірами надколінка. **часткови́й надколі́нок** – вроджена вада розвитку, яка характеризується надколінком, що складається із двох або трьох фрагментів.

НАДКО́ЛІНОК, -нка, *ч.*, *анат.* Плоска округла кістка, розміщена спереду нижнього кінця стегна.

НАДКОЛО́ТИ *див.* **надко́лювати**.

НАДКО́ЛОТИЙ *див.* **надко́лений**.

НАДКОЛО́ТИСЯ *див.* **надко́люватися**.

НАДКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надко́лювати** і **надко́люватися**. *Надколювання і вимочування плодів.*

НАДКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДКОЛО́ТИ**, -колю́, -ко́леш, *док.*, *перех.* 1. Трохи, не до кінця розколювати. 2. Проколювати чим-небудь гострим, робити уколи зверху.

НАДКО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАДКОЛО́ТИСЯ**, -ко́леться, *док.* 1. Трохи, не до кінця розколюватися; 2. *тільки недок.* Пас. до **надко́лювати**.

НАДКОМПЛЕ́КТ, -у, *ч.* Те, що не входить до комплекту, перевищує комплект.

НАДКОМПЛЕ́КТНИЙ, -а, -е. Який не входить до ком-

плекту, є зайвим, додатковим.
НАДКОНТРА́СТНИЙ, -а, -е. Контрастність якого переважає звичайну.
НАДКОРО́НА, -и, *ж.*, *астр.* Найбільш віддалені від від Сонця області сонячної корони.
НАДКОРО́ТКИЙ, -а, -е. Дуже, надзвичайно короткий.
НАДКОСИ́ТИ *див.* **надко́шувати**.
НАДКОТИ́ТИ, -очу́, -о́тиш, *док.*, *діал.* Підкотити.
НАДКО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надкоси́ти**. // **надко́шено**, *безос. присудк. сл*
НАДКОШТО́РИСНИЙ, -а, -е. Який перевищує передбачені кошторисом витрати, виходить за його межі.
НАДКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДКОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* Скошувати невелику частину чого-небудь скраю.
НАДКРИ́ЛА, -кри́л, *мн.* (*одн.* **надкрило́**, -а́, *с.*), *ент.* Тверді передні крила жуків і перетинчастокрилих комах, які захищають м'які літальні крила.
НАДКРИЛО́ *див.* **надкри́ла**.
НАДКРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що перевищує гранично допустимі норми, умови.
НАДКРИТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надкрити́чний**.
НАДКСЕНОНА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **перксенона́т**.
НАДКСЕНОНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надксенона́т**.
НАДКУ́С, -у, *ч.* Виїмка, залишена на чомусь після надкушування. *Надкус на груші.*
НАДКУСИ́ТИ *див.* **надку́шувати**.
НАДКУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надкуси́ти**. // *У знач. прикм.*
НАДКУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надку́шувати**.
НАДКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДКУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* Відкушувати частину чого-небудь.
НАДЛА́М, -у, *ч.* 1. Те саме, що **надло́м**. 2. *мед.* Підокісний перелом трубчастої кістки без порушення її неперервності, але з кутовою деформацією. ** **надла́м особи́стості** – невиражені зміни особистості, зумовлені псих-отравмуючими переживаннями.
НАДЛА́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надлама́ти**. 2. *у знач. прикм.* Охриплий, зі зміненим тембром.
НАДЛАМА́ТИ *див.* **надла́мувати**.
НАДЛАМА́ТИСЯ *див.* **надла́муватися**.
НАДЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДЛАМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **надло́млювати**.
НАДЛА́МУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАДЛАМА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* Те саме, що **надло́млюватися**.
НАДЛЕГКИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Легший від звичайного. *Надлегкий сплав.*
НАДЛЕТІ́ТИ *див.* **надліта́ти**.
НАДЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДЛИ́ТИ**, наділлю́, наділле́ш, *док.*, *перех.* Відливати незначну частину рідини з чого-небудь. *Надлити воду з відра.*
НАДЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *поет.* Прилинути, прилетіти.
НАДЛИ́ТИ *див.* **надлива́ти**.
НАДЛИ́ШКОВИЙ, -а, -е. Який перевищує загальноприйняту норму чи потребу в чому-небудь. *Надлишкова енергія. Надлишкова вода.* ** **надли́шкова мі́цність** – запас міцності конструкції мосту, підйомного крана тощо. **надли́шкові поту́жності** – машини та обладнання, наявні на підприємстві понад ті, що придбані для роботи в номінальних, розрахункових умовах. **надлишко́ві резе́рви** – перевищення мінімального рівня резервних запасів, що їх банки обов'язково повинні тримати у вигляді готівки.
НАДЛИШКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **надли́шковий**. 2. Наявність у системі додаткових засобів понад ті, які б могли забезпечити її нормальне функціонування. ** **енергети́чна надлишко́вість** – запас потужностей, який може бути використаний у більш тяжких умовах експлуатації або за умови старіння виробу. **інформаці́йна надлишко́вість** – те саме, що **надлишко́вість да́них**. **ко́дова надлишко́вість, надлишко́вість ко́ду** – додаткова частина коду для підвищення вірогідності інформації, що передається. **надлишко́вість да́них** – наявність в інформаційних масивах системи продубльованих або додаткових даних. **надлишко́вість ко́ду** – *див.* **ко́дова надлишко́вість**. **надлишко́вість мере́жі** – наявність резервних потужностей комп'ютерної мережі, які забезпечують підвищення надійності її роботи. **надлишко́вість ча́су** – запас часу для повторного виконання операції. **програ́мна надлишко́вість** – сукупність операторів програми, що використовуються для контролю програми і підвищення вірогідності результатів. **структу́рна надлишко́вість** – надлишковість системи, що введена за рахунок ускладнення її структури з метою підвищення її надійності та захищеності. **функціона́льна надлишко́вість** – наявність додаткових функцій та компонентів системи для підвищення її надійності та захищеності.
НАДЛИШКО́ВО. Присл. до **надли́шковий**.
НАДЛИ́ШОК, -шку, *ч.* 1. Кількість чого-небудь, що виходить за межі потреб, перевищує їх. // Та кількість, яка залишається після задоволення всіх потреб. ** **надли́шок капіта́лу** – капітал, який перевищує необхідний для реалізації даного проекту. **надли́шок креди́ту:** а) надмірна сума цільового кредиту; б) перевищення кредитних пропозицій над попитом на них. **надли́шок у страхува́нні:** а) сума, що є першою частиною витрат, що їх зазнає страхувальник за умов страхування; б) залишок ризику, який не може бути розміщений на страховому ринку. 2. *перен.* Дуже велика міра, ступінь чого-небудь. *Надлишок сміливості.*
НАДЛІКТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься вище ліктя.
НАДЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДЛЕТІ́ТИ**, -лечу́, -лети́ш, *док.*, *розм.* Летючи, прибувати куди-небудь, з'являтися десь. // Швидко підбігати, підходити або під'їжджати до кого-, чого-небудь. // Поширюючись, доноситися до кого-небудь.
НАДЛОБКО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться, розміщений над лобком.
НАДЛО́БНИЙ, -а, -е. Який міститься вище лоба, над лобом.
НАДЛО́Б'Я, -я, *с.* Частина головної коробки, черепа, яка міститься над лобом.
НАДЛО́М, -у, *ч.* 1. Надломлене місце, тріщина в чому-небудь. 2. *перен.* Різке послаблення душевних і фізичних сил; пригнічений стан. *Надлом здоров'я.*
НАДЛОМИ́ТИ *див.* **надло́млювати**.
НАДЛОМИ́ТИСЯ *див.* **надло́млюватися**.
НАДЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надломи́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має форму чогось перегнутого, заломленого. 3. *у знач. прикм.* Охриплий, зі зміненим тембром.
НАДЛО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **надло́м** 2.
НАДЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДЛОМИ́ТИ**, -ломлю́, -ло́миш; *мн.* надло́млять; *док.*, *перех.* 1. Зламувати не зовсім, не до кінця. // Відламлювати трохи, частину від чого-небудь. 2. *перен.* Ослаблювати, підривати душевні й фізичні сили.
НАДЛО́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАДЛОМИ́ТИСЯ**, -ло́миться; *мн.* надло́мляться; *док.* 1. Не зовсім, не до кінця відламлюватися. 2. *перен.* Виснажуватися, втрачаючи душевні й фізичні сили.
НАДЛОПА́ТКОВИЙ, -а, -е. Який міститься над лопаткою.
НАДЛУ́БАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Колупаючи, діставати, добувати що-небудь.
НАДЛУПИ́ТИ *див.* **надлу́плювати**.
НАДЛУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надлупи́ти**.
НАДЛУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДЛУПИ́ТИ**, -луплю́, -лу́пиш; *мн.* надлу́плять; *док.*, *перех.* Очищати, оббирати якусь частину чого-небудь від шкаралупи, лушпиння, кори і т. ін.
НАДЛЮДИ́НА, -и, *ж.* 1. У деяких філософських вченнях – сильна особа, чия воля, бажання та вчинки не піддаються ніяким обмеженням. 2. Про видатну, велику людину.
НАДЛЮ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Який перевищує звичайні людські якості, властивості, можливості і т. ін.
НА́ДМА, -и, *ж.*, *зах.* Дюна, піщаний замет.
НАДМАЛИ́Й, -а́, -е́. Надзвичайно малий, незначний (за якими-небудь характеристиками).
НАДМАНГАНА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **перманганат**.
НАДМАНГАНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надмангана́т**.
НАДМАНГАНІ́Л, -у, *ч.* Темно-зелений радикал з одним неспареним електроном або однозарядний катіон, що містять атом Мангану у ступені окиснення +7.
НАДМАРАФО́Н, -у, *ч.* Спортивні змагання на дистанції, довшій за марафонську; дистанція таких змагань.
НАДМАРАФО́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Учасник надмарафону.
НАДМАСИ́ВНИЙ, -а, -е. Що має дуже щільну масу, яка у багато разів більша за сонячну (про космічні тіла).
НАДМАСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **надмаси́вний**.
НАДМА́ТОЧКОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться над маточкою.
НАДМЕТА́, -и́, *ж.* Вища мета, досягненню якої все підпорядковується.
НАДМИГДА́ЛИКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться, розміщений над мигдаликом.
НАДМІНІАТЮРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надзвичайна мініатюризація.
НАДМІНІАТЮ́РНИЙ, -а, -е. Який вирізняється надзвичайно малими розмірами.
НАДМІНІАТЮ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **надмініатю́рний**.
НАДМІ́Р, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **надмі́ру**.
НА́ДМІР, -у, *ч.* 1. Кількість чого-небудь, що перевершує потребу в ньому; надлишок. 2. Дуже велика кількість, вищий ступінь чого-небудь.
НАДМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який перевершує міру, звичайну норму чого-небудь. ** **надмі́рна пропози́ція** – пропозиція, яка значно перевищує попит і спричиняє затоварювання. **надмі́рний по́пит** – попит, який значно перевищує пропозицію. 2. Який перевищує звичайний ступінь виявлення чого-небудь. 3. Який значно перевищує потребу, необхідність у чому-небудь. 4. Значний щодо розміру, величини, кількості і т. ін.
НАДМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надмі́рний**. // Те, що перевершує звичайний ступінь, норму чого-небудь.
НАДМІ́РНО. Присл. до **надмі́рний**.
НАДМІ́РУ, *присл.* Надзвичайно, дуже, занадто. // Понад міру.
НАДМІ́СТО, -а, *ч.* Про гігантське місто, що виникло внаслідок злиття декількох міст; те саме, що **мегалопо́ліс**.
НАДМІХУРО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться, розміщений над міхуром.
НАДМІЦНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який має дуже велику міцність.
НАДМІ́ЦНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **надміцни́й**.
НАДМІ́ЦНО. Присл. до **надміцни́й**.
НАДМОГИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься над могилою.
НАДМОКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАДМО́КНУТИ**, -не, *док.*, *розм.* Починати мокнути; трохи промокати.
НАДМО́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надмо́кнути**.
НАДМО́КНУТИ *див.* **надмока́ти**.
НАДМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який знаходиться за межами молекули; пов'язаний з виходом за межі молекулярної структури. *Надмолекулярний рівень вивчення.*
НАДМОЛІБДА́Т, -у, *ч.* Сіль із двозарядним аніоном, у якому атом Молібдену в ступені окиснення +6 сполучений із чотирма оксигеновими атомами.
НАДМОЛІБДА́Т-АНГІДРИ́Д, -у, *ч.* Триокисень молібдену – білий порошок, що розчиняється в лугах.
НАДМОЛІБДА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надмолібда́т**.
НАДМО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до надмор'я. // Який міститься на березі моря, біля моря. // Який проживає поблизу моря.
НАДМО́Р'Я, -я, *с.* Місцевість біля моря.
НАДМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надмочи́ти**.
НАДМОЧИ́ТИ *див.* **надмо́чувати**.
НАДМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДМОЧИ́ТИ**, -мочу́, -мо́чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Трохи, злегка намочувати.
НАДМ'ЯКИ́Й, -а́, -е́. Дуже, надзвичайно м'який.
НАДНАВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Надзвичайно велике навантаження, дуже велике напруження.
НАДНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Якому властива надійність найвищої міри.
НАДНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **наднаді́йний**.
НАДНАПРУ́ГА, -и, *ж.* Надзвичайно велика напруга.
НАДНАПРУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Надмірне напруження фізичних і душевних сил. 2. *тех.* Напруження, яке значно перевищує звичайне.
НАДНАСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Надзвичайно насичений чим-небудь.
НАДНАСИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **наднаси́чений**.
НАДНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Що стоїть вище за органи та інститути окремої країни; загальний для ряду країн. 2. Пов'язаний з відмовою від національного суверенітету. 3. Не пов'язаний з якою-небудь нацією, державою; що відноситься до всього світу, всесвітній.
НАДНАЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Незалежність від національних, державних інтересів, рамок.
НАДНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Особливо небезпечний.
НАДНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наднебезпе́чний**.
НАДНЕПТУНА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **пернептуна́т**.
НАДНЕПТУНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **наднептуна́т**.
НАДНЕСТИ́ *див.* **надно́сити**.
НАДНИЗЬКИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Нижчий від звичайного. // Надзвичайно низький (про деякі фізичні характеристики). *Наднизький тиск.*
НАДНИ́ЗЬКО. Присл. до **наднизьки́й**.
НАДНИРКО́ВИЙ, -а́, -ве́, *анат.* Який міститься над ниркою. ** **наднирко́ві за́лози**, *анат.* – парні органи внутрішньої секреції у хребетних тварин і людини, розміщені над ниркою.
НАДНИ́РНИКИ, -ів, *мн.* Парні залози внутрішньої секреції, розміщені над верхніми полюсами нирок. ** **додатко́вий надни́рник** – аномалія розвитку, яка характеризується скупченням клітин надниркника, що тісно пов'язані зі статевими залозами.
НАДНІГТЬОВИ́Й, -а́, -е́: ** **наднігтьова́ пласти́нка** – тонка епітеліальна облямівка попереду нігтьового валика, розміщена над нігтьовою пластинкою у ділянці нігтьової ямочки.
НАДНОВИ́Й, -а́, -е́. Дуже, надзвичайно новий. ** **наднові́ зо́рі** – змінні зорі, блиск яких за кілька днів зростає у сотні мільйонів разів, а потім повільно спадає.
НАДНОРМАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який перевищує встановлені нормативи.
НАДНОРМАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наднормати́вний**.
НАДНО́РМОВИЙ, -а, -е. Який перевищує передбачену норму.
НАДНО́СИТИ, -но́шу, -но́сиш, *недок.*, **НАДНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* надні́с, наднесла́, наднесло́; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **прино́сити**.
НА́ДО *див.* **над**.
НА́ДОБА, -и, *ж.*, *діал.* Потреба, необхідність.
НАДОБЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Дуже, надзвичайно обережний.
НАДОБЕРЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **надобере́жний**.
НАДОБИ́ТИСЯ, -блю́ся, -би́шся, *недок.*, *діал.* Бути потрібним комусь.
НАДОБІ́ГТИ, -іжу́, -іжи́ш, *док.*, *зах.* Надбігти.
НАДОБІ́ДДЯ, -я, *с.*, *діал.* Час перед обідом, передобідній час.
НА́ДОВБА, -и, *ж.* Протитанкова перешкода із рейок, дерева, залізобетонних стовпчиків, тумб і т. ін., вкопаних у землю.
НАДО́ВБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надовба́ти**.
НАДОВБА́ТИ *див.* **надо́вбувати**.
НА́ДОВБЕНЬ, -бня, *ч.* 1. саме, що **на́довба**. 2. *діал.* Дурень, бевзь.
НА́ДОВБИ, НА́ДОВБНІ, -ів, *мн.* Протитанкові загородження з деревини, металевих балок, рейок, залізобетонних пірамід і каміння.
НА́ДОВБНІ *див.* **на́довби**.
НАДО́ВБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДОВБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Довбаючи, наробити певну кількість дірок, отворів і т. ін. // Довбаючи, діста-

ти, добути певну кількість чого-небудь.
НАДО́ВГО, *присл.* На тривалий, довгий час, на великий строк.
НА́ДОВЖИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Кільканадцять сплавних плотів, з'єднаних послідовно, один за одним.
НАДОВКО́ЛА *див.* **надоко́ла**.
НАДОВКРУ́Г, *присл.* Те саме, що **надовко́ла**.
НАДОГА́Д, *присл.*, *діал.* Натякаючи, з натяком.
НАДОДВЕ́РТИЙ, -а, -е. Дуже, надзвичайно одвертий.
НАДОДВЕ́РТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **надодве́ртий**.
НАДО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надої́ти**. // **надо́єно**, *безос. присудк. сл.*
НАДОЗБРО́ЄННЯ, -я, *с.* Створення і накопичення зброї, що набагато перевищує оборонні потреби.
НАДОЗО́ЛИТИ *див.* **надозо́лювати**.
НАДОЗО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДОЗО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *діал.* Дошкуляти, набридати.
НАДОЇ́ТИ *див.* **надо́ювати**.
НАДОКО́ЛА, НАДОВКО́ЛА, *присл.*, *діал.* Навколо.
НАДОКО́ЛИШНІЙ, -я, -є, *діал.* Довколишній, навколишній.
НА́ДОКОЛО, *присл.*, *діал.* Те саме, що **надоко́ла**.
НАДОКУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надокуча́ти**.
НАДОКУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДОКУ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* Ставати неприємним, нестерпним від повторення, одноманітності і т. ін.
НАДОКУ́ЧИТИ *див.* **надокуча́ти**.
НАДОКУ́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Який надокучає, набридає своїми діями, вчинками і т. ін. // Який не залишає в спокої; невідступний, настирливий.
НАДОКУ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **надоку́чливий**.
НАДОКУ́ЧЛИВО. Присл. до **надоку́чливий**.
НАДОКУ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **надоку́чливий**.
НАДОКУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надоку́чний**.
НАДОКУ́ЧНО, *рідко.* Присл. до **надоку́чний**.
НАДОЛИ́НУ, *присл.*, *діал.* Вниз.
НАДО́ЛІ, *присл.*, *діал.* Внизу.
НА́ДОЛОБЕНЬ, -бня, *ч.* 1. Те саме, що **на́довба**. 2. *перен.*, *лайл.* Про нерозумну, безтолкову людину; бовдур, телепень.
НА́ДОЛОК, -лку, *ч.*, *діал.* Нижня частина плаття.
НАДОЛУЖА́ТИ *див.* **надолу́жувати**.
НАДОЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надолу́жити**.
НАДОЛУ́ЖЕННЯ, -я, *с.*, Дія за знач. **надолу́жити**, **надолу́жувати** 1.
НАДОЛУ́ЖИТИ *див.* **надолу́жувати**.
НАДОЛУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надолу́жувати**.
НАДОЛУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідше* **НАДОЛУЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДОЛУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, док. 1. *перех.* Наздоганяти, заповнювати, замінювати втрачене, пропущене, згаяне, те, чого не вистачає. 2. *неперех.*, *перен.* Енергійно, посилено займатися чим-небудь. 3. *неперех.*, *перен.*, *діал.* Надокучати. 4. *перех.*, *перен.*, *діал.* Уживати щонебудь у великій кількості.
НАДОЛУ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **надолу́жувати**.
НАДО́МНИЙ, -а, -е. Який виконується вдома. *Надомна робота.*
НАДО́МНИК, -а, *ч.* Робітник, що виконує доручену йому роботу вдома. *Праця надомників.*
НАДО́МНИЦТВО, -а, *с.* Виконання виробничого завдання вдома; праця, діяльність надомника.
НАДО́МНИЦЯ, -і. Жін. до **надо́мник**.
НАДОПЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Дуже, надзвичайно оперативний (*див.* **оперативний** 4).
НАДОПЕРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надоперати́вний**.
НАДОПЕРАТИ́ВНО. Присл. до **надоперати́вний**.
НАДОРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься над орбітами. *Надорбітальний щиток.*
НАДОСОБИ́СТИЙ, -а, -е. Не пов'язаний з окремою особою; загальнолюдський.
НАДОСОБИ́СТІСНИЙ, -а, -е. Те саме, що **надіндивідуа́льний**.
НАДОСОБИ́СТІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надособи́стісний**.
НАДОСПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Прибувати вчасно, у потрібний момент.
НАДО́ЧНИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься над очима.
НАДОЧНОЯМКО́ВИЙ, -а́, -е́, *анат.* Який міститься над очними ямками, орбітами.
НАДО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надо́ювати**.
НАДО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДОЇ́ТИ**, -ою, -оїш; *наказ. сп.* надої́; *док.*, *перех.* Доячи, одержувати яку-небудь кількість молока.
НАДО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **надо́ювати**.
НАДПА́ЛУБНИЙ, -а, -е. Який міститься над палубою судна.
НАДПАРЛА́МЕНТСЬКИЙ, -а, -е: ** **надпарла́ментські о́ргани вла́ди**: в деяких країнах – особливі представницькі установи; збираються для прийняття найбільш важливих рішень і є вищим органом по відношенню до постійно діючого парламенту.
НАДПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до надпартійності.
НАДПАРТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Свобода, незалежність чого-небудь (філософії, засобів інформації і т. ін.) від партійних, класових інтересів.
НАДПАХВИ́ННИЙ, -а, -е. Який знаходиться над пахвиною.
НАДПЕРЕНІ́ССЯ, -я, *с.* Місце над переніссям між бровами.
НАДПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДПИ́ТИ**, надіп'ю, надіп'єш, *док.*, *перех.* Випивати трохи, частину чого-небудь.
НАДПИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **надпива́ти**.
НАДПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надпи́лювати**.
НАДПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Розпилювати зверху, неглибоко, не до кінця. *Надпилювати дошку.*
НАДПИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надпиля́ти**.
НАДПИЛЯ́ТИ *див.* **надпи́лювати**.
НА́ДПИС, -у, *ч.* Те саме, що **на́пис**.
НАДПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надписа́ти**.
НАДПИСА́ТИ *див.* **надпи́сувати**.
НАДПИ́СКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **надписа́ти**, **надпи́сувати**. 2. Слово, поправка, надписані зверху чого-небудь.
НАДПИСНИ́Й, -а́, -е́. Який має надпис. *Надписна книжка.*
НАДПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **надпи́сувати**.
НАДПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надпи́сувати**.
НАДПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док.*, *перех.* 1. Писати зверху над раніше написаним. 2. Робити напис на чомунебудь (перев. на зовнішньому боці).
НАДПИ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **надпи́сувати**.
НАДПИ́СУВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто робить напис на чому-небудь. 2. Будь-яка особа (крім платника за векселем), яка поставила свій підпис на векселі та взяла на себе відповідальність за вчасну оплату векселя.
НАДПИ́ТИ *див.* **надпива́ти**.
НАДПИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надпи́ти**. // *у знач. прикм.*
НАДПІД'ЯЗИКО́ВИЙ, -а, -е. Обмежений знизу під'язиковою кісткою. ** **надпід'язико́ва ділянка** – верхня частина передньої ділянки шиї, обмежена знизу під'язиковою кісткою.
НАДПІД'ЯЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **надпід'язико́вий**.
НА́ДПІЗЬ, *присл.*, *діал.* Запізно.
НАДПІ́ХВОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться над піхвою.
НАДПЛА́НОВИЙ, -а, -е. Який перевищує передбачене планом.
НАДПЛА́НОВО. Присл. до **надпла́новий**.
НАДПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до надпластичності.
НАДПЛАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість металів (сплавів) сильно і рівномірно пластично деформуватися, не руйнуючись під впливом зовнішніх сил.
НАДПЛЕСТИ́ *див.* **надпліта́ти**.
НАДПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надплести́**.
НАДПЛЕ́ТЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **надпліта́ння**.
НАДПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДПЛИВТИ́** *і* **НАДПЛИСТИ́**, -иву́, -иве́ш, *док.*, *розм.* 1. Пливучи, досягати якого-небудь місця; припливати. // *перен.* Легко і плавно наближатися. 2. *перен.* Мимовільно виникати, з'являтися.
НАДПЛИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до надплинності.
НАДПЛИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Явище зникнення в'язкості (тертя) у рідкому гелії при низьких температурах.
НАДПЛИСТИ́ *див.* **надплива́ти**.
НАДПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **надпліта́ти**. 2. Те, що надплетене; надплетена частина чогонебудь; надв'язування.
НАДПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДПЛЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш, *док.*, *перех.* 1. Приєднувати, додавати під час в'язання до чого-небудь нові петлі. 2. Надв'язуючи, збільшувати, подовжувати що-небудь.
НАДПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **надпліта́ти**.
НАДПЛІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Частина тіла, що міститься вище плечей, між плечима і шиєю.
НАДПЛУТОНА́Т, -у, *ч.* Сіль із тризарядним аніоном, у якому Плутоній (+7) сполучений із пятьма оксигеновими атомами.
НАДПЛУТОНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надплутона́т**.
НАДПОРИ́В, -у, *ч.*, *розм.* Бурхливий вияв якогонебудь почуття; сильний порив.
НАДПОРО́ГОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться вище порогу чутливості.
НАДПОРО́ТИ *див.* **надпо́рювати**.
НАДПО́РОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надпоро́ти**.
НАДПОРО́ТИСЯ *див.* **надпо́рюватися**.
НАДПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДПОРО́ТИ**, -порю́, -по́реш, *док.*, *перех.* Небагато, трохи розпорювати.
НАДПО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАДПОРО́ТИСЯ**, -по́реться, *док.* 1. Небагато, трохи розпорюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **надпо́рювати**.
НАДПОТУ́ЖНИЙ, -а, -е, *тех.* Який має дуже велику потужність.
НАДПОТУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надпоту́жний**.
НАДПРИБУ́ТОК, -тку, *ч.*, *ек.* Прибуток, що значно перевершує середню норму прибутку в суспільстві.
НАДПРИРО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Якого, за містичними уявленнями, не можна пояснити у природний спосіб; не підлеглий законам природи. 2. Який перевищує звичайну міру, норму, звичайний ступінь вияву чого-небудь; незвичайний.
НАДПРИРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надприро́дний**.
НАДПРИРО́ДНО. Присл. до **надприро́дний**.
НАДПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е, *фіз.* Якому властиве зникнення електричного опору.
НАДПРОВІДНИ́К, -а́, *ч.* Метал, сплав або керамічний матеріал, який має властивість за дуже низької температури повністю втрачати електричний опір.
НАДПРОВІДНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **надпровідни́к**.
НАДПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* Явище зникнення електричного опору деяких металів, сплавів і хімічних сполук під час охолодження до температури, нижчої за певну критичну температуру, характерну для кожного даного матеріалу.
НАДПРОГРА́МА, -и, *ж.* Те, що не входить до програми; те, що виходить за межі передбаченого програмою.
НАДПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. Який не входить до програми; який виходить за межі передбаченого програмою.
НАДПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який вирізняється особливою проникністю.
НАДПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **надпроникни́й**.
НАДПРОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Прохідність якого перевищує звичайну.
НАДПРУЖНИ́Й, -у́жна́, -у́жне́. Пружність якого перевищує звичайну.
НАДПРУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **надпру́жний**.
НАДП'ЯТКО́ВИЙ, -а́, -е́. Який знаходиться над п'яткою.
НА́ДРА, надр, *мн.* 1. Глибини землі та все те, що міститься під земною поверхнею. 2. *перен.* Внутрішній простір, внутрішня частина чого-небудь. 3. *перен.* Про широкі верстви суспільства, народу.
НАДРА́ДЦЯ, -і, *ч.*, *зах.*, *іст.* Старший судовий радник.
НАДРА́ЄНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **надраї́ти**.
НАДРАЇ́ТИ *див.* **надра́ювати**.
НА́ДРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надра́ти**.
НАДРА́ННІЙ, -я, -є. 1. Який буває перед ранком. 2. Який достигає набагато раніше, ніж звичайно. // Який провадиться, здійснюється значно раніше звичайного строку.
НАДРА́ТИ *див.* **надира́ти**.
НАДРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДРАЇ́ТИ**, -а́ю, -а́їш, *док.*, *перех.*, *розм.* Начищати, натирати до яскравого блиску.
НАДРА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **надра́ювати**.
НАДРЕАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* У живопису, літературі – прагнення до гранично точного та безстороннього відтворення реальності.
НАДРЕАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до надреалізму, пов'язаний з ним.
НАДРЕАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надреалісти́чний**.
НАДРЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що виходить за межі реального.
НАДРЕА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Образи, уявлення, що виходять за межі реального.
НАДРЕБЕ́РНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, розташований над ребрами.
НАДРЕВОЛЮЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Учасник ультралівого терористичного руху.
НАДРЕКО́РД, -у, *ч.* Надзвичайно високий показник, досягнутий у змаганні або в роботі.
НАДРЕНА́Т-АНГІДРИ́Д, -у, *ч.* Сімдругоокисень ренію – світло-жовті кристали, леткі при нагріванні, розчинні у воді, ацетоні.
НАДРЕСИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надресирува́ти**.
НАДРЕСИРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надресиро́ваний**.
НАДРЕСИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* *розм.* 1. Дресируючи, навчити чого-небудь. *Надресирувати собаку.* 2. *перен.* Навчити за допомогою муштри; вишколити, вимуштрувати.
НАДРИ́В, -у, *ч.* 1. Надірване місце. *Надрив на конверті.* // Часткове порушення неперервності м'яких тканин при закритих пошкодженнях. 2. *перен.* Надмірне фізичне напруження, зусилля. // Неприродність, хворобливість у виявленні якого-небудь почуття.
НАДРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДІРВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.* 1. Розривати трохи, не зовсім, не до кінця. // Відривати частину чого-небудь. 2. *перен.* Пошкоджувати що-небудь через перенапруження, перевантаження. // Завдавати шкоди здоров'ю фізичним або моральним напруженням. *Надривати душу. Надривати сили.*
НАДРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАДІРВА́ТИСЯ**, -дірву́ся, -дірве́шся, *док.* 1. Розриватися трохи, не до кінця. 2. *перен.* Робити що-небудь з надмірним зусиллям, напруженням, стараючись з усієї сили. // Дуже голосно кричати, говорити. 3. *перен.*, *розм.* Надмірним напруженням, зусиллям завдавати шкоди здоров'ю; підриватися. 4. *тільки недок.* Пас. до **надрива́ти**.
НАДРИ́ВИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **надри́вний**. *Надривистий крик.*
НАДРИ́ВИСТО. Присл. до **надри́вистий**.
НАДРИ́ВНИЙ, -а, -е. Надмірно різкий, з великим напруженням.
НАДРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надри́вний**.
НАДРИ́ВНО. Присл. до **надри́вний**.
НАДРІ́БНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надрібни́ти**.
НАДРІБНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Подрібнити певну кількість чого-небудь.
НАДРІ́З, -у, *ч.* Надрізане місце.
НАДРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надрі́зати**.
НАДРІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надріза́ти**.
НАДРІЗА́ТИ *див.* **надрі́зувати**.
НАДРІЗА́ТИСЯ *див.* **надрі́зуватися**.
НАДРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **надрі́зувати**.
НАДРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надрі́зувати**.
НАДРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **НАДРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш,

недок., **НАДРІ́ЗАТИ**, -іжу, -іжеш, *док.*, *перех.* Розрізувати трохи, не повністю, не до кінця.

НАДРІ́ЗУВАТИСЯ, -ується *і* **НАДРІЗА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.* 1. Розрізуватися трохи, не повністю, не до кінця. 2. Пас. до **надрі́зувати**, **надріза́ти**.

НАДРІЧКО́ВИЙ, -а́, -е́. Який буває, міститься біля річки, на березі річки.

НАДРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **надрічко́вий**.

НАДРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Місцевість біля річки, на березі річки.

НАДРОБИ́ТИ, -дроблю́, -дро́биш; *мн.* надро́блять; *док.*, *перех.* Дроблячи, виготовити певну кількість чого-небудь. *Надробити щебеню.*

НАДРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надроби́ти**.

НА́ДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **на́дра**.

НАДРОДИ́НА, -и, *ж.*, *біол.* Систематична одиниця, що об'єднує групу родин у межах ряду.

НАДРОСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДРОСТИ́**, -ту́, -те́ш, *док.* Трохи виростати, збільшувати свій ріст.

НАДРОСТИ́ *див.* **надроста́ти**.

НАДРОЧИ́ТИ, -рочу́, -ро́чиш, *док.*, **НАДРО́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Підбурити, нацькувати проти кого-небудь.

НАДРО́ЧУВАТИ *див.* **надрочи́ти**.

НАДРУ́Б, -у, *ч.* Надрубане місце.

НАДРУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надруба́ти**. // **надру́бано**, *безос. присудк. сл.*

НАДРУБА́ТИ *див.* **надру́бувати**.

НАДРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надру́бувати**.

НАДРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Розрубувати або підрубувати трохи, не до кінця.

НАДРУ́БУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **надру́бувати**.

НАДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надрукува́ти**. // **надруко́вано**, *безос. присудк. сл.*

НАДРУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надрукува́ти**.

НАДРУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **друкува́ти**.

НАДРЯ́Д, -у, *ч.* Таксон, що об'єднує кілька рядів у межах класу.

НАДРЯДКО́ВИЙ, -а, -е. Який розміщений над рядком. *Надрядковий надпис. Надрядкові знаки.*

НАДРЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надря́пати**. // **надря́пано**, *безос. присудк. сл.*

НАДРЯ́ПАТИ *див.* **надря́пувати**.

НАДРЯ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надря́пувати**.

НАДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДРЯ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Зачіплюючи чи натискуючи чимось гострим, твердим і т. ін., робити подряпини. 2. *тільки док.*, *розм.* Написати що-небудь нерозбірливо, некрасиво, недбало. // *зневажл.* Те саме, що **писа́ти**. 3. *тільки док.*, *розм.* Недбало, мілко виорати що-небудь.

НАДСА́ДА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Надмірне напруження сил; натуга. 2. Пошкодження, хвороба від великого напруження сил.

НАДСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дуже напружений, з надсадою.

НАДСА́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надса́джений**.

НАДСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДСАДИ́ТИ**, -саджу́, -са́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Ушкоджувати що-небудь надмірним зусиллям, перевантаженням і т. ін. *Надсаджувати сили.*

НАДСА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАДСАДИ́ТИСЯ**, -саджу́ся, -са́дишся, *док.*, *розм.* Робити що-небудь з надмірним зусиллям, напруженням. // Виснажуватися фізично, втрачати сили; слабнути, знесилюватися. // Надмірним напруженням зусиль пошкоджувати здоров'я; підриватися. // Дуже голосно кричати, говорити, співати.

НАДСАДИ́ТИ *див.* **надса́джувати**.

НАДСАДИ́ТИСЯ *див.* **надса́джуватися**.

НАДСА́ДНИЙ, -а, -е. Напружений, з надсадою.

НАДСА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надса́дний**.

НАДСА́ДНО. Присл. до **надса́дний**.

НАДСВЕ́РДЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надсвердли́ти**.

НАДСВЕРДЛИ́ТИ *див.* **надсве́рдлювати**.

НАДСВЕ́РДЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надсве́рдлювати**.

НАДСВЕ́РДЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАДСВЕРДЛИ́ТИ**, -лю́, -лиш, *док.*, *перех.* Просвердлювати трохи. // Свердлячи, робити в чому-небудь діру, отвір і т. ін.

НАДСВЕ́РДЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **надсве́рдлювати**.

НАДСЕКРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Надзвичайно секретний.

НАДСЕКРЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надсекре́тний**.

НАДСЕКРЕ́ТНО. Присл. до **надсекре́тний**.

НАДСИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надсила́ти**.

НАДСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДІСЛА́ТИ**, надішлю́, надішле́ш, *док.*, *перех.* 1. Доставляти, посилати що-небудь поштою або через когось; присилати. 2. Відправляти кого-небудь кудись із певною метою.

НАДСИЛА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **надсила́ти**.

НАДСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який перевищує сили, можливості кого-, чого-небудь. // Дуже важкий, непідсильний.

НАДСИ́ЛЬНО. Присл. до **надси́льний**. // Дуже сильно.

НАДСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надси́пати**.

НАДСИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надсипа́ння**.

НАДСИ́ПАТИ *див.* **надсипа́ти**.

НАДСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* надси́плють; *док.*, *перех.* Сиплючи, відокремлювати певну кількість чого-небудь.

НАДСИПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Висипатися в якій-небудь кількості (про сипку речовину). 2. Пас. до **надсипа́ти**.

НАДСИХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАДСО́ХНУТИ**, -не, *док.* Висихати трохи, у деяких місцях; ставати сухішим.

НАДСІДА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАДСІ́СТИ**, -ся́де, *док.*, *розм.* Опускатися вниз, осідати під дією власної ваги.

НАДСІДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАДСІ́СТИСЯ**, -ся́дуся, -ся́дешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **надса́джуватися**.

НАДСІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надсіка́ти**.

НАДСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДСІ́КТИ**, -ічу́, -іче́ш, *док.*, *перех.* 1. Січучи, подрібнювати частину чого-небудь. 2. Розсікати трохи, небагато, не до кінця. 3. Збивати, ушкоджувати, зранювати що-небудь.

НАДСІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **надсіка́ти** 1, 2.

НАДСІ́КТИ *див.* **надсіка́ти**.

НАДСІМ'ЯДО́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **надсім'ядо́льне кільце́**, *бот.* – те саме, що **епіко́тиль**.

НАДСІ́СТИ *див.* **надсіда́ти**.

НАДСІ́СТИСЯ *див.* **надсіда́тися**.

НАДСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надсікти́**.

НАДСІ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *тільки* **надсі́чка**. Дія за знач. **надсі́кти**, **надсіка́ти**. 2. Надсічене місце; зарубка.

НАДСКА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДСКО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* 1. Швидко наближатися, підбігати. 2. *біля кого*, *перен.* Домагаючись чиєїсь прихильності, догоджати, лестити кому-небудь, увиватися біля когось.

НАДСКЛАДНИ́Й, -а́, -е́. Надзвичайно складний.

НАДСКЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **надскладний**.

НАДСКЛА́ДНО. Присл. до **надскладний**.

НАДСКО́ЧИТИ *див.* **надска́кувати**.

НАДСЛУХА́ТИ *див.* **надслу́хувати**.

НАДСЛУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш *і* **НАДСЛУХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Прислухатися.

НАДСО́ХНУТИ *див.* **надсиха́ти**.

НАДСПА́ЛАХ, -у, *ч.* Надзвичайно потужний спалах.

НАДСПРЯМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Надзвичайна спрямованість.

НАДСТА́ВИТИ *див.* **надставля́ти**.

НАДСТА́ВКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **надста́вити**, **надставля́ти**. 2. Те, що надставлене на що-небудь.

НАДСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надста́вити**.

НАДСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАДСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* надста́влять; *док.*, *перех.* 1. Пришивати, приєднувати що-небудь для подовження; приставляти. 2. *діал.* Наставляти, простягувати.

НАДСТАВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має надставку; подовжений. 2. Який надставляється; приироблений як надставка.

НАДСТІЙКИ́Й, -а, -е. Дуже, надзвичайно стійкий.

НАДСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Стан і властивість за знач. **надстійкий**.

НАДСТРОКО́ВИЙ, -ко́ва́, -ко́ве́. Який триває довше від обов'язкового, установленого строку. // *у знач. ім.* **надстроко́ва́**, -ко́вої, *ж.* Військова служба, яка триває довше від обов'язкового, установленого строку.

НАДСТРОКОВИ́К, -а́, *ч.* Військовослужбовець, який добровільно залишився на військовій службі після відбуття обов'язкового строку.

НАДСТРОКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **надстроко́вий**.

НАДСТРОКО́ВО. Присл. до **надстроко́вий**.

НАДСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надструга́ти**.

НАДСТРУГА́ТИ *див.* **надстру́гувати**.

НАДСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДСТРУГА́ТИ**, -стругаю, -струга́єш *і* -стружу́, -стру́жеш, *док.*, *перех.* Зстругувати трохи зверху і з боків. *Надстругати дошку.*

НАДСТРУ́ГУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **надстру́гувати**.

НАДСТРУ́М, -у, *ч.* Струм, величина якого перевищує найбільше номінальне значення.

НАДСТРУ́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **надстру́м**.

НАДСУДИ́ННИЙ, -а, -е: ** **надсуди́нна пласти́нка** – зовнішній шар власне судинної оболонки очного яблука, що прилягає до склери.

НАДСУЧА́СНИЙ, -а, -е. Який втілює в собі найновіші досягнення.

НАДСУЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надсуча́сний**.

НАДСЯ́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **надся́нський го́вір** – один з архаїчних говорів галицько-буковинської групи південно-західного наріччя; долівський говір.

НАДТАЛАМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **надталамі́чна ділянка** – те саме, що **епітала́мус**.

НАДТВЕРДИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який має дуже велику твердість. ** **Надтверді́ матеріа́ли** – матеріали, твердість яких перевищує твердість корунду.

НАДТВЕ́РДІСТЬ, -дості, *ж.* Стан і властивість за знач. **надтверди́й**.

НАДТЕКУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **надплинний**.

НАДТЕКУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Те саме, що **надплинність**.

НАДТЕРМІНО́ВИЙ, -а, -е. Дуже терміновий, негайний; невідкладний.

НАДТЕРМІНО́ВО. Присл. до **надтерміно́вий**.

НАДТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надтеса́ти**. // **надте́сано**, *безос. присудк. сл.*

НАДТЕСА́ТИ *див.* **надті́сувати**.

НАДТЕХНЕЦІ́АТ-АНГІДРИ́Д, -у, *ч.* Сімдругоокисень технецію – світло-жовті кристали, леткі при нагріванні, розчинні у воді та органічних розчинниках.

НАДТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Найвищі технічні досягнення; найдосконаліші технічні пристрої, методи.

НАДТИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надтина́ти**.

НАДТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДТЯ́ТИ**, надітну́, надітне́ш, *док.*, *перех.* Надрубувати, надрізувати зверху, трохи, не до кінця.

НАДТИ́СК, -у, *спец.* Дуже великий тиск.

НАДТИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДТИ́ХНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Трохи притихати, вщухати; зменшувати свою силу.

НАДТИ́ХНУТИ *див.* **надтиха́ти**.

НАДТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надті́сувати**.

НАДТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДТЕСА́ТИ**, -тешу́, -те́шеш, *док.*, *перех.* Стісувати трохи, частину чого-небудь.

НАДТІ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **надті́сувати**.

НА́ДТІЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Пришита до верхньої нижня частина сорочки нижче від пояса.

НА́ДТО, *присл.* 1. Більше від звичайної норми, міри, межі; занадто, надмірно. // Ще більше. 2. Особливо, насамперед, передусім. // Крім того, до того.

НАДТОНКИ́Й, -а, -е. Дуже, надзвичайно тонкий.

НАДТО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надточи́ти**[1]. // **надто́чено**, *безос. присудк. сл.*

НАДТОЧИ́ТИ[1] *див.* **надто́чувати**.

НАДТОЧИ́ТИ[2], -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Надідити яку-небудь кількість рідини.

НАДТО́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має дуже велику точність.

НАДТО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **надто́чний**.

НАДТО́ЧНО, *присл.* З граничною точністю.

НАДТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАДТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Додавати для подовження, збільшення; доточувати частину до чого-небудь; приточувати.

НАДТРІ́СНУТИ, -не, *док.* Злегка, трохи тріснути.

НАДТРІ́СНУТИЙ, -а, -е. 1. З невеликою, неглибокою тріщиною. 2. *перен.* Дрижачий, тремтливий (про голос, звук).

НАДТРІ́СНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **надтрі́снутий**.

НАДТЯ́ТИ *див.* **надтина́ти**.

НАДУБА́СИТИ, -а́шу, -а́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Набити, побити кого-небудь.

НАДУБИ́ТИ, -дублю́, -ду́биш; *мн.* наду́блять; *док.*, *перех.* Дублячи, приготувати певну кількість чого-небудь.

НАДУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надуби́ти**.

НАДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для надування.

НАДУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто надуває що-небудь.

НАДУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **надува́льник**.

НАДУ́ВАНИЙ, -а, -е. Якого можна надути.

НАДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надува́ти**.

НАДУВА́ТИ *і* **НАДИМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДУ́ТИ**, надму́, надме́ш *і* надую́, наду́єш, *док.* 1. *перех.* Наповнювати що-небудь повітрям, газом і т. ін.; роздувати. // Натягувати, розпрямляти що-небудь; робити пружним. // Напружуючись, збільшувати об'єм, розмір. *Надувати губи.* 2. *тільки* **надува́ти**, **наду́ти**, *перех.* Дуючи, приносити, приганяти що-небудь кудись або наносити, створювати щось. 3. *тільки док.*, *неперех.*, *безос.*, *розм.* Продуваючи певний час (про вітер, протяг і т. ін.), викликати захворювання.

НАДУВА́ТИСЯ *і* **НАДИМА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАДУ́ТИСЯ**, надму́ся, надме́шся *і* надую́ся, наду́єшся, *док.* 1. Наповнюючись повітрям, газом, збільшувати величину, розмір; роздуватися. // Розпрямлятися, натягуватися від вітру, від заповнення повітрям. // Набравши в рот повітря і стиснувши губи, роздувати щоки. 2. Напружуючись, збільшувати об'єм, розмір. // Збільшувати об'єм, розмір від переповнення чим-небудь. // Набухати, підніматися. 3. *перен.*, *розм.* Набирати гордовитого, поважного вигляду. 4. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Розгніватися, насупитися, стати незадоволеним. 5. *перен.* Робити що-небудь з великим напруженням сил.

НАДУВНИ́Й, -а́, -е́. Який надувається; надутий повітрям.

НАДУДА́РНИЙ, -а, -е. Який перевершує ударні норми виконання чого-небудь.

НАДУДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надуда́рний**.

НАДУДА́РНО. Присл. до **надуда́рний**.

НАДУ́ДКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Із повним стеблом.

НАДУ́ДЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *вульг.* 1. *перех.* Випити дуже багато чого-небудь; напитися. 2. *неперех.* Напитися доп'яну.

НАДУЖИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надужива́ти**.

НАДУЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надужива́ти**.

НАДУЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАДУЖИ́ТИ**, -живу́, -живе́ш, *док.* 1. Надмірно користуватися чим-небудь; уживати що-небудь у більшій кількості, ніж потрібно; зловживати. 2. Неправильно користуватися чим-небудь; використовувати на зло, на шкоду.

НАДУЖИ́ТИ *див.* **надужива́ти**.

НАДУЖИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надужи́ти**.

НАДУЖИ́ТОК, -тку, *ч.*, *зах.* Надужиття.

НАДУЖИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Надмірне використання, надмірна витрата чого-небудь. // Неправильне вживання. 2. *перен.* *мн.* Незаконні дії, вчинки; зловживання.

НАДУКО́ЛА, *присл.*, *діал.* Навколо.

НАДУ́МАНИЙ, -а, -е. Позбавлений чогось реального, природного; навмисно придуманий.

НАДУ́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наду́маний**.

НАДУ́МАНО. Присл. до **наду́маний**.

НАДУ́МАТИ *див.* **наду́мувати.**

НАДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., рідко,* **НАДУ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка.* 1. *з інфін.* Міркуючи, приходити до якоїсь думки; задумувати. 2. Придумувати що-небудь. 3. Багато думати про що-небудь. 4. *тільки док.* Нагадати, пригадати що-небудь, відновити в пам'яті; згадати.

НАДУ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.,* **НАДУ́МАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Те саме, що **наду́мувати** 1. 2. *тільки недок.* Роздумувати над чимнебудь; замислюватися, задумуватися.

НАДУРАНА́Т, -у, *ч.* Сіль із двозарядним аніоном, у якому атом Урану в ступені окиснення +6 сполучений із чотирма оксигеновими атомами.

НАДУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надури́ти.** // **наду́рено**, *безос. присудк. сл.*

НАДУРИ́ТИ, -дурю́, -ду́риш, *док., розм.* 1. *перех.* Ввести кого-небудь в оману; обдурити, обманути. 2. *неперех., з кого.* Обдурюючи, діючи нечесно, відбирати в кого-небудь щось. *Надурити голову.*

НАДУРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Багато, досхочу попустувати, подуріти.

НАДУРО́ЧНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється в години понад установлений, призначений нормою робочий час. // Який виходить за межі установленого, призначеного нормою.

НАДУРО́ЧНО. Присл. до **надуро́чний.**

НА́ДУРХ, *присл., зах.* Скрізь.

НАДУ́ТИ *див.* **надува́ти.**

НАДУ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наду́ти** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Збільшений щодо величини, об'єму і т. ін. 3. *у знач. прикм., перен., розм.* Гордовитий, чванливий, бундючний, пихатий. 4. *у знач. прикм., перен., розм.* Який має ображений, сердитий вигляд, незадоволене обличчя. 5. *у знач. прикм., перен., розм., рідко.* Надмірно урочистий, пишномовний (про стиль, мову, слова і т. ін.).

НАДУ́ТИСЯ *див.* **надува́тися.**

НАДУ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **наду́тий** 3 – 5.

НАДУ́ТО. Присл. до **наду́тий** 3, 4.

НАДУ́ШЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надуши́ти**[1].

НАДУ́ШЕНИЙ[2], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надуши́ти**[2]. // *у знач. прикм.*

НАДУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **наду́шений.**

НАДУШИ́ТИ[1] *див.* **наду́шувати.**

НАДУШИ́ТИ[2], -душу́, -ду́шиш, *док., перех.* Обприскати, змочити, натерти кого-, що-небудь парфумами або чим-небудь пахучим.

НАДУШИ́ТИСЯ, -душу́ся, -ду́шишся, *док.* Обприскати, змочити, натерти себе духами або чим-небудь пахучим.

НАДУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наду́шувати.**

НАДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАДУШИ́ТИ**, -душу́, -ду́шиш, *док., перех.* 1. Натискувати, надавлювати на що-небудь. // *тільки док.* Натискаючи, придавлюючи, завдати кому-небудь фізичного болю. 2. *тільки док., розм.* Душачи, знищити велику кількість чогось живого.

НА́ДФІЛЬ, -я, *ч., тех.* Невеликий напилок із дрібною насічкою для точних робіт.

НА́ДФІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **на́дфіль.**

НАДФРА́ЗНИЙ, -а, -е: ** **надфра́зна є́дність** – відрізок мовлення, що складається з двох і більше речень, об'єднаних спільністю теми в композиційно-синтаксичну конструкцію.

НА́ДХА, -и, *ж., діал.* Смердюча відрижка.

НАДХВІ́СТЯ, -я, *с.* Частина оперення птаха біля хвоста.

НАДХЛОРА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **перхлора́т.**

НАДХЛОРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надхлора́т.**

НАДХМА́РНИЙ, -а, -е. Який міститься, здійснюється над хмарами, вище хмар. // *поет.* Потойбічний, неземний, небесний. // *перен.* Відірваний від дійсності; далекий, недосяжний.

НАДХМА́Р'Я, -я, *с., поет.* Надхмарний простір, надхмарна височінь.

НАДХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **надхо́дити.** 2. Все те, що куди-небудь надходить і потрапляє в чиєсь розпорядження.

НАДХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.,* **НАДІЙТИ́**, -ді́йду́, -ді́йде́ш, *док.* 1. Ідучи, прибувати кудись або наближатися до кого-, чого-небудь, часто трохи пізніше, ніж інші; підходити, приходити. // Пливучи, їдучи, наближатися, прибувати. // *розм.* Прибувати куди-небудь із певним завданням. 2. Наступати, наставати, наближатися в часі (про пори року, частини дня і т. ін.). // Починатися, наставати (про суспільні явища). 3. Приходити на місце призначення, доставлятися куди-небудь (про щось відправлене, послане і т. ін.). // Поширюватися, досягати чого-небудь, доходити до кого-небудь (про чутки, відомості і т. ін.). 4. Оволодівати кимось, охоплювати кого-небудь (про настрій, почуття і т. ін.). 5. Виникати, з'являтися (про думки, спогади і т. ін.).

НАДХРОМА́Т, -у, *ч.* Сіль із жовтим двозарядним тетраедричним аніоном, у якому атом Хрому у ступені окиснення +6 сполучений із чотирма оксигеновими атомами.

НАДХРОМА́Т-АНГІДРИ́Д, -у, *ч.* Триоксисень хрому – темно-червоні, блискучі, леткі полімерні кристали, розчинні у воді; смертельна доза – 0,1 г; спирт, ацетон від контакту з ним спалахують.

НАДХРОМА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **надхрома́т.**

НАДЦИВІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вищий ступінь розвитку розуму в гіпотетично населеному космосі, що відрізняється від земної цивілізації.

НАДЧЕРЕВНИ́Й, -а́, -е́. Який міститься над животом; стос. до верхньої частини живота. ** **Надчеревна́ ділянка** – ділянка на передній стінці черева.

НАДЧЕРЕ́В'Я, -я, *с.* Те саме, що **епіга́стрій.**

НАДЧЕРЕПНИ́Й, -а́, -е́. Який міститься над черепом; стос. до верхньої частини черепа.

НАДЧИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Гранично чистий, незабруднений. 2. Який характеризується високою мірою чистоти, відсутністю домішок.

НАДЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який має чутливість, більшу від звичайної. // Здатний реєструвати найменші вияви фізичних величин. *Надчутливі прилади. Надчутливий локатор.*

НАДЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **надчутли́вий.**

НАДЧУТТЄ́ВИЙ, -а, -е. Який, за твердженням ідеалістичної філософії, міститься по той бік матеріального світу і неприступний для чуттєвого сприймання.

НАДША́ХТНИЙ, -а, -е. Який міститься над шахтою.

НАДШВИ́ДКІСНИЙ, -а, -е. Який набагато перевищує звичайну швидкість. *Надшвидкісні реактивні літаки.*

НАДШВИ́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* Швидкість, що значно перевищує звичайну.

НАДШВИДКОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **надшвидкоді́ючий.**

НАДШВИДКОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **надшвидкоді́йний.**

НАДШВИДКОДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який вирізняється підвищеною швидкодією (про обчислювальну техніку). *Надшвидкодіючий запам'ятовуючий пристрій.*

НАДШВИДКОДІ́Я, -ї, *ж.* Підвищена швидкодія (про обчислювальну техніку).

НАДШВИДКОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який вирізняється надзвичайно високою швидкістю.

НАДШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надшива́ти** і **надшива́тися.**

НАДШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **НАДШИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* Пришиваючи, подовжувати, доточувати що-небудь. // Пришивати що-небудь до чогось.

НАДШИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **надшива́ти.**

НАДШИ́ТИ *див.* **надшива́ти.**

НАДШИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надши́ти.**

НАДШКІ́Р'Я, -я, *с.* Зовнішній, або верхній, шар шкіри.

НАДШЛУ́НОЧКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться над шлуночком.

НАДЩЕ́ДРИЙ, -а, -е. Який вирізняється винятковою щедрістю, який свідчить про неї.

НАДЩЕ́ЛЕПНИЙ, -а, -е. Який міститься вище щелепи, над щелепою.

НАДЩЕ́ЛЕПОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **надщеле́пний.**

НАДЩЕРБИ́ТИ *див.* **надще́рблювати.**

НАДЩЕРБИ́ТИСЯ *див.* **надще́рблюватися.**

НАДЩЕ́РБЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надщерби́ти.** 2. *у знач. прикм.* З зазублинами, щербинами. 3. *у знач. прикм.* На ущербі (про Місяць).

НАДЩЕ́РБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **надще́рблений.**

НАДЩЕ́РБЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **НАДЩЕРБИ́ТИ**, -щерблю́, -щерби́ш; *мн.* надщербля́ть; *док., перех.* Робити щербини, зазублини, вибоїни на чому-небудь; вищерблювати, зазублювати.

НАДЩЕ́РБЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.,* **НАДЩЕРБИ́ТИСЯ**, -щерби́ться; *мн.* надщербля́ться; *док.* 1. Покриватися щербинами, зазублинами, вибоїнами; вищерблюватися, зазублюватися. 2. Зменшуватися, іти на ущерб, на зменшення (про Місяць).

НАДЩІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що має надзвичайно велику щільність.

НАДЩІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **надщі́льний.**

НАДЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **надяга́ти** і **надяга́тися.**

НАДЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **НАДЯГНУ́ТИ** *і* **НАДЯГТИ́**, -дягну́, -дя́гнеш, *док., перех.* 1. Натягувати, насувати, накладати і т. ін. одяг на кого-, що-небудь. // Використовувати, носити який-небудь одяг. 2. Приладновувати, прикріплювати на чому-небудь.

НАДЯГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Натягуватися, насуватися, накладатися і т. ін. на кого-, що-небудь (про одяг).

НАДЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **надягти́, надягну́ти.**

НАДЯГНУ́ТИ *див.* **надяга́ти.**

НАДЯГТИ́ *див.* **надяга́ти.**

НАДЯ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док., із запереч.* не. Виразити в достатній мірі подяку.

НАЕЛЕКТРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наелектризува́ти.** // *у знач. прикм.* Із зарядами електрики. 2. *у знач. прикм., перен.* Надзвичайно збуджений, зацікавлений чимось.

НАЕЛЕКТРИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **наелектризо́ваний.**

НАЕЛЕКТРИЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАЕЛЕКТРИЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Заряджати електрикою. 2. *перен.* Приводити в надзвичайно збуджений стан.

НАЕЛЕКТРИЗО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.,* **НАЕЛЕКТРИЗУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Заряджатися електрикою. 2. *перен.* Ставати надзвичайно збудженим. 3. *тільки недок.* Пас. до **наелектризо́вувати.**

НАЕЛЕКТРИЗУВА́ТИ *див.* **наелектризо́вувати.**

НАЕЛЕКТРИЗУВА́ТИСЯ *див.* **наелектризо́вуватися.**

НАЄ́МЕЦЬ, -мця, *ч., зах.* Найманий працівник, зокрема доглядач худоби.

НАЖА́БИТИСЯ *див.* **нажа́блюватися.**

НАЖА́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.,* **НАЖА́БИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* нажа́бляться; *док., зневажл.* Ображаючись на кого-небудь, сердитися, надуватися.

НАЖА́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **нажа́лити.**

НАЖА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док., перех., розм.* Сильно, у багатьох місцях ужалити чим-небудь.

НАЖАЛІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся *і рідко* **НАЖА́ЛУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* Звернутися до кого-небудь зі скаргами на когось, щось; пожалітися, поскаржитися.

НАЖА́ЛУВАТИСЯ *див.* **нажалі́тися.**

НАЖА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нажа́рити.**

НАЖА́РИТИ *див.* **нажа́рювати.**

НАЖА́РИТИСЯ *див.* **нажа́рюватися.**

НАЖАРТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Багато, досхочу пожартувати; повеселитися, пожартувати деякий час.

НАЖА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **нажа́рювати** і **нажа́рюватися.**

НАЖА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **НАЖА́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Жарячи, приготовляти яку-небудь кількість чогось. 2. Нагрівати що-небудь до дуже високої температури; сильно нагрівати, розжарювати.

НАЖА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.,* **НАЖА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док., розм.* 1. Довго зазнавати впливу високої температури повітря; бувати довгий час під гарячим сонячним промінням. 2. *тільки недок.* Пас. до **нажа́рювати.**

НАЖА́ТИ *див.* **нажина́ти.**

НАЖА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нажа́ти.**

НАЖАХА́НИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **нажаха́ти.** // *у знач. прикм.* Який виражає переляк, переполох.

НАЖА́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нажа́ханий.**

НАЖАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех., розм.* Док. до **жаха́ти**[1].

НАЖАХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *розм.* Док. до **жаха́тися** 1.

НАЖДА́К, -у́, *ч.* Гірська порода високої твердості, яка складається з зерен корунду і багатьох домішок інших матеріалів. // Порошок із цього мінералу, який застосовується для шліфування, полірування скла, металевих виробів і т. ін.

НАЖДАКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **нажда́чний.**

НАЖДА́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до наждаку; зробл., виготовлений з наждаку або з домішками наждаку. *Наждачний папір.*

НАЖЕ́БРАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **наже́брати.**

НАЖЕ́БРАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Жебраючи, випросити певну кількість чого-небудь.

НАЖЕ́РТИ *див.* **нажира́ти.**

НАЖЕ́РТИСЯ *див.* **нажира́тися.**

НА́ЖИВ, -у, *ч.* Те саме, що **нажи́вка.**

НАЖИ́ВА[1], -и, *ж.* Те саме, що **нажи́вка.**

НАЖИ́ВА[2], -и, *ж.* Легке нетрудове збагачення; поступове збирання, нагромаджування, набування матеріальних цінностей, майна, грошей і т. ін.

НАЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нажива́ти.**

НАЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **НАЖИ́ТИ**, -иву́, -иве́ш, *док., перех.* 1. Поступово збирати, нагромаджувати матеріальні цінності, майно, гроші і т. ін. // Мати, одержувати від чого-небудь прибуток, матеріальну вигоду. // Здобувати що-небудь у власність; ставати власником чогось. *Нажити ворогів.* 2. *перен., розм.* Діставати, набувати що-небудь (про стан, властивості, якості і т. ін.). // Доводити себе до чогось неприємного (про нещастя, хворобу і т. ін.).

НАЖИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **НАЖИ́ТИСЯ**, -иву́ся, -иве́шся, *док.* 1. Збагачуватися легким, нетрудовим шляхом; одержувати прибуток; багатіти. 2. *тільки док., розм.* Багато, довго прожити; досхочу, добре пожити. 3. *тільки недок.* Пас. до **нажива́ти.**

НАЖИВИ́ТИ *див.* **наживля́ти.**

НАЖИ́ВКА, -и, *ж.* Принада для ловіння риби, птахів, звірів.

НАЖИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наживи́ти.** // *у знач. прикм.*

НАЖИ́ВЛЮВАТИ *див.* **наживля́ти.**

НАЖИ́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **наживля́тися.**

НАЖИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **НАЖИ́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.,* **НАЖИВИ́ТИ**, -живлю́, -жи́виш; *мн.* нажи́влять; *док., перех.* Прилаштовувати, прикріплювати принаду до пристрою, призначеного для ловіння риби, птахів, звірів.

НАЖИВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **НАЖИ́ВЛЮВАТИСЯ**, -юється. *недок.* Пас. до **наживля́ти, нажи́влювати.**

НАЖИВНИ́Й[1], -а́, -е́. Якого можна нажити; придбаний, набутий, нажитий ким-небудь. *Справа наживна.*

НАЖИВНИ́Й[2], -а́, -е́. Який застосовується як наживка. *Наживна риба.* // На якого прикріплюють наживку; з наживкою. *Наживний гачок.*

НАЖИ́ВО, *присл., арх.* На життя.

НАЖИ́Н, -у, *ч.* Те, що хтось нажав.

НАЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **НАЖА́ТИ**, -жну́, -жне́ш, *док., перех.* Зжинати що-небудь у якійсь кількості.

НАЖИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **НАЖЕ́РТИ**, -ру́, -ре́ш, *док., перех., вульг.* Те саме, що **наїда́ти.**

НАЖИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **НАЖЕ́РТИСЯ**, -ру́ся, -ре́шся, *док., вульг.* 1. Те саме, що **наїда́тися.** *Нажертися донесхочу (досхочу, донехочу).* 2. *перен.* Повністю задовольняти потреби, бажання і т. ін.

НАЖИРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Добре, досхочу

пожирувати; вволю пожити, погуляти.
НАЖИ́ТИ *див.* **нажива́ти.**
НАЖИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нажи́ти.**
НАЖИ́ТИСЯ *див.* **нажива́тися.**
НАЖИТНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **наживни́й**[1].
НАЖЛУ́КТАТИСЯ *див.* **нажлу́ктитися.**
НАЖЛУ́КТИТИСЯ *і рідше* **НАЖЛУ́КТАТИСЯ**, -кчуся, -кчешся, *док., вульг.* 1. *перех.* Випити пожадливо і дуже багато чого-небудь; напитися. 2. *неперех.* Випивши надміру спиртних напоїв, сп'яніти; напитися доп'яна.
НАЖУ́ЖМАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нажу́жмити.** // *у знач. прикм.*
НАЖУ́ЖМАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нажу́жмити.**
НАЖУ́ЖМИТИ, -млю, -миш; *мн.* нажу́жмлять; *док., перех., розм.* Наробити, нам'яти із чого-небудь жмутів, клубків і т. ін.; скласти що-небудь жужмом.
НАЖУРИ́ТИСЯ, -журю́ся, -жу́ришся, *док.* Багато, вдосталь пожуритися.
НАЗА́ВЖДИ, *присл.* На все життя; навіки, навічно. // *розм.* На всякий випадок; завжди. ** **Раз [і] наза́вжди** (*див.* **раз**).
НАЗА́ВЛЕГИ, *присл., арх.* У час, коли лягають спати.
НАЗА́ВСІДИ́ *див.* **наза́всігди́.**
НАЗА́ВСІГДИ́, **НАЗА́ВСІДИ́**, *присл., діал.* Назавжди.
НАЗА́ВТРА, *присл., розм.* На другий день; наступного дня.
НАЗА́ВШЕ, *присл., розм.* Те саме, що **наза́вжди.**
НАЗА́Д, *присл.* 1. У напрямку, протилежному до напрямку попереднього руху кого-, чого-небудь; *прот.* в п е р е д. 2. У напрямку до заднього, тилового боку кого-, чого-небудь. 3. На те саме місце. // Зворотно. 4. *після сл., що вказують на кількість часу, і сл.* т о м у. До цього часу, у минулому; раніше.
НАЗАДГУ́ЗЬ, *присл., діал.* Задом наперед.
НАЗА́ДІ, *присл., розм.* Те саме, що **зза́ду.**
НАЗА́ДНИК, -а, *ч., зах.* Те саме, що **ретрогра́д.**
НАЗА́ДНИЦТВО, -а, *с., зах.* Те саме, що **ретрогра́дство.**
НАЗА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **наза́дник.**
НАЗА́ДНІЙ, -я, -є. Спрямований назад; зворотний.
НАЗАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., лінгв.* Вимова звуків мови з носовим відтінком, призвуком.
НАЗАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **назалізува́ти.** 2. *у знач. прикм.* З носовим відтінком, призвуком.
НАЗАЛІЗУВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех., лінгв.* Надавати звукові носового відтінку.
НАЗАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., лінгв.* Набувати носового відтінку (про звуки мови).
НАЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *лінгв.* З носовим відтінком. 2. Такий, що стосується носа та його порожнини. ** **наза́льна про́ба** – після закапування алергену в порожнину носа оцінюється інтенсивність спровокованої алергічної реакції.
НАЗА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., лінгв.* Абстр. ім. до **наза́льний 1.**
НАЗАОЩА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Заощадити певну (велику) кількість чого-небудь.
НАЗАПА́СИТИ, -а́шу, -а́сиш, *док., перех., розм.* Зробити запаси чого-небудь, зібрати, заготовити щось.
НАЗАРА́НЦІ, *присл., арх.* Удосвіта, на світанні.
НАЗАРЕ́Ї, -їв, *мн.* 1. Давньоіудейська секта. 2. Назва християн у перші часи поширення християнства. 3. Відгалуження секти молокан, що існувало в Росії від середини 19 до початку 20 ст.
НАЗАРЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Група німецьких та австрійських художників-романтиків, що оселилися в Римі на початку 19 ст. і намагалися відродити середньовічне релігійне мистецтво.
НАЗАРЯ́НИН, -а, *ч.* Родом із Назарета. *Ісус Назарянин.*
НАЗА́ХВАТ, *присл., розм.* Те саме, що **нарозхва́т.**
НАЗБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **назбива́ти 1.**
НАЗБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Збити в якій-небудь кількості. 2. *перен., розм.* Зібрати, нагромадити певну кількість чого-небудь (про гроші, майно і т. ін.).
НАЗБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **назбира́ти.**
НАЗБИРА́ТИ *див.* **назби́рувати.**
НАЗБИРА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Поступово зібратися, нагромадитися в якій-небудь кількості. // Поступово зійтися, зосередитися в якому-небудь місці. // З'явитися, виникнути (про тяжкі переживання, неприємні справи).
НАЗБИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **назби́рувати.**
НАЗБИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЗБИРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Збирати яку-небудь кількість чогось. 2. *перев. док.* Поступово зібрати, нагромадити необхідну кількість чого-небудь (про майно, гроші і т. ін.).
НАЗБИТКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., діал.* Назнущатися.
НАЗБІГА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Швидко прибігти з різних сторін, зібратися в одне місце.
НА́ЗБІЧ, *присл., діал.* Стороною.
НАЗБРО́ЇТИСЯ, -бро́юся, -бро́їшся, *док., діал.* Озброїтися. // *перен.* Набути, здобути які-небудь знання, навики і т. ін.
НА́ЗВА, -и, *ж.* 1. Словесне найменування, позначення кого-, чого-небудь. // Прізвисько. 2. *діал.* Прізвище.
НА́ЗВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **назва́ти.** // **на́звано**, *безос. присудк. сл.*
НАЗВА́НИЙ, -а, -е. Який не перебуває в кровних, родинних зв'язках; нерідний. *Названа мати.*
НАЗВА́ТИ *див.* **назива́ти.**
НАЗВА́ТИСЯ *див.* **назива́тися.**
НАЗВЕ́РХ, *присл., діал.* Назовні, зовні.
НА́ЗВИСЬКО, -а, *с.* Назва, яка дається людині, крім її власного імені, і відображає яку-небудь властиву їй рису характеру, діяльності, зовнішності; прізвисько. // *розм.* Ім'я людини. // *розм., рідко.* Те саме, що **на́зва 1.**
НА́ЗВИЩЕ, -а, *с.* 1. *розм.* Те саме, що **на́зва 1.** 2. *діал.* Прізвище.
НАЗВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех.* Привести в одне місце велику кількість кого-небудь.
НАЗВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Доставити, притягнути, привести в якій-небудь кількості.
НАЗВОРО́Т, *присл., діал.* Навпаки.
НА́ЗВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **на́зва.**
НАЗГА́Д, *присл., діал.* На пам'ять.
НАЗГА́ДУВАТИСЯ, -уюсь, -уєшся, *док., розм.* Провести час спогадах.
НАЗГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **НАЗГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* Зганяючи, зібрати в одне місце, зосередити де-небудь велику кількість кого-небудь.
НАЗГО́НИТИ *див.* **назганя́ти.**
НАЗГРЕБТИ́ *див.* **назгріба́ти.**
НАЗГРІБА́ТИ -а́ю, -а́єш *і* **НАЗГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* назгріб, назгребла́, назгребло́; *док., перех.* Згрібаючи, зібрати в одне місце в якій-небудь кількості. // *перен., розм.* Поступово зібрати, нагромадити що-небудь у великій кількості (про гроші, майно і т. ін.).
НАЗДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш, *док., перех.* Здати велику кількість чого-небудь.
НАЗДИ́Б, *присл., діал.* Назустріч.
НАЗДИ́В, *присл., діал.* Навдивовижу.
НАЗДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Відриваючи або віддираючи, одержувати яку-небудь кількість чогось. 2. *перен., розм.* Захопити силою, привласнити багато чого-небудь.
НАЗДІЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Зняти в якій-небудь кількості.
НАЗДО́ВЖ, *присл., діал.* Завдовжки.
НАЗДОГА́Д, **НАВЗДОГА́Д**, *присл.* 1. Без точного знання, без певності; догадуючись про що-небудь; наугад. 2. Надіючись на сприятливу, добру нагоду; як пощастить; навмання, абияк.
НАЗДОГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАЗДОГНА́ТИ**, -доженý, -дожене́ш, *док., перех.* 1. Настигати кого-, що-небудь, наближатися до того, хто (що) йде, їде, рухається спереду; доганяти. // Поширюючись, доходити, доноситися до кого-, чого-небудь, охоплювати когось, щось. 2. *перен.* Домагатися таких самих успіхів, досягнень і т. ін., як хто-небудь інший.
НАЗДОГІ́Н *див.* **навздогі́н.**
НАЗДОГІ́НЦІ *див.* **навздогі́нці.**
НАЗДО́ГНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наздогна́ти.**
НАЗДОГНА́ТИ *див.* **наздоганя́ти.**
НАЗДОРО́ВКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Привітатися з ким-небудь достатню кількість разів; привітатися з багатьма.
НАЗДРІ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *діал.* 1. *перех.* Помітити, угледіти. 2. Зазирнути.
НАЗДРІ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *діал.* Роздивитися.
НАЗЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься на земній поверхні. // Який існує, живе, росте на землі. 2. Який діє, відбувається, здійснюється на земній поверхні. // За релігійними уявленнями – земний; *прот.* з а г р о б н и й, п о т о й б і ч н и й.
НАЗЕ́МНО-ВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з вимірюванням параметрів космічних об'єктів за допомогою засобів зв'язку, що знаходяться на Землі.
НАЗИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **назива́ти.** // **нази́вано**, *безос. присудк. сл.*
НАЗИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **назива́ти.**
НАЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЗВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док., перех.* 1. *перев. док.* Давати кому-, чому-небудь назву, ім'я. // Давати прізвисько кому-небудь. // Звати, іменувати кого-, що-небудь. 2. Визначати, характеризувати кого-, що-небудь якимось словом, позначенням і т. ін., виявляючи своє ставлення. // Розцінювати яким-небудь чином. *Називати речі своїми іменами.* 3. Вимовляти назву, ім'я і т. ін. кого-, чого-небудь. *Назвати пароль.* // Повідомляти, сповіщати кому-небудь, доводити до відома. // Визначати, призначати (ціну, плату). 4. *тільки док., розм.* Скликати, запросити кого-небудь у якійсь кількості.
НАЗИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАЗВА́ТИСЯ**, -ву́ся, -ве́шся, *док.* 1. *перев. недок.* Мати яку-небудь назву, ім'я і т. ін. // Одержувати яку-небудь назву, ім'я і т. ін. 2. Характеризуватися яким-небудь словом, позначенням і т. ін. ** **Як назива́ється**, *у знач. вставн. сл.* – як потрібно, необхідно в даному випадку. 3. *тільки док.* Повідомити своє прізвище, ім'я і т. ін. 4. *з інфін., розм.* Заявляти про готовність чи бажання до чого-небудь. 5. *тільки недок.* Пас. до **назива́ти 1 – 3.**
НАЗИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. *лінгв.* Який служить для називання, позначення предметів, явищ, дій і т. ін. ** **називне́ ре́чення** – односкладне речення, в якому предмет лише називається, а більше нічого про нього не говориться. **називни́й відмі́нок** – відмінок, який відповідає на питання: хто? що? 2. Який уживається як типове узагальнення, втілення певних властивостей, якостей і т. ін.
НАЗИ́МИЙ, -а, -е, *діал.* Озимий.
НА́ЗИМОК, -мка, *ч.* Однорічне теля; бузимок.
НАЗИРА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЗИРНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перев. недок., перех. і неперех., за ким – чим, із спол.* що. Уважно, пильно дивлячись, спостерігати за ким-, чим-небудь, оглядати, розглядати когось, щось. // Поглядати час від часу; позирати. 2. *неперех., за ким – чим, із спол. сл.* Здійснювати нагляд, стежити за ким-, чим-небудь з метою контролю і т. ін.; наглядати. 3. *тільки недок., неперех., за ким – чим, розм.* Дивитися за ким-, чим-небудь, піклуватися про когось, щось; доглядати. 4. *неперех., розм.* Заходити, заїжджати куди-небудь на короткий відтинок часу; навідуватися.
НАЗИРА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЗИ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., розм.* 1. *неперех.* Уважно дивитися, придивлятися, щоб краще побачити, виявити кого-, що-небудь. 2. *тільки док., перех., з спол.* я к. Побачити кого-, що-небудь.
НАЗИ́РИТИ *див.* **назира́ти**[2].
НА́ЗИРКОМ, *присл., діал.* Назирці.
НАЗИРНУ́ТИ *див.* **назира́ти**[1].
НА́ЗИРЦЕМ, *присл.* Те саме, що **на́зирці.**
НА́ЗИРЦІ, *присл.* 1. Слідом, услід за ким-, чим-небудь, не відстаючи. // Не спускаючи очей з когось, чогось. 2. Потай, непомітно для інших; крадькома.
НАЗИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* Висловити багато побажань.
НАЗІО́Н, -а, *ч., анат.* Краніометрична точка, розміщена на середині носолобного шва.
НАЗЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Прилетіти звідусіль в одне місце (про велику кількість птахів). 2. *перен., розм.* З'їжджатися, сходитися, збиратися звідусіль в одне місце.
НАЗМАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Те саме, що **насперечáтися.**
НАЗМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Змітаючи щонебудь, зібрати в якійсь кількості.
НАЗНАВА́ТИ, -наю́, -нає́ш, *недок.*, **НАЗНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Узнавати, вивідувати про існування, наявність чого-небудь. // Знаходити, помічати, виявляти що-небудь. 2. *перев. док.* Познайомившись, сподобати. 3. *тільки док.* Зазнати, перетерпіти чимало неприємностей, горя і т. ін.
НАЗНАРО́ШНЕ, *прикм., діал.* Нарочито, навмисно.
НАЗНА́ТИ *див.* **назнава́ти.**
НАЗНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док. перех., розм.* 1. Дістати детальні відомості про багатьох. // Багато пізнати, узнати що-небудь. 2. Зазнати, перетерпіти чимало неприємностей, горя і т. ін.; натерпітися.
НАЗНАЧА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і* **НАЗНА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЗНАЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док., перех.* Ставити позначки, відмітки на чому-небудь; значити, мітити.
НАЗНАЧА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЗНА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* Намічати строк, час чого-небудь; призначати. // Установлювати, визначати що-небудь.
НАЗНАЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., розм.* 1. Бути призначеним, відводитися для чого-небудь; призначатися. 2. Заздалегідь намічатися.
НАЗНА́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **назначи́ти.**
НАЗНА́ЧЕНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **назна́чити.**
НАЗНА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **назна́чений.**
НАЗНАЧИ́ТИ *див.* **назнача́ти**[1].
НАЗНА́ЧИТИ *див.* **назнача́ти**[2].
НАЗНА́ЧУВАТИ *див.* **назнача́ти**[1].
НАЗНО́СИТИ *див.* **назно́шувати.**
НАЗНО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЗНО́СИТИ**, -но́шу, -но́сиш, *док., перех.* Приносити що-небудь у великій кількості; наносити.
НАЗНУЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., з кого – чого, рідше над ким – чим.* Багато, досхочу познущатися.
НАЗО́ВНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **номенклату́ра 1, 2.**
НАЗО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до назовництва.
НАЗО́ВНІ, *присл.* 1. На зовнішній бік, за межі чогось; *прот.* в с е р е д и н у. 2. *перен.* На загальний огляд, не прикриваючись від усіх. 3. Із зовнішнього боку; на зовнішній вигляд; зовнішньо.
НАЗО́ВСІМ, *присл., розм.* На весь час; назавжди.
НАЗО́ЛА, -и, *ч. і ж., діал., зах.* Істота, яка завдає багато клопоту.
НАЗО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **назоли́ти.**
НАЗО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **назоли́ти.**
НАЗО́ЛИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Набридливий, надокучний.
НАЗОЛИ́ТИ[1] *див.* **назо́лювати.**
НАЗОЛИ́ТИ[2], -лю́, -ли́ш, *док., розм.* 1. Набриднути, надокучити кому-небудь. 2. Зробити неприємність кому-небудь.
НАЗО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **назо́лювати.**
НАЗО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАЗОЛИ́ТИ**, -золю́, -зо́лиш, *док., перех.* Парити велику кількість білизни, заливши її спеціально для цього приготовленим розчином золи (у 2 знач.).
НАЗООРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується одночасно носа та орбіти.
НАЗОРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док., перех., розм.* Нагледіти, помітити кого-, що-небудь.
НАЗОСПІНА́ЛЕ, *невідм., с., анат.* Краніометрична точка, розміщена в місці перетину медіальної площини з лінією, що з'єднує нижні краї грушоподібного отвору.
НАЗОФАРИНГІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення слизової оболонки носоглотки.
НАЗРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Зірвати в якій-небудь кількості що-небудь.
НАЗРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **назріва́ти.**
НАЗРІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАЗРІ́ТИ**, -і́є, *док.* 1. Наближатися, ставати неминучим. // Зростати, доходити до повного ступеня виявлення. 2. *перен.* Ви-

никати, зароджуватися.

НАЗРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **назрі́ти**.

НАЗРІ́ТИ *див.* **назріва́ти**.

НАЗУБИ́ТИ *див.* **назу́блювати**.

НАЗУБИ́ТИСЯ *див.* **назу́блюватися²**.

НАЗУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **назуби́ти**.

НАЗУ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **назуби́ти**.

НАЗУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **назу́блюватися²**.

НАЗУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАЗУБИ́ТИ**, -зублю́, -зу́биш; *мн.* назу́блять; *док.*, *перех.* Робити зубці, зазублини на чому-небудь; покривати насічкою, зарубками щось.

НАЗУ́БЛЮВАТИСЯ¹, -юється, *недок.* пас. до **назу́блювати**.

НАЗУ́БЛЮВАТИСЯ², -юється, *недок.*, **НАЗУБИ́ТИСЯ**, -зу́биться; *мн.* назу́бляться; *док.*, *діал.* Пароститися, проростати.

НАЗУ́БОК, -бка, *ч.* Напилок, яким випилюють зубці, роблять насічку, зазублини і т. ін.

НАЗУБО́К, *присл.*, *розм.* Дуже добре, ґрунтовно.

НАЗУ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **назува́ти**.

НАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **назува́ти**.

НАЗУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЗУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Надівати на ноги взуття; взувати.

НАЗУВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Надіватися на кого-небудь (про взуття); взуватися.

НАЗУ́КІСЬ, *присл.*, *діал.* Навскіс.

НАЗУ́СТРІЧ. 1. *присл.* У напрямку, протилежному до того, в якому хто-, що-небудь рухається, наближається. 2. *у знач. прийм.*, *з дав. в.* Уживається для позначення напрямку, протилежного до того, в якому хто-, що-небудь рухається, розвивається і т. ін. // Уживається для позначення напрямку, що веде до зближення з кимось, чим-небудь. ** **Іти́ (пі́ти) назу́стріч**: а) (*кому, чому*) виявляти співчутливе, дружнє ставлення до кого-, чого-небудь; сприяти, допомагати; б) (*чому*) сприяти здійсненню чого-небудь, прискорювати те, що має статися.

НАЗУ́ТИ *див.* **назува́ти**.

НАЗУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **назу́ти**.

НАЇ́Б, -а, *ч.* 1. За середньовіччя в мусульманських державах – правитель округу або провінції. 2. У закавказьких ханствах – начальник магалу (територіальної одиниці). 3. В імаматі Шаміля – намісник імама на певній території. 4. У султанській Туреччині – помічник мулли, каді, цехового старшини.

НАЇ́БСТВО, -а, *с.* Інститут наїбів в ісламських державах; правління наїбів.

НАЇ́ВНИЙ, -а, -е. Простодушно-довірливий, який не має життєвого досвіду; безпосередній, недосвідчений. // Який виражає, виявляє недосвідченість, простодушність і т. ін. // Викликаний життєвою недосвідченістю, необізнаністю. // Безпосередньо-простий, без хитрощів. // *у знач. ім.* **наї́вне**, -ного, *с.* Щось безпосередньо-просте, викликане життєвою недосвідченістю.

НАЇ́ВНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Удавати з себе наївного, виявляти наївність.

НАЇ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **наї́вний**.

НАЇ́ВНО. Присл. до **наї́вний**.

НАЇДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наїда́тися**.

НАЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЇ́СТИ**, -ї́м, -ї́си́; *наказ. сп.* **наї́ж**; *док.*, *розм.* 1. *неперех.* З'їдати в якійнебудь кількості. 2. *перех.* З'їдаючи надміру їжі, набувати великий живіт, товсте обличчя і т. ін.

НАЇДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАЇ́СТИСЯ**, -ї́мся, -ї́сися; *наказ. сп.* наї́жся; *док.* Досхочу їсти, задовольняти потребу в їжі.

НАЇ́ДЕНИЙ, -а, -е. Нагодований, ситий.

НАЇ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Наїдений.

НАЇ́ДОК, -дку, *ч.* 1. *перев. мн.* Все те, що їдять, що вживають для харчування; їжа. 2. *розм.* Ситість, насичення.

НАЇЖА́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наїжа́чити**. 2. *у знач. прикм.* Піднятий догори, який стоїть сторч (про волосся, щетину, вуса і т. ін.); настовбурчений. 3. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Сердитий, роздратований. 4. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Внутрішньо напружений, насторожений.

НАЇЖА́ЧИТИ *див.* **наїжа́чувати**.

НАЇЖА́ЧИТИСЯ *див.* **наїжа́чуватися**.

НАЇЖА́ЧУВАТИ, -ує, *недок.*, **НАЇЖА́ЧИТИ**, -чить, *док.*, *перех.* Піднімати догори, ставити сторч (шерсть, волосся, щетину і т. ін.); настовбурчувати.

НАЇЖА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАЇЖА́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Піднімати догори шерсть, щетину і т. ін. від страху, зла. // Підніматися догори, ставати сторч (про вуса, волосся, щетину і т. ін.); настовбурчуватися. 2. *перен.*, *розм.* Внутрішньо напружуватися, бути готовим до чого-небудь. 3. *перен.*, *розм.* Ставати злим, роздратованим; сердитися, гніватися. // Виражати, виявляти незадоволення, обурення, протест проти кого-, чого-небудь.

НАЇЖДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наїжджа́ти**.

НАЇЖДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **НАЇЗДИ́ТИ**, -їжджу́, -ї́зди́ш, *недок.*, **НАЇ́ХАТИ**, -ї́ду, -ї́деш, *док.* 1. Приїжджати в якій-небудь кількості. 2. *розм.* Приїжджати іноді, на якийсь час; бувати наїздом. // Приїжджати несподівано, раптово. 3. Їдучи, наштовхуватися, наражатися, натрапляти на кого-, щонебудь.

НАЇ́ЖДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наї́здити**. 2. *у знач. прикм.* Утрамбований, укочений тривалою їздою (про дорогу, поверхню чого-небудь і т. ін.).

НАЇ́ЖДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наїзди́ти**.

НАЇ́ЖДЖИЙ, -а, -е, *розм.* Який приїхав, прибув куди-небудь; приїжджий. // *у знач. ім.* **наї́жджі**, -джих, *мн.* Люди, що приїхали, прибули куди-небудь.

НАЇ́ЖДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наї́жджувати**.

НАЇ́ЖДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЇ́ЗДИТИ**, -їжджу, -їздиш, *док.*, *перех.* 1. Тривалою їздою утрамбовувати, укочувати дорогу або яку-небудь ділянку поверхні. 2. Привчати коня до їзди в упряжі, під сідлом, до рівного і швидкого бігу; виїжджувати. 3. *тільки док.*, *розм.* Проїхати яку-небудь відстань.

НАЇ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наї́жити**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **наїжа́чений 2 – 4**.

НАЇ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наї́жений**.

НАЇ́ЖИТИ *див.* **наї́жувати**.

НАЇ́ЖИТИСЯ *див.* **наї́жуватися**.

НАЇ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЇ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **наїжа́чувати**.

НАЇ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАЇ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* Те саме, що **наїжа́чуватися**.

НАЇ́ЗД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **наїзди́ти**, **наїжджа́ти**. 2. Приїзд, прибуття кого-небудь у великій кількості. // Приїзд кого-небудь на нетривалий час або несподівано. 3. *заст.* Раптовий, короткочасний напад. 4. *заст.* Скупчення, зосередження в одному місці великої кількості людей.

НАЇЗДИ́ТИ *див.* **наїжджа́ти**.

НАЇ́ЗДИТИ *див.* **наї́жджувати**.

НАЇ́ЗДИТИСЯ, -їжджуся, -їздишся, *док.* Багато, досхочу поїздити.

НАЇ́ЗДКА, -и, *ж.*, *мисл.* Відоме давнє полювання з хортами, коли мисливець-вершник намагався сам "наїхати" на звіра.

НАЇ́ЗДОМ, *присл.* Приїжджаючи на короткий час або зрідка.

НАЇ́ЗНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто їде верхи на коні. 2. Цирковий артист, який виконує різноманітні вправи на коні. 3. Фахівець, який тренує рисистих коней на іподромах, кінних заводах і т. ін. 4. *заст.* Вершник, який здійснює збройний напад; нападник. 5. Те саме, що **ї́здець¹**.

НАЇ́ЗНИЦТВО, -а, *с.* Професія наїзника у цирку або на перегонах.

НАЇ́ЗНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до наїзника (у 1 – 4 знач.).

НАЇ́ЗНИЦЯ, -і. Жін. до **наї́зник 1 – 4**.

НАЇ́РІ, *невідм.*, *с.* Урартське племінне об'єднання; ця назва згадувалася в ассирійських написах (13 – 8 ст. до н. е.) щодо території на північ від Ассирії.

НАЇ́СТИ *див.* **наїда́ти**.

НАЇ́СТИСЯ *див.* **наїда́тися**.

НАЇТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення про містико-релігійний характер пізнання, згідно з яким істина розкривається не раціонально-логічним шляхом, а раптово, без підготовки, через миттєве натхнення чи за допомогою думки, підказаної людині у вигляді божественного одкровення.

НАЇ́ХАТИ *див.* **наїжджа́ти**.

НАЙ..., *префікс.* Уживається для творення форм найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників із значенням найбільшої або найменшої міри якості, напр.: н а й б л а г о р о д н і ш и й, н а й в і д о м і ш и й і т. ін.

НАЙ¹, *част.*, *діал.* 1. Хай, нехай. 2. *у знач. спол.* Уживається у знач. щ о б.

НАЙ², на́ю, *ч.* Духовий дерев'яний музичний інструмент; флейта з кількох трубок.

НАЙАКТИ́ВНІШЕ. Присл. до **найакти́вніший**.

НАЙАКТИ́ВНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **акти́вний**.

НАЙАКТУА́ЛЬНІШЕ. Присл. до **найактуа́льніший**.

НАЙАКТУА́ЛЬНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **актуа́льний**.

НАЙБІ́ЛЬШ *див.* **найбі́льше**.

НАЙБІ́ЛЬШЕ, **НАЙБІ́ЛЬШ**, *присл.* 1. Більш за все, більше за інших; особливо. 2. У сполуч. з прикметником і прислівником уживається для творення найвищого ступеня якості.

НАЙБІ́ЛЬШЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **найбі́льший**.

НАЙБІ́ЛЬШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **вели́кий 1, 3 – 6**. ** **Режим найбі́льшого спри́яння** – принцип міжнародного права, за яким договірна сторона зобов'язується надати на своїй території другій стороні такий самий сприятливий режим у галузі торгівлі, мита, правового становища громадян тощо, який надано будь-якій третій стороні.

НАЙБЛИ́ЖЧЕ. Присл. до **найбли́жчий**.

НАЙБЛИ́ЖЧИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **близьки́й 1, 2, 4 – 6**.

НАЙВАЖЛИ́ВІШЕ. Присл. до **найважли́віший**.

НАЙВАЖЛИ́ВІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **важли́вий**.

НАЙВА́ЖЧЕ. Присл. до **найва́жчий**. // *у знач. присудк. сл.* Про відчуття найбільшої ваги, найбільшого напруження, величезних зусиль.

НАЙВА́ЖЧИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **важки́й 1 – 9**.

НАЙВИ́ЩЕ. Присл. до **найви́щий**.

НАЙВИ́ЩИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **висо́кий**.

НАЙВІДО́МІШЕ. Присл. до **найвідо́міший**.

НАЙВІДО́МІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **відо́мий**.

НАЙВІРОГІ́ДНІШЕ. Присл. до **найвірогі́дніший**.

НАЙВІРОГІ́ДНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **вірогі́дний**.

НАЙВРОДЛИ́ВІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **вродли́вий**.

НАЙВУ́ЖЧЕ. Присл. до **найву́жчий**.

НАЙВУ́ЖЧИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **вузьки́й**.

НАЙГАРНІ́ШЕ. Присл. до **найгарні́ший**.

НАЙГАРНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **га́рний**.

НАЙГІ́РШ *див.* **найгі́рше**.

НАЙГІ́РШЕ, **НАЙГІ́РШ**, *присл.* 1. Присл. до **найгі́рший**. 2. Найвищ. ст. до **пога́но 2**. // *у знач. присудк. сл.* Найважче в якому-небудь аспекті.

НАЙГІ́РШИЙ, -а, -е. 1. Найвищ. ст. до **пога́ний 1 – 6**. 2. Те саме, що **найбі́льший**.

НАЙГЛИ́БШЕ. Присл. до **найгли́бший**.

НАЙГЛИ́БШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **глибо́кий**.

НАЙГОЛОВНІ́ШЕ. Присл. до **найголовні́ший**.

НАЙГОЛОВНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **головни́й**.

НАЙДА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **зна́йда**.

НАЙДАВНІ́ШЕ. Присл. до **найдавні́ший**.

НАЙДАВНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **да́вній**.

НАЙДА́ЛЬШЕ. Присл. до **найда́льший**.

НАЙДА́ЛЬШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **дале́кий**.

НАЙДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **найти́**.

НАЙДЕТА́ЛЬНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **дета́льний**.

НАЙДОРО́ЖЧЕ. Присл. до **найдоро́жчий**.

НАЙДОРО́ЖЧИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **дороги́й**.

НАЙДОЦІ́ЛЬНІШЕ. Присл. до **найдоці́льніший**.

НАЙДОЦІ́ЛЬНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **доці́льний**.

НАЙДУ́ЖЧЕ. Присл. до **найду́жчий**.

НАЙДУ́ЖЧИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **ду́жий**.

НА́ЙДУХ, -а, *ч.*, *зах.* Дитина-підкидьок чоловічої статі.

НАЙДУ́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Дитина-підкидьок жіночої статі.

НАЙЖВАВІ́ШЕ. Присл. до **найжваві́ший**.

НАЙЖВАВІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **жва́вий**.

НАЙЗРУЧНІ́ШЕ. Присл. до **найзручні́ший**.

НАЙЗРУЧНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **зручни́й**.

НАЙІМОВІ́РНІШЕ. Присл. до **найімові́рніший**.

НАЙІМОВІ́РНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **імові́рний**.

НАЙІНЕРЦІ́ЙНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **інерці́йний**.

НАЙІСТО́ТНІШЕ. Присл. до **найісто́тніший**.

НАЙІСТО́ТНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **істо́тний**.

НАЙКОРО́ТШЕ. Присл. до **найкоро́тший**.

НАЙКОРО́ТШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **коро́ткий**.

НАЙКРА́ЩЕ. Присл. до **найкра́щий**. // *у знач. присудк. сл.* Про почуття найбільшої приємності, величезного задоволення, яке відчуває хто-небудь.

НАЙКРА́ЩИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **га́рний 1 – 5**, **до́брий 1 – 6, 8** і **хоро́ший**; найліпший.

НАЙЛЕ́ГШЕ, *присл.* Найвищ. ст. до **ле́гко**.

НАЙЛЕ́ГШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **легки́й**.

НАЙЛІ́ПШЕ. Присл. до **найлі́пший**. // *у знач. присудк. сл.* Про почуття найбільшої приємності, величезного задоволення, яке відчував хто-небудь.

НАЙЛІ́ПШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **га́рний 1 – 5**, **до́брий 1 – 6, 8** і **хоро́ший**; найкращий.

НАЙЛО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **нейло́н**.

НА́ЙМАНЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Той, хто найнявся на роботу до приватного власника, підприємця; найманий робітник. 2. Солдат або офіцер найманої армії. 3. Особа, спеціально завербована для участі у спільних насильницьких діях. 4. *перен.*, *зневажл.* Той, хто захищає чужі інтереси не з переконання, а з корисливих мотивів.

НА́ЙМАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **найма́ти**. 2. *у знач. прикм.* Стос. до найняття. *Наймана плата. Наймана ціна.* // Який провадиться, здійснюється на основі найняття. 3. *у знач. прикм.* Який найнявся на роботу, службу і т. ін. і виконує її за плату. 4. Узятий у найми, не власний.

НА́ЙМАНКА, -и. 1. Жін. до **на́йманець**. 2. *розм.* Потреба в найманій робочій силі.

НАЙМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **найма́ти** і **найма́тися**.

НА́ЙМАНСТВО, -а, *с.* 1. Вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання найманців (у 3 знач.), а також саме використання найманців. 2. Засіб комплектування збройних сил на основі системи найму професіональних військових.

НА́ЙМАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **на́йманець**.

НАЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЙНЯ́ТИ**, найму́, найме́ш, *док.*, *перех. і без додатка*. 1. Брати, приймати на роботу, службу і т. ін. кого-небудь на певних умовах. 2. Брати для користування що-небудь за плату на певний час. 3. Влаштовувати кого-небудь на роботу, службу і т. ін.; віддавати у найми, у розпорядження кого-небудь. 4. Здавати кому-небудь на тимчасове користування, віддавати в найми, в оренду.

НАЙМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАЙНЯ́ТИСЯ**, найму́ся, наймешся, *док.* 1. *куди, до кого, у кого, з інфін. і без додатка*. Влаштовуватися на роботу, службу за найняттям. 2. *тільки недок.* Пас. до **найма́ти 4**.

НАЙМА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до наймача.

НАЙМА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто наймає кого-, що-небудь. 2. Сторона договору найму жилого приміщення, яка отримує від іншої сторони (наймодавця) жиле приміщення за плату для проживання у ньому. 3. Те саме, що **ореда́р**.

НАЙМА́ЧКА, -и. Жін. до **найма́ч**.

НАЙМА́Ч-ФЕ́РМЕР, наймача-фермера, *ч.* Фермер, який використовує працю найманих робітників.

НАЙМЕ́ННЯ, -я, *с.* Ім'я людини або її прізвище. // Назва чого-небудь. // Друга назва кого-, чогонебудь.

НАЙМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **найменува́ти**.

НАЙМЕНО́ВУВАТИ *див.* **найменува́ти**.

НАЙМЕНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **наймено́вувати**.

НАЙМЕНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для найменування.

НАЙМЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **на́зва**.

НАЙМЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, **НАЙМЕНО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *док.*, *перех.* Дати кому-, чомунебудь назву, найменування; назвати.

НАЙМЕ́НШЕ. Присл. до **найме́нший**.

НАЙМЕ́НШЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **найме́нший**.

НАЙМЕ́НШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **мали́й**. ** **ме́тод наймéнших квадрáтів** – метод наближеного обчислювання невідомих величин за результатами вимірювань, що містить випадкові похибки.
НА́ЙМИ, -ів, *мн.* Робота або служба, на яку хто-небудь найнявся. *Віддавати в найми. Іти в найми.*
НАЙМИЛІ́ШЕ. Присл. до **наймилі́ший**.
НАЙМИЛІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **ми́лий**.
НА́ЙМИТ, -а, *ч.* 1. Робітник, що працює за наймом у приватного власника, підприємця; батрак. 2. *перен., зневажл.* Той, хто захищає чужі інтереси не з переконання, а з корисливих мотивів.
НАЙМИТІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **на́ймитський**.
НА́ЙМИТСТВО, -а, *с.* Збірн. до **на́ймит** 1.
НА́ЙМИТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **на́ймит** 1.
НАЙМИТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наймитува́ти**.
НАЙМИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Працювати наймитом у кого-небудь, служити за наймом.
НАЙМИТЧА́, -а́ти, *с.* Малолітній хлопець, що наймитує в кого-небудь.
НАЙМИТЧУ́К, -а́, *ч.* 1. Хлопець-наймит. *Попівський наймитчук.* 2. *перен., зневажл.* Те саме, що **на́ймит** 2.
НАЙМИТЮ́ГА, -и, *ч.* Збільш. до **на́ймит**.
НА́ЙМИЦЯ, -і, *ж., діал.* Наймання; наймитська платня.
НА́ЙМИЧКА, -и. Жін. до **на́ймит** 1.
НАЙМИЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Працювати наймичкою; бути служницею, найманою робітницею в кого-небудь.
НА́ЙМИЧЧИН, -а, -е. Належний наймичці.
НАЙМІЦНІ́ШЕ. Присл. до **наймiцні́ший**.
НАЙМІЦНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **міцни́й**.
НАЙМОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Сторона у договорі найму, яка надає майно у тимчасове користування за винагороду. 2. Те саме, що **орендода́вець**.
НАЙМОЛО́ДШИЙ, -а, -е. 1. Найвищ. ст. до **молоди́й** 1 – 4. 2. Який прожив найменше років серед інших (перев. про дітей); прот. н а й с т а р ш и й.
НАЙМУДРІ́ШЕ. Присл. до **наймудрі́ший**.
НАЙМУДРІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **му́дрий**.
НАЙМУЖНІ́ШЕ. Присл. до **наймужні́ший**.
НАЙМУЖНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **му́жній**.
НАЙНИ́ЖЧЕ. Присл. до **найни́жчий**.
НАЙНИ́ЖЧИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **низьки́й**.
НАЙНІЖНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **ні́жний**.
НАЙНОВІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **нови́й**.
НАЙНЯ́ТИ *див.* **найма́ти**.
НА́ЙНЯТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **найня́ти**. // *у знач. прикм.* // **на́йнято**, *безос. присудк. сл.*
НАЙНЯ́ТИСЯ *див.* **найма́тися**.
НАЙНЯТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **найня́ти** і **найня́тися**.
НАЙО́М, на́йму, *ч.* Те саме, що **наймáння**.
НАЙО́МЕЦЬ, -мця, *ч., діал.* 1. Наймач. 2. Підставний рекрут, який наймався відслужити в армії за когось іншого.
НАЙО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до наймання.
НАЙПА́К, *присл., діал.* Найпаче.
НАЙПА́ЧЕ, *присл., розм.* Понад усе; найбільше, особливо.
НАЙПЕ́РШ *див.* **найпе́рше**.
НАЙПЕ́РШЕ, НАЙПЕ́РШ, *присл.* У першу чергу, перед усім іншим.
НАЙПЕ́РШИЙ, -а, -е. 1. Найвищ. ст. до **пе́рший** 2 – 4, 6 – 8. 2. *розм.* Найважливіший, найголовніший.
НАЙПІЗНІ́ШЕ. Присл. до **найпізні́ший**.
НАЙПІЗНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **пізні́й**.
НАЙПОВНІ́ШЕ. Присл. до **найповні́ший**.
НАЙПОВНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **по́вний**.
НАЙПОТАЄ́МНІШЕ. Присл. до **найпотаємні́ший**.
НАЙПОТАЄ́МНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **потає́мний**.
НАЙПРИВА́БЛИВІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **прива́бливий**.
НАЙПРОСТІ́ШЕ. Присл. до **найпрості́ший**.
НАЙПРОСТІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **просто́й**.
НАЙПРОСТІ́ШІ, -их, *мн.* Підцарство безхребетних тварин – переважно мікроскопічні одноклітинні, зрідка колоніальні організми.
НА́ЙРА, *невідм., ж.* Основна грошова одиниця Нігерії, рівна 100 кобо.
НАЙРАНІ́ШЕ, *присл.* Найвищ. ст. до **ра́но**[1].
НАЙРАНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **ра́нній**.
НАЙРЕТЕ́ЛЬНІШЕ. Присл. до **найрете́льніший**.
НАЙРЕТЕ́ЛЬНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **рете́льний**.
НАЙРІДНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **рі́дний**.
НАЙРІЗНОМАНІ́ТНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **різнома́нітний**.
НАЙРІШУ́ЧІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **рішу́чий**.
НАЙРОЗУМНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **розу́мний**.
НАЙСВЯТІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **святи́й**.
НАЙСИЛЬНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **си́льний**.
НАЙСКЛАДНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **складни́й**.
НАЙСМІЛІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **смілйвий**.
НАЙСПОКІЙНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **спокі́йний**.
НАЙСТАРІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **стари́й** 1, 2.
НАЙСТА́РШИЙ, -а, -е. Який прожив найбільше років серед інших (перев. про дітей); прот. н а й м о л о д ш и й.
НАЙСТРУНКІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **струнки́й**.
НАЙСУВО́РІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **суво́рий**.
НАЙСУТТЄ́ВІШЕ. Присл. до **найсуттє́віший**.
НАЙСУТТЄ́ВІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **суттє́вий**.
НАЙТЕПЛІ́ШЕ. Присл. до **найтеплі́ший**.
НАЙТЕПЛІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **те́плий**.
НАЙТИ́[1] *див.* **нахо́дити**[1].
НАЙТИ́[2] *див.* **нахо́дити**[2].
НАЙТИПО́ВІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **типо́вий**.
НАЙТИ́СЯ *див.* **нахо́дитися**.
НАЙТІСНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **тісни́й**.

НАЙТО́В, -а, *ч., мор.* 1. Мотузка, трос, який використовується для зв'язування кінців двох або кількох канатів, а також для кріплення шлюпок, рухомих предметів на судні і т. ін. 2. Тип кріплення – зв'язування тросом двох або більше предметів.
НАЙТО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* **найто́влять**; *недок., перех., мор.* Скріплювати, з'єднувати найтовом.
НАЙТО́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **найто́в**.
НАЙТОВСТІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **товсти́й**.
НАЙТОНШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **тонки́й**.
НАЙТОЧНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **то́чний**.
НАЙТРИВАЛІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **трива́лий**.
НАЙТЯ́ЖЧЕ. Присл. до **найтя́жчий**. // *у знач. присудк. сл.* Про відчуття найбільшої ваги, найбільшого напруження, величезних зусиль.
НАЙТЯ́ЖЧИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **тяжки́й** 1 – 10.
НАЙУПЕРЕ́Д, НАЙУПЕРЕДІ́, *присл., діал.* Насамперед, щонайперше.
НАЙУПЕРЕДІ́ *див.* **найупере́д**.
НАЙХАРАКТЕ́РНІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **характе́рний**.
НАЙХИТРІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **хи́трий**.
НАЙХОЛОДНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **холо́дний**.
НАЙХОРО́БРІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **хоро́брий**.
НАЙЦІКАВІ́ШЕ. Присл. до **найцікаві́ший**.
НАЙЦІКАВІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **ціка́вий**.
НАЙЦІННІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **ці́нний**.
НАЙЧАСТІ́ШЕ. Присл. до **найчасті́ший**.
НАЙЧАСТІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **ча́стий**.
НАЙЧЕСНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **че́сний**.
НАЙЧИСЛЕ́ННІШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **численни́й**.
НАЙЧИСТІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **чи́стий**.
НАЙЧІТКІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **чітки́й**.
НАЙШВИ́ДШЕ. Присл. до **найшви́дший**.
НАЙШВИ́ДШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **швидки́й**.
НАЙШИ́РШЕ. Присл. до **найши́рший**.
НАЙШИ́РШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **широ́кий**.
НАЙЩЕДРІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **ще́дрий**.
НАЙЩИРІ́ШЕ. Присл. до **найщирі́ший**.
НАЙЩИРІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **щи́рий**.
НАЙЩІЛЬНІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **щі́льний**.
НАЙЯСКРАВІ́ШИЙ, -а, -е. Найвищ. ст. до **яскра́вий**.
НАЙЯСНІ́ШИЙ, -а, -е. 1. Найвищ. ст. до **ясни́й**. 2. Титул коронованого монарха або полководця.
НАКАДИ́ТИ, -каджу́, -ка́диш, *док.* 1. Кадячи, напустити багато диму; надимити, накурити. 2. Здійняти куряву; напилити.
НАКА́З, -у, *ч.* Офіційний документ, у якому викладається розпорядження, постанова і т. ін. військового начальника, керівника установи, підприємства, організації і т. ін. // Розпорядження, настанова, вказівка і т. ін. *Віддавати наказ.* ** **Альтернати́вний нака́з**, *фін.* – наказ купити або продати якісь цінні папери за лімітованою ціною. **Лімі́тний нака́з**, *фін.* – наказ клієнта біржовому брокерові, що містить певні обмежувальні умови. **Нака́з ви́борців** – доручення, пропозиції громадян з різних питань, які адресовані обраному ними у представницький орган депутату. **Ри́нковий нака́з**, *фін.* – наказ клієнта біржовому брокерові купувати цінні папери за найнижчою ціною та продавати їх за найвищою ціною.
НАКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наказа́ти**.
НАКАЗА́ТИ[1] *див.* **нака́зувати**.
НАКАЗА́ТИ[2], -ажу́, -а́жеш, *док., перех.* 1. Говорячи, повідомити, висловити багато чого-небудь; наговорити. 2. *розм.* Звести наклеп або просто наговорити неправди, обманути.
НАКАЗНИ́Й, -а́, -е́, *іст.* 1. Який містить наказ, розпорядження. 2. *у знач. ім.* **наказни́й**, -но́го, *ч.* Особа, тимчасово призначена урядом на керівну посаду в козацькому війську. ** **наказни́й ге́тьман (ота́ман, війт і т. ін.)** – в Україні в 17 – 18 ст. – особа, що тимчасово обіймала посаду гетьмана (отамана, війта і т. ін.), на яку призначалась урядом чи обиралася козацькою старшиною.
НАКАЗО́ВИЙ, -а, -е. Який містить наказ; стос. до наказу. ** **наказо́вий спо́сіб**, *лінгв.* – форма дієслова, яка виражає наказ, спонукання, прохання, побажання і т. ін.
НАКАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **наказо́вий**.
НАКАЗО́ВО. Присл. до **наказо́вий**.
НАКА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нака́зувати**.
НАКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКАЗА́ТИ**, -кажу́, -ка́жеш, *док.* 1. *з інфін.* Віддавати наказ, розпорядження кому-небудь. // *що, зі спол.* щ о б. Давати вказівки, поради; повчати. // *перен.* Вимагати що-небудь. ** **Як нака́жете** – як хочете, як вам завгодно. 2. *заст.* Передавати, переказувати про когось, щось кому-небудь через кого-небудь. 3. *тільки недок.* Говорити, вимовляти що-небудь з одночасним виконанням якої-небудь дії; примовляти.
НАКАЛАМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш. Док. до **каламу́тити**. // Зробити каламутним, нечистим якусь кількість чогось.
НАКАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех., розм.* Забруднити, замазати що-небудь.
НАКАНІФО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наканіфо́лити**.
НАКАНІФО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наканіфо́лити**.
НАКАНІФО́ЛИТИ *див.* **наканіфо́лювати**.
НАКАНІФО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наканіфо́лювати**.
НАКАНІФО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАКАНІФО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* Натирати що-небудь каніфоллю. *Наканіфолювати смичок.*
НАКА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нака́пати**.
НАКА́ПАТИ *див.* **нака́пувати**.
НАКА́ПОСТИТИ, -ощу, -остиш, *док., розм.* Наробити пакості, нашкодити.
НАКА́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нака́пувати**.
НАКА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нака́пувати**.
НАКА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКА́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Капаючи, попадати куди-небудь або наповняти, наливати що-небудь. 2. Капаючи чим-небудь на щось, заливати, забруднювати його. 3. *перен., розм.* Доносити, обвинувачувати кого-небудь у чомусь. 4. *перен., розм.* Таємно наговорювати на когось неправду, зраджувати.
НАКА́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накара́ти**.
НАКАРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех.* Док. до **кара́ти**.
НАКАРА́ЧКАХ *див.* **накаря́чках**.
НАКАРА́ЧКИ *див.* **накаря́чки**.
НАКАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накарбува́ти**. // **накарбо́вано**, *безос. присудк. сл.*
НАКАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накарбо́вувати**.
НАКАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Робити різальним інструментом або гострим предметом зарубки, позначки, нарізи і т. ін. на чому-небудь. 2. Вирізьблювати що-небудь на металі, камені і т. ін.
НАКАРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накарбува́ти**.
НАКАРБУВА́ТИ *див.* **накарбо́вувати**.
НАКА́РКАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* 1. За народними повір'ями – каркаючи, накликати лихо, неприємність і т. ін. (про ворону). 2. *перен.* Багато сказати про що-небудь неприємне, недобре.
НАКАРПА́С, -а, *ч., діал.* Прочухан.
НАКАРЯ́ЧКАХ, НАКАРА́ЧКАХ, *присл.* На долонях рук і на колінах.
НАКАРЯ́ЧКИ, НАКАРА́ЧКИ, НАВКАРА́ЧКИ, *присл., з дієсл.* п о п о в з т и, в и л і з т и і т. ін. На долонях рук і на колінах. // *з дієсл.* п і д в е с т и с я, с т а т и і т. ін. На долоні рук і на коліна.
НАКА́Т, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **наката́ти, нака́тувати** 1 – 3. 2. Фарба, клей і т. ін., нанесені на поверхню чого-небудь спеціальними пристроями. 3. Шар настелених поверх чого-небудь або під чим-небудь колод, дощок і т. ін. 4. Добре утрамбована, виїжджена, укочена дорога, колія і т. ін. 5. Будівля, споруда для накриття, захисту від чого-небудь; навіс.
НАКА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наката́ти** 1 – 3. // *у знач. прикм.* Утрамбований, укочений, утоптаний (про дорогу, колію і т. ін.).
НАКА́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **нака́таний**.
НАКАТА́ТИ *див.* **нака́тувати**.
НАКАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Покататися багато, досхочу.
НАКА́ТКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **наката́ти, нака́тувати** 1 – 3. 2. Пристрій, яким накатують на поверхню чого-небудь фарбу, клей, малюнок, різьблення і т. ін.
НАКА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Покритий, устелений накатом (у 2, 3 знач.). 2. *спец.* Який служить, признач. для накатки (у 1 знач.). *Накатна машина.* 3. *спец.* Виготовлений способом накатки (у 1 знач.).
НАКА́ТНИК, -а, *ч.* 1. Пристрій, яким накатують на поверхню чого-небудь фарбу, клей, малюнок, різьблення і т. ін. 2. Робітник, який займається накатуванням чого-небудь.
НАКА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **нака́тник** 2.
НАКА́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для накатування.
НАКА́ТУВАННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **нака́тувати** 2, 3.
НАКА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Довго їздячи, утрамбовувати (дорогу, колію і т. ін.). 2. *спец.* Катаючи, виготовляти в якій-небудь кількості. *Накатувати шестерні. Накатати шурупи.* 3. *спец.* Наносити на яку-небудь поверхню фарбу, клей, малюнок, різьблення і т. ін. певним пристроєм. 4. *тільки док., розм.* Зробити багато чого-небудь.
НАКА́ЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накача́ти**[1].
НАКАЧА́ТИ[1] *див.* **нака́чувати**[1].
НАКАЧА́ТИ[2] *див.* **нака́чувати**[2].
НАКАЧА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Випрасувати що-небудь в якійсь кількості; напрасувати. *Накачати катком білизни.*
НАКА́ЧКА, -и, *ж., розм.* 1. Дія за знач. **накача́ти**[1], **нака́чувати**[1] 3. 2. *спец.* Процес порушення рівноважного розподілу мікрочастинок за їх рівнями енергії під дією зовнішнього електромагнітного випромінювання або постійного електричного струму (напруги).
НАКА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нака́чувати**[1] 1.
НАКА́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАКАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Наповнювати що-небудь рідиною, повітрям і т. ін. за допомогою насоса або іншого приладу. 2. Добувати мед із щільників у великій кількості. 3. *перен., розм.* Посилено прищеплювати кому-небудь певні думки, переконання і т. ін.
НАКА́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАКАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Качаючи що-небудь, згрібати, збирати в одне місце.
НАКА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **нака́чувати**[1] 1.
НАКВА́СИТИ *див.* **наква́шувати**.
НАКВА́СИТИСЯ, -ситься, *док.* Пас. до **наква́сити**.

НАКВАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наквацюва́ти**. // **наквацьо́вано**, *безос. присудк. сл.*

НАКВАЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док., перех., розм.* Багато, добре намазати, намочити що-небудь.

НАКВА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наква́сити, наква́ситися**.

НАКВА́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наква́шувати**.

НАКВА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКВА́СИТИ**, -а́шу, -а́сиш, *док., перех.* Квасячи, наготовляти, заготовляти що-небудь в якій-небудь кількості.

НАКВА́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **наква́шувати**.

НАКИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш. Док. до **кива́ти**. ** **накива́ти п'я́тами** – швидко, поспішно втекти; кинутися навтіки.

НАКИ́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наки́вувати**.

НАКИ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* 1. Кивати злегенька або час від часу. 2. Те саме, що **підмо́ргувати**.

НАКИДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого накидають (напр., зашморг на шию).

НАКИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наки́дати**. // **наки́дано**, *безос. присудк. сл.*

НАКИДА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **накида́ти**[1].

НАКИДА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **накида́ти**[2].

НАКИ́ДАТИ *див.* **накида́ти**[1].

НАКИДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАКИ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Кидати що-небудь у якійсь кількості. // Кидаючи, наповняти, заповняти що-небудь чимось. // Класти для їжі в якій-небудь кількості. 2. Складати, зображати, малювати і т. ін. що-небудь нашвидку, у загальних рисах. 3. *тільки док.* Залишити в якій-небудь кількості.

НАКИДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* 1. Кидаючи що-небудь, обхоплювати, зачіплювати ним когось, щось. // Накладати, начіплювати що-небудь на щось для закріплювання. // Нашвидку, похапцем, недбало або просто надівати, накладати що-небудь. 2. *розм.* Збільшувати, набавляти що-небудь (гроші, час, міру чогось і т. ін.). 3. *перен.* Примушувати проти волі, бажання прийняти що-небудь; нав'язувати. *Накидати марну дискусію.* // Зобов'язувати що-небудь робити; накладати. 4. *розм., рідко.* Пришивати, нашивати що-небудь. 5. *розм., рідко.* Те саме, що **наділи́ти**.

НАКИ́ДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Багато, досхочу покидати.

НАКИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАКИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. *на кого – що.* Кидатися, нападати на кого-, що-небудь. 2. З охотою, завзяттям, запалом братися за що-небудь; зосереджувати увагу на чому-небудь. 3. *розм.* Раптово починати лаяти, сварити, докоряти кого-небудь. // Раптово звертатися до кого-небудь з питанням, проханням і т. ін. 4 *розм.* Невідчепно домагатися, чіплятися з чим-небудь; настирливо напрошуватися, нав'язуватися. 5. *тільки недок.* Пас. до **накида́ти**[2].

НАКИ́ДАЧ, -а, *ч. і ж., розм.* Нав'язлива, причеплива людина; причепа.

НАКИ́ДКА, -и, *ж.* 1. Верхній одяг без рукавів, на зразок плаща. 2. Покривало для подушки, ліжка і т. ін.

НА́КИДКА, -и, *ж., розм.* Дія за знач. **накида́ти**[2], **наки́нути**.

НАКИДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який накидається на кого-, що-небудь. *Накидні петлі.* 2. Який носиться наопашки. *Накидний плащ.*

НА́КИДОМ, *присл., діал.* Силою, примусом.

НАКИ́НУТИ *див.* **накида́ти**[2].

НАКИ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наки́нути**. // **наки́нуто**, *безос. присудк. сл.*

НАКИ́НУТИСЯ *див.* **накида́тися**.

НА́КИП, -у, *ч.* 1. Твердий осадок на внутрішніх стінках посудини з нерозчинних солей, який утворюється під час кипіння і випаровування рідини. // Піна, яка утворюється на поверхні киплячої рідини. 2. *перен.* Важке, неприємне почуття, що залишається після якої-небудь розмови, події і т. ін. 3. *перен.* Декласовані, злочинні елементи.

НАКИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накипа́ти**.

НАКИПА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАКИПІ́ТИ**, -пи́ть, *док.* 1. Покриватися осадком під час кипіння, нагрівання і т. ін. 2. *перен. у сполуч. зі сл.* на (у) душі, серці, *перен.* Збиратися, нагромаджуватися (про неприємні почуття, переживання і т. ін.).

НАКИПІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **накипі́ти** 2.

НАКИПІ́ТИ *див.* **накипа́ти**.

НАКИПНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до накипу (у 1 знач.).

НАКИПОВИДА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Видалення накипу зі стінок посудини, з поверхні киплячої рідини.

НАКИПОВИДАЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Процес видалення накипу (*див.* **на́кип** 1).

НАКИПОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення накипу на стінках посудини, на поверхні киплячої рідини.

НАКИП'ЯТИ́ТИ, -ячу́, -яти́ш, *док., перех.* Скип'ятити в якій-небудь кількості.

НАКИП'ЯЧЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накип'ятити**.

НАКИСА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАКИ́СНУТИ**, -не, *док.* Насичуватися чим-небудь кислим.

НАКИ́СНУТИ *див.* **накиса́ти**.

НАКІ́ЛЬЧИТИСЯ *див.* **накі́льчуватися**.

НАКІ́ЛЬЧУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **НАКІ́ЛЬЧИТИСЯ**, -читься, *док.* Давати, пускати кільчики, паростки; проростати, пароститися.

НА́КІСТЕНЬ, -сня, *ч.* Болісне кісткове утворення на нозі коня.

НАКІСТКО́ВИЙ, -а́, -е́. Який міститься на кістці. *Накісткова пухлина.*

НА́КІСТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **на́кістень**.

НА́КЛАД[1], -у, *ч., розм.* Те саме, що **збиток**.

НА́КЛАД[2], -у, *ч., зах.* Видання; тираж. // Утримання, кошти.

НАКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для накладання чого-небудь.

НАКЛАДА́ЛЬНИК, -а, *ч. спец.* Робітник, який накладає що-небудь. // Той, хто вкладає аркуші паперу в друкарську машину.

НАКЛАДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **накладальник**.

НАКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наклада́ти** і **наклада́тися**.

НАКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАКЛА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.* 1. *перех.* Покривати зверху чим-небудь; класти що-небудь зверху. // *розм.* Те саме, що **наді́вати**. // Прикладати що-небудь до чогось під час порівняння, вимірювання і т. ін. // Ставити, установлювати для роботи, дії. // Кладучи зверху, прикладаючи, прикріпляти до чого-небудь. ** **наклада́ти резолю́цію** – надписувати на чому-небудь свій висновок. **наклада́ти шви** – зшивати краї рани. 2. *перех.* Наносити на яку-небудь поверхню тонкий шар чого-небудь (про фарбу, лак, клей і т. ін.). 3. *перех., перен.* Робити певний вплив, залишати слід і т. ін. 4. *перех.* Зобов'язувати що-небудь робити, піддавати чому-небудь, приписувати додержання чогось. *Накладати обов'язки.* 5. *перех.* Класти щось у якій-небудь кількості. // Кладучи, наповняти, навантажувати щось чим-небудь. 6. *тільки недок., неперех., розм.* Мати стосунки з кимось; діяти заодно, у згоді з ким-небудь. 7. *перех. і неперех., без додатка, розм.* Бити кого-небудь у щось, по чому-небудь. // Убивати в якій-небудь кількості. 8. *перех.* Розпалювати, розводити багаття, вогнище; розкладати. ** **накла́сти на се́бе ру́ки** – кінчати життя самогубством, заподіювати собі смерть.

НАКЛАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Лягаючи зверху, покривати собою що-небудь. // Надіватися на що-небудь. 2. *розм.* Наїдатися досхочу. 3. Пас. до **накла́дати** 1 – 5, 8.

НАКЛАДА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **наклада́ти**.

НАКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накла́сти**. // **накла́дено**, *безос. присудк. сл.*

НАКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накла́сти** 1, 4, 5. *Накладення стягнень.*

НА́КЛАДКА, -и, *ж.* 1. *тільки* **накла́дка**. Дія за знач. **накла́сти, наклада́ти**. 2. Предмет, який застосовується для накладання на що-небудь, прикривання, з'єднання і т. ін. чого-небудь. 3. Помилка, недогляд, промах у роботі акторів, музикантів, співців і т. ін.

НАКЛАДНА́, -о́ї, *ж.* Супровідний документ за перевезення, передавання вантажу, різних товарів і т. ін. ** **това́рна накладна́** – первинний бухгалтерський документ, що оформляє операції з відпуску та прийому товаро-матеріальних цінностей. **тра́нспортна накладна́** – документ, який регулює відносини між перевізником, відправником та одержувачем вантажу.

НАКЛАДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Накладений, прикріплений поверх чого-небудь. *Накладні кишені піджака.* **накладна́ пла́та** – спосіб грошового розрахунку між відправником і одержувачем, за якого з одержувача стягується вартість товару або кореспонденції для передачі її відправнику. *Вислати книжку накладною платою.* **накладни́й платі́ж** – те саме, що **післяпла́та**. **накладні́ ви́трати (вида́тки)** – додаткові витрати, призначені для господарсько-організаційних потреб виробництва і для розподілу товарів.

НАКЛА́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наклада́ти**.

НАКЛАНЯ́ТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.* 1. Багато, досхочу покланятися кому-небудь. // *розм.* Багато разів згинатися, виконуючи певну роботу. 2. *перен.* Принижено попросити про кого-, що-небудь багато разів.

НАКЛА́СТИ *див.* **наклада́ти**.

НАКЛА́СТИСЯ, -де́ться, *док.* Пас. до **накла́сти**.

НАКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накле́їти**. // **накле́єно**, *безос. присудк. сл.*

НАКЛЕ́ЇТИ *див.* **накле́ювати**.

НАКЛЕ́ЇТИСЯ *див.* **накле́юватися**.

НА́КЛЕЙКА, -и, *ж.* 1. *тільки* **накле́йка**. Дія за знач. **накле́їти, накле́ювати**. 2. Ярлик, етикетка і т. ін., наклеєні на що-небудь.

НА́КЛЕП, -у, *ч.* Брехня, поширювана з метою знеславити, зганьбити, заплямувати кого-, що-небудь; поширення неправдивих відомостей. *Зводити наклеп.*

НАКЛЕ́П, -у, *ч.*: ** **накле́п мета́лів і спла́вів** – зміна структури і властивостей металів (сплавів), спричинювана їхнім пластичним деформуванням при різанні, волочінні, прокатці тощо.

НАКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наклепа́ти**[1]. // *у знач. прикм.*

НАКЛЕПА́ТИ[1] *див.* **накле́пувати**[1].

НАКЛЕПА́ТИ[2] *див.* **накле́пувати**[2].

НА́КЛЕПКА, -и, *ж.* 1. *тільки* **накле́пка**. Дія за знач. **наклепа́ти** і **накле́пувати**[1]. 2. Те, що наклепане; наклепана частина чого-небудь.

НАКЛЕ́ПНИК, -а, *ч.* Той, хто поширює наклеп на кого-, що-небудь.

НАКЛЕ́ПНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до наклепу; який містить наклеп. *Наклепницький донос. Наклепницька публікація.*

НАКЛЕ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **накле́пник**.

НАКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накле́пувати**.

НАКЛЕ́ПУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАКЛЕПА́ТИ**, наклепа́ю, наклепа́єш *і* накле́плю, накле́плеш; *мн.* наклепа́ють *і* накле́плють; *док., перех.* 1. Клепаючи, виготовляти в якій-небудь кількості. 2. *тільки док.* Зробити гострим; відточити.

НАКЛЕ́ПУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАКЛЕПА́ТИ**, наклепа́ю, наклепа́єш *і* накле́плю, накле́плеш; *мн.* наклепа́ють *і* накле́плють; *док., розм.* 1. *перех. і неперех. що, кому, на кого.* Наговорювати на кого-небудь неправду; зводити наклеп на когось, щось. 2. *перех., перен., розм.* Бити кого-небудь по чомусь.

НАКЛЕ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **накле́пувати**.

НАКЛЕ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **накле́ювати**.

НАКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накле́ювати**.

НАКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАКЛЕ́ЇТИ**, -е́ю, -е́їш, *док., перех.* Прикріпляти що-небудь до чогось за допомогою клейкої речовини; приклеювати.

НАКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАКЛЕ́ЇТИСЯ**, -ї́ться, *док.* Прикріплятися, прилипати до чого-небудь; приклеюватися.

НАКЛЕ́ЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто займається наклеюванням чого-небудь.

НАКЛЕ́ЮВАЧКА, -и. Жін. до **накле́ювач**.

НАКЛИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накли́кати**. // **накли́кано**, *безос. присудк. сл.*

НАКЛИ́КАТИ *див.* **наклика́ти**.

НАКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАКЛИ́КАТИ**, -и́чу, -и́чеш, *док., перех.* 1. Запрошувати, скликати кого-, що-небудь у якій-небудь кількості. 2. *на кого – що і без додатка.* Викликати що-небудь неприємне, небажане. 3. *тільки недок.* Голосом запрошувати кого-небудь підійти або відгукнутися; окликати.

НАКЛИКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Добровільно виражати бажання діяти в певному напрямку, домагатися чого-небудь; напрошуватися. 2. Пас. до **наклика́ти**.

НАКЛИ́КАТИСЯ, -и́чуся, -и́чешся, *док., розм.* Багато разів покликати кого-небудь.

НАКЛИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накли́кувати**.

НАКЛИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., діал.* 1. Накрикувати, покрикувати. 2. Закликати.

НАКЛОНИ́ТИ *див.* **накло́нювати**.

НАКЛО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАКЛОНИ́ТИ**, -клоню́, -кло́ниш, *док., перех., діал.* Направляти, спрямовувати. // Переконувати.

НАКЛОПОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *док.* Багато, довго поклопотатися.

НАКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наклюва́ти**.

НАКЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накльо́вувати**.

НАКЛЬО́ВУВАТИ[1], -ує, *недок.*, **НАКЛЮВА́ТИ**, -ює́, *док., перех.* 1. Клюючи, з'їдати, склювувати в якій-небудь кількості. 2. Клюючи, пошкоджувати що-небудь. *Наклювати яблуко.*

НАКЛЬО́ВУВАТИ[2], -ує, *недок.*, **НАКЛЮ́НУТИ**, -не, *док., перех.* Продовбувати дзьобом (перев. шкаралупу яйця, з якого виводиться пташеня).

НАКЛЬО́ВУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **НАКЛЮВА́ТИСЯ**, -ює́ться, *док.* Клюючи багато, вдосталь наїдатися (про птахів).

НАКЛЬО́ВУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **НАКЛЮ́НУТИСЯ**, -неться, *док.* 1. Клюючи, пробивати, продовбувати собі вихід (про пташеня, яке виводиться з яйця). 2. Трохи проростати, розкриватися (про зерно, бруньки і т. ін.). 3. *перен., розм.* Неясно виникати, починатися. // Зароджуватися, виникати, з'являтися.

НАКЛЮВА́ТИ *див.* **накльо́вувати**[1].

НАКЛЮВА́ТИСЯ *див.* **накльо́вуватися**[1].

НАКЛЮ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., вульг.* Напитися доп'яну.

НАКЛЮ́НУТИ *див.* **накльо́вувати**[2].

НАКЛЮ́НУТИСЯ *див.* **накльо́вуватися**[2].

НАКЛЮЧИ́ТИСЯ, -чи́ться, *док., діал.* Пустити паростки.

НАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накува́ти**.

НА́КОВАНЬ, -і, *ж., зах.* Невеличке ковадло.

НАКО́ВЗАНИЙ, -а, -е. Виїжджений, утрамбований тривалою їздою (про дорогу, шлях і т. ін.).

НАКО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Багато, досхочу поковзатися.

НАКО́ВКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **накува́ти, нако́вувати**. 2. Те, що наковане на чому-небудь.

НАКОВТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Ковтаючи багато разів, наповнити шлунок чим-небудь. // Дихаючи, увібрати, втягнути в себе велику кількість чого-небудь.

НАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нако́вувати** 1.

НАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКУВА́ТИ**, -ую́, -ує́ш, *док., перех.* 1. Куючи, прикріплювати, приробляти що-небудь до чогось. 2. Куючи, виготовляти металеві речі в якій-небудь кількості.

НАКО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нако́їти**.

НА́КОЖНІ, -ів, *мн.* Шкіряні рукавиці.

НАКО́ЇТИ, -о́ю, -о́їш, *док., перех.* Зробити, заподіяти що-небудь (перев. погане, варте осуду).

НАКО́Й, *присл., зах.* Тільки-но, заледве.

НАКОКСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накоксува́ти**. // *у знач. прикм.*

НАКОКСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **накоксо́ваний**.

НАКОКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Наготовити коксуванням яку-небудь кількість вугілля.

НАКО́ЛЕНИЙ, НАКО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наколо́ти**.

НАКОЛИ́, *спол., зах.* Коли, якщо.

НАКОЛИХА́ТИСЯ, -лишу́ся, -ли́шешся, *док.* Багато, досхочу поколихатися.

НАКОЛІ́ННИЙ, -а, -е. Який надівається, накладається на коліно. *Наколінна пов'язка.*

НАКОЛІ́ННИК, -а, *ч.* Пов'язка, накладка, що носиться на коліні. // Частина старовинного бойового спорядження, що прикривала коліно.

НА́КОЛКА, -и, *ж.* 1. *тільки* **нако́лка**. Дія за знач. **наколо́ти, нако́лювати 3, 4.** 2. Прикраса з матерії або мережива, що наколюється на жіночу зачіску. 3. Наколоті на тілі малюнки, слова і т. ін.; татуювання.

НАКОЛОБРО́ДИТИ, -джу, -диш, *док., розм.* Зробити що-небудь погане, варте осуду; скоїти, накоїти.

НАКОЛО́ТИ *див.* **нако́лювати.**

НАКО́ЛОТИЙ *див.* **нако́лений.**

НАКОЛО́ТИСЯ *див.* **нако́люватися.**

НАКОЛОТИ́ТИ *див.* **наколо́чувати.**

НАКОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наколоти́ти 1.**

НАКОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наколо́чувати.**

НАКОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКОЛОТИ́ТИ**, -лочу́, -ло́тиш, *док., перех.* 1. Змішуючи, приготовляти щось у якій-небудь кількості. 2. *тільки док., перен., розм.* Наговорити багато чого-небудь зайвого, непотрібного; звести наклеп.

НАКОЛОШМА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *док., перех., розм.* Побити кого-небудь.

НАКОЛУ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наколупа́ти.**

НАКОЛУПА́ТИ *див.* **наколу́пувати.**

НАКОЛУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наколу́пувати.**

НАКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКОЛУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Колупаючи, добувати щось у якій-небудь кількості.

НАКО́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з наколюванням чогось, призначений для цього.

НАКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нако́лювати.**

НАКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нако́лювати 3, 4.**

НАКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАКОЛО́ТИ**, -колю́, -ко́леш, *док., перех.* 1. Колючи, приготовляти в якій-небудь кількості. 2. Ушкоджувати, ранити що-небудь, наткнувшись на що-небудь гостре. 3. Натикати, настромлювати на що-небудь. 4. Прикріплювати що-небудь до чогось. 5. *тільки док.* Колючи, убити в якій-небудь кількості.

НАКО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, **НАКОЛО́ТИСЯ**, -колю́ся, -ко́лешся, *док.* 1. Натикатися на що-небудь гостре. 2. Давати тріщину; тріскатися, розколюватися.

НАКОЛЯДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Заробити колядуванням.

НАКОМА́РНИК, -а, *ч.* Сітка, яку надягають на голову для захисту від комарів.

НАКОНЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який міститься, прикріплений на кінці чого-небудь.

НАКОНЕ́ЧНИК, -а, *ч.* Кінцева частина якогось предмета, що надівається на нього або приробляється до нього.

НАКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накопа́ти.** // **нако́пано**, *безос. присудк. сл.*

НАКОПА́ТИ *див.* **нако́пувати.**

НАКОПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Багато, досхочу покопати.

НАКО́ПИ, -ів, *мн.* Сніг, накопаний зайцями, або земля, розрита кабанами чи іншими звірами.

НАКОПИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Поздовжній брусок саней, який накладається на копили для скріплення і зв'язку їх.

НАКОПИРСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Копирсаючи, добути щось у якій-небудь кількості.

НАКОПИ́ТИ *див.* **накопля́ти.**

НАКОПИ́ТИСЯ *див.* **накопля́тися.**

НАКОПИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накопи́чити.** // **накопи́чено**, *безос. присудк. сл.* ** **накопи́чений проце́нт** – сума процентів, які нараховані з дати випуску цінних паперів або дати останньої сплати купона до звітної дати.

НАКОПИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накопи́чити 1.**

НАКОПИ́ЧИТИ *див.* **накопи́чувати.**

НАКОПИ́ЧИТИСЯ *див.* **накопи́чуватися.**

НАКОПИ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для накопичування чого-, кого-небудь.

НАКОПИ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **накопи́чувати 1.**

НАКОПИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накопи́чувати 1.**

НАКОПИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКОПИ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *перех.* Поступово збирати, накопляти в якій-небудь кількості. // *перен.* Збільшувати, додавати що-небудь. 2. *неперех., рідко.* Накладати, навалювати в якій-небудь кількості або купою.

НАКОПИ́ЧУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **НАКОПИ́ЧИТИСЯ**, -читься, *док.* 1. Поступово збиратися, нагромаджуватися в якій-небудь кількості. // *перен.* Збільшуватися, додаватися. 2. Нагромаджуватися, навалюватися в якій-небудь кількості або купою. 3. *тільки недок.* Пас. до **накопи́чувати.**

НАКОПИ́ЧУВАЧ, -а, *ч., спец.* 1. Пристрій, апарат, для накопичення і зберігання енергії, речовини, інформації та подальшого їх використання. 2. В обчислювальній техніці – периферійний пристрій для запису, зберігання та зчитування даних на (з) машинний (-ого) носій (-я).

НАКОПТИ́ТИ *див.* **нако́пчувати.**

НАКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКОПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Копаючи, робити щось у якій-небудь кількості. 2. Копаючи, добувати, діставати щось із землі (перев. у якій-небудь кількості).

НАКО́ПЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накопти́ти.**

НАКО́ПЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нако́пчувати.**

НАКО́ПЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКОПТИ́ТИ**, -пчу́, -пти́ш, *док., перех.* Коптячи, приготовляти щось у якій-небудь кількості. *Накоптити риби.*

НАКОРЕ́НОК, -нка, *ч., діал.* 1. Потомок. 2. *перен., лайл.* Поріддя, виродок (про чию-небудь дитину). ** **у накоре́нку**, *діал.* – на пні.

НАКО́РКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* З великими підборами.

НАКОРМИ́ТИ, -кормлю́, -ко́рмиш; *мн.* нако́рмлять; *док., перех., рідко.* Нагодувати вдосталь, досхочу; задовольнити чиюсь потребу в їжі.

НАКОРЧО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накорчува́ти.**

НАКОРЧО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накорчо́вувати.**

НАКОРЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКОРЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Корчуючи, добувати із землі щось у якій-небудь кількості.

НАКОРЧУВА́ТИ *див.* **накорчо́вувати.**

НАКОСИ́ТИ *див.* **нако́шувати.**

НАКОСИ́ТИСЯ, -ошу́ся, -о́сишся, *док.* Багато, вдосталь покосити.

НАКОСТРИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *розм.* Док. до **костри́читися 2, 3.**

НА́КОСЬ, *присл., діал.* Інакше.

НАКО́ТИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Утрамбований. *Накотиста дорога.*

НАКОТИ́ТИ *див.* **нако́чувати.**

НАКОТИ́ТИСЯ *див.* **нако́чуватися.**

НА́КОТОМ, *присл.* Котячи, пересовуючи. *Вантажити бочки накотом.*

НАКОХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Виростити, вигодувати, виглядіти яку-небудь кількість когось, чогось.

НАКОХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Задовольнитися коханням.

НАКО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накоти́ти.** 2. *у знач. прикм.* Наїжджений, утрамбований, укочений тривалою їздою (про шлях і т. ін.).

НАКО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накоти́ти і накоти́тися.** *Накочення ґрунту.*

НАКО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для накочування.

НАКО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нако́чувати.**

НАКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нако́чувати 1, 2.**

НАКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.* 1. *перех.* Котячи, переміщати, накладати що-небудь на щось. // *тільки док.* Привалити, обкласти, покрити щось чим-небудь. // Котячи, збільшувати. 2. *перех.* Багато і довго їздячи, утрамбовувати, укочувати (шлях і т. ін.). // Утрамбовувати, укочувати шлях котком. 3. *перех., спец.* Покривати чим-небудь (клеєм, фарбою і т. ін.) поверхню чогось за допомогою накатки; наносити. 4. *неперех.* Швидко насуваючись на кого-, що-небудь, покривати, закривати собою; набігати.

НАКО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАКОТИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. Котячись, наштовхуватися на кого-, що-небудь. // Насуваючись, покривати собою кого-, що-небудь. // *перен.* Наближатися. 2. *перен., розм.* Оволодівати ким-небудь, охоплювати когось (про стан, настрій і т. ін.). 3. *перен., розм.* Накидатися на кого-небудь із докорами, лайкою і т. ін.; нападати. 4. *тільки недок.* Пас. до **нако́чувати 1 – 3.**

НАКО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накоси́ти.** // *у знач. прикм.* // **нако́шено**, *безос. присудк. сл.*

НАКО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нако́шувати.**

НАКО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нако́шувати.**

НАКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док., перех.* Косити щось у якій-небудь кількості.

НА́КРА, -и, *ж.* Давньоруський ударний ритмічний музичний інструмент, що походить від нагари.

НАКРАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накрада́ти.**

НАКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАКРА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док., перех.* Красти щось у якій-небудь кількості.

НАКРА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накра́сти.**

НАКРА́Й, *присл., діал.* Скраю.

НАКРАПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накрапа́ти.**

НАКРАПА́ТИ, -а́є *і рідше* **НАКРА́ПУВАТИ**, -ує, *недок.* 1. Падати рідкими краплями (про дощ). 2. *рідко.* Те саме, що **ка́пати 1.**

НАКРАПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., розм.* Те саме, що **накрапа́ти 1.**

НАКРАПИ́ТИ *див.* **накрапля́ти.**

НАКРА́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накрапи́ти.**

НАКРА́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накра́плювати.**

НАКРА́ПЛЮВАТИ *див.* **накрапля́ти.**

НАКРАПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накрапля́ти.**

НАКРАПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **НАКРА́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **НАКРАПИ́ТИ**, -плю́, -пи́ш; *мн.* накра́плять; *док., перех.* Покривати що-небудь краплями, бризками.

НАКРА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накра́пувати.**

НАКРА́ПУВАТИ *див.* **накрапа́ти.**

НАКРА́СИТИ *див.* **накра́шувати.**

НАКРА́СИТИСЯ *див.* **накра́шуватися.**

НАКРА́СТИ *див.* **накрада́ти.**

НАКРА́СТИСЯ, -а́дуся, -а́дешся, *док., розм.* Багато, вдосталь покрасти.

НАКРАСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Багато, досхочу покрасуватися.

НАКРА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накра́ювати.**

НАКРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАКРА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Різати щось на частини в якій-небудь кількості.

НАКРА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накра́яти.** // **накра́яно**, *безос. присудк. сл.*

НАКРА́ЯТИ *див.* **накра́ювати.**

НАКРЕКТА́ТИСЯ, -рекчу́ся, -ре́кчешся, *док., розм.* Довго, багато покректати.

НАКРЕ́МСАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накремса́ти.**

НАКРЕМСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Кремсаючи, нарізати щось великими шматками в якій-небудь кількості. *Накремсати хліба.*

НАКРЕ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накрени́ти.**

НАКРЕНИ́ТИ *див.* **накреня́ти.**

НАКРЕНИ́ТИСЯ *див.* **накреня́тися.**

НАКРЕНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАКРЕНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Нахиляти що-небудь набік. *Накренити судно.*

НАКРЕНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **НАКРЕНИ́ТИСЯ**, -ни́ться, *док.* Нахилятися набік.

НАКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накре́слити.** //**накре́слено**, *безос. присудк. сл.*

НАКРЕ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Завчасно намічений план діяльності; що-небудь незакінчене, намічене лише в загальних рисах.

НАКРЕ́СЛИТИ *див.* **накре́слювати.**

НАКРЕ́СЛИТИСЯ *див.* **накре́слюватися.**

НАКРЕ́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **накре́слювати.**

НАКРЕ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накре́слювати.**

НАКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАКРЕ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* 1. Робити креслення, рисунок і т. ін. чого-небудь. // Креслячи, виготовляти яку-небудь кількість чогось. 2. *перен.* Наперед намічати, визначати, планувати що-небудь. 3. Писати, зображати що-небудь. // Описувати, викладати що-небудь. 4. Давати, робити що-небудь у незакінченому вигляді, розробляти в загальному плані.

НАКРЕ́СЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАКРЕ́СЛИТИСЯ**, -литься, *док.* 1. Позначатися, вирізнятися своїми обрисами. 2. *тільки недок.* Пас. до **накре́слювати.**

НА́КРИ, -ів, *мн.* 1. *діал.* Бубни. 2. Давньоруський ударний музичний інструмент типу парних литавр.

НАКРИВА́ЛО, -а, *с., рідко.* Шматок тканини, яким покривають що-небудь; покривало.

НАКРИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, зайнятий накриванням чого-небудь.

НАКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **накрива́ти.**

НАКРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накрива́ти 1.**

НАКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАКРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* 1. Покривати, закривати кого-, що-небудь тим, що кладеться зверху. // Робити покрівлю над якою-небудь будівлею; покривати. // *перен.* Оповивати, обволікати що-небудь. ** **накрива́ти [на] стіл** – ставити на стіл їжу. 2. *військ.* Влучаючи в ціль, руйнувати, пошкоджувати, знищувати і т. ін. її; вражати. // *безос.* 3. *перен., розм.* Ловити, захоплювати кого-небудь зненацька (перев. на місці злочину). 4. *тільки док., перен.* Зневажити кого-небудь. 5. *перев. док., перен., розм.* Напасти, накинутися на кого-небудь з лайкою, погрозами і т. ін.

НАКРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАКРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Прикриватися, закриватися чим-небудь зверху. 2. *перен., розм.* Те саме, що **ги́нути 1.**

НА́КРИВКА, -и, *ж.* Предмет, що служить для закривання. // Тканина, якою покривають що-небудь.

НАКРИВНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для накривання чого-небудь.

НА́КРИВО, *присл., розм.* 1. Нерівно, криво. 2. *перен.* Всупереч кому-, чому-небудь, проти когось, чогось; наперекір.

НАКРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Особливо вирізняти звук, слово і т. ін.; наголошувати, підкреслювати.

НАКРИ́ТИ *див.* **накрива́ти.**

НАКРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накри́ти 1, 2, 4.** // **накри́то**, *безос. присудк. сл.*

НАКРИ́ТИСЯ *див.* **накрива́тися.**

НАКРИ́ТКА, -и, *ж., діал.* Покритка.

НАКРИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **накри́ти 1.** 2. Покрівля на стовпах або інших опорах для захисту від сонця, дощу і т. ін. 3. Те, що накриває собою або приховує під собою що-небудь. // Те, що нависає зверху над ким-, чим-небудь. 4. *мат.* Те саме, що **сюр'є́кція.**

НАКРИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *неперех., на кого.* Різким, підвищеним голосом вилаяти кого-небудь. 2. *перех., перев. із сл.* в у х а, г о л о в а і т. ін. Довго і сильно кричачи, стомити кого-небудь.

НАКРИЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.* Багато, досхочу покричати.

НАКРИ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накриши́ти 1.** // *у знач. прикм.*

НАКРИШИ́ТИ *див.* **накри́шувати.**

НАКРИ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накри́шувати.**

НАКРИ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., рідко*, **НАКРИШИ́ТИ**, -ришу́, -ри́шиш, *док.* 1. *перех.* Подрібнювати щось у якій-небудь кількості. 2. *неперех., чим.* Насмітити крихтами чого-небудь.

НАКРОХМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до

накрохма́лити. // *у знач. прикм.*

НАКРОХМА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **накрохма́лений**.

НАКРОХМА́ЛИТИ *див.* **накрохма́лювати**.

НАКРОХМА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **накрохма́лити**.

НАКРОХМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накрохма́лювати**.

НАКРОХМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАКРОХМА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Намочувати що-небудь у крохмальній воді для надання жорсткості.

НАКРУТИ́ТИ *див.* **накру́чувати**.

НАКРУТИ́ТИСЯ *див.* **накру́чуватися**.

НА́КРУТКА, -и, *ж.* 1. *тех.* Вал із зубчаткою. 2. *діал.* Скручені разом декілька стеблин рослини для позначення місця. 3. *тех.* Гайка.

НАКРУ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Про додаткові накладні витрати або виплати.

НАКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накрути́ти** 1, 3, 4.

НАКРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накрути́ти**.

НАКРУ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для накручування чого-небудь.

НАКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **накру́чувати**.

НАКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накру́чувати**.

НАКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКРУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док.* 1. *перех.* Намотувати що-небудь навколо чогось. // Намотувати на що-небудь, щоб зробити кучерявим, хвилястим (про волосся). // Крутячи, закладати, прикріплювати певним способом (волосся). // *тільки недок.* Час від часу крутячи, щільно, туго звивати що-небудь; закручувати. 2. *перех.* Крутячи, виготовляти яку-небудь кількість чогось. 3. *перех.* Розмелюючи, приготовляти яку-небудь кількість чогось; намелювати. 4. *перех.* Приводити в дію мотор, механізм і т. ін.; заводити. 5. *перех.*, *розм.* Повертаючи диск телефонного апарата, складати із букв і цифр потрібний для переговорів номер; набирати. 6. *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Посилено прищеплювати певні думки, переконання і т. ін.; примушувати діяти краще, швидше, енергійніше; підохочувати, підмовляти. 7. *перех.*, *перен.*, *розм.* Зробити, написати неохайно, нерозбірливо або незрозуміло, безглуздо. 8. *тільки док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Наговорити чого-небудь безглуздого, нісенітного і т. ін.

НАКРУ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАКРУТИ́ТИСЯ**, -кру́титься, *док.* 1. Намотуватися на що-небудь. 2. *тільки док.*, *розм.* Багато побігати, поклопотатися.

НАКРЯ́КАТИ, накря́каю, накря́каєш *і* накря́чу, накря́чеш, *док.*, **НАКРЯ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **нака́ркати**.

НАКРЯ́КУВАТИ *див.* **накря́кати**.

НАКТО́УЗ, -а, *ч.* Металева (із спеціального немагнітного сплаву) або дерев'яна шафа, у верхній частині якої встановлено корабельний компас.

НАКУВА́ТИ¹ *див.* **нако́вувати**.

НАКУВА́ТИ², -у́є *і* **НАКУКУВА́ТИ**, -у́є, *док.*, *перех.* За народними повір'ями – напророчити кількість років життя (про зозулю).

НАКУКУВА́ТИ *див.* **накува́ти**².

НАКУ́ЛЬГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наку́льгувати**.

НАКУ́ЛЬГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Трохи кульгати.

НАКУПА́ТИ *див.* **накупо́вувати**.

НАКУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу покупатися.

НАКУПИ́ТИ *див.* **накупо́вувати**.

НАКУПИ́ТИСЯ, -куплю́ся, -ку́пишся, *док.*, *розм.*, *перев. із запереч.* не. Закупити що-небудь у достатній кількості.

НАКУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накупи́ти**. // **наку́плено**, *безос. присудк. сл.*

НАКУПЛЯ́ТИ *див.* **накупо́вувати**.

НАКУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **накупо́вувати**.

НАКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **НАКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАКУПИ́ТИ**, -куплю́, -ку́пиш; *мн.* наку́плять; **НАКУПУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *розм.*, **НАКУПЛЯ́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Купувати щось у якій-небудь кількості.

НАКУПУВА́ТИ *див.* **накупо́вувати**.

НАКУ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накури́ти**¹. // **наку́рено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Наповнений тютюновим димом.

НАКУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наку́рений**.

НАКУ́РЕНО. Присл. до **наку́рений**. // *у знач. присудк.* Про наявність диму від куріння.

НАКУРИ́ТИ¹ *див.* **наку́рювати**¹.

НАКУРИ́ТИ² *див.* **наку́рювати**².

НАКУРИ́ТИСЯ *див.* **наку́рюватися**.

НАКУ́РЮВАТИ¹, -юю, -юєш, *недок.*, **НАКУРИ́ТИ**, -курю́, -ку́риш, *док.* 1. *неперех.* Курячи, наповнювати приміщення тютюновим димом. // Спалюючи певні речовини, наповнювати приміщення яким-небудь ароматним димом, запахом. 2. *перех.* Курінням, перегонкою приготовляти щось у якій-небудь кількості.

НАКУ́РЮВАТИ², -юю, -юєш, *недок.*, **НАКУРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.* Піднімати, збивати пил; пилити.

НАКУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАКУРИ́ТИСЯ**, -курю́ся, -ку́ришся, *док.* Багато, досхочу курити.

НАКУ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **накуса́ти**.

НАКУСА́ТИ *див.* **наку́шувати**.

НАКУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наку́тати**, **наку́татися**. // *у знач. прикм.*

НАКУ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наку́таний**.

НАКУ́ТАТИ(СЯ), -аю(ся), -аєш(ся), *док.*, **НАКУТУВА́ТИ(СЯ)**, -ую(ся), -уєш(ся), *недок.*, *перех.* Одягти(ся), прикрити(ся) надто тепло.

НАКУ́ТУВАТИ(СЯ) *див.* **наку́тати(ся)**.

НАКУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наку́шувати**.

НАКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАКУСА́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* Робити укуси в багатьох місцях, покривати укусами.

НАКУ́ЩИТИСЯ, -щиться, *док.* Прорости кущем.

НАЛА́ВНИК, -а, *ч.* Вузька, перев. килимова, тканина, якою покривають лави.

НАЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нала́годити** 1, 3, 4 – 6. // **нала́годжено**, *безос. присудк. сл.*

НАЛА́ГОДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Злагодженість, погодженість дій, взаємовідносин і т. ін. *Налагодженість роботи.*

НАЛА́ГОДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нала́годити**, **нала́годжувати** 1. ** **нала́годження програ́ми** *спец.* – етап розроблення програми: пошук, виявлення та виправлення помилок.

НАЛА́ГОДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для налагоджування чого-небудь.

НАЛА́ГОДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нала́годжувати**.

НАЛА́ГОДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нала́годжувати**. ** **динамі́чне нала́годжування**: у програмуванні – процес призначення нових абсолютних адрес для програми під час її виконання.

НАЛА́ГОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛА́ГОДИТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *перех.* Приводити що-небудь до нормального стану; створювати, організовувати, здійснювати що-небудь. 2. *перех.* Виправляти що-небудь зіпсоване, пошкоджене; усувати, ліквідовувати неполадки. 3. *перех.*, *розм.* Готувати, приготовляти що-небудь. 4. *перех.* Надавати певної висоти звуку, строїти лад (музичного інструмента, співу і т. ін.); настроювати. 5. *неперех.*, *розм.* Приводити когось у який-небудь настрій; настроювати. 6. *перех.* Починати що-небудь робити, приступати до чогось.

НАЛА́ГОДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАЛА́ГОДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Набирати нормального стану; організовуватися, іти на лад. 2. Ставати придатним для роботи, використання. 3. *з інфін.*, *без додатка.* Приготовлятися до чого-небудь; збиратися робити щось.

НАЛА́ГОДЖУВАЧ, -а, *ч.* У системах програмування – програма, що призначена для аналізу поведінки іншої програми. ** **Діало́говий нала́годжувач** – налагоджувач, що дозволяє налагоджувати програми в діалоговому режимі. **Моделюва́льний нала́годжувач** – програма, призначена для налагоджування програм якої-небудь ЕОМ з використанням її моделі.

НАЛА́ГОДИТИ *див.* **нала́годжувати**.

НАЛА́ГОДИТИСЯ *див.* **нала́годжуватися**.

НАЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нала́дити**. // *у знач. прикм.*

НАЛА́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нала́джений**.

НАЛА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нала́дити**.

НАЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нала́джувати**.

НАЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **нала́годжувати** 1 – 5. 2. *розм.* Намагатися співати правильно мотив; наводити на мотив. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Відправити, прогнати кого-небудь.

НАЛА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАЛА́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* Те саме, що **нала́годжуватися** 1, 3.

НАЛА́ДИТИ *див.* **нала́джувати**.

НАЛА́ДИТИСЯ *див.* **нала́джуватися**.

НАЛА́ДКА, -и, *ж.* Підготовка машини, верстата, механізму, пристрою і т. ін. до роботи, дії.

НАЛАДНА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наладна́ти**.

НАЛАДНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наладна́ти**.

НАЛАДНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **нала́годити** 3, 4.

НАЛАДНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Те саме, що **нала́годитися** 1, 3.

НАЛА́ДНИК, -а, *ч.* Робітник, що налагоджує машини, верстати, механізми і т. ін.

НАЛАДНО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **наладнува́ти**.

НАЛАДНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Наватажити.

НАЛАДО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **наванта́жений**.

НАЛАДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наладо́вувати**.

НАЛАДО́ВУВАТИ *див.* **наладува́ти**.

НАЛАДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наладува́ти**.

НАЛАДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **НАЛАДО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Те саме, що **наванта́жити**.

НАЛА́ДЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **нала́дник**.

НАЛА́ДЧИЦЯ, -і. Жін. до **нала́дчик**.

НАЛА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш *і* **НАЛІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЛІ́ЗТИ**, -зу, -зеш, *док.*, *розм.* 1. Приходити, прибувати кудись у якій-небудь кількості. // Проникати куди-небудь (про пил, дим і т. ін.). 2. Приходитися на кого-, що-небудь (про одяг, взуття і т. ін.). 3. *розм.* Насовуватися, навалюватися впритул на кого-, що-небудь. 4. Звисаючи, закривати собою що-небудь. 5. *розм.* Набридливо звертатися до кого-небудь, настирливо просити, умовляти когось.

НАЛА́ЗИТИСЯ, -а́жуся, -а́зишся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу полазити.

НАЛА́ЗЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який надокучає, набридає чим-небудь; нав'язливий.

НАЛАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налакува́ти**. // *у знач. прикм.*

НАЛАКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **налако́ваний**.

НАЛАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **налако́вувати**.

НАЛАКО́ВУВАТИ *див.* **налакува́ти**.

НАЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **НАЛАКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок. перех.* Покрити що-небудь лаком. *Налакувати меблі.*

НАЛАМА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налама́ти**. // *у знач. прикм.*

НАЛАМА́ТИ *див.* **нала́мувати**.

НАЛАМА́ТИСЯ *див.* **нала́муватися**.

НАЛАМПІ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Написати нашвидкоруч (зазвичай на замовлення начальника, керівника) твір чи документ сумнівної якості.

НАЛА́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нала́мувати**.

НАЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛАМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Ламати щось у якій-небудь кількості.

НАЛА́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАЛАМА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Звикати, призвичаюватися до чого-небудь. 2. Змінюва-тися щодо тембру і діапазону, ставати іншим (про чоловічий голос).

НАЛА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нала́пати**.

НАЛА́ПАТИ *див.* **нала́пувати**.

НАЛА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛА́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Обмацуючи, знаходити, виявляти кого-, що-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Виявляти внаслідок розшуків. 3. *тільки док.*, *розм.* Лапаючи, наловити в якій-небудь кількості.

НАЛАСУВА́ТИСЯ, -ла́суюся, -ла́суєшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу поласувати.

НАЛА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налата́ти**.

НАЛАТА́ТИ *див.* **нала́тувати**.

НАЛА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нала́тувати**.

НАЛА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Ставити латку на чому-небудь; латати щось.

НАЛАШТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налаштува́ти**.

НАЛАШТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **налашто́вувати**.

НАЛАШТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛАШТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Готувати що-небудь; приводити в стан готовності. 2. Робити що-небудь придатним для роботи, використання і т. ін.

НАЛАШТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАЛАШТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *з інфін.*, *без додатка.* Приготовлятися до чого-небудь; збиратися робити щось.

НАЛАШТУВА́ТИ *див.* **налашто́вувати**.

НАЛАШТУВА́ТИСЯ *див.* **налашто́вуватися**.

НАЛА́ЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **нала́яти**.

НАЛА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Виражаючи незадоволення ким-небудь, вжити лайливі, грубі слова; вилаяти. 2. *ким, чим.* Лаючи, обізвати якимсь словом; вилаяти.

НАЛА́ЯТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Багато, досхочу полаятися. 2. Те саме, що **нала́яти** 1.

НАЛЕ́ДВЕ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **ле́две**.

НАЛЕ́ЖАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нале́жати**². 2. *у знач. прикм.* На якому хто-, що-небудь довго лежав, лежало.

НАЛЕ́ЖАТИ¹, -жу, -жиш, *недок.* 1. *кому, чому і рідше до кого – чого.* Бути чиєю-небудь власністю, перебувати в чиємусь розпорядженні, володінні. 2. *до кого – чого.* Відноситися до якого-небудь розряду, виду і т. ін.; входити до складу чогось, бути членом чогось. // Відноситися до якої-небудь галузі, часу, періоду і т. ін. 3. *кому, чому.* Бути виконуваним, здійснюваним, створеним, досягненим, здобутим ким-небудь. 4. *кому, чому, перев. безос.* Необхідно одержати; призначатися кому-небудь. 5. *безос.* Потрібно, слід. 6. Бути властивим, притаманним кому-, чому-небудь (про певну якість, особливість і т. ін.).

НАЛЕ́ЖАТИ² *див.* **нале́жувати**².

НАЛЕ́ЖАТИСЯ¹, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу полежати.

НАЛЕ́ЖАТИСЯ², -жуся, -жишся, *док.*, *діал.* Належати (*див.* **нале́жати**¹ 1, 2, 4 – 6).

НАЛЕЖИ́ТИЙ, -а, -е, *арх.* Належний.

НАЛЕЖИ́ТІСТЬ, -тості, *арх.* 1. Абстр. ім. до **належи́тий**. 2. Борг, що його слід повернути.

НАЛЕЖИ́ТО, *арх.* Присл. до **належи́тий**.

НАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який є чиєю-небудь власністю, перебуває в чиємусь розпорядженні. 2. Який має зв'язок із ким-, чим-небудь, стосунок до когось, чогось. 3. Який належить, призначений кому-небудь. 4. Який потрібний, необхідний; відповідний. // *у знач. ім.* **нале́жне**, -ного, *с.*

НАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **нале́жний** 2. 2. Те, що є складовою частиною чогось, органічно властиве кому-, чому-небудь.

НАЛЕ́ЖНО. Присл. до **нале́жний** 4.

НАЛЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нале́жувати**.

НАЛЕ́ЖУВАТИ¹, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Довго, досхочу лежати; відпочивати, відлежуватися.

НАЛЕ́ЖУВАТИ², -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛЕ́ЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Довго лежачи, викликати застій крові, оніміння якоїсь частини тіла.

НАЛЕМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Довго, багато полементувати.

НАЛЕПЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *док.* Багато, досхочу поговорити, полепетати.

НАЛЕТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налеті́ти**.

НАЛЕТІ́ТИ *див.* **наліта́ти**[1].

НАЛИ́В, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **налива́ти, нали́ти** 1. 2. Набухання від припливу соків (про плоди, зерно і т. ін.). // *поет.* Сік, яким наповнилися плоди чи зерно. 3. *вет.* Пухлина на нозі у коня.

НАЛИВА́ЙКО, -а, *ч.* 1. Те саме, що **налива́льник**. 2. *діал.* Хлібний жучок.

НАЛИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для наливання чого-небудь.

НАЛИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто займається наливанням чого-небудь. *Наливальник цистерн.*

НАЛИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **налива́льник**.

НАЛИ́ВАНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **нали́тий**.

НАЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **налива́ти** і **налива́тися** 1 – 4.

НАЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЛИ́ТИ**, -ллю́, -ллє́ш *і рідко* **НАЛЛЯ́ТИ**, наллю́, наллє́ш *і іноді* налля́ю, налля́єш, *док.* 1. *перех.* Вливаючи рідину, наповнювати що-небудь. // *безос.* 2. *перех.*, *перев. із сл.* с е р ц е, д у ш а, г р у д и і т. ін., *перен.* Сповнювати якимись почуттями, властивостями і т. ін. 3. *перех. і без додатка, розм.*, *рідко.* Розливати, розхлюпувати рідину по поверхні чого-небудь. 4. *неперех.* Те саме, що **налива́тися** 4. // *перех.*, *перен.* Наповнювати соком. 5. *перех.* Заливати спиртом, горілкою для приготування наливки.

НАЛИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАЛИ́ТИСЯ**, -ллю́ся, -ллє́шся *і рідко* **НАЛЛЯ́ТИСЯ**, наллю́ся, наллє́шся *і іноді* налля́юся, налля́єшся, *док.* 1. *у що.* Вливаючись, натікаючи, наповнювати що-небудь. 2. Наповнюватися рідиною. 3. *чим, рідко чого, перен.* Сповнюватися якимись почуттями, властивостями і т. ін. 4. *чим і без додатка.* Наповнюватися соком (про плоди, зерно і т. ін.); спіти. // *перен.*, *розм.* Повніти, здоровіти. 5. *без додатка, розм.* Напиватися доп'яну. // *чим.* Пити або їсти багато чого-небудь рідкого. 6. *тільки недок.* Пас. до **налива́ти** 1, 2, 5.

НАЛИ́ВКА, -и, *ж.* Солодкий спиртний напій, настояний на ягодах або фруктах.

НАЛИ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нали́вка**.

НАЛИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Спілий, соковитий (про плоди, зерно і т. ін.). 2. *спец.* Пристосований для перевезення рідких вантажів. ** **наливне́ судно́** – те саме, що **та́нкер**. // Який наливається в що-небудь для перевезення. 3. Який приводиться у рух водою. *Наливне колесо.*

НАЛИ́ВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **нали́вка**.

НАЛИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **нали́вчатий**.

НАЛИ́ВЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **наливни́й** 1.

НАЛИ́ГАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налига́ти**. // *у знач. прикм.*

НАЛИ́ГАНИЙ[2], -а, -е, *вульг.* Який напився доп'яну; п'яний.

НАЛИГА́ТИ *див.* **нали́гувати**.

НАЛИГА́ТИСЯ *див.* **нали́гуватися**.

НАЛИ́ГАЧ, -а, *ч.* Мотузка або ремінь, якого прив'язують до рогів худоби.

НАЛИ́ГАЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Налигач.

НАЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нали́гувати**.

НАЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛИГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Добре закріплюючи, прив'язувати мотузку або ремінь до рогів худоби. // Зв'язувати кого-небудь.

НАЛИ́ГУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАЛИГА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *вульг.* 1. *неперех.* Напиватися доп'яну. 2. *перех.* Багато випити або з'їсти чого-небудь.

НАЛИЗА́ТИСЯ *див.* **нали́зуватися**.

НАЛИ́ЗНИК, -а, *ч.*, *діал.* Вид жіночого одягу.

НАЛИ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАЛИЗА́ТИСЯ**, -лижу́ся, -ли́жешся, *док.* 1. *тільки док.*, *перех.*, *розм.* Досхочу полизати чого-небудь. // Лижучи, наїдатися чого-небудь. 2. *неперех.*, *вульг.* Напиватися доп'яну.

НАЛИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **нализа́тися**.

НАЛИ́НУТИ, -не, *док.* 1. *поет.* Прилетіти у великій кількості; налетіти. // Швидко з'явитися, виникнути. 2. Приїхати, прийти, з'явитися у великій кількості. 3. *перен.* З'являючись, виникаючи, охоплювати кого-небудь (про думки, мрії, почуття).

НАЛИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **налипа́ти**.

НАЛИПА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАЛИ́ПНУТИ**, -не, *док.* Прилипати до чогось у якій-небудь кількості.

НАЛИ́ПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **нали́пнути**.

НАЛИ́ПНУТИ *див.* **налипа́ти**.

НАЛИ́СНИК, -а, *ч.* Тонкий млинець, що в нього загортається якась начинка, найчастіше з сиру.

НАЛИ́ТИ *див.* **налива́ти**.

НАЛИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нали́ти** 1 – 4. 2. *у знач. прикм.* Спілий, соковитий (про плоди, зерно і т. ін.).

НАЛИ́ТИСЯ *див.* **налива́тися**.

НАЛИХОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* налихосло́влять; *док.* Наговорити багато недоброзичливого, лихого про кого-, що-небудь.

НАЛИ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Ярлик (у 2, 3 знач.).

НАЛИ́ЧНИК, -а, *ч.* Накладна планка, що обрамляє вікна або двері.

НАЛИ́ШНІЙ, -я, -є, *діал.* Зайвий.

НАЛІ́ВО, *присл.* 1. У лівий бік; *прот.* н а п р а в о. // З лівого боку; зліва. 2. *розм.* Незаконно. // На сторону, на стороні, використовуючи службові можливості з корисливою метою.

НАЛІЗА́ТИ *див.* **нала́зити**.

НАЛІ́ЗТИ *див.* **нала́зити**.

НАЛІНІЙО́ВАНИЙ, **НАЛІНІ́ЯНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наліні́ювати**, **наліні́яти**. *Налінійований зошит.*

НАЛІНІЙО́ВУВАТИ *див.* **наліні́ювати**.

НАЛІНІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наліні́ювати**.

НАЛІНІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, **НАЛІНІЙО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛІНІЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш *і* **НАЛІНІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Проводити прямі паралельні лінії на чому-небудь; розлінювати. 2. Лініюючи, приготувати в якій-небудь кількості.

НАЛІНІЮВА́ТИ *див.* **наліні́ювати**.

НАЛІНІ́ЯНИЙ *див.* **налінійо́ваний**.

НАЛІНІ́ЯТИ *див.* **наліні́ювати**.

НАЛІПИ́ТИ *див.* **налі́плювати**.

НАЛІПИ́ТИСЯ *див.* **налі́плюватися**.

НА́ЛІПКА, -и, *ж.* Етикетка, ярлик або просто папірець, що наклеюється на що-небудь.

НАЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наліпи́ти**. // **налі́плено**, *безос. присудк. сл.*

НАЛІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **налі́плювати**.

НАЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **налі́плювати** 1.

НАЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **НАЛІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАЛІПИ́ТИ**, -ліплю́, -лі́пиш; *мн.* налі́плять; *док.*, *перех.* 1. Прикріплювати що-небудь до чогось, *перев.* клеєм або іншою липкою речовиною. 2. Ліплячи, виготовляти що-небудь у якій-небудь кількості.

НАЛІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАЛІПИ́ТИСЯ**, -лі́питься; *мн.* налі́пляться; *док.* 1. *рідко.* Прикріплюватися, приставати до чого-небудь (про щось липке, мокре і т. ін.). 2. *тільки недок.* пас. до **налі́плювати** 1.

НАЛІПЛЯ́ТИ *див.* **налі́плювати**.

НАЛІ́ПНИЙ, -а́, -е́. 1. Якого наліплюють. 2. Якого можна наліпити.

НАЛІ́Т, -льо́ту, *ч.* 1. Дія за знач. **наліта́ти**[1]. ** **З нальо́ту**: а) не зупиняючись, на повному ходу, з розгону; б) дуже швидко; без труднощів, ускладнень. 2. Раптовий напад (авіації, артилерії і т. ін.). // Напад з метою пограбування, обшуку і т. ін. 3. Тонкий шар якої-небудь речовини, що осіла, з'явилася на поверхні чого-небудь. 4. *перен.*, *чого, з означенням.* Слабо виражена риса, ознака чого-небудь або незначний вияв чого-небудь.

НАЛІ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налі́тати**[2].

НАЛІТА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЛЕТІ́ТИ**, -лечу́, -лети́ш, *док.*, *неперех.* 1. Летячи, наштовхуватися, натикатися на кого-, що-небудь або наближатися до когось, чогось. // Наштовхуватися на кого-, що-небудь або наближатися до когось, чогось за швидкого руху. // *розм.* Несподівано зустрічати кого-небудь. 2. Нападати, накидатися на кого, що-небудь під час польоту. // Атакувати з повітря, вчиняти повітряний напад. 3. Учиняти напад, атакувати. // Учиняти напад з метою пограбування. 4. *перен.*, *розм.* Раптово нападати, накидатися на кого-небудь з докорами, звинуваченнями, лайкою. 5. Раптово з'являтися, виникати, починатися (про хмари, вітер і т. ін.). // *перен.* Раптово охоплювати кого-небудь (про думки, почуття і т. ін.). 6. Прилітати в якій-небудь кількості. // *перен.* Прибувати кудись у якій-небудь кількості. // Залітаючи куди-небудь, осідати в якій-небудь кількості.

НАЛІТА́ТИ[2] *див.* **налі́тувати**.

НАЛІТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Досхочу, багато політати.

НАЛІТОГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налітографува́ти**.

НАЛІТОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Літографуючи, виготовити в якій-небудь кількості.

НАЛІ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛІТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Літаючи, проходити яку-небудь відстань або перебувати в повітрі якийсь час.

НАЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налі́чити** 1.

НАЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **налі́чити**.

НАЛІ́ЧИТИ *див.* **налі́чувати**.

НАЛІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **налі́чувати**.

НАЛІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **налі́чувати**.

НАЛІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛІ́ЧИТИ**, -лічу́, -лі́чиш, *док.*, *перех.* 1. Рахуючи, визначати число, кількість кого-, чого-небудь; нараховувати. 2. *тільки недок.* Мати в собі, в своєму складі якенебудь число, якусь кількість кого-, чого-небудь.

НАЛІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *безос.* Бути, існувати в якій-небудь кількості; нараховуватися.

НАЛЛЯ́ТИ *див.* **налива́ти**.

НАЛЛЯ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нallя́ти** 1 – 4. 2. Наповнений чим-небудь.

НАЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **налива́тися**.

НАЛО́БНИЙ, -а, -е. Який надівається на лоб.

НАЛО́БНИК, -а, *ч.* 1. Металеве покриття, яке захищало лоб воїна від ушкодження; начільник. 2. Ремінь кінської вуздечки, що проходить поперек лоба коня.

НАЛОВИ́ТИ, -ловлю́, -ло́виш; *мн.* нало́влять; *док.*, **НАЛО́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Ловлячи, піймати, здобути в якій-небудь кількості.

НАЛОВИ́ТИСЯ, -ло́виться; *мн.* нало́вляться; *док.* Пійматися в якій-небудь кількості.

НАЛО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налови́ти**.

НАЛО́ВЛЮВАТИ *див.* **налови́ти**.

НАЛОВЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *розм.* Набути вправності, уміння, навику в чому-небудь.

НАЛО́ГА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Звичка, манера. 2. Утиски, гніт.

НАЛОЖИ́ТИ, -ложу́, -ло́жиш, *док.* Те саме, що **накла́сти**.

НАЛО́ЖНИЦТВО, -а, *с.*, *заст.* Стан і положення наложниці.

НАЛО́ЖНИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Коханка.

НАЛО́Й, -я, *ч.*, *розм.* Те саме, що **анало́й**.

НАЛОКІ́ТНИК, -а, *ч.* Металеве покриття, яке захищало лікті воїна від ушкодження.

НАЛОКСО́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Опіоїдний антагоніст, який анулює фармакологічну дію ендогенних і екзогенних опіатів.

НАЛОМИ́ТИ *див.* **нало́млювати**.

НАЛОМИ́ТИСЯ *див.* **нало́млюватися**.

НАЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наломи́ти**.

НАЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАЛОМИ́ТИ**, -ломлю́, -ло́миш; *мн.* нало́млять; *док.* Те саме, що **нала́мувати**.

НАЛО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАЛОМИ́ТИСЯ**, -ломлю́ся, -ло́мишся; *мн.* нало́мляться; *док.* Набути вправності, уміння, навику в чому-небудь.

НАЛО́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *вульг.* Те саме, що **наї́стися**.

НАЛО́ПОМ, *присл.*, *діал.* Раптом, несподівано.

НАЛОРФІ́Н, -у, *ч*, *фарм.* Наркотичний антагоніст, який блокує основні фармакологічні ефекти наркотичних засобів з опіумною основою.

НАЛОСКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док.*, *перех.* Довго полоскотати кого-, що-небудь.

НАЛО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налощи́ти**.

НАЛОЩИ́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.*, *перех.* Натерти до блиску.

НАЛУ́ДА, -и, *ж.*, *діал.* Більмо, полуда.

НАЛУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налуди́ти**.

НАЛУ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **налу́джувати**.

НАЛУДЖУВАТИ *див.* **налуди́ти**.

НАЛУДИ́ТИ, -жу́, -лу́диш, *док.*, **НАЛУ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Нанести олов'яне покриття на поверхню якоїсь кількості виробів з металу.

НАЛУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **налу́жити**.

НАЛУ́ЖИТИ, -у́жу, -у́жиш, *док.*, **НАЛУ́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Обробити лугом якусь кількість чого-небудь.

НАЛУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **налу́жувати**.

НАЛУ́ЖУВАТИ *див.* **налу́жити**.

НАЛУ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налуза́ти**.

НАЛУЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Лузаючи, очистити від шкаралупи яку-небудь кількість чогось. 2. *неперех.* Накидати лузги на підлогу.

НАЛУЗА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Досхочу, багато полузати.

НАЛУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Лупаючи, набити, наколоти, надробити в якій-небудь кількості (каміння і т. ін.).

НАЛУПИ́ТИ, -луплю́, -лу́пиш; *мн.* налу́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Знімаючи шкаралупу, кірку і т. ін., очистити в якій-небудь кількості. 2. Висидіти (про птахів). // *вульг.* Народити (про людей). 3. *розм.* Сильно побити кого-небудь.

НАЛУПИ́ТИСЯ, -луплю́ся, -лу́пишся; *мн.* налу́пляться; *док.*, *розм.* 1. Дзьобом пробити шкаралупу; наклюнутися. 2. Вивестися, вилупитися (про пташенят). // *вульг.* Народитися (про дітей). 3. *вульг.* Те саме, що **наї́стися**.

НАЛУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налупи́ти**.

НАЛУПЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Сильно побити кого-небудь.

НАЛУ́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налу́скати**.

НАЛУ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Лускаючи, очистити від шкаралупи яку-небудь кількість чогось. 2. *неперех.* Накидати лузги на підлогу.

НАЛУ́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Досхочу, багато полускати. 2. *вульг.* Те саме, що **наї́стися**.

НАЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЛУ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Спрямовувати зброю в ціль: націлювати. 2. *неперех.*, *у що, на що.* Опинятися де-небудь, потрапляти кудись. 3. *перех.*, *рідко.* Зустрічати кого-, що-небудь.

НАЛУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАЛУ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* 1. Випадково з'являтися, приходити, заходити і т. ін. 2. Націлюватись на кого-, що-небудь.

НАЛУ́ЧИТИ *див.* **налуча́ти**.

НАЛУ́ЧИТИСЯ *див.* **налуча́тися**.

НАЛУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налу́щити**.

НАЛУ́ЩИТИ, -щу, -щиш, *док.*, **НАЛУ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Лущачи, очистити від шкаралупи, шкуринки і т. ін. певну кількість чого-небудь.

НАЛУ́ЩУВАТИ *див.* **налу́щити**.

НА́ЛЬЧИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нальчик.

НАЛЮБИ́ТИСЯ, -люблю́ся, -лю́бишся; *мн.* налю́бляться; *док.*, *розм.* Любити протягом довгого часу.

НАЛЮБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *ким, чим, на кого – що, часто з запереч.* н е, н і. Досхочу, вволю помилуватися, порадуватися ким-, чим-небудь. // Любуючись, задовольнятися.

НАЛЮ́ШНИК, -а, *ч.*, **НАЛЮ́ШНЯ**, -і, *ж.* Мотузка, шкіряне чи луб'яне кільце, що з'єднує люшню з полудрабком.

НАЛЮ́ШНЯ *див.* **налю́шник**.

НАЛЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **налягáти** 1, 6, 8.

НАЛЯГА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **НАЛЯГТИ́**, -ляжу, -ляжеш; *мин. ч.* наліг, наляглá, наляглó; *док.* 1. *на кого – що.* Навалюючись, лягаючи, давити на кого-, що-небудь. // *рідко.* Спиратися на щонебудь. ** **налягáти на нóгу** – шкутильгати. 2. *на кого – що, перен.* Охоплювати кого-небудь (про почуття, думки, сон і т. ін.). 3. *на що.* Напружуючись, докладаючи зусиль, працювати чимнебудь. 4. *на що, перен., розм.* Завзято, наполегливо братися до чого-небудь, займатися чим-небудь. 5. *на кого – що і без додатка.* Наступати, насуватися, натискати на кого-, що-небудь (про військо і т. ін.). 6. *тільки недок., перен., розм.* Наполегливо вимагати виконати, зробити що-небудь. 7. *тільки недок., на що, перен., розм.* Підкреслювати, виразно вимовляти що-небудь. 8. *на що.* Розташовуватися шаром на чому-небудь. // Оповиваючи, заповнюючи, поширюватися (про мряку, туман, темряву і т. ін.). 9. *розм.* За столом віддавати перевагу якійсь страві. *Налягати на холодець.*

НАЛЯГТИ́ *див.* **налягáти.**

НАЛЯ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **налякáти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає переляк.

НАЛЯ́КАНО. Присл. до **налякáний** 2.

НАЛЯКА́ТИ, -áю, -áєш, *док., перех.* Викликати переляк, страх; злякати.

НАЛЯКА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *док.* Відчути переляк, страх; злякатися.

НАЛЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наляпати** 1. // **наля́пано**, *безос. присудк. сл.*

НАЛЯ́ПАТИ *див.* **наля́пувати.**

НАЛЯ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наля́пувати.**

НАЛЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЛЯ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Розбризкувати, розливати рідину по поверхні чого-небудь. // Бруднити чимнебудь мокрим. 2. *тільки док., перех. і неперех., розм.* Наговорити багато непотрібного, пустого, зайвого.

НАЛЯ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Надавати ляпасів.

НАЛЯЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док., перех. і неперех., розм.* Багато наговорити чого-небудь (перев. у швидкому темпі, голосно й пронизливо).

НАМАГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намагáтися.**

НАМАГА́ТИ, -áю, -áєш, *недок., діал.* 1. Намагатися. 2. Надолужувати.

НАМАГА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок., рідко* **НАМОГТИ́СЯ**, -можу́ся, -мо́жешся; *мин. ч.* намігся, намоглáся, намоглóся; *док.* 1. *з інфін.* Пробувати робити що-небудь; докладати зусиль до чого-небудь. 2. *розм.* Вимагати зробити що-небудь неодмінно; наполягати на чому-небудь.

НАМАГНІ́ТИТИ *див.* **намагні́чувати.**

НАМАГНІ́ТИТИСЯ *див.* **намагні́чуватися.**

НАМАГНІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намагні́тити**. 2. *у знач. прикм.* Який дістав властивості магніту.

НАМАГНІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **намагні́чений** 2. *Намагніченість годинників.* 2. Магнітний стан речовини. 3. Фізична величина, яка характеризує намагніченість; дорівнює відношенню магнітного моменту тіла до його об'єму. 4. Векторна величина, яка характеризує стан магнетика у зовнішньому магнітному полі.

НАМАГНІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намагні́тити.**

НАМАГНІ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який використовується, призначений для намагнічування. ** **намагні́чувальна сила**, *фіз.* – скалярна величина, яка характеризує магнітну дію електричного струму. 2. Якого можна намагнітити.

НАМАГНІ́ЧУВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **намагні́чувальний.**

НАМАГНІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **намагні́чувати.**

НАМАГНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **намагні́чувати** і **намагні́чуватися.**

НАМАГНІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМАГНІ́ТИТИ**, -ічу, -ітиш, *док., перех.* Надавати якому-небудь тілу властивостей магніту.

НАМАГНІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАМАГНІ́ТИТИСЯ**, -ітиться, *док.* 1. Набувати властивостей магніту. 2. *тільки недок.* Пас. до **намагні́чувати.**

НАМА́З, -у, *ч.* Мусульманський релігійний обряд, за якого молитва супроводжується певними установленими рухами і ритуальним обмиванням.

НАМА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намáзати.**

НАМА́ЗАТИ *див.* **намáзувати.**

НАМА́ЗАТИСЯ *див.* **намáзуватися.**

НАМА́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Яким що-небудь намазують.

НАМА́ЗУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто щось намазує.

НАМА́ЗУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **намáзувальник.**

НАМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намáзувати.**

НАМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМА́ЗАТИ**, -áжу, -áжеш; *наказ. сп.* намáж; *док.* 1. *перех.* Покривати шаром чогось рідкого, липкого, густого, жирного і т. ін. // *на що.* Класти шар чогось рідкого, липкого, густого, жирного на що-небудь. // *чим, розм.* Підмальовувати обличчя гримом, фарбою. 2. *тільки док., перех. і неперех.* Мажучи чимнебудь, набруднити. 3. *тільки док., перех., що і без додатка, розм.* Погано, недбало або невміло намалювати, написати і т. ін.

НАМА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАМА́ЗАТИСЯ**, -áжуся, -áжешся; *наказ. сп.* намáжся; *док.* 1. *чим.* Намазувати себе чим-небудь рідким, липким, густим, жирним і т. ін. // *розм.* Підмальовувати обличчя гримом, фарбою; гримуватися, фарбуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **намáзувати** 1.

НАМАЗЮ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **намазю́кати**. // *у знач. прикм.* // **намазю́кано**, *безос. присудк. сл.*

НАМАЗЮ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **намазю́каний.**

НАМАЗЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка, розм.* Те саме, що **намáзати** 3.

НАМА́ЛІ, **НАМА́ЛЬ**, *присл., діал.* Замало, не досить.

НАМА́ЛЬ *див.* **намáлі.**

НАМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намалювáти**. // **намальóвано**, *безос. присудк. сл.*

НАМАЛЬО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намалювáти.**

НАМАЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *перех.* Док. до **малювáти.**

НАМАЛЮВА́ТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *розм.* Док. до **малювáтися.**

НАМАНГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Наманган.

НАМАНИ́ТИ *див.* **намáнювати.**

НАМАНТА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намантáчити.**

НАМАНТА́ЧИТИ *див.* **намантáчувати.**

НАМАНТА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМАНТА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Наточувати косу мантачкою.

НАМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАМАНИ́ТИ**, -маню́, -мáниш, *док., перех., розм.* Приваблюючи чим-небудь, запрошувати, зазивати когось у великій кількості.

НАМАРИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намаринувáти.**

НАМАРИНУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *перех.* Док. до **маринувáти.**

НАМА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док., розм.* Багато, досхочу помріяти.

НАМА́РНЕ, *присл.* Те саме, що **намáрно.**

НАМА́РНО, *присл.* Марно, даремно.

НАМАРУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся. Док. до **марýдитися.**

НАМА́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намáслити**. // *у знач. прикм.*

НАМА́СЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **намáслений.**

НАМА́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **НАМА́СЛЮВАТИ**, -юю, -юєш *недок.* Те саме, що **намасти́ти, намáщувати.**

НАМА́СЛЮВАТИ *див.* **намáслити.**

НАМАСТИ́ТИ *див.* **намáщувати.**

НАМАСТИ́ТИСЯ *див.* **намáщуватися.**

НАМАТРА́ЦНИК, -а, *ч.* Чохол для матраца.

НАМА́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намахáтися.**

НАМАХА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *док., чим, розм.* Багато, довго помахати чим-небудь.

НАМА́ЦАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намáцати.**

НАМА́ЦАТИ *див.* **намáцувати.**

НАМА́ЦУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намáцувати.**

НАМА́ЦУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМА́ЦАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Мацаючи, шукати, знаходити кого-, що-небудь. 2. *перен.* Виявляти, знаходити внаслідок пошуків.

НАМА́ЦУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Неясно визначатися, виявлятися під час шукання, дослідження. 2. пас. до **намáцувати.**

НАМА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намасти́ти**. // *у знач. прикм.* // **намáщено**, *безос. присудк. сл.*

НАМА́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **намáщений.**

НАМА́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **намáщувати.**

НАМА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намáщувати.**

НАМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМАСТИ́ТИ**, -мащу́, -мáстиш, *док., перех.* Покривати що-небудь шаром жирної, густої і т. ін. речовини. // *чим.* Мазати що-небудь чимось жирним, густим і т. ін.

НАМА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАМАСТИ́ТИСЯ**, -мащу́ся, -мáстишся, *док.* 1. Мазати себе чим-небудь жирним, густим і т. ін. 2. *розм.* Просякати жиром. 3. *тільки недок.* Пас. до **намáщувати.**

НАМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і. до **намолóти.**

НАМЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намéлювати.**

НАМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАМОЛО́ТИ**, -мелю́, -мéлеш, *док., перех.* 1. Мелючи, готувати у якій-небудь кількості. 2. *тільки док., перен., розм.* Наговорити чогось зайвого, пустого, непотрібного.

НАМЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., діал.* Дати йменння.

НА́МЕНО, -а, *с., діал.* Йменння.

НАМЕНУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док., перех., діал.* Найменувати.

НАМЕНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., діал.* Згадати.

НАМЕНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., діал.* Почати, спробувати.

НАМЕРЕ́ЖАТИ, -аю, -аєш *і* **НАМЕРЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* Мережачи, виготовити у великій кількості.

НАМЕРЕ́ЖИТИ *див.* **намерéжати.**

НА́МЕРЗ, -у, *ч., діал.* Іній; паморозь. // Бурулька.

НАМЕРЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намерзáти.**

НАМЕРЗА́ТИ, -áє, *недок.*, **НАМЕ́РЗНУТИ** *і* **НАМЕ́РЗТИ**, -зне; *мин. ч.* намéрз, -ла, -ло; *док.* 1. Замерзаючи, вкривати поверхню чого-небудь або нагромаджуватися на чому-небудь (про лід, сніг і т. ін.). // Покриватися льодом. 2. *тільки док., розм., рідко.* Те саме, що **намéрзнутися.**

НАМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **намéрзнути**. 2. *у знач. прикм.* Покритий льодом. 3. *у знач. прикм.* Який довго мерз на морозі, холоді.

НАМЕ́РЗЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **намéрзлий.**

НАМЕ́РЗНУТИ *див.* **намерзáти.**

НАМЕ́РЗНУТИСЯ *і* **НАМЕ́РЗТИСЯ**, -знуся, -знешся; *мин. ч.* намéрзся, -лася, -лося; *док., розм.* Перебуваючи довго на холоді, морозі і т. ін., сильно змерзнути.

НАМЕ́РЗТИ *див.* **намерзáти.**

НАМЕ́РЗТИСЯ *див.* **намéрзнутися.**

НАМЕРКА́ТИ, -áє, *недок.*, **НАМЕ́РКНУТИ**, -не, *док., безос., розм., рідко.* Те саме, що **смеркáти.**

НАМЕ́РКНУТИ *див.* **намеркáти.**

НА́МЕРТВО, *присл., розм.* 1. Так, що настає смерть; до смерті. 2. *перен.* Так, що не можна роз'єднати; дуже міцно.

НАМЕСТИ́ *див.* **намітáти.**

НАМЕ́Т, -у, *ч.* 1. Тимчасове приміщення із тканини, шкіри, рідше з гілля, що напинається на каркас; шатро. // Навіс із дерева або тканини. // Навіс, що утворюється переплетінням гілля і листя дерев. // Покривна сітка для лову сірої куріпки, фазана та інших птахів. 2. Наметена вітром купа снігу; замет. // *рідко.* Купа чого-небудь. 3. Хода галопом коня. 4. *анат.* Складка твердої оболонки головного мозку, яка відділяє мозочок від головного мозку.

НАМЕ́ТАНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наметáти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Досвідчений, добре натренований (про руки, очі і т. ін.).

НАМЕ́ТАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наметáти**[2].

НАМЕТА́ТИ[1], наметáю, наметáєш *і* намечý, намéчеш, *док., перех.* 1. Накидати в одне місце у певній кількості чого-небудь. 2. Народити у певній кількості (про тварин).

НАМЕТА́ТИ[2] *див.* **намéтувати.**

НАМЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намести́.**

НАМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який складається з наметів (у 1 знач.).

НАМЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **намéтний**. *Наметове містечко.*

НАМЕ́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для наметування; пов'язаний з наметуванням.

НАМЕ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намéтувати.**

НАМЕ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМЕТА́ТИ**, -áю, -áєш, *док., перех.* Прошиваючи великими стібками, назначати лінію шва. // Підготовляти щонебудь до примірки.

НАМЕ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **намéтувати.**

НАМЕТУШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *док., розм.* Багато, досхочу пометушитися.

НАМИ́В, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **намивáти, нами́ти** 3. 2. Частина берега, яку нанесла вода.

НАМИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намивáти** 1, 3.

НАМИВА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **НАМИ́ТИ**, -ми́ю, -ми́єш, *док., перех.* 1. Мити що-небудь у якій-небудь кількості. 2. Наносити течією води, хвилями. 3. *спец.* Створювати земляні споруди земснарядами. // Укладати ґрунт за допомогою водяного струменя земснаряда.

НАМИВА́ТИСЯ, -áється, *недок.* Пас. до **намивáти.**

НАМИВНИ́Й, -á, -é. 1. Нанесений течією. *Намивний пісок.* 2. Зробл. за допомогою намиву (у 1 знач.). *Намивна гребля.*

НАМИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нами́кати.**

НАМИ́КАТИ, нами́каю, нами́каєш *і* нами́чу, нами́чеш, *док., перех.* 1. Начесати вовни для прядіння. 2. *діал.* Висмикуючи, нарвати яку-небудь кількість чогось.

НАМИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нами́лити**. // *у знач. прикм.*

НАМИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **нами́лений.**

НАМИ́ЛИТИ *див.* **нами́лювати.**

НАМИ́ЛИТИСЯ *див.* **нами́люватися.**

НАМИЛУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *док.* 1. *ким і без додатка, розм.* Досхочу помилуватися, поголубитися. 2. *часто із запереч.* н е , *ким, чим, рідше на кого – що, з кого – чого і без додатка.* Досхочу помилуватися, полюбуватися ким-, чим-небудь.

НАМИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нами́лювати.**

НАМИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нами́лювати.**

НАМИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАМИ́ЛИТИ**, -ми́лю, -ми́лиш, *док., перех.* Натирати милом, змоченим у воді, або покривати мильною піною. ** **нами́лити ши́ю (гóлову, в'я́зи)**: а) покарати кого-небудь за якусь провину; б) побити когонебудь за щось.

НАМИ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАМИ́ЛИТИСЯ**, -ми́люся, -ми́лишся, *док.* 1. Натиратися милом, змоченим у воді, або покривати себе мильною піною. 2. *тільки недок.* Пас. до **нами́лювати.**

НАМИНА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **НАМ'Я́ТИ**, -мну́, -мне́ш, *док., перех.* 1. Розминаючи, готувати яку-небудь кількість чогось. 2. Натискаючи, натираючи чимнебудь, викликати біль, робити рану і т. ін. 3. *розм.* Бити кого-небудь. *Наминати боки.* 4. *тільки недок., розм.* З апетитом їсти.

НАМИНА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок., розм.* Затримуватися, пораючись коло чого-небудь.

НАМИНА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Бійка. 2. Прочухан. ** **да́ти намина́чки** *кому* – сильно побити кого-небудь.

НА́МИСЕЛ, -слу, *ч., діал.* Роздум, роздумування.

НАМИ́СЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **нами́слити**. // **нами́слено**, *безос. присудк. сл.*

НАМИ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док., перех., з інфін., із спол.* щ о , *розм.* Те саме, що **надýмати** (*див.* **надýмувати** 1, 2).

НАМИ́СНИК, -а, *ч., зах.* Полиця для посуду в гуцульській хаті.

НАМИ́СТЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **нами́сто**.
НАМИСТИ́НА, -и, *ж.* Одне зерно намиста.
НАМИСТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **намисти́на**.
НАМИ́СТО, -а, *с.* Прикраса з перлів, коралів, різнокольорових камінців і т. ін., яку жінки носять на шиї. ** **нами́сто Вене́ри** – сифілітична лейкодерма, яка проявляється численними депігментованими плямами на шиї.
НАМИ́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нами́сто**.
НАМИ́ТИ *див.* **намива́ти**.
НАМИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нами́ти** 1, 3.
НАМІ́БІЄЦЬ *див.* **намі́бійці**.
НАМІ́БІЙКА *див.* **намі́бійці**.
НАМІБІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до намібійців та Намібії.
НАМІ́БІЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **намі́бієць**, -йця, *ч.*; **намі́бійка**, -и, *ж.*). Основне населення Намібії; представники цього населення.
НАМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАМІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Обмінюючи, діставати, одержувати яку-небудь кількість чогось.
НАМІ́НЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наміня́ти**.
НАМІНЯ́ТИ *див.* **намі́нювати**.
НА́МІР, -у, *ч.* Задум, бажання зробити що-небудь.
НАМІ́РИТИСЯ *див.* **наміря́тися**.
НАМІРКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *діал.* Надуматися.
НАМІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **НАМІРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАМІ́РЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *перех.* Відмірювати яку-небудь кількість чогось.
НАМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намі́ряти**.
НАМІ́РЯТИ *див.* **намі́рювати**.
НАМІРЯ́ТИ *див.* **намі́рювати**.
НАМІРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАМІ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. *з інфін.* Мати намір робити що-небудь. 2. *на кого – що, в кого – що і без додатка.* Націлюватися в кого-, що-небудь, замахуватися на когось, щось.
НАМІСИ́ТИ *див.* **намі́шувати**[1].
НАМІ́СНИК, -а, *ч.* 1. Службова особа, яка від імені глави держави здійснює державну владу на якійсь території. 2. *заст.* Помічник ігумена або довірена особа митрополита. 3. *заст.* Заступник кого-небудь.
НАМІСНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути намісником, обіймати посаду намісника.
НАМІ́СНИЦТВО, -а, *с.* 1. Адміністративний орган правління, очолюваний намісником (у 1 знач.). 2. *іст.* Територіальна одиниця, якою керував намісник (у 1 знач.). 3. Орган адміністративно-поліцейського управління, що існував у 1849 – 1918 рр. в Австро-Угорщині.
НАМІ́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **намі́сник** 1.
НАМІ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **намі́сник**.
НАМІСТИ́ТИ, -іщу́, -і́стиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Помістити.
НАМІСТИ́ТИСЯ, -іщу́ся, -і́стишся, *док.*, *діал.* Поміститися.
НА́МІСТЬ, *прийм.*, *діал.* Замість.
НА́МІСЦЬ, *присл.*, *діал.* Замість.
НАМІ́Т, -ме́ту, *ч.*, *діал.* Намет.
НАМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАМЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш; *мин. ч.* намів, намела́, намело́; *док.*, *перех.* Метучи, утворювати що-небудь. // Наносити, навівати яку-небудь кількість чогось. // *безос.*
НАМІ́ТИТИ *див.* **наміча́ти**.
НАМІ́ТИТИСЯ *див.* **наміча́тися**.
НАМІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Покривало з тонкого серпанку, яким зав'язують поверх очіпка голову заміжні жінки. // Покривало, що його накладають поверх клобука православні монахи. // *рідко.* Покривало з тонкої матерії на голову й на обличчя. 2. *заст.* Тонка прозора тканина (вид серпанку). 3. *перен.* Те, що вкриває, застеляє що-небудь; пелена.
НАМІТЧА́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **намі́тка**. // Зробл. з намітки.
НАМІЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-небудь намічає.
НАМІЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наміча́ти**.
НАМІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **НАМІ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМІ́ТИТИ**, -і́чу, -і́тиш, *док.*, *перех.* 1. Робити позначку на чому-небудь; відмічати, помічати. 2. Тонкими лініями, штрихами визначати контури чого-небудь. 3. Передбачати робити що-небудь; планувати. // Попередньо розробляти що-небудь у загальних рисах. // Наперед визначати кого-, що-небудь.
НАМІЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **НАМІ́ТИТИСЯ**, -і́титься, *док.* 1. Ставати видимим, помітним. // З'являтися в перспективі. // Визначатися в загальних рисах. 2. *тільки недок.* Передбачатися, плануватися.
НАМІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намі́тити**. // **намі́чено**, *безос. присудк. сл.*
НАМІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **намі́чувати**.
НАМІ́ЧУВАТИ *див.* **наміча́ти**.
НАМІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наміша́ти**. // **намі́шано**, *безос. присудк. сл.*
НАМІША́ТИ *див.* **намі́шувати**[2].
НАМІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намісити**.
НАМІ́ШУВАНИК, -а, *ч.*, *діал.* Сорт хліба.
НАМІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намі́шувати**.
НАМІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАМІСИ́ТИ**, -ішу́, -і́сиш, *док.*, *перех.* Місячи, готувати певну кількість чого-небудь.
НАМІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАМІША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Додаючи, примішувати певну кількість чогось до чого-небудь.
НАМЛИНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Навіяти (про очищення зерна). 2. Накачувати, нагнітати повітря куди-небудь.
НАМЛІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док.* Намучитися.
НАМНО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, **НАМНО́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Збільшити кількісно. *Намножити добра.* // Розплодити, розвести у великій кількості.
НАМНО́ЖИТИСЯ, -житься, *док.*, *розм.* Народитися у великій кількості.
НАМНО́ЖУВАТИ *див.* **намно́жити**.
НАМО́ВА, -и, *ж.* 1. Підбурювання, підмовляння до яких-небудь учинків, дій і т. ін. 2. *перев. мн.* Те саме, що **на́клеп**. 3. *перев. мн.* Те саме, що **умовля́ння**. 4. *розм.* Домовленість, умова про що-небудь.
НАМО́ВИНА, -и, *ж.*, *зах.* Намова 1.
НАМО́ВИТИ *див.* **намовля́ти**.
НАМО́ВИТИСЯ *див.* **намовля́тися**.
НАМО́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Намова.
НАМО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намо́вити**. // **намо́влено**, *безос. присудк. сл.*
НАМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намо́вити**.
НАМОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намовля́ти**.
НАМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАМО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* намо́влять; *док.* 1. *перех.*, *з інфін.* Переконувати кого-небудь у чомусь, умовляти кого-небудь робити щось. // *кого до чого.* Схиляти до чого-небудь. // Підмовляти кого-небудь робити щось. 2. *неперех.*, *на кого і без додатка.* Наговорювати чогось, зводити наклеп на кого-, що-небудь. 3. *перех.*, *що на кого – що*, *розм.* Нашіптуючи заклинання, накликати на когось що-небудь.
НАМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАМО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* намо́вляться; *док.*, *з ким і без додатка*, *розм.* Домовлятися між собою, з ким-небудь про щось.
НАМО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто підмовляє, підбурює когось робити що-небудь.
НАМО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **намо́вник**.
НАМОВЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *розм.* Довгий час мовчати, не розмовляти.
НАМОГИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься на могилі або признач. для неї.
НАМОГОРИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Випити могорич (у великій кількості).
НАМОГТИ́СЯ *див.* **намага́тися**.
НАМОЗО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намозо́лити**. 2. *у знач. прикм.* Який багато, довго працював; натруджений. // *рідко.* Важкий, виснажливий.
НАМОЗО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **намозо́лений**.
НАМОЗО́ЛИТИ *див.* **намозо́лювати**.
НАМОЗО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намозо́лювати**.
НАМОЗО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАМОЗО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Натирати мозолі. *Намозолити очі.*
НАМОКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намока́ти**.
НАМОКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАМО́КНУТИ** *і* **НАМО́КТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* намо́к, -ла, -ло *і* намо́кнув, -нула, -нуло; *док.* Просочуючись, покриваючись водою, вологістю і т. ін., ставати мокрим, вологим, просякнутим чим-небудь.
НАМО́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **намо́кнути**, **намо́кти**. // *у знач. прикм.*
НАМО́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **намо́клий**.
НАМО́КНУТИ *див.* **намока́ти**.
НАМО́КТИ *див.* **намока́ти**.
НАМОЛИ́ТИСЯ, -молю́ся, -мо́лишся, *док.*, *розм.* Багато, довго помолитися.
НАМОЛО́Т, -у, *ч.* Кількість намолоченого зерна.
НАМОЛО́ТИ *див.* **наме́лювати**.
НАМО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намоло́ти**.
НАМОЛОТИ́ТИ *див.* **намоло́чувати**.
НАМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намолоти́ти** 1. // **намоло́чено**, *безос. присудк. сл.*
НАМОЛО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **намоло́чувати**.
НАМОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намоло́чувати** 1.
НАМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.* 1. *перех.* Молотячи, наготовляти яку-небудь кількість зерна. 2. *тільки док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Знищити певну кількість кого-, чого-небудь.
НАМОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* пас. до **намоло́чувати** 1.
НАМО́РДНИК, -а, *ч.* 1. Дротяна, ремінна і т. ін. сітка, яку надівають на морду собаки або іншої тварини. 2. Поперечний ремінь у вуздечці.
НАМОРДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Багато, довго помучитися. // Те саме, що **натоми́тися**.
НАМО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намори́ти** 2. // *у знач. прикм.*
НАМОРИ́ТИ, -морю́, -мо́риш, *док.*, *перех.* 1. Морючи, знищити якусь кількість кого-, чого-небудь. 2. Сильно втомити, зморити кого-небудь.
НАМОРИ́ТИСЯ, -морю́ся, -мо́ришся, *док.*, *розм.* Сильно втомитися, зморитися.
НАМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наморо́зити**.
НАМОРО́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наморо́жувати**.
НАМОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наморо́жувати**.
НАМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМОРО́ЗИТИ**, -жу, -зиш, *док.*, *перех.* 1. Заморожувати що-небудь в якійсь кількості. 2. Заморожуючи, створювати кригу на чому-небудь.
НАМОРО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Заморожуючись, утворювати кригу на поверхні чого-небудь. 2. Пас. до **наморо́жувати**.
НАМОРО́ЗИТИ *див.* **наморо́жувати**.
НА́МОРОЗКИ, -ів, *мн.*, *діал.* Намерзлий на вікні лід і сніг.
НА́МОРОЗЬ, -і, *ж.* 1. Схожий на іній шар снігу, що утворюється на гілках дерев, дротах і т. ін. під час туману й морозу. 2. Тонкий шар льоду, що утворюється на поверхні землі і т. ін. в холодну сиру погоду. // Намерзлий на вікні лід.
НАМОРО́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Багато, довго поморочитися.
НАМО́РЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намо́рщити**. 2. *у знач. прикм.* Укритий зморшками; зморщений.
НАМО́РЩИТИ *див.* **намо́рщувати**.
НАМО́РЩИТИСЯ *див.* **намо́рщуватися**.
НАМО́РЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **намо́рщувати**.
НАМО́РЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМО́РЩИТИ**, -щу, -щиш, *док.*, *перех.* Збирати зморшками шкіру обличчя або якоїсь його частини. // Нахмурювати, насуплювати (брови).
НАМО́РЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАМО́РЩИТИСЯ**, -щуся, -щишся, *док.* 1. Збиратися, вкриватися зморшками (про шкіру обличчя і його частин). 2. Морщачись, робити гримасу невдоволення і т. ін.
НАМОСТИ́ТИ *див.* **намо́щувати**.
НАМО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намота́ти**. // **намо́тано**, *безос. присудк. сл.*
НАМОТА́ТИ *див.* **намо́тувати**.
НАМОТА́ТИСЯ[1] *див.* **намо́туватися**.
НАМОТА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Багато їздячи, ходячи, стомитися.
НАМО́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **намо́тування**. 2. Те, що намотане; моток.
НАМО́ТНИЙ, -а, -е. Якого можна намотувати.
НАМО́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для намотування. *Намотувальний верстат.*
НАМО́ТУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що здійснює намотування чого-небудь.
НАМО́ТУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **намо́тувальник**.
НАМО́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **намо́тувати**.
НАМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намо́тувати**. *Намотування дроту. Намотування ниток.*
НАМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *що і що на що.* Навивати, накручувати що-небудь на щось.
НАМО́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАМОТА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* Навиватися, накручуватися на що-небудь.
НАМО́ТУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій або апарат, який навиває, накручує що-небудь на щось.
НАМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намочи́ти**.
НАМОЧИ́ТИ *див.* **намо́чувати**.
НАМОЧИ́ТИСЯ *див.* **намо́чуватися**.
НАМО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **намо́чувати**.
НАМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намо́чувати**.
НАМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМОЧИ́ТИ**, -мочу́, -мо́чиш, *док.*, *перех.* Робити мокрим, вологим; змочувати чим-небудь або в чому-небудь. // Уміщати що-небудь на деякий час у рідину.
НАМО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАМОЧИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́чишся, *док.*, *розм.* Ставати мокрим від обливання рідиною або занурення в неї.
НАМО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намости́ти**.
НАМО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **намо́щувати**.
НАМО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **намо́щувати**.
НАМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАМОСТИ́ТИ**, -ощу́, -о́стиш, *док.*, *перех. і рідко без додатка.* 1. Мостячи, накладати певну кількість чого-небудь. // Мостячи, влаштовувати, виготовляти що-небудь. 2. Те саме, що **настила́ти** 2.
НАМО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* пас. до **намо́щувати**.
НАМРІ́ЯНИЙ, -а, -е, *поет.* Про якого мріяли, який поставав у мріях; вимріяний. // *у знач. ім.* **намрі́яне**, -ного, *с.* Те, про що мріяли.
НАМРІ́ЯТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Багато, досхочу помріяти. 2. Уявитися в мріях, примаритися.
НАМУДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Зробити, сказати що-небудь, без потреби ускладнивши, заплутавши.
НАМУ́Л, -у, *ч.* 1. Осади на дні водоймищ із найдрібніших частинок мінеральних та органічних речовин. 2. Шар піску, землі, нанесений течією річки і т. ін. 3. *перен.* Неприємне почуття, що залишається після якоїсь розмови, події і т. ін.
НАМУ́ЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наму́лити**[1].
НАМУ́ЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наму́лити**[2].
НАМУ́ЛИСТИЙ, -а, -е. Який містить багато намулу.
НАМУ́ЛИТИ[1] *див.* **наму́лювати**[1].
НАМУ́ЛИТИ[2] *див.* **наму́лювати**[2].
НАМУ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **наму́л**.
НАМУ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наму́лювати**[1].
НАМУ́ЛЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **наму́лювати**[1].
НАМУ́ЛЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **наму́лювати**[2].
НАМУ́ЛЮВАТИ[1], -ює, *недок.*, **НАМУ́ЛИТИ**, -лить, *док.* Наносити що-небудь течією води, хвилями і т. ін.
НАМУ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **НАМУЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і* **НАМУ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Тертям об що-небудь пошкоджувати тіло (перев. ноги).

// Натирати чим-небудь до болю, до пошкодження якусь частину тіла.

НАМУ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наму́ляти**. // *У знач. прикм.*

НАМУ́ЛЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наму́ляти**.

НАМУ́ЛЯТИ *див.* **наму́лювати**[2].

НАМУРМО́СИТИСЯ, -о́шуся, -о́сишся, *док.*, *діал.* Насупитися.

НАМУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намурува́ти**.

НАМУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Муруючи, зробити багато.

НАМУТИ́ТИ, -учу́, -у́тиш, *док.* Те саме, що **накаламу́тити**.

НАМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наму́чити**. // *У знач. прикм.*

НАМУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **наму́чений**.

НАМУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех. і без додатка.* Багато, довго помучити; завдати багато мук, страждань.

НАМУ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *з ким – чим і без додатка.* Багато, довго помучитися.

НАМУШТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **намуштрува́ти**. // *У знач. прикм.*

НАМУШТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **намуштро́ваний**.

НАМУШТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Муштруючи, навчити когось чого-небудь.

НАМ'ЯКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нам'яка́ти**.

НАМ'ЯКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАМ'Я́КНУТИ**, -не; *мин. ч.* нам'я́к, -ла, -ло і нам'я́кнув, -нула, -нуло; *док.* Ставати м'яким від вологи.

НАМ'Я́КНУТИ *див.* **нам'яка́ти**.

НАМ'Я́ТИ *див.* **намина́ти**.

НАМ'Я́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нам'я́ти**.

НАНА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **нана́йці**.

НАНА́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **нана́єць**, -йця, *ч.*; **нана́йка**, -и, *ж.*). Народність, яка живе в басейні нижньої течії ріки Амуру.

НАНА́ШКА, -и, *ж.*, *зах.* Хрещена мати.

НАНА́ШКО, -а, *ч.*, *зах.* Хрещений батько.

НАНДУ́, *невідм.*, *ч.* Трипалий південноамериканський страус.

НАНЕРВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Багато, довго понервуватися.

НАНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нанести́**. // **нане́сено**, *безос. присудк. сл.*

НАНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нанести́** 3 – 5.

НАНЕСТИ́ *див.* **нано́сити**.

НАНИ́З, *присл.* У напрямку до нижньої частини чого-небудь; униз; прот. н а в е р х. // На нижній поверх. // У напрямку до гирла річки.

НАНИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наниза́ти**.

НАНИЗА́ТИ *див.* **нани́зувати**.

НАНИЗА́ТИСЯ *див.* **нани́зуватися**.

НАНИЗУ́, *присл.*, *розм.* У нижній частині чогось; внизу; прот. н а в е р х у.

НАНИЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для нанизування чогось.

НАНИ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нани́зувати**.

НАНИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нани́зувати**.

НАНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАНИЗА́ТИ**, -нижу́, -ни́жеш, *док.*, *перех.*, *що і що на що.* 1. Проколюючи, протикаючи, насаджувати, настромлювати що-небудь на щось (перев. певну кількість). // Нижучи, виготовляти що-небудь. 2. *перен.* Легко, вільно, без затримок приєднувати одне до одного (слова, думки і т. ін.). // Поступово збирати щось однорідне.

НАНИ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАНИЗА́ТИСЯ**, -ни́жеться, *док.* 1. Проколюючись, протикаючись, насаджуватися, настромлюватися на що-небудь. 2. *перен.* Легко, вільно, без затримок приєднуватися одне до одного (про слова, думки і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **нани́зувати**.

НАНИ́ЗУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто щось нанизує.

НАНИ́ЗУВАЧКА, -и. Жін. до **нани́зувач**.

НАНІВЕ́ЦЬ, *присл.* Внівець, нінащо. *Зводити нанівець.*

НАНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *антр.* Ненормально низький, карликовий зріст (нижче за 130 см для чоловіків і 121 см для жінок), що є наслідком порушення функції залоз внутрішньої секреції. ** **Гіпотиреої́дний нані́зм** – нанізм, зумовлений вродженою гіпофункцією щитоподібної залози. **Гіпофіза́рний нані́зм** – нанізм, зумовлений недостатністю передньої частки гіпофіза. **Мітра́льний нані́зм** – нанізм, що спостерігається у осіб, які з дитинства страждали вадами мітрального клапана. **Наднирко́вий нані́зм** – нанізм, зумовлений гіперфункцією наднирників. **Нирко́вий нані́зм** – нанізм, зумовлений хронічними захворюваннями нирок. **Рахіти́чний нані́зм** – нанізм, який спостерігається при рецидивуючому тяжкому перебігу рахіту.

НА́НКА, -и, *ж.* Груба бавовняна тканина, перев. жовтого кольору, яка зараз вийшла з ужитку.

НАНКІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нанкін.

НА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **на́нка**. // Зробл. з нанки.

НАНО... Приставка, яка у складі слова означає 10^{-9} (н), тобто одна мільярдна частина чогось.

НАНОАМПЕ́Р, -а, *ч.* Одиниця сили електричного струму, що дорівнює одній мільярдній частці ампера.

НАНОВА́Т, -а, *ч.* Одиниця потоку потужності випромінювання, що дорівнює одній мільярдній частці вата.

НА́НОВО, *присл.* 1. Знову, ще раз. // Від самого початку. 2. По-новому, інакше; не так, як раніше.

НАНОГЕ́НРІ, *невідм.*, *ч.* Одиниця індуктивності, що дорівнює одній мільярдній частці генрі.

НАНОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Діагностика структурних та функціональних змін організму на нанометровому діапазоні розмірів.

НАНОКУЛО́Н, -а, *ч.* Одиниця кількості електрики, електричного заряду, що дорівнює одній мільярдній частці кулона.

НАНО́МЕТР, -а, *ч.* Одна мільярдна метра (застосовується для вимірювання довжини світлової хвилі).

НАНОО́М, -а, *ч.* Одиниця електричного опору, що дорівнює одній мільярдній частці ома.

НАНОРЕЛЬЄ́Ф, -у, *ч.* Найдрібніші нерівності рельєфу, що ускладнюють форми вищого порядку розмірності.

НАНОРЕЛЬЄ́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нанорельє́ф**.

НАНО́С, -у, *ч.* Земля, пісок, мул, нанесені водою, вітром і т. ін.

НАНОСЕКУ́НДА, -и, *ж.* Мільярдна частка секунди; час, який відповідає цій частці.

НАНОСЕКУ́НДНИЙ, -а, -е. Що стосується наносекунди; що триває наносекунду. *Наносекундні імпульси.*

НАНОСИ́ТИ, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* Кількома заходами принести велику кількість чого-небудь.

НАНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, **НАНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* нані́с, нанесла́, нанесло́; *док.*, *перех.* 1. Приносити велику кількість чого-небудь. 2. Рухаючись, захоплювати з собою й нагромаджувати куди-небудь певну кількість чогось. // *безос.* // Приносити, доносити звуки, запах і т. ін. // *безос.* 3. Позначати, відбивати що-небудь на карті, схемі і т. ін. // Робити малюнок, візерунок і т. ін. на чому-небудь. 4. Покривати шаром чого-небудь. 5. *розм.* У сполученні з деякими іменниками означає: заподіювати, чинити, робити те, на що вказує іменник. *Наносити візит.* 6. *тільки док.* Знести якусь кількість яєць (про птахів).

НАНОСИ́ТИСЯ, -ошу́ся, -о́сишся, *док.*, *розм.* Багато, довго поносити що-небудь.

НАНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод розпізнавання та дослідження об'єктів розмірами від 1 нанометра до 1 міліметра.

НАНО́СНИЙ, -а́, -е́. 1. Нанесений водою, вітром і т. ін. 2. *перен.* Не властивий кому-, чому-небудь, запозичений у когось, внесений звідкись.

НАНОСОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нані́зм**.

НАНОСТО́МУСИ, -ів, *мн.* Рід риб ряду карпоподібних.

НАНОТЕ́СЛА, -и, *ж.* Одиниця магнітної індукції, що дорівнює одній мільярдній частці тесли.

НАНОФАРА́Д, -а, *ч.* Одиниця електричної ємності, що дорівнює одній мільярдній частці фарада.

НАНОФІЄТО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи трематодозів; зараження відбувається при вживанні в їжу сирої риби.

НАНО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нано́сити**.

НАНО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нано́сити** 4.

НА́НСУК, -у, *ч.* Бавовняна тонка легка тканина, з якої шиють нижню і постільну білизну.

НА́НСУКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **на́нсук**.

НА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нант.

НАНЮ́ХАТИ *див.* **нанюхувати**.

НАНЮ́ХАТИСЯ *див.* **нанюхуватися**.

НАНЮ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАНЮ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Нюхаючи, знаходити кого-, що-небудь.

НАНЮ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАНЮ́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Багато, довго нюхати що-небудь.

НАНЯ́НЬЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Багато, довго поняньчити кого-небудь.

НАНЯ́ТИ, найму́, на́ймеш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **найня́ти**.

НАНЯ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **наня́ти**.

НАНЯ́ТИСЯ, найму́ся, на́ймешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **найня́тися**.

НА́О, *невідм.*, *ч.* 1. Давньокитайський сигнальний ударний музичний інструмент у формі еліптичної чаші з патрубком, що відходить від дна. 2. Китайський ударний музичний інструмент, оркестрові металеві тарілки.

НАОБІ́ДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Добре пообідати.

НАОБІЙМА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу пообійматися.

НАОБІЦЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Багато пообіцяти.

НАОБРИ́ДНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Набриднути.

НАОДЕКОЛО́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Оббризкати, змочити себе одеколоном (зазвичай досить сильно).

НАОДИ́НЦІ, *присл.* 1. Сам на сам, удвох без свідків. 2. На самоті, самітно, без інших.

НАОДЛУ́ЦІ, *присл.*, *діал.* Відділившись, осібно, окремо.

НАО́ДРІЗ *див.* **наві́дріз**.

НАО́ДРІЗІ, **НАО́ДРІЗНІ**, *присл.*, діал. Відділившись, осібно, окремо.

НАО́ДРІЗНІ *див* **нао́дріз**.

НАОКІ́Л *див.* **наоко́ло**.

НАОКО́ЛО, *розм.* **НАОКІ́Л**, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **навко́ло** 1.

НАОКО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **навко́лишній**.

НАО́КРУГ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **навкруги́**.

НАОКРУГИ́, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **навкруги́**.

НАОЛІ́ЄНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **наолі́їти**.

НАОЛІ́ЇТИ *див.* **наолі́ювати**.

НАОЛІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАОЛІ́ЇТИ**, -і́ю, -і́їш, *док.*, *перех.*, *розм.* Мазати, мастити олією що-небудь.

НАО́ПАШ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **на́опашки**.

НАО́ПАШКИ, *присл.* Накинувши на плечі, не всовуючи рук у рукава.

НАО́ПАШКУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **на́опашки**.

НАОПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Багато розповісти чого-небудь.

НАО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наора́ти**. // **нао́рано**, *безос. присудк. сл.*

НАОРА́ТИ *див.* **нао́рювати**.

НАОРА́ТИСЯ, -орю́ся, -о́решся, *док.*, *розм.* Багато, довго поорати.

НАО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нао́рювати**.

НАО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАОРА́ТИ**, -орю́, -о́реш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Орати велику кількість. 2. *тільки док.*, *розм.* Те саме, що **зора́ти**.

НА́ОС, -у, *ч.* На Сході – головне приміщення античного храму, до знаходилось скульптурне зображення божества.

НАО́СЛАБ, *присл.*, *діал.* Не натягнуто, вільно.

НАО́СЛІП, *присл.* 1. Не бачачи нічого, не дивлячись куди-небудь. 2. *перен.* Не маючи впевненості, точних, конкретних даних. // Точно не знаючи обставин.

НАОСТА́НКУ, *присл.* Під кінець, укінці, на завершення всього. // В останній раз, востаннє.

НАОСТА́ННЄ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **воста́ннє**.

НАОСТА́НОК, *присл.* Те саме, що **наоста́нку**.

НАОСТА́НЦІ, *присл.* Те саме, що **наоста́нку**.

НАО́ХЛЯП, *присл.*, *розм.* Те саме, що **о́хляп**.

НАО́ХРЕСТ, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **на́вхрест**.

НАО́ЧНЕ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **нао́чно**.

НАО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Якого можна безпосередньо бачити, цілком очевидний за спогляданням. 2. Заснований на показі предметів, моделей під час вивчення їх. // Який використовується для такого показу під час навчання. ** **нао́чний сві́док** – той, хто безпосередньо спостерігав що-небудь; очевидець.

НАО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **нао́чний** 1. 2. Предмети, які використовують для показу під час навчання, а також метод навчання, що ґрунтується на використанні таких предметів. // Забезпечення наочними приладами.

НАО́ЧНО. 1. Присл. до **нао́чний** 1. 2. Відверто, неприховано.

НА́ПАД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **напа́сти**, **напада́ти**. 2. Момент загострення, посилення чого-небудь; приступ. // Хворобливий стан, що виникає раптово, як правило, багаторазово повторюється, чітко обмежений в часі. 3. Група гравців футбольної, хокейної та інших спортивних команд, яка атакує противника, щоб забити м'яч, закинути шайбу в його ворота чи сітку; прот. з а х и с т. 4. *розм.* Спосіб здійснення чого-небудь; прийом. 5. *у знач. присл.* **на́падами**, *розм.* Нерівномірно, окремими періодами, заходами.

НАПА́ДАТИ, -ає, *док.* Падаючи, збиратися в якій-небудь кількості.

НАПАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.* 1. Накидатися на кого-, що-небудь, щоб захопити, пограбувати, знищити і т. ін. // Накидатися у великій кількості на кого-, що-небудь (про комах, черв'яків і т. ін.). // З'являтися у великій кількості. 2. Докоряючи, обвинувачувати кого-небудь у чомусь, сильно лаяти. 3. Випадково натрапляти на кого-, що-небудь; несподівано знаходити, виявляти когось, щось. // Раптово захоплювати, заставати кого-небудь. *Напасти на слід.* 4. Раптово оволодівати ким-небудь, охоплювати когось (про почуття, настрій, стан і т. ін.).

НАПАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАПА́СТИСЯ**, -аду́ся, -аде́шся, *док.* 1. Накидатися, наскакувати на кого-, що-небудь. 2. Те саме, що **напада́ти** 2. 3. Охоплювати кого-небудь, оволодівати кимось (про настрій, хворобу і т. ін.). 4. Жадібно накидатися на що-небудь їстівне.

НАПАДА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **напада́ти**.

НАПАДА́ЮЧИЙ, -ого, *ч.* Гравець футбольної, хокейної та інших спортивних команд, який атакує противника, щоб забити м'яч, шайбу в його ворота.

НА́ПАДЕНЬ, -дня, *ч.*, *діал.* Рибальське знаряддя; ятір, натягнутий на великий обруч на довгій жердині.

НА́ПАДКА, -и, *ж.*, *зах.* Рибальське знаряддя у вигляді сака (*див.* **сак**[1]1).

НАПА́ДКИ, -док, *мн.* Докори, обвинувачення, перев. без достатніх підстав.

НАПА́ДКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Причепливий, надокучливий.

НАПАДЛЮ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* Зробити підлоту, наробити підлот.

НАПА́ДНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто нападає з метою агресії, пограбування, поневолення; загарбник. 2. Той, хто нападає, пристає до кого-небудь, щоб скривдити; кривдник.

НАПА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **напа́дник**.

НАПА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **напа́дник**.

НА́ПАДЬ, -і, *ж.*, *діал.* Напасть.

НАПА́ЙКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **напая́ти**, **напа́ювати**. 2. Напаяний на чомусь шматок металу.

НАПАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напакува́ти**. // **напако́вано**, *безос. присудк. сл.*

НАПАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПАКУВА́ТИ**,

-у́ю, -у́єш, *док., перех.* Щільно кладучи, наповнювати що-небудь чимось.

НАПАКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАПАКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Пас. до **напако́вувати**. 2. *розм., тільки док.* Накраститися.

НАПА́КОСТИТИ, -ощу, -остиш, *док., розм.* 1. Напаскудити, набруднити де-небудь. 2. Заподіяти шкоду кому-небудь; нашкодити.

НАПАКУВА́ТИ *див.* **напако́вувати**.

НАПАКУВА́ТИСЯ *див.* **напако́вуватися**.

НАПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напали́ти**. // **напа́лено**, *безос. присудк. сл.*

НАПАЛИ́ТИ *див.* **напа́лювати**.

НАПАЛИ́ТИСЯ *див.* **напа́люватися**.

НАПА́ЛМ, -у, *ч.* Драглиста суміш бензину, газойлю та ін. із загусником; використовується як запалювальний або вогнеметний засіб.

НАПА́ЛМОВИЙ, -а, -е. 1. Який стосується напалму, який містить напалм. 2. Пов'язаний з використанням зброї, що містить напалм. *Напалмова бомба.*

НАПА́ЛЬОК, -лька, *ч.* 1. Палець рукавички. 2. Пов'язка на хворому пальці.

НАПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАПАЛИ́ТИ**, -палю́, -па́лиш, *док., перех.* 1. *що і без додатка.* Спалюючи дрова, вугілля і т. ін., нагрівати що-небудь. 2. Перепалюванням виготовляти яку-небудь кількість чогось. // Спалювати яку-небудь кількість чогось. 3. Випалювати на поверхні чого-небудь якусь мітку, позначку і т. ін. 4. *тільки док.* Курячи, наповнити приміщення тютюновим димом.

НАПА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАПАЛИ́ТИСЯ**, -па́литься, *док.* 1. Ставати теплим або гарячим; нагріватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **напа́лювати**.

НАПА́М'ЯТЬ, *присл.* Із пам'яті, не дивлячись у текст. *Вивчити напам'ять.*

НАПАНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* 1. Багато, досхочу попанувати. 2. Довго поволодарювати над ким-небудь.

НАПА́НЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Багато, досхочу попанькатися.

НАПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напа́рити**.

НАПА́РИТИ, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Парячи, приготувати яку-небудь кількість чогось. // Настояти на окропі. 2. *розм.* Надмірно нагріваючи, викликати випаровування та утворення чого-небудь.

НАПА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док., розм.* Багато, досхочу попаритися.

НАПА́РНИК, -а, *ч.* Той, з ким у парі хто-небудь щось робить, виконує і т. ін.

НАПА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **напа́рник**.

НАПАРТА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *зневажл.* Док. до **парта́чити**.

НАПАРТО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *перех., зневажл.* Док. до **парто́лити**.

НАПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідше* **НАПА́СУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПА́СТИ**, -су́, -се́ш, *док., перех.* Пасучи худобу, давати їй можливість наїстися. ** **напасти́ о́чі** (*див.* **о́ко**).

НАПАСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **НАПА́СТИСЯ**, -се́ться, *док.* Пасучись, наїдатися.

НАПАСКУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док., розм.* Набруднити де-небудь.

НАПА́СЛИВИЙ, -а, -е. Нав'язливий, надокучливий, набридливий.

НАПАСНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Уїдливий, причіпливий, задирливий. 2. Нав'язливий.

НАПА́СНИК, -а, *ч., розм.* 1. Той, хто нападав, нападає або збирається нападати на кого-, що-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **зага́рбник**.

НАПА́СНИЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **напа́сник**.

НАПА́СНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **напа́сник**.

НАПА́СТИ[1] *див.* **напада́ти**.

НАПА́СТИ[2] *див.* **напаса́ти**.

НАПА́СТИСЯ[1] *див.* **напада́тися**.

НАПА́СТИСЯ[2] *див.* **напаса́тися**.

НАПАСТУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **напастува́ти**.

НАПАСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал.* Зачіпати, нападати.

НАПА́СТЬ, -і, *ж.* Біда, нещастя, неприємність. // Усе те, що приносить біду, нещастя, неприємність. ** **що за напа́сть!** – уживається для вираження незадоволення ким-, чим-небудь.

НАПА́СУВАТИ *див.* **напаса́ти**.

НАПА́ТРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напа́трати**.

НАПА́ТРАТИ, -аю, -аєш. Док. до **па́трати**. // Обпатрати якусь кількість забитої птиці.

НАПАТЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка, розм.* Наговорити багато зайвого, нісенітного і т. ін.

НАПА́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напаха́ти**.

НАПАХА́ТИ *див.* **напа́хувати**.

НАПАХА́ТИСЯ *див.* **напа́хуватися**.

НАПА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПАХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Обприскувати, змочувати, натирати кого-, що-небудь чимось запашним. *Напахувати обличчя одеколоном.* 2. Насичувати яке-небудь запахом.

НАПА́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАПАХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Обприскувати, змочувати, натирати себе чим-небудь запашним. 2. Вбирати в себе, вдихати разом з повітрям запах чого-небудь. // Насичуватися, наповнюватися яким-небудь запахом.

НАПА́ХЧЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **напа́ханий**.

НАПА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напа́ювати** і **напа́юватися**.

НАПА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАПАЯ́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Паяючи, прикріплювати, приєднувати що-небудь до чогось. *Напаювати пластинку.* 2. Паяючи, виготовляти яку-небудь кількість чогось.

НАПА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* 1. Прикріплюватися, приєднуватися до чого-небудь за допомогою паяння. 2. Пас. до **напа́ювати**.

НАПА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напая́ти**. // **напа́яно**, *безос. присудк. сл.*

НАПАЯ́ТИ *див.* **напа́ювати**.

НАПЕ́ВНЕ, *присл.* Те саме, що **напе́вно**.

НАПЕ́ВНО, *присл.* 1. Точно, безперечно, безсумнівно. // Неодмінно, обов'язково. 2. З упевненістю, не боячись помилитися. 3. *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження ймовірності чого-небудь.

НАПЕКТИ́ *див.* **напіка́ти**.

НАПЕКТИ́СЯ *див.* **напіка́тися**.

НАПЕЛЕХА́ТИ, -а́ю -а́єш, *док., перех., діал.* Набрати.

НАПЕРЕБІ́Й, НАВПЕРЕБІ́Й, *присл.* Перебиваючи один одного, намагаючись зробити щось першим.

НАПЕРЕ́ВАГИ, НАВПЕРЕ́ВАГИ, *присл.* Тримаючи перед собою, з нахилом уперед (про гвинтівку, піку і т. ін.).

НАПЕРЕ́ВЕРТ, *присл., діал.* Навпаки.

НАПЕРЕВІ́С, *присл.* Те саме, що **напере́ваги**.

НАПЕРЕГО́НИ, НАВПЕРЕГО́НИ, *присл.* Намагаючись перегнати, випередити один одного, кого-, що-небудь у бігу, в їзді і т. ін. // *перен.* Намагаючись перевершити, перемогти один одного в чому-небудь.

НАПЕРЕ́Д, *присл.* 1. У напрямку перед собою; уперед; *прот.* н а з а д. 2. За якийсь час до чого-небудь: заздалегідь. // *рідко.* Спочатку, передусім. 3. *у знач. прийм., з род. в.* Уживається для позначення предметів, осіб, попереду яких відбувається дія. ** **за́дом напере́д** (*див.* **за́дом**).

НАПЕ́РЕДІ, *присл.* На першому плані, у передній частині чого-небудь; спереду. // Попереду інших. // На деякій відстані перед ким-, чим-небудь.

НАПЕРЕДО́ВЕЦЬ, -вця, *ч., заст.* Який іде спереду, на чолі.

НАПЕРЕДО́ДНІ, *присл.* 1. У попередній день або взагалі у попередній час. 2. *у знач. прийм., з род. в.* Уживається при позначенні подій, процесів і т. ін., незадовго перед якими відбувалася дія.

НАПЕРЕКІ́Р, *присл.* 1. Протилежно до того, чого можна було б сподіватися чи бажати. 2. *у знач. прийм., з дав. в.* Уживається з назвою осіб, предметів, явищ, процесів, усупереч яким що-небудь здійснюється, відбувається.

НАПЕРЕКІ́С, *присл., діал.* Навскіс, навкосяка.

НАПЕРЕМІ́НКИ, НАВПЕРЕМІ́НКИ, *присл., розм.* Те саме, що **напереми́нку**, **навперемі́нку**.

НАПЕРЕМІ́НКУ, НАВПЕРЕМІ́НКУ, *присл., розм.* По черзі, заміняючи одного одним; навперемінно.

НАПЕРЕМІ́НУ, НАВПЕРЕМІ́НУ, *присл., розм.* Те саме, що **напереміну́нку**, **навперемі́нку**.

НАПЕРЕРІ́З, *присл.* 1. Намагаючись перетнути щонебудь під час руху. 2. *у знач. прийм., з дав. в.* Уживається з назвою осіб, предметів, шлях яких намагається перетнути суб'єкт дії.

НАПЕ́РСНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нагру́дний**. *Наперсний хрест.*

НАПЕ́РСНИК[1], -а, *ч., заст.* Улюбленець, що користується особливим довір'ям, прихильністю кого-небудь.

НАПЕ́РСНИК[2], -а, *ч.* Те саме, що **наперстя́нка**.

НАПЕ́РСНИЦЯ, -і, *ж., заст.* 1. Жін. до **напе́рсник**[1]. 2. Те саме, що **нало́жниця**.

НАПЕ́РСТКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до наперстка. // Який робить наперстки.

НАПЕ́РСТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **наперстя́нка**.

НАПЕ́РСТОК, -тка, *ч.* 1. Ковпачок, якого накладають на палець, щоб не вколотися голкою під час шиття. 2. *розм.* Металеве кільце, яким прикріплюють косу до кісся.

НАПЕ́РСТОЧНИК, -а, *ч.* Шахрай, який промишляє азартною грою, в якій кулька прикривається скляночками, що нагадують наперсток.

НАПЕРСТЯ́НКА, -и, *ж.* Трав'яниста лікарська рослина з квітками, схожими на наперсток; настій з її листків використовують за хвороб серця. // Препарат, виготовлений з дієї рослини.

НАПЕ́РТИ *див.* **напира́ти**[2].

НАПЕ́РТИСЯ *див.* **напира́тися**.

НАПЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наперчи́ти**. // **напе́рчено**, *безос. присудк. сл.*

НАПЕРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., перех.* Покласти у щось їстівне яку-небудь кількість перцю або посипати перцем.

НАПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напекти́**. // **напе́чено**, *безос. присудк. сл.*

НАПЕЧЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Дістаючи з печер, наловити в якій-небудь кількості.

НАПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПИ́ТИ**, -п'ю, -п'є́ш, *док., розм.* Випивати яку-небудь кількість чогось.

НАПИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАПИ́ТИСЯ**, -п'ю́ся, -п'є́шся; *наказ. сп.* напийся; *док.* 1. Досхочу пити що-небудь, угамовувати спрагу. 2. Уживаючи спиртні напої, ставати п'яним. 3. *перен.* Убирати в себе вологу. // Жадібно вбирати в себе, поглинати що-небудь.

НАПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напили́ти**. // *у знач. прикм.*

НАПИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напилений**.

НАПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напили́ти**.

НАПИ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* П'яний, хмільний.

НАПИЛИ́ТИ[1], -лю́, -ли́ш, *док.* Підняти пил, нанести пилу.

НАПИЛИ́ТИ[2], -лю́, -ли́ш, *док.*; **НАПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*; *перех., спец.* Нанести (наносити) на поверхню чого-небудь яку-небудь речовину шляхом її розпилення.

НАПИ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **напи́лок**.

НАПИ́ЛОК, -лка, *ч.* Стальний різальний інструмент у формі бруска з насічкою, що вживається для обточування металевих та деяких інших виробів.

НАПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напи́люватися**.

НАПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Пиляючи, наготовляти якунебудь кількість лісу, дров і т. ін.

НАПИ́ЛЮВАТИСЯ -юється, *недок.* Наноситися на поверхню чого-небудь шляхом розпилення (про яку-небудь речовину).

НАПИ́ЛЯНИЙ, -а, -є. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напиля́ти**.

НАПИЛЯ́ТИ[1] *див.* **напи́лювати**.

НАПИЛЯ́ТИ[2] *див.* **напили́ти**[2].

НАПИНА́ЛО, -а, *с.* 1. Покрівля на стовпах або інших опорах для захисту від чого-небудь; навіс. 2. Жіночий одяг, яким покривають голову й плечі.

НАПИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується, пристосований для напинання (у 1 – 3 знач.), пов'язаний з напинанням.

НАПИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напина́ти** і **напина́тися**.

НАПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПНУ́ТИ** *і* **НАП'ЯСТИ́**, -пну́, -пне́ш, *док., перех.* 1. Натягуючи або розтягуючи що-небудь, робити тугим, пружним. // Натягуючи, закріплювати або прикріплювати до чого-небудь. // Докладаючи зусиль, напружувати що-небудь. // Розтягуючи, накриваючи, ставити, зводити, розкидати що-небудь (про шатро, намет, палатку і т. ін.). // Розтягаючи, розставляючи, приладновувати що-небудь. // Тягти до себе, у свій бік, натягувати (поводи, віжки і т. ін.). 2. *розм.* Надягати, накладати на себе який-небудь одяг (перев. недбало, наспіх). // Приладжувати, прикріплювати що-небудь до чогось. 3. *рідко.* Робити покриття на чому-небудь, накривати щось. 4. *перен., розм.* Нападати на кого-небудь з докорами, обвинуваченнями; лаяти.

НАПИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАПНУ́ТИСЯ** і **НАП'ЯСТИ́СЯ**, -пну́ся, -пне́шся, *док.* 1. Натягуючись або розтягуючись, ставати тугим, пружним. // Випинатися, здуватися, збільшуватися в об'ємі від напруження. // Підійматися від вітру. 2. Роблячи що-небудь, прикладати зусилля, напружуватися. 3. Покривати голову чим-небудь або взагалі покриватися чимось замість одягу. 4. *тільки недок.* Пас. до **напина́ти** 1.

НАПИНДЮ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Надмірно пихатий, зарозумілий, чванливий. // Який виражає пихатість, зарозумілість і т. ін.

НАПИНДЮ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **напиндю́чений**.

НАПИНДЮ́ЧЕНО, *розм.* Присл. до **напиндю́чений**.

НАПИНДЮ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., розм.* 1. Набути пихатого, бундючного вигляду. 2. Те саме, що **наду́тися** 4.

НАПИРА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **напира́ти**[1].

НАПИРА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **напира́ти**[2].

НАПИРА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПРА́ТИ**, -перу́, -пере́ш, *док., перех.* Прати певну кількість чого-небудь. *Напрати сорочок.*

НАПИРА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПЕ́РТИ**, -пру́, -пре́ш, *док., розм.* 1. *неперех.* Навалюючись, давити, натискати на кого-, що-небудь. 2. *неперех.* Наступаючи, тіснити (ворога). // Наполегливо вимагати, домагатися чого-небудь від когось. 3. *тільки недок.* Наголошувати на чому-небудь, звертати особливу увагу на щось. 4. *неперех.* Збиратися, скупчуватись у великій кількості. // *перех.* Примушувати кого-небудь прийти, прибути кудись (або присилати кого-небудь кудись) у великій кількості.

НАПИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАПЕ́РТИСЯ**, -пру́ся, -пре́шся, *док.* 1. *розм.* Приходити куди-небудь або збиратися десь у великій кількості. 2. *розм.* Наполягати на чому-небудь. 3. *перев. док., вульг.* Багато з'їсти, наїстися.

НАПИ́РСКАТИ *див.* **напи́рскувати**.

НАПИ́РСКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПИ́РСКАТИ**, -аю, -аєш, *док., розм.* Пирскаючи, покривати що-небудь бризками, обприскувати щось; наприскувати. *Напирскати в кімнаті водою.*

НА́ПИС, -у, *ч.* Короткий текст, уміщений на чому-небудь. ** **викона́вчий на́пис** – розпорядження нотаріуса про примусове стягнення з боржника грошей чи майна, що його зроблено на оригіналі боргового документа. // *фін.* Передаточний підпис із зазначенням нового набувача. ** **бла́нковий на́пис** – передавальний напис власника векселя на зворотній стороні векселя без зазначення імені нового власника, який передає будь-якій особі право стягнення з векселедержателя вказаної на векселі суми. // Стародавній текст, вирізьблений, висічений і т. ін. на твердому матеріалі.

НАПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **написа́ти**. // **написано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **написане**, -ного, *с.* Те, що зображене на чому-небудь графічними знаками.

НАПИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **написа́ти**.

НАПИСА́ТИ, -ишу́, -и́шеш, *перех.* Док. до **писа́ти**.

НАПИСА́ТИСЯ, -ишу́ся, -и́шешся, *док.* 1. *розм.* Багато, довго пописати. 2. *тільки 3 ос.* Вийти вдалим (про що-небудь написане). // Створитися (про який-небудь літературний твір, текст і т. ін.).

НАПИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напи-**

тáти.
НАПИТÁТИ *див.* **напи́тувати.**
НАПИ́ТИ *див.* **напивáти.**
НАПИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який багато, досхочу напився, випив чого-небудь; напоєний. 2. П'яний, нетверезий.
НАПИ́ТИСЯ *див.* **напивáтися.**
НАПИТЛЮВÁТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Питлюючи, наготовити яку-небудь кількість (про борошно).
НАПИ́ТОК, -тку, *ч.*, *розм.* Те саме, що **напі́й.**
НАПИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напи́тувати.**
НАПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПИТÁТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розпитуючи, шукати, знаходити кого-, що-небудь.
НАПИ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напихáти.**
НАПИХÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **НАПХÁТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Пхаючи, накладати яку-небудь кількість чогось. // Пхаючи, наповнювати, набивати що-небудь. 2. *чим.* Наповнювати (їжею). // Надмірно годувати.
НАПИХÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **НАПХÁТИСЯ**, -áюся, -áєшся, *док.*, *розм.* 1. Приходити куди-небудь, збиратися, скупчуватися десь у великій кількості. 2. Наповнювати шлунок їжею; наїдатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **напихáти.**
НАПІ́В, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **наполови́ну.**
НАПІВАБСТРÁКТНИЙ, -а, -е. Виконаний у манері, що наближається до абстрактної, формалістичної (про твори образотворчого мистецтва).
НАПІВАБСТРÁКТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівабстрáктний.**
НАПІВАБСТРÁКТНО. Присл. до **напівабстрáктний.**
НАПІВАВТОМÁТ, -а, *ч.* Пристрій (верстат, механізм і т. ін.), що самостійно виконує один робочий цикл, але потребує втручання людини для його повторення.
НАПІВАВТОМАТИЗÓВАНИЙ, -а, -е. Наполовину, не повністю автоматизований.
НАПІВАВТОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до напівавтомата; не повністю автоматичний.
НАПІВБАВÓВНЯНИЙ, -а, -е. Бавовняний з домішкою інших волокон.
НАПІВБАРКÁС, -а, *ч.* Баркас невеликого розміру.
НАПІВБÁРХАТ, -у, *ч.* Те саме, що **напівоксами́т.**
НАПІВБЕЗРОБІ́ТНИЙ, -а, -е. Який не завжди має роботу, майже безробітний. // *у знач. ім.* **напівбезробі́тні**, -них, *мн.* (*одн.* **напівбезробі́тний**, -ного, *ч.*; **напівбезробі́тна**, -ної, *ж.*).
НАПІВБІ́ЛИЙ, -а, -е. Не зовсім білий, наполовину білий.
НАПІВБÓГ, -а, *ч.* В античній міфології – божество нижчого розряду. *Боги й напівбоги.* // Незвичайна, особлива людина, яка вирізняється чим-небудь з-поміж інших.
НАПІВБОГИ́НЯ, -і. Жін. до **напівбóг.**
НАПІВБОЖЕВІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Стан з ознаками божевілля, не зовсім нормальний стан.
НАПІВБОЖЕВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Не зовсім нормальний, з ознаками божевілля. // Який виражає, свідчить про чиїсь не зовсім нормальний стан.
НАПІВБÓСИЙ, -а, -е. У поганому, подертому, сильно зношеному взутті.
НАПІВВАГÓН, -а, *ч.* Залізничний вантажний вагон відкритого типу з високими бортами.
НАПІВВАЖКИ́Й, -á, -é, *спорт.* Який займає проміжне положення між середнім і важким (про вагу, розряд за вагою спортсменів).
НАПІВВАЖКОАТЛÉТ, -а, *ч.* Атлет напівважкої ваги.
НАПІВВÁТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **піввáтний.**
НАПІВВИ́ЗНАЧЕНИЙ, -а, -е. Визначений не повністю, наполовину.
НАПІВВИ́ЗНАЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напіввизначений.**
НАПІВВИ́ЗНАЧЕНО. Присл. до **напіввизначений.**
НАПІВВИМІРНИ́Й, -á, -é. Якого можна виміряти лише частково, не повністю.
НАПІВВИМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **напіввимірни́й.**
НАПІВВИ́ПАЛЕНИЙ, -а, -е. Випалений частково, не повністю; наполовину випалений.
НАПІВВІДІ́РВАНИЙ, -а, -е. Відірваний частково, трохи, не повністю; наполовину відірваний.
НАПІВВІДКРИВÁТИ *див.* **напіввідкри́ти.**
НАПІВВІДКРИ́ТИ, -и́ю, -и́єш, *док.*, **НАПІВВІДКРИВÁТИ**, -áю, -áєш, *недок.* Відкрити трохи, не зовсім, не повністю; відкрити наполовину.
НАПІВВІДКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Трохи, не зовсім, наполовину відкритий. 2. Не зовсім, наполовину покритий (про голову).
НАПІВВІДКРИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **напіввідкри́тий.**
НАПІВВІДТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім, наполовину відтулений.
НАПІВВІДЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім, наполовину відчинений.
НАПІВВІЙСЬКÓВИЙ, -а, -е. Який не має всіх ознак військового. *Напіввійськові формування.* // *у знач. ім.* **напіввійськóві**, -вих, *мн.* Ті, що не є повністю військовими.
НАПІВВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Не зовсім вільний, наполовину вільний.
НАПІВВОДЯНИ́Й, -á, -é: ** **напівводяни́й газ** – один із продуктів газифікації палив.
НАПІВГЛІСЕР, -а, *ч.* Швидкохідний катер, який рухається у напівзануреному стані.
НАПІВГЛУХИ́Й, -á, -é. Який майже глухий, який дуже погано чує.
НАПІВГНИЛИ́Й, -á, -é. Не повністю гнилий; який майже згнив.
НАПІВГНУЧКИ́Й, -á, -é. Який не дуже, не зовсім гнучкий.
НАПІВГÓЛИЙ, -а, -е. Майже без одежі; не повністю прикритий одежею.
НАПІВГОЛÓДНИЙ, -а, -е. Майже голодний; який лише частково задовольняв потребу в їжі.
НАПІВГÓЛОСА, *присл.* Те саме, що **напівгóлосно.**
НАПІВГОЛОСНИ́Й, -á, -é. Те саме, що **півголосни́й.**
НАПІВГÓЛОСНО, *присл.* Не голосно, не на повен голос; притишено.
НАПІВГРÁМОТНИЙ, -а, -е. Не зовсім грамотний; малограмотний. *Напівграмотна людина.* // Відсталий у культурному аспекті; малоосвічений, малокультурний.
НАПІВГРÁМОТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівгрáмотний.**
НАПІВГРÁМОТНО. Присл. до **напівгрáмотний.**
НАПІВГРУБОВÓВНЯНИЙ, -а, -е. Грубововняний з домішкою інших волокон.
НАПІВГРУБОШÉРСТИЙ, -а, -е. Грубошерстяний з домішкою інших волокон.
НАПІВГРУ́ПА, -и, *ж.* Важливе поняття сучасної алгебри – узагальнене поняття групи.
НАПІВГРУПОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **напівгру́па.**
НАПІВГУ́СЕНИЧНИЙ, -а, -е. У якого гусениці замість задніх коліс.
НАПІВДЕРЖÁВА, -и, *ж.* Форма організації суспільства, що наближається до державної, але не має всіх ознак, властивих державі.
НАПІВДЕРЖÁВНИЙ, -а, -е. Що належить державі та приватному капіталу на правах спільного володіння.
НАПІВДЕТЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Що містить елементи детективу (у 3 знач.). 2. Який схожий на детектив (у 3 знач.), нагадує його.
НАПІВДИ́КИЙ, -а, -е. 1. Не зовсім дикий; з ознаками дикості. 2. *перен.* Недостатньо культурний, цивілізований; відсталий.
НАПІВДИКУ́Н, -á, *ч.* Людина, що своїм розвитком і способом життя наближається до первісної людини, дикуна.
НАПІВДИТЯ́ЧИЙ, -а, -е. Майже дитячий, такий, як у дитини.
НАПІВДОКУМЕНТÁЛЬНИЙ, -а, -е. Оснований частково на документах, частково на художньому вимислі.
НАПІВДОРОГОЦІ́ННИЙ, -а, -е. Який наближається за своїми характеристиками та якістю до дорогоцінного (про каміння). ** **напівдорогоці́нне камі́ння** – природні та штучні мінерали, органогенні утворення та гірські породи (бірюза, малахіт, опал, яшма та ін.).
НАПІВДОСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Не зовсім достиглий; напівстиглий.
НАПІВДОСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **напівдости́глий.**
НАПІВДРІМÁТИ, -áю, -áєш, *недок.* Бути в стані напівдрімоти.
НАПІВДРІМÓТА, -и, *ж.* Стан, близький до дрімоти.
НАПІВДРІМÓТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **напівдрімóта.**
НАПІВДРІМÓТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівдрімóтний.**
НАПІВДУ́ПЛЕКС, -у, *ч.* Вид телеграфного зв'язку, за якого повідомлення можуть передаватися по черзі в кожному з двох напрямків.
НАПІВДУ́ПЛЕКСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **напівду́плекс.**
НАПІВЖАРТІВЛИ́ВИЙ, -а, -е. Не зовсім серйозний, з відтінком жарту.
НАПІВЖАРТІВЛИ́ВО. Присл. до **напівжартівли́вий.**
НАПІВЖÁРТОМ, *присл.* Те саме, що **напівжартомá.**
НАПІВЖАРТОМÁ, *присл.* Не зовсім серйозно, з відтінком жарту.
НАПІВЖЕБРÁК, -á, *ч.* Майже жебрак, дуже бідна людина.
НАПІВЖЕБРÁЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **напівжебрáк.**
НАПІВЖИВИ́Й, -á, -é. 1. Близький до смерті, з ледь помітними ознаками життя. 2. *перен.* Який утратив сили, дуже ослаб від яких-небудь переживань, випробувань і т. ін.
НАПІВЖИ́РНИЙ, -а, -е. 1. *поліг.* Середньої товщини між жирним і світлим (про шрифт). 2. Середній між жирним і знежиреним (про сир, молоко тощо).
НАПІВЗАБУ́ТИЙ, -а, -е. Майже, наполовину забутий. // *у знач. ім.* **напівзабу́те**, -того, *с.* Те, про що майже забули.
НАПІВЗАБУТТЯ́, -á, *с.* Стан, близький до забуття.
НАПІВЗАВАНТÁЖЕНИЙ, -а, -е. Завантажений наполовину.
НАПІВЗАВАНТÁЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівзавантáжений.**
НАПІВЗАГÁТА, -и, *ж.* Гідротехнічна споруда у вигляді поперечної дамби.
НАПІВЗАКРИВÁТИ *див.* **напівзакри́ти.**
НАПІВЗАКРИ́ТИ, -и́ю, -и́єш, *док.*, **НАПІВЗАКРИВÁТИ**, -áю, -áєш, *недок.* Трохи, не повністю закрити; закрити наполовину.
НАПІВЗАКРИ́ТИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім закритий; наполовину закритий.
НАПІВЗАЛÉЖНИЙ, -а, -е. Частково, не повністю залежний.
НАПІВЗАЛÉЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівзалéжний.**
НАПІВЗÁМКНЕНИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім замкнений; наполовину замкнений.
НАПІВЗÁМКНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівзáмкнений.**
НАПІВЗÁМКНУТИЙ, -а, -е. Не повністю, частково замкнутий, обмежений. ** **напівзáмкнуті моря́** – моря, що частково обмежені материками і відокремлені від океану або прилеглого моря островами або низькою островів.
НАПІВЗÁМКНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **напівзáмкнутий.**
НАПІВЗАНУ́РЕНИЙ, -а, -е. Занурений не повністю, частково.
НАПІВЗАНУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівзану́рений.**
НАПІВЗАПИ́ТЛИВИЙ, -а, -е. Частково, наполовину запитливий; з відтінком запитання.
НАПІВЗАПЛЮ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім заплющений (про очі).
НАПІВЗАПЛЮ́ЩИТИ *див.* **напівзаплю́щувати.**
НАПІВЗАПЛЮ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПІВЗАПЛЮ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док.*, *перех.* Не зовсім заплющувати (очі).
НАПІВЗАСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Трохи, не повністю засипаний; наполовину засипаний.
НАПІВЗАСÓХЛИЙ, -а, -е. Трохи, не повністю засохлий.
НАПІВЗАСÓХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **напівзасóхлий.**
НАПІВЗАТВЕРДІ́ЛИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім затверділий.
НАПІВЗАТÉМНЕНИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім затемнений.
НАПІВЗАТÉМНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівзатéмнений.**
НАПІВЗАТÓПЛЕНИЙ, -а, -е. Не зовсім, не повністю затоплений; наполовину затоплений.
НАПІВЗАТÓПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівзатóплений.**
НАПІВЗАТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Не зовсім, не повністю затулений; наполовину затулений.
НАПІВЗАТУ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівзату́лений.**
НАПІВЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Захищений не повністю, частково.
НАПІВЗАХИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівзахи́щений.**
НАПІВЗАЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім зачинений; наполовину зачинений.
НАПІВЗГÁСЛИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім згаслий; наполовину згаслий.
НАПІВЗГÁСЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **напівзгáслий.**
НАПІВЗГНИ́ЛИЙ, **НАПІВЗОГНИ́ЛИЙ**, -а, -е. Який наполовину або майже згнив.
НАПІВЗГНИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **напівзгни́лий.**
НАПІВЗЕМЛЯ́НКА, -и, *ж.* Будівля, нижня частина якої заглиблена в землю, а верхня міститься над землею.
НАПІВЗІГНУ́ВШИСЬ, *присл.* У напівзігнутому положенні.
НАПІВЗІ́ГНУТИЙ, -а, -е. Трохи, наполовину зігнутий.
НАПІВЗІ́ГНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **напівзі́гнутий.**
НАПІВЗЛИДÁР, -á, *ч.* Майже злидар, дуже бідна людина.
НАПІВЗЛИДÉННИЙ, -а, -е. Надзвичайно бідний, майже жебрацький.
НАПІВЗЛИДÉННІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівзлидéнний.**
НАПІВЗОГНИ́ЛИЙ *див.* **напівзгни́лий.**
НАПІВЗОГНИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **напівзогни́лий.**
НАПІВЗОТЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Який наполовину або майже зотлів.
НАПІВЗОТЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **напівзотлі́лий.**
НАПІВЗОТЛІ́ТИ, -іє, *док.* Зотліти наполовину; майже зотліти.
НАПІВЗРІ́ЛИЙ, -а, -е. Частково, не повністю зрілий; наполовину зрілий.
НАПІВЗРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **напівзрі́лий.**
НАПІВЗРУЙНÓВАНИЙ, -а, -е. Трохи, наполовину зруйнований.
НАПІВЗРУЙНÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівзруйнóваний.**
НАПІВІЗОЛЬÓВАНИЙ, -а, -е. Ізольований не повністю, частково.
НАПІВІЗОЛЬÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівізольóваний.**
НАПІВІМЛÁ, -и́, *ж.* Негуста імла.
НАПІВІНВАЛІ́Д, -а, *ч.* Особа, що частково втратила дієздатність внаслідок поранення, каліцтва, хвороби.
НАПІВІНТЕЛІГÉНТНИЙ, -а, -е. Якому властиві деякі риси інтелігента.
НАПІВКÉДИ, -ів, *мн.* Спортивні черевики на м'якій гумовій підошві; невисокі кеди.
НАПІВКЕРÓВАНИЙ, -а, -е. Керований не повністю, частково, час від часу.
НАПІВКЕРÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівкерóваний.**
НАПІВКОКСУВÁННЯ, -я, *с.* Метод переробки викопного вугілля, горючих сланців або торфу нагріванням до 500 – 550 °С без доступу повітря.
НАПІВКОЛÓНА, -и, *ж.*, *архіт.* Декоративна колона, на половину свого діаметра вбудована у стіну.
НАПІВКОЛОНІÁЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **напівкóлонія.**
НАПІВКОЛÓНІЯ, -ї, *ж.* Формально незалежна, самостійна країна, що фактично перебуває в економічній і політичній залежності від імперіалістичних держав.
НАПІВКÓПЧЕНИЙ, -а, -е. Який поєднує в приготуванні продукту копчення з іншими способами.
НАПІВКОЧІВНИ́К, -á, *ч.* Людина, що веде частково кочовий, а частково осілий спосіб життя.
НАПІВКОЧОВИ́Й, -á, -é. Перехідний між кочовим і осілим. // Власт., характерний для напівкочівників.
НАПІВКОЧОВИ́К, -á, *ч.* Те саме, що **напівкочівни́к.**
НАПІВКОШТÓВНИЙ, -а, -е. Який наближається за

своєю якістю, характеристиками до коштовного (про каміння).
НАПІВКОШТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівкошто́вний**.
НАПІВКРІПОСНИ́Й, -*á*, -*é*. Те саме, що **напівкріпосни́цький**.
НАПІВКРІПОСНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Для якого є характерними ознаки кріпосництва.
НАПІВКРО́ВКА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Дитина від батьків різних національностей.
НАПІВКРО́ВНИЙ, -а, -е. Який походить від схрещування тварини чистокровної породи з твариною простої породи; змішаний, нечистокровний.
НАПІВКРО́ВОК, -вка, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **напівкро́вка**.
НАПІВКРУ́ГЛИЙ, -а, -е. Який має форму половини круга.
НАПІВКУСТА́РНИЙ, -а, -е. Наполовину, не зовсім кустарний.
НАПІВКУСТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівкуста́рний**.
НАПІВКУ́Щ, -*á*, *ч.* Багаторічна рослина, у якої бруньки відновлення зберігаються протягом декількох років, а верхні частини пагону змінюються щорічно.
НАПІВКУЩОВИ́Й, -*á*, -*é*. Прикм. до **напівку́щ**.
НАПІВЛЕҐА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Частково, не зовсім легальний.
НАПІВЛЕҐА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівлеґа́льний**.
НАПІВЛЕҐА́ЛЬНО. Присл. до **напівлеґа́льний**.
НАПІВЛЕГКИ́Й, -*á*, -*é*, *спорт.* Який займає проміжне місце між легким та найлегшим (про вагу, розряд за вагою).
НАПІВЛЕЖА́ТИ, -жу́, -жи́ш, *недок.* Лежати, трохи підвівши верхню частину тулуба.
НАПІВЛЕ́ЖАЧИ, *присл.* Знаходячись у напівлежачому положенні.
НАПІВЛЕЖА́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **напівлежа́ти**.
НАПІВЛЕ́ЖАЧКИ, *присл.* Те саме, що **напівле́жачи**.
НАПІВЛЛЯНИ́Й, -*é*, -*é*. Лляний з домішкою інших волокон.
НАПІВЛЬНЯНИ́Й, -*é*, -*é*. Те саме, що **напівлляни́й**.
НАПІВЛЮДИ́НА, -и *і* **НАПІВМА́ВПА**, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **дику́н**.
НАПІВМА́ВПА *див.* **напівлюди́на**.
НАПІВМА́РЕННЯ, -я, *с.* Легке марення; стан, близький до марення.
НАПІВМА́СА, -и, *ж.*, *тех.* Маса волокна (з подрібненого ганчір'я, деревини та іншої сировини), з якої шляхом подальшої переробки одержують паперову масу.
НАПІВМЕ́РТВИЙ, -а, -е. 1. Близький до смерті. // Який не виявляє майже ніяких ознак життя. 2. *перен.* Який ослаб, утратив силу, енергію від яких-небудь переживань, перевтоми і т. ін. 3. *перен.* Дуже міцний, непробудний (про сон).
НАПІВМЕТА́ЛИ, -ів, *мн.* Елементи, близькі за своїми властивостями до металів, але у яких електропровідність у $10^2 - 10^5$ разів менша.
НАПІВМЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до напівметалів.
НАПІВМЕХАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Наполовину, не повністю механізований.
НАПІВМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Наполовину, не повністю механічний.
НАПІВМО́КРИЙ, -а, -е. Наполовину, не повністю мокрий.
НАПІВМОНОТО́ННИЙ, -а, -е. Частково, не повністю монотонний.
НАПІВМОНОТО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **напівмоното́нний**.
НАПІВМОНОТО́ННО. Присл. до **напівмоното́нний**.
НАПІВМО́РОК, -у, *ч.* Дуже погане освітлення, крізь яке майже нічого не видно.
НАПІВМ'ЯКИ́Й, -*á*, -*é*. 1. Трохи, не зовсім м'який. 2. *лінгв.* Середній між м'яким і твердим (про вимову приголосних звуків).
НАПІВНАСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Частково, не повністю насичений; наполовину насичений.
НАПІВНАСИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **напівнаси́чений**.
НАПІВНАСМІ́ШКУВАТИЙ, -а, -е. Якому властивий відтінок насмішки.
НАПІВНАСМІ́ШКУВАТО. Присл. до **напівнасмі́шкуватий**.
НАПІВНАТУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Наполовину, не повністю натуральний.
НАПІВНА́ТЯК, -у, *ч.* Легкий, невиразний натяк, знак. *Говорити напівнатяками.*
НАПІВНЕЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Незалежний частково, не повністю; наполовину незалежний.
НАПІВНЕЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівнезале́жний**.
НАПІВНЕПРИТО́МНИЙ, -а, -е. Майже непритомний; який майже втратив свідомість; напівпритомний.
НАПІВНЕПРИТО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівнеприто́мний**.
НАПІВНЕПРИТО́МНО. Присл. до **напівнеприто́мний**.
НАПІВНЕПРОНИКНИ́Й, -*á*, -*é*. Який характеризується неповною проникністю.
НАПІВНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **напівнепроникни́й**.
НАПІВОБЕРНУ́ТИСЯ *див.* **напівоберта́тися**.
НАПІВОБЕРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАПІВОБЕРНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -е́рнешся, *док.* Наполовину обертатися до кого-, чого-небудь.
НАПІВОБЛІ́ЗЛИЙ, -а, -е. Трохи або значною мірою облізлий.
НАПІВОБМЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Обмежений частково, не повністю; наполовину обмежений.
НАПІВОБМЕ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівобме́жений**.
НАПІВОДЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. Частково, не зовсім одягнений; напіврозлягнений.
НАПІВОКСАМИ́Т, -у, *ч.* Бавовняна ворсова тканина, схожа на оксамит.
НАПІВОПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Наполовину, не до кінця опущений.
НАПІВОПУ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівопу́щений**.
НАПІВОСВІ́ТЛЕНИЙ, -а, -е. Недостатньо, не повністю освітлений.
НАПІВОСВІ́ТЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівосві́тлений**.
НАПІВОФІЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **напівофіці́йний**.
НАПІВОФІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Не зовсім офіційний; офіційний деякою мірою.
НАПІВОФІЦІ́ЙНО. Присл. до **напівофіці́йний**.
НАПІВОЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Частково, не повністю очищений.
НАПІВОЧИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівочи́щений**.
НАПІВПА́Р, -у, *ч.* Поле, виоране під озимі або ярові зразу ж після збирання попередньої культури.
НАПІВПАРАЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Вищі зелені, здатні до фотосинтезу рослини, які за допомогою спеціальних присосок прикріплюються до інших рослин і беруть від них воду та розчинені в ній поживні речовини.
НАПІВПАРАЗИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до напівпаразитів.
НАПІВПАРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який знаходиться у стані неповного паралічу. 2. Такий, який не може нормально діяти, функціонувати.
НАПІВПАРА́ЛІЧ, -у, *ж.* Неповний параліч.
НАПІВПАРОВИ́Й, -*á*, -*é*. Стос. до напівпару.
НАПІВПАТРІАРХА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Перехідний між первіснообщинним і феодальним ладом. *Напівпатріархальний період.*
НАПІВПЕРЕКІ́, *присл.*, *зах.* Поперек.
НАПІВПЕРЕМО́ГА, -и, *ж.* Неостаточна, часткова перемога.
НАПІВПЕРЕПРІ́ЛИЙ, -а, -е. Трохи або значною мірою перепрілий.
НАПІВПЕРЕТИНЧА́СТИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що частково складається із перетинки, із мембрани.
НАПІВПИСЬМЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **напівграмо́тний**.
НАПІВПІДВА́Л, -у, *ч.* Приміщення, у якого лише частина розміщена нижче рівня землі.
НАПІВПІДВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якому лише частина розміщена нижче рівня землі; наполовину підвальний.
НАПІВПІДЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Розташований неглибоко, під самою поверхнею землі.
НАПІВПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Частково, не зовсім подібний; який має деякі спільні риси тощо.
НАПІВПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **напівподі́бний**.
НАПІВПОДІ́БНО. Присл. до **напівподі́бний**.
НАПІВПОРО́ЖНІЙ, -я, -є. Наполовину зайнятий, заповнений ким-, чим-небудь; у якому наявна незначна кількість кого-, чого-небудь.
НАПІВПО́ШЕПКИ, *присл.* Неголосно, майже пошепки.
НАПІВПРА́ВДА, -и, *ж.* Неповна правда; те, в чому знехтувано суттєвими деталями, подробицями.
НАПІВПРАВДИ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до напівправди.
НАПІВПРАВДИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **напівправди́вий**.
НАПІВПРАВДИ́ВО. Присл. до **напівправди́вий**.
НАПІВПРА́ВИЛЬНИЙ, -а, -е. Наполовину, не повністю правильний.
НАПІВПРЕДИКАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв.*: ** **напівпредикати́вні зворо́ти** – синтаксичні сполуки дієприслівників, дієприкметників, прикметників та ін. форм із залежними від них словами у структурі ускладненого простого речення, які виражають додаткові повідомлення.
НАПІВПРЕДИКАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *лінгв.* Синтаксична категорія ускладненого простого речення, яка вказує на додаткові повідомлення.
НАПІВПРЕЗИ́РЛИВИЙ, -а, -е. Якому властивий відтінок презирства.
НАПІВПРЕЗИ́РЛИВО. Присл. до **напівпрези́рливий**.
НАПІВПРИКРИ́ТИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім прикритий.
НАПІВПРИКРИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **напівприкри́тий**.
НАПІВПРИПЛЮ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напівприплющити, напівприплющуватися**.
НАПІВПРИПЛЮ́ЩИТИ, -щу, -щиш, *док.*, **НАПІВПРИПЛЮ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Наполовину, частково приплющити що-небудь.
НАПІВПРИПЛЮ́ЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *док.*, **НАПІВПРИПЛЮ́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.* Наполовину приплющити очі.
НАПІВПРИПЛЮ́ЩУВАТИ *див.* **приплющити**.
НАПІВПРИПЛЮ́ЩУВАТИСЯ *див.* **напівприплю́щитися**.
НАПІВПРИСІДА́ННЯ, -я, *с.* Неповне, неглибоке присідання (зазвичай як гімнастична вправа).
НАПІВПРИТА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який нещільно прилягає до талії, злегка підкреслює її (про сукню, пальто і т. ін.), властивий такому одягу.
НАПІВПРИТА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівпритá́лений**.
НАПІВПРИТО́МНИЙ, -а, -е. Майже без свідомості; напівнепритомний. // Який виражає такий стан.
НАПІВПРИТО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівприто́мний**.
НАПІВПРИТО́МНО. Присл. до **напівприто́мний**.
НАПІВПРИХО́ВАНИЙ, -а, -е. Прихований не повністю, частково; наполовину прихований.
НАПІВПРИХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівприхо́ваний**.
НАПІВПРИХО́ВАНО. Присл. до **напівприхо́ваний**.
НАПІВПРИЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім причинений.
НАПІВПРИЧИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівпричи́нений**.
НАПІВПРИЧІ́П, -чéпа, *ч.* Причіп на двох колесах, що передньою частиною прикріплюють до трактора, автомашини і т. ін. ** **вантá́жний напівпричі́п** – напівпричіп, який за своєю конструкцією та обладнанням призначений для перевезення людей та їхнього багажу.
НАПІВПРИЧІПНИ́Й, -*é*, -*é*. Прикм. до **напівпричі́п**.
НАПІВПРОВІДНИ́К, -*á*, *ч.*, *фіз.* Речовина, що володіє здатністю проводити електрику залежно від впливу зовнішніх чинників (температури, електричного поля, світла та ін.); посідає проміжне місце між металами та ізоляторами. ** **напівпровідни́к n-типу** – напівпровідник з електронною провідністю. **напівпровідни́к p-типу** – напівпровідник з дірковою провідністю.
НАПІВПРОВІДНИКО́ВИЙ, -а, -е, *фіз.* Прикм. до **напівпровідни́к**. // Який ґрунтується на застосуванні напівпровідників. ** **напівпровіднико́вий детéктор** – напівпровідниковий прилад для реєстрації і вимірювання енергії ядерних випромінювань.
НАПІВПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. напівпровідний.
НАПІВПРОЗО́РИЙ, -а, -е. Не зовсім або майже прозорий.
НАПІВПРОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **напівпрозо́рий**.
НАПІВПРОЗО́РО. Присл. до **напівпрозо́рий**.
НАПІВПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* Який здійснюється в умовах виробництва у масштабах дослідної установки.
НАПІВПРОНИКНИ́Й, -*á*, -*é*. Трохи, не зовсім проникний; наполовину проникний.
НАПІВПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **напівпроникни́й**.
НАПІВПРО́СТІР, -тору, *ч.*, *мат.* Множина точок простору, що лежать по один бік від деякої площини.
НАПІВПРОХІДНИ́Й, -*á*, -*é*: ** **напівпрохідні́ ри́би** – риби, що живуть у передгирлових опріснених частинах морів, а для розмноження або й на зимівлю заходять у річки.
НАПІВПРОЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім прочинений.
НАПІВПРЯМА́, -ої, *ж.*, *мат.* Множина точок прямої, що лежать по один бік від деякої її точки.
НАПІВПРЯМИ́Й, -*á*, -*é*: ** **напівпряма́ мо́ва**, *грам.* – введена до авторської мови чужа мова без зазначення її прямої цитації, але з посиланням на мовця та відтворення її стилю.
НАПІВПУСТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **напівпусте́ля**. *Напівпустельні ящірки.*
НАПІВПУСТЕ́ЛЯ, -і, *ж.* Географічна зона, природні умови якої є перехідними від суміжної зони степу до пустелі. ** **зо́ни напівпусте́ль** – природні зони, що формуються в умовах посушливого клімату і характеризуються безліссям, розрідженістю трав'яного та комплексністю ґрунтового покриву.
НАПІВПУСТИ́Й, -*á*, -*é*. Те саме, що **напівпоро́жній**.
НАПІВПУСТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **напівпусти́ня**.
НАПІВПУСТИ́НЯ, -і, *ж.* Те саме, що **напівпусте́ля**.
НАПІВП'Я́НИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім п'яний.
НАПІВРЕГУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Не зовсім регулярний.
НАПІВРЕГУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напіврегуля́рний**.
НАПІВРЕГУЛЯ́РНО. Присл. до **напіврегуля́рний**.
НАПІВРІДКИ́Й, -*á*, -*é*. Середній між рідким і твердим, не зовсім рідкий.
НАПІВРОЗБИ́ТИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім розби-тий.
НАПІВРОЗВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Майже або наполовину розвалений.
НАПІВРОЗВА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напіврозва́лений**.
НАПІВРОЗВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Розвантажений не повністю, частково, наполовину.
НАПІВРОЗДЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. Частково, не зовсім роздягнений; напіводягнений.
НАПІВРОЗДЯ́ГНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напіврозди́гнений**.
НАПІВРОЗДЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. Те саме, що **напіврозді́гнений**.
НАПІВРОЗІ́БРАНИЙ, -а, -е. Не повністю, не до кінця розібраний.
НАПІВРОЗКВІ́ТЛИЙ, -а, -е. Частково, не повністю розквітлий.
НАПІВРОЗКВІ́ТЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **напіврозквітлий**.
НАПІВРОЗКРИ́ТИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім, наполовину розкритий.
НАПІВРОЗКРИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **напіврозкри́тий**.
НАПІВРОЗО́РЕНИЙ, -а, -е. Розорений не повністю, частково; наполовину розорений.
НАПІВРОЗО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напіврозо́рений**.
НАПІВРО́ЗПАД, -у, *ч.* Неповний розпад, розпад наполовину. *Період напіврозпаду.*
НАПІВРОЗПЛЮ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напіврозплющити, напіврозплющитися**.
НАПІВРОЗПЛЮ́ЩИТИ, -щу, -щиш, *док.*, **НАПІВРОЗПЛЮ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Трохи, не зовсім розплющити (про очі).
НАПІВРОЗПЛЮ́ЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *док.*, **НАПІВРОЗПЛЮ́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.* Трохи, не зовсім розплющити очі.

НАПІВРОЗПЛЮ́ЩУВАТИ *див.* **напіврозплющити.**

НАПІВРОЗПЛЮ́ЩУВАТИСЯ *див.* **напіврозплющитися.**

НАПІВРОЗТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Розтулений частково, не повністю, трохи; наполовину розтулений.

НАПІВРОЗТУ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напіврозту́лений.**

НАПІВРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Який розчиняється не повністю, частково; наполовину розчинний.

НАПІВРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **напіврозчи́нний.**

НАПІВСАМОДІЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, в якому беруть участь аматори і професіонали. *Напівсамодіяльний театр.*

НАПІВСАМОДІЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівсамодія́льний.**

НАПІВСАМОДІЯ́ЛЬНО. Присл. до **напівсамодія́льний.**

НАПІВСВІДО́МИЙ, -а, -е. 1. Який майже втратив свідомість. 2. Не зовсім, не повністю усвідомлений.

НАПІВСВІДО́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **напівсвідо́мість.**

НАПІВСВІДО́МО. Присл. до **напівсвідо́мий.**

НАПІВСВІ́ТЛО, -а, *с.* Слабке, тьмяне світло, освітлення.

НАПІВСЕРДИ́ТИЙ, -а, -е. Не зовсім сердитий, трохи сердитий.

НАПІВСЕРДИ́ТО. Присл. до **напівсерди́тий.**

НАПІВСЕРЕ́ДНІЙ, -я, -е, *спорт.* 1. Який займає проміжне положення між легким і середнім (про вагу, розряд за вагою у спортсменів). 2. Який знаходиться між крайнім і центральним гравцями нападу у футбольній, хокейній та ін. команді.

НАПІВСЕРЙО́ЗНИЙ, -а, -е. Не зовсім серйозний. *Напівсерйозна розмова.*

НАПІВСЕРЙО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівсерйо́зний.**

НАПІВСЕРЙО́ЗНО. Присл. до **напівсерйо́зний.**

НАПІВСИ́ВИЙ, -а, -е. Майже сивий, зі значною сивиною. *Напівсиве волосся.*

НАПІВСИДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.* Сидіти, трохи відхиливши назад верхню частину тулуба.

НАПІВСИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Частково симетричний, з елементами симетрії.

НАПІВСИМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **напівсиметри́чний.**

НАПІВСИМЕТРИ́ЧНО. Присл. до **напівсиметри́чний.**

НАПІВСИМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Неповна, часткова симетрія.

НАПІВСИНТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Створений на основі штучних хімічних речовин із використанням натуральної сировини.

НАПІВСИРИ́Й, -а́, -е́. Наполовину сирий.

НАПІВСИ́РО. Присл. до **напівсири́й.**

НАПІВСИРОТА́, -и́, *ч. і ж.* Той, у кого немає батька або матері.

НАПІВСИ́ТИЙ, -а, -е. Не зовсім ситий, який лише частково задовольнив потребу в їжі.

НАПІВСИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **напівси́тий.**

НАПІВСЛІПИ́Й, -а́, -е́. Який дуже погано бачить, майже сліпий. *Напівсліпа людина.*

НАПІВСОЛО́ДКИЙ, -а, -е. Не зовсім, трохи солодкий.

НАПІВСО́Н, -сну́, *ч.* Стан, близький до сну.

НАПІВСО́ННИЙ, -а, -е. 1. Який ще не зовсім прокинувся; охоплений напівсном. // Який виражає такий стан. 2. *перен.* Млявий, бездіяльний, байдужий до всього. // Тихий, безлюдний.

НАПІВСО́ННО. Присл. до **напівсо́нний.**

НАПІВСПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Значною мірою, наполовину спалений.

НАПІВСПІ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **напівдости́глий.**

НАПІВСПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **напівспі́лий.**

НАПІВСПОКІ́ЙНИЙ, -а, -е. Не зовсім спокійний.

НАПІВСТАБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Не зовсім, не повністю стабільний.

НАПІВСТАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **нестабі́льний.**

НАПІВСТАБІ́ЛЬНО. Присл. до **напівстабі́льний.**

НАПІВСТЕ́РТИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім стертий або майже стертий.

НАПІВСТЕ́РТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **напівсте́ртий.**

НАПІВСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **напівдости́глий.**

НАПІВСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **напівсти́глий.**

НАПІВСУКНО́, -а́, *с.* Сукно із домішкою інших волокон.

НАПІВСУКО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **напівсукно́.**

НАПІВСУХИ́Й, -а́, -е́. Не зовсім сухий або майже сухий. // З невеликою кількістю дощів, опадів. ** **напівсухе́ вино́** – вино, яке містить до 3 – 4% цукру.

НАПІВСУ́ХО. Присл. до **напівсухи́й.**

НАПІВТА́КТ, -у, *ч.* Неповний такт, половина такту (*див.* **такт**[1]).

НАПІВТА́КТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **напівта́кт.**

НАПІВТВЕРДИ́Й, -а́, -е́. Середній між твердим і м'яким.

НАПІВТВЕРДОКРИ́ЛІ, -их, *мн.* Ряд комах; те саме, що клопи.

НАПІВТЕ́МНИЙ, -а, -е. Погано, недостатньо освітлений.

НАПІВТЕ́МНО, *присудк. сл.* Погано, недостатньо освітлено.

НАПІВТЕ́МРЯВА, -и, *ж.* Погане, недостатнє освітлення; неповна темрява.

НАПІВТІ́НЬ, -і, *ж.* Те саме, що **півті́нь.**

НАПІВТІНЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **напівті́нь.** 2. Напівприхований. *Напівтіньова діяльність.*

НАПІВТО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **півто́н.**

НАПІВТОНКИ́Й, -а́, -е́. Середній між тонким і товстим, грубим.

НАПІВТРУП, -а, *ч.* Слаба, виснажена, знесилена хворобами людина, схожа на труп.

НАПІВТРУ́ХЛИЙ, -а, -е. Трохи або значною мірою трухлий.

НАПІВУПОРЯДКО́ВАНИЙ, -а, -е. Упорядкований частково, не повністю; наполовину упорядкований.

НАПІВУПОРЯДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **напівупорядко́ваний.**

НАПІВУСО́ХЛИЙ, -а, -е. Не зовсім усохлий або майже усохлий.

НАПІВФАБРИКА́Т, -у, *ч.* Первинно оброблений продукт; виріб, що потребує подальшої остаточної обробки.

НАПІВФЕОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Феодальний не повною мірою; з елементами феодалізму.

НАПІВФЕОДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напівфеода́льний.**

НАПІВФОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Не зовсім формальний.

НАПІВХВО́РИЙ, -а, -е. Який трохи нездужає; не зовсім здоровий.

НАПІВЦУКРО́ВИЙ, -а, -е. Який містить невелику кількість цукру, використовується на корм і для технічних потреб (про буряки).

НАПІВЧАГАРНИ́К, -а́, *ч.* Рослина, стебло якої знизу дерев'янисте, а зверху трав'янисте.

НАПІВЧАГАРНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **напівчагарни́к.**

НАПІВЧИ́СТИЙ, -а, -е. Наполовину, не повністю чистий.

НАПІВШЕ́ПІТ, -поту, *ч.* Тиха, неголосна мова; майже шепіт. // *у знач. присл.* **напівше́потом.** Дуже тихо, майже беззвучно.

НАПІВШЕ́РСТЬ, -і, *ж.* Шерстяна тканина з домішкою інших волокон.

НАПІВШЕРСТЯНИ́Й, -а́, -е́. Шерстяний з домішкою інших волокон (шовкових, бавовняних і т. ін.). *Напівшерстяні вироби.*

НАПІВШКІРЯНИ́Й, -а́, -е́. Не повністю шкіряний, не весь із шкіри.

НАПІВШО́ВК, -у, *ч.* Шовкова тканина з домішкою інших волокон.

НАПІВШО́ВКОВИЙ, -а, -е. Шовковий з домішкою інших волокон (вовняних, бавовняних і т. ін.).

НАПІВ'Я́ВА, -и, *ж.* Стан, середній між сном і неспанням.

НАПІВ'Я́РУС, -а, *ч.* Поверх у внутрішньому приміщенні театру, розташований між основними ярусами.

НАПІДПИ́ТКУ, *присл.*, *розм.* У стані незначного сп'яніння. // *у знач. присудк. сл.*

НАПІДПО́ВНІ, *присл.*, *діал.* Під час другої чверті Місяця.

НАПІДСКО́КИ, *присл.*, *рідко.* Роблячи на бігу стрибки, підскоки.

НАПІДСЛУ́ХИ, *присл.*, *діал.* Підслуховуючи.

НАПІ́Й, -по́ю, *ч.* Спеціально приготовлена рідина, признач. для пиття.

НАПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Випікаючи, наготовлювати яку-небудь кількість чогось. 2. Сильно перегрівати сонячним промінням.

НАПІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАПЕКТИ́СЯ**, -ечу́ся, -ече́шся, *док.* 1. Сильно нагріватися, перегріватися під сонячним промінням. 2. *тільки недок.* Пас. до **напіка́ти.**

НАПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Розміщений над полом. *Напільне вікно.*

НАПІ́Р, -по́ру, *ч.* 1. Дія за знач. **напира́ти**[2] 1, 2. 2. *тех.*, *зах.* Маточина колеса. 3. Лінійна величина, що характеризує питому механічну енергію рідини в даній точці потоку. 4. В гідротехнічних спорудах – глибина водойми перед спорудою або різниця рівнів води перед спорудою та за нею.

НАПІ́РНАЧ, -а, *ч.*, *заст.* Чорнильний пенал.

НАПІ́РНИЙ, напі́рна́, напі́рне́, *спец.* 1. Признач. для утворення напору рідини. 2. Який діє з великим напором.

НАПІ́РНИК, -а, *ч.* Мішок із щільної тканини, куди насипають пір'я для подушки або перини; насипка.

НАПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Розміщений над піччю.

НАПЛА́ВАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Плаваючи, подолати яку-небудь відстань. *Наплавати десять тисяч кілометрів.*

НАПЛА́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу поплавати.

НАПЛА́ВИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Запальний, гарячковий.

НАПЛА́ВИТИ *див.* **наплавля́ти.**

НАПЛА́ВКА, -и, *ж.* Дія за знач. **наплавля́ти, напла́вити.**

НАПЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напла́вити.**

НАПЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **напла́вити, наплавля́ти.** 2. Нанесення розплавленого шару металу на поверхню виробів.

НАПЛА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напла́влювати.**

НАПЛА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **наплавля́ти.**

НАПЛАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАПЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* напла́влять; *док.*, *перех.* Паяючи, приробляти, приєднувати що-небудь до чогось.

НАПЛАВНИ́Й, -а́, -е́. Який тримається на плавучих опорах (понтонах, човнах, плотах і т. ін.). ** **наплавни́й міст** – міст на понтонах або інших плавучих опорах, закріплених якорями.

НАПЛА́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Заплаканий, змочений сльозами.

НАПЛА́КАТИ, -а́чу, -а́чеш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Плачучи, пролити певну кількість сліз. 2. Спричинити плачем припухлість, почервоніння очей. 3. *розм.* Плачучи, накликати горе, нещастя і т. ін.

НАПЛА́КАТИСЯ *див.* **напла́куватися.**

НАПЛА́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *рідко*, **НАПЛА́КАТИСЯ**, -а́чуся, -а́чешся, *док.* 1. Багато, досхочу плакати. 2. *перен.*, *розм.* Переживати, зазнавати чимало горя, неприємностей.

НАПЛАСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напластува́ти.**

НАПЛАСТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напласто́вувати.**

НАПЛАСТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПЛАСТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Розміщати, накладати що-небудь пластами, шарами. *Напластовувати землю.*

НАПЛАСТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАПЛАСТУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Розміщатися пластами, шарами. 2. *тільки недок.* Пас. до **напласто́вувати.**

НАПЛАСТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **напластува́ти** і **напластува́тися.** 2. *геол.* Ущільнені осадові утворення у вигляді кількох шарів ґрунту, що налягають один на одного. 3. *перен.* Певна риса, особливість пізнішого походження в свідомості, характері і т. ін., що приєднується до основного, первісного.

НАПЛАСТУВА́ТИ *див.* **напласто́вувати.**

НАПЛАСТУВА́ТИСЯ *див.* **напласто́вуватися.**

НАПЛЕ́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наплеска́ти.**

НАПЛЕСКА́ТИ[1] *див.* **наплі́скувати.**

НАПЛЕСКА́ТИ[2], -плещу́, -пле́щеш, *док.*, *перен.*, *розм.* Наговорити багато зайвого, неправдивого; набрехати.

НАПЛЕСТИ́ *див.* **наплі́та́ти.**

НАПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наплести́.**

НАПЛИ́В, -у, *ч.* 1. Те, що напливло, натекло на поверхню чого-небудь; шар якоїсь речовини, що розпливлася поверхнею іншої. 2. Скупчення, прибуття кого-небудь у великій кількості. 3. *перен.* Охоплення кого-небудь певним настроєм, почуттям і т. ін. 4. Хворобливий наріст на стовбурі, гілках і корінні дерева. 5. Поєднання двох кінозображень, одне з яких поступово замінює інше.

НАПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПЛИСТИ́** *і* **НАПЛИВТИ́**, -иву́, -иве́ш, *док.* 1. Пливучи, наштовхуватися, натикатися на кого, що-небудь. *Напливати на камінь.* 2. Припливаючи, збиратися в якій-небудь кількості. 3. Набігати, натікати на що-небудь (про сльози). 4. Плавно наближатися, насуватися (про дим, хмару, туман і т. ін.). // Насуваючись, закривати, заслоняти собою що-небудь. // Поширюючись доходити, доноситися (про запахи, звуки). // Повільно наставати, наступати. // *перен.* Охоплювати кого-небудь, оволодівати кимось (про настрій, почуття і т. ін.). // *перен.* Виникати, поставати в уяві. 5. Сходитися в одне місце, збиратися, скупчуватись у великій кількості де-небудь. // Стікаючи або проникаючи куди-небудь, нагромаджуватися, скупчуватися в якомусь місці (про рідину й повітря). 6. *перен.* Плавно рухатися, переміщатися; іти плавною ходою. // Показуватися, з'являтися звідки-небудь, ставати видимим.

НАПЛИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **наплива́ти.**

НАПЛИВТИ́ *див.* **наплива́ти.**

НАПЛИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу поплигати; настрибатися.

НАПЛИ́НОК, -нку, *ч.* 1. Річковий намул, нанесений течією пісок. 2. Слід, вплив.

НАПЛИ́НУТИ, -не, *док.* 1. Те саме, що **напливти́** (*див.* **наплива́ти** 4). 2. Раптово, швидко набігти у великій кількості; нахлинути.

НАПЛИСТИ́ *див.* **наплива́ти.**

НА́ПЛІД, -лоду, *ч.* 1. Те саме, що **припі́д.** 2. Діти, нащадки.

НАПЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПЛЕСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Плескаючи, наливати, нахлюпувати на що-небудь. *Наплескати води.*

НАПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПЛЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Плетучи, виготовляти яку-небудь кількість чогось. 2. *тільки док.*, *перех.*, *з спол.* що, *перен.*, *розм.* Наговорити багато неправди, брехні, чого-небудь безглуздого.

НАПЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Признач. для носіння на плечі (плечах); нашитий на плечову частину одягу. *Наплічний ремінь.*

НАПЛІ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Наплічна прикраса або частина одягу у вигляді вузької смужки на плечах. 2. Металеве покриття, яке захищало плечі воїна від ушкодження.

НАПЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наплоди́ти.**

НАПЛОДИ́ТИ, -плоджу́, -пло́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Вивести, привести яку-небудь кількість (птахів, тварин, комах). // Народити яку-небудь кількість. 2. Розвести, виростити велику кількість когось, чогось. // Дати можливість розмножитися, з'явитися кому-, чому-небудь у великій кількості (перев. шкідливому, небажаному).

НАПЛОДИ́ТИСЯ, -пло́диться, *док.*, *розм.* 1. Народитися, з'явитися на світ у якій-небудь кількості. 2. З'явитися, виникнути у великій кількості.

НАПЛУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наплу́тати.** // **наплу́тано**, *безос. присудк. сл.*

НАПЛУ́ТАТИ *див.* **наплу́тувати.**

НАПЛУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наплу́тувати.**

НАПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПЛУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Намотуючи або розмотуючи, переплутувати, заплутувати яку-небудь кількість чогось. 2. *тільки док.*, *неперех.* Наробити плутанини, помилок у чому-небудь.

НАПЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **наплюва́цький.**

НАПЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш; *наказ. сп.* наплю́й; *док.* 1. Зробити один або декілька плювків куди-небудь, на щось. 2. *перен.*, *розм.* Виявити до кого-, чого-небудь зневагу, презирство, байдужість; не порахуватися з кимось. 3. *тільки інфін.* Уживається для вираження цілковитої байдужості.

НАПЛЮВА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Недобросовісний, зневажливий, байдужий.

НАПЛЮ́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наплю́скати**.

НАПЛЮ́СКАТИ *див.* **наплю́скувати**.

НАПЛЮ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наплю́скувати**.

НАПЛЮ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наплю́скувати**.

НАПЛЮ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПЛЮ́СКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **наплі́скувати**.

НАПНУ́ТИ *див.* **напина́ти**.

НАПНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напну́ти** 1 – 3. // **напну́то**, *безос. присудк. сл.*

НАПНУ́ТИСЯ *див.* **напина́тися**.

НАПОВА́Л, *присл.* Відразу на смерть.

НАПО́ВАНКА, -и, *ж.*, *діал.* Напування.

НАПОВЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наповза́ти**.

НАПОВЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПОВЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* напо́вз, -ла́, -ло́; *док.* 1. Рухаючись, наштовхуватися, насуватися на кого-, що-небудь. // Рухаючись, наближатися до кого-, чого-небудь. 2. Повзучи, збиратися в якій-небудь кількості (про комах, плазунів і т. ін.). // *перен.*, *розм.* Находити, прибувати куди-небудь у якійсь кількості (про людей). 3. Насуватися, находити на що-небудь, покриваючи, заслоняючи його собою (про дим, хмару, туман і т. ін.). 4. Насуваючись, закривати собою що-небудь. 5. *перен.*, *розм.* Охоплювати кого-небудь, оволодівати кимось (про настрій, почуття і т. ін.).

НАПО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Поповзати багато, досхочу. // Поповзати до втоми.

НАПОВЗТИ́ *див.* **наповза́ти**.

НАПО́ВНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напо́внити**.

НАПО́ВНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Повнота, цілком достатня кількість чого-небудь.

НАПО́ВНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напо́внити**, **наповня́ти** і **напо́внитися**, **наповня́тися**.

НАПО́ВНЕНО, *присл.* Змістовно, насичено.

НАПО́ВНИТИ *див.* **наповня́ти**.

НАПО́ВНИТИСЯ *див.* **наповня́тися**.

НАПО́ВНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до наповнювання, призначений для цього.

НАПО́ВНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **напо́внювати**.

НАПО́ВНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Міра заповненості людьми (пасажирами, глядачами, учнями і т. ін.). *Наповнюваність театрів.*

НАПО́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напо́внювати**.

НАПО́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **НАПОВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАПО́ВНИТИ**, -ню, -ниш *док.*, *перех.* 1. Накладаючи, насипаючи, наливаючи що-небудь, заповнювати ним якийсь простір, місце. // Поширюючись, охоплювати, насичувати повітря, приміщення і т. ін. чим-небудь. // *перен.* Охоплювати, заповнювати чим-небудь (про думки, ідеї, почуття і т. ін.). 2. Заповнювати, переповнювати собою щонебудь. 3. Займати, заповнювати приміщення, простір і т. ін. (про людей, тварин).

НАПО́ВНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **НАПОВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАПО́ВНИТИСЯ**, -нюся, -нишся. *док.* 1. Ставати зайнятим, насиченим, заповненим ким-, чим-небудь. // *перен.* Пройматися, бути охопленим чим-небудь (думками, ідеями, почуттями і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **напо́внювати** і **наповня́ти**.

НАПО́ВНЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Речовина, яку додають у який-небудь продукт, матеріал і т. ін. для надання потрібних властивостей.

НАПОВНЯ́ТИ *див.* **напо́внювати**.

НАПОВНЯ́ТИСЯ *див.* **напо́внюватися**.

НАПОВОРІТЬМА́, *присл.*, *діал.* На шляху назад.

НАПОВПЕРЕ́Д, *присл.*, *зах.* Передусім, насамперед.

НАПОВРА́ТИТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся, *док.*, *діал.* Упертися, наполягти.

НАПОГОТІ́В, *присл.* 1. У положенні готовності до стрільби. 2. Те саме, що **напо́хваті** 1.

НАПОГОТО́ВІ, *присл.* У стані готовності. // У положенні готовності до чого-небудь.

НАПО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напої́ти**. // **напо́єно**, *безос. присудк. сл.*

НАПОЗИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *чого і без додатка*. 1. *у кого*. Набрати чого-небудь у борг, у позику; заборгуватися. 2. *кому*. Дати багато чого-небудь у борг, у позику.

НАПОЗИЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *чого і без додатка*, *розм.* Те саме, що **напозича́ти** 1.

НАПОЇ́ТИ *див.* **напува́ти**.

НАПОКА́З, *присл.* Щоб побачили, звернули увагу, оглянули інші; для створення враження.

НАПОЛЕ́ГЛИВИЙ, -а, -е. 1. Завзятий, стійкий, непохитний у здійсненні, досягненні певної мети. 2. Який виражає, містить завзяття, стійкість, непохитність. // Який здійснюється з виявленням завзяття, стійкості, непохитності.

НАПОЛЕ́ГЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **наполе́гливий**.

НАПОЛЕ́ГЛИВО. Присл. до **наполе́гливий**.

НАПОЛЕО́Н, -а, *ч.* 1. *перен.* Про людину, що вважає себе виключною особистістю та вирізняється крайнім індивідуалізмом. 2. Тістечко.

НАПОЛЕОНДО́Р, -а, *ч.* У Франції в 19 ст. – золота монета вартістю 20 франків.

НАПОЛЕО́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **наполео́н** 1.

НАПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПОЛОСКА́ТИ**, -лощу́, -ло́щеш, *док.*, *перех.* Полоскати велику кількість чого-небудь.

НАПОЛОВИ́НУ, *присл.* 1. У розмірі чи обсязі, що охоплює половину кого-, чого-небудь. 2. Пополам з чим-небудь; з домішкою, з ознакою, з елементами чогось. 3. Частково, не зовсім, не повністю або значною мірою.

НАПОЛО́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наполоска́ти**.

НАПОЛОСКА́ТИ *див.* **наполі́скувати**.

НАПОЛО́ТИ *див.* **напо́лювати**.

НАПО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наполо́ти**.

НАПОЛО́ХАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наполоха́ти**. 2. *у знач. прикм.* Охоплений страхом; наляканий. // Який виражає страх, переляк.

НАПОЛО́ХАНО. Присл. до **наполо́ханий** 2.

НАПОЛО́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Викликати страх, переляк; налякати, настрашити. // Викликати неспокій, тривогу, побоювання і т. ін. // Налякавши, примусити кого-небудь насторожитися або й зовсім залишити своє місце.

НАПОЛО́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Відчувши страх, насторожитися, занепокоїтися.

НАПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАПОЛО́ТИ**, -полю́, -по́леш, *док.*, *перех.* Полючи, очищати від бур'янів яку-небудь кількість зайнятої під посівами землі. *Наполоти багато грядок.*

НАПОЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Полюючи, зловити чи вбити якусь кількість звірів, птахів, риб.

НАПОЛЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наполяга́ти** 1.

НАПОЛЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПОЛЯГТИ́**, -я́жу, -я́жеш, *док.* 1. Наполегливо вимагати, домагатися від кого-небудь виконання чогось. 2. *розм.* Насуваючись, натискати, давити на що-небудь. // Оволодівати ким-, чим-небудь, охоплювати когось, щось (про почуття, настрій і т. ін.). 3. *розм.* Енергійно діяти, займаючись чим-небудь, роблячи щось. // *тільки недок.*, *на що*. Приділяти особливу увагу чому-небудь.

НАПОЛЯГТИ́ *див.* **наполяга́ти**.

НАПОЛЯГТИ́СЯ, -я́жуся, -я́жешся, *док.* Твердо вирішити домагатися від кого-небудь виконання чогось.

НАПОМА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напома́дити**.

НАПОМА́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех. і без додатка*. Намазати, натерти помадою.

НАПОМА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.* Намазатися, натертися помадою.

НАПО́МАЦКИ *див.* **навпо́мацки**.

НАПОМПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напомпува́ти**.

НАПОМПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напомпо́вувати**.

НАПОМПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПОМПУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* За допомогою тиску накачувати, наповнювати що-небудь рідиною або газом.

НАПОМПО́ВУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **НАПОМПУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Пройматися, охоплюватися чим-небудь (думками, ідеями, почуттями і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **напомпо́вувати**.

НАПОМПУВА́ТИ *див.* **напомпо́вувати**.

НАПОМПУВА́ТИСЯ *див.* **напомпо́вуватися**.

НАПОНЕВІРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* Зазнати багато горя, нестатків, злигоднів.

НАПО́ПЕРЕК, **НАВПО́ПЕРЕ́К**, *присл.*, *діал.* Упоперек, поперек.

НАПОПОЛА́М, *присл.*, *розм.* Те саме, що **попола́м**.

НАПОРА́ТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Запастисти, заготувати яку-небудь кількість чогось. 2. Наготувати багато їжі, страв. 3. Заподіяти, натворити що-небудь (перев. поганого).

НАПО́РАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Поратися довго, до втоми.

НАПО́РИСТИЙ, -а, -е. Настирливий, рішучий, завзятий у досягненні чого-небудь. // Який виражає, містить настирливість, рішучість, завзяття.

НАПО́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **напо́ристий**.

НАПО́РИСТО. Присл. до **напо́ристий**.

НАПОРОМІ́Р, -а, *ч.* Манометр для вимірювання незначного надлишкового тиску.

НАПОРО́ТИ *див.* **напо́рювати**.

НАПОРО́ТИСЯ *див.* **напо́рюватися**.

НАПОРО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напороши́ти**.

НАПОРОШИ́ТИ, -рошу́, -ро́шиш, *док.*, **НАПОРО́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. *неперех.* Нападати в якійнебудь кількості (про сніг). 2. *перех.*, *розм.* Насипати чого-небудь кудись; посипати зверху.

НАПОРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напоро́шувати**.

НАПОРО́ШУВАТИ *див.* **напороши́ти**.

НАПО́РСКЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **напо́ристий**.

НАПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАПОРО́ТИ**, -порю́, -по́реш, *док.*, *перех.* Пороти велику кількість чого-небудь.

НАПО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАПОРО́ТИСЯ**, -порю́ся, -по́решся, *док.*, *розм.* 1. Наскакуючи, натикаючись на що-небудь гостре, ушкоджувати, ранити себе. 2. Несподівано наштовхуватися, натикатися на що-небудь (перев. на якусь перешкоду). // Рухаючись, несподівано зустрічатися з ким-, чим-небудь, натрапляти на когось, щось.

НАПОРЯДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Порядкуючи, наробити, накоїти чого-небудь (перев. небажаного, поганого).

НАПОСІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напосіда́ти**.

НАПОСІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПОСІ́СТИ**, -ся́ду, -ся́деш, *док.* 1. Сідати, навалюватися на кого-, що-небудь у великій кількості. // Накидатися на кого-, що-небудь у великій кількості (про комах, черв'яків і т. ін.). 2. *розм.* Натискати, давити своєю вагою на що-небудь. 3. *тільки недок.* Наступаючи, тіснити кого-небудь; вести наступ. 4. *перен.*, *розм.* Наполегливо вимагати, домагатися чого-небудь від когось; наполягати. 5. *перен.*, *розм.* Охоплювати кого-небудь, оволодівати кимось (про хворобу, настрій, почуття і т. ін.). 6. *перен.*, *розм.* Наближатися, наставати (про неживі предмети, явища природи).

НАПОСІДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАПОСІ́СТИСЯ**, -ся́дуся, -ся́дешся, *док.*, *розм.* 1. Насідати, накидатися на кого-, що-небудь у великій кількості. 2. *перен.* Те саме, що **напосіда́ти** 4, 5. 3. Чіплятися до кого-небудь з докорами, обвинуваченнями і т. ін.; робити нападки на кого-, щонебудь. 4. *на кого – що*. Невідступно переслідувати кого-, що-небудь, чіплятися до когось, чогось. 5. *без додатка*, *з інфін.*, *тільки док.* Твердо вирішити що-небудь зробити. 6. *діал.* Посягати.

НАПОСІ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **насти́рливий**. 2. Який напосідається (у 1, 2, 5 знач.).

НАПОСІ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **напосі́дливий**.

НАПОСІ́ДЛИВО, *розм.* Присл. до **напосі́дливий**.

НАПОСІ́СТИ *див.* **напосіда́ти**.

НАПОСІ́СТИСЯ *див.* **напосіда́тися**.

НАПОСЛІ́ДКУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **напослі́док**. // Наприкінці, позаду.

НАПОСЛІ́ДОК, *присл.*, *розм.* Під кінець, після всього.

НАПО́ТЕМКИ, *присл.*, *рідко*. У потемках, в темноті.

НАПОУ́МИТИ *див.* **напоумля́ти**.

НАПОУ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напоу́мити**.

НАПОУ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напоу́мити**.

НАПОУМЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напоумля́ти**.

НАПОУМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАПОУ́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* напоу́млять; *док.*, *перех.* Навчати когонебудь діяти розумно, розсудливо; давати пораду. // *безос.*

НАПО́ХВАТІ, *присл.* 1. Під рукою. // На незначній відстані, дуже близько. 2. У стані або положенні готовності; напоготові.

НАПО́ХОПІ, *присл.*, *зах.* Напохваті.

НАПО́ЧІПКИ *див.* **навпо́чіпки**.

НАПО́ШЕПКИ, *присл.*, *діал.* Пошепки.

НАПО́ЮВАТИ *див.* **напува́ти**.

НАПРА́ВА, -и, *ж.* 1. *рідко*. Те саме, що **намо́ва** 1. 2. *зах.* Лагодження, ремонт. 3. *заст.* Напрям.

НАПРА́ВДУ, *присл.*, *діал.* Насправді.

НАПРАВЕ́ЦЬ, *присл.*, *зах.* Праворуч, у правий бік.

НАПРА́ВИТИ *див.* **направля́ти**.

НАПРА́ВИТИСЯ *див.* **направля́тися**.

НАПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напра́вити** 1, 2. // **напра́влено**, *безос. присудк. сл.*

НАПРА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Спрямованість, зосередженість (думок, поглядів і т. ін.).

НАПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **напра́вити**. 2. Документ про призначення на роботу.

НАПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **направля́ти**.

НАПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* напра́влять; *док.*, *перех.* 1. Спрямовувати, скеровувати кого-, що-небудь у певному напрямку. // *перен.* Давати напрям чому-небудь. // *перен.* Зосереджувати на чому-небудь, спрямовувати на щось (думки, здібності, зусилля і т. ін.). 2. Посилати, відправляти кого-небудь з якоюсь метою. // Давати призначення. // Виділяти, призначати що-небудь для чогось. 3. Робити щонебудь гострим; гострити. 4. Надавати музичному інструментові певної висоти звука; настроювати. 5. *розм.* Лагодити, виправляти що-небудь зіпсоване, пошкоджене і т. ін.; поправляти. // *перен.* Змінювати на краще або повертати до попереднього становища (життя, умови і т. ін.). 6. *розм.* Спонукати, схиляти до якої-небудь дії, вчинку; примушувати щось робити (перев. недозволене, злочинне). 7. *розм.* Учити, наставляти, давати поради кому-небудь. *Направляти на путь істинн.* 8. *діал.* Виправляти.

НАПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАПРА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* направляться; *док.* 1. Іти, рухатися в який-небудь бік, у якомусь напрямку, куди-небудь. 2. Виділятися, призначатися для якої-небудь потреби. 3. *розм.* Іти на лад, налагоджуватися. 4. *тільки недок.* Пас. до **направля́ти**.

НАПРАВЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **направля́ти**.

НАПРА́ВНИК, -а, *ч.* 1. Фахівець, майстер, який лагодить, направляє що-небудь. 2. *розм.* Той, хто направляє (у 6, 7 знач.).

НАПРА́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **напра́вник**.

НАПРА́ВО, *присл.* У правий бік; праворуч; прот. наліво. // З правого боку; справа; прот. зліва.

НАПРАВЦІ́, *присл.*, *діал.* Навпростець.

НАПРАКТИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який добре напрактикувався.

НАПРАКТИКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Практикуючись, здобути навики, уміння і т. ін.

НАПРА́СНА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко*. Несправедливе обвинувачення; наклеп.

НА́ПРА́СНИЙ, -а, -е. 1. *тільки* **напра́сний**, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **несправедли́вий**. 2. *діал.* Раптовий, несподіваний.

НАПРА́СНИК, -а, *ч.*, *діал.* Задирака; кривдник.

НАПРА́СНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **напра́сник**.

НАПРА́СНО, *розм.*, *рідко*, *діал.* Присл. до **на́пра́сний**.

НАПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напрасува́ти**.

НАПРАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напрасо́вувати**.

НАПРАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПРАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Вирівнювати гарячою праскою складки на чому-небудь (про білизну, одяг і

т. ін.); нагладжувати. // Прасувати яку-небудь кількість білизни, одягу і т. ін. *Напрасувати багато білизни.*

НАПРАСУВА́ТИ *див.* **напрасо́вувати.**

НАПРА́ТИ *див.* **напира́ти**[1].

НАПРАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напрацюва́ти**. *Напрацьовані руки.*

НАПРАЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напрацьо́вувати.**

НАПРАЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПРАЦЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.* Працюючи, виробляти яку-небудь кількість чогось. // Працювати яку-небудь кількість годин; відпрацьовувати.

НАПРАЦЮВА́ННЯ, -я, *ж.* 1. Виробництво, одержання чого-небудь у якій-небудь кількості. 2. Тривалість експлуатації якої-небудь машини чи обсяг роботи, виконаний нею.

НАПРАЦЮВА́ТИ *див.* **напрацьо́вувати.**

НАПРАЦЮВА́ТИСЯ, -ююся, -юєшся, *док.* Багато, досхочу попрацювати. // Утомитися, багато працюючи.

НАПРЕДИ́ВО, *присл.*, *діал.* Напрочуд.

НАПРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напресува́ти.**

НАПРЕСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напресо́вувати.**

НАПРЕСО́ВУВАТИ *див.* **напресува́ти.**

НАПРЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **НАПРЕСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* За допомогою преса, пресування виготовити якусь кількість виробів.

НАПРЕЧУ́ДО, *присл.*, *діал.* Напрочуд.

НАПРИЗВОЛЯ́ЩЕ, *присл.* Без догляду, без нагляду, без допомоги, без будь-яких засобів і т. ін.

НАПРИЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Прийняти велику кількість чого-небудь.

НАПРИ́КІНЦІ, *присл.* Насамкінець, під кінець. // *у знач. прийм.*, *з род. в.* Уживається для позначення процесу, дії, часу і т. ін., на останньому етапі яких щось відбувається.

НАПРИ́КЛАД, *вставн. сл.* Уживається за переліку, уточнення, пояснення слова в реченні, для ілюстрації попереднього викладу.

НАПРИКРИ́ТИСЯ *див.* **наприкря́тися.**

НАПРИКРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАПРИ́КРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Набридати, надокучати.

НАПРИ́НДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Пихатий, гордовитий, бундючний.

НАПРИ́НДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАПРИ́НДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Набувати гордовитого, бундючного вигляду; пишатися.

НАПРИ́НДИТИСЯ *див.* **напри́нджуватися.**

НАПРИ́СІДКИ *див.* **навпри́сідки.**

НАПРИ́СКАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **напри́скати.**

НАПРИ́СКАТИ *див.* **напри́скувати.**

НАПРИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПРИ́СКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Прискаючи, змочувати що-небудь дрібними бризками рідини.

НАПРИ́СЯДКИ *див.* **навпри́сідки.**

НАПРИ́ЧУД, *присл.*, *діал.* Напрочуд.

НАПРИ́ШКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Зухвалий, нахабний.

НАПРОВА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напрова́джувати.**

НАПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПРОВА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Наштовхувати, спрямовувати кого-небудь на щось (на думку, розмову і т. ін.).

НАПРОВА́ДИТИ *див.* **напрова́джувати.**

НАПРО́ВЕСНІ, *присл.* На початку весни, ранньою весною.

НА́ПРОВО, *присл.*, *діал.* Нашвидкуруч.

НАПРОКА́Т, *присл.* У (на) тимчасове користування за плату.

НАПРОКУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Наробити, натворити чого-небудь поганого, неприємного, непорядного.

НАПРОЛО́М, *присл.*, *розм.* 1. Не зважаючи на перешкоди або енергійно їх переборюючи (під час руху вперед). 2. *перен.* Не зважаючи на умови, обставини (для досягнення мети). // Відверто, не криючись.

НАПРОПАДИ́МЕ, *присл.*, *діал.* На загибель, на загин.

НАПРОПА́ЛЕ, *присл.*, *розм.* Ні про що не думаючи; не думаючи про наслідки. // Дуже сильно.

НАПРОРОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і* **НАПРОРО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Передректи, провістити що-небудь. // Пророкуючи, накликати, зробити дійсністю що-небудь.

НАПРОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напроро́чити.** // **напроро́чено**, *безос. присудк. сл.*

НАПРОРО́ЧИТИ *див.* **напророкува́ти.**

НАПРОСИ́ТИ *див.* **напро́шувати.**

НАПРОСИ́ТИСЯ *див.* **напро́шуватися.**

НАПРОСТЕ́ЦЬ *див.* **навпросте́ць.**

НАПРО́ТИ, НАВПРО́ТИ. 1. *присл.* Прямо перед ким-, чим-небудь; з протилежного боку до когось, чогось. 2. *у знач. прийм.*, *з род. в.* Уживається для позначення особи, предмета, прямо перед якими або з протилежного боку до яких щось відбувається. 3. *у знач. прийм.*, *з род. в.*, *заст.* Відносно, щодо.

НАПРО́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напроха́ти.**

НАПРОХА́ТИ *див.* **напро́хувати.**

НАПРОХА́ТИСЯ *див.* **напро́хуватися.**

НАПРО́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напро́хувати.**

НАПРО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПРОХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **напро́шувати.**

НАПРО́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАПРОХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Те саме, що **напро́шуватися.**

НАПРО́ЧУД, *присл.* 1. Надзвичайно, дуже; навдивовижу. 2. Дуже добре, чудово.

НАПРОШКИ́, *присл.*, *зах.* Навпростець.

НАПРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напро́шувати.**

НАПРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАПРОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Випрошувати яку-небудь кількість чогось. // *перев. док.* Просячи про що-небудь, домогтися згоди. 2. Запрошувати кого-небудь у якійсь кількості.

НАПРО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАПРОСИ́ТИСЯ**, -ошу́ся, -о́сишся, *док.* 1. *тільки док.*, *розм.* Багато, довго просити. 2. Просячи або натякаючи, домагатися чого-небудь. 3. *на що.* Своєю поведінкою викликати яке-небудь ставлення до себе. 4. *тільки недок.* З'являтися, виникати у свідомості.

НАПРУ́ГА, -и, *ж.* 1. Дія і стан за знач. **напру́жувати, напру́жити** і **напру́жуватися, напру́житися.** 2. Те саме, що **напру́ження** 2. 3. *спец.* Те саме, що **напру́ження** 4. 4. *спец.* Фізичний стан електрики, одна з основних характеристик струму. ** **Безпе́чна напру́га** – номінальна напруга, що її застосовують з метою зменшення небезпеки ураження електричним струмом. **Електри́чна напру́га** – фізична величина, що визначається роботою електричного поля по переміщенню одиничного позитивного заряду з однієї точки в іншу; різниця потенціалів на ділянці електричного кола. **Механі́чна напру́га** – міра внутрішніх сил, які виникають у деформованому тілі під дією деформуючих сил.

НАПРУ́ГИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Те саме, що **напру́жений** 2, 3. 2. Твердий, міцний, тугий.

НАПРУ́ГО, *присл.*, *діал.* 1. Наполегливо, рішуче. 2. Раптово, несподівано.

НАПРУЖА́ТИ *див.* **напру́жувати.**

НАПРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напру́жити.** 2. *у знач. прикм.* Який виражає напруження, перебуває в стані напруження. 3. *у знач. прикм.* Який відбувається, здійснюється не ослаблюючись; який потребує напруження сил, енергії і т. ін. // Сповнений напруження (у 2 знач.). 4. *у знач. прикм.* Нервово збуджений; натягнутий.

НАПРУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **напру́жений** 2 – 4. 2. *спец.* Характеристика електромагнітного поля, пропорційна густині зарядів тіл. ** **Напру́женість електри́чного по́ля** – векторна силова характеристика поля, що вимірюється відношенням сили, яка діє в даній точці поля на точковий позитивний заряд, до даного заряду. **Напру́женість магні́тного по́ля** – векторна характеристика магнітного поля, що не залежить від наявності в ньому магнітних матеріалів. 3. У психіатрії – стан, що характеризується напружено-зосередженою позою, малодоступністю, готовністю до раптових дій; стан очікування непередбачуваних подій. ** **Афекти́вна напру́женість** – напруженість, обумовлена різко вираженим афектом страху, тривоги, гніву.

НАПРУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **напру́жити** і **напру́житися.** 2. Стан піднесення, збудження, зосередження сил під час здійснення чого-небудь. ** **Реа́кція напру́ження** – комплекс пристосувальних реакцій організму, направлених на мобілізацію його енергетичних та пластичних ресурсів. // Крайня межа, вищий ступінь у здійсненні чого-небудь. 3. *перен.* Скрутне, тяжке становище де-небудь, із чим-небудь. 4. *спец.* Величина тиску або розтягання, що виникає в твердому тілі внаслідок зовнішніх впливів (сили, температури і т. ін.). ** **Механі́чне напру́ження** – міра внутрішніх сил, які виникають в окремих елементах машин і споруд під впливом зовнішніх сил.

НАПРУ́ЖЕНО. Присл. до **напру́жений** 2 – 4.

НАПРУ́ЖИНА, -и, *ж.*, *мисл.* Невелике підняття спини хорта, випуклість крижів.

НАПРУ́ЖИТИ *див.* **напру́жувати.**

НАПРУ́ЖИТИСЯ *див.* **напру́жуватися.**

НАПРУ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **напру́жувати.**

НАПРУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напру́жувати** і **напру́жуватися.**

НАПРУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **НАПРУЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПРУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Натягуючи, робити пружним, тугим. 2. Докладаючи зусиль, посилювати діяльність, ступінь вияву чого-небудь (про пам'ять, зір, увагу і т. ін.). // Надмірно підвищувати, підсилювати (голос). *Напружувати останні сили.*

НАПРУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАПРУ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Натягуючись, ставати пружним, тугим. 2. Роблячи що-небудь, докладати великих зусиль, намагатися з усіх сил, зосереджувати всю енергію. 3. Нервово збуджуватися, сильно хвилюватися. 4. Підсилювати свою діяльність, ступінь свого вияву і т. ін. // Ставати неприродним, звучати напружено, з особливим відтінком (про голос).

НАПРУ́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **напру́жувати.** ** **Напру́жуючий цеме́нт**, *спец.* – швидкотужавіючий і швидкотвердпучий цемент, що, розширюючись при твердненні, створює попередні напруження у залізобетоні.

НАПРЯГТИ́, -яжу́, -яже́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **нажа́рити** 1.

НАПРЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПРЯ́СТИ**, -яду́, -яде́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Прядучи, виготовляти яку-небудь кількість чогось.

НАПРЯДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **НАПРЯ́СТИСЯ**, -яду́ся, -яде́шся, *док.* 1. *перев. док.*, *розм.* Багато, довго попрясти. // Багато прядучи, стомитися. 2. *тільки недок.* пас. до **напряда́ти.**

НАПРЯ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напря́сти.**

НА́ПРЯДКА, -и, *ж.* Покривало для воза зі шкіри, повсті чи рядннини, вимоченої у дьогті.

НА́ПРЯМ, -у, *ч.* 1. Лінія руху або лінія розміщення кого-, чого-небудь. 2. Шлях діяльності, розвитку кого-, чого-небудь; спрямованість якоїсь дії, явища. // Спрямованість думок, інтересів. 3. Спільна, наукова, літературна і т. ін. школа, течія, угруповання. 4. Ділянка фронту, що розгортає воєнні дії в який-небудь бік.

НАПРЯМЕ́ЦЬ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **напрямки́.**

НАПРЯМИ́ТИ *див.* **напрямля́ти.**

НАПРЯМИ́ТИСЯ *див.* **напрямля́тися.**

НАПРЯМКИ́, *розм.* **НАВПРЯМКИ́**, *присл.* 1. По прямій лінії, найкоротшим шляхом; навпростець. 2. *перен.* Щиро, відверто; прямо.

НАПРЯМЛЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напрями́ти.**

НАПРЯ́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **напря́млений.**

НАПРЯ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напрями́ти.**

НАПРЯМЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напрямля́ти.**

НАПРЯМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАПРЯМИ́ТИ**, -млю́, -ми́ш; *мн.* напря́млять; *док.*, *перех.* 1. Спрямовувати що-небудь кудись, надавати напряму чомусь. 2. *перен.* Скеровувати на що-небудь (думки, розум, інтереси). // *розм.* Повчати, давати вказівки, поради; навчати, наставляти.

НАПРЯМЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАПРЯМИ́ТИСЯ**, -млюся, -ми́шся; *мн.* напря́мляться; *док.* Іти, рухатися в якому-небудь напрямі. // *розм.* Спрямовуватися куди-небудь.

НАПРЯМНА́, -о́ї, *ж.* Частина станини верстата, обладнання, яка визначає рух деталей під час роботи.

НАПРЯМНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який надає розміщенню або рухові чого-небудь певного напряму. *Напрямні канавки.*

НА́ПРЯМОК, -мку, *ч.* Те саме, що **на́прям.**

НАПРЯМУ́, *присл.*, *перен.* 1. Без посередників, без проміжних ланок, інстанцій. 2. Безпосередньо, прямо.

НАПРЯМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Напрямити.

НАПРЯ́СТИ *див.* **напряда́ти.**

НАПРЯ́СТИСЯ *див.* **напряда́тися.**

НАПСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напсува́ти.**

НАПСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напсува́ти.**

НАПСУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Зіпсувати яку-небудь кількість чогось. 2. *неперех.*, *розм.* Заподіяти неприємність, нашкодити кому-небудь.

НАПУВА́ЛКА, -и, *ж.* Посудина, з якої напувають худобу, птицю; поїлка.

НАПУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до напування, призначений для цього.

НАПУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто когось напуває.

НАПУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **напува́льник.**

НАПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напува́ти.**

НАПУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **НАПО́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **НАПОЇ́ТИ**, -ою́, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Давати комусь пити, напитися чого-небудь. // Частуючи, давати пити спиртні напої. 2. *перен.* Наповнювати, насичувати чим-небудь (звуками, запахами і т. ін.). 3. *перен.* Зрошувати, насичувати вологою.

НАПУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Втішатися чим-небудь, зазнавати насолоди, втіхи від чогось.

НАПУВА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Питво (зазвичай для худоби).

НАПУ́ГАТИСЬ, -аюсь, -аєшся, *док.*, *діал.* Натягти на себе багато одягу.

НАПУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Налякати.

НАПУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *діал.* Налякатися.

НАПУ́ДРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напу́дрити.**

НАПУ́ДРИТИ *див.* **напу́дрювати.**

НАПУ́ДРИТИСЯ *див.* **напу́дрюватися.**

НАПУ́ДРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напу́дрювати.**

НАПУ́ДРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАПУ́ДРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Покривати пудрою що-небудь (про обличчя, волосся). *Напудрити обличчя.*

НАПУ́ДРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАПУ́ДРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Покривати своє обличчя, волосся і т. ін. пудрою.

НАПУ́ЖИТИСЯ *див.* **напу́жуватися.**

НАПУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАПУ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* 1. Натягуючись або розтягуючись, ставати пружним, тугим; напинатися. 2. Набирати гордовитого, поважного вигляду; пишатися.

НАПУ́ЛЬСНИК, -а, *ч.* Пов'язка на руці, яку накладають у тому місці, де прощупується пульс.

НА́ПУСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **напуска́ти, напусти́ти** 1. 2. *заст.* Напасть, наслання; напуст. 3. Частина одягу, яка нависає, виступає над чим-небудь.

НАПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напуска́ти.**

НАПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док.*, *перех.* 1. Давати можливість чомусь проникати куди-небудь, заповнювати, займати собою що-небудь у якійсь кількості. // Дозволяти, давати можливість комусь увійти, в'їхати і т. ін. куди-небудь у якійсь кількості; впускати. 2. *на кого*, *розм.* Направляти, посилати когось проти кого-небудь (з метою нападу і т. ін.). // Намовляти, підбурювати, підбивати когось проти кого-небудь; нацьковувати. 3. *розм.* За народними уявленнями

– з участю надприродних сил насилати на кого-небудь (біду, страждання, горе і т. ін.). 4. *у сполуч. зі сл.* на себе, *розм.* Надавати своїй поведінці, зовнішності неприродного вигляду, характеру і т. ін. // Виражаючи невдоволення, хмурити, зсувати брови, морщити лоба. 5. Насовувати, спускати на що-небудь (про волосся, одяг і т. ін.).

НАПУСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАПУСТИ́ТИСЯ**, -ущу́ся, -у́стишся, *док.*, *розм.* 1. Нападати на кого-, що-небудь. // Накидатися на кого-небудь із докорами, лайкою і т. ін. 2. Раптово посилюватися (про дощ). 3. Нахмурюватися, насуплюватися (про обличчя, брови і т. ін.).

НАПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Удаваний, штучний, неприродний.

НА́ПУСТ, -у, *ч.*, *заст.* Напасть, наслання; напуск.

НАПУСТИ́ТИ *див.* **напуска́ти**.

НАПУСТИ́ТИСЯ *див.* **напуска́тися**.

НАПУСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Наробити витівок, пустощів.

НАПУСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу попустувати.

НАПУТИ́ТИ *див.* **напу́чувати**.

НАПУТІ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **напути́ти**.

НАПУ́ТЛИВИЙ, -а, -е. Який містить повчання; повчальний.

НАПУ́ТЛИВО. Присл. до **напу́тливий**.

НАПУ́ТНИК, -а, *ч.*, *заст.* Наставник.

НАПУ́ТНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **напу́тник**.

НАПУ́ТНІЙ, -я, -є. Який містить напуття. // Стос. до напуття.

НАПУ́ТТЯ, -я, *с.* Поради, побажання кому-небудь (перев. перед відправленням у дорогу або початком якоїсь справи); напучення.

НАПУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напуха́ти** і **напу́хнути**.

НАПУХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАПУ́ХНУТИ**, -не, *док.* Збільшуватися в об'ємі через скупчення рідини (випоту) в тканинах тіла; набрякати, опухати.

НАПУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **напу́хнути**.

НАПУ́ХНУТИ *див.* **напуха́ти**.

НАПУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напуча́ти**.

НАПУЧА́ТИ *див.* **напу́чувати**.

НАПУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напути́ти**.

НАПУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напути́ти**, **напу́чувати**. // Добрі побажання, повчальні слова, поради.

НАПУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **напу́чувати**.

НАПУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **напу́чувати**. // Добрі побажання, повчальні слова, поради.

НАПУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш *і* **НАПУЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАПУТИ́ТИ**, -учу́, -ути́ш, *док.*, *перех.* Давати комусь поради, настанови і т. ін.; навчати чого-небудь; повчати, радити. // Давати вказівки, поради, висловлювати побажання кому-небудь (перев. перед відправленням у дорогу або початком якої-небудь справи). *Напучувати на добру путь.*

НАПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напусти́ти** 5.

НА́ПХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **напха́ти**. // **на́пхано**, *безос. присудк. сл.*

НАПХА́ТИ *див.* **напиха́ти**.

НАПХА́ТИСЯ *див.* **напиха́тися**.

НА́ПХОМ, *присл.*, *розм.* Дуже щільно, густо; повнoповнісінько.

НАП'ЯСТИ́ *див.* **напина́ти**.

НАП'ЯСТИ́СЯ *див.* **напина́тися**.

НАП'Я́ТЕРО, *присл.* На п'ять частин.

НАП'Я́ТИЙ *див.* **напну́тий**.

НАП'ЯТНО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **нап'ятнува́ти**.

НАП'ЯТНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Затаврувати.

НАР, -а, *ч.* Гібрид від схрещування верблюдів – дромедара з бактріаном; одногорбий.

НАРА́ДА, -и, *ж.* Спільне обговорення, вирішення певних питань; засідання. // *з ким.* Обмін думками, обговорення чогось з ким-небудь.

НАРА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нара́джувати**.

НАРА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*, **НАРА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *неперех.*, *із спол.* як, що, щоб. Давати пораду, радити, як зробити що-небудь. // *перех.*, *кого*, *що.* Радячи, пропонувати кому-небудь когось, щось. 2. *перех.*, *кого*, *розм.*, *рідко.* Підмовляти, підбурювати когось на що-небудь.

НАРА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАРА́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *діал.* 1. Радитися. 2. Змовлятися.

НАРА́ДИТИ *див.* **нара́джувати**.

НАРА́ДИТИСЯ *див.* **нара́джуватися**.

НАРА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Досхочу порадувати.

НАРА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *перев. із запереч.* не. Досхочу, вволю порадуватися. // Радуючись, задовольнитися.

НАРАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і розм.* **НАРА́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАРАЗИ́ТИ**, -ажу́, -ази́ш, *док.*, *перех.*, *на що.* Ставити когось під загрозу чого-небудь. // Примушувати кого-небудь переживати, відчувати щось, перев. неприємне. // Поставити в якесь, перев. неприємне, становище.

НАРАЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і розм.* **НАРА́ЖУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАРАЗИ́ТИСЯ**, -ажу́ся, -ази́шся, *док.*, *на що.* 1. Наштовхуватися на що-небудь гостре. // Стикатися з ким-небудь, наштовхуватися на когось, щось, потрапляти під що-небудь. 2. Учинками, діями ставити себе під загрозу чого-небудь, у небезпечне, скрутне і т. ін. становище.

НАРА́ЖУВАТИ *див.* **наража́ти**.

НАРА́ЖУВАТИСЯ *див.* **наража́тися**.

НАРА́З, *присл.* 1. Раптом, враз, несподівано, знenацька. 2. Разом, одночасно. 3. Зараз же, відразу.

НАРАЗИ́ТИ *див.* **наража́ти**.

НАРАЗИ́ТИСЯ *див.* **наража́тися**.

НАРА́ЗІ, *присл.* Поки що, зараз.

НАРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Змінна частина робочого органа ґрунтообробних знарядь.

НАРАМЕ́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **наплі́чник** 1.

НАРАТОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Статеве збочення, яке характеризується отриманням еротичної стимуляції від слухання або читання еротичних творів до такої міри, що подібні твори необхідні для підтримання сексуального збудження та досягнення оргазму.

НАРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нарахува́ти**. // **нарахо́вано**, *безос. присудк. сл.* ** **нарахо́вана заробі́тна пла́та** – розрахована бухгалтерією організації, підприємства заробітна плата працівника за певний період часу. **Нарахо́вані проце́нти**: а) величина процентів, що їх банк повинен виплатити вкладникам по депозитах; б) величина процентів, що їх сплачують позичальники банку за надання кредиту.

НАРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нарахо́вувати**.

НАРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Рахуючи, визначати кількість кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.* Мати в собі, у своєму складі яку-небудь кількість кого-, чого-небудь. 3. *бухг.* Записувати на чий-небудь рахунок.

НАРАХО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. *безос.* Бути, існувати в якій-небудь кількості. 2. *бухг.* пас. до **нарахо́вувати** 3.

НАРАХУВА́ННЯ, -я, *с.*, *бухг.* 1. Дія за знач. **нарахува́ти** 3. ** **нарахува́ння на заробі́тну пла́ту** – платежі, відрахування до позабюджетних фондів з боку юридичних та фізичних осіб. 2. Грошове відшкодування як покарання за певні фінансові порушення. // Штраф за порушення якихось умов угоди, контракту тощо. *Нарахування процентів.*

НАРАХУВА́ТИ *див.* **нарахо́вувати**.

НАРА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нара́яти**.

НАРА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Те саме, що **пора́дити**.

НАРА́ЯТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Порадившись, вирішити.

НАРВА́Л, -а, *ч.* Те саме, що **єдинорі́г** 1.

НА́РВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нарва́ти**.

НАРВАСА́ДА, -и, *ж.* Форма статевих зносин, яка полягає у введенні статевого члена між молочними залозами жінки.

НАРВА́ТИ[1] *див.* **нарива́ти**[1].

НАРВА́ТИ[2] *див.* **нарива́ти**[2].

НАРВА́ТИ[3] *див.* **нарива́ти**[3].

НАРВА́ТИСЯ *див.* **нарива́тися**.

НАРГІЛЕ́, *невідм.*, *ч. і с.* У східних народів – курильний прилад, у якому дим очищається, проходячи крізь довгий рукав з водою.

НАРД, -у, *ч.* 1. Багаторічна трав'яниста рослина родини валеріанових з м'ясистим запашним кореневищем і червонуватими квіточками. 2. Ароматична речовина, яку добувають із коріння цієї рослини.

НАРДЕ́К, -у, *ч.* Мед, зварений з кавунового соку.

НА́РДИ, нард, *мн.* Гра, що поширена серед народів Кавказу та Середньої Азії.

НА́РДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нард**. *Нардовий запах.* // Вигот. з нарду (у 1 знач.). *Нардова олія.*

НАРЕБЕ́РНИЙ, -а, -е. Який міститься на ребрах.

НАРЕБРОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **наребе́рний**.

НАРЕВІ́ТИСЯ, -ву́ся, -ве́шся, *док.* 1. Ревіти багато, досхочу. 2. Те саме, що **напла́катися**.

НАРЕВТИ́СЯ, -ву́ся, -ве́шся, *док.* Те саме, що **нареві́тися**.

НАРЕГОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *док.* Багато, досхочу пореготати.

НАРЕГОТІ́ТИСЯ, -очу́ся, -оти́шся, *док.* Те саме, що **нареготá́тися**.

НАРЕКТИ́ *див.* **нарікá́ти**.

НАРЕКТИ́СЯ *див.* **нарікá́тися**.

НА́РЕМНИЙ, -а, -е, *зах.* Раптовий, неочікуваний.

НАРЕПЕТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Репетувати довго, досхочу. // Репетувати до втоми.

НАРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **наректи́** 3.

НАРЕЧЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **назва́ний**. 2. *у знач. ім.* **нарече́ний**, -ного, *ч.*; **нарече́на**, -ної, *ж.* Чоловік (жінка) стосовно до того, з ким має одружитися. 3. *у знач. ім.* **нарече́ні**, -них, *мн.* Чоловік і жінка, які збираються одружуватися.

НАРЕ́ШТІ. 1. *присл.* Після чого-небудь, наприкінці чогось. 2. *у знач. єдна́льного спол.* (*перев. із спол.* "і"). Уживається в разі переліку для приєднання останнього слова, останніх слів або речення. 3. *у знач. встав. сл.* Уживається для виріз-нення того, що відбувається, з'являється і т. ін. після всього, наприкінці чого-небудь, на завершення чого-небудь, як наслідок чогось. // Уживається для вираження нетерпіння, незадоволення і т. ін., що стосується висловленого в реченні. 4. *у знач. виг.* Уживається для вираження радості, захоплення, задоволення і т. ін.

НАРЗА́Н, -у, *ч.* Вуглекисла мінеральна лікувальна вода.

НАРЗА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **нарза́н**. // Пригот. з нарзану.

НАРЗА́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **нарза́нний**.

НА́РИ, нар, *мн.* Настил, поміст або якийсь пристрій для спання (перев. з дерев'яних дощок), що міститься на певній відстані від підлоги.

НАРИ́В, -у, *ч.* Запальна пухлина в тканині організму, що переходить або перейшла в нагноєння; гнійник, абсцес.

НАРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАРВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.* 1. Рвучи, збирати яку-небудь кількість чогось. // Зриваючи, складати, робити що-небудь. 2. Рвучи, подрібнювати на маленькі частинки.

НАРИВА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **НАРВА́ТИ**, -ве́, *док.* Запалюючись, утворювати нарив. // *безос.*

НАРИВА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАРВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Готуючи до запрягання, прикріплювати ярмо до дишля. // Запрягати волів.

НАРИВА́ТИ[4], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* Риючи, робити в землі заглибини, ями. // Риючи, навибирати яку-небудь кількість чогось.

НАРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАРВА́ТИСЯ**, -ву́ся, -ве́шся, *док.*, *на кого – що*, *розм.* 1. Несподівано, випадково зустрічатися, стикатися з ким-, чим-небудь (перев. небажаним). 2. Те саме, що **наража́тися** 2. 3. *перев. док.* Несподівано наскочити.

НАРИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нари́в**.

НАРИВНИ́Й, -а́, -е́. Якого використовують у лікуванні наривів. *Наривний пластир.*

НАРИ́ВНИК, -а, *ч.* Жук, у крові якого є отруйна речовина, що, потрапляючи на шкіру людини, спричиняє чиряки, нариви.

НАРИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Багато, досхочу поридати.

НАРИНА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАРИ́НУТИ**, -не, *док.* 1. Поширюватися, прибувати, набігати великою масою, швидко, у стрімкому русі (про вітер, воду, гази, запахи і т. ін.). // *безос.* // *перен.* Приходити, з'являтися у великій кількості (про людей). 2. *перен.* Охоплювати кого-небудь, з'являтися у великій кількості (про думки, спогади і т. ін.).

НАРИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нарин.

НАРИ́НУТИ *див.* **нарина́ти**.

НАРИ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Багато, довго походити туди-сюди, відкриваючи раз у раз двері.

НА́РИС, -у, *ч.* 1. Те, що написане, намічене, складене і т. ін. попередньо, в загальних рисах; проект. // *рідко.* Контури чого-небудь. 2. Оповідний художньо-публіцистичний твір, у якому автор зображує підмічені ним у житті дійсні факти, події, конкретних людей. 3. *мн.* Назва спеціальної наукової праці, до складу якої входять дослідження з ряду взаємозв'язаних питань. *Нариси з діалектології.*

НА́РИСК, -а, *ч.*, *мисл.* Петляючий слід лисиці на снігу.

НАРИСНИ́Й, -а́, -е́: ** **нарисна́ геоме́трія** – розділ геометрії, де вивчаються властивості просторових фігур за їхніми зображеннями, а також методи побудови та властивості таких зображень.

НАРИСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нарисува́ти**. // **нарисо́вано**, *безос. присудк. сл.*

НА́РИСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **на́рис** 2. *Нарисова література.* // Який нагадує або має особливості нарису (у 2 знач.).

НАРИСО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **на́рисо́вий**.

НАРИСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Док. до **рисува́ти**.

НАРИ́ТИ *див.* **нарива́ти**[4].

НАРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нари́ти**.

НАРИ́ТНИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **нари́тник**, -а, *ч.*). Частина кінської збруї, що утримує хомут або шлею від сповзання на шию (під час спуску з гори і т. ін.).

НАРИХТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАРИХТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Приготовляти що-небудь. 2. Націлювати, наводити на що-небудь.

НАРИХТУВА́ТИ *див.* **нарихто́вувати**.

НАРИХТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Зібратися щось робити.

НАРІ́ВНІ, *присл.* 1. На одному рівні, на одній лінії з ким-, чим-небудь і т. ін. 2. Так само, однаково, на рівних правах і т. ін. з ким-небудь. // На рівні частини, порівну.

НАРІ́ВНО, *присл.* 1. На рівні частини, в однаковій кількості; порівну. 2. Так само, однаково.

НА́РІД, -роду, *ч.*, *заст.* Те саме, що **наро́д**.

НАРІ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Розміщений, розташований на розі. // Який міститься, розташований у кутку чого-небудь. 2. *перен.*, *книжн.* Надзвичайно важливий, істотний, основний. ** **нарі́жний ка́мінь чого** – основа, найважливіша частина чого-небудь.

НАРІ́ЖНИК, -а, *ч.* 1. На дахові – верхня частина крокви, де з'єднуються під кутом два бруси. 2. *діал.* Ріг (будинку).

НАРІ́З, -у, *ч.* 1. Заглибина на чому-небудь, зроблена різальним інструментом. 2. *заст.* Ділянка землі, виділена кому-небудь для тимчасового або постійного користування.

НАРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нарі́зати** 1 – 7. // *у знач. прикм.*

НАРІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нарізá́ти** 1, 4 – 6.

НАРІ́ЗАТИ *див.* **нарі́зувати**.

НАРІЗА́ТИ *див.* **нарі́зувати**.

НАРІ́ЗАТИСЯ *див.* **нарі́зуватися**.

НА́РІЗКА, -и, *ж.* 1. *тільки* **нарі́зка**. Дія за знач. **нарізá́ти**, **нарі́зати** 1, 4 – 6. 2. Те саме, що **нарі́з**.

НАРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Окремий, поодинокий, не зв'язаний з іншими. // Інший, не той самий.

НАРІЗНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* 1. Який має на своїй поверхні нарізи. ** **нарізна́ збро́я** – зброя, стволи якої мають нарізи для стрільби (гвинтівка, карабін тощо). 2. Якого використовують для нарізування. *Нарізні комбайни.*

НА́РІЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **на́різний**.

НА́РІЗНО, *присл.* Окремо, порізно. // Неодночасно, у різний час.

НАРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. імин. ч. до **нарізувати**.

НАРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нарізувати** 1, 2, 4 – 6.

НАРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **НАРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАРІ́ЗАТИ**, -іжу, -іжеш, *док.* 1. *перех.* Поділяти що-небудь на частини, шматки або відділяти яку-небудь кількість частин, шматків від чогось різальним інструментом. 2. *перех.* Зрізуючи або розрізуючи, заготовляти, виготовляти яку-небудь кількість чогось. 3. *перев. док.*, *перех.* Ріжучи, убити на м'ясо яку-небудь кількість птахів, тварин. 4. *перех.* Робити різьблення, наріз і т. ін. на чому-небудь. 5. *перех.* Виділяти ділянку землі. 6. *перех.* Робити борозну, канавку для садіння рослин або для інших потреб. 7. *перех.* Залишати на тілі болючий слід або спричиняти біль натиранням, надавлюванням і т. ін. 8. *тільки недок.*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* З захопленням, енергійно грати на музичних інструментах. // *перех.* Енергійно, з захопленням виконувати на музичному інструменті що-небудь.

НАРІ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАРІ́ЗАТИСЯ**, -іжуся, -іжешся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **нажа́тися**. 2. Пас. до **нарізувати** 4 – 6. 3. *перев. док.*, *вульг.* Випивши багато спиртного, оп'яніти.

НАРІ́ЗУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто що-небудь нарізує.

НАРІ́ЗУВАЧКА, -и. Жін. до **нарізувач**.

НА́РІК, *присл.*, *діал.* Наступного року.

НАРІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нарікати**.

НАРІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАРЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.*, *на кого – що, без додатка, із спол. сл.* Висловлювати невдоволення ким-, чим-небудь, прикрість із приводу чогось; ремствувати, скаржитися. 2. *тільки недок.*, *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **докори́ти**. 3. *перех.*, *заст.* Називати (у 1, 2 знач.).

НАРІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАРЕКТИ́СЯ**, -ечу́ся, -ече́шся, *док.*, *заст.* Називатися.

НАРІ́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* наріпляться; *док.*, *діал.* Накинутися.

НА́РІСТ, на́росту, *ч.* 1. Хвороблива пухлина, ненормальне потовщення якої-небудь частини організму людини, тварини, рослини. 2. Те, що наросло, нашарувалося, утворилося на поверхні чого-небудь.

НА́РІСТКА, -и, *ж.*, *діал.* Телиця.

НА́РІСТЬ, -рості, *ж.*, *зах.* Наріст.

НАРІ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *лінгв.* Угруповання діалектів якої-небудь мови на основі спільних діалектних рис.

НАРКОАНА́ЛІЗ, -у, *ч.* Форма психоаналізу, що проводиться за впливу ліків, які спричиняють сноподібний ступор.

НАРКОБІ́ЗНЕС, -у, *ч.* Бізнес, що базується на торгівлі наркотиками.

НАРКОГІПНО́З, -у, *ч.* Метод прискорення настання гіпнозу або його поглиблення шляхом введення наркотичних або сходійних засобів.

НАРКО́З, -у, *ч.* 1. Стан штучного сну або просто запаморочення, нечутливість, викликані діянням певних хімічних речовин або фізичних чинників на організм людини й тварини. // Метод викликання наркозу (1) з метою безболісного проведення хірургічних втручань. ** **Інгаляці́йний нарко́з** – наркоз, при якому хворий вдихає газоподібну або пароподібну наркотичну суміш. **Неінгаляці́йний нарко́з** – наркоз, що досягається введенням в організм фармакологічних препаратів будь-яким шляхом, крім інгаляційного. 2. Те саме, що **нарко́тик** 1.

НАРКО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до наркозу.

НАРКОЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Органічний розлад сну, що характеризується багаторазовими, які не піддаються контролю, короткими епізодами сну.

НАРКО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар – фахівець із наркології.

НАРКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до **нарколо́гії**. *Наркологічний кабінет. Наркологічна служба.*

НАРКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що займається вивченням властивостей наркотиків, наслідків їх вживання, попередженням та лікуванням алкоголіків і наркоманів.

НАРКО́М, -а, *ч.*, *іст.* Народний комісар.

НАРКОМА́Н, -а, *ч.* Той, хто має хворобливий потяг до вживання наркотиків.

НАРКОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Хворобливий потяг до вживання наркотиків. // Хворобливий психічний стан, зумовлений хронічною інтоксикацією внаслідок зловживання наркотиками.

НАРКОМА́НКА, -и. Жін. до **наркома́н**.

НАРКОМА́Т, -у, *ч.*, *заст.* Народний комісаріат.

НАРКОМА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **наркома́т**.

НАРКОМА́ФІЯ, -ї, *ж.* Злочинні організації, які займаються наркобізнесом.

НАРКОПСИХОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Психотерапія у поєднанні з попередньою дією на хворого психотропними засобами, що забезпечують підвищену навіюваність.

НАРКОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до наркотерапії.

НАРКОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Загальний термін для позначення будь-якої терапії, в якій застосовуються наркотичні лікарські засоби.

НАРКОТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **наркотизува́ти**.

НАРКОТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Негативне соціальне явище, що є сукупністю антигромадських дій, обумовлених хворобливою залежністю організму людини від приймання наркотичних засобів. 2. Оборот наркотичних засобів.

НАРКОТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наркотизува́ти**.

НАРКОТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наркотизува́ти**.

НАРКОТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Діяти наркотиками.

НАРКО́ТИК, -у, *ч.* 1. Речовина, що збуджує або пригнічує центральну нервову систему людини й тварини. 2. *розм.* Те саме, що **наркома́н**. 3. *перен.* Про те, що впливає на свідомість і поведінку людини, позбавляючи її почуття реальності.

НАРКОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **нарко́тик** 1. // Який містить наркотик. ** **Наркоти́чні за́соби** – речовини рослинного або синтетичного походження, препарати, рослини, які чинять специфічний вплив на центральну нервову систему. **Наркоти́чні росли́ни** – рослини, які містять речовини, що спричинюють стан збудження організму з наступним пригніченням центральної нервової системи. 2. *перен.* Який сильно діє на органи відчуття, п'янить, збуджує (про запахи).

НАРКОТИ́ЧНО. Присл. до **наркотичний** 2.

НАРОБИ́ТИ *див.* **наро́блювати**.

НАРОБИ́ТИСЯ, -роблю́ся, -ро́бишся; *мн.* наро́бляться; *док.*, *розм.* Багато, досхочу попрацювати. // Багато попрацювавши, стомитися.

НАРОБІ́ТОК, -тку, *ч.* Тривалість функціонування технічного об'єкта чи обсяг роботи, виконаної ним за деякий календарний проміжок часу; вимірюється в циклах, одиницях часу, довжини пробігу і т. ін.

НАРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наробити**.

НАРО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **НАРОБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *рідко*, **НАРОБИ́ТИ**, -роблю, -ро́биш; *мн.* нароблять; *док.*, *перех.* 1. Робити, створювати велику кількість чого-небудь. // Виготовляти що-небудь у великій кількості. 2. *тільки док.* Зробити щось погане, неприємне, варте осуду; накоїти щось. 3. *у спол. зі сл.* к л о п і т, л и х о, с о р о м, з л о, ш к о д а, н е п р и є м н і с т ь і т. ін. Заподіяти те або спричинитися до того, що назване відзначеним іменником. *Наробити крику.*

НАРОБЛЯ́ТИ *див.* **наро́блювати**.

НАРО́БОК, -бку, *ч.* Те саме, що **наробі́ток**. ** **Гаранті́йний наро́бок** – наробок продукції в рамках гарантійного терміну, протягом якого діють гарантійні зобов'язання. **Мініма́льний наро́бок** – мінімальна тривалість роботи виробів (об'єктів) у заданих режимах і умовах, протягом якої виробник забезпечує їх працездатність.

НАРО́Д, -у, *ч.* 1. Населення держави, жителі країни. 2. Форма національної та етнічної єдності (нація, народність, іноді плем'я). 3. *тільки одн.* Взагалі люди, перев. у великій кількості. // Певна кількість людей, які мають що-небудь спільне (у поведінці або зовнішньому вигляді).

НАРО́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **наро́д** 3.

НАРО́ДЖЕНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **наро́джений** 2.

НАРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **народити** 1, 2. 2. *у знач. ім.* **наро́джений**, -ного, *ч.*; **наро́джена**, -ної, *ж.* Людина, яка тільки що або недавно народилася; дитина. 3. *у знач. прикм.*, *для чого, ким.* Признач., створений для чого-небудь, бути кимось.

НАРО́ДЖЕНИК, -а, *ч.*, *розм.* Людина в день її народження; іменинник.

НАРО́ДЖЕНИЦЯ, -і. Жін. до **наро́дженик**.

НАРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **народи́ти**, **наро́джувати** і **народи́тися**, **наро́джуватися**. // Час появи на світ. 2. Рік, день, число, коли хто-небудь народився або що-небудь виникло, з'явилося.

НАРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наро́джувати**.

НАРО́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Процес поповнення чисельності населення внаслідок народження дітей. // Відносна кількість народжень за певний відтинок часу.

НАРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наро́джувати**.

НАРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАРОДИ́ТИ**, -роджу́, -ро́диш, *док.* 1. *перех.* Давати життя дитині (дітям) під час пологів (про жінку або самицю). 2. *перех.*, *перен.* Давати початок чому-небудь, створювати що-небудь, бути причиною появи когось, чогось. // Пробуджувати, викликати що-небудь. 3. *тільки док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Дати багато плодів, принести великий урожай.

НАРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАРОДИ́ТИСЯ**, -роджу́ся, -ро́дишся, *док.* 1. З'являтися на світ під час пологів. // *ким, для чого.* Бути призначеним, створеним для чого-небудь. 2. *перен.* З'являтися, виникати, створюватися. // Пробуджуватися, охоплювати когось, щось (про думки, почуття і т. ін.). // Наставати (про світанок, ранок і т. ін.). ** **Народи́тися в соро́чці** – бути щасливим.

НАРО́ДИНА, -и, *ж.*, *зневажл.*, *діал.* Людина, народ.

НАРОДИ́ТИ *див.* **наро́джувати**.

НАРОДИ́ТИСЯ *див.* **наро́джуватися**.

НАРО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **наро́д** 1, 3. // Який належить народові, країні, державі. // Власт. або відповідний духові народу, його національним особливостям. // Створений народом. ** **Наро́дна дра́ма** – один із жанрів народно-поетичної творчості. **Наро́дна етимоло́гія**, *лінгв.* – назва, яка вживається щодо фактів хибного розуміння походження або значення мовної одиниці. **Наро́дна (нетрадиці́йна) медици́на** – сума всіх знань та практичних методів, що застосовуються для діагностики, запобігання та ліквідації традиційних захворювань нетрадиційними (народними) методами (засобами). // З добровільною участю всього колективу. ** **Наро́дний депута́т** – неофіційна назва (звання) депутата Верховної Ради України, міської, обласної або районної ради від певного виборчого округу. **Наро́дний трибу́н**, *іст.* – магістратура в Римській республіці, завданням якої був захист інтересів плебсу. **Наро́дні засіда́телі** – громадяни, обрані для участі в розгляді кримінальних та цивільних справ по першій інстанції. **Наро́дні збо́ри**, *іст.* – форма безпосередньої демократії, відома з глибокої давнини; назва однопалатного парламенту в Болгарії та Албанії. 2. Який тісно пов'язаний з народом, відповідає його культурі, світоглядові і т. ін. *Народний театр.* ** **Наро́дний хор** – хоровий колектив, який в автентичній манері виконує народні пісні або спеціально створені композиції. 3. Який добровільно, на громадських засадах виконує певні функції в житті й роботі колективу. *Народна міліція.* 4. У дореволюційній Росії – признач. для широких або нижчих верств суспільства. *Народні училища.* ** **Наро́дний учи́тель**: у дореволюційній Росії – учитель сільської школи.

НАРО́ДНИК, -а, *ч.* Прихильник народництва.

НАРО́ДНИЦТВО, -а, *с.* Суспільно-політичний рух у Росії в пореформений період (друга половина 19 ст.), що відображав ідеологію селянської демократії та вважав можливим перехід Росії до соціалізму через селянську громаду, минувши капіталізм.

НАРО́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **наро́дництво**, **наро́дник** і **наро́дниця**.

НАРО́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **наро́дник**.

НАРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Історична форма спільності людей, що утворюється з племен, передує нації та виникає в процесі розкладу первісно-общинного ладу й формування класового суспільства. Ґрунтується на спільності мови, території, економічних зв'язків, культури.

НАРО́ДНО-ВИЗВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спрямований на визволення свого народу від зовнішніх та внутрішніх ворогів.

НАРОДНОГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до народного господарства.

НАРОДНОКАЗКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до народних казок.

НАРОДНОПІСЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до народних пісень.

НАРОДО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Учасник політичного руху української буржуазно-ліберальної націоналістичної інтелігенції Галичини (виник у 60-х рр. 19 ст.), що відображав інтереси буржуазії та уніатського духівництва, виступав проти революції.

НАРОДО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Народний.

НАРОДОВЛА́ДДЯ, -я, *с.* Форма державного управління, політичний лад, за якого верховна влада належить народові.

НАРОДОВЛА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **народовла́ддя**.

НАРОДОВО́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Член таємної терористичної організації народників "Народна воля".

НАРОДОВО́ЛКА, -и. Жін. до **народово́лець**.

НАРОДОВО́ЛЬСТВО, -а, *с.* Суспільно-політичний рух у Росії (80 – 90-х рр. 19 ст.), очолюваний таємною організацією народників "Народна воля", який масову політичну боротьбу проти самодержавства підмінював індивідуальним терором.

НАРОДОВО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **народово́лець** і **народово́льство**. *Народовольська організація.*

НАРОДОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із народознавства.

НАРОДОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **етногра́фія** 1.

НАРОДОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до народознавства.

НАРОДОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Той, хто любить народ.

НАРОДОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить народ, з любов'ю ставиться до нього.

НАРОДОЛЮ́БСТВО, -а, *с.*, *заст.* Любов до народу.

НАРОДОНАСЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Сукупність людей, що проживають на певній території; населення країни, держави.

НАРОДОПРА́ВСТВО, -а, *с.*, *заст.* Народовладдя.

НАРОДОПРА́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до народоправства.

НАРОЖДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Народжувати.

НАРОЖДЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* 1. Новонароджений. 2. Уродженець.

НАРО́ЗВИДНІ, *присл.*, *діал.* На світанку.

НАРО́ЗДРІБ, *присл.* Окремо один від одного; вроздріб, нарізно.

НАРОЗКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розказати багато чого-небудь.

НАРОЗМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.* Багато, досхочу порозмовляти.

НАРОЗПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розповісти багато чого-небудь.

НАРО́ЗТІЖ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **на́встіж**.

НАРО́ЗТЯГ, *присл.*, *рідко.* Розтягуючи слова подібно до співу.

НАРО́ЗХВАТ, *присл.*, *розм.* 1. Намагаючись перехопити, взяти кого-, що-небудь раніше іншого. 2. *у знач. присудк. сл.* Мати великий попит.

НАРО́ЗХРИСТ, *присл.* З розстебнутими ґудзиками або розхристаними полами.

НАРОЇ́ТИСЯ, -оїться, *док.*, *розм.* Роїтися у якій-небудь кількості (про бджіл).

НАРО́КОМ, *присл.*, *розм.* 1. Навмисне, з певною метою. 2. Жартома, жартуючи.

НАРОСВІ́ТА, -и, *ж.* Народна освіта.

НА́РОСЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Наріст навколо стовбура дерева.

НАРО́СПАЛЬЦІ, *присл.*, *діал.* Спересердя.

НАРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нароста́ти**.

НАРОСТА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАРОСТИ́**, -те́; *мин. ч.*

наріс, наросла́, наросло́; *док.* 1. Виростати, з'являтися на поверхні чого-небудь. 2. Виростати в якій-небудь кількості. // *безос.* 3. *перен.* Збільшувати свій об'єм, свою кількість, силу вияву і т. ін. 4. Нагромаджуватися в якій-небудь кількості (про проценти, гроші і т. ін.).
НАРОСТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **нароста́ти**.
НА́РОСТЕНЬ, -сня, *ч.* Те саме, що **на́ріст**.
НАРОСТИ́ *див.* **нароста́ти**.
НАРОСТИ́ТИ *див.* **наро́щувати**.
НА́РОСТОК, -тка, *ч.* 1. *грам.*, *заст.* Суфікс. 2. *діал.* Назимок.
НАРОЧИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **навми́сний**. 2. *іст.* Спеціально обраний із знатних, іменитих.
НАРОЧИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **нарочи́тий** 1.
НАРОЧИ́ТО. Присл. до **нарочи́тий** 1.
НА́РОЧНИЙ, -ного, *ч.* Посланець із терміновим дорученням, донесенням, повідомленням і т. ін.; гонець, кур'єр.
НАРО́ШНЕ, *присл.*, *заст.* Навмисне.
НАРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нарости́ти**. // *у знач. прикм.*
НАРО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нарости́ти**, **наро́щувати** 2, 3. ** **Наро́щення капіта́лу** – процес збільшення суми грошей внаслідок приєднання процентів до початкової суми.
НАРО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наро́щувати**.
НАРО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наро́щувати**.
НАРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАРОСТИ́ТИ**, -ощу́, -ости́ш, *док.*, *перех.* 1. Давати можливість рости, з'являтися чому-небудь. *Наростити вуса.* 2. Приєднуючи, додаючи, добудовуючи до чого-небудь, збільшувати його в об'ємі, розмірі і т. ін. 3. *перев. недок.* Підсилювати, збільшувати що-небудь.
НАРО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Виростати, з'являтися. 2. Збільшуватися (про розмір, силу і т. ін.). 3. Пас. до **наро́щувати**.
НАРСУ́Д, -у, *ч.* Народний суд (суд першої інстанції).
НА́РТЕКС, -а, *ч.* Передня частина храму; міститься здебільшого під хорами.
НА́РТИ, нарт, *мн.* Вузькі довгі сани, якими користуються для їзди на оленях та собаках.
НАРУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наруба́ти**. // *у знач. прикм.*
НАРУБА́ТИ *див.* **нару́бувати**.
НАРУБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу порубати. // Довго рубаючи, стомитися.
НА́РУБЕНЬ, *присл.*, *діал.* Ребром.
НАРУБІ́, *присл.*, *діал.* Навиворіт.
НАРУ́БКА, -и, *ж.* Спеціальна мітка на чому-небудь, зроблена сокирою, ножем чи іншим знаряддям.
НАРУ́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нару́бувати**.
НАРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нару́бувати**.
НАРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Зрубувати яку-небудь кількість чогось. // Рубаючи, заготовляти певну кількість чого-небудь. 2. *гірн.* Відколюючи від пласта, видобувати яку-небудь кількість корисних копалин.
НАРУ́ГА, -и, *ж.* 1. Нестерпне знущання. 2. Зле висміювання кого-, чого-небудь. // Глузливе, зневажливе ставлення до кого-небудь. *Зводити наругу на когось.*
НАРУГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *з кого – чого, над ким – чим.* Те саме, що **наглуми́тися**.
НАРУКА́ВНИЙ, -а, -е. Який міститься на рукаві або прикріплений до рукава.
НАРУКА́ВНИК, -а, *ч.* 1. Чохол, якого надягають поверх рукава, для захисту від чого-небудь. 2. *заст.* Манжети, прикріплені до сорочки, блузи і т. ін.
НАРУМ'Я́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нарум'я́нити**. // *у знач. прикм.* Покритий, натертий рум'янами.
НАРУМ'Я́НИТИ *див.* **нарум'я́нювати**.
НАРУМ'Я́НИТИСЯ *див.* **нарум'я́нюватися**.
НАРУМ'Я́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАРУМ'Я́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Покривати, натирати рум'янами. 2. Викликати рум'янець, покривати рум'янцем.
НАРУМ'Я́НЮВАТИСЯ, -нююся, -нюєшся, *недок.*, **НАРУМ'Я́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Покриватися, натиратися рум'янами. 2. Ставати рум'яним, набувати рум'янцю.
НА́РУЧ, *присл.*, *розм.* Збігаючись із чиїмись інтересами, бажаннями і т. ін.
НАРУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який надівається на руку, признач. для носіння на руці.
НАРУ́ЧНИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **нару́чник**, -а, *ч.*). З'єднані ланцюжком металеві кільця, що їх надівають на руки заарештованим.
НА́РУЧНІ, -ів, *мн.*, *рідко.* Те саме, що **нару́чники**.
НА́РУЧНО, *присл.*, *діал.* З руки, зручно.
НАРУ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. *заст.* Браслет. 2. *діал.* Оберемок.
НА́РФІК, -а, *ч.* Те саме, що **на́ртекс**.
НАРЦЕЇ́Н, -у, *ч.*, *фарм.*, *хім.* Препарат опію, вживаний у медицині.
НАРЦИЗМ *див.* **нарцисизм**.
НАРЦИ́С, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – гарний юнак, який закохався у власне відображення у воді та заколов себе через це безнадійне кохання. 2. *ірон.* Про самозакоханого чоловіка, юнака, що милується собою. 3. Трав'яниста цибулинна рослина з лінійними листками та білими або жовтими запашними квітками. 4. Квітка цієї рослини.
НАРЦИСИ́ЗМ, **НАРЦИ́ЗМ**, -у, *ч.* Самозакоханість, самозамилування. // Форма статевого збочення, за якого сексуальне задоволення досягається спогляданням власного оголеного тіла. ** **Злоя́кісний нарциси́зм** – форма нарцисичного розладу особистості, що характеризується підозріливістю, яка доходить до параної, відчуттям власної величі.
НАРЦИСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нарцисизму. ** **Нарциси́чний невро́з** – невроз, який характеризується такою самозаханістю, що нормальна любов до інших неможлива.
НАРЦИ́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нарци́с**.
НАРЯ́Д[1], -у, *ч.* 1. Те, у що наряджаються; одяг (перев. святковий, гарний). // *перен.* Зовнішнє покриття тварин, неживих предметів. 2. *заст.* Збруя.
НАРЯ́Д[2], -у, *ч.* 1. Завдання, розпорядження про виконання якої-небудь роботи. // Письмове розпорядження про виконання якої-небудь роботи. // Розподіляння, роздавання завдань, розпоряджень про виконання якої-небудь роботи. 2. Документ, розпорядження про видачу або відправку яких-небудь товарів, матеріалів і т. ін. 3. Виконання певних обов'язків (перев. військових) за особливим дорученням. *Позачерговий наряд.* 4. Група військовослужбовців, підрозділ, який виконує військові обов'язки за особливим призначенням.
НАРЯ́ДДЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *заст.* Знаряддя. // Хатнє начиння, посуд і т. ін.
НАРЯДЖА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАРЯДИ́ТИ**, -ряджу́, -ря́диш, *док.*, *перех.* Одягати кого-небудь (перев. у святковий, гарний одяг). // *ким.* Одягаючи, робити подібним до кого-, чого-небудь.
НАРЯДЖА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАРЯДИ́ТИ**, -ряджу́, -ря́диш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Давати розпорядження про виконання якої-небудь роботи; посилати в наряд. // Посилати, направляти куди-небудь. 2. *розм.* Влаштовувати, організовувати який-небудь захід. 3. *розм.* Лаштувати, приготовляти що-небудь.
НАРЯДЖА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАРЯДИ́ТИСЯ**, -ряджу́ся, -ря́дишся, *док.* 1. *у що, без додатка.* Одягатися (перев. у святковий, гарний одяг). // *розм.* Одягатися в будь-який одяг, надівати будь-яке взуття. // *перев. ким.* Одягаючись, ставати подібним до кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **наряджа́ти**[1].
НАРЯДЖА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАРЯДИ́ТИСЯ**, -ряджу́ся, -ря́дишся, *док.* 1. Мати намір, збиратися що-небудь робити. 2. *розм.* З'являтися, утворюватися на тілі. 3. *тільки недок.* Пас. до **наряджа́ти**[2] 1.
НАРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наряди́ти**[1]. // **наря́джено**, *безос. присудк. сл.*
НАРЯДИ́ТИ[1] *див.* **наряджа́ти**[1].
НАРЯДИ́ТИ[2] *див.* **наряджа́ти**[2].
НАРЯДИ́ТИСЯ[1] *див.* **наряджа́тися**[1].
НАРЯДИ́ТИСЯ[2] *див.* **наряджа́тися**[2].
НАРЯ́ДНИЙ[1], -а, -е. 1. Святково, гарно одягнений. // Гарно прибраний, оздоблений. // З гарними барвами, формами, з красивим пір'ям, красивою шерстю (про природу, тварин, птахів). 2. Гарний, пишний (про вбрання).
НАРЯ́ДНИЙ[2], -а, -е. Стос. до наряду (*див.* **наря́д**[2] 1, 2). // *у знач. ім.* **наря́дна**, -ної, *ж.* Приміщення, де виписуються, даються наряди на роботу.
НАРЯ́ДНИК, -а, *ч.* Особа, яка наряджає, визначає роботу кому-небудь.
НАРЯ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **наря́дник**.
НАРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **наря́дний**[1].
НАРЯ́ДНО. Присл. до **наря́дний**[1].
НАР'ЯНМА́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Житель Нар'ян-Мара.
НАР'ЯН-МА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нар'ян-Мара.
НАСА́Д, -а, *ч.* 1. Основа, на якій тримається ящик воза. 2. *діал.* Перекладина між копилами, якою укріплюються полозки в санях.
НАСАДЖА́ТИ *див.* **наса́джувати**[1].
НАСА́ДЖЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насади́ти**[1]. // **наса́джено**, *безос. присудк. сл.*
НАСА́ДЖЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насади́ти**[2]. // **наса́джено**, *безос. присудк. сл.*
НАСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **насади́ти**[1], **насаджа́ти** 1, 3. 2. *перев. мн.* Посаджені дерева, рослини.
НАСА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наса́джувати**[1].
НАСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наса́джувати**.
НАСА́ДЖУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАСАДИ́ТИ**, -саджу́, -са́диш, **НАСАДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і розм.* **НАСАДОВИ́ТИ**, -довлю́, -до́виш; *мн.* насадо́влять; *док.*, *перех.* 1. Проводити посадку, садити певну кількість чого-небудь (про рослини). // Садити у великій кількості. 2. *тільки док.* Помістити куди-небудь у певній кількості. 3. *перен.* Насильно впроваджувати, поширювати, розвивати що-небудь (ідеї, погляди і т. ін.).
НАСА́ДЖУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАСАДИ́ТИ**, -саджу́, -са́диш, *док.*, *перех.* 1. Насовуючи, накладаючи, міцно надівати на що-небудь. 2. *розм.* Надівати, натягати що-небудь (на голову, палець і т. ін.). 3. Накладати, настромлювати на що-небудь.
НАСА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* пас. до **наса́джувати**[1] 1, 3.
НАСА́ДЖУВАЧ, -а, *ч.*, *книжн.* Особа, яка впроваджує, поширює якісь порядки, методи, ідеї і т. ін.
НАСА́ДЖУВАЧКА, -и, *книжн.* Жін. до **наса́джувач**.
НАСАДИ́ТИ[1] *див.* **наса́джувати**[1].
НАСАДИ́ТИ[2] *див.* **наса́джувати**[2].
НАСА́ДКА, -и, *ж.* 1. *тільки* **наса́дка**. Дія за знач. **насади́ти**[2]. 2. Частина приладу або інструмента, насаджена на що-небудь.
НАСА́ДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **наса́дка**.
НАСА́ДНИЙ, -садна́, -садне́. Якого насаджують, надівають на що-небудь.
НАСАДОВИ́ТИ *див.* **наса́джувати**[1].
НАСА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наса́лити**.
НАСА́ЛИТИ *див.* **наса́лювати**.
НАСА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наса́лювати**.
НАСА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАСА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Намазувати, натирати салом.
НАСА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* 1. Ставати насаленим. 2. Пас. до **наса́лювати**.
НАСА́МКІНЕЦЬ, *присл.* Під кінець, на завершення всього.
НАСА́МПЕРЕД, *присл.* Передусім, найперше.
НАСВАРИ́ТИ, -сварю́, -сва́риш, *док.*, *перех. і неперех.*, *кого, на кого і без додатка*, *розм.* Те саме, що **насвари́тися** 1, 2.
НАСВАРИ́ТИСЯ, -сварю́ся, -сва́ришся, *док.*, *на кого і без додатка*, *розм.* 1. З погрозою висловити невдоволення чиєю-небудь поведінкою; полаяти. 2. *чим.* Зробити погрозливий жест до кого-, чого-небудь. 3. *розм.* Багато, досхочу полаятися.
НАСВА́ТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **посва́тати**.
НАСВА́ТУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **насва́тувати**, **насва́туватися**.
НАСВА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **насва́туватися**.
НАСВА́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Робити спробу посватати кого-небудь.
НАСВЕ́РДЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насвердли́ти**.
НАСВЕРДЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, **НАСВЕ́РДЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *док.*, *перех.* Навертіти яку-небудь кількість заглибин, отворів свердлом.
НАСВЕ́РДЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насве́рдлювати**.
НАСВЕ́РДЛЮВАТИ *див.* **насвердли́ти**.
НАСВИ́СТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насвиста́ти**.
НАСВИСТА́ТИ *див.* **насви́стувати**.
НАСВИСТА́ТИСЯ, -ищу́ся, -и́щешся *і* -исти́шся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу посвистати.
НАСВИ́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насви́стувати** і звуки, утворювані цією дією.
НАСВИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСВИСТА́ТИ**, -ищу́, -и́щеш *і* -исти́ш, *док.* 1. *перех.* Відтворювати свистом який-небудь мотив, мелодію і т. ін. 2. *тільки недок.*, *неперех.* Створювати свистячі звуки, свистіти (перев. не на повну силу).
НАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насели́ти**. 2. *у знач. прикм.* У якому живуть люди. *Населений пункт.*
НАСЕ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Густота населення.
НАСЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **насели́ти**, **населя́ти**. 2. Сукупність людей, які проживають на земній кулі, в якій-небудь країні, області і т. ін. // Люди, які проживають в якомусь одному місці. 3. Людська популяція, яка відновлюється у процесі зміни поколінь внаслідок народжень та смертей.
НАСЕЛИ́ТИ *див.* **населя́ти**.
НАСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **населя́тися**.
НАСЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Житель якої-небудь місцевості, населеного пункту, приміщення. // *перен.* Всяка істота, що десь живе, існує.
НАСЕ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **насе́льник**.
НАСЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **населя́ти**.
НАСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАСЕЛИ́ТИ**, -селю́, -се́лиш, *док.*, *перех.* 1. Займати поселенням, жителями якусь місцевість, приміщення і т. ін.; заселяти. 2. *тільки недок.* Жити на якійсь території. // *перен.* Наповнювати собою що-небудь.
НАСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **НАСЕЛИ́ТИСЯ**, -се́литься, *док.* 1. Ставати, робитися заселеним. 2. *розм.* Поселятися у великій кількості.
НАСЕ́МЕРО, *присл.* На сім частин.
НАСЕ́РДНИЙ, -а, -е, *поет.* Серцевий, сердечний.
НАСЕРЕ́Д, *прийм.*, *з род. в.* 1. Уживається для позначення місця, куди спрямована дія. 2. Уживається для позначення місця, де відбувається дія, що-небудь міститься, перебуває і т. ін.
НАСИ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наси́діти**. // *у знач. прикм. Насиджене місце.* 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **переси́джений**.
НАСИ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наси́джувати**.
НАСИ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наси́джувати** 1.
НАСИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСИ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *перех.* Зігрівати своїм тілом яйця, сидячи на них (про птахів). 2. *перех.* Ведучи сидячий спосіб життя, набувати що-небудь. 3. *неперех.*, *розм.*, *рідко.* Сидіти довго на чому-небудь, перебувати тривалий час на одному місці.
НАСИ́ДІТИ *див.* **наси́джувати**.
НАСИ́ДІТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* 1. Довго, досхочу посидіти. 2. Пробути тривалий час в ув'язненні.
НАСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАСЛА́ТИ**, нашлю́, нашле́ш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Посилати, присилати, направляти в якій-небудь кількості. 2. Викликати що-небудь, охоплювати чим-небудь, змушувати пережити щось.
НАСИЛКО́М, *присл.*, *діал.* Силоміць, примусом.
НАСИ́ЛЛЯ, -я, *с.* Те саме, що **наси́льство**.
НАСИЛОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Заготовити яку-небудь кількість силосу.
НАСИ́ЛУ, *присл.* 1. З великими труднощами; ледве.

2. Те саме, що **наре́шті**. 3. *діал.* Насильно, силоміць.

НАСИ́ЛУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наси́лувати**.

НАСИ́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Насильно примушувати робити, змінювати що-небудь. 2. Силою змушувати (жінку) до статевого акту; ґвалтувати.

НАСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який здійснюється всупереч чиїмось бажанням, чиїйсь волі. // За допомогою якого здійснюється насильство. *Насильні заходи.* ** **Наси́льна сме́рть** – смерть людини, що настає внаслідок шкідливої дії на організм різних факторів навколишнього середовища. **Наси́льний пла́ч** – мимовільний плач, що не відповідає ситуації та емоційному стану. **Наси́льний сміх** – мимовільний сміх, що не відповідає ситуації та емоційному стану. **Наси́льні я́вища** – психічні розлади, які проявляються мимовільними непереборними думками, рухами, вчинками.

НАСИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто насилує, експлуатує кого-небудь; ґвалтівник.

НАСИ́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Який здійснюється шляхом насильства, заснований на насильстві.

НАСИ́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **наси́льник**.

НАСИ́ЛЬНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Здійснювати насильство; бути насильником.

НАСИ́ЛЬНО. Присл. до **наси́льний**.

НАСИ́ЛЬСТВО, -а, *с.* 1. Застосування фізичної сили до кого-небудь. 2. Застосування сили для досягнення чого-небудь; примусовий вплив на когось, щось.

НАСИ́ЛЬЦІ, *присл.*, *діал.* Силоміць, силою.

НАСИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насини́ти**.

НАСИНИ́ТИ *див.* **наси́нювати**.

НАСИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наси́нювати**.

НАСИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАСИНИ́ТИ**, -синю́, -си́ниш, *док.*, *перех.* Робити синім, фарбувати в синій колір. // Підсинювати яку-небудь кількість чогось.

НАСИ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **наси́нювати**.

НА́СИП, -у, *ч.* 1. Штучне земляне підвищення. 2. Насипана купа чого-небудь. 3. *діал.* Напірник.

НАСИПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається насипанням чого-небудь.

НАСИПА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **насипа́льник**.

НАСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наси́пати**. // **наси́пано**, *безос. присудк. сл.*

НАСИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насипа́ти**[1].

НАСИ́ПАТИ *див.* **насипа́ти**[1].

НАСИПА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* наси́плють; *док.* 1. *перех.* Зсипаючи, висипаючи, розміщати що-небудь. // *перев. безос.* Сиплючи, нагромаджувати у великій кількості (про град, сніг і т. ін.). 2. *перех.* Наповнювати що-небудь чимось сипким. 3. *перех.* Розсипати що-небудь на якійсь поверхні. 4. *перех.* Споруджувати що-небудь із сипкого матеріалу. // Намивати (про воду, хвилю). 5. *перех.*, *розм.* Наливати чи накладати в посудину для вживання (про страву). // *розм.* Наливати в посудину (про рідину). 6. *тільки док.*, *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Побити кого-небудь; всипати.

НАСИПА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАСПА́ТИ**, -плю, -пи́ш; *мн.* наспля́ть; *док.*, *перех.*, *розм.* Сплячи, набувати що-небудь (перев. небажане, неприємне і т. ін.).

НАСИПА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАСИ́ПАТИСЯ**, -плюся, -плешся; *мн.* наси́плються; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Зсипаючись, висипаючись, потрапляти куди-небудь, розміщатися десь. 2. *тільки 3 ос.* Сиплючись, покривати яку-небудь поверхню. 3. *перен.*, *розм.* Нападати на кого-небудь із погрозами, докорами і т. ін. 4. *тільки 3 ос.*, *недок.* Пас. до **насипа́ти**[1] 4.

НАСИПА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАСПА́ТИСЯ**, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* наспля́ться; *док.*, *розм.* Спати багато, досхочу.

НА́СИПКА, -и, *ж.* Нижня наволочка подушки, в яку насипається пух, пір'я і т. ін.; напірник.

НАСИПНИ́Й, -а́, -е́. 1. Утворений за допомогою насипання. 2. Який насипається куди-небудь.

НА́СИПОМ, *присл.* У насипаному вигляді, без тари.

НАСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАССА́ТИ**, -ссу́, -ссе́ш, *док.*, *перех.* 1. Втягати, всмоктувати (рідину) ссанням. 2. *розм.* Ссучи, завдавати болю.

НАСИСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАССА́ТИСЯ**, -ссу́ся, -ссе́шся, *док.* Ссати досхочу, до повного задоволення.

НА́СИТ, -у, *ч.* Те саме, що **наси́чення**.

НАСИТИ́ТИ *див.* **наси́чувати**.

НАСИТИ́ТИСЯ *див.* **наси́чуватися**.

НАСИХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАСО́ХНУТИ**, -не, *док.* 1. Засихаючи, приставати до чого-небудь, утворювати тверду шкірку на чомусь. 2. Висихати, засихати в якій-небудь кількості.

НАСИХМІ́СЦЬ, *присл.*, *зах.* Цієї хвилини.

НАСИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *заст.* Насичувати.

НАСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насити́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.*, *спец.* Який містить максимальну кількість якоїсь речовини. ** **Наси́чена па́ра** – пара, яка перебуває в термодинамічній рівновазі з конденсованою фазою. **Наси́чений ро́зчин** – розчин, що перебуває в динамічній рівновазі з надміром розчинюваної речовини.

НАСИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **наси́чений**. 2. Великий ступінь вмісту чого-небудь.

НАСИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **насити́ти** і **насити́тися**. 2. Стан об'єкта, системи, людини, за якого їх характеристики досягають граничних значень. *Магнітне насичення.* ** **Інформаці́йне наси́чення** – стан, за якого людина, система не здатні сприймати та переробляти нову інформацію. **Наси́чення систе́ми**: в автоматизованих системах – стан системи, за якого вона не може давати відповідь на усі запити, що надходять, із достатньою швидкістю.

НАСИ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до насичування, признач. для цього.

НАСИ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наси́чувати**.

НАСИ́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність вбирати в себе рідину, пару, газ.

НАСИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **наси́чувати** і **наси́чуватися**.

НАСИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* **НАСИТИ́ТИ**, -ичу́, -ити́ш, *док.*, *перех.* 1. Наповняти, годувати досхочу, досита; задовольняти їжею. // *перен.* Угамовувати, задовольняти якесь почуття, бажання і т. ін. 2. Просочувати, наповнювати що-небудь рідиною, парою, газом і т. ін. 3. *перен.* Сповнювати, збагачувати чим-небудь (подіями, ідеями і т. ін.). 4. *перен.* Постачати у великій кількості щонебудь; забезпечувати чим-небудь.

НАСИ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* **НАСИТИ́ТИСЯ**, -ичу́ся, -ити́шся, *док.* 1. Задовольняти потребу в їжі; наїдатися досхочу, досита. // *перен.* Угамовувати, задовольняти якесь почуття, бажання і т. ін., вдовольнятися чим-небудь. 2. Просякати чимнебудь, убирати в себе щось, розчиняти в собі велику кількість чого-небудь.

НАСИ́ЧУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **наси́чувати**.

НАСИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **насища́ти** і **насища́тися**.

НАСИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *заст.* Насичувати (у 1 знач.).

НАСИЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *заст.* Насичуватися (у 1 знач.).

НАСИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **наси́чений**.

НАСИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **наси́чення**.

НАСІ́В, -у, *ч.*, *с. г.* Те саме, що **насіва́ння**.

НАСІВА́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **насіва́ти** 2.

НАСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАСІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех.* 1. Сіяти в якій-небудь кількості (про насіння). 2. *с. г.* Додавати, добавляти посівного матеріалу до посіяного. 3. Просіювати в якійнебудь кількості (про борошно і т. ін.). 4. Розсіваючи, наносити на поверхню (про фарбу).

НАСІВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **НАСІ́ЯТИСЯ**, -іється, *док.* 1. Стихійно потрапляти в землю (про насіння). 2. *тільки недок.* Пас. до **насіва́ти**.

НАСІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок*, *і док.*, **НАСІ́СТИ**, -ся́ду, -ся́деш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Сідати, поміщатися де-небудь у великій кількості. 2. *тільки 3 ос.* Осідаючи, скупчуватися, покривати собою кого-, щонебудь. 3. *тільки 3 ос.* Нападати, накидатися на кого-, що-небудь у великій кількості (про комах, хробаків і т. ін.). 4. *на кого, що, рідше кого, що, розм.* З силою натискаючи, придавлювати своєю вагою. 5. Наближаючись, доганяючи, підходити впритул. *Насідати на п'яти.* 6. Наступаючи, тиснути з великою силою. 7. *на кого, перен.*, *розм.* Наполегливо домагатися, вимагати у когось щонебудь. 8. *перен.*, *розм.* З лайкою, докором виражати невдоволення чиїмись діями, вчинками; накидатися, напускатися. 9. *тільки 3 ос.*, *перен.*, *розм.* Оволодівати ким-небудь, охоплювати когось (про настрій, почуття і т. ін.). // *безос.* Находити на кого-небудь (про химери, надмірну впертість і т. ін.). 10. *перен.*, *розм.* Посилено діяти, займатися чим-небудь; наполягати, натискати.

НАСІДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАСІ́СТИСЯ**, -ся́дуся, -ся́дешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **насіда́ти** 7, 8.

НА́СІДОК, -дка, *ч.*, *діал.* Засиджене квочкою яйце.

НАСІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якому здійснюється насікання.

НАСІКА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається насіканням нарізів, зазублин, насічок тощо.

НАСІКА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **насіка́льник**.

НАСІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насіка́ти** і **насіка́тися**. *Насікання дерева.*

НАСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАСІ́КТИ**, -ічу́, -іче́ш, *док.*, *перех.* 1. Покривати поверхню чого-небудь рядами нарізів, зазублин, насічок і т. ін. 2. Нарубувати певну кількість чого-небудь. 3. *тільки док.*, *розм.* Дуже побити, пошмагати.

НАСІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **насіка́ти** 1.

НАСІ́КТИ *див.* **насіка́ти**.

НАСІНИ́НА, -и, *ж.*, *бот.* 1. Утвір у насінних рослин, що містить зародок. // Окреме зерно плоду якоїнебудь рослини. 2. Зерно гарбуза, соняшника і т. ін., вживане як ласощі.

НАСІНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **насіни́на**.

НАСІННЄВИДІЛЬНИЙ, -а́, -е́. Призначений для виділення насіння. ** **Насіннєвиді́льні маши́ни** – агрегати, машини, потокові лінії для виділення насіння з плодів, овочів і баштанних культур та підготовки його до сівби.

НАСІННЄ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **насі́ння**. *Насіннєві сходи. Насіннєвий аналіз.* // Який містить насіння. *Насіннєвий стручок.* // Залишений на насіння або признач. для насіння. // Признач. для продажу, зберігання і т. ін. насіння. *Насіннєвий магазин.* // Який вирощується з насіння. 2. Зв'язаний з вирощуванням, одержуванням насіння.

НАСІННЄЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із насіннєзнавства.

НАСІННЄЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Розділ біологічної науки, що вивчає насіння з часу запліднення яйцеклітини на материнській рослині й до утворення самостійної рослини.

НАСІННЄЇ́Д, -а, *ч.* Жучок, який псує насіння рослин.

НАСІННЄОЧИСНИЙ, -а́, -е́. Признач. для очищення насіння. ** **Насіннєочисна́ маши́на** – машина для розподілу суміші насіння за станом його поверхні з використанням магнітного металевого порошку.

НАСІННЄОЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **насіннєочисни́й**.

НАСІННЄПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Частина механізму сівалки, яка служить для подавання насіння із висівного апарата в сошники.

НАСІННЄПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Признач. для подавання насіння із висівного апарата в сошники.

НАСІННЄСУША́РКА, -и, *ж.* Приміщення, признач. для просушування насіння.

НАСІННЄСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Приміщення для зберігання насіння.

НАСІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **насіннє́вий**. ** **Насі́нний зача́ток** – утвір у насінних рослин, з якого зазвичай після запліднення розвивається насінина. **Насі́нний матеріа́л** – насіння, плоди, частини плодів, супліддя, що їх використовують для сівби та садіння. **Насі́нні па́пороті** – те саме, що **птеридоспе́рми**. **Насі́нні росли́ни** – рослини, що розмножуються за допомогою насіння.

НАСІ́ННИК, -а, ч. 1. Рослина, плід рослини, а також зерна, бульби і т. ін., залишені на насіння. // Дерево, залишене за суцільного вирубування лісу для обсіменіння лісосік. 2. Ділянка, відведена для вирощування рослин на насіння разом із такими рослинами. 3. Фахівець із насінництва.

НАСІННИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до насінника.

НАСІ́ННИЦТВО, -а, *с.* 1. Вирощування насіннєвих рослин для одержання сортового насіння. 2. Галузь рослинництва, завданням якої є розмноження насіння високопродуктивних сортів, збереження та поліпшення їх чистосортності, біологічних і урожайних властивостей.

НАСІ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до насінництва, пов'язаний з ним. // Який займається вирощуванням насіння.

НАСІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Зачаток рослини, який складається із зародка та оболонки. 2. *збірн.* Зерна, дрібні плоди рослин, признач. для посіву, посадки і т. ін. 3. *збірн.* Зерна соняшника, гарбуза, вживані як ласощі. 4. *перен.* Зародок, джерело чого-небудь. 5. *розм.* Те саме, що **наща́дки**. // *перев. у спол. з прикм.* Уживається як лайливе слово.

НАСІ́ННЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **насі́ння**.

НАСІ́СТИ *див.* **насіда́ти**.

НАСІ́СТИСЯ *див.* **насіда́тися**.

НАСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насі́кти**.

НАСІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **на́січка** 1.

НА́СІЧКА, -и, *ж.* 1. *тільки* **насі́чка**. Дія за знач. **насіка́ти**, **насі́кти**. 2. Зарубка, нарізка на чому-небудь. 3. Висічений на металі, камені і т. ін. та оздоблений іншим металом рисунок для прикраси.

НАСІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насі́яти**.

НАСІ́ЯТИ *див.* **насіва́ти**.

НАСІ́ЯТИСЯ *див.* **насіва́тися**.

НАСКАКА́ТИ *див.* **наска́кувати**[1].

НАСКАКА́ТИСЯ, -скачу́ся, -ска́чешся, *док.*, *розм.* Поскакати багато, досхочу.

НАСКА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наска́кувати**.

НАСКА́КУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАСКАКА́ТИ**, -скачу́, -ска́чеш, *док.* 1. Скачучи, наїжджати на кого-, щонебудь, потрапляти куди-небудь. 2. *розм.* Скачучи, прибувати куди-небудь в якій-небудь кількості.

НАСКА́КУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАСКО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. Раптово, несподівано накидатися, нападати на кого-небудь. // З розгону нападати на кого-небудь у двобої. // Рухаючись, охоплювати кого-, що-небудь, напливати, налітати на кого-, що-небудь (про вітер, хвилі і т. ін.). // *перен.*, *розм.* Нападати, накидатися на кого-небудь із погрозами, докорами і т. ін. 2. Несподівано наштовхуватися на кого-, що-небудь. // *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Раптово зустрітися з ким-небудь. // *перен.*, *розм.* Несподівано потрапляти в певні умови, обставини і т. ін. (перев. небажані, неприємні); нариватися. 3. *тільки док.* Несподівано, раптово з'явитися; набігти.

НАСКАНДА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *розм.* Док. до **сканда́лити**.

НАСКА́РЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* Звернутися до кого-небудь із скаргами; поскаржитися кому-небудь на когось.

НАСКЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Виконаний на стінах печер, на скелях і каменях (про малюнки стародавніх людей). *Наскельні зображення.*

НАСКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Накидати чогонебудь у якій-небудь кількості. // Назбирати чого-небудь у якій-небудь кількості.

НАСКИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Поскитатися довго, до втоми.

НАСКІ́ЛЬКИ, *присл.* Якою мірою. // Те саме, що **як**.

НАСКІНЧУ́, *присл.*, *діал.* Наприкінці. *Бути наскінчу.*

НАСКІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Скіпаючи, наготувати певну кількість.

НАСКІ́ПАТИСЯ *див.* **наскі́пуватися**.

НАСКІПА́ТИСЯ *див.* **наскі́пуватися**.

НАСКІ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **НАСКІПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАСКІ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *на кого*, *розм.* Чіплятися, пристава-

ти до кого-небудь.

НА́СКІС, *присл., діал.* Те саме, що **на́вскіс.**

НАСКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Скласти що-небудь у певному порядку; покласти разом у певне місце. 2. Поступово зібрати в якій-небудь кількості. // Поступово відкласти (перев. про гроші). 3. *розм.* Створити, написати в якій-небудь кількості (про вірші, пісні і т. ін.).

НА́СКЛЕСЬ, *присл., діал.* Похило.

НАСКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Скликати кого-небудь в якій-небудь кількості.

НАСКОБЛИ́ТИ *див.* **наско́блювати.**

НАСКО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наско́блювати.**

НАСКО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **НАСКОБЛИ́ТИ,** -лю́, -ли́ш, *док., перех.* Зчищаючи, зшкрябуючи з поверхні, збирати певну кількість чого-небудь.

НА́СКОК, -у, *ч., розм.* 1. Раптовий напад на кого-, що-небудь. ** **З на́скоку** – те саме, що **на́скоком.** 2. *перен.* Грубе звинувачення когось у чому-небудь.

НА́СКОКОМ, *присл., розм.* 1. На повному ходу, не зупиняючи руху, з розгону. 2. *перен.* Раптово, не продумавши як слід; похапцем.

НАСКО́ЧИТИ *див.* **наска́кувати**[2].

НАСКРЕ́БЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наскребти́.**

НАСКРЕБТИ́ *див.* **наскріба́ти.**

НАСКРЕКОТА́ТИ, -кочу́, -ко́чеш, *док., розм.* 1. Поскрекотати довго. 2. *перен.* Швидко наговорити чого-небудь.

НАСКРЕКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* Те саме, що **наскрекота́ти.**

НАСКРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **НАСКРЕБТИ́,** -бу́, -бе́ш, *док.* 1. *перех.* Скребучи, збирати що-небудь у якій-небудь кількості. 2. *перех.* Скребучи, приготовляти в подрібненому вигляді яку-небудь кількість чогось. 3. *перех.* Зчищаючи, зшкрябуючи що-небудь з поверхні, приготовляти певну кількість чогось. *Наскребти картоплі.* 4. *перех., перен., розм.* Насилу діставати, збирати, відкладати певну кількість чого-небудь. 5. *тільки док., перех. і неперех., перен., розм.* Написати невміло, нерозбірливим почерком; надряпати.

НАСКРІЗНИ́Й, -а, -е. 1. Який проходить наскрізь через що-небудь з виходом назовні. // Який повністю охоплює предмет. *Наскрізне проковування металу. Наскрізний вітер.* 2. По якому пересування здійснюється від початкового до кінцевого пункту маршруту без перешкод, пересадок і т. ін. // Стос. до пересування без перешкод, пересадок і т. ін. 3. *перен.* Який зберігається на всьому протязі чого-небудь, від початку до кінця. 4. *перен.* Який повністю охоплює всі моменти виробничої діяльності. *Наскрізна бригада.*

НА́СКРІЗЬ, *присл.* 1. Через усю внутрішню частину чого-небудь. // З кінця в кінець, через усю відстань чого-небудь. 2. *перен.* Великою мірою; дуже сильно. 3. *перен., розм.* Повністю, цілком. *Бачити наскрізь.*

НАСКУ́БАТИ *див.* **наску́бувати.**

НАСКУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наску́бти.**

НАСКУ́БТИ *див.* **наску́бувати.**

НАСКУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наску́бувати.**

НАСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАСКУ́БТИ,** -бу́, -бе́ш *і* **НАСКУ́БАТИ,** -у́баю, -у́баєш, *док., перех.* 1. Скубучи, добувати, одержувати що-небудь у якій-небудь кількості. *Наскубти пір'я. Наскубти сіна з копиці.* 2. *розм.* Рвати що-небудь у якій-небудь кількості. 3. *тільки док., розм.* Покарати за яку-небудь провину. *Наскубти ву-ха.*

НАСКУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., розм.* Те саме, що **доку́чити.**

НА́СЛАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насла́ти**[1]. // **на́слано,** *безос. присудк. сл.*

НА́СЛАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насла́ти**[2].

НАСЛА́ННЯ́, -ла́ння́, *с.* 1. Дія за знач. **насла́ти**[1] 2. 2. Те, що, за народними уявленнями, роблять злі сили, щоб спокусити, обманути кого-небудь.

НАСЛА́ТИ[1] *див.* **насила́ти.**

НАСЛА́ТИ[2] *див.* **настила́ти.**

НАСЛИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насли́нити.**

НАСЛИ́НИТИ *див.* **насли́нювати.**

НАСЛИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насли́нювати.**

НАСЛИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **НАСЛИ́НИТИ,** -ню, -ниш, *док., перех.* Змочувати слиною що-небудь, напустити слини в щось.

НАСЛІДИ́ТИ *див.* **наслі́дувати.**

НАСЛІДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док., розм.* Забруднюючи, залишити сліди на чому-небудь.

НАСЛІДКО́ВИЙ, а, -е. Прикм. до **на́слідок.** *Підрядне речення наслідкове.*

НАСЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до наслідника, спадкоємця престолу, імперії, трону тощо. *Наслідний принц.*

НАСЛІ́ДНИК, -а, *ч., соціол.* Наступник (престолу, царства).

НАСЛІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **наслі́дник.**

НА́СЛІДОК, -дку, *ч.* 1. Те, що виходить, випливає з чого-небудь; результат. 2. *у знач. прийм., з род. в., діал.* Уживається для зазначення причини, що дала називні в реченні результати.

НАСЛІ́ДУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до наслідування. 2. Який є результатом наслідування чужих зразків; позбавлений самостійності. *Наслідувальна поезія.*

НАСЛІ́ДУВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наслі́дувальний.**

НАСЛІ́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наслі́дувати.**

НАСЛІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наслі́дувати** 1.

НАСЛІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., діал.,* **НАСЛІ́ДИТИ,** -джу, -диш, *док., перех.* 1. Повторяти, відтворювати чиї-небудь дії, рухи і т. ін. або ознаки, особливості чого-небудь. 2. Одержувати щось у спадщину від кого-, чого-небудь.

НАСЛІ́ДУВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто наслідує кого-, що-небудь. 2. *чого.* Той, хто наслідує чиї-небудь погляди, дотримується якогось учення; послідовник.

НАСЛІ́ДУВАЧКА, -и. Жін. до **наслі́дувач.**

НА́СЛІДЦІ, *присл., діал.* Слідом; вслід.

НА́СЛІПО, *присл., діал.* Наосліп.

НАСЛУЖИ́ТИ, -служу́, -слу́жиш, *док., розм.* Послужити протягом певного часу.

НАСЛУЖИ́ТИСЯ, -служу́ся, -слу́жишся, *док., розм.* Послужити довго.

НА́СЛУХ, -у, *ч.:* ** **з на́слуху,** *розм.* – з розповідей, розмов.

НАСЛУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **НАСЛУ́ХУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.* 1. *неперех.* Напружуючи слух, намагатися почути що-небудь; прислухатися. 2. *перех.* Те саме, що **слу́хати.** // Слухати, прислухатися потайки; підслухувати.

НАСЛУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Довідатися з розповідей, чуток про що-небудь; прочути. 2. Багато почути, довідатися.

НАСЛУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., перех.* 1. Почути, послухати багато чого-небудь або про кого-, що-небудь. 2. Повністю задовольнятися, слухаючи кого-, що-небудь.

НАСЛУХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., розм.* Напружуючись, намагатися почути що-небудь; прислухатися.

НАСЛУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наслу́хувати.**

НАСЛУ́ХУВАТИ *див.* **наслуха́ти.**

НАСМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насма́жити.** // *у знач. прикм.*

НАСМА́ЖИТИ *див.* **насма́жувати.**

НАСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАСМА́ЖИТИ,** -жу, -жиш, *док., перех.* Смажачи, приготовляти в якій-небудь кількості (про їжу).

НАСМАЛИ́ТИ *див.* **насма́лювати.**

НАСМАЛЬЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насмальцьо́вувати.**

НАСМАЛЬЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАСМАЛЬЦЮВА́ТИ,** -юю, -юєш, *док., перех., розм.* Намазувати, натирати чимось жирним, масним.

НАСМАЛЬЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Ставати, робитися жирним, масним. 2. Пас. до **насмальцьо́вувати.**

НАСМАЛЬЦЮВА́ТИ *див.* **насмальцьо́вувати.**

НАСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **НАСМАЛИ́ТИ,** -смалю́, -сма́лиш, *док.* 1. *перех.* Смалити в якій-небудь кількості. 2. *неперех.* Начадити, спалюючи шерсть, пір'я або палячи цигарки.

НАСМЕРДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док., розм.* Створити неприємний запах.

НАСМИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насми́кати.** // *у знач. прикм.*

НАСМИ́КАТИ *див.* **насми́кувати.**

НАСМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАСМИ́КАТИ,** насми́каю, насми́каєш *і* насми́чу, насми́чеш, *док., перех.* 1. Смикаючи, добувати що-небудь у якій-небудь кількості. 2. *перен., розм.* Вибирати що-небудь невміло, непослідовно, на власний розсуд (з різних джерел, книг і т. ін.).

НАСМІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насмі́литися.**

НАСМІ́ЛИТИСЯ *див.* **насмі́люватися.**

НАСМІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.,* **НАСМІ́ЛИТИСЯ,** -люся, -лишся, *док.* Набиратися сміливості, зважуватися зробити що-небудь.

НАСМІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* Те саме, що **насмі́литися.**

НАСМІ́ТИТИ *див.* **насмі́чувати.**

НА́СМІХ, -у, *ч.* Те саме, що **насмі́шка.**

НАСМІХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насміха́ти** і **насміха́тися.**

НАСМІХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., рідко.* Те саме, що **насміха́тися.**

НАСМІХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., з кого – чого, рідше над ким – чим і без додатка.* Висміювати чиї-небудь дії, вчинки; глузувати.

НАСМІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насмі́чувати.**

НАСМІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАСМІ́ТИТИ,** -ічу́, -ітиш, *док.* Накидаючи, залишаючи що-небудь, смітити, забруднювати приміщення.

НАСМІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док., перех.* Діями або словами викликати сміх у кого-небудь, змусити сміятися кого-небудь; розсмішити. // Викликати насмішки у кого-небудь.

НАСМІ́ШКА, -и, *ж.* Глузливий жарт, висміювання кого-, чого-небудь.

НАСМІ́ШКО, -а, **НАСМІ́ШОК,** -шка, *ч.* Те саме, що **насмі́шник.**

НАСМІ́ШКУВАТИЙ, -а, -е. 1. Який любить насміхатися, глузувати; схильний до насмішок. 2. Який містить, виражає, виявляє насмішку.

НАСМІ́ШКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **насмі́шкуватий** 2.

НАСМІ́ШКУВАТО. Присл. до **насмі́шкуватий.**

НАСМІ́ШНИК, -а, *ч.* Той, хто любить насміхатися, глузувати з кого-, чого-небудь.

НАСМІ́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **насмі́шник.**

НАСМІ́ШОК *див.* **насмі́шко.**

НАСМІЯ́ТИСЯ, -ію́ся, -іє́шся, *док.* 1. *з кого – чого, рідше над ким – чим і без додатка.* Поставитися до кого-, чого-небудь з насмішкою, глузливо. // *на що, кому, чому, заст.* 2. *без додатка.* Багато, досхочу посміятися.

НАСМО́КТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насмокта́ти.**

НАСМОКТА́ТИ *див.* **насмо́ктувати.**

НАСМОКТА́ТИСЯ *див.* **насмо́ктуватися.**

НАСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насмо́ктувати.**

НАСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАСМОКТА́ТИ,** -мокчу́, -мо́кчеш, *док., перех.* Смокчучи, нагнітати або витягувати що-небудь.

НАСМО́КТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.,* **НАСМОКТА́ТИСЯ,** -мокчу́ся, -мо́кчешся, *док.* 1. *тільки док., перех. і без додатка.* Багато, досхочу посмоктати. 2. *неперех., перен., розм.* Напиватися доп'яна. // *перех.* Багато випивати чого-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **насмо́ктувати.**

НАСМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насмоли́ти.**

НАСМОЛИ́ТИ *див.* **насмо́лювати.**

НАСМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насмо́лювати.**

НАСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **НАСМОЛИ́ТИ,** -молю́, -мо́лиш, *док., перех.* Натирати, покривати смолою. *Насмолити дно човна.*

НАСНА́ГА, -и, *ж.* 1. Фізична енергія; сила. 2. Стан душевного піднесення; запал. 3. Творчий запал; душевна зарядка. 4. Творче завзяття, бойовий настрій; піднесення.

НАСНА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насна́жити.**

НАСНА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **насна́жений.**

НАСНА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насна́жити.** *Філософське наснаження творів. Наснаження сюжету.*

НАСНА́ЖИТИ *див.* **насна́жувати.**

НАСНА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАСНА́ЖИТИ,** -жу, -жиш, *док., перех. і без додатка.* Викликати душевне піднесення, творчий запал; спонукати, будити, кликати до чого-небудь. // *чим.* Наповнювати, насичувати чим-небудь.

НАСНИ́ТИСЯ, -нюся, -ни́шся, *док., розм.* Уявитися, привидітися у сні. // *безос.*

НАСНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насно́вувати.**

НАСНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАСНУВА́ТИ,** -ую́, -ує́ш, *док., перех.* Намотувати нитки на що-небудь.

НАСНУВА́ТИ *див.* **насно́вувати.**

НАСОБА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., фам.* Навчитися вправно що-небудь робити, набути навику в чомусь.

НАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насо́вувати.**

НАСО́ВУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок., перех., розм.* Сунучи, класти в якій-небудь кількості.

НАСО́ВУВАТИ[2] *див.* **насува́ти.**

НАСО́ВУВАТИСЯ[1], -ується, *недок., розм.* Пас. до **насо́вувати**[1].

НАСО́ВУВАТИСЯ[2] *див.* **насува́тися.**

НАСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насоли́ти.**

НАСОЛИ́ТИ *див.* **насо́лювати.**

НАСОЛО́ДА, -и, *ж.* Вищий ступінь задоволення.

НАСОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насолоди́ти.**

НАСОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насоло́джувати.**

НАСОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **НАСОЛОДИ́ТИ,** -джу́, -ди́ш, *док., перех., розм.* Робити що-небудь солодким. *Насолодити кашу.*

НАСОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.,* **НАСОЛОДИ́ТИСЯ,** -джу́ся, -ди́шся, *док., розм.* Відчувати задоволення, зазнавати насолоди від кого-, чого-небудь.

НАСОЛОДИ́ТИ[1], -джу́, -ди́ш, *док., перех.* 1. Прорости́ти (зерно) для одержання солоду. 2. Довести (тісто) до легкого цукрового бродіння.

НАСОЛОДИ́ТИ[2] *див.* **насоло́джувати.**

НАСОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **насоло́джуватися.**

НАСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насо́лювати.**

НАСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **НАСОЛИ́ТИ,** -солю́, -со́лиш, *док.* 1. *перех.* Солінням заготовляти яку-небудь кількість чогось. *Насолити бочку капусти. Насолити кілька тонн риби* 2. *перех.* Класти сіль у що-небудь, посипати сіллю щось. // Класти у що-небудь багато солі; пересолювати. 3. *неперех., перен., розм.* Робити неприємності, шкодити кому-небудь.

НАСО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* пас. до **насо́лювати** 1, 2.

НАСО́ННИК, -у, *ч., діал.* Соняшник.

НАСО́С, -а, *ч.* Механізм для накачування або викачування рідин, газів; помпа. ** **Ва́куумний насо́с** – насос для видалення газів і пари із замкненого об'єму. **Водостру́минний насо́с** – насос, в якому для створення напору використовується кінетична енергія води.

НАСО́СНА, -ої, *ж., розм.* Насосна станція.

НАСО́СНИЙ, -а, -е. Стос. до насоса. *Насосний двигун.* // Який виробляє насоси. ** **насо́сна ста́нція** – споруда, устаткована для подавання води з низького рівня на вищий.

НАСО́СНО-КОМПРЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Признач. для напірного переміщення рідин і стиснених газів.

НАСО́С-ФОРСУ́НКА, насо́са-форсу́нки, *ч.* Одноплунжерний паливний насос високого тиску, сполучений з форсункою, для впорскування палива до камери згоряння.

НАСО́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насо́хти.**

НАСО́ХНУТИ *див.* **насиха́ти.**

НАСОЧИ́ТИСЯ *див.* **насо́чуватися.**

НАСО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насо́чуватися.**

НАСО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.,* **НАСОЧИ́ТИСЯ,** -чи́ться, *док.* 1. Просочуючись, натікати кудись або

в якій-небудь кількості. 2. Набиратися, просякати чим-небудь.
НА́СПА, -и, *ж.*, *діал.* Що-небудь насипане понад міру. ** **З на́спою** – з верхом.
НАСПА́К, *присл.*, *зах.* Назад, у зворотному напрямі.
НА́СПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наспа́ти**.
НАСПА́ТИ *див.* **насипа́ти**[2].
НАСПА́ТИСЯ *див.* **насипа́тися**[2].
НАСПЕРЕЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Багато, довго посперечатися.
НАСПИ́ННИЙ, -а, -е. Який міститься на спині або накладається на спину.
НАСПИ́ННИК, -а, *ч.* Металеве покриття, яке захищало спину воїна від ушкодження.
НАСПИРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наспиртува́ти**.
НАСПИРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наспирто́вувати**.
НАСПИРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, НАСПИРТУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *док.*, *перех.* Насичувати спиртом.
НАСПИРТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, НАСПИРТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Насичуватися спиртом. 2. *перен.*, *розм.* Напиватися доп'яна. 3. *тільки недок.* Пас. до **наспирто́вувати**.
НАСПИРТУВА́ТИ *див.* **наспирто́вувати**.
НАСПИРТУВА́ТИСЯ *див.* **наспирто́вуватися**.
НА́СПІВ, -у, *ч.* Те саме, що **мело́дія** 2.
НАСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наспіва́ти**[2]. // **наспі́вано**, *безос. присудк. сл.*
НАСПІВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, НАСПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш *і діал.* НАСПІ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Ставати спілим, достиглим (про плоди, злаки і т. ін.). 2. *неперех.* Надходити, наближатися, розпочинатися, наступати (про час, пору і т. ін.). 3. *неперех.*, *розм.* Приходити, прибувати куди-небудь, з'являтися десь (перев. своєчасно, в потрібний момент). 4. *перех.* Те саме, що **догания́ти**.
НАСПІВА́ТИ[2] *див.* **наспі́вувати**.
НАСПІВА́ТИСЯ *див.* **наспі́вуватися**.
НАСПІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Протяжливий, схожий на спів. 2. Приємний для слуху, благозвучний; мелодійний.
НАСПІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **наспівни́й**.
НАСПІ́ВНО. Присл. до **наспівни́й**.
НАСПІ́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наспі́вувати**.
НАСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, НАСПІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *тільки недок.*, *перех. і без додатка.* Співати тихо, напівголосно. 2. *перех.*, *розм.* Співати багато (пісень, арій і т. ін.). 3. *перех.* Співати для запису на платівку і т. ін. 4. *перех.*, *розм.* Співаючи, викликати щось, досягати чого-небудь. 5. *перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Наговорювати, настирливо переконувати в чому-небудь.
НАСПІ́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, НАСПІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Співати багато, досхочу, до повного задоволення.
НАСПІ́Д, *присл.* У напрямі до низу, до чого-небудь, що міститься в нижній частині. // На нижню частину, на дно. // Під що-небудь.
НА́СПІЛ, *присл.* 1. Спільно, для спільного обробітку (про поле). 2. Те саме, що **споловини**.
НАСПІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наспі́ти**.
НАСПІ́НУТИ *див.* **наспіва́ти**[1].
НАСПІ́ТИ *див.* **наспіва́ти**[1].
НА́СПІХ, *присл.* Поспіхом, похапцем, нашвидку.
НАСПО́Ді. 1. *присл.* У нижній частині, у глибині чого-небудь, на дні. // Під чим-небудь. 2. *у знач. прийм.*, *з род. в.* Уживається для вира-ження місця дії у нижній частині, на дні чого-небудь.
НАСПО́ТИЧ, НАСПО́ТИЧКИ, *присл.*, *діал.* Спотикаючись.
НАСПО́ТИЧКИ *див.* **наспо́тич**.
НАСПРА́ВДІ, *присл.* У дійсності; дійсно, справді.
НАСПРА́ВЖКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **наспра́вді**.
НАСПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Придбати яку-небудь кількість чогось (про одежу, взуття і т. ін.). 2. Організувати, влаштувати велику кількість чого-небудь (про обіди, весілля і т. ін.).
НАССА́ТИ *див.* **насиса́ти**.
НАССА́ТИСЯ *див.* **насиса́тися**.
НАСТ, -у, *ч.* Обледеніла кірка на поверхні снігу.
НАСТАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **настава́ти**.
НАСТАВА́ТИ, -стає́, *недок.*, НАСТА́ТИ, -ста́не, *док.* 1. Надходити, наближатися, розпочинатися (про час, пору і т. ін.). // Ставати стійким, незмінним (про погоду і т. ін.). 2. *перен.* Замінюючи один стан іншим, поширюватися. 3. *діал.* З'являтися, ставати (про людей). 4. *на чому – що*, *діал.* Наполягати.
НАСТА́ВИТИ[1] *див.* **наставля́ти**[1].
НАСТА́ВИТИ[2] *див.* **наставля́ти**[2].
НАСТА́ВИТИСЯ *див.* **наставля́тися**.
НАСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наста́вити**[1]. // **наста́влено**, *безос. присудк. сл.*
НАСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наставля́ти**.
НАСТАВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, НАСТА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* наста́влять; *док.*, *перех.* 1. Ставити яку-небудь кількість чогось. 2. Наводити, направляти, націлювати і т. ін. у потрібному напрямку що-небудь. // *розм.* Спрямовувати, скеровувати на кого-, що-небудь (очі, погляд). 3. Витягаючи, висуваючи, підставляючи, наближати до кого-, чого-небудь. 4. *тільки док.*, *кого, ким, на кого, рідко за кого*, *розм.* Призначати кого-небудь на якусь посаду, роботу, доручати кому-небудь щось робити. 5. *заст.* Приготовляти (їжу).
НАСТАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, НАСТА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* наста́влять; *док.*, *перех.* Даючи поради, навчати чогось; повчати. *Наставляти на добру путь.*
НАСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, НАСТА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* наста́вляться; *док.* 1. *розм.* Звертати свою увагу на кого-, що-небудь з наміром оволодіти ним, захопити його. // Спрямовувати, скеровувати на кого-, що-небудь очі, погляд. 2. *перен.*, *розм.* Мати намір, збиратися робити що-небудь. 3. *заст.* Утворюватися, з'являтися. 4. *тільки недок.* Пас. до **наставля́ти**[1].
НАСТА́ВНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто дає поради, навчає; порадник, учитель. // Досвідчений працівник, що здійснює шефство над молодими робітниками, робітницями. 2. *діал.* Наглядач.
НАСТА́ВНИЦТВО, -а, *с.* Діяльність, що полягає в поданні допомоги порадами, навчанням і т. ін.; заняття наставника (у 1 знач.). // Форма професійної підготовки і виховання молоді на виробництві, яка здійснюється наставниками.
НАСТА́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Який містить вказівки або поради діяти певним чином. // Власт. начальникові; повчальний. // Пов'язаний з діяльністю наставника.
НАСТА́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **наста́вник** 1.
НАСТА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насталити**.
НАСТА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наста́лити**.
НАСТАЛИ́ТИ *див.* **наста́лювати**.
НАСТА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наста́лювати**.
НАСТА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, НАСТАЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Наварювати сталлю і нагострювати що-небудь у якійсь кількості.
НАСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наста́ти** 1, 2.
НАСТАНО́ВА, -и, *ж.* 1. Вказівка або порада діяти певним чином. // Директива керівних органів. 2. *псих.* Стан готовності, схильності людини до виконання певного виду діяльності.
НАСТАНОВИ́ТИ[1] *див.* **настановля́ти**[1].
НАСТАНОВИ́ТИ[2] *див.* **настановля́ти**[2].
НАСТАНО́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **настанови́ти**[1].
НАСТАНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **настано́ва**.
НАСТАНОВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, НАСТАНОВИ́ТИ, -новлю́, -но́виш; *мн.* настано́влять; *док.*, *перех.* 1. *розм.* Те саме, що **наставля́ти**[1] 1, 3 – 5. 2. *заст.* Установлювати, запроваджувати.
НАСТАНОВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, НАСТАНОВИ́ТИ, -новлю́, -но́виш; *мн.* настано́влять; *док.*, *перех.* Те саме, що **наставля́ти**[2].
НАСТАНО́ВНИЙ, -а, -е. Принципово важливий, який дає настанову. *Настановна лекція.* ** **настано́вні реа́кції** – сукупність рефлекторних рухів, за допомогою яких тварини стають на кінцівки з встановленням голови тім'ям догори.
НАСТАРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **надба́ти** 1.
НАСТАРЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, НАСТА́РЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Настачати.
НАСТА́РЧИТИ *див.* **настарча́ти**.
НАСТА́РЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *діал.* Настачитися.
НАСТА́ТИ *див.* **настава́ти**.
НАСТАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, НАСТА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Постачаючи, задовольняти чиї-небудь потреби в чомусь.
НАСТА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наста́чити**.
НАСТА́ЧИТИ *див.* **настача́ти**.
НАСТА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **наста́чити**.
НА́СТЕЖ, НАСТЕЖІ́НЬ, *присл.*, *зах.* Навстіж.
НАСТЕЖИ́, *присл.*, *діал.* Навстіж.
НАСТЕЖІ́НЬ *див.* **на́стеж**.
НАСТЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настели́ти**. // **насте́лено**, *безос. присудк. сл.*
НАСТЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **на́стил**.
НАСТЕЛИ́ТИ *див.* **настила́ти**.
НАСТЕЛИ́ТИСЯ, -е́литься, *док.* Пас. до **настели́ти**.
НАСТЕ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто настеляє що-небудь.
НАСТЕ́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **насте́лювач**.
НАСТЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **настеля́ти** і **настеля́тися**.
НАСТЕЛЯ́ТИ *див.* **настила́ти**.
НАСТЕЛЯ́ТИСЯ *див.* **настила́тися**.
НАСТЕРЕГТИ́ *див.* **настеріга́ти**.
НАСТЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **настеріга́ти**.
НАСТЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, НАСТЕРЕГТИ́, -ежу́, -ежеш, *док.*, *перех.*, *розм.* Таємно бачити, помічати.
НАСТИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, НАСТИ́ГНУТИ *і* НАСТИ́ГТИ, -гну, -гнеш; *мин. ч.* насти́г, -ла, -ло; *док.* 1. *перех.* Наздоганяти кого-, що-небудь під час руху; переслідуючи, доганяти. // Заставати, захоплювати зненацька кого-небудь. 2. *неперех.* Приходити, прибувати куди-небудь, з'являтися десь (перев. вчасно, у потрібний момент). 3. *неперех.* Наступати, наближатися (про час, подію, стан і т. ін.). 4. *неперех.*, *розм.* Ставати спілим, стиглим у якій-небудь кількості (про плоди, злаки і т. ін.); доспівати, достигати. 5. *перех.* Траплятися з ким-небудь (про горе, нещастя і т. ін.).
НАСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насти́гнути**.
НАСТИ́ГНУТИ *див.* **настига́ти**.
НАСТИ́ГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насти́гнути** 1.
НАСТИ́ГТИ *див.* **настига́ти**.
НА́СТИЛ, -у, *ч.* 1. Поверхня чого-небудь, утворена з настелених дощок або чогось іншого. 2. *чого, який.* Те, що покриває що-небудь, настелене на чомусь. // Шар снігу на чому-небудь.
НАСТИ́Л, -у, *ч.* Те саме, що **настила́ння**.
НАСТИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **настила́ти** і **настила́тися**. *Настилання паркету.*
НАСТИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* НАСТЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, НАСЛА́ТИ, -стелю́, -сте́леш *і* НАСТЕЛИ́ТИ, -стелю́, -сте́лиш, *док.*, *перех.* 1. Розкладати, розміщувати що-небудь на поверхні чогось рівномірним шаром. 2. Щільно кладучи і закріплюючи що-небудь, робити настил; будувати, споруджувати що-небудь у такий спосіб.
НАСТИЛА́ТИСЯ, -а́ється *і* НАСТЕЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Розкладатися, розміщуватися на поверхні чого-небудь рівномірним шаром.
НАСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який рухається паралельно до поверхні землі на незначній висоті (про політ куль, мін, снарядів і т. ін.). *Настильний вогонь.*
НАСТИЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до настилання. *Настильні роботи.*
НАСТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст із настилання; той, хто займається настиланням чого-небудь.
НАСТИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **насти́льник**.
НАСТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **насти́льний**.
НАСТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Зрізати або зрубати яку-небудь кількість чогось.
НАСТИ́РА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Набридлива, надокучлива людина.
НАСТИ́РИТИ *див.* **насти́рювати**.
НАСТИ́РИТИСЯ *див.* **насти́рюватися**.
НАСТИ́РЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який набридає, надокучає своїми діями, вчинками і т. ін.; набридливий, надокучливий. // *перен.* Який часто повторюється, одноманітно діє, неприємно вражаючи. 2. *перен.* Який довго, невідступно діє, виявляється (про думку, ідею і т. ін.); невідчепний, нав'язливий. 3. Завзятий, наполегливий.
НАСТИ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **насти́рливий** 1, 3. // *розм.* Уперта наполегливість, завзятість у досягненні мети.
НАСТИ́РЛИВО. Присл. до **насти́рливий**.
НАСТИ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **насти́рливий**.
НАСТИ́РНО. Присл. до **насти́рний**.
НАСТИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, НАСТИ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *діал.* Нав'язувати.
НАСТИ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, НАСТИ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Ставати неприємним, противним (через одноманітність, утомливу повторюваність і т. ін.); набридати, надокучати.
НА́СТІЖ *див.* **на́встіж**.
НА́СТІЇ, -ій, *мн.* Рухи органів рослин у відповідь на зміну чинників зовнішнього середовища (світло, температура та ін.), що діють ненаправлено.
НАСТІ́Й, -то́ю, *ч.* 1. Витяжка з рослинної чи тваринної речовини, що утворилася в тій рідині, в яку ця речовина вміщена; водяний розчин спеціально приготовлених екстрактів. 2. Те саме, що **насто́йка** 1. 3. Стійкий запах чого-небудь.
НАСТІ́ЙЛИВИЙ, -а, -е. 1. Завзятий, стійкий, непохитний у досягненні чого-небудь; наполегливий. 2. Який виражає завзяття, стійкість, непохитність; наполегливий. // Який здійснюється з виявленням завзяття, стійкості, непохитності.
НАСТІ́ЙЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **насті́йливий**.
НАСТІ́ЙЛИВО. Присл. до **насті́йливий**.
НАСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється з наполегливістю, завзяттям; сповнений наполегливості, завзяття. 2. Дуже потрібний; невідкладний.
НАСТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **насті́йний**.
НАСТІ́ЙНО. Присл. до **насті́йний**.
НАСТІКА́ТИ, -а́є, *док.* Стікаючи або просочуючись, скупчитися десь у якій-небудь кількості.
НАСТІ́ЛЬКИ, *присл.* Такою мірою.
НАСТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для столу. ** **насті́льний те́ніс** – спортивна гра; грають целулоїдним м'ячиком і ракетками на прямокутному столі через сітку. 2. *перен.* Завжди потрібний і такий, що постійно використовується.
НАСТІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **скa̋терка**.
НАСТІ́ЛЬНО. Присл. до **насті́льний**.
НАСТІ́ННИЙ, -а, -е. Признач. для розміщення, вивішування на стіні. // Виконаний на стіні.
НАСТОБІ́СІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *фам.* Дуже набриднути, надокучити. // *безос.*
НАСТОБУ́РЧЕНИЙ *див.* **настовбу́рчений**.
НАСТОБУ́РЧИТИ *див.* **настовбу́рчувати**.
НАСТОБУ́РЧИТИСЯ *див.* **настовбу́рчуватися**.
НАСТОБУ́РЧУВАТИ *див.* **настовбу́рчувати**.
НАСТОБУ́РЧУВАТИСЯ *див.* **настовбу́рчуватися**.
НАСТОВБУ́РЧЕНИЙ, *рідко* НАСТОБУ́РЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настовбу́рчити**, **настобу́рчити**. 2. *у знач. прикм.* Піднятий вверх, поставлений сторч. // З піднятим уверх пір'ям, волоссям, шерстю і т. ін. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Збуджений неприємним хвилюванням; похмурий, незадоволений, насуплений.
НАСТОВБУ́РЧИТИ *див.* **настовбу́рчувати**.
НАСТОВБУ́РЧИТИСЯ *див.* **настовбу́рчуватися**.
НАСТОВБУ́РЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **настовбу́рчувати**.
НАСТОВБУ́РЧУВАТИ *і рідко* НАСТОБУ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, НАСТОВБУ́РЧИТИ *і рідко* НАСТОБУ́РЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Розсувати в боки, наїжачувати (плавники, колючки і т. ін.). 2. Піднімати вверх, ставити сторч (пір'я, волосся, шерсть і т. ін.). // Піднімати, щоб не прилягало щільно, а стирчало. // Насуплювати.
НАСТОВБУ́РЧУВАТИСЯ *і рідко* НАСТОБУ́РЧУВАТИСЯ, -уюся, уєшся, *недок.*, НАСТОВБУ́РЧИТИСЯ *і рідко* НАСТОБУ́РЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* 1. Розсуваючись, підніматися, ставати сторч (про волосся, шерсть і т. ін.). 2. *розм.* Не прилягати щільно,

піднімаючись, стирчати (про одяг). 3. Розставляти, піднімати пір'я (про птахів). 4. *перен., розм.* Надуватися, нахмурюватися, насуплюватися (про людей).

НА́СТОВИЙ, -а, -е. Стос. до насту.

НА́СТОВИК, -а, *ч.* Заєць зимового виплоду, що народився під час насту, який утворився при першому таненні снігу.

НАСТОГИ́ДНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Те саме, що **набри́днути**. // *безос.*

НАСТО́ЄЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **насто́йка**.

НАСТО́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **насто́янка**.

НАСТО́ЙКОВИЙ, -а, -е. Стос. до настойки, власт. їй.

НАСТОПТА́ТИ *див.* **насто́птувати**.

НАСТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТОПТА́ТИ**, -топчу́, -то́пчеш, *док., заст.* Наступати (у 1 знач.). // Наступивши, розбивати що-небудь.

НАСТОРО́ГА, -и, *ж.* Те саме, що **насторо́женість**.

НАСТОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Напружено-уважний, тривожний, зосереджений у чеканні чого-небудь. // Який виражає напружено-уважний, тривожний, зосереджений стан.

НАСТОРО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **насторо́жений**.

НАСТОРО́ЖЕНО. Присл. до **насторо́жений**.

НАСТОРОЖИ́ТИ *див.* **насторо́жувати**.

НАСТОРОЖИ́ТИСЯ *див.* **насторо́жуватися**.

НАСТОРО́ЖІ, *присл.* Пильно, уважно. *Бути насторожі.*

НАСТОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насторо́жувати**.

НАСТОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТОРОЖИ́ТИ**, -жу́, -жи́ш, *док., перех.* Викликати напружену увагу, зосередженість, занепокоєння, тривогу. *Насторожувати вуха.*

НАСТОРО́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАСТОРОЖИ́ТИСЯ**, -жу́ся, -жи́шся, *док.* Ставати напружено-уважним, зосередженим; виявляти напружену увагу, занепокоєння, тривогу.

НАСТОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **насторо́чити**. // *у знач. прикм.*

НАСТОРО́ЧИТИ *див.* **насторо́чувати**.

НАСТОРО́ЧИТИСЯ *див.* **насторо́чуватися**.

НАСТОРО́ЧУВАННЯ, -я, *ч.* Дія за знач. **насторо́чувати**.

НАСТОРО́ЧУВАТИ *і* **НАСТОРО́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТОРО́ЧИТИ**, -чу, -чиш *і* **НАСТОРО́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех., діал.* 1. Настовбурчувати. // Наставляти. 2. Спрямовувати.

НАСТОРО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАСТОРО́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док., діал.* 1. Насторожуватися. 2. Збиратися, готуватися.

НАСТОРО́ШИТИ *див.* **насторо́чувати**.

НАСТОРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насторо́шувати**.

НАСТОРО́ШУВАТИ *див.* **насторо́чувати**.

НА́СТОРЧ, *присл.* 1. У вертикальному положенні; сторч, сторчма. 2. *перен., розм.* Всупереч, наперекір кому-, чому-небудь.

НАСТОЧОРТІ́ЛИЙ, -а, -е, *фам.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **насточорті́ти**.

НАСТОЧОРТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., фам.* Дуже набриднути, надокучити. // *безос.*

НАСТО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **насто́ювати**.

НАСТО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насто́ювати**[1] і **насто́юватися**.

НАСТО́ЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **НАСТО́ЯТИ**, -о́ю, -о́їш, *док., перех.* Залишивши що-небудь якоюсь рідиною або помістивши його в рідину, давати можливість постояти, щоб утворився настій.

НАСТО́ЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок., рідко.* Стояти де-небудь протягом тривалого часу.

НАСТО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАСТО́ЯТИСЯ**, -о́їться, *док.* Утворювати, давати настій, настоянку.

НАСТО́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насто́яти**[2]. 2. *у знач. прикм.* Міцний від тривалого стояння (про вино і т. ін.).

НАСТО́ЯНКА, -и, *ж.* 1. Горілка або спирт, настояний на ягодах, плодах, травах. 2. Те саме, що **насті́й** 1.

НАСТО́ЯНКОВИЙ, -а, -е. Стос. до настоянки, власт. їй.

НАСТО́ЯНОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **насто́янка**.

НАСТО́ЯТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Начальник чоловічого монастиря; ігумен. 2. Старший священик православної церкви. 3. *діал.* Спадкоємець.

НАСТО́ЯТИ *див.* **насто́ювати**[1].

НАСТО́ЯТИСЯ *див.* **насто́юватися**.

НАСТОЯ́ТИСЯ, -ою́ся, -ої́шся, *док., розм.* Довго, досхочу постояти.

НАСТРАЖДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Зазнати страждань.

НАСТРА́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настраха́ти**. // *у знач. прикм.*

НАСТРАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **НАСТРАШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док., перех.* Викликати, вселити страх; налякати.

НАСТРАХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **НАСТРАШИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -ши́шся, *док.* Зазнати страху, дуже злякатися.

НАСТРА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настраши́ти**.

НАСТРАШИ́ТИ *див.* **настраха́ти**.

НАСТРАШИ́ТИСЯ *див.* **настраха́тися**.

НАСТРА́ШКА, -и, *ж.* Дія і стан за знач. **настраха́ти**, **настраши́ти** і **настраха́тися**, **настраши́тися**.

НАСТРЕ́ЛЯНИЙ *див.* **настрі́ляний**.

НАСТРЕЛЯ́ТИ *див.* **настрі́лювати**.

НАСТРЕЛЯ́ТИСЯ *див.* **настріля́тися**.

НАСТРЕ́МЕЦЬ, -мця, *ч., діал.* Спадкоємець.

НАСТРЕ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настре́нчити**.

НАСТРЕ́НЧИТИ *див.* **настре́нчувати**.

НАСТРЕ́НЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **настре́нчувати**.

НАСТРЕ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТРЕ́НЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех., проти кого, розм.* Те саме, що **настро́ювати** 4.

НАСТРИБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Доволі, досхочу пострибати.

НА́СТРИГ, -у, *ч.* Кількість вовни, настрижена з вівці за який-небудь час.

НАСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАСТРИ́ГТИ**, -ижу́, -иже́ш, *док., перех.* Стрижучи (ножицями, спеціальною машинкою і т. ін.), заготовляти яку-небудь кількість чогось.

НАСТРИ́ГТИ *див.* **настрига́ти**.

НАСТРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настри́гти**. // **настри́жено**, *безос. присудк. сл.*

НА́СТРІЙ, -рою, *ч.* 1. Внутрішній, душевний стан. 2. Напрям думок, інтересів, почуттів і т. ін.; настроєність. 3. Охота, бажання робити що-небудь, займатися чимсь. 4. Відносно стійкі емоції, що мають вплив на психічну діяльність. *Веселий настрій. Сумний настрій.*

НАСТРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **на́стрій**.

НАСТРІ́ЛЮВАТИ, -люю, -люєш, *недок.*, **НАСТРІЛЯ́ТИ** *і розм., рідко* **НАСТРЕЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Стріляючи, убивати яку-небудь кількість (звірів, птахів і т. ін.). 2. *розм.* Випрошуючи, отримати в якій-небудь кількості.

НАСТРІ́ЛЯНИЙ, *розм., рідко* **НАСТРЕ́ЛЯНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настріля́ти**, **настреля́ти**.

НАСТРІЛЯ́ТИ *див.* **настрі́лювати**.

НАСТРІЛЯ́ТИСЯ, *рідко* **НАСТРЕЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* Удосталь, досхочу постріляти.

НАСТРІ́ЧУ, *присл., розм.* Те саме, що **назу́стріч**.

НАСТРО́ЄВИЙ, -а, -е. Стос. до настрою.

НАСТРО́ЄВІСТЬ, -вості, *ж., зах.* Настрій.

НАСТРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настро́їти**.

НАСТРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **на́стрій** 2.

НАСТРО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **настро́їти**.

НАСТРО́ЇТИ *див.* **настро́ювати**. ** **настро́їти на яку хвилю, хвилю** *чого* (*див.* **хвиля**).

НАСТРО́ЇТИСЯ *див.* **настро́юватися**.

НАСТРО́ЙКА, -и, *ж.* Механізм, признач. для настроювання приладів.

НАСТРОМИ́ТИ *див.* **настро́млювати**.

НАСТРОМИ́ТИСЯ *див.* **настро́млюватися**.

НАСТРО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настроми́ти**. // **настро́млено**, *безос. присудк. сл.*

НАСТРО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **настроми́ти**.

НАСТРО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **настро́млювати**.

НАСТРО́МЛЮВАТИ, -люю, -люєш, *недок.*, **НАСТРОМИ́ТИ**, -ромлю́, -ро́миш; *мн.* настро́млять; *док., перех.* 1. Проткнувши, насаджувати на що-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **наклада́ти**.

НАСТРО́МЛЮВАТИСЯ, -лююся, -люєшся, *недок.*, **НАСТРОМИ́ТИСЯ**, -ромлю́ся, -ро́мишся; *мн.* настро́мляться; *док.* 1. Необережно наштовхуючись на що-небудь гостре, наколотися, поранитися. 2. *тільки недок.* Пас. до **настро́млювати**.

НАСТРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настрочи́ти**.

НАСТРОЧИ́ТИ *див.* **настро́чувати**.

НАСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **настро́чувати**.

НАСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТРОЧИ́ТИ**, -рочу́, -ро́чиш, *док., перех.* 1. Вистрочувати що-небудь на чомусь. 2. Нашивати, пришивати що-небудь за допомогою строчіння. 3. *тільки док., перен., розм.* Швидко написати що-небудь.

НАСТРО́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для настроювання чого-небудь.

НАСТРО́ЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **настро́ювач**.

НАСТРО́ЮВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **настро́ювальник**.

НАСТРО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **настро́ювати**.

НАСТРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **настро́ювати**. // Процес модифікації якої-небудь працездатної системи в цілому або її параметрів для досягнення кращої відповідності системи її середовищу. // У системах обробки інформації – модифікація адрес у об'єктному або завантажувальному модулі.

НАСТРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАСТРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док., перех.* 1. Надавати якому-небудь музичному інструментові певної висоти звуку, певного строю. 2. Налагоджувати, регулювати, робити придатним для роботи (верстат, механізм і т. ін.). // Пристосовувати, установлювати для приймання хвиль (радіо, магнітних і т. ін.). // *перен., рідко.* Наводити порядок у чому-небудь. 3. *як, на що і без додатка.* Викликати у кого-небудь певний настрій, стан. // Вселяти, прищеплювати кому-небудь якісь думки, ідеї, почуття і т. ін. 4. *проти кого.* Підбурювати проти кого-небудь, викликати вороже ставлення до когось, чогось.

НАСТРО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАСТРО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.* 1. Ставати налагодженим, настроєним (про музичний інструмент, верстат, механізм і т. ін.). 2. *розм.* Підготовлятися до здійснення чого-небудь. 3. *як, на що.* Створювати в собі певний настрій, стан. // Викликати в себе бажання робити що-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **настро́ювати**.

НАСТРО́ЮВАЧ, -а, *ч.* Фахівець із настроювання музичних інструментів, верстатів, механізмів і т. ін.

НАСТРО́ЮВАЧКА, -и. Жін. до **настро́ювач**.

НАСТРО́ЮВАЧ-РЕМО́НТНИК, настро́ювача-ремо́нтника, *ч.* Фахівець із настроювання та ремонту музичних інструментів, механізмів і т. ін.

НАСТРО́ЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **настро́ювати**.

НАСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настру́гати**.

НАСТРУГА́ТИ *див.* **настру́гувати**.

НАСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТРУГА́ТИ**, настружу́, настру́жеш і наструга́ю, наструга́єш, *док., перех.* 1. Стружучи, виготовляти яку-небудь кількість чогось. // Стружучи, подрібнювати що-небудь. 2. *перен., фам.* Без особливих зусиль збирати, набувати, заробляти. 3. *жарт.* Робити дітей.

НАСТРУ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настру́нчити**.

НАСТРУ́НЧИТИ *див.* **настру́нчувати**.

НАСТРУ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* дія за знач. **настру́нчувати**.

НАСТРУ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТРУ́НЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* Те саме, що **настро́ювати** 1, 3, 4.

НАСТРЯ́МОК, -мку, *ч., діал.* Невелика кількість сіна, соломи, дров.

НАСТУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насту́дити**.

НАСТУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насту́джувати**.

НАСТУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТУДИ́ТИ**, -студжу́, -сту́диш, *док., перех.* Робити холодним, позбавляти тепла; вистуджувати, охолоджувати.

НАСТУДИ́ТИ *див.* **насту́джувати**.

НАСТУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насту́кати**.

НАСТУ́КАТИ *див.* **насту́кувати**.

НАСТУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насту́кувати**.

НАСТУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТУ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. *тільки недок., неперех.* Час від часу злегка стукати; постукувати. 2. *перех.* Постукуючи, виявляти що-небудь. *Настукати тріщину в горщку.* 3. *перех.* Друкувати на друкарській машинці. *Настукати кілька сторінок.* 4. *перех., перев. зі сл.* г о л о в а, в у х а. Багато стукаючи, неприємно впливати на кого-, що-небудь, стомлювати когось, щось. *Настукати вуха.* 5. *розм., жарг.* Таємно повідомляти, доносити.

НА́СТУП, -у, *ч.* Бойові дії військ проти противника, який обороняється, з метою просування вперед. // Інтенсивні дії для досягнення бажаних наслідків.

НАСТУПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до наступу; який має характер наступу. // Який служить для наступу. *Наступальна зброя.*

НАСТУПА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наступа́льний**. // Активність, наступальний характер кого-, чого-небудь, чиїх-небудь дій.

НАСТУПА́ЛЬНО. Присл. до **наступа́льний**.

НАСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАСТУПИ́ТИ**, -ступлю́, -сту́пиш; *мн.* насту́плять; *док.* 1. Ставати ногою, лапою і т. ін. на кого-, що-небудь. // *рідко.* Налягати вагою свого тіла на ногу, лапу і т. ін. 2. З боєм рухатися вперед, переслідуючи противника; здійснювати наступ. // *на кого – що.* Атакувати кого-, що-небудь; нападати на когось, щось із метою захоплення, завоювання. // Інтенсивно діяти проти кого-, чого-небудь для досягнення бажаних наслідків. 3. *перев. недок., на кого – що.* Рухаючись уперед, тіснити кого-небудь. // Наполегливо вимагати, домагатися чого-небудь, доводити щось. 4. *перен.* Наближаючись, насуватися на що-небудь. (про неживі предмети, явища природи). // Щільно оточувати, прилягати до чого-небудь. 5. Те саме, що **настава́ти** 1, 2. // Те саме, що **става́тися**.

НАСТУПИ́ТИ *див.* **наступа́ти**.

НАСТУ́ПНИЙ, -а, -е. Який наступає (у 5 знач.), розташовується або з'являється слідом за ким-, чим-небудь; найближчий після когось, чогось. // Який має відбутися.

НАСТУ́ПНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто змінює кого-небудь на якомусь посту, займає місце або посаду свого попередника. // Продовжувач чиєї-небудь діяльності, чиїхось традицій. 2. *книжн., рідко.* Особа, яка одержала спадщину або яка має право на одержання її.

НАСТУ́ПНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **насту́пність**.

НАСТУ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **насту́пник**.

НАСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Перехід чого-небудь від попереднього до наступного. // Неперервне проходження предметів, явищ і т. ін. одного за одним.

НА́СТУПЦЕМ, *присл., діал.* Наступально, рішуче.

НАСТУРА́Н, -у, *ч.* Радіоактивний мінерал, різновид уранініту.

НАСТУ́РЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **красо́ля**.

НАСТЬО́БАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настьоба́ти**[1].

НАСТЬО́БАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **настьоба́ти**[2].

НАСТЬОБА́ТИ[1] *див.* **настьо́бувати**[1].

НАСТЬОБА́ТИ[2] *див.* **настьо́бувати**[2].

НАСТЬО́БУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТЬОБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Стьобаючи, виготовляти в якій-небудь кількості.

НАСТЬО́БУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАСТЬОБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. *тільки недок.* Час від часу бити кого-небудь батогом, лозиною і т. ін. 2. Бити кого-небудь або що-небудь чимсь гнучким і дошкульним.

НАСТЯ́ГАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **настяга́ти**.

НАСТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* 1. Зібрати, знести яку-небудь кількість чогось в одне місце. // Зібравши, залучити яку-небудь кількість людей до чогось. 2. Заощаджуючи, з труднощами нагромадити (гроші).

НАСТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., фам.* 1. *безос.* Зійтися, зібратися в одне місце (в якій-небудь кількості). 2. Нагромадити, настачити чогось, забез-

печити себе чим-небудь із деякими труднощами.

НАСУВ, -у, *ч.* Форма порушеного залягання шарів гірських порід з розривом їхньої суцільності.

НАСУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насува́ти**.

НАСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **НАСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *перех.*, *розм.* Надівати, натягати що-небудь на голову (часом закриваючи якусь частину обличчя). // Зсовувати, спускати нижче. 2. *перев. недок.*, *неперех.* Рухаючись уперед у великій кількості, тіснити кого-небудь, наступати на когось. 3. *неперех.*, *перен.* Розпочинатися, виникати; наближатися, надходити. 4. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Приходити, збиратися у великій кількості. // *безос.* 5. *неперех.* Рухаючись, наближатися. // *безос.*

НАСУВА́ТИСЯ -а́юся, -а́єшся *і* **НАСО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Рухаючись, наближатися. // *на що.* Рухаючись, заступати, закривати собою що-небудь. // *розм.* Наближаючись упритул, різко напирати, навалюватися на кого-, що-небудь. // *перен.* Щільно оточувати, прилягати до чого-небудь. 2. Рухатися вперед. 3. *перен.* Надходити, наближатися в часі. 4. *на що.* Зсовуючись, спускаючись нижче, закривати собою що-небудь. 5. *перен.*, *діал.* Виникати, з'являтися, охоплювати (про думки, мрії і т. ін.).

НАСУВНИ́Й, -а́, -е́. Пристосований до насування.

НАСУДИ́ТИСЯ, -суджу́ся, -су́дишся, *док.* Багато, досхочу поговорити, обмірковуючи, засуджуючи чиї-небудь вчинки.

НАСУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насука́ти**.

НАСУКА́ТИ *див.* **насу́кувати**.

НАСУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насу́кувати**.

НАСУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСУКА́ТИ**, насучу́, насу́чиш *і* насука́ю, насука́єш, *док.*, *перех.* Сукаючи, виготовляти що-небудь. // Сукати певну кількість чого-небудь.

НАСУ́МРЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **насу́плений** 2, 4. *Насумрений ранок.*

НАСУ́МРЕНО. Присл. до **насу́мрений**.

НАСУ́МРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* Те саме, що **насу́питися** 1.

НАСУМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Сумувати довгий час; зазнати багато горя, лиха.

НАСУ́НЕНИЙ, **НАСУ́НУТИЙ**, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **насу́нути** 1. // *у знач. прикм.*

НАСУ́НУТИ *див.* **насува́ти**.

НАСУ́НУТИЙ *див.* **насу́нений**.

НАСУ́НУТИСЯ *див.* **насува́тися**.

НАСУПЕРЕКИ́, *присл.*, *діал.* Наперекір.

НАСУ́ПИТИ *див.* **насу́плювати**.

НАСУ́ПИТИСЯ *див.* **насу́плюватися**.

НАСУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **насу́пити** 2. 2. *у знач. прикм.* Похмурий, невдоволений, надутий. 3. *у знач. прикм.* Низько опущений над очима, перев. як вираз невдоволення, задумливості (про брови). 4. *у знач. прикм.*, *перен.* Хмурий, темний (про предмети і явища природи).

НАСУ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **насу́плений**.

НАСУ́ПЛЕНО. Присл. до **насу́плений** 2.

НАСУ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насу́плювати**.

НАСУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАСУ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* насу́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Виражаючи невдоволення, гнів і т. ін., зсуваючи брови, морщити лоба. 2. *рідко.* Те саме, що **насува́ти** 1.

НАСУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **НАСУ́ПИТИСЯ**, -плюся, -пишся; *мн.* насу́пляться; *док.* 1. Ставати похмурим, невдоволеним, надутим. 2. Зсуватися (про брови), морщитися (про лоб) за виразу невдоволення, гніву і т. ін. 3. *перен.* Робитися хмурним, темним.

НАСУПО́НИТИСЯ *див.* **насупо́нюватися**.

НАСУПО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насу́плювати**.

НАСУПО́НЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **НАСУПО́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **насу́плюватися** 1.

НАСУПРОТИ́, *рідко* **НАСУПРОТИ́В**, *присл.*, *розм.* 1. Прямо перед ким-, чим-небудь; на протилежному боці. // *у знач. прийм.*, *з род. в.* Уживається для вираження розміщення кого-, чого-небудь перед ким-, чим-небудь; на протилежному боці від когось, чогось. 2. Всупереч, наперекір кому-, чому-небудь. 3. Те саме, що **назу́стріч**.

НАСУПРОТИ́В *див.* **насупроти́**.

НАСУРМА́ЧИТИСЯ *див.* **насурма́чуватися**.

НАСУРМА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насурма́чуватися**.

НАСУРМА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАСУРМА́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **насу́плюватися** 1.

НАСУ́РМИТИ, -млю, -миш; *мн.* насу́рмлять; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **насу́пити** 1.

НАСУРМИ́ТИ[1], -млю́, -ми́ш; *мн.* насурмля́ть; *док.*, *розм.* Багато посурмити.

НАСУРМИ́ТИ[2], -млю́, -ми́ш; *мн.* насурмля́ть; *док.*, *перех.* Нафарбувати, начорнити.

НАСУ́РМИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* насу́рмляться; *док.*, *розм.* Те саме, що **насу́питися**.

НАСУ́РМЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **насу́плений** 2, 4.

НАСУ́РМЛЕНО, *розм.* Присл. до **насу́рмлений**.

НАСУХО, *присл.* 1. До повної сухості; досуха. 2. *перен.*, *розм.* Без уживання спиртних напоїв. 3. *спец.* Без застосування в'яжучого розчину.

НАСУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **насуши́ти**. // **насу́шено**, *безос. присудк. сл.*

НАСУШИ́ТИ *див.* **насу́шувати**.

НАСУ́ШНИЙ *див.* **насу́щний**.

НАСУ́ШНИК *див.* **насу́щник**.

НАСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **насу́шувати**.

НАСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАСУШИ́ТИ**, -сушу́, -су́шиш, *док.*, *перех.* Сушити певну кількість чого-небудь.

НАСУ́ЩНИЙ, *розм.* **НАСУ́ШНИЙ**, -а, -е. Який має важливе життєве значення, украй необхідний. // *у знач. ім.* **насу́щний**, *розм.* **насу́шний**, -ного, *ч.* Те, що необхідне для прожитку, існування. ** **Хліб насу́щний (насу́шний)** – необхідне для прожитку, існування.

НАСУ́ЩНИК, **НАСУ́ШНИК**, -а, *ч.*, *розм.* Хліб як продукт харчування.

НАСУ́ЩНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **насу́щний**.

НА́СХИЛ, **НА́СХИЛЬ**, *присл.*, *діал.* Нахилившись, із нахилом.

НА́СХИЛЬ *див.* **на́схил**.

НАСХО́ДИТИСЯ, -диться, *док.*, *перев. безос.*, *розм.* Прийти, зібратися з різних кінців в одне місце у великій кількості.

НА́СЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Наш, не чужинний.

НАСЬО́РБАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Посьорбати багато чого-небудь; сьорбаючи, наїстися або напитися. 2. *перен.* Зазнати багато чого-небудь неприємного.

НАТАВА́ТИ, -тає́, *недок.*, **НАТА́НУТИ**, -не, *док.* Розтавати в якій-небудь кількості (про лід, сніг і т. ін.).

НАТА́НУТИ *див.* **натава́ти**.

НАТАНЦЮВА́ТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *док.*, *розм.* Потанцювати багато, досхочу.

НАТАРА́ПОМ, *присл.*, *зах.* Нахабно, зухвало.

НАТА́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натаска́ти**[1].

НАТА́СКАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Поверхові знання, набуті внаслідок неглибокого і поспішного вивчення чого-небудь, навчання чому-небудь.

НАТАСКА́ТИ[1] *див.* **ната́скувати**[1].

НАТАСКА́ТИ[2] *див.* **ната́скувати**[2].

НАТА́СКУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **ната́скувати**[1]. *Натаскування мисливських собак.*

НАТА́СКУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **ната́скувати**[2].

НАТА́СКУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАТАСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Кількома заходами приносити, доставляти що-небудь у великій кількості. 2. *мисл.* Навчати полюванню (перев. про собак).

НАТА́СКУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАТАСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Натягати, надягаючи що-небудь або укриваючись чим-небудь.

НАТАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натасува́ти**.

НАТАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натасо́вувати**.

НАТАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Тасуючи, перемішувати що-небудь. 2. *тільки док.* Побити боки кому-небудь.

НАТАСУВА́ТИ *див.* **натасо́вувати**.

НАТАТУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Зробити татуювання (на шкірі).

НАТАЧА́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Тачанка.

НАТВОРИ́ТИ, -творю́, -во́риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Наробити чого-небудь (найчастіше поганого, непередбачливого і т. ін.).

НА́ТЕ, *част. спонук.*, *розм.* Уживається у знач. б е р і т ь, в і з ь м і т ь, о д е р ж у й т е.

НАТЕКТИ́ *див.* **натіка́ти**.

НАТЕНЬКИ́, -і́в, *мн.*, *діал.* Натяки. ** **Дава́ти натеньки́**, *діал.* – натякати.

НАТЕПЕ́Р, *присл.*, *діал.* Тепер.

НАТЕРПІ́ТИСЯ, -терплю́ся, -те́рпишся; *мн.* нате́рпляться; *док.*, *чого і без додатка*, *розм.* Зазнати, перенести багато тяжкого, неприємного; настраждатися.

НАТЕ́РТИ *див.* **натира́ти**.

НАТЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нате́рти**. // *у знач. прикм.* // **нате́рто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **утрамбо́ваний**.

НАТЕ́РТИСЯ *див.* **натира́тися**.

НА́ТЕРТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Розкришена від тертя солома.

НАТЕРТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що **натира́ння**.

НАТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натеса́ти**.

НАТЕСА́ТИ *див.* **наті́сувати**.

НАТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *психол.* Теоретична позиція, яка підкреслює значення спадковості, тобто біологічних причин поведінки людини. // Концепція, за якою здатність до сприймання простору й часу властива людині від природи та існує апріорно, не розвиваючись у процесі досвіду. 2. Негативне ставлення місцевого населення до іммігрантів.

НАТИВІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник нативізму.

НАТИВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нативізму, нативіста.

НАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *біол.* 1. Вроджений, природний, спадковий. 2. Який перебуває в природному стані, не модифікований, який зберіг структуру, властиву йому в живій клітині (напр., нативний білок). ** **Нати́вний препара́т** – біологічний об'єкт у природному вигляді, що не зазнав фіксації, фарбування та ін.

НАТИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нати́кати**.

НАТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натика́ти, натика́тися**.

НАТИ́КАТИ *див.* **натика́ти**[1].

НАТИКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАТИ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Втикати певну кількість чогось у що-небудь.

НАТИКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАТКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Насаджувати на щось гостре. // *розм.* Надівати, поміщати на що-небудь. 2. *розм.* Наштовхувати, направляти на що-небудь.

НАТИКА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАТКА́ТИ**, -тчу́, -тче́ш, *док.*, *перех.* 1. Ткучи, виготовляти яку-небудь кількість чого-небудь. 2. Робити узори на тканинах за допомогою ткання.

НАТИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАТКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Рухаючись, наштовхуватися, наражатися на що-небудь гостре. // Несподівано наскакувати, наштовхуватися на кого-, що-небудь. 2. *розм.* Рухаючись, несподівано, випадково зустрічатися з ким-, чим-небудь або знаходити, виявляти когось, щось. 3. *перен.* Стикатися з ким-, чим-небудь у своїй діяльності, наштовхуватися на якісь перешкоди. 4. *тільки док.*, *розм.* Раптово з'явитися де-небудь на досить короткий час. 5. *рідко.* Наближатися до чого-небудь.

НА́ТИНА, -и, *ж.*, *діал.* Дика лобода.

НАТИНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Вовна однорічної вівці.

НАТИНЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натинько́вувати**.

НАТИНЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТИНЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Накладати шар тиньку на стіну, стелю тощо.

НАТИНЬКУВА́ТИ *див.* **натинько́вувати**.

НАТИ́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Картоплиння.

НАТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із натиранням чогось, призначений для цього.

НАТИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто натирає що-небудь.

НАТИРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **натира́льник**.

НАТИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і. мин. ч. до **натира́ти, натира́тися**.

НАТИРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **натира́ти**. 2. *розм.* Мазь або рідина, призначена для втирання в шкіру.

НАТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАТЕ́РТИ**, -тру́, -тре́ш, *док.*, *перех.* 1. *чим і без додатка.* Намазуючи, покриваючи чим-небудь, розтирати або, тручи, намазувати, покривати чимось. // Натискаючи чим-небудь, терти. 2. *чим і без додатка.* Начищати до блиску, тручи чим-небудь або втираючи що-небудь. 3. Тручи, завдавати болю, пошкоджувати шкіру і т. ін. *Натирати мозолі.* 4. Подрібнювати тертушкою або розтирати чим-небудь. // Подрібнюючи тертушкою або розтираючи чим-небудь, виготовляти певну кількість чогось. 5. *с. г.* Звільняючи стебло конопель від костриці, виготовляти певну кількість волокна.

НАТИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАТЕ́РТИСЯ**, -тру́ся, -тре́шся, *док.* 1. Натерти себе чим-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Набувати навичок у чому-небудь; ставати досвідченим, бувалим. 3. *тільки недок.* Пас. до **натира́ти** 1, 3.

НАТИРА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто займається натиранням чогось. *Натирач підлоги.*

НАТИРА́ЧКА, -и. Жін. до **натира́ч**.

НА́ТИСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **натиска́ти, нати́снути** 1 – 4. 2. *друк.* Тиснення набору або кліше на папір під час друкування. // Потовщення штриха під час писання пером. 3. *діал.* Наголошення, вирізнення. 4. *діал.* Тиснява.

НАТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натиска́ти** 1 – 4, 6.

НАТИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **НАТИ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТИ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *перех. і неперех.* З силою давити, налягати на що-небудь. *Натискати на всі педалі.* 2. *неперех.* Наступаючи, наполегливо тіснити, знищувати кого-небудь. 3. *неперех.* Вимовляючи, особливо вирізняти, підкреслювати голосом (слово, звук). 4. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Посилено вимагати чогось, спонукати кого-небудь до чогось. 5. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Докладаючи зусиль, напружуючись, збільшувати, пришвидшувати що-небудь. *Натискати на газ.* 6. *перех.*, *діал.* Надівати; пасувати.

НАТИ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Втискуючи, напихаючи, помістити яку-небудь кількість чогось. 2. *спец.* Надрукувати відбитки в якій-небудь кількості.

НАТИСКА́ТИСЯ, -а́ється *і* **НАТИ́СКУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Пас. до **натиска́ти** і **нати́скувати** 1.

НАТИСКА́Ч, -а́, *ч.*, *спец.* Прилад, за допомогою якого натискають на що-небудь.

НА́ТИСКИ, *присл.*, *діал.* Натискаючи, давлячи.

НАТИСКНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Признач. для натискування. *Натискний гвинт.*

НАТИ́СКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до натискування.

НАТИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нати́скувати**.

НАТИ́СКУВАТИ *див.* **натиска́ти**.

НАТИ́СКУВАТИСЯ *див.* **натиска́тися**.

НАТИ́СНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нати́снути**.

НАТИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нати́снути** 1.

НАТИ́СНУТИ *див.* **натиска́ти**.

НАТИ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нати́снути**.

НАТИ́СНУТИСЯ, -неться, *док.*, *розм.* Зійтися, з'явитися у великій кількості.

НА́ТИЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Короткий кілок у тину.

НА́ТІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до НАТО (Організації Північноатлантичного пакту), до його політики і збройних сил. *Натівські війська.*

НА́ТІВЦІ, -ів, *мн.* Службовці НАТО.

НА́ТІК, -теку, *ч.* 1. Шар якої-небудь речовини, що натекла куди-небудь, розтеклася по чомусь. 2. *розм.* Те саме, що **на́бряк**.

НАТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натіка́ти**.

НАТІКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НАТЕКТИ́**, -тече́, *док.* Стікаючи або просочуючись, збиратися де-небудь у певній кількості.

НАТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який надівається безпосередньо на тіло. *Натільний хрестик.*

НАТІПА́ТИ *див.* **наті́пувати**.

НАТІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТІПА́ТИ**, -а́ю,

-áєш, *док.*, *перех.* 1. Тіпаючи, виготовляти яку-небудь кількість чогось. 2. *тільки док.*, *розм.* Те саме, що **набúти** 7.
НАТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натíсувати.**
НАТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТЕСÁТИ**, -тешý, -тéшеш, *док.*, *перех.* Тешучи, виготовляти яку-небудь кількість чогось.
НАТІЧНИ́Й, -á, -é. Стос. до натеку.
НАТІ́ЧНИК, -а, *ч.*, *мед.* Скупчення гною, обмежене сполучнотканинною оболонкою, пов'язане зі своїм джерелом – туберкульозним вогнищем у кістках або суглобах.
НАТІ́ШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Потішити багато, досхочу.
НАТІ́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док.*, *ким, чим, з кого – чого і рідко над ким – чим, без додатка*, *розм.* Потішитися багато, досхочу. // *перев. з заперечн.* н е. Радуючись, вдовольнитися повністю. // Зазнати насолоди досхочу.
НÁТКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наткáти.**
НАТКÁТИ *див.* **натикáти**[3].
НАТКНУ́ТИ *див.* **натикáти**[2].
НÁТКНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наткнýти.**
НАТКНУ́ТИСЯ *див.* **натикáтися.**
НÁТОВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *розм.* Військовослужбовець військ НАТО (Північноатлантичного пакту); співробітник, чиновник НАТО.
НАТОВКМÁЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **натовкмáчити.**
НАТОВКМÁЧИТИ *див.* **натовкмáчувати.**
НАТОВКМÁЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натовкмáчувати.**
НАТОВКМÁЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТОВКМÁЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Щільно наповнювати чимось; набивати, напихати.
НАТОВКТИ́, -вчý, -вчéш, *док.*, *перех.* 1. Товчучи, виготовити що-небудь. // Стовкти яку-небудь кількість чогось. 2. *розм.* Щільно наповнити чим-небудь. 3. *розм.* Побити кого-небудь. *Натовкти морду.*
НАТОВКТИ́СЯ, -вчýся, -вчéшся, *док.*, *розм.* Багато, до втоми попрацювати, походити.
НÁТОВП, -у, *ч.* 1. *без додатка і кого, чого.* Велике неорганізоване скупчення людей; стовпище. *Розбурханий натовп.* 2. *розм.* Тиснява, штовханина серед великого скупчення людей. // *у знач. присл.* **нáтовпом.** Неорганізовано і у великій кількості. 3. *перен.*, *розм.* Велика кількість чого-небудь.
НАТÓВПИТИСЯ *див.* **натóвплюватися.**
НАТÓВПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натóвплюватися.**
НАТÓВПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НАТÓВПИТИСЯ**, -тóвпиться; *мн.* натóвпляться; *док.* Збираючись де-небудь великою кількістю, створювати тісноту.
НÁТОВСЬКИЙ, -а, -е. *політ.* Прикм. до НАТО.
НАТÓВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натовктú** 1, 2. // **натóвчено**, *безос. присудк. сл.*
НАТОМИ́ТИ *див.* **натóмлювати.**
НАТОМИ́ТИСЯ *див.* **натóмлюватися.**
НАТÓМІСТЬ. 1. *присл.* Замість чого-небудь. 2. *у знач. протиставного спол.*, *розм.* Уживається у знач. з а т е, о д н а к.
НАТÓМІСЬ, *присл.*, *діал.* Натомість.
НАТÓМЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натомúти.** 2. *у знач. прикм.* Який відчуває втому; знесилений роботою, діяльністю і т. ін.
НАТÓМЛЕНО. Присл. до **натóмлений** 2.
НАТÓМЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натóмлювати.**
НАТÓМЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАТОМИ́ТИ**, -томлю́, -тóмиш; *мн.* натóмлять; *док.*, *перех.* Доводити до втоми; стомлювати.
НАТÓМЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАТОМИ́ТИСЯ**, -томлю́ся, -тóмишся; *мн.* натóмляться; *док.* Зазнавати втоми; стомлюватися.
НАТОПИ́ТИ[1] *див.* **натóплювати**[1].
НАТОПИ́ТИ[2] *див.* **натóплювати**[2].
НАТОПИ́ТИ[3], -топлю́, -тóпиш; *мн.* натóплять; *док.*, *перех.* Занурювати у воду кого-небудь багато разів. // Утопити багатьох.
НАТОПИ́ТИСЯ[1] *див.* **натóплюватися**[1].
НАТОПИ́ТИСЯ[2] *див.* **натóплюватися**[2].
НАТÓПЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натопúти**[1]. // **натóплено**, *безос. присудк. сл.*
НАТÓПЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натопúти**[2].
НАТÓПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натóплювати.**
НАТÓПЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **НАТОПИ́ТИ**, -топлю́, -тóпиш; *мн.* -натóплять; *док.*, *перех. і без додатка.* Розпаливши вогонь, нагрівати що-небудь.
НАТÓПЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **НАТОПИ́ТИ**, -топлю́, -тóпиш; *мн.* натóплять; *док.*, *перех.* 1. Жарячи або підігріваючи, розтоплювати яку-небудь кількість чогось (про лій, віск і т. ін.). // *тільки док.* Довгим кип'ятінням наготовляти (про молоко). *Натопити молока.* 2. *рідко.* Те саме, що **виплавля́ти.**
НАТÓПЛЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.*, **НАТОПИ́ТИСЯ**, -тóпиться; *мн.* натóпляться; *док.* Нагріватися від розпаленого вогню. *Грубка натоплюється.*
НАТÓПЛЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.*, **НАТОПИ́ТИСЯ**, -тóпиться; *мн.* натóпляться; *док.* Розтоплюватися в якій-небудь кількості (про лій, віск і т. ін.).
НАТÓПТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натоптáти.** // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Міцної будови, повний, гладкий (про людину). 3. *діал.* Уторований. *Натоптана стежка.*
НАТОПТÁТИ *див.* **натóптувати.**
НАТОПТÁТИСЯ *див.* **натóптуватися.**
НÁТОПТЕНЬ, -я, *ч.*, *діал.* Утоптаний сніг, що перетворився на лід.
НАТÓПТУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **натóптувати.** 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Те саме, що **натóптаний** 2.
НАТÓПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натóптувати.**
НАТÓПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТОПТÁТИ**, -топчý, -тóпчеш, *док.*, *перех.* 1. Багато ходячи, залишати сліди бруду на чому-небудь. 2. *розм.* Щільно втискуючи, вкладаючи всередину, наповнювати чим-небудь.
НАТÓПТУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **натóптаний** 2.
НАТÓПТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАТОПТÁТИСЯ**, -топчýся, -тóпчешся, *док.*, *розм.* 1. *тільки док.* Те саме, що **ходúтися.** 2. Їсти багато, досхочу.
НАТОРГÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наторгувáти.**
НАТОРГÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТОРГУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* Торгуючи, набувати щось в якій-небудь кількості.
НАТОРГУВÁТИ *див.* **наторгóвувати.**
НАТОРГУВÁТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *док.* Торгувати довго, досхочу.
НАТОРОХТІ́ТИ, -хчý, -хтúш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Багато торохтячи, негативно вплинути на кого-, що-небудь. 2. *перех. і неперех.*, *перен.* Наговорити швидко і багато (перев. всякої нісенітниці, чогось зайвого).
НАТОРÓЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Насмикати яку-небудь кількість ниток із чогось. 2. *перен.* Наговорити багато чого-небудь нерозумного, безглуздого.
НАТÓЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наточúти**[1].
НАТÓЧЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наточúти**[2].
НАТОЧИ́ТИ[1] *див.* **натóчувати**[1].
НАТОЧИ́ТИ[2] *див.* **натóчувати**[2].
НÁТОЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Щось доточене, надставлене.
НАТÓЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натóчувати.**
НАТÓЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **НАТОЧИ́ТИ**, -точý, -тóчиш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **дотóчувати**[1] 1. 2. Точачи, робити що-небудь гострим. 3. Гризучи, виїдаючи, подрібнювати певну кількість чого-небудь.
НАТÓЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАТОЧИ́ТИ**, -точý, -тóчиш, *док.*, *перех.* Цідячи, наливати яку-небудь кількість чогось. *Наточити в кухоль пива.*
НАТОЩÁК, *присл.*, *розм.* Те саме, що **нáтщé.**
НАТОЩАКÁ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **нáтщé.**
НАТР, -у, *ч.* Те саме, що **нáтрій.**
НАТРАВИ́ТИ, -авлю́, -áвиш, *док.*, *перех.* 1. Спонукати до нападу, переслідування (собаку, собак). 2. *розм.* Спонукати, підбурити до ворожих, агресивних дій проти когось.
НАТРÁВКА, -и, *ж.*, *військ.*, *заст.* Паличка для пороху у крем'яній рушниці.
НАТРÁВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натравúти.**
НАТРÁПИТИ *див.* **натраплЯ́ти.**
НАТРАПЛЯ́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **НАТРÁПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* натрáплять; *док.* 1. *неперех.* Рухаючись, наскакувати, наштовхуватися на кого-, що-небудь. 2. *перех. і неперех.* Випадково, несподівано знаходити, виявляти кого-, що-небудь, натрапляти на когось, щось, зустрічатися з ким-, чим-небудь. // *перен.* Зустрічатися з ким-небудь у житті. *Натрапити на слід.* 3. *перех.* Відшукувати, знаходити кого-, що-небудь. // *на що.* Проникати, проходити куди-небудь, опинятися де-небудь. 4. *неперех.*, *перен.* Зустрічати перешкоди в чому-небудь.
НАТРЕМТІ́ТИСЯ, -мчýся, -мтúшся, *док.*, *розм.* Потремтіти довго, багато.
НАТРЕНÓВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натренувáти.** 2. *у знач. прикм.* Який пройшов відповідне тренування і має певні навички. // Який повторенням однакових дій дістав певні навички.
НАТРЕНÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **натренóваний** 2.
НАТРЕНÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натренóвувати.**
НАТРЕНÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТРЕНУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* Систематичним тренуванням навчати чого-небудь, привчати до чогось. // Діючи в якійсь царині протягом тривалого часу, набувати досвіду, вміння і т. ін.
НАТРЕНУВÁТИ *див.* **натренóвувати.**
НАТРЕНУВÁТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *док.* Навчитися чого-небудь; набути навичок у чому-небудь за допомогою тренування.
НАТРИ́Т, -у, *ч.* Моноклінний десятиводний карбонат натрію; безбарвні, білі, із домішками – сірі або жовтуваті зернисті агрегати.
НÁТРІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нáтрій.** // Який містить натрій.
НАТРІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить натрій.
НАТРІЄТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до натрієтермії.
НАТРІЄТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Відновлення оксидів, солей та ін. металічним натрієм як відновником.
НÁТРІЙ, -ю, *ч.* Na. Хімічний елемент, проста речовина якого – м'який, блискучий сріблястий лужний метал; легкотопкий і дуже активний; застосовується як теплоносій у ядерних реакторах, для синтезу каучуку та ін. ** **Хлóрид нáтрію** – натрієва сіль хлористоводневої кислоти; кухонна сіль.
НАТРІЙУРÉЗ, -у, *ч.* Виділення іонів натрію з сечею.
НАТРІЙУРЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **натрійурéз.**
НАТРІ́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *вульг.* Те саме, що **наїстися.**
НАТРОВАПНИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить соду і вапно.
НÁТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **натр.**
НÁТРОЄ, *присл.* На три частини.
НАТРОЛІ́Т, -у, *ч.* Один із найпоширеніших цеолітів; безбарвні, жовтуваті, червонуваті крихкі кристали зі скляним або шовковистим блиском.
НАТРÓННИЙ, -а, -е. 1. Такий, що містить карбонат натрію – соду. 2. До складу якого входить гідроксид натрію. *Натронне вапно.*
НАТРОНОРТОКЛÁЗ, **НАТРООРТОКЛÁЗ**, -у, *ч.* Натрієвмісний різновид польових скалинців, перехідна від альбіту до мікрокліну.
НАТРООРТОКЛÁЗ *див.* **натроноортоклáз.**
НАТРÓЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натрощúти.**
НАТРОЩИ́ТИ, -рощý, -рóщиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Наламати яку-небудь кількість чогось.
НАТРУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натрудúти.** // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який багато потрудився. *Натруджені долоні.*
НАТРУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТРУДИ́ТИ**, -труджý, -трýдиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Багато працюючи, діючи певним органом тіла, стомлювати його, доводити до болісного стану.
НАТРУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАТРУДИ́ТИСЯ**, -труджýся, -трýдишся, *док.*, *розм.* 1. Набувати болісного стану від тривалої або тяжкої праці, різних дій і т. ін.; стомлюватися. 2. *тільки док.* Потрудитися багато, до втоми.
НАТРУДИ́ТИ *див.* **натрýджувати.**
НАТРУДИ́ТИСЯ *див.* **натрýджуватися.**
НАТРУ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натруїти.**
НАТРУЇ́ТИ *див.* **натрýювати.**
НАТРУ́МНИК, *зах.* **НАТРУ́ННИК**, -а, *ч.* Покривало для труни.
НАТРУ́ННИК *див.* **натрýмник.**
НÁТРУС, -у, *ч.* Зерно, перемішане з битою (після молотьби) соломою.
НАТРУСИ́ТИ *див.* **натрýшувати.**
НАТРУСИ́ТИСЯ *див.* **натрýшуватися.**
НÁТРУСКА, -и, *ж.*, *іст.* Посудина (ріг), з якої насипали порох на поличку стародавньої гвинтівки; ріг-порохівниця.
НАТРУ́СКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Дія за знач. **натрусúти.** 2. *перен.* Суворе покарання; нагінка, прочуханка.
НÁТРУСОМ, *присл.* Без ущільнення, скільки насиплеться.
НАТРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натрусúти.**
НАТРУ́ШЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **натрусúти.**
НАТРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **натрýшувати.**
НАТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТРУСИ́ТИ**, -трушý, -трýсиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Трусячи, насипати яку-небудь кількість чогось. 2. Трусячи дерево, збивати з нього яку-небудь кількість плодів.
НАТРУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАТРУСИ́ТИСЯ**, -трýситься, *док.*, *розм.* 1. Насипатися від трусіння. 2. *тільки док.* Потруситися довго. 3. *тільки недок.* Пас. до **натрýшувати.**
НАТРУ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натруїти.**
НАТРУ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАТРУЇ́ТИ**, -трую́, -труїш, *док.*, *перех.* Знищувати отрутою яку-небудь кількість когось, чогось. *Натруїти тарганів.*
НАТРЯСÁТИ *див.* **натрястú.**
НАТРЯСТИ́, -сý, -сéш, *док.*, **НАТРЯСÁТИ**, -áю, -áєш, *недок. перех.* 1. Те саме, що **натрусúти.** 2. Багато, довго потрясти.
НАТРЯСТИ́СЯ, -сýся, -сéшся, *док.*, *розм.* Багато, довго потрястися. // Довго потремтіти, подрижати. *Натрястися від холоду.*
НАТУ́ГА, -и, *ж.* 1. Фізичне напруження. 2. Велика затрата фізичних, духовних сил, енергії і т. ін.
НАТУЖÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Гнати коня через силу, не давати йому спочинку.
НАТУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натýжити.** // *у знач. прикм.*
НАТУ́ЖИТИ *див.* **натýжувати.**
НАТУ́ЖИТИСЯ *див.* **натýжуватися.**
НАТУЖИ́ТИСЯ, -тýжуся, -тýжишся, *док.*, *розм.* Багато, довго, вдосталь потужити.
НАТУ́ЖНИЙ, -а, -е. Який вимагає напруження сил. *Натужна робота.* // Який виявляється, твориться з напруженням фізичних сил.
НАТУ́ЖНО. Присл. до **натýжний.**
НАТУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* З великим напруженням діяти чим-небудь, посилювати ступінь виявлення чогось.
НАТУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАТУ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* Працювати, діяти з великим напруженням, зібравши всі сили.
НАТУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Багато ходивши (тупавши), залишити сліди бруду на чому-небудь; натоптати. 2. *неперех.* Тупаючи ногами, пригрозити кому-небудь.
НАТУ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Багато, довго ходячи або стоячи, стомити ноги або взагалі стомитися.
НАТУПОТÁТИСЯ, -почýся, -пóчешся *і* **НАТУПОТІ́ТИСЯ**, -почýся, -потúшся, *док.*, *розм.* Підсил. до **натýпатися.**
НАТУПОТІ́ТИСЯ *див.* **натупотáтися.**
НАТУПЦЮВÁТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **натýпатися.**
НАТУ́РА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.*, *заст.* Природа. 2. Те, що реально існує; дійсність. ** **У (в) натýрі** – у

справжньому вигляді, в дійсності. 3. Сукупність психічних особливостей, з яких складається особистість людини і які проявляються в її діях, поведінці; вдача, характер. *Овеча натура. Вразлива натура.* 4. *тільки одн.* Товари, продукти і т. ін. як платіжний засіб замість грошей. 5. Живі істоти, предмети і явища як безпосередній об'єкт зображення. // Людина, яка позує перед художником.

НАТУРАВА́НС, -у, *ч.*, *ек.* Натуральний аванс.

НАТУРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *політ.*, *юр.* Надання прав громадянства даної країни особам, що не мають громадянства або мають громадянство іншої країни. ** **натураліза́ція господа́рства**, *ек.* – господарські заходи, спрямовані на вироблення продуктів тільки для задоволення власних потреб, а не для обміну на ринку. 2. *біол.* Повне пристосування інтродукованих організмів до нових умов існування.

НАТУРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Ідеалістична філософська теорія, яка намагається пояснити розвиток суспільства законами природи. 2. Методологічний принцип обґрунтування моральності. 3. Напрям і творчий метод у мистецтві й літературі, який з фотографічною точністю відображає поодинокі явища життя, ігноруючи художнє узагальнення, типізацію.

НАТУРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натуралізува́ти**.

НАТУРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *політ.*, *юр.* Надавати права громадянства країни особам, що їх не мають, або іноземцям.

НАТУРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.*, *політ.*, *юр.* Приймати підданство чужої країни, зазнавати натуралізації.

НАТУРАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Людина, яка займається дослідженням природи; природознавець. 2. Послідовник натуралізму (у 2 знач.).

НАТУРАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до натуралізму (у 2 знач.). 2. Який фотографічно копіює дійсність без узагальнення зображуваного. // Власт. натуралізмові (у 2 знач.).

НАТУРАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **натуралісти́чний** 2.

НАТУРАЛІСТИ́ЧНО. Присл. до **натуралісти́чний** 2.

НАТУРАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **натураліст**.

НАТУРАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до натуралізму, натураліста.

НАТУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Природознавчий. 2. Природного походження; прот. ш т у ч н и й. 3. Який існує в дійсності; справжній. ** **натура́льне число́**, *мат.* – всяке ціле додатне число, тобто будь-яке число натурального ряду. **натура́льний ряд**, *мат.*: у первісному розумінні – послідовність цілих додатних чисел, розміщених у порядку їх зростання. 4. Непідроблений, звичайний, природний; прот. р о б л е н и й, н а д у м а н и й. ** **натура́льна монопо́лія** – монополія, дії якої призводять до мінімізації довгострокових середніх галузевих витрат виробництва товарів. **натура́льний звукоря́д**, *муз.* – сукупність так званих гармонічних часткових тонів (обертонів), які утворюються на базі основного звука і становлять основу натурального або чистого строю. **натура́льний мажо́р**, *муз.* – основний різновид мажорного ладу, в якому усі ступені представлені в основному, натуральному вигляді, без альтераційних змін. **натура́льний міно́р**, *муз.* – різновид мінорного ладу, в якому усі ступені представлені в натуральному вигляді, без альтераційних змін. **натура́льні лади́**, *муз.* – лади без хроматичної зміни їх ступенів; побудовані на основі діатоніки. // Невдаваний, щирий (про риси характеру). 5. Який виражається натурою (у 4 знач.). ** **натура́льна фо́рма опла́ти пра́ці** – видача працівникам всієї або частини заробітної плати у вигляді продукції, що виробляється підприємством, самими працівниками або такої, що придбана підприємством для цієї мети, а також у вигляді послуг, що надаються працівникам. **натура́льна шко́ла** – первісна назва реалістичного напряму російської літератури 30 – 40-х рр. 19 ст. **натура́льне господа́рство** – господарство, яке виробляє продукти для власного споживання, а не для обміну на ринку. **натура́льний пода́ток** – податок, що його стягують у натуральній, товарній формі. **натура́льні трансфе́рти** – державна допомога населенню, що надається у вигляді натуральних товарів та послуг.

НАТУРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **натура́льний** 3, 4.

НАТУРА́ЛЬНО. 1. Присл. до **натура́льний** 3, 4. 2. *у знач. присудк. сл.* Як і повинно бути. 3. *у знач. вставн. сл.* Уживається для підтвердження, схвалення висловленого. 4. *у знач. ствердж. част.* Уживається на початку речення для ствердження, схвалення висловленого раніше; звичайно, авжеж.

НАТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Теорія виникнення релігії з уособлення та шанування сил природи. 2. Теорія злиття людини з природою; нудизм.

НАТУРИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник теорії злиття людини з природою; нудист.

НАТУ́РИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Який намагається все робити по-своєму; капризний, свавільний, упертий.

НАТУ́РКАТИ *див.* **нату́ркувати**.

НАТУ́РКУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **нату́ркувати**.

НАТУ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТУ́РКАТИ**, -аю, -аєш *і* **НАТУРЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *розм.* 1. *перех.* Спонукати, підбурювати до чого-небудь. 2. *тільки недок.*, *неперех.* Потай наговорювати, нашіптувати комусь про кого-небудь. *Натуркати голову комусь.*

НАТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який виконується, робиться з натури (у 5 знач.). // Пов'язаний з малюванням, ліпкою з натури (у 5 знач.). 2. *кін.* Який знімається не в павільйоні, а на тлі справжньої природи, її предметів і явищ.

НАТУ́РНИК, -а, *ч.* Те саме, що **нату́рщик**.

НАТУ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **нату́рник**.

НАТУРОПЛА́ТА, -и, *ж.* Оплата, здійснювана товарами, продуктами і т. ін.

НАТУРФІЛО́СОФ, -а, *ч.* Послідовник натурфілософії.

НАТУРФІЛОСО́ФІЯ, -ї, *ж.* Учення, що намагалося дати систему знань про природу, побудовану не на дослідних даних, а на абстрактних, відірваних від практики умовиводах; філософія природи.

НАТУРФІЛОСО́ФСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до натурфілософії та натурфілософа; власт. ім.

НАТУРЧА́ТИ *див.* **нату́ркувати**.

НАТУ́РЩИК, -а, *ч.* Людина, яка позує перед художником, скульптором.

НАТУ́РЩИЦЯ, -і. Жін. до **нату́рщик**.

НАТУФІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Стародавні люди епохи мезоліту.

НАТУШКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натушкува́ти**. // **натушко́вано**, *безос. присудк. сл.*, *діал.*

НАТУШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Тушкуючи, наготувати яку-небудь кількість чогось. *Натушкувати м'яса.* 2. *діал.* Накласти велику кількість чого-небудь, закривши ним щось інше.

НА́ТХА, -и, *ж.*, *діал.* Смородна відрижка.

НА́ТХНЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натхну́ти**. // *у знач. прикм.*

НАТХНЕ́ННИЙ, -а, -е. Сповнений, пройнятий натхненням; пристрасний. // Сповнений благородства, душевної краси.

НАТХНЕ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто надихає, запалює до чого-небудь.

НАТХНЕ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **натхне́нник**.

НАТХНЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **натхне́нний**.

НАТХНЕ́ННО. Присл. до **натхне́нний**.

НАТХНЕ́ННЯ, -я, *с.* Стан людини, що характеризується піднесенням її творчих сил, активізацією всіх психічних процесів. *Творче натхнення.*

НАТХНУ́ТИ *див.* **надиха́ти**.

НАТХНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натхну́ти**.

НАТХНУ́ТИСЯ *див.* **надиха́тися**.

НА́ТЩЕ́, *присл.* Не поївши, на порожній шлунок.

НАТЩЕ́СЕРЦЕ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **на́тще́**.

НАТЬ, -і, *ж.*, *бот.*, *зах.* Вусик на рослині.

НАТЮРМО́РТ, -у, *ч.* Картина, на якій зображені предмети побуту, квіти, фрукти, забито дичину і т. ін. // Предмети, які можуть бути зображені на такій картині.

НАТЮРМО́РТНИЙ, -а, -е. Стос. до натюрморту.

НА́ТЯГ, -у, *ч.* Дія і стан за знач. **натяга́ти**[1], **натягти́** 1 і **натяга́тися**[1], **натягти́ся** 1.

НАТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натяга́ти**[1] і **натяга́тися**[1] 1 – 4.

НАТЯГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і* **НАТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **НАТЯГТИ́** *і* **НАТЯГНУ́ТИ**, -тягну́, -тя́гнеш, *док.* 1. *перех.* Тягнучи або розтягаючи, робити тугим, пружним. // Напинати, зводити що-небудь над чимось. // Розправляючи і розтягаючи, закріплювати, прикріплювати до чого-небудь. // Розтягаючи і напинаючи, прикривати, затуляти що-небудь. // Розтягаючи, накладати на що-небудь. // Тягнути до себе (про віжки, поводи і т. ін.). // Витягати в якому-небудь напрямку, випрямляти (про шию). 2. *перех.*, *розм.* Одягати, надівати, накладати що-небудь з деяким зусиллям. // Надівати на ноги взуття; взувати. // Тягнучи, розправляти і поміщати зверху чого-небудь. 3. *перех.*, *перен.*, *розм.* Робити в чому-небудь натяжки. 4. *перех.* Вбирати, всмоктувати в себе (рідину, вологу і т. ін.). 5. *неперех.* Насуваючись, скупчуватися, збиратися де-небудь. 6. *перех.*, *перен.*, *розм.* Несправедливо приписувати що-небудь. 7. *перех.*, *безос.*, *перен.* Викликати, спричиняти що-небудь небажане. 8. *перев. док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Добре побити кого-небудь.

НАТЯГА́ТИ[2] *див.* **натя́гувати**[2].

НАТЯГА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся *і* **НАТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАТЯГТИ́СЯ** *і* **НАТЯГНУ́ТИСЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся, *док.* 1. Витягаючись або розтягаючись, робитися тугим, пружним. 2. Натужуватися, напружуватися фізично. 3. *перен.*, *розм.* Напиватися чого-небудь досхочу.

НАТЯГА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Втомитися, довго тягаючи що-небудь (перев. важке). 2. Доволі потягати один одного за що-небудь.

НАТЯГА́Ч, -а́, *ч.* Інструмент для натягання обручів на бочку, діжу та обода на спиці колеса.

НАТЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натягну́ти** 1 – 4. // **натя́гнено**, *безос. присудк. сл.*

НАТЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **натягти́**[1], **натягну́ти**.

НАТЯГНУ́ТИ *див.* **натяга́ти**[1].

НАТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **натягну́ти** 1 – 4. // **натя́гнуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Позбавлений дружньої близькості, натуральності; недружелюбний. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Те саме, що **напру́жений** 4.

НАТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **натяга́тися**[1].

НАТЯ́ГНУТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Властивість і стан за знач. **натя́гнутий** 2.

НАТЯГТИ́[1] *див.* **натяга́ти**[1].

НАТЯГТИ́[2] *див.* **натя́гувати**[2].

НАТЯГТИ́СЯ *див.* **натяга́тися**[1].

НАТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з натягуванням чогось, призначений для цього.

НАТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натя́гувати**[1] 1 – 4 і **натя́гуватися** 1. ** **симпто́м натя́гування**, *мед.* – виникнення болей при пасивних рухах кінцівок.

НАТЯ́ГУВАТИ[1] *див.* **натяга́ти**[1].

НАТЯ́ГУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **НАТЯГА́ТИ** *і* **НАТЯГТИ́**, -тягну́, -тя́гнеш, *док.*, *перех.*, *розм.* Тягаючи, приносити в якій-небудь кількості (за кілька разів). // Діставати з колодязя в якій-небудь кількості (про воду). // Ловити в якій-небудь кількості (про рибу).

НАТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **натяга́тися**[1].

НАТЯ́ЖКА, -и, *ж.* Дія і стан за знач. **натяга́ти**[1], **натягти́**[1] 1 і **натяга́тися**[1], **натягти́ся** 1.

НА́ТЯЖКА, -и, *ж.* Неправомірне допущення чогонебудь, штучність.

НАТЯЖНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який надівається за допомогою натягання. *Натяжна шина.* 2. Який використовується для натягання чого-небудь.

НА́ТЯК, -у, *ч.* 1. Слово або вислів, що не повністю щось розкриває, а лише створює умови для здогадування. 2. *перен.* Те, що нагадує собою про кого, що-небудь або подібне до когось, чогось. 3. *у знач. присл.* **на́тяками** (*рідше* **на́тяком**).

НАТЯКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натяка́ти**. // Те саме, що **на́тяк** 1.

НАТЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш і *рідко* **НАТЯ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Говорити натяками; натяками наводити на що-небудь. // *на кого – що.* Говорячи натяками, мати на увазі кого-, що-небудь. // *перен.* Згадувати, починати говорити про що-небудь.

НАТЯКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **натяка́ти**, **натя́кувати**.

НАТЯ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **натя́кувати**.

НАТЯ́КУВАТИ *див.* **натяка́ти**.

НАУ́БОЧІ, **НАУ́БОЧУ**, *присл.*, *діал.* Збоку.

НАУ́БОЧУ *див.* **нау́бочі**.

НАУ́ВЕРТИ, *присл.*, *зах.* Натяками, наздогад.

НАУГА́Д, **НАВГА́Д**, *присл.*, *розм.* Як завгодно, як доведеться; навмання. // Не маючи певності в чому-небудь.

НАУ́ЗБІЧ, *присл.*, *діал.* Навзбіч, стороною.

НАУЗКРА́Й, *присл.*, *діал.* Скраю, на кінці.

НАУ́КА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Одна з форм суспільної свідомості, що дає об'єктивне відображення світу; система знань про закономірності розвитку природи і суспільства та способи впливу на навколишній світ. 2. Окрема галузь цих знань. // *тільки одн.* Напрям у якій-небудь галузі знань, названий ім'ям його засновника. 3. *тільки одн.* Освіта, навички, знання, набуті людиною в процесі навчання, життєвого досвіду. 4. *тільки одн.* Те, що повчає, дає життєвий досвід; порада, урок, напучення. ** **для нау́ки**; **у (на) нау́ку** – для застереження від прикрих помилок. 5. *тільки одн.*, *заст.* Навчання. *Віддавати у науку.*

НАУКО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто провадить наукові дослідження.

НАУКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **нау́ка** 1, 2. *Науковий центр.* // Стос. до науки, власт. їй. *Наукова робота.* ** **науко́вий результа́т** – нове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях наукової інформації у формі звіту, наукової праці, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття тощо. // Який займається розробкою питань науки. 2. Який базується на принципах науки.

НАУКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **науко́вий** 2.

НАУКО́ВО. Присл. до **науко́вий** 2.

НАУКО́ВО-ВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Що стосується наукової та виробничої діяльності, займається нею. *Науково-виробниче об'єднання.*

НАУКО́ВО-ДОСЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з проведенням наукових досліджень і розробок. ** **науко́во-дослі́дна устано́ва** – юридична особа, для якої наукова діяльність є основною і становить понад 70% загального річного обсягу виконаних робіт.

НАУКО́ВО-ЕКСПЕРИМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з проведенням наукових експериментів, призначений для цієї мети.

НАУКО́ВО-ІНФОРМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який стосується наукової інформації. ** **науко́во-інформаці́йна дія́льність** – сукупність дій, спрямованих на задоволення потреб громадян, юридичних осіб і держави у науковій інформації.

НАУКО́ВО-КОНСТРУ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з науковими основами конструювання.

НАУКО́ВО-КООРДИНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Призначений для координації науково-дослідних робіт.

НАУКО́ВО-МЕТОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується наукової методики, пов'язаний з її створенням і використанням.

НАУКО́ВО-ОРГАНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що стосується організації науково-дослідної роботи, пов'язаний з нею.

НАУКО́ВО-ПІЗНАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з поширенням, популяризацією наукових знань. *Науково-пізнавальна програма телебачення.*

НАУКО́ВО-ПОПУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з науковими знаннями, адресованими широкому колу читачів. ** **науко́во-популя́рна літерату́ра** – твори про досягнення суспільних, природничих і технічних наук, адресовані широкому колу читачів.

НАУКО́ВО-ПРАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується науко-

вої та практичної діяльності в якій-небудь галузі, призначений для неї. *Науково-практична задача.* // Що має на меті обговорення теоретичних і практичних питань.

НАУКО́ВО-ПРИКЛАДНИ́Й, -а, -е: ** **Науко́во-прикладни́й результа́т** – нове конструктивне чи технологічне рішення, експериментальний зразок, закінчене випробування, розробка.

НАУКО́ВО-ПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е: ** **Науко́во-промисло́вий лов** – вилучення водних живих ресурсів з метою з'ясування доцільності здійснення в подальшому їхнього промислу.

НАУКО́ВО-РЕСТАВРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Призначений для проведення реставраційних робіт на науковій основі. *Науково-реставраційний комбінат.*

НАУКО́ВО-ТЕОРЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується теоретичних аспектів якої-небудь науки, присвячений ним, їх обговоренню.

НАУКО́ВО-ТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Що стосується науки і техніки, сфер діяльності, пов'язаних з наукою і технікою. *Науково-технічний прогрес.* ** **Науко́во-техні́чна дія́льність** – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань у всіх галузях техніки і технології. **Науко́во-техні́чні зо́ни** – вільні економічні зони, правовий режим яких орієнтований на розвиток наукового і виробничого потенціалу. 2. Що стосується технічних наук. *Науково-технічна бібліотека.*

НАУКОЄ́МНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із значними науковими дослідженнями, який вимагає серйозних наукових розробок. *Наукоємне обладнання.*

НАУКОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Міра наукового забезпечення якої-небудь галузі виробництва, господарства та інших видів діяльності.

НАУКОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із наукознавства.

НАУКОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Галузь досліджень, що вивчає соціальні, економічні й матеріально-технічні умови та закономірності розвитку науки, структуру і динаміку наукової діяльності.

НАУКОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до наукознавства.

НАУКОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ наукознавства, що займається статистичними дослідженнями структури й динаміки наукової інформації.

НАУКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до наукового (у 1 знач.); який має ознаки науковості.

НАУКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **наукоподі́бний**.

НАУМИ́СНЕ *див.* **навми́сне**.

НАУМИ́СНИЙ *див.* **навми́сний**.

НАУМИ́СНІСТЬ *див.* **навми́сність**.

НАУМИ́СНО *див.* **навми́сно**.

НАУМІ́Р, *присл.*, *діал.* Навмання, без розбору.

НА́УПЛІС, -а, *ч.* Вільноплаваюча личинка більшості ракоподібних.

НАУПО́РНО, *присл.*, *діал.* Настійливо, затято.

НА́У-РАХУ́НОК, -нку, *ч.*, *фін.* Різновид банківських рахунків, що посідає проміжне місце між ощадними та поточними рахунками.

НАУРО́ЧИТИ *див.* **навро́чити**.

НАУСТИ́ТИ *див.* **нащу́ати**.

НА́УС, -а, *ч.* Стародавній або середньовічний склеп з глини, каменю або цегли в Азії.

НАУТА́НКИ, *невідм.*, *ж.* Індійська народна комедійна музично-танцювальна вистава.

НАУТИЛОЇДЕ́Ї, -їв, *мн.* Надряд морських безхребетних тварин класу головоногих молюсків.

НАУТИ́ЛУС, -а, *ч.* Рід головоногих молюсків; кораблик.

НАУТОФО́Н, -а, *ч.* Електроакустичний прилад мембранного типу, що подає звукові сигнали суднам за умов обмеженої видимості.

НАУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. Дія за знач. **навча́ти**.

НАУЧА́ТИ *див.* **навча́ти**.

НАУЧА́ТИСЯ *див.* **навча́тися**.

НАУ́ЧЕНИЙ *див.* **на́вчений**.

НАУЧИ́ТИ *див.* **навча́ти**.

НАУЧИ́ТИСЯ *див.* **навча́тися**.

НАУЧІ́ННЯ, -я, *с.* В психології – набуття людиною знань, умінь, навичок і нових форм поведінки.

НАУЩА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **нащу́ати**.

НАУЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАУСТИ́ТИ**, -ущу́, -усти́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* 1. Наставляти, навчати. 2. Підмовляти, підбурювати проти кого-, чого-небудь.

НАФА́БРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нафа́брити**. // *у знач. прикм.*

НАФАБРИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нафабрикува́ти**.

НАФАБРИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Фабрикуючи, виготовити в якій-небудь кількості.

НАФА́БРИТИ *див.* **нафа́брювати**.

НАФА́БРИТИСЯ *див.* **нафа́брюватися**.

НАФА́БРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нафа́брювати**.

НАФА́БРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАФА́БРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Покривати, намазувати косметичною фарбою (фаброю) вуса, бороду. 2. *розм.* Те саме, що **начища́ти 2.**

НАФА́БРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАФА́БРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Покривати, намазувати собі косметичною фарбою (фаброю) вуса, бороду. 2. *розм.* Те саме, що **начища́тися**.

НАФАНТАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нафантазува́ти**.

НАФАНТАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Фантазуючи, придумати, вигадати багато чого-небудь.

НАФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нафарбува́ти**. // *у знач. прикм.*

НАФАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нафарбо́вувати**.

НАФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАФАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Покривати, намазувати фарбою. 2. Фарбувати яку-небудь кількість чогось. *Нафарбувати полотна.*

НАФАРБО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАФАРБУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Фарбувати собі губи, обличчя, брови і т. ін.

НАФАРБУВА́ТИ *див.* **нафарбо́вувати**.

НАФАРБУВА́ТИСЯ *див.* **нафарбо́вуватися**.

НАФАРШИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нафарширува́ти**.

НАФАРШИРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нафарширо́вувати**.

НАФАРШИРО́ВУВАТИ *док.* **нафарширува́ти**.

НАФАРШИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* **НАФАРШИРО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Начинити фаршем.

НАФІКСАТУА́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **нафіксатуа́рити**. // *у знач. прикм.*

НАФІКСАТУА́РИТИ *див.* **нафіксатуа́рювати**.

НАФІКСАТУА́РЮВАННЯ, -я, *с.* дія за знач. **нафіксату́рювати**.

НАФІКСАТУА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАФІКСАТУА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Намазувати волосся, вуса, бороду і т. ін. фіксатуаром.

НАФІЛОСО́ФСТВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *розм.* Багато, вдосталь пофілософствувати.

НА́ФТА, -и, *ж.* 1. Мінеральна рідка оліїста горюча речовина, темно-бурого або чорного кольору, що залягає в надрах землі та використовується як паливо, а також як сировина для одержання ряду цінних продуктів (гасу, бензину і т. ін.). 2. *діал.* Гас.

НАФТАЛА́Н, -у, *ч.* Густа чорна нафта, що є сумішшю нафтенових і ароматичних вуглеводнів та смол (використовується як лікувальний засіб).

НАФТАЛА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **нафтала́н**.

НАФТАЛА́НОВИЙ, -а, -е. Який містить нафталан.

НАФТАЛАНОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Застосування з лікувальною метою нафталанської нафти як у нативному вигляді, так і у вигляді препаратів.

НАФТАЛА́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **Нафтала́нська на́фта** – густа, сиропоподібна рідина чорно-бурого кольору з зеленуватим відтінком, зі своєрідним запахом.

НАФТАЛЕ́Н, -у, *ч.* Сполука, молекула якої містить два сконденсовані ароматичні персні; вилучають із кам'яновугільного дьогтю. // Те саме, що **нафталі́н**.

НАФТАЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **нафтале́н**.

НАФТАЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **нафтале́нний**.

НАФТАЛІ́Н, -у, *ч.* Біла кристалічна речовина з різким запахом, вживана для боротьби з комірними кліщами, гризунами і т. ін., для охорони вовняних виробів і хутра від молі, а також у техніці й хімічній технології.

НАФТАЛІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **нафталі́новий**.

НАФТАЛІ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **нафталі́н**. // Який виробляє нафталін. 2. *жарт.* Безнадійно застарілий. *Нафталіновий світогляд.*

НАФТАМО́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антигельмінтний засіб.

НАФТЕ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Вуглеводень, який є складовою частиною нафти.

НАФТЕ́НОВИЙ, -а, -е, *хім.* Стос. до нафтену; який містить нафтен. ** **Нафте́нові кисло́ти** – органічні кислоти, що виділяються з нафти; її солі застосовують як замінники мила, сикативи для масляних фарб, виготовлення мастил тощо.

НАФТИЗИН, -у, *ч.* Лікарський препарат із місцевою судинорозширювальною та протизапальною дією.

НАФТІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Гасова лампа.

НАФТОБА́ЗА, -и, *ж.* База-склад, де зберігають у спеціальних резервуарах нафту і нафтопродукти і відпускають їх споживачам.

НАФТОБІ́ЗНЕС, -у, *ч.* Бізнес, пов'язаний з видобуванням, транспортуванням, продажем, переробкою нафти і нафтопродуктів.

НАФТОБІЗНЕСО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до нафтобізнесу.

НАФТОБІ́ТУМ, -у, *ч.* Бітум, що одержується з важких нафтових залишків.

НАФТОБУРО́ВИЙ, -а́, -е́. Який служить для буріння нафтових свердловин. *Нафтобурова платформа.*

НАФТОВИДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Видобування нафти і супутних нафтових газів із земних надр.

НАФТОВИДОБУВНИ́Й, -а, -е. Стос. до видобування нафти.

НАФТОВИ́ДОБУТОК, -тку, *ч.* 1. Те саме, що **нафтовидобува́ння**. 2. Сумарна маса або об'єм нафти, яку добувають зі свердловини, родовища, в країні, світі.

НА́ФТО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **на́фта**. // Який виготовляється з нафти. ** **На́фто́вий кокс** – тверді залишки чорного кольору від процесів крекінгу та перегонки важких фракцій нафти. **На́фто́ві га́зи**: вуглеводневі гази, супутні нафті; б) гази термічної й каталітичної переробки нафти. **На́фто́ві масла́** – рідкі суміші висококиплячих вуглеводнів. 2. Признач. для видобування, обробки нафти. 3. Який працює, діє на нафті. 4. Стос. до нафти, її добування й переробки. ** **На́фто́ва промисло́вість** – галузь важкої промисловості, підприємства якої видобувають і переробляють нафту.

НАФТОВИ́К, -а́, *ч.* Фахівець нафтової промисловості; той, хто працює у цій галузі.

НАФТОВИ́ЛУЧЕННЯ, -я, *ч.* Вилучення нафти викачуванням її зі свердловин. // Збирання нафти з поверхні забруднених нею водойм.

НАФТОВІДДА́ЧА, -і, *ж.* Реальний видобуток нафти порівняно з максимально можливим.

НАФТОВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Споруда для вловлювання нафти та нафтопродуктів із промислових стічних вод.

НАФТОВО́З, -а, *ч.* Самохідне судно для перевезення нафти наливом (без тари).

НАФТОГА́ВАНЬ, -ні, *ж.* Гавань із портом для завантаження або розвантаження нафтоналивних суден.

НАФТОГА́ЗОВИЙ, -а, -е. Що стосується нафти і природного газу. *Нафтогазова суміш. Нафтогазові ресурси.*

НАФТОГАЗОДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Добування нафти і природного газу.

НАФТОГАЗОДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Що стосується видобутку нафти і природного газу. *Нафтогазодобувний комплекс.*

НАФТОГАЗОНО́СНИЙ, -а, -е. Що містить нафту і природний газ (про геологічне відкладення).

НАФТОГАЗОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Вміст, наявність нафти і природного газу в геологічному відкладенні.

НАФТОГАЗОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Трубопровід для транспортування нафти і природного газу.

НАФТОГАЗОПРОВІ́ДНИЙ, -ідна́, -ідне́. Прикм. до **нафтогазопрові́д**.

НАФТОГАЗОПРО́МИСЕЛ, -слу, *ч.* Підприємство, що здійснює видобуток нафти і супутнього газу.

НАФТОГАЗОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Що стосується нафтогазопромислу, служить для видобутку нафти і супутнього газу.

НАФТОГІ́Н, -го́ну, *ч.* Те саме, що **нафтопрові́д**.

НАФТОГІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **нафтогі́н**.

НАФТОДВИГУ́Н, -а́, *ч.* Двигун, який працює на нафті.

НАФТОДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Розвідування і промислове видобування нафти.

НАФТОДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до нафтодобування. ** **Нафтодобувна́ промисло́вість** – галузь паливної промисловості, підприємства якої розвідують і видобувають нафту і супутній нафтовий газ, а також транспортують і зберігають нафту.

НАФТОДО́ЛАРИ, -ів, *мн.* Державні доходи країни – експортера нафти від експорту енергоресурсів.

НАФТОЕ́КСПОРТ, -у, *ч.* Експорт нафти, нафтопродуктів.

НАФТОЗАВО́Д, -у, *ч.* Нафтопереробне підприємство, на якому переганяється нафта і обробляються нафтопродукти.

НАФТОЗАВОДСЬКИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **нафтозаво́д**. ** **Нафтозаводськи́й газ (незрі́джений)** – неконденсований газ, одержаний при перегонці нафти або обробці нафтопродуктів.

НАФТОЗБИРА́Ч, -а́, *ч.* Спеціальне судно для очищення водної поверхні від нафти і нафтопродуктів.

НАФТОЗБІРНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для збирання нафти, видобутої з різних свердловин.

НАФТОІ́МПОРТ, -у, *ч.* Імпорт нафти, нафтопродуктів.

НАФТОКО́КС, -у, *ч.* Чорний поруватий продукт – твердий залишок від піролізу (крекінгу) нафти або мазуту у спеціальних печах.

НАФТО́ЛИ, -ів, *мн.* Похідні нафталіну, що застосовуються у виробництві азобарвників та ін.

НАФТО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нафто́л**.

НАФТОНАЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Устаткований для перевезення нафти наливом (без тари). *Нафтоналивне судно. Нафтоналивна цистерна.*

НАФТОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить нафту.

НАФТОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нафтоно́сний**.

НАФТООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Що стосується нафтоочистки, служить для нафтоочистки. *Нафтоочисний завод.*

НАФТООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Очищення нафти від супутніх або сторонніх речовин.

НАФТООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для очищення нафти.

НАФТОПА́СТКА, -и, *ж.* Споруда для видалення нафти і нафтопродуктів із промислових стічних вод.

НАФТОПЕРЕГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дистиляція сирої нафти і розділення її на окремі фракції.

НАФТОПЕРЕГІ́ННИЙ, -а, -е. Який здійснює перегонку нафти. // Який утворюється після перегонки нафти.

НАФТОПЕРЕКА́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із перекачуванням нафти та нафтопродуктів на певну відстань.

НАФТОПЕРЕРО́БКА, -и, *ж.* переробка нафти.

НАФТОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Який здійснює переробку нафти. // Стос. до переробки нафти. ** **Нафтоперероб́на промисло́вість** – галузь важкої промисловості, підприємства якої з сирцевої нафти виробляють різні нафтопродукти.

НАФТОПІ́РС, -а, *ч.* Пірс для завантаження або розвантаження суден, що перевозять нафту, нафтопродукти.

НАФТОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Трубопровід для перекачування нафти на певну відстань.

НАФТОПРОВІ́ДНИЙ, -а́, -е́. Який стосується транспортування нафти і нафтопродуктів трубопроводом, який забезпечує таке транспортування. *Нафтопровідний транспорт.*

НАФТОПРОДУ́КТ, -у, *ч.* Речовина, яку одержують внаслідок переробки нафти. ** **Рі́динний нафтопроду́кт** – нафтопродукт у рідинному стані: бензин, гас, лігроїн та ін. **Сві́тлий нафтопроду́кт** – нафтопродукт, що википає за температури нижче 250 °С.

НАФТОПРОДУКТОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Трубопровід для транспортування нафтопродуктів.

НАФТОПРО́МИСЕЛ, -слу, *ч.* Промислове підприємство, яке займається видобутком нафти і газу.

НАФТОПРОМИСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Власник нафтових промислів. 2. Працівник нафтових промислів.

НАФТОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до нафтопромислу, нафтопромислів. *Нафтопромислове об'єднання.*

НАФТОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Нафтова промисловість.

НАФТОПРО́ЯВ, -у, *ч.* Ознака, що свідчить про поклад нафти; природне витікання нафти.

НАФТОРОЗВІ́ДУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до нафторозвідування.
НАФТОРОЗВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* 1. Виявлення, економічна оцінка і підготовка до розробки промислових покладів нафти і газу. 2. Геологічне підприємство, що здійснює ці роботи.
НАФТОРОЗРО́БКА, -и, *ж.* Розробка, видобуток нафти і нафтопродуктів.
НАФТОРУДОВО́З, -а, *ч.* Судно, призначене для перевезення нафти і руди.
НАФТОСВЕРДЛОВИ́НА, -и, *ж.* Свердловина для викачування, вибирання нафти із нафтоносних земних надр на поверхню.
НАФТОСКЛА́Д, -у, *ч.* Приміщення, де зберігають і відпускають споживачам нафтопродукти.
НАФТОСМІТТЄЗБІ́РНИК, -а, *ч.* Спеціальне судно для очищення водної поверхні від сміття і нафтопродуктів.
НАФТОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Споруда з резервуарами для зберігання нафти або продуктів її переробки.
НАФТОТА́НКЕР, -а, *ч.* Спеціальне судно для перевезення водним шляхом нафти і нафтопродуктів.
НАФТОТА́НКЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нафтота́нкер**.
НАФТОТВО́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нафтоутво́рювальний**.
НАФТОТИТА́НОВИЙ, -а, -е. Який виготовлений з листового титану і призначений для зберігання нафти і нафтопродуктів.
НАФТОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з утворенням нафти.
НАФТОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець із нафтохімії, працівник нафтохімічної промисловості.
НАФТОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нафтохі́мія**. ** **Нафтохімі́чна промисло́вість** – галузь промисловості, яка випускає різні види нафтохімічної продукції (синтетичний каучук, шини, гумове взуття та ін.).
НАФТОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ науки, що вивчає нафту і способи її переробки; галузь промисловості, що займається хімічною переробкою нафти і природного газу; хімічна переробка нафти і природного газу. *Продукти нафтохімії.*
НАФТУ́СЯ, -і, *ж.* Слабомінералізована вода з високим вмістом органічних речовин; застосовується для лікування хворих із захворюваннями нирок, печінки та ін.
НАХА́БА[1], -и, *ч. і ж.* Людина, яка діє зухвало, безцеремонно, порушуючи моральні норми, і не зважає на ставлення до цього інших.
НАХА́БА[2], -и, *ж.*, *розм.* Нещастя, біда, напасть.
НАХА́БНИЙ, -а, -е. Який діє зухвало, безцеремонно, порушуючи моральні норми і не зважаючи на ставлення до цього інших. // Який виражає зухвалість, безцеремонність.
НАХА́БНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **наха́ба**[1].
НАХА́БНИЦЯ, -і. Жін. до **наха́бник**.
НАХА́БНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Діяти, поводитися нахабно.
НАХА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **наха́бний**. 2. Нахабний вчинок, нахабна поведінка.
НАХАБНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати нахабним.
НАХАБНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати нахабнішим (*див.* **наха́бний**).
НАХА́БНО. Присл. до **наха́бний**. // Докучливо, уїдливо, сміливо (про тварин, комах і т. ін.).
НАХА́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **наха́бність**.
НАХАЗЯ́ЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і* **НАХАЗЯЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Хазяйнуючи, домогтися чого-небудь або наробити, натворити чогось.
НАХАЗЯЮВА́ТИ *див.* **нахазя́йнува́ти**.
НАХА́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **нахапа́ти**.
НАХАПА́ТИ *див.* **наха́пувати**.
НАХАПА́ТИСЯ *див.* **наха́пуватися**.
НАХА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* (*рідко*), **НАХАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Хапаючи, брати яку-небудь кількість когось, чогось. 2. *перен.* З жадобою набувати, одержувати, діставати що-небудь у певній кількості. *Нахапати лекцій.*
НАХА́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАХАПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. *тільки док.* З жадністю з'їсти, проковтнути яку-небудь кількість чогось. 2. *перен.* Засвоювати від кого-небудь щось (про погляди, думки, ідеї, пісні і т. ін.).
НАХА́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Харкаючи, наплювати.
НАХВАЛИ́ТИ *див.* **нахва́лювати**.
НАХВАЛИ́ТИСЯ, -хвалю́ся, -хва́лишся, *док.* 1. Хвалячись, розповісти багато. 2. *із запереч.* **н е** *і перев. з дієсл.* **м о г т и**. Хвалити кого-, що-небудь багато, до повного задоволення.
НА́ХВАЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **погро́за**.
НАХВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **НАХВАЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАХВАЛИ́ТИ**, -хвалю́, -хва́лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Говорити про кого-, що-небудь із похвалою; розхвалювати. 2. *тільки док.* Те саме, що **нахвали́тися**.
НАХВАЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **нахваля́тися**.
НАХВАЛЯ́ТИ *див.* **нахва́лювати**.
НАХВАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.* 1. *без додатка, чим, з інфін.*, *із спол. сл.* Погрожувати заподіяти зробити комусь яке-небудь лихо, неприємність і т. ін. 2. Хвастовито обіцяти щось зробити.
НАХВА́СТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Хвастаючи, наговорити багато неправдоподібного.
НАХВА́СТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Похвастати багато, досхочу. // Багато хвастаючись, зазнати повного задоволення.
НАХВАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **нахапа́ти**.
НАХВАТИ́ТИСЯ, -хвачу́ся, -хва́тишся, *док.*, *діал.* Швидко з'явитися, підоспіти.
НА́ХИЛ, -у, *ч.* 1. Потяг до чого-небудь; бажання чогось. // Природні здібності, хист до чого-небудь. // Схильність, задаток до розвитку чого-небудь. // Інтерес, любов до чого-небудь. 2. *перев. мн.* Властивості характеру. 3. Положення тіла під кутом між горизонтальною і вертикальною площинами. 4. Дія за знач. **нахили́ти**, **нахиля́ти**.
НАХИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нахили́ти** 1. // *у знач. прикм.*
НАХИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нахи́лений**.
НАХИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **нахили́ти**, **нахиля́ти** і **нахили́тися**, **нахиля́тися**. 2. Те саме, що **на́хил** 3. ** **Магні́тне нахи́лення** – кут між напрямом напруженості магнітного поля Землі і горизонтальною площиною в певній точці земної поверхні. 3. *муз.* Різновид ладу, що визначається інтервалом великої (мажорної) або малої (мінорної) терції між I і III ступенями. 4. *муз.* В старогрецькій музиці – тип тетрахорду і ладу, що визначається величиною інтервалів між ступенями звукоряду.
НАХИ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Нахилений, спадистий. 2. Згорблений, зігнутий. 3. Схильний до чогось.
НАХИЛИ́ТИ *див.* **нахиля́ти**.
НАХИЛИ́ТИСЯ *див.* **нахиля́тися**.
НА́ХИЛКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **на́хильці**.
НАХИ́ЛО, *присл.* З нахилом, спадисто.
НАХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *розм.* Який має нахил до чого-небудь.
НАХИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Те саме, що **на́хил** 1.
НА́ХИЛЬЦЕМ, *присл.* Те саме, що **на́хильці** 1.
НА́ХИЛЬЦІ, *розм.* **НА́ВХИЛЬЦІ**, *присл.* 1. Просто з посудини, без склянки і т. ін. (пити). 2. Зігнувши верхню частину тіла, нахилившись.
НАХИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нахиля́ти** і **нахиля́тися**.
НАХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАХИЛИ́ТИ**, -хилю́, -хи́лиш, *док.*, *перех.* 1. Змінювати пряме положення кого-, чого-небудь на похиле. // Змінюючи положення, наближати до кого-, чого-небудь. 2. *перен.*, *заст.* Навертати, спрямовувати до кого-, чого-небудь.
НАХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАХИЛИ́ТИСЯ**, -хилю́ся, -хи́лишся, *док.* 1. Змінювати своє пряме положення на похиле. // *до кого – чого.* Змінюючи пряме положення, наближатися до кого-, чого-небудь. // Згинати верхню частину тулуба. 2. *перен.* Виявляти, мати схильність до кого-, чого-небудь. 3. *рідко.* Опускатися, схилятися до горизонту (про сонце, місяць). 4. *тільки недок.* Пас. до **нахиля́ти** 1.
НАХИЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **нахиля́ти**.
НАХИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Довго, багато похитатися.
НАХІ́Д, -ходу, *ч.*, *діал.* Нашестя.
НА́ХІДКА, -и, *ж.* Те, що знайдене, або те, що вдало виявлене, що підходить для кого-, чого-небудь.
НАХІ́МОВЕЦЬ, -вця, *ч.* Курсант Нахімовського училища.
НАХІ́МОВСЬКИЙ, -а, -е. Названий на честь П. С. Нахімова. ** **Нахі́мовські учи́лища** – середні військово-морські навчальні заклади для підготовки юнаків до навчання у вищих військово-морських училищах.
НАХІЧЕВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нахічевань.
НАХЛЕБТА́ТИСЯ, -хлебчу́ся, -хле́бчешся, *док.* 1. *розм.* Похлебтати чого-небудь багато, досхочу (перев. про тварин). 2. *вульг.* Напитися до сп'яніння.
НА́ХЛИВЦІ, *присл.*, *діал.* Нахильці.
НАХЛИ́НУТИ, -не, *док.* 1. Раптово, швидко з'явитися, набігти, поширитися і т. ін. у великій кількості (про туман, воду, дим і т. ін.). 2. *перен.* Набігти, з'явитися у великій кількості (про людей). 3. *перен.* Виникнути, появитися у кого-небудь, охопити когось (про спогади, почуття, думки і т. ін.). 4. *перен.* Раптово прийти, настати.
НАХЛИСТА́ТИСЯ *див.* **нахли́стуватися**.
НАХЛИ́СТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАХЛИСТА́ТИСЯ**, -хлищу́ся, -хли́щешся, *док.*, *вульг.* 1. Хлебтати що-небудь багато, досхочу; хлебчучи, наїдатися. 2. Напиватися до сп'яніння.
НАХЛІ́БНИК, -а, *ч.* Той, хто живе за чужий рахунок.
НАХЛІБНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути нахлібником, жити за чужий рахунок.
НАХЛІ́БНИЦТВО, -а, *с.* Проживання за чужий рахунок.
НАХЛІ́БНИЦЬКИЙ, -а, -е. Власт. нахлібникові.
НАХЛІ́БНИЦЯ, -і. Жін. до **нахлі́бник**.
НАХЛЬО́СТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нахльоста́ти**.
НАХЛЬОСТА́ТИ *див.* **нахльо́стувати**.
НАХЛЬО́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нахльо́стувати**.
НАХЛЬО́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАХЛЬОСТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Стьобати, шмагати кого-небудь чимось гнучким.
НАХЛЮ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нахлю́пати**.
НАХЛЮ́ПАТИ *див.* **нахлю́пувати**.
НАХЛЮ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нахлю́пувати**.
НАХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАХЛЮ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* Хлюпаючи або хлюпаючись, наливати, набризкувати.
НАХЛЮ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Пас. до **нахлю́пувати**.
НАХМА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нахма́рити**. // *у знач. прикм.* 2. Те саме, що **нахму́рений** 1.
НАХМА́РИТИ, -рить, *док.*, *безос.* Те саме, що **нахма́ритися** 1.
НАХМА́РИТИСЯ, -риться, *док.* 1. *безос.* Покритися, заволоктися хмарами. 2. *перен.* Те саме, що **нахму́ритися** 1.
НАХМУ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Який нахмурився, має понурий, невдоволений вигляд. // Який виражає стан суворості, невдоволення, задумливості. 2. *перен.* Похмурий, темний (про предмети і явища природи).
НАХМУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нахму́рений**.
НАХМУ́РЕНО. Присл. до **нахму́рений** 1.
НАХМУ́РИТИ *див.* **нахму́рювати**.
НАХМУ́РИТИСЯ *див.* **нахму́рюватися**.
НАХМУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАХМУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Виражаючи невдоволення, задумливість, гнів і т. ін., морщити лоба, зсувати брови або змінювати вираз обличчя. // Зробити суворим, понурим; засмутити.
НАХМУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАХМУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Ставати похмурим, невдоволеним, надутим. 2. Зсовуватися, опускатися над очима за вираження незадоволення, задумливості, гніву і т. ін. (про брови, лоб). 3. *перен.* Ставати похмурим, темним (про предмети і явища природи).
НАХНЮ́ПИТИ *див.* **нахню́плювати**.
НАХНЮ́ПИТИСЯ *див.* **нахню́плюватися**.
НАХНЮ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нахню́пити**. 2. *у знач. прикм.* Похмурий, невдоволений, з опущеною головою, із зсунутими бровами.
НАХНЮ́ПЛЕНО. Присл. до **нахню́плений**.
НАХНЮ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нахню́плювання**.
НАХНЮ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАХНЮ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* нахню́плять; *док.*, *перех.* Виражаючи невдоволення, зсувати брови, опускати нижче голову.
НАХНЮ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАХНЮ́ПИТИСЯ**, -плюся, -пишся; *мн.* нахню́пляться; *док.* Схиляючи голову, змінюючи вираз обличчя, набирати похмурого, незадоволеного вигляду.
НАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нахова́ти**. // **нахо́вано**, *безос. присудк. сл.*
НАХОВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Сховати певну кількість чого-небудь.
НАХО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **находи́ти**.
НАХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **находи́ти**.
НАХО́ДИТИ[1], -джу, -диш, *недок.*, **НАЙТИ́**, найду́, на́йдеш, *док.*, *перех.* 1. Відшукувати, виявляти, помічати кого-, що-небудь. 2. Підшукувати, підбирати кого-, що-небудь. *Находити спільну мову з кимось.*
НАХО́ДИТИ[2], -дить, *недок.*, **НАЙТИ́**, на́йде, *док.* 1. *на кого.* Оволодівати ким-небудь, охоплювати когось (про настрій, почуття, стан і т. ін.). // *безос.* 2. Сходитися, збиратися в одному місці у великій кількості. 3. Насуватися, наближатися; наступати, наставати (про явища природи, частини доби).
НАХОДИ́ТИ, -ходжу́, -хо́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Ходячи, пройти яку-небудь віддаль. 2. Багато ходячи, ушкодити собі що-небудь.
НАХО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, **НАЙТИ́СЯ**, найду́ся, на́йдешся, *док.* 1. Бути в наявності. // Виявлятися, траплятися. 2. *тільки док.*, *розм.* Те саме, що **народи́тися**.
НАХОДИ́ТИСЯ, -ходжу́ся, -хо́дишся, *док.*, *розм.* Походити багато, досхочу. // Походивши багато, стомитися.
НАХОЖА́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Зайшлий, нетутешній.
НАХО́ЖИЙ, -а, -е, *розм.* Який тимчасово приходить куди-небудь для здійснення чогось.
НАХОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нахолоди́ти**.
НАХОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* дія за знач. **нахоло́джування**.
НАХОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАХОЛОДИ́ТИ**, -лоджу́, -ло́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Робити холодним; прохолоджувати.
НАХОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАХОЛОДИ́ТИСЯ**, -лоджу́ся, -ло́дишся, *док.*, *розм.* Робитися, ставати холодним.
НАХОЛОДИ́ТИ *див.* **нахоло́джувати**.
НАХОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **нахоло́джуватися**.
НАХОЛО́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **нахоло́нути**.
НАХОЛО́НУТИ, -ну, -неш, *док.* Зробитися, стати холодним.
НАХОМУТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Зробити що-небудь погано, недбало; напсувати, наплутати.
НАХОПИ́ТИСЯ *див.* **нахопля́тися**.
НАХОПЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАХОПИ́ТИСЯ**, -хоплю́ся, -хо́пишся; *мн.* нахо́пляться; *док.*, *розм.* 1. Наставати, наближатися (в часі). // Приходити, прибувати своєчасно, тоді, коли потрібно. 2. Рухаючись, несподівано натрапляти на кого-, що-небудь, зустрічатися з ким-, чим-небудь.
НАХРА́ПИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Який діє нахрапом.
НАХРА́ПИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **нахра́пистий**.
НАХРА́ПИСТО, *розм.* Присл. до **нахра́пистий**.
НАХРА́ПНИК, -а, *ч.* Ремінь уздечки, що тягнеться вздовж перенісся до лоба (коня).
НА́ХРАПОМ, *присл.*, *розм.* Нахабно, безцеремонно. // Силою, насильно.
НА́ХРЕСТ, *присл.*, *діал.* Навхрест.
НАХРОМИ́ТИСЯ *див.* **нахро́млюватися**.

НАХРÓМЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **НАХРОМИ́ТИСЯ**, -ромлю́ся, -ро́мишся; *мн.* нахро́мляться; *док.*, *діал.* Наскакувати, напорюватися на щонебудь гостре.

НА́ХТА, -и, *ж.*, *зах.* Нафта.

НАХТО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Нафтовий.

НАХУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Хукаючи, напустити тепла.

НА́ХШПІЛЬ, -ю, *ч.* Сексуальні дії, що відбуваються після статевого акту, мають заспокійливий характер, виражають задоволення і почуття вдячності партнеру.

НАЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Німецький фашизм.

НАЦИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник нацизму, член гітлерівської фашистської партії.

НАЦИ́СТКА, -и. Жін. до **наци́ст**.

НАЦИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **наци́зм** і **наци́ст**.

НА́ЦІ, *невідм.*, *ч. і ж.* Скорочена назва німецьких націонал-соціалістів (фашистів).

НАЦІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наці́дити**.

НАЦІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наці́джувати**.

НАЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЦІДИ́ТИ**, -ціджу́, -ціди́ш, *док.*, *перех.* Цідячи, наливати яку-небудь кількість чогось. // Цідячи, наповнювати щонебудь якоюсь рідиною.

НАЦІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАЦІДИ́ТИСЯ**, -ці́диться, *док.*, *розм.* Цідячись, наливатися.

НАЦІДИ́ТИ *див.* **наці́джувати**.

НАЦІДИ́ТИСЯ *див.* **наці́джуватися**.

НАЦІЄУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення, формування нації.

НАЦІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наці́лити**. // **наці́лено**, *безос. присудк. сл.*

НАЦІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Підпорядкованість когось/чого-небудь якій-небудь меті; цілеспрямованість.

НАЦІ́ЛЕНО, *присл.* Цілеспрямовано.

НАЦІ́ЛИТИ *див.* **наці́лювати**.

НАЦІ́ЛИТИСЯ *див.* **наці́люватися**.

НАЦІЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **націлува́тися**.

НАЦІЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Натішитися поцілунками досхочу.

НАЦІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наці́лювати**.

НАЦІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наці́лювати**.

НАЦІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **НАЦІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НАЦІ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Цілячись, спрямовувати що-небудь на когось, щось, на якусь ціль. 2. *перех.*, *на що*, *перен.* Спрямовувати, скеровувати до чого-небудь. 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.*, *рідко.* Мати намір, збиратися обійняти якусь посаду.

НАЦІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **НАЦІЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **НАЦІ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Наводити на ціль; прицілюватися. // Спрямовувати що-небудь кудись. 2. *перен.*, *розм.* Збиратися, намагатися, мати намір що-небудь робити. 3. *перен.*, *розм.* Прагнути посісти, зайняти певне становище, посаду і т. ін.

НАЦІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **націля́ти**.

НАЦІЛЯ́ТИ *див.* **наці́лювати**.

НАЦІЛЯ́ТИСЯ *див.* **наці́люватися**.

НАЦІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **націни́ти**.

НАЦІНИ́ТИ *див.* **наці́нювати**.

НА́ЦІНКА, -и, *ж.* 1. Сума, на яку підвищено ціну чого-небудь. 2. Збільшення ціни виробу, пов'язане або з додатковими витратами на їх виготовлення і продаж, або з їх особливими властивостями. 3. Дохід, що його отримує посередницька організація за постачання або збут продукції підприємства. ** **на́цінка бро́кера (ди́лера)** – плата, що її стягує брокер або дилер при виконанні ними посередницьких функцій. **складська́ на́цінка** – накидка до ціни продукції, що її виплачує покупець на користь постачально-збутової організації.

НАЦІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наці́нювати**.

НАЦІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАЦІНИ́ТИ**, -ціню́, -ці́ниш, *док.*, *перех.* Робити підвищення ціни (цін) на що-небудь.

НАЦІОНА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Націоналіст.

НАЦІОНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює націоналізацію чого-небудь.

НАЦІОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Примусове відчуження приватної власності у власність держави. 2. Організація чого-небудь на національній основі, силами даної нації.

НАЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Ідеологія й політика, яка проповідує зверхність національних інтересів над загальнолюдськими, панування однієї нації за рахунок пригнічення іншої, розпалює національну ворожнечу. 2. Рух, спрямований на боротьбу за незалежність нації, народу проти іноземних гнобителів. 3. Рух за збереження і розвиток національних традицій, культури, мови, літератури, мистецтва і т. ін.; патріотизм.

НАЦІОНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **націоналізува́ти**. // **націоналізо́вано**, *безос. присудк. сл.* ** **націоналізо́вана га́лузь** – галузь промисловості, господарства, основна частина якої знаходиться у державній власності.

НАЦІОНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати націоналізацію чого-небудь.

НАЦІОНАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Ставати національним, набувати національного характеру. 2. *тільки недок.* Пас. до **націоналізува́ти**.

НАЦІОНАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Прихильник націоналізму (у 1 знач.). 2. Прихильник, учасник національно-визвольного руху. 3. Представник вузьконаціонального напрямку в науці, мистецтві і т. ін. 4. Патріот.

НАЦІОНАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **націоналі́зм** і **націоналі́ст**.

НАЦІОНАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **націоналісти́чний**.

НАЦІОНАЛІСТИ́ЧНО, *присл.* У дусі націоналізму (у 1 знач.).

НАЦІОНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **націоналі́ст**.

НАЦІОНАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **націоналісти́чний**.

НАЦІОНА́ЛКА, -и, *розм.* Жін. до **націона́л**.

НАЦІОНА́Л-ЛІБЕРА́ЛИ, -ів, *мн.* Назва ряду партій (напр. у Німеччині в 1866–1918 рр.).

НАЦІОНА́Л-СОЦІАЛІ́СТИ, -ів, *мн.* Члени гітлерівської фашистської партії в Німеччині в 1919 – 45 рр.

НАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до нації, національності, пов'язаний з їхньою суспільно-політичною діяльністю. 2. Власт. певній нації, національності; який відображає їхні характер, особливості. // *у знач. ім.* **націона́льне**, -ного, *с.* Те, що виражає характерні особливості якої-небудь нації. 3. Державний, який належить даній країні або стосується її народу. ** **націона́льна асамбле́я** – назва парламенту в деяких країнах. **націона́льна валю́та**: а) грошова одиниця країни; б) валюта, що випускається державою (центральним банком країни). **націона́льна гва́рдія** – відбірні війська, підпорядковані главі держави (президенту). **націона́льна грошова́ систе́ма** – способи і форми випуску грошей та організації грошового обігу в країні. **націона́льний дохі́д** – частина сукупного продукту, яка залишається після заміщення спожитих засобів виробництва. **націона́льний парк** – заповідна територія, яка відкрита для відвідування і має характерні або унікальні особливості природи даного географічного або національного району. **націона́льний проду́кт** – вартість, грошовий вираз обсягу продукції, виробленої у народному господарстві країни протягом року. 4. Стос. до окремої, нечисленної національності. *Національна область.* ** **націона́льна ме́ншість (менши́на)** – національність, яка за чисельністю становить меншість порівняно з основною масою населення країни.

НАЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Те саме, що **на́ція** 1. 2. Належність до якої-небудь нації. ** **ценз націона́льності** – вимога, відповідно до якої для володіння активним або пасивним виборчим правом необхідно належати до певної національності.

НАЦІОНА́ЛЬНО. Присл. до **націона́льний** 1, 2.

НАЦІОНА́ЛЬНО-ВИЗВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з боротьбою за національне визволення. ** **націона́льно-визво́льна револю́ція** – соціально-політичний переворот у житті залежних країн, спрямований на знищення іноземного панування й завоювання національної незалежності. **націона́льно-визво́льний рух** – боротьба народів колоніальних і залежних країн за своє національне і соціальне визволення.

НАЦІОНА́ЛЬНО-ДЕМОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що має на меті національне визволення і демократичні перетворення. *Національно-демократичний рух. Національно-демократичний фронт.*

НАЦІОНА́ЛЬНО-ДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е: ** **націона́льно-держа́вна автоно́мія** – різновид територіальної автономії; надання частині унітарної держави власних системи органів державної влади, конституційних актів, законодавчої компетенції, офіційної мови, громадянства, а також державних символів.

НАЦІОНА́ЛЬНО-КУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е: ** **націона́льно-культу́рна автоно́мія** – форма національно-культурного самовизначення, що є громадським об'єднанням громадян країни, які відносять себе до певних етнічних спільнот.

НАЦІОНА́ЛЬНО-ПАТРІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що виражає національні та патріотичні устремління.

НАЦІОНА́ЛЬНО-ПСИХОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується національних відмінностей якоїсь нації.

НАЦІОНА́ЛЬНО-ТЕРИТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **націона́льно-територіа́льна автоно́мія** – різновид територіальної автономії; надання частині унітарної держави певної самостійності у вирішенні питань внутрішнього життя.

НА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Конкретно-історична форма спільності людей, об'єднаних єдиною мовою і територією, глибокими внутрішніми економічними зв'язками, певними рисами культури і характеру. 2. Держава, країна. 3. *перен.*, *ірон.* Про яку-небудь групу людей.

НАЦМЕ́Н, -а, *ч.*, *розм.*, *заст.* Особа, яка належить до якої-небудь національної меншини.

НАЦМЕ́НІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.*, *заст.* Стос. до нацмена.

НАЦМЕ́НКА, -и, *розм.*, *заст.* Жін. до **нацме́н**.

НАЦМЕНШИ́НИ, -и́н, *мн.* Національні меншини (*див.* **націона́льний**).

НАЦМЕ́НШІСТЬ, -шості, *ж.* Національна меншість (*див.* **націона́льний**).

НАЦОКОТА́ТИ, -кочу́, -ко́чеш *і* **НАЦОКОТІ́ТИ**, -кочу́, -коти́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Швидко й весело наговорити чого-небудь.

НАЦОКОТІ́ТИ *див.* **нацокота́ти**.

НАЦРАЙО́Н, -у, *ч.* Національний державно-адміністративний район у складі області, краю, тощо.

НАЦРЕСПУ́БЛІКА, -и, *ж.* Національна республіка як окрема держава, так і у складі федерації.

НАЦУКРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нацукрува́ти**. // *у знач. прикм.*

НАЦУКРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЦУКРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Робити солодким, кладучи цукор; посипати цукром що-небудь їстівне.

НАЦУКРУВА́ТИ *див.* **нацукро́вувати**.

НАЦУ́ПИТИ *див.* **нацу́плювати**.

НАЦУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **нацу́пити**.

НАЦУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАЦУ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* нацу́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* Надівати що-небудь, перев. з труднощами натягуючи.

НАЦЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нацькува́ти**.

НАЦЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нацько́вувати**.

НАЦЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЦЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. *кого, ким.* Спонукати до нападу на кого-небудь (про собаку). 2. *кого на кого, кого, перен.*, *розм.* Викликаючи вороже ставлення, підбурювати проти кого-небудь.

НАЦЬКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **нацько́вувати**.

НАЦЬКУВА́ТИ *див.* **нацько́вувати**.

НАЧАВИ́ТИ *див.* **нача́влювати**.

НАЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **начави́ти**.

НАЧА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нача́влювати**.

НАЧА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАЧАВИ́ТИ**, -авлю́, -а́виш; *мн.* нача́влять; *док.*, *перех.* Видушувати яку-небудь кількість рідини з чогось.

НАЧАДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.* 1. Напустити чаду. 2. Курячи, наповнити приміщення тютюновим димом. // Напускаючи чого-небудь, забруднити повітря.

НАЧА́ЛО, -а, *с.* 1. *рідко.* Вихідна точка, початок (про все, що має протяжність); прот. к і н е ц ь. 2. *рідко.* Початок у процесі, розвитку чогонебудь, а також сам відтинок часу, пов'язаний з цим початком. *Начало буття.* 3. Основа, сутність, джерело чого-небудь. 4. *тільки мн.* Основні положення, принципи. *Начала проективної геометрії.* 5. Способи, методи здійснення чого-небудь. 6. *тільки одн.*, *заст.* Начальник, глава. *Верховне начало.* ** **під нача́ло** – під чиєсь керівництво, у підлеглість до кого-небудь.

НАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Старший. // Головний.

НАЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Особа, що очолює що-небудь, керує кимось, завідує чим-небудь.

НАЧА́ЛЬНИКІВ, -кова, -кове. Належний, властивий начальникові.

НАЧАЛЬНИКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **начальникува́ти**.

НАЧАЛЬНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути начальником; керувати.

НАЧА́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **нача́льник**; належний йому. 2. Самовпевнено-суворий, сповнений владності, пихи. // Власт. начальникові (самовпевнене управління начальника; начальникування).

НАЧА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **нача́льник**.

НАЧА́ЛЬНИЧОК, -чка, *ч.*, *ірон.* Зменш. до **нача́льник**.

НАЧА́ЛЬСТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **нача́льник**. 2. Те саме, що **нача́льник**. 3. *розм.*, *рідко.* Влада, управління начальника; начальникування. ** **під нача́льством** – під чиїм-небудь командуванням, керівництвом.

НАЧА́ЛЬСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нача́льствувати**.

НАЧА́ЛЬСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бути начальником; керувати.

НАЧАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **начарува́ти**.

НАЧАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* За народними уявленнями – чаруючи, домогтися чого-небудь, викликати щось і т. ін.

НАЧА́СІ, *присл.* Уже пора, уже прийшов час.

НАЧА́СНИЙ, -а, -е. Який слід зробити, здійснити, створити саме зараз, в даний час; актуальний.

НАЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нача́сний**.

НАЧАСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Частуючи, нагодувати досхочу; добре пригостити.

НАЧАСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Досхочу поїсти й попити чого-небудь, перев. у гостях.

НАЧА́ТИ *див.* **начина́ти**.

НАЧА́ТИСЯ *див.* **начина́тися**.

НАЧДИ́В, -а, *ч.*, *військ.* Начальник дивізії.

НА́ЧЕ, *спол.*, *част.* Те саме, що **нена́че**.

НА́ЧЕБ, **НА́ЧЕБТО**, *спол.*, *част.* Те саме, що **нена́че**.

НА́ЧЕБТО *див.* **на́чеб**.

НАЧЕПИ́ТИ *див.* **начі́плювати**.

НАЧЕПИ́ТИСЯ *див.* **начі́плюватися**.

НАЧЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **начепи́ти**. // **наче́плено**, *безос. присудк. сл.*

НАЧЕРЕ́ВНИЙ, -а, -е. Який міститься на животі. // Який пов'язується на живіт.

НАЧЕРЕ́ВНИК, -а, *ч.* Накладка на живіт для тепла або для захисту від пошкоджень.

НА́ЧЕРК, -у, *ч.* Малюнок, що намічає лише найважливіші, загальні риси того, що повинно бути зображене. // Щось незакінчене, намічене лише в загальних рисах (про літературний твір, доповідь і т. ін.). 2. Те саме, що **на́рис** 2.

НАЧЕ́РКАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **начерка́ти**.

НАЧЕРКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **НАЧЕ́РКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Швидко, спішно, як-небудь написати щось. 2. Черкаючи, провести багато ліній.

НАЧЕ́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наче́ркувати**.

НАЧЕ́РКУВАТИ *див.* **начерка́ти**.

НАЧЕ́РПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **начерпа́ти**.

НАЧЕРПА́ТИ *див.* **наче́рпувати**.

НАЧЕ́РПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нача́рпувати**.

НАЧЕ́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЧЕРПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Черпаючи, набирати в певній кількості.

НАЧЕ́РПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **наче́рпувати**.

НАЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **начеса́ти**. // *у знач. прикм.*

НАЧЕСА́ТИ *див.* **начі́сувати**.

НАЧЕ́ТВЕРО, *присл.* На чотири частини.

НАЧИ́Н, -у, *ч.*, *діал.* Початок.

НАЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **начини́ти**[1]. // *у знач. прикм.*

НАЧИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **начини́ти**.

НАЧИНИ́ТИ[1] *див.* **начиня́ти**.

НАЧИНИ́ТИ[2], -чиню́, -чи́ниш, *док.*, *перех.*, *заст.* 1. Наробити, накоїти чого-небудь (перев. недоброго). 2. Зробити ким-, чим-небудь.

НА́ЧИНКА, -и, *ж.* Те, чим начиняють що-небудь, готуючи їстівне.

НА́ЧИНКО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для начинки.

НАЧИ́ННЯ, -я, *с.* 1. Знаряддя праці, що необхідні для виконання якої-небудь роботи, здійснення чого-небудь. 2. Господарські речі, які служать для приготування, подання, зберігання їжі, напоїв і т. ін.; посуд. 3. Частина ткацького верстата у вигляді нитяних рукавів, натягнутих на дві паралельно розміщені дерев'яні пластинки.

НАЧИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **начи́нювати**.

НАЧИ́НЮВАТИ *див.* **начиня́ти**.

НАЧИНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до начинювання; який служить для начинювання.

НАЧИНЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер, який що-небудь чим-небудь начиняє.

НАЧИНЯ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **начиня́льник**.

НАЧИНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **начиня́ти**.

НАЧИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **НАЧИ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **НАЧИНИ́ТИ**, -чиню́, -чи́ниш, *док.*, *перех.* 1. Наповняти, набивати чим-небудь внутрішність чогось (про щось їстівне). // Виготовляти таким способом яку-небудь кількість чогось. 2. *перен.*, *розм.* Постачати у великій кількості (які-небудь думки, ідеї і т. ін.).

НАЧИНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **начиня́ти**.

НАЧИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **начи́слити**.

НАЧИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **начи́слити**.

НАЧИ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **НАЧИСЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.* Те саме, що **нарахува́ти**.

НАЧИСЛЯ́ТИ *див.* **начи́слити**.

НАЧИ́СТИТИ *див.* **начища́ти**.

НАЧИ́СТИТИСЯ *див.* **начища́тися**.

НА́ЧИСТО, *присл.* 1. Без помарок, виправлень, недоробок; набіло, остаточно. // *Дуже чисто.* 2. *розм.* Зовсім, повністю; нічого не залишаючи. 3. *розм.* Відверто, щиро, ні з чим не криючись.

НАЧИСТОТУ́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **на́чисто** 3.

НАЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **начита́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який прочитав багато книжок і набув усебічних знань.

НАЧИ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **начи́таний** 2.

НАЧИТА́ТИ *див.* **начи́тувати**.

НАЧИТА́ТИСЯ *див.* **начи́туватися**.

НАЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **начи́тувати**.

НАЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЧИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Прочитувати в якій-небудь кількості. 2. Читаючи за списком, називати прізвища. 3. *розм.* Читати що-небудь вголос для когось, часто для загального відома. 4. *розм.* Читаючи, довідуватися про що-небудь, одержувати якісь відомості; вичитувати. // Читаючи, повідомляти про що-небудь. 5. Докоряти кому-небудь чимсь. // Давати розпорядження, нагадувати кому-небудь про щось.

НАЧИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАЧИТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Багато, досхочу читати.

НАЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАЧИ́СТИТИ**, -чищу, -чи́стиш, *док.*, *перех.* 1. Чистячи, готувати в якій-небудь кількості. 2. *розм.* Добре, старанно чистити що-небудь.

НАЧИЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАЧИ́СТИТИСЯ**, -чищуся, -чи́стишся, *док.* 1. Добре, старанно чистити себе, свій одяг. 2. *тільки недок.* Пас. до **начища́ти**.

НАЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **начи́стити**. // **начи́щено**, *безос. присудк. сл.*

НАЧІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься спереду.

НАЧІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **нало́бник** 1.

НАЧІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **начі́плювати**.

НАЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАЧЕПИ́ТИ**, -чеплю́, -че́пиш; *мн.* наче́плять; (*тільки велику кількість*) **НАЧІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Чіпляючи, навішувати на що-небудь; прикріплювати до чогось і т. ін. 2. *розм.* Надягати на себе що-небудь. // *розм.* Чіпляючи, закріплюючи, пришивати, накладати, приколювати і т. ін.

НАЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, -юєшся, *недок.*, **НАЧІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся *і* **НАЧЕПИ́ТИСЯ**, -чеплю́ся, -че́пишся; *мн.* наче́пляться; *док.* 1. Чіпляючись, навішуватися на що-небудь, прикріплюватися до чогось і т. ін. 2. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Настирливо вимагати чого-небудь; причепитися. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Набиваючись, присікатися до кого-небудь. // Накинутися на кого-небудь (із лайкою, докорами і т. ін.).

НАЧІ́ПЛЮВАЧ, -а, *ч.* Робітник або пристрій, який начіплює, навішує щось на що-небудь.

НАЧІПЛЯ́ТИ *див.* **начі́плювати**.

НАЧІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **начі́плюватися**.

НАЧІПНИ́Й, -а́, -е́. Який начіплюють, навішують на що-небудь, прикріплюють до чогось тощо.

НАЧІ́С, начо́су, *ч.* 1. Волосся в зачісці, начесане на лоб, скроні і т. ін. // Зачіска у вигляді пишно збитого волосся, начесаного від кінців до коріння. 2. Довгий ворс на тканинах і трикотажних виробах. 3. Начесане волокно, вовна.

НАЧІ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **начеса́ти**.

НАЧІСНИ́Й, -а́, -е́. З начосом. *Начісний трикотаж.*

НАЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **начі́сувати**.

НАЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЧЕСА́ТИ**, -чешу́, -че́шеш, *док.*, *перех.* 1. Чесати яку-небудь кількість чогось. 2. *розм.* Вичісувати в якій-небудь кількості (волосся, вовну і т. ін.). 3. *розм.* Причісувати, зачісувати (про волосся).

НАЧО́ВГАТИ *див.* **начо́вгувати**.

НАЧО́ВГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **находи́тися**.

НАЧО́ВГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЧО́ВГАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Човгаючи, лишати сліди на чому-небудь, бруднити щось.

НАЧОРНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Пофарбувати яку-небудь кількість чогось у чорний колір.

НА́ЧОРНО, *присл.* 1. Попередньо, не викінчуючи остаточно; прот. н а б і л о. 2. До чорноти, до темного кольору.

НАЧО́ТНИЦТВО, -а, *с.* Знання, які базуються на механічному, некритичному засвоєнні прочитаного; формальне наслідування якогось вчення без глибокого проникнення в його сутність, без творчого розвитку його положень.

НАЧО́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **начо́тництво**. 2. Власт. начотчикам.

НАЧО́ТЧИК, -а, *ч.* Людина, яка багато читає, але поверхово, механічно засвоює прочитане.

НАЧУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Чекати розплати, помсти. // *чого.* Чекати чого-небудь неприємного.

НАЧУДИ́ТИ, -ди́ш, -ди́ть, *док.*, *розм.* Зробити дивний вчинок, накоїти чогось.

НАЧУДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **начуди́ти**.

НАЧУДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Надивуватися, захоплюючись, милуючись ким-, чим-небудь.

НАЧУ́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **наслу́хатися** 1. 2. Багато довідатися про кого-, що-небудь.

НАЧУ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **начу́хати**.

НАЧУ́ХАТИ *див.* **начу́хувати**.

НАЧУХРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Наобривати, наобдирати листя з гілок. // Нарвати велику кількість чого-небудь (перев. абияк, не вибираючи). 2. Очищаючи стовбур дерева, наламати, нарубати тонких гілок. 3. Чухраючи, обробити, одержати яку-небудь кількість (вовни).

НАЧУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **начу́хувати**.

НАЧУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЧУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Довго чухаючи, ушкоджувати що-небудь.

НАЧХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *вульг.* Виразити байдужість, зневагу до кого-, чого-небудь; наплювати. // *безос.*

НАЧХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Багато, досхочу почхати.

НАЧШТА́БУ, *невідм.*, *ч.* Начальник штабу.

НАШ, -а, -е, *займ. присв.* 1. Який належить нам, яким ми користуємося. // Який перебуває в родинних, дружніх, близьких стосунках із нами. // *у знач. ім.* **на́ші**, -ших, *мн.*, *розм.* Близькі нам люди (родичі, друзі). // Який належить до одного з нами колективу, товариства; який складається з нас. // Який належить до однієї з нами держави, армії і т. ін. // *у знач. ім.* **на́ші**, -ших, *мн.* Ті, що належать до однієї з нами держави, армії і т. ін. // Який належить до того ж середовища, що й ми, близький до нас своїми поглядами, переконаннями, уподобаннями. // Стос. до нас. // Уживається в авторській мові – мій і моїх читачів, слухачів. // Власт. нам. // Здійснюваний, виконуваний і т. ін. нами. // Уживається в узагальнено-особовому значенні. 2. *у знач. ім.* **на́ше**, -шого, *с.*, *розм.* Те, що належить нам або стос. до нас.

НАШАРМАКА́, *присл.*, *розм.* Не платячи грошей, чужим коштом.

НАШАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашарува́ти**. // *у знач. прикм.*

НАШАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нашаро́ваний**.

НАШАРО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашарува́ти**.

НАШАРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нашарува́ти**.

НАШАРО́ВУВАННЯ, -я́, *с.* Дія за знач. **нашаро́вувати** і **нашаро́вуватися**.

НАШАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАШАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Накладати що-небудь одне на одне шарами; розташовувати шарами. 2. Готувати що-небудь, накладаючи шарами.

НАШАРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **НАШАРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Накладатися одне на одне шарами; розташовуватися шарами. 2. *тільки недок.* Пас. до **нашаро́вувати**.

НАШАРУВА́ННЯ -я, *с.* 1. Дія за знач. **нашарува́ти** і **нашарува́тися**. 2. Те, що нашарувалося на що-небудь. // Осадове утворення у вигляді шарів ґрунту, що налягають один на одний. 3. *перен.* Особливість, риса чого-небудь, що утворилася пізніше і приєдналася до першооснови.

НАШАРУВА́ТИ *див.* **нашаро́вувати**.

НАШАРУВА́ТИСЯ *див.* **нашаро́вуватися**.

НАШАТИ́Р, -ю́, *ч.* 1. Амонієва сіль соляної кислоти у вигляді білого порошку, що використовується в техніці й хімії; хлорид амонію. 2. Те саме, що **нашати́рний спирт** (*див.* **нашати́рний**).

НАШАТИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нашати́р**. // Який містить нашатир. ** **Нашати́рний спирт** – безбарвна прозора летка рідина з різким запахом, яка використовується в медицині (назва 10-процентного водного розчину амоніаку).

НАШАТИ́РНО-АНІСО́ВИЙ, -а, -е. До складу яких входить нашатир та аніс. ** **Нашати́рно-ані́сові кра́плі** – лікарський препарат, що його застосовують як відхаркувальний засіб.

НАШАТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашаткува́ти**.

НАШАТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашатко́вувати**.

НАШАТКО́ВУВАТИ *див.* **нашаткува́ти**.

НАШАТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **НАШАТКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок. перех.* Шаткуючи, приготувати яку-небудь кількість чогось.

НАШАХРАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш *і* **НАШАХРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Роблячи, діючи як шахрай, обдурити. 2. *перех.* Шахраюючи, добути яку-небудь кількість чогось.

НАШАХРУВА́ТИ *див.* **нашахраюва́ти**.

НАШВЕ́НДЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.*, *розм.* Довго, досхочу пошвендяти.

НАШВИДКУ́, *присл.* Квапливо, поспіхом, похапки.

НАШВИДКУ́РУЧ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **нашвидку́**.

НАШЕ́ВКАТИСЯ, -кається, *док.*, *діал.* Прийти, прибути у великій кількості.

НА́ШЕПТ, -у, *ч.* Те саме, що **наші́птування**.

НАШЕ́ПТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашепта́ти**.

НАШЕПТА́ТИ *див.* **наші́птувати**.

НАШЕПТА́ТИСЯ *див.* **наші́птуватися**.

НАШЕ́СТЕРО, *присл.* На шість частин. *Поділити нашестеро.*

НАШЕ́СТЯ, -я, *с.* Вторгнення ворожих військ у яку-небудь країну, на якусь територію.

НАШИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нашива́ти**.

НАШИ́ВАНКА, -и, *ж.*, *етн.*, *діал.* Візерунок на чоловічій сорочці.

НАШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашива́ти**.

НАШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НАШИ́ТИ**, -ши́ю, -ши́єш, *док.*, *перех.* 1. Шити яку-небудь кількість чогось. 2. Пришивати поверх чого-небудь. // Вишиваючи, виконувати який-небудь узор або його частину. 3. *спец.* Добавляти, доточувати до чого-небудь, збільшувати в розмірах; подовжувати.

НАШИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **нашива́ти**.

НАШИ́ВКА, -и, *ж.* 1. Смуга або шматок тканини, шкіри і т. ін., нашитий поверх чого-небудь. 2. Один із знаків розрізнення військових звань. 3. Почесний знак, що видається військовим за поранення чи надстрокову службу.

НАШИВНИ́Й, -а́, -е́. Який пришивається поверх чого-небудь.

НАШИ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що його носять на шиї, надівають на шию.

НАШИ́ЙНИК, -а, *ч.* 1. Ремінець або металеве кільце з застібкою, що надівається на шию тварини. 2. У дишельній упряжі без хомута – широкий ремінь, один кінець якого надівається на шию коня, а другий закріплюється на передньому кінці дишла.

НАШИ́ЙНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Намисто. 2. *перен.* Борги, грошові зобов'язання та ін.

НАШИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* У дишельній упряжі з хомутом – широкий ремінь або ланцюг, що йде від хомута до переднього кінця дишла.

НАШИ́ТИ *див.* **нашива́ти**.

НАШИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наши́ти**. // **нашито**, *безос. присудк. сл.*

НАШИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **наши́ти**.

НАШІ́ПТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **наші́птувати**.

НАШІ́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наші́птувати**. // Те, що хто-небудь нашіптує комусь.

НАШІ́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАШЕПТА́ТИ**, -шепчу́, -ше́пчеш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Пошепки говорити, розповідати щось. 2. Таємно наговорювати. 3. *заст.* Проказувати заклинання; чаклувати.

НАШІ́ПТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАШЕПТА́ТИСЯ**, -шепчу́ся, -ше́пчешся, *док.*, *розм.* Довго, багато говорити пошепки.

НАШІ́ПТУВАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто нашіптує (у 2 знач.) кому-небудь щось.

НАШКВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашква́рити**.

НАШКВА́РИТИ *див.* **нашква́рювати**.

НАШКВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашква́рювати**.

НАШКВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАШКВА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.* 1. *перех.* Шкварячи, приготувати яку-небудь кількість чогось. 2. *тільки недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* З захопленням, енергійно робити що-небудь. *Нашкварювати на гармонії.*

НАШКІ́РНИЙ, -а, -е. Який виявляється на шкірі; який уражає шкіру.

НАШКІ́РНИК, -а, *ч.* Вид коростяного кліща, що паразитує на шкірі тварин.

НАШКО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.* Заподіяти шкоду кому-, чому-небудь.

НАШКРЯ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашкря́бати**. // **нашкря́бано**, *безос. присудк. сл.*

НАШКРЯ́БАТИ *див.* **нашкря́бувати**.

НАШКРЯ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашква́рювати**.

НАШКРЯ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАШКРЯ́БАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Шкрябаючи, набирати,

збирати яку-небудь кількість чогось. 2. *розм.* Те саме, що **надря́пувати** 1. 3. *перен., розм.* З труднощами набирати, збирати, нагромаджувати що-небудь. 4. *тільки док., перен., розм.* Написати, перев. нерозбірливо, поганим почерком.

НАШЛЬО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашльо́пати**.

НАШЛЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. *перех.* Надавати шльопанців, побити кого-небудь. 2. *неперех., розм.* Шльопаючи, залишати сліди ніг, бруд.

НАШЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док., фам.* Багато, досхочу пошлятися.

НАШМА́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашмага́ти**.

НАШМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Шмагаючи, сильно побити.

НАШМАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашмарува́ти**.

НАШМАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашмаро́вувати**.

НАШМАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАШМАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Покривати що-небудь шаром чогось липкого, рідкого, густого. 2. *перех. і неперех., розм.* Бруднити, мазати.

НАШМАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашмарува́ти**.

НАШМАРУВА́ТИ *див.* **нашмаро́вувати**.

НАШОРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **насторо́жений**.

НАШОРО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нашоро́шений**.

НАШОРО́ШЕНО. Присл. до **нашоро́шений**.

НАШОРО́ШИТИ *див.* **нашоро́шувати**.

НАШОРО́ШИТИСЯ *див.* **нашоро́шуватися**.

НАШОРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашоро́шувати**.

НАШОРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* **НАШОРО́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех.* Те саме, що **насторо́жувати**. *Нашорошувати вуха.*

НАШОРО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАШОРО́ШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* Те саме, що **насторо́жуватися**.

НАШПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашпа́рити**.

НАШПА́РИТИ *див.* **нашпа́рювати**.

НАШПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАШПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., розм.* 1. Обливаючи окропом, знищувати яку-небудь кількість чогось. *Нашпарити тарганів.* 2. Обливаючи окропом, готувати яку-небудь кількість чогось. *Нашпарити багато курей.*

НАШПИГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашпигува́ти**.

НАШПИГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашпиго́вувати**.

НАШПИГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАШПИГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Наколюючи що-небудь, втикати, закладати шматочки сала, часник, прянощі в нього. // Шпигуючи, готувати яку-небудь кількість чогось. 2. *перен., розм.* Підбурювати, підбивати до чого-небудь.

НАШПИГУВА́ТИ *див.* **нашпиго́вувати**.

НАШПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашпили́ти**.

НАШПИЛИ́ТИ *див.* **нашпи́лювати**.

НАШПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашпи́лювати**.

НАШПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАШПИЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док., перех.* 1. Приколювати шпилькою. 2. Настромлювати, натикати на що-небудь гостре або проколювати чим-небудь гострим.

НАШПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **нашпи́лювати**.

НАШПУРЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех., розм.* Шпурляючи, накидати яку-небудь кількість чогось.

НАШРІ́ТКА, -и, *ж.* Знаряддя для виробництва дробу.

НАШТАМПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наштампува́ти**.

НАШТАМПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наштампо́вувати**.

НАШТАМПО́ВУВАТИ *див.* **наштампува́ти**.

НАШТАМПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **НАШТАМПО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Виготовити штампуванням у якійсь кількості.

НАШТИ́РИТИ *див.* **нашти́рувати**.

НАШТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАШТИ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., діал.* 1. *тільки док.* Швидко погнати. 2. Підбурювати, підбивати до певного (перев. негативного) вчинку, дії.

НАШТОВХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Штовхаючи, завдати болю кому-, чому-небудь.

НАШТОВХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Поштовхавшись довго й багато, утомитися.

НАШТОВХНУ́ТИ *див.* **нашто́вхувати**.

НАШТОВХНУ́ТИСЯ *див.* **нашто́вхуватися**.

НАШТО́ВХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нашто́вхувати**.

НАШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАШТОВХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Штовхаючи, змушувати натикатися, наскакувати на кого-, що-небудь. 2. *перен., розм.* Наводити на яку-небудь думку, ідею, спонукати на якийсь учинок і т. ін.; допомагати зрозуміти що-небудь.

НАШТО́ВХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НАШТОВХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Рухаючись, натикатися, наскакувати на якусь перешкоду. // Несподівано натрапляти на кого-, що-небудь, зустрічатися з кимсь, чимсь. 2. *перен.* Натрапляти на перешкоди в чому-небудь.

НАШТО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашто́пати**.

НАШТО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Заштопати певну кількість чого-небудь.

НАШТРИКА́ТИСЯ *див.* **наштри́куватися**.

НАШТРИКНУ́ТИ *див.* **наштри́кувати**.

НАШТРИ́КНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наштрикну́ти**.

НАШТРИКНУ́ТИСЯ *див.* **наштри́куватися**.

НАШТРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАШТРИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех., розм.* Простромлюючи що-небудь, надівати, насаджувати на щось, перев. гостре; натикати.

НАШТРИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **НАШТРИКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **НАШТРИКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Рухаючись, наражатися, наштовхуватися на що-небудь, перев. гостре; натикатися.

НА́ШТРИЧКА, -и, *ж.* Натичка.

НАШТУ́РХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашту́рхати**.

НАШТУ́РХАТИ, нашту́рхаю, нашту́рхаєш, *док., перех., розм.* Штовхаючи, завдати болю.

НАШУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашука́ти**.

НАШУКА́ТИ *див.* **нашу́кувати**.

НАШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАШУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Шукати, розшукувати кого-, що-небудь. // Знаходити яку-небудь кількість чогось.

НАШУМІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нашуміти**.

НАШУМІ́ТИ, -млю, -миш; *мн.* нашумлять; *док.* 1. Зчинити шум; наробити лементу. 2. *перен.* Набрати широкого розголосу.

НАШУМІ́ТИСЯ, -млюся, -ми́шся, *док.* Наробити лементу, шуму досхочу, до втоми.

НАШУШУ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся. Док. до **шушу́катися**. // Нашептатися довго, досхочу.

НАЩАДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док., арх.* Народитися на світ.

НАЩА́ДОК, -дка, *ч.* 1. Людина стос. до своїх предків. 2. *тільки мн.* Люди майбутніх поколінь. 3. *розм.* Про сина, спадкоємця. 4. *розм.* Майно, яке переходить після смерті його власника іншій особі; спадщина.

НА́ЩЕ, *присл.* Те саме, що **на́тще́**.

НАЩЕБЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *док., перех., розм.* 1. Багато, досхочу пощебетати. 2. Наговорити багато (перев. дзвінко й весело).

НАЩЕБЕТА́ТИСЯ, -ечу́ся, -е́чешся, *док., розм.* 1. Те саме, що **нащебета́ти** 1. 2. Наговоритися досхочу (про веселу жіночу мову).

НАЩЕ́СЕРЦЕ, *присл.* Те саме, що **натще́серце**.

НАЩЕТИ́НИТИСЯ *див.* **нащети́нюватися**.

НАЩЕТИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* дія за знач. **нащети́нюватися**.

НАЩЕТИ́НЮВАТИСЯ, -нюся, -нюєшся, *недок.*, **НАЩЕТИ́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док., розм.* 1. Піднімати догори щетину, захищаючись або нападаючи (про тварин). 2. *чим, перен.* Виставляти багнети, піки і т. ін., захищаючись або нападаючи.

НАЩИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нащипа́ти**.

НАЩИПА́ТИ *див.* **нащи́пувати**.

НАЩИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нащи́пувати**.

НАЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЩИПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Щипаючи, рвати, насмикувати яку-небудь кількість чогось. 2. Щипаючи, спричиняти біль. // *перен.* Щипаючи, робити шкіру червоною (про мороз).

НА́ЩО, *присл.* 1. Те саме, що **наві́що**. 2. Уживається як сполучне слово в підрядному допустовому реченні.

НАЩО́КА, -и, *ж., діал.* Деталь плуга; клиноподібна накладка.

НАЩО́СЕРЦЕ, *присл., діал.* Натщесерце.

НА́ЩОСЬ, *присл.* Те саме, що **наві́щось**.

НАЩУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нащу́лити**.

НАЩУ́ЛИТИ *див.* **нащу́лювати**.

НАЩУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нащу́лювати**.

НАЩУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАЩУ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.*: ** **нащу́лювати (нащу́лити) ву́ха**: а) прислухаючись, піднімати, напружувати вуха (про тварину); б) напружено, уважно прислухатися (про людину).

НАЩУ́ПАТИ *див.* **нащу́пувати**.

НАЩУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нащу́пувати**.

НАЩУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЩУ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Щупаючи, виявляти, знаходити кого-, що-небудь. 2. *перен.* Виявляти, знаходити кого-, що-небудь завдяки шуканню.

НАЩУ́РИТИ *див.* **нащу́рювати**.

НАЩУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нащу́рювати**.

НАЩУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НАЩУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* Те саме, що **нащу́лювати**.

НА́Я, -ї, *ж.* Рід отруйних змій (у тому числі кобр), у яких шия має здатність розширюватися до форми круга.

НАЯ́БЕДНИЧАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Донести кому-небудь про чиїсь, перев. погані, вчинки або й звести наклеп з бажанням нашкодити, зробити неприємність.

НАЯ́ВНИЙ, -а, -е. Який є в наявності.

НАЯ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Існування, присутність. 2. Фактична кількість кого-, чого-небудь у даний момент.

НАЯВУ́, *присл.* Насправді, у дійсності, не вві сні, не в мріях. ** **Сон наяву́** – що-небудь незвичайне.

НАЯ́ДА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – водяна німфа, богиня текучих вод. // Джерело поетичного натхнення.

НАЯ́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **наяда**.

НАЯ́КІРНИК, -а, *ч.* Поперечний дерев'яний або металевий стержень у верхній частині якоря.

НАЯЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **наяло́жити**.

НАЯЛО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **наяло́жувати**.

НАЯЛО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НАЯЛО́ЗИТИ**, -о́жу, -о́зиш, *док., перех., розм.* Густо намазувати кого-, що-небудь чимось жирним, липким, рідким і т. ін.

НАЯЛО́ЗИТИ *див.* **наяло́жувати**.

НАЯРМАРКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Багато, довго поярмаркувати.

НГА́ЛА, *невідм.* Народ у Заїрі та Конго.

НГАНАСА́НИ, -ів, *мн.* Народ у Таймирському (Долгано-Ненецькому) автономному окрузі Красноярського краю.

НГАНАСА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до нганасанів.

НГО́НІ, *невідм.* Народ у Малаві, Танзанії та Замбії.

НГВЕ, *невідм., ж.* Розмінна монета Замбії, рівна $^1/_{100}$ кобо.

НГУЛТРУ́М, -а, *ч.* Грошова одиниця Бутану, рівна 100 четрумів.

НДЖАМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нджамена.

НЕ, *част. запереч.* 1. Уживається перед присудком для повного заперечення змісту висловленого. // Уживається перед підметом або другорядним членом речення для повного заперечення їх змісту. // Уживається для повного заперечення чого-небудь після заперечних прислівників, займенників та деяких часток ("навіть", "ще", "й" і т. ін.), що підсилюють заперечення. // Уживається для повного заперечення чого-небудь у разі протиставлення. // Уживається для підсилення заперечення у поєднанні з повторюваним словом. 2. Уживається для вираження неповного заперечення, неповноти дії, невизначеності: а) між двома повторюваними іменниками, займенниками та іншими частинами мови; б) у поєднанні зі сл. т а к, т а к и й, д у ж е і т. ін. 3. Уживається для вираження стверджувального значення: а) у сполученні з деякими прислівниками та займенниками; б) у сполученні з часткою чи для вираження припущення, передбачення чого-небудь або в разі звертання з відтінком нерішучості, запобігливості та ввічливості. 4. Уживається для вираження ствердження з деяким обмеженням: а) у позиції перед прийменником б е з; б) у спол. з сл. м а л о, щ о с ь, м а б у т ь, у ж е. 5. Уживається для вираження неможливості, небажання завершити, закінчити названу дію перед дієсловами з префіксом н а - та часткою - с я (часто разом із допоміжним дієсловом м о г т и).

НЕАБИ́ЯК, *присл., заст.* 1. Надто, дуже. 2. Непогано, добре.

НЕАБИ́ЯКИЙ, -а, -е. 1. Великий, немалий, значний. 2. Видатний, який вирізняється з-поміж інших. 3. Не такий, як усі, як у всіх, не такий, як завжди; незвичайний. *Неабиякий хист.* 4. Не який-небудь, не якийсь там.

НЕАБСОЛЮ́ТНИЙ, -а, -е. Який не є абсолютним.

НЕАБСОЛЮ́ТНО. Присл. до **неабсолю́тний**.

НЕАВТОМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Не оснащений автоматикою.

НЕАВТОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є автоматичним.

НЕАВТОНО́МНИЙ, -а, -е. Який не є автономним.

НЕАВТОНО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неавтоно́мний**.

НЕАВТОНО́МНО. Присл. до **неавтоно́мний**.

НЕАВТОРИТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який не користується авторитетом.

НЕАВТОРИТЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неавторите́тний**.

НЕАВТОРИТЕ́ТНО. Присл. до **неавторите́тний**.

НЕАДАПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не пристосований до чогось.

НЕАДАПТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неадапти́вний**.

НЕАДАПТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не пройшов адаптацію.

НЕАДЕКВА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не збігається повністю з чим-небудь, нерівноцінний, нерівнозначний чому-небудь. 2. Який не відповідає загальноприйнятому, очікуваному, нормі.

НЕАДЕКВА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **неадеква́тний**. 2. *псих.* Невідповідність окремих психічних актів або їх сукупності зовнішнім обставинам.

НЕАДЕКВА́ТНО. Присл. до **неадеква́тний**.

НЕАДИТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який не є адитивним. 2. Якого не можна одержати через сполучення, поєднання чогось без зміни.

НЕАДИТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неадити́вний**.

НЕАКО́РДОВИЙ, -а, -е, *муз.* Який не належить акорду. ** **Неако́рдові зву́ки** – звуки мелодії, які не належать акорду, що їх супроводжує, але лінійно пов'язані з ним ходом на секунду.

НЕАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не виявляє енергійної діяльності, не бере активної участі в чому-небудь; пасивний.

НЕАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неакти́вний**.

НЕАКТИ́ВНО. Присл. до **неакти́вний**.

НЕАКТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не активували, не піддавали активації.

НЕАКТИВО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **неактиво́ваний**.

НЕАКТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має важливого значення для даного часу. *Неактуальна проблема.*

НЕАКТУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неактуа́льний**.

НЕАКТУА́ЛЬНО. Присл. до **неактуа́льний**.

НЕАКУРА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не додержується порядку, точності в роботі, у виконанні своїх обов'язків (про людину). 2. Неохайний, нечепурний (про людину). 3. Недбало зроблений; який має

неохайний вигляд (про предмет).
НЕАКУРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неакура́тний**.
НЕАКУРА́ТНО. Присл. до **неакура́тний**.
НЕАМБІВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Який не є амбівалентним. 2. Не двоїстий; вживається у психоаналізі для позначення будь-яких двох мотивів, що знаходяться в гармонії.
НЕАМОРТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не зазнав амортизації. ** **неамортизо́ваний диско́нт (пре́мія)**, *фін.* – на визначену дату сума дисконту (премії), яку ще не віднесено на рахунки доходів (витрат) банку.
НЕАНДЕРТА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Давня людина, що жила в епоху нижнього і середнього палеоліту в деяких районах земної кулі (безпосередній предок сучасної людини); палеоантроп. // *перен.* Дикун, мурмило.
НЕАНДЕРТА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **неандерта́лець**.
НЕАНТАГОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Позбавлений антагонізму.
НЕАНТАГОНІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неантагоністи́чний**.
НЕАПЕТИ́ТНИЙ, -а, -е. Який не збуджує апетиту; несмачний.
НЕАПЕТИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неапети́тний**.
НЕАПЕТИ́ТНО. Присл. до **неапети́тний**.
НЕАПОЛІТА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Мешканець Неаполя.
НЕАПОЛІТА́НКА, -и. Жін. до **неаполіта́нець**.
НЕАПОЛІТА́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **неаполіта́нська пі́сня**, *муз.* – жанр естрадної та побутової пісні, який склався у 2-ій половині 19 ст., широко поширений в Італії. **неаполіта́нський секстако́рд**, *муз.* – секстакорд II низького ступеня.
НЕА́ПОЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Неаполь.
НЕАРГУМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не підкріплений аргументами; необґрунтований, безпідставний.
НЕАРИСТОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не належить до аристократії, який не має рис, ознак, притаманних їх.
НЕАРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не містить наповнювача, арматури.
НЕАРМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неармо́ваний**.
НЕАРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Позбавлений аромату.
НЕАТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неа́томний** 1, 2.
НЕА́ТОМНИЙ, -а, -е. 1. Який не стосується атомів, не містить їх. 2. Який побудований не з електронейтральних атомів. *Неатомна ґратка.* 3. Той, що не використовує атомної (ядерної) енергії. *Неатомна субмарина.*
НЕВА́ВКОМ, *присл.*, *діал.* Незабаром, скоро.
НЕБА́ВОМ, *присл.*, *діал.* Незабаром, скоро.
НЕБА́ВЦІ, *присл.*, *діал.* Незабаром, скоро.
НЕБАГА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який не має багатства, не володіє великими матеріальними засобами, зі скромними достатками; бідний. // В якому багато бідних людей. 2. З бідним опорядженням, обладнанням і т. ін.; нерозкішний.
НЕБАГА́ТО. 1. *присл.* Мало, не дуже багато. // *у знач. присудк. сл.* 2. Присл. до **небага́тий** 2. 3. *числ. неозначено-кількісний* **небага́то**, небагатьо́х, *мн.* Точно не визначена невелика кількість чого-небудь. // *у знач. ім.* **небага́то**, небагатьо́х, *мн.* Точно не визначена невелика кількість людей.
НЕБАГАТОВО́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **небагатово́дний**.
НЕБАГАТОВО́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Стан за знач. **небагатово́дий**.
НЕБАГАТОВО́ДНИЙ, -а, -е. Який не містить, не несе багато води. *Небагатоводна річечка.*
НЕБАГАТОВО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **небагатово́дний**.
НЕБАГАТОДІ́ТНИЙ, -а, -е. Який має небагато дітей.
НЕБАГАТОДІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небагатоді́тний**.
НЕБАГАТОЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. Який нараховує невелику кількість людей, народу десь.
НЕБАГАТОСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Висловлений, переданий невеликою кількістю слів; стислий, лаконічний. 2. Який висловлює свої думки стисло, лаконічно або який не любить багато говорити.
НЕБАГАТОСЛІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небагатослі́вний**.
НЕБАГАТОСЛІ́ВНО. Присл. до **небагатослі́вний** 1.
НЕБАГА́ТО-ХТО, небага́то-ко́го, *ч.* Невелика кількість людей, дехто.
НЕБАГА́ЦЬКО, *присл.*, *розм.* Те саме, що **небага́то**.
НЕБА́ЖАНИЙ, -а, -е. Якого не бажають; не відповідний чиїм-небудь бажанням, інтересам і т. ін. // Неприємний, недобрий.
НЕБА́ЖАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неба́жаний**.
НЕБАЖА́ННЯ, -я, *с.*, *перев. з інфін.* Відсутність бажання, прагнення здійснити що-небудь.
НЕБАЖА́НО, *присудк. сл.* Не відповідає чиїм-небудь бажанням, інтересам і т. ін.
НЕБАЙДУ́ЖЕ. Присл. до **небайду́жий**.
НЕБАЙДУ́ЖИЙ, -а, -е. Який виявляє деякий інтерес, приділяє увагу і т. ін. кому-, чому-небудь. // Не позбавлений цікавості до кого-, чого-небудь.
НЕБАЙДУ́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Абстр. ім. до **небайду́жий**.
НЕБАЙДУ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **небайду́жий**.
НЕБАЛАКЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **небалаку́чий**.
НЕБАЛАКУ́ЧИЙ, -а, -е. Який не любить багато розмовляти, неохоче вступає в розмову, не розмовляє в даний момент; мовчазний.
НЕБАЛАКУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **небалаку́чий**.
НЕБАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Позбавлений банальності; оригінальний.
НЕБАРВИ́СТИЙ, -а, -е. Який не має кольору або не має виразних барв; безбарвний.
НЕБА́РНО, *присл.*, *діал.* Негайно.
НЕБА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Досі невідомий, незнаний. // Незвичайний, винятковий; гідний подиву, чудовий.
НЕБА́ЧЕНО. Присл. до **неба́чений**.
НЕБА́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Необачний. 2. Невидимий.
НЕБАЧУ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Невидющий. 2. Неписьменний.
НЕБЕЗВИ́ГІДНИЙ, -а, -е. Який має вигоду, не позбавлений вигоди.
НЕБЕЗВИ́ННИЙ, -а, -е. Який має якусь вину, не позбавлений вини, який у чомусь винний.
НЕБЕЗГРІ́ШНИЙ, -а, -е. Який має провини; не позбавлений гріхів.
НЕБЕЗГРІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небезгрі́шний**.
НЕБЕЗДА́РНИЙ, -а, -е. Який має якість здібності, хист, нахил до чогось.
НЕБЕЗДОГА́ННИЙ, -а, -е. Який має недоліки; гідний осуду, докору, заслуговує на догану.
НЕБЕЗДОГА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небездога́нний**.
НЕБЕЗДОГА́ННО. Присл. до **небездога́нний**.
НЕБЕЗЗА́ХИСНИЙ, -а, -е. Який має якийсь захист, який в змозі себе захистити, перебуває під чиїмось захистом.
НЕБЕЗЗА́ХИСНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **небезза́хисний**.
НЕБЕЗЗБРО́ЙНИЙ, -а, -е. Який чимось, якоюсь мірою озброєний; який має якусь зброю.
НЕБЕЗІНТЕРЕ́СНИЙ, -а, -е. Не позбавлений певного інтересу, досить цікавий; інтересний.
НЕБЕЗІНТЕРЕ́СНО, *присудк. сл.* Цікаво; інтересно.
НЕБЕЗКОРИ́СЛИВИЙ, -а, -е. Який дбає про користь, шукає вигоди, не позбавлений зацікавленості, якихось розрахунків; корисливий.
НЕБЕЗКОРИ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **небезкори́сливий**.
НЕБЕЗКОРИ́СЛИВО. Присл. до **небезкори́сливий**.
НЕБЕЗКОРИ́СНИЙ, -а, -е. Який дає деяку користь; корисний.
НЕБЕЗКОРИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небезкори́сний**.
НЕБЕЗКОРИ́СНО. Присл. до **небезкори́сний**.
НЕБЕЗМЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який має якісь межі, який чим-небудь обмежений.
НЕБЕЗНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який подає деяку надію на що-небудь.
НЕБЕЗНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небезнаді́йний**.
НЕБЕЗНАДІ́ЙНО. Присл. до **небезнаді́йний**.
НЕБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* 1. Можливість якогось лиха, нещастя, якоїсь катастрофи, шкоди і т. ін. // Стан, коли кому-, чому-небудь щось загрожує. *Наражатися на небезпеку.* ** **Професі́йна небезпе́ка** – небезпека, яка може виникнути в процесі виконання роботи та призвести до травми. 2. Потенційне джерело шкоди.
НЕБЕЗПЕРЕМІ́ННИЙ, -а, -е. Який деякою мірою перемінюється, пов'язаний з перемінами.
НЕБЕЗПЕРЕМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небезперемі́нний**.
НЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який може заподіяти кому-небудь щось неприємне, якесь нещастя. // Який містить небезпеку для кого-небудь або здатний створити її. // Який загрожує чиєму-небудь життю, здоров'ю. ** **небезпе́чні відхо́ди** – відходи, характеристики яких створюють або можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини.
НЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **небезпе́чний**. ** **Хімі́чна небезпе́чність проду́кції** – небезпечність продукції, викликана схильністю органічних матеріалів до розпаду. 2. *рідко.* Те саме, що **небезпе́ка**.
НЕБЕЗПЕ́ЧНО. Присл. до **небезпе́чний**. // *у знач. присудк. сл.*
НЕБЕЗПІДСТА́ВНИЙ, -а, -е. Який має підстави.
НЕБЕЗПІДСТА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небезпідста́вний**.
НЕБЕЗПІДСТА́ВНО. Присл. до **небезпідста́вний**.
НЕБЕЗПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який має плоди; який плодоносить. 2. Який створює щось вартісне.
НЕБЕЗПРЕМІ́ННО, *присл.*, *заст.* Обов'язково.
НЕБЕЗРЕЗУЛЬТА́ТНИЙ, -а, -е. Який дає бажаний результат, має певний успіх.
НЕБЕЗРЕЗУЛЬТА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небезрезульта́тний**.
НЕБЕЗРЕЗУЛЬТА́ТНО. Присл. до **небезрезульта́тний**.
НЕБЕЗСПІ́РНИЙ, -а, -е. Який викликає заперечення, сумнів; суперечливий.
НЕБЕЗСТОРО́ННІЙ, -я, -є. Який виявляє деяку упередженість; упереджений.
НЕБЕЗСТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небезсторо́нній**.
НЕБЕЗСТОРО́ННЬО. Присл. до **небезсторо́нній**.
НЕБЕЗСУПЕРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **небезспі́рний**.
НЕБЕЗТУРБО́ТНИЙ, -а, -е. Який все ж чимось заклопотаний, переймається якимись клопотами.
НЕБЕЗУСПІ́ШНИЙ, -а, -е. Який має певний успіх, дає бажані наслідки.
НЕБЕЗУСПІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небезуспі́шний**.
НЕБЕЗУСПІ́ШНО. Присл. до **небезуспі́шний**.
НЕБЕРЕЖЕ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Необережний.
НЕБЕСА́, небе́с, *мн.*, *поет.* Те саме, що небо. ** **підно́сити до небе́с** – надмірно хвалити, розхвалювати.
НЕБЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **не́бо** 1. // Стос. до неба (у 1 знач.). // Який міститься в міжзоряному і міжпланетному просторі або пов'язаний з ними. ** **Небе́сна меха́ніка** – розділ астрономії, що вивчає рух небесних тіл під дією гравітаційного поля, а також опору середовища, реактивних та інших сил. **небе́сна сфе́ра** – уявна сфера довільного радіуса з центром у будь-якій точці простору. 2. Який, за релігійними уявленнями, перебуває на небі, з'являється з неба як місце перебування богів. ** **Цари́ця небе́сна** – Богородиця. **Ца́рство (ца́рствіє) [йому́, їй, їм і т. ін.] небе́сне** – побажання померлому загробного життя в раю. 3. Який вивчається чи застосовується в астрономії; астрономічний. 4. Кольору неба; блакитний, голубий. 5. Чудовий, чарівний, незвичайний. // Високий, чистий; прот. н и з ь к и й, з е м н и й.
НЕБЕ́СНО-БЛАКИ́ТНИЙ, -а, -е. Колір якого нагадує небесну блакить.
НЕБЕ́СНО-ГОЛУБИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **небе́сно-блаки́тний**.
НЕБЕСНОМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до небесної механіки (*див.* **небе́сний**).
НЕБЕ́СЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Небесний.
НЕБИЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те, чого немає в дійсності; неправда, вигадка. // Нісенітниця, дурниця. *Городити небилиці.* 2. Невеликий фольклорний твір із сатиричним або гумористичним змістом, побудований на каламбурі.
НЕБИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Якого не били; який не зазнав побоїв. 2. *перен., розм.* Недосвідчений, не навчений життям. // *у знач. ім.* **неби́тий**, -того, *ч.* Недосвідчена, не навчена життям людина. 3. Не вторований, не втертий (про шлях, дорогу).
НЕБИТКИ́Й, -а́, -е́. Який не розбивається в разі падіння чи удару (про посуд, скло і т. ін.). *Небиткий посуд.*
НЕБІ́ДНИЙ, -а, -е. Який має певний достаток.
НЕБІ́ДНО. Присл. до **небі́дний**.
НЕ́БІЖ, не́божа, *ч.* 1. Син брата або сестри (про рідних, двоюрідних, троюрідних); племінник. 2. *пестл.* Звертання до чоловіка, молодшого за віком. 3. *заст.* Бідолаха.
НЕБІ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **небі́жка**.
НЕБІ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Дочка брата або сестри (про рідних, двоюрідних, троюрідних); племінниця. 2. Жін. до **небі́жчик**.
НЕБІ́ЖЧИК, -а, *ч.* 1. Померла людина; покійник. // *перев. у прикладці, розм.* Про померлу людину. 2. *заст.* Бідолаха.
НЕБІ́ЖЧИЦЯ, -і. Жін. до **небі́жчик**.
НЕБІ́Й, -бо́я, *ч.*, *діал.* Безстрашна людина.
НЕБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Не помазаний білою глиною. 2. Якого не білили (у 2 знач.) (про тканину, нитки і т. ін.). // Вигот. з полотна, якого не білили.
НЕБІ́ЛИЙ, -а, -е. Світлошкірий, який не належить до європеоїдної раси (про людину). // *у знач. імен.* **небі́лий**, -ого, *ч.*
НЕБІЛКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який не містить білків. 2. Який не входить до складу білків.
НЕ́БІР, -бора, *ч.*, *зах.* Небіж.
НЕБІ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Небога.
НЕБЛАГОЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. Позбавлений благозвучності; негармонійний.
НЕБЛАГОЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неблагозву́чний**.
НЕБЛАГОЗВУ́ЧНО. Присл. до **неблагозву́чний**.
НЕБЛАГОНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Якому не можна довіряти, на якого не можна надіятися. 2. *заст.* Який з політичного погляду викликав недовіру у влади.
НЕБЛАГОНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неблагонаді́йний**.
НЕБЛАГОНАДІ́ЙНО. Присл. до **неблагонаді́йний**.
НЕБЛАГОНАМІ́РЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Який має погані наміри; недоброзичливий. *Неблагонамірені люди.*
НЕБЛАГОНАМІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **неблагонамі́рений**.
НЕБЛАГОНАМІ́РЕНО, *заст.* Присл. до **неблагонамі́рений**.
НЕБЛАГОПОЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який перебуває в поганому стані, супроводжується неприємностями або закінчується нещасливо. *Неблагополучний стан справ.*
НЕБЛАГОПОЛУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неблагополу́чний**.
НЕБЛАГОПОЛУ́ЧНО. Присл. до **неблагополу́чний**. // *у знач. присудк. сл.*
НЕБЛАГОПОЛУ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **неблагополу́чність**.
НЕБЛАГОПРИСТО́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Який не відповідає вимогам пристойності; непристойний.
НЕБЛАГОПРИСТО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **неблагопристо́йний**.
НЕБЛАГОПРИСТО́ЙНО, *заст.* Присл. до **неблагопристо́йний**.
НЕБЛАГОРО́ДНИЙ, -а, -е. Позбавлений благородства. *Неблагородна людина.*
НЕБЛАГОРО́ДНО. Присл. до **неблагоро́дний**.
НЕБЛАГОРО́ДСТВО, -а, *с.* Абстр. ім. до **неблагоро́дний**.
НЕБЛИЗЬКИ́Й, -а́, -е́. Який міститься або відбувається далеко від чого-небудь. // Який має велику довжину; довгий.
НЕБЛИ́ЗЬКО. Присл. до **неблизьки́й**. // *у знач. присудк. сл.* На великій відстані; далеко.
НЕБЛИСКУ́ЧЕ. Присл. до **неблиску́чий** 2. // *у знач. присудк. сл.* Не зовсім добре; посередньо.
НЕБЛИСКУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який не блищить, без блиску. 2. *перен.* Не зовсім добрий; посередній.
НЕ́БО, -а, *с.* 1. Видимий над поверхнею землі повітряний простір у формі шатра. 2. За релігійними уявленнями – місцеперебування Бога, ангелів, святих; потойбічний світ, рай.
НЕБО́ *див.* **на́бу**.
НЕБОВИ́Д, -у, *ч.*, *поет.* Те саме, що **небозві́д**.
НЕБО́ГА, -и, *ж.* 1. Дочка брата або сестри (про рідних, двоюрідних, троюрідних); племінниця. 2. *пестл.*

Звертання до жінки, молодшої віком. 3. *заст.* Бідолаха, сердега.
НЕБОГОБІЙНИЙ, -а, -е. Який не боїться Бога.
НЕБОЄЗДАТНИЙ, -а, -е. Нездатний вести бойові дії.
НЕБОЄЗДАТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небоєздатний**.
НЕБОЖА, -ати, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **небіж** і **небога**. 2. *тільки мн., пестл.* Звертання старшого до молодших.
НЕБОЖАТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **небіж** і **небога**.
НЕБОЖИТЕЛЬ, -я, *ч.* За релігійними уявленнями – житель неба (перев. про богів греко-римської міфології).
НЕБОЖИТЕЛЬКА, -и. Жін. до **небожитель**.
НЕБОЖІВ, -жева, -жеве. Належний небожеві.
НЕБОЖКА, -и, *ж., діал.* Небіжка.
НЕБОЗВІД, -воду, *ч.* Весь видимий простір неба; те саме, що **небо** 1.
НЕБОКРАЙ, -ю, *ч.* 1. Частина неба над лінією горизонту; обрій. 2. *поет.* Те саме, що **небо** 1.
НЕБОРАК, -а, *ч., розм.* Людина, становище або вчинки, дії якої викликають співчуття.
НЕБОРАКА, -и, *ч.* Те саме, що **неборак**.
НЕБОРАЧКА, -и, *фольк.* Жін. до **неборак** і **неборака**.
НЕБОРЕЙКО, -а, *ч., зах.* Зменш. до **небір**.
НЕБОРІЗ, -а, *ч.* Народна назва птаха гоголя.
НЕБОСХИЛ, -у, *ч.* Те саме, що **небокрай**.
НЕБОСЯГ, -а, *ч.* Дуже високий багатоповерховий будинок (перев. в американських містах); хмарочос.
НЕБОСЯЖНИЙ, -а, -е. Який досягає неба.
НЕБОЯЗКИЙ, -а, -е. Який нічого не боїться; досить сміливий.
НЕБОЯЗКО. Присл. до **небоязкий**.
НЕБОЯЗЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **небоязкий**.
НЕБОЯН, -а, *ч., діал.* Безстрашна людина.
НЕБРИКЕТОВАНИЙ, -а, -е. Не спресований у брикети.
НЕБРИТИЙ, -а, -е. З зарослою бородою. // Якого не побрили.
НЕБРОНЬОВАНИЙ, -а, -е. Не покритий бронею; не захищений бронею.
НЕБРУКОВАНИЙ, -а, -е. Не викладений камінням.
НЕБУВАЛИЙ, -а, -е. 1. Якого досі не було; невиданий, небачений. // *у знач. ім.* **небувале**, -лого, *с.* Те, чого досі не було. 2. *розм.* Який ніде не бував; який не має життєвого досвіду, мало бачив, мало зазнав.
НЕБУВАЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **небувалий**.
НЕБУВАЛО. Присл. до **небувалий** 1.
НЕБУВАЛЬЩИНА, -и, *ж.* Те, чого не було.
НЕБУДЕННИЙ, -а, -е. Який чимось вирізняється з-поміж інших; незвичайний, особливий.
НЕБУДЕННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **небуденний**.
НЕБУДЕННО. Присл. до **небуденний**.
НЕБУДІВЕЛЬНИЙ, -а, -е. Непридатний для будівництва.
НЕБУЛЯРНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з туманністю – розсіяною масою космічної речовини. ** **небулярна гіпотеза** – гіпотеза про виникнення Сонячної системи з туманності.
НЕБУТТЯ, -я, *с.* Стан, коли припиняється існування, життя, буття. *Піти в небуття.*
НЕВАГОМИЙ, -а, -е. 1. Який не має ваги або має незначну вагу. 2. *перен.* Який не має великого значення; незначний.
НЕВАГОМІСТЬ, -мості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **невагомий**. 2. Фізичний стан тіла, що є складовою частиною рухомої системи, якого воно набуває, коли прискорення системи дорівнює прискоренню сили тяжіння.
НЕВАГОМО. Присл. до **невагомий**.
НЕВАДА, -и, *ж., заст.* Нешкідливість, безневинність.
НЕВАЖКИЙ, -а, -е. 1. Який не має великої ваги; з вантажем невеликої ваги. 2. Який не вимагає великого напруження, великих зусиль для здійснення; легкий для виконання.
НЕВАЖКО. Присл. до **неважкий** 2. // *у знач. присудк. сл.* Не становить труднощів.
НЕВАЖЛИВИЙ, -а, -е. Який не має великого, особливого значення; дрібний, другорядний.
НЕВАЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неважливий**.
НЕВАЖЛИВО. Присл. до **неважливий**.
НЕВАЖНИЙ, -а, -е, *розм.* Який не має доброї якості; поганий.
НЕВАЖНО. Присл. до **неважний**.
НЕВАРИ, -ів, *мн.* Народ у Непалі.
НЕВАРТИЙ, -а, -е. Який не заслуговує кого-, чогонебудь.
НЕВБАЧАЙ, *присл.* Те саме, що **ненароком**.
НЕВБИРНИЙ, -а, -е. Якого не можна увібрати, абсорбувати.
НЕВБЛАГАННИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна вблагати, упросити; непохитний, незламний. // Який виражає стійкість, непохитність, незламність. 2. Якого не можна змінити, пом'якшити і т. ін. // Якого не можна відвернути; невідворотний, неминучий. // *у знач. ім.* **невблаганне**, -ного, *с.* Те, чого не можна змінити, відвернути.
НЕВБЛАГАННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невблаганний**.
НЕВБЛАГАННО. Присл. до **невблаганний**.
НЕВБРАНИЙ, -а, -е. 1. Який не має на собі одягу. 2. Який одягнений не так, як належить за даних обставин.
НЕВВАЖАЮЧИ, *прийм., із знах. в., у спол. з прийм.* **на**. Те саме, що **незважаючи**.
НЕВВАЖЛИВИЙ *див.* **неуважливий**.
НЕВВАЖЛИВІСТЬ *див.* **неуважливість**.
НЕВВАЖЛИВО *див.* **неуважливо**.
НЕВВІЧЛИВИЙ, -а, -е. Який нехтує правилами пристойності, не виявляє уважності, люб'язності; нечемний.
НЕВВІЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неввічливий**. // Неввічливий вчинок, неввічлива поведінка.
НЕВВІЧЛИВО. Присл. до **неввічливий**.
НЕВГАВАЮЧЕ. Присл. до **невгаваючий**.
НЕВГАВАЮЧИЙ, -а, -е. Який не припиняється, не умовкає.
НЕВГАВНИЙ *див.* **неугавний**.
НЕВГАВНО *див.* **неугавно**.
НЕВГАВУЧЕ. Присл. до **невгавучий**.
НЕВГАВУЧИЙ, -а, -е. Який не вгамовується, якого не можна втримати, заспокоїти. // Який не стихає, не припиняється протягом тривалого часу (про пісні, звуки, шуми і т. ін.).
НЕВГАВУЩИЙ, -а, -е. Те саме, що **невгавучий**.
НЕВГАДНО, *присл., діал.* 1. Невідомо. 2. Непомітно, нечутно.
НЕВГАМОВАНИЙ, -а, -е. Якого не вгамували, не стримали; якого не можна вгамувати, припинити.
НЕВГАМОВНИЙ, -а, -е. 1. Який не може вгамуватися, заспокоїтися, перестати діяти; надто рухливий. // Сповнений хвилювань, тривог; неспокійний. 2. Який не стихає, не замовкає, не припиняється протягом тривалого часу.
НЕВГАМОВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **невгамовний**.
НЕВГАМОВНО. Присл. до **невгамовний**.
НЕВГАРАЗД, *присл., розм.* Не так, як треба; не до речі; не до ладу.
НЕВГАРНИЙ, -а, -е, *діал.* Нездатний, неспроможний.
НЕВГАСАЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який не гасне; невгасимий, незгасний. 2. *перен.* Який не зменшується, не зникає.
НЕВГАСИМИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна погасити; який постійно горить. 2. *перен.* Який ніколи не послабиться, не зникне. *Невгасимий світоч.*
НЕВГАСИМО. Присл. до **невгасимий**.
НЕВГАСНИЙ, -а, -е, *заст., поет.* Невгасимий.
НЕВГАСНО. Присл. до **невгасний**.
НЕВГІДДЯ, -я, *с., збірн.* Непридатні для обробітку землі.
НЕВГОДНИЙ *див.* **неугодний**.
НЕВГОЖАЙ, -я, *ч., фольк.* Нелюбий чоловік.
НЕВГОМОННИЙ, -а, -е. 1. Який не може вгамуватися, заспокоїтися, перестати діяти; надто рухливий. // Завжди сповнений хвилювань, тривог; неспокійний. 2. Який не стихає, не замовкає, не припиняється протягом тривалого часу.
НЕВГОМОННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **невгомонний**.
НЕВГОМОННО. Присл. до **невгомонний**.
НЕВДАВАНИЙ, **НЕУДАВАНИЙ**, -а, -е. Справжній, не штучний, не роблений.
НЕВДАВАНО, **НЕУДАВАНО**. Присл. до **невдаваний**, **неудаваний**.
НЕВДАЛЕКУ, *присл., діал.* Неподалік.
НЕВДАЛИЙ, -а, -е. 1. Який закінчився, завершився не так, як хтось бажав. 2. Не такий, як повинен бути; який не задовольняє потрібних вимог. // Погано виконаний, зроблений; незадовільний. // *розм.* Який не вдався красою; некрасивий.
НЕВДАЛИЦЯ, -і, *ч. і ж., заст.* Невміла, нездатна людина.
НЕВДАЛО. Присл. до **невдалий** 1.
НЕВДАЛЮГА, -и, *ч. і ж., заст.* Ні на що не спроможна людина.
НЕВДАТНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **невдалий**. 2. Якого супроводжують невдачі; нещасливий у житті.
НЕВДАТНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **невдаха**.
НЕВДАТНИЦЯ, -і. Жін. до **невдатник**.
НЕВДАТНО. Присл. до **невдатний**.
НЕВДАХА, -и, *ч. і ж., розм.* 1. Людина, якій не щастить у чому-небудь або яка робить щось не так, як треба. // Уживається як лайливе слово. 2. Щось погано, невдало виготовлене, зроблене і т. ін. (про предмети).
НЕВДАЧА, -і, *ж.* Невдале, безуспішне, не таке, як хтось бажав, закінчення, завершення чого-небудь.
НЕВДАЧЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **невдатний** 2.
НЕВДАЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **невдачливий**.
НЕВДЕРЖИМИЙ, -а, -е, *рідко.* Якого не можна стримати.
НЕВДЕРЖИМІСТЬ, -мості, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **невдержимий**.
НЕВДЕРЖИМО, *рідко.* Присл. до **невдержимий**.
НЕВДЕРЖКА, -и, *ж., розм.* Неможливість витримати що-небудь, утриматися десь.
НЕВДЕРЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **невдержимий**.
НЕВДЕРЖНО, *рідко.* Присл. до **невдержний**.
НЕВДИВОВИЖУ, *присудк. сл.* Бути звичайним, не дивувати.
НЕВДОВЗІ, *присл.* Те саме, що **незабаром**.
НЕВДОВОЛЕНИЙ, -а, -е, *без додатка, ким, чим, з кого – чого, на кого – що.* Який відчуває невдоволення. // *у знач. ім.* **невдоволений**, -ного, *ч.* Той, хто відчуває невдоволення. // Який виражає невдоволення.
НЕВДОВОЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невдоволений**.
НЕВДОВОЛЕННЯ, -я, *с.* Почуття і стан, за якого людина не відчуває задоволення. // Вияв такого почуття і стану.
НЕВДОВОЛЕНО. Присл. до **невдоволений**.
НЕВДОГАД, *присудк. сл., розм.* Не догадується хтонебудь, не спадає на думку кому-небудь.
НЕВДОСКОНАЛЕНИЙ, **НЕУДОСКОНАЛЕНИЙ**, -а, -е. Якого не зробили досконалішим, кращим.
НЕВДОСКОНАЛЕНІСТЬ, **НЕУДОСКОНАЛЕНІСТЬ**, -ності, *ж.* Стан за знач. **невдосконалений**, **неудосконалений**.
НЕВДЯКА, -и, *ж., діал.* Невдячність.
НЕВДЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не відчуває і не виявляє вдячності. 2. Який не виправдовує затрачених на нього зусиль, покладених надій і т. ін.
НЕВДЯЧНИК, -а, *ч., діал.* Невдячний чоловік.
НЕВДЯЧНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **невдячник**.
НЕВДЯЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невдячний**. // Вияв недружелюбності до того, хто зробив добро. *Чорна невдячність.*
НЕВДЯЧНО. Присл. до **невдячний**. // *у знач. присудк. сл.*
НЕВЕЗІННЯ, -я, *с., розм.* Нещасливий збіг обставин; невдача.
НЕВЕЛЕМОВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **небагатослівний**.
НЕВЕЛЕМОВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невелемовний**.
НЕВЕЛЕМОВНО. Присл. до **невелемовний**.
НЕВЕЛИКИЙ, -а, -е. 1. Незначний за розміром, величиною; малий. // Невисокий (про зріст). // Незначний за кількістю. // Який триває недовго; нетривалий. 2. *розм.* Дитячого віку; малолітній. 3. Незначний щодо сили, глибини вияву, інтенсивності і т. ін.
НЕВЕЛИЧКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **невеликий**.
НЕВЕРБАЛЬНИЙ, -а, -е. Несловесний; який не має вербального вираження. ** **невербальний інтелект** – інтелект, який проявляється у виконанні задач, що вимагають мінімального використання вербального матеріалу.
НЕВЕРЕДЛИВИЙ, -а, -е. Який не вередує, задовольняється тим, що є; невибагливий.
НЕВЕРЕДЬ, *присл., діал.* Небагато.
НЕВЕСЕЛИЙ, -а, -е. 1. Якого охопив смуток; якому сумно, безрадісно; сумний, безрадісний. // Який виражає смуток. 2. Сповнений смутку. 3. Який викликає смуток; похмурий, безрадісний. // Який минає, відбувається у смутку, безрадісно.
НЕВЕСЕЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **невеселий**.
НЕВЕСЕЛО. Присл. до **невеселий**. // *у знач. присудк. сл.*
НЕВЖЕ, *част.* 1. Уживається як допоміжний засіб для оформлення питального речення з відтінком сумніву, здивування, недовір'я і т. ін. 2. Уживається як еквівалент питального речення з відтінком сумніву, здивування, недовір'я і т. ін.
НЕВЖИВАНИЙ, **НЕУЖИВАНИЙ**, -а, -е. Який не використовувався, не був у вжитку.
НЕВЖИВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невживаний**.
НЕВЖИВАННЯ, -я, *с.* Невикористання чого-небудь.
НЕВЖИВЧИВИЙ, -а, -е. Який погано уживається з іншими людьми.
НЕВЖИТОК, -тку, *ч., рідко.* Те саме, що **невживання**.
НЕВЖИТТЯ, -я, *с.* 1. Стан, коли неможливе співжиття когось з іншими людьми. 2. Те саме, що **невживання**.
НЕВЗАБАРІ, *присл., розм.* Те саме, що **незабаром**.
НЕВЗАВОРОТІ, *присл., присл.* Не по дорозі.
НЕВЗАДОВЗІ, *присл.* Незабаром, у скорім часі.
НЕВЗАЄМНИЙ, -а, -е. Який не є взаємним.
НЕВЗАЄМНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невзаємний**.
НЕВЗАЄМНО. Присл. до **невзаємний**.
НЕВЗАЄМОДІЙНИЙ, -а, -е. Який не є взаємодійним, не знаходиться у взаємодії з чим-, ким-небудь.
НЕВЗАЄМОДІЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невзаємодійний**.
НЕВЗАЄМОДІЙНО. Присл. до **невзаємодійний**.
НЕВЗАЄМОДІЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **невзаємодійний**.
НЕВЗАЄМОЗАМІННИЙ, -а, -е. Який взаємно не заміНюється, не є взаємозмінним.
НЕВЗАЄМОЗАМІННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невзаємозамінний**.
НЕВЗАЄМОЧИННИЙ, -а, -е. Який не є взаємочинним.
НЕВЗАМІРУ, *присл.* Непомірно, незрівнянно.
НЕВЗАМІТУ, *присл., діал.* Непомітно, непримітно.
НЕВЗГОДИНА, -и, *ж., рідко.* Нещастя, лихо.
НЕВЗУТИЙ, -а, -е. Без взуття; босий.
НЕВИБАГЛИВИЙ, -а, -е. 1. *без додатка, до чого, на що, в чому.* Який задовольняється найнеобхіднішим; з надто скромними вимогами до чогонебудь. // Який не потребує, не вимагає особливих умов. // Який свідчить про чиїсь надто скромні вимоги до чого-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **невигадливий** 2.
НЕВИБАГЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **невибагливий**.
НЕВИБАГЛИВО. Присл. до **невибагливий** 1.
НЕВИБАЧНИЙ, -а, -е. Якого не можна вибачити. *Невибачливий вчинок. Невибачлива недбалість.*
НЕВИБАЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невибачний**.
НЕВИБІЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого не вибілили, не знебарвили. 2. Якого не побілили – не покрили шаром вапна, крейди, білої глини та ін.
НЕВИБОРНИЙ, -а, -е. Який не обирається голосуванням, а призначається.
НЕВИБОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невиборний**.
НЕВИБРАНИЙ, -а, -е. 1. Залишений на стеблі якоїнебудь рослини; незірваний. // Залишений у землі (про картоплю). 2. Невирваний, невисмиканий з-поміж чого-небудь (про плоскінь, льон).
НЕВИБРАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невибраний**.
НЕВИБУХЛИЙ, -а, -е. Який не вибухнув, не розірвався на частини.
НЕВИБУХОВИЙ, -а, -е. Який не є вибуховим, не володіє здатністю вибухати.
НЕВИВЕЗЕНИЙ, -а, -е. Якого не вивезли.
НЕВИВЕРШЕНИЙ, -а, -е. Не доведений до завершення; незакінчений.
НЕВИВЕРШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **невивершений**.
НЕВИВІД, -воду, *ч.* Стан, коли щось або когось

звідкись не виводять, не вивели.
НЕВИВІДНИ́Й, -а́, -е́. Який не виводиться, якого не можна вивести.
НЕВИ́ВІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **невивідний**.
НЕВИВО́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* Який не виводиться, завжди є.
НЕВИВО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невиво́дний**.
НЕВИВО́ДНО, *розм.* Присл. до **невиво́дний**.
НЕВИВОРО́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Складний для вимови.
НЕВИВОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невиворо́тний**.
НЕВИВОРО́ТНО, *діал.* Присл. до **невиворо́тний**.
НЕВИ́ВЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого ніхто не вивчив, не дослідив. 2. Який не набув знань, навиків.
НЕВИ́ВЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **неви́вчений** 1.
НЕВИГАДАНИЙ, -а, -е. Якого не вигадали, справжній, реальний.
НЕВИ́ГАДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Справжність, реальність; відображення справжніх, реальних подій.
НЕВИГА́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Нездатний вигадувати, винаходити. 2. Який не потребує великої мудрості; звичайний за формою, змістом; простий, нескладний.
НЕВИГА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **невига́дливий**.
НЕВИГА́ДЛИВО. Присл. до **невига́дливий**.
НЕВИ́ГАСЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **незга́слий**.
НЕВИГІ́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **незру́чний**.
НЕВИ́ГІДНИЙ, -а, -е. 1. Який не дає вигоди, прибутку кому-небудь; втратний. 2. Який не йде на користь, не надає переваг кому-, чому-небудь; несприятливий.
НЕВИ́ГІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́гідний**.
НЕВИГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **невигі́дний**.
НЕВИГІ́ДНО, *розм.* 1. Присл. до **невигі́дний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Незручно, неприємно.
НЕВИ́ГІДНО. 1. Присл. до **неви́гідний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Не дає вигоди, прибутку кому-небудь. 3. *у знач. присудк. сл.* Не йде на користь, не надає переваг кому-, чому-небудь.
НЕВИ́ГОДА, -и, *ж.* Матеріальні збитки.
НЕВИГО́ДА, -и, *ж.* Те саме, що **незру́чність**.
НЕВИ́ГОЄНИЙ, -а, -е. Який не вилікуваний, не загоєний.
НЕВИГО́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна вигоїти, вилікувати; невиліковний. 2. Який не піддається лікуванню (про хворобу, рану і т. ін.). 3. *перен.* Якого не можна позбутися.
НЕВИГО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невиго́йний**.
НЕВИГО́ЙНО. Присл. до **невиго́йний**.
НЕВИ́ГРАШНИЙ, -а, -е. Який не дає переваг, не сприяє успіху.
НЕВИ́ГРАШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́грашний**.
НЕВИГУ́БНИЙ, -а, -е. Який не зникає, не піддається винищенню.
НЕВИДАВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **невидача**.
НЕВИ́ДАВЛЕНИЙ, -а, -е. Якого звідкись не видавили, не вичавили.
НЕВИДА́ЛЬЦЕ, -я, *с.*, *діал.* Дивина, дивовижа.
НЕВИ́ДАНИЙ[1], -а, -е. Якого не надрукували, не опублікували.
НЕВИ́ДАНИЙ[2], -а, -е. Досі невідомий; небачений. // Незвичайний, винятковий за силою виявлення; гідний подиву. // *у знач. ім.* **неви́дане**, -ного, *с.* Те, що досі було невідоме, чого досі не бачили.
НЕВИ́ДАНО. Присл. до **неви́даний**[2].
НЕВИДАТНИ́Й, -а́, -е́. Який нічим не вирізняється з-поміж інших; непоказний.
НЕВИ́ДАЧА, -і, *ж.* Становище, коли що-небудь не видається.
НЕВИ́ДЕРЖАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неви́триманий**.
НЕВИ́ДЕРЖАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́держаний**.
НЕВИ́ДЕРЖКА, -и, *ж.* Стан, коли хто-небудь не дотримується чогось. // *у знач. присудк. сл.* Не можна витримувати кого-, чого-небудь.
НЕВИДИ́МИЙ, -а, -е. 1. Неприступний зорові; прихований від очей. // *перен.* Непомітний, прихований. ** **Невиди́ма си́ла** (рука і т. ін.) – таємнича сила. 2. *рідко.* Незвичайний, небувалий, винятковий.
НЕВИДИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **невиди́мий**.
НЕВИДИ́МКА, -и, *ж. і ч.* 1. Те, що неприступне зорові, чого не можна побачити. 2. Маленька тонка шпилька для жіночої зачіски. 3. *у знач. присл.* **невиди́мкою**. Непомітно, приховано.
НЕВИДИ́МО. Присл. до **невиди́мий**.
НЕВИ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Неприступний зорові; непомітний. 2. Дуже темний, непроглядний. // Крізь якого нічого не видно. 3. Який нічим не вирізняється з-поміж інших; непоказний. 4. Який не виправдовує затрачених на нього зусиль; невдячний.
НЕВИ́ДУБЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не видубили, не обробили способом дублення (шкіру чи іншу сировину).
НЕВИДУ́ЖНИЙ, -а, -е. Якого не можна вилікувати; невиліковний.
НЕВИДУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невиду́жний**.
НЕВИДЮ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Який нічого не бачить; позбавлений зору; сліпий. // *у знач. ім.* **невидю́щі**, -щих, *мн.* (*одн.* **невидю́щий**, -щого, *ч.*; **невидю́ща**, -щої, *ж.*). Людина, яка не бачить; сліпа людина. 2. Дуже темний, непроглядний. // Крізь якого нічого не видно. *Невидющі очі.* Який нічого не помічає, неуважний (про погляд, зір).
НЕВИ́ЖАТИЙ, -а, -е. 1. Який стоїть на пні, якого не зрізали. 2. На якому залишено на пні зла-кові рослини. *Невижате поле.*
НЕВИ́ЗВОЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не визволили, не звільнили з полону, ув'язнення тощо.
НЕВИ́ЗНАНИЙ, -а, -е. Який не дістав загального визнання, популярності.
НЕВИ́ЗНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́знаний**.
НЕВИЗНАННЯ́, -ви́знання, *с.* Становище, коли кого-, що-небудь не визнають або не оцінюють належним чином.
НЕВИЗНАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не є визначальним, основним, істотним. 2. Який щось або когось не визначає.
НЕВИЗНАЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невизнача́льний**.
НЕВИ́ЗНАЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Точно не встановлений. ** **Неви́значені ви́рази**, *мат.* – вирази, границі яких не можна відшукати безпосередньо на основі теорем про границі. **Неви́значені рівня́ння**, *мат.* – рівняння, в яких кількість невідомих більша за кількість рівнянь. 2. Не зовсім виразний, ясний.
НЕВИ́ЗНАЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **неви́значений**. *Невизначеність вдачі.* 2. Невизначене становище.
НЕВИ́ЗНАЧЕНО. Присл. до **неви́значений**.
НЕВИЗНАЧНИ́Й, -а́, -е́. Який не має великого, важливого значення.
НЕВИЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невизначни́й**.
НЕВИЗНА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Якого не визначають або не можуть визначити.
НЕВИЗНА́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **невизна́чуваний**.
НЕВИ́ЇЖДЖЕНИЙ, -а, -е. Не призвичаєний до їзди, до ходіння в упряжі або під сідлом (про коня).
НЕВИ́ЇЗД, -у, *ч.* Постійне, безвідлучне проживання в одному місці.
НЕВИ́КІНЧЕНИЙ, -а, -е. Не доведений до кінця; недовершений, недосконалий.
НЕВИ́КІНЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́кінчений**.
НЕВИ́КЛИКАНИЙ, -а, -е. Якого не викликали звідкись, кудись.
НЕВИКЛИ́КУВАНИЙ, -а, -е. Якого не викликують звідкись, кудись; якого не можна викликати
НЕВИКЛЮ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **неви́ключна ліце́нзія** – передача власником патенту права на використання винаходу будь-якій особі, за винятком права продажу ліцензії на цей винахід.
НЕВИ́КОНАНИЙ, -а, -е. Якого не виконали, який залишився нездійсненим, нереалізованим.
НЕВИКОНА́ННЯ, -я, *с.* Нездійснення чого-небудь. ** **невикона́ння зобов'я́зань** – недотримання підрядником умов контракту, що спричиняє припинення платежів та можливий розрив контракту.
НЕВИКО́НУВАННЯ, -я, *с.* Нездійснювання чого-небудь.
НЕВИКОРИ́СТАНИЙ, -а, -е. Який залишився без використання, застосування.
НЕВИКОРИСТА́ННЯ, -я, *с.* Залишення чого-небудь без використання, застосування.
НЕВИКОРИСТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Залишення чого-небудь без використовування, застосовування.
НЕВИКОРІ́ННИЙ, -а, -е. Який не піддається викоренненню; якого не можна позбутися.
НЕВИКОРІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невикорі́нний**.
НЕВИКОРІ́ННО. Присл. до **невикорі́нний**.
НЕВИ́КРИВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Прямий, якого не викривили. 2. Не спотворений, не перекручений.
НЕВИ́КРИВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́кривлений**.
НЕВИ́КРИТИЙ, -а, -е. Якого не викрили, не виявили, не розкрили.
НЕВИЛА́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. По якому важко пройти, з якого не можна вибратися; непролазний. 2. *перен.* Якого важко позбутися.
НЕВИЛА́ЗНО, *присл.*, *розм.* Не виходячи, не відлучаючись куди-небудь.
НЕВИЛИВА́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* Чорнильниця, з якої в разі перевертання не виливалося чорнило.
НЕВИ́ЛИНЯЛИЙ, -а, -е. Який не втратив свіжості, яскравості первісного кольору.
НЕВИЛІКО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна вилікувати. // Який не піддається лікуванню (про хворобу). // *перен.* Якого не можна позбутися.
НЕВИЛІКО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невиліко́вний**.
НЕВИЛЯГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не вилягає від вітру, дощу і т. ін. (про хлібні рослини, трави).
НЕВИМІ́РНИЙ, -а, -е. Який не піддається вимірюванню; дуже великий; неосяжний, безмежний.
НЕВИМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невимі́рний**.
НЕВИМІ́РНО. Присл. до **невимі́рний**. *Невимірно величезний.*
НЕВИ́МОВЛЕНИЙ, -а, -е. Не переданий голосом, не виражений словами; не виявлений тим чи іншим способом.
НЕВИМО́ВНИЙ, -а, -е. Якого важко виразити, передати словами.
НЕВИМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невимо́вний**.
НЕВИМО́ВНО. Присл. до **невимо́вний**.
НЕВИМО́ГЛИВИЙ, -а, -е. 1. З надто скромними вимогами, запитами, який задовольняється будь-чим. 2. Який не потребує чого-небудь значною мірою.
НЕВИМО́ГЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **невимо́гливий**.
НЕВИМО́ГЛИВО. Присл. до **невимо́гливий**.
НЕВИ́МОЛОЧЕНИЙ, -а, -е. У якому зерно, насіння не вимолотили, не відокремили, не вибили. // З невідокремленим, невибитим зерном, насінням. // Який залишився невідокремленим, невибитим (про зерно, насіння).
НЕВИ́МУШЕНИЙ, -а, -е. Який здійснюється відповідно до бажання, потреби, без будь-якої натягнутості; цілком природний, щирий.
НЕВИ́МУШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́мушений**.
НЕВИ́МУШЕНО. Присл. до **неви́мушений**.
НЕВИ́НЕН *див.* **неви́нний**.
НЕВИ́ННИЙ, НЕВИ́НЕН, неви́нна, неви́нне. 1. Який не має за собою вини; який не зробив нічого злочинного. *Невинна кров.* 2. Морально чистий, непорочний. // Який виражає моральну чистоту, непорочність. // Пов'язаний з морально чистою, непорочною поведінкою. 3. Наївний, простодушний, нехитрий. 4. Який не завдає шкоди; нешкідливий, безневинний.
НЕВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́нний**.
НЕВИ́ННО. 1. Присл. до **неви́нний** 1, 3. 2. *діал.* Несправедливо; без причини.
НЕВИНО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Нездатність вагітної жінки виношувати плід до його цілковитого визрівання.
НЕВИНУВА́ТИЙ, -а, -е. Який не має за собою вини, не зробив злочину, не провинився у чомусь. // *у знач. ім.* **невинува́тий**, -того, *ч.* Той, хто не має за собою вини, не зробив злочину, не провинився у чомусь.
НЕВИНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **невинува́тий**.
НЕВИ́ПАЛЕНИЙ, -а, -е. Який під час обробки не випалювався (про цеглу, глину і т. ін.).
НЕВИ́ПАРНИЙ, -а, -е. 1. Якого не випарюють. 2. Якого неможливо випарити.
НЕВИ́ПЕЧЕНИЙ, -а, -е. Не доведений до повної готовності, сируватий (про хлібні вироби).
НЕВИ́ПИТИЙ, -а, -е. Неспожитий (про рідину). // Наповнений рідиною.
НЕВИ́ПЛАКАНИЙ, -а, -е. 1. Який не вилився (про сльози). 2. Який не полегшений плачем.
НЕВИ́ПЛАКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́плаканий**.
НЕВИ́ПЛАТ, -у, *ч.* Несплата чого-небудь.
НЕВИ́ПЛАТА, -и, *ж.* Те саме, що **неви́плат**.
НЕВИПЛА́ТНИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Неоплатний. 2. Неплатоспроможний.
НЕВИ́ПЛАЧЕНИЙ, -а, -е. За якого частково або повністю не внесена плата.
НЕВИПЛА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **неви́плат**.
НЕВИ́ПРАВДАНИЙ, -а, -е. Який не має виправдання, якого не можна виправдати; необґрунтований.
НЕВИ́ПРАВДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́правданий**.
НЕВИ́ПРАВДАНО. Присл. до **неви́правданий**.
НЕВИ́ПРАВЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не виправили.
НЕВИПРА́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна виправити, поправити; стійкий у поглядах, звичках і т. ін.
НЕВИПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невипра́вний**.
НЕВИПРА́ВНО. Присл. до **невипра́вний**.
НЕВИ́ПРОБУВАНИЙ, -а, -е. Не перевірений на практиці, ненадійний.
НЕВИПРОМІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **невипромі́нювальний**.
НЕВИПРОМІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який не випромінює, не здатний випромінювати.
НЕВИПРОМІ́НЮЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **невипромі́нювальний**.
НЕВИПРОСТО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який не випростовує (не виправляє), який нездатний випростати (виправити).
НЕВИ́ПРЯМЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не випрямили.
НЕВИРАЗИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **невира́зний**.
НЕВИРАЗИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **невирази́стий**.
НЕВИРА́ЗИСТО. Присл. до **невирази́стий**.
НЕВИРА́ЗНИЙ, -а, -е. Який не має яскравих, виразних ознак, особливостей; який не вирізняється чітко, яскраво. // Неясний, не зовсім зрозумілий, слабо розрізнюваний на слух. // Який не виявляє яскравих індивідуальних рис (про людину). // Який не відображає внутрішніх якостей, переживань людини (про очі, обличчя і т. ін.).
НЕВИРА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невира́зний**.
НЕВИРА́ЗНО. Присл. до **невира́зний**.
НЕВИРАХО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна вирахувати.
НЕВИ́РІШЕНИЙ, -а, -е. Який не дістав вирішення, розв'язання.
НЕВИ́РІШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́рішений**.
НЕВИ́РОБЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Недосконало оброблений. // Який не дістав навичок, не вдосконалився. 2. Який не витратився, не вичерпався; невичерпаний. // Який зберіг сили, не виснажився.
НЕВИ́РОБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́роблений**.
НЕВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Не пов'язаний з виробництвом, виробленням матеріальних благ. *Невиробничі витрати.* ** **Невиробни́ча сфе́ра** – сукупність галузей економіки, які безпосередньо не виробляють матеріальні блага. **Невиробни́чі ви́трати** – витрати, в результаті яких не виробляється продукція, втрати від браку, штрафи та ін. 2. Не пов'язаний з роботою, службою.
НЕВИ́РОДЖЕНИЙ, -а, -е. Який не є виродженим. ** **Неви́роджена ма́триця**, *мат.* – квадратна матриця, визначник якої відмінний від нуля.
НЕВИ́РОДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́роджений**.
НЕВИРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Який не вироджується; якого не можна виродити.
НЕВИ́СВІТЛЕНИЙ, -а, -е. Який лишився неясним, незрозумілим.
НЕВИ́СВІТЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́світлений**.
НЕВИ́СЛОВЛЕНИЙ, -а, -е. Не виражений словами; не

виявлений у будь-який спосіб.

НЕВИ́СЛОВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́словлений**.

НЕВИСЛО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **несказа́нний** 1.

НЕВИСНА́ЖНИЙ, -а, -е. Який не може вичерпатися; невичерпний.

НЕВИСНА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невисна́жний**.

НЕВИСО́КИЙ, -а, -е. 1. Який має невелику висоту; низький. 2. Який міститься на незначній висоті від землі або якої-небудь поверхні (про сонце, хмари і т. ін.). 3. Незначний, невеликий щодо кількості, інтенсивності і т. ін. 4. Невидатний, маловажний, малопомітний (про посаду). 5. Який не досягнув значного розвитку, довершеності. 6. Не зовсім прихильний; негативний.

НЕВИСО́КО. Присл. до **невисо́кий** 1, 2, 6.

НЕВИСОКО́СНИЙ, -а, -е. Який не є високосним.

НЕВИ́СОХЛИЙ, -а, -е. Який ще не висох, не втратив вологості.

НЕВИ́СПАНИЙ, -а, -е. Який не виспався, не задовольнив своїх потреб у сні. // Який виражає стан людини, що не виспалася.

НЕВИ́СПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́спаний**.

НЕВИ́СПІВАНИЙ, -а, -е. Якого хто-небудь ще не співав або не доспівав.

НЕВИ́СТАЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Нестача, брак чого-небудь.

НЕВИ́СТОЯНИЙ, -а, -е. Який ще не вистоявся. *Невистояне вино.*

НЕВИ́ТИСНЕНИЙ, -а, -е. Якого не витиснули. *Невитиснене повітря.*

НЕВИТКИ́Й, -а́, -е́. Який не в'ється.

НЕВИТРАВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Якого не можна витравити, знищити. 2. *перен.* Який не може зникнути, згладитися з пам'яті; незабутній.

НЕВИ́ТРАЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не витратили, не використали для чого-небудь.

НЕВИ́ТРАЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́трачений**.

НЕВИ́ТРЕБУВАНИЙ, -а, -е. Якого не витребували.

НЕВИ́ТРИМАНИЙ, -а, -е. 1. Який не вміє володіти собою, не має достатньої витримки, самовладання; нестриманий. 2. Який відступає від прийнятих правил, норм і т. ін.

НЕВИ́ТРИМАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неви́триманий**.

НЕВИ́ХІД, -ходу, *ч.*, *розм.* Нез'явлення когось куди-небудь.

НЕВИ́ХОВАНИЙ, -а, -е. Який не має потрібного виховання; який поводить себе нечемно, грубо.

НЕВИ́ХОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́хований**.

НЕВИ́ХОВАНО. Присл. до **неви́хований**.

НЕВИХРОВИ́Й, -а́, -е́. Який не є вихровим, не утворює вихорів. *Невихровий потік.*

НЕВИ́ЧАВЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не вичавили, не видавили.

НЕВИ́ЧЕРПАНИЙ, -а, -е. Якого не витратили, не використали, який не може вичерпатися.

НЕВИ́ЧЕРПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неви́черпаний**.

НЕВИЧЕ́РПНИЙ, -а, -е. Якого важко або неможливо вичерпати, витратити і т. ін. // Дуже великий, незмірний.

НЕВИЧЕ́РПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невиче́рпний**.

НЕВИЧЕ́РПНО. Присл. до **невиче́рпний**.

НЕВИ́ЧИНЕНИЙ, -а, -е. Який не проходив спеціальної обробки (про шкіру).

НЕВИ́ЧИНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **неви́чинений**.

НЕВИ́ШУКАНИЙ, -а, -е. Який не відзначається витонченістю, досконалістю, елегантністю.

НЕВИ́ШУКАНО. Присл. до **неви́шуканий**.

НЕВИ́ЯВЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не виявили.

НЕВИ́ЯВЛЕННЯ, -я, *с.* Стан, ситуація, коли щось або когось не виявили чи неможливо виявити.

НЕВИЯ́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого не виявляють; якого не можна виявити.

НЕВИЯ́ВНИЙ, -а, -е. Якого неможливо виявити.

НЕВИ́ЯСНЕНИЙ, -а, -е. Який лишився неясним, незрозумілим.

НЕВИЯСНЕ́ННИЙ, -а, -е. Нез'ясовний, незрозумілий.

НЕВІ́ГЛАС, -а, *ч.* Неосвічена, незнаюча людина; неук. // Уживається як лайливе слово.

НЕВІ́ГЛАСКА, -и. Жін. до **неві́глас**.

НЕВІ́ГЛАСТВО, -а, *с.* Відсутність знань, неосвіченість у якій-небудь галузі.

НЕ́ВІД, -вода, *ч.* Велика рибальська сітка. ** **Закидни́й не́від** – сіткове полотнище, зверху та знизу прикріплене до канатів (підбирач); верхній підбирач обладнано поплавцями, нижній – грузилами. ** **Ставни́й не́від** – стаціонарне знаряддя лову, що складається з відкритої згори сіткової пастки з постійно закріпленими стінками та одного або кількох напрямних сіткових крил.

НЕВІ́ДАНИЙ, -а, -е. Невідомий, таємничий; незнаний.

НЕВІ́ДАННЯ, -я, *с.* Незнання, непоінформованість.

НЕВІДБИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не відбиває, не має властивості щось відбивати.

НЕВІДБИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **невідбива́льний**.

НЕВІДБИ́ТИЙ, -а, -е. Якого не відбили.

НЕВІДБУ́ТНИЙ, -а, -е. Якого важко позбутися, від якого важко звільнитися; який не минає.

НЕВІДВЕ́РТИЙ, -а, -е. Який має таємні думки, почуття, не виявляє їх щиро.

НЕВІДВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Стан, ситуація, коли хтось не відвідує кого-небудь або що-небудь.

НЕВІДВОРО́ТНИЙ, -а, -е. Якого не можна відвернути, якому не можна перешкодити здійснитися. // *у знач. ім.* **невідворо́тне**, -ного, *с.* Те, чого не можна відвернути, чому не можна перешкодити здійснитися.

НЕВІДВОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідворо́тний**.

НЕВІДВОРО́ТНО. Присл. до **невідворо́тний**.

НЕВІДВ'Я́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **невідче́пний**.

НЕВІДВ'Я́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідв'я́зний**.

НЕВІДВ'Я́ЗНО. Присл. до **невідв'я́зний**.

НЕВІДДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого не можна відділити, відокремити від чого-небудь.

НЕВІДДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідді́льний**.

НЕВІДДІ́ЛЬНО. Присл. до **невідді́льний**.

НЕВІДДІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Який не відділяється, не відокремлюється; якого неможливо відділити.

НЕВІДДІ́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідді́люваний**.

НЕВІД'Є́МНИЙ, -а, -е. Якого не можна відділити, відокремити від кого-, чого-небудь.

НЕВІД'Є́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невід'є́мний**.

НЕВІД'Є́МНО. Присл. до **невід'є́мний**.

НЕВІДЖА́ЛУВАНИЙ, -а, -е, *зах.* Непоправний.

НЕВІДЗО́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Неминучий, невідворотний.

НЕВІДІ́МКНЕНИЙ, -а, -е. Якого не відімкнули.

НЕВІДКЛА́ДНИЙ, -а, -е. Якого не можна відкладати; якого треба здійснювати, розв'язувати негайно. ** **Невідкла́дна меди́чна допомо́га** – виїзний лікар або визна лікарська група, що надає термінову медичну допомогу.

НЕВІДКЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідкла́дний**.

НЕВІДКЛА́ДНО. Присл. до **невідкла́дний**.

НЕВІДКЛИ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Неминучий, невідворотний.

НЕВІДКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Із закритим отвором; закоркований. 2. Прихований від кого-небудь; невідомий комусь.

НЕВІДЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який постійно перебуває коло кого-, чого-небудь; невідступний.

НЕВІДЛУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідлу́чний**.

НЕВІДЛУ́ЧНО. Присл. до **невідлу́чний**.

НЕВІДМІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **неодмі́нний**.

НЕВІДМІ́ННО, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **неодмі́нно**.

НЕВІДМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е, *грам.* Який не відмінюється, не має форм відмінювання.

НЕВІДМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *грам.* Властивість за знач. **невідмі́нюваний**.

НЕ́ВІДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **не́від**.

НЕ́ВІДНИК, -а, *ч.* Рибалка, який ловить рибу неводом.

НЕВІДНИ́ЧИЙ, -чого, *ч.*, *діал.* Те саме, що **не́відник**.

НЕВІДНО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не відновлює, неспроможний відновити. 2. Який не відновлюється, нездатний відновитися.

НЕВІДНО́ВЛЮВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **відно́влювальний**.

НЕВІДНО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не відновлюють. 2. Якого неможливо відновити.

НЕВІДНО́ВЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **невідно́влюваний**.

НЕВІДНО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна відновити.

НЕВІДОКРЕ́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не відокремлюється. 2. Якого неможливо відокремити.

НЕВІДОКРЕ́МЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **невідокре́млюваний**.

НЕВІДОКРЕ́МНИЙ, -а, -е. Якого не можна відокремити.

НЕВІДО́МА, -ої, *ж.* Жінка, якої хтось не знає, з якою хтось не знайомий.

НЕВІДО́МЕ, -ого, *с.* 1. Те, що не стало ще відомим, щось досі незнане, небачене, незвідане. 2. *мат.* Шукана величина.

НЕВІДО́МИЙ, -а, -е. 1. Який ще не став відомим; незнаний, небачений, незвіданий. 2. Який не є широковідомим, загальновизнаним, який не користується популярністю. 3. Якого хтось не знає, з яким хтось не знайомий. // *у знач. ім.* **невідо́мий**, -мого, *ч.* Людина, якої хтось не знає, з якою хтось не знайомий.

НЕВІДО́МІСТЬ, -мості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **невідо́мий** 1. 2. Відсутність відомостей, знань про кого-, що-небудь.

НЕВІДО́МО, *присудк. сл.* Нема відомостей про кого-, що-небудь. ** **Невідо́мо хто (яки́й, куди́, звідки, чому́, де і т. ін.)** – уживається в значенні відповідних неозначених займенників і займенникових прислівників.

НЕВІДПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не відпалили. *Невідпалений сплав.*

НЕВІДПИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не призначений, не пристосований для відпирання чого-небудь.

НЕВІДПИРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не відпирає чого-небудь, не може відперти.

НЕВІДПЛА́ТНИЙ, -а, -е. Якого не можна відшкодувати; який перевищує всякі винагороди.

НЕВІДПЛА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідпла́тний**.

НЕВІДПЛА́ТНО. Присл. до **невідпла́тний**.

НЕВІДПОВІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який не відповідає кому-, чому-небудь. 2. Не такий, як треба, який повинен бути; неналежний.

НЕВІДПОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **невідпові́дний**. 2. Непогодженість або нерівність порівнюваних даних, величин.

НЕВІДПОВІ́ДНО. Присл. до **невідпові́дний** 1.

НЕВІДПО́РНИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна відбити, примусити відступити. 2. Діянню якого важко протистояти.

НЕВІДПО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідпо́рний**.

НЕВІДПО́РНО. Присл. до **невідпо́рний**.

НЕВІДПУСКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не відпускає чого-, кого-небудь.

НЕВІДРА́ДНИЙ, НЕОДРА́ДНИЙ, -а, -е. Який не звеселяє, не дає відради, втіхи, задоволення; похмурий, безутішний.

НЕВІДРИ́ВНИЙ, НЕОДРИ́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна відривати від чого-небудь; тісно пов'язаний з чимсь; нерозривний. // Який діє або здійснюється безперервно, не припиняючись (про погляд, увагу).

НЕВІДРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідри́вний**

НЕВІДРИ́ВНО, НЕОДРИ́ВНО, *присл.* Безперервно, не відриваючись.

НЕВІДСТО́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Який не відстоявся. 2. Якого не відстояли. *Невідстояне вино.*

НЕВІДСТУ́ПНИЙ, -а, -е. Завзятий, упертий у досягненні чого-небудь; наполегливий, настійливий. // Якого важко позбутися. // Який постійно перебуває разом із ким-небудь; нерозлучний. // Який діє або здійснюється безперервно, не припиняючись.

НЕВІДСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідсту́пний**.

НЕВІДСТУ́ПНО. Присл. до **невідсту́пний**.

НЕВІДТВО́РНИЙ, -а, -е. Який не відтворюється, якого неможливо відтворити.

НЕВІДТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **невідтво́рний**.

НЕВІДФОРМАТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Якого не відформатували. // Якого не приведено до потрібної форми (про текст, документ).

НЕВІДХИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який не відхилився, якого не відхилили.

НЕВІДХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого не можна відвернути, уникнути; невідворотний.

НЕВІДХИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідхи́льний**.

НЕВІДХИ́ЛЬНО. Присл. до **невідхи́льний**.

НЕВІДХИЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не відхиляє чогось.

НЕВІДХІ́ДНО, *присл.*, *діал.* Невідступно.

НЕВІДЦЕНТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не відцентрований, якого не відцентрували.

НЕВІДЦЕНТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **невідцентро́ваний**.

НЕВІДЧЕ́ПЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **невідче́пний**.

НЕВІДЧЕ́ПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **невідче́пливий**.

НЕВІДЧЕ́ПНИЙ, -а, -е. Який докучливо вимагає чого-небудь, чіпляється з чим-небудь (про людину); настирливий, надокучливий. // Якого важко позбутися, який проти волі зберігається у пам'яті, у свідомості.

НЕВІДЧЕ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідче́пний**.

НЕВІДЧЕ́ПНО. Присл. до **невідче́пний**.

НЕВІДЧУ́ЖУВАНИЙ, -а, -е, *юр.* Якого не можна відчужити (*див.* **відчу́жувати** 2).

НЕВІДЧУ́ЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідчу́жуваний**.

НЕВІДЧУ́ТНИЙ, -а, -е. Якого важко або зовсім неможливо відчути.

НЕВІДЧУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідчу́тний**.

НЕВІДЧУ́ТНО. Присл. до **невідчу́тний**.

НЕВІДШКО́ДНИЙ, -а, -е. Якого неможливо відшкодувати.

НЕВІДШКО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невідшко́дний**.

НЕ́ВІДЬ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **невідо́мо**. *Невідь-де, невідь-коли.*

НЕ́ВІДЬ-ДЕ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **невідо́мо-де** (*див.* **невідо́мо**).

НЕ́ВІДЬ-КОЛИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **невідо́мо-коли́** (*див.* **невідо́мо**).

НЕ́ВІДЬ-ХТО, не́відь-кого́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **невідо́мо-хто** (*див.* **невідо́мо**).

НЕ́ВІДЬ-ЩО, не́відь-чого́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **невідо́мо-що** (*див.* **невідо́мо**).

НЕ́ВІДЬ-ЯК, *присл.*, *розм.* Те саме, що **невідо́мо-як** (*див.* **невідо́мо**).

НЕ́ВІДЬ-ЯКИ́Й, не́відь-яка́, не́відь-яке́, *розм.* Те саме, що **невідо́мо-яки́й** (*див.* **невідо́мо**).

НЕВІЙСЬКО́ВИЙ, -ко́ва, -ко́ве. Який не належить до військовослужбовців; цивільний. // *у знач. ім.* **невійсько́вий**, -вого, *ч.* Цивільна людина.

НЕВІЙСЬКОВОЗОБОВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Звільнений від призову в армію.

НЕВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Залежний від кого-небудь, гноблений, поневолюваний кимось; позбавлений волі, свободи. // *у знач. ім.* **неві́льний**, -ного, *ч.* Той, хто позбавлений волі, свободи. 2. У якого немає можливості, умов для здійснення чого-небудь. 3. Який здійснюється незалежно від чиєї-небудь волі й свідомості; мимовільний.

НЕВІ́ЛЬНИК, *заст.* **НЕВО́ЛЬНИК**, -а, *ч.* 1. Те саме, що **раб**. 2. Той, кого взяли в полон або насильно поневолили. // *заст.* Ув'язнений, арештант. 3. Людина, яка перебуває під владою кого-, чого-небудь, позбавлена свободи.

НЕВІ́ЛЬНИЦТВО, -а, *с.* Стан підлеглості, залежності; становище невільника.

НЕВІ́ЛЬНИЦЬКИЙ, *заст.* **НЕВО́ЛЬНИЦЬКИЙ**, -а, -е. 1. Прикм. до **неві́льник, нево́льник**. *Невільницький ринок.* 2. Стос. до невільника, власт. йому.

НЕВІ́ЛЬНИЦЯ, *заст.* **НЕВО́ЛЬНИЦЯ**, -і. Жін. до **неві́льник, нево́льник**.

НЕВІ́ЛЬНИЧИЙ, *заст.* **НЕВО́ЛЬНИЧИЙ**, -а, -е. Те саме, що **неві́льницький, нево́льницький**.

НЕВІ́ЛЬНИЧКА, -и, *ж.*, *фольк.* Зменш. до **неві́льниця**.

НЕВІ́ЛЬНИЧОК, -чка, *ч.*, *фольк.* Зменш. до **неві́льник**.

НЕВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність свободи.

НЕВІ́ЛЬНО, *присл.* 1. Мимоволі, несвідомо. 2. *у знач. присудк. сл.*, *діал.* Не можна, заборонено.

НЕВІ́НЧАНИЙ, -а, -е. Не з'єднаний шлюбом за церковним обрядом. // *у знач. ім.* **невінчані**, -них,

мн. Ті, що не взяли шлюб за церковним обрядом. // Який одружився без церковного обряду.

НЕВІ́РА, -и. 1. *ж.* Відсутність віри, упевненості, переконаності в чому-небудь. 2. *ч. і ж., розм.* Недовірлива, маловірна людина. 3. *ч., розм.* Нехристиянин або той, хто не вірує в Бога; безбожник. // Уживається як лайливе слово.

НЕВІ́Р-ЗЕМЛЯ́, -і, *ж., фольк.* Нехристиянські землі.

НЕВІРНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *фольк.* Зменш. до **неві́рний**.

НЕВІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Непостійний, нетвердий у поглядах, стосунках із ким-небудь; який порушує вірність; зрадливий. 2. Який викликає сумнів, недовір'я; обманливий, ненадійний. // Небезпечний, непевний. // Нечесний. 3. Слабий, тьмяний, миготливий. 4. *розм.* Не такий, як потрібно; непідхожий, поганий. // Непорядний (про людину). 5. *розм.* Який не відповідає дійсності; помилковий. // Неправильний. 6. *розм.* Який не довіряє іншим; схильний до недовір'я. 7. *заст.* Який визнає іншу релігію. // *у знач. ім.* **неві́рні**, -них, *мн.* Ті, хто визнає іншу релігію.

НЕВІ́РНИК, -а, *ч.* Непостійний, нетвердий у поглядах, стосунках із ким-небудь чоловік. // *розм.* Той, хто не визнає існування Бога, не вірує в нього; безбожник.

НЕВІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **неві́рник**.

НЕВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неві́рний 1, 5**.

НЕВІ́РНО, *присл.* 1. Присл. до **неві́рний 1, 2**. 2. *розм.* Присл. до **неві́рний 5**. 3. *у знач. присудк. сл.* Погано, недобре.

НЕВІРОГІ́ДНИЙ, -а, -е. Позбавлений вірогідності; недостовірний.

НЕВІРОГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невірогі́дний**.

НЕВІРОГІ́ДНО. Присл. до **невірогі́дний**.

НЕВІ́РСТВО, -а, *с.* Те саме, що **неві́ра 1**.

НЕВІРУЛЕ́НТНИЙ, -а, -е, *бакт.* Який нездатний викликати інфекційні захворювання.

НЕВІРУЮЧА, -чої. Жін. до **неві́руючий**.

НЕВІ́РУЮЧИЙ, -а, -е. Який заперечує релігію, не визнає існування Бога. *Невіруюча людина.*

НЕВІ́РУЮЧИЙ, -ого, *ч.* Людина, яка не визнає існування Бога; атеїст.

НЕВІ́Р'Я, -я, *с.* Те саме, що **неві́ра 1**.

НЕВІ́СТА, -и, *ж.* 1. *розм., поет.* Дівчина або жінка, яка одружується; наречена. // Дівчина, яка досягла шлюбного віку або дівчина стос. до того, з ким має одружуватися. ** **Христо́ва неві́ста** – про черницю, монахиню. 2. *діал.* Жінка.

НЕВІ́СТИЦЯ, -і, *ж., нар.-поет., зах.* Невістка.

НЕВІ́СТКА, -и, *ж.* 1. Заміжня жінка стос. до рідних її чоловіка (батька, матері, братів, сестер, дружин братів і чоловіків сестер). 2. Те саме, що **невісту́лька**.

НЕВІ́СТОНЬКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **неві́стка 1**. 2. *зневажл.* Те саме, що **неві́стка 1**.

НЕВІ́СТОЧКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **неві́стка**. 2. *зневажл.* Те саме, що **неві́стка 1**.

НЕВІСТУ́ЛЬКА *див.* **невісту́льки**.

НЕВІСТУ́ЛЬКИ, -льок, *мн.* (*одн.* **невісту́лька**, -и, *ж.*). Народна назва польових та лісових ромашок.

НЕВІ́СТЧИН, -а, -е. Прикм. до **неві́стка 1**; належний невістці.

НЕ́ВІСТЬ, НЕ́ВІТЬ, *присл., розм.* Те саме, що **не́відь**.

НЕВІСТЮ́К, -а́, *ч., діал.* Бабій.

НЕВІ́ТРЯНИЙ, -а, -е. Який не має вітру; затишний, безвітряний.

НЕВІ́ТРЯНО, *присудк. сл.* Без вітру; затишно, безвітряно.

НЕ́ВІТЬ *див.* **не́вість**.

НЕВІ́ХНА, -и, *ж., діал.* Невістка.

НЕВІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є вічним, а є скороминущим, кінечним, тлінним.

НЕВІ́ЯНИЙ, -а, -е. Не очищений віянням від полови, сміття (про зерно). // *у знач. ім.* **неві́яне**, -ного, *с.* Те, що не очистили віянням від полови, сміття.

НЕВІ́ЯНКА, -и, *ж., діал.* Невіяне зерно.

НЕВ'Ї́ЖДЖЕНИЙ, -а, -е. Неукочений, неутрамбований тривалою їздою (про дорогу).

НЕКЕРО́ВНИЙ, -а, -е. Який не піддається керуванню.

НЕВКРИ́ТИЙ, НЕУКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який не має на собі одягу, накриття. 2. Який не має покрівлі, покриття; некритий.

НЕВЛА́Д, *присл.* 1. Непослідовно, незв'язно (говорити, відповідати і т. ін.). 2. Не так, як треба, не узгоджуючись із чим-небудь. // Незлагоджено, негармонійно. 3. *у знач. присудк. сл.* Не підходить.

НЕВЛА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який не наділений владою. 2. Безсилий, безпомічний. 3. Який нездатний нав'язати свою волю, підкорити собі.

НЕВЛАДУ́ЩИЙ, -а, -е, *діал.* Безсилий, безпомічний.

НЕВЛА́СНЕ-ПРЯМИ́Й, -а́, -е́, *лінгв.*: ** **невла́сне-пряма́ мо́ва** – введена в авторський текст чужа мова, яка зберігає особливості живої мови персонажа, але без цитування і специфічної пунктуації.

НЕВЛА́СНИЙ, -а, -е, *мат.* Означення, пов'язане з розглядом нескінченно віддалених елементів яких-небудь математичних моделей. ** **Невла́сні інтегра́ли**, *мат.* – узагальнення поняття інтеграла на випадок необмеженого проміжку інтегрування або необмеженої функції.

НЕВЛАСТИ́ВИЙ, -а, -е, *кому, чому.* Не характерний для кого-, чого-небудь, не притаманний кому-, чому-небудь.

НЕВЛАСТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **невластивий**.

НЕВЛАШТО́ВАНИЙ, -а, -е. Не забезпечений усім необхідним; погано влаштований.

НЕВЛАШТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **невлашто́ваний**.

НЕВЛАШТО́ВАНО. Присл. до **невлашто́ваний**.

НЕВЛЕ́ЖАНИЙ, -а, -е. Який ще не влежався. *Невлежаний сніг.*

НЕВЛОВИ́МИЙ, НЕУЛОВИ́МИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна піймати, застати де-небудь. 2. Ледве помітний для ока. // Якого не можна визначити.

НЕВЛОВИ́МІСТЬ, НЕУЛОВИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **невлови́мий, неулови́мий**.

НЕВЛОВИ́МО. Присл. до **невлови́мий 2**.

НЕВЛО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **невлови́мий 2**.

НЕВЛО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невло́вний**.

НЕВЛО́ВНО. Присл. до **невло́вний**.

НЕВЛУЧА́ННЯ, -я, *с.* Промах (під час стрільби).

НЕВЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не може безпомилково влучити в ціль.

НЕВЛУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невлу́чний**.

НЕВЛУ́ЧНО. Присл. до **невлу́чний**.

НЕ́ВМА, -и, *ж., муз.* 1. Вид музичного запису, що передував сучасної нотації; використовували для запису вокальної музики, вказуючи на напрям руху мелодії і не визначаючи її точного, висотного положення. 2. У середньовічній теорії музики: один звук; нерозспівана (силабічна) мелодія; цілий спів.

НЕ́ВМЕННИЙ, -а, -е. Прикм. до **не́вма**.

НЕВМИВА́КА, НЕУМИВА́КА, -и, *ч. і ж., розм.* Неохайна людина; нечепура.

НЕВМИ́ВАНИЙ, НЕУМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **невми́тий, неуми́тий**.

НЕВМИВА́ННЯ, НЕУМИВА́ННЯ, -я, *с.* Стан, ситуація, коли хтось не вмивається, не вмиває себе.

НЕВМИРУ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Який вічно живе, ніколи не вмирає; безсмертний. 2. Який завжди зберігається в пам'яті людей, завжди зберігає своє значення; незабутній. 3. За релігійними уявленнями – вічно живий, який не вмирає (про міфічних богів та інших істот, наділених безсмертям).

НЕВМИРУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Абстр. ім. до **невмиру́щий 1, 2**.

НЕВМИ́СНЕ, НЕУМИ́СНЕ. Те саме, що **невми́сно, неуми́сно**.

НЕВМИ́СНИЙ, НЕУМИ́СНИЙ, -а, -е. Зроблений ненароком, без наміру; ненавмисний.

НЕВМИ́СНІСТЬ, НЕУМИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невми́сний, неуми́сний**.

НЕВМИ́СНО, НЕУМИ́СНО. Присл. до **невми́сний, неуми́сний**.

НЕВМИ́ТИЙ, НЕУМИ́ТИЙ, -а, -е. Який не вмився. // Якого не вмивали.

НЕВМИ́ТІСТЬ, НЕУМИ́ТІСТЬ -тості, *ж.* Абстр. ім. до **невми́тий, неуми́тий**.

НЕВМІ́ЛИЙ, НЕУМІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Неповороткий, незграбний у рухах. // Який не має достатнього уміння, досвіду. // Який не дістав навиків, не вміє робити що-небудь. // *у знач. ім.* **невмі́лий**, -лого, *ч.* Той, хто не вміє робити що-небудь. 2. Зроблений без уміння.

НЕВМІ́ЛІСТЬ, НЕУМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **невмі́лий, неумі́лий**.

НЕВМІ́ЛО, НЕУМІ́ЛО. Присл. до **невмі́лий, неумі́лий**.

НЕВМІ́ННЯ, НЕУМІ́ННЯ, -я, *с., перев. з інфін.* Відсутність або недостача вміння, навичок у чому-небудь.

НЕВМІ́Ч, *присудк. сл., діал.* Не під силу; несила.

НЕВМОЛИ́МИЙ, НЕУМОЛИ́МИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє стійкість, твердість, якого не можна умолити; невблаганний. // Який виражає стійкість, непохитність. 2. Якого не можна змінити, порушити; непорушний. // Якого не можна відвернути, стримати; невідворотний; нестримний.

НЕВМОЛИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **невмоли́мий 2**.

НЕВМОЛИ́МО. Присл. до **невмоли́мий**.

НЕВМОЛО́Т, -у, *ч., розм.* Поганий умолот.

НЕВМОТИВО́ВАНИЙ, НЕУМОТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не має доводів, обґрунтування.

НЕВМОТИВО́ВАНІСТЬ, НЕУМОТИВО́ВАНІСТЬ -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невмотиво́ваний, неумотиво́ваний**.

НЕВМОТИВО́ВАНО, НЕУМОТИВО́ВАНО. Присл. до **невмотиво́ваний, неумотиво́ваний**.

НЕВНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Стан, ситуація, коли хтось кудись що-небудь (нічого) не вносить.

НЕВО́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* До складу якого не входить вода.

НЕВОДОНО́СНИЙ, -а, -е. Який не містить води.

НЕВОЄ́ННИЙ, -а, -е. Який не стосується війни, не пов'язаний з нею, не признач. для неї. *Невоєнна продукція. Невоєнний вантаж.*

НЕВОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є вокальним.

НЕВОКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невока́льний**.

НЕВОКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **меланóма**.

НЕВО́ЛЕННЯ, -я, *с., діал.* Насильство.

НЕВО́ЛЕНЬКА, -и, *ж., нар.-поет.* Пестл. до **нево́ля**.

НЕВО́ЛЕЮ, *присл., заст.* Незалежно від бажання чи небажання; вимушено.

НЕВО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех.* Примушувати робити що-небудь проти бажання, волі.

НЕВО́ЛЬНИК *див.* **неві́льник**.

НЕВО́ЛЬНИЦЬКИЙ *див.* **неві́льницький**.

НЕВО́ЛЬНИЦЯ *див.* **неві́льниця**.

НЕВО́ЛЬНИЧИЙ *див.* **неві́льничий**.

НЕВО́ЛЯ, -і, *ж.* Відсутність волі, свободи, повна залежність когось від кого-, чого-небудь. // Полон, поневолення, рабство. // *перен.* Життя, перебування (тварин, птахів, риб і т. ін.) не в природних умовах. ** **По нево́лі** – через необхідність, всупереч бажанню. **Якої нево́лі?** – уживається для вираження сильного невдоволення, роздратування.

НЕВОЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який ні з ким не воює, не знаходиться у стані війни, ворожнечі з кимось.

НЕВПА́М'ЯТКУ, *присл.* Не пам'ятається, не пригадується.

НЕВПЕ́ВНЕНИЙ, -а, -е. Який не має впевненості у чому-небудь, який сумнівається в істинності чого-небудь. // Який виражає нерішучість або свідчить, що комусь бракує впевненості у чому-небудь.

НЕВПЕ́ВНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невпе́внений**.

НЕВПЕ́ВНЕНО. Присл. до **невпе́внений**.

НЕВПИ́ННИЙ, НЕУПИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який триває або здійснюється постійно, не послаблюючись, з однаковою силою. // Який не проходить (про біль, кашель і т. ін.); постійний. // Який не припиняється; безперервний. 2. Якого не можна стримати, зупинити; нестримний. 3. Дуже швидкий, рухливий.

НЕВПИ́ННІСТЬ, НЕУПИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невпи́нний, неупи́нний 2**.

НЕВПИ́ННО, НЕУПИ́ННО. Присл. до **невпи́нний, неупи́нний 1, 2**.

НЕВПІ́ЗНАНИЙ, -а, -е. Якого не впізнали.

НЕВПІЗНА́ННИЙ, -а, -е. Який настільки змінився, що його важко або зовсім неможливо пізнати.

НЕВПІЗНА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невпізна́нний**.

НЕВПІЗНА́ННО. Присл. до **невпізна́нний**.

НЕВПІЗНА́ННЯ, -я, *с.* Стан, ситуація, коли хтось кого-, що-небудь не впізнає.

НЕВПО́ЇД, *присл., діал.* Більше, ніж треба для прохарчування.

НЕВПО́КІЙ, -по́кою, *ч., заст.* Неспокій, тривога.

НЕВПОКІ́ЙЛИВИЙ, -а, -е, *заст.* Неспокійний, невгамовний.

НЕВПОКІ́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Неспокійний, тривожний.

НЕВПОКІ́ЙНО, *заст.* Присл. до **невпокі́йний**.

НЕВПОКО́РЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **непідко́рений**.

НЕВПОКО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невпоко́рений**.

НЕВПО́МКУ, *присл.* Те саме, що **невпа́м'ятку**.

НЕВПОПА́Д, *присл.* Те саме, що **невла́д 1, 2**.

НЕВПО́РАНИЙ, -а, -е. 1. Залишений без нагляду, без піклування; недоглянутий. 2. Нескошений, незжатий, не вивезений з поля; незібраний.

НЕВПО́РУ, *присл.* У неслушний час; невчасно.

НЕВПОРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **невпорядко́ваний 1**. *Невпоряджене приміщення.*

НЕВПОРЯ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невпоря́джений**. *Композиційна невпоряджeність.*

НЕВПОРЯДКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений упорядкованості, необхідних зручностей. 2. Позбавлений порядку, системи.

НЕВПОРЯДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невпорядко́ваний**.

НЕВПОРЯДКО́ВАНО. Присл. до **невпорядко́ваний**.

НЕВПОРЯДКО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна впорядкувати.

НЕВПРА́ВКА, НЕУПРА́ВКА, -и, *ж., розм.* Неможливість встигнути зробити все, що потрібно. // *у знач. присудк. сл.* Не можна встигнути зробити все, що потрібно.

НЕВПРА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Якому не властива вправність, спритність; незграбний. 2. Який погано, без уміння виконує що-небудь; невмілий. // У якого немає навиків робити що-небудь добре й швидко. 3. Зробл. без уміння, вправності, майстерності.

НЕВПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невпра́вний**.

НЕВПРА́ВНО. Присл. до **невпра́вний 2**.

НЕВРАЗЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Неприступний для нападів, для ураження. 2. Не здатний сприймати що-небудь, реагувати на обра́зи; несприйнятливий.

НЕВРАЗЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **невразли́вий 1**.

НЕВРАЗЛИ́ВО. Присл. до **невразли́вий**.

НЕВРА́КСИС, -у, *ч., анат.* Спинний і головний мозок, представлені як лінія точки вздовж вертикальної осі тіла.

НЕВРАЛГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до невралгії, викликаний невралгією, схожий на невралгію.

НЕВРАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Нервова хвороба, яка супроводжується болями, що виникають у тілі людини й тварини в місці проходження нерва. ** **Психі́чна невралгі́я** – те саме, що **психалгі́я**. **П'я́ткова невралгі́я** – те саме, що **талалгі́я**.

НЕВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується нерва або нервової системи.

НЕВРАПРАКСІ́Я, -ї, *ж.* Закрите пошкодження нерва, яке проявляється тимчасовим порушенням його провідності.

НЕВРАСТЕ́НІК, -а, *ч.* Людина, яка хворіє на неврастенію.

НЕВРАСТЕНІ́ЧКА, -и. Жін. до **неврасте́нік**.

НЕВРАСТЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який хворіє на неврастенію, стос. до неї. // Власт. неврастеніку; такий, як у неврастеніка. ** **Неврастені́чний синдро́м** – те саме, що **неврастені́я**.

НЕВРАСТЕНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неврастені́чний**.

НЕВРАСТЕНІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання центральної нервової системи людини, яке супроводжується підвищеною подразливістю, головними болями, стомлюваністю і т. ін. ** **Авітамі́нозна неврастені́я** – порушення психіки при гіпоавітамінозах. **Паралі́тична неврастені́я** – астенія зі зниженням рівня психічної діяльності. **Суди́нна неврастені́я** – астенія, що спостерігається при атеросклерозі судин головного мозку, або артеріальній гіпертензії чи гіпотензії.

НЕВРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Що не є врегульованим, улагодженим (на основі згоди сторін). *Неврегу-*

льоване питання.
НЕВРЕГУЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неврегульо́ваність.**
НЕВРЕ́ГУЛЬО́ВАНО. Присл. до **неврегульо́ваний.**
НЕВРЕКЗЕРЕ́З, -у, *ч.* Викручування, виривання нерва, екстракція нерва.
НЕВРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Вирізування частини нерва.
НЕВРЕЛЬО́З, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **лістеріо́з.**
НЕ́ВРИ, -ів, *мн.* Давні племена, які жили, згідно з відомостями Геродота, у 6 – 5 ст. до н. е. на північ від скіфів-орачів.
НЕВРИЛЕ́МА, -и, *ж.*, *анат.* Оболонка периферичних нервових волокон.
НЕВРИЛЕМО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Те саме, що **нейрилемо́ма.**
НЕВРИНО́МА, -и, *ж.*, *фізіол.* Тонке мембранне покриття мієлінової оболонки аксонів периферійних нейронів.
НЕВРИНОМАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **нейрофіброматóз.**
НЕВРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення нерва у людини й тварини, яке розвивається за його ушкодження, переохолодження тіла, внаслідок інфекційного захворювання, отруєння і т. ін.
НЕВРІВНОВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Який не має душевної рівноваги, легко піддається чужим впливам; психічно нестійкий.
НЕВРІВНОВА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Власт. за знач. **неврівнова́жений.**
НЕВРІВНОВА́ЖЕНО. Присл. до **неврівнова́жений.**
НЕВРІ́КЛИВИЙ, -а, -е. Якого не можна зурочити.
НЕВРОВАСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нейроваскуля́рний.**
НЕВРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Такий, що виникає внаслідок нервового захворювання. 2. Такий, що походить із нервів або із нервових утворень.
НЕВРОГЛІ́Я, -ї, *ж.* Опорно-трофічний та захисний скелет нервової тканини, в якому містяться всі нервові клітини.
НЕВРО́Д, -у, *ч.*, *зах.* Неврожай.
НЕВРОДЕРМІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **нейродермі́т.**
НЕВРОДИСПАНСЕ́Р, -у, *ч.* Неврологічний диспансер.
НЕВРОДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який має непривабливу зовнішність, не відзначається вродою; негарний, некрасивий.
НЕВРОДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **невродли́вий.**
НЕВРОЖА́Й, -ю, *ч.* Поганий, низький урожай; недорід.
НЕВРОЖА́ЙНИЙ, -а, -е. Який дає низький урожай, не відзначається урожайністю.
НЕВРОЖА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неврожа́йний.**
НЕВРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Функціональне захворювання центральної нервової системи людини, яке характеризується астенічними, нав'язливими, істеричними розладами, а також тимчасовим пониженням розумової та фізичної працездатності. ** **Істери́чний невро́з** – невротичний розлад, що характеризується різними соматичними та психічними симптомами. **Кардіофобі́чний невро́з** – невроз, який характеризується нав'язливим страхом тяжкого серцевого захворювання. **Клімактери́чний невро́з** – невроз, який виникає на фоні клімактеричного синдрому. **Комоцію́йний невро́з** – невроз, який виникає через деякий час після черепно-мозкової травми. **Систе́мний невро́з** – порушення діяльності будь-якої системи організму, зумовлене психогенними факторами. **Триво́жний невро́з** – невротичний розлад, який характеризується хронічною неадекватною тривогою або почергови-ми гострими нападами тривоги чи паніки. **Фобі́чний невро́з** – невротичний розлад, який характеризується безпричинною або перебільшеною боязню будь-яких предметів, ситуацій тощо.
НЕВРОЗОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Такий, що за клінічними проявами схожий з неврозом. ** **Неврозоподі́бний ро́злад** – стан, що ускладнює перебіг будь-якого захворювання і за клінічними проявами схожий з неврозом.
НЕВРОЗОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неврозоподі́бність.**
НЕВРОЛЕ́МА, -и, *ж.*, *анат.* Базальна мембрана, яка покриває мієлінове нервове волокно.
НЕВРОЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нейролепти́чний.**
НЕВРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне звільнення нерва від рубців, зрощень та ін.
НЕВРО́ЛОГ, -а, *ч.*, *мед.* Фахівець із неврології.
НЕВРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до неврології.
НЕВРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медичної науки, що вивчає розвиток, будову, функції, захворювання нервової системи. ** **Клі́нічна невроло́гія** – те саме, що **невропатоло́гія.**
НЕВРО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Пухлиноподібне, переважно регенераторне розростання нервових стовбурів. ** **Гангліона́рна невро́ма** – те саме, що **гангліоневро́ма.**
НЕВРО́Н *див.* **нейро́н.**
НЕВРО́НЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Невразливий, неприступний.
НЕВРОПАПІЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення переднього відділу зорового нерва та соска зорового нерва.
НЕВРОПА́Т, -а, *ч.* Нервовохвора людина.
НЕВРОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до невропатії.
НЕВРОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Захворювання, що характеризується загальною слабістю центральної нервової системи.
НЕВРОПА́ТКА, -и. Жін. до **невропа́т.**
НЕВРОПАТО́ЛОГ, -а, *ч.*, *мед.* Лікар з нервових хвороб або фахівець із невропатології.
НЕВРОПАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до невропатології.
НЕВРОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь клінічної медицини, що вивчає причини і механізми патогенезу захворювань нервової системи.
НЕВРОТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Поява нервового стану; виникнення неврозу. 2. Хірургічне підшивання до периферійного кінця пошкодженого нерва одного із непошкоджених сусідніх нервів.
НЕВРО́ТИК, -а, *ч.* Людина або тварина, що хворіє на невроз.
НЕВРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **невро́з.** // Такий, що зумовлений або викликаний неврозом.
НЕВРОТМЕ́ЗИС, -у, *ч.* Повний анатомічний перерив нерва.
НЕВРОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Оперативне перерізування нерва.
НЕВРОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне розтягнення нерва.
НЕВРОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Вибіркова спрямованість розмноження мікроорганізмів у нервовій тканині, вибірковий вплив отрут на нервову тканину та ін.
НЕВРОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Такий, що вибірково спрямований на нервову тканину.
НЕВРОТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується нервової регуляції трофіки.
НЕВРОФІ́БРИЛИ, -и́л, *мн.* Протоплазматичні ниткоподібні утвори в нервових клітинах і їхніх відростках; нейрофібрили.
НЕВРОФІБРОМАТО́З, -у, *ч.* Множинні пухлини нервових стовбурів переважно у шкірі, кістках, залозах внутрішньої секреції.
НЕВРОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нейрохірургі́я.**
НЕВРОЦИ́Т, -а, *ч.* Те саме, що **невро́н.**
НЕВРО́ЧЛИБИЙ, -а, -е. Те саме, що **неврі́кливий.**
НЕВСИ́ДЛИВИЙ, -а, -е. У якого відсутні витримка, терпіння, старанність у будь-якій роботі.
НЕВСИ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **невси́дливий.**
НЕВСИДЮ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **невси́дливий.**
НЕВСИ́ПНИЙ, НЕУСИ́ПНИЙ, -а, -е. Те саме, що **невсипу́щий** 1, 2.
НЕВСИ́ПНІСТЬ, НЕУСИ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **невси́пний, неуси́пний.**
НЕВСИ́ПНО, НЕУСИ́ПНО. Присл. до **невси́пний, неуси́пний.**
НЕВСИПУ́ЧЕ. Присл. до **невсипу́чий.**
НЕВСИПУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **невсипу́щий.**
НЕВСИПУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **невсипу́чий.**
НЕВСИПУ́ЩЕ. Присл. до **невсипу́щий.**
НЕВСИПУ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Пильний, старанний, ретельний, неослабний, уважний. *Невсипуще око.* 2. Який не знає втоми і виявляє наполегливість, настирливість у роботі; невтомний, роботящий. // Завзятий, невгамовний. 3. Який не перестає діяти, існувати; постійний, неослабний. // Кипучий, бурхливий.
НЕВСИПУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Абстр. ім. до **невсипу́щий.**
НЕВСИПУ́ЩО, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **невсипу́ще.**
НЕВСИТИ́МИЙ, -а, -е. 1. Якого важко нагодувати, наситити. 2. *без додатка і в чому, перен.* Який не задовольняється існуючим, досягнутим. 3. *перен.* Якого важко або неможливо заспокоїти, вгамувати, задовольнити (про переживання, почуття і т. ін.). // Дуже сильний за своїм проявом.
НЕВСИТИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **невсити́мий.**
НЕВСИТИ́МО. Присл. до **невсити́мий.**
НЕВСТАНО́ВЛЕНИЙ, НЕУСТАНО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Який не відповідає зразкам, нормам і т. ін., встановленим, визначеним ким-небудь.
НЕВСТАНО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не встановлюють. 2. Якого неможливо встановити.
НЕВСТИГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який погано вчиться, відстає від інших. // *у знач. ім.* **невстига́ючий**, -чого, *ч.*; **невстига́юча**, -чої, *ж.* Той (та), що погано вчиться.
НЕВСТИ́Д, -у, *ч.*, *заст.* Безсоромність.
НЕВСТИ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *заст.* Безсоромний.
НЕВСТИ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **невсти́дливий.**
НЕВСТРІ́ЙЛИВИЙ, НЕВСТРУ́ЙЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Неспокійний, пустотливий.
НЕВСТРУ́ЙЛИВИЙ *див.* **невстрі́йливий.**
НЕВСУ́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Неосудний.
НЕВТАЄМНИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який не знає певних таємниць.
НЕВТАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не зменшив, не заглушив хто-небудь.
НЕВТАМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невтамо́ваний.**
НЕВТЕ́КЛИЙ, -а, -е, *поет.*, *діал.* Якому не уникнути чогось.
НЕВТЕРПУ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Нестерпний.
НЕВТЕ́РТИЙ, НЕУТЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Якого не витер хто-небудь; мокрий. 2. Ще не наїжджений, не вторований ким-небудь (про дорогу, шлях).
НЕВТИХА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який постійно діє, проявляється і т. ін. *Невтихаючий біль.*
НЕВТИХОМИ́РНИЙ, -а, -е. Якого неможливо заспокоїти, стримати і т. ін.
НЕВТИШИ́МИЙ, -а, -е. Який не зменшується, не втихає; безконечний, постійний. // Сильний своїм виявом.
НЕВТИ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **невтиши́мий.**
НЕВТІ́ШНИЙ, НЕУТІ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Якого важко або неможливо втішити чим-небудь, заспокоїти. // Надзвичайно сильний, великий своїм виявом. 2. Який не втішає, не радує, а засмучує; безрадісний, сумний.
НЕВТІ́ШНІСТЬ, НЕУТІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невті́шний, неуті́шний.**
НЕВТІ́ШНО, НЕУТІ́ШНО. Присл. до **невті́шний, неуті́шний.**
НЕВТОЛЕ́ННИЙ, НЕУТОЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **невтоли́мий.**
НЕВТОЛЕ́ННІСТЬ, НЕУТОЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невтоле́нний, неутоле́нний.**
НЕВТОЛИ́МИЙ, НЕУТОЛИ́МИЙ, -а, -е. Якого важко або неможливо задовольнити, стримати і т. ін.
НЕВТОЛИ́МІСТЬ, НЕУТОЛИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **невтоли́мий, неутоли́мий.**
НЕВТО́МА, -и, *ж.*, *поет.* Те саме, що **невто́мність.**
НЕВТОМЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Який не втомлюється.
НЕВТО́МЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **невто́мний.**
НЕВТО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Який не втомлюється, не може втомитися.
НЕВТО́МЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **невто́млюваний.**
НЕВТО́МНИЙ, НЕУТО́МНИЙ, -а, -е. 1. *без додатка і на що, у чому.* Який не знає, не відчуває втоми. // Пристрасний, завзятий. 2. Який характеризується наполегливістю, завзяттям, ретельністю і т. ін. 3. Який не послаблюється; невпинний, постійний.
НЕВТО́МНІСТЬ, НЕУТО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **невто́мний, неуто́мний.**
НЕВТО́МНО, НЕУТО́МНО. Присл. до **невто́мний, неуто́мний.**
НЕВТО́ПТАНИЙ, -а, -е, *розм.* По якому ніхто не ходив, якого ніхто не втоптав (про дорогу, шлях і т. ін.).
НЕВТОРО́ВАНИЙ, НЕУТОРО́ВАНИЙ, -а, -е. По якому ніхто не ходив, не їздив, якого ніхто не втоптав, не вторував (про дорогу, шлях і т. ін.).
НЕВТОРО́ВАНІСТЬ, НЕУТОРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невторо́ваний, неуторо́ваний.**
НЕВТРАЛІ́Н, -у, *ч.*, *іст.* У гітлерівській Німеччині – одна із маскувальних назв 98 – 100%-ного пероксоводню.
НЕВТРИ́МНИЙ, -а, -е. Якого не можна стримати, заспокоїти, примусити припинити діяти.
НЕВТРИ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **невтри́мний.**
НЕВТРИ́МНО. Присл. до **невтри́мний.**
НЕВТРУЧА́ННЯ, НЕУТРУЧА́ННЯ, -я, *с.* Відмова від втручання у що-небудь. // Відмова від втручання у справи інших держав (у міжнародних відносинах). ** **При́нцип невтруча́ння** – один з основних принципів міжнародного права, за яким жодна держава не може втручатися у справи, що входять до компетенції іншої держави.
НЕВТЯ́МКИ, *присудк. сл.*, *розм.* Незрозуміло, неясно, невідомо. // Не приходити в голову; все одно, не до того.
НЕВУЛКАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не було піддано вулканізації.
НЕВУЛКАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є вулканічним. // Який не утворився під дією вулканів, вулканічної діяльності.
НЕ́ВУС, -у, *ч.*, *мед.* Доброякісне утворення, яке складається із меланоцитів. ** **Волося́ний не́вус** – вроджене надмірне розростання волосся на обмеженій ділянці. **Не́вус о́ка** – невус, розміщений у шкірі повік, кон'юнктиві та судинному тракті ока. **Не́вус шкі́ри** – доброякісне ураження шкіри, яке розвивається із меланоцитів епідермісу або дерми. **Фіброепітеліа́льний не́вус** – вроджена аномалія розвитку епідермісу та дерми, що має вигляд вузлів, які висять на ніжці.
НЕВХО́ЖИЙ, -а, -е. 1. Який кудись не входить, не може увійти. 2. Якого кудись не допускають, не запрошують.
НЕВЧА́С, *присл.*, *діал.* Невчасно.
НЕВЧА́СНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється, прибуває і т. ін. не тоді, коли треба, не в потрібний момент.
НЕВЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **невча́сний.**
НЕВЧА́СНО. Присл. до **невча́сний.**
НЕВЧЕ́НИЙ, НЕУЧЕ́НИЙ, -а, -е. Який не вчився, не одержав освіти, неграмотний чи малограмотний. // *у знач. ім.* **невче́ний**, -ного, *ч.* Той, хто не вчився.
НЕВЧЕ́ННЯ, -я, *с.* Відсутність знань, освіти.
НЕВЩУХА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який, не зменшується, не перестає діяти, звучати і т. ін.
НЕВ'ЯНСЬКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – гексагональний металід іридію та осмію.
НЕВ'ЯНУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який зберігає свою свіжість, не в'яне, не засихає. 2. *перен.* Який з бігом часу не зникає.
НЕВ'ЯНУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **нев'яну́чий.**
НЕВ'ЯНУ́ЩИЙ, -а, -е. Те саме, що **нев'яну́чий.**
НЕВ'ЯНУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Абстр. ім. до **нев'яну́щий.**
НЕГАБАРИ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Щось, що не відповідає встановленим габаритам.
НЕГАБАРИ́ТНИЙ, -а, -е. Який не відповідний встановленим габаритам, що є негабаритом.
НЕГАБАРИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **негабари́тний.**
НЕГА́ДАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який виникає, з'являється несподівано, непередбачено.
НЕГА́ДАНО, *розм.*, *перев. зі сл.* н е ж д а н о, н е с п о д і в а н о. Присл. до **нега́даний.**
НЕГАЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не газує, не виділяє, не вивільнює газ.
НЕГА́ЙНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається зразу, без затримки; терміновий.
НЕГА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нега́йний.** *Негайність справ.*
НЕГА́ЙНО. Присл. до **нега́йний.**
НЕГАЛУЗИ́СТИЙ, -а, -е. Який не розгалужується, не має багато галузок.
НЕГАРА́ЗД, *присл.* 1. Погано, не дуже добре, не так, як треба. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач.*

присудк. сл. Не все в порядку, не все йде щасливо, успішно. 3. *у знач. присудк. сл.* Погано (про фізичний стан). 4. Незручно, ніяково. // *у знач. присудк. сл.*

НЕГАРАНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не має гарантій. ** **Негаранто́вана по́зика** – позика, повернення якої обумовлена лише бажанням та спроможністю боржника повернути борг.

НЕГАРМОНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Позбавлений гармонії.

НЕГАРМОНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **негармоні́йний**.

НЕГАРМОНІ́ЙНО. Присл. до **негармоні́йний**.

НЕГАРМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **негармоні́йний**.

НЕГАРМОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **негармоні́чний**.

НЕГА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який не приваблює своїм зовнішнім виглядом; некрасивий. 2. Позбавлений позитивних якостей, властивостей; поганий, недоброякісний. // *рідко.* Поганий на смак; несмачний. 3. Наділений негативними моральними якостями, властивостями; непорядний. // Який заслуговує на осуд, не відповідає певним нормам (про поведінку, манери людини). // Яким виражається негативно в поведінці, вчинках і т. ін. кого-небудь. 4. Який не провіщає доброго, не пов'язаний з радісним; безутішний, сумний.

НЕГА́РНО. 1. Присл. до **нега́рний**. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. присудк. сл.* Неприємно, прикро, соромно. // Непристойно, некрасиво, не годиться. // Незручно.

НЕГАРЯ́ЧИЙ, -а, -е. Не дуже теплий. // Який прохолов (про страву).

НЕГАСИ́МИЙ, -а, -е. Якого неможливо загасити.

НЕГАСИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **негаси́мий**.

НЕГА́СНУЧИЙ, -а, -е. 1. Який постійно горить, світить, не гасне. *Негаснуча зірка.* 2. *перен.* Який весь час існує, діє, не втрачає свого значення, своєї сили.

НЕГАТИ́В, -а, *ч.* 1. *фот.* Зображення на світлочутливій плівці чи пластинці, в якому світлі місця знімка виходять темними, а темні – світлими. // Плівка чи пластинка з таким зображенням. 2. *зах.* Вада, хиба.

НЕГАТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *мед.* Один із симптомів розладу вищої нервової діяльності людини, що виражається в безглуздому опорі різним впливам. ** **Акти́вний негативі́зм** – негативізм, який проявляється протидією хворого будь-яким інструкціям. **Мовленнє́вий негативі́зм** – негативізм, який проявляється відмовою відповідати на питання. **Парадокса́льний негативі́зм** – негативізм, який проявляється виконанням хворим дій, протилежних тим, що вимагаються. **Паси́вний негативі́зм** – негативізм, який проявляється опором будь-якій пасивній зміні позиції тіла і кінцівок, що супроводжується різким підвищенням м'язового тонусу. 2. *психол.* Невмотивоване бажання діяти наперекір кому-небудь. 3. *книжн.* Необґрунтоване заперечення чого-небудь.

НЕГАТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Що відноситься до негативізму, пов'язаний з негативним або песимістичним ставленням до чого-небудь.

НЕГАТИ́ВНИЙ[1], -а, -е. 1. Поганий щодо властивостей, якостей, призначення і т. ін., який не викликає схвалення, а заслуговує на осуд; *прот.* позитивний. // Який не виражає схвалення чи позитивного ставлення до кого-, чого-небудь. // Несприятливий. // *у знач. ім.* **негати́вне**, -ного, *с.* Те, що не викликає схвалення, а заслуговує на осуд. ** **Негати́вний о́браз (персона́ж)**, *літ.* – герой твору, наділений поганими рисами, властивостями і т. ін. 2. Який свідчить про відсутність чого-небудь; протилежний очікуваному. *Негативні результати.* 3. *спец.* Протилежний звичайному. 4. *фіз.* Стос. до того виду електрики, матеріальними частинками якого є електрони. 5. *мат.* Який становить величину зі знаком мінус. *Негативне число.* ** **Негати́вна ста́вка проце́нта**: а) процентна ставка, що її стягує банк з власника депозиту (вкладу) за послуги по збереженню грошей; б) реальна процентна ставка за умов інфляції, яка дорівнює різниці номінальної (оголошеної) ставки і рівня інфляції, що її перевищує. **Негати́вний по́пит** – мінімальний попит або відсутність відчутного попиту на ринку на даний товар. **Негати́вний прибутко́вий пода́ток** – поняття, яке характеризує становище, коли сума економічних благ, що їх отримують окремі групи населення за рахунок державного бюджету чи спеціальних фондів, перевищує суму сплати ними податків. **Негати́вний чи́стий е́кспорт** – ситуація, за якої імпорт перевищує експорт, що служить причиною утворення зовнішнього боргу. **Негати́вні заоща́дження** – зближення кредитної, позичкової заборгованості. **Негати́вні інвести́ції** – вилучення капіталу.

НЕГАТИ́ВНИЙ[2], -а, -е, *фот.* Стос. до негатива.

НЕГАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **негати́вний**[1].

НЕГАТИ́ВНО. Присл. до **негати́вний**[1].

НЕГАТО́РНИЙ, -а, -е: ** **Негато́рний по́зов**: у цивільному праві та процесі – вимога власника про усунення порушень, які перешкоджають здійсненню його права користування або розпорядження належним йому майном.

НЕГАТОСКО́П, -а, *ч.* Пристрій для розгляду рентгенограм.

НЕГА́ШЕНИЙ, -а, -е. ** **Нега́шене вапно́** – вапно, не облите водою.

НЕГЕОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є геометричним.

НЕГЕРМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що не є герметичним.

НЕГЕРМЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність герметичності; проникність для газу, пилу, вологи і т. ін.

НЕГЕРМЕТИ́ЧНО. Присл. до **негермети́чний**.

НЕГІБРИ́ДНИЙ, -а, -е. Який не є гібридним.

НЕГІГІЄНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не відповідає вимогам гігієни.

НЕГІГІЄНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **негігієні́чний**.

НЕГІГІЄНІ́ЧНО. Присл. до **негігієні́чний**.

НЕГІ́ДА, -и, *ч. і ж., діал.* Підла, мерзотна людина.

НЕГІДА́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* Нечисленна етнографічна група, яка живе по річках Амгуні і Амуру.

НЕГІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. *без додатка і рідко для кого – чого, на що.* Якого не можна використовувати; непридатний. 2. *без додатка, кого, чого і з інфін.* Який не заслуговує на повагу, наслідування і т. ін., не вартий кого-, чого-небудь; недостойний. 3. Підлий, нікчемний, мерзенний, безчесний (про людину та її поведінку). // Уживається як лайливе слово (перев. у звертанні). // *у знач. ім.* **негі́дний**, -ного, *ч.* Те саме, що **негі́дник**.

НЕГІ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто здійснює ганебні, підлі вчинки; мерзотник. // Уживається як лайливе слово (перев. у звертанні).

НЕГІ́ДНИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **негі́дник**.

НЕГІ́ДНИЦТВО, -а, *с., розм.* Поведінка або вчинок негідника; мерзотність, підлість.

НЕГІ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Власт. негідникові.

НЕГІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **негі́дник**.

НЕГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **негі́дний** 3. *Почуття негідності.*

НЕГІ́ДНО. Присл. до **негі́дний** 2, 3. *Поводити себе негідно.* // *у знач. присудк. сл.* Непристойно, підло, ганебно для кого-небудь.

НЕГІДРАТО́ВАНИЙ, -а, -е, *хім.* Який не є гідратованим, який не приєднав до себе воду.

НЕ́ГІДЬ[1], -годі, *ж., заст.* Негода (у 1 знач.).

НЕ́ГІДЬ[2], -годі, *ж., збірн.* 1. Що-небудь непридатне, непотрібне. 2. Люди, наділені негативними моральними якостями. // *лайл.* Уживається з метою образити кого-небудь, засудити чиюсь поведінку (у звертанні).

НЕГЛА́ДКИЙ, -а, -е. Те саме, що **нері́вний**.

НЕГЛА́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **негла́дкий**.

НЕГЛА́СНИЙ, -а, -е. Невідомий для інших; прихований, таємний. *Негласний нагляд.* ** **негла́сні торгі́** – торги, що проводяться без попереднього оповіщення та широкого доступу покупців.

НЕГЛА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **негла́сний**.

НЕГЛА́СНО. Присл. до **негла́сний**.

НЕГЛИБО́КИЙ, -а, -е. 1. Який має невелику глибину; мілкий. // Який міститься на невеликій глибині від поверхні. 2. *перен.* Для якого характерне щось дуже загальне, несуттєве, малообґрунтоване і т. ін.; поверховий. // Несерйозний (про людину). 3. *перен.* Який не досяг певної сили; не досить сильний.

НЕГЛИБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **неглибо́кий**.

НЕГЛИБО́КО. Присл. до **неглибо́кий** 1.

НЕГЛІЖЕ́, *невідм., с.* Легке домашнє, перев. ранкове, вбрання.

НЕГЛІЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., заст., рідко.* Ставитися до кого-, чого-небудь без належної уваги.

НЕ́ГЛЯДКА, -и, *ж., діал.* Недбайлива, ледаща жінка.

НЕГНІВЛИ́ВИЙ, -а, -е. Якого важко розгнівати; несердитий.

НЕГНІ́Й-ДЕ́РЕВО, -а, *с.* Хвойне дерево з міцною, пружною червоно-бурого кольору деревиною, дуже стійкою проти гниття, що використовується в столярній і токарній справі; тис.

НЕГНІЙНИ́Й, -а́, -е́. Який не є гнійним. // Який не гниє, не піддається гниттю, з якого не виділяється гній.

НЕГНУ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **негнучки́й**.

НЕГНУЧКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не має гнучкості, не може легко гнутися, не ламаючись. // Позбавлений здатності легко згинатися. 2. *перен.* Який не може швидко пристосуватися до різних обставин.

НЕГНУ́ЧКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **негнучки́й**.

НЕГНУ́ЧКО. Присл. до **негнучки́й**.

НЕГОВІРКИ́Й, -а́, -е́. Який не любить поговорити, неохочий до розмов (про вдачу, характер); небалакучий, мовчазний. // Який не бажає розмовляти в певний час, період, за певних обставин.

НЕГОВІ́РКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **неговірки́й**.

НЕГО́ДА, -и, *ж.* 1. Погана погода. // *рідко.* Те саме, що дощ 1. 2. *перев. мн.* Нещастя, знегода; тяжка година; дні, сповнені невдач, неприємностей.

НЕГО́ДЕН, -дна, -дне, *присудк. сл., рідко.* Не може, не вміє робити що-небудь.

НЕГОДНЯ́, -і́, *ж., діал.* Мотлох, непотріб.

НЕГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не годували; голодний.

НЕГО́ДОНЬКА, -и, *ж., нар.-поет.* Пестл. до **него́да**.

НЕГО́ДЯНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який супроводжується дощами, холодом і т. ін.

НЕГОДЯ́ЩИЙ, -а, -е. Непридатний для використання, вжитку (про предмети, речі і т. ін.). // Худий (про живі істоти). // Неспроможний фізично що-небудь робити; немічний. // *у знач. ім.* **негодя́ще**, -щого, *с.* Те, що непридатне для використання.

НЕГО́ЖЕ. Присл. до **него́жий** 1. // *у знач. присудк. сл.* Погано, неприємно. // *у знач. присудк. сл.* Не годиться, не слід, не личить.

НЕГО́ЖИЙ, -а, -е. 1. Поганий, негарний. // Який викликає осуд; ганебний. // *нащо, до чого.* Неспроможний фізично що-небудь робити. // Непотрібний. // *у знач. ім.* **него́же**, -жого, *с.* Щось погане, осудливе. 2. *рідко.* Те саме, що **непого́жий**.

НЕГО́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Абстр. ім. до **него́жий** 1.

НЕГО́ЇСТИЙ, -а, -е. Який погано, надто повільно загоюється.

НЕГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який не поголився або якого не поголив хто-небудь (про обличчя, бороду і т. ін.). // Із зарослою бородою.

НЕГО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **него́лений**.

НЕГОЛОВНИ́Й, -а́, -е́. Який не є головним, чільним, основним, визначальним.

НЕГОЛО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який не відчуває, не зазнає голоду; ситий. 2. Багатий на продукти харчування (про час і т. ін.).

НЕГОЛОНО́МНИЙ, -а, -е: ** **Неголоно́мна систе́ма** – механічна система, на яку крім геометричних зв'язків накладені ще диференціальні (кінетичні) зв'язки, що не зводяться до геометричних.

НЕГОЛОНО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неголоно́мний**.

НЕГОЛОСНИ́Й, -а́, -е́. Який не дуже сильно звучить, якого не дуже добре чути; тихий.

НЕГО́ЛОСНО. Присл. до **неголосни́й**.

НЕГОМЕОМО́РФНИЙ, -а, -е. Який не є гомеоморфним.

НЕГОМЕОМО́РФНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **негомеомо́рфний**.

НЕГОМІНКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який мало гомонить, не створює гомону, галасу і т. ін.

НЕГОМОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який не є гомогенним; неоднорідний, неодноманітний.

НЕГОМОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **негомоге́нний**.

НЕГО́РДИЙ, -а, -е. Якому не властиві гордість (у 3 знач.), зарозумілість, пиха; простий. // Який не виражає гордості, зарозумілості, пихи.

НЕГО́РДО. Присл. до **него́рдий**.

НЕГОРДОВИ́ТИЙ, -а, -е. Якому не властиві гордовитість, зарозумілість, пиха; простий.

НЕГОРДОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **негордови́тий**.

НЕГОРДОВИ́ТО. Присл. до **негордови́тий**.

НЕГОРИЗОНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є горизонтальним.

НЕГОРЮ́ЧИЙ, -а, -е. Позбавлений здатності горіти. ** **негорю́чі речови́ни** – речовини та матеріали, що нездатні до горіння в повітрі.

НЕГОСПОДА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **негоспода́рський**.

НЕГОСПОДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **негоспода́рний**.

НЕГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Власт. невмілому, поганому господареві; недбайливий. // Неекономний.

НЕГОСТИ́ННИЙ, -а, -е. Який не любить приймати і частувати гостей. // Позбавлений привітності. // Непідходящий для прийому гостей.

НЕГОСТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **негости́нний**.

НЕГОСТИ́ННО. Присл. до **негости́нний**.

НЕГОТО́ВИЙ, -а, -е. Який не є готовим, не перебуває у стані готовності.

НЕГОТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **негото́вий**.

НЕГОЦІА́НТ, -а, *ч., заст.* Особа, що займається оптовою торгівлею (перев. за межами своєї країни).

НЕГОЦІА́НТІВ, -това, -тове, *заст.* Прикм. до **негоціа́нт**.

НЕГОЦІА́НТКА, -и, *заст.* Жін. до **негоціа́нт**.

НЕГОЦІА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до негоціанта.

НЕГОЦІА́ЦІЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **диско́нт ве́кселів**. 2. Посередницькі операції з купівлі-продажу векселів. ** **Негоціа́ція трат** – купівля переказних векселів (трат) у міжнародних розрахунках.

НЕГО́ЦІЯ, -ї, *ж., заст.* Торгівля; комерційна угода.

НЕГР *див.* **не́гри**.

НЕГРАВІТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не пов'язаний з гравітацією, силою тяжіння.

НЕГРАМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не стосується граматики, не пов'язаний з нею.

НЕГРА́МОТНИЙ, -а, -е. 1. Який не вміє читати й писати. // *у знач. ім.* **негра́мотний**, -ного, *ч.*; **негра́мотна**, -ної, *ж.* Людина, яка не вміє читати й писати. // Який припускається граматичних, стилістичних і т. ін. помилок; малограмотний. *Неграмотний учень.* // *перен.* Недостатньо обізнаний у чому-небудь; недосвідчений, некмітливий. 2. Який містить граматичні, стилістичні і т. ін. помилки; безграмотний. *Неграмотний твір.*

НЕГРА́МОТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **негра́мотний**.

НЕГРА́МОТНО. Присл. до **негра́мотний**.

НЕГРАНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є граничним.

НЕГРАНУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Що не є гранульованим, не підданий гранулюванню (про добрива, корми).

НЕГРЕНЯ́, -я́ти, *с.* Дитина негра.

НЕГРЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **негреня́**.

НЕ́ГРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **негр**, -а, *ч.*; **негритя́нка**, -и, *ж.*). 1. Назва корінного населення Тропічної Африки, яке має темний колір шкіри і належить до негроїдної раси. 2. Назва афроамериканців, нащадків рабів, вивезених свого часу з Африки.

НЕГРИТО́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **негрито́с**, -а, *ч.*; **негрито́ска**, -и, *ж.*). Загальна назва декількох низькорослих етнічних груп Південно-Східної Азії, що належать до негроїдної раси.

НЕГРИТО́СІВ, -сова, -сове. Належний, властивий негритосу.

НЕГРИТО́СКА *див.* **негрито́си**.

НЕГРИТО́СЧИН, -а, -е. Належний, властивий негритосці.

НЕГРИТО́СЬКИЙ, -а, -е. Стос. до негритосів.

НЕГРИТЮ́Д, -а, *ч.* Концепція, що стверджує ідею про особливий і самостійний духовний, культурний і політичний розвиток африканських народів.

НЕГРИТЯ́НКА *див.* **не́гри**.

НЕГРИТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **не́гри**. *Негритянські звичаї.*

НЕ́ГРІВ, -рова, -рове. Належний, властивий негру.

НЕГРІ́ШНИЙ, -а, -е. Який не зробив нічого поганого,

ні в чому не винний; безгрішний.

НЕГРО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **негро́їд**, -а, *ч.*). Люди, що належать до негроїдної раси.

НЕГРО́ЇДНИЙ, -а, -е. Стос. до негроїдів. // Власт. негроїдам. *Негроїдні риси.* ** **Негро́їдна ра́са** – одна з основних рас людства, яка характеризується темним кольором шкіри, кучерявим волоссям, коротким широким носом, товстими губами і т. ін.; африканці.

НЕГРОМА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Який не є громадським.

НЕГРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до негра.

НЕ́ГРСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Негритянський.

НЕГРУПОВИ́Й, -а, -е. Який не є груповим. // Який чиниться, здійснюється окремими особами.

НЕГУ́БНИЙ, -а, -е. Який не є губним; який не діється за допомогою губ.

НЕГУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **негува́ти**.

НЕГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Нехтувати. // Зневажати.

НЕГУМА́ННИЙ, -а, -е. Позбавлений людяності у своїх діях і ставленні до інших людей.

НЕГУМА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **негума́нний**.

НЕГУМА́ННО. Присл. до **негума́нний**.

НЕ́ГУРА, -и, *ж.*, *діал.* Туман.

НЕ́ГУС, -а, *ч.* Титул імператора Ефіопії (Абіссінії). // Особа, яка мала цей титул.

НЕГУСТИ́Й, -а́, -е́. 1. Розміщений на більшій від звичайної відстані один біля одного; рідкий. *Негусте волосся. Негустий ліс.* // Нечастий (перев. про постріли). 2. З невеликою концентрацією чогонебудь, ненасичений, розріджений (про газ, туман і т. ін.). // Позбавлений яскравості (перев. про колір). 3. Невеликий, незначний щодо кількості.

НЕГУ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **негусти́й**.

НЕГУ́СТО. Присл. до **негусти́й** 1. // *у знач. присудк. сл.* Мало, небагато.

НЕГУЧНИ́Й, -а́, -е́. Який слабо звучить, якого далеко не чути; тихий, неголосний. // Без галасу, шуму; негомінкий.

НЕГУ́ЧНО. Присл. до **негучни́й**.

НЕҐРАТЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який не оснащений ґратами. 2. Який не нагадує ґрати.

НЕҐРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який ставиться без поваги, невввічливо, грубо до кого-небудь; нечемний. // У якому виражається неповага, неввічливість, грубість до кого-небудь.

НЕҐРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неґре́чний**.

НЕҐРЕ́ЧНО. Присл. до **неґре́чний**. // *у знач. присудк. сл.* Нечемно, грубо, зневажливо.

НЕҐРУНТОВИ́Й, -а, -е, *заст.* Беземельний.

НЕҐРУНТО́ВНИЙ, -а, -е. Позбавлений повноти, глибини, вичерпності. *Неґрунтовна підготовка.*

НЕҐРУНТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неґрунто́вний**.

НЕҐРУНТО́ВНО. Присл. до **неґрунто́вний**.

НЕДА́ВА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Скупа людина.

НЕДА́ВНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **неда́вній**.

НЕДА́ВНЕНЬКО. Присл. до **неда́вненький**.

НЕДА́ВНЕЧКО, *присл.* Те саме, що **неда́вненько**.

НЕДА́ВНІЙ, -я, -є. 1. Який відбувся, здійснився і т. ін. не дуже давно, у недалекому минулому. // Який безпосередньо передував чому-небудь; попередній. // Який існує небагато часу; новий. // *у знач. ім.* **неда́внє**, -нього, *с.* Минуле життя, минулі події і т. ін., що відбувалися незадовго до сучасних. *Недавнє минуле.* 2. Який був кимнебудь у недалекому минулому. // Якого зазнав хто-небудь у недалекому минулому (про почуття).

НЕДА́ВНО. Присл. до **неда́вній**.

НЕДАЛЕ́КИЙ, -а, -е. 1. Який міститься, відбувається на невеликій відстані від кого-, чого-небудь; близький. // Невеликий за відстанню; короткий. 2. Який відбувався, здійснювався і т. ін. недавно; недавній. // Який скоро відбудеться, здійсниться і т. ін. *Недалека пора.* 3. *перен.* Розумово обмежений, відсталий; нерозумний.

НЕДАЛЕ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **недале́кий**.

НЕДАЛЕ́КО. 1. Присл. до **недале́кий** 1, 2. // На невеликій віддаль. // *у знач. присудк. сл.* На невеликій віддалі. // *у знач. присудк. сл.* Недовго, скоро. 2. *у знач. прийм., з род. в.* Уживається з назвою предметів, живих істот, на невеликі відстані від яких щось міститься, відбувається і т. ін.

НЕДАЛЕКОБІ́ЙНИЙ, -а, -е, *військ.* Який б'є, стріляє на невелику віддаль (про зброю).

НЕДАЛЕКОГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. Нездатний правильно передбачити щось, урахувати перспективи розвитку чогось; непередбачливий. // Обмежений у своїх інтересах.

НЕДАЛЕКОГЛЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **недалекогля́дний**.

НЕДАЛЕКОГЛЯ́ДНО. Присл. до **недалекогля́дний**.

НЕДАЛЕКОЗО́РИЙ, -а, -е. Те саме, що **недалекогля́дний**.

НЕДАЛЕКОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **недалекозо́рий**.

НЕДАЛЕКОЗО́РО. Присл. до **недалекозо́рий**.

НЕДАЛЕКОСЯ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Нездатний досягати великої відстані. 2. Те саме, що **недалекогля́дний**.

НЕДАЛЕКОСЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недалекося́жний**.

НЕДАЛЕКОСЯ́ЖНО. Присл. до **недалекося́жний** 1.

НЕДАЛЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Недалекий, найближчий.

НЕДАЛЕ́ЧКИЙ, -а, -е, *розм.* Не дуже далекий (у 1 знач.).

НЕДАЛЕ́ЧКО, *розм.* Присл. до **недале́чкий**.

НЕДА́ЛЬНІЙ, -я, -є. 1. *рідко.* Те саме, що **недале́кий** 1, 2. 2. Близький щодо спорідненості, стосунків і т. ін. (про родичів, друзів і т. ін.).

НЕДАРЕ́МНЕ, *присл.* Те саме, що **недаре́мно**.

НЕДАРЕ́МНИЙ, -а, -е. Який має певні причини, підстави; невипадковий. // Який дає певну користь, наслідки; немарний.

НЕДАРЕ́МНО. Присл. до **недаре́мний**.

НЕДАРМА́, *присл.* Не без причин, не без підстав; невипадково. // Не без користі, з певними наслідками; немарно. // Не просто так, а з певною метою, з певним наміром.

НЕДА́РОМ, *присл.* Те саме, що **недарма́**.

НЕДБАЙЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто без старання, недбайливо ставиться до чого-небудь.

НЕДБАЙЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **недба́лий** 1.

НЕДБАЙЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **недбайли́вий**.

НЕДБАЙЛИ́ВО. Присл. до **недбайли́вий**.

НЕДБА́ЙЛИЦЯ, -і, *ч. і ж.*, *діал.* Безтурботна людина.

НЕДБА́ЙЛИЧОК, -чка, *ч.*, *діал.* Безтурботний чоловік.

НЕДБА́ЙЛО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **недбайли́вець**.

НЕДБА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *діал.* Недбайливець.

НЕДБА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який ставиться до своїх обов'язків байдуже, без належної старанності, не піклується, не турбується про кого-, що-небудь. // Який свідчить про байдужість, відсутність старанності, уваги до чого-небудь. *Недбале ставлення.* // *у знач. ім.* **недба́лі**, -лих, *мн.* (**недба́лий**, -лого, *ч.*; **недба́ла**, -лої, *ж.*). Ті, що без старання ставляться до чого-небудь. 2. Зроблений, здійснений і т. ін. без старання, неуважно, якнебудь, неохайно. 3. Який з неувагою, байдужістю ставиться до кого-небудь; неуважний. // У якому виражається зневага, неповага до когонебудь. // Позбавлений напруженості; невимушений. 4. Неакуратний, неохайний.

НЕДБА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Проявляти неувагу, байдужість чи зневагу до кого-, чого-небудь.

НЕДБА́ЛИЦЯ, -і, *ч. і ж.*, *діал.* Безтурботна людина.

НЕДБА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **недба́лий**.

НЕДБА́ЛО. Присл. до **недба́лий**.

НЕДБА́ЛЬСТВО, -а, *ж.* Властивість за знач. **недба́лий**. // Погане, несумлінне ставлення до якоїнебудь роботи, до чогось. // Відсутність уваги до кого-, чого-небудь; халатність, байдужість. // Зневажливе ставлення до кого-небудь.

НЕДБА́ЛЬСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Погано, несумлінно ставитися до якої-небудь роботи, до чогось, до когось.

НЕДБА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **недба́лість**.

НЕДБА́ХА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Безтурботна, байдужа, невміла людина.

НЕДВИ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Нерухома істота.

НЕДВИ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Нерухомий.

НЕДВИ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **недви́жний**.

НЕДВИ́ЖНО, *діал.* Присл. до **недви́жний**.

НЕДВОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Який не допускає двоякого розуміння, змісту і т. ін.; ясно виражений, чіткий, прямий.

НЕДВОЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недвозна́чний**.

НЕДВОЗНА́ЧНО. Присл. до **недвозна́чний**.

НЕДЕЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Неввічливий, грубуватий у поведінці; нетактовний. 2. Який свідчить про відсутність тактовності.

НЕДЕЛІКА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неделіка́тний**.

НЕДЕЛІКА́ТНО. Присл. до **неделіка́тний**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕДЕМОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Заснований, побудований і т. ін. не на принципах демократії. // Який не виходить із принципів демократії.

НЕДЕМОКРАТИ́ЧНО. Присл. до **недемократи́чний**.

НЕДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який не має прав державності. ** **Недержа́вні капіта́льні вкла́дення** – інвестиції, що фінансуються за рахунок коштів інвесторів із недержавними формами власності. 2. Що не враховує інтересів держави, що нехтує ними.

НЕДЕРЖА́ННЯ, -я, *с.* Відсутність здатності утримувати чи стримувати що-небудь. ** **Недержа́ння сечі́**, *мед.* – мимовільне виділення сечі за відсутності позиву до сечовипускання.

НЕДЕТЕРМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Не визначений, не обумовлений чим-небудь.

НЕДЕТОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який не детонує. 2. Який не піддається детонації.

НЕДЕФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не деформувався, не піддався дії деформації; який не є деформованим, спотвореним.

НЕДЕШЕ́ВИЙ, -а, -е. Який дорого коштує; дорогий.

НЕДЕ́ШЕВО. Присл. до **недеше́вий**.

НЕДЕ́Я, -ї, *ж.*, *діал.* Дика вершина гори.

НЕДЖЕНТЛЬМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Що не є джентльменським; непорядний, неблагородний.

НЕДЗВІНКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не є дзвінким. 2. Який нездатний дзвінко, голосно звучати; який не дзвенить.

НЕДЗВІ́НКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **недзвінки́й**.

НЕДЗЕРКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є дзеркальним, не віддзеркалює променів. *Недзеркальна поверхня.*

НЕДИСКРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який не є дискретним; суцільний, без проміжків.

НЕДИСКРЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **недискре́тний**.

НЕДИСКРЕЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **недискреці́йна полі́тика** – недосить гнучка економічна політика.

НЕДИСКРИМІНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що не має характеру дискримінації; оснований на рівноправності, що передбачає рівні права.

НЕДИСОЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не піддався розкладу (на атоми, молекули, сполуки та ін.).

НЕДИСОЦІЙО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **недисоційо́ваний**.

НЕДИСОЦІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не дисоціює. 2. Який не пов'язаний з дисоціацією.

НЕДИСЦИПЛІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не дотримується вимог дисципліни, правил поведінки, порушує порядок.

НЕДИСЦИПЛІНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **недисципліно́ваний**.

НЕДИТЯ́ЧИЙ, -а, -е. Не властивий дитині.

НЕДИФЕРЕНЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Не розчленований, не розділений на різнорідні елементи, частини і т. ін.; однорідний.

НЕДИФЕРЕНЦІЙО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недиференційо́ваний**.

НЕДИФЕРЕНЦІЙО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна диференціювати.

НЕДИФЕРЕНЦІЙО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **недиференційо́вний**.

НЕДІАГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є діагональним.

НЕДІАЛЕКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який заснований чи базується не на законах діалектики.

НЕДІАЛЕКТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недіалекти́чний**.

НЕДІАЛЕ́КТНИЙ, -а, -е. Який не є діалектним.

НЕДІ́БРАНИЙ, **НЕДО́БРАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недібра́ти**, **недобра́ти**.

НЕДІБРА́ТИ *див.* **недобира́ти**.

НЕДІВО́ЧИЙ, -а, -е. Не властивий дівчині.

НЕДІ́ЄВИЙ, -а, -е. Те саме, що **недійови́й**.

НЕДІЄВІДМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Якого не можна відмінювати за особами, числами і часами.

НЕДІЄВІДМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **недієвідмі́нюваний**.

НЕДІ́ЄВІСТЬ, -вості, *ж.* Відсутність активності у чому-небудь.

НЕДІ́ЄВО. Присл. до **неді́євий**.

НЕДІЄЗДА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Нездатний до діяльності. 2. *юр.* Позбавлений здатності самостійно здійснювати дії юридичного характеру і нести відповідальність за них.

НЕДІЄЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **недієзда́тний**. // *юр.* Втрата особою здатності самостійно здійснювати свої громадянські права та обов'язки.

НЕДІЄСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Який не є дієслівним.

НЕДІ́ЙНА, *тільки ж.* Яка не доїться, не дає молока (перев. про корову).

НЕДІЙОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Нездатний діяти, який не виявляє належної дії. 2. Який не може діяти, існувати; вигаданий.

НЕДІ́ЙСНИЙ, -а, -е. 1. Який не має законної сили. 2. Який не існує; нереальний. 3. *рідко.* Те саме, що **недійови́й** 1.

НЕДІ́ЙСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неді́йсний**.

НЕДІ́ЙШЛИЙ, -а, -е, *заст.* Який не досяг свого повного розвитку, зрілого віку; недозрілий.

НЕДІ́ЛЕНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **неді́ля**.

НЕДІ́ЛЕШНІЙ, -я, -є. Те саме, що **неді́льний**.

НЕДІЛИ́МИЙ, -а, -е. Який не ділиться; єдиний, цілий.

НЕДІЛИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **неділи́мий**.

НЕДІЛИ́МО. Присл. до **неділи́мий**.

НЕДІЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не є діловим, не стосується діла, справи, не пов'язаний з ними. 2. Який не є діловитим, досвідченим, працьовитим.

НЕДІ́ЛЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **неді́ля**.

НЕДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **неді́ля** 1. 2. Який провадиться, відбувається, здійснюється і т. ін. у неділю. // Приурочений до неділі; святковий. *Недільний номер газети.* // *у знач. ім.* **неді́льне**, -ного, *с.* Святкове вбрання. ** **Неді́льні шко́ли**: а) в дореволюційній Україні – безкоштовні школи для навчання дорослих, організовані передовою інтелігенцією, що функціонували лише в неділю; б) навчальні заклади в основному релігійного та етнічного напряму. 3. *рідко.* Стос. до неділі (у 2 знач.).

НЕДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Добровільне колективне виконання якої-небудь роботи у неділю.

НЕДІ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Назва сьомого дня тижня, загального дня відпочинку. ** **Під неді́лю**; **Про́ти неді́лі** – напередодні неділі. 2. *розм.* Тиждень. ** **З неді́лі** – наступного тижня, починаючи з понеділка.

НЕДІ́ШЛИЙ, -а, -е, *діал.* Слабкий, хворобливий.

НЕДІЮ́ЧИЙ, -а, -е. Позбавлений активності; пасивний.

НЕДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не діє, не працює в даний момент.

НЕДІЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **недію́чий**.

НЕДІЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не виявляє активності, діяльності; бездіяльний.

НЕДІЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недія́льний**.

НЕДІЯ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **недія́льність**.

НЕДНА́КОВИЙ, -а, -е, *діал.* Неоднаковий.

НЕДОБАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НЕДОБА́ЧИТИ**, -а́чу, -а́чиш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Мати поганий зір, погано бачити. 2. *перех.* Не помічати кого-, що-небудь через неуважність, зайнятість, небажання і т. ін. // *тільки док.* Не роздивитися до кінця, не розглядіти повністю.

НЕДОБА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недоба́чити**. // *у знач. прикм.*

НЕДОБА́ЧИТИ *див.* **недобача́ти**.

НЕДОБА́ЧЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Зі слабким зором.

НЕДОБА́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* 1. Абстр. ім. до **недоба́чливий**. 2. Недалекоглядність.

НЕДОБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НЕДІБРА́ТИ** *і* **НЕДОБРА́ТИ**, -доберу́, -добере́ш, *док.*, *перех.* Брати, збирати, набирати, мати і т. ін. менше, ніж потрібно.

НЕДОБИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Не зовсім, не до смерті вби-

тий, уражений. // *У знач. ім.* **недобиті́**, -тих, *мн.* Ті, кого поранили; ті, що уражені не до смерті. 2. Не переможений повністю, не знищений остаточно. 3. Не повністю розбитий, зламаний, зіпсований і т. ін. (про посуд, меблі і т. ін.). 4. *розм.* Недомолочений (про хліб).

НЕДО́БИТОК, -тка, *ч.* 1. Той, хто не добитий, не замучений остаточно. 2. *тільки мн.* Недобиті частини ворога, залишки війська після поразки. 3. *перев. мн., зневажл.* Незнищені залишки ворожих угруповань, організацій, класів і т. ін. 4. *рідко.* Уживається як лайливе слово.

НЕДОБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Недостатньо витриманий на сонці чи морозі з метою вибілювання (перев. про полотно). // Пошитий з такого матеріалу.

НЕДОБІ́Р, -бо́ру, *ч., кого, чого і без додатка.* Не доведена до встановленої норми, межі необхідного, очікуваного і т. ін. кількість кого-, чого-небудь. // Неодержана, незібрана частина чого-небудь. ** **Мі́сяць-недобі́р**, *фольк.* – неповний місяць.

НЕДО́БРАНИЙ *див.* **недібраний**.

НЕДОБРА́ТИ[1] *див.* **недобира́ти**.

НЕДОБРА́ТИ[2], -беру́, -бере́ш, *док., перех., розм.* Не зрозуміти що-небудь, не розібратись у чомусь; не збагнути.

НЕДО́БРЕ. 1. Присл. до **недо́брий**. 2. *присл.* Погано, не так, як треба, гірше від звичайного. // *У знач. присудк. сл.* // *присл.* Неправильно. // Неприємно. 3. *У знач. присудк. сл.* Негаразд, неблагополучно, не все в порядку. // Не годиться, не слід, не варто. // Незручно, непристойно. 4. *У знач. присудк. сл.* Про поганий фізичний або душевний стан людини.

НЕДОБРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НЕДОБРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.* Бриючи (голячи) чи бриючись (голячись), ретельно не поголити всього волосся, не закінчити гоління.

НЕДО́БРИЙ, -а, -е. 1. Який недоброзичливо, неприязно, нечуйно або вороже ставиться до інших (про риси вдачі людини). // Який виражає недоброзичливість, неприязнь, погане ставлення і т. ін. до кого-небудь. 2. Який не приносить радості, добра, віщує біду або щось неприємне. // Пов'язаний з чимсь неприємним, безрадісним; гнітючий. // Важкий, несприятливий для кого-небудь (про час, годину). // *У знач. ім.* **недо́бре**, -рого, *с.* Горе, нещастя, неприємність і т. ін. 3. Який ганьбить, заплямовує кого-небудь. // *У знач. ім.* **недо́бро**, -рого, *с.* Те, що ганьбить, заплямовує кого-небудь. *Згадувати недобрим словом. Здобути недобру славу.* 4. Який робить іншим зло, неприємності, горе і т. ін. // Який приносить зло, неприємності, горе і т. ін. // *У знач. ім.* **недо́бре**, -рого, *с.* Те, що приносить зло, неприємності, горе і т. ін. // Який свідчить про погані, злі наміри. // Заснований на неприязні до кого-небудь, на бажанні заподіяти комусь прикрість, зло, неприємність і т. ін. // Який викликає осуд; несхвальний. // *У знач. ім.* **недо́бра**, -рої, *ж.* Таємнича зла сила. 5. Поганий своїми якостями, властивостями, гірший від звичайного. // Поганий своїми моральними якостями. // Несмачний.

НЕДОБРИ́ТИ *див.* **недобрива́ти**.

НЕДОБРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недобри́ти**.

НЕДОБРОВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є добровільним; примусовий.

НЕДОБРОВІ́ЛЬНО. Присл. до **недобровільний**.

НЕДОБРОЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який звучить немилозвучно.

НЕДОБРОЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **недоброзву́чний**.

НЕДОБРОЗИ́ЧЛИВЕЦЬ, -вця, *ч.* Людина, яка неприхильно, недружелюбно ставиться до кого-, чого-небудь.

НЕДОБРОЗИ́ЧЛИВИЙ, -а, -е, *до кого і без додатка.* Який неприхильно, недружелюбно ставиться до кого-, чого-небудь. // Який виражає або містить в собі неприхильність, недружелюбність.

НЕДОБРОЗИ́ЧЛИВИЦЯ, -і. Жін. до **недобрози́чливець**.

НЕДОБРОЗИ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **недобрози́чливий**.

НЕДОБРОЗИ́ЧЛИВО. Присл. до **недобрози́чливий**.

НЕДОБРОПРИСТО́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Непристойний.

НЕДОБРОПРИСТО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж., заст.* Властивість за знач. **недобропристо́йний**.

НЕДОБРОПРИСТО́ЙНО, *заст.* Присл. до **недобропристо́йний**.

НЕДОБРОСО́ВІСНИЙ, -а, -е. Який нечесно і несумлінно ставиться до кого-, чого-небудь; нечесний. // Виконаний без належного старання. *Недобросовісна робота.* ** **Недобросо́вісна рекла́ма** – реклама, яка внаслідок неточності, недостовірності, замовчання тощо вводить або може ввести в оману споживачів реклами.

НЕДОБРОСО́ВІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **недобросо́вісний**.

НЕДОБРОСО́ВІСНО. Присл. до **недобросо́вісний**.

НЕДОБРО́ТНИЙ, -а, -е. Який не є добротним; невисокої якості, недоброякісний.

НЕДОБРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **недобро́тний**.

НЕДОБРО́ТНО. Присл. до **недобро́тний**.

НЕДОБРОХІ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Мимовільний.

НЕДОБРОХІ́ТЬ, *присл., заст.* Мимовільно.

НЕДОБРОЯ́КІСНИЙ, -а, -е. Якість якого не відповідає належним вимогам; низької якості.

НЕДОБРОЯ́КІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **недоброя́кісний**.

НЕДОБРОЯ́КІСНО. Присл. до **недоброя́кісний**.

НЕДОБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недобудува́ти**. // *У знач. прикм.*

НЕДОБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НЕДОБУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Будувати не до кінця, не завершувати будівництво.

НЕДОБУДУВА́ТИ *див.* **недобудо́вувати**.

НЕДОВА́ГА, -и, *ж., рідко.* Кількість чого-небудь, якої не вистачає до повної його ваги.

НЕДОВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Який не має повної ваги.

НЕДОВА́ЖИТИ *див.* **недова́жувати**.

НЕДОВА́ЖОК, -жка, *ч., розм.* Те, що має неповну вагу. // Те саме, що **недова́га**.

НЕДОВА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недова́жувати**.

НЕДОВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НЕДОВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех. і без додатка.* Важити неповною вагою, меншою від потрібної. // Продаючи будь-який товар, важити його неповною вагою з метою наживи.

НЕДОВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Не повністю навантажений. *Недовантажена баржа.* // Який залишився внаслідок неповного завантаження. *Недовантажений хліб.* 2. *перен., розм.* Зайнятий роботою, діяльністю менше від належного чи можливого.

НЕДОВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недованта́жити**.

НЕДОВАНТА́ЖИТИ *див.* **недованта́жувати**.

НЕДОВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недованта́жувати** і **недованта́жуватися**.

НЕДОВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НЕДОВАНТА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Завантажувати що-небудь не повністю, менше, ніж потрібно. *Недовантажувати машину.* 2. *перен., розм.* Давати навантаження менше від належного чи можливого.

НЕДОВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **недованта́жувати** 1.

НЕДОВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недовари́ти**. // *У знач. прикм.*

НЕДОВАРИ́ТИ *див.* **недова́рювати**.

НЕДОВАРИ́ТИСЯ *див.* **недова́рюватися**.

НЕДОВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* **НЕДОВАРИ́ТИ**, -варю́, -ва́риш, *док., перех.* Варити не до повної готовності.

НЕДОВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **НЕДОВАРИ́ТИСЯ**, -ва́риться, *док.* Варитися не до повної готовності.

НЕДО́ВГИЙ, -а, -е. 1. Який має невелику довжину, короткий, недалекий. *Недовгий шлях.* 2. Який триває протягом незначного відтинку часу; нетривалий. 3. Лаконічний у викладі; небагатослівний.

НЕДО́ВГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **недо́вгий**.

НЕДО́ВГО. 1. Присл. до **недо́вгий** 2. // *У знач. присудк. сл.* Упродовж незначного відтинку часу. 2. *У знач. присудк. сл., розм.* Легко, неважко. 3. *У знач. присудк. сл.* Незабаром, скоро. *Недовго думаючи.*

НЕДОВГОВІ́ЧНИЙ, -а, -е. Нездатний існувати, жити протягом тривалого часу. // Який не може служити для чого-небудь протягом тривалого часу. // Який діє протягом короткого часу.

НЕДОВГОВІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недовгові́чний**.

НЕДОВГОТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. Який триває, існує, діє і т. ін. недовго, небагато часу.

НЕДОВГОТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **недовготрива́лий**.

НЕДОВГОТРИВА́ЛО. Присл. до **недовготрива́лий**.

НЕДОВГОЧА́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **недовготрива́лий**. *Недовгочасна відсутність.*

НЕДОВГОЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недовгоча́сний**.

НЕДОВГОЧА́СНО. Присл. до **недовгоча́сний**.

НЕДОВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Не підтверджений фактами, незаперечними доказами.

НЕДОВЕ́ДЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недове́дений**.

НЕДОВЕ́РШЕНИЙ, -а, -е. Не остаточно закінчений; незавершений. // *перен.* Недосконалий, невикінчений.

НЕДОВЕ́РШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недове́ршений**.

НЕДОВЕ́РШИЙ, -а, -е, *зах.* Недорослий.

НЕДОВИ́ЗНАЧЕНИЙ, -а, -е. Який визначений не повністю, недостатньо.

НЕДОВИ́ЗНАЧЕННЯ, -я, *с.* Неповне, часткове визначення чого-небудь.

НЕДОВИ́КОНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недови́конати**. // **недови́конано**, *безос. присудк. сл.*

НЕДОВИКОНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недови́конати**, **недовико́нувати**. // Кількість, якої не вистачає до повного виконання чого-небудь. *Недовиконання плану.*

НЕДОВИ́КОНАТИ *див.* **недовико́нувати**.

НЕДОВИКО́НУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недовико́нувати**.

НЕДОВИКО́НУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НЕДОВИ́КОНАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Виконувати, робити менше, ніж потрібно, передбачено і т. ін.

НЕДОВИКО́НУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **недовико́нувати**.

НЕДОВИКОРИСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недови́користати**.

НЕДОВИ́КОРИСТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **НЕДОВИКОРИСТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Використати не повністю, менше від наміченого або потрібного.

НЕДОВИКОРИСТО́ВУВАТИ *див.* **недови́користати**.

НЕДОВИ́МОЛОТ, -у, *ч.* Неповне вимолочування зерна. // Частина зерна, що залишається невимолоченою.

НЕДОВИ́ПАЛЕНИЙ, -а, -е. Випалений не до кінця, не повністю.

НЕДОВИ́ПУСК, -у, *ч.* Випуск, кількісно менший від потрібного або наміченого. // Кількість чого-небудь, якої не вистачає до повного випуску.

НЕДОВИПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недовипуска́ти**.

НЕДОВИПУСКА́ТИ *див.* **недови́пустити**.

НЕДОВИПУСКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **недовипуска́ти**.

НЕДОВИ́ПУСТИТИ, -ущу, -устиш, *док.*, **НЕДОВИПУСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.* Випустити менше від наміченого або потрібного.

НЕДОВИ́РОБИТИ *див.* **недовиробля́ти**.

НЕДОВИ́РОБІТОК, -тку, *ч.* Виробіток, кількісно менший від потрібного або наміченого. // Кількість чого-небудь, якої не вистачає до повного виробітку.

НЕДОВИ́РОБКА, -и, *ж.* Те саме, що **недови́робіток**.

НЕДОВИ́РОБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недови́робити**.

НЕДОВИ́РОБЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недови́робити**.

НЕДОВИРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недовиро́блювати**.

НЕДОВИРО́БЛЮВАТИ *див.* **недовиробля́ти**.

НЕДОВИРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недовиробля́ти**.

НЕДОВИРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, **НЕДОВИРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **НЕДОВИ́РОБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* недови́роблять; *док., перех.* Виробляти менше, ніж потрібно, передбачено і т. ін.

НЕДОВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **недови́робіток**.

НЕДОВИРУЧА́ТИ *див.* **недови́ручити**.

НЕДОВИ́РУЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, **НЕДОВИРУЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.* Отримати неповну виручку.

НЕДОВИ́РУЧКА, -и, *ж.* Неповна виручка. // Кількість чого-небудь, якої не вистачає до повної виручки.

НЕДОВИ́ТОРГ, -у, *ч.* Неповний виторг. // Кількість грошей, якої не вистачає до повного виторгу.

НЕДОВІ́ДНИЙ, -а́, -е́. Який не має вагомих доводів; непереконливий. // Якого важко або неможливо довести.

НЕДОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недовідни́й**.

НЕДОВІДО́МИЙ, -а, -е, *розм.* Якого важко пояснити, зрозуміти; незрозумілий, підсвідомий. // *рідко.* Невідомий.

НЕДОВІ́РА, -и, *ж.* 1. *до кого – чого і без додатка.* Те саме, що **недові́р'я**. 2. *у що.* Відсутність, втрата віри у що-небудь; зневіра.

НЕДОВІ́РКУВАТИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. *до кого – чого і без додатка.* Те саме, що **недові́рливий**. 2. *заст.* Який недостатньо вірить у Бога, духів і т. ін.

НЕДОВІ́РЛИВИЙ, -а, -е, *до кого – чого і без додатка.* Який мало довіряє людям, схильний до недовіри. // Який виражає недовіру чи підозру.

НЕДОВІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **недові́рливий**.

НЕДОВІ́РЛИВО. Присл. до **недові́рливий**.

НЕДО́ВІРОК, -рка, *ч.* 1. Той, хто недостатньо вірить у що-небудь, не остаточно переконаний у чомусь. // Той, хто зраджує своїм переконанням, принципам; ренегат. 2. *заст.* Той, хто зрікся своєї віри або недостатньо вірить у Бога, духів і т. ін. 3. *зневажл.* Людина, позбавлена хороших рис; виродок, негідник.

НЕДОВІ́РЧИВИЙ, -а, -е, *діал.* Недовірливий.

НЕДОВІ́РЧИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **недові́рчивий**.

НЕДОВІ́РЧИВО, *діал.* Присл. до **недові́рчивий**.

НЕДОВІ́Р'Я, -я, *с., до кого – чого і без додатка.* Відсутність довір'я, підозріле ставлення до кого-, чого-небудь. // Сумнів у достовірності, правдивості і т. ін. чого-небудь. *Посіяти недовір'я.*

НЕДОВІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* Не виявляти довір'я, не мати довір'я до кого-небудь.

НЕДОВКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* 1. Необумовлена, непередбачена відсутність частини того, що посилається, перевозиться. 2. Неповне вкладення, закладення продуктів під час приготування продуктів харчування, їжі; недозакладка.

НЕДОВЧЕ́НИЙ, **НЕДОУ́ЧЕНИЙ**, -а, -е. Який не пройшов повного курсу якої-небудь науки, не вивчився до кінця.

НЕДОВЧЕ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недовче́ний**.

НЕДОВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недов'яза́ти**.

НЕДОВ'ЯЗА́ТИ, -жу́, -жеш, *док.* Не дов'язати щонебудь до кінця, не закінчити в'язати що-небудь.

НЕДОГА́ДЛИВИЙ, -а, -е. Нездатний догадуватися; некмітливий.

НЕДОГА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **недога́дливий**.

НЕДОГА́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **недога́рок**.

НЕДО́ГАРОК, -рка, *ч.* 1. *тільки мн., чого і без додатка.* Те, що остаточно не згоріло, залишки після пожежі і т. ін. // Частина чого-небудь, що з певних причин не може повністю згоріти, вигоріти. 2. Недогорілий шматок свічки. 3. Невикурена або недокурена цигарка; недокурок.

НЕДОГАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недогартува́ти**.

НЕДОГАРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **недогарто́ваний**.

НЕДОГАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недогарто́вувати**.

НЕДОГАРТО́ВУВАТИ *див.* **недогартува́ти**.

НЕДОГАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недогартува́ти**.

НЕДОГАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **НЕДОГАРТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Загартувати не повністю, лише частково. // Не довести процес гартування до кінця.

НЕДОГА́Р'Я, -я, *збірн., діал.* Недогарки (*див.* **недо́гарок** 1).

НЕДОГІ́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Який не задовольняє кого-небудь. // Незручний.

НЕДОГІ́ДНО, *заст.* Присл. до **недогі́дний**.

НЕДОГІН, -гону, *ч.* Залишок у кубі після перегонки горілки.

НЕДОГЛЕ́ДІТИ, НЕДОГЛЯ́ДІТИ, -джу, -диш *і* **НЕДОГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш, *док., кого, чого, що, за ким – чим і без додатка.* Припуститися помилок, допустити упущення і т. ін. через неуважність, недосвідченість. // Не виявити належної турботи, піклування і т. ін. про кого-небудь.

НЕДО́ГЛЯД, -у, *ч.* Недостатній догляд, недбайливе ставлення до чого-небудь. // Відсутність піклування, турботи про кого-небудь. // Помилка, допущена через неуважність, недосвідченість і т. ін.

НЕДОГЛЯ́ДІТИ *див.* **недогле́діти**.

НЕДОГЛЯ́НУТИ *див.* **недогле́діти**.

НЕДОГЛЯ́НУТИЙ, -а, -е. Позбавлений турботи, піклування, нагляду. // Що не підтримується в хорошому стані.

НЕДОГЛЯ́НУТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **недогля́нутий**.

НЕДОГНИ́ЛИЙ, -а, -е. Який остаточно не згнив.

НЕДОГОВО́РЕНИЙ, -а, -е. Висловлений не до кінця. // Висловлений не зовсім зрозуміло; неясний. // *у знач. ім.* **недогово́рене**, -ного, *с.* Що-небудь неясне, не до кінця зрозуміле.

НЕДОГОВО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Незакінченість висловлювання, замовчування чого-небудь. 2. Відсутність договореності, погодженості між кимнебудь.

НЕДОГОВОРИ́ТИ *див.* **недогово́рювати**.

НЕДОГОВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недогово́рювати**.

НЕДОГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НЕДОГОВОРИ́ТИ**, -ворю́, -во́риш, *док., перех.* Не все висловлювати, говорити; таїти що-небудь.

НЕДОГО́ДА, -и, *ж.* 1. Невдоволення чим-небудь або вчинками, діями когось. // *рідко.* Те, що є незручним, невигідним для кого-небудь; недолік. // *у знач. присудк. сл.* Не задовольняє кого-небудь, не подобається кому-небудь. 2. *заст.* Невдача.

НЕДОГОДІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Недостатнє годування.

НЕДОГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недогодува́ти**. 2. *у знач. прикм., зневажл.* Який має вигляд худої, замученої людини.

НЕДОГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недогодо́вувати**.

НЕДОГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НЕДОГОДУВА́ТИ**, -ую, -уєш, *док.* Годувати недостатньо, погано, менше, ніж потрібно.

НЕДОГОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недогодува́ти**.

НЕДОГОДУВА́ТИ *див.* **недогодо́вувати**.

НЕДОГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недоголи́ти**.

НЕДОГОЛИ́ТИ, -олю́, -о́лиш, *док.*, **НЕДОГО́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Не закінчити голити. // Поголити не повністю, лише частково.

НЕДОГО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недого́лювати**.

НЕДОГО́ЛЮВАТИ *див.* **недоголи́ти**.

НЕДОГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Який не згорів повністю.

НЕДОГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Якого не згризли повністю.

НЕДО́ГРИЗОК, -зка, *ч., розм.* 1. Недоїдений, недогризений шматок чого-небудь. 2. *перен.* Невеликий шматочок якого-небудь предмета, малопридатний для використання.

НЕДОГРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Не закінчити гріти. 2. Не догріти до певної температури.

НЕДОГРІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недогрі́ти**.

НЕДОДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недодава́ти**.

НЕДОДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш, *недок.*, **НЕДОДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док., перех.* Давати, видавати чого-небудь менше, ніж потрібно.

НЕДО́ДАНИЙ, -а, -е. Виданий у меншій, ніж потрібно, кількості.

НЕДОДАННЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **недода́ти**.

НЕДОДА́ТИ *див.* **недодава́ти**.

НЕДОДА́ТНИЙ, -а, -е. Який не є додатним.

НЕДОДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недода́тний**.

НЕДОДА́ЧА, -і, *ж., розм.* Дія за знач. **недодава́ти, недода́ти**.

НЕДОДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недоде́ржати**.

НЕДОДЕ́РЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недоде́ржати** 1.

НЕДОДЕ́РЖАТИ *див.* **недоде́ржувати**.

НЕДОДЕ́РЖКА, -и, *ж., фот.* 1. Дія за знач. **недоде́ржати** 2. 2. Плівка чи пластинка з неякісним зображенням через недостатнє опромінювання.

НЕДОДЕ́РЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недоде́ржувати** 1.

НЕДОДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НЕДОДЕ́РЖАТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Не виконувати, не дотримуватись певних вимог, правил і т. ін. *Недодержати умови.* 2. *фот.* Недостатньо опромінювати світлочутливий матеріал під час фотографування, кінознімань, фотодруку та ін. подібних процесів.

НЕДОДИВИ́ТИСЯ, -дивлю́ся, -ди́вишся; *мн.* недоди́вляться; *док.* Припуститися помилок, не помітити чого-небудь через неуважність, недбалість і т. ін.

НЕДОДУ́МАНИЙ, -а, -е. Недостатньо продуманий.

НЕДОДУ́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недоду́маний**.

НЕДОДУ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.* Не до кінця продумати, осмислити що-небудь.

НЕДОЄ́НА, -е. Яку ніхто не видоїв; з молоком.

НЕДОЖА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недожа́рити**.

НЕДОЖА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, **НЕДОЖА́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* 1. Не закінчити жарити. 2. Жарячи, не довести до готовності.

НЕДОЖА́РЮВАТИ *див.* **недожа́рити**.

НЕДОЖА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* 1. Пас. до **недожа́рювати**. 2. Жарячись, не стати готовим.

НЕДОЖИ́Н, -у, *ч.* 1. Незавершені жнива. 2. Незжата ділянка.

НЕДОЗАКЛА́ДКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **недовкла́дення** 2.

НЕДОЗАПИ́ЛЕННЯ, -я, *с., с. г.* Неповне запилення.

НЕДОЗВО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який не дозволяється, не рекомендується; заборонений.

НЕДОЗВО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недозво́лений**.

НЕДОЗВОЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна дозволити, схвалити, який заслуговує на осуд; недопустимий. // Якого не можна допустити; неможливий.

НЕДОЗВОЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недозволе́нний**.

НЕДОЗВОЛЕ́ННО. Присл. до **недозволе́нний**.

НЕДОЗВОЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не дозволяє чого-небудь.

НЕДОЗІ́Р, -зо́ру, *ч., діал.* Поганий зір.

НЕДОЗРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який не дозрів, не досяг повної стиглості (про насіння та плоди); неспілий. // *перен.* Який не досяг свого повного розвитку, розквіту. 2. *перен.* Не остаточно сформований, недосконалий, невикінчений і т. ін.

НЕДОЗРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **недозрі́лий**.

НЕДОЇДА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **недоїда́ти**.

НЕДОЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НЕДОЇ́СТИ**, -ї́м, -ї́си́, *док.* 1. *неперех.* Погано харчуватися, систематично не наїдатися. 2. *тільки док., перех. і неперех.* Не все поївши, залишитись неситим.

НЕДОЇ́ДЕНИЙ, -а, -е. Якого не повністю з'їли.

НЕДО́ЇДОК, -дка, *ч.* 1. Недоїдений шматок чого-небудь. 2. *тільки мн., перен.* Те, що непотрібне кому-небудь; покидьки. 3. *перен.* Уживається як лайливе слово.

НЕДО́ЇМКА, -и, *ж.* Не сплачена вчасно частина податку чи якогось збору; заборгованість.

НЕДОЇМКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до недоїмки.

НЕДОЇМКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Наявність недоїмки у платників податків, зборів і т. ін.

НЕДО́ЇМНИК, -а, *ч.* Той, хто має недоїмку.

НЕДО́ЇМНИЦЯ, -і. Жін. до **недо́їмник**.

НЕДОЇ́СТИ *див.* **недоїда́ти**.

НЕДОКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Висловлений не повністю, не до кінця. // *у знач. ім.* **недока́зане**, -ного, *с.* Те, що залишилося невисловленим.

НЕДОКАЗА́ТИ, -ажу́, -а́жеш, *док.*, **НЕДОКА́ЗУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Висловити(ся) не повністю, не до кінця.

НЕДОКАЗО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який не містить доказів; непереконливий. 2. Якого важко або неможливо довести, обґрунтувати.

НЕДОКАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **недоказо́вий**.

НЕДОКАЗО́ВО. Присл. до **недоказо́вий**.

НЕДОКА́ЗУВАТИ *див.* **недоказа́ти**.

НЕДОКВА́СИТИ, -шу, -сиш, *док.*, **НЕДОКВА́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Не закінчити квасити. 2. Не домогтися потрібних властивостей квашеного.

НЕДОКВА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недоква́сити**.

НЕДОКВА́ШУВАТИ *див.* **недоква́сити**.

НЕДОКВА́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Не набувати властивостей квашеного. 2. Пас. до **недоква́шувати**.

НЕДОКІ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Не доведений до кінця; незавершений.

НЕДОКІ́НЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недокі́нчений**.

НЕДОКІ́С, -ко́су, *ч.* 1. Незавершена косовиця. 2. Нескошена ділянка.

НЕДОКОМПЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Недостатня компенсація.

НЕДОКОМПЕНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Недостатньо компенсувати.

НЕДОКОМПЛЕ́КТ, -у, *ч.* Неповний комплект.

НЕДОКО́НАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Незавершений, незакінчений. ** **недоко́наний вид** – граматична категорія, що виражає тривалість, незакінченість дії у дієсловах.

НЕДОКО́НАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недоко́наний**.

НЕДОКО́ШЕНИЙ, -а, -е. Не повністю скошений.

НЕДОКРІ́ВНИЙ, -а, -е. Який хворіє на недокрів'я. // Який має хворобливий зовнішній вигляд через недокрів'я.

НЕДОКРІ́В'Я, -я, *с.* Хворобливий стан, який характеризується зменшенням у крові з різних причин кількості червоних кров'яних тілець і гемоглобіну; анемія. ** **Місце́ве недокрі́в'я** – те саме, що **ішемія**.

НЕДОКУ́РЕНИЙ, -а, -е. Не до кінця викурений.

НЕДО́КУРОК, -рка, *ч.* Залишок викуреної або недокуреної цигарки.

НЕДОЛА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який має некрасиві форми, непропорційну будову, неструнку фігуру і т. ін.; непоказний. // Незграбний у рухах, неповороткий, невмілий. 2. Позбавлений майстерності, стрункості, викінченості. // Зроблений грубо, невдало, без смаку. 3. Нерозумний, безглуздий (про людину). // Який не відповідає певним вимогам; недостойний. 4. Який не відповідає своєму місцю, призначенню і т. ін.; недоречний, непідходящий. 5. Не такий, як треба, як належить.

НЕДОЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **недола́дний**. 2. Помилка, допущена ким-небудь через неуважність, невміння і т. ін.; недолік.

НЕДОЛА́ДНО. Присл. до **недола́дний**. // *у знач. присудк. сл.* Негарно, недоречно, необдумано.

НЕДО́ЛЕНЬКА, -и, *ж., нар.-поет.* Пестл. до **недо́ля**.

НЕДОЛИ́В, -у, *ч.* Неповний налив чи недостатнє наповнення рідиною якої-небудь посудини; недостатній полив.

НЕДОЛИ́ВОК, -вку, *ч.* Налите у меншій від потрібної кількості.

НЕДОЛИ́МОК, -мку, *ч., військ., іст.* Те саме, що **чека́н**[1] 1.

НЕДО́ЛІК, -у, *ч.* 1. у *чому і без додатка.* Недогляд, упущення, помилка і т. ін. у якій-небудь роботі. 2. Негативна риса, ознака і т. ін. кого-, чого-небудь. // Відхилення від норми; дефект.

НЕДОЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недолікува́ти**.

НЕДОЛІКО́ВУВАТИ *див.* **недолікува́ти**.

НЕДОЛІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **НЕДОЛІКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Виліковувати неповністю, не до кінця. // Не завершити лікування.

НЕДОЛІ́Т, -льо́ту, *ч.* Падіння летючого предмета ближче, ніж намічалось.

НЕДОЛІ́ТНІЙ, -я, -є, *розм.* Те саме, що **малолі́тній**.

НЕДО́ЛІТОК, -тка, *ч.* 1. Юнак чи дівчина, що не досягли повноліття; підліток. 2. *перен., зневажл.* Уживається як лайлива, презирлива назва недостойної, розбещеної, малорозвиненої і т. ін. людини.

НЕДОЛІ́ТСТВО, -а, *с.* Те саме, що **недолі́ття**.

НЕДОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Вік людини, яка не досягла ще повноліття.

НЕДОЛІ́ЧИТИСЯ *див.* **недолі́чуватися**.

НЕДОЛІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НЕДОЛІЧИ́ТИСЯ**, -лічу́ся, -лі́чишся, *док., кого, чого.* Виявляти у себе відсутність чи нестачу кого-, чого-небудь за переліку, підрахунку.

НЕДО́ЛОМОК, -мка, *ч.* 1. *діал.* Надламана річ. 2. *іст., зневажл.* Українець, який втрачав національні риси через польський чи російський вплив.

НЕДОЛУ́ГА, -и, *ч. і ж., діал.* Слабосила, кволa людина.

НЕДОЛУ́ГИЙ, -а, -е. 1. Безсилий, слабий, кволий фізично (про людину і тварину). 2. Який не відповідає своєму місцю, призначенню і т. ін. 3. Слабкий щодо сили свого впливу. // Слабкий у художньому і змістовому аспектах. 4. Незначний щодо обсягу, розміру, значення і т. ін.

НЕДОЛУ́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **недолу́гий**.

НЕДОЛУ́ГО. Присл. до **недолу́гий**.

НЕДОЛУ́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **недолу́гий** 1.

НЕДОЛУ́ЖНІСТЬ, -ності, *рідко.* Абстр. ім. до **недолу́жний**.

НЕДОЛУ́ЖНО. Присл. до **недолу́жний**.

НЕДОЛЮ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **НЕДОЛЮБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок., перех.* Відчувати неприязнь, неприхильність, несхильність до кого-, чого-небудь; не любити.

НЕДОЛЮБЛЯ́ТИ *див.* **недолю́блювати**.

НЕДО́ЛЮД, -а, *ч., зневажл.* Те саме, що **недо́людок**.

НЕДОЛЮДИ́НА, -и, *ч.* 1. У фашистській ідеології чоловік нижчої, "неповноцінної" раси. 2. *зневажл.* Про жалюгідну, нікчемну людину.

НЕДО́ЛЮДОК, -дка, *ч., зневажл.* Той, хто не гідний звання людини через свої потворні дії та вчинки. // Жорстока людина, кат. // Уживається у звертанні як лайливе слово.

НЕДО́ЛЯ, -і, *ж.* Гірка, лиха доля; нещасливе, тяжке життя. // Нещастя, горе.

НЕДОЛЯ́ШОК, -шка, *ч., іст., зневажл.* Спольщений українець.

НЕДОМАГА́ННЯ, -я, *с.* Хворобливий стан; слабість.

НЕДОМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Бути не зовсім здоровим; слабувати.

НЕДОМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не домалювали.

НЕДО́МИСЕЛ, НЕДО́МИСЛ, -слу, *ч.* Недостатнє обдумування, розуміння чого-небудь. // Неспроможність глибоко, ґрунтовно мислити. ** **З недо́мислу** – недостатньо обдумавши що-небудь.

НЕДОМИ́СЛЕНО, *присл., рідко.* Не розуміючи; здивовано.

НЕДОМІНА́НТНИЙ, -а, -е. Який не є домінантним, панівним.

НЕДОМІ́РИТИ *див.* **недомі́ряти**.

НЕДО́МІРОК, -рка, *ч.* Те, що має розмір, менший від необхідного або нормального.

НЕДОМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недомі́рювати**.

НЕДОМІ́РЮВАТИ *див.* **недомі́ряти**.

НЕДОМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недомі́ряти**.

НЕДОМІ́РЯТИ *див.* **недомі́ряти**.

НЕДОМІ́РЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **НЕДОМІ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **НЕДОМІ́РЯТИ**, -яю, -яєш *і* **НЕДОМІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех. і без додатка.* Відміряти чого-небудь менше, ніж необхідно, належить. // Продаючи, відміряти чого-небудь менше, ніж потрібно, з метою наживи.

НЕДОМО́ВА, *ч. і ж., діал.* Недорікуватий, заїка.

НЕДОМО́ВИТИ, -влю, -виш, *док.* Висловити щось не докінця.

НЕДОМО́ВКА, -и, *ж.* Щось висловлене не до кінця або з натяком на те, що замовчується.

НЕДОМО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Висловлений не до кінця, не повністю. // *у знач. ім.* **недомо́влене**, -ного, *с.* Те, що не висловлюється до кінця або замовчується з певних причин.

НЕДОМО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **недомо́влений**. 2. Відсутність згоди, домовленості чи погодженості у чому-небудь.

НЕДОМО́ВЛИЙ, -а, -е, *фольк.* Недорікуватий.

НЕДОМО́ВНИЙ, -а, -е. Якому властивий розлад мови; недорікуватий.

НЕДОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **недомо́вний**.

НЕДОМО́КА, -и, *ж.* Недостатньо вимочені, а тому грубі й жорсткі, волокна конопель.

НЕДОМОЛО́Т, -у, *ч.* Неповне або погане вимолочу

вання зерна.

НЕДОМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не закінчили молотити або не вимолотили до кінця.

НЕДОНО́С, -у, *ч.* 1. Передчасні пологи. 2. Частина не повернутих торговцеві боргів.

НЕДОНОСИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, кого звинувачують у недоносительстві.

НЕДОНОСИ́ТЕЛЬКА, -и. *Жін.* до **недоноси́тель**.

НЕДОНОСИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* Приховування від правоохоронних органів яких-небудь протизаконних даних, відомостей, фактів тощо.

НЕДОНОСИ́ТИ, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *мед.* Виносити дитину не повний строк, менше, ніж потрібно.

НЕДО́НОСКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **недо́носок**, -ска, *ч.*). Старий, недоношений кимсь одяг чи взуття.

НЕДО́НОСОК *див.* **недо́носки.**

НЕДОНО́СОК, -ска, *ч.* 1. Дитина, що передчасно народилася; недоношена дитина. 2. *перен.*, *зневажл.* Про нікчемну, негідну, нерозумну і т. ін. людину.

НЕДОНО́ШЕНИЙ[1], -а, -е. Який уже був у користуванні, вжитку (про одяг, взуття); не новий, ношений.

НЕДОНО́ШЕНИЙ[2], -а, -е. Який передчасно народився. ** **Недоно́шена дити́на** – дитина, яка народилася до закінчення повного строку вагітності (між 28 – 38-м тижнями внутрішньоутробного розвитку) з масою до 2500 г.

НЕДОНО́ШЕНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Недоношена дівчинка.

НЕДОНО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недоно́шений**[2].

НЕДОНО́ШУВАННЯ, -я, *с.*: ** **недоно́шування вагі́тності** – мимовільне повторне переривання вагітності раніше фізіологічного строку.

НЕДОО́БЛІК, -у, *ч.* Недостатній, неповний облік чого-небудь.

НЕДООДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недоодéржати.**

НЕДООДЕ́РЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недоодéржати.**

НЕДООДЕ́РЖАТИ *див.* **недоодéржувати.**

НЕДООДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НЕДООДЕ́РЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Одержувати чого-небудь менше, ніж потрібно чи можливо.

НЕДООЗБРО́ЄННЯ, -я, *с.* Недостатнє озброєння.

НЕДООЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого означили не повністю, не до кінця, не повною мірою.

НЕДООПЛА́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **недопла́та.**

НЕДООПОДАТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Недостатнє оподаткування.

НЕДОО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недоора́ти.**

НЕДООРА́ТИ, -рю́, -реш, *док.*, **НЕДОО́РЮВАТИ**, -рюю, -рюєш, *недок.* Не закінчити орати. // Не доорати до кінця, до певної межі.

НЕДОО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недоо́рювати.**

НЕДОО́РЮВАТИ *див.* **недоора́ти.**

НЕДООЦІ́НЕНИЙ, -а, -е. Якого оцінили неповною мірою, не врахувавши всіх заслуг.

НЕДООЦІНИ́ТИ *див.* **недооці́нювати.**

НЕДООЦІ́НКА, -и, *ж.* Дія за знач. **недооціни́ти, недооці́нювати** і **недооці́нюватися.**

НЕДООЦІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Якого недооцінюють.

НЕДООЦІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недооці́нювати** і **недооці́нюватися.**

НЕДООЦІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НЕДООЦІНИ́ТИ**, -ціню́, -ці́ниш, *док.*, *перех.* Неповною мірою оцінювати чи визнавати значення кого-, чого-небудь. // Не повністю, не до кінця враховувати що-небудь.

НЕДООЦІ́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* 1. Недостатньо, неповною мірою оцінюватися. 2. Пас. до **недооці́нювати.**

НЕДО́ПАЛ, -у, *ч.*, *тех.* 1. Неповне чи недостатнє випалювання чого-небудь. 2. Неповне згоряння чи спалювання чого-небудь. 3. Що-небудь не до кінця випалене, спалене.

НЕДОПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недопали́ти.**

НЕДОПАЛИ́ТИ *див.* **недопа́лювати.**

НЕДО́ПАЛОК, -лка, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **недо́курок.** 2. *чого*, *від* (*од*) *чого.* Неспалена частина чого-небудь.

НЕДОПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НЕДОПАЛИ́ТИ**, -палю́, -па́лиш, *док.*, *перех.* 1. Спалювати що-небудь не повністю. // Не до кінця підтримувати вогонь. 2. Викурювати не повністю (сигарету, цигарку і т. ін.). *Недопалити сигарету.*

НЕДО́ПАНОК, -нка, *ч.* Який удає з себе пана.

НЕДОПА́ЮВАТИ *див.* **недопая́ти.**

НЕДОПА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недопая́ти.**

НЕДОПАЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, **НЕДОПА́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Не закінчити паяти. // Не допаяти до кінця, до якоїсь межі.

НЕДОПЕКТИ́ *див.* **недопіка́ти.**

НЕДОПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Спечений не повністю; сируватий.

НЕДОПЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недопекти́.**

НЕДОПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НЕДОПИ́ТИ**, -п'ю, -п'є́ш, *док.* Пити менше, ніж потрібно. ** **Недоїда́ти, недопива́ти** – жити, погано харчуючись.

НЕДО́ПИВОК, -вка, *ч.* Те саме, що **недо́питок.**

НЕДОПИЛЬНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* і *неперех.* Припуститися помилки, недогляду і т. ін., спостерігаючи, стежачи за ким-, чим-небудь.

НЕДОПИ́САНИЙ, -а, -е. Написаний не до кінця. // Списаний не повністю (про папір).

НЕДОПИСА́ТИ, -ишу́, -и́шеш, *док.*, **НЕДОПИ́СУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Написати не до кінця. 2. Списати не повністю (про папір).

НЕДОПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недопи́сувати.**

НЕДОПИ́СУВАТИ *див.* **недописа́ти.**

НЕДОПИ́ТИ *див.* **недопива́ти.**

НЕДОПИ́ТИЙ, -а, -е. Випитий не до кінця. // *у знач. ім.* **недопи́те**, -того, *с.* Те, що залишилося невипитим до кінця. // З якого не все випито (про посуд).

НЕДО́ПИТКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **недо́питок**, -тка, *ч.*). Те, що залишилося невипитим до кінця.

НЕДОПИ́ТЛИВИЙ, -а, -е. Який не виявляє допитливості, зацікавленості, інтересу до чого-небудь.

НЕДО́ПИТОК *див.* **недо́питки.**

НЕДОПІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недопіка́ти.**

НЕДОПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НЕДОПЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док.*, *перех.* 1. Погано, недостатньо випікати що-небудь. 2. Випускати печеної продукції менше від установленої норми.

НЕДО́ПІЧКА, -и, *ж.* Щось недопечене.

НЕДОПЛА́ТА, -и, *ж.* Неповна або недостатня плата за що-небудь. // Сума грошей, що залишається до повної оплати; недодана частина до повної оплати.

НЕДОПЛАТИ́ТИ *див.* **недопла́чувати.**

НЕДОПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недоплати́ти.** // *у знач. прикм.*

НЕДОПЛА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недопла́чений.**

НЕДОПЛА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **недопла́чувати.**

НЕДОПЛА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недопла́чувати.**

НЕДОПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **НЕДОПЛАТИ́ТИ**, -ачу́, -а́тиш, *док.*, *перех.* Платити не повністю, менше, ніж потрібно.

НЕДОПЛЕСТИ́, -ту́, -те́ш, *док.* Сплести не повністю.

НЕДОПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Сплетений не повністю.

НЕДОПОВНЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна доповнювати.

НЕДОПОВНИ́МИЙ, -а, -е. Якого не можна доповнити.

НЕДОПОВНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не використовується, не призначений для доповнення.

НЕДОПОВНЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недоповня́льний.**

НЕДОПОСТА́ВКА, -и, *ж.*, *спец.* Недостатнє, неповне виконання поставки.

НЕДОПОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недопостача́ти.**

НЕДОПОСТАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Недостатньо, не повністю виконувати поставки.

НЕДОПОСТАЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **недопостача́ти.**

НЕДОПРАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недопрацюва́ти.**

НЕДОПРАЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недопрацьо́вувати.**

НЕДОПРАЦЬО́ВУВАТИ *див.* **недопрацюва́ти.**

НЕДОПРАЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недопрацюва́ти.**

НЕДОПРАЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, **НЕДОПРАЦЬО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Не закінчити працювати. 2. Не завершити остаточно роботу над чим-небудь.

НЕДОПРОДАВА́ТИ *див.* **недопрода́ти.**

НЕДОПРО́ДАЖ, -у, *ч.* Недостатній продаж.

НЕДОПРОДА́ТИ, -да́м, -даси́, *док.*, **НЕДОПРО́ДУВАТИ**, -ую, -уєш, **НЕДОПРОДАВА́ТИ**, -аю́, -ає́ш, *недок.* Не допродати те, що залишилося непроданим.

НЕДОПРО́ДУВАТИ *див.* **недопрода́ти.**

НЕДОПРОЯВИ́ТИ, -влю́, -виш, *док.* Проявити не до кінця, не повністю.

НЕДОПРОЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недопроявити.**

НЕДОПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **недопу́щення.**

НЕДОПУСТИ́МИЙ, -а, -е. Якого не можна дозволити, допустити; з яким неможливо примиритися.

НЕДОПУСТИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **недопусти́мий.**

НЕДОПУСТИ́МО. Присл. до **недопусти́мий.**

НЕДОПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Якого не допустили.

НЕДОПУЩЕ́ННИЙ, -а, -е. Неможливий.

НЕДОПУЩЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Неможливість.

НЕДОПУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Створення перешкоди, неможливості для здійснення, появи і т. ін. чого-небудь. // Уникнення чого-небудь. 2. Заборона брати участь у чомусь, займатися, користуватися і т. ін. чим-небудь. *Недопущення до викладання.*

НЕДОРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недорахува́ти.**

НЕДОРАХО́ВУВАТИ *див.* **недорахо́вувати.**

НЕДОРАХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **НЕДОРАХУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Рахуючи, виявляти відсутність, нестачу кого-, чого-небудь.

НЕДОРАХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **НЕДОРАХО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Не закінчити рахувати, не дорахувати до якогось числа.

НЕДОРАХУВА́ТИСЯ *див.* **недорахо́вуватися.**

НЕДОРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Зроблений, сказаний, виявлений і т. ін. невчасно, невідповідно до обставин, умов, місця; який не відповідає ситуації. // Наявність, присутність якого небажана; зайвий, непотрібний. // Який не гармоніює з чимсь, не пасує до чого-небудь.

НЕДОРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недоре́чний.** // Те, що не відповідає певним вимогам, не пасує до чого-небудь і т. ін.

НЕДОРЕ́ЧНО. Присл. до **недоре́чний.** // *у знач. присудк. сл.*

НЕДОРИСО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не дорисували.

НЕДОРІ́Д, -ро́ду, *ч.*, *чого*, *на що і без додатка.* Невеликий або поганий врожай; неврожай.

НЕДОРІ́ДНИЙ, -а, -е. Який характеризується невеликим або поганим врожаєм; неврожайний. // Який погано вродив. // Дрібний, сплющений (про зерно).

НЕДОРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Не зовсім, не до кінця зарізаний. ** **Мов (як) недорі́заний**, *перев. зі сл.* к р и ч а т и, в е р е щ а т и, г а л а с у в а т и і т. ін. – дуже сильно.

НЕДОРІ́КА, -и, *ч. і ж.* 1. Людина з дефектом мови, що полягає у невмінні правильно й чітко вимовляти деякі звуки чи слова. // *перен.* Той, хто не вміє чітко, ясно висловлювати свої думки. 2. *перен.*, *розм.* Ні на що не здатна людина; нікчема. // Уживається як презирлива, зневажлива назва кого-небудь.

НЕДОРІ́КИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **недорі́куватий.**

НЕДОРІ́КУВАТИЙ, -а, -е. 1. Який має дефект мови, що полягає у невмінні правильно й чітко вимовляти деякі звуки, слова, або який просто неправильно й нечітко вимовляє звуки, слова. // *у знач. ім.* **недорі́куватий**, -того, *ч.* Те саме, що **недорі́ка** 1. 2. *перен.*, *розм.* Неспроможний впоратися з чим-небудь своїми силами; безпорадний.

НЕДОРІ́КУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **недорі́куватий 1.**

НЕДОРІ́КУВАТО. Присл. до **недорі́куватий.**

НЕДОРОБИ́ТИ, -облю́, -о́биш, *док.* **НЕДОРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, **НЕДОРОБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.* Не завершити, не закінчити, не довести до повної готовності.

НЕДОРО́БКА, -и, *ж.* Недолік, вада, дефект у чому-небудь.

НЕДОРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Не доведений до повної готовності, незавершений, незакінчений. 2. Який має недоліки, хиби і т. ін. // *у знач. ім.* **недоро́блене**, -ного, *ч.* Те саме, що **недоро́бок** 2.

НЕДОРО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **недоро́блений.** 2. Те саме, що **недоро́бок 2.**

НЕДОРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недороби́ти.**

НЕДОРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недоро́блювати.**

НЕДОРО́БЛЮВАТИ *див.* **недороби́ти.**

НЕДОРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недоробля́ти.**

НЕДОРОБЛЯ́ТИ *див.* **недороби́ти.**

НЕДОРО́БОК, -бка, *ч.* 1. Те, що хтось не доробив, не завершив, не закінчив. 2. *у чому і без додатка.* Недоліки, хиби, упущення і т. ін. у якій-небудь роботі, справі і т. ін.

НЕДОРОГИ́Й, -а́, -е́. Який коштує небагато грошей; порівняно дешевий. // У якому послуги коштують дешево. // Невеликий, невисокий (про ціну). *Недорога ціна.*

НЕДО́РОГО. Присл. до **недороги́й.**

НЕДОРОЗВИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **НЕДОРОЗВИ́НУТИСЯ**, -неться, *док.* Зупинятися або затримуватися в своєму розвиткові, рості; не досягати повного розвитку.

НЕДОРОЗВИ́НЕНИЙ, -а, -е. Який зупинився або затримався в своєму розвиткові, рості; який не досягає повного розвитку, не має потрібних якостей; неповноцінний. // Який характеризується недостатнім чи загальмованим розвитком розумових здібностей.

НЕДОРОЗВИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **недорозви́нений.**

НЕДОРОЗВИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недорозвива́тися, недорозви́нутися.**

НЕДОРОЗВИ́НУТИЙ, -а, -е. Те саме, що **недорозви́нений.**

НЕДОРОЗВИ́НУТИСЯ *див.* **недорозвива́тися.**

НЕДОРО́ЗВИТОК, -тку, *ч.* Те саме, що **недорозви́нення.**

НЕДОРО́ЗУМ, -у, *ч.* Відсутність, брак розуму, розсудливості; дурість. // Нездатність глибоко і ґрунтовно мислити, вірно розуміти що-небудь. ** **З (із) недоро́зуму** – через нерозсудливість, через брак розуму.

НЕДОРО́СЛИЙ, -а, -е. 1. Який ще не виріс, перебуває в дитячому віці; малолітній. 2. Який не досяг нормального зросту; низький.

НЕДОРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **недоро́слий.**

НЕДОРО́СТОК, -тка, *ч.*, *розм.* 1. Людина, що не досягла повноліття. 2. Невелика на зріст людина. 3. *перен.* Нерозумна, малоосвічена, нерозвинена людина.

НЕДОРУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недоруба́ти.**

НЕДОРУБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Не закінчити рубати; не дорубати до кінця, до певної межі, до певної кількості.

НЕДО́РУБОК, -бка, *ч.* Рубаний не до смерті, поранений.

НЕДОРУЙНО́ВАНИЙ, -а, -е. Не остаточно зруйнований.

НЕДО́СВІД, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **недосві́дченість.**

НЕДОСВІДНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **недосві́дчений.**

НЕДОСВІДО́МИЙ, -а, -е, *діал.* Пізнаний не до кінця.

НЕДОСВІ́ДЧЕНИЙ, -а, -е, *у чому і без додатка.* Який не має достатнього досвіду, знань, потрібних в якій-небудь справі, професії і т. ін. // Непризвичаєний, ненатренований (про зір, слух і т. ін.).

НЕДОСВІ́ДЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недосві́дчений.**

НЕДОСВІ́ДЧЕНО. Присл. до **недосві́дчений.**

НЕДО́СВІТ, -у, *ч.* Ранковий мороз, що буває навесні і восени перед сходом сонця; приморозок.

НЕДОСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недоси́пати.**

НЕДОСИПА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **недосипа́ти**[1].

НЕДОСИПА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **недосипа́ти**[2].

НЕДОСИ́ПАТИ *див.* **недосипа́ти**[1].

НЕДОСИПА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НЕДОСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* недоси́плють; *док.*, *перех.* Насипати чого-небудь менше, ніж потрібно.

НЕДОСИПА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш і **НЕДОСИПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **НЕДОСПА́ТИ**, -плю́, -пи́ш; *мн.* недоспля́ть;

док. Спати менше, ніж потрібно; не висиплятися.
НЕДОСИПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недосипля́ти.**
НЕДОСИПЛЯ́ТИ *див.* **недосипа́ти**[2].
НЕДОСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, **НЕДОСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Засіювати не повністю, не до кінця.
НЕДОСІ́Л, -со́лу, *ч.* Недостатня солоність.
НЕДОСІ́ЮВАТИ *див.* **недосіва́ти.**
НЕДОСІ́ЯНИЙ, -а, -е. Засіяний не повністю, не до кінця.
НЕДОСКОНА́ЛИЙ, -а, -е. Який має недоліки, не є довершеним, не досяг досконалості. ** **недоскона́лий замі́нник** – товар, який має окремі властивості, аналогічні з іншим товаром, але і свої специфічні особливості. // Те саме, що **відста́лий** 3. // Який не розвинувся повністю (про органи людини, тварини і т. ін.); недорозвинений.
НЕДОСКОНА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **недоскона́лий.**
НЕДОСКОНА́ЛО. Присл. до **недоскона́лий.**
НЕДОСЛІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не дослідив, не вивчив.
НЕДОСЛУ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недослу́хати.**
НЕДОСЛУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **НЕДОСЛУ́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Не дослухати що-небудь до кінця.
НЕДОСЛУ́ХУВАТИ *див.* **недослу́хати.**
НЕДОСМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недосма́жити.**
НЕДОСМА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.* **НЕДОСМА́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Не закінчити смажити. 2. Смажачи, не довести до готовності.
НЕДОСМА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недосма́жувати.**
НЕДОСМА́ЖУВАТИ *див.* **недосма́жити.**
НЕДОСМА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Пас. до **недосма́жувати.** 2. Смажачись, не стати готовим.
НЕДОСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Недостатньо посолений.
НЕДОСОЛИ́ТИ *див.* **недосо́лювати.**
НЕДОСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недосо́лювати.**
НЕДОСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **НЕДОСОЛИ́ТИ**, -солю́, -со́лиш, *док.*, *перех.* Солити що-небудь недостатньо, менше, ніж потрібно.
НЕДО́СПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Протягом якого хто-небудь не спав (про ніч, годину). // *рідко.* Який мало спав, не виспався. *Недоспана людина.*
НЕДОСПА́ТИ *див.* **недосипа́ти**[2].
НЕДО́СПІВ, -у, *ч.*, *поет.* Недоспіване.
НЕДОСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Проспіваний не до кінця; якого не закінчили співати. *Недоспівана арія.*
НЕДО́СПІЛ, -у, *ч.*, *заст.* Недозрілість.
НЕДОСПІ́ЛИЙ, -а, -е. Який не доспів, не досяг повної стиглості (про плоди, овочі і т. ін.); недозрілий.
НЕДОСПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **недоспі́лий.**
НЕДОСПІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Не стати спілим, готовим для вживання. 2. *рідко.* Переслідуючи, не наздогнати когось.
НЕДО́СТАЛЬ, -і, *ж.*, *заст.* Недостача.
НЕДОСТА́ТКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **недоста́ток**, -тку, *ч.*). Матеріальна незабезпеченість; бідність; убогість.
НЕДОСТА́ТНІЙ, -я, -є. 1. Менший, ніж вимагається, ніж потрібно; неналежний. 2. Який не відповідає певним вимогам; незадовільний, поганий. // Позбавлений переконливості, підстав, обґрунтованості.
НЕДОСТА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **недоста́тній.** 2. *мед.* Порушена функція якого-небудь органа, що не відповідає фізіологічним потребам. // Відсутність належної кількості чого-небудь, необхідної для нормальної діяльності організму. ** **недоста́тність кла́пана се́рця** – нездатність клапана серця ефективно перешкоджати зворотному току крові.
НЕДОСТА́ТНЬО. 1. Присл. до **недоста́тній.** ** **недоста́тньо забезпе́чені креди́ти** – кредити, які мають забезпечення у вигляді ліквідної застави, реальна вартість якої становить не менш як 60 % суми кредитної заборгованості. 2. *у знач. присудк. сл.* Не вистачить, не досить; мало.
НЕДОСТА́ТОК *див.* **недоста́тки.**
НЕДОСТА́ЧА, -і, *ж.* 1. *перев. мн.*, *рідко.* Те саме, що **неста́ток** 1. 2. *у чому, чого.* Відсутність, брак достатньої кількості чого-небудь; нестача. 3. Відсутність належної кількості грошей, товарів і т. ін., виявлена під час перевірки. // Частина, якої не вистачає до повної кількості. 4. *розм.*, *рідко.* Негативна риса кого-небудь; недолік.
НЕДОСТИГА́ТИ, -а́є, *недок.*, **НЕДОСТИ́ГНУТИ**, -гне, **НЕДОСТИ́ГТИ**, -гне, *док.* Не досягати повної стиглості (про насіння, плоди).
НЕДОСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **недозрі́лий** 1.
НЕДОСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **недости́глий.**
НЕДОСТИ́ГНУТИ *див.* **недостига́ти.**
НЕДОСТИ́ГТИ *див.* **недостига́ти.**
НЕДОСТОВІ́РНИЙ, -а, -е. Який викликає сумнів щодо правдивості, правильності. *Недостовірна інформація.*
НЕДОСТОВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недостові́рний.**
НЕДОСТОВІ́РНО. Присл. до **недостові́рний.**
НЕДОСТО́ЙНИЙ, -а, -е. 1. *чого, з інфін.* Який не заслуговує на щось, не вартий чого-небудь. // Який принижує чию-небудь гідність, несумісний з чиїмось достоїнством. 2. Який не має потрібних позитивних якостей, не заслуговує на повагу; непорядний, безчесний. // *у знач. ім.* **недосто́йний**, -ного, *ч.* Непорядна людина. // Який виражає або свідчить про чиюсь непорядність. // *заст.* Уживається для навмисного самоприниження, щоби цим виразити, підкреслити повагу, ввічливе ставлення до співбесідника. 3. Який не відповідає певному призначенню, певній ролі і т. ін.; непідходящий.
НЕДОСТО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недосто́йний** 2, 3.
НЕДОСТО́ЙНО, *присл.* Принижуючи гідність; не так, як годиться, як слід.
НЕДО́СТУП, -у, *ч.*, *діал.* Кінь чи віл, у якого задні ноги не покривають слідів передніх.
НЕДОСТУ́ПНИЙ, -а, -е. 1. До якого або по якому не можна пройти, підійти. // До якого нема доступу, не можна добратися. 2. *для кого, кому, перен.* Якого важко або неможливо досягти, добитися, здійснити і т. ін. через певні обставини, умови, специфіку і т. ін. // Який не відповідає чиїм-небудь силам, здібностям, можливостям; непосильний. 3. *для кого.* Складний для розуміння, сприйняття; незрозумілий, незбагненний. 4. До якого важко звертатися через пихатість, гордовитість вдачі. 5. *для чого.* Який не допускає чого-небудь, не піддається чомусь.
НЕДОСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недосту́пний.** ** **недосту́пність вкла́дів** – ситуація, за якої комерційний банк, не може виконати вимог вкладників щодо повернення коштів.
НЕДОСТУ́ПНО. 1. Присл. до **недосту́пний.** 2. *у знач. присудк. сл.* Незрозуміло.
НЕДОСУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недосуши́ти.**
НЕДОСУШИ́ТИ, -шу́, -у́шиш, *док.*, **НЕДОСУ́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Не закінчити сушити; не довести процес сушіння до певної межі, певної кондиції тощо.
НЕДОСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недосу́шувати.**
НЕДОСУ́ШУВАТИ *див.* **недосуши́ти.**
НЕДОСЯ́ГЛИЙ, -а, -е, *діал.* Недосяжний.
НЕДОСЯ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. До якого неможливо або важко дістатися, добратися через велику відстань. // Надзвичайно великий, високий; безмежний. 2. Те саме, що **недосту́пний** 2 – 4. 3. З яким ніщо не може зрівнятися; неперевершений.
НЕДОСЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недося́жний.**
НЕДОСЯ́ЖНО. 1. Присл. до **недося́жний.** // Дуже, надзвичайно. 2. *у знач. присудк. сл.* Неможливо.
НЕДОТЕ́ПА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* 1. Людина, яка не вміє зробити, виконати, здійснити і т. ін. що-небудь з належним умінням, як слід; невміла людина. // Уживається як лайливе слово. 2. Розумово обмежена, тупа людина; дурень.
НЕДОТЕ́ПНИЙ, -а, -е. 1. *до чого, без додатка, з інфін.* Нездатний зробити, виконати, здійснити і т. ін. що-небудь з належним умінням, як слід; невмілий. // Уживається як лайливе слово. 2. Зробл., сказаний і т. ін. без належного вміння; невдалий. *Недотепна імітація.* // Позбавлений розумного змісту. // Позбавлений дотепності, влучності, витонченості думки. 3. Розумово обмежений; тупий, дурний. // Який виражає розумову обмеженість, тупість.
НЕДОТЕ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недоте́пний.**
НЕДОТЕ́ПНО. Присл. до **недоте́пний** 1, 2.
НЕДОТИ́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **недото́рка.**
НЕДОТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.* Який не є дотичним.
НЕДОТЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Який не зотлів повністю, до кінця.
НЕДОТО́РКА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Образлива людина, яка не терпить стосовно до себе жартів, фамільярності у поведінці, критичних зауважень, заперечень і т. ін. // Сором'язлива, скромна, боязлива людина.
НЕДОТОРКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *зах.* Недоторканний.
НЕДОТО́РКАНИЙ, -а, -е. 1. Якого ніхто не торкався, не чіпав і т. ін. // До якого ніхто не приступав, за якого ніхто не брався (про роботу). // *перен.* Непорочний, чистий, цнотливий. *Недоторкана дівчина.* 2. Який не терпить стосовно до себе жартів, фамільярності у поведінці, критичних зауважень, заперечень і т. ін.; образливий.
НЕДОТО́РКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недото́рканий.**
НЕДОТОРКА́ННИЙ, -а, -е. 1. Який охороняється законом від посягань з боку кого-небудь. 2. Якого не можна псувати, знищувати, паплюжити через значимість, важливість і т. ін.
НЕДОТОРКА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **недоторка́нний.** 2. Гарантія від усяких посягань з боку кого-небудь. *Недоторканність кордонів.* ** **недоторка́нність депута́та** – принцип, відповідно до якого депутат представницького органу державної влади не може бути притягнений до карної відповідальності без згоди даного органу. **недоторка́нність прива́тної осо́би** – гарантовані державою можливість та право людини самостійно контролювати інформацію про самого себе, перешкоджати розголошенню відомостей особистого, інтимного характеру.
НЕДОТОРКА́ННО. Присл. до **недоторка́нний.**
НЕДОТО́РКЛИВИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **недото́рканий.**
НЕДОТО́РКЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Абстр. ім. до **недото́ркливий.**
НЕДОТЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.*, *зах.* Недолік, хиба, помилка.
НЕДОУ́ЗДОК, -дка, *ч.* Вуздечка без вудил.
НЕДО́УК, -а, *ч.* Недоучена, малоосвічена, погано обізнана з чим-небудь людина.
НЕДОУКОМПЛЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недоукомплектува́ти.**
НЕДОУКОМПЛЕКТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **недоукомплекто́ваний.**
НЕДОУКОМПЛЕКТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недоукомплекто́вувати.**
НЕДОУКОМПЛЕКТО́ВУВАТИ *див.* **недоукомплектува́ти.**
НЕДОУКОМПЛЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **НЕДОУКОМПЛЕКТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Не завершити укомплектування чого-небудь; укомплектувати не повністю, частково.
НЕДОУ́М, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **недоу́мок.**
НЕДОУ́МКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Нерозумний, обмежений, нерозвинений. // Не осмислений, тупий (про очі, погляд, вираз обличчя і т. ін.). // Який не вміє глибоко і ґрунтовно мислити, правильно розуміти що-небудь. 2. Розумово недорозвинений, слабоумний.
НЕДОУ́МКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **недоу́мкуватий.**
НЕДОУ́МКУВАТО. Присл. до **недоу́мкуватий.**
НЕДО́УМОК, -мка, *ч.*, *розм.* 1. Нерозумна, обмежена, нерозвинена людина. 2. Розумово недорозвинена, слабоумна людина. // Уживається як лайливе слово.
НЕДОУ́МСТВО, -а, *с.* 1. Розумова обмеженість; дурість. // Невміння глибоко і ґрунтовно мислити, правильно розуміти що-небудь. 2. Хвороба, яка полягає у недостатньому розумовому розвиткові; слабоумство.
НЕДОУСВІДО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недоусвідо́млювати.**
НЕДОУСВІДО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Усвідомлювати не повністю, не повною мірою.
НЕДОУ́ЧЕНИЙ *див.* **недовче́ний.**
НЕДОУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недоу́чений.**
НЕДОУЧИ́ТИ, -учу́, -у́чиш, *док.*, **НЕДОУ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Не довести навчання кого-небудь до кінця, до певного строку. 2. Не довести вивчення чого-небудь до кінця, до якоїсь межі.
НЕДОУ́ЧКА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Недоучена, малоосвічена, погано обізнана з чим-небудь людина.
НЕДОУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недоу́чувати.**
НЕДОУ́ЧУВАТИ *див.* **недоучи́ти.**
НЕДОФІНАНСУВА́ННЯ, -я, *с.* Неповне, недостатнє фінансування чого-небудь.
НЕДО́ХВАТ, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **недоста́ча** 2.
НЕДОХІ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який важко сприймається; незрозумілий.
НЕДОХІ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **недохі́дливий.**
НЕДОХІ́ДЛИВО. Присл. до **недохі́дливий.**
НЕДОЦІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не відповідає поставленій меті, практично не дає користі і т. ін.
НЕДОЦІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недоці́льний.**
НЕДОЦІ́ЛЬНО. Присл. до **недоці́льний.** // *у знач. присудк. сл.* Безглуздо, нерозумно.
НЕДОЧАВИ́ТИ, -авлю, -а́виш, *док.*, **НЕДОЧА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Не дочавити до кінця, до якоїсь межі, до якоїсь кондиції.
НЕДОЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недочави́ти.**
НЕДОЧА́ВЛЮВАТИ *див.* **недочави́ти.**
НЕДОЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. Не прочитаний до кінця.
НЕДОЧИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **НЕДОЧИ́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Не прочитати до кінця.
НЕДОЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недочи́тувати.**
НЕДОЧИ́ТУВАТИ *див.* **недочита́ти.**
НЕДОЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **недочува́ти.**
НЕДОЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **НЕДОЧУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Погано чути, бути глухуватим. 2. *перех. і без додатка.* Погано чути сказане, не чути всього.
НЕДОЧУ́ТИ *див.* **недочува́ти.**
НЕДОЧУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **недочу́ти.**
НЕДОШИ́ТИЙ, -а, -е. Не повністю, не до кінця дошитий, пошитий.
НЕДРЕ́МНИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Те саме, що **невсипу́щий.** 2. Те саме, що **невто́мний** 1.
НЕДРЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **недре́мний.**
НЕДРЕ́МНО, *поет.* Присл. до **недре́мний.**
НЕДРІМА́ННИЙ, -а, -е, *поет.*, *рідко.* Те саме, що **недре́мний** 1. *Недріманне око.*
НЕ́ДРУГ, -а, *ч.* 1. Той, хто неприязно, недоброзичливо, вороже ставиться до кого-небудь. // *чого.* Той, хто вороже ставиться до чого-небудь, заперечує, не визнає його, дотримуючись протилежних поглядів. 2. *нар.-поет.* Противник у воєнних діях; ворог.
НЕДРУЖЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який неприязно, недоброзичливо, вороже ставиться до кого-небудь. // Який виражає неприязнь, недоброзичливість, ворожість до кого-небудь.
НЕДРУЖЕЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недружелю́бний.**
НЕДРУЖЕЛЮ́БНО. Присл. до **недружелю́бний.**
НЕДРУ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Не зв'язаний дружбою, взаємною прихильністю, довір'ям і т. ін. 2. Який проходить не одночасно, не погоджено, не злагоджено. *Недружна робота.* // Який виникає, з'являється, росте і т. ін. не одночасно, не швидко, не бурхливо, не буйно і т. ін.
НЕДРУ́ЖНІЙ, -я, -є. Не заснований на дружбі, взаємній прихильності, доброзичливості, довір'ї і т. ін. *Недружня позиція.* // Який виражає недружелюбність, недоброзичливе ставлення, недовір'я і т. ін. *Недружній тон.*
НЕДРУ́ЖНІСТЬ[1], -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недру́жний** 2.
НЕДРУ́ЖНІСТЬ[2], -ності, *ж.* Абстр. ім. до **недру́жній.**
НЕДРУ́ЖНО. Присл. до **недру́жний** 2.
НЕДРУ́ЖНЬО. Присл. до **недру́жній.**
НЕДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не друкували; рукописний.
НЕДРУКО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна друкувати.

НЕДУ́Г, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **неду́га**.

НЕДУ́ГА, -и, *ж.* Сильне нездужання, хвороба. ** **Лежа́ти в неду́зі** – бути хворим, хворіти.

НЕДУ́ГИЙ, -а, -е, *діал.* Недужий.

НЕДУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **неду́гувати**.

НЕДУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш *і* **НЕДУ́ЖАТИ**, -аю, -аєш, *недок.* Бути хворим, хворіти. // *чим, на що.* Страждати від якої-небудь хвороби.

НЕДУ́ЖАТИ *див.* **неду́гувати**.

НЕДУ́ЖИЙ, -а, -е. 1. Який хворіє; хворий. // *у знач. ім.* **неду́жий**, -жого, *ч.*; **неду́жа**, -жої, *ж.* Хвора людина. 2. *рідко.* Який не має великої фізичної сили; слабкий, безсилий. // Слабкий щодо сили вияву (про голос).

НЕДУ́ЖИТИСЯ, -иться, *безос.*, *рідко.* Те саме, що **нездоро́витися**.

НЕДУ́ЖНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **неду́жий** 1. // Який свідчить про наявність хвороби; хворобливий.

НЕДУ́ЖНО, *розм.* Присл. до **неду́жний**.

НЕДУРНИ́Й, -а, -е. Досить розумний. // *у знач. ім.* **недурни́й**, -но́го, *ч.* Розумна людина.

НЕДУ́РНО, *присл.* Те саме, що **недарма́**.

НЕЕВКЛІ́ДОВИЙ, -а, -е. Який не належить Евкліду. ** **Неевклі́дові геоме́трії**, *мат.*: в широкому розумінні – всі геометричні системи (геометрії), відмінні від геометрії Евкліда.

НЕЕКВІВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який не є еквівалентом чому-небудь; нерівнозначний, нерівноцінний.

НЕЕКВІВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **нееквівале́нтний**. 2. Логічна операція, результатом якої є "істина", якщо логічні змінні, що беруть участь в операції, мають різні значення, і "хибність", якщо істинні або хибні одночасно обидві змінні.

НЕЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який існує, здійснюється поза економічних категорій. 2. Який не відрізняється економічністю; невигідний.

НЕЕКОНОМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неекономі́чний**.

НЕЕКОНОМІ́ЧНО. Присл. до **неекономі́чний**.

НЕЕКОНО́МНИЙ, -а, -е. Якому не властива ощадливість, бережливість. // Який свідчить про відсутність ощадливості, бережливого ставлення до чого-небудь, не сприяє економії (у 1 знач.).

НЕЕКОНО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нееконо́мний**.

НЕЕКОНО́МНО. Присл. до **нееконо́мний**.

НЕЕКРАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не містить екран 4.

НЕЕЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Якому не властива еластичність. ** **Нееласти́чна пропози́ція** – ринкова ситуація, за якої величина пропозиції товару мало реагує на зміну ціни товару. **Нееласти́чний по́пит** – ринкова ситуація, за якої величина попиту на товар мало реагує на зміну ціни товару.

НЕЕЛАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нееласти́чний**.

НЕЕЛЕКТРИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не електрифікували.

НЕЕЛЕКТРИФІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неелектрифіко́ваний**.

НЕЕМОЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не є емоційним.

НЕЕМОЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неемоці́йний**.

НЕЕМОЦІ́ЙНО. Присл. до **неемоці́йний**.

НЕЕМОЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неемоці́йний**.

НЕЕМОЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неемоціона́льний**.

НЕЕМОЦІОНА́ЛЬНО. Присл. до **неемоціона́льний**.

НЕЕМПІРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є емпіричним.

НЕЕНЕРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не є енергійним.

НЕЕПІДЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не носить характеру епідемії. 2. Який не пов'язаний з епідемією.

НЕЕСТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не відповідає вимогам естетики, не викликає естетичного почуття, позбавлений краси, витонченості. *Неестетичний виріб.*

НЕЕСТЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неестети́чний**.

НЕЕСТЕТИ́ЧНО. Присл. до **неестети́чний**.

НЕЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не відповідає правилам етики.

НЕЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нееті́чний**.

НЕЕТИ́ЧНО. Присл. до **нееті́чний**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕЕФЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не приводить до потрібних чи бажаних результатів, наслідків.

НЕЕФЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неефекти́вний**.

НЕЕФЕКТИ́ВНО. Присл. до **неефекти́вний**.

НЕЕФЕ́КТНИЙ, -а, -е. Який не справляє сильного враження..

НЕЕФЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неефе́ктний**.

НЕЕФЕ́КТНО. Присл. до **неефе́ктний**.

НЕЄ́ДИНИЙ, -а, -е. Який не є єдиним.

НЕЄ́ДИНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неє́диний**.

НЕЖА́ЛІСЛИВИЙ, -а, -е. 1. Не схильний до жалості, співчуття і т. ін. // Який свідчить про відсутність жалості, співчуття і т. ін. 2. Який не викликає жалю, співчуття і т. ін.

НЕЖА́ЛІСЛИВО. Присл. до **нежа́лісливий**.

НЕЖАРКИ́Й, -а́, -е́. Який не виділяє багато тепла (про сонце, вогонь і т. ін.).

НЕЖА́РКО. Присл. до **нежаркий**.

НЕЖА́ТИЙ, -а, -е. Якого ще не жали, який стоїть на пні (про хлібні та інші трав'янисті рослини). // Покритий рослинами, що їх ніхто не жав.

НЕЖДА́НИЙ, -а, -е. Який виникає, з'являється і т. ін. несподівано, непередбачено.

НЕЖДА́НИЙ-НЕГА́ДАНИЙ, -а, -е. Раптовий, зовсім несподіваний, неочікуваний.

НЕЖДА́НИЙ-НЕСПОДІ́ВАНИЙ, -е, -е. Раптовий, зовсім неочікуваний, несподіваний.

НЕЖДА́НО, *часто зі сл.* н е г а д а н о. Присл. до **нежда́ний**.

НЕЖДА́НО-НЕГА́ДАНО. Присл. до **нежда́ний-нега́даний**.

НЕЖДА́НО-НЕСПОДІ́ВАНО. Присл. до **нежда́ний-несподі́ваний**.

НЕ́ЖЕР, -і, *ж.*, *діал.* 1. Торішня трава, що залишилась на пні. 2. Неїстівна трава.

НЕЖИВИ́Й, -а́, -е́. 1. У якому припинилося життя; мертвий. // *у знач. ім.* **неживи́й**, -во́го, *ч.* Мертва людина; покійник. // Позбавлений життєздатності (про тіло та його частини). // Який засох, зів'яв (про насіння, рослини). 2. Такий, як у мерця (про обличчя, очі і т. ін.). 3. Позбавлений життєвих сил, бадьорості, енергії і т. ін. // *перен.* Який перебуває у стані заціпеніння, бездіяльності, знесилення і т. ін. через утому, нервове напруження, біль, переляк. 4. Який не належить до тваринного чи рослинного світу; неорганічний. // *у знач. ім.* **неживе́**, -во́го, *с.* Все, що не належить до тваринного чи рослинного світу. // Який не належить до живої матерії; у якого немає ознак життя. 5. *перен.* Безлюдний, спустілий (про дім, вулицю і т. ін.). 6. *перен.* Відірваний, далекий від життя, від дійсності (про твори, тематику); неактуальний. // Невиразний, необразний, блідий (про слово, мову). 7. *грам.* Який стосується різноманітних явищ, предметів, що не належать до живих істот.

НЕЖИЛИ́Й, -а́, -е́. 1. У якому ніхто не живе. // Власт. приміщенню, у якому ніхто не живе. *Нежилий дух.* 2. Не придатний, не пристосований, не признач. для життя людей.

НЕЖИ́РНИЙ, -а, -е. З малою кількістю жиру; пісний. *Нежирне м'ясо.*

НЕЖИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **нежи́рний**.

НЕЖИТЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Такий, в якому не живуть. 2. Який не пристосований для проживання.

НЕЖИТТЄ́ВИЙ, -а, -е, **НЕЖИТТЬОВИ́Й**, -а́, -е́. 1. Якого не можна чи не варто запроваджувати в життя, позбавлений життєвої необхідності. 2. Відірваний, далекий від життя, від дійсності.

НЕЖИТТЄ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **нежиттє́вий**.

НЕЖИТТЄЗДА́ТНИЙ, -а, -е. Не здатний зберігати і підтримувати життя (про живі організми).

НЕЖИТТЄЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нежиттєзда́тний**.

НЕЖИТТЬОВИ́Й *див.* **нежиттє́вий**.

НЕ́ЖИТЬ, -ю, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки носа, що супроводжується слизисто-гнійними виділеннями, іноді чханням.

НЕЖІНО́ЧИЙ, -а, -е. Не властивий жінкам.

НЕЖІНО́ЧНИЙ, -а, -е. Позбавлений жіночності.

НЕЖІНО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нежіно́чний**.

НЕЖОНА́ТИЙ, -а, -е. Який не одружився, не має дружини; неодружений. // *у знач. ім.* **нежона́тий**, -того, *ч.* Неодружений чоловік; холостяк.

НЕЖУ́ЙНІ, -их, *ім.* Підряд тварин ряду парнокопитих: бегемоти та свині.

НЕЖУРБЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **нежурли́вий**.

НЕЖУРЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який не сумує, не тужить, не журиться, має веселу вдачу.

НЕЗ'ЯВЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **нея́вка**.

НЕЗААНГАЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Безсторонній, нейтральний.

НЕЗААНГАЖО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаангажо́ваний**.

НЕЗАБА́ВКИ, *присл.*, *діал.* Незабаром.

НЕЗАБА́ВНО, *присл.*, *діал.* Незабаром.

НЕЗАБА́ВОМ, *присл.*, *діал.* Незабаром.

НЕЗАБА́РВЛЕНИЙ, -а, -е. Який не має ніякого забарвлення; безбарвний. *Незабарвлена рідина.*

НЕЗАБА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, відбувається за короткий відтинок часу. 2. Який вміє швидко робити, здійснювати що-небудь.

НЕЗАБА́РОМ, *присл.* Через деякий час, невеликий період після чого-небудь. // Через короткий відтинок часу; трохи згодом. // У найближчому майбутньому; скоро. // *у знач. присудк. сл.* Скоро.

НЕЗАБЕЗПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який не має достатніх засобів до існування. // Який характеризується відсутністю достатніх засобів до існування. ** **Незабезпе́чена заборго́ваність** – перевищення кредиторської заборгованості підприємства, фірми по позичках над її забезпеченням у вигляді ліквідних активів, власних коштів. **Незабезпе́чені креди́ти** – кредити, які мають забезпечення у вигляді ліквідної застави, реальна вартість якої становить менш як 60 % суми кредитної заборгованості.

НЕЗАБЕЗПЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незабезпе́чений**.

НЕЗАБЕЗПЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Відсутність забезпечення чим-небудь.

НЕЗАБОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Не вкритий болотами.

НЕЗАБОЛО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **незаболо́чений**.

НЕЗАБОРО́НЕНИЙ, -а, -е. Якого не заборонили; дозволений.

НЕЗАБОРОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Не оброблений бороною.

НЕЗАБОРОНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаборonóваний**.

НЕЗАБРУ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Який нічим не забруднений; чистий.

НЕЗАБРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Не вкритий бруком (про вулицю, дорогу і т. ін.).

НЕЗАБРУКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незабруко́ваний**.

НЕЗАБУ́ДКА, -и, *ж.* 1. Трав'яниста рослина з дрібними голубими квітками. 2. Квітка цієї рослини.

НЕЗАБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Не зайнятий будівлями (про місце, ділянку і т. ін.).

НЕЗАБУДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незабудо́ваний**.

НЕ́ЗАБУДЬ, -і, *ж.* 1. Щось пам'ятне, згадка. ** **На не́забудь** – на згадку. 2. *діал.* Незабудка.

НЕЗАБУР'Я́НЕНИЙ, -а, -е. На якому нема бур'яну (про земельну ділянку і т. ін.). // Серед якого не росте бур'ян (про сільськогосподарські культури).

НЕЗАБУР'Я́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незабур'я́нений**.

НЕЗАБУ́ТИЙ, -а, -е. Який добре зберігся в пам'яті, про якого пам'ятають. // *у знач. ім.* **незабу́ті**, -тих, *мн.* Ті, кого пам'ятають.

НЕЗАБУТНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **пам'ятли́вий**.

НЕЗАБУ́ТНІЙ, -я, -є. Якого не можна забути через його важливість, значимість і т. ін.; пам'ятний. // Гідний довгої пам'яті. // Який назавжди збережеться в пам'яті. // Який надовго, глибоко запам'ятався. // *у знач. ім.* **незабу́тнє**, -нього, *с.* Те, що не забувається, що надовго, глибоко запам'яталося.

НЕЗАБУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Неможливість забути, незгладимість у пам'яті.

НЕЗАБУ́ТНЬО. Присл. до **незабу́тній**.

НЕЗАВА́ДНИЙ, -а, -е. Який не є перешкодою.

НЕЗАВВА́ЖЛИВО, **НЕЗАВВА́ЖНО**, *присл.*, *діал.* Непомітно.

НЕЗАВВА́ЖНО *див.* **незавва́жливо**.

НЕЗАВЕ́РШЕНИЙ, -а, -е. Не доведений до кінця; незакінчений. ** **Незаве́ршене виробни́цтво** – продукція (роботи), яка не пройшла усіх стадій, передбачених технологічним процесом. **Незаве́ршені гриби́** – група вищих грибів, яка об'єднує види, що розмножуються лише нестатевими спорами – конідіями.

НЕЗАВЕ́РШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незаве́ршений**.

НЕЗАВИ́ДНИЙ, -а, -е. Який нікого не приваблює зовнішніми рисами, внутрішніми особливостями, діловими якостями і т. ін. // Якому не можна позаздрити; поганий.

НЕЗАВИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незави́дний**.

НЕЗАВИ́ДНО. Присл. до **незавидний**.

НЕЗАГАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не є загартованим.

НЕЗАГАРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **незагарто́ваний**.

НЕЗАГАСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **незагаса́ючий**.

НЕЗАГАСА́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який постійно горить, ніколи не загасає. 2. *перен.* Який не ослаблюється, не минає, не втрачає з часом своєї сили.

НЕЗАГА́СНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **незагаса́ючий**.

НЕЗАГА́СНІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **незага́сний**.

НЕЗАГНУ́ЗДАНИЙ, -а, -е. 1. Який не має вудил у роті (про коня). 2. *перен.* Якого не можна нічим стримати, приборкати.

НЕЗАГНУ́ЗДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незагну́зданий**.

НЕЗАГО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Який ще не загоївся, не зарубцювався (про рану). 2. *перен.* Який ще не пройшов, не зменшився (про переживання, щось тяжке, неприємне і т. ін.). *Незагоєна рана.*

НЕЗАГО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаго́єний**.

НЕЗАГО́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який не загоюється, не піддається лікуванню (про рану). 2. *перен.* Який не може пройти, зменшитися (про горе, щось тяжке, неприємне і т. ін.); постійний. *Незагойне горе.*

НЕЗАГО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаго́йний**.

НЕЗАГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Не покритий загаром; білий.

НЕЗАГОРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **незагорі́лий**.

НЕЗАГРО́ЗЛИВИЙ, -а, -е. Який не становить загрози для кого-, чого-небудь. // Який не викликає серйозних побоювань. *Незагрозливий хворий.*

НЕЗАГРО́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **незагро́зливий**.

НЕЗАГРО́ЗЛИВО. Присл. до **незагро́зливий**.

НЕЗАДІ́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Якого не долучено до активної роботи. 2. Якого не введено в експлуатацію.

НЕЗАДІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаді́яний**.

НЕЗАДО́ВГО, *присл.* 1. *перед чим, до чого.* За короткий відтинок часу перед чим-небудь. 2. *діал.* Скоро.

НЕЗАДОВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не відповідає певним вимогам; поганий.

НЕЗАДОВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незадові́льний**.

НЕЗАДОВІ́ЛЬНО. Присл. до **незадові́льний**.

НЕЗАДОВО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який відчуває незадоволення ким-, чим-небудь. // Який виражає незадоволення.

НЕЗАДОВО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незадово́лений**.

НЕЗАДОВО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Почуття і стан невдоволення ким-, чим-небудь.

НЕЗАДОВО́ЛЕНО. Присл. до **незадово́лений**.

НЕЗА́ЗДРИЙ, -а, -е. Те саме, що **неза́здрісний**.

НЕЗА́ЗДРІСНИЙ, -а, -е. Який не заздрить, не схильний до заздрощів.

НЕЗА́ЗДРІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неза́здрісний**.

НЕЗА́ЗДРІСНО. Присл. до **неза́здрісний**.

НЕЗАЗЕ́МЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Не з'єднаний із землею.

НЕЗАЗЕ́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого не з'єднують із землею.

НЕЗАІНТЕРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не має користі від кого-, чого-небудь, не зв'язаний з кимсь, чимсь якоюсь вигодою.

НЕЗАІНТЕРЕСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаінтересо́ваний**.

НЕЗА́ЙВИЙ, -а, -е. Який може бути корисним, потрібним, використаним.
НЕЗА́ЙМАНА, -ої, *ж.* Цнотлива дівчина; дівчина, яка не мала статевих зносин; дівчина, у якої збережена дівоча пліва.
НЕЗА́ЙМАНИЙ, -а, -е. // Який не втратив своєї принадності (про красу, вроду і т. ін.); свіжий. 3. Який не мав статевих зносин; цнотливий. 4. *перен.* Якому не властиві нечесні наміри і вчинки, чистий у моральному відношенні; правдивий, непорочний. // Пройнятий чистотою, чесністю і т. ін. 5. *рідко.* Якого не можна похитнути, порушити і т. ін.
НЕЗА́ЙМАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незайманий**.
НЕЗА́ЙМАНО. Присл. до **незайманий**.
НЕЗАЙМА́НЩИНА, -и, *ж.* Земля, якої ще ніхто не обробляв.
НЕЗАЙМИ́СТИЙ, -а, -е. Який не має здатності загорятися.
НЕЗАЙМИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **незаймистий**.
НЕЗА́ЙНЯТИЙ, *рідко* **НЕЗА́НЯТИЙ**, -а, -е. 1. Який пустує, не використовується (про приміщення, місце і т. ін.). *Незайнята машина.* 2. *розм.* Не завантажений роботою (про людину); вільний.
НЕЗА́ЙНЯТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **незайнятий**. 2. Наявність працездатного населення, що за різних причин не зайняте у виробництві.
НЕЗАКІ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Не доведений до кінця; незавершений.
НЕЗАКІ́НЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незакінчений**.
НЕЗАКО́ННИЙ, -а, -е. Який забороняється законом, порушує закон. // Який суперечить законові, йде врозріз із ним. // Не оформлений юридично; позашлюбний.
НЕЗАКО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаконний**.
НЕЗАКО́ННО. Присл. до **незаконний**.
НЕЗАКОННОНАРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Народжений від батьків, що не перебувають у юридично оформленому шлюбі; позашлюбний. 2. *перен.* Що виник усупереч існуючим правилам, звичайному порядку.
НЕЗАКОННОНАРО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаконнонароджений**.
НЕЗАКОНОМІ́РНИЙ, -а, -е. Не обумовлений законом; який здійснюється випадково.
НЕЗАКОНОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незакономірний**.
НЕЗАКОНОМІ́РНО. Присл. до **незакономірний**.
НЕЗАКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Якого не закрили; відкритий. 2. Який нічим не обмежений. 3. *перен.* Відкритий для усього загалу.
НЕЗАКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не закріпили чимнебудь. 2. Якого не закріпили за кимось, чимось.
НЕЗАКРІ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незакріплений**.
НЕЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. *від кого – чого і без додатка.* Який не залежить від кого-, чого-небудь, не підкоряється комусь, чомусь. // Самостійний, рішучий у поведінці, діях і т. ін. (про вдачу, характер людини). // Який виражає або свідчить про самостійність у поведінці, вчинках і т. ін. ** **незале́жна експерти́за** – експертиза, яка не залежить від органів, установ, посадових осіб і громадян, що зацікавлені в результатах. 2. Самостійний у міжнародних відносинах та у внутрішніх справах; суверенний.
НЕЗАЛЕ́ЖНИК, -а, *ч., політ.* Член української дрібнобуржуазної партії, що діяла в 1918 – 1920 рр.
НЕЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незалежний**. *Майдан Незалежності.*
НЕЗАЛЕ́ЖНО. Присл. до **незалежний**. ** **незале́жно від**, *прийм., із род. в.* – уживається для позначення предметів, явищ, понять, які не беруться до уваги під час розгортання дії.
НЕЗАЛИВНИ́Й, -а́, -е́, *с. г.* Який не заливається водою під час повені.
НЕЗАЛЮ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Не заповнений, не заселений людьми.
НЕЗАМАСКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Без маскування. 2. *перен.* Неприхований; явний.
НЕЗАМАСКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незамаскований**.
НЕЗАМАСКО́ВАНО. Присл. до **незамаскований**.
НЕЗАМЕРЗА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не замерзає взимку, не покривається льодом (про поверхню водоймища, ріки і т. ін.). *Незамерзаюча гавань.*
НЕЗАМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. Який не замерз, не покрився шаром льоду (про поверхню водоймищ, віконних шибок і т. ін.). // Який не перетворився в лід (про рідину). // Який не затвердів від морозу.
НЕЗАМІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **незаміжня**.
НЕЗАМІ́ЖНЬО. Присл. до **незаміжня**.
НЕЗАМІ́ЖНЯ, -іжньої, **НЕЗАМУ́ЖНЯ**, -ньої, *тільки ж.* Яка не виходила заміж, не перебуває в шлюбі.
НЕЗАМІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Дуже потрібний, підходящий. // *у чому і без додатка.* Який має велике значення; дуже важливий. ** **незамі́нні амінокисло́ти** – необхідні для нормальної життєдіяльності організму людини і тварин амінокислоти, які не синтезуються в ньому. 2. Якого не можна замінити, відновити, поповнити і т. ін., рівноцінного якому не можна знайти.
НЕЗАМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незамінний**.
НЕЗАМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Якого не заміщали.
НЕЗА́МКНЕНИЙ, **НЕЗА́МКНУТИЙ**, -а, -е. 1. Не зачинений на замок, ключ, засув і т. ін. (про двері, шухляду і т. ін.). // Двері якого не зачинені на замок, ключ, засув і т. ін. 2. У якого не з'єднані кінці, крайні частини (про коло, ланцюг і т. ін.); розірваний.
НЕЗА́МКНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незамкнений**.
НЕЗА́МКНУТИЙ *див.* **незамкнений**.
НЕЗА́МКНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **незамкнутість**.
НЕЗАМО́ЖНИЙ, -а, -е. Який має невеликі достатки; матеріально погано забезпечений; бідний. // *у знач. ім.* **незамо́жні**, -них, *мн.* Ті, що мають невеликі достатки. // Який характеризується невеликими достатками. *Незаможне життя.*
НЕЗАМО́ЖНИК, -а, *ч.* Незаможний селянин, бідняк у період до колективізації села.
НЕЗАМО́ЖНИЦТВО, -а, *с., збірн.* Незаможні селяни, бідняки.
НЕЗАМО́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **незаможник**. // Належний незаможникові, незаможникам.
НЕЗАМО́ЖНИЦЯ, -і. *Жін.* до **незаможник**.
НЕЗАМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Погана матеріальна забезпеченість.
НЕЗАМОЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна замолити.
НЕЗАМУ́ЖНЯ *див.* **незаміжня**.
НЕЗА́НЯТИЙ *див.* **незайнятий**.
НЕЗАПАМ'Я́ТНИЙ, -а, -е. Дуже давній (про час).
НЕЗАПЕРЕ́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Якого не можна заперечити, який не допускає ніякого сумніву, заперечення.
НЕЗАПЕРЕ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **незаперечливий**.
НЕЗАПЕРЕ́ЧНЕ, *присл., діал.* Те саме, що **незаперечно**.
НЕЗАПЕРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не викликає сумніву, заперечення; явний; очевидний. // *у знач. присудк. сл.* // Який не допускає ніякого сумніву, заперечення.
НЕЗАПЕРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаперечний**.
НЕЗАПЕРЕ́ЧНО. Присл. до **незаперечний**.
НЕЗАПЕЧА́ТАНИЙ, -а, -е. Не скріплений печаткою. // *розм.* Якого хто-небудь не заклеїв (про конверт).
НЕЗАПЛА́КАНИЙ, -а, -е. На якому нема слідів сліз (про обличчя, очі). // На очах якого нема сліз (про людину).
НЕЗАПЛАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, якого не намічено за планом; непередбачений. *Незапланована зустріч.*
НЕЗАПЛАНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незапланований**.
НЕЗАПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не заплів (про волосся). *Незаплетені коси.* // З розплетеним волоссям (про людину).
НЕЗАПЛІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Нездатний давати плоди або потомство.
НЕЗАПЛІ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незапліднений**.
НЕЗАПЛЯ́МЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **незаплямований**.
НЕЗАПЛЯ́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **незаплямлений**.
НЕЗАПЛЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого ніхто нічим не зганьбив, не ославив; чистий.
НЕЗАПЛЯМО́ВАНІСТЬ, ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаплямований**.
НЕЗАПРИМІ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Непомітний.
НЕЗАПРОГРАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Не передбачений програмою, планом.
НЕЗАПРОГРАМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незапрограмований**.
НЕЗАРА́ЗЛИВИЙ, **НЕЗАРА́ЗНИЙ**, -а, -е. Який не має здатності передаватися іншому (про хворобу). // Уражений хворобою, що не передається іншому (про людину, тварину).
НЕЗАРА́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **незаразливий**.
НЕЗАРА́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **незаразливий**.
НЕЗАРА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаразний**.
НЕЗАРЕЄСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не зареєстрували.
НЕЗАРЕЄСТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незареєстрований**.
НЕЗАРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не придбав хто-небудь працею (про гроші, речі і т. ін.).
НЕЗАРО́СЛИЙ, -а, -е. 1. Не вкритий якою-небудь рослинністю (про місцевість і т. ін.). 2. Який не заріс волоссям.
НЕЗАРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. У якого не вклали заряду, який не має заряду (про вогнепальну зброю). 2. Не готовий до дії (про який-небудь апарат). 3. Який не має електричного заряду.
НЕЗАРЯ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім до **незаряджений**.
НЕЗАСВО́ЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не засвоюють. 2. Якого не можна засвоїти.
НЕЗАСВО́ЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незасвоюваний**.
НЕЗАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Не зайнятий поселеннями, людьми (про країну, місцевість і т. ін.). *Незаселена долина.* // У якому ніхто не живе (про приміщення); нежилий.
НЕЗАСЕ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаселений**.
НЕЗАСІ́ДЛАНИЙ, -а, -е. Без сідла (про коня, мула і т. ін.).
НЕЗАСІ́ДЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незасідланий**.
НЕЗАСІ́ЯНИЙ, -а, -е. На якому нічого не посіяли, нема посівів (про землі).
НЕЗАСІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незасіяний**.
НЕЗАСКИРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не склали в скирту (про снопи, сіно, солому і т. ін.).
НЕЗАСКИРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаскиртований**.
НЕЗА́СКЛЕНИЙ, -а, -е. Без скла (про вікна і т. ін.).
НЕЗА́СКЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незасклений**.
НЕЗАСЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Який не відповідає чиїм-небудь заслугам, особливостям, учинкам, поведінці і т. ін.; несправедливий.
НЕЗАСЛУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незаслужений**.
НЕЗАСЛУ́ЖЕНО. Присл. до **незаслужений**.
НЕЗАСПОКО́ЄНИЙ, -а, -е. У якого відсутня заспокоєність, заспокоєння.
НЕЗАСПОКО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність заспокоєності, заспокоєння; неспокій.
НЕЗАСТЕ́БНУТИЙ, -а, -е. З розхристаними полами (про одяг). // Не з'єднаний, не скріплений чимнебудь.
НЕЗАСТЕ́БНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **незастебнутий**.
НЕЗАСТЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого нічим не накрито (про стіл, постіль і т. ін.).
НЕЗАСТЕ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незастелений**.
НЕЗАСТОСО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не застосували.
НЕЗАСТОСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незастосований**.
НЕЗАСТОСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна застосувати, використати.
НЕЗАСТОСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незастосовний**.
НЕЗАСТОСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Якого не застосовують, якого неможна застосувати.
НЕЗАСТОСУВА́ННЯ, -я, *с.* Відмова від застосування чого-небудь, невживаність. *Незастосування сили.*
НЕЗАСТРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не застрахував хто-небудь. *Незастраховане майно.*
НЕЗАСТРАХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незастрахований**.
НЕЗАСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Якого не застругали.
НЕЗАСУ́НЕНИЙ, -а, -е. Якого не засунули.
НЕЗАСУ́НУТИЙ, -а, -е. Те саме, що **незасунений**.
НЕЗАТА́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Такий, якого не вміщено, не укладено в тару.
НЕЗАТА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незатарений**.
НЕЗАТЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Який не зник, не стерся, залишився помітним (про сліди); свіжий. 2. *перен.* Який завжди зберігатиметься в пам'яті; незабутній. // Про якого ще не забули. 3. *перен.* Який залишився своєрідним, оригінальним (про мову, думки і т. ін.).
НЕЗАТЕ́РТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **незатертий**.
НЕЗАТИ́ШНИЙ, незатишна, незатишне. 1. Не захищений від вітру, течії і т. ін. 2. *перен.* Сповнений неспокою, тривоги і т. ін. 3. Незручний, невпорядкований для життя чи перебування в ньому.
НЕЗАТИ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незатишний**.
НЕЗАТИ́ШНО. Присл. до **незатишний** 2, 3. // *у знач. присудк. сл.*
НЕЗАТІ́НЕНИЙ, -а, -е. Якого ніщо не затінює, не покриває тінню.
НЕЗАТО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не залила вода (про місцевість).
НЕЗАТО́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого не затоплює, не заливає вода (про місцевість).
НЕЗАТО́ПЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **незатоплюваний**.
НЕЗАТРЕ́БУВАНИЙ, -а, -е. Якого не вимагає адресат (про вантаж, лист і т. ін.). ** **незатре́бувані вкла́ди** – грошові вклади, не затребувані протягом строку, який перевищує реальну тривалість життя вкладника.
НЕЗАТРЕ́БУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незатребуваний**.
НЕЗАТРУ́ДНЕНИЙ, -а, -е, *зах.* Безробітний.
НЕЗАТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не затулили.
НЕЗАТУХА́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який не перестає горіти. 2. *фіз.* Який має постійну амплітуду (про коливання).
НЕЗАТЬМА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Який не затьмарився, не став темним; ясний, чистий. 2. *перен.* Нічим не засмучений; безтурботний.
НЕЗАТЬМА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незатьмарений**.
НЕЗАФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не зафарбували.
НЕЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Не готовий до оборони, захисту від нападу, удару, ворожих дій і т. ін. *Незахищений тил.* // Який не охороняється, не оберігається і т. ін. від чого-небудь небезпечного, небажаного. 2. Який не має прикриття, захисту і т. ін. від несприятливих, шкідливих дій, впливів чогонебудь. // *тех.* Який не має оболонки чи спеціального пристосування і т. ін., що гарантувало б безпеку в разі зіткнення або дотику.
НЕЗАХИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незахищений**.
НЕЗАХИ́ЩЕНО, *присл.* Беззахисно, довірливо.
НЕЗАЦІКА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Який не виявляє зацікавленості до кого-, чого-небудь. 2. Не пов'язаний з матеріальними вигодами в якій-небудь справі.
НЕЗАЦІКА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незацікавлений**.
НЕЗАЦІКА́ВЛЕНО. Присл. до **незацікавлений** 1.
НЕЗАЧЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого ніхто не чіпав, до якого ніхто не торкався. 2. *перен.* На якого ніхто не звернув уваги, не торкнувся побіжно у розмові, викладі і т. ін.
НЕЗАЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не зачесав (про волосся). // Який не зачесав волосся (про людину).
НЕЗАЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не зачинив (про двері, шухляду, вікно і т. ін.); відчинений.
НЕЗАШИФРО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не зашифрували.
НЕЗАШИФРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незашифрований**.
НЕЗАШПАКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не зашпаклювали.
НЕЗАШТО́РЕНИЙ, -а, -е. Не прикритий шторою, шторкою.
НЕЗАШТО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незашто-**

рений.

НЕЗАЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не заявили.

НЕЗБАГА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не збагатили.

НЕЗБА́ГНЕНИЙ, -а, -е. Якого не збагнули, не зрозуміли.

НЕЗБАГНЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна збагнути, зрозуміти, осягнути; незрозумілий. // *у знач. ім.* **незбагне́нне**, -ного, *с.* Те, чого не можна збагнути, зрозуміти, осягнути. // Сильний, великий і т. ін. щодо свого вияву, прояву; надзвичайний.

НЕЗБАГНЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незбагне́нний**.

НЕЗБАГНЕ́ННО. Присл. до **незбагне́нний**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕЗБАЛАНСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Що характеризується порушенням, відсутністю необхідного співвідношення з чим-небудь або між складовими частинами чого-небудь. 2. Не поставлений в необхідний зв'язок, не узгоджений з чим-небудь.

НЕЗБАЛАНСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незбалансо́ваний**.

НЕЗБАЛАНСО́ВАНО. Присл. до **незбалансо́ваний**.

НЕЗБИ́РАНИЙ, -а, -е. У якому не відділено вершки (про молоко).

НЕЗБІ́Г, -у, *ч.* Невідповідність між чим-небудь.

НЕЗБІ́ЖНИЙ, -а, -е. Який не збігається з чим-небудь.

НЕЗБІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незбі́жний**.

НЕЗБО́РЕНИЙ, -а, -е. Якого не зміг перемогти, скорити, зборoти хто-небудь; непереможений.

НЕЗБО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незбо́рений**.

НЕЗБОРИ́МИЙ, -а, -е. Якого не можна перемогти, скорити, зборoти; міцний, нездоланний. // Якого не можна подолати, перебороти, утамувати і т. ін.; дуже сильний.

НЕЗБОРИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **незбори́мий**.

НЕЗБОРИ́МО. Присл. до **незбори́мий**.

НЕЗБО́РНИЙ, -а, -е, *ритор.* Те саме, що **незбори́мий**.

НЕЗБО́РНО, *ритор.* Присл. до **незбо́рний**.

НЕЗБУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який не є збудженим.

НЕЗБУ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який не здатен збуджуватися.

НЕЗБУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **незбу́дливий**.

НЕЗБУ́ТНІЙ, -я, -є. 1. Який не може здійснитися, збутися; нездійсненний. 2. Який не минає, від якого важко звільнитися, якого важко позбутися.

НЕЗБУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незбу́тній**.

НЕЗВАЖА́ЮЧИ, *прийм., із знах. в., у спол. з прийм.* **на**. Уживається для позначення предметів, явищ, понять, всупереч яким відбувається дія.

НЕЗВА́НИЙ, -а, -е. Який з'являється, приходить і т. ін. без запрошення; непроханий. *Незваний гість.* // На якого не чекає, не сподівається хто-небудь; небажаний. // Який несподівано вторгається куди-небудь (про ворогів).

НЕЗВА́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незва́ний**.

НЕЗВА́НО. Присл. до **незва́ний**.

НЕЗВИ́КЛИЙ, -а, -е. 1. *до чого і без додатка.* Який не звик до чого-небудь. 2. Не такий, як завжди; до якого не звик хто-небудь; незвичний, незвичайний.

НЕЗВИ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **незви́клий**.

НЕЗВИ́КЛО. Присл. до **незви́клий**.

НЕЗВИТЯ́ЖНИЙ, -а, -е, *уроч.* Якого не можна перемогти; відважний, доблесний, непереможний.

НЕЗВИЧА́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який відрізняється від інших; не такий, як усі, як в усіх; особливий. // Не такий, як завжди. // *у знач. ім.* **незвича́йне**, -ного, *с.* Те, що є не таким, як завжди. // Дуже великий, сильний щодо ступеня вияву, прояву; надзвичайний. // Який вирізняється з-поміж інших здібностями, талантом, розумом і т. ін.; видатний. // Важливий своїм значенням; знаменний. // Нехарактерний для кого-, чого-небудь, невластивий комусь, чомусь; дивний. 2. *розм.* Який не дотримується звичаю, порушує правила ввічливості, чемності і т. ін. // Який виражає грубість, неввічливість, непристойність або свідчить про них.

НЕЗВИЧА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незвича́йний** 1.

НЕЗВИЧА́ЙНО. Присл. до **незвича́йний**. // *у знач. присудк. сл.* Не прийнято.

НЕ́ЗВИЧКА, -и, *ж.* Відсутність звички до чого-небудь.

НЕЗВИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. До якого не звик хто-небудь, який не ввійшов у звичку. 2. *з інфін., до чого.* Який не звик до чого-небудь, який не має навичок у чому-небудь. 3. *розм.* Те саме, що **незвича́йний** 1.

НЕЗВИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незви́чний**.

НЕЗВИ́ЧНО. 1. Присл. до **незви́чний**. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. присудк. сл.* Дивно.

НЕЗВІ́ДАНИЙ, -а, -е. Який не підлягав вивченню, дослідженню; невідомий. // *у знач. ім.* **незві́дане**, -ного, *с.* Те, що не підлягало вивченню, дослідженню. // Про якого ніхто не знає; незнаний. // Якого не зазнав, не пережив хто-небудь. // *у знач. ім.* **незві́дане**, -ного, *с.* Те, чого не зазнав, не пережив хто-небудь.

НЕЗВІ́ДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незві́даний**.

НЕЗВІ́ДАНО. Присл. до **незві́даний**.

НЕЗВІ́ЛЬНЕНИЙ, -а, -е. Якого не звільнили.

НЕЗВОРУ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна зрушити з місця. 2. Який не може бути порушений; абсолютний, цілковитий. 3. Якого не можна похитнути; непохитний.

НЕЗВОРУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незвору́шний**.

НЕЗВОРУ́ШНО. Присл. до **незвору́шний**.

НЕЗВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. У якого не з'єднані, не стягнуті чим-небудь руки, ноги. 2. Позбавлений зв'язку; роз'єднаний, окремий. *Незв'язані слова.*

НЕЗВ'Я́ЗНИЙ, -а, -е. Позбавлений послідовності, логічного зв'язку (про думки, мову і т. ін.); безладний.

НЕЗВ'Я́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незв'я́зний**.

НЕЗВ'Я́ЗНО. Присл. до **незв'я́зний**.

НЕЗГА́НЬБЛЕНИЙ, -а, -е. Якого своїми вчинками, поведінкою не зганьбив, не знеславив хто-небудь.

НЕЗГА́НЬБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незга́ньблений**.

НЕЗГАСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **незгаса́ючий**.

НЕЗГАСА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незгаса́льний**.

НЕЗГАСА́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який не згасає, завжди горить, світить або світиться. *Незгасаючий вогонь.* 2. *перен.* Який не послаблюється, не зникає, не минає (про почуття, вияв чого-небудь і т. ін.); постійний.

НЕЗГАСИ́МИЙ, -а, -е. 1. Який не може згаснути, перестати горіти, світити або світитися. *Незгасимий вогонь.* 2. *перен.* Який не може послабитися, зникнути, минути (про почуття, вияв чого-небудь і т. ін.); дуже сильний. // Який не може втратити значення, цінності для кого-, чого-небудь.

НЕЗГАСИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **незгаси́мий**.

НЕЗГАСИ́МО. Присл. до **незгаси́мий**.

НЕЗГА́СЛИЙ, -а, -е. 1. Який не згас; який горить, світить або світиться. 2. *перен.* Який не послаблюється, не зникає (про почуття, вияв чого-небудь і т. ін.).

НЕЗГА́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **незга́слий**.

НЕЗГА́СНИЙ, -а, -е. 1. Який не згасне, завжди буде горіти, світити або світитися. 2. *перен.* Який ніколи не послабиться, не зникне (про почуття, вияв чого-небудь і т. ін.). // Який ніколи не втратить свого значення. 3. Який не згасає або не згас; який горить, світить або світиться.

НЕЗГА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незга́сний**.

НЕЗГА́СНО. Присл. до **незга́сний**.

НЕЗГИ́ННИЙ, -а, -е. Який не згинається, не гнеться.

НЕЗГИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незги́нний**.

НЕЗГІ́ДЛИВИЙ, -а, -е. З яким важко домовитися, дійти згоди; впертий.

НЕЗГІ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **незгі́дливий**.

НЕЗГІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **незгі́дливий**. 2. *з чим.* Який не відповідає чому-небудь, іде врозріз з чимсь; несумісний. 3. Позбавлений гармонійності, злагодженості (про голоси, звуки, музику і т. ін.).

НЕЗГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незгі́дний**. // Незлагодженість.

НЕЗГІ́ДНО. Присл. до **незгі́дний**.

НЕЗГІ́РШ, *присл., розм.* Те саме, що **незгі́рше**.

НЕЗГІ́РШЕ, *розм.* Присл. до **незгі́рший**.

НЕЗГІ́РШИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Такий, як хто-, що-небудь, подібний до когось, чогось (перев. у порівнянні). 2. Який підходить кому-, чому-небудь, задовольняє чиїсь вимоги; непоганий, хороший.

НЕЗГЛАДИ́МИЙ, -а, -е. 1. Який не може зникнути, стертися і т. ін. 2. *перен.* Який не може стертися з пам'яті; незабутній.

НЕЗГЛАДИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **незглади́мий**.

НЕЗГЛА́ДНИЙ, -а, -е. То саме, що **незглади́мий**.

НЕЗГЛИБИ́МИЙ, -а, -е. Який не має меж; якого важко або неможливо вичерпати; дуже великий, безмежний, безмірний; невичерпний.

НЕЗГОВІ́РЛИВИЙ, -а, -е. З яким важко домовитися про що-небудь; упертий.

НЕЗГОВІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **незгові́рливий**.

НЕЗГО́ДА, -и, *ж.* 1. Відсутність взаєморозуміння, мирних стосунків, злагоди між ким-небудь; чвари, розлад. 2. Розбіжність у поглядах, думках, світоглядах і т. ін. // Відсутність погодженості в чому-небудь. 3. Негативна відповідь на що-небудь, заперечення чого-небудь, непогодженість із чимсь; відмова. // *у знач. присудк. сл.* Відмовлятися, не погоджуватися. 4. Нещастя, біда, труднощі в чому-небудь.

НЕЗГО́ДЕН *див.* **незго́дний**.

НЕЗГО́ДИНА, -и, *ж., діал.* Нещастя, біда, труднощі у чому-небудь.

НЕЗГО́ДЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **незго́дний** 2, 3.

НЕЗГО́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **незго́дливий**.

НЕЗГО́ДЛИВО. Присл. до **незго́дливий**.

НЕЗГО́ДНИЙ, НЕЗГО́ДЕН, -дна, -дне. 1. Який не поділяє думок, поглядів кого-небудь, не погоджується з кимсь, чимсь. 2. *на що і без додатка.* Який не дає, не виявляє згоди на що-небудь, не погоджується зробити, прийняти щось. 3. Який свідчить про відсутність мирних стосунків, злагоди, погодженості між ким-небудь.

НЕЗГО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незго́дний**.

НЕЗГО́ЙНИЙ, -а, -е. Який не може загоїтися, зникнути і т. ін.

НЕЗГО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незго́йний**.

НЕЗГРА́БА, -и, *ч. і ж., розм.* 1. Незграбна людина. // Уживається як лайливе слово. 2. Те, що зроблене грубо, без смаку.

НЕЗГРА́БНИЙ, -а, -е. 1. Який має непропорційну, недоладну будову, неструнку фігуру і т. ін. // Який не має спритності й легкості у рухах; неповороткий, вайлуватий. // Який свідчить про чиюсь неспритність, неповороткість. // Нездатний швидко рухатися, повертатися і т. ін. (про судно, машину і т. ін.). 2. Позбавлений легкості, витонченості; зробл. грубо, без смаку (про предмети); грубий. // Зробл. неакуратно, невміло. // Який погано приходиться, завеликий на кого-небудь, невдало пошитий (про одяг, взуття). 3. Позбавлений майстерності, влучності, дотепності і т. ін. (про мову, твір і т. ін.). // Який не має логічного зв'язку, послідовності і т. ін.; безладний. 4. Невміло, невдало виявлений.

НЕЗГРА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незгра́бний**.

НЕЗГРА́БНО. Присл. до **незгра́бний**.

НЕЗГРА́ЙНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється, проходить і т. ін. недружно, неорганізовано, незлагоджено.

НЕЗГРА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незгра́йний**.

НЕЗГРА́ЙНО. Присл. до **незгра́йний**.

НЕЗГУ́БНИЙ, -а, -е. Якого неможливо знищити. *Незгубне життя.*

НЕЗГУ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незгу́бний**.

НЕЗДА́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Нездатний, невмілий. // Бездарний, невдалий.

НЕЗДА́ЛО, *діал.* Присл. до **незда́лий**.

НЕЗДА́РА, -и, *ч. і ж., розм.* Людина, яка не має таланту, здібностей до чого-небудь. // Неповоротка, незграбна людина. // Уживається як лайливе слово.

НЕЗДА́ТНИЙ, -а, -е. 1. *на що, до чого, з інфін.* Який не має якостей, властивостей, необхідних для чого-небудь, неспроможний робити щось і т. ін. // *до чого.* Який не має здібностей, нахилу до чого-небудь. 2. *розм., рідко.* Який не годиться для чого-небудь, не відповідає певним вимогам; непридатний.

НЕЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незда́тний** 1.

НЕЗДВИ́ЖНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **нерухо́мий**[1].

НЕЗДВИ́ЖНО, *поет.* Присл. до **нездви́жний**.

НЕЗДЕ́РЖЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який не може чи не вміє стримати, здержати себе від чого-небудь, надмірний у чомусь.

НЕЗДЕ́РЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж., розм.* Властивість за знач. **незде́ржливий**.

НЕЗДЕ́РЖНИЙ, -а, -е. Якого не можна або важко здержати, спинити і т. ін. // Те саме, що **незде́ржливий**.

НЕЗДЕ́РЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незде́ржний**.

НЕЗДЕ́РЖУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Якого не здержує, не спиняє і т. ін. хто-небудь.

НЕЗДЕ́РЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* ім. до **незде́ржуваний**.

НЕЗДЕФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. У якого не змінено форму, розмір під дією зовнішніх сил.

НЕЗДІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який не має здібностей, природного обдарування. 2. *до чого, з інфін.* Який не має якостей, властивостей, необхідних для чого-небудь. // Неспроможний робити, виконувати що-небудь.

НЕЗДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незді́бний**.

НЕЗДІ́ЙСНЕНИЙ, -а, -е. Який не здійснився, не збувся. *Нездійснений намір.*

НЕЗДІЙСНЕ́ННИЙ, -а, -е. Який не може здійснитися, збутися, виконатися. *Нездійсненні мрії.*

НЕЗДІЙСНЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нездійсне́нний**.

НЕЗДІЙСНЕ́ННО. Присл. до **нездійсне́нний**.

НЕЗДІЙСНИ́МИЙ, -а, -е. Якого не можна здійснити, виконати і т. ін.

НЕЗДІЙСНИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **нездійсни́мий**.

НЕЗДІ́ЙСНЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не здійснюється. 2. Який не може здійснитися.

НЕЗДО́БРЕНИЙ, -а, -е. До якого не додано що-небудь для смаку, для поліпшення якості (про їжу, питво і т. ін.).

НЕЗДОГА́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який не здогадується про що-небудь; некмітливий.

НЕЗДОГА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **нездога́дливий**.

НЕЗДОЛА́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна здолати, знищити, підкорити, перебороти і т. ін.; непереможний.

НЕЗДОЛА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нездола́нний**.

НЕЗДОЛА́ННО. Присл. до **нездола́нний**.

НЕЗДО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Безсилий.

НЕЗДОЛЯ́ЩИЙ, -а, -е, *діал.* Слабосилий.

НЕЗДОРО́ВИЙ, -а, -е. 1. *чим і без додатка.* Який страждає на яку-небудь хворобу чи має погане здоров'я; хворий. // Який свідчить про наявність якої-небудь хвороби, відсутність здоров'я. 2. Шкідливий для здоров'я. 3. *перен.* Не такий, як треба; ненормальний.

НЕЗДОРО́ВИТИСЯ, -иться, *безос.* Погано себе почувати, бути хворим; нездужатися.

НЕЗДОРО́ВО. 1. Присл. до **нездоро́вий**. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. присудк. сл.* Шкідливо для здоров'я.

НЕЗДО́РОВ'Я, -я, *с., розм.* Хворобливий стан, нездужання.

НЕЗДУ́ЖАЛИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Який нездужає; хворий. 2. Який не має фізичних сил, міцного здоров'я; кволий, безсилий.

НЕЗДУ́ЖАННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **незду́жати**.

НЕЗДУ́ЖАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Бути хворим, хворіти.

НЕЗДУ́ЖАТИСЯ, -ається, *безос.* Те саме, що **нездоро́витися**.

НЕЗЕМНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який міститься поза Землею (у 1 знач.). *Неземне тіло.* // Не характерний, не властивий Землі. 2. За релігійним уявленням – потойбічний, загробний. // Який обумовлюється дією надприродних сил. // Нереально існуючий. 3. *перен.* Позбавлений усього буденного, грубого; незвичайний. // Який викликає почуття захоплення; чарівний. 4. *перен., розм.* Який переви-

щує звичайний ступінь, міру і т. ін. чого-небудь; надзвичайний, великий.

НЕЗЕРНОВИ́Й, -а́, -е́. Що складається з вимолочених злакових рослин.

НЕЗЖА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який стоїть на пні, якого не зрізали. 2. На якому залишилися на пні злакові рослини (про поле, ділянку). *Незжате поле.*

НЕЗИДІОБЛАСТО́МА, -и, *ж., мед.* Те саме, що **інсулі́но́ма**.

НЕЗИМОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́, *с. г.* Не здатний протистояти морозам та іншим несприятливим умовам зими (про рослини).

НЕЗИЧЛИ́ВИЙ, -а, -е, *до кого і без додатка.* Те саме, що **недоброзичливий**. *Незичлива доля.*

НЕЗИЧЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **незичли́вий**.

НЕЗИЧЛИ́ВО. Присл. до **незичли́вий**.

НЕЗІ́БРАНИЙ, -а, -е. 1. Який залишився незірваним, нескошеним, невивезеним з поля і т. ін. під час збирання врожаю. 2. *перен.* Який не вміє зосереджувати свої думки, увагу, почуття і т. ін. на чому-небудь.

НЕЗІВ'Я́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який не втратив свіжості, зеленого кольору (про рослини). 2. *перен.* Який зберіг свіжість, попередній вигляд.

НЕЗІ́МКНЕНИЙ, -а, -е. Який не зімкнувся, не з'єднався (перев. краями, кінцями).

НЕЗІПСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не зіпсувався; придатний для користування. 2. Який не піддавсь поганим впливам; морально чистий.

НЕЗІПСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незіпсо́ваний**.

НЕЗІПСУ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **незіпсо́ваний** 2.

НЕЗЛА́ГІДНИЙ, -а, -е. Який важко уживається з іншими людьми.

НЕЗЛА́ГІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незла́гідний**.

НЕЗЛА́ГОДА, -и, *ж.* 1. Відсутність взаєморозуміння, мирних стосунків, злагоди між ким-небудь; незгода. 2. *з ким.* Відсутність погодженості, порозуміння з ким-небудь, розбіжність у чомусь. 3. Тривога, хвилювання; неспокій. 4. Відсутність злагодженості, гармонії в чому-небудь; різнобій.

НЕЗЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е. Який не відзначається погодженістю дій, звуків, думок і т. ін.

НЕЗЛА́ГОДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незла́годжений**.

НЕЗЛА́ГОДЖЕНО. Присл. до **незла́годжений**.

НЕЗЛА́МНИЙ, НЕЗЛО́МНИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна розбити, зігнути, зруйнувати і т. ін.; дуже міцний. 2. *у чому і без додатка.* Якого не можна побороти, скорити, зламати і т. ін.; непереможний. // Який свідчить про чию-небудь непереможність, нескореність, незламність. // Якого не можна послабити, придушити, зменшити і т. ін.; наполегливий, завзятий. *Незламна рішучість.* 3. Який виявляє стійкість, твердість, непохитність у намірах, поглядах, вчинках, діях і т. ін.; вірний своїм переконанням; непохитний. // Який свідчить про чию-небудь стійкість, твердість, непохитність у чомусь. // Якого не можна похитнути, зменшити, послабити (про віру, надію і т. ін.); твердий. 4. Якого не можна порушити, розбити, зламати; непорушний. 5. Якого ніхто не може змінити; незмінний.

НЕЗЛА́МНІСТЬ, НЕЗЛО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незла́мний, незло́мний**.

НЕЗЛА́МНО, НЕЗЛО́МНО. Присл. до **незла́мний, незло́мний**.

НЕЗЛЕ́. Присл. до **незли́й**.

НЕЗЛИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не заподіює зла іншим і не схильний до цього; добрий. // Який виражає доброзичливість, прихильність до кого-небудь. 2. Хороший, непоганий.

НЕЗЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не порахували.

НЕЗЛІЧЕ́ННИЙ, -а, -е. Який складається з великої кількості або має, становить велику кількість; незчисленний. // Дуже великий.

НЕЗЛІЧЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незліче́нний**.

НЕЗЛІЧЕ́ННО. Присл. до **незліче́нний**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕЗЛІЧИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **незліче́нний**.

НЕЗЛІЧИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **незліченний**.

НЕЗЛІЧИ́МО. Присл. до **незлічи́мий**.

НЕЗЛІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не злічують. 2. Якого не можна злічити.

НЕЗЛІ́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незлі́чуваний**.

НЕЗЛОБИ́ВИЙ, -а, -е. Який не має, не виявляє злоби; добродушний, лагідний. // Який не містить злоби, не виражає її.

НЕЗЛОБИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **незлоби́вий**.

НЕЗЛОБИ́ВО. Присл. до **незлоби́вий**.

НЕЗЛОБЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **незлоби́вий**.

НЕЗЛОБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **незлобли́вий**.

НЕЗЛОБЛИ́ВО. Присл. до **незлобли́вий**.

НЕЗЛО́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **незлоби́вий**.

НЕЗЛО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незло́бний**.

НЕЗЛО́БНО. Присл. до **незло́бний**.

НЕЗЛО́МНИЙ *див.* **незла́мний**.

НЕЗЛО́МНІСТЬ *див.* **незла́мність**.

НЕЗЛО́МНО *див.* **незла́мно**.

НЕЗЛОПА́М'ЯТНИЙ, -а, -е. Який недовго пам'ятає заподіяні кимось зло, образу.

НЕЗЛОПА́М'ЯТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незлопа́м'ятний**.

НЕЗЛОСТИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **незлоби́вий**.

НЕЗЛОСТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **незлости́вий**.

НЕЗЛОСТИ́ВО. Присл. до **незлости́вий**.

НЕЗМА́ЗАНИЙ, -а, -е. Якого не змазано.

НЕЗМА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Якого не змастили.

НЕЗМА́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **незма́щений**.

НЕЗМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **незми́вний**.

НЕЗМИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Якого важко або неможливо змити. *Незмивна пляма.* 2. *перен.* Якого не можна позбутися, забути, спокутувати. *Незмивна ганьба.*

НЕЗМИ́ВНО. Присл. до **незми́вний**.

НЕЗМИ́ГНО, *присл.* Не мигаючи, не кліпаючи.

НЕ́ЗМИР, -у, *ч.* Чвари, ворожість.

НЕЗМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Який не змінився, такий самий.

НЕЗМІ́НЕНО, *рідко.* Присл. до **незмі́нений**.

НЕЗМІ́ННЕ, *присл., діал.* Те саме, що **незмі́нно**.

НЕЗМІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який не змінюється або не може змінюватись; такий самий. 2. Який є постійним атрибутом кого-, чого-небудь, завжди наявний, звичний для когось; обов'язковий, незмінний. 3. Який не підмінюється, не заміняється і т. ін. ким-, чим-небудь. // Який не проходить, не покидає кого-небудь; постійний. 4. Завжди вірний кому-небудь, своїм принципам, переконанням і т. ін.; відданий. // Який свідчить про вірність, відданість кому-, чому-небудь. 5. *лінгв.* Який не має форм словозміни.

НЕЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незмі́нний**.

НЕЗМІ́ННО. Присл. до **незмі́нний**.

НЕЗМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не може змінюватися. 2. *лінгв.* Який не має форм словозміни. *Незмінювані частини мови.*

НЕЗМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незмі́нюваний**.

НЕЗМІ́РЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **незмі́рний**. *Незмірені простори.*

НЕЗМІРЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **незмі́рний**.

НЕЗМІ́РЕНО. Присл. до **незмі́рений**.

НЕЗМІ́РНИЙ, -а, -е. Якого не можна зміряти, виміряти і т. ін. // Дуже великий щодо сили вияву.

НЕЗМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незмі́рний**.

НЕЗМІ́РНО. 1. Присл. до **незмі́рний**. 2. Набагато, у декілька разів.

НЕЗМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **незмі́рний**.

НЕЗМІ́РЯНО. Присл. до **незмі́ряний**.

НЕЗМІЦНІ́ЛИЙ, -а, -е. Який ще не зміцнів; слабкий.

НЕЗМІ́ШАНИЙ, -а, -е. Якого не змішали.

НЕЗМІ́ШАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незмі́шаний**.

НЕЗМІ́ШУВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не змішують. 2. Якого не можна змішати.

НЕЗМІ́ШУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **незмі́шуваний**.

НЕЗМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Якого не змістили (*див.* **зміща́ти** 1).

НЕЗМІ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незмі́щений**.

НЕЗМІ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не зміщають. 2. Якого не можна змістити.

НЕЗМО́ГА, *присудк. сл.* Неможливо, не можна; нема сил.

НЕЗМОНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не змонтували.

НЕЗМО́РЕНИЙ, -а, -е. Який не зморився, не відчув фізичної втоми; невтомлений.

НЕЗМО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не змочують. 2. Який не змочується, не може бути змоченим.

НЕЗМО́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незмо́чуваний**.

НЕЗМУ́ШЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **невимушений**.

НЕЗМУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **незму́шений**.

НЕЗМУ́ШЕНО, *рідко.* Присл. до **незму́шений**.

НЕЗНА́ВАНИЙ, -а, -е. Якого ніхто ніколи не знав.

НЕЗНАЄ́МИЙ, -а, -е, *заст., поет.* Невідомий.

НЕЗНА́Й, -ю, *ч., заст.* Незнання.

НЕЗНА́ЙДЕНИЙ, -а, -е. Якого не знайшов хто-небудь.

НЕЗНА́ЙКО, -а, *ч. і ж., розм.* Людина, яка нічого не знає або не знає чого-небудь.

НЕЗНАЙО́МЕЦЬ, -мця, *ч.* Незнайомий чоловік.

НЕЗНАЙО́МИЙ, -а, -е. 1. Якого раніше не зустрічав, не знав, не бачив, не чув і т. ін. хто-небудь; невідомий. // Якого не зазнавав, не відчував хто-небудь. 2. *кому, з ким і без додатка.* Який не належить до знайомих кому-небудь людей. // *у знач. ім.* **незнайо́мий**, -мого, *ч.*; **незнайо́ма**, -мої, *ж.* Людина, з якою хто-небудь не підтримує знайомства, не спілкується. 3. *розм., рідко.* До якої не звик хто-небудь; незвичний.

НЕЗНАЙО́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **незнайо́мий** 1.

НЕЗНАЙО́МКА, -и. Жін. до **незнайо́мець**.

НЕЗНА́НИЙ, -а, -е. 1. Якого або про якого не знає хто-небудь; невідомий. // *у знач. ім.* **незна́не**, -ного, *с.* Те, чого або про що не знає хто-небудь. // *поет.* Невластивий кому-, чому-небудь, нехарактерний для когось, чогось. // *поет.* Якого не можна збагнути, зрозуміти, пояснити; таємничий. 2. Якого раніше не зазнавав, не відчував хто-небудь. 3. Дуже великий силою свого вияву і т. ін.; небувалий.

НЕЗНАННЯ́, -я́, *с.* 1. *чого і без додатка.* Відсутність знань, відомостей і т. ін. про кого-, що-небудь, необізнаність у чомусь. 2. *чого.* Відсутність якого-небудь почуття.

НЕЗНА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не належить до знаті. 2. Не видатний, пересічний.

НЕЗНА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незна́тний** 1.

НЕЗНА́ТНО. Присл. до **незна́тний** 2.

НЕЗНАЧНИ́Й, -а́, -е́. 1. Невеликий щодо кількості, розміру, сили вияву т. ін. 2. Який не має великого значення, не заслуговує на особливу увагу; неважливий. // Який не становить суті чого-небудь; неістотний, другорядний. 3. Нічим не визначний; не видатний.

НЕЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незначни́й**.

НЕЗНА́ЧНО. 1. Присл. до **незначни́й** 1. 2. *присл., діал.* Непомітно.

НЕЗНАЧУ́ЩИЙ, -а, -е. Який не має істотного значення; неважливий, несуттєвий.

НЕЗНАЧУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Абстр. ім. до **незна́чущий**.

НЕЗНА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не має достатніх знань, досвіду в чому-небудь. // *у знач. ім.* **незна́ючий**, -чого, *ч.*; **незна́юча**, -чої, *ж.* Людина, яка не має достатніх знань, досвіду в чому-небудь.

НЕЗНИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **незника́ючий**.

НЕЗНИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не зникає, не перестає існувати.

НЕЗНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який не може зникнути.

НЕЗНИЩЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна знищити. *Незнищенна душа.*

НЕЗНИЩЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **незни́щенність**.

НЕЗНИЩЕ́ННО. Присл. до **незнище́нний**.

НЕЗНИ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не знищують. 2. Якого не можна знищити.

НЕЗНИ́ЩУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незни́щуваний**.

НЕЗНІМНИ́Й, -а́, -е́. Такий, якого не можна зняти, відділити. *Незнімні зубні протези.*

НЕЗНО́СНИЙ, -а, -е. Якого важко або неможливо перенести, витерпіти і т. ін.; нестерпний.

НЕЗНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незно́сний**.

НЕЗНО́СНО. Присл. до **незно́сний**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕЗОБРА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не зображають. 2. Якого не можна зобразити.

НЕЗО́РАНИЙ, -а, -е. Якого не зорав хто-небудь (про ниву, поле і т. ін.).

НЕЗО́РЯНИЙ, -а, -е. Що не має зоряної структури, що не складається із зоряної речовини.

НЕЗРА́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *поет.* Якого не зрадив хто-небудь. // Який виражає чию-небудь вірність або свідчить про неї.

НЕЗРАДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Нездатний на зраду; вірний. // Який виражає чию-небудь вірність або свідчить про неї.

НЕЗРАДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **незрадли́вий**.

НЕЗРАДЛИ́ВО. Присл. до **незрадли́вий**.

НЕЗРА́ДНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **незрадли́вий**.

НЕЗРА́ДНО, *поет.* Присл. до **незра́дний**.

НЕЗРАХО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Нелічений, незчисленний.

НЕЗРИ́МИЙ, -а, -е. Якого не можна побачити, неприступний для зору при певних умовах, у певний момент; невидимий. // *у знач. ім.* **незри́ме**, -мого, *с.* Те, чого не можна побачити, що неприступне для зору. // Зовні непомітний, але дія, вплив і т. ін. якого відчувається; прихований. // Якого не можна осягнути, пояснити; таємничий, невідомий. // Який проходить, відбувається, діє і т. ін. непомітно.

НЕЗРИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **незри́мий**.

НЕЗРИ́МО. Присл. до **незри́мий**.

НЕЗРІВНОВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Не зведений до рівноваги. 2. Те саме, що **неврівнова́жений**.

НЕЗРІВНОВА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незрівнова́жений**.

НЕЗРІВНОВА́ЖЕНО. Присл. до **незрівнова́жений**.

НЕЗРІВНОВА́ЖНИЙ, -а, -е. Якого не можна зрівноважити.

НЕЗРІВНЯ́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна ні з ким, ні з чим порівняти, якого не можна перевершити; неперевершений. // Дуже великий. // *із сл.* н і з к и м, н і з ч и м. Винятковий, особливий, незвичайний.

НЕЗРІВНЯ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незрівня́нний**.

НЕЗРІВНЯ́ННО. 1. Присл. до **незрівня́нний**. 2. *у сполуч. з вищ. ст. прикм. та присл.* Набагато, значно.

НЕЗРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який не дозрів, не досяг повної стиглості (про фрукти, овочі, насіння); неспілий. 2. Який не досяг повного розвитку, зрілості, повноліття (про людину). // Характерний для людини, що не досягла зрілості. *Незрілий розум.* 3. *перен.* Позбавлений достатньої майстерності, викінченості; недосконалий. *Незрілий твір.*

НЕЗРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **незрі́лий**.

НЕЗРОЗУМІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна зрозуміти, осмислити. // Якого не знає, не розуміє хто-небудь. // Якого важко розібрати; позбавлений чіткості, виразності; нечіткий, неясний. // Який своїми діями, вчинками, поведінкою викликає подив, здивування (про людину); дивний. // Якого не можна пояснити. 2. Для якого нема причин, підстав; безпідставний.

НЕЗРОЗУМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **незрозумі́лий**.

НЕЗРОЗУМІ́ЛО. Присл. до **незрозумі́лий**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕЗРОСТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не зростає, не збільшується, не досягає вищого ступеня розвитку.

НЕЗРО́ШУВАНИЙ, -а, -е. У якому не запроваджене зрошення або який не зрошується. *Незрошувані землі.* // Який може рости на землях, що не зрошуються. *Незрошувані дерева.*

НЕЗРУЙНО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не зруйнували; який не зруйнувався.

НЕЗРУЙНО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна зруйнувати; який не може зруйнуватися.

НЕЗРУЙНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **незруйно́вний**.

НЕЗРУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Погано пристосований для ко-

ристування ним, перебування в ньому і т. ін.; позбавлений зручності. // Позбавлений звичності, природності (про позу, положення і т. ін.). 2. Який робиться не тоді, коли треба, не відповідає ситуації. 3. Позбавлений вправності, спритності і т. ін.; незграбний. // Який свідчить про чию-небудь невправність, неспритність. 4. Який не підходить для чого-небудь, не задовольняє когось.

НЕЗРУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незру́чний**.

НЕЗРУ́ЧНО. 1. Присл. до **незру́чний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Немає зручності; не задовольняє.

НЕЗРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не зрушив.

НЕЗРУШИ́МИЙ, -а, -е. Якого не можна зрушити.

НЕЗРУ́ШНИЙ, -а, -е. Який залишається на тому самому місці, не рухається; нерухомий. // *рідко.* Який не може рухатися (про людину).

НЕЗРУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незру́шний**.

НЕЗРУ́ШНО. Присл. до **незру́шний**.

НЕЗРЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений здатності бачити; сліпий. // Який свідчить про те, що хтось не бачить. // *у знач. ім.* **незря́чий**, чого. *ч.*; **незря́ча**, -чої, *ж.* Сліпа людина. 2. *перен.* Який не розуміє, не помічає того, що відбувається.

НЕЗРЯ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Стан за знач. **незря́чий**.

НЕЗСУ́НЕНИЙ, -а, -е. Якого не зсунули.

НЕЗСУ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **незсу́нений**.

НЕЗУГА́РНИЙ, -а, -е. 1. *до чого і з інфін.* Який не має навиків до чого-небудь, не вміє робити чогось; нездатний, неспроможний. 2. Який має неприємну зовнішність, непропорційну, недоладну будову і т. ін. (про людину); некрасивий. 3. Непоказний, непривабливий зовні (про предмети); негарний. 4. Невміло, без майстерності зробл., виконаний, пошитий і т. ін.; невдалий. 5. Не такий, як треба; поганий; примітивний.

НЕЗУГА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незуга́рний** 4.

НЕЗУГА́РНО. 1. Присл. до **незуга́рний** 4, 5. 2. *у знач. присудк. сл.* Не так, як треба; погано.

НЕЗЦІЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна вилікувати, зцілити. // *у знач. ім.* **незціле́нний**, -ного, *ч.* Той, кого не можна вилікувати, зцілити.

НЕЗЦІЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незціле́нний**.

НЕЗЦІЛИ́МИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **незціле́нний**. *Незцілимий хворий.* 2. *перен.* Якого не можна позбутися.

НЕЗЦІЛИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **незціли́мий**.

НЕЗЧИСЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **незліче́нний**.

НЕЗЧИСЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **незчисле́нний**.

НЕЗЧИСЛЕ́ННО. Присл. до **незчисле́нний**.

НЕЗЧУ́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *перев. зі сл.* я к, к о л и. Не помітити, не відчути чого-небудь. // Не усвідомити, не збагнути своїх дій, поведінки і т. ін.

НЕЗШИ́ТИЙ, -а, -е. Якого не зшили, не пошили.

НЕЗ'ЯВЛЕ́ННЯ, -я, *с.* Стан, ситуація, коли хтось (щось) кудись (десь) не з'являється.

НЕЗ'ЯСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не з'ясував хто-небудь, який залишається незрозумілим; неясний. 2. Для якого нема причин, підстав; безпричинний, безпідставний.

НЕЗ'ЯСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нез'ясо́ваний**.

НЕЗ'ЯСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна з'ясувати, пояснити.

НЕЗ'ЯСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нез'ясо́вний**.

НЕЗ'ЯСО́ВНО. Присл. до **нез'ясо́вний**.

НЕІДЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є ідеальним, не відповідає поняттю про ідеал; недосконалий.

НЕІДЕА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неідеа́льний**.

НЕІДЕА́ЛЬНО. Присл. за знач. **неідеа́льний**.

НЕІДЕНТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не ідентифікували.

НЕІДЕНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що не є ідентичним; нетотожний.

НЕІДЕНТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неіденти́чний**.

НЕІДЕНТИ́ЧНО. Присл. до **неіденти́чний**.

НЕІЗОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Не відокремлений від чого-небудь; спільний. 2. *тех.* Який не має ізоляції.

НЕІЗОЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неізольо́ваний** 1.

НЕІЗОЛЬО́ВАНО. Присл. до **неізольо́ваний** 1.

НЕІЗОТО́ПНИЙ, -а, -е. Який не є ізотопним, не здійснюється за допомогою ізотопів.

НЕІЗОТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неізото́пний**.

НЕІМУ́ЩИЙ, -а, -е. Який не має достатніх засобів до існування, терпить нестатки; бідний, нужденний. // *у знач. ім.* **неіму́щий**, -щого, *ч.* Людина, яка не має достатніх засобів до існування; бідняк.

НЕІМУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Стна за знач. **неіму́щий**.

НЕІНВАЗИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Характеристика пристрою або процедури, які не проникають у тіло якимнебудь прямим способом. 2. Який має відношення до пухлини або іншого розростання, які є локальними і не поширюються.

НЕІНВАЗИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неінвази́вний**.

НЕІНІЦІАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не виявляє ініціативи, не вміє самостійно розв'язувати що-небудь.

НЕІНІЦІАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неініціати́вний**.

НЕІНІЦІАТИ́ВНО. Присл. до **неініціати́вний**.

НЕІНТЕГРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна інтегрувати.

НЕІНТЕЛІГЕ́НТНИЙ, -а, -е. Якому бракує інтелігентності; неосвічений, некультурний.

НЕІНТЕЛІГЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неінтеліге́нтний**.

НЕІНТЕЛІГЕ́НТНО. Присл. до **неінтеліге́нтний**. *Неінтелігентно поводитися.*

НЕІНТЕНСИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не є інтенсивним; який не дає високу продуктивність.

НЕІНТЕНСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неінтенси́вний**.

НЕІНТЕНСИ́ВНО. Присл. до **неінтенси́вний**.

НЕІНТЕРЕ́СНИЙ, -а, -е. Який не викликає інтересу у кого-небудь; нецікавий.

НЕІНТЕРЕ́СНО. Присл. до **неінтере́сний**.

НЕІНФЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не спричинений, не викликаний інфекцією; незаразний.

НЕІНФОРМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність інформованості, непоінформованість.

НЕІОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не насичений іонами.

НЕІОНІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неіонізу́ючий**.

НЕІОНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не спричиняє іонізацію чогось, не насичує іонами.

НЕІО́ННИЙ, -а, -е. Дія якого не пов'язана з використанням іонів та електронів.

НЕІСНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не існує, якого немає.

НЕІСТИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який не є ісиниинним, не відповідає істині (у 1, 3 знач.). 2. Недійсний, несправжній.

НЕІСТО́ТНИЙ, -а, -е. Який не має істотного, суттєвого значення; другорядний, несуттєвий.

НЕІСТО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неісто́тний**.

НЕІСТО́ТНО. Присл. до **неісто́тний**.

НЕЇДКИ́Й, -а, -е, *спец.* Який не є їдким; який не спричиняє подразнення.

НЕЇ́ЖДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого не привчили до їзди, на якому ще не їздили (про коня). 2. По якому ще не їздили або мало їздили (про дорогу, шлях і т. ін.); ненаїжджений, невторований.

НЕЇСТІВНИ́Й, -а́, -е́. Непридатний для споживання.

НЕЙ[1], не́ю, *ч.* Те саме, що **най**[2].

НЕЙ[2], *незм.*, *зах.* Нехай.

НЕЙЗІ́ЛЬБЕР, -у, *ч.* Сплав міді, нікелю та цинку, що використовується у машинобудуванні, для виготовлення побутових предметів і т. ін.

НЕЙЛ, -а, *ч.* Англійська міра довжини, що становить 2,5 дюйма (5,717 см).

НЕЙЛО́Н, -у, *ч.* Синтетичне штучне волокно, що виготовляється з поліамідних смол. // Вироби з цього волокна.

НЕЙЛО́НОВИЙ, -а, -е. Зробл., вигот. з нейлону.

НЕЙМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Якому не дали ім'я, назву.

НЕЙМИНУ́Й, *присл.*, *діал.* Обов'язково.

НЕЙМОВІ́РА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **недові́р'я**.

НЕЙМОВІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Якого важко або неможливо собі уявити; у здійснення якого важко або неможливо повірити; неможливий, неправдоподібний. *Неймовірний випадок. Неймовірна подія.* // Який не існує насправді; нереальний, неіснуючий. 2. Який значно перевищує звичайний ступінь вияву, звичайну силу і т. ін. чого-небудь; надзвичайно великий. 3. Який відрізняється від інших, не такий, як усі, як у всіх, як завжди; особливий, незвичайний. // *у знач. ім.* **неймові́рне**, -ного, *с.* Те, що виходить за межі звичайного. 4. *заст.* Недовірливий.

НЕЙМОВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неймові́рний**.

НЕЙМОВІ́РНО. 1. Присл. до **неймові́рний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Не віриться.

НЕЙМОВІ́РСТВО, -а, *с.*, *зах.* Неймовірність.

НЕЙРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **невректомі́я**.

НЕЙРИЛЕМО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, яка розвивається із оболонок нерва. ** **Злоя́кісна нейрилемо́ма** – злоякісна пухлина, яка розвивається із оболонок нерва.

НЕЙРИ́Н, -у, *ч.*, *фізіол.* Білок, який покриває мембрану передсинаптичних везикул.

НЕЙРИНО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **нейрилемо́ма**.

НЕЙРИ́Т, -у, *ч.*, *фізіол.* Відросток нервової клітини, по якому проходять імпульси до органів та інших нервових клітин; аксон.

НЕЙРО... Перша частина складних слів, що вказує на зв'язок яких-небудь предметів, явищ з нервовою системою, напр.: н е й р о л і м ф о м а т о з, н е й р о л о г і я, н е й р о х і р у р г і я і т. ін.

НЕЙРОАЛЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Алергічна реакція у нервовій тканині.

НЕЙРОАНАТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейроанатомії.

НЕЙРОАНАТО́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ анатомії, який вивчає форму й будову нервової системи та її органів.

НЕЙРОБІО́НІКА, -и, *ж.* Напрям у біоніці, пов'язаний з вивченням і моделюванням діяльності центральної нервової системи людини й тварин для використання закономірностей їхньої будови з метою створення нових технічних пристроїв, кібернетичних систем тощо.

НЕЙРОБІОТА́КСИС, -у, *ч.* Міграція нейробластів та ріст дендритів у напрямку джерела найбільш сильних та специфічних подразнень, а аксонів цих клітин – у протилежному напрямку.

НЕЙРОБЛА́СТ, -а, *ч.*, *фізіол.* Ембріональна клітина нервової трубки, з якої розвивається нейрон.

НЕЙРОБЛАСТО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Злоякісна пухлина, яка складається з незрілих клітин.

НЕЙРОБРУЦЕЛЬО́З, -у, *ч.* Окрема клінічна форма, яка виділяється при хронічному бруцельозі.

НЕЙРОБРУЦЕЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до нейробруцельозу.

НЕЙРОВАСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що одночасно стосується нервової і судинної систем.

НЕЙРОВЕГЕТАТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **нейровегетати́вна систе́ма** – термін, що його вживають для позначення автономної нервової системи, особливо її парасимпатичного відділу.

НЕЙРОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Віруси, що вибірково репродукуються у центральну нервову систему або уражають її.

НЕЙРОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Стос. до нейровірусів. ** **нейровíрусні хворо́би** – інфекційні хвороби, які спричинюються різними вірусами та характеризуються ураженням нервової системи.

НЕЙРОГЕНЕ́З, -у, *ч.* 1. Ріст і розвиток нервової тканини. 2. Ріст і розвиток структур, що утворилися з нервової тканини.

НЕЙРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Викликаний нервовим розладом, перенапруженням (про хворобу).

НЕЙРОГІНЕКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейрогінекології.

НЕЙРОГІНЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Розділ медицини, який вивчає взаємозв'язок захворювань жіночої статевої сфери та нервової системи.

НЕЙРОГІПО́ФІЗ, -а, *ч.* Задня частка залози гіпофіза – головної залози ендокринної системи.

НЕЙРОГІСТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейрогістології.

НЕЙРОГІСТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гістології, що вивчає будову нервової тканини.

НЕЙРОГЛІО́МА, -и, *ж.*, *мед.*: ** **Ембріона́льна нейрогліо́ма** – те саме, що **медулобласто́ма**.

НЕЙРОГЛІОЦИТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **медулобласто́ма**.

НЕЙРОГЛІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність усіх клітинних елементів нервової тканини, крім нейронів.

НЕЙРОГОРМОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до нейрогормонів.

НЕЙРОГОРМО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **нейрогормо́н**, -а, *ч.*). Фізіологічно активні речовини, що їх виробляють особливі нейрони – нейросекреторні клітини.

НЕЙРОГРА́МА, -и, *ж.* Те саме, що **енгра́ма**.

НЕ́ЙРО-ГУМОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **не́йро-гумора́льна регуля́ція** – спільна дія нервової системи та гуморальних чинників, які містяться у крові, лімфі, тканинних рідинах, на фізіологічні процеси в організмі людини і тварин.

НЕЙРОДЕРМАТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **нейродермі́т**.

НЕЙРОДЕРМАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Дерматози, розвиток яких зумовлений порушеннями функції нервової системи.

НЕЙРОДЕРМАТОМІОЗИ́Т, -у, *ч.* Дерматоміозит, що поєднується з вираженими ураженнями периферичної та центральної нервової системи.

НЕЙРОДЕРМІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Нервове алергічне захворювання шкіри, що викликає свербіж. ** **Декальву́ючий нейродермі́т** – нейродерміт з локалізацією на волосистій частині голови, який характеризується випадінням волосся на уражених ділянках. **Дифу́зний нейродермі́т** – нейродерміт, що характеризується значним поширенням патологічного процесу. **Ескудати́вний нейродермі́т** – форма дифузного нейродерміту, яка характеризується формуванням на окремих уражених ділянках шкіри дрібних пухирців. **Ліне́арний нейродермі́т** – атипова форма обмеженого нейродерміту; характеризується вогнищами ураження, що мають смугоподібну форму, інколи з бородавчастою або такою, що лущиться, поверхнею.

НЕЙРОЕКЗЕРЕ́З, -у, *ч.* Хірургічне видалення нерва шляхом його викручування.

НЕЙРОЕКТОДЕ́РМА, -и, *ж.* Дорсальне потовщення ектодерми зародка, із якого утворюється нервова трубка.

НЕЙРОЕКТОДЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до нейроектодерми. ** **нейроектодерма́льні пухли́ни** – пухлини центральної нервової системи, які розвиваються із похідних нейроектодерми.

НЕЙРОЕНДОКРИ́ННИЙ, -а, -е: ** **нейроендокри́нні захво́рювання** – захворювання, у механізмі розвитку яких основне значення має ураження гіпоталамо-гіпофізарної системи.

НЕЙРОЕНДОКРИНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає шляхи та механізми нервово-рефлекторної регуляції функції нейроендокринних центрів.

НЕЙРОЕПІТЕЛІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до нейроепітелію. ** **Нейроепітеліа́льні пухли́ни** – пухлини, що походять із нейроепітелію; більшість з них є гліомами.

НЕЙРОЕПІТЕ́ЛІЙ, -ю, *ж.* Група тканинних структур, що походять із ектодерми і за будовою та функцією наближаються до покривних видів епітелію.

НЕЙРОЕПІТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **епендимо́ма**. ** **Нейроепітеліо́ма сітківки** – *див.* **ретинобласто́ма**.

НЕЙРОІНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Інфекційні захворювання, які характеризуються локалізацією збудника у центральній нервовій системі.

НЕЙРОКЕРАТИ́Н, -у, *ч.* Білок групи кератинів; міститься в білій речовині мозку і в оболонках нервів.

НЕЙРОКІБЕРНЕ́ТИК, -а, *ч.* Фахівець із нейрокібернетики.

НЕЙРОКІБЕРНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ біологічної кібернетики, що вивчає принципи організації та функціонування нервової системи.

НЕЙРОКІБЕРНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейрокібернетики.

НЕЙРОКОМП'Ю́ТЕР, -а, *ч.* Комп'ютер, організований за принципом нейронних систем.

НЕЙРОКОМП'Ю́ТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нейрокомп'ю́тер**.

НЕЙРОКРИНІ́Я, -ї, *ж.* Продукція гормонів нервовою тканиною.

НЕЙРОКСАНТО́МА, -и, *ж.* Вогнищева дистрофічна зміна нервової тканини, яка характеризується відкладанням холестерину у гліоцитах.

НЕЙРОЛЕЙКЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нейролейко́з**.

НЕЙРОЛЕЙКО́З, -у, *ч.* Ураження центральної нервової системи при лейкозах.

НЕЙРОЛЕМОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Клітини нервової тканини, що утворюють оболонку нервових волокон.

НЕЙРОЛЕПТАНАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Метод загальної анестезії, який ґрунтується на використанні комбінації нейролептичного і центрального аналгетичного засобу.

НЕЙРОЛЕ́ПТИК, -у, *ч.* Лікарська речовина, що пригнічує деякі функції нервової системи і таким чином усуває тривогу, напруження і т. ін.

НЕЙРОЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейролептиків. ** **Нейролепти́чний синдро́м** – симптомокомплекс, що характеризується поєднанням вегетативних неврологічних і психічних розладів, які виникають у періоді лікування нейролептичними засобами. **Нейролепти́чні за́соби** – лікарські засоби, що пригнічують діяльність вищої нервової системи, послаблюють психоемоційні процеси людини і не впливають при цьому на стан свідомості.

НЕЙРОЛІМФОМАТО́З, -у, *ч.* Вірусна хвороба птиці; найчастіше протікає в очній і паралітичній формах.

НЕЙРОЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж.* Наука, що вивчає нейрофізіологічні механізми мовленнєвої діяльності людини.

НЕЙРОЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейролінгвістики.

НЕЙРОЛІПО́МА, -и, *ж.* Ліпома, яка локалізується у центральній нервовій системі.

НЕЙРОЛІПОМАТО́З, -у, *ч.*: ** **Спіна́льний дифу́зний нейроліпомато́з** – ліпома, яка розвивається у м'якій мозковій оболонці спинного мозку на значному відрізку.

НЕЙРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **неврологі́я**.

НЕЙРОЛЮ́ЕС, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **нейросифіліс**.

НЕЙРОЛЮ́ПУС, -у, *ч.*, *мед.* Ураження нервової системи при системному червоному вовчаку.

НЕЙРОМЕДІА́ТОР, -а, *ч.* Хімічна сполука, яка вибірково звільняється із нервового закінчення під дією нервового імпульсу, зв'язується зі специфічним рецептором у постсинаптичній структурі й індукує специфічну фізіологічну відповідь.

НЕЙРОМЕЗОДЕРМАТОДИСТРОФІ́Ї, -ій, *мн.* Те саме, що **нейрофіброматóзи**.

НЕЙРОМІАЛГІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Професі́йна нейроміалгі́я рук** – захворювання, яке виникає внаслідок тривалого статичного або динамічного напруження м'язів, охолодження рук з мікротравматизацією нервових стовбурів.

НЕЙРОМІОЗИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **професі́йна нейроміалгі́я рук.**

НЕЙРОМІОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Синдром постійної активності м'язових волокон.

НЕЙРОМІОФАСЦИ́Т, -у, *ч.*: ** **Професі́йний нейроміофасци́т** – те саме, що **професі́йна нейроміалгі́я рук.**

НЕЙРОМОДУЛЯ́ТОРИ, -ів, *мн.* Хімічні речовини, що модулюють дії багатьох нейронів у певній ділянці.

НЕЙРО́Н, НЕВРО́Н, -а, *ч.* Нервова клітина з усіма відростками, що відходять від її тіла.

НЕЙРОНІ́Т, -у, *ч.*: ** **Вестибуля́рний нейроні́т** – доброякісне ураження з раптовим сильним нападом запаморочення.

НЕЙРО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до нейронів. ** **Нейро́нна мере́жа** – структура, утворена із нейронів, кожний із яких може взаємодіяти з одним або кількома сусідніми елементами. **Нейро́нна тео́рія** – теорія, яка ґрунтується на визнанні анатомічної відокремленості нервової клітини, або нейрона, її генетичної самостійності, функціональної специфічності.

НЕЙРОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження функціональних зв'язків у центральній нервовій системі, яке ґрунтується на реєстрації електричних потенціалів, що виникають у відповідь на подразнення певних груп нейронів.

НЕЙРОНОФА́Г, -а, *ч.* Гліоцит або лейкоцит, що проникає у пошкоджену нервову тканину і фагоцитує її.

НЕЙРОНОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Процес, що характеризується проникненням у пошкоджену нервову клітину гліоцитів або лейкоцитів та поглинанням її ними.

НЕЙРООФТАЛЬМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ офтальмології, що вивчає зорові шляхи та зорові центри головного мозку.

НЕЙРОПЕПТИ́Д, -у, *ч.* Пептид, який бере участь у харчуванні; голод спричиняє його секрецію.

НЕЙРОПІ́ЛЬ, -я, *ч.* Переплетення нервових волокон.

НЕЙРОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Цитоплазма нейрона.

НЕЙРОПЛЕ́ГІКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **нейролепти́чні за́соби.**

НЕЙРОПЛЕГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейроплегіків.

НЕЙРОПСИХІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Галузь медицини, яка вивчає зв'язки між нервовими процесами та психіатричними розладами.

НЕЙРОПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що пов'язаний з впливом нервових процесів на психічну діяльність.

НЕЙРОПСИХОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейропсихології.

НЕЙРОПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ психології, що вивчає психічну діяльність людини у зв'язку з функціонуванням центральної нервової системи в певних умовах.

НЕЙРОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний шов нерва.

НЕЙРОРЕВМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Ураження нервової системи при ревматизмі.

НЕЙРОРЕТИНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Поєднане одночасне запалення зорового нерва та сітківки.

НЕЙРОРЕТИНОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Поєднане одночасне ураження зорового нерва та сітківки незапального характеру.

НЕЙРОСЕКРЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Властивість деяких нервових клітин виділяти особливі активні продукти (нейросекрети), що мають регулюючий вплив на життєдіяльність різних систем організму.

НЕЙРОСЕМА́НТИКА, -и, *ж.* Напрям у нейропсихології, який розглядає нервові імпульси та їх взаємозв'язки як своєрідні знаки, що означають різні елементи відбивально-пристосувальних реакцій вищих тварин та людини.

НЕЙРОСЕМАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейросемантики.

НЕЙРОСИФІ́ЛІС, -у, *ч.* Ураження нервової системи при сифілісі.

НЕЙРОСО́МА, -и, *ж.* Мітохондрія нервової клітини.

НЕЙРОСПОНГІОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **медулобластóма.**

НЕЙРОСПОНГІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **медулобластóма.**

НЕЙРОСПО́РА, -и, *ж.* Рід грибів із класу сумчастих грибів; росте на хлібі та кондитерських виробах у вигляді пухнатої, спочатку білої, а потім рожевої маси.

НЕЙРОТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Характерологічна особливість людини, що виражається в схильності до невротичних реакцій, нервових зривів, стану тривоги та ін.

НЕЙРОТОКСИКО́З, -у, *ч.* Те саме, що **нейроток-сичний синдрóм.**

НЕЙРОТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Отруйні речовини біологічного походження, які, потрапляючи в організм, вибірково діють на нервову систему.

НЕЙРОТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейротоксинів. ** **Нейротокси́чний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається у дітей раннього віку при деяких інфекційних захворюваннях.

НЕЙРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **невротомі́я.**

НЕЙРОТРАНСМІ́ТЕР, -а, *ч.*, *біол.* Будь-яка речовина, яка функціонує як транспортний засіб зв'язку через синаптичні щілини між термінальними кнопками одного нейрона та мембранами сприймальної клітини – з іншого боку.

НЕЙРОТРИПСІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне роздавлювання нерва з метою призупинки його функції на тривалий час.

НЕЙРОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Спрямовуючий вплив різних хімічних та фізичних чинників на ріст нервового волокна.

НЕЙРОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Який вибірково діє на які-небудь елементи нервової системи. ** **Нейротро́пні ві́руси** – віруси, що мають тропізм до нервової тканини. **Нейротро́пні лі́карські за́соби** – лікарські засоби, що переважно діють на нервову систему.

НЕЙРОТРО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність певного фактора вибірково діяти на нервову тканину.

НЕЙРОФАРМАКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейрофармакології.

НЕЙРОФАРМАКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ фармакології, що вивчає вплив лікарських засобів на нервову систему.

НЕЙРОФІБРИ́ЛИ, -ів, *мн.* Ниткоподібні утвори в нейронах та їхніх відростках.

НЕЙРОФІБРИЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до нейрофібрил.

НЕЙРОФІБРО́МА, -и, *ж.* Доброякісна локалізована або дифузна пухлина, яка складається із шваннівських клітин і фібробластів. ** **Злоя́кісна нейрофібро́ма** – злоякісна пухлина, яка утворюється внаслідок малігнізації нейрофіброми.

НЕЙРОФІБРОМАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Системне захворювання, при якому виникають множинні пухлинні вузли за ходом нервових стовбурів і нервових закінчень у шкірі, кістках, залозах внутрішньої секреції та пігментні плями на шкірі.

НЕЙРОФІЗІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із нейрофізіології.

НЕЙРОФІЗІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нейрофізіолóгія.**

НЕЙРОФІЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ фізіології, який вивчає функції нервової системи людини й тварин.

НЕЙРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейрохімії.

НЕЙРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ біохімії, що вивчає хімічні і молекулярно-клітинні механізми діяльності нервової системи.

НЕЙРОХІРУ́РГ, -а, *ч.* Фахівець із нейрохірургії.

НЕЙРОХІРУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейрохірургії. *Нейрохірургічна клініка.*

НЕЙРОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Галузь хірургії, що займається лікуванням захворювань центральної та периферичної нервової системи людини; також розробляє хірургічні методи їх лікування.

НЕЙРОЦИ́Т, -а, *ч.* Нервова клітина.

НЕЙРОЦИТОАРХІТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* Розділ архітектоніки головного мозку, що вивчає нейрони у корі півкуль великого мозку.

НЕЙРУ́ЛА, -и, *ж.* 1. Стадія зародкового розвитку хордових тварин і людини, що настає після гаструли. 2. Зародок на цій стадії розвитку.

НЕЙРУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес утворення нервової трубки під час зародкового розвитку хордових тварин і людини.

НЕЙСТО́Н, -у, *ч.* Сукупність організмів водойм, які живуть і переміщаються по поверхневій плівці води згори чи знизу або прикріплюються до неї (комахи, деякі гіллястовусі ракоподібні, найпростіші, одноклітинні водорості тощо). Поширений здебільшого в прісноводних водоймах.

НЕЙТРА́Л, -а, *ч.* 1. *політ.* Нейтральна держава. 2. *розм.* Людина, що займає позицію невтручання у що-небудь.

НЕЙТРАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Речовина, яка нейтралізує що-небудь. 2. Пристосування, яке послаблює, знищує силу, вплив чого-небудь.

НЕЙТРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **нейтралізува́ти.** ** **Нейтраліза́ція терито́рії** – договірно встановлена заборона ведення воєнних дій на певній території (у просторі) та використання їх як бази для військових операцій. 2. Хімічна реакція, за якої розчин втрачає кислотні властивості за допомогою лугів, а лужні властивості – за допомогою кислот.

НЕЙТРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Дотримування нейтралітету.

НЕЙТРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нейтралізува́ти.**

НЕЙТРАЛІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для нейтралізації.

НЕЙТРАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нейтралізува́ти.**

НЕЙТРАЛІЗУВА́ТИ, -ўю, -ўєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Робити (зробити) нейтральним (у 1 – 3, 5, 6 знач.). *Нейтралізувати країну.* 2. *перен.* Послаблювати чи припиняти дію, вплив і т. ін. чого-небудь.

НЕЙТРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -ўється, *недок. і док.* 1. Робитися, ставати (зробитися, стати) нейтральним (у 1 – 3, 5, 6 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **нейтралізува́ти.**

НЕЙТРАЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **нейтралізува́ти.**

НЕЙТРАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Споруда, пристрій, що служить для здійснення реакції нейтралізації.

НЕЙТРАЛІТЕ́Т, -у, *ч.* 1. У міжнародному праві – політичне і правове становище держави, яка не бере участі у війні, зберігає мирні відносини з воюючими країнами і не подає жодній з них воєнної допомоги. ** **Постійний нейтраліте́т** – становище держави, на яку, згідно з міжнародною угодою, накладається зобов'язання не брати участі у війні, але зберігати право самооборони. // Відмова в мирний час від участі у воєнних блоках. 2. Невтручання у чужі справи, будь-яку боротьбу, суперечку і т. ін.

НЕЙТРА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Ніким не зайнята територія між двома воюючими сторонами; нейтральна зона. 2. Жін. до **нейтра́л.** 3. Положення важеля перемикання швидкостей у коробці передач, коли зчеплення відключено.

НЕЙТРА́ЛЬ, -і, *ж.* В електротехніці: а) спільна точка обмоток багатофазних електричних генераторів, трансформаторів та ін.; б) провід, який з'єднується з нейтральною точкою. ** **Зазе́млена нейтра́ль** – нейтраль генератора (трансформатора), яка приєднана до заземлювального пристрою безпосередньо. **Ізольо́вана нейтра́ль** – нейтраль генератора (трансформатора), яка не приєднана до заземлювального пристрою. **Нейтра́ль обмо́тки** – загальна точка обмоток фаз трифазного або багатофазного трансформатора, з'єднаних у "зірку" або "зигзаг".

НЕЙТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який дотримується нейтралітету (у 1 знач.). ** **Нейтра́льна зо́на** – частина території між кордонами двох держав, яка не може служити театром воєнних дій і на якій жодна з них не має права тримати війська. 2. Який не належить, не стосується до жодної зі сторін, країн і т. ін. (про територію). 3. Який не приєднується до жодної зі сторін (у боротьбі, дискусії, суперечці і т. ін.), а зберігає нейтралітет (у 2 знач.). *Нейтральна держава.* // *у знач. ім.* **нейтра́льні**, -них, *мн.* Люди, які не приєднуються до жодної зі сторін (у боротьбі, дискусії, суперечці і т. ін.), а зберігають нейтралітет (у 2 знач.). // Який не бере участі в будь-якій справі, роботі і т. ін., байдужий до них. // Який не стосується чого-небудь, не пов'язаний з чимсь. 4. Який не має яскраво виражених ознак. ** **Нейтра́льна ле́ксика** – загальновживана лексика, яка не пов'язана з певними функціональними стилями мови і не має експресивного забарвлення. **Нейтра́льний ко́лір** – будь-який ахроматичний колір, той, що знаходиться в межах чорно-білого континууму. 5. *хім.* Який не дає ні лужної, ні кислої реакції. // За якого внаслідок обміну між кислотою та основою утворюються сіль і вода. 6. *спец.* Який не несе ні негативного, ні позитивного заряду. 7. Такий, що не виявляє ні шкідливої, ні корисної дії, індиферентний. 8. У фізиці – не заряджений електрикою.

НЕЙТРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нейтра́льний.** ** **Нейтра́льність гро́шей** – принцип, згідно з яким зміна маси грошей у довготривалому періоді не впливає на ринок, а лише спричиняє зростання цін.

НЕЙТРА́ЛЬНО. Присл. до **нейтра́льний.**

НЕЙТРАЛЬТИ́НТ, -а, *ч.* Мінеральна чорна фарба, що її застосовують в кресленні й акварелі.

НЕЙТРИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до нейтрино. *Нейтринне випромінювання.* // Який пов'язаний з реєстрацією і вивченням нейтрино, служить для цієї мети. ** **Нейтри́нна астроно́мія, астрофі́зика** – розділ спостережної астрономії, пов'язаний з вивченням потоків нейтрино від неземних джерел.

НЕЙТРИ́НО, *невідм.*, *с.*, *фіз.* Електрично нейтральна елементарна частинка з масою спокою, здогадно рівною нулеві, та з надвисокою проникністю.

НЕЙТРО́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Елементарна частинка, що разом із протоном входить до складу атомного ядра.

НЕЙТРО́ННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до нейтронів. ** **Нейтро́нна терапі́я** – вид променевої терапії, яка здійснюється за допомогою нейтронного випромінювання. **Нейтро́нна фі́зика** – розділ ядерної фізики, в якому вивчається взаємодія нейтронів з атомними ядрами і речовиною. **Нейтро́нне випромі́нювання** – випромінювання, яке складається із нейтронів. **Нейтро́нний генера́тор** – установка для утворення пучків нейтронів. **Нейтро́нні зо́рі** – надгусті зорі, речовина яких складається в

основному з виродженого газу нейтронів. // Пов'язаний з вивченням властивостей нейтрона. *Нейтронний монітор.* 2. Такий, основним вражаючим фактором якого є підвищене випромінювання нейтронів (про ядерний заряд, зброю з таким зарядом). ** **Нейтро́нна бо́мба** – різновид ядерних боєприпасів з підвищеним виходом нейтронного випромінювання. // Пов'язаний із застосуванням таких засобів масового знищення.

НЕЙТРОНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нейтронографії.

НЕЙТРОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження структури речовини, який ґрунтується на явищі дифракції нейтронів.

НЕЙТРОНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нейтро́нна терапі́я**.

НЕЙТРОПЕНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Хвороба, що проявляється у зменшенні вмісту нейтрофільних гранулоцитів у одночасного зниження загальної кількості лейкоцитів. ** **Спадко́ві нейропені́ї** – захворювання, основною ознакою яких є пониження кількості нейтрофілів у крові та кістковому мозку.

НЕЙТРОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* Одна з форм лейкоцитів крові хребетних тварин і людини; мікрофаги.

НЕЙТРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нейтрофі́льний лейкоцито́з**.

НЕЙТРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що особливо сприйнятливий до нейтральних фарб.

НЕЙТРОФІЛЬО́З, -у, *ч.* Те саме, що **нейтрофі́льний лейкоцито́з**.

НЕК, -а, *ч.* Те саме, що **жерлови́на**.

НЕКАНОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з відступом, відмовою від традицій, звичаїв.

НЕКАНОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неканоні́чний**.

НЕКАНЦЕРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який не спроможний викликати утворення злоякісних пухлин.

НЕКАПІТАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Невластивий капіталізмові.

НЕКА́РАНИЙ, -а, -е. Якого не карали, не покарали.

НЕКА́РАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нека́раний**.

НЕКА́СОВИЙ, -а, -е, *розм.* Що не є касовим.

НЕКАСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не кастрували, не вихолостили.

НЕКА́ТОР, -а, *ч.* Гельмінт паразитичних нематод; локалізується у дванадцятипалій кишці і у верхньому відділі тонкої кишки людини, шимпанзе, горил.

НЕКАТОРО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, який спричинюється некаторами, що паразитують у тонкій кишці.

НЕКВАЛІФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не має кваліфікації. // Який не вимагає, не потребує спеціальних знань, підготовки, кваліфікації.

НЕКВАЛІФІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некваліфіко́ваний**.

НЕКВАЛІФІКО́ВАНО. Присл. до **некваліфіко́ваний**.

НЕКВА́НТОВИЙ, -а, -е. Який не стосується квантів, не пов'язаний з ними.

НЕКВАПЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який не квапиться або якому не властива квапливість. // Непоспішливий, повільний. // Який відбувається, проходить, здійснюється і т. ін. повільно. // Який відзначається повільністю.

НЕКВАПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неквапли́вий**.

НЕКВАПЛИ́ВО. Присл. до **неквапли́вий**.

НЕКВАПНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **неквапли́вий**.

НЕКВА́ПНО. Присл. до **неквапни́й**.

НЕКВА́ПОМ, *присл.* Повільно, не поспішаючи.

НЕКВА́РЯ, -і, *ж., зах.* Погано зварена страва.

НЕКЕ́, *част., діал.* Невже.

НЕКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Яким ніхто не керує. // Яким не можна керувати. *Некероване судно.* 2. Позбавлений керівного, регулювального начала.

НЕКЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Відсутність керівника, керівного, регулювального начала де-небудь, у чому-небудь. 2. Нездатність управляти своїми вчинками, почуттями.

НЕКЕРО́ВАНО. Присл. до **некеро́ваний**.

НЕКЕРО́ВНИЙ, -а, -е. Яким не можна керувати.

НЕКЕРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некеро́вний**.

НЕКІНОГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений властивості добре відтворюватися на кіноекрані (про особу, зовнішність). 2. *перен.* Який не піддається зйомці засобами кіно.

НЕКІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який не є кінцевим, не не розташований на кінці чого-небудь. 2. Який не є остаточним, завершальним.

НЕКІ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не закінчили, не завершили, не припинили.

НЕКІ́НЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некі́нчений**.

НЕКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого не поклали. 2. *діал.* Некастрований. *Некладений кінь.*

НЕКЛАСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є класичним.

НЕКЛЕ́БА, -и, *ч. і ж., діал.* Нетямуща, необізнана людина.

НЕКЛЕЙМО́ВАНИЙ, -а, -е. На якому не поставлене клеймо.

НЕКЛИ́КАНИЙ, -а, -е. Який прибув без запрошення; непрошений.

НЕКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е, *біол.* Який не має клітинної будови.

НЕКМІТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який не може добре і швидко міркувати; нетямущий.

НЕКМІТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **некмітли́вий**.

НЕКОАГУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не спричиняє коагуляцію.

НЕКО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не підкували; без підков.

НЕКОВКИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Який не піддається куванню.

НЕКО́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **неко́вкий**.

НЕКОГЕРЕ́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який не є когерентним, взаємопов'язаним.

НЕКОГЕРЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Властивість за знач. **некогере́нтний**.

НЕКОГЕРЕ́НТНО. Присл. до **некогере́нтний**.

НЕКОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не закодували, не зашифрували, не перетворили на код.

НЕКОДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **некодо́ваний**.

НЕКОДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не здійснює кодування.

НЕКОКСІВНИ́Й, -а́, -е́. З якого не можна випалити кокс.

НЕ́КОЛИ, *присл., діал.* Інколи, вряди-годи.

НЕКОМБАТА́НТИ, -ів, *мн.* У міжнародному праві – особи, що входять до складу збройних сил і функції яких зводяться лише до обслуговування та забезпечення бойової діяльності збройних сил.

НЕКОМЕРЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Не розрахований на комерційний успіх, вигоду; оснований на неекономічних інтересах. ** **некомерці́йна організа́ція** – організація, яка є юридичною особою, не має за основну мету своєї діяльності здобування прибутку. **Некомерці́йне партне́рство** – основана на членстві комерційна організація, заснована для сприяння її членам у здійсненні діяльності, спрямованої на досягнення соціальних, культурних, освітніх, наукових та інших цілей.

НЕКОМЕРЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некомерці́йний**.

НЕКОМПА́КТНИЙ, -а, -е. 1. Який не відрізняється щільністю. 2. Який не відрізняється стислістю.

НЕКОМПА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за згач. **некомпа́ктний**.

НЕКОМПАНІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який не відрізняється товариськістю.

НЕКОМПЕНСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не компенсували, не відшкодували. 2. Якого не поповнили, не вирівняли, не зрівноважили.

НЕКОМПЕНСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **некомпенсо́ваний**.

НЕКОМПЕТЕ́НТНИЙ, -а, -е, *у чому і без додатка.* Який не має достатніх знань, недостатньо обізнаний з чим-небудь. // Який свідчить про відсутність достатніх знань, певної обізнаності когонебудь у чомусь.

НЕКОМПЕТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некомпете́нтний**.

НЕКОМПЕТЕ́НТНО. Присл. до **некомпете́нтний**.

НЕКО́МПЛЕКСНИЙ, -а, -е. Що не є комплексом, необхідною сукупністю чого-небудь, не пов'язаний з комплексністю. *Некомплексна забудова.*

НЕКО́МПЛЕКСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неко́мплексний**.

НЕКО́МПЛЕКСНО. Присл. до **неко́мплексний**.

НЕКОМПЛЕ́КТ, -у, *ч.* Неповний комплект чого-небудь. *Некомплект інструменту.*

НЕКОМПЛЕ́КТНИЙ, -а, -е. Який не створює повного комплекту чого-небудь; який робиться, створюється і т. ін. у неповному комплекті. // Який відбувається, здійснюється і т. ін. без добору повного комплекту чого-небудь.

НЕКОМПЛЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некомпле́ктний**.

НЕКОМПЛЕ́КТНО. Присл. до **некомпле́ктний**.

НЕКОМУНІКА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який характеризується некомунікабельністю.

НЕКОМУНІКА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність бажання або нездатність встановлювати контакти, зближуватися з людьми; відчуженість.

НЕКОМУНІКА́БЕЛЬНО. Присл. до **некомуніка́бельний**.

НЕКОНВЕРТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не може вільно обмінюватися на іноземну валюту (про національну валюту). ** **неконверто́вана валю́та** – валюта, яка функціонує в межах однієї країни. 2. Який не має міжнародного визнання.

НЕКОНВЕРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **неконверто́ваний**.

НЕКОНГРУЕ́НТНИЙ, -а, -е, *мат.* Який не суміщається при накладанні (про геометричні фігури).

НЕКОНГРУЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неконгрує́нтний**.

НЕКОНДИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Який не відповідає кондиції (у 1 знач.), не задовольняє потрібних вимог, норм, стандартів і т. ін. *Некондиційний чавун.*

НЕКОНДИЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **некондиці́йний**.

НЕКОНДИЦІ́ЙНО. Присл. до **некондиці́йний**.

НЕКОНДИ́ЦІЯ, -ї, *ж., розм.* Про що-небудь, що не відповідає кондиції, не задовольняє нормі, стандарту.

НЕКОНКРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який не виражає цілком точні, предметно визначені поняття.

НЕКОНКРЕ́ТНО. Присл. до **неконкре́тний**.

НЕКОНКУРЕНТОЗДА́ТНИЙ, **НЕКОНКУРЕНТОСПРОМО́ЖНИЙ**, -а, -е. 1. Що не може суперничати з кимнебудь, домагатися кращих результатів на якомунебудь терені. // Що не може протидіяти іншим, гірший від інших за своїми якостями, властивостями і т. ін. 2. Нездатний конкурувати, боротися з ким-, чим-небудь за прибуток у сфері товарного виробництва, грошового обігу і т. ін. // Що не витримує конкуренції з іншими аналогічними товарами, послугами і т. ін. *Неконкурентоздатна продукція.*

НЕКОНКУРЕНТОЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неконкурентозда́тний**.

НЕКОНКУРЕНТОСПРОМО́ЖНИЙ *див.* **неконкурентозда́тний**.

НЕКОНКУРЕНТОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неконкурентоспромо́жний**.

НЕКОНСОЛІДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Не згуртований, не об'єднаний. 2. Не перетворений з короткострокових на довгострокові чи безстрокові (про державні боргові зобов'язання).

НЕКОНСОЛІДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неконсолідо́ваний**.

НЕКОНСОЛІДО́ВАНО. Присл. до **неконсолідо́ваний** 1.

НЕКОНСТИТУЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не є конституційним (*див.* **конституці́йний**[1]), не ґрунтується на конституції, не дотримується її.

НЕКОНСТИТУЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неконституці́йний**.

НЕКОНСТИТУЦІ́ЙНО. Присл. до **неконституці́йний**.

НЕКОНСТРУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Що не створює основи для чого-небудь. *Неконструктивний характер переговорів.*

НЕКОНСТРУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неконструкти́вний**.

НЕКОНТА́КТНИЙ, -а, -е. Нездатний зближуватися з людьми, знаходити взаєморозуміння, контакт; що не має контакту.

НЕКОНТА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неконта́ктний**.

НЕКОНТЕ́НТНИЙ, -а, -е, *зах.* Незадоволений, невдоволений.

НЕКОНТРА́СТНИЙ, -а, -е. Який не є контрастним.

НЕКОНТРА́СТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неконтра́стний**.

НЕКОНТРА́СТНО. Присл. до **неконтра́стний**.

НЕКОНТРОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не контролює або яким не керує хто-, що-небудь. // Що не знаходиться під контролем; не піддається контролю. // Якого не можна виміряти, оцінити.

НЕКОНТРОЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неконтрольо́ваний**.

НЕКОНТРОЛЬО́ВАНО, *присл.* Безконтрольно; стихійно.

НЕКОНТРОЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна контролювати.

НЕКОНТРОЛЬО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неконтрольо́вний**.

НЕКОНТРОЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Який не контролюється в даний момент.

НЕКОНФО́РМНИЙ, -а, -е. Якому не властивий конформізм.

НЕКОНФО́РМНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неконфо́рмний**.

НЕКОНЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не має спільного центру.

НЕКОНЦЕНТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неконцентри́чний**.

НЕКОН'ЮНКТУ́РНИЙ, -а, -е. Який не пов'язаний з кон'юнктурою, не визначається нею.

НЕКОН'ЮНКТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некон'юнкту́рний**.

НЕКООПЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не об'єднався з ким-небудь на засадах кооперації (у 1, 2 знач.).

НЕКООРДИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Позбавлений координації.

НЕКООРДИНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некоордино́ваний**.

НЕКООРДИНО́ВАНО. Присл. до **некоордино́ваний**.

НЕКОРЕ́КТНИЙ, -а, -е. 1. Який нетактовно, неввічливо поводиться з людьми; нетактовний, неввічливий. *Некоректна людина.* // Який є свідченням чиєїсь нетактовної поведінки; грубий. 2. *спец.* Неточний, неправильний. ** **Некоре́ктні зада́чі**, *мат.* – задачі, розв'язок яких може істотно змінитися і навіть перестати існувати за малої зміни вихідних даних.

НЕКОРЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **некоре́ктний**.

НЕКОРЕ́КТНО. Присл. до **некоре́ктний**.

НЕКОРЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Що здійснюється не через кореневу систему рослин, а через їхні листя і стебла (про підживлення).

НЕКОРИ́СЛИВИЙ, -а, -е. Який не прагне до наживи, власної вигоди і т. ін. (про людину). // Власт. такій людині.

НЕКОРИ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **некори́сливий**.

НЕКОРИ́СЛИВО. Присл. до **некори́сливий**.

НЕКОРИ́СНИЙ, -а, -е. Який не приносить, не дає користі.

НЕКОРИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некори́сний**.

НЕКОРИ́СНО. Присл. до **некори́сний**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕКОРОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Який офіційно не наділений владою, але фактично має її. *Некоронований король.*

НЕКОРОНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некороно́ваний**.

НЕКО́ШЕНИЙ, -а, -е. Якого не косили, який стоїть на пні. // На якому ніхто не косив (про луку, поле і т. ін.).

НЕКРАСИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **нега́рний** 1.

НЕКРАСИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **некраси́вий**.

НЕКРАСИ́ВО. Присл. до **некраси́вий**.

НЕКРА́СНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **нега́рний** 1.

НЕКРЕДИТОСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е, *фін.* Неспроможний погасити кредит, повернути борг.

НЕКРЕДИТОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж., фін.* Абстр. ім. до **некредитоспромо́жний**.

НЕКРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення змертвілих тканин.

НЕКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не складається з кристалів, не пов'язаний з ними.

НЕКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який не має даху, покрівлі. 2. Пошитий із шкури, не покритої ніякою тканиною (про одяг).

НЕКРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не містить критики, не

заснований на критиці, критичному ставленні до кого-, чого-небудь.

НЕКРИТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **некрити́чний**.

НЕКРИТИ́ЧНО. Присл. до **некрити́чний**.

НЕКРИХКИ́Й, -а́, -е́. Якому не властива крихкість.

НЕКРИ́ХКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **некрихки́й**.

НЕКРОБАКТЕРІО́З, -у, *ч.* Те саме, що **некробацильо́з**.

НЕКРОБАЦИЛЬО́З, -у, *ч.*, *мед.* Інфекційна хвороба, що відноситься до групи зоонозів.

НЕКРОБІО́З, -у, *ч.*, *біол.* Процес відмирання клітин або тканин у живому організмі. ** **Ішемі́чний некробіо́з** – некробіоз, зумовлений недостатністю кровообігу, що призводить до порушення трофіки тканин.

НЕКРОБІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до некробіозу.

НЕКРОГОРМО́НИ, -ів, *мн.* Речовини, які утворюються при розпаді клітин; активують процеси проліферації та регенерації клітин.

НЕКРО́З, -у, *ч.*, *біол.* Змертвіння тканини, органа або частини тіла в живому організмі. ** **Геморагі́чний некро́з** – некроз, який супроводжується просочуванням уражених тканин кров'ю. **Ішемі́чний некро́з** – некроз, який розвивається внаслідок недостатності місцевого кровообігу.

НЕКРОЛА́ТРІЯ, -ї, *ж.* Обожнювання, культ померлих.

НЕКРОЛО́Г, -а, *ч.* Стаття з приводу чиєїсь смерті, у якій подаються відомості про життя і діяльність померлого.

НЕКРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **некроло́г**. *Некрологічна стаття.*

НЕКРОМА́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Патологічний потяг та інтерес до смерті, мертвих. 2. Патологічний потяг до опоганення трупів.

НЕКРОНЕФРО́З, -у, *ч.* Некроз ниркових канальців з тромбозом і некротичними змінами клубочків, набряком та запаленням проміжної тканини нирок.

НЕКРО́ПОЛЬ, -я, *ч.* У країнах Стародавнього Сходу та античного світу – кладовище, могильник. // Кладовище, де поховані знамениті люди.

НЕКРОПСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **автопсія**.

НЕКРОСАДИ́ЗМ, -у, *ч.* Збочення, за якого хворий досягає сексуального задоволення спотворюванням, нівеченням трупів.

НЕКРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд трупа людини, що померла насильницькою смертю; застосовують у судовій медицині.

НЕКРОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Втрата життєздатності сперматозоїдів внаслідок впливу шкідливих факторів.

НЕКРО́СТ, -у, *ч.* Некротизована ділянка кістки.

НЕКРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **некро́з**. *Некротичний процес.* // Такий, що стосується некрозу або уражений некрозом; омертвілий. // Який зазнав дії некрозу. *Некротичні тканини.*

НЕКРОТОКСИ́Н, -у, *ч.* Речовина бактеріального походження, яка викликає некроз тканин.

НЕКРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розтинання змертвілих тканин.

НЕКРОФА́Г, -а, *ч.* 1. Клітина, яка фагоцитує некротизовані тканини. 2. Пожирач трупів, падла. *Птахи-некрофаги.*

НЕКРОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Пожирання трупів, падла.

НЕКРОФЕТИШИ́ЗМ, -у, *ч.* Статеве збочення, за якого статеве задоволення досягається лише в тому випадку, коли поруч знаходиться труп або хворий створює його у своїй уяві.

НЕКРОФІ́Л, -а, *ч.* Той, хто страждає на некрофілію.

НЕКРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* 1. Статеве збочення, що виявляється у статевому потязі до трупів. // Статеве збочення, при якому сексуальне задоволення досягається при здійсненні статевого акту з трупом. 2. *перен.* Про прагнення до відродження старих ідей, звичаїв, порядків і т. ін.

НЕКРОФОБІ́Я, -ї, *ж.* Хворобливий стан людини, яка патологічно боїться мерців, смерті, похоронних речей.

НЕКРУГОВИ́Й, -а́, -е́. Який не здійснюється, не відбувається по кругу, по колу.

НЕ́КРУТ, -а, *ч.*, *іст.*, *розм.* Те саме, що **ре́крут**.

НЕКРУТИ́Й, -а́, -е́. 1. Який знижується поступово, непомітно, не стрімко, не різко; пологий. 2. Не доведений варінням або змішуванням до високого ступеня густоти чи твердості (про яйце, тісто, кашу і т. ін.).

НЕ́КРУТКА, -и, *ж.*, *іст.*, *розм.* Жінка некрута.

НЕКРУ́ТО. Присл. до **некрути́й**.

НЕКРУ́ТСТВО, -а, *с.*, *іст.*, *розм.* Те саме, що **ре́крутство**.

НЕКРУ́ТСЬКИЙ, -а, -е, *іст.*, *розм.* Прикм. до **не́крут**. // *у знач. ім.* **некру́тська**, -кої, *ж.* Приміщення, в якому тримали рекрутів.

НЕКРУ́ТЧИНА, -и, *ж.*, *іст.*, *розм.* Те саме, що **рекру́тчина**.

НЕ́КСУМ, -у, *ч.*, *іст.* У найдавнішому римському праві – боргове зобов'язання під заставу особистої свободи, тобто самозастава боржника.

НЕКТА́Р, -у, *ч.* 1. В античній міфології – напій богів, що зберігав їм вічну молодість, безсмертя. // Надзвичайно приємний, чудовий на смак напій. // *перен.* Щось життєво необхідне для кого-небудь. // *перен.* Що-небудь дуже приємне. 2. *бот.* Солодка, цукриста рідина, яку виділяють нектарники рослин.

НЕКТА́РКА, -и, *ж.* Птах родини горобцеподібних, який харчується комахами та нектаром квітів.

НЕКТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **некта́р** 2. // *бот.* Стос. до нектару (у 2 знач.).

НЕКТА́РНИК, -а, *ч.*, *бот.* Орган рослин, що виділяє нектар.

НЕКТА́РНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **некта́рник**.

НЕКТА́РНИЦЯ, -і, *ж.* Сімейство птахів ряду горобиних.

НЕКТАРОНО́С, -а, *ч.*, *бот.* Квіткова рослина, що виділяє нектар.

НЕКТАРОНО́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **нектароно́с**. 2. Такий, що виділяє нектар.

НЕКТО́Н, -у, *ч.* Сукупність водяних організмів (китів, риб, головоногих молюсків і т. ін.), здатних до активного плавання на значні відстані у відкритих частинах водойм.

НЕКУКІ́БНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Недбала, лінива жінка.

НЕКУЛЬТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не оброблено культиватором. 2. Якого не вирощують, не розводять (про рослини, тварин). 3. Якого не розвивають, розвиткові якого не сприяють.

НЕКУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. З низьким рівнем культури; відсталий. *Некультурна країна.* // Який свідчить про чию-небудь темноту, відсталість. 2. Який не має культурних навиків; грубий.

НЕКУЛЬТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **некульту́рний**. 2. Низький рівень культури; відсталість.

НЕКУЛЬТУ́РНО. Присл. до **некульту́рний**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕКУРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Людина, яка не має звички курити.

НЕКУЧЕРЯ́ВИЙ, -а, -е. Волосся, шерсть якого не закручується.

НЕЛА́ГІДНИЙ, -а, -е. Якому не властива лагідність.

НЕЛА́ГІДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нела́гідний**.

НЕЛА́ГІДНО. Присл. до **нела́гідний**.

НЕЛА́ГОДА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Незгода. 2. Неуспіх.

НЕ́ЛАД, -у, *ч.* 1. Відсутність, порушення порядку; безладдя, гармидер. 2. Недружні стосунки, чвари між ким-небудь; непорозуміння. 3. Відсутність злагодженості у чому-небудь; розлад. 4. Порушення нормального функціонування якого-небудь органа, системи і т. ін.

НЕЛА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Не такий, як треба, як належить; недобрий, непідходящий. // *у знач. ім.* **нела́дне**, -ного, *с.* Те, що приносить нещастя, неприємності і т. ін. або свідчить про чий-небудь ненормальний стан. ** **Будь ти нела́дний** – уживається для вираження великого незадоволення ким-, чим-небудь або несхвалення чогось. 2. *рідко.* Те саме, що **безла́дний**.

НЕЛА́ДНО. Присл. до **нела́дний**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕЛАМКИ́Й, -а́, -е́. 1. Якому не властива ламкість. 2. *перен.* Який не змінюється, не переривається (про голос). 3. Який не змінює тембр і діапазон (про чоловічий голос у перехідному віці).

НЕЛА́СКА, -и, *ж.* Неприхильне, неприязне, неприві́тне ставлення до кого-небудь; неприхильність, неприязнь. *Попадати в неласку.*

НЕЛАСКА́ВИЙ, -а, -е. Який не виявляє ласки, ніжності, лагідності, привітності у ставленні до кого-небудь; суворий, непривітний. // *до кого.* Який неприхильно, непривітно ставиться до кого-небудь. // Який виражає або в якому виявляється чиясь суворість, непривітність, неприхильність, немилість до кого-небудь.

НЕЛАСКА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **нела́ска́вий**.

НЕЛАСКА́ВО. Присл. до **неласка́вий**.

НЕЛЕГА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Про людину, що веде нелегальний спосіб життя або нелегальну діяльність.

НЕЛЕГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Заборонений законом; підпільний, незаконний. *Нелегальні іммігранти.* ** **На нелега́льному стано́вищі** – таємно, без законного дозволу.

НЕЛЕГА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нелега́льний**.

НЕЛЕГА́ЛЬНО. Присл. до **нелега́льний**.

НЕЛЕГА́ЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Нелегальна література. // Нелегальна діяльність. *Часи нелегальщини.*

НЕЛЕГІТИ́МНИЙ, -а, -е. Незаконний.

НЕЛЕГІТИ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Незаконність.

НЕЛЕГКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має значну вагу; досить важкий. *Нелегка ноша.* 2. Який вимагає великих зусиль (фізичних чи розумових), напруження, затрати енергії для здійснення, розв'язання, з'ясування і т. ін. чого-небудь. // Сповнений труднощів, нестатків, горя, переживань і т. ін. *Нелегке життя.* 3. Позбавлений радості (про роздуми, переживання і т. ін.). *З нелегким серцем.*

НЕЛЕ́ГКО. 1. Присл. до **нелегки́й** 2. 2. *у знач. присудк. сл.* Важко через велике напруження, втому і т. ін.

НЕЛЕГО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* До складу якого не введено певних металів для одержання сплаву з певними якостями.

НЕЛЕТКИ́Й, -а́, -е́, *хім.* Який не має властивості швидко випаровуватися.

НЕЛЕТУ́ЧИЙ, -а, -е. Якому не властива летучість.

НЕЛЕТЮ́ЧИЙ, -а, -е. Якому не властива летючість (*див.* **летю́чість** 1).

НЕ́ЛИНЬ, -я, *ч.* Дуб, з якого не опадає листя.

НЕЛИНЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який не линяє. *Нелинюча тканина.*

НЕЛИЦЕМІ́РНИЙ, -а, -е. Щирий, відвертий.

НЕЛИЦЕМІ́РНО. Присл. до **нелицемі́рний**.

НЕЛІ́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Який погано ловить або не ловить взагалі. *Нелівний кіт.*

НЕЛІКВІ́Д, -у, *ч.*, *спец.* 1. Матеріали, обладнання і т. ін., які не можуть бути використані де-небудь і які необхідно комусь продати, передати. 2. Товари та інші матеріальні цінності, зайві і непотрібні даному підприємству, які підлягають ліквідації, продажу, але зазвичай важко реалізуються на ринку. // Готові вироби, які не вдалося реалізувати.

НЕЛІКВІ́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до неліквіду.

НЕЛІКВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ч.* 1. Відсутність активів, що їх можна легко реалізувати. 2. Нездатність оплатити боргові зобов'язання у визначений термін.

НЕЛІМІТО́ВАНИЙ, -а, -е. Що не має лімітів; необмежений.

НЕЛІНЕАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не є лінеаризованим.

НЕЛІНЕАРИЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна лінеаризувати.

НЕЛІНИ́ВИЙ, -а, -е. Який не лінується, не схильний до лінощів.

НЕЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е, *мат.* Характеристика будь-якої функції, яка не може бути представлена прямою лінією. ** **Нелінійна акустика** – розділ акустики, що вивчає поширення інтенсивних звукових хвиль у твердих тілах, рідин, газів. **Нелінійна зале́жність між величи́нами** – залежність, яка виражається рівняннями вище першого степеня. **Нелінійна о́птика** – розділ фізичної оптики, що вивчає взаємодію інтенсивного світлового випромінювання з речовиною. **Нелінійні систе́ми**, *спец.* – коливальні системи, параметри яких (маса, жорсткість, ємність, опір тощо) залежать від процесів, що в них відбуваються.

НЕЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, 1. *мат.* Абстр. ім. до **нелінійний**. 2. *спец.* Властивість системи або елементів, яка визначається нелінійною залежністю їх характеристик.

НЕЛІ́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* Корова, яка ще не телилася.

НЕЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Який не може, не вміє літати. // Про пташеня, яке ще не піднімається на крило.

НЕЛІТНИ́Й, -а́, -е́, **НЕЛЬО́ТНИЙ**, -а, -е. Несприятливий для літання. *Нелітна погода. Нельотний день.*

НЕЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який існує у великій кількості.

НЕЛОГАРИФМО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна логарифмувати.

НЕЛОГАРИФМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нелогарифмо́вний**.

НЕЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Позбавлений логіки; непослідовний. // Який суперечить логіці у своїх поглядах, міркуваннях і т. ін.

НЕЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нелогі́чний**.

НЕЛОГІ́ЧНО. Присл. до **нелогі́чний**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕЛОКАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не обмежений певним місцем, допускає поширення чого-небудь.

НЕЛОКАЛІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна локалізувати.

НЕЛОКАЛІЗО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нелокалізо́вний**.

НЕЛОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виходить за якісь межі. // Який властивий не лише певній місцевості, певному середовищу.

НЕЛОКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нелока́льний**.

НЕЛОЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який порушує прийняті положення, закони, правила і т. ін. 2. Який неприхильно, недоброзичливо ставиться до кого-небудь. // Який виражає неприхильне, недоброзичливе ставлення до кого-, чого-небудь.

НЕЛОЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нелоя́льний**.

НЕЛОЯ́ЛЬНО. Присл. до **нелоя́льний**.

НЕЛУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Не вкритий полудою. *Нелуджений казан. Нелуджений посуд.*

НЕЛУКА́ВИЙ, -а, -е. Нездатний на хитрощі, брехню, прикидання і т. ін.; прямодушний, щирий, правдивий. // Який свідчить про чию-небудь щирість, правдивість. // Який правдиво відображає дійсність.

НЕЛУКА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **нелука́вий**.

НЕЛУКА́ВО. Присл. до **нелука́вий**.

НЕ́ЛЬМА, -и, *ж.* Цінна промислова риба родини лососевих, що водиться в північних річках і морях.

НЕ́ЛЬМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **не́льма**.

НЕЛЬО́ТНИЙ *див.* **нелітни́й**.

НЕЛЬО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нельо́тний**.

НЕ́ЛЮБ, -а, *ч.* Чоловік, якого не кохає жінка.

НЕЛЮ́БИЙ, -а, -е. 1. Якого хто-небудь не кохає. // *у знач. ім.* **нелю́бий**, -бого, *ч.*; **нелю́ба**, -бої, *ж.* Людина, яку хто-небудь не кохає. 2. До якого хто-небудь відчуває нелюбов, неприязнь, неприхильність. // У якому виражається неприязнь, неприхильне ставлення до кого-, чого-небудь. // Який не відповідає чиїмсь уподобанням, смакам, нахилам і т. ін. 3. Який викликає незадоволення; неприємний.

НЕЛЮБИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **нелю́бий** 1, 2.

НЕЛЮ́БО. 1. Присл. до **нелю́бий** 2, 3. 2. *у знач. присудк. сл.* Неприємно, не подобається.

НЕЛЮБО́В, -і, *ж.* Почуття неприязні, неприхильності до кого-небудь. // *до чого, розм.* Відсутність бажання що-небудь робити, виконувати і т. ін.

НЕЛЮБО́ВНИЙ, -а, -е. Який не стосується любові, не пов'язаний з нею.

НЕЛЮБ'Я́ЗНИЙ, -а, -е. Який не виявляє привітності, люб'язності до кого-небудь.

НЕЛЮБ'Я́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нелюб'я́зний**.

НЕЛЮБ'Я́ЗНО. Присл. до **нелюб'я́зний**.

НЕ́ЛЮД, -а, *ч.* Жорстока, зла, бездушна людина.

НЕЛЮ́ДА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Нелюдим, нелюдимка.

НЕЛЮДИ́М, -а, *ч.* Той, хто уникає спілкування з людьми, любить самітність; відлюдник.

НЕЛЮДИ́МИЙ, -а, -е. 1. Який уникає спілкування з людьми, любить самітність; відлюдкуватий. 2. На якому чи в якому немає людей (про місцевість, край і т. ін.); безлюдний.

НЕЛЮДИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **нелюди́мий** 1.

НЕЛЮДИ́МКА, -и. Жін. до **нелюди́м**.

НЕЛЮДИ́МО. Присл. до **нелюди́мий**.

НЕЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **безлю́дний**. 2. *діал.* Нелюдимий (у 1 знач.).

НЕЛЮ́ДНО. Присл. до **нелю́дний**.

НЕЛЮ́ДСЬКИ, *присл.* 1. Не по-людському; надзвичайно. 2. Жорстоко, люто.

НЕЛЮ́ДСЬКИЙ, -а, -е. 1. Не властивий людині, не характерний для людини, не такий, як у людей. 2. Який виходить за межі людських можливостей, дуже великий силою свого вияву, прояву; незвичайний. 3. Дуже жорстокий, немилосердний, деспотичний. // Негідний людини; ганебний.

НЕЛЮ́ДСЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **нелю́дський** 3.

НЕЛЮДЬКО, -а, *ч.* Відлюдник, нелюдим.

НЕЛЮ́ДЯНИЙ, -а, -е. Позбавлений людяності, гуманності.

НЕЛЮ́ДЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нелю́дяний**. // Вчинок, позбавлений людяності.

НЕЛЮ́ДЯНО. Присл. до **нелю́дяний**.

НЕЛЯ́КАНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не лякав, не переслідував. *Нелякана дичина.*

НЕЛЯКЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який не боїться нічого, якого важко або неможливо злякати; неполохливий.

НЕМА́, НЕМА́Є, *присудк. сл., з род. в.* 1. Бути відсутнім, бракувати, не вистачати, виходити з ужитку. // Бути відсутнім у якомусь місці. // Проходити, минатися. // Не властивий, не притаманний кому-, чому-небудь, позбавлений чогось. 2. Не існує, не буває зовсім. // Не може бути. // Не водиться, не заведено, не призвичаїлось що-небудь. ** **мо́ви нема́** *про що, зі спол. сл.* щоб – уживається на означення чогось неможливого. 3. Не бути в живих, бути мертвим. 4. Не мати чого-небудь. // Не дотримуватися чого-небудь. 5. *у сполуч. з прикм. чи присл. вищ. ст. та сл.* над, ніж, як. Уживається на означення найбільшої кількості якої-небудь ознаки. // *заст., у сполуч. з прийм.* над *та ін.* Уживається у знач. найкращий. 6. Уживається у знач. частки ні (*див.* **ні**[1]). ** **нема́ (нема́є) за́ що** – уживається як ввічливий вираз у відповідь на висловлену ким-небудь подяку за щось у знач. не варто. 7. Уживається у питальних конструкціях у знач. "є". 8. Уживається на означення неповної кількості чого-небудь. 9. Уживається в сполученнях, що висловлюють побажання чого-небудь поганого, неприємного. ** **нема́ спа́су** – уживається на означення надзвичайно сильного вияву, прояву чого-небудь.

НЕМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е. Що не володіє магнітними властивостями; не піддається намагнічуванню. *Немагнітний метал. Немагнітне судно.*

НЕМА́Є *див.* **нема́**.

НЕМА́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Не побілений, не покритий шаром глини, крейди і т. ін. (про стіни, хату і т. ін.). 2. Не змазаний чим-небудь рідким або жирним (про віз, колесо і т. ін.).

НЕМАЗКИ́Й, -а́, -е́. 1. Якого важко забруднити. 2. Який не бруднить, не вимазує.

НЕМАЙСТЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який не володіє майстерністю. 2. Який виконано не дуже вміло; недосконалий.

НЕМАЙСТЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **немайсте́рність**.

НЕМАЙСТЕ́РНО. Присл. до **немайсте́рний**.

НЕМАЛИ́Й, -а́, -е́. 1. Досить великий за розміром, кількістю і т. ін. 2. Який набагато перевищує звичайний рівень, звичайну міру чого-небудь. // Досить значний силою, глибиною вияву (про почуття, переживання). 3. *розм.* Який перестав бути дитиною; дорослий.

НЕМА́ЛО. 1. *присл.* Багато; у значній мірі. 2. *числ. неознач.-кільк.* Точно не визначена велика кількість. // *у знач. присудк. сл.*

НЕМАЛОВА́ЖНИЙ, -а, -е. Досить важливий, значний. *Немаловажна проблема.*

НЕМАЛОВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **немалова́жний**.

НЕМАЛОВА́ЖНО. Присл. до **немалова́жний**.

НЕМАРКО́ВАНИЙ, -а, -е. На якому не поставлено марку.

НЕМА́РНИЙ, -а, -е. Який дає, приносить певну користь, залишає позитивні наслідки. // Який має певні підстави, причини.

НЕМА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нема́рний**.

НЕМА́РНО. Присл. до **нема́рний**.

НЕМАСКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не призначений для маскування (у 1 знач.).

НЕМАТЕЛЬМІ́НТИ, -ів, *мн.* Безхребетні, у яких між шкірно-м'язовим мішком та кишечником – первинна порожнина тіла; первиннопорожнинні черви.

НЕМАТЕРІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не втілений у матеріальній, конкретній формі.

НЕМАТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Не заснований на матерії, який не є матерією і не зводиться до матерії; духовний, абстрактний. *Нематеріальні сили.* ** **нематеріа́льні акти́ви** – об'єкти інтелектуальної власності.

НЕМАТЕРІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нематеріа́льний**.

НЕМАТИЦИ́ДИ, НЕМАТОЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні речовини для боротьби з нематодами.

НЕМАТО́ДА, -и, *ж.* Ниткоподібний черв'як типу первиннопорожнинних, що є шкідником сільськогосподарських рослин.

НЕМАТО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **немато́да** ** **немато́дні хворо́би** – група хвороб рослин, що спричинюються нематодами.

НЕМАТОДО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби, спричинювані нематодами.

НЕМАТОЦИ́ДИ *див.* **нематици́ди**.

НЕМАТОЦИ́СТИ, -ів, *мн.* Жалкі капсули в деяких кишковопорожнинних тварин, що є органами нападу і захисту.

НЕМАТОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Жалкі клітини – клітини поверхневого епітелію кишковопорожнинних тварин, які служать для захисту та нападу.

НЕМБУТА́Л, -у, *ч.* Снотворний і заспокійливий засіб (білий кристалічний порошок, гіркий на смак).

НЕМЕЗИ́ДА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – богиня відплати, помсти. 2. *перен.* Відплата, помста, кара за злочин.

НЕМЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Рід трав'янистих, рідше напівкущових рослин родини ранникових.

НЕМЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **неме́йський лев**, *міф.* – страхітливий хижак, який пустошив арголідську долину Немею і тіло якого було невразливим до будь-яких ударів. **неме́йські і́гри** – еллінські ігри на честь Зевса в Немеї, що відбувалися кожного другого року; з утвердженням християнства були заборонені.

НЕМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не змололи (*див.* **моло́ти** 1).

НЕМЕЛОДИ́ЙНИЙ, -а, -е. Якому не властива мелодійність.

НЕМЕЛОДИ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **немелоди́йний**.

НЕМЕЛОДИ́ЙНО. Присл. до **немелоди́йний**.

НЕМЕЛОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Якому не властива мелодійність.

НЕМЕЛОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **немелоді́йний**.

НЕМЕЛОДІ́ЙНО. Присл. до **немелоді́йний**.

НЕМЕРЕХТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який не мерехтить.

НЕМЕ́РКНУЧИЙ, -а, -е. 1. Який не втрачає яскравості; який постійно горить, світить. 2. *перен.* Який ніколи не послабиться, не пройде, не зникне, значення якого ніколи не втратиться.

НЕМЕ́РКНУЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **неме́ркнучий**.

НЕМЕРТИ́НА, -и, *ж.* Підтип нижчих червів.

НЕМЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нема́тали**. *Неметалеві домішки.* // Зробл. з неметалів.

НЕМЕТА́ЛИ, -ів, *мн.* Хімічні елементи, що своїми фізичними та хімічними властивостями відрізняються від металів, зокрема у твердому стані крихкі, не проводять струму тощо.

НЕМЕТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неметале́вий**.

НЕМЕТАЛОМІСТКИ́Й, -а́, -е́. Що не вимагає великої кількості металу.

НЕМЕТАЛОРУ́ДНИЙ, -а, -е: ** **неметалору́дна промисло́вість** – галузь промисловості, підприємства якої видобувають і збагачують неметалорудні корисні копалини – графіт, каолін, тальк, слюду тощо.

НЕМЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Не очищений від сміття підмітанням. *Неметені вулиці.*

НЕМЕТКИ́Й, -а́, -е́. Який працює, рухається, осмислює що-небудь повільно; непроворний.

НЕМЕТРИЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна метризувати.

НЕМЕТРИЗО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неметризо́вний**.

НЕМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не є метричним. 2. Такий, що не вимірюється (але не обов'язково є невимірним) кількісним способом.

НЕМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неметри́чний**.

НЕМЕХАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Не заснований на механізації.

НЕМИГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не пов'язаний з процесом мигання; який не здійснює мигання.

НЕМИГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не мигає, не здійснює мигання.

НЕМИГОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який не міняє свого виразу (про око, погляд); застиглий, нерухомий. 2. Який не коливається, не блимає під час горіння (про вогонь, світло).

НЕМИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який не подобається кому-небудь. // Який стає байдужим кому-небудь, не радує, не втішає когось. *Світ (божий) немилий.* 2. Якого не кохає, не любить хто-небудь; нелюбий. // *у знач. ім.* **неми́лий**, -лого, *ч.*; **немила**, -лої, *ж.* Людина, яку не кохають, не люблять. 3. Пов'язаний з чимось поганим, прикрим, небажаним; неприємний. // Який не викликає симпатії, нелагідний у стосунках із людьми.

НЕМИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Недоброзичливе, непривітне, неприхильне ставлення до кого-, чого-небудь. *Впадати в немилість. Накликати на себе немилість.*

НЕМИ́ЛО. Присл. до **неми́лий** 3. // *у знач. присудк. сл.*

НЕМИЛОЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. Неприємний для слуху. *Немилозвучний збіг звуків.*

НЕМИЛОЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **немилозву́чний**.

НЕМИЛОЗВУ́ЧНО. Присл. до **немилозву́чний**.

НЕМИЛОСЕ́РДИЙ, -а, -е. Те саме, що **немилосе́рдний**.

НЕМИЛОСЕ́РДНИЙ, -а, -е, *до кого і без додатка.* 1. Який не виявляє милосердя, жалю до кого-небудь; безжалісний, безсердечний. // Який виражає безсердечність, жорстокість кого-небудь (про погляд, очі і т. ін.). 2. *перен., розм.* Дуже великий, значний силою свого вияву, прояву; надзвичайний.

НЕМИЛОСЕ́РДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **немилосе́рдний**.

НЕМИЛОСЕ́РДНО. Присл. до **немилосе́рдний**.

НЕМИЛОСЕ́РДЯ, -я, *с.* Жорстоке, безсердечне ставлення до кого-небудь.

НЕМИ́ЛОСТИ́ВЕЦЬ, -я, *ч.* Безжалісна, безсердечна, жорстока людина.

НЕМИ́ЛОСТИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **немилосе́рдний**.

НЕМИ́ЛОСТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неми́лости́вий**.

НЕМИ́ЛОСТИ́ВО. Присл. до **неми́лости́вий**.

НЕ-МИНАЙ-КОРЧМА́, -й, *ч. і ж., жарт.* П'яниця, пияка.

НЕМИНУ́ЧЕ. Присл. до **немину́чий**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕМИНУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна уникнути, обійти, обминути і т. ін., який обов'язково має настати, відбутися і т. ін. // *у знач. ім.* **немину́че**, -чого, *с.* Те, що обов'язково має настати, відбутися і т. ін. // Який не викликає ніякого сумніву; явний, очевидний. // Який обов'язково випливає з певних обставин, умов, зумовлений ними. 2. Який не проходить, не минає, не зникає; постійний. 3. Без якого не обійтися; обов'язковий, неодмінний. // Потрібний кому-небудь; необхідний.

НЕМИНУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **немину́чий**.

НЕМИНУ́ЩЕ, *присл., заст.* Неминуче.

НЕМИНУ́ЩИЙ, -а, -е. Який ніколи не минає, не втрачається, не забувається і т. ін.; вічний, постійний.

НЕМИНУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Абстр. ім. до **немину́щий**.

НЕМИ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який порушується війною, ворожнечею, боротьбою; який пов'язаний з розв'язанням війни. 2. Який має недружні, ворожі наміри. 3. Який не схильний до злагоди, дружніх відносин.

НЕМИ́СЛИМИЙ, -а, -е. Який не може бути, відбутися; якого важко собі уявити; неможливий.

НЕМИ́СЛИМІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **неми́слимий**.

НЕМИ́СЛИМО. Присл. до **неми́слимий**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕМИ́ТИЙ, -а, -е. Якого ніхто не мив; брудний. // Який не вмивався або не мився.

НЕМИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **неми́тий**.

НЕМІ́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Мовчазний, небагатослівний.

НЕМІНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Не найменший з ряду інших.

НЕМІНІМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **немініма́льний**.

НЕМІНІМА́ЛЬНО. Присл. до **немініма́льний**.

НЕМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Який не піддається вимірюванню; дуже великий; неосяжний, безмежний.

НЕМІ́РЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **немі́ряний**.

НЕМІСЬКИ́Й, -а́, -е́. Який відбувається не в місті. // Який не властивий місту.

НЕМІЦНИ́Й, -а́, -е́. 1. Якого легко можна розбити, зламати, зруйнувати, порвати і т. ін.; позбавлений міцності. 2. Недостатньо сильний, здоровий (про людину, здоров'я і т. ін.); слабий. 3. *перен.* Якого легко можна порушити; нестійкий. 4. Невеликий силою вияву (про мороз, сон і т. ін.). 5. Який діє не сильно (про горілку, тютюн і т. ін.).

НЕМІ́ЦНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неміцни́й**.

НЕМІ́ЦНО. Присл. до **неміцни́й**.

НЕ́МІЧ, -мочі, *ж.* 1. Недостатність фізичних сил; слабість. 2. Неспроможність, невміння, нездатність зробити що-небудь, протистояти чомусь; безсилля. 3. *розм.* Те саме, що **хворо́ба**.

НЕ́МІЧНИЙ, -а, -е. 1. Недостатньо сильний (про людину, частини її тіла, тварину); слабий, безсилий. // Який ослаб, втратив силу через хворобу, втому і т. ін.; знесилений. // *у знач. ім.* **не́мічний**, -ного, *ч.* Слаба, безсила людина. // Те саме, що **хво́рий**. // *у знач. ім.* **не́мічні**, -них, *мн.* Хворі люди. // Який свідчить про безсилість, слабість кого-небудь. // Який погано росте, малого розміру, не наповнений соками (про рослину); чахлий. 2. Неспроможний, нездатний зробити що-небудь, впоратися самотужки з чимось; безпорадний. 3. *перен.* Незначний, слабий силою свого вияву. // Ледь помітний. // Тьмяний (про світло і т. ін.). 4. *перен.* Незадовільний у художньому відношенні, позбавлений майстерності; недосконалий.

НЕ́МІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **не́мічний**.

НЕ́МІЧНО. Присл. до **не́мічний**.

НЕ́МНИЙ, -а, -е, *діал.* Неповороткий, незграбний.

НЕМО́В. 1. *спол. порівняльний.* Уживається для приєднання порівняльних зворотів і порівняльних підрядних речень у знач. наче, неначе, ніби, мов. 2. *спол. з'ясувальний.* Уживається для приєднання підрядних речень способу дії, додаткових, означальних та для вираження неповної достовірності, сумніву, непевності і т. ін. щодо висловленого в них. 3. *част.* Уживається для вираження неповної достовірності, сумніву, непевності і т. ін. щодо висловленого в реченні.

НЕМО́ВБИ, НЕМО́ВБИТО, *спол., част.* Те саме, що **немо́в**.

НЕМО́ВБИТО *див.* **немо́вби**.

НЕМОВЛЯ́, -я́ти, *с.* Дитина, яка ще не вміє говорити; грудна дитина.

НЕМОВЛЯ́ТКО, НЕМОВЛЯ́ТОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **немовля́**.

НЕМОВЛЯ́ТОЧКО *див.* **немовля́тко**.

НЕМОВЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **немовля́**. // Належний, властивий немовляті.

НЕМОВЛЯ́ЩИЙ, -а, -е, *книжн.* Який не вміє говорити.

НЕМО́ВЧНИЙ, -а, -е. Який не замовкає, не вщухає, який звучить безперервно, постійно.

НЕМО́ВЧНО. Присл. до **немо́вчний**.

НЕМО́ГА, -и, *ж.* 1. Стан остаточної втоми, повного безсилля. 2. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **незмо́га**.

НЕМОГУ́ЩИЙ, -а, -е, *діал.* Бідний, незаможний.

НЕМОДИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не підданий модифікації, не видозмінений.

НЕМО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який не відповідає моді. 2. Який не має загального визнання, неактуальний у певний період.

НЕМО́ДНО. Присл. до **немо́дний**.

НЕМОЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна здійснити, виконати, дістати, домогтися і т. ін.; нездійсненний. // *у знач. ім.* **неможли́ве**, -вого, *с.* Те, чого не можна здійснити, виконати, дістати, домогти-

ся і т. ін. // Який не може бути, існувати, відбуватися. // Якого важко уявити; немислимий. 2. Дуже поганий, неприємний; жахливий. // Надзвичайно сильний, великий силою свого вияву, прояву. // За яких не можна працювати, здійснювати що-небудь; надзвичайно несприятливі (про умови, обставини і т. ін.). // З якого не можна або дуже важко вийти, надзвичайно скрутне (про становище). 3. *розм.* Який викликає велике незадоволення у кого-небудь, якого важко витримати (про людину); нестерпний.

НЕМОЖЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неможли́вий** 1.

НЕМОЖЛИ́ВО. 1. Присл. до **неможли́вий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Не можна здійснити, виконати. 3. *у знач. присудк. сл.* Не можна, немислимо. // Не може бути.

НЕМО́ЖНИЙ, -а, -е, *заст.* Безсилий, безправний. // *у знач. ім.* **немо́жний**, -ного, *ч.* Безсила, безправна людина.

НЕМО́ЛА, -и, *ж., зах.* Ламул.

НЕМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який не є молекулярним.

НЕМОЛОДИ́Й, -а́, -е́. Який досяг середнього віку; літній. // Який є невід'ємною ознакою такої людини. // Характерний для такої людини (про вік, роки і т. ін.).

НЕМО́ЛОТИЙ, -а, -е. Не розмолотий, не розмелений, не подрібнений.

НЕМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого ще не молотили.

НЕМОЛО́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є молочним.

НЕМОНОПОЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не став предметом монополії (у 1 знач.).

НЕМОНОТО́ННИЙ, -а, -е. Різноманітний, змінний; багатозвучний.

НЕМОНОТО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **немоното́нний**.

НЕМОНОХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має більше одного кольору.

НЕМОНОХРОМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **немонохромати́чний**.

НЕМОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який порушує, не вкладається в правила, вимоги, норми прийнятої моралі, суперечить їй; аморальний. *Неморальне життя.* ** **немора́льні росли́ни** – рослини широколистих лісів, що збереглися в епоху зледеніння в укриттях, а потім широко розповсюдилися.

НЕМОРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **немора́льний**.

НЕМОРА́ЛЬНО. Присл. до **немора́льний**. // *у знач. присудк. сл.* Всупереч існуючій моралі.

НЕМОРЕПЛА́ВНИЙ, -а, -е. Який не призначений, не пристосований для мореплавання.

НЕМОРЕПЛА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **немореплА́вний**.

НЕМОРФОЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е: ** **неморфологізо́вані чле́ни ре́чення** – члени речення, виражені тими частинами мови, для яких дана синтаксична функція є вторинною.

НЕМОТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Позбавлений мотивації. ** **немотиво́вані зло́чини**: в кримінології – умовний термін, яким позначають злочини, справжні мотиви яких не зовсім зрозумілі самим злочинцям або які вони приховують від оточення.

НЕМОТИВО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **немотиво́ваний**.

НЕМОТИВО́ВАНО. Присл. до **немотиво́ваний**.

НЕМОТО́РНИЙ[1], -а, -е. Який не стосується моторів, не пов'язаний з моторами. // Який не призначений для виготовлення моторів.

НЕМОТО́РНИЙ[2], -а, -е. Якому не властива моторність.

НЕМОЦЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Понад силу, якого неможливо витерпіти. *Немоценний біль.*

НЕМО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Не покритий бруківкою, камінням тощо (про дорогу, площу та ін.).

НЕМО́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **немо́щений**.

НЕ́МОЩІ, -ів, *мн.* Те саме, що **не́міч**.

НЕМРУ́ЩИЙ, -а, -е, *арх.* Невмирущий.

НЕМУ́ДРИЙ, -а, -е. 1. Із пересічними розумовими здібностями та невеликим життєвим досвідом; нерозумний. // *у знач. ім.* **нему́дрі**, -рих, *мн.* Люди з пересічними розумовими здібностями. 2. Позбавлений складності. // Простий своєю будовою, своїм обладнанням, складом і т. ін. // Якого легко можна зрозуміти, сприйняти, засвоїти; нескладний. // Позбавлений будь-якої розкоші, багатства; досить скромний. // Простий формою та змістом. // Який не потребує великих зусиль, уміння, хисту і т. ін.

НЕМУ́ДРО. Присл. до **нему́дрий**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕМУДРЯ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **нему́дрий**.

НЕМУДРЯ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **нему́дрий**.

НЕМУЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не стосується музики, не пов'язаний з нею. 2. Який не виражений, не втілюється засобами музики.

НЕНАВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Якого не навантажили.

НЕНАВАНТА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ненаванта́жений**.

НЕНАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який не призначений, не використовується, не пристосований для навантаження.

НЕНА́ВИДЕЦЬ, -дця, *ч., діал.* Ненависник.

НЕНА́ВИДІТИ, -джу, -диш, *недок., перех. і без додатка.* Відчувати ненависть до кого-, чого-небудь.

НЕНА́ВИДНИЙ, -а, -е, *діал.* Ненависний.

НЕНА́ВИДНИК, -а, *ч., діал.* Ненависник.

НЕНА́ВИСЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Ненависний.

НЕНА́ВИСНИЙ, -а, -е. 1. До якого відчуває хтонебудь ненависть, огиду. // *кому.* Який викликає ненависть, огиду в кого-небудь. 2. Який виражає ненависть, огиду до кого-, чого-небудь.

НЕНА́ВИСНИК, -а, *ч.* 1. *кого, чого і без додатка.* Людина, яка ненавидить кого-, що-небудь. 2. *рідко.* Той, кого ненавидить хто-небудь.

НЕНАВИ́СНИЦТВО, -а, *с.* Ставлення до кого-, чогонебудь, сповнене ненависті, огиди.

НЕНАВИ́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Який виражає ненависть.

НЕНА́ВИСНИЦЯ, -і. Жін. до **нена́висник**.

НЕНА́ВИСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нена́висний**.

НЕНА́ВИСНО. Присл. до **нена́висний** 2.

НЕНА́ВИСТЬ, -і, *ж., до кого – чого і без додат-ка.* Почуття великої неприхильності, ворожості до кого-, чого-небудь. // Вороже ставлення до когонебудь.

НЕНАВМИ́СНЕ. Присл. до **ненавми́сний**.

НЕНАВМИ́СНИЙ, -а, -е. 1. Здійснюваний, зроблений, сказаний і т. ін. без наперед продуманого наміру; невмисний. 2. Який стався несподівано, непередбачено; випадковий.

НЕНАВМИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ненавми́сний**.

НЕНАВМИ́СНО, *присл.* Те саме, що **ненавми́сне**.

НЕНА́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Який не одержав необхідних знань у якій-небудь галузі, не дістав навиків у чомусь; непідготовлений. *Ненавчений робітник.*

НЕНАВ'ЯЗЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Що не є нав'язливим, настирливим; що виражається в тактовній, делікатній формі. 2. Такий, що не нервує, не роздратовує; приємний. *Ненав'язлива мелодія.*

НЕНАВ'ЯЗЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Відсутність нав'язливості; делікатність, тактовність.

НЕНАВ'ЯЗЛИ́ВО, *присл.* Не нав'язуючи своєї волі, думок, почуттів; делікатно, тактовно.

НЕНАГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. 1. *нар.-поет.* Дуже дорогий, любий, милий. 2. На якого не можна надивитися, яким не можна намилуватися; надзвичайно гарний.

НЕНАГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не нагодував; голодний.

НЕНАГОЛО́ШЕНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який не має наголосу.

НЕНАГОЛО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ненаголо́шений**.

НЕНАГО́СТРЕНИЙ, -а, -е. Якого не нагострили.

НЕНАГРІ́ТИЙ, -а, -е. Якого не нагріли, не підігріли.

НЕНАДІ́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який не був у вжитку (про одяг, взуття і т. ін.); новий.

НЕНАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Якому не можна вірити або довіряти, на якого не можна покластися. // *у знач. ім.* **ненаді́йні**, -них, *мн.* Ті, кому не можна вірити або довіряти в чомусь. // На якого не можна покладати які-небудь надії. 2. Який викликає сумнів, побоювання щодо своєї міцності, якості і т. ін.; неміцний. // Який не може забезпечити, гарантувати успіх, досягнення певної мети і т. ін. *Ненадійний захист.*

НЕНАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ненаді́йний**.

НЕНАДІ́ЙНО. Присл. до **ненаді́йний**.

НЕНАДІ́Я, -ї, *ж.* Безнадія, відчай.

НЕНАДЛИ́ШКОВИЙ, -а, -е. Який не перевищує загальноприйняту норму чи потребу в чому-небудь.

НЕНАДМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який не перевищує норму. 2. Який не перевищує звичайний ступінь виявлення чого-небудь. 3. Який не перевищує потребу, необхідність у чому-небудь.

НЕНАДМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ненадмі́рний**.

НЕНАДО́ВГО, *присл.* На короткий, нетривалий час, на невеликий строк. // Протягом короткого, нетривалого часу. *Ненадовго затриматися.*

НЕНАЖЕ́РА, -и, *ч. і ж., розм.* 1. Той, хто багато їсть, кого важко нагодувати; прожера. 2. *перен., зневажл.* Людина, яка не задовольняється тим, що має, чого досягла; ненаситна людина.

НЕНАЖЕ́РЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який багато їсть, якого важко нагодувати; прожерливий. 2. *перен.* Який не задовольняється досягнутим, тим, що має; ненаситний.

НЕНАЖЕ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ненаже́рливий**.

НЕНАЖЕ́РЛИВО. Присл. до **ненаже́рливий**.

НЕНАЖЕ́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ненаже́рливий**.

НЕНАЖЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ненаже́рний**.

НЕНАЖЕ́РСТВО, -а, *с.* Те саме, що **ненаже́рливість**.

НЕНАЖЕ́РЯ, -і, *ч. і ж., діал.* Ненажера.

НЕНА́ЖИР, НЕНА́СИТ, -у, *ч., діал.* Обжерливість, непереборне бажання їсти.

НЕНАЇ́ДНИЙ, НЕНАЇ́СНИЙ, -а, -е, *зах.* Ненажерливий, ненаситний.

НЕНАЇ́ЖДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. По якому мало їздили (про дорогу, шлях і т. ін.); невторований. 2. Який мало використовувався під час їзди; новий.

НЕНАЇ́СНИЙ *див.* **ненаї́дний**.

НЕНАЇ́СТЬ, -і, *ж., зах.* Ненажерливість.

НЕНАЛЕ́ЖНЕ, *присл., діал.* Те саме, що **нена́лежно**.

НЕНАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який не має зв'язку з кимчим-небудь, стосунку до когось, чогось. 2. Не такий, який повинен бути; який не личить комунебудь. *Неналежна поведінка.*

НЕНАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім до **неналЕ́жний**.

НЕНАЛЕ́ЖНО. Присл. до **неналЕ́жний**.

НЕНАМАГНІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якому не надано властивостей магніту.

НЕНАМАГНІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **ненамагні́чений**.

НЕНАО́ЧНИЙ, -а, -е. Якого не можна безпосередньо бачити.

НЕНАО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ненао́чний**.

НЕНА́ПАД, -у, *ч.* Відмова договірних сторін від ворожих дій одна проти одної. *Пакт про ненапад.*

НЕНАПИ́САНИЙ, -а, -е. Якого ще не написали. *Ненаписана книга.*

НЕНАПО́ЄНИЙ, -а, -е. Якого не напоїли.

НЕНАПРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Якому не притаманна, не властива напруженість.

НЕНАПРУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ненапру́жений**.

НЕНАПРЯ́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Не спрямований кудинебудь. 2. Не скерований на що-небудь (про думки, інтереси тощо).

НЕНАРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який ще не народився.

НЕНАРО́КОМ, *присл.* 1. Без певної мети, без певного наміру; ненавмисне. // Випадково, непередбачено, несподівано. 2. Необережно, необачно, не бажаючи заподіяти щось неприємне.

НЕНАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Не освоєний, не заселений людьми.

НЕНАСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Не пов'язаний із застосуванням сили, з насильством.

НЕНАСИ́ЛЬСТВО, -а, *с.* Відмова від застосування сили, незастосування насильства в розв'язанні проблем, що стоять перед суспільством.

НЕНА́СИТ *див.* **нена́жир**.

НЕНАСИ́ТЕЦЬ, -тця, *ч., діал.* Ненажера.

НЕНА́СИТНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Те саме, що **ненаже́рливий** 1. 2. *перен.* Який виявляє велику жадобу до чого-небудь, не задовольняється досягнутим; жадібний. // *у знач. ім.* **нена́ситний**, -ного, *ч.* Людина, яка виявляє велику жадобу до чогонебудь, не задовольняється досягнутим. // Який виражає велику жадобу до чого-небудь. // Який має великий інтерес і т. ін. до чого-небудь, надмірно цікавиться чимсь. // Надзвичайно великий щодо свого виявлення.

НЕНА́СИТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нена́ситний**.

НЕНА́СИТНО. Присл. до **нена́ситний** 2.

НЕНА́СИТЬ, -і, *ж., рідко.* Велика жадоба, потяг, прагнення до чого-небудь.

НЕНАСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого не нагодували досита, який не наївся досхочу. 2. Який не просочений, не наповнений рідиною, паром, газом та ін. 3. *перен.* Не забезпечений у достатній кількості чим-небудь.

НЕНАСИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ненаси́чений**.

НЕНА́СКРІЗНИЙ, -а, -е. Який не є наскрізним.

НЕНАСТА́ННИЙ, -а, -е. Який ніколи не припиняється, існує, діє постійно, безперервно; безнастанний.

НЕНАСТА́ННО. Присл. до **ненаста́нний**.

НЕНАСТРО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Якого не настроїли. 2. Який не настроївся на що-небудь.

НЕНАСТРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ненастро́єний**.

НЕНА́СЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Не наш, чужинницький.

НЕНАТИ́СНЕНИЙ, -а, -е. На якого не натиснули.

НЕНА́ТЛИЙ, -а, -е, *діал.* Жадібний, ненаситний.

НЕНА́ТЛЯ, -і, *ж., діал.* Жадібність, ненаситність.

НЕНАТУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Зробл. на кшталт натурального; штучний. *Ненатуральне хутро.* 2. Якого в дійсності не буває; несправжній. 3. Удаваний, нещирий.

НЕНАТУРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ненатура́льний**.

НЕНАТУРА́ЛЬНО. Присл. до **ненатура́льний**.

НЕНАУКО́ВИЙ, -а, -е. Який суперечить науці, не відповідає її вимогам.

НЕНАУКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ненауко́вий**.

НЕНАУКО́ВО. Присл. до **ненауко́вий**.

НЕНАЦІОНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не націоналізували. // Який не став національним, не набув національного характеру.

НЕНА́ЧЕ. 1. *спол. порівняльний.* Уживається для приєднання порівняльних зворотів і порівняльних підрядних речень у знач. наче, ніби, мов, немов. 2. *спол. з'ясувальний.* Уживається для приєднання підрядних речень додаткових, способу дії, означальних та для вираження неповної достовірності, сумніву, непевності і т. ін. щодо висловленого в них. 3. *част.* Уживається для вираження неповної достовірності, сумніву, непевності і т. ін. щодо висловленого в реченні.

НЕНА́ЧЕБТО, *спол., част.* Те саме, що **нена́че**.

НЕ́НЕЦЬ *див.* **не́нці**.

НЕ́НЕЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **не́нці**.

НЕ́НЕЧКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **не́ня** 1. 2. *у знач. виг.* Уживається для вираження переляку, здивування, радості і т. ін.

НЕНИ́ЛА, -и, *ч. і ж., діал.* Висока, незграбна людина.

НЕ́НИН, -а, -е. Прикм. до **не́ня** 1; належний нені.

НЕ́НІВ, -нева, -неве, *діал.* Прикм. до **не́ньо**; належний неню.

НЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Скорботна пісня, яку в багатьох народів співають під час поховання.

НЕНОМОГРАФО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна номографувати.

НЕНОМОГРАФО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неномографо́вний**.

НЕНОРМАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не нормалізували, не довели до норми, не підпорядкували нормі.

НЕНОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який відхиляється від норми; не такий, як треба, як повинен бути. 2. *розм.* Психічно хворий. // *у знач. ім.* **ненорма́льний**, -ного, *ч.*; **ненорма́льна**, -ної, *ж., розм.* Психічно хвора людина.

НЕНОРМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ненорма́льний**. // Ненормальне явище.

НЕНОРМА́ЛЬНО. Присл. до **ненорма́льний**.

НЕНОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не має встановленої норми, не визначається нормою. *Ненормовані оборотні кошти.* ** **ненормо́ваний робо́чий день**: у трудовому праві – особлива умова праці, встановлена законодавством для певної категорії пра-

цівників, яка полягає в тому, що за необхідності вони повинні виконувати роботу понад встановлену тривалість робочого часу, за яку їм надається додаткова відпустка.

НЕНОРМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ненормо́ваний.**

НЕНОРМО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна нормувати.

НЕНОРМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ненормо́вний.**

НЕНУ́Ж, *спол.*, *діал.* Ніж.

НЕНУМЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не нумерували; на якому не поставили номери в послідовному порядку.

НЕ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **не́нець**, -нця, *ч.*; **не́нка**, -и, *ж.*). Народність, що живе в Ненецькому, Ямало-Ненецькому і Таймирському національних округах, які входять до складу Росії.

НЕ́НЬКА, -и, *ж.* 1. *пестл.* Те саме, що **не́ня.** 2. Ласкаве звертання до жінки, перев. старої. 3. *у знач. виг.* Уживається для вираження переляку, здивування, радості і т. ін.

НЕ́НЬО, -я, *ч.*, *діал.* Батько.

НЕ́НЬЧИН, -а, -е. Прикм. до **не́нька 1**; належний неньці. *Неньчин голос. Неньчина мова.*

НЕ́НЯ, -і, *ж.* 1. *пестл.* Жінка стосовно до народжених нею дітей. // Уживається як звертання до матері. 2. *у знач. виг.* Уживається для вираження переляку, здивування, радості і т. ін.

НЕО... Перша частина складних слів, що відповідає слову **новий** у 1 знач., напр.: н е о г е г е л ь я н с т в о, н е о д а р в і н і з м, н е о с х о л а с т и к а, н е о ф і л о л о г і я і т. ін.

НЕОАВАНГАРДИ́ЗМ, -у, *ч.* Сучасний напрям авангардизму, який проявляється у запереченні існуючих художніх форм та пошуку нових.

НЕОАВАНГАРДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неоавангардизму.

НЕОА́НТРОПИ, -ів, *мн.* (*одн.* **неоа́нтроп**, -а, *ч.*). Люди раннього і середнього віків голоценової епохи, що були безпосередніми предками сучасних людей.

НЕОАНТРО́ПИ, -ів, *мн.* Люди сучасного виду.

НЕОАРТРО́З, -у, *ч.* 1. Штучно утворений суглоб. 2. Морфологічний утвір, який може появлятися при тривало існуючому несправжньому суглобі.

НЕОБҐРУНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який недостатньо потверджується чим-небудь; неаргументований, непереконливий.

НЕ́ОБАВКИ, *присл.*, *зах.* Негайно, зараз же.

НЕОБА́ЧКА, -и, *ж.* Безтурботність, недбалість.

НЕОБА́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **необа́чний.**

НЕОБА́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **необа́чливий.**

НЕОБА́ЧЛИВО. Присл. до **необа́чливий.**

НЕОБА́ЧНИЙ, -а, -е. Який діє нерозсудливо, виявляє необережність у своїх діях, не думає про наслідки. // Викликаний діями нерозсудливої, необережної людини або який свідчить про чиюсь нерозсудливість, необережність.

НЕОБА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необа́чний.**

НЕОБА́ЧНО. Присл. до **необа́чний.** // *у знач. присудк. сл.*

НЕОБГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який не має огорожі.

НЕОБҐРУНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Позбавлений достатньої кількості фактів, доказів; бездоказовий.

НЕОБҐРУНТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необґрунто́ваний.**

НЕОБҐРУНТО́ВАНО. Присл. до **необґрунто́ваний.**

НЕОБДУ́МАНИЙ, -а, -е. Зробл. поспішно, без достатнього обдумування, обмірковування; необачний, нерозсудливий.

НЕОБДУ́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необду́маний.**

НЕОБДУ́МАНО. Присл. до **необду́маний.**

НЕОБЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який діє необдумано, непередбачливо, наражаючись на можливу небезпеку, неприємність; необачний. // Який робиться, здійснюється необдумано, необачно, без урахування можливої небезпеки, неприємності. // Який свідчить про чиюсь необдуманість, необачність.

НЕОБЕРЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необере́жний.**

НЕОБЕРЕ́ЖНО. Присл. до **необере́жний.**

НЕОБ'ЄКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не відображає об'єктивного стану справ; упереджений.

НЕОБ'ЄКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необ'єкти́вний.**

НЕОБ'ЄКТИ́ВНО. Присл. до **необ'єкти́вний.**

НЕОБЖИ́ТИЙ, -а, -е. Не заселений, не освоєний і не пристосований до життя. // Не обладнаний, не пристосований для нормального життя в ньому.

НЕОБЖИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **необжи́тий.**

НЕОБЖИ́ТО. Присл. до **необжи́тий.**

НЕО́БЗИР, *присл.*, *діал.* Не озираючись.

НЕОБІ́ЗНАНИЙ, -а, -е. Який не знає чого-небудь, незнайомий з чимсь.

НЕОБІ́ЗНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необі́знаний.**

НЕОБІХЕВЮРИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у сучасній, переважно американській психології; виник у 30-і рр. 20 ст. як спроба подолати прямолінійність і спрощення класичного біхевіоризму.

НЕОБ'Ї́ЖДЖЕНИЙ, -а, -е. Не привчений до їзди (про коня).

НЕОБЛУ́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Щиросердий.

НЕОБЛУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *зах.* Щиросердість.

НЕОБЛУ́ДНО, *зах.* Присл. до **необлу́дний.**

НЕОБМА́ЗАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нема́заний 1.**

НЕОБМЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Який не має видимих меж; безмежний. // Який не має обмежень, не поставлений ні в які рамки. ** **Необме́жена відповіда́льність** – зобов'язання відповідати по своїм зобов'язанням усім власним набутком. 2. Дуже великий щодо кількості, ступеня вияву.

НЕОБМЕ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необме́жений.**

НЕОБМЕ́ЖЕНО. Присл. до **необме́жений.**

НЕОБМЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **необме́жений.**

НЕОБМІРКО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **необду́маний.**

НЕОБМІРКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необмірко́ваний.**

НЕОБМІРКО́ВАНО. Присл. до **необмірко́ваний.**

НЕОБМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. З невідділеним зерном. *Необмолочені колоски.* // Якого не молотили, у якому міститься невідділене зерно.

НЕОБМО́ТАНИЙ, -а, -е. Якого не обмотали чим-небудь.

НЕОБНАРО́ДУВАНИЙ, -а, -е. Не розголошений широко, не доведений до загального відома.

НЕОБНАРО́ДУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необнаро́дуваний.**

НЕОБОВ'ЯЗКО́ВИЙ, -а, -е. Який не є обов'язковим, необхідним.

НЕОБОВ'ЯЗКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **необов'язко́вий.**

НЕОБОВ'ЯЗКО́ВО. Присл. до **необов'язко́вий.**

НЕОБО́РНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **непобо́рний.**

НЕОБО́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Те саме, що **непобо́рність.**

НЕОБОРОТНИ́Й, -а́, -е́. Який не може розвиватися в зворотному напрямку. ** **Необоро́тні проце́си** – фізичні процеси, які можуть самовільно проходити лише в одному певному напрямі. **Необоро́тні реа́кції** – хімічні реакції, при яких взаємодіючі речовини повністю перетворюються на продукти реакції, що не взаємодіють між собою в умовах реакції. // Який не може відбутися, повторитися знову.

НЕОБОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необоро́тний.**

НЕОБОРО́ТНО. Присл. до **необоро́тний.**

НЕОБРА́ЗЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який не завдає образи, який не виражає і не містить образу. 2. Який не чутливий до образи.

НЕОБРА́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **необра́зливий.**

НЕОБРА́ЗЛИВО. Присл. до **необра́зливий.**

НЕОБРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Якого не обрізали.

НЕОБРІЗНИ́Й, -а́, -е́. Який не має зрізаних країв.

НЕОБРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Не підготовлений для вирощування рослин (про землю, ґрунт і т. ін.). // Якого ніхто не обробляв. *Необроблена деревина.* 2. Який не має викінченої форми.

НЕОБРО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необро́блений.**

НЕОБРО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Який не використовується під посіви сільськогосподарських культур. *Необроблювані землі.*

НЕОБРО́БЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необро́блюваний.**

НЕОБРЯДО́ВИЙ, -а, -е. Який не пов'язаний з якимнебудь обрядом; який не встановлений обрядом; який не виконується під час відправлення обряду.

НЕОБСЛУГО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Якого не обслуговують.

НЕОБСТРІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Який не піддається обстрілу.

НЕОБСТРІ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Який не був у боях, не звик до бойових умов, до стрільби. // *перен.* Який не має досвіду в чому-небудь; молодий, недосвідчений.

НЕОБСТРІ́ЛЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необстрі́ляний.**

НЕОБСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Якого не обстругали.

НЕОБТЕ́САНИЙ, -а, -е. 1. Якого не обтесали (у 1, 2 знач.). 2. *перен.*, *розм.* Некультурний, неосвічений.

НЕОБТЕ́САНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необте́саний.**

НЕОБТЯ́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Який не вимагає великих зусиль, не створює труднощів, незручностей, не завдає клопоту кому-небудь.

НЕОБТЯ́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **необтя́жливий.**

НЕОБТЯ́ЖЛИВО. Присл. до **необтя́жливий.**

НЕОБХІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Без якого неможливо обійтися; конче потрібний. 2. *у знач. ім.* **необхі́дне**, -ного, *с.* Те, що обов'язково потрібне для забезпечення нормальних умов життя, праці і т. ін. 3. *філос.* Закономірний, невипадковий. // *у знач. ім.* **необхі́дне**, -ного, *с.* Закономірність, що випливає з самої природи речей.

НЕОБХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Потреба в чому-небудь. ** **Ре́чі (предме́ти, това́ри) пе́ршої необхі́дності** – продукти харчування, одяг і предмети домашнього вжитку, без яких не можна обійтися. 2. *філос.* Об'єктивний закономірний зв'язок між явищами матеріального світу, який випливає з самої природи матерії, розкриває їхні суттєві риси.

НЕОБХІ́ДНО, *врисудк. сл.* Конче потрібно, є потреба.

НЕОБХОДИ́МИЙ, -а, -е, *діал.* Якого не можна обійти, обминути.

НЕОБЧИСЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який не призначений для обчислювання.

НЕОБЧИ́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не обчислюють. 2. Якого не можна обчислити.

НЕОБЧИ́СЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **необчи́слюваний.**

НЕОВІТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістична течія в біології, що пояснює якісну своєрідність життєвих явищ нематеріальними факторами.

НЕОГЕГЕЛЬЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прибічник неогегельянства.

НЕОГЕГЕЛЬЯ́НСТВО, -а, *с.* Ідеалістична течія у філософії кінця 19 – початку 20 ст., для якої характерне прагнення до створення моністичного світогляду.

НЕОГЕГЕЛЬЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неогегельянства, неогегельянця.

НЕОГЕКСА́Н, -у, *ч.* Насичений ациклічний вуглеводень, ізомер нормального гексану, який використовується як компонент високоякісних бензинів.

НЕОГЕ́Н, -у, *ч.*, *археол.* Друга половина третинного періоду історії розвитку Землі.

НЕОГЕ́НОВИЙ, -а, -е, *археол.* Прикм. до **неоге́н.** ** **неоге́новий пері́од** – те саме, що **неоге́н.**

НЕОГЕ́Я, -ї, *ж.* Зоогеографічний підрозділ суходолу, що включає неотропічну область.

НЕОГЛОБАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Прагнення держави до світового панування.

НЕО́ГЛЯДКИ, *присл.*, *заст.* Не оглядаючись.

НЕО́ГЛЯДКОМ, *присл.*, *заст.* Те саме, що **нео́глядки.**

НЕОГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який не має видимих меж, дуже великий щодо розміру; неосяжний, неозорий.

НЕОГЛЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неогля́дний.**

НЕОГЛЯ́ДНО. Присл. до **неогля́дний.**

НЕОГОЛО́ШЕНИЙ, -а, -е. Якого не оголосили. *Неоголошена війна.*

НЕОГОЛО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неоголо́шений.**

НЕОГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **необгоро́джений.**

НЕОГОРО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **неогоро́джений.**

НЕОДАРВІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **вейсмані́зм.**

НЕОДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Якого не одержали. *Неодержаний дохід.*

НЕОДИГАЛЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при недостатній діяльності серця.

НЕОДИКУМАРИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антикоагулянт непрямої дії, що його застосовують для профілактики та лікування тромбозів, тромбофлебітів, емболій тощо.

НЕОДИ́М, -у, *ч.*, *хім.* Nd. Хімічний елемент, проста речовина якого – світло-сірий активний рідкісноземельний метал, яким легують чорні й кольорові метали.

НЕОДИ́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **неоди́м.**

НЕОДИНО́КИЙ, -а, -е. Який не є одиноким.

НЕОДІЖНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Погано вдягнений.

НЕОДМІ́ННЕ, *присл.*, *діал.* Неодмінно.

НЕОДМІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Яким не можна знехтувати, якого потрібно дотримуватись, якого необхідно виконувати; обов'язковий. // Якого не можна уникнути. // Без якого неможливо обійтися; необхідний. // Постійний, незмінний. 2. Характерний для кого-, чого-небудь.

НЕОДМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неодмі́нний.**

НЕОДМІ́ННО. Присл. до **неодмі́нний.**

НЕОДНА́КОВИЙ, -а, -е. Відмінний від іншого (інших), який не збігається з іншим (іншими); різний.

НЕОДНА́КОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неодна́ковий.**

НЕОДНА́КОВО. Присл. до **неодна́ковий.**

НЕОДНОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Неоднаковий, різний, різноманітний у своєму прояві. 2. Що допускає можливість різного тлумачення, розуміння чогонебудь, підходу до чого-небудь.

НЕОДНОЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неоднозна́чний.**

НЕОДНОЗНА́ЧНО. Присл. до **неоднозна́чний.**

НЕОДНОКРА́ТНИЙ, -а, -е. Який здійснюється або відбувається не один раз.

НЕОДНОКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неоднокра́тний.**

НЕОДНОКРА́ТНО. Присл. до **неоднокра́тний.**

НЕОДНОРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Який повторюється декілька разів; багаторазовий.

НЕОДНОРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неоднора́зовий.**

НЕОДНОРАЗО́ВО. Присл. до **неодноразо́вий.**

НЕОДНОРІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Різний щодо свого складу, розміру і т. ін. // Який становить суміш двох або більше компонентів. 2. *грам.* Функціонально нерівноправний з іншим і який не може об'єднуватися з ним сурядним зв'язком. *Неоднорідні члени речення.*

НЕОДНОРІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неоднорі́дний.**

НЕОДНОРІ́ДНО. Присл. до **неоднорі́дний.**

НЕОДНОСТА́ЙНИЙ, -а, -е. Який не є одностайним.

НЕОДНОСТА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неодноста́йний.**

НЕОДНОСТА́ЙНО. Присл. до **неодноста́йний.**

НЕОДНОЧА́СНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається і т. ін. не в той самий час із чим-небудь іншим.

НЕОДНОЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неодноча́сний.** *Неодночасність початку. Неодночасність гальмування.*

НЕОДНОЧА́СНО. Присл. до **неодноча́сний.**

НЕОДРА́ДНИЙ *див.* **невідра́дний.**

НЕОДРИ́ВНИЙ *див.* **невідри́вний.**

НЕОДРИ́ВНО *див.* **невідри́вно.**

НЕОДРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Який не перебував у шлюбі.

НЕОДРУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **неодру́жений.**

НЕОДУКО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.* Неосвічений, неписьменний.

НЕОДЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. Який не має на собі ніякого або верхнього одягу. // Який не має відповідного вигляду для певних обставин.

НЕОЕНЦЕФАЛО́Н, -у, *ч.* Кора головного мозку і пов'язані з нею структури.

НЕОЗБРО́ЄНИЙ, -а, -е. Який не має при собі зброї. ** **неозбро́єним о́ком** – без допомоги оптичних приладів.

НЕОЗБРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неозбро́єний.**

НЕОЗДО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не оздобили, не при-

красили.
НЕОЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Точно не встановлений; невизначений. *Неозначений час.* 2. Нечіткий, неясний, невиразний. ** **неозна́чена фо́рма дієслова**, *лінгв.* – форма дієслова, що називає дію або стан без указівки на особу, час і спосіб перебігу. **Неозна́чене рівня́ння**, *мат.* – рівняння, яке має більше одного невідомого. **Неозна́чені займе́нники**, *лінгв.* – розряд займенників, що дають неясне, невідоме, точно не визначене загальне уявлення про предмет, істоту, якість, властивість і т. ін.
НЕОЗНА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неозна́чений**.
НЕОЗНА́ЧЕНО. Присл. до **неозна́чений**.
НЕОЗНА́ЧЕНО-ОСОБО́ВИЙ, -а, -е, *лінгв.*: ** **неозна́чено-особо́ве ре́чення** – односкладне речення, структурну основу якого становить головний член, виражений дієсловом у формі 3-ї особи множини.
НЕОЗНА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не означують, який не означується. 2. Якого не можна означити.
НЕОЗНА́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неозна́чуваний**.
НЕОЗО́Й, -ю, *ч.* Те саме, що **кайнозо́й**.
НЕОЗО́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неозою.
НЕОЗООЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ зоології, який вивчає сучасних тварин.
НЕОЗО́РИЙ, -а, -е. Якого не можна осягнути поглядом, дуже великий щодо розміру; неоглядний, неосяжний. // *перен.* Великий, необмежений щодо можливостей.
НЕОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **неозо́рий**.
НЕОЗО́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неозо́рий**.
НЕОЗО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неозо́рний**.
НЕОЗО́РНО. Присл. до **неозо́рний**.
НЕОЗО́РО. Присл. до **неозо́рий**.
НЕОІМПРЕСІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Течія в живопису кінця 19 – початку 20 ст., представники якої, розвиваючи тенденції імпресіонізму, намагалися науково обґрунтувати, надати системного характеру імпресіоністичним прийомам розкладання складних тонів на чисті кольори.
НЕОІМПРЕСІОНІ́СТ, -а, *с.* Прибічник, послідовник неоімпресіонізму.
НЕОІМПРЕСІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **неоімпресіоні́ст**.
НЕОІМПРЕСІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неоімпресіонізму, неоімпресіоніста.
НЕОІНДУЇ́ЗМ, -у, *ч.* Течія релігійно-філософської думки Індії, що виникла в 1-й половині 19 ст. як реформована (монотеїстична) форма індуїзму; однією з його центральних ідей є ідея внутрішньої єдності всіх релігій.
НЕОКАНТІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прихильник, послідовник неокантіанства.
НЕОКАНТІА́НСТВО, -а, *с.* Напрям в ідеалістичній філософії, характерною особливістю якого є відродження і розвиток суб'єктивно-ідеалістичних принципів учення І. Канта.
НЕОКАНТІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неокантіанства, неокантіанця.
НЕОКАПІТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Сучасний державно-монополістичний капіталізм, який трактується буржуазними ідеологами як новий етап у розвитку капіталізму, що характеризується згладжуванням його основних суперечностей.
НЕОКАПІТАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неокапіталізму, властивий йому.
НЕОКАТАСТРОФІ́ЗМ, -у, *ч.*, *геол.* Концепція, яка розглядає історію розвитку Землі як періодичне чергування тривалих періодів осадонагромадження за умов тектонічного спокою з короткими періодами складоутворення й горотворення, які відбувалися одночасно на всій планеті.
НЕОКЕЙСІА́НСТВО, -а, *с.* Концепція державно-монополістичного регулювання процесу відтворення, що виникла після Другої світової війни як модифікація основних принципів кейсіанства.
НЕОКИ́СНЕНИЙ, -а, -е. Який не підданий окисненню.
НЕОКИ́СНЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не піддається окисненню. 2. Який не може бути окисненим.
НЕОКЛА́СИК, -а, *ч.* Прихильник, послідовник неокласицизму. *Поети-неокласики.*
НЕОКЛАСИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Течія в літературі та мистецтві другої половини 19 – початку 20 ст., що базувалася на стилізації зовнішніх форм античного мистецтва, італійського Відродження і частково класицизму. // Напрямок у музиці 20 – 30 рр. 20 ст., представники якого зверталися до принципів, типових для бароко. 2. Сучасні економічні теорії і течії, які представляють розвиток класичної школи; ввів в економічну науку категорії попиту, пропозиції, корисності, маргінальності, загальної рівноваги.
НЕОКЛАСИЦИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник неокласицизму.
НЕОКЛАСИЦИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неокласицизму, неокласициста.
НЕОКОВИ́РНИЙ, -а, -е. 1. Зробл. грубо, невміло, недбало (про предмети). 2. Вайлуватий, неповороткий, незграбний у рухах, часто з непропорційною будовою тіла (про людину). // Який свідчить про чиюсь неповороткість, незграбність. 3. Який невдало висловлює думку; незграбний.
НЕОКОВИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неокови́рний**.
НЕОКОВИ́РНО. Присл. до **неокови́рний**.
НЕОКОЛОНІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Нерівноправні економічні й політичні відносини, що нав'язуються розвиненими державами країнам, що розвиваються.
НЕОКОЛОНІАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник неоколоніалізму.
НЕОКОЛОНІАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується неоколоніалізму, властивий йому. *Неоколоніалістська політика.*
НЕОКОЛОНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. В основі якого лежить неоколоніалізм. *Неоколоніальне гноблення.* // Характерний для неоколоніалізму.
НЕОКОЛОНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто проводить політику неоколоніалізму.
НЕОКОЛОНІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується неоколонізаторів, властивий їм.
НЕОКОЛО́НІЇ, -ій, *мн.* Колишні колонії або напівколонії, які по суті залишаються об'єктом економічної й політичної експлуатації з боку неоколонізаторів.
НЕОКОНСЕРВАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Течія сучасної західної політичної думки, яка поєднує тверезий реалізм в оцінці внутрішніх та міжнародних реалій з орієнтацією на збереження та зміцнення традиційних суспільних цінностей.
НЕОКОНФУЦІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прибічник, послідовник неоконфуціанства.
НЕОКОНФУЦІА́НСТВО, -а, *с.* Релігійно-ідеалістична школа китайської філософії, що сформувалася в 10 – 13 ст. на основі конфуціанства під впливом ідей буддизму і даосизму в процесі боротьби проти них.
НЕОКОНФУЦІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неоконфуціанства, неоконфуціанця.
НЕОКО́РТЕКС, -у, *ч.* Еволюційно найновіша і найскладніша з нервових тканин, з якої складаються лобові, тім'яні, скроневі та потиличні частки мозку.
НЕОКРА́ЙЙ, -я, -є, *поет.* Те саме, що **безкра́їй** 1.
НЕОЛАМАРКІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям в еволюційному вченні, який, зберігаючи основні положення ламаркізму, заперечує творчу роль природного добору, суперечливий характер розвитку, визнає рушійними силами еволюції рухому рівновагу, пряму формоутворюючу дію середовища чи вплив надприродних сил.
НЕОЛАМАРКІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник неоламаркізму.
НЕОЛАМАРКІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неоламаркізму, неоламаркіста.
НЕОЛЕЙКОРИ́Т, -у, *ч.* Один із видів резиту.
НЕОЛІБЕРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Модифікація лібералізму відповідно до реалій сучасності – визнання необхідності певного регулювання державою соціально-економічних процесів, орієнтація на соціальний реформізм, прагнення примирити рівність і свободу та ін.
НЕОЛІМПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Що не є олімпійським; не представлений на Олімпійських іграх, не пов'язаний з ними. *Неолімпійські спортивні дисципліни.*
НЕОЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж.* Напрям у мовознавстві, що виник у 20-х роках 20 ст. в Італії на противагу молодограматизмові.
НЕОЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неолінгвістики.
НЕОЛІ́Т, -у, *ч.*, *археол.* Новий кам'яний вік, останній період кам'яної доби.
НЕОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **неолі́т**.
НЕОЛОГІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *лінгв.* Нове слово, словосполучення, фразеологічний зворот, що з'являється у мові. 2. У психіатрії – патологічне словотворення.
НЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **неологі́зм**.
НЕОМАЛЬТУЗІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прихильник, послідовник неомальтузіанства.
НЕОМАЛЬТУЗІА́НСТВО, -а, *с.* Напрям філософії, що виправдовує загарбницькі війни, безробіття і т. ін.
НЕОМАЛЬТУЗІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неомальтузіанства, неомальтузіанця.
НЕОМАРКСИ́ЗМ, -у, *ч.* Суспільно-політична та ідейна течія, яка проявляється у відродженні марксизму, ідеологи якого тлумачать його положення з ліворадикальних позицій.
НЕОМАРКСИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник неомарксизму.
НЕОМАРКСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неомарксизму, неомарксиста.
НЕОМЕРКАНТИЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям економічної думки в 19 – 20 ст.; зводить класові відносини в суспільстві до відносин обміну товарів, обстоює повернення до меркантилізму, виправдовує гонитву за максимальним прибутком.
НЕОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із антимікробною дією.
НЕО́Н, -у, *ч.* Ne. Хімічний елемент, благородний газ. Поширений у Всесвіті, малопоширений на Землі. Проста речовина – безбарвний, без запаху газ. Вилучають із рідкого повітря. Застосовують у газових лазерах, газорозрядних лампах червоного світла, індикаторах, стабілізаторах напруг, рідкий неон – як холодоагент.
НЕОНАТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **неоната́льний абстине́нтний синдро́м** – моделі поведінки, що спостерігаються у немовлят, матері яких вживали героїн. **Неоната́льний пері́од** – період, що починається з народження дитини і закінчується через 28 повних днів після народження. **Пі́зня неоната́льна смерть** – смерть народжених живими, яка сталася в період після 7-го дня життя до повних 28 днів. **Ра́ння неоната́льна смерть** – смерть, яка настає у перші сім днів життя.
НЕОНАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з неонатології. // Лікар, який займається новонародженими.
НЕОНАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неонатології.
НЕОНАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ педіатрії, що вивчає фізіологічні особливості та хвороби дітей до 28 днів життя.
НЕОНАЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Нацизм, відроджений як ідеологічна і політична течія та пристосований до сучасних політичних умов.
НЕОНАЦИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник неонацизму.
НЕОНАЦИ́СТКА, -и. Жін. до **неонаци́ст**.
НЕОНАЦИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неонацизму, до неонацистів, властивий їм, що їм належить. *Неонацистські гасла.*
НЕО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нео́н**. // Зробл. із застосуванням неону. *Неонова лампа.*
НЕОНТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неонтології.
НЕОНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Комплекс біологічних наук, які вивчають сучасний органічний світ.
НЕОПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не опалили. *Неопалене приміщення.*
НЕОПА́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Із листям, пелюстками, плодами і т. ін.
НЕОПАЛИ́МИЙ, -а, -е, *заст.*, *поет.* Який горить і не згоряє. // *перен.* Який не зникає, постійно зберігається. ** **Неопали́ма купина́**: а) у біблійній міфології – терновий кущ, який горить і якимось дивом не згоряє; б) у церковному вжитку – назва ікони із зображенням Богородиці, яка рятує від пожежі.
НЕОПАЛИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **неопали́мий**.
НЕОПА́ЛІУМ, -у, *ч.* Усі тканини кори головного мозку, за винятком нюхової ділянки.
НЕОПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Який не обігрівається штучним теплом.
НЕОПАНТРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Необачність, нерозважливість.
НЕОПЕНТА́Н, -у, *ч.* Насичений ациклічний вуглеводень, ізомер нормального пентану, який використовується як компонент висоякісних палив.
НЕОПЕРА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Такий, якого не можна, марно оперувати (про хворого). 2. Такий, коли не можна, марно оперувати (про хворобу).
НЕОПЕРА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неопера́бельний**.
НЕОПЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який характеризується неоперативністю.
НЕОПЕРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Нездатність до швидких, своєчасних дій, повільність у рішеннях, вчинках.
НЕОПЕРАТИ́ВНО. Присл. до **неоперати́вний**.
НЕОПЕ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Який ще не покрився пір'ям (про пташенят); безпирий. // Який не має на собі пір'я. 2. *перен.* Який не має досвіду, навиків у чому-небудь.
НЕОПИ́САНИЙ, -а, -е. 1. Який не підлягав описові, якого не описали. *Неописане майно.* 2. Якого важко виразити, описати словами.
НЕОПИСА́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна, важко виразити, описати словами; надзвичайної сили, краси і т. ін. *Неописанна тривога. Неописанна краса.*
НЕОПІФАГОРЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістичний напрям давньогрецької філософії, який спирався на відродження піфагореїзм, абсолютизуючи абстракцію кількості, відриваючи її від матеріальних речей.
НЕОПІФАГОРІ́ЄЦЬ, -рійця, *ч.* Прибічник, послідовник неопіфагореїзму.
НЕОПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічне злоякісне новоутворення тканини, яке характеризується безупинним руйнівним ростом; бластома.
НЕОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Новоутворення, пухлина.
НЕОПЛАСТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Течія у голландському мистецтві, що висувало ідею геометризованої узагальненої форми.
НЕОПЛА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не може бути сплачений. 2. Неспроможний сплатити борг. *Неоплатний боржник.*
НЕОПЛА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неопла́тний**.
НЕОПЛАТОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Філософія періоду занепаду античного світу, в якій ідеалістичні ідеї Платона набрали форму вчення про містичне випромінювання матеріального світу з духовної першооснови.
НЕОПЛАТО́НІК, -а, *ч.* Прихильник, послідовник неоплатонізму.
НЕОПЛАТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неоплатонізму.
НЕОПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не оплатили або який не може бути оплачений. ** **Неопла́чений капіта́л** – частина акціонерного капіталу, не оплачена акціонерами через купівлю акцій.
НЕОПЛА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неопла́чений**.
НЕОПОДАТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, з якого не сплатили податок. ** **неоподатко́вані резе́рви** – такі резерви, створення та використання яких є предметом податкового законодавства.
НЕОПОДАТКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Який не підлягає оподаткуванню. ** **Неоподатко́вуваний мі́німум** – мінімальний дохід, що не підлягає оподаткуванню.
НЕОПОДАТКО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неоподатко́вуваний**.
НЕОПОЗИТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* Суб'єктивно-ідеалістичний напрям філософії 20 ст., що зводить філософію до логіки та виходить із суб'єктивістського тлумачення мислення й мови як сукупності знаків, зміст яких залежить лише від людини. // Сучасна форма позитивізму, що розробляє методи логічного або лінгвістичного аналізу знання і тим протиставляє науку філософії.
НЕОПОЗИТИВІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник неопозитивізму.
НЕОПОЗИТИВІ́СТКА, -и. Жін. до **неопозитиві́ст**.
НЕОПОЗИТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неопозитивізму, неопозитивіста.
НЕОПОРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Якого не опорядили, не упорядкували, якому не надали закінченого вигляду.
НЕОПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Який не має оправи, палітурки. 2. Якого не обклали чим-небудь для закріплення (про коштовне каміння, перли і т. ін.). *Неоправлений самоцвіт.*
НЕОПРАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не опрацювали.

2. Який не має викінченої форми.
НЕОПРАЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неопрацьо́ваний**.
НЕОПРЕ́Н, -у, *ч.* Хлоропреновий каучук.
НЕОПРОМІ́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Не освітлений промінням. 2. Не підданий дії яких-небудь променів.
НЕОПРОТЕКЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Обмеження на міжнародну торгівлю, що вводяться країнами на додаток до традиційних форм обмеження небажаного імпорту товарів.
НЕОПРОТЕСТАНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Течія у сучасній філософії моралі, яка базується на релігійно-філософському вченні про бога і людину.
НЕОПТИМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є оптимальним, найбільш сприятливим.
НЕОПТИМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неоптима́льний**.
НЕОПТИМА́ЛЬНО. Присл. до **неоптима́льний**.
НЕОПУБЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Не вміщений у друкованому органі.
НЕОПУБЛІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неопубліко́ваний**.
НЕОПУ́КЛИЙ, -а, -е. Який не є опуклим.
НЕОПУ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **неопу́клий**.
НЕО́РАНИЙ, -а, -е. Не оброблений плугом. // Який ніколи не оброблявся плугом; цілинний.
НЕОРАЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Течія в сучасній методології наукового пізнання, що продовжує традиції класичного картезіанського раціоналізму.
НЕОРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не стосується навколоземної орбіти, не здійснюється там. // Який не призначений для руху по орбіті. // Який не рухається по орбіті.
НЕОРГАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений організованості; стихійний. ** **Неорганізо́ваний креди́т** – кредит, отриманий поза організаційним ринком позичкових капіталів; лихварський кредит. 2. Який не вміє раціонально, планомірно використовувати, організовувати свій час. *Неорганізований учень.*
НЕОРГАНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неорганізо́ваний**.
НЕОРГАНІЗО́ВАНО, *присл.* Без належної організованості, безладно.
НЕОРГА́НІК, -а, *ч.*, *розм.* Фахівець із неорганічної хімії.
НЕОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не належить до живої природи; у якому відсутні життєві процеси. // Який складається з речовин, що не належать до живої природи. ** **Неоргані́чна хі́мія** – розділ хімії, що вивчає всі (крім Карбону) хімічні елементи та утворювані ними прості й складні хімічні речовини.
НЕОРГАНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неоргані́чний**.
НЕОРДИНА́РНИЙ, -а, -е. Що не є ординарним; незвичайний, оригінальний. *Неординарний характер.* // Який вирізняється своїми якостями (про людину). *Неординарна особистість.*
НЕОРДИНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неордина́рний**.
НЕОРДИНА́РНО. Присл. до **неордина́рний**.
НЕОРЕАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Напрям в італійському мистецтві та літературі 40-х рр. 20 ст., визначальними рисами якого були демократизм, гуманізм і прагнення показати життя без прикрас. 2. Ідеалістична течія в філософії, яка робить спроби сполучити суб'єктивний ідеалізм з об'єктивним, зводить фізичні об'єкти до ідей.
НЕОРЕАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник неореалізму.
НЕОРЕАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **неореалі́ст** і неореалізм. *Неореалістичне мистецтво.*
НЕОРИГІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Схожий на іншого (інші), наслідувальний; запозичений.
НЕОРИКЕТСІО́ЗИ, -ів, *мн.* Група специфічних інфекційних хвороб ссавців і птахів, збудниками яких є мікроорганізми групи орнітозів.
НЕОРІЄНТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна орієнтувати.
НЕОРІЄНТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неорієнто́вний**.
НЕОРОМАНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям в культурі кінця 19 – початку 20 ст., пов'язаний з відродженням і розвитком ідей романтизму.
НЕОРОМА́НТИК, -а, *ч.* Послідовник неоромантизму.
НЕОРОМАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неоромантизму та неоромантика.
НЕОРТОГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має прямого кута (або прямих кутів).
НЕОРТОГОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неортогона́льний**.
НЕОРТОДО́КС, -а, *ч.* 1. Будь-яке переконання, яке відрізняється від чогось загальноприйнятого. 2. Людина, яка дотримується такого переконання.
НЕОСВІ́ТЛЕНИЙ, -а, -е. Який не має освітлення; на якого не падає світло.
НЕОСВІ́ТЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **неосві́тлений**.
НЕОСВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який не має освіти; неграмотний. // Який мало знає; малодосвідчений.
НЕОСВІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неосві́чений**.
НЕОСВО́ЄНИЙ, -а, -е. Не залучений до господарського обороту; не реалізований.
НЕОСВО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неосво́єний**.
НЕОСІ́ДЛАНИЙ, -а, -е. Якого не осідлали.
НЕОСІ́ДЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **неосі́дланий**.
НЕОСІ́ЛИЙ, -а, -е. Який не має постійного місця проживання (про народи, племена і т. ін.); кочовий.
НЕОСІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **неосі́лий**.
НЕОСКА́РЖЕНИЙ, -а, -е. Якого не оскаржили.
НЕОСЛА́БНИЙ, -а, -е. Який не зменшує сили свого вияву, відбувається з однаковою силою, без послаблення.
НЕОСЛА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неосла́бний**.
НЕОСЛА́БНО. Присл. до **неосла́бний**.
НЕОСНОВНИ́Й, -а, -е. Менш істотний, не найважливіший; другорядний.
НЕОСОБЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який нічим не вирізняється з-поміж інших, такий, як інші, схожий на інших.
НЕОСОБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неособли́вий**.
НЕОСОБЛИ́ВО. Присл. до **неособли́вий**.
НЕОСТАТО́ЧНИЙ, -а, -е. Який не повністю з'ясований, не повністю виявлений. // Який може бути зміненим, переглянутим. // Який не доведений до кінця.
НЕОСТАТО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неостато́чний**.
НЕОСТАТО́ЧНО. Присл. до **неостато́чний**.
НЕОСУ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який не гудить, не ганить інших людей.
НЕОСУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неосу́дливий**.
НЕОСУ́ДНИЙ, -а, -е, *юр.* Який не підлягає кримінальній відповідальності за суспільно небезпечні вчинки через душевну хворобу, розумові вади і т. ін.
НЕОСУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *юр.* Абстр. ім. до **неосу́дний**.
НЕОСХОЛА́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність філософсько-богословських ідей, що розвиваються від середини 16 ст. з метою оновити середньовічну схоластику, пов'язавши її з новими течіями ідеалістичної філософії.
НЕОСХОЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неосхоластики.
НЕОСЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Який не має видимих меж, дуже великий щодо розміру; неоглядний, неозорий.
НЕОСЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неося́жний**.
НЕОСЯ́ЖНО. Присл. до **неося́жний**.
НЕОТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* Розділ геотектоніки, що вивчає тектонічні процеси четвертинного періоду.
НЕОТЕКТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неотектоніки.
НЕОТЕКТОНОСФЕ́РА, -и, *ж.* Зовнішня геосфера Землі, утворена найновішими тектоновими структурами різного типу й масштабу.
НЕОТЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неотенії.
НЕОТЕНІ́Я, -ї, *ж.* 1. Здатність організмів досягати статевої зрілості й розмножуватись на стадії личинки. 2. Збереження незрілих властивостей у дорослому віці.
НЕОТЕ́СА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Некультурна, неосвічена, невихована людина.
НЕОТЕ́САНИЙ, -а, -е. 1. Якого не обробляли тесанням. 2. *перен.*, *розм.* Некультурний, неосвічений, невихований.
НЕОТЕ́САНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **неоте́саний** 2.
НЕОТОМІ́ЗМ, -у, *ч.* Один з найпоширеніших різновидів сучасного ідеалізму; офіційна філософія католицизму.
НЕОТОМІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник неотомізму.
НЕОТОМІ́СТКА, -и. Жін. до **неотомі́ст**.
НЕОТОМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неотомізму, неотоміста.
НЕОТРУ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не містить отрути, не виробляє її. *Неотруйні гриби.* ** **Неотру́йні шкідли́ві речови́ни** – речовини, що не належать до отрут, проте подразливо діють на слизові оболонки дихальних шляхів, шкіру, очі.
НЕОТРУ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неотру́йний**.
НЕОТРУ́ТНИЙ, -а, -е. Який не є отрутою, не може отруїти.
НЕОТРУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неотру́тний**.
НЕОФАЗІ́Я, -ї, *ж.* Мова, яка часто спостерігається за певних форм шизофренії.
НЕОФАШИ́ЗМ, -у, *ч.* Відроджений фашизм, що пристосувався до нових історичних умов, які виникли після Другої світової війни.
НЕОФАШИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник неофашизму.
НЕОФАШИ́СТКА, -и. Жін. до **неофаши́ст**.
НЕОФАШИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неофашизму, неофашистів.
НЕОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Нав'язливе прагнення до нового, незвичного.
НЕОФІЛОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до неофілології.
НЕОФІЛОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає не старі, класичні (давньогрецьку, латинську), а нові мови й літератури народів середньовічної та сучасної Європи.
НЕОФІ́Т, -а, *ч.* 1. *церк.* Новий прихильник якоїсь релігії. 2. *перен.* Новий прихильник якого-небудь учення, суспільного руху або новак у чому-небудь. // Новак, що пристав до якогось вчення, руху.
НЕОФІ́ТКА, -и. Жін. до **неофі́т**.
НЕОФІЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неофіці́йний**.
НЕОФІЦІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неофіціа́льний**.
НЕОФІЦІА́ЛЬНО. Присл. до **неофіціа́льний**.
НЕОФІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не має офіційного значення; позбавлений офіційності. // Не визначений, не закріплений офіційно.
НЕОФІЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неофіці́йний**.
НЕОФІЦІ́ЙНО. Присл. до **неофіці́йний**.
НЕОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Патологічний страх перед усім новим, перед будь-якими змінами у звичайній для людини обстановці.
НЕОФОЛЬКЛОРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *муз.* Термін, що його іноді вживають стосовно до європейської музики 1-ї третини 20 ст., в якій оновлення засобів письма органічно пов'язане з опорою на фольклор.
НЕОФО́РМЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Який не набув завершеного зовнішнього вигляду, оформлення. 2. Який не має законної сили.
НЕОФО́РМЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неофо́рмлений**.
НЕОФРЕЙДИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у сучасній філософії та психології, що спирається на фрейдизм і враховує роль соціального середовища у формуванні особистості.
НЕОФРЕЙДИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, прихильник неофрейдизму.
НЕОФРЕЙДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до неофрейдизму, неофрейдистів, пов'язаний з ними.
НЕОХА́ЙНИЙ, -а, -е. Який не дотримується чистоти, порядку або має неакуратний, брудний вигляд. // *у знач. ім.* **неоха́йні**, -них, *мн.* Люди, що не дотримуються чистоти, порядку. // Наспіх, недбало зроблений, виконаний. *Неохайна робота.*
НЕОХА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неоха́йний**.
НЕОХА́ЙНО. Присл. до **неоха́йний**.
НЕОХА́Я, -ї, *ч. і ж.*, *заст.* Неохайна людина.
НЕОХОЛО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Якого не охолоджують.
НЕОХОЛО́ЛИЙ, -а, -е. Який не охолов.
НЕОХО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **небажа́ння**. 2. *у знач. присудк. сл.*, *з інфін.* Немає бажання робити що-небудь.
НЕОХО́ЧЕ, *присл.* Без бажання, мляво, повільно; нехотя.
НЕОХО́ЧИЙ, -а, -е, *до чого.* Який не має бажання робити що-небудь або не має охоти до чогось.
НЕОЦЕРАТО́Д, -у, *ч.* Дводишна риба, поширена в Австралії; рогозуб; амфібія.
НЕОЦЕРА́ТОДУС, -а, *ч.* Те саме, що **неоцерато́д**.
НЕОЦЕРЕБЕ́ЛУМ, -у, *ч.* Еволюційно найновіша частина мозочка; припускається, що він відіграє важливу роль у таких пізнавальних функціях, як мова і пам'ять.
НЕОЦІ́НЕНИЙ, -а, -е. Якого не оцінили.
НЕОЦІНЕ́ННИЙ, -а, -е. Якому не можна скласти ціни; дуже цінний. // Надзвичайно важливий своїм значенням; дуже великий. *Неоціненний внесок у розвиток науки.*
НЕОЦІНЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неоціне́нний**.
НЕОЦІНЕ́ННО. Присл. до **неоціне́нний**.
НЕОЦІНИ́МИЙ, -а, -е. Надзвичайно важливий своїм значенням; дуже великий.
НЕОЦІНИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **неоціни́мий**.
НЕОЦІНИ́МО. Присл. до **неоціни́мий**.
НЕОЦІНИ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Дуже цінний.
НЕОЦІ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **неоціне́нний**.
НЕОЦІ́ННО. Присл. до **неоці́нний**.
НЕОЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Якого не очистили, в якому є різні домішки. *Неочищений мед. Неочищеві стічні води. Неочищене насіння.*
НЕОЧІ́КУВАНИЙ, -а, -е. Якого не очікують, несподіваний.
НЕОЧІ́КУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неочі́куваний**.
НЕОЧІ́КУВАНО. Присл. до **неочі́куваний**.
НЕОШАНО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Якому не склали належної шани.
НЕОША́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Погано вдягнений.
НЕОША́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **неоша́тний**.
НЕОША́ТНО, *рідко.* Присл. до **неоша́тний**.
НЕОЩА́ДЛИВИЙ, -а, -е. Якому не властива ощадливість, бережливість. // Який свідчить про відсутність ощадливості, бережливості у ставленні до чого-небудь.
НЕОЩА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неоща́дливий**.
НЕОЩА́ДЛИВО. Присл. до **неоща́дливий**.
НЕОЩА́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неоща́дливий**.
НЕОЩА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неоща́дний**.
НЕОЩА́ДНО. Присл. до **неоща́дний**.
НЕП, -у, *ч.*, *іст.* Нова економічна політика – економічні заходи радянського уряду у 1921–1929 рр., спрямовані на часткове роздержавлення підприємств для виходу з економічної кризи.
НЕПА́ЛЕЦЬ *див.* **непа́льці**.
НЕПА́ЛКА *див.* **непа́льці**.
НЕПАЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Який не може горіти, згоріти.
НЕПА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **непа́льці** та Непал.
НЕПА́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **непа́лець**, -льця, *ч.*; **непа́лка**, -и, *ж.*). Населення Непалу; представники цього населення.
НЕПАМ'ЯТКИ́Й, **НЕПАМ'ЯТУ́ЩИЙ**, -а, -е. Те саме, що **непам'ятли́вий**.
НЕПАМ'ЯТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Який швидко забуває про що-небудь, не пам'ятає чогось. // Який не тримає у пам'яті зла проти кого-небудь.
НЕПА́М'ЯТНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **незапа́м'ятний**.
НЕПАМ'ЯТУ́ЩИЙ *див.* **непам'ятки́й**.
НЕПА́М'ЯТЬ, -і, *ж.* 1. Втрата пам'яті про кого-, що-небудь; забуття. *Піти в непам'ять.* 2. Втрата свідомості, непритомність. *Впадати в непам'ять.*
НЕПАРАЛЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є паралельним.
НЕПАРАЛЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непарале́льний**.
НЕПАРАЛЕ́ЛЬНО. Присл. до **непарале́льний**.
НЕПА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який не створює разом з іншим пари. ** **Непа́рний шовкопря́д** – метелик родини хвилянкових, який пошкоджує плодові й дикорослі листяні породи дерев. 2. Який не ділиться на два без остачі. *Непарне число.*
НЕПА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непа́рний**.
НЕПА́РНО. Присл. до **непа́рний**.
НЕПАРНОКОПИ́ТІ, -тих, *мн.* Ряд ссавців, характерною рисою яких є непарна кількість пальців із найрозвинутішим третім (середнім).

НЕПАРОВИ́Й, -а́, -е́, *с. г.* Який не залишався під пар.

НЕПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не належить до якої-небудь політичної партії, не є членом партії; безпартійний. // Який не відображає поглядів жодної партії. *Непартійна газета.*

НЕПАРТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непарті́йний**.

НЕПЕ́ВНЕ, *присл.* Те саме, що **непе́вно**.

НЕПЕ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який має сумнів щодо достовірності чого-небудь; позбавлений віри, впевненості в комусь, чомусь. 2. Який свідчить про відсутність упевненості, рішучості, твердості в кого-небудь, у чиїхось діях. // Нестійкий, нетривкий, хисткий. *Непевні старечі ноги.* 3. Якому не можна вірити, довіряти, на якого не можна покладатися: ненадійний, сумнівний. // Підозрілий. 4. Який погано сприймається зором чи слухом; невиразний. // Якого важко визначити (про колір, вік і т. ін.). 5. Нещирий у ставленні до кого-небудь. // *рідко.* Який зрадив кого-небудь; невірний. 6. Який загрожує небезпекою. // Неспокійний, тривожний. 7. Побудований на чутках; недостовірний. 8. Дивний, незрозумілий. // *у знач. ім.* **непе́вне**, -ного, *с.* Щось дивне, незрозуміле. 9. Віроломний, підступний. 10. *заст.* Який володіє таємничою силою, знається з надприродними силами. // *у знач. ім.* **непе́вний**, -ного, *ч.* Той, хто володіє таємничою силою, знається з надприродними силами.

НЕПЕ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непе́вний** 1, 2, 4 – 6.

НЕПЕ́ВНО. Присл. до **непе́вний** 2, 4.

НЕПЕ́НТЕС, -а, *ч.* Рід комахоїдних рослин родини непентесових; здебільшого виткі рослини.

НЕ́ПЕР, -а, *ч.* Одиниця відносної логарифмічної величини; дорівнює натуральному логарифму відношення двох однойменних фізичних величин.

НЕПЕРЕБІ́РЛИВИЙ, -а, -е. Який не перебирає, всім задовольняється; невимогливий.

НЕПЕРЕБІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неперебі́рливий**.

НЕПЕРЕБІ́РЛИВО. Присл. до **неперебі́рливий**.

НЕПЕРЕБО́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **непереборність**.

НЕПЕРЕБО́РНИЙ, -а, -е. Якого не можна подолати, перебороти, якому не можна протистояти. *Непереборні воїни.*

НЕПЕРЕБО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непербо́рний**.

НЕПЕРЕБО́РНО. Присл. до **неперебо́рний**.

НЕПЕРЕБУТНІ́Й, -а́, -є́. Надмірно довгий, тривалий; нескінченний.

НЕПЕРЕБУ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **немину́щий**.

НЕПЕРЕВЕ́РШЕНИЙ, -а, -е. Якого не можна перевершити в чому-небудь.

НЕПЕРЕВЕ́РШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непереве́ршений**.

НЕПЕРЕВЕ́РШЕНО. Присл. до **непереве́ршений**.

НЕПЕРЕВІ́РЕНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не перевіряв. *Неперевірені факти.*

НЕПЕРЕВІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неперевірений**.

НЕПЕРЕДА́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не можна передати словами або важко розповісти, висловити і т. ін.

НЕПЕРЕДА́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непереда́ваний**.

НЕПЕРЕДА́ВАНО. Присл. до **непереда́ваний**.

НЕПЕРЕДБА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не передбачали, не чекали, не сподівалися; несподіваний. ** **Непередба́чені ви́трати** – витрати, не передбачені кошторисами, такі, що виникають несподівано. // *у знач. ім.* **непередба́чене**, -ного, *с.* Те, чого не передбачали, не чекали, не сподівалися.

НЕПЕРЕДБА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непередба́чений**.

НЕПЕРЕДБА́ЧЕНО. Присл. до **непередба́чений**.

НЕПЕРЕДБА́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Який не може передбачити можливих наслідків чого-небудь або свідчить про це.

НЕПЕРЕДБА́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непередба́чливий**.

НЕПЕРЕДБА́ЧЛИВО. Присл. до **непередба́чливий**.

НЕПЕРЕДБА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Такий, який неможливо передбачувати, передбачити. *Непередбачуваний випадок.*

НЕПЕРЕДБА́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непередба́чуваний**.

НЕПЕРЕДБА́ЧУВАНО. Присл. до **непердба́чуваний**.

НЕПЕРЕДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не переділили на частини.

НЕПЕРЕДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого не можна переділити.

НЕПЕРЕЙДЕ́НИЙ, -а, -е. 1. По якому не йшли, якого не пройшли. 2. Те саме, що **непереве́ршений**.

НЕПЕРЕКЛАДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який є оригіналом, а не перекладом чого-небудь. 2. Якого неможливо або важко точно перекласти іншою мовою. *Неперекладний вірш.*

НЕПЕРЕКЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неперекла́дний**.

НЕПЕРЕКО́НЛИВИЙ, -а, -е. Який не містить доказів, не переконує кого-небудь у чомусь; недоказовий.

НЕПЕРЕКО́НЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непереко́нливий**. *Непереконливість доказів.*

НЕПЕРЕКО́НЛИВО. Присл. до **непереко́нливий**.

НЕПЕРЕКРИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який нічого не перекриває, не пристосований для цього.

НЕПЕРЕКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не перекривають.

НЕПЕРЕКРИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **неперекрива́льний**.

НЕПЕРЕКРИ́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна перекрити.

НЕПЕРЕКРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неперекри́вний**.

НЕПЕРЕ́ЛИВКИ, *присудк. сл.*, *розм.* Важко, скрутно ведеться комусь.

НЕПЕРЕМИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який нічого не перемикає, не призначений, не пристосований для цього. 2. Якого не можна перемкнути.

НЕПЕРЕМИКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неперемика́льний**.

НЕПЕРЕМО́ЖНИЙ, -а, -е. Якого не можна перемогти, подолати. // Дуже сильний, якому не можна протистояти; непереборний.

НЕПЕРЕМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непермо́жний**.

НЕПЕРЕМО́ЖНО. Присл. до **неперемо́жний**.

НЕПЕРЕНОСИ́МИЙ, -а, -е. Якого важко, неможливо перенести (у 7 знач.), витерпіти.

НЕПЕРЕНОСИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **неперенеоси́мий**.

НЕПЕРЕНОСНИ́Й, -а́, -е́. Не пристосований для перенесення.

НЕПЕРЕ́РВНИЙ, -а, -е. Який триває безперестанно, постійно, без перерви; безперервний. *Неперервний виробничий цикл.* ** **непере́рвна величина́**, *мат.* – змінна, яка приймає усі числові значення або усі значення, що знаходяться між деякими межами. **непере́рвна фу́нкція**, *мат.* – функція, яка дістає нескінченно малий приріст при нескінченно малому прирості аргументу.

НЕПЕРЕ́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непере́рвний**. *Неперервність руху матерії.*

НЕПЕРЕ́РВНО. Присл. до **непере́рвний**.

НЕПЕРЕРИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **непере́рвний**. 2. Який не мав переривів, проміжків, тягнеться суцільно.

НЕПЕРЕРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неперери́вний**.

НЕПЕРЕСІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який чимсь вирізняється з-поміж інших; не такий, як інші, не схожий на інших; особливий, незвичайний, винятковий.

НЕПЕРЕСІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непересі́чний**.

НЕПЕРЕТИ́ННИЙ, -а, -е. Той, що не перетинається.

НЕПЕРЕТРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Не засвоєний у процесі травлення.

НЕПЕРЕТРА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Який не перетравлюється у процесі травлення.

НЕПЕРЕТРА́ВЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неперетра́влюваний**.

НЕПЕРЕХІДНИ́Й, -а́, -е́, *грам.* Який позначає дію, що не переходить на об'єкт (про дієслово).

НЕПЕРЕХІ́ДНИЙ, -а, -е. Якого важко, неможливо перейти.

НЕПЕРЕХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неперехі́дний**.

НЕПЕРІОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається час від часу, у різний час.

НЕПЕРІОДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неперіоди́чний**.

НЕПЕРІОДИ́ЧНО. *Присл.* до **неперіоди́чний**.

НЕПЕРПЕНДИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який не є перпендикулярним. // Не під прямим кутом.

НЕПЕРПЕНДИКУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неперпендикуля́рний**.

НЕПЕРПЕНДИКУЛЯ́РНО. Присл. до **неперпендикуля́рний**.

НЕПЕРСПЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Позбавлений перспектив, що не має майбутнього. *Неперспективне виробництво.*

НЕПЕРСПЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неперспекти́вний**.

НЕПЕРСПЕКТИ́ВНО. Присл. до **неперспекти́вний**.

НЕПЕРФОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не зазнав перфорування.

НЕПИ́САНИЙ, -а, -е. Який існує за звичаєм, за традицією; не установлений, не прийнятий офіційно.

НЕПИСЬМЕ́ННИЙ, -а, -е. Який не вміє читати й писати. // *у знач. ім.* **неписьме́нні**, -них, *мн.* (*одн.* **неписьме́нний**, -ного, *ч.*; **неписьме́нна**, -ної, *ж.*). Ті, що не вміють читати й писати. // Який не знає чого-небудь, необізнаний з чимсь.

НЕПИСЬМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неписьме́нний**.

НЕПИТУ́ЩИЙ, -а, -е. Який не вживає спиртних напоїв. // *у знач. ім.* **непиту́щі**, -щих, *мн.* Ті, що не вживають спиртних напоїв.

НЕПИТУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Абстр. ім. до **непиту́щий**.

НЕПИ́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Скромний. 2. Негордий, простий. 3. *у сполуч.* з я к. Засоромлений, сконфужений.

НЕПИ́ШНО. Присл. до **непи́шний**.

НЕ́ПІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до непу.

НЕПІДВІ́ДОМЧИЙ, -а, -е. Який не знаходиться в чиєму-небудь віданні, не підпорядкований чомусь, комусь.

НЕПІДВІ́ДОМЧІСТЬ, -чості, *ж.* Стан за знач. **непідві́домчий**.

НЕПІДВЛА́ДНИЙ, -а, -е. Який не перебуває під владою в кого-, чого-небудь, не підкоряється комусь, чомусь. // *перен.* Який не залежить від волі, свідомості і т. ін.

НЕПІДВЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім до **непідвла́дний**.

НЕПІДГОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непідгото́влений**.

НЕПІДГОТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непідгото́ваний**.

НЕПІДГОТО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не підготував. *Непідготовлений урок.* // Який не має відповідної підготовки.

НЕПІДГОТО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непідгото́влений**.

НЕПІДДА́ТЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який не піддається або погано піддається якій-небудь дії, якомусь впливові. 2. *перен.* Стійкий, непохитний у своїх діях, учинках (про людину).

НЕПІДДА́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непідда́тливий**.

НЕПІД'Є́ДНАНИЙ, -а, -е. Якого не під'єднали до когось, чогось.

НЕПІДЗВІ́ТНИЙ, -а, -е. Позбавлений обов'язку звітувати перед кимось за свої дії, вчинки тощо.

НЕПІДКО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не підкували.

НЕПІДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непідко́ваний**.

НЕПІДКОНТРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, який не знаходиться, вийшов з-під контролю або не підлягає контролю.

НЕПІДКОНТРО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непідконтро́льний**.

НЕПІДКО́РЕНИЙ, -а, -е. Якого не підкорили.

НЕПІДКО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непідко́рений**.

НЕПІДКО́РЕННЯ, -я, *с.* Відмова або небажання підкоритися кому-небудь; непокора.

НЕПІДКУ́ПНИЙ, -а, -е. Якого не можна підкупити; який не зрадить своєму обов'язку. // Власт. такій людині.

НЕПІДКУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непідку́пний**.

НЕПІДЛЕ́ГЛИЙ, -а, -е. Який не залежить від кого-, чого-небудь, не підпорядковується комусь, чомусь.

НЕПІДЛЕ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до непідлеглий.

НЕПІДМА́ЗАНИЙ, -а, -е. Якого не підмазали відповідним мастилом.

НЕПІДПЕРЕ́ЗАНИЙ, -а, -е. Не стягнутий поясом. // Без пояса.

НЕПІДПОРЯДКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не поставлений у залежність від кого-, чого-небудь. 2. Якого не передали під чиєсь керівництво. 3. Який не залежить від чогось іншого. 4. *грам.* Який не поставлений у синтаксичну залежність.

НЕПІДПОРЯДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **непідпорядко́ваний**.

НЕПІДРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Якого не підрізали.

НЕПІДРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого ніхто не підробив. 2. Те саме, що **непідро́бний**.

НЕПІДРО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непідро́блений**.

НЕПІДРО́БНИЙ, -а, -е. Природний, неудаваний, нефальшивий; справжній.

НЕПІДРО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непідро́бний**.

НЕПІДРУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не підшили, не підрубили.

НЕПІДСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непосильний**.

НЕПІДСИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непідси́льний**.

НЕПІДСТУ́ПНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **непристу́пний**.

НЕПІДСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непідсту́пний**.

НЕПІДСТУ́ПНО. Присл. до **непідсту́пний**.

НЕПІДСУ́ДНИЙ, -а, -е. Якого не може судити певний суд, який знаходиться поза межами юрисдикції цього суду.

НЕПІДСУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непідсу́дний**.

НЕПІДТВЕ́РДЖЕНИЙ, -а, -е. Якого не підтвердили.

НЕПІДТВЕ́РДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **непідтве́рджений**.

НЕПІДТРИ́МУВАНИЙ, -а, -е. Якого не підтримують.

НЕПІДХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Непоступливий, нескорений.

НЕПІДХИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **непідхи́льний**.

НЕПІДХОДЯ́ЩИЙ, -а, -е. Те саме, що **непідхо́жий**.

НЕПІДХО́ЖЕ, *присудк. сл.* Не підходить, не личить, не пасує, не відповідає кому-небудь.

НЕПІДХО́ЖИЙ, -а, -е. Який не підходить, не пасує, не відповідає кому-, чому-небудь.

НЕПІЗНА́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не пізнають.

НЕПІЗНА́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непізна́ваний**.

НЕПІЗНАВА́ННИЙ, -а, -е. Недоступний для пізнання. // *у знач. ім.* **непізнава́нне**, -ного, *с.* Те, чого не можна пізнати.

НЕПІЗНАВА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непізнава́нний**.

НЕПІЗНАВА́ННО. Присл. до **непізнава́нний**.

НЕПІ́ЗНАНИЙ, -а, -е. Якого ще не пізнали, не вивчили. ** **Непі́знаний літа́ючий об'є́кт (НЛО)** – рухомі утворення різної форми, що їх спостерігають у повітрі та гіпотетично приймають за об'єкт неземного походження.

НЕПІ́ЗНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непі́знаний**.

НЕПІЗНА́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна пізнати, недоступний для пізнання.

НЕПІЗНА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непізна́нний**.

НЕПІЗНА́ННО. Присл. до **непізна́нний**.

НЕПІЗНА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **невпізна́нність**.

НЕПІЛОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Не керований пілотом, безпілотний (про літальний апарат). *Непілотований космічний корабель.*

НЕПЛАВКИ́Й, -а́, -е́. Нездатний плавитися за низької температури; нетопкий.

НЕПЛА́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **неплавки́й**.

НЕПЛА́НОВИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається поза планом; позаплановий.

НЕПЛА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непла́новий**.

НЕПЛА́НОВО. Присл. до **непла́новий**.

НЕПЛАНОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який здійснюється або відбувається не за планом.

НЕПЛАНОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непла-**

номі́рний.
НЕПЛАНОМІ́РНО. Присл. до **непланомі́рний.**
НЕПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є пластичним.
НЕПЛАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непласти́чний.**
НЕПЛАТІ́Ж, -тежу́, *ч.* Невнесення належної плати за що-небудь; несплата.
НЕПЛАТІ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **неплаті́ж.**
НЕПЛА́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто не вносить належної з нього плати, має заборгованість.
НЕПЛА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **непла́тник.**
НЕПЛАТОСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е. Який не має можливості сплатити те, що він зобов'язаний платити.
НЕПЛАТОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **неплатоспромо́жний.** 2. Фінансовий або валютно-фінансовий стан держави або підприємства, фірми, за якого вони не можуть своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.
НЕПЛІ́ДДЯ, -я, *с.* Нездатність приносити, давати плоди.
НЕПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. На якому рослини не плодоносять або дають поганий урожай; неродючий. // Який не плодоносить або дає поганий урожай. 2. Нездатний давати потомство (про людей). 3. *перен.* Який не дає наслідків.
НЕПЛІ́ДНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Жінка, яка не може завагітніти.
НЕПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неплі́дний.**
НЕПЛІ́ДНО. Присл. до **неплі́дний 3.**
НЕПЛОДОНО́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неплі́дний 1.**
НЕПЛОДОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неплодоно́сний.**
НЕПЛОДЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який не здатний швидко розмножуватися, не дає численного потомства (про тварин, рідше про людей). 2. Який не дає багато плодів. 3. Який не здатний давати й живити багату рослинність; неродючий.
НЕПЛОДЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Стан і властивість за знач. **неплодю́чий.**
НЕПЛО́СКИЙ, -а, -е. Який не є плоским.
НЕ́ПМАН, -а, *ч., розм.* Приватний підприємець, торговець періоду непу.
НЕ́ПМАНСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **не́пман.**
НЕПОБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не побілили.
НЕПОБО́ЖНИЙ, -а, -е. Який не є побожним.
НЕПОБОРИ́МИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **непобо́рний.**
НЕПОБОРИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **непобори́мий.**
НЕПОБО́РНИЙ, -а, -е. Якого не можна побороти; нездоланний, непереможний. // Якого не можна подолати, перебороти, якому не можна протистояти; дуже сильний, великий.
НЕПОБО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непобо́рний.**
НЕПОВА́ГА, -и, *ж.* Зневажливе, нечемне ставлення до кого-, чого-небудь.
НЕПОВАЖА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **непова́га.**
НЕПОВА́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Який ставиться до інших без поваги, чемності; який не виявляє поваги, чемності до кого-, чого-небудь.
НЕПОВА́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непова́жливий.**
НЕПОВА́ЖЛИВО. Присл. до **непова́жливий.**
НЕПОВА́ЖНИЙ, -а, -е. Який не може бути взятий до уваги; недостатньо обґрунтований.
НЕПОВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непова́жний.**
НЕПОВА́ЖНО. Присл. до **непова́жний.**
НЕПОВЕ́РНЕНЕЦЬ, -нця, *ч.* Який поїхав кудись (перев. до іншої країни) і не повернувся назад.
НЕПОВЕ́РНЕНКА, -и. Жін. до **непове́рненець.**
НЕПОВИ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Непоказний, миршавий.
НЕПОВИ́ННИЙ, -а, -е. Який не має за собою якої-небудь вини; непричетний до злочину і т. ін.; невинний. // Щирий, чистий; невинний.
НЕПОВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непови́нний.**
НЕПОВИ́ННО. Присл. до **непови́нний.**
НЕПО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Не зовсім наповнений чим-небудь. 2. Не доведений до необхідної норми, межі, розміру і т. ін. // Який не містить у собі повного набору, комплекту, складу чого-небудь. // Не зовсім закінчений, завершений. *Неповний робочий день.* ** **непо́вна за́йнятість** – наявність у країні, регіоні осіб, які мають можливість і бажання працювати, але не мають роботи; часткове безробіття. **непо́вна сім'я́** – сім'я з дітьми, в якій немає одного з батьків. **непо́вне ре́чення** – речення, в якому немає одного чи обох головних членів речення. **непо́вний такт,** *муз.* – перший або останній такт, у якому сума тривалостей звуків і пауз менше тактового розміру. **непо́вний хор,** *муз.* – мішаний хор без однієї або двох (різнорідних) партій.
НЕПО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **неповнота́.**
НЕПО́ВНО. Присл. до **непо́вний.**
НЕПОВНОВА́ГИЙ, -а, -е. 1. Який не має повної, достатньої ваги. 2. *перен.* Непереконливий.
НЕПОВНОГОЛО́СНИЙ, -а, -е. Який не має достатньої повноти звучання.
НЕПОВНОГОЛО́ССЯ, -я, *с.* Наявність в українській та інших східнослов'янських мовах сполучень -ра, -ла, -ре, -ле на місці праслов'янських дифтонгічних сполучень or, ol, er, el між приголосними (на місці tort, tolt, tert, telt).
НЕПОВНОЗУ́БІ, -бих, *мн.* Ряд ссавців із зубами спрощеного типу чи без зубів.
НЕПОВНОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Який не досяг повноліття. // *у знач. ім.* **неповнолі́тні,** -ніх, *мн.* (*одн.* **неповнолі́тній,** -нього, *ч.*; **неповнолі́тня,** -ньої, *ж.*). Ті, хто не досяг повноліття.
НЕПОВНОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Вік людини, що не досягла повноліття.
НЕПОВНОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який не має повної міри. *Неповномірне взуття.*
НЕПОВНОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неповномі́рний.**
НЕПОВНОПРА́ВНИЙ, -а, -е. Який не володіє всіма правами, має неоднакові права з іншими.
НЕПОВНОПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неповнопра́вний.**
НЕПОВНОТА́, -и́, *ж.* Відсутність потрібної повноти в чому-небудь.
НЕПОВНОЦІ́ННИЙ, -а, -е. Який не має потрібних якостей; позбавлений багатьох позитивних ознак.
НЕПОВНОЦІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неповноці́нний.**
НЕПОВНОЦІ́ННО. Присл. до **неповноці́нний.**
НЕПОВОРОТКИ́Й, -а́, -е́. Повільний, незграбний у рухах.
НЕПОВОРО́ТКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **неповороткий.**
НЕПОВОРОТНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **неповороткий.**
НЕПОВОРО́ТНИЙ, -а, -е. Який не повернеться, не повториться. // *у знач. ім.* **неповоро́тне,** -ного, *с.* Те, що не повернеться, не повториться.
НЕПОВОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неповоро́тний.**
НЕПОВОРО́ТНО. Присл. до **неповоро́тний.**
НЕПОВОРУ́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Нерухомий, непорушний.
НЕПОВОРУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **неповору́шний.**
НЕПОВОРУ́ШНО, *діал.* Присл. до **неповору́шний.**
НЕПОВТОРИ́МИЙ, -а, -е. Який має особливі якості, ознаки, риси; винятковий, надзвичайний.
НЕПОВТОРИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **неповтори́мий.**
НЕПОВТОРИ́МО. Присл. до **неповтори́мий.**
НЕПОВТО́РНИЙ, -а, -е. Який не може повторитися. // Те саме, що **неповтори́мий.**
НЕПОВТО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неповто́рний.**
НЕПОВТО́РНО. Присл. до **неповто́рний.**
НЕПОВТО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Який не повторюється, якого не повторюють.
НЕПОВТО́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неповто́рюваний.**
НЕПОГАМО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **непогамо́вний.**
НЕПОГАМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непогамо́ваний.**
НЕПОГАМО́ВАНО, *рідко.* Присл. до **непогамо́ваний.**
НЕПОГАМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна стримати, угамувати, заспокоїти. // Який не знає втоми; невтомний. 2. *перен.* Дуже сильний ступенем свого вияву. 3. *перен.* Який не припиняється, триває безперестанно; безперервний.
НЕПОГАМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непогамо́вний.**
НЕПОГАМО́ВНО. Присл. до **непогамо́вний.**
НЕПОГА́НИЙ, -а, -е. 1. Досить добрий. 2. Те саме, що **га́рний.**
НЕПОГА́НО. 1. Присл. до **непога́ний 1.** 2. *у знач. присудк. сл.* Усе гаразд, усе задовольняє; добре.
НЕПОГАСИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **непога́сний.**
НЕПОГАСИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **непогаси́мий.**
НЕПОГА́СНИЙ, -а, -е. 1. Який не гасне, якого не можна погасити; невгасимий. 2. *перен.* Який з часом не втрачає своєї сили; неослабний. // Якого не можна стримати, угамувати.
НЕПОГА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непога́сний.**
НЕПОГА́СНО. Присл. до **непога́сний.**
НЕПОГІ́ДНИЙ, -а, -е. Хмарний і дощовий; непогожий.
НЕПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не здатний поглинати.
НЕПОГЛИНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непоглина́льний.**
НЕПОГО́ДА, -и, *ж.* Погана (холодна, дощова, вітряна) погода; негода.
НЕПОГО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. У якому немає погодженості. 2. Якого ніхто не погоджував із кимсь, чим-небудь.
НЕПОГО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непого́джений.** *Непогодженість у роботі.*
НЕПОГО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Відсутність погодженості в чому-небудь.
НЕПОГО́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **непого́жий.**
НЕПОГО́ЖИЙ, -а, -е. Хмарний і дощовий; непогідний.
НЕПОГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який не поголився або якого не поголили; неголений, небритий. // Зарослий бородою, вусами, укритий волоссям.
НЕПОГО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **непого́лений.**
НЕПОГРІШИ́МИЙ, -а, -е. Який ніколи не помиляється, не робить помилок, не має помилок.
НЕПОГРІШИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **непогріши́мий.**
НЕПОГРІШИ́МО. Присл. до **непогріши́мий.**
НЕПОГРІ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непогріши́мий.**
НЕПОГРІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непогрі́шний.**
НЕПОГРІ́ШНО. Присл. до **непогрі́шний.**
НЕПОДАЛЕКУ́, *присл., розм.* Те саме, що **неподалі́к.**
НЕПОДАЛЕ́ЧКУ, *присл., розм.* Те саме, що **неподалі́к.**
НЕПОДАЛІ́К. 1. *присл.* На невеликій відстані; поблизу. 2. *у знач. прийм., род. в., у сполуч. з прийм.* від *і без нього.* Уживається для позначення тих предметів, на невеликій відстані від яких щось міститься, відбувається і т. ін.
НЕПОДАТКО́ВИЙ, -а, -е. Який не стосується податку; який не пов'язаний зі сплатою податків.
НЕПОДА́ТЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **непідда́тливий.**
НЕПОДА́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **непода́тливий.**
НЕПОДАТНИ́Й, -а́, -е́. У царській Росії – якого не зобов'язували платити податі; неоподатковуваний.
НЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який не має подібності до кого-, чого-небудь; несхожий на когось, щось.
НЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неподі́бний.**
НЕПОДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого не поділили на частини. 2. *перен.* Який не зустрів співчуття, підтримки, схвалення.
НЕПОДІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неподі́лений.**
НЕПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не ділиться, не розпадається на частини. // Який не підлягає поділу, перебуває у спільному володінні, користуванні і т. ін. ** **неподі́льне співволоді́ння** – неподільна спільна власність, спільне володіння декількох осіб, які не мають індивідуальних прав на окрему частину спільного майна. **неподі́льний анугі́т** – дохід, який не підлягає подальшому розподілу між спадкоємцями. 2. Який становить собою нерозривно зв'язане єдине ціле. 3. Який повністю охоплює що-небудь; повний.
НЕПОДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неподі́льний 1, 2.**
НЕПОДІ́ЛЬНО. Присл. до **неподі́льний.**
НЕПОДІ́ЛЬЧИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який не любить ділитися чим-небудь з іншими.
НЕПОДО́БА, *присудк. сл., діал.* Не личить, не слід.
НЕПОДО́БНИЙ, -а, -е. 1. Який не відповідає певній ситуації, виходить за норми прийнятої моралі, не підходить до певного випадку. // Позбавлений здорового глузду; безглуздий, нерозумний. // *у знач. ім.* **неподо́бне,** -ного, *с.* Щось позбавлене здорового глузду. 2. Який діє всупереч нормам прийнятої моралі. // Непристойний, безсоромний.
НЕПОДО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неподо́бний.**
НЕПОДО́БНО. Присл. до **неподо́бний.**
НЕПОДО́БСТВО, -а, *с.* Порушення встановлених правил, норм поведінки, порядку; безчинство. // *у знач. присудк. сл.* Не личить так робити; не повинно так бути.
НЕПОДО́ВЗІ, *присл., діал.* Незабаром.
НЕПОДО́ЛАНИЙ, -а, -е. Якого не подолали; непереможений.
НЕПОДО́ЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неподо́ланий.**
НЕПОДОЛА́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна подолати, якому не можна протистояти; дуже сильний; непереборний, непереможний.
НЕПОДОЛА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неподола́нний.**
НЕПОЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Не пройнятий поезією, позбавлений поезії.
НЕПОЕТИ́ЧНО. Присл. до **непоети́чний.**
НЕПО́ЄНИЙ, -а, -е. Якого не поїли, який не напився води (про тварин). *Непоєні коні.*
НЕПО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непо́єний.**
НЕПОЖИ́ВНИЙ, -а, -е. Який містить мало поживних речовин.
НЕПОЖИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непожи́вний.**
НЕПОЗБУ́ТНІЙ, -я, -є, *розм.* Від якого важко звільнитися.
НЕПОЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не позначили.
НЕПОІНФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не має відомостей про що-небудь, не знає чогось.
НЕПОІНФОРМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоінформо́ваний.**
НЕПОКАЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який нічим не вирізняється з-поміж інших, не приваблює своїми зовнішніми рисами; непривабливий. 2. *перен.* Який не заслуговує на схвалення; незавидний.
НЕПОКА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоказни́й.**
НЕПОКА́ЗНО. Присл. до **непоказни́й.**
НЕПОКАЗО́ВИЙ, -а, -е. Що не є характерним, типовим, що не дає правильного уявлення про що-небудь. *Непоказовий період.*
НЕПОКАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непоказо́вий.**
НЕПОКА́РАНИЙ, -а, -е. Якого не покарали.
НЕПОКА́РАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непока́раний.**
НЕПОКВА́ПЛИВИЙ, -а, -е. Який не квапиться; якому не властива поквапливість. // Власт. тому, хто не квапиться.
НЕПОКВА́ПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непоква́пливий.**
НЕПОКВА́ПЛИВО. Присл. до **непоква́пливий.**
НЕПОКВА́ПНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **непоква́пливий.**
НЕПОКВА́ПНО, *рідко.* Присл. до **непоква́пний.**
НЕПОКІ́Й, -ко́ю, *ч.* Те саме, що **неспо́кій.**
НЕПОКІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неспокі́йний.**
НЕПОКІ́ЙНО. Присл. до **непокі́йний.**
НЕПОКІ́РЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **непокі́рний.**
НЕПОКІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непокі́рливий.**
НЕПОКІ́РЛИВО. Присл. до **непокі́рливий.**
НЕПОКІ́РНИЙ, -а, -е. Який не хоче підкорятися, бути підвладним кому-небудь; неслухняний. // *у знач. ім.* **непокі́рні,** -них, *мн.* (*одн.* **непокі́рний,** -ного, *ч.*; **непокі́рна,** -ної, *ж.*). Ті, що не хочуть підкорятися, бути підвладним кому-небудь. // Власт. такій людині. // Який виражає непокору.
НЕПОКІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непокі́рний.**
НЕПОКІ́РНО. Присл. до **непокі́рний.**
НЕПОКЛАДНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Громіздкий, незручний.
НЕПОКО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **непоко́їти.**
НЕПОКО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **непоко́їти** і **непоко́їтися.**
НЕПОКО́ЇТИ, -о́ю, -о́їш, *недок., перех.* 1. Порушувати чий-небудь спокій; завдавати турботи, клопо-

ту; турбувати. 2. Викликати хвилювання, тривогу, побоювання; приводити у стан неспокою, занепокоєння; хвилювати. 3. Завдавати фізичного болю; турбувати.

НЕПОКО́ЇТИСЯ, -о́юся, -о́їшся, *недок.* Відчувати хвилювання, тривогу, побоювання, занепокоєння; хвилюватися.

НЕПОКО́РА, -и, *ж.* Небажання або відмова підкорятися кому-небудь, слухатися когось і т. ін.

НЕПОКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Не застелений зверху чим-небудь. 2. Який не має покрівлі, накриття. 3. Без головного убору. 4. Який не має на собі одягу або якогось іншого покриття.

НЕПОКРИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **непокри́тий**.

НЕПОКУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Який не несе покарання, не знає каяття.

НЕПОКУ́ТУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непоку́туваний**.

НЕПОЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е. Якого не полагодили.

НЕПОЛА́ДКИ, *док., мн.* (*одн.* **непола́дка**, -и, *ж.*). Недоліки, несправності, розлади в чому-небудь.

НЕПОЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Який не має штучного зрошення.

НЕПОЛИ́В'ЯНИЙ, -а, -е. Який не покритий поливою (у 1 знач.).

НЕПОЛО́ХАНИЙ, -а, -е. Якого не лякали, не полохали.

НЕПОЛО́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неполо́ханий**.

НЕПОЛОХЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який не боїться, не полохається кого-небудь, досить сміливий.

НЕПОЛОХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неполохли́вий**.

НЕПОЛУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який не покритий полудою (звичайно про залізні вироби).

НЕПОЛЮБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., перех.* Відчувати неприхильність, неприязнь до кого-, чого-небудь.

НЕПОЛЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не зазнав поляризації.

НЕПОЛЯРИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **неполяризо́ваний**.

НЕПОМА́ЛУ, *присл., розм.* Сильно, добре, надто.

НЕПОМИ́ЛЕШНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **непоми́льний**.

НЕПОМИ́ЛЕШНО, *діал.* Присл. до **непоми́лешний**.

НЕПОМИ́ЛУВАНИЙ, -а, -е. Якого не помилували.

НЕПОМИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не містить, не має в собі помилок; безпомилковий.

НЕПОМИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоми́льний**.

НЕПОМИ́ЛЬНО. Присл. до **непоми́льний**.

НЕПОМІРКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не знає міри у своїх бажаннях, вимогах; нездержливий. 2. Який діє без обдумування; нерозсудливий. // Уживається як лайливе слово.

НЕПОМІРКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоміркро́ваний**.

НЕПОМІРКО́ВАНО. Присл. до **непоміркро́ваний**.

НЕПОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який перевершує звичайну міру; надмірний. // Позбавлений розмірності, пропорційного співвідношення.

НЕПОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непомі́рний**.

НЕПОМІ́РНО. Присл. до **непомі́рний**.

НЕПОМІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Якого важко, неможливо помітити; погано видимий. // Який не впадає у вічі. 2. Який нічим не вирізняється з-поміж інших; непоказний, непримітний.

НЕПОМІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непомі́тний**.

НЕПОМІ́ТНО. Присл. до **непомі́тний** 1. // *у знач. присудк. сл.* Не можна помітити.

НЕПОМІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не помітив.

НЕПОМІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непомі́чений**.

НЕПОМ'Я́КШЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого не пом'якшили. 2. Який не пом'якшився.

НЕПОМ'Я́КШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **непом'я́кшений**.

НЕПОНО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не поновлюється. 2. Якого не можна поновити.

НЕПОНО́ВЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **непоно́влюваний**.

НЕПОНО́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Який не повторюється.

НЕПООДИНО́КИЙ, -а, -е. Який нерідко повторюється, трапляється і т. ін.

НЕПООДИНО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **непоодино́кий**.

НЕПООДИНО́КО. Присл. до **непоодино́кий**.

НЕПОПАДА́ННЯ, -я, *с., спец.* Промах при стрільбі, киданні чого-небудь у ціль.

НЕПОПРА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Якого важко або неможливо поправити, виправити. // Якого вже не можна уникнути, позбутися. // *у знач. ім.* **непопра́вне**, -ного, *с.* Лихо, нещастя, якого вже не можна уникнути, позбутися. 2. Нездатний виправитися; упертий у своїх переконаннях, звичках і т. ін.

НЕПОПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непопра́вний** 1.

НЕПОПРА́ВНО. Присл. до **непопра́вний** 1.

НЕПОПУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який не користується популярністю, визнанням і т. ін.

НЕПОПУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непопуля́рний**.

НЕПОРА́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **безпора́дний**.

НЕПОРА́ДНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Стан за знач. **непора́дний**.

НЕПОРА́ДНО, *рідко.* Присл. до **непора́дний**.

НЕПО́РИСТИЙ, -а, -е. Який не є пористим.

НЕПОРІВНЯ́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна порівняти з кимось, чимось; який не має нічого спільного з ким-, чим-небудь іншим.

НЕПОРІВНЯ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непорівня́нний**.

НЕПОРІ́ДНИЙ, НЕПОРО́ДНИЙ, -а, -е. Який не вирізняється породою, не має родоводу.

НЕПОРО́ДИСТИЙ, -а, -е. Який не має ознак породи; не належить до чистої породи; безпородний (про тварин).

НЕПОРО́ДНИЙ *див.* **непорі́дний**.

НЕПОРО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоро́жня**.

НЕПОРО́ЖНЯ, -ньої, *ж., діал.* Вагітна (жінка чи самка тварини).

НЕПОРОЗУМІ́ЛО, *присл.* Нічого не розуміючи.

НЕПОРОЗУМІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Недостатнє, неправильне розуміння чого-небудь. // Яка-небудь плутанина, неясність; випадкова помилка. 2. Взаємне нерозуміння; незгода, суперечка.

НЕПОРО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Морально чистий, ні в чому не винний; безгрішний. // Власт., притаманний морально чистій людині. 2. Незайманий, невинний. // *перен.* Який має природний вигляд; ніким не змінений, не порушений.

НЕПОРО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоро́чний**.

НЕПОРО́ЧНО. Присл. до **непоро́чний**.

НЕПОРУХО́МИЙ, -а, -е, *діал.* Нерухомий.

НЕПОРУХО́МІСТЬ, -мості, *ж., діал.* Абстр. ім. до **непорухо́мий**.

НЕПОРУХО́МО, *діал.* Присл. до **непорухо́мий**.

НЕПОРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **незаче́плений**.

НЕПОРУ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Який не перебуває в русі, а залишається в нерухомому стані. 2. *перен.* Який не змінює свого виразу (про обличчя, погляд і т. ін.); нерухомий. 3. Який не може бути порушений, змінений; міцний, нерушимий. // Який ніким і нічим не порушується, не переривається. 4. Якого не можна похитнути, подолати; дуже стійкий. // *перен.* Який твердо встановився; незмінний, постійний.

НЕПОРУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непору́шний**. // Стан, що характеризується відсутністю руху.

НЕПОРУ́ШНО. Присл. до **непору́шний**.

НЕПОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Якому не властива порядність; здатний на ниці, негідні вчинки.

НЕПОРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоря́дний**.

НЕПОРЯ́ДНО. Присл. до **непоря́дний**.

НЕПОРЯ́ДОК, -дку, *ч.* Відсутність або недодержання порядку.

НЕПОСВЯ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який не знає чого-небудь, не обізнаний з чимсь.

НЕПОСВЯ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непосвя́чений**.

НЕПОСИ́ДА, -и, *ч. і ж., розм.* Рухлива, енергійна людина, що не любить довго бути, сидіти на одному місці та без певного заняття. // Уживається як лайливе слово.

НЕПОСИ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **непосидю́чий**.

НЕПОСИ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **непоси́дливий**.

НЕПОСИ́ДЬКО, -а, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **непоси́да**.

НЕПОСИДЮ́ЧЕ. Присл. до **непосидю́чий**.

НЕПОСИДЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який не любить довго бути на одному місці і без певного заняття; дуже рухливий, енергійний. *Непосидючі малюки.* // Власт. такій людині.

НЕПОСИДЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **непосидю́чий**.

НЕПОСИДЮ́ЩЕ. Присл. до **непосидю́щий**.

НЕПОСИДЮ́ЩИЙ, -а, -е. Те саме, що **непосидю́чий**.

НЕПОСИДЮ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Властивість за знач. **непосидю́щий**.

НЕПОСИДЯ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **непосидю́чий**.

НЕПОСИДЯ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **непосидя́чий**.

НЕПОСИДЯ́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **непосидя́чість**.

НЕПОСИДЯ́ЩИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **непосидю́чий**.

НЕПОСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який перевищує чиї-небудь сили, можливості; надмірно важкий. // Дуже великий силою, ступенем вияву.

НЕПОСИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоси́льний**.

НЕПОСИ́ЛЬНО. Присл. до **непоси́льний**.

НЕПОСЛА́БНИЙ, -а, -е. Який відбувається або здійснюється з однаковою силою, не ослаблюючись. *Непослабний тиск.*

НЕПОСЛА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непосла́бний**.

НЕПОСЛА́БНО. Присл. до **непосла́бний**.

НЕПОСЛІДО́ВНИЙ, -а, -е. Позбавлений послідовності.

НЕПОСЛІДО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непослідо́вний**.

НЕПОСЛІДО́ВНО. Присл. до **непослідо́вний**.

НЕПОСЛУ́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Який не робить послуг кому-небудь, не відзначається послужливістю.

НЕПОСЛУ́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непослу́жливий**.

НЕПО́СЛУХ, -у, *ч.* Небажання або відмовлення підкоритися кому-небудь, слухатися когось; неслухняність.

НЕПОСПІ́ШЛИВИЙ, -а, -е. Якому не властива поспішливість, не схильний поспішати; неквапливий, повільний. // Який відбувається, здійснюється неквапливо, повільно.

НЕПОСПІ́ШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непоспі́шливий**.

НЕПОСПІ́ШЛИВО. Присл. до **непоспі́шливий**.

НЕПОСПІ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непоспі́шливий**.

НЕПОСПІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоспі́шний**.

НЕПОСПІ́ШНО. Присл. до **непоспі́шний**.

НЕПОСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який часто змінює свої погляди, звички, своє ставлення до кого-, чого-небудь. // Власт. такій людині.

НЕПОСТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непості́йний**.

НЕПОСТІ́ЙНО. Присл. до **непості́йний**.

НЕПОСТУ́ПЛИВИЙ, -а, -е. Який уперто наполягає на своєму, не йде на поступки; упертий.

НЕПОСТУ́ПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **непосту́пливий**.

НЕПОСУ́ТНІЙ, -я, -є. Який не стосується сутності, сторонній.

НЕПОСУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непосу́тній**. *Непосутня розмова.*

НЕПОТАЙНИ́Й, -а́, -е́. Який виражає, містить щирі думки, почуття; відвертий.

НЕПОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Заміщення посад за протекцією, влаштування родичів на вигідні посади, кумівство.

НЕПОТО́КОВИЙ, -а, -е. Який не є потоковим.

НЕПОТО́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е, *перен.* Такий, якого неможливо поставити в безвихідне становище.

НЕПОТО́ПЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж., перен.* Властивість за знач. **непото́плюваний**.

НЕПОТРЕ́БА, -и, *ж., діал.* Непотріб.

НЕПОТРЕ́БНИЙ, -а, -е. *заст., зневажл.* Дуже поганий, нікчемний, мерзенний.

НЕПОТРЕ́БСТВО, -а, *с., збірн., заст., розм.* Те саме, що **непо́тріб**.

НЕПО́ТРІБ, *ч.* 1. *род.* непо́требу, *збірн.* Непотрібні речі. 2. *род.* непо́треба, *перен.* Нікчемна людина.

НЕПОТРІ́БНИЙ, -а, -е. 1. У якому немає потреби, необхідності. 2. *розм.* Те саме, що **непристо́йний**.

НЕПОТРІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непотрі́бний** 1.

НЕПОТРІ́БНО, *присудк. сл.* Немає потреби, необхідності.

НЕПОТЬМА́РЕНИЙ, -а, -е. Не затемнений, не покритий мороком. // *перен.* Який не втратив ясності.

НЕПОХВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **несхва́льний**.

НЕПОХВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непохва́льний**.

НЕПОХВА́ЛЬНО. Присл. до **непохва́льний**.

НЕПОХИ́БНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який не робить помилок, не помиляється; безпомилковий, вірний. // Твердий, непохитний.

НЕПОХИ́БНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **непохи́бний**.

НЕПОХИ́БНО, *рідко.* Присл. до **непохи́бний**.

НЕПОХИ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна похитнути; стійкий. 2. Який проявляє стійкість, твердість у чому-небудь (про людей). // Який виражає твердість, незламність; власт. такій людині. 3. Те саме, що **непору́шний** 3. 4. Який твердо встановився; незмінний.

НЕПОХИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непохи́тний**.

НЕПОХИ́ТНО. Присл. до **непохи́тний** 1, 2.

НЕПОХІДНИ́Й, -а́, -е́. Який не утворений, не виведений і т. ін. з іншого подібного (про величину, форму, категорію тощо).

НЕПОХО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не поховали.

НЕПОХО́ЖИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **несхо́жий**. ** **"непохо́жі" селя́ни** – основна категорія феодально залежного селянства у Великому Литовському князівстві.

НЕПОЧА́ТИЙ, -а, -е. 1. Якого не починали, до якого не доторкувалися, не бралися. 2. *перен.* Морально чистий, непорочний. 3. *перен.* Якого є надміру, у великій кількості. *Непочатий край.*

НЕПОЧА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **непоча́тий**.

НЕПОЧЛЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не поділений, не розділений на окремі частини.

НЕПОША́НА, -и, *ж.* Неввічливе ставлення до кого-небудь; відсутність належної пошани.

НЕПОШИ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Який рідко зустрічається; маловживаний. 2. Короткий; без деталей. ** **непоши́рене ре́чення**, *лінгв.* – просте двоскладне або односкладне речення, позбавлене другорядних членів речення.

НЕПОШИ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоши́рений**.

НЕПОШИ́РЕННЯ, -я, *с.* Відмова від поширення. *Режим непоширення ядерної зброї.*

НЕПОШКО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який залишився цілим, справним; неушкоджений, незруйнований. // Який не зазнав ушкодження, залишився цілим, здоровим (про людину, тварину і т. ін.).

НЕПОШКО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непошко́джений**.

НЕПОШТИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Який не виявляє поваги до когось; нечемний, неввічливий. // Який містить у собі неповагу, нечемність, неввічливість.

НЕПОШТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж., розм.* Властивість за знач. **непошти́вий**.

НЕПОШТИ́ВО, *розм.* Присл. до **непошти́вий**.

НЕПОЯ́СНЕНИЙ, -а, -е. Якого не пояснили, не розтлумачили.

НЕПОЯСНЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **непоясни́мий**. // *у знач. ім.* **непояснЕ́нне**, -ного, *с.* Те, чого не можна пояснити, що не піддається поясненню.

НЕПОЯСНЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непоясне́нний**.

НЕПОЯСНИ́МИЙ, -а, -е. Якого не можна пояснити, який не піддається поясненню.

НЕПОЯСНИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **непоясни́мий**.

НЕПРА́ВДА, -и, *ж.* 1. Те, що суперечить правді, істині; брехня; *прот.* п р а в д а. // *у знач. присудк. сл.* 2. Несправедливі, нечесні, шахрайські вчинки; обман. // Несправедливість у людських стосунках. ** **[уся́кими і т. ін.] пра́вдами й непра́вдами** – будь-якими засобами.

НЕПРА́ВДИВИЙ, -а, -е. 1. Який діє всупереч правді, істині, який не любить правди; брехливий. *Неправдива людина.* // В основі якого лежить не-

правда, обман. 2. Який суперечить справедливості, не відповідає їй; несправедливий. // Не такий, як у дійсності.
НЕПРАВДИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неправди́вий** 1.
НЕПРАВДИ́ВО. Присл. до **неправди́вий.** // *у знач. присудк. сл.*
НЕПРАВДОМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Людина, яка говорить неправду.
НЕПРАВДОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який не відповідає істині, дійсності; у якому відсутня правда. // Незвичайний, дивний.
НЕПРАВДОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неправдоподі́бний.**
НЕПРАВДОПОДІ́БНО. Присл. до **неправдоподі́бний.**
НЕПРА́ВЕДНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Який діє несправедливо, не по правді; несправедливий. // Який суперечить, не відповідає справедливості. // Неправильний, невірний. 2. Який суперечить прийнятим у певному середовищі нормам моралі; грішний. *Неправедне життя.*
НЕПРА́ВЕДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непра́ведний.**
НЕПРА́ВЕДНО, *рідко.* Присл. до **непра́ведний.**
НЕПРА́ВИЙ, -а, -е. 1. Який діє, поводить себе несправедливо, неправильно. // *у знач. ім.* **непра́ві**, -вих, *мн.* Ті, хто діє неправильно, всупереч справедливості. 2. Який суперечить справедливості, правді; несправедливий.
НЕПРА́ВИЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не відповідає певним нормам, правилам, вимогам. *Неправильний обробіток землі.* // Який не задовольняє вимог пропорції, симетрії і т. ін. ** **непра́вильний дріб** – арифметичний дріб, у якого чисельник більший від знаменника або дорівнює йому. 2. Який не відповідає істині, тому, що є в дійсності; помилковий, хибний. // Не такий, як треба; який не приводить до бажаних наслідків.
НЕПРА́ВИЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **непра́вильний.** 2. Відхилення від норми; помилка, погрішність.
НЕПРА́ВИЛЬНО. Присл. до **непра́вильний.**
НЕПРАВОВИ́Й, -а́, -е́. Який не є правовим.
НЕПРАВОЗДА́ТНИЙ, -а, -е. Який не має прав і не здатний виконувати обов'язки, що передбачаються і допускаються законом.
НЕПРАВОЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неправозда́тний.**
НЕПРАВОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який здійснюється не по праву, незаконно, без належних підстав.
НЕПРАВОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неправомі́рний.**
НЕПРАВОМІ́РНО. Присл. до **неправомі́рний.**
НЕПРАВОМО́ЧНИЙ, -а, -е, *юр.* Не наділений певними правами, повноваженнями. *Неправомочні вибори.*
НЕПРАВОМО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., юр.* Абстр. ім. до **неправомо́чний.** *Неправомочність представника.*
НЕПРАВОСУ́ДНИЙ, -а, -е, *юр.* Невідповідний вимогам закону; який порушує закон. *Неправосудний вирок.*
НЕПРАВОСУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неправосу́дний.**
НЕПРАВОТА́, -и́, *ж.* Неправильність міркувань, вчинків і т. ін.; помилковість.
НЕПРАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не розбирається у практичних, життєвих справах; який діє неощадливо, невміло.
НЕПРАКТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непракти́чний.**
НЕПРАКТИ́ЧНО. Присл. до **непракти́чний.**
НЕПРАЦЕЗДА́ТНИЙ, -а, -е. Який через старість, хворобу і т. ін. утратив здатність працювати або й не мав її від народження. // *у знач. ім.* **непрацезда́тні**, -них, *мн.* Ті, хто втратив здатність працювати або й не мав її від народження.
НЕПРАЦЕЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **непрацезда́тний.** ** **По́вна непрацезда́тність** – стан людини, коли вона внаслідок захворювання (травми) не може і не повинна виконувати роботу. **Частко́ва непрацезда́тність** – стан людини, коли вона може виконувати попередню роботу, але не в повному обсязі чи у полегшених умовах. 2. Стан об'єкта, при якому значення хоча б одного параметра, що характеризує здатність виконувати задані функції, не відповідає вимогам нормативно-технічної і/або конструкторської (проектної) документації.
НЕПРАЦЬОВИ́ТИЙ, -а, -е. Який не відзначається сумлінним ставленням до праці.
НЕПРАЦЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який не працює, не зайнятий працею; експлуататорський. 2. Який не діє, не виконує роботи (про механізми, інструменти, підприємства і т. ін.); недіючий.
НЕПРЕДИКАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. *лог.* Який не є предикативним. 2. *лінгв.* Який не містить присудка. // Який не є присудком і не входить до складу присудка.
НЕПРЕДИКАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непредикати́вний.**
НЕПРЕЗЕНТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непоказни́й.**
НЕПРЕЗЕНТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непрезента́бельний.**
НЕПРЕЗЕНТА́БЕЛЬНО. Присл. до **непрезента́бельний.**
НЕПРЕПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не препарували, який не є препарованим.
НЕПРЕСТИ́ЖНИЙ, -а, -е. Позбавлений престижу, що має невисоку оцінку в громадській думці (звичайно про професію). *Непрестижна робота.*
НЕПРЕСТИ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непрести́жний.**
НЕПРЕФІКСА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який не є префіксом і не містить у своєму складі префікса.
НЕПРИБО́РКАНИЙ, -а, -е. Якого не можна або важко стримати, приборкати.
НЕПРИБО́РКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприбо́рканий.**
НЕПРИ́БРАНИЙ, -а, -е. 1. Не приведений у належний стан, порядок. // Не одягнений по-святковому. // Якого не забрали, не поклали, не відправили і т. ін. на потрібне місце. 2. Залишений незібраним; не вивезений з поля.
НЕПРИБУ́ЛИЙ, -а, -е. Який не прибув, не прийшов, не з'явився, не надійшов.
НЕПРИБУТКО́ВИЙ, -а, -е. Який не приносить або нездатний приносити доходи, прибутки.
НЕПРИБУТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неприбутко́вий.**
НЕПРИБУТТЯ́, -я́, *с.* Неявка, непоява кого-, чогонебудь у місці призначення.
НЕПРИВА́БЛИВИЙ, -а, -е. Який не приваблює зовнішнім виглядом або іншими якостями, особливостями.
НЕПРИВА́БЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неприва́бливий.** *Непривабливість зовнішнього вигляду.*
НЕПРИВА́БЛИВО. Присл. до **неприва́бливий.**
НЕПРИВА́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неприва́бливий.**
НЕПРИВА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприва́бний.**
НЕПРИВА́БНО. Присл. до **неприва́бний.**
НЕПРИВІЛЕЙО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не має або позбавлений привілеїв. 2. Який не має додаткових привілеїв на фінансовому ринку (про цінні папери).
НЕПРИВІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який неввічливо, недоброзичливо, неласкаво ставиться до інших. // Який виражає таке ставлення. 2. *перен.* Який справляє неприємне, гнітюче враження (про предмети, явища природи і т. ін.); похмурий. *Непривітна місцина.*
НЕПРИВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непривітний.**
НЕПРИВІ́ТНО. 1. Присл. до **непривітний.** 2. *у знач. присудк. сл.* Неприємно, незатишно.
НЕПРИГОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не приготували.
НЕПРИДА́ТНИЙ, -а, -е, *для кого – чого, на що, до чого і без додатка.* Який не годиться, не підходить для кого-, чого-небудь через відсутність потрібних особливостей, якостей і т. ін.
НЕПРИДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприда́тний.**
НЕПРИЄДНА́ННЯ, -я, *с.* Відмова від участі у військових блоках і від надання своєї території у військових інтересах інших країн. *Рух неприєднання.*
НЕПРИЄ́МНИЙ, -а, -е. Який не подобається своїми якостями, властивостями і т. ін. // Який викликає почуття невдоволення, незручності, прикрості і т. ін. // *у знач. ім.* **неприє́мне**, ного, *с.* Те, що викликає почуття незадоволення, незручності і т. ін.
НЕПРИЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Подія, випадок, обставини і т. ін., що викликають у когось почуття невдоволення, незручності, прикрості і т. ін.
НЕПРИЄ́МНО. Присл. до **неприє́мний.** // *у знач. присудк. сл.* Не подобається, викликає невдоволення, незручність і т. ін.
НЕПРИЗВИЧА́ЄНИЙ, -а, -е. Який не звик до чогонебудь, не має навику в чому-небудь.
НЕПРИЗО́ВНИЙ, -а, -е. Який не підлягає призову на дійсну військову службу. *Непризовний вік.*
НЕПРИЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Не призначений для відвідування. *Неприймальний день.*
НЕПРИЙНЯТНИ́Й, -а́, -е́. Якого не можна прийняти, з яким не можна погодитися. // *у знач. ім.* **неприйнятне́**, -но́го, *с.* Те, чого не можна прийняти, з чим не можна погодитися.
НЕПРИЙНЯ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприйня́тний.**
НЕПРИЙНЯ́ТНО. Присл. до **неприйнятни́й.**
НЕПРИЙНЯТТЯ́, -я́, *с.* Відхилення, заперечення чогонебудь. ** **неприйняття́ ве́кселя** – повна або часткова відмова трасата від прийняття переказного векселя до оплати.
НЕПРИЙО́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неприйма́льний.**
НЕПРИКА́ЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Який не знаходить собі місця, притулку; який не знає, що робити, чим зайнятись. ** **Як неприка́яний** (*перев. зі сл.* х о д и т и, т и н я т и с я і т. ін.) – не знаходячи собі місця, не знаючи, чим зайнятися.
НЕПРИКА́ЯНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Стан за знач. **неприка́яний.**
НЕПРИКРА́ШЕНИЙ, -а, -е. Який є в дійсності, без прикрас.
НЕПРИКРА́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприкра́шений.**
НЕПРИКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який не має ніякого прикриття. // Не закритий добре, щільно. // Без головного убору. 2. *перен.* Який відбувається цілком відкрито; зовсім неприхований.
НЕПРИКРИ́ТО. Присл. до **неприкри́тий** 2.
НЕПРИЛЕ́ГЛИЙ, -а, -е. Який не розташований поряд із чим-небудь; несуміжний.
НЕПРИМИРЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який не допускає чогонебудь, не примирюється, не погоджується з ним. // Власт. такій людині. // З яким не можна примиритися. 2. Якого (яких) не можна примирити. *Непримиренні суперечності.*
НЕПРИМИРЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непримире́нний.** *Непримиренність протиріч.* // Непримиренне ставлення до кого-, чого-небудь.
НЕПРИМИРЕ́ННО. Присл. до **непримире́нний.**
НЕПРИМИРИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **непримире́нний.**
НЕПРИМИРИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **непримири́мий.**
НЕПРИМИРИ́МО. Присл. до **непримири́мий.**
НЕПРИМІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Якого важко або неможливо побачити, примітити. // *рідко.* Який не має істотного, важливого значення; маловажний, незначний. 2. *перен.* Який мало відрізняється від інших, не привертає до себе уваги.
НЕПРИМІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непримі́тний.**
НЕПРИМІ́ТНО. Присл. до **непримі́тний** 1.
НЕПРИМУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Позбавлений вимушеності, неприродності; невимушений.
НЕПРИМУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непримушений.**
НЕПРИМУ́ШЕНО. Присл. до **неприму́шений.**
НЕПРИМХЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який задовольняється лише необхідним, малим; дуже скромний у своїх вимогах; невибагливий.
НЕПРИМХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **непримхли́вий.**
НЕПРИМХЛИ́ВО. Присл. до **непримхли́вий.**
НЕПРИНА́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неприва́бливий.**
НЕПРИНА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприна́дний.**
НЕПРИНА́ДНО. Присл. до **неприна́дний.**
НЕПРИПИ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Нестримний, непогамовний. 2. Вільний, безперешкодний, беззаборонний.
НЕПРИПИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприпи́нний.**
НЕПРИПУСТИ́МИЙ, -а, -е. З яким не можна миритися, згоджуватися, якого не можна допускати; недопустимий, нетерпимий.
НЕПРИПУСТИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **неприпусти́мий.**
НЕПРИПУСТИ́МО. Присл. до **неприпусти́мий.**
НЕПРИПУЩЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **неприпусти́мий.**
НЕПРИПУЩЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприпуще́нний.**
НЕПРИПУЩЕ́ННО. Присл. до **неприпуще́нний.**
НЕПРИРО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Якого не буває у природі; не властивий природі, дійсності. // Не такий, як завжди; який виходить за межі звичайного, нормального; незвичайний. 2. Позбавлений простоти, природності; удаваний, штучний.
НЕПРИРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприро́дний.**
НЕПРИРО́ДНО. Присл. до **неприро́дний.**
НЕПРИРОЖДЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Не вроджений, а набутий.
НЕПРИРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не приручили.
НЕПРИСТА́ЙНИЙ, -а, -е, *мат.* Який не пристає (у 14 знач.) до іншого.
НЕПРИСТА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж., мат.* Абстр. ім. до **неприста́йний.**
НЕПРИСТО́ЙНИЙ, -а, -е. Який виходить за межі загальноприйнятих моральних норм. // *у знач. ім.* **непристо́йне**, -ного, *с.* Все, що виходить за межі правил пристойності.
НЕПРИСТО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **непристо́йний.** 2. Непристойна поведінка, непристойний вчинок, непристойне слово і т. ін.
НЕПРИСТО́ЙНО. Присл. до **непристо́йний.** // *у знач. присудк. сл.*
НЕПРИСТОСО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не може пристосуватися до чого-небудь.
НЕПРИСТОСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непристосо́ваний.**
НЕПРИСТУ́ПНИЙ, -а, -е. 1. До якого дуже важко або зовсім неможливо підступити, наблизитися; недоступний. // *у знач. ім.* **непристу́пне**, -ного, *с.* Те, до чого важко або неможливо підступити, наблизитися. // Добре укріплений, захищений; яким важко оволодіти. *Неприступна фортеця.* 2. *перен.* До якого не можна підступитися; гордовитий. // Який виражає гордовитість. *Неприступна красуня.*
НЕПРИСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **непристу́пний.** 2. У психіатрії – неможливість або крайня утрудненість спілкування з психічно хворим внаслідок наявності у нього марення, галюцинацій, ступору або інших психічних розладів.
НЕПРИСТУ́ПНО. Присл. до **непристу́пний.**
НЕПРИСУ́ТНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **відсу́тній** 1.
НЕПРИСУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Те саме, що **відсу́тність** 1.
НЕПРИТАМА́ННИЙ, -а, -е. Не властивий кому-, чомунебудь.
НЕПРИТО́МНИЙ, -а, -е. 1. Який утратив свідомість; зомлілий. // Який відзначається втратою свідомості. 2. Який виражає відсутність свідомості.
НЕПРИТО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **неприто́мний** 1. 2. *мед.* Патологічний стан, що характеризується раптовим різким погіршенням самопочуття, наростаючою слабкістю, вегетативносудинними розладами, пониженням м'язового тонусу і короткочасним порушенням свідомості. ** **Висо́тна неприто́мність** – непритомність, що спостерігається на великих висотах; розвивається внаслідок гіпоксії. **Гіпервентиляці́йна неприто́мність** – непритомність, яка розвивається після тривалого, поглибленого та частого дихання. **Істери́чна неприто́мність** – непритомність, що спостерігається при істерії; характеризується неповною втратою свідомості. **Ортостати́чна неприто́мність** – непритомність, яка виникає при швидкому переході із позиції нахилу тулуба вперед або горизонтальної позиції тіла у вертикальну.
НЕПРИТО́МНІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Втрачати свідомість; зомлівати.
НЕПРИТО́МНО. Присл. до **неприто́мний** 2.
НЕПРИТОРЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Який відзначається великою мірою негативної ознаки; несосвітенний. // Уживається як лайливе слово.
НЕПРИТУ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Якого не можна припасувати.
НЕПРИХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який неприхильно, неприязно, недоброзичливо ставиться до кого-, чого-

небудь. // Який виражає або містить у собі неприхильність, неприязнь, недоброзичливість до кого-небудь.

НЕПРИХИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто неприхильно, неприязно, недоброзичливо ставиться до кого-, чого-небудь.

НЕПРИХИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **неприхи́льник**.

НЕПРИХИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприхи́льний**.

НЕПРИХИ́ЛЬНО. Присл. до **неприхи́льний**.

НЕПРИХО́ВАНИЙ, -а, -е. Який проявляється цілком відкрито.

НЕПРИХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприхо́ваний**.

НЕПРИХО́ВАНО. Присл. до **неприхо́ваний**.

НЕПРИЧЕ́САНИЙ, -а, -е. 1. Розпатланий, нечесаний. 2. *розм.* Не доведений до досконалості; недосить завершений, не опрацьований.

НЕПРИЧЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який не бере участі в чомусь, не має ніякого відношення до чого-небудь.

НЕПРИЧЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неприче́тний**.

НЕПРИЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Не зачинений щільно.

НЕПРИЧО́КОМ, *спол.*, *діал.* Начеб, нібито.

НЕПРИ́ЯЗНИЙ, -а, -е. Який не виявляє приязні, прихильності, привітності у ставленні до інших; вороже, недружньо налаштований щодо кого-, чого-небудь. // Який виражає або містить у собі неприязнь, недружелюбність, ворожість.

НЕПРИ́ЯЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непри́язний**.

НЕПРИ́ЯЗНО. 1. Присл. до **непри́язний**. 2. *перен.*, *у знач. присудк. сл.* Непривітно, похмуро.

НЕПРИ́ЯЗНЬ, -і, *ж.* Неприязне, недружнє, вороже ставлення; неприхильність до кого-небудь.

НЕПРИ́ЯТЕЛЬ, -я, *ч.* Ворог.

НЕПРОБИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Якого не можна пробити (ножем, кулею, снарядом і т. ін.). 2. *перен.* Невразливий; холоднокровний, байдужий.

НЕПРОБИВНІ́СТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непробивни́й**.

НЕПРОБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непробивни́й**.

НЕПРОБУ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Дуже міцний (про сон); безпробудний, безпросипний. 2. *перен.* Який не знає меж, відзначається великою мірою чого-небудь.

НЕПРОБУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непробу́дний**.

НЕПРОБУ́ДНО. Присл. до **непробу́дний** 1.

НЕПРОВІДНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який не має здатності проводити електрику, тепло.

НЕПРОВІДНИ́К, -а́, *ч.*, *спец.* Тіло, речовина, які не проводять електрики, тепла.

НЕПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **непровідни́й**.

НЕПРОВО́РНИЙ, -а, -е. Повільний, млявий, незграбний у рухах.

НЕПРОВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непрово́рний**.

НЕПРОВО́РНО. Присл. до **непрово́рний**.

НЕПРОГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. У якому не можна нічого розгледіти; крізь який не можна проникнути поглядом. // Якого не можна охопити поглядом.

НЕПРОГЛЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непроглядни́й**.

НЕПРОГЛЯ́ДНО. Присл. до **непрогля́дний**.

НЕПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. Який не є програмним.

НЕПРОГРАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, що не можна запрограмувати; непередбачуваний.

НЕПРОГРАМО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна програмувати.

НЕПРОГРАМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непрограмо́вний**.

НЕПРОДО́ВЖНИЙ, -а, -е. Якого не можна продовжувати.

НЕПРОДО́ВЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непродо́вжний**.

НЕПРОДОВО́ЛЬЧИЙ, -а, -е. 1. Який не є продуктом харчування. *Непродовольчі товари.* 2. Що стосується таких товарів, призначений для їх продажу.

НЕПРОДУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Не оброблений дубленням.

НЕПРОДУ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **непроду́блений**.

НЕПРОДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який не приносить користі, не дає належного результату. ** **Непродукти́вна пра́ця** – суспільно корисна праця, не пов'язана безпосередньо з виробництвом матеріальних благ. **Непродукти́вні ви́трати** – незаплановані витрати та втрати внаслідок недоліків управління виробництвом. 2. *лінгв.* Який не утворює нових слів, форм.

НЕПРОДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непродукти́вний**.

НЕПРОДУКТИ́ВНО. Присл. до **непродукти́вний** 1.

НЕПРОДУ́МАНИЙ, -а, -е. Погано, недостатньо обдуманий; необдуманий.

НЕПРОДУ́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непроду́маний**.

НЕПРОДУ́МАНО. Присл. до **непроду́маний**.

НЕПРОЗІ́РНИЙ, -а, -е. Непрозорий.

НЕПРОЗІРНИ́Й, -а́, -е́. Непроникний для зору.

НЕПРОЗІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непрозі́рний**.

НЕПРОЗО́РИЙ, -а, -е. 1. Який не пропускає крізь себе промені світла; який не просвічує наскрізь. 2. У якому не можна нічого розгледіти.

НЕПРОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **непрозо́рий**.

НЕПРОЗОРЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **недалекогля́дний**.

НЕПРОЗОРЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **непрозорли́вий**.

НЕПРОЗОРЛИ́ВО. Присл. до **непрозорли́вий**.

НЕПРОЇ́ЖДЖИЙ, -а, -е. По якому важко або неможливо проїхати.

НЕПРОЇЗНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **непроі́жджий**.

НЕПРОКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не проколюють. 2. Якого не можна проколоти, який не проколюється.

НЕПРОЛА́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Через якого, по якому важко або неможливо пролізти, пройти, пробратися.

НЕПРОЛЕТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Який не є пролетарським.

НЕПРОМИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *зах.* Неминущий.

НЕПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Що не є промисловим, не пов'язаний з промисловістю.

НЕПРОМОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не вбирає або не пропускає вологи.

НЕПРОМОКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непромока́льний**.

НЕПРОНИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не проникає, нездатний проникати. 2. Через якого не можна проникнути.

НЕПРОНИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не проникає.

НЕПРОНИ́КЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **непрогля́дний**.

НЕПРОНИ́КЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **непрони́кливий**.

НЕПРОНИ́КЛИВО. Присл. до **непрони́кливий**.

НЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. 1. У якого не може заходити вода, повітря і т. ін. 2. Те саме, що **непрогля́дний**. 3. *перен.* Який приховує свої почуття, наміри; скритний.

НЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непроникни́й**.

НЕПРОНИ́КНО. Присл. до **непроникни́й**.

НЕПРОПАРАФІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Не покритий шаром парафіну; не просочений парафіном.

НЕПРОПОРЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не має правильного співвідношення розмірів, частин чого-небудь; позбавлений пропорційності.

НЕПРОПОРЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непропорці́йний**.

НЕПРОПОРЦІ́ЙНО. Присл. до **непропорці́йний**.

НЕПРОПОРЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непропорці́йний**. *Непропорціональна будова тіла.*

НЕПРОПОРЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непропорціона́льний**.

НЕПРОПОРЦІОНА́ЛЬНО. Присл. до **непропорціона́льний**.

НЕПРОРО́СЛИЙ, -а, -е. Який не проріс, не дав ростків. *Непророс́ле насіння.*

НЕПРОРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **непроро́слий**.

НЕПРОСВІ́ТЛЕНИЙ, -а, -е. Який не є просвітленим.

НЕПРОСВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **неосві́чений**.

НЕПРОСИ́ПНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непробу́дний**.

НЕПРОСИ́ПНО. Присл. до **непроси́пний**.

НЕПРОСИПУ́ЩИЙ, -а, -е. Те саме, що **непробу́дний**.

НЕПРОСІ́ЯНИЙ, -а,-е. Якого не просіяли.

НЕПРОСМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не просмолили.

НЕПРОСМО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непросмо́лений**.

НЕПРОСО́ХЛИЙ, -а, -е. Який не зовсім просох; який зберігає у собі вологу.

НЕПРОСО́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **непросо́хлий**.

НЕПРО́СТИЙ, непро́ста́, непро́сте́. Не такий, як інші, який вирізняється з-поміж інших.

НЕПРОСТИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **непроще́нний** 2.

НЕПРОСТИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **непрости́мий**.

НЕПРОСТИ́МО. Присл. до **непрости́мий**.

НЕПРО́СТО. Присл. до **непро́стий**.

НЕПРОСЯ́КНУТИЙ, -а, -е. Не насичений, не просочений чим-небудь.

НЕПРОТИВЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Послідовник вчення непротивлення злу насильством.

НЕПРОТИВЛЕ́НКА, -и. Жін. до **непротивле́нець**.

НЕПРОТИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Покірність, поступливість. *Непротивлення злу.*

НЕПРОТИВЛЕ́НСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Ідеологія прихильників теорії непротивлення злу насильством.

НЕПРОТИВЛЕ́НСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до непротивленства.

НЕПРОТОРЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, якого ще не проторили; незвіданий, невідомий.

НЕПРОТО́ЧНИЙ, -а, -е. Який не тече (про воду); стоячий.

НЕПРОТО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **непрото́чний**.

НЕПРОФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Не повністю покритий фарбою, не просочений фарбою наскрізь.

НЕПРОФЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. У якого відсутня професійна майстерність, професіоналізм.

НЕПРОФЕСІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність професійної майстерності, професіоналізму; дилетантство.

НЕПРОФЕСІ́ЙНО, *присл.* Без професійної майстерності, професіоналізму; по-дилетантському.

НЕПРОФЕСІОНА́Л, -а, *ч.* Той, хто не є професіоналом в якій-небудь галузі.

НЕПРОФЕСІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **непрофесі́йність**.

НЕПРО́ФІЛЬНИЙ, -а, -е. Який не відповідає основному профілю, спеціалізації (підприємства, вищого навчального закладу і т. ін.). *Непрофільна продукція.*

НЕПРО́ХА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Який (яка) нічого не просить.

НЕПРО́ХАНИЙ, -а, -е. 1. Який прибув без запрошення; некликаний. 2. *перен.* Який з'являється всупереч бажанню; небажаний.

НЕПРО́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непро́ханий**.

НЕПРО́ХАНО. Присл. до **непро́ханий**.

НЕПРОХІДНИ́Й, -а́, -е́. Через який, по якому важко або неможливо пройти, пробратися.

НЕПРОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **непрохідни́й**. *Непрохідність шляхів.* 2. *мед.* Нездатність пропускати що-небудь (про органи людини або тварини). ** **Непрохі́дність кише́чнику** – захворювання, яке характеризується порушенням проходження вмісту кишечнику.

НЕПРОХОДИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **непрохідни́й**.

НЕПРОХОЛО́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який не втратив тепла; який ще не прохолов. 2. *перен.* Який не опам'ятався, не отямився (від страху, гніву і т. ін.).

НЕПРОЦЕДУ́РНИЙ, -а, -е. Який не є процедурним.

НЕПРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непро́ханий**.

НЕПРО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непро́шений**.

НЕПРО́ШЕНО. Присл. до **непро́шений**.

НЕПРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Якому щось не простили, не вибачили.

НЕПРОЩЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Якому не простили гріхів. 2. Якого не можна простити, вибачити. 3. Який ніколи не зникає через небажання простити, вибачити комусь що-небудь.

НЕПРОЩЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непроще́нний**.

НЕПРОЩЕ́ННО. Присл. до **непроще́нний**.

НЕПРУ́ЖНИЙ, -а, -е. Якому не властива пружність.

НЕПРУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **непру́жний**.

НЕПРЯМИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не стосується прямо, безпосередньо чого-небудь, не зв'язаний з основним; не безпосередній. 2. *спец.* Який здійснюється, відбувається не безпосередньо, а з проміжними періодами, етапами. ** **Непряма́ мо́ва**, *лінгв.* – чужа мова, яка передається за допомогою підрядних речень. **Непряме́ голосоведе́ння**, *муз.* – одночасний рух двох голосів, при якому один із них не змінює своєї висоти, а другий рухається вгору або вниз. **Непряме́ дове́дення** – дедуктивне обґрунтування, при якому судження, твердження доводиться через спростування інших суджень, пов'язаних з тими, що доводяться. **Непрями́й ві́дмінок**, *грам.* – будь-який відмінок, крім називного. **Непрями́й дода́ток**, *грам.* – додаток, виражений будь-яким непрямим відмінком з прийменником чи без нього, за винятком знахідного відмінка. **Непрямі́ ви́бори** – вибори, в ході яких обираються представники (виборщики) для подальшого голосування при виборах глави держави, депутатів та ін. **Непрямі́ ви́трати** – витрати на виробництво та реалізацію продукції, що входять у вартість продукту через витрати відповідних галузей у міжгалузевому балансі. **Непрямі́ пода́тки** – податки на товари та послуги, що встановлюються у вигляді надбавки до ціни або тарифу.

НЕПРЯ́МО. Присл. до **непрями́й**.

НЕПРЯМОЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не є прямолінійним.

НЕПРЯМОЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **непрямоліні́йний**.

НЕПРЯМОЛІНІ́ЙНО. Присл. до **непрямоліні́йний**.

НЕПРЯ́ХА, -и, *ж.*, *фольк.* Яка не вміє або не хоче прясти.

НЕПТУ́Н, -а, *ч.* 1. У давньоримській міфології – бог моря. ** **Свя́то Непту́на** – жартівливий морський обряд обливання водою того, хто вперше перетинає екватор. 2. Восьма за віддаленням від Сонця планета Сонячної системи.

НЕПТУ́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **непту́ній**.

НЕПТУНІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить нептуній.

НЕПТУНІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у геології, послідовники якого вважали, що всі гірські породи утворилися у водному середовищі через кристалізацію або осідання.

НЕПТУ́НІЙ, -ю, *ч.* Np. Штучний заурановий радіоактивний хімічний елемент, актиноїд. Проста речовина – крихкий сріблястий активний метал. Застосовують для добування плутонію.

НЕПУСТИ́Й, -а́, -е́. Який не є пустим.

НЕ́ПУТИТИ, -учу, -утиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Викликати неспокій, занепокоєння; хвилювати. 2. Доводити до морального розкладу; псувати, розбещувати.

НЕПУ́ТНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **непутя́щий**.

НЕПУТЯ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Який діє без достатнього роздумування, серйозності, робить вчинки, що викликають загальний осуд; нетямущий, безпутний. // Який погано виконує покладені на нього обов'язки. 2. Те саме, що **непристо́йний**. // *у знач. ім.* **непутя́ще**, -щого, *с.* Все, що виходить за межі загальноприйнятих норм.

НЕРА́ДИЙ, -а, -е. Який не виражає радості, задоволення у зв'язку з чим-небудь; позбавлений радості, веселості.

НЕРАДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є радіальним.

НЕРАДІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який не стосується радіації, не пов'язаний з нею.

НЕРАДІОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Якому не властива радіоактивність. // Який не має у своєму складі елементів з радіоактивністю. // Який не зумовлений радіоактивністю, не пов'язаний з нею.

НЕРА́ДІСНИЙ, -а, -е. 1. Який містить у собі що-небудь сумне; сповнений суму, печалі. // Який викликає не радість, а почуття смутку, печалі. 2. Охоплений почуттям смутку, печалі і т. ін.

НЕРА́ДІСНО. 1. Присл. до **нера́дісний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Охопило почуття смутку, печалі.

НЕРА́ДО. Присл. до **нера́дий**.

НЕРАНЕ́НЬКО, *присл.* Зменш. до **нера́но**.

НЕРА́НО, *присл.* Те саме, що **пі́зно**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕРАФІНО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Не очищений, не звіль

вений від домішок. 2. *перен.* Який не відзначається вишуканістю, витонченістю форми, змісту та ін.
НЕРАФІНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **нерафіно́ваний**.
НЕРАЦІОНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Не підданий раціоналізації.
НЕРАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Позбавлений розумного підходу у використанні чого-небудь; позбавлений раціональності. ** **нераціона́льний по́пит** – попит на товари, шкідливі для людини та її здоров'я.
НЕРАЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нераціона́льний**.
НЕРАЦІОНА́ЛЬНО. Присл. до **нераціона́льний**.
НЕРВ, -а, *ч.* 1. Тонка волокнина в організмі людини, хребетних та більшості безхребетних тварин, що відходить від головного або спинного мозку і є складовою частиною розгалуженої системи, яка управляє діяльністю організму. 2. *тільки мн.* Система таких волокон, які обумовлюють загальний стан, поведінку і діяльність всього організму людини. 3. *перен.* Головна рушійна сила чого-небудь; центр, організаційне ядро якої-небудь діяльності.
НЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Розподіл жилок на листках рослин, чашечках квіток і на крилах комах; жилкування.
НЕРВІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення про провідну роль нервової системи в механізмах регуляції усіх функцій організму тварин і людини в нормі та при патології.
НЕРВО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **нерв** 1. ** **нерво́ва систе́ма** – морфологічна і функціональна сукупність спеціалізованих утворень тварин і людини, які об'єднують діяльність органів та систем організму і служать для сприйняття діючих подразників. **нерво́ва ткани́на** – основна тканина нервової системи, що складається з нейронів і нейроглії. **нерво́вий і́мпульс** – хвиля збудження, яка поширюється по нервовому волокну; забезпечує передачу інформації від рецепторів до нервових центрів і від них до виконуючих органів. **нерво́вий центр** – сукупність нервових клітин, які здійснюють регуляцію певної функції організму хребетних і деяких безхребетних тварин та людини й беруть участь у здійсненні рефлексу. **нерво́ві воло́кна** – відростки (аксони) нейронів разом з їхніми оболонками, що проводять нервові імпульси. **нерво́ві закі́нчення** – кінцеві утвори відростків нейронів. **нерво́ві хворо́би** – захворювання нервової системи. 2. Зв'язаний із збудженістю, роздратуванням нервів. // Який виражає, виявляє збудження, роздратування і т. ін. 3. Який виник від захворювання, розладу нервової системи; викликаний захворюванням нервів. 4. Який перебуває у стані підвищеної чутливості, збудження, хвилювання, роздратування. 5. Різкий, поривчастий, з раптовими швидкими ривками. 6. *перен.* Сповнений неспокою, турбот, хвилювання (про ситуацію, роботу і т. ін.).
НЕРВО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **нерво́вий** 2, 4, 5.
НЕРВО́ВО, *присл.* 1. Збуджено, роздратовано. 2. Судорожно, гарячково. 3. *перен.* Різко, поривчасто, напружено.
НЕРВО́ВО-ПАРАЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **нерво́во-паралі́тичні отру́йні речови́ни** – група швидкодіючих отруйних речовин, токсичний ефект яких проявляється у первинному порушенні діяльності нервової системи з наступним розладом функції інших життєво важливих систем і органів.
НЕРВО́ВО-РЕФЛЕКТО́РНИЙ, -а, -е: ** **нерво́во-рефлекто́рна регуля́ція** – регуляція діяльності функціональних систем і організму в цілому, що здійснюється за допомогою безумовних і умовних рефлексів.
НЕРВОВОХВО́РИЙ, -а, -е. У якого розладнана нервова система. // *у знач. ім.* **нервовохво́рі**, -рих, *мн.* (*одн.* **нервовохво́рий**, -рого, *ч.*; **нервовохво́ра**, -рої, *ж.*). Людина з розладнаною нервовою системою.
НЕРВО́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Який легко збуджується, роздратовується. 2. Зв'язаний із збудженістю, роздратуванням нервів.
НЕРВО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нерво́зний**.
НЕРВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **нервува́ти**.
НЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Те саме, що **нервува́тися**. 2. *перех.* Приводити кого-небудь у стан нервового збудження, роздратування; прикро вражати чим-небудь.
НЕРВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Бути в стані збудження, хвилювання, роздратування.
НЕРВУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який нервує, роздратовує; надто різкий.
НЕРВ'Ю́РА, -и, *ж.* 1. *ав.* Каркас крила літака. 2. *архіт.* Виступаюче і профільоване ребро, перев. готичного хрестового склепіння.
НЕРВ'Ю́РНИЙ, -а, -е, *ав.*, *арх.* Прикм. до **нерв'ю́ра**.
НЕРЕАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який залишився непроданим. 2. Не здійснений, не запроваджений у життя.
НЕРЕАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нереалізо́ваний**.
НЕРЕАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не відповідає реальній дійсності, не оснований на ній. *Нереалістичні пропозиції.* 2. Що не є реалістичним за способом художнього відображення дійсності.
НЕРЕАЛІСТИ́ЧНО. Присл. до **нереалісти́чний**.
НЕРЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не існує, якого не буває у дійсності; уявний. 2. Неможливий для виконання, здійснення; нездійсненний. *Нереальна пропозиція.*
НЕРЕА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нереа́льний**.
НЕРЕА́ЛЬНО. Присл. до **нереа́льний**.
НЕРЕВЕРСИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який не стосується реверса. 2. У якого не можна змінювати напрям руху або обертання.
НЕРЕВЕРСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нереверси́вний** 2.
НЕРЕГЕНЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який не стосується регенерата. 2. Який не призначений для регенерації.
НЕРЕГЕНЕРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерегенерати́вний** 2.
НЕРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Такий, що не піддається регулюванню, не регулюється. ** **нерегульо́ваний по́пит** – попит, який погано піддається управлінню, залежить від сезону, моди, на який впливають випадкові чинники.
НЕРЕГУЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерегульо́ваний**.
НЕРЕГУЛЬО́ВАНО. Присл. до **нерегульо́ваний**.
НЕРЕГУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, виконується з перервами; нерівномірний. 2. Який не має правильної постійної організації, систематичного навчання (про армію, військо і т. ін.).
НЕРЕГУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерегуля́рний** 1.
НЕРЕГУЛЯ́РНО. Присл. до **нерегуля́рний** 1.
НЕРЕДУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не змінився в бік зменшення, послаблення.
НЕРЕЄСТРО́ВИЙ, -а, -е. Який опинився поза реєстром. ** **нереєстро́ві коза́ки** – українські козаки, за якими польський шляхетський уряд не визнавав козацьких прав і привілеїв.
НЕРЕЗЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не залишено у резерві.
НЕРЕЗИДЕ́НТ, -а, *ч.* Іноземна фізична чи юридична особа, громадянин певної держави, а також особа, що проживає в цій державі, не маючи громадянства, проте дотримується законів даної держави; іноземне представництво на території цієї країни, яке не займається господарською або комерційною діяльністю.
НЕРЕЗИДЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нерезиде́нт**.
НЕРЕЗОНА́НСНИЙ, -а, -е. Який не стосується резонансу, не пов'язаний з ним.
НЕРЕЗОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який не створює резонансу (у 1 знач.). 2. Який не підсилює звук.
НЕРЕЗУЛЬТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Що не дає бажаного результату, що не приводить до якого-небудь результату.
НЕРЕЗУЛЬТАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерезультати́вний**.
НЕРЕ́ЇДА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – морська німфа (усього їх було 50 сестер), що допомагала мореплавцям. 2. Кільчастий морський черв'як. 3. Супутник планети Нептун.
НЕРЕ́ЇДОВІ, -их, *мн.* Родина морських багатощетинкових червів.
НЕРЕ́ЇСОВІ, -их, *мн.* Родина морських кільчастих червів; поширені в морях теплих і помірних зон; нереїди.
НЕРЕКУРЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який не є рекурентним.
НЕРЕКУРСИ́ВНИЙ, -а, -е, *мат.* Який не є рекурсивним.
НЕРЕЛЕВА́НТНИЙ, -а, -е. 1. Неважливий, неістотний. 2. *лінгв.* Нездатний служити для розрізнення мовних одиниць.
НЕРЕЛЕВА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нерелева́нтний**.
НЕРЕЛЯТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. *філос.* Який не стосується релятивізму і релятивіста. 2. *фіз.* Який не належить до явищ, що розглядаються на основі теорії відносності.
НЕРЕНТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який не дає прибутку, не покриває витрат, зроблених на нього.
НЕРЕНТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерента́бельний**. *Нерентабельність підприємства.*
НЕРЕНТА́БЕЛЬНО. Присл. до **нерента́бельний**.
НЕРЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Який не потріскався, не лопнув від чогось, не вкрився тріщинами.
НЕ́РЕСТ, -у, *ч.* Викидання рибою ікри і запліднення її.
НЕРЕСТИ́ЛИЩЕ, -а, *с.* Місце нересту риби.
НЕРЕ́СТИТИСЯ, -ре́ститься, *недок.* Викидати і запліднювати ікру.
НЕРЕСТИ́ЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **нерести́лище**.
НЕ́РЕСТОВИЙ, -а, -е. Стос. до нересту. *Шляхи нерестових міграцій.*
НЕРЕСТОВИ́К, -а́, *ч.* Водоймище, признач. для нересту риби.
НЕРЕСТО́ВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **нерести́лище**.
НЕРЕСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нерестува́тися**.
НЕ́РЕТ, -у, *ч.* Риболовна сітка.
НЕРЕФЛЕКСИ́ВНИЙ, -а, -е. Імпульсивний.
НЕРЕФЛЕКСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нерефлекси́вний**.
НЕРЖАВІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Нержавіюча сталь.
НЕРЖАВІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не ржавіє. ** **нержаві́юча сталь** – стійка проти корозії сталь.
НЕРЖАВКИ́Й, -а́, -е́. Який не ржавіє.
НЕРИМО́ВАНИЙ, -а, -е. Позбавлений рими, римування.
НЕ́РИСТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Ворожість, ненависть.
НЕРИТМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Позбавлений ритму; аритмічний.
НЕРИТМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неритмі́чний**.
НЕРИТМІ́ЧНО. Присл. до **неритмі́чний**.
НЕРИ́ТОВИЙ, -а, -е: ** **нери́това о́бласть** – прибережна частина Світового океану, переважно в межах материкової обмілини; характеризується освітленістю усього шару води. **нери́тові ві́дклади** – геологічні відклади, що утворилися в межах неритової області; представлені галечниками, пісками, вапняками та ін.
НЕРИТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не пов'язаний з ритуалом; який не признач. для ритуалу.
НЕРІ́ВЕНЬ, -вня, *ч.*, *фольк.* Який не до пари комусь.
НЕРІ́ВНИЙ[1], -а, -е. Неоднаковий з ким-, чим-небудь щодо розміру, величини, умов і т. ін. // У якому беруть участь неоднакові у певному відношенні сторони, сили і т. ін.
НЕРІ́ВНИЙ[2], -а, -е. 1. Який має підвищення, виступ, западину, загин (про поверхню чого-небудь). 2. Розміщений, спрямований не по прямій лінії; кривий. 3. Неоднаково, нерівномірно розподілений у своїй дії, у своєму перебігу і т. ін.; переривчастий. 4. *перен.* Не завжди постійний, стійкий, врівноважений у своїх поглядах, поведінці і т. ін. // Власт. такій людині. 5. *перен.* Не завжди однаковий у вияві певних якостей, властивостей і т. ін.
НЕРІ́ВНІСТЬ[1], -ності, *ж.* 1. Становище, коли не всі мають однакові, рівні права. 2. *мат.* Алгебраїчний вираз із двох величин, з яких одна більша або менша від іншої.
НЕРІ́ВНІСТЬ[2], -ності, *ж.* 1. Властивість і якість за знач. **нері́вний**[2]. 2. Підвищення, виступ, западина на поверхні чого-небудь.
НЕРІ́ВНО[1]. Присл. до **нері́вний**[1].
НЕРІ́ВНО[2]. Присл. до **нері́вний**[2].
НЕРІВНОБЕ́ДРЕНИЙ, -а, -е. У якого нерівні бокові сторони (про трикутник).
НЕРІВНОБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нерівносторо́нній**.
НЕРІВНОБО́КИЙ, -а, -е. З нерівними боками.
НЕРІВНОВА́ГИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Не зрівноважений. 2. Те саме, що **нерівнова́жний**.
НЕРІВНОВА́ЖНИЙ, -а, -е. Неоднаковий з чим-небудь за вагою, якістю, значенням і т. ін.
НЕРІВНОВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нерівнова́жний**.
НЕРІВНОВА́ЖНО. Присл. до **нерівнова́жний**.
НЕРІВНОВЕЛИ́КИЙ, -а, -е. 1. Який не має однакову з чим-небудь величину, розмір. // *мат.* Який не має однакової порівняно з чим-небудь іншим об'єм або площу. 2. *перен.* Неоднаковий з чим-небудь значенням; нерівнозначний.
НЕРІВНОВЕЛИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **нерівновели́кий**.
НЕРІВНОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Який не дорівнює чому-небудь значенням, значимістю.
НЕРІВНОЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерівнозна́чний**.
НЕРІВНОЗНА́ЧНО. Присл. до **нерівнозна́чний**.
НЕРІВНОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. У якого неоднакові за розміром крила.
НЕРІВНОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який не має рівномірності у чому-небудь. *Нерівномірне охолодження.*
НЕРІВНОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерівномі́рний**.
НЕРІВНОМІ́РНО. Присл. до **нерівномі́рний**.
НЕРІВНОПЛЕ́ЧИЙ, -а, -е. У якого нерівні за розміром плечі.
НЕРІВНОПРА́ВНИЙ, -а, -е. Який не має рівних, однакових прав; позбавлений рівноправності.
НЕРІВНОПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **нерівнопра́вний**.
НЕРІВНОПРА́ВНО. Присл. до **нерівнопра́вний**.
НЕРІВНОРАМЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **нерівнобе́дрений**.
НЕРІВНОСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нерівнозна́чний**.
НЕРІВНОСИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерівноси́льний**.
НЕРІВНОСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який не є рівноскладовим.
НЕРІВНОСТОРО́ННІЙ, -я, -є. У якого сторони мають різну довжину.
НЕРІ́ВНЯ, -і, *ч. і ж.*, *розм.* Людина, неоднакова з ким-небудь у певному відношенні.
НЕРІДКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який часто буває, не є рідкісним; досить частий. 2. Який не є рідким (рідиною).
НЕРІ́ДКІСНИЙ, -а, -е. Який не є рідкісним.
НЕРІ́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **нерідки́й**.
НЕРІ́ДКО. Присл. до **нерідки́й** (*див.* **нерідки́й** 1).
НЕРІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який не перебуває у кровній спорідненості з ким-небудь. 2. Не свій; запозичений, чужий.
НЕРІЗКИ́Й, -а́, -е́. Якому не властива різкість (у 1 знач.).
НЕРІ́ЗКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **нерізки́й**.
НЕРІЗКО. Присл. до **нерізки́й**.
НЕРІЛЬНИ́ЧИЙ, -а, -е. Який не стосується рільництва, не пов'язаний з ним.
НЕ́РІСТЬ, -рості, *ж.*, *арх.* Усе земне (крім води), що не росте й не створено штучно: земля, каміння, мінерали.
НЕРІШУ́ЧЕ. Присл. до **нерішу́чий**.
НЕРІШУ́ЧИЙ, -а, -е. Якому не властива рішучість, твердість; який вагається при вирішенні чого-небудь. // *у знач. ім.* **нерішу́чі**, -чих, *мн.* Ті, кому не властива рішучість, твердість при вирішенні чого-небудь. // Який виражає відсутність рішучості, сміливості, твердості і т. ін.
НЕРІШУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість і стан за знач. **нерішу́чий**. *Нерішучість характеру. Нерішучість дій.*
НЕ́РКА, -и, *ж.* Риба родини лососевих.
НЕРО́Б, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **неро́ба**.
НЕРО́БА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Людина, яка веде бездіяльне, ледаче життя; ледар, гультяй.
НЕРОБІ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Неробочий (у 1 знач.).
НЕРОБО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **метандростеноло́н**.
НЕРОБО́ЧИЙ, -а, -е. 1. Не признач. для роботи, вільний від роботи; у який не працюють (про час). 2. Не власт. тому, хто займається фізичною пра-

цею; не такий, як у робочої людини. 3. Який не хоче працювати.

НЕРÓБСТВО, -а, *с.* Незайнятість працею, діяльністю і т. ін.; ледарство, гультяйство.

НЕРÓД, -у, *ч.*, *діал.* Неврожай.

НЕРÓДА, -и, *ж.*, *діал.* Бездітна жінка.

НЕРОДОВИ́ТИЙ, -а, -е. Який не має знатних, родовитих предків.

НЕРОДОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **databaseнеродови́тий**.

НЕРОДЮ́ЧИЙ, -а, -е. На якому рослини дають поганий урожай.

НЕРОДЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **неродю́чий**.

НЕРÓЖЕНЬ, -жня, **НЕРÓЗЕНЬ**, -зня, *ч.* Вид дикої качки.

НЕРОЗБÁВЛЕНИЙ, -а, -е. Якого нічим не розбавили.

НЕРОЗБÁВЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого нічим не розбавляють. 2. Якого не можна нічим розбавити.

НЕРОЗБІ́РЛИВИЙ, -а, -е. 1. Якого важко або неможливо розібрати, прочитати, сприйняти і т. ін. 2. *розм.* Невимогливий у виборі, оцінці і т. ін. кого-, чого-небудь.

НЕРОЗБІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **нерозбі́рливий**.

НЕРОЗБІ́РЛИВО. Присл. до **нерозбі́рливий**.

НЕРОЗБІРНИ́Й, -á, -é. Якого не можна розібрати на частини.

НЕРОЗВÁЖЛИВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **нерозсу́дливий**. 2. Те саме, що **нерозвá жний** 2, 3.

НЕРОЗВÁЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **нерозвáжливий**. // Нерозважливий вчинок.

НЕРОЗВÁЖЛИВО. Присл. до **нерозвáжливий** 2.

НЕРОЗВÁЖНИЙ, -а, -е. 1. Якого неможливо заспокоїти, утішити; безутішний. // Який не приносить утіхи, заспокоєння; невтішний. 2. *поет.* Сильний, значний щодо ступеня, сили свого вияву. // Який виражає смуток, журбу і т. ін. 3. Зроблений без обдумування; необачний, необдуманий. 4. Те саме, що **нерозсу́дливий**.

НЕРОЗВÁЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозвáжний**. // Необачний, нерозважний вчинок.

НЕРОЗВÁЖНО. Присл. до **нерозвáжний** 1, 3.

НЕРОЗВАНТÁЖУВАНИЙ, -а, -е. Який не стосується розвантаження, не пов'язаний з ним. // Який не признач. для розвантаження.

НЕРОЗВÉДЕНИЙ, -а, -е. Не змішаний з водою або з якого-небудь іншою рідиною.

НЕРОЗВИ́НЕНИЙ, -а, -е. Який не досяг нормального, достатнього фізичного розвитку; недорозвинений. // Який не досяг високого рівня у процесі розвитку, вдосконалення. // Який достатньо не розвинувся, не вдосконалився (про нахили, здібності і т. ін.); малорозвинений.

НЕРОЗВИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозви́нений**.

НЕРОЗВИ́НУТИЙ, -а, -е. Те саме, що **нерозви́нений**.

НЕРОЗВИ́ТИЙ, -а, -е. Який ще не розвинувся, не розпустився (про бруньки, квітки і т. ін.).

НЕРОЗВ'ЯЗАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не розв'язали. *Нерозв'язаний вузол.* 2. *перен.* Який не дістав вирішення, розв'язання і т. ін. // *у знач. ім.* **нерозв'я́зане**, -ного, *с.* Те, чого не вирішили, не розв'язали.

НЕРОЗВ'Я́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозв'я́заний**.

НЕРОЗВ'Я́ЗНИЙ, -а, -е. Якого не можна вирішити, розв'язати, вияснити і т. ін.; який не піддається розв'язанню.

НЕРОЗВ'Я́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозв'я́зний**.

НЕРОЗВ'Я́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який не використовується, не призначений для розв'язування чогонебудь.

НЕРОЗВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не розв'язується. 2. Який не можна розв'язати.

НЕРОЗВ'Я́ЗУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозв'я́зуваний** 2.

НЕРОЗГÁДАНИЙ, -а, -е. Який залишається незрозумілим, невиясненим. // *у знач. ім.* **нерозгáдане**, -ного, *с.* Те, що залишається незрозумілим, невиясненим. // Якого вчинки, поведінка незрозумілі, загадкові для інших.

НЕРОЗГÁДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозгáданий**.

НЕРОЗГАЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Який не є розгалуженим.

НЕРОЗГАЛУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **нерозгалу́жений**.

НЕРОЗГÓРНЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нерозгóрнутий**.

НЕРОЗГÓРНУТИЙ, -а, -е. 1. Якого не розгорнули, не розкрили. 2. Якому не властива деталізація.

НЕРОЗГОРТНИ́Й, -á, -é. Якого не можна піддати розгортанню.

НЕРОЗГÓРТУВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не розгортають. 2. Якого не можна розгорнути.

НЕРОЗДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого не поділено на частини. 2. Який не отримав відгуку, взаємності.

НЕРОЗДІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозді́лений**.

НЕРОЗДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого не можна роз'єднати, розділити; який являє собою єдине ціле з кимчим-небудь.

НЕРОЗДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозді́льний**.

НЕРОЗДІ́ЛЬНО. Присл. до **нерозді́льний**.

НЕРОЗДІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не розділяють. 2. Якого не можна розділити.

НЕРОЗДІ́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозді́люваний** 2.

НЕРОЗДРУКÓВАНИЙ, -а, -е. Якого не роздрукували, не вивели на друк.

НЕРОЗДЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. Який має на собі верхній одяг, який не роздягнувся; одягнений.

НÉРОЗЕНЬ *див.* **нéрожень**.

НЕРОЗЖÁРЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не розжарюють. 2. Якого не можна розжарити.

НЕРОЗЖÁРЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозжáрюваний** 2.

НЕРÓЗЗНАКА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Той (та), хто не знає, не відає (чогось, про щось, про когось тощо).

НЕРОЗІ́БРАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не роз'єднали, не розібрали на частини. // Якого не розклали, не розмістили у певному порядку, за певними ознаками. 2. *розм.* Те саме, що **нерозди́гнений**.

НЕРОЗКÁЯНИЙ, -а, -е. Який не розкаявся. // Який не виражає каяття, розкаяння.

НЕРОЗКÁЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозкáяний**.

НЕРОЗКВІ́ТЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **нерозцві́лий**.

НЕРОЗКВІ́ТЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **нерозкві́тлий**.

НЕРОЗКЛÁДНИЙ, -а, -е. Якого не можна розкласти, розділити на частини. *Нерозкладний елемент.*

НЕРОЗКЛÁДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозклáдний**.

НЕРОЗКРИВНИ́Й, -á, -é. Якого не можна розкрити.

НЕРОЗКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який залишається невідомим, невиявленим. 2. Те саме, що **нерозпечáтаний**.

НЕРОЗКРИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **нерозкри́тий**.

НЕРОЗКРУТНИ́Й, -á, -é. Якого не можна розкрутити.

НЕРОЗКУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Який не розкущився, не розрісся кущем.

НЕРÓЗЛИЙВОДА, *присудк. сл.*, *розм.* Завжди бувають разом, ніколи не розлучаються.

НЕРОЗЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який завжди буває разом, ніколи не розлучається з ким-небудь. // Який завжди буває при кому-, чому-небудь (про неживі предмети).

НЕРОЗЛУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозлу́чний**.

НЕРОЗЛУ́ЧНО. Присл. до **нерозлу́чний**.

НЕРОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна розміняти. ** **нерозмі́нні банкнóти** – банківські білети, які не можна розміняти на золото.

НЕРОЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозмі́нний**.

НЕРОЗМІ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Який перевищує звичайну міру чого-небудь; надмірний. 2. Не зовсім розрахований.

НЕРОЗМІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозмі́рений**.

НЕРОЗМІ́РЕНО. Присл. до **нерозмі́рений**.

НЕРОЗМІ́РНИЙ, -а, -е. Позбавлений розмірності, пропорціональності; який не відповідає чому-небудь щодо величини, розміру.

НЕРОЗМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозмі́рний**.

НЕРОЗМІ́РНО. Присл. до **нерозмі́рний**.

НЕРОЗМІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не розмітили.

НЕРОЗНІМНИ́Й, -á, -é. Якого не можна розняти, розібрати (на частини).

НЕРОЗНІМНІ́СТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **нерознімни́й**.

НЕРОЗÓРАНИЙ, -а, -е. Якого не орали.

НЕРОЗÓРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **нерозóраний**.

НЕРОЗПЕЧÁТАНИЙ, -а, -е. Який залишається запечатаним, запакованим.

НЕРОЗПІ́ЗНАНИЙ, -а, -е. 1. Якого важко відрізнити, розпізнати. 2. Те саме, що **непі́зна́ний**.

НЕРОЗПЛÁВЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не розплавили.

НЕРОЗПОВСЮ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Який рідко зустрічається. 2. Маловживаний. 3. Який не дістав широкого розповсюдження.

НЕРОЗПОВСЮ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозповсю́джений**.

НЕРОЗПОДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не розподілили. ** **нерозподі́лений прибу́ток** – прибуток акціонерного товариства, компанії, який залишається після сплати податків та виплати дивідендів і використовується для реінвестування, на потреби розвитку.

НЕРОЗПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не служить для розподілу, не пов'язаний з розподілом чого-небудь.

НЕРОЗПОДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозподі́льний**.

НЕРОЗПОРЯ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який не вміє керувати, розпоряджатися ким-, чим-небудь.

НЕРОЗПОРЯ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **нерозпоря́дливий**.

НЕРОЗПОЧÁТИЙ, -а, *с.* До якого ще не приступали; якого ще не використовували.

НЕРОЗПРÓДАНИЙ, -а, -е. Який залишився непроданим.

НЕРОЗПУ́КЛИЙ, -а, -е. Який ще не розтулився, не розпустився (про бруньки, квіти і т. ін.).

НЕРОЗРИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна розірвати, роз'єднати на частини. 2. *перен.* Якого не можна порушити (про відносини, зв'язки і т. ін.); міцний, непорушний.

НЕРОЗРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозри́вний**.

НЕРОЗРИ́ВНО. Присл. до **нерозри́вний** 2.

НЕРОЗРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Не поділений, не роз'єднаний різанням на частини.

НЕРОЗРІ́ЗНЕНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється зв'язаними між собою окремими групами людей. // Який не позбавлений внутрішньої єдності, цілісності. 2. Який становить комплект.

НЕРОЗРІ́ЗНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозрі́знений**.

НЕРОЗРІЗНÉННИЙ, -а, -е. Якого важко або неможливо відрізнити від іншого.

НЕРОЗРІЗНИ́Й, -á, -é. Якого важко або не можна розрізати.

НЕРОЗРІЗНИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **нерозрізнéнний**.

НЕРОЗСІ́ДЛАНИЙ, -а, -е. Якого не розсідлали.

НЕРОЗСУ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який діє нерозумно, без обдумування або нездатний діяти розумно, розсудливо. // Який здійснюється всупереч розсудливості; зроблений без обдумування, необачно.

НЕРОЗСУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **нерозсу́дливий**. // Нерозсудливий вчинок.

НЕРОЗСУ́ДЛИВО. Присл. до **нерозсу́дливий**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕРОЗСУ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нерозсу́дливий**.

НЕРОЗСУ́ДНО. Присл. до **нерозсу́дний**.

НЕРОЗТÁЛИЙ, -а, -е. Який ще не розтанув, не перетворився на воду.

НЕРОЗТÓПЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не розтопили.

НЕРОЗТОРÓПНИЙ, -а, -е. Який не здатний швидко зрозуміти, догадатися про що-небудь; некмітливий, нетямущий.

НЕРОЗТОРÓПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нерозторóпний**.

НЕРОЗТРÁЧЕНИЙ, -а, -е. Якого хто-небудь не розтратив.

НЕРОЗТРÁЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозтрáчений**.

НЕРОЗТРÁЧЕНО. Присл. до **нерозтрáчений**.

НЕРОЗТЯЖНИ́Й, -á, -é. Якого не можна розтягнути (у 1 знач.).

НЕРОЗТЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нерозтяжни́й**.

НЕРÓЗУМ, -у, *ч.* Брак, відсутність розуму; нерозумність, дурість.

НЕРОЗУМІ́ННЯ, -я, *с.* Нездатність зрозуміти, збагнути що-небудь; відсутність розуміння.

НЕРОЗУМІ́ЮЧЕ. Присл. до **нерозумі́ючий**.

НЕРОЗУМІ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який не розуміє, не усвідомлює чого-небудь. 2. Який виражає нерозуміння.

НЕРОЗУ́МНИЙ, -а, -е. Розумово обмежений, тупий. // *розм.* Нетямущий, недосвідчений, наївний (перев. про молодих людей). // Позбавлений розумного змісту.

НЕРОЗУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерозу́мний**.

НЕРОЗУ́МНО. Присл. до **нерозу́мний**.

НЕРОЗЦВІ́ЛИЙ, -а, -е. Який ще не розцвів, не дав цвіту.

НЕРОЗЧÉСАНИЙ, -а, -е. Який не розчесався.

НЕРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Який не розчиняється в чому-небудь.

НЕРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нерозчи́нний**. *Нерозчинність речовини.*

НЕРОЗЧЛЕНÓВАНИЙ, -а, -е. Якого не було піддано розчленуванню, розділенню.

НЕРОЗЧЛЕНÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **нерозчленóваний**.

НЕРОЗЩÉПЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не розщеплюють. 2. Якого не можна розщепити.

НЕРÓЛ, -у, *ч.* Органічна сполука, безбарвна рідина з приємним запахом троянд.

НЕРÓЛІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нерóл**.

НЕРОЛІ́Н, -у, *ч.* Органічна сполука, безбарвні кристали з приємним запахом, що нагадує запах черемхи; застосовують у парфумерії.

НЕРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який не відноситься до російського, росіян, не властивий росіянам, не такий, як у росіян.

НÉРПА, -и, *ж.* Ластоногий ссавець родини тюленевих.

НÉРПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нéрпа**.

НЕРПУ́ХА, -и, *ж.* Вухатий тюлень.

НÉРП'ЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **нéрпа**.

НЕРУ́ДНИЙ, -а, -е. З якого не можна добувати метал і який непридатний як горючий матеріал. // Пов'язаний з видобутком таких порід і мінералів. ** **нерýдна промислóвість** – галузь промисловості будівельних матеріалів, підприємства якої виробляють з природного каменю щебінь, подрібнений пісок, блоки тощо. **нерýдні будівéльні матеріáли** – будівельні матеріали мінерального походження, що їх використовують у природному вигляді. **нерýдні кори́сні копáлини** – група мінеральних утворень (силікати, нітрати та ін.), що їх широко використовують як мінеральну сировину.

НЕРУЙНІ́ВНИЙ, -а, -е. Який не призводить до руйнації. ** **неруйні́вний контрóль** – контрольні вимірювання, що проводяться без порушення цілісності виробу, погіршення його властивостей.

НЕРУКОТВÓРНИЙ, -а, -е. Створений, зроблений без участі рук людини, не людською працею. ** **спас нерукотвóрний**, *церк.* – згідно з легендою, лик Ісуса Христа, що відбився на полотні сам по собі.

НЕРУКОТВÓРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нерукотвóрний**.

НЕРУХЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який мало або повільно рухається; який не відзначається легкістю, швидкістю рухів; неповороткий.

НЕРУХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **нерухли́вий**.

НЕРУХÓМИЙ[1], -а, -е. 1. Який не рухається, залишається в тому самому положенні. ** **нерухóмі вклáди** – вклади, за якими протягом тривалого часу не здійснювалися операції. 2. *перен.* Який не змінює свого виразу (про погляд, обличчя і т. ін.). 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **нерухли́вий**.

НЕРУХÓМИЙ[2], -а, -е. Який складається із земельної ділянки, будівель і т. ін. ** **нерухóме майнó** – земельна ділянка, будівлі і т. ін., належні кому-небудь.

НЕРУХÓМІСТЬ[1], -мості, *ж.* Властивість за знач. **нерухóмий**[1].

НЕРУХÓМІСТЬ[2], -мості, *ж.* Нерухоме майно: земельні ділянки, будівлі і т. ін.

НЕРУХÓМІТИ, -іє, *недок.* Ставати, робитися нерухомим (*див.* **нерухóмий**[1]).

НЕРУХÓМО. Присл. до **нерухóмий**[1] 1.

НЕРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нетóрканий**.

НЕРУ́ШЕНО. Присл. до **нерýшений**.

НЕРУШИ́МЕ, *діал.* Те саме, що **неруши́мо**.
НЕРУШИ́МИЙ, -а, -е. 1. Який не може бути порушеним, перерваним ким-, чим-небудь; непорушний. // Якого не повинні зачіпати, до якого не повинні доторкатися. 2. Те саме, що **нерухо́мий**[1] 1.
НЕРУШИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **неруши́мий**.
НЕРУШИ́МО. Присл. до **неруши́мий**.
НЕРУ́ШНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **неруши́мий**.
НЕРУ́ШНО, *рідко.* Присл. до **неру́шний**.
НЕСАКРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є сакральним (*див.* **сакра́льний**[1] і **сакра́льний**[2]).
НЕСАКРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несакра́льний**[1].
НЕСАМОВИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Нездатний відповідати за свої вчинки, дії, контролювати їх. // Який виражає стан, коли людина нездатна відповідати за свої вчинки, дії, контролювати їх. 2. Дуже сильний, значний силою свого вияву.
НЕСАМОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **несамови́тий** 1.
НЕСАМОВИ́ТО. Присл. до **несамови́тий**.
НЕСАМОКРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Якому не властива самокритичність.
НЕСАМОКРИТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **несамокрити́чний**.
НЕСАМОКРИТИ́ЧНО. Присл. до **несамокрити́чний**.
НЕСАМОСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Нездатний діяти самостійно; який перебуває в залежності від кого-, чогонебудь.
НЕСАМОСТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несамостійний**.
НЕСАМОСТІ́ЙНО. Присл. до **несамості́йний**.
НЕСАМОУСВІДО́МЛЕНИЙ, -а, -е. У якого відсутнє чітке усвідомлення своєї суті, своїх характерних рис, своєї ролі в суспільстві, в житті і т. ін.
НЕСАМОУСВІДО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несамоусвідо́млений**.
НЕСАМОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який не може рухатися власним ходом, автоматично.
НЕСАМОХІ́ТЬ, *присл.* 1. Мимовільно, несвідомо. 2. Проти волі, бажання; мимоволі.
НЕСАНКЦІОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Який здійснюється без санкції, без дозволу відповідної інстанції. *Несанкціонований страйк.*
НЕСАНКЦІОНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несанкціоно́ваний**.
НЕСВІДО́МИЙ, -а, -е. 1. Який не контролюється свідомістю, а проявляється несвідомо, мимовільно. 2. Чия свідомість не досягла належного рівня розвитку. // Який неспроможний вірно оцінити навколишню дійсність; політично відсталий. 3. *рідко.* Який погано розбирається в чому-небудь.
НЕСВІДО́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **несвідо́мий**.
НЕСВІДО́МО. Присл. до **несвідо́мий**.
НЕСВІ́ЖИЙ, -а, -е. 1. Який втратив свої природні властивості. 2. Який був у вжитку, у використанні (про одяг); заношений, брудний. 3. *перен.* Який почуває ослаблення, втому.
НЕСВІ́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Стан і властивість за знач. **несві́жий**.
НЕСВІ́ЖО. Присл. до **несві́жий**.
НЕСВІ́ТНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **несві́тський**.
НЕСВІ́ТСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Невластивий людині. // Якого не можна стерпіти; дуже сильний, надмірний. // Дуже сильний, значний силою свого вияву.
НЕСВОЄЧА́СНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється не тоді, коли потрібно, не в належний час. *Несвоєчасна сплата податків.*
НЕСВОЄЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несвоєча́сний**.
НЕСВОЄЧА́СНО. Присл. до **несвоєча́сний**.
НЕСЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Який не відповідає сезону, виходить за рамки сезону.
НЕСЕКЦІОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Не поділений на частини, секції.
НЕСЕЛЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який не ґрунтується на селективності.
НЕ́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **нести́**.
НЕ́СЕННЯ, -я, *с.*, *чого.* Виконання певних обов'язків, доручень і т. ін.
НЕСЕРДИ́ТИЙ, -а, -е. Несхильний гніватися, сердитися.
НЕСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що не є серійним, стандартним, що виготовляється не за певним зразком. *Несерійне обладнання.*
НЕСЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несері́йний**.
НЕСЕРІ́ЙНО. Присл. до **несері́йний**.
НЕСЕРЙО́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Якому не властива серйозність; легковажний. *Несерйозна людина.* 2. Який не заслуговує на особливу увагу, не має серйозного значення; незначний.
НЕСЕРЙО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **несерйо́зний**.
НЕСЕРЙО́ЗНО. Присл. до **несерйо́зний**.
НЕСЕСЕ́Р, -а, *ч.* 1. Шкатулка, футляр із речами для туалету, шиття і т. ін. // Дорожній футляр з речами туалету. 2. Скринька з речами для рукоділля.
НЕСИ́ЛА, -и, *ж.* 1. Фізичне знесилля; слабість. 2. *у знач. присудк. сл.*, *розм.*, *поет.* Не під силу, немає сил.
НЕСИ́ЛУВАНИЙ, -а, -е. Який не відзначається натягнутістю, вимушеністю; цілком природний.
НЕСИ́ЛУВАНО. Присл. до **несилуваний**.
НЕСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, який не є сильним.
НЕСИ́ЛЬНО. Присл. до **неси́льний**.
НЕСИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Позбавлений симетрії, симетричності.
НЕСИМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **несиметри́чний**.
НЕСИМЕТРИ́ЧНО. Присл. до **несиметри́чний**.
НЕСИМПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не викликає симпатії, не приваблює до себе; непривабливий.
НЕСИНГУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який не є сингулярним. // Який не є одиничним, єдиним, окремим.
НЕСИНТАКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не стосується синтаксису.
НЕСИНУСОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *мат.* Який не стосується синусоїди; який не є синусоїдою. 2. *фіз.*, *тех.* Який не змінюється за синусоїдою.
НЕСИНУСО́ЇДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **несинусоїда́льний**.
НЕСИНХРОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Не приведений до синхронізму.
НЕСИНХРОНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несинхронізо́ваний**.
НЕСИНХРО́ННИЙ, -а, -е. Такий, який не діє синхронно; не є синхронним.
НЕСИНХРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність синхронності, одночасного здійснення чого-небудь.
НЕСИНХРО́ННО. Присл. до **несинхро́нний**.
НЕСИСТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є систематичним.
НЕСИСТЕМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несистемати́чний**.
НЕСИСТЕМАТИ́ЧНО. Присл. до **несистемати́чний**.
НЕСИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. Який не стосується системи (у 1 знач.); який не є системою.
НЕСИСТЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несисте́мний**.
НЕСИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має потребу в їжі, який хоче їсти; голодний. // Те саме, що **ненаже́рливий** 1. 2. *перен.* Якого не можна наситити, задовольнити чим-небудь; жадібний, ненажерливий. // *у знач. ім.* **неси́тий**, -того, *ч.* Той, хто не може нічим насититися, задовольнитися. // Власт. ненаситній, жадібній людині. // Який виражає ненаситність, ненажерливість.
НЕСИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **неси́тий** 2.
НЕСИ́ТНИЙ, -а, -е. Який мало насищає, недостатньо ситний (про їжу).
НЕСИ́ТНО. Присл. до **неси́тний**.
НЕСИ́ТО. Присл. до **неси́тий**. // *у знач. присудк. сл.*
НЕСИ́ТСТВО, -а, *с.*, *заст.* Ненаситність.
НЕ́СИТЬ, -і, *ж.* Те саме, що **ненаси́тність**.
НЕ́СІВ, -у, *ч.*, *діал.* Незасіяна частина поля.
НЕСІ́ННЯ, -я, *с.* Кладка яєць (про птахів). *Несіння яєць.*
НЕСІ́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Якого не займали посівами; незасіяний. // Якого не висівали, не сіяли. 2. Неочищений від домішок за допомогою просівання (про насіння, борошно і т. ін.).
НЕСКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Не виявлений певним чином, не виражений словами; невисловлений.
НЕСКАЗА́ННИЙ, -а, -е. 1. Якого не можна виразити, передати словами. 2. Дуже великий силою свого вияву; незвичайний. *Несказанне диво.*
НЕСКАЗА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несказа́нний**.
НЕСКАЗА́ННО. Присл. до **несказа́нний**.
НЕСКАЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який не є скалярним.
НЕСКВАПЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **неквапли́вий**.
НЕСКВАПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **несквапли́вий**.
НЕСКВАПЛИ́ВО. Присл. до **несквапли́вий**.
НЕСКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не скерували, не направили кудись. 2. *перен.* Якому не надали потрібного напрямку. // Не зосереджений на чомунебудь (про думку, увагу, силу і т. ін.).
НЕСКЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нескеро́ваний**.
НЕСКІ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Не доведений до кінця; незавершений, незакінчений.
НЕСКІ́НЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **нескі́нчений**. 2.
НЕСКІНЧЕ́ННИЙ, -а, -е. Який дуже довго триває. // Який не має видимих меж, дуже довгий. // Який не кінчається, постійний. // Необмежений, дуже великий (про кількість).
НЕСКІНЧЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **нескінче́нний**. 2. *мат.* Відстань до точки, де перетинаються дві паралельні прямі; позначається знаком ∞.
НЕСКІНЧЕ́ННО. Присл. до **нескінче́нний**. ** **нескінче́нно вели́кі величи́ни**, *мат.* – змінні величини, які в процесі своєї зміни стають і надалі лишаються більшими (за модулем) від будь-якого наперед заданого додатного числа. **нескінче́нно малі́ величи́ни**, *мат.* – змінні величини, границею яких є нуль.
НЕСКІНЧЕННОВИМІ́РНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має нескінченну кількість вимірів. *Нескінченновимірний простір.*
НЕСКЛА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений злагодженості, гармонійності. 2. Позбавлений логічної послідовності; невдалий, безглуздий. 3. Який має непропорційні, погано складені форми (про фігуру людини і т. ін.).
НЕСКЛАДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має просту форму, будову і т. ін. // Який не потребує великих зусиль для виконання, здійснення. 2. Простий щодо природи, характеру і т. ін.
НЕСКЛА́ДНІСТЬ[1], -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нескла́дний**.
НЕСКЛАДНІ́СТЬ[2], -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нескладни́й**.
НЕСКЛА́ДНО[1]. Присл. до **нескла́дний**.
НЕСКЛА́ДНО[2]. Присл. до **нескладни́й**.
НЕСКЛАДОВИ́Й, -а́, -е́, *лінгв.* Який не утворює складу (про звуки мови).
НЕСКОНДЕНСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Якому не властива сконденсованість. 2. Не зібраний, не нагромаджений, не скупчений (про електроенергію і т. ін.). 2. Не перетворений на рідину (про пару, газ).
НЕСКОНДЕНСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несконденсо́ваний**.
НЕСКО́РЕНИЙ, -а, -е. Який не хоче коритися комунебудь, якого не підкорили. // *у знач. ім.* **нескорені́**, -них, *мн.* (*одн.* **неско́рений**, -ного, *ч.*; **неско́рена**, -ної, *ж.*). Ті, кого не підкорили.
НЕСКО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неско́рений**.
НЕСКО́РЕННЯ, -я, *с.* Небажання слухатися, коритися кому-небудь.
НЕСКОРИ́МИЙ, -а, -е. Якого не можна подолати, покорити, підкорити; стійкий, нездоланний. // *у знач. ім.* **нескори́мі**, -мих, *мн.* (*одн.* **нескори́мий**, -мого, *ч.*; **нескори́ма**, -мої, *ж.*). Ті, кого не можна подолати, покорити.
НЕСКОРИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **нескори́мий**.
НЕСКОРИ́МО. Присл. до **нескори́мий**.
НЕСКО́РО, *присл.* 1. Не дуже швидко, не зразу. // Не за короткий відтинок часу. 2. Не поспішаючи, повільно.
НЕСКОРО́ТНИЙ, -а, -е, *мат.* Який не піддається скороченню. ** **нескоро́тний дріб** – дріб, чисельник і знаменник якого – взаємно прості числа.
НЕСКОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нескоро́тний**.
НЕСКОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не скоротили.
НЕСКОРО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Якого неможливо скоротити. 2. Якого не скорочують.
НЕСКОРО́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нескоро́чуваний** 1.
НЕСКО́ШЕНИЙ, -а, -е. Який залишився на пні, якого не скосили.
НЕСКРЕ́БА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Неотеса.
НЕСКРЕ́БЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **неочи́щений**.
НЕСКРО́МНИЙ, -а, -е. 1. Який любить підкреслювати свої заслуги, достоїнства і т. ін., хизуватися ними. 2. Нестриманий у поводженні, словах і т. ін.; невихований. // Який виражає нескромність. 3. Те саме, що **непристо́йний**.
НЕСКРО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нескро́мний**. // Нескромний вчинок, нескромна поведінка.
НЕСКРО́МНО. Присл. до **нескро́мний**.
НЕСЛА́ВА, -и, *ж.* Погана думка, недобра слава про чиїсь дії, вчинки і т. ін. *Вводити в неславу.*
НЕСЛА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* **несла́влять**; *недок.*, *перех.* Поширювати погані думки про кого-, щонебудь; ганьбити.
НЕ́СЛІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини хрестоцвітих.
НЕСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. Який не є слов'янським; не відноситься до слов'ян; не такий, як у слов'ян.
НЕСЛУЖБО́ВИЙ, -а, -е. Який не зв'язаний з виконанням службових обов'язків.
НЕ́СЛУХ, -а, *ч. і ж.* Неслухняна людина.
НЕСЛУ́ХАННЯ, -я, *с.* Небажання слухатися когонебудь; неслухняність.
НЕСЛУХНЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто не слухає когонебудь, не підкоряється комусь.
НЕСЛУХНЯ́НИЙ, -а, -е. 1. Який не слухається, не підкоряється кому-небудь; непокірний. // *у знач. ім.* **неслухня́ні**, -них, *мн.* Ті, що не слухаються, не підкоряються. // Який не підкоряється чийнебудь волі, бажанню. 2. *перен.* Який не піддається певній дії, певному впливові.
НЕСЛУХНЯ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неслухня́ний**.
НЕСЛУХНЯ́НО. Присл. до **неслухня́ний**.
НЕСЛУХНЯ́НСТВО, -а, *с.* Те саме, що **неслухня́ність**.
НЕСЛУХ'Я́НИЙ, -а, -е, *заст.* Неслухняний.
НЕСЛУ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Який не годиться, не відповідає певним бажанням, вимогам і т. ін. *Неслушне припущення.* 2. Позбавлений достатніх підстав; який не заслуговує на увагу. *Неслушне зауваження.*
НЕСЛУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неслу́шний** 2.
НЕСЛУ́ШНО. Присл. до **неслу́шний** 2. // *у знач. присудк. сл.*
НЕ́СМАК, -у, *ч.* Відсутність або брак доброго смаку. // Неприємне, недобре враження, яке з'являється внаслідок чого-небудь.
НЕСМАКОВИ́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **несмачни́й**.
НЕСМАЧНИ́Й, -а́, -е́. Який не має приємного смаку.
НЕСМА́ЧНО. Присл. до **несмачни́й**.
НЕСМЕРТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не загрожує смертю, не може призвести до загибелі, смерті. 2. *поет.* Те саме, що **несме́ртний**.
НЕСМЕРТЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несмерте́льний**.
НЕСМЕРТЕ́ЛЬНО. Присл. до **несмерте́льний**.
НЕСМЕ́РТНИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Який завжди живе, не вмирає. 2. Який назавжди зберігається у пам'яті; безсмертний, невмирущий.
НЕСМІЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Якому властиві боязливість, сором'язливість, нерішучість. // *у знач. ім.* **несміли́вий**, -вого, *ч.* Боязлива, соромлива, нерішуча людина. // Який виражає боязливість, соромливість. 2. *перен.* Який слабо виявляється; нечітко виражений, окреслений.
НЕСМІЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **несміли́вий** 1.
НЕСМІЛИ́ВО. Присл. до **несміли́вий**.
НЕСМІ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **несміли́вий**.
НЕСМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **несмі́лий**.
НЕСМІ́ЛО. Присл. до **несмі́лий**.
НЕСМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Не натертий, не покритий, не просочений і т. ін. смолою.
НЕСМУГА́СТИЙ, -а, -е. Який не є смугастим.
НЕСНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який несе, тримає.
НЕСО́ВІСНИЙ, -а, -е. Який не має совісті, чесності; який безсовісно ставиться до кого-небудь.
НЕСО́ВІСНО. Присл. до **несо́вісний**.
НЕСОГІ́РШЕ, *діал.* Присл. до **несогі́рший**.

НЕСОГІ́РШИЙ, -а, -е, *діал.* Не гірший від інших.

НЕСОГЛА́СКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ро́збрат**[1].

НЕСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не посолили.

НЕСО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **несо́лений.**

НЕСОЛЕТВО́РНИЙ, -а, -е. Який не утворює сіль.

НЕСОЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Який не відзначається солідністю. // Не власт. солідній людині, викликаний відсутністю солідності.

НЕСОЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **несолі́дний.**

НЕСОЛІ́ДНО. Присл. до **несолі́дний.**

НЕСОЛО́ДКИЙ, -а, -е. 1. Який не має солодкого смаку. 2. *перен.* Позбавлений радості, щастя; нерадісний.

НЕСОЛО́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* Стан і властивість за знач. **несоло́дкий.**

НЕСО́ЛОДКО. Присл. до **несоло́дкий.** // *у знач. присудк. сл.*

НЕСОЛО́НИЙ, -а, -е. Якого не посолили або посолили недостатньо; непосолений.

НЕСО́ЛОНО. Присл. до **несоло́ний.** // *у знач. присудк. сл.*

НЕСО́РТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **несортови́й.**

НЕСО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несо́ртний.**

НЕСОРТОВИ́Й, -а́, -е́. Який не належить до цінного, спеціального сорту.

НЕСОСВІТЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який вражає своєю безглуздістю; позбавлений здорового розуму, розсудливості; несусвітний. 2. Дуже сильний своїм виявом. // Надто великий, значний.

НЕСОСВІТЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неосвіте́нний.**

НЕСОСВІТЕ́ННО, *розм.* Присл. до **несосвіте́нний.**

НЕСОТВОРЕ́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Несосвітенний.

НЕСОТВОРЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **несотворе́нний.**

НЕСПАДНИ́Й, -а́, -е́. Який не спадає, не знижується.

НЕСПАЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **неспали́мий.**

НЕСПАЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неспале́нний.**

НЕСПАЛИ́МИЙ, -а, -е. Який не може згоріти, знищитися вогнем.

НЕСПАЛИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **неспали́мий.**

НЕСПА́НИЙ, -а, -е. Що минув без сну. *Неспана ніч.*

НЕСПА́ННЯ́, -а́ння́, *с.* Проводження часу без сну.

НЕСПА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Який не є спареним (*див.* **спа́рений**[1]). 2. Якого не спарили (*див.* **спа́рити**[2]).

НЕСПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не спарували.

НЕСПЕРЕ́ЧЛИ́ВИЙ, -а, -е. З яким можна легко зговоритися; який легко йде на згоду.

НЕСПЕРЕ́ЧЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неспере́чли́вий.**

НЕСПЕРЕ́ЧЛИ́ВО. Присл. до **неспере́чли́вий.**

НЕСПЕЦИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не має специфікації.

НЕСПЕЦИФІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неспецифіко́ваний.**

НЕСПЕЦИФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є специфічним.

НЕСПЕЦІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Не признач. для використання у певній галузі; який не має спеціального призначення; не пов'язаний зі спеціалізацією. *Неспеціалізоване підприємство.*

НЕСПЕЦІАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неспеціалізо́ваний.**

НЕСПЕЦІАЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто не є спеціалістом, професіоналом у якій-небудь галузі; любитель.

НЕСПЕЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є спеціальним.

НЕСПИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який не припиняється, здійснюється протягом тривалого часу, без перерви; безупинний, безперервний. 2. Якого не можна зупинити, стримати; невтримний.

НЕСПИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неспи́нний.**

НЕСПИ́ННО. Присл. до **неспи́нний.**

НЕСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не співали.

НЕСПІВЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не збігається з чим-небудь, не відповідає чому-небудь, не схожий у звучанні (про звуки мови, слова і т. ін.).

НЕСПІВЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неспівзву́чний.**

НЕСПІВЗВУ́ЧНО. Присл. до **неспівзву́чний.**

НЕСПІКЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який важко піддається або зовсім не піддається спіканню.

НЕСПІКЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **неспікли́вий.**

НЕСПІКНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **неспікли́вий.**

НЕСПІ́ЛИЙ, -а, -е. Який не досяг спілості (про фрукти, овочі); недостиглий.

НЕСПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **неспі́лий.**

НЕСПІЛЬНОМІ́РНИЙ, -а, -е. Якого не можна виміряти однаковою з чим-небудь мірою; несумірний.

НЕСПІЛЬНОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неспільномі́рний.**

НЕСПІ́ШНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, протікає повільно, без поспішності; неквапливий.

НЕСПІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неспі́шний.**

НЕСПІ́ШНО. Присл. до **неспі́шний.**

НЕСПЛА́ТА, -и, *ж.* Невнесення плати.

НЕСПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого не сплатили, не погасили.

НЕСПЛА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неспла́чений.**

НЕСПЛЮ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого не сплющили. 2 Який не сплющився.

НЕСПЛЯ́ЧКИ, -чок, *мн.*, *діал.* Дитяче безсоння.

НЕСПОВИ́ТИЙ, -а, -е. Якого не сповили.

НЕСПОВІДИ́МИЙ, -а, -е, *книжн.* Який не піддається з'ясуванню; якого важко зрозуміти.

НЕСПОВІДИ́МІСТЬ, -мості, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **несповіди́мий.**

НЕСПОВІДИ́МО. Присл. до **несповіди́мий.**

НЕСПОВІ́ЛЬНЕНИЙ, -а, -е. Який не став повільнішим, не зменшив свою швидкість.

НЕСПОВІ́ЛЬНЮЮЧИЙ, -а, -е. Який не робить повільнішим, не зменшує швидкість чого-небудь.

НЕСПО́ВНА́, *присл.*, *розм.* Не повністю, не цілком. *Несповна розуму.*

НЕСПОГА́ДАНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Раптовий, неочікуваний. 2. Незбагненний, непояснимий.

НЕСПОГА́ДАНО, *рідко.* Присл. до **неспога́даний.**

НЕСПОДІ́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не чекали; якого не можна було передбачити; непередбачений. // *у знач. ім.* **несподі́ване**, -ного, *с.* Те, чого не чекали, не передбачали. // Який швидко, раптово з'явився, настав і т. ін.

НЕСПОДІ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несподі́ваний.**

НЕСПОДІ́ВАНКА, -и, *ж.* Несподівана, раптова подія, явище, факт і т. ін.

НЕСПОДІ́ВАНО. Присл. до **несподі́ваний.**

НЕСПОДІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Несподіваність.

НЕСПОЖИ́ТИЙ, -а, -е. Який залишився не використаним, не вжитим.

НЕСПО́КІЙ, -о́ко́ю, *ч.* Почуття занепокоєння, тривоги; відсутність спокою.

НЕСПОКІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який відчуває хвилювання, тривогу, перебуває у стані душевного неспокою. // Який виражає хвилювання, тривогу. // Власт. неспокійній людині. 2. Який не відзначається спокійним характером, непосидючий, рухливий. // Який не поводить себе спокійно, смирно (про тварин, птахів і т. ін.). 3. Який не перебуває у стані спокою; якому власт. рух, шум. // Сповнений шуму, руху (про вулицю, будинок і т. ін.). 4. Який проходить не у спокої, а в тривогах, хвилюванні. 5. Нерівномірний, неоднаковий у перебігу, вияві. 6. Який виражає тривогу, хвилювання.

НЕСПОКІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **неспокі́йний.**

НЕСПОКІ́ЙНО. 1. Присл. до **неспокі́йний** 1 – 4. 2. *у знач. присудк. сл.* Тривожно, бентежно.

НЕСПОКУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Якого не можна спокутувати.

НЕСПОКУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Який не має досвіду, знань у чому-небудь. 2. *перен.* Не зваблений, не знаджений ким-, чим-небудь; незайманий, чистий.

НЕСПОЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **несумі́сний.**

НЕСПОЛУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несполу́чний.**

НЕСПОЛУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Такий, що його неможна сполучити, з'єднати з кимось, чимось.

НЕСПОЛУ́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **несполу́чуваний.**

НЕСПОРІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Який не є спорідненим.

НЕСПОРІ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неспорі́днений.**

НЕСПОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Що не є спортивним, що не має відношення до спорту. // Який не відповідає спорту, справжньому спортсменові. *Неспортивна поведінка.*

НЕСПОСТЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Непомічений.

НЕСПОСТЕРЕ́ЖЕНО, *діал.* Присл. до **неспостере́жений.**

НЕСПОСТЕРЕ́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Який не відзначається спостережливістю.

НЕСПОСТЕРЕ́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **неспостере́жливий.**

НЕСПОСТЕРЕ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не є об'єктом спостереження. 2. Якого не можна спостерігати.

НЕСПОСТЕРЕ́ЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неспостере́жуваний.**

НЕСПОТВО́РЕНИЙ, -а, -е. Якого не спотворено.

НЕСПОТВО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **неспотво́рений.**

НЕСПОТВО́РЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не спотворюється. 2. Якого неможливо спотворити.

НЕСПОТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Який не спотворює що-небудь, кого-небудь.

НЕСПРА́ВА, НЕСПРА́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Неакуратність, недобросовісність.

НЕСПРА́ВДЖЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **незді́йснений.**

НЕСПРА́ВДЖЕННЯ, -я, *с.* Нездійснення чого-небудь.

НЕСПРАВЕДЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який діє, порушуючи справедливість, не відзначається справедливістю. // Який суперечить справедливості, не виражає її. 2. Який не відповідає дійсності; неправильний.

НЕСПРАВЕДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **несправедли́вий** 1. 2. Несправедливий вчинок, несправедливе ставлення до кого-, чого-небудь.

НЕСПРАВЕДЛИ́ВО. Присл. до **несправедли́вий** 1. // *у знач. присудк. сл.*

НЕСПРА́ВЖНІЙ, -я, -є. Підроблений, штучний, фальшивий. // Не такий, яким повинен бути; який не відповідає справжньому. ** **неспра́вжні дротя́ники** – назва шкідливих личинок жуків з родин пилкоїдових і чорнотілкових. **неспра́вжній сугло́б** – те саме, що **псевдоартро́з. неспра́вжня борошни́ста роса́** – те саме, що **пероноспоро́з.**

НЕСПРА́ВЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неспра́вжній.**

НЕСПРА́ВКА *див.* **неспра́ва.**

НЕСПРА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який має пошкодження; непридатний для дії, використання. 2. Неакуратний, недобросовісний при виконанні своїх обов'язків, доручень і т. ін.

НЕСПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **неспра́вний** 1. // Пошкоджене місце, що робить весь предмет непридатним для дії, використання. ** **Значна́ неспра́вність** – несправність, що порушує хоча б одну з основних функцій об'єкта. **Крити́чна неспра́вність** – несправність, що може призвести до травмування людей, значних матеріальних збитків тощо. **Незначна́ неспра́вність** – несправність, що не порушує жодної з функцій об'єкта, а викликана порушенням будь-якої допоміжної функції. **По́вна неспра́вність** – несправність, що характеризується повною нездатністю об'єкта виконувати всі потрібні функції. **Частко́ва неспра́вність** – несправність, що викликає нездатність об'єкта виконувати частину потрібних функцій.

НЕСПРА́ВНО. Присл. до **неспра́вний.**

НЕСПРАВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* Бути неакуратним, недобросовісним.

НЕСПРАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не став непридатним внаслідок тривалого користування. // Який після використання, застосування не втратив потрібні якості, властивості. 2. Який не спрацювався з ким-небудь, не досяг повного порозуміння, узгодженості в роботі з кимсь.

НЕСПРАЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неспрацьо́ваний.**

НЕСПРИЙНЯ́ТЛИВЕ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **несприйня́тливо.**

НЕСПРИЙНЯ́ТЛИВИЙ, -а, -е. Нездатний до швидкого сприймання, засвоювання чого-небудь. // Несхильний до певної хвороби.

НЕСПРИЙНЯ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **несприйня́тливий.** // Імунітет до певних хвороб.

НЕСПРИЯ́ТЛИВИЙ, -а, -е. Який не сприяє кому-, чому-небудь, незручний для кого-, чого-небудь.

НЕСПРИЯ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **несприя́тливий.**

НЕСПРИЯ́ТЛИВО. Присл. до **несприя́тливий.**

НЕСПРО́БУВАНИЙ, -а, -е. Не пережитий, не перевірений на власному досвіді; невипробуваний.

НЕСПРОВОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Що не має мотиву, не викликається чим-небудь умисно. *Неспровоковане вторгнення.*

НЕСПРОМО́ГА, -и, *ж.*, *з інфін.*, *розм.* 1. Невміння, нездатність що-небудь зробити, подолати. 2. *у знач. присудк. сл., кому і без додатка.* Несила, не під силу, немає можливості; неможливо.

НЕСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е. 1. *з інфін.* Який не може зробити що-небудь, безсильний у чомусь. 2. Позбавлений доказовості, обґрунтованості; не зовсім переконливий. 3. Який не має потрібних властивостей, якостей і т. ін.

НЕСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **неспромо́жний.** 2. Припинення сплати боргових зобов'язань через відсутність коштів. 3. Засвідчена судом абсолютна нездатність особи погасити свої боргові зобов'язання.

НЕСПРО́СТА, *присл.* Не без причини, не без підстав; недаром. // *у знач. присудк. сл.*

НЕСПРОСТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна заперечити, який не викликає заперечення; цілком переконливий; беззаперечний.

НЕСПРОСТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неспросто́вний.**

НЕСПРОСТО́ВНО. Присл. до **неспросто́вний.**

НЕСТАБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не зроблений стабільним, якого не стабілізували. 2. Який не став стабільним.

НЕСТАБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який характеризується нестійкістю, мінливістю. *Нестабільна економіка.* ** **нестабі́льний ри́нок** – мінлива ситуація на ринку, яка не дозволяє передбачити тенденції та величини пропозиції, попиту, рівня цін.

НЕСТАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність стабільності; нестійкість, мінливість. *Нестабільність клімату.*

НЕСТАБІ́ЛЬНО. Присл. до **нестабі́льний.**

НЕСТА́К, *присл.*, *заст.* Не стільки, не настільки.

НЕСТА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який часто змінюється; непостійний, нестійкий. 2. *перен.* Який часто змінює свої погляди, звички (про людину). // Який виражає нетвердість, нестійкість і т. ін.

НЕСТА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **неста́лий.**

НЕСТАНДА́РТ, -у, *ч.*, *розм.* Продукція, яка не відповідає стандарту.

НЕСТАНДАРТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не підданий стандартизації, нестандартний.

НЕСТАНДАРТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нестандартизо́ваний.**

НЕСТАНДА́РТНИЙ, -а, -е. Який не відповідає стандарту.

НЕСТАНДА́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Невідповідність стандарту, відступ від нього. // Відсутність шаблонності; своєрідність, оригінальність. *Нестандартність мислення. Нестандартність дій.*

НЕСТАНДА́РТНО. Присл. до **нестанда́ртний.**

НЕСТАНІВКИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Непостійний, несталий.

НЕСТАРИ́Й, -а́, -е́. Який ще не дожив до старості; середнього віку.

НЕСТАРІ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Який не старіє. 2. *перен.* Який не втрачає свого значення, свіжості і т. ін. // Який не зменшується; неослабний.

НЕСТАТЕ́ВИЙ, -а, -е. Який не має статевих ознак; безстатевий. ** **нестате́ве розмно́ження** – розмноження найпростіших тварин і рослин без участі статевих клітин та без запліднення.

НЕСТАТЕ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Незаможний, бідний. 2. Непостійний, ненадійний, легковажний.

НЕСТАТЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нестате́чний.**

НЕСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є статичним.

НЕСТА́ТКИ, -ів, *мн.* Див. **неста́ток** 1.

НЕСТА́ТОК, -тку, *ч.* 1. *перев. мн.* Брак засобів до існування; бідність, нужда. 2. *тільки одн.* Те саме, що **неста́ча.**

НЕСТАТУ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не відповідає статуту, порушує статут. ** **нестату́тна організа́ція** – партійна і т. ін. організація, наявність якої не передбачена відповідним статутом.

НЕСТАЦІОНА́РНИЙ, -а, -е. Який характеризується не-

стійкістю, відсутністю спокою, стабільності (про зірки, галактики і т. ін.). *Нестаціонарні процеси.* ** **нестаціона́рна зі́рка** – зірка, у якої спостерігається значне порушення рівноваги зовнішніх шарів.

НЕСТАЦІОНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан нестійкості, відсутність спокою, стабільності (про зірки, галактики і т. ін.).

НЕСТАЦІОНА́РНО. Присл. до **нестаціона́рний.**

НЕСТА́ЧА, -і, *ж.* Відсутність, брак чого-небудь у достатній кількості; те, чого не вистачає; недостача. *Нестача готівки.*

НЕСТЕЛЕ́ПА, -и, *ч. і ж., заст.* Незграбна, вайлувата людина.

НЕСТЕМЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Справжній, істинний, дійсний, такий самий.

НЕСТЕМЕ́ННО, *розм.* Присл. до **нестеме́нний.**

НЕСТЕМКИ́, *присл., діал.* Нестеменно.

НЕСТЕ́ПНИЙ, -а, -е, *діал.* Недотепний.

НЕСТЕРПИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **несте́рпний.**

НЕСТЕРПИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **нестерпи́мий.**

НЕСТЕРПИ́МО. Присл. до **нестерпи́мий.**

НЕСТЕ́РПНИЙ, -а, -е. Якого важко або неможливо витерпіти, знести. // Дії та вчинки якого не терплять, не зносять інші.

НЕСТЕ́РПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несте́рпний.**

НЕСТЕ́РПНО. Присл. до **несте́рпний.**

НЕСТЕРПУ́ЧЕ. Присл. до **нестерпу́чий.**

НЕСТЕРПУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **несте́рпний.**

НЕСТЕРПУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **нестерпу́чий.**

НЕСТИ́, -су́, -се́ш; *мин. ч.* ніс, несла́, несло́; *недок.* 1. *перех.* Узявши кого-, що-небудь у руки або навантаживши на себе, переміщати, доставляти кудись. // *перен.* Мати в собі, містити. // *перен.* Маючи що-небудь, передавати його іншим. 2. *перех.* З великою швидкістю везти, пересувати кого-, що-небудь. // Захопивши силою свого руху, швидко пересувати (про вітер, течію води і т. ін.). // *безос.* // Змушувати йти куди-небудь. ** **Лиха́ годи́на (лихи́й, нечи́стий і т. ін.) несе́** – уживається для вираження незадоволення з приводу чиєїсь небажаної появи де-небудь. 3. *перех.* Розносити, розповсюджувати, поширювати що-небудь. // *неперех., безос., чим.* Поширюючись повітрям, ставати відчутним. 4. *перех., перен.* Виконувати які-небудь обов'язки, доручення і т. ін. *Нести відповідальність. Нести службу.* 5. *перех., перен.* Бути причиною чого-небудь; приносити з собою як наслідок. // Давати прибуток, вигоду. *Нести гріх. Нести кару. Нести покуту.* 6. *перех., спец.* Тримати на собі, бути опорою для чого-небудь. 7. *перех. і неперех., перен., розм.* Говорити що-небудь нерозумне, несерйозне і т. ін. 8. *перех.* Відкладати яйця (про птахів).

НЕСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Який не достиг, не досяг зрілості; несилий, недозрілий.

НЕСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **нести́глий.**

НЕСТИ́СЛИВИЙ, -а, -е, *спец.* Який не піддається стисненню. *Нестислива рідина.*

НЕСТИ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж., спец.* Властивість за знач. **нести́сливий.**

НЕСТИ́СЯ, несу́ся, несе́шся; *мин. ч.* ні́сся, несла́ся, несло́ся; *недок.* 1. З великою швидкістю рухатися і т. ін.; мчати, мчатися. // З великою силою переміщатися (про воду, вітер і т. ін.). // Швидко бігти. // Розноситися, поширюватися (про звуки, запахи і т. ін.). // *перен.* Поширюватися, ставати відомим (про чутки, повідомлення і т. ін.). 2. *з чим.* Виставляючи, підкреслюючи що-небудь, намагатися показати свою зверхність над кимсь. *Високо нестися.* 3. Відкладати яйця (про птахів).

НЕСТИТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікувальне голодування.

НЕСТИХА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який не стихає, не перестає звучати, не стає слабшим.

НЕСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Який не стикається з чим-небудь. 2. *перен.* Який не перебуває в тісному взаємозв'язку з чимсь. 3. *перен.* Який не має певного відношення до кого-, чого-небудь

НЕСТІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Лікувальне голодування.

НЕСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не відзначається стійкістю, тривкістю; неміцний. ** **нестійкі́ сту́пені ла́ду**, *муз.* – звуки ладу, які тяжіють до стійких ступенів ладу; в ладах мажоро-мінорної системи нестійкими є II, IV, VI, VII ступені, тобто ті, що не входять до складу тонічного тризвуку. // Який швидко втрачає свої властивості, якості; нездатний подіяти на кого-, що-небудь. 2. Який часто змінюється, легко піддається зовнішнім впливам; непостійний, несталий. 3. Який легко піддається чужому впливові; нетвердий у своїх поглядах, звичках і т. ін. // *у знач. ім.* **нестійкі́**, -ки́х, *мн.* Ті, що легко піддаються чужому впливові.

НЕСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **нестійки́й.**

НЕСТІ́ЙКО. Присл. до **нестійки́й.**

НЕ́СТОР, -а, *ч.* Птах ряду папуг.

НЕСТОРІА́НСТВО, -а, *с.* Християнське богословське вчення, яке виникло у Візантії в V ст.; за цим вченням Богородиця та Ісус Христос були смертними людьми.

НЕСТО́ТНО, *присл., діал.* Достеменно, точнісінько.

НЕСТОХАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є стохастичним.

НЕСТРА́ВНИЙ, -а, -е, *мед.* Який не перетравлюється у шлунку.

НЕСТРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж., мед.* Абстр. ім. до **нестра́вність.**

НЕСТРАТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не підданий стратифікації (у 1 знач.).

НЕСТРАШНИ́Й, -а́, -е́. Такий, що не викликає страху, не лякає.

НЕСТРА́ШНО. Присл. до **нестрашни́й.**

НЕСТРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Якого не стригли; з довгим волоссям, з довгою вовною.

НЕСТРИ́МАНИЙ, -а, -е. 1. Якого не стримали, не затамували; якого важко або неможливо стримати; дуже сильний. 2. Який не вміє стримуватися, володіти собою.

НЕСТРИ́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нестри́маний.** *Нестриманість фантазії.*

НЕСТРИ́МАНО. Присл. до **нестри́маний 1.**

НЕСТРИ́МНИЙ, -а, -е. 1. Нічим не стримуваний, який не знає меж у чому-небудь; дуже сильний. 2. Який не вміє стримуватися, володіти собою. // Власт. такій людині.

НЕСТРИ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нестри́мний.**

НЕСТРИ́МНО. Присл. до **нестри́мний.**

НЕСТРИ́МУВАНИЙ, -а, -е. Якого не стримують.

НЕСТРО́ГИЙ, -а, -е. Який не відрізняється строгістю, суворістю. *Нестрогий режим.*

НЕСТРО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **нестро́гий.**

НЕСТРО́ГО. Присл. до **нестро́гий.**

НЕСТРОЙОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до військових частин, не зв'язаних безпосередньо з веденням бойових дій. // Характерний для того, хто не зв'язаний безпосередньо з веденням бойових дій.

НЕСТРОЙОВИ́К, -а́, *ч., розм.* Військовослужбовець нестройової частини війська.

НЕСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Якого не обробляли струганням.

НЕСТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е. Який не є структурним.

НЕСТРУКТУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Що не має структурної організації.

НЕСТРУНКИ́Й, -а́, -е́. Який не відрізняється стрункістю.

НЕСТРУНКІ́СТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **неструнки́й.**

НЕСТУ́ЛА, -и, *ч. і ж., діал.* Ні на що не здатна людина.

НЕСТЯЖА́ТЕЛІ, -ів, *мн., іст.* Представники релігійно-політичної течії в Росії кінця 15 – початку 16 ст.; засуджували стяжательство ченців, критикували окремі догмати християнської церкви та ін.

НЕ́СТЯМ, -у, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **нестя́ма** 2.

НЕСТЯ́МА, -и, *ж., розм.* 1. Стан розгубленості, замішання, хвилювання. 2. Крайній ступінь збудження, несамовитості. 3. Непритомний стан; втрата свідомості.

НЕСТЯ́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* нестя́мляться; *недок. і док., від чого і без додатка, розм.* Утрачати самовладання від сильного хвилювання, збудження і т. ін., не знати, що робити.

НЕСТЯ́МКА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **нестя́ма.**

НЕСТЯ́МНИЙ, -а, -е. 1. Який утратив самовладання, перебуває у стані несамовитості; надто схвильований, збуджений. // Який виражає несамовитість, збудженість. 2. Надзвичайно сильний; несамовитий.

НЕСТЯ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **нестя́мний 1.**

НЕСТЯ́МНО. Присл. до **нестя́мний.**

НЕСТЯ́МОК, -мку, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **нестя́ма.**

НЕСУ́ДЖЕНИЙ, *рідко* **НЕСУ́ЖЕНИЙ**, -а, -е. Не призначений кому-небудь долею.

НЕСУДИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Відсутність судимості в кого-небудь.

НЕСУДНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Негодящий, немічний.

НЕСУДНОПЛА́ВНИЙ, -а, -е. Непридатний для судноплавства.

НЕСУДНОПЛА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **несудноплавний.**

НЕСУДНОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **несудноплавний.**

НЕСУДНОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **несудноході́дний.**

НЕСУЄ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений квапливості, суєти. 2. Який відрізняється спокоєм, урівноваженістю, здоровим глуздом. 3. Непомітний, скромний, стриманий.

НЕСУЄ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **несуєтний.**

НЕСУ́ЖЕНИЙ *див.* **несу́джений.**

НЕСУМІ́ЖНИЙ, -а, -е. Який не межує з ким-, чим-небудь, не прилеглий до чогось. // Який не розташований поруч.

НЕСУМІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несумі́жний.**

НЕСУМІ́РНИЙ, -а, -е, *мат.* Який не має однакової, спільної міри з чим-небудь іншим.

НЕСУМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж., мат.* Абстр. ім. до **несумі́рний.**

НЕСУМІ́РНО. Присл. до **несумі́рний.**

НЕСУМІ́СНИЙ, -а, -е. Якого не можна одночасно поєднати, сумістити з чим-небудь іншим; який не може існувати одночасно з чим-небудь іншим.

НЕСУМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несумі́сний.** ** **імунологі́чна несумі́сність** – генетично зумовлена різниця між антигенним складом клітин донора і реципієнта, що призводить до розвитку імунологічного конфлікту. **психологі́чна несумі́сність** – відмінність у психічній організації людей, що викликає конфлікти; відмінність характерів. **тка́нинна несумі́сність, несумі́сність тка́ни́н** – біохімічний незбіг тканин, що перешкоджає їх приживленню до тканин іншого організму.

НЕСУМІ́СНО. Присл. до **несумі́сний.**

НЕСУМЛІ́ННИЙ, -а, -е. Який не має совісті, честі, не ставиться сумлінно, чесно, добросовісно до своїх обов'язків. // Який виражає відсутність сумлінності, чесності, добросовісності.

НЕСУМЛІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несумлі́нний.**

НЕСУМЛІ́ННО. Присл. до **несумлі́нний.**

НЕСУ́Н, -а́, *ч., розм.* Той, хто здійснює дрібне розкрадання, виносячи що-небудь з місця роботи.

НЕСУПЕРЕ́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Який не містить протиріч; обґрунтований.

НЕСУПЕРЕ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Якість логічного мислення, згідно з якою в даному міркуванні, доведенні, теорії не можна одночасно вивести судження (чи висловлювання) і його заперечення. 2. Властивість формальної системи, яка відповідає інтуїтивній вимозі, щоб кожна формула, котру можна витлумачити як логічно абсурдне чи змістом суперечливе твердження, не була вивідною.

НЕСУПЕРЕ́ЧЛИВО. Присл. до **несупере́чливий.**

НЕСУПЕРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **несупере́чливий.**

НЕСУПЕРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Те саме, що **несупере́чливість.** 2. У системах обробки інформації – використання в усіх частинах складної інформаційної структури однакових версій для кожної складової.

НЕСУПЕРЕ́ЧНО. Присл. до **несупере́чний.**

НЕСУПРОВО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Якого не супроводжують. ** **несупрово́джуваний бага́ж** – предмети, що пересилаються їх власником і які перетинають митний кордон держави окремо від власника.

НЕСУСВІ́ТНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **несосвіте́нний.**

НЕСУТТЄ́ВИЙ, -а, -е. Який не має важливого, суттєвого значення; неістотний. // *у знач. ім.* **несуттє́ве**, -вого, *с.* Те, що не має важливого, суттєвого значення.

НЕСУТТЄ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **несуттє́вий.**

НЕСУТТЄ́ВО. Присл. до **несуттє́вий.**

НЕСУЦІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є суцільним.

НЕСУЦІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несуці́льний.**

НЕСУЧА́СНИЙ, -а, -е. Який не відповідає вимогам часу; неактуальний.

НЕСУЧА́СНО. Присл. до **несуча́сний.**

НЕСУЧИ́. Дієприсл. до **нести́.**

НЕСУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який несе багато яєць. 2. *спец.* Який використовується як опора для підтримування чого-небудь.

НЕСУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* 1. Здатність нести яйця. 2. Кількість яєць, одержаних від птиці за певний період (місяць, сезон, рік).

НЕСУ́ЧКА, -и, *ж.* Курка, яка несе яйця.

НЕСУ́ЩИЙ, -а, -е, *діал.* Несучий (у 1 знач.).

НЕСФЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є сферичним.

НЕСФОКУСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Не зосереджений, не поставлений у центр чого-небудь. 2. *перен.* Не сконцентрований, не спрямований на що-небудь.

НЕСФОКУСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **несфокусо́ваний.**

НЕСХВА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Вираження осуду, заперечення чого-небудь; відсутність схвалення.

НЕСХВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає або містить несхвалення, осуд і т. ін.

НЕСХВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несхва́льний.**

НЕСХВА́ЛЬНО. Присл. до **несхва́льний.**

НЕСХИ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє твердість, стійкість; непохитний. // Який свідчить про чию-небудь твердість, стійкість; власт. такій людині. 2. Який твердо установився, не може бути порушений; непорушний. 3. Точний, правильний, безпомилковий.

НЕСХИ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несхи́бний.**

НЕСХИ́БНО. Присл. до **несхи́бний.**

НЕСХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має нахилу до чого-небудь, нелегко піддається чомусь.

НЕСХИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несхи́льний.**

НЕСХИ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **непохи́тний.**

НЕСХИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **несхи́тний.**

НЕСХИ́ТНО. Присл. до **несхи́тний.**

НЕСХО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **несходи́мий.** // По якому не ходили, не їздили.

НЕСХОДИ́МИЙ, -а, -е. Якого не можна сходити через великий простір, велику довжину; нескінченний.

НЕСХОДИ́МО, *присл., діал.* Не сходячи вниз, не злізаючи.

НЕСХО́ЖИЙ, -а, -е. Який не має подібності до кого-, чого-небудь; неподібний до когось, чогось.

НЕСХО́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Абстр. ім. до **несхо́жий.** *Зовнішня несхожість.*

НЕСХРЕ́ЩУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Нездатність, неможливість одержати новий вид, сорт чого-небудь схрещуванням.

НЕСЦЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Не пов'язаний з театральним мистецтвом, театральною діяльністю. // Який не характерний, не придатний для сцени, театру. // Який не зображується на сцені, в театрі. // Який не признач. для сцени, театру.

НЕСЦЕНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несцені́чний.**

НЕСЬОГОСВІ́ТНІЙ, -я, -є. Не з цього світу; дивний, чудернацький.

НЕСЮЖЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не стосується сюжету. 2. Який не має сюжету.

НЕСЮЖЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **несюже́тний.**

НЕТАВРО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не таврували. // На якому немає тавра.

НЕТАВРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нетавро́ваний.**

НЕТА́ЄНИЙ, -а, -е, *рідко.* Неприхований.

НЕТАКТО́ВНИЙ, -а, -е. Який поводить себе без такту, порушуючи усталені правила й норми поведінки; безтактний. // Який не відповідає правилам і нормам поведінки тактовних людей.

НЕТАКТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нетакто́вний.** // Нетактовна поведінка, нетактовний вчинок, вираз і т. ін.

НЕТАКТО́ВНО. Присл. до **нетакто́вний.** // *у знач. присудк. сл.* Не відповідає правилам і нормам поведінки тактовних людей.

НЕТАЛА́Н, -у́, *ч.* Відсутність таланту.

НЕТАЛАНОВИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений таланту;

бездарний. 2. Такий, у якого не проявився талант (творця, виконавця).

НЕТА́НУЧИЙ, -а, -е. Який не розтає (про сніг, лід і т. ін.).

НЕТАРИ́ФНИЙ, -а, -е. Не пов'язаний з системою тарифів, мита, який існує поза цією системою. ** **нетари́фні обме́ження** – обмежувальне регулювання зовнішньої торгівлі, яке є сукупністю економічних та адміністративних заходів, які виходять за межі митно-тарифних обмежень.

НЕТВЕРДИ́Й, -а́, -е́. 1. Який угинається, подається від дотику, натискування і т. ін.; м'який. 2. Досить нестійкий (про ходу, рухи і т. ін.); невпевнений. // Який не має міцної опори; хисткий. 3. *перен.* Нестійкий у своїх переконаннях, намірах і т. ін.; який легко підпадає під чий-небудь вплив.

НЕТВЕ́РДІСТЬ, -дості, *ж.* Якість і властивість за знач. **нетверди́й**.

НЕТВЕ́РДО. Присл. до **нетверди́й**.

НЕТВЕРЕ́ЗИЙ, -а, -е. Який перебуває у стані сп'яніння; п'яний. // Характерний для п'яної людини.

НЕТВЕРЕ́ЗІСТЬ, -зості, *ж.* Стан за знач. **нетвере́зий**.

НЕТВЕРЕ́ЗО. Присл. до **нетвере́зий**.

НЕТВО́РЧИЙ, -а, -е. Що не є творчим, не пов'язаний з творчістю. *Нетворча робота.* // Позбавлений творчих здібностей.

НЕ́ТЕЛЬ, -і, *ж.* Тільна телиця.

НЕТЕЛЕФО́ННИЙ, -а, -е. Не призначений для передання по телефону. *Нетелефонна розмова.*

НЕТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є тематичним.

НЕТЕПЛОВИ́Й, -а́, -е́. Не пов'язаний з проявом, використанням теплової енергії. *Нетеплове випромінювання.*

НЕТЕПЛОПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* Який не проводить тепло.

НЕТЕПЛОПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **нетеплопровідний**.

НЕТЕРМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Некінцевий, неконечний.

НЕТЕРМІНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є термінологічним.

НЕТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не пов'язаний з теплотою, з використанням теплової енергії.

НЕТЕРПЕЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **нетерпля́чий**.

НЕТЕРПЕЛИ́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* нетерпели́вляться; *недок.* Не мати терпіння чекати на щонебудь; втрачати терпіння, виражати нетерпіння. // *безос.*

НЕТЕРПЕЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **нетерпели́вий**.

НЕТЕРПЕЛИ́ВО. Присл. до **нетерпели́вий**.

НЕТЕРПЕ́ЦЬ, -пцю, *ч.*, *розм.* Відсутність терпіння.

НЕТЕРПИ́МИЙ, -а, -е. З яким не можна миритися, якого неможливо терпіти.

НЕТЕРПИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **нетерпи́мий**. 2. *до чого.* Небажання, невміння терпимо ставитися до кого-, чого-небудь; нетерпиме ставлення.

НЕТЕРПИ́МО. Присл. до **нетерпи́мий**. // *у знач. присудк. сл.* Не можна терпіти.

НЕТЕРПІ́Й, -я, *ч.*, *діал.* Нетерпіння, нетерплячка.

НЕТЕРПІ́ННЯ, -я, *с.* Небажання довго терпіти, витримувати, чекати і т. ін.

НЕТЕРПЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **нетерпля́чий**.

НЕТЕРПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **нетерпли́вий**.

НЕТЕРПЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **нетерпли́вий**.

НЕТЕРПЛЯ́ЧЕ. Присл. до **нетерпля́чий**.

НЕТЕРПЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Якому не терпиться, який не може довго терпіти, витримувати, чекати і т. ін. // Власт. такій людині. // Який виражає стан нетерпіння; сповнений нетерпіння.

НЕТЕРПЛЯ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Стан за знач. **нетерпля́чий**.

НЕТЕРПЛЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Стан, коли людині не терпиться або коли вона не може довго терпіти, витримувати, чекати і т. ін. *Бере нетерплячка.*

НЕТЕ́РЦІЄВИЙ, -а, -е. Який не стосується терції, не пов'язаний з нею.

НЕТЕ́САНИЙ, -а, -е. 1. Якого не тесали, не обробляли тесанням (про дерево, граніт і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Некультурний, неосвічений, грубий.

НЕ́ТЕЧ, -і, *ж.*, *розм.* Стояча вода.

НЕТЕ́ЧА, -і, *ж.*, *розм.* Стояча вода.

НЕТИ́КАНИЙ, -а, -е, *діал.* Неторканий.

НЕ́ТИНГ, -у, *ч.*, *бухг.* 1. Облік та оцінювання валютних ризиків за об'єднання валютних угод з метою максимального їх скорочення. 2. Скорочення кількості валютних угод через їх укрупнення та узгодження дій усіх учасників торгів та підрозділів біржі. 3. Взаємна компенсація зобов'язань і активів, банківських сальдо між філіалами банку або декількома банками.

НЕТИНЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не тинькували.

НЕТИПО́ВИЙ, -а, -е. Невідповідний певному типові, зразкові і т. ін.

НЕТІ́ЛЬНА, -ної, *ж.* Яка не дає приплоду (про самиць сільськогосподарських тварин).

НЕТІ́ПАНИЙ, -а, -е. Якого не тіпали.

НЕТІ́ПАНКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **нетіпа́ха**.

НЕТІПА́ХА, -и, *ж.*, *розм.*, *уживається перев. як лайл. сл.* Неохайна, неакуратна жінка.

НЕТКА́НИЙ, -а, -е. Якого не ткали; виготовлений не способом ткання. *Неткане полотно.* // Оснований на такій технології виготовлення текстильних матеріалів. ** **нетка́ні матеріа́ли** – текстильні матеріали з волокон, з'єднаних механічним або фізико-хімічним способами без застосування методів ткацтва.

НЕТЛІ́ННИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Який не тліє, не розкладається. 2. *перен.* Який ніколи не зникає, а існує вічно.

НЕТЛІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **нетлі́нний**.

НЕТЛІ́ННО, *поет.* Присл. до **нетлі́нний** 2.

НЕ́ТЛЯ, -і, *ч.* Невеликий нічний метелик. // *збірн.* Рій нічних метеликів.

НЕТОВАРИ́СЬКИЙ, -а, -е. Який не любить товариства і не має з ним дружніх стосунків. *Нетовариська людина.* // Характерний для такої людини.

НЕТОВАРИ́СЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **нетовари́ський**.

НЕТОВА́РНИЙ, -а, -е. Який не є товаром, не признач. для продажу. *Нетоварна маса врожаю.*

НЕТОВСТИ́Й, -а́, -е́. Який має невелику, незначну товщину; тонкий.

НЕТО́ВСТО. Присл. до **нетовсти́й**.

НЕТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не є токсином; неотруйний.

НЕТОКСИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нетокси́чний**.

НЕТОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є тональним.

НЕТО́ПА, -и, *ж.*, *фольк.* Ледащиця, яка не топить печі.

НЕТОПИ́Р, -а, *ч.* Кажан родини гладконосих, що має буре забарвлення, живиться комахами й дрібними метеликами.

НЕТОПКИ́Й, -а́, -е́. Який не топиться при нагріванні; неплавкий.

НЕТО́ПКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **нетопки́й**.

НЕТО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не топили, не нагрівали (про піч, грубу і т. ін.). // У якому повітря нічим не нагрівається (про приміщення); холодний.

НЕТО́ПТАНИЙ, -а, -е. По якому ніхто не ходив, якого ніхто не топтав.

НЕТОРГОВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не стосується торгівлі, не призначений для торгівлі. 2. Який не займається торгівлею. 3. Який не є предметом торгівлі.

НЕТО́РКАНИЙ, -а, -е. Якого не чіпали, не використовували, до якого не доторкувалися; неторкнутий.

НЕТО́РКНУТИЙ, -а, -е. Те саме, що **нето́рканий**.

НЕТОТО́ЖНИЙ, -а, -е. Який не відповідає кому-, чому-небудь, не збігається з кимсь, чимсь.

НЕТОТО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нетото́жний**.

НЕТОТО́ЖНО. Присл. до **нетото́жний**.

НЕТОЧКО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Який не є точковим.

НЕТОЧКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неточко́вий**.

НЕТО́ЧНИЙ, -а, -е. Який не повністю відповідає чомунебудь, не зовсім правильно виражає щось і т. ін.

НЕТО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **нето́чний**. 2. Відхилення від істини, від норми, помилка; неправильність. ** **нето́чність ви́мірювань** – сукупність похибок вимірювань, яка вміщує всі систематичні та випадкові похибки.

НЕТО́ЧНО. Присл. до **нето́чний**.

НЕТРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Відсутність травлення. ** **нетра́влення шлу́нка** – хвороба шлунка, за якої утруднюється перетравлення й засвоєння їжі.

НЕТРАДИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що не є традиційним; пов'язаний з відступом, відмовою від традиції. *Нетрадиційна орієнтація.*

НЕТРАДИЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нетрадиці́йний**.

НЕТРАДИЦІ́ЙНО. Присл. до **нетрадиці́йний**.

НЕТРАНСПОРТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який не можна перевозити транспортом, непридатний для транспортування. *Нетранспортабельна продукція. Нетранспортабельний хворий.*

НЕТРАНСПОРТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Неможливість перевозити, транспортувати.

НЕТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Що не відноситься до транспорту, не пов'язаний з його використанням.

НЕТРАФАРЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не призначений для роботи з трафаретом. // Який вигот., зробл. не за допомогою трафарету. 2. *перен.* Який не є трафаретом (у 2 знач.), не ґрунтується на трафареті; незаяложений, нешаблонний.

НЕТРЕ́БА, -и, *ж.* Рід рослин родини складноцвітих.

НЕТРЕ́БОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нетре́ба**.

НЕТРЕМТЯ́ЧИЙ, -а, -е. Який не тремтить; який не здатний тремтіти.

НЕТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. Який триває недовго, протягом короткого часу; недовготривалий, недовгочасний.

НЕТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **нетрива́лий**.

НЕТРИВІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що не є тривіальним, незвичайний, неабиякий.

НЕТРИВІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нетривіа́льний**.

НЕТРИВІА́ЛЬНО. Присл. до **нетривіа́льний**.

НЕТРИВКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не має міцності, легко руйнується; неміцний. 2. Те саме, що **нетверди́й** 2. 3. *перен.* Який може легко змінюватися, порушуватися; нестійкий, ненадійний. 4. Те саме, що **нестійки́й** 3.

НЕТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість і якість за знач. **нетривки́й**.

НЕТРИ́ВНИЙ, -ивна́, -ивне́, *діал.* Непоживний, неситний.

НЕТРИМА́ННЯ, -я, *с.*, *мед.*: ** **нетрима́ння афе́кту** – виникнення непереборних афективних реакцій з незначного приводу. **Нетрима́ння ка́лу** – те саме, що **енкопре́з**. **Нетрима́ння се́чі** – мимовільне витікання сечі.

НЕ́ТРИЩА, -рищ, *мн.*, *рідко.* Те саме, що **не́трі** 1.

НЕ́ТРІ, -ів, *мн.* 1. Труднопрохідні місця, які заросли лісом, чагарником і т. ін. 2. *перен.* Глуха, густо забудована, брудна, погано впорядкована для життя частина міста.

НЕТРУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Нетрудовий.

НЕТРУДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Досить легкий, неважкий. *Нетрудна робота.* 2. *діал.* Нетрудовий, нетрудящий.

НЕТРУ́ДНО. Присл. до **нетрудни́й** 1. // *у знач. присудк. сл.*

НЕТРУДОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не працює, не живе зі своєї праці. 2. Який створюється не власною працею, а використанням чужої. *Нетрудовий прибуток.*

НЕТРУДЯ́ЩИЙ, -а, -е. Те саме, що **нетрудови́й** 1. *Нетрудяще населення.* // *у знач. ім.* **нетрудя́щий**, -щого, *ч.* Той, хто не працює, не живе зі своєї праці.

НЕ́ТРЯНИЙ, -а, -е. Стос. до нетрів.

НЕ́ТТО, *невідм. прикм.*, *присл.*, *спец.* 1. Вага товару без тари і упаковки. 2. Ціна товару за вирахуванням знижок. 3. Чистий прибуток або дохід бюджету після вирахування витрат.

НЕ́ТТО-АКТИ́ВИ, -ів, *мн.* Вартість капіталу підприємства за ринковими цінами з урахуванням нематеріальних активів та боргових зобов'язань підприємства.

НЕ́ТТО-БАЛА́НС, -у, *ч.* 1. У бухгалтерії – співвідношення сальдового та оборотного балансу. 2. У зовнішній торгівлі – рівне співвідношення ввезених і вивезених товарів.

НЕ́ТТО-ВАГА́, -и́, *ж.* Те саме, що **не́тто** 1.

НЕ́ТТО-ВА́РТІСТЬ, -тості, *ж.* У страхуванні – дійсна або продажна вартість вантажу у пункті призначення без врахування усіх витрат, пов'язаних з його вивантаженням у цьому пункті. ** **не́тто-ва́ртість компа́нії** – різниця між активами та пасивами компанії, власний капітал.

НЕ́ТТО-ДОХІ́Д, -ходу, *ч.* Дохід, який залишається після усіх відрахувань.

НЕ́ТТО-КАПІТА́Л, -у, *ч.* Чистий капітал підприємства, поділений на число випущених акцій.

НЕ́ТТО-ПРИБУ́ТОК, -тку, *ч.* Чистий (залишковий) прибуток.

НЕ́ТТО-ПРОЦЕ́НТИ, -ів, *мн.* Процентні платежі після сплати податків.

НЕ́ТТО-СТА́ВКА, -и, *ж.* Основна частина страхового тарифу, що передбачається для забезпечення поточних страхових виплат за угодами страхування.

НЕТУЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який не виражає туги, суму. // Який не навіває тугу, сум.

НЕТУТЕ́ШНІЙ, -я, -є. 1. Який не народився, не живе або раніше не жив у цій місцевості. // Не поширений у цій місцевості; чужий. 2. *рідко.* Неземний, потойбічний.

НЕТУТЕ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Невідповідність існуючому в земних, звичних умовах. 2. Абстрагованість, відчуженість від навколишньої дійсності (про почуття, думки і т. ін.).

НЕТЯ́ГА, -и, *ч.*, *розм.* Бідна, неімуща людина.

НЕТЯ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **нетя́га**.

НЕТЯ́М, -у, *ч.*, *розм.* Нерозуміння.

НЕТЯ́МА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Непритомний стан; непритомність. 2. Стан сильного збудження (від задоволення, радості і т. ін.). 3. *ж. і ч.*, *зневажл.* Недогадлива, нетямуща людина.

НЕТЯ́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* нетя́мляться; *недок.* Утрачати самовладання від сильного хвилювання, збудження і т. ін., не пам'ятати себе.

НЕТЯ́МКИ, *присл.* Не розуміючи, безтямно.

НЕТЯМКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **нетяму́щий** 1.

НЕТЯ́МКІСТЬ, -кості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **нетямки́й**.

НЕТЯМНИ́Й, -а́, -е́. Який утратив самовладання.

НЕТЯМОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **нетяму́щий**.

НЕТЯМОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **нетямови́тий**.

НЕТЯМУ́ХА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Нетяма (у 3 знач.).

НЕТЯМУ́ЧИЙ *див.* **нетяму́щий**.

НЕТЯМУ́ЧІСТЬ *див.* **нетяму́щість**.

НЕТЯМУ́ЩЕ. Присл. до **нетяму́щий**.

НЕТЯМУ́ЩИЙ, *розм.*, *рідко*, **НЕТЯМУ́ЧИЙ**, -а, -е. 1. Який не може розібратися в чому-небудь, погано розуміє щось. // Який виражає нерозуміння, недогадливість. 2. Недогадливий, некмітливий (про дитину).

НЕТЯМУ́ЩІСТЬ, -щості, *розм.*, *рідко*, **НЕТЯМУ́ЧІСТЬ**, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **нетяму́щий**, **нетяму́чий**.

НЕУВА́ГА, -и, *ж.* 1. Відсутність або недостатність уваги; неуважність. 2. *до кого – чого.* Вияв неуважного, байдужого ставлення до кого-, чого-небудь.

НЕУВА́ЖЛИВИЙ, **НЕВВА́ЖЛИВИЙ**, -а, -е. Те саме, що **неува́жний**.

НЕУВА́ЖЛИВІСТЬ, **НЕВВА́ЖЛИВІСТЬ**, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **неува́жливий**, **невва́жливий**.

НЕУВА́ЖЛИВО, **НЕВВА́ЖЛИВО**. Присл. до **неува́жливий**, **невва́жливий**.

НЕУВА́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який не відзначається уважністю, зосередженістю. // Який виражає неуважність. 2. Який не виявляє уваги у ставленні до кого-, чого-небудь. // Власт. такій людині.

НЕУВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неува́жний**.

НЕУВА́ЖНО. Присл. до **неува́жний**.

НЕУВІ́ЛЬНЕНИЙ, -а, -е. Якого не увільнили.

НЕУВ'Я́ДНИЙ, -а, -е, *поет.* Який існує вічно, ніколи не зникає, не втрачає свого значення.

НЕУВ'Я́ЗКА, -и, *ж.*, *розм.* Наявність непогодженості, непорозуміння у чому-небудь.

НЕУГА́ВНИЙ, **НЕВГА́ВНИЙ**, -а, -е. 1. Який не може заспокоїтися, угамуватися; невгамовний. 2. Який не припиняється, не затихає тривалий час (про звуки, шум і т. ін.).

НЕУГА́ВНО, **НЕВГА́ВНО**. Присл. до **неуга́вний**, **невга́вний** 2.

НЕУГНО́ЄНИЙ, -а, -е. Якого не угноювали. *Неугноєна ділянка. Неугноєний ґрунт.*

НЕУГО́ДНИЙ, **НЕВГО́ДНИЙ**, -а, -е. Який не підходить, не подобається кому-небудь; небажаний.

НЕУДА́ВАНИЙ *див.* **невда́ваний**.

НЕУДА́ВАНО *див.* **невда́вано**.

НЕУДО́БРЕНИЙ, -а, -е. Якого не удобрювали гноєм, мінеральними добривами і т. ін.
НЕУДОСКОНА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого ніхто не удосконалив.
НЕУДОСКОНА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неудоскона́лений**.
НЕУЖИ́ВАНИЙ *див.* **невжи́ваний**.
НЕУЖИ́ТОК, -тку, *ч.*, *діал.* Непридатна для використання земля.
НЕУЗГО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Не домовлений, не погоджений з ким-небудь. 2. *лінгв.* Який не узгоджується у граматичних формах.
НЕУЗГО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неузго́джений** 1. *Неузгодженість у роботі. Неузгодженість у діях.*
НЕУ́К, -а, *ч.* 1. *розм.* Нетямуща, недосвідчена, мало знаюча людина. 2. *заст.* Неосвічена, неграмотна людина. 3. *спец.* Не приучений до їзди кінь.
НЕУ́КИЙ, -а, -е. 1. Ненавчений. 2. *зах.* Необ'їжджений (про коня).
НЕУКОМПЛЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Що не має необхідного комплекту чого-небудь.
НЕУКОМПЛЕКТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неукомплекто́ваний**.
НЕУКРИ́ТИЙ *див.* **невкри́тий**.
НЕУКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого не укріпили. 2. У якого немає оборонних сапоруд.
НЕУЛЕПТИ́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Нейролептичний засіб, що його застосовують при шизофренії, епілепсії та ін.
НЕУЛОВИ́МИЙ *див.* **невлови́мий**.
НЕУЛОВИ́МІСТЬ *див.* **невлови́мість**.
НЕУЛОВИ́МО, *присл.* Те саме, що **невлови́мо**.
НЕУЛО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **невлови́мий** 2.
НЕУЛО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неуло́вний**.
НЕУЛО́ВНО. Присл. до **неуло́вний**.
НЕУМИВА́КА *див.* **невмива́ка**.
НЕУМИ́ВАНИЙ *див.* **невми́ваний**.
НЕУМИ́СНЕ *див.* **невми́сне**.
НЕУМИ́СНИЙ *див.* **невми́сний**.
НЕУМИ́СНІСТЬ *див.* **невми́сність**.
НЕУМИ́СНО *див.* **невми́сно**.
НЕУМИ́ТИЙ *див* **невми́тий**.
НЕУМИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **неуми́тий**.
НЕУМІ́ЛИЙ *див.* **невмі́лий**.
НЕУМІ́ЛІСТЬ *див.* **невмі́лість**.
НЕУМІ́ЛО *див.* **невмі́ло**.
НЕУМІ́ННЯ *див.* **невмі́ння**.
НЕУМОТИВО́ВАНИЙ *див.* **невмотиво́ваний**.
НЕУМОТИВО́ВАНІСТЬ *див.* **невмотиво́ваність**.
НЕУМОТИВО́ВАНО *див.* **невмотиво́вано**.
НЕУНІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є надзвичайним у якомусь відношенні, рідкісним, винятковим.
НЕУНІКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неуніка́льний**.
НЕУНІТА́РНИЙ, -а, -е. Який не є унітарним. // Який не є об'єднаним, єдиним, не становить собою одне ціле. // Не спрямований на об'єднання.
НЕУПАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не упакували.
НЕУПЕРЕ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який не має обманної, негативної, заздалегідь сформованої думки, упередження проти кого-, чого-небудь.
НЕУПЕРЕ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неупере́джений**.
НЕУПЕРЕ́ДЖЕНО. Присл. до **неупере́джений**.
НЕУПИ́ННИЙ *див.* **невпи́нний**.
НЕУПИ́ННІСТЬ *див.* **невпи́нність**.
НЕУПИ́ННО *див.* **невпи́нно**.
НЕУПРА́ВКА *див.* **невпра́вка**.
НЕУПРЕДМЕ́ТНЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **неурече́влений**.
НЕУРЕЧЕ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Не втілений у чому-небудь матеріальному.
НЕУРО́ЧНИЙ, -а, -е. Який не входить у межі призначеного, виокремленого для чого-небудь часу.
НЕУСВІДО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Якого свідомо не продумали.
НЕУСВІДО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неусві́до́млений**.
НЕУСВІДО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Такий, що його не усвідомлюють.
НЕУСЕРЕ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Не узагальнений за своїми характеристиками, ознаками.
НЕУСИ́ПНИЙ *див.* **невси́пний**.
НЕУСИ́ПНІСТЬ *див.* **невси́пність**.
НЕУСИ́ПНО *див.* **невси́пно**.
НЕУ́СПІХ, -у, *ч.* Невдале, небажане для кого-, чого-небудь розв'язання, завершення і т. ін. чого-небудь.
НЕУСПІ́ШНИЙ, -а, -е. Який не закінчується успіхом, не має успіху; безуспішний. *Неуспішний задум.*
НЕУСПІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Низька, погана успішність; відставання у навчанні.
НЕУСТА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який ще не сформувався, не виробився остаточно.
НЕУСТА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неуста́лений**.
НЕУСТА́ННИЙ, -а, -е. Який триває постійно, без перерви; неослабний.
НЕУСТА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неуста́нний**.
НЕУСТА́ННО. Присл. до **неуста́нний**.
НЕУСТАНО́ВЛЕНИЙ *див.* **невстано́влений**.
НЕУСТО́Ї, -їв, *мн.* (*одн.* **неусті́й**, -то́ю, *ч.*), *муз.* Загальні логічні категорії ладових елементів звуків, співзвуч, які втілюють прагнення, рух, тяжіння, напруження, підпорядкування головному елементу.
НЕУСТО́ЙКА, -и, *ж.* 1. Установлене законом або договором стягнення (штраф) за невиконання однією стороною зобов'язання. 2. *розм.* Невдача, неполадки в якій-небудь справі.
НЕУСУВНИ́Й, -а́, -е́. Якого не можна усунути, позбутися. ** **Неусувні́ витра́ти** – витрати, що їх вимушена нести компанія незалежно від виду та обсягу її діяльності.
НЕУТЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Якого не утеплили.
НЕУТЕ́РТИЙ *див.* **невте́ртий**.
НЕУТИЛІТА́РНИЙ, -а, -е. Який не служить для практичного використання. // Не оснований на прагненні до практичної користі або вигоди.
НЕУТІ́ШНИЙ *див.* **невті́шний**.
НЕУТІ́ШНІСТЬ *див.* **невті́шність**.
НЕУТІ́ШНО *див.* **невті́шно**.
НЕУТОЛЕ́ННИЙ *див.* **невтоле́нний**.
НЕУТОЛЕ́ННІСТЬ *див.* **невтоле́нність**.
НЕУТОЛИ́МИЙ *див.* **невтоли́мий**.
НЕУТОЛИ́МІСТЬ *див.* **невтоли́мість**.
НЕУТО́МНИЙ *див.* **невто́мний**.
НЕУТО́МНІСТЬ *див.* **невто́мність**.
НЕУТО́МНО *див.* **невто́мно**.
НЕУТО́ПТАНИЙ, **НЕВТО́ПТАНИЙ**, -а, -е. Якого не утоптали.
НЕУТОРО́ВАНИЙ *див.* **невторо́ваний**.
НЕУТОРО́ВАНІСТЬ *див.* **невторо́ваність**.
НЕУТО́ЧНЕНИЙ, -а, -е. Якого не уточнили.
НЕУТРУЧА́ННЯ *див.* **невтруча́ння**.
НЕУХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не має відхилень від чого-небудь; незмінний, постійний. // Який виявляє стійкість, твердість, непохитність.
НЕУХИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неухи́льний**.
НЕУХИ́ЛЬНО. Присл. до **неухи́льний**.
НЕ́УЦТВО, -а, *с.* Недостача, відсутність знання; необізнаність, незнання чого-небудь.
НЕ́УЦЬКИЙ, -а, -е. Викликаний чиїмось неуцтвом; власт. неукові. *Неуцька самовпевненість.*
НЕУ́ЧАСТЬ, -і, *ж.* Відсутність співробітництва з ким-небудь; стан, коли хтось не бере участі в чому-небудь.
НЕУЧЕ́НИЙ *див.* **невче́ний**.
НЕУШКО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Якого не порушували, який не має ушкоджень, несправностей; непошкоджений. // Який залишився цілим, здоровим, не пораненим (про людину та органи її тіла).
НЕУШКО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неушко́джений**.
НЕУЯВЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого не можна уявити.
НЕФ, -а, *ч.*, *архіт.* Витягнуте у довжину приміщення (або частина приміщення), відокремлене рядом колон чи стовпів.
НЕФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Не покритий фарбою.
НЕФАХІВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Який не є фахівцем у якійсь галузі. // Той, хто не володіє досконало якимсь фахом, не має високої кваліфікації; неспеціаліст.
НЕФЕЛІ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, що має сіре з різними відтінками забарвлення; використовується для удобрювання та в деяких галузях виробництва.
НЕФЕЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нефелі́н**. // Який містить нефелін. ** **Нефелі́новий сіє́ніт** – магматична яснокристалічна лужна гірська порода, що складається з нефеліну, лужних польових шпатів і кольорових мінералів.
НЕФЕЛІНО́З, -у, *ч.* Пневмоконіоз, який виникає внаслідок тривалого і систематичного вдихання пилу мінералу нефеліну.
НЕФЕЛОГІЛЕ́Я, -ї, *ж.* Тропічний вічнозелений ліс, вкриває гірські схили на висоті понад 2000 м у районах з частими тривалими туманами.
НЕФЕЛО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють концентрацію рідин, колоїдних розчинів або щільність туманів.
НЕФЕЛОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нефелометра, нефелометрії.
НЕФЕЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Оптичні методи визначення концентрації, розмірів і форми частинок у дисперсних системах.
НЕФЕРМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не зазнав дії ферментації.
НЕФЕРОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який не має сильно виражених магнітних властивостей.
НЕФІЛЬТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Не звільнений, не очищений від домішок, не пропущений крізь фільтр.
НЕФІ́РМОВИЙ, -а, -е. Що не є фірмовим, звичайний, стандартний.
НЕФОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нефо́кусний**.
НЕФОКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нефока́льний**.
НЕФО́КУСНИЙ, -а, -е. Який не стосується фокуса.
НЕФОРМА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Член неформальної, офіційно не затвердженої організації, групи.
НЕФОРМАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який не записаний у вигляді формули. 2. Якому не надано установленої, прийнятої форми.
НЕФОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений формалізму; творчий, не шаблонний. *Неформальні рішення.* 2. Не пов'язаний з дотриманням прийнятих форм спілкування; неофіційний, вільний. *Неформальні переговори. Неформальна освіта. Неформальний лідер.* ** **Неформа́льна гру́па** – група людей, що склалася на основі особистих симпатій, спільних інтересів. 3. Не пов'язаний з формальними, логічними побудовами, не зумовлений ними. ** **Неформа́льна еконо́міка** – специфічна форма протиправних відносин в економіці; система неформальних взаємозв'язків між економічними суб'єктами, що базується на особистих взаємовідносинах і доповнює або замінює офіційно встановлений порядок організації та реалізації економічних зв'язків. **Неформа́льна організа́ція** – група осіб, які здійснюють спільну економічну діяльність, але не є організаційно оформленою структурою, не уклали юридичного договору.
НЕФОРМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нефорна́льний**.
НЕФОРМА́ЛЬНО. Присл. до **нефорна́льний**.
НЕФОРМАТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого не можна форматувати.
НЕФОРМАТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неформато́вний**.
НЕФОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для визначення напряму й швидкості руху хмар.
НЕФОТОГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що не володіє властивістю добре відтворюватися на фотокартці або кіноекрані. // Який не дає виграшного зображення на фотокартці або кіноекрані.
НЕФРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення нирки.
НЕФРИ́ДІЇ, -ів, *мн.* (*одн.* **нефри́дій**, -ю, *ч.*). Видільні органи у безхребетних.
НЕФРИ́Т[1], -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Захворювання нирок у людини й тварин, що характеризується запальним процесом у нирковій тканині.
НЕФРИ́Т[2], -у, *ч.* Мінерал із класу силікатів, що може мати зелене, сіре, біле з різними відтінками забарвлення, використовується для виготовлення прикрас, оздоблення і т. ін.
НЕФРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нефриту[1]. ** **Нефрити́чний го́стрий синдро́м** – захворювання, яке морфологічно характеризується дифузними запальними змінами у клубочках, а клінічно – раптовим початком гематурії з еритроцитарними циліндрами, незначною протеїнурією.
НЕФРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нефри́т**.
НЕФРОАНГІОСКЛЕРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Артеріо- і артеріолонефросклероз. ** **Злоя́кісний нефроангіосклеро́з** – захворювання, яке характеризується артеріальним некрозом нирок, проліферативним ендартеріїтом та ін.
НЕФРОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина нирки.
НЕФРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що походить із нирки, ниркового походження; нирковий. ** **Нефроге́нна гіпертензі́я** – артеріальна гіпертензія, яка розвивається при різних запальних і дистрофічних захворюваннях нирок.
НЕФРОГІДРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **гідронефро́з**.
НЕФРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження нирки після контрастування її паренхіми.
НЕФРО́З, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Захворювання нирок у людини й тварин; характеризується переродженням ниркового епітелію, головним чином канальців.
НЕФРОЗОНЕФРИ́Т, -у, *ч.* Поєднання ліпоїдної дистрофії нирок з дифузним гломерулонефритом.
НЕФРОКАЛЬЦИНО́З, -у, *ч.* Дифузне відкладення солей кальцію у тканинах нирок, яке супроводжується запально-дистрофічними змінами та нирковою недостатністю.
НЕФРОЛІТІА́З, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Захворювання людини й тварин, при якому в нирках утворюються камені, що складаються з солей щавлевої, сечової, фосфорної кислот.
НЕФРОЛІТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення конкременту із нирки шляхом розтинання її паренхіми.
НЕФРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із нефрології.
НЕФРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нефрології. // Який здійснюється нефрологом, нефрологами.
НЕФРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ науки про внутрішні хвороби, який вивчає етіологію, патогенез, клініку уражень нирок та розробляє методи їх діагностики, профілактики та лікування.
НЕФРО́МА, -и, *ж.* Рід листуватих лишайників.
НЕФРО́Н, -у, *ч.* Основна складова частина нирок хребетних тварин і людини, в якій відбувається очищення крові від сечі.
НЕФРОНЕКРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **некронефро́з**.
НЕФРОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Термін, який вживається для позначення захворювань нирок, незапального чи не зовсім з'ясованого характеру, що характеризується набряками, підвищенням кров'яного тиску і судинними розладами. ** **Нефропа́тія ва́гітних** – форма пізнього токсикозу вагітних, при якій переважно уражається судинна система і нирки.
НЕФРОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне прикріплення нирки до сусідніх анатомічних утворень.
НЕФРОПІЄЛОЕНДОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нефроскопі́я**.
НЕФРОПІЄЛОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нефростомі́я**.
НЕФРОПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **нефрорафі́я**.
НЕФРОПТО́З, -у, *ч.* Опущення нирки, рухлива нирка, блукаюча нирка.
НЕФРОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча із нирки, ниркова кровотеча.
НЕФРОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна декапсуляція полюсів нирки та зведення їх один до одного з наступною фіксацією сіткою із хромованого кетгуту.
НЕФРОСКАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Радіоізотопне сканування нирок.
НЕФРОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Ущільнення та зморщування нирок у людини внаслідок розростання сполучної тканини.
НЕФРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд внутрішньої поверхні чашково-мискової системи нирки шляхом введення ендоскопічних пристроїв.
НЕФРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування нориці нирки.
НЕФРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що пов'язаний з ураженням нирок. ** **Нефроти́чний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається при ураженні нирок; характеризується поєднанням набряків з масивною протеїнурією, гіпо- і диспротеїнемією, гіперхолестеринемією.
НЕФРОТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Нефротокси́чні ура́ження** – функціональні або морфологічні зміни нирок, спричинені фармакологічним, хімічним або

біологічним агентом.
НЕФРОТОКСИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нефротокси́чний**.
НЕФРОТО́М, -а, *ч.* Зачаток органів виділення у зародків хордових тварин і людини, з якого розвиваються нирки, їхні протоки й сім'явивідний канал.
НЕФРОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Операція розтину нирок.
НЕФРОУРЕТЕРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення нирки та сечоводу.
НЕФРОЦИРО́З, -у, *ч.* Розростання сполучної тканини у нирці із заміщенням основної маси нефронів та незворотною втратою функції.
НЕФРОЦИТОТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Антитіла до антигенів тканини нирок, що мають цитотоксичну дію.
НЕФУНДАМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не є фундаментальним.
НЕФУНДАМЕНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нефундамента́льний**.
НЕФУНДИ́РОВАНИЙ, -а, -е. Незабезпечений, неконсолідований. ** **нефунди́ровані по́зики** – короткострокові державні позики, що поширюються в основному через центральні і комерційні банки.
НЕФУНКЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не має практичного застосування; некорисний. 2. Який не служить певній цілі, призначенню.
НЕФУНКЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нефункціона́льний**.
НЕХ *див.* **неха́й**.
НЕХАЗЯ́ЙНОВИТИЙ, -а, -е. Який не турбується про хазяйство, не відзначається хазяйновитістю.
НЕХАЗЯ́ЙНОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **нехазяйнови́тий**.
НЕХАЗЯ́ЙНОВИ́ТО. Присл. до **нехазяйнови́тий**.
НЕХА́Й, *розм.* **НЕХ**. 1. *част.*, *у спол. з дієсл. 3 ос. одн. або мн. теп. або майб. ч.* Уживається для утворення аналітичної форми наказового способу 3 ос. дієслова, що виражає: а) наказ, спонукання; б) дозвіл, згоду, припущення; в) побажання, заклик. // *У спол. з част.* би *та з дієсл. умовного способу.* Уживається для вираження побажання, просьби, надії на що-небудь; близьке за знач. до якби, коли б. 2. *част.* Уживається для вираження згоди з чим-небудь; близьке за знач. до так і бути, добре, гаразд. 3. *част.*, *у спол. з дієсл. 1 ос. майб. ч.* Уживається для вираження якого-небудь побажання, готовності, прагнення до чогось. 4. *част.*, *при відокремлених словах.* Уживається для вираження допустового припущення; близьке за значенням до хоч би, навіть, хоч і. 5. *спол. допустовий.* Уживається для вираження допустового припущення в разі протиставлення. 6. *спол. мети.* Уживається для поєднання підрядного речення мети з головним.
НЕХАПЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Якому не властива кваплівість, поспішність; повільний. // Спокійний, розмірений, позбавлений кваплівості.
НЕХАПЛИ́ВО, *розм.* Присл. до **нехапли́вий**.
НЕХА́Р, -а, **НЕХА́РА**, -и, *ч.* 1. *діал.* Забруднювач, нехлюй. 2. *зах.* Вовк; великий звір.
НЕХА́РА *див.* **неха́р**.
НЕХАРАКТЕРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Якому не властива характеристичність.
НЕХАРАКТЕ́РНИЙ, -а, -е. Який не властивий комусь, чомусь; нетиповий.
НЕХАРАКТЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нехаракте́рний**.
НЕХАРАПУ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Брудний, неохайний.
НЕХА́РИНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зах.* Вовк.
НЕХА́РНИЙ, -а, -е, *зах.* Брудний, неохайний.
НЕХА́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *зах.* Абстр. ім. до **неха́рний**.
НЕХА́РНО, *зах.* Присл. до **неха́рний**.
НЕХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Не чіпати.
НЕХА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Ставитися до кого-, чого-небудь бундючно, без поваги, нехтувати кимсь, чимсь.
НЕХВАЛИ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Якого не хвалили.
НЕ́ХВОРОСТЬ *і* **НЕ́ХВОРОЩА**, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **чорно́биль**.
НЕ́ХВОРОЩА *див.* **не́хворость**.
НЕХИ́БКИЙ, -а́, -е́, *діал.* Нехибний (у 2 знач.).
НЕХИ́БНЕ, *присл.* Те саме, що **нехи́бно**.
НЕХИ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який не має помилок; правильний, безпомилковий. 2. Непохитний, незламний, стійкий. 3. *розм.* Якого не можна уникнути; неминучий.
НЕХИ́БНО. Присл. до **нехи́бний**.
НЕХИ́ТРИЙ, -а, -е. 1. Який не вдається до хитрощів, нездатний хитрувати. 2. *розм.* Простий щодо задуму, складу, будови, мелодії і т. ін. *Нехитре діло.*
НЕХИ́ТРО, *розм.* Присл. до **нехи́трий** 2.
НЕХИТРОМУ́ДРИЙ, -а, -е. Простий, нескладний, примітивний.
НЕ́ХІТЬ, -хоті, *ж.* Небажання робити що-небудь. // Неприязнь до кого-, чого-небудь. // *у знач. присл.*, *розм.* З неохотою.
НЕХЛІБОРО́БСЬКИЙ, -а, -е. Який не властивий хліборобові, не характерний для нього. // Не призначений для вирощування хліба.
НЕХЛЮ́Й, -я́, *ч.*, *розм.* 1. Незібрана, недбала в своїх діях, учинках і т. ін. людина. 2. Неохайна людина.
НЕХЛЮ́ЙКА, -и. Жін. до **нехлю́й**.
НЕХЛЮ́ЙСТВО, -а, *с.*, *розм.* Незібраність, недбалість у діях, учинках і т. ін.
НЕХЛЮ́ЙСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Проявляти нехлюйство.
НЕХЛЮ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **нехлю́йство**. // Власт. нехлюєві; позначений нехлюйством.
НЕХЛЮ́Я, -ї, *ч. і ж.*, *розм.* Неохайна, ледача людина.
НЕХО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. По якому ніхто не ходив.
НЕХО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нехо́джений**.
НЕХОДОВИ́Й, -а́, -е́. Який не користується широким попитом серед населення.
НЕХО́РОШЕ. Присл. до **нехоро́ший**. // *у знач. присудк. сл.*
НЕХОРО́ШИЙ, -а, -е. Позбавлений хороших, позитивних рис; поганий.
НЕ́ХОТЯ, *присл.* Без бажання, мляво, повільно; неохоче. // Мимоволі, без наміру.
НЕХОТЯ́ЧИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **не́хотя**.
НЕХРЕ́ЩЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Над яким не здійснювали обряду хрещення, якого не хрестили. // *у знач. ім.* **нехре́щені**, -них, *мн.* (*одн.* **нехре́щений**, -ного, *ч.*; **нехре́щена**, -ної, *ж.*), *нар.-поет.* Ті, над ким не здійснювали обряду хрещення; русалки. 2. Який не належить до християн. // *у знач. ім.* **нехре́щені**, -них, *мн.*, *нар.-поет.* Усі, хто не належить до християн.
НЕ́ХРИСТ, -а, *ч.*, *заст.* 1. Той, хто не належить до християн. // *лайл.* Про того, хто не вірить у Бога. 2. *лайл.* Про жорстоку, несправедливу людину.
НЕХРИСТИЯ́НИН, -а, *ч.* Той, хто не належить до християн, не прийняв християнства.
НЕ́ХРИСТЬ, -і, *ч. і ж.*, *заст.* Те саме, що **не́христ**.
НЕХРИ́ЩЕ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **нехре́ще́ний**.
НЕ́ХТА, -и, *ж.*, *діал.* Нафта.
НЕХТО́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.*, *лайл.* Про недбайливу, ледачу жінку.
НЕ́ХТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **не́хтувати**.
НЕ́ХТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **не́хтувати**.
НЕ́ХТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.* 1. *кого, що і ким, чим.* Ставитися презирливо, зарозуміло, зневажливо і т. ін. до кого-, чого-небудь; ігнорувати. 2. *чим.* Не надавати чому-небудь значення, не звертати уваги на щось. // Недбало ставитися, не берегти чого-небудь.
НЕ́ХТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **не́хтувати**.
НЕ́ХТУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **не́хтувати**.
НЕХТЯ́НИЙ, -а́, -е́, *діал.* Прикм. до **не́хта**.
НЕХТЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Нафтовий колодязь. 2. Резервуар для нафти.
НЕХУДО́ЖНІЙ, -я, -є. Який не відповідає вимогам мистецтва, не має естетичної цінності.
НЕХУПА́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Непоказний, негарний.
НЕХУТКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Повільний, забарливий.
НЕХУ́ТКО, *рідко.* Присл. до **нехутки́й**.
НЕЦЕНЗУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який не відповідає вимогам цензури, заборонений нею. 2. *перен.* Непристойний, грубий.
НЕЦЕНЗУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нецензу́рний**.
НЕЦЕНЗУ́РНО. Присл. до **нецензу́рний**.
НЕЦЕНЗУ́РЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Непристойні слова, вирази; лихослів'я.
НЕЦЕНТРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не зосереджений в якому-небудь центрі, не виходить з якого-небудь центру. *Нецентралізовані джерела фінансування.*
НЕЦЕНТРАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нецентралізо́ваний**.
НЕЦЕНТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не розташований у центрі (у 2 знач.); який не є центром чогось, основним у чомусь. 2. Не керівний, не головний. // Який не зосереджує в собі основні функції, не об'єднує та не координує яку-небудь діяльність. 3. Не основний, не найістотніший, не дуже важливий.
НЕЦЕРЕМО́ННИЙ, -а, -е. Який не додержується правил пристойності, ввічливості, надто розв'язний; безцеремонний.
НЕЦЕРЕМО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нецеремо́нний**.
НЕЦЕРЕМО́ННО. Присл. до **нецеремо́нний**.
НЕЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Якому не властива циклічність.
НЕЦИКЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нециклі́чний**.
НЕЦИКЛІ́ЧНО. Присл. до **нециклі́чний**.
НЕЦІКА́ВИЙ, -а, -е. 1. Який не може зацікавити, не викликає інтересу, не привертає уваги. 2. *розм.* Некрасивий, непривабливий (про людину).
НЕЦІКА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **нецікáвий**.
НЕЦІКА́ВО. Присл. до **нецікáвий** 1. // *у знач. присудк. сл.*
НЕЦІ́ЛИЙ, -а, -е. Який не є цілим.
НЕЦІЛКОВИ́ТИЙ, -а, -е. Який не є цілковитим.
НЕЦІЛО́ВАНИЙ, -а, -е, *поет.* Якого ніхто не цілував.
НЕЦІЛО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **неціло́ваний**.
НЕЦІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який недорого коштує, не має великої вартості. 2. *перен.* Який не має важливого значення. // Яким не дорожать. // Не дуже потрібний, не дуже корисний.
НЕЦІНОВИ́Й, -а́, -е́: ** **нецінова́ конкуре́нція** – метод конкурентної боротьби, в основу якого покладено досягнення вищої якості, технічного рівня, технологічної досконалості.
НЕ́ЦКЕ, *невідм.* Поширені в японському мистецтві 17 – 19 ст. твори мініатюрної пластики з дерева, слонової кістки або металу.
НЕЦНО́ТА, -и, *ж.*, *фольк.* Розпуста.
НЕЦУПКИ́Й, -а́, -е́. Якому не властива цупкість.
НЕЦЬКИ́, -цьок, *мн.*, *діал.* Ночви.
НЕЧАДНИ́Й, -а́, -е́. Який не виділяє, не утворює чад. // Який не містить чад, не наповнений чадом.
НЕЧА́СТИЙ, -а, -е. Який буває, з'являється, зустрічається, приходить і т. ін. рідко. *Нечасті листи. Нечасті дощі.*
НЕЧА́СТО. Присл. до **нечáстий**.
НЕЧВИ́ДА, -и, *ч.*, *діал.* Нехороша людина, негідник.
НЕЧЕ́МА, -и, *ч. і ж.* Нечемна, невихована, неввічлива людина.
НЕЧЕ́МНИЙ, -а, -е. Який поводить себе неввічливо, непристойно; грубий, неввічливий, невихований. // Який виражає неввічливу, грубу поведінку.
НЕЧЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нече́мний**. // Грубий, неввічливий вчинок.
НЕЧЕ́МНО. Присл. до **нече́мний**. // *у знач. присудк. сл.*
НЕЧЕПУ́РА, -и, *ч. і ж.* Неохайна, нечепурна людина.
НЕЧЕПУРНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не дотримується чистоти, порядку; неакуратний. 2. Який має неприбраний, неохайний, неакуратний вигляд.
НЕЧЕ́ПУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нечепурни́й**.
НЕЧЕ́ПУРНО. Присл. до **нечепурни́й**. // *у знач. присудк. сл.* Неприбрано, неохайно.
НЕЧЕПУРУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **нечепу́ра**.
НЕЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Якого не розчесали; розкудланий. // З розкудланим, нерозчесаним волоссям. ** **нече́сані па́нни** – декоративна рослина родини жовтецевих з пірчасто-розсіченими листками, жовтими або голубуватими поодинокими квітами.
НЕЧЕ́СНИЙ, -а, -е. Дії та вчинки якого суперечать законам моралі, вимогам честі, порядності; непорядний. // Який характеризує кого-небудь як безчесну, непорядну людину.
НЕЧЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нече́сний**.
НЕЧЕ́СНО. Присл. до **нече́сний**. // *у знач. присудк. сл.*
НЕЧЕСТИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *книжн.*, *заст.* 1. У віруючих – грішна людина, що порушує священні, узаконені релігією норми. 2. Уживається як лайливе слово.
НЕЧЕСТИ́ВИЙ, -а, -е, *книжн.*, *заст.* У віруючих – який ображає що-небудь святе, порушує узаконені релігією норми, моральні переконання; гріховний. // *у знач. ім.* **нечести́вий**, -вого, *ч.*; **нечести́ва**, -вої, *ж.* Людина, яка порушує узаконені релігією норми, моральні переконання; грішник, грішниця.
НЕЧЕСТИ́ВО, *книжн.*, *заст.* Присл. до **нечести́вий**.
НЕ́ЧЕСТЬ, -і, *ж.*, *заст.* Наруга, ганьба.
НЕЧЕ́СТЯ, -я, *с.*, *заст.* Нечестива поведінка, нечестивий вчинок.
НЕЧИ́ННИЙ, -а, -е. Який не має юридичної сили.
НЕЧИСЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Який складається з невеликої кількості кого-, чого-небудь.
НЕЧИСЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нечисле́нний**.
НЕЧИСЛОВИ́Й, -а́, -е́. Який не є числовим.
НЕЧИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Брудний, непомитий, непочищений і т. ін. // У якому є сміття, бруд, покидьки; неприбраний. 2. Неоднорідний, з домішкою чого-небудь. 3. Неправильний, неточний (про звуки мови, вимову і т. ін.). 4. *перен.* Який виражає порушення загальноприйнятих норм поведінки; гріховний, аморальний. 5. *перен.* В основі якого лежать нечесні дії, обман, шахрайство. 6. За релігійними уявленнями – зв'язаний зі злим духом. 7. *у знач. ім.* **нечи́стий**, -того, *ч.*; **нечи́ста**, -тої, *ж.* За релігійними уявленнями – надприродна істота, що втілює в собі зло; біс, чорт, сатана, відьма. ** **нечи́стий би його́ взяв** – уживається як лайливий вираз.
НЕЧИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **нечи́стий**.
НЕЧИ́СТО. Присл. до **нечи́стий** 1 – 5.
НЕЧИСТОКРО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Змішаної породи (про тварин). 2. *перен.* Який має предків різних національностей. *Нечистокровний француз.*
НЕЧИСТОТА́, -и́, *ж.* 1. Наявність бруду, сміття і т. ін. де-небудь. 2. *тільки мн.* Покидьки, помиї; те, що знаходиться на смітниках, в каналізаційних трубах і т. ін.
НЕ́ЧИСТЬ, -і, *ж.*, *збірн.* 1. Бруд, сміття, покидьки і т. ін. 2. *розм.* За релігійними уявленнями – нечистий дух, біс, дідько, сатана, відьма і т. ін. 3. *перен.* Тварини, комахи і т. ін., що викликають у людини огиду, неприємні почуття і т. ін. 4. *перен.*, *зневажл.* Негідні, нікчемні люди, перев. вороги, що викликають зневагу, презирство.
НЕЧИТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Погано написаний, якого важко чи неможливо читати; який не користується попитом серед читачів.
НЕЧИТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нечита́бельний**.
НЕЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Покритий шкіркою, з лушпинами. 2. Брудний, покритий пилом, грязюю. // Зарослий, покритий травою, бур'янами. 3. Неоднорідний, з домішкою чого-небудь.
НЕЧІТКИ́Й, -а́, -е́. Який не має конкретних, чітко, яскраво виражених норм, форм і т. ін.
НЕЧІ́ТКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **нечітки́й**.
НЕЧІ́ТКО. Присл. до **нечітки́й**.
НЕЧЛЕНОРОЗДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Невиразний, нечіткий, важкий для розуміння.
НЕЧЛЕНОРОЗДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нечленороздільний**.
НЕЧЛЕНОРОЗДІ́ЛЬНО. Присл. до **нечленороздільний**.
НЕЧОРНОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Бідний на чорнозем. // Розміщений у місцях, бідних на чорнозем.
НЕЧОРНОЗЕ́М'Я, -я, *с.* 1. Земля з невеликим вмістом органічних речовин; підзолисті ґрунти. 2. Зона поширення нечорноземних, підзолистих ґрунтів.
НЕЧО́СА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Людина з розтріпаним, нерозчесаним волоссям.
НЕЧУ́ВАНИЙ, -а, -е. Про якого ніхто не чув; невідомий. // Надзвичайно великий.
НЕЧУ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нечу́ваний**.
НЕЧУ́ВАНО. Присл. до **нечу́ваний**.
НЕЧУЙВІ́ТЕР, -тра, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини складноцвітих з розеткою прикореневих листків та дрібними жовтими, оранжевими, пурпуровими квітами, зібраними в кошик.
НЕЧУ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нечу́лий**.

НЕЧУ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нечу́йний**.

НЕЧУ́ЙНО. Присл. до **нечу́йний**.

НЕЧУ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який погано сприймає зовнішні фізичні подразнення і т. ін. 2. Позбавлений чуйності, душевності; байдужий, бездушний.

НЕЧУ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **нечу́лий**.

НЕЧУ́ЛО. Присл. до **нечу́лий**. // *у знач. присудк. сл.*

НЕЧУПА́ЙДА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **нечепу́ра**.

НЕЧУПА́РА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **нечепу́ра**.

НЕЧУПА́РНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **нечепурни́й**.

НЕЧУПА́РНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **нечупа́рний**.

НЕЧУПА́РНО, *розм.* Присл. до **нечупа́рний**.

НЕЧУ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Про якого ніхто не чув; нечуваний. // *у знач. ім.* **нечу́те**, -того, *с.* Щось незвичайне, про яке ніхто не міг і чути.

НЕЧУТКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **нечу́лий**.

НЕЧУ́ТКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **нечутки́й**.

НЕЧУ́ТКО. Присл. до **нечутки́й**. // Дуже тихо.

НЕЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **нечу́лий**.

НЕЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **нечутли́вий**.

НЕЧУТЛИ́ВО. Присл. до **нечутли́вий**.

НЕЧУ́ТНИЙ, -а, -е. Який не доходить до слуху, не сприймається органами слуху. // Тихий, безшумний.

НЕЧУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нечу́тний**.

НЕЧУ́ТНО. Присл. до **нечу́тний**.

НЕЧУТТЄ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який не здійснюється за допомогою органів чуття. // *рідко.* Те саме, що **нечутли́вий**. 2. Який не пов'язаний із задоволенням тілесного потягу.

НЕШАБЛО́ННИЙ, -а, -е. Який не наслідує кого-, щонебудь; оригінальний, своєрідний.

НЕШАБЛО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нешабло́нний**.

НЕШАБЛО́ННО. Присл. до **нешабло́нний**.

НЕШАБЛОНО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **нешабло́нний**.

НЕШАБЛОНО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **нешаблоно́вий**.

НЕШАНОБЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який не виявляє поваги до інших. // Власт. такій людині.

НЕШАНОБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **нешанобли́вий**.

НЕШАНОБЛИ́ВО. Присл. до **нешанобли́вий**.

НЕШАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого не шанують.

НЕШВИДКИ́Й, -а́, -е́. Неквапливий, непоспішливий; повільний. // Який діє, рухається і т. ін. неквапливо, непоспішливо, повільно.

НЕШВИ́ДКО. Присл. до **нешвидки́й**. // Через великий відтинок часу.

НЕШВИДКОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Якому не властива швидкодія.

НЕШВИДКОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нешвидкоді́йний**.

НЕШЕРЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Не очищений від лузги.

НЕШИРО́КИЙ, -а, -е. Який має невелику ширину; вузький.

НЕШИ́РОКО. Присл. до **неширо́кий**.

НЕШКІДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який не завдає кому-, чомунебудь шкоди.

НЕШКІДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **нешкідли́вий**.

НЕШКІДЛИ́ВО. Присл. до **нешкідли́вий**.

НЕШЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який не перебуває в юридично оформленому шлюбі. ** **нешлю́бна дити́на** – дитина, що народилася, існує без прийняття шлюбу батьками.

НЕШЛЯХЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Не аристократичного, не дворянського походження. 2. Який не відзначається високими моральними якостями; який не дістав доброго виховання. // Хамський, зухвалий, нахабний. *Нешляхетна поведінка.*

НЕШЛЯХЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нешляхе́тний**.

НЕШЛЯХЕ́ТНО. Присл. до **нешляхе́тний**.

НЕШПЕ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Неабиякий.

НЕШТА́ТНИЙ, -а, -е. Непередбачений, не врахований у плані, програмі; аварійний (про ситуацію у літаководінні або в космічних польотах). // *Нештатна ситуація.*

НЕШТА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нешта́тний**.

НЕШТУ́ЧНИЙ, -а, -е. Якому не властива штучність; природний.

НЕШТУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нешту́чний**.

НЕЩАДИ́М, -у, *ч., діал.* Порожня юшка.

НЕЩАДИ́МИЙ, -а, -е. Який виражає крайній ступінь чого-небудь. ** **нещади́ма голь** – дуже бідні люди.

НЕЩАДИ́МО. Присл. до **нещади́мий**.

НЕЩА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який не знає пощади; жорстокий, непримиренний, безпощадний. // Власт. такій людині. // Який виражає жорстокість, непримиренність; грізний. // Пройнятий великим завзяттям, наполегливістю; дуже сильний. 2. Який дуже дошкульно діє (про вітер, сонце, мороз і т. ін.).

НЕЩА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **неща́дний** 1.

НЕЩА́ДНО. Присл. до **неща́дний**.

НЕЩАСЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, кому не щастить у чому-небудь, хто часто переживає якесь нещастя, горе.

НЕЩАСЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений щастя, радості і т. ін. // *у чому.* Якому не щастить у чому-небудь. 2. Який приносить горе, нещастя і т. ін. // Пов'язаний з чиїмось нещастям, горем, стос. до нього (про місце, час).

НЕЩАСЛИ́ВО. Присл. до **нещасли́вий**.

НЕЩА́СНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **нещасли́вий** 1. // Який виражає пригнічений, безрадісний стан людини. 2. Який зазнав багато лиха, кривди, поневірянь і т. ін.; беззахисний, бідолашний. // Убитий горем. // *у знач. ім.* **неща́сний**, -ного, *ч.*, **неща́сна**, -ної, *ж.* Людина, яка зазнала багато лиха, кривди, поневірянь і т. ін. 3. Який приносить лихо, неприємності, невдачі і т. ін. ** **неща́сний ви́падок** – нещастя, що сталося випадково; непередбачений збіг обставин і умов, за яких заподіяна шкода здоров'ю або настала смерть людини. 4. *у звертанні та в спол. зі сл.* т о й, ц е й і т. ін., *розм.* Уживається для вираження зневажливого, негативного ставлення до кого-, чогонебудь. // Уживається при вираженні співчуття кому-небудь.

НЕЩА́СНИК, -а, *ч., розм.* Нещасна людина.

НЕЩА́СНИЦЯ, -і. *Жін.* до **неща́сник**.

НЕЩА́СНО. Присл. до **неща́сний**.

НЕЩА́СТЯ, -я, *с.* 1. Нещаслива пригода, подія, що завдає кому-небудь страждання; лихо. // Те саме, що **неща́сний ви́падок** (*див.* **неща́сний**). ** **[Як] на неща́стя**, *у знач. вставн. сл.* – уживається для вираження співчуття, досади, незадоволення і т. ін. з приводу чого-небудь. 2. *зневажл., рідко.* Про те, що не приносить користі, радості і т. ін., а може стати джерелом якого-небудь лиха, страждання, неприємностей.

НЕЩИ́РИЙ, -а, -е. Який приховує свої справжні думки, почуття, наміри і т. ін.; лицемірний. // Який не відповідає справжньому станові кого-небудь, справжнім його думкам, почуттям, намірам і т. ін.; фальшивий, удаваний. *Нещирі слова.*

НЕЩИ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **нещи́рий**.

НЕЩИ́РО. Присл. до **нещи́рий**.

НЕЩІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якому складові частини нещільно, неміцно з'єднуються одна з одною. // Який має отвори, не зачинений наглухо.

НЕЩІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нещі́льний**.

НЕЩІ́ЛЬНО. Присл. до **нещі́льний**.

НЕЩОДА́ВНІЙ, -я, -є. 1. Який відбувався, мав місце і т. ін. недавно. 2. Який був ким-небудь у недалекому минулому.

НЕЩОДА́ВНО. Присл. до **нещода́вній**.

НЕЯ́ВКА, -и, *ж.* Неприхід, неприбуття куди-небудь.

НЕЯ́ВНИЙ, -а, -е. Що не є наочним, зримим, явним; завуальований, прихований. ** **нея́вні фу́нкції**, *мат.* – функції, задані співвідношеннями, що не розв'язані відносно залежної змінної.

НЕЯ́ВНО. Присл. до **нея́вний**.

НЕЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е. Що не є ядерним, пов'язаний з наявністю, використанням звичайного озброєння. // Який не має в своєму розпорядженні ядерної зброї.

НЕЯКИ́ЙСЬ, *займ. неознач., заст.* Який-небудь.

НЕЯ́КІСНИЙ, -а, -е. Що характеризується низькою якістю; поганий, недоброякісний. *Неякісний товар.*

НЕЯ́КІСНО. Присл. до **нея́кісний**.

НЕЯ́РКИЙ, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **неяскра́вий**.

НЕЯ́РУСНИЙ, -а, -е. Який не має ярусів; не у вигляді ярусів.

НЕЯ́СИТЬ, -і, *ж.* Рід птахів ряду совоподібних; сіра сова.

НЕЯСКРА́ВИЙ, -а, -е. Позбавлений яскравості; тьмяний.

НЕЯ́СНИЙ, нея́сна́, нея́сне́. 1. Якого погано видно; який нечітко вирізняється своїми контурами. // Те саме, що **неяскра́вий**. 2. Невиразно чутний; нерозбірливий. 3. Не зовсім зрозумілий; причини якого важко встановити, у якому важко розібратися і т. ін.

НЕЯ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нея́сни́й**.

НЕЯ́СНО. Присл. до **нея́сни́й**. // *у знач. присудк. сл.* Не зовсім зрозуміло.

НИ́ВА, -и, *ж.* 1. Ділянка або смуга землі, на якій ростуть хлібні культури або яка призначена для їх вирощування; поле. // *рідко.* Хлібні рослини, що ростуть на такій ділянці. 2. *перен.* Сфера, галузь людської діяльності.

НИ́ВКА, -и, *ж.* Зменш. до **ни́ва** 1.

НИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ни́ва** 1.

НИ́ВОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ни́ва** 1.

НИВО́РА, -и, *ж.* Ярка, що перезимувала вперше.

НИВ'Я, -я, *с., рідко.* Збірн. до **ни́ва** 1.

НИВ'Я́НИК, -а, *ч.* Рід багаторічних трав родини складноцвітих.

НИ́ДІННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **ни́діти**.

НИ́ДІТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Вести бездіяльне, позбавлене мети, сенсу, духовних інтересів життя; животіти. // Знемагати, нудьгуючи від бездіяльності, марнуючи час. 2. Зазнавати почуття нудоти, душевної муки; скучати, нудьгувати. // *без додатка і над чим.* Знемагати, зазнавати душевної муки, довго й одноманітно здійснюючи, виконуючи що-небудь. *Нидіти над підручниками.* 3. Втрачати сили, ставати фізично слабим. // В'янути, сохнути (про рослини). 4. *рідко.* Набридливо скаржитися на що-небудь; нарікати, нити.

НИ́ЖНИК, -а, *ч., діал.* 1. Валет. 2. Людина, яка під час розпилювання дерева на дошки стоїть унизу.

НИ́ЖНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Перший поверх.

НИ́ЖНІЙ, -я, -є. 1. Який міститься внизу, нижче інших подібних предметів; прот. в е р х н і й. // Який подається низом. *Нижні м'ячі.* ** **ни́жнє чуття́**, *мисл.* – властивість гончака або лягавого собаки виявляти дичину по її слідах, а не по запаху. **ни́жній чин**, *заст.* – назва солдата, на відміну від офіцера. **ни́жня інвестиці́йна межа́** – мінімально допустимий дохід по вкладенням в економічний проект; нижня межа, яка визначає доцільність вкладення коштів у проект. **ни́жня пала́та** – структурний підрозділ парламенту у ряді країн; на відміну від верхньої палати, її склад зазвичай обирається безпосередньо населенням. 2. Який одягається під верхній одяг. 3. Який міститься недалеко від гирла ріки.

НИЖНЬОГОМІ́ЛКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Стос. до нижньої гомілки.

НИЖНЬОНОВГОРО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нижній Новгород.

НИЖНЬОЩЕ́ЛЕПНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нижньоще́леповий**.

НИЖНЬОЩЕ́ЛЕПОВИЙ, -а, -е. Такий, що стосується нижньої щелепи. ** **нижньоще́леповий кана́л** – кістковий канал у нижній щелепі, який починається на внутрішній поверхні її галузки і закінчується на зовнішній поверхні її тіла.

НИЖНЯ́К, -а́, *ч., діал.* Те саме, що **ни́жник** 2.

НИ́ЖЧАТИ, -ає, *недок.* Ставати, робитися нижчим.

НИ́ЖЧЕ, *присл.* 1. Вищ. ст. до **ни́зько**. 2. *у знач. прийм., з род. в., часом у спол. з прийм.* в і д (о д). Уживається з назвою тієї верхньої межі, за яку не виходить дія висловленого в реченні. 3. Ближче до гирла ріки. 4. Далі, у наступному місці (розповіді, тексту і т. ін.).

НИЖЧЕВИКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Який викладений у мові або у письмовій формі далі, нижче.

НИЖЧЕВКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Який вказаний далі, нижче.

НИЖЧЕЗАЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який зазначений далі, нижче.

НИЖЧЕЗГА́ДАНИЙ, -а, -е. Див. **нижчезазна́чений**.

НИЖЧЕНАВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Який наведений далі, нижче.

НИЖЧЕНА́ЗВАНИЙ, -а, -е. Див. **нижченаве́дений**.

НИЖЧЕОПИ́САНИЙ, -а, -е. Який описаний далі, нижче.

НИЖЧЕПЕРЕЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який перелічений далі, нижче.

НИЖЧЕПІДПИ́САНИЙ, -а, -е. Який підписаний далі, нижче.

НИЖЧЕПО́ДАНИЙ, -а, -е. Який подано далі, нижче.

НИЖЧЕПОЙМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Який пойменований, згаданий далі, нижче.

НИЖЧЕСКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Див. **нижчевикла́дений**.

НИ́ЖЧИЙ, -а, -е. 1. Вищ. ст. до **низьки́й** 1, 2, 5, 7. 2. Початковий (про школу, освіту). 3. Найпростіший щодо ступеня розвитку, будови тіла. ** **ни́жчі росли́ни** – одно- і багатоклітинні рослини, тіло яких (слань) не розчленоване на основні органи. **ни́жчі черв'яки́** – примітивні двобічносиметричні безхребетні тварини. 4. Який не належить до панівних, привілейованих верств суспільства (про класове суспільство). 5. Який залежить від кого-небудь, підпорядковується комусь. // Молодший званням, посадою; підлеглий.

НИЗ, -у, *ч.* 1. Нижня частина предмета. // *рідко.* Те саме, що **ви́воріт**. 2. Низька місцевість; низина. 3. Нижня течія ріки, а також прилегла до неї територія. 4. *тільки мн.* Широкі маси трудового населення. 5. *тільки мн.* Низькі звуки, ноти.

НИЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для низання. *Низальна машина.*

НИЗА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, зайнятий низанням чого-небудь (у рибній, тютюновій та ін. промисловості).

НИЗА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **низа́льник**.

НИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **низа́ти**.

НИЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **низа́ти**.

НИЗА́ТИ, нижу́, ни́жеш, *недок., перех.* 1. Насаджувати, просовувати що-небудь одне за другим на нитку, дріт і т. ін. *Низати намисто. Низати тютюн.* 2. *перен.* Легко, вільно підбирати, пов'язуючи одне з одним (про слова, рими і т. ін.). 3. *перен.* Охоплювати повністю, проймати наскрізь (про холод, вітер, сонце і т. ін.); пронизувати. *Низати плечима.*

НИЗА́ТИСЯ, ни́жеться, *недок.* 1. Мати властивість легко насаджуватися на що-небудь. 2. *перен.* Легко й вільно приєднуватись один до одного. 3. пас. до **низа́ти** 1, 2.

НИЗЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **низьки́й** 1, 2.

НИЗЕ́НЬКО. Присл. до **низе́нький**.

НИЗЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Дуже низький.

НИЗЕ́СЕНЬКО. Присл. до **низе́сенький**.

НИЗИНА́, -и́, *ж.* 1. Низька місцевість. 2. *геогр.* Те саме, що **низовина́** 1.

НИЗИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **низина́** 1.

НИЗИ́ННИЙ, -а, -е. Нижчий від довколишніх земель; низький. // Розміщений у низині (у 1 знач.).

НИ́ЗИТИ, ни́жу, ни́зиш, *недок., військ., мисл.* Цілити нижче, стріляти нижче цілі.

НИЗІЙТИ́, -йду́, -йде́ш, *док., поет.* Зійти донизу.

НИ́ЗКА, -и, *ж.* 1. Нанизані на нитку, мотузку, дротину і т. ін. однорідні предмети. 2. *перен.* Сукупність предметів, явищ і т. ін., розташованих послідовно один за одним. *Низка подій.*

НИ́ЗКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ни́зка**.

НИЗОВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч., іст.* Те саме, що **низови́к**.

НИЗОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який дме низом або знизу, перев. від води (про вітер). 2. Розташований у низині (у 1 знач.) або нижче від чого-небудь. 3. Який живе, перебуває в низов'ї ріки. ** **низове́ коза́цтво**, *іст.* – запорізькі козаки, що жили в низов'ї Дніпра, Дону, Кубані. 4. Створений низькими звуками; подібний до баса. 5. Який обслуговує, безпосередньо зв'язаний з широкими народними масами.

НИЗОВИ́К, -а́, *ч., іст.* Запорізький козак із низов'я Дніпра.

НИЗОВИНА́, -и́, *ж.* 1. *геогр.* Рівнинна частина суходолу, абсолютна висота якої не перевищує 200 *м* над рівнем моря. 2. Те саме, що **низина́** 1.

НИЗОВИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **низовина́**.

НИЗОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **низовина́** 2.

НИЗО́В'Я, -я, *с.* Гирлова частина ріки та місцевість, розташована навколо неї.

НИ́ЗОМ, *присл.* Над самою поверхнею землі; прот. в е р х о м. // По нижчій місцевості. // Нижньою

частиною чого-небудь.

НИЗО́ТА, -и, *ж., збірн., заст.* Нижчі верстви населення, простолюд.

НИ́ЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ни́зка**.

НИЗХІДНИ́Й, -а́, -е́. Який знижує, зменшується, знижується і т. ін.; прот. висхідний.

НИЗЬ, -і, *ж.* Спосіб вишивання, за якого візерунок прокладається чорною або червоною ниткою зі споду, а вишивка виконується рештою кольорів з лиця.

НИЗЬКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має малу відстань від нижньої частини до верхньої або який має висоту меншу від звичайної для таких предметів; прот. високий. // Невисокий на зріст. *Низький уклін.* 2. Який міститься на невеликій, близькій від землі віддалі. // Який розташований нижче від звичайного рівня. // Те саме, що **низови́й** 1. 3. Який не досяг певної норми, звичайного рівня і т. ін. // Який не досяг певного рівня розвитку, свідомості і т. ін. 4. Невеликий, незначний щодо кількості, сили, інтенсивності і т. ін. ** **Низькі́ температу́ри** – температури, нижчі за точку кипіння рідкого повітря; кріогенні температури. 5. У класовому суспільстві – який не належить до знатного роду, до привілейованих верств суспільства. 6. Негідний, підлий, безчесний (про людину). // Власт. такій людині. 7. Який звучить грубо (про звуки, голос і т. ін.); прот. високий.

НИЗЬКІ́СТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **низьки́й** 6.

НИ́ЗЬКО. Присл. до **низьки́й** 2, 6, 7. *Низько кланятися.*

НИЗЬКОБО́РТНИЙ, -а, -е. З низькими бортами.

НИЗЬКОБРО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* У якого брови низько нависають над очима.

НИЗЬКОВІДСО́ТКОВИЙ, -а, -е. Стос. до низького відсотка. // Який становить, складає невисокий відсоток (процент).

НИЗЬКОВО́ЛЬТНИЙ, -а, -е, *ел.* Який розрахований на електричний струм невисокої напруги.

НИЗЬКОВРОЖА́ЙНИЙ, -а, -е. Який дає низький врожай.

НИЗЬКОВУГЛЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. У якого низький вміст вуглецю.

НИЗЬКОДІ́Л, -до́лу, *ч., рідко.* Низька місцевість; низина.

НИЗЬКОДУ́ШНИЙ, -а, -е. Підлий, ницій.

НИЗЬКОЗО́РИЙ, -а, -е, *заст.* Короткозорий.

НИЗЬКОКАЛОРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має низьку калорійність.

НИЗЬКОКИПЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Який закипає, кипить за низької температури.

НИЗЬКОЛЕГО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Який містить невелику кількість (до 2,5%) легуючих елементів (хрому, нікелю, вольфраму, мангану, ванадію і т. ін.).

НИЗЬКОЛО́БИЙ, -а, -е. 1. Який має вузький, невеликий лоб. 2. *жарг., зневажл.* Агент таємної політичної поліції.

НИЗЬКОМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Що характеризується низькою молекулярною масою; прот. високомолекулярний.

НИЗЬКОНАПІ́РНИЙ, -а́, -е́. Який має, характеризується низьким напором.

НИ́ЗЬКО-НИ́ЗЬКО, *присл.* Дуже низько.

НИЗЬКООБОРО́ТНИЙ, -а, -е. Який характеризується низькою частотою обертів пристрою, що обертається.

НИЗЬКООБОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **низькооборо́тний**.

НИЗЬКОО́КИЙ, -а, -е, *заст.* Короткозорий.

НИЗЬКООКТА́НОВИЙ, -а, -е. Який має невисоке октанове число (про моторне пальне).

НИЗЬКООПЛА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Який одержує заробітну плату за низьким тарифом.

НИЗЬКООРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який здійснює політ по низькій орбіті (про космічний апарат).

НИЗЬКООРГАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який не є високоорганізованим.

НИЗЬКОПЛА́ВКИЙ, -а, -е. Який плавиться за низької температури, має невисоку точку плавлення.

НИЗЬКОПОКЛО́ННИК, -а, *ч., зневажл.* Той, хто плазує перед ким-небудь; підлабузник.

НИЗЬКОПОКЛО́ННИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **низькопокло́нство**.

НИЗЬКОПОКЛО́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **низькопокло́нництво**.

НИЗЬКОПОКЛО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **низькопокло́нник**.

НИЗЬКОПОКЛО́ННИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Догідливо, підлабузницьки плазувати перед кимось, чимнебудь.

НИЗЬКОПОКЛО́ННО, *присл.* Рабськи плазуючи перед ким-, чим-небудь, догоджаючи, підлабузнюючись.

НИЗЬКОПОКЛО́НСТВО, -а, *с.* Рабське, догідливе, підлабузницьке плазування перед ким-, чим-небудь.

НИЗЬКОПРО́БНИЙ, -а, -е. 1. Який має низьку пробу через велику домішку міді та олова (про золото, срібло). 2. *перен.* Який має погану, низьку якість.

НИЗЬКОПРО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **низькопро́бний**.

НИЗЬКОПРОДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Що характеризується малою продуктивністю.

НИЗЬКОПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **низьковідсо́тковий**.

НИЗЬКОРЕНТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Що має низьку рентабельність, дає, приносить незначний прибуток.

НИЗЬКОРОДЮ́ЧИЙ, -а, -е. У якого невисока родючість.

НИЗЬКОРО́СЛИЙ, -а, -е. Який має невисокий зріст, який не доріс до звичайної, нормальної висоти; низький.

НИЗЬКОРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **низькоро́слий**.

НИЗЬКОСО́РТНИЙ, -а, -е. Низького сорту, поганої якості.

НИЗЬКОСО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **низькосо́ртний**.

НИЗЬКОСПІ́НОВИЙ, -а, -е, *спец.* Який володіє невисоким сумарним спіном своїх неспарених електронів (про молекули, атоми тощо).

НИЗЬКОСТЕ́БЛИЙ, -а, -е. Який має короткі стебла (про зернові культури та їх сорти). *Низькостебла пшениця.*

НИЗЬКОСТЕБЛОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **низькосте́блий**.

НИЗЬКОСТО́ВБУРНИЙ, -а, -е. Який має низький стовбур (про рослини).

НИЗЬКОТЕМПЕРАТУ́РНИЙ, -а, -е. Що відноситься до вияву, використання, вивчення і т. ін. явищ, пов'язаних із низькою температурою. *Низькотемпературна плазма.* // Який служить для створення, підтримки низької температури, холоду. *Низькотемпературна камера.*

НИЗЬКОЧАСТО́ТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний зі струмом низької частоти.

НИЗЬКОЧАСТО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **низькочасто́тний**.

НИЗЬКОЧО́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **низьколо́бий**.

НИЗЬКОШТА́МБОВИЙ, -а, -е, *сад.* Який має невисокий стовбур.

НИЗЬКОЯ́КІСНИЙ, -а, -е. Який має низьку якість; поганий.

НИЗЬКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи низький.

НИЗЬКУВА́ТО. Присл. до **низькува́тий**.

НИЗЯ́НИН, -а, *ч.* 1. Той, хто живе в нижній частині села. 2. Той, хто живе в басейні нижньої течії річки.

НИЗЯ́НКА, -и. Жін. до **низя́нин**.

НИК, *виг.* 1. Уживається як вираження раптовості або несподіваності настання чи виявлення чого-небудь. 2. Уживається як присудок за знач. **ника́ти**.

НИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ника́ти**.

НИКА́НЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ника́ти**.

НИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Ходити, рухатися без діла, без мети; тинятися.

НИ́КЛИЙ, -а, -е. 1. Який схилився, пригнувся до землі. 2. *перен., розм.* Сумний, з опущеною головою.

НИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **ника́ти**.

НИ́КНУТИ[1], -ну, -неш, *недок.* 1. Нахилятися, нагинатися, припадати до землі. 2. *перен.* Втрачати силу, енергію і т. ін. // Ніяковіти.

НИ́КНУТИ[2], -ну, -неш, *недок., діал.* Зникати.

НИ́НЕЧКИ, *присл., зах.* Сьогодні.

НИ́НІ, *присл.* 1. У наш час, у сучасний період, тепер. 2. Те саме, що **сього́дні**.

НИ́НІКА, *присл., зах.* Сьогодні.

НИ́НІШНІЙ, -я, -є. 1. Який існує, відбувається і т. ін. нині; стос. до сучасного періоду; сучасний. 2. Те саме, що **сього́днішній**.

НИ́НЬКА, *присл., зах.* Сьогодні.

НИ́НЬКИ, *присл., діал.* 1. Тепер, зараз. 2. Сьогодні.

НИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Ходити туди й сюди, вишукуючи що-небудь.

НИРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* 1. Той, хто пиряє, займається пирянням. 2. *розм.* Те саме, що **норе́ць**.

НИ́РИЦЯ, -і, *ж.* Рана, з якої тече гній.

НИ́РКА, -и, *ж.* Орган хребетних тварин і людини, крізь який з організму виділяються надлишок води та розчинені в ньому кінцеві продукти обміну речовин – нітрогенові сполуки, солі, отруйні речовини і т. ін. ** **Дистопо́вана ни́рка** – вроджене розміщення нирки у незвичному місці. **Шту́чна ни́рка** – те саме, що **гемодіаліза́тор**.

НИРКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ни́рка**. *Ниркові камені.* ** **Нирко́ва ангіогра́фія** – рентгенологічне дослідження нирки та її кровоносних судин після введення в них контрастної речовини. **Нирко́ва недоста́тність** – симптомокомплекс, що розвивається внаслідок порушення ниркового кровообігу.

НИРКОВОКАМ'Я́НИЙ, -а́, -е́. Стос. до ниркових каменів. ** **нирковокам'яна́ хворо́ба** – хронічне захворювання, яке характеризується порушенням обмінних процесів в організмі та місцевими змінами у нирках з утворенням у їхній паренхімі, чашечках та мисках каменів.

НИРКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до нирки; який своєю формою нагадує нирку.

НИРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Однокр. до **ниря́ти**. 2. *перен., розм.* Швидко зникати, ховаючись куди-небудь.

НИРО́К, нирка́, *ч.* Те саме, що **норе́ць**.

НИРЦЕ́М, *присл.* Нирнувши, пірнувши.

НИРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ниря́ти**.

НИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* Занурюватися повністю у воду; пірнати.

НИ́ТИ, ни́ю, ни́єш, *недок.* 1. Давати відчуття тупого болю. // *безос.* 2. *розм.* Набридливо скаржитись на кого-, що-небудь, виражати своє невдоволення з приводу чогось. 3. Видавати протяжні, набридливі звуки.

НИ́ТИК, -а, *ч., розм.* Той, хто постійно виражає своє невдоволення з приводу чого-небудь.

НИ́ТИТИСЯ, ни́чуся, ни́тишся, *недок., діал.* Шарпатися, обтріпуватися.

НИ́ТКА, -и, *ж.* 1. Тонко зсукана, скручена пряжа, що використовується для шиття, в'язання, вишивання, виготовлення тканин і т. ін. // *чого.* Тонкий довгий предмет, що намотується на що-небудь. 2. *перен.* Те, що поєднує, зв'язує з ким-, чим-небудь. // Послідовність, основний напрямок чого-небудь. 3. *муз.* Лінія, на якій записують ноти для ударного інструмента без визначеної висоти звука.

НИТКА́Р, -а́, *ч.* Працівник ниткового виробництва.

НИТКА́РКА, -и. Жін. до **нитка́р**.

НИТКОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до нитки (у 1 знач.). *Ниткове виробництво.*

НИТКОПЛУ́Т, -а, *ч., заст., зневажл.* Назва ткача.

НИТКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до нитки; який своєю формою нагадує нитку. *Ниткоподібні паростки.*

НИТКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ниткоподі́бний**.

НИ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ни́тка**.

НИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **ни́ти**.

НИТЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має форму нитки, подібний до нитки (перев. як складова частина зоологічних та ботанічних назв). *Нитчасті грибки.* ** **Нитча́сті бакте́рії** – бактерії, що утворюють нитки завдовжки 1 см, розділені перегородками на клітини.

НИТЬ, -і, *ж., поет.* Те саме, що **ни́тка**. *Нить життя.*

НИ́ТЯНИЙ, -а, -е. Зробл. з ниток.

НИЦА́К, -а́, *ч., діал.* Підлий, нікчемний підлабузник.

НИ́ЦИЙ, -а, -е. Негідний, підлий, ганебний.

НИ́ЦІСТЬ, -цості, *ж.* Абстр. ім. до **ни́ций**.

НИЦЬ, *присл., перев. з дієсл.* упасти, лежати, припадати і т. ін. Обличчям униз; на животі; прот. горілиць. // На колінах, схиливши голову до самої землі.

НИ́ЦЬМА, *присл., розм.* Те саме, що **ниць**.

НИЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* Вивертати навиворіт.

НИЧ, *невідм., діал.* Нічого.

НИ́ШКАВКА, -и, *ж., діал.* Проноза, пролаза.

НИ́ШКАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **ни́шкати**.

НИ́ШКАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Нишпорити, розшукувати.

НИ́ШКНУТИ, -ну, -неш, *недок.*; *мин. ч.* нишк, ни́шкла, ни́шкло *і* ни́шкнув, ни́шкнула, ни́шкнуло. Замовкати, затихати, заспокоюватися. // Причаївшись, сидіти тихо, мовчати. // Схилятися додолу.

НИ́ШКОМ, *присл.* 1. Тихо. // Причаївшись, мовчки. 2. Крадькома, потай, щоб інші не бачили, не знали.

НИ́ШКОМ-ТИ́ШКОМ, *присл., розм.* Те саме, що **ни́шком**.

НИ́ШПОРЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **ни́шпорити**.

НИ́ШПОРИТИ, -рю, -риш, *недок., розм.* Шукати, заглядаючи скрізь, оглядаючи все.

НИ́ШПОРКА, -и, *ж., діал.* 1. Місце, в якому можна сховати щось або сховатися; схованка. *Піти по нишпорках.* 2. *перен., зневажл.* Про людину, яка надмірно цікавиться всім, потай слідкує за кимнебудь.

НИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ни́щити**.

НИ́ЩЕЧКОМ, *присл., розм.* Те саме, що **ни́шком**.

НИЩИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто знищує, руйнує і т. ін.

НИЩИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **нищи́тель**.

НИ́ЩИТИ, -щу, -щиш, *недок. і док., перех.* Убиваючи, отруюючи, топчучи, ламаючи і т. ін., позбавляти життя, припиняти існування кого-, чогонебудь. // Виснажувати, фізично ослаблювати (організм, тіло). // Руйнувати, палити, ламати і т. ін. // Грабувати, розоряти. // *перен.* Позбавляти когось чого-небудь.

НИ́ЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *недок.* 1. Руйнуватися, ламатися, псуватися і т. ін. 2. Пас. до **ни́щити**.

НИЩІВНИ́Й, -а́, -е́. Який має велику руйнівну, знищувальну силу. // Дуже великий, сильний. // Різкий, нещадний, непримиренний. // Сповнений зневаги, осуду, презирства.

НИЩІ́ВНО. Присл. до **нищівни́й**.

НИЩУ́Н, -а́, *ч., заст.* Злидар, жебрак.

НИЩУ́НСТВО, -а, *ч., заст.* Злидарство, жебрацтво.

НИ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ни́ти**. *Ниючий біль.*

НІ[1], *част.* 1. *заперечна.* Уживається на початку речення для вираження заперечення співрозмовникові. // Уживається для застереження від якоїнебудь дії. // Вживається в гаслах, закликах і т. ін. для рішучого заперечення чого-небудь, незгоди з чим-небудь; прот. так. // Уживається для внесення поправки, що заперечує сказане раніше. 2. *заперечна.* Уживається у значенні неповного речення при заперечних відповідях. // Уживається замість заперечного присудка, заперечної словосполуки, речення з запереченням. 3. *заперечно-підсильна.* Уживається для підсилення заперечення, вираженого заперечним дієсловом-присудком або словом нема. // Уживається на початку речення для підсилення його заперечного змісту, що протиставляється висловленому раніше або тому, що лише уявляється. // Уживається на початку речення, в якому ніби підсумовується все сказане раніше. // Уживається для підсилення раніше висловленого заперечення. 4. *у знач. підсил.-єднального спол.* Уживається для поєднання однорідних членів у заперечному реченні.

НІ[2]. Уживається як відокремлена частина заперечного займенника.

НІАЛАМІ́Д, -у, *ч., фарм.* Антидепресант і психостимулятор, що його застосовують при депресивних станах різної етіології, стенокардії та ін.

НІАЦИ́Н, -у, *ч.* Нікотинова кислота.

НІАЦИНАМІ́Д, -у, *ч.* Вітамін групи В; міститься в молоці, картоплі, хлібі, м'ясі, рибі тощо; його нестача в організмі порушує перебіг окислювальних процесів, пігментацію шкіри тощо.

НІАЦІ́Я, НІВАЦІ́Я, -ї, *ж.* Процес рельєфоутворення, що відбувається внаслідок дії снігу.

НІБЕЛУ́НГИ, -ів, *мн.* В старовинному німецькому епосі – міфічний народ карликів, нащадки короля Нібелунга.

НІ́БИ. 1. *спол. порівняльний.* Уживається для приєднання порівняльних зворотів і порівняльних підрядних речень у знач. наче, неначе,

мов, немов. 2. *спол.* з'*ясувальний.* Уживається для приєднання підрядних речень способу дії, додаткових, означальних. 3. *част.* Уживається для вираження неповної вірогідності, сумніву, непевності і т. ін. щодо висловленого в реченні.

НІБИТО, *спол., част.* Те саме, що **ніби.**

НІБИТОХВО́РИЙ, -а, -е. Який прикидається хворим; удаванохворий, симулянт.

НІВ, но́ву, *ч., діал.* Новий місяць, молодик.

НІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Сніговий. ** **ніва́льний по́яс:** а) верхній природний пояс гір, для якого характерні сніжники, льодовики тощо; б) висотний пояс гірських країн за сніговою межею.

НІВА́ЦІЯ *див.* **ніація.**

НІВЕЛІ́Р, -а, *ч.* Геодезичний інструмент для визначення різниці висот двох будь-яких точок земної поверхні.

НІВЕЛІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нівелі́р.**

НІВЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нівелюва́ти.**

НІВЕЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна нівелювати.

НІВЕЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до нівелювання.

НІВЕЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із нівелювання.

НІВЕЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **нівелюва́льник.**

НІВЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нівелюва́ти** і **нівелюва́тися.**

НІВЕЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док., перех.* 1. *спец.* За допомогою спеціального інструмента визначати висоту різних точок земної поверхні. 2. Вирівнювати поверхню чого-небудь. 3. *перен.* Усувати, ліквідувати відмінності між ким-, чим-небудь.

НІВЕЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок. і док.* 1. Утрачати певні риси, особливості. 2. *тільки недок.* пас. до **нівелюва́ти.**

НІВЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **нівелюва́ння.**

НІ́ВЕЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ні́вечити.**

НІ́ВЕЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех.* 1. Псувати, руйнувати, знищувати що-небудь. 2. Катувати, мучити кого-небудь, знущатися, глумитися з кого-небудь, жорстоко чи грубо поводитися з кимось. 3. Негативно впливаючи, порушувати нормальний перебіг, розвиток чого-небудь. 4. Спотворюючи, перекручуючи, подавати що-небудь у неправильній формі.

НІ́ВЕЧИТИСЯ, -читься, *недок.* Пас. до **ні́вечити.**

НІ́ВІДКИ, *присл., діал.* Нівідкіля.

НІ́ВІДКИ, *присл., діал.* Нівідкіля.

НІВІДКІ́ЛЬ, *присл.* Те саме, що **нівідкі́ля.**

НІВІДКІЛЬ, *присл.* Те саме, що **нівідкіля́.**

НІВІДКІ́ЛЯ, *присл.* Немає такого місця, джерела і т. ін. (з якого можна було б узяти, з'явитися і т. ін.).

НІВІДКІЛЯ́, *присл.* Ні з якого місця, ні з якого боку.

НІВО́З, -а, *ч.* Четвертий місяць року (з 21 – 23 грудня до 19 – 21 січня) французького республіканського календаря, встановленого Конвентом у 1793 р.

НІВРО́КУ, *присл., розм.* 1. Нічого собі, непогано, так як треба. // Більше ніж треба. // *у знач. прикм.* Непоганий, такий як треба. 2. *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження побажання не принести горя, не наврочити кому-небудь своїми словами. ** **Нівро́ку йому́ (їй, вам, тобі́ і т. ін.)** – уживається для вираження побажання не принести горя, не наврочити кому-небудь своїми словами.

НІ́ВХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **нівх,** -а, *ч.*; **нівхка,** -и, *ж.*). Народність, що живе по нижній течії Амуру та в північній і середній частинах о. Сахаліну.

НІ́ВХСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ні́вхи.**

НІ́ГДЕ *див.* **ніде.**

НІГДЕ́ *див.* **ніде́.**

НІ́ГДИ, *присл., заст.* Ніколи.

НІГЕРІ́ЄЦЬ *див.* **нігері́йці.**

НІГЕРІ́ЙКА *див.* **нігері́йці.**

НІГЕРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **нігерійці** та Нігерія.

НІГЕРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **нігері́єць,** -йця, *ч.*; **нігері́йка,** -и, *ж.*). Населення Нігерії; представники цього населення.

НІ́ГЕРЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ні́герець,** -рця, *ч.*; **ні́герка,** -и, *ж.*). Населення Нігера; представники цього населення.

НІГИ́Ч, *присл., діал.* Зовсім, нічого, ніскільки.

НІГІЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Заперечення усталених суспільством норм, принципів, законів. ** **терапевти́чний нігілі́зм** – невіра в терапевтичну активність ліків, заперечення корисності лікувальних заходів. 2. Спосіб мислення нігіліста (у 2 знач.).

НІГІЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Людина, яка заперечує усталені суспільством норми, принципи, закони; прихильник нігілізму (у 1 знач.). 2. Представник російської різночинної інтелігенції 60-х рр. 19 ст., що негативно ставився до буржуазно-дворянських традицій, звичаїв.

НІГІЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нігілі́зм 1, нігілі́ст 1.** // Власт., характерний для нігіліста (у 1 знач.).

НІГІЛІСТИ́ЧНО. Присл. до **нігілісти́чний.**

НІГІЛІ́СТКА, -и. Жін. до **нігілі́ст 1.**

НІГІЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **нігілі́ст** і **нігілі́стка.**

НІГІЛІ́Т, -у, *ч.* У лікарському жаргоні – стан з великою кількістю скарг без будь-яких на те об'єктивних даних.

НІ́ГОТЬ, -гтя, *ч.* Рогове захисне покриття на кінцях пальців людини. ** **Ба́штовий ні́готь** – ніготь, який характеризується потовщеністю, опуклістю та відділенням нігтьового ложа у дистальній частині. **Під ні́готь** – повністю підкорити або й знищити.

НІГРОЗИ́Н, -у, *ч.* Синтетичний органічний барвник чорного кольору, що його використовують для фарбування шкіри та виготовлення лаку.

НІГРО́Л, -у, *ч.* Залишковий неочищений нафтопродукт, що містить велику кількість смолистих речовин; використовується для змащування автомобілів, тракторних і т. ін. двигунів.

НІГРОСПОРО́З, -у, *ч.* Хвороба кукурудзи та бавовнику, яка спричиняється паразитичними грибами.

НІГРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне руйнування чорної речовини головного мозку.

НІ́ГТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ні́готь.**

НІГТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до нігтя. ** **Нігтьове́ ло́же** – шар сполучної тканини, на якому розміщена нігтьова пластинка. **Нігтьови́й си́нус** – щілина між нігтьовим ложем та нігтьовим валиком.

НІГТЬОЇ́ДА, -и, *ж.* Запалення, нарив на пальці під нігтем.

НІДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **імпланта́ція.**

НІДЕ́, *заст.* **НІГДЕ́,** *присл.* 1. Ні в якому місці. 2. *діал.* Нікуди.

НІ́ДЕ, *заст.* **НІ́ГДЕ,** *присл., тільки з інфін.* Нема такого місця (де можна було б щось зробити, розташуватися і т. ін.).

НІДЕРЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **нідерла́ндці** та Нідерланди.

НІДЕРЛА́НДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **нідерла́ндець,** -дця, *ч.*; **нідерла́ндка** -и, *ж.*). Те саме, що **голла́ндці.**

НІЕ́ЛО, НІЄ́ЛО, *невідм., ч.* Рисунок, вирізаний на золоті або сріблі й заповнений черню (темним сплавом срібла, міді, сірки й бури).

НІЄ́ЛО *див.* **ніе́ло.**

НІЖ[1], ножа́, *ч.* 1. Знаряддя, інструмент для різання, що складається з леза та ручки. 2. Різальна частина різних інструментів, апаратів, машин і т. ін.

НІЖ[2], *спол. порівняльний.* 1. Уживається для приєднання до простого речення порівняльного звороту, що пояснює який-небудь член цього речення, виражений формою вищого ступеня порівняння прикметника або прислівника. 2. Уживається для приєднання порівняльних підрядних речень способу дії, часу.

НІ́ЖЕ, *заст.* 1. *спол. єднальний.* Уживається для поєднання однорідних членів у заперечному реченні. 2. *част.* Ні.

НІ́ЖЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ні́жка 1.**

НІ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ні́жка 1.**

НІ́ЖИНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ніжин.

НІ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., перех.* 1. Оберігаючи від труднощів, неприємностей і т. ін., прихильно, тепло ставитися до кого-небудь, виявляти любов і ласку. 2. Пестити, голубити кого-небудь.

НІ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок.* Відпочиваючи, відчувати повне задоволення, насолоду від бездіяля, спокою, тепла і т. ін., поринати в солодку знемогу.

НІ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **нога́.** 2. Стебло рослини, нижня частина гриба. ** **Чо́рна ні́жка** – хвороба рослин, за якої чорніє та загниває коренева шийка і корені рослин. **Ко́зяча (кози́на) ні́жка** – велика цигарка-самокрутка, загнута грубішим кінцем догори.

НІЖНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ні́жний.**

НІ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє любов і ласку в стосунках з ким-небудь. // Який виражає любов і ласку; сповнений любов'ю, ласкою. 2. Приємний на дотик, м'який. 3. Дуже гарний, досконалої форми, витончений. 4. Приємний для зору, слуху, нюху і т. ін. 5. Дуже тендітний, невитривалий, неміцний. // Який потребує бережливого ставлення.

НІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **ні́жний 1 – 4.** 2. Ніжне, тепле почуття, ласкавість, сердечність у ставленні до кого-небудь. 3. Вчинки, слова, які виражають ніжні, теплі почуття до кого-, чого-небудь.

НІ́ЖНО. Присл. до **ні́жний.**

НІЖНОКО́РИЙ, -а, -е. У якого ніжна кора.

НІЖНОЛИ́ЦИЙ, -цього, *ч.* Той, у кого ніжне лице, обличчя.

НІЖНОШКІ́РИЙ, -а, -е. У якого ніжна шкіра.

НІЗА́ЩО, *присл.* Ні в якому разі.

НІ́ЗВІДКИ, *присл.* Немає такого місця (де можна було б щось узяти, дістати і т. ін.).

НІЗВІ́ДКИ, *присл.* Ні з якого місця, ні з якого боку.

НІЗВІДКІ́ЛЬ, *присл., розм.* Те саме, що **ні́звідки.**

НІЗВІДКІЛЬ, *присл., розм.* Те саме, що **нізві́дки.**

НІ́ЗВІДКІЛЯ, *присл.* Те саме, що **ні́звідки.**

НІЗВІДКІЛЯ́, *присл.* Те саме, що **нізві́дки.**

НІЗДРИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **ніздря́.**

НІ́ЗДРІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ніздря,** -і, *ж.*). Два зовнішні отвори в носі людини чи тварини.

НІЗДРЮВА́ТИЙ, -а, -е. З отворами, дірками; пористий. ** **Ніздрюва́тий бето́н** – бетон з рівномірно розподіленими порами у вигляді чарунок розміром 1 – 2 мм.

НІЗДРЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ніздрюва́тий.**

НІ́ЗДРЯ *див.* **ніздрі.**

НІЗДРЯНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ні́здря.**

НІЗДРЯ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ніздрюва́тий.**

НІЗОРА́Л, -у, *ч., фарм.* Протигрибковий препарат широкого спектра дії.

НІЗЧИ́МНИЙ, -а, -е, *розм.* Зварений без приправи, пісний.

НІ́КА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – богиня перемоги у боях та змаганнях.

НІКАРАГУА́НЕЦЬ *див.* **нікарагуа́нці.**

НІКАРАГУА́НКА *див.* **нікарагуа́нці.**

НІКАРАГУА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **нікарагуа́нці** та Нікарагуа.

НІКАРАГУА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **нікарагуа́нець,** -нця, *ч.*; **нікарагуа́нка** -и, *ж.*). Населення Нікарагуа; представники цього населення.

НІКЕ́, *невідм., ж.* Те саме, що **Ніка.**

НІ́КЕЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нікель.** // Який містить нікель. // Зробл. з нікелю або покритий ним.

НІКЕЛЕВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить нікель.

НІКЕЛІ́Н, -у, *ч.* 1. Червоний нікелевий колчедан – мінерал класу сульфідів. 2. Сплав міді та нікелю з незначною домішкою марганцю, заліза й цинку.

НІКЕЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Зробл. з нікеліну. *Нікеліновий дріт.*

НІ́КЕЛЬ, -ю, *ч.* Ni. Хімічний елемент, що належить до родини сидероїдів. Проста речовина нікелю – сріблястий метал. Конструктивний матеріал хімічних і ядерних реакторів, акумуляторів тощо. // Шар цього металу на поверхні металевих виробів.

НІКЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нікелюва́ти.** 2. *у знач. прикм.* Покритий шаром нікелю.

НІКЕЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для нікелювання.

НІКЕЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що нікелює що-небудь.

НІКЕЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **нікелюва́льник.**

НІКЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нікелюва́ти.**

НІКЕЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок., перех.* Покривати металеву поверхню тонким шаром нікелю.

НІКЕЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **нікелюва́ти.**

НІКИ́М. Немає ким.

НІКИ́М. Жодною людиною.

НІКОБА́РЦІ, -ів, *мн.* Група племен, корінне і основне населення Нікобарських островів (Індія).

НІКОВЕРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із спазмолітичною та судинорозширювальною дією, що його застосовують при гіпертонії, стенокардії, мігрені та ін.

НІКОГІ́СІНЬКО, *займ. запереч., розм.* Зовсім, абсолютно нікого.

НІКО́ГО, нікому, ніким (*з прийм.* ні з ким), *займ. запереч., з інфін.* Уживається для позначення відсутності виконавця дії в безособовому реченні.

НІКОДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при холециститах, гастроентеритах та ін.

НІКО́ЛИ, *присл.* У жодний час, ні в якому разі. ** **Ніко́ли в сві́ті** – уживається як заприсягання, що що-небудь не здійсниться, не відбудеться.

НІ́КОЛИ, *присудк. сл.* Немає часу для чого-небудь. // *у знач. ім., розм.* Брак вільного часу.

НІ́КОЛИТИСЯ, -иться, *безос., розм.* Не мати вільного часу.

НІКО́ЛЬ, -я, *ч.* Призма з ісландського шпату, прозора для світла; застосовують для поляризації світлових хвиль.

НІ́КОЛЬСТВО, -а, *с., розм.* Брак вільного часу.

НІ́КОМУ. Немає кому.

НІКО́МУ. Жодній людині.

НІ́КОПОЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нікополь.

НІКОТИ́Н, -у, *ч.* Отруйна наркотична речовина, що міститься в тютюні.

НІКОТИНАМІ́Д, -у, *ч.* Вітамін групи В; міститься в молоці, картоплі, хлібі, м'ясі, рибі тощо.

НІКОТИНАМІДАДЕНІНДИНУКЛЕОТИ́Д, -у, *ч., хім.* Кофермент багатьох оксидоредуктаз, що виконує функцію переносника електронів і протонів.

НІКОТИНАМІДАДЕНІНДИНУКЛЕОТИДФОСФА́Т, -у, *ч., хім.* Кофермент багатьох оксидоредуктаз.

НІКОТИНІ́ЗМ, -у, *ч.* Хронічне отруєння нікотином; проявляється гіперсалівацією, запамороченням, головним болем та ін.

НІКОТИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **нікоти́новий.**

НІКОТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нікоти́н.** // Який містить нікотин. ** **Нікоти́нова кислота́** – водорозчинний вітамін, що міститься в м'ясних і рибних продуктах.

НІКОТО́РИЙ, -а, -е, *займ. запереч., розм., рідко.* Те саме, що **жо́ден.**

НІКОТРИ́Й, -а́, -е́, *займ. запереч., розм.* Те саме, що **жо́ден.**

НІКОШПА́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із судинорозширювальною дією, що його застосовують при спазмах судин головного мозку та периферичних судин.

НІКС, *невідм., ж.* У грецькій міфології – богиня ночі.

НІКТАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Нічні болі; болі, що виникають тільки вночі під час сну.

НІКТАЛОПІ́Я, -ї, *ж.* Патологічно слабкий зір за умов низької освітленості.

НІКТИНАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ніктинастії.

НІКТИНА́СТІЯ, -ї, *ж.* Рухи листя, пелюстків та інших органів рослин, пов'язані з настанням ночі (наприклад закривання квіток).

НІКТОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Схильність до темряви або ночі.

НІКТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх людини перед темрявою; симптом психічного розладу.

НІКТУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення сечі перев. вночі.

НІ́КУДИ, *присл.* Нема такого місця (куди можна було б піти, дітися, помістити кого-, що-небудь і т. ін.). ** **Аж ні́куди** – зовсім не хочеться чого-небудь.

НІКУ́ДИ, *присл.* Ні в яке місце, ні в якому напрямку. ** **Ніку́ди не годи́ться** – хто-, що-небудь дуже поганий (погане), непридатний (непридатне) для чогось.

НІКУДИ́ШНІЙ, -я, -є, *розм.* Який не відповідає певним вимогам, дуже поганий, непридатний за певних обставин.

НІКЧЕ́МА, -и, *ч. і ж., зневажл.* Ні на що не здатна людина.

НІКЧЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. Ні на що не здатний. // Який

не викликає до себе поваги; жалюгідний. // Який не відповідає певним вимогам; поганий. 2. Незначний, несуттєвий. // Позбавлений цінності, значення. 3. Дуже малий, незначний щодо розміру, кількості і т. ін. 4. Безсилий, немічний, кволий.

НІКЧЕ́МНИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **нікче́ма**.

НІКЧЕ́МНИЦЯ, -і, *зневажл.* 1. Жін. до **нікче́мник**. 2. *перен.* Те, що не заслуговує на увагу, ні для чого не придатне.

НІКЧЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, Абстр. ім. до **нікче́мний**.

НІКЧЕ́МНІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати, робитися нікчемним (у 1 знач.), занепадати, вироджуватися (про живі істоти).

НІКЧЕ́МСТВО, -а, *с.* Те саме, що **нікче́мність**.

НІЛО́ТИ, -ів, *мн.* Група споріднених народів у Судані, Кенії, Уганді, Танзанії, Заїрі, Єгипті та Ефіопії.

НІЛО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до нілотів.

НІЛЬГА́У, *невідм.*, *ч.* Парнокопитий ссавець з групи антилоп.

НІЛЬСБО́РІЙ, -я, *ч.* Ns. Штучний радіоактивний зауановий хімічний елемент.

НІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ніл.

НІМ, *спол. часу*, *зах.* Поки.

НІ́МАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Німан.

НІМБ, -а, *ч.* 1. Сяйво, намальоване у формі круга навколо голови або над головою (на іконах, картинах релігійного змісту та ін.), як символ святості. // Круг, який світиться навколо чого-небудь. 2. *перен.* Атмосфера слави, пошани, успіхів і т. ін., що оточує кого-небудь.

НІ́МЕЦЬ *див.* **ні́мці**.

НІМЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ні́мці** та Німеччина. ** **німе́цькі ляга́ві**, *мисл.* – породи німецьких лягавих собак: короткошерстий (курцхаар) і жорсткошерстий (дратхаар).

НІМИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не говорить, позбавлений здатності говорити. // *у знач. ім.* **німи́й**, -мо́го, *ч.*; **німа́**, -мо́ї, *ж.* Людина, позбавлена здатності говорити. // Який виражається без участі мови. ** **Німа́ а́збука** – умовні знаки пальцями, за допомогою яких розмовляють німі. **Німа́ ка́рта** – навчальна географічна карта без позначення назв. **Німа́ клавіату́ра** – фортепіанна клавіатура без звукотвірного механізму для тренування пальців піаніста. **Німа́ сце́на** – сцена театральної вистави чи кіно, під час якої дійові особи нічого не говорять. **Німи́й сві́док** – неживий предмет, що дає можливість відтворити, уявити події минулих часів. **Німи́й фільм**; **німе́ кіно́** – неозвучений фільм. 2. *перен.* Мовчазний, тихий; безмовний. // Сповнений тиші, спокою. 3. Який нічого не виражає, не передає.

НІМИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* Тварина.

НІМИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дурман.

НІМІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Втрачати здатність говорити. 2. *перен.* Втрачати чутливість, заклякати. 3. *перен.* Сповнюватися тишею. // Ставати нерухомим (про море).

НІ́МКА *див.* **ні́мці**.

НІМКЕ́НЯ *див.* **ні́мці**.

НІ́МКИ, -мок, *мн.* Родина перетинчастокрилих комах.

НІ́МО. Присл. до **німи́й** 2.

НІМО́НІК, -у, *ч.* Жаростійкий сплав на основі нікелю, що містить, в залежності від призначення, хром, алюміній, титан та ін. елементи.

НІМОТА́, -и́, *ж.* Стан за знач. **німи́й**.

НІМО́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **німи́й** 2.

НІМО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **німо́тний**.

НІМО́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Те саме, що **німува́ти**.

НІМТУ́Р, -а́, **НІМТУРА́**, -и́, *ж.*, *лайл.* Про німу людину або таку, що ще не навчилася говорити.

НІМТУРА́ *див.* **німту́р**.

НІМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Стан за знач. **німува́ти**.

НІМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Мовчати.

НІМУВА́ТИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Який запинається. 2. Мовчазний.

НІ́МФА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – божество у вигляді жінки, яке уособлювала явища і сили природи. // *перен.* Про вродливу жінку. 2. *зоол.* Одна зі стадій післязародкового розвитку личинки деяких комах.

НІМФАЛІ́ДИ, -ів, **НІМФАЛІ́ДОВІ**, -их, *мн.* Родина денних метеликів.

НІМФАЛІ́ДОВІ *див.* **німфалі́ди**.

НІМФЕ́Й, -я, *ч.* В античній архітектурі – святилище, присвячене німфам.

НІМФЕ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Про сексуально привабливу дівчину-підлітка, яка це усвідомлює.

НІМФЕ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **латаття**.

НІМФОМА́НІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Хворобливо підвищена статева збудливість у жінок. 2. Перебільшений сексуальний потяг до жінок.

НІМФОМА́НКА, -и, *ж.*, *мед.* Жінка, яка страждає на німфоманію.

НІ́МЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ні́мець**, -мця, *ч.*; **німке́ня**, -і та **ні́мка**, -и, *ж.*). Основне населення Німеччини; люди, які належать до німецької національності.

НІМЧА́, -а́ти, *с.* Німецька дитина.

НІМЧА́Й, -я́, *ч.*, *заст.* Німець.

НІМЧА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ні́мець**.

НІ́МЧИК, -а, *ч.*, *жарт.* Те саме, що **ні́мець**.

НІНА́ЩО, *присл.* Вніве́ць. *Зійти на нінащо.*

НІНГІДРИ́НОВИЙ, -а, -е: ** **нінгідри́новий ме́тод**: в криміналістиці – спосіб виявлення дактилоскопічних слідів, залишених на папері.

НІ́НДЗЯ, -і, *ч.* Японський розвідник і диверсант.

НІО́БА, -и, **НІОБЕ́Я**, -ї, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – дочка фригійського царя; уособлення горя, суму, страждання. 2. *перен.* Мати-страдниця.

НІОБА́ТИ, -у, *ч.* Сіль ніобієвих кислот.

НІОБА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ніоба́т**.

НІОБЕ́Я *див.* **ніо́ба**.

НІО́БІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ніо́бій**. // Зробл. з ніобію.

НІО́БІЙ, -ю, *ч.* Nі. Хімічний елемент, проста речовина якого – важкотопкий блискучий сріблястий пасивний метал, який вводять у стальні електроди для зварювання нержавіючої сталі, використовують у хірургії і т. ін.

НІОБІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів і гідроксидів; колумбіт.

НІ́ПЕЛЬ, -я, *ч.*, *спец.* 1. Металева трубка з нарізкою на кінцях для герметичного з'єднання трубопроводів, шлангів і т. ін. 2. Затискач, яким ізолюють провідник в електричних лампах. 3. Грибоподібна металева деталь, якою кріплять спиці в ободі велосипедного колеса.

НІ́ПЕЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* З ніпелем.

НІПЛО́Н, -у, *ч.* Поліамідне волокно.

НІПОЧІ́М *див.* **ніпочо́му**.

НІПОЧО́МУ, **НІПОЧІ́М**, *присл.*, *розм.* 1. За дуже низьку ціну, дешево. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. присудк. сл.* Дуже легко, без будь-яких труднощів. // Не становить загрози, нічого не значить.

НІРВА́НА, -и, *ж.* За уявленнями буддистів – блаженний стан спокою людської душі та повної внутрішньої гармонії, що досягається шляхом повної відмови від усіх життєвих турбот, чуттєвих бажань. // Місце, де перебувають душі в такому стані. // *перен.* Стан спокою, блаженства. ** **Пори́нути у нірва́ну** – віддатися стану повного спокою, блаженства.

НІ́РКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **нора́**.

НІС, носа, *ч.* 1. Орган нюху у вигляді виступу над ротом із дихальними шляхами на обличчі людини, морді тварини. *Витикати носа. Водити за ніс. Дерти носа.* ** **Лиша́ти з но́сом** – обдурювати кого-небудь. **Сідлоподі́бний ніс** – деформація носа, яка характеризується наявністю западини у середній частині спинки. **Со́вати [свого́] но́са** *куди* – втручатися в що-небудь. **Уте́рти но́са** *кому*: а) показати свою перевагу над кимось, перевершити в чому-небудь когось; б) довести кому-небудь, що він помиляється в своїх діях, вчинках. 2. Дзьоб птаха. 3. Передня частина човна, судна, літака і т. ін. 4. Передня частина взуття.

НІСЕНІ́ТНИЙ, -а, -е. Позбавлений розумного змісту; безглуздий.

НІСЕНІ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Щось безглузде, нерозумне, без усякого змісту; дурниця. // *у знач. присудк. сл.* Безглуздо, нерозумно. *Плести нісенітницю.*

НІСЕНІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нісені́тний**.

НІСКІ́ЛЕЧКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **ніскі́льки** 2.

НІСКІ́ЛЬКИ. 1. *займ. запереч.* Уживається для вираження повного заперечення якої-небудь кількості. 2. *присл.* Ні в якій мірі; нітрохи, зовсім.

НІСТА́ГМ, -у, *ч.*, *мед.* Мимовільні швидкі рухи очних яблук у людини й тварин. ** **Асоційо́ваний ніста́гм** – ністагм, при якому рухи обох очей спрямовані в один бік. **Бінокуля́рний ніста́гм** – ністагм, при якому рухаються обидва очних яблука. **Гальвані́чний ніста́гм** – ністагм, спричинений слабким електричним розрядом, переданим через слуховий лабіринт. **Дисоційо́ваний ніста́гм** – ністагм, при якому рухи правого і лівого очних яблук спрямовані у різні боки. **Капори́чний ніста́гм** – ністагм, спричинений введенням холодної або теплої води у канал зовнішнього вуха. **Опти́чний ніста́гм** – зумовлений захворюванням або аномалією розвитку зорового аналізатора. **Оптокіне́тичний ніста́гм** – ністагм, спричинений спостереженням очима за рухомою ціллю. **Рота́торний ніста́гм** – ністагм, спричинений швидким обертанням тіла.

НІСТАГМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють ністамографію.

НІСТАГМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження ністагму, яке ґрунтується на графічній реєстрації рухів ока.

НІСТАГМОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження ністагму, яке ґрунтується на спостереженні за рухами очних яблук за допомогою оптичних приладів.

НІСТАТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат; антибіотик, що його застосовують за кандидамікозу.

НІСТАТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ністати́н**.

НІТ[1], *присудк. сл.*, *заст.* 1. Нема. 2. *у знач. част.* Ні.

НІТ[2], -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця яскравості.

НІТАЗО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при трихомонадних ураженнях сечостатевої сфери жінок і чоловіків, а також лямбліозі.

НІТЕ́ЛА, -и, *ж.* Рід зелених водоростей.

НІТЕЛЕ́НЬ, *присудк. сл.*, *розм.* Мовчати, ні на що не реагувати.

НІТИНО́Л, -у, *ч.* Сплав нікелю з титаном, що має високу корозійну та ерозійну стійкість.

НІ́ТИТИСЯ, нічуся, нітишся, *недок.* 1. Те саме, що **ні́яковіти**. 2. Те саме, що **непокі́їтися**. 3. Те саме, що **гніти́тися**.

НІТО́Н, -у, *ч.*, *хім.* Те саме, що **радо́н**.

НІТРАГІ́Н, -у, *ч.* Бактеріальне добриво, виготовлене з культури бульбочкових бактерій.

НІТРАГІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Обробка насіння бобових культур нітрагіном перед сівбою.

НІТРАЗЕПА́М, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при розладах сну різної етіології, неврозах різного генезу, алкоголізмі та ін.

НІТРАЛО́Й, -ю, *ч.* Конструкційна сталь, що містить нітридоутворюючі елементи та призначена для виготовлення деталей, що піддаються азотуванню.

НІТРАМІ́НИ, -ів, *мн.* Похідні амінів, у яких атоми водню аміногрупи заміщені нітрогрупою; використовуються як вибухові речовини.

НІТРА́Т, -у, *ч.*, *хім.* Сіль або ефір нітратної кислоти.

НІТРА́ТНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **нітра́т**.

НІТРАФЕ́Н, -у, *ч.* Отрутохімікат комплексної дії; застосовують для боротьби з бур'янами, шкідливими комахами, грибами.

НІТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до нітрації.

НІТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Те саме, що **нітрува́ння**.

НІТРИ́Д, -у, *ч.*, *хім.* Сполука Нітрогену з металом чи неметалом, що відзначається стійкістю за високої температури.

НІТРИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нітри́д**.

НІТРИ́ЛИ, -ів, *мн.*, *хім.* Ціанові сполуки, які при омиленні утворюють карбонові кислоти.

НІТРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нітри́л**.

НІТРИ́ТИ, -ів, *мн.*, *хім.* Солі і ефіри азотистої (нітритної) кислоти.

НІТРИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до нітритів.

НІТРИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до нітрифікації.

НІТРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Біохімічний процес окиснення амоніаку та амонійних солей до нітратів.

НІТРИФІКУ́ЮЧИЙ, -а, -е: ** **нітрифіку́ючі бакте́рії** – бактерії, що окислюють аміак та амонійні солі до нітратів.

НІТРІ́ШКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **ніскі́льки** 2.

НІТРОАМОФО́СКА, -и, *ж.* Висококонцентроване мінеральне добриво, що містить Нітроген, Фосфор і Калій.

НІТРОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Мікроорганізми, які живуть у присутності вільного кисню та окиснюють нітрити до нітратів.

НІТРОБЕНЗЕ́Н, **НІТРОБЕНЗО́Л**, -у, *ч.*, *хім.* Оліїста отруйна малорозчинна у воді жовтувата рідина із запахом гіркого мигдалю. Використовують у парфумерії, миловарінні, виробництві барвників і т. ін.

НІТРОБЕНЗЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нітробензе́н**.

НІТРОБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Найпростіша ароматична нітросполука, що використовується для отримання аніліну, бензидину тощо.

НІТРОГЕ́Н, **НІТРОГЕ́НІУМ**, -у, *ч.* N. Хімічний елемент, простою речовиною якого є азот.

НІТРОГЕ́НІУМ *див.* **нітроге́н**.

НІТРОГЛІКО́ЛЬ, -ю, *ч.* Високобризантна вибухова речовина, складний ефір.

НІТРОГЛІЦЕРИ́Н, -у, *ч.* 1. *хім.* Оліїста, отруйна нерозчинна у воді безбарвна рідина, яку використовують для виробництва вибухових речовин і в медицині. 2. *фарм.* Лікарський препарат, що його застосовують при нападах стенокардії.

НІТРОГЛІЦЕРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нітрогліцери́н**.

НІТРОЕМА́ЛІ, -ей, *мн.* Фарби на основі нітролаків; застосовуються для фарбування металу, дерева та ін.

НІТРОЗОСПОЛУ́КИ, -лу́к, *мн.* Органічні сполуки, що містять нітрозогрупу, безпосередньо зв'язану з атомом вуглецю.

НІТРОКЛІТКОВИ́НА, -и, *ж.*, *хім.*, *заст.* Нітроцелюлоза.

НІТРОКСОЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із широким спектром антибактеріальної дії.

НІТРОЛА́К, -у, *ч.* Колоїдний розчин нітроцелюлози в органічних розчинниках.

НІТРОЛА́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нітрола́к**.

НІТРОЛЕ́УМ, -а, *ч.* Різновид лінолеуму, що його застосовують для оббивки столів і стін.

НІТРОМЕТА́Н, -у, *ч.* Найпростіша нітросполука аліфатичного ряду, безбарвна рідина зі своєрідним запахом.

НІТРОМЕТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нітомета́н**.

НІТРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким визначають вміст азоту в його сполуках з киснем.

НІТРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення вмісту азоту в його сполуках з киснем (оксидах).

НІТРО́Н, -у, *ч.* Міцне термотривке подібне до шерсті синтетичне волокно, що застосовується для виготовлення різних технічних виробів і тканин.

НІТРО́ННИЙ, -а, -е. Який служить для виготовлення нітрону або виробів з нього; виготовлений з нітрону.

НІТРО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нітро́н**. // Вигот. з нітрону.

НІТРОПРУСИ́ДНИЙ, -а, -е: ** **нітропруси́дна реа́кція** – хімічна реакція, яка застосовується для виявлення кетонових тіл у сечі і сироватці крові.

НІТРОСОРБІ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для попередження нападів стенокардії.

НІТРОСПОЛУ́КИ, -лу́к, *мн.* Органічні речовини, в молекулах яких є нітрогрупа; широко застосовуються у виробництві сірчистих барвників тощо.

НІТРОТОЛУО́ЛИ, -ів, *мн.* Органічні сполуки, продукти заміщення атомів водню в ядрі толуолу нітрогрупами; застосовують для синтезу барвників і проміжних продуктів.

НІТРОФА́РБИ, -фа́рб, *мн.* Те саме, що **нітроема́лі**.

НІТРОФЕНО́ЛИ, -ів, *мн.* Органічні сполуки, продукти заміщення атомів водню в ядрі фенолу нітрогрупами; застосовують для одержання барвників.

НІТРОФЕНО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нітрофено́л**.

НІТРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **нітрофі́льні рослини** – рослини, які добре розвиваються лише на ґрунтах, багатих на засвоювані сполуки азоту.

НІТРОФО́С, **НІТРОФОСФА́Т**, -у, *ч.* Складне азотно-фосфорне мінеральне добриво.

НІТРОФО́СКА, -и, *ж.* Складне мінеральне добриво.

НІТРОФОСФА́Т *див.* **нітрофо́с**.

НІТРОФУНГІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при грибкових захворюваннях шкіри.

НІТРОФУРА́НИ, -ів, *мн.* Хімічні сполуки, що мають широкий антимікробний спектр і активні щодо грампозитивних і грамнегативних бактерій, три-

хомонад та ін.
НІТРО́ХИ, *присл.* Те саме, що **ніскі́льки** 2.
НІТРОЦЕЛЮЛО́ЗА, -и, *ж., хім.* Суміш нітратних естерів целюлози.
НІТРОЦЕЛЮЛО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нітроцелюло́за**.
НІТРОЦЕМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ціанува́ння**.
НІТРО́ШКИ, *присл., розм.* Те саме, що **ніскі́льки** 2.
НІТРУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Хімічна реакція заміщення атомів Гідрогену нітрогрупою в органічній сполуці.
НІТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати нітрування.
НІФАБЛЕПСІ́Я, -ї, *ж.* Сліпота, яка спричинюється сонячними променями, відбитими від снігу.
НІХРО́М, -у, *ч., спец.* Сплав нікелю, заліза і хрому, що відзначається великим електричним опором та високою жаростійкістю. Його використовують для виготовлення електронагрівних приладів та електропечей.
НІХРО́МОВИЙ, -а, -е, *спец.* Зробл. з ніхрому.
НІХТО́, ніко́го, ніко́му (з *прийм.* ні з ким, ні до кого, ні про кого), *займ. заперечн.* Уживається для вираження повної відсутності предмета як суб'єкта або об'єкта дії.
НІЦШЕА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Послідовник філософії Ніцше, ніцшеанства.
НІЦШЕА́НКА, -и. Жін. до **ніцшеа́нець**.
НІЦШЕА́НСТВО, -а, *с.* Вчення німецького філософа-ідеаліста Ф. Ніцше та його послідовників, що проповідує крайній індивідуалізм, культ "надлюдини".
НІЦШЕА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ніцшеанства.
НІЧ, но́чі, *ж.* Частина доби від заходу до сходу сонця, з вечора до ранку. *Глупа ніч. Горобина ніч.* ** **Вальпу́ргієва ніч** – розгульна вечірка. (Від назви поганського свята давніх германців із відьомським шабашем, що припадало на день католицької святої Вальпургії). **Варфоломі́ївська ніч** – організовані масові вбивства людей. (Назва – від різанини гугенотів, що її влаштували католики в Парижі в ніч проти 24 серпня 1572 р. – день святого Варфоломія). **До́брої но́чі** – традиційне взаємне дружнє вітання перед настанням ночі або побажання перед сном. **Ні дня, ні но́чі** *кому* – хто-небудь дуже переобтяжений роботою. **Поля́рна ніч** – частина року, протягом якої за полярним колом не сходить сонце. **Про́ти но́чі** – пізно ввечері, перед настанням ночі.
НІЧВИ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Непривабливий, потворний.
НІЧЕ́В'Я, -я, *с., рідко.* 1. Те саме, що **нікче́мність**. 2. Бездіяльність.
НІ́ЧЕНЬКА, -и, *ж., нар.-поет.* Пестл. до **ніч**.
НІЧИ́Й, -и́я, -и́є, *займ.* 1. *заперечн.* Який нікому не належить. 2. *неознач., перев. у заперечн. реченнях.* Хоч би чий, будь-який. 3. *спорт.* Ніким не виграний. // *у знач. ім.* **нічия́**, -є́ї, *ж.* Результат гри, за якого ніхто не виграв.
НІЧИ́ЙНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **нічи́й** 1, 3.
НІ́ЧИМ. Немає чим.
НІЧИЧИ́РК, *присудк. сл.* 1. Мовчати, не подавати ніяких звуків. 2. Дуже тихо, мовчки.
НІ́ЧКА, -и, *ж., нар.-поет.* Пестл. до **ніч**.
НІЧЛІ́Г, -у, *ч.* 1. Зупинка де-небудь на ніч, щоб поспати, відпочити. // Пасіння робочої худоби вночі. 2. Місце для сну і відпочинку вночі. // Приміщення, в якому ночують.
НІЧЛІГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Залишатися де-небудь на нічліг.
НІЧЛІЖА́НИН, -а, *ч.* Той, хто залишився десь на нічліг (перев. у полі, на пасовищі і т. ін.).
НІЧЛІЖА́НКА, -и. Жін. до **нічліжа́нин**.
НІЧЛІ́ЖКА, -и, *ж., розм.* Приміщення для нічлігу.
НІЧЛІ́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до **нічлі́гу**.
НІЧЛІ́ЖНИК, -а, *ч.* Те саме, що **нічліжа́нин**.
НІЧЛІ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **нічлі́жник**.
НІЧНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ніч**. // Охоплений темрявою ночі. // Який відбувається вночі. // Який цвіте вночі (про рослини). // Який діє, працює в нічні години. ** **Нічна́ красу́ня** – багаторічна трав'яниста рослина родини ночецвітних. **Нічни́й міокло́нус** – стан, який характеризується різкими сіпаннями м'язів, що відбувається під час сну. **Нічні́ мете́лики**, *жарт.* – повії. // Який літає та живиться вночі (про птахів, комах і т. ін.).
НІЧНИ́К, -а́, *ч.* 1. Лампа або інше джерело світла, що засвічується на ніч. 2. *розм.* Той, хто діє вночі. 3. Тварина, яка веде нічний спосіб життя (рись, дикий кіт тощо).
НІЧНИ́ЦІ, -ни́ць, *мн.* Відсутність сну; безсоння. // Безсонні ночі.
НІЧНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Назва родини нічних метеликів з темним забарвленням, гусениці яких є шкідниками сільськогосподарських культур. *Нічниця пшенична. Нічниця озима.*
НІЧНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **нічни́к** 1.
НІЧО́, *займ. заперечн., діал.* Нічого.
НІЧОГЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Цілком пристойний, непоганий, досить добрий. // Красивий, симпатичний, привабливий (про людину). // Великий, значних розмірів.
НІЧОГЕ́НЬКО, *розм.* Присл. до **нічоге́нький**.
НІЧО́ГИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Поганенький. 2. Терпимий, пристойний.
НІЧОГІ́СІНЬКО, *займ. заперечн., розм.* Зовсім, абсолютно нічого.
НІЧО́ГО. 1. *займ. заперечн., див.* **ніщо́**. 2. *займ. заперечн., розм.* Те саме, що **ніскі́льки** 1. 3. *у знач. присудк. сл., розм.* Непоганий, такий, як треба. 4. *у знач. присл., перев. зі сл.* собі, *розм.* Непогано.
НІЧО́ГО[1], *у знач. присудк. сл., з інфін.* Не доводиться, не випадає. // Не варто; не треба; нема чого. ** **Нічо́го й каза́ти** – без сумніву, дійсно, безперечно, насправді.
НІ́ЧОГО[2], *займ. заперечн., з інфін.* Уживається для позначення заперечного об'єкта дії або його відсутності.
НІЧОГОНЕРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Лінощі, байдикування.
НІ́ЧЧЮ, *присл., рідко.* У нічний час, уночі.
НІ́ША, -і, *ж.* 1. Западина або виступ у стіні. // *чого, з означенням.* Заглиблення, зроблене для чого-небудь. // Заглиблення, западина в чому-небудь (на схилі берега, гори, в окопі, траншеї і т. ін.). ** **Екологі́чна ні́ша** – умови навколишнього середовища, до яких пристосувалися тварини даного виду, які придатні для них. **Економі́чна ні́ша** – не зайнята або недосить освоєна, вільна ділянка ринку товарів та послуг. 2. Симптом ураження стінки органів шлунково-кишкового тракту. // У рентгенології – рентгенівська тінь у місці виразкування внутрішньої поверхні стінки порожнистого органа.
НІЩО́, нічо́го, нічо́му, нічи́м (з *прийм.* ні від чого, ні з чим, ні по чому і т. ін.), *займ. заперечн.* 1. Уживається для позначення повної відсутності предмета як суб'єкта або об'єкта дії. *Нічого не вдієш. Нічого подібного.* 2. *у знач. ім.* Те, що позбавлене будь-якого значення, не має ніякої ціни, ваги і т. ін.
НІЯ́К, *присл.* 1. Зовсім, абсолютно. 2. Уживається у значенні заперечної відповіді на запитання.
НІЯ́К, *присудк. сл.* Нема можливості, неможливо.
НІЯ́КИЙ, -а, -е, *займ. заперечн.* 1. Уживається в заперечних реченнях для вираження повного заперечення. // Будь-який, хоч би який. 2. *у сполуч. з част.* ні *та ім.* Уживається для заперечення якості, властивості, ознаки і т. ін. предмета. 3. *у знач. прикм., розм.* Поганий, нічого не вартий.
НІЯКІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *займ. заперечн.* Зовсім, абсолютно ніякий (у 1 знач.).
НІЯ́КО, *присл., у знач. присудк. сл.* Те саме, що **ні́яково**.
НІ́ЯКОВИЙ, -а, -е. 1. Незграбний, неповороткий через сором'язливість. // Який виражає сором'язливість, незручне становище кого-небудь. 2. Незручний, обтяжливий.
НІЯКОВІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ні́яковий**.
НІ́ЯКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **ні́яковий**.
НІЯКОВІ́ТИ, ніякові́ю, ніякові́єш, *недок.* Робитися, ставати ніяковим; приходити в стан зніяковіння; конфузитися.
НІ́ЯКОВО. 1. Присл. до **ні́яковий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Незручно, не по собі.
НО[1], *част.* 1. *спонук.* Уживається в наказових реченнях, перев. при дієслівних формах наказ. способу для пом'якшення наказу, надання розмові відтінку невимушеності і т. ін. 2. *підсил.* Уживається при частках, дієсловах дійсного способу і т. ін. 3. *обмежувально-видільна, розм.* Те саме, що **ті́льки**.
НО[2], *спол. протиставний, розм., рідко.* Те саме, що **але́**[1].
НО[3], *виг.* 1. Уживається як окрик, яким поганяють коней та інших тварин. 2. Уживається для вираження застереження від чого-небудь.
НО[4], *невідм., ч.* Вид аристократичного японського театру, що виник за феодальних часів і розквітнув у 14 ст.
НО́БЕЛІВСЬКИЙ, -а, -е: ** **но́белівські пре́мії** – міжнародні премії, що присуджуються щорічно (з 1901 р.) за рахунок процентів на капітал, заповіданий для цієї мети А. Нобелем.
НОБЕ́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нобе́лій**.
НОБЕ́ЛІЙ, -ю, *ч.* No. Штучний радіоактивний заурановий хімічний елемент, актиноїд.
НО́БІЛІ, -ів, *мн.* (*одн.* **но́біль**, -я, *ч.*). 1. Представники вищої служилої знаті в Стародавньому Римі. 2. Представники вищих станів у Венеціанській республіці. ** **Гва́рдія но́білів** - почесна гвардія Папи Римського з представників католицької аристократії.
НОБІЛІТА́ЦІЯ, -ї, *ж., іст.* Надання дворянського титулу, введення в дворянство. // Дворянський титул.
НОБІЛІТЕ́Т, -у, *ч.* У Стародавньому Римі – привілейована замкнута правляча верхівка рабовласницького класу, представники якої обіймали всі вищі державні посади.
НО́БІЛЬ *див.* **но́білі**.
НОВА́К, -а́, *ч.* Людина, яка недавно вступила куди-небудь, поселилась десь і т. ін. // Той, хто недавно почав займатись чим-небудь, не має навиків, досвіду.
НОВА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто вносить і здійснює нові, прогресивні ідеї, принципи в будь-якій галузі діяльності.
НОВА́ТОРКА, -и. Жін. до **нова́тор**.
НОВА́ТОРСТВО, -а, *с.* Усе нове, прогресивне, що запроваджується в якій-небудь галузі людської діяльності. // Діяльність новатора.
НОВА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **нова́тор** і **нова́торство**; для якого характерним є новаторство.
НОВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нова́ція**.
НОВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. В юриспруденції – припинення зобов'язання за згодою сторін через заміну його новим. 2. Нововведення.
НОВА́ЧКА, -и. Жін. до **новачо́к**.
НОВАЧО́К, -чка́, *ч.* Те саме, що **нова́к**.
НОВГОРО́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* Житель міста Новгород.
НО́ВГОРОДКА, -и, *ж.* Російська срібна монета, що випускалася в 15 – 16 ст. і була рівна $^{1}/_{100}$ рубля.
НОВГОРО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Новгород.
НОВЕ́ЛА, -и, *ж.* Невеликий розповідний художній твір про незвичайну життєву подію з несподіваним фіналом.
НОВЕЛЕ́ТА, -и, *ж.* Невелика музична п'єса ліро-епічного, іноді драматичного характеру.
НОВЕ́ЛИ, -е́л, *мн., юр.* Новий закон, за яким до чинного законодавства вносять зміни чи доповнення.
НОВЕЛІ́СТ, -а, *ч.* Письменник, що пише новели.
НОВЕЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Вид літератури, що охоплює новели; сукупність новел.
НОВЕЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нове́ла**. // Який має ознаки новели; схожий на новелу.
НОВЕЛІ́СТКА, -и. Жін. до **новелі́ст**.
НОВЕ́ЛКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **нове́ла**.
НОВЕМО́ЛЬ, -я, *ч., муз.* Ритмічна фігура, що складається з 9 долей; утворена поділом простого дво- або тридольного такту по 9 частин.
НОВЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* 1. Пестл. до **нови́й**. 2. *розм., у знач. ім.* **нове́нький**, -кого, *ч.*; **нове́нька**, -кої, *ж.* Людина, яка вперше з'явилася де-небудь.
НОВЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім, дуже новий.
НОВИЗНА́, -и́, *ж.* 1. Властивість і якість за знач. **нови́й**. 2. Усе нове, що недавно пізнали, усвідомили, відчули і т. ін., що було невідомим, непізнаним.
НОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який недавно виник, з'явився, не існував раніше; недавно зроблений, створений і т. ін. // Якого ще не одягали, не носили; який зберіг свій первісний вигляд. // Якого раніше не використовували, не застосовували; який не був у вжитку. 2. Який стосується найближчого часу; сучасний. // Який замінив собою старий. ** **З нови́м ро́ком** – поздоровлення, привітання у зв'язку з настанням наступного року. **Нови́й Заві́т (Запові́т)** – церковна книга, яка містить виклад християнської релігії. 3. Недавно відкритий, винайдений, виведений, створений і т. ін. // Який проявився недавно; незвіданий. // Досі невідомий, незнаний. // *у знач. ім.* **нове́**, -во́го, *с.* Те, що недавно з'явилося, раніше не було відоме. 4. Зовсім інший, не той, що був раніше. // Який настає безпосередньо за чим-небудь. 5. Якого раніше не бачили, з яким не були знайомі; невідомий, незнайомий. // Який уперше прибув, з'явився куди-небудь. // Який уперше приступає до якої-небудь роботи, не має достатнього досвіду; недосвідчений у чому-небудь. 6. Який приходить на зміну попередньому, замінює його (про людей). // Введений на зміну старому. 7. Наступний, черговий. 8. Який виріс у цьому році або виготовлений з останнього урожаю. 9. Уживається як складова частина географічних назв. *Нова Гвінея. Нова Зеландія. Нова Земля.*
НОВИ́К, -а́, *ч.* В Росії 16 – 17 ст. – молодий дворянин, який вперше поступає на службу.
НОВИНА́, -и́, *ж.* 1. Щойно або недавно одержане повідомлення, звістка і т. ін. про кого-, що-небудь. 2. Те саме, що **нови́нка** 2. 3. *рідко.* Те саме, що **новизна́** 1. 4. Урожай нинішнього року. 5. Земля ніколи не орана або вперше зорана; цілина.
НОВИ́НКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **новина́** 1. 2. Щось нове, недавно винайдене, впроваджене і т. ін.; нововведення. // Те, чого раніше не було, що недавно з'явилося, стало відомим.
НОВИ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Оновлений.
НОВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш, *недок., перех., розм.* Оновлювати.
НОВИ́ТИСЯ, -влю́ся, -ви́шся, *недок., розм.* Пас. до **нови́ти**.
НОВІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім, дуже новий.
НОВІ́ТНІЙ, -я, -є. 1. Який охоплює сучасний період, стос. до нього; сучасний, теперішній. 2. Новий, що відповідає сучасним вимогам; найновішого типу, конструкції і т. ін. // *рідко.* Новий, інший; не той, що був раніше. ** **Нові́тня істо́рія** – історія останнього періоду.
НОВІЦІЯ́Т, -у, *ч., зах., рел.* Послушництво.
НОВІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Оновлятися, ставати новішим.
НО́ВО. Присл. до **нови́й** 1, 2.
НОВОБРА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Людина, яку призивають або недавно призвали на військову службу. 2. *перен.* Про нового члена якого-небудь колективу, новачка.
НОВОБУ́Д, -у, *ч.* 1. Будівництво нових будівель, споруд, промислових об'єктів. 2. Нова, недавно споруджена будівля, споруда.
НОВОБУДІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **новобудо́ва** 2.
НОВОБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **новобудо́ва** 1.
НОВОБУДО́ВА, -и, *ж.* 1. Спорудження нових будинків, промислових підприємств, цілих поселень і т. ін. 2. Новий будинок, нове селище.
НОВОВВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки-но ввели.
НОВОВВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Те нове, яке недавно або тільки-но ввели.
НОВОВИ́ДАНИЙ, -а, -е. Якого недавно видали (у 5, 8 знач.).
НОВОВИ́НАЙДЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що винайшли, який раніше не існував.
НОВОВИ́НИКЛИЙ, -а, -е. Який недавно або тільки що виник.
НОВОВІДКРИ́ТИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що відкрили, який раніше не був відомий.
НОВОВІ́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Послідовник нового вчення, нової віри.
НОВОВІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до нового вчення.
НОВОВІ́РСТВО, -а, *с.* Нове вчення, дотримання нових догм.

НОВОГАЛЕ́НОВИЙ, -а, -е: ** **новогале́нові препара́ти** – лікарські засоби, які отримують шляхом витягнення діючих речовин із лікарської сировини рослинного походження.

НОВОГВІНЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нова Гвінея.

НОВОЖЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. *розм.* Той, хто недавно або тільки що одружився. 2. *тільки мн.* Подружжя, яке тільки що або недавно взяло шлюб.

НОВОЗАВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що завели.

НОВОЗАВІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до Нового Завіту (Заповіту) або вміщений у ньому.

НОВОЗАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що заселили.

НОВОЗАСНО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що заснували.

НОВОЗБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що збудували.

НОВОЗЕЛА́НДЕЦЬ *див.* **новозела́ндці.**

НОВОЗЕЛА́НДКА *див.* **новозела́ндці.**

НОВОЗЕЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **новозела́ндці** та Нова Зеландія.

НОВОЗЕЛА́НДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **новозела́ндець**, -дця, *ч.*; **новозела́ндка**, -и, *ж.*). Населення Нової Зеландії; представники цього населення.

НОВОЗНА́ЙДЕНИЙ, -а, -е. 1. Якого недавно або тільки що знайшли, відкрили. // Якого знову знайшли після втрати. 2. Уперше виявлений, відкритий; раніше невідомий.

НОВОЗ'Я́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *ірон.* Який недавно або тільки що з'явився.

НОВОІМАНІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антибактеріальний препарат, що його застосовують при абсцесах, флегмонах, інфікованих ранах, опіках та ін.

НОВОКАЇ́Н, -у, *ч.* Препарат, який застосовується як знеболювальний засіб (у хірургічній практиці) та для новокаїнових блокад (у лікувальній практиці).

НОВОКАЇНАМІ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при порушеннях серцевого ритму.

НОВОКАЇ́НОВИЙ, -а, -е. Який містить новокаїн. ** **новокаї́нова блока́да** – метод лікування, що полягає у використанні впливу новокаїну на периферичну нервову систему.

НОВОЛА́К, -у, *ч.* Термопластична феноло-формальдегідна смола, що використовується у виробництві пресматеріалів, лаків, пенопластів.

НОВОМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Стос. до молодого місяця (*див.* **мі́сяць** 1).

НОВОМО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Зробл., вигот. відповідно до вимог нової, останньої моди. 2. Який недавно став модним.

НОВОНА́БРАНИЙ, -а, -е. Якого щойно, недавно набрали.

НОВОНАВЕ́РНЕНИЙ, -а, -е. Який прийняв нову віру. // *у знач. ім.* **новонаве́рнений**, -ного, *ч.* Той, хто прийняв нову віру.

НОВОНАРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого щойно, недавно нарекли.

НОВОНАРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Який недавно або тільки що народився (про людину, тварину). // *у знач. ім.* **новонаро́джений**, -ного, *ч.*; **новонаро́джена**, -ної, *ж.* Дитина з моменту народження, першого вдиху і перерізу пуповини до чотиритижневого віку. 2. *перен.* Те, що недавно виникло, утворилося.

НОВОНАРО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **новонаро́джений** 1.

НОВОНАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що населили.

НОВОНАСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Новопризначений.

НОВОО́БРАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що обрали.

НОВООДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що одержали.

НОВООРГАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що організували.

НОВООРЛЕА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Новий Орлеан. ** **новоорлеа́нський джаз** – стиль класичного джазу, що сформувався наприкінці 19 ст. на ґрунті африканського фольклору, народної та побутової музики креолів на Півдні США, у місті Новий Орлеан.

НОВООСВО́ЄНИЙ, -а, -е. Якого недавно освоїли.

НОВОПОСЕЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Той, хто недавно поселився в якійсь місцевості.

НОВОПОСЕЛЕ́НКА, -и, *розм.* Жін. до **новопоселе́нець.**

НОВОПРЕСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *церк.* Який щойно, недавно помер.

НОВОПРИБУ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Людина, яка недавно або тільки що прибула куди-небудь.

НОВОПРИБУ́ЛИЙ, -а, -е. Який недавно або тільки що прибув куди-небудь. // *у знач. ім.* **новоприбу́лий**, -лого, *ч.*; **новоприбу́ла**, -лої, *ж.* Людина, яка недавно або тільки що прибула куди-небудь.

НОВОПРИ́ДБАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що придбали.

НОВОПРИЄ́ДНАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що приєднали.

НОВОПРИЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що призначили.

НОВОПРИЇ́ЖДЖИЙ, -а, -е. Який недавно або тільки що приїхав.

НОВОПРИ́ЙНЯТИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що прийняли куди-небудь.

НОВОПРИСТА́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Який щойно вступив до громади.

НОВОРІЛЛЯ́, -і, *ж.* Виоране навесні поле для посіву яровини.

НОВОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до Нового року, пов'язаний з ним.

НОВОРІ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *рідко.* День або перші дні Нового року.

НОВОРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Новоросійськ.

НОВОСЕ́Л, -а, *ч.* Людина, що недавно поселилася де-небудь; новий поселенець.

НОВОСЕ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Те саме, що **новосе́л.**

НОВОСЕ́ЛИЦЯ, -і. Жін. до **новосе́лець.**

НОВОСИБІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Новосибірськ.

НОВОСІ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Місце чи будинок, куди недавно хто-небудь переселився або збирається переселитися; нове житло. // Переселення в нове житло. 2. Святкування з нагоди переселення в нове житло.

НОВОСПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *ірон.* Який недавно або тільки що став ким-небудь, здобув якусь професію, посаду і т. ін.

НОВОСТВО́РЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що створили.

НОВОСТВО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Який ще тільки створюється.

НОВОСФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що сформували.

НОВОТВІ́Р, -во́ру, *ч.* Форма, елемент, слово і т. ін., що утворилися заново.

НОВОУТВО́РЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або тільки що утворили.

НОВОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **новотві́р.**

НОВОХРЕЩЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто недавно охрестився; особа іншої віри, що прийняла християнство.

НОВОХРЕЩЕ́НИЙ, -а, -е. Який недавно охрестився, прийняв християнство.

НОВОХРЕЩЕ́НИЦЯ, -і. Жін. до **новохреще́нець.**

НОВОЧА́СНИЙ, -а, -е, *поет.* Який стосується найновішого часу, найновішої епохи, відповідає сучасним вимогам; сучасний.

НОВОЧЕРКА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Новочеркаськ.

НОВОЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. *церк.* Який недавно з'явився. 2. *ірон.* Який недавно або тільки що приступив до роботи, з'явився, виник.

НОГА́, -и́, *ж.* 1. Одна з двох нижніх кінцівок людини. // Одна з кінцівок деяких тварин і птахів. ** **Зво́дитися на но́ги:** а) підростати, ставати дорослим, самостійним; б) одужувати, поправлятися після хвороби; в) (*перен.*) розвиваючись, досягати певного рівня; г) ставати заможним. **Іти́ [нога́] в но́гу:** а) ступати тією ногою, якою ступають інші; одночасно, в такт з іншими; б) (*перен.*) погоджувати з ким-, чим-небудь свої дії, погляди і т. ін. **На коро́ткій (дру́жній) нозі́** – бути з ким-небудь у близьких, дружніх стосунках. **На широ́ку но́гу** – багато, розкішно (жити). **Не чу́ти [під собо́ю] ніг:** а) швидко бігти; б) відчувати сильну втому в ногах від надмірного бігання, ходіння; в) від приємних почуттів бути енергійним, рухливим. **Поста́вити на но́ги:** а) виростити, виховати; б) вилікувати; в) з відсталого вивести в передові; зробити заможним; г) (*перев. у сполуч. зі сл.* у с і х) примусити когось робити що-небудь, діяти за певним планом, у певному напрямку. **Става́ти на коро́тку но́гу** – вступати в близькі, дружні стосунки. 2. Опора меблів, споруд, механізмів і т. ін.

НОГАВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Холоша. 2. *тільки мн.* Суконні штани.

НО́ГАВКИ, -вок, *мн.*, *зах.* Полотняні штани.

НОГА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **нога́йці.** ** **нога́йська мо́ва** – мова ногайців, належить до кипчацької групи тюркських мов. **Нога́йська орда́** – феодальне державне утворення кочовиків (ногайців), що виділилося із Золотої орди і остаточно оформилося в 40-х рр. 15 ст.

НОГА́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **нога́єць**, -йця, *ч.*; **нога́йка**, -и, *ж.*). Народність тюркської мовної групи, що живе на Кавказі (перев. на півночі Дагестану).

НОГА́КУ *див.* **но́о.**

НОГА́ТА, -и, *ж.* У Київській Русі – дрібна грошова одиниця, що з'явилася у 10 ст. і важила близько 2,5 г; в 11 ст. дорівнювала $^{1}/_{20}$ гривні.

НОГОХВІ́СТКИ, -ток, **НОГОХВО́СТИ**, -ів, *мн.* Ряд нижчих комах, що живуть переважно у ґрунті, під корою, в грибах.

НОГОХВО́СТИ *див.* **ногохві́стки.**

НОГОЩЕ́ЛЕПИ, -леп, *мн.* Кінцівки 1 – 3 грудних сегментів у ракоподібних.

НОГОЩУ́ПАЛЬЦІ, -ів, *мн.* Те саме, що **педипа́льці.**

НОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що стосується вузла.

НОДО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що має багато вузлів; вузлуватий.

НОДУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що стосується вузла, або характеризується вузлами; вузловий.

НОЖА́КА, -и, *ч.* Збільш. до **ніж.**

НОЖА́Р, -а́, *ч.* Спеціаліст із виготовлення ножів.

НОЖЕГОСТРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для гостріння ножів.

НОЖЕНЯ́ТА, -ня́т, *мн.* (*одн.* **ноженя́**, -ня́ти, *с.*). Зменш.-пестл. до **но́ги** (*див.* **нога́** 1).

НОЖЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ножа, схожий на нього.

НО́ЖИК, -а, *ч.* Зменш. до **ніж**[1].

НОЖИ́СЬКО, -а, *ч.* Те саме, що **ніж.**

НО́ЖИЦІ, -жиць, *мн.* 1. Інструмент для різання, стриження, що складається з двох навхрест з'єднаних ножів з ручками у вигляді кілець. 2. Машина-знаряддя для різання різних матеріалів, що застосовується перев. на металообробних підприємствах. ** **но́жиці цін** – розбіжність рівнів і динаміки цін у сфері міжнародної торгівлі на окремі групи товарів.

НО́ЖИЧКИ, -чок, *мн.* Зменш. до **но́жиці.**

НО́ЖИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ножиць.

НО́ЖИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **но́жик.**

НОЖИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **нога́** 1.

НОЖІ́ВКА, -и, *ж.* Невелика ручна пилка з однією ручкою. // Пилка для різання металу.

НОЖІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ножі́вка.**

НОЖНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **нога́** 1. // Признач. для ніг. // Який приводиться в дію ногами. *Швейна ножна машина.*

НО́ЖНІ, -ів, *мн.*, *тех.*, *діал.* Ножиці для різання заліза.

НОЖОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ніж**[1]. *Ножове виробництво.* // Зробл. ножем. 2. Який має форму ножа.

НОЖОГОСТРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач., пристосований для точіння ножів.

НОЗДРЯ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Ніздрюватий.

НОЗЕМАТО́З, -у, *ч.*, *с. г.* Хвороба комах і риб, збудниками якої є мікроспоридії.

НОЗЕ́МИ, -зе́м, *мн.* Рід внутрішньоклітинних паразитичних найпростіших ряду мікроспоридій.

НОЗЕПА́М, -у, *ч.* Лікарський препарат із заспокійливою дією на центральну нервову систему.

НОЗОАРЕА́Л, -у, *ч.* Сукупність територій земної кулі, на яких є або були у минулому вогнища певного захворювання. ** **потенці́йний нозоареа́л** – сукупність територій земної кулі, на яких існують передумови для поширення певної інфекційної або інвазійної хвороби.

НОЗОГЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нозогеографії. ** **нозогеографі́чна ка́рта** – географічна карта, на якій позначені особливості поширення на земній кулі певних захворювань або їх груп.

НОЗОГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ медичної географії, що вивчає закономірності територіального поширення хвороб рослин, тварин і людини.

НОЗОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нозографії.

НОЗОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Описання захворювання.

НОЗОКОМІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується лікарні або іншого стаціонарного лікувального закладу.

НОЗОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Сукупність факторів, що зумовлюють розвиток певного захворювання або його географічне поширення.

НОЗОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **нозоло́гія.** ** **нозологі́чна фо́рма** – певна хвороба, виділена на основі характерної клініко-морфологічної картини; одиниця номенклатури і класифікації хвороби.

НОЗОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Учення про хвороби, їх класифікацію й номенклатуру, про діагноз, етіологію, патогенез, загальні принципи лікування та профілактики захворювань. ** **Екологі́чна нозоло́гія** – вивчення захворювань, які виникають під впливом конкретного етіологічного фактора.

НОЗОФІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива ідея про наявність того чи іншого захворювання та уявлення про способи лікування та самолікування.

НОЗОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх: боязнь захворіти або заразитися невиліковною хворобою.

НО́ЇВ, Но́єва, Но́єве. Належний Ною.** **но́їв ковче́г:** за біблійною легендою – судно, на якому під час всесвітнього потопу врятувалися праведник Ной з родиною та різними тваринами.

НОЙ, -я, *ч.* За біблійною легендою – праведник, який був урятований разом із сім'єю під час всесвітнього потопу і через своїх синів став родоначальником людських рас.

НОЙО́Н, -а, *ч.* Світський феодал у середньовічній Монголії.

НОК, -а, *ч.* Кінцева частина всіх горизонтальних або похилих рангоутних дерев.

НО́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **но́кати.**

НОКАРДІА́З, -у, *ч.* Загальна назва мікозів, що спричиняються різними видами грибів.

НОКАРДІО́З, -у, *ч.* Інфекційне захворювання людини, при якому уражуються головним чином легені.

НО́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Говорити, повторювати вигук "но", перев. підганяючи коней.

НОКА́УТ, -у, *ч.*, *спорт.* 1. Стан боксера під час бою, коли він після удару супротивника падає, протягом 10 секунд не може звестися на ноги, щоб продовжувати бій, і вважається переможеним. // Сильний удар, після якого супротивник не може встати. 2. *перен.* Про чий-небудь важкий стан, поразку.

НОКАУТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нокаутува́ти.**

НОКАУТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *спорт.* Приводити (привести) супротивника в стан нокауту. 2. *перен.* Привести (приводити) в стан нокауту.

НОКАУТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **нокаутува́ти.**

НОКДА́УН, -у, *ч.*, *спорт.* Стан боксера під час бою, коли він від удару супротивника втрачає координацію рухів і орієнтацію, але за 10 секунд готовий продовжувати бій.

НО́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **но́кати.**

НО́КСА, -и, *ж.* Все, що викликає шкідливі для організму наслідки; шкідливий фактор взагалі.

НОКСИРО́Н, -у, *ч.* Заспокійливий і снотворний засіб.

НОКТАМБУЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **сомнамбулі́зм.**

НОКТИЛЮ́КИ, -лю́к, *мн.* Рід найпростіших класу джгутикових.

НОКТЮ́РН, -а, *ч.* Одночастинний музичний твір наспівного, ліричного, мрійливого характеру, певним способом пов'язаний з художніми образами ночі.

НОМ[1], -у, *ч.* 1. Адміністративний округ у Стародавньому Єгипті, кожний з яких мав політичний і релігійний центр, військо, герб, своїх богів-покровителів. 2. Адміністративно-територіальна

одиниця в Греції.
НОМ[2], -а, *ч.*, *муз.* В давньогрецькій музиці – традиційна мелодія-модель; фіксує певну структуру ладу разом з характерними рисами мелодичної лінії.
НО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Руйнування тканини щік, губ, ясен, слизової оболонки вагіни внаслідок гниття.
НОМА́ДИ, -ів, *мн.* Народи, які кочують; кочівники.
НОМАДИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Тенденція часто змінювати місце проживання. 2. Тенденція часто змінювати рід занять.
НОМА́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до номадів.
НОМА́РХ, -а, *ч.* Правитель нома – царський намісник у Стародавньому Єгипті.
НО́МЕН, -у, *ч.* Ім'я, назва.
НОМЕНКЛАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Сукупність прийнятих для наукового вжитку назв, термінів, що застосовуються в тій чи іншій галузі знання. 2. Сукупність або перелік назв, що їх вживають в якій-небудь галузі виробництва, науки, техніки, а також перелік рахунків, матеріалів тощо. ** **Номенклату́ра програ́много забезпе́чення** – перелік найменувань програмних виробів, призначених для даного типу ЕОМ. 3. Сукупність назв продукції, що виробляється. ** **Това́рна номенклату́ра** - сукупність усіх асортиментних груп товарів і товарних одиниць, що її пропонує покупцю конкретний продавець. **Міжнаро́дна това́рна номенклату́ра** – детальні переліки товарів, розподілених за міжнародними класифікаційними системами. 4. Перелік рахунків, що їх відкриває бухгалтерія. 5. Розташована за рівнями важливості, підлеглості ієрархічна система посад, а також верхній рівень такої системи в апараті управління. 6. *збірн.*, *розм.* Працівники, призначені чи затверджені вищими органами на якісь посади.
НОМЕНКЛАТУ́РА-ЦІ́ННИК, номенклатури-цінника, *ч.* Систематизований перелік товарно-матеріальних цінностей з кожного синтетичного рахунку та за субрахунками.
НОМЕНКЛАТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **номенклату́ра**. *Термінологічні (номенклатурні) словники.* ** **Номенклату́рний но́мер** – постійне цифрове, буквене або буквено-цифрове позначення, що присвоюється кожному найменуванню матеріалу, продукції, товару, під яким вони внесені до номенклатурного переліку. 2. Який належить до списку осіб, призначених чи затверджених вищими органами на яку-небудь посаду. ** **Номенклату́рний працівни́к** – особа, яка посідає офіційну посаду у вищих ешелонах управління.
НО́МЕР, -а, *ч.* 1. Порядкове число предмета серед інших однорідних. ** **Інвента́рний но́мер** – номер, що його використовують для обліку та контролю за наявністю і станом майнових цінностей. ** **Но́мер бло́ка**: в обчислювальній техніці – номер фізичного запису на носії; складається з номерів циліндра, доріжки та запису на доріжці. **Но́мер користувача́**: у системах обробки інформації – номер, що його присвоюють користувачеві та використовують для ідентифікації в момент входження в систему. **Но́мер пріорите́ту**: в обчислювальній техніці – умовне число, що його присвоюють завданню або пункту завдання і яке визначає черговість обробки завдання в мультипрограмному режимі. **Но́мер рі́вня** – номер, який вказує на розташування елемента в ієрархічному упорядкуванні. **Особи́стий ідентифіка́ційний но́мер** – цифровий код, що присвоюється власникові пластикової картки для встановлення його особи в розрахункових операціях. 2. Який-небудь предмет, позначений порядковим числом. // Окремий примірник газети, журналу і т. ін. 3. Шматок картону, жерсті і т. ін. з позначеними на ньому цифрами, що є певним документом, знаком інвентаризації і т. ін. 4. Позначення розміру одягу, взуття і т. ін. *Нитки шістдесятого номера.* 5. Окрема кімната в готелі, лазні і т. ін. 6. У концерті, цирковій виставі і т. ін. – окремий виступ артиста або групи артистів. 7. *муз.* В опері, кантаті, ораторії, балеті – самостійні, закінчені за формою вокальні (арія, ансамбль і т. п.), танцювальні та інструментальні епізоди. 8. *військ.* Солдат або сержант, що має певні обов'язки в обслуговуванні техніки. 9. *перен.*, *розм.* Який-небудь несподіваний, дивний вчинок.
НОМЕРНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **но́мер** 1 – 3. ** **Номерни́й раху́нок у ба́нку** – рахунок, що визначається без імені власника, за кодованим номером.
НОМЕРО́К, -рка́, *ч.* Зменш. до **но́мер** 1 – 3.
НОМЕРОНАБИРА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій на телефонному апараті для набору абонентського номера.
НОМІНА́Л, -у, *ч.* 1. Вартість, що вказується на грошових знаках, акціях та облігаціях. 2. Ціна товару, зазначена в прейскуранті або на самому товарі. ** **Книжко́вий номіна́л** – комплексна роздрібна ціна, зазначена на друкованій продукції, призначеній для продажу. **Номіна́л депози́ту** – сума коштів, на яку укладено депозитний договір. 3. Валютний паритет: офіційно зафіксований курс валюти до золота або у резервній валюті.
НОМІНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Особливий різновид трансформації, коли вихідні одиниці реченнєвої або суміжної з нею предикативної природи з'єднуються з морфологізованим чи функціональним (синтаксичним) іменником.
НОМІНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у середньовічній філософії, представники якого вважали, що реально існують лише окремі предмети, а загальні поняття – це тільки назви, породжені людським мисленням.
НОМІНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник номіналізму.
НОМІНАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **номіналі́зм**. ** **Номіналісти́чна конце́пція (тео́рія) гро́шей** – економічна теорія, яка заперечує товарну природу грошей і розглядає гроші як умовні знаки, що не мають власної, внутрішньо властивої їм вартості.
НОМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *фін.* Який виражається грошовою вартістю. ** **Номіна́льна величина́**: а) розрахункова, документально зафіксована, позначена величина, відносно якої здійснюється порівняння реальних величин, що відхиляються від неї; б) економічна величина, підрахована у поточних цінах. **Номіна́льна заробі́тна пла́та** – заробітна плата в грошовій формі. **Номіна́льна проце́нтна ста́вка** – ставка процента, підрахована без врахування інфляції. **Номіна́льна ціна́**: а) ціна товару, вказана у прейскуранті або на самому товарі без врахування надбавок та знижок; б) ціна, вказана на грошових знаках, цінних паперах; в) котирувальна ціна на товар, по якому у день котирування не укладені угоди; г) ціна цінного папера, підрахована без поправки на інфляцію. **Номіна́льний ва́ловий націона́льний проду́кт** – обсяг товарів і послуг, що виробляються і надаються в країні за певний період часу і які підраховані у грошовому виразі в поточних ринкових цінах. **Номіна́льний дохі́д** – дохід, підрахований у суто грошовому виразі, без врахування купівельної спроможності грошей, рівня цін, інфляції. **Номіна́льний капіта́л** – спочатку встановлена засновниками сумарна вартість акцій компанії, що випускаються. **Номіна́льний парите́т** – встановлене співвідношення між грошовою одиницею та прийнятим за еталон металом або іншою валютою. **Номіна́льний суку́пний по́пит** – загальний попит на кінцеві товари та послуги, підрахований у поточних цінах; дорівнює реальному попиту, помноженому на індекс зростання цін. **Номіна́льні зби́тки** – збитки, що їх відшкодовують потерпілій стороні за умов, коли немає можливості визначити реальні збитки. 2. Який тільки має яку-небудь назву, але не виконує своїх функцій, обов'язків і т. ін. ** **Номіна́льний партне́р** – адміністративна особа з місцевого персоналу, яка виконує мінімальні функції по наданню інтересів офшорної компанії і акціонерів за місцем реєстрації такої фірми. **Номіна́льний утри́мувач**, *фін.* – депозитарій або зберігач цінних паперів, зареєстрований у реєстрі власників іменних цінних паперів як юридична особа.
НОМІНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **номіна́льний**.
НОМІНА́ЛЬНО. Присл. до **номіна́льний** 2.
НОМІНАТИ́В, -у, *ч.*, *грам.* Називний відмінок.
НОМІНАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який називає, позначає предмети, явища, дії, якості. ** **Номінати́вна а́кція** – акція, видана і зареєстрована на ім'я певної особи. **Номінати́вне ре́чення** – односкладне речення, в якому головний член виражений іменником у формі називного відмінка.
НОМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **називА́ння**. 2. Творення і надання назв фрагментам дійсності. // Результат цього процесу, тобто сама назва. 3. На фестивалях, конкурсах – категорія осіб, творів, з-поміж яких журі обирає кращих.
НОМОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Гіпотеза, протилежна дарвінізму, згідно з якою еволюція організмів здійснюється на основі внутрішніх закономірностей.
НОМОГРА́МА, -и, *ж.*, *мат.* Спеціальне креслення, яким зображається функціональна залежність між величинами.
НОМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **номогра́фія**.
НОМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ математики, що вивчає теорію і способи побудови номограм.
НОМОКАНО́Н, -а, *ч.* Збірник церковних канонів та цивільних законів, які стосуються побуту та сімейного права Візантійської імперії.
НОМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має відношення до загальних законів природи.
НО́МОС, -у, *ч.* 1. Релігійна, етична, правова або традиційно-обумовлена норма, яка має обов'язковий, загальнозначимий та незмінний характер. 2. З 4 ст. до н. е. – постанова особливих законодавчих комісій. 3. В філософії: а) світовий закон, в цьому значенні вперше реконструюється у Геракліта; б) закон природи – у перипатетиків і епікурейців; в) в етиці та теорії природного права – антитеза природи; г) в теорії держави – поняття, протилежне свавіллю та насильству.
НОМОТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має відношення або має справу з абстрактним, універсальним або загальним.
НОМОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Такий, що виникає чи відбувається у певному місці, стосується звичайного або нормального місця.
НО́НА, -и, *ж.* 1. *муз.* Дев'ятий ступінь у гамі. 2. *муз.* Один із складених інтервалів, який охоплює 9 ступенів. ** **Вели́ка но́на** – інтервал, який має 7 тонів. **Мала́ но́на** – інтервал, який має 6 $^1/_2$ тонів. 3. *літ.* Строфа з дев'яти рядків, перев. хореїчного розміру і з таким же римуванням.
НОНАКО́РД, -а, *ч.*, *муз.* Акорд із п'яти різнойменних звуків, що розподілені або можуть бути розподілені за терціями.
НОНАХЛАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при ішемічній хворобі серця, інфаркті міокарда з постінфарктною стенокардією.
НОНВАЛЕ́Р, -а, *ч.* Цінні папери, які зараз не беруть участі в угодах і мають низьку, невизначену вартість, що не означає їх можливості виходу на ринок за зміни політичних та економічних умов.
НОНЕ́Т, -у, *ч.*, *муз.* 1. Ансамбль із дев'яти виконавців. 2. Твір для такого ансамблю.
НО́НІУС, -а, *ч.*, *спец.* Допоміжна шкала вимірювальних приладів для відліку дробових часток поділки основної шкали.
НО́НІУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **но́ніус**.
НОНКОМБАТА́НТИ, -ів, *мн.* У міжнародному праві – особи, які не входять до складу збройних сил воюючих держав.
НОНКОНФОРМІ́ЗМ, -у, *ч.* Неприйняття пануючих у суспільстві поглядів, традицій.
НОНКОНФОРМІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник нонкомформізму.
НОНКОНФОРМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до нонконформізму.
НОНПАРЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Назва дрібного друкарського шрифту, розмір якого дорівнює 6 пунктам (близько 2,25 мм).
НОНПАРЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нонпаре́ль**.
НО́НСЕНС, -у, *ч.*, *книжн.* Безглуздя, нісенітниця.
НОНСОМНІА́К, -а, *ч.* Нормальний індивід, який не має потреби у тривалому сні.
НОН-СТО́П, *невідм.* Безперервно; видовище, яке триває, повторюється безперервно і яке можна будь-коли подивитися.
НОНФІГУРАТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Нонфігурати́вне мисте́цтво** – одна з поширених у західно-європейському та американському мистецтвознавстві назв абстрактного мистецтва.
НОН-ФІНІ́ТО, *невідм.* Те саме, що **нон-сто́п**.
НО́О, НОГАКУ́, *невідм.* Один із жанрів традиційного театру Японії.
НООЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Термін, що ним позначають вивчення того, що є унікально людським.
НООСФЕ́РА, -и, *ж.* 1. Оболонка Землі, в якій виявляється вплив людини на структуру й хімічний склад біосфери. 2. Сфера взаємодії природи і суспільства, в межах якої розумна людська діяльність стає визначальним чинником розвитку.
НООСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ноосфе́ра**.
НООТРО́ПНИЙ, -а, -е: ** **Ноотро́пні за́соби** – лікарські засоби, що покращують психічні процеси.
НОРА́, -и́, *ж.* 1. Заглиблення в землі, вирите тваринами як житло. 2. *перен.*, *розм.* Темне, тісне приміщення. // *зневажл.* Взагалі житло. 3. *діал.* Джерело.
НОРАДРЕНАЛІ́Н, -у, *ч.* Біологічно активна сполука; гормон мозкового шару надниркових залоз.
НОРВЕ́ЖЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **норве́жець**, -жця, *ч.*; **норве́жка**, -и, *ж.*). Основне населення Норвегії та люди, які належать до норвезької національності.
НОРВЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **норве́жці** та Норвегія. ** **Норве́зька мо́ва** – мова норвежців, належить до германських мов індоєвропейської сім'ї.
НОРД, -у, *ч.*, *спец.* 1. Північ, північний напрямок. 2. Північний вітер.
НОРД-ВЕ́СТ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Північний захід, північно-західний напрямок. 2. Північно-західний вітер.
НОРД-ВЕ́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **норд-ве́ст**.
НОРДИ́ЗМ, -у, *ч.* Різновид расизму; теорія, за якою представники "вищої" північної (нордичної) раси – творці світової цивілізації.
НО́РДОВИЙ, -а, -е, *спец.* Північний.
НОРД-О́СТ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Північний схід, північно-східний напрямок. 2. Північно-східний вітер.
НОРД-О́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **норд-о́ст**.
НОРЕПІНЕФРИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **норадреналі́н**.
НОРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* 1. Водоплавний птах родини качиних, що має на задньому пальці широку шкірясту лопать і їжу добуває, пірнаючи. 2. *заст.* Водолаз.
НОРИ́Т, -у, *ч.* Магматична гірська порода, різновидність габро.
НОРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.*, *розм.* Рити нори.
НОРИ́ТИСЯ, -ри́ться, *недок.* Ховатися при переслідуванні в нору (про лисицю, борсука тощо).
НОРИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нори́ця**.
НОРИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Подібна до миші тварина, що живиться рослинною їжею і завдає шкоди сільському господарству. 2. *мед.*, *розм.* Те саме, що **фі́стула** 1. ** **Альвеоля́рна нори́ця** – бронхоплевральна нориця, за допомогою якої просвіт легеневих альвеол, бронхіол сполучається з плевральною порожниною. **Бронхіа́льна нори́ця** – зовнішня нориця, яка починається від просвіту бронха і відкривається на поверхні шкіри або у глибині рани. **Гні́йна нори́ця** – нориця, яка сполучає вогнище гнійного запалення з будь-якою порожниною або зовнішнім середовищем. **Ка́лова нори́ця** – нориця, яка сполучає просвіт товстої кишки з зовнішнім середовищем і через яку виділяються калові маси. **Лігату́рна нори́ця** – гнійна нориця, яка виникає після хірургічного втручання внаслідок виникнення абсцесу у тканинах, що оточують нитку шовного матеріалу. **Травмати́чна нори́ця** – нориця, яка утворилася внаслідок травматичного пошкодження на місці рани.
НОРИ́ЧУВАТИЙ, -а, -е, *мед.*, *розм.* Вражений фістулами.
НО́РІЯ, -ї, *ж.*, *тех.* Ковшовий елеватор для піднімання сипких, дрібнокускових, а також рідких матеріалів.
НО́РКА, -и, *ж.* Невелика хижа тварина родини куницевих, що дає цінне хутро від темно-коричневого до сріблясто-блакитного кольору; хутро цієї тварини.
НО́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **но́рка**. // Зробл. з хутра норки.
НОРЛЕЙЦИ́Н, -у, *ч.* Амінокислота, що входить до складу деяких білків; має деяке значення в про-

цесах обміну речовин в організмі.

НО́РМА, -и, *ж.* 1. Звичайний, узаконений, загальноприйнятий, обов'язковий порядок, стан і т. ін. // Зразок, правило поведінки людей у суспільстві. // Загальноприйняте правило в мові, літературі і т. ін. *Входити в норму.* 2. Установлена міра, розмір чого-небудь. // *спорт.* Комплекс вправ, необхідний для одержання певного розряду. *Норма амортизації. Норма рентабельності. Норми споживання.* ** **Бланке́тні но́рми пра́ва**: а) норми права, дія яких базується на змісті специфічних правил; б) правові норми, що надають державним органам право самостійно встановлювати правила поведінки, заборони тощо. **Відсильні но́рми пра́ва** – норми права, які безпосередньо вказують на інші норми як на умову своєї дії. **Відсо́ткова но́рма** – розрахункова величина, що визначається як відношення суми грошей, сплаченої у вигляді відсотка, до суми грошей, відданих у позику. **Делего́вані но́рми пра́ва** – норми права, видані яким-небудь державним органом за дорученням вищого державного органу. **Диспозити́вні но́рми пра́ва** – норми, які надають суб'єктам права можливість самим вирішувати питання про обсяг і характер своїх прав та обов'язків. **Правові́ но́рми** – норми права, які поширюють свою дію на усіх осіб, що проживають в межах даної місцевості, держави. **Законода́вчі но́рми пра́ва** – норми права, які містяться в законах. **Но́рма оборо́ту** – відношення річного обсягу продаж до обсягу товару, що зберігається на складі в середньому протягом року. **Но́рма пра́ва** – загальнообов'язкове правило поведінки людей, встановлене, санкціоноване і забезпечуване державою. **Но́рма прибу́тку** – відношення величини додаткової вартості до всього авансованого капіталу, обчислене в процентах. **Но́рма рента́бельності** – відношення прибутку до суми виробничих основних фондів та обігових коштів або до собівартості продукції. **Но́рма ча́су** – час, установлений для виконання одиниці роботи. **Но́рми витра́т**: у бюджетному праві – встановлений компетентним органом розмір витрат на розрахункову одиницю. **Но́рми пра́ва** – загальнообов'язкові правила поведінки, встановлені або санкціоновані державою і забезпечені його примусовою силою. 3. Назва книги або прізвище автора, надруковані дрібним шрифтом внизу на першій сторінці кожного друкованого аркуша біля сигнатури. 4. *мат.* Поняття, яке узагальнює абсолютну величину (модуль) числа, а також довжину вектора.

НОРМАЛЕМІ́Р, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють довжину загальної нормалі циліндричних зубчастих коліс із зовнішнім зчепленням.

НОРМАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **нормалізува́ти**. *Нормалізація відносин між країнами.* 2. Перетворення дійсного числа, визначеного у вигляді мантиси та порядку, до вигляду, за якого старший розряд мантиси відрізняється від нуля. 3. У реляційних базах даних – подання складних зв'язків між даними у вигляді сукупності відношень.

НОРМАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нормалізува́ти**. // **нормалізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

НОРМАЛІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна нормалізувати.

НОРМАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нормалізува́ти**.

НОРМАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Доводити до норми, підпорядковувати нормі.

НОРМАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* Наближатися до норми, ставати нормальним.

НОРМА́ЛЬ, -і, *ж., мат.* 1. Пряма, перпендикулярна до дотичної прямої або площини, що проходить через точку дотику. 2. *тех.* Деталь установленого зразка. 3. Документ, яким визначають типи, розміри, норми й технічні умови на продукцію певної галузі промисловості або підприємства.

НОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не має відхилень від норми; який відповідає загальноприйнятим нормам, установленим вимогам і т. ін.; звичайний. ** **Норма́льна ва́ртість** – еквівалент ціни товару на внутрішньому ринку. **Норма́льна ціна́** – ціна, що встановлюється в результаті довготривалого процесу зростання еластичності пропозиції. **Норма́льне прискорення**, *фіз.* – складова прискорення тіла під час його криволінійного руху, напрямлена по радіусу до центра кривизни траєкторії; доцентрове прискорення. **Норма́льний прибу́ток**: а) рівень прибутку на вкладений капітал, що його можна було б отримати, якби капітал був використаний найпростішим способом, тобто представлений у вигляді позики, оренди; б) рівень прибутку, достатній для підтримки виробництва та продажу товару. **Норма́льний ри́нок** – ринок, на якому різниця в майбутніх та поточних цінах здатна покрити витрати на зберігання товару за період між теперішнім і майбутнім. **Норма́льний това́р** – товар, попит на який зростає при зростанні доходів споживача. **Норма́льні шко́ли**: в деяких країнах – навчальні педагогічні заклади, які готують учителів для початкових шкіл. 2. Психічно здоровий. 3. *мат.* Прикм. до **норма́ль**. ** **Норма́льний пере́різ** – лінія перерізу поверхні площиною, що проходить через нормаль до цієї поверхні.

НОРМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **норма́льний**. ** **норма́льність ро́зчину** – концентрація розчину, виражена числом еквівалентів розчиненої речовини в 1 л розчину.

НОРМА́ЛЬНО. Присл. до **норма́льний** 1. // *у знач. присудк. сл.*

НОРМА́НДЕЦЬ *див.* **норма́ндці**.

НОРМА́НДКА *див.* **норма́ндці**.

НОРМА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **норма́ндці** та Нормандія.

НОРМА́НДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **норма́ндець**, -дця, *ч.*; **норма́ндка**, -и, *ж.*). Населення французької провінції Нормандії.

НОРМА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **норма́н**, -а, *ч.*). Північногерманські племена, які жили в Скандинавії та на Ютландському півострові й у 8 – 11 ст. і які робили грабіжницькі напади на країни Європи.

НОРМАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Антинаукова теорія в історіографії 18 – 20 ст., за якою норманським військовим дружинам зі Скандинавії приписують вирішальну роль у створенні давньоруської держави.

НОРМАНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник норманізму.

НОРМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **норма́ни**.

НОРМАТИ́В, -у, *ч.*, *спец.* 1. Показник норм, згідно з якими проводиться певна робота або здійснюється, виконується що-небудь.** **Гігієні́чний нормати́в** – кількісний показник, який характеризує оптимальний чи допустимий рівень фізичних, хімічних, біологічних чинників навколишнього та виробничого середовища. 2. Універсальна, широко поширена норма, яка стосується переважно питомих витрат сировини на одиницю кількості продукції та на інші одиниці, які характеризують об'єкт споживання ресурсів. ** **Економі́чний нормати́в** – узагальнююча норма, встановлена для широкого кола однорідних економічних показників. **Нормати́в обі́гових ко́штів** – нормативний залишок товарно-матеріальних цінностей і витрат підприємства в грошовому обчисленні, необхідний для його нормальної роботи.

НОРМАТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у правовій науці 20 ст., що зводив завдання науки до вивчення діючих норм права у "чистому вигляді".

НОРМАТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до нормативізму.

НОРМАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який визначає норму, правила і т. ін. чого-небудь. *Нормативний наголос.* ** **нормати́вна части́на змі́сту навча́ння** – обов'язковий для засвоєння зміст навчання, сформований відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики. **Нормати́вний акт** – офіційний писемний документ, що приймається уповноваженим органом; встановлює, змінює або відміняє норми права. **Нормати́вний докуме́нт** – документ, який містить норми, правила, загальні принципи, процедури чи характеристики, що стосуються різних видів діяльності або їхніх результатів. 2. Який відповідає нормативу, встановлений нормативом. *Нормативні запаси сировини.*

НОРМАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нормати́вний** 1.

НОРМАТИ́ВНО-ТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується технічних нормативів, що містить їх.

НОРМАЦИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Нормальна кислотність.

НОРМЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Стан реактивності організму, прояви якої відповідають характеру та силі дії фактора, що спричинив реакцію.

НОРМОБЛА́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **еритробла́ст**.

НОРМОБЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нормобла́ст**.

НОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нормува́ти**. // *у знач. прикм. Нормований робочий день.*

НОРМО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна нормувати.

НОРМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нормо́вний**.

НОРМОВОЛЕМІ́Я, -ї, *ж.* Нормальний об'єм крові в організмі.

НОРМО́ГРАФ, -а, *ч.* Креслярський пристрій (вид трафарету) з прорізами для елементів літер і цифр, що їх виписують нормальним (стандартним) шрифтом.

НОРМОКАПНІ́Я, -ї, *ж.* Нормальне напруження двоокису вуглецю в крові.

НОРМОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Вміст в еякуляті сперматозоїдів, який характерний для здорового чоловіка зрілого віку.

НОРМОЦИ́Т, -а, *ч.* Зрілий еритроцит.

НОРМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до нормування.

НОРМУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із нормування.

НОРМУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **нормува́льник**.

НОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **нормува́ти**. 2. *мат.* Масштабування функції за узгодженим множенням її на нормівний множник. ** **Нормува́ння наді́йності** – встановлення у нормативній та (чи) конструкторській документації кількісних і якісних вимог до надійності. **Нормува́ння пра́ці** – встановлення обгрунтованої міри затрат праці на виготовлення одиниці продукції.

НОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Визначати, розробляти нормативи та встановлювати, запроваджувати норми в чому-небудь.

НОРМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **нормува́ти**.

НОРМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **нормува́ти**.

НО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нора́**. ** **Но́рні соба́ки** – група порід мисливських собак; вони душать звіра в норах або виганяють під постріл мисливця.

НО́РОВ, -у, *ч.*, *розм.* 1. Сукупність душевних якостей людини, які проявляються в її діях, поведінці; вдача, характер. // Особливості поведінки тварин, птахів. // *перев. мн.* Примхи, капризи, непокірливість, упертість і т. ін. ** **З но́ровом** – примхливий, капризний, непокірливий, упертий. **Крути́й но́ров** – твердий, вольовий характер людини, яка не терпить заперечень. 2. Побут і звичаї людей, загальноприйняті в певній місцевості.

НОРОВИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Якого важко приборкувати, непокірний, неслухняний (про тварину). // Примхливий, капризний, непокірливий, упертий; з норовом (про людину).

НОРОВИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **норовистий**.

НОРОВИ́СТО, *розм.* Присл. до **норовистий**.

НОРОВИ́ТИ, -влю, -ви́ш; *мн.* норовля́ть; *недок., розм.* Наполегливо намагатися зробити що-небудь.

НОРОВИ́ТИСЯ, -влюся, -ви́шся; *мн.* норовля́ться; *недок., розм.* Противитися, опинатися, опиратися (про тварину). // Виявляти непокірливість, неслухняність, упертість і т. ін. (про людину).

НОРОВЛИ́ВИЙ, -а, -е. Примхливий, капризний, непокірливий, упертий; з норовом.

НОРОВЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **норовли́вий**.

НОРОВЛИ́ВО. Присл. до **норовли́вий**.

НОРСУЛЬФАЗО́Л, -у, *ч.* Ліки (в таблетках або порошках), що застосовуються в лікуванні ряду інфекційних захворювань (ангіни, дизентерії і т. ін.).

НОРТРО́П, -а, *ч.* Автоматичний ткацький верстат.

НОРЦЕПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Ряд водоплавних птахів.

НОСА́Й, -я́, *ч.*, *зар.* Жук довгоносик.

НОСА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Передня частина взуття; носок.

НОСА́ЛЬ, -я́, *ч.* 1. Те саме, що **носа́й**. 2. Клевець із довгим кінцем.

НОСА́Р, -я́, *ч.* Невелика прісноводна риба ряду окунеподібних, що має видовжене тіло світло-жовтого забарвлення.

НОСАТИ́ЗНА, -и, *ж.*, *вет.*, *мед.*, *зах.* Сап (*див.* **сап**[1]).

НОСА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* З великим носом.

НОСА́ТКА, -и, *ж.*, *заст.* Посудина з довгим носиком, що формою нагадує чайник.

НОСА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Людина або тварина з великим носом.

НО́СИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **ніс** 1 – 3. 2. Вмонтована в що-небудь трубка або трубкоподібний виступ у посудині, через який виливають рідину.

НОСИ́ЛКИ, -лок, *мн.* 1. Пристрій для перенесення вантажів, людей і т. ін. 2. Пристрій для пересування, який переносять людьми або в'ючними тваринами і формою нагадує фаетон.

НОСИ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **носи́лки**.

НОСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для носіння (про одяг). *Носильні речі.*

НОСИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що переносить багаж пасажирів на вокзалах, пристанях і т. ін.

НОСИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **носі́й**.

НОСИ́ТИ, ношу́, но́сиш, *недок.* 1. *перех.* Те саме, що **нести́** 1, 2, але з позначенням повторюваності, тривалості дії, що відбувається в різний час або в різних напрямках. 2. *перех.* Надягати на себе, мати на собі або при собі. // Мати, зберігати (про бороду, вуса, коси і т. ін.); робити якусь зачіску. 3. *перех.*, *із сл.* н а з в а, і м ' я і т. ін. Мати назву, ім'я і т. ін.; називатися. 4. *перех.* Мати, містити, зберігати що-небудь. // Мати певний характер, напрям і т. ін. // Свідчити про що-небудь, виражати щось. 5. *перех.*, *безос.*, *розм.* Ходити, їздити, перев. багато, в багатьох місцях. ** **Чорт но́сить** – уживається за потреби висловити своє невдоволення з приводу чиєїсь відсутності або небажаної присутності, появи. 6. *перех.* Бути вагітною. 7. *неперех.*, *чим*, *розм.* Важко дихати, надуваючи груди, живіт, боки.

НОСИ́ТИСЯ, ношу́ся, но́сишся, *недок.* 1. Те саме, що **нести́ся** 1, але з позначенням повторюваності, тривалості дії, що відбувається в різний час або в різних напрямках. 2. Багато, довго носити кого-, що-небудь. 3. *перен.*, *розм.* Захоплюючись чим-небудь, приділяти йому багато уваги, думати, мріяти весь час про нього. // Виявляти надмірну турботу, надто прихильно ставитися до кого-небудь. 4. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **одяга́тися**. 5. Пас. до **носи́ти** 2.

НОСИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **ніс**.

НОСІ́Й, -я́, *ч.* 1. Те саме, що **носи́льник**. // Той, хто взагалі несе що-небудь. 2. *перен.* Той, хто наділений, володіє чим-небудь (талантом, ідеями і т. ін.). 3. *спец.* Поширювач інфекції і т. ін. 4. Про предмет, речовину, що має деяку властивість, містить щось у собі. 5. *спец.* Матеріал або пристрій, на якому можуть бути занесені дані. ** **Носі́ї заря́ду (стру́му)** – заряджені частинки (або квазічастинки), які обумовлюють проходження електричного струму через дану речовину. ** **Маши́нний носі́й да́них** – носій, призначений для багаторазового використання та міжмашинного обміну даними. **Носі́й да́них** – фізичне тіло або середовище, що використовується для запису і збереження інформації в системах автоматичної та автоматизованої обробки інформації. **Поро́жній носі́й** – носій даних, який містить лише службові дані, але не має даних користувача. **Чи́стий носі́й** – носій даних, на якому не записані ні службові дані, ні дані користувача.

НОСІ́ЙКА, -и. Жін. до **носі́й**.

НОСІ́ЙСТВО, -а, *с.*: ** **Носі́йство збу́дників інфе́кції** – форма інфекційного процесу, при якій паразитування збудників в організмі хазяїна протікає без виражених проявів. **Носі́йство отру́ти** – взаємодія організму з отрутою, яка характеризується наявністю отрути в організмі, але без клінічних проявів отруєння.

НОСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **носи́ти** 1, 2.

НОСКИ́Й, -а́, -е́. Який довго носиться, не рветься; міцний.

НО́СКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **носки́й**.

НОСКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **носо́к** (у 2, 3 знач.).

НОСОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ніс**. ** **Носова́ крово-**

те́ча – виділення крові із зовнішніх отворів носа або через носоглотку. **Носова́ порожни́на** – порожнина у передній частині лицьового черепа, розділена перегородкою на дві половини, що відкриваються попереду ніздрями і сполучаються через хоани з носоглоткою. **Носова́ ху́сточка (ху́стка)** – хусточка для витирання носа, обличчя і т. ін. 2. З утворенням якого частина видихуваного повітря проходить крізь порожнину носа (про звук). 3. Розташований на носі судна, літака і т. ін.

НОСОВИ́К, -а́, *ч.* Хусточка для витирання носа, обличчя і т. ін.

НОСОВИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **носови́к**.

НОСОГЛО́ТКА, -и, *ж.*, *анат.* Верхня частина глотки, яка міститься позаду носової порожнини і переходить у середню частину глотки.

НОСОГЛО́ТКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **носогло́тка**.

НОСОГРІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Коротка люлька для куріння.

НО́СО-ГУБНИ́Й, -а́, -е́: ** **но́со-губна́ борозна́** – шкірна складка, яка відділяє верхню губу від щоки.

НОСО́К, -ска́, *ч.* 1. Зменш до **ніс** 1, 2. 2. Передня частина взуття, панчіх, шкарпеток, ступні і т. ін. ** **На носка́х** – спираючись на передню частину ступні. 3. Передня частина багатьох предметів. 4. *перев. мн.* **носки́**, -і́в. Те саме, що **шкарпе́тки**.

НОСОРІ́Г, -ро́га, *ч.* Велика травоїдна тварина ряду непарнокопитих з одним або двома рогами на переніссі, яка живе в Африці та Південно-Східній Азії.

НОСОРО́ГОВІ, -их, *мн.* Родина ссавців ряду непарнокопитих.

НОСОРО́ЖЕЦЬ, -жця, *ч.*, *міф.* Казковий птах із рогом на дзьобі.

НОСОСЛІЗНИ́Й, -а, -е: ** **носослізна прото́ка** – трубчасте продовження слізного мішка, по якому відбувається відтік слізної рідини.

НОСО́ЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **носо́к** 1, 2, 4. 2. Зменш. до **но́сик** 2.

НОСТАЛЬГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ностальгі́я**.

НОСТАЛЬГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується ностальгії, що виражає її.

НОСТАЛЬГІ́Я, -ї, *ж.* 1. Болісна туга за Батьківщиною. 2. Туга за минулим, за тим, що минуло, за пережитим.

НОСТАЛЬГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Тужити за минулим.

НО́СТОК, -а, *ч.* Рід синьозелених водоростей класу гормогонієвих.

НОСТОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий або імпульсивний потяг повернутися на батьківщину.

НОСТОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ностома́нія**.

НОСТРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **нострати́чні мо́ви** – гіпотетична велика сім'я мов, до якої включають індоєвропейські, алтайські, уральські, дравідійські та деякі інші мови Євразії й Африки.

НОСТРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Визнання диплома про зарубіжну вищу освіту нарівні з дипломом, виданим аналогічним вітчизняним вищим навчальним закладом.

НО́СТРО, НО́СТРО-КО́НТО, *невідм.*, *с.* 1. Рахунок, що його банк має у свого кореспондента для внесення сум, що надходять; з цього ж рахунку провадять також платежі за дорученням банку. 2. Кореспондентський рахунок, що відкривається в іноземному банку.

НО́СТРО-КО́НТО *див.* **но́стро**.

НО́СТРО-РАХУ́НКИ, -ків, *мн.* Те саме, що **но́стро**.

НОСУ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **коаті́**.

НОСЮ́РА, -и, *ч.* Збільш. до **ніс**.

НОСЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **ніс**.

НОТ, -а, *ч.*, *міф.* Бог південного вітру, завжди приносить дощі й тумани.

НО́ТА[1], -и, *ж.* 1. Умовний графічний знак, що позначає музичний звук певної висоти і тривалості. 2. Окремий звук певної висоти у музиці, співі. 3. *тільки мн.* Текст музичного твору, записаний умовними графічними знаками; аркуш, зошит із таким записом. 4. Тон, інтонація голосу, що виражають яке-небудь почуття, ставлення до кого-, чого-небудь. // Погляди на що-небудь.

НО́ТА[2], -и, *ж.* У міжнародному праві – офіційне письмове звернення уряду однієї держави до іншої. ** **Скарбни́чна но́та**: а) середньотермінове державне боргове зобов'язання на пред'явника; б) паперові гроші, що їх випускає державний фінансовий орган за скарбничої емісії.

НОТАБЕ́НА *і* **НОТАБЕ́НЕ**, *с.*, *невідм.* Назва умовного знака (NB), що його ставлять, щоб звернути увагу на якесь місце в тексті, на якийсь документ, книгу і т. ін. // *у знач. вставн. сл.* Уживається для привернення уваги читача до висловленого в тексті.

НОТАБЕ́НЕ *див.* **нотабе́на**.

НОТА́БЛЬ, -я, *ч.* У феодальній Франції – член особливого державного дорадчого органу, що призначався королем із найвпливовіших представників дворянства, духовенства та вищого чиновництва.

НОТА́Р, -а́, *ч.*, *заст.* Нотаріус.

НОТАРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до посвідчення й оформлення юридичних актів, різних документів і т. ін. // Завірений нотаріусом. ** **Нотаріа́льна конто́ра** – місцевий орган нотаріату. **Нотаріа́льна пала́та** – некомерційна організація, що є професійним об'єднанням, заснована на обов'язковому членстві нотаріусів, які займаються приватною практикою. **Нотаріа́льний акт**: а) дії нотаріальних органів для посвідчення правочинів, засвідчення і видачі документів; б) документ, виданий або засвідчений нотаріальним органом.

НОТАРІА́ЛЬНО. Присл. до **нотаріа́льний**.

НОТАРІА́Т, -у, *ч.* Система органів, завданням яких є посвідчення прав і фактів, що мають юридичне значення.

НОТА́РІУС, -а, *ч.* Службова особа, яка очолює нотаріальну контору, керує її роботою та здійснює нотаріальні дії.

НОТА́ТКИ, -ток, *мн.* (*одн.* **нота́тка**, -и, *ж.*). Стислі записи, помітки для пам'яті. // *рідко.* Невеличка стаття, замітка в газеті, журналі і т. ін.

НОТА́ЦІЯ[1], -ї, *ж.* Настанова, повчання з засудженням чиєїсь поведінки, вчинків і т. ін. ** **Вичи́тувати (ви́читати) нота́цію** (*див.* **вичи́тувати**).

НОТА́ЦІЯ[2], -ї, *ж.*, *спец.* 1. Система умовних письмових позначень, прийнята в якій-небудь галузі людської діяльності. // Система графічних знаків, за допомогою яких здійснюється запис музики. 2. У мовах програмування – сукупність умовних знаків у системі правил для опису синтаксису комп'ютерних мов.

НО́ТИС, -у, *ч.* 1. Документ, що ним супроводжують поставку товарів на біржу. 2. Письмове повідомлення. 3. Оповіщення про повну готовність судна до завантаження або розвантаження.

НОТИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до нотифікації.

НОТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *дипл.*, *фін.* Дія за знач. **нотифікува́ти**.

НОТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нотифікува́ти**.

НОТИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *дипл.* Надсилаючи ноту, повідомляти яку-небудь державу про свою позицію з якихось питань зовнішньої політики. 2. *фін.* Повідомляти про опротестування виданого векселя.

НО́ТКА, -и, *ж.* Зменш. до **но́та**[1] 2, 4.

НО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **но́та**[1] 1, 3. *Нотна бібліотека. Нотна азбука.* ** **Но́тний знак** – те саме, що **но́та**[1] 1. 2. Признач. для написання нот. ** **Но́тний стан** – те саме, що **нотоно́сець**.

НО́ТНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Стара назва приміщення для зберігання нотних архівів та зібрань. 2. *розм.* Нотна бібліотека.

НОТОГЕ́Я, -ї, *ж.* Зоогеографічний підрозділ суходолу, що включає Австралійську область.

НОТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нотографії.

НОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Опис змісту й зовнішнього оформлення нотних видань. 2. Складання переліків, оглядів, покажчиків музичних творів.

НОТОДРУ́К, -у, *ч.* Те саме, що **нотодрукува́ння**.

НОТОДРУКА́РНЯ, -і, *ж.* Друкарня або літографія для друкування нот.

НОТОДРУКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **нотодрукува́ння**.

НОТОДРУКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для друкування нот.

НОТОДРУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Друкування нот.

НОТОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.*, *муз.* Система горизонтальних паралельних лінійок для запису висоти звуків.

НОТОТЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Морська риба із ряду окунеподібних, що водиться в районі Антарктики.

НОТОТРЕ́МА, -и, *ж.* Рід жаб родини квакшевих; поширені в Південній Америці.

НОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нотува́ти**.

НОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Стисло записувати що-небудь, робити нотатки. // Фіксувати в пам'яті, запам'ятовувати.

НО́УМЕН, -а, *ч.* Те, що осягається розумом на противагу даному в чуттях (феномена).

НОУМЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ноумена.

НО́УТБУ́К, -а, *ч.* Портативний мікрокомп'ютер, зовнішні та внутрішні пристрої якого виконані в одному корпусі, звичайно у вигляді чемоданчика вагою від двох до п'яти кілограмів.

НО́У-ХА́У, *невідм.*, *с.* 1. Технічні знання, досвід, секрети виробництва, сукупність документованих технічних знань і досвіду, необхідних для здійснення виробничого процесу, для виготовлення якого-небудь виробу, передача яких обумовлюється спеціальною угодою між сторонами. 2. Те саме, що **нова́ція** 2.

НОЦЕ́БО, *невідм.*, *с.*, *мед.* Негативний плацебоефект; характеризується підсиленням існуючих симптомів хвороби.

НОЦИРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Чутливі нервові закінчення, які сприймають больові подразники.

НОЦИРЕЦЕ́ПТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до ноцирецепторів.

НОЦИЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ноцирецеп́тори**.

НОЦИЦЕ́ПТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до ноцицепторів.

НО́ЧВИ, -чов, *мн.* Довгаста посудина з розширеними доверху стінками для хатнього вжитку: виготовлення тіста, прання білизни, купання і т. ін.

НОЧЕСВІ́ТКА, -и, *ж.* Найпростіша джгутикова морська тварина, що має здатність світитися.

НОЧІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **нічлі́г**.

НОЧІ́ТИ, -і́є, *недок.*, *безос.* Наближатися, наставати (про ніч); смеркати.

НОЧЛІ́Г, НОЧЛІГУВА́ТИ, НОЧЛІЖА́НИН і т. ін., *заст.* Те саме, що **нічлі́г, нічлігува́ти, нічліжа́нин** і т. ін.

НОЧОВИ́Д, -а, *ч.*, *зах.* Кажан.

НОЧО́ВКИ, -вок, *мн.* Зменш. до **но́чви**.

НОЧО́ВОЧКИ, -чок, *мн.* Зменш.-пестл. до **ночо́вки**.

НОЧУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Нічліжник.

НОЧУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **ночува́льник**.

НОЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Проводити ніч із сном і відпочинком; лаштуватися де-небудь на ніч для відпочинку.

НО́ША, -і, *ж.* 1. Речі, що їх хтось несе або які призначені для перенесення. // *перен.* Усе те, що хтось зобов'язаний здійснювати, виконувати і т. ін. 2. *діал.* Одяг.

НО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **носи́ти** 2. 2. *у знач. прикм.* Який був у вжитку, не новий.

НО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **носи́ти**.

НО́ШІ, нош, *мн.* Те саме, що **носи́лки**.

НО́-ШПА, -и, *ж.* Лікарський препарат із спазмолітичною дією, що його застосовують при спазмах шлунка і кишечнику, стенокардії та ін.

НУ[1], *виг.* 1. Уживається для висловлення заохочення, спонукання до дії (перев. з дієсл. наказ. сп.). // Уживається для висловлення спонукання до припинення дії. // Уживається для висловлення погрози, пересторогі. // Уживається на початку речення, в якому висловлюється подяка, побажання **тощо**. 2. Уживається для висловлення докору, заклику до стриманості в діях, вчинках. // Уживається для висловлення сумніву, заперечення, незгоди і т. ін. // Уживається для висловлення захоплення, обурення, здивування, незадоволення, іронії і т. ін. // Уживається для висловлення захоплення в оцінці кого-, чого-небудь, здивування з якогось приводу. // Уживається при підсумовуванні чого-небудь, прийнятті рішення і т. ін. 3. Уживається перед знах. в. особ. займ. 2 і 3 ос. з відтінком присудковості в знач., близькому до слова г е т ь. // Уживається для вираження небажаності чого-небудь.

НУ[2], *част.* 1. *пит.* Уживається в питальних реченнях як спонукання до відповіді, що супроводжується інтонацією зацікавленості чим-небудь, очікування, нетерпіння, вимоги. // Уживається для вираження радості, зловтіхи. // Уживається як відклик на звертання у знач. щ о т а к е? я с л у х а ю. // Уживається перед запитанням, що вимагає уточнення якогось повідомлення. 2. *пит.*, *іноді зі спол.* т а. Уживається для висловлення запитання з відтінком недовіри, здивування у знач., близькому до н е в ж е? х і б а? 3. *модальна.* Уживається для висловлення підсумку до роздумів з приводу чого-небудь; отже. // Уживається в знач. н у ж о т а к, я к щ о н і. // Уживається для заповнення паузи в мові (під час добору потрібного слова, обдумування відповіді і т. ін.). 4. *підсил.* Уживається для надання вислову або окремому слову більшої сили, виразності. // Уживається перед питанням, яке містить у собі і відповідь. // Уживається для підсилення протиставного спол. "а". 5. *модальна.* У поєднанні з інфінітивом указує на енергійний початок дії в минулому; давай. 6. *модальна.* Уживається для висловлення припущення в знач. п р и п у с т и м о. 7. *модальна.* Уживається на початку питального речення, в якому висловлюється побоювання з приводу чого-небудь небажаного, якесь незвичайне припущення і т. ін.

НУБА́, -и́, *ж.* Вокально-інструментальна композиція так званої андалуської традиції в арабській музиці.

НУБЕКУ́ЛА, -и, *ж.*, *мед.* 1. Легке сірувате помутніння рогівки. 2. Помутніння в нижній частині посудини в сечі, залишеній на кілька годин.

НУБІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **нубі́йці** і Нубія.

НУБІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **нубі́єць**, -і́йця, *ч.*; **нубі́йка**, -и, *ж.*). Африканська народність, що живе у Східному Судані та на півдні Єгипту, де за часів фараонів існувала держава Нубія.

НУ́-БО, *виг.* Те саме, що **ну**[1] 1, 2.

НУБУ́К, -а, *ч.* Передня частина взуття.

НУВІ́СТОР, -а, *ч.* Надмініатюрна металокерамічна електронна лампа, стійка проти дії радіоактивного випромінювання, вібрації, з низьким рівнем електричних шумів.

НУВОРИ́Ш, -а, *ч.*, *зневажл.* Людина, що швидко розбагатіла завдяки торговельним спекуляціям; багатій-вискочка.

НУГ, -у, *ч.* Однорічна олійна рослина родини складноцвітих.

НУГА́, -и́, *ж.* Кондитерські вироби, ласощі з солодкої горіхової маси.

НУГУЛА́, -и́, *ж.* Китайський ударний музичний інструмент з родини мембранофонів.

НУД, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **нудьга́** 1, 2.

НУДА́, -и́, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **нудьга́** 1, 2. 2. Те саме, що **нудьга́р**.

НУ́ДИ, -ів, *мн.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **нудьга́** 1, 2.

НУДИ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність поглядів, що обстоюють культ оголеного тіла; натуризм.

НУДИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник нудизму; натурист.

НУДИ́СТКА, -и. Жін. до **нуди́ст**.

НУДИ́ТИ, нуджу́, ну́диш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Викликати почуття нудьги. // *безос.* 2. *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **ну́дитися**. // *чим.* Відчувати апатію, відразу до чого-небудь. 3. *безос.*, *перех.* Викликати нудоту (у 2 знач.). 4. *неперех.*, *розм.* Набридливо скаржитися, нарікати; скиглити. 5. *перех.*, *заст.* Виснажувати, морити.

НУ́ДИТИСЯ, ну́джуся, ну́дишся, *недок.* 1. Відчувати нудьгу; перебувати в стані нудьги. 2. *рідко.* Відчувати нудоту (у 2 знач.).

НУДКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Нудний.

НУ́ДКО, *діал.* Присл. до **нудки́й**. // *у знач. присудк. сл.*

НУДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **нудни́й** 1.

НУДЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **нудли́вий**.

НУДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи нудний.

НУДНЕ́НЬКО, *розм.* Присл. до **нудне́нький**.

НУДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який викликає почуття нудьги (одноманітністю, непривабливістю вигляду і т. ін.). // Набридливий, докучливий. // Який не викликає інтересу. 2. Сповнений нудьги, туги; безрадісний. // *рідко.* Сумний, зажурений. 3. Який

спричинює неприємне, болісне відчуття; млосний, неспокійний. // Тяжкий, болісний. 4. Який викликає нудоту; нудотний. // *перен.* Надмірно улесливий, неприродно люб'язний. 5. Який викликає відразу, антипатію; неприємний, антипатичний.

НУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нудни́й** 1.

НУДНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати нуднішим.

НУ́ДНО. 1. Присл. до **нудни́й**. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. присудк. сл.* Про важке, гнітюче почуття, яке переживає хто-небудь. 3. *у знач. присудк. сл.* Про стан нудоти.

НУДНО́ПИС, -у, *ч.*, *зневажл.* Нудна манера писання художнього твору.

НУДНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи нудний.

НУДНУВА́ТО. Присл. до **реднува́тий**.

НУДО́ТА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **нудьга́** 1 – 3. 2. Неприємне, млосне відчуття у шлунку й горлі, після якого часто настає блювання. ** **Мозкова́ нудо́та** – нудота, яка виникає при будь-яких органічних захворюваннях головного мозку. **Рефлекто́рна нудо́та** – нудота, яка виникає як відповідь на подразнення рецепторів різних органів.

НУДО́ТЛИВИЙ, -а, -е. Який викликає нудоту (у 2 знач.).

НУДО́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **нудни́й**.

НУДО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нудо́тний**.

НУДО́ТНО. Присл. до **нудо́тний**.

НУДЬ, -і, *ж.*, *діал.* Нудьга.

НУДЬГА́, -и́, *ж.* 1. Стан, викликаний бездіяльністю, відсутністю розваг; сум, досада. 2. Стан, викликаний одноманітністю обстановки, відсутністю інтересу до довкілля, до своїх занять і т. ін. // *у знач. присудк. сл., з інфін.* Нудно, нецікаво. 3. *за ким – чим і без додатка.* Стан, що характеризується неспокоєм, тривогою в поєднанні з сумом, апатією; туга, журба. 4. *перен.*, *розм.* Те саме, що **нудьга́р**.

НУДЬГА́Р, -а́, *ч.*, *розм.* Нудна людина.

НУДЬГА́РСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Власт. нудьгареві.

НУДЬГУВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **нудьгува́ти**.

НУДЬГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Відчувати нудьгу (у 1, 2 знач.). 2. *за ким – чим, по кому – чому, без кого – чого і без додатка.* Перебувати в тривожно-очікувальному стані; непокоїтися, журитися.

НУДЯ́Р, -а́, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **нудьга́р**.

НУ́ЖА, -і, *ж.*, *збірн.*, *розм.* 1. Воші. 2. *заст.* Мухи.

НУЖДА́, -и́, *рідко* **НУ́ЖДА**, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Тяжке матеріальне становище; нестатки, злидні. 2. *рідко.* Потреба **в** чому-небудь; необхідність. ** **Справля́ти нужду́**, *евф.* – задовольняти фізіологічні потреби. 3. *діал.* Біда.

НУЖДА́Р, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **злида́р**.

НУЖДА́РСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **нужда́р**.

НУЖДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Нуждатися.

НУЖДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* 1. *без додатка.* Відчувати гострі нестатки; жити в злиднях. 2. *в кому – чому, ким, чим і без додатка.* Відчувати гостру потребу, необхідність у кому-, чому-небудь.

НУЖДЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який терпить нужду (у 1 знач.); бідний. // Страдницький, змучений. 2. Який відзначається надзвичайною убогістю; злиденний, жебрацький. // Жалюгідний, мізерний, нікчемний.

НУЖДЕ́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Злидар.

НУЖДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **нужде́нний**.

НУЖДЕ́ННО. Присл. до **нужде́нний** 2. // *у знач. присудк. сл.*

НУЖДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Змушувати, неволити.

НУЖДОТА́, -оти́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **нужда́** 1, 2.

НУЖДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Терпіти нужду; бідувати.

НУЖДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **нуждува́ти**.

НУ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Натомлений, змучений. 2. Зовсім бідний, нужденний.

НУ́ЖНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **убира́льня**.

НУЗДА́, -и́, *ж.*, *діал.* Гнуздечка.

НУЗДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Гнуздати.

НУ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ну́кати**.

НУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Казати "ну". // *на кого.* Підганяти, спонукати кого-небудь до чогось.

НУ́КЕР, -а, *ч.*, *іст.* Воїн з особистої варти князя, хана і т. ін. у деяких народів Сходу; дружинник.

НУКЛЕА́ЗИ, -а́з, *мн.* Група ферментів, що беруть участь у багатьох процесах життєдіяльності.

НУКЛЕА́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується ядра; ядерний. ** **Нуклеа́рна сім'я́** – сім'я, що складається з батьків та їхніх дітей.

НУКЛЕЇ́Н, -у, *ч.* Складна органічна сполука, що входить до складу клітинного ядра.

НУКЛЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **нуклеї́н**. ** **Нуклеї́нові кисло́ти** – високомолекулярні речовини, що відіграють провідну роль у біосинтезі білка та в передачі спадкових ознак і властивостей організмів.

НУКЛЕОГІСТО́НИ, -ів, *мн.* Нуклеопротеїди, білковим компонентом яких є гістони, а небілковим – дезоксирибонуклеїнова кислота.

НУКЛЕОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **дискографі́я**.

НУКЛЕОЗИДА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що належить до групи фосфорилаз; каталізує розщеплення нуклеозидів на азотисту сполуку і вуглевод.

НУКЛЕОЗИ́ДИ, -ів, *мн.* Сполуки пуринових або піримідинових основ з вуглеводним компонентом рибозою або дезоксирибозою.

НУКЛЕО́ЇД, -у, *ч.* Скупчення ядерної речовини бактеріальної клітини.

НУКЛЕО́ЛЬ, -я, *ч.* Щільне тільце всередині ядра клітини.

НУКЛЕОМЕМБРА́НА, -и, *ж.* Те саме, що **каріоле́ма**.

НУКЛЕО́НИ, -ів, *мн.* Загальна назва протонів і нейтронів, з яких складаються атомні ядра; нуклони.

НУКЛЕОПЛА́ЗМА, **НУКЛЕПЛА́ЗМА**, -и, *ж.* Те саме, що **каріопла́зма**.

НУКЛЕОПРОТЕЇ́Д, -у, *ч.* Складний білок, в якому небілковим компонентом є рибонуклеїнова кислота; основа хроматину.

НУКЛЕОПРОТЕЇ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **нуклеопротеї́д**.

НУКЛЕОСИ́НТЕЗ, -у, *ч.* У природі – утворення в ядерних реакціях, що відбуваються на різних стадіях еволюції речовини Всесвіту, спостережуваної поширеності елементів та їх ізотопів.

НУКЛЕОТИДА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який каталізує розщеплення фосфомоноефірних зв'язків у мононуклеотидах з утворенням нуклеозидів і неорганічного фосфату.

НУКЛЕОТИ́ДИ, -ів, *мн.*, *спец.* Органічні сполуки, що містяться в рослинних і тваринних організмах і відіграють велику роль в обміні речовин.

НУКЛЕОТИДИЛТРАНСФЕРА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що належить до трансфераз; каталізує міжмолекулярне перенесення мононуклеотидів.

НУКЛЕОТИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нуклеоти́да**.

НУКЛЕОФІ́Л, -а, *ч.* В органічній хімії – аніон, а також фрагмент молекул, що має вільну електронну пару або підвищену електронну густину.

НУКЛЕОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нуклеофі́л**.

НУКЛЕОФІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **нуклеофі́льний**.

НУКЛЕПЛА́ЗМА *див.* **нуклеопла́зма**.

НУ́КЛЕУС, -а, *ч.* 1. *с. г.* Невелика бджолосім'я з молодою неплідною маткою або плідною запасною. 2. В археології – шматок кременю або іншої кам'яної породи для виготовлення кам'яних знарядь.

НУКЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Спільна назва атомних ядер із визначеною кількістю нейтронів і протонів. ** **Дозоутво́рювальний нуклі́д** – нуклід, що створює певну дозу іонізаційного (радіоактивного) випромінювання.

НУКЛО́Н, -а, *ч.* Загальна назва протонів і нейтронів, що входять до складу атомного ядра.

НУКЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **нукло́н**.

НУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ну́кати**.

НУ́ЛИК, -а, *ч.*, *розм.* Зменш. до **нуль**.

НУЛІ́ВКА *див.* **нульо́вка**.

НУЛІСО́МИК, -а, *ч.* Диплоїдний організм, у каріотипі якого відсутня одна або кілька пар гомологічних хромосом.

НУЛІСОМІ́Я, -ї, *ж.* Тип геномної мутації, яка характеризується відсутністю у клітинах організму якої-небудь однієї або декількох пар хромосом, що властива даному виду у нормі.

НУЛІСО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до нулісомії.

НУЛІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *фін.* Дія за знач. **нуліфікува́ти**. ** **Нуліфіка́ція гро́шей** – метод стабілізації валюти, за якого держава скасовує знецінені грошові знаки й замінює їх новими. 2. В обчислювальній техніці – один із засобів примусового завершення операції, за якого операція доводиться до свого логічного завершення, але її результати не фіксуються та умовні операнди не змінюються.

НУЛІФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нуліфікува́ти**.

НУЛІФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Позбавляти сили, анулювати. // *фін.* Позбавляти знецінені грошові знаки функції платіжного засобу; анулювати.

НУЛІФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **нуліфікува́ти**.

НУЛЬ, -я́, *ч.* 1. Цифра 0, що означає відсутність величини, а при підставлянні її до іншого числа справа означає збільшення його в десять разів. // Число, що є межею між ділянкою позитивних та ділянкою від'ємних чисел. 2. Умовний початок шкали. // Умовна величина, від якої починається відрахування подібних до неї величин (часу, температури, тиску і т. ін.). ** **Абсолю́тний нуль**: а) *фіз.* Нуль за шкалою Кельвіна, що дорівнює – 273 °С.; б) *перен.* Нікчемна людина, невіглас. **Нуль-ну́ль**: а) уживається після називання години на означення точного часу: саме о такій-то годині й ні на хвилину пізніше або раніше; б) у деяких спортивних змаганнях означає, що жодна з команд не дістала переваги у грі. **Рухо́мий нуль** – нуль шкали засобу вимірювання, розташування якого може змінюватися в рамках деякого діапазону. 3. У дореволюційній школі – найнижчий бал оцінки знань, поведінки. 4. *перен.* Те, що не має ніякої цінності чи значення.

НУЛЬ-ВЕ́КТОР, -а, *ч.*, *мат.* Вектор, що є тотожним перетворенням простору.

НУЛЬВИМІ́РНИЙ, -а, -е: ** **Нульвимі́рний про́стір**, *мат.* – простір, який складається з одного лише нуль-вектора.

НУЛЬ-ІНДИКА́ТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій, що фіксує відсутність сигналу за нульових методів вимірювання. 2. Компенсаційний пристрій, який формують сигнал, пропорційний різниці значень величин, що порівнюються.

НУЛЬ-МНОГОЧЛЕ́Н, -а, *ч.*, *мат.* Многочлен, який при будь-яких значеннях аргументів дорівнює нулю (тотожно дорівнює нулю).

НУЛЬ-МОДЕ́М, -а, *ч.* Пристрій для перетворення сигналів, який забезпечує передачу даних без використання модуляції по навантаженим гальванічним лініям зв'язку на короткі відстані.

НУЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який дорівнює нулеві. ** **Нульова́ ене́ргія** – найменша кінетична енергія мікрочастинок, які перебувають у зовнішньому полі. **Нульова́ ма́триця**, *мат.* – матриця, яка складається лише з нулів. **Нульова́ нічия́** – у спортивній грі рахунок нуль-нуль. **Нульови́й пока́зник**, *мат.* – показник степеня, який дорівнює нулю. **Нульови́й реа́ктор** – ядерний реактор дуже малої потужності, призначений для дослідницьких цілей. **Нульови́й цикл**, *буд.* – роботи, що здійснюються нижче від поверхні землі (закладання фундаменту, проведення підземних комунікацій і т. ін.).

НУЛЬОВИ́К, -а́, *ч.*, *спец.*, *розм.* Спеціаліст із виконання нульового циклу будівельних робіт.

НУЛЬО́ВКА, **НУЛІ́ВКА**, -и, *ж.*, *розм.* 1. *буд.* Те саме, що **нульови́й цикл** (*див.* **нульови́й**). 2. Борошно найдрібнішого помелу. 3. Машинка для стрижки, що зрізає волосся біля поверхні шкіри.

НУЛЬ-О́РГАН, -а, *ч.* 1. Елемент вимірювальних приладів, за допомогою яких здійснюють виміри компенсаційним методом. 2. Елемент автоматичного регулятора, який формує сигнал, пропорційний різниці порівнюваних величин.

НУМ, *виг.*, *рідко.* Те саме, що **ну́мо**[1].

НУМЕРА́Л, -а, *ч.* Подання числа.

НУМЕРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Вид конверсії, що полягає у переході окремих прислівників та іменників у числівники.

НУМЕРАТИ́ВИ, -ів, *мн.*, *лінгв.* Слова, близькі до числівників, що позначають кількість у формі іменника ("вісімка"), прикметника ("восьмий") або прислівника ("двічі").

НУМЕРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Апарат для нумерування квитків, купонів і т. ін. 2. Пристрій на електричному дзвінку, що вказує номери місць, звідки подано сигнал (у готелі і т. ін.).

НУМЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до нумерації.

НУМЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **нумерува́ти**. 2. Цифрове позначення порядкових номерів предметів. 3. *мат.* Сукупність способів найменування та позначення чисел; система числення.

НУМЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нумерува́ти**.

НУМЕРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна нумерувати.

НУМЕРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до нумерування.

НУМЕРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* 1. Робітник-брошурувальник у друкарні. 2. Робітник у бавовняно-прядильному виробництві.

НУМЕРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **нумерува́льник**.

НУМЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нумерува́ти**.

НУМЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Ставити на чому-небудь номери в послідовному порядку.

НУМЕРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **нумерува́ти**.

НУМІЗМА́Т, -а, *ч.* Людина, яка збирає, колекціонує, вивчає старовинні монети та значки; фалерист.

НУМІЗМА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Наука, що вивчає старовинні монети і медалі. 2. Захоплення колекціонуванням монет і медалей.

НУМІЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **нумізма́тика**.

НУ́МО[1], *виг.* Уживається при звертанні до багатьох осіб як спонукання, заохочення до спільної дії.

НУ́МО[2], *част.*, *розм.* У поєднанні з інфінітивом указує на інтенсивний початок дії.

НУ́МТЕ, *виг.*, *розм.* Те саме, що **ну́мо**[1].

НУМУЛІ́ТИ, -ів, *мн* (*одн.* **нумулі́т**, -а, *ч.*). Викопні одноклітинні організми, черепашки яких утворюють відклади вапняку.

НУМУЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Який складається з нумулітів.

НУМУЛІТОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Те саме, що **нумулі́ти**.

НУНАТА́КИ, -ів, *мн.* Окремі скелі чи скелясті вершини, що виступають над поверхнею льодовика.

НУНДИ́НА, -и, *ж.*, *міф.* У римлян – богиня, що давала ім'я новонародженому.

НУ-НУ́, *виг.* Уживається з висловленням заохочення, спонукання до дії. // Уживається з висловленням спонукання до припинення дії. // Уживається з висловленням погрози, перестороги. // Уживається в разі констатування чого-небудь небажаного, несподіваного.

НУ́НЦІЇВ, -ієва, -ієве. Прикм. до **ну́нцій**.

НУ́НЦІЙ, -я, *ч.* Представник Папи Римського при уряді якої-небудь держави.

НУНЧА́КИ, *невідм.*, *мн.* Один із різновидів холодної зброї у східних єдиноборствах: два короткі дубці, з'єднані сталевим ланцюжком.

НУ́ПЕ, *невідм.*, *ч.* Народ у Нігерії.

НУРЕДДИ́Н, -а, *ч.* Молодший син кримського хана.

НУРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Те саме, що **ниро́к**.

НУ́РКА, -и, *ж.*, *зоол.*, *зах.* Норка.

НУРО́К, -рка́, *ч.*, *діал.* Нирок. ** **Да́ти нурка́**, *діал.*: а) впірнути; б) раптово зникнути, сховатися кудинебудь.

НУРТ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **вир**. 2. *у знач. присл.* **нуртáми**. Крутячись, вируючи. 3. *перен.* Велика кількість людей; натовп.

НУ́РТА, -и, *ж.* Те саме, що **вир** 1.

НУРТИНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **вир** 1.

НУРТОВИ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **нурт** 1.

НУРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **нуртува́ти**.

НУРТУВА́ТИ, -у́є, *недок.* Те саме, що **вирува́ти**.

НУРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Те саме, що **нуртува́ти**.

НУРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *діал.* 1. *неперех.* Ширяти. 2. *перех.* Занурювати.

НУС, -а, *ч.* В античній філософії – загальна назва всіх смислових і розумових закономірностей, яким підпорядковані Всесвіт і людина.

НУТ[1], -у, *ч.* 1. Однорічна культурна рослина родини бобових, яку вирощують па зерно для харчування та на корм худобі. 2. Зерно цієї рослини.

НУТ[2], -и, *ж.* В релігії давніх єгиптян – богиня

неба, дружина бога землі Геба.

НУ́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Нота, мелодія.

НУТАЛІО́З, -у, *ч.* Протозойна хвороба коней, ослів, що спричиняється одноклітинними паразитами.

НУТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до нутації.

НУТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Одна з форм коливання тіла, що обертається по осі. 2. *біол.* Обертальний рух верхівок ростучих органів рослин, зумовлений нерівномірним ростом різних їхніх боків.

НУ́ТЕ, *виг.*, *розм.* Уживається в разі звертання до кількох осіб або ввічливого звертання до однієї особи як спонукання, заклик або заохочення до дії.

НУТРЕ́ЦЬ, -я́, *ч.*, *вет.* 1. Аномалія в розвитку статевих органів у самців сільськогосподарських тварин, що викликає безплідність. 2. Самець, у якого є ця аномалія. 3. *тех.* Те саме, що **ніпель** (у з знач.).

НУТРИЦІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Збірний термін для позначення науки про харчування людини.

НУ́ТРІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ну́трія**.

НУТРІЄ́НТИ, -ів, *мн.* Харчові речовини.

НУТРІЦЕ́ВТИК, -у, *ч.* Природна або синтетична біологічно активна добавка до продуктів харчування.

НУТРІЦЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до нутріцевтику.

НУТРІЦІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про харчування людини та тварин.

НУ́ТРІШНІЙ, -я, -є, *заст.* Внутрішній.

НУ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Напівводяна тварина ряду гризунів, що дає цінне хутро та м'ясо.

НУТРО́, -а́, *ч.* 1. *розм.* Внутрішні органи людини або тварини; нутрощі. 2. *розм.* Внутрішня частина чого-небудь. 3. *перен.* Внутрішня суть кого-, чого-небудь. // Внутрішній психічний світ людини; душа. *Нутром відчувати.*

НУТРОМІ́Р, -а, *ч.*, *спец.* Найпростіший прилад для вимірювання внутрішніх розмірів деталей машин.

НУ́ТРОЩЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ну́трощі**.

НУ́ТРОЩІ, -ів, *мн.* 1. Внутрішні органи людини або тварини. 2. *перен.* Внутрішня частина, середина чого-небудь.

НУТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Жити, перебувати в середині, в нутрі кого-, чого-небудь.

НУТРЯ́К[1], -а́, *ч.*, *діал.* Здір.

НУТРЯ́К[2], -а́, *ч.*, *вет.* Те саме, що **нутре́ць** 2.

НУТРЯНИ́Й, -а́, -е́, *розм.*, *рідко.* Який міститься в середині кого-, чого-небудь; внутрішній. // Глухий, низький (про голос, сміх, крик).

НУТЧ-ФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* Найпростіший фільтр, в основі дії якого є просочування рідини крізь поруваті керамічні плити або тканину.

НУЦЕ́ЛУС, -а, *ч.* Центральна багатоклітинна частина насінного зачатка рослин.

НЬО, *виг.*, *рідко.* Уживається як окрик, яким поганяють коней.

НЬО́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ньо́кати**.

НЬО́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Поганяти коней вигуком "ньо".

НЬО́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ньо́кати**.

НЬЮ-ГЕ́МПШИР, -а, *ч.* Порода курей м'ясо-яєчного типу.

НЬЮЙО́РКІВЕЦЬ, -вця, *ж.* Житель Нью-Йорка.

НЬЮ-ЙО́РКСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нью-Йорк.

НЬЮС-МЕ́ЙКЕР, -а, *ч.* Діяч, який чинить суттєвий вплив на хід суспільно-політичних подій.

НЬЮС-РЕЛІ́З, -у, *ч.* Дані про товар або компанію, що на них спираються при укладанні договору.

НЬЮ́ТОН, -а, *ч.*, *фіз.* Міжнародна одиниця сили. $1Н = 1кг\ м/с^2$ (Н).

НЬЮ́ТОНІВ, -нова, -нове, *фіз.* Належний Ньютону. *Ньютонів простір.*

НЬЮТО́НІВСЬКИЙ, -а, -е, *фіз.* Належний Ньютону.

НЬЮФА́УНДЛЕНД, -а, *ч.* Порода великих довгошерстих собак, а також собака цієї породи.

НЬЮФАУНДЛЕ́НДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ньюфаундленда.

НЬЯМВЕ́ЗІ, *невідм.*, *ч.* Найчисленніший народ Танзанії.

НЬЯ́Я, -ї, *ж.* Філософська школа в Індії; її прихильники твердили, що об'єктивний світ складається з вічних, якісно різнорідних дрібних частинок води, землі, повітря і вогню; основна увага зосереджувалася на проблемах теорії пізнання і логіки.

НЮ, *невідм.*, *мист.*, *с.* Зображення оголеного тіла людини чи якоїсь його частини у фотомистецтві.

НЮА́НС, -у, *ч.* 1. Відтінок у динаміці, темпі, засобах звуковидобування, що посилює художньо-емоціональну виразність твору. 2. Тонке розрізнення в чому-небудь; ледве помітний відтінок.

НЮАНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **нюансува́ти**.

НЮАНСУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **нюансува́ти**. 2. Система нюансів у музичному творі, живопису.

НЮАНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех. і неперех.* Відтіняти дуже тонкі, ледве вловимі переходи, риси, нюанси в чому-небудь.

НЮАНСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **нюансува́ти**.

НЮ́КТА, -и, *ж.* У грецькій міфології – богиня ночі.

НЮ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *зневажл.* Плакати, скиглити.

НЮ́НІ, нюнь, *мн.* Плач, скигління. *Нюні розпускати.*

НЮ́НЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *зневажл.* Те саме, що **па́нькатися**.

НЮ́НЯ, -і, *ч. і ж.*, *зневажл.* Безхарактерна людина; плаксій.

НЮНЯ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Безхарактерний, плаксивий.

НЮ́НЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *зневажл.* Те саме, що **ню́нити**.

НЮ́РНБЕРЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Нюрнберг.

НЮ́ТА, -и, *ж.*, *рідко.* Заклепка. ** **Узя́ти в ню́ти** – заклепати.

НЮТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **нютува́ти**.

НЮТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Заклепувати, паяти.

НЮХ, -у, *ч.* 1. Здатність людини і тварин сприймати й розрізняти різні запахи. // *розм.* Ніс, ніздрі. ** **О́ргани ню́ху**: нюхові рецептори – органи людини, всіх хребетних та багатьох безхребетних тварин, що сприймають запахи. 2. *перен.*, *розм.* Проникливість, інтуїція, хист. *Нюхом відчувати.* 3. *заст.* Невелика кількість чого-небудь (перев. тютюну), призначена для винюхування за один раз.

НЮ́ХАЛКА, -и, *ж.*, *фам.* Те саме, що **ню́хало** 1.

НЮ́ХАЛО, -а, *с.* 1. *фам.* Орган нюху, ніс. 2. *рідко.* Те саме, що **нюх** 2.

НЮ́ХАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для нюхання. *Нюхальний тютюн.*

НЮ́ХАЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто нюхає що-небудь. 2. Експерт у визначенні запахів.

НЮ́ХАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **ню́хальник**.

НЮ́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ню́хати** 1 – 3.

НЮ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Вдихати через ніс який-небудь запах. 2. *перех. і без додатка.* Вдихати в ніс лікарські, наркотичні і т. ін. засоби з лікувальною або якою-небудь іншою метою. 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Вистежувати, вишукувати, розвідувати. 4. *перех. і без додатка*, *перев. із запереч.* н е , *перен.*, *розм.* Мати що-небудь, володіти чимось. // Знати що-небудь, розумітися на чомусь. // Куштувати, пробувати (їжу або питво).

НЮХА́Ч, -а́, *ч.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ню́хальник**. 2. *жарг.* Нишпорка, вивідач.

НЮХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **ню́хати**.

НЮХОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **нюх** 1. ** **Нюхова́ сму́жка** – пучок нервових волокон на нижній поверхні півкулі великого мозку, що виходить із нюхового тракту. **Нюхови́й аналіза́тор** – морфофізіологічна система, що забезпечує сприйняття різних пахучих речовин, аналіз та обробку виникаючих при цьому аферентних збуджень. **Нюхови́й епіте́лій** – дві ділянки слизової оболонки, розташовані над носовими ходами, які містять нюхові рецептори. **Нюхови́й мо́зок** – ділянка мозку, яка відповідає за сприйняття запахів. **Нюхові́ цибули́ни** – два потовщення на кінці нюхового нерва, які знаходяться в основі мозку безпосередньо над носовою порожниною. **Нюхові́ шляхи́** – сукупність нервових клітин та волокон, по яких проводяться імпульси від рецепторів носа до підкіркових і кіркових нюхових центрів.

НЮШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Нюхати повітря. 2. *перех. і без додатка*, *перен.* Вистежувати, вишукувати кого-, що-небудь.

НЮШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **нюши́ти**.

НЯ, *невідм.*, *мн.* Те саме, що **нганаса́ни**.

НЯВ, *виг.* Звуконаслідування, що передає котяче нявкання.

НЯ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Мавка.

НЯ́ВКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ня́вкати** і звуки, утворювані цією дією.

НЯ́ВКАТИ, -ає, -ають, *недок.*, *розм.* Видавати звуки "няв-няв" (перев. про котів).

НЯ́ВКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ня́вкати**.

НЯВКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ня́вкати**.

НЯВКУ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Який нявкає.

НЯВЧА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **нявча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

НЯВЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ня́вкати**.

НЯГА́Й, *част.*, *зах.* Нехай.

НЯЙ, *част.*, *зах.* Нехай.

НЯ́НЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **ня́ня**.

НЯ́НИН, -а, -е. Прикм. до **ня́ня**; належний няні.

НЯ́НІВ, -ньова, -ньове, *діал.* Прикм. до **ня́ньо**.

НЯ́НЬКА, -и, *ж.* Жінка або дівчина, що доглядає дитину.

НЯ́НЬКО, -а, *ч.*, *діал.* Тато.

НЯНЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути нянькою.

НЯ́НЬО, -я, *ч.*, *діал.* Тато.

НЯ́НЬЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ня́ньчити**.

НЯ́НЬЧИН, -а, -е. Прикм. до **ня́нька**; належний няньці.

НЯ́НЬЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.* Доглядати дитину.

НЯ́НЬЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *з ким – чим.* 1. Те саме, що **ня́ньчити**. 2. Приділяти кому-, чому-небудь занадто багато часу, уваги; панькатися з кимсь, чимсь.

НЯ́НЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ня́нька**.

Оо

О[1]. *невідм., с.* Дев'ятнадцята літера українського алфавіту на позначення голосного звука "о".

О[2]. *прийм., із знах. і місц. в.* Сполучення з прийм. "о" виражають: Ч а с о в і в і д н о ш е н н я: 1. *з місц. в.* Уживається для точного або приблизного означення години, коли відбувається дія. ** **О пів на** – уживається на означення половини години, якої не вистачає до повної години. 2. *із знах. і місц. в., рідко.* Уживається для означення приблизних часових меж певної дії. *О цю пору.* 3. *з місц. в., заст.* Уживається для означення відтинка часу, пори року, коли відбувається дія (перев. з назвами релігійних свят, пір року). О б 'є к т н і в і д н о ш е н н я: 4. *з місц. в., заст.* Уживається для означення: а) предмета, на якого спрямована думка, який є об'єктом чиїх-небудь почуттів, розмов і т. ін.; про; б) змісту, напрямку чиїх-небудь думок, розмов і т. ін.; про. 5. *із знах. і місц. в., заст.* Уживається для означення: а) предмета чиїх-небудь турбот, прохань, переживань і т. ін.; про; б) явища, події і т. ін., що є причиною якоїсь дії. 6. *із знах. в., заст.* Уживається для означення предмета: а) з яким хто-, що-небудь стикається, зближується і т. ін. під час руху; об; б) який є опорою для кого-, чого-небудь; в) за допомогою якого виконується дія. К і л ь к і с н і в і д н о ш е н н я: 7. *із знах. в., діал.* Уживається для вказування на часову або вікову різницю між ким-, чим-небудь; на. 8. *із знах. в., діал.* Уживається для вказування на кількість або міру чого-небудь; на. О з н а ч а л ь н і т а к і л ь к і с н о - о з н а ч а л ь н і в і д н о ш е н н я: 9. *з місц. в., заст.* Уживається для вказування на постійну ознаку предмета, особи за їх кількісним або якісним виявом. П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: 10. *із знах. в., заст.* Уживається для означення межі двох предметів.

О[3], *виг.* 1. Уживається для вираження різних почуттів, душевних переживань: розпачу, захоплення, здивування, недовіри і т. ін. // Уживається для вираження ствердження чого-небудь у функції, близькій до вказівної. // Уживається для висловлення згоди з чим-небудь, підтвердження чогось. // Уживається у знач. вказівної постпозитивної частки. 2. Уживається для підсилення емоційної виразності, патетичності висловлювання. // Уживається в складі риторичного звертання. // Уживається в складі звертання.

О-АГЛЮТИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Склеювання бактерій, що виникає внаслідок взаємодії соматичного О-антигену бактерій з відповідними О-антигенами сироватки крові.

ОА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **оа́зис**.

ОА́ЗИС, -у, *ч.* Родюче місце в пустелі або напівпустелі з буйною рослинністю і прісною водою. // *перен.* Ділянка землі, місцевість, що відрізняється від навколишнього оточення більшою кількістю рослинності. // *перен., перев. з означ.* Про те, що є відрадним винятком на загальному тлі. ** **Фіска́льний оа́зис** – держави, території, фінансові центри, ринки, які надають спеціальні податкові або інші пільги при проведенні операцій з іноземними резидентами та в іноземній валюті компаніям, зареєстрованим у країні розташування такої зони.

ОА́ЗИСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **оа́зис**.

ОА́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **оа́за**.

ОА́ЗОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **оа́зний**.

О-АНТИГЕ́Н, -а, *ч.* Комплексна сполука, яка складається з ліпополісахариду і білка; входить до складу клітинної стінки грам-негативних бактерій.

ОА́СІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член ОАС – військово-фашистської таємної організації у 60-х рр. 20 ст. в Алжирі та Франції.

ОА́СІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ОАС та оасівців.

ОБ, *прийм., із знах. і місц. в.* Сполучення з прийм. об виражають: Ч а с о в і в і д н о ш е н н я: 1. *з місц. в.* Уживається для точного або приблизного означення години, коли відбувається дія (тільки перед голосним); о. 2. *із знах. і місц. в., рідко.* Уживається для означення приблизних часових меж певної дії; у. *Об обіді.* 3. *з місц. в., заст.* Уживається для означення відтинка часу, пори року, коли відбувається дія (перев. із назвами релігійних свят, пір року). О б 'є к т н і в і д н о ш е н н я: 4. *з місц. в., розм.* Уживається для означення: а) предмета, на якого спрямована думка, який є об'єктом чиїх-небудь почуттів, розмов і т. ін.; про; б) змісту, напрямку чиїх-небудь думок, розмов і т. ін.; про. 5. *із знах. і місц. в., заст.* Уживається для означення: а) предмета чиїх-небудь турбот, прохань, переживань і т. ін.; про; б) явища, події і т. ін., що є причиною якоїсь дії. 6. *із знах. в.* Уживається для означення предмета: а) з яким хто-, що-небудь стикається, зближується і т. ін. під час руху; б) який є опорою для кого-, чого-небудь; в) за допомогою якого виконується якась дія; г) який спричинює, зумовлює, певну дію. К і л ь к і с н о - о з н а ч а л ь н і в і д н о ш е н н я: 7. *з місц. в., заст.* Уживається для вказування на постійну ознаку предмета за її кількісним або якісним виявом; з. П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: 8. *із знах. в., рідко.* Уживається для означення: а) суміжності, близькості у просторі двох предметів, людей; б) предмета, за якого беруться, щільно охоплюючи його; під. 9. *з місц. в., рідко.* Уживається для означення щільного прилягання одного предмета до іншого.

ОБА́, обох, *числ. кільк., збірн., заст., діал.* Обидва.

ОБА́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* оба́бляться; *док., розм.* 1. Опуститися, занедбати себе; постаріти (перев. про жінку). 2. Стати безвільним, нерішучим, боязким (про чоловіка). 3. *зневажл.* Те саме, що **одружи́тися**.

ОБА́БІЧ. 1. *присл.* З обох боків; на обидва боки. 2. *у знач. прийм. з род. в.* Уживається для вказування на розташування, переміщення і т. ін. кого-, чого-небудь по обидва боки об'єкта. // *рідко.* Уживається для вказування на розташування кого-, чого-небудь убік від об'єкта; поряд, збоку.

ОБА́БЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Поморщений, постарілий.

ОБА́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оба́битися**.

ОБА́БОК, -бка, *ч., діал.* Гриб-підберезник.

ОБА́ВА, -и, *ж.* 1. *діал.* Затримка, уповільнення. 2. *зах.* Побоювання, острах.

ОБА́ВИТИ, -влю, -виш, *док., діал.* Те саме, що **ві́бавити**.

ОБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **обавля́тися**.

ОБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок., діал.* Побоюватися.

ОБА́ГРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обагри́ти**. // **оба́грено**, *безос. присудк. сл.*

ОБАГРИ́ТИ *див.* **обагря́ти**.

ОБАГРИ́ТИСЯ *див.* **обагря́тися**.

ОБАГРЯ́НИТИ, -ню, -ниш, *док., перех., уроч., рідко.* Те саме, що **обагри́ти**.

ОБАГРЯ́НОК, -нка, *ч., зах.* Бублик.

ОБАГРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБАГРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док., перех., уроч.* Забарвлювати в червоний, багряний колір або надавати червоного, багряного відтінку. // Заливаючи кров'ю, забарвлювати в червоний, багряний колір; закривавлювати. *Обагряти руки кров'ю.*

ОБАГРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБАГРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док., уроч.* Забарвлюватися в червоний, багряний колір (звичайно від крові).

ОБАМБУ́РИТИ, -рю, -риш, *док., перех., діал.* Приголомшити, ошелешити.

ОБАНДЕРО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обандеро́лити**.

ОБАНДЕРО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ОБАНДЕРО́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Упакувати у вигляді бандеролі що-небудь для пересилання поштою.

ОБАНДЕРО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обандеро́лювати**.

ОБАНДЕРО́ЛЮВАТИ *див.* **обандеро́лити**.

ОБА́ПІЛ, -пола, *ч.* 1. Дошка з крайньої зовнішньої частини колоди, розпиляної вздовж. 2. Розпиляна вздовж колода, розпиляний стовбур дерева.

ОБА́ПІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **оба́піл**.

ОБА́ПОЛИ, *присл., прийм., рідко.* Те саме, що **оба́біч**.

ОБА́ПОЛОК, -лка, *ч.* Невеликий обапіл.

ОБА́ПОЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **оба́піл**. *Обапольна загорожа.*

ОБАРА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обара́нити**.

ОБАРА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обара́нити**.

ОБАРА́НИТИ, -ню, -ниш, *док., перех., розм.* Раптово обступити, наскочити з усіх боків.

ОБАРАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм., рідко.* Стати безтямним; дуже розгубитися.

ОБА́РВИТИ *див.* **оба́рвлювати**.

ОБА́РВИТИСЯ *див.* **оба́рвлюватися**.

ОБА́РВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оба́рвити**. 2. *у знач. прикм.* Який має певне забарвлення; забарвлений.

ОБА́РВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Колір або відтінок кольору; забарвлення. 2. *перен.* Група предметів, які прикрашають що-небудь собою; оздоба. 3. *перен.* Особливий тон; характерний, своєрідний відтінок чого-небудь.

ОБА́РВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБА́РВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* оба́рвлять; *док., перех.* 1. Покривати або насичувати фарбою, барвником; забарвлювати. // Надавати чому-небудь певного кольору, забарвлення. 2. *перен.* Оздоблювати, прикрашати що-небудь.

ОБА́РВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБА́РВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* оба́рвляться; *док., чим, у що.* 1. Покриватися, насичуватися фарбою, барвником або ставати забарвленим у який-небудь колір; забарвлюватися. 2. *перен.* Набирати певних рис залежно від навколишніх предметів, оточення. 3. *перен.* Набирати особливого тону, своєрідного відтінку.

ОБАРІ́НОК, -нка, *ч., діал.* Бублик.

ОБАРКА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обарка́нити**.

ОБАРКА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обарка́нити**.

ОБАРКА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* 1. Накинути аркан, зашморг; заарканити. 2. *діал.* Обнести, обгородити що-небудь дощатою огорожею.

ОБАРЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч., зах.* Бублик.

ОБАРЯ́ТИ(СЯ), -я́ю(ся), -я́єш(ся), *недок., діал.* Баритися.

ОБАТО́РИТИСЯ, **ОБАТУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док., зах.* Оговтатися, прийти до тями.

ОБАТРА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обатра́чувати**.

ОБАТРА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Наймати, вер-

бувати у батраки, наймити. 2. Окручувати боргами, аби боржник врешті пішов у найми, батрачити.
ОБАТУ́РИТИСЯ *див.* **обато́ритися**.
ОБА́ХТА, -и, *ж.*, *діал.* Гауптвахта, караульне приміщення.
ОБА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех. і без додатка*, *заст.* Побачити, помітити.
ОБА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *зах.* Одужати.
ОБА́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **оба́чний** 1.
ОБА́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **оба́чливий**.
ОБА́ЧЛИВО. Присл. до **оба́чливий**.
ОБА́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який діє розумно, спокійно, передбачливо. // Який виявляє обережність у своїх діях, не наражається на неприємність, небезпеку; обережний. 2. Який зважає на інтереси, запити інших, виявляє повагу до них; чемний, уважний.
ОБА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оба́чний**.
ОБА́ЧНО. Присл. до **оба́чний**.
ОБА́ШМОРИТИ, **ОБА́ШПОРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *заст.* Намацати, здибати.
ОБА́ШМОРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *заст.* Звикнути, призвичаїтися.
ОБА́ШПОРИТИ *див.* **оба́шморити**.
ОБАЯ́СНИК, -а, *ч.* Те саме, що **переле́сник** 1.
ОББИВА́ЛКА, -и, *ж.* Зерноочисна машина, яка відділяє від зернят лушпиння та інші важкі домішки.
ОББИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого застосовують для оббивання чого-небудь. *Оббивальні цвяхи.* ** **Оббива́льна маши́на** – машина, якою очищають зерна пшениці й жита від пилу і бруду.
ОББИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який оббиває що-небудь (у 4 знач.).
ОББИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **оббива́льник**.
ОББИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оббива́ти**.
ОББИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОББИ́ТИ**, обіб'ю́, обіб'є́ш, *док.*, *перех.* 1. Б'ючи по чому-небудь, відокремлювати від нього частини. // *чим*, *об що і без додатка.* Очищати ударами, збивати з поверхні чогось які-небудь нашарування. 2. Обтрушувати, обривати ударами (про плоди, листя, квітки і т. ін.). *Оббивати горіхи.* // Пошкоджуючи, викликати опадання, осипання. // Вилущувати ударами, вимолочувати зернята, насіння (зі стручків, колосків і т. ін.). 3. Пошкоджувати ударами поверхню або краї чого-небудь. // Ранити ударами або зачіпаючи об що-небудь тверде (про людське тіло). // *перев. док.*, *кому*, *рідко.* Дуже побити; набити. ** **Оббива́ти поро́ги** *кому і без додатка*: а) довго, безперервно ходити куди-небудь у якійсь справі; набридати кому-небудь певними проханнями; б) часто бувати у кого-небудь. 4. Прибиваючи, покривати поверхню чого-небудь іншим матеріалом.
ОББИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОББИ́ТИСЯ**, обіб'ю́ся, обіб'є́шся, *док.* 1. Змінювати вигляд через пошкодження від ударів або дії кого-, чого-небудь; ставати оббитим, обтріпуватися. 2. Опадати, осипатися від ударів об що-небудь (про плоди, колоски і т. ін.). // Вилущуватися, обмолочуватися від ударів, тертя об що-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **оббива́ти**.
ОББИВА́Ч, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **оббива́льник**.
ОББИВА́ЧКА, -и. Жін. до **оббива́ч**.
ОББИ́ВКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Дія за знач. **оббива́ти** 4. 2. Матеріал, яким оббивають що-небудь.
ОББИВНИ́Й, -а́, -е́. Якого використовують для оббивання. *Оббивний матеріал.*
ОББИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оббира́ти**.
ОББИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБІБРА́ТИ**, обберу́, обберéш, *док.*, *перех.* 1. *з кого – чого*, *на кому – чому.* Знімати щось одне за одним з кого-, чого-небудь. // *рідко.* Очищати, звільняти кого-, що-небудь від чогось зайвого, непотрібного або шкідливого, знімаючи його одне за одним. // Те саме, що **обрива́ти** 1. 2. *чим і без додатка*, *розм.*, *рідко.* Знімати, зрізувати з чого-небудь верхній шар (шкаралупу, лушпиння і т. ін.); чистити, обчищати. 3. Привласнювати чуже силою або нечесними шляхами; грабувати. // Те саме, що **обкра́дати**. // Нечесно користуватися чужим. *Оббирати до нитки.* 4. *перев. док.*, *рідко.* Те саме, що **обира́ти** 2, 3.
ОББИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБІБРА́ТИСЯ**, обберу́ся, обберéшся, *док.* 1. Знімати з себе що-небудь одне за одним; позбуватися чого-небудь. 2. *чим*, *у що*, *розм.* Набирати, начіплювати що-небудь на себе; вбиратися у щось. 3. *перев. док.*, *заст.* Пристати, зголоситися на що-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **оббира́ти**.
ОББІ́РКАНИЙ, -а, -е, *діал.* Забрьоханий.
ОББИ́ТИ *див.* **оббива́ти**.
ОББИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оббити**. // **обби́то**, *безос. присудк. сл.*
ОББИ́ТИСЯ *див.* **оббива́тися**.
ОББИТТЯ́, -я́, *с.*, *рідко.* Те саме, що **обби́вка** 2.
ОББІ́ГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* Бігаючи, побувати по черзі в багатьох місцях, відвідати багатьох осіб і т. ін.
ОББІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОББІ́ГТИ**, оббіжу́, оббіжи́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Біжучи навкруги чого-небудь, описувати замкнуте коло. // Бігцем обганяти, обминати кого-, що-небудь. // Обганяючи, переймати, перехоплювати кого-небудь. // Пробігати кружним шляхом поза чим-небудь. // *перен.* Проходити певний, звичайно усталений шлях, цикл (про планети, годинникову стрілку і т. ін.). // Протікаючи, круто завертати навколо чого-небудь, у чомусь (про річку, струмінь води); обтікати. // Робити вигин навколо чого-небудь (про стежку і т. ін.). 2. *тільки недок.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Обминати, обходити що-небудь неприємне, уникати кого-, чого-небудь. 3. *перев. док.*, *перех.*, *розм.* Біжучи, побувати по черзі в багатьох місцях, відвідати багатьох осіб і т. ін. 4. *неперех.*, *розм.* Втрачати побілку від змивання її водою, дощем.
ОББІ́ГТИ *див.* **оббіга́ти**.
ОББІ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оббіли́ти**. // *у знач. прикм.*
ОББІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **оббі́лений**.
ОББІЛИ́ТИ *див.* **оббі́лювати**.
ОББІЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оббілува́ти**[1]. // *у знач. прикм. Оббілована туша.*
ОББІЛО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **оббіло́ваний**.
ОББІЛО́ВУВАТИ[1] *див.* **оббілува́ти**[1].
ОББІЛО́ВУВАТИ[2] *див.* **оббілува́ти**[2].
ОББІЛУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *док.*, **ОББІЛО́ВУВАТИ**[1], -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Обробити тушу забитої тварини (зняти шкуру, викинути нутрощі і т. ін.).
ОББІЛУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *док.*, **ОББІЛО́ВУВАТИ**[2], -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Побілити, вибілити всю будівлю розчином крейди, вапна і т. ін.
ОББІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оббі́лювати**.
ОББІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОББІЛИ́ТИ**, -білю́, -бі́лиш, *док.*, *перех.* Обмазувати білою глиною, крейдою, вапном і т. ін.; білити (у 1 знач.).
ОББЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -юе́ш, *док.*, *перех.*, *вульг.* Забруднити блювотиною.
ОББЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ює́шся, *док.*, *вульг.* Забруднитися блювотиною.
ОББОМБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* оббомбля́ть; *док.*, *перех.*, *розм.* Закидати з усіх боків бомбами.
ОББРЕ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оббреха́ти**. // **оббре́хано**, *безос. присудк. сл.*
ОББРЕХА́ТИ *див.* **оббрі́хувати**.
ОББРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОББРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* Зрізувати бритвою волосся (на голові, обличчі); брити, голити.
ОББРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОББРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* Оббривати себе; бритися, голитися.
ОББРИ́ЗКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оббри́зкати**.
ОББРИ́ЗКАТИ *див.* **оббри́зкувати**.
ОББРИ́ЗКАТИСЯ *див.* **оббри́зкуватися**.
ОББРИ́ЗКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-, кого-небудь оббризкує; який призначений, служить для цього.
ОББРИ́ЗКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оббри́зкувати**.
ОББРИ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оббри́зкувати**.
ОББРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОББРИ́ЗКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Обливати, обляпувати краплинами чого-небудь рідкого. // *безос.* 2. *спец.* Обливати дрібними краплинами якогось отруйного розчину (для знищення шкідників і збудників хвороб сільськогосподарських рослин і т. ін.); обприскувати.
ОББРИ́ЗКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОББРИ́ЗКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Обливати, обляпувати себе краплинами чого-небудь рідкого.
ОББРИ́ЗКУВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій для оббризкування (рослин і т. ін.).
ОББРИ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **оббри́зкувати**.
ОББРИ́ЗНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **оббри́зкуватися**.
ОББРИ́ТИ *див.* **оббрива́ти**.
ОББРИ́ТИСЯ *див.* **оббрива́тися**.
ОББРІ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оббрі́хувати**.
ОББРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОББРЕХА́ТИ**, -решу́, -ре́шеш, *док.*, *перех.* Наговорювати неправду на когось, щось, вигадувати небилиці про кого-, що-небудь: зводити наклепи на когось, щось.
ОББРІ́ХУВАЧ, -а, *ч.*, *зневажл.* Той, хто оббріхує кого-, що-небудь.
ОББРЬО́ХАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оббрьо́хати**. // *у знач. прикм.*
ОББРЬО́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **оббрьо́ханий**.
ОББРЬО́ХАТИ *див.* **оббрьо́хувати**.
ОББРЬО́ХАТИСЯ *див.* **оббрьо́хуватися**.
ОББРЬО́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оббрьо́хувати**.
ОББРЬО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОББРЬО́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Забрьохувати, заляпувати болотом кругом, по всій поверхні (одяг, взуття і т. ін.).
ОББРЬО́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОББРЬО́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Забрьохуватися, заляпуватися болотом кругом, по всій поверхні.
ОББУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОББУ́ТИСЯ**, -у́дуся, -у́дешся, *док.*, *розм.* Звикати до незнайомого місця, середовища і т. ін.; освоюватися. // *з чим.* Призвичаюватися до чого-небудь незвичного, неприємного.
ОББУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оббудува́ти**. // **оббудо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ОББУДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оббудо́вувати**.
ОББУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОББУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Зводити будівлі навколо чого-небудь, оточувати спорудами з декількох або з усіх боків що-небудь.
ОББУДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОББУДУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Зводити для себе (житло, господарські приміщення і т. ін.).
ОББУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оббудува́ти**.
ОББУДУВА́ТИ *див.* **оббудо́вувати**.
ОББУДУВА́ТИСЯ *див.* **оббудо́вуватися**.
ОББУРИ́ТИ *див.* **оббу́рювати**.
ОББУ́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *гірн.* Дія за знач. **оббу́рювати**.
ОББУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОББУРИ́ТИ**, -бурю́, -бу́риш, *док.*, *перех.*, *гірн.* Просвердлювати буром або іншим інструментом ряд отворів – шпурів навколо чого-небудь.
ОББУ́ТИСЯ *див.* **оббува́тися**.
ОБВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обва́жити**.
ОБВА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обва́жити**.
ОБВА́ЖИТИ *див.* **обва́жувати**.
ОБВА́ЖИТИСЯ *див.* **обва́жуватися**.
ОБВА́ЖНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обважни́ти**.
ОБВАЖНИ́ТИ *див.* **обва́жнювати**.
ОБВАЖНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обважні́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який збільшився у вазі або набрав додаткової ваги. // Який прогнувся, обвис і т. ін. під вагою чого-небудь. // Важкий, неповороткий (про людину, живу істоту). 3. *у знач. прикм.* Який втратив здатність невимушено рухатися, нормально діяти, триматися (від утоми, болю, травми, сп'яніння і т. ін.). // Уповільнений, розслаблений (про ходу, рух і т. ін.).
ОБВАЖНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **обважні́лий** 2, 3.
ОБВАЖНІ́ЛО. Присл. до **обважні́лий** 2, 3.
ОБВАЖНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обважні́ти**.
ОБВАЖНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати відчутно важчим, набагато збільшити свою вагу. // *під чим*, *від чого*, *чим і без додатка.* Обвиснути, похилитися і т. ін. під вагою чого-небудь. // Стати важким, неповоротким від збільшення ваги (про людину, живу істоту). 2. Втратити здатність невимушено рухатися, нормально діяти, триматися; стати малорухливим, млявим (від утоми, болю, травми, сп'яніння і т. ін.); обм'якнути, розслабитися. // Стати важким, малорухомим (про частини тіла).
ОБВА́ЖНЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **обва́жнювати** 2, 3.
ОБВА́ЖНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБВАЖНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Налягати, тиснути своєю вагою, тягнучи донизу. // *перен.* Нависати, лягати важким тягарем над ким-небудь, на кого-небудь (про думки, почуття і т. ін.). 2. *перен.* Надто насичувати, перевантажувати чим-небудь зайвим, роблячи важким, незграбним (про мову, стиль). 3. *спец.* Додавати до розчину яку-небудь речовину для збільшення його густини.
ОБВА́ЖНЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Речовина, яку використовують для обважнювання.
ОБВА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обва́жувати**.
ОБВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Недоважувати щось кому-небудь (помилково або з метою наживи). 2. *рідко.* Те саме, що **обва́жнювати**.
ОБВА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБВА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.*, *рідко.* 1. Помилятися, зважуючи що-небудь. 2. Накладати, набирати надто багато вантажу; перевантажуватися.
ОБВА́Л, -у, *ч.* 1. Стрімке падіння великої частини ґрунту, гірської породи, снігу і т. ін. внаслідок зсуву, руйнування і т. ін. ** **Обва́л грошово́ї одини́ці** – стрімке падіння курсу грошової одиниці щодо курсів вільно конвертованих валют. 2. Купа каміння, землі, снігу і т. ін., що звалилася з гори, кручі, скелі і т. ін. 3. *рідко.* Частина земної поверхні зі слідами відпадання, відвалювання маси землі; круча, обрив.
ОБВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвали́ти**. // **обва́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має сліди обвалів.
ОБВА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвали́ти**.
ОБВА́ЛИСТИЙ, -а, -е. Який легко обвалюється, руйнується. *Обвалистий берег.*
ОБВА́ЛИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **обва́листий**.
ОБВАЛИ́ТИ *див.* **обва́лювати**.
ОБВАЛИ́ТИСЯ *див.* **обва́люватися**.
ОБВА́ЛИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **обва́л** 2.
ОБВАЛКУВА́ННЯ, -я, *с.* Обнесення земляними валами (дамбами) території для захисту її від затоплення повеневими чи зливовими водами.
ОБВАЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвалува́ти** 1. // *у знач. прикм.*
ОБВАЛО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **обвало́ваний**.
ОБВАЛО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвало́вувати**.
ОБВАЛО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБВАЛУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Обгороджувати валом, щоб запобігти розмиванню або затопленню водою, для затримання стічних вод і т. ін. 2. *іст.* Обносити, оточувати захисним валом.
ОБВАЛО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обвало́вувати**.
ОБВАЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвалува́ти** 1. *Обвалування ярів.*
ОБВАЛУВА́ТИ *див.* **обвало́вувати**.
ОБВАЛЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвалькува́ти**.
ОБВАЛЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвалько́вувати**.
ОБВАЛЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБВАЛЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Мазати, обліплюючи товстим шаром глини (будівлю, стіни).
ОБВАЛЬКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обвалько́вувати**.
ОБВАЛЬКУВА́ТИ *див.* **обвалько́вувати**.
ОБВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обва́лювати**.
ОБВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБВАЛИ́ТИ**, -валю́, -ва́лиш, *док.*, *перех.* Викликати обвал, руй-

нування чого-небудь.

ОБВА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОБВАЛИ́ТИСЯ**, -ва́литься, *док.* 1. Раптово спадати вниз, відриваючись від чого-небудь внаслідок руйнування, зсуву і т. ін. // Руйнуватися від давності або втрачати первісні форми (про будівлі та споруди). 2. Навально, з силою падати на кого-, що-небудь (про хвилі, струмені води і т. ін.). 3. Падати, руйнуючи своєю вагою німецьку опору; провалюватися. 4. *тільки недок.* Пас. до **обва́лювати**.

ОБВА́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обваля́ти**.

ОБВАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Катаючи, повертаючи з боку на бік, покрити чим-небудь сипучим.

ОБВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обванта́жити**.

ОБВАНТА́ЖИТИ *див.* **обванта́жувати**.

ОБВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обванта́жувати**.

ОБВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБВАНТА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **наванта́жувати**.

ОБВА́ПНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвапни́ти**.

ОБВАПНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Побілити що-небудь (стіни, дерева та ін.), покрити шаром вапна.

ОБВАПНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвапнува́ти**.

ОБВАПНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обвапнува́ти**. 2. Те саме, що **кальцино́з**. ** **Обвапнува́ння плода́** – відкладання солей кальцію у тканинах плода після його внутрішньоутробної смерті.

ОБВАПНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Те саме, що **обвапни́ти**.

ОБВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвари́ти**.

ОБВА́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвари́ти**.

ОБВАРИ́ТИ *див.* **обва́рювати**.

ОБВАРИ́ТИСЯ *див.* **обва́рюватися**.

ОБВАРНИ́Й, -а́, -е́. Який обварюють, ошпарюють, трохи проварюють до стану напівготовності.

ОБВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пристосований для обварювання чого-небудь. *Обварювальна сітка.*

ОБВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обва́рювати**.

ОБВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБВАРИ́ТИ**, -варю́, -ва́риш, *док.*, *перех.* Обливати окропом, гарячою рідиною або трішки проварювати. // Опікати окропом, парою і т. ін. (шкіру людини); ошпарювати. // *безос.*

ОБВА́РЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ОБВАРИ́ТИСЯ**, -варю́ся, -ва́ришся, *док.* 1. Опікатися окропом, парою і т. ін.; ошпарюватися. 2. *тільки недок.* пас. до **обва́рювати**.

ОБВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвести́** 3 – 5. // **обве́дено**, *безос. присудк. сл.*

ОБВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвести́** 1 – 3, 5.

ОБВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвезти́**.

ОБВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обво́зити**.

ОБВЕЗТИ́ *див.* **обво́зити**.

ОБВЕРТІ́ТИ *див.* **обві́рчувати**.

ОБВЕСТИ́ *див.* **обво́дити**.

ОБВЕСТИ́СЯ *див.* **обво́дитися**.

ОБВЕЧОРІ́ТИ, -іє, *безос.*, *рідко.* Настати вечору; повечоріти.

ОБВИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обвивання. // Який що-, кого-небудь обвиває.

ОБВИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвива́ти**. ** **Обвива́ння пупови́ни** – обкручування пуповиною частин плода.

ОБВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБВИ́ТИ**, обів'ю́, обів'є́ш *і* **ОБВИНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Обмотувати, обплітати, обкручувати собою. // Доладно облягати, обволікати (про одяг). // *перен.* Оточувати, розташовуючись, розміщуючись навколо чого-небудь. // Міцно охоплювати чим-небудь. // Те саме, що **обійма́ти** 1. 2. *чим, у що, навколо чого.* Обплутуючи, обв'язуючи, покривати поверхню чого-небудь. // *рідко.* Те саме, що **обв'я́зувати** 1. // Щільно обгортати в що-небудь, замотувати. 3. *перен.* Густо обволікати, обкутувати, оточувати з усіх боків (про дим, туман і т. ін.). // Охоплювати, обіймати (про настрій, почуття і т. ін.).

ОБВИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБВИ́ТИСЯ**, обів'ю́ся, обів'є́шся *і* **ОБВИНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Обмотуватися, обплітатися, обкручуватися навколо чого-небудь. // *перен.*, *рідко.* Догоджати в усьому кому-небудь. // *перев. зі сл.* ш и я, с т а н і т. ін., *круг чого, на що, кому.* Обіймати кого-небудь. 2. *чим, у що.* Замотуватися, закутуватися в що-небудь (тканину, одяг і т. ін.); напинатися, пов'язуватися чимось. 3. *перен.* Густо обволікатися, обкутуватися з усіх боків (димом, туманом і т. ін.). // Перейматися (настроєм, почуттям). 4. *тільки недок.* Пас. до **обвива́ти**.

ОБВИВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для обвивання.

ОБВИДНІ́ТИ, -іє, *док.*, *безос.* Настати (про день, світанок); розвиднітися.

ОБВИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБВИ́КНУТИ** *і* **ОБВИ́КТИ**, -кну, -кнеш, *док.* 1. *до кого – чого і без додатка.* Призвичаюватися до незнайомого місця, середовища і т. ін.; оббуватися, освоюватися. // Позбуватися почуття остраху, боязні; переставати боятися. 2. *перев. з інфін.* Набувати певних навичок, досвіду (у праці і т. ін.); призвичаюватися.

ОБВИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБВИ́КНУТИСЯ** і **ОБВИ́КТИСЯ**, -кнуся, -кнешся, *док.* 1. *з чим і без додатка.* Призвичаюватися до незнайомого місця, середовища і т. ін.; оббуватися, освоюватися. // Позбуватися почуття остраху, боязні; переставати боятися. 2. Набувати певних навичок, досвіду (у праці і т. ін.).

ОБВИ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обви́кнути**, **обви́кти**. // *у знач. прикм.*

ОБВИ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **обви́клий**.

ОБВИ́КНУТИ *див.* **обвика́ти**.

ОБВИ́КНУТИСЯ *див.* **обвика́тися**.

ОБВИ́КТИ *див.* **обвика́ти**.

ОБВИ́КТИСЯ *див.* **обвика́тися**.

ОБВИ́НЕНИЙ, **ОБВИ́НУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвину́ти**.

ОБВИ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Обвинувальний.

ОБВИ́ННИК, -а, *ч.* Обвинувач.

ОБВИНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який містить обвинувачення, осуд кого-, чого-небудь. 2. *юр.* Який містить судове обвинувачення; стос. до судового обвинувачення. ** **Обвинува́льний ви́рок** – судовий акт, який містить формулювання звинувачення і встановлює міру покарання особі, яку притягнуто до кримінальної відповідальності. **Обвинува́льний ви́сновок** – мотивоване рішення слідчого (чи особи, яка робила дізнання) про формулювання звинувачення осіб, притягнених до карної відповідальності, і про направлення справи прокурору.

ОБВИНУВА́ТИТИ *див.* **обвинува́чувати**.

ОБВИНУВА́Ч, -а́, *ч.* 1. *кого, чого.* Той, хто обвинувачує кого-, що-небудь у чомусь. 2. *юр.* Особа, що підтримує обвинувачення в судовому процесі.

ОБВИНУВА́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвинува́тити**. // **обвинува́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. ім.* **обвинува́чений**, -ного, *ч.*; **обвинува́чена**, -ної *ж.* Людина, яку обвинувачують у чому-небудь. // *юр.* Особа, якій в установленому законом порядку пред'явлено обвинувачення в якому-небудь злочині.

ОБВИНУВА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обвинува́тити**. // Те, що обвинувачує, засуджує кого-, що-небудь. // Судовий документ, який містить перелік чиїх-небудь злочинів, вказує на чиюсь вину. 2. *тільки одн.*, *юр.* Сторона-обвинувач у судовому процесі.

ОБВИНУВА́ЧКА, -и. Жін. до **обвинува́ч**.

ОБВИНУВА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обвинува́чувати**. 2. *у знач. ім.* **обвинува́чуваний**, -ного, *ч.*; **обвинува́чувана**, -ної, *ж.*, *юр.* Особа, якій в установленому законом порядку пред'явлено обвинувачення в чому-небудь.

ОБВИНУВА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвинува́чувати**.

ОБВИНУВА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБВИНУВА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.* 1. *у чому і без додатка*, *перех.* Покладати вину на кого-небудь за щось; вважати винним, звинувачувати. // Висловлювати осуд за дії, вчинки, думки, які розцінюються як несправедливі, підступні, аморальні і т. ін. 2. *у чому і без додатка*, *перех.*, *юр.* Притягати до відповідальності й доводити чию-небудь вину під час судового розслідування. 3. *неперех.*, *юр.* Виступати в ролі судового обвинувача або на боці обвинувачення в судовому процесі.

ОБВИНУВА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *у чому.* Пас. до **обвинува́чувати**.

ОБВИНУ́ТИ *див.* **обвива́ти**.

ОБВИ́НУТИЙ *див.* **обви́нений**.

ОБВИ́НУТИСЯ *див.* **обвива́тися**.

ОБВИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **обвиса́ти**.

ОБВИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБВИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* обви́с, обви́сла, обви́сло *і* обви́снув, обви́снула, обви́снуло; *док.* 1. Звішуючись, опускатися, спадати донизу; звисати додолу. // *від чого.* Відтягуватися донизу під вагою чого-небудь. // Втрачати первісну форму (про тканину, одяг); витягуватися. // *на кому – чому і без додатка.* Незграбно звисати, спадати (про одяг); висіти. // *над чим.* Те саме, що **нависа́ти** 1. 2. Втрачаючи пружність, еластичність, відтягатися донизу (про шкіру). // Безвладно опускатися, падати (від утоми, страху і т. ін.). // *тільки док.*, *перен.* Занедбати свою зовнішність, втративши стрункість постави. 3. *на кому – чому.* Те саме, що **повиса́ти**. 4. *чим, рідко.* Покриватися чим-небудь висячим.

ОБВИ́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обви́снути**. 2. *у знач. прикм.* Який звисає донизу. // Який незграбно звисає, спадає (про одяг). 3. *у знач. прикм.* Який відтягся донизу, втративши пружність, еластичність (про шкіру). // Який втратив стрункість, обважнів (про поставу і т. ін.).

ОБВИ́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **обви́слий**.

ОБВИ́СНУТИ *див.* **обвиса́ти**.

ОБВИ́ТИ *див.* **обвива́ти**.

ОБВИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обви́ти**.

ОБВИ́ТИСЯ *див.* **обвива́тися**.

ОБВИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Обвити.

ОБВИХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Обвитися.

ОБВІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвіва́ти**.

ОБВІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ОБВІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБВІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Обдувати, охоплювати подувом, повівом вітру, струменем повітря і т. ін.; овівати, обдувати. // *безос.* // Обдавати, обсипати курявою, пилом, вкривати кіптявою і т. ін. // Віяти з усіх боків (про запахи); обдувати, опахувати. // *перен.* Охоплювати певними почуттями. // *безос.* 2. Махаючи чимось, викликати рух повітря навколо кого-, чого-небудь; обмахувати, опахувати. 3. *рідко.* Обдаючи подувом, відривати, відділяти що-небудь.

ОБВІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ОБВІ́ЮВАТИСЯ**, -юєся, -юєшся, *недок.*, **ОБВІ́ЯТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Відриватися, відпадати під подувом вітру; обсипатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **обвіва́ти** і **обві́ювати**.

О́БВІД, о́бводу, *ч.* Лінія, смуга і т. ін., яка окреслює чи обрамлює що-небудь. // Зовнішні обриси, контури круглого або кругоподібного предмета; овал. // Величина, розмір зовнішньої лінії круглого або кругоподібного предмета; окружність. *Обвід грудної клітки.* ** **в о́бвід** – обводячи, оточуючи що-небудь; по колу.

О́БВІДКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **о́бвід**. 2. Оздоблення по краях одягу, тканини і т. ін.; кайма. *Обвідка килима.*

ОБВІДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який оточує, обводить що-небудь. 2. *гідр.* Признач. для відведення води з річки, водосховища і т. ін. 3. *у знач. ім.*, *мат.* **обвідна́**, -о́ї: ** **Обвідна́ сім'ї ліні́й на площині́** – *див.* **обго́ртка** 3.

ОБВІДНИ́К, -а́, *ч.*, *спец.* Той, хто обводить (у 5 знач.) що-небудь.

ОБВІ́З, -во́зу, *ч.* Дія за знач. **обвезти́**.

ОБВІ́ЙНИК, -а, *ч.* Рід рослин родини ластівневих, рослина отруйна.

ОБВІНЧА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвінча́ти**.

ОБВІНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *з ким і без додатка.* Поєднати шлюбом за церковним обрядом.

ОБВІНЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *з ким і без додатка.* Поєднатися шлюбом за церковним обрядом.

ОБВІ́РЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обві́рчувати**.

ОБВІ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБВЕРТІ́ТИ**, -верчу́, -ве́ртиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Обмотувати, обв'язувати чимось що-небудь; обвивати.

ОБВІ́СТКА, -и, *ж.*, *заст.* Повідомлення, вість.

ОБВІ́ТРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обві́трити**. // *у знач. прикм.*

ОБВІ́ТРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обві́трений**.

ОБВІ́ТРИТИ *див.* **обві́трювати**.

ОБВІ́ТРИТИСЯ *див.* **обві́трюватися**.

ОБВІ́ТРІТИ, -іє, -ієш, *док.* Те саме, що **обві́тритися**.

ОБВІ́ТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обві́трювати**.

ОБВІ́ТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБВІ́ТРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Обдувати вітром, свіжим повітрям; обвівати, овівати. // *безос.* Викликати пересихання, шерхлість і т. ін. шкіри відкритих частин тіла (про вітер).

ОБВІ́ТРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБВІ́ТРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Від вітру ставати пересохлим, шерхлим, потрісканим (про шкіру відкритих частин тіла).

ОБВІ́ШАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обві́шати**. // **обві́шано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який обвішався чим-небудь.

ОБВІ́ШАТИ *див.* **обві́шувати**.

ОБВІ́ШАТИСЯ *див.* **обві́шуватися**.

ОБВІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *спец.* Обставити, відзначити віхами (дорогу, ділянку землі і т. ін.).

ОБВІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обві́шувати**.

ОБВІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБВІ́ШАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Вішати що-небудь у великій кількості або на значній площі, поверхні чогось. // Закривати чим-небудь висячим; завішувати, запинати.

ОБВІ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБВІ́ШАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Навішувати на себе у великій кількості.

ОБВІ́ЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **обві́ювати**[1].

ОБВІ́ЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **обві́ювати**[2].

ОБВІ́ЮВАТИ[1] *див.* **обвіва́ти**.

ОБВІ́ЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ОБВІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех.* Віянням відділяти зерно від полови, лушпиння, пилу і т. ін.

ОБВІ́ЮВАТИСЯ[1] *див.* **обвіва́тися**.

ОБВІ́ЮВАТИСЯ[2], -юєся, -юєшся, *недок.*, **ОБВІ́ЯТИСЯ**, -іюся, -ієшся, *док.*, *розм.* Закінчувати віяти зерно нового врожаю.

ОБВІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обві́яти**[1].

ОБВІ́ЯТИ[1] *див.* **обвіва́ти**.

ОБВІ́ЯТИ[2] *див.* **обві́ювати**[2].

ОБВІ́ЯТИСЯ[1] *див.* **обвіва́тися**.

ОБВІ́ЯТИСЯ[2] *див.* **обві́юватися**[2].

ОБВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обво́дити**.

ОБВОДИ́ТИ, -воджу́, -во́диш, *док.*, *перех.* Водячи кого-небудь, побувати з ним у багатьох місцях.

ОБВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ОБВЕСТИ́**, -веду́, -веде́ш, *док.* 1. *перех.* Ведучи кого-небудь, обходити з ним навколо чогось. // Ведучи м'яч, шайбу, проминати одного чи кількох гравців команди-суперника. 2. *неперех.*, *рідко перех.* Робити круговий рух навколо чого-небудь (рукою, пальцем і т. ін.). // Роблячи круговий рух (рукою), вказувати на кого-, що-небудь. *Обводити очима.* 3. *перех.* Закріплювати щось навколо чого-небудь; обмотувати, обв'язувати. 4. *перех.* Те саме, що **ото́чувати** 2, 3. 5. *перех.* Окреслювати що-небудь замкненою лінією. // Обрамляти, оздоблювати кругом чим-небудь. 6. *перех.*, *перен.*, *розм.* Уводити в оману, одурювати, ошукувати кого-небудь. *Обвести навколо пальця.*

ОБВО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, **ОБВЕСТИ́СЯ**, -веду́ся, -веде́шся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **обгоро́джуватися**. 2. *тільки недок.* Пас. до **обво́дити** 5.

ОБВО́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обводни́ти**. // *у знач. прикм.* // **обво́днено**, *безос. присудк. сл.*

ОБВО́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обво́днений**.

ОБВО́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обводни́ти**. // Насиченість земної поверхні та надр водою.

ОБВОДНИ́ТИ *див.* **обво́днювати**.

ОБВО́ДНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для обводнювання.

ОБВО́ДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обво́днювати**.

ОБВО́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обво́днювати**.

ОБВО́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОБВОДНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБВОДНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Створюючи штучні водоймища, забезпечувати певну місцевість водою.
ОБВО́ДНЮВАТИСЯ, -юється *і* **ОБВОДНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* Пас. до **обво́днювати.**
ОБВОДНЯ́ТИ *див.* **обво́днювати.**
ОБВОДНЯ́ТИСЯ *див.* **обво́днюватися.**
ОБВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок.*, **ОБВЕЗТИ́**, -зу́, -зе́ш, *док.*, *перех.* Возити, обминаючи що-небудь або навколо чогось.
ОБВОЛІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обволікання.
ОБВОЛІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обволіка́ти.**
ОБВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБВОЛОКТИ́**, -очу́, -оче́ш, *док.*, *перех.* Густо огортати, обкутувати, оточувати з усіх боків (про пару, дим і т. ін.). // Обмощувати, обкладати з усіх боків чим-небудь гнучким, м'яким; обвивати. // Укривати поверхню щільною масою (про що-небудь густе, липке і т. ін.). // *перен.* Охоплювати, обіймати (про настрій, почуття і т. ін.).
ОБВОЛІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ОБВОЛОКТИ́СЯ**, -оче́ться, *док.* Густо огортатися, обкутуватися з усіх боків (димом, парою і т. ін.). // *перен.*, *рідко.* Перейматися (певним настроєм, почуттям і т. ін.).
ОБВОЛІКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **обволіка́ти.** ** **Обволіка́ючі за́соби** – хімічно індиферентні речовини, які застосовуються для захисту чутливих нервових закінчень шкіри та слизових оболонок від дії подразнювальних агентів.
ОБВОЛОКТИ́ *див.* **обволіка́ти.**
ОБВОЛОКТИ́СЯ *див.* **обволіка́тися.**
ОБВОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обворожи́ти.**
ОБВОРОЖИ́ТИ *див.* **обворо́жувати.**
ОБВОРО́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Який обворожує, зачаровує; чарівний.
ОБВОРО́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **обворо́жливий.**
ОБВОРО́ЖЛИВО. Присл. до **обворо́жливий.**
ОБВОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обворо́жувати.**
ОБВОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБВОРОЖИ́ТИ**, -рожу́, -ро́жиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **зачаро́вувати.**
ОБВУ́ГЛЕНИЙ, -а, -е. Який має на поверхні шар вугілля, сліди горіння; обгорілий. // Який згорів, перетворився на вугілля. // *перен.* Який став темним і шерхлим під дією сонця, вітру (про шкіру відкритих частин тіла).
ОБВУ́ГЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **обвуглений.**
ОБВУ́ГЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обву́глити.**
ОБВУГЛЕЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обвуглецюва́ти.**
ОБВУГЛЕЦЬО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обвуглецьовування. // Призначений для обвуглецьовування.
ОБВУГЛЕЦЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обвуглецьо́вувати.**
ОБВУГЛЕЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обвуглецьо́вувати.**
ОБВУГЛЕЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБВУГЛЕЦЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.* Перетворювати речовину чи матеріал на вуглець (вугілля, сажу, графіт), обвуглювати їх.
ОБВУГЛЕЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обвуглецьо́вувати.**
ОБВУГЛЕЦЮВА́ТИ *див.* **обвуглецьо́вувати.**
ОБВУ́ГЛИТИ *див.* **обву́глювати.**
ОБВУ́ГЛИТИСЯ *див.* **обву́глюватися.**
ОБВУ́ГЛІЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **обву́глений.**
ОБВУ́ГЛІТИ, -іє, *док.* Те саме, що **обву́глитися.**
ОБВУ́ГЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обву́глювати.**
ОБВУ́ГЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обву́глювати** і **обву́глюватися.**
ОБВУ́ГЛЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ОБВУ́ГЛИТИ**, -лить, *док.*, *перех.* Обпалювати, утворюючи на поверхні чогонебудь шар вугілля.
ОБВУ́ГЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОБВУ́ГЛИТИСЯ**, -литься, *док.* Покриватися шаром вугілля внаслідок дії вогню; обгоряти. // Перетворюватися на вугілля. // *перен.* Ставати темним, шерхлим під дією сонця, вітру (про шкіру відкритих частин тіла).
ОБВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обв'яза́ти.**
ОБВ'ЯЗА́ТИ *див.* **обв'я́зувати.**
ОБВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **обв'я́зуватися.**
О́БВ'ЯЗКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Дія за знач. **обв'я́зувати.** 2. Те, чим обв'язують, обмотують що-небудь. 3. *спец.* Пристрій, за допомогою якого з'єднують або закріплюють частини чого-небудь.
ОБВ'Я́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, *ч.* Той, хто обв'язує що-небудь.
ОБВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обв'я́зувати.**
ОБВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБВ'ЯЗА́ТИ**, -в'яжу́, -в'я́жеш, *док.*, *перех.* 1. *чим, навколо чого.* Обмотуючи, обводячи мотузку і т. ін. навколо чого-небудь, зав'язувати кінці. // Обгортати, обмотувати, закутувати в що-небудь, закріплюючи певним чином; обвивати. 2. *спец.* Обробляти край тканини і т. ін. в'язальним крючком.
ОБВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБВ'ЯЗА́ТИСЯ**, -в'яжу́ся, -в'я́жешся, *док.* 1. *чим і без додатка.* Обмотуватися чим-небудь, зав'язуючи кінці. // Обгортатися, обмотуватися, закутуватися в щонебудь, закріплюючи певним чином. 2. *тільки недок.* Пас. до **обв'я́зувати.**
ОБВ'Я́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обв'я́лити.**
ОБВ'Я́ЛИТИ *див.* **обв'я́лювати.**
ОБВ'Я́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обв'я́лювати.**
ОБВ'Я́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБВ'Я́ЛИТИ**, -в'ялю́, -в'я́лиш, *док.*, *перех.* Пров'ялювати з поверхні, зовні.
ОБГА́ВКАТИ, -аю, -ає, *док.*, *перех.*, *розм.* Зустріти гавканням; оббрехати.
ОБГАДА́ТИ *див.* **обга́дувати.**
ОБГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБГАДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Бувати в багатьох місцях, у багатьох людей, загадуючи що-небудь.
ОБГА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Образливо виляяти або непривабливо охарактеризувати кого-небудь; обгудити.
ОБГАНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБІГНА́ТИ**, обжену́, обжене́ш, *док.*, *перех.* 1. Рухаючись швидше, обминати й залишати позаду кого-, що-небудь; переганяти, випереджати. // Випереджати, залишати позаду, змагаючись із ким-, чим-небудь у швидкості руху. 2. *перен.* Досягати більших успіхів, кращих результатів у чому-небудь порівняно з іншими. 3. *у чому, перен.* Розвиватися, зростати швидше, ніж хто-, що-небудь. 4. *чим, рідко.* Не підпускати (комарів, мух і т. ін.), махаючи чимнебудь; відганяти. // *від кого – чого.* Відганяючи, боронити, захищати.
ОБГАНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **оббі́гати.**
ОБГАНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБІГНА́ТИСЯ**, обжену́ся, обжене́шся, *док.* 1. *від кого – чого і без додатка, розм.* Боронитися, захищатися, відганяючи від себе. 2. *чим.* Внаслідок певних причин обмежуватися, задовольнятися малим, незначним.
ОБГАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обгартува́ти.**
ОБГАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгарто́вувати.**
ОБГАРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБГАРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Піддавати гартуванню поверхню чого-небудь з усіх боків.
ОБГАРТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обгарто́вувати.**
ОБГАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгартува́ти.**
ОБГАРТУВА́ТИ *див.* **обгарто́вувати.**
ОБГАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **оббі́гати.**
ОБГИ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обги́дити.**
ОБГИ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обги́джувати.**
ОБГИ́ДЖУВАТИ *див.* **обги́дити.**
ОБГИ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, **ОБГИ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок. перех.*, *зневажл.* Забруднити чим-небудь гидким.
ОБГИ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *зневажл.* Забруднитися чим-небудь гидким.
ОБГИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обгинання.
ОБГИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгина́ти.**
ОБГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБІГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Охоплювати півколом що-небудь, розташовуватися навколо чого-небудь. 2. Обминати що-небудь, продовжуючи шлях. // Проходити якийсь шлях по кривій лінії або по колу.
ОБГИНА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **обгина́ти.**
ОБГІ́Н, обго́ну, *ч.* Дія за знач. **обганя́ти**[1] 1.
ОБГІ́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний з обгоном. *Обгінний маневр.*
ОБГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгла́джувати.**
ОБГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБГЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Водячи чим-небудь по якійсь поверхні, робити її рівною; гладити кругом, по всій поверхні.
ОБГЛА́ДИТИ *див.* **обгла́джувати.**
ОБГЛЕ́ДІТИ *див.* **обгляда́ти.**
ОБГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгляда́ти.**
ОБГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш *і* **ОБГЛЕ́ДІТИ**, *рідко* **ОБГЛЯ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Те саме, що **огляда́ти** 1, 2.
ОБГЛЯДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБГЛЯ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся *і* **ОБГЛЯ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **огляда́тися.**
ОБГЛЯ́ДІТИ *див.* **обгляда́ти.**
ОБГЛЯ́ДІТИСЯ *див.* **обгляда́тися.**
ОБГЛЯ́НУТИ *див.* **обгляда́ти.**
ОБГЛЯ́НУТИСЯ *див.* **обгляда́тися.**
ОБГНИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгнива́ти.**
ОБГНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ОБГНИ́ТИ** *і* **ОБГНИ́СТИ́**, -гниє́, *док.* Псуватися від гниття з поверхні або по краях чого-небудь.
ОБГНИ́СТИ *див.* **обгнива́ти.**
ОБГНИ́ТИ *див.* **обгнива́ти.**
ОБГНІЗДИ́ТИСЯ, -гнізджу́ся, -гнізди́шся, *док.*, *розм.* 1. Помостити гніздо. 2. *перен.* Надійно оселитися, звівши житлові та господарські будівлі; осісти.
ОБГОВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обговори́ти.** // **обгово́рено**, *безос. присудк. сл.*
ОБГОВО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обгово́рений.**
ОБГОВО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обговори́ти.**
ОБГОВОРИ́ТИ *див.* **обгово́рювати.**
ОБГОВО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обгово́рювати.**
ОБГОВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгово́рювати.**
ОБГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБГОВОРИ́ТИ**, -ворю́, -во́риш, *док.*, *перех.* 1. Обмінюватися поглядами, міркуваннями, враженнями і т. ін. з ким-небудь, детально аналізуючи, розглядаючи щось. // Висловлюватися по черзі про кого-, що-небудь, даючи певну оцінку; оцінювати. 2. *розм.* Безпідставно осуджувати, звинувачувати кого-небудь у чомусь; оговорювати; обмовляти.
ОБГОВО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *рідко.* Пас. до **обгово́рювати** 1.
ОБГО́ВТАТИ *див.* **обго́втувати.**
ОБГО́ВТАТИСЯ *див.* **обго́втуватися.**
ОБГО́ВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обго́втувати.**
ОБГО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБГО́ВТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **ого́втувати.**
ОБГО́ВТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБГО́ВТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Те саме, що **ого́втуватися.**
ОБГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обгодува́ти.** // *у знач. прикм.*
ОБГОДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **обгодо́ваний.**
ОБГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгодо́вувати.**
ОБГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБГОДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Надмірно годувати, шкодячи здоров'ю; перегодовувати. // *рідко.* Надмірно годуючи, викликати ожиріння; загодовувати.
ОБГОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгодува́ти.**
ОБГОДУВА́ТИ *див.* **обгодо́вувати.**
ОБГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обголи́ти** 1, 2. // *у знач. прикм.*
ОБГО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обго́лений.**
ОБГОЛИ́ТИ *див.* **обго́лювати.**
ОБГОЛИ́ТИСЯ *див.* **обго́люватися.**
ОБГОЛИ́ТИСЯ *див.* **обго́люватися.**
ОБГОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати голим, непокритим. 2. *розм.* Зубожіти, збідніти.
О́БГОЛОДЬ, *присл.* Надголодь, упроголодь.
ОБГОЛЬНЯ́, -і, *ж.*, *діал.* Дубова колода у формі дуги, куди кладуть розпарену деревину для виготовлення дерев'яних дуг.
ОБГО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обго́лювати.**
ОБГО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОБГОЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБГОЛИ́ТИ**, -голю́, -го́лиш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **голи́ти.** 2. Те саме, що **ого́лювати** 1, 2, 4. 3. *перен.*, *розм.* Те саме, що **обдира́ти** 2.
ОБГО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ОБГОЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБГОЛИ́ТИСЯ**, -голю́ся, -го́лишся, *док.* 1. Те саме, що **голи́тися.** 2. Те саме, що **ого́люватися** 1.
ОБГОЛЯ́ТИ *див.* **обго́лювати.**
ОБГО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, **ОБІГНА́ТИ**, обжену́, обжене́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обганя́ти**[1].
ОБГО́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.*, **ОБІГНА́ТИСЯ**, обжену́ся, обжене́шся, *док.*, *від кого – чого*, *рідко.* Те саме, що **обганя́тися** 1.
ОБГОРА́ННЯ *див.* **обгоря́ння.**
ОБГОРА́ТИ *див.* **обгоря́ти.**
ОБГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обгоріти.** 2. *у знач. прикм.* Ушкоджений, попсований вогнем; обпалений. ** **Симпто́м обгорі́лого де́рева**, *мед.* – ознака нефросклерозу; стан, коли при артеріографії нирки виявляються звуження і зламаність галузок ниркової артерії.
ОБГОРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **обгорілий.**
ОБГОРІ́ТИ *див.* **обгоря́ти.**
ОБГО́РНЕНИЙ, **ОБГО́РНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обгорну́ти.**
ОБГО́РНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгорну́ти.**
ОБГОРНУ́ТИ *див.* **обгорта́ти.**
ОБГО́РНУТИЙ *див.* **обго́рнений.**
ОБГОРНУ́ТИСЯ *див.* **обгорта́тися.**
ОБГОРО́ДА, -и, *ж.*, *заст.* Огорожа.
ОБГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обгороди́ти.** // **обгоро́джено**, *безос. присудк. сл.*
ОБГОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгороди́ти.**
ОБГОРО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який обгороджує щонебудь; призначений для обгороджування. *Обгороджувальний вал.*
ОБГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгоро́джувати.**
ОБГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБГОРОДИ́ТИ**, -роджу́, -ро́диш, *док.*, *перех.* Зводити, споруджувати огорожу навколо чого-небудь; огороджувати. // Зводячи перепони, перешкоди, відділяти, ізолювати від кого-, чого-небудь.
ОБГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБГОРОДИ́ТИСЯ**, -роджу́ся, -ро́дишся, *док.* 1. Зводити, споруджувати огорожу навколо своєї оселі, садиби і т. ін.; огороджуватися. // *перен.* Оточуватися, оповиватися чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **обгоро́джувати.**
ОБГОРОДИ́ТИ *див.* **обгоро́джувати.**
ОБГОРОДИ́ТИСЯ *див.* **обгоро́джуватися.**
ОБГОРТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається обгортанням чого-небудь, виконує технологічну операцію обгортання.
ОБГОРТА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **обгорта́льник.**
ОБГОРТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обгорта́ти.** 2. Лікувальна процедура, яка характеризується обгортанням хворого простирадлом та шерстяною ковдрою.
ОБГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБГОРНУ́ТИ**, -горну́, -го́рнеш, *док.*, *перех.* 1. *чим, у що і без додатка.* 2. *тільки недок.* Доладно, щільно облягати, обтягувати (про одяг, вбрання). // Те саме, що **прикрива́ти** 1. 3. Те саме, що **обійма́ти** 1. 4. *перен.* Обступати, охоплювати з усіх боків, не даючи змоги вирватись; оточувати. 5. *тільки 3 ос.*, *перен.* Густо обволікати, затягувати (про дим, туман і т. ін.). // *безос.* // Заповнювати собою, охоплювати навколишній простір (про світло, темряву, морок і т. ін.). 6. *перен.* Повністю охоплювати, заполонювати (про певний стан, почуття і т. ін.). Обгортати душу тугою. 7. Підгортаючи, обкладати, обкидати з усіх боків чим-небудь сипким. 8. *с. г.* Підпушувати землю навколо росли-

ни, присуваючи, привалюючи її до стебла; підгортати.

ОБГОРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБГОРНУ́ТИСЯ**, -горну́ся, -го́рнешся, *док.*, *чим*, *у що*. 1. Надягати, одягати що-небудь, обвиваючи, обводячи кругом себе. // Закутуватись у що-небудь (від холоду і т. ін.); обкутуватися. 2. *тільки 3 ос.*, *перен.* Щільно, густо обволікатися, затягуватися (димом, туманом і т. ін.). 3. Обкладатися чим-небудь сипким. 4. *тільки недок.* Пас. до **обгорта́ти** 1, 5.

ОБГО́РТКА, -и, *ж.* 1. Те, чим обгортають або обгорнуто що-небудь (папір, тканина і т. ін.). // *рідко.* Те саме, що **обкла́динка** 1. 2. *бот.* У деяких рослин – покриття, яке охоплює, оточує суцвіття або плід, захищаючи їх від пошкодження. 3. *мат.*: ** **Обго́ртка сім'ї ліній на площині** – лінія, яка в кожній своїй точці дотикається до якоїсь лінії цієї сім'ї, причому кожна її дуга дотикається до нескінченної множини цих ліній.

ОБГО́РТКОВИЙ, -а, -е. Який використовується як обгортка. *Обгортковий папір.*

ОБГО́РТНИЙ, -а, -е. Якого чим-небудь обгортають.

ОБГО́РТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **обго́ртка**.

ОБГО́РТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обго́ртувати**.

ОБГО́РТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **обгорта́ти**.

ОБГОРЯ́ННЯ, **ОБГОРА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **обгоря́ти** 1.

ОБГОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, **ОБГОРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБГОРІ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.* 1. Частково згоряти, обпалюватися з поверхні. 2. Обпікатися на сонці, стаючи темним, засмаглим. 3. *розм.* Діставати опіки від вогню; обпікатися.

ОБГРАНКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **огранко́вувати**.

ОБГРАНКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБГРАНКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.*, *рідко.* Те саме, що **огранко́вувати**.

ОБГРАНКУВА́ТИ *див.* **огранко́вувати**.

ОБГРЕ́БЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обгребти́** 2.

ОБГРЕБТИ́ *див.* **обгріба́ти**.

ОБГРЕБТИ́СЯ *див.* **обгріба́тися**.

ОБГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш, *док.*, *перех.* Гризти що-небудь кругом із поверхні або відкушуючи краї; обкушувати.

ОБГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обгри́зти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* З нерівними краями.

ОБГРИ́ЗЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **обгри́зений**.

ОБГРИ́ЗОК, -зка, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **недо́гризок**.

ОБГРИ́ЗТИ *див.* **обгриза́ти**.

ОБГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгріба́ти**.

ОБГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док.*, *перех.* 1. Очищати, згрібаючи, відгортаючи що-небудь із поверхні. 2. Підгрібати з усіх боків, згрібати кругом чого-небудь (граблями, вилами і т. ін.).

ОБГРІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБГРЕБТИ́СЯ**, -бу́ся, -бе́шся, *док.* Згрібати що-небудь із себе.

ОБГУБИ́ТИ, -гублю́, -гу́биш; *мн.* обгу́блять; *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Розгубити, втратити.

ОБГУБИ́ТИСЯ, -гублюся, -гу́бишся; *мн.* обгу́бляться; *док.*, *розм.*, *рідко.* Розгубити, втратити все.

ОБГУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обгу́джувати**.

ОБГУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБГУ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Недоброзичливо, з осудом говорити про кого-, що-небудь; обмовляти.

ОБГУ́ДИТИ *див.* **обгу́джувати**.

ОБГУМО́ВАНИЙ, -а, -е. Покритий гумою (про кабель, провід і т. ін.).

ОБҐРУНТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обґрунтува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який достатньо потверджується чим-небудь; аргументований, переконливий.

ОБҐРУНТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обґрунто́ваний** 2.

ОБҐРУНТО́ВАНО. Присл. до **обґрунто́ваний** 2.

ОБҐРУНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обґрунто́вувати**.

ОБҐРУНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБҐРУНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Висувати на потвердження чого-небудь переконливі докази, факти і т. ін.; аргументувати. // Те саме, що **мотивува́ти**.

ОБҐРУНТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обґрунто́вувати**.

ОБҐРУНТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обґрунтува́ти**. 2. Сукупність доказів, фактів, аргументів для переконання в чому-небудь, на потвердження чогось.

ОБҐРУНТУВА́ТИ *див.* **обґрунто́вувати**.

ОБДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш, *недок.*, **ОБДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док.*, *перех.* 1. Обливати, обхлюпувати, рясно забризкувати чим-небудь відразу з усіх боків. // *безос.* // Запорошувати, обсипати чим-небудь відразу з усіх боків. // *безос.* // Обвіювати, охоплювати (запахом, теплом, холодом і т. ін.); опахувати. // *безос.* 2. *перен.* Охоплювати, проймати, оповивати певними почуттями, переживаннями. // *безос.* *Мов обдало жаром.* 3. *рідко.* Те саме, що **обдаро́вувати**. 4. *діал.* Оточувати.

ОБДАВА́ТИСЯ, -даю́ся, -дає́шся, *недок.*, **ОБДА́ТИСЯ**, -да́мся, -даси́ся, *док.* Обвіюватися, охоплюватися чим-небудь.

ОБДА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обдари́ти**.

ОБДАРИ́ТИ *див.* **обдаря́ти**.

ОБДАРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обдарува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має великі природні здібності; здібний, талановитий.

ОБДАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **обдаро́ваний** 2.

ОБДАРО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **обдаро́ваність**.

ОБДАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдаро́вувати**.

ОБДАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБДАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Наділяти дарами, подарунками; підносити дари, подарунки. // *тільки док.*, *рідко.* Подарувати що-небудь одне, одну річ. 2. *перен.* Виявляти до кого-небудь щиру прихильність, доброзичливість і т. ін. 3. *тільки док.*, *перен.* Наділяти позитивними якостями, здібностями, умінням і т. ін.

ОБДАРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обдарува́ти**. 2. Те саме, що **обдаро́ваність**.

ОБДАРУВА́ТИ *див.* **обдаро́вувати**.

ОБДАРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБДАРИ́ТИ**, -дарю́, -да́риш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **обдаро́вувати**.

ОБДА́ТИ *див.* **обдава́ти**.

ОБДА́ТИСЯ *див.* **обдава́тися**.

ОБДЕ́МКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Повний, товстий.

ОБДЕМО́К, -мка́, *ч.*, *діал.* Той, хто об'ївся, з повним черевом.

ОБДЕ́РЖИНИ, -ин, *ж.*, *мн.* Вовна, яку зчісують з овечої шкури.

ОБДЕРНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обдернува́ти**.

ОБДЕРНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдерно́вувати**.

ОБДЕРНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБДЕРНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Обкладати або замощувати дернинами.

ОБДЕРНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обдерно́вувати**.

ОБДЕРНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдернува́ти**.

ОБДЕРНУВА́ТИ *див.* **обдерно́вувати**.

ОБДЕ́РТИ *див.* **обдира́ти**.

ОБДЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обде́рти**. // **обде́рто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Одягнений у лахміття, в дірявий, поношений одяг; обшарпаний. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Убогий, знедолений.

ОБДЕ́РТИСЯ *див.* **обдира́тися**.

ОБДЕ́РТУС, -а, *ч.*, *розм.* Голодранець, шибеник.

ОБДЗВОНИ́ТИ *див.* **обдзво́нювати**.

ОБДЗВО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдзво́нювати**.

ОБДЗВО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБДЗВОНИ́ТИ**, -дзвоню́, -дзво́ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* Дзвонити по телефону багатьом, усім або у велику кількість місць.

ОБДЗЬО́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обдзьо́бати**.

ОБДЗЬОБА́ТИ *див.* **обдзьо́бувати**.

ОБДЗЬО́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдзьо́бувати**.

ОБДЗЬО́БУВАТИ *і* **ОБДЗЮ́БУВАТИ**, -ує, *недок.*, **ОБДЗЬОБА́ТИ**, -дзьобе́ *і* **ОБДЗЮБА́ТИ**, -дзю́бає, *док.*, *перех.* Дзьобаючи, об'їдати що-небудь повністю або кругом, з усіх боків.

ОБДЗЮБА́ТИ *див.* **обдзьо́бувати**.

ОБДЗЮ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдзю́бувати**.

ОБДЗЮ́БУВАТИ *див.* **обдзьо́бувати**.

ОБДИВИ́ТИСЯ *див.* **обдивля́тися**.

ОБДИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдивля́тися**.

ОБДИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБДИВИ́ТИСЯ**, -дивлю́ся, -ди́вишся; *мн.* обди́вляться; *док.* 1. *перех.* Уважно розглядати кого-, що-небудь, з усіх боків; оглядати. // Послідовно розглядати що-небудь із певною метою. // Ретельно розглядати що-небудь із метою обстеження, виявлення чогось; обстежувати. 2. *неперех.* Дивитися навколо себе; роздивлятися на всі боки. // *перен.* Звикати до певного місця, середовища, оточення і т. ін.; призвичаюватися, освоюватися.

ОБДИМА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **обдима́ти**[2] і **обдима́тися**.

ОБДИМА́ТИ[1] *див.* **обдува́ти**.

ОБДИМА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **ОБДУ́ТИ**, обідме́ *і* обду́є, *док.*, *перех.*, *безос.* Надмірно збільшувати в об'ємі, роблячи опуклим, розпухлим і т. ін. (внаслідок порушення обміну речовин, процесу травлення і т. ін.).

ОБДИМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ОБДУ́ТИСЯ**, обідме́ться *і* обду́ється, *док.* 1. Ставати одутлим; набрякати. // *перен.* Збільшуючись в об'ємі, ставати опуклим; віддуватися, віддиматися. 2. Набравши в себе повітря, настовбурчивши оперення і т. ін. (від холоду і т. ін.), збільшуватися в об'ємі.

ОБДИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **обдира́ння**.

ОБДИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдира́ти**.

ОБДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБДЕ́РТИ** і **ОБІДРА́ТИ**, обдеру́, обдере́ш; *мин. ч.* обде́р, обде́рла, обде́рло *і* обідра́в, обідра́ла, обідра́ло; *док.*, *перех.*, *з кого – чого і без додатка.* 1. Знімати, зривати кругом, з усіх боків чого-небудь оболонку, верхній шар, покриття і т. ін. // Знімати, здирати шкіру (з тварини). // Зривати з кого-небудь, рвати на комусь одяг. 2. *перен.* Забирати, віднімати що-небудь силою або хитрощами; оббирати, грабувати. 3. Пошкоджувати верхній шар чого-небудь подряпинами; обдряпувати, дряпати. // Пошкоджувати шкіру подряпинами, саднами. 4. Обчищати зерно від лузги.

ОБДИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБДЕ́РТИСЯ** *і* **ОБІДРА́ТИСЯ**, обдеру́ся, обдере́шся, *док.* 1. Роздирати собі чим-небудь шкіру, тіло. 2. *перев. док.* Порвати, зносити до краю свій одяг; обноситися, обірватися. 3. *перев. док.*, *розм.* Те саме, що **порва́тися**. 4. *тільки недок.* Пас. до **обдира́ти**.

ОБДИРНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **обдира́льний**.

ОБДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обділи́ти**. // **обді́лено**, *безос. присудк. сл.*

ОБДІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обді́лений**.

ОБДІЛИ́ТИ *див.* **обділя́ти**.

ОБДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обділя́ти**.

ОБДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБДІЛИ́ТИ**, -ділю́, -ді́лиш, *док.* 1. Ділячи що-небудь, роздавати кожному; наділяти багатьох чим-небудь. // Давати, дарувати певну кількість чого-небудь одній особі; наділяти. // *перен.* Надавати яких-небудь властивостей, якостей і т. ін. 2. Кривдити, виділяючи меншу частину під час розподілу чого-небудь; недодавати. // Не давати кому-небудь того, на що він сподівається. // *перен.* Позбавляти кого-небудь своєї прихильності, доброзичливого ставлення і т. ін.; обходити.

ОБДМУ́ХАТИ *див.* **обдму́хувати**.

ОБДМУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдму́хувати**.

ОБДМУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБДМУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обдува́ти** 2.

ОБДРЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обдря́пати**. // *у знач. прикм.*

ОБДРЯ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обдря́паний**.

ОБДРЯ́ПАТИ *див.* **обдря́пувати**.

ОБДРЯ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдря́пувати**.

ОБДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБДРЯ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Зачіпаючись об що-небудь гостре, колюче, пошкоджувати в багатьох місцях подряпинами (шкіру, поверхню чого-небудь і т. ін.); обдирати.

ОБДУ́В, -у, *ч.* Те саме, що **обдува́ння**.

ОБДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдува́ти**.

ОБДУВА́ТИ *і* **ОБДИМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБДУ́ТИ**, обду́ю, обду́єш *і* обідму́, обідме́ш, *док.*, *перех.* 1. *тільки 3 ос.* Обдавати подувом з усіх боків або весь час (про вітер, повітря); обвівати, овівати. // Здувати щось із поверхні чого-небудь. 2. Дути, дмухати ротом на що-небудь з усіх боків, звичайно щось здуваючи; обдмухувати. 3. *спец.* Піддавати що-небудь дії струменя стисненого повітря (з метою очищення або охолодження).

ОБДУВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБДУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* З шумом видихати з себе повітря.

ОБДУВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБДУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *зневажл.* Напиватися понад міру; обпиватися.

ОБДУВА́Ч, -а́, *ч.* Установка, пристрій, агрегат для обдування чого-небудь.

ОБДУ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **обдува́ння**.

ОБДУВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до обдування. // Якого обдувають.

ОБДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **аутопсі́я**.

ОБДУ́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обду́мати**. 2. *у знач. прикм.* Який є результатом обмірковування, обдумування.

ОБДУ́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обду́маний** 2.

ОБДУ́МАНО. Присл. до **обду́маний** 2.

ОБДУ́МАТИ *див.* **обду́мувати**.

ОБДУ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обду́мувати**.

ОБДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБДУ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *також із спол.* **я к**, **щ о**. У думках перебирати, всебічно зважувати що-небудь, намічаючи можливі варіанти дії, висловлення і т. ін.; обмірковувати, обмізковувати. // Детально розбирати, аналізувати в думках що-небудь побачене, прочитане, пережите і т. ін. // Створювати в уяві що-небудь; конкретизувати в думках попередній задум. *Обдумувати кожне слово.*

О́БДУР, -і, *ж.*, *заст.* Обман, ошуканство.

ОБДУ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обдури́ти**. // **обду́рено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Введений в оману чиїми-небудь підступними діями, нещирими словами, обіцянками і т. ін.; обманутий, ошуканий. // Який відбиває почуття введеної в оману людини.

ОБДУ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обдури́ти**.

ОБДУРИ́ТИ *див.* **обду́рювати**.

ОБДУРИ́ТИСЯ *див.* **обду́рюватися**.

ОБДУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обду́рювати**.

ОБДУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБДУРИ́ТИ**, -дурю́, -ду́риш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Вводити кого-небудь в оману діями або словами, звичайно для власної вигоди, користі; обманювати, дурити. // Казати неправду; брехати. // *рідко.* Не виконувати обіцянки, ламати слово. // *перен.* Не виправдувати чиїх-небудь сподівань. 2. Діяти нечесно, вдаючись до обману, шахрайства щодо кого-небудь; ошукувати. // Хитрощами, винахідливістю, кмітливістю і т. ін. брати верх над ким-небудь, перемагати когось. 3. Порушувати подружню вірність; зраджувати. 4. Обманом, нещирими обіцянками домагатися інтимних стосунків із дівчиною, жінкою; зводити, спокушати.

ОБДУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБДУРИ́ТИСЯ**, -дурю́ся, -ду́ришся, *док.* 1. Уводити себе в оману, помилятися в певних сподіваннях; обманюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **обду́рювати**.

ОБДУ́ТИ[1] *див.* **обдима́ти**[2].

ОБДУ́ТИ[2] *див.* **обдува́ти**.

ОБДУ́ТИЙ, -а, -е. Збільшений, потовщений в об'ємі (від набряклості, настовбурчування пір'я, шерсті і т. ін.).

ОБДУ́ТИСЯ[1] *див.* **обдима́тися**.

ОБДУ́ТИСЯ[2] *див.* **обдува́тися**[1].

ОБДУ́ТИСЯ[3] *див.* **обдува́тися**[2].

ОБДУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **обдува́ти**.

ОБЕЗБА́РВИТИ *див.* **обезба́рвлювати**.

ОБЕЗБА́РВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* обезба́рвляться; *док.* 1. Робитися безбарвним, втрачати яскравість, барвистість. 2. *тільки недок.* Пас. до

обезба́рвлювати.
ОБЕЗБА́РВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезба́рвити. *Обезбарвлена сонцем фарба.*
ОБЕЗБА́РВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. обезба́рвити і обезба́рвитися.
ОБЕЗБА́РВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. обезба́рвлювати і обезба́рвлюватися.
ОБЕЗБА́РВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗБА́РВИТИ, -влю, -виш; *мн.* обезба́рвлять; *док.*, *перех.* 1. Робити безбарвним або надавати невиразного, однотонного забарвлення. 2. *перен.* Позбавляти своєрідності, яскравих особливостей; робити одноманітним, невиразним.
ОБЕЗБА́РВЛЮВАТИСЯ, -юємося, *недок.* Пас. до обезба́рвлювати.
ОБЕЗБО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезбо́лити.
ОБЕЗБО́ЛИТИ *див.* обезбо́лювати.
ОБЕЗБО́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для обезболювання.
ОБЕЗБО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезбо́лювати.
ОБЕЗБО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗБО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Штучно викликати втрату відчуття болю (під час хірургічної операції, хворобливих фізіологічних процесів і т. ін.).
ОБЕЗБО́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до обезбо́лювати. // *у знач. прикм.*
ОБЕЗВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до обезві́чити. // обезві́чено, *безос. присудк. сл.*
ОБЕЗВІ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Покалічити.
ОБЕЗВЛА́ДНИТИ *див.* обезвла́днювати.
ОБЕЗВЛА́ДНІТИ, -ію, -ієш, *док.* Те саме, що обезво́літи.
ОБЕЗВЛА́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезвла́днювати.
ОБЕЗВЛА́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗВЛА́ДНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Те саме, що обезво́лювати.
ОБЕЗВО́ДІТИ, -іє, *док.* Втратити воду, вологу.
ОБЕЗВО́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезво́днити. // *у знач. прикм.*
ОБЕЗВО́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. обезво́днити.
ОБЕЗВО́ДНИТИ *див.* обезво́днювати.
ОБЕЗВО́ДНИТИСЯ *див.* обезво́днюватися.
ОБЕЗВО́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. обезво́днювати і обезво́днюватися.
ОБЕЗВО́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗВО́ДНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Видаляти з чогонебудь воду, вологу; робити сухим.
ОБЕЗВО́ДНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, ОБЕЗВО́ДНИТИСЯ, -иться, *док.* 1. Те саме, що обезво́діти. 2. *тільки недок.* Пас. до обезво́днювати.
ОБЕЗВО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезво́лити.
ОБЕЗВО́ЛИТИ *див.* обезво́лювати.
ОБЕЗВО́ЛІТИ, -ію, -ієш, *док.* Утратити волю, піддавшись якомусь впливові; стати безвольним.
ОБЕЗВО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезво́лювати.
ОБЕЗВО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗВО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Позбавляти волі, самостійності, підкоряючи своєму впливові; обезвладнювати.
ОБЕЗГІ́РЧУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Видалення гіркого присмаку.
ОБЕЗГЛА́ВИТИ *див.* обезгла́влювати.
ОБЕЗГЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до обезгла́вити. // обезгла́влено, *безос. присудк. сл.*
ОБЕЗГЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезгла́вити.
ОБЕЗГЛА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія за знач. обезгла́влювати.
ОБЕЗГЛА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗГЛА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* обезгла́влять; *док.*, *перех.*, *книжн.* 1. Те саме, що обезголо́влювати. 2. *перен.* Позбавляти керівництва.
ОБЕЗГЛУ́ЗДИТИ, -у́джу, -у́здиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зробити безглуздим, дурним.
ОБЕЗГЛУ́ЗДІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Утратити глузд, розум; стати безглуздим, дурним.
ОБЕЗГОЛО́ВИТИ *див.* обезголо́влювати.
ОБЕЗГОЛО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезголо́вити.
ОБЕЗГОЛО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезголо́вити.
ОБЕЗГОЛО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до обезголо́влювати.
ОБЕЗГОЛО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезголо́влювати.
ОБЕЗГОЛО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗГОЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* обезголо́влять; *док.*, *перех.* Відрубувати, стинати голову.
ОБЕЗДО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Позбавлений найнеобхіднішого, найдорожчого; знедолений, нещасливий.
ОБЕЗДО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до обездо́лений.
ОБЕЗДО́ЛИТИ *див.* обездо́лювати.
ОБЕЗДО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обездо́лювати.
ОБЕЗДО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗДО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Позбавляючи найнеобхіднішого, найдорожчого або кривдячи, робити нещасним; знедолювати.
ОБЕЗДУ́ШЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до обезду́шити.
ОБЕЗДУ́ШИТИ *див.* обезду́шувати.
ОБЕЗДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, ОБЕЗДУ́ШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Позбавляти сміливості; обезволювати, обезвладнювати.
ОБЕЗЖИ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезжи́рити.
ОБЕЗЖИ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезжи́рити.
ОБЕЗЖИ́РИТИ *див.* обезжи́рювати.
ОБЕЗЖИ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезжи́рювати.
ОБЕЗЖИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗЖИ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Те саме, що знежи́рювати.
ОБЕЗЗАРА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обеззара́зити.
ОБЕЗЗАРА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обеззара́зити; знезараження, дезінфекція.
ОБЕЗЗАРА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до обеззара́жувати.
ОБЕЗЗАРА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обеззара́жувати.
ОБЕЗЗАРА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, ОБЕЗЗАРА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш, *док.*, *перех.* Те саме, що знезара́жувати.
ОБЕЗЗАРА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до обеззара́жувати.
ОБЕЗЗАРА́ЗИТИ *див.* обеззара́жувати.
ОБЕЗЗБРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обеззбро́їти. // обеззбро́єно, *безос. присудк. сл.*
ОБЕЗЗБРО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обеззбро́їти.
ОБЕЗЗБРО́ЇТИ *див.* обеззбро́ювати.
ОБЕЗЗБРО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до обеззбро́ювати.
ОБЕЗЗБРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обеззбро́ювати.
ОБЕЗЗБРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗЗБРО́ЇТИ, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Відбирати зброю у когонебудь. 2. *перен.* Діями, поведінкою, словами і т. ін. робити неспроможним чому-небудь протидіяти, що-небудь заперечувати. // Заспокоюючи, привертаючи до себе, вгамовувати чиє-небудь роздратування або упередженість.
ОБЕЗЗБРО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до обеззбро́ювати.
ОБЕЗЗВУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обеззву́чити.
ОБЕЗЗВУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, ОБЕЗЗВУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Позбавити можливості звучати.
ОБЕЗЗВУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обеззву́чувати.
ОБЕЗЗВУ́ЧУВАТИ *див.* обеззву́чити.
ОБЕЗЗЕМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який втратив право власності або якого позбавили права власності на землю. *Обезземелене селянство.*
ОБЕЗЗЕМЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. обезземе́лити і обезземе́літи.
ОБЕЗЗЕМЕ́ЛИТИ *див.* обезземе́лювати.
ОБЕЗЗЕМЕ́ЛІТИ, -ію, -ієш, *док.* Втратити право власності на землю, стати безземельним.
ОБЕЗЗЕМЕ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до обезземе́лювати.
ОБЕЗЗЕМЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезземе́лювати.
ОБЕЗЗЕМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗЗЕМЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Позбавляти права власності на землю; відбирати землю.
ОБЕЗЗУ́БІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Втратити зуби.
ОБЕЗКРИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезкри́лити. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який втратив бадьорість, натхнення і т. ін.; безкрилий (у 2 знач.).
ОБЕЗКРИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезкри́лити.
ОБЕЗКРИ́ЛИТИ *див.* обезкри́лювати.
ОБЕЗКРИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезкри́лювати.
ОБЕЗКРИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗКРИ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Відривати, відламувати або псувати крила; робити безкрилим (у 1 знач.).
ОБЕЗКРО́ВИТИ *див.* обезкро́влювати.
ОБЕЗКРО́ВИТИСЯ *див.* обезкро́влюватися.
ОБЕЗКРО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезкро́вити. 2. *у знач. прикм.* Позбавлений природного рум'янцю; блідий. 3. *у знач. прикм.*, *перен.*, *військ.* Знесилений втратами особового складу. *Обезкровлена дивізія.*
ОБЕЗКРО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезкро́вити.
ОБЕЗКРО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до обезкро́влювати.
ОБЕЗКРО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезкро́влювати.
ОБЕЗКРО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗКРО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* обезкро́влять; *док.*, *перех.* 1. Робити безкровним (у 1 знач.); знекровлювати. // Робити дуже блідим внаслідок утрати або відпливу крові. 2. *перен.* Завдаючи певних утрат, робити слабим, знесиленим; послаблювати, знесилювати. // *військ.* Підривати боєздатність, завдаючи втрат особовому складові.
ОБЕЗКРО́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, ОБЕЗКРО́ВИТИСЯ, -иться; *мн.* обезкро́вляться; *док.* 1. Ставати безкровним (у 1 знач.), дуже блідим внаслідок утрати або відпливу крові. 2. *тільки недок.* Пас. до обезкро́влювати.
ОБЕЗЛЮ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Зробити безлюдним; спустошити.
ОБЕЗЛЮ́ДІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до обезлю́діти.
ОБЕЗЛЮ́ДІТИ, -іє, *док.* Те саме, що обезлю́днiти.
ОБЕЗЛЮ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. обезлю́днити і обезлю́днiти.
ОБЕЗЛЮ́ДНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Зробити безлюдним; спустошити.
ОБЕЗЛЮ́ДНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до обезлю́днiти.
ОБЕЗЛЮ́ДНІТИ, -іє, *док.* Стати безлюдним або малолюдним; спустіти. // *безос.*
ОБЕЗНАДІ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезнадія́ти. // *у знач. прикм.*
ОБЕЗНАДІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезнаді́ювати.
ОБЕЗНАДІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗНАДІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *док.*, *перех.* Позбавляти надії.
ОБЕЗНАДІ́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, ОБЕЗНАДІ́ЯТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.*, *у кому – чому.* Втрачати надію на кого-, що-небудь; зневірятися в комусь, чомусь.
ОБЕЗНАДІ́ЯТИ *див.* обезнаді́ювати.
ОБЕЗНАДІ́ЯТИСЯ *див.* обезнаді́юватися.
ОБЕЗНО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезно́жити.
ОБЕЗНО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*; *наказ. сп.* обезнож. Позбавити ніг, відтяти ноги.
ОБЕЗНО́ЖІТИ, -ію, -ієш, *док.* Втратити ноги, залишитися без ніг.
ОБЕЗПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезпи́лити.
ОБЕЗПИ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, ОБЕЗПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Позбавити пилу.
ОБЕЗПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезпи́лювати.
ОБЕЗПИ́ЛЮВАТИ *див.* обезпи́лити.
ОБЕЗПЛІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезплі́днити. // *у знач. прикм.*
ОБЕЗПЛІ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до обезплі́днений.
ОБЕЗПЛІ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. обезплі́днити.
ОБЕЗПЛІ́ДНИТИ *див.* обезплі́днювати.
ОБЕЗПЛІ́ДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до обезплі́днювати.
ОБЕЗПЛІ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезплі́днювати.
ОБЕЗПЛІ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗПЛІ́ДНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Робити безплідним (у 1 знач.).
ОБЕЗПЛО́ДІТИ, -ію, -ієш, *док.* Те саме, що обезпло́днiти.
ОБЕЗПЛО́ДНІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати безплідним, втратити здатність давати потомство.
ОБЕЗПРА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* обезпра́влять; *док.*, *перех.* Зробити безправним.
ОБЕЗРИ́БИТИ *див.* обезри́блювати.
ОБЕЗРИ́БІТИ, -іє, *док.* Стати безрибним (про водоймище).
ОБЕЗРИ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезри́бити.
ОБЕЗРИ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. обезри́бити і обезри́біти. *Обезриблення водоймища.*
ОБЕЗРИ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗРИ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* обезри́блять; *док.* Позбавляти риби; робити безрибним.
ОБЕЗРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Штучне запобігання росту рогів або їх видалення з метою профілактики травматизму і при хворобах рогів.
ОБЕЗСИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезси́лити; знесилений. // *у знач. прикм.*
ОБЕЗСИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. обезси́літи. 2. Дія за знач. обезси́лити.
ОБЕЗСИ́ЛИТИ *див.* обезси́лювати.
ОБЕЗСИ́ЛІТИ, -ію, -ієш, *док.* Те саме, що знеси́літи.
ОБЕЗСИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезси́лювати.
ОБЕЗСИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗСИ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Те саме, що знеси́лювати.
ОБЕЗСЛА́ВИТИ *див.* обезсла́влювати.
ОБЕЗСЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезсла́вити. // обезсла́влено, *безос. присудк. сл.*
ОБЕЗСЛА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезсла́влювати.
ОБЕЗСЛА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗСЛА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* обезсла́влять; *док.*, *перех.* Те саме, що знесла́влювати.
ОБЕЗСМЕ́РТИТИ, -рчу, -ртиш, *док.*, *перех.* Зробити безсмертним, невмирущим. // *перен.* Зробити незабутнім, пам'ятним для нащадків.
ОБЕЗСМЕ́РТИТИСЯ, -рчуся, -ртишся, *док.* Стати незабутнім, пам'ятним для нащадків.
ОБЕЗСМЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезсме́ртити.
ОБЕЗСМИ́СЛИТИ *див.* обезсми́слювати.
ОБЕЗСМИ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезсми́слювати.
ОБЕЗСМИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗСМИ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Робити беззмістовним.
ОБЕЗТАЛА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезтала́нити.
ОБЕЗТАЛА́НИТИ *див.* обезтала́нювати.
ОБЕЗТАЛА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезтала́нювати.
ОБЕЗТАЛА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, ОБЕЗТАЛА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Те саме, що знедо́лювати.
ОБЕЗУ́МІЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Який утратив здатність розумно діяти, мислити, став схожим на божевільного.
ОБЕЗУ́МІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *рідко.* Утратити здатність розумно діяти, мислити; стати схожим на божевільного.
ОБЕЗФО́РМИТИ, -млю, -миш, *док.* Позбавити щонебудь форми, перетворити на щось безформне, невиразне.
ОБЕЗФО́РМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезфо́рмити.
ОБЕЗФОРМЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. обезфо́рмити.
ОБЕЗХМА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезхма́рити.
ОБЕЗХМА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *поет.* Розігнати хмари.
ОБЕЗЦУ́КРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обезцу́крити.
ОБЕЗЦУ́КРИТИ *див.* обезцу́крювати.
ОБЕЗЦУ́КРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до обезцу́крювати.

ОБЕЗЦУ́КРЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **обезцу́крювати.**

ОБЕЗЦУ́КРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЕЗЦУ́КРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *спец.* Вилучати цукор із певної речовини.

ОБЕЗЧЕ́СТИТИ *див.* **обезче́щувати.**

ОБЕЗЧЕ́ЩЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обезче́стити.** // **обезче́щено**, *безос. присудк. сл.*

ОБЕЗЧЕ́ЩЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія і стан за знач. **обезче́стити.**

ОБЕЗЧЕ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обезче́щувати.**

ОБЕЗЧЕ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЕЗЧЕ́СТИТИ**, -ешу, -е́стиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Неславити, ганьбити. 2. Те саме, що **збезче́стити 2.**

ОБЕЛІ́СК, -а, *ч.* Архітектурна споруда, пам'ятник у вигляді чотиригранної колони з пірамідальною вершиною.

ОБЕЛІ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **обелі́ск.**

ОБЕР-... Перша частина складних назв посад і чинів, що відповідає словам **ста́рший, головни́й**, напр.: о б е р - о ф і ц е р, о б е р - к о н д у к т о р, о б е р - м а й с т е р.

О́БЕР-ГРУПЕНФЮРЕР, -а, *ч.*, *військ.*, *іст.* Звання генерал-полковника в ієрархії СА, СС, СД і гестапо фашистської Німеччини.

ОБЕРЕ́ГА, -и, *ж.* 1. Запобігання, охорона. 2. Обережність, осторога.

ОБЕРЕГТИ́ *див.* **оберіга́ти.**

ОБЕРЕГТИ́СЯ *див.* **оберіга́тися.**

ОБЕРЕ́ЖНЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Пестл. до **обере́жний.**

ОБЕРЕ́ЖНЕНЬКО, *розм.* Присл. до **обере́жненький.**

ОБЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який поводиться стримано, обдумано, передбачливо, не наражаючись на можливу небезпеку, неприємності; обачний. // Який робиться, здійснюється обдумано, обачливо, з урахуванням можливої небезпеки. // Стриманий, неврівчкий у рухах, поведінці. // Який робиться, здійснюється без зайвої різкості; слабкий; стриманий, тихий (про рухи, звуки і т. ін.). 2. Який дбайливо, розумно поводиться з чим-небудь. // Який тактовно, делікатно поводиться, обходиться з кимнебудь. // Стриманий, неквапливий у висновках, оцінках і т. ін.

ОБЕРЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **обере́жний.**

ОБЕРЕ́ЖНО. Присл. до **обере́жний.**

ОБЕ́РЕК, -а, *ч.* Польський народний парний танець.

ОБЕРЕ́М, -а, *ч.*, *діал.* Оберемок.

ОБЕРЕ́МОК, -мка, *ч.* Така кількість чого-небудь, звичайно однорідного, яку можна обхопити, взяти рукою (руками). // Зв'язане докупи що-небудь однорідне; в'язанка. // *перен.* Велика кількість чого-небудь. *Взяти в оберемок.*

ОБЕРЕ́МОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **обере́мок.**

ОБЕРІ́Г, обере́га, *ч.*, *діал.* Амулет, талісман.

ОБЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оберіга́ти.**

ОБЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБЕРЕГТИ́**, -ежу́, -ежеш, *док.*, *перех.* 1. *від кого – чого, із спол.* щ о б *і без додатка.* Захищати, боронити від кого-, чого-небудь небезпечного, шкідливого. // Дбайливо доглядати, піклуватися, запобігаючи чомунебудь небажаному, небезпечному. // Запобігати пошкодженню, псуванню, руйнуванню. *Оберігати спокій.* 2. Стежити, наглядати за збереженням, цілістю, недоторканістю і т. ін. кого-, чого-небудь; охороняти, стерегти. // Дбати, піклуватися про збереження, цілість і т. ін. чого-небудь. 3. *перен.* Бути перешкодою для негативних дій, впливів і т. ін.

ОБЕРІГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБЕРЕГТИ́СЯ**, -ежу́ся, -ежешся; *мин. ч.* оберігся, обереглася, обереглося; *док.* 1. *чого і без додатка.* Бути обережним, остерігатися; берегтися. 2. *тільки недок.* Пас. до **оберіга́ти.**

О́БЕР-ІНТЕНДА́НТ, -а, *ч.* Старший інтендант.

О́БЕР-КОНДУ́КТОР, -а, *ч.* Старший кондуктор.

О́БЕР-КОНДУ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́бер-конду́ктор.**

О́БЕР-ЛЕЙТЕНА́НТ, -а, *ч.*, *військ.* Звання старшого лейтенанта у німецьких рейхсвері, вермахті, бундесвері.

О́БЕР-ЛЕЙТЕНА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до обер-лейтенанта.

О́БЕР-МА́ЙСТЕР, -тра, *ч.* Старший майстер у доменних, сталеплавильних і прокатних цехах.

ОБЕ́РНЕНИЙ, ОБЕ́РНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оберну́ти.** // **обе́рнено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *спец.* Який має протилежний чому-небудь або змінений порівняно із звичайним напрямок, вигляд і т. ін.; інверсійний. 3. *у знач. прикм.*, *спец.* Такий, за якого перетворення одного викликає перетворення іншого з протилежним результатом (збільшення, зменшення і т. ін.). ** **Обе́рнена фу́нкція**, *мат.* – функція, в якій по відношенню до вихідної функції, залежна і незалежна змінні переставлені місцями. **Обе́рнені тригонометри́чні фу́нкції**, *мат.* – функції, які визначають дугу (число) заданим значенням її тригонометричних функцій, що розглядаються на певних проміжках монотонності. **Обе́рнені чи́сла**, *мат.* – два числа, добуток яких дорівнює одиниці.

ОБЕ́РНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обе́рнений.**

ОБЕ́РНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **оберта́ти.** ** **Обе́рнення акóрду**, *муз.* – такий вид акорду терцевої побудови, у якому нижнім є не основний тон, а інший складовий звук акорду. **Обе́рнення інтерва́лу**, *муз.* – перенесення нижнього звука інтервалу на октаву вгору або верхнього – на октаву вниз. 2. *фот* Одержання спеціальною обробкою позитивного зображення (позитива) об'єкта на тому самому фотографічному матеріалі, на якому цей об'єкт знято.

ОБЕ́РНЕНО. Присл. до **обе́рнений 2, 3.** ** **Обе́рнено пропорці́йний (пропорціона́льний)** – такий, за якого збільшення одного викликає зменшення другого і навпаки.

ОБЕРНУ́ТИ *див.* **оберта́ти.**

ОБЕ́РНУТИЙ *див.* **обе́рнений.**

ОБЕРНУ́ТИСЯ *див.* **оберта́тися.**

ОБЕРО́Н, -а, *ч.* Один із супутників планети Уран.

О́БЕР-ОФІЦЕ́Р, -а, *ч.*, *іст.* У збройних силах ФРН (бундесвері) – старший офіцер.

О́БЕР-ОФІЦЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́бер-офіце́р.**

О́БЕР-ПОЛІЦМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* У Німеччині і царській Росії – старший поліцмейстер.

О́БЕР-ПОЛІЦМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́бер-поліцме́йстер.**

О́БЕР-ПРОКУРО́Р, -а, *ч.* У дореволюційній Росії – службова особа, що очолювала департамент сенату, а також службова особа, що очолювала синод на правах міністра.

О́БЕР-ПРОКУРО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до обер-прокурора.

О́БЕР-СЕКРЕТА́Р, -я́, *ч.* Старший секретар.

О́БЕРСТ, -а, *ч.*, *іст.* Звання полковника у німецьких рейхсвері, вермахті, бундесвері.

О́БЕРТ, -у, *ч.* 1. *чого і без додатка.* Повне коло руху чого-небудь навколо власної осі. // Повний цикл руху замкнутою кривою навколо чого-небудь. 2. *рідко.* Заворот, закрут.

ОБЕРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до обертання. 2. Який здійснюється обертанням чого-небудь. *Обертальне буріння.* ** **Оберта́льний моме́нт**, *фіз.* – те саме, що **моме́нт си́ли.**

ОБЕРТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оберта́льний.**

ОБЕРТА́ЛЬНО. Присл. до **оберта́льний.**

ОБЕ́РТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оберта́ти.**

ОБЕ́РТАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Здатність обертатися.

ОБЕРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оберта́ти** і **оберта́тися.**

ОБЕРТА́С, -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що **поворо́т.** 2. Швидкий танець з різкими поворотами.

ОБЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБЕРНУ́ТИ**, оберну́, обе́рнеш, *док.*, *перех.* 1. *до кого – чого, проти кого – чого і без додатка.* Змінювати положення кого-, чого-небудь відносно когось, чогось; повертати в певний бік або іншим боком. // Зробивши поворот, спрямовувати кого-, що-небудь в інший або протилежний бік; завертати. *Обертати голову.* 2. *перен.* Спрямовувати, повертати в інший бік. // Змінювати певним чином розвиток, перебіг подій, справ і т. ін. // Використовувати для кого-, чого-небудь іншого. *Обертати на свій лад.* 3. *на що, перен.* Схиляти до чого-небудь іншого, наставляти, спрямовувати на що-небудь інше, протилежне; навертати. 4. Повертати що-небудь навколо його осі, надавати чомусь обертового руху; крутити. // Рухати навколо чого-небудь по замкнутій кривій. 5. Тримаючи що-небудь у руках, раз у раз змінювати його положення (від ніяковості, нерішучості і т. ін.); повертати то одним, то другим боком; крутити. 6. *чим і без додатка, розм.* Проїздити, проходити шлях туди й назад за певний відтинок часу, виконуючи яку-небудь роботу. 7. *у (на) що.* Переводити з одного стану, виду і т. ін. в інший; перетворювати. // За міфологічними уявленнями – чарами, чаклуванням перетворювати одну істоту на іншу або істоту в який-небудь предмет; перевтілювати. // Докорінно змінювати чий-небудь стан, функції, призначення чого-небудь і т. ін. // *перен.* Надавати кому-, чому-небудь нового або непридорного вигляду, характеру і т. ін. *Обернути на жарт.* 8. *перен.* Обмінювати одні цінності на інші (через купівлю-продаж), купувати що-небудь за гроші. // Витрачати (гроші) з певною метою, за певним призначенням. 9. *чим, фін.*, *ек.* Провадити торговельні або торговельно-промислові операції з метою відтворення, одержання прибутків. 10. *рідко.* Те саме, що **обгорта́ти 1.**

ОБЕРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБЕРНУ́ТИСЯ**, оберну́ся, обе́рнешся, *док.* 1. Повертатися в певний бік, певним боком; розташовуватися, надаючи собі певного положення щодо кого-, чого-небудь. // Повертатися, відвертатися в інший, протилежний бік. // *до кого – чого, на що.* Повертатися, ставати до кого-, чого-небудь обличчям, лицем. // *з чого, на що.* Перевертатися з боку на бік або іншим боком, іншою стороною. // Роблячи поворот, рухатися в інший, протилежний бік. ** **Оберну́тися спи́ною**: а) (*до кого – чого, рідко на що*) відвертатися від кого-, чого-небудь; б) ставитися до кого-, чого-небудь зневажливо, зверхньо. 2. *перен.* Спрямовуватися, повертатися в інший бік. // Змінюватися в розвитку, перебігу і т. ін.; набирати зовсім іншого або протилежного характеру, виявлення. *Обернутися на добре.* 3. Повертатися навколо власної осі; крутитися. // Повертатися кругом або крутитися на місці. // Рухатися навколо чого-небудь замкнутою кривою. // *перен.* Постійно чи тривалий час торкатися певних питань. // Здійснювати круговорот у живому організмі (про соки, кров); циркулювати. 4. *тільки недок.*, *перен.* Постійно проводити життя в якому-небудь середовищі, товаристві і т. ін. // Перебувати де-небудь певний час. 5. *розм.* Проїздити, проходити шлях туди й назад за певний відтинок часу, виконуючи яку-небудь роботу. // Повертатися куди-небудь, до чого-небудь знову. 6. Переходити з одного стану в інший; перетворюватися. // За міфологічними уявленнями – чарами, чаклуванням перетворюватися на іншу істоту або предмет; перевтілюватися. // Докорінно змінювати свої функції, стан, призначення і т. ін. // Ставати схожим на що-небудь, набирати вигляду чого-небудь. *Обернутися в ніщо.* 7. *чим, перен.* Бути причиною, основою і т. ін. певних дій, явищ, перетворень тощо. 8. *до кого, рідко.* Те саме, що **зверта́тися.** 9. *перев. недок.*, *розм.* Виконувати яку-небудь роботу; робити що-небудь. // Влаштовувати які-небудь справи. // Виходити із скрутного становища; викручуватися. 10. *тільки недок.*, *рідко.* Обходитися з ким-, чим-небудь певним чином; поводитися. 11. *тільки недок.*, *фін.*, *ек.* Проходити через торговельні або торговельно-промислові операції в процесі відтворення, одержання прибутків. // *перен.* Використовуватися, поширюватися в певному середовищі. 12. *тільки недок.* Пас. до **оберта́ти.**

ОБЕРТА́Ч, -а́, *ч.* Те, що кого-, що-небудь обертає.

ОБЕРТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **оберта́ти.**

ОБЕРТО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Те саме, що **оберта́льний 1.** 2. Який діє за принципом обертання навколо власної осі. // Який має частини, пристрої, що діють за принципом обертання (про машини, механізми). 3. Який може обертатися, обертається навколо власної осі. ** **Оберто́ва піч**, *спец.* – горизонтальна або трохи похила промислова піч циліндричної форми, що її корпус, у якому розміщують нагрівані матеріали або вироби, обертається навколо поздовжньої осі.

О́БЕРТОМ, *присл.* Крутячись, обертаючись. ** **Голова́ йде о́бертом** *у кого, кому, від чого і без додатка*: а) хто-небудь перебуває у хворобливому стані запаморочення; б) хто-небудь відчуває розгубленість, перебуває в стані приголомшеності (від надміру вражень, почуттів, численних турбот і т. ін.); в) хто-небудь надмірно захоплюється власними успіхами, перебільшує їх.

ОБЕРТО́Н, -у, *ч.* 1. *муз.* Додатковий, більш високий тон, що супроводжує основний і надає йому особливого відтінку, тембру; призвук. 2. *мн.*, *муз.* Тризвуки, що входять до спектра музичного звука, збагачуючи основний тон. 3. *фіз.* Синусоїдальна складова періодичного коливання з частотою, вищою за частоту основного тону.

ОБЕРТО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **оберто́новий.**

ОБЕРТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оберто́н.**

ОБЕ́РТУВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **обе́ртаний.**

О́БЕР-ФЮРЕР, -а, *ч.* У гітлерівському рейху – одне з військових звань у підрозділах СА, СС, СД і гестапо.

О́БЕР-ШЕНК, -а, *ч.* У Російській імперії – вищий придворний чин другого класу.

О́БЕР-ШТУРМБАНФЮРЕР, -а, *ч.*, *військ.*, *іст.* Звання підполковника – командира батальйону в ієрархії СА, СС, СД і гестапо.

ОБЕТО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обето́нити.**

ОБЕТО́НИТИ *див.* **обето́нювати.**

ОБЕТО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обето́нювати.**

ОБЕТО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЕТО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Покривати бетоном.

ОБЕЧА́ЙКА, -и, *ч.* Бічна частина корпуса деяких музичних інструментів.

ОБ'ЄДНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до об'єднання. // На якому відбувається об'єднання.

ОБ'ЄДНА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **об'є́днувач.**

ОБ'ЄДНА́ЛЬНИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **об'єдна́льник.**

ОБ'Є́ДНАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **об'єдна́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який виник шляхом з'єднання чого-небудь в одне ціле. // Який є наслідком згуртування, єднання на ґрунті спільної мети, поглядів, інтересів і т. ін. // *перен.* Який підкоряється певним вимогам, нормам поведінки і т. ін.; організований. ** **Об'є́днані На́ції** – країни, які під час Другої світової війни брали участь в антифашистській коаліції, а в 1945 р. створили Організацію Об'єднаних Націй (ООН)..

ОБ'Є́ДНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **об'є́днаний.**

ОБ'Є́ДНАННЯ, -я, *с.* 1. Ціле, що склалося на основі з'єднання, поєднання чого-небудь. 2. Організація людей на основі спільності мети, завдань; спілка. // Єдиний виробничо-господарський комплекс, що складається з промислових підприємств, науково-дослідних, конструкторських та інших організацій. // Поєднання декількох організацій, підприємств, установ в єдину групу. 3. Назва підприємства, що включає декілька підприємств, організацій, установ. ** **Вертика́льне об'є́днання** – об'єднання в межах однієї компанії, які здійснюють послідовні стадії виробництва готового продукту. **Горизонта́льне об'є́днання** – об'єднання в межах однієї компанії, корпорації фірм зі схожою технологією або фірм, що випускають однорідну продукцію. **Господа́рче об'є́днання** – добровільне об'єднання підприємств, компаній, юридичних осіб з метою спільної діяльності, координації дій, забезпечення захисту своїх прав, представлення спільних інтересів в інших організаціях, закладах, установах. **Зовнішньоторгове́льне об'є́днання** – самостійна комерційна організація, яка володіє усіма правами юридичної особи і здійснює зовнішньоторговельні операції. 3. Одна з форм організації управління виробництвом.

ОБ'ЄДНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **об'єдна́ти** і **об'єдна́тися.**

ОБ'ЄДНА́ТИ *див.* **об'є́днувати.**

ОБ'ЄДНА́ТИСЯ *див.* **об'єднуватися.**

ОБ'ЄДНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який кого-, що-небудь об'єднує, виконує цю функцію, призначений для цього.

ОБ'ЄДНУ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **об'єднувати.**

ОБ'ЄДНУ́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **об'єднувати** і **об'єднуватися.**

ОБ'ЄДНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБ'ЄДНА́ТИ**, -áю, -áєш, *док., перех.* З'єднувати в одне ціле; робити єдиним, цілим. // Сполучати між собою; з'єднувати. // Містити, мати у своєму складі. // *у що, на чому і без додатка.* Згуртовувати, єднати на ґрунті спільності мети, поглядів, інтересів і т. ін. // Бути основою, центром і т. ін. для згуртування, єднання. // *перен.* Робити подібним, схожим (за певними спільними ознаками); споріднювати.

ОБ'ЄДНУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБ'ЄДНА́ТИСЯ**, -áюся, -áєшся, *док.* 1. Ставати одним цілим, утворювати єдине ціле. // *навколо, круг кого – чого, з ким і без додатка.* Згуртовуватися, єднатися на ґрунті спільності мети, поглядів, інтересів і т. ін. // *тільки недок., у що.* Групуватися за певним принципом або спільними ознаками, становлячи систему чого-небудь. // *у чому, рідко.* Єднатися, сполучатися в одне ціле; поєднуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **об'єднувати.**

ОБ'ЄДНУВА́Ч, -а, *ч.* Той, хто об'єднує, або те, що об'єднує.

ОБ'ЄДНУВА́ЧКА, -и. Жін. до **об'єднувач.**

ОБ'ЄДНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **об'єднувати.**

ОБ'Є́КТ, -а, *ч.* 1. *філос.* Пізнавана дійсність, що існує поза свідомістю людини і незалежно від неї. 2. *чого і без додатка.* Явище, предмет, особа, що на них спрямовано певну діяльність, увагу і т. ін. // Предмет наукового і т. ін. дослідження, спеціальної зацікавленості, компетенції. // Предмет, що розглядається з метою його використання за призначенням, вивчення. ** **Во́дний об'є́кт** – сформований природою або створений штучно об'єкт ландшафту чи геологічна структура, де зосереджуються води. **Екологі́чно небезпе́чний об'є́кт** – об'єкт, що за своїми властивостями забруднює довкілля. **Об'є́кт пра́ва** – явище, на яке спрямовується дія права. **Об'є́кти оподаткува́ння** – доходи (прибуток), додаткова вартість продукції, вартість певних товарів, спеціальне використання природних ресурсів, майно юридичних і фізичних осіб та інші об'єкти, визначені законодавчими актами держави. **Піддослі́дний об'є́кт** – окремі види тварин, вищих рослин, грибів, бактерій, прийняті в лабораторній практиці для випробувань. **Техногéнно небезпе́чний об'є́кт** – об'єкт, що може створювати небезпеку населенню та довкіллю. 3. *спец.* Певна одиниця (споруда, підприємство, ділянка місцевості і т. ін.) господарського чи оборонного значення. 4. *лінгв.* Те саме, що **дода́ток** 3.

ОБ'ЄКТИ́В, -а, *ч.* Частина оптичного приладу (одна або декілька лінз), обернена до предмета, якого спостерігають або фотографують.

ОБ'ЄКТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. В ідеалістичній філософії – перетворення суб'єктивного змісту свідомості в самостійну, незалежну від свідомості сутність. 2. Втілення чого-небудь у предметних формах, образах і т. ін.

ОБ'ЄКТИВІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **об'єктива́ція** 2.

ОБ'ЄКТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Основний принцип у матеріалістичній теорії пізнання, за яким визнається існування об'єкта, об'єктивної дійсності як джерела відчуттів; прот. с у б ' є к т и в і з м. 2. Принцип тлумачення явищ суспільного життя, який обмежується констатуванням наявності певних суспільних процесів без аналізу їх причин.

ОБ'ЄКТИВІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник об'єктивізму (у 2 знач.).

ОБ'ЄКТИВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **об'єктиві́стський.**

ОБ'ЄКТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до об'єктивізму (у 2 знач.). // Власт. об'єктивізму або об'єктивістові.

ОБ'ЄКТИ́ВНЕ, -ного, *с., філос.* 1. Характеристика природної та соціальної дійсності як такої, що існує незалежно від свідомості об'єкта. 2. Характеристика істинного знання, яка вказує на те, що воно є відображенням об'єктивної дійсності і що зміна його не залежить від людей. 3. Характеристика практичного й пізнавального ставлення до дійсності.

ОБ'ЄКТИ́ВНИЙ[1], -а, -е. 1. Який існує поза людською свідомістю і незалежно від неї; незалежний від волі, бажань людини; прот. с у б ' є к т и в н и й. *Об'єктивна істина. Об'єктивний світ.* ** **Об'єкти́вна реа́льність** – найбільш загальне визначення світу, природи, буття. **Об'єкти́вне пра́во**, *юр.* – право як сукупність норм, на відміну від прав, що надаються окремим особам (суб'єктам). **Об'єкти́вний ідеалі́зм**, *філос.* – один з основних різновидів ідеалістичного напрямку, який визнає основою всього сущого абстрактну свідомість (дух, світовий розум і т. ін.). **Об'єкти́вні показники́**, *мед.* – показники хвороби, які мають зовнішній вияв (на противагу суб'єктивним). 2. Позбавлений упередження і суб'єктивного ставлення; безсторонній, неупереджений.

ОБ'ЄКТИ́ВНИЙ[2], -а, -е, *спец.* Прикм. до **об'єкти́в.**

ОБ'ЄКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **об'єкти́вний**[1].

ОБ'ЄКТИ́ВНО. Присл. до **об'єкти́вний.**

ОБ'ЄКТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **об'єктивува́ти.**

ОБ'ЄКТИВУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* 1. Втілювати в конкретних предметних формах; робити що-небудь об'єктом сприйняття. 2. Узагальнювати, типізувати що-небудь.

ОБ'ЄКТИВУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **об'єктивува́ти.**

ОБ'Є́КТНИЙ, -а, -е. Стос. до об'єкта (у 1, 4 знач.).

ОБ'Є́КТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **об'є́кт** 3.

ОБ'Є́КЦІЯ, -ї, *ч., зах.* Закид, докір.

ОБ'Є́М, -у, *ч.* 1. Величина чого-небудь, вимірювана в кубічних одиницях. // Форма, обриси чого-небудь у трьох вимірах; об'ємність. // *спец.* Кількісні виміри чого-небудь. ** **Об'є́м акомода́ції** – збільшення заломної сили оптичної системи ока при максимальному напруженні акомодації у порівнянні з мінімальною, виражене у діоптріях. **Парціа́льний об'є́м** – об'єм, який зайняв би газ, що входить до складу газової суміші, якби він мав ті самі температуру та тиск, що й уся суміш, а всі інші гази були б видалені із суміші. 2. *рідко.* Те саме, що **о́бсяг** 1.

ОБ'Є́МИСТИЙ, -а, -е. Великий за розміром, об'ємом.

ОБ'Є́МНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **об'є́м** 1. // Пов'язаний з відтворенням, зображенням чого-небудь у трьох вимірах. ** **Об'є́мна вага́**, *спец.* – вага певної одиниці об'єму чого-небудь. **Об'є́мний ана́ліз** – сукупність методів хімічного кількісного аналізу, що ґрунтується на вимірюванні об'ємів розчинів, газів, осадів для встановлення концентрації (маси) визначуваного компонента. **Об'є́мний заря́д**, *спец.* – розподілений у просторі електричний заряд. **Об'є́мні ни́тки (пря́жа і т. ін.)**, *текст.* – нитки, пряжа, схожі своїми властивостями і виглядом на вовняні. 2. Великий за об'ємом, розміром. // *перен.* Яскраво, виразно змальований. 3. *перен.* Значний. 4. *перен.* Неоднomірний, багатосторонній.

ОБ'Є́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **об'є́мний.**

ОБ'Є́МНО-БЛО́КОВИЙ, -а, -е. Що стосується будівництва споруд із великих панелей та об'ємних елементів. // Побудований таким методом. *Об'ємно-блокове домобудування.*

ОБ'Є́МНО-ПЛАНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що стосується просторового планування та об'ємних характеристик будівельних об'єктів.

ОБ'Є́МНО-ПРОСТОРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **об'є́мно-планува́льний.**

О́БЖА, -і, *ж.* Одиниця поземельного оподаткування у новгородських землях в 15 – 17 ст.

ОБЖА́ЛИТИ *див.* **обжа́лювати.**

ОБЖА́ЛУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обжа́лувати.**

ОБЖА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., заст.* Звинуватити.

ОБЖА́ЛУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док., заст.* Наскаржитися.

ОБЖА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обжа́лювати.**

ОБЖА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЖА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* Жалити в багатьох місцях.

ОБЖА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обжа́рити.**

ОБЖА́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обжа́рити.**

ОБЖА́РИТИ *див.* **обжа́рювати.**

ОБЖА́РИТИСЯ *див.* **обжа́рюватися.**

ОБЖА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для обжарювання.

ОБЖА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обжа́рювати.**

ОБЖА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обжа́рювати.**

ОБЖА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЖА́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Те саме, що **обсма́жувати.** 2. Те саме, що **обпіка́ти.**

ОБЖА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОБЖА́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Те саме, що **обсма́жуватися.** 2. Те саме, що **обпіка́тися.** 3. *тільки недок.* Пас. до **обжа́рювати.**

ОБЖА́ТИ[1] *див.* **обжима́ти.**

ОБЖА́ТИ[2] *див.* **обжина́ти.**

ОБЖА́ТИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обжа́ти**[1].

ОБЖА́ТИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обжа́ти**[2].

ОБЖА́ТИСЯ *див.* **обжина́тися.**

ОБЖЕ́РА, -и, *ч. і ж., зневажл.* Людина, яка багато й пожадливо їсть.

ОБЖЕ́РЛИВИЙ, -а, -е, *зневажл.* Який багато й пожадливо їсть.

ОБЖЕ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж., зневажл.* Властивість за знач. **обже́рливий.**

ОБЖЕ́РНИЙ, -а, -е, *зневажл.* Стос. до обжерства. ** **Обже́рний торг (ряд)**, *заст.* – місце на ринку, де продавалися готові страви.

ОБЖЕ́РСТВО, -а, *с., зневажл.* Надмірність і пожадливість у споживанні їжі.

ОБЖЕ́РТИ *див.* **обжира́ти.**

ОБЖЕ́РТИСЯ *див.* **обжира́тися.**

ОБЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обжива́ти.**

ОБЖИВА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ОБЖИ́ТИ**, -ивý, -ивéш, *док., перех.* Освоювати нові місця, заселяючи їх і пристосовуючи для життя. // Освоюватися з незвичними умовами праці, побуту і т. ін. // Пристосовувати для життя, роблячи зручним, затишним (перев. про нове житло).

ОБЖИВА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ОБЖИ́ТИСЯ**, -ивýся, -ивéшся, *док.* 1. Звикати до життя на новому місці, в нових умовах; освоюватися. // Звикати до нових людей, обставин життя, освоюватися з новими людьми. 2. Купувати предмети побуту, господарства і т. ін.; ставати заможнішим. 3. *тільки недок.* Пас. до **обжива́ти.**

ОБЖИМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обжима́ти.**

ОБЖИМА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ОБЖА́ТИ**, обіжмý, обіжмéш, *док., перех.* 1. Стискувати з усіх боків (для видалення рідини, ущільнення маси, надання певної форми і т. ін.); обтискувати. 2. *перен.* Щільно облягати з усіх боків.

ОБЖИМА́ТИСЯ, -áється, *недок.* Пас. до **обжима́ти.**

ОБЖИ́МКА, -и, *ж., мисл.* 1. Калібрування гільз і патронів. 2. Стальне кільце для калібрування металевих гільз або виготовлення патронів з паперовими гільзами.

ОБЖИМНИ́Й, -á, -é, *тех.* Яким обжимають (у 1 знач.) що-небудь; обтисканий.

ОБЖИ́Н, -у, *ч.* Дія за знач. **обжина́ти, обжа́ти.**

ОБЖИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обжина́ти.**

ОБЖИНА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ОБЖА́ТИ**, обіжнý, обіжнéш, *док., перех.* 1. Жати навколо чого-небудь, обходячи його з усіх боків і залишаючи нескошеним; обкошувати. // *с. г.* Готувати до жнив (ділянку і т. ін.), скошуючи краї. 2. *перев. док.* Повністю закінчити жнива.

ОБЖИНА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ОБЖА́ТИСЯ**, обіжнýся, обіжнéшся, *док.* Повністю закінчувати жнива.

ОБЖИ́НКИ, -ів, *мн., етн.* Закінчення, останній день жнив і свято, народні гуляння з цієї нагоди.

ОБЖИНКО́ВИЙ, -а, -е, *етн.* Стос. до обжинків. // Виготовлений, зробл. у день обжинків з останніх зжатих стебел. *Обжинковий вінок.* ** **Обжинко́ві пі́сні** – народно-поетична обрядова поезія, пісні, які виконуються під час жнив і обжинків.

ОБЖИРА́ЙЛО, -а, *ч., зневажл.* Те саме, що **обже́ра.**

ОБЖИРА́ННЯ, -я, *с., зневажл.* Дія за знач. **обжира́тися.**

ОБЖИРА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ОБЖЕ́РТИ**, -рý, -рéш, *док., перех., зневажл.* Завдавати кому-небудь збитків, з'їдаючи його харчі; об'їдати.

ОБЖИРА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ОБЖЕ́РТИСЯ**, -рýся, -рéшся *і рідко* **ОБІЖРА́ТИСЯ**, -жрýся, -жрéшся, *док., чим, чого і без додатка, зневажл.* Надмірно наїдатися, завдаючи шкоди своєму здоров'ю; об'їдатися. // Надмірно напиватися (горілки, вина і т. ін.); перепиватися, обпиватися.

ОБЖИ́ТИ *див.* **обжива́ти.**

ОБЖИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обжи́ти.** // *у знач. прикм.*

ОБЖИ́ТИСЯ *див.* **обжива́тися.**

ОБЖИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **обжи́тий.**

ОБЖНИВУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *док.* Те саме, що **обжа́тися.**

ОБЖУ́ЛИТИ *див.* **обжу́лювати.**

ОБЖУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обжу́лювати.**

ОБЖУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЖУ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **обшахро́вувати.**

ОБЗАВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обзаво́дитися.**

ОБЗАВЕСТИ́СЯ *див.* **обзаво́дитися.**

ОБЗАВО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, **ОБЗАВЕСТИ́СЯ**, -едýся, -едéшся, *док., чим.* Купувати, діставати що-небудь необхідне (для життя, господарства, промислу і т. ін.). // Будувати, зводити яку-небудь необхідну споруду. // *ким.* Вступати в родинні, товариські і т. ін. стосунки.

ОБЗЕ́Л, -злá, *ч., діал.* Кожен із клинців ножиць.

ОБЗЕЛЕНИ́ТИ *див.* **обзеле́нювати.**

ОБЗЕЛЕ́НКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **зеленкува́тий.**

ОБЗЕЛЕ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обзеле́нювати.**

ОБЗЕЛЕ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЗЕЛЕНИ́ТИ**, -ню, -ни́ш, *док., перех.* Те саме, що **озеле́нювати.**

ОБЗИ́В, -у, *ч., діал.* Відгук, відповідь.

ОБЗИВА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ОБІЗВА́ТИ**, -вý, -вéш, *док., перех.* 1. Називати кого-небудь образливими, лайливими словами; давати комусь негативну оцінку. 2. *діал.* Гукати.

ОБЗИВА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ОБІЗВА́ТИСЯ**, -вýся, -вéшся, *док.* 1. *до кого, рідко кому, на що і без додатка.* Відповідати на звертання, поклик і т. ін.; відзиватися, відгукуватися. // Звертатися до кого-небудь з розмовою, запитанням і т. ін. // Промовляти що-небудь або прохоплюватися словом, вигуком і т. ін. // *перен.* Писати у відповідь кому-небудь листа. // *перен.* Подавати про себе звістку. *Обзиватися словом.* 2. *перен.* Подавати певні звуки (звичайно про тварин). 3. Ставати чутним; лунати, розлягатися (про голос, мелодію і т. ін.). 4. *перен.* Нагадувати про себе, виявляти себе чим-небудь. // Даватися взнаки, виявлятися (про вдачу, риси характеру і т. ін.). 5. *перен.* Виявляти співчуття, бажання допомогти, сприяти кому-небудь. // Висловлюватися про кого-, що-небудь, даючи оцінку. 6. *рідко.* Називати себе; називатися.

ОБЗИРА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ОБЗИРНУ́ТИ**, -нý, -нéш, *док. перех., рідко.* Те саме, що **озира́ти.**

ОБЗИРА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ОБЗИРНУ́ТИСЯ**, -нýся, -нéшся, *док., рідко.* Те саме, що **озира́тися.**

ОБЗИРНУ́ТИ *див.* **обзира́ти.**

ОБЗИРНУ́ТИСЯ *див.* **обзира́тися.**

ОБЗНАЙО́МИТИ *див.* **обзнайо́млювати.**

ОБЗНАЙО́МИТИСЯ *див.* **обзнайо́млюватися.**

ОБЗНАЙО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обзнайо́мити.**

ОБЗНАЙО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЗНАЙО́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* обзнайо́млять; *док., перех., рідко.* 1. Те саме, що **ознайо́млювати.** 2. Знайомити з усіма чи багатьма.

ОБЗНАЙО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБЗНАЙО́МИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* обзнайо́мляться; *док., рідко.* 1. Те саме, що **ознайо́млюватися.** 2. Знайомитися з усіма чи багатьма. 3. *перев. док.* Те саме, що **осво́їтися.**

ОБЗНАЧИ́ТИ, -чý, -чи́ш, *док., перех., діал.* Позначити.

ОБЗНОБИ́ТИ, -блю, -биш, *док., перех., зах.* Застудити.

ОБЗОЛО́ТА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **позоло́та**.
ОБЗОЛОТИ́ТИ *див.* **обзоло́чувати**.
ОБЗОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обзолоти́ти**.
ОБЗОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЗОЛОТИ́ТИ**, -лочу́, -ло́тиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **озоло́чувати**.
ОБЗО́РИ, -ів, *мн.*, *етн.*, *зах.* Огляд обійстя жениха чи нареченої.
ОБЗО́РИНИ, -рин, *мн.*, *діал.* 1. Огляд. 2. *етн.* Оглядини.
ОБИ́, *спол.*, *зах.* Щоб[1].
ОБИВА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Людина, позбавлена широких суспільних поглядів, що живе дрібними, міщанськими інтересами; міщанин. 2. *заст.* Постійний мешканець якої-небудь місцевості, населеного пункту і т. ін. 3. *зах.* Поміщик.
ОБИВА́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **обива́тель**.
ОБИВА́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Власт. обивателю, обивателям (у 1 знач.). 2. *заст.* Прикм. до **обива́тель** 2. // Належний обивателю, обивателям. 3. *зах.* Прикм. до **обива́тель** 3.
ОБИВА́ТЕЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *зневажл.* Відсутність широких суспільних інтересів, дріб'язковість, характерні для обивателя (у 1 знач.).
ОБИ́ДВА, обо́х, *ч. і с.*, **ОБИ́ДВІ**, обо́х, *ж.*, *числ.*, *збірн.* Означає кожний із двох названих або відомих предметів; один і другий; і той, і другий. *В обидва кінці.* ** **По оби́дві руки́** – з двох боків, з лівого і правого боку від кого-небудь; обабіч.
ОБИ́ДВІ *див.* **оби́два**.
ОБИ́ДВІРУЧ, *присл.*, *розм.* Обома руками. *Схопити обидвіруч.*
ОБИ́ДВОЄ, -двох, *числ.*, *збірн.*, *діал.* Обоє.
ОБИДЕ́НКОЮ, *присл.*, *діал.* За день.
ОБИДЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Зроблений за один день.
ОБИ́ДЕНЬ, *присл.*, *діал.* За день, через день.
ОБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **обира́ти**.
ОБИ́РАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оби́раний**.
ОБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обира́ти**.
ОБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБРА́ТИ**, оберу́, обере́ш, *док.*, *перех.* 1. Вирізняти, відбирати за якою-небудь ознакою. // Надавати перевагу комусь, чомусь перед ким-, чим-небудь іншим. 2. *ким, на (в, за) кого, до чого, в що, з інфін. і без додатка.* Призначати, відділяти голосуванням для виконання яких-небудь обов'язків. 3. *рідко.* Те саме, що **оббира́ти** 1 – 3.
ОБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБРА́ТИСЯ**, оберу́ся, обере́шся, *док.* 1. Те саме, що **оббира́тися** 1, 3. 2. *тільки недок.* Пас. до **обира́ти** 1, 2.
ОБИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *діал.* Житло.
ОБИ́ТЕЛЬ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **монасти́р**. 2. *заст.*, *поет.* Місце перебування, мешкання і т. ін. кого-небудь. *Тиха обитель.*
ОБИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **оби́тель** 1.
ОБИХІ́ДКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* 1. Повсякденні витрати. 2. Постійне користування; вжиток.
ОБИЧА́Й, -ю, *ч.*, *фольк.*, *заст.* Звичай, звичка.
ОБИЧА́ЙКА, -и, *ж.* Обід сита, решета, бубна і т. ін.
ОБИЧА́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Звичайний. 2. Вихований.
ОБИЧА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Властивість за знач. **обича́йний** 2.
ОБІ́, обо́х, *ж.*, *числ.*, *збірн.*, *заст.*, *діал.* Обидві.
ОБІ́БРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обібра́ти**. // **обі́брано**, *безос. присудк. сл.*
ОБІ́БРАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обі́браний**.
ОБІБРА́ТИ *див.* **оббира́ти**.
ОБІБРА́ТИСЯ *див.* **оббира́тися**.
О́БІГ, -у, *ч.* 1. Використання, вжиток. *Вилучати з обігу.* 2. *ек.* Характерна для товарного виробництва форма обміну продуктів праці та інших об'єктів власності через купівлю-продаж; рух товарів та інших цінностей у суспільстві. ** **Банкно́тний о́біг** – функціонування випущених центральним банком банківських білетів (банкнот). **Безготівко́вий грошови́й о́біг** – грошовий обіг, за якого розрахунки здійснюються через перерахування в кредитних установах або зарахування взаємних вимог. **Ве́ксельний о́біг** – рух векселів у сфері обігу як грошових документів. **Грошови́й о́біг** – рух грошей у процесі виробництва, розподілу та обміну суспільного продукту. **О́біг капіта́лу** – перетворення капіталу з грошової форми в товарну і навпаки.
ОБІ́ГНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обігна́ти**.
ОБІГНА́ТИ *див.* **оганя́ти**[1].
ОБІГНА́ТИСЯ *див.* **оганя́тися**.
ОБІГНУ́ТИ *див.* **огина́ти**.
ОБІГО́ВИЙ, -а, -е, *ек.* Стос. до обігу (у 2 знач.).
ОБІГРАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обіграва́ти**.
ОБІГРАВА́ТИ, -ра́ю, -ра́єш, *недок.*, **ОБІГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Здобувати перемогу над ким-небудь у якійсь грі; вигравати в кого-небудь. 2. Уміло використовувати що-небудь (для сценічної гри, дії і т. ін.).
ОБІГРАВА́ТИСЯ, -ра́юся, -ра́єшся, *недок.*, **ОБІГРА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Набувати навичок у грі; призвичаюватися до гри (про артистів, музикантів і т. ін.).
ОБІ́ГРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обігра́ти**.
ОБІГРА́ТИ *див.* **обіграва́ти**.
ОБІГРА́ТИСЯ *див.* **обіграва́тися**.
ОБІГРІ́В, -у, *ч.* Те саме, що **обігріва́ння**.
ОБІГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для обігрівання.
ОБІГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обігріва́ти**.
ОБІГРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБІГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Насичувати теплом, робити теплим (повітря, приміщення і т. ін.). // *безос.* // Зігрівати кого-, що-небудь (у теплому приміщенні, гарячою стравою і т. ін.). 2. *перен.* Морально підтримувати кого-небудь; утішати, приголублювати. // Сповнювати (серце, душу) радісним почуттям.
ОБІГРІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБІГРІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Зігрівати себе (у теплому приміщенні, гарячою стравою і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **обігріва́ти**.
ОБІГРІВА́Ч, -а́, *ч.*, *спец.* Пристрій, прилад для обігрівання.
ОБІГРІВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **обігріва́ти**.
ОБІГРІВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **обігріва́льний**.
ОБІГРІВНИ́К, -а́, *ч.*, *спец.* Прилад, пристрій для обігрівання.
ОБІГРІ́ТИ *див.* **обігріва́ти**.
ОБІГРІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обігрі́ти**.
ОБІГРІ́ТИСЯ *див.* **обігріва́тися**.
О́БІД, о́бода, *ч.* 1. Зовнішня частина колеса, звичайно обведена шиною. // Зовнішня частина круглого або циліндричного предмета. // Обруч, залізне кільце, що його набивають для скріплення круглого або циліндричного предмета; рихва. 2. Те саме, що **о́бід**.
ОБІ́Д, -у, *ч.* 1. Споживання їжі серед дня, між сніданком і вечерею. // Пригощання, яке влаштовують удень з якогось приводу, з певної нагоди. *Давати обід. Званий обід.* 2. Їжа, признач. для споживання вдень. *Лишати без обіду.* 3. *розм.*, *заст. також* **обі́ди**, -ів, *мн.* Середина дня, коли звичайно обідають; обідня пора. ** **Під обі́д** – близько середини дня. **По обі́ді**: а) на початку другої половини дня; б) у другій половині дня.
ОБІ́ДАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Споживати їжу серед дня, між сніданням і вечерею; їсти обід. *Варити обідати.*
ОБІ́ДДЯ, -я, *с.* 1. Збірн. до **о́бід** 1. 2. Те саме, що **о́бід** 1.
ОБІ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *ірон.* Зменш. до **обі́д**.
О́БІДЕЦЬ, -дця́, *ч.* Зменш до **о́бід** 2.
ОБІДНИ́ТИ *див.* **обідня́ти**.
ОБІ́ДНІЙ, -я, -є. Прикм. до **обі́д**. // Признач. для обіду, споживання їжі. // Який має місце, відбувається після обіду (у 1 знач.). ** **Обі́дня пере́рва** – проміжок часу в середині дня, протягом якого працівники, співробітники установи обідають.
ОБІДНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обідні́ти**. // *у знач. прикм.*
ОБІДНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **обідні́лий**.
ОБІДНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обідні́ти**.
ОБІДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати бідним; збідніти.
ОБІ́ДНІШНІЙ, -я, -є, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обі́дній**.
ОБІ́ДНЯ, -і, *ж.* Відправа в православній церкві, яку служать у першій половині дня, до обіду. // Багатоголосний циклічний хоровий твір на текст богослужіння, що відбувається у першій половині дня, перед обідом.
ОБІДНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБІДНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **збі́днювати**.
ОБІДО́К, *рідко* **ОБОДО́К**, -дка́, *ч.* 1. Зменш до **о́бід**. 2. Смужка, облямівка, яка обрамовує, оточує що-небудь.
ОБІДО́ЧОК, *рідко* **ОБОДО́ЧОК**, -чка, *ч.* Зменш. до **обідо́к, ободо́к**.
ОБІ́ДРАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зневажл.* Людина в подертому одязі, дранті. // *заст.* Дуже бідна, незаможна, неродовита людина.
ОБІ́ДРАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обідра́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який має подертий одяг; у дранті. // *заст.* Дуже бідний, незаможний, неродовитий.
ОБІ́ДРАНКА, -и, *зневажл.* Жін. до **обі́дранець**.
ОБІДРА́ТИ *див.* **обдира́ти**.
ОБІДРА́ТИСЯ *див.* **обдира́тися**.
ОБІ́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **циркуля́рний**.
ОБІ́ЖНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **циркуля́р**.
ОБІЖРА́ТИСЯ *див.* **обжира́тися**.
ОБІЗВА́ТИ *див.* **обзива́ти**.
ОБІЗВА́ТИСЯ *див.* **обзива́тися**.
ОБІЗЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **розізли́тися**.
ОБІЗНАВА́ТИ, -аю, -ає́ш, *недок.*, **ОБІЗНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Узнавати.
ОБІЗНАВА́ТИСЯ, -аю́ся, -ає́шся, *недок.*, **ОБІЗНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *з ким – чим і без додатка.* Те саме, що **осво́юватися**. // *рідко.* Вивчати що-небудь, знайомитися з чимось.
ОБІ́ЗНАНИЙ, -а, -е. Який знається на чому-небудь, добре ознайомлений з чимось.
ОБІ́ЗНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обі́знаний**.
ОБІЗНА́ТИ *див.* **обізнава́ти**.
ОБІЗНА́ТИСЯ *див.* **обізнава́тися**.
ОБІ́ЙДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обі́йти́**. // **обі́йдено**, *безос. присудк. сл.*
ОБІЙМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обійма́ти**.
ОБІЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБІЙНЯ́ТИ**, обійму́, обі́ймеш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Обхоплювати кого-небудь руками чи рукою, пестячи, виражаючи ніжність, почуття дружби і т. ін. // Обхоплювати руками чи рукою що-небудь. 2. *перен.* Поширюючись, огортати, обволікати, охоплювати і т. ін. кого-, що-небудь (про полум'я, світло, темряву і т. ін.). // *безос.* 3. *перен.* Оволодівати ким-, чим-небудь; повністю захоплювати, полонити когось, щось (про почуття, враження і т. ін.). 4. *перен.* Мати в своєму складі. // Включати в сферу своєї уваги, діяльності, в коло своїх інтересів і т. ін. // Сприймати повністю зміст, суть чого-небудь; розуміти, усвідомлювати. 5. Тісно облягати, огортати (про одяг). // Оточувати, огинати. // Покривати собою. 6. Посідати, займати (посаду і т. ін.). *Обіймати посаду.*
ОБІЙМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБІЙНЯ́ТИСЯ**, обійму́ся, обі́ймешся, *док.* 1. Обіймати один одного, пестячи, виражаючи ніжність, почуття дружби і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **обійма́ти**.
ОБІ́ЙМИ, -ів, *мн.* Рух або положення рук, за якого обіймають або готуються обійняти кого-небудь. *Розкривати обійми.*
ОБІЙМИ́ТИ, обійму́, обі́ймеш, *док.*, *перех.*, *зах.* Обійняти, обняти.
ОБІ́ЙМИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обхва́т** 2.
ОБІ́ЙМИЩА, -мищ, *мн.* Збільш. до **обі́йми**.
ОБІ́ЙМИЩЕ, -а, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обхва́т** 2.
ОБІЙНЯ́ТИ *див.* **обійма́ти**.
ОБІ́ЙНЯТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обійня́ти**.
ОБІЙНЯ́ТИСЯ *див.* **обійма́тися**.
ОБІ́ЙСТЯ, -я, *с.* Садиба, двір.
ОБІЙТИ́ *див.* **обхо́дити**.
ОБІЙТИ́СЯ *див.* **обхо́дитися**.
О́БІК, *розм.* 1. *присл.* Поряд, поруч. // На деякій відстані; осторонь, збоку. 2. *у знач. прийм.*, *з род. відм.* Вказує на положення одного предмета щодо іншого у знач. б і л я, п о р я д.
ОБІКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обікла́сти**.
ОБІКЛА́СТИ *див.* **обклада́ти**.
ОБІКЛА́СТИСЯ[1] *див.* **обклада́тися**[1].
ОБІКЛА́СТИСЯ[2] *див.* **обклада́тися**[2].
ОБІКРА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обікра́сти**. // **обікра́дено**, *безос. присудк. сл.*
ОБІКРА́СТИ *див.* **обкрада́ти**.
ОБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обіли́ти**.
ОБІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обіли́ти**.
ОБІЛИ́ТИ *див.* **обіля́ти**.
ОБІЛИ́ТИСЯ *див.* **обіля́тися**.
ОБІЛЛЯ́НИЙ, **ОБІЛЛЯ́ТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обілля́ти**.
ОБІЛЛЯ́ТИ *див.* **облива́ти**.
ОБІЛЛЯ́ТИЙ *див.* **обілля́ний**.
ОБІЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **облива́тися**.
ОБІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обіля́ти**.
ОБІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБІЛИ́ТИ**, обілю́, обі́лиш, *док.*, *перех.* 1. Робити білим; вибілювати. 2. *перен.* Знімати з кого-небудь підозру за недобрі вчинки; встановлювати невинність, виправдувати. 3. *мисл.* Знімати шкуру з великого звіра (лося, оленя тощо).
ОБІЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБІЛИ́ТИСЯ**, обілю́ся, обі́лишся, *док.* 1. Ставати білим; вибілюватися. 2. *перен.* Доводити свою невинність; виправдуватися.
ОБІМЛІВА́ННЯ, *рідко* **ОБОМЛІВА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **обімліва́ти, обомліва́ти**.
ОБІМЛІВА́ТИ *і рідко* **ОБОМЛІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБІМЛІ́ТИ** *і рідко* **ОБОМЛІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* 1. Слабнути до втрати свідомості під впливом якого-небудь сильного почуття. // Завмирати на якусь мить від чого-небудь несподіваного (переляку, здивування і т. ін.). 2. Втрачати здатність до руху; терпнути, клякнути (про частини тіла).
ОБІМЛІ́ЛИЙ, *рідко* **ОБОМЛІ́ЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обімлі́ти і обомлі́ти**.
ОБІМЛІ́ЛІСТЬ, *рідко* **ОБОМЛІ́ЛІСТЬ** -лості, *ж.* Абстр. ім. до **обімлі́лий, обомлі́лий**.
ОБІМЛІ́ЛО, *рідко* **ОБОМЛІ́ЛО**. Присл. до **обімлі́лий, обомлі́лий**.
ОБІМЛІ́ТИ *див.* **обімліва́ти**.
ОБІМ'Я́ТИ *див.* **обмина́ти**[2].
ОБІМ'Я́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обім'я́ти**.
ОБІМ'Я́ТИСЯ *див.* **обмина́тися**[2].
ОБІМ'Я́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **обім'я́тий**.
ОБІНІ́Ж, *присл.*, *розм.* Обома ногами. *Стати обініж.*
ОБІПЕ́РТИ *див.* **обпира́ти**[1].
ОБІПЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обіпе́рти**.
ОБІПЕ́РТИСЯ *див.* **обпира́тися**[1].
ОБІПНУ́ТИ *див.* **обпина́ти**.
ОБІПНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обіпну́ти**.
ОБІПНУ́ТИСЯ *див.* **обпина́тися**.
ОБІ́ПРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обіпра́ти**.
ОБІПРА́ТИ *див.* **обпира́ти**[2].
ОБІПРА́ТИСЯ *див.* **обпира́тися**[2].
ОБІПРЯ́СТИ *див.* **обпряда́ти**.
ОБІП'Я́СТИ *див.* **обпина́ти**.
ОБІП'Я́СТИСЯ *див.* **обпина́тися**.
ОБІ́РВАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Людина, що ходить у поганому, подертому одязі; обшарпанець. // Убога, незаможна людина; злидень.
ОБІ́РВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обірва́ти** 1 – 3. // **обі́рвано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Одягнений у старий подертий одяг; обшарпаний. 3. *у знач. прикм.* Перерваний, незакінчений (про слово, фразу тощо). 4. *у знач. прикм.* Дуже крутий, прямовисний; обривистий.
ОБІ́РВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обі́рваний** 3, 4. *Обірваність думки.*
ОБІ́РВАНКА, -и, *розм.* Жін. до **обі́рванець**.
ОБІРВА́ТИ *див.* **обрива́ти**[1].
ОБІРВА́ТИСЯ *див.* **обрива́тися**[1].
ОБІ́РВИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Круча.
ОБІ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Мотузка, просилена у крайні петлі нижнього краю рибальської сіті.
ОБІРНИ́К, -у́, *ч.*, *діал.* Гній.
ОБІ́РОК, -рку, *ч.*, *заст.* Брак, щось непридатне.
ОБІ́РУЧ, *присл.* 1. Обома руками. 2. *рідко.* По обидва боки; з усіх боків. // Узявшись за руки; разом.
ОБІ́РУЧКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **обі́руч** 1.
ОБІ́РУЧНИЙ, -а, -е, *розм.* На обидві руки.

ОБІСІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обісі́ти**.
ОБІСІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Дуже обриднути; остогидіти.
ОБІСЛА́ТИ *див.* **обсила́ти**.
ОБІСЛА́ТИСЯ *див.* **обсила́тися**.
ОБІСМІ́ЛИТИСЯ *див.* **обісмі́люватися**.
ОБІСМІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБІСМІ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **осмі́люватися**.
ОБІССА́ТИ *див.* **обсиса́ти**.
ОБІССА́ТИСЯ *див.* **обсиса́тися**.
ОБІТЕ́РТИ *див.* **обтира́ти**.
ОБІТЕ́РТИСЯ *див.* **обтира́тися**.
ОБІ́ТНИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до обіту; обіцяний. *Обітна земля.*
ОБІ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Урочиста обіцянка, зобов'язання, клятва. *Обітниця мовчання. Обітниця безшлюбності.*
ОБІТОВА́НИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Обіцяний, заповітний. 2. Бажаний, жаданий. ** **Обітова́на земля́**: а) за біблійною легендою – райська країна, куди після довгих поневірянь пророк Мойсей вивів свій народ; б) край, місце багатства, достатку, щастя і т. ін.; в) край, куди хто-небудь дуже прагне потрапити; місце чиєї-небудь заповітної мрії, кінцевої мети і т. ін.; г) предмет чиїх-небудь пристрасних бажань, надій, прагнень і т. ін.
ОБІТОВА́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обіто́ваний**.
ОБІТЯ́ТИ *див.* **обтина́ти**.
ОБІХІ́ДКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Поточні витрати. 2. Хата без огорожі.
ОБІХІ́ДЛИВИЙ, **ОБІХО́ДЛИВИЙ**, -а, -е, *рідко.* Ввічливий, чемний. *Обіхідливий з людьми.*
ОБІХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Звичайні потреби.
ОБІХІ́ДЧАСТИЙ, -а, -е, *заст.* Який не має огорожі; необгороджений (про хату).
ОБІХО́ДЛИВИЙ *див.* **обіхі́дливий**.
ОБІ́ЦЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обі́цювати**.
ОБІ́ЦЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *зах.* Обіцяти.
ОБІЦЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто дає багато обіцянок, але не виконує їх.
ОБІЦЯ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **обіця́льник**.
ОБІЦЯ́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обіця́ти**. // **обіця́но**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. ім.* **обіця́не**, -ного, *с.* Те, що хтось кому-небудь обіцяє чи обіцяв.
ОБІЦЯ́НКА, -и, *ж.* Добровільно дане зобов'язання зробити що-небудь.
ОБІЦЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обіця́ти**.
ОБІЦЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Давати обіцянку кому-небудь; зобов'язуватися зробити щось, діяти певним чином. // Запевняти кого-небудь, що він одержить, матиме щось. 2. Подавати надії на що-небудь; провіщати що-небудь.
ОБІЦЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* 1. *розм.* Те саме, що **обіця́ти** 1. 2. Пас. до **обіця́ти** 1.
О́БІЧ[1], *присл.* 1. Поруч, поряд. // На деякій відстані; збоку, осторонь. // На деяку відстань: набік, убік. 2. *у знач. прийм.*, *з род. в.* Указує на положення одного предмета щодо іншого у знач. б і л я, п о р я д, п о р у ч.
О́БІЧ[2], обочі, *ж.*, *зах.* Обочина.
ОБ'Ї́ДАЛО, -а, *ч.*, *зневажл.* Той, хто кого-небудь об'їдає (у 2 знач.); дармоїд.
ОБ'Ї́ДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **об'їда́ти**.
ОБ'ЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБ'Ї́СТИ**, -ї́м, -ї́си́, *док.*, *перех.* 1. Поступово з'їдати що-небудь на поверхні або по краях чогось. // З'їдаючи, обгризаючи, оголювати що-небудь. 2. *розм.* Споживаючи в кого-небудь багато їжі, завдавати йому збитків; харчуватися чиїмсь коштом.
ОБ'ЇДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБ'Ї́СТИСЯ**, -ї́мся, -ї́си́ся, *док.* 1. Надмірно наїдатися, переповнюючи шлунок. 2. *тільки недок.* Пас. до **об'їда́ти** 1.
ОБ'Ї́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **об'ї́сти**.
ОБ'ЇДО́К, -дка, *ч.*, *розм.* Те саме, що **недо́їдок**.
ОБ'ЇЖДЖА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **об'їжджа́ти**[1].
ОБ'ЇЖДЖА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **об'їжджа́ти**[2].
ОБ'ЇЖДЖА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і* **ОБ'ЇЗДИ́ТИ**, -ї́жджу́, -ї́зди́ш, *недок.*, **ОБ'Ї́ХАТИ**, -ї́ду, -ї́деш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Їхати навколо кого-, чого-небудь. 2. Їдучи, обминати кого-, що-небудь. // Їдучи, випереджати кого-, що-небудь. 3. Їздячи, бувати у багатьох місцях, відвідувати багатьох людей. 4. *перен.*, *розм.* Те саме, що **обду́рювати**.
ОБ'ЇЖДЖА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш *і* **ОБ'ЇЗДИ́ТИ**, -ї́жджу́, -ї́зди́ш *і рідко* **ОБ'Ї́ЖДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБ'Ї́ЗДИТИ**, -ї́жджу, -ї́здиш, *док.*, *перех.* 1. Привчати ходити в запряжці або під сідлом (про коня). 2. Пробною їздою, роботою перевіряти придатність, готовність чого-небудь до використання.
ОБ'Ї́ЖДЖЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **об'ї́здити**[1].
ОБ'Ї́ЖДЖЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **об'ї́здити**[2].
ОБ'Ї́ЖДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **об'ї́здити**[2].
ОБ'Ї́ЖДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **об'ї́жджувати**.
ОБ'Ї́ЖДЖУВАТИ *див.* **об'їжджа́ти**[2].
ОБ'Ї́ЖДЧИК, -а, *ч.* 1. Той, хто, об'їжджаючи ділянки яких-небудь угідь, охороняє їх. 2. Той, хто об'їжджає коней.
ОБ'Ї́ЗД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **об'їжджа́ти**[1] 1 – 3. *Їхати в об'їзд.* 2. Місце, по якому об'їжджають або можна об'їхати що-небудь. 3. *заст.* Група вершників-дозорців; кінна варта, кінний патруль.
ОБ'ЇЗДИ́ТИ[1] *див.* **об'їжджа́ти**[1].
ОБ'Ї́ЗДИТИ[1], -ї́жджу, -ї́здиш, *док.*, *перех.* Їздячи, побувати в багатьох місцях, відвідати багатьох людей і т. ін.
ОБ'Ї́ЗДИТИ[2] *див.* **об'їжджа́ти**[2].
ОБ'ЇЗДИ́ТИ[2] *див.* **об'їжджа́ти**[2].
ОБ'ЇЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для об'їзду (про шлях); кружний. *Об'їзна дорога.* 2. Який здійснює об'їзди ділянки, що охороняється. *Об'їзний наглядач.* // *у знач. ім.* **об'їзни́й**, -но́го, *ч.* Той, хто охороняє яку-небудь ділянку, об'їжджаючи її.
ОБ'Ї́СТИ *див.* **об'їда́ти**.
ОБ'Ї́СТИСЯ *див.* **об'їда́тися**.
ОБ'Ї́ХАТИ *див.* **об'їжджа́ти**[1].
ОБКАЛЯ́НИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкаля́ти**.
ОБКАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Забруднити, загидити.
ОБКАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* Забруднити, загидити себе.
ОБКАМЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Обкласти камінням.
ОБКАНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкантува́ти**.
ОБКАНТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обканто́ваний**.
ОБКАНТО́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **оканто́вка**.
ОБКАНТО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для обкантовування.
ОБКАНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обканто́вувати**.
ОБКАНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКАНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **оканто́вувати**.
ОБКАНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкантува́ти**.
ОБКАНТУВА́ТИ *див.* **обканто́вувати**.
ОБКА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обка́пати**.
ОБКА́ПАТИ *див.* **обка́пувати**.
ОБКА́ПАТИСЯ *див.* **обка́пуватися**.
ОБКА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обка́пувати**.
ОБКА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКА́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Капати на що-небудь по поверхні.
ОБКА́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБКА́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Капати на себе, обкапувати себе чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **обка́пувати**.
ОБКА́РНАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкарна́ти**.
ОБКАРНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обкра́яти** 1, 2.
ОБКА́Т, -у, *ч.* Дія за знач. **обка́тувати**, **обката́ти**.
ОБКА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обката́ти**. // *розм.* Освоєний, вдосконалений на практиці.
ОБКА́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обка́таний**.
ОБКАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш. 1. *див.* **обка́тувати**. 2. *перен.* Освоїти, удосконалити на практиці. 3. *перен.* Навчити, привчити кого-небудь до чого-небудь, допомогти набути досвіду.
ОБКАТА́ТИСЯ *див.* **обка́туватися**.
ОБКА́ТКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **обка́тувати**, **обката́ти**. 2. *перен.* Освоєння, вдосконалення на практиці. 3. *перен.* Навчання, набуття досвіду ким-небудь.
ОБКАТНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до обкатки.
ОБКА́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто робить обкатку.
ОБКА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **обка́тник**.
ОБКА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обка́тувати**.
ОБКА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Пробною роботою, їздою і т. ін. перевіряти придатність, готовність машини, мотора і т. ін. до використання. // Поступовим введенням у дію пристосовувати до оптимального режиму роботи нову або відремонтовану машину, механізм і т. ін. 2. Котком або чимось іншим вирівнювати, роблячи гладкою поверхню чого-небудь.
ОБКА́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБКАТА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Ставати придатним для оптимального режиму роботи після випробування, їзди і т. ін. 2. Ставати гладким внаслідок обкатки. 3. *тільки недок.* Пас. до **обка́тувати**.
ОБКА́ЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкача́ти**.
ОБКАЧА́ТИ *див.* **обка́чувати**.
ОБКАЧА́ТИСЯ *див.* **обка́чуватися**.
ОБКА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обка́чувати**.
ОБКА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *у чому*, *в що.* Качаючи, перевертаючи щось із боку на бік у чому-небудь сипкому, липкому і т. ін., покривати ним усю його поверхню.
ОБКА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБКАЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *у чому*, *в що.* 1. Качаючись по чому-небудь сипкому, липкому і т. ін., покриватися ним з усіх боків, по всій поверхні. // Качаючись по чому-небудь, очищати себе від бруду і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **обка́чувати**.
ОБКВА́ЦАНИЙ *див.* **обква́цяний**.
ОБКВА́ЦАТИ *див.* **обква́цяти**.
ОБКВА́ЦАТИСЯ *див.* **обква́цятися**.
ОБКВА́ЦЯНИЙ, **ОБКВА́ЦАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обква́цяти**, **обква́цати**.
ОБКВА́ЦЯТИ, -яю, -яєш *і* **ОБКВА́ЦАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Забруднити чим-небудь рідким; обляпати.
ОБКВА́ЦЯТИСЯ, -яюся, -яєшся *і* **ОБКВА́ЦАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Забруднитися чим-небудь рідким; обляпатися.
ОБКВІ́ТЧАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обквітча́ти**.
ОБКВІТЧА́ТИ *див.* **обкві́тчувати**.
ОБКВІ́ТЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкві́тчувати**.
ОБКВІ́ТЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКВІТЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Прикрашати кругом, з усіх боків квітами.
ОБКИ́ДАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обки́дати**[1].
ОБКИ́ДАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обки́дати**[2].
ОБКИДА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **обкида́ти**[1].
ОБКИДА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **обкида́ти**[2].
ОБКИ́ДАТИ[1] *див.* **обкида́ти**[1].
ОБКИ́ДАТИ[2] *див.* **обкида́ти**[2].
ОБКИДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБКИ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Кидати щось на кого-, що-небудь з усіх боків, по всій поверхні; закидати з усіх боків чим-небудь. // Накидати щось навколо кого-, чого-небудь. 2. Густо обшивати, обробляти нитками краї чого-небудь (хусточки, коміра і т. ін.); обметувати. 3. Вкривати ділянку шкіри, тіла симптоматичними ознаками якоїсь хвороби.
ОБКИДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБКИ́ДАТИ**, -аю, -аєш *і* **ОБКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Відкидати щось кругом, з усіх боків чого-небудь. 2. *чим.* Обхоплювати, оточувати, огороджувати з усіх боків чим-небудь.
ОБКИ́ДАТИСЯ[1] *див.* **обкида́тися**[1].
ОБКИ́ДАТИСЯ[2] *див.* **обкида́тися**[2].
ОБКИДА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБКИ́ДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Обкидати себе чим-небудь. *Обкидатися снігом.* 2. *перев. док.*, *чим і без додатка*, *розм.* Те саме, що **обзавести́ся**. *Обкидався трохи хазяйством.* 3. *тільки недок.* Пас. до **обкида́ти**[1].
ОБКИДА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБКИ́ДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Обхоплювати, оточувати себе чим-небудь з усіх боків. 2. *тільки недок.* Пас. до **обкида́ти**[2].
ОБКИ́ДОК, -дку, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обзаве́дення**.
ОБКИ́НЕНИЙ, **ОБКИ́НУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обки́нути**.
ОБКИ́НУТИ *див.* **обкида́ти**[2].
ОБКИ́НУТИЙ *див.* **обмі́нений**.
ОБКИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкипа́ти**.
ОБКИПА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ОБКИПІ́ТИ**, -пи́ть, *док.* 1. Покриватися накипом. 2. *перев. док.* Покритися загуслою, затверділою масою чого-небудь (перев. про кров). // Розтікаючись, загусати, застигати по поверхні чого-небудь (звичайно про кров).
ОБКИПІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обкипі́ти**.
ОБКИПІ́ТИ *див.* **обкипа́ти**.
ОБКИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкиса́ти**.
ОБКИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБКИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* обкис, обкисла, обкисло *і* обкиснув, обкиснула, обкиснуло; *док.*, *розм.* Дуже намокати; обмокати.
ОБКИ́СНУТИ *див.* **обкиса́ти**.
ОБКІ́С, -ко́су, *ч.* Дія за знач. **обко́шувати**, **обкоси́ти**.
ОБКІ́СКИ, -ів, *мн.*, *етн.* Свято після закінчення косовиці.
ОБКІ́Т, обко́ту, *ч.*, *діал.* Окіт.
ОБКЛА́Д, -у, *ч.*, *діал.* Дифтерит.
ОБКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обклада́ти**.
ОБКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБКЛА́СТИ** *і рідко* **ОБІКЛА́СТИ**, обкладу́, обкладе́ш, *док.*, *перех.* 1. *чим.* Класти щось кругом, по всій поверхні кого-, чого-небудь. // Покривати чимось усю поверхню чого-небудь; обличковувати. // Те саме, що **обгорта́ти** 1. // *безос.*, *перев. док.* Покрити (язик, горло) при захворюванні білим нальотом. 2. *перен.* Оповивати, обволікати. 3. *чим і без додатка.* Зобов'язувати сплачувати податки, мито і т. ін. грошима або натурою. 4. *чим*, *розм.* Бити, ударяти кого-, що-небудь кругом, по всій поверхні.
ОБКЛАДА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБКЛА́СТИСЯ** *і рідко* **ОБІКЛА́СТИСЯ**, обкладу́ся, обкладе́шся, *док.* 1. Обкладати себе чим-небудь. // Розкладати що-небудь навколо себе, біля себе у великій кількості. 2. *тільки недок.* Пас. до **обклада́ти** 1 – 3.
ОБКЛАДА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБІКЛА́СТИСЯ**, обкладу́ся, обкладе́шся, *док.*, *діал.* Лягати спати.
ОБКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкла́сти**. // **обкла́дено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який покрився білим нальотом при захворюванні (про язик, горло).
ОБКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкла́сти**.
ОБКЛА́ДИНКА, -и, *ж.* 1. Покриття книжки або зошита з паперу, вощанки (*див.* **воща́нка**[1] 1) і т. ін. // Паперова обгортка книги, зошита. 2. Невелика шкіряна, дерматинова, картонна і т. ін. папка, в яку вкладається документ. *Обкладинка для паспорта.*
ОБКЛА́ДКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **обклада́ти**. 2. Те, чим обкладають або обкладене що-небудь. 3. *тільки мн.*, *мед.*, *діал.* Дифтерит.
ОБКЛА́СТИ *див.* **обклада́ти**.
ОБКЛА́СТИСЯ *див.* **обклада́тися**[1].
ОБКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкле́їти**. // **обкле́єно**, *безос. присудк. сл.*
ОБКЛЕ́ЇТИ *див.* **обкле́ювати**.
ОБКЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **обкле́ювати**. 2. Те, чим обклеюють або обклеєне що-небудь.
ОБКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обклепа́ти**.
ОБКЛЕПА́ТИ *див.* **обкле́пувати**.
ОБКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкле́пувати**.
ОБКЛЕ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКЛЕПА́ТИ**, обклепа́ю, обклепа́єш *і* обкле́плю, обкле́плеш; *мн.* обклепа́ють *і* обкле́плють; *док.*, *перех.* Те саме, що **обко́вувати** 1.
ОБКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкле́ювати**.
ОБКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБКЛЕ́ЇТИ**, -е́ю, -е́їш, *док.*, *перех.* 1. Клеючи, наліплювати щось по

поверхні чого-небудь. 2. *тех.* Очищати рідину від побічних домішок додаванням клейкої речовини.

ОБКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **обкле́ювати**.

ОБКЛЕ́ЮВАЧ, -а, *ч.* Робітник, який обклеює що-небудь.

ОБКЛЕ́ЮВАЧКА, -и. Жін. до **обкле́ювач**.

ОБКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обклюва́ти**.

ОБКЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкльо́вувати**.

ОБКЛЬО́ВУВАТИ, -ує, *недок.*, **ОБКЛЮВА́ТИ**, -ює, *док.*, *перех.* Те саме, що **обдзьо́бувати**.

ОБКЛЮВА́ТИ *див.* **обкльо́вувати**.

ОБКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкува́ти**. // **обко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ОБКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обко́вувати**.

ОБКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКУВА́ТИ** *і рідко* **ОБКУ́ТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Куючи, оббивати, покривати що-небудь з усіх боків, по всій поверхні металом. 2. Те саме, що **закО́вувати** 1. 3. *розм.* Куючи, виготовляти все необхідне для когось. 4. *перен.* Оволодіваючи ким-, чим-небудь, робити нерухомим, позбавляти свободи дії, рухів; сковувати. 5. *перен.* Підморожуючи, затягувати льодом.

ОБКОЛЕСИ́ТИ, -ешу́, -еси́ш *і* **ОБКОЛЕСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Об'їхати навколо кого-, чого-небудь. 2. *перех.* Їздячи, побувати всюди, в багатьох місцях; об'їздити.

ОБКОЛЕСУВА́ТИ *див.* **обколеси́ти**.

ОБКОЛО́ТИ *див.* **обко́лювати**.

ОБКОЛО́ТИСЯ *див.* **обко́люватися**.

ОБКОЛУ́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обколупа́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *рідко.* Який обсипався, обліз (про будівлю).

ОБКОЛУПА́ТИ *див.* **обколу́пувати**.

ОБКОЛУПА́ТИСЯ *див.* **обколу́пуватися**.

ОБКОЛУ́ПУВАННЯ, -я, *ч.* Дія за знач. **обколу́пувати**.

ОБКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКОЛУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Колупаючи, віддирати щось невеликими шматками з поверхні чого-небудь.

ОБКОЛУ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБКОЛУПА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.*, *розм.* Відпадати невеликими шматками; обсипатися, обвалюватися (про верхній шар чого-небудь). // *рідко.* Ставати облізлим, обсипаним, обдертим (про стіни, будівлю).

ОБКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обко́лювати**.

ОБКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обко́лювати**.

ОБКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБКОЛО́ТИ**, -колю́, -ко́леш, *док.*, *перех.* 1. Колючи, відділяти щось від поверхні чого-небудь. 2. *перев. док.*, *розм.* Наколоти чим-небудь гострим (пальці і т. ін.). *Обколоти пальці голкою.*

ОБКО́ЛЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *недок.*, **ОБКОЛО́ТИСЯ**, -колю́ся, -ко́лешся, *док.* 1. Відколюючись, відділятися. 2. *перев. док.*, *розм.* Наколоти собі тіло чим-небудь гострим. *Обколотися до крові.* 3. *тільки недок.* Пас. до **обко́лювати**.

ОБКО́М, -у, *ч.*, *іст.* В СРСР – обласний комітет. *Обком партії.*

ОБКО́МІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до обкому.

ОБКОНОПА́ТИТИ *див.* **обконопа́чувати**.

ОБКОНОПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обконопа́тити**.

ОБКОНОПА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обконопа́тити**.

ОБКОНОПА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обконопа́чувати**.

ОБКОНОПА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКОНОПА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* Конопатити кругом, затикати всі щілини, дірки (клоччям і т. ін.).

ОБКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкопа́ти**. // **обко́пано**, *безос. присудк. сл.*

ОБКОПА́ТИ *див.* **обко́пувати**.

ОБКОПА́ТИСЯ *див.* **обко́пуватися**.

ОБКОПТИ́ТИ, -пчу́, -пти́ш, *док.* Обкурити димом.

ОБКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обко́пувати**.

ОБКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обко́пувати**.

ОБКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКОПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Скопувати землю навколо чого-небудь. 2. Оточувати, обводити (ровом, насипом і т. ін.).

ОБКО́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБКОПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Оточувати, обводити свою садибу і т. ін. (ровом, насипом і т. ін.). 2. *рідко.* Те саме, що **око́пуватися** 2. 3. *тільки недок.* Пас. до **обко́пувати**.

ОБКОРИ́ТИ, -рю́, -риш, *док.*, *перех.*, *зах.* Обкорувати.

ОБКОРО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкорува́ти**. // *у знач. прикм.*

ОБКОРО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для обкоровування.

ОБКОРО́ВУВАТИ *див.* **обкорува́ти**.

ОБКОРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкорува́ти**.

ОБКОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ОБКОРО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Очистити від кори.

ОБКОСИ́ТИ *див.* **обко́шувати**.

ОБКОСИ́ТИСЯ *див.* **обко́шуватися**.

ОБКОТИ́ТИ *див.* **обко́чувати**.

ОБКОТИ́ТИСЯ *див.* **обко́чуватися**.

ОБКО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкоти́ти**.

ОБКО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкоти́ти**.

ОБКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обко́чувати** і **обко́чуватися**.

ОБКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКОТИ́ТИ**, -кочу́, -ко́тиш, *док.*, *перех.* 1. Котити щось навколо чого-небудь. 2. Котячи щось, робити його поверхню гладкою. // Багато і довго їздячи, утрамбовувати, вкочувати (шлях і т. ін.); накочувати.

ОБКО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБКОТИ́ТИСЯ**, -кочу́ся, -ко́тишся, *док.* 1. Котитися навколо чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **обко́чувати**.

ОБКО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкоси́ти**. // *у знач. прикм.*

ОБКО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обко́шувати**.

ОБКО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обко́шувати**.

ОБКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКОСИ́ТИ**, -кошу́, -ко́сиш, *док.*, *перех.* 1. Скошувати траву, бур'ян і т. ін. навколо чого-небудь. // Скошувати рослинність по краях якої-небудь ділянки. 2. Викошувати, скошувати щось на певній ділянці. 3. *перев. док.*, *розм.* Викосити, скосити все кому-небудь. 4. *розм.* Косячи, випереджати кого-небудь. 5. Косячи, надавати потрібних якостей (косі).

ОБКО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБКОСИ́ТИСЯ**, -кошу́ся, -ко́сишся, *док.* 1. *перев. док.*, *розм.* Закінчити косовицю. 2. Під час косіння набувати потрібних якостей (про косу). 3. *тільки недок.* Пас. до **обко́шувати**.

ОБКРАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкрада́ти**.

ОБКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБІКРА́СТИ** *і рідко* **ОБКРА́СТИ**, -а́ду, -а́деш, *док.*, *перех.* Красти щось у кого-небудь.

ОБКРА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкра́сти**.

ОБКРА́СТИ *див.* **обкрада́ти**.

ОБКРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБКРА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Дуже коротко або нерівно підрізувати щось кругом, з усіх боків. 2. *перен.* Надмірно скорочуючи, обмежуючи, погіршувати що-небудь. 3. *перен.* Залишаючи собі, не віддавати кому-небудь певну частину чогось призначеного для нього.

ОБКРА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкра́яти**.

ОБКРА́ЯТИ *див.* **обкра́ювати**.

ОБКРЕ́МСАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обкра́яти** 1.

ОБКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкре́слити**. // **обкре́слено**, *безос. присудк. сл.*

ОБКРЕ́СЛИТИ *див.* **обкре́слювати**.

ОБКРЕ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкре́слювати**.

ОБКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБКРЕ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Обводити що-небудь лінією, рисками.

ОБКРИШИ́ТИ *див.* **обкри́шувати**.

ОБКРИШИ́ТИСЯ *див.* **обкри́шуватися**.

ОБКРИ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкри́шувати**.

ОБКРИ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКРИШИ́ТИ**, -ишу́, -и́шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розкришувати краї.

ОБКРИ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБКРИШИ́ТИСЯ**, -и́шиться, *док.*, *розм.* 1. Розкришуватися з країв. 2. *тільки недок.* Пас. до **обкри́шувати**.

ОБКРОПИ́ТИ *див.* **обкро́плювати**.

ОБКРО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкро́плювати**.

ОБКРО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБКРОПИ́ТИ**, -оплю́, -о́пиш; *мн.* обкро́плять; *док.*, *перех.* Кропити з усіх боків.

ОБКРУГЛИ́ТИ *див.* **обкру́глювати**.

ОБКРУ́ГЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкру́глювати**.

ОБКРУ́ГЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОБКРУГЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБКРУГЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Робити круглим, надавати чому-небудь округлої форми.

ОБКРУГЛЯ́ТИ *див.* **обкру́глювати**.

ОБКРУЖЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Обійти, об'їхати і т. ін. навколо кого-, чого-небудь. 2. *перех.* Кружляючи, часто змінюючи напрям руху, проїхати, пройти і т. ін. певну відстань. 3. *неперех.* Описати круг у повітрі над чим-небудь.

ОБКРУТИ́ТИ *див.* **обкру́чувати**.

ОБКРУТИ́ТИСЯ *див.* **обкру́чуватися**.

ОБКРУТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **обкру́чувати**.

ОБКРУТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **обкру́чуватися**.

ОБКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкрути́ти** 1 – 6. // **обкру́чено**, *безос. присудк. сл.*

ОБКРУ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обкручування.

ОБКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обкру́чувати** 1.

ОБКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКРУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док.*, *перех.* 1. Обвиваючи, обплітаючи, покривати собою яку-небудь поверхню. 2. *перев. док.*, *перен.*, *розм.* Увести в оману; обдурити. // Підкоряючи своєму впливові, схилити до одруження. 3. *розм.* Одружувати, вінчати. 4. *розм.* Крутити кого-, що-небудь навколо себе. // Повертати кругом; обертати на місці. 5. *перев. док.*, *розм.* Надійно, вигідно влаштувати яку-небудь справу. 6. *тільки док.*, *на чому*, *розм.* Те саме, що **об'ї́здити**[1] 3.

ОБКРУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБКРУТИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́тишся, *док.* 1. Обмотувати, обвивати собою що-небудь. 2. Обертатися кругом, на одному місці. 3. Змінювати своє положення; повертатися. 4. *чим*, *розм.* Обмотуватися, обгортатися чим-небудь. *Обкрутитися шарфом.* 5. *розм.* Те саме, що **обхо́дитися** 1. 6. *розм.* Одружуватися, вінчатися. 7. *тільки недок.* Пас. до **обкру́чувати** 1.

ОБКУВА́ТИ[1] *див.* **обко́вувати**.

ОБКУВА́ТИ[2], -у́є, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Покувати навколо чого-небудь (про зозулю).

ОБКУПА́ТИ *див.* **обку́пувати**.

ОБКУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обку́пувати**.

ОБКУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обливати відразу з усіх боків; оббризкувати.

ОБКУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкури́ти**. // *у знач. прикм.*

ОБКУРИ́ТИ *див.* **обку́рювати**.

ОБКУРИ́ТИСЯ *див.* **обку́рюватися**.

ОБКУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обку́рювати**.

ОБКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБКУРИ́ТИ**, -курю́, -ку́риш, *док.*, *перех.* 1. Обдавати, оповивати димом. 2. Діяти димом, газом, випарами чого-небудь, знищуючи на рослинах шкідників, паразитів. 3. Покривати сажею, кіптявою. 4. Спричинювати появу жовтизни на поверхні чого-небудь від куріння. 5. Курінням робити зручнішим для користування (люльку, мундштук). 6. *розм.* Обвівати, обсипати (снігом, пилом і т. ін.).

ОБКУ́РЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *недок.*, **ОБКУРИ́ТИСЯ**, -курю́ся, -ку́ришся, *док.* 1. Обдавати, оповивати себе димом. 2. *розм.* Дуже багато курити, завдаючи собі шкоди. 3. *тільки док.*, *розм.* Витратити до кінця все куриво. 4. Ставати зручним для куріння (про люльку, мундштук). 5. *тільки недок.* Пас. до **обку́рювати**. 5. Доводити свій стан до безтями; накуритися наркотичного зілля (коноплі, гашишу тощо).

ОБКУ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обкуса́ти**. // *у знач. прикм.*

ОБКУ́САНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обку́саний**.

ОБКУСА́ТИ *див.* **обку́шувати**.

ОБКУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обку́тати**. // *у знач. прикм.*

ОБКУ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обку́таний**.

ОБКУ́ТАТИ *див.* **обку́тувати**.

ОБКУ́ТАТИСЯ *див.* **обку́туватися**.

ОБКУ́ТИ *див.* **обко́вувати**.

ОБКУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обку́ти**. // **обку́то**, *безос. присудк. сл.*

ОБКУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обку́тувати**.

ОБКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *чим*, *у що.* Покривати щось кругом, з усіх боків, щільно огортаючи, обвиваючи чим-небудь; обмотувати. 2. *перен.* Густо покривати з усіх боків, оточувати (про туман, дим і т. ін.); оповивати, обволікати. 3. *перен.* Повністю оволодівати ким-небудь; охоплювати (про почуття, спогади і т. ін.).

ОБКУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБКУ́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. *чим*, *у що.* Покривати себе кругом, з усіх боків, щільно огортаючи, обвиваючи чим-небудь; обмотуватися. 2. *перен.* Густо покриватися з усіх боків (туманом, димом і т. ін.); оточуватися, обволікатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **обку́тувати**.

ОБКУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обку́шувати**.

ОБКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБКУСА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Кусати що-небудь кругом, з усіх боків.

О́БЛАВ, -у, *ч.*, *зах.* Облава.

ОБЛА́ВА, -и, *ж.* 1. *мисл.* Полювання, за якого оточується місце, де перебуває звір. // Ланцюг загоничів, які оточують звіра. 2. Оточення місця, де перебувають або можуть перебувати переслідувані особи, з метою їх затримання, арешту. // Особи, які беруть участь в оточенні, затриманні кого-небудь. 3. *діал.* Натовп.

ОБЛА́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **обла́ва** 1.

ОБЛА́ВНИК, -а, *ч.* Учасник облави.

О́БЛАВОК, -вка, *ч.*, *заст.* Борт.

О́БЛАВОМ, *присл.*, *діал.* Суцільною масою.

ОБЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обла́годити**. // **обла́годжено**, *безос. присудк. сл.*

ОБЛА́ГОДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обла́годити**.

ОБЛА́ГОДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обла́годжувати**.

ОБЛА́ГОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛА́ГОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обла́днувати**. *Облагодити діло.*

ОБЛА́ГОДИТИ *див.* **обла́годжувати**.

ОБЛА́ГОДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* 1. Полагодити щось собі, у себе. 2. Полагодити, привести в належний вигляд все у себе (на подвір'ї, в хаті і т. ін.).

ОБЛАГОДІ́ЯТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.*, *заст.* Стати, виступити благодійником стосовно до кого-небудь; зробити добро комусь.

ОБЛАГОЗВУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облагозву́чити**. // *у знач. прикм.*

ОБЛАГОЗВУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Зробити благозвучнішим.

ОБЛАГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облагоро́дити**. // *у знач. прикм.*

ОБЛАГОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облагоро́дити**.

ОБЛАГОРО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який облагороджує (у 1 знач.) кого-, що-небудь.

ОБЛАГОРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **облагоро́джувати**.

ОБЛАГОРО́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **облагоро́джуваний**.

ОБЛАГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облагоро́джувати**.

ОБЛАГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛАГОРО́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Робити благороднішим, підносити в моральному, духовному аспекті. // Робити більш вишуканим, витонченим. 2. *спец.* Поліпшувати породу, якість і т. ін. чого-небудь. 3. *заст.* Підносити у вище звання, стан.

ОБЛАГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, **ОБЛАГОРО́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Ставати благороднішим, вищим у моральному, духовному аспекті. // Ставати більш вишуканим, витонченим. 2. *спец.*

Поліпшуватися (про породу, якість і т. ін.). 3. *заст.* Підноситися у вище звання, стан. 4. *тільки недок.* Пас. до **облагорóджувати**.

ОБЛАГОРÓДИТИ *див.* **облагорóджувати**.

ОБЛАГОРÓДИТИСЯ *див.* **облагорóджуватися**.

ОБЛÁДА, -и, *ж.* 1. *заст.* Володіння. 2. *заст.*, *рідко.* Влада. 3. *рідко.* Те саме, що **облáднання**.

ОБЛÁДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облáджувати**.

ОБЛÁДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛÁДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Приводити в належний вигляд, готуючи для використання; лагодити.

ОБЛÁДИТИ *див.* **облáджувати**.

ОБЛÁДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обладнáти**. // **облáднано**, *безос. присудк. сл.*

ОБЛÁДНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **облáднаний**.

ОБЛÁДНАННЯ, -я, *с.* 1. Сукупність механізмів, приладів, пристроїв і т. ін., необхідних для чого-небудь; спорядження. ** **Периферíйне облáднання**, *спец.* – сукупність технічних засобів, призначена для взаємодії центрального процесора із зовнішнім середовищем. **Прикінцéве облáднання дáних**, *спец.*: у комп'ютерних мережах – обладнання обробки, концентрації, збереження даних, а також перетворення повідомлень даних в цифрові сигнали даних і навпаки. **Термінáльне облáднання**, *спец.* – те саме, що **периферíйне облáднання**. 2. Меблі, якими обставлено яке-небудь приміщення; обстановка. // Внутрішнє убрання кімнати, приміщення.

ОБЛАДНÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обладнáти**.

ОБЛАДНÁТИ *див.* **облáднувати**.

ОБЛÁДНУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **облáднувати**. 2. *рідко.* Те саме, що **облáднання**.

ОБЛÁДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛАДНÁТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Споруджувати, ладнати що-небудь, пристосовуючи для певної мети. *Обладнати гавань.* // Готувати, налаштовувати, забезпечуючи необхідним спорядженням; опоряджати. // *рідко.* Те саме, що **обставля́ти** 2. 2. *чим.* Ставити, припасовувати до чого-небудь певний пристрій, механізм і т. ін. 3. *тільки док.*, *розм.* Придбати щось необхідне.

ОБЛÁДНУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **облáднувати** 1, 2.

ОБЛАДÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обладувáти**. // **обладóвано**, *безос. присудк. сл.*

ОБЛАДУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обладувáти**.

ОБЛАДУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.*, *заст.* Обладнати, спорядити.

ОБЛÁДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *чим*, *заст.* Володіти.

ОБЛАДÚНОК, -нку, *ч.* Бойове спорядження воїна в давнину. // *розм.* Будь-яке спорядження взагалі.

ÓБЛАЗ, -у, *ч.* Гола стрімка скеля; круча.

ОБЛÁЗИТИ[1], -áжу, -áзиш *і рідко* **ОБЛІЗÁТИ**, -áю, -áєш, *недок.*, **ОБЛÍЗТИ**, -зу, -зеш, *док.*, *розм.* 1. Позбуватися волосся, шерсті, пір'я. // Випадати, вилазити по всій поверхні (про волосся, шерсть, пір'я). 2. Позбуватися верхнього шару шкіри, який відділяється маленькими тонкими плівками; лущитися, облуплюватися (про частини тіла). // Сходити, зніматися з тіла, відділяючись маленькими тонкими плівками (про шкіру). 3. Втрачати верхній шар чого-небудь (фарби, позолоти і т. ін.). // Сходити, злущуватися з поверхні чого-небудь (про фарбу, позолоту і т. ін.).

ОБЛÁЗИТИ[2], -áжу, -áзиш, *недок.*, **ОБЛÍЗТИ**, -зу, -зеш, *док.*, *перех. і неперех.* Обповзати кого-, що-небудь кругом.

ОБЛÁЗИТИ[3], -áжу, -áзиш, *док.*, *перех.* 1. Лазячи, побувати скрізь, у багатьох місцях; вилазити. // *розм.* Полазити скрізь, у багатьох місцях, шукаючи чого-небудь. // *розм.* Походити скрізь, побувати в багатьох місцях із метою обстеження або виявлення чого-небудь. 2. *зневажл.* Їздячи, ходячи і т. ін., побувати скрізь, у багатьох місцях.

ОБЛАЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *зах.* Ошукати, пошити в дурні.

ÓБЛАК, -а, *ч.*, *зах.* Вікно.

ОБЛÁМАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обламáти**. // *у знач. прикм.*

ОБЛАМÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обламáти**.

ОБЛАМÁТИ *див.* **облáмувати**[1].

ОБЛАМÁТИСЯ *див.* **облáмуватися**[1].

ОБЛÁМОК, -мка, *ч.* Частина, рештка чого-небудь поламаного, обламаного.

ОБЛÁМУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **облáмувати**.

ОБЛÁМУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облáмувати**[1] і **облáмуватися**[1].

ОБЛÁМУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛАМÁТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Ламаючи, відділяти краї, кінці чого-небудь. // Зламуючи, знімати плоди з чого-небудь. 2. *перен.*, *рідко.* Впливати на кого-небудь, примушуючи його діяти в потрібному напрямку.

ОБЛÁМУВАТИ[2], -ую, -уєш *і* **ОБЛÓМЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЛОМИ́ТИ**, -ломлю́, -ло́миш; *мн.* облóмлять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Натискуючи на що-небудь або нагинаючи щось, надломлювати його.

ОБЛÁМУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ОБЛАМÁТИСЯ**, -áється, *док.* 1. Ламаючись, відділятися від чого-небудь з усіх боків, по краях. 2. *тільки док.* Стати несправним, поламаним; поламатися. 3. *тільки док.*, *розм.* Зупинитися в дорозі через несправність засобів пересування. // Припинити роботу через несправність машини, механізму і т. ін. 4. *тільки недок.* Пас. до **облáмувати**[1].

ОБЛÁМУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся *і* **ОБЛÓМЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБЛОМИ́ТИСЯ**, -ломлю́ся, -ло́мишся; *мн.* облóмляться; *док.* 1. Ламатися під вагою чого-небудь. 2. *розм.* Падати вниз, ламаючи своєю вагою яку-небудь опору; провалюватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **облáмувати**[2].

ОБЛÁПАТИ *див.* **облáпувати**.

ОБЛАПИ́ТИ, -плю́, -пиш; *мн.* облáплять; *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Обхопити лапами. 2. *розм.* Обхопити руками; обняти.

ОБЛÁПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облáпувати**.

ОБЛÁПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛÁПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Мацати руками кругом, з усіх боків, по всій поверхні.

ОБЛАСКÁВИТИ, -влю, -виш; *мн.* обласкáвлять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **обласкáти**.

ОБЛАСКÁВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обласкáвити**.

ОБЛÁСКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обласкáти**.

ОБЛÁСКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **облáсканий**.

ОБЛАСКÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Виявити ласку, теплоту і т. ін. у ставленні до кого-небудь; ласкаво повестися з кимсь.

ОБЛАСНИ́Й, -á, -é. 1. Прикм. до **óбласть 1, 2**. // Який діє тільки в межах певної області. *Обласний суд.* 2. *лінгв.* Властивий тільки певній місцевості, поширений лише на території певної області; діалектний.

ОБЛАСНИ́К, -á, *ч.*, *рідко.* 1. *розм.* Працівник, діяч обласного масштабу. // Особа, яка добре знає місцеві умови. 2. Прибічник обласництва.

ОБЛАСНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Прагнення до культурної та економічної відокремленості своєї області в межах однієї держави. 2. Прагнення домогтися загального визнання, поширення якого-небудь явища, факту і т. ін. місцевого значення.

ОБЛАСНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до обласництва.

ÓБЛАСТЬ, -і, *ж.* 1. Частина країни, державної території. // У дореволюційній Росії – адміністративно-територіальна, перев. окраїнна, одиниця, яка за розмірами відповідала губернії. *Область Війська Донського.* 2. Адміністративно-територіальна одиниця в Україні. // *розм.* Адміністративний центр, а також керівні організації такої одиниці державної території. 3. *з означ.* Район, у якому поширені певні явища. *Полярна область.* 4. Простір, в якому поширене якесь явище, що характеризується певними рисами, особливостями. // *мат.* Скінченна частина простору або поверхні. ** **Відкри́та óбласть** – область зміни функції від декількох змінних, коли гранична лінія не зараховується до області. **Óбласть змíни величи́ни** – сукупність значень, що їх може приймати дана змінна величина у визначеному інтервалі. **Óбласть змíни фýнкції** – множина значень функції, які вона приймає для усіх значень аргументу з області її визначення. **Óбласть визнáчення фýнкції** – сукупність значень незалежної змінної, при яких ця функція визначена.

ОБЛÁТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облатáти**. 2. *у знач. прикм.* Одягнений у полатаний одяг.

ОБЛАТÁТИ *див.* **облáтувати**.

ОБЛАТÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *док.*, *розм.* Полатати для себе весь одяг, усе необхідне.

ОБЛÁТКА, -и, *ж.* 1. Оболонка із желатину або крохмального тіста, якою покривають дозу порошкових ліків для внутрішнього вживання. // *розм.* Те саме, що **таблéтка**. *Облатка стрептоцину. Облатка хіни.* 2. *заст.* Кружальце із намазаного клеєм паперу або клейкої речовини, що використовувалося для запечатування листів, склеювання паперу. 3. Тоненький коржик із прісного тіста для причастя у католиків і протестантів.

ОБЛÁТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **облáтка**.

ОБЛÁТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **облáтка**.

ОБЛÁТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облáтувати**.

ОБЛÁТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛАТÁТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Нашивати латки на чомусь кругом, по всій поверхні. // Повністю латати що-небудь. 2. *розм.* Латати кому-небудь все, що потрібно.

ОБЛАЧÁННЯ, -я, *с.*, *заст.* 1. Дія за знач. **облачáти** і **облачáтися**. 2. Те саме, що **облачéння** 2.

ОБЛАЧÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ОБЛАЧИ́ТИ**, -чý, -чи́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* 1. *уроч.*, *ірон.* Одягати у що-небудь; наряджати. 2. Одягати (служителя культу) в церковний одяг для здійснення відправи.

ОБЛАЧÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ОБЛАЧИ́ТИСЯ**, -чýся, -чи́шся, *док.*, *заст.* 1. *уроч.*, *ірон.* Одягати на себе що-небудь; одягатися, наряджатися. 2. Надівати на себе церковний одяг для здійснення відправи (про служителя культу).

ОБЛАЧÉННЯ, -я, *с.*, *заст.* 1. Дія за знач. **облачи́ти** і **облачи́тися**. 2. *уроч.*, *ірон.* Який-небудь одяг, убрання. 3. Одяг, у якому служителі культу здійснюють відправу.

ОБЛАЧИ́ТИ *див.* **облачáти**.

ОБЛАЧИ́ТИСЯ *див.* **облачáтися**.

ОБЛАШТÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облаштувáти**.

ОБЛАШТÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **облаштóваний**.

ОБЛАШТÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облаштóвувати**.

ОБЛАШТÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛАШТУВÁТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **облáднувати** 1, 2.

ОБЛАШТУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облаштувáти**.

ОБЛАШТУВÁТИ *див.* **облаштóвувати**.

ОБЛÁЯТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ви́лаяти**.

ОБЛÁЯТИСЯ, -áюся, -áєшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Полаятися, посваритися з ким-небудь.

ОБЛВИКОНКÓМ, -у, *ч.* Обласний виконавчий комітет.

ОБЛВНÓ, *невідм.*, *с.* Обласний відділ народної освіти.

ОБЛÉГША, -і, *ж.*, *зах.* Полегкість.

ОБЛÉГШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облéгшити**. 2. *у знач. прикм.* Менш складний за будовою, конструкцією і т. ін.; спрощений. 3. *у знач. прикм.* Який став легшим; зменшений за вагою, обсягом, силою вияву і т. ін. *Облегшені панелі. Облегшена рейка.* 4. *у знач. прикм.* Трохи заспокоєний, утішений.

ОБЛÉГШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **облéгшений** 2 – 4.

ОБЛÉГШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **облéгшити**. 2. Почуття заспокоєння; звільнення від почуття тривоги, збентеженості і т. ін.

ОБЛÉГШИТИ *див.* **облéгшувати**.

ОБЛÉГШИТИСЯ *див.* **облéгшуватися**.

ОБЛÉГШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облéгшувати**.

ОБЛÉГШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛÉГШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Зменшувати вагу чого-небудь, робити щось легшим, звільняючи від зайвого вантажу; полегшувати. 2. Робити менш складним за будовою, конструкцією і т. ін.; спрощувати. *Облегшувати конструкцію.* 3. Робити що-небудь легшим для виконання. *Облегшити рішення.* // Робити що-небудь слабшим за силою вияву; ослаблювати. 4. Приносити заспокоєння, полегшення: заспокоювати, втішати.

ОБЛÉГШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБЛÉГШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* 1. Ставати легшим, зменшуватися у вазі; звільнятися від частини вантажу. 2. Ставати легшим для виконання.

ОБЛЕДАЩÍТИ, -íю, -íєш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **ледащíти**.

ОБЛЕДЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Скувати що-небудь льодом, кригою.

ОБЛЕДЕНÍЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обледенíти**.

ОБЛЕДЕНÍННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **обледенíти**.

ОБЛЕДЕНÍТИ, -íю, -íєш, *док.* Покритися льодом з усіх боків, по всій поверхні; обмерзнути.

ОБЛÉЖАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облéжати**. 2. *у знач. прикм.* На якому хто-небудь довго лежав, щось довго лежало.

ОБЛÉЖАТИ *див.* **облéжувати**.

ОБЛÉЖАТИСЯ *див.* **облéжуватися**.

ОБЛÉЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облéжувати**.

ОБЛÉЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛÉЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Лежачи довгий час на одному місці, освоюватися з ним. *Облежувати боки.* **ОБЛÉЖУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБЛÉЖАТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* Лежати довгий час, нічого не роблячи; вилежуватися, відлежуватися.

ОБЛÉСЛИВИЙ, -а, -е. Який улещує, облещує; схильний до лестощів. // Сповнений лестощів.

ОБЛÉСЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **облéсливий**.

ОБЛÉСЛИВО. Присл. до **облéсливий**.

ОБЛÉСНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **облéсливий**.

ОБЛÉСНИК, -а, *ч.* Той, хто улещує, облещує кого-небудь; особа, схильна до лестощів. // Підлабузник, підлесник.

ОБЛÉСНИЦЯ, -і. Жін. до **облéсник**.

ОБЛÉСНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **облéсний**.

ОБЛÉСНО, *рідко.* Присл. до **облéсний**.

ОБЛЕТÍЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **облетíти** 5.

ОБЛЕТÍТИ *див.* **облітáти**[1].

ОБЛÉЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Лицемірно вихваляти кого-небудь, улесливо обходитися з ким-небудь із корисливою метою.

ОБЛИВÁЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто що-, кого-небудь обливає.

ОБЛИ́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обливáти**.

ОБЛИВÁННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обливáти** і **обливáтися**. 2. Найпростіша лікувально-профілактична процедура, яка полягає в поливанні, обдаванні водою.

ОБЛИВÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ОБЛИ́ТИ**, **ОБІЛЛЯ́ТИ**, обіллю́, обіллє́ш *і рідко* **ОБЛЯ́ТИ**, -ля́ю, -ля́єш, *док.*, *перех.* 1. Поливати, змочувати водою або іншою рідиною кого-, що-небудь по поверхні, з усіх боків. // Розливаючи якусь рідину, забруднювати нею що-небудь. // Покривати кого-, що-небудь (про сльози, піт, росу і т. ін.). // Покривати рідкою речовиною, яка має властивість твердіти. 2. *перен.* Поширюючись, охоплювати, огортати (про світло, сонячне проміння і т. ін.). // Підкоряти своєму впливові, переймати собою (про сильні почуття). 3. *перен.* Розміщуватися навколо кого-, чого-небудь; оточувати когось, щось. 4. *тільки недок.* Оточувати своїми водами; омивати (про море, річку і т. ін.).

ОБЛИВÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ОБЛИ́ТИСЯ**, **ОБІЛЛЯ́ТИСЯ**, обіллю́ся, обіллє́шся *і рідко* **ОБЛЯ́ТИСЯ**, -ля́юся, -ля́єшся, *док.* 1. Обливати себе водою або якою-небудь іншою рідиною. // Розливаючи якусь рідину, забруднюватися нею. // Покриватися якою-небудь рідиною (потом, кров'ю і т. ін.), стаючи мокрим від надмірного її виділення. *Обливатися потом.* 2. *перен.* Дуже рясно покриватися чим-небудь (цвітом, плодами і т. ін.). 3. *перен.* Охоплюватися, наповнюватися (світлом, промінням і т. ін.). // Перейматися яким-небудь сильним почуттям, підпадаючи під його вплив.

4. *тільки недок.* Пас. до **облива́ти.**

ОБЛИ́ГАТИ *див.* **обли́гувати.**

ОБЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обли́гувати.**

ОБЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛИ́ГАТИ,** -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Дурити, шахраювати.

ОБЛИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облиза́ти.**

ОБЛИЗА́ТИ *див.* **обли́зувати.**

ОБЛИЗА́ТИСЯ *див.* **обли́зуватися.**

О́БЛИЗЕНЬ, -зня, *ч., жарт.* Відмова при залицянні, сватанні або в якому-небудь проханні взагалі. ** **Їсти о́близні** – заздрісно дивитися на що-небудь принадне, але недоступне; облизуватися. **О́близня пійма́ти:** а) лишитися без того, на що розраховував, сподівався, чого добивався; зазнати невдачі; б) дістати відмову при сватанні, залицянні.

ОБЛИЗНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **обли́зувати** 1, 2.

ОБЛИЗНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **обли́зуватися.**

ОБЛИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обли́зувати.**

ОБЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛИЗА́ТИ,** -лижу́, -ли́жеш, *док., перех.* 1. Проводити язиком по поверхні чого-небудь. // Лижучи що-небудь, очищати його поверхню. // Знімати язиком, злизувати щось на кому-, чому-небудь. 2. *перен.* Торкатися чого-небудь, охоплюючи, огортаючи його собою (про вогонь, полум'я, дим і т. ін.). 3. *перен.* Підіймаючись, обмивати, обдавати бризками (про хвилю, воду і т. ін.).

ОБЛИ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБЛИЗА́ТИСЯ,** -лижу́ся, -ли́жешся, *док.* 1. Облизувати собі губи. // Облизувати собі губи в передчутті чогось смачного, ласощів. 2. *перен., розм.* По-жадливо, заздрісно, з жагою дивитися на кого-, що-небудь. // *тільки док.* Стерпіти щось неприємне; зазнати невдачі в чому-небудь. 3. Облизувати себе, проводячи язиком по шерсті, тілу (про тварин). 4. *тільки недок.* Пас. до **обли́зувати.**

О́БЛИЙ, -а, -е, *заст.* Циліндричний, валковий.

ОБЛИ́ЙНУТИ, -ну, -неш, *док., перех., поет.* Облетіти.

ОБЛИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облипа́ти.**

ОБЛИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБЛИ́ПНУТИ,** -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Покриватися з усіх боків чим-небудь липким, клейким. 2. *перех.* Покриваючи собою, приставати, прилипати до кого-, чого-небудь. 3. *перех., перен.* Щільно облягати, обтягувати (про одяг). // Прилипаючи до когось, чогось, охоплювати собою кого-, що-небудь. 4. *перех., перен., розм.* Насідаючи великою масою, покривати собою поверхню чого-небудь (про комах, птахів). // *неперех., чим.* Покриватися великою масою (комах, птахів). 5. *перех., перен., розм.* Густо обступати з усіх боків; оточувати. 6. *перех. перен., розм.* Рясно рости, покривати собою дерева, кущі (про плоди). // *неперех., чим.* Рясно покриватися (плодами).

ОБЛИ́ПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обли́пнути.**

ОБЛИ́ПНУТИ *див.* **облипа́ти.**

ОБЛИСІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **облисі́ти.**

ОБЛИСІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **облисі́лий.**

ОБЛИСІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **облисі́ти.** 2. Стійка або тимчасова, часткова або повна відсутність волосся на ділянці чи на всій поверхні волосистої частини шкіри; алопеція.

ОБЛИСІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Утратити волосся, стати лисим. // *перен.* Те саме, що **облі́зти**[1]. 2. *перен.* Позбутися рослинності, оголитися (про землю, схили і т. ін.).

ОБЛИСТВЕНІ́ТИ, -і́є, *док., рідко.* Покритися листям.

ОБЛИСТВІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облиствіти.**

ОБЛИСТВІ́ТИ, -і́є, *док., рідко.* Покритися листям.

ОБЛИ́СТВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Покритий листям.

ОБЛИ́СТВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Ступінь покриття листям.

ОБЛИ́СТВЛЕННЯ, -я, *с., рідко.* Покриття листям.

ОБЛИ́СТЯНИЙ, -а, -е, *рідко.* Покритий листям.

ОБЛИ́СТЯНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Стан за знач. **обли́стяний.**

ОБЛИ́ТИ *див.* **облива́ти.**

ОБЛИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обли́ти.**

ОБЛИ́ТИСЯ *див.* **облива́тися.**

ОБЛИ́ТИСЯ *див.* **облива́тися.**

ОБЛИХОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* облихосло́влять; *док., перех., розм.* Очорнити, обмовити кого-небудь.

ОБЛИХОСЛО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облихосло́вити.**

ОБЛИЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *буд.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **облицюва́ти.** // **облицьо́вано,** *безос. присудк. сл.*

ОБЛИЦЬО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *буд.* Стос. до облицьовування. *Облицьовувальні роботи.* // Признач. для облицьовування. ** **Облицьо́вувальні матеріа́ли** – природні і штучні матеріали (вироби) для облицьовування конструктивних елементів будинків і споруд.

ОБЛИЦЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **облицьо́вувати.**

ОБЛИЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с., буд.* Дія за знач. **облицьо́вувати.**

ОБЛИЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛИЦЮВА́ТИ,** -юю, -ю́єш, *док., перех., буд.* Покривати поверхню чого-небудь шаром іншого матеріалу для надання йому міцності або для оздоблення.

ОБЛИЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБЛИЦЮВА́ТИСЯ,** -ю́ється, *док., буд.* Покриватися шаром якогонебудь матеріалу для надання міцності або для оздоблення.

ОБЛИЦЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *буд.* Стос. до облицювання. *Облицювальні роботи.* // Признач. для облицювання. *Облицювальні плити.*

ОБЛИЦЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч., буд.* Робітник, який облицьовує що-небудь.

ОБЛИЦЮВА́ННЯ, -я, *с., буд.* 1. Дія за знач. **облицюва́ти.** 2. Матеріал, яким облицьовують поверхню чого-небудь.

ОБЛИЦЮВА́ТИ *див.* **облицьо́вувати.**

ОБЛИЦЮВА́ТИСЯ *див.* **облицьо́вуватися.**

ОБЛИЧКО́ВАНИЙ, -а, -е, *буд.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обличкува́ти.**

ОБЛИЧКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., буд.* Абстр. ім. до **обличко́ваний.**

ОБЛИЧКО́ВУВАННЯ, -я, *с., буд.* Дія за знач. **обличко́вувати.**

ОБЛИЧКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛИЧКУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех., буд.* Те саме, що **облицьо́вувати.**

ОБЛИЧКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБЛИЧКУВА́ТИСЯ,** -у́ється, *док., буд.* Те саме, що **облицьо́вуватися.**

ОБЛИЧКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *буд.* Те саме, що **облицюва́льний.** *Обличкувальна цегла.*

ОБЛИЧКУВА́ННЯ, -я, *с., буд.* 1. Дія за знач. **обличкува́ти.** 2. Те саме, що **облицюва́ння** 2.

ОБЛИЧКУВА́ТИ *див.* **обличко́вувати.**

ОБЛИЧКУВА́ТИСЯ *див.* **обличко́вуватися.**

ОБЛИ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Передня частина голови людини. *Знати в обличчя.* ** **Маскоподі́бне обли́ччя** – обличчя з відсутністю міміки та зі згладженими складками. **Нефрити́чне обли́ччя** – обличчя, яке характеризується одутлістю, блідо-сірим кольором шкіри, набряклими повіками, роздутими надбрівними дугами; ознака нефритичного синдрому. **Пта́шине обли́ччя** – обличчя, яке характеризується скошеним і западаючим назад підборіддям. **Ри́б'яче обли́ччя** – обличчя, яке характеризується різко звуженим ротовим отвором. 2. *перен.* Загальний вигляд, зовнішні обриси чогонебудь. // Найпоказовіша риса явища, предмета і т. ін., яка виражає його суть. // Зміст якого-небудь явища у поєднанні з його оформленням, структурою. // Сукупність основних якостей кого-, чого-небудь, його суть.

ОБЛИША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБЛИ́ШИТИ,** -шу, -шиш, *док., перех., з інфін. і без додатка, розм.* 1. Переставати чим-небудь займатися, припиняти щось робити. // Позбавляти кого-небудь своєї уваги, піклування, обходити, обділяти чим-небудь. // Переставати турбувати кого-небудь, давати спокій комусь. 2. *наказ. сп.* **обли́ш, обли́ште.** Уживається для висловлення прохання, вимоги припинити яку-небудь дію. 3. Відмовлятися від попередніх намірів, бажань і т. ін. // Змінювати поведінку, тон розмови і т. ін. 4. Те саме, що **залиша́ти** 4, 6.

ОБЛИША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБЛИ́ШИТИСЯ,** -шуся, -шишся, *док., розм.* Те саме, що **залиша́тися** 1.

ОБЛИ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обли́шити.** // **обли́шено,** *безос. присудк. сл.*

ОБЛИ́ШИТИ *див.* **облиша́ти.**

ОБЛИ́ШИТИСЯ *див.* **облиша́тися.**

ОБЛІ́Г, -ло́гу, *ч., розм.* Протягом кількох років не оране, не оброблюване поле; переліг. ** **Обло́гом лежа́ти (стоя́ти)** – перебувати в занедбаному стані, не оброблятися протягом довгого часу (про поле, лан).

ОБЛІГА́Т, -а, *ч.* Інструмент або голос, що виконує головну мелодію п'єси.

ОБЛІГА́ТНИЙ, -а, -е. Обов'язковий, безумовний. ** **Обліга́тний симпто́м,** *мед.* – прояв хвороби, який зумовлений її природою і спостерігається при ній завжди.

ОБЛІГА́ТО, *незм. і невідм., с., муз.* 1. Назва обов'язкової для виконання партії супровідного інструмента в ансамблевому творі. 2. В операх, кантатах, ораторіях 17 – 18 ст. – партія сольного інструмента (скрипки, флейти, гобоя і т. ін.), що супроводжував сольний спів в аріях. 3. У старовинних поліфонічних творах – розділи з суворим дотриманням заздалегідь визначених правил побудови форми.

ОБЛІГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **обліга́ція.** ** **Облігаці́йний контра́кт** – додатковий документ, який супроводжує випуск облігацій і визначає права, привілеї і обмеження для їх власників. **Облігаці́йний сертифіка́т** – документ, який підтверджує заборгованість компанії власнику облігацій.

ОБЛІГАЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Власник облігації, цінного паперу.

ОБЛІГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Цінний папір, що дає його власникові прибуток у вигляді процентів або виграшу. 2. Боргове зобов'язання, видане державою або підприємством на певних умовах під час випуску внутрішньої позики. ** **Безпроце́нтні обліга́ції** – облігації, за якими дохід не виплачується, але їх власник має право купити відповідні товари або послуги, під які випущені позики. **Держа́вні обліга́ції** – облігації, емітентом яких є держава. **Довготерміно́ві обліга́ції** – облігації з терміном погашення, що перевищує декілька років. **Житлова́ обліга́ція** – цільова облігація, яка засвідчує внесення її власником коштів на будівництво житлової площі певної величини. **Забезпе́чена обліга́ція** – облігація, забезпечена активами емітента. **Заставна́ обліга́ція** – один із видів цінних паперів, які котируються на біржі і пов'язані з іпотечним кредитом. **Звича́йні обліга́ції** – облігації, що не конвертуються в акції, але їм властива можливість дострокового погашення через викуп емітентом. 3. Одна із форм фіктивного капіталу.

ОБЛІ́ГО, *невідм., фін.* 1. Загальна сума боргового зобов'язання підприємства за векселями. 2. Банківська книга, в якій фіксуються заборгованості за векселями осіб, які обліковані в цьому банку.

ОБЛІ́ЖНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Тривалий, затяжний (про дощ, сніг). 2. Суцільно оповитий хмарами.

ОБЛІЖО́К, -жка́, *ч., розм.* Зменш. до **облі́г.**

ОБЛІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обліза́ти.**

ОБЛІЗА́ТИ *див.* **обла́зити**[1].

ОБЛІ́ЗКОВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **оба́польний.**

ОБЛІ́ЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **облі́зти**[1].

ОБЛІ́ЗОК, -зка, *ч., діал.* Те саме, що **оба́полок.**

ОБЛІ́ЗТИ[1] *див.* **обла́зити**[1].

ОБЛІ́ЗТИ[2] *див.* **обла́зити**[2].

ОБЛІ́Й, -ло́ю, *ч., рідко.* Талий, вкритий водою сніг.

О́БЛІК, -у, *ч.* 1. Засвідчення, встановлення наявності з'ясування кількості чого-небудь. *Бути на обліку.* 2. Реєстрація людей із занесенням у відповідні списки для їх використання де-небудь, з'ясування їх наявності, переміщення і т. ін. *Сектор обліку.* 3. *ек.* Система реєстрації процесів якоїнебудь діяльності в її кількісному та якісному виявах з метою спрямування, контролю і т. ін. ** **Бухга́лтерський о́блік** – певна система безперервного спостереження та контролю за господарською діяльністю підприємства. **Бюдже́тний о́блік** – бухгалтерський облік виконання бюджетів та кошторисів витрат бюджетних установ. **Депозита́рний о́блік** – облік прав власників і тримачів цінних паперів на рахунках ДЕПО. **О́блік да́них,** *спец.:* в системах обробки інформації – одна з основних функцій, яка полягає у збиранні, формалізації, запису до пам'яті та періодичній корекції інформації. **О́блік креди́тних опера́цій** – відображення у бухгалтерському обліку взаємозв'язків між об'єднаннями, які стосуються коротко- та довгострокового кредитування. **Управлі́нський о́блік** – сукупність методів і процедур, що забезпечують підготовку та надання інформації щодо управління підприємством. **Фіна́нсовий о́блік** – сукупність правил та процедур, які забезпечують підготовку і оприлюднення інформації про результати діяльності підприємства та його фінансовий стан.

ОБЛІКО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Особа, яка веде облік чого-небудь.

ОБЛІКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́блік.** // Признач. для занотовування даних обліку. *Облікова картка. Обліковий лист.* ** **Облі́кова ста́вка** – процентна знижка з номінальної вартості векселя, яку банк стягує на свою користь з пред'явника векселя при його обліку. **Облі́кові ре́єстри** – носії спеціального формату, призначені для групування та узагальнення інформації з первинних документів.

ОБЛІКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **обліко́вий.**

ОБЛІКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обліко́вувати.**

ОБЛІКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛІКУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. З'ясовувати, встановлювати наявність, кількість кого-, чого-небудь; вести облік когось, чогось. 2. *тільки док., заст.* Визнати.

ОБЛІКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обліко́вувати.**

ОБЛІКУВА́ТИ *див.* **обліко́вувати.**

ОБЛІПИ́ТИ *див.* **обліплювати.**

ОБЛІПИ́ТИСЯ *див.* **обліплюватися.**

ОБЛІПИ́ХА, -и, *ж.* 1. Дика рослина родини маслинкових – дуже колючий кущ або невелике деревце з їстівними ягодами; щець. 2. *збірн.* Ягоди цієї рослини.

ОБЛІПИ́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **обліпи́ха.** *Обліпихова ягода.* // Пригот. з обліпихи. *Обліпиховий кисіль.* ** **Обліпи́хова олі́я** – лікувальний засіб, що його застосовують зовнішньо при опіках, пролежнях, променевих ураженнях шкіри, і внутрішньо – при виразковій хворобі шлунка і дванадцятипалої кишки, ураженнях стравоходу.

ОБЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обліпи́ти.**

ОБЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облі́плювати.**

ОБЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЛІПИ́ТИ,** -ліплю, -ліпиш; *мн.* обліплять; *док., перех.* 1. Пристаючи, прилипаючи, покривати кого-небудь, поверхню чогось з усіх боків. 2. *перен.* Щільно облягати, обтягувати (про одяг). // Щільно прилипати з усіх боків. 3. Покривати з усіх боків, по всій поверхні чим-небудь липким, клейким. // *розм.* Приліплюючи, наклеюючи щось, покривати ним поверхню чого-небудь; обклеювати. 4. *перен.* Насідаючи великою масою, покривати собою поверхню чогонебудь (про комах і т. ін.). // Рясно рости, покривати собою (про плоди, ягоди). 5. *перен., розм.* Густо обступати з усіх боків, оточувати.

ОБЛІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБЛІПИ́ТИСЯ,** -ліплюся, -ліпишся; *мн.* обліпляться; *док.* 1. Забруднювати себе чим-небудь липким, клейким. 2. *тільки недок.* Пас. до **облі́плювати.**

ОБЛІ́Т[1], -льоту, *ч.* 1. Дія за знач. **облі́тати**[1] 1 – 3.

ОБЛІ́Т[2], -льоту, *ч.* Дія за знач. **облі́тати**[3], **облітува́ти** і **облі́татися**[2], **облітува́тися.**

ОБЛІ́ТАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облі́тати**[2].

ОБЛІ́ТАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облі́тати**[3] 1.

ОБЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облі́тати**[1] 5.

ОБЛІТА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБЛЕТІ́ТИ,** -ечу́, -ети́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Літаючи, здійснювати рух по колу. 2. *перех.* Літати стороною, обминаючи кого-, що-небудь. 3. *тільки док., перех.* Летячи,

побути по черзі в багатьох місцях, скрізь. // *перен., розм.* Швидко обійти, об'їхати і т. ін. що-небудь. 4. *перех., перен.* Швидко поширюючись, ставати відомим багатьом, усім. 5. *неперех.* Опадати з дерева, куща і т. ін. (про листя, плоди тощо). // Скидати з себе листя, пелюстки квіток тощо (про дерева, кущі і т. ін.). // Плавно спадати додолу з поверхні чого-небудь. 6. *перех., розм.* Випереджати кого-, що-небудь у польоті.

ОБЛІТА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Літаючи, побувати по черзі в багатьох місцях, скрізь. // *перен., розм.* Швидко оббігати, об'їздити що-небудь.

ОБЛІТА́ТИ[3] *див.* **облі́тувати.**

ОБЛІТА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.* Пас. до **обліта́ти**[1] 1, 2.

ОБЛІТА́ТИСЯ[2] *див.* **облі́туватися.**

ОБЛІТЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Заростання просвіту порожнистого або трубчастого органа в людей і тварин, спричинюване розростанням сполучної тканини. 2. *бот.* Сплющування відмерлих клітин і тканин у рослин при вторинному потовщенні стовбура, формуванні зародка тощо.

ОБЛІТЕРУ́ЮЧИЙ, -а, -е: ** **Облітеру́ючі ура́ження суди́н кінці́вок** – захворювання кровоносних і лімфатичних судин кінцівок, які характеризуються звуженням їх просвіту.

О́БЛІТКУ, *присл., діал.* Влітку.

ОБЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **облі́т**[1] і **облі́т**[2].

ОБЛІ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облі́тувати.**

ОБЛІ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛІТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., спец., рідко.* 1. *перех.* Робити пробний політ, випробовувати у польоті. *Облітати літак.* 2. *неперех.* Вперше навесні вилітати з вулика (про бджолину сім'ю).

ОБЛІ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБЛІТА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Вперше навесні вилітаючи з вулика, пристосовуватися до літання (про бджіл). 2. *тільки недок.* Пас. до **облі́тувати** 1.

ОБЛІХУВА́ННЯ, -я, *с.* У Російській державі 16 – 17 ст. – особлива форма судового процесу: коли підозрюваного звинувачували у тому, що він "лиха людина", цього було досить для застосування до нього тортур (до "лихих" відносились розбій, грабіж, підпал, вбивство).

О́БЛІЧ, -у, *ч., діал.* Розрахунок.

ОБЛІЧИ́ТИ *див.* **облі́чувати.**

ОБЛІЧИ́ТИСЯ *див.* **облі́чуватися.**

ОБЛІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облі́чувати.**

ОБЛІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛІЧИ́ТИ**, -лічу́, -лі́чиш, *док., перех.* 1. З'ясовувати, підраховувати кількість кого-, чого-небудь. // *рідко.* Визначати суму, підраховувати (гроші). *Облічувати гроші.* 2. *розм.* Навмисне чи помилково неправильно підраховуючи, недодавати що-небудь (перев. гроші); обраховувати.

ОБЛІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБЛІЧИ́ТИСЯ**, -лічу́ся, -лі́чишся, *док., розм., рідко.* 1. Робити підрахунок, розраховуючись з ким-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **облі́чувати.**

ОБЛО́В, -у, *ч.* Дія за знач. **обловити́, обло́влювати.**

ОБЛОВИ́ТИ *див.* **обло́влювати.**

ОБЛОВИ́ТИСЯ *див.* **обло́влюватися.**

ОБЛО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обло́влювати.**

ОБЛО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЛОВИ́ТИ**, -ловлю́, -ло́виш; *мн.* обло́влять; *док., перех.* Виловлювати рибу, звірів на певному просторі.

ОБЛО́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБЛОВИ́ТИСЯ**, -ловлю́ся, -ло́вишся; *мн.* обло́вляться; *док.* Закінчувати лови.

ОБЛО́ГА, -и, *ж.* 1. Оточення військами укріпленого пункту (міста, фортеці і т. ін.) з метою оволодіння ним. // Перебування в обложеному місті, фортеці тощо. *Обступати облогою.* 2. Військо, яке здійснює оточення укріпленого пункту. 3. *спец.* Оточення звіра під час полювання; облава.

ОБЛО́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **обло́га** 2. // Признач. для облоги (у 1 знач.). *Облогове знаряддя.*

ОБЛОГУВА́ТИ, -у́є, *недок., розм.* Протягом кількох років лежати неораним, необробленим (про поле).

ОБЛОЖЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто перебуває в обложеному місті, фортеці і т. ін.

ОБЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обложи́ти.** // **обло́жено,** *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **обло́жені,** -них, *мн.* Ті, що перебувають в облозі; обложенці.

ОБЛО́ЖИСТИЙ, -а, -е. Крислатий.

ОБЛО́ЖИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **обло́жистий.**

ОБЛОЖИ́ТИ, -ложу́, -ло́жиш, *док., перех.* 1. Те саме, що **обкла́сти** 1, 2. // *безос.* 2. Оточити військами з метою оволодіння, завоювання. 3. *спец.* Оточити звіра під час полювання. 4. Обшити, оздобити чим-небудь. 5. *розм., рідко.* Покласти спати. 6. *безос.* Покрити при захворюванні білими нальотами (горло, язик і т. ін.).

ОБЛОЖИ́ТИСЯ, -ложу́ся, -ло́жишся, *док.* Те саме, що **обкла́стися.**

ОБЛОЖНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **облі́жний.**

ОБЛО́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто бере участь в облозі чого-небудь.

ОБЛО́Й, -ю, *ч.* Задирка на крайці штампування, яка утворилася внаслідок витікання металу з ливарної форми.

ОБЛО́ЙНИК, -а, *ч.* Робітник, який обчищає, знімає облой з литва.

ОБЛО́КИ, -ів, *мн., заст.* Небесна блакить.

ОБЛО́М, -у, *ч., рідко.* 1. Дія за знач. **обломи́ти** і **обломи́тися.** 2. *спец.* Найпростіша архітектурна деталь.

ОБЛОМИ́ТИ *див.* **обла́мувати**[2].

ОБЛОМИ́ТИСЯ *див.* **обла́муватися**[2].

ОБЛО́МКОВИЙ, -а, -е, *розм.* Який складається з обломків; уламковий.

ОБЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обломи́ти.**

ОБЛО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обломи́ти.**

ОБЛО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обло́млювати.**

ОБЛО́МЛЮВАТИ *див.* **обла́мувати**[2].

ОБЛО́МЛЮВАТИСЯ *див.* **обла́муватися**[2].

ОБЛО́МОВЩИНА, -и, *ж.* Байдужість, безвольність; стан бездіяльності й лінощів. Від прізвища літературного персонажа Обломова з однойменного роману російського письменника І. О. Гончарова (1812 – 1891).

ОБЛО́МОК, -мка, *ч.* Те саме, що **ула́мок.**

ОБЛОСКОТА́ТИ *див.* **облоско́чувати.**

ОБЛОСКОТА́ТИСЯ *див.* **облоско́чуватися.**

ОБЛОСКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛОСКОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док., перех.* Лоскотати кругом, по поверхні.

ОБЛОСКО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБЛОСКОТА́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́чешся, *док.* 1. Лоскотати один одного. 2. *перев. док., перен., розм.* Освоїтися з чим-небудь, призвичаїтися до чогось.

ОБЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Обробка чого-небудь лугами.

О́БЛУД, -а, *ч., міф.* Назва злого духа.

ОБЛУ́ДА, -и, *ж.* 1. *розм.* Удавання, лицемірство з метою обдурювання; фальш, неправда. 2. *розм.* Нещира людина; лицемір. 3. *розм.* Те, що відчувається, уявляється, привиджується; примара, мана. *Оптична облуда.* 4. *діал.* Зовнішній вигляд; оболонка.

ОБЛУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облуди́ти.**

ОБЛУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облу́джувати.**

ОБЛУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛУДИ́ТИ**, -джу́, -диш, *док.* Покривати щільним шаром (плівкою) металічного олова.

ОБЛУ́ДКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **облу́да.** 2. Шкірка плода (напр. яблука).

ОБЛУ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **облу́дний.**

ОБЛУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **облу́дливий.**

ОБЛУ́ДЛИВО. Присл. до **облу́дливий.**

ОБЛУ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Сповнений, перейнятий облудою, брехнею; обманний, брехливий. // Нещирий, лицемірний. 2. Який викликає хибне відчуття, уявлення, сприймання; примарний, ілюзорний. // Хибний, помилковий. 3. Який під зовнішньою лагідністю, доброзичливістю приховує лихі наміри; підступний. // Який таїть у собі приховану небезпеку.

ОБЛУ́ДНИК, -а, *ч.* Нещира, лицемірна людина.

ОБЛУ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **облу́дник.**

ОБЛУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **облу́дний.**

ОБЛУ́ДНО. Присл. до **облу́дний.**

ОБЛУ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облуза́ти.**

ОБЛУЗА́ТИ *див.* **облу́зувати.**

ОБЛУ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облу́зувати.**

ОБЛУ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛУЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Виминати, здирати зерно (з качанів кукурудзи). *Облузувати качани.* 2. Обдирати верхній шар, покриття (кору, кірку і т. ін.) з чого-небудь.

ОБЛУ́К, -а, *ч., зах.* 1. Зігнутий прут, лоза. 2. Лука сідла.

ОБЛУ́ПАНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облупа́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який повністю чи частково втратив верхній шар, покриття, оболонку і т. ін.; обдертий, обшарпаний. // Який відпав, осипався частинками, шматками (про верхній шар, покриття, оболонку і т. ін. чого-небудь).

ОБЛУПА́ТИ *див.* **облу́пувати.**

ОБЛУПА́ТИСЯ *див.* **облу́пуватися.**

ОБЛУПИ́ТИ *див.* **облу́плювати.**

ОБЛУПИ́ТИСЯ *див.* **облу́плюватися.**

ОБЛУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облупи́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який повністю або частково втратив верхній шар, покриття, оболонку і т. ін.; обдертий, обшарпаний. // Який відпав, осипався частинками, шматками (про верхній шар, покриття, оболонку і т. ін. чого-небудь). // Який облущився під дією сонця, вітру і т. ін. (про шкіру людини).

ОБЛУ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облупи́ти.**

ОБЛУ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облу́плювати.**

ОБЛУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЛУПИ́ТИ**, -луплю́, -лу́пиш; *мн.* облу́плять; *док., перех.* 1. Очищати від верхнього шару, покриття, оболонки і т. ін. кругом, по всій поверхні; обдирати, облущувати. // Здирати, знімати з когось, із чогось верхній шар, покриття, оболонку і т. ін. кругом, з усієї поверхні. // Здирати шкуру (з тварини). // Діючи на шкіру людини, спричинювати її облущення, облізання (про сонце, вітер і т. ін.). 2. *перен., розм.* Забирати, віднімати силою або хитрощами; грабувати, оббирати.

ОБЛУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОБЛУПИ́ТИСЯ**, -лу́питься; *мн.* облу́пляться; *док.* 1. Втрачати повністю або частково верхній шар, покриття, оболонку і т. ін. кругом, по всій поверхні; обдиратися, облущуватися. // Відпадати, осипатися частинками, шматками. // Облущуватися під дією сонця, вітру і т. ін. (про шкіру людини). 2. *тільки недок.* Пас. до **облу́плювати.**

ОБЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛУ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Обколупувати, оббивати частинками, шматками.

ОБЛУ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБЛУ́ПАТИСЯ**, -ається, *док., діал.* 1. Обпадати, відпадати частинками, шматками, втрачати повністю або частково верхній шар, покриття, оболонку і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **облу́пувати.**

ОБЛУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облу́щити.** 2. *у знач. прикм.* Який відпав, осипався дрібними частинками, шматками.

ОБЛУ́ЩИТИ *див.* **облу́щувати.**

ОБЛУ́ЩИТИСЯ *див.* **облу́щуватися.**

ОБЛУ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облу́щувати.**

ОБЛУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛУ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* 1. Очищати від лушпиння, лузги і т. ін. 2. *перен., розм.* Оббирати, грабувати.

ОБЛУ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБЛУ́ЩИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Відпадати, осипатися дрібними частинками, шматками; лущитися. 2. *тільки недок.* Пас. до **облу́щувати** 1.

ОБЛЬОДО́ВАННЯ, -я, *с.* Щільна склувата льодова плівка на поверхні чого-небудь.

ОБЛЬОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Обмерзання чогось або когось склуватим шаром льоду.

ОБЛЬО́ПАТИ *див.* **обльо́пувати.**

ОБЛЬО́ПАТИСЯ *див.* **обльо́пуватися.**

ОБЛЬО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛЬО́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **обля́пувати.**

ОБЛЬО́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБЛЬО́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм., рідко.* Те саме, що **обля́пуватися.**

ОБЛЮБИ́ТИ, -блю́, -биш, *док., перех., зах.* Покохати.

ОБЛЮБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облюбува́ти.**

ОБЛЮБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **облюбо́ваний.**

ОБЛЮБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛЮБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Вибирати собі що-небудь до смаку, до вподоби, відповідно до своїх бажань.

ОБЛЮБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облюбува́ти.**

ОБЛЮБУВА́ТИ *див.* **облюбо́вувати.**

ОБЛЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обляга́ти.**

ОБЛЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБЛЯГТИ́**, -ля́жу, -ля́жеш, *док.* 1. *перех.* Розміщуватися навколо чогонебудь; тісно оточувати щось. // Щільно прилягаючи, охоплювати що-небудь (про одяг). // Покривати собою кого-, що-небудь по поверхні, з усіх боків. 2. *перех.* Покривати що-небудь суцільною масою; густо оповивати (про туман, хмари і т. ін.). // *безос.* 3. *перех. і без додатка, перен.* Повністю захоплювати, заполонювати кого-небудь (про думки, почуття і т. ін.). 4. *перех.* Тісно обступати, оточувати кого-, що-небудь. // Лягати навколо кого-, чого-небудь. // *рідко.* Оточувати військом; брати в облогу. 5. *неперех., розм., рідко.* Укладатися спати. 6. *тільки док., неперех., розм., рідко.* Те саме, що **захворі́ти.**

ОБЛЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБЛЯГТИ́СЯ**, -ля́жуся, ля́жешся, *док., розм., рідко.* 1. Укладатися спати. 2. Лягати на чомусь чи де-небудь.

О́БЛЯГИ, -ів, *мн., діал.* Час, коли лягають спати.

ОБЛЯ́ГМА, ОБЛЯГО́МА, *присл., діал.* У час, коли лягають спати.

ОБЛЯГО́МА *див.* **обля́гма.**

ОБЛЯГТИ́ *див.* **обляга́ти.**

ОБЛЯГТИ́СЯ *див.* **обляга́тися.**

ОБЛЯМІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Вишивка або смужка тканини, хутра і т. ін. на краях одягу, взуття і т. ін. для оздоблення; лямівка, оторочка. 2. *перен.* Те, що смугою оточує що-небудь.

ОБЛЯМІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **облямі́вка.**

ОБЛЯМІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **облямі́вка.**

ОБЛЯ́МКА, -и, *ж., зах.* Облямівка.

ОБЛЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **облямува́ти.** // **облямо́вано,** *безос. присудк. сл.*

ОБЛЯМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **облямо́ваний.**

ОБЛЯМО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **облямі́вка.**

ОБЛЯМО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна облямувати.

ОБЛЯМО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для облямовування.

ОБЛЯМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **облямо́вувати.**

ОБЛЯМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛЯМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Оздоблювати облямівкою. 2. *перен.* Оточувати у вигляді облямівки.

ОБЛЯМО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБЛЯМУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Оздоблюватися облямівкою. 2. *перен.* Оточуватися чим-небудь у вигляді облямівки. 3. *тільки недок.* Пас. до **облямо́вувати.**

ОБЛЯМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **облямува́ти.** 2. Те саме, що **облямі́вка.**

ОБЛЯМУВА́ТИ *див.* **облямо́вувати.**

ОБЛЯМУВА́ТИСЯ *див.* **облямо́вуватися.**

ОБЛЯ́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обля́пати.**

ОБЛЯ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обля́паний.**

ОБЛЯ́ПАТИ *див.* **обля́пувати.**

ОБЛЯ́ПАТИСЯ *див.* **обля́пуватися.**

ОБЛЯ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обля́пувати** і **обля́пуватися.**

ОБЛЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЛЯ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Обкидати, обливати кого-, що-небудь бризками якоїсь рідини; оббризкувати. // Обкидаючи, обливаючи бризками, забруднювати кого-, що-небудь.

ОБЛЯ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБЛЯ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм.* 1. Обляпувати себе чим-небудь. *Обляпуватися водою.* // Обляпуючи, забруднювати себе чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **обля́пати.**

ОБЛЯ́ТИ *див.* **облива́ти.**

ОБЛЯ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обля́шити.**

ОБЛЯ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обля́шити**.
ОБЛЯ́ШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Спольщити (всіх чи багатьох).
ОБЛЯ́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док.*, **ОБЛЯ́ШУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *заст.* Спольщитися (про всіх чи багатьох).
ОБЛЯ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **обля́шення**.
ОБЛЯ́ШУВАТИСЯ *див.* **обля́шитися**.
ОБМА́ЄНИЙ, **ОБМА́ЯНИЙ**, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обма́їти**.
ОБМА́ЄННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **обма́їти**.
ОБМА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обма́зати**. // **обма́зано**, *безос. присудк. сл.*
ОБМА́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обма́зати**.
ОБМА́ЗАТИ *див.* **обма́зувати**.
ОБМА́ЗАТИСЯ *див.* **обма́зуватися**.
ОБМА́ЗКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **обма́зати**, **обма́зувати**. 2. Речовина, якою обмазане чи обмазують що-небудь.
ОБМА́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для обмазування чого-небудь.
ОБМА́ЗУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається обмазуванням чого-, кого-небудь.
ОБМА́ЗУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **обма́зувальник**.
ОБМА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обма́зувати**.
ОБМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обма́зувати**.
ОБМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМА́ЗАТИ**, -ма́жу, -ма́жеш, *док.*, *перех.* 1. Покривати, намазувати поверхню чого-небудь якоюсь в'язкою, липкою і т. ін. масою, речовиною. // *розм.* Забруднювати кого-, що-небудь якоюсь речовиною. 2. Покривати стіни та інші частини будівлі шаром глини.
ОБМА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМА́ЗАТИСЯ**, -ма́жуся, -ма́жешся, *док.* 1. Забруднювати себе якою-небудь в'язкою, липкою і т. ін. масою, речовиною; забруднюватися. 2. *тільки док.*, *розм.* Закінчити обмазування. 3. *тільки недок.* Пас. до **обма́зувати**.
ОБМА́ЇТИ *див.* **обма́ювати**.
ОБМАКОГО́НИТИ, -ню, -ниш, **ОБМАКОТИ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *жарт.*, *діал.* Дуже коротко остригти.
ОБМАКОТИ́РИТИ *див.* **обмакого́нити**.
ОБМАЛКУВА́ТО, *присл.*, *діал.* Обмаль.
О́БМАЛЬ, *присл.*, *розм.* Недостатньо, малувато.
ОБМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмалюва́ти**. // **обмальо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ОБМАЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмальо́вувати**.
ОБМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМАЛЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Покривати поверхню чого-небудь малюнками, візерунками і т. ін., розписувати фарбами; розмальовувати. // Оздоблювати що-небудь по краях малюнками, візерунками, обводити лініями і т. ін. // *розм.* Хаотично писати на чому-небудь; описувати. 2. Чітко окреслювати що-небудь; робити обриси чогось виразними, рельєфними. 3. *перен.*, *рідко.* Детально розповідати про що-небудь, викладати щось з усіма подробицями; описувати. 4. *перен.*, *розм.* Недоброзичливо висловлюватися про кого-, що-небудь; ганити.
ОБМАЛЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБМАЛЮВА́ТИСЯ**, -юється, *док.* 1. *рідко.* Описуватися, зображуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **обмальо́вувати**.
ОБМАЛЮВА́ТИ *див.* **обмальо́вувати**.
ОБМАЛЮВА́ТИСЯ *див.* **обмальо́вуватися**.
ОБМА́Н, -у, *ч.* 1. Неправдиві слова, вчинки, дії і т. ін. // Невідповідність істині; те, чого немає насправді; брехня. 2. *чого, який.* Хибне сприйняття дійсності, зумовлене неправильним, викривленим відображенням її органами чуття; омана. *Оптичний обман.*
ОБМА́НА, -и, *ж.*, *заст.* Омана.
ОБМА́НЕНИЙ, **ОБМА́НУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обману́ти**, **обмани́ти**. // **обма́нуто**, *безос. присудк. сл.*
ОБМАНИ́ТИ *див.* **обма́нювати**.
ОБМАНИ́ТИСЯ *див.* **обма́нюватися**.
ОБМА́НКА, -и, *ж.* Мінерал, який має в своєму складі метал, але позбавлений зовнішніх його ознак. *Смоляна обманка. Цинкова обманка.*
ОБМА́НЛИВИЙ, -а, -е. 1. Здатний ввести в оману, викликати помилкове уявлення, враження, зумовити хибний погляд і т. ін.; оманливий. // Примарний, уявний; несправжній. 2. Який містить обман (у 1 знач.); обманний. *Обманливі твердження.*
ОБМА́НЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **обма́нливий**.
ОБМА́ННИЙ, -а, -е. 1. Який містить обман (у 1 знач.); який ґрунтується на обмані. 2. Те саме, що **обма́нливий** 1.
ОБМА́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **обма́нщик**.
ОБМА́ННИЦЯ, -і. Жін. до **обма́нник**.
ОБМА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обма́нний**.
ОБМАНУ́ТИ *див.* **обма́нювати**.
ОБМА́НУТИЙ *див.* **обма́нений**.
ОБМАНУ́ТИСЯ *див.* **обма́нюватися**.
ОБМА́НЩИК, -а, *ч.* Той, хто обманув чи обманює кого-небудь.
ОБМА́НЩИЦЯ, -і. Жін. до **обма́нщик**.
ОБМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обма́нювати**.
ОБМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБМАНУ́ТИ**, -ману́, -ма́неш *і розм.* **ОБМАНИ́ТИ**, -маню́, -ма́ниш, *док.*, *перех.* 1. Словами, вчинками або діями вводити в оману кого-небудь; обдурювати. // Казати неправду; брехати. // Не виконувати своїх обіцянок, порушувати, ламати слово. 2. Діяти нечесно, вдаватися до обману, шахрайства щодо кого-небудь; ошукувати. 3. *перен.* Не справджувати чиїх-небудь надій, сподівань і т. ін. 4. Порушувати подружню вірність; зраджувати (у 2 знач.). 5. Обманом, нещирими обіцянками домагатися інтимних стосунків з дівчиною, жінкою; спокушати, зводити.
ОБМА́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБМАНУ́ТИСЯ**, -ману́ся, -ма́нешся *і розм.* **ОБМАНИ́ТИСЯ**, -маню́ся, -ма́нишся, *док.* Обманювати себе; впадати в оману. // Зазнавати розчарування в кому-, чому-небудь (надіях, сподіваннях і т. ін.).
ОБМА́РА, -и, *ж.*, *діал.* Привид.
ОБМА́РЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обма́рити**.
ОБМА́РИТИ *див.* **обма́рювати**.
ОБМА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обма́рювати**.
ОБМА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБМА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Викликати галюцинації. // Зачаровувати, морочити. // *безос.* 2. Мріяти про кого-небудь, плекати надію на щось; омріювати.
ОБМА́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обма́слити**.
ОБМА́СЛИТИ *див.* **обма́слювати**.
ОБМА́СЛИТИСЯ *див.* **обма́слюватися**.
ОБМА́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обма́слювати**.
ОБМА́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБМА́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обма́щувати** 1.
ОБМА́СЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБМА́СЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обма́щуватися** 1.
ОБМАСТИ́ТИ *див.* **обма́щувати**.
ОБМАСТИ́ТИСЯ *див.* **обма́щуватися**.
ОБМА́Х, -у, *ч.*, *діал.* Обхват (у 2 знач.).
ОБМАХА́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Опахало, віяло.
ОБМАХЛЯ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обдурити, обшахрувати.
ОБМАХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **обма́хувати**.
ОБМАХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Однокр. до **обма́хуватися**. 2. *розм.* Те саме, що **промахну́тися**. 3. *перен.* Припуститися помилки, помилитися.
ОБМАХО́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обмахля́рити**.
ОБМА́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обма́хувати**.
ОБМА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Махаючи чим-небудь, обвівати струменем повітря. 2. Легкими помахами очищати що-небудь від пилу, снігу і т. ін. // Швидко й легко проводячи по чому-небудь, збивати з нього пил, сніг і т. ін. // Махаючи чим-небудь, відганяти (мух, комарів і т. ін.).
ОБМА́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Махаючи чим-небудь, обвівати себе струменем повітря; обмахувати себе. // Махаючи чим-небудь, відганяти від себе (мух, комарів і т. ін.).
ОБМА́ЦАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обма́цати**.
ОБМА́ЦАТИ *див.* **обма́цувати**.
ОБМА́ЦАТИСЯ *див.* **обма́цуватися**.
О́БМАЦКИ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **навпо́мацки**.
ОБМА́ЦУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обма́цувати**. 2. Те саме, що **пальпа́ція**.
ОБМА́ЦУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМА́ЦАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Мацати, щупати з усіх боків, по всій поверхні. 2. *перен.* Уважно обстежувати, пильно оглядати. *Обмацувати очима.* 3. Торкатися, хапати за груди та інші інтимні місця тіла жінки, дівчини.
ОБМА́ЦУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМА́ЦАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. *розм.* Обмацувати себе. 2. *тільки недок.* Пас. до **обма́цувати**.
ОБМА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмасти́ти**.
ОБМА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмасти́ти**.
ОБМА́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для обмащування чого-небудь.
ОБМА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обма́щувати**.
ОБМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМАСТИ́ТИ**, -мащу́, -ма́стиш, *док.*, *перех.* 1. Намазувати поверхню чогось чим-небудь масним. 2. Покривати поверхню чого-небудь шаром якоїсь липкої речовини; обмазувати. // Забруднювати, заяложувати що-небудь.
ОБМА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМАСТИ́ТИСЯ**, -мащу́ся, -ма́стишся, *док.* 1. Мазати, натирати себе чим-небудь масним. 2. Забруднюватися чим-небудь липким. 3. *тільки недок.* Пас. до **обма́щувати**.
ОБМА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обма́ювати**.
ОБМА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБМА́ЇТИ**, -а́ю, -а́їш, *док.*, *перех.*, *діал.* Прикрашувати чим-небудь (зеленню, квітами і т. ін.).
ОБМА́ЯНИЙ *див.* **обма́єний**.
ОБМЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обме́жити**. *Товариство з обмеженою відповідальністю.* ** **обме́жена відповіда́льність**, *ек.*: а) лімітування максимального розміру втрат межею, що її заздалегідь встановлено для даного товариства; б) обмеження виплат страхового відшкодування і страхових сум; в) обмеження відповідальності акціонера за зобов'язаннями акціонерного товариства вартістю належних йому акцій. **Обме́жене дору́чення**, *фін.* – доручення клієнта брокеру, обмежене границями зміни ціни або часом виконання доручення. 2. *у знач. прикм.* Невеликий за розміром, обсягом, кількістю і т. ін.; незначний. *Обмежені відомості.* ** **Обме́жена величина́**, *мат.* – змінна, яка залишається завжди за абсолютним значенням меншою за деяке постійне число. // Примітивний за змістом. 3. *у знач. прикм.* Який має вузький кругозір; духовно не розвинений, недалекий. // Який виражає духовну нерозвиненість, недалекість. *Обмежене мислення.*
ОБМЕ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обме́жений** 2 – 3.
ОБМЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обме́жити** 1. 2. Правило, настанова, що обмежує чиї-небудь права, дії і т. ін. ** **Бюдже́тні обме́ження** – фінансові обмеження на витрачання бюджетних коштів. **Валю́тні обме́ження** – сукупність законодавчих та нормативних актів, а також відповідних заходів, спрямовані на регулювання операцій юридичних і фізичних осіб з валютою, цінними паперами тощо. **Кредитні обме́ження** – антиінфляційні адміністративні заходи відносно обмеження обсягів кредитів. **Нетарифні обме́ження** – система економічних та адміністративних заходів держави з метою регулювання експорту або імпорту для захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції. **Обме́ження ці́лісності**, *спец.*: у базах даних – обмеження, визначені моделлю даних або задані схемою бази даних. **Тарифні обме́ження** – система митних тарифів, що ускладнює ввезення чи вивезення певних товарів для захисту вітчизняного товаровиробника або споживача.
ОБМЕ́ЖЕНО. Присл. до **обме́жений**.
ОБМЕ́ЖИТИ *див.* **обме́жувати**.
ОБМЕ́ЖИТИСЯ *див.* **обме́жуватися**.
ОБМЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **обме́жувальний**.
ОБМЕ́ЖНИК, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій, який регулює функціонування машини, установки і т. ін. у визначених межах.
ОБМЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **обме́жний**.
ОБМЕ́ЖНО, *рідко.* Присл. до **обме́жний**.
ОБМЕЖО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмежува́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *заст.* Обмежений (у 3 знач.).
ОБМЕЖО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **обмежо́ваний** 2.
ОБМЕЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмежо́вувати**.
ОБМЕЖО́ВУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМЕЖУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *заст.* Вирізняти, визначати межі чого-небудь. *Обмежувати поле.*
ОБМЕЖО́ВУВАТИ[2] *див.* **обме́жувати**.
ОБМЕЖО́ВУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМЕЖУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Позначати межами свою земельну ділянку. 2. *тільки недок.* Пас. до **обмежо́вувати**[1].
ОБМЕЖО́ВУВАТИСЯ[2] *див.* **обме́жуватися**.
ОБМЕ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який передбачає обмеження чогось; признач. для обмеження чого-небудь. ** **Обме́жувальний контра́кт** – контракт, згідно з яким оптовий покупець зобов'язується купувати товар лише у даного постачальника. 2. Який не охоплює чого-небудь повністю, у всьому об'ємі; обмежений у якомусь аспекті. *Обмежувальне тлумачення закону.*
ОБМЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обме́жувати**.
ОБМЕ́ЖУВАТИ *див.* **обмежо́вувати**[1].
ОБМЕ́ЖУВАТИ *і рідко* **ОБМЕЖО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Установлювати певні межі чого-небудь; зв'язувати щось обмежувальними умовами. // Не допускати поширення чого-небудь; локалізувати. 2. Бути межею чого-небудь; відділяти, відгороджувати щось від чого-небудь.
ОБМЕЖУВА́ТИСЯ *див.* **обмежо́вуватися**[1].
ОБМЕ́ЖУВАТИСЯ *і рідко* **ОБМЕЖО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМЕ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Задовольнятися в своїх діях чим-небудь недостатнім, незначним. 2. Не виходити за межі чого-небудь; залишатися у вузьких, незначних межах. 3. *тільки недок.* Пас. до **обме́жувати** і **обмежо́вувати**.
ОБМЕ́ЖУВАЧ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **обме́жник**. 2. У системах обробки інформації – розряд або символ, що розділяє групи даних.
ОБМЕ́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. ак. теп. ч. до **обме́жувати**.
ОБМЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обме́лювати**.
ОБМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБМОЛО́ТИ**, -мелю́, -ме́леш, *док.*, *перех.* Робити придатним, зручним для виготовлення борошна. *Обмелювати нові жорна.*
ОБМЕРЕ́ЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмере́жати**.
ОБМЕРЕ́ЖАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обмере́жаний**.
ОБМЕРЕ́ЖАТИ *див.* **обмере́жувати**.
ОБМЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмере́жити**.
ОБМЕРЕ́ЖИТИ *див.* **обмере́жувати**.
ОБМЕРЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмере́жувати**.
ОБМЕРЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМЕРЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш *і* **ОБМЕРЕ́ЖАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Оздоблювати що-небудь мережкою. 2. *перен.* Обрамляти щось яким-небудь оздобленням.
ОБМЕРЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмерза́ти**.
ОБМЕРЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБМЕ́РЗТИ** *і* **ОБМЕ́РЗНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Покриватися зверху, з країв кригою, інеєм. 2. *розм.*, *рідко.* Дуже мерзнути; клякнути, дубіти на морозі.
ОБМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обме́рзти**, **обме́рзнути**.
ОБМЕ́РЗЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **обме́рзлий**.
ОБМЕ́РЗНУТИ *див.* **обмерза́ти**.
ОБМЕ́РЗТИ *див.* **обмерза́ти**.
ОБМЕ́РЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обме́рти**.
ОБМЕРТВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обмертві́ти**.
ОБМЕРТВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **обмертві́лий**

ОБМЕРТВІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмертві́ти**.

ОБМЕРТВІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Втратити ознаки життя; омертвіти. 2. Те саме, що **обме́рти**.

ОБМЕ́РТИ *див.* **обмира́ти**.

ОБМЕСТИ́ *див.* **обміта́ти**.

ОБМЕ́Т, -у, *ч.* Велика сітка для лову звірів, риби.

ОБМЕ́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмета́ти**. 2. *у знач. прикм., розм.* Який має великий життєвий досвід; бувалий.

ОБМЕТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмета́ння**.

ОБМЕТА́ТИ *див.* **обме́тувати**.

ОБМЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмести́**.

ОБМЕ́ТИЦЯ, -і, *ж., розм.* Рештки борошна, що їх обмітають із млинового каменя, а також борошняний пил, що осідає у млині.

ОБМЕ́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для обметування чого-небудь.

ОБМЕ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обме́тувати**.

ОБМЕ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМЕТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Прошивати по краях стібками (шви, петлі і т. ін.). *Обметати петлі.*

ОБМЕ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обме́тувати**.

ОБМИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для обмивання.

ОБМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обмива́ти**.

ОБМИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмива́ти** і **обмива́тися**.

ОБМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБМИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* 1. Мити кругом, з усіх боків; обполіскувати. // Освіжати, змочуючи з усіх боків (про дощ, хвилі і т. ін.). // Змивати, знімати щонебудь з якоїсь поверхні. 2. *розм.* Тримати когонебудь у чистоті, регулярно миючи його, перучи йому білизну, одяг. 3. *перен., розм.* Випивкою відзначати яку-небудь подію.

ОБМИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБМИ́ТИСЯ**, -ми́юся, -ми́єшся, *док.* 1. Змивати з себе бруд, пил і т. ін.; обмивати себе. // Водою очищатися від бруду, пилу і т. ін. // Освіжатися дощем, росою (про траву, дерева і т. ін.). 2. Сходити, зникати від миття. 3. *тільки недок.* Пас. до **обмива́ти**.

ОБМИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **обмива́ти**.

ОБМИ́ВКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **обмива́ння**.

ОБМИ́ЗКАТИ *див.* **обми́зкувати**.

ОБМИ́ЗКАТИСЯ *див.* **обми́зкуватися**.

ОБМИ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обми́зкувати**.

ОБМИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМИ́ЗКАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Забруднювати чимнебудь з усіх боків (перев. одяг).

ОБМИ́ЗКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБМИ́ЗКАТИСЯ**, -ається, *док., розм.* 1. Забруднюватися чим-небудь з усіх боків (перев. про одяг); заялозюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **обми́зкувати**.

ОБМИ́ЛА, -и, *ж.* 1. *діал.* Помилка. 2. *бот., зах.* Омела.

ОБМИЛИ́ТИ *див.* **обми́лювати**.

ОБМИЛИ́ТИСЯ *див.* **обмиля́тися**.

ОБМИ́ЛОК, -лку, *ч., розм.* Залишок шматка мила, що знаходиться у вжитку.

ОБМИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обми́лювати**.

ОБМИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБМИЛИ́ТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* 1. Покривати милом, мильною піною з усіх боків. 2. *спец.* Піддавати жирові речовини хімічній реакції (для одержання мила).

ОБМИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмиля́тися**.

ОБМИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБМИЛИ́ТИСЯ**, -милю́ся, -ми́лишся, *док., діал.* Помилятися.

ОБМИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмина́ти**.

ОБМИНА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБМИНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Звертати з прямого шляху, минаючи, залишаючи збоку кого-, що-небудь; обходити, об'їджати. // Йдучи, їдучи, випереджати кого-, що-небудь. // *перен.* Пропускати, не проходити (про певний процес, цикл чого-небудь). // *перен.* Не зачіпати, не впливати на кого-небудь своїм змістом, спрямуванням і т. ін. (про розмову, певну справу і т. ін.). *Обминати гострі кути.* 2. *перен.* Утримуватися, ухилятися від стосунків, розмов, зустрічей і т. ін. з ким-небудь. // Уникаючи контактів з ким-небудь, виявляти зневагу до нього, нехтувати ним. // Не бувати де-небудь, не заходити кудись, до когось. 3. *перен.* Уникати чого-небудь, утримуватися від чогось (у розмові, письмовому викладі і т. ін.). // Навмисне ухилятися від чогонебудь. // Залишати поза увагою. 4. Проминати кого-небудь при дії, яка поширюється на інших.

ОБМИНА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБІМ'Я́ТИ** *і рідко* **ОБ-М'Я́ТИ**, обімну́, обімне́ш, *док., перех.* 1. Приминаючи щось, надавати йому потрібної форми, ущільнювати і т. ін. 2. М'яти (колоски, стручки і т. ін.), вилущуючи зерно, насіння тощо.

ОБМИНА́ТИСЯ -а́юся, -а́єшся, **ОБМИНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док., з ким, розм., рідко.* 1. Обминати один одного при зустрічі; розминатися. 2. Уникати чого-небудь, ухилятися від чогось.

ОБМИНА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.*, **ОБІМ'Я́ТИСЯ**, -мне́ться, *док.* 1. Ставати обім'ятим; приминатися. 2. Від носіння, вжитку ставати м'якшим, набирати потрібної, зручної форми; обношуватися. 3. *перев. док., перен., розм.* Освоїтися в якому-небудь середовищі; оббутися. 4. *тільки недок.* Пас. до **обмина́ти**[2].

ОБМИНУ́ТИ *див.* **обмина́ти**[1].

ОБМИНУ́ТИСЯ *див.* **обмина́тися**[1].

ОБМИРА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **обмира́ти**.

ОБМИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБМЕ́РТИ**, обімру́, обімре́ш, *док.* 1. Втрачати свідомість; непритомніти. 2. *розм.* Ціпеніти, втрачати здатність рухатися від якого-небудь сильного або несподіваного відчуття, зворушення; завмирати.

ОБМИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обми́слити**.

ОБМИ́СЛИТИ *див.* **обми́слювати**.

ОБМИ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обми́слювати**.

ОБМИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОБМИШЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБМИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Те саме, що **обду́мувати**. 2. *перев. док., заст.* Обдарувати.

ОБМИ́ТИ *див.* **обмива́ти**.

ОБМИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обми́ти**. // **обми́то**, *безос. присудк. сл.*

ОБМИ́ТИСЯ *див.* **обмива́тися**.

ОБМИШЛЯ́ТИ *див.* **обми́слювати**.

ОБМІВНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Наклепник.

ОБМІВНИ́К, -а́, *ч., діал.* Наклепник.

ОБМІВНИ́ЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **обмівни́к**.

ОБМІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмі́днити**.

ОБМІ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмі́днити**.

ОБМІ́ДНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, **ОБМІ́ДНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Покрити що-небудь шаром металічної міді.

ОБМІ́ДНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-небудь обміднює, признач. для цього.

ОБМІ́ДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обмі́днювати**.

ОБМІ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмі́днювати**.

ОБМІ́ДНЮВАТИ *див.* **обмі́днити**.

ОБМІ́ДНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **обмі́днювати**.

О́БМІЖ, *присл., рідко.* На межі, біля межі.

ОБМІ́ЖНИЙ, -а, -е, *розм.* Який міститься на межі, біля межі; який позначає межу. *Обміжний знак.*

ОБМІ́ЖОК, -жка, *ч., розм.* Те саме, що **обні́жок** 1.

ОБМІЗКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмізкува́ти**.

ОБМІЗКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обмізко́ваний**.

ОБМІЗКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмізко́вувати**.

ОБМІЗКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМІЗКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Те саме, що **обду́мувати**.

ОБМІЗКУВА́ТИ *див.* **обмізко́вувати**.

ОБМІ́ЛИНА, -и, *ж.* Прибережна мілина, утворена наносами. // Смуга землі або мис, утворені на мілині наносами.

ОБМІЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обмілі́ти**.

ОБМІЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **обмілі́ти**.

ОБМІЛІ́ТИ, -іє, *док.* Стати мілким, неглибоким.

О́БМІЛЬ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **мілина́**.

О́БМІН, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **обмі́нювати** і **обмі́нюватися**. *Обмін валют.* ** **Безвалю́тний о́бмін** – міжнародний обмін товарами, послугами та іншими результатами діяльності, не опосередкований платежами в іноземній валюті. **Нееквівале́нтний о́бмін** – обмін товарами, за якого один з учасників систематично продає свої товари іншому за цінами, що перевищують їх вартість, а купує в нього – за цінами, нижчими від вартості. **О́бмін да́ними**, *спец.*: а) процедура прийому та передачі даних; б) пересилання даних відповідно до встановленого протоколу. 2. *спец.* Процес руху товарів як форма розподілу продуктів праці суспільства. ** **О́бмін речови́н** – сукупність процесів у живих організмах, пов'язаних із засвоєнням речовин із зовнішнього середовища та їхнім перетворенням.

ОБМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обміни́ти**.

ОБМІНИ́ТИ *див.* **обмі́нювати**.

ОБМІНИ́ТИСЯ *див.* **обмі́нюватися**.

ОБМІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до обміну. *Обмінний пункт. Обмінна взаємодія.* ** **Обмі́нне перелива́ння кро́ві** – заміщення певної кількості крові хворого такою ж кількістю крові донора. **Обмі́нний курс** – ціна грошової одиниці країни, виражена в іноземній валюті. **Гнучки́й обмі́нний курс** – обмінний курс, який встановлюється в результаті ринкових коливань, за умов вільного ринку купівлі-продажу валюти. **Номіна́льний обмі́нний курс** – курс, що розраховується як співвідношення вартості двох валют. **Пла́ваючий обмі́нний курс** – те саме, що **гнучки́й обмі́нний курс**. **Реа́льний обмі́нний курс** – курс, який відображає товарне співвідношення валют. **Фіксо́ваний обмі́нний курс** – обмінний курс у вигляді твердо встановленого державою обмінного співвідношення.

ОБМІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обмінювання.

ОБМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обмі́нювати**.

ОБМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж., ек.* Здатність до обміну.

ОБМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмі́нювати**.

ОБМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБМІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ОБМІНИ́ТИ**, -міню́, -мі́ниш, *док., перех.* Віддаючи, одержувати натомість кого-, щонебудь. // *розм.* Ненароком чи навмисне замість своєї брати таку саму чужу річ. ** **Обміня́ти хліб**, *етн.* – дати або дістати згоду на одруження дівчини (за давнім народним весільним звичаєм, батьки дівчини при цьому обмінювалися зі старостами хлібом).

ОБМІ́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБМІНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **ОБМІНИ́ТИСЯ**, -міню́ся, -мі́нишся, *док.* 1. Мінятися чимось з ким-небудь. 2. *перен.* Відповідати на яку-небудь дію такою самою дією. *Обмінюватися думками. Обмінятися поглядом.* 3. *тільки недок.* Пас. до **обмі́нювати**.

ОБМІ́НЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обміня́ти**.

ОБМІНЯ́ТИ *див.* **обмі́нювати**.

ОБМІНЯ́ТИСЯ *див.* **обмі́нюватися**.

О́БМІР, -у, *ч.* Дія за знач. **обмі́рювати** 1, 2.

ОБМІ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмі́рити**.

ОБМІ́РИТИ *див.* **обмі́рювати**.

ОБМІ́РИТИСЯ *див.* **обмі́рюватися**.

ОБМІРКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обміркува́ти**. // **обмірко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ОБМІРКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обмірко́ваний**.

ОБМІРКО́ВАНО. Присл. до **обмірко́ваний**.

ОБМІРКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмірко́вувати**.

ОБМІРКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМІРКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Те саме, що **обду́мувати**. 2. Детально розглядати, розбирати що-небудь, обмінюючись думками, враженнями і т. ін.

ОБМІРКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обмірко́вувати** 2.

ОБМІРКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обміркува́ти**.

ОБМІРКУВА́ТИ *див.* **обмірко́вувати**.

ОБМІРКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., заст.* Зібратися з думками.

ОБМІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до обміру.

ОБМІ́РНИК, -а, *ч.* Той, хто обмірює що-небудь.

ОБМІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **обмі́рник**.

ОБМІ́РОК, -рка, *ч.* Недозріле, засохле зерно.

ОБМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обмірювання.

ОБМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмі́рювати** 1, 2.

ОБМІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОБМІРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБМІ́РЯТИ**, -яю, -яєш *і рідко* **ОБМІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Вимірюванням визначати розмір, величину чого-небудь. 2. *розм.* Недомірювати щось кому-небудь (помилково або з метою наживи). 3. *тільки док., перен., розм.* Обходити, об'їздити.

ОБМІ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ОБМІРЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБМІ́РЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся *і рідко* **ОБМІ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. *розм.* Помилятися при вимірюванні, обмірі. 2. *тільки недок.* Пас. до **обмі́рювати**, **обміря́ти** 1.

ОБМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмі́ряти**. // **обмі́ряно**, *безос. присудк. сл.*

ОБМІ́РЯТИ *див.* **обмі́рювати**.

ОБМІРЯ́ТИ *див.* **обмі́рювати**.

ОБМІ́РЯТИСЯ *див.* **обмі́рюватися**.

ОБМІРЯ́ТИСЯ *див.* **обмі́рюватися**.

ОБМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБМЕСТИ́**, -ту́, -те́ш, *док., перех.* 1. *від чого і без додатка.* Змітаючи, очищати поверхню чого-небудь від пилу, снігу і т. ін. // Знімати з поверхні чого-небудь (пил, сніг і т. ін.). 2. Замітати, підмітати навколо чогонебудь. 3. *чим і без додатка.* Обкидати з усіх боків чим-небудь сипким; обсипати.

ОБМІ́ТКА, -и, *ж., зах.* Те саме, що **обме́тиця**.

О́БМІТЬ, -і, *ж., діал.* Вир із швидкою течією.

ОБМІША́ТИ *див.* **обмі́шувати**.

О́БМІШКА, -и, *ж.* Висівки або дерть, що їх підмішують у корм тваринам. // Корм для тварин, замішаний на висівках або дерті.

ОБМІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмі́шувати**.

ОБМІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМІША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Додавати обмішки в корм; змішувати корм із висівками або дертю. 2. *чим, рідко.* Додавати що-небудь у страву, перемішуючи її.

ОБМО́ВА, -и, *ж.* 1. Неприязні висловлювання про кого-небудь з метою викликати до нього недовір'я, зневагу і т. ін. // Неслава, поговір. 2. Несправедливе звинувачення; наклеп.

ОБМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **обмо́вник**.

ОБМО́ВИТИ *див.* **обмовля́ти**.

ОБМО́ВИТИСЯ *див.* **обмовля́тися**.

ОБМО́ВКА, -и, *ж.* 1. Додаткове зауваження, роз'яснення і т. ін. до раніше висловленого. 2. Слово або фраза, помилково сказані замість інших, потрібних.

ОБМО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмо́вити**. // *у знач. ім.* **обмо́влений**, -ного, *ч.* Людина, зганьблена наклепом.

ОБМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмо́вити**.

ОБМОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмовля́ти**.

ОБМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБМО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* обмо́влять; *док., перех.* 1. Неприязно висловлюватися, казати щось погане про когонебудь; ганити, гудити. // Поширювати неправдиві чутки, які плямують кого-небудь. 2. Несправедливо звинувачувати, зводити наклеп; оббріхувати. 3. *заст., рідко.* Обговорювати.

ОБМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБМО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* обмо́вляться; *док.* 1. *про що, із спол.* що *і без додатка.* Ненароком висловлювати те, чого не слід; проговорюватися. // Помилково вживати слово або фразу замість інших, потрібних. 2. Вносити додатковим зауваженням, застереженням ясність, виправлення у попереднє висловлювання; додатково роз'яснювати щонебудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **обмовля́ти**. *Не обмовитися жодним словом.*

ОБМО́ВНИЙ, -а, -е. Наклепницький.

ОБМО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто обмовляє кого-небудь; наклепник.

ОБМО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **обмо́вник**.

ОБМО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **обмо́вник**.

ОБМОЗО́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмозо́лити**. // *у знач. прикм.*

ОБМОЗО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обмозо́лений**.

ОБМОЗО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док., перех., рідко.* Нате-

рти мозолі на руках, ногах, тяжко працюючи або багато ходячи.
ОБМОЗО́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *рідко.* Натерти собі мозолі.
ОБМОКА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **обмока́ти.**
ОБМОКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБМО́КНУТИ** *і* **ОБМО́КТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* обмо́к, -ла, -ло; *док.* Ставати мокрим, намокати.
ОБМО́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обмо́кнути, обмо́кти.**
ОБМО́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **обмо́клий.**
ОБМО́КНУТИ *див.* **обмока́ти.**
ОБМО́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Однокр. до **обмо́кувати.**
ОБМО́КТИ *див.* **обмока́ти.**
ОБМО́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмо́кувати.**
ОБМО́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Занурювати на короткий час у що-небудь рідке.
О́БМОЛОДЬ, -і, *ж.*, *діал.* Молоді пагони, паростки.
ОБМОЛО́Т, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **обмолоти́ти, обмоло́чувати** 1, 2. 2. Намолочене зерно. 3. Закінчення молотьби.
ОБМОЛО́ТИ *див.* **обме́лювати.**
ОБМОЛО́ТИНИ, -тин, *мн.*, *етн.* Закінчення молотьби і святкування з цього приводу.
ОБМОЛОТИ́ТИ *див.* **обмоло́чувати.**
ОБМОЛОТИ́ТИСЯ *див.* **обмоло́чуватися.**
ОБМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмолоти́ти.** // **обмоло́чено,** *безос. присудк. сл.*
ОБМОЛО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обмоло́чений.**
ОБМОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмоло́чувати.**
ОБМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* 1. Відділяти зерно, насіння від колосків, стручків і т. ін. молотінням. *Обмолотити хліб.* 2. *перев. док.*, *розм.* Помолотити все у кого-небудь. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Дуже побити.
ОБМОЛО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМОЛОТИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. *перев. док.* Закінчити молотьбу. 2. *тільки* 3 *ос.* Ставати обмолоченим. 3. *тільки недок.* Пас. до **обмоло́чувати.**
ОБМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обморо́зити.** ** **Обморо́жений вовча́к** – різновид саркоїдозу шкіри.
ОБМОРО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обморо́жений.**
ОБМОРО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **обморо́зити** і **обморо́зитися.** *Обмороження шкіри.*
ОБМОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **обморо́жувати** і **обморо́жуватися.**
ОБМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМОРО́ЗИТИ**, -о́жу, -о́зиш, *док.*, *перех.* Ушкоджувати дією сильного холоду, морозу.
ОБМОРО́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМОРО́ЗИТИСЯ**, -о́жуся, -о́зишся, *док.* 1. Діставати ушкодження шкіри, кінцівок і т. ін. від сильного холоду, морозу. 2. *тільки недок.* Пас. до **обморо́жувати.**
ОБМОРО́ЗИТИ *див.* **обморо́жувати.**
ОБМОРО́ЗИТИСЯ *див.* **обморо́жуватися.**
О́БМОРОК, -у, *ч.* 1. *рідко.* Раптова втрата свідомості внаслідок хворобливого стану, душевного зворушення і т. ін. 2. *заст.* Запаморочення.
ОБМОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обморо́чити.** // **обморо́чено,** *безос. присудк. сл.*
ОБМОРО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обморо́чений.**
ОБМОРО́ЧИТИ *див.* **обморо́чувати.**
ОБМОРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обморо́чувати.**
ОБМОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМОРО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Викликати запаморочення, затуманювати свідомість. 2. Збивати з пантелику, задурювати кого-небудь, запевняючи в чомусь із метою обману.
ОБМОСКА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Зрусифікувати (всіх чи багатьох).
ОБМОСКА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *заст.* Зрусифікуватися (про всіх чи багатьох).
ОБМОСТИ́ТИ *див.* **обмо́щувати.**
ОБМОСТИ́ТИСЯ *див.* **обмо́щуватися.**
ОБМОТА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмота́ти.** // **обмо́тано,** *безос. присудк. сл.*
ОБМОТА́ТИ *див.* **обмо́тувати.**
ОБМОТА́ТИСЯ *див.* **обмо́туватися.**
ОБМО́ТКА, -и, *ж.* 1. *спец.* Покриття на чому-небудь, яке накладається обмотуванням. *Обмотка теплоізоляції.* 2. *спец.* Система провідників електричного струму, розміщених на магнітних елементах електричної машини. 3. *перев. мн.*, *заст.* Довгі смуги цупкої тканини, якими солдати обмотували ноги від черевиків до колін.
ОБМО́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **обмо́тка.**
ОБМО́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, який спеціалізується на обмотувальних операціях.
ОБМО́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **обмо́тник.**
ОБМО́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обмотування. // Признач. для обмотки. *Обмотувальний дріт.*
ОБМО́ТУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **обмо́тник.**
ОБМО́ТУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **обмо́тувальник.**
ОБМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмо́тувати** 1, 2.
ОБМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Покривати щось з усіх боків, щільно обгортаючи, обвиваючи чим-небудь; обкутувати. // *спец.* Накладати обмотку. 2. Обводити що-небудь кругом чимось витком; обкручувати, обв'язувати. // Обплітати що-небудь собою; обвивати. 3. *перен.*, *розм.* Підкоряючи своєму впливові, прихиляти до, себе кого-небудь. // Хитрощами вводити в оману; обдурювати.
ОБМО́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМОТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Обмотувати себе чим-небудь. 2. Обвиватися кругом чого-небудь; обкручуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **обмо́тувати.**
ОБМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмочи́ти.**
ОБМОЧИ́ТИ *див.* **обмо́чувати.**
ОБМОЧИ́ТИСЯ *див.* **обмо́чуватися.**
ОБМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмо́чувати.**
ОБМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМОЧИ́ТИ**, -мочу́, -мо́чиш, *док.*, *перех.* Занурюючи в рідину, змочувати, зволожувати що-небудь з усіх боків або по краях.
ОБМО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМОЧИ́ТИСЯ**, -мочу́ся, -мо́чишся, *док.*, *розм.* 1. Ставати мокрим (від води, дощу, снігу і т. ін.); замочуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **обмо́чувати.**
ОБМО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмости́ти.** // **обмо́щено,** *безос. присудк. сл.*
ОБМО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмо́щувати.**
ОБМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМОСТИ́ТИ**, -ощу́, -о́стиш, *док.*, *перех.* Обкладати кругом, з усіх боків чим-небудь.
ОБМО́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМОСТИ́ТИСЯ**, -ощу́ся, -о́стишся, *док.* 1. Обмощувати себе чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **обмо́щувати.**
ОБМУНДИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмундирува́ти.**
ОБМУНДИРО́ВАННЯ, -я, *с.* Комплект форменого одягу.
ОБМУНДИРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМУНДИРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Споряджати обмундируванням (у 2 знач.).
ОБМУНДИРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМУНДИРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Одержувати або діставати собі обмундирування (у 2 знач.); забезпечувати себе обмундируванням. 2. *тільки недок.* Пас. до **обмундиро́вувати.**
ОБМУНДИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обмундирування. // Призначений для обмундирування.
ОБМУНДИРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обмундирува́ти.** 2. Комплект форменого одягу.
ОБМУНДИРУВА́ТИ *див.* **обмундиро́вувати.**
ОБМУНДИРУВА́ТИСЯ *див.* **обмундиро́вуватися.**
ОБМУ́РЗАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обму́рзати.**
ОБМУ́РЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обму́рзаний.**
ОБМУ́РЗАТИ *див.* **обму́рзувати.**
ОБМУ́РЗАТИСЯ *див.* **обму́рзуватися.**
ОБМУ́РЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМУ́РЗАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **заму́рзувати.**
ОБМУ́РЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМУ́РЗАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **заму́рзуватися.**
ОБМУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обмурува́ти.**
ОБМУРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обмуро́ваний.**
ОБМУРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмуро́вувати.**
ОБМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБМУРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Обкладати цеглою, камінням і т. ін., скріплюючи глиною з піском або цементом. 2. Обгороджувати кам'яною стіною.
ОБМУРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБМУРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Обгороджуватися кам'яною стіною. 2. *тільки недок.* Пас. до **обмуро́вувати.**
ОБМУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обмурува́ти.**
ОБМУРУВА́ТИ *див.* **обмуро́вувати.**
ОБМУРУВА́ТИСЯ *див.* **обмуро́вуватися.**
ОБМ'ЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБМ'Я́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Ставати м'яким, втрачати первісну твердість, пружність. 2. Ставати млявим, розслабленим. // *перен.* Під впливом чого-небудь раптово втрачати рішучість, упевненість у діях, поведінці. 3. *перен.* Ставати лагіднішим, поблажливішим; втрачати попередню суворість, лагідніти.
ОБМ'Я́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обм'я́кнути.** // *у знач. прикм.*
ОБМ'Я́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **обм'я́клий.**
ОБМ'Я́КНУТИ *див.* **обм'яка́ти.**
ОБМ'Я́ТИ *див.* **обмина́ти**[2].
ОБНАДІ́ЄНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обнаді́яти.** // *у знач. прикм.*
ОБНАДІ́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обнаді́єний.**
ОБНАДІ́ЄНО, *присл.*, *розм.* Надіючись на кого-, що-небудь.
ОБНАДІ́ЙЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який подає, вселяє надію на що-небудь.
ОБНАДІ́ЙЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **обнаді́йливий.**
ОБНАДІ́ЙЛИВО. Присл. до **обнаді́йливий.**
ОБНАДІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обнаді́ювати.**
ОБНАДІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБНАДІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех.*, *розм.* Подавати, вселяти надію, упевненість у чому-небудь.
ОБНАДІ́ЯТИ *див.* **обнаді́ювати.**
ОБНАРО́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обнаро́дувати.**
ОБНАРО́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обнаро́дувати.**
ОБНАРО́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Повідомляти, широко розголошувати що-небудь; публічно ознайомлювати з чимсь.
ОБНАТУ́ЖИТИ *див.* **обнату́жувати.**
ОБНАТУ́ЖИТИСЯ *див.* **обнату́жуватися.**
ОБНАТУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обнату́жувати.**
ОБНАТУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБНАТУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Переобтяжувати когось.
ОБНАТУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБНАТУ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.*, *діал.* Переобтяжувати себе. *Обнатужитися роботою.*
ОБНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обнести́** 1 – 4, 6, 7. // **обне́сено,** *безос. присудк. сл.* 2. Вкритий болячками.
ОБНЕ́СЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обне́сений.**
ОБНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обно́сити.**
ОБНЕСТИ́ *див.* **обно́сити.**
ОБНЕСТИ́СЯ *див.* **обно́ситися.**
ОБНИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обниза́ти.**
ОБНИЗА́ТИ *див.* **обни́зувати.**
ОБНИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обни́зувати.**
ОБНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБНИЗА́ТИ**, -нижу́, -ни́жеш, *док.*, *перех.* 1. 2. *перен.* Тісно розміщуючись, суцільно покривати поверхню чого-небудь. // Оточувати щось, розміщуючись навколо рядками.
ОБНИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обника́ти.**
ОБНИКА́ТИ *див.* **обни́кувати.**
ОБНИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБНИКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обходити скрізь, оглядаючи кого-, що-небудь, шукаючи когось, щось.
ОБНИ́ШПОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обни́шпорити.**
ОБНИ́ШПОРИТИ *див.* **обни́шпорювати.**
ОБНИ́ШПОРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обни́шпорювати.**
ОБНИ́ШПОРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБНИ́ШПОРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Ретельно обстежувати, оглядати все навколо, шукаючи кого-, що-небудь.
О́БНІЖ, -ножі, *ж.* Квітковий пилок, що його бджоли на задніх ніжках переносять у вулик для виготовлення перги.
ОБНІ́ЖЖЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Те саме, що **о́бніж.** 2. Те саме, що **підні́жжя.**
ОБНІ́ЖКИ, -жок, *мн.* Вовна низької якості, яку настригають з ніг, морди та хвоста вівці.
ОБНІ́ЖОК, -жка, *ч.* 1. Вузька неорана смуга землі між ланами, городами і т. ін. 2. *розм.* Перекладка, поперечка між ніжками стола або стільця.
ОБНІМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обніма́ти.**
ОБНІМА́ННЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **обніма́ння.**
ОБНІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБНЯ́ТИ**, -німу́, -ні́меш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обійма́ти.**
ОБНІМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБНЯ́ТИСЯ**, -німу́ся, -ні́мешся, *док.* 1. Те саме, що **обійма́тися 1.** 2. *тільки недок.* Пас. до **обніма́ти.**
ОБНО́ВА, -и, *ж.*, *розм.* Нова, щойно придбана, пошита, подарована і т. ін. річ (перев. про одяг, взуття).
ОБНО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *зах.* Перший сніг.
ОБНОВИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **обно́вник.**
ОБНОВИ́ТЕЛЬКА, -и, *рідко.* Жін. до **обнови́тель.**
ОБНОВИ́ТИ *див.* **обновля́ти.**
ОБНОВИ́ТИСЯ *див.* **обновля́тися.**
ОБНО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **обно́ва.**
ОБНОВЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.* Учасник, прибічник обновленства.
ОБНО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обнови́ти.**
ОБНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **обнови́ти** і **обнови́тися.**
ОБНОВЛЕ́НСТВО, -а, *с.*, *іст.* Рух за радикальне оновлення російського православ'я з метою пристосування його до умов соціалістичної держави, що почалося у 20-х рр. 20 ст.
ОБНОВЛЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до обновленства, обновленців.
ОБНОВЛЕ́НЦІ, -ів, *мн.* Прихильники обновленства.
ОБНО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обно́влювати.**
ОБНО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обно́влювати.**
ОБНО́ВЛЮВАТИ *див.* **обновля́ти.**
ОБНО́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **обновля́тися.**
ОБНОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обновля́ти.**
ОБНОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОБНО́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБНОВИ́ТИ**, -новлю́, -но́виш; *мн.* обно́влять; *док.*, *перех.* 1. Усуваючи пошкодження, руйнування і т. ін., надавати чому-небудь старому вигляду нового; оновляти. 2. *перен.* Змінюючи, поліпшувати що-небудь, робити кращим когось. // Відроджувати, оживляти. 3. Замінювати новим що-небудь старе. // Змінювати внесенням нового, свіжого, поповнювати чимось іншим. 4. *розм.*, *рідко.* Вперше використовувати, застосовувати яку-небудь річ.
ОБНОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ОБНО́ВЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБНОВИ́ТИСЯ**, -новлю́ся, -но́вишся; *мн.* обно́вляться; *док.* 1. Набирати вигляду нового. 2. *перен.* Змінюючись, поліпшуватися, ставати кращим. // Відроджуватися, оживлятися. 3. Замінюватися чим-небудь новим. // Змінюватися, поповнюючись чимось новим. 4. *тільки недок.* Пас. до **обновля́ти** і **обно́влювати.**
ОБНО́ВНИЙ, -а, -е. Який сприяє обновленню.
ОБНО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто обновляє що-небудь, вносить нове.
ОБНО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **обно́вник.**
ОБНО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **обно́вник.**
ОБНО́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **обно́ва.**
ОБНОСИ́ТИ *див.* **обно́шувати.**
ОБНО́СИТИ, -ошу́, -о́сиш, *недок.*, **ОБНЕСТИ́**, -су́, -се́ш, *док.*, *перех.* 1. Проносити кого-, що-небудь по колу або кругом когось, чогось. 2. Обходячи всіх, пригощати чим-небудь. 3. Носячи, доставляти багатьом у різні місця; розносити. // Проносити для загального огляду, показу. 4. Обгороджувати, оточувати чим-небудь. 5. *розм.* Обмовляти, неславити

кого-небудь. // Ганьбити, безчестити когось. 6. *безос., розм.* Обдувати чим-небудь сипким (пилом і т. ін.). 7. *розм.* Обривати, оббивати що-небудь (плоди, овочі і т. ін.). // Обламувати, обривати, розносячи навкруги (про вітер).

ОБНОСИ́ТИСЯ *див.* **обно́шуватися.**

ОБНО́СИТИСЯ, -о́шуся, -о́сишся, *недок.*, **ОБНЕСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся, *док.*, *чим.* 1. Обгороджуватися, оточуватися чим-небудь (тином, ровом і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **обно́сити** 1 – 4.

ОБНО́СКИ -ів, *мн.*, *розм.* Ношений, пошарпаний одяг, взуття.

ОБНОЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Переночувати.

ОБНОЧУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Зупинитися на ночівлю; заночувати.

ОБНО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обноси́ти.**

ОБНО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обно́шений.**

ОБНО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБНОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш *док.*, *перех.*, *розм.* Поносивши новий одяг, взуття і т. ін., робити їх зручнішими, більш звичними; розношувати. *Обносити нові черевики.*

ОБНО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБНОСИ́ТИСЯ**, -ошу́ся, -о́сишся, *док.*, *розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Ставати від носіння звичним, зручним (про одяг, взуття і т. ін.). 2. *тільки док.* Зносити, порвати свій одяг, своє взуття. 3. *тільки недок.* Пас. до **обно́шувати.**

ОБНУБІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Легкий ступінь оглушення, при якому утруднене привертання уваги хворого, а психічні реакції уповільнені.

ОБНУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обнули́ти.**

ОБНУЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *спец.*, *розм.* Встановити кількісний показник приладу, пристрою (напр. лічильника, спідометра тощо) в нульовому, початковому положенні.

ОБНЮ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обню́хати.**

ОБНЮ́ХАТИ *див.* **обню́хувати.**

ОБНЮ́ХАТИСЯ *див.* **обню́хуватися.**

ОБНЮ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обню́хувати.**

ОБНЮ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБНЮ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Нюхати кого-, що-небудь кругом, з усіх боків. 2. *перен.*, *зневажл.* Уважно, прискіпливо оглядати, обстежувати кого-, що-небудь, приглядатися до когось, чогось.

ОБНЮ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБНЮ́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Обнюхувати один одного (про тварин). 2. *перен.*, *жарт.* Знайомитися, зав'язувати стосунки; освоюватися. 3. Обнюхувати навколо себе, принюхуватися. 4. Довго й багато нюхаючи що-небудь, шкодити собі.

ОБНЯ́ТИ *див.* **обніма́ти.**

ОБНЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обня́ти.**

ОБНЯ́ТИСЯ *див.* **обніма́тися.**

О́БО, *невідм.*, *ч.* Буддійський обряд, який полягає у тому, що біля купи каміння (обо), складеної на вершині пагорба, схилі гори, на перевалі, біля степової дороги, біля річки віруючі читають молитви, випрошуючи допомоги у духів. На камінні залишають жертву – їжу, монети, шовкові хустки.

ОБОБІ́ЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Який міститься на обох берегах річки.

ОБОВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е, *заст.* Зобов'язаний, завдячений.

ОБОВ'ЯЗА́ТИ *див.* **обов'я́зувати.**

ОБОВ'ЯЗКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Якого слід беззастережно дотримуватися, яким не можна нехтувати. // Який вимагається в законодавчому порядку. ** **Обов'язко́ве навча́ння** – принцип основної політики, відповідно до якого діти певного віку в законодавчому порядку повинні здобути освіту в установленому обсязі. 2. Завжди характерний для кого-, чого-небудь; притаманний комусь, чомусь; неодмінний. 3. Який виконується з обов'язку. ** **Обов'язко́ве страхува́ння** – види страхування, що здійснюються незалежно від заявок та бажань особи, що страхується. **Обов'язко́вий ауди́т** – обов'язкова щорічна перевірка бухгалтерської звітності відкритих акціонерних товариств, банків, бірж, фондів тощо.

ОБОВ'ЯЗКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **обов'язко́вий** 1. 2. Відповідальність при виконанні чого-небудь.

ОБОВ'ЯЗКО́ВО. Присл. до **обов'язко́вий** 1 – 3.

ОБО́В'ЯЗОК, -зку, *ч.* Те, чого треба беззастережно дотримуватися, що слід безвідмовно виконувати відповідно до вимог суспільства або виходячи з власного сумління. // *перев. мн.* Певний обсяг роботи, сукупність справ, межі відповідальності і т. ін., що визначаються відповідним званням, посадою, родинним станом тощо.

ОБОВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обов'я́зувати.**

ОБОВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБОВ'ЯЗА́ТИ**, -яжу́, -я́жеш, *док.*, *перех. і без додатка*, *заст.* Зобов'язувати.

ОБОГОТВО́РЕННЯ, -я, *с.*, *книжн.*, *рідко.* Дія за знач. **обоготвори́ти.**

ОБОГОТВОРИ́ТИ *див.* **обоготворя́ти.**

ОБОГОТВОРЯ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **обоготворя́ти.**

ОБОГОТВОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБОГОТВОРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.*, *книжн.* Робити з кого-, чого-небудь божество; схилятися перед ким-, чим-небудь, поклонятися комусь, чомусь.

ОБОДИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **дугоподі́бний.**

ОБОДИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ободи́стий.**

ОБОДНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Той, хто майструє ободи.

ОБОДО́ВИЙ, -а, -е. Який має форму обода, подібний до обода. *Ободовий ремінь.* ** **Ободо́ва ки́шка**, *анат.* – середня частина товстої кишки, яка є продовженням сліпої та переходить у пряму.

ОБОДОВОКИШКО́ВИЙ, -а́, -е́: ** **Ободовокишкове́ угина́ння** – заглиблення на нижній поверхні правої частки печінки.

ОБОДО́К *див.* **обідо́к.**

ОБОДО́ЧОК *див.* **обідо́чок.**

ОБОДЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Колесо з цільним ободом.

ОБО́Є, обох, *числ. кільк.*, *збірн.* Уживається на означення двох названих або відомих осіб різної статі, роду; і він, і вона. // Уживається на означення двох названих або відомих недорослих істот, малят (дітей, звірят і т. ін.). // Уживається на означення двох однакових предметів, назва яких має форму середнього роду або лише множини. *Обоє дверей.* // Уживається на означення двох названих або відомих осіб однієї статі; обидва, обидві.

ОБО́ЄЧКО, *невідм.*, *числ. кільк.*, *збірн.* Зменш.-пестл. до **обо́є.**

ОБО́ЖИТИ *див.* **обо́жувати.**

ОБО́ЖНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обо́жнити.** 2. *у знач. прикм.*, *перен.*, *заст.* Багатий, щедрий, благословенний.

ОБО́ЖНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обо́жнити.**

ОБО́ЖНИТИ *див.* **обо́жнювати.**

ОБО́ЖНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обо́жнювати.** // *у знач. прикм.*

ОБО́ЖНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обо́жнювати.**

ОБО́ЖНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБО́ЖНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Надавати кому-, чому-небудь рис, властивостей надприродної сили. 2. *перен.* Дуже поважати, любити кого-небудь; надмірно захоплюватися кимсь. // З благоговінням ставитися до чого-небудь; свято шанувати щось.

ОБО́ЖНЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто дуже захоплений ким-, чим-небудь; шанувальник.

ОБО́ЖНЮВАЧКА, -и. Жін. до **обо́жнювач.**

ОБО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обо́жувати.**

ОБО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обо́жнювати.**

ОБО́З, -у, *ч.* 1. Те саме, що **ва́лка.** 2. *військ.* Транспортні засоби у військах, призначені для перевезення боєприпасів, продовольства і т. ін. 3. *заст.* Табір.

ОБО́ЗНИЙ, -а, -е, *військ.* 1. Належний до обозу (у 2 знач.). // Який служить в обозі. // *у знач. ім.* **обо́зний**, -ного, *ч.* Той, хто служить в обозі. 2. *у знач. ім.* **обо́зний**, -ного, *ч.* Виборна службова особа, що обіймала одну з найвищих адміністративно-військових посад в Україні в 17 – 18 ст. *Генеральний обозний.*

ОБО́ЗНИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Солдат, який служить в обозі (у 2 знач.). 2. *перен.* Той, хто відстає, тягнеться позаду інших.

ОБО́ЙКО, *невідм.*, *числ. кільк.*, *збірн.*, *діал.* Двоє, обидва, обидві.

ОБО́ЙМА, -и, *ж.* 1. *військ.* Металева рамка для кількох патронів, за допомогою якої їх одночасно вставляють у магазинну коробку гвинтівки, пістолета і т. ін. // Патрони, вставлені у таку рамку. 2. *спец.* Кільцеподібна деталь машини, механізму, в яку вкладаються дрібніші деталі для їх закріплення в певному положенні і т. ін. 3. *перен.* Про сукупність, набір чого-небудь, що є в наявності, розпорядженні. 4. *перен.* Про ряд імен, особливо відомих, що часто згадуються у пресі, доповідях і т. ін.

О́БОЛ, -а, *ч.*, *мат.*, *заст.* Циліндр, валок.

ОБО́Л, -а, *ч.* Одиниця ваги та мідна, срібна, бронзова монета у Стародавній Греції, Візантії, Франції, Голландії, Італії, Іспанії, Португалії.

О́БОЛОК, -а, *ч.*, *заст.*, *поет.* 1. Хмара, хмарина. 2. *тільки мн.* Небесна блакить.

ОБОЛО́НА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **оболо́нка** 1, 3, 5.

ОБОЛО́НКА[1], -и, *ж.* 1. Те, що покриває чи окутує, оповиває що-небудь зовні, з поверхні. 2. *анат.* Покривна тканина окремих органів, частин організму. *М'яка оболонка мозку.* ** **Оболо́нка ві́руса** – оболонка, яка оточує нуклеїнову кислоту віріону або нуклеокапсид. **Оболо́нка кліти́ни** – ліпопротеїдна мембрана, яка відмежовує цитоплазму клітини від оточуючого середовища. 3. *перен.* Зовнішній вигляд, зовнішня форма чого-небудь, за якою криється певний внутрішній зміст. 4. *тех.* Захисні конструкції, покриття; сорочка. 5. *діал.* Шибка.

ОБОЛО́НКА[2], -и, *ж.*, *діал.* Ополонка.

ОБОЛО́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оболо́нка.**

ОБОЛО́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **оболо́нь.**

ОБОЛО́НЬ, -і, *ж.* Заплавні луки.

ОБОЛО́НЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **оболо́нь.** 2. *заст.* Шибка.

ОБОМЛІВА́ННЯ *див.* **обімліва́ння.**

ОБОМЛІВА́ТИ *див.* **обімліва́ти.**

ОБОМЛІ́ЛИЙ *див.* **обімлі́лий.**

ОБОМЛІ́ЛІСТЬ *див.* **обімлі́лість.**

ОБОМЛІ́ЛО *див.* **обімлі́ло.**

ОБОМЛІ́ТИ *див.* **обімліва́ти.**

ОБО́НПОЛ, *присл.*, *ц.-с.* По обидва боки.

ОБОПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Спільний для обох сторін; взаємний. 2. Однаковий з обох боків; двосторонній.

ОБОПІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **обопі́льний.**

ОБОПІ́ЛЬНО. Присл. до **обопі́льний.**

ОБО́РА, -и, *ж.* Відгороджена частина подвір'я з приміщеннями для худоби. // Загорода, загін.

ОБО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обора́ти.**

ОБОРА́ТИ *див.* **обо́рювати.**

ОБО́РАТИСЯ *див.* **обо́рюватися.**

ОБОРІ́Г, -ро́гу, *ч.*, *с. г.* Повітка на чотирьох стовпах для зберігання сіна, збіжжя і т. ін. // Кількість сіна, що вміщується під такою повіткою; стіжок.

ОБО́РКА, -и, *ж.* Смужка матерії, зібрана в складки чи зборки і пришита для оздоблення до сукні, сорочки, фартуха і т. ін.

ОБОРО́ЖЕНЬ, -жня, *ч.*, **ОБОРО́ЖИНА**, -и, *ж.*, *зах.* Один із чотирьох стовпів, на яких тримається дашок оборогу.

ОБОРО́ЖИНА *див.* **оборо́жень.**

ОБОРО́НА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **бороня́ти** і **обороня́тися.** 2. Заступництво, підтримка; захист. *Ставати в оборону.* 3. Сукупність засобів, необхідних для безпеки, захисту країни. 4. *військ.* Система вогневих точок, укріплень і т. ін., на якій розміщуються війська, готуючись відбити напад противника. *Займати оборону.* 5. *юр.* Сторона, яка обстоює інтереси обвинувачуваного під час суду.

ОБОРО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оборони́ти.**

ОБОРО́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Той, хто обороняє, захищає кого-, що-небудь від нападу, ворожих дій і т. ін.; захисник. // Той, хто не допускає кривди над ким-, чим-небудь, заступається за кого-, що-небудь; заступник, захисник. 2. *юр.* Той, хто обстоює інтереси обвинувачуваного під час судового процесу; адвокат. 3. *іст.* Прибічник оборонства.

ОБОРОНИ́ТИ *див.* **обороня́ти.**

ОБОРОНИ́ТИСЯ *див.* **обороня́тися.**

ОБОРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **оборо́на** 3 – 5. // Який працює на оборону країни. // Признач. для оборони. *Оборонна промисловість.*

ОБОРО́ННИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **оборо́нець.**

ОБОРО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **оборо́нник.**

ОБОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оборо́нний.**

ОБОРО́ННО, *присл.*, *рідко.* Обороняючись, захищаючись.

ОБОРОНОЗДА́ТНИЙ, -а, -е. Забезпечений усіма засобами, необхідними для оборони; здатний, підготовлений до оборони.

ОБОРОНОЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Забезпеченість усіма засобами, необхідними для оборони; здатність, готовність до оборони.

ОБОРОНОСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **обороноздáтний.**

ОБОРОНОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **обороноздáтність.**

ОБОРОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБОРОНИ́ТИ**, -роню́, -ро́ниш, *док.*, *перех.* 1. Захищати, боронити кого-небудь від нападу, замаху, удару і т. ін. // Не давати кривдити кого-небудь; заступатися за когось. // Оберігати, рятувати від чого-небудь шкідливого, небажаного. 2. Захищати зі зброєю в руках від ворожого нападу, навали. // Не давати на поталу, обстоювати чиї-небудь права, інтереси, гідність і т. ін. 3. *тільки недок.*, *юр.* Обстоювати інтереси обвинувачуваного під час судового процесу.

ОБОРОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБОРОНИ́ТИСЯ**, -роню́ся, -ро́нишся, *док.* 1. Захищатися, боронитися від замаху, нападу, удару і т. ін.; відбиватися. // Захищати себе; давати відсіч кому-небудь (у розмові, суперечці і т. ін.). // Оберігатися, рятуватися від чого-небудь небажаного, неприємного. 2. Відбивати наступ, атаки противника під час воєнних дій. 3. *тільки недок.* Пас. до **обороня́ти.**

ОБОРО́Т, -у, *ч.* 1. Те саме, що **о́берт** 1. 2. Повний повторюваний цикл у якомусь процесі; обіг. // Закінчений цикл операцій, здійснюваних засобами пересування, зв'язаний з рухом туди й назад і з поверненням у вихідний пункт. ** **Безготівко́вий оборо́т** – суми платежів, що їх перераховують на рахунки кредитних установ і через залік зустрічних вимог. ** **Біржови́й оборо́т** – обсяг угод з цінними паперами або товарами, здійснених на біржі за певний період. **Вáловий оборо́т** – сумарний обсяг виробництва продукції, робіт, послуг у грошовому вираженні, здійснених підприємством за один рік. **Готівко́вий оборо́т** – оборот грошей готівкою, яку банки отримують або видають. **Грошови́й оборо́т** – те саме, що **грошови́й о́біг. Заключні́ оборо́ти** – обороти за окремими рахунками бухгалтерського обліку, що відбуваються в поточному році, проте підлягають облікові як обороти попереднього року. **Зовнішньоторгове́льний оборо́т** – сумарна величина експорту та імпорту країни за певний період у грошовому обчисленні. **Оборо́т капіта́лу** – час, протягом якого вкладений капітал повертається до його власника. **Оборо́т ста́да** – зміни чисельності поголів'я виробничих, вікових і статевих груп тварин за певний календарний період. **Оборо́т това́рів** – те саме, що **товарооборо́т. Опода́тковуваний оборо́т** – оборот з реалізації товарів, що на них виплачується податок з обороту. 3. *с. г.* Перевертання з одного боку на інший, протилежний (про пласт). // Зворотний бік (пласта). 4. *ек.*, *фін.* Комерційна операція, торгівля. 5. *ек.*, *фін.* Грошові суми, одержувані від реалізації товарних мас за певний відтинок часу. 6. *бухг.* Валовий дохід або валовий обсяг продажу без жодних відрахувань. 7. *перен.*, *рідко.* Поворот, новий напрям у перебігу, розвитку і т. ін. чого-небудь. 8. Використання, застосування.

ОБОРО́ТИЧ, -а, *ч.* Те саме, що **кант** 1.

ОБОРО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Здатний діяти то в одному, то в іншому, зворотному напрямі (про машини, механізми). 2. *ек.* Який перебуває в обороті (у 2, 7 знач.), в обігу або признач. для обороту. ** **Оборо́тна ві́домість** – обліковий реєстр, застосовува-

ний для узагальнення підсумкових даних і контролю над ними за рахунками бухгалтерського обліку. **Оборо́тний капіта́л:** а) витрати на сировину, матеріали, робочу силу, які повністю входять у ціну продукції та повертаються у грошовій формі після її реалізації; б) перевищення поточних активів над короткостроковими зобов'язаннями; в) фонди організації, які можуть бути швидко перетворені в гроші. **Оборо́тний плуг** – знаряддя для гладкої оранки без розгінних борозен і звальних гребенів. **Оборо́тний проце́с**, *фіз.* – фізичний процес, який може протікати так, щоб система, яка його здійснює, проходила в зворотному напрямі усі ті самі проміжні стани. **Оборо́тні акти́ви** – оборотні засоби підприємств, фірм, що відображаються в активі їх бухгалтерського балансу. **Оборо́тні (обігові) ко́шти** – кошти підприємства, що використовуються для фінансування його господарської діяльності. **Оборо́тні фо́нди** – частина виробничих фондів, яка повністю споживається в кожному виробничому циклі. 3. *спец.* Який може одночасно відбуватися, розвиватися в протилежних напрямах (про хімічні реакції). 4. *спец.* Який має властивість після перетворення повертатися до вихідного стану. // Що використовується в технологічному процесі багато разів (про воду). 5. *спец.* Признач. для повороту під час руху туди і назад, зв'язаний з круговим рухом.

ОБОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Кількість обертів (колеса, мотора і т. ін.), зроблених за певний відтинок часу. 2. *спец.* Перебування в обороті (у 2, 7 знач.), в обігу. ** **Оборо́тність валю́т** – обмін валюти даної країни на іноземну валюту за встановленим валютним курсом. **Оборо́тність вкла́дів** – показник, який характеризує рухливість коштів, що знаходяться у вкладах ощадних банків. **Оборо́тність капіта́лу** – показник ефективності використання капіталу підприємства. **Оборо́тність креди́ту** – один із показників ефективності використання позикових коштів, який характеризує швидкість обороту кредиту. **Оборо́тність това́рів:** а) процес постійного оновлення та заміни товарів, руху товарів у сфері обігу; б) показник, який характеризує швидкість обігу товарів, їх рух у сфері обігу. **Оборо́тність ці́нних папе́рів** – можливість, здатність передавати цінні папери з рук в руки. 3. *спец.* Властивість за знач. **оборо́тний 4.**

ОБОРО́ТНО, Присл. до **оборо́тний**.

ОБОРОТОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість об'єктів цивільних прав, яка полягає у можливості їх переходу від однієї особи до іншої по договору купівлі-продажу, міни.

ОБО́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **обо́рка**.

ОБОРУ́ДКА, -и, *ж., зах.* Сумнівна (перев. незаконна) угода; афера, махінація.

ОБОРУ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех., розм., рідко.* 1. Уладнувати, впорядковувати що-небудь, досягаючи бажаних результатів. 2. Розміщувати, влаштовувати.

ОБО́РУЧ, *присл., діал.* Те саме, що **обі́руч**.

ОБО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обо́рювати**.

ОБО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБОРА́ТИ**, -орю́, -оре́ш, *док., перех.* Обходити плугом кругом чого-небудь; зорювати землю навколо чогось.

ОБО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБОРА́ТИСЯ**, -орю́ся, -оре́шся, *док.* 1. *тільки док.* Закінчити оранку в себе, на своїй землі. 2. *тільки недок.* Пас. до **обо́рювати**.

ОБОСІ́ЧНИЙ, -а, -е. Гострий з обох боків; двогострий. *Обосічний меч.*

ОБОСО́НІЖ, *присл., заст.* Босоніж, босо.

О́БОЧА, -і, *ж., зах.* Обочина.

О́БОЧИНА, -и, *ж.* Бокова частина, край чого-небудь (шляху, вулиці і т. ін.); узбіччя. // Те саме, що **схил**.

О́БОЧИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **о́бочина**.

ОБОЮ́ДУ, *присл.* З обох боків; як з одного, так і з другого боку.

ОБПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпада́ти**[1] і **обпада́ти**[2].

ОБПАДА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, **ОБПА́СТИ**, -аде́, *док.* Те саме, що **опада́ти**[1].

ОБПАДА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **ОБПА́СТИ**, -аде́, *док., перех. і без додатка, рідко.* Те саме, що **опада́ти**[2].

ОБПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпали́ти**. // **обпа́лено**, *безос. присудк. сл.*

ОБПА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обпа́лений**.

ОБПА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпалити**.

ОБПА́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обпа́сти**[1].

ОБПАЛИ́ТИ *див.* **обпа́лювати**.

ОБПАЛИ́ТИСЯ *див.* **обпа́люватися**.

ОБПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обпалювання.

ОБПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпа́лювати**.

ОБПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБПАЛИ́ТИ**, -палю́, -па́лиш, *док., перех.* 1. Пошкоджувати що-небудь з поверхні або по краях (про вогонь). // Дуже висушувати з поверхні, країв (рослинність). 2. Опахувати, обдавати вогнем або чим-небудь гарячим. // Пошкоджувати вогнем або чим-небудь гарячим шкірний покрив; обпікати. 3. Викликати відчуття, схожі на ті, які виникають від дії вогню (про дію вітру, морозу, сонця і т. ін.). // Робити шорстким, засмаглим (про шкіру людини). // Виготовляючи або обробляючи що-небудь, піддавати його поверхню дії вогню. 4. *перен.* Раптово і сильно діяти на кого-небудь, змушуючи зазнавати якогось гострого відчуття; приголомшувати.

ОБПА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБПАЛИ́ТИСЯ**, -палю́ся, -па́лишся, *док.* 1. Те саме, що **обгоря́ти**. 2. *тільки недок.* Пас. до **обпа́лювати**.

ОБПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпа́рити**. // **обпа́рено**, *безос. присудк. сл.*

ОБПА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обпа́рений**.

ОБПА́РИТИ *див.* **обпа́рювати**.

ОБПА́РИТИСЯ *див.* **обпа́рюватися**.

ОБПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпа́рювати**.

ОБПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* **ОБПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* Те саме, що **ошпа́рювати**.

ОБПА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБПА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Те саме, що **ошпа́рюватися**.

ОБПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБПА́СТИ**, -су́, -се́ш, *док., діал.* Напасати.

ОБПАСИНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., с. г.* Обламати зайві бокові пагони, пасинки на стеблах тютюну, кукурудзи і т. ін.

ОБПАСКУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпаску́джувати**.

ОБПАСКУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБПАСКУ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех., зневажл.* 1. Те саме, що **забру́днювати** 1. 2. *перен.* Глумитися над ким-, чим-небудь, ображаючи, принижуючи його.

ОБПАСКУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБПАСКУ́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док., зневажл.* 1. Те саме, що **забру́днюватися**. 2. *тільки недок.* Пас. до **обпаску́джувати**.

ОБПАСКУ́ДИТИ *див.* **обпаску́джувати**.

ОБПАСКУ́ДИТИСЯ *див.* **обпаску́джуватися**.

ОБПА́СТИ[1] *див.* **обпада́ти**[1].

ОБПА́СТИ[2] *див.* **обпада́ти**[2].

ОБПА́СТИ[3] *див.* **обпаса́ти**.

ОБПА́ТРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпа́трати**.

ОБПА́ТРАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обпа́траний**.

ОБПА́ТРАТИ *див.* **обпа́трювати**.

ОБПА́ТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпа́трювати**.

ОБПА́ТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБПА́ТРАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Вищипувати пір'я в забитого птаха; обскубувати. 2. *рідко.* Знімати шкіру, очищати від нутрощів; розчиняти. 3. *діал.* Дбати про чиюсь чистоту, охайність.

ОБПЕКТИ́ *див.* **обпіка́ти**.

ОБПЕКТИ́СЯ *див.* **обпіка́тися**.

ОБПЕРЕ́ЗАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпереза́ти**. // **обпере́зано**, *безос. присудк. сл.*

ОБПЕРЕЗА́ТИ *див.* **обпері́зувати**.

ОБПЕРЕЗА́ТИСЯ *див.* **обпері́зуватися**.

ОБПЕРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпері́зувати**.

ОБПЕРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБПЕРЕЗА́ТИ**, -режу́, -ре́жеш, *док., рідко.* Те саме, що **оперí́зувати**.

ОБПЕРІ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБПЕРЕЗА́ТИСЯ**, -режу́ся, -ре́жешся, *док., рідко.* Те саме, що **опері́зуватися**.

ОБПЕ́РТИ *див.* **обпира́ти**[1].

ОБПЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпе́рти**.

ОБПЕ́РТИСЯ *див.* **обпира́тися**[1].

ОБПЕЧА́ТАТИ *див.* **обпеча́тувати**.

ОБПЕЧА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпеча́тувати**.

ОБПЕЧА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБПЕЧА́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Те саме, що **опеча́тувати**.

ОБПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпекти́**. // *у знач. прикм.*

ОБПИВА́ЛО, -а, *ч., розм.* Той, хто забагато п'є.

ОБПИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпива́ти**.

ОБПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБПИ́ТИ**, обіп'ю́, обіп'є́ш, *док., перех., розм.* Випивати у кого-небудь багато питва, завдаючи йому збитків; випивати за чийсь рахунок.

ОБПИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБПИ́ТИСЯ**, обіп'ю́ся, обіп'є́шся, *док., розм.* // Надміру, дуже багато випивати хмільного.

ОБПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпили́ти**.

ОБПИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обпи́лений**.

ОБПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпили́ти**.

ОБПИЛИ́ТИ *див.* **обпи́лювати**[1].

ОБПИЛИ́ТИСЯ *див.* **обпи́люватися**[1].

ОБПИ́ЛЮВАЛЬНИЙ[1], -а, -е, *с. г.* Стос. до обпилювання (*див.* **обпи́лювання**[1]).

ОБПИ́ЛЮВАЛЬНИЙ[2], -а, -е. Стос. до обпилювання (*див.* **обпи́лювання**[2]).

ОБПИ́ЛЮВАНИЙ[1], -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обпи́лювати**[1].

ОБПИ́ЛЮВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обпи́лювати**[2]. *Обпилювана поверхня.*

ОБПИ́ЛЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **обпи́лювати**[1].

ОБПИ́ЛЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **обпи́лювати**[2].

ОБПИ́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ОБПИЛИ́ТИ**, -пилю́, -пи́лиш, *док., перех.* 1. *спец.* Посипати отрутним порошком зерно, рослини, ґрунт, водоймища і т. ін. для знищення шкідників і збудників хвороб. 2. *рідко, бот.* Те саме, що **запи́лювати**[2].

ОБПИ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ОБПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Обробляти поверхню чого-небудь з усіх боків пилкою або терпугом. 2. Обрізувати пилкою і т. ін. що-небудь, розміщене на поверхні чогось.

ОБПИ́ЛЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.*, **ОБПИЛИ́ТИСЯ**, -ли́ться, *док., с. г.* 1. Ставати обпиленим. 2. *тільки недок.* Пас. до **обпи́лювати**[1].

ОБПИ́ЛЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.*, **ОБПИЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* 1. Ставати обпиляним. 2. *тільки недок.* Пас. до **обпи́лювати**[2].

ОБПИ́ЛЮВАЧ[1], -а, *ч., с. г.* 1. Машина або апарат для обпилювання рослин, зерна, ґрунту, водоймищ і т. ін. 2. *рідко.* Те саме, що **запи́льник**.

ОБПИ́ЛЮВАЧ[2], -а, *ч.* Той, хто обпилює (*див.* **обпи́лювати**[2] 1) що-небудь.

ОБПИ́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **обпи́лювач**[2]

ОБПИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпиля́ти**.

ОБПИЛЯ́ТИ *див.* **обпи́лювати**[2].

ОБПИЛЯ́ТИСЯ *див.* **обпи́люватися**[2].

ОБПИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпина́ти**.

ОБПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБП'Я́СТИ** *і* **ОБІПНУ́ТИ**, обіпну́, обіпне́ш, *док., перех., розм.* 1. Завішувати, покривати чим-небудь зверху і з боків. // Обтягувати, розправляти кругом. 2. Щільно облягати, охоплювати кого-, що-небудь (про одяг).

ОБПИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБП'Я́СТИСЯ**, **ОБІП'Я́СТИСЯ** *і* **ОБІПНУ́ТИСЯ**, обіпну́ся, обіпне́шся, *док., розм.* Накриватися, обтягуватися чим-небудь зверху і з боків. // Одягати собі на голову що-небудь. *Обпинатися шарфом.*

ОБПИ́НКА, -и, *ж., зах.* Жіночий одяг із вовни на кштальт спідниці.

ОБПИРА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **обпира́ти**[1].

ОБПИРА́ННЯ[2], -я, *с., розм.* Дія за знач. **обпира́ти**[2].

ОБПИРА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБПЕ́РТИ** *і* **ОБІПЕ́РТИ**, обіпру́, обіпре́ш, *док., перех.* Приставляючи, притуляючи що-небудь до чогось, утримувати його в певному положенні.

ОБПИРА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБІПРА́ТИ**, обперу́, оббпере́ш, *док., перех., розм.* Прати кому-небудь усе необхідне.

ОБПИРА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБПЕ́РТИСЯ** *і* **ОБІПЕ́РТИСЯ**, обіпру́ся, обіпре́шся, *док., на що, об що.* Прихилятися до кого-, чого-небудь, налягати на когось, щось, переносячи на нього частину ваги свого тіла. // *чим.* Використовувати що-небудь як опору; упиратися.

ОБПИРА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБІПРА́ТИСЯ**, обперу́ся, обпере́шся, *док., розм.* Прати собі все необхідне.

ОБПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обписа́ти**.

ОБПИСА́ТИ *див.* **обпи́сувати**.

ОБПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпи́сувати**.

ОБПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док., перех., рідко.* 1. Покривати що-небудь написами по всій поверхні. *Обписати книжку.* 2. Писати про кого-небудь щось погане; осуджувати кого-небудь у письмовій формі. 3. Те саме, що **опи́сувати** 1.

ОБПИТА́ТИ *див.* **обпи́тувати**.

ОБПИ́ТИ *див.* **обпива́ти**.

ОБПИ́ТИСЯ *див.* **обпива́тися**.

ОБПИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпи́тувати**.

ОБПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., рідко,* **ОБПИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* Запитувати у всіх, багатьох про кого-, що-небудь; перепитувати всіх, багатьох.

ОБПІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпіка́ти**.

ОБПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБПЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш; *мин. ч.* обпі́к, обпекла́, обпекло́; *док., перех.* 1. Вогнем або чим-небудь гарячим пошкоджувати шкірні покриви, слизові оболонки. // Викликати больові відчуття і пошкодження чим-небудь їдким, пекучим. // Перегріваючи, пошкоджувати поверхню рослини. 2. Викликати відчуття і ушкодження, подібні до тих, які виникають від опіку (про дію вітру, морозу, сонця і т. ін.). 3. *перен.* Раптово і сильно діяти на кого-небудь, змушуючи зазнавати якогось гострого відчуття; вражати, приголомшувати.

ОБПІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБПЕКТИ́СЯ**, -ечу́ся, -ече́шся; *мин. ч.* обпі́кся, обпекла́ся, обпекло́ся; *док.* 1. Вогнем або чим-небудь гарячим пошкоджувати собі шкіру, слизові оболонки. // Зазнавати больових відчуттів від чого-небудь їдкого, пекучого. 2. *перен., розм.* Зазнавати невдачі в чому-небудь, наражатися на несподівані перешкоди при спробі зробити що-небудь, домогтися чогось. 3. *тільки недок.* Пас. до **обпіка́ти**.

ОБПЛЕСКА́ТИ *див.* **обплі́скувати**.

ОБПЛЕСТИ́ *див.* **обплітáти**.

ОБПЛЕСТИ́СЯ *див.* **обплітáтися**.

ОБПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обплести́**. // **обпле́тено**, *безос. присудк. сл.*

ОБПЛЕ́ТЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обпле́тений**.

ОБПЛЕ́ТЕННЯ, -я, *с., спец.* Тканина з ниток або дроту, якою покривається ізоляція електродротів, зовнішня поверхня шлангів і т. ін.

ОБПЛИВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **обплива́ти**[1].

ОБПЛИВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **обплива́ти**[2].

ОБПЛИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБПЛИВТИ́** *і* **ОБПЛИСТИ́**, -иву́, -иве́ш; *мин. ч.* обплив, обпливла́, обпливло́; *док., перех.* 1. Пливти, обминаючи кого-, що-небудь на своєму шляху. 2. Плавати навколо чого-небудь. *Обпливти острів.*

ОБПЛИВА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **ОБПЛИВТИ́**, -ве́; *мин. ч.* обплив, обпливла́, обпливло́; *док.* Танути зверху, покриваючись по боках струминками розталої, а потім застиглої речовини.

ОБПЛИВТИ́[1] *див.* **обплива́ти**[1].

ОБПЛИВТИ́[2] *див.* **обплива́ти**[2].

ОБПЛИСТИ́ *див.* **обплива́ти**[1].

ОБПЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обплі́скувати**.

ОБПЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБПЛЕСКА́ТИ**, -ещу́, -е́щеш, *док., перех., розм.* 1. Плескати кругом, по всій поверхні рукою. 2. *перен.* Оббріхувати, обмовляти кого-небудь.

ОБПЛІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до обплітання.

ОБПЛІТА́ЛЬНИК, -а, *ч., спец.* Робітник, який обплітає електродроти, шланги і т. ін.

ОБПЛІТА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **обплітáльник**.

ОБПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обплітáти**.

ОБПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБПЛЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш; *мин. ч.* обплів, обплела́, обплело́; *док., перех.* 1. Сплітаючи щось, покривати, оточувати

ним кого-, що-небудь кругом, з усіх боків. // Переплітаючись, обвивати, покривати собою що-небудь. // *спец.* Покривати оплетенням. 2. *перен., розм.* Обплутувати, обкручувати (хитрощами, вивертами, брехнею); обдурювати. 3. Обгороджувати, переплітаючи що-небудь.

ОБПЛІТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБПЛЕСТИ́СЯ**, -ету́ся, -ете́шся; *мин. ч.* обплі́вся, обплела́ся, обплело́ся; *док.* 1. Покривати, оточувати себе чим-небудь сплетеним або витким; обвиватися, обмотуватися. // Обвивати, обплітати собою що-небудь. 2. Обгороджувати свою садибу, сплітаючи що-небудь витке.

ОБПЛУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обплу́тати. // **обплу́тано**, *безос. присудк. сл.*

ОБПЛУ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обплу́таний**.

ОБПЛУ́ТАТИ *див.* **обплу́тувати**.

ОБПЛУ́ТАТИСЯ *див.* **обплу́туватися**.

ОБПЛУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обплу́тувати**.

ОБПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБПЛУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Густо обмотувати, обвивати пасмами чого-небудь (ниток, дроту, павутиння і т. ін.). // Снуючи, плутаючи щось, покривати поверхню чого-небудь, оточувати щось; обсновувати. // Обмотувати, обв'язувати чим-небудь. // Обвивати, обплітати собою (перев. про виткі рослини). 2. *перен.* Позбавляти волі, свободи дій; прибирати до рук, підпорядковувати собі. 3. *перен., розм.* Хитрощами вводити в оману.

ОБПЛУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБПЛУ́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Обмотувати, обвивати себе чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **обплу́тувати**.

ОБПЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обплюва́ти**. // **обпльо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ОБПЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обпльо́ваний**.

ОБПЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпльо́вувати**.

ОБПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБПЛЮВА́ТИ**, -юю́, -ює́ш, *док., перех.* 1. Покривати плювками кого-, що-небудь, забруднювати слиною. 2. *перен.* Ганьбити, порочити кого-, що-небудь.

ОБПЛЮВА́ТИ *див.* **обпльо́вувати**.

ОБПЛЯМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* обплямля́ть; *док., рідко.* Те саме, що **заплямува́ти**.

ОБПОВЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБПОВЗТИ́**, -зу́, -зе́ш, *док., перех.* 1. Повзти навколо кого-, чого-небудь. 2. Повзти, обминаючи що-небудь, залишаючи осторонь.

ОБПОВЗТИ́ *див.* **обповза́ти**.

ОБПОВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБПОВИ́ТИ**, обпов'ю́, обпов'є́ш *і* обповию́, обповиє́ш, *док., перех., розм., рідко.* 1. Те саме, що **оповива́ти** 1. 2. Обмотувати дитину пелюшками; сповивати.

ОБПОВИ́ТИ *див.* **обповива́ти**.

ОБПОГА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпога́нити**.

ОБПОГА́НИТИ *див.* **обпога́нювати**.

ОБПОГА́НИТИСЯ *див.* **обпога́нюватися**.

ОБПОГА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпога́нювати**.

ОБПОГА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБПОГА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **опога́нювати**.

ОБПОГА́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБПОГА́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док., рідко.* Те саме, що **опога́нюватися**.

ОБПО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпої́ти**.

ОБПО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обпо́єний**.

ОБПОЇ́ТИ *див.* **обпо́ювати**.

ОБПО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обполо́ти**.

ОБПОЛІ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обполі́скувати**.

ОБПОЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обполі́скувати**.

ОБПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБПОЛОСКА́ТИ**, -лощу́, -ло́щеш, *док., перех.* Обливати, обдавати водою.

ОБПОЛІ́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБПОЛОСКА́ТИСЯ**, -лощу́ся, -ло́щешся, *док.* 1. *розм.* Обмивати, обдавати себе водою. 2. *тільки недок.* Пас. до **обполі́скувати**.

ОБПОЛОСКА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обполоска́ти**.

ОБПОЛОСКА́ТИ *див.* **обполі́скувати**.

ОБПОЛОСКА́ТИСЯ *див.* **обполі́скуватися**.

ОБПОЛОСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **обполоска́ти**.

ОБПОЛОСНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **обполоска́тися**.

ОБПОЛО́ТИ *див.* **обпо́лювати**.

ОБПО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпо́лювати**.

ОБПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБПОЛО́ТИ**, -олю́, -о́леш, *док., перех.* Виполювати бур'ян навколо чого-небудь.

ОБПО́РАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., діал.* Упоратися.

ОБПО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпо́ювати**.

ОБПО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБПОЇ́ТИ**, -ою, -ої́ш, *док., перех* шкоди. *Обпоїти теля молоком.* // Підносячи багато. 1. Надмірно напувати, завдаючи хмільного, доводити до сп'яніння. 2. Поїти чим-небудь шкідливим або отруйним, звичайно з певною метою.

ОБПРИ́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпри́скати**. // **обпри́скано**, *безос. присудк. сл.*

ОБПРИ́СКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обпри́сканий**.

ОБПРИ́СКАТИ *див.* **обпри́скувати**.

ОБПРИ́СКАТИСЯ *див.* **обпри́скуватися**.

ОБПРИ́СКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для обприскування чого-, кого-небудь.

ОБПРИ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обпри́скувати**.

ОБПРИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпри́скувати**.

ОБПРИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБПРИ́СКАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Обдавати дрібними краплями, бризками якої-небудь рідини; оббризкувати. // Покривати кого-, що-небудь своїми бризками, дрібними краплями.

ОБПРИ́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБПРИ́СКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Обприскувати себе. 2. *тільки недок.* Пас. до **обпри́скувати**.

ОБПРИ́СКУВАЧ, -а, *ч.* Машина або пристрій для обприскування.

ОБПРИ́СНУТИ, -ну, -неш, *док., перех.* Однокр. до **обпри́скувати**.

ОБПРИ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обпри́снути**.

ОБПРИ́СНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Обприснути себе.

ОБПРЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпряда́ти**.

ОБПРЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБПРЯ́СТИ**, обпряду́, обпряде́ш, *док., перех., розм.* 1. Прясти для кого-небудь усе необхідне. 2. Замотувати себе в кокон (про лялечку).

ОБПУ́ДРИТИ *див.* **обпу́дрювати**.

ОБПУ́ДРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпу́дрювати**.

ОБПУ́ДРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБПУ́ДРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* Те саме, що **обпи́лювати**[1].

ОБПУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обпуха́ти**.

ОБПУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБПУ́ХНУТИ** *і* **ОБПУ́ХТИ**, -ну, -неш, *док., рідко.* Те саме, що **опуха́ти**.

ОБПУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обпу́хнути** і **обпу́хти**.

ОБПУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **обпу́хлий**.

ОБПУ́ХНУТИ *див.* **обпуха́ти**.

ОБПУ́ХТИ *див.* **обпуха́ти**.

ОБП'Я́СТИ *див.* **обпина́ти**.

ОБП'Я́СТИСЯ *див.* **обпина́тися**.

ОБРАБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрабо́вувати**.

ОБРАБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБРАБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., діал.* Грабувати.

ОБРАБУВА́ТИ *див.* **обрабо́вувати**.

ОБРА́ДА, -и, *ж., діал.* 1. Обговорення, нарада. 2. Порада.

ОБРА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., діал.* Порадитися.

ОБРАДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., діал.* Зрадіти.

ОБРА́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обра́дувати**. // *у знач. прикм.*

ОБРА́ДУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обра́дуваний**.

ОБРА́ДУВАНО. Присл. до **обра́дуваний**.

ОБРА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Викликати у кого-небудь почуття радості; принести кому-небудь радість.

ОБРА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док., рідко.* Те саме, що **зраді́ти**.

ОБРАЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обража́ти**.

ОБРАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ОБРА́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБРА́ЗИТИ**, -а́жу, -а́зиш, *док., перех.* 1. Зневажливим висловлюванням, негарним вчинком і т. ін. завдавати кому-небудь душевного болю, моральної травми. // Зачіпати чиїсь почуття, неприємно вражати чим-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **кри́вдити**. 3. *перен.* Неприємно хвилювати; бентежити, дратувати.

ОБРАЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ОБРА́ЖУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБРА́ЗИТИСЯ**, -а́жуся, -а́зишся, *док.* Відчувати образу (у 2 знач.); приймати щось за образу.

ОБРА́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обра́зити**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає образу.

ОБРА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обра́жений**.

ОБРА́ЖЕНО. Присл. до **обра́жений** 2.

ОБРА́ЖУВАТИ *див.* **обража́ти**.

ОБРА́ЖУВАТИСЯ *див.* **обража́тися**.

О́БРАЗ[1], -у, *ч.* 1. Зовнішній вигляд кого-, чого-небудь. // Вигляд кого-, чого-небудь, відтворений у свідомості, пам'яті або створений уявою. // Подоба, копія кого-, чого-небудь. 2. Специфічна для літератури і мистецтва конкретно-чуттєва форма відображення дійсності. // Тип, узагальнений характер, створений письменником, митцем. *Входити в образ.* 3. *спец.* Зображення якого-небудь явища через інше, конкретніше або яскравіше, за допомогою мовного звороту, переносного вживання слова і т. ін.; троп. 4. *перев. мн.* Те, що вимальовується, постає в чиїй-небудь уяві. 5. Зображення зовнішнього вигляду кого-, чого-небудь (про портрет, фотографію, скульптуру і т. ін.). 6. *філос.* Відображення у свідомості явищ об'єктивної дійсності. 7. *заст., жарт.* Обличчя.

О́БРАЗ[2], -а, *ч.* (*мн.* **обра́зи**, -ів). 1. Те саме, що **ікона**. 2. *заст.* Картина.

ОБРА́ЗА, -и, *ж.* 1. Зневажливе висловлювання, негарний вчинок і т. ін., що спрямовані проти кого-небудь і викликають у нього почуття гіркоти, душевного болю. *Не давати в образу.* 2. Почуття гіркоти, досади, викликане в кого-небудь чиїмсь зневажливим словом, негарним вчинком і т. ін. 3. *юр.* Злочин, що полягає в умисному приниженні честі й гідності особи.

ОБРА́ЗИТИ *див.* **обража́ти**.

ОБРА́ЗИТИСЯ *див.* **обража́тися**.

ОБРАЗКИ́, -і́в, *мн.* Багаторічна трав'яниста рослина з повзучим членистим кореневищем і серцеподібним, загостреним листям на довгих черешках.

ОБРА́ЗЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який завдає образи, який виражає або містить образу. 2. Який легко ображається, чутливий до образи.

ОБРА́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **обра́зливий**.

ОБРА́ЗЛИВО. Присл. до **обра́зливий** 1.

О́БРАЗНИЙ, -а, -е. 1. Який змальовує, зображує що-небудь за допомогою образів (*див.* **о́браз**[1] 2). // Який містить образ. *Образний вислів.* 2. Який вирізняється своєю силою, виразністю і т. ін.; яскравий, барвистий, живий (про мову, слово).

ОБРА́ЗНИК, -а, *ч.* Той, хто образив кого-небудь.

ОБРАЗНИ́К, -а́, *ч., зах.* Божник.

ОБРА́ЗНИЦЯ, -і. Жін. до **обра́зник**.

О́БРАЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **о́бразний**.

О́БРАЗНО. Присл. до **о́бразний**.

ОБРАЗО́К, -зка́, *ч.* 1. Зменш. до **о́браз**[2] 1. 2. *спец.* Невеликий художній твір (перев. прозовий), побудований на матеріалі якогось конкретного життєвого факту чи події. 3. *заст.* Малюнок, картинка. *Галицькі образки.*

ОБРАЗОТВО́РЧИЙ, -а, -е. Який формує, створює образи (*див.* **о́браз**[1] 2). ** **Образотво́рче мисте́цтво** – мистецтво, що втілює художні образи на площині та в просторі (живопис, графіка, скульптура і т. ін.).

ОБРАЗОТВО́РЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **образотво́рчий**.

ОБРАЗО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **образо́к**.

ОБРА́МИТИ *див.* **обрамля́ти**.

ОБРА́МИТИСЯ *див.* **обрамля́тися**.

ОБРА́МКА, -и, *ж.* Те саме, що **облямі́вка**.

ОБРА́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обра́мити**.

ОБРА́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обра́млений**.

ОБРА́МЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обрамля́ти**. 2. Те, що обрамлює, оточує що-небудь у вигляді рамки. 3. *спец.* Початкова і завершальна композиційні частини твору, що є ніби рамкою для інших його частин.

ОБРА́МЛЮВАТИ *див.* **обрамля́ти**.

ОБРА́МЛЮВАТИСЯ *див.* **обрамля́тися**.

ОБРАМЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрамля́ти**.

ОБРАМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОБРА́МЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБРА́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* обра́млять; *док., перех.* 1. Вставляти, поміщати в раму, рамку. 2. Оточувати собою що-небудь у вигляді рамки; облямовувати.

ОБРАМЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ОБРА́МЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ОБРА́МИТИСЯ**, -иться; *мн.* обра́мляться; *док.* 1. Оточувати чим-небудь у вигляді рамки. 2. *тільки недок.* Пас. до **обрамля́ти**.

ОБРАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрамува́ти**.

ОБРАМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обрамо́ваний**.

ОБРАМО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **обра́мок**.

ОБРАМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрамо́вувати**.

ОБРАМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБРАМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Те саме, що **обрамля́ти**.

ОБРА́МОК, -мка, *ч.* Те, чим обрамляється що-небудь; рамка.

ОБРАМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обрамува́ти**. 2. Те саме, що **обра́млення** 2, 3.

ОБРАМУВА́ТИ *див.* **обрамо́вувати**.

ОБРА́НЕНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обра́нити**.

ОБРА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Особа, обрана до органів влади для виконання яких-небудь високих обов'язків, доручень і т. ін. 2. Той, кому віддається в чомусь перевага серед інших, хто удостоюється більшої уваги, ніж інші. // Той, на кого впав вибір бути коханим, другом життя. // *заст., поет.* Улюбленець. 3. Людина, від природи наділена чимось недосяжним для інших (талантом, щастям і т. ін.). *Обранець долі.*

О́БРАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обра́ти**. // **о́брано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **о́брані**, -них, *мн.* Ті, кого обрано для виконання яких-небудь обов'язків; обранці. 2. *у знач. прикм.* Який вирізняється з-поміж інших своїм громадським становищем, розумом, талантом і т. ін.

ОБРА́НИТИ, -ню, -ниш, *док., розм., рідко.* Те саме, що **пора́нити**.

ОБРА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док., розм., рідко.* Те саме, що **пора́нитися**.

ОБРА́НИЦЯ, -і. Жін. до **обра́нець**.

О́БРАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **о́браний**.

О́БРАНКА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **обра́ниця**.

ОБРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обра́ти**.

ОБРА́ТИ *див.* **обира́ти**.

ОБРА́ТИСЯ *див.* **обира́тися**.

ОБРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрахува́ти**.

ОБРАХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обрахо́ваний**.

ОБРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрахо́вувати**.

ОБРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Визначати кількість, обсяг, вартість і т. ін. чого-небудь підрахунком, лічбою; підраховувати, обчислювати. // *рідко.* Робити розрахунки при спорудженні чого-небудь; розраховувати. 2. *рідко.* Те саме, що **обмірко́вувати**. 3. Неправильно відраховуючи, недодавати що-небудь комусь (перев. гроші).

ОБРАХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБРАХУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *на чому, рідко з чим.* Помилятися в підрахунку; неправильно підраховувати на шкоду собі. 2. *з ким, рідко.* Те саме, що **розрахо́вуватися**. 3. *тільки недок.* Пас. до **обрахо́вувати**.

ОБРАХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрахува́ти**.

ОБРАХУВА́ТИ *див.* **обрахо́вувати**.

ОБРАХУВА́ТИСЯ *див.* **обрахо́вуватися**.

ОБРАХУ́НОК, -нку, *ч., рідко.* 1. Дія за знач. обра-

хува́ти, обрахо́вувати. // Викладки, одержані внаслідок підрахування якихось даних; розрахунок. // *рідко.* Те саме, що **о́блік.** 2. Дія за знач. **обрахува́тися, обрахо́вуватися** 2; розрахунок. ** **В обраху́нку** – не мати боргів, заборгованості; розрахуватися.

ОБРЕВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обревізува́ти.**

ОБРЕВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Зробити ревізію. 2. *перен.* Ретельно оглянути. 3. *перен.* Детально проаналізувати; обміркувати.

ОБРЕ́ЗКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обре́зкнути.** // *у знач. прикм.*

ОБРЕ́ЗКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **обре́зклий.**

ОБРЕ́ЗКНУТИ, -ну, -неш. Док. до **бре́зкнути.**

ОБРЕКТИ́ *див.* **обріка́ти.**

ОБРЕКТИ́СЯ *див.* **обріка́тися.**

ОБРЕМІ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обремізити.**

ОБРЕМІ́ЗИТИ, -іжу, -ізиш, *док., перех.* 1. Змусити кого-небудь програти в карти, залишивши без якоїсь кількості взяток. 2. *перен., заст.* Перехитрити, обдурити.

ОБРЕМІ́ЗИТИСЯ, -іжуся, -ізишся, *док.* 1. Програти в карти внаслідок недобору встановленої кількості взяток. 2. *перен., заст.* Помилившись, потрапити в скрутне, невигідне становище.

ОБРЕ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., вульг.* Надмірно наїстися; обжертися.

ОБРЕПІ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрепіжити.**

ОБРЕПІ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обрепіжити.**

ОБРЕПІ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех., жарт.* Сильно вдарити батогом.

ОБРЕШЕТИ́ТИ, -шечу́, -шети́ш *і* **ОБРЕШЕТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.,* **ОБРЕШЕТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., буд.* 1. Поставити ґратки на що-небудь; прилаштувати їх до чогось. 2. Прибити лати до кроков для настилання на них покрівлі.

ОБРЕШЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрешетити** і **обрешетува́ти.**

ОБРЕШЕТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обрешето́ваний.**

ОБРЕШЕТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрешето́вувати.**

ОБРЕШЕТО́ВУВАТИ *див.* **обрешетити.**

ОБРЕШЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрешетува́ти.**

ОБРЕШЕТУВА́ТИ *див.* **обрешетити.**

ОБРЕШЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрешетити.**

ОБРЕШЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обреше́чений.**

ОБРЕШІ́ТКА, -и, *ж., буд.* Основа покрівлі з кроков і прибитих до них лат.

О́БРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **обр**, -а, *ч.*). Слов'янська назва аварів.

ОБРИ́В, -у, *ч.* 1. Дія і стан за знач. **обрива́ти**[1] 2 і **обрива́тися**[1] 2, 4. 2. *перев. мн.* Обірваний шматок чого-небудь (пряжі, мотузки і т. ін.); обривок. 3. Місце, де обірвано що-небудь (нитка, дріт і т. ін.). 4. Місце, де круто спадає поверхня землі внаслідок обвалу і т. ін.; круча.

ОБРИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обривання.

ОБРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрива́ти**[1] і **обрива́тися**[1] 1 – 3.

ОБРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ОБІРВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док., перех.* 1. Зривати, виривати що-небудь кругом, звідусіль, одне за одним з чогось. // Знімати, зривати плоди. // Пошкоджувати, обламуючи, розриваючи. 2. Сильно натягуючи, шарпаючи, порушувати цілість чого-небудь; розривати. // Відривати кінці чого-небудь; надривати щось із країв. 3. *перен.* Припиняти яку-небудь дію, перебіг, розвиток чого-небудь. 4. *перен., розм.* Різко зупиняти, переривати кого-небудь, змушуючи замовкнути. 5. *розм.* Переобтяжуючи, дуже натруджувати (руки).

ОБРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ОБРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех., рідко.* Рити кругом, навколо чого-небудь.

ОБРИВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **ОБІРВА́ТИСЯ**, -ву́ся, -ве́шся, *док.* 1. Відриваючись, відділяючись від чого-небудь, падати; зриватися. // Не втримуючись, зриватися з чого-небудь. 2. Втрачати цілість, розділятися на частини від натягання, ривка, перетирання і т. ін.; розриватися, перериватися. 3. *перен.* Раптово, несподівано припинятися, перериватися (про перебіг, розвиток певної дії). // *розм.* Раптово, несподівано замовкати. 4. Круто, стрімко спадати. // Раптово, несподівано закінчуватися. 5. *тільки док., розм.* Зносити до дрантя свій одяг, взуття і т. ін.; обноситися. 6. *тільки недок.* Пас. до **обрива́ти**[1].

ОБРИВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **ОБРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. *заст.* Оточувати свою садибу і т. ін. ровом; окопуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **обрива́ти**[2].

ОБРИ́ВИСТИЙ, -а, -е. 1. Який має дуже круті, прямовисні схили, береги; крутий, стрімкий. 2. *рідко.* Те саме, що **урив́частий.**

ОБРИ́ВИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **обри́вистий.**

ОБРИ́ВИСТО. Присл. до **обри́вистий.**

ОБРИ́ВКОВИЙ, -а, -е. Який не становить зв'язного цілого, який не має зв'язку, послідовності; уривчастий. *Обривкова фраза.*

ОБРИВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до обриву.

ОБРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Наявність обривів, розривів (у пряжі і т. ін.).

ОБРИ́ВОК, -вка, *ч.* 1. Шматок, відірваний від чого-небудь, або залишок від обриву чогось. 2. Відірвана від цілого, позбавлена загального зв'язку з цілим частина чого-небудь; уривок. 3. *перев. мн., діал.* Невеликі додатки (до платні і т. ін.).

ОБРИ́ВОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **обри́вок** 1.

ОБРИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **обри́вистий.**

ОБРИ́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **обри́вчастий.**

ОБРИ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрига́ти.**

ОБРИ́ГАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обри́ганий.**

ОБРИГА́ТИ *див.* **обри́гувати.**

ОБРИГА́ТИСЯ *див.* **обри́гуватися.**

ОБРИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обри́гувати.**

ОБРИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ОБРИГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., вульг.* Забруднювати що-небудь блювотою.

ОБРИ́ГУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.,* **ОБРИГА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док., вульг.* Забруднюватися блювотою.

ОБРИ́ДА, -и, *ж.* Почуття огиди, душевної неприязні до кого-, чого-небудь; відраза.

ОБРИДА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Обридливий (у 1 знач.).

ОБРИДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., заст.* Абстр. ім. до **обрида́льний.**

ОБРИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрида́ти.**

ОБРИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ОБРИ́ДНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Ставати неприємним, нудним від одноманітності, повторення і т. ін.; набридати. // Ставати противним, осоружним. // *безос.*

ОБРИ́ДЖЕННЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **обри́да.**

ОБРИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ОБРИ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* Викликати до кого-, чогонебудь почуття неприязні, огиди; робити кого-, що-небудь неприємним, бридким.

ОБРИ́ДИТИ *див.* **обри́джувати.**

ОБРИ́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який обридає чимось; набридливий. 2. Огидний, бридкий.

ОБРИ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **обри́дливий** 2.

ОБРИ́ДЛИВО. Присл. до **обри́дливий.**

ОБРИ́ДЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обри́днути.** // *у знач. прикм.*

ОБРИ́ДЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **обри́длий.**

ОБРИ́ДЛО. Присл. до **обри́длий.**

ОБРИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **обри́длий.**

ОБРИ́ДНИК, -а, *ч., зах.* Гидкий, осоружний чоловік.

ОБРИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **обри́дний.**

ОБРИ́ДНО, *рідко.* Присл. до **обри́дний.**

ОБРИ́ДНУТИ *див.* **обрида́ти.**

ОБРИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., зах.* Обсипати, обвалити.

ОБРИ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., зах.* Обсипатися, обвалитися.

О́БРИС, -у, *ч.* 1. Загальний вигляд предмета, окреслений лінією, що обмежує його поверхню; контур, силует. // Форма, накреслення чого-небудь. 2. *перен.* Загальний вигляд, зміст і т. ін. чогонебудь, що вимальовується в думках, в уяві, у планах і т. ін. // *перев. мн.* Картини, що невиразно вимальовуються в уяві; образи. 3. *перев. мн.* Сукупність ліній, що окреслюють обличчя; риси. 4. *заст.* Нарис.

ОБРИСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрисува́ти.**

ОБРИСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обрисо́ваний.**

ОБРИСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрисо́вувати.**

ОБРИСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ОБРИСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Обводити довкола лінією; окреслювати. 2. Чітко вирізняти на тлі чогонебудь. 3. *перен.* Давати характеристику кому-, чому-небудь; змальовувати, описувати.

ОБРИСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.,* **ОБРИСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Виразно окреслюватися, вирізнятися на якому-небудь тлі. 2. *перен.* Ставати ясним, очевидним; виявлятися. 3. *тільки недок.* Пас. до **обрисо́вувати.**

ОБРИСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрисува́ти.**

ОБРИСУВА́ТИ *див.* **обрисо́вувати.**

ОБРИСУВА́ТИСЯ *див.* **обрисо́вуватися.**

ОБРИ́ТИ *див.* **обрива́ти**[2].

ОБРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обри́ти.**

ОБРИ́ТИСЯ *див.* **обрива́тися**[2].

ОБРИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **обри́тий.**

ОБРИШТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обриштува́ти.**

ОБРИШТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ОБРИШТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Обносити риштованням.

ОБРИШТУВА́ТИ *див.* **обришто́вувати.**

ОБРІ́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрі́внювати.**

ОБРІ́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **ОБРІВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех., розм.* Робити рівним; вирівнювати (краї, поверхню чого-небудь).

ОБРІ́ВНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.,* **ОБРІВНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док., розм.* 1. Ставати рівним; вирівнюватися (про краї, поверхню чого-небудь). 2. *тільки недок.* Пас. до **обрі́внювати.**

ОБРІ́ВНЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрівня́ти.**

ОБРІВНЯ́ТИ *див.* **обрі́внювати.**

ОБРІВНЯ́ТИСЯ *див.* **обрі́внюватися.**

ОБРІДІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Який став рідким; поріділий. *Обріділий ліс.*

ОБРІДІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **обріді́лий.**

ОБРІ́ДКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи рідкий; рідкуватий.

ОБРІ́ДКУВАТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **обрі́дкуватий.**

ОБРІ́ДЛИЙ, -а, -е, *зах.* Обріділий.

ОБРІ́ДЛІСТЬ, -лості, *ж., зах.* Властивість за знач. **обрі́длий.**

О́БРІДНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **рідки́й** 1. 2. Те саме, що **недорі́дний.**

ОБРІ́ДЧАСТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **обрі́дкуватий.**

ОБРІ́ДЧАСТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **обрі́дчастий.**

О́БРІДЬ, *присл., діал.* Зрідка.

ОБРІ́ЖКА, -и, *ж., зах.* Ремінна чи мотузяна частина батога.

ОБРІ́З[1], -у, *ч.* 1. Місце, по якому обрізується або обрізано що-небудь. 2. *буд.* Виступ стіни по горизонталі. 3. Обрізаний край; крайка, ребро (книжки, картону і т. ін.). *Обріз фотографії.* ** **В обрі́з** – ледве вистачає.

ОБРІ́З[2], -а, *ч.* Гвинтівка з укороченим стволом і прикладом; утинок.

ОБРІЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-, кого-небудь обрізає, призначений для цього.

ОБРІЗА́Н, -а, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **обрі́з**[2].

ОБРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрі́зати.** 2. *у знач. прикм.* Підданий обрядові обрізання.

ОБРІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обріза́ти.**

ОБРІ́ЗАННЯ, -я, *с.* Релігійний обряд в іудеїв та мусульман, що полягає у відрізанні крайньої плоті чоловічого статевого члена.

ОБРІ́ЗАТИ *див.* **обрі́зувати.**

ОБРІЗА́ТИ *див.* **обрі́зувати.**

ОБРІЗА́ТИСЯ *див.* **обрі́зуватися.**

ОБРІ́ЗАТИСЯ, -іжуся, -іжешся, *док., чим, на що і без додатка.* Поранитися чим-небудь гострим, ріжучим.

ОБРІ́ЗКОВИЙ, -а, -е, *спец.* Який складається з обрізків; зробл. з обрізків.

ОБРІЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який мав зрізаний край. 2. *тех.* Те саме, що **обрі́зувальний.**

ОБРІ́ЗОК, -зка, *ч.* Невелика частина, шматок, відрізаний від чого-небудь, або залишок від різання чогось.

ОБРІ́ЗОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **обрі́зок.**

ОБРІ́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для обрізування чого-небудь.

ОБРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обрі́зувати.** ** **Обрі́зування кра́йньої пло́ті** – хірургічне колове вирізування крайньої плоті.

ОБРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ОБРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ОБРІ́ЗАТИ**, -іжу, -іжеш, *док., перех.* 1. Надрізуючи, вирівнювати краї або зменшувати розміри чого-небудь. 2. Ріжучи, відділяти частину від цілого. // Зрізуючи, знімати плоди, листя і т. ін. з дерева, куща. // Ріжучи, порушувати цілість чогонебудь; перерізувати. 3. *с. г.* Зрізувати чи обламувати верхівку рослини або частину її пагонів, щоб підсилити плодоношення, прискорити дозрівання і т. ін. 4. *перен., розм.* Скорочувати, зменшувати розміри або кількість чого-небудь. 5. Зрізуючи, знімати щось по всій поверхні чого-небудь. 6. *перен., розм.* Різко переривати кого-небудь (реплікою, окриком і т. ін.), змушуючи його замовкнути або висловитись інакше; обривати. 7. *перен.* Чітко виділяти, відмежовувати що-небудь собою (про річку, схил і т. ін.). 8. *недок., тільки* **обріза́ти**, *рел.* Здійснювати обряд обрізання.

ОБРІ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **ОБРІЗА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Пас. до **обрі́зувати.**

ОБРІ́ЗУВАЧ, -а, *ч., спец.* Робітник, який обрізує щонебудь; фахівець з обрізування.

ОБРІ́ЗУВАЧКА, -и. Жін. до **обрі́зувач.**

О́БРІЙ, -ю, *ч.* 1. Лінія позірного зіткнення неба з землею чи водною поверхнею; горизонт, небокрай. // Прилегла до землі частина небесного простору; небосхил. 2. Простір, який постає перед очима на відкритій місцевості; видноколо. 3. *перен.* Коло знань, ідей, інтересів. 4. *перев. мн., перен.* Коло, сфера дій, можливостей, перспектив.

О́БРІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́брій.**

ОБРІ́К[1], -ро́ку, *ч., розм.* Дрібно посічена солома з вівсом, дертю і т. ін. для годівлі коней.

ОБРІ́К[2], -ро́ку, *ч., заст.* Урочиста обіцянка, клятва, моральне зобов'язання.

ОБРІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ОБРЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш; *мин. ч.* обрі́к, обрекла́, обрекло́; *док., перех., заст.* 1. Обіцяти. 2. *рідко.* Прирікати. 3. Обзивати.

ОБРІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **ОБРЕКТИ́СЯ**, -ечу́ся, -ече́шся; *мин. ч.* обрікся, обрекла́ся, обрекло́ся; *док. заст.* Брати на себе якесь моральне зобов'язання з релігійних мотивів.

ОБРО́БА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **обро́бка.**

ОБРОБИ́ТИ[1] *див.* **обробля́ти**[1].

ОБРОБИ́ТИ[2] *див.* **обробля́ти**[2].

ОБРОБИ́ТИСЯ[1] *див.* **обробля́тися**[1].

ОБРОБИ́ТИСЯ[2] *див.* **обробля́тися**[2].

ОБРОБИ́ТИСЯ[3] *див.* **обробля́тися**[3].

ОБРОБІ́ТОК, -тку, *ч.* Дія за знач. **обробля́ти**[1] 2 – 5.

ОБРО́БКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **обробля́ти**[1]. *Холодна обробка металів.* ** **Автоматизо́вана обро́бка да́них** – обробка даних, що виконується автоматичними засобами. **Обро́бка відхо́дів** – сукупність технологічних операцій, пов'язаних зі зміною властивостей відходів, з метою підготовки їх до екологічно безпечного зберігання, утилізації. **Обро́бка да́них** – систематична цілеспрямована послідовність дій над даними. **Обро́бка деревини́** – сукупність технологічних процесів, пов'язаних з наданням деревині та виробам з неї певних форм, розмірів і властивостей. **Обро́бка рук** – заходи, спрямовані на досягнення стерильності рук хірурга та інших учасників операції. 2. Результат дії за знач. **обробля́ти**[1] 3. 3. *муз.* Видо-

змінення музичного твору шляхом гармонізації, аранжировки або транскрипції (має відношення до народної мелодії).

ОБРО́БЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до обробити[1]. // **оброблено**, *безос. присудк. сл.*

ОБРО́БЛЕНИЙ[2], -а, -е, *евф.* Дієприкм. пас. мин. ч. до обробити[2].

ОБРО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обро́блений**.

ОБРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обробити**[1].

ОБРО́БЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який обробляє що-, кого-небудь, призначений для цього.

ОБРО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обро́блювати**.

ОБРО́БЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність матеріалу піддаватись обробленню.

ОБРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **обро́блювати**.

ОБРО́БЛЮВАТИ *див.* **обробля́ти**[1].

ОБРО́БЛЮВАТИСЯ *див.* **обробля́тися**[1].

ОБРО́БЛЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто обробляє що-небудь; фахівець з оброблювання чого-небудь. 2. В обчислювальних системах – програма реакції на незвичайну ситуацію.

ОБРО́БЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **обро́блювач** 1.

ОБРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обробля́ти**[1].

ОБРОБЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і рідко* **ОБРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБРОБИ́ТИ**, -роблю́, -ро́биш; *мн.* обро́блять; *док.*, *перех.* 1. Певними діями, операціями надавати чому-небудь потрібного вигляду, доводити до певного стану і т. ін. // *чим, без додатка, спец.* Діяти чим-небудь на щось, домагаючись потрібного результату. *Обробляти рану.* 2. Готувати для вирощування рослини (про ґрунт). // Виконувати, здійснювати весь цикл сільськогосподарських робіт (на полі, в городі і т. ін.). // Системою агротехнічних заходів створювати необхідні умови для вирощування рослин; вирощувати. 3. Упорядковуючи, удосконалюючи, надавати чому-небудь викінченого вигляду. // Опрацьовувати, розробляти (тему, сюжет і т. ін.). // *чим.* Оздоблювати, прикрашати чим-небудь краї одягу і т. ін. 4. *недок., тільки* **обробля́ти**, *перен., розм.* Впливаючи на кого-небудь, схиляти його до чогось. 5. *тільки док., розм.* Упоратися з певними роботами в кого-небудь; зробити все кому-небудь. *Обробляти дільце.*

ОБРОБЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБРОБИ́ТИ**, -роблю́, -ро́биш; *мн.* обро́блять; *док.*, *евф.* Забруднювати нечистотами, екскрементами.

ОБРОБЛЯ́ТИСЯ[1], -я́ється *і рідко* **ОБРО́БЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ОБРОБИ́ТИСЯ**, -ро́биться; *мн.* обро́бляться; *док.* 1. Піддаватися обробці. 2. *с. г.* Піддаватися обробітку (про ґрунт). 3. *тільки недок.* Пас. до **обробля́ти**[1] і **обро́блювати**.

ОБРОБЛЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБРОБИ́ТИСЯ**, -роблю́ся, -ро́бишся; *мн.* обро́бляться; *док.*, *розм.* Закінчувати всі роботи.

ОБРОБЛЯ́ТИСЯ[3], -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБРОБИ́ТИСЯ**, -роблю́ся, -ро́бишся; *мн.* обро́бляться; *док.*, *евф.* Забруднюватися нечистотами, екскрементами.

ОБРОБЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **обробля́ти**.

ОБРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до оброблення, обробки. ** **обро́бна промисло́вість** – сукупність галузей виробництва, підприємства яких обробляють і переробляють промислову та сільськогосподарську сировину й матеріали.

ОБРО́БНИК, -а, *ч.* Те саме, що **обро́блювач**.

ОБРО́БНИЦЯ, -і. Жін. до **обро́бник**.

ОБРОГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Внесення необхідних змін у застарілі умови. 2. Внесення часткових змін до старого закону.

ОБРОДИ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **оброди́тися**.

ОБРОДИ́ТИСЯ, -роджу́ся, -ро́дишся, *док.*, *розм.* Народити дитину.

ОБРО́К, -у, *ч.*, *іст.* Податок грошима чи натурою, що його стягували поміщики з кріпаків замість панщини; чинш. ** **відпуска́ти на обро́к** *кого, іст.* – дозволяти кріпакам сплачувати гроші або віддавати продукти натурального господарства замість того, щоб відробляти панщину.

ОБРО́НЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до обронити.

ОБРОНИ́ТИ *див.* **обро́нювати**.

ОБРО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обро́нювати**.

ОБРО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБРОНИ́ТИ**, -роню́, -ро́ниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Губити, упускаючи, скидаючи з себе. 2. *перев. док.*, *перен.* Сказати, промовити що-небудь коротко, мимохідь (перев. після мовчання). *Обронити слово.* 3. Опускати, схиляти.

ОБРОСИ́ТИ *див.* **обро́шувати**.

ОБРОСИ́ТИСЯ *див.* **обро́шуватися**.

ОБРО́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **обрости́**.

ОБРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **обро́слий**.

ОБРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оброста́ти**.

ОБРОСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБРОСТИ́**, -ту́, -те́ш; *мин. ч.* обріс, обросла́, обросло́; *док.* 1. *неперех.* Укриватися якою-небудь рослинністю, заростати кругом, з усіх боків. // Покриватися по всій поверхні чим-небудь. // *розм.* Покриватися, заростати волоссям, шерстю, пір'ям і т. ін. 2. *перех.*, *рідко.* Ростучи, покривати собою поверхню чого-небудь. 3. *чим, неперех., розм.* Поступово укриватися, покриватися чим-небудь внаслідок відкладання або наростання його. ** **Оброста́ти жирко́м** – ставати інертним, байдужим до кого-, чого-небудь. 4. *ким, чим, неперех., перен., розм.* Збільшуватися кількісно, розширюватися за розміром, обсягом. // Оточувати себе ким-, чим-небудь у зростаючій кількості. // Збагачуватися шляхом придбання чого-небудь (землі, маєтків і т. ін.).

ОБРОСТИ́ *див.* **оброста́ти**.

ОБРО́СТЬ, -і, *ж.*, *збірн.*, *рідко.* 1. *розм.* Молоді стебла рослини; пагони. 2. *перен.* Молодь, нове покоління.

О́БРОСТЬ, -і, *ж.*, *спец.* Поселення водяних організмів на предметах, спорудах, що стикаються з водою.

ОБРО́ТЬ, -і, *ж.* Вуздечка без вудил для прив'язування коня.

ОБРО́ТЬКА, -и, *ж.* Те саме, що **обро́ть**.

ОБРО́ЧНИЙ, -а, -е, *іст.* 1. Прикм. до **обро́к**. 2. Якого сплачують оброком, натурою; чиншовий, орендний.

ОБРО́ЧНИК, -а, *ч.*, *іст.* Кріпак, який замість відробляння панщини сплачував оброк.

ОБРОЧНИКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *іст.* Дія за знач. **оброчникува́ти**.

ОБРОЧНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.* Сплачувати оброк замість відробляння панщини.

ОБРО́ЧНИЦЯ, -і, *іст.* Жін. до **обро́чник**.

ОБРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оброси́ти**.

ОБРО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обро́шений**.

ОБРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обро́шувати**.

ОБРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБРОСИ́ТИ**, -рошу́, -ро́сиш, *док.*, *перех.* Покривати, забризкувати росою; змочувати.

ОБРО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБРОСИ́ТИСЯ**, -рошу́ся, -ро́сишся, *док.* Покриватися, забризкуватися росою.

ОБРУ́Б, -у, *ч.* 1. Місце, по якому відрубано, відтято шматок чого-небудь. 2. *заст.* Ділянка землі. 3. *діал.* Межа.

ОБРУ́БАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обруба́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Те саме, що **обру́бкуватий**.

ОБРУ́БАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обру́баний**.

ОБРУБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обруба́ти**.

ОБРУБА́ТИ *див.* **обру́бувати**.

ОБРУБА́ТИСЯ[1] *див.* **обру́буватися**[1].

ОБРУБА́ТИСЯ[2] *див.* **обру́буватися**[2].

ОБРУБИ́ТИ *див.* **обру́блювати**.

ОБРУ́БКА[1], -и, *ж.* Дія за знач. **обру́бувати**.

ОБРУ́БКА[2], -и, *ж.*, *крав.* Опушка, оздоблення кожуха.

ОБРУ́БКИ, -ів, *мн.*, *спец.* Рештки від обрубуван-ня чого-небудь.

ОБРУ́БКУВАТИЙ, -а, -е. Схожий на обрубок; короткий.

ОБРУ́БКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **обру́бкуватий**.

ОБРУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обруби́ти**.

ОБРУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обру́блювати**.

ОБРУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБРУБИ́ТИ**, -рублю́, -ру́биш; *мн.* обру́блять; *док.*, *перех.* 1. *крав.* Підшивати кінці тканини, утворюючи рубець. *Обрублювати сорочку.* 2. Ставити зруб (у колодязі, шахті і т. ін.).

ОБРУБНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до обрубки (*див.* **обру́бка**[1]).

ОБРУ́БНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який обрубує що-небудь.

ОБРУ́БНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **обру́бник**.

ОБРУ́БОК, -бка, *ч.* Відрубана частина чого-небудь. // Те, від чого відрубана якась частина.

ОБРУ́БУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для обрубування чого-небудь.

ОБРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обру́бувати**.

ОБРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Відокремлювати щось одне за одним від чого-небудь ударами гострого знаряддя; відтинати, відрубувати. // Укорочувати, відтинаючи частину, кінець чого-небудь ударом гострого знаряддя. // Очищати дерево від гілок, сучків. 2. Ударами гострого знаряддя порушувати цілість чого-небудь; розрубувати, перерубувати. 3. Знімати ударами гострого знаряддя зайвий матеріал (метал, дерево і т. ін.), обробляючи заготовку. 4. Збивати, зсікати ударами гострого знаряддя з поверхні шар чого-небудь.

ОБРУ́БУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ОБРУБА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Відокремлюватися, відпадати внаслідок удару (про шар, шматок чого-небудь). 2. *тільки недок.* Пас. до **обру́бувати**.

ОБРУ́БУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБРУБА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *заст.* Ставити з усіх боків засіки; споруджувати огорожу з колод.

ОБРУ́БУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **обру́бник**.

ОБРУ́БУВАЧКА, -и. Жін. до **обру́бувач**.

О́БРУС, -а, *ч.*, *діал.* Скатертина.

ОБРУСИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто проводить політику обрусительства, русифікації.

ОБРУСИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **обруси́тель**.

ОБРУСИ́ТЕЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обрусительства, обрусителя.

ОБРУСИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* Запровадження російської мови, культури, звичаїв серед інородців.

ОБРУСІ́ЛИЙ, -а, -е. Який став руським за мовою, звичаями, культурою. // Який став росіянином за мовою, звичаями, культурою.

ОБРУСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **обрусі́ти**.

ОБРУСІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати руським за мовою, звичаями, культурою. // Стати росіянином за мовою, звичаями, культурою.

О́БРУСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́брус**.

О́БРУСОК, -ска, *ч.*, *діал.* Зменш. до **о́брус**.

ОБРУ́Ч, -а́, *ч.* 1. Зігнута кільцем металева, дерев'яна і т. ін. штаба; обід. // Залізна, дерев'яна і т. ін. штаба, яку набивають на бочку, діжку і т. ін. для скріплення. // Те, що має форму кола, схоже на коло. 2. Металева, дерев'яна і т. ін. прикраса у вигляді кільця, яку носять на голові, руках або ногах.

О́БРУЧ[1], *присл.*, *рідко.* Попідруки, попідручки.

О́БРУЧ[2], *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **по́ряд**.

ОБРУЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обручення; пов'язаний з обрядом обручення.

ОБРУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБРУЧИ́ТИ**, -ручу́, ру́чиш, *док.*, *перех.* Відправляючи шлюбний обряд, одягати молодим обручки; одружувати.

ОБРУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБРУЧИ́ТИСЯ**, -ручу́ся, -ру́чишся, *док.*, *з ким.* Відправляючи шлюбний обряд, обмінюватися з молодою або молодим обручкою; одружуватися.

ОБРУЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Признач. для виготовлення обручів (у 1 знач.).

ОБРУЧЕВІ́Т, -у, *ч.* Гідратований різновид пірохлору, що містить ітрій та уран.

ОБРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обручи́ти**.

ОБРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Шлюбний обряд, під час якого молоді обмінюються обручками.

ОБРУ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **обру́чка**.

ОБРУ́ЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **обру́ч**.

ОБРУЧИ́ТИ *див.* **обруча́ти**.

ОБРУЧИ́ТИСЯ *див.* **обруча́тися**.

ОБРУ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Кільце з металу, рідше з дерева, з кістки і т. ін., що його носять на пальці як символ шлюбу або як прикрасу; перстень, каблучка. 2. *рідко.* Те саме, що **брасле́т**.

ОБРУ́ЧНИЙ, -а, -е. Признач. для виготовлення обручів (у 1 знач.).

ОБРУ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **о́бруч** 1.

ОБРУША́ТИ *див.* **обру́шувати**.

ОБРУША́ТИСЯ *див.* **обру́шуватися**.

ОБРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обру́шити** 1.

ОБРУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обру́шити** 1 і **обру́шитися** 1.

ОБРУ́ШИТИ *див.* **обру́шувати**.

ОБРУ́ШИТИСЯ *див.* **обру́шуватися**.

ОБРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обру́шувати**.

ОБРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ОБРУША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБРУ́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Спричиняти зсуви, обвал; обвалювати, руйнувати. 2. Одночасно спрямовувати, скидати щось на кого-, що-небудь у великій кількості, великою масою. // *перен.* Покладати, звалювати на кого-небудь весь тягар чогось (турбот, злиднів і т. ін.). 3. *перен.* Навально спрямовувати щось (сили, удар і т. ін.) на кого-, що-небудь, проти кого-, чого-небудь. // Спрямовувати на кого-, що-небудь усю силу негативних почуттів (гніву, ненависті і т. ін.). 4. *діал.* Сердити, гнівити.

ОБРУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **ОБРУША́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБРУ́ШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* 1. Руйнуючись, осуватися, обвалюватися. 2. Одночасно звалюватися, падати на кого-, що-небудь у великій кількості, великою масою. // *перен.* Звалюватися, лягати важким тягарем (про турботи, злигодні і т. ін.). // *перен.* Несподівано випадати на долю кого-небудь (про щось неприємне, обтяжливе). 3. *перен.* Навально і несподівано нападати на кого-небудь. // Нападати на кого-небудь, звинувачуючи в чомусь, дорікаючи; сварити когось. 4. *діал.* Сердитися, гніватися. 5. *тільки док., заст.* Схвилюватися, збуритися.

ОБРЯ́Д, -у, *ч.* Сукупність установлених звичаєм дій, пов'язаних із побутовими традиціями або з виконанням релігійних настанов. // *заст.* Сукупність установлених церквою культових дій. 2. *заст.* Церемонія.

ОБРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обряджа́ти**.

ОБРЯДЖА́ТИ *і рідко* **ОБРЯЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБРЯДИ́ТИ**, -ряджу́, -ря́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Одягати, наряджати кого-небудь (перев. у святковий гарний одяг). // Обмивати й одягати покійника. // *ким, у кого.* Одягати певним чином, робити схожим на кого-, що-небудь. 2. Влаштовувати, справляти що-небудь. // Готувати до чогось, перед чимось; лаштувати, обладнувати.

ОБРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обряди́ти**.

ОБРЯ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обря́джений**.

ОБРЯДИ́ТИ *див.* **обряджа́ти**.

ОБРЯ́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **обрядо́вий**.

ОБРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **обрядо́вість**.

ОБРЯ́ДНО, *присл.*, *діал.* Підряд, поспіль.

ОБРЯДО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до обряду, встановлений обрядом. // Виконуваний під час відправлення обряду. *Обрядова пісня.*

ОБРЯДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Система культових або звичаєвих обрядів.

ОБРЯ́ДОК, -дку, *ч.*, *діал.* Порядок, звичай.

ОБРЯЖА́ТИ *див.* **обряджа́ти**.

ОБРЯ́СНЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрясни́ти**.

ОБРЯСНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Густо вкрити, усіяти чим-небудь усю поверхню чогось.

ОБРЯТО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обрятува́ти**.

ОБРЯТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБРЯТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *заст.* Урятовувати.

ОБРЯТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБРЯТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *заст.* Урятовуватися.

ОБРЯТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **обрятува́ти** і **обрятува́тися**.

ОБРЯТУВА́ТИ *див.* **обрято́вувати**.

ОБРЯТУВА́ТИСЯ *див.* **обрято́вуватися**.

ОБСА́ДА, -и, *ж*. 1. Жива огорожа. 2. Обкладинка.
ОБСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсади́ти**. // **обса́джено**, *безос. присудк. сл.*
ОБСА́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **обса́джений**.
ОБСА́ДЖЕННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсади́ти 1**.
ОБСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обса́джувати 1** і **обса́джуватися 1**.
ОБСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСАДИ́ТИ**, -саджу́, -са́диш, *док.*, *перех.* 1. *чим і без додатка.* Садити (рослини) навколо або з країв чого-небудь; оточувати насадженнями щось. 2. Засаджувати, повністю вкривати рослинністю яку-небудь площу, ділянку землі і т. ін. 3. *ким, рідко.* Садовити багато людей навколо чого-небудь. 4. *діал.* Оточувати, позбавляючи можливості виходу, відступу. 5. *спец.* Укріплювати стінки бурової свердловини або розмежовувати нафтоносні, газоносні й водоносні шари спеціальними трубами. 6. *зах.* Призначати на посади.
ОБСА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБСАДИ́ТИСЯ**, -саджу́ся, -са́дишся, *док.* 1. *чим.* Насаджувати рослини навколо свого двору, житла і т. ін. 2. *перев. док., розм.* Закінчити садіння рослин. 3. *рідко.* Оточувати себе ким-небудь, садовити когось навколо себе. 4. *тільки недок.* Пас. до **обса́джувати 1 – 3**.
ОБСАДИ́ТИ *див.* **обса́джувати**.
ОБСАДИ́ТИСЯ *див.* **обса́джуватися**.
ОБСА́ДКА, -и, *ж*. 1. *рідко.* Дія за знач. **обсади́ти 1**. 2. *спец.* Дія за знач. **обсади́ти 6**.
ОБСА́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для обсадки (у 2 знач.). ** **Обсадні́ тру́би** – тонкостінні труби, якими закріплюють стінки бурових свердловин.
ОБСА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обса́лити**.
ОБСА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **обса́лений**.
ОБСА́ЛИТИ *див.* **обса́лювати**.
ОБСА́ЛЮВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обса́лювати**.
ОБСА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБСА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Просочувати салом, жиром. 2. Заяложувати, засмальцьовувати.
ОБСА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсапа́ти**. // *у знач. прикм.*
ОБСАПА́ТИ *див.* **обса́пувати**.
ОБСА́ПУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обса́пувати**.
ОБСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* Виполювати, зрізувати сапою бур'ян і розпушувати ґрунт навколо чого-небудь; обполювати.
ОБСВИ́СТАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсвиста́ти**.
ОБСВИ́СТАНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **обсви́станий**.
ОБСВИСТА́ТИ *див.* **обсви́стувати**.
ОБСВИСТІ́ТИ *див.* **обсви́стувати**.
ОБСВИ́СТУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсви́стувати**.
ОБСВИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСВИСТА́ТИ**, -свищу́, -сви́щеш *і* **ОБСВИСТІ́ТИ**, -свищу́, -свисти́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Свистом виявляти осуд, несхвалення. // *перен.* Піддавати кого-небудь різкій, насмішкуватій критиці.
ОБСВІ́ДЧИТИСЯ *див.* **обсві́дчуватися**.
ОБСВІ́ДЧУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсві́дчуватися**.
ОБСВІ́ДЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБСВІ́ДЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *діал.* Освоюватися, звикати.
ОБСВІТИ́ТИ *див.* **обсві́чувати**.
ОБСВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсві́чувати**.
ОБСВІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСВІТИ́ТИ**, -свічу́, -сві́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Забезпечувати кого-небудь освітленням.
ОБСЕКВЕ́НТНИЙ, -а, -е. Запобігливий, слухняний.
ОБСЕЛИ́ТИ *див.* **обселя́ти**.
ОБСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **обселя́тися**.
ОБСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБСЕЛИ́ТИ**, -селю́, -се́лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Влаштовувати кого-небудь на постійне проживання; селити, оселяти.
ОБСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБСЕЛИ́ТИСЯ**, -селю́ся, -се́лишся, *док.* 1. *розм.* Влаштовуватися на постійне проживання; селитися, оселятися. 2. *рідко.* Ставати заселеним.
ОБСЕРВА́ТОР, -а, *ч*. 1. *книжн.* Той, хто обсервує що-небудь; спостерігач. // *рідко.* Спостережлива людина. 2. Те саме, що **обсерваці́йний пункт**.
ОБСЕРВАТО́РІЯ, -ї, *ж*. Наукова установа, яка веде астрономічні та геофізичні спостереження й дослідження, а також спеціально обладнаний будинок для проведення цих спостережень.
ОБСЕРВАТО́РНИЙ *див.* **обсервато́рський**.
ОБСЕРВАТО́РСЬКИЙ, **ОБСЕРВАТО́РНИЙ**, -а, -е. Прикм. до **обсервато́рія**.
ОБСЕРВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до обсервації. ** **обсерваці́йний пункт** – протиепідемічна установа, призначена для тимчасового медичного спостереження за здоровими людьми, які мали контакт з хворими на карантинні хвороби.
ОБСЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* 1. Спостереження, обстеження, вивчення. 2. Медичний нагляд за особами, тимчасово ізольованими у зв'язку з підозрою на інфекційне захворювання чи при контакті їх із хворими на особливо небезпечну інфекцію. 3. Визначення місцезнаходження судна в морі за береговими предметами або за небесними світилами.
ОБСЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *книжн.* Спостерігати, обстежувати, вивчати.
ОБСЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до обсесії. ** **Обсеси́вний невро́з** – те саме, що **обсе́сія**.
ОБСЕСИ́ВНО-КОМПУЛЬСИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **обсеси́вно-компульси́вний ро́злад** – те саме, що **обсе́сія**.
ОБСЕ́СІЯ, -ї, *ж*. Психопатологічний нав'язливий стан, що виявляється у багаторазовому повторенні думок та дій.
ОБСИ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обси́діти**.
ОБСИ́ДЖУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обси́джувати**.
ОБСИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСИ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Довго, часто сидячи на чому-небудь, робити його зручним, звичним.
ОБСИ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБСИ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* 1. Довго сидячи на одному місці, звикати, призвичаюватися до нього. 2. Від тривалого користування ставати звичним, добре припасованим. 3. *тільки недок.* Пас. до **обси́джувати**.
ОБСИДІА́Н, -у, *ч*. Вулканічна гірська порода, що має вигляд темного скла.
ОБСИДІА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **обсидіа́н**.
ОБСИ́ДІТИ *див.* **обси́джувати**.
ОБСИ́ДІТИСЯ *див.* **обси́джуватися**.
ОБСИЛА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсила́ти**.
ОБСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБІСЛА́ТИ**, обішлю́, обішле́ш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Посилати що-небудь у різні місця або до різних людей; розсилати.
ОБСИЛА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБІСЛА́ТИСЯ**, обішлю́ся, обішле́шся, *док.*, *чим*, *розм.*, *рідко.* Посилати що-небудь один одному; взаємно обмінюватися чимось.
ОБСИПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для обсипання чого-небудь.
ОБСИПА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *с. г.* Здатність обсипатися.
ОБСИ́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсипа́ти**. // **обси́пано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який обсипався, обвалився, став занедбаним (від негоди і т. ін.).
ОБСИ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **обси́паний**.
ОБСИПА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсипа́ти 1, 3 – 6** і **обсипа́тися**.
ОБСИ́ПАТИ *див.* **обсипа́ти**.
ОБСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ОБСИ́ПУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* обси́плють; *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Обкидати, обтрушувати, покриваючи з усіх боків, по всій поверхні чим-небудь. // Обкидати, закидати чимось кого-небудь з усіх боків. // Посипати чимось навколо чого-небудь. // Густо, рясно всівати (бризками, краплями і т. ін.). // *безос.* Сиплючись, обпадаючи, укривати, встеляти що-небудь шаром. *Обсипає жаром.* 2. Скупчуючись у великій кількості, займати, густо вкривати кого-, що-небудь. // Обступати, оточувати з усіх боків. // *перен.* З'являтися у великій кількості. 3. *перен.* Щедро наділяти когось чим-небудь. // Спрямовувати щось на кого-небудь у великій кількості. 4. Скидати з себе листя, пелюстки, плоди і т. ін. // Струшувати, скидати з себе що-небудь сипке. // Струшувати, збивати (плоди, цвіт і т. ін.). 5. Доторкаючись до чогось сипкого, спричиняти його осування, опадання. 6. *безос.*, *розм.* Покривати висипом. *Губи обсипало.*
ОБСИ́ПАТИСЯ *див.* **обсипа́тися**.
ОБСИПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБСИ́ПАТИСЯ**, -плюся, -плешся; *мн.* обси́плються; *док.* 1. Обсипати себе або один одного чим-небудь. // Те саме, що **обсипа́ти 1**. 2. Руйнуючись по краях, обпадати дрібними частинками. // Сиплючись, осуватися, обвалюватися. 3. Поступово обпадати (про листя, плоди, цвіт і т. ін.). // Скидати з себе листя, пелюстки, плоди і т. ін. 4. Укриватися, покриватися кругом, по всій поверхні чим-небудь сипким або великою кількістю однорідних предметів. 5. Обкопуватися, оточуватися (валом).
ОБСИ́ПКА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Дія за знач. **обси́пати**, **обсипа́ти 1, 4, 5**. 2. *спец.* Те, чим обсипають.
ОБСИПНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Якого чим-небудь обсипають.
ОБСИ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обси́пувати**.
ОБСИ́ПУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обси́пувати**.
ОБСИ́ПУВАТИ *див.* **обсипа́ти**.
ОБСИСА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **обсиса́ти**.
ОБСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБІССА́ТИ**, -ссу́, -ссе́ш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обсмо́ктувати**.
ОБСИСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБІССА́ТИСЯ**, -ссу́ся, -ссе́шся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Смоктати понад міру.
ОБСИХА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсиха́ти**.
ОБСИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБСО́ХНУТИ** *і* **ОБСО́ХТИ**, -хну, -хнеш; *мин. ч.* обсо́х, обсо́хла, обсо́хло *і* обсо́хнув, обсо́хнула, обсо́хнуло; *док.* Ставати сухим; висихати. // Випаровуючись, висихаючи, зникати.
ОБСІ́В, -у, *ч*. 1. Дія за знач. **обсіва́ти** і **обсіва́тися**. 2. Пропущене під час сівби місце на ниві.
ОБСІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який обсіває, засіває що-небудь.
ОБСІВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсіва́ти**.
ОБСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ОБСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБСІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **засіва́ти 1, 2**. // *чим.* Сіяти щось навколо чого-небудь. 2. *розм.* Сіяти все кому-небудь. 3. *перен.* Густо вкривати по всій поверхні, усіювати всю поверхню чим-небудь; обсипати. // Посипати чимось кого-небудь з усіх боків. 4. *етн.* Обсипати (молодого і весільних гостей) сумішшю вівса, пряників, горіхів і т. ін., бажаючи достатку, щастя.
ОБСІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ОБСІ́ЮВАТИСЯ**, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ОБСІ́ЯТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Засівати своє поле, ділянку. 2. *тільки док.* Упоратися з сівбою; посіяти все. 3. *перен.* Укриватися, обсипатися чим-небудь.
ОБСІВНЕ́, -но́го, *с.*, *етн.* Те, чим обсівають (*див.* **обсіва́ти 4**) молодого і весільних гостей.
ОБСІДА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсіда́ти**.
ОБСІДА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ОБСІ́СТИ**, -ся́де, *док.*, *перех.* 1. Сідати навколо кого-, чого-небудь. // Тісно оточувати з усіх боків. 2. Сідаючи, займати весь простір, усю поверхню чого-небудь. // *перен.*, *розм.* Висипати на шкірі або слизових оболонках у великій кількості (про чиряки, прищі і т. ін.). 3. Опускаючись, спадаючи, покривати собою яку-небудь поверхню (про іній, туман і т. ін.). 4. *перен.* Займати яку-небудь ділянку, площу; оточувати. 5. *перен.*, *розм.* Нападати, накидатися з усіх боків. // Набридати, настирливо домагаючись чого-небудь. 6. *перен.*, *розм.* Охоплювати, оволодівати (про настрій, стан і т. ін.). *Лихо обсіло. Злидні обсіли.*
ОБСІДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБСІ́СТИСЯ**, -ся́дуся, -ся́дешся, *док.*, *розм.* 1. Сідати де-небудь, улаштовуючись зручно, надовго на чомусь. 2. *рідко.* Надовго або постійно оселятися де-небудь. 3. *ким*, *перен.* Оточувати себе ким-небудь (ріднею, близькими і т. ін.). // Обзаводитися дітьми, родиною.
ОБСІКА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсіка́ти**.
ОБСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБСІ́КТИ**, -іч́у, -іче́ш; *мин. ч.* обсі́к, обсікла́, обсікло́; *док.*, *перех.* 1. Відділяти що-небудь, відсікаючи одне за одним. 2. *діал.* Обполювати.
ОБСІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБСІ́КТИСЯ**, -іч́у́ся, -іче́шся; *мин. ч.* обсі́кся, обсікла́ся, обсікло́ся; *док.* 1. *тільки 3 ос.*, *розм.* Ламатися з кінців і випадати (про волосся). 2. *тільки 3 ос.*, *розм.* Обтріпуватися по краях (про тканину, одяг). 3. *тільки 3 ос.*, *розм.* Оббивати, пошкоджувати собі копита (про коней). 4. *тільки док.*, *розм.* Позбутися всього. 5. *тільки недок.* Пас. до **обсіка́ти**.
ОБСІ́КТИ *див.* **обсіка́ти**.
ОБСІ́КТИСЯ *див.* **обсіка́тися**.
ОБСІМЕНИ́ТИСЯ *див.* **обсіменя́тися**.
ОБСІМЕНІ́ННЯ, -я, *с*. 1. *бот.* Дія за знач. **обсіменя́тися**. 2. *біол.* Процес наближення чоловічих статевих клітин до жіночих, який передує заплідненню тваринних організмів. 3. Те саме, що **дисеміна́ція**.
ОБСІМЕНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ОБСІМЕНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *бот.* Давати насіння.
ОБСІ́ПАТИ *див.* **обсі́пувати**.
ОБСІ́ПУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсі́пувати**.
ОБСІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСІ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Сіпаючи, обривати.
ОБСІ́СТИ *див.* **обсіда́ти**.
ОБСІ́СТИСЯ *див.* **обсіда́тися**.
О́БСІЧ, *присл.*, *діал.* Зразу, раптом.
ОБСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсі́кти**.
ОБСІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **обсі́чений**.
ОБСІ́ЧЕННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсі́кти**.
ОБСІ́ЮВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обсі́ювати**.
ОБСІ́ЮВАТИ *див.* **обсіва́ти**.
ОБСІ́ЮВАТИСЯ *див.* **обсіва́тися**.
ОБСІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсі́яти**.
ОБСІ́ЯТИ *див.* **обсіва́ти**.
ОБСІ́ЯТИСЯ *див.* **обсіва́тися**.
ОБСКАКА́ТИ *див.* **обска́кувати**.
ОБСКА́КУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обска́кувати**.
ОБСКА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСКАКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Скоком рухатися навколо кого-, чого-небудь. // *розм.* Скоком об'їжджати верхи навколо кого-, чого-небудь. 2. *розм.* Швидко оточувати кого-, що-небудь верхи. 3. Обганяти, випереджати кого-небудь верхи. // *перен.*, *розм.* Випереджати в чомусь кого-небудь. 4. *перен.*, *розм.* Обдурювати на чому-небудь.
ОБСКО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обско́чити**.
ОБСКО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Швидко оточити кого-, що-небудь. // Несподівано обступити з усіх боків. 2. *перех.* Обігнати, випередити одним скоком, стрибком. // *перен.* Випередити в чомусь кого-небудь. 3. *неперех.* Відстати, відскочити.
ОБСКРЕБТИ́ *див.* **обскріба́ти**.
ОБСКРІБА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обскріба́ти**.
ОБСКРІБА́ТИ *і* **ОБШКРІБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБСКРЕБТИ́** *і* **ОБШКРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* обскрі́б, -скребла́, -скребло́; *док.*, *перех.* Зшкрібати, зчищати що-небудь з усієї поверхні чогось.
ОБСКРОМА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обскрома́дити**.
ОБСКРОМА́ДЖЕННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обскрома́дити**.
ОБСКРОМА́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обскребти, очистити кого-, що-небудь від чогось.
ОБСКУ́БАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обску́бти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Обшарпаний, жалюгідний.
ОБСКУ́БАНІСТЬ, -ності, *ж*. Стан і властивість за знач. **обску́баний**.
ОБСКУБА́ТИ *див.* **обску́бувати**.
ОБСКУБА́ТИСЯ *див.* **обску́буватися**.
ОБСКУ́БТИ *див.* **обску́бувати**.
ОБСКУ́БТИСЯ *див.* **обску́буватися**.
ОБСКУ́БУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **обску́бувати**.
ОБСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ОБСКУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБСКУ́БТИ**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* обску́б, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Вискубувати, виривати (волосся, пір'я і т. ін.) по всій поверхні. // Скубучи,

очищати від пір'я, пуху (про забитих птахів). // Щипками обривати, оббирати що-небудь. 2. *перен., розм.* Обкрадати, оббирати кого-небудь.
ОБСКУ́БУВАТИСЯ, -ується *і* **ОБСКУБА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ОБСКУ́БТИСЯ**, -бе́ться; *мин. ч.* обску́бся, -лася, -лося; *док.* Розправляти, чистити дзьобом пір'я (про птахів).
ОБСКУРА́НТ, -а, *ч.*, *книжн.* Прихильник обскурантизму; мракобіс.
ОБСКУРАНТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Вороже ставлення до прогресу, науки; мракобісся.
ОБСКУРАНТИ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **обскура́нт**.
ОБСКУРАНТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до обскурантизму, обскурантиста.
ОБСКУРА́НТКА, -и, *книжн.* Жін. до **обскура́нт**.
ОБСКУРА́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до обскуранта.
ОБСКУРА́НТСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Власт. обскурантові, обскурантам; перейнятий обскурантизмом.
ОБСКУ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **обскура́нтський**.
ОБСЛИ́ЗЛИЙ, -а, -е, *розм.* Покритий слизом; слизький.
ОБСЛИ́ЗЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **обсли́злий**.
ОБСЛИ́НЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсли́нити**.
ОБСЛИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обсли́нений**.
ОБСЛИ́НИТИ *див.* **обсли́нювати**.
ОБСЛИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсли́нювати**.
ОБСЛИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБСЛИ́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* Змочувати, забруднювати слиною.
О́БСЛІД, -у, *ч.* Те саме, що **обслі́дування**.
ОБСЛІ́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **обслі́джувати**.
ОБСЛІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обслі́джувати**.
ОБСЛІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Обстежувати.
ОБСЛІ́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **обслі́дувач**.
ОБСЛІ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **обслі́дник**.
ОБСЛІ́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обслі́дувати**. // **обслі́дувано**, *безос. присудк. сл.*
ОБСЛІ́ДУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обслі́дуваний**.
ОБСЛІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обслі́дувати**. *Контрольне обслідування.*
ОБСЛІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех. і без додатка.* Уважно, ретельно оглядати що-небудь; робити огляд з метою розвідування, дослідження; обстежувати. // Робити огляд з метою перевірки чого-небудь; знайомитися зі станом справ.
ОБСЛІ́ДУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обслі́дувати**.
ОБСЛІ́ДУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто обстежує що-небудь.
ОБСЛІ́ДУВАЧКА, -и. Жін. до **обслі́дувач**.
ОБСЛО́НА, -и, *ж.*, *діал.* Оболонка.
ОБСЛО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обслони́ти**.
ОБСЛО́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсло́нений**.
ОБСЛОНИ́ТИ *див.* **обсло́нювати**.
ОБСЛОНИ́ТИСЯ *див.* **обсло́нюватися**.
ОБСЛО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсло́нювати**.
ОБСЛО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБСЛОНИ́ТИ**, -слоню́, -сло́ниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Закривати, заслонювати з усіх боків чим-небудь.
ОБСЛО́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБСЛОНИ́ТИСЯ**, -лоню́ся, -ло́нишся, *док.*, *рідко.* Закриватися, заслонюватися з усіх боків чим-небудь.
ОБСЛУ́ГА, -и, *ж.* 1. Група людей, що обслуговує певний об'єкт. 2. *військ.* Група бійців, що обслуговує гармату, міномет, кулемет і т. ін. 3. *рідко.* Те саме, що **обслуго́вування**.
ОБСЛУГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обслугува́ти**.
ОБСЛУГО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна обслуговувати.
ОБСЛУГО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обслуго́вувати**.
ОБСЛУГО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обслуго́вуваний**.
ОБСЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обслуго́вувати**. *Медичне обслуговування. Станція технічного обслуговування (СТО). Сфера обслуговування.*
◆ **Профілакти́чне обслуго́вування**, *спец.* – обслуговування, що його проводять спеціально для попередження відмов функціонування технічного, транспортного засобу. **Розрахунко́во-ка́сове обслуго́вування** – обслуговування взаємних розрахунків підприємств банками та іншими фінансово-кредитними установами. **Техні́чне обслуго́вування** – сукупність заходів із виявлення несправностей та ремонту технічних, транспортних засобів. **Тра́нспортно-експеди́торське обслуго́вування** – вид діяльності спеціалізованих підприємств з надання власнику вантажу додаткових послуг, пов'язаних з підготовкою продукції до транспортування.
ОБСЛУГО́ВУВАТИ *і* **ОБСЛУ́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСЛУГУВА́ТИ**, -гу́ю, -гу́єш *і* **ОБСЛУЖИ́ТИ**, -служу́, -слу́жиш, *док.*, *перех.* 1. Виконувати роботу, функції, пов'язані з задоволенням чиїх-небудь запитів, потреб. // Подавати їжу на стіл (у ресторані, їдальні і т. ін.). 2. Забезпечувати, налагоджувати роботу певних знарядь, машин, механізмів і т. ін.
ОБСЛУГО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обслуго́вувати**.
ОБСЛУГО́ВУЮЧИЙ, -а, -е. Який здійснює роботу, пов'язану із задоволенням чиїх-небудь потреб.
◆ **Обслуго́вуючий банк (банк еква́йр)** – банківська установа, в якій відкриті рахунки підприємств торгівлі та побутового обслуговування населення.
ОБСЛУГУВА́ТИ *див.* **обслуго́вувати**.
ОБСЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обслужи́ти**.
ОБСЛУЖИ́ТИ *див.* **обслуго́вувати**.
ОБСЛУ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обслу́жувати**.
ОБСЛУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обслу́жувати**.
ОБСЛУ́ЖУВАТИ *див.* **обслуго́вувати**.
ОБСЛУ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **обслу́жувати**.
ОБСЛУ́ЖУЮЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **обслу́жувати**. // *у знач. прикм. Обслужуючий персонал.*
ОБСЛУ́ХАТИ *див.* **обслу́хувати**.
ОБСЛУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обслу́хувати**.
ОБСЛУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСЛУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Досліджувати, визначати на слух стан внутрішніх органів.
ОБСМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсма́жити**. // **обсма́жено**, *безос. присудк. сл.*
ОБСМА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсма́жений**.
ОБСМА́ЖИТИ *див.* **обсма́жувати**.
ОБСМА́ЖИТИСЯ *див.* **обсма́жуватися**.
ОБСМА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсма́жувати**.
ОБСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСМА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Підсмажувати що-небудь з усіх боків.
ОБСМА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБСМА́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* Підсмажуватися з усіх боків.
ОБСМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсмали́ти**. // **обсма́лено**, *безос. присудк. сл.*
ОБСМА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсма́лений**.
ОБСМА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсмали́ти**.
ОБСМАЛИ́ТИ *див.* **обсма́лювати**.
ОБСМАЛИ́ТИСЯ *див.* **обсма́люватися**.
ОБСМАЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсмальцюва́ти**. // *у знач. прикм.* Заяложений.
ОБСМАЛЬЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсмальцьо́ваний**.
ОБСМАЛЬЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсмальцьо́вувати**.
ОБСМАЛЬЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСМАЛЬЦЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Забруднювати що-небудь жиром по всій поверх-ні; засмальцьовувати.
ОБСМАЛЬЦЮВА́ТИ *див.* **обсмальцьо́вувати**.
ОБСМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсма́лювати**.
ОБСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБСМАЛИ́ТИ**, -малю́, -ма́лиш, *док.*, *перех.* 1. Обпалювати, обкурювати що-небудь димом по всій поверхні або з країв; пошкоджувати вогнем поверхню або краї чого-небудь. // Пошкоджувати вогнем що-небудь по поверхні. // Очищати за допомогою вогню від шерсті, решток пір'я і т. ін. 2. Завдавати опіків, болю вогнем або чим-небудь гарячим. 3. Обвітрювати, висушувати шкіру, роблячи її смуглявою, темною (про дію сонячного проміння й вітру).
ОБСМА́ЛЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся, *недок.*, **ОБСМАЛИ́ТИСЯ**, -малю́ся, -ма́лишся, *док.* 1. Обгоряти по всій поверхні або з країв. 2. Ушкоджувати собі що-небудь вогнем; обпікатися.
ОБСМИ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсми́кати**. 2. *у знач. прикм.* Обтріпаний, пошарпаний.
ОБСМИ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсми́каний**.
ОБСМИ́КАТИ *див.* **обсми́кувати**.
ОБСМИ́КАТИСЯ *див.* **обсми́куватися**.
ОБСМИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **обсми́кувати**.
ОБСМИКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **обсми́куватися**.
ОБСМИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсми́кувати**.
ОБСМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* **ОБСМИ́КАТИ**, обсми́каю, обсми́каєш *і* обсми́чу, обсми́чеш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Смикаючи донизу, поправляти, опоряджати те, (одяг, вбрання і т. ін.). 2. Смикаючи, вивирати те, що звисає, стирчить і т. ін.; вирівнювати, поправляти (сіно, солому і т. ін.). // Смикаючи, обривати, обскубувати кругом. // *рідко.* Смикаючи, обдирати, здіймати. 3. *тільки недок.*, *перен.*, *розм.* Різким зауваженням зупиняти, утримувати від яких-небудь небажаних дій.
ОБСМИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБСМИ́КАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Смикаючи донизу, поправляти, опоряджати на собі одяг, вбрання. 2. Пас. до **обсми́кувати** 1, 2.
ОБСМІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсмі́ювати**.
ОБСМІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБСМІЯ́ТИ**, -ію́, -іє́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Те саме, що **висмі́ювати**.
ОБСМІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсмія́ти**.
ОБСМІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсмі́яний**.
ОБСМІЯ́ТИ *див.* **обсмі́ювати**.
ОБСМО́КТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсмокта́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Виснажений, змарнілий; захирілий.
ОБСМО́КТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсмо́ктаний**.
ОБСМОКТА́ТИ *див.* **обсмо́ктувати**.
ОБСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсмо́ктувати**.
ОБСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСМОКТА́ТИ**, -смокчу́, -смо́кчеш, *док.*, *перех.* 1. Смоктати щонебудь з усіх боків. 2. *перен.*, *розм.* Докладно, до дрібниць що-небудь обмірковувати, обговорювати, вивчати і т. ін. 3. *перен.*, *розм.* Обкрадати, оббирати, забирати все до решти.
ОБСМО́КТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Смоктати свої губи.
ОБСМО́Л, -у, *ч.*, *спец.* Те саме, що **обсмо́лення**.
ОБСМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсмоли́ти**.
ОБСМО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсмо́лений**.
ОБСМО́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **обсмоли́ти**.
ОБСМОЛИ́ТИ *див.* **обсмо́лювати**.
ОБСМОЛИ́ТИСЯ *див.* **обсмо́люватися**.
ОБСМО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обсмо́лювати**.
ОБСМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **обсмо́лювати**.
ОБСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБСМОЛИ́ТИ**, -молю́, -мо́лиш, *док.*, *перех.* Заливати, просочувати що-небудь смолою; засмолювати.
ОБСМО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБСМОЛИ́ТИСЯ**, -молю́ся, -мо́лишся, *док.* 1. Покривати себе смолою. 2. *тільки недок.* Пас. до **обсмо́лювати**.
ОБСМО́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто заливає, просочує що-небудь смолою.
ОБСМО́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **обсмо́лювач**.
ОБСМО́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **обсмо́лювати**.
ОБСМУГО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсмугува́ти**.
ОБСМУГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсмуго́ваний**.
ОБСМУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсмуго́вувати**.
ОБСМУГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСМУГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Оточувати або покривати щось смугами чого-небудь.
ОБСМУГУВА́ТИ *див.* **обсмуго́вувати**.
ОБСНІ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсні́жити**.
ОБСНІ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсні́жений**.
ОБСНІ́ЖИТИ, -ить, *док.*, *безос.*, *перех.*, *рідко.* Покрити що-небудь снігом, інеєм.
ОБСНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обснува́ти**. // **обсно́вано**, *безос. присудк. сл.*
ОБСНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсно́вувати**.
ОБСНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСНУВА́ТИ**, -ую́, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Густо обмотувати, обплітати чим-небудь; обплутувати. // *перен.*, *розм.* Оточувати з усіх боків. 2. *перен.* Обволікати, обкутувати з усіх боків (про дим, туман і т. ін.). 3. *перен.* Позбавляти власної волі, свободи дій; підкоряти собі, своєму впливові.
ОБСНО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБСНУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Густо обмотуватися, обплітатися чим-небудь. 2. *перен.* Обволікатися, обкутуватися з усіх боків (димом, туманом *і т. ін.*).
ОБСНУВА́ТИ *див.* **обсно́вувати**.
ОБСНУВА́ТИСЯ *див.* **обсно́вуватися**.
ОБСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсоли́ти**.
ОБСО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсо́лений**.
ОБСОЛИ́ТИ *див.* **обсо́лювати**.
ОБСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсо́лювати**.
ОБСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБСОЛИ́ТИ**, -солю́, -со́лиш, *док.*, *перех.* Посипати сіллю по всій поверхні. *Обсолювати сало.*
ОБСОРО́МИТИ *див.* **обсоро́млювати**.
ОБСОРО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсоро́мити**.
ОБСОРО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсоро́млений**.
ОБСОРО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсоро́млювати**.
ОБСОРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОБСОРОМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБСОРО́МИТИ**, -млю, -миш; *ми.* обсоро́млять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **осоро́млювати**.
ОБСОРОМЛЯ́ТИ *див.* **обсоро́млювати**.
ОБСО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсота́ти**.
ОБСОТА́ТИ *див.* **обсо́тувати**.
ОБСОТА́ТИСЯ *див.* **обсо́туватися**.
ОБСО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсо́тувати**.
ОБСО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Густо обплутувати, обвивати; обсновувати. 2. *перен.* Обволікати, обкутувати, огортати з усіх боків.
ОБСО́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБСОТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Густо обплутуватися, обвиватися; обсновуватися.
ОБСО́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обсо́хнути**, **обсо́хти**.
ОБСО́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **обсо́хлий**.
ОБСО́ХНУТИ *див.* **обсиха́ти**.
ОБСО́ХТИ *див.* **обсиха́ти**.
ОБСТА́ВА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **обстано́вка**.
Судноплá́вна обста́ва – сукупність візуальних плавучих пристроїв, що сприяють безпеці судноплавства.
ОБСТАВА́ТИ, -стаю́, -стає́ш, *недок.*, **ОБСТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш, *док.* 1. *неперех.*, *за ким – чим.* Ставати на чий-небудь бік (у суперечці, боротьбі і т. ін.). // *за кого – що і рідко без додатка.* Заступатися за кого-небудь, захищати, боронити когось, щось. 2. *перев. док.*, *перех.*, *розм.* Ставати навколо кого-, чого-небудь; обступати, оточувати когось, щось з усіх боків. // Оточувати з усіх боків (про дерева, будови і т. ін.). 3. *перев. док.*, *перех.*, *перен.* Оволодівати, охоплювати (про думки, почуття і т. ін.). 4. *неперех.*, *при чому*, *за чим*, *рідко.* Наполягати на чомусь; обстоювати що-небудь. 5. *неперех.*, *на чому*, *діал.* Господарювати. 6. *тільки док.*, *неперех.*, *на чому*, *діал.* Задовольнитися чим-небудь. 7. *тільки док.*, *неперех.*, *заст.* Залишитися.
ОБСТА́ВИНА, -и, *ж.* 1. Явище, подія, факт і т. ін., що пов'язані з чим-небудь, супроводять або викликають що-небудь, впливають на щось. 2. *тільки мн.* Сукупність умов, за яких що-небудь відбувається. // Матеріальне становище. *Збіг обставин. Обтяжливі обставини. Пом'якшувальні об-*

ставини. 3. *рідко.* Те саме, що **обстано́вка** 1. 4. *лінгв.* Другорядний член речення, який вказує час, місце, причину, мету і спосіб дії або характеризує якість, міру чи спосіб вияву ознаки. *Обставина способу дії.*

ОБСТА́ВИННИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який виконує роль; обставини (у 4 знач.). *Підрядні обставинні речення.*

ОБСТА́ВИТИ *див.* **обставля́ти.**

ОБСТА́ВИТИСЯ *див.* **обставля́тися.**

ОБСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обста́вити.** // **обста́влено**, *безос. присудк. сл.*

ОБСТА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обста́влений.**

ОБСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обставля́ти.**

ОБСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* обста́влять; *док.*, *перех.* 1. Ставити щось навколо або вздовж чого-небудь. // *рідко.* Обрамляти, оточувати чим-небудь. // *розм.* Заставляти щось чим-небудь, розміщуючи по всій поверхні. *Обставити стіл квітами.* // *ким.* Оточувати, розставляючи кого-небудь з усіх боків. *Обставити будинок ратниками.* // *перен.* Оточувати ким-небудь. 2. Добираючи меблі, обстановку, розміщувати їх у житлі; меблювати. 3. *театр.* Обладнувати постановочну і декоративну частини театральної вистави. 4. *перен.* Достатньо обґрунтовувати що-небудь; надавати вірогідності чомусь. 5. *перен.*, *розм.* Виставляти кого-небудь у неприємному для нього вигляді, світлі; неприхильно характеризувати когось. 6. *перен.*, *розм.* Випереджати, обганяти кого-небудь.

ОБСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБСТА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* обста́вляться; *док.* 1. Оточувати себе чим-небудь. 2. Заставляти свій будинок, свою квартиру обстановкою: діставати собі меблі. 3. *тільки недок.*, *театр.* Забезпечуватися всім необхідним для постановки (реквізитом, художнім оформленням і т. ін.).

ОБСТАНО́ВА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **обстано́вка.**

ОБСТАНО́ВКА, -и, *ж.* 1. Меблі, оздоби та предмети побуту, якими обставлено й прикрашено приміщення, житло. // *театр.* Декоративне та бутафорське оформлення спектаклю. 2. Сукупність умов, за яких що-небудь відбувається. // Умови життя кого-небудь. // Становище на місці воєнних дій, зумовлене їх перебігом, співвідношенням бойових сил, їх розташуванням, характером місцевості і т. ін.

ОБСТАНО́ВОЧНИЙ, -а, -е, *театр.* Стос. до обстановки (у 1 знач.).

ОБСТА́ТИ *див.* **обстава́ти.**

ОБСТЕБНУ́ТИ *див.* **обстіба́ти.**

ОБСТЕБНУ́ТИСЯ *див.* **обстіба́тися.**

ОБСТЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсте́жити.** // **обсте́жено**, *безос. присудк. сл.*

ОБСТЕ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсте́жений.**

ОБСТЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсте́жити.** *Медичне обстеження.* ** **Агрохімі́чне обсте́ження** – обов'язкове суцільне обстеження сільськогосподарських угідь з метою державного контролю хімічного складу ґрунтів. **Обсте́ження хво́рого** – дослідження, що проводяться для виявлення індивідуальних особливостей хворого, встановлення діагнозу хвороби, визначення раціонального лікування тощо.

ОБСТЕ́ЖИТИ *див.* **обсте́жувати.**

ОБСТЕ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обсте́жувати.**

ОБСТЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсте́жувати.**

ОБСТЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСТЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Ретельно оглядати, перевіряти що-небудь. // З'ясовувати загальний стан здоров'я, характер захворювання і т. ін. 2. Оглядаючи що-небудь, знайомитися з чимось, розвідувати або досліджувати щось.

ОБСТЕЛИ́ТИ *див.* **обстила́ти.**

ОБСТИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБСТЕЛИ́ТИ**, -стелю́, -сте́лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Стелючи що-небудь, покривати якусь поверхню; застилати. 2. *рідко.* Стелючи, обкладати, укривати з усіх боків кого-, що-небудь.

ОБСТИПА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **запо́р.**

ОБСТІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ОБСТІ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСТЕБНУ́ТИ**, -стебну́, -сте́бнеш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Защібати на всі застібки; повністю застібати що-небудь.

ОБСТІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ОБСТІ́БУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБСТЕБНУ́ТИСЯ**, -стебну́ся, -сте́бнешся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Защіпати на собі всі застібки; застібатися.

ОБСТІ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсті́бувати.**

ОБСТІ́БУВАТИ *див.* **обстіба́ти.**

ОБСТІ́БУВАТИСЯ *див.* **обстіба́тися.**

О́БСТІНЬ, -і, *ж.*, *діал.* Стіна, мур.

ОБСТОВПИ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* обстовпля́ть; *док.*, *перех.*, *заст.* Обставити стовпами (для позначення чого-небудь).

ОБСТО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обсто́ювати.**

ОБСТО́ЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обсто́юваний.**

ОБСТО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсто́ювати.**

ОБСТО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБСТОЯ́ТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.* 1. *перех.* Захищати, боронити від кого-, чого-небудь. // *неперех.*, *за кого*, *заст.* Стояти. 2. *перех.* Відкидаючи заперечення, домагатися визнання, виконання чого-небудь; наполягати на чомусь. // *неперех.*, *при чому*, *заст.*, *рідко.* Зупинятися на чому-небудь для докладнішого розгляду (питання, теми і т. ін.).

ОБСТО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **обсто́ювати.**

ОБСТОЯ́ТИ *див.* **обсто́ювати.**

ОБСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБСТРИ́ГТИ**, -ижу́, -иже́ш; *мин. ч.* обстри́г, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Зрізувати повністю ножицями, машинкою і т. ін. волосся, вовну; стригти. // Обрізаючи або підрізаючи ножицями, машинкою і т. ін. волосся, вовну, нігті, вкорочувати їх. 2. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Поживитися за чийсь рахунок.

ОБСТРИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБСТРИ́ГТИСЯ**, -ижу́ся, -иже́шся; *мин. ч.* обстри́гся, -лася, -лося; *док.* Зрізувати, вкорочувати собі волосся, підрізуючи його ножицями, машинкою і т. ін.

ОБСТРИ́ГТИ *див.* **обстрига́ти.**

ОБСТРИ́ГТИСЯ *див.* **обстрига́тися.**

ОБСТРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обстри́гти.**

ОБСТРИ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обстри́жений.**

ОБСТРИ́ЖЧИНИ, -чин, *мн.* Обряд першої стрижки дитини, який минув рік.

О́БСТРІЛ, -у, *ч.* 1. Тривала стрільба по якій-небудь цілі. *Тримати під обстрілом.* 2. *спец.* Видимий простір, який прострілюється. *Зона обстрілу.*

ОБСТРІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обстрі́лювати.**

ОБСТРІ́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обстрі́люваний.**

ОБСТРІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обстрі́лювати.**

ОБСТРІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБСТРІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Вести обстріл якої-небудь цілі, площі. // *перев. док.* Привчити до бойової обстановки.

ОБСТРІ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **обстрі́лювати.**

ОБСТРІ́ЛЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обстріля́ти.** // **обстрі́ляно**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який набув бойового досвіду.

ОБСТРІЛЯ́ТИ *див.* **обстрі́лювати.**

ОБСТРІ́ПАНИЙ, **ОБСТРЬО́ПАНИЙ**, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обстріпа́ти.**

ОБСТРІПА́ТИ *див.* **обстрі́пувати.**

ОБСТРІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обстрі́пувати.**

ОБСТРІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСТРІПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обтріпувати**[2].

ОБСТРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обстрочи́ти.**

ОБСТРО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обстро́чений.**

ОБСТРОЧИ́ТИ, -чу́, -чиш, *док.*, **ОБСТРО́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Прострочити по краю, з усіх боків.

ОБСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обстро́чувати.**

ОБСТРО́ЧУВАТИ *див.* **обстрочи́ти.**

ОБСТРУ́ГАНИЙ, **ОБСТРУ́ЖЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обструга́ти.**

ОБСТРУ́ГАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обстру́ганий.**

ОБСТРУГА́ТИ *див.* **обстру́гувати.**

ОБСТРУ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для обстругування чого-небудь.

ОБСТРУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обстру́гувати.**

ОБСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСТРУГА́ТИ**, обстружу́, обстру́жеш *і* обструга́ю, обструга́єш, *док.*, *перех.* Стругати кругом, з усіх боків або по всій поверхні, надаючи потрібного вигляду, розміру, форми.

ОБСТРУ́ЖЕНИЙ *див.* **обстру́ганий.**

ОБСТРУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обстру́жений.**

ОБСТРУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до обструкції.

ОБСТРУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обструкти́вний.**

ОБСТРУ́КТОР, -а, *ч.* Той, хто чинить обструкцію.

ОБСТРУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до обструкції.

ОБСТРУКЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Система політичної боротьби шляхом обструкцій.

ОБСТРУКЦІОНІ́СТ, -а, *ч.* Учасник або прихильник обструкції.

ОБСТРУКЦІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **обструкціоні́ст.**

ОБСТРУКЦІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **обструкціоні́зм** і **обструкціоні́ст.**

ОБСТРУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія, демонстративно спрямована на зрив якого-небудь заходу, пропозиції і т. ін.; різновид протесту. 2. *мед.* Перешкода, закриття, утруднення, закупорка, утруднення прохідності, непрохідність. ** **Сечова́ обстру́кція** – наявність перешкоди по ходу сечових шляхів, що призводить до утруднення відтоку сечі.

ОБСТРЬО́ПАНИЙ *див.* **обстрі́паний.**

ОБСТРЬО́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обстрьо́паний.**

ОБСТУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсту́кати.**

ОБСТУ́КАТИ *див.* **обсту́кувати.**

ОБСТУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсту́кувати.**

ОБСТУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСТУ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Стукати по поверхні в багатьох місцях, усюди. 2. *з чого.* Стукаючи об що-небудь, струшувати сніг, багно і т. ін. 3. *мед.* Досліджувати, визначати стан внутрішніх органів по звуках, утворюваних легким постукуванням молоточка чи пальців по тілу.

ОБСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБСТУПИ́ТИ**, -ступлю́, -сту́пиш; *мн.* обсту́плять; *док.*, *перех.* 1. Ставати довкола кого-, чого-небудь. // *рідко.* Те саме, що **ото́чувати.** 2. *перен.* Охоплювати з усіх боків (про дерева, гори, будівлі і т. ін.). 3. *перен.* Оповивати, затягувати, заволікати (про дим, туман, темряву і т. ін.). // Заповнювати собою який-небудь простір (про запах). 4. *перен.* Повністю оволодівати ким-небудь (про почуття, думки і т. ін.); заполонювати.

ОБСТУПИ́ТИ *див.* **обступа́ти.**

ОБСТУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обступи́ти** 1.

ОБСТЬО́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обстьоба́ти.**

ОБСТЬО́БАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обстьо́баний.**

ОБСТЬОБА́ТИ *див.* **обстьо́бувати.**

ОБСТЬО́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обстьо́бувати.**

ОБСТЬО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСТЬОБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Стьобати, завдаючи ударів по всій поверхні, з усіх боків кого-, чого-небудь.

ОБСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Зсуваючи, зрушувати що-небудь.

ОБСУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Обсипатися, обвалюватися, руйнуючись під дією яких-небудь сил (про земляні споруди, схили і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Слабнучи, втрачаючи силу, повільно опускатися на що-небудь. 3. *тільки 3 ос.*, *док.*, *рідко.* Ковзнути по поверхні чого-небудь.

ОБСУ́ДА, -и, *ч. і ж.*, *розм.*, *рідко.* Той (та), що любить судити кого-небудь, недоброзичливо обговорювати в деталях чиюсь поведінку, якусь подію і т. ін.

ОБСУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсуди́ти.**

ОБСУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсу́джувати.**

ОБСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСУДИ́ТИ**, -суджу́, -су́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Недоброзичливо, з осудом висловлюватися, говорити про кого-, що-небудь: засуджувати, критикувати когось. 2. *діал.* Обговорювати, обмірковувати.

ОБСУДИ́ТИ *див.* **обсу́джувати.**

ОБСУ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Який любить недоброзичливо, з осудом висловлюватися, говорити про когось, що-небудь, засуджувати, критикувати когось, щось.

ОБСУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **обсу́дливий.**

ОБСУ́НУТИ *див.* **обсува́ти.**

ОБСУ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсу́нути.**

ОБСУ́НУТИСЯ *див.* **обсува́тися.**

ОБСУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обсуши́ти.**

ОБСУШИ́ТИ *див.* **обсу́шувати.**

ОБСУШИ́ТИСЯ *див.* **обсу́шуватися.**

ОБСУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обсу́шувати.**

ОБСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсу́шувати.**

ОБСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБСУШИ́ТИ**, -сушу́, -су́шиш, *док.*, *перех.* Робити сухим, висушувати зовні, зокола. // Викликати, спричинювати висихання, випаровування рідини. *Обсушити сльози.*

ОБСУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБСУШИ́ТИСЯ**, -сушу́ся, -су́шишся, *док.* 1. Обсушувати себе, свій одяг. 2. *тільки недок.* Пас. до **обсу́шувати.**

О́БСЯГ, -у, *ч.* 1. Розмір, величина, кількість, значення чого-небудь. // Зміст чого-небудь з погляду його величини, кількісного вираження і т. ін. *Обсяг шкільної програми.* // *перен.* Зміст чого-небудь з погляду його значення, важливості. ** **О́бсяг виробни́цтва** – кількість виготовленої продукції і виконаних робіт за певний період часу. **О́бсягом у ...** – завбільшки, величиною, розміром. **У по́вному о́бсязі** – цілком, повністю, нічого не виключаючи. 2. Межі, коло чого-небудь.

ОБСЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обсяга́ти.**

ОБСЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБСЯГТИ́**, -гну́, -гне́ш; *мин. ч.* обся́г, -ла́, -ло́; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Обхоплювати, сягаючи руками. 2. *перен.* Охоплювати, обіймати.

ОБСЯГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́бсяг** 1.

ОБСЯГТИ́ *див.* **обсяга́ти.**

ОБТАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтава́ти.**

ОБТАВА́ТИ, -таю́, -тає́ш, *недок.*, **ОБТА́НУТИ** *і* **ОБТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш, *док.* Звільнятися під дією тепла від намерзлого з поверхні, з країв льоду, снігу.

ОБТАЛА́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Забризканий, заболочений.

ОБТАЛА́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Забризкатися, заляпатися багном, водою.

ОБТА́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обта́нути** *і* **обта́ти.**

ОБТА́НУТИ *див.* **обтава́ти.**

ОБТАНЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтанцюва́ти.**

ОБТАНЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **обтанцьо́вувати.**

ОБТАНЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТАНЦЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Танцюючи, обходити навколо кого-, чого-небудь. 2. Танцювати скрізь, у багатьох місцях.

ОБТАНЦЮВА́ТИ *див.* **обтанцьо́вувати.**

ОБТА́ТИ *див.* **обтава́ти.**

ОБТЕ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **обтекти́.**

ОБТЕКТИ́ *див.* **обтіка́ти.**

ОБТЕРЕБИ́ТИ *див.* **обтері́блювати.**

ОБТЕРЕБИ́ТИСЯ *див.* **обтері́блюватися.**

ОБТЕРЕ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтеребити.**

ОБТЕРЕ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обтере́блений.**

ОБТЕРІ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтері́блювати.**

ОБТЕРІ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБТЕРЕБИ́ТИ**, -блю́, -би́ш; *мн.* обтеребля́ть; *док.*, *перех.*, *діал.* Очищати.

ОБТЕРІ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОБТЕРЕБИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *діал.* Зніматися, відділятися.

ОБТЕ́РПІТИ, -плю, -пиш; *мн.* обте́рплять; *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Терплячи, звикати до чого-небудь; витерпіти, перетерпіти.

ОБТЕРПІ́ТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* обте́рпляться, *док.*, *розм.* Звикнути, притерпітися до чого-небудь.

ОБТЕ́РТИ *див.* **обтира́ти.**

ОБТЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обте́рти**.
ОБТЕ́РТИСЯ *див.* **обтира́тися**.
ОБТЕ́РТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **обте́ртий**.
ОБТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтеса́ти**.
ОБТЕ́САНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обте́саний**.
ОБТЕСА́ТИ *див.* **обті́сувати**.
ОБТЕСА́ТИСЯ *див.* **обті́суватися**.
ОБТЕ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обте́сувати**.
ОБТЕ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *з чого*, *діал.* Обчищати.
ОБТИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтика́ти**.
ОБТИ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обти́каний**.
ОБТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтика́ти**.
ОБТИ́КАТИ *див.* **обтика́ти**.
ОБТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ОБТИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТИ́КАТИ**, -и́чу, -и́чеш, *док.*, *перех.* Утикати що-небудь навколо чогось. // Утикати щось по поверхні чого-небудь.
ОБТИ́КАТИСЯ *див.* **обтика́тися**.
ОБТИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБТИ́КАТИСЯ**, -и́чуся, -и́чешся, *док.* Обтикати себе чим-небудь. // Прикрашати собі голову квітами.
ОБТИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обти́кувати**.
ОБТИ́КУВАТИ *див.* **обтика́ти**.
ОБТИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтина́ти**.
ОБТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБТЯ́ТИ**, обітну́, обітне́ш, *док.*, *перех.* 1. Підрізаючи, надрізаючи з країв, укорочувати, зменшувати що-небудь. 2. *перен.* Обмежувати, скорочувати що-небудь (розмір, обсяг, розмах і т. ін.). 3. Повністю зрізати що-небудь; обрізати.
ОБТИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Обмежуватися, скорочуватися. 2. Пас. до **обтина́ти** 1, 3.
ОБТИ́НАЧ, -а, *ч.* Ковальський ніж для обрізання копит.
ОБТИНЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтинькува́ти**.
ОБТИНЬКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обтинько́ваний**.
ОБТИНЬКО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтинькува́ти**.
ОБТИНЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтинько́вувати**.
ОБТИНЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТИНЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Покривати шаром тиньку.
ОБТИНЬКУВА́ТИ *див.* **обтинько́вувати**.
ОБТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обтирання. // Признач. для обтирання.
ОБТИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **обтира́ч**.
ОБТИРА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **обтира́льник**.
ОБТИРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обтира́ти**. 2. Лікувально-профілактична процедура, при якій тіло обтирають шматком тканини, намоченої в якій-небудь рідині, а потім розтирають до почервоніння шкіри.
ОБТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБТЕ́РТИ** *і* **ОБІТЕ́РТИ**, обітру́, обітре́ш; *мин. ч.* обте́р, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. *чим, об що, від чого і без додатка.* Витираючи по поверхні, робити що-небудь сухим, чистим. // *чим, з чого і без додатка.* Витираючи, знімати з поверхні. *Обітерти сльози.* 2. Розтирати тіло з лікувальною метою шматком тканини, намоченої в якій-небудь рідині. // Обмивати, протираючи по поверхні якою-небудь рідиною. 3. *рідко.* Робити стертим, потертим із поверхні; пошкоджувати тертям поверхню чого-небудь. 4. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Призвичаїти до якої-небудь обстановки; навчити поводитися в якомусь середовищі.
ОБТИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБТЕ́РТИСЯ** *і* **ОБІТЕ́РТИСЯ**, обітру́ся, обітре́шся; *мин. ч.* обте́рся, -лася, -лося; *док.* 1. Обтирати себе чим-небудь. // Стирати з себе що-небудь. 2. Стиратися, сходити з чого-небудь від тертя. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Призвичаїтися до якоїсь обстановки, набути навичок поводитися в якому-небудь середовищі; обвикнути.
ОБТИРА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто обтирає що-небудь.
ОБТИРА́ЧКА, -и. *Жін.* до **обтира́ч**.
О́БТИСК, -у, *ч.*, *тех.* Дія за знач. **обтиска́ти** і **обтиска́тися**.
ОБТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтиска́ти**.
ОБТИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ОБТИ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* обти́с, обти́сла, обти́сло *і* обти́снув, обти́снула, обти́снуло; *док.*, *перех.* 1. Тиснучи на що-небудь, надавати йому певного розміру або певної форми. // Тиснучи по всій поверхні, з усіх боків, ущільнювати що-небудь. 2. Тиснучи, притискаючи, закріплювати що-небудь. 3. Щільно прилягаючи, охоплювати з усіх боків (про одяг).
ОБТИСКА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ОБТИ́СКУВАТИСЯ**, -ується, *недок.*, **ОБТИ́СНУТИСЯ**, -неться; *мин. ч.* обти́снувся, -лася, -лося; *док.* Під тиском набувати певного розміру або певної форми.
ОБТИСКА́Ч, -а́, *ч.*, *тех.* Пристрій, інструмент для обтискання, стискання чого-небудь. // Ковальський інструмент, для затискання металевої заготовки. // Інструмент, що ним формують замикаючі головки при клепанні.
ОБТИСКНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для обтискання чого-небудь. ** **Обтискни́й стан**, *спец.* – прокатний стан, на якому сталеві зливки обтискують на блюми, сляби або фасонні заготовки.
ОБТИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обти́скувати**.
ОБТИ́СКУВАТИ *див.* **обтиска́ти**.
ОБТИ́СКУВАТИСЯ *див.* **обти́скатися**.
ОБТИ́СЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Який щільно прилягає з усіх боків (про одяг). *Обтислі штанці.*
ОБТИ́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **обти́слий**.
ОБТИ́СНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обти́снути**.
ОБТИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтиска́ти**.
ОБТИ́СНУТИ *див.* **обтиска́ти**.
ОБТИ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обти́снути**.
ОБТИ́СНУТИСЯ *див.* **обтиска́тися**.
О́БТІК, -току, *ч.* Клапоть землі, тимчасово оточений водою.
ОБТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтіка́ти**.
ОБТІКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ОБТЕКТИ́**, -ече́; *мин. ч.* обті́к, -текла́, -текло́; *док.*, *перех.* 1. Протікаючи навколо кого-, чого-небудь, охоплювати, огинати. // *перен.* Обходячи з різних боків, оточувати кого-, що-небудь. 2. *перен.* Обминати, огинати під час руху.
ОБТІКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **обтіка́ти**.
ОБТІ́ПАНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обті́пати**[1]. 2. *у знач. прикм.* Порваний, пошарпаний.
ОБТІ́ПАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обті́па́ти**[2]. // *у знач. прикм. Обтіпане волокно.*
ОБТІ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обті́паний**.
ОБТІ́ПАТИ *див.* **обті́пувати**[1].
ОБТІПА́ТИ *див.* **обті́пувати**[2].
ОБТІ́ПАТИСЯ *див.* **обті́пуватися**[1].
ОБТІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обті́пувати**.
ОБТІ́ПУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТІ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обтрі́пувати**[2].
ОБТІ́ПУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТІПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Очищати волокно (льону, конопель і т. ін.), оббиваючи, обминаючи кострицю.
ОБТІ́ПУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ОБТІ́ПАТИСЯ**, -ається, *док.* Те саме, що **обтрі́пуватися**[2].
ОБТІ́ПУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **обті́пувати**[2].
ОБТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обті́сувати**.
ОБТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *перех.* 1. Обробляти дерево сокирою, знімаючи верхній шар, рівняючи кругом, по всій поверхні. 2. Оббивати молотком, киркою і т. ін. краї каменя, надаючи йому потрібної форми; обробляти камінь тесанням. 3. *перен.*, *розм.* Прищеплювати навички культурної поведінки, навчати поводити себе і т. ін.; виховувати.
ОБТІ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБТЕСА́ТИСЯ**, -ешу́ся, -е́шешся, *док.* 1. *розм.* Набувати навичок культурної поведінки, навчатися поводити себе. 2. *тільки недок.* Пас. до **обті́сувати** 1, 2.
ОБТІЧНИ́Й, -а́, -е́. 1. *тех.* Який виявляє найменший опір зустрічному потокові рідини або газу (про форму літака, автомобіля, підводного човна і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Який нікого не зачіпає; нечіткий, далекий від суті справи. *Обережний, обтічний виступ.*
ОБТІ́ЧНИК, -а, *ч.*, *тех.* Пристрій, що надає частинам машин і механізмів обтічної форми.
ОБТІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *тех.* Властивість за знач. **обтічни́й**.
ОБТОВКТИ́, -вчу́, -вче́ш, *док.*, *перех.* 1. Оббити в ступі лузгу з зерна. *Обтовкти просо.* 2. *розм.* Те саме, що **оббити** 3. *Обтовкти стіну. Обтовкти глину.*
ОБТОВКТИ́СЯ, -вчу́ся, -вче́шся; *мин. ч.* обто́вкся, -ла́ся, -ло́ся; *док.*, *розм.*, *рідко.* Ударившись об щось, ушкодити яку-небудь частину тіла, відчути біль; забитися.
ОБТО́ВПИТИ, -плять, *док.*, *перех.*, *розм.* Оточити, обступити кого-, що-небудь.
ОБТО́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтовкти́**. // *у знач. прикм. Обтовчена глина.*
ОБТОПИ́ТИ *див.* **обто́плювати**.
ОБТОПИ́ТИСЯ, -топлю́ся, -то́пишся; *ми.* обто́пляться; *док.*, *розм.* Закінчити топити.
ОБТО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обто́плювати**.
ОБТО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБТОПИ́ТИ**, -топлю́, -то́пиш; *ми.* обто́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* Розтоплювати що-небудь з поверхні (сало, жир і т. ін.).
ОБТО́ПТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтопта́ти**.
ОБТО́ПТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обто́птаний**.
ОБТОПТА́ТИ *див.* **обто́птувати**.
ОБТОПТА́ТИСЯ, -топчу́ся, -то́пчешся, *док.*, *розм.* Стоптати на собі взуття.
ОБТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обто́птувати**.
ОБТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТОПТА́ТИ**, -топчу́, -то́пчеш, *док.*, *перех.* 1. Утоптувати (землю, сніг і т. ін.) навколо чого-небудь. 2. *розм.* Зношувати, стоптувати (взуття). *Обтоптати черевики.*
ОБТО́РГАНИЙ, -а, -е, *зах.* Обтіпаний, пошарпаний.
ОБТОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обторочи́ти**.
ОБТОРО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обторо́чений**.
ОБТОРО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обторочи́ти**.
ОБТОРОЧИ́ТИ *див.* **оборо́чувати**.
ОБТОРО́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **оторо́чка**.
ОБТОРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обторо́чувати**.
ОБТОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТОРОЧИ́ТИ**, -рочу́, -рочи́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **оторо́чувати**.
ОБТО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до обточити. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який відзначається досконалістю, витонченістю; вишуканий.
ОБТО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обто́чений**.
ОБТО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обточи́ти**.
ОБТОЧИ́ТИ *див.* **обто́чувати**.
ОБТО́ЧКА, -и, *ж.*, *тех.* Дія за знач. **обточи́ти** 1.
ОБТО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для обточування. *Обточувальний верстат.*
ОБТО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обто́чувати**.
ОБТО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обто́чувати**.
ОБТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.* 1. Обробляючи предмет яким-небудь інструментом або на токарному верстаті, робити його гладким або надавати йому певної форми. // Тертям згладжувати гострі кути, робити гладким, рівним. 2. *рідко.* Те саме, що **гострити**. 3. *розм.* Очищати від сторонніх домішок на решеті.
ОБТРІ́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтріпа́ти**. 2. *у знач. прикм.* Пошарпаний, подертий, витертий від тривалого або недбалого носіння, використання. 3. *у знач. прикм.* У поношеному, пошарпаному одязі; обірваний, обшарпаний. 4. *у знач. прикм.*, *перен.* Замучений, виснажений.
ОБТРІ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обтрі́паний**.
ОБТРІ́ПАТИ *див.* **обтрі́пувати**[1].
ОБТРІПА́ТИ *див.* **обтрі́пувати**[2].
ОБТРІ́ПАТИСЯ *див.* **обтрі́пуватися**[1].
ОБТРІПА́ТИСЯ *див.* **обтрі́пуватися**[2].
ОБТРІПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **обтрі́пувати**[1].
ОБТРІПНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Однокр. до **обтрі́пуватися**[1].
ОБТРІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтрі́пувати**.
ОБТРІ́ПУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТРІ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *чим*, *з чого і без додатка*, *розм.* Стріпуючи, струшуючи, постукуючи і т. ін., збивати, зчищати з якої-небудь поверхні пил, сніг і т. ін.; обтрушувати. // *чим*, *від чого і без додатка.* Стріпуючи, струшуючи, постукуючи і т. ін., очищати від чого-небудь (пилу, снігу і т. ін.).
ОБТРІ́ПУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТРІПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Шарпати, рвати, пошкоджуючи краї чого-небудь. 2. Тривалим або недбалим носінням, використанням робити пошарпаним (одяг).
ОБТРІ́ПУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБТРІ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *від чого*, *з чого і без додатка*, *розм.* Обтріпуючи на собі одяг, волосся, струшувати, збивати пил, сніг і т. ін.; обтрушуватися. // Енергійними рухами всього тіла струшувати з себе що-небудь.
ОБТРІ́ПУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБТРІПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Шарпатися, витиратися, рватися від тривалого або недбалого носіння, використання. 2. Тривалим або недбалим носінням, використанням шарпати, рвати на собі одяг.
ОБТРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтрощи́ти**.
ОБТРОЩИ́ТИ, -трощу́, -тро́щиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обламати, обірвати, обнести дощенту.
ОБТРУСИ́ТИ *див.* **обтру́шувати**.
ОБТРУСИ́ТИСЯ *див.* **обтру́шуватися**.
ОБТРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. час. до **обтруси́ти**.
ОБТРУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обтру́шувати**.
ОБТРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтру́шувати**.
ОБТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТРУСИ́ТИ**, -трушу́, -тру́сиш, *док.*, *перех.* 1. Струшуючи, постукуючи і т. ін., збивати, скидати з поверхні чого-небудь пил, сміття, сніг і т. ін. // *чим*, *від чого*, *рідко з чого і без додатка.* Струшуючи, постукуючи і т. ін., очищати що-небудь від пилу, сміття, снігу і т. ін. 2. *з чого і без додатка.* Трусячи, збиваючи, викликати опадання чого-небудь. // Трусячи, збиваючи, звільняти дерево, кущ від плодів. 3. Скидати, обсипати листя, пелюстки, плоди і т. ін. (про дерева, квіти, колосся і т. ін.). // Струшуючи, скидати з себе що-небудь. 4. Сиплячи що-небудь, покривати, встеляти ним усю поверхню. // *безос.* 5. *тільки док.* Те саме, що **обшука́ти**.
ОБТРУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБТРУСИ́ТИСЯ**, -трушу́ся, -тру́сишся, *док.* 1. Обтрушуючи себе, очищатися від пилу, сміття, снігу і т. ін. 2. Опадати від струсу; обсипатися.
ОБТРЯСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтряса́тися**.
ОБТРЯСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **обтру́шуватися** 1.
ОБТРЯСТИ́, -су́, -се́ш; *мин. ч.* обтря́с, -ла́, -ло́; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обтруси́ти** 1, 2.
ОБТУЖИ́ТИ, -тужу́, -ту́жиш, *док.*, *перех.*, *фольк.* Оплакати, тужачи, примовляючи.
ОБТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтули́ти**.
ОБТУ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обту́лений**.
ОБТУЛИ́ТИ *див.* **обту́лювати**.
ОБТУЛИ́ТИСЯ *див.* **обту́люватися**.
ОБТУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обту́лювати**.
ОБТУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБТУЛИ́ТИ**, -тулю́, -ту́лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Обкутувати.
ОБТУ́ЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ОБТУЛИ́ТИСЯ**, -тулю́ся, -ту́лишся, *док.*, *діал.* Обкутуватися.
ОБТУМА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтума́нити**.
ОБТУМА́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обтума́нений**.
ОБТУМА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *діал.* Обдурити.
ОБТУ́ПАТИ *див.* **обту́пувати**.
ОБТУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обту́пувати**.
ОБТУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТУ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Тупаючи, струшувати з ніг, взуття землю, пісок і т. ін.; оббивати.
ОБТУРА́ТОР, -а, *ч.* Протез, призначений для закриття дефектів твердого і м'якого піднебіння.
ОБТУРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що перекриває, закриває.
ОБТУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Закупорка, закриття.
ОБТЬО́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтьо́пати**. 2. *у знач. прикм.* Пошарпаний, подертий частим або недбалим уживанням, носінням; зношений, обтріпаний.
ОБТЬО́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обтьо́паний**.

ОБТЬО́ПАТИ *див.* **обтьо́пувати.**

ОБТЬО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтьо́пувати.**

ОБТЬО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТЬО́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Частим або недбалим використанням шарпати, обтріпувати що-небудь. 2. Забризкувати болотом, чим-небудь рідким; обляпувати.

ОБТЮРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Пристрій у вогнепальній зброї, який не допускає прориву порохових газів крізь замок під час пострілу. 2. Затвор, який періодично перекриває світловий потік в момент зміни кадру у кінопроекторах, зазвичай зі стандартною частотою 24 кадри на секунду; те саме у кінознімальних плівкових камерах.

ОБТЮРА́ТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **обтюра́тор.**

ОБТЮРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Усунення прориву порохових газів у вогнепальній зброї під час пострілу. 2. Періодичне перекриття світлового потоку в кінопроекційних апаратах; принцип дії кінематографу і, власне, сенс винаходу братів Люмер.

ОБТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтяга́ти.**

ОБТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ОБТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБТЯГТИ́** *і* **ОБТЯГНУ́ТИ**, -тягну́, -тя́гнеш; *мин. ч.* обтя́г, -гла́, -гло́ і обтягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.* 1. *перех.*, *чим і без додатка.* Натягуючи щось і закріплюючи, укривати ним що-небудь із поверхні; обшивати, оббивати (залізом, тканиною і т. ін.). // Натягуючи щось, закріплювати його чим-небудь. 2. *перех.* Щільно облягаючи, охоплювати, стягувати з усіх боків (про одяг, взуття і т. ін.). 3. *перех.* Поправляти верхній одяг, натягуючи його з усіх боків донизу; обсмикувати. // Розтягати донизу; витягати. 4. *неперех.*, *з чого*, *діал.* Обраховувати.

ОБТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ОБТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБТЯГТИ́СЯ** *і* **ОБТЯГНУ́ТИСЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся; *мин. ч.* обтя́гся, -гла́ся, -гло́ся і обтягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *док.* 1. *чим.* Натягати, напинати що-небудь на себе. // Натягатися облягаючи, охоплюючи що-небудь. 2. *тільки 3 ос.* Відтягуватися донизу; обвисати. 3. *тільки недок.* Пас. до **обтяга́ти** і **обтя́гувати** 1.

ОБТЯ́ГНЕНИЙ, **ОБТЯ́ГНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтягти́, обтягну́ти** 1, 2.

ОБТЯГНУ́ТИ *див.* **обтяга́ти.**

ОБТЯ́ГНУТИЙ *див.* **обтя́гнений.**

ОБТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **обтяга́тися.**

ОБТЯГТИ́ *див.* **обтяга́ти.**

ОБТЯГТИ́СЯ *див.* **обтяга́тися.**

ОБТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до обтягування.

ОБТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтя́гувати.**

ОБТЯ́ГУВАТИ *див.* **обтяга́ти.**

ОБТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **обтяга́тися.**

О́БТЯЖ, *присл.*, *діал.* Важкувато.

ОБТЯЖА́ТИ *див.* **обтя́жувати.**

ОБТЯ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтя́жити.** // **обтя́жено**, *безос. присудк. сл.*

ОБТЯ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обтя́жений.**

ОБТЯ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтя́жити.**

ОБТЯ́ЖЕНО, *присл.*, *рідко.* Важко, з зусиллям.

ОБТЯ́ЖИТИ *див.* **обтя́жувати.**

ОБТЯ́ЖИТИСЯ *див.* **обтя́жуватися.**

ОБТЯ́ЖКА, -и, *спец.* Дія за знач. **обтяга́ти** 1.

ОБТЯ́ЖЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який є тягарем для кого-небудь, заважає кому-небудь; важкий. 2. Який завдає багато клопоту, переживань, незручностей і т. ін. // *перен.* Тяжкий, неприємний, нестерпний.

ОБТЯ́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **обтя́жливий.**

ОБТЯ́ЖЛИВО. Присл. до **обтя́жливий.**

ОБТЯЖНИ́Й[1], -а́, -е́, *спец.* Признач. для обтягання (у 1 знач.). *Обтяжна машина.*

ОБТЯЖНИ́Й[2], -а́, -е́, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обтя́жливий.**

О́БТЯЖНО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **обтяжни́й**[2].

ОБТЯ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що обтяжує кого-, що-небудь.

ОБТЯ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обтя́жувати.**

ОБТЯ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ОБТЯЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБТЯ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Висіти, лежати і т. ін. на кому-, чому-небудь тягарем. // Пригинати додолу своїм тягарем; обважнювати. // Бути важким для кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Перевантажуючи чим-небудь додатковим, другорядним або зайвим, ускладнювати, робити важчим для сприймання, розуміння і т. ін. 3. *перен.* Накладати тягар яких-небудь обов'язків, турбот і т. ін. на кого-небудь. // Завдавати клопоту, переживань і т. ін. // Сповнювати чим-небудь тяжким, неприємним (клопотами, переживаннями і т. ін.). // Бути тягарем для кого-небудь. *Обтяжувати своє сумління.* 4. *зах.* Використовувати що-небудь як матеріальну базу у фінансових операціях; закладати.

ОБТЯ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБТЯ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Робитися важким під дією якого-небудь тягаря; відтягатися, опускатися донизу під вагою чого-небудь. 2. *перен.*, *рідко.* Брати на себе якийсь клопіт, утруднювати себе чим-небудь.

ОБТЯ́ТИ *див.* **обтина́ти.**

ОБТЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обтя́ти.** // **обтя́то**, *безос. присудк. сл.*

ОБТЯ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **обтя́тий.**

ОБУ́ВАНКА, -и, *ж.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **взуття́.** 2. *діал.* Мотузок або ремінець, яким прив'язують до ніг постоли, личаки і т. ін.; волока.

ОБУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **обува́ти.**

ОБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **взува́ти.**

ОБУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **взува́тися.**

ОБУВА́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **взуття́.**

ОБУ́В'Я, -я, *с.*, *діал.* Те саме, що **взуття́.**

ОБУ́ДА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Пробудження. 2. *рідко.* Стан неспання.

ОБУДЖА́ТИ *і* **ОБУЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБУДИ́ТИ**, обуджу́, обу́диш, *док.*, *перех.*, *заст.* 1. Будити. 2. *перен.* Збуджувати.

ОБУДЖА́ТИСЯ *і* **ОБУЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБУДИ́ТИСЯ**, обуджу́ся, обу́дишся, *док.*, *заст.* Прокидатися.

ОБУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обуди́ти.**

ОБУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **обуди́тися.**

ОБУДИ́ТИ *див.* **обуджа́ти.**

ОБУДИ́ТИСЯ *див.* **обуджа́тися.**

ОБУЖА́ТИ *див.* **обуджа́ти.**

ОБУЖА́ТИСЯ *див.* **обуджа́тися.**

ОБУ́ЗА, -и, *ж.*, *діал.* Натовп.

ОБУМО́ВИТИ *див.* **обумо́влювати.**

ОБУМО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обумо́вити.** *Обумовлений кредит.* // **обумо́влено**, *безос. присудк. сл.*

ОБУМО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Залежність від певних умов, обставин, визначеність певними обставинами; зумовленість.

ОБУМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обумо́вити.**

ОБУМО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обумо́влювати** і **обумо́влюватися.**

ОБУМО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБУМО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* обумо́влять; *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **зумо́влювати.** 2. *чим.* Ставити в залежність від певних умов.

ОБУМО́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *чим.* Пас. до **обумо́влювати.**

ОБУ́РЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обу́рити**[1]. 2. *у знач. прикм.* Сповнений почуття обурення.

ОБУ́РЕНИЙ[2], -а, -е, *діал.* Повалений, зруйнований.

ОБУ́РЕННЯ, -я, *с.* Сильне невдоволення, роздратування.

ОБУ́РЕНО. Присл. до **обу́рений**[1] 2.

ОБУРЖУА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш, *док.* Нав'язати триб життя буржуазії, її риси, менталітет та ін.

ОБУРЖУА́ЗНЕНИЙ, -а, -е. Такий, що сприйняв триб життя буржуазії, її риси, менталітет та ін.

ОБУРЖУА́ЗНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обуржуа́знитися.**

ОБУРЖУА́ЗНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, **ОБУРЖУА́ЗНЮВАТИСЯ**, -нююся, -нюєшся, *недок.* Сприйняти триб життя буржуазії, її риси, менталітет та ін.

ОБУРЖУА́ЗНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обуржуа́знюватися.**

ОБУ́РИТИ[1] *див.* **обу́рювати**[1].

ОБУ́РИТИ[2] *див.* **обу́рювати**[2].

ОБУ́РИТИСЯ[1] *див.* **обу́рюватися**[1].

ОБУ́РИТИСЯ[2] *див.* **обу́рюватися**[2].

ОБУ́РЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який викликає обурення. 2. Який виражає обурення; сповнений обурення.

ОБУ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **обу́рливий.**

ОБУ́РЛИВО. Присл. до **обу́рливий.**

ОБУ́РЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ОБУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Викликати почуття гніву, невдоволення, роздратування. 2. *заст.* Збуджувати, запалювати. // Підбурювати.

ОБУ́РЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ОБУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *діал.* Обвалювати, обрушувати.

ОБУ́РЮВАТИСЯ[1], -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБУРИ́ТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Виражати почуття гніву, невдоволення, роздратування. 2. *заст.* Збуджуватися, хвилюватися.

ОБУ́РЮВАТИСЯ[2], -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Обвалюватися, обрушуватися.

ОБУСУРМА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обусурма́нити.**

ОБУСУРМА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обусурма́нити.**

ОБУСУРМА́НИТИ *див.* **обусурма́нювати.**

ОБУСУРМА́НИТИСЯ *див.* **обусурма́нюватися.**

ОБУСУРМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обусурма́нювати.**

ОБУСУРМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБУСУРМА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *заст.* Навертати до чужої (перев. мусульманської) віри, прищеплювати чужу (перев. татарську або турецьку) мову, культуру; робити бусурманом за вірою, мовою, культурою.

ОБУСУРМА́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБУСУРМА́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.*, *заст.* Переходити до чужої (перев. мусульманської) віри, засвоювати чужу (перев. татарську або турецьку) мову, культуру; ставати бусурманом за вірою, мовою, культурою.

ОБУ́ТИ *див.* **обува́ти.**

ОБУ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обу́ти.** 2. *у знач. прикм.* Забезпечений взуттям.

ОБУ́ТИСЯ *див.* **обува́тися.**

ОБУ́ТРИТИСЯ, -иться, *док.*, *безос.*, *діал.* Розвиднітися.

ОБУТРІ́ТИ, -іє, *док.*, *безос.*, *діал.* Розвиднітися.

ОБУТТЯ́, -я́, *с.*, *діал.* Те саме, що **взуття́.**

ОБУ́Х, -а, *ч.* 1. Тупа, важча частина гострого знаряддя (перев. сокири) або зброї, що міститься з протилежного боку від гострої. 2. Різновид примітивного знаряддя, зброї у вигляді насадженого на держак металевого бруска; молот.

ОБУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБУЧИ́ТИ**, обучу́, обу́чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Навчати.

ОБУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБУЧИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́чишся, *док.*, *діал.* Навчатися.

ОБУЧИ́ТИ *див.* **обуча́ти.**

ОБУЧИ́ТИСЯ *див.* **обуча́тися.**

ОБУ́ШНИК, -а, *ч.* Ковальський молот.

ОБУ́ШОК, обушка́, *ч.* 1. Зменш. до **обу́х.** 2. *гірн.* Знаряддя для відколювання пластів вугілля в шахті. 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **моло́ток.** 4. *заст.* Вид холодної зброї.

ОБХАНЮ́ЧИТИ *див.* **обхаю́чувати.**

ОБХАНЮ́ЧУВАТИ *див.* **обхаю́чувати.**

ОБХА́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ОБХА́РКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Обплювати що-, кого-небудь харкотинням.

ОБХА́РКУВАТИ *див.* **обха́ркати.**

ОБХАЮ́ЧИТИ *див.* **обхаю́чувати.**

ОБХАЮ́ЧУВАТИ *і* **ОБХАНЮ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБХАЮ́ЧИТИ** *і* **ОБХАНЮ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Надавати чому-небудь приємного, охайного вигляду; обчищати. // Усувати з чого-небудь бруд і т. ін., надаючи йому приємного, охайного вигляду.

ОБХВА́Т, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **обхвати́ти** і **обхва́чувати.** 2. Побутова міра товщини циліндричного предмета (дерева, стовпа і т. ін.), яка дорівнює відстані між кінцями пальців витягнутих або зчеплених кільцем навколо нього рук. 3. *рідко.* Те саме, що **ото́чення** 1.

ОБХВАТИ́ТИ *див.* **обхва́чувати.**

ОБХВА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обхвати́ти.**

ОБХВА́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **обхва́чувати.**

ОБХВА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБХВАТИ́ТИ**, -вачу́, -ва́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обхо́плювати.**

ОБХИ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обхили́ти.** // **обхи́лено**, *безос. присудк. сл.*

ОБХИЛИ́ТИ *див.* **обхи́лювати.**

ОБХИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБХИЛИ́ТИ**, -хилю́, -хи́лиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Схиляючись, обступати, оточувати з усіх боків, по краях. // Оточувати, обставляти і т. ін. похиленими заслонами; обслонювати.

ОБХИСТИ́ТИ, -ищу́, -исти́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Огородити.

ОБХИТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Хитрощами одурити кого-небудь; перехитрити.

ОБХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обхисти́ти.**

ОБХІ́Д, -хо́ду, *ч.* 1. Дія за знач. **обхо́дити** 1 – 4. *Робити обхід.* ** **В обхі́д**: а) обходячи, обминаючи що-небудь стороною; б) (*військ.*) оточуючи з флангів. 2. Місце, яким можна обійти що-небудь; кружний шлях.

ОБХІ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Ввічливий, привітний у поводженні з людьми.

ОБХІ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **обхі́дливий.**

ОБХІДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Яким обходять, об'їжджають що-небудь; кружний. *Обхідний шлях.* 2. *спец.* Те саме, що **обвідни́й.** 3. *військ.* Стос. до обходу, оточення ворога. 4. Пов'язаний з обходом, відвідуванням певних людей або місць. ** **Обхідни́й листо́к** – документ, на якому при розрахунку з особою, яка залишає роботу, засвідчується, що за нею немає заборгованості (у господарських органах підприємства, бібліотеці і т. ін.). 5. *у знач. ім.* **обхідни́й**, -но́го, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **обхі́дник.**

ОБХІ́ДНИК, -а, *ч.* Працівник, що здійснює обхід з метою огляду, перевірки. *Монтер-обхідник.*

ОБХІ́ДНО, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Далеко, багато обходити, об'їжджати (про шлях). *Туди дуже обхідно.*

ОБХІДЦЯ́МИ, *присл.*, *рідко.* Кружним шляхом; в обхід.

ОБХІ́ДЧАСТИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Який не має прибудов, огорожі (про хату, будівлю).

ОБХЛЮ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обхлю́пати.**

ОБХЛЮ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обхлю́паний.**

ОБХЛЮ́ПАТИ *див.* **обхлю́пувати.**

ОБХЛЮ́ПАТИСЯ *див.* **обхлю́пуватися.**

ОБХЛЮПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **обхлю́пувати.**

ОБХЛЮ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обхлю́пувати.**

ОБХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБХЛЮ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Хлюпати на кого-, що-небудь з усіх боків чимось; оббризкувати.

ОБХЛЮ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБХЛЮ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Обхлюпувати себе чим-небудь.

ОБХО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обходи́ти.**

ОБХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **пово́дження.**

ОБХО́ДИНИ, -дин, *мн.*, *розм.* 1. Послідовне відвідування кількох осіб чи огляд кількох місць. 2. *рідко.* Те саме, що **пово́дження.**

ОБХОДИСВІ́Т, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Той, хто багато мандрує.

ОБХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ОБІЙТИ́**, обійду́, обі́йдеш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Іти, рухатися навколо кого-, чого-небудь. 2. *перех.*, *військ.* Заходити в тил або фланги противника, щоб оточити його. 3. *перех. і без додатка.* У різних напрямках проходити який-небудь простір, відвідуючи багато місць (з метою ознайомлення, перевірки і т. ін.). // Проходити від однієї людини до іншої, приділяючи увагу кожній. // Переходити, передаватися з рук у руки, від одного до іншого (про предмети). // *перен.* Поширюючись, ставати відомим усім, багатьом (про чутку, звістку і т. ін.). 4. *перех.* Проходити стороною, обминаючи кого-,

що-небудь; обминати. // *перен.* Обминати, не зачіпаючи кого-, що-небудь. // *перен.* Уникати, цуратися кого-, чого-небудь. *Обходити стороною.* 5. *перех., перен.* Нехтувати ким-, чим-небудь; не зважати, не брати до уваги. // Позбавляти чого-небудь. // Кривдити, не даючи чого-небудь, залишаючи без чогось. // Залишати без підвищення по службі, нагороди і т. ін. *Обходити закони.* 6. *тільки док., перех., перен., розм.* Те саме, що **обду́рювати** 1, 2. 7. *тільки недок., перех.* Цікавити кого-небудь; стосуватися когось. 8. *тільки недок., перех., розм., рідко.* Доглядати за ким-небудь, піклуватися про когось. 9. *тільки недок., перех., діал.* Святкувати.

ОБХОДИ́ТИ, -ходжу́, хо́диш, *док., перех.* Ходячи, побувати скрізь, у багатьох місцях.

ОБХО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, **ОБІЙТИ́СЯ**, обійду́ся, обі́йдешся, *док.* 1. *без кого – чого.* Зараджувати собі в чомусь без кого-, чого-небудь. // *чим.* Задовольнятися тим, що є, не користуватися нічим іншим, певною мірою обмежуючи себе, свої потреби. 2. *перев. з част.* не, *без кого – чого.* Відбуватися, проходити і т. ін. без кого-, чого-небудь, за відсутності когось, чогось. // *безос.* 3. Вимагати певних затрат, коштів; коштувати. 4. Виявляти своє ставлення до кого-небудь у поводженні з ним; поводитися. 5. *розм.* Минати без неприємних наслідків. // *безос.* 6. *тільки недок.* Пас. до **обхо́дити** 1 – 5.

ОБХОДИ́ТИСЯ, -ходжу́ся, -хо́дишся, *док., розм.* Звикнути, призвичаїтися до чого-небудь.

ОБХОПИ́ТИ *див.* **обхо́плювати.**

ОБХО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обхопи́ти.**

ОБХО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обхо́плювати.**

ОБХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБХОПИ́ТИ**, -хоплю́, -хо́пиш, *док., перех.* 1. Хапаючи, тісно обводити навколо кого-, чого-небудь руками (рукою); обіймати. // Хапаючи, міцно тримати, стискувати що-небудь. *Обхопити оком.* 2. Обступати, оточувати з боків. // Обрамляти кругом, з усіх боків. // Щільно прилягати, обтягувати (про одяг). // Оточувати противника з флангів. 3. *перен.* Поширюючись, огортати, обволікати з усіх боків (про полум'я, світло, темряву і т. ін.). 4. *перен.* Поширюватися на дедалі більшому просторі, серед більшої кількості людей. 5. *перен.* Осягати, обіймати своїми інтересами; включати у сферу своїх інтересів. 6. *перен.* Повністю оволодівати ким-, чим-небудь (про почуття, думки і т. ін.).

ОБХО́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **обхо́плювати.**

ОБХО́ПЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **обхо́плювати.**

ОБЦАРКО́ВУВАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **обцарко́вувати.**

ОБЦАРКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЦАРКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., діал.* Обгороджувати.

ОБЦАРКУВА́ТИ *див.* **обцарко́вувати.**

О́БЦАС *див.* **о́бча́с.**

ОБЦВЯХО́ВАНИЙ, -а, -е. Оббитий цвяхами.

ОБЦВЯХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обцвяхо́ваний.**

ОБЦВЯХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Оббити цвяхами.

ОБЦЕ́НЬКИ, -ів, *мн.* 1. Ручне металеве знаряддя у вигляді щипців із загнутими всередину і загостреними кінцями для витягування цвяхів. // *заст.* Знаряддя катування. 2. *перен.* Охоплення противника з флангів для повного його оточення.

ОБЦІЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обцілува́ти.**

ОБЦІЛО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обціло́вувати.**

ОБЦІЛО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЦІЛУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Покривати поцілунками.

ОБЦІЛУВА́ТИ *див.* **обціло́вувати.**

ОБЦУКРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обцукрува́ти.**

ОБЦУКРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обцукро́вувати.**

ОБЦУКРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЦУКРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Обсипати цукром.

ОБЦУКРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОБЦУКРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Набиратися цукру, насичуватися цукром.

ОБЦУКРУВА́ТИ *див.* **обцукро́вувати.**

ОБЦУКРУВА́ТИСЯ *див.* **обцукро́вуватися.**

ОБЦЯТКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обцяткува́ти.**

ОБЦЯТКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., розм., рідко.* Абстр. ім. до **обцятко́ваний.**

ОБЦЯТКО́ВУВАННЯ, -я, *с., розм., рідко.* Дія за знач. **обцятко́вувати.**

ОБЦЯТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЦЯТКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм., рідко.* Густо вкривати цятками чого-небудь (перев. про оздоблення).

ОБЦЯТКУВА́ТИ *див.* **обцятко́вувати.**

ОБЦЯЦЬКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обцяцькува́ти.**

ОБЦЯЦЬКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **обцяцько́ваний.**

ОБЦЯЦЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **обцяцько́вувати.**

ОБЦЯЦЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЦЯЦЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Оздоблювати, прикрашати чим-небудь.

ОБЦЯЦЬКУВА́ТИ *див.* **обцяцько́вувати.**

ОБЧАРО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обчарува́ти.**

ОБЧАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **обчаро́ваний.**

ОБЧАРО́ВУВАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **обчаро́вувати.**

ОБЧАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЧАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **зачаро́вувати.**

ОБЧАРУВА́ТИ *див.* **обчаро́вувати.**

О́БЧАС, О́БЦА́С, -а, *ч., діал.* Каблук.

ОБЧАСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Почастувати, пригостити кожного, всіх горілкою, вином тощо.

ОБЧЕРКА́ТИ *див.* **обче́ркувати.**

ОБЧЕРКНУ́ТИ *див.* **обче́ркувати.**

ОБЧЕ́РКУВАННЯ, -я, *с., розм., рідко.* Дія за знач. **обче́ркувати.**

ОБЧЕ́РКУВАТИ *і* **ОБЧІ́РКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЧЕРКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **ОБЧЕРКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **обкре́слювати.**

ОБЧЕ́РКУВАТИСЯ *і* **ОБЧІ́РКУВАТИСЯ**, -ується, *недок., розм., рідко.* Пас. до **обче́ркувати** і **обчі́ркувати.**

ОБЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обчеса́ти.**

ОБЧЕСА́ТИ *див.* **обчі́сувати.**

ОБЧИ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Обрізаний, укорочений.

ОБЧИКРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *жарт.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обчикри́жити.**

ОБЧИКРИ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж., жарт.* Абстр. ім. до **обчикри́жити.**

ОБЧИКРИ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, **ОБЧИКРИ́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., жарт.* Те саме, що **обрі́зати.**

ОБЧИКРИ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док., жарт.* Коротко або нерівно обстригтися.

ОБЧИКРИ́ЖУВАТИ *див.* **обчикри́жити.**

ОБЧИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обчи́слити.** // **обчи́слено**, *безос. присудк. сл.*

ОБЧИСЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого можна обчислити.

ОБЧИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **обчи́слити.** 2. *перев. мн.* Цифрові розрахунки, викладки.

ОБЧИСЛИ́МИЙ, -а, -е. Якого можна обчислити.

ОБЧИ́СЛИТИ *див.* **обчи́слювати.**

ОБЧИ́СЛИТИСЯ, -литься, *док.* Пас. до **обчи́слити.**

ОБЧИ́СЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для обчислювання. // Стос. до обчислювання. *Обчислювальна робота.* ** **Обчи́слювальна матема́тика** – галузь математики, що розглядає коло питань, пов'язаних з використанням електронно-обчислювальних машин (ЕОМ). **Обчи́слювальна маши́на** – пристрій або комплекс пристроїв, що оперують дискретними значеннями змінних величин. **Обчи́слювальна те́хніка** – сукупність технічних і математичних засобів, що використовуються для автоматизації обчислень та обробки інформації. **Обчи́слювальний центр** – установа, в якій розробляють програмне забезпечення електронних обчислювальних машин і методи розв'язування прикладних задач. **Обчи́слювальні систе́ми** – взаємопов'язані сукупності засобів обчислювальної техніки.

ОБЧИ́СЛЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **обчи́слювач.**

ОБЧИ́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **обчи́слювати.**

ОБЧИ́СЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обчи́слюваний.**

ОБЧИ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обчи́слювати.**

ОБЧИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОБЧИСЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБЧИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Діями над числами відшукувати, знаходити, встановлювати що-небудь; підраховувати. 2. *розм., рідко.* Те саме, що **обмірко́вувати.**

ОБЧИ́СЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ОБЧИСЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* 1. Виражатися яким-небудь числом. 2. Визначатися підрахунком. 3. Пас. до **обчи́слювати.**

ОБЧИ́СЛЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Працівник, який обробляє числові дані. 2. Прилад, апарат, який обробляє числові дані. *Електронний обчислювач.*

ОБЧИСЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обчисля́ти.**

ОБЧИСЛЯ́ТИ *див.* **обчи́слювати.**

ОБЧИСЛЯ́ТИСЯ *див.* **обчи́слюватися.**

ОБЧИ́СТИТИ *див.* **обчища́ти.**

ОБЧИ́СТИТИСЯ *див.* **обчища́тися.**

ОБЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обчища́ти.**

ОБЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБЧИ́СТИТИ**, -и́щу, -и́стиш, *док., перех.* 1. Знімати з чого-небудь верхній шар, покриття (кору, шкуринку, лушпиння і т. ін.). 2. *з чого, на чому.* Знімати з поверхні чого-небудь різні сторонні нашарування (бруд, грязь і т. ін.). // Звільняти кого-, що-небудь від різних сторонніх нашарувань (бруду, грязі, пилу і т. ін.). // Чистити кругом, з усіх боків. 3. Усувати з чого-небудь щось зайве, непотрібне. // Звільняти щось від чого-небудь зайвого, непотрібного. 4. *тільки док., розм.* Те саме, що **обкрада́ти.**

ОБЧИЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБЧИ́СТИТИСЯ**, -и́щуся, -и́стишся, *док.* 1. Звільнятися від верхнього шару, покриття (кори, шкуринки, лушпиння і т. ін.). 2. Звільнятися від бруду, грязі, пилу і т. ін. // *перен.* Звільнятися від чогось небажаного (поганих манер, звичок і т. ін.).

ОБЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обчи́стити.** // **обчи́щено**, *безос. присудк. сл.*

ОБЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обчи́стити.**

ОБЧІ́МХАТИ *див.* **обчі́мхувати.**

ОБЧІ́МХУВАТИ, -імхую, -імхуєш, *недок.*, **ОБЧІ́МХАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Обчухрувати.

ОБЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБЧІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш. *док.* Те саме, що **обві́шувати.**

ОБЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБЧІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* Те саме, що **обві́шуватися.**

ОБЧІ́ПЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обчіпля́ти.**

ОБЧІПЛЯ́ТИ *див.* **обчі́плювати.**

ОБЧІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **обчі́плюватися.**

ОБЧІ́РКАЧ, -а, *ч., заст.* Циркуль.

ОБЧІ́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обчі́ркувати.**

ОБЧІ́РКУВАТИ *див.* **обче́ркувати.**

ОБЧІ́СУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для обчісування кого-, чого-небудь.

ОБЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обчі́сувати.**

ОБЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЧЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док., перех.* 1. *розм.* Постійно розчісувати кого-небудь. 2. *спец.* Розчісуванням вирівнювати, розплутувати й очищати від домішок (вовну, бавовну, льон і т. ін.). *Обчісувати льон.* 3. Обсмикуючи граблями, вирівнювати поверхню скирти, копиці і т. ін.

ОБЧО́ВГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обчо́вгати.**

ОБЧО́ВГАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обчо́вганий.**

ОБЧО́ВГАТИ *див.* **обчо́вгувати.**

ОБЧО́ВГАТИСЯ *див.* **обчо́вгуватися.**

ОБЧО́ВГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обчо́вгувати.**

ОБЧО́ВГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЧО́ВГАТИ**, -аю, -аєш, *док., чим, перех., розм.* Човгаючи, оббивати, стирати по поверхні. // Зношувати човганням, тертям (одяг, взуття).

ОБЧО́ВГУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБЧО́ВГАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм.* 1. *тільки 3 ос.* Оббиватися, стиратися від човгання (про стіни, підлогу і т. ін.). // Зношуватися від човгання, тертя (про одяг, взуття). 2. *тільки док.* Зносити, збити на собі взуття.

ОБЧОРНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Звести наклеп на кого-небудь; обмовити, опоганити, опорочити кого-небудь.

ОБЧУ́СТРИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ОБЧУ́СТРЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок., діал.* 1. Відхилити. 2. Відшмагати.

ОБЧУ́СТРЮВАТИ *див.* **обчу́стрити.**

ОБЧУ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обчу́хати.**

ОБЧУ́ХАТИ *див.* **обчу́хувати.**

ОБЧУ́ХРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обчухра́ти.** // **обчу́храно**, *безос. присудк. сл.*

ОБЧУХРА́ТИ *див.* **обчу́хрувати.**

ОБЧУ́ХРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обчу́хрувати.**

ОБЧУ́ХРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЧУХРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Обдирати, оббивати, обламувати, обрубувати (гілля, листя і т. ін.). // *безос.* 2. *тільки док., перен., розм.* Дуже побити. 3. *перев. док., перен.* Обманом, хитрощами відібрати майно, гроші.

ОБЧУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обчу́хувати.**

ОБЧУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЧУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Чухати скрізь, кругом.

ОБШАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшалюва́ти.**

ОБШАЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшальо́вувати.**

ОБШАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБШАЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех.* Оббивати дошками-шалівками.

ОБША́ЛЮВАТИ *див.* **обшальо́вувати.**

О́БШАР, -у, *ч.* 1. *рідко.* Певний простір, звичайно обмежений чим-небудь. 2. *збірн., іст., зах.* Селяни, які обслуговували панський двір і жили при ньому; двораки. 3. *рідко.* Те саме, що **о́бсяг** 2. 4. *рідко.* Те саме, що **середо́вище.**

ОБША́РИТИ *див.* **обша́рювати.**

ОБША́РПАНЕЦЬ, -нця, *ч., розм.* Людина, що ходить у поганому, подертому одязі; обірванець. // *зневажл.* Бідна, незаможна людина.

ОБША́РПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обша́рпати.** 2. *у знач. прикм.* Одягнений у поганий, подертий одяг; обірваний. 3. *у знач. прикм.* Який має занедбаний вигляд.

ОБША́РПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обша́рпаний** 2, 3.

ОБША́РПАНКА, -и, *розм.* Жін. до **обша́рпанець.**

ОБША́РПАТИ *див.* **обша́рпувати.**

ОБША́РПАТИСЯ *див.* **обша́рпуватися.**

ОБША́РПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обша́рпувати.**

ОБША́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБША́РПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Шарпаючи, пошкоджувати по поверхні (перев. одяг). 2. Обдирати, зривати по поверхні (гілля, листя і т. ін.).

ОБША́РПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБША́РПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Обтріпуватися, ставати непридатним від довгого користування (перев. про одяг). 2. *тільки док.* Зносити на собі одяг; обірватися.

ОБША́РЮВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **обша́рювати.**

ОБША́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБША́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., розм.* Оглядаючи все, старанно шукати що-небудь.

ОБШАХРА́ЇТИ, -а́ю, -а́їш, *док., розм., рідко.* Те саме, що **обшахрува́ти.**

ОБШАХРА́ТИ *див.* **обшахро́вувати.**

ОБШАХРАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Те саме, що **обшахрува́ти.**

ОБШАХРО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшахрува́ти.**

ОБШАХРО́ВУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **обшахро́вувати.**

ОБШАХРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБШАХРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і рідко* **ОБШАХРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Обдурювати кого-небудь із вигодою для себе.

ОБШАХРУВА́ТИ *див.* **обшахро́вувати.**

ОБШВЕ́НДЮВАТИ *див.* **обшве́ндяти.**

ОБШВЕ́НДЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, **ОБШВЕ́НДЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *розм.* Ви́ходити, виброди́ти.

ОБШЕРЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшеретува́ти**. // *у знач. прикм. Обшеретоване просо.*

ОБШЕРЕТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБШЕРЕТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Обдирати, оббивати лузгу, лушпиння з зерна.

ОБШЕРЕТУВА́ТИ *див.* **обрешето́вувати.**

ОБШЕ́РХЛИЙ, -а, -е. Шорсткий від дії сонця, вітру і т. ін.; засмаглий, шерхлий.

ОБШЕ́РХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **обше́рхлий.**

ОБШЕ́РХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Стати шорстким, шерхлим по всій поверхні під дією сонця, вітру і т. ін. (про шкіру обличчя і т. ін.).

ОБШИ́ВА, -и, *ж.*, *спец.* Те саме, що **обши́вка 3.**

ОБШИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для обшивки (у 3 знач.).

ОБШИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який обшиває що-небудь.

ОБШИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **обшива́льник.**

ОБШИ́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшива́ти**. 2. *у знач. прикм.* Облямований, оздоблений по краях вишивкою або оторочкою.

ОБШИ́ВАНКА, -и, *ж.*, *розм.* Човен, обшитий, обшитий шалівкою.

ОБШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшива́ти.**

ОБШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОБШИ́ТИ**, -ию, -иєш, *док.*, *перех.* 1. Пришивати по краях чого-небудь оторочку, шнур і т. ін.; облямовувати, оздоблювати чим-небудь. // Нашиваючи тканину, шкіру і т. ін., покривати що-небудь кругом, по всій поверхні. 2. *спец.* Покривати, оббивати чим-небудь по всій поверхні. 3. *розм.* Шити все необхідне для кого-небудь.

ОБШИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОБШИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Обшивати себе чим-небудь з усіх боків, по всій поверхні. 2. *розм.* Шити для себе все необхідне. 3. *тільки недок.* Пас. до **обшива́ти 1, 2.**

ОБШИ́ВКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Дія за знач. **обши́ти, обшива́ти 2.** 2. Те, чим обшивають або обшито що-небудь. 3. *спец.* Зовнішнє покриття споруд, пароплавів, човнів і т. ін. 4. *діал.* Комір сорочки.

ОБШИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Те саме, що **обшива́льний.** 2. Те саме, що **обши́ваний 2.**

О́БШИР, -у, *ч.* 1. Те саме, що **про́стір.** 2. *рідко.* Те саме, що **о́бсяг 2.**

ОБШИ́ТИ *див.* **обшива́ти.**

ОБШИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обши́ти.** // *у знач. прикм.*

ОБШИ́ТИСЯ *див.* **обшива́тися.**

ОБШИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **обши́ти 1, 2.** 2. Те саме, що **обши́вка 2.**

ОБШКРЕБТИ́ *див.* **обскріба́ти.**

ОБШКРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшкріба́ти.**

ОБШКРІБА́ТИ *див.* **обскріба́ти.**

ОБШКРЯ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшкря́бати.** // *у знач. прикм.*

ОБШКРЯ́БАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обшкря́баний.**

ОБШКРЯ́БАТИ *див.* **обшкря́бувати.**

ОБШКРЯ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшкря́бувати.**

ОБШКРЯ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБШКРЯ́БАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **обскріба́ти.** 2. Те саме, що **обдря́пувати.**

ОБШЛА́Г, -а́, *ч.* Одворот на кінці рукава.

ОБШЛАГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **обшла́г.**

ОБШЛІФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшліфува́ти.**

ОБШЛІФО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обшліфо́ваний.**

ОБШЛІФО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшліфо́вувати.**

ОБШЛІФО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБШЛІФУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Шліфувати що-небудь кругом, з усіх боків. 2. *перен.*, *розм.* Прищеплювати кому-небудь певні знання, навики, манери і т. ін.; виховувати.

ОБШЛІФО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБШЛІФУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *розм.* Набувати певних знань, навичок, манер; навчатися правил поведінки. 2. *тільки недок.* Пас. до **обшліфо́вувати 1.**

ОБШЛІФУВА́ТИ *див.* **обшліфо́вувати.**

ОБШЛІФУВА́ТИСЯ *див.* **обшліфо́вуватися.**

ОБШМА́ГАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшмага́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який має на собі дуже подертий, пошматований одяг; обшарпаний.

ОБШМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Дуже побити чим-небудь тонким, гнучким.

ОБШМАРО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшмарува́ти.**

ОБШМАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обшмаро́ваний.**

ОБШМАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшмаро́вувати.**

ОБШМАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБШМАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. *чим*, *розм.* Забруднювати кругом, по всій поверхні чим-небудь маслянистим, масним. 2. *діал.* Оббивати (про дощ, хуртовину і т. ін.).

ОБШМАРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБШМАРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* 1. Забруднюватися кругом, по всій поверхні чим-небудь маслянистим, масним. 2. *тільки недок.* Пас. до **обшмаро́вувати 2.**

ОБШМАРУВА́ТИ *див.* **обшмаро́вувати.**

ОБШМАРУВА́ТИСЯ *див.* **обшмаро́вуватися.**

ОБШМА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшмата́ти.**

ОБШМАТА́ТИ *див.* **обшмато́вувати.**

ОБШМАТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшматува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **обшма́ганий 2.**

ОБШМАТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **обшмато́ваний.**

ОБШМАТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшмато́вувати.**

ОБШМАТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБШМАТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і* **ОБШМАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обривати кругом, з усіх боків клаптями, шматками.

ОБШМАТУВА́ТИ *див.* **обшмато́вувати.**

ОБШМО́РГАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшморга́ти.**

ОБШМО́РГАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обшмо́рганий.**

ОБШМОРГА́ТИ *див.* **обшмо́ргувати.**

ОБШМОРГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **обшмо́ргувати.**

ОБШМО́РГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшмо́ргувати.**

ОБШМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБШМОРГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Стискуючи в жмені стебло рослини, рухом руки вздовж нього обривати листя, пагони і т. ін. // Обривати, обсмикувати і т. ін. 2. Спеціальними грабельками зривати рясні ягоди морошки, чорниці тощо.

ОБШМУ́ГЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшму́глювати.**

ОБШМУ́ГЛЮВАТИ *див.* **обшму́льгувати.**

ОБШМУ́ГЛЮВАТИСЯ *див.* **обшму́льгуватися.**

ОБШМУ́ГЛЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшмугля́ти.**

ОБШМУ́ГЛЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обшму́гляний.**

ОБШМУГЛЯ́ТИ *див.* **обшму́льгувати.**

ОБШМУГЛЯ́ТИСЯ *див.* **обшму́льгуватися.**

ОБШМУ́ЛЬГАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшмульга́ти.**

ОБШМУ́ЛЬГАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обшму́льганий.**

ОБШМУЛЬГА́ТИ *див.* **обшму́льгувати.**

ОБШМУЛЬГА́ТИСЯ *див.* **обшму́льгуватися.**

ОБШМУ́ЛЬГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшму́льгувати.**

ОБШМУ́ЛЬГУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ОБШМУ́ГЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБШМУЛЬГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **ОБШМУГЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Стирати, обтирати.

ОБШМУ́ЛЬГУВАТИСЯ, -ується *і* **ОБШМУ́ГЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ОБШМУЛЬГА́ТИСЯ**, -а́ється *і* **ОБШМУГЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.*, *діал.* Стиратися, обтиратися.

ОБШНИ́РИТИ *див.* **обшни́рювати.**

ОБШНИ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшни́рювати.**

ОБШНИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБШНИ́РИТИ**, -рю, -риш *і* **ОБШНИРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Заглядати скрізь, шукаючи когось, щось; нишпорити.

ОБШНИРЯ́ТИ *див.* **обшни́рювати.**

ОБШПА́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшпа́рити.**

ОБШПА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обшпа́рений.**

ОБШПА́РИТИ *див.* **обшпа́рювати.**

ОБШПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшпа́рювати.**

ОБШПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБШПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обпікати гарячою рідиною, окропом; ошпарювати.

ОБШПА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБШПА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Обпікатися гарячою рідиною, окропом; ошпарюватися.

ОБШПУГО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Оббитий.

ОБШПУГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обшпуго́ваний.**

ОБШТУКАТУ́РЕНИЙ, -а, -е, *буд.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обштукату́рити.**

ОБШТУКАТУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обштукату́рений.**

ОБШТУКАТУ́РИТИ *див.* **обштукату́рювати.**

ОБШТУКАТУ́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *буд.* Дія за знач. **обштукату́рювати.**

ОБШТУКАТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОБШТУКАТУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *буд.* Те саме, що **оштукату́рювати.**

ОБШТУКАТУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **обштукату́рювати.**

ОБШУ́ГАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшуга́ти.**

ОБШУ́ГАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **обшу́ганий.**

ОБШУГА́ТИ *див.* **обшу́гувати.**

ОБШУГА́ТИСЯ *див.* **обшу́гуватися.**

ОБШУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшу́гувати.**

ОБШУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБШУГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Обчищати зерно від лузги. 2. Обривати, оббивати.

ОБШУ́ГУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБШУГА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *діал.* 1. Витрачатися. 2. Відокремлюватися, відсіюватися.

О́БШУК, -у, *ч.* Ретельний офіційний огляд кого-, чого-небудь із метою виявлення чогось прихованого або недозволеного. // Слідча дія, що проводиться примусово для виявлення знарядь злочину, предметів, документів тощо, які мають значення для встановлення істини в справі, а також виявлення і затримання злочинця.

ОБШУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обшука́ти.**

ОБШУКА́ТИ *див.* **обшу́кувати.**

ОБШУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обшу́кувати.**

ОБШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБШУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Робити обшук. 2. Оглядаючи все, старанно шукати кого-, що-небудь.

ОБЩИ́НА, -и, *ж.* 1. *іст.* Форма виробничого і громадського об'єднання людей у докласовому і як пережиток у класовому суспільстві, що характеризується спільною власністю на засоби виробництва і повним або частковим самоврядуванням. 2. *іст.* У дореволюційній пореформеній Росії – адміністративне об'єднання селян з примусовим землеволодінням і круговою порукою. 3. У ряді країн – назва місцевої адміністративно-територіальної одиниці. 4. Сукупність представників певного віросповідання, або національності в країні, місті тощо. 5. Те саме, що **грома́да' 1, 2.**

ОБЩИ́ННИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **общи́на 1, 2.** ** **Общи́нна шко́ла** – школа, яка утримується на кошти общини – місцевої, релігійної, етнічної та яка виконує певні освітянські функції. **Общи́нне землеволоді́ння** – одна з найдавніших форм земельних відносин, належність певної земельної ділянки селянській общині.

ОБЩИ́ННИК, -а, *ч.*, *іст.* Член общини.

ОБЩИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **общи́нний.**

ОБЩИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **общипа́ти.** // *у знач. прикм.* // **общи́пано**, *безос. присудк. сл.*

ОБЩИ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **общи́паний.**

ОБЩИПА́ТИ *див.* **общи́пувати.**

ОБЩИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **общи́пувати.**

ОБЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЩИПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Щипаючи, обривати, відривати що-небудь. 2. *діал.* Обсмикувати.

ОБЩУ́ПАТИ *див.* **общу́пувати.**

ОБЩУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **общу́пувати.**

ОБЩУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЩУ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обма́цувати 1.**

ОБЮРОКРА́ТИТИ *див.* **обюрокра́чувати.**

ОБЮРОКРА́ТИТИСЯ *див.* **обюрокра́чуватися.**

ОБЮРОКРА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **обюрокра́тити.**

ОБЮРОКРА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **обюрокра́чувати.**

ОБЮРОКРА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБЮРОКРА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* Робити бюрократичним.

ОБЮРОКРА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОБЮРОКРА́ТИТИСЯ**, -а́чуся, -а́тишся, *док.* Ставати бюрократичним.

ОБ'Ю́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **об'ю́шити.**

ОБ'Ю́ШИТИ *див.* **об'ю́шувати.**

ОБ'Ю́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **об'ю́шувати.**

ОБ'Ю́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОБ'Ю́ШИТИ**, об'ю́шу, об'ю́шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. *тільки 3 ос.* Обливати, заливати кругом, по поверхні (про кров, піт). 2. Ранити, бити або розбивати до крові.

О́Б'ЯВ, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ви́яв.**

О́Б'ЯВА, -и, *ж.* Те саме, що **оголо́шення.**

ОБ'ЯВИ́ТИ *див.* **об'явля́ти.**

ОБ'ЯВИ́ТИСЯ *див.* **об'явля́тися.**

О́Б'ЯВКА, -и, *ж.*, *заст.* Повідомлення, заява.

ОБ'Я́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **об'яви́ти 1.** // **об'я́влено**, *безос. присудк. сл.*

ОБ'Я́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *книжн.*, *рел.* Те саме, що **одкрове́ння.** *Об'явлення св. Івана Богослова.*

ОБ'ЯВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **об'явля́ти.**

ОБ'ЯВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОБ'ЯВИ́ТИ**, об'явлю́, об'я́виш; *мн.* об'я́влять; *док.*, *перех.* 1. *рідко.* Те саме, що оголошувати. 2. *діал.* Виявляти.

ОБ'ЯВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОБ'ЯВИ́ТИСЯ**, об'явлю́ся, об'я́вишся; *мн.* об'я́вляться; *док.*, *розм.* 1. Виявляти себе, свою присутність, своє існування; відкриватися. // Подавати звістку, нагадувати чимось про себе. 2. Те саме, що **з'явля́тися 3.** // *заст.* Віддавати себе до рук органів влади. // *кому, в чому і без додатка, заст.* Поставати перед ким-небудь у певному вигляді. 3. *рідко.* Називати, оголошувати себе ким-небудь. 4. *діал.* Проявлятися.

ОБ'Я́ВНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Особа, яка об'являє, повідомляє що-небудь.

ОБ'Я́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **об'я́вник.**

ОБ'Я́КОРЕНИЙ, -а, -е. Який став на якір.

ОБ'Я́КОРИТИСЯ *див.* **об'я́корюватися.**

ОБ'Я́КОРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **об'я́корюватися.**

ОБ'Я́КОРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОБ'Я́КОРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Ставати на якір.

ОБ'ЯЛО́ЗИТИ, -жу, -зиш, *док.* 1. Обслинити, лижучи. 2. Засмальцювати, зробити брудним і масним.

ОБ'Я́СНЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **об'ясни́ти.**

ОБ'Я́СНЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **об'ясни́ти.**

ОБ'ЯСНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* Освітити, осяяти.

ОВ, *виг.*, *рідко.* Уживається для вираження здивування, захоплення і т. ін.

О́ВАД, -а, *ч.*, *діал.* Овід.

ОВА́К, *присл.*, *діал.* Інакше, в інший спосіб.

ОВА́Л, -у, *ч.* Фігура, що має вигляд витягнутого круга. // Обрис чого-небудь, що нагадує таку фігуру.

ОВАЛА́ШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **каструва́ти.**

ОВАЛОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Еритроцити овальної форми.

ОВАЛОЦИТО́З, -у, *ч.* Збільшення кількості еритроцитів овальної форми у крові.

ОВАЛЬБУМІ́Н, -у, *ч.* Альбумін яєчного білка.

ОВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має форму овалу; яйцеподібний, довгастий.

ОВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ова́льний**.

ОВА́ЛЬНО. Присл. до **ова́льний**.

ОВАРІАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Напади болю у яєчнику, чутливих до пальпації; невралгія яєчника, оваріальна невралгія.

ОВАРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має відношення до яєчника. ** **Оваріа́льний фолі́кул** – те саме, що **менструа́льний цикл**. **Оваріа́льні гормо́ни** – гормони жіночих статевих залоз - яєчників.

ОВАРІЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення яєчників.

ОВАРІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання яєчника.

ОВАРІПРИ́ВНИЙ, -а, -е. Такий, що пов'язаний із втратою яєчника, зумовлений втратою яєчників, їх оперативним видаленням.

ОВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Захоплене вітання кого-небудь бурхливими оплесками, вигуками і т. ін.

ОВВА́, *виг.* Уживається для вираження здивування, сумніву, іронії і т. ін.

ОВДОВІ́ЛИЙ, -а, -е. Який овдовів.

ОВДОВІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати вдівцем або вдовою.

ОВЕ́Н, -а́, *ч.* 1. Одне з дванадцяти сузір'їв зодіаку. 2. *розм.* Про людину, що народилася в кінці березня – квітні, коли Сонце перебуває в сузір'ї Овна. 3. *ц.-с.* Баран.

ОВЕРА́РМ, -а, *ч.* Спосіб плавання на боці.

ОВЕРБО́Т, -у, *ч.* 1. Дестабілізація ринку за рахунок стрімкого зростання цін на товари, валюту, цінні папери, що користуються великим попитом. 2. Необґрунтоване зростання цін.

ОВЕРДО́ЗА, -и, *ж.* 1. Надмірна доза чого-небудь. 2. Смертельна доза наркотика, що спричиняє смерть.

ОВЕРДРА́ФТ, -у, *ч.* 1. Форма короткотермінового кредиту, за якого на рахунку клієнта утворюється дебетове сальдо. 2. Сума, отримана за чеком понад залишок на поточному рахунку. 3. Право банку здійснювати оплату понад залишок коштів на кореспондентському рахунку в межах визначеної договором суми.

ОВЕРДРА́ФТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **овердра́фт**.

ОВЕРДСО́ЛД, -у, *ч.* 1. Зниження ринкових цін на товари, валюту, цінні папери до збиткового рівня внаслідок їх надмірної кількості на ринку. 2. Необґрунтоване зменшення ціни.

ОВЕРКІ́ЛЬ, -я, *ч.*, *спец.* Переворот судна.

ОВЕРЛО́К, -а, *ч.* Спеціальна швейна машина (або приставка до звичайної швейної машини) для обметування країв тканини, швейного виробу.

ОВЕРНА́ЙТ, -у, *ч.* Надані та отримані кредити і депозити строком не більше одного операційного дня без урахування неробочих днів банку. // Угода на термін не більше одного дня.

ОВЕРСО́ЛД, -у, *ч.* Те саме, що **овердсо́лд**.

ОВЕРТА́ЙМ, -у, *ч.* Понаднормовий час, протягом якого здійснювалися роботи з навантаження або вивантаження судна.

ОВЕРШО́Т, -а, *ч.* Інструмент для захоплення бурильних труб, які залишилися в свердловині.

ОВЕРШТА́Г, -а, *ч.* Поворот вітрильного судна, що переходить на другий галс проти вітру.

ОВЕ́С, вівса́, *ч.* 1. Яра злакова культура з суцвіттям волоть і вкритим лускою (рідше голим) зерном. 2. Зерно цієї культури, що використовується як корм для худоби (перев. коней) та для виготовлення деяких продовольчих продуктів (крупів, галет і т. ін.). 3. *мн.* **вівса**, **вівсі́**, -ів. Вівсяне поле, вівсяні сходи.

ОВЕ́СЕЦЬ, вівсецю, *ч.* Пестл. до **ове́с**.

ОВЕЧА́, -а́ти, *с.* Пестл. до **вівця́**.

ОВЕЧА́ТИНА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Овечий запах, дух.

ОВЕЧА́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Приміщення для овець; хлів, кошара.

ОВЕ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ове́чка**.

ОВЕ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **вівця́**. // Який складається з овець. // Вигот. зі шкіри, вовни, молока і т. ін. овець. 2. Такий, як у вівці. // *перен.* Дуже покірливий, слухняний. // *перен.* Обмежений, недалекий (про розум).

ОВЕ́ЧИНА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* 1. Овече м'ясо; баранина. 2. Овечий запах, дух.

ОВЕ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **вівця́**. 2. *перен.*, *зневажл.* Про покірливу, боязку людину.

ОВЕ́ЧНИК, -а, *ч.* Вівчарня, кошара для овець.

О́ВИД, -у, *ч.*, *рідко.* Обрій, виднокруг.

ОВИ́ЙКА, -и, *ж.*, *бот.*, *зах.* Березка, повійка.

ОВІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **овіва́ти**.

ОВІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ОВІЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОВІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обвіва́ти** 1.

О́ВІД, о́вода, *ч.* Двокрила комаха, личинки якої паразитують в організмі різних тварин.

ОВІМБУ́НДУ, *невідм.* Народ в Анголі.

ОВІ́НА, -и, *ж.* Гостре вірусне захворювання, збудник якого генетично близький до збудника натуральної віспи людини.

ОВІ́СТИ, -ів, *мн.* Загальна назва представників напряму в біології 17 – 18 ст., які вважали, що жіноча статева клітина є носієм усіх спадкових властивостей організму.

ОВІЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Речовини, здатні убивати яйця паразитичних червів (гельмінтів) та комах у навколишньому середовищі.

ОВІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **овіюва́ти**.

ОВІЮВА́ТИ *див.* **овіва́ти**.

ОВІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ові́яти**. // **ові́яно**, *безос. присудк. сл.*

ОВІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ові́яний**.

ОВІ́ЯТИ *див.* **овіва́ти**.

ОВОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *біол.* Процес розвитку жіночих статевих клітин (яйцеклітин) у яєчнику людини, а також тварин; оогенез.

ОВОГО́НІЇ, -ій, *мн.* Клітини статевого епітелію яєчника, які є попередниками яйцеклітин.

О́ВОДЕНЬ, -дня, *ч.*, *діал.* Овід.

ОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Загальна назва бінарної водневої (гідрогенової) сполуки.

ОВОДНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Збірн. до **о́від**.

ОВОДО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́від**. ** **Оводо́ві хворо́би** – хвороби тварин, спричинювані личинками оводів.

ОВО́ЇД, -а, *ч.* Плоска крива яйцеподібного перерізу (овал) з однією віссю симетрії.

ОВОЛЕ́МА, -и, *ж.* Оболонка яйцеклітини.

ОВОЛОДІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оволодіва́ти**.

ОВОЛОДІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОВОЛОДІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *чим.* Захоплювати, брати силою; здобувати. // *перен.* Повністю захоплювати собою, підкоряти своєму впливові. // *тільки док.*, *ким.* Вступити в статеві зносини (з жінкою). *Оволодівати собою. Оволодівати увагою.* 2. *ким.* Охоплювати, обіймати (про почуття, стан). 3. *чим*, *перен.* Твердо засвоювати що-небудь. // Набувати ґрунтовних знань, умінь, навичок і т. ін. в чому-небудь.

ОВОЛОДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оволоді́ти**.

ОВОЛОДІ́ТИ *див.* **оволодіва́ти**.

ОВОМАСКУЛІНО́МА, -и, *ж.* Оваріальні пухлини, що викликають маскулінізацію.

ОВОМАСКУЛО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **овомаскулінома**.

ОВОМУКО́ЇД, -а, *ч.* Мукопротеїд, який є у складі яєчного білка; інгібітор трипсину.

ОВОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Цитоплазма яйцеклітини.

ОВОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для визначення свіжості яєць просвічуванням, а також для спостережень за розвитком у яйці зародка.

ОВОЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні речовини, що їх застосовують для знищення яєць гельмінтів.

ОВОЦИ́Т, -а, *ч.* Незріла жіноча статева клітина у періоді росту.

О́ВОЧ, *заст.* **О́ВОЩ**, -у, *ч. і рідко ж.* 1. *тільки ч.*, *перев. мн.* Плоди городніх (рідше польових) рослин та зелень, що вживаються як їжа; городина. 2. *тільки ч.*, *перев. мн.*, *рідко.* Плоди садових (рідше лісових) дерев та кущів; фрукти, садовина. 3. *ч. і ж.*, *збірн.* М'які плоди будь-яких рослин.

ОВОЧЕБА́ЗА, -и, *ж.* Місце зберігання і переробки овочів.

О́ВОЧЕ-БАШТА́ННИЙ, -а, -е. Стос. до овочевих та баштанних культур.

ОВОЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́воч**. // Пригот. з овочів. *Овочевий гарнір. Овочеві консерви.* ** **Овоче́вий культива́тор** – знаряддя для міжрядного обробітку ґрунту й підживлення овочевих та ін просапних культур.

ОВОЧЕЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для заготівлі овочів.

ОВОЧЕЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для збирання овочів. ** **Овочезбира́льні маши́ни** – знаряддя і машини для механізації збирання овочевих культур.

ОВОЧЕКОНСЕ́РВНИЙ, -а, -е. Стос. до овочевих консервів.

ОВОЧЕМИ́ЙНИЙ, -а, -е. Який пристосований, використовується для миття овочів.

ОВОЧЕПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Що стосується переробки овочів.

ОВОЧЕРІ́ЗКА, -и, *ж.* Пристосування (механічне або електричне) для нарізання овочів.

ОВОЧЕСУШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для сушіння овочів.

ОВОЧЕСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Приміщення для зберігання овочів.

ОВОЧІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто вирощує овочі.

ОВОЧІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Вирощування овочів як галузь сільського господарства. 2. Наука, що вивчає біологію овочевих рослин та прийоми їх вирощування.

ОВОЧІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до овочівництва.

ОВОЧІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **овочівни́к**.

О́ВОЩ *див.* **о́воч**.

ОВОЩЕ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **о́вощ**.

ОВРИ́НГ, -у, *ч.* Гірська стежка на важкодоступних скелястих схилах, що складається з легких плетених карнизів на кілках, вбитих в ущелини.

О́ВСЕНЬ, -я, *ч.*, *міф.* 1. Персонаж східно-слов'янської міфології. 2. У дохристиянські часи – бог родючості, пізніше – покровитель коней і бджіл.

ОВУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фізіол.* Вихід дозрілої яйцеклітини з яєчника.

ОВЧИ́НА, -и, *ж.* Вироблена овеча шкура.

ОВЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **овчи́на**.

ОВЧИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **овчи́на**.

ОГАЛЬО́Н, -у, *ч.*, *зах.* Золота стрічка, якою прикрашають убрання, чоло.

ОГАМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **огамі́чний алфа́віт** – буквене письмо стародавніх кельтів і піктів.

ОГАНЬБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* оганьбля́ть; *док.*, *перех.* Те саме, що **зганьби́ти**.

ОГА́НЬБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оганьби́ти**.

О́ГАР, -а, *ч.* Птах родини качок; руда качка.

ОГА́РОК, -рка, *ч.*, *діал.* Недогарок.

ОГА́РОЧОК, -чка, *ч.*, *діал.* Зменш. до **ога́рок**.

ОГЕ́НЬ, огню́, *ч.*, *діал.* Вогонь.

ОГИ́ДА, -и, *ж.* Почуття відрази в поєднанні з гидливістю.

ОГИ́ДІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **оги́днути**.

ОГИ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **оги́дний**.

ОГИ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **оги́дливий**.

ОГИ́ДЛИВО. Присл. до **оги́дливий**.

ОГИ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який викликає почуття огиди. 2. Ганебний, підлий.

ОГИ́ДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Огидна, бридка людина.

ОГИ́ДНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **оги́дник**.

ОГИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оги́дний**.

ОГИ́ДНО. Присл. до **оги́дний** 1.

ОГИ́ДНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Стати огидним, гидким; обриднути.

ОГИНА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **огина́ти** і **огина́тися**.

ОГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Те саме, що **обгина́ти**. 2, Обхоплювати з боків; оточувати.

ОГИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Намагатися протидіяти чому-небудь. 2. Виявляти небажання що-небудь робити; ухилятися від чогонебудь. 3. Постійно перебувати де-небудь, звичайно без необхідності в цьому; крутитися. 4. *рідко.* Догоджати кому-небудь, запобігати перед кимось, добиваючись уваги, ласки.

О́ГИР, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **жеребе́ць**.

ОГІРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **огіро́к**.

ОГІРО́К, -рка́, *ч.* 1. *перев. мн.* Овочева городня рослина родини гарбузових зі сланким стеблом і невеликими довгастими плодами. ** **Скаже́ний огіро́к** – те саме, що **огіро́к-пирська́ч**. 2. Довгастий зелений плід цієї рослини.

ОГІРО́К-ПИРСКА́Ч, огірка́-пирскача́, *ч.* Багаторічна рослина родини гарбузових.

ОГІРО́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **огірко́вий**.

ОГІРО́ЧНИК[1], -а, *ч.*, *бот.* Однорічна трава, листя якої має запах свіжих огірків.

ОГІРО́ЧНИК[2], -а, *ч.* Юшка, зварена з солоними огірками.

ОГІРО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **огіро́к**.

ОГІРЧА́НКА, -и, *ж.* Різновид страви.

ОГІРЧИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Стебла, огудина огірків.

ОГІРЧИ́ЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Збільш. до **огіро́к**.

ОГЛА́В, -а, **ОГЛА́ВЕЦЬ**, -вця, *ч.*, *зах.* Недоуздок.

ОГЛА́В, -у, *ч.*, *заст.* 1. Зміст. 2. Заголовок.

ОГЛА́ВЕЦЬ *див.* **огла́в**.

ОГЛАГО́ЛЬНИК, -а, *ч.* Наклепник, оббріхувач.

ОГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОГЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обгла́джувати**.

ОГЛА́ДИТИ *див.* **огла́джувати**.

ОГЛА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **огла́н**, -а, *ч.*). Сини кримського хана та його братів.

ОГЛАСИ́ТИ *див.* **оглаша́ти**.

ОГЛАСИ́ТИСЯ *див.* **оглаша́тися**.

ОГЛАША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОГЛАСИ́ТИ**, -ашу́, -аси́ш, *док.*, *церк.*, *заст.* Оголошувати.

ОГЛАША́ТИСЯ, -аюся, -аєшся, **ОГЛАСИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -си́шся, *док.*, *церк.*, *заст.* Пас. до **оглаша́ти**.

ОГЛАШЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **огласи́ти**. // Той, хто проходить підготовку до обряду хрещення. 2. *розм.* Який поводиться безглуздо, безтолково.

ОГЛЕ́ДІТИ *див.* **огляда́ти**.

ОГЛЕ́ДІТИСЯ *див.* **огляда́тися**.

ОГЛЕ́ЄННЯ, -я, *с.*: ** **огле́єння ґру́нту** – біохімічний процес відновлення в анаеробних умовах окиснених сполук ґрунту у відновлені, шкідливі для рослин сполуки.

О́ГЛУХ, -а, *ч.*, *заст.* Дурень, йолоп.

ОГЛУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **оглу́хнути**, **оглу́хти**.

ОГЛУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **оглу́хлий**.

ОГЛУ́ХНУТИ *і* **ОГЛУ́ХТИ**, -хну, -хнеш, *док.* Втратити здатність чути; стати глухим.

ОГЛУ́ХТИ *див.* **оглу́хнути**.

ОГЛУША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оглуша́ти**.

ОГЛУША́ТИ *див.* **оглу́шувати**.

ОГЛУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оглуши́ти**.

ОГЛУ́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **оглуши́ти**. ** **Оглу́шення приголосних** – фонетичне явище, коли дзвінкий приголосний вимовляється як глухий. 2. *мед.* Непродуктивний розлад свідомості, при якому утруднене орієнтування у навколишній обстановці, часі. ** **Ефі́рне оглу́шення** – потьмарення свідомості, що виникає при інгаляції парів ефіру.

ОГЛУШИ́ТИ *див.* **оглу́шувати**.

ОГЛУ́ШЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який оглушує своїм шумом, гуркотом і т. ін. 2. Який доводить до стану непритомності; запаморочливий (про біль, удар і т. ін.).

ОГЛУ́ШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **оглу́шливий**.

ОГЛУ́ШЛИВО. Присл. до **оглу́шливий** 1.

ОГЛУ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **оглу́шливий**.

ОГЛУ́ШНО. Присл. до **оглу́шний**.

ОГЛУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оглу́шувати**.

ОГЛУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ОГЛУША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОГЛУШИ́ТИ**, -лушу́, -лу́шиш, *док.*, *перех.* 1. Шумом, гуркотом і т. ін. на деякий час притуплювати слух кому-небудь, позбавляти його гостроти. 2. Доводити до стану непритомності сильним ударом по голові. 3. *перен.* Надзвичайно вражати; приголомшувати.

О́ГЛЯД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **огляда́ти** і *рідко* **огляда́тися**. ** **Без о́гляду**: а) (*на кого – що*) незважаючи на кого-, що-небудь, нехтуючи кимось, чимось; б) необережно, необачно. **З о́гляду** *на що:* а) через це, тому; б) зважаючи, беручи до уваги. 2. Обстеження з метою перевірки, контролю, виявлення чого-небудь недозволеного і т. ін. 3. *мед.* Обслідування з метою з'ясування стану здоров'я. 4. Офіційне обстеження військових частин командуванням. 5. Стисле повідомлення про ряд подій, явищ і т. ін., поєднаних спільною темою. 6. Публічне ознайомлення з чим-небудь (з метою оцінки, перевірки і т. ін.). *Огляд художньої самодія-*

льності.
ОГЛЯДА́ЛЬНИК, -а, *ч., спец., рідко.* Те саме, що огля́да́ч 2.
ОГЛЯДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до огляда́льник.
ОГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. огляда́ти і огляда́тися 1, 2.
ОГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш *і розм.* **ОГЛЕ́ДІТИ**, *рідко* **ОГЛЯ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Уважно розглядати кого-, що-небудь з усіх боків; обдивлятися. 2. Послідовно розглядати з метою обстеження, ознайомлення з чимось, виявлення чого-небудь і т. ін. 3. Визначати стан здоров'я, характер захворювання і т. ін. кого-небудь; обстежувати. 4. *перен.* Розглядати, оцінювати що-небудь у сукупності під певним кутом (у статті, промові і т. ін.). 5. *тільки недок., діал.* Бачити.
ОГЛЯДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОГЛЯ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся *і розм.* **ОГЛЕ́ДІТИСЯ**, *рідко* **ОГЛЯ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Роздивлятися навколо себе. 2. *док., тільки* огля́нутися. Обертаючись, дивитися назад. 3. *на що, перен.* Розглядати, оцінювати що-небудь у сукупності під певним кутом. // *на кого – що.* Рахуватися з ким-, чим-небудь, зважати на когось, щось. // Побоюватися, остерігатися кого-, чого-небудь. 4. *тільки док.* Помітити або згадати що-небудь; похопитися, схаменутися. 5. *тільки док.* огле́дітися, огля́дітися. Звикнути, призвичаїтися до оточення, умов. 6. *тільки док., на кого,* огля́нутися. Те саме, що згля́нутися 2. 7. *тільки недок.* Пас. до огляда́ти 1 – 4.
ОГЛЯДА́Ч, оглядача́, *ч.* 1. Автор газетного, журнального і т. ін. огляду, а також особа, яка робить огляди по радіо й телебаченню. 2. *спец.* Працівник, який провадить огляд чого-небудь з метою перевірки, контролю і т. ін. // Залізничник, що перевіряє технічний стан вагонів та колій.
ОГЛЯДА́ЧКА, -и. Жін. до огляда́ч.
ОГЛЯ́ДИНИ, -дин, *мн.* 1. *етн.* Обряд знайомства батьків молодого (молодої) з житлом, господарством своїх майбутніх сватів; розглядини. 2. *розм.* Те саме, що о́гляд 1, 3.
ОГЛЯ́ДИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Нерішучий, боязкий.
ОГЛЯ́ДІТИ *див.* огляда́ти.
ОГЛЯ́ДІТИСЯ *див.* огляда́тися.
ОГЛЯ́ДКА, -и, *ж., розм.* Дія за знач. огляда́тися 2. ** Без огля́дки – дуже швидко, поспішно, не оглядаючись.
ОГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що оба́чний 1.
ОГЛЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. огля́дний.
ОГЛЯ́ДНО, *рідко.* Присл. до огля́дний.
ОГЛЯДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до о́гляд 5. 2. Признач. для спостереження, оглядання. *Оглядове вікно.*
ОГЛЯДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до оглядо́вий. // Об'єктивна можливість бачити дорожню обстановку з місця водія. // В ергономіці – показник, що визначає відповідність оглядового робочого простору можливостям зорового аналізатора оператора.
ОГЛЯ́НУТИ *див.* огляда́ти.
ОГЛЯ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до огля́нути 1 – 4.
ОГЛЯ́НУТИСЯ *див.* огляда́тися.
ОГН... *див.* **вогн...** (*крім слів, розроблених на огн...*); *напр.*: огне́вий, огнеди́шний, огне́нний, огнецвіт і т. ін. *див.* вогне́вий, вогнеди́шний, вогне́нний, вогнецвіт і т. ін.
ОГНЕБО́РЕЦЬ *див.* вогнебо́рець.
ОГНЕ́ВИЙ *див.* вогне́вий.
ОГНЕВИ́К, -а́, *ч., діал.* Жар, висока температура у хворого.
ОГНЕВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Гарячка, пропасниця.
ОГНЕГА́СНИЙ *див.* вогнега́сний.
ОГНЕГА́СНИК *див.* вогнега́сник.
ОГНЕДИ́ШНИЙ *див.* вогнеди́шний.
ОГНЕКРИ́ЛИЙ *див.* вогнекри́лий.
ОГНЕКРИ́ЛІСТЬ *див.* вогнекри́лість.
ОГНЕЛИ́КИЙ *див.* вогнели́кий.
ОГНЕЛИ́КІСТЬ *див.* вогнели́кість.
ОГНЕМЕ́Т *див.* вогнеме́т.
ОГНЕМЕТА́ННЯ *див.* вогнемета́ння.
ОГНЕМЕ́ТНИЙ *див.* вогнеме́тний.
ОГНЕНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ *див.* вогненебезпе́чний.
ОГНЕНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ *див.* вогненебезпе́чність.
ОГНЕ́ННИЙ *див.* вогне́нний.
ОГНЕ́ННІСТЬ *див.* вогне́нність.
ОГНЕ́ННО *див.* вогне́нно.
ОГНЕПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Те саме, що вогнепа́льний. *Огнепальна зброя.* 2. *діал.* Палаючий.
ОГНЕПОКЛО́ННИК *див.* вогнепокло́нник.
ОГНЕПОКЛО́ННИЦЬКИЙ *див.* вогнепокло́нницький.
ОГНЕПОКЛО́НСТВО *див.* вогнепокло́нство.
ОГНЕПРИПА́СИ *див.* вогнеприпа́си.
ОГНЕСТІ́ЙКИЙ *див.* вогнесті́йкий.
ОГНЕСТІ́ЙКІСТЬ *див.* вогнесті́йкість.
ОГНЕСТРУМИ́ННИЙ *див.* вогнеструми́нний.
ОГНЕТРИ́ВИ *див.* вогнетри́ви.
ОГНЕТРИВКИ́Й *див.* вогнетривки́й.
ОГНЕТРИ́ВКІСТЬ *див.* вогнетри́вкість.
ОГНЕСТРІ́ЛЬНИЙ *див.* вогнестрі́льний.
ОГНЕЦВІ́Т *див.* вогнецві́т.
ОГНИ́ВО, -а, *с.* 1. *заст.* Сталева пластинка в замку кремінної рушниці, об яку вдаряється кремінь. 2. *заст.* Кресало. 3. *діал.* Кожен із чотирьох стовпів, на яких тримається покрівля обороги. 4. *діал.* Кільце.
О́ГНИК *див.* во́гник.
ОГНИ́НА, -и, *ж., поет.* Іскра.
ОГНИ́СТИЙ *див.* вогни́стий.
ОГНИ́СТО *див.* вогни́сто.
ОГНИ́СЬКО *див.* вогни́сько.
О́ГНИЧОК *див.* во́гничок.
ОГНИЩА́НИН, -а, *ч.* 1. *іст.* У Київській Русі 10 – 12 ст. – головний управитель князівських маєтків. 2. *зах.* Хазяїн, господар.
ОГНИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. *див.* во́гнище. 2. *іст.* Князівський дім.
ОГНИЩЕ́ВИЙ *див.* вогнище́вий.
О́ГНИЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до о́гнище 2.
ОГНІ́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., діал.* Розгніватися.
ОГНІ́ВКА *див.* вогні́вка.
ОГНІЗДИ́ТИСЯ, -и́ться, *док., розм.* Помостивши гніздо (гнізда), оселитися де-небудь (про птахів).
ОГНЬОВИ́Й *див.* вогне́вий.
ОГНЮВА́ТИЙ *див.* вогнюва́тий.
ОГНЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч., зах.* Чорт, диявол.
ОГНЯ́НИЙ *див.* вогня́ний.
ОГНЯ́НИЦЯ, -і, *ж., ент., зах.* Світляк.
ОГО́, *виг.* Уживається для вираження здивування, захоплення, застереження і т. ін. з приводу чогось надзвичайного, несподіваного, непередбаченого і т. ін.
ОГОВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до оговори́ти.
ОГОВО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до огово́рений.
ОГОВОРИ́ТИ *див.* огово́рювати.
ОГОВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. огово́рювати.
ОГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОГОВОРИ́ТИ**, -ворю́, -во́риш, *док., перех., рідко.* 1. Те саме, що обгово́рювати. 2. Те саме, що домовля́тися.
ОГОВО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок., діал.* Відговорюватися, відмовлятися.
ОГО́ВТАТИ *див.* ого́втувати.
ОГО́ВТАТИСЯ *див.* ого́втуватися.
ОГО́ВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. ого́втувати.
ОГО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОГО́ВТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Привчати виконувати чиюсь волю, робити слухняним, покірним; приборкувати, приручати.
ОГО́ВТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОГО́ВТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм.* 1. Призвичаюватися до кого-, чого-небудь; освоюватися. 2. Повертатися до нормального стану; врівноважуватися. 3. Навчатися розсудливо, статечно поводитися.
ОГО-ГО́, *виг.* Уживається для вираження сильного здивування, захоплення і т. ін. з приводу чогось надзвичайного, несподіваного, непередбаченого і т. ін.
ОГО-ГО-ГО́, *виг.* Уживається для вираження дуже сильного здивування, захоплення і т. ін. з приводу чогось надзвичайного, несподіваного, непередбаченого і т. ін.
ОГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до оголи́ти. // *у знач. прикм.*
ОГО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. ого́лений.
ОГО́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. оголи́ти і оголи́тися. 2. *геол.* Місце, де гірські породи виходять на поверхню.
ОГО́ЛЕНО. Присл. до ого́лений.
ОГОЛИ́ТИ *див.* ого́лювати.
ОГОЛИ́ТИСЯ *див.* ого́люватися.
ОГОЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. оголі́ти.
ОГОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм., рідко.* Те саме, що зубо́жіти 1.
ОГОЛО́МШЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до оголо́мшити.
ОГОЛО́МШЕНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Стан за знач. оголо́мшений.
ОГОЛО́МШИТИ *див.* оголо́мшувати.
ОГОЛО́МШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОГОЛО́МШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех., рідко.* Те саме, що приголо́мшувати.
ОГОЛО́НИ, -ів, *мн., вет., зах.* Запалення ясен у коней.
ОГОЛОСИ́ТИ *див.* оголо́шувати.
ОГОЛОСИ́ТИСЯ *див.* оголо́шуватися.
ОГОЛО́СКА, -и, *ж., зах.* Оголошення, повідомлення.
ОГОЛО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до оголоси́ти. // оголо́шено, *безос. присудк. сл.*
ОГОЛО́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. оголоси́ти. 2. Повідомлення, оповіщення про що-небудь. 3. У системах обробки інформації – зв'язування програмного об'єкта з іменем, атрибутами. **Оголо́шення да́них** – призначення даним імен та атрибутів. **Оголо́шення за замо́вчуванням** – автоматичне присвоєння даним атрибутів, не оголошених у програмі явно. **Оголо́шення за і́менем** – призначення даним атрибутів, виходячи з ланцюжка літер, цифр, що є ідентифікатором. **Я́вне оголо́шення** – призначення атрибутів даним за допомогою спеціального оператора мови опису даних або мови програмування.
ОГОЛО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. оголо́шувати.
ОГОЛО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОГОЛОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док., перех.* 1. Розкривати, робити відомим що-небудь; розголошувати щось. 2. Публічно повідомляти, заявляти про що-небудь; доводити щось до відома багатьох, усіх; об'являти. // *ким.* Публічно називати, визнавати когось ким-небудь. // Офіційно виносити, висловлювати кому-небудь (догану, подяку, попередження і т. ін.). ** **Оголо́шувати (оголоси́ти) во́лю** *чию* – офіційно повідомляти про виконання чийогось бажання, про чиєсь розпорядження. 3. Офіційно заявляти про початок чого-небудь. 4. *розм., рідко.* Наповнювати певний простір голосними звуками.
ОГОЛО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОГОЛОСИ́ТИСЯ**, -о́ситься, *док.* 1. *розм., рідко.* Наповнюватися голосними звуками (про певний простір). 2. *тільки недок.* Пас. до оголо́шувати.
ОГО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. ого́лювати.
ОГО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОГОЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОГОЛИ́ТИ**, оголю́, ого́лиш, *док., перех.* 1. Знімати одяг, покриття з якоїсь частини тіла; робити голим. // Позбавляючи покриття, заслони і т. ін., робити видним для огляду, відкритим для зору. *Оголяти шаблю.* 2. *перен.* Залишати без чого-небудь необхідного; прибирати, забирати все звідкись. // Залишати без захисту, прикриття. *Оголити фланг оборони.* 3. *перен.* Розкривати суть чого-небудь, чиєсь єство. 4. Грабуючи, обкрадаючи і т. ін., робити бідним, убогим; оббирати.
ОГО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ОГОЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОГОЛИ́ТИСЯ**, оголю́ся, ого́лишся, *док.* 1. Знімати з себе одяг; ставати голим, нічим не прикритим (про якусь частину тіла). // Позбавляючись покриття, заслони і т. ін., ставати видимим для огляду, відкриватися для зору. 2. *перен.* Ставати відкритим, неприхованим; виявлятися.
ОГОЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. оголя́ти.
ОГОЛЯ́ТИ *див.* ого́лювати.
ОГОЛЯ́ТИСЯ *див.* ого́люватися.
ОГО́Н, -а, *ч.* Петля на кінці або на середині троса, утворена з цього самого троса.
ОГО́НЬ *див.* вого́нь.
ОГО́РНЕНИЙ, ОГО́РНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до огорну́ти.
ОГОРНУ́ТИ *див.* огорта́ти.
ОГО́РНУТИЙ *див.* ого́рнений.
ОГОРНУ́ТИСЯ *див.* огорта́тися.
ОГОРОД, -у, *ч., розм., рідко.* Те саме, що горо́д.
ОГОРО́ДА *див.* огоро́жа.
ОГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до огороди́ти.
ОГОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. огороди́ти.
ОГОРО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для огороджування. *Огороджувальні конструкції.*
ОГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. огоро́джувати 1. 2. *іст.* Одна з форм масового обезземелення селянства.
ОГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОГОРОДИ́ТИ**, -роджу́, -ро́диш, *док., перех.* 1. Те саме, що обгоро́джувати. // Відділяти, відмежовувати що-небудь огорожею. 2. *рідко.* Оточувати з усіх боків; облягати. 3. *від чого і без додатка, рідко.* Захищати певним чином від чогось небажаного або небезпечного.
ОГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОГОРОДИ́ТИСЯ**, -роджу́ся, -ро́дишся, *док.* Те саме, що обгоро́джуватися.
ОГОРОДИ́ТИ *див.* огоро́джувати.
ОГОРОДИ́ТИСЯ *див.* огоро́джуватися.
ОГОРО́ЖА, -і, *рідко* **ОГОРО́ДА**, -и, *ж.* Паркан, стіна, тин і т. ін., які оточують що-небудь. ** **Запобі́жна огоро́жа** – огорожа робочих місць на висоті та проходів до них, яка запобігає падінню людей.
ОГОРО́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до огоро́жа.
ОГОРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. огорта́ти.
ОГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОГОРНУ́ТИ**, огорну́, ого́рнеш, *док., перех.* Те саме, що обгорта́ти 1 – 6.
ОГОРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОГОРНУ́ТИСЯ**, огорну́ся, ого́рнешся, *док.* Те саме, що обгорта́тися.
ОГО́РТКА, -и, *ж., діал.* Одежина.
ОГРАБО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до ограбува́ти. // ограбо́вано, *безос. присудк. сл.*
ОГРАБУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. ограбува́ти.
ОГРАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Те саме, що пограбува́ти.
ОГРА́ДКА, -и, *ж., рідко.* Зменш. до огра́да 1.
ОГРА́НЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до ограни́ти. *Огранений стакан.*
ОГРА́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до огра́нений.
ОГРАНИ́ТИ *див.* огра́нювати.
ОГРАНО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до огранува́ти.
ОГРАНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до ограно́ваний.
ОГРАНО́ВУВАННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. ограно́вувати.
ОГРАНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОГРАНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., спец.* Шліфуючи поверхню чого-небудь, робити на ній грані.
ОГРАНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається огрануванням.
ОГРАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. огранува́ти.
ОГРАНУВА́ТИ *див.* ограно́вувати.
ОГРА́НЮВАННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. огра́нювати.
ОГРА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОГРАНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., спец.* Те саме, що ограно́вувати.
ОГРЕ́БЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до огребти́.
ОГРЕ́БКИ, -ів, *мн.* Рештки сіна, збіжжя і т. ін., підібрані граблями після скиртування.
ОГРЕ́БОМ, *присл.* Те саме, що обі́руч 1. ** **Огре́бом бра́ти** – хапати, брати обома руками; загрібати.
ОГРЕБТИ́ *див.* огріба́ти.
ОГРИ́ВОК, -вка, *ч., розм.* Коротко підрізана грива. // *жарт.* Волосся, чуприна.
ОГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш, *док., перех.* Те саме, що обгриза́ти.
ОГРИЗА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОГРИЗНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* 1. Гарчати, погрожуючи вкусити (про собак, вовків). 2. *перен.* Відповідати на запитання, зауваження і т. ін. кому-небудь у різкій, грубій формі.
ОГРИЗНУ́ТИСЯ *див.* огриза́тися.
ОГРИ́ЗОК, -зка, *ч., розм., рідко.* Те саме, що недо́гризок.
ОГРИ́ЗТИ *див.* огриза́ти.

ОГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **огріба́ти**.
ОГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обгріба́ти**.
ОГРІБА́Ч, -а́, *ч.*, *зах.* Палиця, що нею підгрібають жарини.
ОГРІ́В, -у, *ч.* Нагрівання, обігрів.
ОГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Нагрівальний, обігрівальний.
ОГРІВА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **огріва́ти**.
ОГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **огріва́ти**.
ОГРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **обігріва́ти**. 2. *перев. док.*, *розм.* Дуже вдарити чим-небудь.
ОГРІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОГРІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* Те саме, що **обігріва́тися**.
ОГРІВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для огрівання. *Огрівні труби.*
ОГРІВНИ́К, -а́, Огрівний пристрій.
ОГРІ́ЙЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **те́плий**.
ОГРІ́ЙЛИВО, *розм.* Присл. до **огрі́йливий**.
ОГРІ́ТИ *див.* **огріва́ти**.
ОГРІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **огрі́ти**.
ОГРІ́ТИСЯ *див.* **огріва́тися**.
О́ГРІХ, -у, *ч.* 1. Пропущене або погано оброблене місце під час оранки, сівби і т. ін. 2. *перен.* Недолік, хиба, помилка.
ОГРО́М, -у, *ч.*, *діал.* 1. Громаддя. 2. Шум, гамір.
ОГРУБІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **огрубі́ти**.
ОГРУБІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **огрубі́лий**.
ОГРУБІ́ЛО. Присл. до **огрубі́лий**.
ОГРУБІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **огрубі́ти**. *Огрубіння шкіри.*
ОГРУБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати, зробитися грубим, твердим, шкарубким (про шкіру, поверхню чого-небудь і т. ін.); зашкарубнути. // Утратити колишню ніжність, м'якість, тендітність (про риси обличчя, зовнішність); стати зовні грубішим. 2. Стати внутрішньо грубішим; утратити колишню витонченість, вразливість, делікатність.
ОГРУ́БЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **огру́бнути**.
ОГРУ́БЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **огру́блий**.
ОГРУ́БНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **огрубі́ти**.
ОГРУ́ДДЯ, -я, *с.*, *розм.* Грудна клітка.
ОГРЯДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить огрядний.
ОГРЯ́ДНИЙ, огря́дна, огря́дне. Дебелий, міцний поставою; кремезний. // Товстий, опасистий.
ОГРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **огря́дний**.
ОГРЯДНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи огрядний.
ОГРЯДНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **огряднува́тий**.
ОГУ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Те саме, що **губни́й**¹ 2.
ОГУ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **лабіаліза́ція**.
О́ГУД, -у, *ч.*, *збірн.*, *діал.* Огудина.
ОГУ́ДА, -и, *ж.* Вияв недоброзичливого, осудливого ставлення до кого-, чого-небудь; осуд.
ОГУ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **огу́дний**. *Огуджувальні тенденції.*
ОГУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **огу́джувати**.
ОГУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОГУ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Висловлювати несхвалення, осуд; ганити, ганьбити.
ОГУДИНА, -и, *ж.*, *збірн.* Стебла, гілки виткої, повзучої або сланкої рослини (перев. про родину гарбузових); гудина.
ОГУ́ДИННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Те саме, що **огу́дина**.
ОГУ́ДИТИ *див.* **огу́джувати**.
ОГУ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **огу́да**.
ОГУ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто гудить, ганить кого-, що-небудь.
ОГУ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **огу́дник**.
ОГУ́ДНО. Присл. до **огу́дний**.
ОГУ́ЗИ, -ів, *мн.* Тюркомовні племена в Центральній і Середній Азії (в 7 – 11 ст.); гагаузи.
ОГУ́ЗКА, -и, *ж.*, *зах.* Задня, нижча частина чогось; огузок. *Огіркова огузка.*
ОГУ́ЗКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **огу́зок**.
ОГУ́ЗКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Широкий в крижах; важкий, кремезний.
ОГУ́ЗКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **огу́зкуватий**.
ОГУ́ЗОК, -зка, *ч.* 1. *спец.* Стегнова частина м'ясної туші. 2. *розм.* Те саме, що **гузи́р** 2.
ОГУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **огу́зи**.
ОГУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Одурити, обрахувати.
ОГУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *діал.* Помилитися, схибити.
ОГУ́ЛОМ, *присл.*, *розм.*, *рідко.* 1. Усі (все) разом; гуртом, не розбираючись. 2. Загалом, у цілому.
ОГУ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Те саме, що **зага́льний** 1, 3. 2. Недиференційований (про підхід, ставлення до чого-небудь).
ОГУ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **огу́льний** 2.
ОГУ́ЛЬНО, *рідко.* Присл. до **огу́льний** 2.
ОГУ́РИТИСЯ *див.* **огуря́тися**.
ОГУ́РНИЙ, огу́рна́, огу́рне́, *діал.* Упертий.
ОГУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **огу́рни́й**.
ОГУРНО́, *діал.* Присл. до **огу́рни́й**.
ОГУ́РСТВО, -а, *с.*, *діал.* Те саме, що **огу́рність**.
ОГУРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОГУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Опиратися, противитися.
ОД *див.* **від**.
О́ДА, -и, *ж.* Урочистий вірш, присвячений якійсь видатній події, відомій особі і т. ін. // Урочистий музично-поетичний твір, створений на честь певної ідеї, особи чи події.
ОДА́ЙНИК, -а, *ч.*, *діал.* Фермер.
ОДА́ЙНИЦТВО, -а, *с.*, *діал.* Фермерство.
ОДА́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **ода́йник**.
ОДАЛІ́СКА, -и, *ж.* 1. Служниця або наложниця в гаремі. 2. Наложниця, коханка.
О́ДАЛЬ, *присл.*, *діал.* Віддалік.
ОДАМА́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **одама́шок**.
ОДАМА́ШОК, -шку, *ч.* Те саме, що **адама́шок**.
ОДА́РЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ода́рити**.
ОДАРИ́ТИ *див.* **одаря́ти**.
ОДАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **одарува́ти**.
ОДАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одаро́вувати**.
ОДАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОДАРУВА́ТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **обдаро́вувати**.
ОДАРУВА́ТИ *див.* **одаро́вувати**.
ОДАРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОДАРИ́ТИ**, одарю́, ода́риш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обдаря́ти**.
ОДА́Я, -ї, *ж.*, *діал.* Загорожа для рогатої худоби поза селом.
ОДБ... *див.* **відб...**; *напр.*: **одбавля́ти**, **о́дблиск**, **одбрині́ти**, **одбува́ння** і т. ін. *див.* **відбавля́ти**, **ві́дблиск**, **відбрині́ти**, **відбува́ння** і т. ін.
ОДБІ́ГАТИ *див.* **відбі́гати**.
ОДБІГА́ТИ *див.* **віддбіга́ти**.
ОДБІ́ГТИ *див.* **відбі́гти**.
ОДБРАКО́ВУВАТИ *див.* **відбрако́вувати**.
ОДБРЕСТИ́ *див.* **відбрести́**.
ОДВ... *див.* **відв...** (*крім слів, розроблених на одв...*); *напр.:* **одва́га**, **одве́ртий**, **одволо́га** і т. ін. *див.* **відва́га**, **відве́ртий**, **відволо́га** і т. ін.
ОДВЕ́РШОК, -шку, *ч.* Кінець долини.
ОДВІ́КУ *див.* **відві́ку**.
ОДВІЛЬЖА́ТИ, -а́є, *док.*, *діал.* Відволожитися.
ОДВІЛЬЖЕ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Мокрий, відволожений.
ОДВІ́Р, -во́ра, *ч.*, *зах.* Одвірок.
О́ДВІР, *присл.*, *діал.* Біля дверей.
ОДВІ́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *діал.* Одвірок.
ОДВІ́РОК, -рка, *ч.* 1. Боковий або верхній брус рами дверей. 2. *тільки мн.* Рама дверей. // Частина стіни навколо цієї рами.
ОДВІ́РОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **одві́рок**.
ОДВІ́ЧНИЙ *див.* **відві́чний**.
ОДВІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **одві́чний**.
ОДВІ́ЧНО. Присл. до **одві́чний**.
ОДВІ́ЮВАТИ *див.* **відві́ювати**.
ОДВІ́ЯТИ *див.* **відві́яти**.
ОДВОЛО́КА *див.* **відволо́ка**.
ОДВОРО́Т *див.* **відворо́т**.
ОДВУ́КІНЬ, *присл.*, *іст.* На двох конях по черзі.
ОДГ... *див.* **відг...**; *напр.:* **одга́дувати**, **одгви́нчувати**, **одгви́нчуватися**, **о́дгомін**, **одгусти́** і т. ін. *див.* **відга́дувати**, **відгви́нчувати**, **відгви́нчуватися**, **ві́дгомін**, **відгусти́** і т. ін.
ОДГОВІ́Р *див.* **відгові́р**.
ОДГОВІ́ТИСЯ *див.* **відгові́тися**.
ОДД... *див.* **відд...**; *напр.*: **оддава́ти**, **одда́вна**, **оддалі́к**, **одда́чувати** і т. ін. *див.* **віддава́ти**, **відда́вна**, **віддалі́к**, **відда́чувати** і т. ін.
ОДДИ́Т, -у, *ч.* Запалення сфінктера загальної жовчної протоки.
О́ДЕ, *част. вказ.*, *зах.* Ось тут.
ОДЕБЕЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **одебелі́ти**.
ОДЕБЕЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Остовпіти, заціпеніти.
ОДЕ́ЖА, -і, *ж.* Те саме, що **о́дяг**.
ОДЕ́ЖИНА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Що-небудь з одягу; окрема складова частина одягу. 2. Те саме, що **о́дяг**.
ОДЕ́ЖИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **оде́жина**.
ОДЕ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **оде́жа**.
ОДЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **оде́жа**.
ОДЕКОЛО́Н, -у, *ч.* Спирто-водяний розчин запашних ефірних олій, що є парфумерним, гігієнічним та освіжаючим засобом.
ОДЕКОЛО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.*, *розм.* **ОДЕКОЛО́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *недок.*, *розм.* Обприскувати або змочувати себе одеколоном.
ОДЕКОЛО́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **одеколо́н**.
ОДЕКОЛО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **одеколо́н**.
О́ДЕЛЬСТИНГ, -а, *ч.* Нижня палата парламенту Норвегії – стортингу.
ОДЕ́Н, одного́, *ч.*, *числ. кільк.*, *діал.* Один.
ОДЕ́НКИ¹, -ів, *мн.* Рештки на дні, гуща.
ОДЕ́НКИ², -ів, *мн.*, *заст.* Спільна робота заміжніх жінок (прядіння, вишивання і т. ін.) у зимові дні.
ОДЕ́НОК, -нка, *ч.*, *діал.* Копиця, стіжок сіна, соломи і т. ін. на дерев'яній підстилці. // Дерев'яна підстилка під копицею, стіжком сіна, соломи і т. ін.
ОДЕНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Вдягнути, вдягти.
ОДЕНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Вдягнутися, вдягтися.
ОДЕ́НЧИЧКА, -и, *ж.*, *заст.* Жінка, що прийшла на оденки (*див.* **оде́нки**²).
ОДЕО́Н, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції – кругле приміщення для музичних вистав і змагань. 2. Приміщення для концертів, танців і т. ін.
ОДЕРА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Гребінь, яким чешуть льон після очищення його від костриці.
ОДЕРЕВІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **одереві́ти**.
ОДЕРЕВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **одереві́лий**.
ОДЕРЕВІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Стан за знач. **одереві́ти**.
ОДЕРЕВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *рідко.* Те саме, що **одерев'яні́ти**. 2. *спец.* Набути властивостей деревини; отвердіти (про рослинні клітини).
ОДЕРЕВ'ЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **одерев'яні́ти**. // *у знач. прикм.*
ОДЕРЕВ'ЯНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **одерев'яні́лий**.
ОДЕРЕВ'ЯНІ́ЛО. Присл. до **одерев'яні́лий**.
ОДЕРЕВ'ЯНІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **одерев'яні́ти**.
ОДЕРЕВ'ЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Втратити чутливість, здатність рухатися; заклякнути, одубіти (про тіло і його частини). // Остовпіти, заціпеніти.
ОДЕРЖА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* одержа́влять; *док.*, **ОДЕРЖА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Зробити що-небудь власністю держави; націоналізувати.
ОДЕРЖА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **одержа́вити**. // **одержа́влено**, *безос. присудк. сл.*
ОДЕРЖА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одержа́вити**.
ОДЕРЖА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одержа́влювати**.
ОДЕРЖА́ВЛЮВАТИ *див.* **одержа́вити**.
ОДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оде́ржати**. // **оде́ржано**, *безос. присудк. сл.*
ОДЕ́РЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оде́ржати**.
ОДЕ́РЖАТИ *див.* **оде́ржувати**.
ОДЕРЖИ́МИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває в полоні якого-небудь почуття, ідеї, пристрасті, настрою і т. ін. 2. *у знач. ім.* **одержи́мий**, -мого, *ч.*; **одержи́ма**, -мої, *ж.*, *заст.* Причинна, божевільна людина. 3. *у знач. ім.* **одержи́мий**, -мого, *ч.*; **одержи́ма**, -мої, *ж.* Той, хто до самозабуття чимось захоплений, закоханий у яку-небудь справу.
ОДЕРЖИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **одержи́мий**.
ОДЕРЖИ́МО. Присл. до **одержи́мий**.
ОДЕ́РЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оде́ржувати**.
ОДЕ́РЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оде́ржувати**.
ОДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОДЕ́РЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Брати, приймати те, що надсилається, надається, вручається і т. ін.; отримувати. // Діставати на руки заробіток, винагороду і т. ін. // Здобувати звання, посаду, становище і т. ін. // Заслуговувати певну оцінку на уроці або екзамені. // Діставати дозвіл на користування чим-небудь. 2. Приймати для виконання. 3. Здобувати, діставати що-небудь певними зусиллями, якимись діями і т. ін. // Виробляти, вирощувати. *Одержати високий урожай.* 4. *рідко.* Здобувати, діставати перевагу в боротьбі, змаганні і т. ін. 5. Зазнавати на собі певної дії кого-, чого-небудь.
ОДЕ́РЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **оде́ржувати** 1 – 3.
ОДЕ́РЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто що-небудь одержує.
ОДЕ́РЖУВАЧКА, -и. Жін. до **оде́ржувач**.
ОДЕРНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **одернува́ти**.
ОДЕРНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одерно́вувати**.
ОДЕРНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОДЕРНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обдерно́вувати**.
ОДЕРНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одернува́ти**.
ОДЕРНУВА́ТИ *див.* **одерно́вувати**.
ОДЕСИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **одеси́т**, -а, *ч.*; **одеси́тка**, -и, *ж.*). Жителі або уродженці Одеси.
ОДЕ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Одеса. *Одеська говірка. Одеський гумор.*
ОДЖ... *див.* **відж...**; *напр.*: **оджа́лувати**, **оджахну́ти**, **оджива́ти**, **оджо́вувати** і т. ін. *див.* **віджа́лувати**, **віджахну́ти**, **віджива́ти**, **віджо́вувати** і т. ін.
ОДЖИ́ЛОК *див.* **віджи́лок**.
ОДЗ... *див.* **відз...** (*крім слів, розроблених на одз...*); *напр.*: **одзволя́ти**, **одзвуча́ти**, **одзелені́ти**, **одзе́мок**, **одзива́тися**, **одзна́ка**, **одзоли́ти**, **одзо́лювати** і т. ін. *див.* **відзволя́ти**, **відзвуча́ти**, **відзелені́ти**, **відзо́мок**, **відзива́тися**, **відзна́ка**, **відзоли́ти**, **відзо́лювати** і т. ін.
ОДЗВІ́НЧЕННЯ, -я, *с.*: ** **одзві́нчення при́голосних** – фонетичне явище, при якому глухий приголосний вимовляється як дзвінкий.
ОДЗОВІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідейно-політична платформа одзовістів.
ОДЗОВІ́СТИ, -ів, *мн.*, *іст.* Опортуністична група, що утворилася в РСДРП в 1908 р.
ОДЗОВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до одзовізму, одзовістів.
ОДИ́Н, одного́, *ч.*; **ОДНА́**, одніє́ї *і* одно́ї, *ж.*; **ОДНО́** *і* **ОДНЕ́**, одного́, *с.* (*мн.* одні́, одни́х), *числ. кільк.* 1. Назва числа 1 і його цифрового позначення. *До одного додати два.* // Кількість із 1 одиниці. // *у знач. ім.* **оди́н**, одного́, *ч.*; **одна́**, одніє́ї *і* одно́ї, *ж.*; **одно́** *і* **одне́**, одного́, *с.*; *мн.* **одні́**, одни́х. Окрема істота або предмет із сукупності подібних. ** **оди́н-два**; **оди́н-дру́гий** – уживається в називанні неточної, приблизної кількості; декілька. **Оди́н на оди́н**: а) з ким-небудь на самоті, без свідків; віч-на-віч, сам на сам; б) без чиєї-небудь участі, допомоги, без чужого втручання. **Одни́м ду́хом**: а) відразу, без перерви; б) дуже швидко, вмить. 2. *у знач. прикм.* Який живе, стоїть і т. ін. самотньо, окремо від інших; одинокий, самотній. // *у знач. ім.* **оди́н**, одного́, *ч.* Те саме, що **одина́к** 1, 2. 3. *у знач. прикм.*, *з частками* **т і л ь к и**, **л и ш е** *і без них.* Ніякий інший, крім названого; тільки названий (уживається для виділення з ряду інших окремої особи, предмета і т. ін.). // *у знач. ім.* **одно́** (**одне́**), одного́, *с.* Тільки те (це); едине. 4. *у знач. займ. вказ.* Той самий. // Однаковий, тотожний. // *у знач. ім.* **одно́** (**одне́**), одного́, *с.* Те саме. 5. *у знач. прикм.* Цілісний, неподільний; єдиний. 6. *у знач. прикм.* Окремий серед названих, видимих і т. ін. людей, предметів тощо. 7. *у знач. прикм.* Перший серед

названих. ** **Оди́н [від] о́дного**, з *вищим ступенем прикм.* – уживається при зіставленні, порівнянні значної кількості подібних людей, предметів, явищ і т. ін. **Одне́ до о́дного** – вказує на поступове наростання, нагромадження чогонебудь, перев. небажаного, неприємного. 8. *у знач. займ. вказ.* Саме цей, такий, а не інший (уживається при протиставленні). 9. *у знач. займ. неознач.* Якийсь, котрийсь. *Одного дня. Одного разу.* 10. *у знач. присл.*, **одно́**. Весь час; постійно, безперервно.

ОДИНА́ДЦЯТЕРО, одинадцятьо́х, *числ. кільк., збірн.* Одинадцять (уживається з іменниками чоловічого роду, іменниками, що означають сукупність істот різної статі, іменниками середнього роду, що означають назви істот і речей, а також з особовими займенниками у множині).

ОДИНА́ДЦЯТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **одина́дцять**.

ОДИНАДЦЯТИКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень одинадцятого класу середньої школи.

ОДИНАДЦЯТИКЛА́СНИЦЯ, -і, *ж.* Учениця одинадцятого класу середньої школи.

ОДИНАДЦЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Який має одинадцять років існування, віком одинадцять років.

ОДИНАДЦЯТИМЕТРО́ВИЙ (11-МЕТРО́ВИЙ), -а, -е. Рівний одинадцяти метрам; що знаходиться на відстані одинадцяти метрів; рівний площею одинадцяти квадратним метрам. ** **Одинадцятиметро́вий уда́р** – у грі у футбол штрафний удар у ворота суперника з відстані 11 м; пенальті. **Одинадцятиметро́вий**, -ого, *ч.* – те саме, що **одинадцятиметро́вий уда́р**.

ОДИНА́ДЦЯТЬ, -ти *і* -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 11 і його цифрового позначення. // Кількість із 11 одиниць.

ОДИНА́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто сам, без інших, відокремився від людей. // Той, хто уникає інших людей. // Той, хто не спирається на допомогу або підтримку інших. 2. Той, хто не має сім'ї, рідних. 3. *розм.* Єдиний син. 4. *мисл.* Стара тварина, що веде самотній спосіб життя; одинець (у 2 знач.). *Зубр-одинак.* // Окрема тварина або птах як об'єкт полювання. 5. *у знач. присл.* **одинако́м**. Самотою, без інших.

ОДИНАКУ́ЗИС, -а, *ч.* Підвищена чутливість органа слуху, за якою шум та звук викликають відчуття болю.

ОДИНА́РНИЙ, -а, -е. Який складається з однієї частини; не подвійний.

ОДИНА́РНИК, -а, *ч.* Лісова однорічна трав'яниста рослина родини первоцвітних із квітками різного кольору.

ОДИНА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **одина́к** 1, 2. 2. *розм.* Єдина дочка.

ОДИНАЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **одина́к** 3.

ОДИНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Те саме, що **одина́к** 1 – 3. 2. *мисл.* Стара тварина, що веде самотній спосіб життя. 3. *у знач. присл.* **одинце́м**. По одному, не гуртом. // Самотою, без інших.

ОДИНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Найменше ціле число, перше в десятку, а також цифра 1, якою воно позначається. // *тільки мн.* Числа від 1 до 9, а також цифри, що їх позначають. // *тільки мн.* Останні цифри багатозначних чисел. 2. Найнижча оцінка успішності в навчанні за п'ятибальною системою, що означає "дуже погано". 3. Умовна величина, яку прийнято за основу при вимірюванні, визначенні однорідних з нею величин. ** **Біржова́ одини́ця** – мінімальний стандартизований обсяг продажу конкретного товару. **Грошова́ одини́ця** – грошовий знак, елемент національної грошової системи, який служить для порівняння масштабу цін усіх товарів. **Міжнаро́дна розрахунко́во-грошова́ одини́ця** – умовні (штучні) валютні одиниці, що їх застосовують для порівняння міжнародних боргових зобов'язань, платежів та ін. **Одини́ця ануїте́та** – одиниця нагромадження резервів в умовах колективного страхування. **Одини́ця да́них**, *спец.* – складова частина структури даних, прийнята в системі. **Одини́ця кі́лькості інформа́ції**, *спец.*: одиниця для вимірювання кількості інформації у повідомленні. **Одини́ця оподаткува́ння** – одиниця масштабу оподаткування, яка використовується для кількісного вираження податкової бази. **Одини́ця страхово́ї су́ми** – кількісно виражена частина страхової суми, яка служить основою для встановлення тарифів та обчислення платежів страхувальника. **Одини́ця торгі́влі** – стандартний обсяг контракту на товарній біржі. **Одини́ця уго́ди** – мінімальна партія (кількість) товару або цінних паперів, яка необхідна для укладання угоди купівлі-продажу. **Позасисте́мна одини́ця фізи́чної величи́ни** – одиниця фізичної величини, яка не входить до жодної із загальновизнаних систем одиниць фізичних величин. **Похідна́ одини́ця фізи́чної величи́ни** – одиниця фізичної величини, яка утворюється з основних одиниць з використанням рівнянь, що зв'язують фізичні величини. **Програ́мна одини́ця**, *спец.*: самостійно оформлена частина програми – речення мови програмування (оператор, команда). **Ра́строва одини́ця** – одиниця виміру, що визначається відстанню між центрами суміжних пікселів. **Склада́льна одини́ця** – одиниця промислової продукції у вигляді виробу, складові частини якого підлягають з'єднанню між собою за допомогою складальних операцій на підприємстві-виготовлювачі. **Скла́дена одини́ця інформа́ції**, *спец.*: у базах даних – одиниця, що є агрегатом даних. **Това́рна одини́ця** – цілісна одиниця товару, що характеризується показниками величини, ціни та іншими атрибутами. 4. Окрема особа, індивідуум. // *тільки мн.* Небагато, мало хто; деякі. ** **Шта́тна одини́ця** – посада, передбачена штатним розписом, а також працівник, який обіймає цю посаду. 5. *розм.* Те саме, що **одина́чка**. 6. Окрема частина чого-небудь, що становить відносно самостійне ціле. ** **Бойова́ одини́ця** – з'єднання бійців одного роду військ, а також військових частин, що становлять певне ціле і перебувають під єдиним керівництвом.

ОДИНИ́ЧКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **одиниця** 2.

ОДИНИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Окремий, відособлений. **Одини́чне виробни́цтво** – виготовлення різних виробів одиницями або невеликими разовими серіями. 2. Стос. до одиниці (у 3 знач.). ** **Одини́чна ма́триця**, *мат.* – квадратна матриця, в якій по головній діагоналі стоять одиниці, а решту місць займають нулі. **Одини́чний ве́ктор**, *мат.* – вектор, довжина якого дорівнює одиниці; орт. **Одини́чні іме́нники**, *лінгв.* – іменники, що називають один предмет, виділений із загальної маси; сингулятиви. 3. *у знач. ім.* **одини́чне**, -ного, *с.* Філософська категорія: предмет, процес або явище з його властивостями і основними ознаками, що відрізняють його від інших предметів, процесів або явищ.

ОДИНИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одини́чний** 1.

ОДИ́Н-ОДНІ́СІНЬКИЙ, одного́-однісінького, *ч.* Зовсім один, самотній, одинак.

ОДИНО́КИЙ, -а, -е. 1. Який міститься, розташований і т. ін. окремо, ізольовано від інших, подібних до себе. // Який відбувається, сприймається і т. ін. відірвано, ізольовано. 2. Який не має сім'ї, рідних; самотній. // *у знач. ім.* **одино́кий**, -кого, *ч.*, **одино́ка**, -кої, *ж.* Людина, яка не має сім'ї. // Який не має друзів, близьких, однодумців; чужий у певному середовищі. ** **Одино́ка ма́ти**, *юр.* – незаміжня жінка, що має позашлюбну дитину. 3. *рідко.* Лише один; єдиний.

ОДИНО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Стан за знач. **одино́кий** 2.

ОДИНО́КО. Присл. до **одино́кий** 1, 2.

ОДИНОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Біль при ковтанні.

ОДИНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Надмірна боязнь болю.

ОДИНО́ЦТВО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **само́тність**.

ОДИНО́ЧКА, -и. 1. *ч. і ж., розм., рідко.* Те саме, що **одина́к** 1, 4. ** **В одино́чку** – окремо від інших; самотою. 2. *ж., розм.* Тюремна камера для одного в'язня. 3. *спорт.* Гоночний човен з одним веслярем.

ОДИНО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не зливається з іншими, ізольований від інших, окремий. 2. Признач. для одного; розрахований на одного. 3. Стос. до виступу одиночника.

ОДИНО́ЧНИК, -а, *ч., розм.* 1. В'язень одиночної камери. 2. Спортсмен, що виступає на змаганні сам, без напарника (фігурне катання, веслування, теніс, санний спорт).

ОДИНО́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **одино́чник**.

ОДИНЦЕ́М, *присл.* Наодинці, самотою, одинаком.

ОДИ́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **одине́ць** 1.

ОДИНЮ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **одне́нький**.

ОДИЧА́ВІТИ, -ію, -ієш, *док., діал.* Здичавіти.

ОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́да**.

ОДІБ... *див.* **відіб...**; *напр.*: **одібраний, одібра́ти** і т. ін. *див.* **відібраний, відібра́ти** і т. ін.

ОДІ́ВА, -и, *ж., діал.* 1. Одяг. 2. Одягання.

ОДІВА́ННЯ, -я, *с., розм., рідко.* 1. Дія за знач. **одіва́ти** і **одіва́тися**. 2. Те саме, що **о́дяг**.

ОДІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* **ОДІ́ТИ**, -і́ну, -і́неш, *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **одяга́ти**.

ОДІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОДІ́ТИСЯ**, -і́нуся, -і́нешся, *док., розм., рідко.* Те саме, що **одяга́тися**.

О́ДІВО, -а, *с., діал.* Одяг.

ОДІГ... *див.* **віді́г...**; *напр.*: **одігна́ти, одігну́ти, одігріва́ти** і т. ін. *див.* **відігна́ти, відігну́ти, відігріва́ти** і т. ін.

ОДІДИ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **одіди́чити**.

ОДІДИ́ЧЕННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **одіди́чити**.

ОДІДИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., заст.* Успадкувати, отримати у спадок.

О́ДІЖ, о́дежі, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **о́дяг**.

О́ДІЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́діж**.

ОДІЗ... – ОДІМ... *див.* **відіз... – відім...**; *напр.*: **одізва́тися, одійти́, одімкну́ти** і т. ін. *див.* **відізва́тися, відійти́, відімкну́ти** і т. ін.

О́ДІН, -а, *ч.* У давньоскандинавській міфології – найвище божество, творець Всесвіту, богів і людей, пізніше – бог війни, покровитель торгівлі й мореплавства.

ОДІ́ННЯ, -я, *с., розм., рідко.* Те саме, що **о́дяг**.

ОДІО́ЗНИЙ, -а, -е. Який викликає негативне ставлення до себе; неприємний, небажаний, ненависний, неприйнятний.

ОДІО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одіо́зний**.

ОДІО́ЗНО. Присл. до **одіо́зний**.

ОДІП... – ОДІС... *див.* **віді́п... – віді́с...**; *напр.*: **одіпхну́ти, одірва́ти, одісла́ти, одіспа́тися** і т. ін. *див.* **відіпхну́ти, відірва́ти, відісла́ти, відіспа́тися** і т. ін.

ОДІССЕ́Й, -я, *ч.* У грецькій міфології – цар острова Ітака, один з героїв Троянської війни.

ОДІССЕ́Я, -ї, *ж., книжн.* Тривалі мандри чи блукання з різними пригодами; від назви однойменної поеми напівлегендарного давньогрецького поета Гомера (6 ст. до н. е.).

ОДІТ... *див.* **віді́т...** (*крім слів, розроблених на* **оді́т...**); *напр.*: **одіткну́ти, одітну́ти** і т. ін. *див.* **відіткну́ти, відітну́ти** і т. ін.

ОДІ́ТИ *див.* **одіва́ти**.

ОДІ́ТИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оді́ти**.

ОДІ́ТИСЯ *див.* **одіва́тися**.

ОДІ́Я, -ї, *ж., заст.* Одяг, одежа.

ОДІ́ЯЛО, -а, *с.* Те саме, що **ко́вдра**.

ОДІ́ЯЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **оді́яло**.

ОДІ́ЯННЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **о́дяг**.

ОД'Ї... *див.* **від'ї...**; *напр.*: **од'їда́тися, од'їжджа́ти, од'ї́зд** і т. ін. *див.* **від'їда́тися, від'їжджа́ти, від'ї́зд** і т. ін.

ОДК... *див.* **відк...** (*крім слова, розробленого на* **одк...**); *напр.*: **одкара́скуватися, одка́шлюватися, одкві́тлий, одкві́тнути, одквітува́ти, одкидни́й, одкла́нюватися, одкле́єний, одкле́їти, одкле́їтися, одколу́пувати, одкоша́, одкра́ювати, одкре́мсати** і т. ін. *див.* **відкара́скуватися, відка́шлюватися, відкві́тлий, відкві́тнути, відквітува́ти, відкидни́й, відкла́нюватися, відкле́єний, відкле́їти, відкле́їтися, відколу́пувати, відкоша́** і т. ін.

ОДКРОВЕ́ННЯ, -я, *с., книжн., рел., заст.* 1. Раптове осягнення істини, доступне лише обранцям у момент містичного осяяння, що, за християнськими догматами, йшло безпосередньо від Бога; об'явлення. 2. Щось нове, досі не відоме, щойно відкрите, з'ясоване. 3. Відверта розповідь; сповідь.

ОДЛ... – ОДМ... *див.* **відл... – відм...**; *напр.*: **одла́мувати, одли́га, одли́нути, о́дблиск, одлу́нюватися, одлю́дний, одмежо́вувати, одмерза́ти, одмі́тний** і т. ін. *див.* **відла́мувати, відли́га, відли́нути, ві́длиск, відлу́нюватися, відлю́дний, відмежо́вувати, відмерза́ти, відмі́тний** і т. ін.

ОДН... *див.* **відн...** (*крім слів, розроблених на* **одн...**); *напр.:* **одна́джувати, однизу, одні́ні, одніма́ти** і т. ін. *див.* **відна́джувати, відни́зу, відні́ні, відніма́ти** і т. ін.

ОДНА́ *див.* **оди́н**.

ОДНА́К. 1. *спол.* Уживається для вираження протиставного зв'язку між сурядними реченнями або однорідними членами речення; але, проте, одначе. // Уживається при протиставленні головного речення підрядному допустовому. 2. *присл.*, *у знач. вставн. сл.* Все ж, все ж таки, все-таки. 3. *присл.* Все одно, так чи інакше.

ОДНА́КИЙ, -а, -е, *діал.* Однаковий.

ОДНА́КО, *присл., діал.* Однаково. // *у знач. присудк. сл.*

ОДНА́КОВИЙ, -а, -е. Який нічим не відрізняється від інших у чому-небудь; такий самий. // Який ніяк не змінився; такий, як завжди. // Рівний з іншим за розміром, обсягом, кількістю і т. ін. *Однакова ціна.*

ОДНАКОВІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім, абсолютно однаковий.

ОДНАКОВІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **однаковісінький**. // *у знач. присудк. сл.*

ОДНА́КОВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **одна́ковий**.

ОДНА́КОВО. 1. Присл. до **одна́ковий**. // *у знач. присудк. сл.* Байдуже, дарма. 2. *присл.* Все одно, все-таки.

ОДНА́ЧЕ, *спол., розм.* 1. Уживається для вираження протиставного зв'язку між сурядними реченнями або однорідними членами речення; але, проте, однак. // Уживається при протиставленні головного речення підрядному допустовому. 2. *у знач. вставн. сл.* Все ж, все ж таки, все-таки. 3. *у знач. виг.* Уживається для вираження здивування, невдоволення, обурення і т. ін.

ОДНЕ́ *див.* **оди́н**.

ОДНЕДА́ВНА *див.* **віднеда́вна**.

ОДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Лише, виключно один.

ОДНИНА́, -и́, *ж.* Граматична форма числа, співвідносна з множиною, яка вживається тоді, коли мова йде про один предмет.

ОДНІ́ *див.* **оди́н**.

ОДНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім, абсолютно один.

О́ДНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Те саме, що **є́дність**.

ОДНІ́СЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Зовсім один, один-єдиний.

ОДНО́ *див.* **оди́н**.

ОДНОАЗО́ТНИЙ, -а, -е. Про бінарну сполуку, в якій на атом елемента припадає один атом Нітрогену (азоту).

ОДНОАКТІ́ВКА, -и, *ж., розм.* Одноактна п'єса, опера тощо.

ОДНОА́КТНИЙ, -а, -е. Який складається з одного акту (про п'єсу, оперу і т. ін.).

ОДНОА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однoа́ктний**.

ОДНОАНО́ДНИЙ, -а, -е. Який складається з одного анода.

ОДНОАНО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноано́дний**.

ОДНОАРСЕ́НОВИЙ, -а, -е, *хім.* Про бінарну сполуку, в якій атом елемента сполучений з одним атомом Арсену.

ОДНОА́ТОМНИЙ, -а, -е. 1. Газ, що існує у вигляді окремих атомів хімічного елемента, які не сполучені між собою.

ОДНОА́ТОМНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноа́томний**.

ОДНОБА́ЙТНИЙ, -а, -е. Який має розмір в один байт.

ОДНОБА́РВНИЙ, -а, -е. Забарвлений в один колір.

ОДНОБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однoба́рвний**.

ОДНОБА́РВНО. Присл. до **однoба́рвний**.

ОДНОБІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який має лише один робочий бік (про інструмент, механізм і т. ін.). *Однобічне свердло.* 2. Який робиться, здійснюється або діє тільки в одному напрямі (про рух, зв'язок і т. ін.). 3. *перен.* Вузький, обмежений (про дія-

льність, інтереси, виховання та ін.).
ОДНОБІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однобі́чний** 3.
ОДНОБІ́ЧНО. Присл. до **однобі́чний** 3.
ОДНОБЛО́ЧНИЙ, -а, -е. Який має, складається з одного блоку.
ОДНОБО́ЖНИК, -а, *ч.* Прихильник єдинобожжя, монотеїст.
ОДНОБО́КИЙ, -а, -е. 1. Який має один бік більший, ніж другий. 2. Те саме, що **однобі́чний** 1, 3.
ОДНОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **однобо́кий**.
ОДНОБО́КО. Присл. до **однобо́кий**.
ОДНОБО́РНИЙ, -а, -е, *хім.* Про бінарну сполуку, в якій атом елемента сполучений з одним атомом Бору.
ОДНОБО́РСТВО, -а, *с.* Те саме, що **єдинобо́рство**.
ОДНОБО́РТНИЙ, -а, -е. Який має ґудзики по краю лише одного борта, а петельки – іншого і застібається так, що одна пола майже не заходить за іншу.
ОДНОБО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однобо́ртний**.
ОДНОБО́ЧКА, -и, *ж.*, *іхт.*, *діал.* Камбала.
ОДНОБРО́МНИЙ, -а, -е. Про бінарну сполуку, в якій атом елемента сполучений з одним атомом Брому. *Однобромний йод.*
ОДНОБРО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у молекулі чи формульній одиниці сполуки одного атома Брому.
ОДНОВА́ЖІЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що оснащений одним важелем.
ОДНОВА́ЖІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одноважі́льний**.
ОДНОВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е, *хім.* Здатний утворювати один хімічний зв'язок.
ОДНОВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *хім.* Властивість за знач. **одновале́нтний**.
ОДНОВАЛКО́ВИЙ, -а, -е. Такий, що має один валок.
ОДНОВАЛКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **одновалко́вий**.
ОДНОВАЛО́ВИЙ, -а́, -е́, *тех.* Те саме, що **одновальни́й**.
ОДНОВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який має один вал (*див.* **вал**[3]). *Одновальна парова турбіна.*
ОДНОВАЛЬЦЬО́ВИЙ, -а́, -е́, *тех.* Який має один валець.
ОДНОВА́ННИЙ, -а, -е. Який має одну ванну – для миття, проведення технологічних операцій.
ОДНОВЕРШИ́ННИЙ, -а, -е. У якого одна вершина.
ОДНОВЕ́СЛИЙ, -а, -е. Який із одним веслом (про човен).
ОДНОВЕСЛО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **однове́слий**.
ОДНОВИДО́ВИЙ, -а́, -е́. Який представлений одним видом, однією різновидністю.
ОДНОВИ́МІРНИЙ, -а, -е. Який існує, представлений, зображений в одному вимірі.
ОДНОВИ́МІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одновимі́рний**.
ОДНОВИТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має один виток. 2. Який здійснює один виток кругового руху.
ОДНОВІБРА́ТОР, -а, *ч.* Реле часу – електронна схема, яка генерує під дією вхідного імпульсного сигналу одиночний імпульс напруги заданої тривалості.
ОДНОВІДСОТКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **однопроце́нтний**.
ОДНОВІКО́ВИЙ, -а́, -е́. 1. Який має один вік з кимчим-небудь, одного віку. // Що складається з людей або тварин одного віку. 2. Що має однакову давність виникнення, походження (про гірські породи). *Одновікова група дерев.*
ОДНОВІКО́ННИЙ, -а, -е. Який має одне вікно.
ОДНОВІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має один вінець.
ОДНОВІ́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Людина однакової з ким-небудь віри, релігії.
ОДНОВІ́РКА, -и. Жін. до **одновірець**.
ОДНОВІ́РНИЙ, -а, -е. Який дотримується тієї самої віри, релігії.
ОДНОВІ́РСТВО, -а, *с.* Дотримання тієї самої віри, релігії.
ОДНОВІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до одновірства.
ОДНОВІ́СНИЙ, -а, -е. Який має одну вісь; з однією віссю. *Одновісний тягач.*
ОДНОВІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одновісний**.
ОДНОВІТРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має одне вітрило (про судно).
ОДНОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е, *хім.* Те саме, що **моногідри́д**.
ОДНОВО́ДНИЙ, -а, -е, *хім.* У якого одна молекула або формульна одиниця сполуки хімічно зв'язана з однією молекулою води.
ОДНОВУГЛА́Н, -у, *ч.*, *хім.* Карбоновий гідран – насичений вуглеводень, молекула якого містить один атом Карбону (вуглецю).
ОДНОВУГЛЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Про бінарну сполуку, в якій атом елемента сполучений з одним атомом Карбону (вуглецю).
ОДНОВУ́ХИЙ, -а, -е. Який має одне вухо; з одним вухом.
ОДНОВУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.* Властивість за знач. **одновухий**.
ОДНОВХОДО́ВИЙ, -а, -е. Такий, що має один вхід.
ОДНОГВИНТО́ВИЙ, -а́, -е́. У якого один гвинт.
ОДНОГЕКТА́РНИК, -а, *ч.* 1. Володар, власник або орендатор 1 га землі. 2. Земельна ділянка, земельний наділ площею 1 га.
ОДНОГНІ́ЗДНИЙ, -а, -е. 1. *тех.* Який має одне гніздо. 2. Який живе в одному гнізді з кимось.
ОДНОГО́ДКА, -и, *діал.* Жін. до **одного́док**.
ОДНОГО́ДОК, -дка, *ч.*, *діал.* Ровесник.
ОДНОГОЛКО́ВИЙ, -а́, -е́, *тех.* Який має одну голку.
ОДНОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має одну голову; з однією головою.
ОДНОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **одноголо́вий**.
ОДНОГОЛО́ВКОВИЙ, -а, -е. Який має одну головку.
ОДНОГОЛО́СИЙ, -а, -е. 1. *муз.* Який виконується в один голос, звучить одним голосом або виконує одну мелодію. 2. *у знач. ім.* **одноголо́сі**, -сих, *мн.* Підряд птахів ряду горобиних, які відзначаються примітивною будовою гортані.
ОДНОГОЛО́СНИЙ, -а, -е. 1. *муз.* Те саме, що **одноголо́сий** 1. 2. Одностайно схвалений, прийнятий усіма присутніми (про рішення, ухвалу і т. ін.).
ОДНОГОЛО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноголо́сний** 2.
ОДНОГОЛО́СНО. Присл. до **одноголо́сний**.
ОДНОГОЛО́СО. Присл. до **одноголо́сий**.
ОДНОГОЛО́ССЯ, -я, *с.*, *муз.* Наявність у музичному творі лише однієї мелодії (голосу) без супроводу інших одночасних з нею мелодій.
ОДНОГО́РБИЙ, -а, -е. Який має один горб; з одним горбом. *Одногорбий верблюд.*
ОДНОГО́РБІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **одного́рбий**.
ОДНОГРЕБІНЧА́СТИЙ, -а, -е, *тех.* Який має один гребінь.
ОДНОГРОМА́ДНИК, -а, *ч.*, *іст.* Селянин, що належав до тієї самої громади, що й інші.
ОДНОГРУ́ПНИЙ, -а, -е. 1. Який складається лише з однієї групи. 2. Який належить до тієї самої групи, що й інші.
ОДНОГРУПО́ВИЙ, -а́, -е́. Який наявний, присутній, перебуває у чиємусь розпорядженні в кількості однієї групи.
ОДНОГУ́БИЙ, -а, -е. У якого одна губа.
ОДНОГУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **одногу́бий**.
ОДНОДВІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **однодві́рці**, **однодво́рці**.
ОДНОДВІ́РЦІ, **ОДНОДВО́РЦІ**, -ів, *мн.* (*одн.* **однодво́рець**, -рця, *ч.*; **однодво́рка**, -и, *ж.*), *іст.* Окрема група державних селян, проміжна між селянством і дрібномаєтним дворянством, що сформувалася в Росії та Україні у 18 ст. з нащадків дрібного служилого люду.
ОДНОДВО́РЦІ *див.* **однодві́рці**.
ОДНОДЕ́НКА, -и, *ж.* 1. *ент.* Комаха, що живе дуже короткий час (від кількох годин до кількох днів). *Метелик-одноденка.* 2. *перен.* Про щось короткочасне, швидкоплинне, таке, що має значення, вагу протягом недовгого часу.
ОДНОДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який відбувається, триває протягом одного дня. // Розрахований, призначений на один день.
ОДНОДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноде́нний**.
ОДНОДЕ́ННО. Присл. до **одноде́нний**.
ОДНОДИ́СКОВИЙ, -а, -е, *тех.* У конструкції якого є один диск.
ОДНОДНІ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **одноде́нка**.
ОДНОДО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *бот.* 1. Те саме, що **односім'ядо́льний**. 2. *у знач. ім.* **однодо́льні**, -них, *мн.* Те саме, що **односім'ядо́льні**.
ОДНОДО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однодо́льний**.
ОДНОДО́МНИЙ, -а, -е, *бот.* У якого чоловічі (тичинкові) та жіночі (маточкові) квітки розміщені на одній рослині.
ОДНОДО́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, *бот.* Абстр. ім. до **однодо́мний**.
ОДНОДРОТО́ВИЙ, -а́, -е́. 1. Який складається з одного дроту, однієї дротини. 2. Який з'єднаний одним дротом, однією дротиною.
ОДНОДУ́М, -а, *ч.* Людина, зосереджена на одній думці, ідеї.
ОДНОДУ́МЕЦЬ, -мця, *ч.* 1. Людина однакових із кимнебудь думок, поглядів, переконань. 2. Спільник у якій-небудь справі.
ОДНОДУ́МНИЙ, -а, -е. Який має однакові думки, погляди, переконання.
ОДНОДУ́МНИЦЯ, -і. Жін. до **одноду́мник**.
ОДНОДУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноду́мний**.
ОДНОДУ́МНО. Присл. до **одноду́мний**.
ОДНОДУ́МСТВО, -а, *с.* Те саме, що **одноду́мність**.
ОДНОДУ́ШНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **одностайний** 1, 2.
ОДНОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **одноду́шний**.
ОДНОДУ́ШНО, *рідко.* Присл. до **одноду́шний**.
ОДНОЕКСЦЕ́НТРИКОВИЙ, -а, -е, *тех.* Який має один ексцентрик.
ОДНОЕЛЕКТРО́ДНИЙ, -а, -е. У якого є один електрод.
ОДНОЕЛЕКТРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одноелектро́дний**.
ОДНОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е, *фіз.*, *хім.* Який має один електрон (атом, іон) або здійснюється за участі одного електрона.
ОДНОЕЛЕКТРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одноелектро́нний**.
ОДНОЕЛЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Який представлений у формі одного елемента. 2. Який складається з одного елемента. 3. *фіз.*, *хім.* Який є сукупністю атомів одного й того ж хімічного елемента – не з'єднаних між собою або сполучених у молекули чи кристали. *Одноелементна сполука.*
ОДНОЕЛЕМЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одноелеме́нтний**.
ОДНОЕТНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який представлений одним етносом, сформований з осіб одного етносу.
ОДНОЖЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто має або мав одну дружину, одружений один раз.
ОДНОЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *ел.* Який складається з однієї жили, одного провідника.
ОДНОЖОЛОБЧА́СТИЙ, -а, -е. З одним жолобом (борозною, рівчаком і т. ін.).
ОДНОЖОЛОБЧА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **одножолобча́стий**.
ОДНОЗАРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який заряджається одним зарядом, набоєм. *Однозарядний аніон. Однозарядна рушниця.*
ОДНОЗАРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однозаря́дний**.
ОДНОЗАХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, робиться, виконується за один захід, прийом.
ОДНОЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який весь час звучить одноманітно, монотонно.
ОДНОЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однозву́чний**.
ОДНОЗВУ́ЧНО. Присл. до **однозву́чний**.
ОДНОЗВ'Я́ЗНИЙ, -а, -е: ** **однозв'я́зна о́бласть**, *мат.* – відкрита або замкнена область, у якій будь-який замкнений контур можна неперервно стягувати в точку в межах цієї області.
ОДНОЗВ'Я́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однозв'я́зний**.
ОДНОЗГІ́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Одностайний.
ОДНОЗЕРНЯ́НКИ, -нок, *мн.* Група видів пшениці, у яких в кожному колоску складного колоса розвивається по одній зернівці.
ОДНОЗМІ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Робота в одну зміну.
ОДНОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Який триває одну зміну (про роботу, навчальний процес і т. ін.).
ОДНОЗНА́КОВИЙ, -а, -е. Який складається з одного знака.
ОДНОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Тотожний значенням. 2. Який має тільки одне значення. *Однозначне слово.* ** **однозна́чна фу́нкція** – функція, у якої кожному значенню незалежної змінної відповідає одне цілком визначене значення. 3. Який позначається одним знаком. *Однозначне число.* 4. Який строго певним чином слідує за чим-небудь або випливає з чого-небудь. // Тільки такий, що не має варіантів, простий, елементарний, одномірний. 5. Однаковий, тотожний за змістом. 6. З певним змістом, що не допускає різних тлумачень, розуміння.
ОДНОЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **однозна́чний**. 2. Точна визначеність того, що слідує, випливає з чого-небудь. // Зумовленість, неминучість. 3. Визначеність смислового змісту, виключення різних тлумачень, розуміння. *Однозначність розуміння.*
ОДНОЗНА́ЧНО, *присл.* 1. В математиці, фізиці – на основі непорушного фізичного закону; неухильно, закономірно. 2. Передбачаючи лише один варіант, одне рішення, одну можливість. 3. Не допускаючи різних розумінь, тлумачень.
ОДНОЗОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який містить лише одну зону, є однією зоною. 2. Такий, що перебуває, знаходиться, відбувається в одній і тій самій зоні.
ОДНОЗО́Р, -а, *ч.*, *заст.* Кривий на одне око, одноокий.
ОДНОЗУ́БИЙ, -а, -е. У якого один зуб.
ОДНОЗУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **однозу́бий**.
ОДНОЙМЕ́ННИЙ, -а, -е. Який має те саме ім'я, ту саму назву. ** **однойме́нні тона́льності** – тональності, які мають однакові тоніки, але різну ладову побудову.
ОДНОЙМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однойме́нний**.
ОДНОЙМЕ́ННО. Присл. до **однойме́нний**.
ОДНОЙМЕННОПОЛЮ́СНИЙ, -а, -е. Який має однойменні полюси; гомеополярний.
ОДНОЙО́ДНИЙ, -а, -е, *хім.* 1. Про бінарну сполуку, в якій атом елемента сполучений з одним атомом Йоду. 2. Про сполуку, в якій атом або радикал заміненний на один атом Йоду. *Однойодна похідна.*
ОДНОКАЛІ́БЕРНИЙ, -а, -е. Який має однаковий калібр; одного калібру (про зброю).
ОДНОКА́МЕРНИЙ, -а, -е. Який складається з однієї камери (*див.* **ка́мера** 2).
ОДНОКА́МЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однока́мерний**.
ОДНОКАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який має один канал. 2. Який пересилається, допроваджується, доставляється лише одним каналом.
ОДНОКАНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одноканал́ьний**.
ОДНОКАНА́ТНИЙ, -а, -е. Який висить, рухається на одному канаті; який закріплюється одним канатом тощо.
ОДНОКАСКА́ДНИЙ, -а, -е. Який має один каскад.
ОДНОКАЧА́ННИЙ, -а, -е. Який дає один качан на стеблі (про кукурудзу).
ОДНОКА́ШНИК, -а, *ч.*, *розм.* Товариш по навчанню, військовій службі і т. ін.
ОДНОКА́ШНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **однока́шник**.
ОДНОКВАРТИ́РНИЙ, -а, -е. З однієї квартири. *Одноквартирний будинок.*
ОДНОКВІ́ТИЙ, -а, -е, *бот.* 1. Який розпускає одну квітку (про рослину). 2. Засіяний одним видом квітів (про земельну ділянку).
ОДНОКВІТКО́ВИЙ, -а, -е, *бот.* Те саме, що **одноквітий** 1.
ОДНОКЕНОТРО́ННИЙ, -а, -е. Про потужну установку з одним кенотроном – електровакуумним діодом для випрямляння змінного струму промислової частоти.
ОДНОКИСЛО́ТНИЙ, -а, -е, *хім.* Який відщеплює один гідроксид-іон, що нейтралізує гідрогеновий катіон кислоти з утворенням води і солі (про основу).
ОДНОКІВШЕ́ВИЙ, -а, -е і **ОДНОКІВШО́ВИЙ**, -а́, -е́, *тех.*

Який має один ківш; з одним ківшем. *Одноківшевий (одноківшовий) екскаватор.*
ОДНОКІМНÁТНИЙ, -а, -е. З однієї кімнати.
ОДНОКÍНКА, -и, *ж.* Візок, пристосований для запрягання одного коня.
ОДНОКÍННИЙ, -а, -е. 1. Пристосований для запрягання одного коня. 2. Який має одного коня. *Однокінне господарство.*
ОДНОКЛÁВІШНИЙ, -а, -е. Який має одну клавішу (про пристрій, прилад і т. ін.).
ОДНОКЛÁСНИК, -а, *ч.* Той, хто навчається або навчався в одному класі з ким-небудь.
ОДНОКЛÁСНИЦЯ, -і. Жін. до **однокла́сник**.
ОДНОКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який складається з однієї клітини (про тваринний або рослинний організм). 2. *розм.* Примітивний.
ОДНОКЛІТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноклі́ти́нний**.
ОДНОКЛУ́БНИК, -а, *ч.* Той, хто належить до одного спортивного клубу, товариства.
ОДНОКЛУ́БНИЦЯ, -і. Жін. до **одноклу́бник**.
ОДНОКОЛІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Одноколійна залізниця.
ОДНОКОЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має одну залізничну колію.
ОДНОКОЛІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноколі́йний**.
ОДНОКО́ЛІРНИЙ, -а, -е. Забарвлений в один колір, одного кольору; однобарвний, однотонний.
ОДНОКО́ЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однокó́лірний**.
ОДНОКО́ЛІРНО. Присл. до **однокó́лірний**.
ОДНОКОЛІ́СНИЙ, -а, -е. Який має одне колесо; з одним колесом. *Одноколісний велосипед.*
ОДНОКОЛІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноколі́сний**.
ОДНОКО́ЛКА, -и, *ж.* Легкий візок на двох колесах.
ОДНОКО́ЛОВИЙ, -а, -е. Що передбачає одну зустріч з кожним із суперників (про спортивні змагання). *Одноколові матчі.*
ОДНОКОЛО́ННИЙ, -а, -е. Який має одну колону, спирається на одну колону, підтримується однією колоною.
ОДНОКОЛЬОРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **однокó́лірний**.
ОДНОКОМІРКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має одну комірку. 2. Який міститься, перебуває в одній і тій самій комірці.
ОДНОКОМПЛЕ́КТНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з одного комплекту. 2. Який входиться до одного й того самого комплекту.
ОДНОКОМПЛЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однокомпле́ктний**.
ОДНОКОМПОНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який складається з одного компонента.
ОДНОКОМПОНЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однокомпоне́нтний**.
ОДНОКОНДЕНСА́ТОРНИЙ, -а, -е. Який містить один конденсатор.
ОДНОКО́НТУРНИЙ, -а, -е. Який складається з одного контура.
ОДНОКО́НТУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однокó́нтурний**.
ОДНОКООРДИНА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який має одну координату. 2. Який має ті ж координати, що й інший.
ОДНОКОПИ́ТИЙ, -а, -е. Який має суцільні, нероздвоєні копита.
ОДНОКОРЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має один корінь. 2. Який має спільний корінь.
ОДНОКОРИ́ТНИКИ, -ів, *мн.* 1. *мисл.* Мисливські собаки, які з щенячого віку виховані і вирощені разом. 2. *перен.*, *ірон.* Той, хто разом з іншими підгодовується з одного й того ж джерела постачання за холуйську службу.
ОДНОКО́РПУСНИЙ, -а, -е. 1. Який має один корпус. 2. Який знаходиться в одному й тому самому корпусі.
ОДНОКОТУ́ШКОВИЙ, -а, -е, *тех.* Який має одну котушку.
ОДНОКРА́ТНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається один раз; одноразовий. ** **Однокра́тне дієслово** – дієслово, що означає дію, яка виконується за одним разом, моментально, напр.: б л и с н у т и, с и п н у т и, с т у к н у т и.
ОДНОКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однокра́тний**.
ОДНОКРА́ТНО. Присл. до **однокра́тний**.
ОДНОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який має одне крило; з одним крилом. 2. *ент.* Який має одну пару крил (про комах).
ОДНОКРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **однокри́лий**.
ОДНОКРИСТА́ЛИЙ, -а, -е. Який містить один кристал.
ОДНОКРИСТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **однокриста́лий**.
ОДНОКРО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **єдинокро́вний**.
ОДНОКРО́ВНИК, -а, *ч.*, *діал.* Єдинокровний родич.
ОДНОКРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однокро́вний**.
ОДНОКУ́ПОЛЬНИЙ, -а, -е. Який має один купол.
ОДНОКУ́ПОЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одноку́польний**.
ОДНОКУ́РСНИК, -а, *ч.* Той, хто навчається або навчався на одному курсі з ким-небудь.
ОДНОКУ́РСНИЦЯ, -і. Жін. до **одноку́рсник**.
ОДНОЛА́МПОВИЙ, -а, -е. Який має одну лампу; з однією лампою. *Однолампова люстра.*
ОДНОЛА́НКОВИЙ, -а, -е. 1. Який належить до однієї й тієї ж ланки. 2. Який становить лише одну ланку.
ОДНОЛА́ПИЙ, -а, -е. У якого одна лапа.
ОДНОЛЕГЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має одну легеню.
ОДНОЛЕМІ́ШНИЙ, -а, -е. Який має один леміш; з одним лемешем. *Однолемішний плуг.*
ОДНОЛИ́КИЙ, -а, -е, *книжн.* Позбавлений індивідуальності.
ОДНОЛИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **одноли́кий**.
ОДНОЛИ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Однаковий, одного сорту.
ОДНОЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який враховує, передбачає тільки один аспект; який вузько, односторонньо сприймає або висвітлює що-небудь. 2. Вузький, односторонній за характером, проявом, позбавлений різнобічності.
ОДНОЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноліні́йний**.
ОДНО́ЛІТКА, -и. Жін. до **одно́літок**.
ОДНОЛІ́ТНИК, -а, *ч.*, *бот.* Однолітня рослина.
ОДНОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **однорі́чний**.
ОДНО́ЛІТОК, -тка, *ч.* 1. Те саме, що **ровéсник**. 2. *бот.*, *зоол.* Рослина або тварина віком один рік; однорічка.
ОДНОЛЮ́Б, -а, *ч.* Чоловік, який протягом усього життя любить тільки одну жінку.
ОДНОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Те саме, що **однолю́б**.
ОДНОЛЮ́БКА, -и, *ж.* Жінка, яка впродовж усього життя любить тільки одного чоловіка.
ОДНОМАНДА́ТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з обранням одного кандидата без конкуренції, змагальності з іншими кандидатами.
ОДНОМАНДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одномандáтний**.
ОДНОМАНІ́ТНИЙ, -а, -е. Постійно однаковий, такий самий.
ОДНОМАНІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **одноманí́тний**.
ОДНОМАНІ́ТНО. Присл. до **одноманí́тний**.
ОДНОМА́СНИЙ, -а, -е. Який має однакову масть з іншою твариною; однакової масті.
ОДНОМА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **одномáсний**.
ОДНОМА́ТЕРНІЙ, -я, -є. У якого з його братами, сестрами спільна мати.
ОДНОМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який має один вимір. 2. Однобокий, примітивний.
ОДНОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Примітивність, однобічність.
ОДНОМІ́РНО, *присл.* Під якимсь одним кутом зору.
ОДНОМІ́СНИЙ, -а, -е. Який має місце для однієї людини; розрахований на одного.
ОДНОМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одномí́сний**.
ОДНОМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *рідко.* Той, хто розмовляє тією самою мовою, що й інший.
ОДНОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який послуговується, розмовляє, спілкується однією мовою. 2. Який належить до однієї, тієї ж мови.
ОДНОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одномó́вний**.
ОДНОМОМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Що стосується одного моменту, що здійснюється, відбувається в один момент; короткочасний, миттєвий.
ОДНОМОМЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одномомéнтний**.
ОДНОМОТО́РНИЙ, -а, -е. Який має один мотор; з одним мотором.
ОДНОМОТО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одномотó́рний**.
ОДНОНАПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Направлений, спрямований в один бік, в одному напрямку, до однієї мети.
ОДНОНАПРА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однонапрáвлений**.
ОДНОНАСІ́ННИЙ, -а, -е. Який має одну насінину (про плід рослини).
ОДНОНАСІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однонасí́нний**.
ОДНОНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з однієї нації. 2. Який належить до однієї нації.
ОДНОНЕ́ФОВИЙ, -а, -е, *архіт.* Який складається з одного нефа.
ОДНОНО́ГИЙ, -а, -е. Який має одну ногу; з однією ногою. // *у знач. ім.* **одноно́гий**, -гого, *ч.*; **одноно́га**, -гої, *ж.* Той (та), у кого немає однієї ноги.
ОДНОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **однонó́гий**.
ОДНОНО́ЖАНИЙ, -а, -е, *заст.* Шитий на один копил (у 1 знач.).
ОДНОНОЖО́ВИЙ, -á, -é, *тех.* Оснащений одним ножем.
ОДНООБ'Є́КТИВНИЙ, -а, -е. Який має один об'єктив (про оптичну систему).
ОДНОО́КИЙ, -а, -е. Який має одне око; з одним оком.
ОДНОО́КИСЕНЬ, -сню, *ч.* Бінарна сполука, в якій атом елемента сполучений з одним атомом Оксигену (кисню); монооксид.
ОДНОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **однооќий**.
ОДНООСІ́БНИЙ, -а, -е. Належний одній особі; індивідуальний. ** **Одноосі́бне підприє́мство** – підприємство, що є власністю однієї особи або родини.
ОДНООСІ́БНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* Селянин, який не є членом сільськогосподарської артілі. 2. *перен.*, *розм.* Той, хто робить що-небудь окремо від інших, власними силами.
ОДНООСІ́БНИЦТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Заняття власним, одноосібним господарством. 2. *перен.*, *розм.* Нехтування принципами колективізму; прагнення відмежуватися від колективу.
ОДНООСІ́БНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **одноосí́бник**. // Власт. одноосібникові.
ОДНООСІ́БНИЦЯ,[1] -і. Жін. до **одноосí́бник**.
ОДНООСІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноосí́бний**.
ОДНООСІ́БНО, *присл.* 1. Індивідуально. 2. *рідко.* Без чиєї-небудь участі, допомоги; окремо, самостійно.
ОДНООСНО́ВНИЙ, -а, -е. Який має одну основу.
ОДНООСНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однооснó́вний**.
ОДНООСОБО́ВИЙ, -а, -е. Який приймається або здійснюється однією особою.
ОДНООСОБО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **одноособó́вий**.
ОДНООСОБО́ВО. Присл. до **одноособó́вий**.
ОДНООСЬОВИ́Й, -á, -é. Який має одну вісь; з однією віссю.
ОДНООСЬО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **одноосьови́й**.
ОДНОПАЛА́ТНИЙ, -а, -е, *політ.* Який складається з однієї законодавчої палати. ** **Однопалáтна систе́ма (монокамералі́зм)** – структура парламентів, яка виключає їх поділ на палати.
ОДНОПАЛА́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто лікується або відпочиває в одній палаті з ким-небудь. // Сусід по лікарняній, санаторній палаті.
ОДНОПАЛА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **однопалáтник**.
ОДНОПАЛА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однопалáтний**.
ОДНОПА́ЛИЙ, -а, -е. Який має один палець на кінцівці. *Однопалі тварини.*
ОДНОПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **однопáлий**.
ОДНОПА́ЛУБНИЙ, -а, -е. Який має одну палубу; з однією палубою. *Однопалубне судно.*
ОДНОПА́ЛУБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однопáлубний**.
ОДНОПАНЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має одну панель.
ОДНОПАНЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однопанéльний**.
ОДНОПАРАМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має один параметр, з одним параметром.
ОДНОПАРАМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однопараметри́чний**.
ОДНОПА́РОСТКОВИЙ, -а, -е. 1. Який дає один паросток. 2. Що вирощується з такого насіння.
ОДНОПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має одну політичну партію. *Однопартійна політична система.*
ОДНОПАРТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однопартí́йний**.
ОДНОПА́РУСНИЙ, -а, -е. Який має один парус; з одним парусом. *Однопарусна яхта.*
ОДНОПЕЛЮСТКО́ВИЙ, -а, -е, *бот.* Такий, що з однією пелюсткою.
ОДНОПЛА́НОВИЙ, -а, -е. Який подається, розкривається і т. ін. в одному плані (у 6 знач.). *Одноплановий твір.* // Який характеризується відсутністю різноманітності, обмежується чим-небудь одним. *Одноплановe амплуа.*
ОДНОПЛА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **одноплáновий**. // Відсутність різноманітності в чому-небудь, обмеженість чим-небудь одним.
ОДНОПЛА́НОВО. Присл. до **одноплáновий**.
ОДНОПЛЕМЕ́НЕЦЬ, -мéнця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **одноплемí́нник**.
ОДНОПЛЕМІ́ННИЙ, -а, -е. Який належить до одного з ким-небудь племені, народу.
ОДНОПЛЕМІ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто належить до одного з ким-небудь племені, народу.
ОДНОПЛЕМІ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **одноплемí́нник**.
ОДНОПОВЕРХО́ВИЙ, *заст.* **ОДНОПОВЕ́РХИЙ**, -а, -е. Який має один поверх; з одним поверхом. *Одноповерхова будівля.*
ОДНОПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **одноповерхó́вий**.
ОДНОПОКРИ́ВНІ, -их, *мн.* Група первиннопокривних дводольних рослин, які здебільшого мають одностатеві квітки без оцвітини.
ОДНОПОЛЧА́НИ, -чáн, *мн.* (*одн.* **однополчáнин**, -а, *ч.*; *рідко* **однополчáнка**, -и, *ж.*). Ті, які служать або служили в одному полку.
ОДНОПОЛЧА́НИН *див.* **однополчáни**.
ОДНОПОЛЧА́НКА *див.* **однополчáни**.
ОДНОПО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Про мисливського собаку, з яким полюють лише один сезон.
ОДНОПО́ЛЮСНИЙ, -а, -е. Який має один полюс; з одним полюсом. *Однополюсний світ.*
ОДНОПО́ЛЮСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однопó́люсний**.
ОДНОПОМЕ́ТНИКИ, -ів, *мн.* Звірі з одного виплоду, які народились від однієї самки.
ОДНОПОТО́КОВИЙ, -а, -е. 1. Який складається з одного потоку. 2. *спец.* Який виконується в один потік.
ОДНОПРО́ФІЛЬНИЙ, -а, -е. Який має однаковий профіль, спеціалізацію.
ОДНОПРО́ФІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однопрó́фільний**.
ОДНОПРОХІ́ДНИЙ, -а, -е, *зоол.* 1. Який має один відхідниковий отвір – клоаку. 2. *у знач. ім.* **однопрохі́дні**, -них, *мн.* Підклас ссавців, які мають один відхідниковий отвір і яким властиве яйцеродіння.
ОДНОПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який має в своєму складі один процент чого-небудь.
ОДНОПРОЦЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однопроцéнтний**.
ОДНОПРОЦЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який становить один процес, вкладається в один процес. 2. Який відбувається одночасно з іншим.
ОДНО́РАЗ, *присл.*, *діал.* Нараз, раптом.
ОДНОРАЗО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, відбувається один раз; однократний. // Який надається в особливих випадках тільки один раз. ** **Одноразóва ви́плата**: а) грошова сума, що її виплачують усю зразу; б) форма грошового відшкодування збитку; в) страхова допомога, що її виплачують одноразово. **Одноразóві подáтки** – податки, величина яких не залежить від діяльності

індивіда. **Одноразо́вий страхови́й вне́сок** – платіж за договором довгострокового страхування життя за весь термін його дії. 2. Дійсний для використання один раз. *Одноразова перепустка.* 3. *рідко.* Те саме, що **одноча́сний**.
ОДНОРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **одноразо́вий** 1.
ОДНОРАЗО́ВО. Присл. до **одноразо́вий** 1, 3.
ОДНОРА́ЛЛЯ, -я, *с.*, *діал.* Одноразова оранка.
ОДНОРЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. 1. Виготовлений з однієї рейки. 2. Який пересувається по одній рейці.
ОДНОРІВНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який перебуває з іншим(и) на одному й тому ж рівні.
ОДНОРІВНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **однорівне́вий**.
ОДНОРІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який належить до того самого роду, розряду, характеризується однаковими рисами, ознаками. ** **Одноріднí чле́ни ре́чення** – члени речення, які виконують однакову синтаксичну функцію щодо спільного для них члена, з яким вони граматично зв'язані. 2. Який має однаковий склад, однакові властивості в усіх своїх частинах. ** **Одноріднúй хор** – хор, до складу якого входять лише однорідні голоси (дитячі, чоловічі або жіночі).
ОДНОРІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однорі́дний**.
ОДНОРІ́ДНО. Присл. до **однорі́дний**.
ОДНОРІ́ЧКА, -и, *ж.*, *бот.*, *зоол.* Рослина або тварина віком один рік.
ОДНОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Віком один рік. 2. Чий цикл розвитку становить один рік.
ОДНОРІ́ЧНИК, -а, *ч.* Те саме, що **рове́сник**.
ОДНОРІ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **однорі́чник**.
ОДНОРО́ГИЙ, -а, -е. Який має один ріг; з одним рогом.
ОДНОРО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **одноро́гий**.
ОДНОРОЗРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який має один розряд.
ОДНОРОЗРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однорозря́дний**.
ОДНОРОСТКО́ВИЙ, -а, -е. Який має один росток; з одним ростком. *Однороcткове насіння. Однороcткові цукрові буряки.*
ОДНОРУ́К, -а, *ч.*, *діал.* 1. Людина з однією рукою. 2. Невеличкий ковальський молот.
ОДНОРУ́КИЙ, -а, -е. Який має одну руку; з однією рукою. // *у знач. ім.* **одноруќий**, -кого, *ч.*; **одноруќа**, -кої, *ж.* ** **Одноруќий банди́т** – про гральний автомат, що приводиться в дію ручкою-важелем після опускання монети.
ОДНОРУ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **одноруќий**.
ОДНОРУ́Ч, *присл.* Однією рукою.
ОДНОРУ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Дівчина, жінка з однією рукою. 2. Пилка з рукояткою лише з одного кінця (садова та ін.).
ОДНОРУ́ЧНИЙ, -а, -е. З однією ручкою; пристосований для роботи однією рукою. *Одноручна пилка.*
ОДНОРЯ́ДКА, -и, *ж.* Старовинний російський чоловічий та жіночий розстібний каптан.
ОДНОРЯДКО́ВИЙ, -а, -е. Який передбачає посів в один рядок. *Однорядковий посів.*
ОДНОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який складається з одного ряду чого-небудь або утворює один ряд, зроблений в один ряд. *Однорядні насадження.*
ОДНОСЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з однієї секції. 2. Який належить, входить до однієї, тієї самої секції.
ОДНОСЕКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **односекці́йний**.
ОДНОСЕЛЕ́НОВИЙ, -а, -е, *хім.* Стос. до бінарної сполуки, в якій атом елемента сполучений з одним атомом Селену.
ОДНОСЕ́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **односе́лець**, -льця, *ч.*). Ті, які живуть або жили в одному селі з ким-небудь; мешканці того самого села.
ОДНОСЕЛЬЧА́НИ, ОДНОСІЛЬЧА́НИ, -ча́н, *мн.* (*одн.* **односельча́нин, односільча́нин**, -а, *ч.*; **односельча́нка, односільча́нка**, -и, *ж.*). Те саме, що **односе́льці**.
ОДНОСЕ́РДНЕ *див.* **односе́рдно**.
ОДНОСЕ́РДНО *і рідко* **ОДНОСЕ́РДНЕ**, *присл.* Одностайно.
ОДНОСЕ́РДЯ, -я, *с.*, *рідко.* Одностайність, згода.
ОДНОСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Що має одну серію (про фільм). 2. Що належить до однієї серії, випуску, однаковий з чим-небудь.
ОДНОСЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **односері́йний**.
ОДНОСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який має потужність в одну кінську силу. *Односильний мотор.*
ОДНОСИ́МВОЛЬНИЙ, -а, -е. Позначений, представлений одним символом.
ОДНОСИ́МВОЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **односи́мвольний**.
ОДНОСІЛЬЧА́НИ *див.* **односельча́ни**.
ОДНОСІЛЬЧА́НИН *див.* **односільча́ни**.
ОДНОСІЛЬЧА́НКА *див.* **односільча́ни**.
ОДНОСІМЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для однієї сім'ї.
ОДНОСІМ'ЯДО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *бот.* 1. Який має насіння, що складається з однієї сім'ядолі. *Односім'ядольні рослини.* 2. *у знач. ім.* **односім'ядо́льні**, -них, *мн.* Клас покритонасінних рослин, що мають одну сім'ядолю в насінні та характеризуються швидким відмиранням головного кореня.
ОДНОСІ́РКОВИЙ, -а, -е, *хім.* Стос. до бінарної сполуки, в якій атом елемента сполучений з одним атомом Сульфуру (сірки).
ОДНОСКЛА́ДНИЙ, -а, -е: ** **Односкла́дне ре́чення** – тип простого речення, структурно-предикативна основа якого ґрунтується на функціонуванні єдиного поширеного або не поширеного другорядними членами головного члена, що виступає засобом вираження предикативності.
ОДНОСКЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **односкла́дний**.
ОДНОСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має один склад (про слово або його частини). 2. Який складається з одного-двох слів; стислий, лаконічний.
ОДНОСКЛАДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **односкладо́вий**.
ОДНОСКЛАДО́ВО. Присл. до **односкладо́вий** 2.
ОДНОСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Який складається з одного слова; стислий, лаконічний.
ОДНОСМУ́ГИЙ, -а, -е. Який утворює одну смугу; який складається з однієї смуги.
ОДНОСМУГОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **односму́гий**.
ОДНОСМУГО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **односму́говий**.
ОДНОСО́РТНИЙ, -а, -е. Який складається з одного сорту.
ОДНОСО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **односо́ртний**.
ОДНОСПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Розрахований для спання однієї людини. *Односпальне ліжко.*
ОДНОСПРЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. Спрямований в одному напрямку.
ОДНОСПРЯМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **односпрямо́ваний**.
ОДНОСТАДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який протікає, відбувається в одну стадію, становить одну стадію.
ОДНОСТАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **одностадіа́льний**.
ОДНОСТА́ЙНЕ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **односта́йно**.
ОДНОСТА́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє, виражає спільну волю. // Злагоджений, дружний. 2. *рідко.* Єдиний, неподільний. 3. Весь, скрізь однаковий. // Те саме, що **одномані́тний**.
ОДНОСТА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **односта́йний**.
ОДНОСТА́ЙНО. Присл. до **односта́йний**.
ОДНО́СТАЛЬ, *присл.*, *діал.* Водносталь.
ОДНОСТАНИ́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто живе або жив з ким-небудь в одній станиці; мешканець тієї самої станиці.
ОДНОСТАТЕ́ВИЙ, -а, -е, *бот.* Який має тільки один орган статевого розмноження (тичинки або маточку).
ОДНОСТАТЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *бот.* Властивість за знач. **одностате́вий**.
ОДНОСТВО́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Мисливська рушниця з одним стволом.
ОДНОСТВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має один ствол; з одним стволом.
ОДНОСТЕ́БЛИЙ, -а, -е, *бот.* Який росте одним стеблом.
ОДНОСТЕ́БЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **односте́блий**.
ОДНОСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який має одну стіну.
ОДНОСТІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одності́нний**.
ОДНОСТІ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **одності́нний**.
ОДНОСТО́ВБУРНИЙ, -а, -е, *бот.* Який росте одним стовбуром.
ОДНОСТО́ВБУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **односто́вбурний**.
ОДНОСТО́ПНИЙ, -а, -е, *поет.* Який складається з однієї стопи (про вірш).
ОДНОСТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **односто́пний**.
ОДНОСТОРО́ННІЙ, -я, -є. 1. Який має одну лицьову, а другу виворітну сторони (про тканину і т. ін.). 2. Який міститься тільки з однієї сторони чого-небудь, охоплює тільки одну сторону чогось. *Одностороннє запалення легенів.* 3. Який здійснюється тільки однією стороною або особою без погодження, домовленості з іншою (іншими). // Який враховує позицію тільки однієї сторони, одного учасника. ** **Односторо́нній ри́нок** – ринок, на якому котирується лише курс (ціна) продавця або покупця. **Односторо́ння уго́да** – угода, для здійснення якої відповідно до закону або узгодження сторін необхідно і достатньо вираження волі однієї сторони. 4. Те саме, що **одобі́чний** 1, 2. 5. *перен.* Вузький, обмежений (про діяльність, інтереси і т. ін.). *Односторонній погляд. Одностороння спеціалізація.*
ОДНОСТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **односторо́нній** 5.
ОДНОСТОРО́ННЬО. Присл. до **односторо́нній** 3, 5.
ОДНОСТОЯКО́ВИЙ, -а, -е. Який має один стояк, спирається на один стояк.
ОДНОСТРИБКО́ВИЙ, -а, -е. Який досягається одним стрибком, здійснюється в один стрибок.
ОДНОСТРІ́Й, -ро́ю, *ч.* Уніформа.
ОДНОСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має одну струну; з однією струною (про музичний інструмент).
ОДНОСТУ́ЛКОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Який складається з однієї стулки (про вікно, двері).
ОДНОСТУПЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **одноступі́нчастий**.
ОДНОСТУПЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **одноступі́нчастий**.
ОДНОСТУПІ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Який складається з одного ступеня. *Одноступінчаста ракета.*
ОДНОСТУПІ́НЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **одноступі́нчастий**.
ОДНОСТУПІ́НЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **одноступі́нчастий**.
ОДНОСТУПІ́НЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **одноступі́нчатий**.
ОДНОСУГЛО́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **односугло́бовий**.
ОДНОСУГЛО́БОВИЙ, -а, -е. 1. *анат.* Який має один суглоб. 2. *тех.* Який має один шарнір.
ОДНОСУ́М, -а, *ч.*, *діал.* 1. Однодумець. 2. Товариш по роботі, житлу і т. ін.
ОДНОСУ́МНИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **односу́м**.
ОДНОСУ́МСТВО, -а, *с.*, *діал.* 1. Однодумство. 2. Мешкання разом.
ОДНОСУСТА́ВНИЙ, -а, -е. Який має один суглоб.
ОДНОСХИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має один схил. *Односхила покрівля.*
ОДНОСХИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **односхи́лий**.
ОДНОСХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **односхи́лий**.
ОДНОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Того самого типу; однаковий, подібний.
ОДНОТИ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одноти́пний**.
ОДНОТИ́ПНО. Присл. до **одноти́пний**.
ОДНОТО́МНИЙ, -а, -е. Який складається з одного тому.
ОДНОТО́МНИК, -а, *ч.* Однотомне видання чого-небудь.
ОДНОТО́ННИЙ[1], -а, -е. 1. Який весь час звучить однаково, одноманітно; однозвучний. 2. Однаковий, незмінний. 3. Який має один тон забарвлення; одноколірний, однобарвний.
ОДНОТО́ННИЙ[2], -а, -е. Який уміщує одну тонну вантажу. *Однотонні вагонетки.*
ОДНОТО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **одното́нний**[1].
ОДНОТО́ННО. Присл. до **одното́нний**[1] 1.
ОДНОТРУ́БНИЙ, -а, -е. 1. У якого одна труба. 2. Який переганяється, перекачується, подається крізь одну трубу. *Однотрубне наповнення.*
ОДНОТУ́МБОВИЙ, -а, -е. Який має одну тумбу; з однією тумбою. *Однотумбовий письмовий стіл.*
ОДНОТУ́МБОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **одноту́мбовий**.
ОДНОУТРО́БНИЙ, -а, -е. Який знаходиться або знаходився в одній утробі, вийшов з неї. *Одноутробний брат.*
ОДНОУТРО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноутро́бний**.
ОДНОФА́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Який має, становить одну фазу. 2. Який протікає, відбувається в одній фазі.
ОДНОФА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однофа́зний**.
ОДНОФА́ЗОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **однофа́зний**.
ОДНОФАМІ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Той, хто має з ким-небудь одне прізвище, але не доводиться йому родичем.
ОДНОФАМІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **однофамі́лець**.
ОДНОФАМІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **однофамі́льник**.
ОДНОФО́СФОРНИЙ, -а, -е, *хім.* Стос. до бінарної сполуки, в якій атом елемента сполучений з одним атомом Фосфору.
ОДНОФУНКЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виконує одну функцію, призначений для цього.
ОДНОФУНКЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **однофункціона́льний**.
ОДНОХАРА́КТЕРНИЙ, -а, -е. Однаковий за своїми особливостями, ознаками. *Однохарактерні вузли і деталі.*
ОДНОХАРА́КТЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **однохара́ктерний**.
ОДНО́ХІДЬ, -ході, *ж.* Біг коня, оленя і т. ін., за якого тварина ступає спершу обома правими ногами, а потім обома лівими.
ОДНОЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, розвивається за один цикл; який становить один цикл. 2. *хім.* Який є одним циклом (перснем, кільцем) – замкнутим ланцюжком атомів.
ОДНОЦИКЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **одноциклі́чний**.
ОДНОЦИЛІ́НДРОВИЙ, -а, -е, *тех.* Який має один циліндр; з одним циліндром. *Одноциліндровий двигун.*
ОДНОЦИЛІ́НДРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **одноцилі́ндровий**.
ОДНОЦИФРОВИ́Й, -а́, -е́. Який позначається, виражається однією цифрою.
ОДНОЦИФРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **одноцифро́вий**.
ОДНОЦІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Суцільний.
ОДНОЦІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **одноці́льний**.
ОДНОЧА́СНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається водночас із чим-небудь іншим.
ОДНОЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноча́сний**.
ОДНОЧА́СНО. Присл. до **одноча́сний**.
ОДНОЧАСТИ́ННИЙ, -а, -е. Який складається з однієї частини. *Одночастинний кінофільм.*
ОДНОЧАСТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одночасти́нний**.
ОДНОЧАСТО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який генерує або приймає коливання однієї частоти. 2. Який працює на одній і тій самій частоті.
ОДНОЧАСТО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одночасто́тний**.
ОДНОЧЛЕ́Н, -а, *ч.*, *мат.* Алгебричний вираз – добуток двох або кількох співмножників, кожен з яких є числом, літерою або степенем літери.
ОДНОЧЛЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. *лінгв.* Який складається з одного головного члена; односкладний. *Одночленне речення.* 2. *мат.* Який складається з одночлена. *Одночленна формула.*
ОДНОЧЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одночле́нний**.
ОДНОШЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до одношлюбності.
ОДНОШЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Форма шлюбу і сім'ї – одночасне перебування в подружніх зв'язках лише з однією особою; моногамія.
ОДНОЩО́ГЛИЙ, -а, -е, *мор.* Те саме, що **однощо́гловий**.

ОДНОЩО́ГЛОВИЙ, -а, -е, *мор.* Який має одну щоглу; з однією щоглою. *Однощогловий парусник.*

ОДНОЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е, *біол.* Який має в своєму складі одне ядро. *Одноядерна клітина.*

ОДНОЯ́ДЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноя́дерний**.

ОДНОЯ́Й, -я, *ч.*, *анат.*, *діал.* Чоловік з одним ядром, ячком.

ОДНОЯЙЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Такий, у якого одне яєчко. 2. Який розвинувся з тієї самої яйцеклітини. ** **однояйце́ві близнюки́** – те саме, що **монозиго́тні близнюки́**.

ОДНОЯ́РУСНИЙ, -а, -е. Який складається з одного ярусу; розташований в один ярус.

ОДНОЯ́РУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одноя́русний**.

ОДО... *див.* **відо...** (*крім слів, розроблених на* **одо...**; *напр.*: **одо́рювати**, **одособля́ти** і т. ін. *див.* **відо́рювати**, **відособля́ти** і т. ін.

ОДО́ГРАФ, -а, *ч.* Застаріла назва автопрокладника.

ОДОЛЯ́Н, -у, *ч.*, *діал.* Валеріана.

ОДОМА́Ш, -а, *ч.*, *зах.* Могорич.

ОДОМА́ШНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **одома́шнювати**.

ОДОМА́ШНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одома́шнити** і стан за знач. **одома́шнитися**.

ОДОМА́ШНИТИ *див.* **одома́шнювати**.

ОДОМА́ШНИТИСЯ *див.* **одома́шнюватися**.

ОДОМА́ШНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одома́шнювати** і стан за знач. **одома́шнюватися**.

ОДОМА́ШНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОДОМА́ШНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Робити свійським; приручати (про тварину).

ОДОМА́ШНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОДОМА́ШНИТИСЯ**, -иться, *док.* Ставати свійським; приручатися.

ОДО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення пройденої відстані.

ОДОНТАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Зубний біль; відчуття болю, що локалізується у зубах.

ОДОНТЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **брукси́зм**.

ОДОНТОАМЕЛОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Пухлина, представлена структурами амелобластоми, які поєднуються з відкладеннями дентину й емалі.

ОДОНТОБЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина пульпи зубного органа та сформованого зуба, що бере участь у формуванні дентину та його обмінних процесах.

ОДОНТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що виходить із зубів або пов'язаний з розвитком зубів. ** **одонтоге́нні пухли́ни** – пухлини епітеліальної та сполучнотканинної природи, які розвиваються з елементів зубних тканин.

ОДОНТОГЛІ́ФІКА, -и, *ж.* Розділ антропологічної одонтології, що вивчає варіації візерунків жувальної поверхні зубів.

ОДОНТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **одонтоло́гія**.

ОДОНТОКЛАСТО́МА, -и, *ж.* Гігантоклітинна пухлина кістки, яка локалізується у щелепах.

ОДОНТОЛІ́Т, -а, *ч.* 1. Зубний камінь. 2. Бивні деяких викопних тварин (мамонта, мастодонта тощо).

ОДОНТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з одонтології.

ОДОНТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до одонтології. *Одонтологічні ознаки.*

ОДОНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука про зуби, ротову порожнину та їх захворювання, а також розробляє методи лікування. 2. Розділ морфології, що вивчає зуби сучасних і вимерлих хребетних.

ОДОНТО́МА, -и, *ж.* Доброякісна одонтогенна пухлина, яка виникає внаслідок порушення розвитку зуба. ** **кісто́зна одонто́ма** – кіста щелепи, стінка або просвіт якої містить емаль, дентин, цемент.

ОДОНТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів вимірювання елементів зубної системи, що застосовуються в антропології.

ОДОНТОПАРОДОНТОГРА́МА, -и, *ж.* Те саме, що **пародонтогра́ма**.

ОДОНТОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча після витягування зуба.

ОДОНТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність методів опису особливостей розвитку та будови зубної системи, що застосовується в антропології.

ОДОПИ́СЕЦЬ, -писця, *ч.* Поет, який пише оди. // *перен.* Той, хто надмірно вихваляє кого-, щонебудь.

ОДОРА́НТ, -а, *ч.* Речовина, що додається до газу або повітря для надання їм характерного запаху.

ОДОРА́ТОР, -а, *ч.* Речовина, що використовується для надання повітрю приємних запахів.

ОДОРА́ЦІЯ *див.* **одориза́ція**.

ОДОРИВЕ́КТОР, -а, *ч.* Речовина, яка має запах.

ОДОРИЗА́ЦІЯ, ОДОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Додавання до газу пахучих речовин, які сигналізували б про його витікання з газопроводів або посудин. 2. Розпилення у повітрі приміщення речовин з приємним запахом.

ОДОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **одоризува́ти**.

ОДОРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати одоризацію.

ОДОРИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, призначений для оцінювання інтенсивності запаху газоповітряної суміші.

ОДОРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **олфактоме́трія**. // Дослідження нюхового аналізатора шляхом визначення мінімальної концентрації пахучої речовини, що здатна спричинити нюхове відчуття.

ОДОРО́БАЛО, ОДОРО́БЛО, -а, *с.*, *розм.* 1. Великий, громіздкий предмет. 2. *зневажл.* Незграбна людина.

ОДОРО́БЛО *див.* **одоро́бало**.

ОДОРО́БЛУВАТИЙ, -а, -е. Незграбний, величезний.

ОДОРОБЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **одороблува́тий**.

ОДОРО́ЛОГ, -а, *ч.* 1. Спеціаліст з одорології. 2. Парфумер (*див.* **парфуме́р 1**).

ОДОРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до запахів, одорології. *Одорологічний метод.*

ОДОРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про запахи. // В криміналістиці – метод встановлення та ідентифікації об'єктів за запахами, що залишаються на місці події.

ОДОРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-небудь одоризує, який призначений, використовується для цього.

ОДП... *див.* **відп...**; *напр.*: **одпада́ти**, **одпива́ти**, **одпиха́ти**, **одповза́ти**, **о́дповідь**, **одпоро́ти**, **одпоро́тися**, **одпо́рюватися**, **одпра́ва**, **одпукува́тися**, **о́дпуст** і т. ін. *див.* **відпада́ти**, **відпива́ти**, **відпиха́ти**, **відповза́ти**, **відповідь**, **відпоро́ти**, **відпоро́тися**, **відпо́рюватися**, **відпра́ва**, **відпукува́тися**, **ві́дпуст** і т. ін.

ОДР, -а́, *ч.* 1. *заст.*, *уроч.* Ліжко, постіль. ** **на сме́ртнім одрі́**: а) при смерті; б) мертвий. 2. *діал.* Старенька коняка.

ОДР... *див.* **відр...** (*крім слів, розроблених на* **одр...**); *напр.*: **одра́зу**, **одра́ювати**, **одрива́ти**, **одріза́ти**, **одробі́ток**, **одру́б**, **одряди́ти** і т. ін. *див.* **відра́зу**, **відра́ювати**, **відрива́ти**, **відріза́ти**, **відробі́ток**, **відру́б**, **відряди́ти** і т. ін.

ОДРИ́НА, -и, *ж.*, *заст.*, *уроч.* 1. Те саме, що **одр**. 2. Спальня або кімната взагалі.

О́ДРІ, *невідм.*, *ж.* Мова народу орія; належить до індійських мов індоєвропейської сім'ї.

ОДРОБИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Крихта, крапля, частка.

ОДРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **одружи́ти**. // *у знач. прикм.*

ОДРУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одружи́ти** і **одружи́тися**.

ОДРУЖИ́ТИ *див.* **одру́жувати**.

ОДРУЖИ́ТИСЯ *див.* **одру́жуватися**.

ОДРУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОДРУЖИ́ТИ**, одружу́, одру́жиш, *док.*, *перех.*, *з ким, на кому і без додатка.* Єднати шлюбом чоловіка і жінку.

ОДРУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОДРУЖИ́ТИСЯ**, одружу́ся, одру́жишся, *док.*, *з ким, на кому і без додатка.* Брати шлюб.

ОДРЯХЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **одряхлі́ти**.

ОДРЯХЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **одряхлі́лий**.

ОДРЯХЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Стан за знач. **одряхлі́ти**.

ОДРЯХЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *рідко.* Стати немічним, дряхлим.

ОДРЯ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **одряхлі́ти**.

ОДС... *див.* **відс...**; *напр.*: **одсахну́тися**, **одсебе́ньки**, **одспіва́ти**, **одсуди́ти** і т. ін. *див.* **відсахну́тися**, **відсебе́ньки**, **відспіва́ти**, **відсуди́ти** і т. ін.

ОДТ... *див.* **відт...**; *напр.*: **одтава́ти**, **одтепе́р**, **одтяга́ти** і т. ін. *див.* **відтава́ти**, **відтепе́р**, **відтяга́ти** і т. ін.

ОДУБЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **одубені́ти**.

ОДУБЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **одубені́лий**.

ОДУБЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одубені́ти**.

ОДУБЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **одубі́ти 1**.

ОДУБИ́ТИСЯ, одублю́ся, одуби́шся; *мн.* оду́бляться; *зневажл.* Вмерти, околіти. ** **ду́бом одуби́тися** – вмерти.

ОДУБІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **одубі́ти**. // *у знач. прикм.*

ОДУБІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **одубі́лий**.

ОДУБІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Стан за знач. **одубі́ти**.

ОДУБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *рідко* **ОДУ́БНУТИ** *і* **ОДУ́БТИ**, -бну, -бнеш; *мин. ч.* одубів, *рідко* оду́бнув, -нула, -нуло *і* оду́б, -ла, -ло; *док.*, *розм.* 1. Дуже змерзнути; закля́кнути, закоцюбнути. 2. Втратити чутливість, здатність рухатися; одерев'яніти. 3. *перен.*, *зневажл.* Вмерти. // *рідко.* Здохнути (про тварин).

ОДУ́БНУТИ *див.* **одубі́ти**.

ОДУ́БТИ *див.* **одубі́ти**.

О́ДУД, -а, *ч.* Невеликий птах із довгим чубом, тонким, загнутим донизу дзьобом і яскравим строкатим забарвленням.

ОДУДИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Самиця одуда.

ОДУ́ДКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Трубчастий.

ОДУ́ДКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **одудкува́тий**.

О́ДУДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́дуд**.

О́ДУДОВІ, -вих, *мн.* Рід птахів, до якого належить одуд.

ОДУ́ЖАЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **оду́жати**.

ОДУ́ЖАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **оду́жати**.

ОДУ́ЖАТИ *див.* **оду́жувати**.

ОДУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **оду́жувати**.

ОДУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОДУ́ЖАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Ставати здоровим, поправлятися після хвороби.

ОДУ́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **оду́жувати**.

ОДУКО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.*, *рідко.* Освічений, письменний.

ОДУ́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **оду́л**, -а, *ч.*; **оду́лка**, -и, *ж.*). Самоназва юкагирів.

ОДУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до одулів.

ОДУ́МАТИСЯ *див.* **оду́муватися**.

ОДУ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОДУ́МАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Відмовлятися, відступати після роздумів від попередніх, звичайно необачних, намірів, планів і т. ін. 2. *перев. док.*, *розм.* Опам'ятатися, отямитися.

О́ДУР, -у, *ч.* Затьмарення свідомості; стан запаморочення, млості. *Одур бере.*

ОДУ́РА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **оду́рення**.

ОДУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **одури́ти**. // **оду́рено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **оду́рені**, -них, *мн.* (*одн.* **оду́рений**, -ного, *ч.*; **оду́рена**, -ної, *ж.*). Ті, кого одурили.

ОДУ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одури́ти**.

ОДУРИ́ТИ *див.* **оду́рювати**.

ОДУРИ́ТИСЯ *див.* **оду́рюватися**.

ОДУРІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **одурі́ти**. // *у знач. прикм.*

ОДУРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **одурі́лий**.

ОДУРІ́ЛО. Присл. до **одурі́лий**.

ОДУРІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Стан за знач. **одурі́ти**.

ОДУРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Втратити здатність мислити, розуміти що-небудь. // Те саме, що **збожево́літи**.

ОДУ́РЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **одурма́нливий**.

ОДУРМА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **одурма́нити**. // *у знач. прикм.*

ОДУРМА́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **одурма́нений**.

ОДУРМА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **одурма́нити**.

ОДУРМА́НИТИ *див.* **одурма́нювати**.

ОДУРМА́НИТИСЯ *див.* **одурма́нюватися**.

ОДУРМА́НЛИВИЙ, -а, -е. Який одурманює, запаморочує; запаморочливий.

ОДУРМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одурма́нювати**.

ОДУРМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОДУРМА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Спричинювати стан запаморочення, оп'яніння; запаморочувати, оп'яняти. 2. *перен.* Затьмарювати, отруювати свідомість (хибними поглядами, неправильними уявленнями, шкідливими ідеями і т. ін.); задурювати.

ОДУРМА́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОДУРМА́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Запаморочуватися, оп'яняти себе чим-небудь (горілкою і т. ін.). 2. *перен.* Затьмарювати, отруювати свою свідомість (хибними поглядами, неправильними уявленнями, шкідливими ідеями і т. ін.). 3. Обкурюватися (у 6 знач.).

ОДУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оду́рювати**.

ОДУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОДУРИ́ТИ**, одурю́, оду́риш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **обду́рювати**. 2. *рідко.* Те саме, що **одурма́нювати**.

ОДУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОДУРИ́ТИСЯ**, одурю́ся, оду́ришся. Те саме, що **обду́рюватися**.

ОДУРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **одурма́нювати**.

ОДУ́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **оду́тлий**.

ОДУ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **оду́тий**.

ОДУ́ТЛИЙ, -а, -е. З розпухлим, набряклим обличчям, тілом; брезклий. // Товстий, опасистий. // Збільшений в об'ємі від набрякання, розпухання і т. ін. (про частини тіла).

ОДУ́ТЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **оду́тлий**.

ОДУХОТВО́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **одухотвори́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає благородство, духовну красу, високі помисли, почуття і т. ін.

ОДУХОТВО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **одухотво́рений 2**.

ОДУХОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **одухотвори́ти**, **одухотворя́ти** і **одухотвори́тися**, **одухотворя́тися**.

ОДУХОТВО́РЕНО. Присл. до **одухотво́рений**.

ОДУХОТВОРИ́ТИ *див.* **одухотворя́ти**.

ОДУХОТВОРИ́ТИСЯ *див.* **одухотворя́тися**.

ОДУХОТВОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОДУХОТВОРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* 1. Надавати життєвості чому-небудь; оживляти. 2. Збуджувати у кому-небудь високі почуття, помисли і т. ін.; надихати. 3. Робити що-небудь піднесеним, небуденним, сповнювати його високим змістом, благородством і т. ін.; облагороджувати.

ОДУХОТВОРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОДУХОТВОРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док.* 1. Перейматися високими почуттями, помислами і т. ін.; надихатися. *Одухотворятися ідеєю.* 2. *тільки недок.* Пас. до **одухотворя́ти**.

ОДФ... – **ОДЩ...** *див.* **відф...** – **відщ...**; *напр.*: **одфільтро́вувати**, **одфо́ркуватися**, **одхиля́ти**, **одхо́дити**, **одцвісти́**, **одцвіта́ти**, **одцура́тися**, **одчайду́шний**, **одча́лення**, **одчиня́ти**, **одшто́вхувати**, **одшумі́ти**, **одщебета́ти**, **одщепе́нець** *див.* **відфільтро́вувати**, **відфо́ркуватися**, **відхиля́ти**, **відхо́дити**, **відцвісти́**, **відцура́тися**, **відчайду́шний**, **відчиня́ти**, **відшто́вхувати**, **відшумі́ти**, **відщебета́ти**, **відщепе́нець**.

О́ДЯГ, -у, *ч.* Сукупність предметів, виробів (із тканини, хутра, шкіри), якими покривають тіло. ** **ве́рхній о́дяг** – одяг, якого носять поверх костюма, сукні і т. ін. **технологі́чний о́дяг** – комплект одягу та взуття, призначений для тих, хто працює у чистому виробничому приміщенні, який не спричиняє забруднення виробів, робочого місця, інструменту тощо.

ОДЯ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Одяг.

ОДЯГА́ЛО, -а, *с.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **о́дяг**. 2. *діал.* Ковдра, покривало.

ОДЯГА́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **о́дяг**.

ОДЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одяга́ти**.

ОДЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОДЯГТИ́** *і* **ОДЯГНУ́ТИ**, одягну́, одя́гнеш; *мин. ч.* одяг, -ла́, -ло́ *і* одягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.*, *перех.* 1. *у що і без додатка.* Покривати одягом кого-небудь. // *у що*, *перен.* Надавати чому-небудь певної форми, втілювати в якісь образи і т. ін. // Добирати для кого-небудь

відповідний до певної нагоди одяг; відповідно наряджати кого-небудь. // Покривати себе чим-небудь з одягу. 2. Приладнувати, закріплювати щось на кого-, чому-небудь, начіплювати щось на кого-, що-небудь. 3. *розм.* Забезпечувати одягом кого-небудь. 4. *чим, у що, перен.* Покривати поверхню чого-небудь. // Покривати поверхню чогось яким-небудь матеріалом.
ОДЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОДЯГТИ́СЯ** *і* **ОДЯГНУ́ТИСЯ**, одягну́ся, одягне́шся; *мин. ч.* одя́гся, -ла́ся, -ло́ся *і* одягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *док.* 1. *у що і без додатка.* Покривати себе яким-небудь одягом. // Добирати і носити одяг за певним смаком, модою і т. ін. // *ким, за кого.* Добирати і носити одяг, наслідуючи кого-небудь; наряджатися кимсь. 2. *розм.* Забезпечувати себе одягом. 3. *у що, без додатка, перен.* Покриватися чим-небудь по поверхні. // Покриватися листям. 4. *перен.* Огортатися, оповиватися чим-небудь (туманом, мороком, темрявою і т. ін.).
ОДЯ́ГНЕНИЙ, ОДЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **одягти́** і **одягну́ти**.
ОДЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **одяга́ти**.
ОДЯГНИ́Й, -а́, -е́, *розм.*, *рідко.* Добре одягнений; ошатний.
ОДЯГНУ́ТИ *див.* **одяга́ти**.
ОДЯ́ГНУТИЙ *див.* **одя́гнений**.
ОДЯГНУ́ТИСЯ *див.* **одяга́тися**.
О́ДЯГОВИЙ, -а, -е. Признач. для пошиття, виготовлення одягу. *Одягові тканини.*
ОДЯГТИ́ *див.* **одяга́ти**.
ОДЯГТИ́СЯ *див.* **одяга́тися**.
ОЄВРОПЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до оєвропе́їти.
ОЄВРОПЕ́ЇТИ *див.* **оєвропе́ювати**.
ОЄВРОПЕ́ЇТИСЯ *див.* **оєвропе́юватися**.
ОЄВРОПЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оєвропе́ювати**, **оєвропе́юватися**.
ОЄВРОПЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЄВРОПЕ́ЇТИ**, -е́ю, -е́їш, *док.*, *перех.* Надавати кому-небудь європейського вигляду, характеру; робити кого-небудь схожим на європейця (звичаями, культурою, мовою і т. ін.).
ОЄВРОПЕ́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОЄВРОПЕ́ЇТИСЯ**, -е́юся, -е́їшся, *док.* Набувати європейського вигляду, характеру; ставати схожим на європейця (звичаями, мовою, культурою і т. ін.).
ОЖ, *част.*, *діал.* Ось.
ОЖАРИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **ока́лина**.
ОЖВА́ВИТИ *див.* **ожва́влювати**.
ОЖВА́ВИТИСЯ *див.* **ожва́влюватися**.
ОЖВАВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати жвавішим, бадьорішим, веселішим.
ОЖВА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до ожва́вити. 2. *у знач. прикм.* Який ожвавів, ожвавився.
ОЖВА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ожва́влений**.
ОЖВА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **ожва́вити** і **ожва́витися**.
ОЖВА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЖВА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ожва́влять; *док.*, *перех.* 1. Робити кого-небудь жвавим, бадьорим, веселим; пожвавлювати. // Надавати чому-небудь жвавості, динамічності і т. ін. *Ожвавити розмову.* 2. *перен.* Робити яскравішим (про колір, відтінок і т. ін.).
ОЖВА́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОЖВА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* ожва́вляться; *док.* // Ставати виразнішим (про обличчя, очі і т. ін.). // Набирати жвавості, динамічності і т. ін.
ОЖЕ́-ЕФЕ́КТ, -у, *ч.* Емісія електрона з атома, яка відбувається в результаті безвипромінювального переходу за наявності в атомі вакансії на внутрішній електронній оболонці.
ОЖЕЛЕ́ДА, -и, *ж.*, *діал.* Ожеледь.
ОЖЕЛЕ́ДЕЦЬ, -дцю, *ч.*, *зах.* Лід, що намерз на гіллі.
ОЖЕЛЕ́ДИЦЯ, -і, *ж.* Шар льоду на земній поверхні, що утворюється після дощу або відлиги при зниженні температури.
О́ЖЕЛЕДЬ, -і, *ж.* Тонкий шар льоду на поверхні землі, на деревах і т. ін.
ОЖЕЛЕ́СТ, -у, **ОЖЕЛЕ́ЦЬ**, -льцю, *ч.*, *зах.* Льодові бурульки на деревах.
ОЖЕЛЕ́ЦЬ *див.* **ожеле́ст**.
ОЖЕЛИ́ЗЬ, -і, *ж.*, *зах.* Ожеледь.
ОЖЕ́НЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин ч. до **ожени́ти**.
ОЖЕНИ́ТИ, оженю́, оже́ниш, *док.*, *перех.*, *на кому і без додатка.* З'єднати шлюбом чоловіка з жінкою.
ОЖЕНИ́ТИСЯ, оженю́ся, оже́нишся, *док.*, *на кому, рідко з ким і без додатка.* Узяти шлюб (про чоловіка); одружитися.
ОЖЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ожени́ти** і **ожени́тися**.
ОЖЕРЕБИ́ТИСЯ, -ре́биться; *мн.* ожере́бляться; *док.* Привести, народити лоша.
ОЖЕРЕ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ожеребитися**.
ОЖЕРЕ́Д, -у, *ч.* Велика, відповідним чином укладена купа соломи, сіна або немолоченого хліба; скирта.
ОЖЕРЕ́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *перех.* Укладати (сіно, солому або немолочений хліб) в ожереди; скиртувати.
ОЖЕРЕ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто укладає сіно, солому або помолочений хліб в ожереди; скиртувальник.
ОЖЕ́-СПЕКТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Область електронної спектроскопії, в основі якої лежать вимірювання енергії та інтенсивності висилання оже-електронів.
ОЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ожива́ти**.
ОЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОЖИ́ТИ**, -живу́, -иве́ш, *док.* 1. Повертатися до життя; воскресати. 2. *перен.* З'являтися знову, виявлятися з новою силою; відроджуватися, відновлюватися. // *в чому.* Яскраво вимальовуватися, поставати (в пам'яті, уяві і т. ін.). 3. Відновлювати свої життєві сили; ставати знову бадьорим, енергійним, життєрадісним. // Сповнюватися життєрадісністю, інтересом (про погляд, вираз обличчя і т. ін.). 4. Пробуджуватися знову з початком весни (про природу). 5. *від чого і без додатка.* Сповнюватися життям, діяльністю, рухом.
ОЖИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОЖИ́ТИСЯ**, оживу́ся, оживе́шся, *док.*, *діал.* 1. *тільки недок.* Оживати. 2. Обживатися.
ОЖИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ожива́ти**.
ОЖИВИ́ТИ *див.* **оживля́ти**.
ОЖИВИ́ТИСЯ *див.* **оживля́тися**.
ОЖИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оживи́ти**. // *у знач. прикм.*
ОЖИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оживи́ти**.
ОЖИ́ВЛЮВАТИ *див.* **оживля́ти**.
ОЖИ́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **оживля́тися**.
ОЖИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оживля́ти**.
ОЖИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ОЖИ́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЖИВИ́ТИ**, оживлю́, ожи́виш; *мн.* ожи́влять; *док.*, *перех.* 1. Повертати до життя, робити знову живим. // Відновлювати фізичні й духовні сили, робити життєдіяльним. 2. *перен.* Відновлювати у пам'яті давнє, забуте, зникле і т. ін. // Пробуджувати знову; відновлювати. 3. Виводити зі стану млявості, байдужості; робити жвавішим, веселішим. // Надавати рухливості, виразності, жвавості (обличчю, очам). 4. *перен.* Наповнювати життям, діяльністю і т. ін. 5. *перен.* Робити інтенсивнішим, активнішим, діяльнішим. 6. *перен.* Робити яскравішим, барвистішим.
ОЖИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **ОЖИ́ВЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОЖИВИ́ТИСЯ**, оживлю́ся, ожи́вишся; *мн.* ожи́вляться; *док.* 1. Повертатися до життя, оживати. 2. *перен.* Пробуджуватися знову; відновлюватися. 3. Виходити зі стану млявості, байдужості; ставати жвавішим, веселішим. // Ставати рухливішим, виразнішим, жвавішим (про обличчя, очі). 4. *чим і без додатка, перен.* Наповнюватися життям, діяльністю і т. ін. 5. *перен.* Ставати інтенсивнішим, активнішим, діяльнішим; швидше, жвавіше відбуватися, здійснюватися і т. ін. 6. *перен.* Ставати яскравішим, барвистішим.
ОЖИ́ВЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Який зміцнює сили, надає бадьорості і т. ін.
ОЖИ́КА, -и, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина родини ситникових з лінійними листками і волотевими або зонтикоподібними суцвіттями.
ОЖИ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **ожи́ти**.
ОЖИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **ожи́лий**.
ОЖИ́НА, -и, *ж.* 1. Багаторічна кущова або напівкущова колюча рослина з дугоподібними гілками та їстівними плодами. 2. Ягоди цієї рослини чорносизого кольору.
ОЖИ́НІВКА, -и, *ж.* Наливка з ожини.
ОЖИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ожи́на**. 2. *нар.-поет.* Уживається як пестливе звертання до жінки, дівчини.
ОЖИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **ожи́новий**.
ОЖИ́ННИК, -а, *ч.* Кущі, зарості ожини.
ОЖИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ожи́на**.
ОЖИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ожи́нка**.
ОЖИРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ожирі́ти**. // *у знач. прикм.*
ОЖИРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Те саме, що **ожирі́ння**.
ОЖИРІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **ожирі́ти**. ** **Генети́чне ожирі́ння** – ожиріння, яке залежить від генетичних чинників. **Гіпооваріа́льне ожирі́ння** – ожиріння, яке розвивається у жінок після видалення яєчників. **Гіпоталамі́чне ожирі́ння** – ожиріння, яке виникає внаслідок дисфункції гіпоталамуса. **Дієти́чне ожирі́ння** – ожиріння, яке з'явилося внаслідок переїдання. **Екзоге́нне ожирі́ння** – ожиріння, яке виникає внаслідок зовнішніх причин, тобто через надмірне вживання їжі, а не внаслідок якої-небудь певної органічної дисфункції. **Ендоге́нне ожирі́ння** – ожиріння, основною причиною якого є яка-небудь органічна патологія. **Морбі́дне ожирі́ння** – ожиріння, при якому вага індивіда більше ніж на 50% вища, ніж та, яка вважається нормальною для його віку, статі та конституції тіла. **Надни́ркове ожирі́ння** – ожиріння, зумовлене пухлиною кори наднирників. **Оваріа́льне ожирі́ння** – ожиріння, яка є результатом дисбалансу статевих гормонів.
ОЖИРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Обрости жиром, стати гладким; розтовстіти.
ОЖИ́ТИ *див.* **ожива́ти**.
ОЖИ́ТИСЯ *див.* **ожива́тися**.
ОЖЛЬО́ДИ, -ів, *мн.*, *зах.* Льодові бурульки на деревах.
О́ЖОГ, О́ЖУГ, -а, *ч.*, *розм.* Палиця, якою перемішують жар, паливо.
О́ЖРАГІС, -а, *ч.* Литовський духовий музичний інструмент.
О́ЖУГ *див.* о́жог.
ОЖЯ́ЛІС, -а, *ч.* Литовський народний танець.
ОЗАГЛА́ВИТИ *див.* **озагла́влювати**.
ОЗАГЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **озагла́вити**.
ОЗАГЛА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **озагла́влений**.
ОЗАГЛА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озагла́влювати**.
ОЗАГЛА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЗАГЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* озагла́влять; *док.*, *перех.* Давати заголовок.
ОЗАГЛА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **озагла́влювати**.
ОЗА́ДДЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **крижі** 1, 2.
ОЗА́ДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оза́док**.
ОЗА́ДОК, *ч.* 1. *род.* -дка. Задня частина туші. 2. *род.* -дку. Зернові відходи.
ОЗАЗО́Н, -у, *ч.*, *хім.* Жовтий важкорозчинний кристалічний продукт конденсації двох молекул фенілгідразину з молекулою цукру.
ОЗАЗОНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *хім.* Реакції утворення озазону дією фенілгідразину на цукри.
ОЗАМІ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Амінопохідна кетози – проміжний продукт відновлення озазону при перетворенні альдози на кетозу.
ОЗБРО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **озбро́їти**. 2. *у знач. прикм.* Який має при собі зброю, забезпечений зброєю.
ОЗБРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Забезпеченість озброєнням, військовим спорядженням. 2. *перен.* Забезпеченість, оснащеність засобами, необхідними для якої-небудь роботи, діяльності. ** **Техні́чна озбро́єність пра́ці** – відношення вартості виробничого обладнання до чисельності робітників однієї зміни, в якій зайнято їх максимальну кількість. 3. *перен.* Досконале володіння певними знаннями; добра обізнаність.
ОЗБРО́ЄННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **озбро́їти** і **озбро́їтися**. ** **Бу́ти на озбро́єнні** – активно використовуватися, застосовуватися в діяльності кого-небудь, на практиці (про які-небудь засоби, прийоми і т. ін.). 2. Сукупність засобів для ведення воєнних дій; військове спорядження; зброя. *Гонка озброєнь.*
ОЗБРО́ЇТИ *див.* **озбро́ювати**.
ОЗБРО́ЇТИСЯ *див.* **озбро́юватися**.
ОЗБРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озбро́ювати** і **озбро́юватися**.
ОЗБРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЗБРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Забезпечувати зброєю, військовим спорядженням. 2. *чим, перен.* Забезпечувати, оснащувати засобами, необхідними для якої-небудь роботи, діяльності. 3. *перен.* Давати знання і т. ін., потрібні для певної роботи, діяльності.
ОЗБРО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОЗБРО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.* 1. *чим і без додатка.* Забезпечувати себе зброєю, військовим спорядженням. // Забезпечувати себе чим-небудь для оборони або нападу. 2. *чим, перен.* Забезпечувати, оснащувати себе засобами, необхідними для якої-небудь роботи, діяльності. 3. *перен.* Здобувати знання і т. ін., потрібні для певної роботи, діяльності. *Озброїтися терпінням.*
ОЗВА́Р, -у, *ч.*, *діал.* Узвар.
ОЗВА́ТИ *див.* **озива́ти**.
ОЗВА́ТИСЯ *див.* **озива́тися**.
ОЗВИЧА́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **озвича́їтися**.
ОЗВИЧА́ЇТИСЯ *див.* **озвича́юватися**.
ОЗВИЧА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озвича́юватися**.
ОЗВИЧА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОЗВИЧА́ЇТИСЯ**, -а́юся, -а́їшся, *док.*, *розм.* Звикати до незнайомого середовища, місця і т. ін.; освоюватися.
ОЗВІ́З, -во́зу, *ч.*, *діал.* Узвіз.
ОЗВІ́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **озвірі́лий** 2.
ОЗВІ́РИТИ *див.* **озві́рювати**.
ОЗВІ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **озвірі́ти** 2. // Звернутися до кого-небудь або відповісти комусь із нестримним роздратуванням; визвіритися.
ОЗВІРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **озвірі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Дуже розгніваний, розсерджений; розлючений. // Який виражає звірячу лють, злобу (про обличчя, очі). 3. *у знач. прикм.* Який втратив людську подобу, став схожий на звіра.
ОЗВІРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **озвірі́лий**.
ОЗВІРІ́ЛО. Присл. до **озвірі́лий** 2.
ОЗВІРІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **озвірі́ти**.
ОЗВІРІ́ТИ, -рі́ю, -рі́єш, *док.* 1. Стати жорстоким, лютим, подібним до звіра. 2. Дуже розгніватися, розсердитися; розлютитися. // Набирати звірячого, злобного виразу (про обличчя, очі). 3. Утратити людську подобу, стати схожим на звіра.
ОЗВІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озві́рювати**.
ОЗВІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЗВІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Робити кого-небудь жорстоким, лютим, подібним до звіра. 2. Дуже гнівити, сердити; розлючувати. // *рідко.* Вороже настроювати проти кого-небудь.
ОЗВУ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **озву́чити**. // **озву́чено**, *безос. присудк. сл.*
ОЗВУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. *спец.* Дія за знач. **озву́чити**. ** **Озву́чення фі́льму** – запис звукового супроводу кіно- або телефільму. 2. *лінгв.* Надання дзвінкості звукам мови. 3. *перен.*, *поет.* Надання виразності або музичності звучання поетичному творові шляхом добору слів із певними звуками або звукосполученнями.
ОЗВУ́ЧИТИ *див.* **озву́чувати**.
ОЗВУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **озву́чувати**.
ОЗВУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **озву́чувати**.
ОЗВУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОЗВУ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *спец.* 1. Робити запис музики, дикторського тексту і т. ін. до німого кінофільму або при дублюванні кінофільму. 2. Обладнувати радіоприймачами, репродукторами якесь примі-

щення.

ОЗВУ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **озву́чувати**.

ОЗДО́БА, -и, *ж.* 1. Те, що оздоблює кого-, що-небудь; прикраса. // *перев. мн.* Ювелірні вироби. // *рідко.* Убрання, шати, наряд. // Будь-яке художнє оформлення чого-небудь (архітектурні прикраси, розпис, різьба, вишивка і т. ін.). 2. *чого, перен.* Той (те), хто (що) є гордістю, окрасою чого-небудь. 3. Дія за знач. **оздо́бити, оздо́блювати** і **оздобля́ти**.

ОЗДО́БИТИ *див.* **оздо́блювати**.

ОЗДО́БИТИСЯ *див.* **оздо́блюватися**.

ОЗДО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оздо́бити**. // **оздо́блено**, *безос. присудк. сл.*

ОЗДО́БЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **оздо́бити**. 2. Те саме, що **оздо́ба** 1.

ОЗДО́БЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до оздоблювання. // Признач. для оздоблювання.

ОЗДО́БЛЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **оздо́блювач**.

ОЗДО́БЛЮВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **оздо́блювальник**.

ОЗДО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оздо́блювати**.

ОЗДО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оздо́блювати**.

ОЗДО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ОЗДОБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш; *недок.*, **ОЗДО́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* оздо́блять; *док.*, *перех.*, *чим і без додатка.* 1. Надавати кому-, чому-небудь гарного вигляду за допомогою яких-небудь прикрас; прикрашати. 2. *перен.* Робити яскравішим, виразнішим чи більш вишуканим, вигадливим (мову, стиль). 3. *перен.* Робити повнішим, багатшим, змістовнішим.

ОЗДО́БЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ОЗДОБЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ОЗДО́БИТИСЯ**, -иться; *мн.* оздо́бляться; *док.*, *чим, у що.* 1. Ставати оздобленим; прикрашатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **оздо́блювати**.

ОЗДО́БЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто оздоблює що-небудь; фахівець з оздоблення.

ОЗДО́БЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **оздо́блювач**.

ОЗДОБЛЯ́ТИ *див.* **оздо́блювати**.

ОЗДОБЛЯ́ТИСЯ *див.* **оздо́блюватися**.

ОЗДО́БНИЙ, -а, -е. 1. Багато, вишукано оздоблений. 2. *рідко.* Елегантний, граціозний.

ОЗДО́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оздо́бний**.

ОЗДОРОВИ́ТИ *див.* **оздоро́влювати**.

ОЗДОРОВИ́ТИСЯ *див.* **оздоро́влюватися**.

ОЗДОРОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *рідко.* Стати знову здоровим, набратися сил після хвороби; одужати.

ОЗДОРО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оздорови́ти**.

ОЗДОРО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **оздорови́ти** і **оздорови́тися**.

ОЗДОРО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОЗДОРОВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОЗДОРОВИ́ТИ**, -ровлю́, -ро́виш; *мн.* оздоро́влять; *док.*, *перех.* 1. Поліпшувати, поправляти стан чийого-небудь здоров'я; робити здоровим, здоровішим. // *від чого.* Виліковувати від якого-небудь захворювання, забезпечуючи нормальний розвиток організму. // Робити сприятливішим для здоров'я. 2. *перен.* Робити що-небудь більш нормальним, правильним; поліпшувати стан чого-небудь, усуваючи вади. *Оздоровити ринок.*

ОЗДОРО́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ОЗДОРОВЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОЗДОРОВИ́ТИСЯ**, -ровлю́ся, -ро́вишся; *мн.* оздоро́вляться; *док.* 1. Поліпшувати, поправляти стан свого здоров'я; ставати здоровим, здоровішим. 2. *тільки недок.* Пас. до **оздоровля́ти**.

ОЗДОРОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **оздоровля́ти** і **оздоровля́тися**.

ОЗДОРОВЛЯ́ТИ *див.* **оздоро́влювати**.

ОЗДОРОВЛЯ́ТИСЯ *див.* **оздоро́влюватися**.

ОЗДОРО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **оздоро́вчий**.

ОЗДОРО́ВНИЦЯ, -і, *ж.* Місце, установа, де відпочивають і лікуються.

ОЗДОРО́ВЧИЙ, -а, -е. Який сприяє поліпшенню стану здоров'я, спрямований на поліпшення стану здоров'я. *Оздоровчі заходи.*

ОЗДОРО́ВЧО-СПОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Призначений для зміцнення здоров'я за допомогою занять спортом.

ОЗЕЛЕ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **озелени́ти**.

ОЗЕЛЕ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озелени́ти, озеленя́ти**.

ОЗЕЛЕНИ́ТИ *див.* **озеле́нювати**.

ОЗЕЛЕНИ́ТИСЯ *див.* **озеле́нюватися**.

ОЗЕЛЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озеленити, озеленя́ти**.

ОЗЕЛЕ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до озеленювання.

ОЗЕЛЕ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озеле́нювати**.

ОЗЕЛЕ́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОЗЕЛЕНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОЗЕЛЕНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Створювати зелені насадження; насаджувати дерева, кущі, квіти і т. ін.

ОЗЕЛЕ́НЮВАТИСЯ, -юється *і* **ОЗЕЛЕНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ОЗЕЛЕНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Покриватися, оточуватися зеленню, зеленими насадженнями. 2. *тільки недок.* Пас. до **озеле́нювати** і **озеленя́ти**.

ОЗЕЛЕ́НЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто озеленює місцевість; фахівець з озеленення.

ОЗЕЛЕНЯ́ТИ *див.* **озеле́нювати**.

ОЗЕЛЕНЯ́ТИСЯ *див.* **озеле́нюватися**.

ОЗЕ́НА, -и, *ж.* Смердючий нежить – хронічне захворювання порожнини носа, що викликається капсульними бактеріями.

ОЗЕ́РЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **озе́рце́** 1.

ОЗЕ́РНЕНИЙ, -а, -е, *с. г.* Наповнений зерном (про колос, качан кукурудзи і т. ін.).

ОЗЕ́РНЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *с. г.* Якість за знач. **озе́рнений**.

ОЗЕ́РНЕННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія і стан за знач. **озерни́тися, озе́рнюватися**. *Озернення колоса.*

ОЗЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **о́зеро**. // Який живе, водиться, росте в озері, на озері. ** **Озе́рні відклади** – геологічні відклади, що утворилися на дні озер. 2. Який має велику кількість озер (про місцевість, країну і т. ін.).

ОЗЕРНИ́ТИСЯ *див.* **озе́рнюватися**.

ОЗЕРНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Озерна або лиманна сіль.

ОЗЕ́РНО-БОЛО́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до озер і боліт, місцевості з таким ландшафтом.

ОЗЕ́РНО-ЛІСОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до озер і лісів, місцевості з таким ландшафтом.

ОЗЕ́РНО-РІЧКОВИ́Й, -а́, -е́. Призначений для плавання, використання на озерах і ріках (про судна).

ОЗЕРНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озе́рнюватися**.

ОЗЕ́РНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОЗЕРНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *с. г.* Наповнюватися зерном (про колос, качан кукурудзи і т. ін.).

О́ЗЕРО, -а, *с.* 1. Природна або штучна заглибина, заповнена водою. 2. *перен.* Велика кількість якої-небудь рідини.

ОЗЕРОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **лімноло́гія**.

ОЗЕРОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до озерознавства.

ОЗЕРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму, вигляд озера.

ОЗЕРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **озероподі́бний**.

ОЗЕРЦЕ́, озерця́, *с.* 1. Зменш. до **о́зеро**. 2. *чого, перен.* Скупчення чого-небудь, що вирізняється на іншому тлі.

ОЗЕРЯ́ВИНА, -и, *ж.*, *розм.* Висохле озеро; місце, де було озеро.

О́ЗИ, оз, *мн.* Вузькі невисокі звивисті вали водно-льодовикового походження, складені з пісків, гравію, гальки.

ОЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОЗВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **обзива́ти** 1.

ОЗИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОЗВА́ТИСЯ**, озву́ся, озве́шся і озову́ся, озове́шся, *док.* Те саме, що **обзива́тися** 1 – 5. // Давати оцінку кому-, чому-небудь. Озиватися словом.

ОЗИ́ЗТИ, -зну, -знеш, *док.*, *діал.* Забрезкнути.

ОЗИ́МИЙ, -а, -е. 1. Якого сіють восени і збирають наступного року; який потребує для нормального перебігу початкових стадій розвитку осіннього проростання і зимівлі під снігом. *Озимий ячмінь. Озиме жито. Озимі культури.* // Який проріс восени і зимуватиме або зимував під снігом (про сходи, посіви). // Зайнятий злаковими культурами осіннього, підзимнього посіву. ** **Ози́ма со́вка** – метелик родини совкових; шкідник сільськогосподарських культур. 2. *у знач. ім.* **ози́мі**, -мих, *мн.* Озимі культури. // *у знач. ім.* **ози́ма**, -мої, *ж.* Озима пшениця.

ОЗИМИНА́, -и́, *ж.* Сходи або посіви озимих культур. // Озимий хліб.

ОЗИ́МІСТЬ, -мості, *ж.*, *спец.* Здатність рослин витримувати холод і несприятливі зимові умови; зимостійкість.

ОЗИ́МКА, -и, *ж.*, *розм.* Озима пшениця.

О́ЗИМКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **о́зимок**, -мку, *ч.*), *розм.* 1. Весняні морози, заморозки. 2. Сорт пізніх яблук, що добре зберігаються взимку.

ОЗИ́МНІЙ, -я, -є, *зах.* Озимий.

ОЗИ́МОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ози́мий**.

О́ЗИМОК *див.* **о́зимки**.

ОЗИ́МОК, -мка, *ч.*, *діал.* Бузимок.

ОЗИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озира́ти**.

ОЗИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОЗИРНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **огляда́ти** 1, 2.

ОЗИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОЗИРНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Те саме, що **огляда́тися** 1 – 3.

О́ЗИРК, -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **озирну́тися, озира́тися**. ** **З о́зирками**: а) поглядаючи кругом; озираючись; б) обережно, обачно.

ОЗИРНУ́ТИ *див.* **озира́ти**.

ОЗИРНУ́ТИСЯ *див.* **озира́тися**.

ОЗІ́ЩЕ, -а, *ж.*, *розм.* Збільш. до **озі́я**.

ОЗІ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Лиманна чи озерна сіль.

ОЗІ́Я, -ї, *ж.*, *розм.* Щось надто велике, незграбне (перев. про будівлю); громаддя.

ОЗЛИДНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **озлидні́ти**.

ОЗЛИДНІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **озлидні́ти**.

ОЗЛИДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Дуже збідніти.

ОЗЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Викликати злість, розлючення, роздратування; розізлити, розгнівати. // Зробити кого-небудь злим, злостивим.

ОЗЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *док.* Стати розлюченим, роздратованим; розізлитися, розгніватися. // Стати злим, злостивим.

О́ЗЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *діал.* Прикрість, злість.

ОЗЛОБИ́ТИ *див.* **озлобля́ти**.

ОЗЛОБИ́ТИСЯ *див.* **озлобля́тися**.

ОЗЛО́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **озлоби́ти**. 2. *у знач. прикм.* Охоплений почуттям злості; роздратований. // Який виражає злість, роздратування.

ОЗЛО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **озло́блений** 2; злість, роздратування.

ОЗЛО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **озлоби́ти** і **озлоби́тися**.

ОЗЛО́БЛЕНО. Присл. до **озло́блений** 2.

ОЗЛО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОЗЛОБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОЗЛОБИ́ТИ**, -лоблю́, -ло́биш; *мн.* озло́блять; *док.*, *перех.* Викликати сильне роздратування, злість; злити. // Робити впертим, затятим, немилосердним.

ОЗЛО́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ОЗЛОБЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОЗЛОБИ́ТИСЯ**, -лоблю́ся, -ло́бишся; *мн.* озло́бляться; *док.* Ставати роздратованим, злим.

ОЗЛОБЛЯ́ТИ *див.* **озло́блювати**.

ОЗЛОБЛЯ́ТИСЯ *див.* **озло́блюватися**.

ОЗНАЙМИ́ТИ *див.* **ознайомля́ти**.

ОЗНАЙМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОЗНАЙМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **ОЗНАЙМИ́ТИ**, -млю́, -ми́ш; *мн.* ознаймля́ть; *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Давати знати про що-небудь; сповіщати, повідомляти.

ОЗНАЙМУВА́ТИ *див.* **ознаймля́ти**.

ОЗНАЙО́МИТИ *див.* **ознайо́млювати**.

ОЗНАЙО́МИТИСЯ *див.* **ознайо́млюватися**.

ОЗНАЙО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ознайо́мити**. // **ознайо́млено**, *безос. присудк. сл.*

ОЗНАЙО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ознайо́млений**.

ОЗНАЙО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ознайо́мити** і **ознайо́митися**.

ОЗНАЙО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ознайо́млювати**.

ОЗНАЙО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЗНАЙО́МИТИ**, -млю, -миш, *док.*, *перех.* Подавати відомості, інформувати про що-небудь.

ОЗНАЙО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОЗНАЙО́МИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* ознайо́мляться; *док.* Діставати відомості про кого-, що-небудь, набувати певних знань у чомусь.

О́ЗНАК, -у, *ч.*, *діал.* Ознака.

ОЗНА́КА, -и, *ж.* 1. Риса, властивість, особливість кого-, чого-небудь. // Те, що вказує на що-небудь, свідчить про щось; показник, свідчення. 2. Предмет, зображення і т. ін., що є знаком, символом, емблемою і т. ін. чого-небудь. 3. За народними повір'ями, уявленнями – прикмета, що знаменує або провіщає що-небудь. // За народними повір'ями – явище, обставина і т. ін., що вказує на зв'язок з якою-небудь іншою подією, передує їй. 4. *рідко.* Рух (перев. головою, рукою), яким виражається воля, наказ, бажання, попередження кого-небудь про щось і т. ін.; знак (у 5 знач.).

ОЗНАМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ознамено́вувати**. // **ознамено́вано**, *безос. присудк. сл.*

ОЗНАМЕНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ознамено́вувати, ознамено́вуватися**.

ОЗНАМЕНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОЗНАМЕНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Бути свідченням, вираженням чого-небудь; характеризувати собою що-небудь. 2. Відзначати, вирізняти, характеризувати чимось яку-небудь визначну подію, урочисту дату і т. ін. // Робити що-небудь знаменним, визначним, пам'ятним.

ОЗНАМЕНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОЗНАМЕНУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Відзначатися, вирізнятися, характеризуватися чим-небудь.

ОЗНАМЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ознаменува́ти**.

ОЗНАМЕНУВА́ТИ *див.* **ознамено́вувати**.

ОЗНАМЕНУВА́ТИСЯ *див.* **ознамено́вуватися**.

ОЗНАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **озна́чення** 2. ** **Означа́льне підря́дне ре́чення** – підрядне речення, що розкриває зміст вираженого займенником означення головного речення або виступає як розгорнуте означення до члена головного речення.

ОЗНАЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **означа́льний**.

ОЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Мати певне значення, певний зміст. // Вказувати на що-небудь, свідчити про щось. // Бути рівнозначним. 2. Мати важливе значення, велику вагу; відігравати важливу роль. 3. *діал.* Визначати.

ОЗНАЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ОЗНА́ЧИТИСЯ**, -а́читься, *док.* Чітко окреслюватися.

ОЗНАЧА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **означа́ти**.

ОЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **озна́чити** 2.

ОЗНА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **озна́чений**.

ОЗНА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **означа́ти** 1, 3. 2. *лінгв.* Другорядний член речення, що відноситься в реченні до іменника або субстантивованого слова і виражає якусь ознаку предмета (якість, властивість, кількість). 3. *мат.* Твердження, що роз'яснює, якого розуміння надають тій чи іншій назві або виразові.

ОЗНА́ЧЕНО-ОСОБО́ВИЙ, -а, -е: ** **Озна́чено-особо́ве ре́чення** – односкладне речення, структурну основу якого становить головний член, виражений повнозначним дієсловом у формі 1-ї або 2-ї особи одн. або мн. теп. чи майб. часу, а також формою наказового способу.

ОЗНА́ЧИТИ *див.* **озна́чувати**.

ОЗНА́ЧИТИСЯ *див.* **означа́тися**.

ОЗНА́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для означування чого-небудь.

ОЗНА́ЧУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **озна́чувати** 1. ** **Озна́чуване сло́во**, *лінгв.* – слово, яке пояснюється означенням.

ОЗНА́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **озна́чуваний**.

ОЗНА́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **озна́чувати** 2.

ОЗНА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОЗНА́ЧИТИ**, озна́чу, озна́чиш, *док.*, *перех.* 1. *рідко.* Те саме, що **позна́чати**. 2. *діал.* Визначати.

ОЗНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Отвір у даху для виходу диму. 2. Сушильня для садових овочів.

ОЗНО́Б, -у, *ч.* Стан організму людини й тварини, що характеризується відчуттям холоду і дрижанням (скороченням) м'язів.

ОЗНОБИ́ТИ *див.* **ознобля́ти.**

ОЗНОБИ́ТИСЯ, -блю́ся, -би́шся; *мн.* ознобля́ться; *док.* 1. *діал.* Застудитися. 2. *рідко.* Те саме, що **змерзнути.**

ОЗНОБЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **ознобити** і **ознобитися** 2.

ОЗНОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОЗНОБИ́ТИ**, -блю́, -би́ш; *мн.* ознобля́ть; *док.*, *перех.* 1. *діал.* Застуджувати. 2. *рідко.* Охолоджувати, остуджувати (тіло).

ÓЗОВ, óзву, *ч.*, *діал.* Оклик.

ОЗОКЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал групи нафтових бітумів білого, жовтого, бурого або зеленуватого кольору, схожий на бджолиний віск; використовується в парфумерії, фармацевтичній промисловості, для виготовлення мастил і т. ін.; гірський віск.

ОЗОКЕРИ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **озокери́товий.**

ОЗОКЕРИ́ТНИК, -а, *ч.* Робітник озокеритного промислу. *Шахтар-озокеритник.*

ОЗОКЕРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **озокери́т.**

ОЗОКЕРИТОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Вид лікування теплом, при якому як тепловий агент використовується спеціально оброблений озокерит.

ОЗОКЕРИТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Лікування озокеритом.

ОЗÓЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **озóлити.**

ОЗÓЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **озóлений.**

ОЗОЛЕ́ННЯ, -я, *с.* 1. Спалювання горючих речовин і перетворення їх на золу (попіл). 2. Обробка речовин або матеріалів золою (попелом).

ОЗÓЛИТИ *див.* **озóлювати.**

ОЗОЛОТИ́ТИ *див.* **озолóчувати.**

ОЗОЛОТИ́ТИСЯ *див.* **озолóчуватися.**

ОЗОЛÓЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **озолоти́ти.** // *у знач. прикм.*

ОЗОЛÓЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озолоти́ти.**

ОЗОЛÓЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озолóчування.**

ОЗОЛÓЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОЗОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -óтиш, *док.*, *перех.* 1. Надавати чому-небудь золотистого кольору; забарвлювати в золотистий колір або відтінок. 2. *розм.* Щедро обдаровувати грішми, багатством.

ОЗОЛÓЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОЗОЛОТИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -óтишся, *док.* 1. Забарвлюватися в золотистий колір або відтінок. 2. *розм.* Ставати дуже багатим.

ОЗÓЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озóлювати.**

ОЗÓЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЗÓЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* Здійснювати озолення.

ОЗÓН, -у, *ч.* Синій вибуховий, отруйний газ із різким запахом; виникає від дії електророзрядів і радіації на кисень; енергійний окисник ракетного пального, у синтезах, знезаражувач води, відбілювач та ін.

ОЗОНА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для знезаражування води і збагачення повітря озоном. // Прилад для одержання озону.

ОЗОНАТÓРНИЙ, -а, -е. Призначений для озонування. *Озонаторна станція.*

ОЗОНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до озонації.

ОЗОНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія озоном на що-, кого-небудь.

ОЗОНІ́ДИ, -ів, *мн.* 1. Вибухові солі лужних металів. 2. Вибухові продукти окисненння ненасичених сполук озоном.

ОЗОНІ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до озонідів.

ОЗОНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до озонізації.

ОЗОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **озонува́ння.**

ОЗÓННИЙ, -а, -е. Який містить озон; озоновий. *Озонні хмари.*

ОЗОНÓВАНИЙ, -а, -е. Насичений озоном.

ОЗОНÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **озонóваний.**

ОЗÓНОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **озóнний.** ** **Озóнова дірá** – простір в озоносфері із зниженим вмістом (до 50%) озону.

ОЗОНÓЛІЗ, -у, *ч.* 1. Розпад озону (триоксигену, оксигенідіоксиду) з утворенням кисню. 2. Розпад, руйнування речовин дією на них озоном.

ОЗОНÓЛІЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **озонóліз.**

ОЗОНÓМЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення вмісту озону в атмосфері.

ОЗОНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Призначений для визначення вмісту озону в атмосфері. *Озонометрична станція.*

ОЗОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення вмісту озону в атмосфері.

ОЗОНОСТІ́ЙКИЙ, -á, -é. Стійкий до агресивно-хімічної дії озону.

ОЗОНОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **озоностíйкий.**

ОЗОНОСФÉРА, -и, *ж.* Шар атмосфери з найбільшою концентрацією озону на висотах 20–25 км.

ОЗОНОСФÉРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **озоносфéра.**

ОЗОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для озонування.

ОЗОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **озонува́ти** і **озонува́тися.** ** **Озонува́ння води́** – метод знезаражування та поліпшення якості питної води шляхом обробки її озоном. **Озонува́ння пові́тря** – метод знезаражування та дезодорації повітря шляхом штучного збагачення його озоном.

ОЗОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Насичувати озоном; знезаражувати за допомогою озону.

ОЗОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Насичуватися озоном. 2. *тільки недок.* Пас. до **озонува́ти.**

ОЗОНФТОРИ́Д, -у, *ч.* В'язка криваво-червона рідина; його розчин у рідкому кисні викликає самозаймання вуглеводнів і амінів у ракетних двигунах.

ОЗÓРЕНИЙ, *рідко* **ОЗÓРЯНИЙ**, -а, -е, *поет.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **озори́ти.** // **озóрено**, *безос. присудк. сл.*

ОЗÓРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озори́ти.**

ОЗОРИ́ТИ *див.* **озóрювати.**

ОЗÓРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озóрювати.**

ОЗÓРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЗОРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.*, *поет.* Те саме, що **осява́ти.**

ОЗÓРЯНИЙ *див.* **озóрений.**

ОЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **озува́ти.**

ОЗУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОЗУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **взува́ти.**

ОЗУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОЗУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Те саме, що **взува́тися.**

ОЗУ́ТИ *див.* **озува́ти.**

ОЗУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **озу́ти.**

ОЗУ́ТИСЯ *див.* **озува́тися.**

ОЇ́ДІЇ, -ій, *мн.* Дрібні клітини, на які розпадаються грибниці деяких недосконалих та базидіальних грибів.

ОЇ́ДІУМ, -у, *ч.*, *вет.* Хвороба винограду, що уражає всі зелені частини виноградної лози і виявляється у вигляді сіруватого борошнистого нальоту з запахом гнилої риби; попелюха.

ОЇДОМІКÓЗ, -у, *ч.* Те саме, що **кандидóз.**

ОЙ, *виг.* 1. Уживається для вираження фізичного болю, страждання. 2. Уживається для вираження переляку, жаху і т. ін. // Уживається для вираження тривоги, неспокою, несподіваної згадки про щось невідкладне і т. ін. 3. Уживається для вираження уболівання, жалю, горя і т. ін. 4. Уживається для вираження осуду, незадоволення, докору, заперечення, досади, нетерпіння і т. ін. 5. Уживається для вираження здивування, захоплення і т. ін. 6. Уживається для вираження благання, сильного прохання і т. ін. 7. Уживається для вираження застереження, попередження, погрози і т. ін. 8. Уживається для вираження сильного бажання, прагнення до чого-небудь, сподівання на щось. 9. *нар.-поет.* Уживається в ролі емоційно-експресивної підсилювальної частки (перев. перед звертанням).

ОЙГА́РХЕ, *невідм.*, *ч.* Вік, в якому виникає перше сім'явилиття.

ÓЙКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **óйкати.**

ÓЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Викрикувати, промовляти "ой!". 2. *перен.* Стискатися від якогонебудь сильного почуття, несподіванки; завмирати (про серце).

ÓЙКІТ, -коту, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **óйкати.**

ÓЙКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **óйкати.**

ОЙКÓНІМ, -а, *ч.* Вид топоніма – власна назва будьякого поселення.

ОЙКÓСНИЙ, -а, -е. Майновий. ** **Ойкóсне господáрство** – господарство, в якому виробництво й споживання замкнуті в межах сім'ї, дому.

ОЙКУМÉНА *і* **ЕЙКУМÉНА**, -и, *ж.*, *спец.* Сукупність заселених людиною частин земної кулі.

ОЙНОХÓЯ, -ї, *ч.* Давньогрецький глиняний або металевий глечик для вина з вінцем у вигляді трилисника.

ОЙ-ÓЙ, *виг.* 1. Уживається для вираження фізичного болю, страждання і т. ін. 2. Уживається для вираження здивування, захоплення і т. ін.

ОЙÓЙКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ойóйкати.**

ОЙÓЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Викрикувати, промовляти "ой-ой!"; ойкати.

ОЙÓЙКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ойóйкати.**

ОЙРÓТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ойрóт**, -а, *ч.*; **ойрóтка**, -и, *ж.*). Тюркська народність, що живе у верхній частині Алтаю в межах Ойротської автономної області.

ОЙРÓТКА *див.* **ойрóти.**

ОЙРÓТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ойротів.

ÓЙСТЕРИ, -ів, *мн.* Див. **áустери.**

ОКА́ДКУВАТИЙ, **ОКА́ДЬКУВАТИЙ**, -а, -е, *діал.* Кремезний, кряжистий.

ОКА́ДКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **окадкува́тий.**

ОКА́ДЬКУВАТИЙ *див.* **ока́дкуватий.**

ОКА́ДЬКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ока́дькуватий.**

ОКАЗА́ТИ *див.* **ока́зувати.**

ОКАЗА́ТИСЯ *див.* **ока́зуватися.**

ОКАЗÉНЕННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія і стан за знач. **оказéнити** і **оказéнитися.** *Оказенення почуттів.*

ОКАЗÉНИТИ *див.* **оказéнювати.**

ОКАЗÉНИТИСЯ *див.* **оказéнюватися.**

ОКАЗÉНЮВАННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія і стан за знач. **оказéнювати.**

ОКАЗÉНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОКАЗÉНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *книжн.* Робити що-небудь сухим, безбарвним, нецікавим; надавати чомунебудь казенного вигляду, характеру.

ОКАЗІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Релігійно-ідеалістичний напрям у філософії 17 ст., що обстоював положення про відсутність безпосереднього причинного зв'язку між фізичними і психічними явищами та розглядав тіло лише як знаряддя впливу Бога на душу людини. 2. *лінгв.* Незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене з порушенням законів словотворення.

ОКАЗІОНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник оказіоналізму (*див.* **оказіоналі́зм 1**).

ОКАЗІОНАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **оказіоналі́зм.**

ОКАЗІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не відповідає загальноприйнятому вживанню; принагідний, випадковий.

ОКАЗІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оказіона́льний.**

ОКА́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Дивний випадок, незвичайна подія. // Те саме, що **приго́да.** // Урочиста подія, звичайно непередбачена. 2. Зручний момент, випадок; нагода. 3. *заст.* Випадковий транспорт (підвода і т. ін.), яким можна по дорозі під'їхати куди-небудь, передати щось і т. ін.

ОКА́ЗУВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ока́зувати.**

ОКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКАЗА́ТИ**, окажу́, ока́жеш, *док.*, *перех.*, *діал.* Виявляти.

ОКА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОКАЗА́ТИСЯ**, окажу́ся, ока́жешся, *док.*, *діал.* 1. Виявлятися. 2. Обзиватися, відгукуватися на звертання, поклик.

ОКАЇ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* З білими плямами довкола очей.

ОКА́ЙКА, -и, *ж.*, *зах.* Біла вівця з чорними плямами довкола очей.

ОКА́ЛИНА, -и, *ж.* Оксид або суміш оксидів, що утворюються на поверхні металів (сплавів) при підвищеній температурі на повітрі або в іншому середовищі, що містить кисень; ожарина.

ОКАЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **окалі́чити.** // **окалі́чено**, *безос. присудк. сл.*

ОКАЛІ́ЧИТИ *див.* **окалі́чувати.**

ОКАЛІ́ЧІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Стати калікою.

ОКАЛІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окалі́чувати.**

ОКАЛІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКАЛІ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Робити калікою; калічити.

ОКАЛЯ́СОМ, *присл.*, *діал.* Кружним шляхом; кругом.

ОКАМЕНІ́ЛИЙ *див.* **окам'яні́лий.**

ОКАМЕНІ́ЛІСТЬ *див.* **окам'яні́лість.**

ОКАМЕНІ́ННЯ *див.* **окам'яні́ння.**

ОКАМЕНІ́ТИ *див.* **окам'яні́ти.**

ОКАМ'ЯНІ́ЛИЙ, *рідко* **ОКАМЕНІ́ЛИЙ**, -а, -е. 1. Який окам'янів, став твердим, як камінь; який має вигляд і властивості каменя; скам'янілий. 2. *перен.* Який став нерухомим, ніби завмер, заціпенів. *Окам'яніле обличчя.* 3. *перен.* Який втратив здатність відчувати що-небудь, реагувати на щось, виявляти яке-небудь почуття. *Окам'яніле серце.*

ОКАМ'ЯНІ́ЛІСТЬ, *рідко* **ОКАМЕНІ́ЛІСТЬ**, -лості, *ж.* 1. Властивість за знач. **окам'яні́лий, окамені́лий.** 2. *перев. мн.* Скам'янілі тварини, рослини або їх рештки.

ОКАМ'ЯНІ́ННЯ, *рідко* **ОКАМЕНІ́ННЯ**, -я, *с.* Стан за знач. **окам'яні́ти, окамені́ти.**

ОКАМ'ЯНІ́ТИ *і рідко* **ОКАМЕНІ́ТИ**, -ію, -ієш, *док.* 1. Набрати вигляду і властивостей каменя; перетворитися на камінь. 2. *перен.* Стати нерухомим; завмерти, заціпеніти. 3. *перен.* Втратити здатність відчувати що-небудь, реагувати на що-небудь, виявляти які-небудь почуття.

ÓКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **óкати.** *Вольське окання.*

ОКАНТÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окантува́ти.** // *у знач. прикм.*

ОКАНТÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **окантóваний.**

ОКАНТÓВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **окантóвка.**

ОКАНТÓВКА, -и, *ж.* Смуга, яка окантовує що-небудь.

ОКАНТÓВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для окантовування.

ОКАНТÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окантóвувати.**

ОКАНТÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКАНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Облямовувати кантом. *Окантувати бекешу.* // Оточувати вузькою смугою чого-небудь у вигляді канта; обрамлювати.

ОКАНТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **окантува́ти.** 2. Те саме, що **окантóвка.**

ОКАНТУВА́ТИ *див.* **окантóвувати.**

ОКА́НЬ, -я́, *ч.* 1. *розм.* Той, хто має великі очі. 2. *діал.* Волоокий.

ОКА́П, -у, *ч.* Черепиця.

ОКА́ПИНИ, -ин, *мн.*, *розм.* Те, що стікає зі свічки.

ОКА́ПІ, *невідм.*, *ж.* Рідкісна тварина родини жирафових, що відрізняється від жираф коротшою шиєю та своєрідним каштаново-бурим забарвленням із чорно-білим візерунком на верхніх частинах кінцівок і крижах.

ОКА́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ока́п.**

ОКАРИКАТУ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **окарикату́рити.**

ОКАРИКАТУ́РИТИ *див.* **окарикату́рювати.**

ОКАРИКАТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОКАРИКАТУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Подавати, зображувати кого-, що-небудь у карикатурному вигляді.

ОКАРИ́НА, -и, *ж.* Духовий глиняний або фарфоровий народний італійський інструмент, який звучанням нагадує флейту.

ÓКАРЯЧ, *присл.*, *діал.* Розставивши ноги.

ОКА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **ока́тий.**

ОКА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **ока́тий.**

ÓКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Говорити, повторювати "о". 2. Зберігати у вимові різницю між голосними звуками "о" та "а" в ненаголошених складах.

ОКА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має великі очі. ** **Ока́та я́єчня** – яєчня, у якій жовток не змішаний з білком. 2. Який має гострий зір; гострозорий.

ОКА́ТИШІ, -ів, *мн.* Міцні, випалені, однорідні за складом і однакові за розміром кульки з дрібної (пилоподібної) залізної руди.

ОКАТОЛИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окатоли́чити.** 2. *у знач. прикм.* Який прийняв католицтво, став католиком.

ОКАТОЛИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **окатоли́чити** і **окатоли́читися.**

ОКАТОЛИ́ЧИТИ *див.* **окатоли́чувати.**

ОКАТОЛИ́ЧИТИСЯ *див.* **окатоли́чуватися.**

ОКАТОЛИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **окатоли́чувати** і **окатоли́чуватися.**

ОКАТОЛИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКАТОЛИ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Обертати в католицтво.

ОКАТОЛИ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОКАТОЛИ́-**

читися, -чуся, -чишся, *док.* 1. Переходити в католицтво. 2. *тільки недок.* Пас. до **окатолі́чувати.**

ОКАЦУ́БНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Заклякнути, замерзнути.

ОКАЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Пристрій, що з'єднує два шматки дерева.

О́КАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **о́кати.** ** **О́каючі го́вори**, *лінгв.* – говори російської мови, у яких під час вимови в ненаголошених складах зберігається різниця між звуками "о" та "а".

ОКАЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *поет.* Окаянний чоловік.

ОКАЯ́ННИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Грішний, проклятий. *Святополк Окаянний. Окаянні дні.* // Гріховний, нечестивий. // Уживається як лайливе слово. 2. *розм.*, *рідко.* Дуже поганий, неприємний у якому-небудь аспекті.

ОКАЯ́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *поет.* Окаянна жінка.

ОКВАРЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окварцюва́ти.**

ОКВАРЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окварцюва́ти.**

ОКВАРЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.*, *спец.* Покривати щільним шаром склуватого кварцу.

ОКЕА́Н[1], -а, *ч.* У грецькій міфології: а) бог моря і всієї водної стихії; б) величезна ріка, яка оточує Землю і дає початок усім річкам, джерелам.

ОКЕА́Н[2], -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Водний простір, що вкриває більшу частину земної кулі й поділяє суходіл на материки та острови. // *одн. і мн.* Одна з чотирьох основних складових частин водного простору земної кулі, що розділяє материки. 2. *чого, який, перен.* Про щось безмежне, неосяжне.

ОКЕАНА́ВТ, -а, *ч.* Дослідник океану, який провадить спостереження під водою.

ОКЕАНА́РІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **океана́ріум.**

ОКЕАНА́РІУМ, -у, *ч.* Водоймище, басейн, обладнані для утримання морських тварин і риб з метою спостереження за ними та вивчення їх.

ОКЕАНІ́ДИ, -ід, *мн.* У давньогрецькій міфології – німфи, що жили у морських та річкових водах.

ОКЕАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **океа́нський.** *Океанічна течія.* ** **Океані́чні острови́** – острови, які ніколи не мали зв'язку з материком, а виникли внаслідок росту коралових рифів або вулканічної діяльності.

ОКЕА́ННИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **океа́нський.**

ОКЕАНО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець з океанографії.

ОКЕАНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до океанографії.

ОКЕАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Одна з океанологічних наук, яка вивчає форму, розміри та глибини океанів і морів, характер їхніх берегів, будову дна, рух води, її хімічні властивості тощо.

ОКЕАНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з океанології.

ОКЕАНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до океанології.

ОКЕАНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Комплекс наук, що вивчають фізичні, хімічні, геологічні, біологічні та інші процеси і явища, які відбуваються в Світовому океані.

ОКЕАНО́НІМ, -а, *ч.* Вид топоніма – власна назва океану.

ОКЕАНОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Машини, механізми, пристрої, призначені для вивчення, освоєння океану, його природних багатств; галузь виробництва, пов'язана з вивченням, освоєнням природних багатств океану.

ОКЕА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **океа́н 1.** // Признач. для плавання по океану. *Океанський лайнер.*

О'КЕ́Й, *присл.*, *розм.* Добре, в порядку.

ОКЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі гнучкі плоскі кристали або волокнисті маси з жовтуватим чи блакитним відтінками.

О́КИД, -у, *ч.*, *діал.* Колоски, що залишилися в полі після жнив.

ОКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *перев. зі сл.* з о р о м, п о г л я д о м, о ч и м а і т. ін. Оглядати, обдивлятися. *Окидати думкою.*

О́КИДЬ, -і, *ж.*, *діал.* Легкий весняний сніг.

ОКИ́НУТИ *див.* **окида́ти.**

ОКИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОКИПІ́ТИ**, -плю́, -пи́ш, *док.* Те саме, що **обкипа́ти.**

ОКИПІ́ТИ *див.* **окипа́ти.**

ОКИРКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окиркува́ти.**

ОКИРКО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *буд.* Дія за знач. **окирко́вувати.**

ОКИРКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКИРКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *буд.* Обколювати, обрубувати, оббивати киркою поверхню чого-небудь.

ОКИРКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *буд.* Дія за знач. **окиркува́ти.**

ОКИРКУВА́ТИ *див.* **окирко́вувати.**

ОКИСА́ННЯ, -я, *с.*, *хім.* Дія за знач. **окиса́ти.**

ОКИСА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ОКИ́СНУТИ**, -не, *док.* Ставати кислим; перетворюватися на кислоту, квас.

О́КИСЕНЬ, -сня, *ч.*, *хім.* Бінарна сполука хімічного елемента з Оксигеном, у якій атоми Оксигену не з'єднані між собою, оксид.

ОКИ́СНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окисни́ти.** // *у знач. прикм.*

ОКИ́СНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **оки́снений.**

ОКИ́СНЕННЯ, -я, *с.*, *хім.* 1. Сполучення якої-небудь речовини з Оксигеном. 2. Втрата атомом- чи йонbackend-відновником електронів у перебігу окисно-відновної реакції; оксидація. ** **Біологі́чне оки́снення** – сукупність окислювально-відновних реакцій у живих організмах, що відбуваються з участю ферментів оксидоредуктаз.

ОКИСНИ́Й, -а́, -е́, *хім.* Те саме, що **оки́снювальний.** *Окисний процес.*

ОКИСНИ́К, -а́, *ч.*, *хім.* Те саме, що **оки́снювач.**

ОКИСНИ́ТИ *див.* **окисня́ти.**

ОКИСНИ́ТИСЯ *див.* **окисня́тися.**

О́КИСНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість піддаватися окисненню. 2. Величина, що характеризує цю властивість.

О́КИСНО-ВІДНО́ВНИЙ, -а, -е. Який поєднує процеси окиснення відновника та відновлення окисника. ** **О́кисно-відно́вний потенціа́л** – показник окиснювальної або відновної здатності будь-якої хімічної окиснювально-відновної замкненої системи, що перебуває у стані рівноваги. **О́кисно-відно́вні реа́кції** – хімічні реакції, пов'язані з переносом електронів від сполуки, яка зазнає окиснення, до сполуки, що зазнає відновлення.

ОКИ́СНУТИ *див.* **окиса́ти.**

ОКИ́СНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *хім.* Пов'язаний з окисненням. *Окиснювальні властивості. Окиснювальний період.*

ОКИ́СНЮВАЛЬНО-ВІДНО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **о́кисно-відно́вний.**

ОКИ́СНЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оки́снювати.** 2. Такий, що здатний окиснюватися.

ОКИ́СНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **оки́снюваний 2.** ** **Оки́снюваність води́** – санітарний показник якості води, який виражається кількістю кисню, необхідного для окиснення органічних речовин, що містяться у 1 л води.

ОКИ́СНЮВАННЯ, -я, *с.*, *хім.* Те саме, що **оки́снення.**

ОКИ́СНЮВАТИ *див.* **окисня́ти.**

ОКИ́СНЮВАТИСЯ *див.* **окисня́тися.**

ОКИ́СНЮВАЧ, -а, *ч.*, *хім.* 1. Речовина, що окиснює. 2. Атом чи йон, який у перебігові окисно-відновної реакції приєднує електрони; окисник, оксидатор.

ОКИСНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОКИ́СНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОКИСНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *хім.* Піддавати окисненню; оксидувати.

ОКИСНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ОКИ́СНЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ОКИСНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *хім.* Ставати окисненим; сполучатися з киснем; оксидуватися.

ОКІ́В, око́ву, *ч.*, *зах.* Загорода для худоби.

ОКІ́Л[1], око́лу, *ч.* 1. *розм.* Навколишня місцевість; околиця. ** **О́кіл то́чки**, *мат.* – будь-яка відкрита множина, елементом якої є дана точка; одне з основних понять у топології. 2. *рідко.* Оточення, товариство. 3. *діал.* Постава, зовнішній вигляд. 4. *іст.*, *зах.* Округ. 5. *діал.* Кільцеподібна огорожа з кілків.

ОКІ́Л[2], *рідко.* 1. *присл.* Навкруги, навколо, довкола. 2. *прийм.*, *з род. в.* Вказує на розміщення кого-, чого-небудь навколо когось, чогось.

ОКІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до околу (*див.* **окі́л**[1] **1**).

О́КІЛЬЦЕ, -я, *с.*, *діал.* 1. Зменш. від **о́коло.** 2. Кільце.

ОКІЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окільцюва́ти.**

ОКІЛЬЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **окільцьо́ваний.**

ОКІЛЬЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окільцьо́вувати.**

ОКІЛЬЦЬО́ВУВАТИ, -вую, -вуєш, *недок.* **ОКІЛЬЦЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Оточувати кільцем, у вигляді кільця що-небудь. 2. *спец.* Робити кругове обмазування дерев спеціальним розчином для захисту їх від шкідників. 3. *спец.* Знімати кільце кори з дерева або насаджувати на нього дротяні кільця для затримання його росту. 4. *спец.* Закріплювати мічені кільця на лапи птахів, хвости риб і т. ін. для дослідження їх міграції, встановлення віку тощо.

ОКІЛЬЦЬО́ВУВАТИСЯ, -вується, *недок.*, *спец.* Пас. до **окільцьо́вувати 2 – 4.**

ОКІЛЬЦЮВА́ТИ *див.* **окільцьо́вувати.**

ОКІ́П *див.* **око́п.**

ОКІ́ПОК, -пка, *ч.* Невелика копа; полукіпок.

ОКІ́ПЧИК *див.* **око́пчик.**

О́КІСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́кіст.**

ОКІ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **окі́стя.**

О́КІСТ, о́косту, *ч.* Частина туші тварини – лопатка або стегно. // Висолене і закопчене свиняче стегно; шинка.

ОКІ́СТЯ, -я, *с.* Сполучнотканинна оболонка, що покриває зовнішню поверхню кісток у хребетних тварин і людини.

ОКІ́Т, око́ту, *ч.* Пологи в овець, кіз, котячих та деяких інших ссавців. // Одноразовий приплід однієї тварини або групи тварин.

ОККАМІ́ЗМ, -у, *ч.*, *філос.* Філософська течія пізньої схоластики (14 – початок 15 ст.), що відстоювала автономність наукового знання і відокремлення філософії від теології, а також незалежність світської влади від церковної.

ОКЛА́Д, -у, *ч.* 1. Розмір регулярної грошової винагороди за виконувану роботу, встановлений відповідно до посади, кваліфікації і т. ін.; заробітна платня, що видається за виконувану роботу. 2. *іст.* Грошовий податок. 3. *мисл.* Оточення звіра на полюванні. // Лінія оточення звіра, що позначається якими-небудь мітками (прапорцями, гілками і т. ін.). 4. Покриття, оздоблення із золота чи срібла на іконах, книжкових оправах і т. ін. 5. *діал.* Компрес. 6. *діал.* Лишок.

ОКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **обклада́ти 4.**

ОКЛА́ДИНА, **ОКЛА́ДКА**, -и, *ж.*, *діал.* Книжкова обкладинка.

ОКЛА́ДИНКА, -и, *ж.*, *діал.* Обкладинка.

ОКЛА́ДКА *див.* **окла́дина.**

ОКЛА́ДКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Щільний.

ОКЛА́ДКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **окла́дкуватий.**

ОКЛАДНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до окладу (у 1 – 4 знач.). *Окладне страхування. Окладна ікона.* ** **Окладни́й лист** – документ, який повідомляє платнику податків про суму та терміни внесення податкових платежів. **Окладні́ пода́тки (збо́ри)** – податки і збори, величина яких встановлюється згідно до діючих, прийнятих, встановлених ставок на одиницю оподаткування.

ОКЛА́ДНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* Той, хто обкладає податком. 2. *зах.* Буркун[2].

ОКЛЕ́ЇНА, -и, *ж.* Бруси, що насаджуються на копили (*див.* **копи́л 2**) і з'єднують полози.

ОКЛЕ́ЇТИ *див.* **окле́ювати.**

ОКЛЕ́ПАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, **ОКЛЕ́ПОК**, -пка, *ч.*, *зах.* Околот (у 1 знач.).

ОКЛЕПА́ТИ *див.* **окле́пувати.**

ОКЛЕ́ПОК *див.* **окле́панець.**

ОКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окле́пувати.**

ОКЛЕ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКЛЕПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **обко́вувати 1.** 2. *перен.*, *розм.* Зводити наклеп на кого-небудь.

ОКЛЕ́ЦЬКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Невисокий, але кремезний; присадкуватий (про людину). 2. Короткий і товстий. *Оклецькуватий палець.*

ОКЛЕ́ЦЬКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **окле́цькуватий.**

ОКЛЕ́ЦЬОК, -цька, *ч.*, *розм.* 1. Обрубок. 2. Незграбна товста дитина.

ОКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окле́ювати.**

ОКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОКЛЕ́ЇТИ**, -е́ю, -е́їш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обкле́ювати 1.**

ОКЛИ́ГАТИ *див.* **окли́гувати.**

ОКЛИ́ГНУТИ *див.* **окли́гувати.**

ОКЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окли́гувати.**

ОКЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКЛИ́ГАТИ**, -аю, -аєш *і* **ОКЛИ́ГНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Одужувати, здоровішати.

О́КЛИК, -у, *ч.* 1. Вигук, поклик, звертання, яким привертають чию-небудь увагу. 2. Голосний вигук, викрик, що виражає які-небудь почуття. 3. *перен.* Рух, жест і т. ін., яким привертають чию-небудь увагу.

ОКЛИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оклика́ти.**

ОКЛИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оклика́ти.**

ОКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОКЛИ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *перех.* Називати кого-небудь на ім'я або покликом привертати до себе його увагу. 2. *неперех.*, *церк.* Оголошувати, оглашати.

ОКЛИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОКЛИ́КНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* 1. Відповідати на поклик, звертання; відзиватися, відгукуватися. // *перен.* Відповідати на певну дію тією самою або іншою дією. // Подавати голос, обзиватися. // Давати знати, нагадувати про себе чим-небудь. 2. *до кого.* Говорити, звертатися до кого-небудь. 3. Звучати луною; відлунюватися.

ОКЛИ́КНУТИ *див.* **оклика́ти.**

ОКЛИ́КНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окли́кнути.**

ОКЛИ́КНУТИСЯ *див.* **оклика́тися.**

ОКЛИНЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оклинцюва́ти.**

ОКЛИНЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оклинцьо́вувати.**

ОКЛИНЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКЛИНЦЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Набивати на стіну кілочки, клинці перед тим, як її обвальковувати. *Оклинцювати хату.*

ОКЛИНЦЮВА́ТИ *див.* **оклинцьо́вувати.**

ОКЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який виражає оклик. ** **Окли́чне ре́чення** – речення, яке виражає емоціонально-вольові прояви того, хто говорить, і вимовляється з підвищеною інтонацією.

ОКЛИ́ЧНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **опові́сник.**

ОКЛУ́НОК, -нка, *ч.* Те саме, що **клу́нок.**

ОКЛЮДІВНИ́Й, -а́, -е́. Здатний вбирати гази.

ОКЛЮДО́ВАНИЙ, -а, -е, *хім.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оклюдува́ти.**

ОКЛЮДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оклюдува́ти.**

ОКЛЮДУВА́ТИ, -у́є, *недок. і док.*, *перех.*, *хім.* Вбирати гази; здійснювати оклюзію (у 1 знач.).

ОКЛЮДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *хім.* Пас. до **оклюдува́ти.**

ОКЛЮЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до оклюзії. ** **Оклюзі́йна крива́**, *мед.* – лінія, що проходить через точки змикання зубів. **Оклюзі́йна площина́** – поверхня, яка проходить через ріжучі краї перших різців нижньої щелепи та дистальні щічні горби третіх молярів. **Оклюзі́йне по́ле** – поверхня, у межах якої відбуваються контакти зубів при різних рухах нижньої щелепи. **Оклюзі́йний синдро́м** – симптомокомплекс гіпертензії, зумовлений оклюзією шляхів циркуляції цереброспінальної рідини.

ОКЛЮ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Закупорка, закриття, непрохідність. 2. *хім.* Вбирання газів міжатомними порожнинами в металах, мінералах і т. ін. 2. Захоплення домішок в процесі утворення кристалічного осаду. 3. *мед.* Співвідношення зубів верхньої та нижньої щелеп у зімкненому стані; прикус. 4. *мед.* Блокування або закупорення проходів. 5. У морфології – стійке закриття просвіту порожнистих утворень в організмі. 6. В метеорології – витиснення вгору холодним повітрям приземного теплого повітря.

ОКЛЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОКЛЯ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Втрачати рухомість, чутливість від холоду або перенапруження (про кінцівки); заклякати, дубіти. 2. *перен.* Ставати нерухомим (від подиву, страху і т. ін.); завмирати, ціпеніти. 3. *діал.* Ставати на коліна.

ОКЛЯ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **окля́кнути.**

ОКЛЯ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **окля́клий**.

ОКЛЯКНУ́ТИ *див.* **окляка́ти**.

О́КО[1], -а, *с.* (*мн.* **о́чі**, *рідко* **ві́чі**, оче́й – *перев. з прийм.* **у**). 1. Орган зору у людини, всіх хребетних та деяких безхребетних тварин. // Те саме, що **по́гляд**. **Редуко́ване о́ко** – спрощена фізична модель ока, яка являє собою оптичну систему, що має тільки одну заломну поверхню. **Схемати́чне о́ко** – фізична модель ока, яка являє собою оптичну систему із середовищами, характеристики яких відповідають константам реального ока. **Циклопі́чне о́ко** – відсутність функціонального переважання одного із очей при бінокулярному зорі. **Про лю́дське о́ко:** а) для порядку, заради пристойності; для годиться; б) для створення певного враження, потрібної думки про кого-, щонебудь. **Закрива́ти о́чі:** а) (*тільки док.*) умерти; б) (*тільки док., кому*) стулити повіки померлому; в) (*на що*) удавано, навмисне не помічати чогонебудь, не звертати уваги на щось. **З лихо́го о́ка**, *етн.* – в упереджених уявленнях – від погляду поганих очей, який може зурочити, принести нещастя. **Ма́ти на о́ці:** а) збиратися робити щонебудь; б) думати про кого-, що-небудь; брати до уваги; мати на увазі; в) мати інтерес до когось, чогось, цікавитися ким-, чим-небудь; тримати в полі зору когось, щось; г) спостерігати за кимнебудь, пильнувати когось; ґ) надіятися, сподіватися. **На о́ко** – приблизно, без точного визначення, підрахунку і т. ін. **На оча́х** *чиїх, у кого:* а) так, що видно, помітно і т. ін. кому-небудь; на виду у когось; б) у присутності кого-небудь; в) дуже швидко. **О́ко за о́ко** – не прощаючи, відплачувати кому-небудь за зло, кривду, образу і т. ін. 2. *розм.* Здатність бачити; зір. // *тільки одн.* Особлива здатність бачення, властива людині завдяки певній професії, досвіду і т. ін. 3. *перен.*, *розм.* Піклування, догляд.

О́КО[2], -а, *с.*, *заст.* 1. Одиниця ваги, що приблизно дорівнює 1,2 кг. 2. Міра об'єму хмільних напоїв, що приблизно дорівнює 1 – 1,5 л. // Чотиригранна пляшка такої місткості з короткою шийкою. *Око горілки.*

ОКО́ВА, -и, *ж.* 1. Металева оббивка (часто у вигляді оздоблення) на дверях, меблях і т. ін. 2. *перев. мн.* Те саме, що **кайда́ни** 1. // *перен.* Те, що заважає розвиткові чого-небудь.

ОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окува́ти**. // **око́вано**, *безос. присудк. сл.*

ОКОВЗНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Підсковзнутися.

ОКОВИ́РНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Гарний, приємний на вигляд, слух і т. ін.

ОКОВИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **окови́рний**.

ОКОВИ́РНО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **окови́рний**.

ОКОВИ́ТА, -тої, *рідко* -ти, *ж.*, *заст.* Міцна горілка високого ґатунку. // *жарт.* Те саме, що **горі́лка**.

ОКОВИ́ТКА, -и, *ж.*, *заст.*, *рідко.* Те саме, що **окови́та**.

ОКО́ВКА, -и, *ж.* Металева оббивка (часто у вигляді оздоблення) на дверях, меблях і т. ін.; окова.

ОКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **око́вувати**.

ОКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКУВА́ТИ**, *рідко* **ОКУ́ТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обко́вувати** 1, 2, 5.

ОКОЗАМИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до окозамилювання.

ОКОЗАМИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Умисне приховування недоліків, виставляння чого-небудь у кращому вигляді, ніж насправді; введення в оману.

ОКОЗАМИ́ЛЮВАЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **окозами́лювальний**.

ОКОЗАМИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто займається окозамилюванням.

ОКОЗАМИ́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **окозами́лювач**.

ОКОКСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Перетворення коксівного вугілля внаслідок піролізу на кокс у коксівних батареях.

ОКОКСУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **ококсо́вування**.

ОКО́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **око́лити**.

ОКОЛЕ́СА, *присл.*, *діал.* Навколо, кругом.

ОКОЛЕ́ЦІЯ, -і, *ж.*, *заст.* Прилегла місцевість, сусідні будівлі.

ОКО́ЛИТИ, -лить, *док.*, *перех.*, *рідко.* Оточити колом.

ОКО́ЛИЦЯ[1], -і, *ж.* 1. Віддалена від центру частина населеного пункту. 2. Місцевість, що прилягає до чого-небудь, оточує щось; округа. 3. *рідко.* Віддалена прикордонна область держави; окраїна. 4. *у знач. присл.* **око́лицею**. Обхідним шляхом, манівцями.

ОКО́ЛИЦЯ[2], -і, *ж.* Частина головного убору у вигляді обідка, що облягає голову.

ОКО́ЛИЧКА, -и, *ж.* Зменш до **око́лиця**[2].

ОКО́ЛИЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **око́лиця**[1] 1, 2. *Околичні будівлі.* 2. Те саме, що **око́лишній**.

ОКОЛИ́ЧНИК, -а, *ч.*, *зах.* Той кінець циркуля, яким окреслюється коло.

ОКО́ЛИШ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **око́лиця**[2].

ОКО́ЛИШНІЙ, -я, -є. Який оточує що-небудь, прилягає до чого-небудь або розташований навколо чогось; навколишній. // Який живе або перебуває поблизу кого-, чого-небудь.

ОКОЛІ́Т *див.* **около́т**.

ОКОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* 1. Здохнути, загинути (про тварин). // *зневажл.* Перестати жити, вмерти (про людей). 2. Стати нерухомим, втратити чутливість від холоду, страху і т. ін.; заклякнути.

ОКО́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Околиця, округа.

О́КОЛО, -а, *с.*, *діал.* 1. Зовнішня поверхня будівлі. 2. Навколишня місцевість; околиця.

ОКОЛО́ДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **около́док**.

ОКОЛО́ДОК, -дку, *ч.* 1. У царській Росії – район міста, підвідомчий поліцейському наглядачеві. // Приміщення підрозділу міського поліцейського відділку. 2. *заст.* Медичний пункт при військовій частині.

ОКОЛО́ДОЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **около́док** 1. // *у знач. ім.* **около́дочний**, -ного, *ч.* Чин міської поліції, який відав невеликою частиною території міста – околодком.

О́КОЛОМ, *присл.*, *діал.* Кругом, по боках.

ОКОЛО́Т, *рідко* **ОКОЛІ́Т**, -ло́ту, *ч.* 1. Сніп житньої соломи, обмолочений нерозв'язаним або перев'язаний після обмолоту (звичайно для вшивання покрівлі). // Кілька таких снопів (перев. 7 – 8), зв'язаних докупи. **** Молоти́ти в около́т** – молотити (ціпом), не розв'язуючи снопа. 2. *збірн.* Солома зі снопів, обмолочених нерозв'язаними.

ОКОЛО́ТИНА, -и, *ж.*, *збірн.*, *рідко.* Те саме, що **около́т** 2.

ОКОЛОТИ́ТИ, -очу́, -о́тиш *і* **ОКОЛОТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обмолотити снопи, не розв'язуючи їх.

ОКОЛО́ТИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Те саме, що **око́лиця**[1] 1, 2.

ОКОЛОТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **околотува́ти**.

ОКОЛОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **околотува́ти**.

ОКОЛОТУВА́ТИ *див.* **околоти́ти**.

ОКО́ЛЬНИЦТВО, -а, *с.*, *іст.* Посада і звання окольничого в давній Русі.

ОКО́ЛЬНИЧИЙ, -чого, *ч.*, *іст.* У давній Русі – один із вищих боярських чинів.

ОКОЛЯ́СА, *присл.*, *розм.* Не прямо, в обхід; кругом, кружним шляхом.

ОКОЛЯ́СОМ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **околя́са**.

ОКОМА́Н, **ОКОМО́Н**, -а, *ч.*, *заст.*, *діал.* Економ.

ОКОМІ́Р, -у, *ч.* 1. Визначення якихось розмірів (довжини чого-небудь, відстані і т. ін.) на око, без приладів. 2. Здатність до такого визначення.

ОКОМІ́РНИЙ, -а, -е. Визначуваний на око, без приладів. *Окомірна оцінка відстані.* **** Окомі́рне зніма́ння** – найпростіший метод топографічного знімання, за якого вимірювання виконуються перев. на око або за допомогою найпростіших приладів (бінокля, циркуля і т. ін.).

ОКОМІ́РНО. Присл. до **окомі́рний**.

ОКОМО́Н *див.* **окома́н**.

ОКОМО́НША, -і, *ж.*, *діал.* Дружина економа.

ОКО́НА, -и, *ж.*, *заст.*, *діал.* Ікона.

ОКО́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *фольк.* Дати пішому коня.

ОКОНО́М, -а, *ч.*, *заст.*, *діал.* Економ.

ОКОНО́МІЯ, -ї, *ж.*, *заст.*, *діал.* Економія.

ОКОНО́МША, -і, *ж.*, *заст.*, *діал.* Дружина економа.

ОКОНТУ́РЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оконту́рити**. // **оконту́рено**, *безос. присудк. сл.*

ОКОНТУ́РЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* 1. Дія за знач. **оконту́рити**. 2. Лінія, що позначає контури чого-небудь.

ОКОНТУ́РИТИ *див.* **оконту́рювати**.

ОКОНТУРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Позначений контурною лінією.

ОКОНТУ́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **оконту́рювати**.

ОКОНТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОКОНТУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *спец.* Визначати контури, приблизні межі чого-небудь. // Певним чином намічати, показувати контури, обриси, межі чогонебудь.

ОКОНТУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *спец.* Пас. до **оконту́рювати**.

ОКОНФУ́ЗИТИ, -у́жу, -у́зиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Викликати у кого-небудь почуття зніяковіння, збентеження; завдати сорому, осоромити.

ОКОНФУ́ЗИТИСЯ, -у́жуся, -у́зишся, *док.*, *розм.* Відчути зніяковіння, збентеження, набратися сорому; осоромитися.

ОКО́П, **ОКІ́П**, око́пу, *ч.* 1. *перев.* **окі́п**. Рів із земляним насипом, валом навколо чого-небудь. 2. *військ.* Земляна споруда, що служить укриттям від вогню, вогневою позицією та місцем спостереження за ворогом для одного бійця або підрозділу; шанець.

ОКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окопа́ти**.

ОКОПА́ТИ *див.* **око́пувати**.

ОКОПА́ТИСЯ *див.* **око́пуватися**.

ОКО́ПИСЬКО, **ОКО́ПИЩЕ**, -а, *с.*, *діал.* Те саме, що **око́п**.

ОКО́ПИЩЕ *див.* **око́писько**.

ОКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **око́п** 2. // Пов'язаний з перебуванням в окопах. *Окопна війна.*

ОКО́ПНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Боєць, який воює в окопах, перебуває на передовій лінії. 2. Той, хто споруджує, риє окопи.

ОКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **око́пувати**.

ОКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКОПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обко́пувати**.

ОКО́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОКОПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Те саме, що **обко́пуватися** 1. 2. *військ.* Копати окопи (у 2 знач.). 3. *перен.* Зміцнивши своє становище де-небудь, почувати себе у безпеці.

ОКО́ПЧИК, **ОКІ́ПЧИК**, -а, *ч.*, *військ.* Зменш. до **око́п** 2.

ОКОРЕНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док.*, *розм.*, *рідко.* 1. Пустити коріння; укорінитися. 2. *перен.* Надовго розташуватися де-небудь або на чомусь.

ОКОРЕ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **окоре́нок**.

ОКОРЕ́НКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Невисокий, але міцної будови; кремезний. // Короткий, але міцний, дебелий (про руки, ноги).

ОКОРЕ́НОК, -нка, *ч.* 1. Частина стовбура від кореня до гілок. // Нижня частина дерева, що прилягає до кореня. 2. Нижній товщий кінець чого-небудь, зробленого з дерева.

ОКОРІ́НОК, -нку, *ч.* Те саме, що **окоре́нок**.

О́КОРМ, -у, *ч.*, *заст.* Харчі, провіант.

ОКОРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **окорува́ти**. // *у знач. прикм.*

ОКОРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окоро́вувати**.

ОКОРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКОРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Очищати від кори.

О́КОРОК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **о́кіст**.

ОКОРОКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́корок**.

ОКОРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для очищення від кори.

ОКОРУВА́ТИ *див.* **окоро́вувати**.

ОКОСЕРЦЕ́ВИЙ, -а, -е: **** Окосерце́вий рефле́кс** – уповільнення пульсу і зниження артеріального тиску, що наступають при натискуванні на одне або обидва очні яблука.

ОКОСТЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **окостені́ти**.

ОКОСТЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **окостені́лий**.

ОКОСТЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **окостені́ти**.

ОКОСТЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Перетворитися на кістку; стати твердим, як кістка. 2. Те саме, що **закля́кнути**.

ОКО́СТУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. З широкими кістками; костистий. 2. Твердий, як кістка.

ОКОСТЯ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Хребетний стовп.

ОКОТИ́ТИСЯ *див.* **око́чуватися**.

ОКОЦЮ́БИТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Заклякнути.

ОКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **око́чуватися**.

ОКО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *рідко*, **ОКОТИ́ТИСЯ**, око́титься, *док.* Народжувати малят (про овець, кіз, котячих та деяких інших ссавців).

ОКОШИ́ТИСЯ[1], -шу́ся, -ши́шся, *док.*, *розм.* Зробити зупинку, стати табором; отаборитися. // Постійно оселитися.

ОКОШИ́ТИСЯ[2], -и́ться, *док.*, *розм.* 1. *на кому.* Негативно позначитися на кому-небудь, вплинути на когось. 2. *на чому і без додатка.* Скінчитися, припинитися.

ОКРА́ВКА, -и, *ж.*, *заст.* Окрайка.

ОКРАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окрада́ти**.

ОКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОКРА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *перех.*, *поет.*, *рідко.* Те саме, що **обкрада́ти**.

ОКРА́ДЕНИЙ, -а, -е, *поет.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **окра́сти**. // **окра́дено**, *безос. присудк. сл.*

ОКРА́ЄЦЬ, -а́йця, *ч.* 1. Скибка, відрізана від непочатого краю хлібини. // Невеликий шматок (хліба). 2. *рідко.* Кінцева частина чого-небудь; край. // Невелика частина (шматок, відрізок) чого-небудь.

ОКРА́ЇНА, -и, *ж.* 1. Крайня частина якої-небудь території; край. 2. Частина держави (звичайно прикордонна), віддалена від її центру. 3. Те саме, що **око́лиця** 1.

ОКРА́ЇННИЙ, -а, -е. Який є окраїною. *Окраїнні території.*

О́КРАЙ[1], -ю, *ч.*, *заст.* Край (*див.* **край**[1] 1).

О́КРАЙ[2], *прийм.*, *з род. в.*, *розм.* Уживається для зазначення місця розташування кого-, чого-небудь; край, біля, поруч.

ОКРА́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **кра́йка** 2, 3.

ОКРА́ЙОК, -йка, *ч.*, *розм.*, *рідко.* 1. Крайня, кінцева частина чого-небудь. // Невелика частина, шматок, відрізок чого-небудь. 2. Те саме, що **окра́єць** 1.

ОКРА́ЙЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **окра́єць**.

ОКРА́СА, -и, *ж.* 1. Те, що прикрашає кого-, що-небудь, надає приємного вигляду комусь, чомусь; прикраса, оздоба. 2. *чого*, *перен.* Предмет гордості якого-небудь середовища, колективу і т. ін. 3. *перев. мн.*, *рідко.* Змалювання кого-, чогонебудь (у розповіді і т. ін.) у більш привабливому вигляді, ніж є в дійсності.

ОКРА́СИТИ *див.* **окраша́ти**.

ОКРА́СИТИСЯ *див.* **окраша́тися**.

ОКРА́СТИ *див.* **окрада́ти**.

ОКРАША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОКРА́СИТИ**, -а́шу, -а́сиш, *док.*, *перех.*, *нар.-поет.* Те саме, що **прикраша́ти**.

ОКРАША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОКРА́СИТИСЯ**, -а́шуся, -а́сишся, *док.*, *нар.-поет.* Те саме, що **прикраша́тися**.

ОКРА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окра́сити**. // *у знач. прикм.*

ОКРА́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **окра́шений**.

ОКРЕМЕЗНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *рідко.* Поздоровішати, зміцніти.

ОКРЕ́МИЙ, -а, -е. 1. Який не є частиною чого-небудь цілого. // Відділений, ізольований від інших. // Спеціально призначений для чого-небудь. *Окремий фонд.* 2. Один із ряду однорідних предметів, явищ і т. ін.; один із багатьох. // *перев. мн.* Деякі, не всі; поодинокі. 3. *у знач. ім.* **окре́ме**, -мого, *с.* Те, що є складовою частиною, елементом чого-небудь загального. 4. *військ.* Який не входить до складу іншого військового з'єднання, маючи спеціальне призначення. 5. *рідко.* Особливий, винятковий, незвичайний.

ОКРЕ́МІСТЬ, -мості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **окре́мий** 1, 5. 2. *спец.* Окрема частина чого-небудь цілого. 3. *геол.* Властивість гірських порід розколюватися за певною системою на окремі шматки.

ОКРЕ́МІШНІЙ, *діал.* **ОКРО́МІШНІЙ**, -я, -є. 1. Власт. тільки певній особі, предмету, явищу; своєрідний, особливий. 2. Те саме, що **окре́мий** 1.

ОКРЕ́МІШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **окре́мішній**.

ОКРЕ́МІШНЬО, *рідко.* Присл. до **окре́мішній**.

ОКРЕ́МО. Присл. до **окре́мий** 1.

ОКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окре́-**

слити.

ОКРЕ́СЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Чіткість, визначеність чого-небудь.

ОКРЕ́СЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **окре́слити**. 2. Обриси, контури, форма чого-небудь.

ОКРЕ́СЛИТИ *див.* **окре́слювати**.

ОКРЕ́СЛИТИСЯ *див.* **окре́слюватися**.

ОКРЕ́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **окре́слювати**.

ОКРЕ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окре́слювати**.

ОКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОКРЕ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Обводити що-небудь лінією, рисками; обкреслювати. // Проводити криву лінію, описувати коло. // Чітко визначати що-небудь. 2. *перен.* Робити чіткішими, виразнішими обриси, контури, форму чого-небудь. 3. *перен.* Зображувати, змальовувати, описувати кого-, що-небудь.

ОКРЕ́СЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОКРЕ́СЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Чітко, ясно виділятися своїми обрисами, контурами, формою. 2. *перен.* Чітко визначатися. 3. Пас. до **окре́слювати 1**.

ОКРИВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **окрива́ти**.

ОКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОКРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Те саме, що **покрива́ти 1**. // Огортати, обкутувати, оповивати що-небудь. 2. Наповнювати, насичувати собою або чим-небудь навколишній простір, певну поверхню і т. ін. (про звуки, запах і т. ін.). 3. *перен.* Охоплювати кого-небудь, оволодівати кимсь (про почуття, думки і т. ін.).

ОКРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОКРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.*, *рідко.* 1. Те саме, що **покрива́тися 1**. // Огортатися, обкутуватися, оповиватися чим-небудь. 2. Наповнюватися, насичуватися чим-небудь (про звуки, запахи і т. ін.). 3. *перен.* Перейматися яким-небудь почуттям, настроєм і т. ін.

ОКРИВДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ОКРИ́ВДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКРИ́ВДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **кри́вдити**.

ОКРИ́ВДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **окри́вдити**. // **окри́вджено**, *безос. присудк. сл.*

ОКРИ́ВДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **окри́вджений**.

ОКРИ́ВДЖУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **окри́вджувати**.

ОКРИ́ВДЖУВАТИ *див.* **окривджа́ти**.

ОКРИ́ВДИТИ *див.* **окривджа́ти**.

ОКРИВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати кривим.

О́КРИК, -у, *ч.* 1. Вигук, яким окликають кого-небудь. 2. Вигук, який криє в собі наказ, погрозу і т. ін. // Вигук, що виражає яке-небудь почуття.

ОКРИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ОКРИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКРИ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* 1. *перех. і без додатка.* Те саме, що **оклика́ти**. 2. *неперех.* Те саме, що **ви́гукувати**.

ОКРИ́КНУТИ *див.* **окрика́ти**.

ОКРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окри́кувати**.

ОКРИ́КУВАТИ *див.* **окрика́ти**.

ОКРИЛА́ТІТИ, -ію, -ієш, *док.* Перейнятися натхненням, відчути душевне піднесення; окрилитися.

ОКРИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окрили́ти**. 2. *у знач. прикм.* Сповнений натхнення, душевного піднесення; натхненний.

ОКРИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **окри́лений 2**.

ОКРИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **окрили́тися**.

ОКРИ́ЛЕНО. Присл. до **окри́лений 2**.

ОКРИЛИ́ТИ *див.* **окриля́ти**.

ОКРИЛИ́ТИСЯ *див.* **окриля́тися**.

ОКРИ́ЛЮВАТИ *див.* **окриля́ти**.

ОКРИ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **окриля́тися**.

ОКРИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОКРИ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОКРИЛИ́ТИ**, окрилю, окри́лиш, *док.*, *перех.* 1. Викликати в кому-небудь натхнення, душевне піднесення; надихати. // Підсилювати, зміцнювати (почуття і т. ін.). 2. Надавати кому-, чому-небудь крила, крильця.

ОКРИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ОКРИ́ЛЮВАТИСЯ**, -юю-ся, -юєшся, *недок.*, **ОКРИЛИ́ТИСЯ**, окрилю́ся, окри́лишся, *док.* 1. Перейматися натхненням, відчувати душевне піднесення; надихатися. // *чим.* Підсилюватися, зміцнюватися (про почуття і т. ін.). 2. Набувати крил, крилець.

ОКРИСТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окристалізува́ти**.

ОКРИСТАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Піддати кристалізації.

ОКРИСТАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.*, *спец.* Утворити кристали; набути форми кристалів.

ОКРИ́ТИ *див.* **окрива́ти**.

ОКРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окри́ти**.

ОКРИ́ТИСЯ *див.* **окрива́тися**.

ОКРИЧА́ТИ *див.* **окри́чувати**.

ОКРИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окри́чувати**.

ОКРИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКРИЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **обзива́ти**. // Оголошувати, прозивати ким-небудь.

ОКРІ́Л, -ро́лу, *ч.*, *с. г.* Пологи у кролиці.

ОКРІ́М, *прийм.*, *з род. в.*, *розм.* Те саме, що **крім**.

ОКРІ́МНИЙ, **ОКРО́МНИЙ**, -а, -е, *діал.* Окремий.

ОКРІ́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **окрі́мний**.

ОКРІ́МНО, *діал.* Присл. до **окрі́мний**.

ОКРІ́П[1], -ро́пу, *ч.* Кипляча або дуже гаряча вода; кип'яток.

ОКРІ́П[2], -ро́пу, *ч.*, *розм.* Те саме, що **кріп**.

ОКРІ́ПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **окрі́пнути**.

ОКРІ́ПНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* окрі́п, окрі́пла, окрі́пло *і* окрі́пнув, окрі́пнула, окрі́пнуло; *док.* 1. Набратися сили, здоров'я; зміцніти. 2. Стати міцнішим, стійкішим; укріпитися. 3. Посилитися, збільшитися (про мороз).

ОКРІ́П'Я, -я, *с.* Збірн. до **окрі́п**[2].

ОКРІЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *зах.* Одужати; поздоровішати.

ОКРОВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш; *мн.* окровля́ть; *док.*, *рідко.* Залити, забризкати кров'ю; закривавити.

ОКРО́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **окрови́ти**. // *у знач. прикм.*

ОКРО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **окро́влений**.

ОКРОЛИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *с. г.* Народити кроленят.

ОКРО́М, *присл.*, *діал.* Крім.

ОКРО́МЕ, *присл.*, *діал.* 1. Окремо. 2. Крім.

ОКРО́МІШНІЙ *див.* **окре́мішній**.

ОКРО́МНИЙ *див.* **окрі́мний**.

ОКРОПИ́ТИ *див.* **окропля́ти**.

ОКРОПИ́ТИСЯ *див.* **окропля́тися**.

ОКРО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окропи́ти**. // **окро́плено**, *безос. присудк. сл.*

ОКРО́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **окро́плений**.

ОКРО́ПЛЮВАТИ *див.* **окропля́ти**.

ОКРО́ПЛЮВАТИСЯ *див.* **окропля́тися**.

ОКРОПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОКРО́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОКРОПИ́ТИ**, -роплю́, ро́пиш; *мн.* окро́плять; *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Зволожувати, зрошувати кого-, що-небудь по поверхні, розпорошуючи рідину на дрібні краплі; кропити, оббризкувати. // *безос.* 2. *перен.*, *розм.* Відзначати яку-небудь подію випивкою; обмивати.

ОКРОПЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ОКРО́ПЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОКРОПИ́ТИСЯ**, -роплю́ся, -ро́пишся; *мн.* окро́пляться; *док.* Зволожуватися розпорошеною на дрібні краплі рідиною; оббризкуватися. *Окропитися росою.*

ОКРО́ШКА, -и, *ж.* Холодна страва з квасу і дрібно порізаних овочів та м'яса.

О́КРУГ, -у, *ч.* Частина держави, що виокремлюється в осібну територіальну одиницю з адміністративно-політичною, господарською і т. ін. метою. // Район діяльності якого-небудь державного органу галузевого управління. ** **Ви́борчий о́круг** – територіальна одиниця, створювана для проведення виборів. **Військо́вий о́круг** – вища військова адміністративно-територіальна одиниця, завданням якої є підготовка країни до оборони. **Націона́льний о́круг** – національно-адміністративна одиниця у складі краю або області, що відзначається особливим національним складом і побутом населення.

ОКРУ́Г[1], -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **окру́га 1**.

ОКРУ́Г[2], *присл.*, *прийм.*, *розм.* Те саме, що **навко́ло**.

ОКРУ́ГА, -и, *ж.* 1. Навколишня місцевість. 2. *рідко.* Те саме, що **о́круг**.

ОКРУГИ́, *присл.*, *прийм.*, *розм.* Те саме, що **навко́ло**.

ОКРУ́ГЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **округли́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який округлився, став круглим.

ОКРУ́ГЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **окру́глений**.

ОКРУ́ГЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **округли́ти**, **округля́ти**.

ОКРУ́ГЛЕНО. Присл. до **окру́глений**.

ОКРУ́ГЛИЙ, -а, -е. Який має закруглені форми, лінії, обриси. // Позбавлений різкості; плавний, повільний, розмірений (про рухи і т. ін.).

ОКРУГЛИ́ТИ *див.* **окру́глювати**.

ОКРУГЛИ́ТИСЯ *див.* **окру́глюватися**.

ОКРУ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **окру́глий**.

ОКРУ́ГЛО. Присл. до **окру́глий**.

ОКРУ́ГЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окру́глювати**.

ОКРУ́ГЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОКРУГЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОКРУГЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* 1. Надавати чому-небудь круглої, округлої форми. 2. *перен.*, *розм.* Виражати число наближено, відкидаючи або додаючи одиниці, дробові цифри; заокруглювати. // Збільшувати розміри чого-небудь.

ОКРУ́ГЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ОКРУГЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОКРУГЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* 1. Ставати круглим, округлим. // Ставати повнішим, товстішим. 2. *перен.* Виражатися наближено відкиданням або додаванням одиниць, дробових цифр (про числове вираження чогонебудь). // Збільшуватись у розмірах.

ОКРУГЛЯ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Сорт круглих слив.

ОКРУГЛЯ́ТИ *див.* **окру́глювати**.

ОКРУГЛЯ́ТИСЯ *див.* **окру́глюватися**.

ОКРУЖЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **оточе́нець**.

ОКРУЖКО́М, -у, *ч.*, *іст.* В СРСР – вищий партійний орган адміністративного округу, окружний комітет ВКП(б), згодом – КПРС.

ОКРУЖНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **о́круг**. *Окружна виборча комісія.* 2. Розташований навколо чого-небудь; який діє по колу. 3. *у знач. ім.* **окружни́й**, -но́го, *ч.*, *заст.* Чиновник повітової адміністрації.

ОКРУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Замкнена крива, всі точки якої рівновіддалені від центра. // Величина розміру зовнішньої лінії округлого або кругоподібного предмета, що характеризує його товщину, об'єм і т. ін.; обвід. *Окружність грудної клітки.*

ОКРУТА́СОМ, *присл.*, *діал.* Викрутасом.

ОКРУТИ́ТИ *див.* **окру́чувати**.

ОКРУТИ́ТИСЯ *див.* **окру́чуватися**.

ОКРУТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Однокр. до **окрути́ти**.

ОКРУТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Однокр. до **окрути́тися**.

ОКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окру́чувати**.

ОКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКРУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обкру́чувати**.

ОКРУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОКРУТИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́тишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обкру́чуватися**.

ОКРУ́ШИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **кри́хта**.

ОКРУ́ШИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **окру́шина**.

ОКРУ́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **окру́шина**.

ОКСАЗИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при міастенії, парезах і паралічах після травм, менінгіті і енцефаліті.

ОКСАЗИ́НОВИЙ, -а, -е: ** **оксази́нові барвники́** – синтетичні барвники, що їх застосовують як пігменти і для фарбування бавовни, віскози, шовку, шкіри.

ОКСАЗО́Л, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука, що використовується у синтезі амінокислот та пептидів.

ОКСАЛА́ТИ, -ів, *мн.* Солі щавлевої кислоти.

ОКСАЛА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **оксала́т**. ** **Оксала́тна кислота́** – те саме, що **щавле́ва кислота́**.

ОКСАЛАТУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **оксалурія**.

ОКСАЛІЛСЕЧОВИ́НА, -и, *ж.* Продукт конденсації щавлевої кислоти і сечовини.

ОКСАЛО́З, -у, *ч.* Спадкове захворювання, зумовлене порушенням обміну гліцину і гліоксилової кислоти.

ОКСАЛУРІ́Я, -ї, *ж.* Збільшене виділення оксалатів з сечею.

ОКСАЛУ́РОВИЙ, -а, -е: ** **оксалу́рова кислота́** – моноуреїд щавлевої кислоти, що належить до уронових кислот.

ОКСАМИ́Т[1], -у, *ч.* Тканина з густим коротким ворсом з натурального шовку або штучного волокна.

ОКСАМИ́Т[2], -у, *ч.*, *бот.* Те саме, що **о́рлики**.

ОКСАМИ́ТИТИСЯ, -иться, *недок.* Густо розростатися, нагадуючи оксамит (про траву).

ОКСАМИ́ТКА, -и, *ж.* 1. Стрічка з оксамиту. 2. Шматок оксамиту.

ОКСАМИ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **оксами́товий**.

ОКСАМИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оксами́тний**.

ОКСАМИ́ТНО. Присл. до **оксами́тний**.

ОКСАМИ́ТНО-ЧО́РНИЙ, -а, -е. Чорний з оксамитовим відтінком.

ОКСАМИ́ТОВИЙ, -а, -е. 1. Зробл., зшитий з оксамиту. // Оббитий, обшитий чи обтягнутий оксамитом. 2. *перен.* Який чимось нагадує оксамит, схожий на оксамит. 3. *перен.* Приємний, м'який (про голос, звук).

ОКСАМИ́ТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **оксами́товий**.

ОКСАМИ́ТОВО. Присл. до **оксами́товий 2, 3**.

ОКСАНІО́Н, -а, *ч.* Аніон, що постає при відриванні протона від спиртів, фенолів, кислот від дії основ, розщепленні ефірів тощо.

ОКСАФЕНАМІ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують як жовчогінний засіб.

ОКСАЦИЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при пневмонії, абсцесах та ін.

ОКСЕЛЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **вторува́ти**[1] 1, 3.

ОКСИБАРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування чистим киснем під тиском у барокамері.

ОКСИБЕНЗО́ЛИ, -ів, *мн.* Те саме, що **фено́ли**.

ОКСИБРОМІ́Д, -у, *ч.* 1. Сіль металу, що містить його катіони, оксигенові атоми та бромід-аніони. 2. Органічна сполука з оксигрупою та атомом Брому.

ОКСИБРОНХОСПІРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для вимірювання параметрів зовнішнього дихання.

ОКСИВОЛЬФРАМА́Т, -у, *ч.* Сіль металу, що містить його катіони, оксигенові атоми та вольфрамат-аніони.

ОКСИГАЛОГЕНАЛКА́Н, -у, *ч.* Похідна алкану (парафіну) з оксигрупою та атомом галогену.

ОКСИГАЛОГЕНІ́Д, -у, *ч.* 1. Сіль, що містить катіони металу, оксигенові атоми та галогенід-аніони. 2. Органічна сполука з оксигрупою та атомами галогену.

ОКСИГАЛОГЕНІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **окмигалогені́д**.

ОКСИГЕМОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Форма гемоглобіну, у якій він з'єднаний з киснем.

ОКСИГЕМОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, яка відбиває зміни ступеня насичення крові киснем.

ОКСИГЕМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для дослідження насиченості крові киснем.

ОКСИГЕМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження насиченості крові киснем.

ОКСИГЕМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання ступеня насиченості киснем артеріальної крові людини.

ОКСИГЕМОМЕ́ТРІЯ, **ОКСИМЕ́ТРІЯ**, -ї, *ж.* Фотометричний метод вимірювання ступеня насиченості артеріальної крові киснем.

ОКСИГЕ́Н, **ОКСИГЕ́НІУМ** -у, *ч.* O. Хімічний елемент, простими речовинами якого є кисень і озон.

ОКСИГЕНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент класу оксидоредуктаз, що каталізує приєднання двох атомів кисню до молекули субстрату.

ОКСИГЕНА́ТОР, -а, *ч.* Апарат, який під час хірургічної операції замінює легені.

ОКСИГЕНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Штучне введення кисню в організм людини. ** **Апно́йна оксигена́ція** – метод інгаляційної кисневої терапії, який полягає у введенні кисню у дихальні шляхи через катетер. **Ентера́льна оксигена́ція** – метод кисневої терапії, який ґрунтується на введенні кисню у шлунок.

ОКСИГЕНДІОКСИ́Д, -у, *ч.*, *хім.* Те саме, що **озо́н**.

ОКСИГЕНІ́Л, -у, *ч.* Двооксигеноатомний однозарядний катіон – киснева молекула без одного електрона.

ОКСИГЕНІ́Т, -у, *ч.* Суміш бертолетової солі з мангандіоксидом та невеликою кількістю вугільного пилу.

ОКСИГЕ́НІУМ *див.* **оксиге́н.**
ОКСИГЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оксиге́н.**
ОКСИГЕНО́ЛІЗ, -у, *ч.* Розклад хімічних сполук, зокрема отрут, дією на них чистого або озонованого кисню.
ОКСИГЕНОСУПРАРЕНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження надниркових залоз після їх контрастування шляхом введення кисню у заочеревинний простір.
ОКСИГЕНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Введення з лікувальною метою кисню у дихальні шляхи, шлунково-кишковий тракт або під шкіру.
ОКСИГЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Насичення повітря або води киснем. 2. Обробка речовин або матеріалів чистим киснем.
ОКСИГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження вмісту кисню у певному середовищі з графічною реєстрацією отриманих результатів.
ОКСИГРУ́ПА, -и, *ж.* В органічній хімії – гідроксильна (спиртова) група.
ОКСИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **о́кисень.**
ОКСИДА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти, що каталізують у живих клітинах процес перенесення водню від речовини, яка окиснюється, на кисень повітря.
ОКСИДА́ТОР, -а, *ч.* Те саме, що **окисни́к** і **оки́снювач.**
ОКСИДАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до оксидації.
ОКСИДАЦІ́ЙНО-ВІДНО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **о́кисно-відно́вний.**
ОКСИДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **оки́снення.**
ОКСИДИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до оксидиметрії.
ОКСИДИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод кількісного аналізу, оснований на застосуванні реакцій окиснення-відновлення.
ОКСИДИМЕТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оксидиметрува́ти.**
ОКСИДИМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оксидиметрува́ти, оксидиметрува́тися.**
ОКСИДИМЕТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Визначати вміст окисників або відновників мірничкуванням їхніх розчинів титрувальними розчинами відповідних реагентів.
ОКСИДИМЕТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **оксидиметрува́ти.**
ОКСИДНАПІВПРОВІДНИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до напівпровідника, виготовленого з оксиду.
ОКСИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **окси́д.**
ОКСИДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оксидува́ти.** *Оксидована мідь.*
ОКСИДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оксидо́ваний.**
ОКСИДОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Кількісне визначення окисників або відновників методом мірничкування.
ОКСИДОРЕДУКТА́ЗИ, -ів, *мн.* Клас ферментів, що каталізують окиснювально-відновні реакції в живій клітині.
ОКСИДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для оксидування.
ОКСИДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оксидува́ти.**
ОКСИДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Піддавати оксидації; окиснювати. 2. Створювати на поверхні металевих виробів оксидну плівку, що підвищує корозійну стійкість, надає їм декоративного вигляду.
ОКСИДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **оксидува́ти.**
ОКСИЗАМІ́ННИК, -а, *ч.* Гідроксил-радикал, оксигрупа, що нею замінюють Гідроген, галоген та ін. в органічній сполуці.
ОКСИЗАМІСНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **оксизамі́нник.**
ОКСИЗАМІ́ЩЕНЕ, -ого, *с.* Органічна сполука, в яку ввели оксигрупу замість іншого атома чи групи атомів.
ОКСИЗАМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. В якому атом чи група атомів заміщена на оксигрупу.
ОКСИЗАМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Процес заміщення атома чи групи атомів в органічній сполуці на оксигрупу.
ОКСИКИСЛО́ТИ, -ло́т, *мн.* Органічні сполуки, що містять у собі одночасно гідроксильні та карбоксильні групи.
ОКСИКИСЛО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **оксикисло́ти.**
ОКСИКОБАЛАМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при хронічних анеміях, неврологічних захворюваннях та ін.
ОКСИКО́РТ, -у, *ч.* Лікарський препарат, антибіотик, що його застосовують як протизапальний засіб для лікування інфікованих ран, ерозій, гнійних захворювань шкіри.
ОКСИЛІДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із седативним і гіпотензивним ефектом.
ОКСИЛІКВІ́Т, -у, *ч., хім.* Вибухова речовина, що являє собою горючий пористий матеріал, просочений зрідженим киснем.
ОКСИЛІКВІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **оксиліквí́т.**
ОКСИЛІКВІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оксиліквí́т.**
ОКСИЛІ́Н, -у, *ч., іст.* У гітлерівській Німеччині – одна із засекречених назв пероксоводню, що його використовували в ракетах, літаках, літаках-снарядах та підводних човнах.
ОКСИЛІ́Т, -у, *ч.* Технічна назва гранульованої суміші пероксиду натрію і оксогеніду калію.
ОКСИЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оксилі́т.**
ОКСИЛОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, що добре ростуть на кислих ґрунтах.
ОКСИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **оксизамі́щення.**
ОКСИ́М, -у, *ч.* Продукт взаємодії карбонільної групи альдегіду чи кетону з гідроксиламіном.
ОКСИМЕТА́Н, -у, *ч.* Метиловий спирт.
ОКСИМЕ́ТРІЯ *див.* **оксигемоме́трія.**
ОКСИ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **окси́м.**
ОКСИМОРО́Н, ОКСЮМОРО́Н, -а, *ч.* Стилістичний засіб, коли свідомо поєднуються протилежні за змістом поняття, які разом дають нове уявлення (напр., гарячий сніг, дзвінка тиша).
ОКСИМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оксимува́ти, оксимува́тися.**
ОКСИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Діяти гідроксиламіном на альдегіди і кетони, щоб синтезувати оксими – альдоксими і кетоксими.
ОКСИМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **оксимува́ти.**
ОКСИ́Н, -у, *ч.* Гетеродвоперсневий фенол з одним нітрогеновим атомом.
ОКСИНАФТАЛІ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **нафто́ли.**
ОКСИНЕВРО́Н, -у, *ч.* Цереброзид, що міститься у білій речовині мозку.
ОКСИПРОЛІ́Н, -у, *ч.* Гетероциклічна амінокислота, що входить до складу білків сполучної тканини, а також деяких рослин.
ОКСИСПОЛУ́КА, -и, *ж.* В органічній хімії – сполука з функціональною оксигрупою; спирт, фенол.
ОКСИТЕНЗЮГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання парціального тиску кисню у будь-якому середовищі з графічною реєстрацією отриманих результатів.
ОКСИТЕНЗІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання парціального тиску кисню у будь-якому середовищі.
ОКСИТЕ́НК, -а, *ч.* Споруда для біологічного очищення стічних вод із застосуванням аерації чистим киснем або повітрям, збагаченим киснем.
ОКСИТОНО́ВАНИЙ, -а, -е: ** **окситоно́ване сло́во:** у грецькій граматиці – слово з гострим наголосом на останньому складі; б) слова з нерухомим наголосом на закінченні в українській мові.
ОКСИТОЦИ́Н, -а, *ч.* Гормон, що його виділяє задня частка залози гіпофіза, який впливає на кров'яний тиск, посилює скорочення матки та контролює функцію виділення молока молочними залозами.
ОКСИТРИПТОФА́Н, -у, *ч.* Ароматична амінокислота, проміжний продукт перетворення триптофану в серотонін, що має галюценогенну дію.
ОКСИФЕНІЛКЕТОНУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **фенілкетонурі́я.**
ОКСИФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ацидофілі́я.**
ОКСИФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **айхмофо́бія.**
ОКСИЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **акрокефа́лія**
ОКСІАМІ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **аміноспирти́.**
ОКСІАНІЛІ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **амінофено́ли.**
ОКСІОПІ́Я, -ї, *ж.* Надмірна гострота зору.
ОКСОАНІО́Н, -а, *ч.* Аніон, що складається з атомів елементів, сполучених з оксигеновими атомами.
ОКСОБРОМІ́Д, -у, *ч.* Сполука, що містить атоми металу або неметалу, Оксигену та Брому.
ОКСОГРУ́ПА, -и, *ж.* Радикал, катіон, катіон-радикал, аніон, аніон-радикал, що містить один, два чи три атоми Оксигену.
ОКСОДИХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Сполука металу чи неметалу, які сполучені з одним атомом Оксигену і двома атомами Хлору.
ОКСОДОЛІ́Н, -у, *ч.* Діуретичний лікарський засіб із пролонгованою дією, що його застосовують при гіпертонії.
ОКСОЙОДИ́Д, -у, *ч.* Сполука, що містить атоми металу або неметалу, Оксигену та Йоду.
ОКСОКАРБІ́Д, -у, *ч.* Змішаний оксид-карбід, що містить атоми елемента, найчастіше металу, Оксигену та Карбону.
ОКСОКАРБО́НОВИЙ, -а, -е: ** **оксокарбо́нові кисло́ти** – те саме, що **кетокисло́ти.**
ОКСОКИСЛОТА́, -и́, *ж.* Оксигеновмісна кислота.
ОКСОЛІ́Н, -у, *ч.* Хімічний препарат антивірусної дії.
ОКСОЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до оксоліну. ** **Оксолі́нова мазь** – лікарський препарат, що його застосовують при вірусних захворюваннях очей, шкіри, вірусних ринітах та ін.
ОКСОМЕТА́Н, -у, *ч.* Формальдегід, мурашковий альдегід.
ОКСОМОЛІБДА́Т, -у, *ч.* 1. Осно́вна сіль, що містить катіони металу, оксид- та молібдат-аніони. 2. За міжнародною системою IUPAC – сіль з оксигеновмісним молібдат-аніоном.
ОКСО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оксо́ній.**
ОКСО́НІЙ, -ю, *ч.* Комплекс – продукт приєднання гідрогенового катіона до молекули води.
ОКСОНІТРИ́Д, -у, *ч.* Змішаний оксид-нітрид, у якому атом елемента, найчастіше перехідного металу, сполучений з атомами Оксигену і Нітрогену.
ОКСОПРОЦЕ́С, -у, *ч.* 1. Хімічна реакція з участю кисню, озону та інших оксигеновмісних сполук-окисників. 2. Процес окиснення – втрати електронів відновником.
ОКСОРЕА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **оксопроце́с.**
ОКСОСЕЛЕНІ́Д, -у, *ч.* Змішаний оксид-селенід, в якому атом елемента сполучений з атомами Оксигену і Селену.
ОКСОСІ́ЛЬ, -со́лі, *ж.* Осно́вна сіль, що містить катіон металу, оксид-іони та аніони кислотного залишку.
ОКСОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Оксигеновмісна хімічна сполука – проста (кисень, озон) або складна (вода, сірковий газ тощо) речовина.
ОКСОСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Змішаний оксид-сульфід, в якому атом елемента сполучений з атомами Оксигену і Сульфуру.
ОКСОТЕЛУРИ́Д, -у, *ч.* Змішаний оксид-телурид, в якому елемент сполучений з Оксигеном і Телуром.
ОКСОТІОГАЛОГЕНІ́Д, -у, *ч.* Змішаний оксидосульфід-галогенід, в якому елемент сполучений з Оксигеном, Сульфуром та Галогеном.
ОКСОФТОРИ́Д, -у, *ч.* Змішаний оксид-фторид, в якому елемент сполучений з Оксигеном і Флуором (фтором).
ОКСОХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Змішаний оксид-хлорид, в якому елемент сполучений з Оксигеном і Хлором.
ОКСОЦІАНІ́Д, -у, *ч.* Сполука, в якій елемент сполучений з Оксигеном і ціаногрупою.
О́КСФОРДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Оксфорд.
ОКСЮМОРОН *див.* **оксимо́рон.**
ОКТА́ВА, -и, *ж.* 1. *муз.* Восьмий тон діатонічної гами, однорідний з першим за звучанням, але відмінний від нього за висотою. 2. *муз.* Звуковий інтервал із восьми тонів між однойменними звуками гами ("до" і наступне "до", "ре" і наступне "ре" і т. д.). 3. У хоровому ансамблі – низький бас, що дублює нижче басову партію. // Дуже низький голос. 4. *літ.* Класична восьмирядкова строфа, перші шість рядків якої пов'язані двома перехресними потрійними римами, а останні два – парною.
ОКТА́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до октави (у 1 – 3 знач.). ** **Окта́вне транспонува́ння** – перенесення звуків на октаву вгору або вниз.
ОКТАГІДРА́Т, -у, *ч., хім.* Восьмиводний кристалогідрат.
ОКТАГО́Н, -а, *ч.* Восьмикутник.
ОКТА́ЕДР, -а, *ч.* 1. Тіло, обмежене вісьмома трикутними площинами; восьмигранник. 2. У кристалографії – одна з найпростіших форм кубічної системи кристалів.
ОКТАЕДРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має будову, форму октаедра (восьмигранника).
ОКТАЕДРИ́Т, -у, *ч.* Двоокисень титану чорно-синього, бурого, жовтого кольорів з алмазним блиском.
ОКТАЕДРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **октаедра́льний.** *Октаедричний кристал.*
ОКТАЕДРО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до октаедра.
ОКТА́Н, -у, *ч., хім.* Безбарвний, насичений вуглеводень із запахом бензину, що входить до складу нафти і використовується для підвищення стійкості моторного палива проти детонації.
ОКТА́НА, -и, *ж.* Гарячка, що повторюється на восьмий день.
ОКТА́НОВИЙ, -а, -е, *хім.* Який має в своєму складі октан. ** **Окта́нове число́**, *тех.* – показник стійкості моторного палива (бензину або газу) проти детонації.
ОКТА́НТ, -а, *ч.* 1. *мат.* Восьма частина простору, переділеного трьома площинами, що перетинаються під прямим кутом. 2. Астрономічний прилад для вимірювання кутових відстаней між небесними світилами.
ОКТЕ́Т, -у, *ч.* 1. Інструментальний музичний твір для восьми виконавців. 2. Ансамбль з восьми виконавців (співаків або музикантів).
ОКТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **октéт.**
ОКТИЦИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат із фунгістатичною та фунгіцидною дією.
ОКТОГЕ́Н, -у, *ч.* Високобризантна вибухова речовина, аналог гексогену.
ОКТО́Д, -а, *ч.* Електронна лампа з вісьмома електродами (катодом, анодом і шістьма сітками).
ОКТО́ЇХ, -а, *ч.* Книга церковних пісень для восьми голосів у православному богослужінні.
ОКТО́ЛЬ, -я, *ч., муз.* Восьмидольна ритмічна фігура, що утворюється поділом на дві частини кожної долі квартолі. // Особлива ритмічна фігура, яка складається з 8 нот і дорівнює у часі звучанню 6 нотам тієї ж тривалості.
ОКТРОЇ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **октроїрува́ти.**
ОКТРОЇ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **октоі́рувати.**
ОКТРОЇ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **октроюва́ти.**
ОКТРОЙО́ВАНИЙ, -а, -е, *політ.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **октроюва́ти.** ** **Октройо́вана конститу́ція** – конституція, вироблена і прийнята монархічною владою без участі народного представництва або надана колонії метрополією.
ОКТРОЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **октроюва́ти.**
ОКТРОЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех., політ.* У монархічній державі – надавати комунебудь якісь формальні привілеї, права і т. ін.
ОКТРОЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок., політ.* Пас. до **октроюва́ти.**
ОКТРУА́, *невідм., мн.* 1. В середні віки – внутрішні податки, що їх стягували при ввезенні товарів на феодальні, міські території. 2. Привілеї монопольних торгових компаній 16 – 18 ст. 3. Ввізні мита, що їх стягують біля міських застав при ввезенні споживчих товарів в окремих містах Франції.
ОКТЯБРИ́СТИ, -ів, *мн., іст.* Партія великих поміщиків і буржуазії в Росії, створена в 1905 р.; закликали до визнання конституційної монархічної влади.
ОКТЯБРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до октябристів.
ОКУ́БЛИТИСЯ *див.* **оку́блюватися.**
ОКУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оку́блювати.**
ОКУ́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОКУ́БЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док., розм.* 1. Звивати кубло, гніздо. 2. *перен., зневажл.* Осідати, оселятися денебудь. // Установлюватися, наставати.
ОКУВА́ТИ *див.* **око́вувати.**
ОКУГА́, -и́, *ж., діал.* Куга.
ОКУЛІРО́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **окулі́рування.**
ОКУЛІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *сад.* Признач. для окулірування. *Окулірувальний ніж.*
ОКУЛІРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч., сад.* Той, хто окулірує.
ОКУЛІ́РУВАНИЙ, -а, -е, *сад.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **окулі́рувати.** *Окулірувана рослина.*
ОКУЛІ́РУВАННЯ, -я, *с., сад.* Дія за знач. **окулі́рувати.**
ОКУЛІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех. і без додатка, сад.* Прищеплювати до дикої рослини

бруньку культурної рослини.
ОКУЛІ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **офтальмо́лог**.
ОКУЛІ́СТКА, -и, *розм.* Жін. до **окулі́ст**.
ОКУЛОЕХОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Вхографія ока.
ОКУЛОКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Окулокардіа́льний рефле́кс** – те саме, що **окосерце́вий рефле́кс**.
ОКУЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання очного яблука і його окремих структур.
ОКУЛОМІОДИНАМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Динамометрія зовнішніх м'язів очного яблука.
ОКУЛОПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Механічне дозоване стискування очного яблука; застосовується при вимірюванні внутрішньоочного тиску.
ОКУЛОСПОРИДІО́З, -у, *ч.* Форма риноспоридіозу, при якій патологічний процес локалізується на кон'юнктиві та у слізному мішку.
ОКУЛЬБА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **окульба́чити**.
ОКУЛЬБА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **окульба́чений**.
ОКУЛЬБА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, **ОКУЛЬБА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **осідла́ти**.
ОКУЛЬБА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **окульба́чувати**.
ОКУЛЬБА́ЧУВАТИ *див.* **окульба́чити**.
ОКУЛЬТИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **оку́льтний**.
ОКУЛЬТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окультивува́ти**.
ОКУЛЬТИВО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **окультиво́ваний**.
ОКУЛЬТИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **окульту́рити** 1, 2.
ОКУЛЬТИ́ЗМ, -у, *ч.* Містичне вчення, що визнає можливість безпосереднього спілкування із потойбічним світом.
ОКУ́ЛЬТНИЙ, -а, -е. За містичними уявленнями – надприродний, таємничий, зв'язаний з потойбічним світом. // Стос. до окультизму. *Окультні науки.* // Схований, прихований; таємний, таємничий, містичний.
ОКУЛЬТУ́РЕНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **окульту́рити** 1. // **окульту́рено**, *безос. присудк. сл.*
ОКУЛЬТУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *с. г.* Рівень або стан обробітку поля, угіддя і т. д.
ОКУЛЬТУ́РЕННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **окульту́рити** 1.
ОКУЛЬТУ́РИТИ *див.* **окульту́рювати**.
ОКУЛЬТУ́РИТИСЯ *див.* **окульту́рюватися**.
ОКУЛЬТУ́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **окульту́рювати** 1.
ОКУЛЬТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОКУЛЬТУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. *с. г.* Застосовуючи комплекс агротехнічних засобів, поліпшувати природні якості ґрунтів, пасовищ, сіножатей і т. ін. // Робити придатним для використання у господарстві, побуті і т. ін. 2. Перетворювати дику рослину на культурну або приручати дику тварину. 3. Прилучати кого-небудь до культури; робити культурним.
ОКУЛЬТУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОКУЛЬТУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. *с. г.* Поліпшувати свої природні якості внаслідок застосування комплексу агротехнічних заходів (про ґрунти, пасовища, сіножаті і т. ін.). // Ставати придатним для використання в господарстві, побуті і т. ін. 2. Ставати культурним, не диким (про рослину або тварину). 3. Прилучатися до культури; освоювати культуру. 4. *тільки недок.* Пас. до **окульту́рювати**.
ОКУЛЯ́НТ, -а, *ч.* Рослина, прищеплена методом окулірування; окулірувана рослина.
ОКУЛЯ́Р, -а, *ч.* Частина оптичного приладу (одна або декілька лінз), обернена до ока спостерігача.
ОКУЛЯ́РИ, -ів, *мн.* 1. Оптичний прилад із двох скелець на дужках, що його використовують за вад зору або для захисту очей від яскравого світла та механічних ушкоджень. ** **Слухові́ окуля́ри** – слуховий апарат, вмонтований в оправу окулярів. 2. *жарт.* Синці під очима. ** **Симпто́м окуля́рів** – наявність синців навколо очей; ознака перелому основи черепа.
ОКУЛЯ́Р-МІКРО́МЕТР, окуля́ра-мікро́метра, *ч.* Прилад для вимірювання мікроскопічних об'єктів.
ОКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **окуля́р**. *Окулярна оптика.* 2. Такий, що стосується ока; очний. ** **Окуля́рна змія́** – отруйна змія роду кобра; індійська (королівська) кобра.
ОКУЛЯ́СОМ, *присл.*, *поет.* Кругами, околяса.
ОКУНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **о́кунь**. 2. *у знач. ім.* **окуне́ві**, -вих, *мн.* Родина прісноводних рибхижаків підряду колючоперих, до яких належать окунь, судак, йорж.
ОКУНЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до окуня, схожий на нього.
ОКУНЕПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Те саме, що **окуне́ві**.
ОКУНЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **окунеподі́бний**.
ОКУНЕ́ЦЬ, -нця, *ч.* Зменш.-пестл. до **о́кунь**.
ОКУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **о́кунь**.
О́КУНЬ, -я, *ч.* Прісноводна хижа риба родини окуневих зеленувато-жовтого кольору, з чорними поперечними смугами і червонуватими нижніми плавниками.
ОКУНЯ́, -я́ти, *с.* Маля окуня.
О́КУП, -у, *ч.*, *заст.* Викуп.
ОКУПА́НТ, -а, *ч.* Той, хто бере (брав) участь в окупації; загарбник.
ОКУПА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **окупа́нт**.
ОКУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОКУПИ́ТИ**, окуплю́, оку́пиш, *док.*, *перех.* 1. Покривати витрати на що-небудь; давати прибуток, який покриває видатки на щось. // *перен.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **споку́тувати**. 2. *діал.* Купувати.
ОКУПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ОКУПИ́ТИСЯ**, оку́питься, *док.* 1. Покриватися, відшкодовуватися (про витрати, видатки на що-небудь); давати прибуток, який покриває затрати. 2. *перен.*, *розм.* Виправдувати зусилля, даючи позитивний результат.
ОКУПАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **окупа́ція**. // Який перебуває під окупацією. // Який здійснює режим окупації. *Окупаційна влада.*
ОКУПА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Тимчасове захоплення частини або всієї території однієї держави збройними силами іншої держави.
ОКУПИ́ТИ *див.* **окупа́ти**.
ОКУПИ́ТИСЯ *див.* **окупа́тися**.
ОКУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окупи́ти**.
ОКУ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оку́плений**.
ОКУ́ПНИЙ, -а, -е, *заст.* Викупний.
ОКУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Повернення коштів, вкладених у що-небудь. // Відшкодування витрат на виробництво чи будівництво чого-небудь. ** **Валю́тна оку́пність** – принцип зовнішньо-економічної діяльності підприємств, який передбачає покриття їх витрат у валюті за рахунок власних валютних доходів. **Оку́пність інвести́цій** – процес повернення вкладених інвестиційних ресурсів з чистого грошового потоку від інвестицій. **Оку́пність капіта́льних вкла́день** – один з показників економічної ефективності капітальних вкладень, відношення капітальних вкладень до зумовленого ними економічного ефекту.
ОКУПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окупува́ти**. // **окупо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ОКУПО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **окупо́ваний**.
ОКУПО́ВУВАТИ *див.* **окупува́ти**.
ОКУПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ОКУПО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Здійснювати окупацію.
ОКУПУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **окупува́ти**.
О́КУР, -у, *ч.*, *зах.* Куриво для підкурювання бджіл.
ОКУ́Р, -у, *ч.* Окурювання димом глини перед випалом.
ОКУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **окури́ти**.
ОКУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оку́рений**.
ОКУРИ́ТИ *див.* **оку́рювати**.
ОКУРИ́ТИСЯ *див.* **оку́рюватися**.
ОКУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оку́рювати**. // Введення отрут у повітряне середовище місць проживання членистоногих або гризунів.
ОКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОКУРИ́ТИ**, окурю́, оку́риш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обку́рювати** 1 – 3, 6.
ОКУ́РЮВАТИСЯ, -юююся, -юєшся, *недок.*, **ОКУРИ́ТИСЯ**, окурю́ся, оку́ришся, *док.* Те саме, що **обку́рюватися** 1, 5.
ОКУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оку́тати**.
ОКУ́ТАТИ *див.* **оку́тувати**.
ОКУ́ТАТИСЯ *див.* **оку́туватися**.
ОКУ́ТИ *див.* **око́вувати**.
ОКУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оку́ти**.
ОКУТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **оку́ти**, **окува́ти**. 2. Те, чим оковують що-небудь.
ОКУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оку́тувати**.
ОКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОКУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Те саме, що **обку́тувати**. 2. *перен.* Густо оточувати що-небудь; оповивати.
ОКУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОКУ́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Те саме, що **обку́туватися**. 2. *перен.* Перейматися певним настроєм.
ОКЦИПІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується потилиці, потиличної кістки, розміщений у ділянці потилиці; потиличний.
ОКЦИПІТОСПОНДИЛОДЕ́З, -у, *ч.* Хірургічна фіксація двох-трьох верхніх шийних хребців до потиличної кістки.
ОЛА́ДКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ола́док**.
ОЛА́ДОК, -дка, *ч.* Невеликий товстий млинець.
О́ЛДЕРМЕН *див.* **о́льдермен**.
О́ЛЕ, *виг.*, *поет.* Ай, ого.
ОЛЕАНДОМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при пневмонії, скарлатині та ін.
ОЛЕАНДОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Антибіотик, що утворюється деякими мікроорганізмами з групи актиноміцетів.
ОЛЕА́НДР, -а, *ч.* Південна вічнозелена рослина – кущ або невелике дерево з ланцетоподібним листям та великими запашними квітками білого, рожевого, червоного або жовтого кольору.
ОЛЕА́НДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **олеа́ндр**.
ОЛЕА́Т, -у, *ч.*, *хім.* Сіль або ефір олеїнової кислоти.
ОЛЕГРАНУЛЬО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **ліпогранульо́ма**.
ОЛЕДАЩІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Стати ледарем, деградувати.
ОЛЕ́ДИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Те саме, що **о́желедь**.
ОЛЕЇ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Суміш рідких жирних кислот, головною складовою частиною яких є олеїнова кислота.
ОЛЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **олеї́н**. ** **Олеї́нова кислота́** – ненасичена жирна кислота; рідина без кольору, запаху і смаку, що входить до складу багатьох рослинних жирів.
ОЛЕЇНОІЗОАМІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Стос. до ефіру олеїнової кислоти та ізоамілового спирту.
ОЛЕЙКА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Дігтяр.
ОЛЕ́ЙНИК, -а, *ч.*, *зах.* Скляр.
ОЛЕКСАНДРИ́Т, -а (окремий кристал) *і* -у (речовина), *ч.* Коштовний камінь смарагдово-зеленого кольору, який за штучного освітлення набуває вишнево-червоного або рожево-бузкового забарвлення.
ОЛЕКСАНДРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **олександри́т**.
ОЛЕКСАНДРІ́ЄЦЬ, -і́йця, *ч.* Житель м. Олександрія.
ОЛЕКСАНДРІ́ЙКА, -и, *ж.* Жителька м. Олександрія.
ОЛЕКСАНДРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Олександрія.
ОЛЕКСАНДРОЛІ́Т, -у, *ч.* Друга назва світло-блакитного хромового галуазиту.
ОЛЕ́Н, -а, *ч.* Жанр казахської народної пісні, яку виконували народні співаки – оленші.
ОЛЕНЕБІ́К, -а́, *ч.* Парнокопита тварина роду антилоп із довгими, гвинтоподібно закрученими біля основи рогами.
ОЛЕ́НЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́лень**.
ОЛЕ́НЕВІ, -вих, *мн.*, *зоол.* Родина жуйних парнокопитих ссавців.
ОЛЕНИ́НА, -и, *ж.* Оленяче м'ясо.
ОЛЕНИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **олени́на**.
ОЛЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самиця оленя.
ОЛЕ́НКА, -и, *ж.* Жук чорного або зеленувато-бронзового кольору, вкритий зверху довгими білуватими волосками; пошкоджує квітки та молоде листя плодових дерев.
ОЛЕ́НЦЕВІ, -их, *мн.* Родина жуйних парнокопитих ссавців.
ОЛЕНШІ́, *невідм.*, *ч.* Казахський народний співець і поет, виконавець традиційних пісень.
О́ЛЕНЬ, -я, *ч.* Велика жуйна тварина (свійська і дика) родини оленевих із гілчастими рогами і коротким хвостом.
ОЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля оленя.
ОЛЕНЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто займається оленярством; фахівець з оленярства.
ОЛЕНЯ́РСТВО, -а, *с.* Розведення і вирощування оленів.
ОЛЕНЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до оленярства.
ОЛЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **оленя́**.
ОЛЕ́НЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́лень**. *Оленяча упряжка.* // Пошитий зі шкури оленя. // Легкий, пружний, як у оленя (про ходу, крок). ** **Оле́нячий мох** – білувато-сірий лишайник, який є основним кормом північних оленів у зимовий період; ягель.
ОЛЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **олеогра́фія**. // Виконаний за допомогою олеографії.
ОЛЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Літографічний спосіб відтворення картин, написаних олією. 2. Копія картини, зроблена цим способом.
ОЛЕО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **ліпогранульо́ма**.
ОЛЕОНА́ФТ, -у, *ч.* Машинне мастило білого кольору, яке добувають із нафти.
ОЛЕОПНЕВМОНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ліпо́їдна пневмоні́я**.
ОЛЕОСКЛЕРО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **ліпогранульо́ма**.
ОЛЕОТО́РАКС, -у, *ч.* Введення олії в плевральну порожнину у випадках лікування за допомогою штучного пневмотораксу.
ОЛЕОФІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість деяких речовин змочуватися оліями.
ОЛЕТЕТРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при пневмонії, бронхітах, синуїтах та ін.
О́ЛЕУМ, -у, *ч.*, *хім.* Димуча сульфатна кислота, що використовується для виготовлення органічних барвників, вибухових речовин і т. ін.
О́ЛЕУМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́леум**.
ОЛЕФІ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **алке́ни**.
ОЛЕФІ́НОВИЙ, -а, -е. Що стосується олефінів, їх виробництва і використання.
ОЛЖА́, -і, *ж.*, *книжн.*, *заст.* Брехня.
ОЛЖИ́ВИЙ, -а, -е, *книжн.*, *заст.* Брехливий.
ОЛИ́ВА, -и, *ж.* 1. Вічнозелена субтропічна рослина родини маслинових з їстівними плодами, з яких одержують харчову і технічну олію; маслина. // Плід цієї рослини. 2. Нижчий ґатунок олії, який добувається з плодів цього дерева гарячим пресуванням і використовується для освітлення (перев. у лампадах), для змащування чого-небудь і т. ін. 3. *заст.*, *рідко.* Мастило. 4. *мед.* Підвищення на боковій поверхні довгастого мозку.
ОЛИ́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **оли́ва** 1. 2. Сорт яблук.
ОЛИ́ВКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **оли́вка** 1. // Якого добувають із плодів оливки (у 1 знач.). *Оливкова олія.* ** **Оли́вкове де́рево** – те саме, що **оли́ва** 1. 2. Який має колір недозрілого плоду оливи; світло-коричневий з жовтуватим або зеленуватим відтінком.
ОЛИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **оли́ва** 1. ** **Оли́вна гі́лка** – гілка дерева оливи як символ згоди, миру. 2. Який діє на оливі, заправлений оливою (у 2 знач.). *Оливна лампа.*
О́ЛИВО, -а, *с.*, *заст.* 1. Свинець. 2. *рідко.* Свинцевий.
ОЛИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оливува́ти**.
ОЛИ́ВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оли́ва**.
ОЛИВОМОЗО́ЧКОВИЙ, -а, -е: ** **Оливомозо́чковий тракт** – нервовий тракт, що починається в оливних ядрах довгастого мозку.
ОЛИВОПОНТОЦЕРЕБЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Оливопонтоцеребеля́рна атрофі́я** – захворювання, яке характеризується дегенеративними змінами певних структур мозку.
ОЛИВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оливува́ти**.
ОЛИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Мастити, змащувати оливою. 2. Покривати поверхню чого-небудь шаром металічного свинцю.
ОЛИВ'Я́НИЙ, -а, -е, *заст.* Свинцевий.
ОЛИ́М-ШУВИ́Р, -а, *ч.* Марійський народний музичний інструмент з тростини або соломини.
ОЛІВА́РНИЙ, -а, -е: ** **Оліва́рне ті́ло** – заокруглена маса клітин у передній частині довгастого мозку.

ОЛІВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Тоненька паличка графіту або сухої фарби у дерев'яній оправі, якою пишуть, креслять, малюють.
ОЛІВІ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів зеленуватого кольору з різними відтінками.
ОЛІВІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **олівін**.
ОЛІВІНО́З, -у, *ч.* Пневмоконіоз, спричинюваний тривалим систематичним вдиханням пилу мінералу олівіну.
ОЛІВОМІЦИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антибіотик, що його застосовують при пухлинах яєчка.
ОЛІВЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оліве́ць**. // Який виробляє олівці. *Олівцева фабрика.* // Зробл. олівцем. ** **олівце́ве де́рево** – те саме, що **ялівець**.
ОЛІ́ВЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **оліве́ць**.
ОЛІГАКІУРІ́Я, -ї, *ж.* Ненормально нечасте сечовипускання.
ОЛІГА́РХ, -а, *ч.* 1. В античності й середньовіччі – особа, яка належала до правлячої групи, яка була членом олігархічного уряду. 2. Представник великого капіталу.
ОЛІГАРХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до олігархії.
ОЛІГА́РХІЯ, -ї, *ж.* 1. В античності й середньовіччі – правління, влада вузького кола найбагатших та найзаможніших осіб; сама правляча група. 2. Політичне та економічне панування найвпливовіших представників великого монополістичного капіталу; сама ця група. ** **Фіна́нсова оліга́рхія** – невелика група власників, яка фактично підпорядковує весь апарат держави і визначає внутрішню та зовнішню політику.
ОЛІГЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення загальної кількості (маси) крові в організмі.
ОЛІГОАРТРИ́Т, -у, *ч.* Поліартрит з ураженням небагатьох (двох-трьох) суглобів.
ОЛІГОАСТРОЦИТО́МА, -и, *ж.*: ** **змі́шана олігоастроцито́ма** – доброякісна пухлина, яка складається з пухлинних олігодендрогліоцитів і пухлинних астроцитів.
ОЛІГОГЕ́Н, -а, *ч.* Ген, що контролює розвиток однієї або двох взаємовиключних ознак.
ОЛІГОГІДРАМНІО́Н, -у, *ч.* Ненормально мала кількість навколоплідних вод (менше 0,5 літра).
ОЛІГОГІПОМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Малі строки менструацій та зменшення кількості виділень.
ОЛІГОГЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **олігодендроглія**.
ОЛІГОДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене зменшення кількості пальців кистей та ступень.
ОЛІГОДЕНДРОБЛА́СТ, -а, *ч.* Малодиференційована клітина нейроглії, яка є попередником олігодендрогліоцита.
ОЛІГОДЕНДРОГЛІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **олігодендрогліа́льні пухли́ни** – пухлини, що належать до групи нейроепітеліальних пухлин центральної нервової системи.
ОЛІГОДЕНДРОГЛІОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **анапласти́чна олігодендрогліо́ма**.
ОЛІГОДЕНДРОГЛІО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, яка переважно локалізується в лобній або скроневій частках і підкоркових вузлах головного мозку. ** **Анапласти́чна олігодендрогліо́ма** – злоякісна пухлина, що переважно локалізується в лобній або скроневій частках та підкоркових вузлах головного мозку. **Злоя́кісна олігодендрогліо́ма** – те саме, що **анапласти́чна олігодендрогліо́ма**.
ОЛІГОДЕНДРОГЛІОЦИ́Т, -а, *ч.* Клітина нейроглії, що оточує тіло нейрона і містить незначну кількість відростків.
ОЛІГОДЕНДРОГЛІ́Я, -ї, *ж.* Частина нейроглії, яка містить олігодендрогліоцити.
ОЛІГОДЕНДРОЛІ́ЗИС, -у, *ч.* Розпад оліго-дендрогліоцитів.
ОЛІГОДЕНДРОЦИТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **олігодендрогліо́ма**.
ОЛІГОДЕНТІ́Я, -ї, *ж.* Неповна кількість зубів.
ОЛІГОДИПСІ́Я, -ї, *ж.* Знижена потреба організму у рідині.
ОЛІГОЕНЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розумова відсталість, спричинена неправильним розвитком мозку.
ОЛІГОЕПІЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Епілепсія раннього або дитячого віку, яка супроводжується затримкою чи зупинкою розумового розвитку.
ОЛІГОЗИ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **олігосахариди**.
ОЛІГОЗООСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Недостатня кількість сперматозоїдів у спермі.
ОЛІГОКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Малорухливість та скутість рухів; ознака акінетико-ригідного синдрому.
ОЛІГОКЛА́З, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.
ОЛІГОКЛАЗИ́Т, -у, *ч.* Глибинна гірська порода.
ОЛІГОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Небагатослівність, брак достатнього запасу слів.
ОЛІГОМА́НІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Психоз, що характеризується невеликою кількістю позитивних психічних симптомів.
ОЛІГОМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Менструації 1 раз у 2–3 місяці; малі строки менструацій.
ОЛІГОМЕ́Р, -а, *ч.* Полімер порівняно невеликої молекулярної маси, звичайно рідина.
ОЛІГОМЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Зменшення кількості гомологічних органів, що повторюються.
ОЛІГОМЕ́РНИЙ, -а, -е. Що стосується олігомерів, використовує їх.
ОЛІГОПНО́Е, *невідм.*, *с.* Рідкісне поверхневе дихання.
ОЛІГОПО́ЛІЯ, -ї, *ж.* Термін, що означає ситуацію на ринку, коли декілька великих конкуруючих фірм монополізують виробництво і збут основної маси продукції в галузі і ведуть між собою переважно нецінову конкуренцію. ** **Приро́дна олігопо́лія** – галузь з невеликою кількістю фірм, досить великих для ефективного виробництва.
ОЛІГОПСИХІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **олігофренія**.
ОЛІГОПСО́НІЯ, -ї, *ж.* Монополія на ринку групи покупців певного виду товарів; зазвичай супроводжується обмеженням закупівель і зниженням ціни з метою зменшення доходів продавців.
ОЛІГОПТІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **олігосіалія**.
ОЛІГОСАПРО́БИ, -ів, *мн.* Те саме, що **олігосап-ро́бні організми**.
ОЛІГОСАПРО́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **олігосапроб**. ** **олігосапро́бні органі́зми** – організми, що живуть у водоймах з чистою водою.
ОЛІГОСАХАРИ́ДИ, -ів, *мн.* Клас полімерних вуглеводів, молекули яких складаються з невеликої кількості моносахаридних залишків.
ОЛІГОСІАЛІ́Я, -ї, *ж.* Недостатність слиновиділення, зменшення виділення слини.
ОЛІГОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Знижений об'єм еякуляту (менше 1 мл).
ОЛІГОСТЕАТО́З, -у, *ч.* Зниження секреції сальних залоз.
ОЛІГОТРИХІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **гіпотрихо́з**.
ОЛІГОТРИХО́З, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **гіпотрихо́з**.
ОЛІГОТРО́ФИ, -ів, *мн.* Рослини, що можуть розвиватися на ґрунтах, бідних на поживні речовини.
ОЛІГОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **олігтро́ф**. ** **оліготро́фні росли́ни** – те саме, що **оліготро́фи**.
ОЛІГОФА́Г, -а, *ч.* Тварина, яка живиться небагатьма певними видами їжі.
ОЛІГОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Живлення тварин небагатьма певними видами їжі.
ОЛІГОФАЗІ́Я, -ї, *ж.* Збіднення словникового запасу, голов. чином за рахунок іменників; спостерігається при деяких психічних захворюваннях та ураженнях головного мозку.
ОЛІГОФАЛАНГІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене зменшення кількості фаланг пальців.
ОЛІГОФРЕ́Н, -а, *ч.* 1. Той, хто страждає на олігофренію. 2. *розм.* Про тупу, недоумкувату людину.
ОЛІГОФРЕНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Природжене або набуте в ранньому дитинстві недорозвинення розумових здібностей, недоумкуватість. ** **Ксеродермі́чна олігофренія** – симптомокомплекс, зумовлений недостатнім надходженням ретинолу і каротину в організм матері під час вагітності.
ОЛІГОФРЕНОПЕДАГО́ГІКА, -и, *ж.* Галузь педагогіки, що розробляє питання теорії і практики навчання й виховання розумово відсталих дітей.
ОЛІГОХЕ́ТИ, -ів, *мн.* Клас кільчастих червів; малощетинкові черви.
ОЛІГОХРОМЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення кількості гемоглобіну в еритроцитах.
ОЛІГОЦЕ́Н, -у, *ч.*, *геол.* Третя, остання епоха палеогенового періоду кайнозойської ери, що закінчилася 25 – 30 мільйонів років тому.
ОЛІГОЦЕ́НОВИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **олігоце́н**. ** **олігоце́нова епо́ха** – те саме, що **олігоце́н**.
ОЛІГОЦИТЕМІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення загальної кількості формених елементів у периферичній крові.
ОЛІГУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Зменшення кількості сечі, що виділяється нирками. ** **Екстрарена́льна олігурі́я** – олігурія, яка не пов'язана з патологічними процесами у нирках. **Рена́льна олігурі́я** – олігурія, яка розвивається внаслідок патологічних процесів у нирках.
ОЛІ́ЄНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **олі́їти**.
ОЛІ́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **олі́їти**.
ОЛІЄПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який нагадує олію, подібний до олії.
ОЛІЄПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **олієподі́бний**.
ОЛІ́ЇСТИЙ, -а, -е. Який містить олію. // Те саме, що **олієподі́бний**.
ОЛІ́ЇСТІСТЬ, -тості, *ж.* Ступінь вмісту олії в чому-небудь.
ОЛІ́ЇТИ, -їю, -їєш, *перех. і без додатка*, *розм.* Поливати олією що-небудь; додавати олії до чогось.
ОЛІ́ЙКА, -и, *ж.* Пестл. до **олія**.
ОЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **олія**. // Який містить олію. ** **Олі́йна па́льма** – дерево родини пальмових, плоди яких багаті на олію. // Якого вирощують для одержання олії (про рослини). ** **Олі́йні культу́ри** – група рослин, що їх використовують для одержання жирної олії. // Який виготовляє олію (про підприємство). ** **Олі́йні фа́рби** – фарби, виготовлені на натуральній або штучній оліфі з висихаючих або напіввисихаючих олій. **Олі́йні ла́ки** – розчин природних або синтетичних смол в оліях. 2. Написаний фарбами, розведеними па олії. **Олі́йний живо́пис** – живопис олійними фарбами.
ОЛІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто виготовляє або продає олію; власник олійниці (*див.* **олі́йниця**[1] 1). // Робітник підприємства, на якому виготовляють олію.
ОЛІ́ЙНИКІВНА, -и, *ж.* Дочка олійника.
ОЛІ́ЙНИЦТВО, -а, *с.* Виробництво олії. // Галузь господарства з виробництва олії.
ОЛІ́ЙНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до виготовлення олії.
ОЛІ́ЙНИЦЯ[1], -і, *ж.* 1. Підприємство, де виготовляють олію. 2. Посуд для олії. 3. *заст.* Жін. до **олі́йник**.
ОЛІ́ЙНИЦЯ[2], -і, *ж.* Жук ряду твердокрилих.
ОЛІЙНИЧЕ́НКО, -а, *ч.*, *заст.* Син олійника.
ОЛІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Вміст олії, олійних речовин у плодах окремих рослин.
ОЛІ́ЙНО-ЖИРОВИ́Й, -а́, -е́: ** **олі́йно-жирова́ промисло́вість** – галузь харчової промисловості, підприємства якої виробляють олію, маргаринову продукцію, мило.
ОЛІ́ЙНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **олі́йниця**[1] 1.
ОЛІМЕТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із спазмолітичною, жовчогінною, сечогінною та протизапальною дією.
ОЛІ́МП, -у, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – місцеперебування богів на однойменній горі. // *перен.* Вершина чого-небудь. 2. *перен.* Вибране коло, верхівка якоїсь соціальної групи. // Верхівка визначних діячів літератури, мистецтва і т. ін. *Літературний олімп.*
ОЛІМПІА́ДА, -и, *ж.* 1. У Стародавній Греції – чотирирічний проміжок між святкуванням олімпійських ігор, за яким велося літочислення. 2. Міжнародні спортивні змагання, які влаштовуються раз на чотири роки за зразком олімпійських ігор у Стародавній Греції. 3. Змагання з будь-чого, конкурс, огляд.
ОЛІМПІА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **олімпіа́да** 3.
ОЛІМПІ́ЄЦЬ, -ійця, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – бог, житель Олімпу. 2. *перен.* Надзвичайно врівноважена, незворушна, стримана людина. 3. Учасник Олімпійських ігор.
ОЛІМПІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Спортивна майка. 2. Олімпійська система проведення змагань, що передбачає вибуття після поразки.
ОЛІМПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **олі́мп**. 2. *перен.* Який відзначається величною врівноваженістю, незворушністю, стриманістю; такий, як в олімпійців, олімпійців (про настрій і т. ін.). ** **Олімпі́йська хворо́ба** – те саме, що **ку-гаря́чка**. 3. Стос. до міжнародних спортивних змагань, олімпіад (у 2 знач.). // Що стосується Олімпійських ігор, призначений для їх проведення. *Олімпійський чемпіон.* ** **Олімпі́йські і́гри**: а) найдавніші й найпопулярніші в Стародавній Греції свята, під час яких проводились змагання і культові церемонії на честь бога Зевса; б) найбільш комплексні сучасні міжнародні спортивні змагання, що проводяться з 1896 р. кожного високосного року.
ОЛІМПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Олімпійський (у 1 знач.).
ОЛІНДЕ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Корова голландської породи.
О́ЛІНЬ, о́леня, *ч.*, *зах.* Олень.
ОЛІПИ́ТИ, -плю, -пиш, *док.*, *перех.*, *зах.* Обліпити.
ОЛІСТОСТРО́МА, -и, *ж.* Хаотичне скупчення перевідкладених, несортованих уламків гірських порід серед товщ, які їх містять.
ОЛІ́ФА, -и, *ж.* Варена (лляна або конопляна) олія, що йде на виготовлення олійних фарб, лаків і т. ін.
ОЛІ́ФИТИ, -флю, -фиш, *недок.* Покривати поверхню чого-небудь шаром оліфи.
ОЛІФОВА́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з варінням оліфи, призначений для цього.
ОЛІ́ФОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **олі́фа**.
ОЛІ́Я, -ї, *ж.* 1. Рідка жирова речовина, що її добувають з деяких рослин (перев. із їхнього насіння або плодів). // Харчовий продукт, що його добувають з насіння або плодів деяких рослин (перев. соняшнику). 2. *спец.* Олійна фарба. 3. *заст.* Мастило.
ОЛІ́ЯРНЯ, -і, *ж.*, *зах.* Олійниця[1] 1.
О́ЛОВО, -а, *с.* М'який, легкий метал сріблясто-білого кольору, що його використовують для паяння, лудіння, виготовлення сплавів і т. ін.
ОЛОВОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить олово.
ОЛОВОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **олововмісний**.
ОЛОВОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Один з двох гідранів олова – моностанан (аналог метану) і дистанан (аналог етану).
ОЛОВОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **олововодень**.
ОЛОВООРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **оловооргані́чні сполу́ки** – металоорганічні сполуки, що містять у молекулі атом олова, безпосередньо зв'язаний з вуглецем.
ОЛОВОПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який плавить олово, в якому плавлять олово; призначений для цього.
ОЛОВОРУ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до олов'яної руди.
ОЛОВ'Я́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **о́лово**. *Олов'яна промисловість. Олов'яний завод.* // Зробл. з олова. // Який має в своєму складі олово. ** **Олов'я́ний ка́мінь** – мінерал класу оксидів і гідроксидів. 2. *перен.* Який кольором нагадує олово; сріблясто-білий з тьмяним полиском. 3. *перен.* Який нічого не виражає; тьмяний, невиразний (про очі, погляд). 4. *перен.* Важкий, гнітючий.
ОЛОВ'Я́НИСТИЙ, -а, -е. Який містить домішку олова.
ОЛОВ'Я́НІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *рідко.* Ставати важким, ніби наливаючись оловом; дерев'яніти.
ОЛОВ'Я́НО-СІ́РИЙ, -а, -е. Сірий з відтінком, полиском металічного олова.
ОЛО́НХО, *невідм.*, *ч.* Загальна назва якутського героїчного епосу.
ОЛОНХОСУ́Т, -а, *ч.* Якутський народний виконавець епосу Олонхо.
ОЛО́УВЕ ПРИНТ, *незм.*, *текст.* Набивний візерунок по всій поверхні моделі.
ОЛТА́Р, -я́, *ч.*, *церк.* Те саме, що **вівта́р**.
ОЛУПИ́ТИ, -плю, -пиш, *док.*, *перех.*, *зах.* Облупити.
ОЛФАКТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання здатності газоподібної речовини спричиняти нюхові відчуття; одориметрія
ОЛФА́КТОРНИЙ, -а, -е: ** **олфа́кторний мо́зок** – те саме, що **нюхови́й мо́зок**.
ОЛЬГО́ПІЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ольгопіль.
О́ЛЬДЕРМЕН, **О́ЛДЕРМЕН**, -а, *ч.* 1. В Англії – член ради графства та міської ради, який не обирається населенням, а кооптується. 2. В США – член міської ради.
ОЛЬФАКТОГЕНІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **ольфактогеніта́льний синдро́м** – захворювання, яке характеризується відсутністю нюху внаслідок ураження нюхових нервів і комплексом ендокринних роз-

ладів, що зумовлюють затримку статевого дозрівання.

ОЛЬФАКТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання гостроти нюху.

ОЛЬФАКТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод вимірювання гостроти нюху. ** **Кількісна ольфактоме́трія** – ольфактометрія, яку проводять з метою визначення порогу нюху. ** **Я́кісна ольфактоме́трія** – ольфактометрія, яку проводять з метою визначення здатності людини сприймати і розрізняти запахи.

ОЛЬФАКТОМОТО́РНИЙ, -а, -е: ** **Ольфактомото́рна реа́кція** – рухова реакція, яка спостерігається при подразненні нюхових рецепторів.

ОЛЮ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **олю́днити**. // *У знач. прикм. Олюднена природа.*

ОЛЮ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **олю́днити** і **олю́днитися**.

ОЛЮ́ДНИТИ *див.* **олю́днювати**.

ОЛЮ́ДНИТИСЯ *див.* **олю́днюватися**.

ОЛЮ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **олю́днювати**.

ОЛЮ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЛЮ́ДНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Перетворювати в людину. // Наділяти кого-, що-небудь рисами або властивостями людини. 2. Розвивати у кому-небудь людяність; робити когось людяним, гуманним.

ОЛЮ́ДНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОЛЮ́ДНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Перетворюватися в людину, набирати рис або властивостей людини. 2. Розвивати в собі людяність; ставати людяним, гуманним.

ОЛЮТИ́ТИСЯ, олючу́ся, олюти́шся, *док.*, *діал.* Розлютуватися.

ОЛЯ́НДРА, -и, *ж.* Старовинний молдавський народний хороводний танець.

ОЛЯ́ПКА, -и, *ж.* Водяний горобець – рід птахів ряду горобцеподібних, добре пірнають.

ОМ, -а, *ч.* Міжнародна одиниця електричного опору (Ом).

ОМА́ГРА, -и, *ж.* Подагра плечового суглоба.

ОМА́Ж, -у, *ч.* У Західній Європі періоду середньовіччя – особлива символічна церемонія, що оформляла укладення васального договору.

ОМА́ЗКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *зах.* Обмазати.

ОМАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у плечовому суглобі або в дельтоподібному м'язі.

О́МАЛЬ, *присл.*, *діал.* Обмаль, замало.

ОМА́Н, -у, *ч.* Багаторічна трав'яна рослина родини складноцвітих із цілісними, черговими листками і жовтими квітками; використовується в народній медицині як відхаркувальний і сечогінний засіб.

ОМА́НА, -и, *ж.* 1. Хибне сприйняття дійсності, зумовлене неправильним, викривленим відображенням її органами чуття; уявний образ чого-небудь, що помилково сприймається як дійсний. // Марні надії, сподівання; ілюзії. 2. Стан людини, коли вона помилково сприймає що-небудь уявне за дійсне. 3. Те саме, що **обма́н** 1. *Вводити в оману.*

ОМА́НЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **омани́ти**.

ОМАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *зах.* Манівець (*див.* **манівці́**).

ОМАНИ́ТИ *див.* **ома́нювати**.

ОМА́НЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який викликає, створює помилкове уявлення, враження, хибний погляд і т. ін. щодо кого-, чого-небудь. // Примарний, уявний; несправжній. 2. Який вабить, чарує своєю незвичайністю, загадковістю і т. ін.

ОМА́НЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ома́нливий** 1.

ОМА́НЛИВО. Присл. до **ома́нливий**.

ОМА́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **ома́нливий**.

ОМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ома́нювати**.

ОМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОМАНИ́ТИ**, оманю́, ома́ниш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **обма́нювати**.

ОМА́Р, -а, *ч.* Великий морський рак ряду десятиногих, що водиться в Атлантичному океані й цінується за смачне м'ясо.

ОМАРТРИ́Т, -у, *ч.* Запалення плечового суглоба.

ОМА́СТА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Жир. 2. Приправа.

ОМАТИ́ДІЙ, -я, *ч.* Кожний з окремих елементів складного ока комах та ракоподібних.

О́МАХ, -у, *ч.*, *рідко.* Спалах, язик (полум'я, вогню).

О́МАЦЬ, **О́МАЦЬКИ**, *присл.*, *діал.* Навпомацки.

О́МАЦЬКИ *див.* **о́мацьк**.

ОМА́Ч, -а, *ч.* Старовинне дерев'яне орне знаряддя у Середній Азії.

ОМБРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кількості атмосферних опадів; дощомір.

ОМБРОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, які використовують лише воду атмосферних опадів.

ОМБРОФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **омброфі́т**.

ОМБРОФО́БИ, -ів, *мн.* Рослини посушливих місць, що не витримують довгих дощів.

ОМБРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь потрапити під дощ.

ОМБРОФО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до омброфобії.

О́МБУДСМЕН, -а, *ч.* Особа, яка контролює діяльність державної адміністрації та судових органів у дотриманні прав людини.

ОМЕБЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **омебльо́вувати**.

ОМЕБЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **омебльо́вувати**.

ОМЕБЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОМЕБЛЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Обставляти меблями.

ОМЕБЛЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОМЕБЛЮВА́ТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *док.* 1. Обставляти меблями свою квартиру. 2. *тільки недок.* Пас. до **омебльо́вувати**.

ОМЕБЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **омеблюва́ти**. 2. *рідко.* Меблі, обстановка.

ОМЕБЛЮВА́ТИ *див.* **омебльо́вувати**.

ОМЕБЛЮВА́ТИСЯ *див.* **омебльо́вуватися**.

ОМЕ́Г, -а, *ч.* Рід рослин родини зонтичних. ** **Водяни́й оме́г** – рослина, яку використовують у народній медицині як відхаркувальний засіб.

ОМЕ́ГА, -и, *ж.* Остання літера грецького алфавіту. ** **А́льфа і оме́га**, *перен.* – початок і кінець; основа, суть чого-небудь.

ОМЕЖО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **омежува́ти**.

ОМЕЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Те саме, що **обме́жити**. 2. Визначити, окреслити межі чого-небудь.

ОМЕЖУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Те саме, що **обме́житися**.

ОМЕ́ЛА́, оме́ли́, *ж.* Багаторічна вічнозелена рослина, яка паразитує на багатьох породах дерев.

ОМЕ́ЛГА, -и, *ж.*, *діал.* Іволга.

ОМЕЛЮ́Х, -а, *ч.* Невеликий лісовий птах ряду горобцеподібних з яскравим оперенням.

ОМЕНТИ́Т, -у, *ч.* Запалення сальника.

ОМЕНТОГЕПАТОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне підшивання сальника до печінки.

ОМЕНТОГЕПАТОФРЕНОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція, яка застосовується при портальній гіпертензії з асцитом.

ОМЕНТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження великого сальника після введення у черевну порожнину колоїдних розчинів.

ОМЕНТОДУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Оментодура́льний анастомо́з** – хірургічне формування сполучення між підпавутинним простором спинного мозку і черевною порожниною.

ОМЕНТОКАРДІОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне підшивання частини сальника до серця для утворення колатерального кровообігу.

ОМЕНТОНЕФРОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **оменторенопексі́я**.

ОМЕНТООВАРІОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна фіксація яєчників до великого сальника.

ОМЕНТООРГАНОАНАСТОМО́З, -у, *ч.* Хірургічне підшивання великого сальника до будь-якого органа.

ОМЕНТОПАНГІСТЕРОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне підшивання великого сальника до матки.

ОМЕНТОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **оментоорганоанастомо́з**.

ОМЕНТОРЕНОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція, яка виконується при портальній гіпертензії з асцитом.

ОМЕОПАРАЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Утворення, які спостерігаються у виділеннях людини і тварин, що за зовнішнім виглядом нагадують паразитів.

ОМЕРЗИ́ТИ, -ржу́, -рзи́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* Вчинити блюзнірство щодо кого-, чого-небудь. // Опоганити, осквернити.

ОМЕРЗИ́ТИСЯ, -ржу́ся, -рзи́шся, *док.*, *заст.* Опоганитися, осквернитися.

ОМЕРЗІ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* 1. Дія і стан за знач. **омерзи́ти** і **омерзи́тися**. 2. Мерзенні, огидні вчинки.

ОМЕРТВИ́ТИ *див.* **омертвля́ти**.

ОМЕРТВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **омертві́ти**.

ОМЕРТВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **омертві́лий**.

ОМЕРТВІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **омертві́ти**.

ОМЕРТВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Утратити ознаки життя; обмертвіти. 2. *перен.* Утратити здатність рухатися; заклякнути, заціпеніти. 3. *перен.* Стати пустим, безлюдним, ніби вимерлим (про житло, населений пункт і т. ін.).

ОМЕ́РТВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **омертви́ти**.

ОМЕРТВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **омертвля́ти**.

ОМЕРТВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОМЕРТВИ́ТИ**, -влю́, -ви́ш; *мн.* омертвля́ть; *док.*, *перех.* 1. Робити неживим; викликати омертвіння (тканин, клітин, частин тіла і т. ін.). 2. *перен.* Позбавляти живого змісту. 3. *перен.* Залишати без руху, використання, застосування. *Омертвляти матеріальні цінності.*

ОМЕРТВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* 1. Залишатися без руху, використання, застосування. 2. Пас. до **омертвля́ти**.

ОМЕ́Т, -а, *ч.*, *заст.* Пола, край (одягу).

ОМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **омива́ти**.

ОМИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **омива́ти** і **омива́тися**.

ОМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОМИ́ТИ**, оми́ю, оми́єш, *док.*, *перех.* 1. *книжн.* Те саме, що **обмива́ти** 1. 2. Змочувати, зрошувати поверхню чого-небудь. 3. *тільки недок.* Змочуючи своїми хвилями, текти навколо чого-небудь. // Оточувати своїми водами (про океани, моря, річки і т. ін.).

ОМИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОМИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Змочуватися, зрошуватися чим-небудь з поверхні. 2. Оточуватися водами (океанів, морів, річок і т. ін.).

ОМИ́ЗЛИВИЙ, -а, -е. Кокетливий, гарний.

ОМИ́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **оми́зливий**.

ОМИ́ЗЛИВО. Присл. до **оми́зливий**.

ОМИ́ЗНИК, -а, *ч.* Кокетник, гарний хлопець або чоловік.

ОМИ́ЗНИЦЯ, -і, *ж.* Кокетка.

ОМИ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *хім.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оми́лювати**.

ОМИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Розклад органічних сполук (нітрилів, естерів тощо) водою або лугами. // Зворотна реакція складного ефіру, внаслідок якої утворюється спирт і карбонова кислота. ** **Оми́лення тру́па** – пізні трупні зміни, які характеризуються утворенням жировоску з тканин трупа.

ОМИЛИ́ТИ *див.* **омиля́ти**.

ОМИЛИ́ТИСЯ *див.* **омиля́тися**.

ОМИ́ЛКА, -и, *ж.*, *зах.* Помилка.

ОМИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *зах.* Помилковий.

ОМИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *зах.* Помилковість.

ОМИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з омилюванням, призначений для цього.

ОМИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оми́лювати**.

ОМИ́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оми́люваний**.

ОМИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **оми́лення**.

ОМИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Здійснювати омилювання.

ОМИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Реагент для омилення нітрилів, ефірів тощо.

ОМИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОМИЛИ́ТИ**, -лю́, -лиш, *док.*, *перех.*, *зах.* Дурити, вводити в оману.

ОМИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОМИЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -лишся, *док.*, *зах.* Помилятися.

ОМИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **омина́ти**.

ОМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОМИНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обмина́ти**[1].

ОМИНУ́ТИ *див.* **омина́ти**.

ОМИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Завмирати.

ОМИ́ТИ *див.* **омива́ти**.

ОМИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оми́ти**.

ОМИ́ТИСЯ *див.* **омива́тися**.

ОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ом**. // Який обчислюється в омах.

ОМІЩА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оміща́нити**.

ОМІЩА́НИТИ *див.* **оміща́нювати**.

ОМІЩА́НИТИСЯ *див.* **оміща́нюватися**.

ОМІЩА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оміща́нювати**.

ОМІЩА́НЮВАТИ, -нюю, -нюєш, *недок.*, **ОМІЩА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Робити когось міщанином, перетворювати в міщанина (у 2 знач.).

ОМІЩА́НЮВАТИСЯ, -нююся, -нюєшся, *недок.*, **ОМІЩА́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* Ставати міщанином, перетворюватися в міщанина (у 2 знач.).

ОМЛЕ́Т, -у, *ч.* Смажена страва з яєць, збитих на молоці чи бульйоні (перев. з домішкою борошна).

ОМЛІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **омліва́ти**.

ОМЛІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОМЛІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **зомліва́ти** 1.

ОМЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **омлі́ти**.

ОМЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **омлі́ти**.

ОМЛІ́ТИ *див.* **омліва́ти**.

ОМ-МЕ́ТР, -а, *ч.* Одиниця електричного опору, що дорівнює питомому електричному опору провідника, який має опір 1 Ом, площу поперечного перерізу 1 $м^2$ і довжину 1 м.

ОММЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання електричного опору в омах.

О́МНІБУС, -а, *ч.* Старовинний багатомісний кінний екіпаж із платними місцями для пасажирів, який регулярно курсував за певним маршрутом.

О́МНІБУСНИЙ, -а, -е Прикм. до **о́мнібус**.

ОМНОПО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, схожий на морфін або подібний до морфіну.

ОМОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина кісток.

ОМОВІ́ННЯ, -я, *с.*, *рел.* Іудейський обряд, згідно з яким віруючі напередодні суботи і релігійних свят перед кожною молитвою здійснюють омовіння рук у микві – спеціально обладнаному басейні з дощовою чи джерельною водою.

ОМОГРА́МИ, -ра́м, *мн.* (*одн.* **омогра́ма**, -и, *ж.*). Те саме, що **омо́графи**.

ОМО́ГРАФИ, -ів, *мн.* (*одн.* **омо́граф**, -а, *ч.*). Слова або форми слів, різні за значенням і звучанням, але однакові написанням.

ОМОЗОЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Потовщення епідермісу на обмеженій ділянці шкіри – мозоля.

ОМОЛЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Один із видів лексичної співвіднесеності тотожних за значенням і близьких за звучанням слів близькоспоріднених мов.

ОМОЛОГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Приведення технічних характеристик, параметрів товару, що продається, у відповідність до вимог стандартів або звичаїв, запитів країни – споживача товару.

ОМОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **омолоди́ти**.

ОМОЛО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **омолоди́ти** і **омолоди́тися**. ** **Омоло́дження плодо́вих дере́в** – обрізування рослин, що мають слабкий приріст однорічних пагонів.

ОМОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **омоло́джувати** і **омоло́джуватися**.

ОМОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОМОЛОДИ́ТИ**, -лоджу́, -ло́диш, *док.*, *перех.* 1. Робити молодим, молодшим. // *перен.* Робити кращим; обновляти. // *розм.* Вводити молодь до складу чого-небудь (виборних органів, керівництва і т. ін.). *Омолодити комітет.* 2. *біол.* Повертати ознаки молодості постарілому організмові, посилюючи діяльність залоз внутрішньої секреції. 3. *сад.* Обрізувати гілки старих дерев або стебла кущів для посилення росту молодих пагонів або для щеплення до таких рослин кращих сортів.

ОМОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОМОЛОДИ́ТИСЯ**, -лоджу́ся, -ло́дишся, *док.* 1. *розм.* Ставати молодим, молодшим. // *перен.* Ставати кращим; обновлятися. 2. *біол.* Набувати ознак молодого організму. 3. *тільки недок.* Пас. до **омоло́джувати**.

ОМОЛОДИ́ТИ *див.* **омоло́джувати**.

ОМОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **омоло́джуватися**.

ОМОЛОДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Стати молодим; омолодитися, помолодіти.

ОМО́НІМИ, -ів, *мн.* (*одн.* **омо́нім**, -а, *ч.*). Слова, однакові за звучанням, але зовсім різні за зна-

ченням, напр.: к о с а (волосся), к о с а (мис), к о с а (сільськогосподарське знаряддя).

ОМОНІ́МІКА, -и, *ж.* 1. Сукупність омонімів якої-небудь мови. *Омоніміка української мови.* 2. Розділ мовознавства, який вивчає омоніми.

ОМОНІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до омоніма, омоніміки, омонімії.

ОМОНІМІ́Я, -ї, *ж.* Звуковий збіг різних за значенням слів або їхніх форм.

ОМОРО́ЧИТИ *див.* **оморо́чувати.**

ОМОРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оморо́чувати.**

ОМОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОМОРО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обморо́чувати.**

ОМОСКА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **омоска́лити.**

ОМОСКА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **омоска́лити.**

ОМОСКА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Те саме, що **обмоска́лити.**

ОМОСКА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *заст.* Те саме, що **обмоска́литися.**

ОМОФО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **омофо́н**, -а, *ч.*). Слова, які мають однакове звучання, але відрізняються значенням і написанням.

ОМОФО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до омофонів.

ОМОФО́Р, -а, *ч.* Частина убрання саповної духовної особи (єпископа, архієрея і т. ін.), що накидається на плечі.

ОМОФО́РМА, -и, *ж.* Омонімічна форма слова або різних слів.

ОМОХТІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *зах.* Обрости мохом.

ОМО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **омочи́ти.**

ОМОЧИ́ТИ *див.* **омо́чувати.**

ОМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **омо́чувати.**

ОМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОМОЧИ́ТИ**, омочу́, омо́чиш, *док.*, *перех.*, *книжн.*, *заст.* Обмочувати.

О́МПНО, *зах.* 1. *присл.* Негарно, неприродно; дивовижно. 2. *у знач. присудк. сл.* Прикро, неприємно; не по собі.

О́МРАК, О́МРЯК, -у, *ч.*, *арх.* 1. Морок. 2. Запаморочення.

ОМРІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **омрі́ювати.**

ОМРІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОМРІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех.* 1. Виношувати в думках; плекати мрію про кого-, що-небудь. 2. Дуже чекати, сподіватися чого-небудь; прагнути до чого-небудь.

ОМРІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **омрі́яти.**

ОМРІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **омрі́яний.**

ОМРІ́ЯТИ *див.* **омрі́ювати.**

О́МРЯК *див.* **о́мрак.**

О́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Омськ.

ОМУЖИ́ЧИТИСЯ *див.* **омужи́чуватися.**

ОМУЖИ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОМУЖИ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *зневажл.* Стати схожим на мужика зовнішністю, поглядами, звичками і т. ін. // Ставати мужицьким за своїми якостями, властивостями і т. ін.

ОМУЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́муль.**

О́МУЛЬ, -я, *ч.* Промислова риба родини лососевих, що водиться в озері Байкал і в басейні Північного Льодовитого океану.

ОМФА́Л, -у, *ч.*, *міф.* Священний камінь, можливо метеорит.

ОМФАЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення пупка.

ОМФАЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення шкіри та підшкірної тканини у ділянці пупка (у новонароджених). ** **Флегмоно́зний омфалі́т** – омфаліт, який характеризується гострим гнійним запаленням навколо пупкової рани.

ОМФАЛОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Ангіографічне дослідження у новонароджених, при якому контрастну речовину вводять у пупкову вену.

ОМФАЛОМЕЗЕНТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що одночасно стосується пупка і брижі.

ОМФАЛОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча із пупка (у новонароджених).

ОМФАЛОТА́КСИС, -у Вправлення пупкового канатика, який випав при пологах.

ОМФАЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Перерізування пуповини, пупкового канатика.

ОМФАЛОТРИ́Б, -а, *ч.* Інструмент, призначений для виконання омфалотрипсії.

ОМФАЛОТРИ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Роздавлювання пуповини після народження дитини.

ОМФАЛОФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Запалення вен пупка.

ОМФАЛОФЛЕГМО́НА, -и, *ж.* Флегмона (частіше підшкірна) у ділянці пупка.

ОМША́НИК, -а́ника, *ч.* Утеплене приміщення для зимівлі бджіл.

ОМ'ЯСНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *зах.* Помилитися.

ОН, *част.* 1. *вказ.* Указує на що-небудь віддалене. // Указує на якийсь факт, подію, явище і т. ін. // Указує на який-небудь предмет або особу. // Указує на суперечливу ситуацію або при протиставленні. 2. *вказ.* Уживається для висловлення наказу, спонукання, прохання і т. ін. 3. *вказ.* Уживається для висловлення перестороги, попередження, погрози. 4. *вказ.* Указує на послідовність дій, на зміну явищ, які ніби постають перед очима (може повторюватися перед кожним дальшим реченням або членом речення). // У сполуч. з часткою "і" вказує на появу кого-, чого-небудь (перев. сподіваного або бажаного). 5. *вказ.* Уживається перед тим словом, яке логічно вирізняється, підкреслюється. // У сполуч. із сл. д и в и с ь, д и в і т ь с я, г л я н ь, г л я н ь т е і т. ін. уживається, щоб привернути увагу співрозмовника. 6. *вказ.*, *у сполуч. із вказ. або відносним займ. і присл. місця або способу дії.* Уживається для уточнення місця, способу дії, предмета, особи і т. ін. (іноді супроводжується жестом). // Уживається для уточнення якого-небудь факту, як підсумок до сказаного. ** **Он воно́ що** – уживається для констатації якого-небудь факту, перев. супроводжуваної виявом подиву, іронії і т. ін. 7. *підсил.*, *у сполуч. із займ.* я к и й, я к а, я к е, я к і *і присл.* я к, с к і л ь к и. Уживається для підсилення кількісної або якісної характеристики кого-, чого-небудь. 8. *підсил.*, *у сполуч. з відносним займ.* Уживається для підкреслення важливості, значущості кого-, чого-небудь.

ОНАВІСНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Дуже набриднути; остогиднути, знавісніти.

ОНА́ГР[1], -а, *ч.* Катапульта великого розміру.

ОНА́ГР[2], -а, *ч.* Дикий осел.

ОНА́ДА, -и, *ж.*, *зах.* Принада, примана.

ОНА́ДЖИТИ, -джу, -джиш, **ОНА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *недок.*, *зах.* Робити інакше, змінювати.

ОНА́КИЙ, -а, -е, *займ.*, *зах.* Інший.

ОНАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Задоволення статевого потягу штучним подразненням ерогенних зон.

ОНАНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається онанізмом.

ОНАНІ́СТКА, -и. Жін. до **онані́ст.**

ОНАНІ́ЮВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Займатися онанізмом.

ОНА́ЧИТИ *див.* **она́джити.**

ОНГХОГРИПО́З, -у, *ч.* Те саме, що **оніхогрифо́з.**

ОНДА́ТРА, -и, *ж.* 1. Невеликий гризун родини полівкових, що веде напівводяний спосіб життя і має цінне блискуче густе хутро бурого кольору; мускусний пацюк. 2. Хутро цього гризуна.

ОНДАТРІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Промислове розведення ондатр у спеціальних розплідниках і заповідниках.

ОНДА́ТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **онда́тра.** *Ондатрове господарство.* // Пошитий з хутра ондатри. *Ондатрова шапка.*

ОНДАТРЯ́, -я́ти, *с.* Маля ондатри.

О́НДЕ. 1. *част. вказ.* Вказує на що-небудь на певній відстані. 2. *част. вказ.* Вказує на який-небудь факт, уточнює який-небудь факт. 3. *присл.* На певній відстані або поблизу чого-небудь; там, отам.

О́НДЕКА, О́НДЕЧКА, *част. вказ.*, *присл.*, *зах.* Онде.

О́НДЕЧКА *див.* **о́ндека.**

О́НДЕЧКИ, *част. вказ.*, *присл.*, *розм.* Те саме, що **о́нде.**

ОНДИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **унди́на.**

ОНДО́ГРАФ, -а, *ч.*, *ел.* Прилад для записування коливань електричної напруги.

ОНДУЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Телеграфний прилад для неперервного графічного записування прийнятих сигналів. Застосовують у кабельній телеграфії та в радіозв'язку.

ОНДУЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до ондуляції.

ОНДУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Графічне записування прийнятих телеграфних сигналів.

ОНЕЙРО́ЇД, -а, *ч.* Симптомокомплекс, що спостерігається при шизофренії, інтоксикаційних і органічних психозах.

ОНЕЙРО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **онейро́їд.** ** **Онейро́їдний синдро́м** – те саме, що **онейро́їд.**

ОНЕЙРОФРЕНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Сноподібний стан з деякими характеристиками простої шизофренії, але без дисоціації, характерної для цього розладу.

ОНЕМО́ЩІЛИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **онемощі́ти.**

ОНЕМОЩІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **онемощі́ти.**

ОНЕМОЩІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* 1. Стати безсилим, знемогти. 2. Збідніти.

О́НИЖ, *част. підсил.*, *зах.* Аж.

О́НИК, -а, *ч.*, *арх.* Нуль.

О́НИКОВИЙ, -а, -е, *арх.* Прикм. до **о́ник.**

О́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́ній.**

О́НІЙ, -ю, *ч.* Комплексний катіон, що утворюється приєднанням катіонів Гідрогену до одного або кількох електронодонорних атомів молекули.

О́НІКС, -у, *ч.* Мінерал, різновид агату; складається з шарів білого та чорного забарвлення.

О́НІКСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́нікс.** // Вигот. з оніксу.

ОНІМЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оніме́чувати.**

ОНІМЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Насильницьке запровадження німецької мови, культури, звичаїв та ін.

ОНІМЕ́ЧИТИ(СЯ) *див.* **оніме́чувати(ся).**

ОНІМЕ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оніме́чувати(ся).**

ОНІМЕ́ЧУВАТИ(СЯ), -ую(ся), -уєш(ся), *недок.*, **ОНІМЕ́ЧИТИ(СЯ)**, -чу(ся), -чиш(ся), *док.* Піддавати(ся) онімеченню.

О́НІМИ, -ів, *мн.*, *лінгв.* Власні назви.

ОНІМИ́ТИ, -млю, -ми́ш; *мн.* онімля́ть; *док.*, *перех.*, *рідко.* Зробити німим.

ОНІМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Перехід загальних назв у власні назви.

ОНІМІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **онімі́ти.**

ОНІМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **онімі́лий.**

ОНІМІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **онімі́ти.**

ОНІМІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Стати німим, втратити здатність говорити. // Втратити на якусь мить здатність говорити й вільно рухатися під впливом якого-небудь сильного почуття, переживання. 2. Перестати говорити, замовкнути. // Перестати звучати, заглухнути (про звуки взагалі). 3. Стати цілком нерухомим; завмерти, заціпеніти. 4. Втратити на деякий час чутливість, гнучкість, здатність рухатися (про частини тіла); затерпнути.

ОНІОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий потяг робити покупки.

ОНІРІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **онейро́їдний синдро́м.**

ОНІРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має відношення до сновидінь або сну.

ОНІРОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Розлад сну з виникненням яскравих сновидінь тяжкого змісту.

ОНІХАТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Дистрофія нігтів, яка характеризується укороченням, стоншенням, викривленням нігтьової пластинки.

ОНІХА́УКСИС, -у, *ч.* Гіпотрофія нігтя з втратою його прозорості та потемнінням нігтьової пластинки.

ОНІХІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Група захворювань нігтів.

ОНІХОБЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина нігтьової матриці.

ОНІХОГЕТЕРОТОПІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене розміщення нігтьової пластинки у незвичному місці.

ОНІХОГРИФО́З, -у, *ч.* Збільшення, потовщення та загинання нігтів, що мають форму гачка або кігтів хижих птахів.

ОНІХО́З, -у, *ч.* Хвороби нігтів, при яких уражається ніготь, нігтьове ложе або і те, й інше.

ОНІХОКЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **оніхоре́ксис.**

ОНІХОЛІ́З, -у, *ч.* Те саме, що **оніхолі́зис.**

ОНІХОЛІ́ЗИС, -у, *ч.* Відшарування нігтьової пластинки від нігтьового ложа.

ОНІХОМАДЕ́ЗИС, -у, *ч.* Набута відсутність нігтів (аноніхія).

ОНІХОМІКО́З, -у, *ч.* Ураження нігтів, спричинені різними паразитичними грибками.

ОНІХОПТО́З, -у, *ч.* Випадіння нігтів.

ОНІХОРЕ́КСИС, -у, *ч.* Підвищена ламкість нігтьових пластинок.

ОНІХОСХІ́ЗИС, -у, *ч.* Горизонтальне розщеплення нігтів.

ОНІХОТИЛОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Потяг до руйнування своїх нігтьових пластинок.

ОНІХОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливе кусання нігтів.

ОНІХОХЕЙЛОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливе обкусування нігтів та губ.

ОНІХОШІ́ЗИС, -у, *ч.* Оніхоз, який проявляється розшаруванням нігтьових пластинок.

ОНКОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Те саме, що **онкоге́нні ві́руси.**

ОНКОГЕ́Н, -а, *ч.* Ген онкогенного віруса, який обумовлює його здатність спричиняти злоякісну трансформацію клітини.

ОНКОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес виникнення і розвитку пухлини. ** **Трансгенераці́йний онкогене́з** – виникнення пухлин внаслідок канцерогенного впливу на чоловічу або жіночу статеву клітину чи обидві статеві клітини до їх злиття, тобто до утворення зиготи.

ОНКОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Процес перетворення нормальних клітин, тканин у пухлинні.

ОНКОГЕНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ онкології, який вивчає роль генетичних чинників в етіології та патогенезі пухлин.

ОНКОГЕ́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Який викликає онкологічні захворювання. ** **Онкоге́нні ві́руси** – віруси, які спричинюють трансформацію нормальних клітин еукаріотів у пухлинні. **Онкоге́нні речови́ни** – речовини, що можуть спричинити розвиток пухлин. **Онкоге́нні чи́нники** – фізичні, хімічні та біологічні чинники, здатні спричинити виникнення пухлин.

ОНКОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність будь-якого чинника спричиняти розвиток пухлини.

ОНКОГРА́МА, -и, *ж.* Крива лінія, що відбиває зміни об'ємних коливань органа або тканини.

ОНКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація об'ємних коливань внутрішніх органів.

ОНКО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар – фахівець з онкології.

ОНКО́ЛОГ-ГІНЕКО́ЛОГ, онко́лога-гінеко́лога, *ч.* Лікар-фахівець, який має підготовку з діагностики, лікування та профілактики пухлин жіночих статевих органів.

ОНКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до онкології.

ОНКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що вивчає причини і механізми розвитку пухлин. ** **Експеримента́льна онколо́гія** – розділ онкології, що вивчає пухлини в умовах експерименту.

ОНКО́ЛОГ-ОТОЛАРИНГО́ЛОГ, онко́лога-отоларинго́лога, *ч.* Лікар – фахівець, що має підготовку з діагностики, лікування та профілактики пухлин вуха, горла, носа.

ОНКО́ЛОГ-РАДІО́ЛОГ, онко́лога-радіо́лога, *ч.* Лікар – фахівець, що має підготовку з променевої терапії злоякісних захворювань.

ОНКО́ЛОГ-ХІРУ́РГ, онко́лога-хіру́рга, *ч.* Лікар – фахівець, що має підготовку з діагностики та хірургічного лікування пухлин.

ОНКО́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Форма кредиту, що надається банками, позика до вимоги, яку видають банки під заставу товарів, цінних паперів і т. ін. на умовах сплати її в будь-який момент на вимогу однієї зі сторін. 2. Спеціальний поточний рахунок для оформлення такої позики. *Онкольний рахунок.*

ОНКО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до онколю. ** **Онко́льна уго́да:** а) те саме, що **онко́ль** (у 1 знач.); б) угода на купівлю реального товару, за якої ціна не фіксується до того часу, поки цього не вимагатиме покупець товару. **Онко́льний креди́т** – короткостроковий кредит на умовах сплати його за першою вимогою кредитора.

ОНКОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання змін об'єму органа або тканини.

ОНКОСФЕ́РА, -и, *ж.* Одна з личинкових стадій розвитку більшості стрічкових червів.

ОНКОТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Онкоти́чний тиск** – частина осмотичного тиску, що створюється високомолекулярними компонентами розчину.

ОН-ЛА́ЙН, ОНЛА́ЙН, -у, *ч.*, *спец.* 1. Тип зв'язку, при якому зв'язок підтримується у режимі реального часу (безперервно). 2. Режим підключення приладу, що відповідає його готовності до роботи.

ОНЛА́ЙНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **онла́йн.**

ОНМУ́Н, -у, *ч.* Застаріла назва корейського письма.

ОНО́, ОННО́. 1. *част. вказ.*, *розм.* Те саме, що **он.**

2. *част. видільна, діал.* Тільки, лише.

ОНО́ВА, -и, *ж., рідко.* 1. Дія за знач. **онови́ти, оновля́ти, оно́влювати.** 2. Те саме, що **оно́ва.**

ОНОВИ́ТИ *див.* **оновля́ти.**

ОНОВИ́ТИСЯ *див.* **оновля́тися.**

ОНО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **онови́ти.** // **оно́влено,** *безос. присудк. сл.*

ОНО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оно́влений.**

ОНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **онови́ти** і **онови́тися.** 2. У системах обробки інформації – зміна даних зі збереженням способу їх організації та зовнішньої ідентифікації. **Оно́влення ба́зи да́них** – часткове завантаження бази даних новими даними.

ОНО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оно́влювати.**

ОНО́ВЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оно́влюваний.**

ОНО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оно́влювати** і **оно́влюватися.**

ОНО́ВЛЮВАТИ *див.* **оновля́ти.**

ОНО́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **оновля́тися.**

ОНОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оновля́ти** і **оновля́тися.**

ОНОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОНО́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОНОВИ́ТИ**, оновлю́, оно́виш; *мн.* оно́влять; *док., перех.* Те саме, що **обновля́ти** 1 – 3.

ОНОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ОНО́ВЛЮВАТИСЯ**, -юю-ся, -юєшся, *недок.*, **ОНОВИ́ТИСЯ**, оновлю́ся, оно́вишся; *мн.* оно́вляться; *док.* Те саме, що **обновля́тися** 1 – 3.

О́НОГДИ, *присл., діал.* Недавно, цими днями.

О́НОДІ, *присл., діал.* Недавно.

ОНОМАСІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ономасіології.

ОНОМАСІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Теорія номінації, один з аспектів семантики як науки, що вивчає природу, закономірності і типи мовного позначення елементів дійсності.

ОНОМА́СТИКА -и, *ж.* 1. Розділ мовознавства, що вивчає власні назви. 2. *лінгв.* Сукупність власних назв у словниковому складі мови.

ОНОМАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ономастики.

ОНОМАТОЛАЛІ́Я, -ї, *ж.* Нав'язливе прагнення повторювати слова, імена.

ОНОМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ономатології. *Ономатологічні дослідження.*

ОНОМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **онома́стика** 1.

ОНОМАТОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Розлад, за якого певні слова набувають неприродно глибокого значення і людина нав'язливо думає про них або повторює їх. // Нав'язливий, часто зв'язаний з почуттям страху, пошук слів, які не приходять в голову; нав'язливе прагнення згадувати імена.

ОНОМАТОПЕ́Я, -ї, *ж.* Словоутворення через звуконаслідування.

ОНОМАТОПОЕ́ТИКА, -и, *ж.* Галузь ономастики, що вивчає функціонування власних назв у художніх творах.

ОНОМАТОПОЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ономатопоетики.

ОН-О́Н, ОН-ОН-О́Н, *част. вказ., розм.* Підсил. до **он** 1 (указує на більш віддалений предмет).

ОНТОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь біології, що вивчає вікові особливості організму; біологія розвитку.

ОНТОГЕНЕ́З, -у, *ч., біол.* Індивідуальний розвиток тваринного або рослинного організму від моменту його зародження до кінця життя.

ОНТОГЕНЕ́ЗИС, -у, *ч., біол.* Те саме, що **онтогене́з.**

ОНТОГЕНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **біоло́гія ро́звитку.**

ОНТОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *біол.* Стос. до онтогенезу, онтогенезису та онтогенії.

ОНТОГЕНІ́Я, -ї, *ж., біол.* Те саме, що **онтогене́з.**

ОНТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до онтології.

ОНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про буття; осягнення основ усього сущого або розумом, або інтуїцією.

ОНУДНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., заст.* Засумувати, сидячи без діла.

ОНУ́К *див.* **внук.**

ОНУ́КА *див.* **вну́ка.**

ОНУ́КІВ, -кова, -кове. Прикм. до **ону́к** і **ону́ка.**

ОНУЧА́ *див.* **внуча́.**

ОНУ́ЧА, -і, *ж.* 1. Шматок тканини, яким обмотують ноги перед взуванням (перев. в чоботи). 2. *розм.* Шматок старої, брудної тканини; ганчірка.

ОНУЧА́ТКО *див.* **внуча́тко.**

ОНУ́ЧЕНЬКА *див.* **вну́ченька.**

ОНУЧЕНЯ́ *див.* **внученя́.**

ОНУ́ЧЕЧКА[1] *див.* **вну́чечка.**

ОНУ́ЧЕЧКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ону́чка**[2].

ОНУ́ЧКА[1] *див.* **вну́чка.**

ОНУ́ЧКА[2], -и, *ж.* Те саме, що **ону́ча.**

ОНУЧКА́Р, -я́, *ч., діал.* Ганчірник.

ОНУЧКА́РСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **онучка́р.** // Пов'язаний з діяльністю онучкаря. *Онучкарське заняття.*

ОНУ́ЧНИК, -а, *ч., діал.* Ганчірник.

ОНУ́ЧОК *див.* **вну́чок.**

ОНУ́ЧЧИН *див.* **вну́ччин.**

ОНУ́ЧЧЯ -я, *с., розм.* Збірн. до **ону́ча.**

ОНХОЦЕРКО́З, -у, *ч.* Хронічний гельмінтоз, який характеризується ураженням мікрофіляріями шкіри та очей.

ОН-ЯК, *виг.* Уживається для вираження крайнього здивування.

ООГА́МІЯ, -ї, *ж., біол.* Тип статевого процесу у тварин та багатьох рослин, що полягає у злитті великої нерухливої жіночої статевої клітини (яйцеклітини) з дрібною, здебільшого рухливою, чоловічою (сперматозоїдом або спермацієм).

ООГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до оогамії.

ООГЕНЕ́З, -у, *ч., біол.* Те саме, що **овогене́з.**

ООГО́НІЙ, -я, *ч., біол.* Жіночий статевий орган багатьох видів водоростей та грибів, всередині якого утворюються яйцеклітини.

ООКІНЕ́ТА, -и, *ж.* Рухлива клітина малярійного плазмодія.

ООЛЕ́МА, -и, *ж.* Те саме, що **оволе́ма.**

ООЛІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **оолі́т**, -у, *ч.*). Кулясті зерна кальційкарбонату або ферумових оксидів, що утворюють гірські породи або руди тієї ж назви.

ООЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ооліт.** // Який складається з оолітів. *Оолітові вапняки.*

ООЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до оології.

ООЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ орнітології, що вивчає яйця птахів.

ООЛО́НГ, -у, *ч.* Червоний чай.

ООМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* Підклас нижчих грибів класу фікоміцетів. Спричинюють захворювання – несправжню борошнисту росу плодових культур, картоплі, цибулі тощо.

ООМІЦЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ооміце́т.**

ОО́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до ООН.

ООПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Те саме, що **овопла́зма.**

ООСПО́РА, -и, *ж., біол.* Одноклітинна спора, що розвивається із заплідненої яйцеклітини за оогамії в деяких рослин.

ООСПОРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **геміспоро́з.**

ООТИ́ДА, -и, *ж.* Те саме, що **яйцеклі́тина.**

ООФОРИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення яєчника в жінок.

ООЦИ́СТА, -и, *ж.* Стадія розвитку найпростіших класу споровиків.

ООЦИ́СТИЙ, -а, -е: ** **Ооци́стий і́ндекс** – показник зараженості комарів-переносників збудниками малярії.

ООЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Жіночі статеві клітини в період їх росту та дозрівання.

О́ПАД, -у, *ч.* 1. Опале відмерле листя. 2. *діал.* Крижані бурульки або роса на деревах. 3. *хім.* Осад.

ОПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опада́ти**[1] 1.

ОПАДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док., перев.* 3 *ос.* 1. Відриваючись, обсипатися, падати з дерев, кущів і т. ін. (про листя, пелюстки, плоди і т. ін.). // Губити листя, пелюстки, плоди і т. ін. (про дерева, квіти і т. ін.). 2. Падати вниз, додолу. // Руйнуючись, осипатися; обрушуватися, обвалюватися. 3. Спадати, зсуватися з кого-, чого-небудь. 4. Переміщуватися вниз, займати нижче положення; опускатися. // Осідаючи, знижувати свій рівень. 5. Звисати донизу; обвисати. // Безсило опускатися, схилятися донизу (від слабості, втоми і т. ін.). 6. Осідати на що-небудь, покриваючи його з поверхні (про іній, росу і т. ін.). // *перен.* Наставати, починатися. 7. Зменшуватися в об'ємі, стухати (про пухлини, набряки на тілі). // Худнути, западати (про тіло або його частини). 8. *розм.* Худнучи, втрачати округлість форм (про людину, тварину); спадати з тіла. 9. *перен.* Іти на спад, зменшуватися, поступово зникати. *Опадати духом.*

ОПАДА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **ОПА́СТИ**, опаде́, *док., перех.* 1. Оточувати, обступати кого-, що-небудь навколо, з усіх боків. // Оточуючи, обступаючи, нападати на кого-небудь з усіх боків. // Обсідати кого-, щонебудь з поверхні, з усіх боків. 2. *перен.* Охоплювати, оволодівати (про думки, почуття і т. ін.).

О́ПАДИ, -ів, *мн.* Атмосферна волога, що випадає з хмар на земну поверхню у вигляді дощу, снігу, роси і т. ін. ** **Атмосфе́рні о́пади** – вода у рідкому чи твердому стані, що випадає з хмар або осідає з повітря на земну поверхню і предмети. **Шту́чні о́пади** – опади, що випадають з переохолоджених хмар внаслідок впливу на них спеціальних речовин.

ОПА́ДИСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **спа́дистий.**

ОПА́ДИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **опа́дистий.**

О́ПАДКА, -и, *ж., діал.* Западина, заглиблення.

ОПАДО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до опадів.

ОПАДОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кількості опадів.

ОПАЗОЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -лишся, *док., зах.* Обваритися лугом.

ОПА́К[1], -у, *ч.* 1. Сорт білої глини, що йде на виготовлення посуду. 2. *збірн.* Гончарні вироби з такої глини.

ОПА́К[2], *присл., діал.* 1. Назад. 2. Навпаки, навиворіт.

ОПА́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **опа́к.** // Вигот. з опаку.

О́ПАЛ, -у, *ч., рідко.* 1. Те саме, що **опа́лення** 1. 2. Те саме, що **па́ливо.** 3. Те саме, що **за́пал** 1.

ОПА́Л, -у, *ч.* Прозорий склоподібний камінь різного забарвлення, деякі різновиди якого вважаються коштовними.

ОПА́ЛА, -и, *ж., заст.* Немилість, неласка царя до своїх сановників, що проявлялась у зміщенні з посади, забороні жити в столиці і т. ін. // Неприхильність до кого-небудь (з боку правлячих кіл і т. ін.). *Бути в опалі.*

ОПА́ЛАЧКА, -и, *ж., зах.* Коритце чи посуд, у якому зерно очищають від лузги і сміття.

ОПАЛЕ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **опа́ловий.**

ОПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опали́ти.**

ОПА́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **опали́ти** 1. 2. Система обігрівання приміщень.

ОПАЛЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е, *фіз.* Прикм. до **опалесце́нція.** // Стос. до опалесценції, пов'язаний з нею.

ОПАЛЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж., фіз.* Розсіяння світла каламутними розчинами (перев. колоїдними) з утворенням різних його відтінків (як в опалу).

ОПАЛЕСЦІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Той, що опалесціює.

ОПАЛЕСЦІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до опалесценції.

ОПАЛЕСЦІЮВА́ТИ, -ю́є, *недок., фіз.* Розсіювати світло каламутними розчинами з утворенням різних його відтінків.

ОПАЛЕСЦІЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **опалесціюва́ти.**

ОПАЛЕСЦЮВА́ТИ, -ю́є, *недок.* Те саме, що **опалесціюва́ти.**

ОПА́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **опа́сти**[1] 1, 2.

ОПА́ЛИНИ, -ин, *мн.* Лузга і сміття, що залишаються після очищення зерна.

ОПАЛИ́ТИ *див.* **опа́лювати.**

ОПАЛИ́ТИСЯ *див.* **опа́люватися.**

ОПАЛІ́НИ, -ін, *мн.* Ряд найпростіших тварин класу джгутиконосців; паразитують здебільшого у кишечнику земноводих.

ОПА́ЛКА, -и, *ж., діал.* 1. Мішок або торба для годівлі коней у дорозі; рептух. 2. Кошик. 3. Невеличкі ночви.

ОПА́ЛОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **опа́л.** // Подібний до опалу, схожий на опал. // Вигот. з опалу; оздоблений опалами. 2. Який має колір опалу; молочно-білий з райдужними відтінками та голубуватим або жовтуватим полиском.

ОПА́ЛУБИТИ, -блю, -биш; *мн.* опа́лублять; *док., перех.* 1. *буд.* Покрити настилом, оббити чимнебудь зовні (будівлю, споруду). 2. *зневажл.* Ударити палицею.

ОПА́ЛУБКА, -и, *ж., буд.* 1. Дія за знач. **опа́лубити** 1. 2. Дерев'яна або металева форма для виготовлення бетонних і залізобетонних конструкцій, яку тимчасово встановлюють на місці зведення споруд. 3. Обшивка, обкладка зовнішніх частин якоїнебудь споруди, обладнання і т. ін.

ОПА́ЛУБЛЕНИЙ, -а, -е *буд.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опа́лубити** 1.

ОПА́ЛУБЛЕННЯ, -я, *с., буд.* Дія за знач. **опа́лубити** 1.

ОПА́ЛУБНИЙ, -а, -е, *буд.* Пов'язаний зі спорудженням опалубки. *Опалубні роботи.* // Признач. для опалубки.

ОПА́ЛУБНИК, -а, *ч., буд.* Робітник, який зводить опалубку.

ОПА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Який зазнав опали.

ОПА́ЛЬНИК, -а, *ч., рідко.* Той, хто зазнав опали.

ОПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до опалювання. *Опалювальний сезон.* // Признач. для опалювання. *Опалювальна піч.*

ОПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опа́лювати** 1.

ОПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опа́лювати.**

ОПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ОПАЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОПАЛИ́ТИ**, опалю́, опа́лиш, *док., перех.* 1. *тільки* **опа́лювати.** Обігрівати приміщення печами або системою яких-небудь спеціальних пристроїв. 2. Те саме, що **обпа́лювати.**

ОПА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **ОПАЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОПАЛИ́ТИСЯ**, опалю́ся, опа́лишся, *док.* 1. Користуватися чим-небудь для опалення. 2. Те саме, що **обпа́люватися.** 3. *тільки док., на кого, заст.* Розгніватися.

ОПА́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Робітник, який опалює приміщення. 2. Пристрій для опалення. *Опалювач кузова автомобіля.*

ОПА́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **опа́лювач** 1.

ОПАЛЮ́Х, -а, *ч., зах.* Обгоріле дерево в лісі, обгорілий пень.

ОПАЛЯ́ТИ *див.* **опа́лювати.**

ОПА́МОРОЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опа́морочитися.**

ОПА́МОРОЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., діал.* Втратити свідомість.

ОПАМ'ЯТА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **опам'ята́ти** і **опам'ята́тися.**

ОПАМ'ЯТА́ТИ *див.* **опам'ято́вувати.**

ОПАМ'ЯТА́ТИСЯ *див.* **опам'ято́вуватися.**

ОПАМ'ЯТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПАМ'ЯТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ОПАМ'ЯТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Виводити кого-небудь із стану непритомності, забуття; опритомнювати. 2. Виводити кого-небудь із стану задуми, розгубленості і т. ін.

ОПАМ'ЯТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОПАМ'ЯТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ОПАМ'ЯТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Повертатися до свідомості із стану непритомності, забуття. 2. Повертатися до стану душевної рівноваги, набувати знову здатності мислити, діяти і т. ін. (після сильного переживання, розгубленості і т. ін.); отямлюватися. 3. Зрозумівши помилковість своєї поведінки, хибність своїх намірів і т. ін., відмовлятися від них; одумуватися.

ОПАМ'ЯТУВА́ТИ *див.* **опам'ято́вувати.**

ОПАМ'ЯТУВА́ТИСЯ *див.* **опам'ято́вуватися.**

ОПАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опанува́ти.** // **опано́вано,** *безос. присудк. сл.*

ОПАНО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опано́вувати.**

ОПАНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опано́вувати.**

ОПАНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПАНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і рідко неперех.* 1. Грунтовно засвоювати щось, оволодівати чим-небудь. // Навчатися користуватися чим-небудь. // *перев. док., рідко.* Зрозуміти зміст, значення чого-небудь. 2. Силою заволодівати чим-небудь, захоплювати. // *перен.* Підпорядковувати, підкоряти собі, своєму впливові кого-, що-небудь. // *перен.* Підпорядковуючи собі, своєму впливові, спрямовувати щонебудь у бажаному напрямі. // *перен., рідко.* Долати, перемагати що-небудь. *Опановувати себе.* 3. *перен.* Повністю охоплювати, оволодівати (про думки, турботи, почуття і т. ін.).

ОПАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опанува́ти** 1, 2.

ОПАНУВА́ТИ *див.* **опано́вувати.**

ОПАНЧА́, -і́, *ж.* 1. Давньоруський верхній одяг, що

мав вигляд широкого довгого плаща або бурки. 2. Старовинний український верхній чоловічий і жіночий одяг до стану з рукавами і відлогою.

ОПАНЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **опанча́**.

ОПАНЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **опанча́**.

О́ПАР, -у, *ч.*, *рідко* -і, *ж.*, *діал.* 1. Легенький туман; випари. 2. Місце на болоті, що ніколи не замерзає. 3. Ополонка, перев. утворена течією.

ОПА́РА, -и, *ж.* Заправлене дріжджами або заквaскою рідке тісто, яке потім учиняють.

ОПАРА́ТИ, -ів, *мн.* Вбрання священика.

ОПА́РЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опа́рити**. // **опа́рено**, *безос. присудк. сл.*

ОПА́РИТИ *див.* **опа́рювати.**

ОПА́РИТИСЯ *див.* **опа́рюватися.**

ОПАРКА́НЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опарка́нити.**

ОПАРКА́НЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Огорожа.

ОПАРКА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Оточити парканом, обгородити. 2. *перен.* Захистити.

ОПА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **опа́ра**.

ОП-А́РТ, -а, *ч.* Течія абстрактного мистецтва, послідовники якої у своїй творчості, використовуючи ритмічні комбінації однорідних геометричних фігур, ліній і кольору, створюють ілюзію руху; декоративні ефекти використовуються також у прикладному та оформлювальному мистецтві, промисловій графіці, плакаті.

О́ПАРЬ, -і, *ж.*, *діал.* Проталина.

ОПА́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **опа́рювати.**

ОПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **обшпа́рювати.**

ОПА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОПА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **обшпа́рюватися.**

О́ПАС, -у, *ч.*, *діал.* Побоювання, острах.

ОПАСА́ННЯ, -я, *с.* У давній українській архітектурі – суцільна крита галерея навколо будівлі.

ОПА́СИСТИЙ, -а, -е. Товстий, огрядний.

ОПА́СИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **опа́систий.**

ОПА́СКА[1], -и, *ж.*, *діал.* Побоювання, острах.

ОПА́СКА[2], -и, *ж.* 1. *заст.* Бандероль. 2. *діал.* Смужка паперу, тканини, якою перев'язують або обклеюють що-небудь; обв'язка, обклейка.

ОПАСКУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опаску́дити.**

ОПАСКУ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опаску́джений.**

ОПАСКУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опаску́дити.**

ОПАСКУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опаску́джувати.**

ОПАСКУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПАСКУ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Опоганювати, осквернити кого-, що-небудь. // Глумитися над ким-небудь, принижуючи, зневажаючи його; ганьбити.

ОПАСКУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОПАСКУ́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Опоганюватися, вкривати ганьбою себе; осквернятися.

ОПАСКУ́ДИТИ *див.* **опаску́джувати.**

ОПАСКУ́ДИТИСЯ *див.* **опаску́джуватися.**

ОПА́СОК, -ска, *ч.*, *діал.* Пояс. *Ремінний опасок.*

ОПА́СТИ[1] *див.* **опада́ти**[1].

ОПА́СТИ[2] *див.* **опада́ти**[2].

ОПА́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *діал.* Побоюватися, боятися.

ОПА́Т, -а, *ч.*, *діал.* Абат.

ОПА́ТРАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опа́трати.**

ОПА́ТРАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **опа́траний.**

ОПА́ТРАТИ *див.* **опа́трювати.**

ОПА́ТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опа́трювати.**

ОПА́ТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОПА́ТРАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **обпа́трювати.**

ОПА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Абатський.

ОПАХА́ЛО, -а, *с.* 1. Те саме, що **ві́яло** 1. 2. Пластинчаста частина пера птахів. 3. *астр.* Частина сонячної корони у вигляді пташиного пера або віяла під час затемнення Сонця.

ОПАХА́ЛОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **опаха́ло** 1.

ОПАХА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до опахала.

ОПАХНУ́ТИ *див.* **опа́хувати.**

ОПАХНУ́ТИСЯ *див.* **опа́хуватися.**

ОПА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПАХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Обвівати своїм подувом (про струмінь повітря); злегка обдувати.

ОПА́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОПАХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Злегка обдувати, обвівати себе струменем повітря.

ОПАЧИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* 1. *заст.* Весло. 2. В'язка хмизу або очерету.

О́ПАШЕНЬ, -шня, *ч.* Старовинний просторий довгополий жупан із короткими широкими рукавами.

О́ПАШКИ, *присл.* Накинувши на плечі; не засовуючи рук у рукави; наопашки.

ОПАЩЕКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Зганьбити.

ОПЕКТИ́ *див.* **опіка́ти**[1].

ОПЕКТИ́СЯ *див.* **опіка́тися**[1].

ОПЕ́НЬГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.*, *жарт.* Одружити.

ОПЕ́НЬГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.*, *жарт.* Одружитися.

ОПЕ́НЬОК, -нька, *ч.* Їстівний гриб із жовтуватою шапинкою на тонкій високій ніжці, що звичайно росте купками на пеньках чи біля коренів дерев.

О́ПЕР, -а, *ч.*, *розм.* Оперативник.

О́ПЕРА, -и, *ж.* 1. Музично-драматичний твір, що поєднує інструментальну музику з вокальною і призначений для виконання в театрі. // Театральна вистава, що відтворює такий твір на сцені. // *тільки одн.* Родова назва таких музично-вокальних драматичних творів. 2. Театр, де виконують такі твори.

О́ПЕРА-БАЛЕ́Т, о́пери-бале́ту, *ж.* Опера, в якій балетні сцени мають таке ж велике значення, як вокальні.

ОПЕРА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що допускає операцію.

ОПЕРА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість оперування хворого.

О́ПЕРА-БУ́ФФ(А), о́пери-бу́фф(а), *ж.* Італійська комічна опера на побутовий сюжет.

О́ПЕРА-ВОДЕВІ́ЛЬ, о́пери-водеві́лю, *ж.* Те саме, що **водеві́ль.**

ОПЕРА́НД, -а, *ч.* 1. Об'єкт, над яким виконується операція. 2. Частина машинної команди при обробці інформації, що визначає об'єкт, над яким виконуються операції. 3. Сукупність даних, над якими здійснюються операції при опрацюванні програми на ЕОМ.

ОПЕРА́НТ, -а, *ч.*, *психол.* Будь-яка поведінка, яка демонструється організмом і може характеризуватися в термінах її впливу на навколишнє середовище.

ОПЕРА́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до операнта.

О́ПЕРА-СЕМІСЕ́РІА, о́пери-семісе́рія, *ж.* Жанровий різновид опери, що займає проміжне положення між оперою-буфф та оперою-серіа.

О́ПЕРА-СЕ́РІА, о́пери-се́ріа, *ж.* Жанр італійської опери на героїко-міфологічний або легендарно-історичний сюжет, що виник наприкінці 17 ст.

ОПЕРАТИ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Короткі виробничі збори, нарада для розв'язання невідкладних справ; оперативна нарада. 2. Нагальне, дуже важливе повідомлення.

ОПЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з хірургічною операцією, супроводжуваний операцією; хірургічний. *Оперативне випрямлення кістки. Оперативне лікування.* 2. Стос. до воєнної операції, пов'язаний з воєнною операцією. 3. Який безпосередньо здійснює що-небудь, виконує якесь завдання. *Оперативна група. Оперативний відділ.* // Пов'язаний з безпосереднім практичним виконанням яких-небудь завдань. ** **Операти́вна звітність** – поточна звітність, оперативні дані про діяльність компанії. **Операти́вна оре́нда (лі́зинг)** – господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає передачу права користування матеріальними цінностями. **Операти́вне планува́ння** – поточне виробничо-фінансове та виконавське планування на короткі проміжки часу. **Операти́вне управлі́ння** – управління поточними подіями. **Операти́вний лі́зинг:** а) *див.* **операти́вна оре́нда;** б) будь-який договір лізингу, крім фінансового. **Операти́вний о́блік** – швидший і детальніший за бухгалтерський облік виробництва, закупівель, продажів. 4. Здатний правильно і швидко виконувати ті чи інші практичні завдання; дійовий. *Оперативне керівництво. Оперативний організатор.* ** **Операти́вна па́м'ять комп'ю́тера** – запам'ятовуючий пристрій, який зберігає інформацію у цифровому вигляді. **Операти́вна поліграфі́я** – умовна назва поліграфічної техніки швидкого і технічно нескладного розмноження інформаційних матеріалів, документів і т. ін. відносно невеликими тиражами. **Операти́вний зв'язо́к:** в управлінні – швидкі пересилання й прийом ділової інформації в межах підприємства. **Операти́вний (операти́вно-господа́рський) о́блік** – один із видів господарського обліку; використовується для поточного спостереження за перебігом господарсько-фінансової діяльності. **Пра́во операти́вного управлі́ння** – право казенних підприємств, а також установ – юридичних осіб володіти, користуватися і розпоряджатися майном, закріпленим за ними власником, у межах, установлених законом, відповідно до цілей своєї діяльності, завдань власника і значення майна.

ОПЕРАТИ́ВНИК, -а, *ч.* Співробітник органів міліції, що займається оперативно-пошуковою діяльністю із попередження і розкриття злочинів.

ОПЕРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **операти́вний** 4.

ОПЕРАТИ́ВНО. Присл. до **операти́вний** 3, 4.

ОПЕРАТИ́ВНО-ВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е: ** **Операти́вно-виробни́че планува́ння** – система планових розрахунків щодо регулювання процесу виробництва.

ОПЕРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Фахівець, що керує роботою складного механізму або відповідає за виконання певного виробничого процесу. // Людина, яка працює на технічному пристрої, комп'ютері і виконує регламентований інструкціями набір дій, операцій. *Оператор обчислювальних машин.* 2. Фахівець, який знімає кінофільми або здійснює телепередачі. *Оператор кіно.* 3. Математичне поняття, що означає певну відповідність між елементами двох множин. ** **Тео́рія опера́торів** – частина функціонального аналізу, присвячена вивченню властивостей операторів. 4. Знак, що відображує дію, яку необхідно виконати в операції. 5. В обчислювальній техніці – вказівка, призначена для задання деякої завершеної дії в процесі переробки інформації на ЕОМ. ** **Безумо́вний опера́тор** – оператор, що визначає лише одну можливу послідовність виконання. **Опера́тор розгалу́ження** – мовна конструкція, що визначає можливість вибору між різними послідовностями виконання. **Опера́тор ци́клу** – мовна конструкція, що визначає ітерацію певної послідовності виконання операторів у програмі. **Скла́дений опера́тор** – оператор, що є послідовністю операторів. 6. Юридична особа, яка здійснює операції на біржі. 7. *заст.* Особа, що робить операцію (у 1 знач.); лікар-хірург.

ОПЕРА́ТОРНА, -ної, *ж.* Кімната, приміщення для операторів (у 1, 2 знач.).

ОПЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до оператора (у 3 знач.).

ОПЕРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **опера́тор** 1, 2. ** **Опера́торське мисте́цтво** – вид художньої творчості у кінематографії і телебаченні, який полягає у створенні в процесі кінознімання зображень, що розкривають у художньо-образній, конкретній і достовірній формі ідею та зміст фільму.

ОПЕРАЦІ́ЙНА, -ої, *ж.* Спеціально обладнане приміщення для проведення хірургічних операцій.

ОПЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **опера́ція** 1, 3, 4. *Операційний сезон.* ** **Операці́йна ді́яльність** – основна діяльність підприємства, що дає дохід, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю. **Операці́йна ка́рта** – робоча карта, яка фіксує час, що його працівник витрачає на виконання робочих операцій, певних видів робіт. **Операці́йна ка́са ба́нку** – уся готівка, що знаходиться у банку; підрозділ банку, що забезпечує їх прийом, видачу та цілість. **Операці́йна систе́ма (ОС) ЕОМ** – комплекс програм, які постійно знаходяться в пам'яті ЕОМ; організує управління пристроями машини та її взаємодію з користувачем. **Операці́йне по́ле** – ділянка шкіри чи слизової оболонки, через яку здійснюється оперативний доступ і формується операційна рана. **Операці́йне чи́слення** – один із методів математичного аналізу, який дозволяє в ряді випадків за допомогою простих правил розв'язувати складні математичні задачі. **Операці́йний блок** – комплекс спеціально обладнаних приміщень, призначених для проведення хірургічних операцій. **Операці́йний день** – зазвичай перша половина робочого дня кредитної організації, протягом якої приймаються від клієнтів документи, в тому числі і платіжні. **Операці́йний мікроско́п** – оптичний медичний прилад для дослідження і оперування різних ділянок тіла під збільшенням. **Операці́йний стіл** – пристрій для надання тілу хворого позиції, необхідної для проведення оперативного втручання.

ОПЕРАЦІ́ЙНО, *присл.* Шляхом операції (у 1 знач.).

ОПЕРАЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям філософії, що розглядає наукові поняття як логічні побудови, що є наслідком різних дій (операцій) учених.

ОПЕРАЦІОНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник операціоналізму.

ОПЕРАЦІОНАЛІ́СТКА, -и. *Жін.* до **операціоналі́ст.**

ОПЕРАЦІОНІ́СТ, -а, *ч.* Працівник, зайнятий виконанням операцій (у 3, 4 знач.).

ОПЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Хірургічне втручання з лікувальною метою за деяких захворювань або поранень. ** **Акуше́рська опера́ція** – операція на статевих органах жінки, на плідному яйці або плоді. **Гінекологі́чна опера́ція** – операція, яка виконується на статевих органах жінки. **Гній́на опера́ція** – операція, яка супроводжується потраплянням гною в операційну рану. **Дрену́юча опера́ція** – операція, яка виконується з метою створення відтоку вмісту із будь-якого органу або тканини. **Космети́чна опера́ція** – операція, яка виконується з метою виправлення дефектів, що спотворюють людину. **Паліати́вна опера́ція** – операція, яка виконується з метою полегшити страждання хворого або покращити функції ураженого органа чи системи. **Пла́нова опера́ція** – операція, виконання якої може бути заздалегідь призначене на певний час або відтерміноване без суттєвої шкоди для здоров'я хворого. **Пласти́чна опера́ція** – операція, яка виконується з метою відновлення форми і (або) функцій окремих частин тіла або органів. **Про́бна опера́ція** – операція, при якій після здійснення оперативного доступу встановлюється доцільність або неможливість оперативного втручання. **Радика́льна опера́ція** – операція, виконання якої дає можливість повністю вилікувати хворого. **Реконструкти́вна опера́ція** – операція, яка відновлює анатомічні взаємовідносини, форму або функцію органа. 2. Сукупність бойових дій, підпорядкованих єдиній меті, єдиному завданню або одна така дія. *Бойова операція. Операція по затриманню злочинця.* 3. Дія, спрямована на виконання якої-небудь задачі. // Окрема технологічно однорідна частина виробничого процесу, виконувана на одному робочому місці одним робітником або групою. // Ряд дій або окрема дія в ряді інших, що з них складається робота окремої людини або групи людей, машини, механізму і т. ін. 4. Фінансова, торговельна і т. ін. угода. 5. Дія, спрямована на встановлення, зміну чи припинення правовідносин юридичних та фізичних осіб. 5. Перехід фінансового інструменту від однієї особи до іншої. ** **Аге́нтська опера́ція** – операція, яка здійснюється агентом і пов'язана з виконанням агентських послуг. **Акти́вні опера́ції ба́нків** – операції банків відносно розміщення тимчасово вільних коштів, які є в їхньому розпорядженні. **Арбітра́жна опера́ція** – біржова операція, джерелом отримання додаткового прибутку за якою є різниця в цінах на один і той самий товар на різних біржах або з різними термінами поставок. **Ба́ртерна опера́ція** – товарообмінна операція з передачею права власності на товар без оплати грошима. **Біржові́ опера́ції:** а) операції, що здійснюються на товарних і фондових біржах, укладення угод купівлі-продажу на біржах; б) касові операції, за яких передача акцій, товарів та спла-

та грошей відбувається відразу чи в найближчі 2 – 3 дні; в) строкові, за яких ці операції здійснюються через певний строк. **Бро́керські опера́ції** – посередницькі операції з купівлі-продажу товарів, цінних паперів, що їх здійснюють через брокерські контори, фірми. **Валю́тні опера́ції** – вид діяльності підприємств, банківських і фінансово-кредитних установ, юридичних і фізичних осіб щодо купівлі-продажу, розрахунків та надання в позику іноземної валюти. **Венчу́рні опера́ції** – операції інноваційних банків щодо кредитування науково-технічних розробок і винаходів, для яких властивий підвищений ступінь кредитного ризику. **Вну́трішні опера́ції** – операції між підрозділами однієї організації, компанії. **Депози́тні валю́тні опера́ції** – банківські операції із розміщення коштів в іноземній валюті на рахунках клієнтів банку. **Депози́тні опера́ції** – операції, пов'язані з розміщенням вкладів юридичних і фізичних осіб в депозитних (банківських) установах. **Депози́тні опера́ції ба́нків** – операції комерційних банків по залученню заощаджень громадян і вільних коштів підприємств на вклади та вкладання тимчасово вільних ресурсів одних банків до інших кредитних установ. **Емісі́йні опера́ції** – діяльність акціонерних товариств, банків з випуску в обіг грошей та емісії цінних паперів. **Заставні́ опера́ції** – операції банків, пов'язані з наданням кредитів під заставу майна. **Зовнішньоторгове́льна опера́ція** – дія, яка спрямована на встановлення, зміну та припинення правовідносин в галузі зовнішньої торгівлі. **Ка́сові опера́ції** – операції, що виконуються касами банків, підприємств, організацій та установ щодо прийому, зберігання та видачі готівки. **Комерці́йна опера́ція**: а) торговельна операція купівлі-продажу; б) будь-яка підприємницька операція. **Комісі́йні опера́ції** – операції, що здійснюються банками або посередницькими фірмами (комісіонерами) за дорученням клієнтів (комітентів) за певну плату (комісію). **Компенсаці́йна опера́ція** – договір купівлі-продажу, що передбачає взаємне постачання товарів за рівну вартість. **Конверсі́йні валю́тні опера́ції** – валютні операції щодо купівлі на валютному ринку однієї валюти за іншу; обмін однієї валюти на іншу через торгові операції. **Креди́тна опера́ція** – договір про надання кредиту, що супроводжується записами в банківських рахунках з відповідним відображенням у балансах кредитора та позичальника. **Лі́зингова опера́ція** – господарська операція фізичної або юридичної особи, яка передбачає надання основних фондів або землі у користування під процент і на певний термін. **Ломба́рдна опера́ція** – отримання коштів під заставу товарів або валютних цінностей. **Оре́ндна опера́ція** – те саме, що **лі́зингова опера́ція**. **Перека́зні опера́ції** – операції кредитних установ та підприємств зв'язку, які виконують доручення юридичних та фізичних осіб про переказ коштів. **Посере́дницька опера́ція** – операція, яка здійснюється за дорученням продавця або покупця незалежними фірмами-посередниками. **Това́рні опера́ції ба́нків** – надання банками позичок під заставу товарів і товарних документів і т. ін. **Торгове́льно-посере́дницька опера́ція** – дії, що їх здійснюють за дорученням експортера чи імпортера незалежні від них фірми-посередники на основі укладеної угоди або разового доручення. **Тра́стові опера́ції** – довірчі операції, що здійснюються на основі доручень. **Тра́стові опера́ції ба́нків** – те саме, що **дові́рчі опера́ції ба́нків**. **Фо́ндові опера́ції ба́нків** – операції банків з цінними паперами. 7. У системах обробки інформації – чітко визначена дія над одним чи кількома об'єктами, що створює новий об'єкт. ** **Маши́нна опера́ція** – послідовність елементарних дій, що виконуються ЕОМ автоматично і визначаються однією командою машинної програми. 8. *розм.* Яка-небудь дія або ряд дій, об'єднаних спільною метою.

ОПЕРА́Ч, -а́, *ч.*, *зах.* Крісло.

ОПЕРЕ́Д, *присл.*, *зах.* Перед.

ОПЕРЕДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опереджа́ти**.

ОПЕРЕДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПЕРЕДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *рідко*. Те саме, що **випереджа́ти** 1.

ОПЕРЕДИ́ТИ *див.* **опереджа́ти**.

ОПЕРЕ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опереза́ти** 1 – 4.

ОПЕРЕЗА́ТИ *див.* **оперізувати**.

ОПЕРЕЗА́ТИСЯ *див.* **оперізуватися**.

ОПЕРЕ́ЗКА, -и, *ж.* Пояс, ремінець.

ОПЕ́РЕНИЙ, *рідко* **ОПІ́РЕНИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опери́ти**, **опіри́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який вийшов із дитячого віку, досяг зрілості; дорослий.

ОПЕ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опе́рений**.

ОПЕ́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **опери́ти** і **опери́тися**. 2. Покрив із пір'я у птахів. 3. *спец.* Вертикальні або горизонтальні площини на задній частині корпуса деяких машин і механізмів для забезпечення стійкості в русі та керованості.

ОПЕРЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Музично-драматичний комедійний твір, здебільшого розважального характеру, у якому співи і танець поєднуються з розмовним діалогом. // Театральна вистава, що відтворює такий твір на сцені. // *тільки одн.* Родова назва таких музично-вокальних комедійних драматичних творів. 2. Театр, де виконують такі твори.

ОПЕРЕ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **опере́та**.

ОПЕРЕ́ТКОВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Прикм. до **опере́тка**. 2. Такий, як в опереті, оперетці. // *перен.* Несправжній, театральний.

ОПЕРЕ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *діал.* Опинатися, огинатися.

ОПЕРИ́ТИ *див.* **оперя́ти**.

ОПЕРИ́ТИСЯ *див.* **оперя́тися**.

ОПЕРІ́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-, кого-небудь оперізує, призначений для цього.

ОПЕРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опері́зувати**.

ОПЕРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПЕРЕЗА́ТИ**, -режу́, -ре́жеш, *док.*, *перех.* 1. Надягати на кого-небудь пояс чи обв'язувати, обвивати когось чим-небудь ніби поясом; підперізувати. // Обв'язувати мотузком, стрічкою і т. ін. кого-, що-небудь. 2. Обвивати тіло (про пояс, ремінь і т. ін.). // Обвивати чим-небудь ніби поясом. 3. *перен.* Розташовуватися навколо або по боках чого-небудь; оточувати собою щось. // Обносити, оточувати що-небудь навколо з боків чимсь. 4. *розм.* Те саме, що **опері́щувати**. 5. *тільки док.*, *фам.* З'їсти чого-небудь багато і з жадібністю.

ОПЕРІ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОПЕРЕЗА́ТИСЯ**, -режу́ся, -ре́жешся, *док.* 1. Надягати на себе пояс чи обв'язуватися, обвиватися чим-небудь ніби поясом; підперізуватися. // Обв'язуватися мотузком, стрічкою і т. ін. 2. *перен.* Оточуватися чим-небудь з усіх боків (деревами, ровами, стінами і т. ін.).

ОПЕРІ́ЗУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **опері́зувати**. ** **опері́зуючий лиша́й**, *мед.* – вірусне інфекційне захворювання людини і тварин, що проявляється у висипанні на шкірі пухирчиків, здебільшого на ділянці міжреберних нервів.

ОПЕРІ́ЩЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опері́щити**.

ОПЕРІ́ЩИТИ *див.* **опері́щувати**.

ОПЕРІ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПЕРІ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док.*, *перех.*, *розм.* З усієї сили вдаряти (перев. чим-небудь гнучким).

ОПЕРКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Оперкуля́рний синдро́м** – симптомокомплекс, який спостерігається при ураженні великого мозку.

ОПЕРНА́ТІТИ, -ію, -ієш, *док.* Те саме, що **опери́тися**.

О́ПЕРНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **о́пера**. *Оперний співак. Оперний театр.* 2. Такий, як в опері. // *перен.* Несправжній, театральний.

ОПЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оперува́ти** 1.

ОПЕРО́ВИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **о́перний**.

ОПЕРО́Н, -а, *ч.* Одиниця зчитування генетичної інформації, що є сукупністю розташованих у лінійній послідовності структурних генів і генаоператора.

ОПЕ́РТИ *див.* **опира́ти**[1].

ОПЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опе́рти**. 2. *у знач. прикм.* Який оперся об що-небудь, притулився до чого-небудь.

ОПЕ́РТИСЯ *див.* **опира́тися**.

ОПЕРТЯ́, -я́, *с.*, *розм.* 1. Те саме, що **опо́ра** 1, 3, 4. 2. *рідко*. Те саме, що **о́пір** 1.

ОПЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оперува́ти** 1, 3, 4.

ОПЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. *перех. і без додатка.* Робити кому-небудь хірургічну операцію. 2. *тільки недок.*, *неперех.* Проводити, здійснювати воєнні операції. 3. *тільки недок.*, *неперех.* Користуватися чим-небудь, виконувати які-небудь дії над чимсь. *Оперувати цифрами.* 4. *тільки недок.*, *неперех.* Здійснювати фінансові або комерційні операції.

ОПЕРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. *розм.* Давати оперувати себе; робити хірургічну операцію де-небудь, у кого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **оперува́ти** 1.

ОПЕРУПОВНОВА́ЖЕНИЙ, -ого, *ч.*, *заст.*, *розм.* Оперативний працівник органів міліції.

ОПЕ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **опе́рювати** і **опе́рюватися**.

ОПЕ́РЮВАТИ *див.* **оперя́ти**.

ОПЕ́РЮВАТИСЯ *див.* **оперя́тися**.

ОПЕРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **оперя́ти** і **оперя́тися**.

ОПЕРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОПЕ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОПЕРИ́ТИ** *і рідко* **ОПІРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* Покривати пір'ям. // Прикріпляти перо, пера до чого-небудь або прикрашати пером, перами що-небудь.

ОПЕРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ОПЕ́РЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОПЕРИ́ТИСЯ** *і рідко* **ОПІРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док.* 1. Обростати, покриватися пір'ям (про птахів). 2. *перен.* Ставати дорослим і самостійним; досягати зрілості, мужніти. // Набувати досвіду, майстерності. 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.*, *рідко*. Обжитися, розбагатіти.

ОПЕ́ЦЬКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Невисокий, але товстий, незграбний на вигляд. // Невеликий, але добре вгодований. 2. Короткий, але товстий (про частини тіла). 3. *перен.*, *рідко*. Недоладний, невмілий.

ОПЕ́ЦЬКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **опецькува́тий**.

ОПЕ́ЦЬКУВАТО, *присл.*, *розм.* Незграбно, важко.

ОПЕ́ЦЬОК, -цька, *ч.*, *розм.* 1. Товста, незграбна дитина. // Зовсім мала дитина; дитя. 2. Невисока на зріст товста, незграбна людина.

ОПЕЧА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опеча́лити**.

ОПЕЧА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **опеча́лений**.

ОПЕЧА́ЛЕНО. Присл. до **опеча́лений**.

ОПЕЧА́ЛИТИ *див.* **опеча́лювати**.

ОПЕЧА́ЛИТИСЯ *див.* **опеча́люватися**.

ОПЕЧА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОПЕЧА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **засму́чувати**.

ОПЕЧА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОПЕЧА́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* Те саме, що **засму́чуватися**.

ОПЕЧА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опеча́тати**. // **опеча́тано**, *безос. присудк. сл.*

ОПЕЧА́ТАТИ *див.* **опеча́тувати**.

ОПЕЧА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опеча́тувати**.

ОПЕЧА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПЕЧА́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Накладати печать, забороняючи користуватися чим-небудь, закриваючи доступ до чогось; запечатувати (у 2 знач.).

ОПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опекти́**. // **опе́чено**, *безос. присудк. сл.*

ОПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко*. Дія за знач. **опили́ти**.

ОПИЛИ́ТИ *див.* **опи́лювати**.

ОПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *рідко*. Дія за знач. **опи́лювати**.

ОПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОПИЛИ́ТИ**, опилю́, опи́лиш, *док.*, *перех.*, *рідко*. Те саме, що **обпи́лювати** 1.

ОПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *рідко*. Пас. до **опи́лювати**.

ОПИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Чинити опір, протидіяти кому-, чому-небудь; опиратися. 2. *діал.* Запинатися (*див.* **запина́тися**[2]).

ОПИНИ́ТИ, опиню́, опи́ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **зупини́ти**.

ОПИНИ́ТИСЯ *див.* **опиня́тися**.

ОПИ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Плахта, запаска. 2. Фартух.

ОПИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОПИНИ́ТИСЯ**, опиню́ся, опи́нишся, *док.* 1. Потрапляти куди-небудь, звичайно раптово, несподівано або дуже швидко. // Несподівано або випадково з'являтися де-небудь. // Потрапляти в яке-небудь становище (перев. незручне, невигідне); виявлятися в якомусь становищі. // Несподівано виявлятися де-небудь, у кого-небудь, невідомо як потрапляти кудись, до когось. 2. *тільки док.*, *розм.* Припинити рух; зупинитися. 3. *тільки док.*, *рідко*. Несподівано стати іншим, виявитися в іншому становищі, в іншій якості.

ОПИ́Р, -я́, *ч.*, *діал.* Упир.

ОПИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опира́ти**, **опира́тися**.

ОПИРА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПЕ́РТИ**, опру́, опре́ш; мин. ч. опе́р, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Те саме, що обпира́ти[1]. 2. перен. Ґрунтувати, базувати на чому-небудь (переконання, докази, дії і т. ін.).

ОПИРА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПРА́ТИ**, оперу́, опере́ш, *док.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **обпира́ти**[2].

ОПИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОПЕ́РТИСЯ**, опру́ся, опре́шся; *мин. ч.* опе́рся, -лася, -лося; *док.* 1. Те саме, що **обпира́тися**[1]. 2. *перен.* Ґрунтуватися, базуватися на чому-небудь; мати основою щось (про переконання, докази, дії і т. ін.). // Мати підтримку в кому-, чому-небудь. 3. Чинити опір, протидіяти кому-, чому-небудь; боротися з кимось, чимось.

ОПИРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Упириця.

ОПИ́С, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **опи́сувати**, **описа́ти** 1 – 3. 2. Словесне зображення, словесна передача чого-небудь. // *спец.* Декларативне речення мови програмування. ** **О́пис ба́зи да́них** – подання концептуальної схеми бази даних мовою опису даних. **О́пис да́них** – присвоєння даним імен та атрибутів. **О́пис зада́чі** – опис мети та способів розв'язання задачі, який містить постановку задачі, викладення методів її рішення. **О́пис застосува́ння** – експлуатаційний документ з програмного забезпечення, який містить відомості про призначення програми. **О́пис маси́ву** – опис у програмі імені та атрибутів масиву за допомогою засобів опису даних. **О́пис маси́ву інформа́ції** – текстовий документ з інформаційного забезпечення, який містить найменування та позначення масиву. **О́пис мо́ви** – експліатаційний документ з програмного забезпечення, який містить опис синтаксису та семантики мови. **О́пис програ́ми** – документ з програмного забезпечення, який містить відомості про логічну структуру та функціонування програми. 3. Список, перелік речей, паперів і т. ін., складений для обліку. *Інвентарний опис.* ** **О́пис майна́** – акт, що його складають для забезпечення стягнення майна за виконавчими документами.

ОПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **описа́ти**. // **опи́сано**, *безос. присудк. сл.*

ОПИСА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко*. 1. Дія за знач. **описа́ти** 1, 2; опис. 2. Словесне зображення, словесна передача чого-небудь.

ОПИСА́ТИ *див.* **опи́сувати**.

ОПИ́СКА, -и, *ж.* Помилка в написаному тексті (перев. через неуважність).

О́ПИСКА, -и, *ж.*, *спец.* Бура від оксиду феруму глина, яку ремісники-гончарі використовували як фарбу.

ОПИСО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який містить опис чого-небудь, має характер опису. *Описова фонетика. Описова геологія.* 2. Який обмежується поверховим зображенням кого-, чого-небудь.

ОПИСО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **описо́вий**. // Переважання в літературному творі описання над аналізом та узагальненням.

ОПИСО́ВО. Присл. до **описо́вий**.

ОПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опи́сувати**.

ОПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опи́сувати** 1 – 3.

ОПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док.*, *перех.* 1. В усній або письмовій формі розповідати про кого-, що-небудь; змальовувати

когось, щось мовними засобами. 2. Систематизовано викладати в письмовій формі особливості, ознаки, склад і т. ін. кого-, чого-небудь. 3. Складати список із детальною характеристикою кого-, чогонебудь, робити детальний письмовий перелік кого-, чого-небудь для обліку. // Робити облік і оцінку майна при накладанні на нього арешту. 4. Окреслювати, обмальовувати щось лініями, рисками. 5. *мат.* Окреслювати яку-небудь геометричну фігуру навколо іншої, додержуючись певних умов. 6. Здійснювати рух по кривій, пересуватися по кривій.

ОПИ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **описувати** 1 – 5.

ОПИСУВА́Ч, -а, *ч.*, *спец.* У мовах програмування – ключове слово, що визначає тип або значення програмного об'єкта (константи, змінної і т. д.).

О́ПИТ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **опи́тувати, опита́ти** 1. 2. *заст.* Допит, дізнання.

ОПИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опита́ти** 1. // **опи́тано**, *безос. присудк. сл.*

ОПИТА́ТИ *див.* **опи́тувати**.

ОПИТНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до опиту, опитування; який містить питання.

ОПИ́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Створений, організований, призначений для опитування.

ОПИ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опи́тувати** 1.

ОПИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опи́тувати** 1.

ОПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Звертатися до однієї або кількох осіб із запитаннями для збирання певних відомостей, з'ясування чого-небудь. // Викликати по черзі учнів для перевірки їхніх знань. 2. *діал.* Розпитуючи, відшукувати, знаходити що-небудь.

ОПИТУВА́Ч, -а, *ч.* Той, хто опитує кого-небудь.

ОПИ́УС, -а, *ч.*, *діал.* П'яниця.

ОПИЯ́КА, -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **п'яни́ця**.

ОПІА́ТИ, -ів, *мн.* Група наркотичних речовин, що містять опій або опійні алкалоїди.

ОПІА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до опіатів. ** **Опіа́тні реце́птори** – специфічні, постсинаптичні рецептори в різних частинах мозку, які приймають наркотики опіатної групи.

ОПІВДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який припадає на середину дня. *Опівденна пора.* // Який буває чи відбувається опівдні. *Опівденна спека.*

ОПІВДНІ, *присл.* 1. В середині дня, в час, коли сонце стоїть у зеніті. 2. *розм.* У найвищій точці небесної сфери; в зеніті.

ОПІВДНІ́ШНІЙ, -я, -є, *діал.* Опівденний.

ОПІ́ВДНЯ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **опі́вдні** 1.

ОПІ́ВНІЧ, -ночі, *ж.* 1. *рідко.* Середина ночі; північ. 2. *присл.* Те саме, що **опі́вночі**. 3. *поет.*, *заст.* Північ (*див.* **пі́вніч**[2]).

ОПІВНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який припадає на середину ночі. // Який буває або відбувається опівночі.

ОПІВНІ́ЧНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто допізна не лягає спати.

ОПІВНІ́ЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **опівні́чник**.

ОПІ́ВНОЧІ, *присл.* Серед ночі, о дванадцятій чи близько дванадцятої години ночі. // *у знач. безос. присудк. сл.*

ОПІДЗО́ЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Бідний на солі, з високою кислотністю (про ґрунт).

ОПІДЗО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Якість за знач. **опідзо́лений**.

ОПІДЗО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ОПІДЗО́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Зробити ґрунт підзолистим.

ОПІДЗО́ЛИТИСЯ *див.* **опідзо́люватися**.

ОПІДЗО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія і стан за знач. **опідзо́люватися**.

ОПІДЗО́ЛЮВАТИ *див.* **опідзо́лити**.

ОПІДЗО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОПІДЗО́ЛИТИСЯ**, -литься, *док.*, *спец.* Ставати підзолистим (про ґрунт).

ОПІ́ДІУМ, -у, *ч.* 1. Кельтська фортеця 2 – 1 ст. до н. е., що мала кам'яні стіни. 2. Тимчасове містофортеця періоду Римської імперії.

ОПІ́ЗНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **опізни́ти** і **опізни́тися**.

ОПІЗНИ́ТИ, опізню, опізниш, *док.*, *перех.*, *заст.* Бути причиною запізнення чого-небудь; затри-мати (у 2 знач.).

ОПІЗНИ́ТИСЯ *див.* **опі́знюватися**.

ОПІ́ЗНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **ОПІЗНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОПІЗНИ́ТИСЯ**, опізнюся, опізнишся, *док.* Те саме, що **запі́знюватися**.

ОПІЗНЯ́ТИСЯ *див.* **опі́знюватися**.

О́ПІЙ, -ю, *ч.* Висушений молочний сік з недозрілих маківок, який є сильним наркотиком; використовується в медицині як болезаспокійливий і снотворний засіб. // *перен.* Те, що притуплює розум, свідомість, заважає правильному сприйманню дійсності.

ОПІ́Й, опою, *ч.* Ревматичне запалення копит у коней, причиною якого є напування розгарячілих тварин.

О́ПІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́пій**. *Опійний мак.*

ОПІ́ЙСТВО, -а, *с.*, *діал.* Пиятика.

О́ПІК, -у, *ч.* 1. Пошкодження тканини тіла людини або тварини вогнем, сонячним промінням, хімічними речовинами або чим-небудь гарячим. // Місце на тілі людини або тварини з таким пошкодженням. // Відчуття, схожі на ті, які викликає що-небудь гаряче, їдке, пекуче. ** **Електри́чні о́піки** – опіки, які виникають при проходженні крізь тканини електричного струму. **Промене́ві о́піки** – ураження, що виникають внаслідок місцевої дії на шкіру іонізуючого випромінювання. **Світлові́ о́піки** – термічні опіки, які виникають внаслідок інтенсивного світлового випромінювання. **Со́нячні о́піки** – опіки шкіри, які виникають внаслідок дії сонячного випромінювання. **Термі́чні о́піки** – опіки, що виникають внаслідок дії джерел тепла (полум'я, розжарених металів, променевої енергії та ін.). **Хімі́чні о́піки** – опіки, що спричинюються дією будь-якої хімічної речовини. 2. Пошкодження листя і стебел рослин сонячним промінням, морозом, хімічними речовинами і т. ін. *Бактеріальний опік. Грибний опік сливи.*

ОПІ́КА, -и, *ж.* 1. Піклування про кого-, що-небудь, догляд за кимось. 2. Постійний нагляд, контроль за чиїми-небудь діями, вчинками. *Дріб'язкова опіка.* 3. *юр.* Організований і контрольований державою нагляд за недієздатними громадянами (малолітніми, душевнохворими і т. ін.), піклування про їхні особисті та майнові права та інтереси. // Контрольований державою нагляд за майном недієздатних громадян. // Особи або установи, на які покладено такий нагляд; опікуни. *Служити в опіці.* ** **Міжнаро́дна опі́ка** – система управління територіями від імені та під керівництвом ООН.

ОПІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опіка́ти, опіка́тися**.

ОПІКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш; *мин. ч.* опік, опекла́, опекло́; *док.*, *перех.* Те саме, що **обпіка́ти**.

ОПІКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Піклуватися про кого-, що-небудь, доглядати когось. 2. Наглядати за ким-, чим-небудь, контролювати чиїсь дії, вчинки. // *спец.*, *розм.* У грі в футбол, хокей і т. ін. захисними діями позбавляти гравця команди супротивника можливості вільної гри. 3. *юр.* Здійснювати опіку (у 3 знач.) над ким-, чимнебудь.

ОПІКА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОПЕКТИ́СЯ**, -ечу́ся, -ече́шся; *мин. ч.* опікся, опекла́ся, опекло́ся; *док.* Те саме, що **обпіка́тися**.

ОПІКА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.* Перебувати під чиєюнебудь опікою.

ОПІКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Викликаний, спричинений опіком; який виник внаслідок опіку. ** **Опіко́ва хворо́ба** – сукупність порушень діяльності органів і систем організму при поширених і глибоких опіках. 2. Що стосується лікування опіків, призначений для такого лікування. 3. Який страждає від опіків, що має опіки.

ОПІ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опі́кувати**.

ОПІ́КУВАННЯ, -я, *с.* Піклування, нагляд, пов'язані з відповідальністю за кого-, що-небудь; опіка. // Увага до потреб, запитів кого-небудь; охорона чиїх-небудь інтересів.

ОПІ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *неперех. і перех.* Те саме, що **опіка́ти**[2].

ОПІ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *ким*, *чим*, *рідко над ким – чим*, *про кого – що.* Те саме, що **опіка́ти**[2].

ОПІКУ́Н, -а́, *ч.* 1. Той, хто виявляє піклування про кого-небудь, доглядає когось. // Той, хто постійно наглядає за кимось, здійснює контроль за чиїмись діями, вчинками і т. ін. 2. *юр.* Особа, що здійснює опіку (у 3 знач.).

ОПІКУ́НКА, -и. Жін. до **опіку́н**.

ОПІКУ́НСТВО, -а, *с.* 1. Піклування, догляд. // Нагляд, контроль. 2. *юр.* Обов'язки опікуна (у 2 знач.).

ОПІКУ́НСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Піклуватися про кого-небудь, наглядати за ким-небудь. 2. *юр.* Бути опікуном, виконувати обов'язки опікуна (у 2 знач.).

ОПІКУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **опіку́н**.

ОПІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Давньоруська назва безлісих чи малолісних рівнинних територій з родючими ґрунтами в межах лісових зон. // Широке поле в оточенні лісів.

ОПІ́НІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Думка, переконання.

ОПІО́ЇДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **опіа́ти**.

ОПІОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Форма наркоманії, яка характеризується пристрастю до вживання опію або його препаратів.

ОПІОПАЛІ́ННЯ, -я, *с.* Вид опіоманії, при якому опій вводиться у дихальні шляхи у формі диму.

ОПІОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Вид опіоманії, при якому опій чи його препарати вживаються у вигляді порошку, настоїв, пігулок.

О́ПІР[1], опору, *ч.* 1. Дія за знач. **опира́тися** 3. *Чинити опір.* 2. Здатність протистояти, протидіяти кому-, чому-небудь, боротися, змагатися з кимось, чимось. 3. *спец.* Властивість, здатність чого-небудь протистояти певним впливам, змінам, а також сила, ступінь такого протистояння. ** **О́пір матеріа́лів**: а) здатність матеріалів протидіяти зміні їхньої форми; б) наука про міцність і види деформації матеріалів та елементів конструкцій машин і споруд. // Сила протидії провідника руховому електричного струму в колі. *Опір ділянки електричного кола.* ** **Вну́трішній о́пір** – опір джерела електричного струму. **Зо́внішній о́пір** – загальний опір усіх ділянок електричного кола, крім опору джерела електричного струму. 4. Властивість провідника, від якої залежить сила струму в колі. ** **Електри́чний о́пір** – фізична величина, що характеризує протидію провідника електричного струму (одиниця в СІ – ом, Ом). 5. *діал.* Опора.

О́ПІР[2], *присл.*, *діал.* Опираючись, пручаючись. ** **О́пір(ом) ста́ти** – вчинити опір.

ОПІ́РЕНИЙ *див.* **опе́рений**.

ОПІРИ́ТИ *див.* **опе́ряти**.

ОПІРИ́ТИСЯ *див.* **опе́рятися**.

ОПІ́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який відзначається опором, протидією чому-небудь; непокірний.

ОПІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність протидіяти чомунебудь; ступінь опору чому-небудь.

О́ПІРЦІ, *присл.*, *діал.* Спираючись. ** **О́пірці ходи́ти** – ходити, спираючись на різні предмети.

ОПІ́СЛЯ, *присл.*, *прийм.*, *розм.* Те саме, що **пі́сля** 1, 2.

ОПІСТІО́Н, -а, *ч.* Середина заднього краю великого потиличного отвору; антропологічна точка.

ОПІСТОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Аномалія прикусу, яка характеризується заднім розташуванням нижньої щелепи.

ОПІСТОДО́М, -у, *ч.* Закрите приміщення у західній частині будинку давньогрецького храму.

ОПІСТОКРАНІО́Н, -у, *ч.* Найвіддаленіша від глабели точка потиличної кістки в медіанній площині; краніометрична точка.

ОПІСТО́РХ, -а, *ч.* Плоский черв'як класу трематод, який паразитує у жовчних ходах та протоках підшлункової залози.

ОПІСТОРХІ́З, -хо́зу, *ч.* Рід трематод, які паразитують у жовчних протоках та протоках підшлункової залози ссавців.

ОПІСТОРХО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз печінки, жовчного міхура; захворювання, спричинене опісторхами.

ОПІСТОТО́НУС, -у, *ч.* Тонічна судома розгиначів хребта, шиї та голови, а інколи і нижніх кінцівок.

О́ПІУМ, -у, *ч.* Те саме, що **о́пій**.

О́ПІУМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́піум**.

О́ПІЧОК, -чка, *ч.*, *заст.* Край печі, де звичайно ставили каганець.

ОПІ́ШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *розм.* Зробити пішим, залишивши без коня.

ОПІШІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Який став лінивим, повільним у рухах, ході.

ОПІШІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **опіші́лий**.

ОПІШІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* Стати лінивим, повільним у рухах, ході.

ОПІ́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Ліниви́й, повільний.

ОПІЯ́КА, -и, *ч.*, *діал.* П'яниця.

ОПЛА́ВИТИ *див.* **оплавля́ти**.

ОПЛА́ВИТИСЯ *див.* **оплавля́тися**.

ОПЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опла́вити**. *Оплавлена крайка деталі.*

ОПЛА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опла́влений**.

ОПЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія і стан за знач. **опла́вити** і **опла́витися**.

ОПЛА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оплавля́ти**.

ОПЛАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **оплавля́ти** і **оплавля́тися**.

ОПЛАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОПЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* опла́влять; *док.*, *перех.*, *спец.* 1. Розтоплювати краї, поверхню чого-небудь, нагріваючи до високої температури. 2. Розтоплюючи, очищати від домішок.

ОПЛАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ОПЛА́ВИТИСЯ**, -иться; *мн.* опла́вляться; *док.*, *спец.* 1. Розтоплюватися по краях, поверхні під дією високої температури. 2. *тільки недок.* Пас. до **оплавля́ти**.

ОПЛА́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опла́кати**. // *у знач. прикм.* Який викликає жалість, гідний жалості; жалісний.

ОПЛА́КАТИ *див.* **опла́кувати**.

ОПЛА́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опла́кувати**.

ОПЛА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опла́кувати**.

ОПЛА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПЛА́КАТИ**, -а́чу, -а́чеш, *док.*, *перех.* Плакати з приводу чиєїнебудь смерті, тяжкої втрати, нещастя і т. ін. // Виражати свій сум, горе з якого-небудь приводу; сумувати.

ОПЛА́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **опла́кувати**.

ОПЛА́ТА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **оплати́ти, опла́чувати** 1. 2. Виплачувати за що-небудь гроші; плата.

ОПЛАТИ́ТИ *див.* **опла́чувати**.

ОПЛАТИ́ТИСЯ *див.* **опла́чуватися**.

О́ПЛАТКИ, -ток, *мн.* (*одн.* **о́платка**, -и, *ж.*), *заст.* 1. Грошові податки. 2. Сплата або збирання грошових податків.

О́ПЛАТЬ, -і, *ж.*, *заст.* 1. Грошова подать. 2. Видатки, витрати. // Сплата, виплата. *Оплать боргів.*

ОПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оплати́ти**.

ОПЛА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опла́чувати**.

ОПЛА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опла́чувати**.

ОПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПЛАТИ́ТИ**, -ачу́, -а́тиш, *док.*, *перех.* 1. Платити, вносити плату за що-небудь. // Платити кому-небудь за роботу, за послуги і т. ін. // Вносити певну суму грошей, погашаючи борг, позику і т. ін. 2. *чим*, *перен.* Зазнавати страждань, злигоднів, тяжких втрат і т. ін. заради чогось, в ім'я чого-небудь.

ОПЛА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОПЛАТИ́ТИСЯ**, -ачу́ся, -а́тишся, *док.* 1. *тільки док.* Повністю розрахуватися, розплатитися. 2. *тільки недок.* Ставати, бути оплаченим. 3. *перен.* Виправдувати витрати, зусилля, старання і т. ін.

О́ПЛЕСКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **о́плеск**, -у, *ч.*). Плескання в долоні на знак вітання кого-небудь або схвалення чого-небудь; аплодисменти.

ОПЛЕ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опле́скувати**.

ОПЛЕ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **аплодува́ти**.

ОПЛЕСТИ́ *див.* **опліта́ти**.

ОПЛЕСТИ́СЯ *див.* **опліта́тися**.

ОПЛЕ́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Плетена річ.

ОПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оплестѝ**.

ОПЛЕ́ТИНИ, -ин, *мн., зах.* Стрічки в дівочій косі.

ОПЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оплива́ти**[2].

ОПЛИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПЛИВТИ́** *і* **ОПЛИСТИ́**, -иву́, -иве́ш; *мин. ч.* опли́в, -ла́, -ло́; *док., перех.* Те саме, що **обплива́ти**[1].

ОПЛИВА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **ОПЛИВТИ́**, -иве́; *мин. ч.* опли́в, -ла́, -ло́; *док.* 1. Те саме, що **обплива́ти**[2]. *Опливати в достатках.* 2. Зсуватися вниз, сповзати під дією води.

ОПЛИВТИ́[1] *див.* **оплива́ти**[1].

ОПЛИВТИ́[2] *див.* **оплива́ти**[2].

ОПЛИСТИ́ *див.* **оплива́ти**[1].

ОПЛІ́Н, -а, *ч.* Те саме, що **оплі́нь**.

ОПЛІ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **оплі́нь**.

ОПЛІ́НЬ, -ле́ня, *ч.* 1. Дерев'яна подушка на осі воза для опори короба. 2. *тільки мн.* Поперечини на копилах саней для скріплення полозків.

О́ПЛІТ, о́пло́ту, *ч., діал.* 1. Ліса, тин. 2. *перен.* Оплот.

ОПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оплітати**.

ОПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПЛЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш; *мин. ч.* оплі́в, оплела́, оплело́; *док., перех.* Те саме, що **обпліта́ти**.

ОПЛІТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОПЛЕСТИ́СЯ**, -ету́ся, -ете́шся; *мин. ч.* оплі́вся, оплела́ся, оплело́ся; *док.* Те саме, що **обпліта́тися**.

О́ПЛІЧ, *присл.* 1. Поруч із ким-небудь, біля кого-небудь; плече в плече. 2. Разом, спільно.

ОПЛІ́ЧНИК, -а, *ч., заст.* Спинка (крісла і т. ін.).

ОПЛІ́ЧЧЯ, -я, *с., зах.* Жіноча сорочка.

О́ПЛОДЕНЬ, -дня, *ч., бот.* Частина плоду рослини, що оточує насіння.

ОПЛОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́плодень**.

ОПЛОМБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опломбува́ти**. // **опломбо́вано**, *безос. присудк. сл. Опломбований контейнер.*

ОПЛОМБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опломбо́ваний**.

ОПЛОМБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опломбо́вувати**.

ОПЛОМБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПЛОМБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Накладати пломби на що-небудь; пломбувати щось.

ОПЛОМБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опломбува́ти**.

ОПЛОМБУВА́ТИ *див.* **опломбо́вувати**.

ОПЛО́Т, -у, *ч.* Надійна опора кого-, чого-небудь.

ОПЛУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оплу́тати**. // **оплу́тано**, *безос. присудк. сл.*

ОПЛУ́ТАТИ *див.* **оплу́тувати**.

ОПЛУ́ТАТИСЯ *див.* **оплу́туватися**.

ОПЛУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оплу́тувати**.

ОПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПЛУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Те саме, що **обплу́тувати**.

ОПЛУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОПЛУ́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Те саме, що **обплу́туватися**.

ОПЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оплюва́ти**.

ОПЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **опльо́ваний**.

ОПЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія зазнач. **опльо́вувати**.

ОПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПЛЮВА́ТИ**, -юю, -ює́ш. *док., перех.* Те саме, що **обпльо́вувати**.

ОПЛЮВА́ТИ *див.* **опльо́вувати**.

ОПОВЕСНІ́, *присл., діал.* Навесні.

О́ПОВЗ, -у, *ч., геол., розм.* Те саме, що **зсув** 3.

ОПОВЗА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **оповза́ти**.

ОПОВЗА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ОПОВЗТИ́**, -зе́; *мин. ч.* опо́вз, -ла́, -ло́; *док., рідко.* Зсуватися, переміщуватися вниз по поверхні чого-небудь.

О́ПОВЗЕНЬ, -зня, *ч., розм.* Те саме, що **зсув** 3.

ОПОВЗТИ́ *див.* **оповза́ти**.

ОПОВИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оповива́ти**.

ОПОВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПОВИ́ТИ**, опов'ю́, опов'є́ш *і* оповию́, оповиє́ш, *док., перех.* 1. Обвивати, обплітати кого-, що-небудь чимсь або щонебудь навколо когось, чогось. // Укривати, охоплювати, огортати (про тканину, одяг). // Обвивати, обплітати собою що-небудь. // Те саме, що **обійма́ти** 1. 2. *перен.* Оточувати кругом, з усіх боків. 3. Поширюючись, обволікати, огортати, затягувати (про дим, туман, пил і т. ін.); обгортати. // *безос.* // *перен.* Заповнювати собою навколишній простір; охоплювати (про світло, темряву, морок і т. ін.). // Покривати, обволікати що-небудь, розповсюджуючись по поверхні. // Обдавати, обвівати з усіх боків (струменем повітря, пахощами і т. ін.). 4. *перен.* Охоплювати кого-, щонебудь, заполонювати (про почуття, певний стан і т. ін.). // *безос.* 5. Те саме, що **сповива́ти**.

ОПОВИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОПОВИ́ТИСЯ**, опов'ю́ся, опов'є́шся *і* оповию́ся, оповиє́шся, *док.* 1. Обвиватися, обплітатися навколо кого-, чогонебудь. 2. Обволікатися, огортатися, затягуватися (димом, туманом, пилом і т. ін.). 3. *перен.* Пройматися яким-небудь почуттям, настроєм.

ОПОВИ́ТИ *див.* **оповива́ти**.

ОПОВИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опови́ти**.

ОПОВИ́ТИСЯ *див.* **оповива́тися**.

ОПОВІДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до оповідання.

ОПОВІДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **оповіда́льний**.

ОПОВІДА́ЛЬНО. Присл. до **оповіда́льний**.

ОПОВІДА́НКА, -и, *ж., зах.* Оповідання.

ОПОВІДА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **оповіда́ти**. 2. Словесне повідомлення про кого-, що-небудь; розповідь. 3. *літ.* Невеликий за обсягом прозовий художній твір; новела.

ОПОВІДА́ННЯЧКО, -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **оповіда́ння** 2, 3. 2. Зневажл. до **оповіда́ння** 3.

ОПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і заст.* **ОПОВІДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПОВІ́СТИ**, -і́м, -і́си́; *мин. ч.* опові́в, -віла́, -віло́; *док., перех. і неперех.* Повідомляти щось про кого-, що-небудь, описувати; передавати словами бачене, пережите і т. ін.; розповідати. // Переказувати що-небудь прочитане або почуте.

ОПОВІДА́ТИСЯ, -а́ється *і заст.* **ОПОВІ́ДУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Повідомлятися, описуватися; діставати вираження в оповіданні.

ОПОВІДА́Ч, -іда́ча́, *ч.* 1. Той, хто оповідає що-небудь, розповідає про щось. // Той, хто вміє гарно, майстерно розповідати що-небудь. // Письменник, який володіє мистецтвом викладу. // Артист або учасник художньої самодіяльності, що виступає перед глядачами з читанням оповідань. // Традиційна назва народних поетів-імпровізаторів. 2. Той, хто оповідає казки, анекдоти та інші фольклорні твори.

ОПОВІДА́ЧКА, -и. Жін. до **оповіда́ч**.

ОПОВІ́ДКА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **оповіда́ння** 2, 3.

ОПОВІДНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **о́повідь** 1. *Оповідний жанр.* // Властивий оповіді, характерний для оповіді. // Який містить оповідь (у 1 знач.).

ОПОВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опові́дувати**.

ОПОВІ́ДУВАТИ *див.* **оповіда́ти**.

ОПОВІ́ДУВАТИСЯ *див.* **оповіда́тися**.

О́ПОВІДЬ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **оповіда́ння** 1, 2. 2. *заст.* Церковне повідомлення про шлюб.

ОПОВІ́СНИК, -а, *ч.* Той, хто оповіщає кого-небудь про щось.

ОПОВІ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **опові́сник**.

ОПОВІ́СТИ́ *див.* **оповіда́ти**.

ОПОВІСТИ́ТИ *див.* **оповіща́ти**.

ОПОВІСТИ́ТИСЯ *див.* **оповіща́тися**.

ОПОВІ́СТКА, -и, *ж., рідко.* 1. Те саме, що **оголо́шення** 2. 2. Письмове повідомлення про щонебудь. // Письмовий виклик куди-небудь; повістка. 3. Сигнал, яким оповіщають про що-небудь. 4. *розм.* Те саме, що **оповіда́ння** 2. 5. *діал.* Звістка, вість.

ОПОВІ́СТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **опові́стка**.

О́ПОВІСТЬ, -і, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **оповіда́ння** 2. 2. *діал.* Звістка, вість.

ОПОВІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оповіща́ти** 1.

ОПОВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПОВІСТИ́ТИ**, -іщу́, -істи́ш, *док., перех.* 1. Інформувати кого-небудь про щось; повідомляти. // Подавати звістку про що-небудь. 2. Публічно заявляти про що-небудь; оголошувати всім чи багатьом про щось. // Доводити до відома всіх чи багатьох. 3. *тільки док.* Розповісти, усно викласти щось кому-небудь. 4. *ким, діал.* Проголошувати, називати когось ким-небудь.

ОПОВІЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОПОВІСТИ́ТИСЯ**, -іщу́ся, -ісчи́шся, *док., рідко.* 1. Заявляти, повідомляти що-небудь про себе. 2. Одержувати інформацію, дізнаватися про що-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **оповіща́ти** 1, 2.

ОПОВІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оповісти́ти**. // **опові́щено**, *безос. присудк. сл.*

ОПОВІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **оповісти́ти**, **оповіща́ти**. 2. Письмове повідомлення про щонебудь.

ОПОВІ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опові́щувати**.

ОПОВІ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **оповіща́ти**.

ОПОВІ́ЩУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто оповіщує кого-небудь про що-небудь.

ОПОГА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опога́нити**.

ОПОГА́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опога́нений**.

ОПОГА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опога́нити**.

ОПОГА́НИТИ *див.* **опога́нювати**.

ОПОГА́НИТИСЯ *див.* **опога́нюватися**.

ОПОГАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм., рідко.* Стати поганим, бридким; споганіти. // Обриднути, остогиднути.

ОПОГА́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опога́нювати**.

ОПОГА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опога́нювати**.

ОПОГА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОПОГА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* 1. Робити що-небудь поганим, нечистим. 2. *перен.* Неславити, ганьбити кого-, що-небудь, принижуючи, плямуючи чимось; осквернити. // Позбавляти моральної чистоти.

ОПОГА́НЮВАТИСЯ, -нююся, -нюєшся, *недок.*, **ОПОГА́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Ставати поганим, нечистим. 2. *перен.* Неславити, ганьбити себе, принижуючи, плямуючи чим-небудь; позбуватися моральної чистоти; осквернятися. 3. *тільки недок.* Пас. до **опога́нювати**.

ОПОДАЛІ́К, *діал.* 1. *присл.* Здалека, віддалік. 2. *присл.* Осторонь, на певній відстані. 3. *прийм., з род. відм., рідко.* Уживається для зазначення місцеперебування, розташування кого-, чого-небудь.

ОПО́ДАЛЬ, *присл., діал.* Далі, в далечині. // Осторонь, на певній відстані.

ОПОДАТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оподаткува́ти**. // **оподатко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ОПОДАТКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оподатко́вувати**. // *у знач. прикм.* ** **Оподатко́вуваний дохі́д** – величина доходу платника податку, рівна отриманому доходу за вирахуванням податкових знижок, не оподатковуваної частини.

ОПОДАТКО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оподатко́вуваний**.

ОПОДАТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оподатко́вувати** і **оподатко́вуватися**.

ОПОДАТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПОДАТКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Зобов'язувати кого-небудь сплачувати певну грошову суму чи вносити натуральну плату за користування чим-небудь або за одержаний прибуток; обкладати податком, податками.

ОПОДАТКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Обкладатися або підлягати обкладанню податком, податками.

ОПОДАТКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **оподаткува́ти**. 2. Система розрахунку податків та форми їх виплати. ** **Прогреси́вне оподаткува́ння** – система оподаткування, за якої податкові ставки збільшуються із зростанням доходу платника податку. **Пропорці́йне оподаткува́ння** – система оподаткування, за якої податкові ставки встановлюються в єдиному відсотку до доходу платника податків.

ОПОДАТКУВА́ТИ *див.* **оподатко́вувати**.

ОПОДЕЛЬДО́К, -у, *ч.* Мазь, яку в побуті використовують для втирання у випадках ревматичних та суглобових болів.

ОПОЕТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опоетизува́ти**. // **опоетизо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ОПОЕТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опоетизо́ваний**.

ОПОЕТИЗО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опоетизо́вувати**.

ОПОЕТИЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПОЕТИЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Поетично зображувати, змальовувати кого-, що-небудь. // Наділяти кого-, що-небудь ідеальними рисами; звеличувати.

ОПОЕТИЗО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Поетично зображуватися, змальовуватися.

ОПОЕТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опоетизува́ти**.

ОПОЕТИЗУВА́ТИ *див.* **опоетизо́вувати**.

ОПОЖИВИ́ТИ *див.* **опоживля́ти**.

ОПОЖИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опоживля́ти**.

ОПОЖИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОПОЖИВИ́ТИ**, -живлю́, -живи́ш; *мн.* опожи́влять; *док., перех., діал.* Оживляти.

ОПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який стоїть в опозиції до кого-, чого-небудь, протидіє або протистоїть кому-, чому-небудь. // Який характеризується опозицією, протидією або протиставленням кому-, чому-небудь. *Опозиційний рух.* 2. Належний до опозиції (у 2 знач.). *Опозиційне угруповання.* // Який виражає погляди опозиції.

ОПОЗИЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Негативне ставлення до кого-, чого-небудь; незгода з кимсь, чимсь.

ОПОЗИЦІ́ЙНО. Присл. до **опозиці́йний** 1.

ОПОЗИЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* 1. Член, прихильник опозиції (у 2 знач.). 2. Той, хто протидіє, чинить опір кому-, чому-небудь або протиставляє свої погляди, дії і т. ін. іншим поглядам, діям і т. ін.

ОПОЗИЦІОНЕ́РКА, -и. Жін. до **опозиціоне́р**.

ОПОЗИЦІОНЕ́РСТВО, -а, *с.* Перебування у стані, таборі опозиціонерів.

ОПОЗИЦІОНІ́СТ, -а, *ч., заст.* Опозиціонер.

ОПОЗИЦІОНІ́СТКА, -и, *заст.* Жін. до **опозиціоні́ст**.

ОПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Протидія, опір кому-, чому-небудь; протиставлення своїх поглядів, дій або своєї політики іншим поглядам, діям або політиці. *Бути в опозиції.* 2. Загальна назва партій, груп, які виступають проти правлячої партії, групи або проти політики уряду, а також парламентські фракції цих партій у буржуазних державах. // Група, угруповання в складі однієї партії, що виступає проти лінії її керівництва. 3. У шаховій грі – позиція королів, коли вони протистоять один одному через одне поле шахової дошки. 4. *лінгв.* Протиставлення двох чи кількох однорідних мовних одиниць для виявлення різниці між ними.

ОПО́ЙКОВИЙ, -а, -е. Вигот. з опойка.

ОПО́ЙОК, -йка, *ч.* Вичинена шкура молочного теляти, з якої виготовляють взуття та різні шкіряні вироби.

ОПО́КА[1], -и, *ж., мет.* Металевий або дерев'яний ящик без дна і верху, що утримує формувальну суміш під час виготовлення ливарних форм.

ОПО́КА[2], -и, *ж.* Тверда, легка гірська порода, багата на кремнезем (кварц).

ОПО́КОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **опо́ка**[1].

ОПО́КОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **опо́ка**[2]. // Вигот. з опоки. *Опоковий щебінь.*

ОПО́ЛИ, *присл., зах.* Обабіч.

ОПО́ЛИСТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Товстий, гладкий. 2. Широкий, розлогий. 3. Гіллястий.

ОПОЛІ́СКАНИЙ, **ОПОЛО́СКАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ополоска́ти**.

ОПОЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ополі́скувати**.

ОПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПОЛОСКА́ТИ**, -ощу́, -о́щеш, *док., перех.* Те саме, що **обполі́скувати**.

ОПОЛОЖИ́ТИСЯ, -ло́житься, *док., діал.* Отелитися.

ОПО́ЛОК, -лку, *ч.* Шкіра з черева тварини.

ОПОЛО́НИК, -а, *ч.* 1. Велика ложка, якою насипають рідку страву. 2. *діал.* Пуголовок.

ОПОЛО́НИТИ, -ню, -ниш, *док., діал.* Обрубати лід довкола чогось такого, що стоїть у воді та вмерзло в лід.

ОПОЛО́НИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **ополо́ник**.

ОПОЛО́НКА, -и, *ж.* Отвір, прорубаний у кризі замерзлої водойми. // Незамерзлий отвір або ділянка крижаного поля водойми, вкрита водою.

ОПОЛО́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ополо́нка**.

ОПОЛО́СКАНИЙ *див.* **ополі́сканий**.

ОПОЛОСКА́ТИ *див.* **ополі́скувати**.

ОПОЛОСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **ополі́скувати**.

ОПОЛО́ТИ *див.* **опо́лювати**.

ОПОЛО́ЩЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ополоска́ти**.

ОПО́ЛУДЕНЬ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **опівдні** 1, 2.
ОПО́ЛУДНІ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **опівдні** 1, 2.
ОПОЛУ́НО́ЧІ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **опівночі**.
ОПОЛЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПОЛЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.* 1. *заст.*, *уроч.* Озброювати для війни з ким-небудь; створювати ополчення (у 1 знач.) з кого-небудь. 2. *перен.*, *рідко.* Підбурювати, настроювати проти кого-, чого-небудь.
ОПОЛЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОПОЛЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чи́шся, *док.* 1. *заст.*, *уроч.* Озброюватися для війни з ким-небудь, підійматися на війну з кимось, іти війною на когось. 2. *перен.* Виступати проти кого-, чого-небудь із нападками, з різкою критикою.
ОПОЛЧЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Учасник, боєць ополчення.
ОПОЛЧЕ́НКА, -и. Жін. до **ополче́нець**.
ОПОЛЧЕ́ННЯ, -я, *с.* 1. У давнину – військо, що створювалося на час війни з народних мас. 2. Допоміжне військо, створюване у надзвичайних умовах воєнного часу з добровольців – цивільного населення, здатного тримати зброю, але увільненого від дійсної військової служби.
ОПОЛЧЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ополче́ння** і **ополче́нець**.
ОПОЛЧИ́ТИ *див.* **ополча́ти**.
ОПОЛЧИ́ТИСЯ *див.* **ополча́тися**.
ОПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОПОЛО́ТИ**, ополю́, опо́леш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **обпо́лювати**.
ОПОЛЯ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ополя́чити**. // **ополя́чено**, *безос. присудк. сл.*
ОПОЛЯ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ополя́чити**.
ОПОЛЯ́ЧИТИ *див.* **ополя́чувати**.
ОПОЛЯ́ЧИТИСЯ *див.* **ополя́чуватися**.
ОПОЛЯ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ополя́чувати**.
ОПОЛЯ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПОЛЯ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Примушувати перейти на польську мову, засвоїти польські звичаї, культуру і т. ін. // Робити польським за мовою, звичаями, культурою і т. ін.
ОПОЛЯ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОПОЛЯ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Ставати поляком за мовою, звичаями, культурою і т. ін.; набувати польського вигляду, характеру.
ОПО́НА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Те саме, що **завіса**[1] 1. 2. Подстяне покривало для захисту коней та інших свійських тварин від холоду; попона. 3. *заст.* Покривало, ковдра. 4. Сукняна тканина, яку в давнину виробляли ремісники. 5. *зах.* Гумова шина.
ОПОНЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Особа, яка заперечує кому-небудь у публічній бесіді, на диспуті, під час захисту дисертації і т. ін. ** **Офіці́йний опоне́нт** – особа, якій офіційно доручено виступати під час захисту дисертації на здобуття вченого ступеня з аналізом її змісту, визначенням позитивних якостей і недоліків, значення для науки. 2. Супротивник у суперечці; той хто заперечує кому-небудь.
ОПОНЕ́НТКА, -и. Жін. до **опоне́нт**.
ОПО́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *бот.*, *зах.* Березка, повійка.
ОПОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опонува́ти**.
ОПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Виступати із запереченнями чого-небудь у публічній бесіді, на диспуті і т. ін. // *рідко.* Те саме, що **супере́чити**.
ОПОПА́НАКС, -у, *ч.* 1. Рід трав'янистих багаторічних рослин родини зонтичних. Поширені в Європі та Азії. 2. Ароматичні камеді цих рослин. 3. Парфуми, виготовлені з цих камедей.
ОПО́РА, -и, *ж.* 1. Те, на що спираються або на що можна спертися. // Предмет, який підтримує кого-, що-небудь у певному положенні, підпирає когось, щось. 2. *спец.* Елемент споруди або машини для підтримування несучих конструкцій, пристроїв тощо та передачі діючих на них зусиль на інші частини споруди і машини або на їхню основу. *Опора моста. Опора підвісної дороги.* 3. *перен.* Сила, яка підтримує кого-небудь, на яку опирається хтось. // Підтримка, допомога, захист. // Людина (друг, родич), на яку можна покластися, якій можна довіритися, від якої можна очікувати допомоги. *Опора в житті.* 4. Дія і стан за знач. **опира́ти**, **опе́рти** і **опира́тися**, **опе́ртися**.
ОПОРІ́ЧКИ, -чок, *мн.* (*одн.* **опорі́чка**, -и, *ж.*), *діал.* Порічки.
ОПО́РКИ, -рок, *мн.* (*одн.* **опо́рок**, -рка, *ч.*), *діал.* Старі, зношені чоботи, від яких відрізано халяви.
ОПО́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **опо́ра** 1, 2. // Який є опорою (у 1, 2 знач.); на якого опирається хто-, що-небудь. 2. Який є вихідною базою для якої-небудь діяльності. ** **Опо́рна ба́за** – постійне місце розташування чого-небудь, пункт зберігання матеріалів, устаткування, продуктів і т. ін.
ОПО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опо́рний**.
ОПО́РНО-ПОКАЗО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з діяльністю науково-дослідних підрозділів інститутів і сільськогосподарських дослідних станцій, які організуються для демонстрації досягнень науки і передової практики.
ОПОРО́ЖНЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опорожни́ти**.
ОПОРО́ЖНЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **опорожни́ти**, **опорожня́ти**.
ОПОРОЖНИ́ТИ *див.* **опорожня́ти**.
ОПОРОЖНИ́ТИСЯ *див.* **опорожня́тися**.
ОПОРОЖНІ́ТИ, -і́є, *док.*, *рідко.* Стати порожнім; спорожніти.
ОПОРО́ЖНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опоро́жнювати**.
ОПОРО́ЖНЮВАТИ *див.* **опорожня́ти**.
ОПОРО́ЖНЮВАТИСЯ *див.* **опорожня́тися**.
ОПОРОЖНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОПОРО́ЖНЮВАТИ**, -нюю, -нюєш, *недок.*, **ОПОРОЖНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **випорожня́ти**.
ОПОРОЖНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ОПОРО́ЖНЮВАТИСЯ**, -нюється, *недок.*, **ОПОРОЖНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *рідко.* Те саме, що **випорожня́тися** 1.
ОПО́РОК *див.* **опо́рки**.
ОПОРО́К, -у, *ч.*, *діал.* Порок.
ОПОРО́КА, -и, *ж.*, *діал.* Неслава.
ОПОРО́С, -у, *ч.* Пологи у свині. // Одноразовий приплід свині.
ОПОРОСИ́ТИСЯ, -ро́ситься, *док.* Народити, привести поросят (про свиню).
ОПОРО́ТИ, опорю́, опо́реш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Розпороти. 2. Сильно вдарити; оперіщити.
ОПОРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опоро́шувати**.
ОПОРОШИ́ТИ *див.* **опоро́шувати**.
ОПОРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опоро́шувати**.
ОПОРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПОРОШИ́ТИ**, -ошу́, -о́шиш, *док.* Покривати шаром пороху, пилу, порошку.
ОПОРТУНІ́ЗМ, -у, *ч.* Пристосовництво, безпринципність.
ОПОРТУНІ́СТ, -а, *ч.* 1. Прихильник опортунізму; той, хто проводить політику опортунізму. 2. Людина, яка змінює принципи залежно від обставин; пристосованець, угодовець.
ОПОРТУНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **опортуні́ст** і **опортуні́зм**. // Власт. опортунізму, опортуністам. // Який складається з опортуністів.
ОПОРТУНІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опортуністи́чний**.
ОПОРТУНІ́СТКА, -и. Жін. до **опортуні́ст**.
ОПОРТУНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **опортуністи́чний**.
ОПОРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опоряджа́ти**.
ОПОРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ОПОРЯ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПОРЯДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* 1. Давати лад чому-небудь; упорядковувати. 2. Готувати, налаштовувати що-небудь. // Прибирати що-небудь, надаючи впорядкованого вигляду. // Поправляти що-небудь на собі (одяг, зачіску і т. ін.). // Збирати, споряджати, ладнати когось куди-небудь. // Складати, збирати що-небудь (речі і т. ін.). 3. *спец.* Обробляти, надаючи готового, закінченого вигляду.
ОПОРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОПОРЯДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.* 1. Приводити себе в порядок (поправляти на собі одяг, зачіску і т. ін.). 2. *тільки док.*, *рідко.* Придбати собі одяг, взуття; одягтися і взутися.
ОПОРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опоряди́ти**. // **опоря́джено**, *безос. присудк. сл.*
ОПОРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **опоряди́ти** 2, 3. 2. *спец.* Сукупність механізмів, пристроїв, знарядь і т. ін., необхідних для чого-небудь; устаткування, обладнання.
ОПОРЯ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до опорядження (у 1 знач.). // Признач. для опорядження.
ОПОРЯ́ДЖУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який виконує опоряджувальні роботи.
ОПОРЯ́ДЖУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **опоря́джувальник**.
ОПОРЯ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опоря́джувати**.
ОПОРЯ́ДЖУВАТИ *див.* **опоряджа́ти**.
ОПОРЯ́ДЖУВАЧ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **опоря́джувальник**.
ОПОРЯ́ДЖУВАЧКА, -и, *рідко.* Жін. до **опоря́джувач**.
ОПОРЯДИ́ТИ *див.* **опоряджа́ти**.
ОПОРЯДИ́ТИСЯ *див.* **опоряджа́тися**.
ОПОРЯДКО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опорядкува́ти**.
ОПОРЯДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опорядко́ваний**.
ОПОРЯДКО́ВУВАТИ *див.* **опорядкува́ти**.
ОПОРЯДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опорядкува́ти**.
ОПОРЯДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ОПОРЯДКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **опоряди́ти**.
ОПОСЕРЕДКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опосередкува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Поданий або виражений не безпосередньо, а через що-небудь інше, за допомогою посередньої ланки.
ОПОСЕРЕДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опосередко́ваний** 2.
ОПОСЕРЕДКО́ВАНО. Присл. до **опосередко́ваний** 2.
ОПОСЕРЕДКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опосередко́вувати**.
ОПОСЕРЕДКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПОСЕРЕДКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Виражати щонебудь не безпосередньо, не прямо, а за допомогою чогось іншого; бути посередньою ланкою для вираження чого-небудь.
ОПОСЕРЕДКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОПОСЕРЕДКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Виражатися, виявлятися за допомогою чого-небудь іншого. 2. *тільки недок.* Пас. до **опосередко́вувати**.
ОПОСЕРЕДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опосередкува́ти**.
ОПОСЕРЕДКУВА́ТИ *див.* **опосередко́вувати**.
ОПОСЕРЕ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опосере́днити**.
ОПОСЕРЕ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опосере́днити**.
ОПОСЕРЕ́ДНЕНО. Присл. до **опосере́днений**.
ОПОСЕРЕ́ДНИТИ *див.* **опосере́днювати**.
ОПОСЕРЕ́ДНИТИСЯ *див.* **опосере́днюватися**.
ОПОСЕРЕ́ДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опосере́днювати**.
ОПОСЕРЕ́ДНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опосере́днюваний**.
ОПОСЕРЕ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опосере́днювати**.
ОПОСЕРЕ́ДНЮВАТИ, -нюю, -нюєш, *недок.*, **ОПОСЕРЕ́ДНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Те саме, що **опосередко́вувати**.
ОПОСЕРЕ́ДНЮВАТИСЯ, -нюється, *недок.*, **ОПОСЕРЕ́ДНИТИСЯ**, -иться, *док.* Те саме, що **опосередко́вуватися**.
ОПОСТІ́Н, **ОПОСТІ́НЬ**, *присл.*, *рідко.* 1. Стіна в стіну, по другий бік стіни; поруч. 2. Біля стіни, під стіною. // *у знач. прийм.*, *з род. в.* Біля, коло.
ОПОСТІ́НЬ *див.* **опості́н**.
ОПО́СУМ, -а, *ч.* Американська сумчаста тварина з довгим чіпким хвостом та буро-сірим хутром, що має промислове значення.
ОПОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **органотерапі́я**.
ОПОЧИВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Кімната для спання; спальня. // Спальня у палаці, у боярських хоромах.
ОПОЧИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПОЧИ́ТИ**, -и́ну, -и́неш, *док.*, *заст.*, *ритор.* Те саме, що **спочива́ти**.
ОПОЧИ́ВКА, -и, *ж.*, *заст.* Спочинок.
ОПОЧИВО́К, -вку, *ч.*, *заст.* Спочинок.
ОПОЧИ́ЛИЙ, -а, -е, *заст.*, *ритор.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **опочи́ти**.
ОПОЧИ́НОК, -нку, *ч.*, *заст.* Спочинок.
ОПОЧИ́ТИ *див.* **опочива́ти**.
ОПО́ШЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опо́шлити**.
ОПО́ШЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **опо́шлений**.
ОПО́ШЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **опо́шлити**.
ОПО́ШЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ОПОШЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *рідко.* Робити пошлим.
ОПОШЛЯ́ТИ *див.* **опо́шлити**.
ОПОЯ́САНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опоя́сати**.
ОПОЯ́САТИ *див.* **опоя́сувати**.
ОПОЯ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опоя́сувати**.
ОПОЯ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПОЯ́САТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **опері́зувати** 1 – 4.
ОПРА́ВА, -и, *ж.* 1. Обкладинка з якого-небудь твердого матеріалу, в яку переплітають книжку, зошит і т. ін.; палітурка. 2. Дерев'яна, металева, рогова і т. ін. рамка, форма, в яку що-небудь вставляється для закріплення або збереження. // Художньо оформлене обрамлення, прикраси на чому-небудь; оздоба.
ОПРА́ВДАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оправда́ти**.
ОПРАВДА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Дія за знач. **оправда́ти** і **оправда́тися**. 2. Те саме, що **ви́правдання** 2, 3.
ОПРАВДА́ТИ *див.* **опра́вдувати**.
ОПРАВДА́ТИСЯ *див.* **опра́вдуватися**.
ОПРАВДИ́ТИ *див.* **опра́вдувати**.
ОПРАВДИ́ТИСЯ *див.* **опра́вдуватися**.
ОПРАВДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оправдо́вувати**.
ОПРАВДО́ВУВАТИ *див.* **опра́вдувати**.
ОПРАВДО́ВУВАТИСЯ *див.* **опра́вдуватися**.
ОПРА́ВДУВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Дія за знач. **опра́вдувати** і **опра́вдуватися**. 2. Те саме, що **ви́правдання** 2.
ОПРА́ВДУВАТИ *і* **ОПРАВДО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПРАВДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ОПРАВДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **виправдо́вувати**.
ОПРА́ВДУВАТИСЯ *і* **ОПРАВДО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОПРАВДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ОПРАВДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.* Те саме, що **виправдо́вуватися**.
ОПРА́ВИТИ *див.* **оправля́ти**.
ОПРА́ВИТИСЯ *див.* **оправля́тися**.
ОПРА́ВКА, -и, *ж.* 1. Пристрій для закріплення на металорізальних верстатах інструмента чи оброблюваної деталі. 2. Пристрій (циліндричний стрижень), вміщуваний всередину оброблюваних пустотілих виробів.
ОПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опра́вити**.
ОПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опра́вити**.
ОПРАВЛЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для оправляння.
ОПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оправля́ти**.
ОПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* опра́влять; *док.*, *перех.* 1. Робити оправу (для книжки, зошита і т. ін.). // Вставляти в оправу що-небудь; робити оправу з чогось. 2. Те саме, що **поправля́ти** 2. // Розправляти щонебудь (одяг, зачіску і т. ін.); чепурити. // Розправляючи, поправляючи що-небудь зокола, надавати йому впорядкованого вигляду. 3. *рідко.* Лагодячи що-небудь, робити придатним для використання. 4. *заст.*, *рідко.* Виправдовувати (у 1 знач.).
ОПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОПРА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* опра́вляться; *док.* 1. Поправляти на собі одяг, зачіску і т. ін.; приводити себе в порядок. 2. Досягати попереднього чи близького до попереднього стану після якого-небудь стихійного лиха, поразки і т. ін. // Відновлювати свої сили після хвороби і т. ін.; поправлятися. // Приборкувати свої почуття; оволодівати собою. 3. *евф.* Справляти природну потребу. 4. *заст.*, *рідко.* Виправдовуватися (у 1 знач.).
ОПРАВЛЯ́Ч, -а́, *ч.* Той, хто займається оправлянням.
ОПРА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до виготовлення оправ (у 1 знач.). *Оправна справа.* 2. *рідко.* Який має оправу, палітурку (про книжку, зошит і т. ін.); оправлений. 3. *рідко.* Вставлений в оправу (у 2 знач.); оздоблений, оправлений.
ОПРАНЦЮВА́ТІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* 1. Вкритися

сифілітичним висипом. 2. Страшенно обриднути.
ОПРА́ТАТИ *див.* **опря́тувати.**
ОПРА́ТИ *див.* **опира́ти**[2].
ОПРА́ТУВАТИ *див.* **опря́тувати.**
ОПРАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опрацюва́ти.** // **опрацьо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ОПРАЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опрацьо́ваний.**
ОПРАЦЬО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до опрацьовування.
ОПРАЦЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опрацьо́вувати.**
ОПРАЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опрацьо́вувати.**
ОПРАЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПРАЦЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Глибоко вивчати що-небудь, докладно ознайомлюватися з чимось. // Докладно вивчаючи що-небудь, описувати його особливості, встановлювати закономірності розвитку і т. ін.; досліджувати. 2. Готувати що-небудь, ретельно продумуючи, розробляючи в усіх деталях. // Створювати що-небудь, старанно добираючи, систематизуючи та обробляючи матеріали. // Працюючи над чим-небудь, поліпшувати його якість, надавати йому викінченості, досконалості.
ОПРАЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **опрацьо́вувати.**
ОПРАЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опрацюва́ти.**
ОПРАЦЮВА́ТИ *див.* **опрацьо́вувати.**
ОПРЕДМЕ́ТИТИ, -ме́чу, -ме́тиш, *док.*, **ОПРЕДМЕ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Надавати конкретної (предметної) спрямованості чому-небудь, втілювати в матеріальних формах.
ОПРЕДМЕ́ТНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опредме́тнити.**
ОПРЕДМЕ́ТНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опредме́тнений.**
ОПРЕДМЕ́ТНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опредме́тнити і опредме́тнитися.**
ОПРЕДМЕ́ТНИТИ *див.* **опредме́тнювати.**
ОПРЕДМЕ́ТНИТИСЯ *див.* **опредме́тнюватися.**
ОПРЕДМЕ́ТНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опредме́тнювати, опредме́тнюватися.**
ОПРЕДМЕ́ТНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОПРЕДМЕ́ТНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Надавати чому-небудь предметних форм; втілювати щось у предметних формах.
ОПРЕДМЕ́ТНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОПРЕДМЕ́ТНИТИСЯ**, -иться, *док.* Набувати предметних форм; втілюватися в предметних формах.
ОПРЕДМЕ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опредме́чувати.**
ОПРЕДМЕ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **опредме́тнювати.**
ОПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Відчуття стиснення в грудях. 2. Пригніченість, нудьга, знемога.
ОПРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опресува́ти.** *Опресований жом.*
ОПРЕСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опресо́ваний.**
ОПРЕСО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для опресовування. *Опресовувальний апарат.*
ОПРЕСО́ВУВАЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який опресовує що-небудь.
ОПРЕСО́ВУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **опресо́вувальник.**
ОПРЕСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опресо́вувати.** *Опресовування кабелів.*
ОПРЕСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПРЕСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* 1. Піддаючи що-небудь дії преса, тиснучи на щось, обробляти його певним чином, ущільнювати або змінювати його форму. 2. Перевіряти тиском міцність і непроникність труб у місцях їх зварювання.
ОПРЕСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **опресо́вувати.**
ОПРЕСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **опресува́ти.**
ОПРЕСУВА́ТИ *див.* **опресо́вувати.**
ОПРИБУТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оприбуткува́ти.** // **оприбутко́вано**, *безос. присудк. сл.*
ОПРИБУТКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оприбутко́ваний.**
ОПРИБУТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оприбутко́вувати.**
ОПРИБУТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПРИБУТКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *фін.* Записувати в графу надходжень; заприбутковувати.
ОПРИБУТКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *бухг.* Пас. до **оприбутко́вувати.**
ОПРИБУТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оприбуткува́ти і оприбуткува́тися.** ** **Оприбуткува́ння на бала́нс** – відображення у бухгалтерському обліку вартості товарно-матеріальних цінностей на підставі документів, які надійшли зі складу до бухгалтерії, про отримання товарно-матеріальних цінностей на склад. **Оприбуткува́ння на склад** – відображення у складському обліку кількості товарно-матеріальних цінностей, які надійшли на склад.
ОПРИБУТКУВА́ТИ *див.* **оприбутко́вувати.**
ОПРИ́КРИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **обри́дливий.**
ОПРИ́КРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **обри́днути.**
ОПРИ́КРІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **обри́днути.**
ОПРИЛЮ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оприлю́днити.**
ОПРИЛЮ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оприлю́днений.**
ОПРИЛЮ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оприлю́днити.**
ОПРИЛЮ́ДНЕНО. Присл. до **оприлю́днений.**
ОПРИЛЮ́ДНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, **ОПРИЛЮ́ДНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Зробити прилюдним (у 1 знач.).
ОПРИЛЮ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оприлю́днювати.**
ОПРИЛЮ́ДНЮВАТИ *див.* **оприлю́днити.**
ОПРИ́НИ, -ин, *мн.*, *бот.*, *зах.* Аґрус.
О́ПРИСК, -у, *ч.*, *діал.* Скалка, уламок.
ОПРИ́СКЛИВИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко*, 1. Те саме, що **нестри́маний** 2. 2. Їдкий, дошкульний (про сміх, гумор і т. ін.).
ОПРИ́СКЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Властивість за знач. **опри́скливий.**
ОПРИ́СКЛИВО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **опри́скливий.**
ОПРИТО́МНИТИ *див.* **оприто́мнювати**[2].
ОПРИТО́МНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **оприто́мніти.**
ОПРИТО́МНІТИ *див.* **оприто́мнювати**[1].
ОПРИТО́МНЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ОПРИТО́МНІТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *неперех.* Те саме, що **опам'ята́товуватися** 1, 2.
ОПРИТО́МНЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ОПРИТО́МНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *діал.* Опам'ятовувати (у 1. знач.).
ОПРИ́ЧИНА, -и, *ж.*, *іст.* Те саме, що **опри́чнина.**
ОПРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до опричнини.
ОПРИ́ЧНИК, -а, *ч.*, *іст.* Дворянин, що служив в опричнині (у 3 знач.). // *перев. мн.*, *перен.*
ОПРИ́ЧНИНА, -и, *ж.*, *іст.* 1. У давній Русі – земельний наділ, що його давали вдові князя в довічне володіння. 2. Система надзвичайних заходів, запроваджених царем Іваном Грозним (1547 – 1584 рр.) для розгрому боярсько-князівської опозиції та зміцнення Московської централізованої держави. 3. Частина держави, підпорядкована безпосередньо Іванові Грозному, що була йому опорою в боротьбі проти боярсько-князівської опозиції. 4. Військово-поліцейські сили, створені Іваном Грозним для боротьби з дворянсько-князівською опозицією, що відзначалися особливою жорстокістю.
ОПРИ́ШКИ[1], -ів, *мн.* Учасники народно-визвольної боротьби в Галичині, на Закарпатті, Буковині проти феодально-кріпосницького гніту шляхти у 16 – першій половині 19 ст.
ОПРИ́ШКИ[2], -ів, *мн.* Український народний чоловічий танець, що виконується у швидкому темпі.
ОПРИ́ШКІВСТВО, -а, *с.*, *іст.* 1. Народно-визвольна боротьба в Галичині, Закарпатті та на Буковині проти феодально-кріпосницького гніту в 16 – першій половині 19 ст. 2. Участь у цій боротьбі.
ОПРИ́ШКІВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **опри́шок.**
ОПРИ́ШКО, -а, *ч.*, *іст.*, *діал.*, *рідко.* Те саме, що **опри́шок.**
ОПРИШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.* Бути опришком, брати участь в опришківській боротьбі.
ОПРИ́ШКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Запальний, нестриманий.
ОПРИ́ШКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **опри́шкуватий.**
ОПРИ́ШКУВАТО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **опри́шкуватий.**
ОПРИ́ШОК, -шка, *ч.* 1. Народний месник, учасник народно-визвольної боротьби в Галичині, Закарпатті та на Буковині проти феодально-кріпосницького гніту в 16 – першій половині 19 ст. 2. *перен.*, *діал.* Розбійник, злодій; бешкетник.
ОПРІ́СНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опрісни́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який звільнився від солей, опріснився.
ОПРІ́СНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **опрі́снений.**
ОПРІ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **опрісни́ти і опрісни́тися.** ** **Опрі́снення води́** – обробка високомінералізованої води з метою зниження або повного видалення розчинених у ній солей.
ОПРІ́СНИК, -а, *ч.* У християн – тоненькі коржики із прісного тіста для причастя як символ містичного тіла Христа; у юдеїв – маца.
ОПРІСНИ́ТИ *див.* **опрі́снювати.**
ОПРІСНИ́ТИСЯ *див.* **опрі́снюватися.**
ОПРІСНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **опрісні́ти.**
ОПРІСНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість за знач. **опрісні́лий.**
ОПРІСНІ́ТИ, -іє, *док.* Стати прісним; очиститися, звільнитися від солей.
ОПРІ́СНОК, -а, *ч.*, *заст.* Корж, спечений із прісного тіста.
ОПРІ́СНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для опріснювання.
ОПРІ́СНЮВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опрі́снювальний.**
ОПРІ́СНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **опрі́снювати.**
ОПРІ́СНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опрі́снювати і опрі́снюватися.**
ОПРІ́СНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОПРІСНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОПРІСНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Робити прісним, зменшувати вміст солей; очищати, звільняти від солей. *Опріснювати морську воду.*
ОПРІ́СНЮВАТИСЯ, -юється *і* **ОПРІСНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ОПРІСНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* Ставати прісним, очищатися, звільнятися від солей.
ОПРІ́СНЮВАЧ, -а, *ч.* Апарат, прилад для очищення води від солей перегонкою.
ОПРІСНЯ́ТИ *див.* **опрі́снювати.**
ОПРІСНЯ́ТИСЯ *див.* **опрі́снюватися.**
О́ПРІЧ. 1. *прийм.*, *з род. в.* Те саме, що **крім.** 2. *присл.*, *прийм. заст.*, *рідко.* Те саме, що **о́сторонь** 1, 4.
ОПРІ́ЧЕ, *прийм.*, *заст.* Опріч (у 1 знач.).
ОПРІ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Окремий. 2. Відмінний від інших; особливий.
ОПРІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опрі́чний.**
ОПРОБКОВІ́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Зміна оболонок живих рослинних клітин внаслідок відкладання в них суберину, через що вони стають непроникними для води й повітря.
ОПРОВА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опрова́джувати.**
ОПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ОПРОВОДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПРОВА́ДИТИ** і **ОПРОВО́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *заст.* 1. Супроводити, проводжати. 2. Випроваджувати, виряджати.
ОПРОВА́ДИТИ *див.* **опрова́джувати.**
ОПРОВОДЖА́ТИ *див.* **опрова́джувати.**
ОПРОВО́ДИТИ *див.* **опрова́джувати.**
ОПРОМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опромі́нити.**
ОПРОМІ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опромі́нений.**
ОПРОМІ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опромі́нити.** *Радіоактивне опромінення.*
ОПРОМІ́НИТИ *див.* **опромі́нювати.**
ОПРОМІ́НИТИСЯ *див.* **опромі́нюватися.**
ОПРОМІ́НИК, -а, *ч.* 1. Фахівець, який щось або когось опромінює. 2. Джерело опромінювання – опромінювач.
ОПРОМІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для опромінення кого-, чого-небудь ультрафіолетовим, інфрачервоним та іонізуючим випромінюваннями.
ОПРОМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **опромі́нювати.**
ОПРОМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опромі́нюваний.**
ОПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **опромі́нювати.** 2. Вплив на людину іонізаційного випромінювання. *Сонячне опромінювання. Опромінювання гамма-променями.* ** **Меди́чне опромі́нювання** – опромінювання людей, отримане ними в процесі медичного обстеження або лікування. **Опромі́нювання насе́лення** – опромінювання, якого зазнає (зазнала) людина від ядерних установок і джерел іонізаційного випромінювання, за винятком професійного та медичного опромінювання. **Професі́йне опромі́нювання** – опромінювання працівників випромінюваннями, отримане в процесі трудової діяльності.
ОПРОМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОПРОМІ́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Освітлювати промінням. 2. *перен.* Оживляти, зігрівати, сповнюючи якимнебудь почуттям, настроєм і т. ін. 3. *спец.* Піддавати дії яких-небудь променів.
ОПРОМІ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОПРОМІ́НИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Освітлюватися промінням. 2. *перен.* Оживлятися, світлішати, прояснюватися під впливом якого-небудь почуття, настрою і т. ін. (про обличчя, погляд і т. ін.). 3. *спец.* Зазнавати дії яких-небудь променів.
ОПРОМІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Установка для опромінення кого-, чого-небудь ультрафіолетовим, інфрачервоним та іонізуючим випромінюваннями.
ОПРОМІ́НЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **опромі́нювати.**
ОПРО́СТАНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опро́стати.** 2. *у знач. прикм.* Просторий, вільний (про одяг).
ОПРО́СТАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **опро́станий.**
ОПРО́СТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Визволити, звільнити.
ОПРО́СТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* 1. Визволитися, звільнитися. 2. Опам'ятатися.
ОПРОСТИ́ТИ *див.* **опроща́ти.**
ОПРОСТИ́ТИСЯ *див.* **опроща́тися.**
ОПРОТЕСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опротестува́ти.** // *у знач. прикм.* ** **Опротесто́ваний ве́ксель**, *фін.* – вексель, відносно якого нотаріально засвідчено відмову боржника від його оплати.
ОПРОТЕСТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опротесто́ваний.**
ОПРОТЕСТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опротесто́вувати.** *Опротестування векселя.*
ОПРОТЕСТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПРОТЕСТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Офіційно вимагати скасування або визнання недійсним, незаконним і т. ін. якого-небудь рішення, розпорядження, судової постанови і т. ін. // Не погоджуватися з чим-небудь; заперечувати щось. ** **Опротесто́вувати (опротестува́ти) ве́ксель**, *фін.* – офіційно засвідчувати факт несплати у визначений термін за векселем; накладати протест на вексель.
ОПРОТЕСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опротестува́ти.** *Опротестування векселя.*
ОПРОТЕСТУВА́ТИ *див.* **опротесто́вувати.**
ОПРО́ТИВИТИ, -влю, -виш; *мн.* опротивлять, *док.*, *перех.*, *діал.* Спротивити.
ОПРО́ТИВІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Спротивіти, остогидіти.
ОПРО́ЧЕ, *присл.*, *діал.* Опріч.
ОПРОШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Ходити навпростець.
ОПРОЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПРОСТИ́ТИ**, опрощу́, опрости́ш, *док.*, *перех.* Робити простим, простішим.
ОПРОЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОПРОСТИ́ТИСЯ**, опрощу́ся, опрости́шся, *док.* Ставати простим, невибагливим у своєму одязі, в способі життя і т. ін.; засвоювати прості звички, манери і т. ін.
ОПРОЩЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто опрощається, опростився.
ОПРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опрости́ти.**
ОПРОЩЕ́НКА, -и. Жін. до **опроще́нець.**
ОПРО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Граматичний процес, внаслідок якого слова, утворені з кількох морфем, сприй-

маються згодом як морфологічно нерозкладні.

ОПРОЩЕ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія і стан за знач. **опрости́тися, опроща́тися.**

ОПРОЩЕ́ННЯ[2], -я, *с., заст.* 1. Прощання. 2. Прощення.

ОПРОЩЕ́НСТВО, -а, *с.* Поведінка, спосіб життя опрощенця.

ОПРУ́Г, -а, *ч.* 1. *зах.* Круг, коло. 2. *діал.* Те саме, що **упру́г.**

ОПРЯ́ГА, -и, *ж., врх.* Смерть.

ОПРЯГТИ́СЯ, опряжу́ся, опряже́шся, *док., зневажл.* Померти.

ОПРЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПРЯ́СТИ**, опряду́, опряде́ш, *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **обпряда́ти.**

ОПРЯСТИ́ *див.* **опряда́ти.**

ОПРЯ́ТАТИ *див.* **опря́тувати.**

ОПРЯ́ТУВАТИ *і* **ОПРА́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПРЯ́ТАТИ** *і* **ОПРА́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Прибирати, чепурити.

ОПСИ́Н, -у, *ч.* Білок, який зустрічається у декількох формах, одна з яких є продуктом метаболізму, що з'являється при розпаді родопсину.

ОПСИУРІ́Я, -ї, *ж.* Уповільнене виділення рідини з сечею.

ОПСОКЛО́НУС, -у, *ч.* Гіперкінез очних яблук, найбільш виражений на початку фіксації погляду.

ОПСОМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Збільшення тривалості менструального циклу до понад 35 днів.

ОПСОНІ́НИ, -ів, *мн.* Фактори імунної сироватки, які посилюють фагоцитоз корпускулярних антигенів.

ОПСОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до опсонінів. ** **Опсоні́чний і́ндекс** – відношення фагоцитарного показника імунної сироватки до фагоцитарного показника нормальної сироватки.

ОПСООЛІГОМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Скорочення менструацій (до 1–2 днів), розділених тривалими проміжками понад 35 днів.

ОПТА́НТ, -а, *ч., юр.* Особа, яка має право на оптацію.

ОПТА́НТКА, -и. Жін. до **опта́нт.**

ОПТАТИ́В, -а, *ч., лінгв.* Спосіб дієслова, який означає бажаність відповідної дії; бажальний спосіб. У слов'янських мовах перетворився на наказовий спосіб дієслова.

ОПТА́ЦІЯ, -ї, *ж., юр.* Добровільний вибір громадянства особою, що досягла повноліття, який звичайно надається населенню території, що переходить від однієї держави до іншої.

ОПТИ́К, -а, *ч.* 1. Фахівець з оптики. 2. Той, хто виготовляє оптичні лінзи, прилади або торгує ними.

О́ПТИКА, -и, *ж.* 1. Розділ фізики, що вивчає світло, його властивості та закони. 2. Прилади, інструменти, виготовлені з урахуванням законів відбивання і заломлення світла. *Освітлювальна оптика.* 3. Магазини або відділи, де продаються окуляри, фотооб'єктиви, біноклі, телескопи та ін.

ОПТИКА́ТОР, -а, *ч.* Мікрокатор, у якому кут повороту пружини вимірюється за допомогою закріпленого на ній дзеркала.

ОПТИКОЕНЦЕФАЛІ́Т, -у, *ч.* Форма первинного гострого розсіяного енцефаломієліту (ураження головного мозку та зорових нервів).

ОПТИКОЕНЦЕФАЛОМІЄЛІ́Т, -у, *ч.* Форма первинного розсіяного енцефаломієліту (ураженням головного і спинного мозку та зорових нервів).

О́ПТИКО-МЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується оптики і механіки; що стосується оптичних приладів та їх виробництва.

ОПТИКОМІЄЛІ́Т, -у, *ч.* Підгостра енцефаломієлопатія з вираженою демієлінізацією зорових нервів і спинного мозку.

ОПТИМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який найбільше відповідає певним умовам, вимогам; найкращий із можливих, найбільш відповідний даному завданню, даним умовам. ** **Оптима́льне планува́ння** – вибір найкращого варіанта плану з багатьох можливих. **Оптима́льне управлі́ння** – вибір і здійснення найкращої програми дій для досягнення бажаного стану керованого об'єкта впливом на параметри управління.

ОПТИМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оптима́льний.** ** **Оптима́льність за паре́то** – стан економічної системи, за якої неможливо покращити положення однієї особи, не погіршуючи положення інших.

ОПТИМА́ЛЬНО. Присл. до **оптима́льний.**

ОПТИМА́ТИ, -ів, *мн.* Ідейно-політична течія в Стародавньому Римі з 30-х рр. 2 ст. до середини 1 ст. до н. е., яка відображала інтереси нобілітету і протистояла популярам.

ОПТИМЕ́ТР, -а, *ч.* Оптичний прилад для особливо точного вимірювання лінійних величин.

ОПТИМІЗА́ТОР, -а, *ч., спец.* 1. Програма (пристрій), що забезпечує ведення процесу в оптимальному режимі. 2. В обчислювальній техніці – частина оптимізаційного транслятора, що здійснює оптимізацію об'єктного модуля.

ОПТИМІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до оптимізації. *Оптимізаційні методи управління.*

ОПТИМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Надання чому-небудь оптимальних, найбільш сприятливих властивостей, співвідношень. // Покращання характеристик системи. *Глобальна оптимізація.* 2. Визначення найбільшого або найменшого значення якої-небудь функції. 2. Процес визначення екстремуму функції за заданих обмежень. **Оптиміза́ція алгори́тмів** – покращення характеристик алгоритмів та процесів обчислень шляхом еквівалентних перетворень алгоритмів. **Оптиміза́ція да́них** – процес реорганізації даних за деяким критерієм. **Оптиміза́ція ци́клів** – локальна оптимізація часу виконання циклів, процесів, процедур і т. д.

ОПТИМІ́ЗМ, -у, *ч.* Світосприймання, перейняте бадьорістю, життєрадісністю, твердою вірою в краще майбутнє, в успіх; прот. п е с и м і з м.

ОПТИМІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оптимізува́ти.**

ОПТИМІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оптимізува́ти.**

ОПТИМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Вибирати найкращий (оптимальний) варіант із можливих; робити оптимальним.

ОПТИМІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* Перетворюватися, набуваючи оптимальних, найвигідніших характеристик, співвідношень.

ОПТИМІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **оптимізува́ти.**

ОПТИМІ́СТ, -а, *ч.* Оптимістично настроєна людина; прот. п е с и м і с т.

ОПТИМІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Сповнений оптимізму; життєрадісний; прот. п е с и м і с т и ч н и й. // Який ґрунтується на оптимізмі.

ОПТИМІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оптимісти́чний.**

ОПТИМІСТИ́ЧНО. Присл. до **оптимісти́чний.**

ОПТИМІ́СТКА, -и. Жін. до **оптимі́ст.**

О́ПТИМУМ, -у, *ч., спец.* 1. Сукупність найсприятливіших умов для чого-небудь. 2. Найсприятливіші умови для життєдіяльності організму або перебігу фізіологічного процесу чи біохімічної реакції.

ОПТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Стос. до оптики. *Оптичний магазин.* // Який ґрунтується на законах оптики. // Виготовлений, сконструйований на основі законів оптики. ** **Опти́чна си́ла** – характеристика заломлюючої здатності осесиметричних лінз і їхніх систем. **Опти́чне скло** – угнуте або опукле скло в оптичних приладах; лінза. **Опти́чний друк** – те саме, що **проекці́йний друк. Опти́чні прила́ди** – прилади, будова яких ґрунтується на законах поширення світла або на використанні властивостей світла. 2. Такий, що стосується ока, зору. // Здійснюваний за допомогою світла; світловий, зоровий. ** **Опти́чна ві́сь** – уявна пряма лінія, яка проходить через центри кривизни або фокуси та центри лінз (дзеркал) оптичної системи. **Опти́чна дефектоскопі́я** – метод дефектоскопії, за яким контрольовані вироби освітлюють промінням видимої області спектра. **Опти́чна лока́ція** – локація спостережуваних об'єктів за допомогою відбитих від них або випромінюваних ними електромагнітних хвиль оптичного діапазону. **Опти́чна піч** – оптичний пристрій, де промениста енергія джерела світла перетворюється на теплову. **Опти́чна систе́ма** – сукупність оптичних деталей, призначених для створення зображень предметів або передачі світлової енергії. **Опти́чний дефе́кт** – будь-яке порушення зору, спричинюване викривленням світлових променів оптичною системою ока (до того, як вони досягають сітківки). **Опти́чний зв'язо́к** – зв'язок з пересиланням і прийманням інформації за допомогою електромагнітних хвиль оптичного діапазону, із застосуванням лазерів. **Опти́чний обма́н:** а) хибне зорове враження від чого-небудь; обман зору; б) про що-небудь несправжнє, нереальне, ілюзорне; міраж, фата моргана. **Опти́чні я́вища в атмосфе́рі** – світлові ефекти, зумовлені поглинанням, розсіюванням та рефракцією світла в атмосфері.

ОПТИ́ЧНО. Присл. до **опти́чний.**

ОПТОАКУ́СТИКА, -и, *ж., фіз., техн.* Розділ фізики, який вивчає взаємодію електромагнітних і звукових хвиль у твердих, рідких та газуватих середовищах.

ОПТОАКУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз., техн.* Стос. до оптоакустики.

ОПТО́ВАНИЙ, -а, -е, *юр.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оптува́ти.**

ОПТО́ВИЙ, -а, -е. Який здійснюється оптом; гуртовий (у 3 знач.); прот. р о з д р і б н и й. *Оптові закупки.* // Стос. до торгівлі оптом; пов'язаний з торгівлею оптом. *Оптовий ярмарок.* // Який купує або продає оптом, у великих кількостях. *Оптовий покупець.* ** **О́птова торгі́вля** – торгівля великими партіями товарів, продаж оптовим покупцям. **Опто́ва ці́на́** – ціна великої партії товарів, за якою виробниче підприємство або збутова організація реалізують свою продукцію. **О́птовий товарооборо́т** – обіг товарів, що забезпечує рух товарних мас між підприємствами-виробниками і підприємствами-споживачами.

ОПТОВИ́К, -а́, *ч.* Продавець, який торгує оптом.

О́ПТОВО-РОЗДРІ́БНИЙ, -а́, -е́. Стос. до оптової і роздрібної торгівлі.

ОПТОГРА́МА, -и, *ж., фізіол.* Зображення об'єкта, що світиться, яке спостерігається на сітківці протягом деякого часу після дії цього об'єкта на адаптоване до темряви око.

ОПТОЕЛЕКТРО́НІКА, -и, *ж.* Напрям електроніки, що охоплює питання теорії та практичного застосування методів перетворення світлових сигналів в електричні й навпаки, в системах обробки, збереження й передачі інформації.

ОПТОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до **оптоелектро́ніки.**

ОПТОКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має відношення до руху очей. ** **Оптокінети́чна про́ба** – дослідження функції вестибулярного аналізатора, що ґрунтується на вивченні характеру ністагму, який виникає при фіксації погляду на предметах, що неперервно зміщуються.

О́ПТОМ, *присл.* 1. *торг.* Великими партіями, у великих кількостях; усе разом, гуртом (про купівлю-продаж товарів); прот. в р о з д р і б. 2. *перен., розм.* Усіх (усе) разом; огулом.

ОПТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ офтальмології, що розробляє методи визначення аномалій рефракції ока та їх корекції. 2. Вимірювання сили заломлювання зорового апарата. 3. Корекція зорової системи через вправи та підбір коректувальних лінз.

ОПТОПА́РА, -и, *ж.* Те саме, що **оптро́н.**

ОПТОТИ́ПИ, -ів, *мн.* Однотипні знаки різної величини, які використовуються для визначення гостроти зору.

ОПТОФО́Н, -а, *ч.* Прилад, який допомагає сліпим читати.

ОПТРО́Н, -а, *ч.* Елемент, що складається з джерела оптичного випромінювання та фотоприймача.

ОПТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **оптро́н.**

ОПТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оптува́ти.**

ОПТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., юр.* Використовувати (своє) право оптації.

ОПТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док., юр.* Те саме, що **оптува́ти.**

ОПУБЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опублікува́ти.** // **опублі́ковано,** *безос. присудк. сл.*

ОПУБЛІКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПУБЛІКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Друкувати що-небудь (статтю, книжку, листи і т. ін.) для загального ознайомлення.

ОПУБЛІКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **опублі́ко́вувати.**

ОПУБЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опублікува́ти.**

ОПУБЛІКУВА́ТИ *див.* **опублі́ко́вувати.**

ОПУ́ГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., зах.* Вдягнутися занадто тепло.

О́ПУД, -а, *ч., зах.* Опудало.

О́ПУДА, -и, *ж., зах.* Опудало.

ОПУ́ДАЛО, -а, *с.* 1. Подоба людської постаті з накинутого на хрестовину або начиненого соломою старого одягу, яку ставлять у садках і на городах для відстрашування птахів. // Імітація людської постаті для введення в оману кого-небудь. // Пристрій, знаряддя для тренування солдатів, спортсменів, що заміняє постать, тулуб людини. 2. *перен., лайл., зневажл.* Про незграбну, вайлувату або негарну людину. 3. *чого.* Набита тирсою, соломою і т. ін. шкура тварини, птаха, що відтворює їхній зовнішній вигляд; чучело.

ОПУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., діал.* Злякатися.

ОПУ́ДРЕНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опу́дрити.**

ОПУ́ДРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опу́дрений.**

ОПУ́ДРЕННЯ, -я, *с., с. г.* Дія за знач. **опу́дрити.**

ОПУ́ДРИТИ *див.* **опу́дрювати.**

ОПУ́ДРЮВАННЯ, -я, *с., с. г.* Дія за знач. **опу́дрювати.**

ОПУ́ДРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОПУ́ДРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., с. г.* Те саме, що **обпу́дрювати.**

О́ПУК, -у, *ч., діал.* Випуклість.

ОПУ́КА, -и, *ж., заст.* 1. М'яч. 2. *у знач. присл.* **опу́кою.** Дуже швидко, відразу.

ОПУКИ́Й, -а, -е, *діал.* Те саме, що **опу́куватий.**

ОПУ́КЛИЙ, -а, -е. 1. Який має округло вигнуту назовні поверхню; прот. у г н у т и й. 2. Який округло виступає, видається наперед. // *перен.* Чіткий, виразний.

ОПУ́КЛИНА, -и, *ж.* Місце, яке округло виступає, видається на поверхні чого-небудь.

ОПУ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **опу́клий.**

ОПУ́КЛО. Присл. до **опу́клий.**

ОПУ́КУВАТИЙ, -а, -е. Трохи опуклий (у 2 знач.); круглуватий.

ОПУ́КУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **опу́куватий.**

ОПУ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Багаторічна рослина родини кактусових із м'ясистим плоским стеблом і їстівними плодами. // Плоди цієї рослини.

ОПУПІ́ННЯ, -я, *с., жарт., розм.* Втрата здатності міркувати, розуміти.

ОПУ́ПОК, -пка, *ч., бот., діал.* Зав'язь плода.

О́ПУС, -у, *ч.* 1. Окремий музичний твір, позначений номером серед інших творів композитора. 2. *жарт., зневажл.* Будь-який літературний, мистецький або науковий твір.

ОПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опуска́ти** і **опуска́тися.** *Опускання земної кори.*

ОПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док., перех.* 1. Переміщувати нижче, донизу. // Схиляти, звішувати донизу. // *на що.* Спускаючи вниз, класти, ставити на що-небудь. ** **Опуска́ти ру́ки** – впадати в розпач, в апатію; ставати пасивним, бездіяльним. 2. *куди, в що.* Укладати, поміщати і т. ін. щось куди-небудь, у середину чогось. // Посилати, направляти, спрямовувати щось куди-небудь, у що-небудь. 3. *на що і без додатка.* Пускаючи, скидати вниз. 4. *діал.* Залишати, покидати 5. *жарг.* Ґвалтувати чоловіка (в'язня, солдата і т. д.).

ОПУСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОПУСТИ́ТИСЯ**, опущу́ся, опу́стишся, *док.* 1. Переміщуватися нижче, спускатися донизу. // Знижуючись, сідати на що-небудь (про птахів і т. ін.). // Знижуючись, осідати на що-небудь (про пил, сніг і т. ін.). // *на що і без додатка.* Сідати або лягати на щонебудь (про людей). // Переміщуватися вниз, лягаючи на що-небудь. // Схилятися, пригинатися донизу. // Звисати, спадати донизу. // Обвисати, слабнучи, втрачаючи пружність (про тіло, частини обличчя людини). Опускатися навпочіпки. 2. *в що.* Входити, поринати, занурюватися і т. ін. в що-небудь. // *розм.* Сходити куди-небудь униз. 3. Падати, звалюватися звідки-небудь. // Бити, ударяти по чому-небудь. 4. *перен.* Втрачати коли-

шню працездатність, енергію, охайність і т. ін. // *рідко.* Ставати занедбаним, занехаяним. 5. *перен.* Насуваючись, охоплювати, окутувати собою що-небудь (про темряву, туман і т. ін.).

ОПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна опускати. *Опускна штора.* // Признач. для опускання чого-небудь. // Який здійснюється опусканням. ** **Опускни́й коло́дязь** – порожниста конструкція, що, опускаючи у ґрунт під дією власної ваги, обмежує ґрунтову виробку.

О́ПУСТ, -у, *ч.* 1. *діал.* Шлюз. 2. *зах.* Здешевлення товару.

ОПУСТИ́ТИ *див.* **опуска́ти.**

ОПУСТИ́ТИСЯ *див.* **опуска́тися.**

ОПУСТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **опусті́ти**.

ОПУСТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **опусті́лий**.

ОПУСТІ́ЛО. Присл. до **опусті́лий.**

ОПУСТІ́ТИ, -іє, *док.* Те саме, що **спусті́ти.**

ОПУ́ТАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **опу́тати.**

ОПУ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Стан за знач. **опу́таний.**

ОПУ́ТАТИ, -аю, -аєш, *док., рідко.* Те саме, що **обплу́тати.**

ОПУ́ТУВАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **опу́тувати.**

ОПУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., рідко.* Те саме, що **обплу́тувати.**

О́ПУХ, -у, *ч.* Хворобливий набряк тканини тіла; пухлина.

ОПУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опуха́ти.**

ОПУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОПУ́ХНУТИ** *і рідко* **ОПУ́ХТИ**, -хну, -хнеш, *док.* Збільшуватися в об'ємі, набрякати від скупчення рідини (випоту) в тканинах тіла; пухнути.

ОПУ́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опу́хнути**. 2. *у знач. прикм.* Який має опухи; пухлий.

ОПУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **опу́хлий** 2.

ОПУ́ХНУТИ *див.* **опуха́ти.**

О́ПУХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́пух.** *Опухова хвороба.*

ОПУ́ХТИ *див.* **опуха́ти.**

ОПУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опуши́ти**. 2. *у знач. прикм.* Укритий пухом, волосинками, ворсинками. *Опушений пирій. Опушена луска.*

ОПУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **опу́шений** 2. *Опушеність пагонів.*

ОПУ́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **опуши́ти** і **опуши́тися**. 2. Покрив із пуху, волосинок, ворсинок на поверхні рослини або на шкірі тварини.

ОПУШИ́ТИ *див.* **опу́шувати.**

ОПУШИ́ТИСЯ *див.* **опу́шуватися.**

ОПУ́ШКА, -и, *ж.* Хутряна обшивка, оздоблення країв верхнього одягу. *Шкурка на опушку.*

ОПУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **опу́шувати** і **опу́шуватися.**

ОПУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОПУШИ́ТИ**, опушу́, опу́шиш, *док., перех.* 1. Покривати, запорошувати (про сніг, іній). 2. Обшивати, оздоблювати хутром краї верхнього одягу.

ОПУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОПУШИ́ТИСЯ**, опу́шиться, *док.* 1. Укриватися пухом, волосинками, ворсинками. 2. Покриватися, запорошуватися (снігом, інеєм). 3. Обшиватися, оздоблюватися хутром (про одяг).

ОПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **опусти́ти**. // **опу́щено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. ім.* **опу́щений**, -ного, *ч.*: а) *діал.* Самотній, покинутий; б) *жарг.* Зґвалтований, упосліджений.

ОПУ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **опу́щений.**

ОПУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. *мед.* Зміщення вниз якого-небудь органа. ** **Опу́щення ма́тки** – стан, коли матка розташована нижче спінальної площини, але не виходить із статевої щілини навіть при натужуванні. 2. *діал.* Стан за знач. **опу́щений** 2.

ОПЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до опціону. ** **Опці́йна по́зика** – позика з опціоном, за якої кредитору у певних межах надається право вибору умов погашення позики. **Опці́йна уго́да** – біржова угода, пов'язана з поступленням прав (на майбутнє) щодо біржового товару або контракту на поставку біржового товару. **Опці́йний дивіде́нд** – дивіденд, який передбачає право вибору форм його отримання. **Опці́йний контра́кт** – право купити даний цінний папір за встановленою у контракті (опціоні) ціною у встановлений строк. **Опці́йний сертифіка́т** – цінний папір, який дає право купувати або продавати інші цінні папери або іноземну валюту за певною ціною протягом певного часу.

ОПЦІО́Н, -у, *ч.* 1. Право, зафіксоване біржовою угодою, на придбання чи продаж товарів, валюти, цінних паперів за певних умов у майбутньому. 2. Умова, що вводиться в угоди на строк, за якою одній із сторін надається право вибору між альтернативними елементами угоди. ** **Америка́нський опціо́н** – опціон, що його можна реалізувати будь-коли до закінчення його чинності. **Європе́йський опціо́н** – опціон, що його можна реалізувати лише після закінчення його чинності. **Звича́йний опціо́н** – контракт з опціоном, не стандартизований відносно ціни опціону і дати закінчення його терміну. 3. Право працівників підприємства купувати акції за ціною, нижчою за ринкові. 4. Застереження в договорі морського перевезення (чартері) щодо права заміни одного вантажу іншим або одного порту призначення іншим. 5. Можливість вибору (зазвичай біржовим) способу виконання альтернативного зобов'язання. 6. В авторському праві – попередня умова договору про видання творів авторів однієї держави в іншій. 7. У біржовій практиці – угода, за якою сплата відомої премії дає право купити або продати цінні папери, товари.

ОПЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Необов'язковий; факультативний.

ОПЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Торговець опціонами на цінні папери.

О́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Вибір, альтернатива; варіант вибору.

ОП'ЯНИ́ТИ *див.* **оп'я́нювати.**

ОП'ЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **оп'яні́ти.**

ОП'ЯНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **оп'яні́лий.**

ОП'ЯНІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **оп'яні́ти.**

ОП'ЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати п'яним; сп'яніти, захмеліти. // Дійти до стану запаморочення, який нагадує сп'яніння. 2. *перен.* Дійти до стану екстазу, самозабуття.

ОП'Я́НЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., діал.* Сп'яніти.

ОП'Я́НЮВАТИ *див.* **оп'я́нювати.**

ОП'ЯНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ОП'Я́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОП'ЯНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* 1. Робити п'яним, доводити до стану оп'яніння. // Доводити до стану запаморочення, який нагадує сп'яніння. 2. *перен.* Доводити до стану екстазу, самозабуття.

ОП'ЯТЕРИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., заст.* Упертися в землю.

ОРА́ВА, -и, *ж., розм.* Великий гурт людей; юрба, натовп. // Велика, багатодітна родина.

ОРА́З, *присл., діал.* Враз.

ОРА́КУЛ, -а, *ч.* 1. У стародавніх греків, римлян та деяких народів Сходу – пророцтва, що нібито йшли від богів і витлумачувалися жерцями. // Божество, що пророкувало, а також жрець, який це пророцтво витлумачував. // Місце, храм, де давалися ці пророцтва. *Дельфійський оракул.* 2. *перен.* Особа, висловлювання якої визнають незаперечною істиною. 3. *заст.* Ворожильна книга.

ОРА́КУЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до оракула.

ОРА́ЛО, -а, *с., заст.* Примітивне знаряддя для оранки; рало.

ОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Той, що міститься в порожнині рота, спрямований до ротового отвору, ротовий. *Оральний секс.* ** **Ора́льний ероти́зм** – будь-яка тенденція отримувати задоволення від оральної активності.

ОРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ора́льний.**

ОРА́ЛЬНО-АГРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. В психоаналітичній теорії – такий, що характеризує модель агресивної поведінки у дорослих, що є наслідком сублімації пізньої оральної стадії.

ОРА́ЛЬНО-ГЕНІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до контакту ротової порожнини і язика зі статевим органом – чоловічим або жіночим.

ОРА́ЛЬНО-ІНКОРПОРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Характеристика схильності малих дітей тягти майже все до рота.

ОРА́ЛЬНО-СЕКСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до орального сексу.

ОРА́ЛЬНО-СТАТЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ора́льно-сексуа́льний.**

ОРАНГЛА́УТИ, -ів, *мн.* Морські кочівники, група племен на дрібних островах Малайського архіпелагу.

ОРАНГУТА́Н *див.* **орангута́нг.**

ОРАНГУТА́НГ, ОРАНГУТА́Н, -а, *ч.* Велика людиноподібна мавпа, що живе на островах Суматрі й Калімантані.

ОРА́НДА, -и, *ж., заст.* Шинок.

ОРАНДА́Р, -я́, *ч., заст.* Шинкар.

ОРАНДА́РКА, -и, *ж., заст.* Шинкарка.

ОРАНДА́РСТВО, -а, *с., заст.* Шинкарювання.

ОРАНДА́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Шинкарський.

ОРАНДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., заст.* Шинкарювати.

ОРАНЖА́Д, -у, *ч.* Апельсиновий прохолодний напій.

ОРА́НЖЕВИЙ, -а, -е. Те саме, що **жовтогаря́чий.**

ОРА́НЖЕВО. Присл. до **ора́нжевий.**

ОРА́НЖЕВО-ЖО́ВТИЙ, -а, -е. Жовтий з оранжевим відтінком.

ОРА́НЖЕВО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Червоний з оранжевим відтінком.

ОРАНЖЕРЕ́ЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **оранжере́я.**

ОРАНЖЕРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **оранжере́я.** *Оранжерейний цех.* 2. Вирощений в оранжереї. *Оранжерейна рослина.* // Який водиться в оранжереях. *Оранжерейна попелиця.* 3. *перен.* Який захищає від труднощів, випробувань, боротьби. *Оранжерейні умови виховання.* // Ізольований від труднощів, випробувань, боротьби.

ОРАНЖЕРЕ́Я, -ї, *ж.* Засклене приміщення для вирощування або перезимівлі рослин у закритому ґрунті; теплиця.

О́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ора́ти.** // **о́рано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **о́ране**, -ного, *с.* Зоране поле; рілля.

ОРАНИ́ЦЯ, -і, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **ріллЯ́.**

О́РАНКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **ора́ти.** // Пора, період, коли орють землю. // Основний прийом механічного обробітку ґрунту плугом, що забезпечує одночасне перевертання орного шару, його розпушування і перекришення. 2. *рідко.* Те саме, що **рілля́.**

ОРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ора́ти.**

ОРА́НТА, -и, *ж.* Один із найдавніших християнських образів; зображення фігури людини з піднятими в жесті моління руками; Богородиця.

ОРА́П, -а, *ч., заст.* Арап, негр.

ОРАПЕНЯ́, -я́ти, *с., заст.* Маля арапа, негреня.

ОРА́ПНИК, -а, *ч., діал.* Те саме, що **гара́пник.**

ОРА́ПСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Арапський, негритянський.

ОРА́Р, -я́, *ч.* Частина одягу диякона, перев'язь, розшита хрестами, що одягається на ліве плече.

ОРАТА́Й, -я, *ч., діал.* Орач, плугатар, рільник.

ОРА́ТИ, орю́, оре́ш, *недок., перех. і неперех.* Обробляти землю плугом, сохою. // *перен., розм.* Розпушувати, зривати поверхню чого-небудь.

ОРА́ТИСЯ, оре́ться, *недок.* Оброблятися плугом, сохою (про землю). // *безос.*

ОРА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто володіє мистецтвом виголошування промов. // Той, хто виголошує промову; промовець.

ОРАТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **орато́рія**[1]. *Ораторіальна музика.*

ОРАТО́РІЯ[1], -ї, *ж.* Великий музичний твір для хору, співаків-солістів і симфонічного оркестру, написаний на драматичний сюжет і призначений для концертного виконання.

ОРАТО́РІЯ[2], -ї, *ж.* Приміщення у католицькому храмі для моління.

ОРА́ТОРКА, -и. Жін. до **ора́тор.**

ОРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ораторіа́льний.** *Ораторний твір.*

ОРА́ТОРСТВО, -а, *с.* Майстерність оратора.

ОРА́ТОРСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ора́торствувати.**

ОРА́ТОРСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., зневажл.* Надто довго й нудно виголошувати промову, говорити про що-небудь (перев. з претензією на красномовність).

ОРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ора́тор.** // Власт. ораторові, ораторам.

ОРА́ЦІЯ, -ї, *ж., заст.* Урочиста промова, виголошувана з якого-небудь приводу. // *жарт.* Довгий монолог.

ОРА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто оре землю. *Скіфи-орачі.* // *рідко.* Той, хто обробляє землю; хлібороб.

ОРА́ЧКА, -и, *ж., зах.* Оранка.

ОРБІВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Рід вірусів родини реовірусів.

ОРБІКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що має форму кола; циркулярний, круговий; коловий.

ОРБІ́ТА, -и, *ж.* 1. *астр.* Шлях руху небесного тіла – штучного супутника Землі, орбітальної станції і т. ін. у космічному просторі навколо іншого тіла. *Орбіта Юпітера.* 2. *перен.* Межі, сфера поширення, впливу, діяльності і т. ін. кого-, чого-небудь. 3. *анат.* Заглибина, в якій міститься очне яблуко; очна ямка. 4. *перен.* Шлях проходження, пересування кого-, чого-небудь. 5. *перен.* Про коло справ, обов'язків, занять і т. ін., пов'язаних з тією або іншою сферою діяльності. ** **Бу́ти на орбі́ті** *якій* – залишатися в сфері, в межах чого-небудь (наміченого, прийнятого, засвоєного і т. ін.). **Ви́йти на орбі́ту** – успішно почати шлях до досягнення чого-небудь, виявитися в сфері уваги багатьох.

ОРБІТА́ЛЬ, -і, *ж.* Хвильова функція зв'язаного електрона, який перебуває в полі ядра.

ОРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **орбі́та** 1. // Який рухається по орбіті. // Що стосується навколоземної орбіти; що здійснюється там. // Признач. для руху по орбіті, для вивчення космосу під час перебування на орбіті. ** **Орбіта́льна ста́нція** – космічний літальний апарат, який може тривалий час функціонувати на орбіті штучного супутника Землі або іншої планети. 2. Такий, що стосується очної ямки; очноямковий. ** **Орбіта́льний целюлі́т** – запалення тканин очної ямки, спричинене поширенням інфекції з придаткових носових пазух, зубів.

ОРБІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **орбіта́льний.** ** **Орбі́тний пока́жчик**: в антропології – процентне відношення висоти орбіти ока людини до її ширини.

ОРБІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження орбіти ока після введення контрастної речовини в епісклеральний простір.

ОРБІТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин ретробульбарного простору.

ОРБІТОТОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення зміщення ока у глибину орбіти при дозованому тиску на його передню поверхню.

ОРГАГРА́МА, -и, *ж.* Графік, який якісно відображає організаційні співвідношення у виробництві (структуру, зв'язки, стосунки).

ОРГА́ЗМ, -у, *ч., мед.* Останній момент статевого акту, який супроводжується відчуттям плотської насолоди.

ОРГАЗМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до оргазму. ** **Оргазмі́чна платфо́рма** – нижня третина піхви, яка звужується під час статевого акту.

ОРГАЛІ́Т, -у, *ч.* Товстий пресований картон, що використовується перев. як будівельний матеріал.

О́РГАН, *ч.* 1. *род.* -а. Складова частина тваринного або рослинного організму, яка має певну будову і виконує одну або кілька певних функцій. *Статеві органи.* ** **О́ргани чуття́** – чутливі органи людини та тварини, які сприймають та аналізують подразнення. **О́рган ню́ху** – частина слизової оболонки порожнини носа, що містить нюхові рецепторні клітини. **О́рган смаку́** – периферична частина смакового аналізатора, яка являє собою сукупність смакових цибулин язика та нервових волокон, що відходять від них. 2. *род.* -у. Знаряддя, засіб. 3. *род.* -у. Установа, що виконує певні функції в галузі державного управління, контролю, нагляду і т. ін. *Адміністративні органи. Слідчі органи.* 4. *род.* -у. Періодичне видання (журнал, газета, бюлетень і т. ін.) якої-небудь партії, установи, організації, яке відбиває їх погляди і діяльність. 5. *род.* -а, *тех.* Складова частина, деталь різних механізмів, пристроїв і т. ін., що виконує певну функцію.

ОРГА́Н, -а, *ч.* Найбільший духовий клавішний музичний інструмент, що складається з набору труб, у які нагнітається повітря. // Музичний духовий

інструмент, що діє автоматично.

ОРГАНА́ЙЗЕР, -а, *ч.* Електронна записна книжка (з різними допоміжними засобами – калькулятором, календарем, мінікомп'ютером і т. ін.).

ОРГАНДІ́, *невідм.* Дуже тонка жорстка прозора матова шовкова тканина.

ОРГАНЕ́ЛИ, -не́л, *мн.* (*одн.* **органе́ла**, -и, *ж.*), *спец.* Утвори у найпростіших одноклітинних організмах, що виконують різні життєві функції. // Складові частини клітини живого організму, що виконують певну функцію.

ОРГАНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто організовує, засновує, налагоджує або впорядковує що-небудь. // Той, хто має здібності до організаторської роботи.

ОРГАНІЗА́ТОРКА, -и. Жін. до **організа́тор**.

ОРГАНІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **організа́тор**. // Спрямований на організацію чого-небудь. *Організаторська діяльність.*

ОРГАНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **організа́ція** 1. // Пов'язаний з організацією чого-небудь. *Організаційні заходи.* // Який здійснює організацію чого-небудь.

ОРГАНІЗАЦІ́ЙНО. Присл. до **організаці́йний**.

ОРГАНІЗАЦІ́ЙНО-ГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до організації господарської діяльності чого-небудь.

ОРГАНІЗАЦІ́ЙНО-МЕТОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до організації і методики проведення чого-небудь.

ОРГАНІЗАЦІ́ЙНО-ПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до організаційної та політичної діяльності кого-, чого-небудь.

ОРГАНІЗАЦІ́ЙНО-ТВО́РЧИЙ, -а, -е. Стос. до організації творчої діяльності.

ОРГАНІЗАЦІ́ЙНО-ТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до організаційного й технічного аспектів чого-небудь.

ОРГАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **організува́ти, організо́вувати** і **організува́тися, організо́вуватися**. *Наукова організація праці.* ** **Організа́ція да́них**, *спец.* – подання даних та керування даними відповідно до певних угод. **Організа́ція зв'язкі́в**, *спец.*: в обчислювальній техніці – сукупність методів та засобів побудови міжмодульних зв'язків. **Організа́ція па́м'яті**, *спец.* – розподіл оперативної пам'яті у відповідності із заданою організацією даних. 2. Об'єднання людей, суспільних груп, держав на базі спільності інтересів, мети, програми дій і т. ін. *Організація Об'єднаних Націй.* 3. Компанія, установа, їх підрозділи чи об'єднання, які виконують самостійні функції та мають адміністрацію. ** **Благоді́йна організа́ція** – недержавна організація, головна мета якої полягає у здійсненні благодійницької діяльності. **Некомерці́йна організа́ція** – організація, метою діяльності якої не є отримання прибутку (бібліотеки, музеї, біржі, фонди та ін.). // Державна, партійна, громадська і т. ін. установа. 4. Особливості будови чого-небудь; структура. 5. Фізичні й психічні особливості окремої особи. 6. Комплекс заходів, зміст яких полягає в координації дій окремих елементів системи. 7. В патології – процес обмеження та заміщення грануляційною тканиною ділянок некрозу.

ОРГАНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Будь-яке живе тіло, істота або рослина. // Фізична або психофізична будова живого тіла, істоти. ** **Автотро́фні органі́зми** – організми, здатні утворювати органічні речовини з неорганічних, використовуючи енергію Сонця чи енергію, що вивільняється в хімічних реакціях. **Гетеротро́фні органі́зми** – організми, що утворюють органічні речовини лише з готових органічних речовин – продуктів життєдіяльності інших організмів. **Шкідли́ві органі́зми** – організми, внаслідок діяльності яких вражаються живі організми і завдається шкода матеріальним цінностям. 2. *перен.* Неподільно зв'язані в одне ціле частини чого-небудь.

ОРГАНІЗМІ́ЗМ, -у, *ч.* Методологічний принцип, що потребує цілісного підходу до вивчення об'єктів органічної природи.

ОРГАНІЗМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Організмі́чні тео́рії** – сукупність філософських і природничих концепцій і вчень, які в поясненні особливостей організації, функціонування та еволюції об'єктів органічної природи виходять з методологічних засад організмізму та органічного індетермінізму.

ОРГАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **організува́ти**. // **організо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Належно впорядкований, планомірно спрямований на що-небудь. // Який діє чітко, злагоджено, дисципліновано. *Організована злочинність.* 3. *у знач. прикм.* Який має свою організацію, діє через організацію.

ОРГАНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **організо́ваний** 2, 3.

ОРГАНІЗО́ВАНО. Присл. до **організо́ваний** 2.

ОРГАНІЗО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **організо́вувати**.

ОРГАНІЗО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **організо́вувати** і **організо́вуватися**.

ОРГАНІЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОРГАНІЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док. і рідко недок.*, *перех.* 1. Створювати, засновувати що-небудь, залучаючи до цього інших, спираючись на них. 2. Здійснювати певні заходи громадського значення, розробляючи їх підготовку і проведення. // Забезпечувати, влаштовувати що-небудь, вишукуючи для цього необхідні можливості. // *розм.* Роздобувати, діставати або готувати що-небудь для когось. 3. Згуртовувати, об'єднувати кого-небудь із певною метою. // Зосереджувати, мобілізувати, спрямовувати когось на що-небудь. 4. Чітко налагоджувати, належно впорядковувати що-небудь. *Організовувати побут.*

ОРГАНІЗО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОРГАНІЗУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док. і рідко недок.* 1. Створюватися, засновуватися (про громадські заклади, установи, об'єднання і т. ін.). 2. Згуртовуватися, об'єднуватися з певною метою. // Ставати організованим (у 2 знач.). 3. Зосереджуючись, мобілізувати, спрямовувати себе на що-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **організо́вувати**.

ОРГАНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **організува́ти** і **організува́тися**.

ОРГАНІЗУВА́ТИ *див.* **організо́вувати**.

ОРГАНІЗУВА́ТИСЯ *див.* **організо́вуватися**.

ОРГАНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **організо́вувати**.

ОРГА́НІК, -а, *ч.*, *розм.* Фахівець з органічної хімії.

ОРГА́НІКА, -и, *ж.*, *спец.* 1. Органічна хімія. 2. *збірн.* Органічні речовини; органічні добрива. 3. Сукупність властивостей, які органічно властиві кому-, чому-небудь, становлять суть кого-, чого-небудь.

ОРГАНІ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на орга́ні.

ОРГАНІ́СТКА, -и. Жін. до **органі́ст**.

ОРГАНІ́СТРУМ, -а, *ч.* Старовинний струнний музичний інструмент, подібний до колісної ліри.

ОРГАНІЦИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Філософсько-методологічна і загальнонаукова концепція, в основу якої покладено синтетичний підхід до вивчення об'єктів органічної природи. 2. Вчення, яке економічну систему розглядає як живий організм з властивими йому життєвими фізіологічними процесами.

ОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до живої природи, тваринного або рослинного світу. ** **Органі́чний світ** – сукупність усіх живих організмів. // Який характеризується життєвими процесами; живий. // Який утворився з решток тваринних або рослинних організмів. ** **Органі́чна хі́мія** – розділ хімії, що вивчає карбонові сполуки, характерні для рослинного і тваринного світу. **Органі́чне скло** – синтетичний матеріал, подібний до звичайного скла. **Органі́чні до́брива** – добрива рослинного або тваринного походження. **Органі́чні сполу́ки** – сполуки, що містять вуглець. 2. Зумовлений станом внутрішніх органів організму. ** **Органі́чні психо́зи** – різні за етіологією захворювання, які розвиваються внаслідок патоморфологічних змін головного мозку. 3. Який лежить у самій природі кого-, чого-небудь. ** **Органі́чна архітекту́ра** – напрям в архітектурі початку 20 ст., що ґрунтується на прагненні до гармонії з природою. 4. Який має риси, характер якоїсь структури, чого-небудь цілого; нерозривний.

ОРГАНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **органі́чний** 3, 4.

ОРГАНІ́ЧНО. Присл. до **органі́чний** 3, 4.

ОРГА́НКА, -и, *ж.*, *іст.* Старовинна вогнепальна зброя, схожа на рушницю; пищаль.

ОРГА́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **орга́н**. *Органна труба.* // Признач. для виконання на орга́ні. *Органна музика.* 2. Такий, як в органа (про звуки і т. ін.). ** **Орга́нний пункт**: а) витримуваний у басу звук, на фоні якого вільно рухаються інші голоси; б) звук, витриманий у будь-якому верхньому голосі.

ОРГАНОВОЛОКНІ́Т, -у, *ч.* Один з видів волокнітів.

ОРГАНОГЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Гель, драглі-колоїдний розчин органічної сполуки.

ОРГАНОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *наук.* Процес утворення і розвитку органів тварин і рослин.

ОРГАНОГЕ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **органоге́н**, -у, *ч.*). Головні хімічні елементи, що входять до складу органічних речовин: Карбон, Гідроген, Оксиген, Нітроген, Сульфур, Фосфор.

ОРГАНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **органоге́ни**. *Органогенний елемент.* // Який містить органогени. ** **Органоге́нні гі́рські поро́ди** – осадові гірські породи, що утворилися з решток рослинних чи тваринних організмів або продуктів їхньої життєдіяльності.

ОРГАНОГЕТИНА́КС, -у, *ч.* Шаруватий пластик на підґрунті паперу із синтетичного волокна та зв'язувального полімеру.

ОРГАНОГІДРИДСИЛА́Н, -у, *ч.* Продукт неповної заміни гідрогенових атомів силану на алкіл- та алкоксирадикали.

ОРГАНОГІДРОГЕНОСИЛА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **органогідридсила́н**.

ОРГАНО́ГРАФ, -а, *ч.*, *біол.* Фахівець з органографії.

ОРГАНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *біол.* Стос. до органографії.

ОРГАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Вивчення та опис органів тварин і рослин.

ОРГАНОЗО́ЛЬ, -ю, *ч.* Золь – колоїдний розчин органічної сполуки.

ОРГАНО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **органо́їд**, -а, *ч.*), *біол.* Постійні складові елементи тваринної або рослинної клітини, що виконують певні функції в її життєдіяльності. ** **Спеціа́льні органо́їди** – цитоплазматичні структури, що виконують специфічну функцію лише певного типу клітин.

ОРГАНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Стос. до органоїдів.

ОРГАНОКАРБОРА́Н, -у, *ч.* Каркасний боран, у якому один або декілька атомів Бору сполучені з органічними радикалами.

ОРГАНО́ЛА, -и, *ж.* Клавішний багатоголосий електромузичний інструмент.

ОРГАНОЛЕ́ПТИКА, -и, *ж.* Визначення властивостей яких-небудь об'єктів зовнішнього середовища (води, їжі і т. ін.) за допомогою органів чуття (за смаком, запахом і т. ін.).

ОРГАНОЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до органолептики. ** **Органолепти́чний ме́тод** – дослідження та оцінка якості об'єктів навколишнього середовища за допомогою органів чуття. **Органолепти́чні власти́вості** – властивості об'єктів, що безпосередньо сприймаються органами чуття.

ОРГАНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь біології, що вивчає органи тварин і рослин під кутом зору їхньої будови.

ОРГАНОЛЮМІНОФО́Р, -а, *ч.* Органічний люмінофор, напр. антрацен, що його застосовують в сцинтиляційних лічильниках.

ОРГАНОМЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до композитів з органічною матрицею (гума, пластмаси та ін.) і металевими наповнювачами.

ОРГАНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Кількісна оцінка розмірів, маси, консистенції, кольору та інших параметрів органів.

ОРГА́НО-МІНЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до змішаних добрив, що їх добувають обробкою гумінових речовин – торфу, бурого вугілля, перегною амоніаком, фосфатною кислотою, калійними солями тощо.

ОРГАНО́Н, -а, *ч.* Загальна назва творів Арістотеля з логіки.

ОРГА́НО-НЕОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сумішей органічних і неорганічних речовин або змішаних сполук типу трибутилфосфату, тетраетилтитанату тощо.

ОРГА́НО-ОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Орга́но-органі́чний реа́ктор** – ядерний реактор, у якому сповільнювачем нейтронів і теплоносієм є органічні речовини.

ОРГАНОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про захворювання та інші порушення функцій органів або систем органів.

ОРГАНОПЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* Хірургічна фіксація зміщеного внутрішнього органа у його нормальному анатомічному розташуванні.

ОРГАНОПЛА́СТИК, -а, *ч.* Пластмаса, армована тканиною з синтетичних волокон; конструкційний і радіотехнічний матеріал в електротехніці, авіа-, ракето- та автомобілебудуванні.

ОРГАНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.*, *мед.* Пересадка органа або тканини з лікувальною метою. // Штучне утворення втрачених органів хірургічною операцією.

ОРГАНОПЛЮМБА́Н, -у, *ч.* Плюмбан, у якому гідрогенові атоми замінені на органічні радикали.

ОРГАНОПРЕПАРА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **органопрепара́т**, -у, *ч.*), *фарм.* Препарати, що їх одержують із різних органів тварин.

ОРГАНОСИЛОКСА́Н, -у, *ч.* Сполука з групами Силіцій – Оксиген – Силіцій та органічними радикалами біля Силіцію.

ОРГАНОСИЛОКСА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **органосилокса́н**.

ОРГАНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **перитонео-скопі́я**.

ОРГАНОСТАНА́Н, -у, *ч.* Станан, у якому гідрогенові атоми замінені на органічні радикали.

ОРГАНОТЕКСТОЛІ́Т, -у, *ч.* Один з видів текстолітів.

ОРГАНОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до органотерапії.

ОРГАНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Лікування препаратами, виготовленими з органів тварин, а також шляхом імплантації живих тканин та органів.

ОРГАНОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до органотропності.

ОРГАНОТРО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість будь-якого фактора вибірково впливати на певний орган.

ОРГАНОХЛОРСИЛА́Н, -у, *ч.* Силан, у якому кілька гідрогенових атомів замінені на атоми Хлору та органічні радикали.

ОРГАНОХЛОРСИЛА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **органохлорсила́н**.

ОРГАНОЦИКЛОСИЛОКСА́Н, -у, *ч.* Персневий (циклічний) органосилоксан.

ОРГА́НУМ, -а, *ч.* Один із ранніх видів поліфонії, переважно двоголосся, поширений в 9 – 13 ст.

ОРГА́НЧИК, -а, *ч.* Невеликий заводний музичний інструмент, що діє автоматично.

ОРГАТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Те саме, що **оргте́хніка**.

ОРГБЮРО́, *невідм.*, *с.* Виборний виконавчий орган, який займається організаційною роботою.

ОРГВИ́СНОВКИ, -ів, *мн.* Організаційні висновки – конкретні заходи, що їх приймають для реалізації якого-небудь рішення.

ОРГВІ́ДДІЛ, -у, *ч.*, *розм.* Організаційний відділ якоїнебудь установи, організації, який займається організаційними питаннями.

ОРГЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ч.* Поширена назва деякої сукупності засобів оперативного зв'язку.

ОРГІ́НІЯ, -ї, *ж.*, *діал.* Жоржина.

О́РГІЯ, -ї, *ж.* 1. В античних народів – святкування й обряди на честь богів вина і веселощів (Діоніса, Вакха). 2. *перен.* Розгульний бенкет. // *яка, чого.* Дика, страшна розправа. 3. *перен.* Обід (або вечеря) з великим вибором страв.

ОРГКОМІТЕ́Т, -у, *ч.* Організаційний комітет, що його створюють для підготовки та проведення якихнебудь заходів.

ОРГОНОМІ́Я, -ї, *ж.*, *псих.* Теорія особистості і пов'язана з нею терапевтична практика, центральною теоретичною концепцією якої є гіпотетична універсальна форма енергії.

ОРГРОБО́ТА, -и, *ж.* Організаційна робота.

ОРГСКЛО́, -а́, *с.* Органічне скло (*див.* **органі́чний**).

ОРГТЕ́ХНІКА, -и, *ж.*, *розм.* Комплекс технічних засобів, що використовуються з метою механізації й автоматизації управлінських та інженерно-технічних робіт.

ОРГТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до оргтехніки.

ОРДА́, -и́, *ж.* 1. *іст.* Об'єднання кількох кочових племен під владою одного хана у тюркських і монгольських народів. // Середньовічна феодальна держава у тюркських і монгольських народів, а також територія цієї держави. *Золота Орда.* 2. *пе-*

рен. Безладний, неорганізований натовп. 3. В історичній науці – назва первісної форми організації людей.

ОРДА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Середньовічний спосіб установлення винуватості людини начебто судом Божим (випробуванням вогнем, водою, розпеченим залізом і т. ін.).

О́РДЕН[1], -а, *ч.* Почесна відзнака, нагорода за військові, трудові або інші заслуги. *Орден Вітчизняної війни. Орден Ярослава Мудрого.*

О́РДЕН[2], -у, *ч.* 1. Чернеча або лицарсько-чернеча католицька громада з певним статутом. *Лівонський орден.* 2. *заст.* Назва деяких таємних товариств, об'єднань. *Масонський орден.*

О́РДЕН[3], -а, *ч.*, *арх.*, *рідко.* Те саме, що **о́рдер**[2].

ОРДЕНОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Особа, нагороджена орденом.

ОРДЕНОНО́СКА, -и, *розм.* Жін. до **орденоно́сець.**

ОРДЕНОНО́СНИЙ, -а, -е. Нагороджений орденом.

ОРДЕНОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **орденоно́сний.**

О́РДЕНСЬКИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **о́рден**[1]. ** **О́рденська пла́нка** – значок, який носять на повсякденному одязі замість ордена; має кольори відповідної орденської стрічки. **О́рденська стрі́чка** – стрічка певної кольоросполуки, якою вкривають металеву пластинку, до якої прикріплюють орден.

О́РДЕНСЬКИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **о́рден**[2]. *Орденський статут.*

О́РДЕР[1], -а, *ч.* 1. Письмове розпорядження. // Документ на одержання або видачу чого-небудь. 2. Бухгалтерський документ, який містить розпорядження на здійснення певної операції з грошовими коштами, матеріальними цінностями. ** **Видатко́вий ка́совий о́рдер** – грошовий документ, яким оформляється касова операція з видачі готівки підприємствами, установами. **Ка́совий о́рдер** – бухгалтерський документ, на підставі якого каси підприємств приймають або видають готівку. **Прибутко́вий ка́совий о́рдер** – грошовий документ, яким оформляється касова операція з приймання готівки. 3. *військ.* Розташування військових кораблів у похідному порядку.

О́РДЕР[2], -а, *ч.* Вид архітектурної композиції, що складається з вертикальних (колон, пілястрів) і горизонтальних (антаблемента) частин у відповідній архітектурно-стильовій обробці; у класичній формі сформувався в Стародавній Греції.

О́РДЕРНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **о́рдер**[1]. ** **О́рдерна кни́га** – книга з бланками ордерів. **О́рдерний чек** – чек, виписаний на користь певної особи.

О́РДЕРНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **о́рдер**[2]. *Ордерні форми.*

ОРДИНАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е: ** **Ординалі́стська кори́сність** – величина корисності, виміряна за порядковою шкалою, у вигляді порядкового номера значущості корисності даного блага, товару.

ОРДИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Розміщений у певному порядку. ** **Ордина́льне число́**, *мат.* – те саме, що **поря́дкове число́**.

ОРДИНА́Р, -а, *ч.*, *спец.* Середній рівень води в річці, озері і т. ін. за багато років.

ОРДИНА́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Військовослужбовець, на якого покладено обов'язки виконувати різні доручення командира або штабу.

ОРДИНА́РІЙ, -я, *ч.* Одна із складових меси – розділи, які виконуються під час щоденних богослужінь.

ОРДИНА́РНИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Який нічим не вирізняється з-поміж інших; звичайний, рядовий. 2. *заст.* Який обіймає вчену посаду, передбачену штатом; штатний. *Ординарний професор.*

ОРДИНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **орди́нарний** 1.

ОРДИНА́РНО. Присл. до **ордина́рний** 1.

ОРДИНА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ордина́рець.**

ОРДИНА́ТА, -и, *ж.* В геометрії – одне з двох (трьох) чисел, що визначають положення точки на площині (у просторі) відносно прямокутної системи координат.

ОРДИНА́ТОР, -а, *ч.* 1. Лікар, який підвищує свою кваліфікацію в ординатурі. 2. Лікар лікувальної установи, який працює під керівництвом завідуючого відділенням.

ОРДИНА́ТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до ординатора.

ОРДИНА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ордина́тор.** 2. *у знач. ім.* **ордина́торська**, -кої, *ж.* Кімната для ординаторів у медичних закладах.

ОРДИНАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Посада ординатора. 2. Практична медична аспірантура – форма підвищення кваліфікації лікарів у вузах та науково-дослідних установах. *Клінічна ординатура.* 3. *заст.* Посада ординарного професора.

ОРДИНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *іст.* 1. Прикм. до **ордина́ція.** 2. Який дістався в спадщину за ординацією (у 2 знач.).

ОРДИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* 1. Зведення правил, юридичних положень, приписів і т. ін. про що-небудь. 2. Те саме, що **майора́т** 1. 3. Заробіток, що сплачувався натурою в панських маєтках.

ОРДИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.* Той, хто належав до орди (у 1 знач.).

ОРДИ́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **орда́** 1. // Такий, як в ординця, ординців; власт. ординцю, ординцям. ** **Орди́нський ви́хід** – данина, яку мусило сплачувати населення руських земель (крім духівництва) Золотій Орді.

ОРДИ́НЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Данина, яку збирала орда на завойованих нею землях.

О́РДО, *невідм.*, *ч.*, *муз.* У модальній ритміці 13 ст. – ритмічний ряд (період) даного модуса.

ОРДО́ВИК, -у, *ч.* Другий період палеозойської ери геологічної історії Землі; розпочався близько 500 млн років тому, тривав 60 млн років.

ОРДО́ВИЦЬКИЙ, -а, -е: ** **Ордо́вицький пері́од** – період палеозойської ери, який іде за кембрійським, перед силурійським; ордовик.

ОРДОНА́НС, -у, *ч.* 1. У деяких державах – правові акти вищих органів держави. 2. У ряді країн Західної Європи в 12 – 19 ст. – королівські укази.

ОРДУ́НОК, -нку, *ч.*, *зах.* Лад, порядок.

ОРЕА́ДА, -и, *ж.* В античній міфології – гірська німфа.

ОРЕ́Л, орла́, *ч.* 1. Великий хижий птах родини яструбових, що водиться в горах або степах різних частин світу. 2. Герб із зображенням цього птаха. // Зворотний бік монети, медалі. 3. *перен.* Про сильну, мужню людину. 4. Екваторіальне сузір'я.

ОРЕ́ЛІ, оре́ль, *мн.* (*одн.* **оре́ль** *і* **оре́ля**, -і, *ж.*), *заст.* Гойдалка.

ОРЕНБУ́РЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Оренбург.

ОРЕ́НДА, -и, *ж.* 1. Наймання, тимчасове користування будівлями, земельною ділянкою, обладнанням, виробничими площами, машинами і т. ін. на договірних засадах. ** **Безстроко́ва оре́нда** – різновид орендних відносин, при яких об'єкт передається в оренду наймачу до кінця його життя. **Оре́нда в портфе́лі** – орендна угода, що її укладає спеціальна лізингова компанія на свій рахунок та зі своїм інвестуванням. **Чи́ста оре́нда** – орендна угода, за умовами якої орендар оплачує усі витрати. 2. Плата за таке користування. 3. *іст.* Шинок, корчма.

ОРЕНДА́Р, -я́, *ч.* 1. Той, хто орендує що-небудь. 2. *іст.* Шинкар, корчмар.

ОРЕНДАРЕ́НКО, -а, *ч.* Син орендаря.

ОРЕНДА́РІВ, -рева, -реве. Належний орендареві.

ОРЕНДАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка орендаря.

ОРЕНДА́РКА, -и. Жін. до **оренда́р.**

ОРЕНДА́РСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Орендування чого-небудь; посідання оренди.

ОРЕНДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **оренда́р.**

ОРЕНДАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **орендарюва́ти.**

ОРЕНДАРЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Бути орендарем.

ОРЕНДА́ТОР, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **оренда́р.**

ОРЕНДА́ТОРКА, -и, *розм.*, *рідко.* Жін. до **оренда́тор.**

ОРЕ́НДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **оре́нда.** *Орендний договір.* ** **Оре́ндна пла́та** – плата за надане у порядку оренди майно.

ОРЕНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **орендува́ти.**

ОРЕНДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **орендо́ваний.**

ОРЕНДОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Сторона договору оренди, що надає орендарю майно за плату у тимчасове володіння та користування або у тимчасове користування.

ОРЕНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **орендува́ти.**

ОРЕНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Брати в оренду; користуватися тим, що взяте в оренду.

ОРЕНДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **орендува́ти.**

ОРЕО́Л, -у, *ч.* 1. Променисте коло, сяйво навкруг голови Бога, святого на іконах, культових картинах, скульптурах і т. ін.; німб. 2. *перен.* Атмосфера слави, успіху, пошани і т. ін. навколо кого-небудь. // Слава. 3. Світлове коло, яке оточує що-небудь на темному фоні. // Світлова смуга на негативі навколо яскраво освітлених предметів, у яких зникають контури зображення. 4. *спец.* Яскраве біле сяйво навколо сонця, місяця, яскравих зірок. *Ореол місяця.*

ОРЕО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **орео́л.**

ОРЕ́СТ, -а, *ч.* У грецькій міфології – син Агамемнона та Клітемнестри, який вбив матір та її коханця Егісфа за те, що вони вбили його батька.

ОРЄ́ХОВО-ЗУ́ЄВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Орєхово-Зуєво.

ОРИБАТИ́ДИ, -ів, *мн.* Панцирні кліщі – група членистоногих ряду акариформних кліщів, що беруть участь у ґрунтоутворювальних процесах.

ОРИ́ВОК, -вка, *ч.*, *діал.* Обривок.

ОРИГІНА́Л, *ч.* 1. *род.* -у. Те, що є основою для відтворення, копіювання, переробки і т. ін. // Справжній твір або документ (не копія). Текст, з якого роблять переклад на іншу мову. // Текст, малюнок і т. ін. для поліграфічного відтворення. // У системах обробки інформації – програми і дані на носії, з яких зняті або будуть зніматися копії. 2. У міжнародних торгових угодах – штамп на першому екземплярі документа, договору. 3. *род.* -а, *розм.* Людина, що вирізняється своєю незвичайною вдачею, поведінкою і т. ін.; дивак.

ОРИГІНА́ЛКА, -и, *розм.* Жін. до **оригіна́л** 2.

ОРИГІНА́Л-МАКЕ́Т, -у, *ч.* Оригінал рукопису для видання, надрукований на машинці або набраний на комп'ютері з точним відтворенням шпальти набору книги.

ОРИГІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який не є копією або підробкою чого-небудь; справжній, автентичний. // Створений самостійно, без наслідування відомих зразків. // Який не є перекладом з іншої мови. 2. Який привертає до себе увагу своєю незвичайністю, своєрідністю. // Не схожий на інших; самобутній. // Дивний, химерний.

ОРИГІНА́ЛЬНИЧАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **оригіна́льничати.**

ОРИГІНА́ЛЬНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Умисне привертати до себе увагу незвичайною поведінкою і т. ін.; намагатися бути несхожим на інших.

ОРИГІНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. за знач. **оригіна́льний.**

ОРИГІНА́ЛЬНО. Присл. до **оригіна́льний** 2.

ОРИГІНА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто виводить нові сорти рослин.

О́РИКСИ, -ів, *мн.* Рід ссавців підродини конячих антилоп.

ОРИКТОЦЕНО́З, -у, *ч.* Комплекс викопних решток рослин і тварин.

ОРИСФЕ́РА, -и, *ж.*, *мат.* Поверхня в просторі Лобачевського, утворена обертанням орициклу навколо однієї з його осей.

ОРИФЛА́МА, -и, *ж.* 1. *заст.* Великий прапор, полотнище, прикріплене до шнура, перетягнутого через вулицю. 2. *іст.* Штандарт, прапор французьких королів за доби середньовіччя.

ОРИЦИ́КЛ, -у, *ч.*, *мат.* Одна з трьох основних типів кривих у площині Лобачевського – множина кінців січних рівного нахилу, проведених з деякої точки прямої до всіх прямих, які паралельні їй у певному напрямі й лежать з нею в одній площині Лобачевського.

ОРІЄНТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Вивчення історії, мови, культури народів Сходу; захоплення Сходом. 2. Орієнтальний характер чого-небудь. // Використання мотивів і стилістичних прийомів східного мистецтва, а також історії, сюжетів східного побуту в культурах європейського типу. // *лінгв.* Різновид запозичення – слово, його окреме значення, вислів тощо, запозичені з мов народів Азії.

ОРІЄНТАЛІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з орієнталістики; сходознавець.

ОРІЄНТАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність наукових дисциплін, що вивчають історію, мови, культуру народів Сходу; сходознавство.

ОРІЄНТАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **орієнталі́ст.**

ОРІЄНТАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується країн Сходу, їх культури; сходознавчий.

ОРІЄНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Власт. країнам, народам, мовам, культурі Сходу; характерний для країн Сходу; східний. *Орієнтальні вірші.* ** **Орієнта́льна му́зика:** а) музика народів Сходу; б) музика в східному стилі.

ОРІЄНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. за знач. **орієнта́льний.**

ОРІЄНТА́НТ, -а, *ч.* 1. Той, хто кудись орієнтує щось або когось. 2. *хім.* Атом, іон або група атомів, які орієнтують інші у пара-, орто-, мета-, цис-, трансположення відносно свого розташування.

ОРІЄНТА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для орієнтації.

ОРІЄНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до орієнтації.

ОРІЄНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **орієнтува́тися** 1; визначення місця свого перебування у просторі або напряму свого руху. // Здатність визначати місце свого перебування у просторі або напрям свого руху. // *мат.* Узагальнення поняття напряму на прямій на інші геометричні образи. 2. *у чому*, *перен.* Уміння розібратися в якихось обставинах, у ситуації. 3. *на кого – що і без додатка*, *перен.* Спрямування поглядів, діяльності залежно від конкретних умов; розрахунок на кого-, що-небудь у діяльності.

ОРІЄНТИ́Р, -а, *ч.* 1. Добре помітний предмет, який допомагає орієнтуватися на місцевості. // Спеціальний вказівний прилад, покажчик. 2. *перен.* Те, що служить за взірець для наслідування, на що хто-небудь рівняється.

ОРІЄНТИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **орієнти́р.**

ОРІЄНТІВНИ́Й, -а́, -е́. Який орієнтує кудись щось або когось.

ОРІЄНТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **орієнтува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який орієнтується в чому-небудь; обізнаний з чимсь.

ОРІЄНТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **орієнто́ваний** 2.

ОРІЄНТО́ВНИЙ, -а, -е. Який дає лише загальне уявлення про що-небудь; приблизний.

ОРІЄНТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **орієнто́вний.**

ОРІЄНТО́ВНО. Присл. до **орієнто́вний.**

ОРІЄНТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до орієнтації на місцевості. ** **Орієнтува́льна реа́кція** – сукупність сенсорних та рухових реакцій організму, спрямованих на краще сприймання змін зовнішнього або внутрішнього середовища. **Орієнтува́льні рефле́кси** – рефлекси, що виникають при раптовій зміні навколишнього середовища.

ОРІЄНТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **орієнтува́ти** і **орієнтува́тися.** // Психічна функція, яка забезпечує усвідомлення власної особи та обставин. ** **Алопсихі́чне орієнтува́ння** – орієнтування, що стосується усвідомлення навколишніх обставин. **Аутопсихі́чне орієнтува́ння** – орієнтування, що стосується усвідомлення стану власної особи. **Орієнтува́ння у про́сторі** – здатність людини визначати свою позицію і характер переміщення в просторі. **Соматопсихі́чне орієнтува́ння** – орієнтування, що стосується усвідомлення стану власного організму та процесів, які у ньому відбуваються. **Хронологі́чне орієнтува́ння** – вид алопсихічного орієнтування, що стосується часових параметрів обставин. 2. Вид спорту – пересування незнайомою місцевістю за допомогою великомасштабної карти і компаса. *Змагання з орієнтування.*

ОРІЄНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Допомагати кому-небудь визначати місце його перебування в просторі або напрям його руху. // Надавати чому-небудь потрібного напряму, користуючись картою, приладами і т. ін.; спрямовувати. 2. *у чому і без додатка*, *перен.* Допомагати розібратися в якійсь важливій справі, складній ситуації і т. ін. 3. *на кого – що*, *перен.* Спрямовувати чию-небудь діяльність у певний бік, визначати напрям, мету чиєї-небудь діяльності.

ОРІЄНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Визначати місце свого перебування в просторі або

напрям свого руху. *Орієнтуватися по карті.* // Розбиратися в розташуванні чого-небудь, вільно рухаючись, пересуваючись. 2. *у чому, перен.* Уміти розбиратися в якихось обставинах, у ситуації. 3. *на кого – що, перен.* Спрямовувати свою діяльність у певний бік, визначати напрям, мету своєї діяльності. 4. *тільки недок.* Пас. до **орієнтувáти** 1, 3.

ОРІЄНТÚЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **орієнтувáти**.

ОРІÓН, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – красень-велетень, мисливець. 2. Сузір'я в екваторіальній смузі неба.

ОРІОНÍДИ, -ід, *мн.* Потік метеорів, радіант якого міститься в сузір'ї Оріона.

ОРÍХ, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **горíх**.

ОРІХÁР, -я́, *ч.*, **ОРІХÁРКА**, **ОРІХÍВКА**, -и, *ж., зах.* Щипці для розколювання горіхів.

ОРІХÁРКА *див.* **оріхáр**.

ОРІХÍВКА *див.* **оріхáр**.

ОРІХÓВИЙ, -а, -є, *рідко.* Прикм. до **орíх**. // Зробл. з деревини горіха.

ОРІХОЛУ́П, -а, *ч., зах.* Щипці для розколювання горіхів.

ОРІШÁНКА, -и, *ж.*, **ОРІШÁР**, -я́, *ч.*, **ОРІШÁРКА**, -и, *ж., зах.* Щипці для розколювання горіхів.

ОРІШÁР *див.* **орішáнка**.

ОРІШÁРКА *див.* **орішáнка**.

ОРÍШЕННЯ, -я, *с., збірн., заст.* Горіхові дерева.

ОРÍШИНА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **горíшина**.

ОРÍШОК, -шка, *ч., рідко.* Зменш. до **орíх**.

ОРÍЯ, -ї, *ж., діал.* Рибальська сіть, що її закидають з човна і туди ж витягають.

ÓРІЯ, -ї, *ч.* 1. Народ в Індії. 2. Мова народу орія; належить до індійських мов індоєвропейської сім'ї.

ОРК, -а, *ч.* Войовнича міфічна істота, більша за людину, зі шкірою зеленуватого кольору.

ОРКÁН, -у, *ч.* 1. *заст.* Ураган. 2. *метеор.* Тропічний циклон, що виникає у Південній півкулі.

ОРКÉСТР, -у, *ч.* 1. Ансамбль музичних інструментів, які одночасно беруть участь у виконанні музичного твору. // Партія ансамблю музичних інструментів у складних музичних творах. 2. Група музикантів, що спільно виконують музичний твір на різних інструментах. 3. Місце перед сценою, де розміщуються музиканти.

ОРКÉСТРА, -и, *ж., заст.* Оркестр.

ОРКЕСТРÁЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **оркестрóвий**. *Оркестральне звучання.*

ОРКЕСТРÁНТ, -а, *ч.* Музикант, що грає в оркестрі.

ОРКЕСТРÁНТКА, -и. Жін. до **оркестрáнт**.

ОРКЕСТРÁНТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **оркестрáнт**.

ОРКЕСТРÍНА, -и, *ж., заст.* Те саме, що **оркестріóн** 1.

ОРКЕСТРІÓН, -а, *ч., заст.* 1. Автоматичний механічний музичний інструмент, який імітує оркестр і нагадує своїм виглядом орган. 2. Маленький орган з чотирма мануалами, педаллю і регістрами. 3. Орган-позитив, що мав фортепіанну механіку і струни. 4. Місце біля сцени, де стоїть цей інструмент.

ОРКЕСТРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оркеструвáти**.

ОРКЕСТРÓВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **оркéстр** 1. 2. Признач. для оркестру (у 2 знач.). ** **Оркестрóва я́ма** – те саме, що **оркéстр** (у 3 знач.). 3. Написаний для виконання оркестром. *Оркестрова сюїта.*

ОРКЕСТРÓВКА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **інструментóвка**. 2. Перекладення музичного твору для оркестру певного складу; самий цей твір.

ОРКЕСТРÓВО-ХОРОВИЙ, -á, -é. У виконанні оркестру та хору; призначений для виконання оркестром та хором (про музичний твір).

ОРКЕСТРОТÉКА, -и, *ж.* Комплект оркестрових партій музичного твору для виконання певним складом виконавців.

ОРКЕСТРОФÓН, -а, *ч.* Те саме, що **оркестріóн** 1.

ОРКЕСТРУВÁЛЬНИК, -а, *ч.* Людина, яка створює оркестрування.

ОРКЕСТРУВÁННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **інструментувáння**. 2. Перекладення музичного твору для оркестру певного складу.

ОРКЕСТРУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Те саме, що **інструментувáти**. *Оркеструвати пісню.*

ОРКЕСТРУВÁТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **оркеструвáти**.

ОРЛÁН, -а, *ч.* Великий хижий птах родини яструбових, що живе перев. біля водойм і живиться рибою; морський орел. *Білоголовий орлан.*

ОРЛЕАНÍСТИ, -ів, *мн.* У 19 ст. – монархічне угруповання у Франції, що піднесло на престол у 1830 р. Луї Філіпа.

ОРЛЕÁНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Орлеан.

ОРЛЕНЯ́, -áти, *с.* Те саме, що **орля́**.

ОРЛÉЦЬ, -ю́, *ч.* Друга назва мінералу родоніту – триклінного метасилікату мангану-кальцію.

ÓРЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **орéл** 1, 3.

ÓРЛИКИ, -ків, *мн.* Багаторічна декоративна трав'яна рослина родини жовтцевих із поодинокими квітками різних кольорів; народні вічка.

ОРЛÍНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **орéл**. *Орлине гніздо.* 2. Такий, як у орла. // *перен.* Відважний, безстрашний. // *перен.* Гордий, гострий, проникливий (про очі, погляд).

ОРЛÍНО, *поет.* Присл. до **орлíний** 2.

ОРЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самиця орла.

ОРЛÍЦЯ, -і, *ж., нар.-поет.* Горлиця.

ÓРЛИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **орéл**.

ÓРЛІЙ, -я, -є, *поет.* Орлиний, орлячий.

ОРЛÓВЕЦЬ, -вця, *ч.* Мешканець м. Орел.

ОРЛÓВИЙ, -а, -е, *поет.* Орлиний, орлячий.

ОРЛÓВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Орел.

ОРЛÓН, -у, *ч.* Синтетичне волокно, що своїм виглядом нагадує вовну.

ОРЛÓНОВИЙ, -а, -е. Виготовлений з орлону. *Орлонова шубка.*

ОРЛЮ́К, -á, *ч.* Молодий орел.

ОРЛЯ́, -я́ти, *с.* Пташа орла.

ОРЛЯ́К, -á, *ч.* Багаторічна папоротева рослина з повзучим кореневищем і великими листками.

ОРЛЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **орéл**.

ОРЛЯ́НКА, -и, *ж.* Давня азартна гра на вгадування, як упаде підкинута монета – гербовим зображенням (орлом) чи зворотним (решкою).

ОРЛЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **орля́**.

ОРЛЯ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **орлíний**.

ОРМУ́ЗД, -а, *ч.* В давньоперській міфології – бог світла й добра.

ОРНÁМЕНТ, -у, *ч.* 1. *мист.* Оздоблювальний візерунок, побудований на ритмічному повторенні геометричних елементів або стилізованих рослинних чи тваринних мотивів. 2. *перен.* Елементи оздоблення мови, музичного твору і т. ін. *Словесний орнамент.*

ОРНАМЕНТАЛÍСТ, -а, *ч., мист.* Фахівець з орнаментації; орнаментист.

ОРНАМЕНТÁЛЬНИЙ, -а, -е, *мист.* 1. Прикм. до **орнáмент**. // Який є орнаментом. *Орнаментальна картина для вишивки.* 2. *перен.* Який має декоративний характер. // Пишний, вишуканий (про стиль, мову і т. ін.).

ОРНАМЕНТÁЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **орнаментáльний**.

ОРНАМЕНТÁЛЬНО. Присл. до **орнаментáльний**.

ОРНАМЕНТÁЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *мист.* Дія за знач. **орнаментувáти**. 2. *мист.* Те саме, що **орнамéнтика**. 3. *мист.* Мистецтво, техніка орнаментування. 4. *перен.* Сукупність елементів, які оздоблюють що-небудь (музичний твір, мову і т. ін.).

ОРНАМÉНТИКА, -и, *ж.* 1. *мист.* Сукупність елементів орнаменту в якому-небудь художньому стилі або творі мистецтва, архітектури. *Геометрична орнаментика.* 2. *муз.* Мелодичні звороти зі звуків невеликої тривалості, що прикрашають основний мелодичний малюнок. 3. Мистецтво, техніка орнаментування.

ОРНАМЕНТИ́СТ, -а, *ч., мист.* Фахівець з орнаментації; орнаменталіст.

ОРНАМÉНТНИЙ, -а, -е, *мист.* Прикм. до **орнáмент**. // Признач. для орнаментування.

ОРНАМЕНТÓВАНИЙ, -а, -е, *мист.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **орнаментувáти**.

ОРНАМЕНТУВÁННЯ, -я, *с., мист.* Дія за знач. **орнаментувáти**.

ОРНАМЕНТУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. *мист.* Оздоблювати орнаментом. 2. *перен.* Оздоблювати чим-небудь мову, музичний твір і т. ін.

ОРНАМЕНТУВÁТИСЯ, -у́ється, *недок., мист.* Оздоблюватися орнаментом.

ОРНÁРІЯ, -ї, *ж., зах.* Заробіток збіжжям, платня за роботу натурою.

ОРНÁТ, -а, *ч.* У середньовічному східно-християнському мистецтві – урочистий царський одяг головного персонажа релігійної сцени.

ÓРНИЙ, -а, -е. Який обробляється плугом або сохою; оброблюваний. // Признач. для оранки. // Який ґрунтується на оранці. *Орне рільництво.*

ОРНÍД, -у, *ч.* Лікарський препарат із симпатолітичною та гіпотензивною дією.

ОРНІТИ́Н, -у, *ч.* Амінокислота, яка є проміжним продуктом біосинтезу сечовини.

ОРНІТИНЕМÍЯ, -ї, *ж.* Порушення обміну орнітину; клінічно проявляється спіральною атрофією судинної оболонки ока і сітківки.

ОРНІТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **орніти́н**. ** **Орніти́новий цикл** – процес нейтралізації і зв'язування амоніаку з утворенням сечовини.

ОРНІТОГÁЛУМ, -у, *ч.* Те саме, що **птахомолóчник**.

ОРНІТОДÓРОСИ, -ів, *мн.* Рід з родини аргасових кліщів.

ОРНІТÓЗ, -у, *ч., вет., мед.* Вірусне захворювання птахів, заразне для людей і тварин; пситакоз.

ОРНІТÓЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **орнітóз**.

ОРНІТОКОПРÓФІЛЬНИЙ, -а, -е. Який полюбляє пташині випорожнення.

ОРНІТÓЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з орнітології.

ОРНІТОЛОГÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до орнітології. *Орнітологічний заповідник. Орнітологічна фауна.*

ОРНІТОЛÓГІЯ, -ї, *ж.* Галузь зоологічної науки, що вивчає походження, історію розвитку, таксономічний розподіл класу птахів, їхню будову, фізіологічні функції та ін.

ОРНІТОМÁНТІЯ, -ї, *ж.* Ворожіння за летом птахів.

ОРНІТÓПОДИ, -ів, *мн.* Підряд птахотазових динозаврів мезозойської ери.

ОРНІТОПТÉР, -а, *ч., ав.* Важчий від повітря літальний апарат, крила якого рухаються у польоті подібно до пташиних.

ОРНІТÓРИНХУС, -а, *ч.* Рід ссавців підкласу однопрохідних; те саме, що **качконíс**.

ОРНІТОФÁУНА, -и, *ж.* Сукупність птахів, які населяють або населяли певну територію чи трапляються там у певний відтинок часу.

ОРНІТОФІЛÍЯ, -ї, *ж.* Перехресне запилення деяких рослин за допомогою птахів.

ОРНІТОФÍЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до орнітофілії.

ОРНІТОХÓРІЯ, -ї, *ж.* Поширення плодів, насіння й спор рослин птахами.

ОРНОПРИДÁТНИЙ, -а, -е, *с. г.* Придатний для оранки.

ОРОБИНÁ, -и́, *ж., діал.* Горобина.

ОРÓБКА, -и, *ж., діал.* Рябчик.

ОРОВÉЛИ, -ів, *мн.* Давні землеробські пісні у Вірменії та Східній Грузії; виконуються чоловіками-солістами.

ОРОГÉН, -а, *ч.* Гірсько-складчаста споруда, що виникає на місці геосинклінальної системи у пізні стадії її еволюції.

ОРОГЕНÉЗ, -у, *ч.* Сукупність складчастих та розривних рухів земної кори, внаслідок яких утворюються гори.

ОРОГÉНЕЗИС, -у, *ч.* Те саме, що **орогенéз**.

ОРОГЕНÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до орогенезу.

ОРОГÉННИЙ, -а, -е. Прикм. до **орогéн**.

ОРОГОВÍЛИЙ, -а, -е. Який перетворився в тверду рогову речовину. *Ороговілий епітелій шкіри.*

ОРОГОВÍЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **ороговíти**.

ОРОГОВÍННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **ороговíти**. *Ороговіння епітеліальних клітин. Ороговіння шкіри.*

ОРОГОВÍТИ, -іє, *док.* Перетворитися на рогову речовину (про шкіряний покрив).

ОРОГРАФÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до орографії. ** **Орографíчні чи́нники** – елементи неорганічного середовища, які є компонентами екологічних умов існування організму.

ОРОГРАФÍЧНО. Присл. до **орографíчний**.

ОРОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* 1. Відділ фізичної географії, що вивчає рельєф земної поверхні. 2. Характер, особливості рельєфу якої-небудь частини земної поверхні.

ÓРОКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **óрок**, -а, *ч.*). Невелика народність, що живе на Сахаліні.

ÓРОКСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **óроки**.

ОРОМÉТРІЯ, -ї, *ж.* Методи вимірювання форм земної поверхні.

ОРОМÓ, *невідм., ч.* Народ, який живе в Ефіопії і на півночі Кенії.

ОРÓНІМ, -а, *ч., лінгв.* Вид топоніма – власна назва будь-якого об'єкта рельєфу земної поверхні.

ОРÓПІЯ, -ї, *ж., діал.* Гурт, купа.

ОРОСИ́ТИ *див.* **орошáти**.

ОРОСИ́ТИСЯ *див.* **орошáтися**.

ОРОТАЦИДУРÍЯ, -ї, *ж.* Вроджене захворювання, яке характеризується зниженням активності ферментів, що трансформують оротову кислоту в оротидилову, а потім в уридилову.

ОРОТИ́П, -а, *ч.* Набірно-друкувальна машина, аналогічна лінотипові, але замість матриць у ній застосовують патриці, а замість відливного апарата – друкувальний апарат.

ОРÓТОВИЙ, -а, -е: ** **Орóтова кислотá** – карбонова кислота; ростовий фактор для мікроорганізмів.

ОРОТРÓН, -а, *ч.* Електровакуумний прилад, що використовується як генератор міліметрових та субміліметрових хвиль.

ОРÓХ, -у, *ч., діал.* Горох.

ОРÓХОВИЙ, -а, -е, *діал.* Гороховий.

ÓРОЧІ, -ів, *мн.* (*одн.* **óроч**, -а, *ч.*). Невелика народність, що живе у Хабаровському краї Росії.

ОРОЧÓНИ, -ів, *мн.* (*одн.* **орочóн**, -а, *ч.*). Самоназва групи південних евенків, що живуть у районі від Забайкалля до північно-східної частини Амурської області, а також назва евенків, що живуть у Китаї.

ОРОЧÓНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **орочóни**.

ÓРОЧСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **óрочі**.

ОРОШÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ОРОСИ́ТИ**, орошу́, оро́сиш, *док., перех.* Те саме, що **зро́шувати**.

ОРОШÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ОРОСИ́ТИСЯ**, орошу́ся, оро́сишся, *док.* Те саме, що **зро́шуватися**.

ОРÓШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оросúти**.

ОРПІНГТÓН, -а, *ч.* М'ясо-яєчна порода курей, виведена в Англії.

ОРСÉЙЛЬ, -ю, *ч.* Нетривкий фіолетово-червоний фарбник, який дістають спеціальною обробкою лишайників.

ОРТ[1], *ч.* 1. *род.* -у, *гірн.* Горизонтальні підземні виробки, що не мають безпосереднього виходу на поверхню. 2. *род.* -а. Вектор, абсолютна величина якого дорівнює одиниці; одиничний вектор.

ОРТ[2], -а *ч.* Срібна монета ряду європейських країн 16 – 18 ст.

ОРТЗÁНД, -у, *ч.* Різновид ортштейну, що утворюється в піщаних підзолистих ґрунтах.

ОРТИКÓН, -а, *ч.* Передавальна телевізійна трубка з нагромадженням електричних зарядів, у якій телевізійна розгортка зумовлюється діянням пучка сповільнених електронів.

ОРТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.

ОРТОАЛЮМІНÁТ, -у, *ч.* Сіль із тризарядним аніоном, що містить іон Алюмінію, сполучений з трьома оксид- або шістьма гідроксид-іонами.

ОРТОАНТИМОНÁТ, -у, *ч.* Сіль із тризарядним аніоном, що містить атом Стибію, сполучений з чотирма оксигеновими атомами.

ОРТОАНТИМОНÍТ, -у, *ч.* Сіль із тризарядним аніоном, що містить атом Стибію, сполучений з трьома оксигеновими атомами.

ОРТОАРСЕНÁТ, -у, *ч.* Сіль або ефір із тризарядним аніоном, у якому атом Арсену сполучений з чотирма оксигеновими атомами.

ОРТОАРСЕНÍТ, -у, *ч.* Сіль або ефір із тризарядним аніоном, у якому атом Арсену сполучений з трьома оксигеновими атомами.

ОРТОÁТОМ, -а, *ч.* Атом, у якому сума спінів електронів дорівнює одиниці.

ОРТОБІÓЗ, -у, *ч.*: ** **Теóрія ортобіóзу**: теорія про можливість прожити повний природний цикл життя – ортобіоз, який у зв'язку з різними дисгармоніями будови і розвитку організму, з суперечностями соціального життя практично не досягається.

ОРТОБОРА́ТНИЙ, -а, -е: ** **Ортобора́тна кислота́** – дуже слабка кислота у вигляді білих кристаликів, розчинних у гарячій воді та спирті.

ОРТОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Водень, у якому два атомні ядра його молекули обертаються навколо осі в одному напрямкові.

ОРТОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ортово́день**.

ОРТОГЕЛІ́Й, -ю, *ч.* Атом Гелію, у якому два електрони мають паралельні спіни (обертаються навколо своїх осей в одному напрямі).

ОРТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Теорія розвитку живої природи, яка стверджує, що еволюція організмів проходить у строго визначеному напрямку.

ОРТОГЕНІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має відношення до моделей сексуальної поведінки, що розглядаються як "нормальні", або "правильні".

ОРТОГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ортогенії.

ОРТОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Прикус, при якому верхні і нижні передні зуби розміщені в одній фронтальній площині.

ОРТОГНАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Тип профілю обличчя, в якому верхня щелепа не виступає або незначно виступає вперед за загальну фронтальну площину обличчя.

ОРТОГНАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос до ортогнатії.

ОРТОГНА́ТІЯ, -ї, *ж.* Прикус, що характеризується змиканням, при якому верхні передні і бокові зуби перекривають відповідні нижні зуби.

ОРТОГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Той, що має прямий кут (або прямі кути). // Прямокутний, взаємно перпендикулярний. ** **Ортогона́льна ма́триця**, *мат.* – невироджена матриця, обернена до якої збігається з її транспонованою матрицею.

ОРТОГОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ортогона́льний**.

ОРТОГОНА́ЛЬНО. Присл. до **ортогона́льний**.

ОРТОДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене зрощення фаланг пальця.

ОРТОДЕЙТЕРІ́Й, -ю, *ч.* Молекулярний дейтерій, у якому два ядра обертаються навколо своїх осей в одному й тому ж напрямі.

ОРТОДІАГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Визначення позиції та розмірів внутрішніх органів при рентгенівському дослідженні шляхом малювання їх контурів.

ОРТОДО́КС, -а, *ч.* Той, хто дотримується ортодоксальних (правовірних) поглядів.

ОРТОДОКСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який неухильно дотримується принципів якого-небудь учення, світогляду; послідовний. // Послідовно витриманий у дусі якого-небудь учення. ** **Ортодокса́льне християнство** – правосла́в'я.

ОРТОДОКСА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ортодокса́льний**. *Ортодоксальність поглядів.*

ОРТОДОКСА́ЛЬНО. Присл. до **ортодокса́льний**.

ОРТОДО́КСІЯ, -ї, *ж.* Неухильне дотримання принципів якого-небудь учення, світогляду.

ОРТОДОНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ортодонтії. ** **Ортодонти́чні ме́тоди лікува́ння** – методи лікування, які застосовуються для виправлення зубощелепних аномалій за допомогою ортодонтичних апаратів і міотерапії.

ОРТОДОНТІ́Я, -ї, *ж.* Розділ стоматології, що вивчає деформацію зубних рядів і щелепно-лицьового скелета, її профілактику і лікування.

ОРТОДРО́МА, -и, *ж.* Найкоротша лінія між двома точками на поверхні кулі; дуга великого кола.

ОРТОДРОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ортодромії.

ОРТОДРО́МІЯ, -ї, *ж.* Найкоротша лінія між двома точками сфери.

ОРТОДРО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до ортодроми, ортодромії.

ОРТОЗАМІСНИ́К, -а́, *ч.* Атом галогену чи група атомів, які орієнтант в ароматичному персні спрямовує відносно себе у ортоположення.

ОРТОЗАМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. У якому замінник – атом галогену чи група атомів займають ортоположення відносно орієнтанта (поруч).

ОРТОЗАМІ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **ортозамі́щений**.

ОРТОЗАМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Заміщення гідрогенового атома у ароматичному персні на атом галогену чи групу атомів у ортоположенні відносно орієнтанта (поруч).

ОРТОІЗОМЕ́Р, -у, *ч.* Одни з трьох ізомерів, де два замінники перебувають у ортоположенні відносно один одного (поруч).

ОРТОІЗОМЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ортоізоме́р**.

ОРТОІНДА́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої тризарядний Індій сполучений з шістьма однозарядними або трьома двозарядними аніонами.

ОРТОІНДА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ортоінда́т**.

ОРТОКЕРАТИНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Природне зроговіння клітин епідермісу.

ОРТОКЕРАТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **ортокератинізація**.

ОРТОКИСЛОТА́, -и́, *ж.* 1. Форма кислоти з максимально можливою основністю. 2. Ортоізомер ароматичної дикарбонової кислоти.

ОРТОКИСЛО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ортокислота́** (у 2 знач.).

ОРТОКИСЛО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **ортокисло́тний**.

ОРТОКЛА́З, -у, *ч.*, *мін.* Калієвий польовий шпат, що є основною складовою частиною гранітів, порфірів, гнейсів.

ОРТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ортології.

ОРТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ науки про культуру мови, який вивчає доцільність використання варіантних мовних засобів.

ОРТОМІКСОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Родина пневмо-тропних вірусів, які включають віруси грипу А, В і С.

ОРТОМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Ортомолекуля́рна психіатрі́я** – психіатрія, яка розглядає патологічні моделі поведінки як результат порушення біохімічного балансу в організмі.

ОРТОМОЛІБДА́Т, -у, *ч.* Сіль із шестизарядним аніоном, в якому 12-валентний Молібден сполучений з шістьма оксигеновими атомами.

ОРТОНІОБА́Т, -у, *ч.* Сіль із тризарядним аніоном, в якому атом Ніобію сполучений з чотирма оксигеновими атомами.

ОРТОПЕ́Д, -а, *ч.* Лікар – фахівець з ортопедії. *Ортопед-травматолог.*

ОРТОПЕДИ́СТ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ортопе́д**.

ОРТОПЕДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ортопедії. // Признач. для лікування стійких деформацій скелета або окремих його частин. ** **Ортопеди́чний інструмента́рій** – інструментарій, призначений для виконання різних оперативних втручань при захворюваннях або травмах опорно-рухового апарату людини. **Ортопеди́чні апара́ти** – протезно-ортопедичні пристрої, призначені для фіксації сегментів кінцівок і тулуба у певній позиції.

ОРТОПЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* Галузь медицини, що займається вивченням, лікуванням і профілактикою стійких деформацій скелета або окремих його частин (перев. органів опори й руху).

ОРТОПІРОКСЕ́НИ, -ів, *мн.* Мінерали групи піроксенів ромбічної сингонії.

ОРТОПЛЮМБА́Т, -у, *ч.* Оранжева або червона сіль із чотиризарядним аніоном, в якому Плюмбум сполучений з чотирма оксигеновими атомами.

ОРТОПНО́Е, *невідм.*, *с.* Вищий ступінь задишки, при якій хворий отримує достатню кількість кисню тільки в сидячій або напівсидячій позиції.

ОРТОПОЗИТРО́НІЙ, -ю, *ч.*, *фіз.* Атом у вигляді пари позитрон-електрон, у якому вони обертаються навколо власних осей в одному й тому ж напрямі, швидко анігілюючи з утворенням двох гамма-фотонів.

ОРТОПОЗИТРО́НІЄВИЙ, -а, -е. Стос. до ортопозитронію.

ОРТОПОКСВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Рід вірусів родини поксвірусів, підродини хордопоксвірусів.

ОРТОПСИХІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Дисципліна, яка має справу з попередженням та раннім лікуванням психічних та емоційних розладів.

ОРТО́ПТИКА, -и, *ж.* Система вправ для відновлення бінокулярного зору при лікуванні поєднаної косоокості.

ОРТОПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **орто́птика**.

ОРТОРЕНТГЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ортодіагра́фія**.

ОРТОРЕНТГЕНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення розмірів органа шляхом вимірювання за допомогою ортодіаграфа його рентгенівської тіні.

ОРТОСИЛІКА́ТНИЙ, -а, -е: ** **Ортосиліка́тна кислота́** – гіпотетична чотириосновна кислота, у молекулі якої атом Силіцію сполучений з чотирма гідроксильними групами.

ОРТОСИФО́Н, -а, *ч.* Волохата рослина з довгими синіми квітками та яйцеподібно-ланцетоподібними пилчастими листками.

ОРТОСКО́П, -а, *ч.* 1. *військ.* Прилад для контролю за прицілом. 2. Модифікація амбліоскопа.

ОРТОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ортоскопії.

ОРТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ларингоскопія**.

ОРТОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ортоско́п**.

ОРТОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Сіль або ефір ортокислоти.

ОРТОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується стоячої позиції тіла або пов'язаний з нею. // Пов'язаний з судинними явищами, що визначаються відношенням тіла до правильного його положення у просторі (у людини – вертикального). ** **Ортостати́чний синдро́м** – симптомокомплекс, що проявляється запамороченням і серцебиттям, інколи непритомністю. **Ортостати́чні змі́ни крово́обігу** – гравітаційний перерозподіл крові при зміні позиції тіла з горизонтальної на вертикальну та пов'язані з цим реакції серцево-судинної системи. **Ортостати́чні про́би** – тести функціональної діагностики, які ґрунтуються на вимірюванні динаміки різних параметрів кровообігу, що виникають при зміні позиції тіла досліджуваного від горизонтальної до вертикальної.

ОРТОСТИБА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **ортоантимона́т**.

ОРТОСТИБА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ортостиба́т**.

ОРТОСТИБІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **антимоні́т**.

ОРТОСТИБІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ортостибі́т**.

ОРТОСТИ́ХА, -и, *ж.* Вертикальна лінія, яку можна подумки провести між основами листків або бічних коренів, розташованих один під одним.

ОРТОТАНТАЛА́Т, -у, *ч.* Сіль із тризарядним аніоном, у якому Тантал сполучений з чотирма атомами Оксигену.

ОРТОТЕЛУРА́Т, -у, *ч.* Сіль з шестизарядним аніоном, у якому 12-валентний Телур сполучений з шістьма оксигеновими атомами.

ОРТОТЕЛУРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ортотелура́т**.

ОРТОТО́НУС, -у, *ч.* Вимушена позиція тіла з випрямленим хребтом, розігнутими та приведеними кінцівками.

ОРТОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Спрямування органів рослин паралельно напрямові дії подразника: в бік подразника або від нього.

ОРТОФЕРИ́Т, -у, *ч.* Ферити рідкоземельних елементів, що кристалізуються у структурному типі перовскіту.

ОРТОФЕРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ортофери́т**.

ОРТОФОРІ́Я, -ї, *ж.* Ідеальна м'язова рівновага обох очей.

ОРТОФОСФА́ТНИЙ, -а, -е: ** **Ортофорфа́тна кислота́** – триосновна кислота середньої сили; безбарвні кристали або в'язка рідина.

ОРТОФОСФІ́Т, -у, *ч.* Сіль із двозарядним аніоном, що містить неіоногенний атом Гідрогену і три атоми Оксигену.

ОРТОХРОМАЗІ́Я, -ї, *ж.* Відповідність кольору даної гістологічної структури кольору застосовуваного барвника.

ОРТОХРОМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підвищення чутливості до кольору емульсії фотоматеріалів додаванням сенсибілізаторів, які роблять її сприйнятливою до зеленого й жовтого світла.

ОРТОХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Той, що має підвищену чутливість до зеленого й жовтого світла (напр., про фотографічні пластинки).

ОРТОХРОМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ортохроматичний**.

ОРТОХРОМІ́Т, -у, *ч.* Сіль із тризарядним аніоном, в якому іон Хрому сполучений з шістьма гідроксид- або трьома оксид-іонами.

ОРТОХРОМІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ортохромі́т**.

ОРТОЦЕ́НТР, -а, *ч.*, *мат.* Точка перетину висот трикутника.

ОРТОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ортоцентра.

ОРТСКОМЕНДАТУ́РА, -и, *ж.* Німецько-фашистський місцевий орган військового управління на тимчасово окупованій території СРСР.

ОРТШТЕ́ЙН, -у, *ч.* Темно-бура кірка або шар щільного залізистого піску чи пісковику, що утворюється в нижньому горизонті деяких підзолистих і сірих лісових ґрунтів; рудяк.

ОРУ́ДА, -и, *ж.* 1. Керівництво (у 1 знач.). 2. *діал.* Робота, клопоти.

ОРУДА́Р, орударя́, *ч.*, *рідко.* Верховода, керівник.

ОРУ́ДКА, -и, *ж.*, *діал.* Справа (перев. дрібна, незначна).

ОРУ́ДНИЙ, -а, -е: ** **Ору́дний відмі́нок**, *лінгв.* – один із відмінків іменників, що виражає знаряддя та засіб дії.

ОРУ́ДНИК, -а, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **оруда́р**. 2. Той, хто є знаряддям у чиїх-небудь руках; виконавець чужої волі.

ОРУ́ДОК, -дку, *ч.*, *заст.*, *рідко.* Засіб.

ОРУ́ДУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ору́дувати**.

ОРУ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* 1. *чим.* Вправно діяти. // Користуватися, володіти, послуговуватися чим-небудь. // *над чим, з чим, біля чого і без додатка.* Виконувати яку-небудь роботу; поратися. 2. *чим.* Заправляти, розпоряджатися. 3. *ким, чим.* Керувати, правити ким-, чим-небудь. // *ким, над ким, рідко.* Верховодити над ким-небудь; попихати кимось. 4. Виявляти діяльність (перев. негативну); діяти.

ОРУ́ДУЩИЙ, -а, -е, *діал.* Який керує, командує.

ОРУ́ЖЖЯ, -я, *с.*, *розм.*, *заст.* Зброя.

ОРУЖІ́НА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Рушниця.

ОРУ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок.*, *заст.* Озброюватися.

ОРУ́ЖНИЙ, -а, -е, *заст.* Озброєний.

ОРФА́РІОН *див.* **орфе́ріон**.

ОРФЕ́Й, -я, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – чарівний музика й співак. 2. *перен.* Солодкозвучний співець.

ОРФЕО́Н, -а, *ч.* Клавішна колісна ліра з чотирма струнами, поширена в Європі у другій половині 18 ст.

ОРФЕ́РІОН, **ОРФА́РІОН**, -а, *ч.* Струнний щипковий музичний інструмент 17 ст., що нагадував цитру.

ОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Течія у західноєвропейському живопису 1910-х рр., близька до кубізму та футуризму.

ОРФІ́КИ, -ів, *мн.* Послідовники релігійного містичного вчення, що виникло в Греції в 6 ст. до н. е.

ОРФІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник орфізму.

ОРФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до орфізму.

ОРФОГРА́МА, -и, *ж.* Правильне написання за відповідним правилом або за традицією, яке обирається з кількох можливих.

ОРФОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до орфографії. ** **Орфографі́чний словни́к** – словник, у якому в алфавітному порядку дано перелік нормативного написання слів та окремих їх форм відповідно до чинного правопису.

ОРФОГРАФІ́ЧНО. Присл. до **орфографі́чний**.

ОРФОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Система загальноприйнятих правил написання слів якої-небудь мови; правопис. // Написання слів відповідно до таких правил.

ОРФОЕПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до орфоепії. ** **Орфоепі́чний словник** – словник, у якому зафіксовані норми літературної вимови.

ОРФОЕПІ́ЧНО. Присл. до **орфоепі́чний**. *Орфоепічно правильна вимова.*

ОРФОЕ́ПІЯ, -ї, *ж.* 1. Система загальноприйнятих правил літературної вимови якої-небудь мови. // Вимова слів відповідно до таких правил. ** **Вока́льна орфое́пія** – сукупність правил вимови в процесі співу. 2. Розділ мовознавства, який вивчає норми літературної вимови.

ОРХЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Вчення про мистецтво танцю, його фіксацію засобами графіки.

ОРХЕ́СТИКА, -и, *ж.* Мистецтво танцю.

ОРХЕ́СТРА, -и, *ж.*, *іст.* Центральна, округлої форми частина театру в Стародавній Греції, на якій виступав хор і артисти.

ОРХІАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у яєчку, тестикулярна невралгія.

ОРХІДЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **орхіде́я**.

ОРХІДЕ́Я, -ї, *ж.* Південна трав'яниста рослина родини зозулинцевих із запашними квітками різного кольору і вигадливої форми. // Квітка цієї рослини. *Букет орхідей.*

ОРХІ́ДНІ, -их, *мн.* Рослини родини зозулинцевих.

ОРХІДОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **орхіпексі́я**.

ОРХІЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хірургічне видалення яєчка.

ОРХІЕПІДИДИМІ́Т, -у, *ч.* Запалення яєчка та його придатка.

ОРХІПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна фіксація яєчка до сусідніх тканин за допомогою швів.

ОРХІ́Т, -у, *ч.* Запалення яєчка в людини і тварин. ** **Паротӣчний орхі́т** – ускладнення епідемічного паротиту, яке характеризується розвитком гострого орхіту.

ОРХІФУНІКУЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення яєчка разом із сім'яним канатиком.

ОРХО́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до р. Орхон. ** **Орхо́нські тю́рки** – конфедерація тюркомовних племен Центральної Азії 5 – 8 ст. на чолі з племенем ашина.

О́РЧИК, -а, *ч.* Дерев'яний або залізний валок, до якого прикріплюють посторонки в упряжці; барок.

ОРЧИКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **о́рчик**. 2. Підпряжений на орчику (про коня).

ОРША́Д, -у, *ч.* Прохолодний напій з мигдалевого молока з цукром.

ОРЮ́ЧИ. Дієприсл. до **ора́ти**.

ОРЮ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Який добре оре (про плуг).

ОРЯ́БКА, -и, *ж.*, **ОРЯ́БОК**, -бка, *ч.*, *орн.*, *зах.* Рябчик.

ОРЯ́БОК *див.* **оря́бка**.

ОСА́, -й, *ж.* Чорна з жовтими поперечними смужками перетинчастокрила комаха, що жалить, як бджола.

ОСАВУ́Л, -а, *ч.*, *іст.* 1. Виборна службова особа, що обіймала одну з адміністративно-військових посад в Україні в 17 – 18 ст. *Генеральний осавул.* 2. Офіцерський чин у козачих військах дореволюційної Росії. 3. *рідко.* Те саме, що **осаву́ла** 1.

ОСАВУ́ЛА, -и, *ч.*, *іст.* 1. Прикажчик у панському маєтку. 2. *рідко.* Те саме, що **осаву́л** 1.

ОСАВУ́ЛИХА, -и, *ж.*, *іст.* Жінка осавули.

О́САД, -у, *ч.* 1. Дрібні частки твердих речовин, що виділяються з рідини або газуватого середовища і осідають на яку-небудь поверхню. 2. *тільки одн.*, *перен.* Неприємне почуття гіркоти, що лишається після якої-небудь події, розмови і т. ін. 3. *перев. мн.*, *геол.* Гірські породи, що утворилися на дні водойм внаслідок відкладення мінеральних і органічних речовин та їх ущільнення і зміни.

ОСА́Д, -у, *заст.* 1. Поверх, ярус. 2. Садиба, двір.

ОСА́ДА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Поселення. 2. Поверх, ярус.

ОСАДЖА́ТИ *див.* **оса́джувати**.

ОСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осади́ти**.

ОСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **осади́ти** 6.

ОСА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до осаджування; який осаджує що-, кого-небудь.

ОСА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оса́джувати**.

ОСА́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оса́джувати**.

ОСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **оса́джувати** 6.

ОСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *рідко* **ОСАДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСАДИ́ТИ**, -аджу́, -а́диш, *док.*, *перех.* 1. Різко затримувати, уповільнювати хід, біг коня; зупиняти на скаку. // Примушувати подаватися, відступати назад. 2. *перен.* Примушувати кого-небудь вгамовувати свої пориви, надмірне захоплення чим-небудь і т. ін. // Примушувати замовкнути. 3. Переміщувати вниз; садовити. // Повертати назад, на попереднє місце. // Опускати нижче, вниз. 4. *перен.* Підривати, ослаблювати (здоров'я). 5. *перев. док.*, *заст.* Заснувати населений пункт. // Заселяти. 6. *спец.* Виділяти складову частину розчину у вигляді осаду. 7. *спец.* Робити осадку (у 2 знач.).

ОСА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОСАДИ́ТИСЯ**, -аджу́ся, -а́дишся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **осіда́ти** 3, 4.

ОСА́ДЖУВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Речовина, що спричинює осадження.

ОСА́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **оса́джувати**.

ОСАДИ́ТИ *див.* **оса́джувати**.

ОСАДИ́ТИСЯ *див.* **оса́джуватися**.

ОСА́ДКА, -и, *ж.* 1. Ступінь занурення плаваючого предмета. // *мор.* Відстань від лінії занурення судна в воду до найнижчої його точки; глибина занурення судна в воду. 2. *спец.* Зменшення довжини, висоти і збільшення поперечника заготовки металевого виробу за допомогою кування. 3. *мисл.* Азартний крик підсадної качки, яка, почувши пролітаючого селезня, кличе його сідати поруч.

ОСА́ДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оса́дка**.

ОСА́ДКУВАТИЙ, -а, -е, *рідко.* Невисокий, але міцний, кремезний; присадкуватий.

ОСА́ДКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **оса́дкуватий**.

ОСА́ДНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* Польський колоніст на західноукраїнських та західнобілоруських землях у період між двома світовими війнами. 2. *заст.* Те саме, що **оса́дчий**.

ОСА́ДНИЦТВО, -а, *с.*, *іст.* Політика заселення польськими колоністами західноукраїнських та західнобілоруських земель, яку проводив уряд Польщі у період між двома світовими війнами.

ОСА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **оса́дник**. // Належний осадникові, осадникам.

ОСАДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **о́сад** 1, 3. ** **Осадо́ві гі́рські поро́ди** – гірські породи, що утворилися на поверхні літосфери внаслідок вивітрювання та перевідкладення більш давніх порід різного походження. **Осадо́ві про́би** – реакції, які застосовуються для виявлення якісних і кількісних змін у білках сироватки крові. 2. Признач. для утворення осаду; відстійний.

ОСА́ДОК, -дка, *ч.* Те саме, що **о́сад**.

ОСАДОНАГРОМА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **осадонакопи́чення**.

ОСАДОНАКОПИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Утворення всіх видів відкладень на поверхні Землі.

ОСАДОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Фізико-хімічний процес утворення осаду мало- або нерозчинної речовини.

ОСА́ДОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **оса́док**.

ОСА́ДЧИЙ, -чого, *ч.*, *заст.* 1. Перший поселенець; засновник населеного пункту. 2. Довірена особа, що зманювала кріпаків утікати, переселятися на вільні, незаймані землі.

ОСА́ЛИТИ *див.* **оса́лювати**.

ОСА́ЛИТИСЯ *див.* **оса́люватися**.

ОСА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **оса́лювати** і **оса́люватися** 2.

ОСА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОСА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Покривати салом, жиром.

ОСА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОСА́ЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Покриватися, обростати салом, жиром (про тварин). 2. *спец.* Псуватися, втрачаючи первісний вигляд, смак (про харчові жири). 3. Пас. до **оса́лювати**.

ОСАМІ́ТНЕНИЙ, *рідко* **ОСАМО́ТНЕНИЙ**, -а, -е. Те саме, що **осамоті́лий**.

ОСАМІ́ТНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осамі́тнений**.

ОСАМОТІ́ЛИЙ, -а, -е. Який став самотнім.

ОСАМОТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **осамоті́лий**.

ОСАМО́ТНЕНИЙ *див.* **осамі́тнений**.

ОСАМО́ТНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осамо́тнений**.

ОСАМО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Осамотілий.

ОСА́ННА, -и, *ж.* 1. *церк.* Молитовний вигук стародавніх юдеїв і християн. 2. *перен.*, *заст.* Уславлення кого-, чого-небудь; слава, хвала. ** **Співа́ти оса́нну** – надмірно когось вихваляти, підносити.

ОСАРСО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при трихомонадному кольпіті.

ОСАТАНИ́ТИ, -ню, -ни́ш, *док.*, *розм.*, *рідко.* До краю розізлити, роздратувати, розлютити.

ОСАТАНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осатані́ти**. 2. *у знач. прикм.* Украй роздратований, розлючений. // Який виражає крайню роздратованість, розлюченість. // *перен.* Дикий, розгнузданий, нестримний.

ОСАТАНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **осатані́лий** 2.

ОСАТАНІ́ЛО, *розм.* Присл. до **осатані́лий** 2.

ОСАТАНІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Стан за знач. **осатані́ти**.

ОСАТАНІ́ТИ, -ію, -іє́ш, *док.*, *розм.* До краю розізлитися, розлютитися.

ОСБОРНІ́Т, -у, *ч.* Кубічний нітрид титану; крихкий, золотисто-жовтий з металічним блиском; знайдений у метеориті.

ОСВА́РЮВАТИСЯ, -рююся, -рюєшся, *недок.*, *зах.* Огризатися.

ОСВИНЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **освинцюва́ти**.

ОСВИНЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **освинцьо́ваний**.

ОСВИНЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **освинцьо́вувати**, **освинцьо́вуватися**.

ОСВИНЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСВИНЦЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.* 1. 1. Вкривати що-небудь шаром металічного свинцю. 2. Забруднювати, збагачувати що-небудь свинцем.

ОСВИНЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **освинцьо́вувати**.

ОСВИНЦЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер, який виконує технологічну операцію освинцьовування.

ОСВИНЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **освинцюва́ти**, **освинцюва́тися**.

ОСВИНЦЮВА́ТИ *див.* **освинцьо́вувати**.

ОСВИНЦЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *док.* Пас. до **освинцюва́ти**.

ОСВИ́СТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осви́стати**.

ОСВИСТА́ТИ *див.* **осви́стувати**.

ОСВИ́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осви́стувати**.

ОСВИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСВИСТА́ТИ**, -ищу́, -и́щеш, *док.*, *перех.* Виражати свистом осуд, невдоволення; обсвистувати.

ОСВІ́ДАНИЙ, -а, -е, *діал.* Досвідчений.

ОСВІДЧА́ТИ *див.* **осві́дчувати**.

ОСВІДЧА́ТИСЯ *див.* **осві́дчуватися**.

ОСВІ́ДЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Признання (в коханні). 2. Прохання чоловіка до жінки стати його дружиною.

ОСВІ́ДЧИНИ, -чин, *мн.*, *діал.* Освідчення.

ОСВІ́ДЧИТИ *див.* **осві́дчувати**.

ОСВІ́ДЧИТИСЯ *див.* **осві́дчуватися**.

ОСВІ́ДЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осві́дчувати**.

ОСВІ́ДЧУВАТИ, -ую, -уєш, *рідко* **ОСВІДЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСВІ́ДЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* і *неперех.*, *діал.* Оповіщати, повідомляти.

ОСВІ́ДЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *рідко* **ОСВІДЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОСВІ́ДЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Признаватися (в коханні). *Освідчуватися в коханні.* 2. Просити у жінки згоди стати дружиною. 3. *рідко.* Офіційно знайомитися; представлятися.

ОСВІЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *рідко* **ОСВІ́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСВІЖИ́ТИ**, -жу́, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Робити свіжим, чистим. // *безос.* // Викликати відчуття свіжості, прохолоди. 2. Знімати з кого-небудь відчуття втоми, відновлювати чиїсь сили, повертати комусь бадьорість. 3. *перен.* Викликати приплив нових духовних сил, наснаги, працездатності; духовно оновлювати, наснажувати. 4. Змінювати, додаючи що-небудь нове (одяг, обстановку і т. ін.). *Освіжити сукню.* // Робити що-небудь яскравішим, барвистішим. // *перен.* Вносити новий, свіжий струмінь у яку-небудь справу. 5. Те саме, що **оббіло́вувати**[1].

ОСВІЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *рідко* **ОСВІ́ЖУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОСВІЖИ́ТИСЯ**, -жу́ся, -жи́шся, *док.* 1. Ставати свіжим, прохолодним, чистим. 2. Знімати з себе відчуття втоми, відновлювати свої сили, повертати собі бадьорість. 3. *перен.* Набиратися нових сил, наснаги, працездатності; духовно оновлюватися, наснажуватися. 4. *тільки недок.* Пас. до **освіжа́ти** 4.

ОСВІЖА́ЮЧЕ. Присл. до **освіжа́ючий**.

ОСВІЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **освіжа́ти**. // *у знач. прикм.*

ОСВІ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **освіжи́ти**.

ОСВІ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **освіжи́ти** і **освіжи́тися**.

ОСВІЖИ́ТИ *див.* **освіжа́ти**.

ОСВІЖИ́ТИСЯ *див.* **освіжа́тися**.

ОСВІЖНИ́Й, -а́, -е́. Який освіжає, викликає відчуття свіжості, прохолоди. // Який знімає відчуття втоми, відновлює сили, повертає бадьорість.

ОСВІ́ЖУВАТИ *див.* **освіжа́ти**.

ОСВІ́ЖУВАТИСЯ *див.* **освіжа́тися**.

ОСВІ́ЖУЮЧЕ. Присл. до **осві́жуючий**.

ОСВІ́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт теп. ч. до **осві́жувати**. // *у знач. прикм.*

ОСВІЙЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *діал.* Освоїтися.

ОСВІНУ́ТИ, -не́, *док.*, *рідко.* 1. Освітити, осяяти. 2. *безос.* Настати (про день, світанок); розвиднітися.

ОСВІ́ТА, -и, *ж.* 1. Сукупність знань, здобутих у процесі навчання. // Рівень, ступінь знань, здобутих у процесі навчання; освіченість. 2. Піднесення рівня знань; навчання. // Процес засвоєння знань. 3. Загальний рівень знань (у суспільстві, державі і т. ін.). // Система навчально-виховних заходів. // Система закладів і установ, через які здійснюються ці заходи. *Загальна освіта. Вища освіта.* 4. *рідко.* Письменність, грамотність.

ОСВІТИ́ТИ[1] *див.* **осві́чувати**[1].

ОСВІТИ́ТИ[2] *див.* **осві́чувати**[2].

ОСВІТИ́ТИСЯ[1] *див.* **осві́чуватися**[1].

ОСВІТИ́ТИСЯ[2] *див.* **осві́чуватися**[2].

ОСВІ́ТЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **освітли́ти**. // **осві́тлено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який світиться, має освітлення.

ОСВІ́ТЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **осві́тлений** 2. 2. *спец.* Ступінь освітлення якої-небудь поверхні, простору. // Величина світлового потоку, що падає на одиницю поверхні.

ОСВІ́ТЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **освітли́ти** 1. 2. Світло від якого-небудь джерела. 3. Технічне обладнання, яке є джерелом світла. 4. *спец.* Розподіл світла і тіні на картині, фотознімку і т. ін. 5. *перен.* Пояснення, тлумачення чого-небудь (фактів, подій і т. ін.); висвітлення, інтерпретація.

ОСВІТЛИ́ТИ *див.* **осві́тлювати**.

ОСВІТЛИ́ТИСЯ *див.* **осві́тлюватися**.

ОСВІ́ТЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який освітлює що-небудь, є джерелом світла. // Признач. для освітлення.

ОСВІ́ТЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **осві́тлювати**. // *у знач. прикм.* Який освітлюється чим-небудь.

ОСВІ́ТЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **осві́тлюваний** 2. 2. *спец.* Ступінь освітлення якоїнебудь поверхні, простору; освітленість.

ОСВІ́ТЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осві́тлювати**.

ОСВІ́ТЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ОСВІТЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОСВІТЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* 1. Кидаючи проміння світла на кого-, що-небудь, робити його видним. // *перен.* Робити жвавим, сяючим (обличчя, очі і т. ін.). 2. Забезпечувати світлом. 3. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **висві́тлювати** 2. 4. *перен.* Бути джерелом розуміння чого-небудь; робити ясним, зрозумілим що-небудь. 5. *спец.* Вилучаючи сторонні домішки, робити світлим, прозорим.

ОСВІ́ТЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **ОСВІТЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОСВІТЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* 1. Ставати видним, світлим. // *перен.* Ставати жвавим, сяючим (про обличчя, очі і т. ін.). 2. Одержувати світло від якого-небудь джерела. 3. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **висві́тлюватися** 4. *спец.* Ставати світлим, прозорим. 5. Пас. до **осві́тлювати** 1, 3 – 5.

ОСВІТЛЮВА́Ч, -а, *ч.* 1. Особа, що відає освітленням сцени, створенням світлових ефектів і т. ін. 2. *спец.* Прилад, апарат, який є засобом, джерелом освітлення.

ОСВІТЛЯ́ТИ *див.* **осві́тлювати**.

ОСВІТЛЯ́ТИСЯ *див.* **осві́тлюватися**.

ОСВІ́ТНИК, -а, *ч.*, *діал.* 1. Просвітитель. 2. Працівник освіти.

ОСВІ́ТНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **осві́тник**.

ОСВІ́ТНІЙ, -я, -є. 1. Стос. до освіти. // Який поширює освіту, знання. ** **Осві́тній ценз** – рівень освіти, що визначається закінченням якого-небудь навчального закладу, а також права, які він дає. 2. *заст.*, *рідко.* Освічений (*див.* **осві́чений**[2] 1).

ОСВІТЯ́НИ, -тя́н, *мн.* (*одн.* **освітя́нин**, -а, *ч.*; **освітя́нка**, -и, *ж.*), *розм.* Ті, хто працюють в галузі народної освіти.

ОСВІТЯ́НИН *див.* **освітя́ни**.

ОСВІТЯ́НКА *див.* **освітя́ни**.

ОСВІТЯ́НСТВО, -а, *с.* 1. Діяльність освітян. 2. Збірн. до **освітя́ни**.

ОСВІТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Стос. до освіти (у 3 знач.).
ОСВІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., зах.* Освітлювати, осявати.
ОСВІ́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **освіти́ти**[1]; освітлений.
ОСВІ́ЧЕНИЙ[2], -а, -е. 1. Який має освіту, засвоїв різнобічні знання; культурний. // Письменний, грамотний. 2. *у чому, заст., рідко.* Обізнаний. ** **Осві́чений абсолюти́зм** – політика ряду європейських феодально-абсолютистських держав у 2-й половині 18 ст., яка полягала в тому, щоб шляхом ліквідації деяких застарілих феодальних інститутів та проведення реформ врятувати від революційного повалення феодально-абсолютистський лад і пристосувати його до нових умов розвитку капіталістичного укладу.
ОСВІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осві́чений**[2] 1. // Рівень освіти.
ОСВІ́ЧЕННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **осві́чувати**[2] і **осві́чуватися**[2]; навчання.
ОСВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осві́чувати**.
ОСВІ́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ОСВІТИ́ТИ**, -ічу́, -і́тиш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **освітлювати**.
ОСВІ́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ОСВІТИ́ТИ**, -ічу́, -і́тиш, *док., перех., рідко.* Дбати про чию-небудь освіту, знання, культуру і т. ін. // Робити когось освіченим, обізнаним, свідомим; поповнювати чиї-небудь знання, навчати.
ОСВІ́ЧУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОСВІТИ́ТИСЯ**, -ічу́ся, -і́тишся, *док., рідко.* Те саме, що **освітлюватися**.
ОСВІ́ЧУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОСВІТИ́ТИСЯ**, -ічу́ся, -і́тишся, *док., рідко.* Ставати освіченим, обізнаним, свідомим; навчатися.
ОСВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., діал.* Освітлювати, осявати.
ОСВО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осво́їти**. // **осво́єно**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., рідко.* Який освоївся з ким-, чим-небудь, призвичаївся до когось, чогось. 3. *у знач. прикм., діал.* Ознайомлений.
ОСВО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осво́єний**.
ОСВО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осво́їти**.
ОСВО́ЇТИ *див.* **осво́ювати**.
ОСВО́ЇТИСЯ *див.* **осво́юватися**.
ОСВО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осво́ювати**.
ОСВО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осво́ювати**.
ОСВО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОСВО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док., перех.* 1. Робити придатним для господарського використання. // Повністю використовувати, застосовувати. *Освоїти кошти. Освоїти проектну потужність.* 2. Навчатися користуватися чим-небудь. // Навчаючись, оволодівати чим-небудь, підвищуючи свою майстерність, фаховий рівень і т. ін. // Налагоджувати виготовлення чого-небудь нового. 3. Глибоко вивчаючи, засвоювати, оволодівати. 4. *діал.* Робити свійським; приручати (тварин). // Наближати, привертати (до себе).
ОСВО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОСВО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.* 1. Звикати до незнайомого місця, середовища і т. ін.; обвикати. // *з чим.* Призвичаюватися до чого-небудь незвичного або неприємного. 2. *з чим.* Набувати досвіду в чому-небудь, засвоювати певну кількість знань, навичок. 3. *тільки недок.* Пас. до **осво́ювати**.
ОСВЯ́ТИНИ, -ин, *тільки мн.* Освячення.
ОСВЯТИ́ТЕЛЬ, -я, *ч., заст.* Той, хто освячує що-небудь.
ОСВЯТИ́ТИ *див.* **освя́чувати**.
ОСВЯТИ́ТИСЯ *див.* **освя́чуватися**.
ОСВЯ́ЧЕНИЙ, -а, с. Дієприкм. пас. мин. ч. до **освяти́ти**.
ОСВЯ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **освя́чений**.
ОСВЯ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **освяти́ти**.
ОСВЯ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **освя́чувати**. *Церемонія освячування.*
ОСВЯ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСВЯТИ́ТИ**, -ячу́, -я́тиш, *док., перех.* 1. Здійснювати церковний обряд, що символізує очищення чого-небудь від гріховності, надання чому-небудь святості. 2. *перен.* Підносити, звеличувати, облагороджувати що-небудь. 3. Скріплювати своїм авторитетом віру в непорушність, закономірність чого-небудь (суспільних відносин, інституцій і т. ін.).
ОСВЯ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОСВЯТИ́ТИСЯ**, -ячу́ся, -я́тишся, *док.* 1. Ставати святим, освяченим. 2. *тільки недок.* Пас. до **освя́чувати**.
ОСВЯЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Те саме, що **освя́чувати** (у 3 знач.).
ОСЕ́, *част. вказ., діал.* Оце.
ОСЕ́ДОК, -дку, *ч.* Оселя (у гуцулів).
ОСЕЇ́Н, -у, *ч., спец.* Колаген, який входить до складу осеїнових волокон.
ОСЕ́Й, ося́, осе́, *займ. вказ., діал.* Оцей.
ОСЕ́Л, осла́, *ч.* 1. Свійська робоча тварина родини конячих. 2. *перен., зневажл.* Про нерозумну або вперту людину. // Уживається як лайливе слово.
ОСЕЛЕ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* 1. Невелика морська промислова риба, яку вживають у засоленому або копченому вигляді. 2. Старовинна чоловіча зачіска у вигляді довгого пасма волосся на голеній голові (перев. у козаків); чуприна.
ОСЕЛЕ́ДНИЦЯ, -і, *ж.* Посудина довгастої форми для оселедців.
ОСЕЛЕ́ДЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оселе́дець** 1. *Оселедцевий промисел.*
ОСЕЛЕ́ДЦЕВІ, -вих, *мн.* Родина риб, до якої належать оселедці, кільки, салаки і т. ін.
ОСЕЛЕДЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на оселедець, подібний до нього.
ОСЕЛЕДЦЕПОДІ́БНІ, их, *мн.* Ряд костистих промислових риб.
ОСЕЛЕДЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оселедцеподі́бний**.
ОСЕЛЕ́ДЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **оселе́дець**.
ОСЕЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **поселе́нець**.
ОСЕЛЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осели́ти**. // **осе́лено**, *безос. присудк. сл.*
ОСЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осели́ти** і **осели́тися**.
ОСЕ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч., діал.* Поселенець.
ОСЕЛИ́ТИ *див.* **оселя́ти**.
ОСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **оселя́тися**.
ОСЕ́ЛИЩЕ, -а, *с.* 1. *рідко.* Місце поселення. 2. *заст.* Селище.
ОСЕ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., заст.* Осідлість.
ОСЕ́ЛКА, -и, *ж., діал.* Веселка.
ОСЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **осе́ля**.
ОСЕ́ЛЬНИК, -а, *ч., діал.* Поселенець.
ОСЕ́ЛЬНЯ, -і, *ж., діал.* Гусениця.
ОСЕ́ЛЮВАТИ *див.* **оселя́ти**.
ОСЕ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **оселя́тися**.
ОСЕ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Житловий будинок разом із двором, господарськими будівлями і городом; дворище, садиба. // *чого, заст.* Сукупність будівель, що мають певне призначення. 2. Приміщення для проживання людей; житло. // Місце поселення живих істот взагалі. 3. *діал.* Селище, поселення.
ОСЕЛЯ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Заселений. *Оселяний край.*
ОСЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оселя́ти** і **оселя́тися**.
ОСЕЛЯ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оселя́нювати**.
ОСЕЛЯ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Прилучати до селянської праці, побуту.
ОСЕЛЯ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **оселя́нювати**.
ОСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *рідко* **ОСЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОСЕЛИ́ТИ**, оселю́, осе́лиш, *док., перех.* 1. Розміщувати для проживання; поселяти. // *рідко.* Давати, відводити місце під що-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що заселяти.
ОСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *рідко* **ОСЕ́ЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОСЕЛИ́ТИСЯ**, оселю́ся, осе́лишся, *док.* 1. Обирати собі де-небудь постійне місце проживання; поселятися, осідати. // Залишатися на деякий час жити де-небудь, у кого-небудь. 2. Розміщуватися, гніздитися де-небудь. 3. *перен.* З'являтися, виникати (про почуття, настрій і т. ін.). 4. *заст.* Засновуватися.
ОСЕ́НИЦЯ, -і, *ж., діал.* Гусениця.
ОСЕНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Осінь.
ОСЕНІ́ТИ, -іє, *недок., рідко.* 1. *безос.* Починатися, наставати (про осінь). 2. Ставати осіннім.
ОСЕОМУКО́ЇД, -а, *ч.* Основна речовина кісткової тканини.
ОСЕРДА́К, -а́, *ч., зах.* Кожушок без рукавів.
ОСЕРДЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який виражає почуття сердечності, душевності, перейнятий сердечністю, душевністю.
ОСЕ́РДИТИ, -джу, -диш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **розсе́рдити**.
ОСЕ́РДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., рідко.* Те саме, що **розсе́рдитися**.
ОСЕ́РДОК, -дка, *ч., діал.* Осередок (у 1, 4 знач.).
ОСЕ́РДЯ, -я, *с.* 1. Основна внутрішня частина деяких приладів, апаратів, виробів і т. ін. *Осердя кабелю.* // Внутрішня частина олівця. 2. *рідко.* Основа суцвіття і супліддя деяких рослин. 3. *анат.* Замкнене утворення навколо серця; перикард.
ОСЕРЕ́ДДЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **осере́док** 1, 4.
ОСЕРЕДКО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Який міститься в середній, центральній частині чого-небудь; середній. // Основний, центральний. 2. Прикм. до **осере́док** 2.
ОСЕРЕ́ДНЕННЯ, -я, *с., мат.* Обчислення середньої величини даних дискретних величин.
ОСЕРЕ́ДНІЙ, -я, -є, *заст.* Середній.
ОСЕРЕ́ДОК, -дку, *ч.* 1. Місце зосередження чого-небудь; центр. // Центральний, вузловий пункт чого-небудь. // Місце зародження, виникнення, джерело поширення чого-небудь. ** **Осере́док ура́ження** – територія, в межах якої внаслідок дії шкідливих чинників джерела небезпеки загинули або були уражені люди, тварини, рослини. 2. Основа, з якої розвивається, виростає, поширюється що-небудь. // Особа або група людей, навколо яких зосереджується яка-небудь діяльність. // Організаційна одиниця, що є частиною якого-небудь великого об'єднання. // *заст.* Первинна організація якого-небудь товариства, спілки і т. ін. 3. *рідко.* Те саме, що **середо́вище**. 4. Серединна, центральна частина чого-небудь; середина. // Внутрішня частина чого-небудь (дерева, плоду і т. ін.). *Осередок стовбура дерева. Осередок яблука.* 5. Місто, населений пункт, що має адміністративне, промислове, культурне і т. ін. значення для якоїсь місцевості, країни. // *рідко.* Центральна частина країни, місцевості, населеного пункту. 6. *мед.* Сукупність нервових клітин, що регулюють окремі функції організму. 7. *діал.* Оселя.
ОСЕРЕ́ДОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **осере́док** 2, 4, 7.
О́СЕРЕДЬ, *присл., діал.* Серед.
ОСЕСИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до осі симетрії.
ОСЕСИМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осесиметри́чний**.
ОСЕ́Т, -у, *ч., діал.* Осот.
ОСЕТЕ́Р, -тра́, *ч.* Велика промислова риба родини осетрових, цінна своїм м'ясом та ікрою.
ОСЕТИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **осети́н**, -а, *ч.*; **осети́нка**, -и, *ж.*). Нація, що є основним населенням Північної Осетії та Південно-Осетинської автономної області Грузії.
ОСЕТИ́НКА *див.* **осети́ни**.
ОСЕТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **осети́ни**. ** **Осети́нська мо́ва** – мова осетинів, що належить до іранських мов індоєвропейської сім'ї.
ОСЕ́ТНИЦІ, -ниць, *мн.* Родина комах ряду двокрилих.
ОСЕТРИ́НА, -и, *ж.* Осетрове м'ясо.
ОСЕТРИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **осетри́новий**.
ОСЕТРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **осетри́на**.
ОСЕТРІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Галузь господарства із розведення, вирощування та виловлювання осетрових порід риби.
ОСЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **осете́р**. *Осетрова молодь.* // Пригот. з м'яса осетра.
ОСЕТРО́ВІ, -вих, *мн.* Родина цінних промислових риб, до якої належать осетер, білуга, севрюга, стерлядь та ін.
ОСИДІ́ТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., діал.* Засидітися.
ОСИ́КА, -и, *ж.* 1. Листяне дерево родини вербових; тополя тремтяча. // Кілок, палиця з цього дерева. 2. *збірн.* Дрова чи будівельний матеріал із цього дерева.
ОСИ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **оси́ка**. // Який складається з осик. // Зробл. з осики, осикового дерева. *Осикове кілля.*
ОСИ́ЛИТИ *див.* **оси́лювати**.
ОСИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оси́лювати**.
ОСИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОСИ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* 1. Переборювати, долати що-небудь (перешкоду і т. ін.). // Перемагати у боротьбі. // Перемагати, пересилювати в собі які-небудь почуття. 2. Справлятися з чим-небудь, що вимагає певних зусиль. // Переборюючи труднощі, оволодівати, опановувати чим-небудь; освоювати. // Пересуваючись у просторі, долати якийсь відрізок шляху. 3. Серйозно турбувати, завдавати прикрощів; змагати, мучити (про фізичний біль, страждання).
ОСИ́НА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **оси́ка**.
ОСИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **оса́**. *Осине гніздо.*
ОСИНИ́ТИ, осиню́, оси́ниш, *док., розм., рідко.* Пофарбувати в синій колір.
ОСИ́НОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **оси́на**.
О́СИП[1], -у, *ч., іст.* Зернова данина.
О́СИП[2], -у, *ч.* 1. *рідко.* Дія за знач. **осипа́тися**; осипання. 2. *спец.* Те саме, що **о́сипище**. 3. *мисл.* Розсіювання, розкидання (дробу) по певній площині.
ОСИ́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оси́пати**. 2. *у знач. прикм.* Який осипався, опав (про листя, плоди і т. ін.).
ОСИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осипа́ти** і **осипа́тися**. *Осипання насіння бур'янів. Осипання плодів яблуні.*
ОСИ́ПАТИ *див.* **осипа́ти**.
ОСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* оси́плють; *док., перех.* Те саме, що **обсипа́ти** 1, 3, 4.
ОСИ́ПАТИСЯ *див.* **осипа́тися**.
ОСИПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОСИ́ПАТИСЯ**, -плюся, -плешся; *мн.* оси́пляться; *док.* 1. Те саме, що **обсипа́тися** 1 – 3. // Мати властивість легко губити своє насіння, плоди на час дозрівання (про рослини). 2. Спадати донизу дрібними частинками.
О́СИПИЩЕ, -а, *с., геол.* Нагромадження уламків гірських порід біля підніжжя та на схилах гір, урвищ; осип.
О́СИПКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Подрібнене ячмінне зерно, яким годують баранів та ягнят. 2. *діал.* Платня борошном чи пшоном пастухові. 3. *мед., зах.* Кір.
ОСИ́РИС, -а, *ч., міф.* У давньоєгипетській релігії – бог рослинності, виноробства, вмираючої та воскресаючої природи; володар потойбічного світу.
ОСИРОТИ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., перех.* Залишити кого-небудь без батька, матері чи близької, рідної людини; зробити сиротою. // Зробити кого-небудь самотнім, одиноким, відібравши, відірвавши близьку або рідну людину.
ОСИРОТИ́ТИСЯ, -очу́ся, -оти́шся, *док., рідко.* Те саме, що **осироті́ти** 1.
ОСИРОТІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **осироті́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм., перен.* Який став безлюдним, пустим; опустілий.
ОСИРОТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **осироті́лий** 2.
ОСИРОТІ́ЛО. Присл. до **осироті́лий** 2.
ОСИРОТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати сиротою. // Залишитися самотнім, без близької, рідної людини. 2. *перен.* Стати безлюдним, пустим; опустіти.
ОСИРО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **осироти́ти**.
ОСИРО́ЧЕННЯ, -я, *с., рідко.* Дія і стан за знач. **осироти́ти**.
ОСИ́ТНІЙ, -я, -є, *діал.* Задавнений.
ОСИТНЯ́Г, -у́, *ч.* 1. Багаторічна трав'яниста рослина родини осокових, що росте перев. на болотах і луках; ситняг. 2. Те саме, що **оситня́к**.
ОСИТНЯ́К, -у́, *ч.* Багаторічна або однорічна рослина родини ситникових, схожа на очерет; ситник.
О́СИТЬ[1], -і, *ж, діал.* Сушильня для хлібного зерна.
О́СИТЬ[2], *присл., діал.* Досить давно.
ОСИФІКА́ТИ, -ів, *мн.* Вогнища патологічного закостеніння, що виникають поза межами кісток скелета.
ОСИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Утворення кісткової тканини. 2. Закостеніння; перетворення на кісткову тканину.
ОСИФІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **осифіку́ючий**.
ОСИФІКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Такий, що спричинює закос-

теніння.

ОСИ́ЧАНИЙ, -а, -е, *діал.* Осиковий.

ОСИ́ЧИНА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **оси́ка**. 2. *збірн.* Осиковий ліс або гай; осичняк.

ОСИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **оси́ка**.

ОСИ́ЧНИК, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **осичня́к**.

ОСИЧНЯ́К, -а́, *ч.* Осиковий ліс або гай.

ОСИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. Осине гніздо. 2. Збільш. до **оса́**.

ОСІ́БНЕ, *присл.*, *зах.* Осібно.

ОСІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **окре́мий** 1, 2, 5. 2. Належний окремій особі; власний, власницький. // Власт. окремій особі. 3. Особливий, своєрідний.

ОСІ́БНИК, -а, *ч.* Своєрідна, особлива людина.

ОСІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **осі́бний** 1; характерна відмінність, своєрідність.

ОСІ́БНО, *рідко.* Присл. до **осі́бний** 1; окремо.

ОСІ́ГДИ, *присл.*, *зах.* Завжди.

ОСІДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до осідання. 2. Такий, що осідає, опускається, падає тощо.

ОСІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осіда́ти**. ** **Осіда́ння вкла́дів** – показник рухливості вкладів, що зберігаються в ощадних установах. **Осіда́ння ґру́нту** – опускання масиву ґрунту під впливом зовнішніх навантажень, яке не супроводиться докорінними змінами його структури.

ОСІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСІ́СТИ**, ося́ду, ося́деш, *док.*, *неперех.* 1. *тільки 3 ос.*, *на кого – що, на кому – чому і без додатка.* Опускаючись, покривати собою поверхню чого-небудь (про сніг, іній, пил і т. ін.). // *чим.* Випадати, опускатися на поверхню чого-небудь у певному вигляді. // Виділяючись із рідини, опускатися на дно або стінки посуду, водойми. // *перен.* Збиратися, нагромаджуватися де-небудь, у чому-небудь. // *перен.* Надовго або назавжди затримувати де-небудь. 2. *тільки 3 ос.* Опускатися, переміщуватися вниз. // Ставати нижчим під дією чого-небудь. // Входити глибше в землю, у воду і т. ін. // Знижувати рівень своєї поверхні від ущільнення, переміщення і т. ін. // *перен.* Зменшуватись у своєму виявленні; спадати. // Спускатися, переміщуватися до лінії горизонту (про сонце, місяць). 3. Повільно сідати, опускатися від слабості, втрати сили і т. ін. // Опускатися на ногах, лапах; присідати (про тварин). // Спадати, схилятися донизу, втрачаючи пружність (про частини тіла); обвисати. // Раптово зупиняючись, відступати назад. // *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Втрачати рішучість, самовпевненість. // *перен.* Втрачати колишню працездатність, енергію, рухливість і т. ін.; занедбувати себе. 4. Обирати собі постійне місце проживання; оселятися. // Влаштовуватися, розміщуватися де-небудь. // *перев. док.*, *перен.* З'явитися, виникнути (про вираз на обличчі і т. ін.). // *на чому*, *рідко.* Подовгу затримуватися, зосереджуватися на чому-небудь. 5. *тільки 3 ос.* Поступово наставати (про вечір, присмерк). 6. *рідко.* Сідати по всій поверхні чого-небудь; обсідати. 7. *перен.* Охоплювати кого-небудь, оволодівати ким-небудь (про душевний стан, настрій і т. ін.). 8. *рідко.* Те саме, що **сіда́ти** 1.

ОСІДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОСІ́СТИСЯ**, ося́дуся, ося́дешся, *док.*, *розм.* 1. *рідко.* Сідати по всій поверхні чого-небудь; всідатися. 2. Обирати собі постійне місце проживання; поселятися, осідати. // Влаштовуватися, розміщуватися де-небудь. 3. *перен.*, *рідко.* Переставати виявляти свою енергію, діяльність і т. ін.; вгамовуватися. // Набувати стану душевної рівноваги, заспокоюватися, втрачаючи інтерес до чого-небудь. 4. *перен.*, *рідко.* Поступово наставати; спускатися (про вечір, присмерк).

ОСІДА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **осіда́ти**.

ОСІ́ДИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Оселя.

ОСІ́ДЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осідла́ти**. *Осідлані коні.*

ОСІ́ДЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осі́дланий**.

ОСІДЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Накласти й закріпити сідло на спині (коня або іншої тварини). 2. *розм.* Сісти верхи на кого-, що-небудь. 3. *перен.*, *розм.* Підпорядкувати кого-небудь собі, своїй волі. // Оволодіти чим-небудь, освоїти щось. 4. *перен.*, *військ.* Узяти під контроль (дорогу, висоту і т. ін.), захопивши основні позиції. *Осідлати висоту.*

ОСІ́ДЛИЙ, -а, -е, *діал.* Осилий.

ОСІ́ДЛИЩЕ, -а, *с.* Житло, помешкання.

ОСІ́ДЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *діал.* Стан за знач. **осі́длий**.

ОСІДНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **осіда́льний**.

ОСІ́ДОК, -дку, *ч.*, *рідко.* Постійне місцеперебування, розташування кого-, чого-небудь; резиденція. // Притулок, пристановище.

ОСІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осіка́ти** 2.

ОСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСІКТИ́**, осічу́, осіче́ш, *док.*, *перех.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обсіка́ти**. 2. Різко зупиняти, перериваати чиї-небудь дії, намір, розмову і т. ін.; обривати, присаджувати.

ОСІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОСІКТИ́СЯ**, осічу́ся, осіче́шся, *док.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обсіка́тися** 1. 2. *заст.*, *спец.* Давати осічку (про вогнепальну зброю). 3. Зазнавати поразки в чому-небудь. 4. Раптово припиняти які-небудь дії, розмову і т. ін. // Раптово замовкати, затихати (про голос).

ОСІКТИ́ *див.* **осіка́ти**.

ОСІКТИ́СЯ *див.* **осіка́тися**.

ОСІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **осі́сти** 1, 2, 4, 8. 2. *у знач. прикм.* Який постійно живе на одному місці. // Пов'язаний з постійним проживанням на одному місці. *Осіле життя.* 3. *у знач. прикм.* Який протягом року живе в тій самій місцевості (про птахів, тварин).

ОСІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **осі́лий** 2. ** **Сму́га осі́лості** – територія в дореволюційній Росії, поза якою не мало права жити єврейське населення. **Ценз осі́лості** – одне з обмежень виборчих прав, пов'язане з постійністю проживання.

ОСІ́ЛО. Присл. до **осі́лий** 2, 3.

ОСІМЕНИ́ТИ *див.* **осіменя́ти**.

ОСІМЕНІ́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* 1. Дія за знач. **осіменя́ти**. *Штучне осіменіння худоби.* 2. Те саме, що **обсіменіння** 2.

ОСІМЕНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОСІМЕНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Здійснювати штучне запліднення тварин.

ОСІ́НЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **осіни́ти**.

ОСІНИ́ТИ *див.* **осіня́ти**.

ОСІНИ́ТИСЯ *див.* **осіня́тися**.

ОСІ́ННІЙ, -я, -є. 1. Прикм. до **о́сінь**. // Який буває восени; власт. осені. // *перен.* Пізній, запізнілий. 2. Якого носять восени (про одяг і т. ін.).

ОСІ́ННЬО-ЗИМО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до перехідного періоду від осені до зими; пов'язаний із осінню та зимою.

ОСІ́НЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Податок, що його селяни сплачували восени поміщикові, церкві тощо.

О́СІНЬ, о́сені, *ж.* 1. Пора року між літом і зимою, яка характеризується скороченням дня, поступовим похолоданням, відльотом птахів у вирій, скиданням рослинами листяного покриву і т. ін. 2. *перен.* Час наближення старості, згасання почуттів, життя.

ОСІНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* **ОСІНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* 1. Робити рукою знак хреста над ким-, чим-небудь; хрестити. 2. *перен.*, *уроч.* Благословляти, надихати на які-небудь важливі дії, заходи і т. ін. 3. *перен.*, *книжн.* Освітлювати, осявати. // *рідко.* Зненацька появлятися, виникати (про думку, здогад і т. ін.).

ОСІНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОСІНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.*, *заст.* 1. Робити рукою знак хреста над собою; хреститися. 2. *тільки недок.*, *перен.* Пас. до **осіня́ти** 2, 3.

ОСІРКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осіркува́ти**.

ОСІРКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **осірко́ваний**.

ОСІРКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осіркува́ти**.

ОСІРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Обробити сіркою. 2. Ввести сірку до складу чого-небудь.

ОСІ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **осірко́ваний**.

ОСІ́СТИ *див.* **осіда́ти**.

ОСІ́СТИСЯ *див.* **осіда́тися**.

ОСІ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Відсутність пострілу після натискання на спусковий гачок через несправність зброї чи набою. 2. *перен.*, *розм.* Невдача в якій-небудь справі.

ОСІ́ЯНИЙ, -а, -е, *поет.*, *уроч.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **осія́ти** 1.

ОСІ́ЯНКА, -и, *ж.*, *діал.* Бджолина матка.

ОСІЯ́ННИЙ, -а, -е, *поет.*, *уроч.* Те саме, що **ося́йний**.

ОСІЯ́ННЯ, -я, *с.*, *поет.*, *уроч.* Те саме, що **ся́йво**.

ОСІЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *перех.*, *уроч.* Освітити яскравим світлом; осяяти. 2. *неперех.*, *заст.* Засяяти.

ОСКАЖЕНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **оскажені́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який від гніву, люті, ненависті і т. ін. став нестямним; вкрай розлючений. // Який виражає нестямну лють, ненависть і т. ін.

ОСКАЖЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **оскаженілий**.

ОСКАЖЕНІ́ЛО, *розм.* Присл. до **оскажені́лий** 2.

ОСКАЖЕНІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Стан за знач. **оскажені́ти**.

ОСКАЖЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Від гніву, люті і т. ін. стати нестямним, несамовитим; до краю розізлитися, розлютуватися.

ОСКА́Л, -у, *ч.* Розкритий рот, у якому видніються зуби; вищир.

ОСКА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оска́лити**.

ОСКА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оска́лений**.

ОСКА́ЛИНА, -и, *ж.* Вищир, гримаса.

ОСКА́ЛИТИ *див.* **оска́лювати**.

ОСКА́ЛИТИСЯ *див.* **оска́люватися**.

ОСКАЛНУ́ТИСЯ *і* **ОСКАЛЬНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **оскаля́тися** 2.

ОСКА́ЛОК, -лка, *ч.*, *діал.* Тріска, скалка.

ОСКАЛЬНУ́ТИСЯ *див.* **оскалну́тися**.

ОСКАЛЬПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оскальпува́ти**.

ОСКАЛЬПО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оскальпо́ваний**.

ОСКАЛЬПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Зняти з кого-небудь скальп.

ОСКА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оска́лювати**.

ОСКА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОСКАЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОСКА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Розтуляючи рота, пащу, показувати зуби; вищиряти, вишкіряти.

ОСКА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ОСКАЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОСКА́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Ставати видними за розсунутих губ (про зуби). 2. Відкривати, показувати зуби; вищирятися, вишкірятися. // *перен.*, *розм.* Виявляти гнів, сильне роздратування у відповідь на що-небудь. // *жарт.*, *зневажл.* Сміятися, усміхатися.

ОСКАЛЯ́ТИ *див.* **оска́лювати**.

ОСКАЛЯ́ТИСЯ *див.* **оска́люватися**.

ОСКАНДА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осканда́лити**.

ОСКАНДА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осканда́лений**.

ОСКАНДА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Поставити кого-небудь у прикре, незручне становище; осоромити.

ОСКАНДА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *розм.* Потрапити в прикре, незручне становище; осоромитися.

О́СКАР, -а, *ч.* Міжнародна премія американської кіноакадемії; присуджується за видатні досягнення в кіномистецтві.

ОСКА́РД, -а, *ч.* *і* **ОСКА́РДА**, -и, *ж.*, *зах.* Кирка.

ОСКА́РДА *див.* **оска́рд**.

ОСКА́РЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оска́ржити**. // **оска́ржено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. ім.* **оска́ржений**, -ного, *ч.*; **оска́ржена**, -ної, *ж.*, *заст.* Обвинувачений (у 2 знач.).

ОСКА́РЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оска́ржити**.

ОСКА́РЖИТИ *див.* **оска́ржувати**.

ОСКА́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСКА́РЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Офіційно подавати скаргу у вищу інстанцію, протестуючи проти якого-небудь рішення, чиїх-небудь дій і т. ін. 2. *заст.* Обвинувачувати.

ОСКВЕ́РНЕНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оскверни́ти**.

ОСКВЕ́РНЕННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія і стан за знач. **оскверня́ти**, **оскверни́ти** і **оскверня́тися**, **оскверни́тися**.

ОСКВЕРНИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *книжн.* Той, хто осквернює або осквернив що-небудь. *Осквернителі кладовищ.*

ОСКВЕРНИ́ТЕЛЬКА, -и, *книжн.* Жін. до **оскверни́тель**.

ОСКВЕРНИ́ТИ *див.* **оскверня́ти**.

ОСКВЕРНИ́ТИСЯ *див.* **оскверня́тися**.

ОСКВЕРНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОСКВЕРНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *книжн.* 1. *рел.* Порушувати чистоту, святість кого-, чого-небудь; опоганювати. 2. Глумитися над чим-небудь високим, чистим. // *чим і без додатка.* Принижувати, заплямовувати.

ОСКВЕРНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОСКВЕРНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.*, *книжн.* Ставати оскверненим.

ОСКИ́ПИЩЕ, -а, *с.*, *зах.* Граблище, грабилно.

ОСКИ́РДОК, -дка, *ч.* Маленька скирта.

ОСКІ́ЛЬКИ. 1. *спол.* Уживається в підрядних реченнях причини у знач. т о м у щ о, ч е р е з т е щ о. 2. *спол.* Уживається в підрядних реченнях міри і ступеня та в реченнях із супровідною підрядністю з відтінком кількісного співвідношення у знач. я к о ю м і р о ю, в я к і й м і р і, н а с к і л ь к и. ** **Ості́льки ..., оскі́льки**; **Оскі́льки ..., ості́льки** – такою мірою ..., якою; настільки ..., наскільки. 3. *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **скі́льки**.

ОСКІ́РЕНИЙ *див.* **ошкі́рений**.

ОСКІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оскі́рений**.

ОСКІ́РИТИ *див.* **ошкіря́ти**.

ОСКІ́РИТИСЯ *див.* **ошкіря́тися**.

ОСКІ́РЮВАТИ *див.* **ошкіря́ти**.

ОСКІ́РЮВАТИСЯ *див.* **ошкіря́тися**.

ОСКІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оскіря́ти**.

ОСКІРЯ́ТИ *див.* **ошкіря́ти**.

ОСКІРЯ́ТИСЯ *див.* **ошкіря́тися**.

ОСКЛЕ́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **осклити́**.

ОСКЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, **ОСКЛО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **засклити́**.

ОСКЛО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **оскле́ний**.

ОСКЛО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **оскло́ваний**.

ОСКЛО́ВУВАТИ *див.* **осклити́**.

ОСКЛО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. *рідко.* Пас. до **оскло́вувати**. 2. Вкриватися на поверхні склуватою плівкою. 3. Переходити із кристалічного до склуватого (аморфного) стану.

ОСКЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осклува́ти**.

ОСКЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **осклити́**.

ОСКЛЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **осклянí́ти**.

ОСКЛЯНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **осклянí́лий**.

ОСКЛЯНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осклянí́ти**.

ОСКЛЯНІ́ТИ, -і́є, *док.* Стати нерухомим, невиразним, ніби скляним (про очі, погляд).

ОСКЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Плавленням перетворювати у скло. *Оскляти пісок.*

ОСКЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, *спец.* У процесі плавлення перетворюватися на скло.

ОСКОВЗНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* 1. Підсковзнутися. 2. Помилитися.

ОСКО́ЛКОВИЙ, -а, -е, *спец.* Який ушкоджує осколками. // Утворений осколком, завданий осколком. *Осколкова рана.*

ОСКО́ЛОК, -лка, *ч.* Відбитий, відколений шматок чого-небудь твердого. // Дрібна частинка бомби, снаряда, міни і т. ін., що відколюється під час вибуху.

ОСКО́ЛОЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **оско́лковий**.

ОСКО́МА, -и, *ж.* Відчуття в'язкості в роті, а також неприємні больові відчуття на зубах від споживання чого-небудь кислого, терпкого. *Збивати оскому.* ** **Зганя́ти оско́му** *на кому* – мститися кому-небудь за щось; зганяти злість. **Набива́ти [собі] оско́му**: а) спричинювати від-чуття в'язкості в роті, а також неприємні больові відчуття на зубах від споживання чого-небудь кислого, терпкого; б) втрачати інтерес до чого-небудь; пересичуватися чим-небудь; в) дуже набридати; г) (*із сл.*

тільки, лише) досягати дуже незначних результатів у здійсненні яких-небудь намірів, бажань; вимушено задовольнятися чим-небудь малим, незначним.

ОСКОМЕ́ЛОК, -лка, ч., діал. Відламана суха гілка.

ОСКО́МИНА, -и, ж., діал. Оскома.

ОСКО́МИСТИЙ, -а, -е, розм. Який викликає оскому; кислий, терпкий. Оскомисті яблука.

ОСКО́МИСТІСТЬ, -тості, ж., розм. Якість за знач. **оско́мистий**.

ОСКО́МИТИ, -ить, недок., безос., розм. Викликати оскому.

ОСКО́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; мн. оско́мляться; недок., розм. Викликати в себе оскому; набивати собі оскому.

ОСКОПИ́ТИ див. **оскопля́ти**.

ОСКО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оскопи́ти**. 2. перен. Позбавлений можливості виявити своє обдарування.

ОСКО́ПЛЕННЯ, -я, с. Дія за знач. **оскопля́ти** і **оскопи́ти**.

ОСКОПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, недок., **ОСКОПИ́ТИ**, -плю́, -пи́ш; мн. оскоплять; док., перех., рідко. Робити скопцем; каструвати.

ОСКОРО́МИТИ див. **оскоро́млювати**.

ОСКОРО́МИТИСЯ див. **оскоро́млюватися**.

ОСКОРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., **ОСКОРО́МИТИ**, -млю, -миш; мн. оскоро́млять; док., перех., заст. 1. Годувати кого-небудь скоромною їжею (у піст або пісний день). 2. Робити скоромним (про посуд і т. ін.).

ОСКОРО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, недок., **ОСКОРО́МИТИСЯ**, -млюся, -мишся; мн. оскоро́мляться; док., заст. Їсти скоромну їжу (у піст або пісний день).

ОСКОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, док., перех., зах. Здерти кору з дерева.

ОСКОТИ́НІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оскоти́ніти**.

ОСКОТИ́НІЛІСТЬ, -лості, ж. Стан за знач. **оскоти́нілий**.

ОСКОТИ́НІТИ, -ію, -ієш, док., зневажл. Ставати подібним до скотини, втрачати людські риси.

ОСКРЕ́БКИ див. **ошкре́бки**.

ОСКРОМА́ДИТИ, -джу, -диш, док., перех., розм. Те саме, що **обскрома́дити**.

ОСКУБА́ТИ див. **оску́бувати**.

ОСКУБА́ТИСЯ див. **оску́буватися**.

ОСКУ́БТИ див. **оску́бувати**.

ОСКУ́БТИСЯ див. **оску́буватися**.

ОСКУ́БУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **оску́бувати**.

ОСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш і **ОСКУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, недок., **ОСКУ́БТИ**, -бу́, -бе́ш, док., перех., розм. Те саме, що **обску́бувати**.

ОСКУ́БУВАТИСЯ, -ується і **ОСКУБА́ТИСЯ**, -а́ється, недок., **ОСКУ́БТИСЯ**, -бе́ться, док., рідко. Те саме, що **обску́буватися**.

ОСЛА́, -и́, ж., зах. Брусок, брус.

ОСЛА́БА, -и, ж., діал. Послаблення.

ОСЛАБА́ННЯ, -я, с. Дія і стан за знач. **ослаба́ти**.

ОСЛАБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, недок., рідко **ОСЛАБІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш; мин. ч. осла́б, -ла, -ло і ослабів, -біла, -біло; **ОСЛА́БНУТИ**, **ОСЛА́БТИ**, -бну, -бнеш; мин. ч. осла́б, -ла, -ло і осла́бнув, -нула, -нуло; док. 1. Ставати фізично слабим, безсилим; втрачати фізичну силу; слабіти, слабнути. // Втрачати колишню гостроту; притуплюватися (про зір, слух, пам'ять і т. ін.). // Ставати тихішим. // Втрачати свою міць, здатність до опору, боротьби. 2. Ставати менш натягнутим, тугим, пружним; відпускатися. // Переставати міцно, щільно триматися, прилягати до чого-небудь; розхитуватися.

ОСЛА́БИТИ див. **осла́блювати**.

ОСЛА́БИТИСЯ див. **осла́блюватися**.

ОСЛАБІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ослабі́ти**.

ОСЛАБІ́ЛІСТЬ, -лості, ж. Стан за знач. **ослабі́лий**.

ОСЛАБІ́ТИ див. **ослаба́ти**.

ОСЛА́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осла́бити**. // у знач. прикм. Ослаблений голос.

ОСЛА́БЛЕНІСТЬ, -ності, ж. Стан за знач. **осла́блений**.

ОСЛА́БЛЕННЯ, -я, с. Дія і стан за знач. **осла́бити**, **осла́бнути**, **ослабля́ти** і **ослабля́тися**.

ОСЛА́БЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **осла́бнути**, **осла́бти**. // у знач. прикм.

ОСЛА́БЛІСТЬ, -лості, ж. Стан за знач. **осла́блий**.

ОСЛА́БЛЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **осла́блювати**, **осла́блюватися**.

ОСЛА́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш і рідко **ОСЛАБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, недок., **ОСЛА́БИТИ**, -блю, -биш; мн. осла́блять; док., перех. 1. Позбавляти сили, робити слабшим; знесилювати. // Позбавляти гостроти сприйняття; притуплювати (зір, слух, пам'ять і т. ін.). // Підривати силу, згуртованість, могутність чого-небудь; робити слабшим (у військовому, політичному, організаційному і т. ін. аспектах). 2. Знижувати, зменшувати дію, силу вияву чого-небудь. 3. Робити менш пружним, менш натягнутим; попускати, розслаблювати.

ОСЛА́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся і рідко **ОСЛАБЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, недок., **ОСЛА́БИТИСЯ**, -блюся, -бишся; мн. осла́бляться; док. 1. Ставати слабим, безсилим; знесилюватися, виснажуватися. 2. Знижуватися, зменшуватися у своєму вияві. 3. тільки недок. Пас. до **осла́блювати**.

ОСЛА́БЛЮВАЧ, -а, ч. Те, що кого-, що-небудь ослаблює, знижує його силу, інтенсивність тощо.

ОСЛА́БЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **осла́блювати**.

ОСЛАБЛЯ́ННЯ, -я, с. Дія за знач. **ослабля́ти**.

ОСЛАБЛЯ́ТИ див. **осла́блювати**.

ОСЛАБЛЯ́ТИСЯ див. **осла́блюватися**.

ОСЛА́БНУТИ див. **ослаба́ти**.

ОСЛА́БТИ див. **ослаба́ти**.

ОСЛА́ВА, -и, ж. Погана слава; поговір, огуда.

ОСЛА́ВИТИ див. **осла́влювати**.

ОСЛА́ВИТИСЯ див. **осла́влюватися**.

ОСЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осла́вити**.

ОСЛА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до **осла́влений**.

ОСЛА́ВЛЕННЯ, -я, с. Дія за знач. **осла́вити**.

ОСЛА́ВЛЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **осла́влювати**.

ОСЛА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш і рідко **ОСЛАВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, недок., **ОСЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; мн. осла́влять; док., перех., рідко. 1. ким і без додатка. Поширювати погану славу (плітки, осуд, огуду і т. ін.) про кого-небудь; обмовляти, гудити, неславити. // Те саме, що **ганьби́ти** 1. 2. Поширювати добрі чутки про кого-небудь; славити, вихваляти.

ОСЛА́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся і рідко **ОСЛАВЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, недок., **ОСЛА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; мн. осла́вляться; док., рідко. 1. Заживати поганої слави; осоромлюватися, знеславлюватися. 2. рідко. Заживати доброї слави; прославлюватися. 3. тільки недок. Пас. до **осла́влювати**.

ОСЛАВЛЯ́ТИ див. **осла́влювати**.

ОСЛАВЛЯ́ТИСЯ див. **осла́влюватися**.

ОСЛИ́ЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **осли́знути**.

ОСЛИ́ЗЛІСТЬ, -лості, ж. Стан і якість за знач. **осли́злий**.

ОСЛИ́ЗНЕННЯ, -я, с. Стан за знач. **осли́знути**.

ОСЛИ́ЗНУТИ, -не; мин. ч. осли́з, -ла, -ло і ослизнув, -нула, -нуло; док. Покритися слизом; зволожитися по поверхні. // Ставати слизьким від вологи. // Запливати сльозами.

ОСЛИЗНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, док., розм., рідко. Те саме, що **посковзну́тися**.

ОСЛИ́ЗНЮВАТИСЯ, -юється, недок., рідко. Покриватися слизом.

О́СЛИК, -а, ч. Зменш. до **осе́л**.

ОСЛИ́НИЙ, -а, -е, рідко. Те саме, що **осля́чий**. Ослина впертість.

ОСЛИ́ХА, -и, ж., розм. Те саме, що **осли́ця**.

ОСЛИ́ЦЯ, -і, ж. Самиця осла. ** **Валаа́мова осли́ця** – покірлива, мовчазна людина, що несподівано висловлює протест.

ОСЛІ́ДЖУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **ослі́джувати**.

ОСЛІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, недок., **ОСЛІДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, док., перех., діал. Висліджувати.

ОСЛІДИ́ТИ див. **ослі́джувати**.

ОСЛІ́Н, -ло́на, ч. Переносна кімнатна лава для сидіння.

ОСЛІ́НЕЦЬ, -нця, ч. Зменш. до **ослі́н**.

ОСЛІ́НЧИК, -а, ч. Зменш. до **ослі́н**.

О́СЛІП[1], -у, ч., рідко. Осліплення, засліпленість.

О́СЛІП[2], присл., рідко. Сліпо, несвідомо.

ОСЛІПИ́ТИ див. **ослі́плювати**.

ОСЛІПИ́ТИСЯ див. **ослі́плюватися**.

ОСЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осліпи́ти**. // **осліплено**, безос. присудк. сл.

ОСЛІ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, ж. 1. Абстр. ім. до **осліплений** 2. Зворотне пониження чутливості зорового аналізатора при дії сильного блиску.

ОСЛІ́ПЛЕННЯ, -я, с. Дія і стан за знач. **осліпи́ти**.

ОСЛІ́ПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ослі́пнути**.

ОСЛІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **ослі́плювати**.

ОСЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **ослі́плювати**.

ОСЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш і рідко **ОСЛІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, недок., **ОСЛІПИ́ТИ**, -ліплю, -ліпиш; мн. осліплять; док., перех. 1. Робити сліпим, позбавляти зору. // Тимчасово відбирати здатність бачити що-небудь (про світло, сяйво, блиск чого-небудь). // перен. До краю захоплювати, зачаровувати. // Застилати, заволікати простір перед очима, позбавляючи можливості бачити що-небудь. 2. перен. Позбавляти почуття реальності, здатності об'єктивно сприймати, правильно оцінювати щонебудь. // Уводити в оману; дурити.

ОСЛІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся і рідко **ОСЛІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, недок., **ОСЛІПИ́ТИСЯ**, -ліплюся, -ліпишся; мн. осліпляться; док. Втрачати здатність об'єктивно сприймати, правильно оцінювати що-небудь.

ОСЛІПЛЯ́ТИ див. **ослі́плювати**.

ОСЛІПЛЯ́ТИСЯ див. **ослі́плюватися**.

ОСЛІ́ПНУТИ і рідко **ОСЛІ́ПТИ**, -пну, -пнеш; мин. ч. осліп, -ла, -ло і рідко осліпнув, -нула, -нуло; док. 1. Стати сліпим, втративши зір. // Тимчасово втратити здатність бачити що-небудь (від яскравого світла і т. ін.). 2. перен. Втратити почуття реальності, здатність об'єктивно сприймати, правильно оцінювати що-небудь.

ОСЛІ́ПТИ див. **ослі́пнути**.

ОСЛОБОНИ́ТИ див. **ослобоня́ти**.

ОСЛОБОНИ́ТИСЯ див. **ослобоня́тися**.

ОСЛОБОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, недок., **ОСЛОБОНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, док., перех., діал. 1. Визволяти. 2. Звільняти.

ОСЛОБОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, недок., **ОСЛОБОНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, док., діал. 1. Визволятися. 2. Звільнятися.

ОСЛОВ'Я́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ослов'я́нитися**.

ОСЛОВ'Я́НЕННЯ, -я, ж. Дія за знач. **ослов'я́нитися**.

ОСЛОВ'Я́НИТИСЯ див. **ослов'я́нюватися**.

ОСЛОВ'Я́НЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **ослов'я́нюватися**.

ОСЛОВ'Я́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, недок., **ОСЛОВ'Я́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, док. Ставати слов'янином за мовою, звичаями, культурою і т. ін.; набувати слов'янського вигляду, характеру.

ОСЛО́НА, -и, ж., діал. 1. Завіса, заслона. 2. Захист, охорона.

ОСЛО́НЕНИЙ, -а, -е, діал. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ослони́ти**.

ОСЛО́НИК, -а, ч. Зменш. до **ослі́н**.

ОСЛОНИ́ТИ див. **осло́нювати**.

ОСЛОНИ́ТИСЯ див. **осло́нюватися**.

ОСЛО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., **ОСЛОНИ́ТИ**, -слоню́, -сло́ниш, док., діал. Затуляти, закривати.

ОСЛО́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, недок., **ОСЛОНИ́ТИСЯ**, -слоню́ся, -сло́нишся, док., діал. Затулятися, закриватися.

ОСЛУ́ГА, -и, ж., діал. Прислужування.

ОСЛУ́ХАТИСЯ див. **ослу́хуватися**.

ОСЛУХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, недок., діал. Прислуховуватися.

ОСЛУ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, недок., **ОСЛУ́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, док., заст. Не слухатися, не послухатися когось.

ОСЛУШЕ́НЕЦЬ, -нця, ч., заст. Те саме, що **ослу́шник**.

ОСЛУ́ШНИК, -а, ч., заст. Те саме, що **не́слух**.

ОСЛУ́ШНИЦЯ, -і, заст. Жін. до **ослу́шник**.

ОСЛЮ́К, -а́, ч. 1. розм. Те саме, що **осе́л**; віслюк. 2. Гібрид від схрещування ослиці з жеребцем; мул, лошак.

ОСЛЯ́, -я́ти, с. Маля ослиці.

ОСЛЯ́Р, -а́, ч. 1. Той, хто доглядає ослів. 2. Пастух ослів.

ОСЛЯ́ТИНА, -и, ж. Осляче м'ясо.

ОСЛЯ́ТКО, -а, с. Зменш.-пестл. до **осля́**.

ОСЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **осе́л**. 2. Такий, як у осла.

ОСМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осмали́ти**.

ОСМА́ЛЕНІСТЬ, -ності, ж. Стан і якість за знач. **осма́лений**.

ОСМАЛИ́ТИ див. **осма́лювати**.

ОСМАЛИ́ТИСЯ див. **осма́люватися**.

ОСМА́ЛЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **осма́лювати**.

ОСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., **ОСМАЛИ́ТИ**, -малю́, -ма́лиш, док. Те саме, що **обсма́лювати**.

ОСМА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, недок., **ОСМАЛИ́ТИСЯ**, -малю́ся, -ма́лишся, док. Те саме, що **обсма́люватися**.

ОСМА́НЕЦЬ див. **осма́ни**.

ОСМА́НИ, -ів і рідко **ОСМАНЦІ́**, -ів, мн. (одн. **осма́н**, -а і рідко **осма́нець**, нця, ч.; **осма́нка**, -и, ж.). Давня назва турків-сельджуків, які започаткували Османську імперію.

ОСМАНІ́ЗМ, -у, ч., іст. Турецька шовіністична ідеологія і політична доктрина, яка мала на меті обґрунтувати політику перетворення всіх національностей Османської імперії в "єдину", т. зв. "османську націю"; сформувався в кінці 19 ст.

ОСМА́НКА див. **осма́ни**.

ОСМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **осма́ни**.

ОСМА́Т, -у, ч. Сіль, в аніоні якої Осмій має ступінь окиснення +6.

ОСМГІДРО́З, -у, ч. Ненормально різкий запах поту; смердючий піт.

ОСМЕ́РКНУТИ, -не, безос., розм. Наблизитись, настати (про сутінки); стемніти.

ОСМЕ́РКНУТИСЯ, -неться, безос., розм. Те саме, що **осме́ркнути**.

ОСМИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осми́кати**.

ОСМИ́КАТИ див. **осми́кувати**.

ОСМИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, док. Однокр. до **осми́кувати**.

ОСМИКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, док. Однокр. до **осми́куватися**.

ОСМИ́КУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **осми́кувати**.

ОСМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, недок., **ОСМИ́КАТИ**, осми́каю, осмикаєш і осмичу, осмичеш, док., перех. Те саме, що **обсми́кувати**.

ОСМИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, недок., **ОСМИ́КАТИСЯ**, осмикаюся, осмикаєшся і осмичуся, осмичешся, док. Те саме, що **обсми́куватися**.

ОСМИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осми́слити**. 2. у знач. прикм. Свідомий, розумний.

ОСМИ́СЛЕНІСТЬ, -ності, ж. Власт. за знач. **осми́слений**.

ОСМИ́СЛЕННЯ, -я, с. Дія за знач. **осми́слити**.

ОСМИ́СЛЕНО. Присл. до **осми́слений** 2.

ОСМИ́СЛИТИ див. **осми́слювати**.

ОСМИ́СЛИТИСЯ див. **осми́слюватися**.

ОСМИ́СЛЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **осми́слювати**.

ОСМИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., **ОСМИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, док., перех. Усвідомлювати, осягати розумом значення, сенс чого-небудь.

ОСМИ́СЛЮВАТИСЯ, -юється, недок., **ОСМИ́СЛИТИСЯ**, -иться, док. Ставати ясним, зрозумілим; усвідомлюватися, набувати сенсу.

ОСМИ́СЛЮВАЧ, -а, ч. Той, хто осмислює що-небудь.

О́СМИСТИЙ, -а, -е. До складу якого входить Осмій; який містить його домішку.

ОСМІАМА́Т, -у, ч. Сіль, в аніоні якої Осмій у ступені окиснення +8 сполучений з атомом Нітрогену і трьома оксигеновими атомами.

ОСМІА́МОВИЙ, -а, -е: ** **Осміа́мова кислота́** – гіпотетична кислота, солями якої є осміамати.

ОСМІА́Т, -у, ч. Те саме, що **осма́т**.

ОСМІ́В, -мо́ва, ч., зах. Трухлявий пень.

О́СМІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́смій**.

ОСМІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить Осмій.

ОСМІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до **осмієвмі́сний**.

О́СМІЙ, -ю, *ч.* Os. Хімічний елемент, платиноїд. Важкотопкий пасивний сріблясто-блакитнуватий метал – найважчий серед твердих речовин. Компонент надтвердих і зносостійких стопів для точних механізмів, катодів та ін.
ОСМІ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осмі́лити**. 2. *у знач. прикм.* Який осмілів, позбувся почуття страху.
ОСМІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осмі́лений**.
ОСМІ́ЛИТИ *див.* **осмі́лювати**.
ОСМІ́ЛИТИСЯ *див.* **осмі́люватися**.
ОСМІЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати сміливим, набратися сміливості.
ОСМІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОСМІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОСМІ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Надавати сміливості, упевненості в собі; підбадьорювати. // *діал.* Заохочувати.
ОСМІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ОСМІЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОСМІ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* Набиратися сміливості, рішучості зробити що-небудь. ** **Осмі́лююсь запита́ти (довести́ і т. ін.)** – застаріла формула звертання до сановної особи, що вживалася для підкреслення обережності, скромності того, хто звертається.
ОСМІЛЯ́ТИ *див.* **осмі́лювати**.
ОСМІЛЯ́ТИСЯ *див.* **осмі́люватися**.
ОСМІРИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **осмі́т** 2.
ОСМІ́Т, -у, *ч.* 1. Друга назва сисертськіту. 2. Друга назва нев'янскіту.
О́СМІХ, -у, *ч.*, *рідко.* Посмішка, усміх.
ОСМІХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко.* Усміхатися, посміхатися.
ОСМІ́ХНЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який злегка осміхається, сміється; усміхнений. // Який виражає легкий сміх (про очі, обличчя).
ОСМІ́ХНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **осмі́хнений**.
ОСМІ́ХНЕНО. Присл. до **осмі́хнений**.
ОСМІХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *рідко.* Однокр. до **осміха́тися**.
ОСМІШИ́ТИ *див.* **осмі́шувати**.
ОСМІШИ́ТИСЯ *див.* **осмі́шуватися**.
О́СМІШКА, -и, *ж.*, *рідко.* Посмішка, усмішка.
ОСМІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСМІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *діал.* Осміювати.
ОСМІ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОСМІШИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -ши́шся, *док.*, *діал.* Ставити себе в смішне становище перед ким-небудь.
ОСМІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осмі́ювати**.
ОСМІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОСМІЯ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **висмі́ювати**.
ОСМІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осмія́ти**.
ОСМІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осмі́яний**.
ОСМІЯ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **осмія́ти**.
ОСМІЯ́ТИ *див.* **осмі́ювати**.
ОСМО́Л, -у, *ч.*, *спец.* Дуже насичена смолою деревина хвойних порід (перев. сосни), що є сировиною для виробництва скипидару, каніфолі і т. ін.
ОСМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осмоли́ти**.
ОСМО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **осмо́лений**.
ОСМО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **осмоли́ти**.
ОСМОЛИ́ТИ *див.* **осмо́лювати**.
ОСМО́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до осмолювання.
ОСМО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **осмо́лювати**.
ОСМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осмо́лювати**.
ОСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОСМОЛИ́ТИ**, -олю́, -о́лиш, *док.*, *перех.* Покривати з поверхні або просочувати смолою.
ОСМО́ЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який осмолює що-небудь.
ОСМО́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **осмо́лювач**.
ОСМО́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **осмо́лювати**.
ОСМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють осмотичний тиск.
ОСМОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до осмометрії.
ОСМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання величини осмотичного тиску.
ОСМОРЕГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Фізіологічні та фізико-хімічні процеси, які забезпечують відносну стабільність осмотичного тиску міжклітинних рідин, лімфи, крові у гомойосмотичних тварин.
ОСМОРЕЦЕ́ПТОР, -а, *ч.* Рецептор, який служить медіатором осмометричної спраги.
О́СМОС, -у, *ч.*, *спец.* Проникнення розчинника крізь напівпроникні перетинки, які розділяють розчин і чистий розчинник або розчини різної концентрації. ** **Зворо́тний о́смос** – процес фільтрування розчинів крізь напівпроникні мембрани під тиском, який перевищує осмотичний.
ОСМОТА́КСИС, -у, *ч.* Переміщення рухомих одноклітинних організмів або клітин у бік оптимального осмотичного тиску середовища.
ОСМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування венозним вливанням гіпертонічних розчинів.
ОСМОТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до осмосу. ** **Осмоти́чний тиск** – тиск розчину на напівпроникну перетинку, яка відокремлює його від розчинника чи розчину меншої концентрації.
ОСМОЦЕ́Н, -у, *ч.* Сендвічева сполука – бісциклопентадієнілоосмій, нерозчинна у воді, розчинна в органічних сполуках.
ОСМОЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **осморецепто́ри**.
ОСМУ́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Смуток.
ОСМУТИ́ТИ *див.* **осму́чувати**.
ОСМУТИ́ТИСЯ *див.* **осму́чуватися**.
ОСМУТНІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **осмутні́ти**.
ОСМУТНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **осмутні́лий**.
ОСМУТНІ́ЛО. Присл. до **осмутні́лий**.
ОСМУТНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осмутні́ти**.
ОСМУТНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **засмути́тися**.
ОСМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осмути́ти**. 2. *у знач. прикм.* Смутний, невеселий.
ОСМУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **осму́чений**.
ОСМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСМУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **засму́чувати**.
ОСМУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОСМУТИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́тишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **засму́чуватися**.
ОСНАСТИ́ТИ *див.* **осна́щувати**.
ОСНАСТИ́ТИСЯ *див.* **осна́щуватися**.
ОСНА́СТКА, -и, *ж.*, *спец.*, *рідко.* 1. Те саме, що **осна́щення**. *Оснастка для фрезерування.* 2. Система снастей, якими обладнане судно.
ОСНА́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* Плотар.
ОСНА́ЧКА, -и, *ж.* Дружина оснача.
ОСНАЩА́ТИ *див.* **осна́щувати**.
ОСНАЩА́ТИСЯ *див.* **осна́щуватися**.
ОСНА́ЩЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оснасти́ти**. // **осна́щено**, *безос. присудк. сл.*
ОСНА́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Стан за знач. **осна́щений**.
ОСНА́ЩЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* 1. Дія за знач. **оснасти́ти** і **оснасти́тися**. 2. Сукупність усіх необхідних технічних засобів підприємства, галузі народного господарства і т. ін.
ОСНА́ЩУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **осна́щувати**.
ОСНА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ОСНАЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСНАСТИ́ТИ**, -ащу́, -асти́ш, *док.*, *перех.* 1. Забезпечувати необхідними технічними засобами, обладнанням. // Забезпечувати якими-небудь пристроями. 2. Обладнувати снастями (судно, човен і т. ін.).
ОСНА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ОСНАЩА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОСНАСТИ́ТИСЯ**, -ащу́ся, -асти́шся, *док.*, *спец.* Одержувати необхідне технічне обладнання; забезпечуватися необхідним технічним обладнанням.
ОСНІ́ВКА, -и, *ж.*, *заст.* Зменш. до **осно́ва**.
ОСНІ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **осно́вний** 2.
ОСНІ́ВНИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Ткацьке знаряддя – пристрій, на якому снують основу, готуючи її до ткання.
ОСНІ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **осні́жити**.
ОСНІ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **осні́жений**.
ОСНІ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Покрити, присипати снігом; засніжити.
ОСНІ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *рідко.* Покритися, обсипатися снігом; засніжитися.
ОСНО́ВА, -и, *ж.* 1. Нижня опорна частина чого-небудь (будівлі, споруди, конструкції і т. ін.). // Грунт, на якому закладається будівля, споруда. // Нижня частина предмета, на якій тримається решта його або якою він прикріплюється до чого-небудь. ** **Осно́ва інтерва́лу**, *муз.* – нижній звук інтервалу. 2. *перен.* Те, на чому що-небудь ґрунтується, тримається, базується. // Головна складова частина чого-небудь; серцевина, ядро. // Найважливіша частина змісту чого-небудь. // *тільки мн.* Головні засади, підвалини чого-небудь (моралі, поведінки і т. ін.). // *тільки мн.* Провідні принципи, правила, якими хто-небудь постійно керується в житті, діяльності. // Джерело, база виникнення, розвитку чого-небудь. *Брати за основу. Закладати основи. Лежати в основі.* ** **На осно́ві** *чого* – виходячи з чого-небудь, спираючись на що-небудь. 3. *тільки мн.* Найважливіші, вихідні положення чого-небудь (науки, теорії і т. ін.). *Основи законодавства.* // Навчальний предмет, змістом якого є сукупність найважливіших відомостей з певної галузі науки. *Основи електротехніки. Основи диригування.* 4. Головна умова, запорука чого-небудь. // Визначальна риса, ознака чого-небудь. 5. Подовжні нитки в тканині, а також пряжа для них. 6. *спец.* Хімічна сполука, що утворює з кислотами сіль і воду. 7. *мат.* Сторона геометричної фігури або площина геометричного тіла, перпендикулярна до їх висоти. ** **Осно́ва сте́пеня** – число, яке підносять до цього степеня. 8. *лінгв.* Частина слова, що є носієм його основного значення. 9. *заст.*, *рідко.* Заснування.
ОСНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оснува́ти**. *Основана пряжа.*
ОСНО́ВИНА, -и, *ж.*, *діал.*, *рідко.* Основа.
ОСНО́ВИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Зменш. до **осно́ва**.
ОСНО́ВНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Стос. до основи (у 6 знач.). ** **Осно́вні поро́ди**, *геол.* – кристалічні гірські породи, багаті на магній, кальцій, залізо та бідні на кремнезем (базальт, лабрадорит, діабаз та ін.). 2. Стос. до основи (у 6 знач.). *Основні нитки.*
ОСНОВНИ́Й, -а́, -е́. Найважливіший, головний. Провідний, визначальний. // Який є основою чого-небудь, становить його найважливішу частину. Кількісно найбільший; переважний. ** **В основно́му** – головним чином, переважно. **Основне́ пита́ння філосо́фії** – питання про відношення мислення до буття, духа до природи, свідомості до матерії. **Основни́й капіта́л**, *ек.* – частина продуктивного капіталу, вкладена в засоби виробництва (виробничі приміщення, машини і т. ін.). **Основни́й тон**, *муз.*: а) Головний звук з певної групи; б) перший за порядком звук натурального звукоряду. **Основні́ виробни́чі фо́нди** – частка виробничих фондів, яка використовується більше одного виробничого циклу і в кожному циклі частково переносить свою вартість на новостворений продукт.
ОСНО́ВНИК, -а, *ч.*, *діал.* Засновник.
ОСНО́ВНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **осно́вник**.
ОСНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *хім.* Кількість атомів Гідрогену в молекулі кислоти, здатних до заміщення металами з утворенням солей.
ОСНОВОВ'ЯЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до в'язання трикотажного полотна, зв'язування ниток його основи. *Основов'язальна машина.*
ОСНОВОПОЛО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Основне положення чого-небудь.
ОСНОВОПОЛО́ЖНИЙ, -а, -е. Який визначає основні положення чого-небудь, дає основу чому-небудь; основний.
ОСНОВОПОЛО́ЖНИК, -а, *ч.* Засновник, творець якої-небудь школи, теорії, якого-небудь учення і т. ін.
ОСНОВОПОЛО́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **основополо́жник**.
ОСНОВОСКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Спосіб творення складних слів, що полягає у поєднанні основ за допомогою голосних **о**, **е**, **и** (тонкошкірий, буревій та ін.) та деяких інтерфіксальних морфем (**-ох** – двохатомний, **-ою** – троюрідний та ін.).
ОСНОВОТВІ́РНИЙ, -а́, -е́. Який творить, закладає основу, підвалини, фундамент чогось.
ОСНОВОУТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **основотві́рний**.
ОСНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСНУВА́ТИ**, -ую́, -ує́ш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **обсно́вувати**. 2. Робити з пряжі основу. 3. *заст.* Засновувати. 4. *на чому*, *рідко.* Грунтувати, базувати.
ОСНО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОСНУВА́ТИСЯ**, -ую́ся, -ує́шся, *док.* 1. *на чому*, *рідко.* Користуватися чим-небудь як основою; ґрунтуватися, базуватися на чому-небудь. 2. *заст.* Засновуватися.
ОСНУВА́ТИ *див.* **осно́вувати**.
ОСНУВА́ТИСЯ *див.* **осно́вуватися**.
ОСО́БА, -и, *ж.* 1. Окрема людина, індивід. // *перев. з означ.* Людина, що посідає певне, перев. високе, становище в суспільстві, у колективі і т. ін. // *з присв. займ. або прикм.* в л а с н и й. Уживається замість зворотного займ. с е б е. *Дійова особа. Культ особи. Посвідка про особу.* ** **Асоційо́вана осо́ба** – працівники комісійних закладів, а також агенти і пов'язані з ними особи, що займаються пошуком клієнтів, знаходяться у постійному контакті з ними. **Посадо́ва осо́ба** – див. **посадо́вий**. **Фізи́чна осо́ба** – окрема людина, яка є суб'єктом цивільного права. **Юриди́чна осо́ба** – організація, установа, яка є єдиним, самостійним носієм цивільних прав та обов'язків і має певні ознаки юридичної особи. **В осо́бі** *кого* – в кому-небудь (про конкретну людину, установу і т. ін.). 2. Людська індивідуальність, особистість; людина як втілення індивідуального начала в суспільстві. 3. *жарт.* Постать, тіло. 4. Граматична категорія дієслів, що виражається їх формами та особовими займенниками.
ОСО́БЕ, *присл.*, *арх.* Окремо.
О́СОБЕНЬ, -бня, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **осо́бина**.
ОСО́БИЙ, -а, -е, *діал.* Окремий.
ОСО́БИНА, -и, *ж.*, *спец.* Окремий живий організм.
ОСОБИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який є власністю окремої особи, безпосередньо належить їй; персональний, власний. *Особиста власність. Особистий інтерес. Особиста вигода.* 2. Який безпосередньо стосується якої-небудь особи, пов'язаний з нею. ** **Особи́ста гігіє́на** – сукупність гігієнічних правил поведінки людини, які сприяють збереженню і подовженню строку активного життя. **Особи́сте зру́шення** – патологічні зміни складу особи, які характеризуються появою нових властивостей. // Який виражає індивідуальні особливості, нахили і т. ін. якої-небудь особи. 3. Який здійснюється безпосередньо, не через інших осіб. Який здійснюється кимось від власного імені. *Особисте прохання.*
ОСОБИ́СТІСНИЙ, -а, -е. Що стосується кого-небудь як особистості, індивідуальності; пов'язаний з виявом чиїх-небудь особистих, індивідуальних рис, особливостей.
ОСОБИ́СТІСНО. Присл. до **особи́стісний**.
ОСОБИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Конкретна людина з погляду її культури, особливостей характеру, поведінки і т. ін.; індивідуальність, особа. ** **Дина́міка особи́стості**, *псих.* – загальний термін, що його вживають для позначення вивчення складних аспектів мотивації, емоцій і поведінки особистості. **Інтегра́ція особи́стості**, *псих.* – координація, організація або уніфікація різних рис, що є складовими особистості людини. **Ро́зпад особи́стості**, *псих.* – термін, який використовується для позначення обставин, за яких різні компоненти втрачають свою структурну сутність.
ОСОБИ́СТО, *присл.* 1. Власною особою; сам, персонально. 2. Безпосередньо, не через когось. 3. *з особ. займ.* Уживається при висловленні погляду конкретної особи на що-небудь, її ставлення до чогось (відповідно до її переконань, смаків, уподобань і т. ін.).
ОСОБИ́СТО-КОМА́НДНИЙ, -а, -е., *спорт.* Стос. до змагання на першість окремих спортсменів і спортивних команд.
ОСОБІ́ТНИЙ, -а, -е, *зах.* Особливий.
ОСОБЛИ́ВЕ, *присл.*, *діал.* Окремо.
ОСОБЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який чимось вирізняється з-поміж інших, не такий, як інші, не схожий на

інші; незвичайний, винятковий. // Характерний лише для певного предмета, явища, певної особи і т. ін.; своєрідний, специфічний. // Який відзначається більшою, ніж звичайно, мірою свого вияву. 2. Який має спеціальне завдання, призначення. *Особливий відділ.*

ОСОБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Характерна риса, ознака, властивість кого-, чого-небудь. // Своєрідність, специфіка чого-небудь.

ОСОБЛИ́ВО, *присл.* 1. Більше, ніж звичайно; надзвичайно. // Щонайперше, передусім, насамперед. // Понад усе; найбільше, найбільшою мірою. // Зовсім, дуже. 2. Не так, як усі, як інші; зовсім інакше.

ОСОБЛИВОВИБУХОБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який, порівняно з вибухобезпечним, має додаткові засоби захисту від вибуху. *Особливовибухобезпечні пристрої.*

ОСОБЛИВОВИБУХОБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **особливовибухобезпе́чний**.

ОСОБЛИВОВИБУХОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Який вибухає з величезною руйнівною силою навіть від легкого струсу, натискування, тертя, вологи тощо.

ОСОБЛИВОВИБУХОНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **особливовибухонебезпе́чний**.

ОСОБЛИ́ВО-КОНТРА́СТНИЙ, -а, -е. Який вирізняється особливою (чіткою, різкою) контрастністю.

ОСОБЛИ́ВО-МІЦНИ́Й, -а́, -е́. Який вирізняється, володіє особливою, винятковою міцністю.

ОСО́БНЕ, *діал.* Присл. до **осо́бний**.

ОСО́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Окремий.

ОСО́БНО, *діал.* Присл. до **осо́бний**.

ОСОБНЯ́К, -а́, *ч.* Будинок багатого власника, в якому живе одна сім'я. // Окремий, добре спланований будинок на одну сім'ю; садиба.

ОСОБНЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **особня́к**.

ОСОБО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **осо́ба** 1, 4. *Особове посвідчення.* ** **Особо́вий склад** – склад людей, що працюють або служать у якій-небудь установі, військовій частині, на підприємстві і т. ін. **Осо́бова спра́ва**, *канц.* – сукупність документів працівника установи, підприємства, організації, навчального закладу і т. ін., у яких відображається його трудова діяльність. 2. Який виражає граматичну категорію особи. 3. *фін.* Відкритий на окрему особу. *Особовий рахунок.* 4. *зах.* Пасажирський. *Особовий вагон.*

ОСОБО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **особо́вий**.

ОСО́БШАНИЙ, -а, -е, *діал.* Особливий, видатний.

ОСО́БШЕ, *присл.*, *діал.* Особливо.

ОСОВИ́ЩЕ, -а, *с.*, *вет.* Хвороба тварин – затвердіння, пухлина вимені.

ОСОВІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **осові́ти**.

ОСОВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **осові́лий**.

ОСОВІ́ЛО. Присл. до **осові́лий**.

ОСОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Стати сонним, розслабленим, напівсвідомим (від перевтоми, отруєння, пияцтва і т. ін.).

ОСО́ВНЬ, -і, *ж.*, *зах.* Осоння.

ОСОЇ́Д, -а, *ч.* Невеликий хижий птах родини яструбових, що живиться личинками ос та інших комах.

ОСОКА́, -и́, *ж.* Багаторічна болотна трава родини осокових із довгими гострими листками.

ОСОКІ́Р, -ко́ра, *ч.* Високе листяне дерево родини вербових із добре розвиненою кроною; чорна тополя.

ОСОКІ́РНИК, -а, *ч.* Осокорові насадження, зарості.

ОСОКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **осока́**. *Осокові купини.*

ОСОКО́ВІ, -вих, *мн.* Родина трав'янистих низинних рослин, до яких належать різні види осоки, куга і т. ін.

ОСОКО́РИК, -а, *ч.* Зменш. до **осокі́р**.

ОСОКОРИ́НА, -и, *ж.* Окреме дерево осокора; осокір.

ОСОКО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **осокі́р**.

ОСОКУВА́ТИЙ, -а, -е. Порослий осокою.

ОСОЛОВІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **осолові́ти**.

ОСОЛОВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **осолові́лий**.

ОСОЛОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **осові́ти**.

ОСОЛО́ДА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Глибоке внутрішнє задоволення; блаженство, насолода. 2. Те, що приносить радість, утіху.

ОСОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осолоди́ти**.

ОСОЛО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для осолоджування.

ОСОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осоло́джувати**.

ОСОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСОЛОДИ́ТИ**, -лоджу́, -ло́диш, *док.*, *перех.* 1. Надавати чому-небудь солодкого смаку, робити щось солодшим; підсолоджувати. // *перен.* Робити що-небудь менш неприємним, пом'якшувати гіркоту душевних переживань і т. ін. // *перен.* Робити що-небудь приємнішим, привабливішим. 2. *с. г.* Перетворювати на солод чи обробляти солодом для поліпшення смакових якостей. *Осолоджувати корми.* 3. Опріснювати (воду).

ОСОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОСОЛОДИ́ТИСЯ**, -ло́диться, *док.* Перетворюватися на солод чи оброблятися солодом для поліпшення смакових якостей.

ОСОЛОДИ́ТИ *див.* **осоло́джувати**.

ОСОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **осоло́джуватися**.

ОСОЛОДІ́ЛИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **осолоді́ти**.

ОСОЛОДІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **осолоді́лий**.

ОСОЛОДІ́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія і стан за знач. **осолоді́ти**. *Осолодіння солонців.*

ОСОЛОДІ́ТИ, -і́є, *док.*, *спец.* Перетворитися внаслідок промивання водою з солонців у солодкі (про ґрунти).

ОСОЛО́ДУВАТИЙ, -а, -е, *заст.* Солодкуватий.

ОСОЛО́НЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **осолони́тися**.

ОСОЛОНИ́ТИСЯ *див.* **осоло́нюватися**.

ОСОЛОНЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осолонцюва́ти**.

ОСОЛОНЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **осолонцюва́тися** 1. 2. *спец.* Насичення ґрунтів натрієвою сіллю для поліпшення їх водонепроникності (у зрошувальних каналах, водоймах, земляних дамбах і т. ін.).

ОСОЛОНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Здійснити осолонцювання (у 2 знач.).

ОСОЛОНЦЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *док.* 1. Перетворитися на солонець (про ґрунт). 2. *спец.* Насичуючись солями, ставати водонепроникним (про дно каналів, стінки земляних дамб і т. ін.).

ОСОЛО́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОСОЛОНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* Насичуючись солями, ставати солонішим.

ОСО́ННЯ, -я, **ОСО́НЬ**, -і, *с.*, *ж.*, *діал.* 1. Незатінене місце, що освітлюється та обігрівається сонцем. 2. Бокова частина будівлі, освітлювана сонцем.

ОСО́НЬ *див.* **осо́ння**.

ОСОРО́МА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **со́ром**.

ОСОРО́МИТИ *див.* **осоро́млювати**.

ОСОРО́МИТИСЯ *див.* **осоро́млюватися**.

ОСОРО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осоро́мити**.

ОСОРО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осоро́млений**.

ОСОРО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **осоро́мити** і **осоро́митися**.

ОСОРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОСОРО́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* осоро́млять; *рідко* **ОСОРО́МЛЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *перех.* Вводити в сором кого-небудь, накликати сором на когось. // *перев. док.* Не виправдати чиїх-небудь надій, сподівань. // Покривати соромом, ганьбою.

ОСОРО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОСОРО́МИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* осоро́мляться; *док.* Ставити себе в незручне, неприємне становище; накликати на себе сором, набиратися сорому. // *тільки док.* Принизити свою гідність, потрапивши в прикре становище.

ОСОРО́МЛЯТИ *див.* **осоро́млювати**.

ОСОРУ́ГА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Прикрощі, неприємність. 2. Почуття відрази, огиди.

ОСОРУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Зганьбити, осоромити.

ОСОРУ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок. і док.*, *розм.*

ОСОРУ́ЖНИЙ, -а, -е, *розм.* Остогидлий, немилий. // Огидний, бридкий. // Проклятий, ненависний.

ОСОРУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Неприязнь, недоброзичливість.

ОСОРУ́ЖНО, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Неприємно, огидно.

ОСО́Т, -у, *ч.* Великий дворічний чи багаторічний бур'ян родини складноцвітих.

ОСОТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Оплутати.

ОСО́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **осо́т**.

ОСО́ЧИСТИЙ, -а, -е. Зарослий осокою; змішаний з осокою.

ОСОЧНЯ́К, -а́, *ч.* Зарості осоки; місце, заросле осокою.

ОСПА́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Сонливий, сонний. // Заспаний, одутлий від сну (про обличчя). 2. Байдужий до всього; апатичний, в'ялий, млявий.

ОСПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **оспа́лий** 2.

ОСПА́ЛО, *рідко.* Присл. до **оспа́лий** 2.

ОСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оспіва́ти**. // **оспі́вано**, *безос. присудк. сл.*

ОСПІ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оспі́ваний**.

ОСПІВА́ТИ *див.* **оспі́вувати**.

ОСПІ́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оспі́вувати**. // *муз.* Спів, наспів.

ОСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСПІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Славити кого-, що-небудь у піснях, художній літературі, мистецтві. // *рідко.* Заповнювати співом.

ОСПІ́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Славитися в піснях, художній літературі, мистецтві.

ОСПІ́ВУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто оспівує кого-, що-небудь.

ОСПІ́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **оспі́вувач**.

О́СПІХ, -у, *ч.*, *заст.* Поквапливість, поспіх.

ОСПО́ДАР, -я, *ч.*, *діал.* Господар.

ОСПО́РИТИ *див.* **оспо́рювати**.

ОСПО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оспо́рювати**.

ОСПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОСПО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Висловлювати свою незгоду з ким-, чим-небудь, брати під сумнів щось; заперечувати. 2. *юр.* Домагатися відновлення свого права на що-небудь через суд.

ОСРІ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *поет.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **осрібли́ти**. // **осрі́блено**, *безос. присудк. сл.*

ОСРІ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Стан і якість за знач. **осрі́блений**.

ОСРІБЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *поет.* Надати чому-небудь сріблистого кольору, відтінку.

ОСРІБЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *док.*, *поет.* Покритися чим-небудь сріблистим; забарвитися в сріблистий колір.

О́ССА, -и, *ж.*, *міф.* Богиня чуток і поголосу у грецькій міфології.

ОСТ[1], -у, *ч.* 1. Назва східної сторони світу у мореплавстві та метеорології; схід; *прот.* в е с т. // Східний вітер. 2. Один із чотирьох головних румбів у компасі, які переділяють горизонт на чотири частини.

ОСТ[2], -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **остю́к**.

ОСТ[3], -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **о́стень**.

ОСТАВА́ТИСЯ, -таю́ся, -тає́шся, *недок.*, **ОСТА́ТИСЯ**, -а́нуся, -а́нешся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **залиша́тися**. ** **Остава́йсь здоро́в (здоро́ва)**; **Остава́йтеся здоро́ві** – усталена формула прощання.

ОСТА́ВИТИ *див.* **оставля́ти**.

ОСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оста́вити**. // **оста́влено**, *безос. присудк. сл.*

ОСТАВЛЮ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Назва гри в карти.

ОСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* оста́влять; *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **залиша́ти**. ** **Не оста́вити ла́скою** *кого*, *заст.* – виявити піклування про кого-небудь, подати підтримку комусь.

ОСТА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *геол.* Ізольована відносно невелика ділянка земної поверхні, що збереглася від руйнування більшої території.

ОСТА́НКИ, -ків, *мн.* (*одн.* **оста́нок**, -нка, *ч.*). 1. Те, що залишилося від чого-небудь; рештки, залишки. ** **Без оста́нку**: а) повністю, остаточно; до кінця; б) нічого не лишаючи після себе; безслідно. **До оста́нку**: а) повністю, до кінця; б) до останньої можливості; в) до кінця життя; до смерті. **На оста́нок** – на закінчення, на завершення чого-небудь; під кінець. 2. Тіло, рештки тіла небіжчика.

ОСТА́ННІЙ, -я, -є. 1. Який закінчує собою ряд однорідних предметів, явищ, дій і т. ін.; такий, після якого немає іншого подібного; *прот.* п е р ш и й. // Який залишається до кінця чого-небудь. // Який завершує собою який-небудь цикл, певну працю і т. ін. // Те саме, що **передсме́ртний**. ** **Віддава́ти оста́нню ша́ну**; **Проводжа́ти в оста́нню путь** *кого* – виражати пошану до померлого, прощаючись із ним. 2. Єдиний, який зберігся, залишився. // Який втрачаючись, вичерпуючись, добігає до кінця. // *у знач. ім.* **оста́ннє**, -нього, *с.* Рештки, залишки від чого-небудь. ** **До оста́нього** – поки є можливість. 3. Вирішальний, остаточний. // Найважливіший, найвагоміший. 4. Найближчий до моменту повідомлення (про певну подію і т. ін.); попередній. // Який безпосередньо передує тому, про що йде мова або моментові повідомлення (про відтинок часу). 5. Крайній, найвищий. // Найпізніший з-поміж інших. *Останній термін.* 6. Який щойно з'явився; найсучасніший, найновіший. *Автомобіль останнього випуску.* 7. Найгірший серед інших; поганий. // Брутальний, непристойний (про лайливі вислови). 8. Щойно згаданий, названий, сказаний. // *у знач. ім.* **оста́нній**, -нього, *ч.*; **оста́ння**, -ньої, *ж.*; **оста́ннє**, -нього, *с.* Указує на щойно названу особу, щойно згаданий предмет і т. ін. у знач., близькому до особ. займ. в і н, в о н а, в о н о. 9. *перев. мн.*, *рідко.* Усі, крім названого; інші, решта.

ОСТА́НОК *див.* **оста́нки**.

ОСТА́РА, -и, *ж.*, *міф.* Богиня ранку і весни в німецькій міфології.

ОСТАРБА́ЙТЕР, -а, *ч. і ж.* Робітник або робітниця, походженням із Східної Європи, які примусово працювали на заводах, шахтах та фермах у Німеччині та Австрії під час Другої світової війни.

ОСТА́РІТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *зах.* Постарішати.

ОСТА́РКУВАТИЙ, -а, -е, *рідко.* Який здається старішим, ніж є насправді. // Такий, як у старого, старих (про обличчя).

ОСТА́РКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **оста́ркуватий**.

ОСТА́ТИСЯ *див.* **остава́тися**.

ОСТА́ТНІЙ, -я, -є, *заст.* Останній.

ОСТАТО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Одержаний у кінцевому підсумку. // Повністю з'ясований, виявлений. // Який має виявити кінцеві результати; вирішальний. 2. Який не може бути змінений, переглянутий. // Доведений до кінця; повний, цілковитий.

ОСТАТО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **остато́чний**.

ОСТАТО́ЧНО, *присл.* Повністю, цілком; до кінця. // Без якихось змін; безповоротно.

ОСТА́ТОЧОК, -чка, *ч.*, *заст.* Зменш. до **оста́ток**.

ОСТА́ЧА, -і, *ж.* 1. Залишок від чого-небудь; лишок. // *рідко.* Частина, відрізок, що залишається до кінця чого-небудь; решта. // *рідко.* Те, що залишилося від чогось минулого; пережиток. 2. *мат.* Величина, одержувана внаслідок віднімання від діленого добутку дільника на частку. // Те саме, що **рі́зниця**.

ОСТГО́ТИ, -тів, *мн.* (*одн.* **остго́т**, -а, *ч.*; **остго́тка**, -и, *ж.*), *іст.* Відгалуження германського племені готів, що жило в 3 ст. у Причорноморських степах.

ОСТГО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до остготів.

ОСТЕ́ҐА, -и, *ж.*, *зах.* Остюк.

ОСТЕЇ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення кісткової тканини.

О́СТЕНЬ, -я, *ч.* Риболовецьке знаряддя, схоже на вила, з зазубреними ріжками для утримування настромленої риби.

ОСТЕОАРТРИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення суглоба та суглобових кінців кісток.

ОСТЕОАРТРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **артро́з**.

ОСТЕОАРТРОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання суглоба, в основі якого лежать переважно первинні дистрофічні або некротичні процеси.

ОСТЕОАРТРОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що вивчає патологічні зміни в кістках і суглобах.

ОСТЕОАРТРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин суглоба або суглобових кінців кісток.

ОСТЕОБЛА́СТИ, -тів, *мн.* Кісткотвірні клітини людини і хребетних тварин.

ОСТЕОБЛАСТОКЛАСТО́МА, -и, *ж.* Гігантоклітинна пухлина кістки.

ОСТЕОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Пухлина, яка мікроскопічно не має принципових відмінностей від остеоми остеоїдної.

ОСТЕОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення кісткової тканини; утворення кістки. ** **Вро́джений недоскона́лий остеогене́з** – форма недосконалого остеогенезу, яка проявляється виникненням у внутрішньоутробному періоді множинних переломів і деформацій скелета. **Недоскона́лий остеогене́з** – спадкове захворювання, зумовлене аномаліями остеогенезу.

ОСТЕОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до остеогенезу. ** **Остеоге́нна нефропаті́я** – захворювання нирок дистрофічного характеру. **Остеоге́нна сарко́ма** – те саме, що **остеосарко́ма**.

ОСТЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до остеографії.

ОСТЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **костогра́фія**.

ОСТЕОДЕНТИ́Н, -у, *ч.* Тканина, яка утворюється у пульпі зуба при запаленні; за своєю будовою схожа з кістковою тканиною.

ОСТЕОДИСПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Вада розвитку кісткової тканини.

ОСТЕОДИСТРОФІ́Я, -ї, *ж., мед.* Захворювання кісткової системи людини й тварин внаслідок порушення внутрішньокісткового обміну речовин (головним чином кальцію). ** **Кишко́ва остеодистрофі́я** – остеодистрофія, яка спостерігається при хронічних захворюваннях тонкої кишки. **Печі́нкова остеодистрофі́я** – остеодистрофія, яка розвивається при захворюваннях печінки та жовчних шляхів. **Шлунко́ва остеодистрофі́я** – остеодистрофія, яка розвивається при пониженій кислотності шлункового соку у літньому та старечому віці.

ОСТЕОЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення частини кістки або цілої кістки.

ОСТЕО́ЇД, -а, *ч.* Кісткова тканина на стадії розвитку, що передує мінералізації її міжклітинної речовини.

ОСТЕО́ЇДНИЙ, -а, -е. Такий, що схожий на кістку, кісткоподібний.

ОСТЕОКЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* 1. Штучний перелом викривленої кістки для коригування деформацій. 2. Резорбція обвапнованого хряща та міжклітинної речовини кісткової тканини остеокластами.

ОСТЕОКЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина кісткової тканини, яка характеризується багатоядерністю, здатністю резорбувати обвапнований хрящ та міжклітинну речовину кісткової тканини.

ОСТЕОКЛАСТО́МА, -и, *ж.* Гігантоклітинна пухлина кістки.

ОСТЕО́ЛІЗ, -у, *ч.* Руйнування (розм'якшення і розсмоктування) кісткової тканини.

ОСТЕОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до остеолізу.

ОСТЕО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з остеології.

ОСТЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до остеології.

ОСТЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ анатомії, що вивчає форму та будову кісток у взаємозв'язку з їхньою функцією.

ОСТЕО́МА, -и, *ж., мед., вет.* Доброякісна пухлина, що утворюється з кісткової тканини.

ОСТЕОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж., мед., вет.* Розм'якання і деформація кісток у людини й тварин внаслідок порушення обміну речовин.

ОСТЕОМЕДУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **медулогра́фія**.

ОСТЕОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання кісток.

ОСТЕОМІЄЛІ́Т, -у, *ч., мед., вет.* Запальне ураження кістки і кісткового мозку у людини й тварин. ** **Вогнепа́льний остеомієлі́т** – гнійно-запальне ускладнення вогнепальних переломів кісток. **Одонтоге́нний остеомієлі́т** – остеомієліт, що розвивається внаслідок поширення збудників гнійної інфекції з вогнища запалення, яке локалізується у тканинах зуба або пародонта.

ОСТЕОМІЄЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **меду-логра́фія**.

ОСТЕОМІЄЛОДИСПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **остеомієлофібро́з**.

ОСТЕОМІЄЛОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **остеомієлофібро́з**.

ОСТЕОМІЄЛОФІБРО́З, -у, *ч.* Неопластичне мієлопроліферативне захворювання, яке супроводжується раннім реактивним розростанням сполучної тканини у кістковому мозку і (або) новоутворенням кістки.

ОСТЕОМІКО́З, -у, *ч.* Мікоз кістки.

ОСТЕО́Н, -а, *ч.* Структурна одиниця компактної речовини кістки.

ОСТЕОНЕКРО́З, -у, *ч.* Змертвіння кістки; некроз кістки у всій її масі.

ОСТЕОНЕФРОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Різні за етіологією захворювання, які характеризуються поєднанням ураження кісток і нирок.

О́СТЕО-ОНІХОДИСПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Рідкісне родинне ураження мезенхімної тканини, яке характеризується змінами кісток, суглобів, нирок та нігтів на пальцях рук.

ОСТЕОПАТІ́Я, -ї, *ж.* 1. Будь-яке захворювання кісток. 2. Патологічні взаємовідносини між кістковим мозком і кістковою тканиною. 3. Вчення, яке стверджує, що майже всі захворювання виникають внаслідок скелетних аномалій, особливо хребта, і можуть бути усунені шляхом механічної дії на кістки.

ОСТЕОПЕРІОСТИ́Т, -у, *ч.* Запальний процес у кістці з переважним запаленням окістя.

ОСТЕОПЕТРО́З, -у, *ч.* Потовщення шару компактної речовини кістки, що призводить до її потовщення.

ОСТЕОПЛА́СТИКА, -и, *ж., мед.* Операція пересадки кісткової тканини з метою усунення кісткових дефектів, відновлення цілості або змінення форми кістки, прискорення заживання при переломах тощо.

ОСТЕОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до остеопластики.

ОСТЕОПОЙКІЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене системне захворювання скелета з утворенням у багатьох кістках гомогенних вогнищ склерозу.

ОСТЕОПОЙКІЛО́З, -у, *ч.* Те саме, що **остеопой-кілія**.

ОСТЕОПОРО́З, -у, *ч., мед.* Дистрофія кісткової тканини, що супроводжується зміною її структури.

ОСТЕОПСАТИРО́З, -у, *ч.* Ламкість кісток; інколи зустрічається у вигляді вродженого захворювання.

ОСТЕОСАРКО́МА, -и, *ж., мед.* Злоякісна пухлина кісткової тканини.

ОСТЕОСИ́НТЕЗ, -у, *ч., мед.* Оперативне з'єднання уламків кістки (при лікуванні переломів).

ОСТЕОСКАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **остеоскануВА́ННЯ**.

ОСТЕОСКАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Радіоізотопне сканування кісток.

ОСТЕОСКЛЕРО́З, -у, *ч., мед.* Хворобливе затвердіння кісткової тканини.

ОСТЕОСКЛЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до остеосклерозу.

ОСТЕОТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до остеотомії.

ОСТЕОТОМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Операція розтину кістки.

ОСТЕОФІБРО́З, -у, *ч.* Розростання фіброзної остеогенної тканини у кістковомозкових порожнинах.

ОСТЕОФІБРОЛІПО́МА, -и, *ж.* Багатокомпонентна мезенхімома, тканинні структури якої аналогічні таким, що складають зрілі фіброму і ліпому.

ОСТЕОФІБРО́МА, -и, *ж.* Багатокомпонентна мезехімома, тканинні структури якої аналогічні тканинам, що утворюють фіброму.

ОСТЕОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Обмежені патологічні кісткові нарости, які локалізуються частіше в ділянці стегнової, великогомілкової, плечової, п'яткової кісток.

ОСТЕОХОНДРИ́Т, -у, *ч.* Запалення субхонд-рального відділу епіфізів довгих кісток і апофізів коротких кісток скелету.

ОСТЕОХОНДРОДИСПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гаргоїлі́зм**.

ОСТЕОХОНДРО́З, -у, *ч.* Захворювання, в основі якого лежать дистрофічні зміни суглобового хряща і підлягаючої кісткової тканини. ** **Остеохондро́з хребта́** – захворювання хребта, яке характеризується дистрофією та стоншенням міжхребцевих дисків, розростанням остеофітів тіл хребців та ін.

ОСТЕОХОНДРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Відділення кусочків суглобового хряща з утворенням вільних тіл у суглобі в дорослих.

ОСТЕОХОНДРО́МА, -и, *ж.* Утворення, що складається з кісткового виросту, покритого шаром хряща.

ОСТЕОХОНДРОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання кістково-суглобового апарата, яке проявляється асептичним некрозом деяких найбільш навантажених ділянок скелета.

ОСТЕОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Малоактивні зрілі клітини кісткової тканини, які утворюються у процесі розвитку з остеобластів.

ОСТЕ́РБАТИ *див.* **осте́рбувати**.

ОСТЕ́РБНУТИ *див.* **осте́рбувати**.

ОСТЕ́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСТЕ́РБАТИ**, -аю, -аєш *і* **ОСТЕ́РБНУТИ**, -ну, -неш, *док., заст.* Одужувати.

ОСТЕРЕГТИ́ *див.* **остеріга́ти**.

ОСТЕРЕГТИ́СЯ *див.* **остеріга́тися**.

ОСТЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **остерегти́**.

ОСТЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **остеріга́ти**.

ОСТЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який остерігає від чого-небудь; застережний.

ОСТЕРІГА́ТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ОСТЕРЕГТИ́**, -ежу́, -еже́ш; *мин. ч.* остері́г, -регла́, -регло́; *наказ. сп.* остережи́; *док., перех., від кого – чого, перед ким – чим і без додатка, рідко.* Те саме, що **застеріга́ти** 1.

ОСТЕРІГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОСТЕРЕГТИ́СЯ**, -ежу́ся, -еже́шся, *док.* 1. *кого, чого, рідко від кого – чого і без додатка.* Остерігати себе від кого-, чого-небудь; берегтися. 2. Боятися; побоюватися.

ОСТЕРІГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **остеріга́ти**.

ОСТЕРІГА́ЮЧЕ. Присл. до **остеріга́ючий**.

ОСТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Трактир, корчма в Італії.

ОСТЕРТАГІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, що належить до групи кишкових нематод.

ОСТЗЕ́ЄЦЬ *див.* **остзе́йці**.

ОСТЗЕ́ЙКА *див.* **остзе́йці**.

ОСТЗЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до остзейців.

ОСТЗЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **остзе́єць**, -е́йця, *ч.*; **остзе́йка**, -и, *ж.*), *заст.* Прибалтійські німці.

ОСТИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **остива́ти**.

ОСТИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСТИ́ТИ**, -и́ну, -и́неш, *док., діал.* Обридати. // *безос.*

ОСТИ́ВНО, -а, *с., зах.* Дерев'яний держак остеня.

ОСТИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **остига́ти**.

ОСТИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСТИ́ГНУТИ** *і* **ОСТИ́ГТИ**, -гну, -гнеш; *мин. ч.*ости́г, -ла, -ло; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Віддаючи тепло, поступово ставати холодним; холонути, охолоджуватися, вихолоняти. 2. *тільки 3 ос., перен.* Поступово слабнути, спадати, зникати (про почуття, переживання). 3. *перен.* Заспокоюватися, вгамовуватися.

ОСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ости́гнути** і **ости́гти**.

ОСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **ости́глий**.

ОСТИ́ГНУТИ *див.* **остига́ти**.

ОСТИ́ГТИ *див.* **остига́ти**.

ОСТИДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док., перех., діал.* Осоромити.

ОСТИ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Бридкий, обридний.

ОСТИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., діал.* Якість за знач. **ости́лий**.

ОСТИНА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до остинато.

ОСТИНА́ТО, *незм. і невідм., с., муз.* Мелодичний або ритмічний оборот, що багатократно повторюється.

ОСТИ́НКИ, -ів, *ч., зах.* Стоптані постоли.

ОСТИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має великі остюки. 2. *перен.* Схожий на жмут остюків; колючий. 3. *спец.* Який має вигляд ості, остей. ** **Ости́стий відро́сток**, *анат.* – відросток хребця, що відходить від задньої поверхні його дуги по серединній лінії. **Ости́стий о́твір**, *анат.* – парний отвір, розміщений біля заднього кута великого крила клиноподібної кістки.

ОСТИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ости́стий** 1.

ОСТИ́Т, -у, *ч., мед., вет.* Запалення кістки у людини й тварин, причиною якого є проникнення в організм гноєтворних мікробів.

ОСТИ́ТИ *див.* **остива́ти**.

ОСТИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Обростати остюками.

О́СТІ, -ів, *мн.* Те саме, що **о́стень**.

ОСТІ́ЙНИЙ, -а, -е, *мор.* Який має остійність.

ОСТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж., мор.* Здатність судна тримати рівновагу в плаванні, плавати в прямому положенні й вирівнюватися після нахилу.

ОСТІ́ЛЬКИ, *присл.* 1. Такою мірою; настільки. // Уживається в головному реченні, коли в підрядному реченні міри і ступеня дії є сл. о с к і л ь к и. 2. *присл., розм., рідко.* Стільки (уживається для конкретизації вказівки на певну кількість чого-небудь). ** **І ості́льки** – аж ніяк, анітрохи; нісклільки.

ОСТ-І́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ост-І́ндія.

ОСТІОФОЛІКУЛІ́Т, -у, *ч.* Фолікуліт, який характеризується запаленням розширеної поверхневої частини волосяного фолікула.

ОСТОБІ́СІЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **остобі́сіти**. 2. *у знач. прикм.* Бридкий, осоружний.

ОСТОБІ́СІТИ, -ію, -ієш, *док., фам.* До краю обриднути; остогидіти. // *безос.*

О́СТОВ, -а, *ч.* Внутрішня опорна частина споруди, установки і т. ін., на якій тримаються всі інші її складові частини; каркас, кістяк.

О́СТОВИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Прикм. до **ост**[1], **ост**[2].

О́СТОВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́стов**.

ОСТОВПЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **остовпі́лий**.

ОСТОВПЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **остовпені́лий**.

ОСТОВПЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **остовпені́ти**.

ОСТОВПЕНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., діал.* Остовпіти.

ОСТОВПІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **остовпі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який раптово втратив здатність рухатися, свідомо сприймати що-небудь (від хвилювання, розгубленості, з переляку і т. ін.). // Який нічого не виражає; застиглий (про погляд, очі).

ОСТОВПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **остовпі́лий**.

ОСТОВПІ́ЛО. Присл. до **остовпі́лий** 2.

ОСТОВПІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **остовпі́ти**.

ОСТОВПІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Втратити здатність рухатися, раптово завмерти від хвилювання, розгубленості, з переляку і т. ін.

ОСТОГИ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **остоги́длий**.

ОСТОГИ́ДЖУВАТИ *див.* **остоги́джувати**.

ОСТОГИ́ДІТИ, -дить, *док.*, **ОСТОГИ́ДЖУВАТИ**, -ує, *недок. розм.* До краю обриднути; стати гидким, нестерпним.

ОСТОГИ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **остоги́длий**.

ОСТОГИ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **остоги́дливий**.

ОСТОГИ́ДЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **остоги́діти**. 2. *у знач. прикм.* Який до краю обрид, став гидким, нестерпним.

ОСТОГИ́ДЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **остоги́длий**.

ОСТОГИ́ДЛО. Присл. до **остоги́длий**.

ОСТОГИ́ДНУТИ, -ну, -неш, *док.* Те саме, що **остоги́діти**.

ОСТО́З, -у, *ч.* Захворювання скелета з розвитком патологічної перебудови.

ОСТОРО́БИТИСЯ, -блюся, -бишся, *док., зах.* Злякатися, з переляку розбігтися.

ОСТОРО́ГА, -и, *ж., рідко.* 1. Те саме, що **обере́жність**. ** **З осторо́гою** – обережно. 2. Застереження, попередження.

О́СТОРОНЬ. 1. *присл.* Окремо, збоку; відособлено. 2. *присл.* Убік. 3. *присл.* Стороною, манівцями. 4. *прийм., з род. відм., рідко.* Уживається на означення місця; біля, коло, близько. ** **Трима́тися о́сторонь** *чого* (*від чого*) – не цікавитися чим-небудь, уникати чого-небудь.

ОСТОЧОРТІ́ЛИЙ, -а, -е, *зневажл.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **осточорті́ти**. 2. *у знач. прикм.* До краю обридлий; остогидлий.

ОСТОЧОРТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **осточорті́лий**.

ОСТОЧОРТІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., зневажл.* До краю обриднути; остогидіти.

ОСТРАКІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. У Стародавній Греції – вигнання небезпечних осіб, злочинців за межі міста, держави без права повернення. 2. *перен.* Різкий осуд кого-, чого-небудь, гоніння на когось, щось.

ОСТРАКО́ДИ, -ко́д, *мн.* Підклас водних безхребет-

них класу ракоподібних.

ÓСТРАХ, -у, *ч.* 1. Тривожне почуття небезпеки, стан тривоги перед можливою небезпекою; страх. *Наводити острах.* 2. Тривожне хвилювання; неспокій.

ОСТРАХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **злякáтися**.

ОСТРА́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Почуття страху; побоювання, настрашка. 2. Погрозливе попередження, що викликає почуття страху; погроза страхом.

ОСТРЕВА́, -и́, *ж.*, *діал.* Закріплена вертикально на поверхні землі верхня частина стовбура дерева (перев. смереки), на яку складають сіно або снопи.

ОСТРИ́ВНИЙ, -а, -е, *зах.* Точильний. *Остривний камінь.*

ОСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСТРИ́ГТИ**, -ижу́, -иже́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обстригáти**.

ОСТРИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОСТРИ́ГТИСЯ**, -ижу́ся, -иже́шся, *док.* Те саме, що **обстригáтися**.

ОСТРИ́ГТИ *див.* **остригáти**.

ОСТРИ́ГТИСЯ *див.* **остригáтися**.

ОСТРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **остри́гти**.

ÓСТРИЙ, -а, -е, *заст.*, *діал.* Гострий.

ÓСТРІВ, -рова, *ч.* 1. Ділянка суходолу, оточена з усіх боків водою. 2. *перен.* Ділянка землі, яка чітко вирізняється на тлі решти місцевості.

ОСТРІВЕ́ЦЬ, -рівця́, *ч.* Зменш. до **óстрів**. ** **Острівéць безпéки** – спеціальний майданчик на проїжджій частині вулиці для пішоходів, які чекають сигналу переходу.

ОСТРІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **óстрів**. // Розміщений на острові, на островах. // Який живе на острові, на островах. 2. Який має вигляд острова на тлі чого-небудь. *Острівні вкраплення граба.*

ОСТРІВÓК, **ОСТРОВÓК**, -рівка́, *ч.*, *рідко.* Зменш. до **óстрів**; острівець.

ОСТРІВСЬКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **острівни́й**.

ОСТРІВ'Я́НИ, **ОСТРОВ'Я́НИ**, -я́н, *мн.* (*одн.* **острів'я́нин**, **остров'я́нин**, -а, *ч.*; **острів'я́нка**, **остров'я́нка**, -и, *ж.*). Жителі, населення острова.

ОСТРІ́Г, -рóгу, *ч.* Тин з острішком (у 2 знач.).

ОСТРІ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **острíшок** 1.

ОСТРІШКÓВИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до острішка.

ОСТРІ́ШКУВАТИЙ, -а, -е. Який має краї, що нагадують острішок. // *перен.* З навислими краями (про брови, вуса, волосся).

ОСТРІ́ШКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **острíшкуватий**.

ОСТРІ́ШКУВАТО. Присл. до **острíшкуватий**.

ОСТРІ́ШНИК, -а, *ч.* Колода з кілками для закріплення соломи на даху.

ОСТРІ́ШНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Острішок (у 2 знач.).

ОСТРІ́ШОК, -шка, *ч.* 1. Нижній край солом'яної або очеретяної покрівлі, що нависає над стіною; стріха. 2. *заст.* Солом'яний дашок на загаті, над тином і т. ін. 3. *перен.* Навислі краї (густих брів, вусів, волосся).

ОСТРІ́ШШЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **острíшок** 1, 3.

ÓСТРО, *заст.*, *діал.* Присл. до **óстрий**.

ОСТРОВЕ́РХИЙ, -а, -е, *діал.* Гостроверхий.

ОСТРОВЕ́РХІСТЬ, -хості, *ж.* Властивість за знач. **островéрхий**.

ОСТРÓВИЩЕ, -а, *с.* Місце, де був острів.

ОСТРОВ'І́НИЦЯ, **ОСТРОВ'Я́НИЦЯ**, -і, *ж.*, *зах.* 1. Стовбур із сучками, вбитий нижнім кінцем у землю; на сучки накидають сіно для просушування. 2. Копиця, в яку складають для просушування снопи конопель.

ОСТРОВÓВНА, -ної, *ж.*, *зах.* Свиня.

ОСТРОВÓК *див.* **острівóк**.

ОСТРОВ'Я́НИ *див.* **острів'я́ни**.

ОСТРОВ'Я́НИН *див.* **острів'я́ни**.

ОСТРОВ'Я́НИЦЯ *див.* **остров'íниця**.

ОСТРОВ'Я́НКА *див.* **острів'я́ни**.

ОСТРÓГ, -у, *ч.* 1. *заст.* В'язниця, тюрма. 2. *іст.* У Київській Русі та в Морсковській державі до 17 ст. – огороджене частоколом місто, селище, яке було укріпленим пунктом. 3. *іст.* Стіна на валу фортеці з закопаних впритул у землю і загострених угорі стовпів. *Обгородитися острогом.*

ОСТРÓГА, -и, *ж.* 1. Металева дужка з зазубреним або гладеньким коліщам, прикріплена до задника чобота верхівця, якою в разі потреби підганяють коня. 2. Роговий загострений виріст на лапах у деяких птахів, перев. самців, що є засобом захисту або нападу.

ОСТРОГІ́Н, -гóну, *ч.* Те саме, що **естрагóн**.

ОСТРОГÓНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **острогíн**. // Пригот. з острогону, із острогоном. *Острогонова гірчиця.*

ОСТРÓЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *перех.* 1. Стискувати острогами. 2. *діал.* Огороджувати. *Острожити двір.*

ОСТРÓЖНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **острóг** 1.

ОСТРÓЖНИК, -а, *ч.*, *заст.*, *зневажл.* В'язень, арештант.

ОСТРÓЖНИЦЯ, -і, *заст.*, *зневажл.* Жін. до **острóжник**.

ОСТРОЖÓК, -жка́, *ч.*, *іст.* Зменш. до **острóг** 2.

ОСТРÓЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **острóг**.

ОСТРОКІ́Л, -кóлу, *ч.*, *діал.* Загострений кілок.

ОСТРОКІНЧА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Гострокінцевий.

ОСТРОКÓЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Гострокінцевий.

ОСТРОПИ́ТИ, -плю́, -пи́ш, *док.*, *зах.* Збити з правильного шляху, пантелику, пуття.

ОСТРÓПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сотропи́ти**.

ÓСТРУБ, -у, *ч.*, *діал.* Дерев'яні стіни будівлі; зруб.

ОСТРУ́ЖИНИ, -ин, *ж.*, *мн.* Те саме, що **стру́жка**.

ОСТРУ́ЖОК, -жка, *ч.* Те саме, що **стру́жка**. *Стальний остружок.*

ОСТРУКТУ́РЕНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оструктýрити**. *Оструктурений ґрунт.*

ОСТРУКТУ́РЕННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія і стан за знач. **оструктýрити**.

ОСТРУКТУ́РИТИ *див.* **оструктýрювати**.

ОСТРУКТУ́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **оструктýрювати**.

ОСТРУКТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОСТРУКТУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Робити структурним; надавати структурності (ґрунту).

ОСТРЯ́МОК, -мку, *ч.*, *діал.* Невелика кількість сіна, соломи, дров.

ОСТУ́ДА, -и, *ж.* 1. *діал.* Застуда. 2. *діал.* Плями на обличчі. 3. *рідко.* Охолода, прохолода.

ОСТУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **остуди́ти**.

ОСТУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **остуди́ти** і **остуди́тися**.

ОСТУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **остýджувати**.

ОСТУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОСТУДИ́ТИ**, -туджу́, -ту́диш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **охолóджувати**. 2. Те саме, що **застýджувати** 1.

ОСТУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОСТУДИ́ТИСЯ**, -туджу́ся, -ту́дишся, *док.* Те саме, що **охолóджуватися**.

ОСТУДИ́ТИ *див.* **остýджувати**.

ОСТУДИ́ТИСЯ *див.* **остýджуватися**.

ОСТУ́ДНИЙ, -а, -е. Який остуджує, охолоджує.

ОСТУ́ДНИК, -а, *ч.* Одно- чи багаторічна трава родини гвоздикових із лежачими та напівлежачими стеблами і дрібними листочками, що використовується в народній медицині. *Відвар з остудника.*

ÓСТУП, -у, *ч.*, *рідко.* Дерева навколо галявини.

ОСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСТУПИ́ТИ**, -туплю́, -ту́пиш; *мн.* осту́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обступáти**.

ОСТУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОСТУПИ́ТИСЯ**, -туплю́ся, -ту́пишся; *мн.* осту́пляться; *док.* 1. Невдало, незручно ступати; спотикатися. 2. *перен.* Робити хибні кроки у житті, діяльності; помилятися. 3. *від кого – чого, до кого – чого і без додатка.* Відходити, відступати. // *за кого – що і без додатка*, *розм.* Відходячи, відступаючи, ховатися за кого-, що-небудь. // Переходити на інше місце чи брати інший напрям руху; сходити з чогонебудь. // *розм.* Переставати втручатися в щонебудь (у сварку і т. ін.). 4. *від чого, перед чим, перен.* Відмовлятися від своїх намірів, переконань і т. ін. 5. Те саме, що **заступáтися** 1.

ОСТУПА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ошукáти**.

ОСТУПИ́ТИ *див.* **оступáти**.

ОСТУПИ́ТИСЯ *див.* **оступáтися**.

ОСТЬ, -і, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **остю́к**. // *розм.* Голчастий виріст у деяких рослин; колючка. 2. *збірн.*, *спец.* Волосинки в хутрі тварини, що відрізняються від решти шерсті довжиною і кольором.

ОСТЬОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Прикм. до **ость** 2.

ОСТЮ́К, -а́, *ч.* Довгий щетинистий вусик на колосковій лусці у багатьох злаків.

ОСТЮКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має довгі або густі остюки. 2. Який має домішку остюків (про борошно, хліб). 3. *перен.* Схожий на жмут остюків; колючий.

ОСТЮКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **остюкувáтий**.

ОСТЮЧÓК, -чка́, *ч.* Зменш. до **остю́к**.

ОСТЮ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **остю́к**.

ОСТЯКИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **остя́к**, -а́, *ч.*; **остя́чка**, -и, *ж.*). Застаріла назва кількох народностей Сибіру – хантів, кетів і селькупів.

ОСТЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **остяки́**.

ОСТЯ́ЧКА *див.* **остяки́**.

ОСУАРІ́Й, -ю, *ч.* Посуд з глини, каменю або алебастру для зберігання кісток померлого у зороастрійців Середньої Азії, Ірану у 5 – 8 ст.

ОСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осувáтися**.

ОСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обсувáти**.

ОСУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Сповзаючи по поверхні чогонебудь, поволі опускатися вниз. // Осипатися, обвалюватися, руйнуючись (про земляні споруди, круті схили і т. ін.); обсуватися. // Ставати нижчим; осідати. // Обвисати, обтягуватися донизу (про одяг). // *на кого – що.* Насуватися, звалюватися на кого-, що-небудь. 2. *тільки док.*, *перен.* Стати худим, виснаженим, занедбаним. // Втратити пружність, обвиснути (про обличчя, плечі і т. ін.). 3. *перен.* Зменшуватись у своєму виявi; ставати гіршим, спадати.

ОСУ́ГА, -и, *ж.* 1. Масні або іржаві плями на воді, рідині. 2. Наліт на спраглих устах.

ОСУ́ГУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* З осугою.

ÓСУД, -у, *ч.* 1. Вияв негативного, несхвального ставлення до кого-, чого-небудь. // Міра покарання за що-небудь. 2. *рідко.* Категорично висловлена думка про кого-, що-небудь; присуд. 3. Те саме, що **засýдження** 1.

ОСУ́ДА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **óсуд** 2. 2. *діал.* Поговір. // Неслава.

ОСУДЖА́ТИ *див.* **осýджувати**.

ОСУДЖА́ТИСЯ *див.* **осýджуватися**.

ОСУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осуди́ти**. // *у знач. ім.* **осýджений**, -ного, *ч.*; **осýджена**, -ної, *ж.* Людина, яку засудили до якогонебудь покарання.

ОСУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **óсуд** 1.

ОСУ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осýджувати**.

ОСУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осýджувати**.

ОСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ОСУДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСУДИ́ТИ**, осуджу́, осу́диш, *док.*, *перех.* 1. Виявляти негативне, несхвальне, недоброзичливе ставлення до кого-, чого-небудь, висловлювати невдоволення чиїмись вчинками, діями і т. ін. 2. Погано відзиватися про кого-небудь; неславити. 3. Те саме, що **засýджувати** 1. 4. *на що, перен.*, *заст.* Прирікати на що-небудь.

ОСУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **ОСУДЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Піддаватися осудові.

ОСУДИ́ТИ *див.* **осýджувати**.

ОСУ́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який виражає осуд, несхвалення; недоброзичливий (про погляд, очі, жест, слово і т. ін.). 2. Який любить осуджувати, ганити, обмовляти когось-небудь. 3. *рідко.* Який заслуговує на осуд; несхвальний.

ОСУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **осýдливий**.

ОСУ́ДЛИВО. Присл. до **осýдливий** 1.

ОСУ́ДНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *рідко.* Те саме, що **осýдливий** 1. ** **Осýдний стан**, *юр.* – стан, у якому особа, що вчинила злочин, здатна усвідомлювати свої дії та нести за них відповідальність.

ОСУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *юр.* Здатність особи, що вчинила злочин, усвідомлювати свої дії та нести за них відповідальність.

ОСУ́ДНО, *книжн.*, *рідко.* Присл. до **осýдний**.

ОСУДÓВИСЬКО, -а, *с.*, *діал.* Ганьба, неслава.

ОСУДÓВИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Те саме, що **осудóвисько**.

ÓСУДОК, -дку, *ч.*, *заст.* Осуд, осуда.

ОСУ́ЖКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Зменш. до **осýга**. 2. *діал.* Вершки, сметана.

ОСУ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осýнути**.

ОСУ́НУТИ *див.* **осувáти**.

ОСУ́НУТИСЯ *див.* **осувáтися**.

ÓСУХ, -а, *ч.*, *зах.* Шматок, окраєць сухого хліба.

ОСУЧА́СНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осучáснити**.

ОСУЧА́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осучáснити**.

ОСУЧА́СНИТИ *див.* **осучáснювати**.

ОСУЧА́СНИТИСЯ *див.* **осучáснюватися**.

ОСУЧА́СНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осучáснювати**.

ОСУЧА́СНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОСУЧА́СНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Наближати до сучасності; робити що-небудь відповідним духові часу, співзвучним сучасності.

ОСУЧА́СНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОСУЧА́СНИТИСЯ**, -иться, *док.* Наближатися до сучасності; ставати відповідним духові часу, співзвучним сучасності.

ОСУША́ТИ *див.* **осýшувати**.

ОСУША́ТИСЯ *див.* **осýшуватися**.

ОСУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осуши́ти**. // **осýшено**, *безос. присудк. сл.*

ОСУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осуши́ти**. ** **Осýшення земéль** – відведення зайвої води з ґрунту; один із видів меліорації.

ОСУ́ШЕЧОК, -чка, *ч.*, *діал.* Зменш. до **осýшок**.

ОСУШИ́ТИ *див.* **осýшувати**.

ОСУШИ́ТИСЯ *див.* **осýшуватися**.

ОСУШНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **осýшувальний**. *Осушний канал.*

ОСУ́ШНИК, -а, *ч.* 1. Пристрій або апарат, який щонебудь осушує струменем нагрітого повітря. 2. Речовина, яка, вбираючи пару води або інших розчинників, осушує іншу.

ОСУ́ШОК, -шка, *ч.*, *діал.* Шматок, окраєць сухого хліба.

ОСУ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до осушування. *Осушувальні роботи. Осушувальні заходи.* // Признач. для осушування. *Осушувальний канал.* ** **Осýшувальна мерéжа** – гідротехнічні споруди, що забезпечують осушення земель на відведеній для цього території. **Осýшувальна систéма** – комплекс гідротехнічних та інших інженерних споруд, призначених для відведення з осушуваної території зайвої поверхневої та ґрунтової води.

ОСУ́ШУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Рів, канал для відведення ґрунтових і поверхневих вод.

ОСУ́ШУВАЛЬНО-ЗВОЛÓЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Осýшувально-зволóжувальна систéма** – комплекс гідромеліоративних споруд двосторонньої дії для регулювання водно-повітряного режиму ґрунту на осушуваних землях.

ОСУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **осýшувати**. // *у знач. прикм. Осушувані землі.*

ОСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осýшувати** 1.

ОСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *рідко* **ОСУША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСУШИ́ТИ**, осушу́, осу́шиш, *док.*, *перех.* 1. Відводячи надмірну, зайву вологу, робити придатним для господарського використання (заболочений ґрунт). // Робити сухим, відводячи воду (про водойму). 2. *розм.* Повністю, до дна випивати вміст чого-небудь. 3. *рідко.* Робити що-небудь сухим по поверхні; обсушувати.

ОСУ́ШУВАТИСЯ, -ується *і рідко* **ОСУША́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ОСУШИ́ТИСЯ**, осу́шиться, *док.* 1. Ставати осушеним, звільненим від зайвих вод. // На деякий час звільнятися від води (про водойми). 2. *рідко.* Те саме, що **обсýшуватися**.

ОСФОХÓРІЇ, -ій, *мн.*, *міф.* Свято збирання винограду.

ОСФРА́ДІЙ, -я, *ч.* Чутливий орган молюсків, який виконує функцію нюху.

ОСФРЕЗІОЛА́ГНІЯ, -ї, *ж.* Еротичні відчуття, спричинені ароматом, пахощами.

ОСЦИЛІВНИ́Й, -а́, -е́. Коливний; такий, що коливається.

ОСЦИЛОГРА́МА, -и, *ж.*, *спец.* Крива якого-небудь електричного процесу, записана осцилографом.

ОСЦИЛО́ГРАФ, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для записів і спостереження змін у часі будь-яких фізичних величин після перетворення їх на зміни електричної напруги. *Електронний осцилограф.*

ОСЦИЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до осцилографії.

ОСЦИЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Метод дослідження змін будь-яких фізичних величин у часі за допомогою електровимірювальних приладів. ** **Артеріа́льна осцилогра́фія** – графічна реєстрація коливальних процесів артеріальних судин.

ОСЦИЛОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Запис і спостереження змін у часі будь-яких фізичних величин за допомогою осцилографа.

ОСЦИЛОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати осцилографування.

ОСЦИЛО́МЕТР, -а, *ч.* Будь-який прилад для вимірювання коливань.

ОСЦИЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Безконтактне високочастотне кондуктометричне мірничкування (титрування).

ОСЦИЛОПОЛЯРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Осцилографічна полярографія.

ОСЦИЛОПСІ́Я, -ї, *ж.* Ілюзорне відчуття руху навколишнього середовища або нерухомого об'єкта.

ОСЦИЛОСКО́П, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для спостереження над процесами в електричних колах; спрощений осцилограф.

ОСЦИЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод вивчення біоелектричних процесів шляхом спостереження за ними за допомогою осцилоскопа.

ОСЦИЛОФОНОГРА́МА, -и, *ж.* Записана осцилографом крива у перебігові осцилографії.

ОСЦИЛОФОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження кровообігу, що ґрунтується на одночасній реєстрації електрокардіограми, артеріальної осцилограми та тиску повітря у манжеті.

ОСЦИЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **осцилівни́й**.

ОСЦИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Коливальний процес.

ОСЦИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Коливати, коливатися.

ОСЦИЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **осцилюва́ти**.

ОСЦИЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Будь-яка система, здатна коливатися (напр. маятник).

ОСЦИЛЯТО́РІЯ, -ї, *ж.* Рід синьо-зелених водоростей.

ОСЦИЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **осциля́тор**.

ОСЦИЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до осциляції.

ОСЦИЛЯЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **осциляці́йний**.

ОСЦИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Те саме, що **колива́ння** 1.

ОСЬ, *част.* 1. *вказ.* Уживається для вказування на кого-, що-небудь на близькій відстані (часто супроводжується жестом). // Уживається для вказування на предмет, що його кому-небудь передають або пропонують. 2. *вказ.* Уживається в описах, розповідях для вказування на який-небудь факт, подію, явище і т. ін., на послідовність їх перебігу в часі тощо (часто з повторенням). // Уживається для вирізнення як типового окремого предмета, факту, події і т. ін. // Уживається перед логічно наголошуваними словами для підсилення, вирізнення їх. 3. *підсил.* У сполуч. із займ. та займенниковими присл. уживається для підсилення, уточнення їх змісту або зосередження уваги на дальшому повідомленні. // Уживається в емоційно забарвлених реченнях для підсилення якісної або кількісної характеристики кого-, чого-небудь. 4. *вказ.* Уживається для уточнення, конкретизації різних обставин дії. // Уживається для вказування на раптовість, несподіваність якої-небудь дії. // Уживається в знач. с к о р о, н е з а б а р о м. // Уживається в знач. тут, у цьому місці. 5. *вказ.* Уживається для уточнення якого-небудь факту, при висловленні підсумку до сказаного. // Уживається для вказування на який-небудь наслідок. 6. *вказ.* Уживається при повідомленні про що-небудь сподіване, довгоочікуване у знач. н а р е ш т і. ** **Аж ось**: а) коли раптом; несподівано; б) нарешті. 7. *підсил.* Уживається з дієсловами наказового способу для висловлення спонукання, заохочення, для пом'якшення наказу, щоб привернути увагу співрозмовника і т. ін. // Уживається для висловлення перестороги, попередження, погрози і т. ін. // Уживається для висловлення якої-небудь обіцянки, при передбаченні чогось і т. ін. ** **Ось [воно́] що**; **Ось [воно́] як** – уживається при констатації якого-небудь факту, супроводжуваної подивом, захопленням чи іронією.

О́СЬДЕ, *розм.* 1. *присл.* Ось тут; у цьому місці. 2. *част. вказ.* Те саме, що **ось** 1, 4.

О́СЬДЕЧКИ, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **о́сьде**.

ОСЬМА́К, -а́, *ч.*, *заст.* 1. Старовинна монета вартістю чотири копійки. 2. Восьма частина чого-небудь.

О́СЬМИЙ, -а, -е, *діал.* Восьмий.

ОСЬМИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Давня міра хмільних напоїв і сипких тіл, що дорівнювала восьмій частині більшої міри (кварти, відра, бочки і т. ін.). 2. Народна міра землі, що дорівнювала восьмій частині десятини (близько 0,14 гектара).

ОСЬМОГЛА́СІЄ, -я, *с.*, *муз.*, *заст.* Система гласів, на якій ґрунтувався музичний супровід християнського церковного богослужіння.

ОСЬМОГЛА́СНИЙ, -а, -е. Стос. до осьмогласія.

ОСЬМУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Давня міра хмільних напоїв і сипких тіл, що дорівнювала восьмій частині більшої міри (кварти, відра, бочки і т. ін.). 2. Народна міра землі, рівна восьмій частині якої-небудь ділянки чи більшої міри (перев. десятини).

ОСЬМУ́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Восьма частина фунта. 2. Те саме, що **осьму́ха**.

ОСЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **вісь**. ** **Осьови́й скеле́т** – частина скелета хордових тварин і людини, розташована в напрямі поздовжньої осі тіла; виконує функцію опори і захищає спинний мозок. **Осьови́й синдро́м** – комплекс симптомів, які регулярно проявляються при будь-якому психічному захворюванні.

ОСЬО́ВО-СИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **осесиметри́чний**.

ОСЬО́Н, -а, *ч.*, *зах.* Дрючок із цвяхом на кінці для понукання волів.

ОСЬ-О́СЬ, *присл.*, *розм.* 1. Зараз, у цю мить. 2. Скоро, незабаром.

ОСЮДИ́, *присл.*, *розм.* Ось у це місце; ось до цього місця; ось сюди (супроводжується звичайно вказівним жестом для уточнення, підсилення).

ОСЯ́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **осява́ти**.

ОСЯВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **осява́тися**.

ОСЯВА́ТИ, -а́є *і* **ОСЯ́ЮВАТИ**, -ює, *недок.*, **ОСЯ́ЯТИ**, -я́є, *док.*, *перех.* 1. Заливати, заповнювати сяйвом, світлом; освітлювати. // *перен.* Робити жвавим, сяючим (обличчя і т. ін.). 2. *перен.* Бути джерелом розуміння, усвідомлення чого-небудь, робити що-небудь ясним, близьким, зрозумілим. 3. *перен.* Несподівано з'являтися, приходити (про думку, догадку). // Облагороджувати, одухотворяти.

ОСЯВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ОСЯ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ОСЯ́ЯТИСЯ**, ося́ється, *док.* 1. Заливатися, заповнюватися сяйвом, світлом; освітлюватися. // *перен.* Ставати жвавим, сяючим (про обличчя, очі і т. ін.). 2. *перен.* Раптово перейматися якою-небудь думкою, догадкою.

ОСЯ́ГА, -и, *ж.* Простір.

ОСЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осяга́ти**.

ОСЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОСЯГНУ́ТИ** *і* **ОСЯГТИ́**, осягну́, ося́гнеш; *мин. ч.* ося́г, осягла́, осягло́; *док.*, *перех.* 1. Охоплювати, обіймати з усіх боків. // *перен.* Сприймати в повному обсязі, усвідомлювати. *Осягати поглядом.* 2. Докладаючи фізичних зусиль, добиратися куди-небудь, досягати чогось. // Добиватися чого-небудь, здобувати (працею, у боротьбі, заслугами і т. ін.). 3. *перен.* Вивчати, твердо засвоювати що-небудь; повністю оволодівати, опановувати. 4. *діал.* Забирати для власного користування.

ОСЯГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **осяга́ти** 1 – 3.

ОСЯ́ГНЕНИЙ, **ОСЯ́ГНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **осягну́ти**.

ОСЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **осягти́** 1 – 3.

ОСЯГНУ́ТИ *див.* **осяга́ти**.

ОСЯ́ГНУТИЙ *див.* **ося́гнений**.

ОСЯ́ГНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ося́гнутий**.

ОСЯГТИ́ *див.* **осяга́ти**.

ОСЯ́ЖНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *рідко.* Широкий за охопленням; всеохопний.

ОСЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ося́жний**.

ОСЯ́ЖНО. Присл. до **ося́жний**.

ОСЯЙНИ́Й, осяйна́, осяйне́, *поет.* 1. Освітлений, опромінений чим-небудь. // Який випромінює сяйво; сяючий, променистий. 2. *перен.* Жвавий, сяючий.

ОСЯ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Властивість за знач. **осяйни́й**.

ОСЯ́ЙНО. Присл. до **осяйни́й**.

ОСЯЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *книжн.* Однокр. до **осява́ти** 1, 3.

ОСЯ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Сяйво.

ОСЯТЕ́Р, -тра́, *ч.*, *діал.* Осетер.

ОСЯ́ТИ *див.* **осява́ти**.

ОСЯ́ТИСЯ *див.* **осява́тися**.

ОСЯТРИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Осетрина.

О́СЯЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **оси́ний**.

ОСЯ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ося́ювати**.

ОСЯ́ЮВАТИ *див.* **осява́ти**.

ОСЯ́ЮВАТИСЯ *див.* **осява́тися**.

ОСЯ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ося́яти**.

ОСЯ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ося́яний**.

ОСЯ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **ося́яти** і **ося́ятися**.

ОСЯ́ЯТИ *див.* **осява́ти**.

ОСЯ́ЯТИСЯ *див.* **осява́тися**.

ОТ КУТЮ́Р, *невідм.* Висока мода.

ОТ, *част.* 1. *вказ.* Указує на кого-, що-небудь на близькій відстані (часто супроводжується жестом); ось. // Указує на предмет, що його кому-небудь передають або пропонують. 2. *вказ.* Уживається в описах, розповідях для вказування на який-небудь факт, подію, явище і т. ін., на послідовність їх перебігу в часі тощо (часто з повторенням). // Уживається перед логічно наголошуваними словами для підсилення, вирізнення їх. // Уживається для вирізнення як типового окремого предмета, факту, події, явища і т. ін. у знач. н а п р и к л а д. // Уживається в порівняльних зворотах, зіставленнях як от, от як, от н і б и, от м о в та ін. 3. *підсил.* Уживається при займенниках для підсилення їхнього змісту або для зосередження уваги на дальшому повідомленні. 4. *вказ.* Уживається для уточнення, конкретизації різних обставин дії. // Уживається для вираження раптовості, несподіваності якої-небудь дії у знач. р а п т о м, н е с п о д і в а н о. // Уживається при повідомленні про що-небудь сподіване, довгочікуване у знач. н а р е ш т і. 5. *вказ.* Уживається для підведення підсумку до сказаного. // У сполученні з т а к уживається для висловлення категоричного висновку про що-небудь. // Указує на який-небудь наслідок. // Указує на несподіваний поворот якої-небудь дії, ситуації і т. ін. 6. *вказ.* Уживається для вказування на яку-небудь суперечливу ситуацію, при протиставленні. 7. *підсил.* Уживається з дієсловами наказового способу для висловлення спонукання, заохочення до чого-небудь, для пом'якшення наказу, щоб привернути увагу співрозмовника і т. ін. // Уживається з дієсловами умовного способу для висловлення якого-небудь бажання. // Уживається для висловлення перестороги, погрози, докору, попередження і т. ін. // Уживається для висловлення якої-небудь обіцянки, якогось передбачення і т. ін. 8. *підсил.* Уживається у вигукових реченнях для підсилення їхньої емоційної забарвленості (для висловлення захоплення, подиву, іронії, невдоволення і т. ін.). 9. Уживається в значенні вставного слова. 10. Уживається в значенні результативного сполучника.

ОТА́БОРЕНИЙ, -а, -е. Оточений табором.

ОТА́БОРИТИ *див.* **ота́борювати**.

ОТА́БОРИТИСЯ *див.* **ота́борюватися**.

ОТА́БОРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОТА́БОРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Розташовувати табором. *Отаборити військо.*

ОТА́БОРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОТА́БОРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Ставати табором. 2. Розташовувати в дорозі валкою на відпочинок; ставати возами. 3. *перен.*, *розм.* Улаштовуватися на тимчасове перебування. // Те саме, що **оселя́тися**.

ОТА́ВА, -и, *ж.* Трава, що відростає на місці скошеної або після випасання худоби.

ОТА́ВИЦЯ, -і, *ж.*, *нар.-поет.* Отава.

ОТАВІ́Т, -у, *ч.* Триклінний кадмійкарбонат.

ОТА́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ота́ва**. *Отавне сіно.*

ОТА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан розвитку отави, якість відростання отави.

ОТА́К, *розм.* 1. *присл.* Підсил. до **так**; ось так, ось таким чином. // Уживається перед словами, які уточнюють, розкривають його зміст. // Уживається для схвалення чого-небудь, заохочення до чогось і т. ін. // Уживається для підведення підсумку до попереднього повідомлення. 2. *присл.* Уживається при наближеному визначенні чого-небудь; приблизно. 3. *виг.* Уживається для вираження здивування, невдоволення і т. ін.

ОТАКЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *займ.* Збільш. до **отаки́й** 2.

ОТАКЕЛА́ЖЕНИЙ, -а, -е, *мор.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **отакела́жити**.

ОТАКЕЛА́ЖИТИ *див.* **отакела́жувати**.

ОТАКЕЛА́ЖУВАННЯ, -я, *с.*, *мор.* Дія за знач. **отакела́жувати**.

ОТАКЕЛА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТАКЕЛА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *мор.* Забезпечувати, обладнувати такелажем.

ОТАКЕЛА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *мор.* Пас. до **отакела́жувати**.

ОТАКЕ́ННИЙ, -а, -е, *займ.* Збільш. до **отаки́й** 2.

ОТА́КЕНЬКИ. Присл. до **отаке́нький**.

ОТАКЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *займ.*, *рідко.* Зменш. до **отаки́й** 2.

ОТА́КЕЧКИ, *присл.* Зменш.-пестл. до **ота́к**.

ОТАКИ́Й, -а́, -е́, *займ.*, *розм.* 1. *вказ.* Ось такий; уживається при узагальненому вказуванні на якості, властивості і т. ін. того, про що йде мова. // Уживається у знач. с х о ж и й, п о д і б н и й. // Уживається як співвідносне слово в складнопідрядному реченні. // Уживається як узагальнююче слово, що передує якомусь повідомленню. // Указує на певне число, кількість без точного його визначення. // *у знач. виг.* **отако́ї**. Уживається для вираження здивування, невдоволення чим-небудь і т. ін. ** **Заспіва́ти отако́ї** – заговорити про щось зовсім інше, протилежне тому, що говорилося раніше. **Отаке́ й отаке́ (таке́)** – уживається як узагальнена формула переказу замість конкретного викладу чого-небудь. 2. *вказ.* Уживається перед іменниками у знач. в е л и к и й, д у ж е в е л и к и й (супроводжується жестом, що вказує на величину, розмір). 3. у *знач. ім.* **отаке́**, -ко́го, *с.* Те, що привертає до себе увагу своєю незвичайністю. // *у сполуч.* з част. т о. Уживається в підсумковому повідомленні про що-небудь дуже важливе, невідкладне.

ОТАКІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *займ.*, *розм.* Уживається перед іменниками у знач. м а л е н ь к и й, д у ж е м а л и й (супроводжується жестом, що вказує на величину, розмір).

ОТАКСО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **отаксува́ти**.

ОТАКСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТАКСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Визначати вартість, таксу чого-небудь; оцінювати.

ОТАКСУВА́ТИ *див.* **отаксо́вувати**.

ОТАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Різновид невралгії, що проявляється спонтанними болями у вусі.

ОТА́М, *присл.*, *розм.* Підсил. до **там**; ось там. // Уживається як співвідносне слово у складнопідрядному реченні.

ОТАМА́Н, -а, *ч.* 1. *іст.* Виборний або призначений ватажок козацького війська. // Представник козацької адміністрації у населених пунктах в Україні в 17 – 18 ст. *Курінний отаман. Наказний отаман.* 2. У дореволюційній Росії – начальник козачих військ і поселень, що виконував військові, поліцейські та адміністративні функції. *Станичний отаман.* 3. У роки громадянської війни – верховода контрреволюційних формувань. 4. *заст.*

Ватажок, керівник. // Той, хто очолює яку-небудь виробничу і т. ін. групу людей. 5. *іст.* На Правобережній Україні і в Галичині – сільський староста.
ОТАМАНЕ́НКО, -а, *ч.* Син отамана.
ОТАМА́НИТИ *див.* **отаманува́ти**.
ОТАМА́НИХА, -и, *ж.* Дружина отамана.
ОТА́МАНІВ, -нова, -нове. Належний отаманові.
ОТА́МАНІВЕЦЬ, ОТАМА́НОВЕЦЬ, -вця, *ч.* У дореволюційній Росії – козак, що служив у одному з козачих полків лейб-гвардії.
ОТАМАНІ́ВНА, -и, *ж., розм.* Дочка отамана.
ОТАМА́НОВЕЦЬ *див.* **отама́нівець**.
ОТАМА́НСТВО, -а, *с., заст.* Стан, обов'язки, звання отамана.
ОТА́МА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ота́ма́н**. // Належний отаманові.
ОТАМАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **отаманува́ти**.
ОТАМАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *рідко* **ОТАМА́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.* Виконувати обов'язки отамана; бути отаманом. // Верховодити у чому-небудь.
ОТАМА́НЧИК, -а, *ч.* Зневажл. до **ота́ман**.
ОТА́МА́НША, -і, *ж., розм.* 1. Дружина отамана. 2. *рідко.* Жін. до **ота́ман** 3, 4.
ОТАМА́НЩИНА, -и, *ж., розм., іст.* Часи отаманів.
ОТА́МЕЧКИ, ОТАМО́, *присл., розм.* Те саме, що **ота́м**.
ОТАМО́, *присл., діал., розм.* Те саме, що **ота́м**.
ОТА́Н-МЕ́ТОД, -у, *ч.* Визначення прижиттєвої ішемії міокарда шляхом фарбування гістологічного препарату солями осмію.
ОТА́РА, -и, *ж.* 1. Великий гурт овець, кіз. 2. *перен., зневажл.* Безладний гурт людей, натовп, юрба.
ОТА́РКА, -и, *ж.* Зменш. до **ота́ра**.
ОТА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ота́ра**.
ОТА́РНИК, -а, *ч.* Той, хто пасе отару; чабан.
ОТА́ТИ, -а́ну, -а́неш, *док., діал.* Заслабнути.
ОТАШУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., рідко.* Те саме, що **розташува́тися**.
ОТВЕРДІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **отверді́ти**.
ОТВЕРДІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., рідко.* Властивість і стан за знач. **отверді́лий**.
ОТВЕРДІ́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **отверді́ти**.
ОТВЕРДІ́ТИ, -і́є, *док., рідко.* Те саме, що **затверді́ти** 1.
ОТВЕ́РДЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **отверді́лий**.
ОТВЕ́РДЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **отверді́лий**.
ОТВЕРЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отвере́жувати**.
ОТВЕРЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТВЕРЕ́ЗИТИ**, -е́жу, -е́зиш, *док., перех.* Те саме, що **витвере́жувати**. // *безос.*
ОТВЕРЕ́ЗИТИ *див.* **отвере́жувати**.
ОТВЕРЕЗІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **отверезі́ти**.
ОТВЕРЕЗІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **отверезі́лий**.
ОТВЕРЕЗІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отверезі́ти**.
ОТВЕРЕЗІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати тверезим; витверезитися. 2. *перен.* Стати здатним свідомо діяти, міркувати, сприймати що-небудь.
О́ТВІР, -вору, *ч.* 1. Пусте, відкрите місце в чому-небудь суцільному; діра, відтулина, щілина. // Місце, яким закінчується або починається яка-небудь порожнина, заглибина. // Місце входу або виходу куди- або звідки-небудь. // Пробоїна або заглибина певної форми і призначення у знарядді, матеріалі. 2. Незамурована частина стіни, споруди, різної форми і призначення. 3. *мет.* Місце в доменній печі, крізь яке випускають метал або шлак; льотка.
О́ТВОРОМ, *присл., діал.* Навстіж.
ОТГЕМАТО́МА, -и, *ж.* Обмежене накопичення крові і лімфи в тканинах вушної раковини.
ОТЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Пологи у корів та інших великих жуйних тварин.
ОТЕЛИ́ТИСЯ *див.* **оте́люватися**.
ОТЕ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОТЕЛИ́ТИСЯ**, -е́литься, *док.* Народжувати теля (про корів та інших великих жуйних тварин).
ОТЕМАТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **отгемато́ма**.
ОТЕ́МНЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **отемни́ти**.
ОТЕМНИ́ТИ *див.* **отемня́ти**.
ОТЕМНІ́ТИ, -і́є, *док., розм., рідко.* 1. Стати темним, темнішим; потемніти. 2. Те саме, що **осліпнути**.
ОТЕМНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОТЕМНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех., рідко.* 1. Те саме, що **зате́мнювати**. 2. Те саме, що **осліплювати**.
ОТЕНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу фосфатів та їхніх аналогів.
ОТЕПЕ́Р, *присл., розм.* Підсил. до **тепе́р**; ось тепер.
ОТЕПЕ́РЕНЬКИ, *присл., розм.* Пестл. до **отепе́р**.
ОТЕПЕ́РЕЧКИ, *присл., розм.* Пестл. до **отепе́р**.
ОТЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **отепли́ти**.
ОТЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отеплити**.
ОТЕПЛИ́ТИ *див.* **оте́плювати**.
ОТЕПЛИ́ТИСЯ *див.* **оте́плюватися**.
ОТЕ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який отеплює що-небудь.
ОТЕ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оте́плювати**.
ОТЕ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОТЕПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОТЕПЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док., перех., рідко.* 1. Захищати від холоду, забезпечуючи спеціальними пристроями або покриваючи матеріалами, що не пропускають тепла. 2. Робити теплим, теплішим; зігрівати.
ОТЕ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ОТЕПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ОТЕПЛИ́ТИСЯ**, отеплиться, *док.* 1. Ставати теплим, теплішим; зігріватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **оте́плювати**.
ОТЕ́ПЛЮВАЧ, -а, *ч., спец.* Ізоляційний матеріал, що використовується для отеплення.
ОТЕПЛЯ́ТИ *див.* **оте́плювати**.
ОТЕПЛЯ́ТИСЯ *див.* **оте́плюватися**.
ОТЕРЕ́БИНИ, -ин, *ж., мн.* Непридатні рештки, непотріб.
ОТЕРПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., зах.* Рвати на шматки.
ОТЕ́РПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **оте́рпнути** і **оте́рпти**.
ОТЕ́РПЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **оте́рплий**.
ОТЕ́РПНУТИ *і* **ОТЕ́РПТИ**, -пну, -пнеш, *док.* Утратити чутливість, здатність реагувати на дотик, рухатися і т. ін.; заніміти, заклякнути.
ОТЕ́РПТИ *див.* **оте́рпнути**.
ОТЕ́РТИ *див.* **отира́ти**.
ОТЕ́РТИСЯ *див.* **отира́тися**.
ОТЕРТРА́Л, -а, *ч.* Рибальська снасть (у формі невода), яку буксують за судном на довгому сталевому тросі.
ОТЕ́СА, -и, *ж.* Пристрій у возі з залізного прута, дроту або мотузки, яким прикріплюють край голоблі до осі для вирівнювання ходу.
ОТЕ́САНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **отеса́ти**.
ОТЕСА́ТИ *див.* **оті́сувати**.
ОТЕТЕ́НІТИ, -ію, -ієш, *док., розм., рідко.* Те саме, що **отетері́ти**.
ОТЕТЕРІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **отеері́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає розгубленість, збентеження, переляк.
ОТЕТЕРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **отете́рілий**.
ОТЕТЕРІ́ЛО, *розм.* Присл. до **отетері́лий** 2.
ОТЕТЕРІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Стан за знач. **отетері́ти**.
ОТЕТЕРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Украй розгубитися, збентежитися від несподіванки, з переляку і т. ін., втративши здатність міркувати, рухатися тощо.
ОТЕ́ЦЬ, отця́, *діал.* вітця́. 1. *діал., уроч.* Батько. 2. *церк.* Титул служителів культу, а також форма звертання до них. ** **Оте́ць небе́сний** – Бог. **Отці́ це́ркви** – традиційна назва церковних діячів раннього християнства (2 – 8 ст.), що створили догматику та організацію християнської церкви. **Святі́ отці́** – тлумачі християнського віровчення. **Оте́ць-ма́ти; оте́ць-не́нька**, *нар.-поет.* – батьки.
ОТЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал., уроч.* Батьківський. ** **Оте́цький син; оте́цька дити́на**, *заст.* – назва, що вживається щодо сина або дочки порядних батьків.
О́ТЖЕ[1], *част. підсил.* 1. Уживається на початку речення для підсилення висловлюваної думки; адже. // Уживається для підкреслення наслідку чого-небудь у значенні о т і. 2. Уживається з дієсловами наказового способу для спонукання, заохочення до чого-небудь. 3. Уживається у знач. вставного слова для висловлення підсумку; таким чином.
О́ТЖЕ[2], *спол.* 1. Уживається в приєднувальних конструкціях у знач. т о м у, ч е р е з т е. 2. *рідко.* Уживається для вираження заперечення, протиставлення у знач. а л е, п р о т е.
ОТИ́ЛИЙ, -а, -е. Згорблений, сутулий.
ОТИ́М, *спол., розм.* Тому, через те. ** **Оти́м бо й ба́; оти́м то й ба́** – в тім-то й справа.
ОТИНЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **отинькува́ти**.
ОТИНЬКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **отинько́ваний**.
ОТИНЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отинько́вувати**.
ОТИНЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТИНЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Покривати що-небудь шаром тиньку.
ОТИНЬКУВА́ТИ *див.* **отинько́вувати**.
ОТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОТЕ́РТИ**, отру́, отре́ш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **обтира́ти**.
ОТИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОТЕ́РТИСЯ**, отру́ся, отре́шся, *док.* 1. *рідко.* Те саме, що **обтира́тися**. 2. *тільки недок., перен.* Тинятися, вештатися.
ОТИРЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* 1. Зупинити, поставити отару, череду на відпочинок. 2. Витовкти, витоптати під час стоянки (про отару, череду).
ОТИРЛУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док., рідко.* Зупинитися на стоянку, відпочинок (про отару, череду).
ОТИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення слизової оболонки вуха. ** **Адгезі́вний оти́т** – отит, що характеризується утворенням зрощень і спайок в барабанній порожнині та в завитку.
ОТИШИТИ, -шу, -шиш, *док., перех., рідко.* Вгамувати, заспокоїти.
ОТІА́ТР, -а, *ч.* Лікар-фахівець з отіатрії.
ОТІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Наука про будову і хвороби вуха та їх лікування.
ОТІ́К, отоку, *ч., зах.* Гній з нариву.
ОТІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Товстий, гладкий.
ОТІ́НЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **отіни́ти**.
ОТІ́НЕННЯ, -я, *с., рідко.* 1. Дія за знач. **отіни́ти**. 2. Те саме, що **тінь**.
ОТІНИ́ТИ *див.* **оті́нювати**.
ОТІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отінювати**.
ОТІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОТІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОТІНИ́ТИ**, -іню́, -і́ниш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **затінювати** 1. // *перен.* Охмарювати, затьмарювати.
ОТІНЯ́ТИ *див.* **отінювати**.
ОТІ́ПАНИЙ, -а, -е, *зах.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **отіпати**.
ОТІ́ПАНКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Шарпачка. 2. *зах.* Очищення конопель від костриці.
ОТІ́ПАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **отіпати**.
ОТІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., зах.* Очистити коноплі від костриці.
ОТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оті́сувати**.
ОТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док.* Те саме, що **обті́сувати**.
ОТО́, *част., розм.* 1. *вказ.* Уживається для вказування на кого-, що-небудь (іноді супроводжується вказівним жестом); ось то. // Уживається для вказування на те, про що щойно йшла мова або про що відомо співрозмовникові. 2. *вказ.* Уживається при підведенні підсумку до сказаного. 3. *вказ.* Уживається в розповідях, описах для їх пожвавлення, надання безпосередності викладу, для вказування на повторюваність дії і т. ін. // *у сполуч. з сл.* р а з. Уживається в знач. я к о с ь. 4. *вказ.* Уживається з дієсл. наказ. сп. при спонуканні, заохоченні до чого-небудь, для висловлення поради, перестороги тощо. 5. *підсил.* Уживається у сполученні з присл. часу, місця, причини, способу дії і т. ін. для їх уточнення, підсилення тощо. 6. *підсил.* Уживається у вигукових реченнях для підсилення їх емоційного забарвлення. 7. Уживається у знач. виг. для вираження подиву, невдоволення, досади і т. ін.
ОТОАНТРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **антри́т**.
ОТОАУДІО́Н, -а, *ч.* Прилад для визначення слуху; попередник аудіометра.
ОТОБЛЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Виділення слизово-гнійної або гнійної рідини з вуха при запаленні середнього вуха.
ОТОВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **отова́рити**.
ОТОВА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **отова́рений**.
ОТОВА́РИТИ *див.* **отова́рювати**.
ОТОВА́РИТИСЯ *див.* **отова́рюватися**.
ОТОВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отова́рювати**.
ОТОВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОТОВА́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* Одержувати або видавати товар на відповідні цінні папери, на виконання якогось зобов'язання і т. ін. *Отоварювати талони.*
ОТОВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОТОВА́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Одержувати товар. 2. *тільки недок.* Пас. до **отова́рювати**.
ОТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Вушного походження; такий, що пов'язаний з вухом. ** **Отоге́нний тон** – тон, створений механізмами всередині вуха і об'єктивно не існуючий у навколишньому середовищі.
ОТОДЕКТО́З, -у, *ч.* Хронічна інвазійна хвороба м'ясоїдних тварин, що викликається коростяними кліщами, які паразитують на шкірі вух.
ОТОДИСТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **отосклеро́з**.
ОТО́ДІ, *присл., розм.* Підсил. до **тоді́**; ось тоді; от тоді.
ОТОДІ́ШНІЙ, -я, -є, *розм.* Який мав місце, відбувався о тій порі, про яку йде мова.
ОТО́Ж[1], *част.* 1. *підсил., розм.* Уживається для вираження зв'язку з попереднім і зосередження уваги на тому, про що буде йти мова далі; так от, і от. // Уживається для підведення підсумку до сказаного; ото. 2. *спонук.* Уживається з дієсловами наказового способу при спонуканні, заохоченні до чого-небудь, для висловлення поради, перестороги тощо. 3. *ствердж., розм., рідко.* Уживається для підтвердження, схвалення чого-небудь у знач. т а к, е г е ж, а т о ж. ** **Ото́ж-то й є́; Ото́ж-бо й воно́** – уживається як повчальна або докірлива вказівка на що-небудь у знач. у т і м т о й р і ч.
ОТО́Ж[2], *спол., розм.* Уживається в приєднувальних конструкціях у знач. т о м у, ч е р е з т е; о т ж е.
ОТО́Ж-ТО, *спол.* Те саме, що **ото́ж**[1].
ОТО́Й, ота́, оте́; *займ. вказ., розм.* Підсил. до **той**; ось той; от той. // Уживається при згадуванні кого-, чого-небудь раніше названого, уже відомого.
ОТОКАЛОРИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вливання в зовнішній слуховий прохід теплої або холодної води.
ОТОКОНІ́Я, -ї, *ж.* Желатинозний шар отолітної мембрани разом із включеними в нього отолітами.
ОТОКУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док., заст.* Стати стоянкою.
ОТОЛАРИНГО́ЛОГ, -а, *ч., мед.* Лікар-фахівець з отоларингології.
ОТОЛАРИНГОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до отоларингології.
ОТОЛАРИНГОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, який вивчає хвороби вуха, горла, носа та розробляє методи їх лікування.
ОТОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **отолі́т**, -у, *ч.*), *анат.* Тверді утворення в слухових пухирцях або в лабіринті у внутрішньому вусі, які є частиною органа рівноваги у людини і тварин.
ОТОЛІТІА́З, -у, *ч.* Утворення щільних кальцієвих конкрементів у зовнішньому слуховому проході.
ОТОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **отолі́ти**. ** **Отолі́това мембра́на** – тонковолокниста желатинозна мембрана, покрита шаром кристаликів кальційкарбонату. **Отолі́товий апара́т** – частина вестибулярного апарата, яка складається із плями маточки, плями мішечка і отолітів, що реагують на прямолінійні прискорення та зміну сили тяжіння.
ОТО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар – фахівець з вушних захворювань.
ОТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до отології.
ОТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає анатомію, фізіологію, патологію і лікування хвороб вуха.
ОТОМА́НА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **отома́нка**.
ОТОМА́НКА, -и, *ж., рідко.* Широкий м'який диван із подушками замість спинки та з валиками на краях.

ОТОМА́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **отома́нська культу́ра** – археологічна культура середнього періоду бронзового віку.

ОТО́МІ, *невідм.* Індіанський народ у Мексиці.

ОТОМІКО́З, -у, *ч.* Захворювання вуха, яке спричинюється паразитичними грибками.

ОТОНЕВРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ оториноларингології, що вивчає функціональний стан нюхового, смакового, вестибулярного і слухового аналізаторів.

ОТОПИ́ТИ *див.* **ото́плювати.**

ОТОПИ́ТИСЯ *див.* **ото́плюватися.**

ОТОПІОРЕ́Я, -ї, *ж.* Витікання гною із барабанної порожнини в слуховий прохід.

ОТО́ПКА, -и, *ж., діал.* Опалення.

ОТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічний метод реконструкції органа слуху, який полягає у частковому або повному відновленні функції зовнішнього і середнього вуха.

ОТО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **ото́плювати.**

ОТО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОТОПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОТОПИ́ТИ**, -оплю́, -о́пиш, *док., перех., рідко.* Обігрівати приміщення печами; опалювати.

ОТО́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ОТОПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОТОПИ́ТИСЯ**, отоплю́ся, ото́пишся, *док., розм., рідко.* Опалювати (своє) житло, приміщення.

ОТОПЛЯ́ТИ(СЯ) *див.* **ото́плювати(ся).**

ОТО́РА, -и, *ж., діал.* Закваска.

ОТОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча з вуха або з обох вух.

ОТОРЕ́Я, -ї, *ж.* Витікання серозної, серозно-гнійної або гнійної рідини з вуха.

ОТОРИНОЛАРИНГО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар – фахівець з оториноларингології.

ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до оториноларингології. ** **Оториноларингологі́чний інструме́нт** – спеціальні інструменти для діагностичних і оперативних втручань на вухах, носі та його придаткових пазухах, у глотці й гортані.

ОТОРИНОЛАРИНГОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що вивчає хвороби вуха, горла, носа і розробляє методи їх лікування.

ОТОРИНОЛАРИНГОНЕВРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **отоневроло́гія.**

ОТОРОПА́ТІТИ, -ію, -ієш, *док., діал.* Сторопіти, отетеріти.

ОТОРОПІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **оторопі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає розгубленість, збентеження, переляк.

ОТОРОПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., розм.* Стан за знач. **оторопі́лий** 2.

ОТОРОПІ́ЛО, *розм.* Присл. до **оторопі́лий** 2.

ОТОРОПІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Стан за знач. **оторопі́ти.**

ОТОРОПІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* Украй розгубитися, збентежитися від несподіванки, з переляку і т. ін., втративши здатність міркувати, рухатися і т. ін.; отетеріти.

ОТОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оторочи́ти.**

ОТО́РОЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оторо́чити.**

ОТОРОЧИ́ТИ *див.* **оторо́чувати.**

ОТОРОЧИ́ТИСЯ *див.* **оторо́чуватися.**

ОТОРО́ЧКА, -и, *ж.* Вузька смужка тканини, хутра і т. ін., нашита на краї одягу, взуття і т. ін. для оздоблення; крайка, облямівка.

ОТОРО́ЧКУВАТИЙ, -а, -е. Який має вигляд оторочки.

ОТОРО́ЧКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **оторо́чкуватий.**

ОТОРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оторо́чувати.**

ОТОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТОРОЧИ́ТИ**, -рочу́, -ро́чиш, *док., перех.* Обшивати краї одягу, взуття і т. ін. яким-небудь іншим матеріалом для оздоблення; облямовувати. // *перен.* Оточувати, оповивати вузькою смугою чого-небудь.

ОТОРО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОТОРОЧИ́ТИСЯ**, -ро́читься, *док.* 1. Оповиватися, оточуватися вузькою смугою чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **оторо́чувати.**

ОТОРФО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г., рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оторфува́ти.**

ОТОРФО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., с. г., рідко.* Стан за знач. **оторфо́ваний.**

ОТОРФО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оторфо́вувати.**

ОТОРФО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТОРФУВА́ТИ**, -ую, -у́єш, *док., перех., с. г.* Удобрювати, угноювати торфом.

ОТОРФО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОТОРФУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док., с. г.* 1. Збагачуватися торфом (про ґрунт). 2. *тільки недок.* Пас. до **оторфо́вувати.**

ОТОРФУВА́ТИ *див.* **оторфо́вувати.**

ОТОРФУВА́ТИСЯ *див.* **оторфо́вуватися.**

ОТО́СА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **оте́са**. 2. Те саме, що **ва́нти.**

ОТОСАЛЬПІНГОСКО́П, -а, *ч.* Інструмент для огляду устя слухової труби.

ОТО́СИНА, -и, *ж.* Те саме, що **ва́нти.**

ОТОСКЛЕРО́З, -у, *ч., мед.* Хронічне захворювання внутрішнього вуха, за якого руйнується кісткова тканина вушного лабіринту і розвивається глухота.

ОТОСКЛЕРО́МА, -и, *ж.* Склеромне ураження з утворенням склеромної грануляційної тканини в слизовій оболонці барабанної порожнини.

ОТОСКО́П, -а, *ч.* Медичний інструмент для огляду і дослідження зовнішнього слухового проходу, барабанної перетинки.

ОТОСКОПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Метод огляду, дослідження вуха отоскопом.

ОТО́СНИЙ, -а, -е. Стос. до отоси.

ОТО́СОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ото́сний.**

ОТОСПОНГІО́З, -у, *ч.* Те саме, що **отоскле́роз.**

ОТ-О́Т, *присл., розм.* 1. Ось, зараз, у цю мить. 2. Найближчим часом, незабаром. 3. Зовсім близько. 4. Ледве-ледве; тільки-тільки.

ОТОТО́ЖНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ототожни́ти.**

ОТОТО́ЖНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ототожнений.**

ОТОТО́ЖНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ототожни́ти.**

ОТОТО́ЖНИТИ *див.* **ототожнювати.**

ОТОТО́ЖНИТИСЯ *див.* **ототожнюватися.**

ОТОТО́ЖНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ототожнювати.**

ОТОТО́ЖНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОТОТО́ЖНИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* Визнавати які-небудь явища, поняття і т. ін. тотожними, однаковими, подібними; уподібнювати до чого-небудь.

ОТОТО́ЖНЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *недок.*, **ОТОТО́ЖНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Ставати тотожним, однаковим, однорідним з ким-, чим-небудь; уподібнюватися до кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **ототожнювати.**

ОТОТО́ПІКА, -и, *ж.* Здатність людини і тварин визначати на слух місце джерела звуку.

ОТОФО́Н, -а, *ч., спец.* Прилад для підсилення слуху в людей, які недочувають; слухова трубка.

ОТОЧА́ТИ *див.* **ото́чувати.**

ОТОЧА́ТИСЯ *див.* **ото́чуватися.**

ОТОЧЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч., розм.* Військовослужбовець, який перебував або перебуває в оточенні ворожих військ.

ОТО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оточи́ти**. // **ото́чено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **ото́чені**, -них, *мн.* Ті, кого оточено.

ОТО́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **оточи́ти** 1 – 3. 2. Те, що оточує кого-небудь; середовище, довкілля. // Люди, які оточують кого-небудь. ** **В ото́ченні** *кого* – разом із ким-небудь, у супроводі когось. 3. Сукупність предметів, які оточують кого-, що-небудь. 4. Становище, за якого хто-небудь перебуває в кільці військ противника. // Війська противника, які охоплюють кільцем кого-небудь. // Умови життя, існування кого-, чого-небудь у чужому середовищі.

ОТО́ЧИНИ, -ин, *мн., діал.* 1. Жир на тонкій кишці. 2. Зерно чи борошно, що залишаються на решеті.

ОТОЧИ́ТИ *див.* **ото́чувати.**

ОТОЧИ́ТИСЯ *див.* **ото́чуватися.**

ОТО́ЧКИ, -чок, *мн., зах.* Тельбухи.

ОТО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до оточування.

ОТО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ото́чувати.**

ОТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *рідко* **ОТОЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОТОЧИ́ТИ**, оточу́, ото́чиш, *док., перех.* 1. Обступати кого-, що-небудь з усіх боків. // Обходячи кого-, що-небудь з усіх боків, позбавляти можливості відступу. 2. *перев. недок.* Розміщуватися, постійно бути навколо кого-, чого-небудь. 3. *чим.* Обводити чим-небудь з усіх боків у вигляді суцільної лінії. 4. *перен.* Густо оповивати, окутувати кого-, що-небудь з усіх боків. 5. *ким, перен.* Наближати до себе яких-небудь людей; створювати біля себе певне товариство. // *чим.* Створювати навколо кого-, чого-небудь певну ситуацію, виявляти до когось, чогось певне ставлення. 6. *тільки недок.* Бути в чиєму-небудь товаристві, оточенні; складати чиє-небудь товариство, оточення. 7. *тільки недок., перен.* Бути навколишнім середовищем, довкіллям, у якому хто-небудь живе, діє.

ОТО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *рідко* **ОТОЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОТОЧИ́ТИСЯ**, оточу́ся, ото́чишся, *док.* 1. Оточувати себе ким-, чим-небудь. 2. Ставати, виявлятися оточеним ким-, чим-небудь.

ОТО́ЧУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ото́чувати.**

ОТРА́ТИТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся, *док., розм., рідко.* Розтратити гроші; розтратитися.

ОТРИ́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **отри́мати.**

ОТРИ́МАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отри́мати.**

ОТРИ́МАТИ *див.* **отри́мувати.**

ОТРИ́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **отри́мувати.**

ОТРИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отри́мувати.**

ОТРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТРИ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Те саме, що **оде́ржувати.**

О́ТРІБ, -у, *ч., зах.* Нутро, нутрощі.

ОТРІ́БКА, -и, *ж.* Страва з подрібненої печінки.

ОТРІ́Й, отро́ю, *ч., діал.* Отрута.

ОТРО́БА, -и, *ж., мед., зах.* Пронос.

ОТРО́ВА, -и, *ж., зах.* Отрута.

ОТРО́ВНИЙ, -а, -е, *зах.* Отруйний.

О́ТРОК, -а, *ч.* 1. *заст.* Хлопець-підліток. 2. *іст.* У давній Русі – князівський чи боярський слуга, що входив до складу молодшої дружини; молодий дружинник.

ОТРОКОВИ́ЦЯ, -і, *ж., заст.* Дівчинка-підліток.

О́ТРОЦТВО, -а, *с., книжн.* Вік між дитинством і юністю.

О́ТРОЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до отроцтва.

ОТРУ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **отруї́ти**. // **отру́єно**, *безос. присудк. сл.*

ОТРУ́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **отру́єний.**

ОТРУ́ЄННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **отруї́ти** і **отруї́тися**. ** **Го́стре отру́єння** – отруєння, яке виникає внаслідок відносно сильного, але одноразового впливу отрути на організм. **Медикаменто́зне отру́єння** – отруєння, яке спричиняється тією чи іншою лікарською речовиною. **Харчове́ отру́єння** – гостре або хронічне захворювання, яке виникає внаслідок споживання продуктів, що містять отрути. **Хроні́чне отру́єння** – отруєння, яке виникає внаслідок відносно тривалого проникнення в організм незначних кількостей отрути.

ОТРУЇ́ТИ *див.* **отру́ювати.**

ОТРУЇ́ТИСЯ *див.* **отру́юватися.**

ОТРУ́ЙЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **отру́йний.**

ОТРУ́ЙЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **отру́йливий.**

ОТРУ́ЙЛИВО. Присл. до **отру́йливий.**

ОТРУ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який є отрутою; який викликає отруєння. // Який має в собі отруту; здатний викликати отруєння. // Який шкідливо діє на здоров'я людини. // *перен.* Який згубно діє на кого-, що-небудь; шкідливий. ** **Отру́йні речови́ни** – високотоксичні хімічні сполуки, здатні вражати живі організми. **Отру́йні росли́ни** – рослини, що містять отруйні речовини. **Отру́йні твари́ни** – тварини, в організмі яких містяться речовини, при різних формах контакту з якими в інших тварин чи людини виникають порушення життєвих функцій або настає смерть. 2. Який виділяє отруту, що виробляється спеціальними залозами (про плазунів, комах). // Який є органом, що виділяє отруту. *Отруйний зуб.* 3. *перен.* Злісний, ненависний.

ОТРУ́ЙНИК, -а, *ч.* Той, хто отруїв або отруює кого-небудь.

ОТРУ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **отру́йник.**

ОТРУ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **отру́йний.** *Отруйність спор.*

ОТРУ́ЙНО. Присл. до **отру́йний.**

ОТРУ́НОК, -нку, *ч., діал.* Шлунок.

ОТРУСИ́ТИ *див.* **отру́шувати.**

ОТРУСИ́ТИСЯ *див.* **отру́шуватися.**

ОТРУ́ТА, -и, *ж.* 1. Хімічна сполука або суміш речовин, вплив невеликої кількості якої на живу істоту суттєво порушує її функціонування аж до повного припинення життєвої діяльності. // Речовина, здатна викликати отруєння живого організму. ** **Каталіти́чна отру́та** – речовина, що пригнічує активність каталізатора. **Мітоти́чна отру́та** – речовина, що пригнічує процес мітозу. **Промисло́ві отру́ти** – хімічні речовини, які використовуються на виробництві і можуть негативно впливати на людину. **Тру́пні отру́ти** – сполуки, що утворюються при гнитті тваринних білкових речовин. 2. *перен.* Те, що згубно впливає на кого-, що-небудь, морально розкладає, розбещує когось. 3. *перен.* Злість, ненависть.

ОТРУ́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **отру́йний.**

ОТРУ́ТНИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **отру́йник.**

ОТРУ́ТНИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **отру́тник.**

ОТРУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **отру́тний.**

ОТРУ́ТНО, *рідко.* Присл. до **отру́тний.**

ОТРУТОЗУ́Б, -а, *ч.* Єдиний рід отруйних ящірок, укус яких смертельний для дрібних тварин, а для людини може бути небезпечним.

ОТРУТОЗУ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до отрутозубів.

ОТРУТОЗУ́БОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **отрутозу́б.**

ОТРУТОЗУ́БОВІ, -их, *мн.* Рід отруйних ящірок; деякі види поширені у степах і пустелях Північної Америки.

ОТРУТОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, яким одержують від плазунів і комах отруту.

ОТРУТОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Приміщення для зберігання отрутохімікатів.

ОТРУТОХІМІКА́Т, -у, *ч.* Речовина, що використовується для хімічної боротьби зі шкідниками і хворобами сільськогосподарських рослин.

ОТРУ́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **отруси́ти.**

ОТРУ́ШУВАННЯ, -я, *с., розм., рідко.* Дія за знач. **отру́шувати.**

ОТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТРУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **обтру́шувати.**

ОТРУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОТРУСИ́ТИСЯ**, -ушу́ся, -у́сишся, *док., рідко.* Те саме, що **обтру́шуватися.**

ОТРУ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отру́ювати.**

ОТРУ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОТРУЇ́ТИ**, -ую́, -у́їш, *док., перех.* 1. Позбавляти життя, умертвляти отрутою, отруйними речовинами. // Шкідливо діяти на організм; завдавати шкоди організмові. 2. *перен.* Справляти чим-небудь нездоровий, шкідливий вплив на кого-, що-небудь. 3. *перен.* Позбавляти спокою, щастя, радості; засмучувати, тривожити чим-небудь. 4. Робити що-небудь отруйним, шкідливим для здоров'я. // *перен.* Робити безрадісним, сумним, нещасним.

ОТРУ́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* **ОТРУЇ́ТИСЯ**, -ую́ся, -у́їшся, *док.* 1. Позбавляти себе життя, прийнявши отруту. // Захворювати внаслідок шкідливої дії отрути. // Зазнавати дії отрути. 2. *тільки недок.* Пас. до **отру́ювати.**

ОТРУ́ЮВАЧ, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **отру́йник.**

ОТРУ́ЮВАЧКА, -и. Жін. до **отру́ювач.**

ОТРУ́Я, -ї, *ж., зах.* Отрута.

ОТРЯСА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **отряса́ти.**

ОТРЯСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОТРЯСТИ́**, -су́, -се́ш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **обтру́шувати.**

ОТРЯСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОТРЯСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся, *док., рідко.* 1. Те саме, що **обтру́шуватися**. 2. *перев. док., від чого, з чого, перен.* Позбутися якого-небудь неприємного відчуття, враження і т. ін.

ОТРЯСТИ́ *див.* **отряса́ти.**

ОТРЯСТИ́СЯ *див.* **отряса́тися.**

ОТРЯ́ХА, -и, *ч. і ж., діал.* Бешкетник, розбишака; одчайдух.

ОТРЯХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОТРЯХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш,

док., перех., рідко. Те саме, що **обтру́шувати**.
ОТРЯХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОТРЯХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док., рідко.* 1. Те саме, що **обтру́шуватися**. 2. *перев. док., перен.* Позбуватися якого-небудь неприємного відчуття.
ОТРЯХНУ́ТИ *див.* **отряха́ти**.
ОТРЯХНУ́ТИСЯ *див.* **отряха́тися**.
ОТРЯ́ХУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Задерикуватий, розбишакуватий.
ОТРЯ́ХУВАТІСТЬ, -тості, *ж., діал.* Властивість за знач. **отря́хуватий**.
ОТСЕ́Й, отся́, отсе́, *займ. вказ., заст.* Оцей.
ОТТА́К, *присл., заст.* Отак.
ОТТАКЕ́ННИЙ, -а, -е, *займ. вказ., заст.* Отакенний.
ОТТАКИ́Й, -а́, -е́, *займ. вказ., заст.* Отакий.
ОТТАКІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *займ., заст.* Отакісінький.
ОТТА́М, *присл., заст.* Отам.
ОТТЕПЕ́Р, *присл., заст.* Отепер.
ОТТИ́М, *спол., заст.* Отим.
ОТТО́, *част. вказ., заст.* Ото.
ОТТОДІ́, *присл., заст.* Отоді.
ОТТО́Й, -а́, -е́, *займ. вказ., заст.* Отой.
ОТТОМА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **оттома́н**, -а, *ч.*; **оттома́нка**, -и, *ж.*), *іст.* Те саме, що **осма́ни**.
ОТТОМАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **османі́зм**.
ОТТОМА́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **оттома́ни**.
ОТТУ́Т, *присл., заст.* Отут (*див.* **оту́т**[1]).
ОТУДИ́, *присл., розм.* Підсил. до **туди́**; ось туди. ** **Оту́ди до бі́са** – уживається для висловлення здивування, невдоволення, досади і т. ін.
ОТУМА́НЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **отума́нити**.
ОТУМА́НЕНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Стан за знач. **отума́нений**.
ОТУМА́НЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія і стан за знач. **отума́нити** і **отума́нитися**.
ОТУМА́НИТИ *див.* **отума́нювати**.
ОТУМА́НИТИСЯ *див.* **отума́нюватися**.
ОТУМАНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **отуманіти**.
ОТУМАНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., розм.* Стан за знач. **отуманілий**.
ОТУМАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Утратити здатність мислити, сприймати реальну дійсність; очманіти, одуріти.
ОТУМА́НЮВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **отума́нювати**.
ОТУМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОТУМА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех., розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Те саме, що **затума́нювати** 1. 2. *перен.* Притуплювати, затемнювати свідомість кому-небудь; дурити. // Позбавляти можливості правильно сприймати, оцінювати дійсність. 3. *перен.* Викликати стан запаморочення; запаморочувати, п'янити.
ОТУМА́НЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся, *недок.*, **ОТУМА́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док., розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Заволікатися туманом, хмарами і т. ін.; затуманюватися. 2. *перен.* Втрачати здатність правильно сприймати, оцінювати дійсність.
ОТУНІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **отені́т**.
ОТУПИ́ТИ *див.* **оту́плювати**.
ОТУПІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **отупіти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає ту-пість, отупіння.
ОТУПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **отупілий**.
ОТУПІ́ЛО. Присл. до **отупілий** 2.
ОТУПІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **отупіти**.
ОТУПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Втратити здатність розуміти, сприймати що-небудь. 2. Втратити здатність реагувати на що-небудь; збайдужіти до всього. 3. Стати тупим, невиразним (про погляд, обличчя).
ОТУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **отупити**.
ОТУ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Стан за знач. **оту́плений**.
ОТУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ОТУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОТУПИ́ТИ**, отуплю́, оту́пиш; *мн.* оту́плять; *док., перех.* Робити розумово несприйнятливим, обмеженим, тупим.
ОТУПЛЯ́ТИ *див.* **оту́плювати**.
ОТУРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **отуре́чити**.
ОТУРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отуре́чити**.
ОТУРЕ́ЧИТИ *див.* **отуре́чувати**.
ОТУРЕЧИТИСЯ *див.* **отуре́чуватися**.
ОТУРЕ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отуре́чувати**.
ОТУРЕ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТУРЕ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Примушувати перейти на турецьку мову, засвоїти турецькі звичаї, культуру і т. ін. // Робити турецьким за мовою, звичаями, культурою і т. ін.
ОТУРЕ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОТУРЕ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Ставати турком за мовою, звичаями, культурою і т. ін.; набувати турецького вигляду, характеру.
ОТУ́Т[1], *присл., розм.* Підсил. до **тут**; ось тут.
ОТУ́Т[2], *част. підсил.* Уживається для конкретизації характеру перебігу дії.
ОТУ́ТЕНЬКИ, *присл., розм., рідко.* Те саме, що **оту́т**[1].
ОТУ́ТЕЧКИ, *присл., розм., рідко.* Те саме, що **оту́т**[1].
ОТУ́ХА, -и, *ж., діал.* Утіха.
ОТХЛА́НЬ, -і, *ж., зах.* Безодня.
ОТЦЕВБИ́ВЦЯ, -і, *ч., заст.* Батьковбивця.
ОТЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *заст., уроч.* Батьківський.
ОТЦЕ́ВЩИНА, -и, *ж., арх.* Батьківщина, рідний край.
ОТЦЕ́Й, -а́, -е́, *займ. вказ., заст.* Оцей.
ОТЧЕМЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., діал.* Відітнути великий шмат, кусень.
ОТЧЕНА́Ш, -у *і* -а, *ч.* 1. *розм.* Молитва у віруючих християн. 2. *жарт.* Мораль, нотація.
ОТЧИ́ЗНА, -и, *ж., заст.* 1. *уроч.* Вітчизна. 2. Спадщина від батьків; батьківщина.
ОТЧИ́ЗНИЙ, -а, -е, *заст., уроч.* Вітчизняний.
О́ТЧИЙ, -а, -е, *заст., уроч.* Батьківський.
ОТЧИ́НА, -и, *ж., заст.* 1. *уроч.* Вітчизна. 2. Спадщина від батьків; батьківщина.
О́ТЧИЧІ, -ів, *мн.* (*одн.* **о́тчич**, -а, *ч.*). Селяни в Московії, Україні та феодальній Литві 15 – 16 ст., предків яких феодали позбавили права переходу і закріпачили.
ОТЬМА́РЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **отьма́рити**.
ОТЬМА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Стан за знач. **отьма́рений**.
ОТЬМА́РИТИ *див.* **отьма́рювати**.
ОТЬМА́РИТИСЯ *див.* **отьма́рюватися**.
ОТЬМА́РЮВАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **отьма́рювати**.
ОТЬМА́РЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ОТЬМА́РИТИ**, -рить, *док., перех., рідко.* 1. Покривати мороком, темрявою; затемнювати, затьмарювати. 2. *перен.* Позбавляти здатності усвідомлювати свої дії, вчинки; запаморочувати.
ОТЬМА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОТЬМА́РИТИСЯ**, -иться, *док., рідко.* 1. Покриватися мороком, темрявою; затемнюватися, затьмарюватися. 2. *перен.* Втрачати здатність чітко сприймати, усвідомлювати що-небудь.
ОТЯГА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **отяга́тися**.
ОТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ОТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОТЯГНУ́ТИ** *і* **ОТЯГТИ́**, отя́гну, отя́гнеш, *док., перех.* Відтягувати вниз; обтягувати.
ОТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ОТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок., діал.* 1. Відставати, затримуватися; не поспішати. // Опиратися, огинатися. 2. Зволікати, вагатися.
ОТЯГНУ́ТИ *див.* **отяга́ти**.
ОТЯГТИ́ *див.* **отяга́ти**.
ОТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **отя́гувати**.
ОТЯ́ГУВАТИ *див.* **отяга́ти**.
ОТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **отяга́тися**.
ОТЯГЧА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **отягча́ти**.
ОТЯГЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОТЯГЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док., перех., діал.* Обтяжувати.
ОТЯГЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ОТЯГЧИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док., діал.* Обтяжуватися.
ОТЯГЧИ́ТИ *див.* **отягча́ти**.
ОТЯГЧИ́ТИСЯ *див.* **отягча́тися**.
ОТЯЖА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ОТЯЖИ́ТИ**, -и́ть, *док., діал.* Обтяжати.
ОТЯЖА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ОТЯЖИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док., діал.* Обтяжуватися.
ОТЯЖИ́ТИ *див.* **отяжа́ти**.
ОТЯЖИ́ТИСЯ *див.* **отяжа́тися**.
ОТЯЖІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **отяжі́ти**. 2. Те саме, що **обважні́лий** 2, 3.
ОТЯЖІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., рідко.* Стан за знач. **отяжі́лий** 2.
ОТЯЖІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., рідко.* Те саме, що **обважні́ти**.
ОТЯ́МИТИ *див.* **отя́млювати**.
ОТЯ́МИТИСЯ *див.* **отя́млюватися**.
ОТЯ́МЛЕННЯ, -я, *с., рідко.* Стан за знач. **отя́митися**.
ОТЯ́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОТЯ́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* отя́млять; *док., перех., розм.* Те саме, що **опам'ято́вувати**.
ОТЯ́МЛЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся, *недок.*, **ОТЯ́МИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* отя́мляться; *док.* Те саме, що **опам'ято́вуватися**.
ОТЯ́Н, -а, *ч.* Телескоп.
ОУ́НІВЕЦЬ, -вця, *ч., іст.* Член ОУН (Організації українських націоналістів).
ОУ́НІВКА, -и, *іст.* Жін. до **оу́нівець**.
ОУ́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ОУН, оунівця.
ОФАКТУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **офакту́рити**.
ОФАКТУ́РИТИ *див.* **офакту́рювати**.
ОФАКТУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **офакту́рити**.
ОФАКТУ́РЮВАННЯ, -я, *с., буд.* Дія за знач. **офакту́рювати**.
ОФАКТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОФАКТУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., буд.* Імітувати фактуру чого-небудь (на стінах і т. ін.).
ОФАКТУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок., буд.* Пас. до **офакту́рювати**.
ОФА́РБИТИ *див.* **офа́рблювати**.
ОФА́РБИТИСЯ *див.* **офа́рблюватися**.
ОФА́РБЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **офа́рбити**. // **офа́рблено**, *безос. присудк. сл.*
ОФА́РБЛЕННЯ, -я, *с., рідко.* 1. Дія за знач. **офа́рбити**; пофарбування, забарвлення. 2. Колір, забарвлення.
ОФА́РБЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОФА́РБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* офа́рблять; *док., перех., рідко.* Те саме, що **офарбо́вувати**.
ОФА́РБЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОФА́РБИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* офа́рбляться; *док., рідко.* 1. Те саме, що **офарбо́вуватися**. 2. Пас. до **офа́рблювати**.
ОФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **офарбува́ти**.
ОФАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **офарбо́вувати**.
ОФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОФАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* 1. Покривати фарбою. 2. Забарвлювати в певний колір.
ОФАРБО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ОФАРБУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док., рідко.* 1. Покриватися фарбою. 2. Забарвлюватися в певний колір. 3. *тільки недок.* Пас. до **офарбо́вувати**.
ОФАРБУВА́ТИ *див.* **офарбо́вувати**.
ОФАРБУВА́ТИСЯ *див.* **офарбо́вуватися**.
ОФЕНЗИ́ВА, -и, *ж., військ., зах.* Наступ.
ОФЕ́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **офе́ня**.
ОФЕ́НЯ, -і, *ж., заст.* У дореволюційній Росії – бродячий дрібний торговець, який продавав по селах галантерею, мануфактуру, книжки і т. ін.
ОФЕРЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Фізична або юридична особа, яка пропонує оферту. 2. Учасник конкурсних торгів.
ОФЕ́РТ *див.* **офе́рта**.
ОФЕ́РТА, -и, *ж. і* **ОФЕ́РТ**, -у, *ч., юр.* Пропозиція про укладення угоди з детальним зазначенням її умов. ** **Ві́льна офе́рта** – оферта, яку з метою попереднього вивчення ринку продавець пропонує кільком покупцям. **Тверда́ офе́рта** – оферта, яку продавець, обумовивши термін дотримання свого зобов'язання, пропонує одному потенційному покупцеві.
ОФЕРТО́РІЙ, -ю, *ч.* Спів католицької меси (пропрія), що виконується під час принесення дарів.
ОФІДИ́ЗМ, -у, *ч.* Отруєння зміїною отрутою, отруєння після укусу змії.
ОФІДІА́З, -у, *ч.* Те саме, що **офіди́зм**.
ОФІКАЛЬЦИ́Т, -у, *ч.* Гірська порода жовтого, блакитного або зеленуватого кольору, що використовується для внутрішнього декорування будинків.
ОФІКЛЕ́ЙД, -а, *ч.* Мідний духовий музичний інструмент, що зовні нагадує фагот.
ОФІОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Генетично пов'язаний комплекс ефузивних та інтрузивних гірських порід, характерний для земної кори океанічного типу.
ОФІОПЛУТЕ́УС, -а, *ч.* Личинка офіура.
ОФІ́РА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **же́ртва**.
ОФІ́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **офі́ра**; жертовний (у 1 знач.). *Офірний вогонь.*
ОФІ́РНИК, -а, *ч.* 1. Жертводавець. 2. Той, що приносить себе в жертву.
ОФІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **офі́рник**.
ОФІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **офірува́ти**.
ОФІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех. і неперех., рідко.* Те саме, що **же́ртвувати**. ** **Офірува́ти собо́ю** – те саме, що **же́ртвувати собо́ю** (*див.* **же́ртвувати**).
ОФІРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док., рідко.* Свідомо йти на які-небудь труднощі; наважуватися на що-небудь.
О́ФІС, -у, *ч.* Установа; контора, канцелярія якої-небудь фірми, підприємства, службове приміщення.
ОФІ́Т, -у, *ч.* Світлий мінерал різноманітних відтінків; різновид серпентину.
ОФІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **офі́т**.
ОФІУ́РИ, -ів, *мн.* Те саме, що **змієхво́стки**.
ОФІЦЕ́Р, -а, *ч.* Особа командного та начальницького складу в збройних силах, міліції, поліції.
ОФІЦЕ́РИК, -а, *ч., розм.* 1. Молодий офіцер. 2. Зневажл. до **офіце́р**.
ОФІЦЕРНЯ́, -і́, *ж., зневажл.* Збірн. до **офіце́р**.
ОФІЦЕ́РСТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **офіце́р**. 2. Офіцерське звання, чин.
ОФІЦЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **офіце́р**. // Який складається з офіцерів.
ОФІЦЕ́РША, -і, *ж., розм.* Дружина офіцера.
ОФІЦИ́НИ, -ци́н, *мн., діал.* Флігель.
ОФІЦІА́Л, -а, *ч., заст.* Високопоставлений чиновник.
ОФІЦІАЛІ́СТ, -а, *ч., заст.* Службовець в адміністрації приватного маєтку.
ОФІЦІАЛІ́СТКА, -и, *заст.* Жін. до **офіціаліст**.
ОФІЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **офіці́йний**.
ОФІЦІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **офіціа́льний**.
ОФІЦІА́ЛЬНО. Присл. до **офіціа́льний**.
ОФІЦІА́НТ, -а, *ч.* Працівник їдальні, ресторану і т. ін., що обслуговує відвідувачів, подаючи страви і питво.
ОФІЦІА́НТКА, -и. Жін. до **офіціа́нт**.
ОФІЦІА́НТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **офіціа́нт**. // Належний офіціантові. *Офіціантська куртка.* 2. *у знач. ім.* **офіціа́нтська**, -кої, *ж.* Приміщення для офіціантів у їдальні, ресторані.
ОФІЦІ́Й, -я, *ч.* У римській католицькій церкві – усі служби добового циклу, крім меси.
ОФІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який запроваджується, регулюється урядом, урядовою установою або службовою особою; урядовий, службовий. // Який представляє уряд, виражає погляди уряду, урядових установ. // Виданий урядовою установою. // Повідомлений, оголошений урядовою установою; який надходить від уряду, урядової установи або службової особи. // Власт. урядовим документам, діловим паперам. ** **Офіці́йна диско́нтна ста́вка** – процентна ставка, що її застосовує центральний банк в деяких своїх операціях з комерційними банками та іншими взаємодіючими кредитними інститутами. **Офіці́йна мо́ва** – те саме, що **держа́вна мо́ва**. **Офіці́йний опоне́нт** (*див.* **опоне́нт**). **Офіці́йні резе́рвні опера́ції** – купівля і продаж іноземної валюти центральним банком країни. 2. Витриманий відповідно до встановлених правил, формальностей. 3. Службовий. 4. Позбавлений невимушеності, безпосередності; підкреслено ввічливий, стриманий, діловий.
ОФІЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **офіці́йний**.
ОФІЦІ́ЙНО. Присл. до **офіці́йний**.
ОФІЦІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фарм.* Внесений до фармакопеї, наявний в аптеці у готовому вигляді.
ОФІЦІО́З, -у, *ч.* 1. Періодичне видання, що офіційно не є органом уряду або правлячої партії, але

виражає їхні погляди. 2. Особи, близькі до влади.
ОФІЦІО́ЗНИЙ, -а, -е. Який формально не зв'язаний з урядом, але насправді здійснює або безоглядно підтримує його політику. *Офіціозна преса.*
ОФІЦІО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **офіціо́зний**.
ОФІЦІО́ЗНО. Присл. до **офіціо́зний**.
ОФІ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Служба.
ОФЛЮСО́ВАНИЙ, -а, -е, *мет.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **офлюсува́ти**. ** **Офлюсо́ваний агломера́т** – спечена в грудки дрібнозерниста або пилувата залізна руда, до якої додано флюси (перев. вапняк).
ОФЛЮСО́ВАННЯ, -я, *с.*, *мет.* Те саме, що **офлюсува́ння**.
ОФЛЮСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *мет.* Дія за знач. **офлюсува́ти**.
ОФЛЮСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *мет.* Додаючи флюс, прискорити спікання в грудки дрібнозернистої або пилуватої руди; прискорити утворення шлаків у доменній печі додаванням флюсу. *Офлюсувати концентрат.*
ОФО́РМИТИ *див.* **оформля́ти**.
ОФО́РМИТИСЯ *див.* **оформля́тися**.
ОФО́РМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **офо́рмити**. // **офо́рмлено**, *безос. присудк. сл.*
ОФО́РМЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **офо́рмити**, **оформля́ти** і **офо́рмитися**, **оформля́тися**. 2. Зовнішнє оздоблення чого-небудь.
ОФО́РМЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, пристосований, призначений для оформлення чогось. ** **Офо́рмлювальне мисте́цтво** – галузь декоративного мистецтва; святкове (тимчасове) оформлення інтер'єру, споруди, районів міста, а також промислових товарів, предметів побуту тощо.
ОФО́РМЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **офо́рмлювати** і **офо́рмлюватися**.
ОФО́РМЛЮВАТИ *див.* **оформля́ти**.
ОФО́РМЛЮВАТИСЯ *див.* **оформля́тися**.
ОФО́РМЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто оформлює що-небудь.
ОФОРМЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оформля́ти** і **оформля́тися**.
ОФОРМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОФО́РМЛЮВАТИ**, -люю, -люєш, *недок.*, **ОФО́РМИТИ**, -млю, -миш; *мн.* офо́рмлять; *док.*, *перех.* 1. Надавати чому-небудь певного вигляду, певної форми; доводити що-небудь до потрібної форми. // Надавати чому-небудь викінченості, довершеності. // Робити що-небудь досконалішим формою, зовнішнім виглядом. // Готувати, обробляти що-небудь відповідно до певних вимог, надаючи викінченого вигляду. // *чим і без додатка.* Оздоблювати, декорувати чим-небудь. *Оформити виставу.* 2. Надавати чому-небудь законної сили, робити щось дійсним шляхом виконання необхідних формальностей. // Готувати, опрацьовувати з дотриманням відповідних формальностей (документація і т. ін.). 3. Приймати когонебудь, зараховувати кудись із дотриманням необхідних формальностей.
ОФОРМЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ОФО́РМЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОФО́РМИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* офо́рмляться; *док.* 1. Виливатися в певну форму; формуватися. // Набувати викінченої, довершеної форми; ставати викінченим, довершеним. // Ставати організаційно оформленим. 2. Виконуючи всі необхідні формальності, вступати куди-небудь. ** **Оформля́тися на робо́ту** – виконувати усі вимоги (формальності), пов'язані з працевлаштуванням. 3. *тільки недок.* Пас. до **оформля́ти**, **офо́рмлювати** 1, 2.
ОФО́РТ, -а, *ч.* 1. Спосіб поглибленого гравірування на металі за допомогою кислот. 2. Гравюра на міді або цинку з малюнком, протравленим кислотами, а також друкарський відбиток з такої гравюри. 3. Ручний спосіб виготовлення форм глибокого друку із застосуванням хімічного травлення.
ОФОРТИ́СТ, -а, *ч.* Художник-гравер, фахівець з офорта.
ОФОРТИ́СТКА, -и. Жін. до **офорти́ст**.
ОФО́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **офо́рт**. // Признач. для виготовлення офорта (у 2 знач.).
ОФРАНЦУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **офранцу́зити**.
ОФРАНЦУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Насильницьке запровадження французької мови, культури, звичаїв та ін.
ОФРАНЦУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **офранцу́жувати(ся)**.
ОФРАНЦУ́ЖУВАТИ(СЯ), -ую(ся), -уєш(ся), *недок.*, **ОФРАНЦУ́ЗИТИ(СЯ)**, -у́жу(ся), -у́зиш(ся), *док.* Піддавати(ся) офранцуженню.
ОФРАНЦУ́ЗИТИ(СЯ) *див.* **офранцу́жувати(ся)**.
ОФСА́ЙД, -а, *ч.* Вигідна позиція гравця (у футболі, хокеї, водному поло), але зайнята ним із порушенням правил гри; поза грою.
ОФСЕ́Т, -у, *ч.* Різновид плоского друку, за якого зображення передається з друкарської форми на гумову стрічку, а з неї на папір.
ОФСЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **офсе́т**. // Признач. для друкування способом офсету. *Офсетна машина. Офсетний цех. Офсетний друк.*
ОФСЕ́ТНИК, -а, *ч.* Фахівець з офсетного друку.
ОФТАЛЬМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Захворювання очей, перев. запального характеру. ** **Нодо́зна офтальмі́я** – запальне ураження очей, зумовлене проникненням волосків деяких гусениць, інколи – частинок рослинного походження. **Снігова́ офтальмі́я** – кератокон'юнктивіт, який розвивається внаслідок дії на очі ультрафіолетового випромінювання, відбитого від поверхні снігу або льоду, освітлених сонцем.
ОФТАЛЬМОБЛЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Гнійне запалення кон'юнктиви.
ОФТАЛЬМОГЕЛЬМІНТО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, що характеризується проникненням збудника в тканини ока.
ОФТАЛЬМОГІПЕРТЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Перевищення нормативних показників офтальмотонусу.
ОФТАЛЬМОДИНАМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження гемодинаміки ока, яке ґрунтується на вимірюванні тиску в очній артерії.
ОФТАЛЬМОДИНАМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для офтальмодинамометрії.
ОФТАЛЬМОДИНАМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод вимірювання кров'яного тиску в очноямковій артерії.
ОФТАЛЬМОЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Повне хірургічне видалення очного яблука.
ОФТАЛЬМОКОАГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Прилад або пристрій, що спричинює офтальмокоагуляцію.
ОФТАЛЬМОКОАГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Коагуляція тканин ока шляхом дії високої або низької температури чи припікаючими речовинами.
ОФТАЛЬМОКСЕРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **ксерофтальмі́я**.
ОФТАЛЬМО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар, фахівець з офтальмології; окуліст.
ОФТАЛЬМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до офтальмології. *Офтальмологічні дослідження.*
ОФТАЛЬМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, основними напрямками якого є вивчення анатомії та гістології органу зору, фізіології зорової системи; вивчення та лікування хвороб ока та зорової системи.
ОФТАЛЬМОМАНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання внутрішньоочного тиску за допомогою пневматичної манжети.
ОФТАЛЬМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання радіуса кривизни рогівки.
ОФТАЛЬМОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до офтальмометрії.
ОФТАЛЬМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод вимірювання радіуса кривизни передньої поверхні і заломної сили рогівки.
ОФТАЛЬМОМІА́З, -у, *ч.* Міаз, при якому збудник проник у тканини ока.
ОФТАЛЬМОМІКО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби органу зору запальної генези, які спричинюються патогенними паразитичними грибками.
ОФТАЛЬМОМІКРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **мікро-фта́льм**.
ОФТАЛЬМОМІКРОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Мікрохірургія ока.
ОФТАЛЬМООНКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ офтальмології та онкології, що вивчає новоутворення очного яблука, орбіти та зорового нерва.
ОФТАЛЬМОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Будь-яке захворювання органа зору. ** **Ендокри́нна офтальмопа́тія** – патологічні процеси незапального характеру в оці, зумовлені порушеннями функції ендокринної системи.
ОФТАЛЬМОПЛЕГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до офтальмоплегії.
ОФТАЛЬМОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч кількох або всіх очних м'язів. ** **Міжя́дерна офтальмоплегі́я** – парез або повний параліч рухів очей. **Хроні́чна прогресу́юча офтальмоплегі́я** – спадкове захворювання, яке проявляється поступово прогресуючими парезами і паралічами окорухових м'язів.
ОФТАЛЬМОПЛЕТИЗМОГРА́МА, -и, *ж.* Графічний запис коливань об'єму очного яблука, які виникають упродовж серцевого циклу.
ОФТАЛЬМОПЛЕТИЗМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, призначений для кількісної оцінки пульсового об'єму у внутрішньоочних судинах.
ОФТАЛЬМОПЛЕТИЗМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод запису і вимірювання коливань очного яблука, які виникають упродовж серцевого циклу.
ОФТАЛЬМОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча з очного яблука.
ОФТАЛЬМОРЕА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Метод діагностики сапу, туберкульозу, бруцельозу у тварин; у відповідь на введення у кон'юнктиву ока специфічного антигену у ній розвивається характерний запальний процес.
ОФТАЛЬМОРЕ́КСИС, -у, *ч.* Розрив очного яблука.
ОФТАЛЬМОРЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Вивчення гемодинаміки судинної оболонки ока, що ґрунтується на неперервній графічній реєстрації змін електричного опору очного яблука впродовж серцевого циклу.
ОФТАЛЬМОСКО́П, -а, *ч.*, *спец.* Оптичний прилад, за допомогою якого досліджується очне дно.
ОФТАЛЬМОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до офтальмоскопії.
ОФТАЛЬМОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження внутрішньої оболонки ока.
ОФТАЛЬМОСТЕРЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **офтальмостереофотограме́трія**.
ОФТАЛЬМОСТЕРЕОФОТОГРАМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Візуальне дослідження структур ока, що ґрунтується на їх стереоскопічному фотографуванні.
ОФТАЛЬМОСФІГМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **офтальмоплетизмогра́фія**.
ОФТАЛЬМОТОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання внутрішньоочного тиску.
ОФТАЛЬМОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Розділ офтальмології, що розробляє хірургічні методи лікування захворювань ока.
ОФТАЛЬМОХРОМОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Офтальмоскопія, яка проводиться в кольоровому світлі за допомогою відповідних фільтрів.
ОФУТЕРО́ВАНИЙ, -а, -е, *мет.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **офутерува́ти**.
ОФУТЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *мет.* Обкласти шаром вогнетривкого або хімічно стійкого матеріалу внутрішню поверхню металургійної печі, ковша, трубопроводу і т. ін.
ОФШО́Р, -у, *ч.* 1. Території, які забезпечують пільговий режим (зниження податків, звільнення від валютного контролю і т. ін.) для фінансово-кредитних операцій із закордонними учасниками в іноземній валюті. 2. Термін, що його застосовують для характеристики деяких видів банківських операцій.
ОФШО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **офшо́р**. *Офшорна зона.* ** **Офшо́рна зо́на** – частина території держави, на якій діє безподатковий режим. **Офшо́рна компа́нія** – іноземна компанія, яка має спеціальний статус щодо податкових пільг і не підлягає національному регулюванню. **Офшо́рний центр**: а) те саме, що **офшо́рна зо́на**; б) організація, яка спеціалізується на реєстрації офшорних компаній.
ОХ, *виг.* 1. Уживається для вираження фізичного болю, страждання, переляку, відчуття полегшення і т. ін. // Уживається при висловленні застереження, попередження про що-небудь небажане, неприємне. 2. Уживається для вираження почуття жалю, досади, невдоволення, докору і т. ін. // Уживається для вираження захоплення, подиву і т. ін. // Уживається для вирізнення, підсилення якого-небудь слова, вислову. 3. *у знач. ім.*, *перев. мн.* **о́хи**, охів. Те саме, що **о́хання**.
ОХА́Б, -а, *ч.* 1. *діал.* Баюра, болото, старе русло річки. 2. *зах.* Негідник.
ОХА́БА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Гнила колода. 2. Калюжа, драгва, старе русло річки. 3. Уживається як лайливе слово. 4. Жін. до **оха́б**.
О́ХАБЕНЬ, -бня, *ч.* Довгий і широкий давньоруський верхній одяг, що мав вигляд каптана з чотирикутним відкладним коміром і довгими прямими, часто відкидними рукавами.
ОХА́БИСЬКО, **ОХА́БИЩЕ**, -а, *с.*, *зах.* Баюра, болото, старе русло річки.
ОХА́БИТИ *див.* **охабля́ти**.
ОХА́БИЩЕ *див.* **оха́бисько**.
ОХАБЛЕ́НИЙ, -а, -е, *зах.* Осоружний. ** **Ді́дько охабле́ний**, *лайл.* – клятий біс.
ОХАБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОХА́БИТИ**, -блю, -биш, *док.*, *перех.*, *зах.* Залишати, кидати.
ОХА́ЙЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **оха́йний** 1.
ОХА́ЙЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **оха́йливий**.
ОХА́ЙЛИВО, *діал.* Присл. до **оха́йливий**.
ОХА́ЙНЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Досить охайний.
ОХА́ЙНЕНЬКО, *розм.* Присл. до **оха́йненький**.
ОХА́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Старанно, чисто і дбайливо одягнений. // Який любить чистоту; чистий, чепурний. // Нічим не забруднений; чистий. 2. Чисто, старанно прибраний (про приміщення і т. ін.).
ОХА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **оха́йний**.
ОХА́ЙНО. Присл. до оха́йний. // *у знач. присудк. сл.*
ОХАМЕНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Схаменутися.
ОХАНДО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Очистити, вичистити.
ОХАНДУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Ошукати, зганьбити.
О́ХАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **о́хати**.
ОХАНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Схаменутися.
ОХАРАКТЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **охарактеризува́ти**.
ОХАРАКТЕРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **охарактеризува́ти**.
ОХАРАКТЕРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Дати характеристику кому-, чому-небудь; описати, змалювати.
О́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Вигукувати "ох", виражаючи почуття здивування, захоплення, радості, болю, горя, співчуття і т. ін. 2. Утворювати звуки, схожі на вигук "ох".
ОХА́ЮВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **оха́ювати**.
ОХА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОХА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Обхаючувати.
ОХАЮ́ЧИТИ *див.* **охаю́чувати**.
ОХАЮ́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **охаю́чувати**.
ОХАЮ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОХАЮ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обхаю́чувати**.
ОХА́ЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оха́яти**.
ОХА́ЯТИ *див.* **оха́ювати**.
ОХВА́Т, -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **охвати́ти**, **охва́чувати**.
ОХВАТИ́ТИ *див.* **охва́чувати**.
ОХВА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **охвати́ти**.
ОХВА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **охва́чений**.
ОХВА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОХВАТИ́ТИ**, -ачу́, -а́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **охо́плювати**.
ОХВІ́СТЯ, -я, *с.*, *збірн.* 1. Кінці, краї чого-небудь, що нагадують хвіст. 2. *перен.*, *зневажл.* Поплічники або рештки прибічників якої-небудь розгромленої ворожої групи, ідеології.
ОХВІ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Приємний. *Охвітна розмова.* 2. Бадьорий. 3. Зручний.
ОХВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **охві́тний**.
ОХВІ́ТНО, *діал.* Присл. до **охві́тний**.
ОХВОРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *зах.* Захворіти, занедужати.
ОХВО́ТА, -и, *ж.*, *заст.* Старовинний верхній жіночий одяг.
ОХИ́БА, -и, *ж.*, *діал.* Похибка, помилка.
ОХИЖІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **охижі́ти**.
ОХИЖІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **охижі́лий**.
ОХИЖІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *рідко.* Розлютуватися,

озвіріти.

ОХИ́ЗА, -и, *ж.*, *діал.* Завірюха з мокрим снігом.

ОХИТРУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обхитрува́ти**.

ОХІ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Охочий.

ОХІ́ТНО, *діал.* Присл. до **охі́тний**.

О́ХКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **о́хкати**.

О́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **о́хати**.

ОХЛАМО́Н *і* **ОХЛОМО́Н**, -а, *ч.*, *розм.* Про дурня і неробу.

ОХЛОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *політ.* Стос. до охлократії.

ОХЛОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *політ.* Панування неорганізованої юрби, черні.

ОХЛОМО́Н *див.* **охламо́н**.

ОХЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **демофо́бія**.

ОХЛЯВА́ТИ, -ва́ю, -ва́єш. Недок. до **охля́ти**.

ОХЛЯ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **охля́ти**. // *у знач. прикм.*

ОХЛЯ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **охля́лий**.

ОХЛЯ́ЛО, *присл.* Безсило, слабо.

ОХЛЯ́НУТИ *див.* **охля́ти**.

О́ХЛЯП, *присл.* 1. Без сідла. 2. Недбало, наопашки (про одяг). // *перен.*, *рідко.* Без старанності; сяк-так, як-небудь.

ОХЛЯ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *зах.* Охлянути.

ОХЛЯ́ТИ і **ОХЛЯ́НУТИ**, -я́ну, -я́неш; *мин. ч.* охля́в, -ла, -ло *і* охля́нув, -нула, -нуло; *док.* Дуже ослабнути, схуднути від недоїдання; знесиліти, виснажитися. // Безсило опасти, втративши пружність.

ОХМА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **охма́рити**.

ОХМА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Оповити хмарами, димом. 2. *перен.*, *розм.* Затьмарити, засмутити.

ОХМА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Оповитися хмарами. 2. *перен.*, *розм.* Стати сумним, стурбованим; затьмаритися, засмутитися.

ОХМАРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **охма́ритися**.

ОХМАРНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **охмарні́ти**.

ОХМАРНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **охмарні́лий**.

ОХМАРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **охма́ритися**.

ОХМАТДИ́Т, -у, *ч.*, *мед.*, *розм.* Охорона матері і дитини.

ОХМАТДИ́ТСЬКИЙ, -а, -е, *мед.*, *розм.* Стос. до охматдиту.

ОХМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **охмели́ти**.

ОХМЕЛИ́ТИ *див.* **охмеля́ти**.

ОХМЕЛИ́ТИСЯ *див.* **охмеля́тися**.

ОХМЕЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **охмелі́ти**.

ОХМЕЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **охмелі́лий**.

ОХМЕЛІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **охмелі́ти**.

ОХМЕЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Те саме, що **захмелі́ти**.

ОХМЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОХМЕЛИ́ТИ**, -елю́, -е́лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Виводити кого-небудь із стану сп'яніння; витверезжувати, похмеляти.

ОХМЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОХМЕЛИ́ТИСЯ**, -елю́ся, -е́лишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Ставати тверезим; витверезжуватися, похмелятися.

ОХМИРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Засумувати, затужити.

ОХМОЛО́СТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* Звикнути, притерпітися.

ОХМУ́РИЙ, -а, -е, *діал.* Похмурий.

ОХМУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Нахмуритися, спохмурніти.

ОХМУРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Нахмуритися, спохмурніти.

О́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Однокр. до **о́хати**. 2. *рідко.* Різко вдарити.

ОХОЛО́ДА, -и, *ж.* Помірний холод, свіжість повітря; прохолода.

ОХОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **охолоди́ти**.

ОХОЛО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **охоло́джений**.

ОХОЛО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **охолоди́ти** і **охолоди́тися**. ** **Охоло́дження органі́зму**, *мед.* – розлад функцій організму в результаті дії низької температури. **Охоло́дження харчови́х проду́ктів** – штучне знижування температури харчових продуктів з метою сповільнити або частково припинити в них життєдіяльність мікрофлори й активність ферментів.

ОХОЛО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для охолоджування чого-небудь. *Охолоджувальні напої.*

ОХОЛО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **охоло́джувати**.

ОХОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **охоло́джувати** і **охоло́джуватися**.

ОХОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОХОЛОДИ́ТИ**, -лоджу́, -ло́диш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь холодним або холоднішим; остуджувати. // Знижувати температуру тіла теплокровних тварин і людини. 2. *перен.* Збавляти, урівноважувати силу вияву чиїх-небудь почуттів, поривань; заспокоювати, вгамовувати.

ОХОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОХОЛОДИ́ТИСЯ**, -лоджу́ся, -ло́дишся, *док.* 1. Ставати холодним або холоднішим; холонути. // Охолоджувати себе, своє тіло; освіжатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **охоло́джувати**.

ОХОЛО́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* 1. *спец.* Те саме, що **охолодни́к**. 2. Речовина, за допомогою якої що-небудь охолоджують.

ОХОЛО́ДЖУВАЧ-СПОВІ́ЛЬНЮВАЧ, охоло́джувача-сповільнювача, *ч.*, *фіз.* Легка або важка вода, що служить для охолодження активної зони ядерного реактора і сповільнення швидких нейтронів.

ОХОЛО́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **охоло́джувати**.

ОХОЛОДИ́ТИ *див.* **охоло́джувати**.

ОХОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **охоло́джуватися**.

ОХОЛОДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **охоло́нути** 1, 2.

ОХОЛОДНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Признач. для охолодження чого-небудь; охолоджувальний.

ОХОЛОДНИ́К, охолодника́, *ч.*, *спец.* Теплообмінний апарат, за допомогою якого охолоджують рідкі, газуваті або тверді речовини; охолоджувач.

О́ХОЛОДЬ, -і, *ж.* Те саме, що **охоло́да**.

ОХОЛО́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **охоло́нути** 1, 2.

ОХОЛО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **охоло́лий**.

ОХОЛО́НУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* охоло́в, -о́ла, -о́ло *і* охоло́нув, -о́нула, -о́нуло; *док.* 1. Стати холодним або холоднішим. 2. *перен.* Утратити початкову силу вияву (про почуття, бажання і т. ін.). // Утратити інтерес до кого-, чого-небудь; стати байдужим до кого-, чого-небудь. // Заспокоїтися, отямитися після сильного збудження. 3. *перен.* Завмерти від сильного душевного зворушення, потрясіння.

ОХОПИ́ТИ *див.* **охо́плювати**.

ОХО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **охопи́ти**. // **охо́плено**, *безос. присудк. сл.*

ОХО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **охопи́ти**.

ОХО́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-, кого-небудь охоплює, поширюється на них.

ОХО́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **охо́плювати**.

ОХО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **охо́плювати**.

ОХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОХОПИ́ТИ**, охоплю́, охо́пиш; *мн.* охо́плять; *док.*, *перех.* 1. Хапаючи, тісно обводити навколо кого-, чого-небудь руками, ногами; обхоплювати, обіймати. // Хапаючи, туго стискувати, тримати. 2. Обступати, оточувати з боків. // *перен.* Обрамляти кругом, з боків. // Щільно прилягати, обтягувати (про одяг). // *військ.* Оточувати противника з флангів. 3. *тільки* 3 *ос.* Поширюючись, окутувати, огортати, оповивати з усіх боків (про полум'я, темряву, туман і т. ін.). 4. *тільки* 3 *ос.* Мати в своєму складі, долучати до свого складу; обіймати. 5. *тільки* 3 *ос.* Поширюватися на дедалі більшому просторі, серед більшої кількості людей. 6. *перен.* Осягати своєю діяльністю, обіймати своїми діями, колом своїх інтересів і т. ін.; включати в сферу своєї дії. 7. Повністю сприймати, осягати зміст, суть чого-небудь; усвідомлювати. 8. Повністю оволодівати ким-небудь, захоплювати, заполонювати когось (про почуття, думки, враження і т. ін.). // Знесилювати, ослаблювати (про фізичний стан, хворобливі відчуття і т. ін.).

ОХО́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **охо́плювати 1 – 3, 5, 6**.

ОХО́ПЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **охо́плювати**.

ОХОРО́НА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **охороня́ти**. ** **Охоро́на вод** – система заходів, спрямованих на запобігання, обмеження і ліквідацію наслідків забруднення, засмічення і виснаження вод. **Охоро́на здоро́в'я** – система заходів, спрямованих на збереження і підвищення рівня здоров'я кожної окремої людини і населення в цілому. **Охоро́на пра́ці** – система заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини в процесі трудової діяльності. **Охоро́на приро́ди** – система заходів, спрямованих на підтримання раціональної взаємодії між діяльністю людини та довкіллям і забезпечення збереження та відтворення природних багатств, раціонального використання природних ресурсів та ін. 2. Загін, організована група, що охороняє кого-, що-небудь. // *збірн.* Спеціальна служба, що охороняє, оберігає що-небудь.

ОХОРО́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Той, хто охороняє, стереже кого-, що-небудь. 2. Той, хто піклується про збереження чого-небудь, оберігає щось. // Те, що загороджує, прикриває кого-, що-небудь від чогось небажаного, шкідливого, небезпечного і т. ін. 3. Той, хто захищає кого-небудь, дбає про його безпеку, добробут і т. ін. 4. Той, хто стежить за дотриманням чогось, піклується про непорушність, недоторканність чого-небудь (звичаїв, законів і т. ін.).

ОХОРОНИ́ТИ *див.* **охороня́ти**.

ОХОРОНИ́ТИСЯ *див.* **охороня́тися**.

ОХОРО́ННИЙ, -а, -е. Який охороняє кого-, що-небудь; признач. для охорони (у 1 знач.). // Який перебуває під охороною, підлягає охороні. *Охоронна зона.* ** **Охоро́нна гра́мота** – документ, який засвідчує, що особа або її майно перебуває під особливою охороною державної влади. **Охоро́нне відді́лення**, *іст.*, *розм.* – те саме, що **охра́нка**.

ОХОРО́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **охоро́нець** 1.

ОХОРО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **охоро́нник**.

ОХОРОНОЗДА́ТНИЙ, -а, -е. Здатний охороняти кого-, що-небудь.

ОХОРОНОЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **охоронозда́тний**.

ОХОРОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОХОРОНИ́ТИ**, -роню́, -ро́ниш, *док.*, *перех.* Оберігати від небезпеки кого-, що-небудь, забезпечувати від загрози нападу, замаху і т. ін. // Стояти на варті біля кого-, чого-небудь; вартувати, стерегти. // Забезпечувати, гарантувати недоторканність кого-, чого-небудь. // Оберігати від руйнування, знищення, завдавання шкоди і т. ін. // Захищати від чого-небудь.

ОХОРОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОХОРОНИ́ТИСЯ**, -роню́ся, -ро́нишся, *док.* 1. *заст.* Охороняти, оберігати себе від кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **охороня́ти**.

ОХО́ТА, -и, *ж.* 1. Бажання, прагнення або схильність до чого-небудь. 2. *у знач. присудка, кому, з інфін.*, *розм.* Є бажання, хочеться. ** **Охо́та тобі́ (вам, йому́ і т. ін.)**, *з інфін.* – чого, навіщо, яка рація. 3. *с. г.* Період тічки, прагнення до парування у самиць.

ОХО́ТИТИ, -о́чу, -о́тиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Викликати в кому-небудь охоту, бажання до чого-небудь; заохочувати.

ОХО́ТИТИСЯ, -о́чуся, -о́тишся, *недок.*, *з інфін.*, *розм.* Виявляти охоту, бажання до чого-небудь; хотіти, прагнути.

ОХО́ТКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **охо́та**.

ОХО́ТЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Охочий.

ОХО́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **охо́тливий**.

ОХО́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Здійснюваний за власним бажанням; добровільний.

ОХО́ТНИК, -а, *ч.*, *заст.* Доброволець.

ОХО́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **охо́тник**. ** **Охо́тницькі полки́**, *іст.* – наймані полки на Лівобережній Україні у 70-х рр. 17 ст., що їх комплектували з добровольців.

ОХ-ОХ-О́Х, **ОХО-ХО́**, **ОХО-ХО-ХО́**, *виг.* Уживається при зітханні, висловленні співчуття, жалю за чим-небудь і т. ін.

ОХО́ЧЕ, *присл.* З охотою, з великим бажанням, задоволенням.

ОХОЧЕКОМО́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Який належав до вільної кавалерії; нерегулярний.

ОХОЧЕКОМО́ННИК, -а, *ч.*, *заст.* Вільний кавалерист із власним конем, вояк-доброволець.

ОХО́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє бажання, готовність до чого-небудь; який з власної волі зголошується на щось. // *у знач. ім.* **охо́чий**, -чого, *ч.* Той, хто виявляє бажання, готовність до чого-небудь, хто з власної волі зголошується на щось. // Який здійснюється з власної волі, за власним бажанням, без примусу; добровільний. 2. *до чого і з інфін.* Який має особливу схильність до чогось, дуже любить що-небудь. // *у знач. ім.* **охо́чий**, -чого, *ч.* Аматор, любитель чого-небудь. 3. *у знач. ім.* **охо́чий**, -чого, *ч.* Те саме, що **доброво́лець**.

О́ХРА, -и, *ж.* Те саме, що **во́хра**.

ОХРА́НКА, -и, *ж.*, *розм.* У дореволюційній Росії – орган таємного поліцейського нагляду.

О́ХРЕСТ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **на́вхрест**.

О́ХРЕСТИ, -ів, *мн.*, *церк.* Ритуальні символи, атрибути процесії хресного ходу (корогви, хрести і т. ін.).

ОХРЕСТИ́ТИ, охрещу́, охре́стиш *і* **ОХРИСТИ́ТИ**, охрищу́, охри́стиш; *док.*, *перех.* 1. Справити обряд хрещення над ким-небудь. 2. Дати ім'я, назвати під час обряду хрещення. // *ким, чим*, *перен.*, *розм.* Дати кому-, чому-небудь якесь найменування, назву, прізвисько. 3. *тільки* **охрести́ти**. Зробити рукою знак хреста над ким-, чим-небудь для благословення або заклинання; перехрестити.

ОХРЕСТИ́ТИСЯ, охрещу́ся, охре́стишся *і* **ОХРИСТИ́ТИСЯ**, охрищу́ся, охри́стишся; *док.* 1. Прийняти християнську віру через обряд хрещення. 2. *тільки* **охрести́тися**. Зробити рукою знак хреста над собою; перехреститися.

ОХРЕ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **охрести́ти**. // **охре́щено**, *безос. присудк. сл.*

ОХРЕ́ЩУВАТИ(СЯ), -ую(ся), -уєш(ся). Недок. до **охрести́ти(ся)**.

ОХРИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОХРИ́ПНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Ставати хрипким (про голос). 2. Діставати хрипоту в голосі внаслідок хвороби, перенапруження голосових зв'язок тощо. // *перен.* Утрачати нормальне звучання.

ОХРИ́ПЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **охри́пнути**. 2. *у знач. прикм.* Який звучить хрипло, з хрипотою; хрипкий.

ОХРИ́ПЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **охри́плий**.

ОХРИ́ПЛО. Присл. до **охри́плий** 2.

ОХРИ́ПНУТИ *див.* **охрипа́ти**.

О́ХРИСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **во́христий** 2.

ОХРИСТИ́ТИ *див.* **охрести́ти**.

ОХРИСТИ́ТИСЯ *див.* **охрести́тися**.

ОХРИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **охристи́ти**. // **охри́щено**, *безос. присудк. сл.*

ОХРИ́ЩУВАТИ(СЯ), -ую(ся), -уєш(ся). Недок. до **охристи́ти(ся)**.

О́ХРОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **во́христий** 2.

ОХРОДЕРМАТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **каротинодермі́я**.

ОХРОЛЕ́ХІЯ, -ї, *ж.* Рід накипних лишайників.

ОХРОНО́З, -у, *ч.* Ураження сполучнотканинних утворень, які характеризуються їх патологічною пігментацією, больовим синдромом і алкаптонурією.

ОХРЯНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **во́христий**.

ОХРЯ́СТЯ, -я, *с.* Те саме, що **перихо́ндр**.

ОХУ́ДНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Стати худішим; схуднути.

ОЦА́ПІТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Одуріти.

ОЦАРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **осели́тися**.

ОЦА́РОК, -рку, *ч.* Загін для худоби.

ОЦАРЯ́ТИСЯ, -ря́юся, -ря́єшся, *недок.*, *розм.* Те

саме, що **оселя́тися**.

ОЦВЕ́НОК, -нка, *ч.*, *діал.* Шмат дерева чи заліза.

ОЦВІСТИ́, -іту́, -іте́ш, *док.*, *діал.* Те саме, що **відцвісти́**.

ОЦВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **відцвіта́ти**.

ОЦВІ́ТИНА, -и, *ж.* Зовнішня частина квітки, що оточує тичинки й маточку.

ОЦВІ́ТИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **оцві́тина**.

ОЦЕ́, *част.* 1. *вказ.* Указує на кого-, що-небудь (іноді супроводжується вказівним жестом). // Указує на предмет, що його кому-небудь дають, пропонують. // Указує на факт, подію і т. ін., що безпосередньо передували розмові. 2. *підсил.* Уживається для уточнення, конкретизації часу дії. // Указує на момент дії у знач. з а р а з, у д а н и й м о м е н т і т. ін. // Уживається для підсилення значення пит. займ. або присл., що входять до складу питального речення. // Уживається для підкреслення якогонебудь члена речення. 3. *підсил.* Уживається при підведенні підсумку до сказаного. 4. *підсил.* Уживається в розповідях, описах для пожвавлення їх, надання їм виразності, яскравості. 5. *підсил.* Уживається при висловленні невдоволення, осуду, докору, заперечення, досади і т. ін. // Уживається при висловленні схвалення, захопленої оцінки кого-, чого-небудь.

ОЦЕ́Й, оця́, оце́, *займ.*, *вказ.* Підсил. до **цей**; ось цей.

ОЦЕЛО́Т, -а, *ч.* Велика дика кішка з коричнюватою або жовтувато-сірою плямистою шкурою, що водиться в Центральній та Південній Америці; має промислове значення як хутровий звір.

ОЦЕМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оцементува́ти**.

ОЦЕМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Покрити цементним розчином.

ОЦЕРКЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Огудити, очорнити.

О́ЦЕТ, о́цту, *ч.* Рідина з різким запахом і кислим смаком, яка є водним розчином оцтової кислоти і вживається як гостра приправа до їжі, для консервування продуктів і т. ін.

ОЦЕТА́РНЯ, -і, *ж.* Фабрика, де виробляють оцет.

ОЦЕ́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, що виробляє оцет.

ОЦЕ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Посудина, в якій подають до столу оцет. 2. Жін. до **оце́тник**.

ОЦИГА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оцига́нити**.

ОЦИГА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оцига́нити**.

ОЦИГА́НИТИ *див.* **оцига́нювати**.

ОЦИГА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оцига́нювати**.

ОЦИГА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЦИГА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.* Обманювати, ошукувати.

ОЦИНКО́ВАНИЙ, -а, -е, *мет.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оцинкува́ти**. *Оцинковане залізо.*

ОЦИНКО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **оцинко́вка** 2.

ОЦИНКО́ВКА, -и, *ж.*, *мет.* 1. *рідко.* Дія за знач. **оцинкува́ти**, **оцинко́вувати**. 2. Шар цинку, що покриває поверхню металу, металевого виробу і захищає його від корозії.

ОЦИНКО́ВНИК, -а, *ч.* Робітник, фахівець з оцинкування.

ОЦИНКО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **оцинко́вник**.

ОЦИНКО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *мет.* Стос. до оцинковування. // Признач. для оцинковування.

ОЦИНКО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *мет.* Дія за знач. **оцинко́вувати**.

ОЦИНКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОЦИНКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *мет.* Покривати поверхню металу, металевого виробу тонким шаром цинку для захисту від корозії.

ОЦИНКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Покриватися тонким шаром цинку для захисту від корозії (про металеву поверхню).

ОЦИНКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *мет.* Дія за знач. **оцинкува́ти**.

ОЦИНКУВА́ТИ *див.* **оцинко́вувати**.

ОЦИФРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оцифрува́ти**.

ОЦИФРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оцифро́вувати**.

ОЦИФРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОЦИФРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Переводити що-небудь (зображення, звук тощо) у цифровий вигляд.

ОЦИФРУВА́ТИ *див.* **оцифро́вувати**.

ОЦІ́ЛОК, -лка, *ч.*, *зах.* Кресало.

ОЦІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оціни́ти**. // **оці́нено**, *безос. присудк. сл.*

ОЦІНИ́ТИ *див.* **оці́нювати**.

ОЦІ́НКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **оціни́ти**, **оці́нювати**. 2. Вартість, ціна чого-небудь. 3. Думка, міркування про якість, характер, значення і т. ін. кого-, чого-небудь. 4. Прийняте позначення якості знань і поведінки учнів.

ОЦІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **оці́ночний**.

ОЦІ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто оцінює кого-, що-небудь.

ОЦІ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **оці́нник**.

ОЦІ́НОЧНИЙ, -а, -е. Стос. до оцінки.

ОЦІ́НОЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оці́ночний**.

ОЦІНУВА́ТИ *див.* **оці́нювати**.

ОЦІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який визначає ціну, вартість чого-небудь. 2. Який визначає якості, цінність, значимість кого-, чого-небудь.

ОЦІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **оці́нювати**.

ОЦІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оці́нювати**.

ОЦІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЦІНИ́ТИ**, оціню́, оці́ниш *і* **ОЦІНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Призначати ціну чому-небудь, визначати вартість чогось. ** **Оці́нювати (оціни́ти, оцінува́ти) ѓолову** *чию* – призначати винагороду за спіймання кого-небудь. 2. Визначати якості, цінність і т. ін. кого-, чого-небудь. // Складати уявлення, робити висновок про кого-, що-небудь, визначати суть, характер, значення, роль і т. ін. чогось. // Розуміти, визнавати позитивні якості, цінність і т. ін. кого-, чого-небудь.

ОЦІ́НЮВАТИСЯ, -ються, *недок.* Пас. до **оці́нювати**.

ОЦІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **оці́нник**.

ОЦІ́НЮВАЧКА, -и. Жін. до **оці́нювач**.

ОЦІПЕНІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **оціпені́ти**. // *у знач. прикм.*

ОЦІПЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **оціпені́лий**.

ОЦІПЕНІ́ЛО, *рідко.* Присл. до **оціпені́лий**.

ОЦІПЕНІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Стан за знач. **оціпені́ти**.

ОЦІПЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **заціпені́ти**.

О́ЦТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **о́цет**. // Признач. для зберігання оцту. *Оцтова пляшка.* // Який містить оцет або змочений в оцті. ** **О́цтова есе́нція** – торговельна назва міцного (70%-ого) розчину оцтової кислоти. **О́цтова кислота́** – органічна сполука, безбарвна рідина з характерним різким запахом. **О́цтове де́рево** – південна декоративна рослина родини сумахових, з якої добувають виноградний оцет. **О́цтовий альдеѓід** – те саме, що **ацетальдеѓід**. **О́цтовий ангідри́д** – найпростіший з ангідридів органічних кислот, що його застосовують у виробництві запашних та лікувальних речовин, ацетатного шовку тощо.

ОЦТОВОКИ́СЛИЙ, -а, -е: ** **Оцтовоки́сле броді́ння** – окиснення етилового спирту до оцтової кислоти.

ОЦУ́КРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оцу́крити**.

ОЦУ́КРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оцу́крити** і **оцу́критися**.

ОЦУ́КРИТИ *див.* **оцу́крювати**.

ОЦУ́КРИТИСЯ *див.* **оцу́крюватися**.

ОЦУ́КРЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до оцукрювання.

ОЦУ́КРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оцу́крювати** і **оцу́крюватися**.

ОЦУ́КРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЦУ́КРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Робити цукристим, насичувати, покривати цукром, цукристими речовинами.

ОЦУ́КРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ОЦУ́КРИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Робитися цукристим, насичуватися, покриватися цукром, цукристими речовинами. 2. *тільки недок.* Пас. до **оцу́крювати**.

ОЦУ́КРЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **оцу́крювати**.

ОЦУ́ПАЛОК, -лка, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **оцу́пок**.

ОЦУ́ПІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* Затвердіти.

ОЦУ́ПКУВАТИЙ, -а, -е. Невисокий, але міцної будови; кремезний.

ОЦУ́ПКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **оцу́пкуватий**.

ОЦУ́ПОК, -пка, *ч.* Обрубаний чи обламаний шматок чого-небудь (колоди, дерева і т. ін.); обрубок, уламок.

ОЦУ́ПОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **оцу́пок**.

ОЦЯМРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оцямрува́ти**.

ОЦЯМРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Зробити цямрину, зруб до колодязя, криниці.

ОЧА́, -а́ти, *с.*, *зах.* Очення (*див.* **оченя́та**).

ОЧА́КІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Очаків.

ОЧАМРІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **очамрі́ти**. 2. Те саме, що **очмані́лий**.

ОЧАМРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Стан за знач. **очамрі́лий**.

ОЧАМРІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Стан за знач. **очамрі́ти**.

ОЧАМРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **очмані́ти**.

ОЧА́НКА, -и, *ж.* Однорічна напівпаразитична трав'яниста рослина родини ранникових, що приживається на коренях лугових трав; використовується в народній медицині для лікування очей.

ОЧА́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Прийти до пам'яті; опритомніти.

ОЧАРО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **очарува́ти**.

ОЧАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **очаро́ваний**.

ОЧАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОЧАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **зачаро́вувати**.

ОЧАРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОЧАРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *рідко.* 1. Те саме, що **зачаро́вуватися** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **очаро́вувати**.

ОЧАРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Стан за знач. **очарува́ти** і **очарува́тися**.

ОЧАРУВА́ТИ *див.* **очаро́вувати**.

ОЧАРУВА́ТИСЯ *див.* **очаро́вуватися**.

ОЧЕВИ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* Той, хто був безпосереднім свідком, спостерігачем якої-небудь події, пригоди.

ОЧЕВИ́ДИЦЯ, -і. Жін. до **очеви́дець**.

ОЧЕВИ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Дуже помітний; неприхований. 2. Безсумнівний, безперечний.

ОЧЕВИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **очеви́дний** 2.

ОЧЕВИ́ДНО. 1. Присл. до **очеви́дний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Ясно, зрозуміло. 3. *у знач. вставн. сл.* Мабуть, певно.

ОЧЕВИ́ДЬКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **очеви́дно**.

ОЧЕВИ́ДЯЧКИ[1], **ОЧЕВИ́ДЬКИ**, *присл.*, *розм.* Те саме, що **очеви́дно**.

ОЧЕВИ́ДЯЧКИ[2], -чок, *мн.*, *діал.* Привиди, примари.

ОЧЕМЕРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Здуріти, втратити контроль над своїми діями.

О́ЧЕНЬКИ, -ньок, *мн.* Зменш.-пестл. до **о́чі**.

ОЧЕ́НЬПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Одужати.

ОЧЕНЯ́ТА, -я́т, *мн.* Зменш.-пестл. до **о́чі**.

ОЧЕНЯ́ТКА, -ток, *мн.* Зменш.-пестл. до **о́чі**.

ОЧЕ́ПА, -и, *ж.*, *зах.* Гак, багор, яким підтягують до берега пліт.

ОЧЕПИ́ТИ *див.* **очіпля́ти**.

ОЧЕПІ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Ухопитися.

ОЧЕПУ́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **очепу́рити**.

ОЧЕПУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Абстр. ім. до **очепу́рений**.

ОЧЕПУРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **причепури́ти**.

ОЧЕПУРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **причепури́тися**.

ОЧЕРВИ́ВІТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Стати червивим. 2. *кому*, *перен.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **остоги́діти**.

ОЧЕРЕ́ВИНА, -и, *ж.*, *анат.* Оболонка, що вистеляє черевну порожнину і вкриває органи, що містяться в ній.

ОЧЕРЕ́ВИННИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **очере́вина**.

ОЧЕРЕ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Зробити статечним, навчити розуму.

ОЧЕРЕ́МХА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **чере́мха**.

ОЧЕРЕ́Т, -у, *ч.* Багаторічна водяна чи болотяна трав'яниста рослина родини злакових з високим стеблом і розлогою пірамідальною волоттю. // *збірн.* Стебла цієї рослини.

ОЧЕРЕТИ́НА, -и, *ж.* Стебло очерету.

ОЧЕРЕТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **очерети́на**.

ОЧЕРЕТИ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **очере́т**.

ОЧЕРЕ́ТИЩЕ, -а, *с.* Місце, де росте або ріс очерет.

ОЧЕРЕ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Рід рослин родини злакових; звичайна (очеретовидна) очеретниця поширена по берегах водойм, на болотистих луках.

ОЧЕРЕТОКОСА́РКА, -и, *ж.* Косарка для скошування очерету.

ОЧЕРЕТОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Машина, устаткування для подрібнення очерету на січку – грубого корму для худоби, а зеленого очерету – для силосування.

ОЧЕРЕТУВА́ТИЙ, -а, -е. Порослий очеретом.

ОЧЕРЕ́ТЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **очере́т**. // Зробл. із стебел очерету. // Укритий очеретом.

ОЧЕРЕТЯНИ́К, -а́, *ч.*, *міф.* Біс, який живе в очереті.

ОЧЕРЕ́ТЯНКА, -и, *ж.* 1. Співочий птах ряду горобцеподібних, що звичайно живе в очеретах і прибережних чагарниках. 2. Те саме, що **очере́тниця**.

ОЧЕРЕ́ТЯНО-ОСОКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до заростей очерету і осоки або їхньої суміші.

ОЧЕРСТВИ́ТИ *див.* **очерствля́ти**.

ОЧЕ́РСТВІТИ, оче́рствію, оче́рствієш, *док.* Стати черствим, байдужим, бездушним.

ОЧЕРСТВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОЧЕРСТВИ́ТИ**, -влю́, -ви́ш., *мн.* очерствля́ть; *док.*, *перех.* Робити черствим, байдужим, бездушним.

О́ЧЕРТ, -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* 1. Коло, круг. 2. *у знач. присл.* **о́чертом**. По колу, колом (ходити і т. ін.). ** **Ста́ти о́чертом** – стати в коло (колом).

О́ЧЕРТИ, -ів, *мн.*, *діал.* Обриси, риси.

ОЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **очеса́ти**.

ОЧЕСА́ТИ *див.* **очі́сувати**.

ОЧИСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який робить чистим, очищає від чого-небудь. // *перен.* Який приносить моральне очищення, прощення; покутний. *Очисна жертва.* 2. *спец.* Признач. для очищення чогонебудь. ** **Очисні́ спору́ди** – інженерні споруди системи каналізації для очищування, знешкоджування та знезаражування стічних вод.

ОЧИ́СНИК, -а, *ч.*, *спец.* 1. Пристрій, механізм для очищення чого-небудь. 2. Речовина, яку використовують для очищення чого-небудь.

ОЧИ́СТИТИ *див.* **очища́ти**.

ОЧИ́СТИТИСЯ *див.* **очища́тися**.

ОЧИ́СТКА, -и, *ж.* Дія за знач. **очи́стити**, **очища́ти** 1, 2, 4, 5. ** **Очи́стка насе́лених мі́сць** – комплекс заходів щодо збирання, видалення, знезаражування і утилізації відходів, що нагромаджуються в населених місцях.

ОЧИ́СЬКА, очи́ськ, *мн.* Збільш. до **о́чі**.

ОЧИ́ТАНИЙ, -а, -е, *діал.* Начитаний (у 2 знач.).

ОЧИ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **очи́таний**.

ОЧИ́ТОК, -тку, *ч.* Те саме, що **за́яча капу́ста**.

ОЧИ́ЦІ, -и́ць, *мн.* 1. Зменш.-пестл. до **о́чі**. 2. *зневажл.* Маленькі або вузькі очі. *Хижі очиці.*

ОЧИ́ЩА, -и́щ, *мн.* Збільш. до **о́чі**. *Вирячені очища.*

ОЧИЩА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що призначений, використовується для очищання чогось.

ОЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **очища́ти** і **очища́тися**.

ОЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ОЧИЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ОЧИ́СТИТИ**, -и́щу, -и́стиш, *док.*, *перех.* 1. Звільняючи від бруду, сміття і т. ін., робити чистим. // Звільняти кого-, що-небудь від різних сторонніх нашарувань. 2. Забирати звідкись усе зайве, непотрібне, стороннє; звільняти від усього зайвого, непотрібного, стороннього. // Звільняти який-небудь простір, поверхню чогось. // *розм.* Спорожняти (посуд), з'їдаючи, випиваючи щонебудь. // Звільняти від чого-небудь стороннього, шкідливого, небажаного. // *перен.* Удосконалювати, звільняти від усього зайвого, шкідливого, того, що веде до перекручення, викривлення. // *перен.* Позбуватися небажаних або ворожих елементів. 3. *перен.* Робити чистим у моральному відношенні. // Знімати з кого-небудь провину, виправдовувати когось. // У свідомості віруючих – відпускати гріх (гріхи), робити чистим перед Богом; звільняти від гріхів. 4. Звільняти місце, примусивши кого-небудь піти. // Звільняти від ворога в перебігу воєнних дій. // Звільняти від своєї присутності, покидати, залишати. 5. *рідко.* Знімати верхній шар, оболонку і т. ін.; обчищати.

6. *розм.* Те саме, що **обкрада́ти**.

ОЧИЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ОЧИ́СТИТИСЯ**, очи́щуся, очи́стишся, *док.* 1. Очищати себе, знімати зі свого одягу бруд, пил і т. ін. *Очиститися від реп'яхів.* 2. Звільнятися від чого-небудь зайвого, непотрібного, стороннього (про простір, поверхню чого-небудь). // Звільнятися від чогонебудь стороннього, шкідливого, небажаного. // *перен.* Удосконалюватися, звільнятися від усього зайвого, шкідливого, того, що веде до перекручення, викривлення. *Очищатися від скверни.* // *перен.* Позбуватися небажаних ворожих елементів. 3. *перен.* Робитися чистим у моральному відношенні. // Знімати з себе провину, виправдовувати себе. // У свідомості віруючих – діставати відпущення гріхів, робитися чистим перед Богом; звільнятися від гріхів. 4. Ставати вільним від перебування, присутності кого-небудь. 5. *розм.* Звільнятися від верхнього шару, оболонки і т. ін.; обчищатися.

ОЧИЩА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **очища́ти**.

ОЧИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **о́ко**.

ОЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **очи́стити**. // **очи́щено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. ім.* **очи́щена**, -ної, *розм.*, *заст.* Горілка.

ОЧИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **очи́щений**.

ОЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **очи́стити** і **очи́ститися**. ** **Очи́щення води́**: а) вилучення з води домішок з метою досягнення потрібної якості; б) технологічні процеси, що їх застосовують для прояснювання та знебарвлення води. **Очи́щення га́зу**: а) відокремлення від газу або перетворення в нешкідливий стан речовин, що забруднюють атмосферу; б) очищення природного газу від домішок. **Очи́щення пові́тря** – видаляння з повітря пилу, рідких та газоподібних шкідливих домішок. **Очи́щення сті́чних вод** – обробка стічних вод з метою розкладання або вилучення з них певних речовин. 2. У системах обробки інформації – знищення даних у пам'яті ЕОМ шляхом приведення в належний стан певних полів даних. ** **Очи́щення екра́на** – операції стирання всього зображення з екрана дисплея. **Очи́щення фа́йла** – вилучення зайвих та застарілих даних із файла.

ОЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **очисни́й**.

ОЧИ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **очи́щувати**.

ОЧИ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **очи́щувати**.

ОЧИ́ЩУВАТИ *див.* **очища́ти**.

ОЧИ́ЩУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **очи́сник**. *Система очищувачів.*

О́ЧІ *див.* **о́ко**[1].

ОЧІ́КУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **вичі́кувальний**.

ОЧІ́КУВАЛЬНО. Присл. до **очі́кувальний**.

ОЧІ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **очі́кувати**.

ОЧІ́КУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **очі́кувати**. ** **Інфляці́йне очі́кування** – передбачувані, прогнозовані, очікувані рівні інфляції, з урахуванням яких виробники та споживачі, продавці і покупці формують свою майбутню грошову та цінову політику. 2. *спец.* Стан обчислювальної системи, за якого команди не виконуються, але дозволені переривання можуть оброблятися.

ОЧІ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *кого, чого, на кого – що, без додатка, зі спол.* що, щоб. Те саме, що **жда́ти**.

ОЧІ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **жда́тися**.

ОЧІ́КУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **очі́кувати**.

ОЧІ́ПКУВАТИЙ, -а, -е. Схожий на очіпок.

ОЧІ́ПКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **очі́пкуватий**.

ОЧІПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОЧЕПИ́ТИ**, очеплю́, оче́пиш; *мн.* оче́плять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **обві́шувати**.

ОЧІ́ПОК, -пка, *ч.* 1. Старовинний головний убір заміжньої жінки у формі шапочки (часто з поздовжнім розрізом ззаду), що його зашнуровують, стягуючи сховане під ним волосся. 2. *рідко.* Те саме, що **ко́бпа́к** 1.

ОЧІ́ПОЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **очі́пок**.

ОЧІ́С, очо́су, *ч.* Відходи, залишки волокнистого матеріалу (вовни, бавовни, льону і т. ін.) при чесанні, очісуванні.

ОЧІ́СУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для очісування.

ОЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **очі́сувати**.

ОЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОЧЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *перех.* Очищати, вирівнювати чесанням (вовну, волокно бавовни, льону і т. ін.). // Видаляти, вичищати що-небудь чесанням, прочісуванням. *Очісувати головки льону.*

ОЧКА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який носить окуляри, в окулярах.

О́ЧКО, -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **о́ко**[1]. 2. *рідко.* Те саме, що **ві́чко**[1] 2 – 6.

ОЧКО́, -а́, *с.* 1. Одиниця рахунку у спортивних змаганнях та різних іграх. 2. *розм.* Азартна картярська гра; двадцять одно. 3. *друк.* Опукле зображення літери або іншого знака на друкарській літері.

ОЧКО́ВИЙ[1], -а, -е. 1. З обводами навколо очей або з плямами на голові чи шиї, що нагадують окуляри (про деяких тварин). *Очкова змія.* 2. *у знач. ім.* **очко́ве**, -вого, *с.*, *іст.* Податок на вулик.

ОЧКО́ВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **очко́** 1. *Очкова система обліку. Очковий запас.*

ОЧКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **очкува́ти**. *Проводити очкування.*

ОЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Прищеплювати до якої-небудь рослини очко якоїсь іншої.

ОЧКУ́Р, -а́, *ч.* Пояс або шнур, яким стягують штани або шаровари для підтримання їх.

ОЧКУРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **очку́р**.

ОЧКУ́РНИК *див.* **очкурня́**.

ОЧКУРНЯ́, -і́, *ж.*, **ОЧКУ́РНИК**, -а, *ч.*, *зах.* Верхній край штанів або шароварів, зашитий широким рубцем для втягування очкура.

ОЧМАНА́, -и́, *ж.*, *лайл.* Очманіла, одуріла людина.

ОЧМАНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **очмані́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який утратив здатність нормально мислити, міркувати або нормально діяти, рухатися; одурілий. // Який виражає такий стан.

ОЧМАНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **очмані́лий** 2.

ОЧМАНІ́ЛО, *розм.* Присл. до **очмані́лий** 2.

ОЧМАНІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Стан за знач. **очмані́ти**.

ОЧМАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Утратити здатність нормально мислити, міркувати або нормально діяти, рухатися; одуріти.

ОЧМАРІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **очмані́лий**.

ОЧМАРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **очмарі́лий**.

ОЧМАРІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Стан за знач. **очмарі́ти**.

ОЧМАРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **очмані́ти**.

О́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **о́ко**[1] 1. // Стос. до хвороб очей та їх лікування. ** **О́чна ділянка** – парна ділянка обличчя, обмежена надорбітальним краєм лобної кістки та нижньоорбітальним краєм верхньої щелепи. **О́чна я́мка** – заглиблення, в якому міститься очне яблуко; очна западина. **О́чне дно** – внутрішня поверхня очного яблука, яка спостерігається при офтальмоскопії: диск зорового нерва, сітківка з центральною артерією і центральною веною та судинна оболонка. **О́чне я́блуко** – кулясте тіло, що містить світлозаломний апарат ока і розгалуження зорового нерва. **О́чні хворо́би** – захворювання очного яблука, повік, слізних органів і орбіти у людини і тварин. 2. Який відбувається за особистої зустрічі, за особистого спілкування; прот. з а о ч н и й. ** **О́чна ста́вка** – одночасний допит віч-на-віч двох або кількох осіб для перевірки показань і усунення суперечностей у них. 3. Признач. для навчання з систематичним відвідуванням занять, пов'язаний з ним; прот. з а о ч н и й.

О́ЧНИК, -а, *ч.*, *розм.* Студент очного (у 3 знач.) відділення навчального закладу.

ОЧНИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **окулі́ст**.

ОЧНИ́ЦЯ, -і, *розм.* Те саме, що **о́чна я́мка** (*див.* **о́чний**).

О́ЧНО, *присл.* 1. Внаслідок особистої зустрічі, спілкування; прот. з а о ч н о. 2. На очному (у 3 знач.) відділенні якого-небудь навчального закладу.

ОЧНОЯ́МКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Стос. до очної ямки.

ОЧО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **очо́лити**.

ОЧО́ЛИТИ *див.* **очо́лювати**.

ОЧОЛОВІ́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *рел.* Дія за знач. **очолові́читися**.

ОЧОЛОВІ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *рел.* Набути людського вигляду.

ОЧО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **очо́лювати**.

ОЧО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **очо́лювати**.

ОЧО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЧО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Бути на чолі кого-, чого-небудь, керувати кимсь, чимсь.

ОЧО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **очо́лювати**.

ОЧО́РНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **очорни́ти**.

ОЧО́РНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **очорни́ти**, **очорня́ти** і **очорни́тися**, **очорня́тися**.

ОЧОРНИ́ТИ *див.* **очорня́ти**.

ОЧОРНИ́ТИСЯ *див.* **очорня́тися**.

ОЧО́РНЮВАТИ *див.* **очорня́ти**.

ОЧОРНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ОЧО́РНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЧОРНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Зводити наклеп на кого-, що-небудь; порочити.

ОЧОРНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОЧОРНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. Ставати опороченим, заплямованим. 2. *тільки недок.* Пас. до **очорня́ти**.

ОЧОРТІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **очорті́ти**.

ОЧОРТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **очорті́лий**.

ОЧОРТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Дуже набриднути, остогидіти; осточортіти.

ОЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Відчувати.

ОЧУВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *діал.* Відчуватися.

ОЧУЖІ́ЛИЙ, -а, -е. Який став байдужим, холодним, чужим. // Який виражає байдужість, холодність до когось.

ОЧУМАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **очмані́ти**.

ОЧУ́МАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **очу́нятися**.

ОЧУМІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **очумі́ти**.

ОЧУМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **очумі́лий**.

ОЧУМІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **очмані́ти**.

ОЧУ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **очу́нювати**.

ОЧУ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЧУ́НЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* 1. Ставати здоровим, поправлятися після хвороби; одужувати. 2. Приходити до пам'яті; опритомнювати.

ОЧУ́НЯТИ *див.* **очу́нювати**.

ОЧУ́НЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.*, *розм.* Прийти до пам'яті; опритомніти.

ОЧУ́ТИТИ, очу́чу, очу́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Привести до пам'яті, притомності; опам'ятати. 2. Вивести кого-небудь із стану задуми, розгубленості і т. ін.

ОЧУ́ТИТИСЯ, очу́чуся, очу́тишся, *док.*, *розм.* 1. Прийти до пам'яті; опритомніти. 2. Повернутися до стану душевної рівноваги.

ОЧУТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **очу́титися**.

ОЧУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *фам.* Повертатися до нормального стану після фізичного або морального потрясіння; отямитися.

ОЧУХРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **обчухра́ти**.

ОША́ДА, **ОША́ДИНА**, -и, *ж.*, *зах.* Льодові бурульки на деревах.

ОША́ДИНА *див.* **оша́да**.

ОШАЛАПУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обдури́ти**.

ОШАЛАПУ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ошалапу́тити**.

ОША́ЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Ошалілий.

ОШАЛЕНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ошалені́ти**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **ошалі́лий** 2.

ОШАЛЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Стан за знач. **ошалені́лий** 2.

ОШАЛЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ошалі́ти**.

ОШАЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ошалі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який утратив здатність контролювати свої дії, вчинки. // Який виражає такий стан.

ОШАЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **ошалі́лий** 2.

ОШАЛІ́ЛО, *розм.* Присл. до **ошалі́лий** 2.

ОШАЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Стан за знач. **ошалі́ти**.

ОШАЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Стати шаленим, втратити здатність нормально міркувати, діяти; одуріти.

ОШАНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Вшанування.

ОШАНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *військ.* Виривши шанці, захистити позицію чи якийсь об'єкт.

ОША́РА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Обдерта, обшарпана людина.

ОША́РПАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Голодранець, шарпак.

ОША́РПАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оша́рпати**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **обша́рпаний** 2, 3.

ОША́РПАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **оша́рпаний**.

ОША́РПАТИ *див.* **оша́рпувати**.

ОША́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОША́РПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обша́рпувати**.

ОШАТНЕ́НЬКО, *присл.* Пестл. до **оша́тно**.

ОША́ТНИЙ, -а, -е. 1. Гарно, святково вдягнений. // Гарно, святково прибраний, прикрашений. 2. Гарний, святковий (про одяг, убрання і т. ін.).

ОША́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оша́тний**.

ОША́ТНО. Присл. до **оша́тний**.

ОШАХРО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ошахро́вувати**.

ОШАХРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОШАХРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обшахро́вувати**.

ОШАХРУВА́ТИ *див.* **ошахро́вувати**.

ОШВАРТО́ВАНИЙ, -а, -е, *мор.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ошвартува́ти**.

ОШВАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *мор.* Закріпити судно тросами (швартовами) на стоянці біля причалу чи біля іншого судна.

ОШВАРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.*, *мор.* Закріпитися тросами (швартовами) біля причалу (про судно).

ОШЕЛЕ́СТ, -у, *ч.*, *зах.* Те саме, що **оша́да**.

ОШЕЛЕ́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ошеле́шити**. // *у знач. прикм.*

ОШЕЛЕ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **ошеле́шений**.

ОШЕЛЕ́ШЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Стан за знач. **ошеле́шити**.

ОШЕЛЕ́ШЕНО, *розм.* Присл. до **ошеле́шений**.

ОШЕЛЕ́ШИТИ *див.* **ошеле́шувати**.

ОШЕЛЕ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОШЕЛЕ́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. *рідко.* Сильно вдаряючи по голові, доводити кого-небудь до непритомного стану. 2. Надзвичайно дивувати, вражати; приголомшувати.

ОШЕЛЬМО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ошельмува́ти**.

ОШЕЛЬМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **ошельмо́ваний**.

ОШЕЛЬМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Поширити несхвальні відомості про кого-, що-небудь; ославити, зганьбити.

ОШЕМО́НІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* Втратити свідомість.

ОШЕПУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Вдарити, забивши памороки.

ОШЕШЕ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *діал.* Зірватися і впасти з висоти.

ОШИБА́ТИ, -а́є, *недок.*, *перех.*, *діал.* Охоплювати.

ОШИ́БЕНЬ, -бня, *ч.* Рід морських риб ряду окунеподібних.

ОШИ́ЙНИК, -а, *ч.* 1. Ремінець із застібкою, що його надівають на шию тварини. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **поти́личник**.

ОШИЙО́К, -йка, *ч.* Частина м'ясної туші, що приля-

гає до шиї.

ОШИ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **оши́кати**.

ОШИ́КАТИ *див.* **оши́кувати**.

ОШИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОШИ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* У різкій формі зажадати від галасливих сусідів-глядачів додержання тиші (в кінотеатрі, театрі і т. ін.).

ОШИ́МОК, -мка, *ч.*, *діал.* Шматок хліба.

ОШИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ошинува́ти**. // *у знач. прикм.*

О́ШИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ошинува́ти**.

ОШИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Набити, натягти шину.

ОШКІ́РЕНИЙ, *рідко* **ОСКІ́РЕНИЙ**, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ошкі́рити**, **оскі́рити**. 2. *у знач. прикм.* З розтуленим від люті ротом і відкритими зубами.

ОШКІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **ошкі́рений**.

ОШКІ́РИТИ *див.* **ошкіря́ти**.

ОШКІ́РИТИСЯ *див.* **ошкіря́тися**.

ОШКІ́РЮВАТИ *див.* **ошкіря́ти**.

ОШКІ́РЮВАТИСЯ *див.* **ошкіря́тися**.

ОШКІРЯ́ТИ, *рідко* **ОСКІРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і* **ОШКІ́РЮВАТИ**, *рідко* **ОСКІ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ОШКІ́РИТИ**, *рідко* **ОСКІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **вищиря́ти**.

ОШКІРЯ́ТИСЯ, *рідко* **ОСКІРЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся *і* **ОШКІ́РЮВАТИСЯ**, *рідко* **ОСКІ́РЮВАТИСЯ**, -юються, -юєшся, *недок.*, **ОШКІ́РИТИСЯ**, *рідко* **ОСКІ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Те саме, що **вищиря́тися**.

ОШКРЕ́БКИ, **ОСКРЕ́БКИ**, -ів, *мн.*, *рідко.* Зшкрябані з чого-небудь шматочки або залишки чогось.

ОШКУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *спец.* Зняти кору (з колод, дерев).

ОШЛАКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мии. ч. до **ошлакува́ти**.

ОШЛАКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. до **ошлако́ваний**.

ОШЛАКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **ошлакува́ти**.

ОШЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Перетворити на шлак.

ОШЛІФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ошліфува́ти**.

ОШЛІФО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **ошліфо́ваний**.

ОШЛІФО́ВУВАТИ(СЯ), -ую, -уєш, -ує(ться), *недок.*, **ОШЛІФУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Те саме, що **відшліфо́вувати(ся)**.

ОШЛІФУВА́ТИ *див.* **ошліфо́вувати**.

ОШЛІХТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ошліхтува́ти**.

ОШЛІХТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **ошліхто́ваний**.

ОШЛІХТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Те саме, що **відшліхтува́ти**.

ОШМАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОШМАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обшмаро́вувати**.

ОШМАРУВА́ТИ *див.* **ошмаро́вувати**.

ОШМА́ТТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Обривки, шматки, клапті.

ОШМОРГА́ТИ *див.* **ошмо́ргувати**.

ОШМОРГНУ́ТИ *див.* **ошмо́ргувати**.

ОШМО́РГУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ошмо́ргувати**.

ОШМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОШМОРГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **ОШМОРГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обшмо́ргувати**.

ОШОЛУДИ́ВІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Стати шолудивим.

ОШПА́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ошпа́рити**. // **ошпа́рено**, *безос. присудк. сл.*

ОШПА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **ошпа́рений**.

ОШПА́РЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ошпа́рити**.

ОШПА́РИТИ *див.* **ошпа́рювати**.

ОШПА́РИТИСЯ *див.* **ошпа́рюватися**.

ОШПА́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ошпа́рювати**.

ОШПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОШПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **обшпа́рювати**.

ОШПА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОШПА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Те саме, що **обшпа́рюватися**.

ОШПЕ́ТИТИ, -е́чу, -е́тиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Спотворити.

ОШТРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оштрафува́ти**.

ОШТРАФО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **оштрафо́ваний**.

ОШТРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Накласти штраф на кого-небудь.

ОШТУКАТУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **оштукату́рити**.

ОШТУКАТУ́РИТИ *див.* **оштукату́рювати**.

ОШТУКАТУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **оштукату́рювати**.

ОШТУКАТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОШТУКАТУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Покривати штукатуркою.

ОШТУКАТУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **оштукату́рювати**.

О́ШУК, -у, *ч.*, *діал.* Облуда.

ОШУ́КА, -и, *ж.*, *зах.* Облуда.

ОШУКА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **обма́нщик**.

ОШУ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ошука́ти**. // *у знач. прикм.* // **ошу́кано**, *безос. присудк. сл.*

ОШУКА́НКА, -и, *розм.* Жін. до **ошука́нець**.

ОШУКА́НСТВО, -а, *с.*, *розм.* Обман, обдурювання.

ОШУКА́ТИ *див.* **ошу́кувати**.

ОШУКА́ТИСЯ *див.* **ошу́куватися**.

ОШУКА́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **ошука́нець**.

ОШУКА́ЧКА, -и, *діал.* Жін. до **ошука́ч**.

ОШУ́КУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ошу́кувати**.

ОШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОШУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Вводити кого-небудь в оману діями або словами; обманювати, обдурювати. 2. Діяти нечесно, вдаючись до обману, шахрайства; обдурювати.

ОШУ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ОШУКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Вводити себе в оману, помилятись у своїх сподіваннях; обманюватися, обдурюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **ошу́кувати**.

ОШУ́РКИ, -рок, *мн.* Дрібні порошкоподібні частинки металу, що утворюються під час його обробки.

ОШУ́РКОВИЙ, -а, -е. Стос. до ошурок.

О́ШУ́СТ, -а, **ОШУ́СТА**, -и, *ч.*, *зах.* Обманщик.

ОШУ́СТА *див.* **о́шу́ст**.

ОШУ́Ю, *присл*, *ц.-с.*, *заст.* Ліворуч, по ліву руку.

ОЩА́ДА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **оща́дливість**. 2. Вияв співчуття, жалю, милосердя до кого-небудь.

ОЩАДБА́НК, -у, *ч.*, *розм.* Ощадний банк.

ОЩАДЖА́ТИ *див.* **оща́джувати**.

ОЩАДЖА́ТИСЯ *див.* **оща́джуватися**.

ОЩА́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ощади́ти**.

ОЩА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ОЩАДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ОЩАДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Бережливо витрачати що-небудь; економити. // Ставлячись до чого-небудь бережливо, оберігати його, не давати йому зникнути. 2. Виявляючи співчуття, жаль, милосердя, не знищувати кого-небудь.

ОЩА́ДЖУВАТИСЯ, -ується *і* **ОЩАДЖА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, *розм.* Зберігатися, залишатися невитраченим; економитися.

ОЩАДИ́ТИ *див.* **оща́джувати**.

ОЩАДКА́СА, -и, *ж.*, *розм.* Ощадна каса.

ОЩАДКНИ́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* Ощадна книжка.

ОЩА́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який бережливо витрачає що-небудь, додержується економії. 2. Який сприяє економії (у 1 знач.), здійснює її.

ОЩА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **оща́дливий**.

ОЩА́ДЛИВО. Присл. до **оща́дливий**.

ОЩА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **оща́дливий**. 2. Пов'язаний із зберіганням заощаджень, вкладів. ** **Оща́дна ка́са** – кредитна установа, призначена переважно для залучення грошових заощаджень та вільних коштів громадян, за якими виплачуються проценти. **Оща́дна кво́та** – відношення суми приросту заощаджень за рік до суми грошових доходів населення. **Оща́дна кни́жка** – документ, який засвідчує наявність вкладу в ощадній касі (ощадному банку), а також відображує операції по вкладу. **Оща́дний банк** – кредитна установа, що займається збереженням та інвестуванням заощаджень населення. **Оща́дний вклад** – кошти, внесені фізичними особами на зберігання у банки та ощадні каси з метою отримання процентів. **Оща́дний раху́нок** – рахунок у банку, призначений для накопичення заощаджень громадян. **Оща́дний сертифіка́т** – письмове свідоцтво банку про депонування грошових коштів, яке засвідчує право вкладника на одержання після закінчення встановленого строку депозиту і процентів по ньому. **Оща́дні ма́рки** – одна з форм організації невеликих заощаджень.

ОЩА́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто живе ощадливо, скромно.

ОЩА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **оща́дник**.

ОЩА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **оща́дний** 1. 2. *діал.* Заощадження.

ОЩА́ДНО. Присл. до **оща́дний** 1.

ОЩА́ДОК, -дку, *ч.*, *діал.* Залишок, решта. ** **До оща́дку**, *діал.* – дотла, без залишку.

ОЩАСЛИ́ВИТИ *див.* **ощасли́влювати**.

ОЩАСЛИ́ВИТИСЯ *див.* **ощасли́влюватися**.

ОЩАСЛИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ощасли́вити**. // *у знач. прикм.*

ОЩАСЛИ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ОЩАСЛИ́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* ощасли́влять; *док.*, *перех.* Робити кого-небудь щасливим. // Приносити кому-небудь радість, задоволення.

ОЩАСЛИ́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ОЩАСЛИ́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* ощасли́вляться; *док.* 1. Ставати щасливим. 2. *тільки недок.* Пас. до **ощасли́влювати**.

ОЩА́СНЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ощасти́ти**.

ОЩАСТИ́ТИ, ощащу́, ощасти́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* Ощасливити.

ОЩЕНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Привести, народити щенят (про собаку, вовчицю, лисицю).

О́ЩЕП, -у, *ч.*, *діал.* Бруси й колоди для зведення стін дерев'яних будівель.

ОЩЕ́ПИНА, -и, *ж.* У дерев'яній будівлі – кожна з чотирьох колод, на яких тримаються стеля і дах.

ОЩИ́ПОК, -пка, *ч.*, *діал.* Прісний хліб.

ОЩИ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ощи́рити**.

ОЩИ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ощи́рити**.

ОЩИ́РИТИ *див.* **ощиря́ти**.

ОЩИ́РИТИСЯ *див.* **ощиря́тися**.

ОЩИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ОЩИ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Те саме, що **вищиря́ти**.

ОЩИРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ОЩИ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Те саме, що **вищиря́тися**. // *перен.* Виявляти роздратування, злість.

ОЩІ́П, още́пу, *ч.*, *діал.* Ощепина.

ОЩУ́ПАТИ *див.* **ощу́пувати**.

ОЩУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ощу́пувати**.

ОЩУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ОЩУ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обма́цувати**.

ОЮ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* В'юн.

П п

П, *невідм.*, *с.* Двадцята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "п" (вимовляється "пе").
ПА, *невідм.*, *с.* 1. Окремий рух у танці з певною постановкою ніг; танцювальний крок. 2. Танцювальний елемент у балеті.
ПАА́НГА, -и, *ж.* Грошова одиниця Тонга.
ПАБ, -а, *ч.* Пивний бар, який є своєрідним клубом місцевих жителів в англомовних країнах.
ПА́БЛІК-РИЛЕ́ЙШНЗ, *невідм.* 1. Діяльність із встановлення взаєморозуміння між державними, іншими організаціями та різними соціальними групами, широкою публікою. 2. Те саме, що **піа́р**.
ПАБЛІ́СИТІ, *невідм.*, *с.* 1. Реклама, рекламування, пропаганда. 2. Популярність, відомість.
ПА́БОРОДКИ, -ів, *мн.* У старих людей – одвисла шкіра під підборіддям.
ПА́ВА, -и, *ж.* 1. Великий південноазіатський птах родини фазанових, самці якого мають яскраве оперення і довгий барвистий хвіст, що розпускається у вигляді віяла. // *перен.*, *розм.* Горда, пихата людина. // *перен.*, *розм.* Жінка з гордовитою поставою і плавною ходою. 2. Самка павича (у 2 знач.). 3. *діал.* Пір'їна павича (у 2 знач.) як оздоба.
ПАВА́НА, -и, *ж.* Старовинний бальний танець іспанського або італійського походження.
ПА́ВЗА *див.* **па́уза**.
ПА́ВИН, -а, -е. Те саме, що **пави́ний** 1.
ПАВИ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **па́ва** 1, 2. // Зробл. з пір'я павича (у 2 знач.). 2. *перен.* Такий, як у пави; плавний, величавий. ** **Пави́не о́ко** – вид денних метеликів. **Пави́ні ві́чка** – багаторічні рослини з фіолетовими квітами; орлики.
ПАВИНОО́ЧКОВІ, -их, *мн.* Родина нічних метеликів; сатурнієві.
ПАВИ́Ч, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **па́ва** 1. 2. Самець пави (у 1 знач.).
ПАВИЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пави́ч** 2.
ПАВИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **павиче́вий**.
ПАВИ́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **па́ва** 2.
ПАВІА́Н, -а, *ч.* Велика мавпа з пишною шерстю, видовженою мордою і майже червоними сідничними мозолями, що живе в Африці та Аравії; бабуїн.
ПА́ВІДЬ, -воді, *ж.* Повінь, повідь.
ПА́ВІКО, -а, *с.*, *зах.* Повіка, віко.
ПАВІЛЬЙО́Н, -у, *ч.* 1. Невелика легка будівля з покриттям у саду, парку. // Легка споруда побутового або спеціального призначення. ** **Торго́вий павільйо́н** – пункт роздрібного продажу товарів. 2. Тимчасова або постійна споруда, призначена для розміщення експонатів якої-небудь виставки. 3. Приміщення, обладнане для кінозйомок і фотографування, а також декорація в приміщенні кіностудії, побудована для знімання якої-небудь сцени фільму.
ПАВІЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **павільйо́н**. 2. Який відбувається в павільйоні (у 3 знач.), виконується з використанням його. *Павільйонні кінозйомки.*
ПАВІНО́Л, -у, *ч.* М'яка штучна шкіра, що є тканинною основою, обробленою полівінілхлоридною пастою.
ПА́ВІТЕР, -тру, *ч.*, *рідко.* 1. Слабкий вітер; вітерець. 2. Вітер змінних напрямків.
ПАВІЧА́ЙКА, -и, *ж.*, *зах.* Повіка, віко.
ПАВЛО́ВНІЯ, -ї, *ж.* Дерево з великими листками на довгих черешках, яке походить з Японії, Центрального й Південного Китаю та культивується як декоративне.
ПА́ВО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Павичевий.
ПА́ВОДКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́водок**.
ПА́ВОДОК, -дка, *ч.* Тимчасове підняття рівня води в річках та інших водоймах внаслідок злив або розтавання снігу та льоду; повідь.
ПА́ВОЛОКА, -и, *ж.* У давній Русі – коштовна привозна тканина.
ПА́ВОЛОЧ, -і, *ж.*, *діал.* Волока (у 1 знач.).
ПА́ВОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **па́ва** 1, 2.
ПА́ВОР, -а, *ч.*, *мед.* Страх, сильна боязнь, переляк.
ПА́ВОРОЖКА, -и, *ж.*, *ент.* Сонечко.
ПА́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **па́ва** 1, 2.
ПАВУ́К, -а́, *ч.* Членистонога тварина з отруйними залозами, що звичайно живиться дрібними комахами, вловлюючи їх у виткану нею самою павутину.
ПАВУКА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Формою схожий на павука (у 1 знач.).
ПАВУКА́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **павука́стий**.
ПАВУКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до павука (у 1 знач.), павуків.
ПАВУКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Формою схожий на павука (у 1 знач.). 2. *у знач. ім.* **павукоподі́бні**, -них, *мн.* Клас безхребетних тварин родини членистоногих.
ПАВУКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **павукоподі́бний**.
ПАВУ́К-ХРЕСТОВИ́К, павука́-хрестовика́, *ч.* Павук, у якого на черевці є білі плями у формі хреста.
ПАВУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Пава (у 1 знач.).
ПАВУ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **пави́ч**.
ПАВУРИ́ЦЯ, -і, **ПАВУ́РКА**, -и, *ж.* Те саме, що **пави́ця**.
ПАВУ́РКА *див.* **павури́ця**.
ПАВУТИ́НА, -и, *ж.* 1. Легка сітка з тонких волокон, утворених з клейкої рідини, яку виділяють павуки та деякі інші членистоногі тварини, а також окрема нитка такої сітки. // *чого*, *з чого*, *перен.* Те, що своїм виглядом нагадує таку сітку або нитки. 2. *чого і без додатка*, *перен.* Те, що заважає кому-небудь вільно жити, діяти. *Обплести павутиною.*
ПАВУТИ́НИТИСЯ, -иться, *недок.*, *рідко.* Покриватися павутиною (у 1 знач.).
ПАВУТИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **павути́на** 1. 2. Тонка нитка з шовку, капрону і т. ін. // Тканина з таких ниток. 3. *розм.* Дуже тоненькі шовкові панчохи.
ПАВУТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **павути́на** 1. // Вкритий, заснований павутиною. // Сплетений з павутини. ** **Павути́нна оболо́нка** – блискуча прозора безсудинна оболонка, що покриває головний і спинний мозок. **Павути́нний кліщик** – комаха родини членистоногих ряду справжніх кліщів класу павукоподібних. **Павути́нні за́лози** – органи деяких членистоногих, що виділяють секрет – павутину.
ПАВУТИ́ННЯ, -я, *с.* 1. Збірн. до **павути́на** 1. 2. Те саме, що **павути́на**.
ПАВУТИ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **павути́нний**.
ПАВУТИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до павутини, схожий на неї.
ПАВУТИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **павутиноподі́бний**.
ПАВУТИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **павути́нка** 1.
ПАВУТИ́НЯЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **павути́нний**.
ПАВУТИ́ЦЯ, -і, *ж.* Багаторічна бур'янова витка рослина; березка, повійка.
ПАВУЧЕ́НЯ, -яти, *с.* Маля павука.
ПАВУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **паву́к** 1. // Формою схожий на павука; павукастий. 2. *перен.* Який відзначається рисами експлуататора, жорстокістю, підступністю, хитрістю.
ПАВУЧИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Павутина.
ПАВУЧИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Самка павука (у 1 знач.). 2. *перен.* Жін. до **паву́к** 2.
ПАВУЧИ́ШИН, -а, -е. Належний павучисі.
ПАВУЧИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **паву́к** 1.
ПАВУЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **паву́к** 1. 2. Рід української мережки.
ПАВУ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **паву́к**.
ПАВ'Я́НИЙ, -а, -е, *зах.* Павичевий.
ПА́В'ЯЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пави́ний**.
ПАГАМЕ́НТ, -у, *ч.*, *фін.* Платіж готівкою.
ПАГАНА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Свято на честь богів – опікунів села; стародавні римляни справляли його в січні.
ПА́ГІЛЛЯ, -я, *с.*, *збірн.* 1. Тоненьке гілля. 2. *перен.* Молоде покоління людей.
ПА́ГІН, -гона, *ч.* 1. Молода гілка або стеблина рослини. // *звичайно мн.*, *чого*, *перен.* Ознаки, прояви наявності або розвитку чого-небудь. 2. *перен.* Молоде, нове покоління; чиї-небудь діти, нащадки і т. ін.
ПАГІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *типогр.* Нумерація сторінок книги або рукопису.
ПА́ГІНЕЦЬ, -нця, *ч.* Зменш.-пестл. до **па́гін**.
ПА́ГІННЯ, -я, *с.* Збірн. до **па́гін**.
ПА́ГІНЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **па́гін**.
ПА́ГНІСТЬ, -ностя, *ч.*, *заст.* Ніготь.
ПАГОВІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Пагіння.
ПА́ГОДА, -и, *ж.* Культова буддійська меморіальна споруда у вигляді багатоярусної башти.
ПАГОДИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **агальматолі́т**.
ПА́ГОНЕЦЬ, -інця, *ч.* Зменш.-пестл. до **па́гін**, **па́гінець**.
ПА́ГОНОК, -нка, *ч.* Зменш. до **па́гін**.
ПА́ГОРБ, -а, *ч.* Те саме, що **па́горок**.
ПАГОРБКУВА́ТИЙ, -а, -е. Покритий пагорбками, з пагорбками.
ПАГОРБКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пагорбкува́тий**.
ПА́ГОРБОК, -бка, *ч.* Зменш. до **па́горб**.
ПАГОРИ́СТИЙ, -а, -е. Покритий пагорками.
ПАГОРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пагори́стий**.
ПА́ГОРОК, -рка, *ч.* Височина, часто з пологими схилами; пригір.
ПА́ГОРОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до пагорок.
ПА́ГРИ, -ів, *мн.* Рід риб родини окунеподібних.
ПАГУ́БА, -и, *ж.* Те, що загрожує загибеллю, веде до загибелі, згуби (у 3 знач.).
ПАД, -у, *ч.*, *рідко.* Низьке місце, понижена місцевість; западина.
ПА́ДАВКА, -и, *ж.*, *зах.* Падуча хвороба, епілепсія.
ПА-Д'АКСЬЙО́Н, -у, *ч.* Танець, що розкриває зміст балетної сцени.
ПА́ДАЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *зоол.*, *зах.* Веретільниця.
ПА́ДАЛИЦЯ, -і, *ж.*, *збірн.* 1. Плоди або листя, які опали з дерев. 2. Незібране, опале зерно, насіння і т. ін., що залишилося на полі. // Рослина, що виросла з опалого зерна, насіння.
ПА́ДАЛИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́далиця**.
ПА́ДАЛКА, -и, *ж.*, *збірн.* Те саме, що **па́далиця**.
ПА́ДАЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **па́далка**.
ПА́ДАЛЬ, -і, *ж.* Труп тварини, трупи тварин.
ПА́ДАЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́даль**. ** **Па́дальні му́хи** – різні види родини каліфоридів і саркофагідів ряду двокрилих комах.
ПА́ДАЛЬНИК, -а, **ПАДАЛЮ́К**, -а́, *ч.*, *зоол.*, *зах.* Веретільниця.
ПАДАЛЮ́К *див.* **па́дальник**.

ПА́ДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **па́дати** 1, 2.

ПА́ДАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Переміщатися, валитися, спрямовуватися і т. ін. зверху вниз під дією власної ваги. // Випадати (про сніг, дощ і т. ін.). // Текти, спадати зверху вниз (про води потоку, річки і т. ін.). // Виділятися з атмосфери; осідати (про туман, росу і т. ін.). // Заходити, сідати (про сонце). 2. Валитися на землю, втрачаючи рівновагу, опору в основі, в ногах. // Швидко опускатися, сідаючи, лягаючи і т. ін. // Валитися, руйнуючись. *Падати в обійми. Падати навколішки. Падати з ніг.* 3. Схилятися вниз, опускатися. // Звисати, спадати (перев. про волосся). // *перен.* Опускатися круто, уступами. // *перен.* Знижуватися (про течію, рівень води у водоймищах). 4. *перен.* Доходити, долітати, доноситися, ставати чутним (про голос, звуки, пісні і т. ін.). 5. Розповсюджуючись десь, по якій-небудь поверхні, покривати її собою (про світло, тінь і т. ін.). // Звертатися в чий-небудь бік, спрямовуватися на щось (про погляд, очі і т. ін.). // *перен.* Встановлюватися, наставати (про ніч, вечір і т. ін.). // *на кого, перен.* Поширюватися на кого-небудь; стосуватися когось. 6. Ставати меншим, знижуватися (про те, що вимірюється, обліковується). // Вказувати на пониження тиску (про барометр, манометр і т. ін.). 7. *перен.* Втрачатися або зменшуватися (про віру, надію, сили і т. ін.). *Падати духом.* 8. Діставатися кому-небудь, припадати на когось (про те, що можна порахувати). // Випадати на чию-небудь долю. *Падати на голову.* 9. Гинути в бою, поєдинку. // Бути захопленим військом противника (про місто, населений пункт, укріплення і т. ін.). // Переставати діяти, скасовуватися (про політичний лад, уряд і т. ін.). 10. Випадати, вивалюватися (про зуби, волосся і т. ін.). 11. Переставати існувати, гинути (про тварин); дохнути. 12. *перен.* Опускатися морально; втрачати значення, авторитет або потрапляти у становище, яке заслуговує осуду. *Падати в чиїхось очах.* 13. Приходитися на який-небудь склад (про наголос).

ПА́ДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., рідко.* Те саме, що **упада́ти**[1] 5.

ПА́ДАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **па́дати**.

ПА́ДВОРОК, -рку, *ч., діал.* Садиба в передмісті.

ПА́ДЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **падь**[2]. ** **Па́девий мед** – мед, що його бджоли виробляють із паді (*див.* **падь**[2]).

ПАДЕГРА́С, -у, *ч.* Бальний повільний танець, а також музика до нього.

ПА-ДЕ-ДЕ́, *невідм., с. і ч.* Парний танець, що є однією з основних балетних танцювальних форм, а також музика до нього.

ПА-ДЕ-КА́ТР, ПАДЕКА́ТР, -у, *ч.* 1. Бальний танець чотиридольного розміру, який поєднує короткий крок із вальсовими рухами, а також музика до нього. 2. Балетний танець для чотирьох виконавців, а також музика до нього.

ПА-ДЕ-ПАТИНЕ́Р, -у, *ч.* Бальний танець дводольного розміру, побудований на плавних, легких рухах, а також музика до нього.

ПАДЕСПА́НЬ, -і, *ж.* Бальний танець тридольного розміру, який поєднує балансуючі рухи з вальсовими, а також музика до нього.

ПА-ДЕ-ТРУА́, *невідм., с. і ч.* Балетний танець для трьох виконавців, а також музика до нього.

ПАДИ́ВОЛОС, -а, *ч., діал.* Хвощ.

ПАДИ́НА, -и, *ж.* Невелика, звичайно кругла долина.

ПАДИ́ЧІЙ, -я, *ч., діал.* Водоспад.

ПАДИША́Х, -а, *ч.* Титул монарха в деяких країнах Близького і Середнього Сходу, а також особа, що носить цей титул.

ПАДИША́ХІВ, -ова, -ове. Прикм. до **падиша́х**. // Належний падишахові.

ПАДИША́ХСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **падиша́хів**.

ПАДІ́Ж, -дежу́, *ч.* Поголовна загибель тварин від якої-небудь хвороби, голоду і т. ін.

ПА́ДІЛ, -долу, *ч.* Невелика долина. ** **Земни́й па́діл**, *заст., поет.* – земля як місце проживання людини з її турботами, стражданнями і т. ін.

ПАДІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **па́дати** 1, 2, 5, 6, 9 – 11 і **упа́сти**[1]. 2. *перен.* Стан за знач. **па́дати** 7, 12. 3. *спец.* Похиле положення відносно горизонтальної поверхні (землі, її шарів, річок і т. ін.). ** **Паді́ння рі́чки** – різниця між висотою рівнів води на кінцях певної ділянки.

ПА́ДКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **па́дкатися**.

ПА́ДКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Поратися, доглядати, піклуватися. *Падкатися коло дітей.*

ПАДКИ́Й, -а́, -е́, *на що, до чого, діал.* Який має сильну пристрасть до чого-небудь; охочий.

ПА́ДКО. Присл. до **падки́й**.

ПАДКОВИ́ТИЙ, -а, -е. Старанний, ревний, дбайливий. *Падковитий до худоби.*

ПАДКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **падкови́тий**.

ПАДКОВИ́ТО. Присл. до **падкови́тий**.

ПАДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **падкува́ти**.

ПАДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Клопотатися господарством. 2. Бідкатися.

ПА́ДЛИНА, -и, *ж., діал.* Падаль.

ПА́ДЛО, -а, *с.* 1. Те саме, що **па́даль**. 2. *перен., лайл.* Підла, негідна людина.

ПАДЛЮ́КА, -и, *ж. і ч., лайл.* Підла людина; негідник.

ПАДЛЮ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **падлю́чити**.

ПАДЛЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Підлий, мерзенний, ганебний.

ПАДЛЮ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., вульг.* Поводити, тримати себе підло.

ПАДЛЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **падлю́чий**.

ПАДЛЮ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Падлючий.

ПАДНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Який падає, спадає, знижується.

ПАДОЛИ́СТ, *ч.* 1. *род.* -у. Те саме, що **листопа́д** 1. 2. *род.* -у. Опале листя. 3. *род.* -а, *заст.* Назва місяця (листопада).

ПА́ДРЕ, *невідм., ч.* Католицький священик.

ПА́ДУБ, -а, *ч.* Вічнозелений південний чагарник або невелике дерево з колючим гострим листям і отруйними червоними плодами, які використовуються у медицині; гостролист.

ПА́ДУГА, -и, *ж., театр.* Верхня допоміжна декорація, якою маскують від глядачів механізм верхньої частини сцени.

ПАДУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **па́дати** 1. // *у знач. прикм.* ** **Паду́ча хворо́ба**, *розм.* – те саме, що **епіле́псія**. 2. *у знач. ім.* **паду́ча**, -чої, *ж., розм.* Те саме, що **Паду́ча хворо́ба**.

ПАДУ́ЧКА, -и, *ж., розм.* Падуча хвороба; падавка.

ПАДЧЕРЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маленька падчірка.

ПА́ДЧЕРКА, ПА́ДЧІРКА, -и, *ж.* Нерідна дочка одного з подружжя, яка доводиться рідною іншому; пасербиця.

ПА́ДЧІРКА *див.* **па́дчерка**.

ПАДЬ[1], -і, *ж.* Чітко окреслена, глибока, неширока долина, яр чи річище, звичайно порослі лісом.

ПАДЬ[2], -і, *ж.* Солодка липка рідина на листях рослин – продукт життєдіяльності комах, що на них живуть. ** **Падь па́ла (напа́ла)**: а) випали шкідливі для рослин опади (звичайно роса); б) кого-небудь охопив якийсь настрій.

ПА́ДЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **падькати**.

ПА́ДЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Нарікати (у 1 знач.).

ПА́ДЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., діал.* Бідкатися (у 1, 2 знач.).

ПАЄНАГРОМА́ДЖЕННЯ, -я, *с., ек.* Нагромадження пайових внесків.

ПАЄНАГРОМА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до нагромадження пайових внесків, признач. для цього.

ПАЖ, -а, *ч.* 1. У середні віки – хлопчик, юнак дворянського роду, який перебував при знатній особі (феодалі, королі і т. ін.) й виконував певні обов'язки. // *перен., ірон.* Про чоловіка, який віддано, прислужливо упадає коло жінки. 2. У дореволюційній Росії та західноєвропейських країнах до початку 19 ст. – нижча придворна посада, а також особа на цій посаді. 3. У царській Росії – вихованець пажеського корпусу.

ПА́ЖЕРА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **ненаже́ра**.

ПА́ЖЕРЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ненаже́рливий**.

ПАЖЕ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **паже́рливий**.

ПАЖЕ́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Хижий.

ПА́ЖЕСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **паж**. ** **Па́жеський ко́рпус** – у дореволюційній Росії – привілейований середній військово-навчальний заклад для дворян.

ПА́ЖИТНИЦЯ, -і, *ж.* Однорічний, рідше багаторічний бур'ян, який росте серед хлібів і льону.

ПА́ЖИТЬ, -і, *ж., ц.-с.* Пасовисько.

ПАЗ, -а, *ч.* 1. Вузька довга щілина між недостатньо припасованими дошками, колодами і т. ін. 2. *спец.* Виїмка, заглиблення, гніздо в якій-небудь деталі, якомусь приладі і т. ін., куди вставляється відповідний за розміром виступ іншої деталі.

ПА́ЗАНКА, -и, *ж.* Задня заяча лапка.

ПА́ЗАТИ, -аю, -аєш, **ПА́ЗИТИ**, -зю, -зиш *і* **ПАЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* 1. Пильнувати, стежити. ** **Пазь своє́** – уживається як вигук, яким забороняють втручатися в щось. 2. Доглядати (у 1 знач.).

ПАЗДЕ́РИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Розтріскаsuccний, скіпковий.

ПА́ЗДЕРИТИ, -рю, -риш, *недок., перех., зах.* 1. Очищати від костриці. 2. Розбивати на дрізки, розривати на клоччя.

ПАЗДЕ́РНИК, -а, *ч., діал.* Жовтень.

ПА́ЗДІР, -а, *ч., діал.* Здерті лико чи костриця.

ПАЗДІ́Р'Я, -я, *с., зах.* Костриця.

ПА́ЗЕЛЕНЬ, -і, *ж.* Домішка зеленого кольору, зелений відтінок, зелені просвіти у забарвленні або пофарбуванні чого-небудь.

ПАЗИГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Загальнозрозуміле письмо; передача думки знаками, зрозумілими багатьом народам світу (напр. нотне письмо).

ПАЗИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., зах.* Пильнувати, стежити.

ПА́ЗИТИ *див.* **па́зати**.

ПА́ЗІЛКИ, ПА́ЗОЛКИ, -ів, *ч., мн., діал.* Зола після луження.

ПАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пазува́ти**[1].

ПА́ЗОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **паз** 2. // Стос. до виготовлення пазів (у 2 знач.).

ПАЗОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Дбайливий, старанний.

ПАЗОЛИ́НА, -и, *ж., зах.* Перепалений шматок глини або цеглини, що відпав від печі.

ПА́ЗОЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех., діал.* Брудни́ти (золою).

ПА́ЗОЛКИ *див.* **па́зілки**.

ПА́ЗОЛОТЬ, -і, *ж., поет.* Золотий колір, позолота. *Пазолоть соборних бань.*

ПА́ЗОР, -а, *ч., зах.* Пазур.

ПАЗОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із вирізанням пазів, призначений для цього.

ПАЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з пазуванням, призначений для цього.

ПАЗУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **пазува́ти**[1].

ПАЗУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **пазува́ти**[2].

ПАЗУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок., перех., спец.* Робити в чому-небудь пази (у 2 знач.).

ПАЗУВА́ТИ[2] *див.* **па́зити**.

ПА́ЗУР, -а, *ч.* Гостре загнуте рогове утворення на кінцях пальців багатьох тварин і птахів; кіготь. // *перев. мн.* Довгі, гострі нігті на пальцях людини. *Показувати пазурі.*

ПАЗУРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **па́зур**.

ПАЗУРИ́СТИЙ, -а, -е. З довгими пазурами. // Який нагадує пазурі; деталі якого схожі на пазурі.

ПАЗУРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пазури́стий**.

ПА́ЗУХА, -и, *ж.* 1. Простір між грудьми та одежею, яка до них прилягає. 2. *розм.* Те саме, що **гру́ди**. 3. Проріха спереду в сорочці для зручності одягання через голову. 4. *анат.* Порожнина в деяких органах тіла. 5. *бот.* Заглибина між гілкою і стовбуром дерева або між основою листа і стеблом.

ПАЗУШИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **па́зуха** 1.

ПА́ЗУШКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **па́зуха** 1, 3, 5.

ПА́ЗУШНИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **па́зуха** 4, 5.

ПАЗУ́ШШЯ, -я, *с.* Пазуха, місце за пазухою.

ПАЙ[1], па́ю, *ч.* 1. Частка, що вноситься в капітал якого-небудь товариства (кооперативного, акціонерного і т. ін.) кожним його членом або випадає кожному в разі його розподілу. 2. Частка, яку вносить у що-небудь спільне окремий учасник або яка припадає на кого-небудь. // *рідко.* Частина їжі, виділена кому-небудь, або трапеза, за якою їжу поділено на частини. 3. Життєві умови, обставини і т. ін., в які потрапляє хто-небудь; чиясь доля. // *діал.* Щастя, талан. ** **На свій пай**, *діал.* – також.

ПАЙ[2], -я, *ч.* Дрібна розмінна монета Індії до 1957 р., Пакистану – до 1961 р.

ПАЙДА́, -и́, *ж., діал.* 1. Приношення, дарунок. 2. Щастя, талан.

ПАЙДИ́ТИ, -и́ть, *безос., діал.* Щастити, таланити.

ПАЙЗА́[1], -и, *ж.* Однорічна кормова рослина родини злакових, яка має гроноподібну видовжену волоть і гостре по краях листя.

ПАЙЗА́[2], -и, *ж., іст.* Табличка як посвідчення і перепустка, яку видавали монгольські хани особам, виряджуваним із певним дорученням.

ПА́ЙКА[1], -и, *ж.* 1. Частка чого-небудь спільного, яку одержує хтось під час розподілу. // Шматок хліба, одержуваний за певними нормами на певний строк. 2. *перен.* Якась частина, певна кількість чого-небудь.

ПА́ЙКА[2], -и, *ж., спец.* Дія за знач. **пая́ти**; **пая́ння**.

ПАЙКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пайо́к**.

ПАЙОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **пай** 1. *Пайові внески.* // Який існує на паях. ** **Пайова́ вла́сність** – див. **вла́сність**. **Пайова́ у́часть** – спільне, поряд з іншими партнерами вкладення коштів у справу з виділенням величини паю. **Пайове́ зобов'я́зання** – зобов'язання між членами товариства відповідно до їхніх паїв. **Пайови́й лі́зинг** – здійснення лізингу за участю суб'єктів лізингу на основі укладення багатостороннього договору та залучення одного або кількох кредиторів, які беруть участь у здійсненні лізингу, інвестуючи свої кошти.

ПАЙОВИ́К, -а́, *ч.* Той, хто вніс пай (у 1 знач.) у що-небудь, має пай у чомусь.

ПАЙОВИ́ЧКА, -и, *ж.* Жін. до **пайови́к**.

ПАЙО́К, пайка́, *ч.* Продовольство, цигарки і т. ін., що видаються за певними нормами на певний строк. *Голодний пайок.* ** **Сухи́й пайо́к** – певна кількість їжі (консерви, сухарі, печиво і т. ін.), яку видають для споживання в похідних умовах, на фронті.

ПА́ЙОЛ, -а, *ч.* Дерев'яний поміст у трюмних приміщеннях суден.

ПА́ЙСА, -и, *ж.* Розмінна монета Бангладеш, Індії, Непалу, Пакистану.

ПА́ЙСТРА, -и, *ж., діал.* Різновид вибійки.

ПАЙСТРО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Пошитий з пайстри.

ПАЙТА́Ш, -а, *ч., зах.* 1. Патлач. 2. Дідуган.

ПА́ЙЩИК, -а, *ч.* Те саме, що **пайови́к**.

ПАК[1], *рідко* **ПА́КИ**, *част., розм.* 1. *підсил.* Уживається для збільшення експресивності висловлення, підкреслюючи значення того слова, після якого стоїть. // Уживається після вказівних і відносних займ. та присл. займенникового походження, щоб підкреслити, ствердити що-небудь. 2. *пит.-підсил.* Уживається в розмові, розповіді, щоб пригадати забуте, звичайно відоме співрозмовникові, або нагадати щось. 3. *пит.-підсил.* У сполученні з дієсловом виражає непевність, вагання. 4. Разом з іншими частками уживається в знач. присл.: о д н а к, а д ж е, п р о т е, с п р а в д і, з в и ч а й н о, н а в п а к и і т. ін. 5. Уживається в знач. вставн. сл.: м о ж л и в о, м а б у т ь, і м о в і р н о, п р а в д а і т. ін. ** **Де (куди́) ж [,] пак** – уживається для вираження сумніву в чому-небудь, повної неможливості чогось або ствердження чого-небудь негативного. **Чи [ж] пак** – уживається для вираження сумніву, непевності, нерішучості або іронії. **Чи [то] пак**: а) уживається для означення уточнення або виправлення сказаного; тобто; б) уживається для вираження іронічного уточнення або поправки. **Ще б пак!** – уживається для ствердження чого-небудь; інакше й бути не може.

ПАК[2], -у, *ч.* Багаторічний дрейфуючий морський лід, який створює міцні льодові поля в полярних басейнах.

ПАК[3], -а, *ч., зах.* Пакунок.

ПА́КА, -и, *ж.* 1. Велика кількість зв'язаних, скріплених мотузкою однорідних предметів. 2. Ряд, сукупність складених один на одний предметів; стос. 3. *спец.* Великий тюк товару.

ПА́КАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **па́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ПА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Палити люльку.

ПАКГА́УЗ, -у, *ч.* Склад для короткострокового зберігання вантажів при залізничних станціях, у портах, митницях і т. ін.

ПАКГА́УЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пакга́уз**. *Пакгаузне приміщення.*

ПАКЕЛА́Т, -а, *ч.*, *зах.* Жіночий головний убір.

ПА́КЕР[1], -а, *ч.* Пристосування, яке опускають у бурову свердловину для відокремлювання пластів між собою.

ПА́КЕР[2], -а, *ч.*, *зах.* Носильник на залізниці.

ПАКЕ́Т, -а, *ч.* 1. Конверт із листом, перев. офіційного змісту. // Конверт, обгортка для пакування поштових відправлень. 2. Паперовий мішок або обгортка для пакування речей, продуктів тощо. 3. Те саме, що **паку́нок** 1. ** **Індивідуа́льний паке́т** – особливим чином упакований набір перев'язувального матеріалу для надання першої медичної допомоги. **Паке́т бджіл** – відводок бджіл, сформований у спеціальному ящику, пристосованому для перевезення у віддалені пасіки. 4. *спец.* Стос. однорідних (перев. будівельних) матеріалів. *Арматурні пакети. Пакети пиломатеріалів.* 5. Комплекс взаємопов'язаних положень, питань і т. ін. // Певна кількість питань, що потребують одночасного вирішення. ** **Контро́льний паке́т а́кцій** – кількість акцій, достатня для повного контролю за діяльністю акціонерного товариства. **Міно́рний паке́т а́кцій** – кількість акцій, яка не дає права контролю над акціонерним товариством. 6. *спец.* Послідовність сигналів, що розглядається як ціле відповідно до деяких визначених критеріїв. 7. У системах обробки інформації: а) послідовність даних та сигналів керування, яка передається і комутується як єдине ціле; б) сукупність програм, що виконуються у пакетному режимі. ** **Паке́т да́них** – сукупність повідомлення даних з додатковою інформацією щодо процесу передачі даних за призначенням. **Паке́т ди́сків** – блок магнітних дисків, що виймається з накопичувача на дисках як єдине ціле разом з контейнером. **Паке́т прикладни́х програ́м** – комплект прикладних програм, признач. для розв'язання задач певного класу.

ПАКЕТБО́Т, -а, *ч.*, *заст.* Невеликий морський поштово-пасажирський пароплав або вітрильник.

ПАКЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **паке́т** 1 – 3.

ПАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **паке́т**. // Признач. для виготовлення пакетів. ** **Паке́тний вимика́ч** – пристрій для одночасного ручного перемикання декількох електричних кіл низької напруги.

ПАКЕ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто займається виготовленням пакетів.

ПАКЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **паке́тник**.

ПАКЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пакетува́ти**. // *у знач. прикм.*

ПАКЕТОРО́БНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виготовленням пакетів.

ПАКЕТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до пакету-вання.

ПАКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* 1. Дія за знач. **пакетува́ти** 2. 2. Об'єднання однорідних предметів у комплекти, пакети.

ПАКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Укладати, упаковувати в пакети (у 2 знач.). 2. *спец.* Робити з чого-небудь пакети (у 4 знач.). 3. Об'єднувати однорідні предмети в комплекти, пакети.

ПА́КИ *див.* **пак**[1].

ПАКИСТА́НЕЦЬ *див.* **пакиста́нці**.

ПАКИСТА́НКА *див.* **пакиста́нці**.

ПАКИСТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пакиста́нці** й Пакистан.

ПАКИСТА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **пакиста́нець**, -нця, *ч.*; **пакиста́нка**, -и, *ж.*). Основне населення Пакистану.

ПА́КІЛ, -кола, *ч.*, *діал.* Кілок.

ПА́КІЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *діал.* Зменш. до **па́кіл**.

ПА́КІЛЛЯ, -я, *с.*, *діал.* Збірн. до **па́кіл**.

ПА́КІСЛИВИЙ, -а, -е, *зах.* Пакосний.

ПА́КІСНИЙ *див.* **па́косний**.

ПА́КІСНИК *див.* **па́косник**.

ПА́КІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **па́кісний**.

ПА́КІСНО *див.* **па́косно**.

ПА́КІСТЬ *див.* **па́кость**.

ПАККА́МЕРА, -и, *ж.* Цех паперової фабрики, в якому сортується листовий папір.

ПАКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Однокр. до **па́кати**.

ПАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пакува́ти**.

ПА́КОВИЙ[1], -а, -е, *спец.* Прикм. до **па́ка** 3. // Зв'язаний у паки. *Паковий товар.*

ПА́КОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **пак** [2]. *Пакова крига.*

ПА́КОЛОК, -лка, *ч.*, *діал.* Зменш. до **па́кіл**.

ПА́КОСНИЙ, ПА́КІСНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **ка́посний**.

ПА́КОСНИК, ПА́КІСНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ка́посник**.

ПА́КОСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **па́косний**.

ПА́КОСНО, ПА́КІСНО, *розм.* Присл. до **па́косний, па́кісний**.

ПА́КОСТИТИ, -коцу, -костиш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Робити брудним, нечистим, засмічуючи і т. ін. 2. *неперех.*, *кому і без додатка.* Те саме, що **ка́постити**.

ПА́КОСТЬ, ПА́КІСТЬ, -кості, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ка́пость**. *Робити пакость.*

ПАКОТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Пакоти́льні това́ри** – товари низької якості.

ПАКС, -и, *ж.*, *міф.* Персоніфікація миру; ототожнена з грецькою богинею миру Ейреною.

ПАКТ, -у, *ч.* 1. Міжнародна угода, звичайно великого політичного значення. 2. *рідко.* Розділ офіційного документа чи якого-небудь тексту, позначений номером або літерою; пункт.

ПАКУВА́ЛЬНА, -ої, *ж.* Приміщення, місце, це пакують товари.

ПАКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **пакува́ння**. // Признач. для пакування. 2. *у знач. ім.* **пакува́льна**, -ної, *ж.* Приміщення, місце, це пакують товари.

ПАКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається пакуванням.

ПАКУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пакува́льник**.

ПАКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пакува́ти**. 2. У програмуванні – перетворення даних у компактне подання.

ПАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Укладати, ув'язувати в пакунок, паку і т. ін. для транспортування, перенесення, перевезення або зберігання. // Щільно укладати, звичайно закриваючи, у яку-небудь тару. 2. Наповнювати чим-небудь, збираючи в дорогу (валізи, сумки і т. ін.).

ПАКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Складати, збирати свої речі в дорогу. 2. Пас. до **пакува́ти**.

ПАКУ́НОК, -нка, *ч.* 1. Що-небудь, упаковане в папероу або якусь іншу обгортку для транспортування, перенесення, перевезення або зберігання. 2. *чого*, *рідко.* Купка зв'язаних предметів.

ПАКУ́НОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **паку́нок**.

ПАКУ́Т, -а, *ч.*, *діал.* Жмутик, зв'язка.

ПАЛ[1], -у, *ч.* 1. Дуже сильне тепло, що йде від чого-небудь нагрітого або розжареного. // Дуже гаряча літня пора; спека. 2. Дуже висока температура тіла при захворюванні. // *перен.* Гарячковий стан, викликаний хвилюванням, страхом і т. ін. // *перен.* Рум'янці на обличчі як зовнішній вияв гарячкового стану. 3. *чого і без додатка, перен.* Сильне внутрішнє збудження, піднесення, викликане глибокими почуттями, переживаннями або завзяттям у ставленні до чого-небудь. // Пристрасне захоплення чим-небудь. // Слова, розмова, погляд і т. ін. як вияв глибоких почуттів, завзяття, захоплення тощо.

ПАЛ[2], -а, *ч.* Паля, чавунна тумба і т. ін., врита в землю біля пристані, до якої канатами прив'язується судно під час стоянки.

ПАЛАГОНІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **кори́т**.

ПАЛАДА́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої Паладій є у ступені окиснення +4; сильний окисник.

ПАЛАДИ́Н, -а, *ч.*, *іст.* У середні віки – лицар із почту короля. // Відданий своєму королю або дамі, хоробрий, славетний рицар. // *перен.*, *перев. ірон.* Людина, віддана якій-небудь особі, пристрасний прихильник певної ідеї.

ПАЛАДИНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; тетрагональні кристали у вигляді вохристої пеленки на паладійвмісному золоті.

ПАЛА́ДІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пала́дій**.

ПАЛАДІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить паладій.

ПАЛАДІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **паладієвмі́сний**.

ПАЛА́ДІЙ, -ю, *ч.* Pd. Хімічний елемент, платиноїд. Проста речовина – важкий сріблястий метал, із якого виготовляють медичні інструменти, деталі кардіостимуляторів, зубні протези тощо.

ПАЛА́ДІУМ, -у, *ч.* 1. Статуя озброєного божества, найчастіше Афіни Паллади, яка, за віруваннями давніх греків, охороняла місто від небезпеки. 2. *перен.* Захист, оплот.

ПАЛАДІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Нанесення на поверхню металевих виробів шару паладію.

ПАЛАМА́Р, -я, *ч.* Служитель православної церкви, що допомагає священику під час богослужіння; дячок, псаломщик, причетник.

ПАЛАМАРЕ́НКО, -а, *ч.*, *розм.* Син паламаря.

ПАЛАМАРІ́В, -е́ва, -е́ве. Прикм. до **палама́р**. // Належний паламареві.

ПАЛАМАРІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.* Дочка паламаря.

ПАЛАМА́РКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Дружина паламаря. 2. Те саме, що **палама́рня**.

ПАЛАМА́РНЯ, -і, *ж.* Спеціальне приміщення в церкві для зберігання речей, що використовуються для служби і в якому порядкує паламар.

ПАЛАМА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **палама́р**.

ПАЛАМА́РЧИН, -а, -е, *розм.* Прикм. до **палама́рка** 1. // Належний паламарці.

ПАЛАМАРЧУ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **паламаре́нко**.

ПАЛАМАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **паламарюва́ти**.

ПАЛАМАРЮВА́ТИ, -рюю, -рюєш, *недок.*, *розм.* Бути паламарем, виконувати обов'язки паламаря.

ПАЛАМЕДЕ́Ї, -їв, *ж.*, *мн.* Великі дикі птахи з маленькою головою, коротким дзьобом і видовженою шиєю, що водяться в Південній Америці.

ПАЛАМИ́ДА, -и, *ж.* Промислова морська риба родини скумбрієвих.

ПАЛА́НКА, -и, *ж.*, *іст.* 1. На Запорізькій Січі у 18 ст. – невелике укріплення, обнесене частоколом. 2. Адміністративний округ у запорожців, центральне управління певної частини запорізьких вольностей. 3. Полкове укріплення, місце перебування полковника з іншими службовими особами полку у запорожців.

ПАЛАНКІ́Н, -а, *ч.* У деяких країнах Азії, Африки і Південної Америки – криті ноші, які служать засобом пересування для багатих осіб.

ПАЛА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пала́нка** 2.

ПАЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пала́ти**.

ПАЛАНТИ́Н, -а, *ч.* Жіноча хутряна або оксамитова накидка у вигляді широкого, довгого шарфа. *Соболевий палантин.*

ПАЛА́С, -а, *ч.* Безворсовий килим; виконується в техніці ручного або машинного ткацтва, а також у поєднанні того й іншого.

ПАЛАСИ́Т, -у, *ч.* Залізо-кам'яний метеорит у вигляді залізо-нікелевої губки, пори якої заповнені мінералом олівіном.

ПАЛА́ТА, -и, *ж.* 1. *тільки мн.*, *заст.* Великий, багатий будинок із численними кімнатами; палац. 2. *заст.* Велика, багато оздоблена кімната. // Велике приміщення, призначене для спеціальних цілей (видовищ, зібрань, збереження творів мистецтва і т. ін.). // *також ірон.* Кімната або житло. ** **Оруже́йна пала́та** – сховище зброї та предметів князівського й царського побуту у Московському кремлі, від початку 19 ст. перетворене на музей декоративного й прикладного мистецтва. 3. Окрема кімната для хворих у лікарні, лікувальному закладі. 4. У країнах із парламентарною формою правління – назва парламенту в цілому або кожної з його частин. ** **Пала́та грома́д** – нижня палата парламенту в деяких державах. **Пала́та депута́тів** – назва однопалатного парламенту Греції і нижніх палат парламентів деяких інших країн. **Пала́та ло́рдів** – назва верхньої палати парламенту Великої Британії. **Пала́та общи́н** – назва нижніх палат парламенту у Великій Британії та Канаді. **Пала́та представникі́в** – назва нижніх палат парламентів або однопалатного парламенту в деяких країнах. **Пала́та ра́дників** – назва верхньої палати парламенту Японії. 5. Назва деяких державних установ, які відають чим-небудь. *Судова палата. Книжкова палата. Торгова палата.* 6. *іст.* Назва вищої законодавчої установи, яка входила до складу Верховної Ради СРСР.

ПАЛАТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Пом'якшення приголосних звуків завдяки додатковій участі у вимові середньої частини спинки язика – піднесенні її до твердого піднебіння.

ПАЛАТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **палаталізува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Такий, що зазнав палаталізації; пом'якшений (про звуки мови).

ПАЛАТАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **палаталізо́ваний**.

ПАЛАТАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *лінгв.* Піддавати палаталізації.

ПАЛАТАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.*, *лінгв.* Зазнавати палаталізації, робитися палаталізованим.

ПАЛАТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який завжди вимовляється з додатковим піднесенням середньої частини спинки язика до твердого піднебіння (про звуки мови).

ПАЛАТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *лінгв.* Наявність пом'якшення (у приголосних звуків).

ПАЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Знищуватися в сильному вогні, зазнавати дії всепоглинаючого вогню. // Горіти, даючи велике полум'я, сильне світло або виділяючи багато жару. // *безос.* 2. *чим і без додатка.* Давати або випромінювати яскраве світло; світитися. // Бути яскраво освітленим. // *перен.* Вирізнятися яскравим кольором, забарвленням (звичайно червоним). 3. *перен.* Бути у пропасному жару (перев. від хвороби). 4. *перен.* Дуже червоніти, ставати гарячим від припливу крові. 5. *чим*, *від* (*од*) *чого і без додатка, перен.* Бути охопленим яким-небудь сильним почуттям, з пристрастю віддаватися почуттю, справі і т. ін. // Виражати сильне пристрасне почуття (про очі, погляд, обличчя і т. ін.). 6. *перен.* Відбуватися бурхливо, навально (про бій, битву, війну і т. ін.).

ПАЛАТИ́Н, -а, *ч.* Один із семи горбів, на яких виник стародавній Рим.

ПАЛА́ТКА, -и, *ж.* Тимчасове, звичайно літнє, приміщення, зроблене з цупкої непромокальної тканини, шкур і т. ін., що натягуються на каркас; намет. // *розм.* Те саме, що **плащ-пала́тка**.

ПАЛА́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пала́тка**. // З певною кількістю палаток.

ПАЛА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пала́та** 3.

ПАЛАТОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ділянці піднебіння.

ПАЛАТОЛАЛІ́Я, -ї, *ж.* Порушення дії мовленнєвого апарата, зумовлене розщепленням м'якого піднебіння.

ПАЛАТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічна пластика дефектів твердого піднебіння.

ПАЛАТОСХІ́ЗИС, -а, *ч.* Вроджене незарощення тканин піднебіння.

ПАЛАФІ́ТИ, -ів, *мн.* Окремі житла чи цілі селища, споруджені на палях з дерев'яним помостом над водою чи болотом.

ПАЛАХКИ́Й, -а́, -е́. Який несе в собі здатність швидкого спалахування. // Який виділяє багато тепла, світла. // *перен.* Розчервонілий.

ПАЛАХКОТА́ТИ *див.* **палахкоті́ти**.

ПАЛАХКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **палахкоті́ти**.

ПАЛАХКОТІ́ТИ, -кочу́, -коти́ш *і* **ПАЛАХКОТА́ТИ**, -кочу́, -ко́чеш, *недок.* 1. Горіти, знищуючись у вогні. // Горіти, даючи яскраве, нерівне світло. // *безос.* 2. *чим і без додатка.* Давати або випромінювати яскраве, звичайно нерівне світло. // *перен.* Вирізнятися яскравим кольором, забарвленням. 3. *перен.* Дуже червоніти, ставати гарячим від припливу крові. 4. *чим*, *від* (*од*) *чого і без додатка, перен.* Бути охопленим надзвичайно сильним почуттям, з великою пристрастю віддаватися почуттю, справі і т. ін. // Виражати сильне почуття, пристрасть (про очі, погляд, обличчя і т. ін.). 5. *перен.* Відбуватися бурхливо, навально

(про бій, битву і т. ін.).

ПАЛАХКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який яскраво, але нерівно світить, світиться. // Жаркий, гарячий.

ПАЛАХКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **палахкотли́вий**.

ПАЛАХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *розм.* 1. Загорітися, засвітитися спалахом, зблиском. 2. *перен.* Блиснути від сильного почуття, пристрасті; виразити щось у великій мірі (про очі). 3. Вистрілити (з рушниці, пістолета і т. ін.).

ПАЛАХТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **палахті́ти**.

ПАЛАХТІ́ТИ, -хчу́, -хти́ш, *недок.*, *розм.* 1. Горіти, даючи яскраве, нерівне світло. 2. *перен.* Розходитися, поширюватися (про жар, перев. від хвороби).

ПАЛА́Ц, -у, *ч.* 1. Велика будівля з безліччю кімнат, яка є постійним місцеперебуванням царственої особи, глави держави, а також членів царственої родини. // Пишний будинок, призначений під житло для панів, князів, графів та інших багатих осіб. 2. *чого.* Будинок величної архітектури, що має громадське або культурне призначення. *Палац націй.*

ПАЛАЦО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пала́ц** 1. // Такий, як у палацу.

ПАЛА́ЦЦО, *невідм.*, *с.* 1. Міський приватний палац, звичайно в Італії. 2. Тип житла міської буржуазії та феодальної верхівки за доби Відродження.

ПАЛА́Ш, -а́, *ч.* Холодна зброя з довгим прямим і широким двосічним клинком на кінці, яка нагадує шаблю.

ПАЛА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пала́ти**. // *у знач. прикм.*

ПАЛЕБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Призначений для забивання паль. ** **палебі́йне обла́днання** – обладнання, призначене для установки паль, їх орієнтування, фіксації.

ПАЛЕБО́ЄЦЬ, -бійця, *ч.* Робітник, який займається забиванням паль.

ПА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Блідо-жовтий з рожевим відтінком.

ПАЛЕВИСМИ́КУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який висмикує забиті в землю палі, признач. для цього.

ПАЛЕВИСМИ́КУВАЧ, -а, *ч.* Механічний пристрій для висмикування забитих у землю паль.

ПАЛЕЗАБИВА́Ч, -а́, *ч.* 1. Робітник, який займається забиванням паль. 2. Пристрій для забивання паль.

ПАЛЕЗАБИВНИ́Й, -а, -е. Пов'язаний із забиванням паль, призначений для цього.

ПАЛЕ́НИЙ, -а, -е. 1. *тільки* **па́лений**. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пали́ти**[1]. // **па́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який горів (у 1 знач.); горілий. // *у знач. ім.* **па́лене**, -ного, *с.* Те, що виділяє запах згару. 3. *у знач. прикм.* Підданий обпалюванню, прожарюванню, звичайно з метою одержання певних якостей. ** **Па́лена горі́лка**, *діал.* – те саме, що **пале́нка**. 4. *у знач. прикм.* Дуже гарячий. // *перен.* Який розгнівався, розсердився.

ПАЛЕНИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **палени́ще** 1.

ПАЛЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Випалене місце в лісі.

ПАЛЕНИ́ЩЕ, -а, *с.*, *діал.* 1. Випалене місце в степу, в лісі. 2. Топка.

ПАЛЕНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Бути охопленим полум'ям, яскраво горіти; палати. 2. *перен.* Ставати збудженим; дратуватися. // *чим.* Бути охопленим яким-небудь сильним почуттям. *Паленіти ненавистю до ворогів.* 3. Набирати кольору полум'я, палу (*див.* **пал**[1] 1); вирізнятися таким кольором. // Ставати червоним, червоніти. 4. *перен.* Дуже червоніти від припливу крові; ставати дуже гарячим. // Вкриватися рум'янцем, червоніти. // Ставати червоним, гарячим від сильного збудження, хвилювання і т. ін. (про лице, щоки, вуха і т. ін.). // *від чого.* Бути збудженим, виражаючи глибокі почуття, пристрасть. *Паленіти від сорому.*

ПАЛЕНІ́ТИСЯ, -іється, *недок.* Пас. до **палені́ти**.

ПАЛЕ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Горілка сливовиця.

ПА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пали́ти**[1] 1, 2.

ПАЛЕНЧА́РНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Винокурня.

ПАЛЕНЯ́, -я́ти, *с.*, *зах.* Паляничка.

ПАЛЕО... Перша частина складних слів, що має значення: а) стародавній, напр.: п а л е о к л і м а т и ч н и й; б) стос. до вивчення глибокої давнини, напр.: п а л е о б і о л о г і я.

ПАЛЕОАЗІА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **палеоазіа́т**, -а, *ч.*; **палеоазіа́тка**, -и, *ж.*). Умовна загальна назва різних за походженням малих народів Півночі (чукчів, коряків, ітельменів, юкагирів та нівхів).

ПАЛЕОАЗІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **палеоазіа́ти**. ** **Палеоазіа́тські мо́ви** – умовна назва генетично різних мов нечисленних народностей Півн. і Північно-Східного Сибіру.

ПАЛЕОА́НТРОП, -а, *ч.* Те саме, що **неандерта́лець**.

ПАЛЕОАНТРОПО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із палеоантропології.

ПАЛЕОАНТРОПОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **палеоантрополо́гія**.

ПАЛЕОАНТРОПОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ антропології, що вивчає біологічну природу викопної людини, її раси і т. ін.

ПАЛЕОАРКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стану Арктики у прадавні епохи.

ПАЛЕОАСТРОНА́ВТИКА, -и, *ж.* Розділ науки, що вивчає археологічні пам'ятки про вірогідне відвідування Землі астронавтами-інопланетянами.

ПАЛЕОАФРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прадавньоафриканський.

ПАЛЕОБІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до палеобіології.

ПАЛЕОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про органічний світ минулих геологічних епох і життєві особливості їхніх представників.

ПАЛЕОБІОЦЕНО́З, **ПАЛЕОЦЕНО́З**, -у, *ч.* Сукупність рослин і тварин, що населяли в минулі геологічні епохи ділянку суходолу чи водойми з більш-менш однотипними умовами існування.

ПАЛЕОБОТА́НІК, -а, *ч.* Фахівець із палеоботаніки.

ПАЛЕОБОТА́НІКА, -и, *ж.* Розділ палеонтології, що вивчає рослинний світ минулих геологічних епох.

ПАЛЕОБОТАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до палеоботаніки. *Палеоботанічні дослідження.*

ПАЛЕОВУЛКАНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ геології, який вивчає вулканізм минулих геологічних епох.

ПАЛЕОГЕ́Н, -у, *ч.*, *археол.* Перший період кайнозойської ери історії геологічного розвитку Землі.

ПАЛЕОГЕ́НОВИЙ, -а, -е, *археол.* Прикм. до **палеоге́н**. ** **Палеоге́новий пері́од** – те саме, що **палеоге́н**.

ПАЛЕОГЕО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із палеогеографії.

ПАЛЕОГЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до палеогеографії. ** **Палеогеографі́чні ка́рти** – карти, що відображають фізико-географічні умови геологічного минулого.

ПАЛЕОГЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає фізико-географічні умови на поверхні Землі в минулі геологічні епохи.

ПАЛЕОГЕОМОРФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь палеогеографії, що вивчає рельєф минулих геологічних епох.

ПАЛЕОГІДРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ гідрографії, що вивчає гідрологічні умови минулих геологічних епох та їхні зміни в історії Землі.

ПАЛЕОГІСТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гістології, який вивчає історичну послідовність змін тканинної будови організмів, що вимерли.

ПАЛЕОГНАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **дромеогнати́зм**.

ПАЛЕО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із палеографії.

ПАЛЕОГРАФІ́СТ, -а, *ч.* Художник по дереву й міді.

ПАЛЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до палеографії. *Палеографічний аналіз.*

ПАЛЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Допоміжна історико-філологічна дисципліна, що вивчає зовнішній вигляд і письмо стародавніх рукописів з метою їх правильного прочитання та встановлення часу й місця написання. // Особливості письма і зовнішнього вигляду стародавнього рукопису. ** **Музи́чна палеогра́фія** – галузь історичного музикознавства, яка вивчає давні пам'ятники музичної писемності, системи запису музики.

ПАЛЕОЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає спосіб життя й умови проживання вимерлих організмів, їхні зміни в процесі історичного розвитку життя на Землі.

ПАЛЕОЕНДЕМІ́ЗМ, -у, *ч.* Поширення живих організмів у порівняно обмеженому географічному регіоні у прадавні епохи.

ПАЛЕОЕНЦЕФАЛО́Н, -а, *ч.* Мозок викопної істоти минулих геологічних епох.

ПАЛЕОЗА́ВР, -а, *ч.* Величезна викопна ящірка.

ПАЛЕОЗО́Й, -ю, *ч.*, *спец.* Те саме, що **палеозо́йська е́ра** (*див.* **палеозо́йський**).

ПАЛЕОЗО́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до палеозою. *Палеозойські відклади.* ** **Палеозо́йська е́ра** – третя ера геологічної історії Землі, що настала після протерозойської та змінилася мезозойською.

ПАЛЕОЗОО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із палеозоології.

ПАЛЕОЗООЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до палеозоології.

ПАЛЕОЗООЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ палеонтології, що вивчає тваринний світ минулих геологічних епох.

ПАЛЕОКАЛЬДЕ́РА, -и, *ж.* Кругле або овальне заглиблення на вершині вулкану.

ПАЛЕОКЛІ́МАТ, -у, *ч.* Клімат минулих геологічних епох.

ПАЛЕОКЛІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до палеоклімату, пов'язаний з ним. *Палеокліматичні дані.*

ПАЛЕОКЛІМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь палеогеографії, що вивчає давню атмосферу і клімат Землі.

ПАЛЕОЛІ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Давній кам'яний вік; перший, найраніший період кам'яної доби.

ПАЛЕОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до палеоліту. // Який існував за палеоліту.

ПАЛЕОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **палеолі́т**.

ПАЛЕОМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Властивість гірських порід намагнічуватися в період свого формування під дією магнітного поля планети і зберігати набуту намагніченість за наступних епох.

ПАЛЕОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із палеомагнетизмом. *Палеомагнітні вимірювання.*

ПАЛЕОМАГНІТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про палеомагнетизм, тобто про магнітне поле Землі у минулі геологічні епохи.

ПАЛЕОНЕВРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ палеонтології і неврології, що вивчає еволюцію центральної нервової системи. 2. Розділ палеоантропології, що вивчає будову та функції головного мозку викопних форм вищих ссавців.

ПАЛЕОНТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із палеонтології.

ПАЛЕОНТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до палеонтології.

ПАЛЕОНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає рослинний і тваринний світ минулих геологічних епох; поділяється на палеоботаніку і палеозоологію. ** **Лінгвісти́чна палеонтоло́гія** – дисципліна, що використовує лінгвістичні дані для одержання даних про історію і культуру народу в дописемний період.

ПАЛЕОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про хворобливі зміни у рослинних і тваринних організмів, що жили на Землі у віддалені часи.

ПАЛЕОПЕДОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь палеогеографії, що вивчає давні ґрунти.

ПАЛЕОПІТЕ́К, -а, *ч.* Викопна людиноподібна мавпа.

ПАЛЕОПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь психології, яка вивчає процеси, що ймовірно мали місце в ранні еволюційні епохи.

ПАЛЕОРЕНТГЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вивчення хвороб давніх людей за допомогою рентгенологічного дослідження решток давніх організмів.

ПАЛЕОСИБІ́РСЬКИЙ, -а, -е: ** **Палеосибі́рські мо́ви** – те саме, що **палеоазіа́тські мо́ви**.

ПАЛЕОСИБІ́РЦІ, -ів, *мн.* Прадавні мешканці Сибіру.

ПАЛЕОСЛОВ'ЯНІ́ЗМ, -у, *ч.* Прадавнє, старовинне слов'янське слово.

ПАЛЕОТЕ́РІЙ, -я, *ч.*, *спец.* Викопна непарнокопита тварина, яка є найдавнішим предком коня.

ПАЛЕОТИ́ПИ, -ів, *мн.* Стародавні книги 16 ст., що їх друкували з набірних форм.

ПАЛЕОТИ́ПНИЙ, -а, -е: ** **Палеоти́пні гі́рські поро́ди** – змінені ефузивні гірські породи, в яких первинні мінерали заміщені вторинними.

ПАЛЕОТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Палеотропі́чна о́бласть** – флористична область суходолу; займає тропіки Євразії й Африки.

ПАЛЕОФА́УНА, -и, *ж.* Тваринний світ минулих геологічних епох.

ПАЛЕОФАУНІ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ палеозоології, що вивчає видовий склад і фауністичні комплекси тваринного світу минулих геологічних епох.

ПАЛЕОФІ́Т, -у, *ч.* Рослина, яка існувала у минулі геологічні епохи; викопна рослина.

ПАЛЕОФІТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **палеобота́ніка**.

ПАЛЕОФЛОРИ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ палеоботаніки, що вивчає видовий склад і угруповання рослинного світу минулих геологічних епох.

ПАЛЕОЦЕ́Н, -у, *ч.* Рання епоха палеогену.

ПАЛЕОЦЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **палеоце́н**. ** **Палеоце́нова епо́ха** – рання епоха палеогенового періоду.

ПАЛЕОЦЕНО́З, *див.* **палеобіоцено́з**.

ПАЛЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Виникнення слухового відчуття при дії вібрації.

ПАЛЕСТИ́НА, -и, *ж.* 1. Історична область на Близькому Сході між Ліваном, Сирійською пустелею, Середземним і Мертвим морями; нині – територія Ізраїлю та гіпотетичної арабської держави. 2. *перев. мн.*, *з означ.*, *заст.* Місцевість, край.

ПАЛЕСТИ́НЕЦЬ *див.* **палести́нці**.

ПАЛЕСТИ́НКА *див.* **палести́нці**.

ПАЛЕСТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Палестини, палестинців.

ПАЛЕСТИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **палести́нець**, -нця, *ч.*; **палести́нка**, -и, *ж.*). Арабський народ, що населяє Палестину; представники цього народу.

ПАЛЕ́СТРА, -и, *ж.* У Стародавній Греції – гімнастична школа для хлопчиків.

ПАЛЕ́СТРИКА, -и, *ж.* Гімнастика у Стародавній Греції (Елладі).

ПАЛЕ́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Палітра.

ПАЛЕТИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Палиця, дрючок.

ПАЛЕ́ТКА, -и, *ж.*, *геод.* Переділена на квадрати прозора пластинка, яка служить для обчислювання площ на планах і картах.

ПА́ЛЕХСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Палех. ** **Па́лехська мініатю́ра** – вид російського народного мініатюрного живопису, звичайно на виробах із пап'є-маше. **Па́лехська скри́нька** – скринька, оздоблена палехською мініатюрою.

ПА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* 1. Одна з п'яти рухомих кінцевих частин кисті руки або ступні ноги у людини. *Великий палець. Вказівний палець.* ** **Бараба́нні па́льці**, *мед.* – пальці, які спостерігаються при хронічних захворюваннях серця та легень. **Безіме́нний па́лець** – те саме, що **підмізи́нний па́лець**. **Мізи́нний па́лець** – те саме, що **мізи́нець** 1. **Підмізи́нний па́лець** – палець перед мізинцем, четвертий палець руки. **Диви́тися крізь па́льці** *на кого – що*: а) не звертати уваги на щонебудь недозволене; б) ставитися до кого-, чого-небудь легковажно, несерйозно. **Обвести́ навко́ло па́льця** – спритно одурити, обхитрувати. 2. Кінцева частина лап тварин і птахів. 3. *тех.* Деталь у вигляді стержня в машинах, механізмах і т. ін., якою звичайно щось підтримується або захоплюється. // Закріплюваний на кінці однієї з рухомих частин механізму валик або круглий стержень, який служить віссю обертання для іншої, з'єднаної з ним частини.

ПА́ЛИВНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **па́ливо**. *Паливні ресурси.* // Використовуваний як паливо. *Паливний сланець.* // Признач. для зберігання і транспортування палива. // Признач. для згоряння деяких видів палива. *Паливна форсунка.* 2. Пов'язаний із виробництвом, видобуванням або використанням палива. ** **Па́ливна промисло́вість** – сукупність галузей важкої промисловості, підприємства яких видобувають і переробляють різні види палива.

ПА́ЛИВНО-ЕНЕРГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до палива і енергетики. // Пов'язаний з одержанням, використанням палива та електроенергії. ** **Па́ливно-енергети́чний бала́нс** – співвідношення між потребою в паливі й енергії та їхніми ресурсами, виробництвом і використанням. **Па́ливно-енергети́чний ко́мплекс** – сукупність галузей промисловості, що забезпечують країну паливом і електроенергією. **Па́ливно-енергети́чні ресу́рси** – сукупність всіх природних і перетворених видів палива та енергії, які використовуються в господарстві.

ПА́ЛИВНО-МАСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до палива і мастила. ** **Па́ливно-масти́льні матеріа́ли** – продукти переробки нафти, що використовуються як паливо або мастило.

ПА́ЛИВО, -а, *с.* Горюча речовина (дрова, вугілля, нафта, газ і т. ін.), яка використовується для

одержання теплової енергії, тепла. ** **Газотурбі́нне па́ливо** – нафтове паливо для використання в газотурбінних двигунах. **Ди́зельне па́ливо** – нафтове паливо для використання у двигунах внутрішнього згоряння із запалюванням від стискання. **На́фтове па́ливо** – нафтопродукт, який використовується як джерело енергії.

ПАЛИ́ВОДА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Відчайдушна людина, яка нікого й нічого не боїться і ні перед чим не зупиняється. // Той, хто поводить себе пустотливо, несерйозно; бешкетник, пустун.

ПАЛИВОДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Добування, заготівля палива.

ПАЛИВОДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний із добуванням палива, призначений для цього.

ПАЛИВОЖИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Живлення теплових двигунів та нагрівального устаткування паливом.

ПАЛИВОЗАМІ́НА, -и, *ж.* Заміна одного палива іншим.

ПАЛИВОЗАПРА́ВНИЙ, -а, -е. Признач. для заправлення паливом.

ПАЛИВОЗАПРА́ВНИК, -а, *ч.* Колонка, судно, літак та ін. для заправляння техніки паливом і мастилом.

ПАЛИВОЗАРЯ́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **паливозапра́вник**.

ПАЛИВОМАСТИЛОУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Установка для заправляння техніки паливом і мастилом.

ПАЛИВОМІ́Р, -а, *ч.* Автоматичний пристрій для вимірювання рівня палива у паливному резервуарі.

ПАЛИВООБРО́БНИЙ, -а, -е. Який обробляє паливо, признач. для цього.

ПАЛИВОПІДІГРІВНИ́К, -а́, *ч.* Пристрій, конструкція для підігрівання палива перед подачею його до двигуна.

ПАЛИВОПОВІТРЯ́НИЙ, -а, -е. Стос. до сумішей палива з повітрям.

ПАЛИВОПОДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який подає паливо, признач. для цього.

ПАЛИВОПОДАВА́ННЯ, -я, *с.* Подавання палива до теплових двигунів або нагрівальних установок.

ПАЛИВОПОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.* Постачання споживачам палива.

ПАЛИВОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Конструкційна система для подавання палива з паливного баку до двигуна чи теплової установки.

ПАЛИВОРОЗДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розподілу палива.

ПАЛИВОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Система зберігання та подавання палива до двигунів і теплових нагрівальних установок.

ПАЛИВОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Сховище для зберігання палива у резервуарах, станвах, баках-танках та ін.

ПАЛИВОЦИСТЕ́РНА, -и, *ж.* Станва для зберігання і перевезення палива.

ПАЛИГОРСЬКІ́Т, -у, *ч.*, *мін.* Волокнистий напівкристалічний силікат магнію та алюмінію, що звичайно використовується під час буріння або як тепло- та звукоізоляційний матеріал.

ПАЛИГОРСЬКІ́ТОВИЙ, -а, -е, *мін.* Прикм. до **палигорськіт**. *Палигорськітове родовище.* // До складу якого входить палигорськіт.

ПА́ЛИЙ, -а, -е. Який опав із рослини (про листя, плоди і т. ін.).

ПАЛИ́КОПА, -и, *ж.*, *церк.* Християнське літнє свято на честь святого Пантелеймона.

ПАЛИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для опалення, освітлення, обігрівання чи обпалювання чого-небудь. *Палильна піч.*

ПАЛИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається паленням, обпалюванням чого-небудь.

ПАЛИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пали́льник**.

ПАЛИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Місце, де щось палять чи обпалюють.

ПАЛИМО́Н, -а, *ч.*, *діал.* Великий дрючок.

ПАЛИ́СВІТ, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **пали́вода**.

ПАЛИ́ТИ[1], палю́, па́лиш, *недок.* 1. *перех.* Знищувати вогнем. // Псувати, випадково пропалюючи, обпалюючи що-небудь (чимось розпеченим, занадто розігрітим). 2. *перех. і без додатка.* Спалювати яку-небудь горючу речовину для опалення, освітлення, обігрівання і т. ін. 3. *перех. і неперех.* Обдавати жаром; пекти, припікати. // *безос.* // Вкрай висушувати, знищувати спекою, посухою (рослинність). // *безос.* // *перен.* Обдавати, обпалювати жаром або холодом, викликаючи відчуття печії. // *перен.*, *розм.* Кусати, жалити (про комах). 4. *перех. і неперех.*, *перен.* Дуже хвилювати, непокоїти, мучити (про певні відчуття, переживання і т. ін.). // Викликати відчуття жару, печії і т. ін. // *безос.* // Викликати високу температуру тіла (про хворобу, жар і т. ін.). 5. *перех. і без додатка.* Вдихати і видихати дим тютюну, потягуючи його з чубука люльки, цигарки і т. ін. // Вживати тютюн (про курця); курити (у 1 знач.). 6. *перех.*, *діал.* Випалювати (цеглу, гончарні вироби і т. ін.). 7. *перех.*, *діал.* Гнати (горілку).

ПАЛИ́ТИ[2], палю́, па́лиш, *недок.*, *з чого і без додатка*, *розм.* Стріляти з вогнепальної зброї (звичайно залпами або часто).

ПАЛИ́ТИСЯ, па́литься, *недок.* 1. Знищуватися вогнем; згоряти. 2. Горіти (з метою опалення, освітлення). // *безос.* 3. Виявляти збудження, захоплення, нетерпіння і т. ін.; гарячитися. 4. Горіти (про тютюн у люльці). 5. *діал.* Випалюватися (про цеглу, глиняний посуд і т. ін.). 6. Пас. до **пали́ти**[1].

ПАЛИ́ХВІСТ, -хвоста, *ч.*, *ч.*, *орн.*, *зах.* Горихвістка.

ПА́ЛИЦЯ, -і, *ж.* 1. Відділена від дерева та очищена від пагонів частина тонкого стовбура або товстої гілки. // Такий предмет, пристосований або оброблений відповідним чином для опори під час ходьби. // Подібний предмет із якого-небудь матеріалу, що вживається для різних цілей. // *перен.* Про насилля з метою примусу, підкорення. 2. Важкий дрючок з потовщенням на кінці, що в старовину використовувався як зброя. 3. *церк.* Частина вбрання вищого духівництва у вигляді парчевого квадрата.

ПА́ЛИЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **па́лиця** 1. *Диригентська паличка. Чарівна паличка.* 2. *чого і без додатка.* Предмет довгастої форми у вигляді бруска. *Паличка крейди.* 3. *розм.* Вертикальна риска на письмі. 4. Бактерія, що формою нагадує подовжену риску; бацила. ** **Кишко́ва па́личка** – патогенний мікроорганізм, який пристосувався до існування в кишечнику людини або тварини. 5. *перев. мн.*, *анат.* Світлочутливі клітини сітківки ока людини і хребетних тварин, які формою нагадують подовжену риску.

ПА́ЛИЧКОВИЙ, -а, -е, *бакт.*, *анат.* Стос. до палички (у 4 знач.), паличок (у 5 знач.).

ПАЛИЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд, форму палички.

ПАЛИЧКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **паличкоподі́бний**.

ПА́ЛИЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **па́лиця** 1. 2. *перен.* Який тримається на побоях, насиллі, гнобленні. *Палична дисципліна.*

ПА́ЛИЧНИКИ, -ів, *мн.* Ряд комах, деякі з яких є шкідниками культурних рослин; примарові.

ПАЛІАТИ́В, -у, *ч.*, *книжн.* 1. Ліки чи який-небудь інший засіб, що дає тимчасове полегшення хворому, але не виліковує хвороби. 2. *перен.* Малодійовий захід, який лише частково або тимчасово забезпечує вихід із скрутного становища; напівзахід.

ПАЛІАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який є паліативом. // Такий, що тимчасово полегшує перебіг захворювання, але не ліквідує його.

ПАЛІГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розлад письма, яке характеризується численним повторенням слів або коротких фраз.

ПАЛІДОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Стереотаксична операція, яка полягає в деструкції блідої кулі.

ПАЛІДОЧЕРВОНОЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е, *мед.*: ** **Палідочервонoя́дерний шлях** – низхідний пучок нервових волокон, який іде від блідої кулі до червоного ядра.

ПА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Риби родини лососевих.

ПАЛІ́Й, -я́, *ч.* Той, хто зробив підпал. // *перен.* Той, хто підбурює на що-небудь; підбурювач. *Палій війни.*

ПА́ЛІЙ, -я, *ч.* Церемоніальна мантія, що її одягають на тих, хто постригся у православні монахи.

ПАЛІ́ЙКА, -и. Жін. до **палі́й**.

ПАЛІ́ЙСТВО, -а, *с.* Здійснення, організація підпалів із злочинним наміром.

ПАЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **палі́й**. // Стос. до палія. // Належний палієві.

ПАЛІКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Руховий розлад, який характеризується численним повторенням одного й того ж руху або жесту.

ПАЛІЛАЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розлад мовлення, яке характеризується численним повторенням окремих фраз, слів або складів.

ПАЛІМНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Відновлення в пам'яті хворого подій, забутих у період амнезії.

ПАЛІМПСЕ́СТ, -а, *ч.*, *лінгв.* Старовинний рукопис, звичайно пергаментний, з якого стерто попередній текст і на його місці написано новий. // *перен.* ** **Алкого́льний палімсе́ст**, *мед.* – розлад пам'яті у вигляді втрати згадок про події, коли хворий був у стані сп'яніння, при можливості відновити загальний хід подій.

ПАЛІМПСЕ́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **палімсе́ст**.

ПАЛІНГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *спец.* Те саме, що **палінгене́зис**.

ПАЛІНГЕНЕ́ЗИС, -у, *ч.*, *спец.* 1. Перетворення вивержених гірських порід унаслідок переплавлення гранітів, гнейсів і сланців у глибоких зонах земної кори. *Явища палінгенезису.* 2. У біології – поява у зародка ознак, властивих дорослим формам далеких предків.

ПАЛІНГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Запис, у якого з'являється правильна орієнтація, коли його підносять до дзеркала; дзеркальне написання.

ПАЛІНДРО́М, -а, *ч.*, *літ.* Слово або словосполучення, що однаково читається і з початку і з кінця, напр.: кабак, око.

ПАЛІНДРО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **паліндро́м**. ** **Паліндро́мний ревматизм**, *мед.* – форма гострого запалення суглобів і навколосуглобових тканин.

ПАЛІНДРО́МОН, -а, *ч.*, *літ.* Те саме, що **паліндро́м**.

ПАЛІНЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Психічний розлад, який характеризується численним безглуздим повторенням хворим будь-якої дії.

ПА́ЛІНКА, -и, *ж.*, *зах.* Паленка.

ПАЛІНЛЕКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Читання у зворотному порядку.

ПАЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пали́ти**.

ПАЛІНО́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. У давньогрецькій поезії – вірш, у якому автор зрікався сказаного в своїх попередніх віршах. 2. *перен.* Швидке змінювання поглядів, думок.

ПАЛІНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до палінології.

ПАЛІНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Ботанічна наука, яка вивчає пилкові зерна і спори рослин, їх розсіяння.

ПАЛІНОПСІ́Я, -ї, *ж.* Порушення зорового сприйняття – збереження зорового образу предмета після його зникнення з поля зору.

ПАЛІНФРАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічно часте повторення певних слів або фраз у реченні.

ПАЛІНЧА́РНЯ, -і, *ж.*, *зах.* Винокурня.

ПАЛІ́ПЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Солома, що горить; жарини.

ПАЛІПРАКСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **паліне́ргія**.

ПАЛІСА́Д, -у, *ч.* і **ПАЛІСА́ДА**, -и, *ж.* 1. Старовинна оборонна споруда у вигляді частоколу з товстих, загострених зверху колод. 2. Ряд забитих у землю паль для укріплення укосів і насипів.

ПАЛІСА́ДА *див.* **палісáд**.

ПАЛІСА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **паліса́д**. ** **Паліса́дна ткани́на** – основна тканина головним чином м'якоті листа рослин.

ПАЛІСА́ДНИК, -а, *ч.* 1. Невеликий обгороджений садок перед будинком. 2. Легкий ажурний паркан, огорожа.

ПАЛІСА́ДНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **паліса́дник**.

ПАЛІСА́НДР, -а, *ч.* Цінна тверда деревина деяких тропічних дерев червоно-коричневого, темнорожевого або фіолетового кольору, що йде на виготовлення музичних інструментів, дорогих меблів і т. ін., а також таке дерево.

ПАЛІСА́НДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **паліса́ндр**. // Зробл. із палісандра.

ПАЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *діал.* Червоніти, рум'яніти.

ПА́ЛІТОК, -тку, *ч.*, *рідко.* Гарне, врожайне літо.

ПАЛІ́ТРА, -и, *ж.* 1. Чотирикутна або овальна дощечка, пластинка, на якій живописець змішує і розтирає фарби. // Сполучення спеціально добраних художником барв і їх відтінків при виготовленні фарб. // *перен.* Сукупність, сполучення кольорів, характерне для окремої картини, творчості художника і т. ін. 2. *яка, чия, перен.* Сукупність виражальних засобів у творчості письменника, композитора і т. ін.

ПАЛІТУ́РА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **палітурка**.

ПАЛІТУ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **палітурити**.

ПАЛІТУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* Оправляти книжки в палітурки.

ПАЛІТУ́РКА, *заст.* **ПАЛЯТУ́РКА**, -и, *ж.* Обкладинка, оправа для зброшурованих листків книги, зошита і т. ін. з картону, матерії, шкіри тощо.

ПАЛІТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **палітурка** і **паліту́ра**. // Признач. для виготовлення палітурки, палітури. *Палітурний папір.* 2. Прикм. до **паліту́рник**.

ПАЛІТУ́РНИК, -а, *ч.* Майстер, який оправляє книги в палітурки.

ПАЛІТУ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **паліту́рник**.

ПАЛІТУ́РНЯ, -і, *ж.* Майстерня, де оправляють книги в палітурки.

ПАЛІФРАЗІ́Я, -ї, *ж.* Хворобливе повторення (часто багаторазово) однієї і тієї самої фрази.

ПАЛІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Збірн. до **па́лиця** 1. 2. Сухе гілля; хмиз.

ПА́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **па́лиця** 1.

ПАЛКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який добре горить, швидко займається. 2. Який має дуже високу температуру і виділяє багато тепла; жаркий, палючий. // *перен.* Про дуже яскраву барву (перев. червону і жовту). *Палкий день.* 3. *перен.* Який має надзвичайно гарячий темперамент; сповнений енергії, пристрасті. // Який виражає сильне почуття, сповнений великої пристрасті. // Щирий, послідовний у своїх переконаннях, уподобаннях, наслідуванні кого-, чого-небудь. *Палке серце.* 4. *перен.* Який дуже легко збуджується; надто запальний. // Надзвичайно жвавий, рухливий; баский (про коня). 5. Який потребує зосередження, напруження всіх сил. 6. *перен.* Доведений до граничного напруження; жорстокий, запеклий (про бій, боротьбу і т. ін.). // Який відбувається дуже жваво, напружено.

ПА́ЛКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **палки́й**.

ПА́ЛКО. Присл. до **палки́й**.

ПАЛЛА́ДА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – одне з імен богині Афіни. 2. Одна з малих планет Сонячної системи.

ПАЛЛАДІА́НСТВО, -а, *с.* Напрям в європейській архітектурі 17 – 18 ст., галузь класицизму.

ПАЛЛА́ДІЙ, -я, *ч.*, *міф.* Священна скульптура озброєного божества, яка вважалася покровителькою та захисницею міста.

ПАЛМ, -а, *ч.* Одиниця довжини в англійській системі мір; становить 7,62 см.

ПАЛМЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **палестезія**.

ПАЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, який реєструє вібрацію суден, мостів, будівельних конструкцій і т. ін.

ПАЛО́ЛО, *невідм.*, *ч.* Морський багатощетинковий черв'як.

ПАЛО́МНИК, -а, *ч.* Той, хто відвідує святі місця або мандрівний богомолець узагалі; прочанин.

ПАЛО́МНИЦТВО, -а, *с.* 1. У християнській, мусульманській та інших релігіях – мандрівка по святих місцях. 2. *перен.*, *розм.* Мандрівка для відвідання кого-, чого-небудь великою кількістю шанувальників, прихильників.

ПАЛО́МНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пало́мник** і **пало́мництво**. ** **Пало́мницька літерату́ра** – жанр давньоруської літератури; в паломницьких "ходіннях" описувались подорожі до святих місць.

ПАЛО́МНИЦЯ, -і. Жін. до **пало́мник**.

ПАЛО́МНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Ходити, мандрувати по святих місцях; займатися паломництвом (у 1 знач.). 2. *перен.*, *розм.* Брати участь у паломництві (у 2 знач.).

ПА́ЛОТАШ, -у, *ч.* Угорський бальний танець.

ПА́ЛТУС, -а, *ч.* Риба родини камбалових, поширена у північних і далекосхідних морях.

ПА́ЛТУСИНА, -и, *ж.* М'ясо палтуса, що вживається як їжа.

ПА́ЛТУСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́лтус**.

ПА́ЛУБ, -а, *ч.*, *діал.* Палуба (у 2 знач.).

ПА́ЛУБА, -и, *ж.* 1. Суцільне водонепроникне гори-

зонтальне перекриття в корпусі або надбудові судна у вигляді підлоги. 2. рідко. Те саме, що бу́дка 3.

ПА́ЛУБИТИ, -блю, -биш; мн. па́лублять; недок., перех., рідко. Покривати чим-небудь зверху якусь споруду.

ПА́ЛУБНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до па́луба 1. 2. Який міститься, перебуває або працює на палубі.

ПА́ЛУБНИК, -а, ч., буд. Товстий тес або дошки, призначені для палуб.

ПАЛУБЧА́СТИЙ, -а, -е, рідко. Який має палубу (у 2 знач.).

ПАЛУ́КА, -и, ж., діал. Лука.

ПАЛУ́СТЕНЬ, -тня, ч., діал. Скиба, окраєць.

ПАЛЬ, -і, ж., діал. Паля.

ПАЛЬБА́, -и́, ж., з чого і без додатка, розм. Дія за знач. пали́ти[2] і звуки, утворювані цією дією. Відкривати пальбу.

ПАЛЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, недок., зах. Позначати якесь місце забитими палицями.

ПА́ЛЬМА, -и, ж. Вічнозелена, перев. деревна рослина жарких країн із високим негіллястим стовбуром і пишною кроною великого перистого або віялоподібного листя, що може культивуватися як декоративна. ** **Таліпо́това па́льма** – те саме, що кори́фа.

ПАЛЬМА́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується або належить долоні.

ПАЛЬМАРО́ЗА, -и, ж. Вид багаторічних трав'янистих рослин родини злакових.

ПАЛЬМЕРСТО́Н, -а, ч., заст. Довге пальто особливого крою.

ПАЛЬМЕ́ТА, -и, ж. 1. Орнамент, який нагадує пальмове листя, і предмет із таким орнаментом. 2. Рослина, гілки якої формуються так, як лист пальми, тобто в одній площині.

ПАЛЬМЕ́ТКА, -и, ж. Те саме, що пальме́та 1.

ПАЛЬМЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до пальме́та.

ПАЛЬМІ́РА[1], -и, ж. Прозивна назва міст, архітектура яких вражає розкішшю та монументальністю. ** **Півні́чна Пальмі́ра** – назва Петербурга в російській художній літературі.

ПАЛЬМІ́РА[2], -и, ж. Віялолиста пальма тропічної Азії; містить цукровий сік.

ПАЛЬМІ́РА[3], -и, ж. Один із видів російських друкарських шрифтів.

ПАЛЬМІ́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до Пальміри (Сирії і Колумбії). 2. Стос. до архітектури, що вражає монументальністю і розкішшю.

ПАЛЬМІТА́Т, -у, ч. Сіль або ефір пальмітинової кислоти.

ПАЛЬМІТАТГЛІЦЕРИ́Д, -у, ч. Ефір пальмітинової кислоти і гліцеролу (гліцерину).

ПАЛЬМІТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до пальміта́т.

ПАЛЬМІТИ́Н, -у, ч. Хімічна речовина, що входить до складу пальмової олії та інших жирів і використовується у миловарній промисловості.

ПАЛЬМІТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до пальміти́н. ** **Пальміти́нова кислота́** – нерозчинна у воді одноосновна жирна кислота без запаху і смаку, що добувається з пальмового масла та використовується у миловарній промисловості.

ПАЛЬМІТОНІТРИ́Л, -у, ч. Нітрил пальмітинової кислоти.

ПАЛЬМО́, -а́, с., мисл. Тонко виточене і наділе на держак сталеве лезо у вигляді піки (списа).

ПА́ЛЬМОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до па́льма. // Який складається з пальм. // Зробл. з пальми; добутий з її плодів. ** **Па́льмова гі́лка** – гілка пальми як символ миру, мирних намірів. **Па́льмова олі́я** – рослинна жирна олія, яку одержують з м'якоті плодів олійної пальми. **Па́льмовий злоді́й** – безхребетна тварина ряду десятиногих ракоподібних. 2. у знач. ім. па́льмові, -вих, мн. Родина однодольних, перев. деревних рослин, що ростуть у тропіках і субтропіках.

ПАЛЬМОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд, форму пальми.

ПАЛЬМОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до пальмоподі́бний.

ПАЛЬМОСПА́ЗМ, -у, ч. Судомні посмикування, клонічні скорочення.

ПАЛЬНЕ́, -о́го, с. Паливо, звичайно для двигунів. // перен., розм. Спиртні напої, випивка.

ПАЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Здатний до горіння, згоряння.

ПАЛЬНИ́К, -а́, ч. 1. Прилад для спалювання горючої рідини або газу з певною мето; горілка (див. горі́лка[2]). 2. Частина якої-небудь установки, де утворюється дуже висока температура. 3. Пристрій з постійним невеличким полум'ям, що служить для підпалу основної маси газового або рідинного палива у водогрійних автоматичних котлах. 4. Назва ґноту давньої мисливської рушниці.

ПАЛЬНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до пальни́к.

ПАЛЬНИЧО́К, -чка́, ч. 1. Те саме, що пальни́к 3. 2. Зменш. до пальни́к 1, 2, 4.

ПАЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, док., з чого і без додатка, розм. Однокр. до пали́ти[2].

ПАЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який складається з паль. 2. Побудований на палях. ** **Па́льові буді́влі** – житла або цілі селища, споруджені на палях з дерев'яним помостом над водою або поблизу неї.

ПАЛЬОВИ́К, -а́, ч. Круглий черв'як, що паразитує в кишечнику тварин і зрідка людини.

ПАЛЬОВИ́СЬКО, -а, с., зах. Паливо.

ПАЛЬПАТО́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується пальпації.

ПАЛЬПА́ЦІЯ, -ї, ж. Метод медичного обстеження шляхом обмацування внутрішніх органів або частин тіла хворого.

ПАЛЬПЕБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується (належить до) повіки або повік.

ПАЛЬПІГРА́ДИ, -ів, мн. Ряд дрібних (до 2 мм) членистоногих класу павукоподібних.

ПАЛЬПІТА́ЦІЯ, -ї, ж. Пульсація, тріпотіння, мерехтіння; посилене биття серця.

ПАЛЬПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, недок. і док., перех. Обстежувати пальпацією (хворого).

ПАЛЬТЕЧКО́, -а́, с. Зменш.-пестл. до пальто́. // зневажл. Недороге або старе, поношене пальто.

ПАЛЬТО́, -а́, с. Верхній одяг довгого крою, що надягається поверх плаття, костюма і т. ін.

ПАЛЬТО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для пальт.

ПА́ЛЬЦЕВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до па́лець. 2. Який виконується за допомогою пальців.

ПАЛЬЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Виглядом, формою схожий на палець. 2. Такий, що має пальці або схожі на пальці відростки чи галузки.

ПАЛЬЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до пальцеподі́бний.

ПАЛЬЦЕХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який під час ходіння опирається не на всю ступню, а лише на пальці.

ПАЛЬЦЕХІ́ДНІ, -них, мн. Тварини, які під час ходіння опираються не на всю ступню, а лише на пальці.

ПАЛЬЦЕХІ́ДНІСТЬ, -ності, ж. Властивість за знач. пальцехі́дний.

ПАЛЬЦЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що па́льцевий. ** **Пальцьові́ візеру́нки** – візерунки, утворені гребінцями шкіри кінцевих фаланг пальців руки.

ПАЛЬЧА́К, -а́, ч., зах. Жердина, тичка.

ПАЛЬЧА́СТИЙ, -а, -е. Який формою нагадує розчепірені пальці руки.

ПАЛЬЧА́ТКА[1], -и, ж., діал. Рукавичка з відділеннями для кожного пальця.

ПАЛЬЧА́ТКА[2], -и, ж., бот. Однолітній бур'ян родини злакових.

ПАЛЬЧЕНЯ́, -я́ти, с. Зменш.-пестл. до па́лець.

ПА́ЛЬЧИК, -а, ч. 1. Зменш.-пестл. до па́лець 1. 2. перен. Невеликий предмет видовженої форми.

ПА́ЛЬЧИКОВИЙ, -а, -е. Стос. до пальчика (у 2 знач.). // Який має деталі, що нагадують пальчики. Пальчикова лампа. ** **Па́льчикова батаре́йка** – елемент живлення стандарту АА.

ПАЛЮГА́, -и́, ж. Збільш. до па́ля, па́лиця.

ПАЛЮДАМО́НТ, -а, ч. 1. У Стародавньому Римі – довгий прямокутний плащ, що застібався на плечі. 2. Різновид завіси, що утворює над сценою немовби стелю, склепіння.

ПА́ЛЮХ, -а, ч., діал. Палець (звичайно великий).

ПАЛЮ́ЧЕ. Присл. до палю́чий.

ПАЛЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що палки́й 2. // Який обдає, обпалює жаром або морозом. 2. Який фізично подразнює, опікає, пече (шлунок, шкіру і т. ін.). // Який викликає фізичне страждання. Палючий жар. 3. перен. Який легко роздратовується, сердиться. // Який виражає пристрасть, гнів і т. ін. // Який глибоко відчувається, переживається ким-небудь. // Який виражає моральне страждання, переживання.

ПАЛЮ́ЧІСТЬ, -чості, ж. Абстр. ім. до палю́чий.

ПАЛЮШО́К, -шка́, ч., діал. Зменш.-пестл. до па́люх.

ПА́ЛЯ, -і, ж. 1. Стовп, що забивається в ґрунт як опора для якої-небудь споруди. 2. Загострений з обох кінців кілок, який вбивають, вкопують у землю як опору для чого-небудь або як огорожу. // перен. Старовинний спосіб смертної кари, коли засудженого страчували, насаджуючи на такий кілок.

ПАЛЯ́, -я́ти, с., зах. Паляничка.

ПАЛЯНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, недок., діал. Мандрувати.

ПАЛЯНИ́ЦЯ, -і, ж. Хлібина перев. з пшеничного борошна, певним чином замішаного.

ПАЛЯНИ́ЧКА, -и, ж. 1. Зменш.-пестл. до паляни́ця. 2. Маленький виріб з якого-небудь тіста.

ПАЛЯНИ́ШНИЦЯ, -і, ж., заст. Жінка, яка пече і продає паляниці.

ПАЛЯ́Р, -а, ч., зах. Винокур.

ПАЛЯ́РНЯ, -і, ж., зах. Винокурня.

ПА́ЛЯТИНА, -и, ж. Щось палене. // Із специфічним запахом паленого.

ПАЛЯТУ́РКА див. паліту́рка.

ПА́МЕГИ, -ів, мн. зах. Хмари.

ПАМІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Памір. ** **Памі́рські мо́ви** – групи споріднених мов, відносяться до іранської групи індоєвропейської сім'ї мов.

ПА́МКА, -и, ж., діал. Пам'ять.

ПА́МОЛОДОК, -дка, ч., зах. Молоді пагони.

ПА́МОЛОДЬ, -і, ж., збірн. Молоді пагони. // Поросль молодих дерев. // перен. Молодь, молоде покоління.

ПА́МОРОЗЬ, -і, ж. Схожі на іній атмосферні опади, що утворюються в туманну морозну погоду на гілках дерев, дротах і т. ін. // перен. Наліт холодності, відчуженості.

ПА́МОРОКА, -и, ж. 1. діал. Туман, імла. 2. перен., розм. Нездатність правильно судити про що-небудь; нерозуміння того, що відбувається. ** **Втра́тити па́мороки** – знепритомніти.

ПА́МОРОЧИТИ, -чу, -чиш, недок., перех. і без додатка. Притупляти свідомість, п'янити. ** **Па́морочити го́лову**: а) позбавляти кого-небудь здатності ясно й чітко мислити; б) п'янити (про пахощі, аромати).

ПА́МОРОЧИТИСЯ, -читься, недок. Втрачати здатність ясно й чітко мислити (про мозок, розум і т. ін.).

ПА́МОРОЧКА, -и, ж., діал. Мряка.

ПА́МОРОЧЛИВИЙ, -а, -е. Який паморочить.

ПА́МОРОЧЛИВІСТЬ, -вості, ж. Стан і властивість за знач. па́морочливий.

ПА́МОРОЧЛИВО. Присл. до па́морочливий. // у знач. присудк. сл.

ПА́МОРОЧНИЙ, -а, -е. Викликаний станом, близьким до запаморочення. ** **Па́морочний стан**, мед. – втрата свідомості від хвороби, переляку і т. ін.

ПА́МОРОЧНІСТЬ, -ності, ж. Стан за знач. па́морочний.

ПА́МОРОЧНО. Присл. до па́морочний. // у знач. присудк. сл.

ПА́МПА, -и, ж. Рівнинна область Південної Америки з субтропічним кліматом і степовою рослинністю.

ПАМПАНГА́НИ, -ів, мн. Народ на заході о. Лусон (Філіппіни).

ПАМПА́СИ, -ів, мн., розм. Те саме, що па́мпа.

ПАМПА́СНИЙ, **ПАМПА́СОВИЙ**, **ПАМПА́СЬКИЙ**, -а, -е, розм. Прикм. до пампа́с.

ПАМПА́СОВИЙ див. пампа́сний.

ПАМПА́СЬКИЙ див. пампа́сний.

ПАМПЕ́ЛЬМУС, -а, ч. Вічнозелені дерева і кущі ряду цитрусових родини рутових.

ПАМПЕ́РО, невідм., ч. 1. Житель пампи. 2. Холодний штормовий вітер, що дме з пампи.

ПА́МПЕРС, -а, ч. Підгузник, виготовлений фабричним способом з дуже м'якої матерії, здатний добре вбирати вологу.

ПАМПІНІФО́РМНИЙ, -а, -е. Лезоподібний, лозовий; звивистий, як виноградні вусики.

ПАМПУ́Х, -а, ч., **ПАМПУ́ХА**, -и, ж., заст. Пампушка.

ПАМПУ́ХА див. пампу́х.

ПАМПУ́ШЕЧКА, -и, ж. 1. Зменш.-пестл. до пампу́шка. 2. перен. Товста, пухка дитина або жінка.

ПАМПУ́ШКА, -и, ж. Невелика кругла булочка з пшеничного, житнього або гречаного борошна.

ПАМПУ́ШКУВАТИЙ, -а, -е. Який нагадує собою пампушку; пухкий.

ПАМПУШКУВА́ТІСТЬ, -тості, ж. Властивість за знач. пампу́шкуватий.

ПАМФЛЕ́Т, -а, ч. Публіцистичний твір сатиричного характеру, спрямований проти якого-небудь політичного або суспільного явища чи окремої особи.

ПАМФЛЕТИ́СТ, -а, ч. Той, хто пише памфлети.

ПАМФЛЕТИ́СТКА, -и. Жін. до памфлети́ст.

ПАМФЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до памфле́т.

ПАМФЛЕ́ТНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до памфле́тний.

ПАМ'ЯТА́ННЯ, -я, с., рідко. Пам'ять, спогади.

ПАМ'ЯТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, недок. 1. перех., про кого – що, діал. за кого – що і без додатка. Зберігати в пам'яті, не забувати. // Усвідомлювати, розуміти. // Мати на увазі, враховувати. // Знати. ** **Не пам'ята́ти себе́** – бути у схвильованому, збудженому стані, діяти несвідомо. 2. у знач. вставн. сл. пам'ята́єш, пам'ята́єте. Уживається як звертання до співрозмовника: пригадуєш, пригадуєте.

ПАМ'ЯТА́ТИСЯ, -а́ється, недок. 1. Зберігатися в пам'яті, не забуватися. // безос. 2. у знач. вставн. сл. пам'ята́ється. Уживається для вираження пригадування чого-небудь.

ПА́М'ЯТКА, -и, ж. 1. розм. Предмет, що служить нагадуванням про кого-, що-небудь. // Те, що лишилось як наслідок чогось. // перен. Те, що служить наочним свідоцтвом чиєї-небудь справи, праці і т. ін. ** **В па́м'ятку** кому – пам'ятатися комусь. **На па́м'ятку** – на згадку, на спомин. 2. Предмет матеріальної культури минулого. Пам'ятка архітектури. // Твір стародавньої писемності. // Твір стародавнього музичного мистецтва. ** **Істори́чна па́м'ятка** – залишок минулого, що є об'єктом вивчення історичної науки. ** **Па́м'ятки приро́ди** – природні утворення, що мають природоохоронне, наукове, естетичне і пізнавальне значення. 3. Невелика книжка чи аркуш із короткими настановами, правилами на якийсь певний випадок; інструкція. Пам'ятка туристові. 4. церк., розм. Поминальна книжечка.

ПАМ'ЯТКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що пам'ятли́вий.

ПАМ'ЯТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що па́м'ятний. 2. у знач. ім. пам'ятко́ве, -вого, с. Те, що дарують на пам'ять.

ПАМ'ЯТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має добру пам'ять, здатний легко запам'ятовувати. 2. розм. Те саме, що па́м'ятний 1. 3. діал. Злопам'ятний.

ПАМ'ЯТЛИ́ВІСТЬ, -вості, ж. Здатність добре запам'ятовувати.

ПАМ'ЯТЛИ́ВО. Присл. до пам'ятли́вий.

ПА́М'ЯТНИЙ, -а, -е. 1. Який добре зберігся в пам'яті, довго пам'ятається. // Такий, про якого пам'ятають; знайомий, відомий. // Вартий пам'яті, запам'ятовування; дорогий як пам'ять про кого-, що-небудь. // Такий, якого не можна забути; незабутній. 2. Який служить для запам'ятовування, для зберігання в пам'яті кого-, чого-небудь або для нагадування про когось, щось. 3. у знач. ім. па́м'ятне, -ного.

ПА́М'ЯТНИК, -а, ч. 1. кому, чому, розм. чий. Скульптурна споруда в пам'ять чи на честь кого-, чого-небудь. 2. Споруда (звичайно кам'яна) на могилі в пам'ять померлого; надгробок. 3. діал. Мемуари. 4. перен. Велика справа, що має історичне значення, створена людиною або групою людей. Пам'ятник культури.

ПА́М'ЯТНО. Присл. до па́м'ятний.

ПА́М'ЯТОК, -тку, ч., рідко. Те саме, що па́м'ять. [Бути] при пам'ятку.

ПАМ'ЯТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, недок., перех., рідко. Те саме, що пам'ята́ти.

ПАМ'ЯТУ́ЩИЙ, -а, -е, рідко. Те саме, що пам'ятли́вий 1.

ПА́М'ЯТЬ, -і, ж. 1. Здатність запам'ятовувати, зберігати і відтворювати в свідомості минулі враження. // Здатність особливо добре запам'ятову-

вати що-небудь або користуватися якимось органом чуттів. *Музична пам'ять. Зорова пам'ять. Коротка пам'ять.* ** **Експліци́тна па́м'ять** – свідома пам'ять, пам'ять на матеріал, який усвідомлюється. **Іконі́чна па́м'ять** – сенсорна пам'ять, образи якої зберігаються протягом короткого проміжку часу після короткого візуального стимулу. **Імпліци́тна па́м'ять** – несвідома пам'ять, пам'ять на матеріал, що його людина не усвідомлює. **Лекси́чна па́м'ять** – пам'ять не на значення слів, а на їх графологічні та фонологічні особливості. **Процеду́рна па́м'ять** – пам'ять на складні дії, які стали високоавтоматизованими і виконуються без свідомого осмислення процесу. **Ро́злади па́м'яті** – зниження або втрата здатності запам'ятовувати, спотворення пам'яті і несправжні спогади. **Семанти́чна па́м'ять** – пам'ять на слова та їх значення. 2. Запас вражень, що зберігаються в свідомості і можуть бути відтворені. *Викинути з пам'яті. Вилетіти з пам'яті. Зберігати у пам'яті.* ** **По па́м'яті** – як збереглося в спогадах; без звернення до писаного джерела. 3. Згадка про кого-, що-небудь. // Те, що нагадує про кого-, що-небудь. // *чию.* Згадка про померлого. ** **Ві́чна па́м'ять** *кому і без додатка:* а) побажання, щоб завжди, вічно пам'ятали померлого; б) (*церк.*) заключні слова заупокійних служб. **В па́м'ять** *кого* – на честь того, хто вже помер. **На па́м'ять** – для того, щоб пам'ятати, не забувати про кого-, що-небудь. ** **Приво́дити до па́м'яті** – виводити зі стану задумливості, замріяності і т. ін. **Сві́тла па́м'ять** – уживається для вираження позитивного ставлення при згадці про померлого. 4. Здатність розумно, тверезо мислити, міркувати; свідомість. ** **Прийти́ до па́м'яті:** а) повернутися до свідомості після непритомності, зомління; б) повернутися до спокійного, врівноваженого душевного стану; заспокоїтися. 5. Здатність електронно-обчислювальної машини зберігати і відтворювати записану інформацію; запас інформації, що вводиться і зберігається в ЕОМ. *Машинна пам'ять.* 6. Сукупність технічних пристроїв і процесів, що забезпечують запис, зберігання і відтворення інформації в електронно-обчислювальній машині; запам'ятовуючий пристрій. *Ввести в пам'ять ЕОМ. Блок пам'яті.* ** **Асоціати́вна па́м'ять** – пам'ять, в якій адресація здійснюється на основі вмісту даних, а не їх місцезнаходження. **Віртуа́льна па́м'ять** – неперервний простір пам'яті, який надається користувачеві безвідносно до реальної ємності оперативної пам'яті. **Динамі́чна па́м'ять** – пам'ять, у якій зберігання даних забезпечується через періодичну регенерацію вмісту. **Дові́льна па́м'ять** – пам'ять, при якій фіксується увага на процесі запам'ятовування. **Енергонезале́жна па́м'ять** – пам'ять, вміст якої зберігається у разі вимикання електроживлення. **Є́мнісна па́м'ять** – пам'ять, у якій електрична ємність використовується як середовище запам'ятовування. **Зо́внішня па́м'ять:** а) засоби пам'яті на змінних носіях; б) пам'ять, дані в якій доступні центральному процесору. **Зоро́ва па́м'ять** – пам'ять, яка характеризується легким запам'ятовуванням зорових образів. **Імунологі́чна па́м'ять** – здатність організму відповідати імунологічною реакцією на повторний контакт з антигеном. **Кріоге́нна па́м'ять** – пам'ять, в якій запам'ятовувальним засобом є матеріал із надпровідною властивістю. **Ла́зерна па́м'ять** – пам'ять, в якій записування та зчитування інформації здійснюється за допомогою лазерного пучка. **Логі́чна па́м'ять** – пам'ять, яка характеризується тим, що елементи запам'ятовуваного пов'язані логічним зв'язком. **Лока́льна па́м'ять** – внутрішня пам'ять окремого пристрою ЕОМ. **Магні́тна па́м'ять** – пристрій пам'яті, в якому магнітний матеріал використовується як запам'ятовувальне середовище. **Ма́трична па́м'ять** – пам'ять, елементи якої мають таке розташування, що доступ до них здійснюється за двома або більше координатами. **Механі́чна па́м'ять** – пам'ять, при якій елементи запам'ятовуваного не пов'язані між собою будь-яким зв'язком. **Мимові́льна па́м'ять** – пам'ять, при якій не фіксується увага на процесі запам'ятовування. **Надоперати́вна па́м'ять** – пам'ять, тривалість звертання до якої значно менша тривалості звертання до оперативної пам'яті. **Напівпровіднико́ва па́м'ять,** – пам'ять, в якій інтегровані схеми використовуються як елементи пам'яті. **Операти́вна па́м'ять:** а) короткочасна пам'ять; б) пам'ять, швидкодія якої сумісна з швидкодією центрального процесора. **Па́м'ять з послідо́вним до́ступом** – пам'ять, з якої дані вибираються послідовно розряд за розрядом. **Па́м'ять магази́нного ти́пу** – пам'ять, що є апаратною реалізацією магазинного списку – стека. **Пості́йна па́м'ять** – пам'ять, вміст якої не може бути змінений в ході роботи ЕОМ. **Рухова́ па́м'ять** – пам'ять на послідовність рухів і координацію. **Стати́чна па́м'ять** – пам'ять, в якій положення даних та їхнє значення не змінюються в процесі зберігання та зчитування.

ПАН... Перша частина складних слів, що відповідає слову в с е (у 1 знач.), вказуючи, що явище, виражене другою частиною слова, поширюється на що-небудь ціле, охоплює щось у цілому, у всіх проявах і т. ін., напр.: п а н а р а б і з м, п а н н і м е ц ь к и й і т. ін.

ПАН[1], -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог лісів; пізніше – покровитель пастухів, мисливців, рибалок, бджолярів; у римській міфології – Фавн.

ПАН[2], -а, *ч.* 1. Поміщик у старих Польщі, Литві, дореволюційних Україні та Білорусі. // *перен., ірон., зневажл.* Людина, яка вирізняється розбещеною поведінкою, нетрудовими звичками, підкреслено витонченими манерами і т. ін. 2. Той, хто мав привілейоване становище в дореволюційному суспільстві, належав до забезпечених верств міського населення, інтелігенції. // Той, хто має владу над іншими; володар, хазяїн. 3. В Україні та деяких інших країнах – ввічлива форма звертання або називання стосовно до осіб чоловічої статі. // У сучасній дійсності – ввічлива форма згадування або звертання. *Пан посол. Пан міністр.* // *ірон.* Особа, яка не користується в кого-небудь повагою або викликає презирство своєю поведінкою. // Звичайно зі словом-прикладкою – шаноблива форма звертання до чоловіка в усній народній мові. ** **Па́не-бра́те**, *заст.* – формула звертання до чоловіка, вживана в усній народній мові.

ПАНАГІ́Я, -ї, *ж.* 1. Оздоблений прикрасами нагрудний знак православних єпископів, якого носять на ланцюжку. 2. Проскура на честь Богоматері.

ПАНА́ДЖИН, -у, *ч., зах.* Земельна спадщина.

ПАНАЗІАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Політична доктрина про спільність історичної долі, господарських взаємин, культури і менталітету азіатських народів і країн.

ПАНАЗІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до паназіатства.

ПАНАЇ́РИ, -ів, *мн.* Християнські престольні свята кримських греків.

ПАНА́ЛГЕБРА, -и, *ж.* Всезагальна, універсальна алгебра, що включає в себе усі її розділи.

ПАНАЛГЕБРА́ЇЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пана́лгебра.**

ПАНАЛГЕБРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **паналгебра́їчний.**

ПАНАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Загальний біль; біль у всьому тілі.

ПАНА́МА[1], -и, *ж.* Літній капелюх із широкими крисами, плетений або зшитий з тканини.

ПАНА́МА[2], -и, *ж.* Тканина зі штучного шовку, звичайно однокольорова.

ПАНА́МА[3], -и, *ж.* Шахрайство, афера.

ПАНАМЕРИКАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Доктрина, в основу якої покладено ідею про спільність історії, економіки і культури США та ін. країн американського континенту.

ПАНАМЕРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до панамериканізму.

ПАНА́МЕЦЬ *див.* **пана́мці.**

ПАНА́МКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **пана́ма**[1].

ПАНА́МКА[2] *див.* **пана́мці.**

ПАНА́МОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пана́ма**[1].

ПАНА́МСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Панами і панамців.

ПАНА́МЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **пана́мець**, -мця, *ч.*; **пана́мка**, -и, *ж.*). Народ, основне населення Панами, переважно метиси і мулати.

ПАНАНГІ́Н, -у, *ч.* Лікувальний засіб, що його застосовують за браку калію і магнію в організмі; аспаркам.

ПАНАОРТИ́Т, -у, *ч.* Запалення всіх шарів стінки аорти.

ПАНАРАБІ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-політична доктрина об'єднання арабів усього світу у боротьбі проти глобального сіонізму.

ПАНАРИ́ЦІЙ, -ю, *ч., мед., вет.* Гнійне запалення тканин пальця у людини і копита у тварини.

ПАНАРТЕРІЇ́Т, -у, *ч.* Запалення всіх шарів стінки артерії.

ПАНАРТРИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення всіх тканин суглоба.

ПАНА́С, -а, *ч.* Гра в піджмурки.

ПАНАФІНЕ́Ї, -їв, *мн., міф.* Свято на честь богині Афіни.

ПАНАФРИКАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідейно-політична доктрина, що обґрунтовує необхідність об'єднання негрів-африканців усього світу в боротьбі проти расової нерівноправності; рух африканських націоналістів, які виступають за політичну незалежність, економічне визволення та єдність народів Африки.

ПАНАФРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до панафриканізму, до того, хто дотримується панафриканізму. *Панафриканський конгрес.* 2. Що стосується всієї Африки, всіх африканських країн.

ПАНА́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., розм.* Розривати, розтинати.

ПАНАХИ́ДА, -и, *ж.* Церковна відправа по померлому. // Те, що приносять на поминальну відправу на згадку про померлого (паляниці, мед і т. ін.). ** **Громадя́нська панахи́да** – збори перед похороном, присвячені пам'яті померлого; траурний мітинг. **Найма́ти (замовля́ти) панахи́ду** – домовлятися про церковну відправу церковної служби по померлому. **Служи́ти (відпра́вити, справля́ти** і т. ін.) **панахи́ду** – проводити поминальну відправу по померлому.

ПАНАХИ́ДКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **панахи́да.**

ПАНАЦЕ́Я, -ї, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – богиня-зцілителька. 2. *книжн.* Ліки алхіміків, які нібито допомагали від усіх хвороб. // *перен., ірон.* Універсальний засіб, який нібито запобігає будь-якому лиху, зараджує в розв'язанні всіх проблем.

ПАНАША́Ж, -у, *ч.* У виборчому праві деяких країн – установлений законом дозвіл виборцеві голосувати за кандидатів різних партій.

ПАНАШИРУВАННЯ, -я, *с.* У ряді країн – право виборців голосувати за кандидатів різних партійних списків.

ПАНБА́РХАТ, -у, *ч.* Вид тонкого оксамиту.

ПАНБА́РХАТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **панба́рхат.**

ПАН-БРА́Т, па́на-бра́та, *ч.* Поштиве звертання до козака-побратима і взагалі глибокоповажного чоловіка у давні часи в Україні-Русі.

ПАНБРОНХІ́Т, -у, *ч.* Запалення всіх оболонок бронха.

ПА́НВА, -и, *ж., діал.* Сковорода (зокрема солеварна).

ПАНВА́, -й, *ж., зневажл.* Збірн. до **пан** 1, 2.

ПАНВАСКУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення всіх оболонок кровоносної судини.

ПАНВІТАЛІ́ЗМ, -у, *ч, філос.* Натурфілософське вчення, відповідно до якого в природі усюди панує життя.

ПАНГАМЕТИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **панга́мова кислота́.**

ПАНГА́МОВИЙ, -а, -е: ** **Панга́мова кислота́** – вітамін B_{15}, який є в насінні злаків, крові, печінці.

ПАНГА́Р, -а, *ч., муз.* Евенкійський дерев'яний варган довгастої вузької форми.

ПАНГАСИНА́НИ, -ів, *мн.* Народ на Філіппінах.

ПАНГЕМОЦИТОПЕНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **панцитопені́я.**

ПАНГЕНЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **пангене́зис.**

ПАНГЕ́НЕЗИС, -у, *ч., біол.* Гіпотеза, висунута Дарвіном для пояснення головним чином явищ спадковості.

ПАНГЕОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пангеометрії (у 2 знач.).

ПАНГЕОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Всезагальна, універсальна геометрія, що включає у себе всі її розділи. 2. Неевклідова геометрія, принципи і закони якої поширюються на увесь Всесвіт.

ПАНГЕРМА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **пангермані́ст.**

ПАНГЕРМАНІ́ЗМ, -у, *ч., іст.* Шовіністична доктрина про необхідність встановлення світового панування німецького імперіалізму.

ПАНГЕРМАНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник пангерманізму.

ПАНГЕРМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до пангерманіста, пангерманізму.

ПАНГІДРО́З, -у, *ч.* Потіння всього тіла.

ПАНГІПЕРЕМІ́Я, -ї, *ж.* Гіперемія всього тіла.

ПАНГІПОПІТУЇТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **апітуїтари́зм.**

ПАНГІСТЕРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна екстирпація матки разом з придатками.

ПАНГОЛІ́НИ, -ів, *мн.* Ссавці ряду ящерів, що живуть в Африці, Південній та Південно-Східній Азії.

ПАНГОЛІНОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Те саме, що **панголі́ни.**

ПА́НДА, -и, *ж.* Вид єнотів. Живе перев. в гірських лісах Гімалаїв. *Медведик панда.*

ПАНДАКТИЛІ́Т, -у, *ч.* Прогресуюче запалення всіх тканин пальця.

ПАНДА́Н[1], -а, *ч., заст.* Те, що схоже у чомусь на інше, йому відповідає, його доповнює (перев. про предмети мистецтва, літератури і т. ін.).

ПАНДА́Н[2], -а, *ч., бот.* Те саме, що **панда́нус.**

ПАНДА́НОВІ, -вих, *мн., бот.* Родина однодольних тропічних рослин із вузькими зазубреними листками.

ПАНДА́НУС, -а, *ч.* Дерево або кущ родини пандановах з їстівними плодами.

ПАНДЕ́ЙРА, -и, *ж.* Бразильський ударний музичний інструмент з родини ідіофонів.

ПАНДЕ́КТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **панде́кт**, -а, *ч.*), *юр., іст.* 1. Те саме, що **диге́сти.** 2. Збірники, які містять повний виклад матеріалів, що стосуються якого-небудь питання. // У стародавньому Римі – звід юридичних рішень, що мали силу закону.

ПАНДЕ́КТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **панде́кти.** ** **Панде́ктна систе́ма** – один із способів систематизації приватноправових норм, які склалися у світовій практиці. **Панде́ктне пра́во** – римське приватне право, яке діяло у зміненому вигляді на території Німеччини у 14 – 16 ст.

ПАНДЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пандемії.

ПАНДЕМІ́Я, -ї, *ж.* Найвищий ступінь розвитку епідемії, що поширилася на більшість населення однієї чи кількох країн.

ПАНДЕ́РО, *невідм., ч., муз.* Іспанський ударний музичний інструмент з родини ідіофонів.

ПАНДЖА́БЕЦЬ *див.* **панджа́бці.**

ПАНДЖА́БІ, *невідм., ж.* Те саме, що **панджа́бська мо́ва.**

ПАНДЖА́БКА *див.* **панджа́бці.**

ПАНДЖА́БСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до панджабців. ** **Панджа́бська мо́ва** – мова панджабців, належить до індійських мов індоєвропейської сім'ї.

ПАНДЖА́БЦІ, ПЕНДЖА́БЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **панджа́бець**, -бця, *ч.*; **панджа́бка**, -и, *ж.*). Народ у Пакистані й Індії (штат Пенджаб).

ПАНДЖАРА́, -й, *ж.* Віконні узорні ґрати у будівлях Середньої Азії і країн Середнього Сходу.

ПА́НДИТ, -а, *ч.* В Індії – почесне звання вченого брахмана, а також людини, високоосвіченої у галузі класичної індійської літератури на санскриті.

ПАНДО́РА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – жінка, наділена богами, поряд із чарівністю, також хитрістю, цікавістю й підступністю. Була нібито послана на Землю Зевсом зі скринею, наповненою лихом. ** **Скри́ня Пандо́ри**, *перен.* – джерело біди й лиха.

ПАНДОРИ́НА, -и, *ж.* Рід зелених водоростей, що водяться у прісних водах.

ПАНДУРИ́НА, -и, *ж., муз.* Те саме, що **мандо́ла.**

ПАНДУ́РІ, *невідм., ч.* Грузинський 2–3-струнний щипковий музичний інструмент.

ПА́НДУС, -а, *ч.* 1. Похилий майданчик, площина для переміщення автомашин, возів тощо, що інколи замінює сходи в будинках, гаражах і т. ін. 2. У театрі – деталь декораційного оформлення, що дозволяє, разом зі сходами та підйомно-опускними площадками, змінювати рівень планшета сцени.

ПАНЕГІ́РИК, -а, *ч.* 1. У стародавніх Греції та Римі – надгробна похвальна промова, яка прославляла подвиги померлого. 2. Похвальний відгук про кого-, що-небудь, захоплена похвала (часто нещирі або іронічні). // Літературний твір, зокрема

давньоруський і давньоукраїнський, що містить такий відгук про кого-небудь. 3. *перен.* Надмірно хвалебний відгук про кого-небудь.

ПАНЕПРІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто занадто захоплюється ким-, чим-небудь, прославляє кого-, що-небудь. // Той, хто захоплено прославляє кого-, що-небудь у своїх творах; автор панегірика.

ПАНЕПРІ́СТКА, -и. Жін. до **панегіри́ст.**

ПАНЕГІРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **панегі́рик.**

ПАНЕЛЕВО́З, -а, *ч.* Автомашина, пристосована для перевезення великих будівельних конструкцій – панелей, блоків і т. ін.

ПАНЕЛЛІНІ́ЗМ, -у, *ч., іст.* Шовіністична ідея відродження "Великої Греції" як спадкоємиці Візантії.

ПАНЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Доріжка для пішоходів на узбіччі дороги вздовж вулиці, вкрита асфальтом, камінням і т. ін.; тротуар. 2. Нижня частина стіни або вся стіна в приміщенні, опоряджена оздобленням, фарбуванням і т. ін. 3. *спец.* Частина пристрою, агрегата, приладу, на яку монтуються прилади контролю та управління. ** **Пане́ль при́ладів (при́ладна до́шка)** – площина у кабіні літака, автомобіля або ін. технічного засобу, на якій розміщуються прилади (вимірювальні та інформуючі). 4. *буд.* Елемент конструкції збірної будови, що має форму великої плити. 5. *гірн.* Квадратова або прямокутна ділянка в шахті, яку під час розроблення горизонтальних або похилих пластів родовищ облаштовують для їх очищення. 6. *спец.* Ряд об'єктів (інформаторів), що враховуються при соціологічному обстеженні за певною програмою. *Панель попиту.* 7. *розм.* Місце, де збираються повії. ** **Піти́ на пане́ль** – вдатися до проституції. 8. Частина обшивки літального апарата.

ПАНЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **пане́ль.**

ПАНЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до панелі, пов'язаний з її використанням. *Панельне опитування.* ** **Пане́льне опа́лення** – опалення приміщень теплом від опалювальних панелей, розміщених у стінах, перегородках, іноді у підлозі.

ПАНЕНТЕЇ́ЗМ, -у, *ч., філос.* Учення, згідно з яким Всесвіт панує у Богові, а світ є способом прояву Бога.

ПАНЕНЦЕФАЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення білої і сірої тканини головного мозку.

ПАНЕНЯ́, -няти, *с.* Дитина пана.

ПАНЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **паненя́.**

ПАНЕТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у формі бурштиново-жовтих кристалів, знайдений у метеориті, що впав у США.

ПАНЗОО́ТІЯ, -ї, *ж.* Епідемія якого-небудь захворювання тварин, що поширилася на величезній території однієї чи кількох країн. *Панзоотія ящура.*

ПАНИ́ТИ, -и́ть, *безос., зах.* Подобатися. ** **Не пани́ть**, *зах.* – не подобається.

ПАНИ́ТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок., розм.* Триматися по-панському.

ПАНИ́Ч, -а́, *ч.* 1. Молодий неодружений син пана, пані (у 1 знач.). // *перен., ірон., зневажл.* Молода людина, яка вирізняється розбещеною поведінкою, нетрудовими звичками, підкреслено витонченими манерами і т. ін. 2. Неодружений молодий чоловік, що належав до привілейованих верств населення. // Знiжений, розпещений молодий чоловік; білоручка.

ПАНИЧЕ́НЬКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пани́ч.**

ПАНИ́ЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пани́ч.**

ПАНИЧІ́В, -ева, -еве. Прикм. до **пани́ч.** // Належний паничеві (у 1, 2 знач.). // Який перебуває у певних стосунках із паничем.

ПАНИЧІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пани́ч.**

ПАНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **пани́ч.**

ПА́НІ, *невідм., ж.* 1. Заміжня поміщиця в старих Польщі, Литві, дореволюційних Україні та Білорусі. // *перен., ірон., зневажл.* Жінка, яка вирізняється розбещеною поведінкою, нетрудовими звичками, підкреслено витонченими манерами і т. ін. 2. Особа жіночої статі, що мала привілейоване становище в дореволюційному суспільстві. // Особа, яка має владу над іншими: володарка, хазяйка. // Жінка, що за зовнішніми ознаками належить до привілейованих верств населення. // Чия-небудь дружина. 3. В Україні та деяких інших країнах – ввічлива форма звертання або називання стосовно до осіб жіночої статі. // У сучасній дійсності – ввічлива форма звертання, згадування. // Шаноблива форма звертання до жінки в усній народній мові.

ПАНІБРА́Т, -а, *ч., розм.* Добрий знайомий, задушевний приятель. // Такий, як хто-небудь за становищем, освітою і т. ін.; рівня.

ПАНІБРА́ТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм., заст.* Входити в приятельські, фамільярні стосунки, видаючи себе за рівню з ким-небудь.

ПАНІБРА́ТСТВО, -а, *с., розм.* 1. Надмірна невимушеність, безцеремонність, фамільярність у поводженні з ким-небудь. 2. *рідко.* Компанія, товариство (звичайно безцеремонне, фамільярне).

ПАНІБРА́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Поводитися з кимось-небудь занадто невимушено, безцеремонно, фамільярно; бути запанібрата.

ПАНІБРА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Невимушений чи безцеремонний, фамільярний. *Панібратський тон. Панібратські стосунки.*

ПАНІБРА́ТЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **панібра́т.** 2. Член одного з національно-православних братств в Україні, які боролися з насильницькою полонізацією та окатоличенням українців під польським пануванням у 14 – 17 ст.

ПА́НІВ, -ова, -ове. Прикм. до **пан.** // Належний панові (у 1, 2 знач.). // Який перебуває в певних стосунках з паном.

ПАНІ́ВКА, -и, *ж.* Частина затвора у старовинних кремінних пістолетів і рушниць, на яку насипали порох.

ПАНІ́ВНА, -и, *ж., фольк.* Панянка.

ПАНІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має владу, знаходиться при владі. 2. Найбільш поширений, переважний. 3. Який підноситься над чим-небудь.

ПА́НІЇН, -їна, -їне. Прикм. до **па́нія.**

ПА́НІЙКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **па́ні.**

ПА́НІКА, -и, *ж.* Раптове замішання, розгубленість або прояв страху за справжньої чи уявної небезпеки (звичайно як масове явище). *Піддаватися паніці. Сіяти паніку.* ** **Біржова́ па́ніка** – біржова криза, що характеризується різким падінням курсу цінних паперів. **Фіна́нсова па́ніка** – ситуація, за якої вкладники масово і негайно прагнуть повернути гроші, депоновані у фінансово-кредитній установі, але не можуть цього зробити через відсутність коштів.

ПАНІКАДИ́ЛО, -а, *с.* Велика люстра зі свічками або стоячий канделябр перед іконами, звичайно в церкві.

ПАНІКЕ́Р, -а, *ч.* Людина, яка легко піддається паніці, сіє паніку.

ПАНІКЕ́РКА, -и. Жін. до **панікéр.**

ПАНІКЕ́РСТВО, -а, *с.* Поведінка панікера.

ПАНІКЕ́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Те саме, що **панікува́ти.**

ПАНІКЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до панікера, панікерів, властивий їм.

ПАНІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Удаватися до паніки, поводити себе як панікер.

ПАНІКУЛІ́Т, -у, *ч.* Асептичне неспецифічне запалення підшкірної жирової тканини різної генези. ** **Артифіціа́льний панікулі́т** – панікуліт, який розвивається на місці ін'єкції масляних лікарських препаратів або інсуліну.

ПАНІМА́ТКА, ПАНЬМА́ТКА, -и, *ж., заст.* 1. Мати стосовно до своїх дітей. 2. Господиня, хазяйка дому. 3. Ввічлива форма звертання до господині, молодших жінок до старших, чоловіків до жінок.

ПАНІМА́ТОЧКА, -и, *ж., заст.* Пестл. до **паніма́тка.**

ПАНІМАТУ́СИН, -а, -е, *заст.* Прикм. до **панімату́ся;** належний паніматусі.

ПАНІМАТУ́СЯ, -і, *ж., заст.* Пестл. до **паніма́тка.**

ПАНІМА́ТЧИН, -а, -е, *заст.* Прикм. до **паніма́тка;** належний паніматці.

ПАНІО́НІЇ, -ів, *мн., міф.* Свято на честь Посейдона в Малій Азії.

ПАНІРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **паніров́ати.** 2. *у знач. прикм.* Обваляний у борошні або в мелених сухарях (про м'ясо, рибу і т. ін.).

ПАНІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для панірування. *Панірувальні сухарі.*

ПАНІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **панірува́ти.**

ПАНІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Обвалювати (м'ясо, рибу і т. ін.) перед їх смаженням у борошні або в мелених сухарях.

ПАНІСЛАМІ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-політична доктрина, течія, яка проповідує об'єднання в одній державі всіх народів, що сповідують іслам.

ПАНІСЛАМІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник панісламізму.

ПАНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок., розм.* 1. Те саме, що **пани́тися.** 2. Те саме, що **байдикува́ти.**

ПАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який виражає паніку; пройнятий панікою. *Панічний тон.* // Викликаний панікою; безладний, метушливий (про дії, вчинки і т. ін.). *Панічний жах.*

ПАНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **пані́чний.**

ПАНІ́ЧНО. Присл. до **пані́чний.**

ПА́НІЯ, -ї, *ж., розм.* Те саме, що **па́ні.**

ПАНК, -а, *ч.* 1. *тільки одн.* Декласовані молодіжні групи на Заході, які вирізняються підкресленою аполітичністю, шокуючим зовнішнім виглядом, шокуючою поведінкою. 2. Член такої групи. 3. Стиль молодіжної музики, який вирізняється агресивною манерою виконання, швидким ритмом. *Панк-рок.*

ПАНКАРДИ́Т, -у, *ч.* Запальний процес, який поширюється на всі оболонки серця.

ПАНКОЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення всіх оболонок товстої кишки.

ПАНКРАТІО́Н, -у, *ч.* Один з найдавніших видів спорту – синтез боротьби і кулачного бою.

ПА́НКРЕАС, -а, *ч.* Підшлункова залоза.

ПАНКРЕАТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Повне або часткове хірургічне видалення підшлункової залози.

ПАНКРЕАТИ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат, що виготовляється з підшлункової залози великої рогатої худоби.

ПАНКРЕАТИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення підшлункової залози.

ПАНКРЕАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́нкреас.** // Такий, що стосується підшлункової залози. ** **Панкреати́чна зало́за** – те саме, що **па́нкреас. Панкреати́чний сік** – секрет підшлункової залози.

ПАНКРЕАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження підшлункової залози в умовах її штучного контрастування.

ПАНКРЕАТОДУОДЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Панкреатодуодена́льна резе́кція** – хірургічне видалення дванадцятипалої кишки і частини підшлункової залози.

ПАНКРЕАТОДУОДЕНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція повного видалення підшлункової залози разом з дванадцятипалою кишкою. ** **Частко́ва панкреатодуоденектомі́я** – те саме, що **панкреатодуодена́льна резе́кція.**

ПАНКРЕАТОЄЮНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підшлункової залози і порожньої кишки.

ПАНКРЕАТОЛІТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення конкрементів із підшлункової залози.

ПАНКРЕАТОНЕКРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення некротично змінених ділянок підшлункової залози.

ПАНКРЕАТОСЕКВЕСТРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення секвестрів підшлункової залози.

ПАНКРЕАТОСКАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **панкреатоскануванн́я.**

ПАНКРЕАТОСКАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Радіоізотопне сканування підшлункової залози.

ПАНКРЕАТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання тканини підшлункової залози.

ПАНКРЕАТОХОЛАНГІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження підшлункової залози і жовчних шляхів після введення контрастної речовини.

ПАНКРЕОЗИМІ́Н, -у, *ч.* Див. **холецистокіні́н.**

ПАНКРЕОЛІТІА́З, -у, *ч.* Процес утворення конкрементів у протоках підшлункової залози.

ПАНКРЕОНЕКРО́З, -у, *ч.* Некроз підшлункової залози. ** **Післяопераці́йний панкреонекро́з** – некроз підшлункової залози, що ускладнив оперативне втручання.

ПАНКРЕОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Розростання сполучної тканини в підшлунковій залозі.

ПАНКРЕОФІБРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **муковісцидо́з.**

ПАНК-РО́К, -у, *ч.* Напрямок у рок-музиці, що виник як форма протесту молоді проти комерціалізації року і поп-музики.

ПАНК-ФА́НК, -у, *ч.* Напрямок у рок-музиці, який виник як намагання повернути джазу його первинну простоту та енергію.

ПАНЛОГІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістичне філософське вчення, яке вважає мислення сутністю, першоосновою світу і ототожнює об'єктивну реальність із системою логічних категорій.

ПАНМІЄЛО́З, -у, *ч.* Стан кровотворення, який характеризується гіперплазією всіх паростків кісткового мозку. ** **Го́стрий панмієло́з** – гострий лейкоз, який характеризується швидко прогресуючою проліферацією компонентів усіх трьох паростків кровотворення.

ПАНМІЄЛОПАРЕ́З, -у, *ч.* Стан кровотворення, який характеризується значним зворотним пригніченням мієлопоезу.

ПАНМІЄЛОФТИ́З, -у, *ч.* Стан кровотворення, який характеризується різким пригніченням мієлопоезу із заміщенням кровотворної тканини жировою тканиною.

ПАНМІКСІ́Я, -ї, *ж.* Вільне схрещування різностатевих особин з різними генотипами в популяції організмів з перехресним заплідненням.

ПА́ННА, -и, *ж.* 1. Молода незаміжня поміщиця або дочка пана (у 1 знач.) у старих Польщі, Литві, дореволюційних Україні та Білорусі. // *перен., ірон., зневажл.* Дівчина, яка вирізняється розбещеною поведінкою, нетрудовими звичками, підкреслено витонченими манерами і т. ін. // У дореволюційний час – дочка заможних батьків, хазяїв. 2. *заст.* Ніжна, тендітна або гарно вбрана дівчина. ** **Стара́ па́нна** – те саме, що **стара́ ді́ва** (*див.* **ді́ва**). 3. Ввічлива форма звертання або згадування стосовно до молодих дівчат в Україні та деяких інших країнах.

ПАННО́, *невідм., с.* 1. Картина, барельєф і т. ін. тематичного або декоративного характеру, що кріпиться звичайно до стіни. 2. Частина стіни або стелі, обрамлена орнаментом чи ліпленням і звичайно заповнена живописним зображенням або скульптурним рельєфом.

ПА́ННОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **па́нна.**

ПА́ННОЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **па́нночка;** належний панночці.

ПАНОВИ́ТИЙ, -а, -е. Гордовитий, пихатий, як пан.

ПАНО́К, -нка́, *ч., розм.* 1. Небагатий поміщик у старих Польщі, Литві, дореволюційних Україні і Білорусі. 2. Зневажл. до **пан.**

ПАНО́ПТИКУМ, -у, *ч.* Музей або тимчасова виставка рідкісних речей, воскових фігур і т. ін.

ПАНОРА́МА, -и, *ж.* 1. Вид на місцевість згори, на далекий простір. // Видовище чого-небудь на великому, широкому просторі (про будівлі, споруди і т. ін.). 2. Картина, на якій плоский живописний фон поєднується з об'ємним предметним першим планом. 3. *перен.* Показ широкої картини життя у мистецькому творі або в літературі. // Сукупність творчих засобів, що є в розпорядженні того чи іншого виду мистецтва, окремого митця і т. ін. // Твір мистецтва або літератури, який показує життя широко і всебічно. 4. Великих розмірів картина з рельєфним першим планом, вміщена всередині круглого освітленого зверху приміщення, що дає глядачеві ілюзію реального виду. // Приміщення для демонстрації такої картини. 5. Картина, малюнок, розгляд яких через спеціальні скельця або скло створює враження об'ємності, рельєфності, перспективи. 6. Фотографічний знімок або телевізійний кадр із широким (більше за 100°) кутом зображення. 7. Оптичний прилад біля гармат, який дає можливість бачити будь-яку точку на 360° навколо і вимірювати кути на місцевості.

ПАНОРА́МНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до панорами (у 1 – 3, 6, 7 знач.). 2. Пов'язаний із зніманням або показуванням фільмів на великих екранах, яке наближає сприйняття кінозображення до умов реального бачення. ** **Панора́мне кіно́ (фі́льм)** – широкоформатний фільм, що демонструється на

угнутому екрані. **Панора́мна зйо́мка** – спосіб кінозйомки, за якого поступово повертають кінознімальний апарат навколо вертикальної або горизонтальної осі для охоплення безперервним зніманням великого простору. 3. *спец.* Який має оптичний пристрій для широкого охоплення горизонту під час спостереження. *Панорамний перископ. Панорамний приціл.*

ПАНОРА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **панора́мний** 1, 2.

ПАНОРАМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **панорамува́ти**. 2. У комп'ютерній графіці – послідовний зсув зображення для отримання зорового відчуття руху в горизонтальному напрямку.

ПАНОРАМУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Повертати кінознімальний апарат у горизонтальному, вертикальному чи в обох разом напрямках для показу широкого простору, рухливих об'єктів.

ПАНОСМАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **пантюркі́зм**.

ПАНОСМАНІ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **пантюркі́ст**.

ПАНОСТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **остеомієлі́т**.

ПАНО́ТА, -и, *ж., зневажл. заст.* Збірн. до **пан**.

ПАНОТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч., заст.* 1. Батько стосовно до своїх дітей. 2. *церк.* Священик, піп. 3. Ввічлива форма звертання до старих поважних чоловіків.

ПАНОТЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Власт. панотцеві.

ПАНОТИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення зовнішнього, середнього і внутрішнього вуха.

ПАНОТЦІ́В, -ева, -еве, *заст.* Прикм. до **паноте́ць**. // Належний панотцеві.

ПАНО́ТЧИК, -а, *ч., церк., заст.* Зневажл. до **панотец́ь** 2.

ПАНОФТАЛЬМІ́Т, -у, *ч., мед.* Гостре гнійне запалення всіх структур ока.

ПАНО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **пан** 1, 2.

ПАНО́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *недок., заст.* Панитися.

ПАНПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч, що охоплює все тіло.

ПАНПСИХІ́ЗМ, -у, *ч.* Філософське ідеалістичне вчення, яке проголошує психіку, душу загальною властивістю матерії.

ПАНПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до панпсихізму.

ПАНСЕРОЗИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення всіх серозних оболонок.

ПАНСИНУСИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення всіх придаткових пазух носа.

ПАНСІО́Н, -у, *ч.* 1. У дореволюційній Росії та в деяких сучасних країнах – державний або приватний закритий навчальний заклад із гуртожитком. // У дореволюційній Росії – платний гуртожиток із повним утриманням для учнів з інших місцевостей при деяких середніх навчальних закладах. 2. Невеликий готель, будинок, де здаються кімнати з повним утриманням. 3. Утримання (харчування, догляд і т. ін.) тих, хто живе у кого-небудь.

ПАНСІОНА́Т, -у, *ч.* 1. Вид закладу для відпочинку і лікування. 2. Те саме, що **пансіо́н** 1, 2.

ПАНСІОНЕ́Р, -а, *ч.* 1. Той, хто вчиться в пансіоні (у 1 знач.). 2. Той, хто живе в пансіоні (у 1, 2 знач.).

ПАНСІОНЕ́РКА, -и. Жін. дло **пансіоне́р**.

ПАНСІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пансіо́н** 1. // Одержаний у пансіоні.

ПАНСІО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пансіо́н**.

ПАНСІОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Облік векселів комерційними банками у центральному банку або комерційному банку, але з нижчою обліковою ставкою.

ПАНСЛАВІ́ЗМ, -у, *ч.* Громадська і політична течія головним чином кінця 18 – початку 19 ст., яка відображала прагнення до державного об'єднання всіх слов'янських народів.

ПАНСЛАВІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник панславізму.

ПАНСЛАВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **панславі́ст** і **панславі́зм**.

ПАНСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до доктрини про спільність походження, історичної долі, господарських взаємин, культури, менталітету тощо слов'янських етносів і держав.

ПАНСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Гіпотеза про виникнення життя на Землі та можливості життя на інших планетах шляхом переносу клітин живої речовини у космічному просторі.

ПА́НСТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **пан**. // Подружжя панів; пан і пані. 2. Поведінка, звички і т. ін., як у панів. 3. *заст.* Панування. 4. *заст.* Царство, держава. // *перен.* Місце, сфера переваги, активного вияву чи безмежного поширення чого-небудь. 5. *зах.* Подружжя: чоловік і жінка.

ПА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пан**, **па́ні** 1, 2. // Належний панові, пані. // Власт. панові, пані. // Признач. для пана, пані, розрахований на пана, пані. // Такий, як у пана, пані. // *перен., ірон., зневажл.* Благородний, делікатний і т. ін.

ПАНТАЛЕО́Н, -у, *ч.* 1. Музичний інструмент, подібний до цимбалів. 2. Одна з назв жирафа (*див.* **жира́ф** 2). 3. На старовинних фортепіано – важіль для підняття демпфера.

ПАНТАЛО́НИ, -ло́н, *мн.* 1. *заст.* Штани. 2. Належність жіночої білизни, яка покриває нижню частину тулуба від пояса звичайно до колін.

ПАНТАЛО́НЧИКИ, -ів, *мн.* Зменш. до **пантало́ни**.

ПАНТА́РКА, -и, *ж., діал.* Цесарка.

ПАНТА́Ч, -а́, *ч.* Плямистий або звичайний олень з пантами.

ПАНТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Філософське ідеалістичне вчення, яке ототожнює Бога з природою.

ПАНТЕЇ́СТ, -а, *ч.* Послідовник пантеїзму.

ПАНТЕЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пантеї́ст**. // Власт. пантеїсту, пантеїстам. 2. Стос. до пантеїзму.

ПАНТЕЇ́СТКА, -и. Жін. до **пантеї́ст**.

ПАНТЕЛИ́К: ** **збитий з пантели́ку**: а) який спантеличився, заплутався або дезорієнтувався; б) який почав діяти нерозважливо.

ПАНТЕЛИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех., розм.* Призводити до нездатності звично діяти, розумно говорити, міркувати і т. ін. внаслідок розгубленості, страху; збивати з пуття; непокоїти.

ПАНТЕЛИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок., розм.* Не мати змоги звично діяти, розумно говорити, міркувати і т. ін. внаслідок розгубленості, страху; бентежитися; губитися в здогадках.

ПАНТЕО́Н, -у, *ч.* 1. Храм, присвячений всім чи багатьом богам у стародавніх греків і римлян. // Сукупність усіх божеств у якій-небудь політеїстичній релігії. 2. Усипальниця, місце поховання видатних людей. 3. *перен.* Збірка, сукупність гідних пам'яті творів мистецтва або літератури, фактів історії, імен.

ПАНТЕ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **леопа́рд**.

ПАНТЕ́РЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **панте́ра**. // Такий, як у пантери.

ПА́НТИ, -ів, *мн.* Молоді, ще м'які, покриті шерстю роги плямистого або звичайного оленів (марала та ізюбра), які використовуються для виготовлення лікувальних препаратів.

ПАНТОВА́Р, -а, *ч., спец.* Робітник, що обробляє панти.

ПА́НТОВИЙ, -а, -е. Вигот. з пантів. // Пов'язаний з добуванням пантів. *Пантове господарство.*

ПАНТОГА́М, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його призначають дітям при розумовій недостатності та олігофренії.

ПАНТО́ГРАФ, -а, *ч.* 1. Прилад для виготовлення копій креслень, планів тощо в іншому, звичайно дрібнішому, масштабі зображення. 2. Струмоприймач електровоза або моторного вагона, який складається з системи шарнірно сполучених легких рам.

ПАНТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Збільшення чи зменшення малюнка, карти, виконане за допомогою пантографа (у 1 знач.). 2. Живлення струмом електровоза або моторного вагона.

ПАНТО́ГРАФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **панто́граф**.

ПАНТОГРАФУВА́ННЯ, -я, *ж.* Дія за знач. **пантографува́ти**.

ПАНТОГРАФУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Здійснювати пантографію.

ПАНТОКРА́ТОР, -а, *ч., рел.* 1. Вседержитель, Всевишній. 2. Поясне зображення Христа, який благословляє правою рукою і тримає Євангеліє у лівій руці.

ПАНТОКРИ́Н, -у, *ч.* Лікувальний тонізуючий препарат, що його добувають із пантів.

ПАНТОКРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пантокри́н**.

ПАНТОЛЕ́ТИ, -е́т, *мн.* (*одн.* **пантоле́та**, -е́ти, *ж.*). Легке жіноче взуття у вигляді підошви, що тримається на нозі за допомогою стрічок, перекинутих через підйом стопи.

ПАНТО́МЕТР, -а, *ч.* Легкий кутомірний інструмент, що його застосовують для топографічного знімання. *Штатив пантометра.*

ПАНТОМІ́М, -а, *ч.* 1. У стародавніх Греції та Римі – танцювально-мімічна вистава, звичайно на міфологічний сюжет. 2. Актор, який, міняючи костюм і маску, послідовно зображував усіх персонажів у такій виставі.

ПАНТОМІ́МА, -и, *ж.* 1. Вистава без словесного тексту, в якій зміст розкривається за допомогою міміки, жестів і виразних рухів. 2. Сюжетна сцена в балеті, опері, драмі і т. ін., основана на безсловесній драматично виразній грі виконавців; гра виконавця в такій сцені. 3. Один з основних елементів балетного мистецтва (поряд із танцем). 4. Виразний жест руки, рух людського тіла, що служить засобом передавання думки, спілкування між людьми.

ПАНТОМІ́МІКА, -и, *ж.* Виразні рухи людського тіла, що служать поряд із мімікою формою передавання внутрішніх переживань.

ПАНТОМІМІ́СТ, -а, *ч.* Актор, який володіє засобами пантоміміки.

ПАНТОМІМІ́СТКА, -и. Жін. до **пантомімі́ст**.

ПАНТОМІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пантомі́ма**. // Пов'язаний з її використанням.

ПАНТОМІ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пантомі́ма**. *Пантомімна вистава.*

ПАНТОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Антибіотик із групи стрептоміцинів.

ПАНТОМО́ГРАФ, -а, *ч.* Спеціальний рентгенівський апарат для проведення пантомографії.

ПАНТОМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод отримання пошарового зображення об'єкта, що має зігнуту форму.

ПАНТОПО́Д, -а, *ч.* Морський черв'як.

ПАНТОПО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат опію, що застосовується як знеболювальний, снодійний засіб, а також за сильного кашлю.

ПАНТОРИ́МА, -и, *ж.* Рима, що об'єднує багато звуків, далеко заглиблюючись у середину рядка, вступаючи у різноманітні, але багаті співзвуччя.

ПАНТОТЕ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Пантоте́нова кислота́** – вітаміноподібна речовина, якої найбільше є в дріжджах, гороху, молоці, яйцях, печінці та ін.

ПАНТОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **еврифа́гія**.

ПАНТО́ФЕЛЬ *див.* **панто́флі**.

ПАНТО́ФЕЛЬКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **панто́фелька**, -и, *ж.*). Зменш.-пестл. до **панто́флі**.

ПАНТО́ФЛІ, -фель *і* -флів, *мн.* (*одн.* **панто́фля**, -і, *ж.* *і* **панто́фель**, -фля, *ч.*). М'які кімнатні туфлі, звичайно без закаблуків.

ПАНТО́ФЛЯ *див.* **панто́флі**.

ПАНТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **панфо́бія**.

ПАНТОЦИ́Д, -у, *ч.* Дезінфікуючий засіб для знезараження води.

ПА́НТРИТИ *див.* **пантрува́ти**.

ПАНТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **панітрува́ти**.

ПАНТРУВА́ТИ, -ую, -уєш, **ПА́НТРИТИ**, -рю, -риш, *недок., перех. і неперех., на кого – що, за ким – чим, із спол.* щ о б, а б и *і т. ін., розм.* 1. Дивитися пильно, уважно. // Стежити за ким-, чим-небудь, спостерігати щось або дотримуватись чогось. // Виглядати кого-, що-небудь; чекати на когось, щось. 2. Доглядати кого-, що-небудь; дбати про когось, щось.

ПАНТРУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., розм.* Оберігати себе від кого-, чого-небудь, ухиляючись від якихось дій, вчинків і т. ін.; берегтися, остерігатися.

ПАНТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., спец.* Добувати панти мисливством.

ПАНТЮРКІ́ЗМ, -у, *ч.* Шовіністична доктрина турецьких реакційних кіл, що виникла на початку 20 ст. і ставила своєю метою підкорення владі Туреччини всіх тюркських народів.

ПАНТЮРКІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник пантюркізму.

ПАНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **панува́ти**. 2. *рідко.* Царювання.

ПАНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., над ким – чим, ким – чим, у кому – чому.* 1. Мати владу над ким-, чим-небудь. // *перен.* Все охоплювати, заповнювати собою (про пори року, сили, явища природи і т. ін.). // *перен.* Підкоряти собі (природу, сили стихії). // *перен.* Переважати в людській свідомості, суспільних стосунках і т. ін. // *перен.* Охоплювати, володіти (про людські почуття або відчуття). *Панувати над собою.* 2. *перен.* Мати переважне порівняно з чим-небудь поширення; безмежно поширюватися. 3. Бути паном, панею або як пан, пані. // Жити, як пан, пані; розкошувати. 4. *над чим.* Підноситися над навколишніми предметами, ландшафтом, місцевістю; височіти.

ПАНУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до спільності походження, історичної долі, господарських взаємин, культури, менталітету українського етносу.

ПА́НУС, -у, *ч., мед.* Запалення рогівки ока.

ПАНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **панува́ти**.

ПАНФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Запалення всіх оболонок вени.

ПАНФЛЕГМО́НА, -и, *ж.* Гостре гнійне запалення всіх м'яких тканин будь-якої частини тіла.

ПАНФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливий страх: боязнь усього довкілля.

ПАНХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Панхромати́чні матеріа́ли** – фотографічні пластинки і плівки, чутливі не лише до ультрафіолетового, фіолетового і синього проміння, а також до зеленого, жовтого і червоного.

ПА́НЦЕР *див.* **па́нцир**.

ПА́НЦЕРНИЙ *див.* **па́нцирний**.

ПА́НЦЕРНИК *див.* **па́нцирник**.

ПА́НЦЕРНІСТЬ *див.* **па́нцирність**.

ПАНЦЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **панцерува́ти**.

ПАНЦЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **панцерува́ти**.

ПАНЦЕРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **панцирува́ти**.

ПА́НЦИР, *заст.* **ПА́НЦЕР**, -а, *ч.* 1. Частина старовинного, звичайно металевого, бойового спорядження, яке захищало тулуб воїна від ударів холодної зброї. // *перен.* Велика кількість однорідних або однакових твердих предметів, які щільно вкривають, облягають собою що-небудь. // *чого, перен.* Якась риса людської вдачі, поведінки і т. ін., що ніби захищає від чого-небудь. 2. Твердий покрив тіла деяких тварин (черепах, крокодилів, ракоподібних і т. ін.). *Панцир черепахи.* 3. Металева обшивка у автомобілів, поїздів, військових кораблів; броня. // Покрив деяких деталей механізмів, а також проводів. *Панцир кабелю.* 4. Жорсткий водолазний скафандр, признач. для роботи на великих глибинах.

ПА́НЦИРНИЙ, *заст.* **ПА́НЦЕРНИЙ**, -а, -е. 1. Прикм. до **па́нцир**, **па́нцер** 1. *Панцирна пластинка.* // Одягнений у панцир. // *перен., ірон.* Захищений від кого-, чого-небудь (про людську вдачу, поведінку і т. ін.). 2. Феодально залежний (про воїна 15 – початку 16 ст., що перебував на службі великого князя литовського). ** **Па́нцирні бо́яри** – служилі люди, які володіли землею з селянами; займали проміжне становище між селянством і шляхтою. 3. Який має панцир; наділений панциром (у 2 знач.). *Панцирні молюски.* ** **Па́нцирні кліщі́** – те саме, що **орибаті́ди**. **Па́нцирні молю́ски** – те саме, що **хіто́ни**. **Па́нцирні ри́би** – те саме, що **плакоде́рми**. 4. Покритий спеціальним, звичайно металевим, покривом. *Панцирний кабель.* // Який служить захисним покривом, панциром (у 3 знач.). *Панцирний бетон.* // Признач. для виготовлення панцирів, броні. // Який складається з броньованої військової техніки. 5. Який має твердий покрив (про плоди деяких рослин).

ПА́НЦИРНИК, *заст.* **ПА́НЦЕРНИК**, -а, *ч.* 1. *іст.* Воїн, одягнений у панцир (у 1 знач.); латник. 2. Автомобіль, поїзд, військовий корабель, покритий панциром (у 3 знач.).

ПА́НЦИРНІ, -них, *мн.* Клас морських молюсків.

ПА́НЦИРНІСТЬ, **ПАНЦЕРНІСТЬ**, -ності, *ж.* Властивість за знач. **па́нцирний** 5.

ПАНЦИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **панцирува́ти**.

ПАНЦИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **панцирува́ти**.

ПАНЦИРУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Покривати спеціальним, звичайно металевим, покривом.

ПАНЦИТОПЕНІ́Я, -ї, *ж.* Зменшення кількості всіх клітин у крові.

ПАНЧА́¹, -áти, *с.*, *зах.* Паненя.

ПАНЧА́², -í, *ж.*, *заст.* Опанча.

ПАНЧАЯ́Т, -у, *ч.* Орган сільського самоврядування в Індії та в деяких інших країнах Південної Азії. ** **Націона́льний панчая́т** – вищий законодавчий орган Непалу.

ПА́НЧЕН-ЛА́МА, -и, *ч.* В Тибеті з середини 17 ст. – титул однієї з найвищих духовних осіб ламаїстської церкви.

ПАНЧИНГБО́Л *див.* **пенчингбо́л**.

ПАНЧІ́ШКИ, -шок, *мн.* (*одн.* **панчі́шка**, -и, *ж.*). Зменш.-пестл. до **панчо́хи**.

ПАНЧІ́ШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **панчо́хи**. *Панчішне виробництво.* // Який служить для виготовлення, плетіння панчіх.

ПАНЧІ́ШНИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє панчохи.

ПАНЧІ́ШНИЦЯ, -і. Жін. до **панчі́шник**.

ПАНЧІШНОВ'ЯЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який плете (вив'язує) панчохи, признач. для цього.

ПАНЧІ́ШНО-ШКАРПЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. Стос. до виробництва і продажу панчіх і шкарпеток.

ПАНЧО́ХА *див.* **панчо́хи**.

ПАНЧО́ХИ, -чíх, *мн.* (*одн.* **панчо́ха**, -и, *ж.*). Виріб машинного або ручного плетіння, що одягається на ноги за коліна. // Такий виріб, зшитий з сукна, хутра та іншого матеріалу.

ПАНЩА́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **панща́нник**.

ПАНЩА́НИЙ, -а, -е. 1. Стос. до панщини. 2. Належний поміщикові на основі державного права (про панщанника).

ПАНЩА́ННИК, -а, *ч.* Селянин, що відробляв панщину; кріпак.

ПАНЩА́Р, -á, *ч.*, *зах.* Панщанник, кріпак.

ПАНЩИ́ЗНА, -и, *ж.* 1. Форма приватного володіння землею, яку обробляють напіввільні селяни. 2. Поміщицький спадок, дідизна.

ПАНЩИЗНЯ́НИЙ, -а, -е. Стос. до панщизни.

ПА́НЩИНА, -и, *ж.* 1. Одна з форм докапіталістичної земельної ренти, найпоширеніша за феодалізму. // Дарова примусова праця покріпачених селян у господарстві поміщика. 2. Те саме, що **крі́пацтво** 1. ** **За па́нщини** – за часів кріпацтва.

ПА́НЩИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́нщина** 1. // Який використовує панщину; заснований на панщині.

ПА́НЩИННИК, -а, *ч.* Те саме, що **панща́нник**.

ПА́НЩИННО-ЗОБОВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Підневільний (про кріпака), що був зобов'язаний відробляти панщину.

ПАНЬГУ́, *невідм.*, *ч.* У давньокитайській міфології – божественний творець Неба й Землі.

ПА́НЬКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **па́нькати** і **па́нькатися**.

ПА́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. *коло кого – чого.* Потурати чиїмсь примхам, каверзуванням; балувати. // Пильно доглядати кого-, що-небудь; плекати. // Приділяти багато уваги, часу. 2. *кому*, *заст.* Панькатися (у 2 знач.). // Запобігливо, догідливо і т. ін. просити, умовляти когось.

ПА́НЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. *з ким.* Доглядати за ким-небудь, потураючи його примхам, каверзуванням. 2. *коло кого*, *з ким.* Запобігливо догоджати, прислуговувати кому-небудь. 3. *з ким – чим.* Приділяти кому-, чому-небудь багато, іноді занадто багато уваги, часу. 4. *з ким.* Поблажливо ставитися до чиїхось дій, вчинків. // Проявляти делікатність стосовно кого-небудь; церемонитися.

ПАНЬМА́ТІНОЧКА, -и, *ж.*, *заст.* Пестл. до **паньма́тка**.

ПАНЬМА́ТКА *див.* **паніма́тка**.

ПАНЬМА́ТОЧКА, -и, *ж.*, *заст.* Пестл. до **паньма́тка**.

ПАНЬМАТУ́СИН, -а, -е, *заст.* Прикм. до **паньмату́ся**; належний паньматусі.

ПАНЬМАТУ́СЯ, -і, *ж.*, *заст.* Пестл. до **паньма́тка**.

ПАНЬМА́ТЧИН, -а, -е, *заст.* Прикм. до **паньма́тка**; належний паньматці.

ПАНЮ́ГА, -и, *ч.*, *зневажл.* Збільш. до **пан**.

ПА́НЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **па́ні**.

ПАНЯ́, -я́ти, *с.*, *розм.* Дитина пана, пані.

ПАНЯ́ГА, -и, *ч.*, *зах.* Панюга.

ПАНЯ́НКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **па́нна**. // *перен.* Про розпещену, не призвичаєну до праці дівчину. 2. *заст.* Незаміжня дівчина.

ПАНЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **паня́нка**.

ПАНЯ́НСТВО, -а, *с.*, *заст.* Дівування.

ПАНЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Належний панянці.

ПАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* 1. Поганяти. 2. Рушати; прямувати.

ПАНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-зневажл. до **паня́**.

ПА́ОЛО, *невідм.*, *ч.* Срібна монета, італійський гріш Папської області; була в обігу до 1866 р.

ПА́ПА, -и, *ч.* Глава католицької церкви й Ватикану. *Папа Римський.*

ПАПАВЕРИ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд опійного маку, що застосовується як ліки для заспокоєння болю і розширення судин; спазмолітичний засіб.

ПАПАЗО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при гіпертонії та стенокардії.

ПАПАЇ́Н, -у, *ч.* Фермент, який каталізує розщеплення білків до пептидів папаї.

ПАПАЙ́Н, -а, *ч.* Рослинний фермент, який каталізує гідроліз білків, пептидів, амідів і складних ефірів.

ПАПАРА́ЦІ, *невідм.*, *ч.* Світський фотохронікер; журналіст-фотограф, який намагається зробити сенсаційні знімки знаменитих людей.

ПАПА́ХА, -и, *ж.* Висока хутряна чоловіча шапка, звичайно з суконним верхом.

ПАПА́Я, -ї, *ж.* 1. Плодова тропічна рослина; динне дерево. 2. Великий їстівний плід цього дерева; застосовується в медицині.

ПАПЕРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **папі́р** 1. // Зробл. з паперу. // Признач. для виготовлення паперу. *Паперова фабрика. Паперові гроші.* 2. Стос. до паперí (у 2, 3 знач.). 3. *перен.* Який є наслідком бюрократичного діловодства; канцелярський, бюрократичний. 4. *перен.* Який існує тільки на папері (у 1 знач.); не здійснюваний на ділі. 5. *бот.* Який має міцний луб і звичайно використовується для виготовлення кращих сортів паперу (у 1 знач.).

ПАПЕРОВИ́К, -á, *ч.* Те саме, що **папі́рник**.

ПАПЕРОВИПРО́БНИЙ, -á, -é. Стос. до випробування паперу на механічну міцність, хімічну тривкість, дію світла тощо.

ПАПЕРОВОГРОШО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до паперових грошей (асигнацій). 2. Стос. до цінних паперів та грошей.

ПАПЕ́РОВО-ЦЕЛЮЛО́ЗНИЙ, -а, -е. Який виготовляє целюлозу і папір з деревини, кукурудзяних качанів, старого ганчір'я, макулатури тощо.

ПАПЕРОДЕРЖА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **паперотрима́ч**.

ПАПЕРОРІ́ЗАЛЬНИЙ, -а, -е. Який ріже, нарізує папір, признач. для цього.

ПАПЕРОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **паперорі́зальний**.

ПАПЕРОРО́БНИЙ, -а, -е. Признач. для виготовлення паперу (у 1 знач.). ** **паперо́робна маши́на** – машина, на якій зневоднюванням паперової маси виготовляють папір і деякі види картону.

ПАПЕРОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Приміщення, склад для зберігання паперу.

ПАПЕРОТРИМА́Ч, -á, *ч.* Той, хто тримає, володіє цінними паперами – акціями, облігаціями та ін.

ПА́ПЕРТЬ, -і, *ж.* Церковний ґанок. ** **Стоя́ти на па́перті** – жебрати, просити милостиню.

ПАП'Є-МАШЕ́, *невідм.*, *с.* Пластична маса з паперу, картону тощо і клеючих речовин, з якої роблять іграшки, маски і т. ін.

ПАПІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **католици́зм**. 2. Релігійно-політична течія, що пропагує поширення політичної та релігійної влади Папи Римського.

ПАПІ́ЛА, -и, *ж.* Сосочок, соскоподібне підвищення, горбик.

ПАПІЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення соска.

ПАПІЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення соска (папіли).

ПАПІЛІФО́РМНИЙ, -а, -е. Який має форму соска.

ПАПІЛО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до папіли. // Соскоподібний.

ПАПІЛОКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, що розвивається із епітеліальної тканини папіли.

ПАПІЛО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, що розвивається з покривних тканин шкіри або слизових оболонок і має вигляд сосочкового новоутворення.

ПАПІЛОМАТО́З, -у, *ч.* Утворення множинних папілом на якій-небудь ділянці шкіри чи слизової оболонки.

ПАПІЛОСАРКО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина папіли, що розвивається з елементів сполучної тканини.

ПАПІЛОСФІНКТЕРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання сфінктерів печінково-підшлункової ампули та загальної жовчної протоки.

ПАПІЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин папіли.

ПАПІЛЬЙО́ТКА, -и, *ж.* 1. Шматочок паперу, тканини і т. ін., який використовують для домашньої холодної завивки волосся. 2. Паперова трубочка, яку надягають на ніжку смаженої птиці, кісточку відбивної котлети.

ПАПІЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *мед.* 1. Рельєфний, звивистий (про лінії на руках, ступнях людини, мавп і деяких тварин). 2. Соскоподібний, сосочковий; такий, що стосується папіли. ** **Папіля́рні візеру́нки** – візерунки, утворені папілярними лініями на кінчиках пальців, а також на долонях і підошвах. **Папіля́рні лі́нії** – лінії на поверхні долоні й підошви в людини.

ПАПІ́Р, *ч.* 1. *род.* -пéру. Матеріал для писання, друку, малювання і т. ін., виготовлений з ганчіркової, деревної та іншої маси. *Обгортковий папір.* // Такий матеріал із спеціальними домішками. ** **Банкно́тний папі́р** – спеціальний папір, призначений для друкування паперових грошей, який містить ряд захисних елементів. **Ге́рбовий папі́р** – спеціальний папір, призначений для складання комерційних та фінансових документів. **Індика́торний папі́р** – папір із закріпленим на ньому реагентом, який змінює колір у разі взаємодії з аналізованою речовиною. **Папі́р ко́нго** – те саме, що **індика́торний папі́р**. **Свинце́вий папі́р** – фільтрувальний папір, просочений 1%-ним розчином оцтовокислого свинцю. **Фільтрува́льний папі́р** – не проклеєний, чистіший за складом, волокнистий папір, що має пропускну та розділювальну здатність. **Фотографі́чний папі́р** – матеріал, що складається з паперової основи і нанесеного на неї тонкого шару світлочутливої емульсії. 2. *род.* -пéра, *розм.* Письмовий документ офіційного характеру. // Особистий документ; посвідчення про місце служби, народження і т. ін. ** **Боргові́ ці́нні папе́ри** – документи, що засвідчують отримання їх емітентами позики. **Гаранто́вані ці́нні папе́ри** – акції та облігації приватних підприємств, виплату дивідендів чи відсотків за якими гарантує уряд чи центральний банк. **Держа́вні ці́нні папе́ри** – документи, що засвідчують право на власність або належність до державної позики. **Заставні́ ці́нні папе́ри** – цінні папери, що їх випускають під заставу нерухомості. **Іпоте́чні ці́нні папе́ри** – цінні папери, пов'язані з наданням іпотечних кредитів. **Корпорати́вні ці́нні папе́ри** – цінні папери, емісію яких здійснюють підприємства з метою фінансування поточних короткотермінових потреб. **Оборо́тні ці́нні папе́ри** – цінні папери, передачу прав за якими здійснюють простим врученням. **О́рдерні ці́нні папе́ри** – цінні папери, які можуть бути передані іншій особі і права тримача за якими підтверджуються простим пред'явленням цих цінних паперів. **Похідні́ ці́нні папе́ри** – цінні папери, вартість яких залежить від вартості інших цінних паперів. **Проце́нтні папе́ри** – цінні папери, боргові зобов'язання, які приносять певний процент на вкладений у них капітал. **Ці́нні папе́ри** – документи, які дають право на отримання певної частки доходу. 3. *тільки мн.* Аркуші з рукописним текстом.

ПАПІРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **папі́р**. 2. *розм.* Те саме, що **папі́р** 2. 3. *ірон.* Діловий документ. 4. *розм.*, *заст.* Асигнація.

ПАПІ́РНИК, -а, *ч.* Працівник паперової промисловості.

ПАПІ́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Паперова фабрика.

ПАПІРО́ВКА, -и, *ж.* Літній сорт яблуні.

ПАПІРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до папірології.

ПАПІРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Допоміжна історична дисципліна, яка займається вивченням папірусів (у 2, 3 знач.).

ПАПІ́РУС, -у, *ч.* 1. Тропічна багаторічна трав'яниста рослина родини осокових, широко використовувана в побуті. 2. У єгиптян та інших стародавніх народів – матеріал для письма з цієї рослини. 3. Стародавній рукопис на такому матеріалі.

ПАПІ́РУСНИЙ, -а, -е. Те саме, що **папі́русовий**.

ПАПІ́РУСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **папі́рус**. *Папірусові зарості.* // Зробл. з папірусу (у 1 знач.).

ПАПІРУСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до папіруса, схожий на нього.

ПАПІРУСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **папірусоподі́бний**.

ПАПІ́РЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **папі́р** 1, 2. 2. *ірон.* Те саме, що **папі́р** 2, 3.

ПАПІРЯ́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **паперо́вий** 1 – 4.

ПАПІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник папізму.

ПАПІ́СТКА, -и. Жін. до **папі́ст**.

ПАПІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **папі́ст** і **папі́зм**.

ПА́ПКА, -и, *ж.* Обкладинка з картону, шкіри і т. ін. для зберігання паперів, малюнків, нот та ін. // Про те, що міститься в такій обкладинці.

ПАПКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́пка**.

ПАПЛЮ́ГА, -и, *ж.*, *вульг.* Те саме, що **повія**. // *лайл.* Про брехливу, підступну і т. ін. людину.

ПАПЛЮ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **паплю́жити**.

ПАПЛЮ́ЖИЙ, -а, -е, *вульг.* Прикм. до **паплю́га**.

ПАПЛЮ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *перех.* Брутально, звичайно незаслужено лаяти або засуджувати; порочити, ганьбити.

ПАПЛЮ́ЖИТИСЯ, -иться, *недок.* Брутально лаяти, порочити, ганьбити одне одного; лаятися.

ПАПЛЮ́ЖНИЙ, -а, -е. Яким паплюжать; непристойний, безсоромний.

ПА́ПЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Мокра погода.

ПАПЛЯ́НИНА, -и, *ж.*, *діал.* Базікання.

ПА́ПЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *діал.* Базікати.

ПАПОВАВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Група ДНК-вмісних вірусів, до якої входять: вірус папіломи, вірус поліоми і мавпячий вакуолізуючий вірус.

ПАПОЛО́МА, -и, *ж.*, *заст.* Попона.

ПАПОРОТЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́пороть**. *Папоротеві зарості.*

ПАПОРОТЕ́ВІ, -их, *мн.* Те саме, що **па́пороть** 2.

ПАПОРОТЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до папороті.

ПАПОРОТЕПОДІ́БНІ, -них, *мн.* Тип вищих спорових рослин, що включає викопні та існуючі форми трав'янистих і дерев'янистих рослин із дуже розсіченим або складним листям.

ПАПОРОТЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **папоротеподі́бний**.

ПА́ПОРОТИН, -а, -е. Те саме, що **папороте́вий** 1.

ПА́ПОРОТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **па́пороть**.

ПА́ПОРОТЬ, -і, *ж.* 1. Спорова безквіткова трав'яниста рослина з великим, дуже розсіченим листям, що росте в тінистих вологих місцях. 2. *тільки мн.* Клас вищих спорових трав'янистих, рідше дерев'янистих рослин із дуже розсіченим або складним листям.

ПАПОРО́ША, -і, *ж.*, *діал.* Пороша.

ПА́ПОРТИНА, -и, *ж.*, *зах.* Папороть.

ПА́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **па́пка¹**.

ПАППАТА́ЧІ, *невідм.*, *ж.*, *мед.* Див. **флебото́мна гаря́чка**.

ПА́ПРИКА, -и, *ж.* Те саме, що **пе́рець** 1.

ПА́ПСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Релігійно-політичний центр католицької церкви на чолі з Папою Римським.

ПА́ПСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **Па́па**. // Належний Папі.

ПАПУА́С *див.* **папуа́си**.

ПАПУА́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **папуа́с**, -а, *ч.*; **папуа́ска**, -и, *ж.*). 1. Племена, що населяють Нову Гвінею та деякі інші острови Меланезії. 2. *розм.* Аборигени; люди з низьким рівнем розвитку.

ПАПУА́СКА *див.* **папуа́си**.

ПАПУА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **папуа́си**. ** **Папуа́ські мо́ви** – умовна назва мовних груп й ізольованих мов Нової Гвінеї, які не належать до малайсько-полінезійської сім'ї.

ПАПУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Влада Папи.
ПАПУ́ГА, -и, *ч. і ж.* 1. Лісовий тропічний птах, звичайно з яскравим і різнобарвним пір'ям, здатний наслідувати людську мову. 2. *перен.*, *розм.* Той, хто не має власної думки й повторює чужі слова.
ПАПУ́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **папу́га**.
ПАПУ́ЖИЙ, -а, -е. Те саме, що **папу́говий**.
ПАПУ́ЖКА, -и, *ч. і ж.* Те саме, що **папу́жок**.
ПАПУ́ЖОК, -жка, *ч.* Зменш.-пестл. до **папу́га**.
ПА́ПУЛА, -и, *ж.*, *мед.* Твердий вузлик на шкірі людини, що виникає внаслідок шкірних подразнень, захворювань.
ПАПУЛОВЕЗІ́КУЛА, -и, *ж.* Папула, на поверхні якої утворилась везикула.
ПАПУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Вузликовий; такий, що стос. папули, характеризується папулами.
ПАПУ́ЧІ, -у́ч, *мн.*, *зах.* Черевики.
ПАПУ́ША, -і, *ж.* 1. *спец.* В'язка, пака тютюнового листя. 2. *розм.* Те саме, що **па́чка** 1. 3. *перен.*, *розм.* Млява, неповоротка людина; тюхтій.
ПАПУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **папу́шити**.
ПАПУ́ШИТИ, -шу, -шиш, *недок.*, *перех.* Зв'язувати тютюн у папуші (у 1 знач.).
ПАПУ́ШНИЙ, -а, -е, *спец.*, *рідко.* Зв'язаний у папуші (у 1 знач.). *Папушний тютюн.*
ПА́ПУШНИК, -а, *ч.* Вид печива із пшеничного дріжджового тіста.
ПАПУШО́Я, -і, *ж.*, *діал.* Мамалиґа.
ПАПУШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **папу́шити**.
ПАР[1], -у, *ч.* Рілля, залишена на одне літо без посіву з метою поліпшення якості землі для наступного посіву озимих. ** **За́йнятий пар** – рілля, засіяна у першу половину літа сільськогосподарськими культурами, що їх встигають зібрати до посіву озимих. **Підійма́ти пар**; **Ора́ти на (під) пар** – обробляти поле, що залишиться до наступної осені без посіву. **Чи́стий пар** – пар, що його протягом весни й літа зберігають пухким і чистим від бур'янів завдяки повторним обробкам. **Чо́рний пар** – чистий пар, обробляння якого починається восени.
ПАР[2], -у, *ч.* Те саме, що **па́рення**.
ПАР[3], -у, *ч.*: ** **Пар наро́дження** – процес, протилежний анігіляції (*див.* **анігіля́ція**).
ПАРА... Перша частина складних слів, що вносить значення: близький, схожий, але не тотожний. *Парапсихологія. Параолімпійські ігри.*
ПА́РА[1], -и, *ж.* 1. Два однорідні або однакові предмети, що вживаються разом і складають одне ціле або комплект. // Два відповідні або однакові предмети, складники і т. ін., що виокремлюються з групи подібних, таких самих. // Симетрично розташовані частини чого-небудь. // *розм.* Предмет, що складається з двох однакових і з'єднаних разом частин. // У машинобудуванні – з'єднання двох стичних ланок, що дозволяє їх відносний рух. ** **Колі́сна па́ра** – вісь із насадженими на неї двома колесами. **Па́ра сил**, *фіз.* – дві паралельні та рівні сили, що спрямовані в протилежні боки і діють в одній площині. 2. *з означ.* Чоловічий костюм (штани і піджак або сюртук, фрак і т. ін.). 3. Двоє коней або волів, яких запрягають разом. // Двоє коней, запряжених в екіпаж, віз і т. ін. 4. Дві істоти, що знаходяться і діють разом або зв'язані чим-небудь спільним; двоє як щось ціле. ** **На па́ру** – разом, удвох із ким-небудь. 5. *у знач. присл.* **па́рами**. Удвох, по два. 6. *у знач. присудк. сл.*, *розм.* Схожий на іншого за якимись якостями, у якомусь аспекті. ** **До па́ри** – про кого-небудь, схожого на когось іншого, або про щось, схоже на що-небудь інше. 7. Чоловік і жінка як подружжя. // Один із членів подружжя. // *у знач. присудк. сл.* Такий, що годиться іншому в подружжя. ** **До па́ри бу́ти** – бути подружжям, бути одруженими. 8. *у знач. числ.*, *розм.* Дві штуки (звичайно про предмети побуту); два. 9. Невелика кількість чого-небудь; декілька. 10. *розм.* Незадовільна оцінка учня; двійка.
ПА́РА[2], -и, *ж.* 1. Газ, що в нього перетворюється вода у процесі випаровування; газуватий стан води. // Такий газ як рушійна сила деяких машин. // Видиме скупчення найдрібніших краплинок води, що утворюються в повітрі від чого-небудь вологого, при зіткненні теплого і холодного повітря і т. ін. *Братися парою.* ** **Бу́ти під пара́ми (на пара́х)** – бути готовим у першу-ліпшу хвилину вирушити в путь (про паровоз, пароплав). **На всіх (по́вних) пара́х мча́ти**: а) рухатися повним ходом, повністю використовуючи парові машини (про рух паровоза, пароплава); б) дуже швидко рухаючись, переміщаючись (про людей). 2. Речовина в газоподібному стані, звичайно за температури нижче критичної; газоподібний стан речовини. ** **Водяна́ па́ра** – газоподібний стан води. **Наси́чена па́ра** – пара, яка перебуває в термодинамічній рівновазі з рідиною або твердим тілом того самого складу. **Перегрі́та па́ра** – пара, яка має температуру вищу від температури насичення для даного тиску. 3. *розм.* Сильно нагріте вологе повітря, часто насичене яким-небудь запахом. ** **Ві́пустити па́ру** – заспокоїтися.
ПА́РА[3], -и, *ж.* 1. Срібна монета Туреччини; з 1930 р. використовується лише як лічильна одиниця. 2. Розмінна монета Боснії-Герцеговини і Югославії.
ПАРААКСІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Розташований з обох сторін осі тіла або органа.
ПАРААЛЕРГЕ́Н, -у, *ч.* Фактор, який викликає параалергію.
ПАРААЛЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Вид алергії, який характеризується алергічною реакцією на неспецифічний подразник.
ПАРААМІНОБЕНЗО́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Парааміноьензо́йна кислота́** – вітаміноподібна сполука, необхідна для нормального обміну речовин.
ПАРААМІНОФЕНО́Л, -у, *ч.* Один із амінофенолів; використовується у фотографії як проявляюча речовина.
ПАРААНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **паранестезі́я**.
ПАРАБА́НКИ, -ів, *мн.* Див. **параба́нківська систе́ма**.
ПАРАБА́НКІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до парабанків. ** **Параба́нківська систе́ма** – сукупність небанківських фінансово-кредитних установ.
ПАРАБЕ́ЛУМ, -а, *ч.* Різновид автоматичного скорострільного пістолета.
ПАРАБІО́З, -у, *ч.*, *фізіол.* 1. Тимчасова втрата живою збудливою тканиною здатності до властивої їй діяльності під впливом сильних подразнень. 2. Метод штучного зрощення двох, рідше трьох, тварин із метою вивчення взаємного впливу їхніх органів і тканин.
ПАРАБІО́НТИ, -ів, *мн.* Тварини, з'єднані кровоносними судинами в гострому досліді або зшиванням і зрощенням їхніх тканин у хронічному досліді.
ПАРАБІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Стос. до парабіозу.
ПАРА́БОЛА, -и, *ж.* 1. *мат.* Незамкнута крива, кожна точка якої однаково віддалена від однієї точки (фокуса) та однієї прямої (директриси). // Шлях, описуваний тілом, що рухається під кутом до горизонту. 2. *заст.* Притча, іносказання.
ПАРАБОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до параболи. 2. *мат.* Який має форму параболи (у 1 знач.). 3. *спец.* Який має форму параболоїда. *Параболічний рефлектор.* // Заснований на застосуванні дзеркала, що має форму параболоїда.
ПАРАБОЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **параболі́чний**.
ПАРАБОЛІ́ЧНО. Присл. до **параболі́чний**.
ПАРАБОЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для викреслювання парабол.
ПАРАБОЛО́ЇД, -а, *ч.*, *спец.* Поверхня, утворена рухом параболи, вершина якої переміщується по іншій нерухомій параболі, чия площина перпендикулярна площині рухомої параболи.
ПАРАБОЛОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має форму параболоїда.
ПАРАБОЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **параболо́їд**.
ПАРА́БОЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пара́бола**.
ПАРАБРАХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Парабрахіа́льне ядро́**, *анат.* – ядро валієвого мосту, яке передає інформацію про смак до смакової ділянки таламуса.
ПАРАБУЛІ́Я, -ї, *ж.* Порушення волі, яке характеризується незавершуванням початих дій.
ПАРАВАКЦИ́НА, -и, *ж.* Інфекційна хвороба, що характеризується появою на шкірі безболісних щільних вузликів.
ПАРАВА́Н[1], -а, *ч.*, *діал.* Ширма.
ПАРАВА́Н[2], -а, *ч.*, *мор.* Протимінний охоронець корабля, а також деякі його частини.
ПАРАВА́НИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **парава́н**[1].
ПАРАВА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **парава́н**[1] і **парава́н**[2].
ПАРАВЕЗИКУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканини, яка оточує сім'яні міхурці.
ПАРАВЕРТЕБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений біля хребта; прихребетний.
ПАРАВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Водень, що у ньому два атомні ядра обертаються навколо власних осей у протилежних напрямках.
ПАРАВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **параво́день**.
ПАРАВОЛЬФРАМА́Т, -у, *ч.* Сіль – ізополівольфрамат, аніон якого має 7 або 12 атомів Вольфраму.
ПАРАГА́НГЛІЇ, -ій, *мн.* Залози хребетних тварин і людини, що утворені хромафінними клітинами.
ПАРАГАНГЛІО́МА, -и, *ж.* Пухлина хромафінної тканини або нехромафінних парагангліїв.
ПАРАГВА́ЄЦЬ *див.* **парагва́йці**.
ПАРАГВА́ЙКА *див.* **парагва́йці**.
ПАРАГВА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **парагва́йці** та Парагвай. ** **Парагва́йський чай** – те саме, що **мате́**.
ПАРАГВА́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **парагва́єць**, -а́йця, *ч.*; **парагва́йка**, -и, *ж.*). Основне населення Парагваю.
ПАРАГЕВЗІ́Я, -ї, *ж.* Розлад смаку у вигляді появи смакових відчуттів при відсутності відповідних подразників.
ПАРАГЕ́ЛІЙ, -ю, *ч.* Гелій, в атомі якого два електрони мають антипаралельні спіни.
ПАРАГЕЛІОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Денний "сон", а також рухи листя деяких рослин з метою уникнути яскравого сонячного світла.
ПАРАГЕНЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **парагене́зис**.
ПАРАГЕ́НЕЗИС, -у, *ч.*, *спец.* Закономірне сумісне розміщення мінералів у земній корі, викликане однаковими умовами геохімічних процесів їх утворення.
ПАРАГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до парагенезису.
ПАРАГЛІО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Пухлини епендими, епітелію судинного сплетення, шишкоподібного тіла.
ПАРАГНЕ́ЙС, -у, *ч.*, *спец.* Гірська порода, що утворилася в земній корі внаслідок зміни (метаморфізму) осадових порід.
ПАРАГОНІ́М, -а, *ч.* Імаго, що паразитує в легенях, іноді в печінці, селезінці, кишках, мозку, м'язах.
ПАРАГОНІМО́З, -у, *ч.* Захворювання, що спричиняється парагонімами.
ПАРАГРАМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Порушення усного або письмового мовлення, яке характеризується неправильним застосуванням правил граматики.
ПАРАГРАНУЛЬО́МА, -и, *ж.* Гістологічний варіант лімфогранульоматозу.
ПАРА́ГРАФ, -а, *ч.* Частина тексту всередині розділу книги, статті і т. ін., що має самостійне значення і звичайно позначається знаком § з порядковим номером. // Знак §. // *розм.* Правило, настанова, викладені в якому-небудь розділі статуту, програми і т. ін.
ПАРАГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Розлад письма у формі неправильного написання окремих слів або літер, заміни одних літер іншими.
ПАРАГРИ́П, -у, *ч.*, *мед.* Гостре респіраторне захворювання вірусної природи.
ПАРАГРИПО́ЗНИЙ, -а, -е. Що стосується парагрипу, який викликає парагрип.
ПАРА́Д, -у, *ч.* 1. Урочистий огляд військ, спортсменів і т. ін., а також їх рух, стрій. // *перен.*, *розм.* Перебіг, розвиток яких-небудь подій стосовно до того, хто їх спостерігає. ** **Прийма́ти пара́д**: а) бути офіційним представником, який оглядає парад; б) взагалі робити огляд кому-, чому-небудь. 2. *перен.* Показ зовнішнього боку чого-небудь, звичайно з розрахунком на незаслужено високу оцінку, на зовнішній ефект.
ПАРА́ДА, -и, *ж.*, *заст.* Парад.
ПАРАДЕЙТЕ́РІЙ, -ю, *ч.* Молекулярний дейтерій, в якому два його ядра обертаються навколо своїх осей у протилежних напрямках.
ПАРАДЕНТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **пародонти́т**.
ПАРАДЕНТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **пародонти́т**.
ПАРАДЕНТОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **пародонтопаті́я**.
ПАРАДЕ́НЦІУМ, -а, *ч.* Те саме, що **пародо́нт**.
ПАРАДИ́ГМА[1], -и, *ж.*, *лінгв.* Системний ряд форм відмінювання чи дієвідмінювання окремого слова або таблиця таких форм.
ПАРАДИ́ГМА[2], -и, *ж.* 1. Сукупність філософських, загальнотеоретичних і метатеоретичних основ науки. 2. Система уявлень, характерна для визначення етапу розвитку науки, культури, суспільного життя. 3. Той чи інший приклад або показовий випадок концепції чи теоретичного підходу.
ПАРАДИГМА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Один із аспектів у вивченні мови, що розглядає мовні одиниці як сукупності структурних елементів. 2. Вчення про будову і структуру парадигм різних типів, їх класифікації, а також об'єднання у більш складні єдності. 3. Галузі граматики, які вивчають представлені у мові парадигматичні об'єднання і принципи їх організації.
ПАРАДИГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до парадигматики.
ПАРАДИ́З, -у, *ч.* 1. Рай. 2. Верхня галерея в залі для глядачів у театрі.
ПАРАДИ́ЗКА, -и, *ж.*, *сад.* Карликова яблуня, що має вигляд куща, з великою кореневою системою; райська яблуня.
ПАРАДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Постановка медичного діагнозу за допомогою ясновидіння без контакту з хворим.
ПАРА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пара́д** 1. // Признач. для параду. // Такий, як на параді. 2. Стос. до параду (у 2 знач.), пов'язаний зі святом, святкуванням чого-небудь. // Пристосований для урочистих прийомів або церемоній; нарядний. // Признач. для урочистої, святкової і т. ін. нагоди. *Парадна форма. Парадний костюм.* // Одягом, манерами і т. ін. пристосований до урочистої, святкової і т. ін. обстановки. 3. Який відзначається порівняною пишністю, урочистістю; святковий. // Якого вирізняють як центрального, який є центральним. 4. Передній, головний (про сходи, вхід і т. ін.); прот. задній, чорний. // *у знач. ім.* **пара́дне**, -ного, *с.* Передній, головний вхід. 5. *перен.* Розрахований лише на зовнішнє враження, зовнішній ефект; показний.
ПАРА́ДНИК, -а, *ч.* Чепурун, жевжик.
ПАРА́ДНИЦЯ, -і, *ж.* Чепуруха, модниця.
ПАРА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **пара́дний** 3; пишність, урочистість, святковість. 2. *перен.* Показне благополуччя; випинання досягнень і замилювання недоліків.
ПАРА́ДНО. Присл. до **пара́дний** 2, 3.
ПАРАДО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Парадний.
ПАРАДО́КС, -а, *ч.* 1. Думка, судження, що різко розходиться зі звичайним, загальноприйнятим і суперечить (іноді тільки на перший погляд) тверезому глуздові. // Нелогічний збіг обставин. 2. *книжн.* Несподіване явище, яке не відповідає звичайним науковим уявленням.
ПАРАДОКСАЛІ́СТ, -а, *ч.* Людина, схильна до висловлення парадоксів.
ПАРАДОКСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить парадокс, є парадоксом (у 1 знач.); незвичайний, неймовірний. ** **Парадокса́льний пульс**, *мед.* – зменшення амплітуд пульсових хвиль при вдиханні. **Парадокса́льний рефле́кс** – рефлекс, що проявляється ненормальним ефектом у порівнянні з нормальним рефлексом.
ПАРАДОКСА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість і властивість за знач. **парадокса́льний**; незвичайність, неймовірність.
ПАРАДОКСА́ЛЬНО. Присл. до **парадокса́льний**; незвичайно, неймовірно.
ПАРАДОМАНІ́Я, -ї, *ж.* Хвороблива, патологічна пристрасть до влаштування і приймання парадів.
ПАРАДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **парадува́ти**.
ПАРАДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Брати участь у параді (у 1 знач.). 2. *перен.* Робити що-небудь для параду, показу, для зовнішнього ефекту. // *розм.* Невчасно вбиратися в новий, парадний одяг, взувати нові чоботи і т. ін.
ПАРАЕЛЕ́КТРИКИ, -ів, *мн.*, *спец.* Назва однієї з фаз

сегнетоелектриків (вище точки фазового переходу).

ПАРАЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до параелектриків. ** **Параелектри́чний резона́нс** – резонансне поглинання електромагнітних хвиль в речовині.

ПАРАЗИ́Т, -а, *ч*. 1. Організм, що живе всередині іншого організму або вростає в нього і живиться його тканинами, соками і т. ін. // Комаха (воша, блощиця і т. ін.), що живе на тілі людини або тварини і живиться їхньою кров'ю. 2. *перен*. Той, хто уникає праці та живе за рахунок інших; дармоїд. 3. *розм*. Той, до кого ставляться з презирством через його негативні якості. // Уживається як лайливе слово.

ПАРАЗИТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **парази́т** 1. // Який викликається переносниками-паразитами (про хвороби). 2. Який є паразитом (у 2 знач.). 3. Стос. до паразитизму (у 2 знач.). ** **Паразита́рна систе́ма** – дві або кілька видових популяцій, що взаємодіють між собою в біоценозі, і одна з них є паразитом. ** **Паразита́рні хворо́би** – група захворювань, які спричиняються тваринами-паразитами.

ПАРАЗИТЕМІ́Я, -ї, *ж*. Наявність у периферичній крові збудників паразитарних захворювань.

ПАРАЗИТИ́ЗМ, -у, *ч*. 1. Форма стосунків між двома організмами різних видів, у яких один використовує другий як джерело живлення. 2. Існування паразита (в 2 знач.); життя за рахунок чужої праці.

ПАРАЗИТИФО́РМНИЙ, -а, -е: ** **Паразитифо́рмні кліщі́** – ряд членистоногих класу павукоподібних.

ПАРАЗИТИЦИ́Д, -у, *ч*. Препарат, що знищує паразитів (у 1 знач.).

ПАРАЗИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **паразита́рний**.

ПАРАЗИТИ́ЧНО. Присл. до **паразити́чний**.

ПАРАЗИ́ТКА, -и, *розм*. Жін. до **парази́т** 2, 3.

ПАРАЗИ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **паразита́рний** 1. 2. *тех*. Який виникає як другорядне, небажане явище. *Паразитні електричні струми*. ** **Парази́тне ко́лесо** – зубчасте колесо, яке є проміжним між ведучим і веденим колесами.

ПАРАЗИТО́ЛОГ, -а, *ч*. Фахівець із паразитології.

ПАРАЗИТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до паразитології.

ПАРАЗИТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж*. Біологічна наука, яка вивчає явища паразитизму, закономірності життя і розвитку паразитів.

ПАРАЗИТОНОСІ́ЙСТВО, -а, *с*. Знаходження в організмі збудників хвороб без виражених ознак хвороби.

ПАРАЗИТОФО́БІЯ, -ї, *ж*. Нав'язлива боязнь комах-паразитів.

ПАРАЗИТОЦЕНО́З, -у, *ч*. Сукупність видів паразитів, що населяють певний орган, систему органів або весь організм живителя, в якому вони паразитизують.

ПАРАЗИ́ТСТВО, -а, *с*., *розм*. Дії або вчинки паразита (у 2, 3 знач.); паразитичне існування.

ПАРАЗИТУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **паразитува́ти**.

ПАРАЗИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*. 1. Бути паразитом (у 1 знач.), вести життя паразита. 2. *перен*. Жити паразитом (у 2 знач.).

ПАРАЗИТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **паразитува́ти**. // *у знач. прикм*.

ПАРАІЗОМЕ́Р, -у, *ч*. Один з трьох ізомерів, у якому два замінники, сполучені з ароматичним перснем, знаходяться у пара-положенні (розташовані навпроти).

ПАРАІЗОМЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **параізоме́р**.

ПАРАКАПЗУ́К, -а́, *ч*., *муз*. Вірменський народний духовий музичний інструмент.

ПАРАКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Присерцевий.

ПАРА́КАС, -а, *ч*. Археологічна культура індіанців Перу 2-ї пол. 1-го тис. до н. е. – поч. н. е.

ПАРАКЕРАТО́З, -у, *ч*. Втрата здатності клітин епідермісу виробляти кератогіалін. ** **Скутуля́рний паракерато́з** – дерматоз, який характеризується паракератозом перев. в ділянці суглобів.

ПАРАКІНЕ́З, -у, *ч*. Форма гіперкінезу, яка спостерігається в непаралізованих кінцівках і нагадує за своїм характером довільні рухи.

ПАРАКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж*. Те саме, що **паракіне́з**.

ПАРАКЛА́ЗИ, -ів, *мн*. Тектонічні тріщини, вздовж яких відбувалось переміщення гірських порід.

ПАРАКЛІ́Т, -а, *ч*., *церк*. Назва Святого Духа – утішника.

ПАРАКО́КЛЮШ, -у, *ч*. Інфекційне захворювання дітей, характеризується кашлем, схожим з кашлем при легкій формі коклюшу.

ПАРАКОКЦИДІОЇДО́З, -у, *ч*. Глибокий хронічний мікоз з ураженням шкіри, слизових оболонок, внутрішніх органів.

ПАРАКОКЦИДІОЇДОМІКО́З, -у, *ч*. Те саме, що **паракокцидіоїдо́з**.

ПАРАКОЛІ́Т, -у, *ч*. Запалення навколотовстокишкової тканини заочеревинного простору.

ПАРАКОЛО́Н, -у, *ч*., *анат*. Тканина, розміщена в заочеревинному просторі позаду висхідної і низхідної ободових кишок.

ПАРАКО́НУС, -у, *ч*. Основний горбик на медіальновестибулярній частині коронки верхніх корінних зубів людини.

ПАРАКСІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Параксіа́льний пучо́к**, *спец*. – пучок променів, спрямованих до оптичної осі оптичної системи під дуже малим кутом.

ПАРАКУЗІ́Я, -ї, *ж*. Помилкове або перекручене сприймання звукових вражень.

ПАРАКУПЕРИ́Т, -у, *ч*. Запалення тканини, яка оточує куперову залозу.

ПАРАЛА́КС, -а, *ч*. 1. Видиме зміщення розглядуваного об'єкта внаслідок переміщування точки спостереження. ** **Бінокуля́рний парала́кс** – різниця кутів, які утворюються зоровими лініями при послідовній фіксації двома очима рівновіддалених точок. 2. *астр*. Кут, що вимірює видиме зміщення світила при переміщенні спостерігача з однієї точки простору в іншу. 3. Велика піввісь еліптичної орбіти обертання Землі навколо Сонця.

ПАРАЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до паралакса (у 2 знач.).

ПАРАЛА́ЛІЯ, -ї, *ж*., *мед*. Розлад мовлення, при якому один звук замінюється іншим.

ПАРАЛДЕГІ́Д, -у, *ч*., *фарм*. Швидкодіючий седативний засіб із протисудомною дією.

ПАРАЛЕКСІ́Я, -ї, *ж*. 1. *мед*. Форма дислексії, за якої слова і букви читаються неправильно. 2. *лінгв*. Явище лексичної співвіднесеності тотожних значенням і близьких звучанням слів двох або більше близькоспоріднених мов.

ПАРАЛЕЛЕПІ́ПЕД, -а, *ч*. Шестигранник, гранями якого є паралелограми з попарно паралельними площинами.

ПАРАЛЕЛЕПІ́ПЕДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **паралелепі́пед**.

ПАРАЛЕЛІ́ЗМ, -у, *ч*. 1. *мат*. Рівна на всьому просторі відстань між лініями або площинами. *Паралелізм осей*. 2. Незмінне співвідношення, супровід двох явищ, дій. // Аналогія, подібність, спільність характерних рис; повторення, дублювання чогонебудь. ** **Психофізі́чний паралелі́зм** – теорія про стосунки теорії та буття, психічного та фізичного, згідно з якою процеси, що мають місце в мисленні та бутті, строго відповідають один одному і щодо матеріального змісту, і в часі, проте ніяк не взаємодіють. 3. *літ*. Поетичний прийом, заснований на однаковій синтаксичній та інтонаційній побудові кількох речень. 4. *муз*. Однаковий інтервал у русі голосів при багатоголосому співі.

ПАРАЛЕЛОГРА́М, -а, *ч*. Чотирикутник, протилежні сторони якого рівні й паралельні. ** **Паралелогра́м сил**, *фіз*. – геометрично побудований паралелограм, сторони якого зображають дані дві сили, а діагональ – рівнодійну силу.

ПАРАЛЕЛОГРА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **паралелогра́м**.

ПАРАЛЕЛО́ЕДРИ, -ів, *мн*. Опуклі многогранники, паралельним перенесенням яких можна заповнити весь простір так, щоб вони не входили один в один і не залишали порожніх місць (напр., куб).

ПАРАЛЕЛОМЕТРІ́Я, -ї, *ж*., *мед*. Дослідження паралельності поздовжніх осей опорних зубів на гіпсових моделях щелеп.

ПАРАЛЕ́ЛЬ, -і, *ж*. 1. Лінія або площина, що на всьому просторі є рівновіддаленою від іншої лінії або площини і ніколи з нею не перетинається. *Провести паралель*. // *спец*. Про різні деталі, устаткування такого типу. 2. *перен*. Однакові або однорідні явища, що спостерігаються в різних умовах і трапляються за неоднакових обставин. // Зіставлення, порівняння аналогічних явищ. *Проводити паралель*. 3. Умовна лінія перетину поверхні земної кулі площиною, паралельною до екватора, всі точки якої мають однакову географічну широту. ** **Небе́сна парале́ль** – мале коло небесної сфери, що являє собою переріз сфери площиною, паралельною до площини небесного екватора.

ПАРАЛЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який є паралеллю, утворює з чим-небудь паралель (у 1 знач.), рівнобіжний, рівнолежний. ** **Парале́льне сполу́чення (вві́мкнення)** – введення в дію двох або більше джерел чи приймачів електричної енергії між двома точками електричного кола. **Парале́льне перене́сення**, *мат*. – перетворення площини або простору, при якому усі точки зміщуються в тому самому напрямку на ту саму віддаль. **Парале́льні прямі́** – прямі лінії, що лежать в одній площині і не перетинаються. 2. *перен*. Який є однаковим із чим-небудь, дублює щось. // Майже такий, як інший; схожий, подібний. 3. *перен*. Який проводиться, відбувається або існує поряд, одночасно з чим-небудь. ** **Парале́льна валю́та** – грошова система з двома або кількома валютами, які є однаково законним платіжним засобом. **Парале́льна уго́да** – товарообмінна операція, пов'язана з іншою операцією наявністю двох взаємодіючих контрактів. 4. *муз*. Який має однакову ширину й утворений тими самими голосами під час співу (про інтервали). ** **Парале́льне голосове́дення** – одночасний рух двох голосів в одному напрямку на однаковий інтервал. **Парале́льні інтерва́ли** – інтервали, що виникають внаслідок паралельного голосоведення. **Парале́льні тона́льності**: а) у мажорно-мінорній системі ладів – дві тональності, які мають однакові ключові знаки; б) у натуральних ладах – тональності різних ладів, які мають однакові звукоряди.

ПАРАЛЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж*. Властивість за знач. **парале́льний**. ** **Кут парале́льності**, *мат*.: у геометрії Лобачевського – кут між прямою, що проходить через дану точку паралельно до заданої прямої, і перпендикуляром, опущеним з даної точки на задану пряму.

ПАРАЛЕ́ЛЬНО. Присл. до **парале́льний**.

ПАРАЛЕРГІ́Я, -ї, *ж*. Вид алергічної реакції, при якій специфічно сенсибілізований організм відповідає зміненою реакцією на різні специфічні подразники.

ПАРА́ЛІЖ, ПАРА́ЛЮШ, -а, *ч*., *мед*., *діал*. Параліч.

ПАРАЛІЗА́ТОР, -а, *ч*., *спец*. Те, що певним чином змінює перебіг процесу. *Паралізатор гальмування*.

ПАРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж*. Те саме, що **паралізува́ння**.

ПАРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **паралізува́ти**. // **паралізо́вано**, *безос. присудк. сл*. 2. *у знач. прикм*. Який перебуває в стані паралічу. // *у знач. ім*. **паралізо́ваний**, -ного, *ч*., **паралізо́вана**, -ної, *ж*. Людина, що перебуває в стані паралічу.

ПАРАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж*. Стан за знач. **паралізо́ваний** 2.

ПАРАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **паралізува́ти**.

ПАРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док*., *перех*. 1. *тільки* 3 *ос*. Припиняючи діяльність, викликати параліч. // *перен*. Приводити в стан оціпеніння, нерухомості. 2. *перен*. Розладнуючи, псуючи, призводити до бездіяльності. // Ослабляти силу, прояв чого-небудь або дії когось. // Позбавляти здатності або можливості діяти.

ПАРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док*. 1. Доходити до стану паралічу. 2. *перен*. Ставати бездіяльним, нездатним на рух, дію, вчинки і т. ін. 3. *тільки недок*. Пас. до **паралізува́ти** 2.

ПАРАЛІЗУ́ЮЧЕ. Присл. до **паралізу́ючий**.

ПАРАЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який призводить до оціпеніння, нерухомості.

ПАРА́ЛІЇ, -і́й, *мн*. Політичне угруповання в Аттиці у 6 ст. до н. е.

ПАРАЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж*. Вивчення аспектів спілкування, які не є суто лінгвістичними.

ПАРАЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до паралінгвістики.

ПАРАЛІПОФО́БІЯ, -ї, *ж*. Нав'язлива боязнь не виконати свої обов'язки.

ПАРАЛІТЕРАТУ́РА, -и, *ж*. Літературні твори, розраховані на читача з невибагливим смаком, які не мають справжніх художніх якостей.

ПАРАЛІ́ТИК, -а, *ч*. Людина, хвора на параліч.

ПАРАЛІ́ТИЧКА, -и, *розм*. Жін. до **паралі́тик**.

ПАРАЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пара́ліч**. // Такий, що стосується паралічу, виникає внаслідок паралічу; паралізований. ** **Паралі́тичний на́пад** – епілептиформний напад, що супроводжується розвитком перехідних парезів і паралічів.

ПАРАЛІТИ́ЧНО. Присл. до **паралі́тичний**.

ПАРА́ЛІЧ, -у, *ч*., *який*, *чого і без додатка*. Втрата рухових функцій у результаті різних патологічних процесів у нервовій системі. // *без додатка*, *перен*. Уживається в лайливих виразах, у закляттях. // *чого*, *перен*. Втрата здатності до дії, повна бездіяльність.

ПАРА́ЛІЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пара́ліч**. 2. Хворий на параліч. *Паралічна рука*. // *у знач. ім*. **пара́лічний**, -ного, *ч*.; **пара́лічна**, -ної, *ж*. Людина, хвора на параліч.

ПАРАЛОГІ́ЗМ, -у, *ч*., *лог*. Помилково побудоване судження, що є наслідком ненавмисної логічної помилки.

ПАРАЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *лог*. Стос. до паралогізму. ** **Паралогі́чне ми́слення** – те саме, що **парало́гія**.

ПАРАЛО́ГІЯ, -ї, *ж*. Розлад мислення, який характеризується втратою логічної послідовності.

ПАРА́ЛЮШ *див*. **пара́ліж**.

ПАРАМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч*., *фіз*. Сукупність магнітних властивостей тіл, що мають позитивну магнітну сприйнятливість і втягуються в магнітне поле. ** **Парамагнети́зм біологі́чних систе́м** – здатність багатьох біологічних систем набувати слабких магнітних властивостей під впливом зовнішнього магнітного поля.

ПАРАМАГНЕ́ТИКИ, -ів, *мн*. (*одн*. **парамагне́тик**, -а, *ч*.), *фіз*. Слабомагнітні тіла, для яких властивий парамагнетизм.

ПАРАМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е, *фіз*. Який відзначається властивостями парамагнетиків.

ПАРАМЕДИЦИ́НА, -и, *ж*. Сукупність різноманітних методів лікування, що не мають пояснення.

ПАРА́МЕТР, -а, *ч*. 1. Величина, що входить у математичну формулу і зберігає своє постійне значення лише за цих умов. 2. *спец*. Величина, властива якому-небудь предмету, пристрою, явищу. ** **Ергономі́чний пара́метр** – кількісна характеристика технічних особливостей системи "людина – машина", що зумовлює ергономічні показники її якості. **Зве́дений пара́метр ста́ну га́зу** – відношення значення параметра термодинамічної рівноважної системи до його значення в критичному стані. **Основни́й пара́метр ви́робу** – вихідний параметр виробу, відхилення значення якого за встановлені межі означає відмову виробу. 3. *спец*. Змінна величина, від якої залежить значення іншої змінної величини. 4. У системах обробки інформації – змінна, яка задана постійною величиною для конкретного випадку та яку можна змінити для іншого випадку. 5. У програмуванні: а) інформація, яка надається програмі, пристрою, функції або процедурі; б) додаткова частина команди, що показує, звідки повинні братися дані. ** **Вихідни́й пара́метр** – параметр, що є результатом якої-небудь операції. **Вхідни́й пара́метр** – формальний параметр підпрограми, значення якого передається їй з програми, що її викликає. **Факти́чний пара́метр** – мовний об'єкт, що вказується у виклику процедури і пов'язується з відповідним формальним параметром для використання під час виконання цієї процедури. **Форма́льний пара́метр** – мовний об'єкт, ідентифікатор якого описується разом із входом до процедури і служить для зв'язку з відповідним фактичним параметром. 6. *перен*. Критерій, показник, ознака, відносно якого (якої) здійснюється оцінювання, за яким характеризують що-небудь. *Параметри економіки. Параметри управління*.

ПАРАМЕТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується (належить до) параметрію.

ПАРАМЕТРИ́Т, -у, *ч*. Запалення тканин параметрію.

ПАРАМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец*. Стос. до параметра, параметрів. ** **Параметри́чні колива́ння**, *спец*. –

коливання, що виникають внаслідок періодичної зміни параметрів коливальної системи.

ПАРАМЕТРИ́ЧНО, *спец.* Присл. до **параметри́чний**.

ПАРАМЕ́ТРІЙ, -ю, *ч.* Тканини малого тазу, що оточують матку.

ПАРА́МЕТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пара́метр**.

ПАРАМЕТРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна параметрувати.

ПАРАМЕТРО́Н, -а, *ч.* Електронний перемикальний елемент з двома стійкими станами.

ПАРАМЕ́ЦІЇ, -ій, *мн.* Ряд найпростіших підкласу рівновійчастих інфузорій.

ПАРАМІКСОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Родина РНК-вмісних вірусів, які є збудниками респіраторних інфекцій.

ПАРАМІКСОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Стос. до параміксовірусів.

ПАРАМІЛОЇДО́З, -у, *ч.* Диспротеїноз, який характеризується відкладанням у тканинах і органах організму ахроамілоїду.

ПАРАМІМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Невідповідність міміки хворого його емоціям.

ПАРАМНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Розлад пам'яті, за якого виникають хибні або перекручені спогади.

ПАРАМОРФО́З, -у, *ч.*: ** **Параморфо́зи мінера́лів** – псевдоморфози, які утворюються в результаті поліморфних перетворень метастабільних модифікацій мінерала у стійку форму без зміни хімічного складу мінерала.

ПА́РАМОСИ, -ів, *мн.* Високогірні луки північної частини Анд та найвищих вершин Африки.

ПАРАМУЗІ́Я, -ї, *ж.* Вид амузії, який характеризується втратою хворим здатності до визначення висоти музичних тонів, інтервалів між ними або характеру звукосполучень.

ПАРАНГО́Н, -а, *ч.* Брильянт, перлина, дорогоцінний камінь без вад, дефектів.

ПАРАНДЖА́, -і, *ж.* Довгий широкий халат із волосяною сіткою, що закривала обличчя, без якого мусульманкам у Середній Азії не дозволялось з'являтися перед сторонніми.

ПАРАНЕКРО́З, -у, *ч.* Неспецифічні зворотні зміни в клітині під впливом пошкоджуючих чинників.

ПАРАНЕКРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до паранекрозу.

ПАРАНЕОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Паранеопластичні синдро́ми** – патологія, зумовлена опосередкованим впливом пухлинного процесу на метаболізм, імунітет і функціональну активність регуляторних систем організму.

ПАРАНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність чутливості на симетричних ділянках тіла.

ПАРАНЕФРИ́Т, -у, *ч.* Запалення навколониркової тканини.

ПАРАНЕФРО́Н, -у, *ч.* Жирова тканина, яка оточує нирку, безпосередньо прилягаючи до її фіброзної капсули.

ПАРАНО́ЇД, -у, *ч.* Те саме, що **парано́їдний синдро́м**. ** **Го́стрий парано́їд** – параноїд, який характеризується переважанням транзиторного марення переслідування.

ПАРАНОЇ́ДАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до параної. // Який нагадує параною. // Який властивий параної.

ПАРАНОЇДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **параноїда́льний**.

ПАРАНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Який властивий параної, нагадує її. ** **Парано́їдна тенде́нція** – термін, що його використовують для позначення моделі поведінки у тих, кому властивий параноїдний розлад особистості. **Парано́їдний синдро́м** – комплекс симптомів, що проявляються маячними ідеями переслідування і сенсорними розладами у формі вербальних галюцинацій. **Парано́їдні ро́злади** – стани підвищеної самосвідомості з вираженою тенденцією до фіксації на власній особі.

ПАРАНО́ЇДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **парано́їдний**.

ПАРАНО́ЇК, -а, *ч.* Людина, хвора на параною.

ПАРАНО́ЇЧКА, -и. Жін. до **парано́їк**.

ПАРАНО́ЇЧНИЙ, -а, -е. Стос. до параної. *Параноїчне захворювання.*

ПАРАНО́МІЯ, -ї, *ж.* Суперечність у законах.

ПАРАНОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *псих.* Який знаходиться за межами нормального.

ПАРАНОРМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **паранорма́льний**.

ПАРАНО́ЙЯ, -ї, *ж.* Рідкісна форма психічного захворювання, що характеризується стійкими маячними ідеями переслідування, ревнощів і т. ін. за збереження в іншому логічності мислення. ** **Алкого́льна парано́йя** – параноя, яка розвивається при хронічному алкоголізмі. **Го́стра парано́йя** – параноя, яка характеризується раптовим виникненням манії величі, переслідування та ін.

ПАРАНТЕ́З, -а, *ч.* Друкарська назва фігурної дужки.

ПАРАНТЕ́ЛА, -и, *ж.* У зарубіжному спадковому праві – група кровних родичів, об'єднана загальними предками.

ПАРАНТРО́П, -а, *ч.* Назва вимерлої людиноподібної мавпи.

ПАРАОЛІМПІА́ДА, -и, *ж.* Олімпійські ігри, в яких беруть участь спортсмени-інваліди.

ПАРАОЛІМПІ́ЄЦЬ, -ійця, *ч.* Спортсмен-інвалід, який бере участь у параолімпіаді.

ПАРАОЛІМПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. параолімпіади, параолімпійців.

ПАРАОНКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Параонкологі́чні дермато́зи** – дерматози, що виникають у результаті дії на організм злоякісної пухлини.

ПАРАПАРЕ́З, -у, *ч.* Парез обох рук або обох ніг.

ПАРАПЕ́Т, -у, *ч.* 1. Невисока огорожа моста, набережної, балкона і т. ін. 2. *військ.* Захисна стінка чи вал від куль (бруствер).

ПАРАПЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **парапе́т**. *Парапетні грати.*

ПАРАПІТЕ́К, -а, *ч.* Різновид однієї з найдавніших викопних людиноподібних мавп.

ПАРАПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Те саме, що **дейтеропла́зма**.

ПАРАПЛА́Н, -а, *ч.* Спортивний парашут із прямокутним куполом.

ПАРАПЛЕВРИ́Т, -у, *ч.* Запальний процес, що локалізується в тканині між парієтальною плеврою і внутрішньогрудною фасцією.

ПАРАПЛЕГІ́Я, -ї, *ж., мед.* Параліч обох верхніх або нижніх кінцівок.

ПАРАПЛЕРО́МА, -и, *ж.* Одна з форм плеоназму.

ПАРАПЛІ́, *невідм., с., зах.* Парасолька.

ПАРАПО́ДІЇ, -ій, *мн.* Бокові вирости тіла у багатощетинкових черв'яків.

ПАРАПОЗИТРО́НІЙ, -ю, *ч.* Атом, у якому позитрон і електрон мають антипаралельні спіни.

ПАРАПРА́КСИС, -у, *ч.* Описка, обмовка або помилка, що зустрічаються у мові, письмі.

ПАРАПРАКСІ́Я, -ї, *ж.* Неточний, побічний або порушений рух, що виникає в процесі цілеспрямованої дії.

ПАРАПРОКТИ́Т, -у, *ч., мед.* Гнійне запалення клітковини навколо прямої кишки й відхідникового отвору в людини. ** **Підсли́зовий парапрокти́т** – гнійне запалення в стінці прямої кишки, яке не поширюється на оточуючу тканину.

ПАРАПРОСТАТИ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин, які оточують передміхурову залозу.

ПАРАПРОТЕЇНЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до парапротеїнемії.

ПАРАПРОТЕЇНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у крові значної кількості парапротеїнів.

ПАРАПРОТЕ́ЇНИ, -ів, *мн.* Білки, які утворюються в організмі при деяких патологічних процесах.

ПАРАПРОТЕЇНО́З, -у, *ч.* Патологічний процес, при якому спостерігається відкладання в тканинах парапротеїнів.

ПАРАПРОТЕЇНУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення парапротеїнів із сечею.

ПАРАПРОФЕСІОНА́Л, -а, *ч.* Індивід, який отримав підготовку у спеціалізованій галузі, щоб працювати під керівництвом того, хто має повну професійну підготовку.

ПАРАПРОЦЕ́С, -у, *ч.* Збільшення величини магнітного моменту тіла завдяки дії сильного магнітного поля на магнітні моменти окремих мікрочастинок.

ПАРА́ПСИС, -у, *ч.* Розлад чуття дотику, відчуття торкання.

ПАРАПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **парапсихологі́чний**.

ПАРАПСИХО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із парапсихології.

ПАРАПСИХОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до парапсихології. 2. Що стосується можливості пересилання й сприйняття інформації на відстані без участі органів чуття, впливу живої істоти на живу істоту або на фізичні явища без м'язових зусиль. *Парапсихологічні явища.*

ПАРАПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь психології, що вивчає можливість пересилання й сприйняття інформації на відстані без участі органів чуттів, впливу живої істоти на живу істоту або на фізичні явища без м'язових зусиль.

ПАРАПСОРІА́З, -у, *ч.* Захворювання шкіри, що проявляються висипами, які нагадують псоріатичні папули. ** **Бляшко́вий парапсоріа́з** – псоріаз, який розвивається при хронічних ендогенних інтоксикаціях. **Ліхено́їдний парапсоріа́з** – парапсоріаз у вигляді дрібних папул, що групуються в смужки, які перехрещуються.

ПАРАРЕКТОПНЕВМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження прямої кишки та навколопрямокишкового простору після введення сульфату барію в пряму кишку і газу в навколопрямокишковий простір.

ПАРАСАКРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Розміщений біля крижової кістки.

ПАРАСЕКСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якому властива патологічна, викривлена сексуальність.

ПАРАСЕКСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **парасексуа́льний**.

ПАРАСИГМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Дефект мовлення, який характеризується заміною звука "С" іншими звуками.

ПАРАСИМПАТИКОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Парасимпатиколіти́чні речови́ни** – речовини, що селективно пригнічують парасимпатичну іннервацію.

ПАРАСИМПАТИКОМІМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Парасимпатикоміметичні речови́ни** – речовини, що селективно збуджують парасимпатичну іннервацію.

ПАРАСИМПАТИКОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ваготоні́я**.

ПАРАСИМПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Який разом із симпатичним відділом вегетативної нервової системи бере участь у регуляції діяльності життєвих органів (про нерви, нервові волокна і т. ін.). ** **Парасимпати́чна нерво́ва систе́ма** – частина вегетативної нервової системи, яка регулює діяльність м'язів і залоз внутрішніх органів та залоз внутрішньої секреції.

ПАРАСИМПАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Див. **ваготоні́я**.

ПАРАСИНА́ПСИС, -у, *ч.* Те саме, що **параси́ндез**.

ПАРАСИ́НДЕЗ, -у, *ч.* Кон'югація гомологічних хромосом у профазі першого поділу мейозу.

ПАРАСИСТОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до парасистолії.

ПАРАСИСТОЛІ́Я, -ї, *ж.* Виникнення і одночасне функціонування двох або більше конкуруючих вогнищ автоматизму серця.

ПАРАСКАРИДО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз непарнокопитих.

ПАРАСО́ЛИК, -а, *ч., заст.* Парасолька.

ПАРАСО́ЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **парасо́лька**.

ПАРАСО́ЛЬКА, -и, *ж.* Закріплений на палиці, обтягнутий матерією складаний каркас у формі півкулі для захисту від дощу і сонця.

ПАРАСО́ЛЬКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **парасо́лька**.

ПАРАСО́ЛЬОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **парасо́ль**.

ПАРАСОМНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Розлади сну, які характеризується патологічними епізодами, що виникають під час сну (сомнабулізм та ін.).

ПАРАСПА́ЗМ, -у, *ч.* Двобічна спастична гіпертензія кінцівок, гол. чином нижніх. ** **Лицьови́й параспа́зм** – симетричне тонічне скорочення м'язів лиця, яке періодично повторюється.

ПАРАСТА́С, -у, *ч., заст.* Заупокійна відправа.

ПАРАСТЕРНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Розміщений біля груднини; пригруднинний. ** **Парастерна́льна лі́нія** – вертикальна лінія, що проходить посередині між краєм груднини і грудним соском.

ПАРАСТРУ́МА, -и, *ж.* Збільшення паращитоподібних залоз, помітне неозброєним оком.

ПАРАТА́КСИС, -у, *ч., грам.* Синтаксичний зв'язок самостійних речень, які слідують безпосередньо одне за одним і не об'єднані сполучниками в складне підрядне речення.

ПАРАТАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *грам.* Стос. до паратаксису.

ПАРАТГОРМО́Н, -у, *ч.* Гормон, що утворюється в паращитоподібних залозах і регулює обмін кальцію і фосфору.

ПАРАТИМІ́Я, -ї, *ж.* Невідповідність афективних проявів причин, яка їх викликала.

ПАРАТИ́ПНИЙ, -а, -е, *псих.* Який відхиляється від типу, не спадковий.

ПАРАТИРЕОЇДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція видалення однієї або кількох паращитоподібних залоз.

ПАРАТИРЕОЇДИ́Н, -у, *ч.* Гормональний препарат; застосовується при зниженні вмісту кальцію в крові і позаклітинній рідині.

ПАРАТИРЕО́ЇДНИЙ, -а, -е. Такий, що належить до прищитоподібних залоз. ** **Паратиреоїдна остеодистрофі́я** – захворювання скелету, що розвивається внаслідок гіперфункції паращитоподібних залоз. **Паратирео́їдний гормо́н** – гормон, що виробляється паращитовидними залозами.

ПАРАТИРЕОКРИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **паратгормо́н**.

ПАРАТИРЕОПРИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається внаслідок видалення паращитоподібної залози. 2. Позбавлений паращитоподібних залоз.

ПАРАТИРИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **паратгормо́н**.

ПАРАТИ́Ф, -у, *ч., мед.* Гостре заразне захворювання, схоже на черевний тиф.

ПАРАТИФЛІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення позачеревної клітковини, що міститься за сліпою кишкою.

ПАРАТИФОБАЦИЛЬО́З, -у, *ч.* Ускладнення поворотного тифу.

ПАРАТИФО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до паратифу.

ПАРА́ТІСТЬ, -тості, *ж., мисл.* Швидкість гончака, з якою він ганяє звіра.

ПАРАТОНЗИЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення навколомигдаликової тканини і прилеглих тканин.

ПАРАТРАВМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Паратравматичні ура́ження шкі́ри** – дерматози, що розвиваються навколо ран, опіків, обморожень, виразок та ін.

ПАРАТРИГЕМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Паратригеміна́льний синдро́м** – синдром, зумовлений обмеженими патологічними процесами різного характеру на основі черепа.

ПАРАТРИХО́З, -у, *ч.* Ріст волосся в незвичайному місці.

ПАРАТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Хронічні розлади живлення у дітей раннього віку.

ПАРАТРО́ФНИЙ, -а, -е. Стос. до паратрофії. ** **Паратро́фні мікрооргані́зми** – мікроорганізми з паразитичним типом живлення.

ПАРАТУБЕРКУЛЬО́З, -у, *ч., вет.* Хронічне заразне захворювання деяких тварин (великої рогатої худоби, овець та ін.).

ПАРАТУБЕРКУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до паратуберкульозу.

ПАРАУМБІЛІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Припупковий, навколопупковий.

ПАРАУРЕТЕРИ́Т, ПАРАУРЕТРИ́Т, -у, *ч.* Запалення парауретральних залоз.

ПАРАУРЕТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розміщений біля сечовипускального каналу. ** **Парауретра́льні за́лози** – залози сечовипускального каналу, розміщені в чоловіків у передміхуровій частині уретри. **Парауретра́льні прото́ки** – канальці, які відкриваються з обох боків зовнішнього отвору жіночого сечовипускального каналу.

ПАРАУРЕТРИ́Т *див.* **парауретери́т**.

ПАРА́Ф, -у, *ч.* 1. Розчерк у підпису. 2. Підпис лише ініціалами.

ПАРАФАЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Розлад мовлення, за якого хворий пропускає, повторює чи замінює іншими окремі слова чи звуки.

ПАРАФА́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до парафазії.

ПАРАФАРИНГЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Приглотковий.

ПАРАФАРМАЦЕ́ВТИК, -у, *ч.* Синтетична біологічно активна добавка до продуктів харчування.

ПАРАФАРМАЦЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до парафармацевтику.

ПАРАФЕМІ́Я, -ї, *ж.* Звичне використання неправильного слова або неправильної фонетичної одиниці у мовленні.

ПАРАФЕНІЛЕНДІАМІ́Н, -у, *ч.* Безбарвні кристали; використовується як проявник у чорно-білій фотографії.

ПАРАФЕНІЛЕНДІАМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **парафенілендіамі́н**.

ПАРАФІ́З, -у, *ч.* Випинання покриття третього шлу-

ночка позаду міжшлуночкових отворів.

ПАРАФІЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **парафіза́льна кіста́** – колоїдна кіста третього шлуночка мозку.

ПАРАФІ́ЗИ, -ів, *мн.* Багатоклітинні або одноклітинні нитки в органах розмноження деяких водоростей, грибів і мохів.

ПАРАФІ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **парафі́з**.

ПАРАФІ́Л, -а, *ч.* Людина, якій властива парафілія.

ПАРАФІЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Статеве збочення, за якого збудження залежить від соціально неприйнятних умов стимуляції.

ПАРАФІЛЯРІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз однокопитих і жуйних тварин.

ПАРАФІМО́З, -у, *ч.* Защемлення головки чоловічого статевого члена у звуженому отворі крайньої плоті.

ПАРАФІ́Н, -у, *ч.* Безбарвна воскоподібна легкоплавка речовина, нерозчинна у воді, що її отримують у процесі перегонки нафти.

ПАРАФІ́НИСТИЙ, -а, -е. Який містить парафін.

ПАРАФІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **парафінува́ти**.

ПАРАФІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **парафі́н**. // Зробл. з парафіну, з використанням парафіну. *Парафінові брикети.* // Признач. для виготовлення парафіну. *Парафіновий цех.*

ПАРАФІНОЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до парафінолікування.

ПАРАФІНОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Застосування з лікувальною метою розплавленого парафіну.

ПАРАФІНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **парафінолікува́ння**.

ПАРАФІНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який провадить парафінування. *Парафінувальний апарат.*

ПАРАФІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **парафінува́ти**.

ПАРАФІНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Покривати шаром парафіну; просочувати парафіном.

ПАРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Нижча церковно-адміністративна організація, що об'єднує віруючих, яких обслуговують церковнослужителі одного храму. // Місцевість, де живуть члени цієї організації. // *розм.* Сукупність віруючих, об'єднаних такою організацією; парафіяни. // *перен.* Коло людей, прибічників якого-небудь одного напрямку, погляду.

ПАРАФІЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пара́фія**. // Належний парафії, утримуваний її коштом. ** **Парафія́льні шко́ли** – початкові школи при церковних парафіях у дореволюційній Росії.

ПАРАФІЯ́НИН, -а, *ч.* Віруючий, що належить до якої-небудь церковної парафії.

ПАРАФІЯ́НКА, -и. Жін. до **парафія́нин**.

ПАРАФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин, які оточують вену.

ПАРАФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Будь-яка легка форма фобії.

ПАРАФО́ВАНИЙ, -а, -е, *дипл.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **парафува́ти**.

ПАРАФОНІ́Я, -ї, *ж.*, *муз.* 1. У пізньогрецькій та візантійській теорії музики – якість консонансів кварти і квінти. 2. Будь-яке послаблення або інша патологічна зміна якості голосу.

ПАРАФО́РМ, -у, *ч.* Те саме, що **параформальдегі́д**.

ПАРАФОРМАЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч.* Продукт полімеризації формальдегіду.

ПАРАФОРМАЛЬДЕГІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **параформальдегі́д**.

ПАРАФРА́З, -у, *ч.*, **ПАРАФРА́ЗА**, -и, *ж.* 1. Переказ яких-небудь думок, змісту якогось твору. 2. Інструментальна п'єса віртуозного характеру на народну мелодію або на тему (теми), запозичену з іншого музичного твору.

ПАРАФРА́ЗА *див.* **парафра́з**.

ПАРАФРАЗІ́Я, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **парафазі́я**. 2. Утворення психічно хворими нових слів.

ПАРАФРАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **парафразува́ти**.

ПАРАФРАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **парафразува́ти**.

ПАРАФРАЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Викладати, обробляти у формі парафрази.

ПАРАФРАЗУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **парафразува́ти**.

ПАРАФРАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який є парафразою або характеризується використанням парафраз.

ПАРАФРЕНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **парафре́нний синдро́м**.

ПАРАФРЕ́ННИЙ, -а, -е: ** **парафре́нний синдро́м** – психопатологічний симптомокомплекс, що характеризується поєднанням фантастичного марення з психічними автоматизмами та ін.

ПАРАФУВА́ННЯ, -я, *с.*, *дипл.* Дія за знач. **парафува́ти**. ** **Парафува́ння до́говору** – попереднє підписання договору, підтвердження домовленості між його учасниками.

ПАРАФУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.*, *дипл.* Попередньо підписувати ініціалами уповноважених осіб державний документ, у виробленні якого вони брали участь.

ПАРАФУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.*, *дипл.* Пас. до **парафува́ти**.

ПАРАХОЛІ́Я, -ї, *ж.* Жовтяниця, яка виникає внаслідок пошкодження гепатоцитів.

ПАРАХО́Р, -а, *ч.* Молярний об'єм речовини, коли її поверхневий натяг дорівнює одиниці.

ПАРАХРОМАТОПСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ко́лірна сліпота́**.

ПАРАХРОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Хронологічна помилка, віднесення якої-небудь події не до того часу, коли вона була насправді.

ПАРАХРОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до парахронізму.

ПАРАЦЕ́НТЕЗ, -а, *ч.* 1. Хірургічне втручання, що полягає в створенні штучного отвору в барабанній перетинці. 2. Пунктування порожнини для вибирання рідини.

ПАРАЦЕТАМО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат із жарознижувальною, болезаспокійливою та протизапальною дією.

ПАРАЦИСТИ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин, що оточують сечовий міхур.

ПАРАЦІА́Н, -у, *ч.* Твердий брунатний продукт полімеризації дициану.

ПАРАЦІА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **параціа́н**.

ПАРАЦІАНОГЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **параціа́н**.

ПАРА́ША, -і, *ж.*, *розм.* Велике відро у тюремній камері для екскрементів і помиїв.

ПАРА́ШНИК, -а, *ч.*, *розм.* Арештант в'язниці, що прибирає парашу і прислужує іншим арештантам.

ПАРАШУ́Т, -а, *ч.* 1. Пристрій у вигляді великого купола, що розкривається у повітрі для стрибка людини з літального апарата, для спуску з нього вантажу або взагалі для гальмування. *Запасний парашут. Десантний парашут.* ** **Гальмівни́й парашу́т** – парашут, за допомогою якого зменшують швидкість посадки реактивних літаків. **Ша́хтний парашу́т** – пристрій, що автоматично затримує і плавно зупиняє шахтну кліть при обриві або зменшенні натягу підйомного каната. 2. *розм.* Великий цебер, в якому краном подається бетон на верхні поверхи споруджуваних будівель.

ПАРАШУТИ́ЗМ, -у, *ч.* Вид авіаційного спорту – стрибки з парашутом.

ПАРАШУ́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до парашут.

ПАРАШУТИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається парашутизмом, стрибає з парашутом, користується ним.

ПАРАШУТИ́СТКА, -и. Жін. до **парашути́ст**.

ПАРАШУ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **парашу́т** і **парашути́ст**. *Парашутний значок.* // Признач. для виготовлення парашутів. *Парашутне полотно.* // Признач. для стрибків із парашутом. 2. Стос. до парашутизму. ** **Парашу́тний спорт** – вид авіаційного спорту; включає стрибки з парашутом з літальних апаратів.

ПАРАШУ́ТНО-ДЕСА́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до парашутного десанту.

ПАРАШУТОДРО́М, -а, *ч.* Ділянка земної поверхні, підготовлена й обладнана для тренувань і змагань парашутистів.

ПАРАШУТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *ав.* Дія за знач. **парашува́ти**.

ПАРАШУТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.* 1. *ав.* Опускаючись, летіти з гранично малою швидкістю (про літак, аеростат). 2. Спускати що-небудь на парашуті.

ПАРАЩИТОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **паращитоподі́бний**.

ПАРАЩИТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е: ** **паращитоподі́бні за́лози** – залози внутрішньої секреції, що продукують паратгормон.

ПАРВЕНЮ́, *невідм.*, *ч.*, *заст.*, *зневажл.* Вискочка (у 2 знач.).

ПАРВОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Родина, що об'єднує найбільш дрібні і просто організовані ДНК-вмісні віруси.

ПАРГЕДОНІ́Я, -ї, *ж.* Отримання статевого задоволення при неадекватному подразненні.

ПАРГЕ́ЛІЙ, -я, *ч.* Кругла світла пляма, що іноді вдень з'являється на небі збоку від сонячного диска внаслідок заломлення або відбиття сонячного проміння в льодових кристалах хмар.

ПАРДО́Н[1], *виг.*, *рідко.* Вибачте, пробачте, даруйте.

ПАРДО́Н[2], -у, *ч.* Те саме, що **проще́ння**. *Просити пардону.*

ПА́РДУС, -а, *ч.* Різновид леопарда.

ПАРЕ́З, **ПАРЕ́ЗИС**, -у, *ч.*, *мед.* Неповний параліч, що характеризується ослабленням активної рухової функції м'язів. ** **Післяродови́й паре́з** – захворювання тварин, що характеризується паралічоподібним станом глотки, кінцівок та ін.

ПАРЕ́ЗИС *див.* **паре́з**.

ПАРЕЙАЗА́ВРИ, -ів, *мн.* Підряд викопних рослиноїдних плазунів підкласу котилозаврів.

ПАРЕЙДОЛІ́Я, -ї, *ж.* Зорові ілюзії фантастичного змісту.

ПАРЕМІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **паремі́я**.

ПАРЕМІ́ЙНИК, -а, *ч.* Книга, що містить паремії.

ПАРЕМІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із пареміології.

ПАРЕМІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пареміології.

ПАРЕМІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Філологічна дисципліна, що вивчає паремії (*див.* **паремі́я** 2).

ПАРЕМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Уривок із книги Старого Заповіту, що містить пророцтво або повчання і читається в православній церкві під час відправи. 2. Народні вислови, якими передаються елементарна сценка чи найпростіший діалог.

ПА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **па́рити**[1]. 2. *у знач. прикм.* Розм'якшений, очищений і т. ін. парою, кип'ятком. 3. *у знач. прикм.* Приготовлений у закритій посудині за допомогою пари. // *у знач. ім.* **па́рене**, -ного, *с.* Те, що приготовлене за допомогою пари. *Парене молоко.*

ПА́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **па́рити**[1].

ПАРЕНТА́ЛІЇ, -ій, *мн.*, *міф.* Свято померлих, що його справляли від 13 до 21 лютого.

ПАРЕНТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що відбувається поза травним (шлунковокишковим) трактом. ** **Парентера́льне харчува́ння** – метод корекції різних порушень обміну речовин, при якому поживні речовини вводять в організм, обминаючи шлунково-кишковий тракт.

ПАРЕНХІ́МА, -и, *ж.*, *біол.* 1. У людини і хребетних тварин – специфічні елементи органа, що виконують його основну функцію. 2. У безхребетних тварин – сполучна тканина, що заповнює проміжки між органами. 3. У рослин – основна тканина, що становить основну масу рослини і виконує різні функції.

ПАРЕНХІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *біол.* Те саме, що **паренхі́мний**.

ПАРЕНХІМАТО́ЗНИЙ, -а, -е, *біол.* Такий, що стосується паренхіми; багатий паренхімою.

ПАРЕНХІ́МНИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **паренхі́ма**.

ПАРЕНХІ́МУЛА, -и, *ж.* Вільноплаваюча личинкова стадія розвитку деяких губок і багатьох кишковопорожнинних.

ПАРЕРГАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розлад вольової сфери, який характеризується викривленням або відсутністю вольових імпульсів.

ПАРЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Патологічна чутливість шкіри. ** **Смакова́ парестезі́я** – неприємне смакове відчуття, яке може виникати спонтанно.

ПАРИЖА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **парижа́нин**, -а, *ч.*; **парижа́нка**, -и, *ж.*). Мешканці Парижа.

ПАРИЖА́НИН *див.* **парижа́ни**.

ПАРИЖА́НКА *див.* **парижа́ни**.

ПАРИЗИ́Т, -у, *ч.* Тригональний фторид-карбонат кальцію і рідкісноземельних елементів.

ПАРИ́ЗІЇ, -ій, *мн.* Кельтське плем'я, що розселялося вздовж берегів р. Сена; в 52 – 51 рр. до н. е. загарбані римлянами.

ПАРИ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **парижа́ни** і Париж. ** **Пари́зька зе́лень** – подвійна сіль оцтовокислої і миш'яковистокислої міді.

ПАРИ́К, -а́, *ч.* Штучний головний покрив із чужого або синтетичного волосся; перука.

ПА́РИКИ, -ів, *мн.* Залежні селяни у Візантії у 9 – 15 ст.

ПАРИКМА́ХЕР, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **перука́р**.

ПАРИКМА́ХЕРКА, -и, *розм.* Жін. до **парикма́хер**.

ПАРИКМА́ХЕРСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **перука́рський**. // *у знач. ім.* **парикма́херська**, -кої, *ж.* Те саме, що **перука́рня**.

ПАРИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пари́к**. ** **Парико́ве де́рево** – те саме, що **ску́мпія**.

ПАРИ́ЛО, -а, *с.* Дикоростуча багаторічна трав'яниста рослина родини розоцвітих з опушеним колючим стеблом.

ПАРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для парення чого-небудь.

ПАРИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто парить кого-небудь або сам париться в лазні. 2. Робітник, що працює в парильні (у 2 знач.).

ПАРИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пари́льник**.

ПАРИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* 1. Відділення у лазні, де паряться. 2. Спеціальне приміщення, де парять що-небудь з метою очищення, розм'якшення і т. ін.

ПА́РИНА, -и, *ж.*, *діал.* Пар, переліг.

ПАРИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пари́рувати**.

ПАРИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пари́рувати**. *Парирування м'яча.*

ПАРИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Відбивати шпагою або шаблею удар противника (у фехтуванні). // Відбивати удар противника (у спорті взагалі). 2. *перен.* Відбивати, спростовувати напади або докази противника в суперечці.

ПАРИ́РУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **пари́рувати**.

ПАРИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **па́рний** 1 – 3. 2. Який підходить іншому за якими-небудь якостями (про людину), складає з іншим пару (*див.* **па́ра**[1] 7).

ПАРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пари́стий**.

ПАРИТЕ́Т, -у, *ч.* 1. *юр.* Принцип рівності, рівноправності сторін у чому-небудь. 2. *ек.* Співвідношення у золоті грошових одиниць різних країн, яке є основою валютного курсу. 3. *фін.* Ціна цінного папера, еквівалентна його номінальній вартості. ** **Валю́тний парите́т** – співвідношення між двома валютами, яке законодавчо встановлене та є основою валютного курсу. **Золоти́й парите́т**: а) вміст чистого золота в грошовій одиниці країни, встановлений державою і зафіксований законом; б) співвідношення двох грошових одиниць за вагою золота, встановленого як забезпечення. **Парите́т купіве́льної спромо́жності** – фактичне співвідношення між двома (або кількома) валютами за їх купівельною спроможністю.

ПАРИТЕ́ТНИЙ, -а, -е, *юр.* Заснований на паритеті (у 1 знач.). ** **Парите́тна ціна́** – ціна на сільськогосподарську продукцію, яка дозволяє фермеру за незмінний обсяг продукції отримувати грошовий прибуток. **Парите́тний при́нцип** – принцип міжнародних відносин, що означає договірне зобов'язання встановити для іноземних громадян та юридичних осіб такий самий режим, яким користуються громадяни та юридичні особи даної країни.

ПАРИТЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *юр.* Властивість за знач. **парите́тний**.

ПА́РИТИ[1], -рю, -риш, *недок.* 1. *перех.* Піддавати дії пари, кип'ятку з метою очищення, розм'якшення і т. ін. // *розм.* Прогрівати, гріти тіло, звичайно з лікувальною метою (гарячою водою, парою і т. ін.). // Обпікати чим-небудь гарячим. // *безос.* 2. *перех.* Приготовляти в закритій посудині за допомогою пари. 3. *перех.* Винищувати парою, кип'ятком. 4. *перех.* Хльостати гарячим мокрим віником того, хто миється в лазні. 5. *перех.*, *перен.*, *розм.* Сікти, шмагати. 6. *неперех.* Обдавати вологим теплом, спекою. // *безос.*

ПА́РИТИ[2], -рю, -риш, *недок.*, *перех.* Залишати землю під паром (*див.* **пар**[1]).

ПА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* 1. Бути підданим дії пари, кип'ятку з метою очищення, розм'як-

шення і т. ін. // Грітися, вигріватися чим-небудь теплим. 2. *тільки 3 ос.* Варитися за допомогою пари (*див.* **па́ра²** 1) в закритій посудині. 3. Піддавати своє тіло дії пари в гарячій лазні. 4. *розм.* Відчувати жару, спеку, знемагати від жари, спеки. // *перен.* Старанно працювати над тим, що повільно посувається. 5. Пас. до **па́рити¹** 1 – 5.

ПАРІ́, *невідм., с.* Угода про виконання якого-небудь зобов'язання тією особою, що програє. *Програти парі.*

ПАРІЄТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* 1. Який стос. стінки органа або порожнини, розміщеної біля стінки органа; пристінковий. 2. Який належить до тім'яної кістки.

ПАРІЄТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенологічного дослідження порожнистих органів за допомогою введення газу.

ПАРІЄТОТОМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Томографія стінок порожнистого органа після введення в його порожнину і в оточуючі тканини газу.

ПАРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пари́ти**.

ПАРІ́С, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – троянський царевич, який виділявся силою і вродою. 2. *перен.* Вродливий, зніжений молодик-спокусник.

ПА́РІЯ, -ї, *ч. і ж.* 1. *іст.* Особа з нижчої касти індійців, позбавлена будь-яких соціальних та більшості релігійних прав. 2. *перен.* Знедолена, безправна, пригноблювана істота або істота, яку за що-небудь зневажають.

ПАРК, -у, *ч.* 1. Великий сад або гай для прогулянок з алеями, квітниками, а також звичайно з обладнанням для відпочинку і розваг. // Великий сад спеціального призначення, звичайно відкритий для відвідувачів. ** **Дендрологі́чний парк** – об'єкт, який створюється з метою збереження та вивчення різноманітних видів дерев і чагарників в спеціально створених умовах. **Зоологі́чний парк** – об'єкт, який створюється з метою організації екологічної освітньо-виховної роботи, створення експозицій рідкісних та місцевих видів тварин, збереження їх генофонду та ін. **Націона́льний приро́дний парк** – природоохоронна, рекреаційна, науково-дослідна установа загальнодержавного значення, що створюється з метою збереження, відтворення цінних природних комплексів та об'єктів. **Регіона́льний ландша́фтний парк** – природоохоронна рекреаційна установа, що створюється з метою збереження в природному стані типових або унікальних природних комплексів та об'єктів. 2. Місце стоянки, ремонту і обслуговування певних транспортних засобів. 3. *чого і без додатка.* Певна сукупність транспортних засобів (залізничних, автомобільних і т. ін.). // Сукупність засобів виробництва у тій чи іншій галузі господарства, промисловості і т. ін. 4. *військ.* Пересувний склад, що постачає армію у воєнний час боєприпасами, інструментами, запасними частинами і т. ін.

ПА́РКА¹, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **па́ра¹**. 2. *розм.* Те саме, що **па́ра¹**. 3. *діал.* З'єднані попарно в'язки, пучки чого-небудь.

ПА́РКА², -и, *ж.* 1. У давньоримській міфології – одна з трьох богинь долі, які від народження людини до смерті пряли її "нитку життя". 2. *перен.* Доля, приречення. 3. *ірон.* Брудна, страхітлива баба-відьма.

ПАРКА́Н, -а, *ч.* Стіна, звичайно дерев'яна, що обгороджує або відгороджує що-небудь; огорожа. ** **Живи́й парка́н** – щільна вузька смуга кущів або дерев, яку вирощують із метою відгородити чи обгородити що-небудь.

ПАРКА́ННЯ, -я, *с., зах.* Паркан.

ПАРКА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **парка́н**.

ПАРКА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **парка́н**.

ПАРКЕРИ́Т, -у, *ч.* Ромбічний тіобісмутит нікелю; рідкісний мінерал; крихкі зерна і кристали, що добре проводять електрику.

ПАРКЕ́Т, -у, *ч.* 1. Маленькі гладкі дощечки з твердих порід деревини для настилання підлоги. 2. Підлога, вислана такими дощечками, перев. у вигляді геометричного рисунка.

ПАРКЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Настилання підлоги паркетними дощечками.

ПАРКЕ́ТИНА, -и, *ж.* Окрема дощечка, плитка паркету.

ПАРКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **парке́т** 1. // Зробл. з паркету. // Признач. для виготовлення паркету. *Паркетний цех.*

ПАРКЕ́ТНИК, -а, *ч.* Майстер, який виготовляє і настилає паркет.

ПАРКЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **парке́тник**.

ПАРКЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **парке́тний**.

ПАРКЕТОСТРУГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із струганням паркету, призначений для цього.

ПАРКЕТОШЛІФУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із шліфуванням паркету, призначений для цього.

ПА́РКИ, -рок, *мн.* У римській міфології – богині долі; відповідали мойрам у грецькій міфології.

ПАРКИ́Й, -а́, -е́. 1. Дуже насичений теплою парою, вологою. 2. Жаркий, душний внаслідок надмірних випарів. 3. Від якого йде пара; який випускає теплі випари.

ПАРКІНСОНІ́ЗМ, -у, *ч., мед.* Симптомокомплекс, що характеризується гіпертонією м'язів, тремтячим гіперкінезом і брадикінезією.

ПА́РКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **парки́й**.

ПА́РКО. Присл. до **парки́й**. // *у знач. присудк. сл.*

ПАРКОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець у справі паркобудівництва. *Архітектор-паркобудівник.*

ПАРКОБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Сукупність заходів, пов'язаних із влаштуванням парків (у 1 знач.).

ПА́РКОВИЙ, -а, -е. 1. Який знаходиться, розташований у парку (у 1 знач.). *Паркова алея.* // Признач. для влаштування, оздоблення парку. *Парковий міст.* 2. Прикм. до **парк** 2.

ПАРКОТА́ТИ, -чу́, -ти́ш, *недок., зах.* Базікати, теревенити.

ПАРКОТЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., зах.* Базікало, торохтій.

ПАРКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Який забагато базікає.

ПАРКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для паркування.

ПАРКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **паркува́ти**.

ПАРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Ставити (автомобіль) на стоянку.

ПАРКУВА́ТИСЯ, -ку́юся, -ку́єшся, *недок.* Ставити автомобіль на відкриту стоянку.

ПАРЛА́МЕНТ, -у, *ч.* 1. Законодавчий орган держави, побудований повністю або частково на виборних засадах. 2. Про найвищий законодавчий представницький орган конституційної держави.

ПАРЛАМЕНТА́Р, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **парламента́рій**. 2. Те саме, що **парламенте́р**.

ПАРЛАМЕНТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Система державного управління, за якою законодавча влада належить виборному парламентові (у 1 знач.). 2. Участь якоїнебудь партії в представницьких зборах уряду.

ПАРЛАМЕНТА́РІЙ, -я, *ч.* Член парламенту, парламентський діяч.

ПАРЛАМЕНТА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до парламентаризму. ** **Парламента́рна мона́рхія** – один з видів конституційної монархії; характеризується тим, що монарх виконує свої функції суто номінально. **Парламента́рна респу́бліка** – різновид республіканської форми правління: парламент юридично є повновладним органом, формує відповідальний перед ним уряд і обирає президента, який є главою держави, але не виконавчої влади.

ПАРЛАМЕНТЕ́Р, -а, *ч.* Особа, уповноважена однією з воюючих сторін вступити в переговори з іншою.

ПАРЛАМЕНТЕ́РСТВО, -а, *с.* Обов'язки, функції парламентера.

ПАРЛАМЕНТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **парламенте́р**.

ПАРЛА́МЕНТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **парла́мент** 1. // Який відбувається в парламенті. ** **Парла́ментська фра́кція** – група депутатів парламенту – членів однієї або декількох політичних партій і рухів, яка проводить в парламенті певну лінію. **Парла́ментське розслі́дування** – спосіб здійснення парламентського контролю за діяльністю органів державної влади. **Парла́ментські кані́кули** – перерва у роботі парламенту. **Парла́ментські слу́хання** – форма діяльності парламентів або їхніх палат, яка полягає у заслуховуванні думок членів парламенту, державних і громадських діячів. 2. Те саме, що **парламента́рний**.

ПАРЛА́ЦІЯ, -ї, *ж., діал.* Прочуханка, сувора догана.

ПАРЛО́, -а́, *с., рідко.* Пара в лазні. ** **Парла́ завда́ти** – відшмагати.

ПА́РМА, -и, *ж.* Плосковершинні височини та хребти, покриті ялиново-піхтовими лісами, на Північному Уралі.

ПАРМЕЗА́Н, -у, *ч.* Твердий сир із збираного молока, що вживається перев. як приправа до макаронів.

ПАРМЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Багаторічний лишайник, який є симбіозом двох організмів: один відноситься до родини грибів, а інший – зелених водоростей.

ПАРМЕ́Н, -у, *ч.* 1. Сорт яблуні з пізніми плодами. 2. Плід цієї рослини.

ПАРМІДІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що зменшує атеросклеротичний процес, сприяє поліпшенню кровообігу та ін.

ПАРНА́, -но́ї, *ж., розм.* Те саме, що **пари́льня** 1.

ПАРНА́С, -у, *ч.* 1. Гірський масив у Греції, який, за давньогрецькою міфологією, служив одним із місць перебування Аполлона і муз. 2. *перен.* Світ поезії, поезія взагалі або поетична творчість певного спрямування, певної країни і т. ін.

ПАРНА́СЕЦЬ, -сця, *ч.* 1. Той, хто живе на Парнасі. 2. *перен.* Поет.

ПАРНА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **Парна́с**.

ПА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який становить з іншими пару (*див.* **па́ра¹**). *Парний чобіт.* // Який складається з двох однакових предметів, частин. *Парні органи.* // Розташований парою, парами. // Подвійний, двочастий, подвоєний. 2. Яких запрягають разом, в одну упряжку (про коней, волів). // Запряжений парою коней (про екіпаж). // Який править упряжкою з двох коней (про візника). 3. У якому беруть участь двоє. // Признач. для користування двома особами. // Для якого необхідно або в якому діють два предмети. ** **Па́рний шлюб** – шлюб, типовий для розвинутого матріархату; характеризувався тим, що чоловік і дружина, які належали до різних родів, створювали шлюбну пару. 4. Який ділиться без остачі на два (про числа); кратний двом. // Який позначається числом, що ділиться на два.

ПАРНИ́Й, -а́, -е́. 1. *розм.* Те саме, що **парки́й** 1, 2. 2. Такий, що зберіг теплоту живого тіла (про харчові продукти тваринного походження); свіжий. ** **Парне́ молоко́** – щойно надоєне молоко. **Парна́ ри́ба** – риба, що заснула чи була вбита зразу після улову.

ПАРНИ́К, -а́, *ч.* Засклене приміщення для вирощування ранньої розсади, ранніх овочів і плодів.

ПАРНИКА́Р, -а́, *ч.* Фахівець, який веде парникове господарство.

ПАРНИКА́РСТВО, -а, *с.* Ведення парникового господарства.

ПАРНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **парни́к**. // Признач. для парника. // Вирощений у парнику. ** **Парнико́ва сіва́лка** – машина для висівання однозерного насіння, а також для рядкової сівби. **Парнико́вий ефе́кт** – нагрів внутрішніх шарів атмосфери внаслідок її властивості пропускати сонячне випромінювання і поглинати випромінювання нагрітої планети (на Землі, Венері та інших планетах зі щільною атмосферою).

ПАРНИКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **парнико́вий**.

ПАРНИКО́ВО-ТЕПЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до вирощування рослин у парниках і теплицях.

ПАРНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **парни́к**.

ПА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **па́рний** 1. ** **Па́рність ста́ну**, *спец.* – поняття, яким характеризують стан квантової системи частинок.

ПА́РНО¹. Присл. до **па́рний**.

ПА́РНО². Присл. до **парни́й**. // *у знач. присудк. сл.*

ПАРНОКОПИ́ТИЙ, -а, -е. Який має в копиті два однаково розвинені пальці (про ссавців).

ПАРНОКОПИ́ТІ, -тих, *мн.* Ряд травоїдних ссавців, що мають у копиті два однаково розвинені пальці.

ПАРНЯ́, -і, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **пари́льня** 1. 2. Приміщення, де парять і гнуть дерево для обіддя. 3. *розм.* Спека з надмірною вологістю.

ПАРОВАРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Пароваріа́льна кіста́** – доброякісне пухлиноподібне порожнисте утворення, що розвивається із придатка яєчника.

ПАРОВИВІДНИ́Й, -а́, -е́. Який виводить пару (*див.* **па́ра²**), признач. для цього.

ПАРОВИДА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до утворення, генерування пари (*див.* **па́ра²**).

ПАРОВИДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **паровида́тний**.

ПАРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **па́ра²** 1. *Парова сила.* // Який служить для одержання, скупчення пари. // Якому надає руху сила пари. // Який використовує тепло пари. ** **Паро́ва маши́на** – тепловий двигун, у якому енергія водяної пари перетворюється на механічну енергію. **Паро́ва турбі́на** – тепловий двигун, у якому потенціальна енергія водяної пари перетворюється на кінетичну, а потім на механічну енергію. **Паро́ве опа́лення** – опалення приміщень сухою насиченою парою, що надходить в опалювальні прилади. **Паро́ве судно́** – те саме, що **пароплáв**. **Парови́й коте́л** – пристрій, що має топку і призначений для отримання пари з тиском вище атмосферного, що використовується поза самим пристроєм. **Парови́й культива́тор** – культиватор для догляду за парами та передпосівного обробітку ґрунту. 2. Приготовлений для споживання дією пари. *Парові котлети.*

ПАРОВИ́К, -а́, *ч., розм.* 1. Паровий казан або двигун. 2. Те саме, що **парово́з**.

ПАРОВИМІ́РНИК, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кількості, витрати пари (*див.* **па́ра²**), її тиску, температури тощо.

ПАРОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з вимірюванням кількості, витрати пари (*див.* **па́ра²**), її тиску, температури тощо; признач. для цього.

ПАРОВИ́НА, -и, *ж., зах.* Жердина, тичка.

ПАРОВИНА́, -и́, *ж., зах.* Поле, виоране під пар.

ПАРОВИПУСКНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Який служить для випускання пари (*див.* **па́ра²** 1).

ПАРОВИРІ́ВНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з вирівнюванням вмісту пари (*див.* **па́ра²**), її температури, тиску тощо.

ПАРОВИХЛОПНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Який служить для впускання і випускання пари (*див.* **па́ра²** 1).

ПАРОВИ́ЦЯ, -і, *ж., розм., заст.* 1. Парні воли, запряжені разом. // Пара волів з упряжжю і возом, перев. чумацьким. // Віз, якого запрягають парою волів. 2. Спарований одяг, звичайно кожух і свита, одягнені разом. 3. Те саме, що **па́ра¹** 8.

ПАРОВИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Який уживається для спалювання в паровозних топках (про вугілля).

ПАРОВИ́ЧНИК, -а, *ч., розм.* Кочегар при паровому казані.

ПАРОВИ́ЧНЯ, -і, *ж., розм.* Приміщення, в якому встановлено паровик (у 1 знач.).

ПАРОВИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **парови́к**.

ПАРОВІДБІ́РНИЙ, -а́, -е́. Пов'язаний з відбиранням пари (*див.* **па́ра²**), признач. для цього.

ПАРОВІДВІ́Д, -во́ду, *ч.* Пристрій для відведення пари (*див.* **па́ра²** 1).

ПАРОВІДВІДНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для відведення пари (*див.* **па́ра²** 1).

ПАРОВІДДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із відділенням пари (*див.* **па́ра²** 1), призначений для цього.

ПАРОВІДДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Пристрій для відділяння, відокремлення пари від рідини, газуватої фази від рідкої.

ПАРОВМІ́СТ, -у, *ч.* Вміст пари в одиниці об'єму.

ПАРОВОДОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який не пропускає пару і воду.

ПАРОВОДОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пароводонепроникни́й**.

ПАРОВОДЯНИ́Й, -а́, -е́. Який складається з пари і води; який діє за допомогою водяної пари.

ПАРОВО́З, ПАРОТЯ́Г, -а, *ч.* Залізничний локомотив із паровим двигуном.

ПАРОВО́ЗИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **парово́з**.

ПАРОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **парово́з**. // Признач. для стоянки, ремонту і т. ін. паровозів. // Який обслуговує паровоз, працює на паровозі.

ПАРОВО́ЗНИК, -а, *ч.* Залізничник, який обслуговує паровоз, працює на паровозі.

ПАРОВОЗОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до паровозобудування.

ПАРОВОЗОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто працював у галузі транспортного машинобудування, що виробляла паровози.

ПАРОВОЗОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь транспортного машинобудування, що виробляла паровози.
ПАРОВОЗОВАГОНОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до ремонту паровозів і вагонів.
ПАРОВОЗОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до ремонту паровозів.
ПАРОВОЗОРЕМО́НТНИК, -а, *ч.* Той, хто займався ремонтом паровозів і вагонів.
ПАРОВОЗОСКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до складання, монтажу паровозів.
ПАРОВО́З-ШТОВХА́Ч, паровоза-штовхача, *ч.* Паровоз, що штовхає вагони для їх зчіплювання і формування поїзда.
ПАРОВПУ́СК, -у, *ч.* Впускання пари (*див.* **па́ра**²).
ПАРОВПУСКНИ́Й, -а, -е. Признач. для впускання пари (*див.* **па́ра**²).
ПАРОГА́ЗОВИЙ, -а, -е. 1. Що складається з водяної пари і газу. 2. Пов'язаний з одночасним використанням водяної пари і продукту згоряння палива газу.
ПАРОГАЗОТУРБІ́ННИЙ, -а, -е: ** **Парогазотурбі́нна устано́вка** – турбінна теплосилова установка, у тепловому циклі якої використовуються водяна пара і димові гази.
ПАРОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Теплообмінний апарат, у якому одержують пару, тиск якої вищий від атмосферного.
ПАРОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **парогенера́тор**.
ПАРОГІДРАВЛІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Який одержує воду високого тиску за допомогою пари (*див.* **па́ра**² 1).
ПАРОГІ́Н, -гону, *ч.* Те саме, що **паропрові́д**.
ПАРОГІ́ННИЙ, -е, -е. Прикм. до **парогі́н**.
ПА́РОД, -а, *ч.* 1. У театрі Стародавньої Греції – прохід на орхестру між амфітеатром і скеною. 2. У стародавньо-античній трагедії і комедії – перша вступна пісня хору.
ПАРОДИНА́МО, *невідм.*, *ж.* Машина, що поєднує парову машину і динамомашину.
ПАРОДИНАМОМАШИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **пародина́мо**.
ПАРОДИ́СТ, -а, *ч.* Автор пародій (у 1 знач.).
ПАРОДИСТИЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пародисциляції.
ПАРОДИСЦИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дисциляція рідин за допомогою перегрітої пари.
ПАРОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пароді́йний**.
ПАРОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **паро́дія**.
ПАРОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пароді́йний**.
ПАРОДІ́ЙНО. Присл. до **пароді́йний**.
ПАРОДІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пародіюва́ти**.
ПАРОДІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пародіюва́ти**.
ПАРОДІЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Створювати пародію на кого-, що-небудь або у сатиричному, іронічному плані наслідувати когось, щось. 2. Зображувати у смішному, карикатурному вигляді. 3. Прагнучи наслідувати кого-, що-небудь, перекручувати суть того, що наслідують.
ПАРОДІЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **пародіюва́ти**.
ПАРОДІЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пародіюва́ти**.
ПАРО́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Сатиричний літературний, музичний і т. ін. твір, що використовує які-небудь риси іншого твору, а також його форму. 2. Підтекстовка нового тексту (нерідко сатиричного за замислом) до існуючої мелодії. 3. Сатиричне, іронічне наслідування кого-, чого-небудь. 4. *перен.* Невдале, лише зовнішнє наслідування чого-небудь, яке перекручує суть того, що наслідують.
ПАРОДО́НТ, -а, *ч.*, *анат.* Сукупність тканин, що оточують корінь зуба.
ПАРОДОНТИ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин, що оточують зуб (пародонту).
ПАРОДОНТОГРА́МА, -и, *ж.* Стандартна таблиця для запису даних про стан зубів і пародонту.
ПАРОДОНТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання пародонту, що характеризується ураженням всіх його складових елементів.
ПАРОДОНТОКЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **пародонто́з**.
ПАРОДОНТОЛІ́Т, -у, *ч.* Зубний камінь; мінералізовані відкладення на поверхні зуба.
ПАРОДОНТОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання пародонту.
ПАРОДУТТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з дуттям парою (*див.* **па́ра**²).
ПАРОЕЖЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до струминного апарата (насоса), в якому використовують кінетику пари (*див.* **па́ра**²).
ПАРОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до перетворення енергії стисненої пари (*див.* **па́ра**²) в електричну паровими турбінами.
ПАРОЗБІ́РНИЙ, -а, -е. Який служить для збирання пари (*див.* **па́ра**² 1) і розподілу її по трубопроводах.
ПАРОЗБІ́РНИК, -а, *ч.* Резервуар, що служить для збирання пари (*див.* **па́ра**² 1) і розподілу її по трубопроводах.
ПАРОІЗОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пароізоляції.
ПАРОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Ізоляційний шар, що захищає огороджувальні конструкції від водяної пари.
ПАРО́К, -рка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **пар**².
ПАРОКАЗА́ННА, -ої, *ж.* Котельня; де продукують гарячу водяну пару для виробничих, технологічних та ін. цілей.
ПАРОКИСНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до суміші горючої пари пального з киснем. 2. Стос. до перегрітої суміші водяної пари з киснем.
ПАРОКІ́ННИЙ, -а, -е. Признач. для запрягання або запряжений парою коней.
ПАРОКОМПРЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Стос. до компресорів, що працюють на стисненій водяній парі.
ПАРОКОНДЕНСА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для конденсації (скраплення, зріджування) пари.
ПАРОКОТЕ́ЛЬНА, -ої, *ж.* Те саме, що **пароказа́нна**.
ПАРОКСИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *чого і без додатка.* Сильний напад, раптове загострення якої-небудь хвороби. // *перен.* Раптовий напад якого-небудь сильного душевного збудження, сильного почуття і т. ін. і зовнішній вияв його. // *перен.* Гострий, раптовий вияв чого-небудь. 2. *геол.* Різке посилення діяльності внутрішніх сил Землі, що викликає горотворення, магнетизм і т. ін.
ПАРОКСИЗМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пароксизму (у 1 знач.). // Такий, що виникає у вигляді нападів. ** **Пароксизма́льна міоплегі́я** – захворювання, яке проявляється нападами млявого паралічу м'язів кінцівок і тулуба.
ПАРОЛИ́СТ, -у, *ч.* Дводольна рослина з супротивним листям, яке звичайно складається з багатопарних м'ясистих листочків.
ПАРО́ЛЬ, -я, *ч.* 1. Секретне умовлене слово, фраза, рідше якийсь умовний сигнал для розпізнання своїх людей на військовій службі або в конспіративних організаціях. 2. У системах обробки інформації – секретна послідовність символів, яку користувач вводить у систему.
ПАРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **паро́ль**. *Парольний сигнал.*
ПАРОМАШИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до парових машин.
ПАРОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання витрати пари (*див.* **па́ра**² 1).
ПАРОМОБІ́ЛЬ, -я, *ч.* Автомобіль з паровим двигуном.
ПАРОМОТО́Р, -а, *ч.* Парова машина, що застосовується як тяговий двигун самохідних безрейкових машин.
ПАРОМОТО́РНИЙ, -а, -е. З паромотором, паромоторами.
ПАРОНАГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із нагріванням пари (*див.* **па́ра**² 1), признач. для цього.
ПАРОНАГРІВНИ́К, -а́, *ч.* Апарат, установка для нагрівання, підігріву пари (*див.* **па́ра**²).
ПАРОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який не пропускає пару (*див.* **па́ра**² 1).
ПАРОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **паронепроникни́й**.
ПАРО́НІМ, -а, *ч.*, *лінгв.* Слово, зовнішньою формою близьке до іншого слова.
ПАРОНІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до паронімії.
ПАРОНІМІ́Я, -ї, *ж.* Існування паронімів у якихось слів.
ПАРОНІ́Т, -у, *ч.* Листовий матеріал, що виготовляється пресуванням маси, що складається з азбесту, каучуку та порошкових інгредієнтів.
ПАРОНІХІ́Я, -ї, *ж.* Запальні ураження нігтьових валиків. ** **Піоге́нна паронíхія** – гостре або хронічне запалення нігтьового валика.
ПАРОНОМА́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Різновид гри слів.
ПА́РОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **па́ра** (*див.* **па́ра**¹). *Лебедина паронька.*
ПАРООХОЛО́ДНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з регулюванням температури пари (*див.* **па́ра**² 1), признач. для запобігання її перенагріванню.
ПАРООХОЛО́ДНИК, -а, *ч.* Прилад для регулювання температури пари (*див.* **па́ра**² 1), запобігання її перенагріванню.
ПАРООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний із очищуванням від бур'яну поля, що знаходиться під паром (*див.* **пар**¹), признач. для цього.
ПАРООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Знаряддя для очищування від бур'яну поля, що знаходиться під паром (*див.* **пар**¹).
ПАРОПЕРЕГРІ́В, -у, *ч.* Процес підвищення температури пари (*див.* **па́ра**² 1) відносно температури насиченої пари за даного тиску.
ПАРОПЕРЕГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **пароперегрі́в**.
ПАРОПЕРЕГРІВА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **пароперегрівни́к**.
ПАРОПЕРЕГРІВНИ́Й, -а, -е. Признач. для підсушування і перегрівання насиченої водяної пари (*див.* **па́ра**² 1).
ПАРОПЕРЕГРІВНИ́К, -а́, *ч.* Апарат у котельному агрегаті, призначений для підсушування і перегрівання насиченої водяної пари (*див.* **па́ра**² 1).
ПАРОПЕРЕТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який перетворює енергію пари (*див.* **па́ра**²) у механічну або електричну енергію.
ПАРОПЕРЕТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Перетворювач енергії пари (*див.* **па́ра**²) у механічну, електричну тощо.
ПАРОПЛА́В, -а, *ч.* Судно, що приводиться в рух паровим двигуном.
ПАРОПЛА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пароплáв**. // Яким обладнано пароплав; яким користуються на пароплаві. // Який відбувається на пароплаві. *Пароплавна прогулянка.* 2. Стос. до пароплавства.
ПАРОПЛАВОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до пароплавобудування.
ПАРОПЛАВОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь транспортного машинобудування, що виробляє пароплави.
ПАРОПЛА́ВСТВО, -а, *с.* 1. Установа, що керує пароплавним транспортом. 2. Рух пароплавів водними шляхами, перевезення пасажирів і вантажів на пароплавах.
ПАРОПЛА́ВЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **пароплáв**.
ПАРОПОВІТРОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання вологості повітря, вмісту пари (*див.* **па́ра**²) в ньому.
ПАРОПОВІТРЯ́НИЙ, -а, -е. 1. Який складається з сухого повітря і водяної, звичайно перегрітої, пари. 2. Який діє за допомогою повітря і пари.
ПАРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд або властивості пари (*див.* **па́ра**² 1). // Який знаходиться у стані пари.
ПАРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пароподі́бний**.
ПАРОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Трубопровід, по якому проходить пара (*див.* **па́ра**² 1).
ПАРОПРОВІ́ДНИЙ, -ві́дна́, -ві́дне́. Прикм. до **паропрові́д**.
ПАРОПРОГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Прогрівання за допомогою нагрітої, гарячої пари (*див.* **па́ра**²).
ПАРОПРОДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який здатний утворювати водяну пару (*див.* **па́ра**² 1).
ПАРОПРОДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Здатність утворювати водяну пару (*див.* **па́ра**² 1).
ПАРОПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який пропускає пару (*див.* **па́ра**² 1).
ПАРОПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **паропроникни́й**.
ПАРОРЕКСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Патологічне настійне бажання дивної, незвичайної їжі.
ПАРОРІДИ́ННИЙ, -а, -е. Про систему, що складається з двох фаз – газуватої (пари) та рідкої (рідини). *Парорідинна рівновага.*
ПАРОРОЗПИЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із розпилюванням пари (*див.* **па́ра**² 1), признач. для цього.
ПАРОРОЗПО́ДІЛ, -у, *ч.* Розподіл пари у паровому двигуні.
ПАРОРОЗПОДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **паророзпо́діл**.
ПАРОРОЗПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до паророзподілу.
ПАРОРОЗПОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Механізм, що автоматично розподіляє пару в циліндрах парового двигуна.
ПАРОСИЛОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до перетворення теплової енергії пари на механічну. ** **Паросилова́ устано́вка** – установка, яка перетворює тепло спалюваного палива у механічну роботу за допомогою пари.
ПАРОСМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Порушення смаку, яке проявляється нюховими галюцинаціями.
ПА́РОСТ, -у, *ч.* Те саме, що **па́росток**.
ПАРОСТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Пароста́льна сарко́ма** – злоякісна пухлина, що розвивається із камбіального шару надкісниці.
ПАРОСТИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Пускати паростки; проростати.
ПА́РОСТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́росток**.
ПАРОСТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Закостеніння м'яких тканин.
ПА́РОСТОК, -тка, *ч.* 1. Молоде стебло рослини. 2. *перен.* Ознака, перші прояви того, що починає розвиватися; зародок. // Людина з першими проявами чогось нового, прогресивного. // *заст.* Нащадок. *Пускати паросток.*
ПА́РОСТОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **па́росток**.
ПАРОСТРУМИ́ННИЙ, -а, -е. Який приводиться в рух, дію за допомогою парової струмини, працює завдяки їй.
ПА́РОСТЬ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **па́росток**. 2. *перен.* Окреме відгалуження, частина чого-небудь. // *заст.* Нащадок. // *без додатка, збірн.* Молоді люди. 3. Лінія спорідненості у родоводі кого-, чого-небудь. 4. *діал.* Промінь, проміння.
ПАРОСУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Процес, технологічна операція висушування чогось за допомогою нагрітої пари (*див.* **па́ра**²).
ПАРОСУШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для сушіння нагрітою парою (*див.* **па́ра**²).
ПАРОСУШІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **паросу́шення**.
ПАРОСУШНИ́К, -а́, *ч.* Апарат, установка тощо для висушування чогось прогріванням парою (*див.* **па́ра**²).
ПАРОТВІРНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **пароутво́рювальний**.
ПАРОТВО́РЕННЯ, ПАРОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Перехід рідкої або твердої речовини в газуватий стан; утворення пари.
ПАРОТЕПЛОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Судно, що має парову машину і дизельний двигун.
ПАРОТЕПЛОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **паротеплохі́д**.
ПАРОТИДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення привушної залози.
ПАРОТИ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Навколовушний; розміщений навколо, збоку вуха. 2. Такий, що стосується привушної залози.
ПАРОТИ́Т, -у, *ч.* Запалення коловушної залози. ** **Алергі́чний пароти́т** – запалення навколовушної залози внаслідок сенсибілізації організму до ендогенних і екзогенних алергенів.
ПАРОТИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пароти́т**.
ПАРОТУРБІ́НА, -и. *ж.* Парова турбіна.
ПАРОТУРБІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **паротурбі́на**. // Який працює, функціонує за допомогою паротурбін. // Який виготовляє паротурбіни.
ПАРОТУРБІ́ННИК, -а, *ч.* Робітник, який бере участь у виготовленні паротурбін.
ПАРОТУРБОБУДІВНИ́Й, -а, -е. Стос. до паротурбобудування.
ПАРОТУРБОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь машинобудування, що виробляє паротурбіни.
ПАРОТУРБОВО́З, -а, *ч.* Локомотив з паротурбінною силовою установкою.
ПАРОТУРБОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Турбогенератор, що приводиться у рух, дію струменем стисненої нагрітої пари (*див.* **па́ра**²), працює завдяки їй.
ПАРОТУРБОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **парогенера́тор**.
ПАРОТЯ́Г *див.* **парово́з**.
ПАРОТЯ́ГА, -и, *ж.* Тяга, яка створюється перетворенням енергії стисненої пари на механічну, що приводить у рух машини і механізми.
ПАРОТЯГОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **паровозобудівни́й**.

ПАРОТЯ́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **паротя́г**.
ПАРОУТВО́РЕННЯ *див.* **паротво́рення**.
ПАРОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **пароутво́рення**. *Пароутворювальний процес.*
ПАРОУТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **пароутво́рення**.
ПАРОУТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Теплообмінний апарат, що виробляє пару для різних цілей.
ПАРОФА́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до паруватої (газуватої) фази.
ПАРОФА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **парофа́зний**.
ПАРОФРЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **парорексі́я**.
ПА́РОХ, -а, *ч.*, *діал.* Парафіяльний піп.
ПАРО́ХІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Парафія.
ПАРОХІЯ́НИН, -а, *ч.*, *зах.* Парафіянин, мирянин.
ПА́РОЧКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **па́ра**[1] 1, 3, 4, 7. 2. *розм.* Те саме, що **па́ра**[1] 1, 4.
ПАРСЕ́К, -а, *ж.*, *астр.* Одиниця виміру зоряних відстаней, позасистемна одиниця довжини. Відстань, із якої велику піввісь еліптичної орбіти обертання Землі навколо Сонця (паралакс) видно під кутом, що становить одну геометричну (кутову) секунду (1''). 1 пк = $3{,}0857 \cdot 10^{16}$ м = 3,26 світлового року.
ПА́РСИ, -ів, *мн.* Релігійна община зороастрійців у Західній Індії.
ПАРСИ́ЗМ, -у, *ч.* Релігія стародавніх народів ряду країн Азії.
ПАРСОНСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; радіоактивні кристали, кірочки, порошкуваті агрегати.
ПАРСУ́НА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* 1. Обличчя, фізіономія. 2. Портрет. 3. Твори портретного жанру в Україні та Росії 17 – 18 ст. 4. Твори українського і російського портретного живопису 16 – 17 ст., що зберігають прийоми іконопису.
ПАРСУ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **парсу́на**.
ПАРСУ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **парсу́нний**.
ПА́РТА, -и, *ж.*, *заст.* Шкільний учнівський стіл із похилою верхньою дошкою, з'єднаний у нижній частині з лавою.
ПАРТАЙГЕНО́ССЕ, *невідм.*, *ч.* Партійний товариш – звертання членів Націонал-соціалістичної німецької робітничої партії (НСДАП) один до одного у гітлерівському рейхові.
ПАРТА́Л, -а, **ПАРТА́ЛЬ**, -я, *ч.*, *заст.* Рештки вівці, з'їденої вовками.
ПАРТАЛИ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Великий шматок.
ПАРТА́ЛЬ *див.* **парта́л**.
ПАРТАПАРА́Т, -у, *ч.* Партійний апарат – сукупність працівників якого-небудь партійного органу.
ПАРТА́ЦТВО, -а, *с.*, *зневажл.* Невміле або неохайне виконання, виготовлення чого-небудь.
ПАРТА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Невміло або неохайно, недбало зроблений, виконаний.
ПАРТА́Ч, -а́, *ч.* 1. Ремісник-одноосібник, що не входив до цеху. 2. *зневажл.* Людина, яка робить, виконує що-небудь невміло або неохайно, недбало.
ПАРТА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **парта́чити**.
ПАРТА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *зневажл.* Робити, виконувати що-небудь невміло або неохайно, недбало.
ПАРТА́ЧКА, -и, *зневажл.* Жін. до **парта́ч** 2.
ПАРТВНЕ́СКИ, -ів, *мн.* Партійні внески – грошові внески членів партії.
ПАРТЕНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Форма статевого розмноження тварин і рослин, за якої яйцеклітини розвиваються без запліднення.
ПАРТЕНОГЕНЕ́ЗИС, -у, *ч.* Те саме, що **партеногене́з**.
ПАРТЕНОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до партеногенезу. *Партеногенетичний розвиток.* // Який виникає внаслідок партеногенезу.
ПАРТЕНОКАРПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до партенокарпії.
ПАРТЕНОКА́РПІЯ, -ї, *ж.* Розвиток плодів у рослин без запліднення і утворення насіння.
ПАРТЕНОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Форма жіночого гомосексуалізму, яка характеризується вибірковим потягом до незайманих.
ПАРТЕ́Р, -у, *ч.* 1. Нижній поверх звичайно театрального залу з місцями для глядачів. 2. Відкрита частина парку, саду і т. ін., оздоблена газонами, квітниками, фонтанами тощо, звичайно розташована на плоскій місцевості. 3. Положення у спортивній боротьбі, за якого борець лежить на килимі або, стоячи на колінах, спирається на нього руками.
ПАРТЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **парте́р** 1, 2. 2. *спорт.* Який використовує партер (у 3 знач.). 3. *спец.* Який не потребує спортивних приладів, пристосований для виконання на арені, сцені (про циркові вправи). *Партерна акробатика.* // Який виступає на арені, сцені (про циркових артистів).
ПАРТЕ́СНИЙ, -а, -е. Багатоголосний (звичайно про церковний хоровий спів). // Написаний для багатоголосного виконання. ** **Парте́сний спів** – вид хорового співу, поширений в українській і російській церковній музиці 17 – 18 ст.
ПАРТЗБО́РИ, -ів, *мн.* Партійні збори.
ПАРТИЗА́Н, -а, *ч.* 1. Учасник партизанської боротьби, член партизанського загону. 2. *кого, чого, заст.* Один із перших прихильників якого-небудь руху, напряму.
ПАРТИЗА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *розм.* 1. Вести партизанську боротьбу; бути партизаном. 2. Діяти неорганізовано, недисципліновано; виявляти партизанщину (у 2 знач.).
ПАРТИЗА́НКА, -и. Жін. до **партиза́н**.
ПАРТИЗА́НСТВО, -а, *с.* 1. Партизанська боротьба, партизанський рух. // Участь у партизанській боротьбі, у партизанському русі. 2. Збірн. до **партиза́н** 1.
ПАРТИЗА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до збройної народної боротьби, яку провадять самостійно діючі загони в тилу ворога. // Який, складаючись із партизанів, веде таку боротьбу в тилу ворога. ** **Партиза́нські ре́йди** – пересування і бойові дії партизанських формувань у тилу ворога для активізації народного опору. 2. Прикм. до **партиза́н**. // Належний партизанам або якось із ними зв'язаний. // Признач. для партизанів. // Такий, як у партизанів, власт. їм.
ПАРТИЗА́НЩИНА, -и, *ж.* 1. Партизанська боротьба (як стихійна, неорганізована боротьба на протилежність організованим діям регулярної армії). 2. *перен.* Дії, поведінка, що характеризуються неорганізованістю, відсутністю дисципліни, анархізмом.
ПАРТИ́КА, -и, *ж.* Великий кусень хліба.
ПАРТИКУЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Здійснення прагнень до партикуляризму.
ПАРТИКУЛЯРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *політ.* 1. *заст.* Прагнення окремих частин держави до відособлення, до недоторканності місцевих, приватних прав, привілеїв на шкоду загальнодержавній справі. 2. Орієнтація культури чи об'єднання людей, які використовують в оцінюванні дій внутрішні щодо групи цінності та критерії, а не ті, що застосовуються до людей універсально. 3. Політична роз'єднаність, розпорошеність.
ПАРТИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Приватний, неофіційний. *Партикулярний лист. Партикулярна друкарня.* 2. Цивільний (про одяг).
ПАРТИКУЛЯ́РНО, *заст.* Присл. до **партикуля́рний** 1. *Говорити партикулярно.*
ПАРТИ́ТА, -и, *ж.* В музиці 17 – 18 ст. вид органних варіацій на хоральну мелодію, а також різновид сюїти.
ПАРТИТИ́В, -а, *ч.* Відмінок, що вказує на частину чого-небудь, напр. "лісу" (частина лісу).
ПАРТИТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **партити́в**.
ПАРТИТУ́РА, -и, *ж.* Сукупність партій багатоголосного музичного твору (для оркестру, хору або ансамблю). // Нотна книга із записом усіх партій такого твору. // Програма яких-небудь дій виконавця у драматичному спектаклі.
ПАРТИТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **партиту́ра**.
ПАРТИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Стрічка, кісник. 2. Крайка.
ПА́РТІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **па́ртія**.
ПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **па́ртія** 1 – 3. ** **Парті́йний ценз**: у ряді держав з однопартійними системами – вимога, згідно з якою пасивне виборче право мають лише члени правлячої політичної партії. 2. Стос. до члена партії (у 1, 2 знач.). // Належний членові партії. // Який об'єднує певну кількість членів партії й керує ними. // Який перебуває в партії, є членом партії. // *у знач. ім.* **партійний**, -ного, *ч.*; **партійна**, -ної, *ж.* 3. Який відповідає духові, ідеології, програмі партії (у 2 знач.). // Який відповідає принципам і завданням певної партії, певного класу.
ПАРТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **партійний** 3. 2. Належність до партії (у 1, 2 знач.).
ПАРТІ́ЙНО. Присл. до **партійний**.
ПА́РТІЯ, -ї, *ж.* 1. Політична організація, яка виражає інтереси суспільного класу або його прошарку, захищає його інтереси і керує ним у досягненні певних цілей та ідеалів. 2. Група осіб, об'єднаних спільністю яких-небудь політичних та економічних інтересів, за які вони борються, що може виникнути як опозиція всередині більшого угруповання, в середовищі представників одного класу. // Група осіб, об'єднаних якими-небудь спільними інтересами, поглядами, переконаннями. 3. Група осіб, об'єднаних спільною метою (звичайно для певної роботи, зв'язаної з переїздами); загін. // Певна кількість людей, що мають якісь спільні ознаки (професію, освіту і т. ін.). 4. Певна, звичайно значна кількість яких-небудь предметів, товарів, зібраних для відправлення, продажу і т. ін. // Певна кількість якої-небудь продукції, виготовленої на виробництві; серія. 5. Частина багатоголосного музичного твору, виконувана одним співаком або одним інструментом. ** **Вести́ па́ртію** – виконувати частину багатоголосного музичного твору. 6. *у що і без додатка.* Гра (в шахи, карти і т. ін.) від початку до кінця. // Усталений або винайдений ким-небудь хід такої гри. 7. *звичайно з означ.*, *заст.* Про одруження або заміжжя, а також про людину, що бере або взяла шлюб, з погляду її прийнятності, придатності як дружини. *Вигідна партія.*
ПАРТКВИТО́К, -тка́, *ч.* Партійний квиток, квиток члена партії.
ПАРТКО́М, -у, *ч.*, *іст.* В СРСР: партійний комітет – керівний виборний орган великої первинної організації КПРС.
ПАРТКО́МІВЕЦЬ, *ч.*, *розм.* Член парткому.
ПАРТНЕ́Р, -а, *ч.* 1. Той, хто бере участь у якійсь грі разом із ким-небудь; учасник гри. // Той, хто разом із ким-небудь бере участь у грі на сцені, танцях і т. ін. // Компаньйон, товариш у якій-небудь справі, у якому-небудь занятті. 2. Про державу, громадське угруповання, підприємство і т. ін., з якими здійснюється яка-небудь спільна діяльність. *Діловий партнер. Торговий партнер.*
ПАРТНЕ́РКА, -и. Жін. до **партне́р**.
ПАРТНЕ́РСТВО, -а, *с.* 1. Положення партнера, того, хто бере участь із ким-небудь у спільній справі, занятті. 2. Узгоджені, злагоджені дії учасників спільної справи. 3. Взаємні відносини, контакти держав, громадських угруповань, підприємств і т. ін., основані на взаємовигідності та рівноправності. *Економічне партнерство.*
ПАРТНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Властивий партнеру; що стосується партнерства.
ПАРТНЕ́РШИП -а, *ч.*, *ек.* Вид неповного товариства, яке не є юридичною особою і має реєструватися лише у випадку, якщо не розкриваються імена його учасників. ** **Партнершип з обме́женою відповіда́льністю** – вид командитного товариства, утворений двома або більше особами, з яких хоча б одна особа буде нести перед кредиторами необмежену відповідальність, а відповідальність інших буде обмежена розміром внеску.
ПАРТОКРА́Т, -а, *ч.*, *іст.*, *зневажл.* В СРСР – про керівного партійного працівника КПРС.
ПАРТОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Соціальний феномен, який виникає в результаті того, що партійний апарат встановлює свою монополію на владу в країні.
ПАРТО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *зневажл.* Те саме, що **парта́чити**.
ПАРТО́НИ, -ів, *мн.*, *фіз.* (*одн.* **парто́н**, -а, *ч.*). Гіпотетичні частинки – елементи структури сильно взаємодіючих елементарних частинок (адронів).
ПАРТЬ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Доля, жереб. 2. Частка, пай.
ПАРУ́БЕНЬ, -бня, *ч.*, *спец.* Половина нетовстої, розпиляної вздовж колоди або її замінника, що застосовується для обладнання стінок парників і теплиць.
ПАРУБІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **парубі́йко**.
ПАРУБІ́ЙКІВ, -кова, -кове. Належний, властивий парубійкові.
ПАРУБІ́ЙКО, -а, *ч.* Хлопець, який стає парубком (у 1 знач.).
ПА́РУБКІВ, -кова, -кове. Прикм. до парубок; належний парубкові.
ПАРУБКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **парубкува́ти**.
ПАРУБКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Бути парубком (у 1 знач.). // Вести парубоцьке життя. // Весело проводити час, гуляти в колі молоді. // *перен.* Поводити себе, як парубок: гуляти, залицятися до жінок і т. ін. 2. Бути нежонатим, неодруженим.
ПА́РУБОК, -бка, *ч.* 1. Молодий чоловік; юнак. 2. Нежонатий чоловік. ** **Стари́й па́рубок** – немолодий чоловік, який ніколи не був одруженим.
ПАРУБО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Збірн. до **па́рубок** 1.
ПАРУБО́ЦТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **парубо́та**. 2. Парубоцьке життя.
ПАРУБО́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́рубок** 1. // Належний парубкові; парубків. // Власт. парубкові.
ПАРУБО́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **парубо́цький**.
ПАРУБО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *діал.* Парубкувати.
ПАРУБО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **па́рубок**.
ПАРУБЧА́, -ча́ти, *с.* Зменш. до **па́рубок**.
ПАРУБЧА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **па́рубок** 1.
ПАРУБЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **парубча́**.
ПАРУБЧИ́НА, -и, *ч.* Те саме, що **па́рубок**.
ПАРУБЧИ́СЬКО, -а, *ч.* Поганенький хлопець.
ПАРУБЧУ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **парубча́к**.
ПАРУБ'Я́, -б'я́ти, *с.* Те саме, що **парубча́**.
ПАРУБ'Я́ГА, -и, *ч.* Збільш. до **па́рубок** 1.
ПАРУБ'Я́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **парубо́чий**.
ПАРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до парування (*див.* **парува́ння**[2]). // Признач. для парування. ** **Парува́льна хворо́ба** – хронічна інфекційна хвороба однокопитих, спричинювана паразитом трипаносомою, що характеризується ураженням статевих органів і нервової системи. **Парува́льний вік** – період використання свійських тварин для одержання потомства.
ПАРУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **парува́ти**[1].
ПАРУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **парува́ти**[2] і **парува́тися**.
ПАРУВА́ННЯ[3], -я, *с.* Дія за знач. **парува́ти**[3]. *Парування поля.*
ПАРУВА́ТИ[1], -у́є, *недок.* 1. Виділяти, випускати з себе пару (*див.* **па́ра**[2]), тепло, вологу внаслідок нагрівання, охолодження, висихання. 2. Бути теплим і насиченим парою (*див.* **па́ра**[2]).
ПАРУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Об'єднувати в пари (*див.* **па́ра**[1] 4). // Добирати під пару до чогось. // Зводити до пари (*див.* **па́ра**[1] 7) двох людей. 2. Зводити, злучати самку й самця.
ПАРУВА́ТИ[3], -у́є, *недок.* Бути, лишатися під паром (*див.* **пар**[1] 1).
ПАРУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пароподі́бний**.
ПАРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Об'єднуватися в пари (*див.* **па́ра**[1] 4), бути дібраним під пару до чогось. 2. Знаходити собі пару (*див.* **па́ра**[1] 7). 3. Злучатися (про самок і самців).
ПАРУ́ЛІС, -у, *ч.* Див. **періости́т одонтоге́нний го́стрий**.
ПА́РУС, -а, *ч.* 1. Прикріплений на щоглі великий шматок полотна певної форми (трикутний, прямокутний і т. ін.), за допомогою якого вітер рухає судно; вітрило. 2. *рідко.* Те саме, що **промі́нь**. 3. В архітектурі – трикутне сферичне склепіння.
ПАРУСИ́НА, -и, *ж.* 1. Груба, цупка лляна або напівлляна тканина, з якої шиють паруси, а також чохли, спецодяг, намети і т. ін. 2. *перен.*, *розм.* Одяг із цієї тканини.
ПАРУСИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **парусина**.
ПАРУСИ́НОВИЙ, -а, -е. Зробл. або пошитий з парусини (у 1 знач.).
ПА́РУСИТИ, -ить, *недок.*, *розм.* Надиматися як парус, роздуватися від вітру.
ПА́РУСНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **па́рус** 1. // Признач. для пошиття, виготовлення парусів. *Парусні нитки.* // Оснащений парусом, парусами (про судно). 2. Стос. до суден, оснащених паруса-

ми. ** **Пáрусне суднó** – морське або річкове судно, що рухається за допомогою парусів (вітрил). **Пáрусний спорт** – змагання на спортивних парусних суднах. **Пáрусний флот** – військово-морський флот, що складався з парусних (вітрильних) кораблів та ін. суден.

ПÁРУСНИК, -а, *ч.* 1. Судно, оснащене парусом, парусами; парусне судно, вітрильник. 2. Той, хто водить парусні судна. 3. Той, хто шиє, виготовляє паруси. 4. *зоол.* Великий денний метелик з яскраво забарвленими крильцями.

ПÁРУСНИКОВІ, -вих, *мн.*, *зоол.* Родина денних метеликів (махаон та ін.).

ПÁРУСНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *мор.* Сукупність парусів якого-небудь судна. *Система парусності.* 2. *спец.* Здатність (у 1 знач.) рухатися під дією вітру, залежна від величини поверхні чого-небудь.

ПАРУСÓВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **парусúновий**.

ПАРУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Суміш пареного молока зі сметаною. 2. Горілка.

ПАРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **парувáти**[1]. // *у знач. прикм.*

ПАРФÓРС, -а, *ч.*, *спец.* Колючий ошийник для дресирування собак.

ПАРФÓРСНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **парфóрс**. ** **Парфóрсне полювáння** – полювання з гончаками за оленем, вовком, кабаном, зайцем та ін., у кінному спорті – за штучними слідами.

ПАРФУМÉР, -а, *ч.* 1. Працівник парфумерного виробництва. 2. Торговець парфумерними товарами.

ПАРФУМЕРИЗÁТОР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій для створення певних ароматів. ** **Парфумеризáтор повíтря** – пристрій, що подає в повітря речовини для створення певних ароматів.

ПАРФУМÉРІЯ, -ї, *ж.* 1. *збірн.* Косметичні вироби (парфуми і т. ін.), звичайно ароматичні. 2. Галузь легкої промисловості, яка виготовляє косметичні вироби.

ПАРФУМÉРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **парфумéрія**. *Парфумерні вироби.* // Признач. для продажу косметики (у 2 знач.). // Який виготовляє ароматичні косметичні вироби.

ПАРФУМÉРНИК, -а, *ч* Те саме, що **парфумéр 1**.

ПАРФУМÉРНИЦЯ, -і. Жін. до **парфумéрник**.

ПАРФУ́МИ, -ів, *мн.* Ароматичні косметичні вироби.

ПАРФУ́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* парфýмлять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Оббризкувати, напахувати парфумами.

ПАРФУ́МНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **парфýми**.

ПАРФЯ́НИ, -фян, *мн.* (*одн.* **парфя́нин**, -а, *ч.*; **парфя́нка**, -и, *ж.*). Стародавні племена, що жили на північному сході Іранського нагір'я.

ПАРФЯ́НИН *див.* **парфя́ни**.

ПАРФЯ́НКА *див.* **парфя́ни**.

ПАРФЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до парфян. ** **Парфя́нська мóва** – мова парфян; відноситься до індоєвропейської сім'ї мов (іранська група).

ПАРХÁТИЙ, -а, -е, *розм.* Хворий на пархи, вкритий пархами.

ПАРХÁТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **пархáтий**.

ПÁРХИ, -ів, *мн.* (*одн.* парх, -а, *ч.*), *розм.* Те саме, що **пáрші**.

ПАРЦÉЛА, -и, *заст.* **ПАРЦÉЛЯ**, -і, *ж.*, *ек.* 1. Дуже маленька ділянка (звичайно землі). 2. Земельна ділянка, що її використовують як одиницю обліку при складанні земельних кадастрів.

ПАРЦÉЛЬНИЙ, -а, -е, *ек.* Те саме, що **парцеля́рний**. ** **Парцéльна квитáнція** – переказний документ, який заміняє коносамент при перевезенні цінних вантажів дрібними партіями (парцельні вантажі).

ПАРЦЕЛЬÓВАНИЙ, -а, -е, *ек.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **парцелювáти**.

ПАРЦЕЛЮВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **парцелювáти**.

ПАРЦЕЛЮВÁТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.*, *ек.* Ділити на парцели (звичайно про землю).

ПАРЦÉЛЯ *див.* **парцéла**.

ПАРЦЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *ек.* Оснований на парцеляції; малоземельний. ** **Парцеля́рне господáрство** – дрібне селянське господарство, що ведеться на парцелах власної або орендованої землі примітивними знаряддями праці.

ПАРЦЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *ек.* Розподіл на парцели (звичайно про землю). 2. *лінгв.* Спосіб мовленнєвого оформлення – речення кількома комунікативними одиницями – фразами.

ПАРЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Статеве збочення, яке характеризується сексуальним інтересом індивіда, зосередженим винятково на окремій частині тіла.

ПАРЦІÁЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який складає частину чого-небудь; частковий, окремий. ** **Парціáльний тиск** – тиск складової частини суміші газів або пари, що його вона чинила б, якби сама займала об'єм усієї суміші. **Парціáльні тóни**, *муз.* – те саме, що **обертóни**.

ПАРЦІÁЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **парціáльний**.

ПАРЧÁ, -í, *ж.* Складноузорчаста тканина, зроблена з шовкових, золотих або срібних чи таких, що їх імітують, ниток.

ПАРЧÉВИЙ, -а, -е. Прикм. до **парчá**. // Зробл., пошитий з парчі.

ПÁРША, -і, *ж.* 1. Захворювання сільськогосподарських рослин, що характеризується поверхневим ураженням тканин. 2. Те саме, що **пáрші 1, 2**.

ПАРШИ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-зневажл. до **парши́вий 2**.

ПАРШИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *лайл.* Погана, гидка людина.

ПАРШИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Хворий на парші; шолудивий. 2. *перен.*, *розм.* Дуже поганий, гидкий, паскудний. // *лайл.* Огидний, бридкий (про людину).

ПАРШИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. **парши́вий**.

ПАРШИ́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* 1. Покриватися паршами. 2. *перен.* Ставати поганим; гіршати.

ПАРШИ́ВКА, -и, *лайл.* Жін. до **парши́вець**.

ПАРШИ́ВО, *розм.* Присл. до **парши́вий 2**.

ПÁРШІ, -ів, *мн.* (*одн.* **пáрша**, -і, *ж.*). 1. Інфекційне шкірне захворювання людини, за якого на шкірі під волоссям, на тілі, нігтях з'являються гнійні струпи і рубці, а також струпи і рубці від цієї хвороби. 2. Заразне грибкове захворювання тварин, яке найчастіше вражає голову, вуха, лапи, ноги. 3. Те саме, що **пáрша 1**.

ПАРШУ́К, -а, *ч.*, *діал.*, *лайл.* Паршивець, паскуда.

ПАРШУ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.*, *лайл.* Жін. до **паршу́к**.

ПАС[1], -а, *ч.* 1. Те, чим підперізують одяг по талії (ремінь, шнур і т. ін.). // Дві з'єднані перемичкою смуги шкіри чи брезентової тканини з пряжками для зв'язування і перенесення ручного багажу. 2. *розм.* Довга вузька смуга, стрічка тканини, паперу і т. ін. // Довга вузька смуга чого-небудь, на чомусь. // *перен.* Те, що тягнеться довго в часі або просторі. 3. *тех.* Довгий ремінь або спеціально зроблена смуга брезентової тканини чи іншого міцного матеріалу, що служить для передачі руху від одного шківа до іншого.

ПАС[2], *виг.* 1. У деяких картярських іграх – заява про відмову брати участь у даному розиграші до наступної роздачі карт. 2. *у знач. присудка*, *перен.*, *розм.* Не в силах, змушений відмовитися що-небудь робити.

ПАС[3], -а, *ч.*, *спорт.* Передача м'яча, шайби і т. ін. кому-небудь із гравців своєї команди. *Точний пас захисника.*

ПАС[4], -а, *ч.* Певний рух гіпнотизера або такий, як у гіпнотизера, перед обличчям людини, яку він гіпнотизує.

ПАСÁЖ, -у, *ч.* 1. Торговельна споруда – крита галерея з крамницями обабіч, що звичайно має виходи на паралельні вулиці. 2. *заст.* Коридор, прохід. 3. Невелика музична фраза, технічно складна для виконання. // Частина музичного твору, музична фраза зі швидким послідовним чергуванням нот від високих до низьких і навпаки. 4. *перен.*, *заст.* Раптова подія, несподіваний, дивний поворот справи. 5. В робочому кіносценарії – незначна сцена переміщення акторів. 6. Окреме місце в тексті книги. 7. Щеплення бактерій від однієї тварини іншій. 8. Манежний рух вищої школи їзди верхи.

ПАСАЖИ́Р, -а, *ч.* 1. Людина, яка здійснює подорожує поїздом, пароплавом, літаком і т. ін. 2. *жарг.* Суб'єкт, особа.

ПАСАЖИ́РКА, -и. Жін. до **пасажи́р**.

ПАСАЖИ́РО-КІЛОМÉТР, -а, *ч.* Одиниця виміру пасажирських перевезень – добуток числа пасажирів на відстань їх перевезення, виражену в кілометрах.

ПАСАЖИРООБОРÓТ, -у, *ч.* Загальний обсяг пасажирської транспортної роботи поїздів, суден то що, який дорівнює сумі добутків кількості пасажирів (кожної групи пасажирів) на відстань їх перевезення.

ПАСАЖИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пасажи́р**. // Належний пасажирові. *Пасажирський багаж.* // Признач. для перевезення пасажирів. *Пасажирський поїзд.* // *у знач. ім.* **пасажи́рський**, -кого, *ч.*, *розм.* Поїзд, що перевозить пасажирів.

ПАСÁЖНИЙ, -а, -е. Стос. до пасажу (у 1 – 3 знач.). ** **Пасáжний інструмéнт** – астрономічний інструмент для спостереження проходження світила через яку-небудь вертикальну площину (звичайно меридіан).

ПАСАКÁЛІЯ, -ї, *ж.* 1. Старовинний іспанський танець. 2. Музична п'єса для органа, клавіру у формі варіацій.

ПАСАЛУРÓЗ, -у, *ч.* Гельмінтоз кролів і зайців, спричинюваний нематодою, що паразитує в товстих кишках тварин.

ПАСАМÁН, -у, *ч.* Тасьма для облямівки одягу.

ПАСАМÉЦО, *невідм.*, *ч.* Старовинний італійський танець.

ПАСÁТ, -у, *ч.* Постійний сухий вітер у місцевості між тропіками і екватором.

ПАСАТИ́ЖІ, -ів, *мн.*, *спец.* Універсальні кліщі, що об'єднують у собі плоскогубці, гострозубці, різак, газові обценьки й викрутку.

ПАСÁТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пасáт**. Який є пасатом. *Пасатний вітер.* // Викликаний, зумовлений пасатом.

ПАСЕЇ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Пристрасть до минулого, милування ним за байдужого ставлення до сучасного, до прогресу.

ПАСЕЇ́СТ, -а, *ч.*, *книжн.* Людина, схильна до пасеїзму.

ПАСЕЇ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до пасеїзму, пасеїста.

ПАСЕМИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Смугастий.

ПÁСЕМКО, -а, *с.*, *зах.* Мотузка чи нитка, що нею перев'язують пасма ниток.

ПÁСЕО, *невідм.*, *с.* Місце для гуляння в містах Іспанії.

ПÁСЕРБ, -а, *ч.* Те саме, що **пáсинок 1**.

ПАСЕРБЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **пасербиня́**.

ПАСÉРБИК, -а, *ч.*, *діал.* Пасерб.

ПАСЕРБИНЯ́, -ня́ти, *с.* Зменш. до **пáсерб** і **пáсербиця**.

ПÁСЕРБИЦЯ, -і. Жін. до **пáсерб**.

ПАСÉРДЯ, -я, *с.* Серцевина дерева.

ПАСЕРÓВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пасерувáти**. // *у знач. прикм.*

ПАСЕРУВÁННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **пасерувáти**.

ПАСЕРУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Обсмажувати борошно, овочі, коріння перед закладанням їх у різні страви.

ПАСИ́В, -у, *ч.* 1. Менш ініціативна, менш діяльна частина колективу, суспільства. 2. *фін.* Сукупність боргів і зобов'язань підприємства, установи. *Пасив банку. Підрахувати пасив.* 3. Одна з двох частин бухгалтерського балансу, в якій на певну дату в грошовому виразі відображено джерела утворення коштів підприємства, організації, установ; прот. а к т и в. 4. Дефіцит платіжного балансу. // Сукупність боргів і зобов'язань підприємства. // Перевищення закордонних витрат держави над надходженнями коштів із-за кордону. // *мн.* **паси́ви**. Усі офіційні вимоги до юридичної чи фізичної особи. 5. *лінгв.* Категоріальна форма стану, що утворюється з допомогою частки - с я, приєднуваної до дієслів дійсного способу, і вказує на таке відношення, коли реальний об'єкт дії виступає в реченні як підмет, а реальний суб'єкт (виконавець дії) виступає як додаток в орудному відмінку без прийменника. 6. *перен.* Те, що становить негативний бік будь-якого явища, справи. ** **Паси́в споживачá** – ситуація, коли задоволення споживача від покупки виявляється меншим, ніж варто було б очікувати з урахуванням ціни.

ПАСИВÁТОР, -а, *ч.* Речовина для пасивування металу, щоб запобігти його корозії.

ПАСИВÁЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пасивувáння**.

ПАСИВІ́ЗМ, -у, *ч.* Див. **мазохі́зм**.

ПАСИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Неенергійний, неактивний, інертний, млявий, бездіяльний, байдужий до навколишньої дійсності. // Позбавлений активної, діяльної основи. // Зумовлений діяльністю, активністю або впливом кого-небудь іншого. ** **Паси́вне ви́борче прáво**, *політ.* – право громадян бути обраними до представницьких органів держави. 2. *фін.* Стос. до пасиву (у 2 знач.). ** **Паси́вне сáльдо торгóвого балáнсу** – перевищення вартості імпорту товарів над виручкою від товарного експорту. **Паси́вні депози́тні оперáції** – залучення коштів підприємств, установ, банків і населення у внески на строк і до вимоги. **Паси́вні дохóди** – доходи, отримані у вигляді процентів, дивідендів, страхових виплат і відшкодувань, а також роялті. **Паси́вні оперáції бáнків** – операції, через які банки та ін. кредитні організації залучають у своє розпорядження кошти. **Паси́вний платíжний балáнс** – платіжний баланс, який характеризується перевищенням закордонних витрат та платежів країни над її грошовими надходженнями з-за кордону. **Паси́вний торгóвий балáнс** – торговий баланс, у якому ввезення товарів переважає над вивезенням. **Паси́вні раху́нки** – основні рахунки бухгалтерського обліку, які відображають джерела формування господарських засобів та іх цільове призначення. 3. *лінгв.* Стос. до пасиву (у 3 знач.). // В якому вжито пасив (у 3 знач.). ** **Паси́вний стан** – те саме, що **паси́в 3**.

ПАСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **паси́вний 1**.

ПАСИ́ВНО. Присл. до **паси́вний 1**.

ПАСИВÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пасивувáти**.

ПАСИВУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із пасивуванням, призначений для цього.

ПАСИВУВÁННЯ, -я, *с.*, *мет.* Дія за знач. **пасивувáти**.

ПАСИВУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *мет.* Штучно створювати тонку оксидну плівку на поверхні металу, щоб запобігти його корозії.

ПÁСИК, -а, *ч.* Зменш. до **пас**[1].

ПАСИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Поганенький перезок.

ПÁСИНГ-ОФ, -а, *ч.* Комерція під чужим іменем; злочин за англо-американським правом.

ПÁСИНКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **пáсинок 1**. // Належний пасинкові.

ПАСИНКÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пасинкувáти**.

ПÁСИНКОВИЙ, -а, -е. Стос. до пасинка (у 2 знач.). *Пасинкові пагони тютюну.*

ПАСИНКУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пасинкувáти**.

ПАСИНКУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Видаляти бічні пагони, звичайно для кращого розвитку головного стебла.

ПАСИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Бічні пагони трав'янистих рослин.

ПÁСИНОК, -нка, *ч.* 1. Нерідний син одного з подружжя, який доводиться рідним іншому. // *перен.* Той, хто позбавлений необхідного, зазнає неприємностей від кого-, чого-небудь. 2. Бічний пагін рослини.

ПÁСИНОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **пáсинок**.

ПАСИ́СТИЙ, -а, -е. Смугастий.

ПАСИ́СТО, *присл.* Смугами.

ПАСИФЛÓРА, -и, *ж.* Рід рослин родини пасифлорових; трав'янисті або дерев'янисті ліани; багато видів – декоративні кімнатні або оранжерейні рослини.

ПÁСІКА[1], -и, *ж.* 1. Місце, де розставлено вулики з бджолами і розташовано спеціальні будівлі. 2. Розведення бджіл.

ПÁСІКА[2], -и, *ж.*, *спец.* Відведена на зруб ділянка лісу.

ПАСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пáсти**[1] **1**.

ПАСІÓН, -а, *ч.*, *муз.* Див. **стрáсті 2**.

ПÁСІЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пáсіка**.

ПÁСІЧНИЙ[1], -а, -е. Стос. до пасіки (*див.* **пáсіка**[1]).

ПÁСІЧНИЙ[2], -а, -е, *спец.* Стос. до пасіки (*див.* **пáсіка**[2]).

ПА́СІЧНИК, -а, *ч.* Той, хто розводить бджіл, працює на пасіці; бджоляр.
ПА́СІЧНИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **па́січник**. // Належний пасічникові.
ПАСІЧНИКІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка пасічника.
ПАСІЧНИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пасічникува́ти**.
ПАСІЧНИКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Займатися бджільництвом; бути пасічником.
ПАСІЧНИ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **бджільни́цтво**.
ПАСІЧНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до пасічництва. *Пасічницький реманент.*
ПА́СІЧНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **па́січник**. 2. Дружина пасічника.
ПАСІЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок., діал.* Гніватися.
ПА́СІЯ, -ї, *ж.* 1. *заст.* Любов, пристрасть. // *розм.* Предмет кохання, пристрасті; коханий, кохана. 2. *діал.* Гнів.
ПАСК, -у, *ч.* Протитуберкульозний лікувальний засіб, що перешкоджає розмноженню і ростові туберкульозної палички.
ПА́СКА, -и, *ж.* Солодкий здобний високий білий хліб циліндричної форми, що за православним звичаєм випікається до Великодня.
ПАСКА́ЛІВ, -лева, -леве, *мат., фіз.* Належний Б. Паскалю. *Паскалева теорема.*
ПАСКА́ЛЬ, -я, *ч.* 1. Міжнародна одиниця тиску. 1 Па = 1 Н/м^2 = 1 кг/м·с^2. 2. Одна з процедуро-зорієнтованих мов програмування високого рівня.
ПАСКА́ЛЬЯ, -і, *ж.* 1. Старовинний танець іспанського походження. 2. Поліфонічна форма, розроблена у вигляді варіацій на остинатний бас.
ПА́СКВІЛЬ, -я, *ч.* Писанина образливого, наклепницького характеру.
ПА́СКВІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́сквіль**.
ПАСКВІЛЯ́НТ, -а, *ч.* Літератор, у творах якого містяться нападки на кого-, що-небудь; автор пасквіля. // Особа, яка поширює наклепницькі, ганебні вигадки про когось, щось.
ПАСКВІЛЯ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пасквіля́нт**. *Пасквілянтська манера.*
ПАСКЛИ́Н, -а, **ПА́СКЛИНЬ**, -я, *ч.* Клин, яким коса прикріплюється до косовища.
ПА́СКЛИНЬ *див.* **паскли́н**.
ПАСКУ́ДА, -и, *ж. і ч.* 1. *лайл.* Погана, мерзенна, підступна людина. // *тільки ж.* Жінка легковажної поведінки. 2. *збірн., вульг.* Те саме, що **паску́дство** 1.
ПАСКУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **паску́дити**.
ПАСКУ́ДИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **паску́дний**.
ПАСКУ́ДИТИ, -джу, -диш, *недок., розм.* 1. *перех.* Покривати брудом; бруднити. // *перен.* Дотиком, втручанням, присутністю і т. ін. оскверняти, опоганювати когось, щось. // *перен.* Виставляти кого-, що-небудь у недоброму світлі, соромити, чорнити когось. 2. *перех.* Заподіювати шкоду; псувати. 3. *неперех.* Випорожнятися (звичайно про тварин, птахів).
ПАСКУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок., розм.* Покривати себе брудом; бруднитися. // *перен.* Мати справу з ким-, чим-небудь неприємним, непорядним, негожим або поводити себе негідно, недостойно.
ПАСКУ́ДНЕНЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Зменш. до **паску́дний**.
ПАСКУ́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Вимазаний, заповнений і т. ін. якимсь брудом; забруднений. 2. Позбавлений моральної чистоти; нецнотливий, недоброчесний. // Належний морально нечистій людині. // Який має непристойний зміст (про слово, вираз і т. ін.). 3. *перен.* Пов'язаний із шахрайством. 4. *перен.* Про особу або предмет, які в чиїхнебудь очах не мають ніякої вартості; нікчемний. 5. *перен., лайл.* Який викликає огиду.
ПАСКУ́ДНИК, -а, *ч., вульг.* Той, хто робить погані, мерзенні, гидкі вчинки. // Уживається як лайливе слово.
ПАСКУ́ДНИЦЯ, -і, *вульг.* Жін. до **паску́дник**.
ПАСКУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж., вульг.* Абстр. ім. до **паску́дний**.
ПАСКУ́ДНО, *вульг.* Присл. до **паску́дний**.
ПАСКУ́ДСТВО, -а, с., *вульг.* 1. Властивість за знач. **паску́дний** 2, 3. 2. Мерзенний, гидкий вчинок. 3. Погані, огидні або непристойні слова.
ПАСЛІ́Н, -льону, *ч.* 1. Дикоростуча трав'яниста або чагарникова рослина родини пасльонових. 2. Те саме, що **пасльо́нові** (*див.* **пасльо́новий** 2).
ПАСЛЬО́НИНА, -и, *ж., розм.* Ягода пасльону.
ПАСЛЬО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **паслі́н**. *Пасльонове поле.*
ПАСЛЬО́НОВІ, -вих, *мн.* Родина трав'янистих або чагарникових рослин, до якої належать деякі овочі (картопля, помідори, баклажани і т. ін.); окремі види використовуються в медицині.
ПАСМА́Н, -а, *ч., зах.* Смуга. ** **У пасма́ни**, *зах.* – смугами.
ПАСМАНИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Смугастий.
ПА́СМЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **па́смо**.
ПАСМИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Смугастий.
ПА́СМО, -а, *с.* 1. Пучок волосся, часом довгого, переплутаного або кошлатого. // Пучок із великої кількості довгих або переплутаних травин, гілок, стебел і т. ін. // *перен.* Про те, що тягнеться довго чи безладно в просторі й часі. 2. *перен.* Довга лінія, довгі або переплутані лінії, смуги чогонебудь. // Смуга диму або клапоть туману, хмар і т. ін. // Смуга чого-небудь (проміння, іскор і т. ін.), що розходиться пучком з одного центра. 3. Витягнутий, невисокий пагорб або група таких пагорбів; невеликий гірський кряж. 4. Певна кількість ниток, прядива. // *заст.* Одна з частин, на які поділяється моток пряжі.
ПА́СМУГА, -и, *ж.* Те саме, що **смуґа**.
ПА́СМУЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **па́смуга**.
ПА́СОВИЙ, -а, -е, *тех.* Який здійснюється за допомогою паса (*див.* **пас**[1] 3). ** **Па́сова переда́ча** – механізм (передача), що передає обертовий рух за допомогою натягнутого приводного паса. **Па́сові чо́боти**, *заст.* – суцільні чоботи з невідрізним передом.
ПАСОВИ́СЬКО, -а, *с.* Те саме, що **пасови́ще**.
ПАСОВИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* 1. Пасовище. 2. Час, коли пасеться худоба.
ПАСОВИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. Ділянка землі з трав'янистою рослинністю, де пасеться худоба, птиця. 2. Місце у водоймищі, де є природний корм для водних тварин, де вони годуються. *Риб'ячі пасовища.*
ПАСОВИЩЕЗМІ́НА, -и, *ж., с. г.* Система використання пасовища, спрямована на підтримання і підвищення його родючості.
ПАСОВИ́ЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пасови́ще**. // Пов'язаний з годівлею, утриманням худоби, птиці на пасовищах. ** **Пасови́щний оборо́т** – система використання пасовищ, що забезпечує їхню високу продуктивність.
ПАСОЗШИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер, що зшиває паси (*див.* **пас**[1])
ПАСО́К, -ска, ч. 1. Зменш.-пестл. до **пас**[1] 1, 2. 2. Смужка зі шкіри, тканини і т. ін., якою щонебудь скріплюють, закріплюють, прив'язують до чогось.
ПА́СОКА, -и, *ж.* 1. Рідина, що міститься в клітинах, тканинах і порожнинах живого організму; сік. *Шлункова пасока.* // Драглиста жовтувата рідина з домішкою крові, що виділяється з уражених тканин і порожнин тіла. 2. Цукриста рідина, що міститься в судинах деревини стебел і коренів живих рослин.
ПА́СОКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́сока**.
ПАСОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при різних формах туберкульозу, неспецифічних пневмоніях та ін.
ПА́СОМКО, -а, *с.* Те саме, що **па́сомце**.
ПА́СОМЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **па́смо**.
ПА́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **па́ска** 1.
ПА́СОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **па́сок**.
ПАСПАРТУ́, *невідм., с.* Спеціальна картонна рамка з вирізом або підклейка під фотознімок, гравюру. // Аркуш картону або цупкого паперу, на який наклеюються ілюстрації в книжках, журналах і т. ін.
ПАСП'Є́, *невідм., ч.* Старовинний французький танець бретонського походження.
ПА́СПОРТ, -а, *ч.* 1. Документ установленого зразка, що посвідчує особу власника, його громадянство. *Паспорт громадянина України.* 2. Реєстраційний і технологічний документ, що містить основні відомості про яке-небудь підприємство, устаткування, прилад, предмет господарського вжитку і т. ін. // Реєстраційне посвідчення на кожну одиницю транспорту. *Технічний* (*реєстраційний*) *паспорт автомобіля.* // Документ, що містить реєстрацію яких-небудь фактів, докладний опис чого-небудь. ** **Виробни́чий па́спорт** – документ, в якому зафіксовані нормативи часу здійснення певних операцій виробничого процесу та технічно можлива виробнича потужність устаткування підприємства. **Екологі́чний па́спорт підприє́мства** – документ, який містить дані про використання підприємством ресурсів і визначення впливу його виробництва на навколишнє середовище. **Па́спорт промисло́вого підприє́мства** – документ, що містить дані про технічні, організаційні, економічні характеристики підприємства. **Па́спорт уго́ди** – базовий документ валютного контролю, що його оформляє експортер товарів у банку. **Саніта́рно-техні́чний па́спорт** – документ з охорони праці, що характеризує санітарно-технічний стан виробничого об'єкта та дозволяє спланувати оздоровчі заходи з покращення умов праці. **Техні́чний па́спорт відхо́дів** – нормативно-інформаційний документ, що включає в себе дані про місце, умови та об'єми утворення відходів, їхні технічні, фізико-хімічні та ін. параметри.
ПАСПОРТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Введення системи паспортів, постачання паспортами. *Паспортизація населення.* 2. Складання паспортів (у 2 знач.) на щонебудь.
ПАСПОРТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **паспортизува́ти**.
ПАСПОРТИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Робити, запроваджувати паспортизацію.
ПАСПОРТИ́СТ, -а, *ч.* Службова особа, яка займається пропискою паспортів, що посвідчують особу власника, його громадянство.
ПАСПОРТИ́СТКА, -и. Жін. до **паспорти́ст**.
ПА́СПОРТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́спорт**. *Паспортний бланк.* // Пов'язаний з видачею паспортів. *Паспортний відділ.* ** **Па́спортна систе́ма** – система видачі та реєстрації паспортів, за допомогою якої здійснюється облік населення і регулювання його руху в межах країни.
ПА́СТА, -и, *ж.* Яка-небудь речовина у вигляді в'язкої тістоподібної маси (застосовується в медицині, косметиці, кулінарії і т. ін.), а також виріб із такої маси, застиглої чи затверділої.
ПАСТАЛА́, -й, *ж., зах.* Повидло, солодощі.
ПАСТАЛА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., зневажл.* Те саме, що **базі́кати**.
ПА́СТВА, -и, *ж.* 1. *збірн.* Віруючі, що живуть в одній парафії та правлять релігійні обряди в одній церкві; парафіяни. 2. *діал.* Пасіння.
ПАСТЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. М'який кольоровий олівець (без оправи), вигот. зі спресованих, стертих у порошок фарб з домішкою з'єднувальних або розбілювальних речовин (клею, крейди і т. ін.). 2. Техніка живопису, заснована на застосуванні таких олівців; відповідний жанр живопису, а також картина або малюнок, виконані такими олівцями. *Техніка пастелі.*
ПАСТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пасте́ль** 1. *Пастельний олівець.* // Виконаний пастеллю. 2. *перен.* Неяскравого, м'якого тону (про кольори, забарвлення).
ПАСТЕРЕ́ЛИ, -ре́л, *мн.* Рід гетерогенних біполярних грамвід'ємних бактерій.
ПАСТЕРЕЛЬО́З, -у, *ч.* Інфекційна хвороба, що спричинюється пастерелами.
ПАСТЕРИЗА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для пастеризації.
ПАСТЕРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пастеризації. // Признач. для пастеризації.
ПАСТЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **пастеризува́ти**.
ПАСТЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пастеризува́ти**. // *у знач. прикм.*
ПАСТЕРИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пастеризо́ваний**.
ПАСТЕРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **пастериза́ція**.
ПАСТЕРИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Консервувати (у 1 знач.) нагріванням не вище 100 °С з метою винищення шкідливих мікроорганізмів і збереження вітамінів, смакових якостей і т. ін.
ПАСТЕРИЗУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **пастеризува́ти**.
ПАСТЕ́РІВСЬКИЙ, -а, -е: ** **Пасте́рівський інститу́т** – наукова установа, яка розробляє препарати проти сказу. **Пасте́рівські щеплення** – щеплення проти сказу.
ПАСТЕРНА́К, -у, *ч.* Дворічна чи багаторічна городня і дикоростуча рослина родини зонтичних, м'ясистий корeнеплід якої використовується як прянощі в кулінарії, як корм для тварин.
ПА́СТИ[1], -су́, -се́ш, *недок.* 1. *перех., рідко неперех.* Виганяти худобу, птицю на пашу, пасовисько, доглядаючи за нею. 2. *неперех., діал.* Пастися.
ПА́СТИ[2], паду́, паде́ш. Док. до **па́дати** 1 – 5, 7 – 9, 11.
ПАСТИЛА́, -и́, *ж.* Рід кондитерського виробу з протертих і зварених з цукром фруктів, здебільшого яблук, і збитих яєчних білків.
ПАСТИЛА́Ж, -а, *ч.* 1. Скульптура або фігура з розім'ятої та обпаленої глини. 2. У кулінарії – фігурний виріб із тіста, цукру і т. ін.
ПАСТИ́ЛКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пастила́**.
ПАСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пастила́**.
ПАСТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що виготовляє пастилу.
ПАСТИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пасти́льник**.
ПА́СТИР, -я, *ч.* 1. *заст.* Пастух. 2. Керівник пастви (у 1 знач.); священик.
ПА́СТИРСТВО, -а, *с.* Виконання обов'язків, місії пастиря.
ПА́СТИРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́стир**. // Належний пастирю. // Власт. пастирю.
ПА́СТИСЯ, -сеться, *недок.* Бути на пасовиську, годуючись пашею (про худобу, птицю, диких травоїдних тварин).
ПАСТІ́ЧЧО, *невідм., ж.* 1. Опера, музика якої запозичена з інших, раніше написаних опер або спеціально написана різними композиторами. 2. Композиція, частини якої створюють різні автори.
ПА́СТІВЕНЬ, **ПА́СТОВЕНЬ**, -вня, *ч., діал.* Пасовище.
ПАСТІВНИ́Й, **ПАСТОВНИ́Й**, -а́, -е́, *діал.* Стос. до пастівня і пастовня. *Пастівна трава.*
ПАСТІВНИ́К, -а́, *ч., діал.* Пасовище.
ПА́СТКА[1], -и, *ж.* 1. Пристрій для ловіння звірів, птахів, рідше – риби. // *перен.* Таке місце, з якого немає виходу, не можна вийти, вибратися. ** **Екологі́чна па́стка** – сукупність впливів на екосистему, яка призводить до непередбачуваних катастрофічних наслідків. 2. *перен.* Хитрий маневр, прийом для заманювання противника в невигідне, небезпечне становище. 3. Вулики з бджолами і будівлі для їх обслуговування.
ПА́СТКА[2], -и, *ж., діал.* Паща.
ПА́СТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́стка**[1] і **па́стка**[2].
ПА́СТОВЕНЬ *див.* **па́стівень**.
ПА́СТОВИЙ, -а, -е. Зробл. з пасти.
ПАСТОВНИ́Й *див.* **пастівни́й**.
ПАСТО́ЗНИЙ, -а, -е. Тістоподібний; брезклий, одутлий.
ПАСТО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. У техніці олійного живопису – значна товщина, рельєфність фарбового шару. 2. Властивість пластичності нерозрідженої фарби зберігати форму, надану пензлем. 3. *мед.* Брезклість, одутлість.
ПАСТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд пасти або приготовлений як паста.
ПАСТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пастоподі́бний**.
ПА́СТОР, -а, *ч.* Протестантський священик.
ПАСТОРА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. У європейській літературі та мистецтві 14 – 18 ст. – жанр, який характеризується ідилічним зображенням пастухів і пастушок на лоні природи, а також твір такого жанру. 2. Музична п'єса, що змальовує картини природи, ідилічні образи сільського життя; пастуша пісня; вставна сцена в опері; симфонічний твір, присвячений образам природи чи життя пастухів.
ПАСТОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пастора́ль**.
ПАСТОРА́Т, -у, *ч.* 1. Звання, посада пастора. *Прийняти пасторат.* 2. Житло пастора. // Парафія пастора. *Невеликий пасторат.*

ПА́СТОРСТВО, -а, *с.* Посада, звання пастора. *Прийняти пасторство.* // Діяльність пастора.

ПА́СТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́стор**.

ПАСТРАМА́, -ами́, *ж.* Солонина з баранини.

ПАСТРО́МА́, -о́ми́, *ж.* Те саме, що **пастрама́**.

ПАСТУРЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Різновид любовних пісень трубадурів і труверів.

ПАСТУ́Х, -а́, *ч.* Той, хто пасе стадо, череду, отару і т. ін.

ПАСТУХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пастухува́ти**.

ПАСТУХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **пасту́шити**.

ПАСТУША́, -а́ти, *с.* Підліток, що пасе стадо, череду, отару і т. ін.

ПАСТУ́ШАЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **пасту́ший**. ** **Пасту́шачий жураве́ль** – птах однойменної родини ряду журавлеподібних.

ПАСТУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пасту́шити**.

ПАСТУШЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **пастуша́**.

ПАСТУ́ШИЙ, -а, -е. Прикм. до **пасту́х**. // Належний пастуху. ** **Пасту́ша су́мка** – те саме, що **гри́цики**. **Пасту́ший ріжо́к** – народний духовий дерев'яний музичний інструмент.

ПАСТУ́ШИТИ, -шу, -шиш, *недок.* Пасти стадо, череду, отару і т. ін.; бути пастухом.

ПАСТУ́ШКА, -и. Жін. до **пасту́х** і **пастушо́к**[1] 1.

ПАСТУШКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пастушо́к**.

ПАСТУШКО́ВІ, -их, *мн.* Див. **пастушкоподі́бні**.

ПАСТУШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пастушка (*див.* **пастушо́к**[2]), схожий на нього.

ПАСТУШКОПОДІ́БНІ, -них, *мн.* Ряд болотяних, лугових і частково водяних птахів, до яких належать деркач, лиска, водяна курочка, султанка та ін.

ПАСТУШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пастушкоподі́бний**.

ПАСТУШО́К[1], -шка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **пасту́х**.

ПАСТУШО́К[2], -шка́, *ч.* Невеличка пташка ряду пастушкоподібних, яка живе в країнах з помірним і тропічним кліматом.

ПАСТУ́ЩИНА, -и, *ж.* Плата пастухові.

ПАСТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Пастка.

ПАСТЬБА́, -и́, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **па́ша** 2.

ПАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пасува́ти**.

ПАСУВА́ТИ[1], -у́є, *недок.*, *до кого – чого, рідше кому – чому, з інфін. і без додатка.* Бути зручним, приємним для кого-, чого-небудь; чимось подобати, годитися, відповідати кому-, чому-небудь. ** **Пасува́ти [до лиця́]** – личити.

ПАСУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. У картярській грі – відмовлятися від участі в розиграші або кидати гру до наступного розиграшу. 2. *перед ким – чим і без додатка, перен.* Визнавати себе безсилим упоратися з ким-, чим-небудь; відступати.

ПАСУВА́ТИ[3], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *спорт.* Передавати м'яч, шайбу і т. ін. одному з гравців своєї команди.

ПАСУЧИ́. Дієприсл. до **па́сти**[1].

ПА́СХА, -и, *ж.*, *церк.* Те саме, що **Вели́кдень**.

ПАСХА́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *церк.* Таблиця для визначення часу щорічного святкування Великодня та інших (таких, що змінюють залежно від Великодня свій термін) свят.

ПАСХА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **па́сха**.

ПАСЬЯ́НС, *ч.* 1. *род.* -а. Гральні карти, розкладені особливим чином, за певними правилами. 2. *род.* -у. Розкладання карт за такими правилами.

ПАСЬЯ́НСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пасья́нс**. *Пасьянсові комбінації.* // Признач. для пасьянсу. *Пасьянсові карти.*

ПАТ[1], -а, *ч.* Положення в шаховій грі, за якого гравець не може зробити чергового ходу, не підставивши під удар свого короля, і партія вважається нічиєю.

ПАТ[2], -у, *ч.* Сорт мармеладу.

ПАТАГО́НЕЦЬ *див.* **патаго́нці**.

ПАТАГО́НКА *див.* **патаго́нці**.

ПАТАГО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **патаго́нці** й Патагонія.

ПАТАГО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **патаго́нець**, -нця, *ч.*; **патаго́нка**, -и, *ж.*). Спільна назва групи індіанських племен Південної Америки, що населяли південну частину Аргентини (пампу й Патагонію).

ПАТА́КА, -и, *ж.* Грошова одиниця Макао.

ПАТАРА́Г, -у, *ч.* Назва музичного супроводу літургії у вірменській церкві.

ПАТЕКТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Ідентифікація особи, яка ґрунтується на вивченні зовнішніх патологічних проявів.

ПАТЕЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення надколінка.

ПАТЕЛОДЕ́З, -у, *ч.* Хірургічне формування синостозу між надколінком і передньою поверхнею стегнової кістки з метою обмеження рухомості колінного суглоба.

ПАТЕЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне відновлення пошкодженого надколінка.

ПАТЕ́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сковорода.

ПАТЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який стосується надколінка.

ПАТЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Документ, який посвідчує право винахідника на його винахід. // *перен.* Про чиєсь виключне право на що-небудь. 2. Свідоцтво на право займатись торгівлею, промислом і т. ін. 3. *заст.* Документ про присвоєння чину, сану, звання, вченого ступеня і т. ін. 4. *іст.*, *зах.* Указ або розпорядження цісаря.

ПАТЕ́НТИКА, -и, *ж.*, *збірн.* Патентовані (у 2 знач.) лікувальні засоби.

ПАТЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пате́нт** 1. // Який стосується патенту. 2. Те саме, що **патенто́ваний** 2. ** **Пате́нтна ліце́нзія** – надання права здійснювати і використовувати чиїсь винаходи, що на них видано патент. **Пате́нтна уго́да** – угода між двома компаніями про взаємне використання патенту. **Пате́нтна чистота́**, *спец.* – відсутність у запропонованого винаходу чи технічного досягнення раніше оформленого патенту. **Пате́нтне бюро́** – державна установа, в якій розглядаються, реєструються та видаються патенти. **Пате́нтне застере́ження** – умова експортного контракту, відповідно до якого продавець зобов'язується поставити патентно чистий товар. **Пате́нтне ми́то** – плата за надання права на використання винаходів відповідно до виданого патенту. **Пате́нтне пра́во** – сукупність правових норм, що встановлюють систему охорони прав на винаходи через видачу патентів. **Пате́нтний збір** – платежі до бюджету підприємств та громадян, які мають доходи від занять промислом і користуються патентом на цей вид промислу.

ПАТЕ́НТНО-ЛІЦЕНЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з патентною ліцензією (з наданням власником патенту кому-небудь права на використання відповідного винаходу або технічного досягнення). *Патентно-ліцензійний відділ.*

ПАТЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **патентува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Закріплений патентом (у 1 знач.), удостоєний патенту. *Патентований винахід.* // Офіційно дозволений, рекомендований. 3. *у знач. прикм.*, *перен.*, *зневажл.* Який уважається загальновизнаним, дійсним.

ПАТЕНТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Теорія і практика вивчення, складання, використання і захисту патентів.

ПАТЕНТОСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е, *юр.* Який задовольняє всі вимоги на одержання патенту (у 1 знач.).

ПАТЕНТОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **патентоспромо́жний**.

ПАТЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **патентува́ти**. *Патентування винаходів.*

ПАТЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Видавати або одержувати патент (у 1 знач.) на що-небудь, закріпляти за собою патентом. 2. *тех.* Нагрівати сталь вище верхньої критичної точки з наступним охолоджуванням у розтопленому, нагрітому до 450 °С свинці.

ПАТЕНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **патентува́ти**. // Закріплятися патентом (у 1 знач.).

ПА́ТЕР, -а, *ч.* Католицький монах у сані диякона або ієрея, а також католицький священик взагалі.

ПАТЕРГАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Синдром, при якому особистісний або поведінковий розлад пов'язаний з анатомічною або структурною патологією.

ПАТЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Змінена чутливість організму до біологічного, хімічного або фізичного агента.

ПАТЕРИ́К, -а́, *ч.* Збірка, що містить житія святих отців (звичайно монахів якого-небудь монастиря).

ПАТЕРИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Довга палиця, яку звичайно використовують для опори під час ходьби. 2. Жезл як ознака вищих християнських і деяких інших священнослужителів, а також символ влади взагалі.

ПАТЕРНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Опіка, заступництво великих держав меншим державам або колоніям. 2. Заступництво старшого молодшому, підопічному. // Протекційне ставлення держави до своїх громадян, фірми – до своїх працівників. 3. У трудових відносинах – система додаткових пільг виплат на підприємствах за рахунок підприємців; спрямований на закріплення кадрів, пом'якшення трудових конфліктів.

ПАТЕРНАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до патерналізму, властивий йому. *Патерналістські методи.*

ПАТЕРНО́СТЕР, -а, *ч.* 1. *заст.* Багатокабінний пасажирський підйомник (ліфт) безперервної дії з відкритими кабінами (без дверей). 2. *рел.* Католицька молитва "Отче наш".

ПА́ТЕРСТВО, -а, *с.* Перебування у сані католицького священика, ченця.

ПАТЕРФАМІ́ЛІАС, -а, *ч.* У Стародавньому Римі – батько родини, глава сімейства, найстарший висхідний чоловічої статі; римський громадянин.

ПАТЕ́Т, -а, *ч.* Ладово-інтонаційна модель індонезійської музики.

ПАТЕ́ТИКА, -и, *ж.* Елемент пристрасності, піднесеності у чому-небудь; патетичний тон.

ПАТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Сповнений пафосу, зумовлений пристрастю, піднесеністю, хвилюванням.

ПАТЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **патети́чний**.

ПАТЕТИ́ЧНО. Присл. до **патети́чний**.

ПАТЕФО́Н, -а, *ч.* Портативний механіко-акустичний пристрій, який відтворює звуки, записані на особливі платівки.

ПАТЕФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **патефо́н**. *Патефонна ручка.* // Признач. для патефона.

ПАТИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **па́лиця** 1. ** **Всипати патикі́в** *кому* – побити кого-небудь палкою.

ПАТИ́КА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Те саме, що **па́лиця** 1. 2. *перен.*, *зневажл.* Про поганенького, виснаженого коня. 3. *перен.*, *зневажл.* Про неповоротку, тупу і т. ін. людину.

ПА́ТИКУС, -а, *ч.* Те саме, що **андрофі́л**.

ПАТИ́НА, -и, *ж.*, *спец.* Зеленувато-коричневий наліт на поверхні виробів із міді, бронзи та латуні або біляста плівка на поверхні крем'яних знарядь, які утворюються внаслідок дії атмосферних опадів і т. ін. чи завдяки обробці спеціальними окиснювачами, звичайно з декоративною метою.

ПАТИ́НКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пати́нок**, -нка, *ч.*), *заст.* Туфлі без закаблуків у деяких східних народів.

ПАТИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **патинува́ти**.

ПАТИ́НОК *див.* **пати́нки**.

ПАТИНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **патинува́ти**.

ПАТИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Покривати вироби з міді, бронзи та латуні патиною для надання їм вигляду старовинних.

ПАТИНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **патинува́ти**.

ПАТИСО́Н, -а, *ч.* 1. Різновидність гарбуза. 2. Плід цієї рослини сплющеної форми з випнутим зубчастим краєм; молоді екземпляри його вживаються як їжа.

ПАТИ́ЧИНА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **пати́ка** 1.

ПАТИ́ЧКА, -и, *ж.*, *рідко.* Зменш. до **пати́ка** 1.

ПАТИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **пати́к**.

ПАТИ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *діал.* Збірн. до **пати́к**.

ПА́ТІО, *невідм.*, *с.* Внутрішній дворик, часто оточений галереями; поширені в країнах Середземномор'я, Латинської Америки.

ПАТЛАМА́, -и́, *ж.* Погане болотне сіно з осокою, очеретом і т. ін.

ПА́ТЛАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **па́тлати**.

ПАТЛА́НЬ, -я́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **патла́ч** 1.

ПА́ТЛАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **кошла́тити**.

ПАТЛА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. З довгим, густим, скуйовдженим волоссям. // *у знач. ім.* **патла́тий**, -того, *ч.*; **патла́та**, -тої, *ж.*, *зневажл.* Людина з довгим, густим, скуйовдженим волоссям. // *перен.* Про попа. 2. Вкритий довгою, густою шерстю. // Зробл., пошитий із шкури з довгою та густою шерстю. 3. *перен.* Який має густе листя, довге віття й пишний цвіт. // Великий, лапатий, повний (про квітки). 4. *перен.* Який має вигляд клаптів (про пару, туман, хмару і т. ін.).

ПА́ТЛАТИСЯ, -ається, *недок.*, *розм.* Те саме, що **кошла́титися**.

ПАТЛА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Людина з довгим, густим, скуйовдженим волоссям. 2. Тварина з довгою, густою шерстю.

ПА́ТЛИ, -ів, *мн.*, *розм.* 1. Довгі, густі, скуйовджені пасма людського волосся; кудли. 2. Довга, густа, кудлата шерсть тварини.

ПАТОАРХІТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* Розділ патологічної анатомії і неврології, який розглядає патологічні зміни в структурах центральної нервової системи без аналізу змін клітинних і субклітинних структур.

ПАТОБІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Використання в основному історичних даних для проведення психоаналітичного, біографічного аналізу людини.

ПАТОБІО́З, -у, *ч.* Розтягнуті в часі зміни, які передують некрозові.

ПАТОГЕ́Н, -у, *ч.* Вид мікроорганізмів, що викликають захворювання людини, тварин та рослин.

ПАТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* 1. Комплекс внутрішніх механізмів виникнення й розвитку патологічних процесів, що лежать в основі якоїсь хвороби. *Патогенез ендемічного зобу.* 2. З'ясування особливостей виникнення й розвитку хвороби і наслідки такого з'ясування.

ПАТОГЕНЕ́ЗИС, -у, *ч.* Те саме, що **патогене́з**.

ПАТОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **патогене́з** і **патогене́зис**. 2. Заснований на патогенезі (у 2 знач.).

ПАТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який є причиною хвороби; хвороботворний. ** **Патоге́нне лікува́ння** – лікування, направлене на механізми розвитку хвороби. **Патоге́нні мікро́би** – мікроби, що викликають у людини й тварин хвороби.

ПАТОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **патоге́нний**.

ПАТОГІСТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гістопатоло́гія**.

ПАТОГНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Здатний до розпізнавання емоцій та почуттів. 2. Здатний до розпізнавання та діагностування хвороби.

ПАТОГНОМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується симптому або групи симптомів певної хвороби або розладу. ** **Патогномоні́чний симпто́м** – ознака, яка характерна для даної хвороби.

ПАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Психоаналітичне дослідження біографії особи та її творчості.

ПА́ТОКА, -и, *ж.* Густа, тягуча солодка речовина – продукт неповного оцукрування крохмалю.

ПАТОКІНЕ́З, -у, *ч.* Розвиток послідовних стадій, клінічних форм і анатомічних варіантів патологічного процесу.

ПАТОКЛІ́ЗА, -и, *ж.* Схильність анатомічної топічної єдності давати специфічну патологічну реакцію на певну шкідливу дію.

ПА́ТОКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́тока**. // Пригот. з патоки. *Патокові пряники.* // Який займається виробництвом патоки. // Якого одержують при виготовленні патоки.

ПАТОКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення патоки.

ПАТОКОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із утворенням патоки, призначений для цього.

ПАТОКОУТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Речовина, що спричиняє утворення патоки.

ПАТОКОУТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **патокоутво́рювальний**.

ПАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із патології (у 1 знач.).

ПАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до патології (у 1 знач.). ** **Патологі́чна анато́мія** – розділ анатомії, який вивчає зміни в організмі, спричинені хворобами. **Патологі́чна фізіоло́гія** – галузь клінічної фізіології, яка вивчає механізми порушення фізіологічних процесів, що відбуваються у хворому організмі. 2. Прикм. до **патоло́гія** 2. // Викликаний, зумовлений патологією. 3. *перен.* Який своєю потворною ненормальністю відхиляється від норми.

ПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука, що вивчає хворобливі

процеси в організмі людини і тварин. 2. Відхилення від норм життєдіяльності організму. ** **Прената́льна патоло́гія** – сукупність захворювань, патологічних станів та процесів зародка і плода. **Професíйна патоло́гія**: а) порушення стану здоров'я, які виникають під впливом несприятливих чинників виробничого середовища; 2) розділ клінічної медицини, що вивчає етіологію, патогенез та клініку професійних захворювань. **Радіаці́йна патоло́гія** – захворювання, патологічних процесів і станів, які виникли внаслідок впливу іонізуючого випромінювання. 3. *перен.* Потворно-ненормальне відхилення від норми.

ПАТОЛОГОАНА́ТОМ, -а, *ч.* Фахівець із патологічної анатомії.

ПАТО́ЛОГО-АНАТОМІ́ЧНИЙ, ПАТОЛОГОАНАТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до патологічної анатомії. ** **Пато́лого-анатомі́чне відді́лення** – підрозділ лікувально-профілактичної установи, в якому виконують розтини трупів померлих хворих. **Пато́лого-анатомі́чні бюро́** – заклади охорони здоров'я, в яких виконується прижиттєва морфологічна діагностика захворювань, розтинаються трупи померлих.

ПА́ТОЛОЧ, -і, *ж.*, *діал.* Місце, де хижак з'їв тварину, і залишки тварини на цьому місці.

ПАТОМІМІКРІ́Я, -ї, *ж.* Симуляція патологічного стану, наслідування симптомів якої-небудь хвороби.

ПАТОМІМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Самопошкодження шкіри при істерії або психопатії. 2. Неусвідомлене відтворення патологічних розладів, яке спостерігається при істерії.

ПАТОМОРФО́З, -у, *ч.* Суттєві і стійкі зміни характеру захворювання під впливом різних чинників.

ПАТОМОРФОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до патоморфології.

ПАТОМОРФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Патологічна анатомія.

ПАТОМОРФОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вивчення закономірностей розвитку патологічних процесів, яке ґрунтується на математичному аналізі якісних і кількісних характеристик морфологічних змін організму.

ПАТОНЕВРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Невротичний стан, який характеризується надмірною заклопотаністю хворим неправильно функціонуючим органом.

ПАТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Процес зміни проявів психічного захворювання, який відбувається під впливом вікових, психогенних, соціальних та ін. факторів, крім власне етіологічних.

ПАТОПРОТЕЇНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **парапротеїнемія**.

ПАТОПСИХОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до патологічної психології.

ПАТОПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ психології, який вивчає розлади, відхилення та перебіг психічних процесів у психічно хворих.

ПА́ТОРОЧ, -і, *ж.*, *діал.* Клопіт, турботи.

ПАТОФІЗІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із патологічної фізіології.

ПАТОФІЗІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до патологічної фізіології.

ПАТОФІЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Патологічна фізіологія. 2. Патологічна зміна в живому організмі.

ПАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **нозофо́бія**.

ПА́ТРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **па́трати**.

ПА́ТРАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **па́трати**.

ПА́ТРАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.* 1. Очищати від нутрощів, потрухів; потрошити. // *перен.*, *розм.* Оперувати внутрішні органи; анатомувати кого-небудь. // *перен.*, *розм.* Спорожняти з метою грабежу і т. ін. 2. Очищати від пір'я; скубти.

ПАТРИЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до патрилінійності. ** **Патриліні́йне успадкува́ння** – успадкування по чоловічій лінії.

ПАТРИЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Визначення походження, спорідненості та успадкування по батьківській лінії при патріархаті.

ПАТРИЛОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний із поширеною при патріархаті формою шлюбного поселення, згідно з якою дружина переходила на проживання в родову громаду чоловіка.

ПАТРИЛОКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **патрилока́льний**.

ПАТРИМОНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Спадковий, родовий.

ПАТРИМО́НІЙ, -ю, *ч.*, *спец.* Майно, що перейшло у спадщину від батька.

ПАТРИМО́НІУМ, -у, *ч.*, *спец.* Те саме, що **патримо́ній**.

ПАТРИ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність теологічних, філософських і політико-соціальних доктрин християнських мислителів 2 – 8 ст.

ПАТРИЦІА́НКА, -и. Жін. до **патри́цій**.

ПАТРИЦІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **патри́цій**. // Власт. патрицієві.

ПАТРИЦІА́Т, -у, *ч.* Найзаможніший, привілейований шар населення середньовічних міст більшості країн Європи.

ПАТРИ́ЦІЙ, -я, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – член родової общини, згодом – представник родової знаті. 2. Особа, що належала до патриціату.

ПА́ТРИЦЯ, -і, *ж.*, *друк.* Рельєфне зворотне зображення друкарського знака, що служить для виготовлення матриці.

ПА́ТРИЧНИЙ, -а, -е, *друк.* Прикм. до **па́триця**. *Патричний рядок.*

ПАТРІА́РХ, -а, *ч.* 1. Глава роду за родового ладу. 2. *перен.* Найстарша, найбільш поважана людина в якому-небудь колективі. // *кого, чого.* Людина, яка є старшою і найвидатнішою в якій-небудь галузі діяльності. 3. Найвищий титул перев. у православній церкві, а також особа, що має цей титул.

ПАТРІАРХА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до патріархату. ** **Патріарха́льна сім'я́** – родинний колектив нащадків одного батька, який ґрунтується на спільному виробництві та споживанні. 2. *перен.* Який залишається вірним старим традиціям, відповідає їм. // Такий, як у старі часи, в старовину; застарілий. // Простий, нехитрий, вільний від умовностей. 3. Такий, як у патріарха, який нагадує патріарха.

ПАТРІАРХА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **патріарха́льний** 2.

ПАТРІАРХА́ЛЬНО. Присл. до **патріарха́льний** 2.

ПАТРІАРХА́ЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *зневажл.* Пережитки старовини, патріархальних стосунків, побуту, звичаїв.

ПАТРІАРХА́Т, -у, *ч.* 1. Останній період первіснообщинного родового ладу, що заступив матріархат і характеризувався пануванням чоловіка в господарстві і в суспільних відносинах. 2. Християнська церква на чолі з патріархом (у 3 знач.).

ПАТРІА́РХІЯ, -ї, *ж.* Церковна область, підпорядкована патріархові (у 3 знач.).

ПАТРІАРХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **патріархува́ти**.

ПАТРІАРХУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бути патріархом (у 3 знач.).

ПАТРІА́РШЕСТВО, -а, *с.* 1. Система церковного управління з патріархом (у 3 знач.) на чолі. 2. Перебування в сані патріарха (у 3 знач.).

ПАТРІА́РШИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **патріа́рх 3, патріа́рхія**. ** **Патріа́рші нака́зи**, *іст.* – центральні заклади Московської патріархії. 2. Те саме, що **патріарха́льний 3**.

ПАТРІО́Т, -а, *ч.* 1. Той, хто любить свою Батьківщину, відданий своєму народові, готовий заради них на жертви і подвиги. 2. *перен.* Людина, яка палко любить що-небудь, віддана якійсь справі (патріот міста та ін.).

ПАТРІОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Любов до Батьківщини, до свого народу. // *перен.* Відданість чому-небудь, любов до чогось. ** **Квасни́й патріоти́зм** (*див.* **квасни́й**).

ПАТРІО́ТИК, -а, *ч.* Пістрявоткана бавовняна тканина.

ПАТРІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **патріо́т**; власт. патріотові. *Патріотичний рух.* // Який складається з патріотів. 2. Який виражає патріотизм, сповнений патріотизму.

ПАТРІОТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **патріоти́чний**. *Патріотичність вчинків.*

ПАТРІОТИ́ЧНО. Присл. до **патріоти́чний**.

ПАТРІО́ТКА, -и. Жін. до **патріо́т**.

ПАТРІО́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *iрон.* Удавати з себе палкого патріота, не будучи ним.

ПАТРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ богослов'я, який займається вивченням творів духовенства.

ПАТРО́Н[1], -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – багата, впливова особа, звичайно патрицій, що брала під своє заступництво вільних незаможних або неповноправних громадян. 2. Глава, хазяїн фірми або начальник підприємства і т. ін. // *розм.* Безпосередній начальник, керівник (стосовно до свого підлеглого). 3. *перен.* Чий-небудь заступник, захисник. 4. Святий, що вважається заступником людини, яка носить його ім'я, або заступником, захисником якого-небудь міста, общини.

ПАТРО́Н[2], -а, *ч.* 1. З'єднані гільзою в одне ціле куля або дріб із пороховим зарядом і капсуль із запальником. // Те саме, що **гі́льза 1**. // *перен.* Про якусь трубку, схожу на гільзу. 2. Пристрій для затискування оброблюваної деталі або різального інструмента в токарному і свердлильному верстаті. 3. Частина електричного освітлювального приладу, в яку вгвинчується лампочка для приєднання її до мережі. 4. Запобіжна циліндрична оболонка з картону або металу.

ПАТРО́Н[3], -а, *ч.*, *спец.* Модель, за якою виготовляють якусь деталь (зразок для викроювання у швейній, паперовій, кушнірській справі). *Патрон рукава.* // Трафарет малюнка по тканині у ткацькій промисловості.

ПАТРОНА́Ж, -у, *ч.* 1. Організоване медичне обслуговування певної категорії хворих у домашніх умовах. 2. Заступництво, опіка. 3. *заст.* Те саме, що **патрона́т** 2.

ПАТРОНА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до патронажу (у 1 знач.). // Який займається патронажем. *Патронажна медсестра.*

ПАТРОНА́Т, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – влада, становище патрона (*див.* **патро́н**[1] 1), його заступництво. 2. Взагалі заступництво з чийогось боку. 3. *перен.*, *розм.* Державний заклад для утримування сиріт.

ПАТРОНЕ́СА, -и, *ж.* 1. Жін. до **патро́н**[1] 2 – 4. 2. Заступниця якої-небудь благодійної установи.

ПАТРО́НІМ, -а, *ч.* Ім'я батька, яке приєднується до імені дітей; по батькові.

ПАТРОНІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до патронімії.

ПАТРОНІ́МІЯ, -ї, *ж.* Найменування племен, родів, їхніх членів за власним іменем спільного предка по чоловічій лінії, а також поселень за іменем їхніх колишніх власників або управителів.

ПАТРО́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **патро́н**[2] 1. // Признач. для патронів. // Який виготовляє патрони. // Який заряджається патронами. *Патронна гармата.* 2. До складу якого входить патрон (*див.* **патро́н**[2] 2). *Патронний верстат.* // Який здійснюється за допомогою такого патрона.

ПАТРО́ННИК, -а, *ч.* 1. Задня частина каналу ствола у вогнепальній зброї, признач. для вкладання патрона (*див.* **патро́н**[2] 1). 2. Той, хто виготовляє патрони (*див.* **патро́н**[2] 1).

ПАТРО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **патро́нник** 2.

ПАТРОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **патронува́ти**. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **патроно́ваний**, -ного, *ч.* Дитина-сирота, виховувана в родині громадян коштом державних органів і під їхнім контролем.

ПАТРОНТА́Ш, -а, *ч.* Сумка або пояс із футлярами (гніздами) для рушничних і пістолетних патронів.

ПАТРОНТА́ШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **патронта́ш**.

ПАТРОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **патронува́ти**.

ПАТРОНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Посідати стосовно до кого-небудь становище патрона (*див.* **патро́н**[1] 3) або патронеси (*див.* **патроне́са** 1). 2. Здійснювати патронат (у 3 знач.).

ПАТРО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **патро́н**[2] 1.

ПА́ТРУБОК, -бка, *ч.* Коротка трубка, що служить відводом від основної труби, від резервуара, з'єднує частини трубопроводу, приєднує його до чого-небудь. ** **Вихлопни́й па́трубок** – складова частина двигуна, призначена для відведення відпрацьованих газів.

ПАТРУ́ЛЬ, -я́, *ч.* Невеликий рухомий озброєний загін (військового підрозділу, міліції і т. ін.) або військове судно, літак тощо для догляду за порядком, безпекою на якому-небудь об'єкті, в якомусь районі. // Невелика група людей, що несе якесь чергування. // Той або те, що входить до складу такого загону, такої групи. // *перен.* Про тих, що веде спостереження за яким-небудь об'єктом, в якомусь районі.

ПАТРУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **патру́ль**. // Який перебуває в патрулі, виконує обов'язки патруля. // *у знач. ім.* **патру́льний**, -ного, *ч.* Той, хто перебуває в патрулі, виконує обов'язки патруля.

ПАТРУ́ЛЬНО-ПОСТОВИ́Й, -а́, -е́. Що стосується охорони громадського порядку шляхом чергування на посту і патрулювання. *Патрульно-постова служба.*

ПАТРУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **патрулюва́ти**.

ПАТРУЛЮВА́ННЯ, -я, с. Дія за знач. **патрулюва́ти**.

ПАТРУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех. і неперех.* Охороняти чи обороняти який-небудь об'єкт, якусь місцевість шляхом обходу, об'їзду і т. ін. патрулем.

ПАТРУЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **патрулюва́ти**.

ПАТУА́, *невідм.*, *с.* Місцева говірка.

ПАТЬО́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **патьо́к**, -у, *ч.*), *розм.* 1. Слід від якоїсь рідини, що текла. 2. Те саме, що **потíк**. // Струминка чого-небудь, що тече, спливає.

ПАТЬО́ХИ, -ів, *мн.* Базікання.

ПАТЯ́КАЛО, -а, *ч. і ж.*, *зневажл.* Той, хто любить патякати.

ПАТЯКАНИ́НА, -и, *ж.*, *зневажл.* Те саме, що **патя́кання**.

ПАТЯ́КАННЯ, -я, *с.*, *зневажл.* Дія за знач. **патя́кати**.

ПАТЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *що, про що і без додатка*, *зневажл.* 1. Говорити багато про щось неістотне, пусте, не варте уваги; базікати, теревенити. // Вести довгу беззмістовну, непослідовну розмову. 2. Поширювати брехливі, небажані для кого-небудь або неправильні чутки.

ПАУЕРЛІ́ФТИНГ, -у, *ч.* Підняття штанги лежачи.

ПА́УЕР-МЕ́ТАЛ, -у, *ч.*, *муз.* Потужний метал-рок, що характеризується гіпертрофованою силою звучання.

ПА́УЗА, *рідко* **ПА́ВЗА**, -и, *ж.* 1. Тимчасова зупинка, перерва в мові або розмові; мовчання, мовчанка. 2. *перен.* Взагалі проміжок, зупинка у чому-небудь, між чимсь. // *зах.* Перерва між уроками в школі. 3. Перерва в дії, у мові дійових осіб і т. ін. як засіб сценічної виразності, психологічного ефекту. 4. Ритмічно впорядкована перерва у звучанні музичного твору або якої-небудь його частини і значок на позначення цієї перерви. 5. Перерва у розмірі вірша, звичайно пропуск ненаголошеного складу.

ПАУЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *лінгв.*, *муз.* Стос. до паузації.

ПАУЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.*, *муз.* Те саме, що **паузува́ння**.

ПА́УЗЕННЯ, -я, *с.*, *лінгв.*, *муз.* Дія за знач. **па́узити**.

ПА́УЗИТИ *див.* **паузува́ти**.

ПА́УЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́уза**. *Паузний знак.*

ПА́УЗОК, -зка, *ч.* Плоскодонне несамохідне дерев'яне судно малої вантажопідйомності без палуби для перевезення річкових мілководдям вантажів, перевантажених із великих суден.

ПАУЗУВА́ННЯ, -я, *с.*, *лінгв.*, *муз.* Дія за знач. **паузува́ти**.

ПАУЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, **ПА́УЗИТИ**, -жу, -зиш, *недок.*, *лінгв.*, *муз.* Робити паузу.

ПА́УНДАЛЬ, -я, *ч.* Одиниця сили в системі англійських мір.

ПА́УПЕР, -а, *ч.* Бідняк, позбавлений засобів до існування.

ПАУПЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Масове зубожіння трудящих мас.

ПАУПЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Масова злиденність.

ПАУПЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пауперизува́ти**.

ПАУПЕРИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Доводити кого-небудь до стану пауперизації.

ПАУПЕРИЗУВА́ТИСЯ, -ується, -уєшся, *недок. і док.* Зазнавати пауперизації.

ПАУПЕРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пауперизму.

ПАУРОПО́ДИ, -ів, *мн.* Клас членистоногих із групи багатоніжок.

ПАУША́ЛЬНИЙ, -а, -е. Взятий оптом, загалом. ** **Пауша́льна су́ма** – загальна сума нарахованих податків без поділу її на окремі види оподаткування. **Пауша́льний платі́ж** – одноразова винагорода за право користуватися предметом ліцензійного договору до того, як отримано економічний ефект від його використання.

ПА́ФОС, -у, *ч.* 1. Почуття пристрасного запалу, під-

несеності, натхнення. // Ентузіазм, запал, викликані якоюсь ідеєю, подією тощо. // Зовнішній вияв такого почуття. 2. *чого.* Сутність, основна ідея, спрямованість, висловлена з піднесеністю, натхненням.

ПА́ФОСНИЙ, -а, -е. Пройнятий пафосом.

ПА́ФОСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **па́фосний**.

ПА́ФОСНО. Присл. до **па́фосний**.

ПАХ[1], -у, *ч.* Те саме, що **за́пах**.

ПАХ[2], -у, *ч.* Місце між стегном і нижньою частиною живота.

ПАХ[3], *виг.* Звуконаслідування, що означає звук пострілу.

ПАХА́, -и́, *ж., діал.* Пахва.

ПАХА́Н, -а́, *ч., жарг.* Ватажок злочинного угруповання.

ПАХАНА́Т, -у, *ч., жарг.* Злочинний, наскрізь корумпований політичний режим.

ПА́ХАННЯ, -я, *с.* Нюхання.

ПАХВА́, -и́, *ж.* Внутрішня частина плечового згину.

ПАХВИ́НА, -и, *ж.* Крайня ділянка черева у тварин від пупа до паху.

ПАХВИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **пахови́й**. *Пахвинний канал.*

ПАХВО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пахва́**. *Пахвові залози.* ** **пахво́ва я́мка** – те саме, що **пахва́**.

ПАХІГІРІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена вада розвитку головного мозку.

ПАХІДЕ́РМИ, -ів, *мн., спец.* Товстошкірі тварини.

ПАХІДЕРМІ́Я, -ї, *ж., спец.* Патологічне стовщення шкіри; слоновість. ** **складча́ста пахідермі́я** – дерматоз, що проявляється пахідермією волосистої частини голови.

ПАХІДЕРМОПЕРІОСТО́З, -у, *ч.* Комплекс спадкових аномалій: потовщення і зморщування шкіри лоба, обличчя, очних повік, голови і кінцівок.

ПАХІКАРПІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при спазмах периферичних судин, для стимулювання пологів та ін.

ПА́ХІЛЛЯ, -я, *с., діал.* Пахощі.

ПАХІМЕНІНГІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення твердої оболонки головного та спинного мозку.

ПАХІМЕ́НІНКС, -а, *ч., анат.* Тверда мозкова оболонка.

ПАХІНЕ́МА, -и, *ж.* Третя стадія профази і мейозу, під час якої завершується кон'югація гомологічних хромосом.

ПАХІОНІХІ́Я, -ї, *ж.* Білі нігті внаслідок вродженого потовщення епідермісу під нігтьовою пластинкою.

ПАХІПЛЕВРИ́Т, -у, *ч.* Див. **плеври́т па́нцирний**.

ПАХІПО́ДИ, -ів, *мн., спец.* Товстоногі тварини.

ПАХІТО́СА, -и, *ж., заст.* Тонка цигарка з тютюну, загорнутого в лист кукурудзи.

ПАХІТО́СКА, -и, *ж., заст.* Те саме, що **пахіто́са**.

ПАХІТО́СНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **пахіто́са**.

ПАХІ́ТТЯ, -я, *с., заст.* Оранка.

ПАХІЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджене укорочення черепа.

ПА́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **па́хкати**.

ПА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Випускати газ, пару і т. ін. з уривчастими короткими ритмічними звуками (про машини, механізми). // Затягуючись, випускати дим під час куріння. // Вириватися з-під чого-небудь, що накриває (про куряву, пилюку і т. ін.).

ПАХКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **паху́чий**.

ПАХКОТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **пахкоті́ти**[1].

ПАХКОТІ́ТИ[1], -ти́ть, *недок., розм.* Підсил. до **па́хкати**.

ПАХКОТІ́ТИ[2], -ти́ть, *недок., розм.* Підсил. до **па́хнути 1**.

ПА́ХМУРНИЙ, -а, -е, *діал.* Хмарний.

ПА́ХМУРНО, *діал.* Присл. до **па́хмурний**.

ПАХНО́, -а́, *с., діал.* Запах.

ПАХНОТА́, -и́, *ж., діал.* Пахощі.

ПА́ХНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* пах, -ла, -ло *і* па́хнув, -нула, -нуло; *недок.* 1. *чим і без додатка.* Видавати, виділяти який-небудь запах. // *безос.* // *перен.* Нагадувати про кого-, що-небудь; нагадавши про себе, приваблювати. 2. *чим, перен., розм.* Виявляти ознаки, прикмети наявності або наближення чого-небудь. // *безос.* // Ставати близьким до здійснення; наближатися (про подорож, мандрівку і т. ін.). 3. *чим, перен., розм.* Містити можливість, загрозу спричинитися до чого-небудь, закінчитися чимсь (звичайно неприємним, небезпечним).

ПАХНУ́ТИ, -не́, *док., розм.* Повіяти, донестися або обдати, охопити (про вітер, запах, тепло, холод і т. ін.). // *безос., чим, перен.* Викликати в когонебудь відчуття свіжості, яких-небудь пахощів і т. ін. // *безос., чим, перен.* Передатися комунебудь, поширитися на когось (про почуття, настрої, який-небудь стан і т. ін.).

ПАХНУ́ЧИЙ, ПАХНЮ́ЧИЙ, ПАХНУ́ЩИЙ, ПАХНЮ́ЩИЙ, -а, -е, *зах.* Який приємно пахне, запашний.

ПАХНУ́ЩИЙ *див.* **пахну́чий**.

ПАХНЮ́ЧИЙ *див.* **пахну́чий**.

ПАХНЮ́ЩИЙ *див.* **пахну́чий**.

ПАХНЯ́ЧКА, -и, *ж. зах.* Мускатна груша.

ПАХОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **пах**[2].

ПАХО́ЛИК, -а, *ч., зах.* Пахолок.

ПА́ХОЛОК, -лка, *ч., діал.* Холка.

ПАХО́ЛОК, -лка, *ч., заст.* 1. Слуга. 2. Хлопчик, підліток.

ПАХО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пахо́лок**.

ПАХОЛЯ́, -я́ти, *с.* Маленький хлопчик.

ПА́ХОЩІ, -ів, *мн.* (*рідко одн.* **па́хощ**, -у, *ч. і ж.*). 1. Запахи, звичайно приємні, ароматні. // *перен.* Те, що приваблює до себе чим-небудь цікавим. 2. *тільки мн., рідко.* Те саме, що **парфу́ми**. // Взагалі пахучі, ароматичні речовини.

ПАХТА́, -и́, *ж.* Знежирені вершки, що одержуються як побічний продукт при збиванні вершкового масла.

ПА́ХТА, -и, *ж., зах.* Оренда.

ПА́ХТА-УН, -а, *ч.* Узбецький народний жіночий танець; відтворює процес вирощування і збирання бавовни.

ПАХТІ́ТИСЯ, -хчу́ся, -хти́шся, *недок., діал.* Напахуватися (парфумами і т. ін.).

ПАХТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **пахті́ти**[1].

ПАХТІ́ТИ[1], -ти́ть, *недок., розм.* 1. Те саме, що пахнути. // *безос.* 2. Відгонити, віддавати чим-небудь.

ПАХТІ́ТИ[2], -хчу́, -хти́ш, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **па́хкати**.

ПАХУ́ЧЕ. Присл. до **паху́чий**.

ПАХУ́ЧИЙ, -а, -е. Який має, видає сильний запах. // Який виділяє аромат; запашний. // Просякнутий свіжістю, приємними запахами і т. ін. // Напахчений парфумами або насичений взагалі чимнебудь запашним. // Який приємним запахом викликає бажання їсти, пити (про наїдки, напої). ** **Паху́ча трава́** – рід рослин родини злакових, містить пахучу речовину кумарин.

ПАХУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **паху́чий**.

ПАХУ́ЧО. Присл. до **паху́чий**. // *у знач. присудк. сл.*

ПАХУ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **паху́чий**.

ПАЦА́Н, -а́, *ч., фам.* Те саме, що **хлопча́к**.

ПАЦАНВА́, -и́, *ж.* Збірн. до **пацан**.

ПА́ЦАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **па́цати**.

ПА́ЦАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., розм.* 1. Ударяти, бити долонею (звичайно не дуже) або торкатися чи хапати руками. 2. *у сполуч. із сл.* **ногами, руками** *і т. ін.* Ляскати, плескати по чому-небудь, звичайно рідкому. // *у сполуч. зі сл.* **ногами.** Сукати (ногами) на знак незадоволення або інших почуттів.

ПАЦИФІ́ЗМ, -у, *ч.* Політична течія, прихильники якої засуджують будь-які війни, незалежно від їхнього характеру.

ПАЦИФІКА́ТОР, -а, *ч., книжн.* Той, хто каральними заходами придушує народне повстання, заколот.

ПАЦИФІКА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **пацифіка́тор**.

ПАЦИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж., книжн.* Дія за знач. **пацифікува́ти**.

ПАЦИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., книжн.* Придушувати каральними заходами народне повстання, заколот.

ПАЦИФІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник пацифізму.

ПАЦИФІ́СТКА, -и. *Жін.* до **пацифі́ст**.

ПАЦИФІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пацифі́ст** і **пацифі́зм**.

ПАЦІЄ́НТ, -а, *ч.* Хворий, що звертається до лікаря або перебуває під його наглядом.

ПАЦІЄ́НТКА, -и. *Жін.* до **пацієнт**.

ПАЦІ́РНИК, -а, *ч., діал.* Герань.

ПА́ЦНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех., розм.* Однокр. до **па́цати**.

ПА́ЦЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Ритися, мов порося.

ПАЦЬО́РКИ, -рок, *мн.* (*одн.* **пацьо́рка**, -и, *ж.*), *діал.* 1. *тільки мн.* Намисто. 2. Мотузки, нитки, шнурки, пасма і т. ін. // Торочки. // Обірвані кінці, частини тканини.

ПАЦЬО́РОЧКИ, -чок, *мн.* (*одн.* **пацьо́рочка**, -и, *ж.*), *діал.* Зменш.-пестл. до **пацьо́рки**.

ПАЦЮ́К[1], -а́, *ч.* 1. Шкідливий ссавець родини мишоподібних, значно більший за мишу, перев. з сірою шерстю і довгим лускатим хвостом; щур. 2. *перен., зневажл.* Про людину лякливої, підлої вдачі.

ПАЦЮ́К[2], -а́, *ч., розм.* Те саме, що **порося́**. // *перен., зневажл.* Про товсту людину.

ПАЦЮКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пацю́к**[1] і **пацю́к**[2].

ПАЦЮЧЕ́НЯ, -я́ти, *с.* Маля пацюка (*див.* **пацю́к**[1]).

ПАЦЮ́ЧИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **пацю́к**[1]. *Пацюча нора.* // Признач. для пацюків. *Пацюча отрута.* // Такий, як у пацюка.

ПАЦЮ́ЧИЙ[2], -а, -е, *розм.* Прикм. до **пацю́к**[2]. // Такий, як у пацюка.

ПА́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *дит.* Порося; свиня. 2. *розм.* У копитних тварин – кістка надкопитного суглоба. // Така кістка, що використовується для гри.

ПАЦЯ́, -я́ти, *с., розм.* Маля свині; порося.

ПА́ЧЕ: тим па́че – тим більше.

ПА́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **па́чка 1, 2**.

ПАЧІСКИ́, -со́к, *мн.* Те саме, що **па́чоси**.

ПАЧІСКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пачіски́**.

ПА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Купка однорідних складених або зв'язаних предметів. // Невеликий пакет чогонебудь упакованого, складеного разом. 2. Паперова коробка для пакування чого-небудь. 3. *гірн.* Частина пласта, що відділяється від решти товщі корисної копалини прошарком породи і відрізняється від неї якістю. 4. У класичному балеті – жіночий костюм у вигляді коротких накрохмалених спідничок із прозорої матерії, зшитих разом. 5. *у знач. присл., розм.* **па́чками.** Групами, партіями, не поодинці.

ПАЧКА́Р, -я́, *ч., заст.* Контрабандист.

ПАЧКА́РСТВО, -а, *с., заст.* Контрабанда.

ПАЧКАРЮВА́ННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **пачкарюва́ти**.

ПАЧКАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., заст.* Перевозити контрабанду.

ПАЧКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **па́чка 1, 2**. *Пачковий тютюн.*

ПАЧКОВ'ЯЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для зв'язування в пачки (у 1, 2 знач.).

ПА́ЧОСИ, -ів, *мн.* 1. *текст.* Рештки, відходи при чесанні, переробці вовни, льону, бавовни і т. ін. 2. Пасма волосся, звичайно скуйовдженого, поплутаного, нечесаного. // *перен.* Довгі або переплутані гілки, стебла рослин.

ПА́ЧОСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́чоси**.

ПАЧО́СОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **па́чосний**.

ПАЧУ́ЛІ, -ів, *мн.* 1. Багаторічна тропічна напівчагарникова рослина з пахучими листям і гілками; використовується в парфумерії. 2. *заст.* Парфуми з ефірної олії, що добувається з листя і гілок цієї рослини.

ПА́ША, -і, *ж.* 1. Трава на пасовищі, що служить кормом для худоби. // Свіжоскошена трава, призначена для годівлі худоби. 2. Те саме, що **пасо́вище**.

ПАША́, -і́, *ч.* Почесний титул найвищих військових і цивільних урядовців в султанській Туреччині, Єгипті та деяких інших мусульманських країнах (зберігся в Йорданії, Лівії та Судані), а також особа, що має цей титул.

ПАШАЛИ́К, -а́, *ч., іст.* Провінція або область в Османській імперії, що перебувала під управлінням паші (*див.* **паша́**).

ПАШЕ́ННИЙ, -а, -е. Хлібний.

ПАШИ́НА, -и, *ж., заст.* Пахва.

ПАШИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **паху́чий**. *Пашиста квітка. Пашистий пиріг.*

ПАШІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **паші́ти**.

ПАШІ́ТИ, -ши́ть, *недок.* 1. Виділяти багато жару, тепла, будучи розпеченим, нагрітим, натопленим і т. ін. // *безос.* 2. *перен.* Бути гарячим, червоним через підвищення температури, хвилювання, збудження (про тіло, обличчя і т. ін.). // *безос.* 3. *перен.* Бути розгарячілим, рум'яним і т. ін. внаслідок якого-небудь сильного почуття або міцного здоров'я, доброго настрою і т. ін. 4. *перен., розм.* Видавати, виділяти дуже сильний запах. // *безос.*

ПАШНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* З домішками трави (про солому). *Пашна солома.*

ПАШНИ́НА, -и, *ж., заст.* Хлібне зерно.

ПАШНИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Буйний (про рослини).

ПАШНИ́ЦЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **пашня́ 1, 2**.

ПАШНЯ́, -і́, *ж.* 1. Хліб у зерні; зерно. 2. Хліб у стеблі; злак. 3. Сільськогосподарські культури, звичайно злакові. 4. *діал.* Пасовище.

ПА́ШПОРТ, -а, *ч., заст.* Паспорт (у 1 знач.).

ПАШТЕ́Т, -у, *ч.* Страва з м'ясних, рибних або інших продуктів, протертих до пастоподібного стану.

ПАШТЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **паште́т**. *Паштетний фарш.* // Стос. до виготовлення або продажу паштету.

ПАШТЕТОПРОТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із протиранням паштету, призначений для цього.

ПА́ЩА, -і, *ж.* Рот звіра, риби і т. ін. // *зневажл.* Великий і некрасивий рот людини. // *перен.* Темний, зяючий отвір у чому-небудь.

ПАЩЕ́КА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **па́ща**.

ПАЩЕКУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **пащекува́ти**.

ПАЩЕКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Говорити недоброзичливо, злобливо або пишномовно, беззмістовно; базікати, теревенити.

ПАЩЕКУВА́ТИЙ, -а, -е. *розм.* Який любить пащекувати.

ПАЩЕКУ́ХА, -и, *ж., розм.* Пащекувата жінка, дівчина.

ПАЮВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **паюва́ти**.

ПАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех., розм.* Ділити що-небудь на частини.

ПАЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок., розм.* 1. Ділитися між собою чим-небудь. 2. Пас. до **паюва́ти**.

ПА́ЮС, -а, *ч.* Плівка, в якій лежить ікра в рибі.

ПА́ЮСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **па́юс**. ** **Па́юсна ікра́** – сорт солоної пресованої, протертої чорної ікри осетрових риб, на відміну від зернистої, що солиться в паюсах.

ПАЮХА́, -и́, *ж., заст.* Кров.

ПАЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до паяння. // Признач. для паяння. *Паяльний цех.*

ПАЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Ручний інструмент для паяння.

ПАЯ́ЛЬЩИК, -а, *ч.* Робітник, що займається паянням.

ПАЯ́ЛЬЩИЦЯ, -і. *Жін.* до **пая́льщик**.

ПА́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пая́ти**. 2. *у знач. прикм.* Полагоджений паянням; з припаяними частинами.

ПАЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пая́ти**.

ПАЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., перех.* З'єднувати металеві частини чого-небудь за допомогою розплавленого металу або сплаву – припою.

ПАЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **пая́ти**.

ПАЯ́Ц, -а, *ч.* Клоун, блазень у цирку, балагані. // *перен.* Про людину, що кривляється, ламається, поводить себе як клоун, блазень.

ПЕА́Н, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції – хоровий гімн на честь бога або на випадок війни, трауру, а також мелодія цього гімну. // Хвалебний гімн на честь кого-, чого-небудь. 2. *поет.* Те саме, що **пео́н**[1] 1.

ПЕА́НІВ, -нова, -нове. Належний, властивий пеану.

ПЕА́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пеа́н**.

ПЕБРИ́НА, -и, *ж.* Заразна паразитарна хвороба шовкопрядів.

ПЕ́ВЕН, -вна, -вне, *у знач. присудк. сл.* Бути упевненим.

ПЕ́ВНЕ *див.* **пе́вно**.

ПЕ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Чіткий, твердий (про рухи, кроки і т. ін.). 2. Який відповідає дійсності; правильний, точний, вірогідний. 3. Точно визначений, визначуваний. // Виділений, призначений для чого-небудь. // Дібраний серед аналогічних осіб чи предметів або як частина чогось цілого, спільного. ** **пе́вна річ**: а) уживається як стверджувальне словосполучення, що відповідає знач.

сл. звичайно, без сумніву; б) (*вставн. сл.*) уживається у знач., що відповідає знач. сл. само собою зрозуміло, звичайно, без сумніву. 4. *із спол.* що, чи, а *також у чому, рідко чого, на чому.* Який твердо вірить у що-небудь, не сумнівається в чомусь; упевнений. // *із сл.* у собі, себе. Який вірить у свої сили, свої можливості. // *у кому.* Вірити кому, покладати якісь надії на кого-небудь. // *за кого, що і без додатка.* Який не відчуває тривоги, хвилювання; спокійний. // Який виражає тверду віру в свої сили, в свою правоту; твердий, упевнений або владний. // *до чого, рідко.* Наполегливий, стійкий. ** **Будь пе́вний; Бу́дьте пе́вні** – уживається для переконання кого-небудь у безсумнівності, вірогідності чогось. 5. Який заслуговує повного довір'я, на якого можна покластися; вірний. // Незмінний, постійний. // Який з необхідністю випливає з обставин, що склалися; неминучий. 6. Точно не визначений; якийсь. // Деякий, незначний.

ПЕВНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок., перех., заст.* Виконувати.

ПЕВНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. 1. Який надзвичайно точно відповідає чому-небудь; схожий на когось. 2. Який має цілковиту впевненість у кому-, чому-небудь.

ПЕВНІ́СІНЬКО. Присл. до **певні́сінький**. // *у знач. присудк. сл.*

ПЕ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пе́вний** 1 – 5.

ПЕ́ВНО, *рідше* **ПЕ́ВНЕ**. 1. Присл. до **пе́вний**. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження можливості, ймовірності чого-небудь і відповідає знач. сл. мабуть, очевидно. 3. *у знач. вставн. сл.* Уживається для підтвердження висловленої думки і відповідає знач. слів звичайно, напевно.

ПЕВНО́ТА, -и, *ж., заст.* Певність.

ПЕВНЯ́К, -а́, *ч., діал.* Той, хто упевнений, переконаний у чомусь.

ПЕГА́С, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – крилатий кінь, що вибив джерело, з якого пили воду музи і яке давало натхнення поетам-співцям. // Символ поетичного натхнення. ** **Осідла́ти Пега́са**, *перен.* – стати поетом. 2. Сузір'я Північної півкулі зоряного неба.

ПЕГМАТИ́Т, -у, *ч., геол.* Вивержена крупнозерниста гірська порода, перев. з кварцу, польового шпату, в якій один мінерал проростає кристалами іншого.

ПЕГМАТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пегмати́т**. // Власт. пегматиту. // Признач. для переробки пегматиту. *Пегматитовий завод.*

ПЕДАГО́Г, -а, *ч.* 1. Особа, яка веде викладацьку й виховну роботу або розробляє проблеми педагогіки. 2. Вчитель, вихователь.

ПЕДАГОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Внесення у що-небудь педагогічних засад, педагогіки.

ПЕДАГО́ГІКА, -и, *ж.* Наука про виховання, освіту й навчання.

ПЕДАГО́ГІУМ, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – частина будинку заможного рабовласника, де навчали рабів. 2. У середні віки в країнах Європи – школа для підготовки до вступу в університет, а пізніше – середня школа з інтернатом. 3. В Німеччині та деяких ін. сучасних країнах – навчальний заклад для підготовки вчителів початкової школи.

ПЕДАГОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до **педаго́гіки**. ** **Педагогі́чна психоло́гія** – галузь психології, яка вивчає закономірності психічної діяльності людей у процесі навчання. **Педагогі́чні това́риства** – громадські організації вчителів, діячів педагогічної науки й народної освіти. 2. Прикм. до **педаго́г**. // Який готує педагогів. ** **Педагогі́чний університе́т** – вищий навчальний заклад для підготовки вчителів для загальноосвітніх навчальних закладів. **Педагогі́чні кла́си** – додаткові класи в середніх жіночих навчальних закладах у дореволюційній Росії для підготовки вчительок початкових шкіл. **Педагогі́чні учи́лища** – середні спеціальні навчальні заклади для підготовки вчителів початкових класів загальноосвітніх шкіл та вихователів дошкільних закладів. 3. Який відповідає правилам, вимогам педагогіки.

ПЕДАГОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **педагогі́чний** 3.

ПЕДАГОГІ́ЧНО. Присл. до **педагогі́чний** 3.

ПЕДАГО́ГІЯ, -ї, *ж., заст.* Педагогіка.

ПЕДАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., муз.* 1. Дія за знач. **педалізува́ти**. 2. Мистецтво володіння педаллю фортепіано, важливий елемент піаністичного мистецтва.

ПЕДАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *муз.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **педалізува́ти**.

ПЕДАЛІЗУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *недок. і док., перех. і неперех.* Використовувати педаль (під час гри на музичному інструменті, їзди на велосипеді і т. ін.).

ПЕДАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **педалізува́ти**.

ПЕДА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Важіль керування в машинах, механізмах і т. ін., на якого натискають ногою. // Ланка ножного важільного приводу (у велосипеді, швейній машинці і т. ін.). // Керована натиском ноги деталь важільного устаткування в музичному інструменті для зміни тривалості й гучності звучання. 2. Витримані акорди або окремі звуки, на тлі яких рухаються інші голоси багатоголосного твору під час зміни гармонії. 3 У техніці оркестровки – витримані звуки або акорди, що створюють основу для мелодичної або гармонічної фігурації.

ПЕДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який має педаль (у 1 знач.); з педалями. 2. *муз.* Який вирізняється за допомогою педалі (у музичному інструменті). ** **Педа́льна тарі́лка** – ударний музичний інструмент з родини ідіофонів.

ПЕДАЛЮВА́ННЯ, -я, *с., перен.* Наголос, натиск на що-небудь, випинання, підкреслення чого-небудь.

ПЕДА́НТ, -а, *ч.* 1. Людина, яка суворо дотримується певного способу мислення, порядку, певних звичок, надаючи великого значення формальному аспектові справи. // Той, хто занадто суворий у виконанні дрібних, формальних вимог. 2. Учений, який нічого не хоче знати, крім своєї науки, формаліст у науці або людина з показовою вченістю, яка любить повчати інших.

ПЕДАНТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Надмірний формалізм, дріб'язковість у чому-небудь. 2. Формалістика в науці, відірване від життя буквоїдство.

ПЕДАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має риси педанта або ознаки педантизму. // Власт. педанту.

ПЕДАНТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **педанти́чний**.

ПЕДАНТИ́ЧНО. Присл. до **педанти́чний**.

ПЕДА́НТКА, и. Жін. до **педа́нт**.

ПЕДА́НТСТВО, -а, *с.* Те саме, що **педанти́зм**.

ПЕДА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **педа́нт**.

ПЕДАУДІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів виховання та навчання дітей з дефектами слуху.

ПЕДВИ́Ш, -у, *ч.* Педагогічний вищий навчальний заклад.

ПЕДВИ́ШІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до педвишу.

ПЕДВУ́З, -у, *ч., розм.* Педагогічний вищий навчальний заклад.

ПЕДВУ́ЗІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **педву́з**.

ПЕДЕВТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про підготовку і професійний розвиток педагогічних працівників.

ПЕ́ДЕЛЬ, -я, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – наглядач за студентами у вищих навчальних закладах. 2. У Західній Європі в середні віки – служитель при суді.

ПЕДЕРА́СТ, -а, *ч.* Чоловік, який вдається до педерастії; гомосексуаліст.

ПЕДЕРАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **педера́ст** і **педера́стія**. // Власт. педерастові. *Педерастичні нахили.*

ПЕДЕРА́СТІЯ, -ї, *ж.* 1. Статеві зносини між особами чоловічої статі; мужолозтво. 2. Анальний сексуальний контакт з маленьким хлопчиком.

ПЕ́ДЖЕНТ, -а, *ч.* Пересувна сцена у вигляді великого воза у середньовічному театрі.

ПЕДИКА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто займається педикацією.

ПЕДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Незвичні сексуальні дії, включаючи педерастію, скотолозтво та содомію.

ПЕДИКУЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь вошивості.

ПЕДИКУЛЬО́З, -у, *ч.* Паразитарне захворювання шкіри, яке спричиняється вошами.

ПЕДИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який стосується ніжки.

ПЕДИКЮ́Р, -у, *ч.* Чищення, полірування і т. ін. нігтів та видалення мозолів на ногах. // Відполіровані, звичайно вкриті лаком нігті на ногах.

ПЕДИКЮ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до педикюру.

ПЕДИКЮ́РША, -і, *ж.* Майстриня, що робить педикюр.

ПЕДИМЕ́НТ, -а, *ч.* Пологий денудаційний схил з малопотужним шаром пухких відкладів.

ПЕДИПА́ЛЬПИ, -па́льп, *мн.* Ногощупальці – друга пара членистих кінцівок головогрудей у павукоподібних.

ПЕДИПЛЕ́Н, -а, *ч.* Тип рельєфу, що утворюється внаслідок злиття педиментів.

ПЕ́ДІ, *невідм., мн.* Народ в ПАР та сусідніх районах Південної Родезії.

ПЕДІА́ТР, -а, *ч.* Лікар, спеціаліст із дитячих хвороб.

ПЕДІАТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до педіатрії.

ПЕДІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Галузь медицини, яка вивчає дитячі хвороби, їх лікування та запобігання їм.

ПЕДІЄ́Ї, -їв, *мн.* Політичне угруповання в Аттиці у 6 ст. до н. е., пов'язане з певними аристократичними родами.

ПЕДІНСТИТУ́Т, -у, *ч., розм.* Педагогічний інститут.

ПЕДІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь ляльок.

ПЕДКА́ДРИ, -ів, *мн.* Педагогічні кадри.

ПЕДКУ́РСИ, -ів, *мн.* Педагогічні курси – курси з підготовки чи підвищення кваліфікації педагогів.

ПЕДНАРА́ДА, -и, *ж.* Педагогічна нарада.

ПЕДОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ ґрунтознавства, що вивчає організми, які населяють ґрунт.

ПЕДОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Форма розмноження, за якої незапліднені яйцеклітини розвиваються в тілі личинки.

ПЕДОЕКОІНДИКА́ТОР, -а, *ч.* Екологічний індикатор, який дозволяє оцінити стан довкілля через стан ґрунту.

ПЕДОЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ лінгвістики, який досліджує мову дітей.

ПЕДО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із педології чи її прихильник.

ПЕДОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до педології.

ПЕДОЛО́ГІЯ[1], -ї, *ж.* Наука про виховання дітей, що базується на визнанні фаталістичної залежності долі дитини від біологічних і соціальних факторів, впливу спадковості.

ПЕДОЛО́ГІЯ[2], -ї, *ж.* Наука про ґрунти; ґрунтознавство.

ПЕДО́МЕТР, -а, *ч., спец.* Прилад для автоматичного підраховування кількості зроблених кроків; крокомір.

ПЕДОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до педометра.

ПЕДОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Наділення дорослих дитячими рисами; інфантилізація.

ПЕДОМОРФО́З, -у, *ч.* Збереження ювенільних характеристик у дорослому віці.

ПЕДОПСИХІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Дитяча психіатрія.

ПЕДОСФЕ́РА, -и, *ж.* Ґрунтовий шар землі в складі біосфери, заселений мікроорганізмами, рослинами, тваринами.

ПЕДОТРИ́Б, -а, *ч., іст.* Вчитель гімнастики в палестрі.

ПЕДОФІ́Л, -а, *ч.* Той, хто має схильність до педофілії.

ПЕДОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Статеве збочення, що проявляється у задоволенні своїх статевих потреб із дітьми.

ПЕДОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь дітей або народження дитини в сім'ї.

ПЕДОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Принцип ряду педагогічних систем, який заперечує систематичне навчання і виховання дітей за попередньо розробленими навчальними програмами, твердим розкладом і який вимагає організації занять тільки на основі бажань та інтересів дітей.

ПЕДПРА́КТИКА, -и, *ж.* Педагогічна практика (у студентів педагогічних навчальних закладів).

ПЕДРА́ДА, -и, *ж.* Педагогічна рада – збори вчителів школи, уповноважені розв'язувати навчальні та адміністративні питання.

ПЕДТЕ́ХНІКУМ, -у, *ч., іст., розм.* Педагогічний технікум (існував з 1920 до 1937 рр.).

ПЕДУНКУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення жирової тканини в ділянці воріт нирки.

ПЕДУНКУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне руйнування ядер та провідних шляхів ніжок мозку.

ПЕДУНКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е Стебельчастий, стебловий; який має ніжку; який має стебло.

ПЕДУЧИ́ЛИЩЕ, -а, *с., розм.* Педагогічне училище.

ПЕДФА́К, -у, *ч., розм.* Педагогічний факультет.

ПЕДФА́КІВЕЦЬ, -вця, *ч., розм.* Студент педагогічного факультету.

ПЕ́ЖИНА, -и, *ж.* Пляма іншого кольору на масті собаки.

ПЕЗЕ́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **песе́та**.

ПЕ́ЗО, *невідм., с.* Те саме, що **пе́со**.

ПЕ́ЙДЖЕР, -а, *ч.* Портативний бездротовий пристрій для прийому та запису інформації.

ПЕЙЕНВЕ́ЛОП, -а, *ч.* Конверт із заробітною платою.

ПЕЙЗА́Ж, -у, *ч.* 1. Загальний вигляд якоїсь місцевості, картина природи; краєвид. 2. Картина або малюнок із зображенням краєвиду. 3. *тільки одн.* Жанр творів образотворчого мистецтва, присвячений зображенню краєвиду; пейзажний живопис. 4. Опис, зображення природи в літературі, музиці і т. ін.

ПЕЙЗАЖИ́СТ, -а, *ч.* 1. Живописець, який спеціалізується в галузі пейзажу. 2. Письменник, митець, який описує природу.

ПЕЙЗАЖИ́СТКА, -и. Жін. до **пейзажи́ст**.

ПЕЙЗА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пейза́ж**.

ПЕЙЗА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пейза́н**, **пейза́нин**, -а, *ч.*; **пейза́нка**; -и, *ж.*). Ідилічні образи селян у художній літературі, у живописі, в театрі 18 – 19 ст. // *заст., ірон.* Селяни.

ПЕЙЗА́НКА *див.* **пейза́ни**.

ПЕЙЗА́НСТВО, -а, *с.* Ідилічне зображення селянства.

ПЕЙЗА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до пейзан, пейзанства.

ПЕЙРАФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь привселюдних виступів.

ПЕЙСА́ТИЙ, -а, -е. Який має пейси, з пейсами.

ПЕЙСА́Х, -у, *ч., рел.* Юдейська (єврейська) Пасха.

ПЕ́ЙСИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пейс**, -а, *ч.*). Довгі непідстрижені пасма волосся на скронях у патріархальних євреїв.

ПЕ́ЙСИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пе́йсик**, -а, *ч.*). Зменш.-пестл. до **пе́йси**.

ПЕ́ЙСЛІ, *невідм., ч.* Східний візерунок на тканині у вигляді бобів із завитками.

ПЕЙСМЕ́КЕР, -а, *ч., анат.* Задавач ритму; джерело збудження, що періодично виникає і поширюється, залучаючи збудливу систему в єдиний специфічний акт життєдіяльності.

ПЕЙСТРИ́НА, -и, *ж., текст., заст.* Нанка.

ПЕК[1], *виг., заст., кому, чому, на кого – що.* Уживається при вираженні досади, невдоволення тощо або як закляття за бажання відвернути щонебудь, позбутися когось, чогось. *Хай йому пек!*

ПЕК[2], -у, *ч., спец.* Густа, в'язка або тверда речовина чорного кольору, яка залишається після перегонки деревного, торф'яного або кам'яновугільного дьогтю та дистиляції жирних кислот різних виробництв.

ПЕКА́Н, -а, *ч.* Деревні субтропічні рослини роду карія родини горіхових.

ПЕКА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пека́н**.

ПЕ́КАР, -я, *ч.* 1. Робітник, який випікає хлібні вироби. 2. Вид дитячої групової гри, а також одна з дійових осіб цієї гри.

ПЕКА́РИТИ, -рю, -риш, *недок., зах.* Пекарювати.

ПЕ́КАРІ, -ів, *мн.* Рід ссавців родини пекарієвих, що зовні схожі на свиней.

ПЕКАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка пекаря.

ПЕ́КАРКА, -и. Жін. до **пе́кар**.

ПЕКА́РНИЙ, -а, -е. Признач. для випікання хлібних виробів.

ПЕКА́РНЯ, -і, *ж.* 1. Невелике, звичайно немеханізоване підприємство для випікання хліба. 2. *заст.* Приміщення для приготування їжі; кухня.

ПЕ́КАРСТВО, -а, *с.* Ремесло пекаря (у 1 знач.).

ПЕ́КАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пе́кар** 1.

ПЕКАРЧУ́К, -а́, *ч.* Учень пекаря.

ПЕКАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пекарюва́ти**.

ПЕКАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., розм.* Бути пекарем (у 1 знач.).

ПЕКЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пе́кло** 1. // Який

уявно спостерігається в пеклі. 2. *перен.* Важкий, жахливий, нестерпний; такий, як у пеклі. // Надзвичайний за ступенем прояву; дуже великий. 3. *перен.* Злий, підступний. // *розм.* Уживається як лайливе слово. ** **Пеке́льна маши́на** – снаряд з автоматичним підривником, який регулюється годинниковим механізмом.

ПЕКЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* За релігійними уявленнями – злий дух, житель пекла, що має людську подобу, але з рогами, копитами й хвостом; чорт, біс, диявол. // *розм.* Уживається як лайливе слово.

ПЕКЕ́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пеке́льний**.

ПЕКЕ́ЛЬНО. Присл. до **пеке́льний** 2.

ПЕКІНЕ́С, -а, *ч.* Порода маленьких кімнатних, декоративних собак чорної, білої чи бурої масті.

ПЕКІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Пекін.

ПЕ́КЛО, -а, *с.* 1. За релігійними уявленнями – місце під землею, куди потрапляють душі померлих грішників для вічних мук. 2. *перен.* Нестерпні, жахливі умови, обставини. // Спека, жара. // Безладдя, гамір, крик і т. ін. 3. *перен.* Дуже небезпечне місце. 4. *перен.* Тяжкий душевний стан, моральні муки.

ПЕ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пек**[1].

ПЕКТИ́, печу́, пече́ш; *мин. ч.* пік, пекла́, пекло́; *недок.* 1. *перех.* Готувати їжу, нагріваючи, прожарюючи на вогні або на жару (у печі, в духовці і т. ін.). 2. *перех., перен., зневажл.* Виготовляти що-небудь дуже швидко, у великій кількості. // *неперех.* Робити що-небудь швидко. 3. *перех. і неперех.* Надмірно гріти, палити, обдавати жаром. // *безос.* 4. *перех. і неперех.* Викликати відчуття фізичного болю від дотику до вогню або до чого-небудь гарячого. // *кого чим.* Катувати розпеченим знаряддям. // Викликати відчуття, схожі на ті, що виникають від дії вогню, жару (про дію морозу, вітру; про укуси комах, уколи колючих рослин і т. ін.). // Викликати хворобливе відчуття жару, печії, паління і т. ін. // *безос.* // Викликати різкий, сильний біль. // Викликати гострі смакові відчуття (про перець, часник і т. ін.). 5. *неперех., безос., перев. з інфін.* Хотітися, кортіти. 6. *перех. і неперех., кого або із сл.* душу, серце, мозок *і т. ін., а також у сполуч. із сл.* вогнем, *перен.* Завдавати кому-небудь глибоких моральних страждань; мучити, непокоїти. 7. *перех., розм.* Дорікати кому-небудь, лаяти когось і т. ін. // Висміювати кого-небудь, дошкуляти комусь.

ПЕКТИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пекти́н**, -у, *ч.*), *хім.* Група органічних речовин, які містяться головним чином у соках плодів і коренеплодів та утворюють джем, мармелад.

ПЕКТИ́НОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **пекти́н**.

ПЕКТИ́СЯ, печу́ся, пече́шся; *мин. ч.* пікся, пекла́ся, пекло́ся; *недок.* 1. Готуватися нагріванням, прожарюванням на вогні або на жару (про їжу). 2. Надмірно грітися на сонці або в якомусь жаркому місці. 3. Відчувати фізичний біль від дотику до вогню або до чого-небудь гарячого. 4. *перен., розм.* Турбуватися, переживати за кого-, що-небудь. 5. Пас. до **пекти́** 1.

ПЕКТОЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі або сірувато-білі голчасті чи волокнисті маси.

ПЕКТОРА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Дорогоцінна металева нагрудна прикраса, що її носили як ознаку влади фараони, єврейські первосвященики, римські сановники. 2. Хрест із благородного металу з реліквіями, що його носять на грудях кардинали, єпископи та абати.

ПЕКТОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Грудний; який стосується грудей. 2. Який заспокоює кашель.

ПЕКТОРИЛОКВІ́Я, -ї, *ж.* Підсилена бронхофонія.

ПЕКТУСИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, який застосовується при запальних захворюваннях верхніх дихальних шляхів.

ПЕКУ́ЛІЙ, -я, *ч.* У Римському праві – рухоме та нерухоме майно, що його на певних умовах рабовласник давав у користування.

ПЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Пекуля́рні зо́рі** – зорі, які відрізняються від звичайних того ж спектрального класу якими-небудь суттєвими особливостями в спектрах.

ПЕКУ́ЧЕ. Присл. до **пеку́чий**.

ПЕКУ́ЧИЙ, -а, -е. *прикм.* 1. Який надмірно гріє, палить; дуже гарячий, жаркий. // Дуже великий, сильний (про холод, мороз і т. ін.). // Який викликає хворобливе відчуття жару, печії, паління і т. ін. // Який викликає відчуття гострого, різкого болю. // Який викликає гострі смакові відчуття (про перець, часник і т. ін.). 2. *перен.* Який завдає глибоких моральних страждань, мучить, непокоїть. // Тяжкий, болісний, нестерпний (про почуття). // Викликаний тяжкими переживаннями (про сльози). // Який вражає, дошкуляє. // Гострий, пронизливий (про погляд). 3. *перен.* Який має велике життєве значення; необхідний, невідкладний. // Якого важко побороти, якому важко протидіяти; невідступний.

ПЕКУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **пеку́чий**.

ПЕЛАГІА́ЛЬ, -і, *ж.* Товща води озер, морів і океанів як середовище, де живуть водні організми.

ПЕЛАГІА́НСТВО, -а, *с.* Вчення християнського монаха Пелагія, що робило акцент на морально-аскетичних зусиллях самої людини.

ПЕЛАГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *геол.* Який утворився у відкритому морі (про відклади). *Пелагічний мул.* 2. *спец.* Який перебуває у середніх шарах моря. ** **Пелагі́чні органі́зми** – рослини і тварини, що живуть у товщі води та на її поверхні.

ПЕЛАГО́НІМ, -а, *ч.* Вид топоніма – власна назва моря.

ПЕЛА́ГРА, -и, *ж.* Хронічна хвороба, викликана авітамінозом – відсутністю вітаміну PP.

ПЕЛАГРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пелагри.

ПЕЛА́ДА, -и, *ж.* Те саме, що **алопе́ція**.

ПЕЛАДОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь полисіти.

ПЕЛА́ЗГИ, -ів, *мн.* У Стародавній Греції – загальна назва догрецьких племен, що заселяли Егейську область.

ПЕЛА́КС, -у, *ч.* Синтетична тканина, що має водовідштовхувальні властивості.

ПЕЛАМІ́ДА, -и, *ж.* Рід риб ряду окунеподібних.

ПЕЛАРГО́НІЯ, -ї, *ж., бот.* Південна напівкущова рослина з пухнастими квітами, що розводиться також як декоративна.

ПЕЛА́СГИ, -ів, *мн.* Догрецьке населення Стародавньої Греції.

ПЕЛЕ́ВЕНЬ, -вня, **ПЕЛЕ́ВНИК**, -а, *ч. і* **ПЕЛЕ́ВНЯ**, -і, *ж., зах.* Комора, де зберігаються солома, полова, сіно, а також хлібне зерно.

ПЕЛЕ́ВНИК *див.* **пеле́вень.**

ПЕЛЕ́ВНЯ *див.* **пеле́вень.**

ПЕЛЕНА́[1], -и́, *ж.* Нижній край одягу (плаття, спідниці і т. ін.).

ПЕЛЕНА́[2], -и́, *ж.* 1. *заст.* Покривало. 2. *перен.* Суцільний покров (чого-небудь легкого, невагомого), який обволікає що-небудь з усіх боків.

ПЕЛЕНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., рідко.* Загортати в пелюшки.

ПЕ́ЛЕНГ, -а, *ч., спец.* 1. Напрям за компасом від спостерігача на будь-який об'єкт. 2. Певний лад, спосіб розташування військових кораблів або літаків.

ПЕЛЕНГА́ТОР, -а, *ч., спец.* Прилад для пеленгування.

ПЕЛЕНГА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пеленга́тор**.

ПЕЛЕНГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для пеленгування.

ПЕЛЕНГА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Те саме, що **пеленгува́ння**.

ПЕЛЕНГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пеленгува́ти**.

ПЕЛЕНГУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **пеленгува́ти**.

ПЕЛЕНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Встановлювати місцезнаходження кого-, чого-небудь шляхом визначення пеленга.

ПЕЛЕ́НКА, -и, *ж., діал.* Плівка.

ПЕЛЕ́НОНЬКА, -и, *ж., нар.-поет.* Пестл. до **пелена́**[1].

ПЕЛЕРИ́НА, -и, *ж.* 1. Короткий плащ до пояса або накидка, звичайно коротка, часто з капюшоном, яка надягається поверх одягу, або капюшон, що надягається поверх плаща. 2. Великий жіночий комір, завдовжки до плечей або до ліктя, який надягається поверх плаття.

ПЕЛЕРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пелери́на**.

ПЕЛЕТО́Н, -у, *ч., спорт.* Лідируюча група у велосипедних гонках.

ПЕ́ЛЕХ, -а, *ч., розм.* 1. Жмут, пасмо волосся, вовни, трави і т. ін. // *перен.* Клубок, жмут, відірвана частина чого-небудь (туману, диму, піни і т. ін.). 2. *перен., розм.* Людина з довгим, густим, скуйовдженим волоссям.

ПЕЛЕХА́НКА, -и, **ПЕЛЕХА́НЯ**, -і, *ж.* Неохайна жінка, нечепуруха.

ПЕЛЕХА́НЯ *див.* **пелеха́нка.**

ПЕЛЕХА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Із довгим, густим, скуйовдженим волоссям (про людину); із довгою, густою шерстю (про тварину). // З довгими, густими ворсинками; волохатий. // Скуйовджений, розпатланий; кошлатий (про волосся, вовну). // Зробл. зі шкури з довгою, густою вовною (про одяг). 2. *перен.* Який має густе листя, довге віття й пишний цвіт, великі лапаті квіти (про рослину). 3. Який має вигляд клаптів або нерівні краї (про пару, туман, хмару і т. ін.).

ПЕЛЕХА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *недок., перех., розм.* Робити що-небудь пелехатим.

ПЕЛІКА́Н, -а, *ч.* Великий водоплавний птах із довгим гачкуватим дзьобом, яким він ловить рибу, та з еластичним шкірним мішком під нижньою щелепою.

ПЕЛІКА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пеліка́н**.

ПЕЛІКА́НОВІ, -их, *мн.* Те саме, що **пеліканоподі́бні**.

ПЕЛІКАНОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Ряд водоплавних птахів.

ПЕЛІКАНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пеліканоподі́бний**.

ПЕЛІКА́НЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **пеліка́н**. // Власт. пеліканові.

ПЕЛІКОЗА́ВРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пелікоза́вр**, -а, *ч.*). Ряд викопних примітивних звіроподібних хижих плазунів.

ПЕЛІ́КУЛА, -и, *ж.* Плівка з ущільненої протоплазми, що вкриває тіло найпростіших істот.

ПЕЛІКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до пелікули.

ПЕЛІО́З, -у, *ч.* Див. **пурпуро́ва печі́нка**.

ПЕЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Глинисті осадові породи, що складаються з надзвичайно дрібних частинок.

ПЕЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пелі́ти**.

ПЕ́ЛОГ, -у, *ч.* Одна з двох поширених в індонезійській музиці звукорядних систем.

ПЕЛО́ЇДИ, -ів, *мн.* Лікувальні грязі.

ПЕЛОЇДИ́Н, -у, *ч.* Екстракт із сульфідної мулової лікувальної грязі; біогенний стимулятор.

ПЕЛОЇДОГАЛЬВАНОІНДУКТОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Лікувальна процедура, яка полягає в одночасній дії на ділянку тіла пацієнта лікувальної грязі, постійного електричного струму та індуктотермії.

ПЕЛОЇДОДИСТИЛЯ́Т, -у, *ч.* Біогенний стимулятор; грязьовий препарат, отриманий із лиманної грязі.

ПЕЛОЇДОЛІКУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **грязеліку́ва́ння.**

ПЕЛОЇДОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **грязеліку́ва́ння**.

ПЕЛО́П, -а, *ч., міф.* Те саме, що Пелопс.

ПЕЛОПОННЕ́СЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Пелопоннесу – п-ва у Греції.

ПЕЛО́ПС, -а, *ч., міф.* Син малоазійського царя Тантала, який успадкував владу в Еліді і поширив її на всю Південну Грецію.

ПЕЛОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **грязеліку́ва́ння.**

ПЕЛОФОНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікувальна процедура, яка полягає в одночасній дії на ділянку тіла пацієнта лікувальної грязі і ультразвуку.

ПЕЛТА́СТИ, -ів, *мн.* Вид давньогрецької піхоти, що поєднувала якості важкої і легкої піхоти.

ПЕЛЬВІГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенографія органів малого таза в умовах пневмоперитонеуму.

ПЕЛЬВІМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення розмірів таза за допомогою рентгенографії.

ПЕЛЬВІОПЕРИТОНІ́Т, -у, *ч.* Запалення очеревини тазових органів.

ПЕЛЬВІОЦЕЛЮЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення клітковини малого таза.

ПЕЛЬВІСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд органів малого таза за допомогою ендоскопа.

ПЕЛЬВІТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне втручання з метою збільшення розмірів вузького таза.

ПЕ́ЛЬКА, -и, *ж., вульг.* 1. Рот. 2. Те саме, що **гло́тка**.

ПЕЛЬМЕ́НІ, -ів, *мн.* (*одн.* **пельме́нь**, -я, *ч.*). Різновид вареників, що їх ліплять у формі вушок і начиняють фаршем із сирого м'яса.

ПЕЛЬМЕ́ННА, -ої, *ж.* Заклад громадського харчування, де готують і подають пельмені.

ПЕЛЬМЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до пельменів.

ПЕЛЬМЕ́ННИЦЯ, -і, *ж.* Пласка пластина з круглими отворами для швидкого приготування пельменів у домашніх умовах.

ПЕЛЬМЕ́НЬ *див.* **пельме́ні.**

ПЕЛЬТИГЕ́РА, -и, *ж.* Рід листуватих лишайників.

ПЕЛЮСТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пелю́стка** 1.

ПЕЛЮ́СТКА, -и, *ж.* 1. Окремий листок із віночка квітки. 2. *рідко.* Листок капусти.

ПЕЛЮСТКА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* З великими пелюстками.

ПЕЛЮСТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пелю́стка** і **пелюсто́к**.

ПЕЛЮСТКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пелюстків, схожий на них.

ПЕЛЮСТКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пелюсткоподі́бний**.

ПЕЛЮСТКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пелюсткоподі́бний**.

ПЕЛЮСТО́К, -тка́, *ч.* Те саме, що **пелю́стка**.

ПЕЛЮ́СТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пелю́стка**.

ПЕЛЮ́ХА, -и, *ж., зах.* Пелюшка[1].

ПЕЛЮШЕ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пелю́шка**.

ПЕЛЮ́ШКА[1], -и, *ж.* Невеличке простирадельце, в яке загортають немовлят.

ПЕЛЮ́ШКА[2], -и, *ж.* Кормова трав'яниста рослина родини бобових, схожа на горох; кормовий горох.

ПЕЛЮШКО́ВИЙ, -а, -е, *с.* Прикм. до **пелю́шка**[1].

ПЕ́ЛЯДЬ, -і, *ж.* Цінна промислова риба північних рік і озер, яку акліматизують і у водоймах України; сирок.

ПЕ́МЗА, -и, *ж.* Дуже легка силікатна виверження порода пінոподібної будови; використовується як абразивний матеріал, у будівництві і т ін.

ПЕМЗОБЕТО́Н, -у, *ч.* Пористий бетон, який має добрі теплоізоляційні властивості.

ПЕМЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пемзува́ти**.

ПЕ́МЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пе́мза**.

ПЕМЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пемзування, призначений для нього.

ПЕМЗУВА́ЛЬНИК, -а, *ч., спец.* Той, хто полірує, шліфує що-небудь пемзою.

ПЕМЗУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пемзува́льник**.

ПЕМЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пемзува́ти.**

ПЕМЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., спец.* Полірувати, шліфувати що-небудь пемзою.

ПЕМІКА́Н, -а, *ч.* Висококпоживна паста з м'яса й жиру, застосовувана в полярних експедиціях і на зимівлях.

ПЕМФІГО́ЇД, -а, *ч.*: ** **Бульо́зний пемфіго́їд** – хронічний доброякісний бульозний висип на шкірі. **Рубце́вий пемфіго́їд** – хронічне двобічне прогресуюче утворення рубців кон'юнктиви з її зморщуванням і з помутнінням рогівки.

ПЕ́МФІГУС, -у, *ч., мед.* Група різних за етіологією захворювань, що характеризується утворенням на шкірі пухирів; пухирниця.

ПЕНА́Л, -а, *ч.* 1. Довга коробочка, футляр для зберігання ручок, олівців, пер і т. ін. 2. *розм.* Висока і вузька кухонна шафа.

ПЕНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Метод лікування амбліопії, при якому зір ведучого ока за допомогою лінз навмисно погіршується.

ПЕНАЛЬТИ́СТ, -а, *ч., спец.* Футболіст, який б'є пенальті.

ПЕНА́ЛЬТІ, *с., невідм.* У грі в футбол – штрафний удар з відстані в одинадцять метрів, який відбиває лише воротар без захисників; одинадцятиметровий удар.

ПЕНА́РСТВО, -а, *с., діал.* Усе, що є в обійсті: худоба, хатнє начиння і т. ін.

ПЕНА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пена́т**, -а, *ч.*). 1. У давньоримській міфології: боги – захисники родини, іноді – Батьківщини. 2. *перен.* Рідний дім. *Вертатися до своїх пенатів.*

ПЕ́НГЕ, ПЕ́НГЬО, *невідм., ч.* Грошова одиниця Угорщини до 1946 р.

ПЕ́НГЬО *див.* **пе́нге.**

ПЕНДЖА́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Те саме, що **панджа́бець**.

ПЕНДЖА́БКА, -и, *ж.* Те саме, що **панджа́бка**.

ПЕНДЖА́БСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **панджа́бський**.

ПЕНДЖА́БЦІ *див.* **панджа́бці**.

ПЕ́НДЕЛЬ, -я, *ч.*, *розм.* Удар, стусан, нанесений ногою ззаду по сідницям. ** **Отри́мати пе́нделя** бути вигнаним з участі у грі, з роботи, з команди та ін.

ПЕНДИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Поширена в Туркменії шкірна хвороба, яка передається через укуси москітів.

ПЕНДИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пенди́нка**. ** **Пенди́нська ви́разка**, *заст.* Виразкова форма шкірного лейшманіозу.

ПЕНЕЛО́ПА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – дружина Одіссея. // *перен.* Синонім подружньої вірності жінки.

ПЕНЕПЛЕ́Н, -у, *ч.* Хвиляста ділянка суходолу, утворена на місці розчленованого рельєфу.

ПЕНЕТРА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* В генетиці – частота вираження певної риси в популяції організмів, які володіють генетичною конфігурацією для цієї риси.

ПЕНЕТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Проникання в сусідні органи.

ПЕНЕТРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким визначають консистенцію малярних фарб, жирів та ін. матеріалів, вимірюючи глибину проникнення в них стандартної голки.

ПЕНЕТРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання консистенції матеріалів.

ПЕНЕТРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пенетру́ючий**.

ПЕНЕТРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Такий, що проникає в певну частину тіла крізь стінку порожнистого органа; проникаючий, наскрізний.

ПЕ́НЗЕЛЬ, -зля, *ч.* 1. Прикріплений до ручки пучок щетини, волосу або шерсті, що використовується для нанесення фарби, клею і т. ін. на якусь поверхню. 2. *перен.* Мистецтво живопису. // Про творчу манеру або про роботу художника.

ПЕ́НЗЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Пенза.

ПЕ́НЗЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пе́нзель** 1.

ПЕ́НЗЛИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пе́нзель** 1.

ПЕ́НЗЛЬОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пе́нзель**.

ПЕНІАФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь збідніти.

ПЕ́НІС, -а, *ч.* Чоловічий статевий член.

ПЕНІТЕНЦІА́РІЙ, -я, *ч.* У ряді країн – в'язниця, виправний заклад тюремного типу.

ПЕНІТЕНЦІА́РНИЙ, -а, -е, *юр.* Який належить до правосуддя (зазвичай до карного права). ** **Пенітенціа́рна систе́ма** – система виправних закладів тюремного типу.

ПЕНІЦІ́Л, -у, *ч.* Рід незавершених грибів; деякі види використовують при виготовленні спеціальних сортів сиру.

ПЕНІЦИЛІ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат – антибіотик, якого одержують із культур плісеневого гриба; застосовується при лікуванні ряду хвороб, пов'язаних із гнійно-септичними процесами.

ПЕНІЦИЛІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який розщеплює пеніциліни на неактивні речовини.

ПЕНІЦИЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до пеніциліну, виготовлений на його основі.

ПЕНІЦИЛІО́З, -у, *ч.* Мікоз, який спричинюється різними видами грибів роду Пеніцилу.

ПЕН-КЛУ́Б, -у, *ч.* Міжнародне об'єднання письменників.

ПЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Заборгований, який має борги.

ПЕ́ННІ, *невідм.*, *ч.* 1. Те саме, що **пенс**. 2. Фінська монета, що дорівнює $^1/_{100}$ фінської марки.

ПЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Систематичне вивчення покарань, особливо ув'язнення.

ПЕНС, -а, *ч.* 1. Англійська бронзова монета, що дорівнює $^1/_{12}$ шилінга. 2. Розмінна монета Великої Британії – $^1/_{100}$ фунта стерлінгів. 3. Розмінна монета Ірландії – $^1/_{100}$ фунта.

ПЕНСИЛЬВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Пенсильванія.

ПЕНСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пе́нсія**. // Стос. до пенсії. ** **Пенсі́йні ка́си** – установи, які проводять страхування пенсій та матеріальних допомог. **Пенсі́йні фо́нди** – утворювані приватними та державними компаніями, підприємствами фонди для виплати пенсій та матеріальних допомог особам, які вносять пенсійні внески у ці фонди.

ПЕНСІО́Н, -у, *ч.*, *заст.* Те саме, що **пе́нсія**.

ПЕНСІОНА́РІЙ, -я, *ч.* Одна з вищих посадових осіб в провінціях Нідерландів в 17 – 18 ст.

ПЕНСІОНЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто одержує пенсію. ** **Персона́льний пенсіоне́р** – людина, яка одержує підвищену для неї особисто пенсію.

ПЕНСІОНЕ́РКА, -и. Жін. до **пенсіоне́р**.

ПЕНСІОНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пенсіоне́р**, **пенсіоне́рка**.

ПЕ́НСІЯ, -ї, *ж.* Грошове забезпечення, що видається громадянам, звичайно щомісячно, у встановлених законом випадках (в разі старості, інвалідності і т. ін.), а також гроші, одержувані в рахунок такого забезпечення. *Іти* (*виходити*) *на пенсію.*

ПЕНСНЕ́, *невідм.*, *с.* Окуляри без завушних дужок, які тримаються пружинкою, що затискає перенісся.

ПЕНТАБОРА́Н, -у, *ч.* Бороводень, що містить 5 атомів Бору і 9 або 11 гідрогенових атомів у молекулі.

ПЕНТАГО́Н, -а, *ч.* 1. *мат.* Геометрична фігура п'ятикутної форми, а також предмет такої форми. 2. П'ятикутна споруда, в якій розміщуються керівні військові установи США, а також військове відомство США.

ПЕНТАГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. П'ятикутний.

ПЕНТАГОНДОДЕКАЕ́ДР, -а, *ч.* Тіло, обмежене 12-ма гранями у формі правильних п'ятикутників.

ПЕНТАГО́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Пентагона.

ПЕНТАГО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пентаго́н**.

ПЕНТАГРА́МА, -и, *ж.* Правильний п'ятикутник, всередині якого на його сторонах побудовані рівнобедрені трикутники; в середні віки вважався магічним знаком.

ПЕНТАГРИ́Д, -а, *ч.* Електронна лампа, що має 7 електродів: анод, катод і 5 сіток; застосовувалась у схемах перетворювання частоти коливань.

ПЕНТАЕ́ДР, -а, *ч.* Тіло, обмежене п'ятьма трикутними площинами; п'ятигранник.

ПЕНТАЕДРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пентаедра.

ПЕНТАЕ́ДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пентае́др**.

ПЕНТАЕРИТРИ́Т, -у, *ч.* Чотириатомний аліфатичний спирт; безбарвні кристали.

ПЕНТАКАРБОНІ́Л, -у, *ч.* Полікарбонілометал, у якому атом металу сполучений ковалентними зв'язками з 5-ма молекулами карбонодноокисню.

ПЕНТАКО́РД, -у, *ч.*, *муз.* Акорд, що його утворюють звуки ангіметонової пентатоніки.

ПЕНТАЛГІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують як болезаспокійливий та жарознижувальний засіб.

ПЕНТАМЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **циклопента́н**.

ПЕНТА́МЕТР, -а, *ч.*, *поет.* Віршова стопа, що містить рівні половини, в кожній з яких є два дактилі та один наголошений склад.

ПЕНТАМІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Активний гангліоблокатор, що його застосовують при гіпертонії, спазмах периферичних судин та ін.

ПЕНТА́Н, -у, *ч.* Низькокиплячий і легкозаймистий вуглеводень нафти, нафтових і природних газів.

ПЕНТАНА́ЛЬ, -ю, *ч.* Пентановий (валеріановий) альдегід.

ПЕНТАНАМІ́Д, -у, *ч.* Амід пентанової (валеріанової) кислоти.

ПЕНТАНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір пентанової кислоти.

ПЕНТАНДІОА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір глутарової кислоти.

ПЕНТАНДІО́ВИЙ, -а, -е: ** **Пентандіо́ва кислота́** – дикарбонова – глутарова кислота.

ПЕНТА́НИ, -ів, *мн.* Насичені ациклічні вуглеводні, безбарвні рідини.

ПЕНТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пента́н**.

ПЕНТАНО́Л, -у, *ч.* Аміловий спирт (алкоголь).

ПЕНТАНО́Н, -у, *ч.* Один з двох ізомерів – діетилкетон або метилпропілкетон.

ПЕНТАОКСИГЕКСАНО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **фрукто́за**; фруктовий цукор.

ПЕНТАПЕПТИ́Д, -у, *ч.* Продукт взаємної конденсації п'яти молекул амінокислот.

ПЕНТАПЛА́СТ, -у, *ч.* Синтетичний полімер, що застосовується у виробництві машинобудівних деталей підвищеної точності.

ПЕНТАПРИ́ЗМА, -и, *ж.* П'ятикутна оптична призма, що повертає пучок світлових променів на кут 90°.

ПЕНТА́ПТИХ, -а, *ч.* *мист.* Композиція з п'яти картин, барельєфів, малюнків і т. ін., об'єднаних спільною темою, ідеєю. // *літ.* Поетичний твір із п'яти віршів, уривків і т. ін., об'єднаних спільним задумом. // Музичний цикл із п'яти п'єс з різними сюжетами, об'єднаних однією ідеєю, темою або спільним драматичним задумом.

ПЕНТА́РХІЯ, -ї, *ж.* 1. Колегія п'ятьох, один з органів державної влади у Стародавньому Карфагені. 2. Умовне позначення територіального поділу стародавньої Ірландії на п'ять "королівств" після завоювання її кельтами.

ПЕНТАСАХАРИ́Д, -у, *ч.* Складний – п'ятірний цукор, молекула якого містить 5 залишків простих цукрів – моносахаридів.

ПЕНТАСАХАРИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пентасахари́д**.

ПЕНТАСТИ́ЛЬ, -ю, *ч.* Давньогрецький храм з п'ятьма колонами на фасаді.

ПЕНТАСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Сіль з двозарядним аніоном – лінійним ланцюжком з п'яти атомів Сульфуру.

ПЕНТАСУЛЬФІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пентасульфі́д**.

ПЕНТАТАНТАЛА́Т, -у, *ч.* Сіль ізополікислоти; використовують у технології вилучення Танталу з руд, як сегнетоелектрик тощо.

ПЕНТАТЛО́Н, -у, *ч.* Античне п'ятиборство, що було обов'язковим елементом олімпійських ігор.

ПЕНТАТО́НІКА, -и, *ж.* Звукова система, що має п'ять звуків різної висоти в межах октави.

ПЕНТАТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пентатоніки.

ПЕНТАТО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до пентатоніки. ** **Пентато́нний звукоря́д** – те саме, що **пентато́ніка**.

ПЕНТАФТА́ЛЕВИЙ, -а, -е: ** **Пентафта́леві смо́ли** – один із видів алкідних смол.

ПЕНТАФТА́ЛИ, -ів, *мн.* Те саме, що **пентафта́леві смо́ли**.

ПЕНТАХО́РД, -а, *ч.*, *муз.* 1. Звукоряд з п'яти послідовно розташованих ступенів у межах чистої квінти. 2. Гамоподібна послідовність п'яти ступенів, побудована від будь-якого ступеня ладового утворення.

ПЕНТАХО́РД, -а, *ч.*, *муз.* П'ятиступеневий звукоряд (в обсязі квінти).

ПЕНТАХО́РДНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **пентахо́рд**.

ПЕНТАЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при отруєннях плутонієм, радіоактивним ітрієм, цезієм, цинком та ін.

ПЕНТЕ́Н, -у, *ч.* Алкен, молекула якого містить прямий ланцюжок з п'яти атомів Карбону, сполучених з 10-ма атомами Гідрогену.

ПЕНТЕСІЛЕ́Я, -ї, *ж.* У грецькій міфології – надзвичайно вродлива цариця амазонок.

ПЕНТИ́Л, -у, *ч.* Радикал, що має прямий ланцюжок з п'яти карбонових атомів, сполучених з 11-ма атомами Гідрогену.

ПЕНТИЛНІТРИ́Т, -у, *ч.* Ефір пентанолу та нітритної кислоти; антидот від отруєння ціаногідрогеном.

ПЕНТЛАНДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів.

ПЕНТОБАРБІТА́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Барбітурат швидкої та негайної дії.

ПЕНТО́Д, -а, *ч.*, *радіо.* П'ятиелектродна електронна лампа.

ПЕНТО́ДНИЙ, -а, -е, *радіо.* Прикм. до **пенто́д**.

ПЕНТО́ЗИ, -ів, *мн.* Моносахариди, молекули яких містять п'ять атомів вуглецю.

ПЕНТО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до пентозів. ** **Пенто́зний цикл** – сукупність ферментативних реакцій, в результаті яких в організмі відбувається окиснювальний розпад глюкози.

ПЕНТОКСИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що підвищує фагоцитарну активність лейкоцитів та ін.

ПЕНТОЛІ́Т, -у, *ч.* Вибухова речовина, сплав тротилу з теном.

ПЕНТО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **пентапла́ст**.

ПЕНТХА́УС, -а, *ч.* Особняк, збудований на даху хмарочоса. 2. Фешенебельна квартира в надбудові на даху будинку.

ПЕНУ́ТІ, *невідм.*, *мн.* Група індіанських племен, що живуть у резерваціях США і Канади.

ПЕНУТІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до пенуті. ** **Пенутіа́нські мо́ви** – сім'я мов індіанців пенуті.

ПЕНЧИНГБО́Л, **ПАНЧИНГБО́Л**, -а, *ч.* Підвішений надувний шкіряний м'яч грушоподібної форми; служить боксерам для тренування.

ПЕНЬ, пня, *ч.* 1. Нижня частина стовбура дерева, яка залишилась на корені після того, як дерево зрубали, спиляли, зламали і т. ін. // *перен.*, *розм.* Про нерозумну чи байдужу до всього, до всіх людину. 2. *розм.* Те саме, що **пеньо́к** 2. 3. *діал.* Вулик.

ПЕНЬКОВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **пень** 1.

ПЕНЬКУВА́ТИЙ, -а, -е. З пеньком, пеньками (у 1 знач.).

ПЕНЬКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пенькува́тий**.

ПЕНЬО́К, -нька́, *ч.* 1. Те саме, що **пень** 1. 2. *розм.* Нижня частина зуба, що викришився, зламався і т. ін.; залишок зіпсованого зуба. 3. *перев. мн.* Відростки на тілі птаха, з яких росте пір'я.

ПЕНЬО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **пеньо́к** 1.

ПЕНЬЮА́Р, -а, *ч.* 1. Домашнє жіноче вбрання з легкої тканини. 2. У перукарнях – простирадло, яким накривають плечі під час підстригання або причісування.

ПЕНЯ́, -і, *ж.* 1. Санкція за невиконання або прострочення взятих за домовленістю або встановлених законом фінансових зобов'язань. 2. *заст.* Штраф (у 1 знач.). 3. *заст.* Незадоволення або скарга. 4. *заст.* Біда, горе.

ПЕНЯ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Недбалий, незграбний.

ПЕНЯКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Причепливий, прискіпливий. 2. Затятий, упертий.

ПЕО́Н[1], -а, *ч.* 1. *поет.* Віршова стопа з одного довгого і трьох коротких складів. 2. Те саме, що **пеа́н** 1.

ПЕО́Н[2], -а, *ч.* У США та країнах Латинської Америки 17 – 18 ст. – сільськогосподарський робітник, який внаслідок кабальної залежності перетворився на боргового раба.

ПЕОНА́Ж, -у, *ч.* У країнах Латинської Америки 17 – 18 ст. – система кабальної залежності пеонів (*див.* **пео́н**[2]) від господарів; боргове рабство.

ПЕОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення статевого члена.

ПЕ́ПІНКА, -и, *ж.* Сорт яблук.

ПЕПІНЬЄ́РКА, -и, *ж.* У дореволюційній Росії – дівчина, яку після закінчення закритого навчального закладу залишали в ньому для проходження педагогічної практики.

ПЕ́ПЛУМ, -а, *ч.* У стародавніх Греції та Римі – жіночий верхній одяг з легкої тканини зі зборками, без рукавів, що його надягали поверх туніки.

ПЕПСИДИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для лікування гастритів.

ПЕПСИ́Н, -у, *ч.* 1. Необхідна для травлення речовина, що входить до складу шлункового соку. 2. Ліки з цієї речовини, що їх уживають для посилення травлення.

ПЕПСИНА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **пепси́н**.

ПЕПСИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пепси́н**.

ПЕПСИНОГЕ́Н, -у, *ч.* Неактивний попередник пепсину.

ПЕ́ПСІ-КО́ЛА, -и, *ж.* Безалкогольний тонізуючий напій, що виготовляється на основі горіхів коли.

ПЕПТИ́Д, -у, *ч.* Проміжний продукт взаємних перетворень амінокислот білків в організмі людини, тварин і рослин.

ПЕПТИДА́ЗИ, -да́з, *мн.* Ферменти, що належать до групи пептидгідролаз.

ПЕПТИДГІДРОЛА́ЗИ, -ів, *мн.* Група ферментів, що каталізують розщеплення білків і пептидів.

ПЕПТИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пепти́д**.

ПЕПТИЗА́ТОРИ, -ів, *мн.* Речовини, дія яких спричиняє процес переходу осаду, отриманого при коагуляції, у колоїдний розчин.

ПЕПТИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пептизації.

ПЕПТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес переходу осаду, отриманого при коагуляції, у колоїдний розчин.

ПЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має відношення до шлунка та травлення.

ПЕПТО́Н, -у, *ч.*, *спец.* Продукт первинного розщеплення білків при травленні.

ПЕПТО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **пепто́новий**. ** **Пепто́нна вода́** – рідке живильне середовище, головними компонентами якого є пептон, хлорид натрію і вода.

ПЕПТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пепто́н**.

ПЕПУ́К, -а, *ч.* Вірменський музичний інструмент: керамічна свистулька, рід окарини.

ПЕР, -а, *ч.* В Англії та (до революції 1848 р.) у Франції – звання представника вищого прошарку дворянства; особа, яка має це звання.

ПЕРАКУ́ТНИЙ, -а, -е. Дуже гострий (найчастіше про розвиток захворювання).

ПЕРБРОМА́Т, -у, *ч., хім.* Сіль перброматної кислоти.

ПЕРБРОМА́ТНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **перброма́т**. ** **Перброма́тна кислота́** – сильна кислота і енергійний окисник, що існує у водному розчині до концентрації 55% мас.

ПЕРВА́К, *розм.* 1. *род.* -а́. Перша, старша дитина. 2. *род.* -а́, *шкільн.* Першокласник. 3. *род.* -у́. Наливка, квас і т. ін. першого настою; горілка від початку відгону; дьоготь першого виділення. 4. *род.* -а́, *с. г., заст.* Перший рій. // Перший сніп і т. ін.

ПЕРВА́ЧКА, -и, *ж., розм.* Перша дочка.

ПЕРВАЧО́К, -чка́ *і* -чку́, *ч.* Пестл. до **перва́к**.

ПЕ́РВЕ, *присл., арх.* Спершу, попервах.

ПЕ́РВЕНЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Перша, найстарша дитина у шлюбі. 2. Той, хто першим затіває, започатковує якусь справу. 3. Те, що з'явилося або створене першим у часі серед йому подібних.

ПЕРВЕ́РСІЯ, -ї, *ж., мед.* 1. Патологічне порушення інстинктивних потреб людини, що супроводжується неприродними формами його задоволення. 2. Статеве збочення (садизм, мазохізм, педофілія, фетишизм та ін.).

ПЕРВИНА́, -и́, *ж., розм.* Щось нове, перше. // *у знач. присудк. сл., кому, також з інфін., перев. із запереч.* Вперше, в перший раз.

ПЕРВИ́НКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **первина́**.

ПЕРВИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який становить перший, зазвичай найпростіший етап чого-небудь. // Від якого або з якого починається що-небудь; початковий. ** **Перви́нна аме́нція**, *мед.* – розумова недостатність, яка вважається результатом дії генетичних чинників. **Перви́нна за́йнятість:** а) зайнятість, яка виникає безпосередньо після інвестування капіталу; б) основна зайнятість, яка має місце поряд із додатковою зайнятістю. **Перви́нна мотива́ція** – мотивація, яка виникає з базових, біологічних потреб. **Перви́нна ни́рка** – те саме, що **мезоне́фрос. Перви́нна порожни́на ті́ла** – те саме, що **бластоце́ль. Перви́нний докуме́нт** – документ, в якому фіксуються які-небудь дані на підставі безпосереднього досвіду, обліку і т. ін. **Перви́нний о́блік** – первинна реєстрація фактів, подій, процесів, заповнення формулярів спостереження та інших документів у статистичному, бухгалтерському та оперативному обліку. **Перви́нний се́ктор еконо́міки** – частина економіки у вигляді видобутку сировини, рослинництва, тваринництва. **Перви́нні стате́ві озна́ки** – сукупність основних морфофізіологічних відмінностей між самцем і самкою у тварин, а також між чоловіком і жінкою: статеві залози разом з провідними шляхами, маткою та копулятивними органами. 2. Який існує, з'являється раніше чого-небудь. // Найдавніший з ряду однорідних істот або предметів. 3. Який є першою, початковою ланкою якоїсь структури, організації; низовий.

ПЕРВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Власт. за знач. **первинний**.

ПЕРВИ́ННО. Присл. до **первинний**.

ПЕРВИННОБЕЗКРИ́ЛІ, -их, *мн.:* ** **Первиннобезкри́лі кома́хи** – клас нижчих комах.

ПЕРВИННОПОКРИ́ВНІ, -их, *мн.* За старою класифікацією – підклас дводольних рослин.

ПЕРВИННОПОРОЖНИ́ННИЙ, -а, -е: ** **Первиннопорожни́нні че́рви** – тип безхребетних тварин, що живуть у морях, прісноводних водоймах, у ґрунті.

ПЕРВИННОРО́ТІ, -их, *мн.* Група безхребетних, у яких ротовий отвір утворюється на місці первинного рота зародка.

ПЕРВИННОТРАХЕ́ЙНІ, -их, *мн.* Клас безхребетних тварин типу оніхофор, що живуть у лісовій підстилці та ін. вологих місцях.

ПЕРВИННОХО́РДОВІ, -их, *мн.* Підтип морських безхребетних тварин.

ПЕРВИ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Первачка.

ПЕРВІ́НЧИК, -а, *ч., зах.* Перший бджолиний рій.

ПЕ́РВІСНИЙ, -а, -е. 1. Який існував у найдавніші періоди історії людства. 2. Який існував спочатку та був замінений чим-небудь. 3. Те саме, що **первозда́нний** 2. 4. Те саме, що **первинний** 1, 2.

ПЕ́РВІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пе́рвісний**.

ПЕ́РВІСНО. Присл. до **пе́рвісний** 2 – 4.

ПЕРВІСНООБЩИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до першої в історії людства соціально-економічної формації – общини. ** **Первіснообщи́нний лад** – перша в історії людства соціально-економічна формація – община.

ПЕ́РВІСТКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **перва́чка**. 2. *с. г.* Корова, яка телиться вперше. 3. *поет.* Те саме, що **первоцві́т** 1.

ПЕ́РВІСТОК, -тка, *ч.* 1. *розм.* Перша дитина. 2. *чого, перен.* Те, що з'явилось, створене або робиться першим, раніше за все наступне.

ПЕ́РВІСТОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **пе́рвістка**.

ПЕ́РВІСТОЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **пе́рвісток**.

ПЕ́РВІТКА, -и, *ж., діал.* 1. Первістка. 2. Перша кохана дівчина.

ПЕ́РВО, *присл., діал.* Спочатку.

ПЕРВОБУ́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пе́рвісний** 1 – 3.

ПЕРВОБУ́ТНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **первобу́тний**.

ПЕРВОБУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **первобу́тний**.

ПЕРВОВИХІДНИ́Й, -а́, -е́. Первинний, початковий.

ПЕРВОВІ́К, -у, *ч., заст.* Початок віків, найдавніший час.

ПЕРВОВІ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **первові́к**.

ПЕРВОЗВА́НИЙ, -а, -е, *рел.* Якого Ісус Христос покликав першим. *Апостол Андрій Первозваний.*

ПЕРВОЗДА́ННИЙ, -а, -е. 1. Який існує, створений раніше за все наступне. 2. Який був од самого початку, не змінений; чистий, незайманий. *Первозданна тиша.*

ПЕРВОЗДА́ННІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* Якість за знач. **первозда́нний**.

ПЕРВОЗИ́МКИ, -ів, *мн., розм.* Перші зимові дні, початок зими.

ПЕРВОЗИ́М'Я, -я, *с., розм.* Те саме, що **первози́мки**.

ПЕРВОІСТО́ТА, -и, *ж.* Первісна істота.

ПЕРВО́ЛІТОК, -тка, *ч., розм.* 1. Маля тварини або дитина на першому році життя. 2. *перен.* Юна людина.

ПЕРВОНАРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який народився першим, раніше за всіх інших дітей.

ПЕРВОНАРО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **первонаро́джений**.

ПЕРВОНАЧА́ЛО, -а, *с.* 1. Те, з чого щось почалося. 2. Споконвічна сутність.

ПЕРВО́ПИС, -у, *ч., зах.* Оригінал.

ПЕРВОПОЧА́ТОК, -тку, *ч.* Те саме, що **первоначало**.

ПЕРВОПРИЧИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **першопричи́на**.

ПЕРВОПРОВІ́СНИК, -а, *ч.* Той, хто першим щось провіщає.

ПЕРВОПРОСВІТИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто першим когось просвіщає.

ПЕРВОПУ́ТОК, -тку, *ч., розм.* Перша зимова дорога по новому снігу.

ПЕРВОПУ́ТТЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **первопу́ток**.

ПЕРВОРІ́ДЕНЬ, -дня, *ч.* Первородний син.

ПЕРВОРІ́ДНИЙ *див.* **первоpo̍дний**.

ПЕРВОРО́ДНИЙ, ПЕРВОРІ́ДНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який виник, створений раніше за все інше, є першим джерелом чого-небудь. *Первородний гріх.* ** **Перворо́дне масти́ло** – речовина, яка нерівномірно покриває шкіру новонародженого.

ПЕРВОРО́ДСТВО, -а, *с., книжн.* Першість у чому-небудь; основа, оригінальність чогось.

ПЕРВОСВЯЩЕ́НИК, -а, *ч., рел.* Духовна особа вищого сану.

ПЕРВО́СПИ, -ів, *мн.* Перший сон.

ПЕРВОТВІ́Р, -тво́ру, *ч.* Оригінал. // Документ, виконаний на будь-якому матеріалі, придатному для багаторазового зняття з нього копій.

ПЕРВОТВО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **первотвір**.

ПЕРВОЦВІ́Т, -у, *ч.* 1. Перша весняна квітка. 2. *бот.* Назва багаторічних трав'янистих рослин родини первоцвітних, які починають цвісти рано навесні. 3. *діал., поет.* Пролісок.

ПЕРВОЦВІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перво́цвіт** 2. // *у знач. ім.* **первоцвітні**, -них, *мн.* Назва родини багаторічних трав'янистих рослин із різнобарвними квітами, які починають цвісти рано навесні.

ПЕРВОЦВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **первоцвітний**.

ПЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., рідко.* Бути першим, переважати інших у чому-небудь.

ПЕРГА́, -и́, *ж., спец.* Зібраний бджолами квітковий пилок рослин, якого вони змочують нектаром, складають у комірки стільників і ущільнюють.

ПЕРГА́МЕН, -у, *ч., спец., рідко.* Те саме, що **перга́мент**.

ПЕРГА́МЕННИЙ, -а, -е, *спец., рідко.* Прикм. до **перга́мен**.

ПЕРГА́МЕНТ, -у, *ч.* 1. *спец.* Оброблена певним чином шкіра молодих тварин, що застосовувалася до винайдення паперу як матеріалу для письма. // Сувій такого матеріалу. 2. Давній рукопис, документ, написаний на такому матеріалі. 3. Дуже міцний, цупкий обгортковий папір, який не пропускає жиру і вологи.

ПЕРГА́МЕНТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **перга́мент** 1. // Написаний на пергаменті. 2. *перен.* Який своїм виглядом нагадує пергамент (у 1 знач.), схожий на пергамент (звичайно про жовту, суху шкіру людини). *Пергаментний папір.*

ПЕРГА́МЕНТНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер, який виготовляє пергамент.

ПЕРГАМІ́Н, -у, *ч.* 1. Ізоляційний прокладний рулонний матеріал, виготовлений з тонкого картону, просоченого нафтовими бітумами. 2. Тонкий міцний папір, з якого виготовляють паперову кальку або пакувальний матеріал для масложирових продуктів.

ПЕРГАМІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пергамі́н**.

ПЕРГА́МСЬКИЙ, -а, -е: ** **Перга́мський вівта́р** – присвячений Зевсові вівтар у місті Пергамі, на якому відтворено сцени з міфа про гігантомахію.

ПЕРГА́Ч, -а́, *ч., зах.* Кажан.

ПЕРГІДРО́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пергідро́ль**.

ПЕРГІДРО́ЛЬ, -ю, *ч.* Тридцятипроцентний водний розчин перексоводню, що має застосування при вибілюванні тканин, вовни, волосся і т. ін., а також уживається для консервації, дезінфекції.

ПЕ́РГОЛА, -и, *ж.* Альтанка з кам'яних стовпів або легких арок, обсаджена виткими рослинами.

ПЕ́РДНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Випустити гази з кишечника.

ПЕРДУ́Н, -а, *ч., грубо.* Той, хто часто випускає гази з кишечника.

ПЕРЕАДРЕСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **переадресува́ння**. 2. У системах обробки інформації: а) зміна адресної частини машинної команди; б) зміна пункту призначення у процесі пересилання даних.

ПЕРЕАДРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переадресува́ти**.

ПЕРЕАДРЕСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переадресо́ваний**.

ПЕРЕАДРЕСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переадресо́вувати**.

ПЕРЕАДРЕСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕАДРЕСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Змінювати адресу, посилати на нову адресу. *Переадресувати газету.* 2. *до кого, на кого, кому, перен., розм.* Змінювати направленість дії на кого-небудь іншого.

ПЕРЕАДРЕСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переадресува́ти**.

ПЕРЕАДРЕСУВА́ТИ *див.* **переадресо́вувати**.

ПЕРЕАДРЕСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Пас. до **переадресува́ти**.

ПЕРЕАКЦЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У вірші – незбіг наголосу неодноскладового слова з сильним місцем віршованого метра.

ПЕРЕАКЦЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Перенесення уваги, смислового акценту на що-небудь інше.

ПЕРЕАМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Оборотне перенесення аміногрупи від амінокислот до кетокислот.

ПЕРЕАМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснити переамінування.

ПЕРЕАРАНЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переаранжува́ти**.

ПЕРЕАРАНЖУВА́ННЯ, -я, *с., муз.* Дія за знач. **переаранжува́ти**.

ПЕРЕАРАНЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., муз.* Аранжувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕАРЕШТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕАРЕШТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Арештовувати всіх чи багатьох, одного за одним.

ПЕРЕАРЕШТУВА́ТИ *див.* **переарешто́вувати**.

ПЕРЕАСИГНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переасигнува́ти**.

ПЕРЕАСИГНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переасигно́вувати**.

ПЕРЕАСИГНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕАСИГНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Асигнувати ще раз, повторно, по-іншому.

ПЕРЕАСИГНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переасигнува́ти**.

ПЕРЕАСИГНУВА́ТИ *див.* **переасигно́вувати**.

ПЕРЕАТЕСТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **переатесто́вувати, переатестува́ти**.

ПЕРЕАТЕСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переатестува́ти**.

ПЕРЕАТЕСТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕАТЕСТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Атестувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕАТЕСТУВА́ТИ *див.* **переатесто́вувати**.

ПЕРЕБА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* переба́влять; *док.*, **ПЕРЕБАВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок., перех., розм.* Перевищувати міру в чому-небудь.

ПЕРЕБАВЛЯ́ТИ *див.* **переба́вити**.

ПЕРЕБАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебазува́ти**. // **перебазо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕБАЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перебазо́ваний**.

ПЕРЕБАЗО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебазо́вувати**.

ПЕРЕБАЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕБАЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Переміщати що-небудь на нову базу (у 3 знач.) або наново створювати таку базу для чого-небудь.

ПЕРЕБАЗО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕБАЗУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Переміщатися на нову базу (у 3 знач.) або створювати нову базу для чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **перебазо́вувати**.

ПЕРЕБАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебазува́ти** і **перебазува́тися**.

ПЕРЕБАЗУВА́ТИ *див.* **перебазо́вувати**.

ПЕРЕБАЗУВА́ТИСЯ *див.* **перебазо́вуватися**.

ПЕРЕБАЛА́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ПЕРЕБАЛА́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Мати розмову, балачку; переговорити.

ПЕРЕБАЛА́КУВАТИ *див.* **перебала́кати**.

ПЕРЕБАЛА́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., розм.* Те саме, що **переговорюватися**.

ПЕРЕБАЛАМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш, *док., перех.* 1. Баламутити (у 1 знач.) все чи багато чого-небудь. 2. Баламутити (у 2 знач.) всіх чи багатьох.

ПЕРЕБАЛОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебалотува́ти**.

ПЕРЕБАЛОТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕБАЛОТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Балотувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕБАЛОТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **перебалотува́ння**.

ПЕРЕБАЛОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебалотува́ти** і **перебалотува́тися**.

ПЕРЕБАЛОТУВА́ТИ *див.* **перебалото́вувати**.

ПЕРЕБАЛОТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Балотуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Пас. до **перебалотува́ти**.

ПЕРЕБАРАНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., розм.* 1. *кому, у кому і з інфін.* Те саме, що заважати. 2. *також без додатка.* Перебивати, не даючи говорити.

ПЕРЕБА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* 1. Побачити все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох. 2. Внаслідок різного та багаторазово баченого одержувати знання, складати уявлення про кого-, що-небудь.

ПЕРЕБГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., діал.* Перегнути, заломити.

ПЕРЕБЕ́НДІ, -бе́ндь, *мн., розм.* Те саме, що **балакани́на**.

ПЕРЕБЕ́НДЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., розм.* 1. Те саме, що **вередува́ти**. 2. Говорити багатослівно,

звичайно пересипаючи свою мову жартами.

ПЕРЕБЕ́НДЮХА, -и, *ж.*, *заст.* Вередуха, варивода, капризуля.

ПЕРЕБЕ́НДЯ, -і, *ч.*, *розм.* 1. Вередлива, капризна, перебірлива людина; вередун. 2. Людина, що вміє весело, дотепно що-небудь розказати, проспівати і т. ін.

ПЕРЕБЕ́РДИНА, -и, *ж.*, *діал.* Скіпа зі старого хмизу.

ПЕРЕБИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Майстер, який перебиває меблі.

ПЕРЕБИВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **перебива́льник**.

ПЕРЕБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебива́ти** і стан за знач. **перебива́тися** 4.

ПЕРЕБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕБИ́ТИ**, -б'ю, -б'єш, *док.*, *перех.* 1. *тільки док.* Убити всіх чи багатьох, одного за одним. 2. Розділяти ударом надвоє; ударом ламати, пошкоджувати що-небудь. // *перен.*, *розм.* Переділити, перегородити що-небудь. ** **Перебити ру́ки** – розняти ударом руки, з'єднані двома особами на знак якої-небудь угоди. 3. *що, кому, перен.* Яким-небудь втручанням, чим-небудь викликати припинення, порушувати вияв, розвиток, перебіг чого-небудь. // *також без додатка і з інфін.* Заважати кому-небудь щось робити. // *у чому і без додатка.* Перешкоджати кому-небудь здійснити, завершити щось. // *також без додатка, із сл.* м о в а, с л о в а, о п о в і д а н н я *і т. ін.* Перериваючи, не давати висловитись. // Починати звучати одночасно з іншим звуком. // Переважаючи силою, заглушувати, робити менш відчутним (неприємний запах, смак і т. ін.). *Перебивати голод.* 4. Не давати придбати або одержати що-небудь, захопивши, купивши і т. ін. раніше або давши більшу ціну; перехоплювати. *Перебивати дорогу.* 5. Розбивати все чи багато чого-небудь, одне за одним. // *також на що.* Роздроблювати, подрібнювати що-небудь. 6. Збивати ще раз, повторно, роблячи більш пухким, пухнастим (про пух, пір'я, волос і т. ін.). 7. Забивати в інше місце. 8. Переносити зображення з одного матеріалу на інший. 9. *спец.* Оббивати заново (меблі).

ПЕРЕБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕБИ́ТИСЯ**, -б'ю́ся, -б'є́шся, *док.* 1. Ставати пошкодженим, зруйнованим і т. ін.; ламатися. 2. Розбиватися (про все або про велику кількість чого-небудь). 3. *перен.* Через якесь втручання припинятися, порушуватися (про вияв, розвиток, перебіг чого-небудь). 4. *чим, на чому і без додатка, розм.* Терпіти матеріальні нестатки, обходитися якийсь час малим. // Терпіти певний час якісь незручності, невигідності і т. ін. 5. *тільки док., розм.* Дуже перевтомитися, виснажитися. 6. *тільки недок.* Пас. до **перебива́ти**.

ПЕРЕБИВА́Ч, -а́, *ч.*, *спец.* Те саме, що **перебива́льник**.

ПЕРЕБИВА́ЧКА, -и. Жін. до **перебива́ч**.

ПЕРЕБИ́ВКА, -и, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **переби́ти** 9.

ПЕРЕБИВНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для перенесення зображення з одного матеріалу на інший.

ПЕРЕБИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е, *розм.* Який переривається репліками, що не дають іншому висловитись (про розмову).

ПЕРЕБИ́ЙНІС, -носа, *ч.* Людина з перебитим носом.

ПЕРЕБИНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебинтува́ти**. // *у знач. прикм.*

ПЕРЕБИНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебинто́вувати**.

ПЕРЕБИНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕБИНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Забинтовувати всю поверхню, велику частину чого-небудь, дуже оббинтовувати когось. 2. Розбинтувавши, забинтовувати повторно, змінювати пов'язку.

ПЕРЕБИНТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕБИНТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Перебинтовувати себе. 2. *тільки недок.* Пас. до **перебинто́вувати**.

ПЕРЕБИНТУВА́ТИ *див.* **перебинто́вувати**.

ПЕРЕБИНТУВА́ТИСЯ *див.* **перебинто́вуватися**.

ПЕРЕБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для перебирання чого-небудь.

ПЕРЕБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебира́ти** і **перебира́тися**.

ПЕРЕБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕБРА́ТИ**, -беру́, -бере́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Розбираючи, беручи в руки одне за одним, переглядати все чи багато чого-небудь. // Сортуючи, відбирати придатне для вжитку. 2. *перех.* Доторкуватися до частин, складників чого-небудь, перехоплюючи їх пальцями одне за одним, по черзі. 3. *тільки недок., неперех., чим.* Робити якісь одноманітні, однакові рухи чим-небудь. 4. *перех., перен.* Уявляти, згадувати, відтворювати в пам'яті послідовно все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох. // Послідовно переглядати, оцінюючи кого-, що-небудь, вирішуючи щось. 5. *тільки недок., неперех., ким, чим і без додатка.* Проявляти розбірливість у чомусь, бути вередливим, поводити себе капризно. 6. *тільки док., перех., розм.* Беручи поступово, в декілька прийомів, забрати все чи велику кількість чого-небудь. // Користуватися послугами всіх по черзі чи багатьох. 7. *перех., розм.* Брати зайве, більше ніж треба. // Випивати понадміру, дуже багато хмільного. *Перебирати через край.* 8. *перех.* Розібравши на частини для ремонту, знову збирати. 9. *перех., рідко.* Брати у кого-небудь, приймати, одержувати від когось. // Приймати на себе все чи багато чого-небудь (звичайно про те, що дуже обтяжує, накладає велику відповідальність і т. ін.). *Перебрати борги банкрута.* 10. *перех., рідко.* Перейняти від кого-небудь. 11. *перех., розм.* Те саме, що **переодяга́ти**. 12. *перех., с. г.* Очищати посіви від бур'янів; прополювати.

ПЕРЕБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕБРА́ТИСЯ**, -беру́ся, -бере́шся, *док.* 1. Переходити, переправлятися через що-небудь, звичайно долаючи якісь перешкоди. 2. *на що, в що.* Переміщатися, переходити з одного місця на інше, в інше. // *також з інфін.* Переходити, переїздити на нове місце проживання; переселятися. 3. Те саме, що **переодяга́тися**. 4. *тільки недок.* Пас. до **перебира́ти** 1, 2, 4, 6, 8, 10 – 12.

ПЕРЕБИРА́Ч, -а́, *ч.*, *спец.* Той, хто займається перебиранням, сортуванням чого-небудь.

ПЕРЕБИРА́ЧКА, -и, *спец.* Жін. до **перебира́ч**.

ПЕРЕБИ́ТИ *див.* **перебива́ти**.

ПЕРЕБИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переби́ти**. // *у знач. прикм. із сл.* б и т и й. Якого багато разів били, громили. // **переби́то**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕБИ́ТИСЯ *див.* **перебива́тися**.

ПЕРЕБИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **переби́ти**.

ПЕРЕ́БІГ, -у, *ч.* Дія за знач. **перебі́гти**. ** **Пере́біг поді́й** – послідовний плин, відбування подій, явищ тощо. **Пере́біг хворо́би** – еволюція стадій хвороби, її проявів.

ПЕРЕБІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебіга́ти**.

ПЕРЕБІ́ГАТИ, -аю, -аєш, *док.* Вибігати в чому-небудь або як-небудь протягом певного часу; пробігати.

ПЕРЕБІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕБІ́ГТИ**, -іжу́, -іжи́ш, *док.* 1. *неперех.* Бігом пересуватися з одного місця на інше, в інше. // *перен.* Швидко йти, проходити, змінюючись у свідомості; переходити, переключатися на що-небудь інше (про думки). // *перех., перен.* Відтворювати в думках, уяві. 2. *перех. і неперех.* Пробігати через що-небудь; бігом, швидко минати щось. // *кого, перех.* Перетинати кому-небудь дорогу або випереджати когось. 3. *неперех.* Переходити на бік ворога, противника. 4. *перех. і неперех.* Швидко переводити з предмета на предмет (очі, погляд). // Швидко переходити з предмета на предмет (про очі, погляд). 5. *неперех.* Швидко переміщатися, пересуватися (про тінь, світло і т. ін.). // *перен.* З'являючись, відбиватися і щезати на обличчі (про вираз певного настрою, почуття і т. ін.). // Проноситися, лунати (про шум, крик і т. ін.). 6. *неперех.* Минати, проходити (про час, пору). 7. *неперех., перен.* Проходити, відбуватися певним чином, з яким-небудь результатом.

ПЕРЕБІ́ГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Надміру втомитися від біганини.

ПЕРЕБІГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Бігати наввипередки.

ПЕРЕБІ́ГНУТИ, -ну, -неш, *док., зах.* Перебігти.

ПЕРЕБІ́ГТИ *див.* **перебіга́ти**.

ПЕРЕБІ́ГТИСЯ, -іжу́ся, -іжи́шся, *док., діал.* Випасти (про дощ).

ПЕРЕБІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і неперех.* Пережити труднощі, злидні, нестатки.

ПЕРЕБІ́ЄЦЬ, -і́йця, *ч.*, *заст.* Кулачний боєць.

ПЕРЕБІ́ЖКА, -и, *ж.* Переміщення, пересування бігом через який-небудь простір на інше, в інше місце, на іншу позицію (звичайно під час воєнних дій, полювання, спортивних вправ і т. ін.). // Відбиток переміщення, пересування кого-, чого-небудь. // *у знач. присл.* Перебіжками; переміщаючись, пересуваючись бігом через який-небудь простір.

ПЕРЕБІ́ЖНИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Який швидко лине, проминає, не затримуючись на одному місці. 2. Який швидко минає; тимчасовий, недовговічний. // Нетривалий, короткий, побіжний (про погляд, посмішку і т. ін.).

ПЕРЕБІ́ЖНИК, -а, *ч.* Те саме, що **перебі́жчик**.

ПЕРЕБІ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **перебі́жник**.

ПЕРЕБІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **перебі́жний**.

ПЕРЕБІ́ЖЧИК, -а, *ч.* Військовослужбовець, що перейшов у розташування ворога і здався йому. // *перен.* Той, хто відмовляється від попередніх переконань, поглядів і т. ін., переходить з одного ідейного, політичного і т. ін. табору в інший.

ПЕРЕБІ́ЖЧИЦЯ, -і. Жін. до **перебі́жчик**.

ПЕРЕБІ́Й[1] *див.* **перебо́ї**.

ПЕРЕБІ́Й[2], -бо́ю, *ч.*, *спорт.* Повторний поєдинок фехтувальників, які мають однакові результати, для виявлення переможця.

ПЕРЕБІ́ЙНИЙ, -а, -е, *розм.* Який відбувається з перебоями.

ПЕРЕБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебіли́ти**.

ПЕРЕБІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебіли́ти**.

ПЕРЕБІЛИ́ТИ *див.* **перебі́лювати**.

ПЕРЕБІ́ЛКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **перебі́лювання**.

ПЕРЕБІЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **перебіли́ти** 1, 2.

ПЕРЕБІ́ЛЬШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебі́льшити**. 2. *у знач. прикм.* Який уявляється більшим, значнішим, ніж є в дійсності; надмірний.

ПЕРЕБІ́ЛЬШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перебі́льшений**.

ПЕРЕБІ́ЛЬШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебі́льшити**.

ПЕРЕБІ́ЛЬШЕНО. Присл. до **перебі́льшений** 2.

ПЕРЕБІ́ЛЬШИТИ *див.* **перебі́льшувати**.

ПЕРЕБІ́ЛЬШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебі́льшувати**.

ПЕРЕБІ́ЛЬШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕБІ́ЛЬШИТИ**, -шу, -шиш, *док.* 1. *перех.* Уявляти що-небудь у більших, збільшених порівняно з дійсністю розмірах; бути більшим за уявлюване, бажане; надавати чому-небудь надто важливого значення. 2. *перех. і неперех.* Говорячи, передаючи що-небудь, додавати свої міркування, які часто не відповідають дійсному стану речей.

ПЕРЕБІ́ЛЬШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перебі́льшувати**.

ПЕРЕБІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебі́лювати**.

ПЕРЕБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕБІЛИ́ТИ**, -білю́, -бі́лиш, *док.*, *перех.* 1. Білити, покривати розчином крейди, вапна (ще раз, повторно або заново, по-іншому). *Перебілити кімнату.* 2. Вибілювати все чи багато чого-небудь, одне за одним. *Перебілити всі кімнати.* 3. Переписувати начисто, набіло (чернетку, чорновий папір). 4. Псувати надмірним біленням. *Перебілювати полотно.* 5. *тільки док., рідко.* Вилудити все чи багато чого-небудь. *Перебілити весь мідний посуд.* 6. *тільки док., рідко.* Вилудити ще раз, повторно або заново, по-іншому. *Перебілити самовар.*

ПЕРЕБІ́Р, -бо́ру, *ч.* 1. Дія за знач. **перебра́ти**, **перебира́ти** і звуки, утворювані цією дією. 2. Чергування яких-небудь звуків; перестук, передзвін і т. ін. 3. Надлишок чого-небудь, узятий понад належну кількість. 4. *спец.* Механізм верстата, що передає обертання від приводного шківа шпинделя і регулює швидкість його обертання. 5. *спец.* Вид ручного художнього ткання, при якому орнаментальна композиція на тканині виконується шляхом перебирання ниток основи вручну згідно з робочим малюнком. 6. У картярських іграх – надмірна кількість очок на взятих гравцем картах.

ПЕРЕБІ́РКА, -и, *ж.* Легка внутрішня стінка, що переділяє на частини яке-небудь приміщення, простір і т. ін.; перегородка.

ПЕРЕ́БІРКИ, -рок, *мн.*, *розм.* Непотрібні або негодящі залишки чого-небудь.

ПЕРЕБІРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **перебі́рка**. // Те саме, що **переділко́вий**.

ПЕРЕБІ́РЛИВИЙ, -а, -е. Строгий у виборі; вибагливий, вередливий, примхливий.

ПЕРЕБІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **перебі́рливий**.

ПЕРЕБІ́РЛИВО. Присл. до **перебі́рливий**.

ПЕРЕБІ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **перебі́р** 5.

ПЕРЕБІ́РНИК, -а, *ч.* Вередник.

ПЕРЕБІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **перебі́рник**.

ПЕРЕБІСИ́ТИСЯ, -бі́шу́ся, -бі́сишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Захворіти на сказ, водобоязнь (про всіх чи багатьох тварин). 2. *перен., розм.* Перестати лютувати, дратуватися, скаженіти. 3. *перен., розм.* Заспокоїтися, стати врівноваженим, розсудливим.

ПЕРЕБЛАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **ублага́ти**.

ПЕРЕБЛИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переблиму́ватися**.

ПЕРЕБЛИ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Підморгуючи, подавати знак один одному.

ПЕРЕ́БЛИСК, -у, *ч.*, *поет.* Блиск (у 1 знач.), що спалахує в різних місцях.

ПЕРЕБЛИ́СКУВАТИ, -ує, *недок., розм.* Раз у раз яскраво блищати, світитися переливчастим світлом; поблискувати.

ПЕРЕБЛИ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок., розм.* Раз у раз поблискувати один одному.

ПЕРЕ́БОВКОМ, *присл.* Передзвоном.

ПЕРЕБО́ВТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебо́втати**.

ПЕРЕБО́ВТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **перебо́втаний**.

ПЕРЕБО́ВТАТИ *див.* **перебо́втувати**.

ПЕРЕБО́ВТАТИСЯ *див.* **перебо́втуватися**.

ПЕРЕБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕБО́ВТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Збовтуючи, перемішувати.

ПЕРЕБО́ВТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕБО́ВТАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Збовтуючись, перемішуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **перебо́втувати**.

ПЕРЕБО́Ї, -їв, *мн.* (*одн.* **перебі́й**, -бо́ю, *ч.*). 1. Перерви, звичайно ритмічно повторювані, у звучанні чого-небудь, у звуках, що їх видає хтось, щось. // Перерва в звуках, що їх видає діючий мотор, механізм, а також перерва в дії мотора, механізму. 2. Нерівне, неритмічне биття серця. // Звукове відчуття сильного, неритмічного биття серця. 3. Затримка, припинення в чому-небудь, що періодично повторюється.

ПЕРЕБО́ЇНА, -и, *ж.*, *зах.* Поперечина хреста.

ПЕРЕБОЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **переболі́ти** 1.

ПЕРЕБОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Перенести яку-небудь хворобу. 2. *розм.* Перенести багато хвороб. // Перенести яку-небудь хворобу (про всіх чи багатьох). // Перенести біль (про всі чи багато частин тіла, про всі органи). 3. *тільки 3 ос.* Перестати боліти.

ПЕРЕБО́РЕНИЙ, **ПЕРЕБО́РОТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переборо́ти**.

ПЕРЕБО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переборо́ти**.

ПЕРЕБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Те саме, що **перебі́рник**.

ПЕРЕБО́РИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Який має перебори, з переборами (у 2 знач.).

ПЕРЕБО́РНИЙ, -а, -е. Такий, якого можна перебороти, подолати.

ПЕРЕБОРОЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Поборознити по всіх напрямках.

ПЕРЕБОРОНИ́ТИ *див.* **переборо́нювати**.

ПЕРЕБОРОНУВА́ТИ *див.* **переборо́нювати**.

ПЕРЕБОРО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕБОРОНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і рідко* **ПЕРЕБОРОНИ́ТИ**, -роню́,

-ро́ниш, *док.*, *перех.* Боронити (*див.* **борони́ти**[2]) заново або ще раз.

ПЕРЕБОРО́ТИ *див.* **перебо́рювати.**

ПЕРЕБО́РОТИЙ *див.* **перебо́рений.**

ПЕРЕБО́РЩЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **переборщи́ти.**

ПЕРЕБО́РЩЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **переборщи́ти.**

ПЕРЕБОРЩИ́ТИ *див.* **перебо́рщувати.**

ПЕРЕБО́РЩУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **перебо́рщувати.**

ПЕРЕБО́РЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕБОРЩИ́ТИ,** -щу́, -щи́ш, *док.*, *неперех. і рідко перех.*, *розм.* Перевищувати міру в чому-небудь.

ПЕРЕБО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебо́рювати.**

ПЕРЕБО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕБОРО́ТИ,** -борю́, -бо́реш, *док.*, *перех.* 1. Брати гору над ким-, чим-небудь, перемагати в боротьбі з кимсь, чимсь. // Протидіючи якій-небудь силі опору, долати її. // Долати опір якої-небудь стихії (хвилі, течії і т. ін.). // Проходити, проїздити і т. ін. яку-небудь відстань дуже важким шляхом, з великою витратою фізичних сил. // *перен.* Приходити на зміну чому-небудь (звичайно про час, пору року і т. ін.). // *перен.* Торжествувати всупереч чому-небудь, брати гору над чимсь. 2. *перен.* Долати що-небудь важке, якісь труднощі. // Долати які-небудь недоліки, негативні звички, риси характеру або наслідки якихось дій, учинків. // Тамувати в собі якісь фізичні потреби. // Звільнятися від якого-небудь неприємного, важкого почуття, стану, настрою і т. ін.; пересилювати. *Переборювати себе.* 3. *розм.* Перемагати всіх чи багатьох.

ПЕРЕБО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перебо́рювати.**

ПЕРЕБОЯ́ТИСЯ, -ою́ся, -ої́шся, *док.*, *розм.* Перестати боятися.

ПЕРЕБРАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебракува́ти.**

ПЕРЕБРАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебрако́вувати.**

ПЕРЕБРАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕБРАКУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Бракувати (*див.* **бракува́ти**[2]) все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕБРАКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перебрако́вувати.**

ПЕРЕБРАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебракува́ти.**

ПЕРЕБРАКУВА́ТИ *див.* **перебрако́вувати.**

ПЕРЕ́БРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебра́ти.**

ПЕРЕБРА́ТИ *див.* **перебира́ти.**

ПЕРЕБРА́ТИСЯ *див.* **перебира́тися.**

ПЕРЕБРЕСТИ́ *див.* **перебро́дити.**

ПЕРЕ́БРЕХ, -у, *ч.* Неправда, брехня.

ПЕРЕБРЕ́ХА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Чоловік або жінка, що завжди говорять неправду.

ПЕРЕБРЕ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебреха́ти.**

ПЕРЕБРЕХА́ТИ *див.* **перебрі́хувати.**

ПЕРЕБРІ́Д, -бро́ду, *ч.* Те саме, що **брід.**

ПЕРЕБРІДА́ТИ *див.* **перебро́дити.**

ПЕРЕБРІ́ХУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **перебрі́хувати.**

ПЕРЕБРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕБРЕХА́ТИ,** -брешу́, -бре́шеш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Передаючи чиї-небудь слова або розповідаючи про щось, перекручувати. // Писати, спотворюючи орфографію або помиляючись. // *перен.* Припускатися помилки під час виконання команди, вказівки і т. ін. або гри на якому-небудь інструменті. 2. *перев. док.*, *неперех.* Брехати дуже багато, надмірно. 3. *тільки док.*, *перех.* Перевершити кого-небудь у брехні.

ПЕРЕБРІ́ХУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *розм.* Те саме, що **перега́вкуватися.**

ПЕРЕБРО́ДЖУВАТИ *див.* **перебро́дити.**

ПЕРЕБРО́ДИТИ, -джу, -диш *і* **ПЕРЕБРО́ДЖУВАТИ,** -джую, -джуєш *і* **ПЕРЕБРІДА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕБРЕСТИ́,** -еду́, -еде́ш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Переходити, переправлятися вбрід. // Повільно йти, пересуватися, долаючи важкий шлях. 2. Повільно й насилу, ледве пересуваючи ноги, переходити через який-небудь простір.

ПЕРЕБРОДИ́ТИ[1], -броджу́, -бро́диш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Бредучи, побувати в різних місцях, відвідати їх одне за одним. // Закінчити бродити, блукати (про багатьох).

ПЕРЕБРОДИ́ТИ[2], -броджу́, -бро́диш, *док.* 1. Зазнати процесу бродіння; стати готовим до вживання після бродіння. 2. Прокиснути, зіпсуватися внаслідок надмірного бродіння. *Тісто перебродило.*

ПЕРЕБРО́ДОМ, *присл.* Те саме, що **бро́дом, убрі́д.**

ПЕРЕБРОМУВА́ННЯ, -я, *с.* Введення надмірної кількості Брому до сполук, сумішей або надмірної дози бромідів до організму.

ПЕРЕБРУДНИ́ТИ *див.* **перебру́днювати.**

ПЕРЕБРУ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕБРУДНИ́ТИ,** -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Забруднювати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПЕРЕБРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебрукува́ти.**

ПЕРЕБРУКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебруко́вувати.**

ПЕРЕБРУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕБРУКУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Брукувати все чи багато чого-небудь. 2. Брукувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕБРУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебрукува́ти.**

ПЕРЕБРУКУВА́ТИ *див.* **перебруко́вувати.**

ПЕРЕБУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Стан за знач. **перебува́ти**[1].

ПЕРЕБУВА́ННЯ[2], -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **перебува́ти**[4].

ПЕРЕБУВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.* Бути, міститися, розташовуватися де-небудь. // Бути, знаходитися в якому-небудь стані або положенні.

ПЕРЕБУВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш *і* **ПЕРЕБУ́ТИ,** -бу́ду, -бу́деш; *мин. ч.* перебу́в, -була́, -було́; *мн.* перебули́; *док.* 1. Побувати в різний час де-небудь (про всіх чи багатьох). // Опинитися в чиєму-небудь розпорядженні, потрапити до когось у різний час, протягом якогось часу одне за одним. 2. Побувати всюди, в багатьох місцях.

ПЕРЕБУВА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕБУ́ТИ,** -бу́ду, -бу́деш; *мин. ч.* перебу́в, -була́, -було́; *мн.* перебули́; *док.*, *перех. і неперех.* Переживати, переживати якийсь час де-небудь, як-небудь.

ПЕРЕБУВА́ТИ[4], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕБУ́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **перевзува́ти.**

ПЕРЕБУВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕБУ́ТИСЯ,** -бу́дуся, -бу́дешся; *мин. ч.* перебу́вся, -була́ся, -було́ся; *мн.* перебули́ся; *док.*, *розм.* 1. Жити погано, бідно, обходитися якийсь час, переборюючи нестатки, злидні; перебиватися. 2. *тільки док.* Минути, пройти (про час, події і т. ін.). 3. *тільки недок.*, *рідко.* Проводити час, займаючись, розважаючись чим-небудь.

ПЕРЕБУВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕБУ́ТИСЯ,** -у́юся, -у́єшся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **перевзува́тися.**

ПЕРЕБУВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **перебува́ти.**

ПЕРЕБУДИ́ТИ, -буджу́, -бу́диш, *док.*, *перех.* Розбудити всіх чи багатьох.

ПЕРЕБУДО́ВА, -и, *ж.* Дія за знач. **перебудува́ти, перебудо́вувати і перебудува́тися, перебудо́вуватися** 1.

ПЕРЕБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебудува́ти.**

ПЕРЕБУДО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **перебудо́вувати.**

ПЕРЕБУДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебудо́вувати.**

ПЕРЕБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕБУДУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Будувати ще раз, повторно або заново, по-іншому; переробляти що-небудь у будівлі, споруді. 2. *перен.* Переробляти, вносячи зміни в систему чого-небудь, порядок слідування чогось, замінюючи його іншим і т. ін. // Змінювати порядок розташування частин (про речення, фразу). // *перев. у сполуч. зі сл.* с в і т. Організовувати, влаштовувати по-новому, по-іншому; змінювати.

ПЕРЕБУДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕБУДУВА́ТИСЯ,** -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Змінювати розпорядок, систему своєї праці, напрям своєї діяльності. // Змінювати свої погляди, організацію свого життя, своє ставлення до кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **перебудо́вувати.**

ПЕРЕБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перебудува́ти.**

ПЕРЕБУДУВА́ТИ *див.* **перебудо́вувати.**

ПЕРЕБУДУВА́ТИСЯ *див.* **перебудо́вуватися.**

ПЕРЕБУ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перебу́ти**[2]. 2. *у знач. прикм.* Минулий; прожитий.

ПЕРЕБУНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Припинити, перестати бунтувати.

ПЕРЕБУНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Припинити, перестати бунтуватися.

ПЕРЕБУРХА́ТИ, -а́є, *док.* Перестати бурхати.

ПЕРЕБУ́ТИ[1] *див.* **перебува́ти**[2].

ПЕРЕБУ́ТИ[2] *див.* **перебува́ти**[3].

ПЕРЕБУ́ТИ[3] *див.* **перебува́ти**[4].

ПЕРЕБУ́ТИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебу́ти**[2]. 2. *у знач. прикм.* Який минув, пройшов і т. ін. // *у знач. ім.* **перебу́те,** -того, *с.* Пережите.

ПЕРЕБУ́ТИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перебу́ти**[3].

ПЕРЕБУ́ТИСЯ[1] *див.* **перебува́тися**[1].

ПЕРЕБУ́ТИСЯ[2] *див.* **перебува́тися**[2].

ПЕРЕБУТНІ́Й, -а́, -є́, *діал.* Минущий, скороминучий, тимчасовий.

ПЕРЕБУ́ТНІЙ, -я, -є, *діал.* Те саме, що **перебутні́й.**

ПЕРЕБУШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *неперех.* Перестати бушувати; відбушувати. 2. *перех.* Збурити, розбурхати всі чи багатьох.

ПЕРЕВА́ГА, -и, *ж.* 1. *над ким – чим і без додатка.* Якість, властивість, що вигідно відрізняє кого-, що-небудь від когось, чогось. // Володіння вищими якостями порівняно з ким-, чим-небудь. 2. Більша, ніж у кого-небудь, кількість (війська, техніки і т. ін.); переважання в кількості. 3. Виключне, особливе право на що-небудь; привілей.

ПЕРЕВА́ГИ-ВА́ГИ, *присл.*, *заст.* Перевальцем.

ПЕРЕВАЖА́ННЯ, -я, *с.* Стан або якість за знач. **переважа́ти.** // Кількісна перевага.

ПЕРЕВАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕВА́ЖИТИ,** -жу, -жиш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Виявляти перевагу над ким-, чим-небудь у чомусь. 2. *тільки недок.*, *неперех.* Мати кількісну перевагу.

ПЕРЕВАЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **переважа́ти.**

ПЕРЕВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перева́жити**[2].

ПЕРЕВА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переважи́ти**[2].

ПЕРЕВА́ЖИТИ[1] *див.* **переважа́ти.**

ПЕРЕВА́ЖИТИ[2] *див.* **перева́жувати.**

ПЕРЕВА́ЖИТИСЯ *див.* **перева́жуватися**[1].

ПЕРЕВА́ЖНИЙ, -а, -е. Який має перевагу над ким-, чим-небудь; основний, панівний.

ПЕРЕВА́ЖНО, *присл.* Головним чином, здебільшого, в основному.

ПЕРЕВА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перева́жувати.**

ПЕРЕВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВА́ЖИТИ,** -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Важити, зважувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *також без додатка.* Важити, кладучи на вагу більше, ніж треба. // Робити що-небудь важчим за щось протилежне. // Маючи більшу вагу, перетягати. // *перен.* Діставати перевагу над ким-, чим-небудь; виявлятися вагомішим, значнішим. ** **Перева́жувати на свій бік** – робити своїм прихильником, спільником у чому-небудь.

ПЕРЕВА́ЖУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕВА́ЖИТИСЯ,** -жуся, -жишся, *док.* Нахилятися під власною вагою, звичайно донизу.

ПЕРЕВА́ЖУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **перева́жувати** 1.

ПЕРЕВА́Л, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перевали́ти, перева́лювати**[1]. 2. Найнижче і найдоступніше для переходу місце в гірському хребті чи масиві. 3. *перен.* Зміна, поворот у розвитку, перебігу чого-небудь. 4. *спец.* Глибока оранка, за якої верхній шар землі переміщається на місце нижнього.

ПЕРЕВА́ЛИСТИЙ, -а, -е. Хитлявий. ** **Перева́листа хода́** – хитка, розхлябана хода.

ПЕРЕВА́ЛИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **перева́листий.**

ПЕРЕВАЛИ́ТИ *див.* **перева́лювати**[1].

ПЕРЕВАЛИ́ТИСЯ *див.* **перева́люватися**[1].

ПЕРЕВА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Дія за знач. **перевали́ти, перева́лювати**[1]. 2. Пункт, місце, де перевантажують, переваюють товари, вантажі і т. ін.

ПЕРЕВА́ЛКОВИЙ, -а, -а. Те саме, що **перева́лочний.**

ПЕРЕВА́ЛЛЯ, -я, *с.*, *діал.* Урвистий яр.

ПЕРЕВА́ЛОЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до перевалки. // Признач. для перевалки.

ПЕРЕВА́ЛЬКИ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **перева́льцем.**

ПЕРЕВА́ЛЬКУВАТИЙ, -а, -е, *рідко.* Хитлявий. *Перевалькувата хода.*

ПЕРЕВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Стос. до перевалу (у 2 знач.). // Який міститься, розташований на перевалі.

ПЕРЕВА́ЛЬЦЕМ, *присл.* Перевалюючись з боку на бік, з ноги на ногу, похитуючись і не поспішаючи (про ходу).

ПЕРЕВА́ЛЬЦІ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **перева́льцем.**

ПЕРЕВА́ЛЬЦЯ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **перева́льцем.**

ПЕРЕВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перева́лювати**[1].

ПЕРЕВА́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕВАЛИ́ТИ,** -валю́, -ва́лиш, *док.* 1. *перех.* Переміщувати, перекладати, звалюючи (при перевантаженні і т. ін.). 2. *через що, перех.* Переміщувати, перекидати через що-небудь на інший бік чогось. 3. *перех. і через що.* Переходити, переповзати і т. ін., подолавши що-небудь (хребет, гору і т. ін.). // *також за що.* Переміщатися через який-небудь простір; переходити, переїжджати і т. ін. якусь просторову межу. 4. *неперех.*, *за що, через що, розм.* Переходити які-небудь кількісні або часові межі. // *безос.* // *безос.*, *також кому.* Наставати якому-небудь вікові.

ПЕРЕВА́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕВАЛЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Валити одне за одним усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. *розм.* Обвалювати в чому-небудь усе чи багато чогось. 3. Переробляючи, валяти ще раз, повторно або заново, по-іншому (шерсть, повсть і т. ін.).

ПЕРЕВА́ЛЮВАТИСЯ[1], -юються, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕВАЛИ́ТИСЯ,** -валю́ся, -ва́лишся, *док.* 1. Перемістившись через що-небудь, опускатися, падати по другий бік чогось. // Насилу, ледве переходити, переповзати і т. ін. через що-небудь. 2. *тільки недок.* Нахилятися то в один бік, то в інший (під час ходьби, руху). 3. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **повали́тися.**

ПЕРЕВА́ЛЮВАТИСЯ[2], -юються, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕВАЛЯ́ТИСЯ,** -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* 1. Валятися, лежати де-небудь, якось (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. *тільки док.* Перестати валятися; відлежатися. 3. Валяючись, забруднюватися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 4. Збиватися, сплутуватися (про шерсть, повсть і т. ін.). 5. *тільки недок.* Пас. до **перева́лювати**[2].

ПЕРЕВА́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перевал́яти.**

ПЕРЕВАЛЯ́ТИ *див.* **перева́лювати**[2].

ПЕРЕВАЛЯ́ТИСЯ *див.* **перева́люватися**[2].

ПЕРЕВАНТА́ГА, -и, *ж.* Те саме, що **переванта́женість.**

ПЕРЕВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переванта́жити.**

ПЕРЕВАНТА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Надмірна навантаженість; переобтяженість, громіздкість.

ПЕРЕВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **переванта́жити, переванта́жувати і переванта́житися, переванта́жуватися.** 2. Стан за знач. **переванта́житися, переванта́жуватися** 2. 3. Перевищення нормальних фізичних показників внаслідок підвищеного впливу чого-небудь. 4. Надмірний вплив на психіку, що викликає стресовий стан. // *Нервове перевантаження. Емоційне перевантаження.* 5. У мережах передачі даних – стан, за якого станція не може встановлювати з'єднання через зайнятість усіх ліній. 6. У мовах програмування – використання одного й того ж ідентифікатора для позначення різних процедур. 7. У системах керування віртуальною пам'яттю – не

збалансованість розмірів фізичної пам'яті ЕОМ та робочих множин виконуваних задач.

ПЕРЕВАНТА́ЖИТИ *див.* **переванта́жувати.**

ПЕРЕВАНТА́ЖИТИСЯ *див.* **переванта́жуватися.**

ПЕРЕВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **переванта́жувальний.**

ПЕРЕВАНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Робітник, який що-небудь перевантажує.

ПЕРЕВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **переванта́жування.**

ПЕРЕВАНТА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **переванта́жувати.**

ПЕРЕВАНТА́ЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переванта́жуваний.**

ПЕРЕВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переванта́жувати** і **переванта́жуватися.**

ПЕРЕВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕВАНТА́ЖИТИ,** -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Переміщати вантаж з одного місця на інше; вантажити з одного транспортного засобу на інший. 2. Навантажувати надмірно, більше, ніж треба. // *перен.* Обтяжувати надмірною роботою. // *перен.* Забезпечувати надмірною кількістю чого-небудь, робити надто громіздким, вводячи надмір чогось.

ПЕРЕВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.,* **ПЕРЕВАНТА́ЖИТИСЯ,** -жуся, -жишся, *док.* 1. Переміщати свій вантаж з одного транспортного засобу на інший. 2. Навантажуватися надмірно, більше, ніж треба. 3. *тільки недок.* Пас. до **переванта́жувати.**

ПЕРЕВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Механізм для перевантажування чого-небудь.

ПЕРЕВА́Р, -у, *ч.* 1. Стан чого-небудь, який постає внаслідок переварювання, занадто довгого варіння. 2. *заст.* Досить міцний напій, що його готували з пива і меду.

ПЕРЕВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перевари́ти.** ** **Перева́рена вода́** – вода, піддана кип'ятінню.

ПЕРЕВА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **перева́рений.**

ПЕРЕВАРИ́ТИ *див.* **перева́рювати.**

ПЕРЕВАРИ́ТИСЯ *див.* **перева́рюватися.**

ПЕРЕВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переварювати** і **переварюватися.**

ПЕРЕВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **ПЕРЕВАРИ́ТИ,** -варю́, -ва́риш, *док., перех.* 1. Задовго проварюючи, позбавляти потрібних якостей. 2. *перен., розм.* Осягати, засвоювати розумом. 3. *тільки недок., перев. із запереч.* не, *перен., розм.* Терпляче зносити; ставитися до кого-, чого-небудь терпимо. 4. Те саме, що **вари́ти 1.** // Варити, додаючи що-небудь.

ПЕРЕВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.,* **ПЕРЕВАРИ́ТИСЯ,** -ва́риться, *док.* 1. Проварюючись, варячись задовго, втрачати потрібні якості. 2. *тільки недок.* Пас. до **перева́рювати 1, 4.**

ПЕРЕ́ВДЯГ, -у, *ч., рідко.* Одяг для перевдягання.

ПЕРЕВДЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевдяга́ти** і **перевдяга́тися.**

ПЕРЕВДЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕВДЯГТИ́** *і* **ПЕРЕВДЯГНУ́ТИ,** -дягну́, -дя́гнеш; *мин. ч.* перевдя́г, -ла́, -ло́ *і* перевдягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док., перех.* Одягати когось в інший одяг. // Знімаючи один одяг, одягати інший. // *кім, у кого.* Вбирати кого-небудь так, щоб не можна було впізнати, щоб можна було прийняти за когось іншого (звичайно з метою маскування, маскараду і т. ін.).

ПЕРЕВДЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **ПЕРЕВДЯГТИ́СЯ** *і* **ПЕРЕВДЯГНУ́ТИСЯ,** -дягну́ся, -дя́гнешся; *мин. ч.* перевдя́гся, -ла́ся, -ло́ся *і* перевдягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *док.* Знімаючи один одяг, одягатися в інший. // *ким, в кого.* Одягатися так, щоб не бути впізнаним (звичайно з метою маскування, маскараду і т. ін.).

ПЕРЕВДЯ́ГНЕНИЙ, ПЕРЕВДЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перевдягти́.** 2. *у знач. прикм.* Який одягся незвично (для маскування, маскараду і т. ін.).

ПЕРЕВДЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевдягну́ти, перевдягну́тися.**

ПЕРЕВДЯГНУ́ТИ *див.* **перевдяга́ти.**

ПЕРЕВДЯ́ГНУТИЙ *див.* **перевдя́гнений.**

ПЕРЕВДЯГНУ́ТИСЯ *див.* **перевдяга́тися.**

ПЕРЕВДЯГТИ́ *див.* **перевдяга́ти.**

ПЕРЕВДЯГТИ́СЯ *див.* **перевдяга́тися.**

ПЕРЕВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перевести́.** // **переве́дено,** *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевести́.**

ПЕРЕВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перевезти́.**

ПЕРЕВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перевезти́.** 2. *тільки мн.* Основна діяльність, робота автомобільно-транспортних підприємств (АТП). *Вантажні перевезення.*

ПЕРЕВЕЗТИ́ *див.* **перево́зити.**

ПЕРЕВЕЗТИ́СЯ *див.* **перево́зитися.**

ПЕРЕВЕРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Залучення викритого агента, розвідника до розвідувальної, шпигунської роботи на користь сторони, що викрила його.

ПЕРЕВЕ́РНЕНИЙ *див.* **переве́рнутий.**

ПЕРЕВЕРНУ́ТИ *див.* **переверта́ти.**

ПЕРЕВЕ́РНУТИЙ, ПЕРЕВЕ́РНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переверну́ти.** // *у знач. прикм.* // **переве́рнуто, переве́рнено,** *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **переверта́тися.**

ПЕРЕВЕ́РСТАНИЙ, -а, -е, *друк.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **переверста́ти.**

ПЕРЕВЕ́РСТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переве́рстаний.**

ПЕРЕВЕРСТА́ТИ *див.* **переве́рстувати.**

ПЕРЕВЕ́РСТКА, -и, *ж., друк.* Дія за знач. **переверста́ти, переве́рстувати.**

ПЕРЕВЕ́РСТУВАННЯ -я, *с., друк.* Дія за знач. **переве́рстувати.**

ПЕРЕВЕ́РСТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕВЕРСТА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *док., перех., друк.* Верстати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕВЕ́РСТУВАТИСЯ, -ується, *недок., друк.* Пас. до **переве́рстувати.**

ПЕРЕ́ВЕРТ *див.* **пере́верти.**

ПЕРЕВЕРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перевертання, призначений для цього.

ПЕРЕВЕ́РТАНИК, -а, *ч., зах.* Перепічка з картоплі, кукурудзяного борошна та овечого сиру.

ПЕРЕВЕРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переверта́ти** і **переверта́тися.**

ПЕРЕВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕВЕРНУ́ТИ,** -верну́, -ве́рнеш, *док., перех.* 1. Повертати з одного боку на інший. // Повертати нижнім або протилежним боком догори. // Перекидати, валити набік. // Листати, гортаючи (сторінки, листки і т. ін.). // Розгрібати й ворушити сіно, траву і т. ін. // Копати, орати землю. // *перен.* Розглядаючи що-небудь з іншого боку, звертаючи увагу на щось інше, відмовлятися від попереднього. 2. *перев. у сполуч. зі сл.* догори ногами, догори дном. Перевертати, переворушувати десь усе чи багато чого-небудь із метою знайти когось, щось. // Робити безладдя, усе перекидаючи. // Різко порушувати усталений, звичайний порядок. 3. *перен.* Робити зовсім іншим, різко змінювати. // Викликати в кого-небудь якесь сильне почуття, переживання; хвилювати. // *безос.* 4. *в що, на що, в кого, на кого, перен.* Перетворювати на що-небудь інше, переводити в інший стан, надавати зовсім іншого вигляду. // Заворожуючи, перетворювати в кого-, що-небудь. *Перевертати на жарт.*

ПЕРЕВЕРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **ПЕРЕВЕРНУ́ТИСЯ,** -верну́ся, -ве́рнешся, *док.* 1. Повертатися з одного боку на інший. // Повертатися нижнім боком догори або набік; перекидатися. 2. *перен.* Різко, докорінно змінюватися. // Зазнавати змін у свідомості, переживаннях. 3. *на кого, в кого – що, ким, чим, перен.* Перетворюватися на щонебудь інше, переходити в інший стан, набирати зовсім іншого вигляду. // Використовуючи чари, ворожбу, перетворюватися в кого-, що-небудь. 4. *тільки док., перен.* Пройти, минути (про час, пору). // Відбутися, трапитися. // Побувати денебудь, у когось (про всіх чи багатьох); поперебувати. // Побувати в чиїх-небудь руках, стати чиєюсь власністю (про все чи багато чого-небудь). 5. *тільки недок.* Пас. до **переверта́ти 1, 2, 4.**

ПЕРЕВЕРТА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, машина для перевертання чого-небудь.

ПЕРЕ́ВЕРТЕНЬ, -тня, *ч.* 1. *міф.* За народними повір'ями – людина, чаклуванням обернута на тварину або предмет; вовкулак; нечиста сила, що прибрала вигляду кого-, чого-небудь. 2. Людина, що зрадила свої переконання. 3. *діал.* Непородиста, нечистокровна тварина; помісь.

ПЕРЕ́ВЕРТИ, -ів, *мн.* (*одн.* пере́верт, -у, *ч.*). Перевертання, перекидання людини через голову (звичайно під час гімнастичних вправ).

ПЕРЕВЕРТІ́ТИ *див.* **переві́рчувати.**

ПЕРЕВЕРТІ́ТИСЯ *див.* **переві́рчуватися.**

ПЕРЕ́ВЕРТОМ, *присл.* Перевалюючись, перевертаючись через голову; перекидом.

ПЕРЕВЕРША́ТИ *див.* **переве́ршувати.**

ПЕРЕВЕ́РШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переве́ршити.** // **переве́ршено,** *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕВЕ́РШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переве́ршений.**

ПЕРЕВЕ́РШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переве́ршити.**

ПЕРЕВЕ́РШИТИ *див.* **переве́ршувати.**

ПЕРЕВЕРШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.* Зробити інший верх, іншу вершину.

ПЕРЕВЕ́РШУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПЕРЕВЕРША́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕВЕ́РШИТИ,** -шу, -шиш, *док., перех.* 1. Виявляти перевагу над ким-, чим-небудь у якомусь аспекті. *Перевершити самого себе.* 2. Будучи наявним у надмірній кількості, виливатися, висипатися і т. ін. з чого-небудь. // Бути, виявлятися більше чого-небудь, перевищувати щось. // Виходити в чому-небудь за встановлені або загальноприйняті норми, межі. *Перевершувати сподівання.*

ПЕРЕВЕ́СЛО, -а, *с.* Джгут із скрученої соломи для перев'язування снопів.

ПЕРЕВЕ́СНИК, -а, *ч* Людина однакового віку з кимнебудь; ровесник, одноліток.

ПЕРЕВЕ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **переве́сник.**

ПЕРЕВЕСТИ́ *див.* **перево́дити.**

ПЕРЕВЕСТИ́СЯ *див.* **перево́дитися.**

ПЕРЕВЗУВА́ННЯ, *рідше* **ПЕРЕЗУВА́ННЯ,** -я, *с.* Дія за знач. **перевзува́ти, перезува́ти.**

ПЕРЕВЗУВА́ТИ *і рідше* **ПЕРЕЗУВА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕВЗУ́ТИ** *і рідше* **ПЕРЕЗУ́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Взувати в інше взуття. 2. Взувати взуття заново, по-іншому.

ПЕРЕВЗУВА́ТИСЯ *і рідше* **ПЕРЕЗУВА́ТИСЯ,** -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **ПЕРЕВЗУ́ТИСЯ** *і рідше* **ПЕРЕЗУ́ТИСЯ,** -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Взувати інше взуття. 2. Взуватися заново, по-іншому у взуття, яке муляло, погано сиділо на нозі і т. ін.

ПЕРЕВЗУ́ТИ *див.* **перевзува́ти.**

ПЕРЕВЗУ́ТИЙ, *рідше* **ПЕРЕЗУ́ТИЙ,** -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перевзу́ти, перезу́ти.**

ПЕРЕВЗУ́ТИСЯ *див.* **перевзува́тися.**

ПЕРЕВИБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕВИ́БРАТИ,** -беру, -береш, *док., перех.* Те саме, що **переобира́ти.**

ПЕРЕВИБИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Те саме, що **переобира́тися.**

ПЕРЕВИ́БОРИ, -ів, *мн.* Вибори керівного органу якої-небудь організації, що проводяться через певні проміжки часу. // Повторні вибори в разі скасування перших виборів.

ПЕРЕВИ́БОРНИЙ, -а, -е. Стос. до перевиборів.

ПЕРЕВИ́БОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переви́борний.**

ПЕРЕВИ́БРАТИ *див.* **перевибира́ти.**

ПЕРЕВИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевива́ти.**

ПЕРЕВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕВИ́ТИ,** -в'ю, -в'єш, *док., перех.* 1. Вплітати що-небудь у щось, переплітати щось чим-небудь. // Обв'язувати, обмотувати що-небудь чи обвиватися навколо чогось; обвивати. 2. *діал.* Перев'язувати (звичайно рану). 3. *діал.* Переробляти заново, по-іншому (що-небудь звите, перевите).

ПЕРЕВИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.,* **ПЕРЕВИ́ТИСЯ,** -в'є́ться, *док.* 1. Переплітатися чим-небудь, із чимнебудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **перевива́ти.**

ПЕРЕВИДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевидава́ти.**

ПЕРЕВИДАВА́ТИ, -даю, -дає́ш, *недок.,* **ПЕРЕВИ́ДАТИ,** -дам, -даси, *док., перех.* Видавати ще раз, повторно.

ПЕРЕВИДАВА́ТИСЯ, -дає́ться, *недок.* Пас. до **перевидава́ти.**

ПЕРЕВИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переви́дати.** // **переви́дано,** *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕВИДА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **переви́дати.** 2. Наступне, чергове видання (у 3 знач.), новий тираж такого видання.

ПЕРЕВИ́ДАТИ *див.* **перевидава́ти.**

ПЕРЕВИ́ЖШАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., зах.* Перевершити, перевищити.

ПЕРЕВИЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕВИ́ЗНАЧИТИ,** -чу, -чиш, *док.* Повторно, знову визначати що-небудь.

ПЕРЕВИ́ЗНАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переви́значити.**

ПЕРЕВИ́ЗНАЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переви́значений.**

ПЕРЕВИ́ЗНАЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переви́значити.** // У системах обробки інформації – повторне визначення даних.

ПЕРЕВИ́ЗНАЧИТИ *див.* **перевизнача́ти.**

ПЕРЕВИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕВИ́КТИ,** -йкну, -йкнеш, *док.* Звикати.

ПЕРЕВИ́КОНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переви́конати.** // **переви́конано,** *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕВИКОНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переви́конати.**

ПЕРЕВИ́КОНАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переविко́нувати.**

ПЕРЕВИ́КОНАТИ *див.* **переви́ко́нувати.**

ПЕРЕВИКО́НУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевико́нувати.**

ПЕРЕВИКО́НУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕВИ́КОНАТИ,** -аю, -аєш, *док., перех.* Виконувати більше, ніж передбачалося планом, завданням.

ПЕРЕВИКО́НУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перевико́нувати.**

ПЕРЕВИ́КТИ *див.* **перевика́ти.**

ПЕРЕВИ́ПАС, -у, *ч.* Інтенсивний випас худоби, що виснажує пасовища, руйнує структуру ґрунту.

ПЕРЕВИПРОБО́ВУВАТИ *див.* **перевипро́бувати.**

ПЕРЕВИ́ПРОБУВАТИ *див.* **перевипро́бувати.**

ПЕРЕВИПРО́БУВАТИ *і* **ПЕРЕВИПРОБО́ВУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕВИ́ПРОБУВАТИ,** -ую, -уєш, *док., перех.* Випробувати ще раз, повторно або заново, поіншому.

ПЕРЕВИ́РОБИТИ *див.* **перевиробля́ти.**

ПЕРЕВИ́РОБЛЕННЯ, -я, *с., ек.* Дія за знач. **переви́робити.**

ПЕРЕВИРО́БЛЮВАТИ *див.* **перевиробля́ти.**

ПЕРЕВИРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с., ек.* Дія за знач. **перевиробля́ти.**

ПЕРЕВИРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПЕРЕВИРО́БЛЮВАТИ,** -юю, -юєш, *недок.,* **ПЕРЕВИ́РОБИТИ,** -блю, -биш; *мн.* перевироблять; *док., перех., ек.* Внаслідок помилкового ведення господарства виробляти чого-небудь більше, ніж можна збути.

ПЕРЕВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с., ек.* Виробництво, яке перевищує можливості збуту.

ПЕРЕВИ́РУЧКА, -и, *ч.* Те саме, що **переви́торг.**

ПЕРЕВИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевиса́ти.**

ПЕРЕВИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕВИ́СНУТИ,** -ну, -неш; *мин. ч.* перевис, -ла, -ло *і* перевиснув, -нула, -нуло; *док., чим, над чим, на що.* Перегинаючись, повисати над чим-небудь.

ПЕРЕВИ́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **переви́снути.**

ПЕРЕВИ́СНУТИ *див.* **перевиса́ти.**

ПЕРЕВИ́ТИ *див.* **перевива́ти.**

ПЕРЕВИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переви́ти.** // **переви́то,** *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕВИ́ТИСЯ *див.* **перевива́тися.**

ПЕРЕВИ́ТОРГ, -у, *ч.* Виручка, що перевищує заплановану або сподівану.

ПЕРЕВИ́ТРАТА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **переви́тратити, перевитрача́ти.** 2. Те, що витрачено понад міру, понад план. // Перевищення витрат ресурсів, зокрема фінансових.

ПЕРЕВИ́ТРАТИТИ *див.* **перевитрача́ти.**

ПЕРЕВИТРАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевитрача́ти.**

ПЕРЕВИТРАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕВИ́ТРАТИТИ,** -ачу, -атиш, *док., перех.* Витрачати більше запланованого або дозволеного.

ПЕРЕВИТРАЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **перевитрача́ти.**

ПЕРЕВИ́ТРАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до

перевитратити.

ПЕРЕВИ́ХОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до перевиховати.

ПЕРЕВИ́ХОВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переви́ховати**.

ПЕРЕВИХОВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевихо́вувати**.

ПЕРЕВИ́ХОВАТИ *див.* **перевихо́вувати**.

ПЕРЕВИ́ХОВАТИСЯ *див.* **перевихо́вуватися**.

ПЕРЕВИХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевихо́вувати**.

ПЕРЕВИХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВИ́ХОВАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Вихованням прищеплювати кому-небудь нові навички, погляди, норми поведінки.

ПЕРЕВИХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕВИ́ХОВАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Внаслідок виховання засвоювати нові навички, погляди, норми поведінки. 2. *тільки недок.* Пас. до **перевихо́вувати**.

ПЕРЕ́ВИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Вудочка, вудка.

ПЕРЕВИЩА́ТИ *див.* **переви́щувати**.

ПЕРЕВИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до перевищити.

ПЕРЕВИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переви́щити**.

ПЕРЕВИ́ЩИТИ *див.* **переви́щувати**.

ПЕРЕВИ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переви́щувати**.

ПЕРЕВИ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і діал.* **ПЕРЕВИЩА́ТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ПЕРЕВИ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док.*, *перех.* 1. Бути, виявлятися більшим за певну кількість, число. // Бути більшим за що-небудь розмірами, обсягом і т. ін. // Виходити за встановлені норми, межі і т. ін. чого-небудь. 2. *перен.* Виявляти перевагу над ким-, чим-небудь у певному аспекті. // Брати гору над ким-, чим-небудь у змаганні, суперництві і т. ін. // *рідко.* Бути вищим за кого-небудь на зріст. 3. Користуватися правами, повноваженнями більшою мірою, ніж дозволено за посадою, становищем і т. ін.

ПЕРЕВИ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переви́щувати**.

ПЕРЕВІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переві́вати**.

ПЕРЕВІВА́ТИ *див.* **переві́ювати**.

ПЕРЕВІ́Д, -во́ду, *ч.* 1. Дія за знач. **перево́дити**, **перевести́** і **перево́дитися**, **перевести́ся**. ** У переводі – в іншій системі цифр, елементів, одиниць і т. ін. 2. *перен.*, *розм.* Знищення, зникнення всіх чи багатьох. 3. *зал.* Рейковий шлях для переходу рухомого складу з однієї колії на іншу. 4. *муз.*, *заст.* Спосіб церковного співу. 5. Псування, доведення чогось до непридатності. 6. Виродження, дегенерація чогось. *Козацькому роду нема переводу.*

ПЕРЕВІ́ДАТИ *див.* **переві́дувати**.

ПЕРЕВІ́ДАТИСЯ *див.* **переві́дуватися**.

ПЕРЕВІДКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Повторне або багаторазове відкладання.

ПЕРЕВІДКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Відкладений вдруге, вкотре.

ПЕРЕВІДКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **перевідклада́ння**.

ПЕРЕВІДНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до переводу.

ПЕРЕВІ́ДНИК, -а, *ч.* 1. *діал.* Той, хто що-небудь переводить, псує. 2. *спец.* Пристрій, за допомогою якого що-небудь переводять (у 3 знач.).

ПЕРЕВІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **переві́дник** 1.

ПЕРЕВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Відвідувати всіх чи багатьох, по черзі. 2. *діал.* Провідувати. 3. *діал.* Довідуватися.

ПЕРЕВІ́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕВІ́ДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся. *док.*, *діал.* Довідуватися.

ПЕРЕВІ́З, -во́зу, *ч.* 1. Те саме, що **переве́зення**. 2. Місце, де переправляються через водну перепону (часто відповідно обладнане). // Рухома споруда для переправи через водну перепону; пором.

ПЕРЕВІЗНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для перевезення. *Перевізні засоби.* // Пристосований для перевезення з одного місця на інше.

ПЕРЕВІЗНИ́К, -а, *ч.* 1. Той, хто працює на перевозі (у 2 знач.), перевозить. 2. Юридична чи фізична особа, якою або від імені якої укладено договір перевезення, незалежно від того, чи здійснюється фактично перевезення ним самим чи тим, хто його заміняє.

ПЕРЕВІ́ЗНИЦЯ, -і. Жін. до **перевізни́к**.

ПЕРЕВІ́Й[1], -ю, *ч.*, *зах.* Сніговий замет поперек дороги.

ПЕРЕВІ́Й[2], -вою, *ч.*, *діал.* Розпарене гілля, що використовується для зв'язування дерева.

ПЕРЕВІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *діал.* Зв'язка з соломи чи лозин у вир'ї.

ПЕРЕВІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **віку́ва́ти**.

ПЕРЕВІНІЛУВА́ННЯ, -я, *с.*, *хім.* Введення надмірного числа вінілових радикалів, груп до складу молекули.

ПЕРЕВІНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **обвінча́ти**. 2. Обвінчати всіх чи багатьох, по черзі.

ПЕРЕВІНЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Те саме, що **обвінча́тися**.

ПЕРЕВІ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переві́рити**. // **переві́рено**, *безос. присудк. сл.* ** **Переві́рений** *на що* – підданий аналізу для виявлення наявності якого-небудь складника, елемента і т. ін. 2. *у знач. прикм.* Який пройшов перевірку, підданий перевірці. 3. *у знач. прикм.* Вірогідність якого безсумнівна; точний.

ПЕРЕВІРЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переві́рити**.

ПЕРЕВІ́РИТИ[1] *див.* **перевіря́ти**.

ПЕРЕВІ́РИТИ[2] *див.* **переві́рювати**.

ПЕРЕВІ́РИТИСЯ[1] *див.* **перевіря́тися**.

ПЕРЕВІ́РИТИСЯ[2] *див.* **переві́рюватися**.

ПЕРЕВІ́РКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **переві́рити**, **перевіря́ти** і **переві́ритися**, **перевіря́тися**. ** **Переві́рка вірогі́дності да́них**, *спец.* – попередня обробка вхідних даних з метою встановлення їх відповідності поставленим програмою або системою вимогам. **Переві́рка з клавіату́ри**, *спец.* – перевірка правильності даних повторним введенням їх з клавіатури. **Переві́рка інтерфе́йсів**, *спец.* – перевірка правильності взаємодії компонентів програмної системи. **Переві́рка програ́ми**, *спец.* – перевірка правильності реалізації заданого алгоритму шляхом виконання програми на ЕОМ. 2. Переклик з метою встановлення наявного складу людей.

ПЕРЕВІ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **переві́рка**.

ПЕРЕВІ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **переві́рочний**.

ПЕРЕВІ́РНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь перевіряє.

ПЕРЕВІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **переві́рник**.

ПЕРЕВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переві́рний**.

ПЕРЕВІ́РОЧНИЙ, -а, -е. Признач. для перевірки.

ПЕРЕВІ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВЕРТІ́ТИ**, -верчу́, -вертиш, *док.*, *перех.* 1. Навірчувати заново. 2. Навірчувати більше, ніж треба.

ПЕРЕВІ́РЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕВЕРТІ́ТИСЯ**, -ве́ртиться, *док.* 1. Навірчуватися більше, ніж треба. 2. *тільки недок.* Пас. до **переві́рчувати**.

ПЕРЕВІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕВІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **переко́нувати**.

ПЕРЕВІ́РЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕВІ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **переко́нуватися**.

ПЕРЕВІРЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто перевіряє когось або щось.

ПЕРЕВІРЯ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **перевіря́льник**.

ПЕРЕВІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевіря́ти**.

ПЕРЕВІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕВІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. З'ясовувати правильність, точність чого-небудь. // Переглядаючи, виправляти помилки, усувати недоробки і т. ін. 2. Переконуватися в наявності або відсутності кого-, чого-небудь. // Переглядаючи по черзі, встановлювати кількість або наявність кого-, чого-небудь. 3. Випробовувати, розпитувати і т. ін. когось із метою з'ясування яких-небудь якостей, властивостей, знань і т. ін. // Оглядаючи, досліджуючи і т. ін. щось, з'ясовувати що-небудь, пересвідчуватися в чомусь. // *за ким – чим, на кому – чому.* Порівнюючи з ким-, чим-небудь, з'ясовувати щось, пересвідчуватися в чомусь. // Переконуватися в правильності, запроваджуючи в життя, практику. // Встановлювати правду, вірогідність і т. ін. чого-небудь; пересвідчуватися в чомусь, користуючись власним досвідом, спостереженнями. ** **Перевіря́ти** *на що* – робити аналіз для виявлення наявності якого-небудь складника, елемента і т. ін. або для з'ясування якостей чогось. 4. Обстежувати що-небудь із метою контролю. // Пересвідчуватися в наявності чогось із метою контролю. // Пересвідчуватися в точності виконання наказу, розпорядження і т. ін.

ПЕРЕВІРЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ПЕРЕВІ́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. З'ясовуватися, уточнюватися. 2. Випробовуватися з метою з'ясування яких-небудь якостей, властивостей, знань і т. ін. 3. Обстежуватися з метою контролю. 4. *тільки недок.* Пас. до **перевіря́ти**.

ПЕРЕВІ́СИТИ *див.* **переві́шувати**[1].

ПЕРЕВІ́СИТИСЯ *див.* **переві́шуватися**.

ПЕРЕВІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переві́шати**.

ПЕРЕВІ́ШАТИ *див.* **переві́шувати**[2].

ПЕРЕВІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переві́сити**.

ПЕРЕВІ́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **переві́шувати**[1].

ПЕРЕВІ́ШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **переві́шувати**[2].

ПЕРЕВІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВІ́СИТИ**, -ві́шу, -ві́сиш, *док.*, *перех.* 1. Знявши щось із чого-небудь, вішати в іншому місці або інакше. 2. *через що.* Вішати на що-небудь, перекидаючи на обидва боки, або звішувати, спускати, вміщуючи на щось.

ПЕРЕВІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВІ́ШАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка.* Вішаючи, позбавляти життя всіх чи багатьох.

ПЕРЕВІ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕВІ́СИТИСЯ**, -ві́шуся, -ві́сишся, *док.* 1. Бути перекинутим через що-небудь, нахиленим над чимсь або звисати, спускатися кудись. 2. *тільки недок.* Пас. до **переві́шувати**[1] 1.

ПЕРЕВІ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **переві́ювати**.

ПЕРЕВІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переві́ювати**.

ПЕРЕВІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПЕРЕВІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕВІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Віяти все чи багато чого-небудь (звичайно зерна). // Віяти ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Перестати віяти (про вітер). 3. *спец.* Переносити з місця на місце пісок, сніг і т. ін. (про вітер).

ПЕРЕВІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переві́яти**.

ПЕРЕВІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **переві́яний**.

ПЕРЕВІ́ЯТИ *див.* **переві́ювати**.

ПЕРЕВЛАШТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевлашто́вувати**.

ПЕРЕВЛАШТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВЛАШТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Влаштовувати заново, по-іншому.

ПЕРЕВЛАШТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕВЛАШТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Влаштовуватися заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перевлашто́вувати**.

ПЕРЕВЛАШТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевлаштува́ти**.

ПЕРЕВЛАШТУВА́ТИ *див.* **перевлашто́вувати**.

ПЕРЕВЛАШТУВА́ТИСЯ *див.* **перевлашто́вуватися**.

ПЕРЕВО́Д *див.* **переві́д**.

ПЕРЕВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перево́дити**.

ПЕРЕВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ПЕРЕВЕСТИ́**, -веду́, -веде́ш; *мин. ч.* переві́в, -вела́, -вело́; *док.*, *перех.* 1. *на* (*через*) *що і без додатка.* Ведучи або супроводжуючи кого-небудь, переправляти, допомагати перейти через щось, на протилежний бік чогось. 2. Змінювати місце розташування кого-, чого-небудь, переміщувати когось, щось з одного місця на інше. // *перен.*, *рідко.* Перепроваджувати, переправляти з місця на місце, з рук у руки (звичайно таємно). 3. Переміщати в інше положення (рухому частину механізму, пристрою). // Переміщаючи якусь машину, знаряддя, пристрої і т. ін., міняти напрям їх дії. // *розм.* Регулюючи, змінювати напрям руху або дії приладів, пристроїв і т. ін. *Ледве переводити дух.* 4. Переносити малюнок, креслення і т. ін. на що-небудь; перебивати. // *з чого в що, перен.* Створювати що-небудь подібне, таке саме, але з іншого матеріалу. 5. Переміщати на інше місце роботи, служби, навчання і т. ін. // *до кого – чого, у* (*на*) *що, ким.* Переміщати на іншу посаду, змінювати рід занять і т. ін. // *у що.* Переміщати, зараховувати до іншої групи, розряду, категорії. // *у* (*на*) *що і без додатка.* Зараховувати на наступний курс, до наступного класу і т. ін. 6. Переключати кого-, що-небудь на виконання іншої роботи і т. ін. // Змінювати характер яких-небудь дій. // Спрямовувати якусь дію на інший об'єкт. // Змінювати характер розрахунків за яку-небудь працю. 7. Змінюючи якість, особливості чого-небудь, перетворювати щось на що-небудь інше. // *перен.* Змінювати характер, зміст, спрямування чого-небудь; замінювати щось чим-небудь іншим. *Переводити на жарт.* 8. *на що і без додатка.* Змінювати на гірше або зовсім псувати. // *перен.* Невдалим господарюванням або навмисно псувати, погіршувати стан, якість чого-небудь чи знищувати, вигублювати щось. // *перен.* Негативно впливати на стан здоров'я (створенням поганих умов, недбалим доглядом і т. ін.). // *перен.* Позбавляти життя (звичайно свійських тварин). 9. Витрачати марно чи без особливої на те потреби, необхідності. // Розтрачувати, втрачати і т. ін. те, що належить кому-небудь іншому. // *на що і без додатка.* Витрачати, розтрачувати все без остачі. *Переводити даремно хліб.* 10. Передавати, пересилати гроші за допомогою банку або поштово-телеграфного закладу. 11. *рідко.* Те саме, що **здійснювати** 2.

ПЕРЕВОДИ́ТИ, -оджу́, -о́диш, *док.*, *перех.* Ведучи за собою, супроводжуючи, проводжати куди-небудь усіх чи багатьох.

ПЕРЕВО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, **ПЕРЕВЕСТИ́СЯ**, -веду́ся, -веде́шся; *мин. ч.* переві́вся, -вела́ся, -вело́ся; *док.* 1. Переходити, переїздити на інше місце роботи, служби, навчання і т. ін. // *рідко.* Змінювати посаду, рід занять і т. ін. 2. *рідко.* Замінювати один одного на якій-небудь посаді, при виконанні яких-небудь обов'язків і т. ін. 3. *на кого – що.* Змінювати на гірше свої якості, особливості, вироджуватися і т. ін. // Змінюючись на гірше, ставати схожим на кого-, що-небудь. // *перен.* Втрачати фізичні сили, здоров'я; ставати слабим, немічним. 4. Поступово занепадати, марніючи (звичайно про господарство). // Поступово зникати, гинути, вимирати і т. ін. // Поступово виходити з моди, ужитку і т. ін. ** **Не перево́дитися** – бути постійно, не зникати. 5. Зникати, переставати водитися або витрачатися на дрібниці (про гроші). // Витрачатися, продаватися, нищитися (про те, що належить кому-небудь іншому). 6. *тільки недок.* Пас. до **перево́дити**.

ПЕРЕВОДНЯ́, -і́, *ж.* Здрібніла, звироднілa порода.

ПЕРЕВО́ЗА, -и, *ж.*, *діал.* Переправа.

ПЕРЕВО́ЗЕЦЬ, -зця, *ч.* Те саме, що **перевізни́к**.

ПЕРЕВОЗИ́ТИ, -ожу́, -о́зиш, *док.*, *перех.* Везучи, по черзі перемістити, переправити куди-небудь усіх, багатьох або все, багато чого-небудь.

ПЕРЕВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок.*, **ПЕРЕВЕЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* переві́з, -везла́, -везло́; *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Везучи, переправляти через що-небудь, на протилежний бік чогось. 2. Везучи, переміщувати з одного місця на інше, змінювати місце розташування. // Везучи, переміщувати кого-небудь на інше місце проживання, перебування.

ПЕРЕВО́ЗИТИСЯ, -о́жуся, -о́зишся, *недок.*, **ПЕРЕВЕЗТИ́СЯ**, -зу́ся, -зе́шся; *мин. ч.* переві́зся, -везла́ся, -везло́ся; *док.* 1. Переправлятися через що-небудь, на протилежний бік чогось. 2. Переїздити на інше місце проживання, перебування, везучи що-небудь із собою. 3. *тільки недок.* Пас. до **перево́зити**.

ПЕРЕВОЗІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перево́зити**.

ПЕРЕВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕВОЛОКТИ́**, -очу́, -оче́ш; *мин. ч.* переволі́к, -локла́, -локло́; *док.*, *перех.* Волочачи, переміщати кого-, що-небудь з одного місця на інше.

ПЕРЕВОЛІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕВОЛОКТИ́СЯ**, -очу́ся, -оче́шся; *мин. ч.* переволі́кся, -локла́ся, -локло́ся; *док.* Важко пересуваючись, переміщатися з одного місця на інше.

ПЕРЕВОЛОКТИ́ *див.* **переволіка́ти.**
ПЕРЕВОЛОКТИ́СЯ *див.* **переволіка́тися.**
ПЕРЕВОЛОЧИТИ *див.* **переволо́чувати.**
ПЕРЕВОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВОЛОЧИ́ТИ**, -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех.* Волочити ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕВОРО́Т, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **переверну́тися, переверта́тися.** // Фігура вищого пілотажу, під час виконання якої літак перевертається навколо напрямку польоту на кут у 180 чи більше. // Гімнастична фігура, виконуючи яку, спортсмен перевертається в повітрі. 2. Різка зміна, злам у розвитку, перебігу чого-небудь, в існуючому порядку речей, у чиємусь житті і т. ін. // Різка зміна, перелом у духовному обличчі, психічному стані людини, людей. 3. Зміна існуючого суспільно-політичного ладу; революція.
ПЕРЕВОРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переворуши́ти.**
ПЕРЕВОРУШИ́ТИ *див.* **перевору́шувати.**
ПЕРЕВОРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВОРУШИ́ТИ**, -ушу́, -у́шиш, *док.*, *перех.* 1. Ворушачи, перекладати що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому. // Перевертати, розкидати все чи багато чого-небудь, звичайно в пошуках чогось. 2. *перен.* Активно, діяльно вдаватися до чогонебудь, змінювати щось.
ПЕРЕ́ВПОРЯДКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перевпорядкува́ти.**
ПЕРЕВПОРЯДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перевпорядко́ваний.**
ПЕРЕВПОРЯДКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевпорядко́вувати.**
ПЕРЕВПОРЯДКО́ВУВАТИ *див.* **перевпорядкува́ти.**
ПЕРЕВПОРЯДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевпорядкува́ти.**
ПЕРЕВПОРЯДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ПЕРЕВПОРЯДКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Впорядкувати ще раз, повторно, вкотре.
ПЕРЕВТІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перевтіли́ти.**
ПЕРЕВТІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перевті́лити** і **перевті́литися.**
ПЕРЕВТІ́ЛИТИ *див.* **перевтілювати.**
ПЕРЕВТІ́ЛИТИСЯ *див.* **перевтілюватися.**
ПЕРЕВТІ́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність перевтілюватися.
ПЕРЕВТІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перевті́люватися.**
ПЕРЕВТІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ПЕРЕВТІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕВТІ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Надавати кому-, чому-небудь нового вигляду, образу; перетворювати когось, щось на кого-небудь іншого, що-небудь інше.
ПЕРЕВТІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **ПЕРЕВТІЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПЕРЕВТІ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* Набирати нового вигляду, образу; перетворюватися на кого-небудь іншого, що-небудь інше.
ПЕРЕВТІЛЯ́ТИ *див.* **перевтілювати.**
ПЕРЕВТІЛЯ́ТИСЯ *див.* **перевтілюватися.**
ПЕРЕВТО́МА, -и, *ж.* Сильна, надмірна втома. // Хворобливий стан організму внаслідок перенапруження, надмірної втоми.
ПЕРЕВТОМИ́ТИ *див.* **перевто́млювати.**
ПЕРЕВТОМИ́ТИСЯ *див.* **перевто́млюватися.**
ПЕРЕВТО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перевтоми́ти.**
ПЕРЕВТО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **перевто́млюватися, перевтоми́тися.**
ПЕРЕВТО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕВТОМИ́ТИ**, -омлю́, -о́миш; *мн.* перевто́млять; *док.*, *перех.* Дуже, надмірно втомлювати.
ПЕРЕВТО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕВТОМИ́ТИСЯ**, -омлю́ся, -о́мишся; *мн.* перевто́мляться; *док.* 1. Дуже, надмірно втомлюватися. // Погіршувати стан здоров'я внаслідок перенапруження організму, надмірної втоми. 2. *тільки недок.* Пас. до **перевто́млювати.**
ПЕРЕВЧА́ТИ *див.* **переу́чувати.**
ПЕРЕВЧА́ТИСЯ *див.* **переу́чуватися.**
ПЕРЕ́ВЧЕНИЙ *див.* **переу́чений.**
ПЕРЕВЧИ́ТИ *див.* **переу́чувати.**
ПЕРЕВЧИ́ТИСЯ *див.* **переу́чуватися.**
ПЕРЕВ'Ю́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перев'ючи́ти.**
ПЕРЕВ'ЮЧИ́ТИ *див.* **перев'ю́чувати.**
ПЕРЕВ'ЮЧИ́ТИСЯ *див.* **перев'ю́чуватися.**
ПЕРЕВ'Ю́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перев'ю́чувати.**
ПЕРЕВ'Ю́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВ'ЮЧИ́ТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* В'ючити іще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕВ'Ю́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕВ'ЮЧИ́ТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. В'ючити своїх тварин ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перев'ю́чувати.**
ПЕРЕ́В'ЯЗ, -у, *ч.* 1. Перекинута через плече стрічка, ремінь і т. ін., що є деталлю вбрання. 2. Перекинута через шию пов'язка для підтримування хворої, пораненої руки.
ПЕРЕВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перев'яза́ти.** 2. *у знач. прикм.* На якого накладено перев'язку (у 4 знач.). 3. *у знач. прикм.* Якого перев'язано (у 4 знач.).
ПЕРЕВ'ЯЗА́ТИ *див.* **перев'я́зувати.**
ПЕРЕВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **перев'я́зуватися.**
ПЕРЕВ'Я́ЗКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **перев'яза́ти, перев'я́зувати.** 2. Те, чим перев'язано що-небудь. // *перен.* Те, що охоплює, ніби перев'язуючи, щонебудь; смуга навколо чогось. 3. Те саме, що **пере́в'яз.** 4. Пов'язка, накладена на хворе місце, рану і т. ін. 5. *буд.* Те саме, що **пере́в'язь** 1.
ПЕРЕ́В'ЯЗКА, -и, *ж.* Те саме, що **пере́гузня.**
ПЕРЕВ'ЯЗНА́, -о́ї, *ж.* Те саме, що **перев'я́зочна.**
ПЕРЕВ'Я́ЗНИЙ, -а́, -е́. Стос. до перев'язки (у 4 знач.). // Признач. для перев'язки.
ПЕРЕВ'Я́ЗОЧНА, -ної, *ж.* Спеціально обладнане приміщення для виконання перев'язок (у 4 знач.) і хірургічних процедур.
ПЕРЕВ'Я́ЗУВАЛЬНА, -ої, *ж.* Те саме, що **перев'я́зочна.**
ПЕРЕВ'Я́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **перев'язни́й.** ** **Перев'я́зувальний матеріа́л** – матеріал, який використовується при операціях і перев'язках для осушення операційного поля і рани, тампонування рани з метою зупинки кровотечі і дренування та ін.
ПЕРЕВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перев'я́зувати.**
ПЕРЕВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕВ'ЯЗА́ТИ**, -яжу́, -я́жеш, *док.*, *перех.* 1. Обгортаючи або обмотуючи що-небудь, стягувати і зав'язувати вузлом мотузку, ремінь і т. ін. // Обвивати щонебудь, зав'язуючи стрічку, шнурок і т. ін. як прикрасу. ** **Перев'я́зувати старості́в**, *етн.* – обвивати рушником через плече молодого, старостів на знак згоди на шлюб. 2. Накладати пов'язку на хвору, поранену частину тіла. // Робити кому-небудь перев'язку (у 4 знач.). 3. Розв'язавши, зав'язувати, обв'язувати і т. ін. ще раз, повторно або заново, по-іншому. // *рідко.* Розкутавши, закутувати, сповивати ще раз, повторно або заново, по-іншому. *Перев'язати краватку.* 4. Зв'язувати мотузкою і т. ін. все, багато чого-небудь або всіх, багатьох, по черзі. 5. *буд.* Робити перев'язь (у 1 знач.).
ПЕРЕВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕВ'ЯЗА́ТИСЯ**, -яжу́ся, -я́жешся, *док.* 1. Обгортаючись або обмотуючись, зав'язувати вузлом мотузку, ремінь і т. ін. 2. Робити собі перев'язку (у 4 знач.). 3. *тільки недок.* Пас. до **перев'я́зувати.**
ПЕРЕ́В'ЯЗЬ, -і, *ж.* 1. *буд.* Один із способів цегельної кладки. 2. *рідко.* Те саме, що **пере́в'яз.**
ПЕРЕВ'Я́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перев'яли́ти.**
ПЕРЕВ'ЯЛИ́ТИ *див.* **перев'я́лювати.**
ПЕРЕВ'Я́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перев'я́лювати.**
ПЕРЕВ'Я́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕВ'ЯЛИ́ТИ**, -в'ялю́, -в'я́ли́ш, *док.*, *перех.* 1. В'ялити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. В'ялити все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕГА́ВКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перега́вкуватися.**
ПЕРЕГА́ВКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Гавкати (про кількох собак, що перебувають у різних місцях). 2. *перен.*, *розм.* Перелаюватися, гиркатися.
ПЕРЕГАДА́ТИ *див.* **перега́дувати.**
ПЕРЕГА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перега́дувати.**
ПЕРЕГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГАДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **переду́мувати** 1.
ПЕРЕГАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який містить надмірну кількість газу. 2. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегазува́ти.**
ПЕРЕГАЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перегазо́ваний.**
ПЕРЕГАЗО́ВКА, -и, *ж.*, *спец.*, *розм.* Зміна швидкості руху або обертання чого-небудь, що приводиться в дію двигуном внутрішнього згоряння.
ПЕРЕГАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **перегазо́вка.**
ПЕРЕГАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Здійснити перегазовку.
ПЕРЕГАЛАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Кричати гучніше за інших, глушити інші звуки, голоси.
ПЕРЕГАЛОГЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Введення надмірної кількості галогенів до сполук, сумішей або надмірної дози галогенідів до організму.
ПЕРЕГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переганя́ти.**
ПЕРЕГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПЕРЕГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.*, **ПЕРЕГНА́ТИ**, пережену́, переженеш, *док.*, *перех.* 1. Йдучи, їдучи, пливучи і т. ін., випереджати, опинятися попереду; обганяти. // *перен.* Випереджати кого-, що-небудь у рості, ставати вищим від когось, чогось. // *перен.* Досягати більших порівняно з ким-, чим-небудь успіхів, опинятися попереду когось, чогось у певному аспекті. 2. Женучи, переміщувати з одного місця на інше (звичайно худобу). // Переправляти з одного місця на інше (автомашини та інші транспортні засоби). // *розм.* Змушувати кого-небудь змінити місце проживання, перебування або роботу, службу і т. ін. // *перен.*, *розм.* Пересувати що-небудь з місця на місце. 3. Женучи, змушувати перейти, переміститися через який-небудь простір, перепону і т. ін. // *рідко.* Йдучи, їдучи і т. ін., минати якийсь простір. 4. Очищати, пересипаючи або пропускаючи через машину (звичайно зерно). // Переміщати, проштовхувати кров (про серце). 5. Перетворювати в що-небудь інше шляхом перегонки. // Відділяти якусь складову частину. // *розм.* Видобувати якусь речовину шляхом перегонки.
ПЕРЕГАНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* 1. *рідко.* Йти, їхати, пливти і т. ін. наввипередки з ким-, чим-небудь. 2. Пас. до **переганя́ти.**
ПЕРЕГА́Р, -у, *ч.* 1. Те, що перегоріло, залишилося від перегорілого. 2. Запах чого-небудь перегорілого. // Неприємний запах із рота, смак у роті від випитого спиртного, викуреного тютюну і т. ін.
ПЕРЕГА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перега́р.** *Перегарний сморід.*
ПЕРЕГА́РТ, -у, *ч.* Надмірне гартування.
ПЕРЕГАРТІВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для перегартування.
ПЕРЕГАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегартува́ти.**
ПЕРЕГАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегарто́вувати.**
ПЕРЕГАРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГАРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Гартувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Надмірно гартуючи, псувати.
ПЕРЕГАРТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕГАРТУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Гартуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Надмірно гартуючись, псуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **перегарто́вувати.**
ПЕРЕГАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегартува́ти.**
ПЕРЕГАРТУВА́ТИ *див.* **перегарто́вувати.**
ПЕРЕГАРТУВА́ТИСЯ *див.* **перегарто́вуватися.**
ПЕРЕГАСИ́ТИ, -ашу́, -а́сиш, *док.*, *перех.* Погасити все чи багато чого-небудь, одне за одним.
ПЕРЕГА́СНУТИ, -не, *док.* Погаснути одне за одним (про все чи багато чого-небудь).
ПЕРЕГА́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **зага́та** (у 1 знач.).
ПЕРЕГАТИ́ТИ *див.* **перега́чувати.**
ПЕРЕГА́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **перега́та.**
ПЕРЕГА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегати́ти.** // **перега́чено**, *безос. присудк. сл.*
ПЕРЕГА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГАТИ́ТИ**, -ачу́, -а́тиш, *док.*, *перех.* Робити перегату. // *перен.* Загороджувати, перетинати що-небудь, стаючи перешкодою для руху, пересування і т. ін.
ПЕРЕГВИНТИ́ТИ *див.* **перегви́нчувати.**
ПЕРЕГВИ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегвинти́ти.**
ПЕРЕГВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегви́нчувати.**
ПЕРЕГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГВИНТИ́ТИ**, -нчу́, -нти́ш, *док.*, *перех.* 1. Гвинтячи, встановлювати, закріплювати що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Псувати надмірним нагвинчуванням.
ПЕРЕГВИ́НЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Псуватися від надмірного нагвинчування. 2. Пас. до **перегви́нчувати.**
ПЕРЕГИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГИ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Загиджувати все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕГИ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переги́джувати.**
ПЕРЕГИ́ДИТИ *див.* **переги́джувати.**
ПЕРЕГИ́Н, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перегина́ти** 1, **перегну́ти** і **перегина́тися, перегну́тися.** // Місце, де що-небудь перегнуто, перегинається. 2. *перен.* Надмірність, крайність у чому-небудь, що часом призводять до порушення правильної лінії діяльності, поведінки і т. ін.
ПЕРЕГИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегина́ти.**
ПЕРЕГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Згинати що-небудь навпіл, під кутом, дугою і т. ін. 2. Згинаючи, нахиляти (тулуб, спину, шию і т. ін.). // *безос.* Робити зігнутим, горбатим і т. ін. 3. *перен.* Проїздити, проходити, обгинаючи що-небудь. // Рухаючись у певному напрямі, перетинати шлях кому-, чому-небудь іншому. 4. *перен.*, *розм.* Припускатися перегину (у 2 знач.). 5. Згинати більше, ніж треба.
ПЕРЕГИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕГНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Згинатися навпіл, під кутом, дугою і т. ін.; згинаючись, нахилятися. // Перехилятися, нахилятися куди-небудь. // Розташовуватися зігнутою, дугоподібною лінією або нависаючи над чим-небудь. 2. Згинаючи, нахиляти свій тулуб, спину, шию і т. ін. // Зігнувшись і нахилившись уперед, перехилятися через що-небудь. // *перев. із сл.* удвоє. Ставати зігнутим, горбатим і т. ін. // *перен.*, *перев. зі сл.* у д в о є. Нахилятися в поклоні; кланятися.
ПЕРЕГИ́НУТИ, -не, *док.* Загинути (про всіх чи багатьох).
ПЕРЕГИ́НЩИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто припускається перегину (у 2 знач.).
ПЕРЕГИ́НЩИЦЯ, -і. Жін. до **переги́нщик.**
ПЕРЕГИ́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **перела́юватися.**
ПЕРЕГІ́ЛЬЧАСТИЙ, -а, -е. Гіллястий.
ПЕРЕГІ́Н, -го́ну, *ч.* 1. Дія за знач. **переганя́ти, перегна́ти** 2, 5. 2. Швидкий біг. 3. Відстань, яку хто-, що-небудь проходить, проїздить і т. ін., частина шляху між двома зупинками, станціями тощо. // Частина залізничної лінії, обмежена суміжними станціями, роз'їздами, обгінними пунктами або колійними постами. // *розм.* Невеличка залізнична станція. 4. Частина мосту, а також вільний простір під мостом, від однієї опори до іншої. 5. Продукт перегонки.
ПЕРЕГІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до перегону (у 1 – 3 знач.). *Перегінний тунель.* 2. Признач. для перегонки. // Який є продуктом перегонки.
ПЕРЕГІ́РКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегі́ркнути.** // *у знач. прикм.*
ПЕРЕГІ́РКНУТИ, -не; *мин.* ч. перегірк, -і́ркла, -і́ркло *і* перегіркнув, -і́ркнула, -і́ркнуло; *док.* Стати гірким (про всі продукти чи багато з них).
ПЕРЕГІРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зробити дуже, занадто гірким.
ПЕРЕГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегла́дити.**
ПЕРЕГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегла́джувати.**
ПЕРЕГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГЛА́ДИТИ**,

-джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Гладити все чи багато чого-небудь. 2. Гладити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕГЛА́ДИТИ *див.* **перегла́джувати.**

ПЕРЕГЛЕ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГЛЕ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **перегляда́ти.**

ПЕРЕГЛЕ́ДІТИ *див.* **перегле́джувати.**

ПЕРЕГЛИ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *діал.* Переморгуватися.

ПЕРЕГЛИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Глитати все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох.

ПЕРЕГЛУ́ХНУТИ, -немо, -нете, *док.* Оглухнути (про всіх чи багатьох).

ПЕРЕГЛУШИ́ТИ, -ушу́, -у́шиш, *док.*, *перех.* Оглушити всіх чи багатьох.

ПЕРЕ́ГЛЯД, -у, *ч.* Дія за знач. **перегляда́ти, перегля́нути, перегля́діти.** // Громадський огляд, ознайомлення з чим-небудь.

ПЕРЕГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегляда́ти** і **перегляда́тися.**

ПЕРЕГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш *і розм.* **ПЕРЕГЛЯ́ДІТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* 1. Оглядати все, багато чого-небудь або всіх, багатьох. 2. Дивитися на що-небудь, читати щось і т. ін. з метою перевірки, вивчення або знайомства. // Робити огляд чого-небудь з метою усунення помилок, недоречностей, несправностей і т. ін. // Гортаючи книгу, журнал і т. ін., дещо прочитувати. 3. Розглядати, оглядати щось або все, багато чого-небудь іще раз, повторно. // *перен.* Розглядати, обговорювати що-небудь з метою вирішити, оцінити по-новому або змінити його.

ПЕРЕГЛЯДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕГЛЯ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.*, *з* (*між, поміж*) *ким і без додатка.* 1. Обмінюватися швидкими поглядами; перезиратися. 2. *тільки недок.* Пас. до **перегляда́ти.**

ПЕРЕГЛЯДА́Ч, -ядача́, *ч.* Той, хто що-небудь переглядає.

ПЕРЕГЛЯДА́ЧКА, -и. Жін. до **перегляда́ч.**

ПЕРЕГЛЯ́ДІТИ *див.* **перегляда́ти.**

ПЕРЕГЛЯДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* Глядіти (у 6 знач.) все, багато чого-небудь або всіх, багатьох.

ПЕРЕГЛЯДО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для перегляду.

ПЕРЕГЛЯ́НУТИ *див.* **перегляда́ти.**

ПЕРЕГЛЯ́НУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегля́нути.** // **перегля́нуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Якого переглянуто.

ПЕРЕГЛЯ́НУТИСЯ *див.* **перегляда́тися.**

ПЕРЕ́ГНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегна́ти.**

ПЕРЕГНА́ТИ *див.* **перегання́ти.**

ПЕРЕГНИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегнива́ти.**

ПЕРЕГНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПЕРЕГНИ́ТИ**, -и́є, *док.* Згнивати повністю, перетворюючись на гнилизну. // *перев. від чого.* Руйнуватися, псуватися, гниючи.

ПЕРЕГНИ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перегни́ти.** // *у знач. прикм.*

ПЕРЕГНИ́ТИ *див.* **перегнива́ти.**

ПЕРЕГНІ́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Перестати гніватися; пересердитися.

ПЕРЕГНІ́Й, -но́ю, *ч.* Складова частина ґрунту, утворена з перегнилих рослинних і тваринних решток унаслідок життєдіяльності ґрунтових мікроорганізмів; гумус. // Перегнилий гній (у 2 знач.).

ПЕРЕГНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який містить перегній.

ПЕРЕГНІ́ЙНО-ЗЕМЛЯНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до суміші перегною і землі.

ПЕРЕГНО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегної́ти.**

ПЕРЕГНОЇ́ТИ *див.* **перегно́ювати.**

ПЕРЕГНО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегно́ювати.**

ПЕРЕГНО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕГНОЇ́ТИ**, -ою́, -ої́ш, *док.*, *перех.* Гноїти все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕГНУ́ТИ *див.* **перегина́ти.**

ПЕРЕГНУ́ТИСЯ *див.* **перегина́тися.**

ПЕРЕГНУ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегну́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який перегнувся.

ПЕРЕГНУ́ТИСЯ *див.* **перегина́тися.**

ПЕРЕГОВІ́РНИЙ *див.* **перегово́рний.**

ПЕРЕГОВІ́РНИК, ПЕРЕГОВО́РНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Той, хто веде переговори. 2. *розм.* Пристрій для переговорів (напр. селектор).

ПЕРЕГОВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переговори́ти.** // **перегово́рено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕГОВО́РИ, -ів, *мн.* 1. Розмова, бесіда з метою обмінятися думками або домовитися про що-небудь із кимсь. 2. Обговорення з метою з'ясування думок, настроїв сторін або укладення угоди.

ПЕРЕГОВОРИ́ТИ *див.* **перегово́рювати.**

ПЕРЕГОВОРИ́ТИСЯ *див.* **перегово́рюватися.**

ПЕРЕГОВО́РНИЙ *і* **ПЕРЕГОВІ́РНИЙ**, -а, -е. Признач. для переговорів (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **перегово́рна** *і* **перегові́рна**, -ної, *ж.*, *розм.* Міжміська або міжнародна переговорна телефонна станція.

ПЕРЕГОВО́РНИК *див.* **перегові́рник.**

ПЕРЕГОВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегово́рювати** і **перегово́рюватися.**

ПЕРЕГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕГОВОРИ́ТИ**, -ворю́, -во́риш, *док.* 1. *перев. док.*, *про кого – що.* Розмовляючи з ким-небудь про справи, домовлятися про що-небудь, з'ясовувати щось або говорити з ким-небудь недовго, поспіхом. 2. *що, про кого – що і без додатка.* Говорити з ким-небудь про все чи багато про що. 3. *тільки док.* Закінчити розповідь чи обговорення чого-небудь. 4. *перев. док.*, *розм.* Говорячи більше за кого-небудь, примусити його замовкнути.

ПЕРЕГОВО́РЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕГОВОРИ́ТИСЯ**, -ворю́ся, -во́ришся, *док.* 1. *з* (*між*) *ким, про кого – що і без додатка.* Обмінюватися словами, фразами. // Розмовляючи з ким-небудь про справи, домовлятися про що-небудь, з'ясовувати щось. 2. *розм.* Втомлюватися від надмірних розмов. 3. *заст.* Вести переговори (у 2 знач.). 4. *тільки недок.* Пас. до **перегово́рювати.**

ПЕРЕГОДИ́ТИ, -оджу́, -о́диш, *док.*, *розм.* Те саме, що **перечека́ти.**

ПЕРЕГОДІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Дія за знач. **перегодува́ти, перегодо́вувати.**

ПЕРЕГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегодува́ти.** // *у знач. прикм.*

ПЕРЕГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегодо́вувати.**

ПЕРЕГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГОДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Давати надмірну кількість їжі. // Надмірним харчуванням сприяти значному погладшанню кого-небудь.

ПЕРЕГОДО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перегодо́вувати.**

ПЕРЕГО́ДОМ, *присл.*, *розм.* По деякім часі, трохи згодом.

ПЕРЕГОДУВА́ТИ *див.* **перегодо́вувати.**

ПЕРЕГОДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *рідко.* Прохарчуватися певний час.

ПЕРЕГОДЯ́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **перего́дом.**

ПЕРЕГОЙДА́ТИ *див.* **перего́йдувати.**

ПЕРЕГОЙДА́ТИСЯ *див.* **перего́йдуватися.**

ПЕРЕГОЙДНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **перегойда́ти.**

ПЕРЕГО́ЙДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГОЙДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Гойдати всіх чи багатьох.

ПЕРЕГО́ЙДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕГОЙДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Гойдатися (про всіх чи багатьох). 2. *рідко.* Те саме, що **гойда́тися.**

ПЕРЕГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переголи́ти.**

ПЕРЕГОЛИ́ТИ *див.* **перего́лювати.**

ПЕРЕГОЛОСИ́ТИ, -лошу́, -ло́сиш, *док.* Закінчити, перестати голосити.

ПЕРЕГО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕГОЛИ́ТИ**, -олю́, -о́лиш, *док.*, *перех.* 1. Голити всіх, багатьох або все, багато чого-небудь. 2. *тільки док.*, *рідко.* Те саме, що **поголи́ти.**

ПЕРЕГО́МІН, -мону, *ч.*, *поет.* Те саме, що **пере́гук.**

ПЕРЕГОМОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *розм.* 1. Закінчити гомоніти. 2. Гомоніти дужче від кого-, чого-небудь.

ПЕРЕГО́НИ, -ів, *мн.* Спортивні змагання у швидкості їзди, плавання, бігу і т. ін. ** **На перего́ни** – наввипередки.

ПЕРЕГО́НИТИ *див.* **перегання́ти.**

ПЕРЕГО́НКА, -и, *ж.*, *спец.* Розділення рідких сумішей методом нагрівання, випаровування та конденсації пари; дистиляція. ** **Суха́ перего́нка** – розкладання твердих речовин прожарюванням без доступу повітря.

ПЕРЕГО́ННИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто робить перегонку.

ПЕРЕГОНО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для перегонів.

ПЕРЕГОРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегора́ти.**

ПЕРЕГОРА́ТИ *див.* **перегоря́ти.**

ПЕРЕГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перегорі́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який закінчив, перестав горіти. 3. *у знач. прикм.* Який зіпсувався від надмірного нагрівання, довгого горіння. 4. *у знач. прикм.* Який став перегаром. // Такий, у якому чути запах перегару.

ПЕРЕГОРІ́ТИ *див.* **перегоря́ти.**

ПЕРЕГО́РНЕНИЙ, ПЕРЕГО́РНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегорну́ти.**

ПЕРЕГОРНУ́ТИ *див.* **перегорта́ти.**

ПЕРЕГО́РНУТИЙ *див.* **перего́рнений.**

ПЕРЕГОРНУ́ТИСЯ *див.* **перегорта́тися.**

ПЕРЕГОРО́ДА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **перегоро́дка 2.**

ПЕРЕГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегороди́ти.** // **перегоро́джено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Розділений на частини.

ПЕРЕГОРО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перегороджування, призначений для цього.

ПЕРЕГОРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **перегоро́джувати.**

ПЕРЕГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегоро́джувати.**

ПЕРЕГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГОРОДИ́ТИ**, -роджу́, -ро́диш, *док.*, *перех.* 1. Ставлячи стіну, тин і т. ін., переділяти приміщення, простір на частини. 2. Влаштовувати, споруджувати перепону для припинення руху, пересування кого-, чого-небудь. // Бути, ставати перепоною, що заважає рухові, переміщенню кого-, чого-небудь. // *перен.*, *рідко.* Перешкоджати здійсненню чого-небудь.

ПЕРЕГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕГОРОДИ́ТИСЯ**, -роджу́ся, -ро́дишся, *док.* 1. Ставлячи стіну, тин і т. ін., відділяти себе від кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **перегоро́джувати.**

ПЕРЕГОРОДИ́ТИ *див.* **перегоро́джувати.**

ПЕРЕГОРОДИ́ТИСЯ *див.* **перегоро́джуватися.**

ПЕРЕГОРО́ДКА, -и, *ж.* 1. Легка, некапітальна стіна, що переділяє приміщення, простір на частини. // Невисокий бар'єр, стінка, що відгороджує, відокремлює одну частину приміщення, простору від іншої. // Те, що переділяє вмістилище, порожнину на частини. ** **Перегоро́дка но́са** – вертикальна пластинка, яка поділяє носову порожнину на дві половини. 2. *перен.* Те, що відділяє, відокремлює одного або одне від одного, є перепоною між ким-, чим-небудь.

ПЕРЕГОРО́ДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **перегоро́дка.**

ПЕРЕГОРО́ДНИЙ, -а, -е. Який є перегородою. // Стос. до перегороджування.

ПЕРЕГОРО́ДЧАСТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **перегоро́дковий.** 2. Який поділений на перегородки.

ПЕРЕГО́РОЖА, -і, *ж.* Пліт (*див.* **пліт** 1), що переділяє подвір'я, город і т. ін. на частини.

ПЕРЕ́ГОРОК, -рка, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **па́горок.**

ПЕРЕГО́РТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегорта́ти.**

ПЕРЕГОРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегорта́ти.**

ПЕРЕГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідше* **ПЕРЕГО́РТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГОРНУ́ТИ**, -орну́, -о́рнеш, *док.*, *перех.* 1. Повертати, перекидати що-небудь з одного боку на інший. // Повертати, перекидати один за одним, по черзі; гортати (звичайно сторінки книги, зошита, альбома і т. ін.). // *розм.* Перекидаючи сторінки, швидко, поверхово прочитувати, переглядати (книжку, рукопис і т. ін.). // *перен.* Згадувати що-небудь (звичайно давноминуле). *Перегортати сторінку.* 2. Перебирати одне за одним, перевертати все з якоюсь метою, в пошуках чого-небудь. // Перевертати, перекладати на інший бік (звичайно сіно, траву). // Розгрібаючи, перемішуючи і т. ін., перекидати з місця на місце (що-небудь сипке). // *перен.* Переорювати все по черзі (звичайно земельні масиви). 3. Згинати, перегинати (надвоє, під кутом і т. ін.).

ПЕРЕГОРТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕГОРНУ́ТИСЯ**, -о́рнеться, *док.* 1. Повертатися, перекидатися з одного боку на інший. 2. *тільки недок.* Пас. до **перегорта́ти.**

ПЕРЕГО́РТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **перего́ртувати.**

ПЕРЕГО́РТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перего́ртувати.**

ПЕРЕГО́РТУВАТИ *див.* **перегорта́ти.**

ПЕРЕГОРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *розм.* 1. Горюючи, перебути якийсь час. 2. Пережити горе.

ПЕРЕГОРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегоря́ти.**

ПЕРЕГОРЯ́ТИ, -я́є *і рідко* **ПЕРЕГОРА́ТИ**, -а́є, *недок.*, **ПЕРЕГОРІ́ТИ**, -ри́ть, *док.* 1. Закінчувати, переставати горіти. // Згоряти до кінця, повністю. // *перен.* Проходити марно, не лишивши сліду (звичайно про нещасливе життя). 2. *перен.* Бурхливо виявившись, зникати, проминати (про почуття, переживання і т. ін.). // Заспокоюватися, втамувавши свої почуття, бажання і т. ін. (про людину). 3. Підгоряючи, згоряючи, псуватися. 4. Псуватися від надмірного нагрівання, довгого горіння. // Ламатися, переламуватися в місці надмірного нагрівання. 5. *перен.* Псуватися, ставати неїстівним (про материнське молоко).

ПЕРЕГО́СТРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегостри́ти.**

ПЕРЕГОСТРИ́ТИ *див.* **перего́стрювати.**

ПЕРЕГО́СТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перего́стрювати.**

ПЕРЕГО́СТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕГОСТРИ́ТИ**, -острю́, -о́стриш, *док.*, *перех.* 1. Гострити занадто сильно, більше, ніж треба. 2. Гострити все чи багато чого-небудь, одне за одним. 3. Гострити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕГРАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переграва́ти.**

ПЕРЕГРАВА́ТИ, -раю́, -рає́ш, *недок.*, **ПЕРЕГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* У певній послідовності чи багато разів грати в яку-небудь гру, на музичних інструментах, на сцені. 2. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Закінчити грати; відіграти (у 2 знач.). 3. *перех.* Грати в яку-небудь гру, на музичних інструментах, на сцені довше або вправніше за кого-небудь. 4. *перех. і без додатка.* Грати в яку-небудь гру, на музичних інструментах, на сцені ще раз, повторно або заново, по-іншому. 5. *перех. і без додатка.* Грати на сцені, надмірно виявляючи, підкреслюючи які-небудь почуття. 6. *тільки док.*, *неперех.* Те саме, що **переброди́ти**[2].

ПЕРЕГРАВА́ТИСЯ, -раю́ся, -рає́шся, *недок.*, **ПЕРЕГРА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Гратися один з одним. 2. *тільки недок.* Пас. до **переграва́ти 1, 3, 4.**

ПЕРЕ́ГРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегра́ти.**

ПЕРЕГРА́ТИ. 1. *див.* **переграва́ти.** // 2. -а́ю, -а́єш, *док. перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Змінити те, що задумано або що здійснилося.

ПЕРЕГРА́ТИСЯ *див.* **переграва́тися.**

ПЕРЕГРАФИ́ТИ, -флю́, -фи́ш; *мн.* перграфлять; *док.*, *перех.* 1. Графити все чи багато чого-небудь. 2. Графити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕГРЕБТИ́ *див.* **перегріба́ти.**

ПЕРЕГРЕБТИ́СЯ *див.* **перегріба́тися.**

ПЕРЕГРИЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегриза́ти.**

ПЕРЕГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* перегриз, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Гризучи, переділяти на частини. 2. Гризучи, кусаючи, позбавляти життя, загризати (всіх чи багатьох). 3. Згризати, розгризати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕГРИЗА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕГРИ́ЗТИСЯ**, -зу́ся, -зе́шся; *мин. ч.* перегризся, -лася, -лося; *док.* 1. *перев. док.* Гризти, кусати одне одного (про тварин). 2. *перен.*, *розм.* Сваритися, сперечатися один з одним, між собою. 3. *тільки недок.* Пас. до **перегриза́ти.**

ПЕРЕГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегри́зти.**

ПЕРЕГРИ́ЗТИ *див.* **перегриза́ти.**

ПЕРЕГРИ́ЗТИСЯ *див.* **перегриза́тися.**

ПЕРЕГРИМІ́ТИ, -ми́ть; *мн.* перегримлять; *док.* Перестати гриміти; відгриміти.

ПЕРЕГРИМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегримува́ти**.

ПЕРЕГРИМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегримо́вувати** і **перегримо́вуватися**.

ПЕРЕГРИМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГРИМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Гримувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕГРИМО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕГРИМУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Гримуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕГРИМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегримува́ти** і **перегримува́тися**.

ПЕРЕГРИМУВА́ТИ *див.* **перегримо́вувати**.

ПЕРЕГРИМУВА́ТИСЯ *див.* **перегримо́вуватися**.

ПЕРЕГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* перегріб, -гребла́, -гребло́; *док.*, *перех.* Згрібати все чи багато чого-небудь. // Згрібаючи, переміщати з місця на місце.

ПЕРЕГРІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕГРЕБТИ́СЯ**, -бу́ся, -бе́шся; *мин. ч.* перегрі́бся, -гребла́ся, -гребло́ся; *док.* 1. *розм.* Гребучи, переправлятися через що-небудь, на другий бік чогось (звичайно човном). 2. *тільки недок.* Пас. до **перегріба́ти**.

ПЕРЕГРІБА́Ч, -а́, *ч.* 1. Робітник, який щось перегрібає. 2. Машина, пристрій для перегрібання сіна, зерна тощо.

ПЕРЕГРІ́В, -у, *ч.* Дія за знач. **перегріва́ти**, **перегрі́ти** і стан за знач. **перегріва́тися**, **перегрі́тися**.

ПЕРЕГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перегрівання.

ПЕРЕГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перегріва́ти** і **перегріва́тися**.

ПЕРЕГРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Дуже сильно, надмірно нагрівати. 2. *розм.* Те саме, що **обігріва́ти** 1.

ПЕРЕГРІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕГРІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Дуже сильно, надмірно нагріватися. 2. *розм.* Те саме, що **обігріва́тися** 1.

ПЕРЕГРІВА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **перегрівни́к**.

ПЕРЕГРІВНИ́К, -а́, *ч.*, *спец.* Апарат для перегрівання пари; пароперегрівник.

ПЕРЕГРІ́Н, -а, *ч.* У Стародавньому Римі – вільна людина, яка не володіла правами римського громадянина.

ПЕРЕГРІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до перегріна. ** **Перегрі́нське пра́во**: У Стародавньому Римі – те саме, що **пра́во наро́дів**.

ПЕРЕГРІ́ТИ *див.* **перегріва́ти**.

ПЕРЕГРІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегрі́ти**. // *у знач. прикм.*

ПЕРЕГРІ́ТИСЯ *див.* **перегріва́тися**.

ПЕРЕГРОМА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегрома́дити**.

ПЕРЕГРОМА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегрома́дити**.

ПЕРЕГРОМА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегрома́джувати**.

ПЕРЕГРОМА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГРОМА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Громадити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕГРОМА́ДИТИ *див.* **перегрома́джувати**.

ПЕРЕГРУПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перегрупува́ти**.

ПЕРЕГРУПО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перегрупо́ваний**.

ПЕРЕГРУПО́ВАННЯ, -я, *с.* Наслідок дії перегрупування.

ПЕРЕГРУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегрупо́вувати** і **перегрупо́вуватися**.

ПЕРЕГРУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГРУПУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Групувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕГРУПО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕГРУПУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Групуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *спец.* Змінювати положення під час хімічної або ядерної реакції (про атоми та їх елементарні частинки). 3. *тільки недок.* Пас. до **перегрупо́вувати**.

ПЕРЕГРУПУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перегрупування.

ПЕРЕГРУПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегрупува́ти** і **перегрупува́тися**.

ПЕРЕГРУПУВА́ТИ *див.* **перегрупо́вувати**.

ПЕРЕГРУПУВА́ТИСЯ *див.* **перегрупо́вуватися**.

ПЕРЕГУБИ́ТИ, -ублю́, -у́биш; *мн.* перегу́блять; *док.*, *перех.* Губити все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох.

ПЕРЕГУ́Д, -у, *ч.* Протяжне нерівномірне гудіння, звичайно з перервами або в різних місцях.

ПЕРЕ́ГУДА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **пере́гук**. 2. Пліткарка.

ПЕРЕ́ГУДИ, -ів, *мн.*, *розм.* Поговір, обмова, плітки.

ПЕРЕГУДІ́ТИ, -де́, *док.* Те саме, що **перегусти́**.

ПЕРЕ́ГУЗНЯ, -і, *ж.* Рід хижих ссавців родини куницевих.

ПЕРЕ́ГУК, -у, *ч.* Дія за знач. **перегу́куватися** і **перегукну́тися** і звуки, утворювані цією дією.

ПЕРЕГУКА́ТИ *див.* **перегу́кувати**.

ПЕРЕГУКА́ТИСЯ *див.* **перегу́куватися**.

ПЕРЕГУКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **перегу́куватися** 1.

ПЕРЕГУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегу́куватися** 1 і звуки, утворювані цією дією.

ПЕРЕГУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕГУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Гукати голосніше за кого-небудь, лунати голосніше за щось; заглушати інші голоси, звуки. // Вигукувати або звучати в розлад із ким-, чим-небудь.

ПЕРЕГУ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідше* **ПЕРЕГУКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *з* (*між, поміж*) *ким, через що і без додатка.* Обмінюватися з ким-небудь голосними криками, словами і т. ін. // Давати знати одне одному про себе голосними вигуками, криками, піснями і т. ін. // Обмінюватися якими-небудь сигналами. // Відгукуватися на який-небудь звук (про луну); відлунюватися. // Одночасно або навперемінно видавати голосні звуки (про тварин). // Звучати відповідно до яких-небудь інших звуків, в унісон. // Видавати голосні звуки по черзі в різних місцях. 2. *перен.* Бути схожим на кого-, що-небудь, нагадувати когось, щось. 3. Пас. до **перегу́кувати**.

ПЕРЕГУ́Л, -у, *ч.* Дія за знач. **перегу́лювати**, **перегуля́ти**.

ПЕРЕГУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перегу́лювати**.

ПЕРЕГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕГУЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Гуляти (у 1 – 3 знач.) більше, ніж можна, ніж дозволено. // Гуляти всюди, в багатьох місцях. 2. *перех.* Гуляючи, не працюючи, не навчаючись, марнувати якийсь час. // Бути незасіяним (про поле, землю і т. ін.). 3. *неперех.*, *розм.* Залишатися яловою (про корів).

ПЕРЕГУЛЯ́ТИ *див.* **перегу́лювати**.

ПЕРЕГУРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Згуртуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕГУ́СНУТИ, -не, *док.*, *розм.* Стати дуже, занадто густим.

ПЕРЕГУСТИ́, -уде́; *мин. ч.* перегу́в, -гула́, -гуло́; *док.* 1. Перестати густи; відгусти. // *перен.* Припинитися, минути (про те, що супроводжувалося шумом, гулом, гудінням). 2. Густи голосніше за що-небудь інше.

ПЕРЕГУСТИ́ТИ, -ущу́, -усти́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зробити дуже, занадто густим.

ПЕРЕҐРУНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переґрунтува́ти**.

ПЕРЕҐРУНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переґрунто́вувати**.

ПЕРЕҐРУНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕҐРУНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* 1. Ґрунтувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Ґрунтувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕҐРУНТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переґрунто́вувати**.

ПЕРЕҐРУНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переґрунтува́ти**.

ПЕРЕҐРУНТУВА́ТИ *див.* **переґрунто́вувати**.

ПЕ́РЕД, пе́реду, *ч.* 1. Передня частина чого-небудь, лицьовий бік когось, чогось. 2. Передня частина тіла тварини. 3. Те, що розташовується попереду або є першим рядом, переднім краєм чого-небудь. // **пе́редом, на пе́реді**, *у знач. присл.*, *діал.* Попереду. ** **Вести́ пе́ред**: а) йти першим, указуючи шлях іншим; б) першим розпочинати якісь дії, справи і т. ін., звичайно подаючи приклад іншим; в) робити що-небудь раніше й краще інших; г) показуючи приклад у чому-небудь, керувати кимсь; ґ) перемагати кого-небудь у чомусь. 4. Те саме, що **передо́к** 2. 5. *тільки мн.* Частина взуття, яка облягає підйом і верхню частину ступні.

ПЕ́РЕД, *у сполуч. із займ.* "я" *в оруд. в. одн.* **пе́реді**, **пе́редо**, *прийм.* Уживається з оруд. і знах. відмінками. Сполучення з перед виражають: Просторові відношення: 1. *з оруд. і рідко знах. в.* Уживається для позначення: а) розташування, перебування і т. ін. на деякій відстані від переднього боку чого-небудь, лицьового боку когось, чогось; б) розташування, перебування і т. ін. у безпосередній близькості від кого-, чого-небудь; біля; в) розташування, перебування на чолі, попереду кого-, чого-небудь; г) напрямку руху, пролягання в лицьовий бік кого-, чого-небудь або від лицьового боку когось, чогось. 2. *із знах. і оруд. в.* Уживається для позначення: а) стикання кого-, чого-небудь із кимсь, чимсь під час або в кінці руху; б) зупинки, затримки і т. ін. у зв'язку з якоюсь причиною (чимсь побаченим, почутим тощо); в) розташування, розміщення кого-, чого-небудь попереду від себе, в безпосередній близькості від себе. 3. *з оруд. і знах. в.* Уживається для позначення: а) розташування у безпосередній близькості від кого-, чого-небудь, що має до когось, чогось певне відношення; б) розташування, зупинки в безпосередній близькості від кого-, чого-небудь із метою подивитися, звернутися і т. ін.; в) зупинки, відступу і т. ін. під тиском кого-, чого-небудь, внаслідок зіткнення з кимсь, чимсь і т. ін. 4. *з оруд. в.* Уживається для позначення чиїх-небудь дій, вчинків і т. ін. у присутності когось іншого. Об'єктні відношення: 5. *з оруд. і заст. знах. в.* Уживається для позначення: а) стикання кого-небудь із кимсь лицем до лиця; б) безпосередньої зустрічі з ким-небудь, повідомлення про прибуття, розмову і т. ін.; в) звертання до кого-небудь з розповіддю, промовою і т. ін. або з показом, демонструванням чогось.; г) нерівних стосунків між ким-небудь; ґ) дій і вчинків, що стосуються певних справ, ситуацій. 6. *з оруд. в.* Уживається для позначення: а) можливого або наявного об'єкта, відносно якого хто-небудь діє або відбувається якась дія; б) можливої або наявної причини дії, вчинків і т. ін. 7. *з оруд. в.* Уживається для позначення: а) того, що повинно бути здійснене, виконане, зроблене; б) того, що є предметом думок, спогадів, переживань і т. ін.; в) того, що чекає кого-небудь попереду, в майбутньому. 8. *з оруд. і знах. в.* Уживається для позначення: а) випередження в чому-небудь; б) порівняння кого-, чого-небудь із кимсь, чимсь; надання переваги кому-, чому-небудь над кимсь, чимсь. Часові відношення: 9. *з оруд. в.* Уживається для позначення: а) того, що відбувається напередодні настання чого-небудь; б) того, що відбувається напередодні яких-небудь подій; в) того, що відбувається напередодні чиїх-небудь дій, учинків і т. ін. ** **Пе́ред тим [,] як**, *складний спол.* – уживається на позначення чогось, що відбувається напередодні чого-небудь, передує чомусь. 10. *з оруд. в.* Уживається для позначення минулого часу.

ПЕРЕДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до передавання. *Передавальний напис.* // Признач. для передавання. ** **Передава́льна телевізі́йна тру́бка** – електронно-променева трубка, що перетворює світловий сигнал на відеосигнал.

ПЕРЕДА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **передава́ти**.

ПЕРЕДА́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переда́ваний**.

ПЕРЕДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передава́ти**[1].

ПЕРЕДАВА́ТИ[1], -даю́, -дає́ш, *недок.*, **ПЕРЕДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Віддавати, подавати, вручати кому-небудь те, що тримають у руках чи беруть у руки. // Віддавати, подавати, вручати кого-, що-небудь комусь для іншого. // Вручати, віддавати щось кому-небудь через посередника або за чиїм-небудь дорученням. // *спорт.* Під час гри ударом посилати кому-небудь м'яч, шайбу і т. ін. *Передавати естафету.* 2. Віддавати що-небудь своє, від себе і т. ін. в чиєсь відання, володіння. // Передоручати кому-небудь свої справи, повноваження, обов'язки. // Залишати кому-небудь щось після себе у спадщину. *Передавати у власність.* 3. Поширювати на кого-небудь свої якості, ознаки і т. ін. // Навчати кого-небудь, використовуючи набуті знання, вміння. 4. Віддавати в розпорядження кого-, чого-небудь. 5. Повідомляти кого-небудь про щось. // Розповідати кому-небудь про щось почуте, побачене і т. ін. // *також із спол.* що, щоб. Повідомляти, інформувати про щось кого-небудь, звичайно за дорученням іншого. *Передавати вітання.* 6. *також із спол.* щоб, що. Повідомляти про що-небудь, користуючись телефоном, радіо та іншими засобами двобічного зв'язку. // *також про що, із спол.* що. Поширювати що-небудь за допомогою радіо, телебачення та інших засобів однобічного зв'язку. // Посилати енергію, струм, хвилі і т. ін. на відстань за допомогою технічних засобів. 7. Зображувати, відтворювати і т. ін. кого-, що-небудь, наслідуючи, копіюючи його характерні риси, ознаки, рухи і т. ін. // Зображувати, відтворювати, відображати і т. ін. які-небудь якості, ознаки, риси і т. ін. // Виражати, розкривати засобами іншої мови (про переклад). 8. Давати більше, ніж треба, понад міру. *Передати куті меду.* // *перен.* Робити щось зайве, небажане. 9. *через що.* Віддавати з рук у руки над перепоною.

ПЕРЕДА́ТИ[2], -даю, -даєш, *док.*, *перех. і без додатка.* Дати все чи багато чого-небудь, одне за одним.

ПЕРЕДАВА́ТИСЯ, -даю́ся, -дає́шся, *недок.*, **ПЕРЕДА́ТИСЯ**, -да́мся, -даси́ся, *док.* 1. Поширюватися на кого-небудь (про якості, ознаки і т. ін.). 2. Переходити від кого-небудь, сприймаючись іншим (про настрій, поведінку і т. ін.). // Сприйматися тим, хто читає, навчається (про знання, вміння і т. ін.). 3. Робитися, ставати відомим завдяки переказам, розмовам, повідомленням і т. ін. // *перен.* Поширюватися, переходити від одного до іншого (про звуки, слова і т. ін.). 4. Проникати, просякати і т. ін. з чого-небудь у щось. // *від* (*до*) *кого, з чим.* Поширюватися на людину, тварину або рослину (про інфекцію, хворобу). 5. *заст.*, *розм.* Переїздити, переходити через яку-небудь перепону або в інше місце. 6. *заст.*, *розм.* Здаватися (*див.* **здава́тися**[1] 1). 7. Знаходити втілення завдяки засобам технічного зв'язку. 8. *тільки недок.* Пас. до **передава́ти**.

ПЕРЕДАВА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто (те, що) передає що-небудь. 2. Апарат, за допомогою якого передаються на відстань сигнали, повідомлення, зображення і т. ін.

ПЕРЕДАВИ́ТИ *див.* **переда́влювати**.

ПЕРЕДА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передави́ти**.

ПЕРЕДА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переда́влений**.

ПЕРЕДА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переда́влювати**.

ПЕРЕДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕДАВИ́ТИ**, -авлю́, -а́виш; *мн.* переда́влять; *док.*, *перех.* 1. Давити, роздавлювати все, багато чого-небудь або всіх, багатьох. 2. *розм.* Душити всіх чи багатьох. // *перен.* Позбавляти життя (про хворобу). 3. *розм.* Дуже сильно стискуючи в якомусь місці, умертвляти кого-небудь.

ПЕРЕДА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **переда́влювати**.

ПЕРЕ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переда́ти**. // **пере́дано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕДАННЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **переда́ти**.

ПЕРЕДАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передарува́ти**.

ПЕРЕДАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передаро́вувати**.

ПЕРЕДАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕДАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Дарувати подароване.

ПЕРЕДАРУВА́ТИ *див.* **передаро́вувати**.

ПЕРЕДА́ТИ *див.* **передава́ти**[1].

ПЕРЕДА́ТИСЯ *див.* **передава́тися**.

ПЕРЕДА́ТНИЙ, -а, -е. Признач. для передачі (у 1 знач.).

ПЕРЕДА́ТОЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **переда́тний**. ** **Переда́точне відно́шення**, *спец.* – відношення кутових швидкостей або частот обертання ведучої і веденої ланок механізму. **Переда́точний акт** – документ, відповідно до якого: а) при злитті юридичних осіб права та зобов'язання кожного з них переходять до нової юридичної особи; б) при приєднанні однієї юридичної особи до іншої до неї переходять права і зобов'язання приєднаної юридичної особи; в) при реорганізації юридичної особи до нової юридичної особи переходять права і зобов'язання реорганізованої. **Переда́точний бала́нс ба́нку** – баланс банку, що реорганізується, на день припинення діяльності банку. **Переда́точний на́пис** – підпис особи, яка передає вексель, що має на меті перенесення на іншу особу прав, які належить векселедержателю.

ПЕРЕДА́ЧА, -і, *ж.* 1. Дія за знач. **передава́ти, переда́ти**. ** **Переда́ча ве́кселя**: а) перенесення права власності на вексель; б) вручення векселя як речі після його складання або здійснення на ньому яких-небудь надписів. **Переда́ча да́них** – передача по телефонних, телеграфних або спеціалізованих каналах зв'язку інформації (даних). 2. Те, що призначене для передавання в лікарню або тюрму. 3. Те, що передають по радіо, телевізору. 4. Механізм, що передає рух від однієї частини машини, пристрою до іншої. // Обладнання, яке передає струм на відстань. 5. *розм.* Зайвина в тому, що дають кому-небудь.

ПЕРЕДБАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕДБА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Бачити, припускати щонебудь заздалегідь; чекати чогось. // Робити правильний висновок про напрямок розвитку чогонебудь, про можливість якоїсь події тощо на основі вивчення фактів, даних і т. ін. // Мати на увазі що-небудь, не забувати про щось. // *також з інфін.* Планувати, проектувати що-небудь. 2. *тільки недок.* Мати що-небудь своєю умовою або передумовою; виходити з чогось, ґрунтуватися на чому-небудь.

ПЕРЕДБАЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Очікуватися (про які-небудь події, явища). // Плануватися, проектуватися. 2. Пас. до **передбача́ти**.

ПЕРЕДБА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передба́чити**. // **передба́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕДБА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **передба́чений**.

ПЕРЕДБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **передбача́ти, передба́чити**. 2. Здатність передбачати майбутнє, те, що має відбутися. // План, проект, здогад. ** **Науко́ве передба́чення** – вид прогнозу подій та явищ, який заснований на вивченні об'єктивних закономірностей дійсності і враховує відкриті наукою суттєві зв'язки між явищами.

ПЕРЕДБА́ЧИТИ *див.* **передбача́ти**.

ПЕРЕДБА́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Який має здатність передбачати що-небудь.

ПЕРЕДБА́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **передба́чливий**.

ПЕРЕДБА́ЧЛИВО. Присл. до **передба́чливий**.

ПЕРЕДБА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **передбача́ти**.

ПЕРЕДБА́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість передбачувати, передбачити появу, розвиток чого-небудь. *Передбачуваність поведінки.*

ПЕРЕДБА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **передбача́ти**.

ПЕРЕДБУ́Р'Я, -я, *с.*, *рідко.* Відтинок часу перед бурею і стан природи в цей час.

ПЕРЕДБУ́РЯНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **передбу́р'я**.

ПЕРЕДВЕСІ́ННІЙ, -я, -є. Те саме, що **передвесня́ний**.

ПЕРЕДВЕСНЯ́НИЙ, -я́на, -я́не. Який передує весні або має місце, буває, відбувається перед весною. // Пов'язаний з очікуванням весни.

ПЕРЕДВЕЧІ́РНІЙ, -я, -є. Який передує вечору або має місце, буває, відбувається перед вечором. *Передвечірні сутінки.*

ПЕРЕДВЕЧІ́Р'Я, -я, *с.* Передвечірній час.

ПЕРЕДВИ́БОРНИЙ, -а, -е. Який передує виборам або має місце, буває, відбувається перед виборами. ** **Передви́борна агіта́ція** – діяльність з підготовки та поширення інформації для того, щоб спонукати виборців проголосувати за чи проти тих або інших кандидатів (списків кандидатів).

ПЕРЕДВИ́ЖНИК, -а, *ч.* У Росії другої половини 19 ст. – передовий художник-реаліст із демократичними поглядами, учасник пересувних виставок.

ПЕРЕДВИ́ЖНИЦТВО, -а, *с.* Реалістичний напрямок у російському живопису, засновниками якого були передвижники.

ПЕРЕДВИ́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до передвижників і передвижництва.

ПЕРЕДВИХІДНИ́Й, -а́, -е́. Який передує вихідному дню. *Передвихідний день.*

ПЕРЕДВІ́К, -у, *ч.*, *книжн.* Давні, незапам'ятні часи. // *у знач. присл.* **з передвікі́в**. Здавна; ніколи.

ПЕРЕДВІ́РОК, -рку, *ч.*, *рідко.* Вхід до палат, передвер'я.

ПЕРЕДВІ́СНИК, -а, *ч.* Те, що (той, хто) передвіщає що-небудь, є першою ознакою, першим вісником чогось. *Передвісник землетрусу.*

ПЕРЕДВІ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **передві́сник**.

ПЕРЕДВІСТИ́ТИ *див.* **передвіща́ти**.

ПЕРЕДВІ́СТКА, -и, *ж.* Те саме, що **передві́стя**.

ПЕРЕДВІ́СТЯ, -я, *с.* Явище, ознака і т. ін., що передвіщають наближення, настання чого-небудь.

ПЕРЕДВІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який існує споконвічно, без початку і кінця. // Притаманний людям взагалі, незалежний від окремої людини. // *рел.* Божественний. // *у знач. ім.* **передві́чний**, -ного, *ч.* Бог. 2. Який був, існував у давні, незапам'ятні часи; давній, стародавній. // Дуже старий.

ПЕРЕДВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕДВІСТИ́ТИ**, -іщу́, -істи́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Угадуючи те, що відбудеться, пророкувати майбутнє; провіщати. 2. Бути ознакою наближення, настання чого-небудь.

ПЕРЕДВІЩА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Наближатися, наставати згідно з попередніми прогнозами. 2. Пас. до **передвіща́ти**.

ПЕРЕДВО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передвої́ти**.

ПЕРЕДВОЄ́ННИЙ, -а, -е. Який передує війні або має місце, буває, відбувається перед війною, напередодні війни. *Передвоєнний час.* // Зробл., вигот. перед війною.

ПЕРЕДВОЇ́ТИ *див.* **передво́ювати**.

ПЕРЕДВО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передво́ювати**.

ПЕРЕДВО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* **ПЕРЕДВОЇ́ТИ**, -ою, -ої́ш, *док.*, *перех.*, *спец.* 1. Переорювати ріллю ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Переганяти спирт або горілку ще раз, повторно.

ПЕРЕДВСТУПНИ́Й, -а́, -е́. Який передує вступові.

ПЕРЕДВЧО́РА, *присл.*, *діал.* Те саме, що **позавчо́ра**.

ПЕРЕДГІ́РНИЙ, -а, -е. Розташований у передгір'ї. // Власт. передгір'ю. *Передгірний клімат.*

ПЕРЕДГІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **передгі́рний**. *Передгірські луки.*

ПЕРЕДГІ́Р'Я, -я, *с.* Місцевість, що прилягає до гір.

ПЕРЕДГРО́ЗЗЯ, -я, *с.* 1. Відрізок часу перед грозою і стан природи в цей час. 2. *перен.* Час перед грізними, бурхливими подіями.

ПЕРЕДГРОЗОВИ́Й, -а́, -е́. Який передує грозі або має місце, буває, відбувається перед грозою.

ПЕРЕДГРО́ЗЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **передгрозови́й**.

ПЕРЕДДВЕ́Р'Я, -я, *с.* 1. Місце перед дверима, перед входом куди-небудь. // Місце, місцевість, розташовані безпосередньо перед чим-небудь, біля чого-небудь. 2. *перен.* Час перед якоюсь подією; початок певного періоду в розвитку чогось. 3. *анат.* Початок входу в який-небудь отвір, канал живого організму.

ПЕРЕДДЕ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **передде́нь** 2.

ПЕРЕДДЕ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **передде́нь** 2.

ПЕРЕДДЕ́НЬ, -дня́, *рідко* **ПЕРЕДО́ДЕНЬ**, -дня, *ч.* 1. Час перед якоюсь визначною подією; самий початок такої події. 2. *рідко.* Початок дня; ранок.

ПЕРЕДДИПЛО́МНИЙ, -а, -е. Який передує захистові дипломного проекту, дипломної роботи або має місце, буває, відбувається перед таким захистом.

ПЕРЕДДОСВІ́ТНІЙ, -я, -є. Який передує світанку, досвіту або має місце, буває, відбувається перед світанком, досвітом.

ПЕРЕДДОЩОВИ́Й, -а́, -е́. Який передує дощу або має місце, буває, відбувається перед дощем.

ПЕРЕДЕКЗАМЕНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який передує екзамену або має місце, буває, відбувається перед екзаменом. *Передекзаменаційна робота.*

ПЕРЕДЕ́РЖАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Той, хто когось передержує (у 3 знач.).

ПЕРЕДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переде́ржати**.

ПЕРЕДЕ́РЖАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переде́ржаний**.

ПЕРЕДЕ́РЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переде́ржати**.

ПЕРЕДЕ́РЖАТИ *див.* **переде́ржувати**.

ПЕРЕДЕ́РЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переде́ржувати**.

ПЕРЕДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕДЕ́РЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Держати, тримати щось де-небудь довше, ніж слід. *Передержувати фотографію у проявнику.* 2. Тримати когось денебудь протягом певного часу. 3. *заст.* Переховувати десь кого-, що-небудь.

ПЕРЕДЕ́РЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переде́ржувати**.

ПЕРЕДЕ́РТИ *див.* **передира́ти**.

ПЕРЕДЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переде́рти**.

ПЕРЕДЕ́РТИСЯ *див.* **передира́тися**.

ПЕРЕДЕШЕВИ́ТИ *див.* **передешевля́ти**.

ПЕРЕДЕШЕВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕДЕШЕВИ́ТИ**, -влю, -ви́ш; *мн.* передешевля́ть; *док.*, *перех.* Продавати надто дешево, нижче справжньої вартості.

ПЕРЕДЖНИ́ВНИЙ, -а, -е. Який передує жнивам або має місце, буває, відбувається перед жнивами.

ПЕРЕДЖНИ́В'Я, -я, *с.* Час перед жнивами.

ПЕРЕДЖОВТНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який передує, відбувається перед настанням жовтня. 2. *іст.* Який відбувся перед Жовтневим переворотом у 1917 р.

ПЕРЕДЗАСІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Який має місце, буває, відбувається перед засівною кампанією. *Передзасівні роботи.*

ПЕРЕДЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Обговорення дисертації в науковій установі перед офіційним захистом.

ПЕРЕДЗАХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який має місце, буває, відбувається перед заходом сонця.

ПЕРЕДЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має місце, буває, відбувається перед збиранням урожаю.

ПЕРЕДЗВЕНІ́ТИ, -ни́ть, *док.* Перестати дзвеніти; віддзвеніти.

ПЕРЕДЗВІ́Н, -во́ну, *ч.* 1. Звуки кількох церковних дзвонів. // Звуки кількох дзвіників різного роду по черзі. // Дзвін годинника. // Дзвін кількох струн музичного інструмента. // *перен.* Дзвінкі, мелодійні, приємні для слуху звуки. 2. Дзвін від ударів металевих або скляних предметів один об один. // *перен.* Багато різних звуків, що зливаються у суцільний гомін.

ПЕРЕДЗВОНИ́ТИ *див.* **передзво́нювати**.

ПЕРЕДЗВОНИ́ТИСЯ *див.* **передзво́нюватися**.

ПЕРЕДЗВО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передзво́нювати** і **передзво́нюватися**.

ПЕРЕДЗВО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕДЗВОНИ́ТИ**, -оню́, -о́ниш, *док.* 1. Дзвонити по черзі у церковні дзвони. // Дзвонити по черзі (про дзвінки різного роду, годинники, струни). 2. *тільки док.* Закінчити дзвонити. 3. *тільки недок.* Дзвеніти від ударів по черзі, в різних місцях (про металеві або скляні предмети). 4. Дзвонити ще раз, повторно. *Передзвонювати по телефону.*

ПЕРЕДЗВО́НЮВАТИСЯ, -нююся, -нюєшся, *недок.*, **ПЕРЕДЗВОНИ́ТИСЯ**, -оню́ся, -о́нишся, *док.* 1. Дзвонити по черзі з ким-небудь у дзвони. // *перен.* Видавати по черзі дзвінкі, мелодійні, приємні для слуху звуки. 2. *розм.* Дзвонити один одному по телефону.

ПЕРЕДЗИ́МНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **передзимо́вий**.

ПЕРЕДЗИМО́ВИЙ, -о́ва, -о́ве. Який передує зимі або має місце, буває, відбувається перед зимою.

ПЕРЕДЗ'ЇЗДІВСЬКИЙ, -а, -е. Який передує з'їзду або має місце, буває, відбувається перед з'їздом.

ПЕРЕДЗМАГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який передує спортивним змаганням, пов'язаний з підготовкою до них. *Передзмагальна підготовка.*

ПЕРЕДИВИ́ТИСЯ *див.* **передивля́тися**.

ПЕРЕДИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПЕРЕДИВИ́ТИСЯ**, -дивлю́ся, -ди́вишся; *мн.* передив́ляться; *док.*, *перех.* 1. Оглядати, переглядати все, багато чого-небудь або всіх, багатьох. 2. Проглядати все чи багато чого-небудь із метою ознайомлення, перевірки або пошуків чогось; продивлятися. // Дивитися по черзі багато чого-небудь або переглядати щось (про багатьох).

ПЕРЕДИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передира́ти**.

ПЕРЕДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕДРА́ТИ**, -деру́, -дере́ш; *мин. ч.* передра́в, -дра́ла, -дра́ло *і* **ПЕРЕДЕ́РТИ**, -деру́, -дере́ш; *мин. ч.* переде́р, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. *розм.* Розривати що-небудь на дві або кілька частин; переривати. // *безос.* // Роздираючи, пошкоджувати що-небудь. 2. *спец.* Обдирати, роздрібнювати зерно усе цілком чи більшу частину. 3. *спец.* Обдирати, роздрібнювати зерно ще раз, повторно.

ПЕРЕДИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕДРА́ТИСЯ**, -дере́ться; *мин. ч.* передра́вся, -дра́лася, -дра́лося; *і* **ПЕРЕДЕ́РТИСЯ**, -дере́ться; *мин. ч.* переде́рся, -лася, -лося; *док.* 1. *розм.* Розриватися на дві або кілька частин; перериватися. 2. *діал.* Сперечатися, сваритися. 3. *тільки недок.* Пас. до **передира́ти**.

ПЕРЕДИ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Суперечка, сварка.

ПЕРЕДИСЛОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* Дислокація збройних сил, яка провадиться заново, по-іншому.

ПЕРЕДИСЛОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передислокува́ти**.

ПЕРЕДИСЛОКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **передислоко́ваний**.

ПЕРЕДИСЛОКО́ВУВАТИ *див.* **передислокува́ти**.

ПЕРЕДИСЛОКО́ВУВАТИСЯ *див.* **передислокува́тися**.

ПЕРЕДИСЛОКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передислокува́ти** і **передислокува́тися**.

ПЕРЕДИСЛОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, **ПЕРЕДИСЛОКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Дислокувати збройні сили заново, по-іншому.

ПЕРЕДИСЛОКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.*, **ПЕРЕДИСЛОКО́ВУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Дислокуватися заново, по-іншому (про збройні сили).

ПЕРЕДИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Із розвинутою передньою частиною тіла.

ПЕРЕ́ДИХ, -у, *ч.* Те саме, що **переди́шка**.

ПЕРЕДИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПЕРЕДИ́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕДИХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Робити глибокий вдих і видих за утрудненого дихання. 2. Робити коротку перерву для відпочинку під час роботи, заняття і т. ін.

ПЕРЕДИХНУ́ТИ *див.* **передиха́ти**.

ПЕРЕДИ́ХУВАТИ *див.* **передиха́ти**.

ПЕРЕДИ́ШКА, -и, *ж.* 1. Глибокий вдих і видих за утрудненого дихання. 2. Короткий відпочинок під час роботи, заняття і т. ін.

ПЕРЕ́ДІ *див.* **пе́ред**.

ПЕРЕДІВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Прожити (певний час або все життя) дівчиною, не виходячи заміж.

ПЕРЕДІЗНА́ННЯ, -я, *с.* Повторне дізнання підозрюваного, обвинуваченого.

ПЕРЕДІ́Й, -до́ю, *ч.* Дія за знач. **передо́ювати, передої́ти**.

ПЕРЕ́ДІЛ, -у, *ч.*, *діал.* Відгороджена частина якогось приміщення, купе вагона і т. ін.

ПЕРЕДІ́Л[1], -у, *ч.* 1. Дія за знач. **переділя́ти, переділи́ти і переділя́тися, переділи́тися**. 2. *іст.* Перерозподіл селянських земельних наділів за кількістю їдців (при громадському землекористуванні).

ПЕРЕДІ́Л[2], -у, *ч.*, *спец.* Переробка грубих сортів металу на вищі.

ПЕРЕДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переділи́ти**.

ПЕРЕДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **переді́л**[1].

ПЕРЕДІЛИ́ТИ *див.* **переділя́ти**.

ПЕРЕДІЛИ́ТИСЯ *див.* **переділя́тися**.

ПЕРЕ́ДІЛКА, -и, *ж.* 1. Легка перегородка між частинами приміщення. 2. *діал.* Кужіль.

ПЕРЕДІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до переділки (у 1 знач.). *Переділкові дошки.*

ПЕРЕДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до переділу (*див.* **переді́л**[2]).

ПЕРЕДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переділя́ти** і **переділя́тися**.

ПЕРЕДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕДІЛИ́ТИ**, -ділю́, -ді́лиш, *док.*, *перех.* 1. Розділяти що-небудь на частини. 2. Ділити, розподіляти що-небудь на частини ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕДІЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПЕРЕДІЛИ́ТИСЯ**, -ділю́ся, -ді́лишся, *док.* 1. Ділитися чим-небудь з кимсь, між собою. 2. *тільки недок.* Пас. до **переділя́ти**.

ПЕРЕДІНКУБАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який передує інкубаційному періодові.

ПЕРЕДІНСУ́ЛЬТНИЙ, -а, -е. Який буває перед інсультом, передує йому. ** **Передінсу́льтний стан** – стан хворого, який часто передує інсульту; характеризується наростаючим головним болем, нудотою, блюванням та ін.

ПЕРЕДІНФА́РКТНИЙ, -а, -е. Який буває перед інфарктом, передує йому. ** **Передінфа́рктний стан** – патологічний стан, який передує інфаркту міокарда; характеризується виникненням або почастішанням нападів стенокардії та ін.

ПЕРЕДІСТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до передісторії.

ПЕРЕДІСТО́РІЯ, -ї, *ж.* Те, що передує певному періоду, явищу, події і т. ін.; те, що випереджає появу кого-, чого-небудь. // Давня історія кого-, чого-небудь.

ПЕРЕДКА́МЕРА, -и, *ж.*, *тех.* Частина камери згоряння двигуна з самозайманням, в якій утворюється пальна суміш. *Передкамера дизеля.*

ПЕРЕДКА́МЕРНИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до передкамери. *Передкамерне розпилення пального.* // Який має передкамеру. *Передкамерний двигун.*

ПЕРЕДКИ́, -ів, *мн.* Те саме, що **передо́к** 3.

ПЕРЕДКО́ВИЙ, -а, -е. Який має передок (у 2, 3 знач.). *Передкова сівалка.*

ПЕРЕДКРИЗО́ВИЙ, -а, -е. Який передує кризі або має місце, буває, відбувається перед кризою. *Передкризовий період.*

ПЕРЕДКРИЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **передкризо́вий**.

ПЕРЕДКРИ́ЛОК, -лка, *ч.* Рухома або нерухома передня додаткова частина крила літака, що створює додаткову підйомну силу крила.

ПЕРЕДЛЕЖА́ННЯ, -я, *с.*, *мед.* Положення (плода, плаценти і т. ін.) стосовно родових шляхів матері. *Передлежання плаценти.*

ПЕРЕДЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Який передує літу або має місце, буває, відбувається перед літом.

ПЕРЕДМА́ТЧЕВИЙ, -а, -е. Який передує матчу, пов'язаний з підготовкою до матчу.

ПЕРЕДМЕНСТРУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який відбувається у жінок у другій половині менструального періоду. ** **Передменструа́льний синдро́м** – стан, що виникає в частини жінок у передменструальний період.

ПЕРЕДМИНУ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Який давно минув.

ПЕРЕДМІ́СТЯ, -я, *с.* Житловий район, що прилягає до міста, але лежить за його межами.

ПЕРЕДМІСЬКИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **передмі́стя**.

ПЕРЕДМІХУРО́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться біля міхура. ** **Передміхуро́ва за́лоза**, *анат.* – залоза чоловічого статевого апарату, що міститься під сечовим міхуром і охоплює початок сечівника; простата.

ПЕРЕДМІЩА́НИН, -а, *ч.* Житель передмістя.

ПЕРЕДМО́ВА, -и, *ж.* 1. Вступна стаття до наукового, літературного або іншого твору, написана самим автором або кимсь іншим, яка містить попередні пояснення і зауваження. 2. *перен.* Те, що говориться або робиться перед чим-небудь головним, важливим як вступ до нього. ** **Без передмо́в** – без попередніх пояснень, висловлювань.

ПЕРЕДМОСТІ́В'Я, -я, *с.* Місце перед мостом, в'їзд на міст.

ПЕРЕДМОСТОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься, розташовується перед мостом. *Передмостове укріплення.*

ПЕРЕДМУ́Р'Я, -я, *с.*, *уроч.* Захист, оплот.

ПЕРЕДНАВІГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який передує навігації або має місце, буває, відбувається перед навігацією.

ПЕРЕДНА́ГОЛОСНИЙ, -а, -е. У фонетиці – який міститься у слові перед наголошеним складом. *Переднаголосний склад.*

ПЕРЕДНАКРЕ́СЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **накре́слення**.

ПЕРЕ́ДНИК, -а, *ч.*, *діал.* Передпокій.

ПЕРЕДНИ́РКА, -и, *ж.* Орган сечовиділення у зародків людини і хребетних тварин.

ПЕРЕДНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Замінити дно.

ПЕРЕДНІ́ВОК, **ПЕРЕДНО́ВОК**, -вку, *ч.*, *діал.* Час перед новим урожаєм (звичайно голодний).

ПЕРЕ́ДНІЙ, -я, -є. 1. Який міститься попереду інших таких самих предметів, на початку ряду однакових предметів. // Який становить частину предмета (предметів), обернену вперед, до кого-, чого-небудь; який є передом (у 1 знач.). ** **Пере́дній міст** – агрегат розташований у передній частині самохідних машин. **Пере́дня ни́рка** – те саме, що **проне́фрос**. // *рідко.* Те саме, що **головни́й**. // *у знач. ім.* **пере́дня**, -ньої, *ж.* Перша при вході в квартиру кімната, де звичайно лишають верхній одяг і т. ін.; передпокій. 2. Який пересувається, рухається попереду інших. // *у знач. ім.* **пере́дні**, -ніх, *мн.* (**пере́дній**, -нього, *ч.*; **пере́дня**, -ньої, *ж*). Ті, що стоять, пересуваються, рухаються попереду інших. *Передній край.*

ПЕРЕДНІЧНИ́Й, -а́, -е́. Який передує ночі або має місце, буває, відбувається перед ніччю.

ПЕРЕДНІ́Ш *див.* **передні́ше**.

ПЕРЕДНІ́ШЕ, *рідше* **ПЕРЕДНІ́Ш**, *присл.*, *розм.* Те саме, що раніше.

ПЕРЕДНІ́ШИЙ, -а, -е, *розм.* Який був раніше.

ПЕРЕДНО́ВОК *див.* **передні́вок**.

ПЕРЕДНЬОВУШНИ́Й, -а, -е, *анат.* Стос. до переднього вуха.

ПЕРЕДНЬОЗЯ́БРОВИЙ, -а, -е. *зоол.* 1. Який має зябра попереду серця. *Передньозяброві молюски.* 2. *у знач. ім.* **передньозя́брові**, -вих, *мн.* Підклас черевоногих молюсків, що мають зябра попереду серця.

ПЕРЕДНЬОЯЗИКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **передньоязи́чний**.

ПЕРЕДНЬОЯЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який вимовляється з участю передньої частини або кінчика язика (про приголосні звуки). // *у знач. ім.* **передньоязи́чні**, -них, *мн.* Звуки, що так вимовляються.

ПЕРЕДНЮВА́ТИ, -ню́ю, -ню́єш, *док.*, *розм.* Провести де-небудь день (звичайно не вдома); зупинитися десь на день під час подорожі, мандрівки. // Прожити один день.

ПЕРЕДНЯ́К, -а́, *ч.* 1. *діал.* Той, хто йде попереду. 2. *зах.* Знатна людина.

ПЕ́РЕДО *див.* **пе́ред**.

ПЕРЕДОБІ́ДДЯ, -я, *с.*, *розм.* Передобідній час.

ПЕРЕДОБІ́ДНІЙ, -я, -є. Який передує обідові або має місце, буває, відбувається перед обідом.

ПЕРЕДОБІ́ДОК, -дку, *ч.*, *діал.* 1. Закуска перед обідом. 2. Передобіддя.

ПЕРЕДОВА́, -о́ї, *ж.* 1. Частина лінії оборони, найближча до ворога. 2. Те саме, що **передова́ стаття́** (*див.* **передови́й** 3).

ПЕРЕДОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Вищий від інших рівнем свого розвитку. *Передова наука.* // Який досяг значних успіхів у роботі і веде за собою інших; найбільш свідомий, ініціативний. // Який свідчить про високий рівень політичного і суспільного розвитку. *Передові погляди.* // *у знач. ім.* **передови́й**, -во́го, *ч.*; **передова́**, -во́ї, *ж.* Людина, що випереджає інших, домагається найбільших успіхів у роботі. // *у знач. ім.* **передове́**, -во́го, *с.* Те, що відзначається прогресивністю. 2. Який перебуває, діє попереду, в авангарді, найближче до ворога (про війська). // Розташований попереду, в авангарді, найближче до лінії фронту, до ворога. 3. *у знач. ім.* **передова́**, -во́ї, *ж.* Те саме, що **Передова́ стаття́**. ** **Передова́ стаття́** – керівна редакційна стаття у періодичному виданні, що міститься на його початку і висвітлює важливі питання сучасності.

ПЕРЕДОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто випереджає інших, домагається найбільших успіхів у роботі. 2. Тварина, що йде попереду інших у стаді, зграї, упряжці; вожак.

ПЕРЕДОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **Передова́ статтяя́** (*див.* **передови́й**).

ПЕРЕДОВІ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передові́рити**. // **передові́рено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕДОВІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **передові́рений**.

ПЕРЕДОВІ́РИТИ *див.* **передовіря́ти**.

ПЕРЕДОВІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕДОВІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Довіряти іншому те, що було довірено раніше самому; доручати іншому зробити те, що було доручено самому. 2. Те саме, що **передоруча́ти** 2. *Передовіряти справу.*

ПЕРЕДОВІРЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **передовіря́ти**.

ПЕРЕДОВНИ́ЦТВО, -а, *с.*, *заст.* 1. Керування, порядкування. 2. *збірн.* Керівництво, провід.

ПЕРЕДОВСІ́М *див.* **передусі́м**.

ПЕРЕДО́ДЕНЬ *див.* **переддe̋нь**.

ПЕРЕДОЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Перевищення призначеної дози (медичного препарату, лікувальних процедур і т. ін.).

ПЕРЕДО́ЇТИ *див.* **передо́ювати**.

ПЕРЕДО́К, -дка́, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **пе́ред** 1. 2. Передня частина воза, візка, екіпажа і т. ін. // Передні колеса разом із віссю та голоблями. // Місце для кучера у візку, екіпажі і т. ін. // Передня частина деяких сільськогосподарських машин. // *рідко.* Передня частина автомашини. 3. Колісний, зчеплений з лафетом візок, яким перевозять гармати. 4. Частина взуття, що облягає підйом і передню частину ноги. 5. *вульг.* Жіночі статі. ** **Слабка́ на передо́к** – про велелюбну, розбещену жінку.

ПЕРЕДОЛІМПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який передує Олімпійським іграм, пов'язаний з їх підготовкою.

ПЕ́РЕДОМ, *присл.*, *діал.* 1. Попереду. 2. Раніше; спочатку.

ПЕРЕДОПЕРАЦІ́ЙНА, -ої, *ж.* Приміщення, суміжне з операційною, в якому відбувається підготовка персоналу до операції, зберігаються інструменти тощо.

ПЕРЕДОПЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який буває перед хірургічною операцією, передує їй. *Передопераційний стан хворого.* 2. Розташований перед операційною.

ПЕРЕДО́ПИТ, -у, *ч.* Повторний допит.

ПЕРЕДОПИТА́ТИ *див.* **передопи́тувати**.

ПЕРЕДОПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕДОПИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Допитувати ще раз, повторно. 2. Допитувати всіх чи багатьох, одного за одним.

ПЕРЕДОПЛА́ТА, -и, *ж.* Попередня авансова оплата замовлення, послуг і т. ін.

ПЕРЕДОРУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передоруча́ти**.

ПЕРЕДОРУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕДОРУЧИ́ТИ**, -учу́, -у́чиш, *док.*, *перех.* 1. Доручати іншому виконання того, що повинен був виконати сам. // Доручати, довіряти охорону кого-, чого-небудь, турботи, піклування про когось, щось, догляд за кимось, чимось іншій людині. 2. Передавати іншому право дій за дорученням (у 2 знач.), раніше надане самому.

ПЕРЕДОРУЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **передоруча́ти**.

ПЕРЕДОРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передоручи́ти**.

ПЕРЕДОРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передоручи́ти**.

ПЕРЕДОРУЧИ́ТИ *див.* **передоруча́ти**.

ПЕРЕДОСІ́ННІЙ, -я, -є. Який передує осені або має місце, буває, відбувається перед осінню.

ПЕРЕДОСТА́ННІЙ, -я, -є. Який передує останньому.

ПЕРЕДО́ХНУТИ, -не, *док.* Загинути (про всіх чи багатьох тварин).

ПЕРЕДОЩИ́ТИ, -и́ть, *док.*, *безос.* Пройти, минутися (про дощ, сиру погоду).

ПЕРЕДОЩИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *безос.*, *розм.* Те саме, що **передощи́ти**.

ПЕРЕДО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передо́ювати**.

ПЕРЕДО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕДО́ЇТИ**, -ою, -о́їш, *док.*, *перех.* Доїти всіх чи багатьох (корів, кіз і т. ін.).

ПЕРЕДПАРЛА́МЕНТ, -у, *ч.* Дорадчий орган при Тимчасовому уряді Росії, створений у вересні 1917 р. за ініціативою есерів і меншовиків з представників різних партій та організацій, у тому числі великої буржуазії, та бойкотований більшовиками.

ПЕРЕДПЕНСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. часу перед пенсією. *Передпенсійний вік.*

ПЕРЕДПІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Смуга різного роду загороджень, розташована попереду головної лінії оборони за відсутності безпосереднього контакту з противником.

ПЕРЕДПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який міститься проти печі (перев. про вікно).

ПЕРЕДПЛА́ТА, -и, *ж.* 1. *на що, чого.* Дія за знач. **передпла́чувати**, **передплати́ти**. 2. Попередня плата за що-небудь.

ПЕРЕДПЛАТИ́ТИ *див.* **передпла́чувати**.

ПЕРЕДПЛА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до передплати (у 1 знач.). *Передплатна ціна.* // Який розповсюджується за передплатою.

ПЕРЕДПЛА́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто передплатив яке-небудь друковане видання.

ПЕРЕДПЛА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **передпла́тник**.

ПЕРЕДПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передплати́ти**.

ПЕРЕДПЛА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передпла́чувати**.

ПЕРЕДПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕДПЛАТИ́ТИ**, -ачу́, -а́тиш, *док.*, *перех.* Складати угоду про надсилання друкованого видання з попередньою його оплатою та одержувати це видання за такою угодою. // Вносити своє ім'я в списки учасників якихось позик, відрахувань і т. ін.

ПЕРЕДПЛА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **передпла́чувати**.

ПЕРЕДПЛЕ́СНО, *рідше* **ПЕРЕДПЛЮ́СНО**, -а, *с.* Частина стопи між гомілкою і плесном.

ПЕРЕДПЛЕСНОВИ́Й, *рідше* **ПЕРЕДПЛЮСНОВИ́Й**, -а́, -е́. Прикм. до **передпле́сно**, **передплю́сно**. *Передплеснова кістка.*

ПЕРЕДПЛЕЧОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **передплі́ччя**. *Передплечова кістка.*

ПЕРЕДПЛІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Частина руки людини від ліктьового суглоба до кисті. 2. Частина передньої кінцівки хребетних тварин від плечового суглоба до лапи (копита).

ПЕРЕДПЛУ́ЖНИК, -а, *ч.* Робоча частина деяких систем плуга, встановлена на рамі попереду його основного корпуса для кращої якості оранки.

ПЕРЕДПЛЮ́СНО *див.* **передпле́сно**.

ПЕРЕДПЛЮСНОВИ́Й *див.* **передплеснови́й**.

ПЕРЕДПО́КІЙ, -кою, *ч.* 1. Те саме, що **пере́дня** (*див.* **пере́дній** 1). 2. Кімната, в якій відвідувачі чекають прийому; приймальна. 3. Кімната для челяді; лакейська.

ПЕРЕДПОЛО́ГОВИЙ, -а, -е. Який передує пологам.

ПЕРЕДПОЛУДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який передує полудню або має місце, буває, відбувається перед полуднем.

ПЕРЕДПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який знаходиться перед полярним колом, близько до нього. *Передполярні широти.*

ПЕРЕДПОСА́ДКОВИЙ, -а, -е. Який передує висадженню рослин або проводиться перед ним.

ПЕРЕДПОСІВНИ́Й, -а́, -е́. Який передує сівбі або має місце, буває, відбувається перед сівбою. *Передпосівна культивація.*

ПЕРЕДПОТИ́ЛИЧНИЙ, -а, -е: ** **Передпоти́лична ви́різка** – заглиблення поверхні півкулі великого мозку біля заднього кінця його нижньолатерального краю.

ПЕРЕДПРЯДІ́ННЯ, -я, *с.*, *текст.* Сукупність процесів, які передують прядінню.

ПЕРЕДПУСКОВИ́Й, -а́, -е́. Який передує пускові чого-небудь або має місце, відбувається, провадиться перед пуском. *Передпускові дні.*

ПЕРЕДПУХЛИ́ННИЙ, -а, -е. Який передує появі злоякісної пухлини. ** **Передпухли́нні захво́рювання** – захворювання та патологічні процеси, на фоні яких можливий розвиток злоякісних пухлин.

ПЕРЕДРА́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передра́їти**.

ПЕРЕДРА́ЇТИ, -а́ю, -а́єш. 1. Док. до **дра́їти**. 2. Драїти усе чи багато чого. 3. Драїти повторно, заново.

ПЕРЕДРА́ЖНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **передра́жнювач**.

ПЕРЕДРАЖНИ́ТИ *див.* **передра́жнювати**.

ПЕРЕДРА́ЖНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передра́жнювати** і **передра́жнюватися**.

ПЕРЕДРА́ЖНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕДРАЖНИ́ТИ**, -ажню́, -а́жниш, *док.*, *перех.* 1. Підсміюватися над ким-небудь, піддражнювати когось, копіюючи його міміку, рухи, манеру говорити і т. ін. // Повторювати чиїсь слова, підкреслюючи інтонацією своє іронічне, несхвальне, насмішкувате ставлення до них. // Наслідувати кого-небудь, поводитися, як хтось; імітувати, відтворювати що-небудь. 2. *перев. док.* Розсердити, роздратувати всіх чи багатьох.

ПЕРЕДРА́ЖНЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.* 1. *з ким, між ким.* Передражнювати кого-небудь або один одного. 2. Пас. до **передра́жнювати**.

ПЕРЕДРА́ЖНЮВАЧ, -а, *ч.*, *рідко.* Той, хто передражнює когось. // *заст.* Імітатор.

ПЕРЕДРА́ЇТИ *див.* **передра́ювати**.

ПЕРЕДРА́К, -у, *ч.* Див. **передпухли́нні захво́рювання**.

ПЕРЕДРА́КОВИЙ, -а, -е. Який передує захворюванню на рак. *Передраковий стан.*

ПЕРЕДРАМЕ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **передра́м'я**, **передраме́ння**.

ПЕРЕДРАМЕ́ННЯ *див.* **передра́м'я**.

ПЕРЕДРА́М'Я, **ПЕРЕДРАМЕ́ННЯ**, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **передпліччя**.

ПЕРЕ́ДРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передра́ти** 1.

ПЕРЕДРА́НІШНІЙ, -я, -є. Те саме, що **передранко́вий**.

ПЕРЕДРАНКО́ВИЙ, -а, -е. Який передує ранку або має місце, буває, відбувається перед ранком.

ПЕРЕДРА́ННІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **передранко́вий**.

ПЕРЕДРА́ННЯ, -я, *с.* Передранковий час.

ПЕРЕДРА́ТИ *див.* **передира́ти**.

ПЕРЕДРА́ТИСЯ *див.* **передира́тися**.

ПЕРЕДРА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Сварка.

ПЕРЕДРА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передра́ювати**.

ПЕРЕДРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕДРА́ЇТИ**, -а́ю, -а́їш, *док.*, *перех.* 1. Драїти все чи багато чого-небудь. 2. Драїти ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕДРЕАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Течія, напрям у літературі, мистецтві, що передував реалізмові.

ПЕРЕДРЕАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який передував реалізмові.

ПЕРЕДРЕВОЛЮЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який передує революції або має місце, буває, відбувається перед революцією. *Передреволюційні події.* // Який діє перед революцією. *Передреволюційне підпілля.*

ПЕРЕДРЕ́ЙСОВИЙ, -а, -е. Який передує відправці в рейс.

ПЕРЕДРЕКТИ́ *див.* **передріка́ти**.

ПЕРЕДРЕФО́РМНИЙ, -а, -е. Який передував реформі, реформам.

ПЕРЕДРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передректи́**.

ПЕРЕДРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передректи́**.

ПЕРЕДРІЗДВЯ́НИЙ, -а, -е. Який передує Різдву або має місце, буває, відбувається перед Різдвом.

ПЕРЕДРІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передріка́ти**.

ПЕРЕДРІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕДРЕКТИ́**, -речу́, -рече́ш; *мин. ч.* передрі́к, -рекла́, -рекло́; *наказ. сп.* передречи́; *док.*, *перех.* Передбачати, передвіщати майбутнє; пророчити.

ПЕРЕДРІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Подрімати деякий час.

ПЕРЕДРІМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *діал.* Передрімати.

ПЕРЕДРІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕДРІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.* 1. Вирішувати що-небудь заздалегідь, наперед. 2. Обумовлювати, визначати що-небудь.

ПЕРЕДРІШИ́ТИ *див.* **передріша́ти**.

ПЕРЕДРОМАНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Течія в європейській літературі й мистецтві, представники якої підготували появу романтизму.

ПЕРЕДРО́СТОК, -тку, *ч.* Те саме, що **протоне́ма**.

ПЕРЕДРОТОВИ́Й, -а́, -е́. Який розміщений перед ротом.

ПЕРЕДРОЧИ́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чишся, *док.*, *розм.* Перестати кидатися з одного боку в інший, непокоїтися (про худобу); перестати дрочитися.

ПЕРЕДРУЖИ́ТИ, -ужу́, -у́жиш, *док.* Подружити усіх, багатьох між собою або кого-небудь з усіма, багатьма.

ПЕРЕДРУЖИ́ТИСЯ, -ужу́ся, -у́жишся, *док.* Подружитися з усіма, багатьма.

ПЕРЕ́ДРУК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **передрукува́ти**, **передруко́вувати**. 2. Те, що передруковано звідки-небудь.

ПЕРЕДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передрукува́ти**. // **передруко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕДРУКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передруко́вувати**.

ПЕРЕДРУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕДРУКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Друкувати, публікувати ще раз, повторно, в іншому друкованому органі. 2. Переписувати на друкарській машинці.

ПЕРЕДРУКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Друкуватися повторно, в іншому друкованому органі. 2. Пас. до **передруко́вувати**.

ПЕРЕДРУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **передрукува́ти**.

ПЕРЕДРУКУВА́ТИ *див.* **передруко́вувати**.

ПЕРЕДРЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передря́пати**.

ПЕРЕДРЯ́ПАТИ *див.* **передря́пувати**.

ПЕРЕДРЯ́ПАТИСЯ *див.* **передря́пуватися**.

ПЕРЕДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕДРЯ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Дряпати (*див.* **дря́пати**[1] 1) все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох, у багатьох місцях.

ПЕРЕДРЯ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕДРЯ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Дряпати (*див.* **дря́пати**[1] 1) один одного. 2. *тільки недок.* Пас. до **передря́пувати**.

ПЕРЕДСАДИ́ВНИЙ, -а́, -е́. Те саме, що **передпоса́дковий**.

ПЕРЕ́ДСВІТ, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **передсвіта́нок**.

ПЕРЕДСВІТА́НКОВИЙ, -а, -е. Який передує світанкові або має місце, буває, відбувається перед світанком.

ПЕРЕДСВІТА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **передсвіта́нок**.

ПЕРЕДСВІТА́НОК, -нку, *ч.* Передсвітанковий час.

ПЕРЕДСВІ́ТНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **передсвіта́нковий**.

ПЕРЕДСВЯТКО́ВИЙ, -а, -е. Який передує святу або має місце, відбувається, провадиться перед святом.

ПЕРЕДСЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Який передує відкриттю якого-небудь сезону, сезону чого-небудь, пов'язаний з підготовкою до нього. *Передсезонний період.*

ПЕРЕДСЕ́РДІЄВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **передсе́рдя**.

ПЕРЕДСЕ́РДНИЙ, -а, -е, *анат.* Те саме, що **передсе́рдієвий**.

ПЕРЕДСЕ́РДНО-ШЛУ́НОЧКОВИЙ, -а, -е: ** **Передсе́рдно-шлу́ночкова перегоро́дка** – перегородка, яка відмежовує передсердя від шлуночків серця. **Передсе́рдно-шлу́ночковий ву́зол** – сплетення провідних серцевих міоцитів у вигляді вузла, розміщене в стінці правого передсердя.

ПЕРЕДСЕ́РДЯ, -я, *с.*, *анат.* Верхній відділ кожної з половин серця.

ПЕРЕДСЕРПНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який у часі передує серпню.

ПЕРЕДСЕРЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що розміщений, знаходиться в грудній клітці перед серцем.

ПЕРЕ́ДСІНОК, -нку, *ч.*, *заст.* 1. Передпокій (у 1 знач.). 2. Передддвер'я.

ПЕРЕДСЛО́ВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **передмо́ва**.

ПЕРЕДСМА́К, -у́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **передчуття́**.

ПЕРЕДСМЕ́РТНИЙ, -а, -е. Який передує смерті або має місце, буває, відбувається перед смертю. // Сказаний, написаний, зроблений і т. ін. перед смертю.

ПЕРЕДСМЕ́РТНО. Присл. до **передсме́ртний**.

ПЕРЕДСМЕ́РТЬ, -і, *ж.* Період вимушеного стану внаслідок нездатності до рухів, нетримання сечі та калу або послаблення розумової здатності.

ПЕРЕДСТАРЕ́ЧИЙ, -а, -е. Який передує старості або має місце, буває, відбувається перед старістю. ** **Передстаре́чий психо́з** – група психічних захворювань, які виникають у віці 50 – 60 років.

ПЕРЕДСТА́РТОВИЙ, -а, -е. Який передує стартові, відбувається, готується, здійснюється перед ним.

ПЕРЕДСТЕ́П, -у, *ч.* Те саме, що **лісосте́п**.

ПЕРЕ́ДСУД, -у, *ч.* Помилковий, хибний погляд, що став для кого-небудь звичним.

ПЕРЕДСУ́ДНІЙ, -я, -є. Який діється в час перед судом.

ПЕРЕДТІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Місце перед током.

ПЕРЕДУБИ́ТИ, -ублю́, -у́биш; *мн.* переду́блять; *док.*, *перех.*, *спец.* 1. Видубити всі шкіри чи багато їх. 2. Видубити надто сильно, більше, ніж треба. *Передубити шкіру.*

ПЕРЕДУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передуби́ти**.

ПЕРЕДУВА́ННЯ[1], -я, *с.* 1. Дія за знач. **передува́ти**[1]. 2. *муз.* Спосіб видобування різних за висотою звуків за рахунок зміни швидкості повітряного струменя.

ПЕРЕДУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **передува́ти**[2].

ПЕРЕДУВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕДУ́ТИ**, переду́ю, переду́єш *і* передму́, передме́ш, *док.*, *перех.* Переносити, переміщати рухом повітря.

ПЕРЕДУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *кому, чому.* Мати місце, бувати, відбуватися перед чим-небудь, раніше чогось. // Бути, міститися, йти і т. ін. попереду чого-небудь. // Випереджувати появу кого-, чого-небудь.

ПЕРЕДУ́ЖАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *заст.* Перебороти.

ПЕРЕДУ́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переду́мати** 1, 2. // **переду́мано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Підданий роздумам не один раз. // *у знач. ім.* **переду́мане**, -ного, *с.* Те, що хтось передумав.

ПЕРЕДУ́МАТИ *див.* **переду́мувати**.

ПЕРЕДУ́МАТИСЯ *див.* **переду́муватися**.

ПЕРЕДУМО́ВА, -и, *ж.*, *чого, для чого, до чого, яка.* Попередня умова існування, виникнення, діяння і т. ін. чого-небудь.

ПЕРЕДУ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переду́мувати**.

ПЕРЕДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕДУ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.*, *про кого – що і без додатка, також із спол.* що. Думати, роздумувати про все, багато чого-небудь або про всіх, багатьох; обдумувати все чи багато чогось. 2. *перех. і неперех.*, *про кого – що і без додатка.* Думати, роздумувати про кого-, що-небудь знову, багато разів. 3. *перев. док.*, *неперех.*, *з інфін. і без додатка.* Міняти своє рішення; відмовлятися від задуманого.

ПЕРЕДУ́МУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕДУ́МАТИСЯ**, -ається, *док.* Бути предметом думок, передуманим. // *безос.*

ПЕРЕДУРИ́ТИ, -дурю́, -ду́риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обдурити всіх чи багатьох, одного за одним.

ПЕРЕДУРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Перестати дуріти.

ПЕРЕДУСІ́М, **ПЕРЕДОВСІ́М**, *присл.* Щонайперше, насамперед.

ПЕРЕДУ́ТИ *див.* **передува́ти**[1].

ПЕРЕДУЧО́РА, *присл.* Напередодні учорашнього дня, два дні тому; позавчора.

ПЕРЕДУЧОРА́ШНІЙ, -я, -є. Який був, відбувався передучора.

ПЕРЕДУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **передуши́ти**.

ПЕРЕДУШИ́ТИ *див.* **переду́шувати**.

ПЕРЕДУ́ШУВАТИ, -шую, -шуєш, *недок.*, **ПЕРЕДУШИ́ТИ**, -ушу́, -у́шиш, *док.*, *перех.* 1. Умертвляти, душачи, давлячи, всіх чи багатьох. 2. *рідко.* Душити кого-, що-небудь, нищити, стискаючи, розплескуючи в якомусь місці.

ПЕРЕДУ́ШУВАТИСЯ, -шується, *недок.* Пас. до **переду́шувати**.

ПЕРЕДУ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **пере́дній**. 2. Те саме, що **попере́дній**.

ПЕРЕДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **передува́ти**.

ПЕРЕДФІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який передує закінченню (вистави, кінофільму і т. ін.). *Передфінальні кадри картини.*

ПЕРЕДХВОРО́БА, -и, *ж.* Стан організму на межі здоров'я та хвороби.

ПЕРЕДХОПИ́ТИ *див.* **передхо́плювати**.

ПЕРЕДХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕДХОПИ́ТИ**, -оплю́, -о́пиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **передбача́ти**.

ПЕРЕДХО́РДОВІ, -их, *мн.* Те саме, що **первинохо́рдові**.

ПЕРЕДЧА́СНИЙ, -а, -е. Який відбувається, наступає, утворюється і т. ін. раніше належного, визначеного строку, часу. *Передчасні зморшки.* ** **Передча́сна дити́на** – дитина, що народилася раніше визначеного строку; недоношене немовля.

ПЕРЕДЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **передча́сний**.

ПЕРЕДЧА́СНО. Присл. до **передча́сний**.

ПЕРЕДЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Неясне відчування того, що може відбутися, настати.

ПЕРЕДЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕДЧУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Наперед, заздалегідь відчувати те, що відбудеться, настане.

ПЕРЕДЧУВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Наперед, заздалегідь відчуватися (про те, що відбудеться, настане). 2. Пас. до **передчува́ти**.

ПЕРЕДЧУ́ТИ *див.* **передчува́ти**.

ПЕРЕДЧУТТЯ́, -я́, *с.* Неясне відчуття того, що може відбутися, настати.

ПЕРЕ́ДШЕ, *присл.*, *діал.* Раніше.

ПЕРЕ́ДШИЙ, -а, -е, *діал.* Такий, як раніше.

ПЕРЕДШЛУНКО́ВИЙ, -а, -е: ** **Передшлунко́ва су́мка**, *анат.* – частина черевної порожнини, розміщена під діафрагмою допереду від шлунка і малого сальника.

ПЕРЕДЯ́Г, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **передяга́ння**.

ПЕРЕДЯГА́ННЯ *те саме*, що **переодяга́ння**.

ПЕРЕДЯГА́ТИ *див.* **переодяга́ти**.

ПЕРЕДЯГА́ТИСЯ *див.* **переодяга́тися**.

ПЕРЕДЯ́ГНЕНИЙ *див.* **переодя́гнений**.

ПЕРЕДЯГНУ́ТИ *див.* **переодяга́ти**.

ПЕРЕДЯ́ГНУТИЙ *див.* **переодя́гнутий**.

ПЕРЕДЯГНУ́ТИСЯ *див.* **переодяга́тися**.

ПЕРЕДЯГТИ́ *див.* **переодяга́ти**.

ПЕРЕДЯГТИ́СЯ *див.* **переодяга́тися**.

ПЕРЕЕКЗАМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переекзаменува́ти**.

ПЕРЕЕКЗАМЕНО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Повторний екзамен.

ПЕРЕЕКЗАМЕНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переекзамено́вувати** і **переекзамено́вуватися**.

ПЕРЕЕКЗАМЕНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЕКЗАМЕНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Екзаменувати ще раз, повторно. 2. Екзаменувати всіх чи багатьох.

ПЕРЕЕКЗАМЕНО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕЕКЗАМЕНУВА́ТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* Складати екзамен іще раз, повторно.

ПЕРЕЕКЗАМЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переекзаменува́ти** і **переекзаменува́тися**.

ПЕРЕЕКЗАМЕНУВА́ТИ *див.* **переекзамено́вувати**.

ПЕРЕЕКЗАМЕНУВА́ТИСЯ *див.* **переекзамено́вуватися**.

ПЕРЕЕКСКАВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес повторної екскавації гірської маси.

ПЕРЕЕТЕРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Загальна назва хімічних реакцій складних ефірів зі спиртами, кислотами та ін. складними ефірами, що призводять до утворення складних ефірів, які відрізняються за складом від вихідних.

ПЕРЕЄ́МЕЦЬ, -мця, *ч.*, *діал.* Той, хто переймає щось.

ПЕРЕЄ́МНИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **переє́мець**.

ПЕРЕЖА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пережа́рити**. 2. *у знач. прикм.* Пересмажений або підсмажений.

ПЕРЕЖА́РИТИ *див.* **пережа́рювати**.

ПЕРЕЖА́РИТИСЯ *див.* **пережа́рюватися**.

ПЕРЕЖА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пережа́рювати**.

ПЕРЕЖА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЖА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Жарити, піджарювати що-небудь довше, ніж треба, надміру. 2. Нагрівати що-небудь надто сильно. 3. Підсмажувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕЖА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПЕРЕЖА́РИТИСЯ**, -риться, *док.* 1. Піджарюватися надто сильно або надто довго, втрачаючи добру якість. 2. Нагріватися надто сильно; перегріватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **пережа́рювати**.

ПЕРЕЖА́ТИ *див.* **пережина́ти**.

ПЕРЕЖА́ТИ[1], -жму́, -жме́ш, *док.* Те саме, що **перети́снути**.

ПЕРЕЖА́ТИ[2], -жну́, -жне́ш, *док.* Зжати багато (жита, пшениці).

ПЕРЕЖДА́ТИ *див.* **пережида́ти**.

ПЕРЕЖЕ́ВРІТИ, -іє, *док.* Перегоріти без полум'я (про все чи багато чого-небудь). // *безос.*

ПЕРЕЖЕНИ́ТИ, -женю́, -же́ниш, *док.*, *перех.* Поженити всіх чи багатьох.

ПЕРЕЖЕНИ́ТИСЯ, -женю́ся, -же́нишся, *док.* 1. Поженитися (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Оженитися ще раз, повторно.

ПЕРЕЖЕ́РТИ *див.* **пережира́ти.**

ПЕРЕЖИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пережива́ти.**

ПЕРЕЖИВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **пережива́ти** 4, 5. 2. *перев. мн.* Почуття, враження людини, які визначають її психічний стан у даний момент.

ПЕРЕЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЖИ́ТИ**, переживу́, переживе́ш *і діал.* пережи́ю, пережи́єш, *док.* 1. *перех.* Жити довше, ніж хто-, що-небудь, після смерті кого-небудь або загибелі когось, чогось. // Бути, існувати, зберігатися довше, ніж що-небудь (про предмети, явища і т. ін.). // Зберігати своє значення після смерті свого творця або сучасників (про твори літератури, мистецтва і т. ін.). *Пережити себе.* 2. *перех.* Жити, існувати певний час. // Жити, існувати під час певних подій, явищ; переносити події, явища навколишнього життя (перев. тяжкі). // Перебувати в певному стані, проходити яку-небудь стадію розвитку. 3. *перех. і без додатка.* Знаходити в собі сили перенести, витерпіти щось. 4. *перех.* Зазнавати якого-небудь почуття, мати якийсь настрій і т. ін. // *за кого – що і без додатка.* Відчувати хвилювання, неспокій щодо кого-, чого-небудь. 5. *перех.* Зосереджувати свої думки, почуття на якомусь явищі, події. // Відтворюючи в свідомості які-небудь події, уявляти себе учасником їх. // У театральному мистецтві – перейматися почуттями і думками сценічного образу.

ПЕРЕЖИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕЖИ́ТИСЯ**, -иве́ться, *док.* 1. Бути змістом чиїх-небудь переживань, почуттів, думок. 2. *діал.* Відходити в минуле. 3. *тільки недок.* Пас. до **пережива́ти.**

ПЕРЕЖИВА́ЮЧИЙ, -а, -е: **** **Пережива́ючі тка́нини** – тканини, що зберігають життєздатність упродовж певного часу після їхньої ізоляції від організму.

ПЕРЕЖИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пережида́ти.**

ПЕРЕЖИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЖДА́ТИ**, -ду́, -де́ш, *док.*, *перех. і без додатка, також із спол.* **поки.** Очікувати деякий час закінчення чи початку чого-небудь або чекати якийсь час, перебуваючи у якому-небудь стані, становищі і т. ін.; перечікувати.

ПЕРЕЖИ́ЖКА, -и, *ж.*, *діал.* Глиняний посуд, обпалений перший раз.

ПЕРЕЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЖА́ТИ**, -жну́, -жне́ш, *док.*, *перех.* 1. Зжинати все чи багато чого-небудь. 2. Випереджати кого-, що-небудь під час жнив.

ПЕРЕЖИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЖЕ́РТИ**, -жру́, -ре́ш, *док.*, *перех.*, *вульг.* З'їдати все, багато чого-небудь або всіх, багатьох.

ПЕРЕЖИ́ТИ *див.* **пережива́ти.**

ПЕРЕЖИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пережи́ти.** // **пережи́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який минув, пройшов; минулий. // *у знач. ім.* **пережи́те**, -того, *с.* Те, що минуло, пройшло. 3. *у знач. прикм.* Який викликав певні переживання. // *у знач. ім.* **пережи́те**, -того, *с.* Те, що викликало певні переживання. 4. *діал.* Віджилий.

ПЕРЕЖИ́ТИСЯ *див.* **пережива́тися.**

ПЕРЕЖИ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пережи́ток** 1. *Пережиткове явище.*

ПЕРЕЖИ́ТОК, -тку, *ч.* 1. Те, що збереглося від минулого і не відповідає сучасним нормам життя; застарілий погляд, уявлення, звичай. 2. *рідко.* Те саме, що **пережива́ння** 2.

ПЕРЕЖИ́ТОЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пережи́тковий.**

ПЕРЕЖО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пережува́ти.** 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Багато разів обмірковний, обговорений чи описаний.

ПЕРЕЖО́ВКЛИЙ, -а, -е, *розм.* Який пережовк.

ПЕРЕЖО́ВКНУТИ, -не; *мин. ч.* пережо́вк, -ла, -ло *і* пережо́вкнув, -нула, -нуло; *док.*, *розм.* 1. Зробитися надто жовтим. 2. Набрати жовтавого, жовтого відтінку (про все чи багато чого-небудь).

ПЕРЕЖОВТИ́ТИ, -вчу́, -вти́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Зробити надто жовтим. 2. Забарвити жовтим кольором усе чи багато чого-небудь.

ПЕРЕЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пережо́вувати.** *Пережовування їжі.*

ПЕРЕЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЖУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Жуючи, подрібнювати їжу зубами. 2. *перен.* Багато разів звертатися у думках, розмові і т. ін. до того самого предмета, питання; довго, з усіх боків обмірковувати, обговорювати чи описувати що-небудь.

ПЕРЕЖО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕЖУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Піддаватися пережовуванню. 2. *тільки недок.* Пас. до **пережо́вувати.**

ПЕРЕЖУВА́ТИ *див.* **пережо́вувати.**

ПЕРЕЖУВА́ТИСЯ *див.* **пережо́вуватися.**

ПЕРЕЖУРИ́ТИСЯ, -урю́ся, -у́ришся, *док.* Перестати журитися.

ПЕРЕЗАБУ́ТИ, -у́ду, -у́деш, *док.*, *перех.* Забути все, багато чого-небудь або всіх, багатьох.

ПЕРЕЗАБУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезабу́ти.**

ПЕРЕЗАБУ́ТИСЯ, -у́дуся, -у́дешся, *док.* Забутися (про все, багато чого-небудь або всіх, багатьох).

ПЕРЕЗАВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Повторне завантаження.

ПЕРЕЗАВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **перезаванта́ження.**

ПЕРЕЗАМО́ВИТИ *див.* **перезамовля́ти.**

ПЕРЕЗАМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕЗАМО́ВИТИ**, -влю, -виш, *док.*, *перех.* Замовити повторно, змінити замовлення.

ПЕРЕЗАПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезапили́ти.**

ПЕРЕЗАПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перезапили́ти** і **перезапили́тися.**

ПЕРЕЗАПИЛИ́ТИ *див.* **перезапи́лювати.**

ПЕРЕЗАПИЛИ́ТИСЯ *див.* **перезапи́люватися.**

ПЕРЕЗАПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **перезапи́лювати** і **перезапи́люватися.**

ПЕРЕЗАПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЗАПИЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *спец.* Взаємно запилювати всі рослини чи багато їх.

ПЕРЕЗАПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПЕРЕЗАПИЛИ́ТИСЯ**, -ли́ться, *док.*, *спец.* 1. Запилювати один одного (про всі сорти чи багато сортів рослин). 2. *тільки недок.* Пас. до **перезапи́лювати.**

ПЕРЕЗА́ПИС, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перезаписа́ти**, **перезапи́сувати.** 2. Наново записана плівка, платівка.

ПЕРЕЗАПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезаписа́ти.**

ПЕРЕЗАПИ́САННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перезаписа́ти.**

ПЕРЕЗАПИСА́ТИ *див.* **перезапи́сувати.**

ПЕРЕЗАПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перезапи́сувати.** 2. *спец.* Перенесення даних з одного носія на інший.

ПЕРЕЗАПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЗАПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док.*, *перех.* Записувати звук на плівку або платівку ще раз, повторно або заново, по-іншому; записувати на іншу плівку або платівку.

ПЕРЕЗАПИ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перезапи́сувати.**

ПЕРЕЗА́ПИТ, -у, *ч.* Запит, зроблений, поданий повторно.

ПЕРЕЗАПИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ПЕРЕЗАПИ́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Запитати повторно, вдруге.

ПЕРЕЗАПИ́ТУВАТИ *див.* **перезапита́ти.**

ПЕРЕЗАПЛІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Запліднений повторно, вдруге, вкотре.

ПЕРЕЗАПЛІ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Повторне запліднення.

ПЕРЕЗАПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Повторне заправляння.

ПЕРЕЗА́ПУСК, -у, *ч.* Дія за знач. **перезапуска́ти.** // *спец.* Повторний запуск програми або системи.

ПЕРЕЗАПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Повторно запускати.

ПЕРЕЗАРЯ́Д, -у, *ч.*, *фіз.* Надто велика кількість електрики, що перевищує встановлену норму.

ПЕРЕЗАРЯДЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для перезарядки. **** **Перезаряджа́льний приско́рювач** – те саме, що **танде́м** 6.

ПЕРЕЗАРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перезаряджа́ти** і **перезаряджа́тися.**

ПЕРЕЗАРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЗАРЯДИ́ТИ**, -яджу́, -я́диш, *док.*, *перех.* 1. Заряджати вогнепальну зброю зарядом, патроном ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Надавати електричного заряду ще раз, повторно; змінювати електричний заряд якого-небудь тіла, приладу і т. ін. *Перезаряджати акумулятор.* 3. Ладнати до роботи який-небудь прилад, механізм і т. ін. ще раз, повторно або заново, по-іншому. *Перезаряджати фотоапарат.*

ПЕРЕЗАРЯДЖА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕЗАРЯДИ́ТИСЯ**, -я́диться, *док.* 1. Заряджатися знову, одержувати новий заряд (про вогнепальну зброю). 2. Змінювати свій електричний заряд. 3. *тільки недок.* Пас. до **перезаряджа́ти.**

ПЕРЕЗАРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезаряди́ти.**

ПЕРЕЗАРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перезаряди́ти** і **перезаряди́тися.**

ПЕРЕЗАРЯ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **перезаря́джувати.**

ПЕРЕЗАРЯ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перезаря́джувати.**

ПЕРЕЗАРЯ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **перезаряджа́ти.**

ПЕРЕЗАРЯДИ́ТИ *див.* **перезаряджа́ти.**

ПЕРЕЗАРЯДИ́ТИСЯ *див.* **перезаряджа́тися.**

ПЕРЕЗАРЯ́ДКА, -и, *ж.* Дія за знач. **перезаряджа́ти**, **перезаряди́ти** і **перезаряджа́тися**, **перезаряди́тися.**

ПЕРЕЗАРЯ́ДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **перезаря́дка.**

ПЕРЕЗАСТА́ВА, -и, *ж.* Дія за знач. **перезаставля́ти**, **перезаста́вити.** *Перезастава маєтку.*

ПЕРЕЗАСТА́ВИТИ *див.* **перезаставля́ти.**

ПЕРЕЗАСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезаста́вити.**

ПЕРЕЗАСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перезаставля́ти.**

ПЕРЕЗАСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕЗАСТА́ВИТИ**, -влю, -виш, *док.*, *перех.* Віддавати в заставу, заставляти ще раз, повторно або на нових умовах.

ПЕРЕЗАСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **перезаставля́ти.**

ПЕРЕЗАСТА́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто перезаставляє щонебудь.

ПЕРЕЗАСТА́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **перезаста́вник.**

ПЕРЕЗАЯ́ВКА, -и, *ж.* Повторна заявка.

ПЕРЕЗБИРА́ННЯ, -я, *с.* Повторне збирання.

ПЕРЕЗБУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Надмірно збуджений.

ПЕРЕЗБУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Надмірне збудження.

ПЕРЕ́ЗВА, -и, *ж.*, *діал.* Перегук.

ПЕРЕЗВА́, -і́й, *ж.*, *етн.* Частина українського весільного обряду, звичай, за яким родичі молодої після першої шлюбної ночі йшли або їхали з відповідними обрядовими піснями на частування до хати молодого. // *збірн.* Учасники такого походу, поїздки.

ПЕРЕЗВА́ТИ *див.* **перезива́ти.**

ПЕРЕЗВОЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезволо́жити.**

ПЕРЕЗВОЛО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перезволо́жити** і **перезволо́житися.**

ПЕРЕЗВОЛО́ЖИТИ *див.* **перезволо́жувати.**

ПЕРЕЗВОЛО́ЖИТИСЯ *див.* **перезволо́жуватися.**

ПЕРЕЗВОЛО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перезволо́жувати** і **перезволо́жуватися.** *Перезволожування ґрунту.*

ПЕРЕЗВОЛО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЗВОЛО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Робити ґрунт, повітря і т. ін. надто зволоженим.

ПЕРЕЗВОЛО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕЗВОЛО́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Робитися надто зволоженим (про ґрунт, повітря і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **перезволо́жувати.**

ПЕРЕЗВ'Я́НИК, -а, *ч.*, *етн.* Учасник перезви́.

ПЕРЕЗВ'Я́НКА, -и, *етн.* Жін. до **перезв'я́ник.**

ПЕРЕЗДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перездава́ти.**

ПЕРЕЗДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш, *недок.*, **ПЕРЕЗДА́ТИ**, -а́м, -аси́, *док.*, *перех.* 1. Здавати в користування ще раз, повторно або іншій особі. 2. Роздавати карти ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. *розм.* Складати екзамен ще раз, повторно.

ПЕРЕЗДА́ТИ *див.* **перездава́ти.**

ПЕРЕЗДА́ЧА, -і, *ж.* Дія за знач. **перезда́ти**, **перездава́ти.**

ПЕРЕЗДОРО́ВКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Поздоровкатися з усіма, багатьма або між собою, один з одним.

ПЕРЕЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЗВА́ТИ**, перезву́, перезве́ш *і рідше* перезову́, перезове́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Запрошувати кого-небудь до себе звідкілясь жити, гостювати, працювати і т. ін.

ПЕРЕ́ЗИВКИ, -вок, *мн.*, *етн.* Післявесільні пригощання гостей спершу в хаті молодого, потім – у дружка і найближчих родичів.

ПЕРЕЗИМІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Дія і стан за знач. **перезимо́вувати**, **перезимува́ти.**

ПЕРЕЗИМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезимува́ти.**

ПЕРЕЗИМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перезимо́вувати.**

ПЕРЕЗИМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЗИМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Жити зимою. // Проводити зиму десь, у когось, не у себе вдома. 2. *перех. і неперех.* Переносити зимові холоди протягом зими (про рослини, тварин). 3. *неперех.* Витримувати протягом зими, до весни. 4. *перех.* Годувати, утримувати кого-небудь протягом зими. *Перезимувати худобу.*

ПЕРЕЗИМУВА́ТИ *див.* **перезимо́вувати.**

ПЕРЕЗИМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.*, *розм.* Пройти, кінчитися (про зиму).

ПЕРЕ́ЗИМЧА, -чати, *с.* Теля, що перезимувало.

ПЕРЕЗИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Переглядати.

ПЕРЕЗИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕЗИРНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *з ким і без додатка, також у сполуч. зі сл.* **між собою.** Обмінюватися швидким поглядом.

ПЕРЕЗИ́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *з ким і без додатка, також у сполуч. зі сл.* **між собою**, *розм.* Те саме, що **перезира́тися.**

ПЕРЕЗИРНУ́ТИСЯ *див.* **перезира́тися.**

ПЕРЕЗМІ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Проміжок часу між двома змінами. 2. Зміна одного працюючого іншим після закінчення встановленого робочого часу.

ПЕРЕЗНАЙО́МИТИ, -млю, -миш, *док.*, *перех.* 1. Познайомити кого-небудь з усіма, багатьма або всіх із кимось. 2. Познайомити одного з одним, між собою всіх чи багатьох.

ПЕРЕЗНАЙО́МИТИСЯ, -млюся, -мишся, *док.* 1. Познайомитися з усіма, багатьма або з кимось (про всіх, багатьох). 2. Познайомитися один з одним, між собою (про всіх чи багатьох).

ПЕРЕЗНАЙО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезнайо́мити.**

ПЕРЕЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЗНАЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.* Значити, відзначати міткою, тавром усе, багато чого-небудь або всіх, багатьох.

ПЕРЕЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезна́чити.**

ПЕРЕЗНАЧИ́ТИ *див.* **перезнача́ти.**

ПЕРЕЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перезніма́ти** і **перезніма́тися.** *Перезнімання узорів.*

ПЕРЕЗНІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЗНЯ́ТИ**, -німу́, -ні́меш, *док.*, *перех.* 1. Робити копії з усього чи більшості чогось; робити копію з чого-небудь. 2. *розм.* Робити зйомку фото- або кіноапаратом іще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. Робити новий план, знімаючи з чого-небудь.

ПЕРЕЗНІМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕЗНЯ́ТИСЯ**, -німу́ся, -ні́мешся, *док.* 1. *розм.* Фотографуватися, зніматися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перезніма́ти.**

ПЕРЕЗНІ́МОК, -мка, *ч.* Повторний знімок.

ПЕРЕЗНЯ́ТИ *див.* **перезніма́ти.**

ПЕРЕЗНЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезня́ти.**

ПЕРЕЗНЯ́ТИСЯ *див.* **перезніма́тися.**

ПЕРЕЗНЯТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **перезня́ти**, **перезніма́ти** і **перезня́тися**, **перезніма́тися.**

ПЕРЕЗО́В, -зви́, *ч.*, *діал.* Перегук.

ПЕРЕЗО́К, -зка́, *ч.* Ремінний пояс.

ПЕРЕЗО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезоли́ти.**

ПЕРЕЗОЛИ́ТИ, -золю́, -зо́лиш, *док.*, *перех.* 1. Золити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Зіпсу-

вати надмірним золінням.

ПЕРЕЗОЛОТИ́ТИ *див.* **перезоло́чувати.**

ПЕРЕЗОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перезолоти́ти.**

ПЕРЕЗОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЗОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* 1. Золотити, вкривати золотом іще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Укривати золотом усе чи багато чогонебудь.

ПЕРЕЗРІВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **перезріва́ти.**

ПЕРЕЗРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЗРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* Ставати надто зрілим, спілим. // *перен.* Ставати старішим, ніж це треба для якогось становища, стану (про людей). // *перен.* Досягати вищого ступеня розвитку, після якого відбувається розклад або перехід в інший стан.

ПЕРЕЗРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перезрі́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який перезрів.

ПЕРЕЗРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **перезрі́лий** 2.

ПЕРЕЗРІ́ТИ *див.* **перезріва́ти.**

ПЕРЕЗУВА́ННЯ *див.* **перевзува́ння.**

ПЕРЕЗУВА́ТИ *див.* **перевзува́ти.**

ПЕРЕЗУВА́ТИСЯ *див.* **перевзува́тися.**

ПЕРЕЗУ́ТИ *див.* **перевзува́ти.**

ПЕРЕЗУ́ТИЙ *див.* **перевзу́тий.**

ПЕРЕЗУ́ТИСЯ *див.* **перевзува́тися.**

ПЕРЕІНА́КШЕНИЙ, *рідше* **ПЕРЕІНА́ЧЕНИЙ**, -а, -е. *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переіна́кшити, переіна́чити.** 2. *у знач. прикм.* Змінений, перероблений.

ПЕРЕІНА́КШЕННЯ, *рідше* **ПЕРЕІНА́ЧЕННЯ**, -я, *с.*, *розм.* Дія і стан за знач. **переіна́кшити, переіна́чити** і **переіна́кшитися, переіна́читися.**

ПЕРЕІНА́КШИТИ *див.* **переіна́кшувати.**

ПЕРЕІНА́КШИТИСЯ *див.* **переіна́кшуватися.**

ПЕРЕІНА́КШУВАННЯ, *рідше* **ПЕРЕІНА́ЧУВАННЯ**, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **переіна́кшувати, переіна́чувати.**

ПЕРЕІНА́КШУВАТИ *і рідше* **ПЕРЕІНА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕІНА́КШИТИ**, -шу, -шиш *і рідше* **ПЕРЕІНА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Робити кого-, що-небудь інакшим; змінювати, переробляти. // Зображувати, витлумачувати, розповідати і т. ін. інакше, ніж є в дійсності.

ПЕРЕІНА́КШУВАТИСЯ *і рідше* **ПЕРЕІНА́ЧУВАТИСЯ**, -уюся, уєшся, *недок.*, **ПЕРЕІНА́КШИТИСЯ**, -шуся, -шишся *і рідше* **ПЕРЕІНА́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* 1. Ставати інакшим; змінюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **переіна́кшувати, переіна́чувати.**

ПЕРЕІНА́ЧЕНИЙ *див.* **переіна́кшений.**

ПЕРЕІНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переіна́чити.**

ПЕРЕІНА́ЧЕННЯ *див.* **переіна́кшення.**

ПЕРЕІНА́ЧИТИ *див.* **переіна́кшувати.**

ПЕРЕІНА́ЧИТИСЯ *див.* **переіна́кшуватися.**

ПЕРЕІНА́ЧУВАННЯ *див.* **переіна́кшування.**

ПЕРЕІНА́ЧУВАТИ *див.* **переіна́кшувати.**

ПЕРЕІНА́ЧУВАТИСЯ *див.* **переіна́кшуватися.**

ПЕРЕІНСТРУМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переінструментува́ти.**

ПЕРЕІНСТРУМЕНТО́ВКА, -и, *ж.*, *муз.* Дія за знач. **переінструменто́вувати, переінструментува́ти.**

ПЕРЕІНСТРУМЕНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переінструменто́вувати.**

ПЕРЕІНСТРУМЕНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕІНСТРУМЕНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *муз.* Інструментувати що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому. *Переінструментувати симфонію.*

ПЕРЕІНСТРУМЕНТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *муз.* Пас. до **переінструменто́вувати.**

ПЕРЕІНСТРУМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переінструментува́ти.**

ПЕРЕІНСТРУМЕНТУВА́ТИ *див.* **переінструменто́вувати.**

ПЕРЕІРЖА́ВІЛИЙ *див.* **перержа́вілий.**

ПЕРЕІРЖА́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переіржа́віти.**

ПЕРЕІРЖА́ВІТИ *див.* **перержа́віти.**

ПЕРЕЇДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переїда́ти** і **переїда́тися.**

ПЕРЕЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЇ́СТИ**, -ї́м, -ї́си, *док.* 1. *неперех.* Наїдатися понад міру; об'їдатися. 2. *перех.* З'їдати, споживати все, багато чогонебудь або всіх, багатьох. 3. *перех.* Порушувати цілісність чого-небудь (про кислоту, іржу і т. ін.); роз'їдати. // Точити (про міль).

ПЕРЕЇДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕЇ́СТИСЯ**, -ї́мся, -ї́сися, *док.* 1. Те саме, що **переїда́ти** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **переїда́ти** 2, 3.

ПЕРЕЇ́ДИ, -ів, *мн.* 1. Недоїдені тваринами залишки корму (сіна, соломи і т. ін.); з'їди. 2. Залишки їжі, страви; об'їдки.

ПЕРЕЇЖДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПЕРЕЇЗДИ́ТИ**, -їжджу́, -їзди́ш, *недок.*, **ПЕРЕЇ́ХАТИ**, -ї́ду, -ї́деш, *док.* 1. *перех. і неперех.*, *через* (*на*) *що.* Їхати, пересуватися (суходолом чи водою за допомогою яких-небудь засобів пересування) через що-небудь, перетинаючи щось, з одного боку чогось на інший. 2. *неперех.*, *до* (*від*) *кого, в що, з чого.* Їхати, пересуватися (суходолом чи водою за допомогою якихнебудь засобів пересування) з метою зміни місця проживання, перебування. 3. *перех. і неперех.*, *чим, через* (*повз*) *що, по чому.* Рухаючись, пересуваючись суходолом чи водою з одного місця в інше, минати щось, проїжджати що-небудь, повз що-небудь. 4. *перех.*, *розм.* Розчавлювати, калічити кого-, що-небудь колесами під час їзди. 5. *перех.*, *рідко.* Ідучи, долати певну відстань.

ПЕРЕЇЖДЖИЙ, -а, -е. Який переїздить з одного місця в інше, проїжджає щось. // *у знач. ім.* **переї́жджий**, -джого, *ч.*; **переї́жджа**, -джої, *ж.* Людина, що переїздить з одного місця в інше, проїжджає щось.

ПЕРЕЇ́ЗД, -у, *ч.* Місце, в якому переїздять з одного боку чого-небудь на інший. // Місце, в якому залізниця перетинається шосейною або ґрунтовою дорогою.

ПЕРЕЇ́ЗД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **переїжджа́ти, переїзди́ти, переї́хати** 1 – 3, 5. 2. *у знач. присл.* **переї́здом**, *розм.* По дорозі звідкись куди-небудь; зупинившись під час подорожі; проїздом. 3. *розм.* Відрізок між двома пунктами шляху, що його проїжджають без зупинки, а також час, потрібний для подолання цього відрізка. ** **Залізни́чний переї́зд** – перехрещення на одному рівні дороги з залізничними коліями.

ПЕРЕЇЗДИ́ТИ *див.* **переїжджа́ти.**

ПЕРЕЇ́ЗДИТИ, -їжджу, -їздиш, *док.*, *розм.* Поїздити всюди, багато або до всіх, багатьох.

ПЕРЕЇ́ЗДКА, -и, *ж.*, *діал.* Місток через рів або ручай.

ПЕРЕЇ́ЗДОМ, *присл.*, *діал.* Проїздом.

ПЕРЕЇЗНИ́Й, -а́, -е́. Який переїздить із місця на місце; пристосований для переїздів із місця на місце.

ПЕРЕЇ́СТИ *див.* **переїда́ти.**

ПЕРЕЇ́СТИСЯ *див.* **переїда́тися.**

ПЕРЕЇ́ХАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **переї́хати** 4.

ПЕРЕЇ́ХАТИ *див.* **переїжджа́ти.**

ПЕРЕЙДЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перейти́.** // **перейдено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Пройдений ким-небудь із кінця в кінець. // Який пройшов, минув; минулий. // *у знач. ім.* **пере́йдене**, -ного, *с.* Те, що пройшло, минуло; минуле.

ПЕРЕЙМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перейма́ти.**

ПЕРЕЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЙНЯ́ТИ**, переймý, пере́ймеш, *док.*, *перех.* 1. Зупиняти те, що рухається, перехоплювати його по дорозі, звичайно беручи в руки. // Брати щось із чиїхнебудь рук у свої; перекладати з однієї руки в іншу. // Не даючи договорити, переривати, перебивати. // *зі сл.* п о г л я д, у с м і ш к а *і т. ін.* Зустрічати своїм поглядом чий-небудь погляд, усмішку і т. ін. // *перев. зі сл.* л и с т, п о ш т а. Привласнювати з метою довідатися про зміст написаного. // *перен.* Намагатися дізнатися про щось, виявляти активний інтерес до яких-небудь новин, повідомлень і т. ін. 2. Затримувати, зупиняти кого-, що-небудь на дорозі, виходячи, вибігаючи назустріч або перетинаючи шлях; перепиняти. // Наздоганяючи, затримувати, ловити когось. // Завертати назад або заганяти додому (звичайно худобу). // У танці ставати парою чужому партнерові, чужій партнерці. 3. Запозичаючи або сприймаючи щось від кого-, чогонебудь, ставати у чому подібним до нього, засвоювати щось, навчатися чогось. *Переймати досвід.* 4. *перен.* Охоплювати кого-небудь, оволодівати кимсь (про почуття, настрій і т. ін.). // *безос.* // Викликати у кого-небудь певне відчуття. // Сповнювати собою що-небудь. 5. *перев. зі сл.* н а с е б е, в с в о ї р у к и, н а с в о ї п л е ч і. Брати на себе відповідальність за кого-, що-небудь або заміняти когось собою. 6. *рідко.* Те саме, що **перетина́ти.**

ПЕРЕЙМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕЙНЯ́ТИСЯ**, переймýся, пере́ймешся, *док.* 1. *чим.* Сповнюватися яким-небудь почуттям, настроєм і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **перейма́ти** 1 – 3, 6.

ПЕРЕЙМА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто щось або когось переймає.

ПЕРЕЙМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перейменува́ти.** // **переймено́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕЙМЕНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переймено́вувати.**

ПЕРЕЙМЕНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЙМЕНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Давати кому-, чомунебудь нове ім'я, нову назву.

ПЕРЕЙМЕНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переймено́вувати.**

ПЕРЕЙМЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перейменува́ти.** // *спец.* Присвоєння даним нового імені.

ПЕРЕЙМЕНУВА́ТИ *див.* **переймено́вувати.**

ПЕРЕ́ЙМИ, -ів, *мн.* Болісні скорочення м'язів живота (матки) під час пологів.

ПЕРЕЙМИ́ТИ, переймý, пере́ймеш, *док.*, *перех.*, *діал.* Перейняти.

ПЕРЕЙМИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перейми́ти.**

ПЕРЕ́ЙМОМ, *присл.*, *діал.* З перервами; іноді.

ПЕРЕЙНЯ́ТИ *див.* **перейма́ти.**

ПЕРЕ́ЙНЯТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перейня́ти.** // **пере́йнято**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕЙНЯ́ТИСЯ *див.* **перейма́тися.**

ПЕРЕ́ЙНЯТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **пере́йнятий.**

ПЕРЕЙНЯ́ТЛИВИЙ, -а, -е. Який легко, швидко переймає (у 3 знач.) що-небудь.

ПЕРЕЙНЯ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **перейня́тливий.**

ПЕРЕЙНЯТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **перейма́ти, перейня́ти.**

ПЕРЕЙОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Введення надмірної кількості йоду до сполук, сумішей або надмірної дози йодид-аніонів до організму.

ПЕРЕЙТИ́ *див.* **перехо́дити.**

ПЕРЕЙТИ́СЯ[1], перейдýся, пере́йдешся, *док.*, *діал.* Пройтися.

ПЕРЕЙТИ́СЯ[2], пере́йдеться, *док.*, *безос.*, *розм.* Те саме, що **змарнува́тися.**

ПЕРЕ́КА[1], -и, *ж.*, *діал.* Протиріччя, протидія.

ПЕРЕ́КА[2], -и, **ПЕРЕЧУ́Н**, -а́, *ч.*, *мисл.* Гончак, що не гонить звіра з іншими собаками, а забігає впоперек ходу звіра, щоб схопити його.

ПЕРЕКАБА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.*, *зах.* Перекинути, перевернути. ** **Перекаба́тити на своє́**, *зах.* – вчинити по-своєму.

ПЕРЕКАБА́ТИТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся, *док.*, *зах.* Перекинутися, перевернутися.

ПЕРЕ́КАЗ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перека́зувати, переказа́ти.** 2. Виклад своїми словами чого-небудь прочитаного або почутого. // Шкільна письмова робота, що передає зміст, сюжет якого-небудь літературного твору. 3. Більш або менш вірогідна розповідь про минуле, яку передають звичайно в усній формі. ** **За пере́казом** (**пере́казами**), *у знач. вставн. сл.* – як кажуть, як розповідають. 4. *тільки мн.*, *заст.* Чутки. 5. Гроші, що переказуються, пересилаються поштою, телеграфом, через банк, а також повідомлення про таке пересилання.** **Ба́нківський пере́каз** – доручення банку від однієї особи переказати певну суму на користь другої особи. **Пере́каз вкла́дів** – операції, що їх виконують установи банків за дорученням вкладників, відносно переведення їх вкладів до ін. установ банків.

ПЕРЕКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переказа́ти.** // **перека́зано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕКАЗА́ТИ *див.* **перека́зувати.**

ПЕРЕКАЗИ́ТИСЯ, -ажу́ся, -а́зишся, *док.* 1. Сказитися, стати скаженими (про всіх чи багатьох тварин). 2. *перен.*, *розм.* Стати несамовитим; оскаженіти (про всіх чи багатьох людей). 3. *перен.*, *розм.* Заспокоїтися після буйства, витівок, пустощів. // Стати статечним, розсудливим після бурхливого, гулящого життя, нерозважних вчинків; споважніти.

ПЕРЕКАЗНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для переказування грошей. *Переказний бланк.*

ПЕРЕКА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перека́зувати.** *Переказування грошей поштою.*

ПЕРЕКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКАЗА́ТИ**, -ажу́, -а́жеш, *док.*, *перех.* 1. *кому, до кого і без додатка.* Передавати кому-небудь, сповіщати когось на словах або в листі про доручення, прохання і т. ін. // Сповіщати одну або кількох, багатьох осіб, користуючись засобами технічного зв'язку. *Переказувати вітання.* 2. Оповідати, переказувати своїми словами почуте або прочитане. // Усно передавати більш або менш вірогідні розповіді про минуле, народні перекази, легенди і т. ін. // Перекладати з однієї мови іншою. // *тільки 3 ос. мн.*, *у знач. вставн. сл.* Як кажуть, як розповідають. 3. Розповідати про що-небудь побачене, пережите або якісь новини; ділитися з ким-небудь своїми думками, почуттями. // *перев. з запереч.* н е, н і. Передавати словами. // Розповідати про все чи більшу частину побаченого, пережитого, про якісь новини і т. ін. 4. Розповідати що-небудь іще раз; повторювати ті самі слова. 5. Розповідати все чи багато чого-небудь. 6. Пересилати гроші поштою, телеграфом, через банк.

ПЕРЕКА́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Передаватися з уст в уста (про чутки, новини і т. ін.). 2. Пас. до **перека́зувати.**

ПЕРЕКАЛАМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш, *док.*, **ПЕРЕКАЛАМУ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Закаламутити, зробити каламутним все чи багато чогонебудь. *Перекаламутити джерела.* 2. *перен.* Викликати неспокій, схвилювати всіх чи багатьох.

ПЕРЕКАЛАМУ́ТИТИСЯ, -у́титься, *док.* Закаламутитися, стати каламутним (про все чи багато чого-небудь).

ПЕРЕКАЛАМУ́ЧУВАТИ *див.* **перекаламу́тити.**

ПЕРЕКАЛАТА́ТИ[1], -а́є, *док.* Перестати, закінчити калатати (про дзвін, дзвоник).

ПЕРЕКАЛАТА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *розм.* Знівечити кому-небудь життя. 2. *діал.* Пережити; перебитися.

ПЕРЕКАЛІБРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекалібрува́ти.**

ПЕРЕКАЛІБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Калібрувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Калібрувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕКАЛІ́ЧИТИ *див.* **перекалі́чувати.**

ПЕРЕКАЛІ́ЧИТИСЯ *див.* **перекалі́чуватися.**

ПЕРЕКАЛІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКАЛІ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Калічити всіх чи багатьох. // *безос.*

ПЕРЕКАЛІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕКАЛІ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. *тільки 3 ос. мн.* Калічитися (про всіх чи багатьох). 2. Калічити себе багато разів, у багатьох місцях.

ПЕРЕ́КАЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Брудні рови, струмки поперек шляху.

ПЕРЕ́КАЛОК, -лка, *ч.*, *діал.* Те саме, що **пере́калка.**

ПЕРЕКАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Закаляти всіх, багатьох або все, багато чого-небудь.

ПЕРЕКАНТО́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **перекантовування.**

ПЕРЕКАНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **переканто́вувати.**

ПЕРЕКАНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКАНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* 1. Кантувати все чи багато чого-небудь. 2. Кантувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. *перен.*, *розм.* Переміщати кого-, що-небудь із місця на місце. // Переробляти що-небудь по-іншому.

ПЕРЕКАНТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕКАНТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *перен.*, *розм.* Переміщатися з місця на місце. 2. *тільки недок.* Пас. до **переканто́вувати.** 3. *розм.* Провести деякий час.

ПЕРЕКАНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекантува́ти.**

ПЕРЕКАНТУВА́ТИ *див.* **переканто́вувати.**

ПЕРЕКАНТУВÁТИСЯ *див.* **перекантóвуватися.**

ПЕРЕКÁПОСТИТИ, -ощу, -остиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зіпсувати остаточно все чи багато чогось.

ПЕРЕКАПУ́СТИТИ, -у́щу, -у́стиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зіпсувати, знівечити що-небудь.

ПЕРЕКАРБÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекарбувáти.**

ПЕРЕКАРБÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекарбóвувати.**

ПЕРЕКАРБÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКАРБУВÁТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Карбувати все чи багато чого-небудь. 2. Карбувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕКАРБОКСИЛУВÁННЯ, -я, *с.* Введення надмірного числа карбоксильних радикалів (груп) до складу сполуки.

ПЕРЕКАРБУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекарбувáти.**

ПЕРЕКАРБУВÁТИ *див.* **перекарбóвувати.**

ПЕРЕКÁТ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перекóчувати, перекотúти** і **перекóчуватися, перекотúтися.** 2. *перев. мн.* Перекотисті звуки. // **перекáтами, перекáтом**, *у знач. присл.* Перекотисто. 3. Невелике підвищення на поверхні землі, яке плавно переходить у заглиблення. 4. Мілководна ділянка річки. 5. *спорт.* Поступове переміщення ваги тіла з однієї точки на іншу.

ПЕРЕКАТАЛОГІЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* Каталогізація, що зроблена повторно, вдруге, по-іншому.

ПЕРЕКÁТНИК, -а, *ч.* Робітник річкового транспорту, який обслуговує судна на перекаті (у 4 знач.).

ПЕРЕКÁТНИЦЯ, -і. Жін. до **перекáтник.**

ПЕРЕКАТУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Закатувати всіх чи багатьох.

ПЕРЕКÁЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекачáти**[2].

ПЕРЕКАЧÁТИ[1] *див.* **перекáчувати**[1].

ПЕРЕКАЧÁТИ[2] *див.* **перекáчувати**[2].

ПЕРЕКАЧÁТИ[3], -áє, *док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Покласти в ліжко всіх чи багатьох (про хворобу).

ПЕРЕКÁЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для перекачування.

ПЕРЕКÁЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекáчувати**[2].

ПЕРЕКÁЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКАЧÁТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Качати, розгладжувати все чи багато чого-небудь (звичайно білизну). 2. Качати, розгладжувати (звичайно білизну) ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕКÁЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКАЧÁТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Качати (звичайно рідину) насосом для транспортування з одного місця в інше. // *перен.* Добуваючи, одержуючи в одному місці, переміщати в інше. *Перекачувати кошти.*

ПЕРЕКВАЛІФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який перекваліфіковує кого-небудь. *Перекваліфікаційна комісія.*

ПЕРЕКВАЛІФІКÁЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **перекваліфікóвувати, перекваліфікувáти** і **перекваліфікóвуватися, перекваліфікувáтися.**

ПЕРЕКВАЛІФІКÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекваліфікувáти** і **перекваліфікувáтися.**

ПЕРЕКВАЛІФІКÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКВАЛІФІКУВÁТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Надавати нової кваліфікації, навчати іншої професії. 2. Кваліфікувати, визначати ступінь підготовленості до якої-небудь праці, обізнаності в якійсь галузі ще раз, повторно.

ПЕРЕКВАЛІФІКÓВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕКВАЛІФІКУВÁТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Набувати нової кваліфікації, навчатися іншої професії. 2. *тільки недок.* Пас. до **перекваліфікóвувати.**

ПЕРЕКВАЛІФІКУВÁТИ *див.* **перекваліфікóвувати.**

ПЕРЕКВАЛІФІКУВÁТИСЯ *див.* **перекваліфікóвуватися.**

ПЕРЕКВÁСИТИ *див.* **переквáшувати.**

ПЕРЕКВÁСИТИСЯ *див.* **переквáшуватися.**

ПЕРЕКВÁШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переквáсити.**

ПЕРЕКВÁШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переквáсити** і стан за знач. **переквáситися.**

ПЕРЕКВÁШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переквáшувати** і стан за знач. **переквáшуватися.**

ПЕРЕКВÁШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКВАСИ́ТИ**, -áшу, -áсиш, *док.*, *перех.* Квасити більше, ніж треба, понад міру.

ПЕРЕКВÁШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕКВÁСИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Кваситися більше, ніж треба, понад міру. 2. *тільки недок.* Пас. до **переквáшувати.**

ПЕРЕКВІ́ТЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **переквітувáти.**

ПЕРЕКВІТУВÁТИ, -у́є, *док.*, *розм.* Перестати квітувати; відцвісти.

ПЕРЕКИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **перекидáння.**

ПЕРЕКИДÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перекидання.

ПЕРЕКИДÁННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **перекидáти**[1].

ПЕРЕКИДÁННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **перекидáти**[2] і **перекидáтися**[2].

ПЕРЕКИ́ДАТИ *див.* **перекидáти**[1].

ПЕРЕКИДÁТИ[1], -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕКИ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Кидати все чи багато чогонебудь, одне за одним, в кілька заходів. 2. Кидати все чи багато чого-небудь по кілька разів, створюючи безлад. 3. *заст.* Перебудовувати; перекладати.

ПЕРЕКИДÁТИ[2], -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Кидаючи, переміщати з місця на місце. // Кидаючи поверх кого-, чогонебудь, над ким-, чим-небудь, переміщати з місця на місце. // *перен.* Переносити свою увагу, зацікавлення і т. ін. з одного об'єкта на інший. 2. *перен.* Переміщати, переводити в інше місце, на іншу роботу, іноді з іншою метою, іншим завданням. // *тільки що.* Перевозити або іншим способом доставляти звідкись куди-небудь. 3. *через що, на що, за що.* Кидаючи вільним рухом, перевішувати щось або частину, кінець чогось через що-небудь, надавати чому-небудь певного положення. 4. *перев. у сполуч. зі сл.* м і с т, м і с т о ч о к. Наводити для переправи через що-небудь, для з'єднання берегів чого-небудь. // Простягати, навішувати над чим-небудь, зверху чогось. 5. Перевертати набік або внутрішньою, нижньою частиною догори. // *безос.* // Збивати з ніг, примушуючи впасти. // *безос.* // Викидати або виливати з чого-небудь перевернутого. // *розм.* Випивати до дна (перев. алкогольні напої); вихиляти. // Перегортати (сторінки, аркуші паперу і т. ін.). // *перен.* Змінювати існуючий стан, лад, порядок. 6. *у кого – що, на кого – що, ким, чим, розм.*, *міф.* Робити іншим, переводити в інший стан, надавати іншого вигляду; обертати. 7. *кому, розм.* Давати, виплачувати що-небудь комусь; підтримувати грошима. 8. *тільки док.*, *діал.* Перебудувати.

ПЕРЕКИДÁТИСЯ[1], -áється, *недок.* Пас. до **перекидáти**[1].

ПЕРЕКИДÁТИСЯ[2], -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПЕРЕКИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. *через що і без додатка.* Різким рухом усього тіла, кидком переміщатися з одного місця на інше, через що-небудь. // *з чого на що, на чому і без додатка.* Різким рухом міняти положення свого тіла, повертатися з боку на бік. // Швидко перевертаючись через голову або через бік, займати попереднє положення. // Рухаючись, перекочуватися, переваловатися через що-небудь. 2. Переміщатися в інше місце перебування, проживання і т. ін. // Переноситися в уяві в інший час, інше оточення. // Змінювати рід занять, інтереси, об'єкт зацікавлення і т. ін. // *у що, на що, до кого – чого.* Переходити на бік противника або змінювати свої погляди, переконання на протилежні. 3. Переміщаючись, охоплювати кого-, що-небудь по черзі, одне за одним, дедалі більше. // Поширюватися, переходити, переноситися від кого-, чого-небудь на інших, на інше, чимраз далі. 4. Кидати що-небудь один одному, один в одного, з руки в руку. // *перен.* Обмінюватися з ким-небудь (між собою) словами, думками і т. ін. // *розм.* Грати в ігри (перев. у карти). 5. З'єднувати береги чогонебудь; простягатися, нависати над чим-небудь. // Перетинати якийсь простір, якусь площину. 6. Падати, перевертаючись набік або внутрішнім, нижнім боком догори. // Падати, валитися на спину. // Випадати з чого-небудь перевернутого. 7. *у кого – що, на кого – що, ким, чим, розм.*, *міф.* Обертатися в кого-небудь іншого, щось інше; набирати іншого вигляду. 8. *заст.* Змінювати, замінювати один одного. 9. *тільки недок.* Пас. до **перекидáти**[2].

ПЕРЕКИДÁЧ, -á, *ч.*, *тех.* Пристрій для розвантажування шляхом перекидання відкритих вагонів, вагонеток і т. ін.

ПЕРЕКИ́ДИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Який легко перекидається, перевертається. *Перекидистий човен.*

ПЕРЕКИ́ДИСТО, *розм.* Присл. до **переки́дистий.**

ПЕРЕКИДНИ́Й, -á, -é. 1. Перекинутий через що-небудь, поверх чогось, з одного боку на другий. ** **Перекидни́й вогóнь** – вогонь, спрямований поверх військ, бойових позицій, у ціль, що розташована за цими військами або прикриттям. 2. Якого можна перекидати (*див.* **перекидáти**[2] 5) з боку на бік або навколо своєї осі. *Перекидна гойдалка. Перекидний календар.* 3. Який перекидається при розвантажуванні.

ПЕРÉКИДОМ, ПЕРÉКИДЬКИ, *присл.*, *розм.* Перекидаючись, звичайно через голову.

ПЕРÉКИДЬКИ *див.* **перéкидом.**

ПЕРЕКИ́ДЬКО, -а, *ч.* Те саме, що **переки́нчик.**

ПЕРЕКИ́НЕНИЙ, ПЕРЕКИ́НУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переки́нути.** // **переки́нено, переки́нуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Відбитий у воді.

ПЕРЕКИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переки́нути.**

ПЕРЕКИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **переки́нчик.**

ПЕРЕКИ́НУТИ *див.* **перекидáти**[2].

ПЕРЕКИ́НУТИЙ *див.* **переки́нений.**

ПЕРЕКИ́НУТИСЯ *див.* **перекидáтися**[2].

ПЕРЕКИ́НЧИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Той, хто перейшов на бік ворога; зрадник. 2. *зневажл.*, *жарт.* Той, хто відмовився від своїх переконань, поглядів, від колишніх друзів.

ПЕРЕКИПÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕКИПІ́ТИ**, -плю́, -пи́ш; *мн.* перекиплять; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Кипіти надто довго, часто втрачаючи добру якість. // Переставати кипіти. 2. *перен.* Угамовуватися, затихати після бурхливого прояву (про почуття, переживання). // *безос.* // Заспокоюватися після сильного хвилювання, бурхливого прояву яких-небудь почуттів.

ПЕРЕКИПІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перекипі́ти.**

ПЕРЕКИПІ́ТИ *див.* **перекипáти.**

ПЕРЕКИП'ЯТИ́ТИ, -ячу́, -яти́ш, *док.*, *перех.* 1. Закип'ятити ще раз, повторно. 2. Зіпсувати надто довгим кип'ятінням.

ПЕРЕКИП'ЯЧÉНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекип'ятúти.**

ПЕРЕКИСÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕКИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* перекис, -ла, -ло *і* перекиснув, -нула, -нуло; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Ставати надто кислим після довгого бродіння. 2. *розм.* Дуже намокати під дощем.

ПЕРÉКИСИ, -ів, *мн.* Неорганічні і органічні сполуки, що містять пероксогрупу OO. ** **Перéкис вóдню** – безбарвна рідина, що її застосовують як окислювач, відбілювач, а в медицині – як антисептичний і кровоспинний засіб.

ПЕРЕКИ́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **переки́снути.**

ПЕРЕКИСЛИ́ТИ *див.* **переки́слювати.**

ПЕРЕКИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕКИСЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Робити надто кислим. *Перекислити капусту.*

ПЕРЕКИ́СНУТИ *див.* **перекисáти.**

ПЕРЕКИЦНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Перекинутися через голову.

ПЕРÉКІП, -кóпу, *ч.* 1. *заст.* Перекопане місце. 2. *бот.*, *діал.* Шандра.

ПЕРЕКІ́Р, -кóру, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **óпір.** 2. *тільки мн.* Взаємні докори, суперечки.

ПЕРЕКІ́РЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Схильний до перекорів, суперечок, опору.

ПЕРЕКІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **перекі́рливий.**

ПЕРЕКІ́РЛИВО, *розм.* Присл. до **перекі́рливий.**

ПЕРЕКІ́С[1], -кóсу, *ч.* Стан за знач. **перекоси́тися.** // *перен.* Порушення співвідносності, міри в розвитку, у вияві чого-небудь. ** **Курсовий перекі́с** – розходження офіційного та ринкового курсу валюти.

ПЕРЕКІ́С[2], -кóсу, *ч.*, *діал.* Покіс.

ПЕРЕКІ́СНИЙ, -а, -е, *рідко.* Стос. до перекосу (*див.* **перекі́с**[1]).

ПЕРЕКІ́Т, -кóту, *ч.* Те саме, що **перекáт** 1, 2.

ПЕРЕКІ́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Стос. до перекоту.

ПЕРÉКЛАД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перекладáти** 4. // В обчислювальній техніці – перетворення подання даних, протоколу обміну. // У програмуванні – трансляція тексту програми на іншу мову програмування. ** **У перéкладі** – будучи перекладеним з однієї мови іншою. 2. Текст, слово, усне висловлювання, а також літературний твір, перекладені з однієї мови іншою. 3. *муз.* У давньоруських співацьких рукописах – позначення неканонічних варіантів співу.

ПЕРЕКЛАДÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перекладання.

ПЕРЕКЛАДÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекладáти.**

ПЕРЕКЛАДÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕКЛÁСТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *перех.* 1. *з чого на що, в що.* Піднімаючи, знімаючи або виймаючи з одного місця, класти на інше або в інше місце. // По кілька разів класти з місця на місце, щоразу на інше місце, з руки в руку. // *перен.*, *розм.* Переносити на пізніший строк; відкладати. 2. *на кого – що, перен.* Знімаючи з кого-небудь завдання, відповідальність і т. ін., доручати комусь іншому, змушувати когось іншого брати завдання, відповідальність і т. ін. на себе. // *на що.* Використовувати машини, механізми для роботи, яку раніше виконували люди. 3. *на що.* Надавати іншої форми або виражати іншими засобами (звичайно про музичні або літературні твори). // Оформляти думку, почуття і т. ін. засобами мови або одного з видів мистецтв. 4. Передавати текст, слово або усне висловлювання засобами іншої мови. 5. Класти що-небудь (шар чого-небудь) між чимось (шарами чогось). 6. Класти, складати, укладати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 7. *рідко.* Класти впоперек чого-небудь, через що-небудь.

ПЕРЕКЛАДÁТИСЯ, -áється, *недок.* Пас. до **перекладáти.**

ПЕРЕКЛАДÁЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до перекладу (у 2 знач.) і перекладача. *Перекладацька майстерність.* // *розм.* Який готує перекладачів. *Перекладацький факультет.*

ПЕРЕКЛАДÁЧ, -á, *ч.* Той, хто займається перекладами з однієї мови іншою.

ПЕРЕКЛАДÁЧКА, -и. Жін. до **перекладáч.**

ПЕРЕКЛÁДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переклáсти.** // **переклáдено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕКЛÁДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекладáти** 3.

ПЕРЕКЛÁДИНА, -и, *ж.* 1. Брус, дошка, палка і т. ін., закріплені кінцями на двох опорах; щабель, поперечка. 2. Гімнастичний снаряд у вигляді круглого сталевого стержня, горизонтально закріпленого на двох стійках; турнік.

ПЕРЕКЛÁДИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **переклáдина** 1.

ПЕРЕКЛÁДКА, -и, *ж.*, *рідко.* Дія за знач. **переклáсти, перекладáти** 1.

ПЕРÉКЛАДКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **переклáдина.**

ПЕРЕКЛАДНИ́Й, -á, -é. Стос. до перекладу. // Перекладений з однієї мови іншою.

ПЕРЕКЛÁДНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто займається перекладкою.

ПЕРЕКЛÁДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **перекладáцький.**

ПЕРЕКЛÁДНИЦЯ, -і. Жін. до **переклáдник.**

ПЕРЕКЛАДНІ́, -ни́х, *мн.*, *у знач. ім.*, *заст.* Екіпаж із кіньми, яких замінювали на поштових станціях.

ПЕРЕКЛАДОЗНÁВСТВО, -а, *с.* Наука про переклад як процес і як результат відтворення інформації, вираженої однією мовою за допомогою засобів іншої мови.

ПЕРЕКЛÁНЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.*, *розм.* Поклонитися, передати поклін від кого-небудь усім чи багатьом.

ПЕРЕКЛÁСТИ *див.* **перекладáти.**

ПЕРЕКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переклéїти.**

ПЕРЕКЛЕ́ЇТИ *див.* **переклє́ювати.**

ПЕРЕКЛЕ́ЙКА, -и, *ж., спец.* Багатошарова переклеєна фанера. *Березова переклейка.*

ПЕРЕКЛЕЙМИ́ТИ, -млю, -ми́ш; *мн.* переклеймля́ть; *док., перех.* 1. Поставити клеймо на всьому чи більшій частині чого-небудь, на всіх чи багатьох. *Переклеймити корів.* 2. Поставити клеймо ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕКЛЕЙМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Те саме, що **переклейми́ти.**

ПЕРЕКЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Склеєний з кількох шарів.

ПЕРЕКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переклепа́ти.**

ПЕРЕКЛЕПА́ТИ *див.* **перекле́пувати.**

ПЕРЕКЛЕ́ПКА, -и, *ж., рідко.* Дія за знач. **переклепа́ти, перекле́пувати.**

ПЕРЕКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекле́пувати.**

ПЕРЕКЛЕ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКЛЕПА́ТИ,** -а́ю, -а́єш *і* -е́плю, -е́плеш, *док., перех.* Клепати, заклепувати що-небудь ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕКЛЕ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перекле́пувати.**

ПЕРЕКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекле́ювати.**

ПЕРЕКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **ПЕРЕКЛЕ́ЇТИ,** -е́ю, -е́їш, *док., перех.* 1. Клеїти, заклеювати, приклеювати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Клеїти все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перекле́ювати.**

ПЕРЕ́КЛИК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перекликáтися** і звуки, утворювані цією дією. 2. *рідко.* Те саме, що **перекли́чка** 1.

ПЕРЕКЛИКА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **переклика́тися** і звуки, утворювані цією дією.

ПЕРЕКЛИ́КАТИ *див.* **перекли́ка́ти.**

ПЕРЕКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕКЛИ́КАТИ,** -и́чу, -и́чеш, *док., перех.* 1. Робити перекличку (у 1 знач.). 2. *тільки док., заст.* Покликати до себе (жити, працювати і т. ін.).

ПЕРЕКЛИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Обмінюватися вигуками, криками; давати знати про себе один одному окликами. // Видавати по черзі голосні крики (про птахів, тварин). // *чим.* Видавати по черзі голосні звуки (про неживі предмети). 2. Голосно звучати один за одним. 3. *з чим, перен.* Бути схожим на що-небудь, співзвучним із чимсь, нагадувати про що-небудь.

ПЕРЕКЛИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., перех.* Однокр. до **перекли́ка́ти.**

ПЕРЕКЛИ́КНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **перекли́ка́тися.**

ПЕРЕКЛИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Перевірка присутності групи людей викликом за прізвищами або іменами. 2. *рідко.* Те саме, що **пере́клик** 1. 3. *перен.* Обмін думками, висловлюваннями з якого-небудь питання за допомогою засобів масової комунікації (радіо, телебачення, преси).

ПЕРЕКЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКЛЮВА́ТИ,** -юю, -ює́ш, *док., перех.* Клювати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕКЛЮВА́ТИ *див.* **перекльо́вувати.**

ПЕРЕКЛЮЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переключа́ти** і **переключа́тися.**

ПЕРЕКЛЮЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПЕРЕКЛЮЧИ́ТИ,** -ючу́, -ю́чиш, *док., перех.* Переводити на інший вид роботи, занять і т. ін.; використовувати по-іншому, в іншому місці. // Спрямовувати в інший бік, на інший предмет (увагу, розмову і т. ін.).

ПЕРЕКЛЮЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **ПЕРЕКЛЮЧИ́ТИСЯ,** -ючу́ся, -ю́чишся, *док.* 1. Переходити на інший вид роботи, занять і т. ін. 2. *також рідко в що.* Переходити, спрямовуватися на щось інше (про увагу, розмову і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **переключа́ти.**

ПЕРЕКЛЮ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переключи́ти.**

ПЕРЕКЛЮ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переключа́ти,** **переключи́ти** і **переключа́тися, переключи́тися.**

ПЕРЕКЛЮЧИ́ТИ *див.* **переключа́ти.**

ПЕРЕКЛЮЧИ́ТИСЯ *див.* **переключа́тися.**

ПЕРЕКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекува́ти**[1].

ПЕРЕКОВЕРЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Перестати коверзувати.

ПЕРЕКОВЕРСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* Зіпсувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕКО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перековування.

ПЕРЕКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекóвувати.** *Перековування коней.*

ПЕРЕКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Підковувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Заковувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. *Перекувати в'язнів.* 3. Піддавати обробці куванням іще раз, повторно або заново, по-іншому. // *що у що, на що, з чого що.* Куванням перетворювати у щось інше, надавати іншої форми. // *перен.* Докорінно змінювати; перевиховувати. 4. Підковувати всіх чи багатьох (про коней і т. ін.). 5. Заковувати всіх чи багатьох.

ПЕРЕКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.,* **ПЕРЕКУВА́ТИСЯ,** -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Піддаватися перековуванню. 2. *тільки недок.* Пас. до **перекóвувати.**

ПЕРЕКОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекодува́ти.**

ПЕРЕКОДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перекодо́ваний.**

ПЕРЕКОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекодо́вувати.**

ПЕРЕКОДО́ВУВАТИ *див.* **перекодува́ти.**

ПЕРЕКОДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Переведення символів одного коду в символи іншого коду (в технічних системах); переведення інформації в символи іншого роду. // У мовах програмування – перетворення величин з метою подання одних й тих самих даних відповідно до вимог різних типів даних. 2. Зміна сигналів, образів одного роду сигналами, образами іншого роду (в біологічних системах).

ПЕРЕКОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.,* **ПЕРЕКОДО́ВУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Перевести (переводити) символи одного коду в символи іншого коду; перевести інформацію в символи іншого коду (в технічних системах). 2. Перетворити (перетворювати) сигнали одного роду в сигнали іншого роду (в біологічних системах).

ПЕРЕКО́ЇТИСЯ, -ї́ться, *док.* Припинитися, закінчитися (перев. про що-небудь недобре).

ПЕРЕКО́ЛЕНИЙ, ПЕРЕКО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переколо́ти.** // **перекóлено, перекóлото,** *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕКОЛО́ТИ *див.* **перекóлювати.**

ПЕРЕКО́ЛОТИЙ *див.* **перекóлений.**

ПЕРЕКО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переколо́ти.**

ПЕРЕКОЛО́ТИСЯ *див.* **перекóлюватися.**

ПЕРЕКОЛОТИ́ТИ *див.* **переколо́чувати.**

ПЕРЕКОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКОЛОТИ́ТИ,** -очу́, -о́тиш, *док., перех.* 1. Колотити, збовтувати, перемішуючи все чи більшу частину чогонебудь. *Переколочувати розчин.* 2. Колотити, збовтувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. *перен.* Сіяти, збурювати чвари, незгоду, розбрат між кимось.

ПЕРЕКОЛО́ШКАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* 1. Перелякати, стривожити всіх чи багатьох. 2. Перебити, перенівечити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПЕРЕКОЛОШМА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *док., перех., розм.* Побити всіх чи багатьох.

ПЕРЕКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекóлювати.**

ПЕРЕКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **ПЕРЕКОЛО́ТИ,** -олю́, -о́леш, *док., перех.* 1. Приколювати, підколювати що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому. *Переколювати стрічку.* 2. Колоти чим-небудь гострим усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; колоти в багатьох місцях. // Завдавати ударів чим-небудь гострим усім чи багатьом; забивати, заколювати всіх чи багатьох. 3. Колоти, розбивати ударами на частини все чи багато чого-небудь. *Переколоти дрова.*

ПЕРЕКО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.,* **ПЕРЕКОЛО́ТИСЯ,** -олю́ся, -о́лешся, *док.* 1. Колотись у багатьох місцях, заподіювати собі багато ран чимнебудь гострим. 2. *тільки недок.* Пас. до **перекóлювати.**

ПЕРЕКОМІ́СІЯ, -ї, *ж., розм.* Повторний огляд, повторна перевірка комісією.

ПЕРЕКОМПІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повторна компіляція.

ПЕРЕКОМПЛЕКТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКОМПЛЕКТУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Комплектувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. *Перекомплектовувати бібліотеку.*

ПЕРЕКОМПЛЕКТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перекомплекто́вувати.**

ПЕРЕКОМПЛЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекомплектува́ти.** *Перекомплектування війська.*

ПЕРЕКОМПЛЕКТУВА́ТИ *див.* **перекомплекто́вувати.**

ПЕРЕКОМПОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекомпонува́ти.**

ПЕРЕКОМПОНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перекомпоно́ваний.**

ПЕРЕКОМПОНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекомпоно́вувати.**

ПЕРЕКОМПОНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКОМПОНУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Компонувати ще раз, повторно або заново, по-іншому (про картину, музичний твір і т. ін.).

ПЕРЕКОМПОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекомпонува́ти.** *Перекомпонування композиції.*

ПЕРЕКОМПОНУВА́ТИ *див.* **перекомпоно́вувати.**

ПЕРЕКОМПОСТИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекомпости́рувати.** *Перекомпостирування квитка.*

ПЕРЕКОМПОСТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Компостирувати квиток іще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕКО́НАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекона́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який має тверді, послідовні переконання. // Послідовний у своїх звичках, поглядах, уявленнях і т. ін.; закоренілий, непохитний.

ПЕРЕКО́НАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **перекона́тися** 1. 2. Властивість за знач. **перекóнаний** 2.

ПЕРЕКО́НАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перекона́ти, перекóнувати.** 2. Тверда впевненість, певність у чому-небудь; віра у щось. *Мати переконання. Приходити до переконання.* 3. Тверда, міцно усталена думка про що-небудь, погляд на щось. // *мн., які, чиї і без означення.* Система, сукупність поглядів; світогляд.

ПЕРЕКО́НАНО. Присл. до **перекóнаний** 2.

ПЕРЕКОНА́ТИ *див.* **перекóнувати.**

ПЕРЕКОНА́ТИСЯ *див.* **перекóнуватися.**

ПЕРЕКО́НЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який переконує, змушує переконатися в чому-небудь. // Обґрунтований, достатній для переконання кого-небудь у чомусь; доказовий. // Який свідчить про бажання переконати кого-небудь. 2. Який уміє переконувати, має здібності до переконування інших.

ПЕРЕКО́НЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **перекóнливий.**

ПЕРЕКО́НЛИВО. Присл. до **перекóнливий 1.**

ПЕРЕКОНОПА́ТИТИ *див.* **переконопа́чувати.**

ПЕРЕКОНОПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переконопа́тити.**

ПЕРЕКОНОПА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переконопа́тити.**

ПЕРЕКОНОПА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переконопа́чувати.**

ПЕРЕКОНОПА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКОНОПА́ТИТИ,** -а́чу, -а́тиш, *док., перех.* Конопатити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕКОНОПА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переконопа́чувати.**

ПЕРЕКОНСЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переконсервува́ти.**

ПЕРЕКОНСЕРВО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переконсерво́вувати.**

ПЕРЕКОНСЕРВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переконсервува́ти.**

ПЕРЕКОНСЕРВО́ВУВАТИ *див.* **переконсервува́ти.**

ПЕРЕКОНСЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.,* **ПЕРЕКОНСЕРВО́ВУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.* 1. Консервувати усе чи багато чого. 2. Консервувати повторно, вдруге, по-іншому.

ПЕРЕКОНСТРУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переконструюва́ти.**

ПЕРЕКОНСТРУЙО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКОНСТРУЮВА́ТИ,** -ю́ю, -ю́єш, *док., перех.* Конструювати ще раз, повторно або заново, по-іншому; перебудовувати, переробляти.

ПЕРЕКОНСТРУЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переконструюва́ти, переконструйо́вувати.**

ПЕРЕКОНСТРУЮВА́ТИ *див.* **переконструйо́вувати.**

ПЕРЕКО́НУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекóнувати.**

ПЕРЕКО́НУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКОНА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Доводити що-небудь комусь, змушувати кого-небудь повірити у щось, погодитися з ким-, чим-небудь. 2. *з інфін., із спол.* щ о б. Умовляти зробити що-небудь; схиляти до якогось рішення.

ПЕРЕКО́НУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.,* **ПЕРЕКОНА́ТИСЯ,** -а́юся, -а́єшся, *док., у чому, із спол.* щ о, я к, *також без додатка.* 1. Доходити до якогось висновку, думки, рішення, віри у що-небудь на основі якихось доказів, спостережень, роздумів. // Упевнятися в чому-небудь, побачивши на власні очі, відчувши; пересвідчуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **перекóнувати.**

ПЕРЕКО́НУЮЧЕ, *присл., заст.* Те саме, що **перекóнливо.**

ПЕРЕКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекопа́ти.**

ПЕРЕКОПА́ТИ *див.* **перекóпувати.**

ПЕРЕКОПІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекопіюва́ти.**

ПЕРЕКОПІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех.* Копіювати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕКОПТИ́ТИ *див.* **перекóпчувати.**

ПЕРЕКОПТИ́ТИСЯ *див.* **перекóпчуватися.**

ПЕРЕКО́ПУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перекопування. // Признач. для нього. *Перекопувальна лопата.*

ПЕРЕКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекóпувати.**

ПЕРЕКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКОПА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Копати все чи багато чого-небудь; копати в багатьох місцях. 2. Копати рів, канаву і т. ін. впоперек чого-небудь; переділяти щось на частини ровом, канавою тощо.

ПЕРЕКО́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перекóпувати.**

ПЕРЕКО́ПЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекопти́ти.**

ПЕРЕКО́ПЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПЕРЕКОПТИ́ТИ,** -пчу́, -пти́ш, *док., перех.* 1. Коптити, готуючи для їди, все чи багато чого-небудь. *Перекоптити всю рибу.* 2. Коптити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. Коптити довше, ніж треба; псувати надмірним коптінням. *Перекоптити окіст.*

ПЕРЕКО́ПЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.,* **ПЕРЕКОПТИ́ТИСЯ,** -и́ться, *док.* 1. Коптитися довше, ніж треба; псуватися від надмірного коптіння. 2. *тільки недок.* Пас. до **перекóпчувати.**

ПЕРЕКОРЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех., розм.* Те саме, що **ви́лаяти.**

ПЕРЕКОРТІ́ТИ, -ти́ть, *док., безос., розм.* Перестати кортіти.

ПЕРЕКО́РЧИТИ, -чить, *док., безос., розм.* Покорчити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕКО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПЕРЕКОРЯ́ТИСЯ,** -я́юся, -я́єшся, *недок., з ким і без додатка, діал.* Сперечатися, докоряти один одному.

ПЕРЕКОРЯ́ТИСЯ *див.* **перекóрюватися.**

ПЕРЕКОСИ́ТИ[1] *див.* **перекóшувати**[1].

ПЕРЕКОСИ́ТИ[2] *див.* **перекóшувати**[2].

ПЕРЕКОСИ́ТИСЯ *див.* **перекóшуватися**[2].

ПЕРЕКОТИ́ПОЛЕ, -я, *с.* Трав'яниста або напівчагарникова степова чи пустельна рослина, яка після достигання плодів обламується біля основи і перекочується на далекі відстані, розносячи своє насіння; курай. // *перен.* Той, хто постійно переходить, переїздить із місця на місце або не має визначеного місця у житті.

ПЕРЕКО́ТИСТИЙ, -а, -е. Гучний і переривчастий, з перекотами; розкотистий.

ПЕРЕКО́ТИСТО. Присл. до **перекóтистий.**

ПЕРЕКОТИ́ТИ *див.* **перекóчувати.**

ПЕРЕКОТИ́ТИСЯ *див.* **перекóчуватися.**

ПЕРЕКОЧО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекочо́ву-**

вати.

ПЕРЕКОЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКОЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Кочувати з місця на місце, на інше місце (про кочові народи). // Переходити, перелітати з місця на місце, на інше місце (про тварин, птахів). 2. *перен., розм.* Переїздити, переселятися в інше місце; міняти місце проживання. // Переходити, перебиратися з одного місця на інше, міняючи місце праці, рід занять і т. ін. // Міняти місце перебування, передаватися іншій особі (про неживі предмети). 3. *тільки док.* Те саме, що **прокочува́ти**.

ПЕРЕКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переко́чувати** і **переко́чуватися**. *Перекочування обруча.*

ПЕРЕКОЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекочува́ти**.

ПЕРЕКОЧУВА́ТИ *див.* **перекочо́вувати**.

ПЕРЕКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.* 1. *перех.* Котити, переміщаючи з місця на місце або на інше, в інше місце. // Перевертати з боку на бік. // *через що.* Котити, переміщаючи через яку-небудь перепону. 2. *перех.* Перевозити, пересувати на колесах із місця на місце, на інше місце (віз, бричку, екіпаж і т. ін.). 3. *перех.* Переміщати з місця на місце, на інше місце (про вітер, течію і т. ін.). // *перен.* Надавати руху, схожого на рух хвиль. 4. *неперех.* Розноситися, лунати, розлягатися перекотисто (про звуки).

ПЕРЕКО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕКОТИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. Котитися, обертаючись навколо своєї осі, з місця на місце або на інше місце. // *на чому, в чому.* Пересуватися разом із круглим предметом, що котиться з місця на місце. // Робити обертальні рухи, котитися з боку на бік, з місця на місце, на інше місце. // Швидко пересуватися, нагадуючи рух кулі, що котиться. // *у сполуч. зі сл.* о ч і. Міняти напрямок погляду. // Міняти своє місцеположення на небосхилі (про небесні світила). // Пересуваючись з місця на місце, мерехтіти, блискати (про світло, тінь і т. ін.). // *через кого – що.* Котитися, обертаючись навколо своєї осі, через яку-небудь перепону, через якийсь простір, перевертаючись із боку на бік; переваловуватися через когось, щось. 2. Пересуватися на колесах з одного місця на інше (про віз, бричку, екіпаж і т. ін.). 3. Рухатися силою течії, вітру і т. ін. з місця на місце, на інше місце. // *через що.* Текти, пересуватися через яку-небудь перепону, через якийсь простір. // *перен.* Хвилеподібно рухатися під шкірою. 4. Розноситися, поширюватися перекотисто, розлягатися подібно до хвиль (про звуки). // *безос.* 5. *тільки док.* Те саме, що **мину́тися**. 6. *тільки недок.* Пас. до **переко́чувати** 1 – 3.

ПЕРЕКО́ЧУВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто перекочує щонебудь.

ПЕРЕКО́ШЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекоси́ти**[1].

ПЕРЕКО́ШЕНИЙ[2], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекоси́ти**[2]. 2. *у знач. прикм.* Косий, кривий, асиметричний. // Скошений в одну точку (про погляд, очі). // Неприродно викривлений, перекривлений (про рот, обличчя і т. ін.).

ПЕРЕКО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перекоси́ти**[2] і **перекоси́тися**.

ПЕРЕКО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекоси́ти** і **перекоси́тися**.

ПЕРЕКО́ШЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переко́шлати**.

ПЕРЕКО́ШЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переко́шланий**.

ПЕРЕКО́ШЛАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Зробити кошлатим все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПЕРЕКО́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **переко́шувати**[1].

ПЕРЕКО́ШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **переко́шувати**[2] і **переко́шуватися**[2].

ПЕРЕКО́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док., перех.* 1. Косити, зрізати косою, косаркою і т. ін. все чи багато чого-небудь. 2. *перен., розм.* Убивати вогнестрільною або холодною зброєю всіх чи багатьох. 3. Косити, зрізати косою, косаркою і т. ін. більше, ніж треба, далі, ніж треба.

ПЕРЕКО́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док., перех.* Робити косим, кривим, асиметричним; ставити, розташовувати косо, криво, асиметрично. // *безос.* // *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д і т. ін. Дивитися скоса в одну точку. // *у сполуч. зі сл.* р о т, о б л и ч ч я і т. ін. Надавати неприродного виразу; перекривляти, спотворювати (про біль, посмішку, сильні почуття і т. ін.). // *безос.*

ПЕРЕКО́ШУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **переко́шувати**[1].

ПЕРЕКО́ШУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **ПЕРЕКОСИ́ТИСЯ**, -о́ситься, *док.* Робитися косим, кривим, асиметричним; розташовуватися косо, криво, асиметрично. // *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д і т. ін. Дивитися скоса, в одну точку. // *у сполуч. зі сл.* о б л и ч ч я, р о т і т. ін. Набирати неприродного виразу від болю, посмішки, сильних почуттів і т. ін.; перекривлятися, спотворюватися.

ПЕРЕКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕКРА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док., перех., розм.* 1. Красти у кого-небудь вкрадене ним. 2. Красти все чи багато чогонебудь одне за одним, поступово. *Перекрасти багато речей.*

ПЕРЕКРАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕКРА́СТИСЯ**, -аду́ся, -аде́шся, *док., діал.* Прокрадатися, пробиратися.

ПЕРЕКРА́СТИ *див.* **перекрада́ти**.

ПЕРЕКРА́СТИСЯ *див.* **перекрада́тися**.

ПЕРЕКРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕКРА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Краяти, різати на частини все чи багато чого-небудь; перерізати. // Перетинаючи поверхню, переділяти на частини все чи багато чого-небудь. 2. Краяти, різати на частини ще раз, повторно або заново, по-іншому. // Перетинаючи поверхню чого-небудь, ділити на частини ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. *рідко.* Те саме, що **перекро́ювати**.

ПЕРЕКРА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перекра́ювати**.

ПЕРЕКРА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекра́яти**.

ПЕРЕКРА́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перекра́яний**.

ПЕРЕКРА́ЯТИ *див.* **перекра́ювати**.

ПЕРЕКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекре́слити**. // **перекре́слено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕКРЕ́СЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перекре́слювати** і **перекре́слити**. 2. Перекреслене місце в рукопису, креслений і т. ін.

ПЕРЕКРЕ́СЛИТИ *див.* **перекре́слювати**.

ПЕРЕКРЕ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекре́слювати**.

ПЕРЕКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕКРЕ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* 1. Проводити рису, смугу, лінію впоперек чого-небудь або навхрест, залишати слід у вигляді риси, смуги, лінії або перехрещених ліній. // Закреслювати що-небудь написане, накреслене, намальоване. // *перен.* Знищувати, заперечувати наслідки якої-небудь роботи, занять і т. ін.; заперечувати чиїсь якості, чиюсь вартість. // *перен.* Унеможливлювати здійснення або існування чого-небудь; стояти на перешкоді чомусь. 2. Проходити по якій-небудь поверхні, перетинаючи її впоперек або навхрест.

ПЕРЕКРЕ́СЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перекре́слювати**.

ПЕРЕКРИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перекривання.

ПЕРЕКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **перекрива́ти**.

ПЕРЕКРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекрива́ти**.

ПЕРЕКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕКРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* 1. Робити покриття у будинку, споруді і т. ін. (перев. поперечне); покривати. // Робити перекриття (у 2 знач.). // Лежати, розміщуватися на чому-небудь, поверх чого-небудь, покриваючи собою. 2. Заглушати, стишувати голосом, звуками інші голоси, звуки. 3. *перен.* Перевищувати кого-небудь або всіх у якомусь відношенні; перевершувати. // Перевищувати які-небудь досягнення, наслідки роботи; виконувати більше, ніж передбачено. // *розм.* Поповнювати якунебудь нестачу, компенсувати невиконання чогонебудь за рахунок чогось іншого; надолужувати. 4. Закривати, перегороджувати чим-небудь рух води, пари і т. ін. // Ставати на перешкоді кому-, чому-небудь, перегороджуючи щось або розміщуючи засаду; затримувати кого-, що-небудь. 5. Покривати, накривати що-небудь ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕКРИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕКРИ́ТИСЯ**, -и́ється, *док.* 1. *розм.* Вкриватися чим-небудь цілком, по всій поверхні. 2. *тільки недок.* Пас. до **перекрива́ти**.

ПЕРЕКРИВА́Ч, -а́, *ч.* 1. Те, що перекриває що-небудь. 2. Той, хто перекриває що-небудь.

ПЕРЕКРИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **перекрива́ти**.

ПЕРЕКРИВИ́ТИ *див.* **перекривля́ти**.

ПЕРЕКРИВИ́ТИСЯ *див.* **перекривля́тися**.

ПЕРЕКРИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекриви́ти**.

ПЕРЕКРИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекриви́ти** і **перекриви́тися**.

ПЕРЕКРИ́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **перекри́влювати** і **перекри́влюватися**.

ПЕРЕКРИ́ВЛЮВАТИ *див.* **перекривля́ти**.

ПЕРЕКРИ́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **перекривля́тися**.

ПЕРЕКРИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекривля́ти** і **перекривля́тися**.

ПЕРЕКРИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПЕРЕКРИ́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕКРИВИ́ТИ**, -ивлю́, -и́виш; *мн.* перекри́влять; *док., перех.* 1. Робити кривим; тримати, розташовувати криво. // Відбивати криво, деформувати зображення (про дзеркало і т. ін.). // Викривляти, перекошувати, перев. під впливом сильного почуття, надаючи неприродного виразу (обличчя, риси обличчя). // *безос.* 2. Копіювати чиюсь міміку, рухи, манеру говорити і т. ін.; підкреслюючи дражнювати, підсміюватись, показуючи своє негативне, насмішкувате ставлення; передражнювати. // Повторювати чиї-небудь слова, підкреслюючи інтонацією своє негативне або насмішкувате ставлення до них.

ПЕРЕКРИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **ПЕРЕКРИ́ВЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕКРИВИ́ТИСЯ**, -ивлю́ся, -и́вишся; *мн.* перекри́вляться; *док.* 1. Ставати кривим, триматися криво; викривлятися. 2. Ставати викривленим, перекошеним, набирати неприродного виразу, перев. під впливом сильного почуття, болю і т. ін. (про обличчя, риси обличчя). // Робити гримасу, часто підсміюючись над кимсь або жартуючи. 3. *тільки недок.* Пас. до **перекривля́ти**, **перекри́влювати**.

ПЕРЕКРИВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **перекрива́льний**.

ПЕРЕКРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекри́кувати**.

ПЕРЕКРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКРИЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док., перех.* Кричати голосніше, ніж хто-небудь інший, ніж усі; заглушувати криком інші голоси, звуки.

ПЕРЕКРИСТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повторна кристалізація.

ПЕРЕКРИСТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекристалізува́ти**.

ПЕРЕКРИСТАЛІЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКРИСТАЛІЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснювати перекристалізацію.

ПЕРЕКРИСТАЛІЗО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перекристалізо́вувати**.

ПЕРЕКРИСТАЛІЗУВА́ТИ *див.* **перекристалізо́вувати**.

ПЕРЕКРИ́ТИ *див.* **перекрива́ти**.

ПЕРЕКРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекри́ти**.

ПЕРЕКРИ́ТИСЯ *див.* **перекрива́тися**.

ПЕРЕКРИ́ТТЯ, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **перекри́ти**, **перекрива́ти**. 2. Частина споруди, будівлі, яка обмежує приміщення зверху чи знизу або відділяє поверхи один від одного. 3. Конструкція, яка огороджує шари корисної копалини, що її виймають, і обвалюваної породи.

ПЕРЕКРИЧА́ТИ *див.* **перекри́кувати**.

ПЕРЕКРИЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док., розм.* Перестати кричати.

ПЕРЕКРИ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекриши́ти**.

ПЕРЕКРИШИ́ТИ, -кришу́, -кри́шиш, *док., перех.* Покришити, роздрібнити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕКРИШИ́ТИСЯ, -кри́шиться, *док.* Покришитися, роздрібнитися (про все чи багато чого-небудь).

ПЕРЕКРІ́Й, -ро́ю, *ч.* 1. *спец.* Місце, де один кінець, край чого-небудь покриває інший. 2. Місяць у другій чверті. 3. Переріз, перетин.

ПЕРЕКРІПИ́ТИ *див.* **перекрі́плювати**.

ПЕРЕКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекріпи́ти**.

ПЕРЕКРІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекрі́плювати**.

ПЕРЕКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПЕРЕКРІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕКРІПИ́ТИ**, -кріплю́, -крі́пиш; *мн.* перекрі́плять; *док., перех.* Закріплювати або кріпити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕКРІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ПЕРЕКРІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється; *мн.* перекрі́пляться; *недок.* Пас. до **перекрі́плювати**, **перекріпля́ти**.

ПЕРЕКРІПЛЯ́ТИ *див.* **перекрі́плювати**.

ПЕРЕКРІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **перекрі́плюватися**.

ПЕРЕКРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекрої́ти**.

ПЕРЕКРОЇ́ТИ *див.* **перекро́ювати**.

ПЕРЕКРОХМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. м. ч. до **перекрохма́лити**. // *у знач. прикм.*

ПЕРЕКРОХМА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перекрохма́лений**.

ПЕРЕКРОХМА́ЛИТИ *див.* **перекрохма́лювати**.

ПЕРЕКРОХМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекрохма́лювати**.

ПЕРЕКРОХМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕКРОХМА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* 1. Крохмалити все чи багато чого-небудь. *Перекрохмалити всю білизну.* 2. Крохмалити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. Крохмалити надто сильно, більше, ніж треба.

ПЕРЕКРОХМА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перекрохма́лювати**.

ПЕРЕКРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекро́ювати**.

ПЕРЕКРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕКРОЇ́ТИ**, -о́ю, -о́їш, *док., перех.* Кроїти заново, по-іншому що-небудь покроєне або вже пошите. // *перен., розм.* Грунтовно переробляти; змінювати.

ПЕРЕКРО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перекро́ювати**.

ПЕРЕКРУ́Г, -у, *ч.* Те саме, що **перекрі́й** 2.

ПЕРЕКРУТИ́ТИ *див.* **перекру́чувати**.

ПЕРЕКРУТИ́ТИСЯ *див.* **перекру́чуватися**.

ПЕРЕКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекрути́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм., перен.* Зіпсований, спотворений (про неправильно вимовлене, написане і т. ін.). // Помилковий.

ПЕРЕКРУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перекру́чений**.

ПЕРЕКРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перекрути́ти**, **перекру́чувати** і **перекрути́тися**, **перекру́чуватися**. 2. Неправильний погляд на що-небудь, який виник унаслідок помилкового, хибного сприйняття, пояснення чогось.

ПЕРЕКРУ́ЧЕНО. Присл. до **перекру́чений** 2.

ПЕРЕКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекру́чувати** і **перекру́чуватися**.

ПЕРЕКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКРУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док., перех.* 1. Крутити, надаючи вигляду спіралі; скручувати. 2. Крутити, скручувати надто сильно; псувати, розривати скручуванням. // *перен.* Змінювати кого-, що-небудь, змушувати стати іншим, діяти по-іншому. 3. Крутити, обертати, звичайно навколо осі; перевертати. 4. *перен.* Неправильно вимовляти, писати, навмисне чи випадково. // Надавати чиїм-небудь словам або вчинкам іншого змісту; перетлумачувати. // Пояснювати певні явища, події, поняття і т. ін. помилково, неправильно.

ПЕРЕКРУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕКРУТИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́тишся, *док.* 1. Скручуватися занадто, в багатьох місцях, псуючись або деформуючись. // *перен.* Змінюватися, ставати іншим. 2. Крутитися, обертатися навколо себе або через голову; перевертатися. // Обертатися, перевертатися (про круглі, хиткі або перекидисті предмети). 3. *тільки недок.* Пас. до **перекру́чувати**.

ПЕРЕКРУ́ЧУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто перекручує (у 4 знач.) чиї-небудь слова, вчинки, якісь явища, події, поняття і т. ін.

ПЕРЕКУВА́ТИ[1] *див.* **перекóвувати.**

ПЕРЕКУВА́ТИ[2], -у́є, *док.*, *розм.* Кувати більше, довше за іншу (про зозулю).

ПЕРЕКУВА́ТИСЯ *див.* **перекóвуватися.**

ПЕРЕКУМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Стати кумом або кумою всім чи багатьом.

ПЕРЕКУНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Куняти, дрімати якийсь час.

ПЕРЕКУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекупа́ти**[2]. *Перекупання краденого.*

ПЕРЕКУПА́ТИ[1] *див.* **перекýпувати.**

ПЕРЕКУПА́ТИ[2] *див.* **перекупóвувати.**

ПЕРЕКУПА́ТИСЯ *див.* **перекýпуватися.**

ПЕРЕ́КУПЕНЬ, -пня, *ч.*, *діал.* Перекупник.

ПЕРЕКУПИ́ТИ *див.* **перекупóвувати.**

ПЕРЕ́КУПКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **перекýпниця.**

ПЕРЕКУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекупи́ти.**

ПЕРЕКУПЛЯ́ТИ *див.* **перекупóвувати.**

ПЕРЕКУПНИ́Й, -а́, -е́. Який перекуповується ким-небудь. // *перен.* Який продається і купується за гроші (про почуття, людину і т. ін.); продажний.

ПЕРЕКУ́ПНИК, -а, *ч.* Той, хто перекуповує що-небудь.

ПЕРЕКУ́ПНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до перекупника, перекупниці.

ПЕРЕКУ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **перекýпник.**

ПЕРЕКУ́ПНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Перепродаж.

ПЕРЕКУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекупóвувати.**

ПЕРЕКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, **ПЕРЕКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПЕРЕКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕКУПИ́ТИ**, -куплю́, -ку́пиш, *док.*, *перех.* 1. Купувати у кого-небудь куплене, добуте ним. 2. Купувати ще чи багато чого-небудь. 3. Підкуповувати; заохочувати підкупом.

ПЕРЕ́КУПСТВО, -а, *с.* Продажність.

ПЕРЕКУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перекýпувати** і **перекýпуватися.**

ПЕРЕКУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Купати всіх чи багатьох.

ПЕРЕКУ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕКУПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Купатися надто багато або довго; почувати себе погано від надмірного купання. 2. *тільки недок.* Пас. до **перекýпувати.**

ПЕРЕКУ́Р[1], -у, *ч.*, *розм.* Невелика перерва в роботі, заняттях і т. ін., звичайно для того, щоб покурити.

ПЕРЕКУ́Р[2], -у, *ч.*, *спец.* Перевищення норми одержання спирту з певної кількості сировини. // Спирт, одержаний понад цю норму.

ПЕРЕКУРИ́ТИ[1] *див.* **перекýрювати**[1].

ПЕРЕКУРИ́ТИ[2] *див.* **перекýрювати**[2].

ПЕРЕКУ́РЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕКУРИ́ТИ**, -курю́, -ку́риш, *док.* 1. *неперех.* Курити протягом недовгого часу, під час невеликої перерви в роботі, заняттях і т. ін. 2. *перех.* Курити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕКУ́РЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.* **ПЕРЕКУРИ́ТИ**, -курю́, -ку́риш, *док.*, *перех.*, *спец.* Перетворювати перегонкою у що-небудь інше; переганяти (у 5 знач.).

ПЕРЕКУ́С, -у, *ч.* Неправильний прикус у собаки, коли різці нижньої щелепи виходять за лінію верхніх.

ПЕРЕКУСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Покусати всіх чи багатьох, все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕКУСА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Покусати один одного.

ПЕРЕКУСИ́ТИ[1] *див.* **перекýшувати**[1].

ПЕРЕКУСИ́ТИ[2] *див.* **перекýшувати**[2].

ПЕРЕ́КУСКА, -и, *ж.*, *діал.* Закуска.

ПЕРЕКУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекýтати.**

ПЕРЕКУ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перекýтаний.**

ПЕРЕКУ́ТАТИ *див.* **перекýтувати.**

ПЕРЕКУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекува́ти**[1]. // **перекýто**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *у що.* Закутувати всіх чи багатьох, все чи багато чого-небудь, одне за одним. 2. Закутувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕКУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перекуси́ти.**

ПЕРЕКУШТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Покуштувати все чи багато чого-небудь. // Покуштувати те саме по черзі (про всіх чи багатьох).

ПЕРЕКУ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКУСИ́ТИ**, -кушу́, -ку́сиш, *док.*, *перех.* Кусаючи, розділяти на дві частини. // Прокушувати наскрізь.

ПЕРЕКУ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕКУСИ́ТИ**, -кушу́, -ку́сиш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.*, *що, чого і без додатка.* Їсти нашвидкуруч, небагато.

ПЕРЕЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелáгодити.**

ПЕРЕЛА́ГОДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелáгодити.**

ПЕРЕЛАГО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелагóджувати.**

ПЕРЕЛАГО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛА́ГОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Лагодити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Лагодити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕЛА́ГОДИТИ *див.* **перелагóджувати.**

ПЕРЕЛА́Д, -у, *ч.*, *розм.* Злагодженість.

ПЕРЕЛА́ДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переладнáти.**

ПЕРЕЛАДНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переладнáти.**

ПЕРЕЛАДНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ПЕРЕЛА́ДНУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Зробити іншим, надати іншого вигляду, пристосувати для нових цілей і т. ін.

ПЕРЕЛАДНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Зробитися іншим, набути іншого вигляду, стати пристосованим для нових цілей і т. ін. // Вишикуватися інакше; перешикуватися.

ПЕРЕЛА́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелáднувати.**

ПЕРЕЛА́ДНУВАТИ *див.* **переладнáти.**

ПЕРЕЛА́З, -у, *ч.* Певним чином обладнана частина огорожі; місце, де перелазять або переступають, перескакують і т. ін. через неї. ** **Перелі́зти (переступи́ти, перескочи́ти** *і т. ін.***) [че́рез] перела́з** – скористуватися перелазом.

ПЕРЕЛА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш *і рідше* **ПЕРЕЛІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЛІ́ЗТИ**, -зу, -зеш; *мин. ч.* переліз, -ла, -ло; *док.* 1. *перех.*, *через що і без додатка.* Хапаючись руками або чіпляючись ногами, підніматися по чому-небудь угору й спускатися вниз на інший бік. // Переміщатися з одного боку якоїсь перепони на іншу, пересуваючись на руках і ногах та припадаючи тулубом до землі, рачкуючи. // Повзучи, перебиратися через якусь перепону (про плазунів та дрібних живих істот, що мають багато ніжок). // Чіпляючись за тин, паркан і т. ін., діставатися на його протилежний бік (про рослини). 2. *неперех.* Хапаючись руками або чіпляючись ногами, переміщатися, залазити і т. ін. на інше місце. // Переміщатися в інше місце, пересуваючись на руках і ногах та припадаючи тулубом до землі, рачкуючи. // Повзучи, перебиратися в інше місце (про плазунів і дрібних живих істот, що мають багато ніжок). // *перен.*, *ірон.* Переходити в наступний клас із низькими оцінками. // *перен.*, *зневажл.* Змінювати своє соціальне становище, станову належність і т. ін. 3. *неперех.* З труднощами переходити з одного місця на інше. 4. *у що, в кого.* Переміщатися з чогось усередину чого-небудь іншого.

ПЕРЕЛА́ЗОК, -зка, *ч.* Зменш. до **перелáз.**

ПЕРЕЛА́М, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **переламáти**[2] і **переламáтися**[2]. // Що-небудь зламане, переламане в певному місці. 2. *перен.* Те саме, що **перелóм** 3.

ПЕРЕЛА́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переламáти**[2]. // **перелáмано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕЛАМА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Зламати, розділяючи на частини, шматки все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕЛАМА́ТИ[2] *див.* **перелáмувати.**

ПЕРЕЛАМА́ТИСЯ[1], -а́ється, *док.* Ламатися, розділяючись на частини, шматки (про все чи багато чого-небудь).

ПЕРЕЛАМА́ТИСЯ[2] *див.* **перелáмуватися.**

ПЕРЕЛА́МНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **перелáм** 2.

ПЕРЕЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛАМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Ламаючи, ділити, роз'єднувати на частини; розламувати. // Порушувати цілість кістки, кісток. *Переламати руку.* // *безос.* 2. *перен.* Те саме, що **перелóмлювати** 2. *Переламувати характер.* 3. *тільки док.*, *перен.*, *перев. із сл.* о б і ц я н к а , с л о в о *і т. ін.* Не додержати слова, порушити закон, обіцянку і т. ін. *Переламати закон.*

ПЕРЕЛА́МУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕЛАМА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Те саме, що **перелóмлюватися** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **перелáмувати.**

ПЕРЕЛА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелáпати.**

ПЕРЕЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **ПЕРЕЛА́ПУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Облапати, помацати всіх, багатьох або все, багато чого-небудь.

ПЕРЕЛА́ПУВАТИ *див.* **перелáпати.**

ПЕРЕЛА́ТАНИЙ, -а, -е. Латаний багато разів. *Латаний-перелатаний.*

ПЕРЕЛАТА́ТИ *див.* **перелáтувати.**

ПЕРЕЛА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Латати все чи багато чого-небудь. 2. Латати ще раз, повторно чи багато разів.

ПЕРЕЛАШТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелаштувáти.**

ПЕРЕЛАШТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛАШТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Шикувати, лаштувати кого-, що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕЛАШТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕЛАШТУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Лаштуватися заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перелаштóвувати.**

ПЕРЕЛАШТУВА́ТИ *див.* **перелаштóвувати.**

ПЕРЕЛАШТУВА́ТИСЯ *див.* **перелаштóвуватися.**

ПЕРЕЛА́ЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, *розм.* Лаятися з ким-небудь, відповідати на лайку лайкою або лаяти один одного по черзі.

ПЕРЕЛА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Перевершити в лайці кого-небудь. 2. Вилаяти всіх чи багатьох, одного за одним.

ПЕРЕЛА́ЯТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Полаятися з усіма чи багатьма (про одного) або між собою (про двох чи багатьох).

ПЕРЕЛЕ́ЖАЛИЙ, -а, -е. Який зіпсувався від тривалого лежання і поганого зберігання.

ПЕРЕЛЕ́ЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелéжати.**

ПЕРЕЛЕ́ЖАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перелéжаний.**

ПЕРЕЛЕ́ЖАТИ *див.* **перелéжувати.**

ПЕРЕЛЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелéжувати.**

ПЕРЕЛЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛЕ́ЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. *неперех.* Лежати довго, пролежувати який-небудь час. 2. *тільки док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Завдати турботи, збитків, перебуваючи у когось, десь. 3. *неперех.*, *рідко перех.*, *а також із спол.* п о к и , д о к и . Лежати, чекаючи закінчення, припинення чого-небудь (в основному небажаного); перечікувати. 4. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Лежати, одужуючи від хвороби. 5. *перех.*, *у сполуч. зі. сл.* р у к а , н о г а , б і к *і т. ін.*; *розм.* Довго лежачи, доводити до заніміння, отерплості. 6. *неперех.*, *розм.* Псуватися від тривалого лежання і поганого зберігання.

ПЕРЕЛЕ́СНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який чарує, спокушує; спокусливий.

ПЕРЕЛЕ́СНИК, -а, *ч.* 1. Казкова істота чоловічої статі, яка, літаючи до жінок у вигляді вогненного змія, спокушає їх. 2. *перен.* Те саме, що **спокýсник.**

ПЕРЕЛЕ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **перелéсник** 2.

ПЕРЕЛЕ́Т, -у, *ч.* Трав'яниста бобова кормова рослина, яка в народній медицині застосовується для лікування виразок.

ПЕРЕЛЕТІ́ТИ *див.* **перелітáти**[1].

ПЕРЕЛИ́В, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **переливáти, перелйти** і **переливáтися, перелйтися.** 2. Перехід одного кольору, відтінку в інший. 3. Чергування неоднакових звуків. *Сяяти з переливами.* 3. Чергування неоднакових звуків.

ПЕРЕЛИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до переливання.

ПЕРЕЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переливáти** і **переливáтися.** ** **Перелива́ння кро́ві** – введення з лікувальною метою в судинне русло хворого крові донора або її компонентів.

ПЕРЕЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЛИ́ТИ**, -ллю́, -ллє́ш *і рідко* **ПЕРЕЛЛЯ́ТИ**, -лля́ю, -лля́єш *і* -ллю́, -ллє́ш, *док.* 1. *перех.* Лити рідину з одного вмістилища в інше, з чогось на щось. // *перен.* Передавати, повідомляти іншому свої знання, почуття, думки і т. ін. // *перен.* Виражати почуття віршами, співом і т. ін. // *перен.*, *спец.* Передавати з одного місця зберігання в інше (про гроші). *Переливати кров.* 2. *перех. і без додатка.* Наливати понад міру. *Переливати через край.* 3. *перех.* Поливати зверху чим-небудь рідким; обливати. 4. *тільки недок.*, *перех.*, *рідко.* Відбивати в собі блиск, гру барв, кольорів і т. ін. 5. *перех.* Набирати іншої форми завдяки литтю.

ПЕРЕЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕЛИ́ТИСЯ**, -ллє́ться *і рідко* **ПЕРЕЛЛЯ́ТИСЯ**, -лля́ється *і* -ллє́ться, *док.* 1. Литися з одного вмістилища в інше. // *перен.* Переходити з одного стану в інший, від одного почуття до іншого, від однієї думки до іншої і т. ін. // Перетворюватись у що-небудь інше. 2. Виливатися через край якогось вмістилища, якоїсь посудини. // Литися стрімко, переміщатися через що-небудь (про річку, потік і т. ін.). 3. *тільки недок.* Повільно литися, коливатися (про рідину). // Обертатися в організмі (про кров). // Повільно рухатися, пересуватися (про повітря, вітер і т. ін.). // *перен.* Плавно коливатися. 4. Блищати різними кольорами, відтінками кольорів. // Переходити від одного кольору, тону до іншого. *Переливатися вогнями.* 5. Звучати тонами, що переходять один в один. 6. *тільки недок.* Пас. до **переливáти.**

ПЕРЕЛИ́ВКА, -и, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **переливáти** 5.

ПЕРЕ́ЛИВКИ, -ів, *мн.* Вживається із запереченням у значенні: не жарт, не дрібниці. *Не переливки.*

ПЕРЕЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з переливанням рідини. *Переливна станція.*

ПЕРЕЛИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перели́в** 2, 3; з переливами, мінливий.

ПЕРЕЛИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перели́вний.**

ПЕРЕЛИ́ВНО. Присл. до **перели́вний.**

ПЕРЕЛИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е. 1. Який світиться то в одному, то в іншому місці, то одним, то іншим кольором. 2. Який звучить з переливами (*див.* **перели́в** 3).

ПЕРЕЛИ́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **перели́вчастий.**

ПЕРЕЛИ́ВЧАСТО. Присл. до **перели́вчастий.**

ПЕРЕЛИЗА́ТИ *див.* **перели́зувати.**

ПЕРЕЛИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перели́зувати.**

ПЕРЕЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛИЗА́ТИ**, -лижу́, -ли́жеш, *док.*, *перех.* Лизати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПЕРЕЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *поет.* Те саме, що **перелетíти** 1.

ПЕРЕЛИНЯ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перелиня́ти.**

ПЕРЕЛИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Змінити зовнішній покрив під час линяння. // *перен.* Змінити свої погляди, уподобання і т. ін.

ПЕРЕЛИ́СКУВАТИ, -ує, *недок.*, *розм.* Те саме, що **переливáтися** 4.

ПЕРЕЛИ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *розм.* Те саме, що **переливáтися** 4.

ПЕРЕЛИСНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.*, *розм.* Однокр. до **перели́скуватися.**

ПЕРЕЛИ́ТИ *див.* **переливáти.**

ПЕРЕЛИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перели́ти.**

ПЕРЕЛИ́ТИСЯ *див.* **переливáтися.**

ПЕРЕЛИЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелицювáти.** // *у знач. прикм.*

ПЕРЕЛИЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелицьóвувати.**

ПЕРЕЛИЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛИЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Перешивати, роблячи з вивороту лицьовий бік; лицювати (*див.* **лицювáти**[1]). Перелицьовувати пальто. // *перен.* Переробляти по-новому, надавати іншого вигляду. // *перен.* Навертати до іншого способу життя, виховувати нові звички.

ПЕРЕЛИЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелицювáти.**

ПЕРЕЛИЦЮВА́ТИ *див.* **перелицьóвувати.**

ПЕРЕЛИЦЮВА́ТИ *див.* **перелицьóвувати.**

ПЕРЕ́ЛІГ, -ло́гу, *ч.* 1. Заросле травою поле, що свідомо не оброблюється кілька років для відновлення родючості ґрунту. 2. Земля, що ніколи не оброблялась; цілина. *Лежати перелогами.*

ПЕРЕ́ЛІЖКА, -и, *ж., зах.* Прокладка зі скрученого дроту чи жерсті між монетами або хрестиками в намисті, щоб вони не збивалися докупи.

ПЕРЕ́ЛІЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **переліг**.

ПЕРЕЛІЗА́ТИ *див.* **перела́зити**.

ПЕРЕЛІ́ЗТИ *див.* **перела́зити**.

ПЕРЕ́ЛІК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перелі́чувати, перелічи́ти**. 2. Перераховування якихось предметів або осіб. // Список, опис із перерахуванням яких-небудь осіб або предметів.

ПЕРЕЛІКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛІКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Лікувати всіх чи багатьох. // Лікувати одну особу (про велику кількість, багатьох лікарів).

ПЕРЕЛІКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕЛІКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* 1. Лікуватися більше, ніж слід; заподіювати собі шкоду зайвим лікуванням. 2. *тільки недок.* Пас. до **переліко́вувати**.

ПЕРЕЛІКУВА́ТИ *див.* **переліко́вувати**.

ПЕРЕЛІКУВА́ТИСЯ *див.* **переліко́вуватися**.

ПЕРЕЛІНІ́ЙОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелінію́вати**.

ПЕРЕЛІНІЮВА́ТИ *див.* **перелі́нювати**.

ПЕРЕЛІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЛІНІЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш *і* **ПЕРЕЛІНІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., перех.* 1. Розліновувати багато чого-небудь або все. 2. Розліновувати заново.

ПЕРЕЛІНІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелініяти**.

ПЕРЕЛІНІ́ЯТИ *див.* **перелі́нювати**.

ПЕРЕЛІПИ́ТИ *див.* **перелі́плювати**.

ПЕРЕЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелі́пити**. // **переліплено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЛІПИ́ТИ**, -ліплю́, -лі́пиш; *мн.* перелі́плять; *док., перех.* 1. Зліплювати з чого-небудь м'якого, липкого ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Ліпити (у 1 знач.) все чи багато чого-небудь. 3. Наклеювати на інше місце.

ПЕРЕ́ЛІС, -у, *ч., діал.* Перелісок.

ПЕРЕЛІ́СКА, -и, *ж.* Лісова багаторічна трав'яниста рослина з блакитними квітами.

ПЕРЕ́ЛІСОК, -ска, *ч.* Невеликий, рідкий і т. ін. лісок. // Ділянка молодого лісу, звичайно серед старого, високого.

ПЕРЕ́ЛІСОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **пере́лісок**.

ПЕРЕЛІ́ССЯ, -я, *с.* Галявина між ділянками лісу.

ПЕРЕЛІ́Т, -льо́ту, *ч.* 1. Дія і стан за знач. **перелеті́ти 1, перелітáти¹** 1. 2. Сезонні переселення птахів у місця зимівлі або назад. // *мисл.* Зміна місця протягом доби (про пернату дичину). 3. *ав.* Політ за заздалегідь визначеним маршрутом. *Міжпланетний переліт.*

ПЕРЕЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелітáти¹**.

ПЕРЕЛІТА́ТИ¹, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЛЕТІ́ТИ**, -лечу́, -лети́ш, *док.* 1. *неперех.* Літаючи, пересуватись у повітрі (про птахів, комах та інших істот, що мають крила). // Змінювати при пересуванні одне місце на інше (про птахів, комах і т. ін.). // Пересуватись у повітрі (про казкові ситуації). // Пересуватись у повітрі на літальному апараті; пролітати. // Переміщатися (про повітря або предмети, що перебувають у ньому). // *перен.* Розноситися в повітрі в різні боки (про звуки). // *перен.* Швидко рухатись у різних напрямках (про людей). // *перен., розм.* Часто міняти місце роботи. // *перен.* Передаватися від одних до інших, поширюватися (про почуття, стан і т. ін.). // *перен.* Мріючи, переноситися в інше місце або в інший час. 2. *неперех., перен., розм.* Дуже швидко їхати, йти, переноситися з одного місця в інше. // Швидко минати, проходити (про час). 3. *перех. і неперех.* Летіти, пересуватись у повітрі через який-небудь простір або перешкоду (про птахів, комах та інших істот, що мають крила). // *міф.* Пересуватись у повітрі (про казкові істоти). // Пересуватись у повітрі через який-небудь простір або якусь перешкоду, використовуючи літальний апарат. // Пересуватись у повітрі від якого-небудь поштовху. 4. *перех. і неперех., перен., розм.* Дуже швидко їхати, йти чи бігти, долаючи якийсь простір або перешкоду. 5. *перех., перен.* Пересуватися в повітрі далі, ніж потрібно. 6. *неперех.* Летіти в місця зимівлі чи назад (про сезонний переліт птахів). // *мисл.* Змінювати місце протягом доби (про пернату дичину).

ПЕРЕЛІТА́ТИ², -а́ю, -а́єш, *неперех., док.* Облітати багато місць; літати всюди (про всіх, багатьох).

ПЕРЕЛІ́ТКА, -и, *ж.* Корова, що телиться через рік.

ПЕРЕЛІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Той, що здійснює переліт (у 1 знач.), летить із місця на місце. 2. Який відлітає на зиму в південні краї, а навесні повертається назад, де будує гнізда і розмножується (про птахів). // *мисл.* Стос. до місця, де пролітає дичина. *Перелітний птах.* 3. *заст., діал.* Такий, що скоро проминає або змінюється; скороминущий.

ПЕРЕЛІ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., розм.* Прожити літо.

ПЕРЕЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелічи́ти**. // **перелічено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелічи́ти**.

ПЕРЕЛІЧИ́ТИ *див.* **перелі́чувати**.

ПЕРЕЛІЧНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна перелічити.

ПЕРЕЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перелічни́й**.

ПЕРЕЛІ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перелічування.

ПЕРЕЛІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **перелі́чувати**.

ПЕРЕЛІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелі́чувати**.

ПЕРЕЛІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛІЧИ́ТИ**, -лічу́, -лі́чиш, *док., перех., із спол.* що. 1. Робити підрахунки, підраховувати, рахувати всіх або все. // Перераховувати, називати одне за одним, одного за одним або всіх, усе по черзі. 2. Перераховувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕЛІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Перераховуватися, називатися (одне за одним, один за одним, усе, всі по черзі). 2. Пас. до **перелі́чувати**.

ПЕРЕЛЛЯ́ТИ *див.* **перелива́ти**.

ПЕРЕЛЛЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелля́ти**.

ПЕРЕЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **перелива́тися**.

ПЕРЕЛО́В, -у, *ч.* Перевищення норми виловлювання риби у водоймищах.

ПЕРЕЛОВИ́ТИ *див.* **перело́влювати**.

ПЕРЕЛО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЛОВИ́ТИ**, -овлю́, -о́виш; *мн.* перело́влять; *док., перех.* 1. Затримувати, ловити всіх чи багатьох (про людей, що ховаються, переховуються). // Захоплювати як здобич усіх чи багатьох (про птахів, рибу, звірів і т. ін.). 2. Хапати всіх чи багатьох, що біжать, втікають. // Ловити на льоту все чи багато чого-небудь. *Переловити всі м'ячі.* 3. *рідко.* Те саме, що **перехо́плювати**.

ПЕРЕЛО́ГИ, -ів, *мн., розм.* Корчі, судороги.

ПЕРЕЛО́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **переліг**.

ПЕРЕЛО́М, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перело́млювати, переломи́ти 1** і **перело́млюватися, переломи́тися 1**. 2. Що-небудь зломлене, переломлене в певному місці. // *мед.* Пошкодження кістки з порушенням її цілості. 3. *перен.* Дія і стан за знач. **переломи́ти, перело́млювати 2** і **переломи́тися, перело́млюватися 2**. // Зміна у ході якогось процесу, в розвитку і т. ін. // Час або момент такої зміни. *Крутий перелом.*

ПЕРЕЛОМИ́ТИ *див.* **перело́млювати**.

ПЕРЕЛОМИ́ТИСЯ *див.* **перело́млюватися**.

ПЕРЕЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переломи́ти 1, 2** і **переломи́тися 1, 2**. 2. *у знач. прикм.* Зіпсований внаслідок переламування; зламаний (у 2 знач.).

ПЕРЕЛО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переломи́ти** і **переломи́тися**.

ПЕРЕЛО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е, *фіз.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **перело́млювати 3**.

ПЕРЕЛО́МЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж., фіз.* Абстр. ім. до **перело́млюваний**.

ПЕРЕЛО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перело́млювати** і **перело́млюватися**.

ПЕРЕЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЛОМИ́ТИ**, -ломлю́, -ло́миш; *мн.* перело́млять; *док., перех.* 1. Ламаючи, ділити, роз'єднувати на частини; розламувати. // *безос.* 2. *перен.* Змінювати кого-, що-небудь, змушуючи стати іншим або діяти, поводитися і т. ін. інакше; переборювати. *Переломити натуру. Переломити себе.* 3. *фіз.* Відхиляти, змінювати напрямок світлових, звукових хвиль або радіохвиль, променів під час переходу з одного середовища до іншого. 4. *перен.* Змінювати сприймання змісту, розуміння чого-небудь.

ПЕРЕЛО́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПЕРЕЛОМИ́ТИСЯ**, -ло́миться; *мн.* перело́мляться; *док.* 1. Ламаючись, ділитися, роз'єднуватися на частини; розламуватися. // Робитися нерівним, нерівним, вигинатися під кутом. // Згинатися (про людину). // *перен.* Змінюватися, робити перехід від чого-небудь одного до чогось іншого. 2. *перен.* Мінятися, міняти свій смисл, зміст (у чиємусь-небудь сприйманні, свідомості). 3. *фіз.* Відхилятися, змінювати напрямок при переході з одного середовища до іншого (про світлові, звукові хвилі або радіохвилі, промені). 4. *тільки недок.* Пас. до **перело́млювати**.

ПЕРЕЛОМНИ́Й, -а́, -е́, *фіз.* Який відхиляється, змінює напрямок при переході з одного середовища до іншого (про світлові, звукові хвилі або радіохвилі, промені).

ПЕРЕЛО́МНИЙ, -а, -е. Який визначає перелом (у 3 знач.) у чому-небудь. *Переломний момент.*

ПЕРЕЛО́МНИК, -а, *ч.* Дика трав'яниста однорічна рослина родини первоцвітових, білі квіти якої зібрано зонтиком.

ПЕРЕЛОМОВИ́ВИХ, -у, *ч., мед.* Поєднання внутрішньосуглобового перелому з вивихом у пошкодженому суглобі.

ПЕРЕЛОПА́ТИТИ *див.* **перелопа́чувати**.

ПЕРЕЛОПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелопа́тити**.

ПЕРЕЛОПА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перелопа́чений**.

ПЕРЕЛОПА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелопа́чувати**.

ПЕРЕЛОПА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛОПА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док., перех.* 1. Перегортати, пересипати або змішувати що-небудь сипке лопатою, а також перекидати з одного місця на інше. 2. *перен.* Перемішувати що-небудь або змішувати за допомогою пристроїв, що нагадують лопату. 3. *перен., розм.* У процесі обдумування переглядати, перебирати велику кількість чого-небудь.

ПЕРЕЛОПА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перелопа́чувати**.

ПЕРЕЛУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелуди́ти**.

ПЕРЕЛУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелу́джувати**.

ПЕРЕЛУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛУДИ́ТИ**, -уджу́, -у́диш, *док., перех.* 1. Лудити ще раз або повторно, заново, по-іншому. 2. Лудити все чи багато чого-небудь, одне за одним.

ПЕРЕЛУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перелу́джувати**.

ПЕРЕЛУДИ́ТИ *див.* **перелу́джувати**.

ПЕРЕЛУ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок., розм.* Звучати, лунати переривчасто, як відгук, відгомін чого-небудь. // Лунаючи, передаватися від кого-, чого-небудь до когось, чогось іншого (про звуки).

ПЕРЕЛУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Перестати лупати. // *у сполуч. зі сл.* очі, *перен.* Перенести щось неприємне.

ПЕРЕЛУ́ПИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Переділений надвоє. 2. Двокольоровий.

ПЕРЕЛУ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Лускаючи, погризти все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕЛУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перелу́щити**.

ПЕРЕЛУ́ЩИТИ *див.* **перелу́щувати**.

ПЕРЕЛУ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перелу́щувати**.

ПЕРЕЛУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЛУ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* Лущити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕЛУ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перелу́щувати**.

ПЕРЕЛЬО́ТИШ, -а, *ч.* Пташеня, яке вперше здійснює свої перельоти на коротку віддаль.

ПЕРЕ́ЛЮБ, -у, *ч., заст.* Те саме, що **перелю́бство**. *Чинити перелюб.*

ПЕРЕЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Той, хто перелюбствує.

ПЕРЕЛЮБИ́ТИ, -люблю́, -лю́биш; *мн.* перелю́блять; *док., перех., розм.* 1. Перестати любити; розлюбити. 2. Любити всіх чи багатьох, одного за одним, одну за одною.

ПЕРЕЛЮ́БКА, -и, *заст.* Жін. до **перелю́бець**.

ПЕРЕ́ЛЮБКИ, -ок, *мн.* Те саме, що **перелю́бство**.

ПЕРЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перелюб**.

ПЕРЕЛЮ́БНИК, -а, *ч.* Те саме, що **перелю́бець**.

ПЕРЕЛЮ́БНИЦЯ, -і. Жін. до **перелю́бник**.

ПЕРЕЛЮ́БСТВО, -а, *с., заст.* Дія за знач. **перелю́бствувати**.

ПЕРЕЛЮ́БСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., заст.* Порушувати подружню вірність; перебувати у позашлюбному любовному зв'язку.

ПЕРЕЛЮ́ДНЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Перенаселений.

ПЕРЕЛЮТУВА́ТИ¹, -у́ю, -у́єш, *док.* Перестати лютувати (*див.* **лютува́ти¹**). // *перен.* Перестати бушувати (про вітер, шторм і т. ін.).

ПЕРЕЛЮТУВА́ТИ², -у́ю, -у́єш, *док., перех., заст.* 1. Лютувати, паяти ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Лютувати, паяти все чи багато чого-небудь, одне за одним.

ПЕРЕЛЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЛЯГТИ́**, -я́жу, -я́жеш; *мин. ч.* переліг, перелягла́, перелягло́; *наказ. сп.* переля́ж; *док.* 1. Піднявшись з одного місця, лягати на інше. 2. Лягати на інший бік, інакше; перевертатися лежачи. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* вітер, *розм.* Те саме, що **ущуха́ти**.

ПЕРЕЛЯГТИ́ *див.* **переляга́ти**.

ПЕРЕЛЯ́К, -у, *ч.* Почуття страху, боязні. // Стан, викликаний таким почуттям; зовнішні ознаки такого почуття.

ПЕРЕЛЯ́КА, -и, *ч., мисл.* Гончак з провислою спиною.

ПЕРЕЛЯ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переляка́ти**. // **переля́кано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Охоплений переляком. // Який виражає переляк.

ПЕРЕЛЯ́КАНО. Присл. до **переля́каний 2**.

ПЕРЕЛЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ПЕРЕЛЯ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Викликати страх, боязнь; дуже стривожити, злякати кого-небудь або всіх, багатьох.

ПЕРЕЛЯКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Відчути страх, боязнь; дуже стривожитися, злякатися.

ПЕРЕЛЯ́КУВАТИ *див.* **переляка́ти**.

ПЕРЕМА́ГА, -и, *ж., діал.* Перемога.

ПЕРЕМАГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемага́ти**.

ПЕРЕМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕМОГТИ́**, -о́жу́, -о́жеш, *док., перех.* 1. *також без додатка.* Вигравати бій або війну; завдавати супротивникові поразки. // Ставати першим у спортивних змаганнях, грі і т. ін. 2. *перен.* Виходити переможцем із труднощів, складної ситуації, боротьби зі стихією і т. ін., долати які-небудь перепони, перешкоди. // Виявляючись важливішим, сильнішим за кого-, що-небудь, брати верх над кимсь, чимсь. // У суперечці примушувати супротивника погодитись із своєю думкою, своїми доказами і т. ін. // Пересилювати якісь відчування, почуття, емоції і т. ін. *Перемагати себе. Перемогти хворобу.*

ПЕРЕМАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕМОГТИ́СЯ**, -о́жу́ся, -о́жешся, *док., розм.* 1. Відважуватися на що-небудь. 2. Протягом якого-небудь часу жити, долаючи нестатки, хворобу чи якісь перешкоди; перебуватися. 3. *перен.* Боротися між собою, змагатися в силі і т. ін. 4. *тільки недок.* Пас. до **перемага́ти**.

ПЕРЕМАГНІ́ТИТИ *див.* **перемагні́чувати**.

ПЕРЕМАГНІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемагні́тити**.

ПЕРЕМАГНІ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перемагнічування.

ПЕРЕМАГНІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **перемагні́чувати**.

ПЕРЕМАГНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемагні́чувати**. // Зміна напрямку намагніченості речовини на протилежний під дією зовнішнього магнітного поля.

ПЕРЕМАГНІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМАГНІ́ТИТИ**, -і́чу, -і́тиш, *док., перех.* 1. Магнітити ще раз,

повторно або заново, по-іншому. 2. Магнітити все чи багато чого-небудь, одне за одним. 3. Магнітити, намагнічувати понад міру, більше, ніж треба.

ПЕРЕМАГНІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перемагні́чувати**.

ПЕРЕМА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перема́зати**.

ПЕРЕМА́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перема́заний**.

ПЕРЕМА́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перема́зати**.

ПЕРЕМА́ЗАТИ *див.* **перема́зувати**.

ПЕРЕМА́ЗАТИСЯ *див.* **перема́зуватися**.

ПЕРЕМА́ЗКА, -и, *ж.* Дія за знач. **перема́зувати, перема́зати**.

ПЕРЕМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перема́зувати** і **перема́зуватися**.

ПЕРЕМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМА́ЗАТИ**, -а́жу, -а́жеш, *док.*, *перех.* 1. Мазати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Мазати все чи багато чого-небудь. 3. *розм.* Мазати, забруднювати чим-небудь у багатьох місцях.

ПЕРЕМА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕМА́ЗАТИСЯ**, -а́жуся, -а́жешся, *док.* 1. *розм.* Мазатися, забруднюватися чим-небудь у багатьох місцях. 2. *тільки недок.* Пас. до **перема́зувати**.

ПЕРЕМАЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Швидко переправитися через який-небудь простір або перепону, подолати якийсь простір, перепону. // *у сполуч. зі сл.* **п о г л я д**, *перен.* Оглянути кого-, що-небудь швидко, мимохідь, побіжно.

ПЕРЕМАЙСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемайструва́ти**.

ПЕРЕМАЙСТРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемайстро́вувати**.

ПЕРЕМАЙСТРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМАЙСТРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Робити з чогось що-небудь інше.

ПЕРЕМАЙСТРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕМАЙСТРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Робитися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перемайстро́вувати**.

ПЕРЕМАЙСТРУВА́ТИ *див.* **перемайстро́вувати**.

ПЕРЕМАЙСТРУВА́ТИСЯ *див.* **перемайстро́вуватися**.

ПЕРЕМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемальо́вувати**. // **перемальо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕМАЛЬО́ВОК, -вка, *ч.* Перемальоване; те, що перемалювали.

ПЕРЕМАЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемальо́вувати**.

ПЕРЕМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМАЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* 1. Малювати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Малювати з якого-небудь зразка; змальовувати. 3. *розм.* Малювати все чи багато чого-небудь, усіх або багатьох.

ПЕРЕМАЛЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перемальо́вувати**.

ПЕРЕМАЛЮВА́ТИ *див.* **перемальо́вувати**.

ПЕРЕМАНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Переміститися, перейти і т. ін. з одного місця на інше.

ПЕРЕМА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемани́ти**.

ПЕРЕМАНИ́ТИ *див.* **перема́нювати**.

ПЕРЕМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перема́нювати**.

ПЕРЕМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕМАНИ́ТИ**, -маню́, -ма́ниш, *док.*, *перех. і без додатка.* Приваблювати чим-небудь, схиляти до зміни місця проживання або роботи, примушувати пристати, приєднатися до когось іншого.

ПЕРЕМА́НЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто переманює кого-небудь. 2. *іст.* Осадчий.

ПЕРЕМА́НЮВАЧКА, -и. Жін. до **перема́нювач**.

ПЕРЕМА́РШ, -у, *ч.*, *зах.* Марш.

ПЕРЕМА́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перема́слити**.

ПЕРЕМА́СЛИТИ *див.* **перема́слювати**.

ПЕРЕМА́СЛИТИСЯ *див.* **перема́слюватися**.

ПЕРЕМА́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перема́слювати** і **перема́слюватися**.

ПЕРЕМА́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕМА́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Маслити більше, ніж треба, понад міру. 2. Маслити все чи багато чого-небудь, одне за одним. // Маслити, забруднювати чим-небудь жирним у багатьох місцях.

ПЕРЕМА́СЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕМА́СЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.*, *розм.* 1. Маслитися, забруднюватися чим-небудь жирним у багатьох місцях. 2. *тільки недок.* Пас. до **перема́слювати**.

ПЕРЕМАСТИ́ТИ *див.* **перема́щувати**.

ПЕРЕМАСТИ́ТИСЯ *див.* **перема́щуватися**.

ПЕРЕМАХНУ́ТИ *див.* **перема́хувати**.

ПЕРЕМА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМАХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Перестрибувати через що-небудь, стрибати, долаючи якусь перепону. 2. Швидко долати який-небудь простір, переправлятися через якусь перепону. // *перен.* Швидко переключатися з чого-небудь на щось інше.

ПЕРЕМА́ЦАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перема́цати**.

ПЕРЕМА́ЦАТИ *див.* **перема́цувати**.

ПЕРЕМА́ЦУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перема́цувати**.

ПЕРЕМА́ЦУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМА́ЦАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Мацати все чи багато чого-небудь, одне за одним.

ПЕРЕМА́ЦУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перема́цувати**.

ПЕРЕМА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемасти́ти**.

ПЕРЕМА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемасти́ти**.

ПЕРЕМА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перема́щувати**.

ПЕРЕМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМАСТИ́ТИ**, -ащу́, -а́стиш, *док.*, *перех.* 1. Мастити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Мастити все чи багато чого-небудь одне за одним. // *розм.* Мастити, забруднювати чим-небудь у багатьох місцях.

ПЕРЕМА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕМАСТИ́ТИСЯ**, -ащу́ся, -а́стишся, *док.* 1. *розм.* Маститися, забруднюватись у багатьох місцях. 2. *тільки недок.* Пас. до **перема́щувати**.

ПЕРЕМЕЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Те саме, що **переме́жо́вувати**.

ПЕРЕМЕЖА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **перемежа́ти**.

ПЕРЕМЕЖЕ́НИТИСЯ, -иться, *док.*, *безос.*, *діал.* Обійтися.

ПЕРЕМЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **перемеже́нитися**.

ПЕРЕМЕЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемежо́вувати** і **перемежо́вуватися**.

ПЕРЕМЕЖО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перемежо́ваний**.

ПЕРЕМЕЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемежо́вувати** і **перемежо́вуватися**.

ПЕРЕМЕЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМЕЖУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Розмежовувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Розмежовувати все чи багато чого-небудь. 3. Час від часу замінювати кого-, що-небудь кимсь, чимсь іншим; чергувати. 4. *перен.* Розділяти на частини; перетинати.

ПЕРЕМЕЖО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕМЕЖУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Час від часу замінюватися ким-, чим-небудь іншим; чергуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **перемежо́вувати**.

ПЕРЕМЕЖУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перемежування.

ПЕРЕМЕЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемежува́ти** і **перемежува́тися**.

ПЕРЕМЕЖУВА́ТИ *див.* **перемежо́вувати**.

ПЕРЕМЕЖУВА́ТИСЯ *див.* **перемежо́вуватися**.

ПЕРЕМЕ́Л, -у, *ч.* Дія за знач. **переме́лювати, перемоло́ти** і **переме́люватися, перемоло́тися**.

ПЕРЕМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемоло́ти**. // *у знач. прикм.* // **переме́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕМЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переме́лювати** і **переме́люватися**.

ПЕРЕМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕМОЛО́ТИ**, -мелю́, -ме́леш, *док.*, *перех.* 1. Молоти все зерно чи багато зерна. // *розм.* Роздрібнювати що-небудь, перетворюючи на однорідну масу. 2. *перен.* Знищувати, губити всіх чи багатьох (звичайно під час воєнних дій); все чи багато чогось.

ПЕРЕМЕ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПЕРЕМОЛО́ТИСЯ**, -ме́леться, *док.* 1. Молотися (про все зерно чи багато зерна). // *розм.* Роздрібнюватися, перетворюючись на однорідну масу. // *перен.*, *розм.* Влаштовуватися, узгоджуватися, заспокоюватися і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **переме́лювати**.

ПЕРЕМЕРЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемерза́ти**.

ПЕРЕМЕРЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕМЕ́РЗНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Дуже мерзнути, страждати від холоду. 2. Терпіти холод, страждати від холоду. 3. Промерзати наскрізь; перетворюватись у лід.

ПЕРЕМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **переме́рзнути**.

ПЕРЕМЕ́РЗЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **переме́рзлий**.

ПЕРЕМЕ́РЗНУТИ *див.* **перемерза́ти**.

ПЕРЕМЕ́РЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **переме́рти**.

ПЕРЕМЕ́РТИ *див.* **перемира́ти**.

ПЕРЕМЕСТИ́ *див.* **переміта́ти**.

ПЕРЕМЕ́Т[1], -у, *ч.* Купа снігу, наметена вітром поперек шляху; довгий замет.

ПЕРЕМЕ́Т[2], -у, *ч.* Рибальська снасть із гачками, яку звичайно ставлять поперек течії річки.

ПЕРЕМЕ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемета́ти**[1].

ПЕРЕМЕТА́ТИ[1] *див.* **переме́тувати**.

ПЕРЕМЕТА́ТИ[2], переметаю, перемета́єш *і* перемечу́, переме́чеш, *док.*, *перех.* Кидати все чи багато чого-небудь, одне за одним.

ПЕРЕМЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **переме́т**[2]. 2. Який перекидається через сідло або плече. 3. *спец.* Який розміщується між протилежними, роз'єднаними простором сторонами.

ПЕРЕМЕТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *через що.* 1. Різким швидким рухом перекинути що-небудь через щось або в інше місце. 2. Швидко перестрибнути, перескочити через яку-небудь перешкоду. // Швидко подолати який-небудь простір.

ПЕРЕМЕТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Те саме, що **переметну́ти** 2. 2. *перен.* Перейти на бік противника, ворога, супротивної сторони і т. ін. // Змінити місце роботи, місце перебування і т. ін., звичайно з корисливих міркувань.

ПЕРЕМЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **переме́т**[2].

ПЕРЕМЕ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переме́тувати**.

ПЕРЕМЕ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМЕТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Метати, обметувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Метати, обметувати все чи багато чого-небудь одне за одним.

ПЕРЕМЕ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переме́тувати**.

ПЕРЕМЖИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *діал.* Припинитися на якийсь час.

ПЕРЕМИ́В, -у, *ч.* Те саме, що **перемива́ння**.

ПЕРЕМИВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Робітниця, яка що-небудь перемиває.

ПЕРЕМИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемива́ти** і **перемива́тися**.

ПЕРЕМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕМИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. Мити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Мити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕМИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕМИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Митися (про всіх чи багатьох). 2. Митися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. *тільки недок.* Пас. до **перемива́ти**.

ПЕРЕМИГНУ́ТИ, -не́, *док.*, *діал.* Промайнути.

ПЕРЕМИГНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **перемі́гуватися**.

ПЕРЕМИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переми́гуватися**.

ПЕРЕМИ́ГУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Мигаючи, подавати знаки один одному.

ПЕРЕМИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перемикача.

ПЕРЕМИКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перемика́льний**.

ПЕРЕМИКА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **перемика́ти**[1].

ПЕРЕМИКА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **перемика́ти**[2].

ПЕРЕМИКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕМКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Вимикати певні механізми, апарати, елементи і вмикати інші. // Змінювати напрям, силу (електричного струму, газу, потоку рідини).

ПЕРЕМИКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕМКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* З'єднувати перемичкою.

ПЕРЕМИКА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕМКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Спрямовувати свої дії або думки на що-небудь інше. 2. *тільки недок.* Пас. до **перемика́ти**[1].

ПЕРЕМИКА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.* Пас. до **перемика́ти**[2].

ПЕРЕМИКА́Ч, -а́, *ч.* Пристосування для перемикання (*див.* **перемика́ння**[1]).

ПЕРЕМИКНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна перемикну́ти.

ПЕРЕМИНА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **перемина́ти** і **перемина́тися**[1].

ПЕРЕМИНА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **перемина́тися**[2].

ПЕРЕМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕМ'Я́ТИ**, -мну́, -мне́ш *і розм.* **ПЕРЕМНЯ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. М'яти, перебираючи. // Пережовувати їжу, корм. 2. Здавлюючи, перетираючи і т. ін., перетворювати у м'яку масу.

ПЕРЕМИНА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕМ'Я́ТИСЯ**, -мне́ться *і розм.* **ПЕРЕМНЯ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Ставати м'яким від здавлювання, перетирання і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **перемина́ти**.

ПЕРЕМИНА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.* Робити певні рухи ногами (звичайно внаслідок нерішучості, ніяковості і т. ін.). *Перeминатися з ноги на ногу.*

ПЕРЕМИРА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *недок.*, **ПЕРЕМЕ́РТИ**, -мремо́, -мрете́, *док.*, *розм.* Умирати (про всіх чи багатьох).

ПЕРЕМИ́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемири́ти**. // **переми́рено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕМИ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перемири́ти** і **перемири́тися**.

ПЕРЕМИРИ́ТИ, -мирю́, -ми́риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Помирити всіх чи багатьох.

ПЕРЕМИРИ́ТИСЯ, -мирю́ся, -ми́ришся, *док.* Помиритися з усіма, багатьма, один з одним (про всіх чи багатьох).

ПЕРЕМИ́Р'Я, -я, *с.* Тимчасове припинення воєнних дій за згодою сторін, що беруть участь у війні, а також угода про припинення таких дій.

ПЕРЕМИ́ТИ *див.* **перемива́ти**.

ПЕРЕМИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переми́ти**. // **переми́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Чистий, вимитий.

ПЕРЕМИ́ТИСЯ *див.* **перемива́тися**.

ПЕРЕМИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Споруда, яка обмежує приплив води куди-небудь. 2. Конструктивний елемент, що перекриває що-небудь. 3. Вузька смуга, яка з'єднує що-небудь. 4. Споруда у гірничій виробці для регулювання вентиляційних потоків, ізоляції виробок від газів, води, пожежі тощо.

ПЕРЕМИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до перемички.

ПЕРЕ́МИШЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Пере́мишль.

ПЕРЕМИШЛЯ́НИН, -а, *ч.* Мешканець міста Перемишль.

ПЕРЕМИШЛЯ́НКА, -и, *ж.* Мешканка міста Перемишль.

ПЕРЕМИШЛЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до перемишлянина, перемишлянки.

ПЕРЕМІ́ГШИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перемогти́**.

ПЕРЕМІ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **переми́чка** 2, 3. 2. *розм.* Зміна, переміна, заміна чогось або когось.

ПЕРЕМІ́ЖНИЙ, -а, -е. Який діє, проявляється і т. ін. з перервами, циклічно. ** **Пере́міжна пропа́сниця**, *мед.* – те саме, що **малярі́я**.

ПЕРЕМІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перемі́жний**.

ПЕРЕ́МІЛ, -у, *ч.*, *рідко.* Мілина, що зазвичай тягнеться від берега.

ПЕРЕ́МІЛЬ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **пере́міл**.

ПЕРЕМІ́НА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **переміня́ти**[1], **перемі́нювати, переміни́ти** 1 і **переміня́тися, перемі́нюватися, переміни́тися** 1; заміна одного іншим. 2. Дія і стан за знач. **переміня́ти**[1], **перемі́нювати, переміни́ти** 2 і **переміня́тися, перемі́нюватися, переміни́тися** 2; поворот до чого-небудь іншого. 3. Переодягання білизни, одягу, а також комплект, зміна білизни, одягу. 4. *заст.* Одна зі страв, з яких складається сніданок, обід чи вечеря; чергова страва. 5. *розм.* Перерва між уроками, лекціями в навчальному закладі.

ПЕРЕМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переміни́ти**.

ПЕРЕМІНИ́ТИ *див.* **переміня́ти**[1].

ПЕРЕМІНИ́ТИСЯ *див.* **переміня́тися**.

ПЕРЕМІ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **переміна** 3.

2. Те саме, що **переміна** 5.

ПЕРЕМІ́НЛИВИЙ, -а, -е, *рідко*. Такий, що часто змінюється, схильний до частих змін; мінливий.

ПЕРЕМІ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що буває не завжди; не весь час однаковий. ** **Перемі́нне схре́щування** – метод розведення сільськогосподарських тварин, при якому маток у кожному наступному поколінні спаровують навперемінно з чистопородними або висококровними плідниками. **Перемі́нний струм** – електричний струм, напрямок і сила якого періодично змінюються.

ПЕРЕМІ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто замінює іншого на якій-небудь роботі, службі.

ПЕРЕМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **перемі́нний**.

ПЕРЕМІ́НЮВАТИ *див.* **переміня́ти**[1].

ПЕРЕМІ́НЮВАТИСЯ *див.* **переміня́тися**.

ПЕРЕМІНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і* **ПЕРЕМІ́НЮВАТИ**, -нюю, -нюєш, *недок.*, **ПЕРЕМІНИ́ТИ**, -міню́, -мі́ниш, *док.*, *перех.* 1. Замінювати що-небудь чимсь іншим, міняти що-небудь на щось інше. // Давати інше ім'я. // Ставити нову варту. 2. Робити в чому-небудь якісь зміни, змінювати що-небудь. // Перетворювати що-небудь у щось інше. *Перемінити тему розмови.*

ПЕРЕМІНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Поміняти все, багато чого-небудь або всіх, багатьох.

ПЕРЕМІНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ПЕРЕМІ́НЮВАТИСЯ**, -нююся, -нюєшся, *недок.*, **ПЕРЕМІНИ́ТИСЯ**, -міню́ся, -мі́нишся, *док.* 1. Замінюватися ким-небудь іншим; мінятися. // Змінювати один одного або мінятися місцями з кимсь. // Взаємно обмінюватися з ким-небудь чимсь. 2. Зазнавати яких-небудь змін; змінюватися. // Міняти напрямок (про вітер). // Перетворюватися в що-небудь інше. *Перемінитися на краще.* 3. *тільки недок.* Пас. до **переміня́ти**[1].

ПЕРЕМІ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемі́рити**.

ПЕРЕМІ́РИТИ *див.* **перемі́рювати**.

ПЕРЕ́МІРКА, -и, *ж.* Дія за знач. **перемі́рювати**, **переміря́ти** і **переміря́ти**, **перемі́рити**.

ПЕРЕМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемі́рювати**.

ПЕРЕМІ́РЮВАТИ, -рюю, -рюєш *і* **ПЕРЕМІРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕМІ́РЯТИ**, -яю, -яєш, *рідше* **ПЕРЕМІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Вимірюючи, міряючи, визначати кількість чого-небудь. // *чим, а також у сполуч. зі сл.* к р о к, н о г а і т. ін. *перен.* Долати великий простір. 2. Міряти ще раз, повторно або заново, по-іншому // *перен.* Ходити багато разів тим самим шляхом (дорогою, стежкою і т. ін.). 3. Міряти, приміряти все, багато чого-небудь або на всіх чи на багатьох.

ПЕРЕМІ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перемі́рювати**.

ПЕРЕМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемі́ряти**. // **перемі́ряно**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕМІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переміря́ти**.

ПЕРЕМІРЯ́ТИ *див.* **перемі́рювати**.

ПЕРЕМІ́РЯТИ *див.* **перемі́рювати**.

ПЕРЕМІРЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **переміря́ти**.

ПЕРЕМІСИ́ТИ *див.* **перемі́шувати**[2].

ПЕРЕМІСИ́ТИСЯ *див.* **перемі́шуватися**[2].

ПЕРЕМІСТИ́ТИ *див.* **переміща́ти**.

ПЕРЕМІСТИ́ТИСЯ *див.* **переміща́тися**.

ПЕРЕМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕМЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш, *док.*, *перех.* 1. Підмітати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Підмітати все чи багато чого-небудь. 3. *безос.* Заносити шлях, дорогу і т. ін. снігом або піском.

ПЕРЕМІ́ТИТИ *див.* **переміча́ти**.

ПЕРЕ́МІТКА, -и, *ж.*, *діал.* Вид жіночого головного убору; намітка.

ПЕРЕ́МІТЬ, -ме́ті, *ж.*, *зах.* 1. Перемет[1]. 2. Вузол. ** у **пере́міть зав'яза́ти**, *зах.* – зав'язати вузлом.

ПЕРЕМІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕМІ́ТИТИ**, -і́чу, -і́тиш, *док.*, *перех.* 1. Мітити кого-, що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Мітити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПЕРЕМІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемі́тити**.

ПЕРЕМІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переміша́ти**.

ПЕРЕМІША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переміша́ти** і **переміша́тися**.

ПЕРЕМІША́ТИ *див.* **перемі́шувати**[1].

ПЕРЕМІША́ТИСЯ *див.* **перемі́шуватися**[1].

ПЕРЕМІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемісити**.

ПЕРЕ́МІШКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Перешкода. 2. Переміна (у 1, 2 знач.).

ПЕРЕМІ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перемішування.

ПЕРЕМІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемі́шувати**[1] і **перемі́шуватися**[1].

ПЕРЕМІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМІША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Мішаючи, переміщати частинки, складники якоїсь речовини і т. ін. // Порушувати звичайний порядок розташування. 2. Змішуючи, об'єднувати, поєднувати що-небудь різнорідне. // Чергувати щось із чим-небудь. 3. *розм.* Помилково приймати або видавати одне за що-небудь інше; переплутувати.

ПЕРЕМІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМІСИ́ТИ**, -ішу́, -і́сиш, *док.*, *перех.* 1. Мішаючи, перетворювати в однорідну масу. // *безос.* 2. Місити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. Місити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕМІ́ШУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ПЕРЕМІША́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Змішуючись, мінятися місцями. // *перен.* Ставати неясним, переплутуватися (про враження, думки і т. ін.). 2. Об'єднуватися, поєднуватися, змішуватися з чим-небудь. // Розташовуватися впереміжку з ким-, чим-небудь; порушувати звичайний порядок розташування. 3. *тільки недок.* Пас. до **перемі́шувати**[1].

ПЕРЕМІ́ШУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **ПЕРЕМІСИ́ТИСЯ**, -мі́ситься, *док.* 1. Ставати перемішаним. 2. *тільки недок.* Пас. до **перемі́шувати**[2].

ПЕРЕМІ́ШУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **перемі́шувати**.

ПЕРЕМІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переміща́ти** і **переміща́тися**.

ПЕРЕМІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПЕРЕМІ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМІСТИ́ТИ**, -іщу́, -і́стиш, *док.*, *перех.* Змінювати місцезнаходження чого-небудь; переносити з одного місця в інше. // Змінювати місцеперебування кого-небудь. // Посилати працювати, виконувати які-небудь доручення в інше місце, іншу країну і т. ін., а також призначати на іншу посаду. // Депортувати когось, силоміць, примусово вивозити. // *спец.* Інакше використовувати кошти, товар і т. ін. або інакше розпоряджатися ними.

ПЕРЕМІЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПЕРЕМІ́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕМІСТИ́ТИСЯ**, -іщу́ся, -і́стишся, *док.* 1. Змінювати своє місцезнаходження, займати інше місце, пересуватися кудись. // Змінювати місце свого перебування, пересуватися з одного місця на інше. 2. *тільки недок.* Пас. до **переміща́ти**.

ПЕРЕМІ́ЩЕНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **перемі́щена особа** (*див.* **перемі́щений**).

ПЕРЕМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемісти́ти**. ** **Перемі́щена осо́ба** – особа, силоміць вивезена з тимчасово окупованої території до чужої країни. **Перемі́щений ве́ксель** – комерційний цінний папір, який можна оплатити у будь-якому місці, незалежно від місця видачі.

ПЕРЕМІ́ЩЕНКА, -и, *розм.* Жін. до **перемі́щенець**.

ПЕРЕМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перемісти́ти** і **перемісти́тися**. // У системах обробки інформації: а) розташування даних в оперативній пам'яті за новими адресами; б) присвоєння нових значень переміщуваним адресним константам у разі зміни місцезнаходження програми в оперативній пам'яті; в) переміщення сегментів відображення на екрані дисплея по лінії, заданій пристроєм введення координат.

ПЕРЕМІ́ЩЕНСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **перемі́щенець**.

ПЕРЕМІ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемі́щувати**.

ПЕРЕМІ́ЩУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перемі́щуваний**.

ПЕРЕМІ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемі́щувати** і **перемі́щуватися**.

ПЕРЕМІ́ЩУВАТИ *див.* **переміща́ти**.

ПЕРЕМІ́ЩУВАТИСЯ *див.* **переміща́тися**.

ПЕРЕ́МКНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемкну́ти**.

ПЕРЕ́МКНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемкну́ти**[1].

ПЕРЕМКНУ́ТИ[1] *див.* **перемика́ти**[1].

ПЕРЕМКНУ́ТИ[2] *див.* **перемика́ти**[2].

ПЕРЕМКНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемкну́ти**[1].

ПЕРЕМКНУ́ТИСЯ[1] *див.* **перемика́тися**[1].

ПЕРЕМКНУ́ТИСЯ[2], -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Переправитися, переїхати або перебратися по чомусь через що-небудь.

ПЕРЕМЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Який перестояв на гарячій плиті, в печі і т. ін. (про їжу).

ПЕРЕМЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **перемлі́лий**.

ПЕРЕМЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Змучитися, знемогти від тривоги, страху, горя і т. ін. 2. Перестояти на гарячій плиті, в печі і т. ін. (про їжу).

ПЕРЕМНОЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Те саме, що **перемно́жувати**.

ПЕРЕМНО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемно́жити**.

ПЕРЕМНО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемно́жити**.

ПЕРЕМНО́ЖИТИ *див.* **перемно́жувати**.

ПЕРЕМНО́ЖИТИСЯ *див.* **перемно́жуватися**.

ПЕРЕМНО́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перемножування.

ПЕРЕМНО́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **перемно́жувати**.

ПЕРЕМНО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемно́жувати**.

ПЕРЕМНО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМНО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Множити одне число на інше.

ПЕРЕМНО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕМНО́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Піддаватися перемноженню. 2. *тільки недок.* Пас. до **перемно́жувати**.

ПЕРЕМНО́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **перемно́жувати**.

ПЕРЕМНЯ́ТИ *див.* **перемина́ти**.

ПЕРЕМНЯ́ТИСЯ *див.* **перемина́тися**[1].

ПЕРЕМО́ВИ, -мо́в, *мн.* 1. *заст.* Переговори. 2. *одн.* **перемо́ва**, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **розмо́ва**.

ПЕРЕМО́ВИНИ, -вин, *мн.* Те саме, що **розмо́ви**.

ПЕРЕМО́ВИТИ *див.* **перемовля́ти**.

ПЕРЕМО́ВИТИСЯ *див.* **перемовля́тися**.

ПЕРЕМО́ВКИ, -вок, *мн.* Зменш. до **перемо́ви** 2.

ПЕРЕМОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемовля́ти**.

ПЕРЕМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕМО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* перемо́влять; *док.*, *перех.* 1. *тільки док.*, *розм.* Промовити слово, обмінятися словами. 2. *заст.*, *розм.* Переманювати. 3. *діал.* Переказувати.

ПЕРЕМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПЕРЕМО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* перемо́вляться; *док.* 1. Обмінюватися словами. 2. *діал.* Сперечатися.

ПЕРЕМО́ВЧАТИ *див.* **перемо́вчувати**.

ПЕРЕМО́ВЧКА, -и, *ж.*, *мисл.* Перерва у віддачі голосу гончака, який втратив слід звіра, поки знову не вийде на слід.

ПЕРЕМО́ВЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМО́ВЧАТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *неперех.*, *про що.* Утримуватися від відповіді, переносити, переживати що-небудь мовчки. 2. *тільки док.*, *перех. і без додатка.* Мовчати протягом якогось часу. *Перемовчати хвилину.*

ПЕРЕМО́ГА, -и, *ж.* 1. Повний успіх у бою, остаточна поразка військ противника. *Орден Перемоги. Парад перемоги.*// Успіх у двобої, змаганнях, що закінчуються поразкою супротивника. *Перемога в турнірі.* 2. *перен.* Успіх у боротьбі за що-небудь, здійснення чого-небудь унаслідок боротьби, подолання якихось труднощів. // Ствердження, доведення своєї більшої порівняно з чиєюсь сили, своєї вищості і т. ін. *Здобувати перемогу.*

ПЕРЕМОГТИ́ *див.* **перемага́ти**.

ПЕРЕМОГТИ́СЯ *див.* **перемага́тися**.

ПЕРЕМО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемогти́**. // **перемо́жено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **перемо́жений**, -ного, *ч.* Людина, що зазнала поразки внаслідок чиєї-небудь перемоги.

ПЕРЕМО́ЖЕЦЬ, -жця, *ч.* Той, хто переміг, здобув перемогу.

ПЕРЕМО́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до перемоги. // Який переміг, став переможцем. // Який закінчився перемогою. // Який виражає радість із приводу перемоги. // Який символізує, засвідчує перемогу. 2. *перен.* Який виражає усвідомлення переваги кого-небудь.

ПЕРЕМО́ЖНИК, -а, *ч.*, *заст.* Переможець.

ПЕРЕМО́ЖНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **перемо́жник**.

ПЕРЕМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перемо́жний**.

ПЕРЕМО́ЖНО. Присл. до **перемо́жний**.

ПЕРЕМОКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕМО́КНУТИ**, -ну, -неш *і* **ПЕРЕМО́КТИ**, -кну, -кнеш, *док.* 1. Ставати мокрим. 2. Мокнути занадто довго, довше, ніж потрібно.

ПЕРЕМО́КЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перемо́кнути**, **перемо́кти**. 2. *у знач. прикм.* Мокрий, змокрілий.

ПЕРЕМО́КНУТИ *див.* **перемока́ти**.

ПЕРЕМО́КТИ *див.* **перемока́ти**.

ПЕРЕМОЛИ́ТИСЯ, -молю́ся, -мо́лишся, *док.* Переказати всі молитви або закінчити молитися.

ПЕРЕМОЛО́Т, -у, *ч.* Дія за знач. **перемолоти́ти** і **перемолоти́тися**.

ПЕРЕМОЛО́ТИ *див.* **переме́лювати**.

ПЕРЕМО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемоло́ти**.

ПЕРЕМОЛО́ТИСЯ *див.* **переме́люватися**.

ПЕРЕМОЛОТИ́ТИ *див.* **перемоло́чувати**.

ПЕРЕМОЛОТИ́ТИСЯ *див.* **перемоло́чуватися**.

ПЕРЕМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемолоти́ти**. // **перемоло́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕМОЛО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перемоло́чений**.

ПЕРЕМОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемоло́чувати**.

ПЕРЕМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* 1. Молотити все чи багато хліба, зерна). // *перен.* Знищувати, губити. // *безос.* 2. Молотити ще раз, повторно або заново, по-іншому. // *перен.* Знову, багато разів повертатися до того самого, обговорювати те саме.

ПЕРЕМОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕМОЛОТИ́ТИСЯ**, -о́титься, *док.* 1. Ставати перемолоченим. 2. *тільки недок.* Пас. до **перемоло́чувати**.

ПЕРЕМОНТА́Ж, -у́, *ч.*, *спец.* Повторний, новий монтаж.

ПЕРЕМОНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемонтува́ти**.

ПЕРЕМОНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМОНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Монтувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕМОНТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перемонто́вувати**.

ПЕРЕМОНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемонтува́ти**.

ПЕРЕМОНТУВА́ТИ *див.* **перемонто́вувати**.

ПЕРЕМОРГНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Однокр. до **перемо́ргуватися**.

ПЕРЕМО́РГУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **перемо́ргуватися**.

ПЕРЕМО́РГУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Моргаючи, подавати один одному знак.

ПЕРЕМОРДО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемордува́ти**. // *у знач. прикм.*

ПЕРЕМОРДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перемордо́ваний**.

ПЕРЕМОРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Дуже змучити; завдати великої прикрості. 2. Змучити, замучити всіх чи багатьох; завдати прикрості всім чи багатьом.

ПЕРЕМОРДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Дуже змучитися, перестраждати.

ПЕРЕМО́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч до **переморити́**.

ПЕРЕМО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перемо́рений**.

ПЕРЕМОРИ́ТИ, -морю́, -мо́риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Уморити всіх чи багатьох.

ПЕРЕМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переморо́зити**.

ПЕРЕМОРО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **переморо́жений**.

ПЕРЕМОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переморо́жувати.**

ПЕРЕМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМОРО́ЗИТИ**, -о́жу, -о́зиш, *док.*, *перех.* 1. Морозити або змушувати, примушувати мерзнути, замерзати всіх, багатьох. 2. Заморожувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕМОРО́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕМОРО́ЗИТИСЯ**, -о́жуся, -о́зишся, *док.*, *розм.* 1. Дуже мерзнути або морозитися. 2. *тільки недок.* Пас. до **переморо́жувати.**

ПЕРЕМОРО́ЗИТИ *див.* **переморо́жувати.**

ПЕРЕМОРО́ЗИТИСЯ *див.* **переморо́жуватися.**

ПЕРЕМОСТИ́ТИ *див.* **перемо́щувати.**

ПЕРЕМО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемота́ти.**

ПЕРЕМО́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перемо́таний.**

ПЕРЕМОТА́ТИ *див.* **перемо́тувати.**

ПЕРЕМОТИ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Мотижити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Мотижити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕМО́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **перемо́тування.**

ПЕРЕМОТЛО́ШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Перетворити в мотлох, пошматувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕМО́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для перемотування.

ПЕРЕМО́ТУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається перемотуванням.

ПЕРЕМО́ТУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **перемо́тувальник.**

ПЕРЕМО́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **перемо́тувати.**

ПЕРЕМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемо́тувати.**

ПЕРЕМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Обмотувати, намотувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Обмотувати що-небудь інше; намотувати на що-небудь інше. 3. Обмотувати або намотувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕМО́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перемо́тувати.**

ПЕРЕМО́ТУВАЧ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **перемо́тувальник.** 2. Пристрій, який що-небудь перемотує, призначений для цього.

ПЕРЕМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемочи́ти.**

ПЕРЕМО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перемо́чений.**

ПЕРЕМОЧИ́ТИ *див.* **перемо́чувати.**

ПЕРЕМОЧИ́ТИСЯ *див.* **перемо́чуватися.**

ПЕРЕМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемо́чувати.**

ПЕРЕМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМОЧИ́ТИ**, -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех.* 1. Мочити що-небудь довше, ніж потрібно. 2. Мочити кого-, що-небудь знову, ще раз. 3. Мочити всіх, багатьох або все, багато чого-небудь; мочити, кого-, що-небудь у багатьох місцях або повністю.

ПЕРЕМО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕМОЧИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́чишся, *док.* 1. Промокати наскрізь, дуже намокати. 2. *тільки недок.* Пас. до **перемо́чувати.**

ПЕРЕМО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемости́ти.**

ПЕРЕМО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемости́ти.**

ПЕРЕМО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемо́щувати** і **перемо́щуватися.**

ПЕРЕМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМОСТИ́ТИ**, -ощу́, -о́стиш, *док.*, *перех.* 1. Мостити що-небудь ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Мостити цілком, суцільно все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕМО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перемо́щувати.**

ПЕРЕМРІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемрі́яти.**

ПЕРЕМРІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. *неперех.* Кінчити мріяти. 2. *перех. і без додатка.* Мріяти про все чи про багато чого-небудь.

ПЕРЕМУДРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Те саме, що **перемудрува́ти.**

ПЕРЕМУДРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемудри́ти.**

ПЕРЕМУДРО́ВУВАТИ, -о́вую, -о́вуєш, *недок.*, **ПЕРЕМУДРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *неперех.* Занадто мудрувати. 2. *тільки док.*, *перех.* Перевершити кого-небудь у хитрощах; перехитрити.

ПЕРЕМУДРУВА́ТИ *див.* **перемудро́вувати.**

ПЕРЕМУДРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **перемудрува́ти** 1.

ПЕРЕМУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перемурува́ти.**

ПЕРЕМУРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемуро́вувати.**

ПЕРЕМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕМУРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Мурувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Мурувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕМУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перемурува́ти.**

ПЕРЕМУРУВА́ТИ *див.* **перемуро́вувати.**

ПЕРЕМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перему́чити.**

ПЕРЕМУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Змучити всіх чи багатьох. 2. Дуже змучити; змучити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕМУ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Дуже змучитися.

ПЕРЕМЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.* 1. Швидко перемістити кого-, що-небудь через якийсь простір. 2. Те саме, що **перемча́тися.**

ПЕРЕМЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.* Швидко переміститися через якийсь простір, промчати. // *перен.* З'явитися на мить, швидко пронестися.

ПЕРЕМ'Я́ТИ *див.* **перемина́ти.**

ПЕРЕМ'Я́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перем'я́ти.**

ПЕРЕМ'Я́ТИСЯ *див.* **перемина́тися**[1].

ПЕРЕНАБІ́Р, -бо́ру, *ч.* 1. Повторний набір. 2. Перебільшений, перевищений набір чого-, кого-небудь.

ПЕРЕНАВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенаванта́жити.**

ПЕРЕНАВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенаванта́жити** і **перенаванта́житися** і стан за знач. **перенаванта́житися.**

ПЕРЕНАВАНТА́ЖИТИ *див.* **перенаванта́жувати.**

ПЕРЕНАВАНТА́ЖИТИСЯ *див.* **перенаванта́жуватися.**

ПЕРЕНАВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенаванта́жувати** і **перенаванта́жуватися** і стан за знач. **перенаванта́жуватися.**

ПЕРЕНАВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНАВАНТА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Надмірно навантажувати.

ПЕРЕНАВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕНАВАНТА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Надмірно навантажуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **перенаванта́жувати.**

ПЕРЕНАВЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенавча́ти** і **перенавча́тися.**

ПЕРЕНАВЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕНАВЧИ́ТИ**, -чу́, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Навчити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Навчати всіх чи багатьох.

ПЕРЕНАВЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕНАВЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чишся, *док.* 1. Навчитися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перенавча́ти.**

ПЕРЕНА́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенавчи́ти.**

ПЕРЕНА́ВЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенавчи́ти** і **перенавчи́тися.**

ПЕРЕНАВЧИ́ТИ *див.* **перенавча́ти.**

ПЕРЕНАВЧИ́ТИСЯ *див.* **перенавча́тися.**

ПЕРЕНАГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенагріва́ти.**

ПЕРЕНАГРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕНАГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* Дуже сильно, надмірно нагрівати.

ПЕРЕНАГРІ́ТИ *див.* **перенагріва́ти.**

ПЕРЕНАГРІ́ТИЙ, -а, -е. Нагрітий занадто сильно, понад міру.

ПЕРЕНА́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перена́дити.**

ПЕРЕНА́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **перена́дити.**

ПЕРЕНА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **перена́джувати.**

ПЕРЕНА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Переманювати на свій бік, принаджувати до себе.

ПЕРЕНА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *рідко.* Пас. до **перена́джувати.**

ПЕРЕНА́ДИТИ *див.* **перена́джувати.**

ПЕРЕНАЙМА́ННЯ, -я, *с.* 1. Повторне наймання. 2. Передача орендарем своїх прав та зобов'язань за договором оренди іншій особі.

ПЕРЕНАЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенала́годити.**

ПЕРЕНАЛА́ГОДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенала́годити.**

ПЕРЕНАЛА́ГОДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **перенала́годжувати.**

ПЕРЕНАЛА́ГОДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенала́годжувати.**

ПЕРЕНАЛА́ГОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНАЛА́ГОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Налагоджувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕНАЛА́ГОДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перенала́годжувати.**

ПЕРЕНАЛА́ГОДИТИ *див.* **перенала́годжувати.**

ПЕРЕНАЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенала́дити.**

ПЕРЕНАЛА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенала́дити.**

ПЕРЕНАЛА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **перенала́джувати.**

ПЕРЕНАЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенала́джувати.**

ПЕРЕНАЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНАЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Наладжувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕНАЛА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перенала́джувати.**

ПЕРЕНАЛА́ДИТИ *див.* **перенала́джувати.**

ПЕРЕНАЛА́ДКА, -и, *ж.* Те саме, що **перенала́дження.**

ПЕРЕНАПО́ВНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенапо́внити.**

ПЕРЕНАПО́ВНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенапо́внити** і **перенапо́внитися** і стан за знач. **перенапо́внитися.**

ПЕРЕНАПО́ВНИТИ *див.* **перенаповня́ти.**

ПЕРЕНАПО́ВНИТИСЯ *див.* **перенаповня́тися.**

ПЕРЕНАПО́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенапо́внювати** і **перенапо́внюватися** і стан за знач. **перенапо́внюватися.**

ПЕРЕНАПО́ВНЮВАТИ *див.* **перенаповня́ти.**

ПЕРЕНАПО́ВНЮВАТИСЯ *див.* **перенаповня́тися.**

ПЕРЕНАПОВНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенаповня́ти** і **перенаповня́тися** і стан за знач. **перенаповня́тися.**

ПЕРЕНАПОВНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПЕРЕНАПО́ВНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕНАПО́ВНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Наповняти більше, ніж треба, понад міру.

ПЕРЕНАПОВНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ПЕРЕНАПО́ВНЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ПЕРЕНАПО́ВНИТИСЯ**, -ниться, *док.* 1. Ставати перенаповненим. 2. *тільки недок.* Пас. до **перенаповня́ти, перенапо́внювати.**

ПЕРЕНАПРУ́ГА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Дія за знач. **перенапру́жувати** і **перенапру́жуватися, перенапру́жити** і **перенапру́житися** і стан за знач. **перенапру́жуватися, перенапру́житися.** 2. *спец.* Підвищена напруга електричної мережі.

ПЕРЕНАПРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенапру́жити.** 2. *у знач. прикм.* Який відзначається, характеризується надзвичайним напруженням, перенапруженням.

ПЕРЕНАПРУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перенапру́жити** і **перенапру́житися** і стан за знач. **перенапру́житися.** 2. *спец.* Підвищена напруга електричної мережі.

ПЕРЕНАПРУ́ЖИТИ *див.* **перенапру́жувати.**

ПЕРЕНАПРУ́ЖИТИСЯ *див.* **перенапру́жуватися.**

ПЕРЕНАПРУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перенапру́жувати** і **перенапру́жуватися.**

ПЕРЕНАПРУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНАПРУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Напружувати більше, ніж треба, понад міру.

ПЕРЕНАПРУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕНАПРУ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Напружуватися більше, ніж треба, понад міру. 2. *тільки недок.* Пас. до **перенапру́жувати.**

ПЕРЕНАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенаселі́ти.** // **перенасе́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Густо населений, із зайвим населенням. *Перенаселена квартира.*

ПЕРЕНАСЕ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Надмірна населеність.

ПЕРЕНАСЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **перенасе́леність.** ** **Відно́сне перенасе́лення** – становище, за якого частина працездатного населення позбавлена можливості застосовувати свої сили для добування засобів існування.

ПЕРЕНАСЕЛИ́ТИ *див.* **перенаселя́ти.**

ПЕРЕНАСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕНАСЕЛИ́ТИ**, -селю́, -се́лиш, *док.*, *перех.* Населяти більше, ніж треба, понад міру.

ПЕРЕНАСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **перенаселя́ти.**

ПЕРЕНАСИ́ТИТИ *див.* **перенаси́чувати.**

ПЕРЕНАСИ́ТИТИСЯ *див.* **перенаси́чуватися.**

ПЕРЕНАСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенаси́тити.** 2. *у знач. прикм.* Насичений чим-небудь понад міру.

ПЕРЕНАСИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **перенаси́чений.**

ПЕРЕНАСИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенаси́тити** і **перенаси́титися** і стан за знач. **перенаси́титися.**

ПЕРЕНАСИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенаси́чувати** і **перенаси́чуватися** і стан за знач. **перенаси́чуватися.**

ПЕРЕНАСИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНАСИ́ТИТИ**, -и́чу, -и́тиш, *док.*, *перех.* Робити насиченим чим-небудь більше, ніж треба, понад міру.

ПЕРЕНАСИ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕНАСИ́ТИТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Робитися занадто насиченим чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **перенаси́чувати.**

ПЕРЕНАСТРО́ЇТИ, -о́ю, -о́їш, *док.*, **ПЕРЕНАСТРО́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* 1. Налаштувати на іншу частоту (радіоприймач, радар та ін.) 2. Настроїти апаратуру повторно, вдруге, по-іншому. 3. *розм.* Змусити змінити настрій, напрям думок.

ПЕРЕНАСТРО́ЮВАТИ *див.* **перенастро́їти.**

ПЕРЕНАТУ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенату́жити.** 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **перенапру́жений** 2.

ПЕРЕНАТУ́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія і стан за знач. **перенату́жити** і **перенату́житися.**

ПЕРЕНАТУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **перенапру́жити.**

ПЕРЕНАТУ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **перенапру́житися.**

ПЕРЕНАЦІ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ПЕРЕНАЦІ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* 1. Навести зброю на іншу ціль, намітити інші цілі. 2. Спрямувати бажання, зусилля, здібності, засоби в інший бік, на досягнення інших цілей.

ПЕРЕНАЦІ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перенацілювання.

ПЕРЕНАЦІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенаці́лювати.**

ПЕРЕНАЦІ́ЛЮВАТИ *див.* **перенаці́лити.**

ПЕРЕНЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Дуже понервувати.

ПЕРЕНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенести́.**

ПЕРЕНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перено́сити, перенести́** і **перено́ситися, перенести́ся.** 2. Те саме, що **анжамбема́н.**

ПЕРЕНЕСТИ́ *див.* **перено́сити.**

ПЕРЕНЕСТИ́СЯ *див.* **перено́ситися.**

ПЕРЕНИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перениза́ти.**

ПЕРЕНИ́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перени́заний.**

ПЕРЕНИЗА́ТИ *див.* **перени́зувати.**

ПЕРЕНИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перени́зувати.**

ПЕРЕНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНИЗА́ТИ**, -ижу́, -и́жеш, *док.*, *перех.* 1. Нанизувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. // *перен.* Летіти або падати один за одним (про живі істоти чи предмети). 2. Нанизувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕНИ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перени́зувати.**

ПЕРЕНИ́ТИ, -и́є, *док.*, *у сполуч. зі сл.* с е р ц е, д у ш а і т. ін., *розм.* Змучитися від горя, неприємностей і т. ін.

ПЕРЕНИ́ШПОРИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.*

1. Обшукати все чи багато чого-небудь, одне за одним. 2. Обшукати вдруге, вкотре.
ПЕРЕНІВЕЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенівечити**.
ПЕРЕНІВЕЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Попсувати все чи більшу частину чого-небудь. 2. Покалічити або перебити всіх, багатьох.
ПЕРЕНІВЕЧИТИСЯ, -иться, *док.* Пас. до **перенівечити**.
ПЕРЕНІССЯ, -я, *с.* Верхня частина носа у людини й деяких тварин, що міститься між очима та безпосередньо прилягає до лоба, утворюючи заглиблення.
ПЕРЕНОРМУВАННЯ, -я, *с.* У квантовій теорії поля – процедура усунення ультрафіолетових розбіжностей.
ПЕРЕНОС, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перенести**, **переносити**. *Правила переносу слів.* 2. *розм.* Знак у вигляді рисочки, що ставиться на місці поділу слова при перенесенні його на наступний рядок. *Поставити перенос.*
ПЕРЕНОСИМИЙ, -а, -е. Якого можна переносити.
ПЕРЕНОСИМІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **переносимий**.
ПЕРЕНОСИНИ, -син, *мн.*, *рідко.* Дія за знач. **переносити 1 – 3**.
ПЕРЕНОСИТИ *див.* **переношувати**.
ПЕРЕНОСИТИ, -ошу, -осиш, *недок.*, **ПЕРЕНЕСТИ**, -есу, -есеш, *док.*, *перех.* 1. Несучи, переміщати через що-небудь. // Переміщати частини тіла, тулуб через що-небудь; спрямовувати навантаження на певну частину тіла. // Важко, повільно переставляти (ноги). 2. Несучи, переміщати кого-, що-небудь з одного місця в інше. // Переводити (погляд). // Заносити звідкись (запахи, пахощі і т. ін.). // *перен.* Відкладати на інший час. // *перен.* Примушувати в думках, в уяві звертатися до інших часів або інших місць, спонукати таке звертання. 3. Змінювати місцезнаходження чого-небудь або місце, де щось відбувається, відбуватиметься. // Пересувати з одного місця на інше (будівлю). *Перенести будинок.* // *заст.* Переводити з однієї роботи, посади на іншу. 4. Направляти що-небудь в інше місце, спрямовувати, переводити з одного на інше. // Передавати в іншу інстанцію, перепоручати комусь іншому. // Поширювати на кого-небудь іншого, на щось інше. // Передавати думки, почуття, красу природи і т. ін. певними засобами. 5. Призначати що-небудь на інший час, день. 6. Передавати усно, поширювати новини, плітки і т. ін. 7. Витримувати, перетерплювати що-небудь важке, неприємне, страждати від чогось і т. ін. // *тільки недок.*, *з запереч.* н е. Не терпіти, дуже не любити кого-, чого-небудь. // Витримувати низьку температуру. 8. Відтворюючи що-небудь графічно, позначати в іншому місці. // Писати в наступному рядку те, що не вмістилося в попередньому.
ПЕРЕНОСИТИСЯ *див.* **переношуватися**.
ПЕРЕНОСИТИСЯ, -ошуся, -осишся, *недок.*, **ПЕРЕНЕСТИСЯ**, -суся, -сешся, *док.* 1. Переходити куди-небудь, несучи, доставляючи кого, щось або переміщатися кудись. // Передаватися усно, поширюватися через покоління людей. // Переводитися (про погляд). 2. Стрімко, швидко перебігати, переїжджати, перелітати і т. ін. з місця на місце, долаючи щось. // *перен.* У думках, в уяві примушувати себе опинитися в іншому місці, часі, в інших обставинах і т. ін. 3. Переміщатися з одного місця на інше. // *заст.* Переселятися на інше місце проживання, переходити на іншу службу. 4. *перен.* Спрямовуватися на що-небудь інше, на когось іншого. 5. *тільки недок.* Пас. до **переносити**.
ПЕРЕНОСКА, -и, *ж.*, *розм.* Переносна лампа.
ПЕРЕНОСНИЙ, -а, -е. Алегоричний, не буквальний зміст, не пряме значення слова і т. ін.
ПЕРЕНОСНИЙ, -а, -е. Який можна переносити з місця на місце, пристосований для перенесення.
ПЕРЕНОСНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто переносить що-небудь, займається перенесенням чого-небудь. // Речовина або предмет, який сприяє перенесенню чого-небудь. 2. Той, хто або те, що передає якунебудь хворобу, інфекцію.
ПЕРЕНОСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **переносний**.
ПЕРЕНОСНО. Присл. до **переносний**.
ПЕРЕНОЧОВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНОЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.* 1. Залишатися десь на нічвілю. 2. *кого*, *заст.* Давати нічліг, притулок кому-небудь.
ПЕРЕНОЧУВАТИ *див.* **переночовувати**.
ПЕРЕНОШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переносити**. ** **Переношена дитина** – дитина, яка народилася після 42 тижня вагітності. 2. *у знач. прикм.* Якого вже зносили; зношений. *Ношений і переношений.*
ПЕРЕНОШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **переношений**.
ПЕРЕНОШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **переношувати 1, 3**.
ПЕРЕНОШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переношувати**.
ПЕРЕНОШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНОСИТИ**, -ошу, -осиш, *док.*, *перех.* 1. Носити, відносити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох у декілька заходів. 2. Робити непридатним через занадто довге носіння все чи багато чого-небудь (одяг, взуття і т. ін.). 3. Носити дитину довше звичайного строку (про вагітну).
ПЕРЕНОШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕНОСИТИСЯ**, -оситься, *док.* 1. *тільки док.* Зноситися (про все чи багато чого-небудь). 2. *тільки недок.* Пас. до **переношувати**.
ПЕРЕНУДИТИ, -нудить, *док.*, *безос.* Перестати нудити.
ПЕРЕНУДИТИСЯ, -нуджуся, -нудишся, *док.* Перестати нудитися. // Знемогти від нудьги.
ПЕРЕНУМЕРАЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **перенумерування**.
ПЕРЕНУМЕРОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перенумерувати**.
ПЕРЕНУМЕРОВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенумеровувати**.
ПЕРЕНУМЕРОВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНУМЕРУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Послідовно помічати номером все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Нумерувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕНУМЕРОВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перенумеровувати**.
ПЕРЕНУМЕРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перенумерувати**.
ПЕРЕНУМЕРУВАТИ *див.* **перенумеровувати**.
ПЕРЕНЮХАТИ *див.* **перенюхувати**.
ПЕРЕНЮХАТИСЯ *див.* **перенюхуватися**.
ПЕРЕНЮХУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **перенюхувати**.
ПЕРЕНЮХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕНЮХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Нюхати все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕНЮХУВАТИСЯ, -уються, *недок.*, **ПЕРЕНЮХАТИСЯ**, -аються, *док.*, *розм.* Обнюхувати один одного (про собак).
ПЕРЕНЯТИ, перейму, переймеш, *док.*, *заст.* Те саме, що **перейняти**.
ПЕРЕНЯТИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **переняти**.
ПЕРЕНЯТИСЯ, переймуся, переймешся, *док.*, *заст.* Те саме, що **перейнятися**.
ПЕРЕОБВАЖНІЛИЙ, -а, -е. Надмірно обважнілий.
ПЕРЕОБВАЖНІННЯ, -я, *с.* Надмірне обважніння.
ПЕРЕОБГОВОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переобговорити**.
ПЕРЕОБГОВОРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобговорити**.
ПЕРЕОБГОВОРИТИ *див.* **переобговорювати**.
ПЕРЕОБГОВОРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕОБГОВОРИТИ**, -орю, -ориш, *док.*, *перех.* Обговорювати ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕОБГОВОРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **переобговорювати**.
ПЕРЕОБИРАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобирати**.
ПЕРЕОБИРАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПЕРЕОБРАТИ**, -беру, -береш, *док.*, *перех.* Обирати на якусь посаду іншого замість обраного раніше; обирати заново для виконування певних обов'язків.
ПЕРЕОБИРАТИСЯ, -ається, *недок.* Пас. до **переобирати**.
ПЕРЕОБЛАДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переобладнати**. // **переобладнано**, *безос. присудк. сл.*
ПЕРЕОБЛАДНАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобладнати**.
ПЕРЕОБЛАДНАТИ *див.* **переобладнувати**.
ПЕРЕОБЛАДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобладнувати**.
ПЕРЕОБЛАДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕОБЛАДНАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Обладнувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕОБЛАДНУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переобладнувати**.
ПЕРЕОБЛІК, -у, *ч.* Дія за знач. **переобліковувати**, **переобліковувати**. ** **Переоблік векселів** – облік комерційним банком дисконтованих ним векселів у банку з більш низькою обліковою ставкою.
ПЕРЕОБЛІКОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переоблікувати**.
ПЕРЕОБЛІКОВИЙ, -а, -е. Стос. до переобліку.
ПЕРЕОБЛІКОВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕОБЛІКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Провадити новий, повторний облік, обліковувати заново.
ПЕРЕОБЛІКУВАТИ *див.* **переобліковувати**.
ПЕРЕОБМІР, -у, *ч.*, *спец.* Повторний обмір.
ПЕРЕОБМОЛОТ, -у, *ч.* Повторний обмолот.
ПЕРЕОБМУНДИРОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переобмундирувати**.
ПЕРЕОБМУНДИРОВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобмундировувати**.
ПЕРЕОБМУНДИРОВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕОБМУНДИРУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обмундировувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕОБМУНДИРОВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕОБМУНДИРУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* 1. Обмундировуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому. // *розм.* Одягатися в щось інше. 2. *тільки недок.* Пас. до **переобмундировувати**.
ПЕРЕОБМУНДИРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобмундирувати**.
ПЕРЕОБМУНДИРУВАТИ *див.* **переобмундировувати**.
ПЕРЕОБМУНДИРУВАТИСЯ *див.* **переобмундировуватися**.
ПЕРЕОБПИЛЮВАННЯ, -я, *с.* Взаємне обпилювання всіх чи багатьох рослин.
ПЕРЕОБРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переобрати**.
ПЕРЕОБРАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобрати**.
ПЕРЕОБРАТИ *див.* **переобирати**.
ПЕРЕОБТЯЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переобтяжити**. 2. *у знач. прикм.* Занадто, понад міру навантажений.
ПЕРЕОБТЯЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **переобтяжуватися**.
ПЕРЕОБТЯЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобтяжити** і **переобтяжитися**.
ПЕРЕОБТЯЖИТИ *див.* **переобтяжувати**.
ПЕРЕОБТЯЖИТИСЯ *див.* **переобтяжуватися**.
ПЕРЕОБТЯЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобтяжувати** і **переобтяжуватися**.
ПЕРЕОБТЯЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕОБТЯЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Навантажувати надмірно, більше, ніж можливо. 2. *перен.* Занадто обтяжувати кого-небудь надмірною роботою, інформацією і т. ін.
ПЕРЕОБТЯЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕОБТЯЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Навантажуватися надмірно, більше, ніж можливо. 2. *тільки недок.* Пас. до **переобтяжувати**.
ПЕРЕОБУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **переобувати**.
ПЕРЕОБУВАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПЕРЕОБУТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **перевзувати**.
ПЕРЕОБУВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ПЕРЕОБУТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **перевзуватися**.
ПЕРЕОБУТИ *див.* **переобувати**.
ПЕРЕОБУТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **переобути**.
ПЕРЕОБУТИСЯ *див.* **переобуватися**.
ПЕРЕОБЧИСЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобчислити**.
ПЕРЕОБЧИСЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ПЕРЕОБЧИСЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Обчислити повторно.
ПЕРЕОБЧИСЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переобчислювати**.
ПЕРЕОБЧИСЛЮВАТИ *див.* **переобчислити**.
ПЕРЕОБЧИСЛЯННЯ, -я, *с.* Те саме, що **переобчислення**.
ПЕРЕОГЛЯД, -у, *ч.* Повторний огляд.
ПЕРЕОГЛЯДАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПЕРЕОГЛЯНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Оглядати знову, робити повторний огляд.
ПЕРЕОГЛЯНУТИ *див.* **переоглядати**.
ПЕРЕОГЛЯНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переоглянути**.
ПЕРЕОДІВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **переодівати** і **переодіватися**.
ПЕРЕОДІВАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПЕРЕОДІТИ**, -іну, -інеш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **переодягати**.
ПЕРЕОДІВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ПЕРЕОДІТИСЯ**, -інуся, -інешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **переодягатися**.
ПЕРЕОДІТИ *див.* **переодівати**.
ПЕРЕОДІТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **переодіти**.
ПЕРЕОДІТИСЯ *див.* **переодягатися**.
ПЕРЕОДЯГАЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, де переодягаються.
ПЕРЕОДЯГАННЯ, *рідко* **ПЕРЕДЯГАННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **переодягати** і **переодягатися**.
ПЕРЕОДЯГАТИ *і рідко* **ПЕРЕДЯГАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ПЕРЕОДЯГНУТИ** *і рідко* **ПЕРЕДЯГНУТИ**, -дягну, -дягнеш *і* **ПЕРЕОДЯГТИ** *і рідко* **ПЕРЕДЯГТИ**, -дягну, -дягнеш, *док.* 1. Одягати кого-небудь в інший одяг. 2. Одягати кого-небудь незвично з метою маскування, зміни зовнішності і т. ін.
ПЕРЕОДЯГАТИСЯ *і рідко* **ПЕРЕДЯГАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ПЕРЕОДЯГНУТИСЯ** *і рідко* **ПЕРЕДЯГНУТИСЯ**, -дягнуся, -дягнешся *і* **ПЕРЕОДЯГТИСЯ** *і рідко* **ПЕРЕДЯГТИСЯ**, -дягнуся, -дягнешся, *док.* 1. Знімаючи один одяг, одягати на себе інший. 2. Одягатися незвично з метою маскування, зміни зовнішності і т. ін. // *ким.* Вбиратися так, щоб зовні бути подібним до кого-небудь. // *театр.* Одягатися в інший одяг для виконання ролі.
ПЕРЕОДЯГНЕНИЙ, *рідко* **ПЕРЕДЯГНЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переодягти**, **передягти** і **переодягтися**, **передягтися**.
ПЕРЕОДЯГНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переодягнути** і **переодягнутися**.
ПЕРЕОДЯГНУТИ *див.* **переодягати**.
ПЕРЕОДЯГНУТИЙ, *рідко* **ПЕРЕДЯГНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переодягнути** і **передягнути**.
ПЕРЕОДЯГНУТИСЯ *див.* **переодягатися**.
ПЕРЕОДЯГТИ *див.* **переодягати**.
ПЕРЕОДЯГТИСЯ *див.* **переодягатися**.
ПЕРЕОЗБРОЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переозброїти**.
ПЕРЕОЗБРОЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **переозброюватися**.
ПЕРЕОЗБРОЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переозброїти** і **переозброїтися**.
ПЕРЕОЗБРОЇТИ *див.* **переозброювати**.
ПЕРЕОЗБРОЇТИСЯ *див.* **переозброюватися**.
ПЕРЕОЗБРОЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **переозброювати** і **переозброюватися**.
ПЕРЕОЗБРОЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕОЗБРОЇТИ**, -ою, -оїш, *док.*, *перех.* 1. Озброювати заново, по-іншому, забезпечувати новою зброєю. 2. *перен.* Постачати новими засобами виробництва.
ПЕРЕОЗБРОЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕОЗБРОЇТИСЯ**, -оюся, -оїшся, *док.* 1. Озброюватися заново, по-іншому, міняти своє озброєння на нове. 2. *перен.* Отримувати нові засоби виробництва.
ПЕРЕОЗВУЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переозвучити**.
ПЕРЕОЗВУЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переозвучити**.
ПЕРЕОЗВУЧИТИ *див.* **переозвучувати**.
ПЕРЕОЗВУЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переозвучувати**.
ПЕРЕОЗВУЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕОЗВУЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Озвучувати ще раз, повторно або заново, по-іншому (кінофільм).
ПЕРЕОЗВУЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переозвучувати**.
ПЕРЕОКУЛІРОВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕОКУЛІ-**

РУВА́ТИ, -ірую, -іру́єш, *док.*, *перех.* Окулірувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕОКУЛІ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переокулірувати.**

ПЕРЕОКУЛІРУВА́ТИ *див.* **переокулі́рбовувати.**

ПЕРЕОПРОМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переопромінити.**

ПЕРЕОПРОМІ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переопромінити.**

ПЕРЕОПРОМІ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, **ПЕРЕОПРОМІ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Одержати небезпечну для організму дозу опромінення.

ПЕРЕОПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переопромінювати.**

ПЕРЕОПРОМІ́НЮВАТИ *див.* **переопромінити.**

ПЕРЕОПРОМІ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **переопромінювати.**

ПЕРЕО́Р, -у, *ч.* Дія за знач. **перео́рювати, переора́ти.**

ПЕРЕО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переора́ти.** // **переорано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕОРА́ТИ *див.* **перео́рювати.**

ПЕРЕОРГАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **переорганізува́ти** і **переорганізува́тися.**

ПЕРЕОРГАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переорганізува́ти.**

ПЕРЕОРГАНІЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕОРГАНІЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Організовувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕОРГАНІЗО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕОРГАНІЗУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Організовуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **переорганізо́вувати.**

ПЕРЕОРГАНІЗУВА́ТИ *див.* **переорганізо́вувати.**

ПЕРЕОРГАНІЗУВА́ТИСЯ *див.* **переорганізо́вуватися.**

ПЕРЕОРІЄНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **переорієнтува́ти** і **переорієнтува́тися.**

ПЕРЕОРІЄНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переорієнтува́ти.**

ПЕРЕОРІЄНТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переорієнтований.**

ПЕРЕОРІЄНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕОРІЄНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Орієнтувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕОРІЄНТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕОРІЄНТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Орієнтуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **переорієнто́вувати.**

ПЕРЕОРІЄНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переорієнтува́ти** і **переорієнтува́тися.**

ПЕРЕОРІЄНТУВА́ТИ *див.* **переорієнто́вувати.**

ПЕРЕОРІЄНТУВА́ТИСЯ *див.* **переорієнто́вуватися.**

ПЕРЕОРКЕСТРО́ВКА, -и, *ж.* Повторна оркестровка.

ПЕРЕОРКЕСТРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переоркестро́вувати.**

ПЕРЕОРКЕСТРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕОРКЕСТРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Оркеструвати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕОРКЕСТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переоркеструва́ти.**

ПЕРЕОРКЕСТРУВА́ТИ *див.* **переоркестро́вувати.**

ПЕРЕО́РОК, -рка, *ч.*, *розм.* Переоране місце, проорана смуга на ґрунтовій дорозі.

ПЕРЕО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перео́рювати.**

ПЕРЕО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕОРА́ТИ**, -орю́, -о́реш, *док.*, *перех.* 1. Орати, обробляти землю плугом уперше. // *перен.* Змінювати землю так, наче вона оброблена плугом. 2. Орати ще раз, повторно або заново, по-іншому. // *на що.* Оранкою готувати землю під іншу культуру. 3. Орати все чи багато, одне за одним (поле, лан і т. ін.). 4. Орючи для затримки чого-небудь, проводити поперечну борозну. // *перен.* Утворювати поперечну борозну на чому-небудь. // *безос.* 5. *у сполуч. зі сл.* м е ж а. Захоплювати при оранці частину чужої, відділеної межею землі. // Нищити оранкою межі між полями з метою об'єднати їх.

ПЕРЕО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перео́рювати.**

ПЕРЕОСМИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переосми́слити.** // **переосми́слено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕОСМИ́СЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переосмислений.**

ПЕРЕОСМИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переосми́слити, переосми́слювати.**

ПЕРЕОСМИ́СЛИТИ *див.* **переосми́слювати.**

ПЕРЕОСМИ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переосми́слювати.**

ПЕРЕОСМИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕОСМИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Осмислювати посвоєму або по-іншому.

ПЕРЕОСМИ́СЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **переосми́слювати.**

ПЕРЕОСНАСТИ́ТИ *див.* **переосна́щувати.**

ПЕРЕОСНАСТИ́ТИСЯ *див.* **переосна́щуватися.**

ПЕРЕОСНАЩА́ТИ *див.* **переосна́щувати.**

ПЕРЕОСНАЩА́ТИСЯ *див.* **переосна́щуватися.**

ПЕРЕОСНА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переоснасти́ти.**

ПЕРЕОСНА́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переосна́щений.**

ПЕРЕОСНА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переоснасти́ти.**

ПЕРЕОСНА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переосна́щувати.**

ПЕРЕОСНА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПЕРЕОСНАЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕОСНАСТИ́ТИ**, -ащу́, -асти́ш, *док.*, *перех.* Оснащувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕОСНА́ЩУВАТИСЯ, -ується *і* **ПЕРЕОСНАЩА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕОСНАСТИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* Оснащуватися заново, по-іншому.

ПЕРЕОФО́РМИТИ *див.* **переоформля́ти.**

ПЕРЕОФО́РМИТИСЯ *див.* **переоформля́тися.**

ПЕРЕОФО́РМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переофо́рмити.** // **переофо́рмлено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕОФО́РМЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переофо́рмити.**

ПЕРЕОФО́РМЛЮВАТИ *див.* **переоформля́ти.**

ПЕРЕОФО́РМЛЮВАТИСЯ *див.* **переоформля́тися.**

ПЕРЕОФОРМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПЕРЕОФО́РМЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕОФО́РМИТИ**, -млю, -миш; *мн.* переофо́рмлять; *док.*, *перех.* Оформляти ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕОФОРМЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ПЕРЕОФО́РМЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕОФО́РМИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* переофо́рмляться; *док.* Оформлятися ще раз, повторно або заново, поіншому.

ПЕРЕОХОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переохолоди́ти.** 2. *у знач. прикм.*, *спец.* Який має температуру нижчу, ніж температура твердіння, замерзання. // Надто, дуже холодний.

ПЕРЕОХОЛО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **переохоло́джений.**

ПЕРЕОХОЛО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переохолоди́ти** і **переохолоди́тися.**

ПЕРЕОХОЛО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до переохолоджування.

ПЕРЕОХОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **переохоло́джувати** і **переохоло́джуватися.** ** **Переохоло́джування організму** – те саме, що **гіпотермія.**

ПЕРЕОХОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕОХОЛОДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* Дуже, занадто охолоджувати. // *спец.* Охолоджуючи, доводити до температури нижчої, ніж температура твердіння, замерзання.

ПЕРЕОХОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕОХОЛОДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.* 1. Дуже, занадто охолоджуватись. 2. *тільки недок.* Пас. до **переохоло́джувати.**

ПЕРЕОХОЛОДИ́ТИ *див.* **переохоло́джувати.**

ПЕРЕОХОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **переохоло́джуватися.**

ПЕРЕОХОЛОДНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **переохоло́джувальний.**

ПЕРЕОХОЛОДНИ́К, -а́, *ч.* Холодильна установка чи суміш для переохолоджування.

ПЕРЕОЦІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переоцінити.**

ПЕРЕОЦІНИ́ТИ *див.* **переоцінювати.**

ПЕРЕОЦІ́НКА, -и, *ж.* Дія за знач. **переоцінювати, переоцінити.** *Переоцінка цінностей.*

ПЕРЕОЦІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переоцінювати.** ** **Переоцінювання вкла́дів** – зміна номінальної суми вкладів у кредитних установах, що її держава здійснює в процесі грошової реформи.

ПЕРЕОЦІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕОЦІНИ́ТИ**, -іню́, -і́ниш, *док.*, *перех.* 1. Оцінювати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Оцінювати надто високо, вище, ніж слід.

ПЕРЕОЦІ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **переоцінювати.**

ПЕРЕ́ПАД, -у, *ч.* 1. Падіння води на місці порога, а також такий поріг. 2. Східчаста споруда з бетону, залізобетону, каменю, дерева і т. ін., що регулює швидкість руху води у каналі з похилим дном. 3. *спец.* Різниця рівнів температур і тисків у місці їх зміни. 4. *перен.* Різка зміна в стані, розвитку чого-небудь.

ПЕРЕПАДА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПЕРЕПА́СТИ**, -аде́, *док.* 1. *перев. недок.* Випадати нерівно, з проміжками (про опади). // Траплятися час від часу, зрідка бувати (про природні явища). 2. *кому.* Ставати чиєюсь власністю, переходити в чиєсь користування. // *розм.* Те саме, що **діставатися** 5.

ПЕРЕПАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПА́СТИСЯ**, -аду́ся, -аде́шся, *док.*, *діал.* 1. Розпадатися. 2. Виснажуватися (від недоїдання, надмірної праці і т. ін.).

ПЕРЕПА́ДИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Непостійний, мінливий.

ПЕРЕПА́ДИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **перепа́дистий.**

ПЕРЕПА́ЙКА, -и, *ж.* Дія за знач. **перепая́ти, перепа́ювати.**

ПЕРЕПАКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепакува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Запакований (про все чи багато чого-небудь).

ПЕРЕПАКО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **перепако́вування.**

ПЕРЕПАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепако́вувати.**

ПЕРЕПАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Пакувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Пакувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕПАКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕПАКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Пакуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перепако́вувати.**

ПЕРЕПАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепакува́ти.**

ПЕРЕПАКУВА́ТИ *див.* **перепако́вувати.**

ПЕРЕПАКУВА́ТИСЯ *див.* **перепако́вуватися.**

ПЕРЕ́ПАЛ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перепа́лювати, перепалити** і **перепа́люватися, перепали́тися.** 2. *рідко.* Те саме, що **перега́р** 3. 3. Надмірне обпалювання, випалювання чого-небудь, його стан або предмет як наслідок таких дій.

ПЕРЕПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепали́ти.** 2. *у знач. прикм.* Якого довго палили. 3. *у знач. прикм.* Зіпсований надмірним обпалюванням, випалюванням і т. ін.

ПЕРЕПА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепали́ти** 1.

ПЕРЕПА́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Виснажений недоїданням, надмірною працею і т. ін.

ПЕРЕПАЛИ́ТИ *див.* **перепа́лювати.**

ПЕРЕПАЛИ́ТИСЯ *див.* **перепа́люватися.**

ПЕРЕПА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **перестрілка.**

ПЕРЕПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **перепа́лювати.**

ПЕРЕПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перепа́лювати** 1 і **перепа́люватися** 1.

ПЕРЕПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕПАЛИ́ТИ**, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех.* 1. Псувати, нищити надмірним нагріванням. // Довго смажити, роблячи непридатним для споживання. // Шкодити (електричні пристрої). // Висушуючи, знищувати рослини (про дію сонячних променів). 2. *на що.* Змінювати стан, властивості і т. ін. дією вогню. 3. *перен.* Знемагати, знесилюватися від горя, переживання, пристрасного почуття і т. ін. // *безос.* // Відчувати жар, підвищення температури (звичайно внаслідок хвороби). 4. Палити все чи багато чого-небудь (про цигарки, тютюн і т. ін.). 5. *діал.* Спалювати.

ПЕРЕПА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПЕРЕПАЛИ́ТИСЯ**, -па́литься, *док.* 1. Псуватися від надмірного нагрівання. 2. *тільки недок.* Пас. до **перепа́лювати.**

ПЕРЕ́ПАРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепа́рити.**

ПЕРЕПА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перепа́рений.**

ПЕРЕПА́РИТИ *див.* **перепа́рювати.**

ПЕРЕПА́РИТИСЯ *див.* **перепа́рюватися.**

ПЕРЕПАРУВА́ТИ, -у́є, *док.*, *розм.* Перестати випаровуватися, парувати.

ПЕРЕПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепа́рювати.**

ПЕРЕПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Парити більше, ніж треба, понад міру. *Перепарити молоко.*

ПЕРЕПА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕПА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Паритися більше, ніж треба, понад міру.

ПЕРЕПАСКУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепаску́дити.**

ПЕРЕПАСКУ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перепаску́джений.**

ПЕРЕПАСКУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПАСКУ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Паскудити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕПАСКУ́ДИТИ *див.* **перепаску́джувати.**

ПЕРЕПАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Перекидати одержаний м'яч, шайбу і т. ін. іншому гравцеві. 2. *перен.*, *розм.* Переправляти що-небудь в інше місце, іншій особі.

ПЕРЕПА́СТИ *див.* **перепада́ти.**

ПЕРЕПА́СТИСЯ *див.* **перепада́тися.**

ПЕРЕПА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепа́ювати.**

ПЕРЕПА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕПАЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Паяти ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Паяти все чи багато чогонебудь, одне за одним.

ПЕРЕПА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перепа́ювати.**

ПЕРЕПА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепая́ти.**

ПЕРЕПАЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепая́ти.**

ПЕРЕПАЯ́ТИ *див.* **перепа́ювати.**

ПЕРЕПЕКТИ́ *див.* **перепіка́ти.**

ПЕРЕПЕКТИ́СЯ *див.* **перепіка́тися.**

ПЕ́РЕПЕЛ, -а, *ч.* Невеличка польова перелітна пташка родини фазанових, яка має темно-буре плямисте забарвлення.

ПЕРЕПЕЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа перепела.

ПЕРЕПЕЛЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **перепеленя́.**

ПЕРЕПЕЛИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **пе́репел.** *Перепелині яйця.* // Такий, в якому використовуються перепели. // Стос. до розведення перепелів. // Який полює на перепелів.

ПЕРЕПЕЛИ́ХА, -и, *ж.* Самка перепела.

ПЕРЕПЕЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **перепі́лка.**

ПЕРЕПЕЛИ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **перепели́чка.**

ПЕРЕПЕЛИ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **пе́репел.**

ПЕРЕПЕЛИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **перепели́ця.** 2. *перен.*, *розм.* Пестлива назва дівчини, жінки (перев. при звертанні).

ПЕ́РЕПЕЛО, -а, *с.*, *діал.* Ключиця.

ПЕРЕПЕЛЯ́, -я́ти, *с.* Пташа перепела.

ПЕРЕПЕЛЯ́ТИНА, -и, *ж.* Перепеляче м'ясо.

ПЕРЕПЕЛЯ́ТИНКА, -и, *ж.* Пестл. до **перепеля́тина.**

ПЕРЕПЕЛЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **перепеля́.**

ПЕРЕПЕЛЯ́ТНИК, -а, *ч.* Невеликий яструб, який живиться здебільшого корисними птахами і в деяких місцях використовується як ловчий птах.

ПЕРЕПЕЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **пе́репел.** // Приготовл. з м'яса перепела.

ПЕРЕПЕРЕ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепереза́ти.**

ПЕРЕПЕРЕЗА́ТИ *див.* **перепері́зувати.**

ПЕРЕПЕРЕЗА́ТИСЯ *див.* **перепері́зуватися.**

ПЕРЕПЕРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепері́зувати.**

ПЕРЕПЕРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПЕРЕЗА́ТИ**, -ежу́, -е́жеш, *док.*, *перех.* 1. Оперізувати, підперізувати чим-небудь. 2. Оперізувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕПЕРІ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕПЕРЕЗА́ТИСЯ**, -ежу́ся, -е́жешся, *док.* 1. Підперізуватися чим-небудь, надягати на себе (про пояс).

2. Оперізуватися ще раз, повторно або заново, поіншому.

ПЕРЕПЕ́РТИ, -пру́, -пре́ш, *док., перех., розм., фам.* 1. Те саме, що **перетяга́ти** 4. 2. *перен.* Подолати, перемогти і т. ін. у чому-небудь.

ПЕРЕПЕ́РТИЙ, -а, -е, *розм., фам.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепе́рти** 1.

ПЕРЕПЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переперчи́ти**.

ПЕРЕПЕ́РЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **перепе́рчений**.

ПЕРЕПЕРЧИ́ТИ *див.* **перепе́рчувати**.

ПЕРЕПЕ́РЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепе́рчувати**.

ПЕРЕПЕ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПЕРЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док., перех.* Перчити більше, ніж треба, понад міру. *Переперчити страву.* // *неперех., перен.* Занадто підкреслювати що-небудь, наголошувати на чомусь; утрирувати.

ПЕРЕПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до перепекти́. 2. *у знач. прикм.* Який довго пікся, смажився. // *перев. із сл.* г у б и, у с т а. Який засмаг, пошерх і т. ін.

ПЕРЕПЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **перепе́чений**.

ПЕРЕПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПИ́ТИ**, -п'ю, -п'єш, *док.* 1. *перех., кого і без додатка.* Випивати алкогольних напоїв більше за іншого, інших. 2. *перех. і неперех., до кого, діал.* Випивати за чиє-небудь здоров'я, бажаючи комусь щастя. 3. *перех., кому що, діал.* Випиваючи чарку, дарувати що-небудь молодому або новонародженому. 4. *перех.* Випивати все чи багато чого-небудь одне за одним. *Перепити всі вина.* // П'ючи, проголошувати всі чи багато тостів, промов.

ПЕРЕПИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПИ́ТИСЯ**, -п'ю́ся, -п'є́шся, *док.* 1. *чого і без додатка.* Випивати багато спиртних напоїв, пити до повного сп'яніння; упиватися. // Призвичаюватися до п'янства, ставати п'яницею; спиватися. // *перен.* Впадати у стан, що нагадує оп'яніння, хміліти (від радості, горя і т. ін.). 2. Напиватися п'яними (про всіх чи багатьох). 3. Випивати рідини більше, ніж слід; обпиватися.

ПЕРЕПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепи́лювати**.

ПЕРЕПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Розпилювати на дві частини або навпіл. 2. *перен.* Ділити щось на дві частини.

ПЕРЕПИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепиля́ти**. // *у знач. прикм.*

ПЕРЕПИЛЯ́ТИ *див.* **перепи́лювати**.

ПЕРЕПИ́Н, -у, *ч., розм.* Зупинення.

ПЕРЕПИНА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕП'Я́СТИ́**, **ПЕРЕПНУ́ТИ**, -пну́, -пне́ш, *док., перех.* Переділяти приміщення якою-небудь перегородкою, завісою і т. ін. або перегороджувати простір чимось. // Створювати чим-небудь перешкоду для просування з однієї частини чогось в іншу. // Прокладати, будувати між двома частинами те, що їх об'єднує, з'єднує.

ПЕРЕПИНА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Зав'язувати ще раз, повторно або заново, по-іншому (перев. хустку).

ПЕРЕПИНА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. *рідко.* Говорячи, зупинятися без потреби. 2. *тільки недок.* Пас. до **перепина́ти**[1].

ПЕРЕПИНА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Зав'язуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому (перев. хусткою).

ПЕРЕПИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепини́ти**. // *у знач. прикм.*

ПЕРЕПИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепини́ти**.

ПЕРЕПИНИ́ТИ *див.* **перепиня́ти**.

ПЕРЕПИНИ́ТИСЯ *див.* **перепиня́тися**.

ПЕРЕПИ́НКА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **зупи́нка** 1.

ПЕРЕПИНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепиня́ти**.

ПЕРЕПИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕПИНИ́ТИ**, -пиню́, -пи́ниш, *док., перех.* 1. *також без додатка.* Затримувати, зупиняти кого-, що-небудь на дорозі, виходячи, вибігаючи назустріч або перетинаючи шлях. // *перев. зі сл.* п у т ь, д о р о г а, ш л я х і т. ін. Ставати на заваді; протидіяти, заважати під час руху. // Перегороджувати щонебудь природною чи зведеною людьми перепоною, стримуючи рух, течію, пересування і т. ін. 2. *перен.* Перешкоджати певній дії, перебігові, розвитку чого-небудь. 3. *також без додатка.* Перебивати, переривати бесіду, мову, розповідь, не давати говорити. // *безос.*

ПЕРЕПИНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ПЕРЕПИНИ́ТИСЯ**, -пи́ниться, *док.* 1. Перегороджуватися або закриватися. // *перен.* Переставати робитися; припинятися, закінчуватися. // Робити коротку зупинку, перерву і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **перепиня́ти**.

ПЕРЕПИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепира́ти**.

ПЕРЕПИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПРА́ТИ**, -перу́, -пере́ш, *док., перех.* 1. Прати ще раз, повторно чи багато разів. 2. Прати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕПИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПРА́ТИСЯ**, -перу́ся, -пере́шся, *док.* 1. Провадити прання; попрати. 2. *тільки недок.* Пас. до **перепира́ти**.

ПЕРЕ́ПИС, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перепи́сувати**, **переписа́ти** 1. 2. Спеціально організований масовий статистичний облік населення, промислового або сільськогосподарського устаткування і т. ін., метою якого є з'ясування необхідних даних на певний момент.

ПЕРЕПИ́САНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переписа́ти**. 2. *у знач. прикм.* Виготовлений переписуванням.

ПЕРЕПИСА́ТИ *див.* **перепи́сувати**.

ПЕРЕПИСА́ТИСЯ *див.* **перепи́суватися**.

ПЕРЕПИ́СКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **перепи́сувати**, **переписа́ти** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **листува́ння**.

ПЕРЕПИСНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до перепису. ** **Переписні книги** – зведені документи про кількість населення Московської держави, в т. ч. й України, 2-ї половини 17 – 1-ї чверті 18 ст.

ПЕРЕПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепи́сувати**.

ПЕРЕПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док., перех.* 1. Робити рукописну копію з якого-небудь тексту, писати щось іще раз. // *розм.* Списувати зроблені кимось іншим задачі, приклади, вправи і т. ін. // Писати що-небудь заново, по-іншому. 2. Робити опис, перепис усього або великої кількості чого-небудь, вносити до списку всіх чи багатьох. 3. *на кого – що.* Письмово заповідати кому-небудь своє майно, власність. 4. *перен.* Робити рису, смугу, лінію поперек чогонебудь або навхрест, залишати слід у вигляді риси, смуги, лінії або перехрещених ліній.

ПЕРЕПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕПИСА́ТИСЯ**, -ишу́ся, -и́шешся, *док.* 1. *тільки недок., рідко.* Те саме, що **листува́тися**. 2. *на кого, розм.* Переходити в інший стан, обирати інше громадянство і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **перепи́сувати**.

ПЕРЕПИ́СУВАЧ, -а, *ч.* 1. Особа, що займається переписуванням чого-небудь, переписує щось. 2. *іст.* У давній Русі – особа, що переписувала і впорядковувала рукописні книги.

ПЕРЕПИ́СУВАЧКА, -и. Жін. до **перепи́сувач** 1.

ПЕРЕ́ПИТ, -у, *ч., розм.* Дія за знач. **перепи́тувати**, **перепита́ти**.

ПЕРЕПИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепита́ти**.

ПЕРЕПИТА́ТИ *див.* **перепи́тувати**.

ПЕРЕПИТА́ТИСЯ *див.* **перепи́туватися**.

ПЕРЕПИ́ТИ *див.* **перепива́ти**.

ПЕРЕПИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перепи́ти** 1.

ПЕРЕПИ́ТИСЯ *див.* **перепива́тися**.

ПЕРЕПИ́ТКИ, -ів, *мн., етн.* Весільний обряд, що полягає в такому: гість, випивши чарку, дарує щось молодим.

ПЕРЕПИ́ТТЯ, -я́, *с.* Дія за знач. **перепи́ти** 1 і **перепи́тися** 1.

ПЕРЕПИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепи́тувати**.

ПЕРЕПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Просити кого-небудь повторити щось сказане. 2. Звертатися до кого-небудь знову з тим самим питанням. // Відповідаючи кому-небудь, розмовляючи з кимсь, повторювати поставлене запитання, висловлену думку і т. ін. 3. *розм.* Питати всіх чи багатьох, питати когось про все чи про багато чого-небудь; розпитувати.

ПЕРЕПИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕПИТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Питати кого-небудь, дізнаватися про щось; розпитувати.

ПЕРЕ́ПІХ, -у, *ч., діал.* Пишнота, принда.

ПЕРЕПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *і* **ПЕРЕПХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех., розм.* 1. Переміщати через що-небудь або в інше місце. 2. Направляти, переправляти і т. ін. кого-небудь кудись.

ПЕРЕПИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся *і* **ПЕРЕПХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* 1. Проходити крізь натовп; протовплюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **перепиха́ти**.

ПЕРЕПІДГОТО́ВКА, -и, *ж.* Дія за знач. **перепідготовля́ти**, **перепідготува́ти** і **перепідготовля́тися**, **перепідготува́тися**.

ПЕРЕПІДГОТО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепідготува́ти**.

ПЕРЕПІДГОТОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕПІДГОТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Підготовляти заново, по-іншому.

ПЕРЕПІДГОТОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПІДГОТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Підготовлятися заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перепідготовля́ти**.

ПЕРЕПІДГОТУВА́ТИ *див.* **перепідготовля́ти**.

ПЕРЕПІДГОТУВА́ТИСЯ *див.* **перепідготовля́тися**.

ПЕРЕПІ́ЄЦЬ, -і́йця, *ч., етн.* 1. Весільний хлібець особливої форми. 2. Брат нареченої, який після від'їзду останньої до оселі жениха прибуває туди згодом, аби довідатися про вислід першої шлюбної ночі.

ПЕРЕПІ́Й, -по́ю, *ч.* 1. *розм.* Дія і стан за знач. **перепи́ти** 1. ** **З (од) перепо́ю** – від надмірно випитих алкогольних напоїв, від сильного сп'яніння. 2. *зах.* Обряд випивання за здоров'я (молодих, новонародженого, породіллі і т. ін.). // Подарунок, врученням якого супроводжується такий обряд.

ПЕРЕПІ́ЙНИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **перепі́й**.

ПЕРЕПІ́ЙЩИНА, -и, *ж., етн., зах.* Подарунки молодим під час перепою (у 2 знач.).

ПЕРЕПІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепіка́ти** і **перепіка́тися**.

ПЕРЕПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док., перех.* 1. Пекти надто довго, псувати тривалим печінням. *Перепекти хліб.* 2. Пекти (у 1 знач.) все чи багато чого-небудь. 3. *тільки док.* Перестати пекти. // *безос., перен.* Припинився біль, образа, жаль і т. ін.

ПЕРЕПІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПЕКТИ́СЯ**, -ечу́ся, -ече́шся, *док.* 1. Пектися надто довго; псуватися від тривалого печіння. 2. *тільки недок.* Пас. до **перепіка́ти**.

ПЕРЕПІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Самка перепела; перепелиця. // М'ясо цієї птиці. 2. *перен., розм.* Пестлива форма звертання до дівчини, жінки. 3. Український дівочий хоровод, що супроводжується піснею про перепелицю, а також пісня такого хороводу.

ПЕРЕПІ́ЛОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **перепі́лка**.

ПЕРЕПІ́ЛОЧКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **перепі́лка**. 2. *розм.* Пестлива форма звертання до дівчини, жінки.

ПЕРЕПІ́ЛОЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **перепі́лочка**. // Належний перепілочці.

ПЕРЕПІ́ЛЧИН, -а, -е. Прикм. до **перепі́лка**. // Належний перепілці.

ПЕРЕПІРА́НКА, -и, *ж.* Сорочка, що подерлася від прання.

ПЕРЕПІЧА́ЙКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **пере́пічка** 1. 2. Жінка, яка пече хліби.

ПЕРЕ́ПІЧКА, -и, *ж.* 1. Поколотий ножем корж, що робиться із кислого хлібного тіста і печеться на сковороді, намащеній маслом або салом. 2. *заст.* Маленька пасочка, яку залишають у священика після освячення пасок.

ПЕРЕПЛА́В, -у, *ч.* Те саме, що **перепла́вка**.

ПЕРЕПЛА́ВАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Плавати в усіх чи багатьох місцях; плавати (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Проплавати надто довго.

ПЕРЕПЛА́ВИТИ[1] *див.* **переплавля́ти**[1].

ПЕРЕПЛА́ВИТИ[2] *див.* **переплавля́ти**[2].

ПЕРЕПЛА́ВИТИСЯ *див.* **переплавля́тися**[1].

ПЕРЕПЛА́ВКА, -и, *ж.* Дія за знач. **переплавля́ти**, **перепла́вити**[1].

ПЕРЕПЛА́ВЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепла́вити**[1].

ПЕРЕПЛА́ВЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепла́вити**[2].

ПЕРЕПЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепла́вити**[1] і **перепла́витися**[1].

ПЕРЕПЛАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переплавля́ти**[1].

ПЕРЕПЛАВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕПЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* перепла́влять; *док., перех.* 1. Плавленням перетворювати в інші вироби. 2. *перен.* Переробляти різні елементи в щось однорідне. 3. Плавити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕПЛАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕПЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* перепла́влять; *док., перех.* 1. Сплавляти за течією річки. 2. Сплавляти за течією річки все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕПЛАВЛЯ́ТИСЯ[1], -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПЛА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* перепла́вляться; *док.* 1. Зазнавати переплавлення. 2. *тільки недок.* Пас. до **переплавля́ти**[1].

ПЕРЕПЛАВЛЯ́ТИСЯ[2], -я́ється, *недок.* Пас. до **переплавля́ти**[2].

ПЕРЕПЛАВНИ́Й, -а́, -е́. Отриманий шляхом переплавлення.

ПЕРЕПЛА́ВНИЙ, -а, -е: ** **Перепла́вна середа́** – православне весняне свято, що припадає на середину між Паскою і Трійцею.

ПЕРЕПЛА́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепла́кати**. // *у знач. прикм.*

ПЕРЕПЛА́КАТИ, -а́чу, -а́чеш, *док., розм.* 1. *неперех.* Довго проплакавши, перестати плакати; наплакатися. // Перестати оплакувати кого-, що-небудь. // *перех., перен.* Полегшити своє горе, біль, досаду і т. ін. сльозами. 2. *перех.* Плакати протягом якогось часу; проплакати. 3. *перех.* Плакати довше або сильніше, ніж хтось інший.

ПЕРЕПЛАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепланува́ти**.

ПЕРЕПЛАНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переплано́вувати**.

ПЕРЕПЛАНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПЛАНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Планувати ще раз, повторно або заново, по-іншому; змінювати план чого-небудь.

ПЕРЕПЛАНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переплано́вувати**.

ПЕРЕПЛАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепланува́ти**.

ПЕРЕПЛАНУВА́ТИ *див.* **переплано́вувати**.

ПЕРЕПЛА́ТА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **перепла́чувати**, **переплати́ти**. 2. *розм.* Сума, сплачена понад міру, норму і т. ін.

ПЕРЕПЛАТИ́ТИ *див.* **перепла́чувати**.

ПЕРЕПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переплати́ти**.

ПЕРЕПЛА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепла́чувати**.

ПЕРЕПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПЛАТИ́ТИ**, -ачу́, -а́тиш, *док., перех. і неперех.* Платити більше, ніж слід.

ПЕРЕПЛА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перепла́чувати**.

ПЕРЕПЛЕ́НТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., перех., через що, розм.* Подолати якийсь простір, плентаючись.

ПЕРЕПЛЕ́СК, -у, *ч., поет.* Дія за знач. **перепле́скувати**, **переплесну́ти** і **перепле́скуватися**, **переплесну́тися** та звуки, утворювані цією дією.

ПЕРЕПЛЕ́СКУВАТИ *див.* **перепліскувати**.

ПЕРЕПЛЕ́СКУВАТИСЯ *див.* **перепліскуватися**.

ПЕРЕПЛЕСНУ́ТИ *див.* **перепліскувати**.

ПЕРЕПЛЕ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переплесну́ти**.

ПЕРЕПЛЕСНУ́ТИСЯ *див.* **перепліскуватися**.

ПЕРЕПЛЕСТИ́ *див.* **переплíта́ти**.

ПЕРЕПЛЕСТИ́СЯ[1] *див.* **переплíта́тися**.

ПЕРЕПЛЕСТИ́СЯ[2], -ету́ся, -ете́шся, *док., перех., через що, розм.* Подолати якийсь простір, плетучись (у 5 знач.).

ПЕРЕПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переплести́**. // **перепле́тено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕПЛЕ́ТЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переплете́ний.**

ПЕРЕПЛЕ́ТЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перепліта́ти** і **перепліта́тися.** 2. Те, що переплетене, сплетене між собою.

ПЕРЕПЛЕТІ́ННЯ, -я, *с.* 1. *розм.* Те саме, що **переплетення** 2. 2. Взаємне розташування ниток у тканинах, трикотажі і т. ін.

ПЕРЕПЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепливати.**

ПЕРЕПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПЛИСТИ́** *і* **ПЕРЕПЛИВТИ́**, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.* 1. *через що.* Переправлятися на протилежний бік водного простору вплав або пливучи на чому-небудь. // Перетинаючи шлях, пропливати перед ким-, чимнебудь. // Рухатися повільно або за природним маршрутом (про сонце, хмари і т. ін.). 2. Плисти швидше, ніж хтось інший; переганяти когонебудь уплав.

ПЕРЕПЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **перепливати** 1.

ПЕРЕПЛИВТИ́ *див.* **перепливати.**

ПЕРЕПЛИГНУ́ТИ *див.* **переплигувати.**

ПЕРЕПЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переплигувати.**

ПЕРЕПЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПЛИГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.*, *через що і без додатка.* Стрибаючи, опинятися на іншому боці чого-небудь; перескакувати, перестрибувати. 2. *неперех.* Стрибком переміщатися в інше місце, пересуватися куди-небудь. 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Переходити до іншої теми розмови або іншого предмета думки, не дотримуючись послідовності.

ПЕРЕПЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *перех.*, *поет.*, *рідко.* Те саме, що **переплисти́** 1. 2. *неперех.*, *діал.* Пропливти (у танці).

ПЕРЕПЛИСТИ́ *див.* **перепливати.**

ПЕРЕПЛИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **переплисти́** і **перепливти́.**

ПЕРЕПЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепліскувати** і **перепліскуватися.**

ПЕРЕПЛІ́СКУВАТИ, ПЕРЕПЛЕ́СКУВАТИ *і* **ПЕРЕПЛЮ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПЛЕСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш *і* **ПЕРЕПЛЮ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *через що.* 1. Плескати через що-небудь, із чогось у щось. 2. *тільки недок.* Пас. до **перепліскувати, переплескувати** і **переплюскувати.**

ПЕРЕПЛІ́СКУВАТИСЯ, ПЕРЕПЛЕ́СКУВАТИСЯ *і* **ПЕРЕПЛЮ́СКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕПЛЕСНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся *і* **ПЕРЕПЛЮ́СНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Плескаючись, переливатися через щонебудь. 2. Плескати в долоні (про всіх чи багатьох; у різних місцях.

ПЕРЕПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переплітати.**

ПЕРЕПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПЛЕСТИ́**, -ту́, -те́ш, *док.*, *перех.* 1. З'єднувати або скріплювати що-небудь між собою плетінням; сплітати. // Зчіплювати пальці рук, руки і т. ін. // Обвивати чим-небудь гнучким або витким; оплітати. // *перен.* Змішувати непослідовно, чергувати що-небудь з чимсь іншим. 2. Перевивати волосся, коси і т. ін. чим-небудь. 3. Заплітати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 4. Зшиваючи сторінки книжок, зошитів і т. ін., вставляти їх у тверду оправу і закріплювати в ній; оправляти.

ПЕРЕПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕПЛЕСТИ́СЯ**, -ете́ться, *док.* 1. Сплітаючись, переплутуватися (про щось гнучке, витке). // Зчіплюватися (про пальці, руки і т. ін.). // Обвиватися або проростати, пронизуватися чим-небудь гнучким або витким; оплітатися. // *перен.*, *із сл.* с т е ж к и, д о р о г и *і т. ін.* Схрещуватися, стикатися. 2. *перен.* Змішуючись, поєднуватися з чим-небудь іншим. // Зливатися (про звуки). // Непослідовно поєднуватися (про абстрактні поняття). // Нерозривно зливатися, об'єднуватися в одне ціле. 3. *тільки недок.* Пас. до **переплітати.**

ПЕРЕПЛУ́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переплутати.** 2. *у знач. прикм.* Безладно переплетений; заплутаний. 3. *у знач. прикм.* В якому все порушилося, перемішалося.

ПЕРЕПЛУ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переплутаний.**

ПЕРЕПЛУ́ТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переплутати** і **переплутатися.**

ПЕРЕПЛУ́ТАТИ *див.* **переплутувати.**

ПЕРЕПЛУ́ТАТИСЯ *див.* **переплутуватися.**

ПЕРЕПЛУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переплутувати** і **переплутуватися.**

ПЕРЕПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПЛУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Безладно переплітати що-небудь; заплутувати все, багато чого-небудь чи обвивати, обгортати щось чимось. 2. Порушувати попередній порядок; доводити до безладу, перемішувати. 3. *також без додатка.* Приймати одне за інше, плутати що-небудь із чимось іншим.

ПЕРЕПЛУ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕПЛУ́ТАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Сплітатися між собою, безладно сплутуватися одне з одним або з чим-небудь. // Перехрещуватися (про сліди, стежки і т. ін.). // *перен.* Зливатися (про звуки). 2. Ставати безладним, перемішуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **переплутувати.**

ПЕРЕПЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **перепльовувати.**

ПЕРЕПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПЛЮ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Плювати через кого-, що-небудь. 2. *тільки док.* Плювати далі, ніж хтось. // *перен.* Перевершити кого-небудь у чомусь.

ПЕРЕПЛЮ́НУТИ *див.* **перепльовувати.**

ПЕРЕПЛЮ́СКУВАТИ *див.* **перепліскувати.**

ПЕРЕПЛЮ́СКУВАТИСЯ *див.* **перепліскуватися.**

ПЕРЕПЛЮ́СНУТИ *див.* **перепліскувати.**

ПЕРЕПЛЮ́СНУТИСЯ *див.* **перепліскуватися.**

ПЕРЕПЛЯ́С, -у, *ч.* Російський народний танець, а також музика до цього танцю.

ПЕРЕПНУ́ТИ[1] *див.* **перепина́ти**[1].

ПЕРЕПНУ́ТИ[2] *див.* **перепина́ти**[2].

ПЕРЕПНУ́ТИСЯ[1] *див.* **перепина́тися**[1].

ПЕРЕПНУ́ТИСЯ[2] *див.* **перепина́тися**[2].

ПЕРЕПОВЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переповзати.**

ПЕРЕПО́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Повзаючи, побувати в усіх чи багатьох місцях.

ПЕРЕПОВЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПОВЗТИ́**, -зу́, -зе́ш, *док.* 1. *перех.*, *через що.* Поповзом переміщатися через кого-, що-небудь, на інший бік чогось. // *розм.* Перебиратися через що-небудь повільно, з труднощами. 2. *неперех.* Плазуючи, переміщатися в якомусь просторі. // Плазуючи, перебиратися з одного місця на інше. // Не маючи ніг, пересуватися по поверхні всім тулубом (про плазунів). // *перен.*, *ірон.* Переходити в наступний клас із низькими оцінками. // *перен.* Пересуватися (про промінь, відблиск світил і т. ін.).

ПЕРЕПОВЗТИ́ *див.* **переповзати.**

ПЕРЕПОВИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переповивати.**

ПЕРЕПОВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПОВИ́ТИ**, перепов'ю́, перепов'є́ш *і* переповию́, переповиєш, *док.*, *перех.* Повивати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕПОВИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **переповивати.**

ПЕРЕПОВИ́ТИ *див.* **переповивати.**

ПЕРЕПОВИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переповити.**

ПЕРЕПОВІ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переповідати.**

ПЕРЕПОВІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переповідати.**

ПЕРЕПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПОВІСТИ́**, -і́м, -і́си́, *док.* 1. *перех.* Переказувати своїми словами почуте або прочитане. 2. *перех. і неперех.* Говорити, розповідати про що-небудь. 3. *перех.* Розповідати знову, ще раз повторювати.

ПЕРЕПОВІСТИ́ *див.* **переповідати.**

ПЕРЕПО́ВНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переповнити.** 2. *у знач. прикм.* Занадто повний. // **перепо́внено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕПО́ВНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **переповнений** 2.

ПЕРЕПО́ВНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **переповнити** і **переповнитися.**

ПЕРЕПО́ВНИТИ *див.* **переповняти.**

ПЕРЕПО́ВНИТИСЯ *див.* **переповнятися.**

ПЕРЕПО́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переповнювати** і **переповнюватися.**

ПЕРЕПО́ВНЮВАТИ *див.* **переповняти.**

ПЕРЕПО́ВНЮВАТИСЯ *див.* **переповнятися.**

ПЕРЕ́ПОВНЯ, -і, *ж.* Надмір, надлишок.

ПЕРЕПОВНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПЕРЕПО́ВНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕПО́ВНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Наповнювати, заповнювати ким-, чим-небудь понад міру або в дуже великій кількості. // *безос.* 2. *перен.* Заповнювати цілком (про почуття, переживання, думки і т. ін.).

ПЕРЕПОВНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ПЕРЕПО́ВНЮВАТИСЯ**, -юююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕПО́ВНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Наповнюватися, заповнюватися ким-, чим-небудь понад міру або в дуже великій кількості. 2. *перен.* Заповнюватися почуттями, переживаннями, думками і т. ін. цілком, повністю.

ПЕРЕПО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепоїти.**

ПЕРЕПОЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПОЗНАЧИ́ТИ**, -ачу́, -а́чиш, *док.* Змінювати позначення, робити систему позначень, знаків іншою.

ПЕРЕПОЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепозначити.**

ПЕРЕПОЗНАЧИ́ТИ *див.* **перепозначати.**

ПЕРЕПОЇ́ТИ *див.* **перепоювати.**

ПЕРЕПО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переполоти.**

ПЕРЕПОЛІ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **переполіскувати.**

ПЕРЕПОЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переполіскувати.**

ПЕРЕПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПОЛОСКА́ТИ**, -ощу́, -о́щеш, *док.*, *перех.* 1. Полоскати все чи багато чого-небудь. 2. Полоскати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕПОЛІ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переполіскувати.**

ПЕРЕПОЛОВИ́НЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **переполовинити.** // **переполови́нено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕПОЛОВИ́НИТИ *див.* **переполовинювати.**

ПЕРЕПОЛОВИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕПОЛОВИ́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Ділити надвоє, навпіл. // Зменшувати наполовину або на велику частину наявність, кількість кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Привласнювати, розтрачувати, з'їдати і т. ін. половину або велику частину чого-небудь.

ПЕРЕПОЛО́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переполоскати.**

ПЕРЕПОЛОСКА́ТИ *див.* **переполіскувати.**

ПЕРЕПОЛО́ТИ *див.* **перепо́лювати.**

ПЕРЕПО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переполоти.**

ПЕРЕПОЛО́Х, -у, *ч.* 1. Раптове замішання, тривожна метушня; переляк, викликаний таким замішанням. *Зчинити переполох.* 2. *заст.* Назва хвороби, викликаної переляком.

ПЕРЕПОЛО́ХАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переполохати.** 2. *у знач. прикм.* Який переполохався.

ПЕРЕПОЛО́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переполоханий.**

ПЕРЕПОЛО́ХАНО. Присл. до **переполоханий.**

ПЕРЕПОЛО́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Чимось несподіваним викликати сильний переляк у всіх чи багатьох або у кого-небудь.

ПЕРЕПОЛО́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Відчути переляк від чогось несподіваного.

ПЕРЕПОЛО́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переполошити.** 2. *у знач. прикм.* Який переполошився. // Який виражає переполох.

ПЕРЕПОЛО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переполошений.**

ПЕРЕПОЛО́ШЕНО. Присл. до **переполошений** 2.

ПЕРЕПОЛОШИ́ТИ, -лошу́, -ло́шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **переполохати.**

ПЕРЕПОЛОШИ́ТИСЯ, -лошу́ся, -ло́шишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **переполохатися.**

ПЕРЕПОЛУ́ДНАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **переполуднувати.**

ПЕРЕПОЛУ́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* Поїсти між обідом і вечерею.

ПЕРЕПО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепо́лювати.**

ПЕРЕПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕПОЛО́ТИ**, -олю́, -о́леш, *док.*, *перех.* 1. Полоти ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Полоти все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕПО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перепо́лювати.**

ПЕРЕПОЛЮСУВА́ННЯ, -я, *с.* Зміна полюсів (електричних, магнітних тощо) на протилежні.

ПЕРЕПО́Н, -у, *ч.*, *розм.* Перепона.

ПЕРЕПО́НА, -и, *ж.* 1. Те, що закриває доступ до чого-небудь, перешкоджає рухові. 2. *перен.* Те, що перешкоджає здійсненню чого-небудь; перешкода. *Стати на перепоні.*

ПЕРЕПО́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Коса планка, прибита до воріт.

ПЕРЕПО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепороти.**

ПЕРЕПОРО́ТИ *див.* **перепорювати.**

ПЕРЕПО́РОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепороти.**

ПЕРЕПО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепорювати.**

ПЕРЕПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕПОРО́ТИ**, -порю́, -по́реш, *док.*, *перех.* 1. Пороти все чи багато чого-небудь. 2. *розм.* Розділяти, розпорювати, розрізати на частини.

ПЕРЕПОТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Перестати потіти. 2. Дуже спітніти, виділити багато поту.

ПЕРЕПОТРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепотрошити.**

ПЕРЕПОТРО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перепотрошений.**

ПЕРЕПОТРОШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.* Випотрошити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕПОХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепоховати.**

ПЕРЕПОХОВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепоховати.**

ПЕРЕПОХОВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Поховати на іншому місці.

ПЕРЕПОЧИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПОЧИ́ТИ**, -и́ну, -и́неш, *док.* Відпочивати недовгий час, робити коротку перерву для відпочинку під час праці і т. ін.

ПЕРЕПОЧИ́ВОК, -вку, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **перепочинок.**

ПЕРЕПОЧИ́НОК, -нку, *ч.* Недовгочасний відпочинок, коротка перерва для відпочинку під час праці і т. ін.

ПЕРЕПОЧИ́ТИ *див.* **перепочивати.**

ПЕРЕПО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепоювати.**

ПЕРЕПО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕПОЇ́ТИ**, -ою́, -оїш, *док.*, *перех.* 1. Давати напитися (перев. води) всім чи багатьом, а також давати кому-небудь випити надто багато рідини. *Перепоїти коня.* 2. Поїти спиртними напоями всіх чи багатьох, а також давати випити кому-небудь надто багато спиртних напоїв.

ПЕРЕПО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **перепоювати.**

ПЕРЕПОЯ́САНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепоясати.**

ПЕРЕПОЯСА́ТИ *див.* **перепоясувати.**

ПЕРЕПОЯСА́ТИСЯ *див.* **перепоясуватися.**

ПЕРЕПОЯ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПОЯСА́ТИ**, -яшу́, -я́шеш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **перепері́зувати.**

ПЕРЕПОЯ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕПОЯСА́ТИСЯ**, -яшу́ся, -я́шешся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **перепері́зуватися.**

ПЕРЕПРА́ВА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **переправля́ти**[1], **перепра́вити**[1] 1 і **переправля́тися, перепра́витися** 1. 2. Місце, де переправляються через якунебудь водну перепону. // Споруда чи пристрій, за допомогою якого переправляються через якунебудь водну перепону.

ПЕРЕПРА́ВИТИ[1] *див.* **переправля́ти**[1].

ПЕРЕПРА́ВИТИ[2] *див.* **переправля́ти**[2].

ПЕРЕПРА́ВИТИСЯ *див.* **переправлятися.**

ПЕРЕПРА́ВЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепра́вити**[1]. // **перепра́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕПРА́ВЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепра́вити**[2]. // *у знач. прикм. Переправлений ескіз.*

ПЕРЕПРА́ВЛЕННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **перепра́вити**[1].

ПЕРЕПРА́ВЛЕННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **переправи́ти**[2].
ПЕРЕПРАВЛЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до переправляння.
ПЕРЕПРАВЛЯ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **переправля́ти**[1].
ПЕРЕПРАВЛЯ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **переправля́ти**[2].
ПЕРЕПРАВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* перепра́влять; *док.*, *перех.* 1. Перевозити або переводити через яку-небудь водну перепону, труднопрохідне місце. 2. Перевозити або переводити з одного місця в інше (звичайно переборюючи при цьому труднощі).
ПЕРЕПРАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* перепра́влять; *док.*, *перех. і без додатка, розм.* Виправляти, переробляти, усуваючи хиби, вади, помилки, недоліки.
ПЕРЕПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПРА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* перепра́вляться; *док.* 1. Переїжджати або переходити через яку-небудь водну перепону, труднопрохідне місце. 2. *тільки недок.* Пас. до **переправля́ти**[1].
ПЕРЕПРАВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для переправлення (*див.* **перепра́влення**[1]), переправи (у 1 знач.).
ПЕРЕ́ПРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепра́ти**.
ПЕРЕПРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепра́ти**.
ПЕРЕПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепрасува́ти**.
ПЕРЕПРАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепрасо́вувати**.
ПЕРЕПРАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПРАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Прасувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Прасувати все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕПРАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перепрасо́вувати**.
ПЕРЕПРАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепрасува́ти**.
ПЕРЕПРАСУВА́ТИ *див.* **перепрасо́вувати**.
ПЕРЕПРА́ТИ *див.* **перепира́ти**.
ПЕРЕПРА́ТИСЯ *див.* **перепира́тися**.
ПЕРЕПРАЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепрацюва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який надто довго й тяжко працював; перевтомлений. // Який втратив сили, здоров'я від непосильної праці.
ПЕРЕПРАЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перепрацьо́ваний**.
ПЕРЕПРАЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПРАЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. Працювати довше, ніж треба. 2. Працюючи надто довго й тяжко, перевтомлюватися.
ПЕРЕПРАЦЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕПРАЦЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* Перевтомлюватися від надто довгої, тяжкої праці.
ПЕРЕПРАЦЮВА́ТИ *див.* **перепрацьо́вувати**.
ПЕРЕПРАЦЮВА́ТИСЯ *див.* **перепрацьо́вуватися**.
ПЕРЕПРИЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПРИЗНА́ЧИТИ**, -а́чу, -а́чиш, *док.* 1. Призначати щось або когось повторно, вдруге. 2. Звільняти когось з однієї посади і призначати на іншу.
ПЕРЕПРИЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепризна́чити**.
ПЕРЕПРИЗНА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепризна́чити**.
ПЕРЕПРИЗНА́ЧИТИ *див.* **перепризнача́ти**.
ПЕРЕПРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепріва́ти**.
ПЕРЕПРІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПЕРЕПРІ́ТИ**, -і́є, *док.* 1. Псуватися від сирості й тепла. 2. Псуватися від довгого вживання, дії чогось. // *розм.* Запалюватися від поту, бруду, надмірного тепла (про шкіру). 3. Псуватися, втрачати смак від занадто довгого варіння на повільному вогні.
ПЕРЕПРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перепрі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Гнилий (про листя, гній і т. ін.). 3. *у знач. прикм.* Зіпсований від довгого вживання, дії чогось. // Подразнений, запалений від поту, бруду і т. ін. (про шкіру, пальці, ноги).
ПЕРЕПРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **перепрі́лий**.
ПЕРЕПРІ́ТИ *див.* **перепріва́ти**.
ПЕРЕПРОБІ́Г, -у, *ч.*, *спец.* Автомобільний пробіг, що перевищує норму.
ПЕРЕПРОБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПРО́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Пити або їсти, звичайно для проби, все чи багато чого-небудь. 2. Випробовувати все чи багато чого-небудь, намагатися робити все чи багато чогось.
ПЕРЕПРО́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепро́бувати**.
ПЕРЕПРО́БУВАТИ *див.* **перепробо́вувати**.
ПЕРЕПРОВА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепрова́дити**.
ПЕРЕПРОВА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепрова́дити**.
ПЕРЕПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПРОВА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Відправляти або доставляти кого-, що-небудь в інше місце, часто у чиємусь супроводі.
ПЕРЕПРОВА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перепрова́джувати**.
ПЕРЕПРОВА́ДИТИ *див.* **перепрова́джувати**.
ПЕРЕПРОГРАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепрограмува́ти**.
ПЕРЕПРОГРАМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перепрограмо́ваний**.
ПЕРЕПРОГРАМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепрограмо́вувати**.
ПЕРЕПРОГРАМО́ВУВАТИ *див.* **перепрограмува́ти**.
ПЕРЕПРОГРАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ПЕРЕПРОГРАМО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Запрограмувати (програмувати) інакше, перевести на іншу програму роботи технічного пристрою.
ПЕРЕПРОДАВА́ТИ *див.* **перепро́дувати**.
ПЕРЕПРОДАВА́ТИСЯ *див.* **перепро́дуватися**.
ПЕРЕПРО́ДАЖ, -у, *ч.* Дія за знач. **перепро́дувати, перепрода́ти**.
ПЕРЕПРОДА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перепро́даж**.
ПЕРЕПРО́ДАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **запро́данець**.
ПЕРЕПРО́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепрода́ти**. // **перепро́дано**, *безос. присудк. сл.*
ПЕРЕПРОДА́ТИ *див.* **перепро́дувати**.
ПЕРЕПРО́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепро́дувати**.
ПЕРЕПРО́ДУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПЕРЕПРОДАВА́ТИ**, -даю, -дає́ш, *недок.*, **ПЕРЕПРОДА́ТИ**, -а́м, -аси́, *док.*, *перех.* 1. Продавати куплене раніше з метою одержання прибутку. 2. *діал.* Продавати.
ПЕРЕПРО́ДУВАТИСЯ, -ується *і* **ПЕРЕПРОДАВА́ТИСЯ**, -дає́ться, *недок.* Пас. до **перепро́дувати, перепродава́ти**.
ПЕРЕПРО́ДУВАЧ, -а, *ч.* Людина, що займається перепродажем чого-небудь.
ПЕРЕПРО́ДУВАЧКА, -и. Жін. до **перепро́дувач**.
ПЕРЕПРОДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Виробництво, що перевищує можливості збуту; надвиробництво. 2. Надмірне готування, випуск кого-, чого-небудь.
ПЕРЕПРО́ДУХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **переку́пниця**.
ПЕРЕПРОЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепроектува́ти**.
ПЕРЕПРОЕКТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепроекто́вувати**.
ПЕРЕПРОЕКТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПРОЕКТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Проектувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕПРОЕКТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перепроекто́вувати**.
ПЕРЕПРОЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепроектува́ти**.
ПЕРЕПРОЕКТУВА́ТИ *див.* **перепроекто́вувати**.
ПЕРЕПРО́МИСЕЛ, -слу, *ч.*, *спец.* Промисел диких тварин і рослин, який перевищує допустимі межі.
ПЕРЕПРО́С, -у, *ч.* Перепрошення, вибачення.
ПЕРЕПРО́СИНИ, -син, *мн.*, *розм.* 1. Те саме, що **перепро́шення**. 2. Гулянка після примирення.
ПЕРЕПРОСИ́ТИ[1] *див.* **перепро́шувати**[1].
ПЕРЕПРОСИ́ТИ[2] *див.* **перепро́шувати**[2].
ПЕРЕПРОСИ́ТИСЯ[1] *див.* **перепро́шуватися**[1].
ПЕРЕПРОСИ́ТИСЯ[2] *див.* **перепро́шуватися**[2].
ПЕРЕПРОСТІ́Й, -то́ю, *ч.*, *спец.* Простій, затримка (транспортних засобів) понад установлені нормативи. *Перепростій вагонів.*
ПЕРЕПРОФІЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепрофілюва́ти**.
ПЕРЕПРОФІЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перепрофільо́ваний**.
ПЕРЕПРОФІЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепрофілюва́ти**.
ПЕРЕПРОФІЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док. і недок.*, *перех.* Змінити профіль, спеціалізацію чого-небудь (підприємства, установи і т. ін.).
ПЕРЕПРОХА́ТИ *див.* **перепро́шувати**[1].
ПЕРЕПРО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **перепро́шувати**.
ПЕРЕПРОША́ТИ *див.* **перепро́шувати**[1].
ПЕРЕПРОША́ТИСЯ *див.* **перепро́шуватися**[1].
ПЕРЕПРО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепроси́ти**[1] і **перепроси́тися**[1].
ПЕРЕПРО́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перепрошування.
ПЕРЕПРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепро́шувати**[1] і **перепро́шуватися**[1].
ПЕРЕПРО́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш *і діал.* **ПЕРЕПРОША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПРОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш *і розм.* **ПЕРЕПРОХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Просити вибачення; вибачатися. ** **[Ду́же] перепро́шую; [Ду́же] перепроша́ю**, *діал.* – вибачаюсь, прошу вибачення. 2. *розм.* Те саме, що **проси́ти**. 3. *розм.* Просити всіх чи багатьох, одного за одним.
ПЕРЕПРО́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПРОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Розпитувати.
ПЕРЕПРО́ШУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся *і діал.* **ПЕРЕПРОША́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПРОСИ́ТИСЯ**, -ошу́ся, -о́сишся, *док.* Просити вибачення; вибачатися. // *розм.* Миритися з ким-небудь.
ПЕРЕПРО́ШУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕПРОСИ́ТИСЯ**, -ошу́ся, -о́сишся, *док.* Проситися на інше місце, посаду і т. ін.
ПЕРЕПРЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепряга́ти**. *Перепрягання коней.*
ПЕРЕПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПРЯГТИ́**, -пряжу́, -пряже́ш, *док.*, *перех.* 1. Запрягати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Змінювати, замінювати коня або коней, запрягаючи в екіпаж.
ПЕРЕПРЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕПРЯГТИ́СЯ**, -жу́ся, -же́шся, *док.* Пас. до **перепряга́ти**.
ПЕРЕПРЯГТИ́ *див.* **перепряга́ти**.
ПЕРЕПРЯГТИ́СЯ *див.* **перепряга́тися**.
ПЕРЕПРЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепряда́ти**.
ПЕРЕПРЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПРЯ́СТИ**, -пряду́, -пряде́ш, *док.*, *перех.* Прясти все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕПРЯДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **перепряда́ти**.
ПЕРЕПРЯ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепря́сти**.
ПЕРЕ́ПРЯДКИ, -ів, *мн.* Залишки вовни після прядіння.
ПЕРЕПРЯ́ЖЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепрягти́**.
ПЕРЕПРЯ́ЖЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепря́жити**.
ПЕРЕПРЯ́ЖЕННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **перепрягти́**.
ПЕРЕПРЯ́ЖЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **перепря́жити**.
ПЕРЕПРЯ́ЖИТИ *див.* **перепря́жувати**.
ПЕРЕПРЯ́ЖИТИСЯ *див.* **перепря́жуватися**.
ПЕРЕПРЯЖНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна перепрягти.
ПЕРЕПРЯЖНІ́, -ни́х, *мн.*, *у знач. ім.*, *заст.* Те саме, що **перекладні**. *Їхати на перепряжних.*
ПЕРЕПРЯ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепря́жувати** і **перепря́жуватися**.
ПЕРЕПРЯ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПРЯ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Надто пряжити; псувати довгим пряженням.
ПЕРЕПРЯ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕПРЯ́ЖИТИСЯ**, -житься, *док.* Надто пряжитися; псуватися від довгого пряження.
ПЕРЕПРЯ́СТИ *див.* **перепряда́ти**.
ПЕРЕПСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепсува́ти**. // **перепсо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПЕРЕПСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Зіпсувати все, багато чого-небудь або всіх, багатьох; зіпсувати зовсім, остаточно.
ПЕРЕПСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Зіпсуватися (про все, багато чого-небудь або про всіх, багатьох).
ПЕРЕПУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепу́дити**. 2. *у знач. прикм.* Який перелякався, перепудився. 3. *у знач. прикм.* Який виражає переляк.
ПЕРЕПУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Лякати.
ПЕРЕПУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *діал.* Перелякатися.
ПЕРЕПУРХНУ́ТИ *див.* **перепу́рхувати**.
ПЕРЕПУ́РХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепу́рхувати**.
ПЕРЕПУ́РХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕПУРХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Пурхаючи, перелітати з місця на місце (про птахів, метеликів і т. ін.). // *перен.* Передаватися від одних людей до інших (про вісті, чутки і т. ін.).
ПЕРЕ́ПУСК, -у, *ч.*, *зах.* Перепустка.
ПЕРЕПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перепуска́ти**.
ПЕРЕПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док.*, *перех.* 1. Переміщати з одного місця на інше. // Пропускати через що-небудь або через себе. // *перев. у сполуч. зі сл.* в у х о, *перен.* Сприймати (чутки, розмови і т. ін.). 2. Обслуговувати певну кількість кого-небудь. 3. *розм.* Випивати певну кількість спиртного. *Перепустити по чарці.* 4. *діал.* Давати можливість комунебудь пройти або проїхати; пропускати когось.
ПЕРЕПУСКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **перепуска́ти**.
ПЕРЕПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до перепускання.
ПЕРЕПУСКНИ́К, -а́, *ч.* Приміщення, де приймають хворих до лікарні; пропускник.
ПЕРЕ́ПУСТ, -у, *ч.* 1. Колба для перегонки горілки. 2. Переріз.
ПЕРЕПУСТИ́ТИ *див.* **перепуска́ти**.
ПЕРЕ́ПУСТКА, -и, *ж.* Посвідчення, умовний предмет і т. ін. на право входу, доступу куди-небудь.
ПЕРЕПУСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Перестати, закінчити пустувати.
ПЕРЕПУ́ТТЯ, -я, *с.* Місце, де схрещуються або розходяться шляхи. // *перен.*
ПЕРЕПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепусти́ти**.
ПЕРЕ́ПХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепха́ти**.
ПЕРЕПХА́ТИ *див.* **перепиха́ти**.
ПЕРЕПХА́ТИСЯ *див.* **перепиха́тися**.
ПЕРЕПХНУ́ТИ *див.* **перепиха́ти**.
ПЕРЕ́ПХНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перепхну́ти**.
ПЕРЕПХНУ́ТИСЯ *див.* **перепиха́тися**.
ПЕРЕП'ЯСТИ́ *див.* **перепина́ти**[1].
ПЕРЕРА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕРА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Радити ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕРА́ДИТИ *див.* **перера́джувати**.
ПЕРЕРАЖА́ЮЧИЙ, -а, -е, *діал.* Несамовитий (про крик, голос і т. ін.). // Жахливий.
ПЕРЕРА́ЗЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Несамовитий (про голос, крик і т. ін.); пронизливий (про звук взагалі).
ПЕРЕРА́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **перера́зливий**.
ПЕРЕРА́ЗЛИВО, *діал.* Присл. до **перера́зливий**.
ПЕРЕРА́ЛИТИ *див.* **перера́лювати**.
ПЕРЕРА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перералюва́ти**.
ПЕРЕРА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕРА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Переорювати ралом.
ПЕРЕРА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перера́нити**.
ПЕРЕРА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Поранити всіх чи багатьох; пошкодити у багатьох місцях.
ПЕРЕРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перерахува́ти**. // **перерахо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПЕРЕРАХО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна перерахувати.
ПЕРЕРАХО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перерахо́вний**.
ПЕРЕРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перерахо́вувати**. 2. Безготівковий розрахунок, сплата за товар, послуги тощо між юридичними особами.
ПЕРЕРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Встановлювати кількість кого-, чого-небудь; рахувати, лічити. // *розм.* Рухатися, переміщуватися, доторкаючись до багатьох однорідних предметів, ніби підраховуючи їх; торкатися по черзі багатьох предметів. 2. *також без додатка.* Називати, згадувати (усно чи письмово) кого-, що-небудь підряд, одного чи одне за одним; перелічувати. 3. Рахувати ще раз, повторно.

4. Рахуючи, переводити в інші величини, одиниці. 5. *бухг.* Розраховуватися, сплачувати гроші через банк.

ПЕРЕРАХО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перерахо́вувати**.

ПЕРЕРАХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перерахувáти, перерахо́вувати**.

ПЕРЕРАХУВА́ТИ *див.* **перерахо́вувати**.

ПЕРЕРАХУНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **перерахýнок**.

ПЕРЕРАХУ́НОК, -нку, *ч.* 1. Рахунок, зроблений заново, по-іншому. 2. Переведення рахунку в інші величини, одиниці.

ПЕРЕ́РВА, -и, *ж.* 1. Тимчасове припинення якоїсь дії, роботи, зупинка у плині, розвитку чого-небудь. // Тимчасовий перепочинок від чого-небудь. 2. Проміжок часу, на який припиняється дія, робота, зупиняється плин, розвиток чого-небудь. // Проміжок часу, спеціально відведений для перепочинку від роботи, засідання, занять і т. ін. 3. Роз'єднання чого-небудь на частини; розрив. // Проміжок простору, пропуск у чому-небудь суцільному (у масиві, у лінії, у ряді предметів, розташованих один за одним, і т. ін.).

ПЕРЕ́РВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перервáти**. // **пере́рвано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Розірваний, розтятий і т. ін.

ПЕРЕРВА́ТИ *див.* **переривáти[1]**.

ПЕРЕРВА́ТИСЯ *див.* **переривáтися[1]**.

ПЕРЕ́РВИЦЯ, -і, *ж., зах.* Перерва.

ПЕРЕ́РВНИЙ, -а, -е. Який діє, триває з перервами; прот. б е з п е р е р в н и й.

ПЕРЕ́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пере́рвний**.

ПЕРЕРЕВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перевізувáти**.

ПЕРЕРЕВІЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док., перех.* 1. Ревізувати все чи багато чого-небудь. 2. Ревізувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перерегулювáти**.

ПЕРЕРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перерегулювáти**.

ПЕРЕРЕГУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Регулювати все чи багато чого-небудь. 2. Регулювати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕРЕДАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перередагувáти**.

ПЕРЕРЕДАГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕРЕДАГУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док., перех.* Редагувати ще раз або інакше.

ПЕРЕРЕДАГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перередагувáти, перередаго́вувати**.

ПЕРЕРЕДАГУВА́ТИ *див.* **перередаго́вувати**.

ПЕРЕРЕЄСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повторна реєстрація.

ПЕРЕРЕЄСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перереєструвáти**.

ПЕРЕРЕЄСТРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕРЕЄСТРУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док., перех.* 1. Реєструвати всіх чи багатьох. 2. Реєструвати ще раз, повторно.

ПЕРЕРЕЄСТРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕРЕЄСТРУВА́ТИСЯ**, -ýюся, -ýєшся, *док.* 1. Реєструватися (про всіх чи багатьох). 2. Реєструватися ще раз, повторно.

ПЕРЕРЕЄСТРУВА́ТИ *див.* **перереєстро́вувати**.

ПЕРЕРЕЄСТРУВА́ТИСЯ *див.* **перереєстро́вуватися**.

ПЕРЕРЖАВІ́ЛИЙ, *рідше* **ПЕРЕІРЖА́ВІЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перержавíти, переіржáвіти**.

ПЕРЕРЖАВІ́ТИ, -íє, *рідше* **ПЕРЕІРЖА́ВІТИ**, -іє, *док.* 1. Густо вкритися іржею, сильно заржавіти (про все чи про багато чого-небудь). 2. Вийти з ладу, зіпсуватися від іржі.

ПЕРЕРИ́В, -у, *ч.* Те саме, що **пере́рва**.

ПЕРЕРИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який перериває що-небудь, признач. для цього.

ПЕРЕРИ́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **переривáти[1]**. 2. *у знач. прикм.* Який має перерви через короткі проміжки часу.

ПЕРЕРИВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **переривáти[1]**. 2. У системах обробки інформації: а) тимчасове припинення виконання процесу, спричиненого зовнішніми чинниками; б) операція процесора, яка полягає у реєстрації його стану, що встановлюється до переривання, та у встановленні нового стану. ** **Апара́тне перерива́ння** – переривання за помилкою в процесі виконання команди або переривання від зовнішнього пристрою.

ПЕРЕРИВА́ТИ[1], -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕРВА́ТИ**, -вý, -вéш, *док.* 1. *перех.* Ривком, силою розділяти що-небудь навпіл, на частини. // Роздирати кого-, що-небудь на шматки; шматувати. 2. *перех. і неперех.* Припиняти або порушувати дію, течію, розвиток чого-небудь. // *безос.* // Не давши договорити, примушувати кого-небудь тимчасово або зовсім замовкнути; перебивати. // Робити тимчасовий перепочинок від чого-небудь, зупинку в чому-небудь.

ПЕРЕРИВА́ТИ[2], -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* 1. Рити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. 2. *розм.* Перекидати, розкидати речі, папери і т. ін., роблячи обшук. // Переглядати, перебирати, ворушити все чи багато чого-небудь, шукаючи щось або наводячи порядок.

ПЕРЕРИВА́ТИСЯ[1], -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПЕРЕРВА́ТИСЯ**, -вýся, -вéшся, *док.* 1. Розділятися навпіл, на частини під дією ривка, сили; розриватися. // Кінчатися, щоб через певний проміжок починатися знову (про масив, лінію, ряд предметів, розташованих один за одним, і т. ін.). 2. Припинятися або порушуватися, звичайно тимчасово (про дію, течію, розвиток чого-небудь). // Раптово, одразу замовкати на короткий проміжок часу або, рідше, назовсім (про голос, звуки, шум і т. ін.). 3. *перен., розм.* Робити, виконувати що-небудь, стараючись з усієї сили; надриватися. // Кричати з усієї сили. 4. *тільки недок.* Пас. до **переривáти[1]**.

ПЕРЕРИВА́ТИСЯ[2], -áється, *недок.* Пас. до **переривáти[2]**.

ПЕРЕРИВА́Ч, -á, *ч.* Пристрій або людина, які переривають що-небудь (*див.* **переривáти[1]**).

ПЕРЕРИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **переривáти**.

ПЕРЕРИ́ВИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пери́вчастий**.

ПЕРЕРИ́ВИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **перери́вистий**.

ПЕРЕРИ́ВИСТО. Присл. до **перери́вистий**.

ПЕРЕРИВНИ́Й, -á, -é. 1. Якого можна перервати. 2. Те саме, що **перери́вчастий**.

ПЕРЕРИ́ВНИК, -а, *ч., тех.* Пристрій для періодичного переривання струму в електричному колі або потоку рідини чи газу в трубопроводі.

ПЕРЕРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перери́вний**.

ПЕРЕРИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, розвивається з перервами, зупинками через невеликі проміжки часу. *Перери́вчастий струм.* 2. Який має проміжки, прогалини; не суцільний.

ПЕРЕРИ́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **перери́вчастий**.

ПЕРЕРИ́ВЧАСТО. Присл. до **перери́вчастий**.

ПЕРЕРИ́ВЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **перери́вчастий**.

ПЕРЕРИ́ВЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **перери́вчатий**.

ПЕРЕРИ́ВЧАТО. Присл. до **перери́вчатий**.

ПЕРЕРИДА́ТИ, -áю, -áєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Ридати якийсь час; проплакати. 2. *неперех.* Припинити ридання.

ПЕРЕРИСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перерисувáти**.

ПЕРЕРИСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перерисо́вувати**.

ПЕРЕРИСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕРИСУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док., перех.* 1. Рисувати з чого-небудь уже нарисованого; робити копію. 2. Рисувати все, багато чого-небудь або всіх, багатьох. 3. Рисувати повторно, заново, по-іншому.

ПЕРЕРИСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перерисо́вувати**.

ПЕРЕРИСУВА́ТИ *див.* **перерисо́вувати**.

ПЕРЕРИСУВА́ТИСЯ, -ýється, *док.* Пас. до **перерисувáти**.

ПЕРЕРИ́ТИ *див.* **переривáти[2]**.

ПЕРЕРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перери́ти**. // **перери́то**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕРИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **перери́тий**.

ПЕРЕРІ́Д, -ро́ду, *ч., с. г.* Зерно, насіння, що втратило чистоту свого сорту.

ПЕРЕ́РІЗ[1], -а, *ч.* Кадіб, виготовлений із перетнутої на дві частини бочки.

ПЕРЕ́РІЗ[2], -у, *ч.* 1. Дія за знач. **перерíзати**. 2. Місце перетину, розрізу чого-небудь. 3. Поверхня, площина, по якій що-небудь перетнуте, розрізане. *Поперечний переріз.* // Плоска геометрична фігура, утворена в місці перетину якогось тіла площиною.

ПЕРЕРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перерíзати**. // **перерíзано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕРІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перерізáти**.

ПЕРЕРІ́ЗАТИ *див.* **перерíзувати**.

ПЕРЕРІЗА́ТИ *див.* **перерíзувати**.

ПЕРЕРІ́ЗАТИСЯ *див.* **перерíзуватися**.

ПЕРЕРІЗА́ТИСЯ *див.* **перерíзуватися**.

ПЕРЕРІ́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перерізування.

ПЕРЕРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перерíзувати**.

ПЕРЕРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПЕРЕРІЗА́ТИ**, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕРІ́ЗАТИ**, -іжу, -іжеш, *док., перех.* 1. Ріжучи, розділяти навпіл, на частини. 2. *перен.* Рухатися, переміщуватися упоперек чого-небудь, у поперечному напрямку. // Проходити, пролягати через що-небудь, розділяючи на частини; перетинати поверхню чогось у якомусь напрямі. // Перетинати обличчя, шию і т. ін. (про зморшки, рубці, шрами). 3. *перен.* Ставати на перешкоді кому-, чому-небудь, перегородивши дорогу, шлях і т. ін. 4. Оволодівати частиною дороги, шляху, позбавляючи супротивника можливості вільно просуватися далі. // Припиняти або порушувати зв'язок, сполучення. 5. *тільки док.* Убити, ріжучи всіх чи багатьох. 6. Різати, нарізати (землю, наділ) заново, по-іншому.

ПЕРЕРІ́ЗУВАТИСЯ, -ується *і* **ПЕРЕРІЗА́ТИСЯ**, -áється, *недок.*, **ПЕРЕРІ́ЗАТИСЯ**, -іжеться, *док.* 1. Різанням розділятися навпіл, на частини. 2. *тільки недок.* Перетинатися, розділятися чим-небудь навпіл, на частини (про поверхню, площину, масив і т. ін.). 3. *тільки док., розм.* Зарізати, поранити один одного чим-небудь гострим (про всіх чи багатьох).

ПЕРЕРІ́ЗУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **перерíзувати**.

ПЕРЕРІ́СТ, -ро́сту, *ч.* Стан за знач. **перерости́ 1**.

ПЕРЕРІША́ТИ, -áю, -áєш *і* **ПЕРЕРІ́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕРІШИ́ТИ**, -шý, -ши́ш, *док., розм.* 1. *перех. і неперех.* Приймати інше рішення замість прийнятого раніше. 2. *перех.* Вирішувати повторно, заново, по-іншому (питання, проблему і т. ін.). 3. *перех.* Вирішувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕРІШИ́ТИ *див.* **перерішáти**.

ПЕРЕРІ́ШУВАТИ *див.* **перерішáти**.

ПЕРЕРО́Б, -у, *ч., діал.* Переробіток.

ПЕРЕРОБИ́ТИ *див.* **переробля́ти**.

ПЕРЕРОБИ́ТИСЯ *див.* **переробля́тися**.

ПЕРЕРОБІ́ТОК, -тку, *ч.* Робота понад установлену норму; час, затрачений на таку роботу.

ПЕРЕРО́БКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **переробля́ти, переро́блювати, переробúти**; дія і стан за знач. **переробля́тися, переро́блюватися, переробúтися**. 2. Те, що є результатом перероблення. 3. *розм.* Робота, виконувана понад норму; час, витрачений на таку роботу.

ПЕРЕРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переробúти**. // **перероблено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Змінений переробкою.

ПЕРЕРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переробля́ти, переро́блювати**; дія і стан за знач. **переробля́тися, переро́блюватися**.

ПЕРЕРО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **переро́блювати**.

ПЕРЕРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переро́блювати**.

ПЕРЕРО́БЛЮВАТИ *див.* **переробля́ти**.

ПЕРЕРО́БЛЮВАТИСЯ *див.* **переробля́тися**.

ПЕРЕРО́БЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто переробляє що-небудь.

ПЕРЕРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переробля́ти**.

ПЕРЕРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПЕРЕРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕРОБИ́ТИ**, -роблю́, -ро́биш; *мн.* перероблять; *док., перех.* 1. Піддавати обробці. // Піддаючи обробці, перетворювати на що-небудь, виготовляти щось із якогось матеріалу, сировини. // Перетворювати на що-небудь, засвоюючи (про рослинні й тваринні організми або їхні органи). 2. Робити з чого-небудь щось інше. // Надавати чому-небудь нового, зміненого вигляду. 3. *перен.* Перетворювати, змінювати що-небудь. // Робити кого-небудь іншим; перевиховувати. 4. Робити заново, по-іншому, виправляючи, змінюючи що-небудь. 5. *тільки док.* Зробити все чи багато чого-небудь; виконати всі роботи чи багато робіт. 6. *діал.* Опрацьовувати.

ПЕРЕРОБЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ПЕРЕРО́БЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕРОБИ́ТИСЯ**, -роблю́ся, -ро́бишся; *мн.* перероблятьcя; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Зазнавати обробки, переробки. 2. Роблячи, працюючи дуже багато, шкодити своєму здоров'ю; перевтомлюватися на роботі. 3. *рідко.* Перетворюватися на когось іншого, на щось інше. 4. *тільки недок.* Пас. до **переробля́ти, переро́блювати 1 – 4**.

ПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до переробки (у 1 знач.). *Переробна галузь виробництва.* 2. Який використовують для переробки (у 1 знач.). ** **Переро́бний чаву́н** – чавун, що його переробляють на сталь у сталеплавильних агрегатах.

ПЕРЕРО́БОК, -бка, *ч.* Перероблена річ.

ПЕРЕРО́ДЖЕНЕЦЬ, -нця, *ч., зневажл.* Той, хто ідейно, політично, морально переродився, зрадив свої ідеї.

ПЕРЕРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переродúти**.

ПЕРЕРО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перерóджений**.

ПЕРЕРО́ДЖЕНКА, -и. Жін. до **перерóдженець**.

ПЕРЕРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перерóджуватися, переродúтися**.

ПЕРЕРО́ДЖЕНСТВО, -а, *с., зневажл.* Ідейне, моральне, політичне переродження, зрада ідей.

ПЕРЕРО́ДЖЕНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до перерожденця, перерожденства. *Перерожденські настрої.*

ПЕРЕРО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з переродженням. // Який сприяє переродженню.

ПЕРЕРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕРОДИ́ТИ**, -роджý, -ро́диш, *док., перех.* Змінювати кого-, що-небудь до невпізнання, надаючи нових якостей, нового вигляду і т. ін.

ПЕРЕРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕРОДИ́ТИСЯ**, -роджýся, -ро́дишся, *док.* 1. Ставати новим, оновленим, ніби народжуватися вдруге; відроджуватися. // Перетворюватися в когось іншого, щось інше, в іншу істоту. 2. *перен.* Змінюватися до невпізнання, ставати зовсім іншим. 3. Поступово погіршуватися, втрачати свої позитивні риси, цінні властивості; вироджуватися (у 1 знач.). // *перен., зневажл.* Ставати переродженцем.

ПЕРЕРОДИ́ТИ *див.* **перерóджувати**.

ПЕРЕРОДИ́ТИСЯ *див.* **перерóджуватися**.

ПЕРЕРОЗВИВА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕРОЗВИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* Розвивати кого-, що-небудь надміру, занадто.

ПЕРЕРОЗВИВА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПЕРЕРОЗВИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* Надміру, занадто розвиватися.

ПЕРЕРОЗВИ́НЕНИЙ, ПЕРЕРОЗВИ́НУТИЙ, -а, -е. Надміру, занадто розвинутий.

ПЕРЕРОЗВИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Надмірна розвиненість.

ПЕРЕРОЗВИ́НУТИ *див.* **перерозвивáти**.

ПЕРЕРОЗВИ́НУТИЙ *див.* **перерозви́нений**.

ПЕРЕРОЗВИ́НУТИСЯ *див.* **перерозвивáтися**.

ПЕРЕРОЗВИ́НУТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **перерозви́нутий**.

ПЕРЕРО́ЗВИТОК, -тку, *ч.* Надмірний розвиток.

ПЕРЕРО́ЗКЛАД, -у, *ч., лінгв.* Зрушення в членуванні, переміщення меж між компонентами синтагм різних мовних рівнів.

ПЕРЕРОЗМІСТИ́ТИ, -іщý, -істи́ш, *док.*, **ПЕРЕРОЗМІ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Розмістити все чи багато чого-небудь. 2. Розмістити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕРОЗМІ́ЩУВАТИ *див.* **перерозмісти́ти**.

ПЕРЕРОЗПО́ДІЛ, -у, *ч.* Дія за знач. **перерозподіля́ти, перерозподіли́ти і перерозподіля́тися, перерозподіли́тися**.

ПЕРЕРОЗПОДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перерозподіли́ти**.

ПЕРЕРОЗПОДІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перерозподі́лений**.

ПЕРЕРОЗПОДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перерозподіли́ти**.

ПЕРЕРОЗПОДІЛИ́ТИ *див.* **перерозподіля́ти**.

ПЕРЕРОЗПОДІЛИ́ТИСЯ *див.* **перерозподіля́тися**.

ПЕРЕРОЗПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перерозподілу.

ПЕРЕРОЗПОДІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перерозподі́лювати**.

ПЕРЕРОЗПОДІ́ЛЮВАТИ *див.* **перерозподіля́ти**.

ПЕРЕРОЗПОДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перерозподіля́ти**.

ПЕРЕРОЗПОДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕРОЗПОДІ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юш, *недок.*, **ПЕРЕРОЗПОДІЛИ́ТИ**, -ділю́, -ді́лиш, *док.*, *перех.* Розподіляти заново, по-іншому.

ПЕРЕРОЗПОДІЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ПЕРЕРОЗПОДІЛИ́ТИСЯ**, -ді́литься, *док.* Розподілятися заново, по-іншому.

ПЕРЕРО́СЛИЙ, -а, -е. Який виріс вище за інших або більше, ніж треба. // Який досяг віку, що перевищує звичайний для якогось становища, стану.

ПЕРЕРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **перерó́слий**.

ПЕРЕРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перероста́ти**, **перерости́**.

ПЕРЕРОСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕРОСТИ́**, -ту́, -те́ш; *мин. ч.* перері́с, -росла́, -росло́; *док.* 1. *перех.* Ставати вищим за кого-, що-небудь, випереджати в рості, перевищувати висотою когось, щось. // *неперех.* Виростати, рости більше, ніж треба. 2. *перех.*, *перен.* Ставати вищим від кого-небудь у розумовому, моральному відношенні. // Ставати значнішим від чого-небудь. // Розвиваючись, зростаючи, ставати вищим за своїм рівнем або переставати відповідати чому-небудь. // Ставати важливішим від кого-, чого-небудь, переважати когось, щось. // Виявлятися попереду кого-небудь у якомусь відношенні; обганяти. // Мати в чому-небудь більший авторитет. 3. *перех.* Ставати за віком старшим, ніж належить для чого-небудь, ніж треба десь. 4. *неперех.*, *у що, рідко на що.* У процесі розвитку, з часом змінюватися, переходити в що-небудь інше. 5. *перех.* Виростаючи, позбуватися чого-небудь, втрачати щось. 6. *неперех.*, *рідко.* Заростати чим-небудь упоперек.

ПЕРЕРОСТИ́ *див.* **перероста́ти**.

ПЕРЕРО́СТОК, -тка, *ч.* Підліток, старший за віком, ніж належить для чого-небудь, ніж треба десь.

ПЕРЕ́РУБ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **пере́різ** 1. 2. *зах.* Засік.

ПЕРЕРУ́Б, -у, *ч.* Надмірне, понад норму вирубування лісу.

ПЕРЕРУ́БАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переруба́ти**. 2. *у знач. прикм.* Зіпсований, знівечений, поранений і т. ін. ріжучою холодною зброєю.

ПЕРЕРУБА́ТИ *див.* **перерубувати**.

ПЕРЕРУБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Порубатися один з одним або з багатьма, усіма.

ПЕРЕРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перерýбувати**.

ПЕРЕРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Рубаючи, розтинати навпіл, на частини; розрубувати. 2. Рубати, розрубувати всіх, багатьох або все, багато чого-небудь. // Убивати чи ранити ріжучою холодною зброєю всіх, багатьох.

ПЕРЕРУ́БУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перерýбувати**.

ПЕРЕРУ́ЧКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Поздоровкатися за руку, поручкатися з усіма, з багатьма або між собою.

ПЕРЕРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переряджа́ти** і **переряджа́тися**.

ПЕРЕРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПЕРЕРЯ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕРЯДИ́ТИ**, -ряджу́, -ря́диш, *док.*, *перех.*, *у що і без додатка.* 1. Рядити в інший одяг, одягати на кого-небудь щось інше; переодягати. *Переряджати в буденний одяг.* 2. Одягати кого-небудь у такий одяг, що змінює зовнішність до невпізнання.

ПЕРЕРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ПЕРЕРЯ́ДЖУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕРЯДИ́ТИСЯ**, -ряджу́ся, -ря́дишся, *док.* 1. Рядитися в інший одяг, одягати на себе щось інше; переодягатися. *Переряджатися в нове пальто.* 2. Одягатися в який-небудь одяг, що змінює зовнішність до невпізнання.

ПЕРЕРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переряди́ти**.

ПЕРЕРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переря́джувати** і **переря́джуватися**.

ПЕРЕРЯ́ДЖУВАТИ *див.* **переряджа́ти**.

ПЕРЕРЯ́ДЖУВАТИСЯ *див.* **переряджа́тися**.

ПЕРЕРЯДИ́ТИ *див.* **переряджа́ти**.

ПЕРЕРЯДИ́ТИСЯ *див.* **переряджа́тися**.

ПЕРЕСА́ДА, -и, *ж.*, *діал.* Перебільшення.

ПЕРЕСАДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Посадити, посаджати всіх, багатьох або все, багато чого-небудь.

ПЕРЕСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересади́ти** і **пересаджа́ти**.

ПЕРЕСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переса́джувати**, **пересади́ти** 1, 2, 4. *Пересадження органів.*

ПЕРЕСА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **переса́джувати**.

ПЕРЕСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переса́джувати**. ** **Переса́джування рогівки** – те саме, що **кератопла́стика**.

ПЕРЕСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСАДИ́ТИ**, -саджу́, -са́диш, *док.*, *перех.* 1. Викопавши яку-небудь рослину, садити її на новому місці. 2. Садовити кого-небудь на інше місце; пропонувати, допомагати або примушувати пересісти. // Допомагати кому-небудь пересісти кудись, переміститись комусь з одного виду транспорту на інший для продовження поїздки. // Переміщувати в інше місце (звичайно звірів, риб, птахів і т. ін.). 3. Допомагати кому-небудь переміститися через перепону, перешкоду. // *рідко.* Перелазити через перепону, перешкоду. 4. *спец.* Вирізавши частину кістки або тканини, переносити її на інше місце на живому організмі або на інший живий організм для приживлення. 5. *розм.* Переділяти навпіл посадкою дерев, кущів і т. ін. 6. *розм.* Те саме, що **висо́вувати** 1. 7. *діал.* Перескакувати.

ПЕРЕСА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСАДИ́ТИСЯ**, -саджу́ся, -са́дишся, *док.* 1. *діал.* Переступати (у 1 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **переса́джувати**.

ПЕРЕСАДИ́ТИ *див.* **переса́джувати**.

ПЕРЕСАДИ́ТИСЯ *див.* **переса́джуватися**.

ПЕРЕСА́ДКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **переса́джувати** 1, 4. *Пересадка нирки. Пересадка серця.* 2. Перехід з одного поїзда, пароплава і т. ін. на інший або з одного виду транспорту на інший для продовження подорожі.

ПЕРЕСА́ДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **переса́дка**.

ПЕРЕСАДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для пересадки (у 1 знач.). *Пересадний матеріал.* 2. *діал.* Надмірний.

ПЕРЕСА́ДОК, -дка, *ч.* Рослина для пересадки (у 1 знач.).

ПЕРЕСА́ДОЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пересадки (у 2 знач.).

ПЕРЕСА́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **переса́лити**.

ПЕРЕСА́ЛИТИ *див.* **переса́лювати**.

ПЕРЕСА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **переса́лювати**.

ПЕРЕСА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Класти в що-небудь занадто багато сала.

ПЕРЕСА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересапа́ти**.

ПЕРЕСАПА́ТИ *див.* **переса́пувати**.

ПЕРЕСАПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **передихну́ти**.

ПЕРЕСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Сапувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Послідовно сапувати все цілком чи багато чого-небудь.

ПЕРЕСВА́Р, -у, *ч.*, *діал.* Пересварка.

ПЕРЕСВАРИ́ТИ *див.* **пересва́рювати**.

ПЕРЕСВАРИ́ТИСЯ, -сварю́ся, -сва́ришся, *док.* Посваритися з усіма чи багатьма (про одного) або між собою (про двох чи багатьох).

ПЕРЕСВА́РКА, -и, *ж.* Взаємне ображання один одного різкими, неприємними словами; суперечка, супроводжувана лайкою.

ПЕРЕСВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСВАРИ́ТИ**, -сварю́, -сва́риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Сварити всіх чи багатьох між собою, бути причиною сварки багатьох. // Сварити кого-небудь з усіма або з багатьма.

ПЕРЕСВА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, *розм.* Говорити один одному різкі, образливі слова, відповідати лайкою на лайку.

ПЕРЕСВА́ТАТИ *див.* **пересва́тувати**.

ПЕРЕСВА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСВА́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Сватати всіх чи багатьох.

ПЕРЕСВЕ́РДЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересвердли́ти**.

ПЕРЕСВЕРДЛИ́ТИ *див.* **пересве́рдлювати**.

ПЕРЕСВЕ́РДЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересве́рдлювати**.

ПЕРЕСВЕ́РДЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСВЕРДЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* 1. Свердлити все чи багато чого-небудь. 2. Свердлити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕСВИ́СНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **пересви́стуватися**.

ПЕРЕСВИ́СТ, -у, *ч.* Дія за знач. **пересви́стуватися** і звуки, утворювані цією дією. // *перен.* Переміжний свист або свист, який змінюється.

ПЕРЕСВИСТА́ТИ *див.* **пересви́стувати**.

ПЕРЕСВИСТІ́ТИ, -ищу́, -исти́ш, *док.* Закінчити свистіти.

ПЕРЕСВИ́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересви́стуватися**, а також звуки, утворювані цією дією. *Пересвистування пташок.*

ПЕРЕСВИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСВИСТА́ТИ**, -свищу́, -сви́щеш, *док.*, *перех.*, *розм.* Свистіти голосніше, краще або довше від кого-небудь.

ПЕРЕСВИ́СТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Свистіти (про кількох пташок, що перебувають у різних місцях). // Давати знати про себе один одному свистом; свистати у відповідь на свист (про людей).

ПЕРЕСВІ́ДЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересві́дчити**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає переконання, упевненість.

ПЕРЕСВІ́ДЧЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Переконання.

ПЕРЕСВІ́ДЧИТИ *див.* **пересві́дчувати**.

ПЕРЕСВІ́ДЧИТИСЯ *див.* **пересві́дчуватися**.

ПЕРЕСВІ́ДЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСВІ́ДЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Примушувати когось повірити в що-небудь, погодитися з чимось; переконувати когось фактами.

ПЕРЕСВІ́ДЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСВІ́ДЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* На підставі фактів переконуватися в чому-небудь, утверджуватися в якій-небудь думці, в якому-небудь припущенні. // Дізнаватися, довідуватися про що-небудь.

ПЕРЕСВЯТИ́ТИ, -свячу́, -свя́тиш, *док.*, *перех.* Освятити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕСВЯТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **відсвяткува́ти** 2.

ПЕРЕСВЯ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересвяти́ти**.

ПЕРЕСЕЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто переселився, переселяється на нове місце проживання або переселений куди-небудь.

ПЕРЕСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переселити**. // **пересе́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕСЕЛЕ́НКА, -и. Жін. до **переселе́нець**.

ПЕРЕСЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переселити**, **переселя́ти** і **переселитися**, **переселятися**. *Переселення народів.*

ПЕРЕСЕЛЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **переселе́нець**. // Признач. для переселенців. 2. Стос. до переселення.

ПЕРЕСЕ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Те саме, що **переселе́нець**.

ПЕРЕСЕЛИ́ТИ *див.* **переселя́ти**.

ПЕРЕСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **переселя́тися**.

ПЕРЕСЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пересе́лець**.

ПЕРЕСЕЛЯ́НИН, -а, *ч.*, *діал.* Переселенець.

ПЕРЕСЕЛЯ́НКА, -и, *діал.* Жін. до **переселя́нин**.

ПЕРЕСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕСЕЛИ́ТИ**, -селю́, -се́лиш, *док.*, *перех.* Переводити кого-небудь на нове місце проживання, селити в іншому місці.

ПЕРЕСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПЕРЕСЕЛИ́ТИСЯ**, -селю́ся, -се́лишся, *док.* Переходити, переїжджати на нове місце проживання (про людей). // Селитися в іншому місці (про тварин). // *перен.* Ставати надбанням когось іншого (про духовне життя).

ПЕРЕСЕ́РДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Перестати сердитися.

ПЕРЕСЕ́РДЯ, -я, *с.*, *діал.* Роздратування.

ПЕРЕСИ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переси́діти** 5, 6. 2. *у знач. прикм.* Онімілий від довгого або незручного сидіння в одному положенні.

ПЕРЕСИ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переси́джувати**.

ПЕРЕСИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСИ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Проводити якийсь час, сидячи де-небудь, перебуваючи, залишаючись в якомусь місці. 2. *перех. і без додатка.* Сидіти, перебувати де-небудь якийсь час, перечікуючи щось. 3. *неперех.*, *розм.* Сидіти в різних місцях (про всіх, багатьох). 4. *перех.*, *розм.* Сидіти де-небудь довше від когось іншого. 5. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Пробути де-небудь занадто довго, довше, ніж треба, ніж годиться. 6. *тільки док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **відси́діти** 1. *Пересидіти ногу.* 7. *тільки док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Завдати шкоди чому-небудь, сидячи на ньому або в ньому.

ПЕРЕСИ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСИ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Сидіти довше, ніж звичайно, довше, ніж треба.

ПЕРЕСИ́ДІТИ *див.* **пересиджувати**.

ПЕРЕСИ́ДІТИСЯ *див.* **пересиджуватися**.

ПЕРЕСИЛА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пересилання.

ПЕРЕСИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересила́ти** і **пересила́тися**.

ПЕРЕСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСЛА́ТИ**, перешлю́, перешле́ш, *док.*, *перех.* 1. Передавати, посилати кому-небудь, перев. через когось, із кимсь. // *заст.* Відправляти, висилати кого-небудь на інше місце. 2. Відсилати прислане для передачі, доставки іншій особі, в інше місце.

ПЕРЕСИЛА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕСЛА́ТИСЯ**, перешлю́ся, перешле́шся, *док.* 1. Посилати один одному що-небудь, перев. через когось, із кимсь. 2. *тільки недок.* Пас. до **пересила́ти**.

ПЕРЕСИЛА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто щось кудись пересилає.

ПЕРЕСИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **переси́лити**, **переси́лювати**. 2. *зах.* Криза під час хвороби.

ПЕРЕСИ́ЛИТИ *див.* **переси́лювати**.

ПЕРЕСИ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **пересила́ти**, **пересла́ти** і **пересила́тися**, **пересла́тися**.

ПЕРЕСИ́ЛУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переси́лувати**.

ПЕРЕСИ́ЛУВАТИ *див.* **переси́лювати**.

ПЕРЕСИ́ЛЬНИЙ, -си́льна́, -си́льне́. 1. Признач. для тимчасового перебування тих, кого пересилають з одного місця в інше. // *у знач. ім.* **переси́льна́**, -си́льно́ї, *ж.*, *розм.* Тюрма для арештованих, яких пересилають в інше місце. 2. Який підлягає пересиланню або якого пересилають з одного місця в інше (про людину). // *у знач. ім.* **переси́льни́й**, -си́льно́го, *ч.*; **переси́льна́**, -си́льно́ї, *ж.* Людина, яка підлягає пересиланню, яку пересилають з одного місця в інше.

ПЕРЕСИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переси́лювати**.

ПЕРЕСИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСИ́ЛИТИ**, -лю, -лиш *і діал.* **ПЕРЕСИ́ЛУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Міряючись силами, переборювати, перемагати, долати кого-, що-небудь. // Ставати переможцем у якомусь змаганні, у грі, в суперечці і т. ін. // *перен.* Бути, виявлятися сильнішим за іншого, інших. 2. Переборювати опір чого-небудь фізичною силою. // Пристосовуватися, призвичаюватися до незручностей, завад. // *перен.*, *розм.* Переборювати труднощі, опановуючи, засвоюючи що-небудь. 3. *перен.* Перемагати яке-небудь почуття, якийсь стан і т. ін. // Терплячи що-небудь, переживаючи, справлятися з чимось. *Пересилювати себе самого.* 4. Перевершувати силу вияву чого-небудь. // Перевершувати все інше си-

лою вияву, відчуватися найсильніше, беручи гору над чим-небудь.

ПЕРЕСИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересини́ти**.

ПЕРЕСИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **пересинений**.

ПЕРЕСИНИ́ТИ *див.* **переси́нювати**.

ПЕРЕСИНИ́ТИСЯ *див.* **переси́нюватися**.

ПЕРЕСИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переси́нювати**.

ПЕРЕСИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСИНИ́ТИ**, -синю́, -си́ниш, *док.*, *перех.* 1. Синити (білизну синькою) ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Синити що-небудь занадто, надміру, більше, ніж треба. 3. Синити все або багато чого-небудь.

ПЕРЕСИ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПЕРЕСИНИ́ТИСЯ**, -си́ниться, *док.* Ставати занадто, надміру синім від синьки (про білизну).

ПЕРЕ́СИП [1], -у, *ч.* Природний вал із піску або гальки, який відокремлює затоку від відкритої частини моря чи озера.

ПЕРЕ́СИП [2], -у, *ч.*, *розм.* Стан за знач. **пересипля́ти**, **переспа́ти** 3.

ПЕРЕСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересипа́ти** [1].

ПЕРЕСИПА́ННЯ [1], -я, *с.* Дія за знач. **пересипа́ти** [1].

ПЕРЕСИПА́ННЯ [2], -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **пересипа́ти** [2].

ПЕРЕСИ́ПАТИ *див.* **пересипа́ти** [1].

ПЕРЕСИПА́ТИ [1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* пересиплють; *док.* 1. *перех.*, *у що, до чого.* Сиплючи, переміщувати що-небудь з місця на місце, з чогось у щось. 2. *тільки недок.*, *неперех.*, *чим і без додатка*, *розм.* Те саме, що **пересипа́тися** 2. 3. *перех.*, *що чим.* Обсипати, посипати чим-небудь усе чи багато чогось, а також насипати щось між чим-небудь. // *що з чим.* Змішувати що-небудь різнорідне докупи; перемішувати. 4. *неперех.*, *перен.*, *що чим і без додатка*, *розм.* Вести розмову, обмінюватися думками, жартами і т. ін. // Часто вставляти в свою мову жартівливі, гострі, дотепні слова, фрази і т. ін. 5. *перех.* Розбираючи що-небудь, ремонтувати, перебудовувати його. // *на що*, *рідко.* Діючи на що-небудь, погіршувати його якості, властивості.

ПЕРЕСИПА́ТИ [2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **пересипля́ти**.

ПЕРЕСИ́ПАТИСЯ *див.* **пересипа́тися**.

ПЕРЕСИПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕСИ́ПАТИСЯ**, -плюся, -плешся; *мн.* пересиплються; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Сиплючись, переміщуватися з місця на місце, з чогось у щось; висипатися в інше місце. 2. *тільки недок.*, *чим.* Гратися чим-небудь сипким, однорідним, переміщаючи його з місця на місце. // *тільки 3 ос.* Чутися з усіх боків, звідусіль (про жарти, сміх і т. ін.). 3. *тільки 3 ос.*, *чим*, *з чим.* Змішуватися одне з одним, поєднуватися (про щось різне); перемішуватися.

ПЕРЕСИ́ПКА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **пересипа́ти** [1], **пересипати**. ** У пересипку [говори́ти *і т. ін.*] – без точного порядку, без логічного зв'язку (перев. про розмову).

ПЕРЕСИПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕСПА́ТИ**, -сплю́, -спи́ш; *мн.* переспля́ть; *док.* 1. *перех.* Спати якийсь відрізок часу. // *перех. і неперех.* Спати протягом ночі, ночувати де-небудь. 2. *перех.* Сплячи, перечікувати що-небудь (перев. неприємне). // Сплячи, позбуватися чого-небудь небажаного (хвороби і т. ін.). 3. *неперех.*, *розм.* Спати занадто довго, довше, ніж слід. 4. *перех.* Спати довше, ніж хто-небудь.

ПЕРЕСИПНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до пересипання (*див.* **пересипа́ння** [1]), пересипки.

ПЕРЕСИ́ПНИК, -а, *ч.* Той, хто пересипає (*див.* **пересипа́ти** [1] 5) що-небудь. *Пересипник печей.*

ПЕРЕСИ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **переси́пник**.

ПЕРЕСИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересиса́ти**.

ПЕРЕСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕССА́ТИ**, -ссу́, -ссе́ш, *док.*, *чого і без додатка.* Ссати занадто багато, більше, ніж слід, до пересичення.

ПЕРЕ́СИТ, -у, *ч.* Те саме, що **пересичення**.

ПЕРЕСИ́ТИТИ *див.* **переси́чувати**.

ПЕРЕСИ́ТИТИСЯ *див.* **переси́чуватися**.

ПЕРЕ́СИТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Пересичення.

ПЕРЕСИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересиха́ти**.

ПЕРЕСИХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПЕРЕСО́ХНУТИ**, -не *і* **ПЕРЕСОХТИ**, -хне; *мин. ч.* пересо́х, -ла, -ло *і* пересо́хнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Втрачаючи вологу, ставати дуже сухим, надто висихати (про все чи багато чого-небудь); висихати цілком, суцільно (про що-небудь). // Ставати безводним або маловодним (про водойми, русла рік, джерела і т. ін.). // Утрачати звичайну вологість (про губи, язик, горло і т. ін.). // *безос.* 2. Втрачаючи природну зволоженість, соки і т. ін., ставати занадто сухим, висихати більше, ніж слід (про рослини).

ПЕРЕСИХА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пересиха́ти**.

ПЕРЕСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переси́тити**. 2. *у знач. прикм.* Який переситився чим-небудь.

ПЕРЕСИ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **переси́чений** 2.

ПЕРЕСИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **переси́чувати**, **переси́тити** і **переси́чуватися**, **переси́титися**.

ПЕРЕСИ́ЧЕНО. Присл. до **переси́чений** 2.

ПЕРЕСИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переси́чувати** і **переси́чуватися**.

ПЕРЕСИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСИ́ТИТИ**, -ичу, -итиш, *док.*, *перех.* 1. Насичувати чим-небудь занадто, надміру, більше, ніж треба. 2. *перен.* Робити байдужим, викликати нехіть до чого-небудь надмірним задоволенням потреб, бажань і т. ін.

ПЕРЕСИ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСИ́ТИТИСЯ**, -ичуся, -итишся, *док.* 1. *чим.* Вбирати в себе багато вологи, занадто насичуватися запахом, глибоко, наскрізь просякати чим-небудь. 2. *чим і без додатка*, *перен.* Надміру, більше, ніж слід, насичуватися чим-небудь, задовольняти свої потреби, прагнення. *Пересититися владою.* 3. *без додатка*, *перен.* Робитися байдужим, сповнюватися нехіттю до чого-небудь від надмірного задоволення потреби, бажання і т. ін.

ПЕРЕ́СІВ, -у, *ч.* Дія за знач. **пересіва́ти**, **пересі́яти**.

ПЕРЕСІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересіва́ти**.

ПЕРЕСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПЕРЕСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Засівати яку-небудь площу певною культурою ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Перепускаючи крізь сито, решето і т. ін., просівати ще раз, повторно. 3. Просіювати все, багато чого-небудь або щось багато разів.

ПЕРЕСІВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ПЕРЕСІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ПЕРЕСІ́ЯТИСЯ**, -і́ється, *док.* 1. Просіюватися (про все чи багато чого-небудь) або сіятися неодноразово (про щось). 2. *тільки недок.* Пас. до **пересіва́ти** і **пересі́ювати**.

ПЕРЕСІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересіда́ти**.

ПЕРЕСІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСІ́СТИ**, -ся́ду, -ся́деш; *мин. ч.* пересі́в, -сі́ла, -сі́ло; *док.* 1. *неперех.* Уставши з одного місця, сідати на інше. 2. *неперех.*, *на що*, *в що.* Перебуваючи в дорозі, подорожі, переходити з одного поїзда, пароплава тощо на інший або з одного виду транспорту на інший для дальшого пересування; робити пересадку (у 2 знач.). 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Переходити на яку-небудь іншу роботу або на інше місце роботи, змінювати рід занять, вид роботи. // Замінювати знаряддя дії, виробництва. 4. *перех.*, *діал.* Робити засідку на кого-небудь. 5. *неперех.*, *на що*, *діал.* Змінюватися, переходити (про пору доби).

ПЕРЕСІДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕСІ́СТИСЯ**, -ся́деться; *мин. ч.* пересі́вся, -сі́лася, -сі́лося; *док.* 1. *розм.* Зменшуватися, слабнути (про мороз, холод, спеку, хуртовину і т. ін.). 2. *діал.* Пересідати (у 1, 2 знач.).

ПЕРЕ́СІДКА, -и, *ж.*, *рідко.* Дія за знач. **пересіда́ти**.

ПЕРЕСІ́ДЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересідла́ти**.

ПЕРЕСІДЛА́ТИ *див.* **пересі́длувати**.

ПЕРЕСІ́ДЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСІДЛА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Сідлати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Сідлати всіх чи багатьох.

ПЕРЕСІКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість пересічення; здатність пересікатися, перетинатися. *Пересікальність ліній.*

ПЕРЕСІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересіка́ти** і **пересіка́тися**.

ПЕРЕСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСІ́КТИ**, -ічу́, -іче́ш; *мин. ч.* пересі́к, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Розсікаючи, розділяти навпіл, на частини. // Пробивати наскрізь у кількох місцях по прямій лінії (перев. кулями). 2. Рухатися, переміщуватися поперек чого-небудь, у поперечному напрямі. // Розташовуватися, пролягати поперек чого-небудь, перехрещуючись із ним. 3. Переміщуватися через якийсь простір від початку до кінця. // Розташовуватися, пролягати поверхнею чого-небудь від одного краю до другого. 4. Рухаючись поперек чогось, перегороджувати кому-, чому-небудь шлях. 5. *перен.* Припиняти що-небудь, не давати розвинутися чомусь. 6. *тільки док.* Зарубати всіх чи багатьох; порубати, посікти всіх чи багатьох.

ПЕРЕСІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕСІ́КТИСЯ**, -січе́ться; *мин. ч.* пересі́кся, -лася, -лося; *док.* Пересікати, перехрещувати один одного; перетинатися.

ПЕРЕСІ́КТИ *див.* **пересіка́ти**.

ПЕРЕСІ́КТИСЯ *див.* **пересіка́тися**.

ПЕРЕСІ́Л, -со́лу, *ч.* Надмірна солоність чого-небудь; дуже багато солі в чомусь.

ПЕРЕСІПНУ́ТИСЯ *див.* **пересі́пуватися**.

ПЕРЕСІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересі́пуватися**.

ПЕРЕСІ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСІПНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Здригатися, робити судорожний рух тілом, обличчям. // Судорожно рухатися (про частини тіла, обличчя); різко викривлятися (про обличчя).

ПЕРЕСІ́СТИ *див.* **пересіда́ти**.

ПЕРЕСІ́СТИСЯ *див.* **пересіда́тися**.

ПЕРЕСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересі́кти**. 2. *у знач. прикм.* Укритий ярами, долинами, горбами і т. ін. (про місцевість).

ПЕРЕСІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пересі́чений** 2. *Пересіченість місцевості.*

ПЕРЕСІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пересі́кти**, **пересіка́ти** і **пересі́ктися**, **пересіка́тися**. 2. Місце, де щось пересікається чим-небудь. *Точка пересічення ліній.*

ПЕРЕ́СІЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Перегородка.

ПЕРЕСІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не перевищує середнього рівня; не гарний і не поганий; посередній. // Який нічим не вирізняється; звичайний, рядовий. 2. Середній, одержаний шляхом поділу загальної суми кількох величин на їх кількість; типовий, нормальний для даної групи явищ.

ПЕРЕСІЧНИ́Й, -а́, -е́. Який пересікається з чим-небудь.

ПЕРЕСІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пересі́чний** 1.

ПЕРЕСІ́ЧНО. Присл. до **пересі́чний** 2.

ПЕРЕСІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересі́ювати**.

ПЕРЕСІ́ЮВАТИ *див.* **пересіва́ти**.

ПЕРЕСІ́ЮВАТИСЯ *див.* **пересіва́тися**.

ПЕРЕСІ́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересі́яти**. 2. *у знач. прикм.* Кращий за інших; добірний.

ПЕРЕСІ́ЯТИ *див.* **пересіва́ти**.

ПЕРЕСІ́ЯТИСЯ *див.* **пересіва́тися**.

ПЕРЕСКАЖЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Стан за знач. **перескажені́ти**.

ПЕРЕСКАЖЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Перестати скаженіти; заспокоїтися.

ПЕРЕСКАКА́ТИ, -а́ю, -а́єш; *наказ. сп.* перескака́й *і* перескачи́; *док.*, *перех.* Швидко або підскоками подолати певний простір від краю до краю; проскакати.

ПЕРЕСКАКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **переска́кувати**.

ПЕРЕ́СКАКОМ, *присл.*, *розм.* Непослідовно, переходячи від одного до іншого.

ПЕРЕСКА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переска́кувати**.

ПЕРЕСКА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСКО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Роблячи стрибок, переміщуватися на інший бік чого-небудь. // Швидко просуваючись, долати які-небудь перешкоди. // Швидко рухаючись, переходити, переїжджати, перетинати що-небудь упоперек. // *перен.* Непослідовно переходити від одного до іншого, наступного, звичайно обминаючи, пропускаючи щось (про мову, думки). // *перен.* Перевершувати кого-, що-небудь у якомусь відношенні. 2. *неперех.* Стрибаючи, переміщуватися з одного місця на інше. // Рывком переміщуватися на інше місце. // Швидко поширюватися далі, перекидатися на щось інше (про вогонь). // Швидко переходити з одного об'єкта на інший (про очі, погляд). // *перен.* Порушуючи послідовність, переходити від одного до іншого, думати, говорити або робити то одне, то інше. 3. *перех. і неперех.* Стрибками долати якийсь простір, перебігати, стрибаючи по чому-небудь. // Швидко рухаючись по чому-небудь, без зупинки долати якийсь шлях, простір, якусь відстань. 4. *перех.*, *перен.* Переходити яку-небудь кількісну межу (перев. вік). // *безос.* 5. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Те саме, що **збі́гати** 1.

ПЕРЕСКІ́К, -ко́ку *і* **ПЕРЕСКО́К**, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **переска́кувати**, **перескочи́ти** 1, 2. 2. *у знач. присл.*, **переско́ком**, *розм.* Те саме, що **ви́стрибом**. // *перен.* Те саме, що **пере́скаком**.

ПЕРЕСКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересклада́ти**.

ПЕРЕСКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСКЛА́СТИ**, -аду́, -аде́ш; *мин. ч.* переckла́в, -скла́ла, -скла́ло; *док.*, *перех.* Складати ще раз, повторно або заново, по-іншому. *Перескладати залік.*

ПЕРЕСКЛАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **пересклада́ти**.

ПЕРЕСКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перескла́сти**.

ПЕРЕСКЛА́СТИ *див.* **пересклада́ти**.

ПЕРЕСКЛЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересклити́**.

ПЕРЕСКЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* 1. Засклити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Засклити все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕСКОВЗНУ́ТИСЯ *див.* **перековзуватися**.

ПЕРЕСКО́ВЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСКОВЗНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Ковзаючись, пересуватися через певний простір від краю до краю.

ПЕРЕСКОК *див.* **переські́к**.

ПЕРЕСКО́ЧИТИ *див.* **переска́кувати**.

ПЕРЕСКРЕБТИ́ *див.* **перескріба́ти**.

ПЕРЕСКРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСКРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* перескрі́б, -скребла́, -скребло́; *док.*, *перех.* 1. Скребти ще раз, повторно. 2. Скребти все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕСКУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переску́бати**.

ПЕРЕСКУ́БАТИ *див.* **переску́бувати**.

ПЕРЕСКУ́БТИ *див.* **переску́бувати**.

ПЕРЕСКУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переску́бувати**.

ПЕРЕСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСКУ́БТИ**, -бу́, -бе́ш *і* **ПЕРЕСКУ́БАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Скубти всіх чи багатьох одного за одним. // Скубти все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕСЛАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **перехворі́ти**.

ПЕРЕ́СЛАНИЙ [1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересла́ти** [1].

ПЕРЕ́СЛАНИЙ [2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересла́ти** [2].

ПЕРЕСЛА́ТИ [1] *див.* **пересила́ти**.

ПЕРЕСЛА́ТИ [2] *див.* **перестила́ти**.

ПЕРЕСЛА́ТИСЯ [1] *див.* **пересила́тися**.

ПЕРЕСЛА́ТИСЯ [2] *див.* **перестила́тися**.

ПЕРЕСЛІДО́ВНИК, -а, *ч.*, *діал.* Переслідувач.

ПЕРЕСЛІДО́ВНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **переслідо́вник**.

ПЕРЕСЛІ́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **переслі́дувати**.

ПЕРЕСЛІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **переслі́дувати**. ** **Го́нка з переслі́дуванням** – вид спортивних велосипедних змагань. **Ка́рне переслі́дування** – сукупність указаних у законі дій (збирання доказів, проведення допитів, обшуків і т. ін.) для розкриття злочинів і виявлення винуватих. 2. Утиски, пригноблення.

ПЕРЕСЛІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Гнатися слідом за ким-небудь, намагаючись наздогнати, захопити, знищити і т. ін. // Вистежувати кого-небудь із метою покарання, віддання до суду. 2. Ходити невідступно за ким-небудь, супроводити кого-небудь скрізь з якоюсь метою. 3. *перен.* Не кидати кого-небудь, мучити, не давати

спокою комусь (про думки, почуття, відчуття і т. ін.). 4. *перен.* Піддавати утискам, пригноблювати кого-небудь. // Забороняти що-небудь, оголошувати незаконним, не дозволяти чогось.

ПЕРЕСЛІ́ДУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Зазнавати переслідування. 2. Пас. до **переслі́дувати**.

ПЕРЕСЛІ́ДУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто переслідує кого-, щонебудь.

ПЕРЕСЛІ́ДУВАЧКА, -и. Жін. до **переслі́дувач**.

ПЕРЕСЛУ́ХАННЯ, -я, *с.* 1. *рідко.* Дія за знач. **переслу́хати**. 2. *зах.* Допит.

ПЕРЕСЛУ́ХАТИ *див.* **переслу́хувати**.

ПЕРЕСЛУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСЛУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Вислухувати все чи багато чого-небудь. // Вислухувати всіх чи багатьох, одного за одним. 2. Слухати що-небудь іще раз, повторно. 3. *зах.* Допитувати.

ПЕРЕСМА́ГЛИЙ, -а, -е. Укритий смагою, пересохлий (про рот, губи). *Пересмаглі губи.*

ПЕРЕСМА́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **пересма́глий**.

ПЕРЕСМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересма́жити**. 2. *у знач. прикм.* Дуже, занадто засмажений або зіпсований надмірним смаженням.

ПЕРЕСМА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **пересма́жений**.

ПЕРЕСМА́ЖИТИ *див.* **пересма́жувати**.

ПЕРЕСМА́ЖИТИСЯ *див.* **пересма́жуватися**.

ПЕРЕСМА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересма́жувати**.

ПЕРЕСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСМА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Смажити, підсмажувати що-небудь довше, ніж треба, надміру. 2. Смажити все, багато чого-небудь або всіх, багатьох.

ПЕРЕСМА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕСМА́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Смажитися, підсмажуватися довше, ніж треба, надміру. 2. *тільки недок.* Пас. до **пересма́жувати**.

ПЕРЕСМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересмали́ти**.

ПЕРЕСМА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **пересма́лений**.

ПЕРЕСМАЛИ́ТИ *див.* **пересма́лювати**.

ПЕРЕСМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересма́лювати**.

ПЕРЕСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСМАЛИ́ТИ**, -смалю́, -сма́лиш, *док.*, *перех.* 1. Смалити що-небудь занадто, надміру, більше, ніж треба. 2. Смалити все чи багато чого-небудь, одне за одним.

ПЕРЕСМИКА́ТИ *див.* **пересми́кувати**.

ПЕРЕСМИ́КАТИ, -ичу, -ичеш, *док.*, *перех.* Висмикати все чи багато чого-небудь, одне за одним.

ПЕРЕСМИКНУ́ТИ *див.* **пересми́кувати**.

ПЕРЕСМИКНУ́ТИСЯ *див.* **пересми́куватися**.

ПЕРЕСМИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересми́кувати, пересми́куватися**.

ПЕРЕСМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПЕРЕСМИКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСМИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.* Смикаючи що-небудь, пересувати, перетягувати, розташовувати інакше. 2. *неперех.* Робити різкий рух (тілом, обличчям і т. ін.). // *перех. і неперех.* Викликати різкий рух тіла, обличчя і т. ін.; викривляти судорогою обличчя. // *перех.* Примушувати здригнутися від огиди, переляку і т. ін. // *перех.*, *безос.* ** **Пересми́кувати ка́рти (ка́рту)** – обдурювати, намагатися перехитрити кого-небудь, підміняючи одне іншим. 3. *тільки док.*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* Швидко перебігти.

ПЕРЕСМИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСМИКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Різко, судорожно здригатися (про тіло, обличчя і т. ін.). // Робити судорожний рух тілом, обличчям і т. ін.

ПЕРЕСМІХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ПЕРЕСМІ́ХУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСМІХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Стиха, неголосно сміятися, переглядаючись, перемовляючись, подаючи один одному знаки.

ПЕРЕ́СМІХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пере́сміх**, -у, *ч.*), *розм.* Дія за знач. **пересміха́тися, пересміхну́тися**.

ПЕРЕСМІХНУ́ТИСЯ *див.* **пересміха́тися**.

ПЕРЕСМІ́ХУВАТИСЯ *див.* **пересміха́тися**.

ПЕРЕСМІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Насмішити, розсмішити всіх чи багатьох.

ПЕРЕ́СМІШКИ, -шок, *мн.* (*одн.* **пере́смішок**, -шка, *ч.*), *розм.* Те саме, що **пере́сміхи**.

ПЕРЕСМІ́ШНИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Той, хто любить висміювати або смішити кого-небудь. 2. Птах ряду горобиних, що наслідує голоси інших птахів.

ПЕРЕСМІ́ШНИЦЯ, -і. 1. *розм.* Жін. до **пересмі́шник** 1. 2. Жін. до **пересмі́шник** 2.

ПЕРЕ́СМІШОК *див.* **пере́смішки**.

ПЕРЕСМІ́ЮВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **пересмі́ювати** і **пересмі́юватися**.

ПЕРЕСМІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСМІЯ́ТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Висміювати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. 2. Сміятися довше від кого-небудь.

ПЕРЕСМІ́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕСМІЯ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. *тільки недок.* Стиха, неголосно сміятися один до одного, переглядаючись, перемовляючись, подаючи один одному знаки. 2. *тільки док.* Насміятися досхочу; закінчити сміятися.

ПЕРЕСМІЯ́ТИ *див.* **пересмі́ювати**.

ПЕРЕСМІЯ́ТИСЯ *див.* **пересмі́юватися**.

ПЕРЕСМО́КТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересмокта́ти**.

ПЕРЕСМОКТА́ТИ *див.* **пересмо́ктувати**.

ПЕРЕСМО́КТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пересмоктування.

ПЕРЕСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересмо́ктувати**.

ПЕРЕСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСМОКТА́ТИ**, -смокчу́, -смо́кчеш, *док.*, *перех.* Смоктати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕСМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересмоли́ти**. // *у знач. прикм. Пересмолені канати.*

ПЕРЕСМО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пересмо́лений**.

ПЕРЕСМОЛИ́ТИ *див.* **пересмо́лювати**.

ПЕРЕСМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересмо́лювати**.

ПЕРЕСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСМОЛИ́ТИ**, -смолю́, -смо́лиш, *док.*, *перех.* 1. Смолити ще раз, повторно або заново, по-іншому. *Пересмолити човна.* 2. Смолити все чи багато чого-небудь. *Пересмолити всі бочки.*

ПЕРЕ́СМУГА, -и, *ж.*, *рідко.* Поперечна смуга.

ПЕРЕСМУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Посмугувати все, багато чого-небудь або щось у багатьох місцях.

ПЕРЕСМУТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Перестати смуткувати, сумувати.

ПЕРЕСНАСТИ́ТИ *див.* **пересна́щувати**.

ПЕРЕСНАЩА́ТИ *див.* **пересна́щувати**.

ПЕРЕСНА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переснасти́ти**.

ПЕРЕСНА́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пересна́щений**.

ПЕРЕСНА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переснасти́ти**.

ПЕРЕСНА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересна́щувати**.

ПЕРЕСНА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПЕРЕСНАЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСНАСТИ́ТИ**, -ащу́, -асти́ш, *док.*, *перех.* 1. Оснащувати що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому; міняти оснащення. *Переснащувати човна.* 2. Оснащувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕСНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Спати зі сновидіннями (ніч, якийсь час).

ПЕРЕСНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *розм.* 1. Закінчити, перестати снитися. 2. Снитися у великій кількості.

ПЕРЕСНІ́ДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Поснідати нашвидку.

ПЕРЕСНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переснува́ти**. // **пересно́вано**, *у знач. присудк. сл.*

ПЕРЕСНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересно́вувати**.

ПЕРЕСНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Перетинаючи, сплітаючи, обсновувати, обплутувати чим-небудь.

ПЕРЕСНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Перетинаючись, сплітатися між собою; переплітатися. 2. *перен.* Стикаючись, перемішуватися, об'єднуватися з чим-небудь у єдине ціле (про звуки, запахи або абстрактні поняття, різні факти і т. ін.).

ПЕРЕСНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переснува́ти**.

ПЕРЕСНУВА́ТИ *див.* **пересно́вувати**.

ПЕРЕСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересо́вувати**.

ПЕРЕСО́ВУВАТИ *див.* **пересува́ти**.

ПЕРЕСО́ВУВАТИСЯ *див.* **пересува́тися**.

ПЕРЕСОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПЕРЕСОКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. *неперех.* Закінчити сокотати, сокотіти. 2. *перех.* Сокотати довше від кого-небудь.

ПЕРЕСОКОТІ́ТИ *див.* **пересокота́ти**.

ПЕРЕСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересоли́ти**. // **пересо́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Занадто насолений; дуже солоний (про страви). 3. *у знач. прикм.* Надміру солоний від розчинених у ньому солей (перев. у водоймищах).

ПЕРЕСО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пересо́лений**.

ПЕРЕСО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересоли́ти**.

ПЕРЕСОЛИ́ТИ *див.* **пересо́лювати**.

ПЕРЕСОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересолоди́ти**.

ПЕРЕСОЛО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пересоло́джений**.

ПЕРЕСОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСОЛОДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Робити щонебудь занадто, надміру солодким.

ПЕРЕСОЛОДИ́ТИ *див.* **пересоло́джувати**.

ПЕРЕСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересо́лювати**.

ПЕРЕСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСОЛИ́ТИ**, -солю́, -со́лиш, *док.* 1. *перех.* Солити щось більше, ніж треба, класти в що-небудь солі більше, ніж треба. 2. *неперех.*, *перен.* Перебільшувати щось, переходити межу чого-небудь дозволеного, визнаного. 3. *перех.* Солити все чи багато чого-небудь. 4. *перех.* Солити що-небудь іще раз, додатково.

ПЕРЕСОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересортува́ти**.

ПЕРЕСОРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересорто́вувати**.

ПЕРЕСОРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСОРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Сортувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Сортувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕСОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересортува́ти**.

ПЕРЕСОРТУВА́ТИ *див.* **пересорто́вувати**.

ПЕРЕСО́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пересо́хнути**. 2. *у знач. прикм.* Який став безводним, втративши всю воду, вологу. // Який став маловодним (про джерела, русла рік, водоймища і т. ін.). // Який став занадто сухим, втративши всю воду, вологу. 3. *у знач. прикм.* Який став сухим, шорстким, втративши природну зволоженість, соки і т. ін. 4. *у знач. прикм.* Худий, виснажений від голоду, хвороби або старості. *Пересохла рука.*

ПЕРЕСО́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **пересо́хлий**.

ПЕРЕСО́ХНУТИ *див.* **пересо́хти**.

ПЕРЕСО́ХТИ, ПЕРЕСО́ХНУТИ *див.* **пересиха́ти**.

ПЕРЕ́СПА, -и, *ж.* Те саме, що **пере́сип**[1].

ПЕРЕСПА́ТИ, -плю́, -пи́ш, *док.* 1. Див. **пересипля́ти**. 2. *розм.* Вступити у статевий зв'язок.

ПЕРЕСПА́ТИСЯ, -сплю́ся, -спи́шся; *мн.* переспля́ться; *док.*, *діал.* 1. Те саме, що **пересипля́ти**. 2. Виспатися.

ПЕРЕ́СПІВ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **переспі́вувати** 4. // Те, що є повторенням відомого, сказаного, написаного і т. ін. раніше. 2. *перен.* Вільний переклад віршами. 3. Спів, мелодія, які повторюються (про звуки людського голосу, спів птахів).

ПЕРЕСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переспіва́ти**[1]. // **переспі́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕСПІВА́ТИ[1] *див.* **переспі́вувати**.

ПЕРЕСПІВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСПІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* Ставати надміру спілим або псуватися від надмірної спілості; перезрівати (про плоди, ягоди і т. ін.).

ПЕРЕСПІ́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переспі́вувати** 1, 3 – 6.

ПЕРЕСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСПІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Співати все чи багато чого-небудь. 2. *тільки док.* Закінчити співати. 3. Співати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 4. *перен.* Повторювати або передавати в іншій формі відоме, сказане, написане і т. ін. раніше. 5. Співати краще, голосніше, довше від когонебудь, перемагати в співі. 6. *перен.* Перекладати вірші, не дбаючи про точну відповідність оригіналові.

ПЕРЕСПІ́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *недок.* 1. Перегукуватися співом. 2. Пас. до **переспі́вувати** 1.

ПЕРЕСПІ́ВУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто займається переспівуванням.

ПЕРЕСПІ́ЛИЙ, -а, -е. Надміру спілий або зіпсований від надмірної спілості (про плоди, ягоди і т. ін.); перезрілий.

ПЕРЕСПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **переспі́лий**.

ПЕРЕСПІ́ТИ *див.* **переспіва́ти**[2].

ПЕРЕСПО́РИТИ *див.* **переспо́рювати**.

ПЕРЕСПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСПО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Перемагати кого-небудь у суперечці; сперечаючись, переконувати когонебудь у своїй правоті.

ПЕРЕССА́ТИ *див.* **пересиса́ти**.

ПЕРЕСТА́ВА, -и, *ж.* Те саме, що **перестано́ва**.

ПЕРЕСТАВА́ТИ[1], -аю́, -ає́ш, *недок.*, **ПЕРЕСТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш; *наказ. сп.* переста́нь, переста́ньте; *док.* 1. Припиняти робити щось, виконувати якусь дію, займатися чим-небудь або виходити з якогонебудь стану. // *безос.* // *тільки док.*, *наказ. сп.* Уживається для передавання наказу або прохання припинити яку-небудь дію (розмову, плач і т. ін.). 2. Затихати (про звуки, утворювані якоюнебудь дією). // Припинятися (про дощ, сніг, вітер і т. ін.). // *безос.*

ПЕРЕСТАВА́ТИ[2], -аю́, -ає́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Перегороджувати дорогу кому-небудь.

ПЕРЕСТА́ВИТИ *див.* **переставля́ти**.

ПЕРЕСТА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* переста́вляться; *док.*, *заст.* Умерти.

ПЕРЕ́СТАВКА, -и, *ж.*, *мисл.* Сітка для ловитви перепелів.

ПЕРЕСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переста́вити**.

ПЕРЕСТА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переста́вити**.

ПЕРЕСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переставля́ти**.

ПЕРЕСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* переста́влять; *док.*, *перех.* 1. Ставити, переміщувати що-небудь на інше місце. // *тільки недок.*, *по чому, в чому, без додатка, у сполуч. зі сл.* ноги, лапи і т. ін. Роблячи кроки, рухатися, йти. *Ледве переставляти ноги.* 2. *перен.* Призначати на яку-небудь роботу когось іншого або перекидати кого-небудь на іншу посаду. 3. Змінювати послідовність або порядок розташування чого-небудь, міняти одне з одним місцями. 4. Надавати нового положення, форми, доводити до іншого стану (про перебудову, переробку чого-небудь).

ПЕРЕСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Зазнавати переставляння.

ПЕРЕСТАВНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна переставляти, переміщувати.

ПЕРЕСТАВНІ́СТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переставни́й**.

ПЕРЕ́СТАН, -у, *ч.*, *заст.* Зупинка, припинення.

ПЕРЕСТА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Те саме, що **пере́стан**.

ПЕРЕСТАНО́ВА, -и, *ж.*, *рідко.* Дія за знач. **перестановля́ти, перестанови́ти**.

ПЕРЕСТАНОВИ́ТИ *див.* **перестановля́ти**.

ПЕРЕСТАНО́ВКА, -и, *ж.* 1. Зміна розстановки, розміщення чого-небудь. // Зміна порядку розташування кого-, чого-небудь, заміна одного іншим. 2. Нове розташування, розміщення речей, предметів тощо. 3. *мат.* Розміщення (елементів) в якому-небудь порядку.

ПЕРЕСТАНО́ВКИ, -вок, *мн.*, *мат.* Те саме, що **комбінато́рний ана́ліз**.

ПЕРЕСТАНОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕСТАНОВИ́ТИ**, -новлю́, -но́виш; *мн.* перестано́влять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **переставля́ти**.

ПЕРЕСТАНО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна перестановити.

ПЕРЕСТАНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до пере-

станóвний.
ПЕРЕСТÁНОК, -нку, *ч.*, *діал.* 1. Перерва, пауза. 2. Зупинка (для пасажирів).
ПЕРЕСТАРÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *док.*, *розм.* Виявити надмірне старання, надмірну ретельність, що призводить до небажаних наслідків.
ПЕРЕСТÁРІЛИЙ, -а, -е. 1. Дуже старий або старіший, ніж треба для чого-небудь. 2. Який став через старість, давність непридатним для користування (зношений, трухлий і т. ін.). 3. *перен.* Який не відповідає духові часу; застарілий.
ПЕРЕСТÁРІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **перестáрілий**.
ПЕРЕСТÁРІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Перейти межу зрілого віку; стати дуже старим або старішим, ніж треба для чого-небудь.
ПЕРЕСТÁРІТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **перестáріти**.
ПЕРÉСТÁРКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **перестáрок**.
ПЕРЕСТÁРКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Який став старішим, ніж треба для чого-небудь (про людину).
ПЕРЕСТÁРКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **перестаркувáтий**.
ПЕРÉСТÁРОК, -рка, *ч. і ж.*, *розм.* Старіша, ніж треба для чого-небудь, людина.
ПЕРЕСТÁТИ *див.* **переставáти**.
ПЕРЕСТЕБНУ́ТИ *див.* **перестібáти**.
ПЕРЕСТÉЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перестели́ти**.
ПЕРЕСТÉЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестели́ти, перестеля́ти**.
ПЕРЕСТЕЛИ́ТИ *див.* **перестилáти**.
ПЕРЕСТЕЛИ́ТИСЯ *див.* **перестилáтися**.
ПЕРЕСТЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестеля́ти**.
ПЕРЕСТЕЛЯ́ТИ *див.* **перестилáти**.
ПЕРЕСТЕРЕГТИ́ *див.* **перестерігáти**.
ПЕРЕСТЕРÉЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перестерегти́, перестерігáти**. 2. Те, що перестерігає від чого-небудь (слова, дії, вжиті заходи і т. ін.).
ПЕРЕСТЕРÉЖЛИВИЙ, -а, -е. Який перестерігає про небезпеку.
ПЕРЕСТЕРÉЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **перестерéжливий**.
ПЕРЕСТЕРÉЖЛИВО. Присл. до **перестерéжливий**.
ПЕРЕСТЕРІГÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕСТЕРЕГТИ́**, -ежу́, -ежéш; *мин. ч.* перестеріг, -реглá, -регло́; *док.*, *перех.* 1. *перед чим і без додатка.* Попереджати про загрозу від кого-, чого-небудь. 2. *діал.* Додержуватися чого-небудь.
ПЕРЕСТИГÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестигáти**[1].
ПЕРЕСТИГÁТИ[1], -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕСТИ́ГНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* перести́г, -ла, -ло *і* перести́гнув, -и́гнула, -и́гнуло; *док.* Ставати надміру стиглим або псуватися від надмірної стиглості (про плоди, ягоди і т. ін.); перезрівати. // *перен.*, *розм.*, *ірон.* Перейти межу зрілого віку.
ПЕРЕСТИГÁТИ[2], -áє, *недок.*, **ПЕРЕСТИ́ГНУТИ**, -не; *мин. ч.* перести́г, -ла, -ло; *док.* Ставати дуже холодним; вихолоджуватися, застигати.
ПЕРЕСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Надміру стиглий або зіпсований від надмірної стиглості (про плоди, ягоди і т. ін.); перезрілий.
ПЕРЕСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **перести́глий**.
ПЕРЕСТИ́ГНУТИ[1] *див.* **перестигáти**[1].
ПЕРЕСТИ́ГНУТИ[2] *див.* **перестигáти**[2].
ПЕРЕСТИЛÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестилáти**.
ПЕРЕСТИЛÁТИ, -áю, -áєш *і* **ПЕРЕСТЕЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПЕРЕСТЕЛИ́ТИ**, -стелю́, -стéлиш *і* **ПЕРЕСЛÁТИ**, -стелю́, -стéлеш, *док.*, *перех.* 1. Застеляти ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Настилати заново, по-іншому; робити інший, новий настил. 3. Стелити все чи багато чого-небудь. 4. Настилати все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕСТИЛÁТИСЯ, -áюся, -áєшся *і* **ПЕРЕСТЕЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПЕРЕСТЕЛИ́ТИСЯ**, -стелю́ся, -стéлишся *і* **ПЕРЕСЛÁТИСЯ**, -стелю́ся, -стéлешся, *док.*, *розм.*, *рідко.* 1. Стелити собі постіль ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перестилáти, перестеля́ти**.
ПЕРЕСТІБÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестібáти**.
ПЕРЕСТІБÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕСТЕБНУ́ТИ**, -стебну́, -стебнéш, *док.*, *перех.* Застібати заново, по-іншому.
ПЕРЕСТІ́Й, -то́ю, *ч.* 1. Перезрівання, псування достиглих злаків, трав і т. ін. 2. Вимушена перерва у виробництві.
ПЕРЕСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перестíй**.
ПЕРЕСТОРО́ГА, -и, *ж.* Те, що перестерігає від чого-небудь (слова, дії, вжиті заходи і т. ін.). // Повідомлення, зауваження, яке попереджає про що-небудь; попередження.
ПЕРЕСТОРО́ЖЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **перестерéжливий**.
ПЕРЕСТОРО́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **пересторо́жливий**.
ПЕРЕСТОРО́ЖЛИВО, *рідко.* Присл. до **перестерóжливий**.
ПЕРЕСТО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестóювати** і **перестóюватися**.
ПЕРЕСТО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСТОЯ́ТИ**, -ою́, -оїш, *док.* 1. *неперех.* Стояти де-небудь якийсь час. // Залишатися, перебувати де-небудь якийсь час. 2. *перех. і без додатка.* Стояти, перебувати де-небудь якийсь час, дожидаючи, поки що-небудь мине, закінчиться; перечікувати. 3. *перех.* Зберігатися в якому-небудь стані якийсь час; існувати якийсь час не руйнуючись. 4. *перех.*, *розм.* Стояти, існувати довше від кого-, чого-небудь. 5. *неперех.* Якісно змінюватися, псуватися, довго стоячи. 6. *неперех.* Робити вимушену перерву у виробництві; простоювати.
ПЕРЕСТО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПЕРЕСТОЯ́ТИСЯ**, -оїться, *док.* Те саме, що **перестóювати** 5.
ПЕРЕСТОЯ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **перестóяний**. *Перестоялий борщ.*
ПЕРЕСТОЯ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **перестоя́лий**.
ПЕРЕСТО́ЯНИЙ, -а, -е. Який від довгого стояння якісно змінився, зіпсувався (про злаки, траву і т. ін.); перезрілий. // Несвіжий, застояний (про їжу, напої, воду і т. ін.).
ПЕРЕСТО́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **перестóяний**.
ПЕРЕСТОЯ́ТИ *див.* **перестóювати**.
ПЕРЕСТОЯ́ТИСЯ *див.* **перестóюватися**.
ПЕРЕСТРАЖДÁТИ, -áю, -áєш, *док.* 1. *неперех.* Страждати довго, багато, переживати багато страждань. 2. *перех.* Перенести все чи багато такого, що викликає страждання.
ПЕРЕСТРАЙКУВÁТИ, -у́ємо, -у́єте, *док.*, *рідко.* Провести страйк (про всіх чи багатьох).
ПЕРÉСТРАХ, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **переля́к**.
ПЕРЕСТРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перестрахувáти**.
ПЕРЕСТРАХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перестрахóваний**.
ПЕРЕСТРАХО́ВКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **перестрахóвувати, перестрахувáти** і **перестрахóвуватися, перестрахувáтися** 1. 2. *перен.*, *розм.* Дія за знач. **перестрахóвуватися, перестрахувáтися** 2.
ПЕРЕСТРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестрахóвувати** і **перестрахóвуватися**.
ПЕРЕСТРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСТРАХУВÁТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Страхувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *розм.* Страхувати все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕСТРАХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСТРАХУВÁТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Страхувати себе, своє майно ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *перен.*, *розм.* Діяти надміру обережно, щоб зменшити свою відповідальність за що-небудь, застерегти себе від небажаних наслідків.
ПЕРЕСТРАХУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перестраховування та перестрахувальника. ** **Перестрахувáльна квóта** – частина, частка ризику, що передається у перестрахування. **Перестрахувáльна комíсія** – частина премії, що її утримує компанія, яка передає ризик у перестрахування.
ПЕРЕСТРАХУВÁЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Страхова компанія, яка прийняла на страхування ризик і передала його у перестрахування іншій страховій компанії. 2. *розм.* Той, хто завжди перестраховується (у 2 знач.).
ПЕРЕСТРАХУВÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **перестрахувáльник**.
ПЕРЕСТРАХУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестрахувáти** і **перестрахувáтися**.
ПЕРЕСТРАХУВÁТИ *див.* **перестрахóвувати**.
ПЕРЕСТРАХУВÁТИСЯ *див.* **перестрахóвуватися**.
ПЕРЕСТРÁШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перестраши́ти**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **переля́каний** 2.
ПЕРЕСТРÁШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перестрáшений**.
ПЕРЕСТРÁШЕНО, *розм.* Присл. до **перестрáшений** 2.
ПЕРЕСТРАШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **переля́кáти**.
ПЕРЕСТРАШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **переля́кáтися**.
ПЕРЕСТРÉЛИТИ *див.* **перестрáлювати**.
ПЕРЕСТРÉЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестрéлювати**.
ПЕРЕСТРÉЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСТРÉЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Перебивати щось пострілом; прострілювати. 2. Стріляючи, влучати далі або вище чого-небудь.
ПЕРЕСТРИБНУ́ТИ *див.* **перестри́бувати**.
ПЕРЕСТРИ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестри́бувати**.
ПЕРЕСТРИ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСТРИБНУ́ТИ**, -ну́, -нéш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Роблячи стрибок, опинятися на іншому боці чого-небудь. // З розгону, підскочивши, переміщуватися через кого-, що-небудь. // *перен.* Переходити до іншого, наступного, обминаючи, пропускаючи щось проміжне. 2. *неперех.* Стрибати, переміщуватися стрибком (стрибками) з місця на місце. // Ривком, ніби стрибком, переміщуватися на інше місце. // Швидко поширюватися далі, перекидатися на щось інше (про вогонь). // Швидко переходити з одного об'єкта на інший (про очі, погляд). // Час від часу з'являтися то в одному, то в іншому місці та швидко зникати (про відблиски вогню, світла і т. ін.). // *неперех.*, *чим*, *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д. Швидко переводити погляд з одного об'єкта на інший. // *перен.* Порушуючи послідовність, переходити від одного до іншого (в думках, розмові і т. ін.).
ПЕРЕСТРИ́Г, -у, *ч.* 1. *спец.* Повторне стриження вовни. 2. Вовна від повторного стриження.
ПЕРÉСТРИГА, -и, *ж.* 1. Вівця, стрижена двічі протягом літа. 2. Те саме, що **перестри́г** 2. 3. Пристрижена шкура старої вівці.
ПЕРЕСТРИГÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕСТРИ́ГТИ**, -ижу́, -ижéш; *мин. ч.* перестри́г, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Стригти кого-, що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Стригти всіх чи багатьох. 3. *церк.* Постригати всіх чи багатьох.
ПЕРЕСТРИГÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПЕРЕСТРИ́ГТИСЯ**, -ижу́ся, -ижéшся; *мин. ч.* перестри́гся, -лася, -лося; *док.* 1. Стригтися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перестригáти**.
ПЕРЕСТРИ́ГТИ *див.* **перестригáти**.
ПЕРЕСТРИ́ГТИСЯ *див.* **перестригáтися**.
ПЕРÉСТРИЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **перéстрига**.
ПЕРЕСТРІВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестрівáти**.
ПЕРЕСТРІВÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕСТРІ́ТИ** *і* **ПЕРЕСТРІ́НУТИ**, -íну, -íнеш, *док.*, *перех.* 1. Зустрічати кого-, що-небудь, натрапляти на кого-, що-небудь по дорозі, ідучи, їдучи і т. ін. // *перен.* Виникати у житті, траплятися на життєвому шляху. 2. Виходити назустріч, щоб привітати кого-небудь. *Перестрівати (з) хлібом-сіллю.* 3. Перетинати дорогу кому-небудь, зупиняти когось на дорозі, під час руху, пересування і т. ін.
ПЕРЕСТРІВÁТИСЯ, -áється, *недок.*, **ПЕРЕСТРІ́ТИСЯ** *і* **ПЕРЕСТРІ́НУТИСЯ**, -íнеться, *док.*, *діал.* Зустрічатися.
ПЕРЕСТРІ́ЛКА, -и, *ж.* Дія за знач. **перестрíлюватися** і звуки, утворювані цією дією. *Артилерійська перестрілка.*
ПЕРЕСТРІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕСТРІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Стріляючи, вбивати всіх чи багатьох.
ПЕРЕСТРІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* Відповідати пострілами на постріли; обстрілювати один одного.
ПЕРЕСТРІ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перестріля́ти**.
ПЕРЕСТРІЛЯ́ТИ *див.* **перестрíлювати**.
ПЕРЕСТРІЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Застрілитися (про всіх чи багатьох).
ПЕРЕСТРІ́НУТИ *див.* **перестрівáти**.
ПЕРЕСТРІ́НУТИСЯ *див.* **перестрівáтися**.
ПЕРÉСТРІТ, -у, *ч.*, *заст.* За народним повір'ям – хвороба, спричинена зустріччю з недоброю людиною.
ПЕРЕСТРІ́ТИ *див.* **перестрівáти**.
ПЕРЕСТРІ́ТИСЯ *див.* **перестрівáтися**.
ПЕРÉСТРІЧ, -у, *ч.*, *бот.* Однорічна трав'яниста напівпаразитична рослина, верхнє листя – прицвітники якої мають ліловий або синій колір, а квіти, розташовані нижче листя, – жовтий.
ПЕРЕСТРІЧÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **перестрівáти**.
ПЕРЕСТРІ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Зустрічний.
ПЕРЕСТРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перестрóїти**.
ПЕРЕСТРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перестрóїти**.
ПЕРЕСТРО́ЇТИ, -óю, -óїш, *док.*, **ПЕРЕСТРО́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* 1. Те саме, що **перешикувáти**. 2. *муз.* Надати музичному інструментові нового строю. 3. *муз.* Надати певного строю багатьом музичним інструментам. 4. *розм.* Те саме, що **перебудувáти**.
ПЕРЕСТРО́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **перестрóювання**.
ПЕРЕСТРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перестрочи́ти**.
ПЕРЕСТРОЧИ́ТИ *див.* **перестрóчувати**.
ПЕРЕСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестрóчувати**.
ПЕРЕСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСТРОЧИ́ТИ**, -строчу́, -стрóчиш, *док.*, *перех.* 1. Строчити, шити строчкою ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Строчити, шити строчкою все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕСТРО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **перестрóювати**.
ПЕРЕСТРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестрóювати**.
ПЕРЕСТРО́ЮВАТИ *див.* **перестрóїти**.
ПЕРЕСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перестругáти**.
ПЕРЕСТРУГÁТИ *див.* **перестру́гувати**.
ПЕРЕСТРУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестру́гувати**.
ПЕРЕСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСТРУГÁТИ**, перестружу́, перестру́жеш *і* перестругáю, перестругáєш, *док.*, *перех.* 1. Стругати що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Стругати все чи багато чого-небудь. 3. Стругати що-небудь більше, ніж слід.
ПЕРЕСТУ́ДА, -и, *ж.*, *діал.* Застуда.
ПЕРЕСТУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перестуди́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *діал.* Застуджений.
ПЕРЕСТУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСТУДИ́ТИ**, -студжу́, -сту́диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Застуджувати.
ПЕРЕСТУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСТУДИ́ТИСЯ**, -студжу́ся, -сту́дишся, *док.*, *діал.* 1. Замерзати. 2. Застуджуватися.
ПЕРЕСТУДИ́ТИ *див.* **перестýджувати**.
ПЕРЕСТУДИ́ТИСЯ *див.* **перестýджуватися**.
ПЕРЕСТУДІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перестудіювáти**.
ПЕРЕСТУДІЮВÁТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Вивчити все чи багато чого-небудь. *Перестудіювати всі книги.*
ПЕРÉСТУК, -у, *ч.* Дія за знач. **перестýкувати, перестýкати** і **перестýкуватися, перестýкнутися** і звуки, утворювані цією дією.
ПЕРЕСТУ́КАТИ *див.* **перестýкувати**.
ПЕРЕСТУ́КНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Однокр. до **перестýкуватися**.
ПЕРЕСТУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестýкувати** і **перестýкуватися** і звуки, утворювані цією дією.
ПЕРЕСТУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСТУ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Те саме, що **перестýкуватися** 1. 2. *перех.* Повідомляти, передавати що-небудь за допомогою умовної

системи стуків. 3. *перех., розм.* Передруковувати що-небудь на друкарській машинці. 4. *тільки док., перех., розм.* Убити, знищити всіх чи багатьох.

ПЕРЕСТУ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Стукати часто, раз за разом (про два або кілька предметів). 2. Перемовлятися з ким-небудь за допомогою умовної системи стуків.

ПЕРЕ́СТУП, -у, *ч.* 1. *заст.* Злочин, порушення закону. 2. *діал.* Уступ.

ПЕРЕСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСТУПИ́ТИ**, -ступлю́, -сту́пиш; *мн.* пересту́плять; *док.* 1. *перех. і без додатка.* Роблячи крок, опинятися на іншому боці чого-небудь. // *перен.* Переборювати, долати які-небудь труднощі, неприємності і т. ін. // *перен.* Змінювати визначену наперед послідовність дій, заходів; переходити до іншого, іноді обминаючи, пропускаючи щось проміжне. 2. *тільки док., неперех., у сполуч. зі сл.* з а п о р і г, з а д в і р *і т. ін.* Вийти з приміщення, з двору і т. ін. * Образно: а) виходити куди-небудь із чогось, через щось; б) міняти місцеперебування. 3. *перех. і неперех.* Ступаючи, переміщуватися з місця на місце. // *тільки недок., по чому і без додатка, також у сполуч. зі сл.* н о г а м и, н і ж к а м и *і т. ін.* Не стояти спокійно на місці, рухатися. 4. *неперех., у сполуч. зі сл.* з н о г и н а н о г у, з о д н і є ї н о г и н а і н ш у. Стоячи на місці, спиратися навперемінно то на одну, то на іншу ногу; переносити вагу тіла з однієї ноги на іншу; перeминатися. 5. *перех., у сполуч. зі сл.* д о р о г у, ш л я х *і т. ін., перен.* Ставати на перешкоді кому-, чому-небудь; заважати комусь що-небудь робити; не допускати чогось. 6. *перех. і неперех., перен.* Не зважати на що-небудь, нехтувати чимсь. *Переступити слово.* // Порушувати закон, правило і т. ін. 7. *перех., у сполуч. зі сл.* м е ж а, г р а н ь *і т. ін., перен.* Переходити межу чого-небудь; виходити за межі відомого або дозволеного, прийнятого. 8. *перех. і неперех., перен.* Переходити яку-небудь кількісну або якісну межу. // *безос.* // *рідко.* Приймати іншу віру, переходити до іншого віросповідання. 9. *перех., перен., рідко.* Поступатися кому-небудь чимсь. 10. *перех., рідко.* Заміняти кого-небудь собою. 11. *тільки док., неперех., перед ким, заст.* Завинити, провинитися.

ПЕРЕ́СТУПЕНЬ, -пня, *ч.* Багаторічна дикоростуча трав'яниста отруйна рослина родини гарбузових; використовується в медицині.

ПЕРЕСТУПИ́ТИ *див.* **переступа́ти.**

ПЕРЕСТУ́ПЛЕННЯ, -я, *с., зах.* Порушення.

ПЕРЕ́СТУПНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Стос. до переступу (у 1 знач.). 2. Високосний (про рік). // *у знач. ім.* **пере́ступна**, -ної, *ж., розм.* Остання неділя перед Масницею. ** **Пере́ступний ти́ждень** – останній тиждень перед Масницею.

ПЕРЕСТУ́ПНИК, -а, *ч., зах.* Злочинець.

ПЕРЕСТЬО́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перестьоба́ти.**

ПЕРЕСТЬОБА́ТИ *див.* **перестьо́бувати.**

ПЕРЕСТЬО́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перестьо́бувати.**

ПЕРЕСТЬО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСТЬОБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Стьобати, прошивати що-небудь ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Стьобати, прошивати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕ́СУВ, -у, *ч.* Дія за знач. **пересува́ти, пересо́вувати** і **пересу́нути.**

ПЕРЕСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересува́ти, пересу́нути** і **пересува́тися, пересу́нутися.** ** **За́соби пересува́ння** – транспортні засоби.

ПЕРЕСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПЕРЕСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *перех.* Сунучи, переміщувати, ставити що-небудь на інше місце. 2. *перех.* Змінювати що-небудь якимсь чином. *Пересунути наголос.* // Змінювати місце розташування чого-небудь якимсь чином. 3. *неперех., розм.* Переходити з одного місця на інше, змінювати місце свого перебування. 4. *тільки док., неперех., безос., з прийм.* з а, *у сполуч. з кільк. числ., рідко.* Перейти за межу певного віку.

ПЕРЕСУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, **ПЕРЕСО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Сунучись, рухаючись, переміщуватися з одного місця на інше. 2. Ідучи, їдучи, пливучи і т. ін., переміщуватися на інше місце, міняти місцеперебування. 3. *діал.* Проходити. // Уявлятися. 4. *тільки недок.* Пас. до **пересува́ти.**

ПЕРЕСУВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій або механізм, за допомогою якого пересувають що-небудь.

ПЕРЕ́СУВКА, -и, *ж., розм.* Пересувна культурно-освітня установка. // Пересувна кіноустановка.

ПЕРЕСУВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Якого можна пересувати, переміщувати з одного місця на інше. 2. Який переїжджає, переходить з місця на місце для проведення своєї роботи. *Пересувний театр. Пересувна бібліотека.* ** **Пересувна́ електроста́нція** – теплова або атомна електростанція, що її устаткування розміщене на транспортних засобах. 3. Здатний сунутися, переміщуючись на інше місце.

ПЕРЕ́СУД, -у, *ч.* 1. *перев. мн., розм.* Висловлювання недоброзичливої думки про чию-небудь поведінку, чиїсь вчинки і т. ін.; поговір. ** **Суди́ та пере́суди; суд-пере́суд** – недоброзичливе детальне обговорення чиєї-небудь поведінки, чиїхось дій, вчинків і т. ін. 2. *рідко.* Те саме, що **забобо́н.** 3. Повторний суд. 4. Мито з підсудного.

ПЕРЕСУ́ДДЯ, -я, *с.* Те саме, що **пере́суд** 4.

ПЕРЕСУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересуди́ти.**

ПЕРЕСУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересу́джувати.**

ПЕРЕСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСУДИ́ТИ**, -суджу́, -су́диш, *док., перех.* 1. Недоброзичливо детально обговорювати чию-небудь поведінку, чиїсь дії, вчинки і т. ін. 2. Судити ще раз, повторно.

ПЕРЕСУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **пересу́джувати.**

ПЕРЕ́СУДИ, -ів, *мн., розм.* Поговір, обмова, плітки.

ПЕРЕСУДИ́ТИ *див.* **пересу́джувати.**

ПЕРЕСУ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Схильний до пересудів; який осуджує інших.

ПЕРЕСУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересука́ти.**

ПЕРЕСУКА́ТИ *див.* **пересу́кувати.**

ПЕРЕСУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересу́кувати.**

ПЕРЕСУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСУКА́ТИ**, пересучу́, пересу́чиш *і* пересука́ю, пересука́єш, *док., перех.* 1. Зсукати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Зсукувати все чи багато чого-небудь. *Пересукувати дулі комусь.*

ПЕРЕСУ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **пересу́кувати.**

ПЕРЕСУЛЬФУВА́ННЯ, -я, *с.* Введення надмірної кількості сульфогруп до молекули органічної сполуки.

ПЕРЕСУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* 1. Сумувати протягом якого-небудь часу. 2. Закінчити, перестати сумувати.

ПЕРЕСУ́НЕНИЙ *див.* **пересу́нутий.**

ПЕРЕСУ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересу́нути.**

ПЕРЕСУ́НУТИ *див.* **пересува́ти.**

ПЕРЕСУ́НУТИЙ, ПЕРЕСУ́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересу́нути.** 2. *у знач. прикм.* Який пересунувся.

ПЕРЕСУ́НУТИСЯ *див.* **пересува́тися.**

ПЕРЕСУ́ЧИЙ, -а, -е, *лайл.* Гірший від сучого сина.

ПЕРЕСУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пересуши́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який пересушився.

ПЕРЕСУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **пересу́шений.**

ПЕРЕСУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересуши́ти** і **пересуши́тися.**

ПЕРЕСУШИ́ТИ *див.* **пересу́шувати.**

ПЕРЕСУШИ́ТИСЯ *див.* **пересу́шуватися.**

ПЕРЕСУ́ШКА, -и, *ж.* Те саме, що **пересу́шування.**

ПЕРЕСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пересу́шувати** і **пересу́шуватися.**

ПЕРЕСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕСУШИ́ТИ**, -сушу́, -су́шиш, *док., перех.* 1. Висушувати більше, ніж годиться; робити надто сухим. 2. *рідко.* Робити сухим, висушуючи; обсушувати. 3. Висушувати все чи багато чого-небудь. 4. Сушити ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕСУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕСУШИ́ТИСЯ**, -сушу́ся, -су́шишся, *док.* 1. Висушуватися більше, ніж слід; ставати надто сухим. 2. Робитися сухим; обсушуватися. 3. Висихати, обсихати (про все чи багато чого-небудь). 4. *тільки недок.* Пас. до **пересу́шувати.**

ПЕРЕСЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕСЯГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка, рідко.* Йдучи, переступати через що-небудь. // *перен.* Не зважати на що-небудь, не рахуватися з чимсь.

ПЕРЕСЯГНУ́ТИ *див.* **пересяга́ти.**

ПЕРЕСЯГТИ́, -гну́, -гне́ш, *док.* Те саме, що **пересягну́ти.**

ПЕРЕСЯКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПЕРЕСЯ́КТИ**, -кне, *док., перех., діал.* Просякати.

ПЕРЕСЯКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕСЯ́КТИСЯ**, -кнеться, *док., діал.* Просякати.

ПЕРЕСЯ́КЛИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **пересякти.**

ПЕРЕСЯ́КТИ *див.* **пересяка́ти.**

ПЕРЕСЯ́КТИСЯ *див.* **пересяка́тися.**

ПЕРЕТАВРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетаврува́ти.**

ПЕРЕТАВРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетаврува́ти.**

ПЕРЕТАВРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Поставити тавро на все чи багато чого-небудь, на всіх чи багатьох. 2. Поставити інше тавро; поставити те саме тавро на інше місце або заново.

ПЕРЕТА́К, *присл., розм.* У сполученні зі сл. т а к утворює протиставлення: одним способом – другим способом.

ПЕРЕТАКИ́Й, -а́, -е́: ** **Сяки́й та перетаки́й** – слова, за допомогою яких інакомовно передають брутальну лайку або грубі вирази.

ПЕРЕТА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Приймати інше рішення; робити що-небудь інакше.

ПЕРЕТАНЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТАНЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *тільки док., перех. і без додатка.* Закінчити танцювати; протанцювати. 2. *неперех.* Танцювати всі чи багато танців; танцювати з усіма чи з багатьма. 3. *перех., кого.* Танцювати краще за кого-небудь або довше, ніж хтось.

ПЕРЕТАНЦЮВА́ТИ *див.* **перетанцьо́вувати.**

ПЕРЕТАНЦЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* Надто багато протанцювати, втомитися від танців.

ПЕРЕТАРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зміна тарифної сітки, тарифів. *Перетарифікація робіт.*

ПЕРЕТАРИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетарифікува́ти.**

ПЕРЕТАРИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснити перетарифікацію.

ПЕРЕТА́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетаска́ти.**

ПЕРЕТАСКА́ТИ *див.* **перета́скувати.**

ПЕРЕТАСКА́ТИСЯ *див.* **перета́скуватися.**

ПЕРЕТА́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перета́скувати.**

ПЕРЕТА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТАСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Тягнучи, переміщати щонебудь із одного місця в інше.

ПЕРЕТА́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕТАСКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *розм.* Переміщатися, переходити куди-небудь повільно, через силу. 2. *тільки недок.* Пас. до **перета́скувати.**

ПЕРЕТАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетасува́ти.**

ПЕРЕТАСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перетасо́ваний.**

ПЕРЕТАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетасо́вувати** і **перетасо́вуватися.**

ПЕРЕТАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Тасуючи, перемішувати гральні карти. 2. Тасувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. *перен.* Розміщувати інакше, по-новому.

ПЕРЕТАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕТАСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Розміщуватися інакше, поновому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перетасо́вувати.**

ПЕРЕТАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетасува́ти.**

ПЕРЕТАСУВА́ТИ *див.* **перетасо́вувати.**

ПЕРЕТАСУВА́ТИСЯ *див.* **перетасо́вуватися.**

ПЕРЕТВІРНИ́Й, -а́, -е́. Який перетворює.

ПЕРЕТВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетвори́ти.** // **перетво́рено,** *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕТВО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **перетво́рювати, перетвори́ти** і **перетво́рюватися, перетвори́тися.** 2. Різка або несподівана зміна, що відбувається з ким-, чим-небудь. 3. *мат.* Відображення деякої множини на ту ж множину. ** **Дві́йково-десятко́ве перетво́рення**, *мат.* – перетворення чисел з двійкової системи числення в десяткову. **Еквівале́нтне перетво́рення** – побудова за заданими об'єктами еквівалентних об'єктів.

ПЕРЕТВОРИ́ТИ *див.* **перетво́рювати.**

ПЕРЕТВОРИ́ТИСЯ *див.* **перетво́рюватися.**

ПЕРЕТВО́РНИЙ, -а, -е. Якого можна перетворювати.

ПЕРЕТВО́РНИК, -а, *ч.* Те саме, що **перетво́рювач** 1.

ПЕРЕТВО́РНИЦЯ, -і. Жін. до **перетво́рник.**

ПЕРЕТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перетво́рювання.** // Признач. для перетворювання.

ПЕРЕТВО́РЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **перетво́рювати.** 2. Якого можна перетворювати.

ПЕРЕТВО́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перетво́рюваний** 2.

ПЕРЕТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перетво́рювати, перетвори́ти** і **перетво́рюватися, перетвори́тися.**

ПЕРЕТВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕТВОРИ́ТИ**, -творю́, -тво́риш, *док., перех.* 1. Надавати нового вигляду, обертати на щось інше, переводити в інший стан. // Вносити корінні зміни. 2. Надавати чому-небудь іншого характеру, сили і т. ін. // *перев. у сполуч. зі сл.* ж и т т я, д і й с н і с т ь. Робити здійсненим, втіленим і т. ін.

ПЕРЕТВО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕТВОРИ́ТИСЯ**, -творю́ся, -тво́ришся, *док.* 1. Набирати нового вигляду, обертатися на когось, щось інше, переходити в інший стан. 2. Переходити у щось інше, звичайно протилежне за своїм характером, силою і т. ін. // *перев. у сполуч. зі сл.* ж и т т я, д і й с н і с т ь. Здійснюватися, втілюватися у що-небудь і т. ін. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* с л у х, з і р, у в а г а. Повністю віддаватися якому-небудь почуттю або процесу сприймання чогось. 4. *тільки недок.* Пас. до **перетво́рювати.**

ПЕРЕТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто перетворює, змінює що-небудь. 2. Пристрій, установка для перетворювання енергії. 3. Технічний засіб, що змінює форму подання фізичних величин, сигналів, даних. ** **Адре́сний перетво́рювач**: у системах обробки інформації – таблиця відповідності логічних адрес записів бази даних фізичним адресам. **Перетво́рювач да́них** – програма або пристрій, що виконує перетворення даних з однієї форми подання до іншої. **Перетво́рювач електри́чної ене́ргії** – електротехнічний виріб (пристрій), який перетворює електричну енергію з одним значенням параметрів та (чи) показників якості в електричну енергію з іншими значеннями параметрів та (чи) показниками якості. **Перетво́рювач часто́ти**: а) електротехнічний пристрій, що ним перетворють частоту електричної напруги; б) радіотехнічний електронний пристрій, що змінює електричні коливання високочастотного сигналу на коливання з іншою частотою.

ПЕРЕТВО́РЮВАЧКА, -и. Жін. до **перетво́рювач** 1.

ПЕРЕТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Який перетворює кого-, що-небудь.

ПЕРЕТЕКТИ́ *див.* **перетіка́ти.**

ПЕРЕТЕЛЕГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Повторно, ще раз зателеграфувати, вислати телеграфний запит чи повідомлення.

ПЕРЕТЕ́МНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетемни́ти.**

ПЕРЕТЕМНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, **ПЕРЕТЕМНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, **ПЕРЕТЕ́МНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Зробити темнішим, ніж треба, занадто темним.

ПЕРЕТЕ́МНЮВАТИ *див.* **перетемни́ти.**

ПЕРЕТЕМНЯ́ТИ *див.* **перетемни́ти.**

ПЕРЕТЕРПІ́ТИ *див.* **перете́рплювати.**

ПЕРЕТЕ́РПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕТЕ́РПІТИ**, -плю, -пиш; *мн.* перете́рплять; *док., перех. і без додатка.* 1. Терплячи, витримувати, зносити щонебудь чи багато чого-небудь. 2. *тільки док.*,

розм. Витримати, потерпіти деякий час.

ПЕРЕТЕ́РТИ *див.* **перетира́ти.**

ПЕРЕТЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до перете́рти. // **перете́рто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Зіпсований тертям.

ПЕРЕТЕ́РТИСЯ *див.* **перетира́тися.**

ПЕРЕТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до перетеса́ти.

ПЕРЕТЕСА́ТИ *див.* **перетíсувати.**

ПЕРЕ́ТИК, -у, *ч. і* **ПЕРЕ́ТИКА**, -и, *ж., діал.* Перегорода, перетинок, смуга дерев, чагарнику і т. ін.

ПЕРЕ́ТИКА *див.* **пере́тик.**

ПЕРЕТИ́КАНИЙ[1], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до перети́кати.

ПЕРЕТИ́КАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до перетика́ти[2].

ПЕРЕТИ́КАТИ, -йчу, -йчеш, *док., перех., розм.* Потикати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕТИКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕТКНУ́ТИ** *і діал.* **ПЕРЕТИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. *розм.* Утикати, устромляти що-небудь іще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *діал.* Перетинати.

ПЕРЕТИКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕТКА́ТИ**, -тчу́, -тче́ш, *док.* 1. Ткати по основі утоком, щоб утворився певний візерунок. 2. *тільки док.* Поткати, виткати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕТИКНУ́ТИ *див.* **перетика́ти**[1].

ПЕРЕ́ТИН, -у, *ч.* 1. Те саме, що **перетина́ння.** 2. Місце схрещування, перетинання чого-небудь. 3. Поверхня, площина, по якій що-небудь перетнуте, розрізане. ** **золоти́й пере́тин** – застосовувана у стародавніх живопису, графіці, архітектурі пропорція, у якій одна частина відноситься до другої, як усе ціле до першої частини; гармонійний поділ, золотий переріз.

ПЕРЕТИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перетинання.

ПЕРЕТИ́НАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **перетина́ти.**

ПЕРЕТИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перетина́ти** і **перетина́тися.**

ПЕРЕТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕТЯ́ТИ** *і* **ПЕРЕТНУ́ТИ**, -тну́, -тне́ш, *док., перех.* 1. Розсікаючи, розділяти на частини. // *безос.* // *перен.* Позбавляти, припиняти життя; вбивати. 2. Рухатися, переміщатися упоперек чого-небудь, у поперечному напрямку. // Розділяючи, пролягати через що-небудь у поперечному напрямку. // Залишати сліди на обличчі або тілі (про зморшку, рубець, шрам). // Падати у поперечному напрямку (про промінь, тіні і т. ін.). // *перен.* Лунати, заглушаючи щось (про звуки). 3. Рухатися через який-небудь простір від початку до кінця або через великий простір. 4. Рухаючись упоперек чогось, перегороджувати шлях кому-, чому-небудь. // Перегороджувати шлях, дорогу кому-, чому-небудь. // Перегороджувати річку, канал і т. ін. спеціальними спорудами. // Бути перешкодою, заважати кому-небудь. 5. *перев. у сполуч. зі сл.* **подих, дихання, горло.** Перехоплюючи, затримуючи дихання, викликати почуття болісного стиснення у горлі. // *безос.*

ПЕРЕТИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕТЯ́ТИСЯ** *і* **ПЕРЕТНУ́ТИСЯ**, -тне́ться, *док.* 1. Пролягати впоперек чого-небудь, перехрещуватися з чимсь. // Покриватися перехресними смугами чого-небудь. 2. *перен.* Зненацька закінчуватися, перериватися; уриватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **перетина́ти.**

ПЕРЕТИНА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **перетина́ти.**

ПЕРЕ́ТИНКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **перего́родка** 1. 2. Тонка пружна плівка, що роз'єднує, з'єднує чи обволікає що-небудь в організмі тварин, людей. // Така плівка в плодах деяких рослин (горіхів, гранатів і т. ін.). *Барабанна перетинка.*

ПЕРЕТИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пере́тинка** і **перети́нок.**

ПЕРЕТИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пере́тин.** 2. Який перетинається.

ПЕРЕТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **перети́нний** 2.

ПЕРЕТИ́НОК, -нку, *ч.* Невеликий тин, плетений поперечно.

ПЕРЕТИНЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має плівки-перетинки, з перетинками.

ПЕРЕТИНЧАСТОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має дві пари прозорих перетинчастих крил (про комах).

ПЕРЕТИНЧАСТОКРИ́ЛІ, -лих, *мн.* Назва ряду комах, до яких належать мурашки, бджоли, оси, наїзники, пильщики.

ПЕРЕТИНЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. до **перетинькува́ти.**

ПЕРЕТИНЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетинько́вувати.**

ПЕРЕТИНЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТИНЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* 1. Тинькувати все чи багато чого-небудь. 2. Тинькувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕТИНЬКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок., розм.* Пас. до **перетинько́вувати.**

ПЕРЕТИНЬКУВА́ТИ *див.* **перетинько́вувати.**

ПЕРЕТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з перетиранням, призначений для цього.

ПЕРЕТИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетира́ти** і **перетира́тися.**

ПЕРЕТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕТЕ́РТИ**, -тру́, -тре́ш, *док., перех.* 1. Тручи, розривати, розділяти що-небудь на частини. 2. Тручи, подрібнювати що-небудь, перетворювати в порошок, м'яку масу і т. ін. // Добре розжовувати, жувати (їжу, корм). 3. Витирати все чи багато чого-небудь, одне за одним. // *перен.* Змінювати, перетворювати.

ПЕРЕТИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕТЕ́РТИСЯ**, -тре́ться, *док.* 1. Тручись, розриватися на частини. 2. Перетворюватися на порох, руйнуючись під дією тертя. 3. *тільки недок.* Пас. до **перетира́ти.**

ПЕРЕТИ́СК, -у, *ч., геол.* Надзвичайне звуження рудної жили.

ПЕРЕТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетиска́ти.**

ПЕРЕТИСКА́ТИ *див.* **перети́скувати.**

ПЕРЕТИСКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **перетиска́ти.**

ПЕРЕТИСКА́Ч, -а́, *ч., мет.* Знаряддя для утворення заглибин на металі.

ПЕРЕТИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПЕРЕТИСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕТИ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* Дуже сильно тиснути, здавлювати.

ПЕРЕТИ́СНЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **перети́снутий.**

ПЕРЕТИ́СНУТИ *див.* **перети́скувати.**

ПЕРЕТИ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перети́снути.**

ПЕРЕТІ́К, -то́ку, *ч.* Протока.

ПЕРЕТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетіка́ти.**

ПЕРЕТІКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПЕРЕТЕКТИ́**, -тече́, *док.* Переливатися з одного місця в інше.

ПЕРЕТІ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетіпати.**

ПЕРЕТІ́ПАТИ, -ає, *док.* 1. Закінчити тіпати (про прядиво). 2. Потіпати всіх чи багатьох (про пропасницю).

ПЕРЕТІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, **ПЕРЕТІ́ПУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Потіпати все чи багато чого-небудь (про льон, коноплю і т. ін.). 2. Тіпати льон, коноплю і т. ін. ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕТІ́ПУВАТИ *див.* **перетіпа́ти.**

ПЕРЕТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетíсувати.**

ПЕРЕТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док., перех.* 1. Обтісувати все чи багато чого-небудь. 2. Обтісувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕТІ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перетíсувати.**

ПЕРЕ́ТКАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетка́ти** 1. 2. *перен.* Пронизаний чим-небудь.

ПЕРЕТКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетка́ти** 1 і наслідок такої дії.

ПЕРЕТКА́ТИ *див.* **перетика́ти**[2].

ПЕРЕТКНУ́ТИ *див.* **перетика́ти**[1].

ПЕРЕТЛІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетліва́ти.**

ПЕРЕТЛІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПЕРЕТЛІ́ТИ**, -і́є, *док.* 1. Псуватися від гниття, дії вологи і т. ін. // Піддаватися процесу гниття. // *перен.* Повільно конати, гинути. 2. Згоряти без полум'я.

ПЕРЕТЛІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перетлі́ти.** 2. *у знач. прикм.* Зіпсований від гниття, дії вологи і т. ін. 3. *у знач. прикм.* Який згорів, перетлів.

ПЕРЕТЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **перетлі́лий.**

ПЕРЕТЛІ́ТИ *див.* **перетліва́ти.**

ПЕРЕТЛУМА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетлума́чити.**

ПЕРЕТЛУМА́ЧИТИ *див.* **перетлума́чувати.**

ПЕРЕТЛУМА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетлума́чувати.**

ПЕРЕТЛУМА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТЛУМА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Витлумачувати повторно, по-іншому. 2. *заст.* Перекладати.

ПЕРЕТЛУМА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перетлума́чувати.**

ПЕРЕТНУ́ТИ *див.* **перетина́ти.**

ПЕРЕТНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетну́ти.** // **перетну́то**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕТНУ́ТИСЯ *див.* **перетина́тися.**

ПЕРЕТОВКТИ́, -вчу́, -вче́ш; *мин. ч.* перето́вк, -ла́, -ло́; *док., перех.* 1. Стовкти, потовкти все чи багато чого-небудь. // *перен.* Змінювати, звичайно на гірше. 2. Стовкти ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. *розм.* Побити все чи багато чого-небудь (посуд, вироби зі скла і т. ін.).

ПЕРЕТОВКТИ́СЯ, -вче́ться; *мин. ч.* перето́вкся, -ла́ся, -ло́ся; *док.* 1. Стовктися (про все чи багато чого-небудь). 2. *розм.* Побитися (про посуд, вироби зі скла і т. ін.).

ПЕРЕТО́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетовкти́.**

ПЕРЕТО́ВЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **перето́вчений.**

ПЕРЕТО́Й, *виг.* Уживається за неможливості або невміння швидко, точно висловити думку.

ПЕРЕТО́К, -у, *ч., мисл.* Вовк переярок.

ПЕРЕТОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетолочи́ти.** 2. *у знач. прикм.* Якого потолочили, подавили ногами, колесами і т. ін.

ПЕРЕТОЛО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **перетоло́чений.**

ПЕРЕТОЛОЧИ́ТИ *див.* **перетоло́чувати.**

ПЕРЕТОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТОЛОЧИ́ТИ**, -лочу́, -ло́чиш, *док., перех.* Толочити, давити (ногами, колесами і т. ін.) все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПЕРЕТОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перетоло́чувати.**

ПЕРЕТОМИ́ТИ *див.* **перето́млювати.**

ПЕРЕТОМИ́ТИСЯ *див.* **перето́млюватися.**

ПЕРЕТО́МЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетоми́ти.**

ПЕРЕТО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **перето́млюватися, перетоми́тися.**

ПЕРЕТО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕТОМИ́ТИ**, -томлю́, -то́миш; *мн.* перето́млять; *док., перех., рідко.* Те саме, що **перевто́млювати.**

ПЕРЕТО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕТОМИ́ТИСЯ**, -томлю́ся, -то́мишся; *мн.* перето́мляться; *док., рідко.* Те саме, що **перевто́млюватися.**

ПЕРЕТО́НИТИ, -ню, -ниш, *док., розм.* Те саме, що **перето́ншити.**

ПЕРЕТО́НШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перето́ншити.**

ПЕРЕТО́НШИТИ, -шу, -шиш, *док., перех. і без додатка.* Робити занадто тонким, тонкішим, ніж треба, ніж годиться. // *перен.* Робити занадто витонченим, тендітним (про людську вдачу).

ПЕРЕТОПИ́ТИ[1] *див.* **перето́плювати**[1].

ПЕРЕТОПИ́ТИ[2] *див.* **перето́плювати**[2].

ПЕРЕТОПИ́ТИ[3], -топлю́, -то́пиш; *мн.* перето́плять; *док., перех.* Утопити, потопити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПЕРЕТОПИ́ТИСЯ[1] *див.* **перето́плюватися**[2].

ПЕРЕТОПИ́ТИСЯ[2], -то́пимося, -то́питеся, *док.* Утопитися, потопитися (про всіх чи багатьох).

ПЕРЕТО́ПЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетопи́ти**[1].

ПЕРЕТО́ПЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетопи́ти**[2].

ПЕРЕТО́ПЛЕНИЙ[3], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетопи́ти**[3].

ПЕРЕТО́ПЛЕННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **перетопи́ти**[1].

ПЕРЕТО́ПЛЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **перетопи́ти**[2].

ПЕРЕТО́ПЛЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **перето́плювати**[1].

ПЕРЕТО́ПЛЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **перето́плювати**[2].

ПЕРЕТО́ПЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕТОПИ́ТИ**, -топлю́, -то́пиш; *мн.* перето́плять; *док., перех.* 1. Топити ще раз, повторно або заново, по-іншому (в печі, грубі і т. ін.). 2. Розводити вогонь в усіх чи багатьох печах, грубах і т. ін. 3. *тільки док.* Закінчити топити; витопити.

ПЕРЕТО́ПЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕТОПИ́ТИ**, -топлю́, -то́пиш; *мн.* перето́плять; *док., перех.* 1. Нагріваючи тверде тіло, що має здатність плавитися, перетворювати його на рідину. // Вижарювати, витоплювати м'яке сало з твердого. // Переводити з одного стану в інший, змінювати певним чином. 2. Розтоплювати, розплавляти ще раз, повторно. 3. Розтоплювати, розплавляти все чи багато чого-небудь, усе цілком.

ПЕРЕТО́ПЛЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.* Пас. до **перето́плювати**[1].

ПЕРЕТО́ПЛЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.*, **ПЕРЕТОПИ́ТИСЯ**, -то́питься; *мн.* перето́пляться; *док.* 1. Нагріваючись, плавитися, перетворюватися на рідину. // Переходити з одного стану в інший, змінюватися певним чином. 2. *тільки недок.* Пас. до **перето́плювати**[2].

ПЕРЕТО́ПТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетопта́ти.**

ПЕРЕТОПТА́ТИ *див.* **перето́птувати.**

ПЕРЕТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перето́птувати.**

ПЕРЕТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТОПТА́ТИ**, -топчу́, -то́пчеш, *док., перех.* Топтати, давити ногами все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох.

ПЕРЕТО́ПТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Ніяково, нерішуче переступати, переминатися з ноги на ногу на одному місці. 2. Пас. до **перето́птувати.**

ПЕРЕ́ТОРГ, -у, *ч.* Дія за знач. **переторгува́ти, перето́рговувати.**

ПЕРЕТОРГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТОРГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* 1. *неперех.* Торгувати, торгуватися ще раз, повторно. 2. *перех.* Перевершувати кого-небудь торгуючи.

ПЕРЕТОРГУВА́ТИ *див.* **переторго́вувати.**

ПЕРЕТО́РЖКА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **пере-то́рг.**

ПЕРЕТО́РСАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Торсати, термосити всіх чи багатьох.

ПЕРЕТО́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переточи́ти**[1].

ПЕРЕТОЧИ́ТИ[1] *див.* **перето́чувати**[1].

ПЕРЕТОЧИ́ТИ[2] *див.* **перето́чувати**[2].

ПЕРЕТО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перето́чувати**[1].

ПЕРЕТО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док., перех.* 1. Точити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Точити, гострити все чи багато чого-небудь. 3. Точити надто довго, довше, ніж слід, псуючи щось цим. 4. Гризучи, псувати все чи багато чого-небудь, усе цілком. // Поступово руйнувати (про дію води, вітру і т. ін.).

ПЕРЕТО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док., перех.* 1. Перепускати, проціджувати через що-небудь для очищення рідини. 2. *діал.* Очищати обмолочене зерно, насіння і т. ін., пропускаючи крізь решето, сито і т. ін.

ПЕРЕТО́ЧУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **перето́чувати**[1].

ПЕРЕТО́ЧУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **перето́чувати**[2].

ПЕРЕТРАВИ́ТИ[1] *див.* **перетра́влювати**[1].

ПЕРЕТРАВИ́ТИ[2] *див.* **перетра́влювати**[2].

ПЕРЕТРАВИ́ТИСЯ *див.* **перетра́влюватися**[2].

ПЕРЕТРА́ВЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетрави́ти**[1].

ПЕРЕТРА́ВЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетрави́ти**[2].

ПЕРЕТРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **перетра́влювання**[2].

ПЕРЕТРА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **перетра́влювати.**

ПЕРЕТРА́ВЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність пере-

травлюватися (*див.* **перетра́влюватися**[2]).
ПЕРЕТРА́ВЛЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **перетра́влювати**[1].
ПЕРЕТРА́ВЛЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **перетра́влювати**[2] і **перетра́влюватися**[2]. ** **Перетра́влювання ї́жі** – розщеплення складних харчових речовин на більш прості під дією ферментів, що виробляються органами травної системи.
ПЕРЕТРА́ВЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕТРАВИ́ТИ**, -травлю́, -тра́виш; *мн.* перетра́влять; *док.*, *перех.* 1. *перев. док.* Труїти всіх чи багатьох, одного за одним. 2. *спец.* Псувати, використовуючи при травленні, протравлюванні чого-небудь надто багато їдкої речовини.
ПЕРЕТРА́ВЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕТРАВИ́ТИ**, -травлю́, -тра́виш; *мн.* перетра́влять; *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Засвоювати в процесі фізіологічного травлення. 2. *перен.*, *розм.* Сприймати що-небудь, розуміти або засвоювати якось по-своєму. 3. *перен.*, *розм.* Миритися, погоджуватися з чим-небудь, терплячи щось важке, неприємне. // *перев. із запереч.* Важко, через силу зносити що-небудь; нетерпимо ставитися до кого-, чого-небудь.
ПЕРЕТРА́ВЛЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.* Пас. до **перетра́влювати**[1].
ПЕРЕТРА́ВЛЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.*, **ПЕРЕТРАВИ́ТИСЯ**, -тра́виться, *док.* 1. Засвоюватись у процесі травлення. 2. *тільки недок.* Пас. до **перетра́влювати**[2].
ПЕРЕТРАВНИ́Й, -а́, -е́. Здатний засвоюватися організмом у процесі травлення.
ПЕРЕТРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **перетравний**. ** **Перетра́вність кормі́в** – властивість поживних речовин кормів переходити у засвоюваний організмом тварини стан під дією процесів, що відбуваються у травному тракті.
ПЕРЕТРАКТА́ЦІЇ, -ій, *мн.* (*одн.* **перетракта́ція**, -ї, *ж.*), *дипл.*, *заст.*, *розм.*, *ірон.* Переговори.
ПЕРЕТРАКТО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.*, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетрактува́ти**.
ПЕРЕТРАКТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТРАКТУВА́ТИ**, -ую, -у́єш, *док.*, *перех.*, *заст.*, *розм.* Трактувати знову й інакше.
ПЕРЕТРАКТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *заст.*, *розм.* Пас. до **перетракто́вувати**.
ПЕРЕТРАКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетрактува́ти**.
ПЕРЕТРАКТУВА́ТИ *див.* **перетракто́вувати**.
ПЕРЕТРАНСЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетранслюва́ти**.
ПЕРЕТРАНСЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Транслювати повторно.
ПЕРЕТРАНСЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повторна трансляція.
ПЕРЕТРА́ТИТИ *див.* **перетра́чувати**.
ПЕРЕТРА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТРА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Витрачати більше, ніж слід. 2. Витрачати все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕТРЕМТІ́ТИ, -мчу́, -мти́ш, *док.* 1. Потремтіти деякий час. 2. Перестати тремтіти.
ПЕРЕТРЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетренува́ти** і **перетренува́тися**.
ПЕРЕТРЕНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перетрено́ваний**.
ПЕРЕТРЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Порушення досягнутого в процесі тренування оптимального рівня регуляції діяльності всіх систем.
ПЕРЕТРЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Стомити надмірним тренуванням.
ПЕРЕТРЕНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Стомитися від надмірного тренування.
ПЕРЕТРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Пережити що-небудь тяжке або неприємне. // Пережити, проіснувати якийсь час.
ПЕРЕТРИВО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетриво́жити** і **перетриво́житися**.
ПЕРЕТРИВО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перетриво́жений**.
ПЕРЕТРИВО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Дуже стривожити кого-небудь.
ПЕРЕТРИВО́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* Пережити сильну тривогу.
ПЕРЕТРИ́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетри́мати**.
ПЕРЕТРИ́МАТИ *див.* **перетри́мувати**.
ПЕРЕТРИ́МКА, -и, *ж.* Те саме, що **перетри́мування**.
ПЕРЕТРИ́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетри́мувати**.
ПЕРЕТРИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетри́мувати**.
ПЕРЕТРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТРИ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Утримувати, тримати або притримувати деякий час. 2. Тримати довше, ніж треба (на вогні, в окропі).
ПЕРЕТРІ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетрі́пати**.
ПЕРЕТРІ́ПАТИ *див.* **перетрі́пувати**.
ПЕРЕТРІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетрі́пувати**.
ПЕРЕТРІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТРІ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Тріпати все чи багато чого-небудь, усе цілком. 2. Тріпати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. Струшуючи, перемішувати що-небудь. 4. Псувати довгим або недбалим носінням все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕТРОЇ́ТИ, -ою́, -о́їш, *док.*, *перех.* Переділити щось на три частини.
ПЕРЕТРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетрощи́ти**.
ПЕРЕТРОЩИ́ТИ, -трощу́, -тро́щиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Потрощити, побити все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕТРУБИ́ТИ, -трублю́, -тру́биш, *док.*, *перех.*, *розм.* Гризучи, поїдаючи, зіпсувати, знищити зовсім, цілком або все, багато чого-небудь.
ПЕРЕТРУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетруди́ти**. 2. *у знач. прикм.* Стомлений, виснажений працею, натруджений.
ПЕРЕТРУ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перетру́джений**.
ПЕРЕТРУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТРУДИ́ТИ**, -труджу́, -тру́диш, *док.*, *перех.* Довгочасною надмірною працею перевтомлювати кого-небудь, виснажувати щось.
ПЕРЕТРУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕТРУДИ́ТИСЯ**, -труджу́ся, -тру́дишся, *док.*, *розм.* Довгочасною надмірною працею перевтомлювати, виснажувати себе.
ПЕРЕТРУДИ́ТИ *див.* **перетру́джувати**.
ПЕРЕТРУДИ́ТИСЯ *див.* **перетру́джуватися**.
ПЕРЕТРУЇ́ТИ *див.* **перетру́ювати**.
ПЕРЕТРУЇ́ТИСЯ *див.* **перетру́юватися**.
ПЕРЕТРУСИ́ТИ *див.* **перетру́шувати**.
ПЕРЕТРУСИ́ТИСЯ, -ушу́ся, -у́сишся, *док.*, *розм.* 1. Пережити страх; дуже налякатися. 2. Дуже змерзнути; перемерзнути.
ПЕРЕТРУХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПЕРЕТРУ́ХНУТИ**, -не, *док.* Повільно гнити під дією мікроорганізмів, від довгого лежання; зотлівати (у 1 знач.).
ПЕРЕТРУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перетру́хнути**. // *у знач. прикм.*
ПЕРЕТРУХЛЯ́ВІТИ, -іє, *док.* Те саме, що **перетру́хнути**.
ПЕРЕТРУ́ХНУТИ *див.* **перетруха́ти**.
ПЕРЕТРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетруси́ти**.
ПЕРЕТРУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетруси́ти**.
ПЕРЕТРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетру́шувати**.
ПЕРЕТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТРУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* 1. Трусити, щоб вичистити від пилу, бруду і т. ін. все чи багато чого-небудь. 2. Ворушити, перевертати що-небудь однорідне, все або у великій кількості. 3. Ретельно переглядати, оглядати що-небудь у пошуках когось, чогось схованого, забороненого. // *перен.* Уважно переглядати. // *перен.* Пильно перевіряти. // *перен.* Переглядати в уяві, в думках; передумувати.
ПЕРЕТРУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перетру́шувати**.
ПЕРЕТРУ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕТРУЇ́ТИ**, -ую́, -уї́ш, *док.*, *перех.* Отруювати всіх чи багатьох (напр. знешкоджувати комах, гризунів тощо).
ПЕРЕТРУ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПЕРЕТРУЇ́ТИСЯ**, -ї́ться, *док.* Отруюватися (про всіх чи багатьох).
ПЕРЕТРЯСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетряса́ти**.
ПЕРЕТРЯСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕТРЯСТИ́**, -су́, -се́ш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Те саме, що **перетру́шувати** 3. 2. *діал.* Бентежити (у 1 знач.).
ПЕРЕТРЯСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПЕРЕТРЯСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся, *док.*, *діал.* Бентежитися (у 1 знач.).
ПЕРЕТРЯ́СКА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **перетряса́ти**, **перетрясти́** і **перетряса́тися**, **перетрясти́ся**.
ПЕРЕТРЯСТИ́ *див.* **перетряса́ти**.
ПЕРЕТРЯСТИ́СЯ *див.* **перетряса́тися**.
ПЕРЕТУЖИ́ТИ, -тужу́, -ту́жиш, *док.* Перебути якийсь час у тузі; перенести горе, біду.
ПЕРЕТУПЦЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.*, *розм.* Втомитися від багатогодинного ходіння, довготривалого руху.
ПЕРЕТУРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетурбува́ти**.
ПЕРЕТУРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Дуже стурбувати, стривожити кого-небудь. 2. Стривожити всіх чи багатьох.
ПЕРЕТУРБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Дуже стурбуватися, стривожитися. 2. Перестати турбуватися.
ПЕРЕТУШКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетушкува́ти**.
ПЕРЕТУШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Тушкувати усе чи багато чого-небудь. 2. Тушкувати заново, ще раз, повторно. 3. Задовго тушкуючи, позбавити потрібних властивостей.
ПЕРЕТУШО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетушо́вувати**.
ПЕРЕТУШО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТУШУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* 1. Тушувати все чи багато чого-небудь. 2. Тушувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕТУШУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **перетушува́ти**.
ПЕРЕТУШУВА́ТИ *див.* **перетушо́вувати**.
ПЕРЕТЬО́ХКАТИ, -ає, *док.* Тьохкаючи досконаліше і довше, змусити замовкнути свого суперника (про солов'я).
ПЕРЕТЬО́ХКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Тьохкати (про солов'їв, що співають у різних місцях, недалеко один від одного).
ПЕРЕТЯ́ГАНИ, -ів, *мн.*, *етн.* Перехід гостей від тестя до свекра під час весілля і в першу неділю після нього.
ПЕРЕТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетяга́ти** і **перетяга́тися**.
ПЕРЕТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПЕРЕТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТЯГТИ́** *і* **ПЕРЕТЯГНУ́ТИ**, -тягну́, -тя́гнеш, *док.*, *перех.* 1. Докладаючи зусиль, тягти з одного місця на інше, переправляти в інше місце. // *перен.*, *розм.* Залучати кого-небудь до іншого місця роботи, проживання. // *перен.*, *розм.* Докладати великих зусиль, щоб перевести в наступний клас. *Перетягати на свій бік.* 2. *перен.*, *розм.* Жити певний час у біді, злиднях. 3. *також без додатка.* Виявлятися тяжчим за кого-, що-небудь вагою; переважувати. // *перен.* Бути, виявлятися сильнішим за іншого, інших. 4. *розм.* Тягати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 5. Туго зв'язувати, стягати. // Здавлювати горло, душити (про хворобу або переживання). // *безос.* 6. Натягати сильніше, ніж слід. *Перетягнути тятиву лука.* // Переходити в чому-небудь за встановлені, звичайні норми, терміни. 7. *рідко.* Вимовляти протяжно (слова, звуки). 8. *спец.* Переробляти, перешивати з більшого на менше (про шкіряне взуття).
ПЕРЕТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПЕРЕТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕТЯГТИ́СЯ** *і* **ПЕРЕТЯГНУ́ТИСЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся, *док.* 1. *розм.* Повільно долати простір; простягатися від чогось до чогось. 2. Туго затягуватися чим-небудь. 3. Натягатися сильніше, ніж слід. // *перев. у сполуч. зі сл.* струна, *перен.* Доходити до того, що немає більше сили, можливості зносити, терпіти що-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **перетяга́ти** і **перетя́гувати**.
ПЕРЕТЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетягти́**. // **перетя́гнено**, *безос. присудк. сл.*
ПЕРЕТЯГНУ́ТИ *див.* **перетяга́ти**.
ПЕРЕТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетягну́ти**. // **перетя́гнуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Тонкий в одному місці. // Туго затягнутий у талії.
ПЕРЕТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **перетяга́тися**.
ПЕРЕТЯГТИ́ *див.* **перетяга́ти**.
ПЕРЕТЯГТИ́СЯ *див.* **перетяга́тися**.
ПЕРЕТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перетягування.
ПЕРЕТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перетя́гувати**.
ПЕРЕТЯ́ГУВАТИ *див.* **перетяга́ти**.
ПЕРЕТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **перетяга́тися**.
ПЕРЕТЯ́ГУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **перетя́гувати**.
ПЕРЕТЯ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетя́жити**.
ПЕРЕТЯ́ЖИТИ *див.* **перетя́жувати**.
ПЕРЕТЯ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **перетяга́ти**, **перетягти́** і **перетяга́тися**, **перетягти́ся** та її наслідки. 2. Дуже тонке, звужене місце. // Те, чим що-небудь перетягується.
ПЕРЕТЯ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕТЯ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **переобтя́жувати**.
ПЕРЕТЯ́ТИ *див.* **перетина́ти**.
ПЕРЕТЯ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перетя́ти**. // **перетя́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Якого перетято.
ПЕРЕТЯ́ТИСЯ *див.* **перетина́тися**.
ПЕРЕУКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переуклада́ти**.
ПЕРЕУКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕУКЛА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *перех.* Укладати ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕУКЛАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **переуклада́ти**.
ПЕРЕУКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переукла́сти**.
ПЕРЕУКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переуклада́ти**.
ПЕРЕУКЛА́СТИ *див.* **переуклада́ти**.
ПЕРЕУ́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* переу́млять; *док.*, *діал.* Примусити змінити думку, погляди, переконуючи в чому-небудь.
ПЕРЕУПАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переупакува́ти**.
ПЕРЕУПАКО́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **переупако́вування**.
ПЕРЕУПАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переупако́вувати**.
ПЕРЕУПАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕУПАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Упаковувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕУПАКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переупако́вувати**.
ПЕРЕУПАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переупакува́ти**.
ПЕРЕУПАКУВА́ТИ *див.* **переупако́вувати**.
ПЕРЕУПОРЯДКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переупорядкува́ти**.
ПЕРЕУПОРЯДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переупорядко́ваний**.
ПЕРЕУПОРЯДКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переупорядко́вувати**.
ПЕРЕУПОРЯДКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕУПОРЯДКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Упорядковувати все чи багато чого-небудь. 2. Упорядковувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕУПОРЯДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переупорядкува́ти**.
ПЕРЕУПОРЯДКУВА́ТИ *див.* **переупорядко́вувати**.
ПЕРЕУСВІДО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* переусвідо́млять; *док.*, *перех.* Усвідомити заново, інакше.
ПЕРЕУСВІДО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переусвідо́мити**.
ПЕРЕУСВІДО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переусвідо́мити**.
ПЕРЕУСТАТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переустаткува́ти**. // **переустатко́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПЕРЕУСТАТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переустатко́вувати**.
ПЕРЕУСТАТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕУСТАТКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Устатковувати заново, по-іншому.
ПЕРЕУСТАТКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переустатко́вувати**.
ПЕРЕУСТАТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переустаткува́ти**.
ПЕРЕУСТАТКУВА́ТИ *див.* **переустатко́вувати**.

ПЕРЕУ́ЧЕНИЙ, ПЕРЕ́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переучи́ти** і **перевчи́ти**.

ПЕРЕУЧИ́ТИ *див.* **переу́чувати**.

ПЕРЕУЧИ́ТИСЯ *див.* **переу́чуватися**.

ПЕРЕУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переу́чувати** і **переу́чуватися**.

ПЕРЕУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПЕРЕВЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕУЧИ́ТИ**, -учу́, -у́чиш *і* **ПЕРЕВЧИ́ТИ**, -чу́, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Учити кого-небудь заново, по-іншому. 2. Учити що-небудь іще раз, повторно. 3. Учити кого-, що-небудь більше, ніж слід. 4. Учити всіх чи багатьох. 5. *розм.* Вивчати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ПЕРЕВЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПЕРЕУЧИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́чишся *і* **ПЕРЕВЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чишся, *док.* 1. Учитися заново, по-іншому. 2. *розм.* Учитися більше, ніж слід; перевтомлюватися від довгого і старанного навчання. 3. *тільки недок.* Пас. до **переу́чувати** і **перевча́ти**.

ПЕРЕУЩІ́ЛЬНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переущі́льнити** і **переущі́льнитися**.

ПЕРЕУЩІ́ЛЬНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **переущі́льнити** і **переущі́льнитися**.

ПЕРЕУЩІ́ЛЬНИТИ *див.* **переущі́льнювати**.

ПЕРЕУЩІ́ЛЬНИТИСЯ *див.* **переущі́льнюватися**.

ПЕРЕУЩІ́ЛЬНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕУЩІ́ЛЬНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Заселяючи людьми, ущільнювати більше, ніж слід (приміщення).

ПЕРЕУЩІ́ЛЬНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕУЩІ́ЛЬНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. *розм.* Переущільнювати своє приміщення. 2. *тільки недок.* Пас. до **переущі́льнювати**.

ПЕРЕФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перефарбува́ти**.

ПЕРЕФАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перефарбо́вувати**.

ПЕРЕФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕФАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Фарбувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *перен.* Змінювати свою думку про що-небудь або свої погляди, переконання. 3. Фарбувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕФАРБО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕФАРБУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Набувати іншого кольору, відтінку. 2. *перен.* Змінювати свої погляди і переконання, звичайно прибираючи іншого зовнішнього вигляду. // Удавати з себе прихильника кого-, чого-небудь, приховуючи свої справжні погляди.

ПЕРЕФАРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перефарбува́ти**.

ПЕРЕФАРБУВА́ТИ *див.* **перефарбо́вувати**.

ПЕРЕФАРБУВА́ТИСЯ *див.* **перефарбо́вуватися**.

ПЕРЕФАСО́НИТИ *див.* **перефасо́нювати**.

ПЕРЕФАСО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕФАСО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Змінювати фасон чого-небудь, шити за іншим фасоном. 2. Переробляти, змінювати зовнішню форму чого-небудь.

ПЕРЕФО́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перефо́ркуватися** і звуки, утворювані цією дією.

ПЕРЕФО́РКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Форкати (про коней, що перебувають у різних місцях, недалеко один від одного).

ПЕРЕФОРМАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переформатува́ти**.

ПЕРЕФОРМАТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переформато́ваний**.

ПЕРЕФОРМАТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переформато́вувати**.

ПЕРЕФОРМАТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕФОРМАТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Форматувати все чи багато чого-небудь. 2. Форматувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕФОРМАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переформатува́ти**.

ПЕРЕФОРМАТУВА́ТИ *див.* **переформато́вувати**.

ПЕРЕФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переформува́ти**. // **переформо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕФОРМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переформо́ваний**.

ПЕРЕФОРМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переформо́вувати**.

ПЕРЕФОРМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕФОРМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Формувати заново, по-іншому.

ПЕРЕФОРМО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПЕРЕФОРМУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Формуватися заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **переформо́вувати**.

ПЕРЕФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переформува́ти**.

ПЕРЕФОРМУВА́ТИ *див.* **переформо́вувати**.

ПЕРЕФОРМУВА́ТИСЯ *див.* **переформо́вуватися**.

ПЕРЕФОРМУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переформулюва́ти**.

ПЕРЕФОРМУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Сформулювати по-іншому.

ПЕРЕФОСФОРИЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Ферментативний процес переносу фосфорильної групи від однієї органічної молекули до іншої.

ПЕРЕФРАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перефразува́ти**. // **перефразо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕФРАЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перефразо́ваний**.

ПЕРЕФРАЗО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перефразо́вувати**.

ПЕРЕФРАЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕФРАЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Передавати чиї-небудь слова, висловлювання, дещо змінюючи форму, а часом і зміст викладу.

ПЕРЕФРАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перефразува́ти** та її наслідки.

ПЕРЕФРАЗУВА́ТИ *див.* **перефразо́вувати**.

ПЕРЕХАМА́РКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перехама́ркати**.

ПЕРЕХАМА́РКАТИ *див.* **перехарама́ркати**.

ПЕРЕХАМНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Перекусити нашвидкуруч, похапцем; перехопити (у 9 знач.).

ПЕРЕХАПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *чим і без додатка*, *розм.* Забрати, схопити всіх чи багатьох одного за одним.

ПЕРЕХВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перехвали́ти**.

ПЕРЕХВА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перехва́лений**.

ПЕРЕХВАЛИ́ТИ *див.* **перехва́лювати**.

ПЕРЕХВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перехва́лювати**.

ПЕРЕХВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕХВАЛИ́ТИ**, -хвалю́, -хва́лиш, *док.*, *перех. і без додатка.* Хвалити більше, ніж слід.

ПЕРЕХВА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* 1. *розм.* Занадто хвалитися (один перед одним) або передавати чию-небудь похвальбу. 2. Пас. до **перехва́лювати**.

ПЕРЕХВА́Т, -у, *ч.*, *розм.* 1. Звужене місце навколо чого-небудь; звуження. 2. Талія, а також звужена частина одягу на місці талії.

ПЕРЕХВИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перехвилюва́ти**.

ПЕРЕХВИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* 1. Викликати у кого-небудь надзвичайно сильне хвилювання. 2. Схвилювати всіх чи багатьох.

ПЕРЕХВИЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* 1. Зазнати надзвичайно сильного хвилювання (про кого-небудь) або дуже похвилюватися (про всіх чи багатьох). 2. Перестати хвилюватися.

ПЕРЕХВОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перехворі́ти**.

ПЕРЕХВОРІ́ТИ *і діал.* **ПЕРЕХОРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Перенести яку-небудь хворобу, прохворіти якийсь час. // *перен.* Особливо гостро пережити яке-небудь горе, якусь неприємність. 2. Перенести багато чи кілька хвороб; перенести яку-небудь хворобу (про всіх чи багатьох).

ПЕРЕХИ́БИТИ *див.* **перехи́блювати**.

ПЕРЕХИ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перехи́бити**.

ПЕРЕХИ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕХИ́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* перехи́блять; *док.*, *діал.* Помилятися.

ПЕРЕХИБНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Втративши рівновагу, впасти.

ПЕРЕХИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перехили́ти**.

ПЕРЕХИЛИ́ТИ *див.* **перехиля́ти**.

ПЕРЕХИЛИ́ТИСЯ *див.* **перехиля́тися**.

ПЕРЕ́ХИЛЬЦЕМ, ПЕРЕ́ХИЛЬЦІ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **перева́льцем**.

ПЕРЕ́ХИЛЬЦІ *див.* **пере́хильцем**.

ПЕРЕХИ́ЛЮВАТИ *див.* **перехиля́ти**.

ПЕРЕХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і діал.* **ПЕРЕХИ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕХИЛИ́ТИ**, -хилю́, -хи́лиш, *док.*, *перех.* 1. Згинаючи, змінювати пряме положення кого-, чого-небудь на похиле. // Схиляти голову. 2. Нахиляти що-небудь, ставити, встановлювати не прямо, а похило, боком і т. ін. // Надягати під певним кутом (перев. головні убори). // Нахиляти посуд, щоб вилити з нього рідину. *Перехилити чарку.*

ПЕРЕХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПЕРЕХИЛИ́ТИСЯ**, -хилю́ся, -хи́лишся, *док.* 1. Нахилятися, згинаючи тіло; зігнувшись наперед, перевисати через що-небудь. // Схилятися до кого-, чого-небудь. 2. Нахилятися в один бік, ставати не прямо, а похило, боком і т. ін. (про предмети). // Бути одягненим під певним кутом (перев. про головні убори). // Перегинаючись, виходити за межі чого-небудь, звисати з чогось. 3. Опускатися, схилятися до горизонту (про сонце, місяць і т. ін.). 4. Хилитатися з боку на бік. 5. *тільки недок.*, *рідко.* Те саме, що **перева́люватися**[1] 2.

ПЕРЕХИМОРО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Пересилити в інтригах, чаклунстві, каверзах.

ПЕРЕХИТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *діал.* Однокр. до **перехи́тувати**.

ПЕРЕХИТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Однокр. до **перехи́туватися**.

ПЕРЕХИТРИ́ТИ *див.* **перехитро́вувати**.

ПЕРЕХИТРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕХИТРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і* **ПЕРЕХИТРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* Перевершувати кого-небудь хитрощами; виявлятися хитрішим за кого-небудь. ** **Перехитри́ти себе́ само́го (саму́, сами́х)** – хитруючи, виявляти свої наміри або помилятися в розрахунках.

ПЕРЕХИТРУВА́ТИ *див.* **перехитро́вувати**.

ПЕРЕХИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і чим.* 1. *розм.* Нахиляти що-небудь. 2. *діал.* Змушувати здригатися від болю або якого-небудь сильного почуття. // *безос.*

ПЕРЕХИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Нахиляти, хилити своє тіло. // Хилитися з боку на бік.

ПЕРЕХІ́Д, -хо́ду, *ч.* 1. Дія за знач. **перехо́дити**. // Визначене місце, у якому дозволяється переходити вулицю. ** **Підзе́мний перехі́д** – тунель під дорогою, проїжджою частиною вулиці тощо, призначений для руху пішоходів. **Пішохі́дний перехі́д** – ділянка проїжджої частини чи спеціальна споруда, призначена для руху пішоходів через дорогу. 2. *перев. у мн.* Пересування з одного місця в інше. 3. Відстань між двома зупинками у пішій подорожі, в поході і т. ін. // Час, за який можна подолати певну відстань. 4. Місце, зручне або пристосоване для того, щоб переправлятися через що-небудь. 5. Спеціальна будова або частина будинку, що з'єднує два приміщення, два боки вулиці і т. ін.; коридор, галерея. 6. Час, коли що-небудь змінюється; ланка, що зв'язує явища, які переходять одне в інше. ** **Електри́чний перехі́д** – перехідний шар у напівпровідниковому матеріалі між двома ділянками з різними типами електропровідності. **Фа́зовий перехі́д** – перехід речовини з однієї термодинамічної фази до іншої у разі зміни зовнішніх умов. 7. *спец.* Одна з послідовних дій при обробці чи виробленні чого-небудь. 8. У системах обробки інформації: а) передача керування; б) відхилення від природної послідовності виконання операторів мови в програмі. ** **Безумо́вний перехі́д** – перехід у задану точку програми за заздалегідь визначеною адресою. **Умо́вний перехі́д** – перехід в одну з декількох точок виконання програми в залежності від результату перевірки деяких умов. 9. Межа двох середовищ з різними фізичними властивостями. 10 *діал.* Епілепсія, родимець.

ПЕРЕ́ХІДКА, -и, *ж.*, *діал.* Місток.

ПЕРЕХІДНИ́Й, -а́, -е́. 1. *заст.* Який переходить, пересувається з місця на місце. 2. *розм.* Який передається від одного до іншого. 3. Признач. для переходу через щось, через якого переходять з одного місця в інше. // Перша з суміжних кімнат. 4. Який є переходом від одного стану до іншого; проміжний. // Який триває деякий час або є тимчасовим. *Перехідний період.* 5. *лінгв.* Який поєднується з додатком у знахідному відмінку без прийменника (про дієслово). 6. *спец.* Який перечисляється, передається на наступний рік.

ПЕРЕХІДНИ́К, -а́, *ч.*, *спец.* 1. Муфта для з'єднання циліндричних частин технічного пристрою, що мають різний діаметр. 2. Складова частина стикувальної системи космічного корабля (станції), що служить для переходу космонавтів; перехідний модуль. 3. Пристрій для з'єднання електричної розетки і вилки різних систем, конструкцій.

ПЕРЕХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **перехідни́й**. 2. Властивість за знач. **перехідни́й** 5.

ПЕРЕХЛИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Перестати хлипати.

ПЕРЕХЛОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Введення надмірної дози хлору. ** **Перехлорува́ння води́** – спосіб хлорування води, який полягає у введенні надмірної дози хлору.

ПЕРЕХЛЮ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **перехлю́пувати**.

ПЕРЕХЛЮ́ПНУТИСЯ, -неться, *док.* Однокр. до **перехлю́пуватися**.

ПЕРЕХЛЮ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перехлю́пувати**.

ПЕРЕХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і через що.* Хлюпати через що-небудь (про рідину).

ПЕРЕХЛЮ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Хлюпнувши, переливатися через що-небудь (про рідину). // *перен.* Вкриватися хвилями, хвилюватися під дією чого-небудь.

ПЕРЕХМА́РИТИ, -рить, *док.*, *безос.*, *розм.* Розійтися (про хмари); випогодитися.

ПЕРЕХНЯ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* перехня́блять; *док.*, *перех. і чим*, *діал.* Перехилити (у 1 знач.). // Пересмикувати.

ПЕРЕХНЯ́БИТИСЯ *див.* **перехня́блюватися**.

ПЕРЕХНЯ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перехня́бити**. 2. *у знач. прикм.* Який перехнябився.

ПЕРЕХНЯ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПЕРЕХНЯ́БИТИСЯ**, -биться; *мн.* перехня́бляться; *док.*, *діал.* Перехилятися (у 1 знач.).

ПЕРЕХО́В *див.* **перехо́ви**.

ПЕРЕХО́ВАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто переховується.

ПЕРЕХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перехова́ти**[2].

ПЕРЕХО́ВАНКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **перехо́ванець**. 2. Те саме, що **перехо́в**.

ПЕРЕХОВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.* Сховати, схоронити всіх, багатьох або все, багато чого-небудь, одного за одним.

ПЕРЕХОВА́ТИ[2] *див.* **перехо́вувати**.

ПЕРЕХОВА́ТИСЯ *див.* **перехо́вуватися**.

ПЕРЕХО́ВИ, -хо́в, *мн.* (*одн.* **перехо́в**, -у, *ч.*), *розм.* Дія за знач. **перехо́вувати**, **перехова́ти**[2] і **перехо́вуватися**, **перехова́тися**.

ПЕРЕХО́ВОК, -вка, *ч.*, *діал.* Схованка.

ПЕРЕХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **перехо́вувати** і **перехо́вуватися**. 2. Злочинна діяльність, що полягає в приховуванні злочинця, знарядь і засобів вчинення злочину тощо.

ПЕРЕХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕХОВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Ховати кого-, що-небудь від когось, укривати якийсь час. // *від чого.* Ставати притулком у негоду, спеку і т. ін.; захищати. 2. Ховати, приховувати ще раз, повторно, в іншому місці. 3. *розм.* Приховувати для того, щоб зберегти. 4. *діал.* Зберігати (у 1 знач.).

ПЕРЕХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕХОВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Ховатися де-небудь, укриватися якийсь час. 2. *розм.* Ховатися в

новому, іншому місці. 3. *тільки недок., розм.* Те саме, що **зберіга́тися** 1. 4. *тільки недок.* Пас. до **перехо́вувати**.

ПЕРЕХО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто займається переховуванням.

ПЕРЕХО́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **перехо́вувач**.

ПЕРЕХО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переходи́ти** 1.

ПЕРЕХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ПЕРЕЙТИ́**, перейду́, пере́йдеш, *док.* 1. *перех. і через що.* Йдучи, переправлятися через що-небудь або на другий бік чого-небудь. 2. *перех., через що, чим і по чому.* Проходити якийсь простір, яку-небудь відстань і т. ін. // Рухатися через що-небудь. // *тільки док., у сполуч. зі сл.* т а н е ц ь, *діал.* Протанцювати (танець). // Проходити повз кого-, щонебудь. 3. *неперех., розм.* Те саме, що **прохо́дити** 1. // *безос.* 4. *неперех.* Йдучи, переміщатися з одного місця в інше. // Змінювати місце свого проживання. // Міняти місце роботи. // Починати займатися чим-небудь іншим, розводити щось інше. // Міняти місце або форму навчання. // Ставати учнем наступного класу, студентом вищого курсу. // *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д. Повертатися на кого-небудь іншого або щось інше. // Передаватися від одних до інших (про предмети). 5. *неперех.* Покинувши кого-, що-небудь, приєднуватися до іншого або інших. // Змінювати віросповідання, приймати нову релігію. 6. *неперех.* Ставати власністю іншого, потрапляти в розпорядження до іншого. // Передаватись у спадщину. // Передаватися кому-небудь. // Поширюватися (про хворобу, пошесть і т. ін.). *Переходити з рук у руки.* 7. *неперех.* Минати, проходити (про час, події і т. ін.). // Минати (про хворобу, емоції і т. ін.). // *тільки док., перех.* Пережити кого-, що-небудь. // *безос., розм.* Переважити через якусь вікову або часову межу. 8. *неперех., розм.* Припинятися, переставати йти (про опади). // *тільки недок.* Випадати (про дощ). 9. *перех. і неперех., також через що, за що.* Перевищувати що-небудь. *Перейти межу.* 10. *неперех., діал.* Перестоювати (про тісто). 11. *неперех.* Покинувши або закінчивши що-небудь, братися за інше, звертатися до іншого. // Переключатися з однієї теми розмови на іншу. 12. *перех. і неперех.* Міняти спосіб дій, починати діяти інакше. // Змінювати спосіб виробництва або методи роботи, ведення господарства і т. ін. // Використовувати одне замість одного. // Змінювати форму звертання до кого-небудь. 13. *перех. і неперех.* Поступово змінюючись, перетворюватися в щонебудь інше. // Мати що-небудь своїм продовженням, з'єднуватися з чимсь іншим.

ПЕРЕХОДИ́ТИ, -ходжу́, -хо́диш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Пройти, обходити все чи багато чогонебудь, все цілком, всюди або ходити (про всіх чи багатьох). 2. *перех.* Проноситися довше, ніж щось інше (про одяг). 3. *неперех., розм.* Змінити хід, піти інакше (у грі в шахи, шашки і т. ін.). 4. *неперех., розм.* Носити плід більше природного строку за вагітності.

ПЕРЕХОДО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **перехідни́й** 4.

ПЕРЕХО́ДОМ, *присл., розм.* По дорозі.

ПЕРЕХОЖА́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **перехо́жий** 2.

ПЕРЕХО́ЖИЙ, -а, -е. 1. Який іде, переходить з одного місця в інше, перебуває де-небудь під час переходу чи подорожування. // Який, переходячи з місця на місце, просить милостиню або йде на богомілля. 2. *у знач. ім.* **перехо́жий**, -жого, *ч.*; **перехо́жа**, -жої, *ж.* Людина, що, проходячи повз когось, через щось, іде куди-небудь у якомунебудь напрямку.

ПЕРЕХОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переохолоди́ти**.

ПЕРЕХОЛО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **переохоло́джений**.

ПЕРЕХОЛО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переохолоди́ти**.

ПЕРЕХОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переохоло́джувати**.

ПЕРЕХОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕХОЛОДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док., перех.* 1. Охолоджувати все чи багато чого-небудь, усе цілком. 2. Охолоджувати надто сильно, більше, ніж слід.

ПЕРЕХОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Пас. до **перехоло́джувати**.

ПЕРЕХОЛОДИ́ТИ *див.* **перехоло́джувати**.

ПЕРЕХОЛО́НУТИ, -ну, -неш, *док.* Дуже прохолонути.

ПЕРЕХОПИ́ТИ *див.* **перехо́плювати**.

ПЕРЕХОПИ́ТИСЯ *див.* **перехо́плюватися**.

ПЕРЕХО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перехопи́ти**.

ПЕРЕХО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перехопи́ти**.

ПЕРЕХО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перехо́плювати**.

ПЕРЕХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕХОПИ́ТИ**, -хоплю́, -хо́пиш; *мн.* перехо́плять; *док.* 1. *перех.* Зупинити кого-, що-небудь під час руху. // Затримувати те, що тече. // Наздоганяти у дорозі з метою затримання. // Зустрічати, йдучи навперейми (під час полювання або переслідування). // Перегороджувати шлях військам ворога під час війни. *Перехопити дорогу.* // *перен.* Вибирати зручний, слушний момент. 2. *перех.* Брати собі, затримувати в себе те, що переміщається, звичайно беручи його руками. // Передавати, перекидати з однієї руки в іншу. // Брати, хапати чужу руку або руки в свої з метою припинити якусь дію. // Ловити, уловлювати (радіохвилі, проміння і т. ін.). 3. *перех.* Затримувати кого-небудь, раніше за інших пропонуючи щось. // Захоплювати щонебудь, призначене для інших, випередивши їх. // Привласнювати те, що належить іншому або іншим. // *перен.* Ловити, підмічати чий-небудь погляд, рух і т. ін. 4. *перех. і неперех., розм.* Перебивати, переривати чию-небудь розповідь, розмову і т. ін. 5. *перех.* Обхоплювати рукою або руками кого-, що-небудь. 6. *перех. і без додатка.* Стягувати що-небудь в якомусь місці. // Обвивати, оперізувати що-небудь чимось. 7. *перех.* Розташовуватися поперек чого-небудь. 8. *перех.* Здавлювати, стискувати (горло, дихання і т. ін.). // Викликати спазм, припиняти на мить дихання. // *безос.* 9. *перех. і без додатка, розм.* Нашвидку, мимохідь їсти що-небудь. 10. *перех.* Розживатися чимось, діставати що-небудь. // Позичати що-небудь на деякий час. 11. *перех., перев. у сполуч. зі сл.* д у х о м. Дуже швидко переправляти кого-, що-небудь на другий бік річки, озера і т. ін. 12. *перех. і через що, за що, перен.* Виявляти надмірність, не мати почуття міри в чому-небудь.

ПЕРЕХО́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПЕРЕХОПИ́ТИСЯ**, -хоплю́ся, -хо́пишся; *мн.* перехо́пляться; *док.* 1. Хапатися, схоплюватися за кого-, щонебудь інше. 2. Швидко переправлятися через щонебудь. // Перестрибувати через що-небудь. // Дути вздовж чого-небудь, через щось (про вітер). // *перен.* Перебиратися, перелазити куди-небудь, на другий бік чого-небудь. // *перен.* Дуже швидко, непослідовно міняти настрій, переходити з однієї теми розмови на іншу і т. ін. 3. Недовго замовкати. 4. *тільки недок.* Пас. до **перехо́плювати**.

ПЕРЕХО́ПЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто перехоплює (у 1 знач.) кого-, що-небудь. // Літак-винищувач, що здійснює перехоплення цілі; винищувач-перехоплювач.

ПЕРЕХОРІ́ТИ *див.* **перехворі́ти**.

ПЕРЕХОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Те саме, що **перехворі́ти**.

ПЕРЕХОТІ́ТИ, -о́чу, -о́чеш, *док., розм.* Перестати хотіти чого-небудь, втратити бажання робити щось.

ПЕРЕХОТІ́ТИСЯ, -о́четься, *док., безос., розм.* Перестати хотітися.

ПЕРЕХО́ЧЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Вередливий, забагливий.

ПЕРЕХРЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який перетинає що-небудь. // Який перехрещується, зустрічаючись з ким-, чим-небудь. 2. Який провадиться в двох напрямках, що перетинаються (напр., про сівбу сільськогосподарських культур і обробіток посівів). ** **Перехре́сне субсидува́ння**: а) практика фіксації цін на рівні, який перевищує загальні середні витрати на виробництво товарів і послуг у певній галузі за рахунок перерозподілу цінового навантаження серед різних груп споживачів; б) надання фірмою внутрішніх субсидій на виробництво одних товарів або одним підрозділом за рахунок прибутку від інших товарів, діяльності інших підрозділів. 3. Який ведеться з двох чи більше пунктів по одній цілі (про постріли). *Перехресний вогонь.* 4. Який відбувається, здійснюється одночасно різними людьми (про розмову, допит і т. ін.). 5. Який зв'язує віршовані рядки навперемінно. 6. Який здійснюється шляхом перенесення пилку з тичинок однієї квітки на приймочку маточки іншої.

ПЕРЕХРЕ́СНО. Присл. до **перехре́сний**.

ПЕРЕХРЕСНОЗАПИЛЬНИЙ, -а́, -е́. Якому властиве перехресне (у 6 знач.) запилення.

ПЕРЕХРЕСНОЗАПИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Рослина з перехресним (у 6 знач.) запиленням.

ПЕРЕ́ХРЕСТ *і* **ПЕРЕ́ХРИСТ**, -а, *ч., заст.* Той, хто перехрестився (у 3 знач.); вихрест.

ПЕРЕХРЕСТИ́ТИ *див.* **перехре́щувати**.

ПЕРЕХРЕСТИ́ТИСЯ *див.* **перехре́щуватися**.

ПЕРЕ́ХРЕСТКА *і* **ПЕРЕ́ХРИСТКА**, -и, *заст.* Жін. до **пере́хрест** і **пере́христ**.

ПЕРЕХРЕ́СТОК, -тка, *ч., розм.* Те саме, що **перехре́стя** 1.

ПЕРЕХРЕ́СТЯ, -я, *с.* 1. Місце перетину шляхів, стежок, вулиць і т. ін. 2. Те, що має форму хреста. // *розм.* Сонячне сплетіння. 3. Поперечна частина хреста або предметів, подібних до хреста. 4. *перен.* Про місце, де відбуваються, або про час, коли відбуваються, стикаються які-небудь події. *На вогненних перехрестях історії.*

ПЕРЕХРЕЩЕ́НЕЦЬ *див.* **перехреще́нці**.

ПЕРЕХРЕ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перехрести́ти**. 2. *у знач. прикм.* Розміщений навхрест.

ПЕРЕХРЕЩЕ́НКА *див.* **перехреще́нці**.

ПЕРЕХРЕ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перехрести́ти** і **перехрести́тися**.

ПЕРЕХРЕЩЕ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **перехреще́нець**, -нця, *ч.*; **перехреще́нка**, -и, *ж.*). Язичники, іудеї, мусульмани, буддисти тощо, які перейшли у християнство, вихрестилися.

ПЕРЕХРЕ́ЩНИЙ, -а, -е, *діал.* Поперечний.

ПЕРЕХРЕ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перехрещування.

ПЕРЕХРЕ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перехре́щувати** і **перехре́щуватися**.

ПЕРЕХРЕ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕХРЕСТИ́ТИ**, -хрещу́, -хре́стиш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Перетинати що-небудь упоперек, навхрест. 2. *тільки док., перех. і без додатка.* Робити рукою знак хреста над ким-, чим-небудь для благословення, заклинання і т. ін. 3. *тільки док., перех., перен., розм.* Те саме, що **уда́рити**. 4. *перех., заст.* Навертати до іншої християнської віри, вдруге здійснюючи обряд хрещення. // Давати нове ім'я, постригаючи в монахи. // *перен.* Називати іншим іменем, давати іншу назву.

ПЕРЕХРЕ́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕХРЕСТИ́ТИСЯ**, -хрещу́ся, -хре́стишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Перетинатися один з одним. // Виходячи із різних точок, стикатися, зустрічатися в одному місці. // З'єднуватися (про звуки, що утворюються одночасно в різних місцях, різними людьми і т. ін.). // *з ким – чим, перен.* Стикатися з кимчим-небудь, виявлятися дуже близьким до когось, чогось. 2. *тільки док., чим, від чого, на що і без додатка.* Робити знак хреста над собою. ** **Аж перехрести́вся** *хто* – хто-небудь зробив знак хреста над собою, виражаючи здивування, страх або радість, задоволення з приводу якоїсь події. **Перехрести́сь!** – схаменись! що ти говориш! 3. Хреститися, переходячи в іншу віру. 4. *тільки недок.* Пас. до **перехре́щувати** 1, 4.

ПЕРЕ́ХРИСТ *див.* **пере́хрест**.

ПЕРЕХРИСТИ́ТИСЯ, -хрищу́ся, -хри́стишся, *док.* Те саме, що **перехрести́тися** 3.

ПЕРЕ́ХРИСТКА *див.* **пере́хрестка**.

ПЕРЕХРИ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* **ПЕРЕХРИСТИ́ТИ**, -хрищу́, -хри́стиш, *док.* Те саме, що **перехре́щувати**, **перехрести́ти** 4.

ПЕРЕЦВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **перецвісти́**. // *у знач. прикм.*

ПЕРЕЦВІСТИ́ *див.* **перецвіта́ти**.

ПЕРЕЦВІ́Т, -у, *ч.* Кінець цвітіння.

ПЕРЕЦВІТА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **перецвіта́ти**.

ПЕРЕЦВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПЕРЕЦВІСТИ́**, -цвіту́, -цвіте́ш, *док.* 1. *неперех.* Закінчувати цвітіння. 2. *неперех., перен.* Втрачати молодість, свіжість; марніти, старіти. 3. *перех.* Цвісти дуже довго, довше, ніж щось інше. 4. *тільки док., неперех.* Те саме, що **запліснявіти**. 5. *неперех., рідко.* Набувати іншого кольору, відтінку, втрачати свій колір.

ПЕРЕЦВІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., розм.* Те саме, що **перецвіта́ти** 1, 2, 5.

ПЕРЕЦІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переціди́ти**.

ПЕРЕЦІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **переці́джувати**.

ПЕРЕЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЦІДИ́ТИ**, -ціджу́, -ці́диш, *док., перех.* 1. Цідити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. Цідячи, переливати з однієї посудини в іншу.

ПЕРЕЦІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **переці́джувати**.

ПЕРЕЦІДИ́ТИ *див.* **переці́джувати**.

ПЕРЕЦІЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перецілува́ти**.

ПЕРЕЦІЛО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перецілован**ий.

ПЕРЕЦІЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Поцілувати всіх чи багатьох одного за одним, все чи багато чого-небудь одне за одним.

ПЕРЕЦІЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Поцілуватися з усіма чи багатьма; поцілувати один одного (про всіх чи багатьох).

ПЕРЕЦІ́НЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перецін́ити**.

ПЕРЕЦІНИ́ТИ *див.* **переці́нювати**.

ПЕРЕЦІ́НЮВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **переці́нювати**.

ПЕРЕЦІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЦІНИ́ТИ**, -ціню́, -ці́ниш, *док., перех., розм.* Те саме, що **переоці́нювати**.

ПЕРЕЦІ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок., розм.* Пас. до **переці́нювати**.

ПЕРЕЦО́КАТИСЯ *див.* **перецо́куватися**.

ПЕРЕЦО́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕЦО́КАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Цокатися по черзі з усіма чи багатьма; цокатися (про всіх чи багатьох).

ПЕРЕЦУКРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перецукрува́ти**.

ПЕРЕЦУКРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **перецукро́ваний**.

ПЕРЕЦУКРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перецукро́вувати**.

ПЕРЕЦУКРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЦУКРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Робити щось занадто солодким; класти у що-небудь занадто багато цукру.

ПЕРЕЦУКРУВА́ТИ *див.* **перецукро́вувати**.

ПЕ́РЕЦЬ, -рцю, *ч.* 1. Овочева напівкущова або трав'яниста рослина родини пасльонових, а також її пряні плоди, що мають вигляд стручків і використовуються для їжі або як приправа. 2. Тропічна повзуча рослина, а також її плоди у вигляді зернят із гірким смаком і пряним запахом, що вживаються як приправа. 3. *перен., розм.* Ущипливе глузування, уїдлива дотепність.

ПЕРЕЧА́ВИТИ *див.* **перечá́влювати**.

ПЕРЕЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переча́вити**.

ПЕРЕЧА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **переча́влений**.

ПЕРЕЧА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЧА́ВИТИ**, -ча́влю, -ча́виш; *мн.* переча́влять; *док., перех.* Чавити всіх чи багатьох, все чи багато чогонебудь.

ПЕРЕЧА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **переча́влювати**.

ПЕРЕЧА́ЛИТИ *див.* **переча́лювати**.

ПЕРЕЧА́ЛЮВАННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **переча́лювати**.

ПЕРЕЧА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЧА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех., спец.* Причалювати до іншого місця або заново, по-іншому.

ПЕРЕЧА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок., спец.* Пас. до

перечáлювати.

ПЕРЕЧАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЧАСУВА́ТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **перечíкувати.**

ПЕРЕЧАСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Почастувати всіх чи багатьох.

ПЕРЕЧАСУВА́ТИ *див.* **перечасо́вувати.**

ПЕРЕЧВАЛА́ТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Повільно перейти через що-небудь або з одного місця на інше.

ПЕРЕЧВЕРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Переділити щось на чотири частини.

ПЕРЕЧЕКА́ТИ *див.* **перечíкувати.**

ПЕРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пере́чити.** 2. *муз.* Суперечність між звуком натурального ступеня в одному голосі та його альтерованою зміною в іншому голосі. 3. *муз.* Прийом голосоведення, коли у різних голосах двох суміжних акордів зустрічаються звуки одного ступеня у хроматично зміненому вигляді.

ПЕРЕЧЕ́ПА, -и, *ж.*, *заст.* Перепона, перешкода.

ПЕРЕЧЕПИ́ТИ *див.* **перечíплювати.**

ПЕРЕЧЕПИ́ТИСЯ *див.* **перечíплюватися.**

ПЕРЕЧЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перечепи́ти.**

ПЕРЕЧЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перечепи́ти** 3.

ПЕРЕЧЕ́РСТВІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **перече́рствіти.**

ПЕРЕЧЕ́РСТВІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **перече́рствілий.**

ПЕРЕЧЕ́РСТВІТИ, -че́рствіє, *док.*, *розм.* 1. Стати надто черствим. 2. Зачерствіти (про все чи багато чого-небудь).

ПЕРЕЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перечеса́ти.**

ПЕРЕЧЕСА́ТИ *див.* **перечíсувати.**

ПЕРЕЧЕСА́ТИСЯ *див.* **перечíсуватися.**

ПЕРЕЧИКРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перечикри́жити.**

ПЕРЕЧИКРИ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перечикри́жений.**

ПЕРЕЧИКРИ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Перерізати швидким рухом. 2. Почикрижити, порізати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕЧИМЧИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Перейти якийсь простір, пройти якусь відстань.

ПЕРЕЧИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перечи́слити.**

ПЕРЕЧИ́СЛИТИ *див.* **перечи́слювати.**

ПЕРЕЧИ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перечи́слювати.**

ПЕРЕЧИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЧИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **перелíчувати.**

ПЕРЕЧИ́СТИТИ *див.* **перечища́ти.**

ПЕРЕ́ЧИСТКА, -и, *ж.*, *діал.* Дощечка, якою б'ють коноплі, очищаючи їх від костриці.

ПЕРЕЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перечита́ти.**

ПЕРЕЧИТА́ТИ *див.* **перечи́тувати.**

ПЕРЕ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* 1. Заперечуючи що-небудь, не погоджуватися з кимсь, протидіяти чомусь. // Заважати кому-, чому-небудь. // Протистояти кому-, чому-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **супере́чити.**

ПЕРЕ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *діал.* Сперечатися.

ПЕРЕ́ЧИТОМ, *присл.*, *заст.* Напам'ять, не дивлячись у книжку.

ПЕРЕЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перечи́тувати.**

ПЕРЕЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЧИТА́ТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **читати**; прочитувати. // Читати уважно, ретельно з метою виправлення (звичайно написане власноручно). 2. Читати ще раз, повторно. 3. Прочитувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕЧИ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перечи́тувати.**

ПЕРЕЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перечища́ти.**

ПЕРЕЧИЩА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕЧИ́СТИТИ**, -чи́щу, -чи́стиш, *док.*, *перех.* 1. Звільняючи від бруду, пилу, кіптяви і т. ін., чистити все, багато чого-небудь або щось багато разів. // Звільняти від домішок (перев. зерно). 2. Звільняючи від бруду, пилу, кіптяви і т. ін., чистити ще раз, повторно або заново, по-іншому. 3. Очищати, відділяти від шкірки, шкаралупи і т. ін. все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕЧИЩА́ТИСЯ, -áється, *недок.* Пас. до **перечища́ти.**

ПЕРЕЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перечи́стити.** // **перечи́щено**, *безос. присудк. сл.*

ПЕРЕЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перечи́стити.**

ПЕРЕЧÍКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перечíкувати.**

ПЕРЕЧÍКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЧЕКА́ТИ**, -áю, -áєш, *док.*, *перех. і без додатка.* Очікувати деякий час початку чого-небудь або чекати якийсь час, перебуваючи де-небудь, у якомусь стані і т. ін.; пережидати.

ПЕРЕЧÍЛОК, -лка, *ч.*, *спец.* Частина вуздечки: поперечна смуга на лобі коня.

ПЕРЕЧІПА́ТИ *див.* **перечíплювати.**

ПЕРЕЧІПА́ТИСЯ *див.* **перечíплюватися.**

ПЕРЕЧÍПКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **перешко́да.**

ПЕРЕЧÍПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перечíплювати** 3.

ПЕРЕЧÍПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і діал.* **ПЕРЕЧІПА́ТИ**, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕЧЕПИ́ТИ**, -чеплю́, -че́пиш; *мн.* пере́чеплять; *док.* 1. *перех.* Чіпляти що-небудь на інше місце. // Чіпляючи, переміщати через що-небудь, надавати іншого положення. 2. *перех. і без додатка*, *розм.* Заважати кому-небудь рухатися, створюючи на його шляху перешкоди. // Зупиняти кого-небудь під час зустрічі. // Перебивати чиюсь розповідь, мову і т. ін. 3. *перех.* Зчіплювати ще раз, повторно або заново, по-іншому. *Перечíплювати вагони.*

ПЕРЕЧÍПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і діал.* **ПЕРЕЧІПА́ТИСЯ**, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПЕРЕЧЕПИ́ТИСЯ**, -чеплю́ся, -че́пишся; *мн.* пере́чепляться; *док.* 1. *розм.* Втрачати рівновагу, чіпляючись за що-небудь ногою. 2. *перен.*, *розм.* Зупинятися, переривати яку-небудь дію, зустрівши перешкоду. 3. *тільки недок.* Пас. до **перечíплювати, перечіпа́ти** 4, 3.

ПЕРЕЧÍС, -чо́су, *ч.* Дія за знач. **перечíсувати, перечеса́ти.**

ПЕРЕЧÍСУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перечíсувати.**

ПЕРЕЧÍСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЧЕСА́ТИ**, -чешу́, -че́шеш, *док.*, *перех.* 1. Чесати все, багато чого-небудь або всіх, багатьох. 2. Чесати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕЧÍСУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕЧЕСА́ТИСЯ**, -чешу́ся, -че́шешся, *док.* 1. *розм.* Причісуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перечíсувати.**

ПЕРЕ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Різновид перемету (*див.* **пере́мет**[2]). 2. *діал.* Суперечка. 3. Поперечина. *Перечка у стільці.*

ПЕ́РЕЧНИЦЯ, -і, *ж.* Невеличка посудина з отворами в кришці для меленого перцю.

ПЕРЕЧО́ВГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перечо́вгати.**

ПЕРЕЧО́ВГАТИ, -аю, -аєш, *док.* Протерти, човгаючи ногами.

ПЕРЕЧО́РНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перечорни́ти.**

ПЕРЕЧОРНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, **ПЕРЕЧО́РНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Зробити щось занадто чорним, пофарбувати дуже чорною фарбою.

ПЕРЕЧО́РНЮВАТИ *див.* **перечорни́ти.**

ПЕРЕЧУВА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕЧУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. Чути від кого-небудь. ** **Чу́ти перечува́ти** – дізнаватися про що-небудь із чуток, розмов і т. ін. 2. Відчувати, переживати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕЧУ́Н *див.* **пере́ка.**

ПЕРЕЧУ́ТИ *див.* **перечува́ти.**

ПЕРЕЧУ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перечу́ти.**

ПЕРЕЧУХРА́ТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Чухрати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕШАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перешарува́ти**[1].

ПЕРЕШАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перешаро́ваний.**

ПЕРЕШАРО́ВУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія і стан за знач. **перешаро́вувати**[1] і **перешаро́вуватися**[1].

ПЕРЕШАРО́ВУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **перешаро́вувати**[2].

ПЕРЕШАРО́ВУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Класти, складати що-небудь шарами, чергуючи його з чимсь іншим.

ПЕРЕШАРО́ВУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Шарувати, сапати все чи багато чого-небудь. 2. Шарувати, сапати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕШАРО́ВУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ПЕРЕШАРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Розташовуватися шарами, упереміж із чимсь іншим. 2. *тільки недок.* Пас. до **перешаро́вувати**[1].

ПЕРЕШАРО́ВУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **перешаро́вувати**[2].

ПЕРЕ́ШАРОК, -рку, *ч.*, *бот.* М'яка речовина у проміжках між шарами деревини.

ПЕРЕШАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **перешарува́ти**[1] і **перешарува́тися**[1].

ПЕРЕШАРУВА́ТИ[1] *див.* **перешаро́вувати**[1].

ПЕРЕШАРУВА́ТИ[2] *див.* **перешаро́вувати**[2].

ПЕРЕШАРУВА́ТИСЯ *див.* **перешаро́вуватися**[1].

ПЕРЕШЕПНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **перешíптуватися.**

ПЕРЕ́ШЕПТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пере́шепт**, -у, *ч.*), *розм.* Дія за знач. **перешíптуватися** і звуки, утворювані цією дією.

ПЕРЕШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешива́ти.**

ПЕРЕШИВА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕШИ́ТИ**, -ию́, -иє́ш, *док.*, *перех.* 1. Переробляти пошите, надаючи іншого розміру, фасону і т. ін. // Шити все чи багато чого-небудь, переробляючи старе, вже пошите. 2. Пришивати що-небудь в іншому місці або інакше. 3. *спец.* Обшивати соломою, дошками і т. ін. ще раз, повторно або заново, по-іншому. 4. *тех.* Укладати залізничну колію ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕШИВА́ТИСЯ, -áється, *недок.* Пас. до **перешива́ти.**

ПЕРЕШИ́ВКА, -и, *ж.* Дія за знач. **перешива́ти, переши́ти.**

ПЕРЕШИВНИ́Й, -á, -é. Прикм. до **переши́вка.**

ПЕРЕШИ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **переши́йок.**

ПЕРЕШИ́ЙОК, -йка, *ч.* Вузька смуга суходолу, що сполучає два материки або материк із півостровом.

ПЕРЕШИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перешикува́ти.**

ПЕРЕШИКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешико́вувати** і **перешико́вуватися.**

ПЕРЕШИКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШИКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Шикувати ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *перен.* Суттєво змінювати що-небудь.

ПЕРЕШИКО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *недок.*, **ПЕРЕШИКУВА́ТИСЯ**, -у́ємося, -у́єтеся, *док.* 1. Шикуватися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *перен.* Суттєво змінюватися.

ПЕРЕШИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешикува́ти** і **перешикува́тися.**

ПЕРЕШИКУВА́ТИ *див.* **перешико́вувати.**

ПЕРЕШИКУВА́ТИСЯ *див.* **перешико́вуватися.**

ПЕРЕШИ́ТИ *див.* **перешива́ти.**

ПЕРЕШИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **переши́ти.**

ПЕРЕШИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **перешива́ти, переши́ти.**

ПЕРЕШÍПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешíптуватися** і звуки, утворювані цією дією.

ПЕРЕШÍПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Шептати.

ПЕРЕШÍПТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Перемовлятися пошепки.

ПЕРЕШКО́ДА, -и, *ж.* 1. Те, що перепиняє рух, заступає шлях, закриває доступ куди-небудь; перепона. ** **З перешко́дами** – з трудом, насилу. 2. *перен.* Те, що заважає здійсненню чого-небудь; завада.

ПЕРЕШКОДЖА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПЕРЕШКО́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.* Бути перепоною для чого-небудь. // Створювати завади, заважати, забороняти кому-, чому-небудь.

ПЕРЕШКОДЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **перешкоджа́ти.**

ПЕРЕШКО́ДИТИ *див.* **перешкоджа́ти.**

ПЕРЕШКО́ДНИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто ставить перешкоди.

ПЕРЕШКО́ДНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **перешко́дник.**

ПЕРЕШКОДОЗАХИСНИ́Й, -á, -é. 1. Який захищений від перешкод. 2. Який захищає від перешкод.

ПЕРЕШКОДОСТІЙКИ́Й, -á, -é. Який здатний виконувати свої функції, незважаючи на наявність перешкод.

ПЕРЕШКОДОСТÍЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Здатність пристрою (системи) виконувати свої функції, незважаючи на наявність перешкод.

ПЕРЕШКОДОТРИВКИ́Й, -á, -é. Те саме, що **перешкодостійки́й.**

ПЕРЕШКОДОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **перешкодотривки́й.**

ПЕРЕШЛІФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перешліфува́ти.**

ПЕРЕШЛІФО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешліфо́вувати.**

ПЕРЕШЛІФО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШЛІФУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Шліфувати все чи багато чого-небудь. 2. Шліфувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕШЛІФО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *перех.* Пас. до **перешліфо́вувати.**

ПЕРЕШЛІФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешліфува́ти.**

ПЕРЕШЛІФУВА́ТИ *див.* **перешліфо́вувати.**

ПЕРЕШЛІХТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перешліхтува́ти.**

ПЕРЕШЛІХТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешліхто́вувати.**

ПЕРЕШЛІХТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШЛІХТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Шліхтувати все чи багато чого-небудь. 2. Шліхтувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕШЛІХТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешліхтува́ти.**

ПЕРЕШЛІХТУВА́ТИ *див.* **перешліхто́вувати.**

ПЕРЕШМАГА́ТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Відшмагати всіх чи багатьох.

ПЕРЕШМАТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перешматува́ти.**

ПЕРЕШМАТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перешмато́ваний.**

ПЕРЕШМАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Пошматувати все чи багато чого-небудь.

ПЕРЕШМИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Прожогом, нишком кудись перебігти, перескочити.

ПЕРЕШНУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перешнурува́ти.**

ПЕРЕШНУРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешнуро́вувати.**

ПЕРЕШНУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШНУРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Шнурувати все чи багато чого-небудь. 2. Шнурувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕШНУРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕШНУРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Шнуруватися ще раз, повторно або заново, по-іншому. 2. *тільки недок.* Пас. до **перешнуро́вувати.**

ПЕРЕШНУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешнурува́ти.**

ПЕРЕШНУРУВА́ТИ *див.* **перешнуро́вувати.**

ПЕРЕШНУРУВА́ТИСЯ *див.* **перешнуро́вуватися.**

ПЕРЕШПИГО́ВАНИЙ, -а, -е, *кул.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перешпигува́ти.**

ПЕРЕШПИГО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *кул.* Дія за знач. **перешпиго́вувати.**

ПЕРЕШПИГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШПИГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *кул.* 1. Шпигувати все чи багато чого-небудь. 2. Шпигувати ще раз, повторно або заново, по-іншому.

ПЕРЕШПИГУВА́ТИ *див.* **перешпиго́вувати.**

ПЕРЕШПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перешпи́лити.**

ПЕРЕШПИ́ЛИТИ *див.* **перешпи́лювати.**

ПЕРЕШПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешпи́лювати.**

ПЕРЕШПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕШПИЛИ́ТИ**, -илю́, -и́лиш, *док.*, *перех.* Зашпилювати все

чи багато чого-небудь.
ПЕРЕШПУРЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Пошпурляти все чи багато чого-небудь.
ПЕРЕШТЕМПЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перештемпелюва́ти**.
ПЕРЕШТЕМПЕЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перештемпельо́вувати**.
ПЕРЕШТЕМПЕЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШТЕМПЕЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. Штемпелювати все чи багато чого-небудь. 2. Штемпелювати ще раз, повторно або заново.
ПЕРЕШТЕМПЕЛЮВА́ТИ *див.* **перештемпельо́вувати**.
ПЕРЕШТОВХА́ТИ *див.* **перешто́вхувати**.
ПЕРЕШТОВХА́ТИСЯ *див.* **перешто́вхуватися**.
ПЕРЕШТОВХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш. Док. до **перешто́вхувати**.
ПЕРЕШТО́ВХУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перештовхування.
ПЕРЕШТО́ВХУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **перешто́вхувати**.
ПЕРЕШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШТОВХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Штовхаючи, пересувати, переміщати кого-, що-небудь. 2. Штовхати всіх чи багатьох.
ПЕРЕШТО́ВХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕШТОВХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* 1. Штовхати один одного. 2. *тільки недок.* Пас. до **перешто́вхувати**.
ПЕРЕШТО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перешто́пати**.
ПЕРЕШТО́ПАТИ *див.* **перешто́пувати**.
ПЕРЕШТО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешто́пувати**.
ПЕРЕШТО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШТО́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Штопати все, багато чого-небудь або щось багато разів. 2. Штопати ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕШТО́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перешто́пувати**.
ПЕРЕШТУКАТУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перештукату́рити**.
ПЕРЕШТУКАТУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ПЕРЕШТУКАТУ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* 1. Штукатурити все чи багато чого-небудь. 2. Штукатурити ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕШТУКАТУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перештукату́рювати**.
ПЕРЕШТУКАТУ́РЮВАТИ *див.* **перештукату́рити**.
ПЕРЕШУГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і через що, розм.* Швидко перелетіти, перестрибнути і т. ін. через що-небудь.
ПЕРЕШУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перешука́ти**.
ПЕРЕШУКА́ТИ *див.* **перешу́кувати**.
ПЕРЕШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕШУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Шукаючи кого-, що-небудь, ретельно, послідовно оглядати щось. 2. *тільки недок.* Шукати кого-, що-небудь скрізь, по всіх місцях, усюди.
ПЕРЕШУМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* перешумля́ть; *док.* 1. Закінчити, перестати шуміти; відшуміти. // *перен.* Минутися, пройти бурхливо, із шумом (про події). 2. *перен.* Перестати виявляти бурхливу енергію, багато і голосно розмовляти і т. ін. (про людину). 3. *розм.* З шумом перескочити через що-небудь.
ПЕРЕШУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Закінчити, перестати шумувати; відшумувати, перебродити (про вино, пиво і т. ін.).
ПЕРЕШУШУ́КНУТИСЯ *див.* **перешушу́куватися**.
ПЕРЕШУШУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перешушу́куватися**.
ПЕРЕШУШУ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПЕРЕШУШУ́КНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* Шушукатися з ким-небудь, між собою.
ПЕРЕЩЕБЕТА́ТИ, -бечу́, -бе́чеш, *док.* 1. *неперех.* Закінчити, перестати щебетати. 2. *перех.* Перевершити у щебетанні (про птахів).
ПЕРЕЩЕМІ́ТИ, -ми́ть, *док.* 1. Закінчити, перестати щеміти (про відчуття болю, викликане зовнішнім подразненням). // *безос.* 2. *перев. у сполуч. зі сл.* с е р ц е, д у ш а і т. ін. Перестати відчувати жаль, тривогу, тугу і т. ін.
ПЕРЕЩЕПИ́ТИ *див.* **перещеп́лювати**.
ПЕРЕЩЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *сад., мед.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перещепи́ти**. // *у знач. прикм.*
ПЕРЕЩЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с., сад., мед.* Дія за знач. **перещепи́ти, перещеп́лювати**.
ПЕРЕЩЕ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПЕРЕЩЕПИ́ТИ**, -щеплю́, -ще́пиш; *мн.* перещеп́лять; *док., перех., сад., мед.* Робити щеплення, щепити ще раз, повторно або заново, по-іншому.
ПЕРЕ́ЩИК, -а, *ч.* Наріст на стовбурі дерева у вигляді кільця.
ПЕРЕЩИПА́ТИ *див.* **перещи́пувати**.
ПЕРЕЩИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перещи́пувати**.
ПЕРЕЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЩИПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Щипати всіх чи багатьох.
ПЕРЕЩІПНУ́ТИ *див.* **перещі́пувати**.
ПЕРЕЩІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перещі́пувати**.
ПЕРЕЩІ́ПУВАТИ, -ує, *недок.*, **ПЕРЕЩІПНУ́ТИ**, -не́, *док., перех., діал.* Перехоплювати (у 8 знач.).
ПЕРЕЩУ́ПАТИ *див.* **перещу́пувати**.
ПЕРЕЩУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРЕЩУ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм., рідко.* Щупати всіх, багатьох або все, багато чого-небудь; перемацувати.
ПЕРЕЯКИ́Й, -а́, -е́. Хоч який.
ПЕРЕЯ́РИЙ, -а, -е, *с. г.* Однорічний (про тварин).
ПЕРЕЯ́РКА, -и, *ж., с. г.* Курка, гуска, качка після першого року несіння.
ПЕРЕЯ́РОК[1], -рка, *ч.* Поперечний яр.
ПЕРЕЯ́РОК[2], -рка, *ч.* Вовк тогорічного виводка.
ПЕРЕЯ́СЛАВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Переяслав.
ПЕРИБРОНХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений навколо бронха (бронхів).
ПЕРИБРОНХІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин навколо бронхів.
ПЕРИВАГІНІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин навколо піхви.
ПЕРИВАСКУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин навколо судини.
ПЕРИВАСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений поряд з судиною, навколо кровоносної судини; навколосудинний.
ПЕРИВІСЦЕРИ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин, що оточують внутрішні органи грудної і черевної порожнин.
ПЕРИГАСТРИ́Т, -у, *ч., мед.* Запальне ураження серозної оболонки шлунка.
ПЕРИГЕ́Й, -ю, *ч., астр.* Найближча до центра Землі точка орбіти Місяця або штучного супутника Землі.
ПЕРИГЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перигеи́**.
ПЕРИГЕ́ЛІЙ, -ю, *ч., астр.* Найближча до Сонця точка орбіти небесного тіла (планети, комети і т. ін.).
ПЕРИГЕЛІ́ЙНИЙ, -а, -е, *астр.* Прикм. до **переге́лій**.
ПЕРИГЕПАТИ́Т, -у, *ч.* Запалення серозної оболонки і капсули печінки.
ПЕРИГЛОМЕРУЛІ́Т, -у, *ч.* ** **Гранульомато́зний перигломерулі́т** – періартеріїт судин навколо уражених ниркових клубочків.
ПЕРИДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність I і V пальців кистей і ступень.
ПЕРИДЕ́РМА, -и, *ж.* Вторинна покривна тканина у багаторічних рослин.
ПЕРИДИВЕРТИКУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин навколо дивертикула; запалення серозної оболонки дивертикула.
ПЕРИДИНЕ́Ї, -їв, *мн.* Панцирні джгутиконосці.
ПЕРИДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перидію.
ПЕРИ́ДІЙ, -ю, *ч.* Оболонка плодового тіла деяких грибів.
ПЕРИДО́Т, -у, *ч.* Те саме, що **олі́він**.
ПЕРИДОТИ́Т, -у, *ч.* Гірська порода, що утворилася внаслідок кристалізації ультраосновної магми і складається з олівіну та піроксенів.
ПЕРИДУОДЕНІ́Т, -у, *ч.* Запалення серозної оболонки дванадцятипалої кишки і (або) тканин, що прилягають до її задньої стінки.
ПЕРИДУРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **епідурогра́фія**.
ПЕРИКА́МБІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **перици́кл**.
ПЕРИКА́РД, -а, *ч.* Зовнішня оболонка серця; навколосерцева сумка.
ПЕРИКАРДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція видалення перикарда.
ПЕРИКАРДИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення серозного перикарда, серозної оболонки серця.
ПЕРИКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **перика́рд** і **перика́рдій**. 2. Який стосується або належить перикарда. 3. Який оточує серце. ** **Перикардіа́льна ріди́на** – серозна рідина, яка розміщена в перикардіальній порожнині.
ПЕРИКА́РДІЙ, -я. *ч.* Те саме, що **перика́рд**.
ПЕРИКАРДІО́ЛІЗ, -у, *ч.* Часткове хірургічне видалення перикарда з розсіканням або роз'єднанням серцевоперикардіальних зрощень.
ПЕРИКАРДІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання перикарда з метою розтину його порожнини при перикардиті або для доступу до серця.
ПЕРИКАРДОПЛЕВРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування сполучення між перикардіальною і плевральною порожнинами.
ПЕРИКАРДОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування сполучення між перикардіальною і черевною або плевральною порожнинами.
ПЕРИКАРДОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **перикардіотомі́я**.
ПЕРИКАРІО́Н, -у, *ч.* Цитоплазма, яка безпосередньо оточує ядро клітини.
ПЕРИКА́РПІЙ, -ю, *ч., бот.* Те саме, що **о́плодень**.
ПЕРИКОЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення серозної оболонки товстої кишки.
ПЕРИКОЛЬПІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **перивагіні́т**.
ПЕРИКОРНЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений навколо рогової оболонки ока.
ПЕРИКОРОНІ́Т, -у, *ч.* Запалення м'яких тканин, які оточують коронку корінного зуба при його неповному або утрудненому прорізуванні.
ПЕРИКРА́НІЙ, -я, *ч.* Зовнішня надкісниця кісток черепа.
ПЕРИКУПЕРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **паракупери́т**.
ПЕРИ́ЛА[1], -ри́л, *мн.* Те саме, що **по́ручні**.
ПЕРИ́ЛА[2], -и, *ж.* Олійна трав'яниста рослина родини губоцвітих; судза.
ПЕРИЛІ́МФА, -и, *ж.* Прозора рідина, що заповнює простір між кістковим і перетинчастим лабіринтами внутрішнього вуха.
ПЕРИЛІМФАНГІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин навколо лімфатичних судин.
ПЕРИЛІМФАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Перилімфати́чна прото́ка** – протока, яка сполучає перилімфатичний простір з підпавутинним простором головного мозку. **Перилімфати́чний про́стір** – порожнина між стінками перетинчастого і кісткового лабіринтів внутрішнього вуха.
ПЕРИ́ЛКА, -лок, *мн.* Зменш.-пестл. до **пери́ла**[1].
ПЕРИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пери́ла**[2]. // Вигот. із перили.
ПЕРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пери́ла**[1].
ПЕРИ́ЛЬЦЯ, -лець, *мн.* Зменш.-пестл. до **пери́ла**[1].
ПЕРИ́ЛЬЧАСТИЙ, -а, -е. Який має перильця, з перильцями.
ПЕРИ́МЕТР, -а, *ч.* 1. Довжина замкненого контуру або сума довжин усіх сторін замкненого багатокутника на площині. 2. Прилад для дослідження поля зору.
ПЕРИМЕТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Оснований на розташуванні будівель по контуру ділянки. *Периметральна забудова.*
ПЕРИМЕТРИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення очеревини, яка вкриває матку.
ПЕРИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пери́метр**.
ПЕРИМЕ́ТРІЙ, -ю, *ч.* Ділянка очеревини, яка покриває тіло і частково шийку матки.
ПЕРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження поля зору з допомогою спеціальних приладів периметрів.
ПЕРИМЕТРОСАЛЬПІНГІ́Т, -у, *ч.* Запалення серозної оболонки матки і маткових труб.
ПЕРИМІ́ЗІЙ, -ю, *ч.* Сполучнотканинна оболонка м'язових волокон або м'язового пучка.
ПЕРИ́НА[1], -и, *ж.* Довгастий мішок із пір'ям або пухом, на якому сплять або яким укриваються.
ПЕРИ́НА[2], -и, *ж., рідко.* Те саме, що **пір'ї́на**.
ПЕРИНАТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Період, який починається від 28 тижня вагітності, включає період пологів і перші 7 діб життя новонародженого. ** **Перината́льна патоло́гія** – захворювання і патологічні стани плода і новонародженого, які виникають у перинатальному періоді.
ПЕРИНАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ акушерства і гінекології, який вивчає розвиток і охорону плода і новонародженого в перинатальному періоді.
ПЕРИНЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується промежини; промежинний.
ПЕРИНЕВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розміщений біля нерва.
ПЕРИНЕВРИ́Т, -у, *ч.* Запалення сполучнотканинної оболонки нерва.
ПЕРИНЕ́ВРІЙ, -ю, *ч.* Сполучнотканинна оболонка нерва або пучка нервових волокон.
ПЕРИНЕВРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження нервових стовбурів після введення контрастної речовини в периневральний простір.
ПЕРИНЕОАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Перинеоана́льний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається при травмах нижньої частини кінського хвоста спинного мозку.
ПЕРИНЕОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне відновлення цілісності м'язів та фасцій промежини.
ПЕРИНЕОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Зашивання свіжого розриву промежини.
ПЕРИНЕОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розріз промежини.
ПЕРИНЕФРИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення тканин навколо нирки.
ПЕРИ́НКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пери́на**[1].
ПЕРИ́НКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пери́на**[2].
ПЕРИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пери́на**[1].
ПЕРИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пери́на**[1].
ПЕРИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пери́на**[1].
ПЕРИНУКЛЕА́РНИЙ, -а, -е: ** **Перинуклеа́рний про́стір** – простір між зовнішньою і внутрішньою мембранами оболонки клітинного ядра.
ПЕРИПАТЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Система філософських поглядів учнів і послідовників давньогрецького філософа Арістотеля.
ПЕРИПАТЕ́ТИК, -а, *ч.* Учень і послідовник давньогрецького філософа Арістотеля.
ПЕРИПАТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до перипатетизму і перипатетиків. ** **Перипатети́чна шко́ла** – давньогрецька філософська школа, заснована Арістотелем в Афінах, в якій навчання відбувалося звичайно під час прогулянок в садку школи.
ПЕРИПЕТІ́Ї, -ті́й, *мн.* (*одн.* **перипетія**, -ї, *ж.*). Раптові різкі зміни в чиєму-небудь житті; непередбачені ускладнення в розвитку подій, справ і т. ін. // Несподівані повороти в розгортанні сюжету літературного твору.
ПЕРИПЛЕВРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **парaплеври́т**.
ПЕРИПОРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **псевдофурункульо́з**.
ПЕРИПРОКТИ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин навколо прямої кишки і каналу заднього проходу.
ПЕРИПСОЇ́Т, -у, *ч.* Гостре запалення м'якої тканини, яка оточує клубовопоперековий м'яз.
ПЕРИ́ПТЕР, -у, *ч.* Будівля, здебільшого античний храм, зусібіч оточена колонадою, портиком.
ПЕРИРЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений навколо нирки; навколонирковий.
ПЕРИСАЛЬПІНГІ́Т, -у, *ч.* Запалення очеревини, яка покриває маткову трубу.
ПЕРИСАЛЬПІНГООФОРИ́Т, -у, *ч.* Запалення очеревини, яка покриває придатки матки.
ПЕРИСЕЛЕ́НІЙ, -я, *ч.* Точка біляміcячної орбіти, мінімально віддалена від Місяця; прот. апоселеній.
ПЕРИСИГМОЇДИ́Т, -у, *ч.* Запалення серозної оболонки сигмоподібної кишки.
ПЕРИСИНУСОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Перисинусоїда́льні про́стори** – простори між гепатоцитами і стінками синусоїдних кровоносних капілярів.
ПЕРИСКО́П, -а, *ч.* Оптичний прилад, що складається з системи лінз та дзеркал або призм, вмонтованих у металеві труби, і використовується для спостерігання з підводного човна, укриття і т. ін.
ПЕРИСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **периско́п**.
ПЕРИСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **периско́п**. ** **Периско́пна глибина́** – глибина занурення підводного човна, на якій можна вести спостереження за допомогою перископа.
ПЕРИСПЕ́РМ, -у, *ч.* Живильна тканина в насінні ряду рослин.
ПЕРИСПЛЕНІ́Т, -у, *ч.* Запалення капсули (серозної і фіброзної оболонок) селезінки.

ПЕРИСТА́ЛЬТИКА, -и, *ж.* Ритмічні скорочення стінок стравоходу, шлунка й кишечнику у людей і тварин, за допомогою яких здійснюється переміщення вмісту шлунково-кишкового тракту.

ПЕРИСТАЛЬТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до перистальтики.

ПЕРИ́СТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **перистий** 2.

ПЕРИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Формою, будовою подібний до пера (у 1 знач.), схожий на перо. // Який має листя, формою, будовою подібне до пера (про рослину). ** **Пери́сті хма́ри (хмари́ни** *і т. ін.*) – напівпрозорі ніжно-білі хмари довгастої форми, що утворюються на великій висоті і складаються з дрібних кристаликів льоду. 2. Те саме, що **пері́стий**. // *перен.* Складений з неоднорідних матеріалів.

ПЕРИСТИ́ЛЬ, -ю, *ч.*, *архіт.* 1. Крита галерея, обмежена з одного боку колонами, а з іншого – стіною будівлі. 2. Прямокутний двір, садок або площа, оточені критою колонадою.

ПЕРИСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перистиль**.

ПЕРИСТОКРИ́ЛІ, -лих, *мн.* Те саме, що **перистокрилки**.

ПЕРИСТОКРИ́ЛКИ, -лок, *мн.* Родина дрібних жуків, що мають яйцеподібне тіло і дуже вузькі крильця з тонкими довгими волосинками по краях.

ПЕРИ́СТОЛА, -и, *ж.* Тонічне скорочення всієї мускулатури шлунка.

ПЕРИСТОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який має перисте листя. *Перистолиста пальма.*

ПЕРИСЦИСУРИ́Т, -у, *ч.* Запальний процес у легені, який локалізується біля міжчасточкової борозни і захоплює міжчасточкову плевру.

ПЕРИТЕЛІ́Й, -ю, *ч.* Шар малодиференційованих адвентиціальних клітин, які оточують прекапіляри і капіляри.

ПЕРИТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, що характеризується проліферацією клітин навколо судинних просвітів різного розміру.

ПЕРИТЕНДИ́НІЙ, -ю, *ч.* Сполучнотканинна оболонка сухожилка.

ПЕРИТЕНО́НІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **перитендиній**.

ПЕРИТЕ́ЦІЙ, -я, *ч.* Напівзамкнене плодове тіло багатьох сумчастих грибів.

ПЕРИТИФЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення сліпої кишки та її червоподібного відростка з запальним ураженням оточуючої очеревини.

ПЕРИТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання кон'юнктиви очного яблука по обводі лімба рогівки.

ПЕРИТОНЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Перитонеа́льний діа́ліз** – метод позаниркового очищення організму.

ПЕРИТОНЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження черевної порожнини після введення в неї контрастної речовини.

ПЕРИТОНЕОСКО́П, -а, *ч.* Те саме, що **лапароско́п**.

ПЕРИТОНЕОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Спосіб діагностики захворювань органів черевної порожнини з допомогою перитонеоскопа.

ПЕРИТО́НЕУМ, -а, *ч.* Те саме, що **очере́вина**.

ПЕРИТОНЗИЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення пухкої сполучної тканини навколо мигдаликів.

ПЕРИТОНЗИЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений біля мигдалика.

ПЕРИТОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Закриття дефекту вісцеральної очеревини, який виник при хірургічній операції або після травми черева, шляхом накладання серо-серозного шва.

ПЕРИТОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Клінічна картина з характерними для перитоніту симптомами, яка виникає внаслідок подразнення очеревини.

ПЕРИТОНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення очеревини. ** **Ра́ковий перитоні́т** – дисемінація раку по очеревині.

ПЕРИТРАНСВЕРЗИ́Т, -у, *ч.* Запалення очеревини, яка покриває поперечну ободову кишку.

ПЕРИТРИ́ХИ, -ів, *мн.* Бактерії зі джгутиками, розташованими по всій поверхні клітини.

ПЕРИТРОМБОФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Тромбофлебіт, який виникає внаслідок поширення запального процесу з оточуючих вену тканин.

ПЕРИФАКІ́Т, -у, *ч.* Запалення капсули кришталика.

ПЕРИФЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Який стосується зовнішньої частини організму, віддаленої від його центральної будови. ** **Периферична нерво́ва систе́ма**, *анат.* – сукупність нервів, які відходять від головного та спинного мозку до всіх органів тіла. Те саме, що **периферійний**. ** **Периферичний рефле́кс** – рефлекс, що здійснюється через ганглії вегетативної нервової системи без безпосередньої участі центральної нервової системи.

ПЕРИФЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься, перебуває на периферії (у 1 знач.). 2. *перен.* Відсталий.

ПЕРИФЕРІ́Я, -ї, *ж.* 1. Віддалена від центра територія, місцевість. 2. *спец.* Зовнішня, віддалена від центральної частина чого-небудь.

ПЕРИФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин, які оточують вену.

ПЕРИФОЛІКУЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин навколо волосяних фолікулів.

ПЕРИФРА́З, -а, *ч.*, *літ.* Те саме, що **перифра́за** 1.

ПЕРИФРА́ЗА, -и, *ж.*, *літ.* 1. Стилістичний прийом, коли кого-, що-небудь називають не прямо, а описово, за його найхарактернішими рисами, ознаками; описовий мовний зворот, ужитий замість звичайної назви кого-, чого-небудь. 2. Те саме, що **парафра́за** 1.

ПЕРИФРАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перифразува́ти**.

ПЕРИФРАЗО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перифразо́вувати**.

ПЕРИФРАЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПЕРИФРАЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Викладати у формі перифрази, перифраза.

ПЕРИФРАЗО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перифразо́вувати**.

ПЕРИФРАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перифразува́ти**.

ПЕРИФРАЗУВА́ТИ *див.* **перифразо́вувати**.

ПЕРИФРАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перифра́за** і **перифра́з**. ** **Перифрасти́чні фо́рми дієслова** – властиві перев. аналітичним мовам форми дієслова, виражені описово, за допомогою дієприкметника й допоміжного дієслова і т. ін.

ПЕРИФРЕНІ́Т, -у, *ч.* Запалення очеревини, яка покриває діафрагму.

ПЕРИХОЛАНГІОЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення міжчасточкової сполучної тканини печінки, що оточує холангіоли.

ПЕРИХОЛАНГІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин навколо жовчних проток.

ПЕРИХОЛЕЦИСТИ́Т, -у, *ч.* Запалення серозної оболонки жовчного міхура.

ПЕРИХО́НДР, -у, *ч.* Охрястя; сполучнотканинна оболонка хряща.

ПЕРИХОНДРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується сполучнотканинної оболонки хряща.

ПЕРИХОНДРИ́Т, -у, *ч.* Запалення охрястя.

ПЕРИХО́НДРІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **перихо́ндр**.

ПЕРИХОРІОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Перихоріоїда́льний про́стір** – щілиноподібний простір між судинною оболонкою очного яблука і склерою.

ПЕРИЦЕЛЮЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений навколо (біля) клітин. ** **Перицеліоля́рна ріди́на** – рідина, яка розміщена в міжклітинних просторах.

ПЕРИЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Те саме, що **періодо́нт**.

ПЕРИЦЕМЕНТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **періодонти́т**.

ПЕРИЦЕ́НТР, -а, *ч.* Найближча до центрального тіла точка орбіти космічного тіла (планети або супутника); прот. апоцентр.

ПЕРИЦИ́КЛ, -у, *ч.* Зовнішній шар клітин центрального циліндра стебла і кореня рослин.

ПЕРИЦИКЛО́ЇДА, -и, *ж.* Плоска крива, яку описує точка, що лежить на колі, якщо це коло котиться без ковзання по нерухомому колу, що дотикається до першого кола зсередини.

ПЕРИЦИКЛОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до перициклоїди, який має форму перициклоїди.

ПЕРИЦИСТИ́Т, -у, *ч.* Запалення серозного покриву (очеревини) сечового міхура.

ПЕРИЦИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження сечового міхура після введення в навколоміхурову тканину контрастної рідини або газу.

ПЕРИЦИТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **перителіо́ма**.

ПЕ́РІ, *невідм.*, *ж.* У перській міфології – надприродна істота в образі чарівної жінки з крилами, що охороняє людей від злих духів. // *перен.* Чарівна, тендітна жінка.

ПЕРІАДЕНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* 1. Запалення тканин навколо лімфатичних залоз. 2. Запалення тканин навколо лімфатичного вузла.

ПЕРІАДНЕКСИ́Т, -у, *ч.* Запалення тканин навколо придатків матки (яєчників і труб).

ПЕРІА́КТИ, -ів, *мн.* В давньогрецькому театрі – декорації у вигляді тригранних призм, що обертаються.

ПЕРІАМІГДАЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Періамігдаля́рна діля́нка** – ділянка кори півкуль великого мозку, розміщена на внутрішній поверхні скроневої частки.

ПЕРІАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений біля заднього проходу.

ПЕРІА́НТІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **оцві́тина**.

ПЕРІАОРТИ́Т, -у, *ч.* Запалення зовнішнього шару стінки аорти.

ПЕРІАПЕНДИЦИ́Т, -у, *ч.* Запалення серозної оболонки червоподібного відростка.

ПЕРІАПІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Навколоверхівковий, оточуючий верхівку кореня зуба.

ПЕРІАРТЕРІ́Т, -у, *ч.* Запалення зовнішнього шару стінки артерії. ** **Ву́зликовий періартеріі́т** – захворювання алергічної природи з групи системних васкулітів з ураженнями різних органів.

ПЕРІАРТРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення тканин навколо суглобів.

ПЕРІА́СТР, -а, *ч.* Найближча до зорі точка орбіти іншої зорі, що у подвійних зорях рухається навколо першої як центрального тіла.

ПЕРІЕЗОФАГІ́Т, -у, *ч.* Запалення адвентиціальної оболонки стравоходу.

ПЕРІ́ЕКИ, -ів, *мн.* Неповноправна частина населення у ряді давньогрецьких полісів.

ПЕРІЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне вирізання смужки кон'юнктиви очного яблука.

ПЕРІЕЛЕКТРО́Н, -а, *ч.* Зміна властивостей нерва, яка виникає на певній віддалі від місця дії на нього електричного струму.

ПЕРІ́ОД, -у, *ч.* 1. Проміжок часу, обмежений певними датами, подіями і т. ін. // Час, коли відбувається яка-небудь подія, триває дія, розгортається чиясь діяльність і т. ін. // Відтинок часу, позначений існуванням, наявністю чого-небудь. 2. Певна стадія, фаза чого-небудь. // Історичний етап у суспільному або культурному розвитку країни, народу, що характеризується визначними подіями, явищами або процесами. ** **Амортизаційний пері́од** – економічно доцільний період експлуатації основних фондів. **Граці́йний пері́од** – період, на який відтерміновують оплату за зобов'язанням. **Ембріона́льний пері́од** – початкова стадія розвитку живого організму, коли він перебуває у формі ембріона, зародка. **Звітний пері́од** – певний період у діяльності підприємства, фірми, за підсумками якого складають документи фінансової звітності. **Інкубаці́йний пері́од** – проміжок часу від моменту зараження організму певною хворобою до появи зовнішніх ознак захворювання. **Пері́од колива́нь** – найменший проміжок часу, через який повторюється значення фізичних величин, що змінюються в процесі коливань. **Пері́од піврозпа́ду** – час, протягом якого розпадається половина радіоактивної речовини. **Проце́нтний пері́од** – термін, на який процентну ставку за кредит фіксують у кредитній угоді. 3. *спец.* Проміжок часу, протягом якого відбувається якийсь регулярно повторюваний процес або рух. 4. *геол.* Проміжок часу, протягом якого утворилася сукупність відкладів певної геологічної системи; частина ери, що складається з таких проміжків. 5. *мат.* Група цифр нескінченного десяткового дробу, що весь час повторюються в однаковій послідовності. 6. *лінгв.* Складна синтаксична побудова, що характеризується докладним викладом думки, має ритмічно завершену інтонацію і становить одне складне або ускладнене багаточленне речення, поширене другорядними членами, підрядними реченнями і т. ін. 7. *муз.* Невелика закінчена побудова, що складається перев. з двох подібних структурою музичних фраз, які завершуються різними каденціями. 8. *хім.* Природний ряд хімічних елементів, розміщених за зростанням їхніх протонних чисел, який розпочинається елементом, простою речовиною якого є лужний метал, і завершується елементом, простою речовиною якого є благородний газ.

ПЕРІОДИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поділ на періоди (у 1, 2 знач.).

ПЕРІОДИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Поділений на періоди.

ПЕРІО́ДИКА, -и, *ж.* 1. Періодична преса; видання, що виходять друком регулярно, через певні визначені проміжки часу. 2. *мед.* Ритмічні зміни фізіологічних функцій організму в певні проміжки часу.

ПЕРІОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, настає через певні проміжки часу, повторюється час від часу. 2. Який виходить друком регулярно, через певні визначені проміжки часу (про газети, журнали і т. ін.). *Періодичні видання.* 3. Який закономірно повторюється через певні однакові проміжки часу. ** **Періоди́чний зако́н** – фундаментальний закон природи, що ґрунтується на глибокому генетичному зв'язку між усіма хімічними елементами і періодичній залежності властивостей останніх від величин протонних чисел їхніх атомних ядер. **Періоди́чний дріб** – нескінченний десятковий дріб, у якого цифри повторюються в однаковій послідовності. **Періоди́чний зако́н** – фундаментальний закон хімії, згідно з яким властивості хімічних елементів знаходяться у періодичній залежності від заряду їх атомних ядер. **Періоди́чні фу́нкції**, *мат.* – функції, що повторюють свої значення при додаванні до аргументу певного числа – періоду (у 5 знач.). 4. *лінгв.* Який складається з періодів або являє собою період (у 6 знач.). *Періодична мова.*

ПЕРІОДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **періоди́чний**.

ПЕРІОДИ́ЧНО. Присл. до **періоди́чний** 1 – 3.

ПЕРІОДО́НТ, -а, *ч.* Сполучнотканинна зв'язка, що утримує корінь зуба в зубній альвеолі щелепи.

ПЕРІОДОНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до періодонта. ** **Періодонта́льна щіли́на** – щілиноподібний простір між компактною пластинкою альвеоли та цементом кореня зуба.

ПЕРІОДОНТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення тканин, що вкривають корені зубів у людини й тварин.

ПЕРІОДОНТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **пародонто́з**.

ПЕРІОДОНТО́ЛІЗ, -у, *ч.* Те саме, що **пародонто́з**.

ПЕРІОДОНТОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **пародонтопаті́я**.

ПЕРІО́ЙКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **пері́еки**.

ПЕРІОНІХІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **пароніхі́я**.

ПЕРІООФОРИ́Т, -у, *ч.* Запалення очеревини, яка покриває яєчник.

ПЕРІО́РХІТ, -у, *ч.* Запалення серозної оболонки яєчка.

ПЕРІО́СТ, -у, *ч.* Зовнішня оболонка, яка оточує і живить кістку; окістя, надкісниця.

ПЕРІОСТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пері́ост**.

ПЕРІОСТЕОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **періостотомі́я**.

ПЕРІОСТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Запалення періосту (у людини або тварин). ** **Гні́йний періости́т** – періостит, який розвивається в результаті інфекції, що проникає при пораненні надкісниці або із сусідніх органів. **Осифіку́ючий періости́т** – хронічне запалення надкісниці, яке розвивається при тривалих подразненнях періосту. **Фібро́зний періости́т** – періостит, що виникає під впливом тривалих подразнень.

ПЕРІОСТО́З, -у, *ч.* Незапальні зміни окістя.

ПЕРІОСТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання окістя.

ПЕРІ́ПЛИ, -ів, *мн.* Давньогрецькі описи морських подорожей вздовж берегів.

ПЕРІ́СТИЙ, -а, -е. 1. З плямами іншого кольору (про масть тварин). 2. Який має неоднорідне забарвлення; смугастий, строкатий. // *перен.* Неоднорідний.

ПЕРІСТОШИ́ЇЙ, -я, -є, *зах.* Зі смугами на шиї.

ПЕРІУРЕТЕРИ́Т, -у, *ч.* Запалення адвентиціальної оболонки сечоводу.

ПЕРІУРЕТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який оточує сечовивідний канал.

ПЕРІУРЕТРИ́Т, -у, *ч.* Запалення пухкої сполучної тканини, яка оточує сечовивідний канал.

ПЕРІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пері́щити**.

ПЕРІ́ЩИТИ, -щу, -щиш, *недок.* 1. *перех.* Сильно бити, сікти, шмагати. 2. *неперех.* Сильно, безперервно йти (про дощ).

ПЕРІ́Я, -ї́, *ж.*, *діал.* 1. Ряд будинків. 2. Бік вулиці.
ПЕРКА́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **перка́ль**. *Перкалева тканина.* // Зробл., пошитий з перкалю.
ПЕРКА́ЛЬ, -ю, *ч.* Тонка дешева бавовняна ткани-на. // Тонка цупка бавовняна тканина, що використовується для парашутів, спецодягу та різних технічних потреб.
ПЕРКАРИ́НА, -и, *ж.* Рід риб ряду окуневподібних; використовуються на кормове борошно і добрива.
ПЕ́РКО, -а, *с.*, *спец.* Рід свердла, що застосовується в столярській справі.
ПЕРКОЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Здійснювати перколяцію.
ПЕРКОЛЯ́ТОРИ, -ів, *мн.* Апарати, призначені для перколяції (у 2 знач.).
ПЕРКОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до перколяції.
ПЕРКОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Спосіб вимивання металів з нерухомого шару подрібненої руди. 2. Метод екстрагування фармакологічно активних речовин із лікарської рослинної сировини шляхом неперервного проціджування.
ПЕРКУСІ́ЙНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до перкусії. *Перкусійний метод обстеження.* // Признач. для перкусії. *Перкусійний молоточок.*
ПЕРКУ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Вистукування тіла людини пальцями або спеціальним молоточком для визначення стану її внутрішніх органів на підставі утворюваних при цьому звуків. 2. Група ударних інструментів (гонг, трикутник, ксилофон, челеста тощо) в музичних ансамблях; особливо поширені в джазах.
ПЕРКУТА́ННИЙ, -а, -е, *мед.* Який виконується через непошкоджену шкіру.
ПЕРКУТО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перкутува́ти**.
ПЕРКУТО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до перкусії. ** **Перкуто́рний звук** – звук, який виникає при перкусії.
ПЕРКУТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.*, *мед.* Здійснювати перкусію.
ПЕРЛ[1], -у, *ч.* Найдрібніший друкарський шрифт (розміром 5 пунктів).
ПЕРЛ[2] *див.* **пе́рли** 2.
ПЕ́РЛА *див.* **пе́рли** 1.
ПЕРЛАМУ́ТР, -у, *ч.* Внутрішній шар черепашок деяких морських і прісноводних молюсків, що має мінливе забарвлення і використовується як цінний матеріал для виготовлення ґудзиків, прикрас і т. ін.
ПЕРЛАМУ́ТРИТИСЯ, -иться, *недок.*, *рідко.* Мінитися, переливатися різними барвами, як перламутр.
ПЕРЛАМУ́ТРІВКА, -и, *ж.* Денний метелик із блискучими сріблястими плямами на нижньому боці крилець.
ПЕРЛАМУ́ТРОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **перламу́тр**. *Перламутровий шар стулки черепашок.* // Зробл. з перламутру; оздоблений, прикрашений перламутром. // Власт. перламутру. 2. Який своїм забарвленням та блиском нагадує перламутр; сріблясто-сірий. ** **Перламу́трові хма́ри** – хмари у стратосфері на висоті 20 – 30 км, що спостерігаються при освітленні призахідним сонцем.
ПЕРЛА́СТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **перла́стий**.
ПЕРЛА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **перли́стий**.
ПЕРЛВЕ́ЙС, -у, *ч.* Свинцеві білила, забарвлені синькою.
ПЕ́РЛИ, -ів, *рідко* **ПЕ́РЛА**, -рел, *мн.* 1. (*одн.* **пе́рла**, -и, *ж.*, *рідко* **пе́рло**, -а, *с.*). Перламутрові зерна кулястої або неправильної форми, що утворюються в черепашках деяких морських і прісноводних молюсків; використовуються як коштовна прикраса. // Коштовна прикраса, намисто з таких зерен. 2. (*одн.* **перл**, -а, *ч.*), *перен.* Найкращі зразки чогонебудь, найвидатніші мистецькі твори і т. ін.
ПЕРЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Одно зерно перлів (у 1 знач.). 2. *чого, перен.* Найкращий зразок чого-небудь, найвидатніший мистецький твір і т. ін. // Дуже вродлива або кохана дівчина, жінка.
ПЕРЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **перли́на**.
ПЕРЛИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **перли́на**. ** **Перли́нна ва́нна** – лікувальна повітряно-водна ванна, в якій тіло хворого вкривається бульбашками повітря; застосовується для нормалізації серцевої діяльності, заспокоєння нервової системи. **Перли́нна хворо́ба** – застаріла назва туберкульозу великої рогатої худоби.
ПЕРЛИ́ННО. Присл. до **перли́нний**.
ПЕРЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який зовнішнім виглядом (формою, забарвленням, блиском) нагадує перли; подібний до перлів, схожий на перли. ** **Перли́ста пухли́на**, *мед.* – те саме, що **холестеато́ма**.
ПЕРЛИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.*, *рідко.* Сяяти, грати різними барвами, як перли. // Вкриватися краплями, схожими на перли.
ПЕРЛІ́ВКА, -и, *ж.* Багаторічна трава родини злакових із суцвіттям – волоттю, поширена в країнах із помірним кліматом.
ПЕРЛІВНИ́ЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **перлі́вниця**.
ПЕРЛІ́ВНИЦЯ, -і, *ж.* Двостулковий прісноводний молюск із черепашкою, вкритою зсередини шаром перламутру, який використовується для виготовлення ґудзиків, прикрас і т. ін.
ПЕРЛІНГВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що вводиться через язик.
ПЕ́РЛІНЬ, -я, *ч.* Грубий, 10 – 15 см завтовшки корабельний трос.
ПЕРЛІ́Т, -у, *ч.* 1. Склоподібна вулканічна порода, що використовується як будівельний, ізоляційний матеріал. 2. Одна із структурних частин залізовуглецевих сплавів (сталі, чавуну).
ПЕРЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **перлі́товий**. *Перлітна структура.* // Який має у своєму складі перліт. *Перлітний чавун.*
ПЕРЛІТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Легкий бетон, в якому заповнювачем служить спінений перліт (вулканічне скло).
ПЕРЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **перлі́т**. // Признач. для обробки перліту (у 1 знач.).
ПЕ́РЛО *див.* **пе́рли** 1.
ПЕРЛО́ВИЙ[1], -а, -е. 1. Прикм. до **пе́рли, пе́рла**. // Зробл. з перлів. // Власт. перлам, такий, як у перлів. // Схожий на перли, подібний до перлів. 2. Який своїм сріблясто-сірим забарвленням та блиском нагадує перли.
ПЕРЛО́ВИЙ[2], -а, -е. 1. Зробл. із зерен ячменю (про крупу). 2. Пригот. з такої крупи.
ПЕРЛО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Перлова крупа, а також каша з такої крупи.
ПЕРЛО́Н, -у, *ч.* Штучне синтетичне волокно, а також тканина з цього волокна.
ПЕРЛО́НОВИЙ, -а, -е. Виготовлений з перлону. *Перлонові панчохи.*
ПЕРЛОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить у собі перлини (про молюска).
ПЕРЛЮСТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до перлюстрації.
ПЕРЛЮСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Таємне розпечатування й перегляд певними органами приватних листів.
ПЕРЛЮСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перлюструва́ти**.
ПЕРЛЮСТРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Робити перлюстрацію.
ПЕРЛЮСТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **перлюструва́ти**.
ПЕРМАЛО́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пермало́й**.
ПЕРМАЛО́Й, -ю, *ч.* Загальна назва залізонікелевих сплавів, що мають властивість сильно намагнічуватися.
ПЕРМАЛО́ЙОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пермало́й**.
ПЕРМАНГАНА́Т, -у, *ч.*, *хім.* Сіль манганатної кислоти.
ПЕРМАНГАНАТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Титрометричний метод визначення відновлювачів, при якому як титрант використовується розчин калію перманганату.
ПЕРМАНЕ́НТ, -у, *ч.*, *розм.* Електрична або хімічна завивка волосся, яка зберігається протягом кількох місяців.
ПЕРМАНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який триває безперервно; постійний. // Який залишається, зберігається без змін.
ПЕРМАНЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перманентний**.
ПЕРМАНЕ́НТНО. Присл. до **перманентний**.
ПЕРМЕАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мед.* Прохідність.
ПЕРМЕА́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання напруженості магнітного поля, магнітної індукції та ін. характеристик феромагнітних матеріалів.
ПЕРМЕНДЮ́Р, -у, *ч.* Магнітно-м'який сплав на основі системи залізо – кобальт з високими індукцією магнітного насичення і магнітною проникністю.
ПЕРМЕНО́РМ, -а, *ч.* Магнітно-м'який сплав, що застосовується для виготовлення сердечників трансформаторів, реле та ін.
ПЕРМІНВА́Р, -а, *ч.* Магнітно-м'який сплав із сталою магнітною проникністю.
ПЕРМІНВА́РОВИЙ, -а, -е. Стос. до пермінвара.
ПЕ́РМСЬКИЙ, -а, -е: ** **Пе́рмський пері́од** – останній (шостий) період палеозойської ери історії Землі тривалістю 55 млн років.
ПЕРМУТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пермутації.
ПЕРМУТА́ЦІЯ[1], -ї, *ж.*, *муз.* 1. В системі сольмізації – особливий вид мутації, коли разом зі зміною модальної функції змінюється і висота. 2. Вид вертикально-рухомого контрапункта, при якому кожна мелодія проводиться у кожному з голосів. 3. Перестановка яких-небудь музичних елементів в залежності від серійного порядку – ротація, виведення похідних рядів та ін.
ПЕРМУТА́ЦІЯ[2], -ї, *ж.* Очищення, пом'якшення води фільтруванням її крізь шар пермутиту.
ПЕРМУТИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пермути́т**, -у, *ч.*), *хім.* Речовини (алюмосилікати натрію і калію), за допомогою яких змінюють властивість води (напр., зменшують вміст у ній солей).
ПЕРМУТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пермути́т**.
ПЕРМУТУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **пермута́ція**[2].
ПЕРМ'Я́К *див.* **перм'які́**.
ПЕРМ'ЯКИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **перм'я́к**, -а́, *ч.*; **перм'я́чка**, -и, *ж.*). Застаріла назва комі-перм'яків.
ПЕРМ'Я́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до перм'яків.
ПЕРМ'Я́ЧКА *див.* **перм'які́**.
ПЕРНА́ТИЙ, -а, -е. 1. Вкритий пір'ям (про птахів). 2. *у знач. ім.* **перна́ті**, -тих, *мн.* Птахи.
ПЕРНА́Ч, -а́, *ч.* Полковницька булава, де на стрижні замість кулі було оперення із шести металевих пластинок, які стирчали у різні боки.
ПЕРНІЦІО́ЗНИЙ, -а, -е. Злоякісний. ** **Перніціо́зна анемі́я** – злоякісне недокрів'я.
ПЕРО́, -а́, *с.* (*мн.* **пе́ра**, пер). 1. Рогове нашкірне утворення з порожнистим стрижнем і легкими пухнастими відростками з обох боків, яке вкриває більшу частину тіла птахів. // *збірн.* Пір'я, оперення. ** **Ні пу́ху ні пера́**: а) традиційна формула побажання успіху на полюванні; б) взагалі побажання успіху, звичайно жартівливе (на іспитах і т. ін.). 2. Знаряддя для писання чорнилом, тушшю і т. ін., що має форму зігнутої металевої пластинки із загостреним і розщепленим кінцем. // Застругана велика пір'їна гуски, лебедя, ворони і т. ін., що в давнину використовувалася для писання. ** **Світлове́ перо́** – чутливий до світла пристрій для показування, що використовується через наведення його на поверхню візуалізації. 3. *тільки одн.*, *перен.* Уживається як символ письменницького хисту або літературної діяльності кого-небудь. // Творча індивідуальність письменника, особливості авторського стилю. 4. *розм.* Плавець риби або водяної тварини. 5. *розм.* Зелений пагін цибулі або часнику. 6. *спец.* Лопать деяких інструментів, пристосувань і т. ін.
ПЕРО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* Який має перо (у 6 знач.).
ПЕРОВСЬКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів, що його використовують у виробництві керамічних, вогнетривких і в'яжучих матеріалів.
ПЕРО́З, -у, *ч.* Хвороба молодняка птиці, що характеризується порушенням формування кісток ніг і крил.
ПЕРОКСИДА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який каталізує в живих клітинах реакції окиснення різних речовин за допомогою перекису водню.
ПЕРОКСИДА́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до пероксидаз. ** **Пероксида́зні реа́кції** – будь-які ферментативні реакції, які каталізуються пероксидазами.
ПЕРОКСИ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні сполуки, в складі яких міститься угруповання атомів кисню.
ПЕРОКСИ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до пероксидів.
ПЕРОКСИСО́МА, -и, *ж.* Органоїд епітеліальних клітин печінки і нирок ссавців.
ПЕРОКСОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.*, **ПЕРОКСОГІДРОГЕ́Н**, -у, *ч.* Безбарвна, рухлива, вибухонебезпечна рідина. Енергійний окисник пального в ракетах, космічних кораблях і торпедах, відбілювач, антисептик.
ПЕРОКСОГІДРОГЕ́Н *див.* **пероксово́день**.
ПЕРОКСОКИСЛО́ТИ, -ло́т, *мн.* Кислоти, аніон яких містить пероксогрупу –О–О–.
ПЕРОМЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена мала довжина кінцівки при нормальних розмірах тулуба.
ПЕРО́Н, -у, *ч.* 1. Платформа, збудована вздовж колії, біля якої зупиняється поїзд на залізничній станції. 2. *архіт.* Низька тераса з каменю, що примикає до будинку.
ПЕРОНЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується малогомілкової кістки.
ПЕРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **перо́н**. *Перонний дах.* // Який міститься на пероні.
ПЕРО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **перо́нний**.
ПЕРОНОСПО́РОВИЙ, -а, -е: ** **Пероноспо́рові гриби́** – родина грибів підкласу ооміцетів.
ПЕРОНОСПОРО́З, -у, *ч.* Хвороба рослин, що її спричинюють пероноспорові гриби.
ПЕРОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що приймається через рот.
ПЕРПЕНДИКУЛЯ́Р, -а, *ч.* Пряма, що перетинає дану пряму або площину під прямим кутом.
ПЕРПЕНДИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який є перпендикуляром. // Розташований під прямим кутом до чогонебудь.
ПЕРПЕНДИКУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перпендикуля́рний**.
ПЕРПЕНДИКУЛЯ́РНО. Присл. до **перпендикуля́рний**.
ПЕРПЕ́ТУУМ-МО́БІЛЕ, *невідм.*, *с.* 1. Вічний двигун. 2. Віртуозна музична п'єса, в якій мелодія розгортається в безперервному швидкому русі звуками однакової малої тривалості.
ПЕРПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Перекручування артерії.
ПЕРРЕКТА́ЛЬНО, *присл.* Через пряму кишку.
ПЕРС *див.* **пе́рси**[1].
ПЕ́РСА, *рідко* **ПЕ́РСИ**, -ів, *мн.* 1. Жіночі груди. 2. *рідко.* Те саме, що **гру́ди** 1. // Передня частина тулуба коня від кінця шиї до початку ніг.
ПЕРСЕВЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Психічний стан, який характеризується невідступним або частим повторенням якого-небудь слова, думки, мелодії, дії. ** **Зорова́ персевера́ція** – те саме, що **палінопсі́я**.
ПЕРСЕ́ЇДИ, -ів, *мн.*, *астр.* Великий потік метеорів, що летять у певний час із боку сузір'я Персея.
ПЕРСЕ́Й, -я, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – один із героїв, що швидко виріс у богатиря і відзначився перемогами над темними силами (відтяв голову Медузі, подолав морське страховисько і т. ін.). 2. Сузір'я в Північній півкулі неба.
ПЕРСЕПТРО́Н, ПЕРЦЕПТРО́Н, -а, *ч.*, *спец.* Електронний пристрій для розпізнавання зорових образів.
ПЕРСЕФО́НА, -и, *ж.*, *міф.* Богиня підземного царства і родючості землі, символ щорічного пробудження рослинності.
ПЕ́РСИ[1], -ів, *мн.* (*одн.* **перс**, -а, *ч.*). Народ, що становить основне населення Ірану (Персії).
ПЕ́РСИ[2] *див.* **пе́рса**.
ПЕРСИ́ДСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **пе́рси**[1] і Персія. // Зробл. у Персії, завезений з неї.
ПЕ́РСИК, -а, *ч.* 1. Невелике південне плодове дерево з ланцетоподібними листками. 2. Запашний, соковитий плід цього дерева з жовтувато-червоною ворсистою шкіркою та великою борозенчастою кісточкою.
ПЕ́РСИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пе́рсик**. // Зробл., приготовлений з персиків. *Персикове варення.*
ПЕРСИСТЕ́НТНИЙ, -а, -е. Незмінний, тривкий, постійний. // Стос. до персистентності. ** **Персисте́нтні фо́рми** – організми, які зберігаються в процесі еволюції в незмінному вигляді.
ПЕРСИСТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **персисте́нтний**. **Персисте́нтність пестици́дів** – тривалість зберігання пестицидом своїх властивостей у середовищі.
ПЕРСИСТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **персисте́нтність**. ** **Персисте́нція ві́русів** – тривале збереження вірусу в організмі живителя або в клітинній культурі.
ПЕРСИ́СТА. Яка має високі, широкі, добре розвинуті перса.
ПЕРСИСТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **персисту́ючий**.
ПЕРСИСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **персисте́нція**.
ПЕРСИСТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Такий, що залишився, продовжує залишатися; тривкий, постійний.

ПЕРСІЯНИ, -сіян, *мн.* (*одн.* **персіянин**, -а, *ч.*; **персіянка**, -и, *ж.*), *заст.* Перси (див. **перси**[1]).

ПЕРСІЯНИН *див.* **персіяни.**

ПЕРСІЯНКА *див.* **персіяни.**

ПЕРСІЯНСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **персіяни** і Персія. // Зробл. у Персії, завезений з неї.

ПЕРСНЕПОДІБНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має форму персня. *Перснеподібний хрящ.* ** **Перснеподібна клітина** – ракова клітина, в якій за рахунок накопичення в цитоплазмі слизу спостерігається зміщення ядра.

ПЕРСНЕПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **перснеподібний.**

ПЕРСНИК, -а, *ч.*, *діал.* Перстенець.

ПЕРСОНА, -и, *ж.* 1. *уроч.*, *заст.*, *ірон.* Особа, людина як окрема особистість. // Поважна, знатна особа. ** **Персона ґрата:** а) (*дипл.*) особа, кандидатура якої на посаду дипломатичного представника в якій-небудь державі схвалюється урядом цієї держави; б) (*заст.*) взагалі особа, до якої ставляться прихильно. **Персона нон ґрата:** а) (*дипл.*) особа, що її кандидатура як дипломатичного представника викликає заперечення уряду держави перебування; б) (*перен.*) особа, яка не користується прихильністю. 2. Одна людина, їдець (за столом під час обіду, вечері і т. ін.).

ПЕРСОНАЖ, -а, *ч.* Дійова особа у художньому творі. // Взагалі людина, учасник чого-небудь.

ПЕРСОНАЛ, -у, *ч.* Особовий склад, колектив працівників якої-небудь установи, підприємства тощо. // Група робітників установи, підприємства, що працюють в одному відділі, на одній ділянці роботи або виконують ті самі функції, мають той самий фах. *Адміністративно-управлінський персонал. Медичний персонал.*

ПЕРСОНАЛІЗМ, -у, *ч.* Ідеалістичний напрям філософії, що вважає особу першооснову буття, а світ – ієрархією осіб, що розглядаються як первинні реальності й найвищі духовні цінності, над якими панує верховна особа – Бог.

ПЕРСОНАЛІЗОВАНИЙ, -а, -е, *літ.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **персоналізувати.**

ПЕРСОНАЛІЗОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **персоналізований.**

ПЕРСОНАЛІЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.*, *літ.* Те саме, що **персоніфікувати.**

ПЕРСОНАЛІЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *літ.* Пас. до **персоналізувати.**

ПЕРСОНАЛІСТ, -а, *ч.* Послідовник, прибічник персоналізму.

ПЕРСОНАЛІЯ, -ї, *ж.* Зібрання матеріалів (літератури, документів, автографів, фотознімків і т. ін.), що стосуються конкретної особистості; бібліографія таких матеріалів.

ПЕРСОНАЛКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Розгляд негідної поведінки члена колективу на зборах колективу, на засіданні його громадського органу. 2. Службова легкова машина, призначена для перевезення посадової особи. 3. *розм.* Персональний комп'ютер.

ПЕРСОНАЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується певної, окремої особи, належить їй. ** **Персональний склад** – склад осіб, що працюють в одній установі, на одному підприємстві і т. ін.

ПЕРСОНАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **персональний.**

ПЕРСОНАЛЬНО. Присл. до **персональний.**

ПЕРСОНІФІКАЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *літ.* Надання предметам, явищам природи або поняттям властивостей людини, тварини; уособлення. 2. Наділення складних галюцинаторних образів властивостями конкретних осіб.

ПЕРСОНІФІКОВАНИЙ, -а, -е, *літ.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **персоніфікувати.** // **персоніфіковано**, *безос. присудк. сл.* ** **Персоніфікована мова**, *рідко* – наділена індивідуальними рисами, індивідуалізована мова персонажів художніх творів.

ПЕРСОНІФІКОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **персоніфікований.**

ПЕРСОНІФІКОВАНО. Присл. до **персоніфікований.**

ПЕРСОНІФІКУВАННЯ, -я, *с.*, *літ.* Дія за знач. **персоніфікувати.**

ПЕРСОНІФІКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.*, *літ.* Надавати предметам, явищам природи або поняттям властивостей людини, тварини; уособлювати. // Втілювати в образі конкретного персонажа.

ПЕРСОНІФІКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *літ.* Пас. до **персоніфікувати.**

ПЕРСОНКА, -и, *ж.*, *зах.* Пасажирський потяг.

ПЕРСПЕКТИВА, -и, *ж.* 1. Спосіб зображення на площині або на кривій поверхні об'ємних предметів такими, якими ми бачимо їх з певної точки спостереження. // Відтворення на малюнку уявної зміни розміру, форми об'ємних предметів; об'ємність зображення. // Зображення предметів на площині фотографії або кіноекрана з урахуванням зміни розміру та форми, викликаної різною відстанню їх від спостерігача. 2. Розділ нарисної геометрії, що вивчає правила зображення просторових тіл за допомогою проектування їх на площину. 3. Простір, якого можна охопити оком; вид у далину. 4. *перев. мн.* **перспективи**, -тив, *перен.* Можливості кого-, чого-небудь у майбутньому; сприятливі умови для майбутньої діяльності когось або наступного розвитку чогось. // Плани, види на майбутнє; передбачення майбутнього. // Те, що чекає на кого-небудь, що повинно статися з кимсь у майбутньому. ** **У перспективі:** а) на другому плані (картини, краєвиду і т. ін.); б) в майбутньому; у дальшому розвитку.

ПЕРСПЕКТИВІЗМ, -у, *ч.*, *філос.* Філософський напрям у теорії пізнання, за яким пізнання обумовлене позицією суб'єкта, який щось пізнає, перспективою його бачення світу.

ПЕРСПЕКТИВНИЙ, -а, -е. 1. Який відповідає законам перспективи (у 1 знач.); виконаний з урахуванням перспективи. *Перспективний малюнок.* 2. Який має великі можливості, передумови для успішного розвитку в майбутньому. 3. Який передбачає наступний розвиток чого-небудь; розрахований на багато років, на майбутнє.

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **перспективний** 2, 3.

ПЕРСПЕКТИВНО. Присл. до **перспективний** 3.

ПЕРСПЕКТОГРАФ, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого креслять перспективні проекції споруд, інтер'єрів приміщень, машин тощо.

ПЕРСПІРАЦІЯ, -ї, *ж.* Шкірне дихання, піт.

ПЕРСТ, -а, *ч.*, *уроч.*, *заст.* Палець руки.

ПЕРСТАЧ, -у, *ч.*, *бот.* Багаторічна трав'яниста рослина з прямостоячим або сланким стеблом, лапчастим листям та здебільшого жовтими квітками; використовується в народній медицині, а також як засіб для дублення шкіри та як барвник.

ПЕРСТВО, -а, *с.* Звання та прошарок перів (*див.* **пер**).

ПЕРСТЕНЕВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **перстень.**

ПЕРСТЕНЕЦЬ, -нця, *ч.* Зменш.-пестл. до **перстень.**

ПЕРСТЕНИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **перстень.**

ПЕРСТЕНИНА, -и, *ж.*, *зах.* Перстень.

ПЕРСТЕНЬ, персня *і заст.* **ПЕРСТІНЬ**, перстеня, *ч.* 1. Кільце з дорогого металу (золота, срібла і т. ін.), часто оздоблене каменем, що його носять на пальці як прикрасу; каблучка, обручка. // Шлюбна обручка. 2. *перен.* Коло, кільце.

ПЕРСТІНОК, -нка, *ч.*, *заст.* Зменш. до **перстінь.**

ПЕРСТІНЬ *див.* **перстень.**

ПЕРСТЬ, -і, *ж.*, *заст.*, *уроч.* Земля.

ПЕРСУЛЬФАТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **пероксокислоти.**

ПЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **перси**[1] і Персія. // Належний персам, Персії. // Зробл. у Персії, завезений з неї. ** **Перська мова** – мова персів; належить до іранських мов індоєвропейської сім'ї.

ПЕРТИ, пру, преш, *недок.*, *фам.* 1. *неперех.* Іти, їхати далеко, на велику відстань. 2. *неперех.* Іти, пересуватися, тікати швидко, навально і т. ін., незважаючи ні на які перешкоди; намагатися проникнути кудись без дозволу. // Пересуватися або насуватися великою масою. // *перен.* Намагаючись досягти чого-небудь, діяти напролом. 3. *перех.* Нести на собі що-небудь важке, громіздке, велике або когось великого, важкого. // Рухати що-небудь, штовхаючи або тягнучи. // Штовхаючи, примушувати кого-небудь вийти звідкись або зайти куди-небудь; силоміць відправляти кого-небудь кудись. // Силою примушувати ворога відступати, йти геть, залишати що-небудь. // *до чого, перен.*, *рідко.* Спонукати до чого-небудь, штовхати на щось (перев. погане). 4. *неперех.* Виходити, вибиватися, виступати назовні. // Буйно рости. // *перен.* Дуже сильно, виразно виявлятися. // *чим, безос.* Доноситися, чутися; тхнути, відгонити (про неприємний, сильний запах).

ПЕРТИЙ, -а, -е, *фам.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **перти** 3.

ПЕРТИСЯ, пруся, прешся, *недок.*, *фам.* 1. Те саме, що **перти** 1, 2. // Напирати на кого-небудь; штовхатися, пхатися. // *перен.* Намагаючись досягти певного становища, добиватися цього всіма засобами. 2. *з ким, діал.* Сперечатися.

ПЕРТУБАЦІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження прохідності і функціонального стану маткових труб шляхом введення газу в порожнину матки і маткових труб.

ПЕРТУРБАЦІЙНИЙ, -а, -е, *астр.* Стос. до пертурбації (у 2 знач.).

ПЕРТУРБАЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *книжн.* Несподівана зміна, порушення звичайного стану, нормального порядку проходження чого-небудь, що вносить ускладнення, розлад, безлад у щось. 2. *астр.* Відхилення шляху небесного тіла від своєї траєкторії внаслідок притягання його іншим небесним тілом.

ПЕРТУСИН, -у, *ч.* Протикашльовий лікарський препарат, що його застосовують при бронхітах та ін. захворюваннях верхніх дихальних шляхів.

ПЕРТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Стежина, якою ганяють вівці.

ПЕРУАНЕЦЬ *див.* **перуанці.**

ПЕРУАНКА *див.* **перуанці.**

ПЕРУАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **перуанці** та Перу. ** **Перуанська бородавка**, *мед.* – те саме, що **бартонельоз.**

ПЕРУАНЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **перуанець**, -нця, *ч.*; **перуанка**, -и, *ж.*). Основне населення Перу.

ПЕРУКА, -и, *ж.* Штучний головний покрив із чужого або синтетичного волосся; парик.

ПЕРУКАР, -я, *ч.* Майстер, що підстригає, фарбує волосся, робить зачіску, завивку, а також голить чоловіків.

ПЕРУКАРКА, -и. Жін. до **перукар.**

ПЕРУКАРНЯ, -і, *ж.* Спеціально обладнане приміщення, де підстригають, фарбують волосся, причісують, завивають, голять, а також роблять різні косметичні процедури.

ПЕРУКАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **перукар** і **перукарня.** *Перукарська вітрина. Перукарське знаряддя.*

ПЕРУН, -а, *ч.* 1. У міфології східних слов'ян – бог дощу, блискавки і грому. 2. *перен.*, *заст.* Грім.

ПЕРУННИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **Перун** 2.

ПЕРУНОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **Перун** 1. 2. Те саме, що **перунний.**

ПЕРУЧИ. Дієприсл. до **прати.**

ПЕРФЕКТ, -а, *ч.*, *лінгв.* Дієслівна форма в індоєвропейських мовах, що виражає дію, закінчену в минулому, результат якої наявний і в момент мовлення.

ПЕРФЕКТИВНИЙ, -а, -е, *грам.* Прикм. до **перфект.**

ПЕРФЕКТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перфект.**

ПЕРФЕКЦІОНІЗМ, -у, *ч.*, *філос.* Вчення про здатність людини і всього людства до вдосконалення.

ПЕРФІДНИЙ, -а, -е, *зах.* Смертельний, смертоносний.

ПЕРФЛЯЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Вдування повітря в (або через) порожнину чи канал. 2. Продування маткових труб з діагностичною або лікувальною метою.

ПЕРФОКАРТА, -и, *ж.* Прямокутна картка, на яку інформація записується машиною, що пробиває отвори за певною системою. *Обробка перфокарт.*

ПЕРФОКАРТКА, -и, *ж.* Те саме, що **перфокарта.**

ПЕРФОПРИСТАВКА, -и, *ж.* Приставка до якого-небудь реєструючого апарата для паралельного запису інформації на перфострічку.

ПЕРФОРАТОР, -а, *ч.* 1. Машина для буріння гірських порід; бурильний молоток. 2. Електрична дрель з механізмом, що, окрім обертального руху, надає свердлу ударно-поступального руху (має функцію молотка); інструмент для свердління отворів у бетонних, кам'яних стінах тощо. 3. Апарат для пробивання отворів у стрічці, картці, кінострічці і т. ін. за певною системою. 4. У системах обробки інформації – пристрій для запису перев. цифрової інформації на перфокартах і перфострічках.

ПЕРФОРАТОРІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **акросома.**

ПЕРФОРАТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перфоратор.** // Який здійснюється за допомогою перфоратора. *Перфораторне буріння.* // Який виготовляє перфоратори. *Перфораторний цех.*

ПЕРФОРАТОРНИК, -а, *ч.* Робітник, що працює з перфоратором.

ПЕРФОРАЦІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перфорація** 2. ** **Перфораційна карта** – те саме, що **перфокарта.**

ПЕРФОРАЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **перфорування.** 2. Сукупність отворів на стрічці, картці, кінострічці і т. ін., пробитих перфоратором за певною системою. 3. Порушення цілості стінки якого-небудь порожнистого органа (шлунка, кишечника і т. ін.). // Втрата дівочої цноти, дефлорація.

ПЕРФОРМЕР, -а, *ч.*, *фін.* Акція, що реалізується на фондовій біржі з максимальною різницею між її ринковою ціною та номінальною вартістю.

ПЕРФОРОВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перфорувати.** 2. *у знач. прикм.* Який зазнав перфорування.

ПЕРФОРУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для перфорування. *Перфорувальна машина.*

ПЕРФОРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **перфорувати.**

ПЕРФОРУВАТИ, -ую, -уєш, *перех.* 1. Просвердлювати отвори в якому-небудь матеріалі, гірській породі і т. ін. 2. Пробивати перфоратором отвори на стрічці, картці, кінострічці і т. ін., дотримуючись певної системи. 3. *тільки 3 ос.* Порушувати цілість стінки якого-небудь порожнистого органа (шлунка, кишечнику або якогось іншого органа).

ПЕРФОРУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **перфорувати.**

ПЕРФОРУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **перфорувати.** // *мед.* Який прориває, пробиває, порушує цілість стінки будь-якого порожнистого органа.

ПЕРФОСТРІЧКА, -и, *ж.* Стрічка стандартного розміру з крайовою та іншою перфорацією, признач. звичайно для запису на них інформації обчислювальною машиною; перфорована стрічка.

ПЕРФТОРЕТИЛЕН, -у, *ч.* Те саме, що **тетрафторетилен.**

ПЕРФТОРОАЛКІЛ, -у, *ч.* Алкільний радикал, у якому всі гідрогенові атоми замінені на атоми Фтору (Флуору).

ПЕРФТОРОАЛКІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перфтороалкіл.**

ПЕРФТОРОБУТАДІЄН, -у, *ч.* Бутадієн, в якому всі 6 гідрогенових атомів замінені на 6 атомів Фтору (Флуору).

ПЕРФТОРОВУГЛЕВОДЕНЬ, -дня, *ч.* Вуглеводень, у молекулі якого усі атоми водню заміщені на атоми фтору.

ПЕРФУЗІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до перфузії. ** **Перфузійні апарати** – апарати для нагнітання крові, кровозамінних рідин і лікарських засобів у порожнини чи кровоносні судини організму.

ПЕРФУЗІЯ, -ї, *ж.* Пропускання рідини (крові, кровозамінників) крізь порожнину якого-небудь органа, кровоносні судини, частини тіла.

ПЕРФУКОЛ, -у, *ч.* Кровозамінювач.

ПЕРХАТИ, -ає, *недок.*, *діал.* Пурхати.

ПЕРХЛОРАТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **перхлорат**, -у, *ч.*), *хім.* Солі хлоратної кислоти.

ПЕРХЛОРАТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перхлорат.**

ПЕРХЛОРВІНІЛОВИЙ, -а, -е. Виготовлений із синтетичного полімеру – продукту хлорування поліхлорвінілу. *Перхлорвініловий лак. Перхлорвінілова смола.*

ПЕРХЛОРВУГЛЕВОДЕНЬ, -дня, *ч.* Вуглеводень, в молекулі якого усі атоми водню заміщені на атоми хлору.

ПЕРХЛОРЕТИЛЕН, -у, *ч.* Те саме, що **тетрахлоретилен.**

ПЕРХЛОРИЛФТОРИД, -у, *ч.* Отруйний задушливий безбарвний газ, дуже реакційноактивний.

ПЕРХЛОРОВІНІЛ, -у, *ч.* Продукт заміни трьох гідрогенових атомів у хлорвінілі на атоми Хлору.

ПЕРХЛОРОВІНІЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **перхлоровініл.**

ПЕРХЛОРОДИВІНІЛ, -у, *ч.* Дивініл (бутадієн), в якому всі 6 гідрогенових атомів замінені на 6 атомів Хлору.

ПЕРХЛОРОЕТА́Н, -у, *ч.* Продукт заміни 6 гідрогенових атомів в етані на атоми Хлору.

ПЕРХЛОРОЕТЕ́Н, -у, *ч.* Продукт заміни 4 гідрогенових атомів етену (етилену) на атоми Хлору.

ПЕРХЛОРОЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **перхлороете́н**.

ПЕРХЛОРОЦИКЛОПЕНТАДІЄ́Н, -у, *ч.* Продукт заміни усіх 6 гідрогенових атомів у циклопентадієні на атоми Хлору.

ПЕРХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* 1. Побігти. 2. Набігти, наїхати.

ПЕ́РХУ́ЛІ, *невідм.*, *ч.* Хоровод, один із найдавніших грузинських танців, зазвичай у супроводі хору.

ПЕРЦЕ́ *див.* **пірце́**.

ПЕРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пе́рець**. *Перцевий лист.* // Власт. перцю. *Перцевий смак.* // Пригот. із перцем; настоюний на перці. *Перцева настоянка.* ** **Перце́вий пла́стир** – пластир, виготовлений на основі стручкового перцю; застосовується зовнішньо як знеболюючий засіб при радикулітах, невралгіях, міозитах та ін.

ПЕРЦЕ́ВІ, -вих, *мн.*, *бот.* Родина двосім'ядольних рослин, до якої належать різні види перцю.

ПЕРЦЕ́ВО-КАМФО́РОВИЙ, -а, -е, *фарм.* Який містить витяжку червоного перцю (паприки) та камфору.

ПЕРЦЕ́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **перце́їд**, -а, *ч.*). Родина птахів ряду дятлових з яскравим багатобарвним оперенням; поширена в Центральній та Південній Америці.

ПЕРЦЕПІЄ́НТ, -а, *ч.* Людина, яка сприймає мисленнєві сигнали, що посилаються під час проведення телепатичного сеансу іншою людиною.

ПЕРЦЕПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який має відношення до сприйняття; стос. до перцепції.

ПЕРЦЕПТРО́Н *див.* **персептро́н**.

ПЕРЦЕПЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Спрймальний.

ПЕРЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* Безпосереднє відображення предметів і явищ об'єктивної дійсності органами чуття.

ПЕРЦИПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перципува́ти**.

ПЕРЦИПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *псих.* Безпосередньо сприймати органами чуття предмети і явища об'єктивної дійсності.

ПЕРЦИПУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *псих.* Пас. до **перципува́ти**.

ПЕРЦІ́ВКА, -и, *ж.* Горілка, настояна на перці.

ПЕРЦІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **перці́вка**.

ПЕРЦІ́ВОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **перці́вка**.

ПЕРЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.*, *заст.* Дуже енергійно робити що-небудь. // Наполягати, вимагати. 2. *перех. і без додатка*, *перен.* Те саме, що **ла́яти**.

ПЕРЧ, -а, *ч.*, *діал.* Некастрований козел.

ПЕРЧАКІ́ВКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **перці́вка**.

ПЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **перчи́ти**. 2. *у знач. прикм.* Приправлений перцем.

ПЕ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пе́рець**.

ПЕРЧИ́НА, -и, *ж.* Один стручок перцю (у 2 знач.).

ПЕРЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **перчи́на**.

ПЕРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *перех.* 1. Сипати перець у страву, посипати, приправляти перцем. 2. *перен.*, *розм.* Лаяти кого-небудь.

ПЕ́РЧИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Стручковий перець.

ПЕРЧИ́ЧНИЦЯ, -і, *ж.* Невелика посудина з отворами у кришечці для зберігання меленого перцю.

ПЕРШ[1], *присл.* Те саме, що **пе́рше** 1. ** **Перш [,] ніж (як)**, *у знач. спол.* – уживається в підрядному реченні, вказуючи на дію, що відбулася або має бути виконана після іншої дії, названої в головному реченні. **Перш за все** – перед усім іншим, насамперед.

ПЕРШ[2], -а, *ч.* Довга дерев'яна або металева жердина, яку використовують у цирку під час виконання акробатичних номерів.

ПЕ́РШЕ, *присл.* 1. До цього часу; колись, раніше. 2. Перед чимсь іншим; спочатку, спершу. ** **Пе́рше [,] ніж (як)**, *у знач. спол.* – уживається в підрядному реченні перед назвою дії, що відбулася або має бути виконана після дії головного речення. 3. *у знач. прийм.*, *з род. в.*, *розм.*, *рідко.* Раніше від кого-, чого-небудь; перед ким-, чимнебудь. **Пе́рше всього́** – перед усім іншим, у першу чергу; насамперед. 4. *діал.* Вперше.

ПЕРШЕНСТВО́, -а́, *с.*, *рідко.* Те саме, що **пе́ршість**.

ПЕРШЕНСТВУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Стан за знач. **першенствува́ти**.

ПЕРШЕНСТВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко.* Мати першість, першенство.

ПЕ́РШЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **пе́рший**. // *у знач. ім.* **пе́ршенький**, -кого, *ч.* Перший синок.

ПЕРШЕРО́Н, -а, *ч.* Порода великих коней-ваговозів, виведена у Франції в провінції Перш, а також кінь такої породи.

ПЕРШЕРО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **першеро́н**. *Першеронський кінь.*

ПЕ́РШИЙ, -а, -е. 1. Числівник порядковий, відповідний кількісному числівнику один; який передує другому при нумерації або підрахунку однорідних предметів, явищ і т. ін. // Уживається як частина складених порядкових числівників. // Уживається в датах як назва початкового дня місяця. // *у знач. ім.* **пе́рший**, -шого, *ч.*; **пе́рша**, -шої, *ж.* Уживається на позначення об'єкта, якого було названо перед іншим або називають на протиставлення іншому. 2. Який передує всім дальшим, наступним. // *тільки мн.* Який стоїть на початку в ряді однорідних предметів, явищ і т. ін. // Який стоїть, іде, їде і т. ін. попереду інших. ** **Пе́рша допомо́га** – медична допомога, яку подають до приходу лікаря; комплекс найпростіших невідкладних заходів за нещасних випадків або раптового захворювання. 3. Який виконує яку-небудь дію або є об'єктом дії раніше, ніж усі інші. 4. Який не існував до певного моменту, якого не було раніше. // Не знаний, не зізданий, не пережитий раніше. // Який з'явився найраніше в новому сезоні, році і т. ін. (про явища природи, рослини, плоди, тварин і т. ін.). 5. Який є початковим етапом, нижчою формою чого-небудь; ранній. *Перший сон. Перша молодість.* 6. Який трапиться або станеться в найближчому майбутньому; найближчий за часом. // Який настав або відбувся безпосередньо після чого-небудь. // Найближчий у просторі. 7. Випадково зустрінутий або взятий без вибору. ** **Пе́рший-лі́пший**: а) який найраніше трапився, зустрівся і т. ін.; б) кожний із великої кількості; який завгодно, будь-який. 8. Який перевершує всіх інших в якому-небудь відношенні; найбільший, найкращий, найвидатніший і т. ін. // Який має найбільше значення; найголовніший. 9. *муз.* Який виконує основну мелодію, партію (про голос, музичний інструмент). 10. *діал.* Колишній. 11. Яким починається обід (про рідку страву). // *у знач. ім.* **пе́рше**, -шого, *с.* Рідка страва (суп, борщ і т. ін.), якою починається обід. 12. *у знач. вставн. сл.* **пе́рше**, -шого, *с.* Те саме, що **по-пе́рше**.

ПЕРШИНА́, -и́, *ж.*, *кому і без додатка.* Що-небудь нове, перше в чиємусь житті; те, що робиться, трапляється вперше.

ПЕ́РШИНГ, -а, *ч.*, *військ.* Клас американських ракет середньої дальності, оснащених ядерними боєголовками; ракета цього класу.

ПЕРШИ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **першина́**.

ПЕ́РШІСТЬ, -шості, *ж.* 1. Перше місце в якому-небудь змаганні. // Змагання за перше місце з якого-небудь виду спорту. *Поступатися першістю.* 2. Наявність кращих рис, властивостей, переваг, які ставлять кого-, що-небудь на перше місце. 3. Становище того, хто зробив що-небудь першим, хто почав щось раніше від усіх інших.

ПЕРШОВІДКРИВА́Ч, -а́, *ч.*, *книжн.* Той, хто перший відкриває нові землі, країни, нові родовища чогонебудь і т. ін.

ПЕРШОДЖЕРЕЛО́, -а́, *с.* 1. Те, що дає початок чомунебудь, є основою чогось. 2. Безпосереднє джерело яких-небудь відомостей. 3. Оригінальна основоположна праця в якій-небудь галузі науки, культури і т. ін.

ПЕРШОДРУ́К, -у, *ч.* 1. Перший надрукований текст якого-небудь твору; перше друковане видання. 2. *перев. мн.* Перші книжки, набрані друкарськими літерами в найранішу добу історії друкарства, на початку книгодрукування.

ПЕРШОДРУКА́Р, -я, *ч.* Той, хто започаткував книгодрукування.

ПЕРШОДРУКА́РНИЦЯ, -і. *Жін.* до **першодрука́р**.

ПЕРШОДРУКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **першодру́к**.

ПЕРШОДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який є першим друкованим виданням якого-небудь твору. 2. Який належить до першодруків (у 2 знач.).

ПЕРШОЕКРА́ННИЙ, -а, -е. Такий, в якому нові фільми демонструються в першу чергу (про кінотеатр, клуб і т. ін.).

ПЕРШОЕЛЕМЕ́НТ, -а, *ч.*, *книжн.* Основна складова частина чого-небудь.

ПЕРШОЗВІ́Р, -а, *ч.* Первісний звір.

ПЕРШОКАТЕГО́РНИК, -а, *ч.*, *розм.* Спортсмен першої категорії (звичайно про шахістів).

ПЕРШОКАТЕГО́РНИЦЯ, -і. *Жін.* до **першокатего́рник**.

ПЕРШОКВІТНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається першого квітня. *Першоквітневий жарт.*

ПЕРШОКЛА́СНИЙ, -а, -е. Дуже добрий, відмінний, найкращої якості.

ПЕРШОКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень першого класу.

ПЕРШОКЛА́СНИЦЯ, -і. *Жін.* до **першокла́сник**.

ПЕРШОКЛА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **першокла́сний**.

ПЕРШОКЛА́СНО. Присл. до **першокла́сний**.

ПЕРШОКУ́РСНИЙ, -а, -е, *рідко.* Стос. до першого курсу.

ПЕРШОКУ́РСНИК, -а, *ч.* Студент, слухач першого курсу.

ПЕРШОКУ́РСНИЦЯ, -і. *Жін.* до **першоку́рсник**.

ПЕРШООСІ́ННИК, -а, *ч.* Мисливський собака, з яким полюють першу осінь.

ПЕРШООСНО́ВА, -и, *ж.*, *книжн.* Первісна сутність чого-небудь.

ПЕРШОПОСЕЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто першим, в числі перших поселився в якій-небудь місцевості.

ПЕРШОПРЕ́ДОК, -дка, *ч.* Предок, який започаткував рід; патріарх.

ПЕРШОПРЕСТО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* В якому був головний престол; який був найдавнішою столицею (про місто).

ПЕРШОПРЕСТО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **першопресто́льний**.

ПЕРШОПРИЧИ́НА, -и, *ж.*, *книжн.* Найперша, головна причина чого-небудь.

ПЕРШОПРИЧИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **першопричи́на**.

ПЕРШОПРОХО́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* 1. Той, хто першим прокладає шлях куди-небудь, першим досліджує нові території. 2. Про того, хто першим вторгається в нову, незнану область людської діяльності; першовідкривач.

ПЕРШОРІ́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто вчиться в якому-небудь класі або на якомусь курсі перший рік і т. ін.

ПЕРШОРІ́ЧНИЦЯ, -і. *Жін.* до **першорі́чник**.

ПЕРШОРОДІ́ЛЛЯ, -і, *ж.* Жінка, яка вперше народжує дитину (первістка).

ПЕРШОРОЗРЯ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який належить до першого розряду. 2. Те саме, що **першокла́сний**.

ПЕРШОРОЗРЯ́ДНИК, -а, *ч.* Спортсмен, який має перший розряд з якого-небудь виду спорту.

ПЕРШОРОЗРЯ́ДНИЦЯ -і. *Жін.* до **першорозря́дник**.

ПЕРШОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який є головним, основним у чому-небудь, для чогось; найважливіший. // Найголовніший, особливий за значенням. 2. *розм.* Те саме, що **першокла́сний**.

ПЕРШОРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **першоря́дний**.

ПЕРШОРЯ́ДНО. Присл. до **першоря́дний**.

ПЕРШОСО́РТНИЙ, -а, -е. 1. Який належить до першого сорту, оцінюється першим сортом. 2. *розм.* Дуже добрий, відмінний, найкращої якості.

ПЕРШОСО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **першосо́ртний**.

ПЕРШОСХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Перше сходження когось або чогось вгору чи вниз (альпіністів, лавини тощо).

ПЕРШОТВІ́Р, -твору, *ч.* Те саме, що **оригіна́л** 1.

ПЕРШОТІ́ЛКА, -и, *ж.* Корова, що вперше отелилася.

ПЕРШОТРА́ВЕНЬ, -вня, *ч.* Свято Першого травня.

ПЕРШОТРАВНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який буває, відбувається першого травня. 2. Стос. до свята Перше травня.

ПЕРШОЦВІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **первоцві́т** 1.

ПЕРШОЦВІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **першоцві́т**.

ПЕРШОЧЕРГО́ВИЙ, -а, -е. Який має бути виконаний, здійснений у першу чергу, перед усім іншим; невідкладний. // *у сполуч. зі сл.* в а г а, в а ж л и в і с т ь і т. ін. Найбільший.

ПЕРШОЧЕРГО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **першочерго́вий**.

ПЕРШОЧЕРГО́ВО. Присл. до **першочерго́вий**.

ПЕРШОЯ́ЩЕР, -а, *ч.* Первісний ящер.

ПЕРШУ́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Той, хто веде перед; лідер, чемпіон.

ПЕР'Я́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Перістий віл.

ПЕС, пса, *ч.* 1. Те саме, що собака. // Собака-самець. 2. *перен.*, *зневажл.* Про погану, негідну людину, яка своїми вчинками, діями викликає обурення й загальний осуд. // *кого, чого, перев. у сполуч. зі сл.* в і р н и й, с т о р о ж о в и й *і т. ін.* Про чиїхось посіпак. // *перев. з означ.* Уживається як лайливе слово.

ПЕСЕ́ВА, -и, *ж.* Розмінна монета Гани.

ПЕСЕНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Маля пса (у 1 знач.); цуценя. 2. Зменш.-пестл. до **пес** 1; песик.

ПЕСЕ́ТА, ПЕЗЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Старовинна срібна монета, яку карбували в Іспанії у 18 ст., у Мексиці – приблизно з 16 ст. 2. Грошова одиниця Іспанії та Західної Сахари до 2001 р.

ПЕСЕ́ЦЬ, -сця́, *ч.* Схожий на лисицю хижий ссавець родини собачих із цінним густим шовковистим хутром білого, сірого чи буруватого кольору; полярна лисиця.

ПЕСИГОЛОВА, -и, *ж.*, *лайл.* Те саме, що **песиголо́вець** 2.

ПЕСИГОЛОВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. *заст.* Казкова людиноподібна істота з одним оком у лобі, що поїдає людей; циклоп. 2. *зневажл.*, *лайл.* Про людину, що втратила свої кращі риси і людську подобу; недолюдок, виродок. 3. Перевертень, вовкулак.

ПЕ́СИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пес** 1.

ПЕСИМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до песимуму. ** **Песима́льна реа́кція** – реакція збудливої тканини, яка відповідає станові песимуму.

ПЕСИМІ́ЗМ, -у, *ч.* Світосприймання, перейняте смутком, безнадією, зневірою в успіх, у краще майбутнє; прот. о п т и м і з м.

ПЕСИМІ́СТ, -а, *ч.* Песимістично настроєна людина; прот. о п т и м і с т.

ПЕСИМІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Сповнений песимізму; прот. о п т и м і с т и ч н и й.

ПЕСИМІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **песимісти́чний**. *Песимістичність прогнозів.*

ПЕСИМІСТИ́ЧНО. Присл. до **песимісти́чний**.

ПЕСИМІ́СТКА, и. *Жін.* до **песимі́ст**.

ПЕ́СИМУМ, -у, *ч.* Послаблення діяльності органа за надмірно сильного або частого його подразнення.

ПЕ́СІЙ, -ся, -сє, *заст.* Песячий.

ПЕ́СО, ПЕ́ЗО, *невідм.*, *с.* 2. Старовинна іспанська срібна монета. 2. Грошова одиниця Аргентини, Гвінеї-Бісау, Домініканської Республіки, Колумбії, Куби, Мексики, Філіппін, що дорівнює $^{1}/_{100}$ сентаво. 2. Грошова одиниця Уругваю, Чилі, що дорівнює $^{1}/_{100}$ сентесимо.

ПЕСТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пестли́вий**.

ПЕСТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **пести́вий**.

ПЕСТИ́ВО, *рідко.* Присл. до **пести́вий**.

ПЕ́СТИТИ, пе́щу, пе́стиш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Ніжно торкаючись, гладячи і т. ін. когонебудь, виявляти до нього любов, ласку; голубити. 2. *перен.* Діючи на органи чуттів, викликати приємне відчуття (про сонце, вітер і т. ін.). 3. З любов'ю вирощувати, виховувати дитину, ніжно піклуватися про неї. // Дбайливо доглядати. 4. Виношувати, плекати (думку, надію і т. ін.).

ПЕ́СТИТИСЯ, пе́щуся, пе́стишся, *недок.* 1. Пестити одне одного або ніжно горнутися, ластитися до кого-небудь, виявляючи любов, ласку, ніжність. 2. Ніжитись, перебуваючи в стані спокою, бездіяльності.

ПЕСТИЦИ́ДИ, -ів, *мн.* (**пестици́д**, -у, *ч.*). Токсичні сполуки або суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів (бур'янів, комах, гризунів, бактерій і т. ін.).

ПЕСТИЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пестици́д**.

ПЕСТІ́Й, -я́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **пестý́н**.

ПЕСТІ́ЙКА, -и, *розм.* *Жін.* до **песті́й**.

ПЕСТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Пещення.

ПЕСТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє ласку, любов, ніжність до кого-небудь. // Який виражає ласку, любов, ніжність; сповнений ласки, любові, ніжності. 2. *перен.* Який викликає приємне відчуття; приємний для сприймання (про сонце, вітер і т. ін.). 3. *рідко.* Те саме, що пе́щений 2. 4. *лінгв.* Який надає слову або висловлюванню емоційного забарвлення – відтінку ніжності, ласки.

ПЕСТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **пестли́вий**.

ПЕСТЛИ́ВО. Присл. до **пестли́вий** 1.

ПЕ́СТОЩІ, -ів, *мн.* Ласкаві, ніжні дотики, поцілунки і т. ін. як вияв любові, прихильності до кого-небудь.

ПЕСТРАКИ́, -і́в, *мн.*, *зах.* Веснянки, ластовиння.

ПЕСТРАКУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Веснянкуватий.

ПЕСТРУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Гоноровиста, непокірна дівчина чи жінка, яку потрібно упокорити.

ПЕСТРУ́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Нориця степова. 2. Форель.

ПЕСТРЮ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Севрюга. 2. Форель.

ПЕ́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пе́стувати**.

ПЕ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Дбайливо доглядати, з любов'ю виховувати дитину. // Потурати чиїм-небудь надмірним вимогам, бажанням, примхам; балувати. 2. *перен.* Сприяти розвиткові, зростанню кого-, чого-небудь. 3. Те саме, що **пе́стити** 1.

ПЕ́СТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **пе́ститися** 1.

ПЕСТУ́Н, -а́, *ч.* 1. Той, кого надмірно пестять, якому догоджають, потурають у всіх бажаннях і примхах. 2. *заст.* Той, хто доглядає й виховує дитину, прищеплюючи їй певні погляди, навики, правила поведінки. 3. Дворічний ведмідь.

ПЕСТУ́НКА, -и. Жін. до **песту́н**.

ПЕСТУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **песту́н** 1.

ПЕСТУ́НЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Доглядати маля.

ПЕСТУ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **песту́нка**.

ПЕСТУ́ШКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **песту́ха**. 2. Один із жанрів дитячого фольклору – пісенька, примовка, якими забавляють дитину.

ПЕ́СТУЮЧИ. Дієприсл. до **пе́стувати**.

ПЕ́СТЯ, -і, *ж.*, *діал.* Пещена дитина, мазунчик.

ПЕ́СТЯЧИ. Дієприсл. до **пе́стити**.

ПЕСЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **песе́ць**.

ПЕСЬ, -і, *ж.*, *заст.* Те саме, що **вітиліго**.

ПЕ́СЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Бруднитися.

ПЕ́СЬКИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Песячий. 2. Уживається як лайливе слово.

ПЕСЮ́ГА, -и, *ч.* 1. Збільш. до **пес**. 2. Уживається як лайливе слово.

ПЕСЯ́, -я́ти, *с.*, *зах.* Песеня.

ПЕ́СЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **пес**.

ПЕТА... Приставка, яка у складі слова означає 10^{15} (П).

ПЕТА́К, **ПЕТЕ́К**, -а, *ч.*, *заст.*, *зах.* Суконний напівкаптан без талії, зі стоячим коміром; свитка.

ПЕТАЛІ́Т, -у, *ч.* Важлива літієва руда; кристали зі скляним блиском.

ПЕТА́РДА, -и, *ж.* 1. Старовинний розривний снаряд у вигляді металевої посудини, наповненої порохом. 2. Сигнальний розривний снаряд, якого кладуть на колію, щоб зупинити поїзд у разі небезпеки. 3. Наповнений порохом паперовий снаряд, що використовується для феєрверка.

ПЕТА́РДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пета́рдовий**.

ПЕТА́РДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пета́рда**.

ПЕТАРДОНАКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для набивання курного пороху в петардові гільзи.

ПЕТАТЛО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **п'ятибо́рство**.

ПЕТЕ́К *див.* **пета́к**.

ПЕТЕ́ЛЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пете́лька** 1.

ПЕТЕЛЬГУ́ЗИЙ, -а, -е. Який шкандибає, шкутильгає.

ПЕТЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **петля́** 1, 4. 2. Те саме, що **петли́ця**.

ПЕТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **петля́**.

ПЕТЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на петельній машині.

ПЕТЕ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пете́льник**.

ПЕТЕ́ЛЬОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пете́лька**.

ПЕТЕРБУ́РЖЕЦЬ, -жця, *ч.* Мешканець міста Петербург.

ПЕТЕРБУ́РЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Петербург.

ПЕТЕУ́ШНИК, -а, *ч.*, *розм.* Учень професійно-технічного училища.

ПЕТЕХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до петехій. ** **Петехіа́льна гаря́чка** – гостра хвороба тварин, ускладнення після миту, грипу та ін.

ПЕТЕ́ХІЇ, -ій, *мн.* Геморагічні плями, що виникають на шкірі і слизових оболонках в результаті дрібних капілярних крововиливів.

ПЕТЕЧИ́НА, -и, *ж.*, *заст.*, *зах.* Зменш. до **пете́к**.

ПЕ́ТИНГ, -у, *ч.* Різновид статевого контакту, який полягає у подразненні та стимуляції статевих органів партнера без статевого акту.

ПЕТИ́Т, -у, *ч.* Дрібний друкарський шрифт, розмір якого дорівнює 8 пунктам; застосовується для складання суцільного тексту довідників, словників, журналів, а в інших виданнях – перев. приміток, винесень і т. ін.

ПЕТИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пети́т**. // Надрукований, виконаний петитом. *Петитний набір.*

ПЕТИТО́РНИЙ, -а, -е: ** **Петито́рний по́зов**: у Стародавньому Римі – позов, який давав захист неволодіючому власнику проти володіючого невласника.

ПЕТИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пети́ція**. ** **Петиці́йний рефере́ндум** – народне голосування по законопроекту, який вимагає певної кількості громадян, що підписали петицію про прийняття відповідного закону.

ПЕТИЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто бере участь у поданні петиції.

ПЕТИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Письмове, перев. колективне прохання, клопотання, звернене до державних керівних установ або до голови уряду.

ПЕТЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який нагадує за зовнішнім виглядом петлю, схожий на неї.

ПЕТЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **петлеподі́бний**.

ПЕТЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Обкидана нитками або нашивна петелька на вилогах пальта, піджака і т. ін. 2. Кольорова нашивка на комірі, грудях або рукавах форменого одягу військовослужбовців, працівників деяких установ, учнів окремих навчальних закладів, що править за знак розрізнення.

ПЕТЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **петли́ця**.

ПЕТЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **петли́ця**.

ПЕ́ТЛІ *див.* **петля́**.

ПЕТЬЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **петля́**.

ПЕТЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **петлюва́ти**.

ПЕТЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *діал.* Петляти.

ПЕТЛЮВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **петлеподі́бний**. 2. Непрямий, який утворює петлі (у 2 знач.); звивистий. *Петлювата стежка.*

ПЕТЛЮ́РІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Учасник петлюрівщини.

ПЕТЛЮ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **петлю́рівець** і **петлю́рівщина**.

ПЕТЛЮ́РІВЩИНА, -и, *ж.* Національно-визвольний рух в Україні періоду іноземної воєнної інтервенції та громадянської війни, очолюваний одним із ватажків партії українських соціал-демократів Симоном Петлюрою.

ПЕТЛЯ́, -і́, *ж.* (*мн.* **пе́тлі**, -тель). 1. Частина мотузки, ремінця, нитки і т. ін., складена кільцем і зав'язана так, що кінці її можна зашморгнути. // *перен.* Смерть через повішення. // *перен.*, *розм.* Про тяжке, безвихідне становище. // *спец.* Нитяне кільце, що утворюється в процесі в'язання, плетіння. 2. *перен.* Рух по кривій лінії, що нагадує кільце, а також замкнена чи напівзамкнена крива, утворена рухом або розташуванням чого-небудь. // *перев. мн.* Про сліди деяких звірів, що утворюють замкнені криві. // Фігура вищого пілотажу – політ по замкнутій кривій у вертикальній площині. *Мертва петля.* 3. *у знач. присл.* **пе́тлями**, **петле́ю**. Утворюючи замкнену чи напівзамкнену криву, кільце або кільця. 4. Обшитий тканиною чи обкиданий нитками проріз на одязі для застібання ґудзиків. // Дужечка з ниток або тасьми для застібання ґудзиків, гапличків і т. ін. // Металева дужка для защіпки замка на дверях. 5. Спеціальне пристосування, що складається з двох металевих планок на прогоничі, за допомогою якого прикріплюють двері, раму вікна, віко скрині і т. ін. так, щоб вони вільно відчинялися.

ПЕТЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Який утворює петлі (у 2 знач.); звивистий.

ПЕТЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* 1. Іти, пересуватися не по прямій лінії; ідучи, пересуваючись, робити петлі (у 2 знач.). // Бути розташованим по звивистій лінії; мати вигини, закрути, завороти (про шлях, річку і т. ін.). // Іти, бігти не по прямій лінії; тікаючи, заплутувати слід (про диких звірів). 2. *перен.*, *розм.* Висловлювати свої думки нечітко, заплутано, не розкриваючи суті і раз у раз відхиляючись від теми.

ПЕТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь нетримання кишкових газів у присутності сторонніх осіб.

ПЕТРАРКІ́ЗМ, -у, *ч.* Течія в європейській поезії, що виникла під впливом лірики Ф. Петрарки (1304 – 1374).

ПЕ́ТРАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *у чому і без додатка*, *розм.* Розумітися на чомусь. 2. *перев. із запереч.* не, *зневажл.* Те саме, що **розумі́ти** 1.

ПЕТРАШЕ́ВЦІ, -ів, *мн.*, *іст.* Учасники таємних гуртків демократичної інтелігенції, в яких велася пропаганда демократичних і соціалістичних ідей.

ПЕ́ТРИК, -а, *ч.*, *зоол.*, *діал.* Равлик, слимак.

ПЕТРИКІ́ВСЬКИЙ, -а, -е: ** **Петрикі́вський ро́зпис** – український народний декоративний розпис, якому притаманні рослинно-квітковий орнамент, анімалістичні мотиви.

ПЕТРИФІКА́Т, -а, *ч.*, *мед.* Відкладення солей у ділянках виражених дистрофічних змін і в некротичних масах.

ПЕТРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *наук.* Скам'яніння. 2. Відкладення кальцію в тканину, при якому вона твердіє до консистенції каменя.

ПЕТРИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *наук.* Скам'янілий.

ПЕТРІ́В, -ро́ва, -ро́ве: ** **Петрі́в баті́г**, *бот.* цикорій. **Петрів хрест** – рід рослин родини ранникових, що паразитують на коренях широколистяних дерев і кущів.

ПЕТРІ́ВКА, -и, *ж.*, *рел.* Піст перед Петровим днем, православним церковним святом на честь апостолів Петра і Павла.

ПЕТРІ́ВОЧКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **петрі́вка**. // *нар.-поет.* Постійний епітет на означення ночі у Петрівку. 2. Петрівчана пісня.

ПЕТРІ́ВЧАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який буває у Петрівку.

ПЕТРО́, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Деркач.

ПЕТРОБІО́НТИ, -ів, *мн.* Організми, що пристосувалися до проживання на кам'янистому ґрунті.

ПЕТРОГЕНЕ́З, **ПЕТРОГЕНЕ́ЗИС**, -у, *ч.* Утворення й походження гірських порід.

ПЕТРОГЕНЕ́ЗИС *див.* **петрогене́з**.

ПЕТРОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до петрогенії.

ПЕТРОГЕНІ́Я, -ї, *ж.* Розділ геології, що вивчає походження й утворення гірських порід і мінералів.

ПЕТРОГЛІ́ФИ, -ів, *мн.* Стародавні зображення на скелях, каменях, стінах печер.

ПЕТРОГРА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Петроград.

ПЕТРО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із петрографії.

ПЕТРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до петрографії. *Петрографічні дослідження.*

ПЕТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Геологічна наука про гірські породи, їх мінералогічний та хімічний склад, будову, походження, умови залягання та закономірності поширення. *Петрографія вугілля.* // Мінералогічний склад, будова, походження, умови залягання та закономірності поширення гірських порід.

ПЕТРОЗИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення ділянок піраміди скроневої кістки, не зайнятих кістковим лабіринтом.

ПЕТРОЛА́ТУМ, -а, *ч.* Суміш парафінів і церезинів із залишковим маслом, що виділяється при депарафінізації нафтових масел.

ПЕТРОЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **петро́леум**. ** **Петроле́йний ефі́р** – суміш легких насичених вуглеводнів, що її одержують з попутних нафтових газів і легких фракцій нафти.

ПЕТРО́ЛЕУМ, -у, *ч.*, *спец.* Нафта.

ПЕТРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до петрології.

ПЕТРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **петрогра́фія**.

ПЕТРОТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* Розділ петрографії, що вивчає внутрішню будову гірських порід.

ПЕТРОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Наука, що вивчає природу і закономірності зміни фізичних властивостей гірських порід і мінерів.

ПЕТРОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до петрофізики.

ПЕТРОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини скель і кам'янистих осипів.

ПЕТРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ петрології, який вивчає розподіл хімічних елементів в гірських породах і породоутворюючих мінералах.

ПЕТРУ́РГІЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до петрургії, признач. для каменеливарного виробництва. ** **Петру́ргійна сировина́** – гірські породи та промислові відходи, що використовуються для виробництва ситалів способом лиття.

ПЕТРУ́РГІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Відливання різних виробів із розплавлених гірських порід (базальтів, діабазів та ін.); кам'яне литво.

ПЕТРУ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **петру́шка**[1].

ПЕТРУ́ШКА[1], -и, *ж.* Дворічна, зрідка однорічна городня пряна овочева рослина родини зонтичних, коренеплоди та листочки якої використовують як приправу для їжі, а також як сечогінний засіб у медицині. ** **Соба́ча петру́шка** – однолітня отруйна рослина родини зонтичних, схожа на звичайну петрушку, але з характерним різким запахом.

ПЕТРУ́ШКА[2], -и. 1. *тільки ч.* Головний комедійний персонаж російського театру ляльок; у давнину – учасник комедійних і сатиричних вистав, що їх влаштовували скоморохи, а також така театральна лялька. 2. *тільки ж.*, *розм.* Про що-небудь кумедне, недоладне або клопітливе, марудне.

ПЕТРУ́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **петру́шка**[1].

ПЕТРУЩА́НИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **петру́шковий**.

ПЕТУ́НІЯ, -ї, *ж.* Трав'яниста декоративна однолітня рослина родини пасльонових з великими яскравими квітками різних кольорів.

ПЕТЦИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; щільні чи зернисті непрозорі маси з металічним блиском.

ПЕТЬМО́, -а́, *с.*, *діал.* Пляма.

ПЕХШТЕ́ЙН, -а, *ч.* Те саме, що **смоляни́й ка́мінь** (*див.* **смоляни́й**).

ПЕЧА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.* Викликати в кого-небудь сумні почуття, невеселий настрій; засмучувати.

ПЕЧА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* 1. Відчувати, переживати печаль, смуток, бути сумним; сумувати, журитися. 2. *розм.* Турбуватися, тривожитися за кого-, що-небудь.

ПЕЧАЛОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Сумний.

ПЕЧА́ЛУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **піча́лувати** і **печа́луватися**. 2. Журба, скорбота.

ПЕЧА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* 1. *перех.* Печалити. 2. *неперех.* Печалитися, сумувати.

ПЕЧА́ЛУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *діал.* Печалитися.

ПЕЧА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Те, що засмучує кого-небудь, завдає комусь горя, журби. 2. *розм.* Те саме, що **кло́піт**.

ПЕЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Сповнений печалі. // Який засмучує, завдає печалі. // Який виражає печаль. 2. Сповнений горя; тяжкий, безрадісний. // Який викликає співчуття. *Печальна доля.*

ПЕЧА́ЛЬНО, *рідко.* Присл. до **печа́льний**.

ПЕЧА́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Печериця (у 1 знач.).

ПЕЧА́ТАННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **печа́тати**.

ПЕЧА́ТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Ставити печатку на чому-небудь.

ПЕЧА́ТКА, -и, *ж.* 1. Невеличкий гумовий чи металевий предмет із вирізаними на ньому знаками для відтискування на сургучі, воску і т. ін. або для створення відбитку на папері. *Державна печатка. Гербова печатка.* 2. Відтиск цих знаків на сургучі, воску і т. ін. або відбиток на папері, що засвідчує правильність, чинність документа або забезпечує цілість, недоторканість чого-небудь. 3. *чого і з означ.*, *перен.* Те саме, що **ві́дбиток** 6.

ПЕЧА́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **печа́тка**.

ПЕЧА́ТНИЙ, -а, -е. Який має на собі печатку (у 2 знач.) або клеймо; з клеймом.

ПЕЧА́ТНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* Той, на кого покладено відповідальність за збереження державної печатки; хоронитель печатки. 2. Той, хто ставить клеймо

на виробах, товарах. 3. Друкар.

ПЕЧАТЬ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **печатка** 1, 2. 2. *чого і з означ., перен., книжн.* Характерна ознака кого-, чого-небудь; відбиток (у 6 знач.). ** **Каїнова печать** – тавро зради, злочину. **Печать мовчання** – заборона розмовляти; додержання повної тиші.

ПЕЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пекти** 1, 4.

ПЕЧЕНИЙ, -а, -е. Який спікся або засмажився в печі. // *у знач. ім.* **печене**, -ного, *с., розм.* Те саме, що **печеня**.

ПЕЧЕНИНА, -и, *ж., зах.* Печеня.

ПЕЧЕНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Сушені яблука чи груші.

ПЕЧЕНІГИ, -ів, *мн.* (*одн.* **печеніг**, -а, *ч.*). Тюркські племена, які у 8 – 9 ст. кочували між Волгою та Уралом, а в середині 9 ст. переселились у Причорноморські степи.

ПЕЧЕНІЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **печеніг**, **печеніги**. ** **Печенізька мова** – мова печенігів; відноситься до тюркських мов.

ПЕЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пекти** 1.

ПЕЧЕНЯ, -і, *ж.* М'ясна страва – запечене або смажене м'ясо.

ПЕЧЕРА, -и, *ж.* 1. Утворена діянням підземних вод або вулканічних процесів порожнина в земній корі чи в гірському масиві, що має вихід назовні. 2. *діал.* Заглибина під берегом річки.

ПЕЧЕРИСТИЙ, -а, -е. 1. Який має багато печер; багатий на печери. Печеристі гори. 2. *анат.* Який має губчасту будову; ніздрюватий, пористий. // Кавернозний; такий, що містить порожнини. *Печериста тканина.*

ПЕЧЕРИЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **печериця**.

ПЕЧЕРИЦЯ, -і, *ж.* 1. Їстівний гриб родини пластинникових із сірою чи білуватою шапинкою на тонкій білій ніжці, який росте на полях, луках, городах, у садках і т. ін.; шампіньйон. 2. *перен., зневажл.* Стара, зморщена або товста й присадкувата людина.

ПЕЧЕРИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **печериця** 1.

ПЕЧЕРКА, -и, *ж.* Зменш. до **печера**.

ПЕЧЕРНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **печера**. // Який є, перебуває, міститься або живе в печері. ** **Печерні житла** – житла в природних печерах, гротах і навісах у гірських районах. 2. Належний до тієї доісторичної доби, коли люди і деякі тварини жили в печерах. *Печерна стоянка.* ** **Печерний лев** – вимерлий хижий ссавець родини котячих, що жив на рівнинах і в передгір'ях. **Печерний ведмідь** – вимерлий хижий ссавець, що жив у печерах. // Вимерлий, викопний, рештки якого часто трапляються в печерах.

ПЕЧЕРНИК, -а, *ч., заст.* Пустельник, що живе в печері; самітник, анахорет, відлюдник.

ПЕЧЕРОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **печера**.

ПЕЧЕРУВАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **печерувати**.

ПЕЧЕРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех., діал.* Ловити руками (рибу, раків).

ПЕЧЕРЯ, -і, *ж., діал.* Печера.

ПЕЧИВО, -а, *с.* 1. Кондитерські вироби з борошна. // Здобне тісто, вирізане та спечене у формі кружечків, зірочок і т. ін. 2. *рідко.* Запечене м'ясо. 3. *розм.* Кількість виробів, що випікається за один раз. 4. *розм., рідко.* Те саме, що **печення**.

ПЕЧИНА, -и, *ж., діал.* Перепалений шматок глини або цеглини, що відпав від печі.

ПЕЧИХВІСТ, -хвоста, *ч.* Вітрогон, шалапут.

ПЕЧИЩЕ, -а, *с.* Рештки зруйнованої, розваленої печі.

ПЕЧИЩЕ, -а, *с.* Сімейна громада, велика патріархальна сім'я у росіян на півночі.

ПЕЧІЛЬНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Жінка, що випікає хліб.

ПЕЧІНКА, -и, *ж.* 1. Внутрішній орган людини та хребетних і деяких безхребетних тварин – залоза, що виробляє жовч, а також відіграє важливу роль у загальному обміні речовин організму. // Цей орган деяких тварин і птахів як продукт харчування. 2. *тільки мн.*: **печінки**, -нок, *розм.* Взагалі про внутрішні органи; нутрощі.

ПЕЧІНКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **печінка**. // Який здійснюється печінкою. // Вигот. з печінки. *Печінковий паштет.* 2. Власт. хворому на печінку. ** **Печінкова недостатність** – порушення функцій печінки, що супроводжується нервово-психічними розладами.

ПЕЧІНКОВОКЛІТИННИЙ, -а, -е: ** **Печінковоклітинна аденома** – доброякісна пухлина, яка складається з клітин, що нагадують гепатоцити.

ПЕЧІННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пекти** 1. 2. *зах.* Печиво.

ПЕЧІНОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **печінка**.

ПЕЧІНОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **печіночник**. ** **Печіночні мохи** – те саме, що **печіночники** (*див.* **печіночник** 1).

ПЕЧІНОЧНИК, -а, *ч.* 1. Рослина відділу мохоподібних. 2. *розм.* Людина, яка страждає на хворобу печінки.

ПЕЧІНОЧНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **переліска**.

ПЕЧІНЬ, -чені, *ж.* Суміш тіосульфідів калію, яку добувають прожарюванням поташу із сіркою.

ПЕЧІРКУВАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **печіркувати**.

ПЕЧІРКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех., зах.* Печерувати.

ПЕЧІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **згага** 3.

ПЕЧОГЛЯДИНИ, -ин, *мн., етн., діал.* Розглядини (у 2 знач.).

ПЕЧОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Печора.

ПЕШТАК, **ПИШТАК**, -а, *ч.* Портал у середньовічних громадських і культових будівлях Близького і Середнього Сходу.

ПЕЩ, -і, *ж., ц.-с.* Піч.

ПЕЩЕНЕЦЬ, -нця, *ч., рідко.* Той, кого пестять; пещене дитя.

ПЕЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пестити**. 2. *у знач. прикм.* Знижений дбайливим доглядом, піклуванням. // Приручений дбайливим доглядом (про тварин). // Який свідчить про постійний, уважний догляд. 3. *у знач. прикм., діал.* Ласкавий, ніжний.

ПЕЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пестити**.

ПЕЩОТА, -и, *ж., діал.* Млість, пестощі.

П'ЄДЕСТАЛ, -у, *ч.* 1. Художньо оформлене підвищення, на якому встановлюється статуя, скульптура, колона і т. ін.; постамент. // *перен.* Про те, що підносить кого-небудь до високого громадського становища, ставить над кимсь. 2. Постамент для переможців спортивних змагань. *Почесний п'єдестал.*

П'ЄДРА, -и, *ж.* Те саме, що **трихоспорія**.

П'ЄЗА, -и, *ж., спец.* Одиниця тиску або механічного напруження в системі одиниць метр – тонна – секунда.

П'ЄЗО... Перша частина складних слів, що вносить значення: а) пов'язаний з тиском. *П'єзометр*; б) пов'язаний з п'єзоелектрикою. *П'єзокристал.*

П'ЄЗОГЕОФОН, -а, *ч.* Геофон, у якому звукові хвилі певної довжини вловлює кристал п'єзокварцу.

П'ЄЗОГЛІПТИ, -ів, *мн.* Характерні заглиблення на поверхні метеоритів, що нагадують відбитки пальців на м'якій глині.

П'ЄЗОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація змін тиску за допомогою п'єзодатчика.

П'ЄЗОЕЛЕКТРИК, -а, *ч.* Речовина, матеріал із яскраво вираженими п'єзоелектричними властивостями.

П'ЄЗОЕЛЕКТРИКА, -и, *ж.* Електричне явище на гранях деяких кристалічних тіл, коли під впливом деформації виникають електричні заряди і навпаки – під дією електричного струму кристали стискуються і розтискуються – вібрують.

П'ЄЗОЕЛЕКТРИЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до п'єзоелектрики, до її прояву. 2. Який оснований на п'єзоелектричному ефекті, що діє за допомогою п'єзоелектрики. ** **П'єзоелектричний датчик** – вимірювальний пристрій, яким механічні зусилля перетворюють на електричні сигнали, використовуючи п'єзоелектричний ефект; звукознімач, який вмонтовується в кобилку акустичних гітар, скрипок або під мембрану, деку інших музичних інструментів з метою отримання електромагнітних коливань природної частоти та обертонів звуку цих інструментів. 3. Який володіє здатністю утворювати п'єзоелектрику. *П'єзоелектрична кераміка.*

П'ЄЗОЕЛЕМЕНТ, -а, *ч.* Елемент п'єзоелектричного датчика.

П'ЄЗОЕФЕКТ, -у, *ч.* Виникнення електричних зарядів при деформації кристала і деформація кристала під дією електричного поля.

П'ЄЗОКВАРЦ, -у, *ч.* Кристал кварцу, на гранях якого під впливом деформації виникають електричні заряди.

П'ЄЗОКЕРАМІКА, -и, *ж.* Керамічні матеріали з п'єзоелектричними властивостями.

П'ЄЗОКЕРАМІЧНИЙ, -а, -е. Який складається з кераміки і має п'єзоелектричні властивості. *П'єзокерамічний фільтр.*

П'ЄЗОКРИСТАЛ, -а, *ч.* Кристал із яскраво вираженими п'єзоелектричними властивостями.

П'ЄЗОМАГНЕТИЗМ, -у, *ч.* Намагніченість (слабкий феромагнетизм) антиферомагнетиків.

П'ЄЗОМЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання стисливості речовини.

П'ЄЗОМЕТРИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **п'єзометрія**. ** **П'єзометрична свердловина** – бурова свердловина, призначена для постійного спостереження в якій-небудь частині нафтового покладу за зміною пластового тиску.

П'ЄЗОМЕТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Вимірювання стисливості речовини. 2. *мед.* Визначення міри можливості вправлення очного яблука у порожнину орбіти.

П'ЄКСИ, п'єкс, *мн.* (*одн.* **п'єкса**, -и, *ж.*). Спортивні черевики з загнутими носками для ходіння на лижах.

П'ЄМОНТИТ, -у, *ч.* Мінерал у вигляді темно-червоних або червонувато-бурих кристалів.

П'ЄРО, *невідм., ч.* Блазень (від імені героя італійської народної комедії – Педроліно).

П'ЄСА, -и, *ж.* 1. Драматичний твір, звичайно признач. для виставляння на сцені. 2. Невеликий сольний або ансамблевий завершений музичний твір. 3. Драматичний твір, призначений для вистави. // *заст.* Невеликий літературний твір, звичайно віршований.

П'ЄСКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **п'єса**.

П'ЄТА, -й, *ж.* В образотворчому мистецтві – сцена оплакування Христа Богоматір'ю.

П'ЄТРЕН, -а, *ч.* Порода м'ясних свиней.

ПИВАРНЯ, -і, *ж., діал.* Пивниця.

ПИВКА, -и, *ж., діал.* М'яч.

ПИВКО, -á, *с., розм.* Пестл. до **пиво**.

ПИВНА, -óї, *ж.* Те саме, що **пивниця**.

ПИВНИЙ, -á, -é. Стос. до зберігання або споживання пива. // *перен.* Який буває при оп'янінні. *Пивні дріжджі.* ** **Пивна дробина** – відхід пивоварного виробництва; містить залишки зерна ячменю.

ПИВНИК[1], -а, *ч., діал.* Глечик, дзбан для питної води.

ПИВНИК[2], -а, *ч., діал.* Продавець пива.

ПИВНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Заклад, де продають і п'ють пиво. 2. Льох, підвал для зберігання алкогольних напоїв. 3. *заст.* Пивоварня.

ПИВНИЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **пивниця**.

ПИВНИЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пивниця**. 2. *у знач. ім.* **пивничний**, -ного, *ч., заст.* Виночерпій.

ПИВО, -а, *с.* Слабоалкогольний напій, що виготовляється звичайно з ячмінного солоду і хмелю.

ПИВОВАР, -а, *ч.* Той, хто варить пиво; бровар.

ПИВОВАРЕЦЬ, -рця, *ч.* Те саме, що **пивовар**.

ПИВОВАРІННЯ, -я, *с.* Виготовлення,варіння пива із зернової сировини, хмелю і води спиртовим бродінням.

ПИВОВАРКА, -и. Жін. до **пивовар**.

ПИВОВАРНИЙ, -а, -е. Стос. до пивоваріння.

ПИВОВАРНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **пивовар**.

ПИВОВАРНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **пивовар**.

ПИВОВАРНЯ, -і, *ж.* Заклад, де варять пиво; пивоварний завод; броварня.

ПИВОВАРСТВО, -а, *с.* Те саме, що **пивоваріння**.

ПИВОРІЗ, -а, *ч., заст.* Випивака.

ПИВОРОБНИЦЯ, -і, *ж., заст.* Пивоварня, броварня.

ПИВОТА, -й, *ж., діал.* Напій.

ПИВЦЕ, -я, *с.* Пестл. до **пиво**.

ПИВ'ЯРНЯ, -і, *ж., діал.* 1. Пивоварня, броварня, пивзавод. 2. Пивний бар.

ПИГИЧКА, -и, *ж., зах.* Чайка.

ПИЖ, -á, *ч.* 1. Прокладка в мисливському патроні, яка відділяє набій від кулі або дробу. 2. Пучок вовни, повсті і т. ін. для забивання набою у вогнепальну зброю, яка заряджається з дула; клейтуха.

ПИЖЕРУБ, -а, *ч., мисл.* Сталева висічка для виготовлення картонних прокладок і повстяних пижів.

ПИЖИК, -а, *ч.* Маля північного оленя (у віці до двох місяців). // Цінне, ніжне хутро цього маляти.

ПИЖИКОВИЙ, -а, -е. Зробл. із хутра пижика. *Пижикова шапка.*

ПИЖМО, -а, *с.* Багаторічна трав'яниста або кущова рослина родини складноцвітих, окремі види якої використовуються у медицині та як декоративні.

ПИЖМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пижмо**. // Зарослий пижмом.

ПИЗИТИСЯ, -жуся, -зишся, *недок., діал.* Надиматися, приндитися.

ПИЗЬМО, -а, *с., зах.* Пижмо.

ПИКА, -и, *ж.* 1. *зневажл.* Потворне, бридке обличчя. // Обличчя людини, комусь неприємної, несимпатичної. *Червона пика.* 2. *розм.* Обличчя людини, звичайно опасисте, свіже, рожеве і т. ін.

ПИКАТЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **пикатий**.

ПИКАТИЙ, -а, -е. 1. *зневажл.* З потворним, бридким або неприємним, несимпатичним обличчям. 2. *розм.* З опасистим, свіжим, рожевим і т. ін. обличчям. // *перен.* З круглими, опуклими боками (про предмети).

ПИКНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Ковбаса.

ПИЛ, -у, *ч.* 1. Дрібні тверді частинки землі, що перебувають у повітрі або вкривають поверхню чого-небудь; порохнява, порох. // Дрібна порошкоподібна маса. ** **Промисловий пил** – пил, що входить до складу промислового викиду. // *перен.* Те, що не являє собою ніякої цінності, не має значення; прах. *Покриватися пилом забуття.* 2. *розм.* Те саме, що **пилок** 1.

ПИЛА, -й, *ж.* 1. Те саме, що **пилка** 1. 2. *тех.* Механізм, пристрій, основною робочою частиною якого є інструмент для пиляння.

ПИЛАВ, -у, *ч.* Те саме, що **плов**.

ПИЛА-РИБА, пили-риби, **ПИЛКА-РИБА**, пилки-риби, *ж.* Велика хижа риба підряду скатів із відростками, схожими на зубці пили.

ПИЛИНА, -и, *ж.* Одна часточка пилу; порошина. // *перен.* Хто-небудь маленький, незначний або щось нецінне, непоказне.

ПИЛИНКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **пилина**. 2. Одна часточка, клітина пилку (у 1 знач.).

ПИЛИНОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пилина**.

ПИЛИПІВКА, -и, *ж., рел., розм.* Різдвяний піст.

ПИЛИПІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **пилипівка**.

ПИЛИПІВЧАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який буває на пилипівку.

ПИЛИПОВНИЙ, -а, -е, *діал.* Пилипівський, пилипівчаний.

ПИЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* Піднімати або виділяти пил із себе, зі своєї поверхні.

ПИЛИТИСЯ, -иться, *недок.* Виділяти пил зі своєї поверхні (звичайно про шлях).

ПИЛКА, -и, *ж.* 1. Металевий інструмент із зубцями для розпилювання різних матеріалів. 2. Маленький терпужок. *Пилка для нігтів.*

ПИЛКА-РИБА *див.* **пила-риба**.

ПИЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пилок** 1. ** **Пилкове зерно** – чоловічий гаметофіт насінних рослин.

ПИЛКОВХІД, -входу, *ч.* Те саме, що **мікропіле**.

ПИЛКОЇДОВІ, -их, *мн.* Родина жуків, які шкодять головним чином личинки.

ПИЛКОНАСІЧНИЙ, -á, -é. Який робить насічки на зубах пилки, признач. для цього.

ПИЛКОПОДІБНИЙ, -а, -е. Формою подібний до пилки.

ПИЛКОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пилкоподібний**.

ПИЛКОРИЛ, -а, *ч.* Те саме, що **пила-риба**.

ПИЛКОСУМІШ, -і, *ж.* Пилкова суміш, суміш пилку, зібраного з квіток різних рослин.

ПИЛКУВАТИЙ, -а, -е. 1. Схожий на квітковий пилок, подібний до нього. 2. Те саме, що **пилкоподібний**.

ПИЛНИК *див.* **пильник**.

ПИЛОБЕЗОАР, -у, *ч.* Те саме, що **трихобезоар**.

ПИЛОВИБИВАЛЬНИЙ, -а, -е. Яким вибивають пил, який признач. для цього.

ПИЛОВИБИВАЧ, -á, *ч.* Те, чим вибивають пил, предмет або приладдя, признач. для цього.

ПИЛОВИБУХОЗАХИСТ, -у, *ч.* У шахтах – сукупність заходів, спрямованих на запобігання або локалізацію вибуху вугільного пилу у підземних гірничих виробках.

ПИЛОВИ́ДАЛЕННЯ, -я, *с.* Видалення, вибивання пилу.

ПИЛОВИДА́ЛЬНИЙ, -а́, -е́. Який видаляє або яким видаляють пил.

ПИЛОВИДАЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **пилови́далення**.

ПИЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **пил** 1. // Який складається з пилу, має вигляд пилу; до складу якого входить пил. *Пилові відкладення.* // Який спричиняється пилом. ** **Пилова́ бу́ря** – те саме, що **чо́рна бу́ря** (*див.* **чо́рний**). **Пилови́й бронхі́т** – хронічний бронхіт, що розвивається внаслідок тривалої дії виробничого пилу. // Признач. для вловлювання пилу.

ПИЛОВИМІРНИ́Й, -а, -е. Те саме, що **пиловимі́рювальний**.

ПИЛОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який вимірює або яким вимірюють вміст пилу в промислових газах, повітрі, каламутних розчинах та ін.

ПИЛОВИ́НИ, -и́н, *мн.*, *зах.* Тирса.

ПИЛОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Збірн. до **пилови́ни**.

ПИЛОВИТЯЖНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для вентиляції, витягання пилу із закритого приміщення.

ПИЛОВІДВІ́Д, -во́ду, *ч.* Вентиляційний пристрій, признач. для відведення, витягання пилу із закритого приміщення.

ПИЛОВІДВІДНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для відведення пилу із закритого приміщення.

ПИЛОВІДДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Відділення, відокремлення, вилучення пилу, порохів.

ПИЛОВІДДІ́ЛЬНИЙ, -а́, -е́. Який відділяє, вилучає пил, порохи, признач. для цього.

ПИЛОВІДДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Пристрій, установка для відділення, уловлювання пилу.

ПИЛОВІДСМО́КТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який відсмоктує пил, признач. для цього.

ПИЛОВІДСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Відсмоктування пилу, порохів.

ПИЛОВІДСМО́КТУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, установка для відсмоктування пилу, порохів.

ПИЛОВІДСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який змушує пилюку, порохи відстоюватися, осідати, признач. для цього.

ПИЛОВІДСТІ́ЙНИК, -а, *ч.* Апарат, пристрій для відстоювання, осідання, накопичення пилу, порохів.

ПИЛОВЛО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **пиловло́влювання**.

ПИЛОВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який вловлює пил, порохи, признач. для цього.

ПИЛОВЛО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Очищення повітря від завислого в ньому пилу.

ПИЛОВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Установка для вловлювання (відокремлення) пилу та ін. механічних домішок із повітряних (газових) потоків.

ПИЛОВЛО́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **пиловло́влювач**.

ПИЛОВОЛОГОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який не пропускає пил і вологу.

ПИЛОВСМО́КТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пиловідсмо́ктувальний**.

ПИЛОВСМО́КТУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **пиловідсмо́ктувач**.

ПИЛОВУ́ГІЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до вугільного пилу.

ПИЛОГАЗОВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пилогазоочисни́й**.

ПИЛОГАЗООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Призначений для очищення повітря, що використовується в технологічному процесі, від пилу і шкідливих газів.

ПИЛОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Що забезпечує захист від проникнення, осідання пилу.

ПИЛОЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Захищений від потрапляння на нього та (або) в нього пилу. ** **Пилозахи́щений електротехні́чний при́стрій** – захищений електротехнічний пристрій, виготовлений таким чином, що потрапляння пилу усередину його оболонки стає неможливим.

ПИЛОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для збирання пилу.

ПИЛО́К, -лку́, *ч.* 1. Сукупність клітин, що розвиваються в пиляках тичинок насінних рослин і беруть участь у їх розмноженні. 2. Особливий легкий наліт на крилах метеликів і на тілі деяких комах. *Пилок на крилі метелика.* // Схожий на пил наліт на овочах і фруктах. 3. Зменш.-пестл. до **пил** 1.

ПИЛОМАТЕРІА́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пиломатеріа́л**, -у, *ч.*). Пиляні деревні матеріали.

ПИЛОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання запиленості повітря (в рудниках, шахтах, системах вентиляції і т. ін.).

ПИЛОНАРІЗА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст, що виготовляє пилки, пили.

ПИЛОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Непроникний для пилу (у 1 знач.). *Пилонепроникний електротехнічний пристрій.*

ПИЛОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пилонепроникни́й**.

ПИЛООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Машина для видалення пилу (звичайно з поверхні дороги).

ПИЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на пил.

ПИЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пилоподі́бний**.

ПИЛОРА́МА, -и, *ж.* Пристрій з електромотором для розпилювання колод на дошки.

ПИЛОРА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до пилорами.

ПИЛОСМО́К, -а, *ч.* Те саме, що **пилосо́с**.

ПИЛОСО́С, -а, *ч.* Апарат для очищення від пилу предметів одягу, меблів і т. ін.

ПИЛОСО́СИТИ, -сю, -сиш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Очищати від пилу пилососом.

ПИЛОСО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пилосо́с**.

ПИ́ЛОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **пи́лка**. 2. Те саме, що **пи́лка** 2.

ПИЛО́ЧОК, -чку, *ч.* Зменш.-пестл. до **пил** 1.

ПИЛУВА́ТИ(СЯ), -у́ю(ся), -у́єш(ся), *недок.*, *зах.* Поспішати.

ПИЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має вигляд пилу (у 2 знач.).

ПИЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пилува́тий**.

ПИЛЧА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пилкоподі́бний**.

ПИЛЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пилча́стий**.

ПИЛЬНЕ́НЬКО, *присл.* Зменш.-пестл. до **пи́льно**.

ПИЛЬНЕ́СЕНЬКО, *присл.* Зменш.-пестл. до **пи́льно**.

ПИ́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. 1. Який робить щось або ставиться до чого-небудь з увагою; уважний. // Який діє постійно, безперервно або не знижується, не послаблюється. 2. Який відзначається увагою, спостережливістю, здатний усе помічати, підмічати. // Який за певних обставин стає дуже настороженим, гострим і т. ін. (про погляд, увагу тощо). 3. Який вимагає термінового, негайного виконання; нагальний. 4. Дуже великий, настійний (про прохання, потребу і т. ін.). 5. Який щиро, уважно ставиться до своїх обов'язків, роботи; старанний. // Який постійно впорядковує що-небудь; дбайливий.

ПИ́ЛЬНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **пил** 1.

ПИЛЬНИ́К *і* **ПИЛНИ́К**, -а́, *ч.*, *діал.* Напилок, терпуг.

ПИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пи́льний**[1].

ПИ́ЛЬНО. Присл. до **пи́льний**[1].

ПИЛЬНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пильнува́ти**.

ПИЛЬНОВИ́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пи́льний**[1] 1, 2, 5.

ПИЛЬНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пильнува́ти**.

ПИЛЬНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.*, *від кого – чого і без додатка, також із сполучним сл.* **чи**. Бути на сторожі, захищаючи кого-, що-небудь від нападів, ворожих дій і т. ін. // Несучи відповідальність, стерегти, доглядати що-небудь, охороняти щось. 2. *перех. і неперех.*, *за ким – чим, про кого – що, коло кого – чого і без додатка, також із спол.* **щоб**. Стежити, слідкувати за ким-, чим-небудь. // Здійснювати догляд за ким-небудь, піклуватися про когось, глядіти когось. // Доглядаючи, дбати про що-небудь, ходити біля чогось. 3. *неперех.*, *над чим.* Виявляти ретельність у праці, намагаючись виконати що-небудь добре, доброякісно. 4. *перех. і неперех.* Не спати, чергуючи, чатуючи біля кого-, чого-небудь. // Бути насторожі, слідкувати за ким-, чим-небудь, за виконанням чогось.

ПИЛЬНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* Бути напоготові, насторожі. // Оберігатися, звичайно від кого-, чого-небудь. // *безос.*

ПИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Приміщення, де пиляють деревину.

ПИЛЬОВИ́К, -а́, *ч.* Плащ або легке пальто, що оберігає від пилу. *Дорожній пильовик.*

ПИЛЬОВИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **пильови́к**.

ПИ́ЛЬЩИК[1], -а, *ч.* Те саме, що **пиля́р**.

ПИ́ЛЬЩИК[2], -а, *ч.* Комаха родини перетинчастокрилих, звичайно шкідлива для рослин.

ПИ́ЛЬЩИЦЯ, -і. Жін. до **пи́льщик**[1].

ПИЛЮГА́, -юги́, *ж.*, *розм.* Густий пил; велика кількість пилу (у 1 знач.).

ПИЛЮЖИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Пилинка.

ПИЛЮЖИ́ТИ, -жу́, -жи́ш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **пили́ти**.

ПИЛЮ́ЖКА, -и, *ж.* Те саме, що **пилюжи́на**.

ПИЛЮ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пилюга́**.

ПИЛЮ́КА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **пилюга́**.

ПИЛЮ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Пилюга.

ПИЛЮ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пилю́ка**.

ПИЛЯ́К, -а́, *ч.* Верхня частина тичинки квітки, в якій утворюється пилок.

ПИЛЯ́КА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **пилюга́**.

ПИЛЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пиля́к**.

ПИЛЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для пиляння.

ПИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пиля́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Виготовлений за допомогою пиляння; розпиляний на частини.

ПИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пиля́ти**.

ПИЛЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто пиляє що-небудь пилкою.

ПИЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пи́льний**[2].

ПИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Розрізати пилкою дерево, камінь і т. ін. // Пилкою надавати потрібної форми, стесуючи нерівності. // *перен.*, *розм.* Безперервно дошкуляти кому-небудь причіпками, повчаннями, дорікати чимось. 2. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Граючи на музичному інструменті, перев. смичковому, видобувати з нього різкі, негармонійні звуки. // Видавати одноманітні різкі звуки (про комах).

ПИЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* 1. Піддаватися пилянню. 2. Пас. до **пиля́ти**.

ПИЛЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *рідко.* Зменш. до **пиля́ка**.

ПИ́НДА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **при́нда**.

ПИ́НДЖЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **пи́ндитися**.

ПИ́НДИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **при́нда**.

ПИ́НДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **бундю́читися**.

ПИНДЮ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **настовбу́рчувати**. ** **Пиндю́чити ніс** (**мо́рду** *і т. ін.*), *вульг.* – бундючитися.

ПИНДЮ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **бундю́читися**.

ПИНДЮ́ЧЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **бундю́чний** 1.

ПИНДЮ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **пиндю́чливий**.

ПИНДЮ́ЧЛИВО, *розм.* Присл. до **пиндю́чливий**.

ПИНДЮ́ЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **бундю́чний** 1. *Пиндючна пиха.*

ПИНДЮ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пиндю́чний**.

ПИНИ́ТИ, -иню, -и́ниш, *недок.*, *діал.* Заважати, перешкоджати.

ПІ́НХВА, -и, *ж.*, *заст.* Груба, безглузда витівка, під час якої вдувають через паперову трубку дим тліючої вати в ніс сонного, а також така трубка. // *перен.* Що-небудь підступне, неприємне; каверза.

ПИ́НЯВИЙ, -а, -е, *діал.* Повільний, неквапливий.

ПИ́НЯВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **пи́нявий**.

ПИ́НЯВО, *діал.* Присл. до **пи́нявий**.

ПИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *зах.* Баритися, зволікати.

ПИПА́, -и, *ж.* Китайський струнний щипковий музичний інструмент, подібний до лютні.

ПИПА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Мозоль, мозоля.

ПИ́ПКА, -и, *ж.*, *діал.* Сосок (на грудній залозі). // *перен.* Про видовжену, довгасту або схожу на ґулю, ґульку частину, деталь чого-небудь.

ПИ́ПОТЬ, -птя, *ч.* Хвороба птахів – хрящуватий наріст на кінчику язика; тіпун. // *заст.*, *лайл.* Хто-небудь неприємний, щось неприємне.

ПИ́РА, **ПИ́РГА**, -и, *ж.*, *зах.* Дворовий пес.

ПИ́РГА *див.* **пи́ра**.

ПИРГА́Ч, -а́, *ч.*, *зах.* Кажан.

ПИ́РИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Метелик.

ПИРІ́Г, -рога́, *ч.* 1. Печений виріб із тіста з начинкою. // *перен.* Джерело матеріального благополуччя або наживи. 2. *діал.* Вареник.

ПИРІ́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пирі́й**.

ПИРІЖЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **пиріжо́к** 2.

ПИРІЖКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до пиріжка. 2. *у знач. ім.* **пиріжко́ва**, -вої, *ж.* Заклад, де виготовляються і продаються пиріжки.

ПИРІ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пирі́г**.

ПИРІ́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто пече або продає пироги.

ПИРІ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **пирі́жник**.

ПИРІЖО́К, -жка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **пирі́г** 1. 2. Маленький пиріг, звичайно овальної форми. 3. *у знач. присл. у сполуч. зі сл.* **шапка**, **кепка**. У вигляді овалу, овальної форми.

ПИРІ́Й, -ю, *ч.* Трав'яниста багаторічна рослина родини злакових, звичайно бур'ян; інколи використовується як корм для худоби.

ПИРІ́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Пирій.

ПИРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пирі́й**.

ПИРІ́ЙНИК, -а, *ч.* Збірн. до **пирі́й**.

ПИРІЮВА́ТИЙ, -а, -е. Зарослий пирієм.

ПИРІ́ЯКА, -и, *ч.*, *діал.* Збільш. до **пирі́й**.

ПИРКА́ТИЙ, -а, -е. З рогами, піднятими вгору.

ПИРКОНО́СИЙ, -а, -е, *зах.* Кирпатий.

ПИРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **пиря́ти** 1. *Пирнути ножем.*

ПИРОГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пирі́г**.

ПИРОЖА́ЧЧЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Великі пироги.

ПИРОЖИ́ТИСЯ, -жу́ся, -жи́шся, *недок.*, *розм.* Здійматися (перев. про тісто).

ПИРСК, *розм.* Уживається як присудок за знач. **пи́рскати**.

ПИ́РСКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пи́рскати** і **пи́рскатися**.

ПИ́РСКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Розлітатися дрібними часточками, розсипатися бризками (про рідину, іскри і т. ін.). // *безос.* // *перен.* Несподівано з'являтися, показуватися (про промені сонця, світло, вогонь і т. ін.). 2. *неперех.*, *від чого*, *з чого*, *чим.* Не утримавшись, раптово вибухати приглушеним, стриманим сміхом. // *перех. і без додатка.* Звучати (про стриманий, приглушений сміх). 3. *неперех.*, *чим.* Шумно випускати повітря з ніздрів (перев. разом з якою-небудь рідиною). // *перен.* Сердячись, виявляти незадоволення шумним диханням. 4. *перех. і без додатка.* Оббризкувати якою-небудь рідиною.

ПИ́РСКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Обливати одне одного, бризкатися водою.

ПИ́РСНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Однокр. до **пи́рскати**. 2. *перен.* Швидко, поспішно побігти куди-небудь або розбігтися в різні боки.

ПИРСЬКИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Прудкий, баский.

ПИ́РХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пи́рхати**.

ПИ́РХАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Видавати глухі уривчасті звуки, шумно випускаючи повітря з ніздрів, рота. // Із шумом випускати час від часу повітря, пару і т. ін. // Видавати шум, що нагадує такі звуки. // Судорожно кашляти. // Сміятися, видавати стримані, приглушені звуки. 2. *перен.*, *розм.* Сердитим голосом, звуками виявляти невдоволення.

ПИ́РХНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Однокр. до **пи́рхати** 1. 2. *тільки док.*, *діал.* Пролетіти.

ПИРХО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Подразнення, лоскіт у горлі, а також кашель від цього.

ПИРЩ, -а́, *ч.*, *мед.*, *зах.* Нарив, чиряк.

ПИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Всаджувати ріжучий або колючий предмет у щось або когось. 2. *неперех.*, *за ким.* Швидко бігати; гасати.

ПИСА́К, -а́, *ч.* Металевий інструмент, яким користуються для розписування дерев'яних і керамічних виробів.

ПИСА́КА, -и, *ч.* 1. *розм.* Той, хто вміє або любить писати (у 1 знач.). 2. *заст.* Людина, що професійно займається писанням, складанням паперів, прохань і т. ін., писець. 3. Плідний, але неталановитий або безпринципний письменник, журналіст; борзописець. // *заст.* Письменник.

ПИСА́ЛО, -а, *с.*, *заст.* Перо (для писання).

ПИСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для писання (у 1 знач.). *Писальний аркуш. Писальний стіл.* // Який уживається для писання. ** **Писа́льна про́ба** – визна-

чення ступеня ураження центральної нервової системи при гіпоксії, яке ґрунтується на дослідженні змін почерку та виявленні помилок при писанні.

ПИ́САЛЬЦЕ, -я, *с.* 1. *заст.* Зменш.-пестл. до **писа́ло**. 2. Інструмент для розмальовування писанок.

ПИ́САНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **писа́ти**. // **пи́сано**, *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Написаний від руки; рукописний. // Який записано або надруковано; прот. у с н и й. // Закріплений, складений на папері у формі документа. // *у знач. ім.* **пи́сане**, -ного, *с.* Написаний від руки текст із певним змістом. 3. *у знач. прикм.* Прикрашений різьбленням, малюнками або вишивкою. // З кольоровими смугами (про тканину). 4. *у сполуч. зі сл.* в р о д а, к р а с а, к р а с е н ь, к р а с у н я *і т. ін.* Надзвичайно красивий, вродливий.

ПИСАНИ́НА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **писа́ння** 1. // Складання, ведення ділових паперів, звичайно непотрібних чи багатослівних. *Канцелярська писанина.* 2. *зневажл.* Що-небудь написане невправно, незграбно. // Малозначний або невдало складений писаний, друкований текст. // Слабкий художньо або ідейно шкідливий літературний твір.

ПИ́САНКА, -и, *ж.* Розмальоване великоднє куряче або декоративне, звичайно дерев'яне, яйце. // *перен.* Про що-небудь приємне, красиве. // *перен.* Вродлива дівчина, жінка. // *перен.*, *зневажл.* Фарбована, розмальована, занадто яскраво вбрана жінка, дівчина.

ПИСАНКА́Р, -я́, *ч.* Той, хто розмальовує писанки.

ПИСАНКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **писанка́р**.

ПИ́САНКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пи́санка**.

ПИСА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **писа́ти**. // Текст, написаний від руки. ** **Кра́сне писа́ння**, *заст.* – каліграфія; навчальний предмет у початковій школі, мета якого – виробити в учнів чіткий, гарний почерк. 2. Літературний, публіцистичний і т. ін. твір або писаний лист. // *перев. зі сл.* с в я т и й. Твір церковного змісту. 3. *зневажл.* Те саме, що **писанина** 2.

ПИСА́ННЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **писа́ння** 2.

ПИ́САНОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пи́санка**.

ПИ́САР, -я, *ч.* 1. *заст.* Людина, що професійно займалася переписуванням паперів; писець. 2. Працівник штабної армійської канцелярії. 3. *іст.* Службова особа, що відала діловодством Коша Запорізької Січі; обирався на козацькій раді.** [**Генера́льний**] **пи́сар** – представник вищої військової адміністрації в Україні 17 – 18 ст., який очолював Генеральну військову канцелярію (начальник штабу).

ПИСАРЕ́НКО, -а, *ч.*, *розм.* Син писаря.

ПИСАРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зневажл. до **пи́сар**.

ПИСАРИ́НА, -и, *ж.* Зневажл. до **пи́сар**.

ПИСАРИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина писаря.

ПИ́САРІВ, -рева, -реве. Прикм. до **пи́сар**; належний писареві.

ПИСАРІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.* Дочка писаря.

ПИ́САРКА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина писаря.

ПИСА́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Канцелярія.

ПИСАРНЯ́, -і, *ж.*, *зневажл.*, *заст.* Збірн. до **пи́сар**.

ПИ́САРСТВО, -а, *с.*, *розм.* Заняття, посада писаря.

ПИ́САРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пи́сар**. // Належний писарю. 2. Власт. писарю, писарям.

ПИСАРЧА́, -а́ти, *с.*, *розм.* Молодий писар, початківець.

ПИСАРЧУ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Молодий писар. 2. Син писаря.

ПИСАРЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **писарюва́ти**.

ПИСАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* Бути писарем.

ПИСА́ТИ, пишу́, пи́шеш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Зображувати рукою на папері або іншому матеріалі графічні знаки (літери, цифри і т. ін.). // Займатися писанням. // Відтворювати такі знаки за допомогою спеціального приладдя. *Писати крейдою. Писати олівцем.* // Передавати за допомогою таких знаків слова, текст і т. ін. // Дотримуватися певного написання. // Володіти письмом якої-небудь мови; уміти відтворювати систему письмових знаків цієї мови. // Робити записи музики спеціальними знаками. *Писати нотні знаки.* // *перен.* Бити кого-небудь. // Дотримуватися на письмі певних орфографічних правил, певного написання. 2. *перех.*, *про кого – що, також із спол.* щ о. Повідомляти про що-небудь письмово або у пресі. // *у що, на що, перех. і без додатка, кому, до кого.* Звертатися до кого-небудь письмово, надсилати комусь листа. 3. *перех. і без додатка.* Складати і записувати який-небудь текст. 4. *перех. і неперех.* Займатися літературною діяльністю, бути письменником. // *до чого.* Вміщувати свої твори в якому-небудь періодичному виданні. // Певним чином будувати письмову розповідь або використовувати який-небудь мовний стиль, якість особливості мови. 5. *перех. і без додатка, з кого – чого.* Створювати твір живопису. // *у сполуч. зі сл.* п и с а н к а. Розписувати, прикрашати малюнками, візерунками. // *у сполуч. зі сл.* в о р о т а. Мазати дьогтем, щоби знеславити дівчину. 6. *перех. і без додатка, заст.* Давати кому-небудь ім'я, рідше прізвище, занотовуючи його в документі. // *у що.* Зараховувати до якоїсь соціальної групи, угруповання, закладу і т. ін., роблячи відповідний запис. *Писати в армію.*

ПИСА́ТИСЯ, пишу́ся, пи́шешся, *недок.* 1. *перех. і без додатка, перев. в 3 ос.* Вживатися за існуючими правилами у написанні, на письмі (про літери). 2. *перех.*, *перев. в 3 ос. мин. ч.* Створюватися (про який-небудь текст, твір і т. ін.). 3. *неперех.*, *безос.*, *перев. із запереч.* н е, *розм.* Про наявність натхнення, бажання писати. 4. *перех.*, *заст.*, *розм.* Значитися, числитися ким-, чим-небудь. // Іменувати себе ким-небудь у паперах, документах і т. ін. // *у що.* Зараховувати себе до якоїсь соціальної групи, угруповання, закладу, роблячи відповідний запис. 5. Пас. до **писа́ти** 1, 4 – 6.

ПИСЕ́МКО, -а, *с.*, *зах.* Зменш. до **письмо́**.

ПИСЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. Виражений за допомогою графічних знаків; написаний. 2. Признач. для писання, який служить для письма. *Писемна мова.* 3. Власт. пам'яткам писемності; книжний (перев. про мову). *Писемна мова.*

ПИСЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, *збірн.* 1. Система графічних знаків, уживаних для писання в якій-небудь мові або групі мов. 2. Сукупність писемних, літературних пам'яток якогось часу, якого-небудь народу; письменство.

ПИСЕ́МНО. Присл. до **писе́мний**.

ПИСЕ́ЦЬ, -сця́, *ч.* 1. *іст.* У давній Русі – переписувач і упорядник рукописних книг. 2. *заст.* Писар (у 2 знач.).

ПИСК, -у, *ч.* 1. Високий неголосний звук, що його видає яка-небудь жива істота. // Плач немовляти. 2. *перен.* Такий звук як вияв певних почуттів (невдоволення, збентеження, болю і т. ін.).

ПИ́СКАВКА, -и, *ж.* 1. Дитяча іграшка, що утворює пискливі звуки. 2. *розм.* Верескливе немовля.

ПИ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пи́скати**.

ПИ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати писк (у 1 знач.).

ПИСКА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Сміливий на висловлювання.

ПИСКІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Курка, що несеться перший рік.

ПИ́СКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **писк**.

ПИСКЛИ́ВИЙ, -а, -е. Пронизливо-високий, звичайно неголосний та протяжливий (про деякі звуки – голос, крик і т. ін.). // Який характеризується такими звуками або наявністю таких звуків. // Який утворює пронизливо-високі звуки (про предмети). // Який говорить тонким голосом (перев. про малих дітей).

ПИСКЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **пискли́вий**.

ПИСКЛИ́ВО. Присл. до **пискли́вий**.

ПИСКЛЯ́, -я́ти, *с.*, *розм.* Той, хто багато пищить, часто видає пискливі звуки (звичайно про пташеня, малу дитину і т. ін.). // *перен.*, *зневажл.* Дуже молода людина.

ПИСКЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **пискли́вий**.

ПИСКЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **пискля́вий**.

ПИСКЛЯ́ВО. Присл. до **пискля́вий**.

ПИСКЛЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **пискля́**.

ПИ́СКНУТИ *див.* **пи́снути**.

ПИ́СКНЯВА, **ПИ́СНЯВА**, -и, *ж.*, *діал.* Писк.

ПИСКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пискоті́ти**.

ПИСКОТІ́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.* Те саме, що **пища́ти** 1, 2.

ПИСКОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **писк**.

ПИСКОТНЯ́ВА, -и, *ж.*, *діал.* Писк.

ПИСКУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **пискля́**.

ПИСКУ́ХА, -и, *ж.* 1. *розм.* Жін. до **писку́н**. 2. Те саме, що **сіноста́вець**.

ПИСКУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **пискли́вий**.

ПИСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Однокр. до **писа́ти**.

ПИ́СНУТИ, *рідко* **ПИ́СКНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **пи́скати**.

ПИ́СНЯВА *див.* **пи́скнява**.

ПИСО́К, -ска, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **обли́ччя** 1. // *вульг.* Потворне, бридке обличчя. 2. Те саме, що **мо́рда** 1. 3. *діал.* Рот. // Губи тварини.

ПИ́СОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **пи́сок**.

ПИСУ́ЛЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пису́лька**.

ПИСУ́ЛЬКА, -и, *ж.*, *розм.* Коротенький лист або записка; цидулка.

ПИСЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **писе́ць** 1.

ПИСЬМА́К, -а́, *ч.* 1. *рідко.* Письменна людина. 2. *заст.* Письменник. // *зневажл.* Те саме, що **писа́ка** 3.

ПИСЬМА́ЦТВО, -а, *с.*, *заст.*, *зневажл.* Письменництво.

ПИСЬМА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *зневажл.* Прикм. до **письма́к** 2.

ПИСЬМА́ЧКА, -и, *рідко.* Жін. до **письма́к**.

ПИСЬМЕНА́, -ме́н, *мн.* 1. Писемні знаки, літери, перев. стародавні. 2. *заст.* Система графічних знаків, які вживаються для письма; те, що написане за допомогою цих знаків.

ПИСЬМЕ́ННИЙ, -а, -е. Який умів читати, писати; грамотний. // *у знач. ім.* **письме́нний**, -ного, *ч.*; **письме́нна**, -ної, *ж.* Грамотна людина.

ПИСЬМЕ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто пише художні твори; особа, для якої літературна діяльність є професією. // *заст.* Укладач або переписувач книжок.

ПИСЬМЕ́ННИЦТВО, -а, *с.* Літературна діяльність, писання художніх творів.

ПИСЬМЕ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **письме́нник**. // Який складається з письменників. // Власт. письменникові; яким повинен відзначатися письменник.

ПИСЬМЕ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **письме́нник**.

ПИСЬМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Уміння читати й писати. 2. *збірн.* Те саме, що **писе́мність**.

ПИСЬМЕ́НСТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **письме́нництво**. 2. *заст.* Те саме, що **письме́нність** 1. 3. Те саме, що **писе́мність** 1.

ПИСЬМО́, -а́, *с.* 1. *тільки одн.* Уміння писати, зображувати графічні знаки; спосіб такого зображення, писання. // Писання як навчальний предмет. // Уміння писати й читати; письменність (у 1 знач.). // *заст.* Орфографія. ** **На письмі́** – у письмовому вигляді. 2. *тільки одн.* Зовнішній вигляд написаного; почерк. 3. *тільки одн.* Те саме, що **писе́мність** 1. 4. *розм.* Те саме, що **лист** (*див.* **лист**[2] 2). 5. *тільки одн.*, *розм.* Створення літературно-художніх творів. // Стиль, манера написання літературно-художніх творів та виготовлення творів мистецтва. 6. *тільки одн.* Відтворення музики за допомогою нотних знаків. 7. Засоби створення малюнка в живописі. 8. *заст.* Писаний або друкований твір; звичайно газета чи журнал. ** [**Свя́те**] **письмо́** – книги Старого і Нового завіту.

ПИСЬМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *заст.* Письменник.

ПИСЬМО́ВИЙ, -а, -е. 1. Виражений графічними знаками; написаний. // Записаний на підтвердження знань з певної галузі. *Письмова робота з математики.* 2. Який служить або вживається для писання.

ПИСЬМО́ВНИК, -а, *ч.*, *заст.* Збірник зразків для листування. // У 18 ст. – довідник для самоосвіти з мови і літератури.

ПИСЬМО́ВНО, *присл.* Те саме, що **письмо́во**.

ПИСЬМО́ВО. Присл. до **письмо́вий** 1.

ПИСЬМОВОДИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *заст.* Службовець, обов'язком якого було ведення канцелярських справ; діловод.

ПИСЬМОВОДИ́ТЕЛЬКА, -и, *заст.* Жін. до **письмоводи́тель**.

ПИСЬМОВО́ДСТВО, -а, *с.*, *заст.* Те саме, що **діловóдство**.

ПИ́СЬО, -я, *с.*, *зах.* Личко.

ПИТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає питання або вживається для його вираження.

ПИТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Перелік питань з якої-небудь наукової теми, з певної навчальної дисципліни.

ПИТА́ЛЬНО. Присл. до **пита́льний**.

ПИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пита́ти**. // **пи́тано**, *безос. присудк. сл.*

ПИТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Звертання до кого-небудь, яке потребує відповіді, роз'яснення і т. ін. *Задавати питання. Піднімати питання. Ставити питання.* ** **Знак пита́ння** – розділовий знак, який застосовується на письмі для вираження запитання, сумніву, вагання. 2. *яке, про кого – що.* Положення, справа, предмет, які вимагають розв'язання, обговорення, уваги і т. ін. *Болюче питання. Гостре питання.* 3. *чого.* Справа чи обставина, що стосується чого-небудь або залежить від чогось.

ПИТА́ННЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **пита́ння**.

ПИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *кого – чого, в кого, також із додатковим реченням і без додатка.* Звертатися до кого-небудь із запитанням, бажаючи дізнатися про щось, з'ясувати що-небудь; ставити питання (у 1 знач.). // Викликати учня відповідати урок, завдання. // *перен.*, *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д *і т. ін.* Поглядом виражати питання; дивитися запитливо. 2. *про кого – що і без додатка, розм. за кого – що, об чім.* Розпитувати, довідуватися про кого-, що-небудь. // *перен.* Намагатися дізнатися про своє майбутнє, про щось невідоме ворожінням, обрядами і т. ін. *Питати броду.* 3. *кого, що, чого, також із додатковим реченням.* Звертатися до кого-небудь із проханням про одержання чого-небудь, за якимось притулком і т. ін. // Звертатися до кого-небудь за порадою, дозволом, згодою і т. ін. // Вимагати виконання, дотримання чого-небудь. 4. Вимагати відповідальності за дії, вчинки і т. ін. *Питати розуму.*

ПИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *кого – чого, про кого – що, розм. за кого – що, також без додатка.* Те саме, що **пита́ти** 1 – 3. // Намагатися довідатися про що-небудь (поглядом, рухами і т. ін.). 2. *Кого – чого, у кого.* Звертатися до кого-небудь за дозволом, згодою і т. ін. зробити щось.

ПИТВО́, -а́, *с.* 1. Те, що п'ють; напій. // Спеціально виготовлений напій для частування, запивання їжі і т. ін., звичайно хмільний. // За народними повір'ями – трунок, яким намагаються привернути кохання, причарувати кого-небудь. 2. Те саме, що **пиття́** 1.

ПИ́ТЕЛЬ, -тля, *ч.*, *заст.* Млин, на якому змелюють біле борошно особливим помолом. // Пристрій у такому млині, що відсіває борошно. // Борошно, змелене в такому млині.

ПИТЕ́ННЯ, -я, *с.*, *арх.* Пиття.

ПИТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.* Той, хто постійно п'є спиртні напої, може випити багато хмільного.

ПИ́ТИ, п'ю, п'єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Ковтати яку-небудь рідину для вгамування спраги. // Ковтати порошки, пілюлі, звичайно запиваючи їх водою. // *перен.* Викльовувати молоде зерно (про птахів). 2. *перех. і без додатка.* Вживати спиртне; проводити час за питтям горілки, вина і т. ін. // Бути п'яницею; пиячити. *Пити запоєм.* 3. *перех.* Убирати, всмоктувати в себе вологу (про рослини, поля і т. ін.).

ПИТИ́МИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **пито́мий**[2].

ПИ́ТИСЯ, п'ється, *недок.*, *безос.* 1. Мати бажання, схильність пити (які-небудь напої). 2. Пас. до **пи́ти**.

ПИ́ТКИ[1], *дит.* Те саме, що **пи́ти** 1.

ПИ́ТКИ[2], -ток, *мн.*, *заст.* Питво, пияцтво.

ПИТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Допитливий.

ПИТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **питли́вий**.

ПИТЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **питли́вий**.

ПИТЛІ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **питльо́ванка**.

ПИТЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **питлюва́ти**. // *у знач. прикм.*

ПИТЛЬО́ВАНИК, -а, *ч.* Спечений або зварений виріб із питльованого борошна.

ПИТЛЬО́ВАНКА, -и, *ж.* Питльоване борошно.
ПИТЛЬО́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **питльо́ванка.**
ПИТЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **питлюва́ти.**
ПИТЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Молоти і просівати борошно особливого, дрібного помолу.
ПИТЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **питлюва́ти.**
ПИТНИ́Й, -а́, -е́. 1. Придатний для пиття (у 1 знач.). // Признач. для пиття. 2. Прикм. до **питво́** 1. // *у знач. ім.* **питне́**, -но́го, *с.* Те, що виготовлене для пиття; напій.
ПИТОМЕ́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **пито́мий**².
ПИТО́МИЙ¹, -а, -е. Стос. до вимірювання тіл, явищ відносно чого-небудь. **** Пито́ма ваґа́** – величина, що чисельно дорівнює вазі тіла в одиниці об'єму.
ПИТО́МИЙ², -а, -е. 1. *заст.* Рідний. 2. *рідко.* Характерний для кого-, чого-небудь; притаманний комусь, чомусь.
ПИ́ТОНЬКИ, *пестл.* Те саме, що **пи́ти** 1.
ПИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **пи́ти** 1. 2. Те саме, що **питво́** 1.
ПИТУ́Н, -а́, *ч., діал.* Посуд для пиття.
ПИТУ́ЩИЙ, -а, -е. Який п'є (у 2 знач.), є п'яницею. **** Питу́щий-проклятýщий** – гіркий п'яниця.
ПИХ, *виг.* 1. Звуконаслідування, що виражає своєрідні звуки. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **пи́хкати.**
ПИХА́, -и́, *ж.* 1. Надмірно висока думка про себе, погорда, зарозумілість, зазнайство. // Надмірна впевненість у своїх силах, здібностях, можливостях; самовпевненість. // Вразливе сприйняття думки про свою особу і ставлення до себе навколишніх; самолюбство. // Зовнішній вияв зверхності, погорди, бундючності. // Далеке від правди чванливе вихваляння. 2. Надмірність у багатстві, оздобах, прикрасах, вигодах і т. ін.; розкіш. // Побудована на зовнішніх ефектах урочистість, помпезність. 3. *заст.* Те саме, що **го́рдість.** // Предмет гордості, те, чим можна пишатися.
ПИХА́ТИЙ, -а, -е. Якому притаманна надмірно висока думка про себе, зверхність, погорда, зарозумілість, зазнайство. // Який внаслідок зверхності, погорди, зарозумілості, зазнайства зневажливо ставиться до інших. // Який внаслідок самовпевненості занадто покладається на свої сили, здібності, можливості. // Схильний до надмірностей у користуванні оздобами, прикрасами і т. ін.
ПИХА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Те саме, що **пи́ха** 1.
ПИХА́ТО. Присл. до **пиха́тий.**
ПИ́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пи́хкати** і звуки, утворювані цією дією.
ПИ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Уривчасто дихаючи від надмірних зусиль, видавати своєрідні звуки. // Голосом видавати своєрідні звуки. 2. Видавати своєрідні звуки, курячи люльку, цигарку і т. ін. // Час від часу випускати з рота дим від розкуреної люльки, цигарки і т. ін. 3. Випускаючи дим, пару, газ і т. ін., видавати своєрідні звуки (про машини, нагрівальні прилади і т. ін.). 4. З шумом вириватися, спалахувати (про вогонь).
ПИ́ХКНУТИ *див.* **пи́хнути.**
ПИХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **пи́хкати** 2, 3.
ПИХЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пиха́тий.**
ПИХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **пихли́вий.**
ПИХЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **пихли́вий.**
ПИ́ХНУТИ, *рідко* **ПИ́ХКНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **пи́хкати.**
ПИХОВИ́ТИЙ, -а, -е. Сповнений пихи (у 1, 3 знач.). // Який відзначається пихатістю.
ПИХОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пихови́тий.**
ПИХОВИ́ТО. Присл. до **пихови́тий.**
ПИХОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Підсил. до **пхну́ти.**
ПИХТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пихті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ПИХТІ́Р, -я́, *ч., діал.* Мішок для годівлі коней.
ПИХТІ́ТИ, -хчу́, -хти́ш, *недок.* 1. Те саме, що **пи́хкати.** 2. *перен., розм.* Виконувати яку-небудь дію, докладаючи надмірні зусилля.
ПИХТУ́Н, -а́, *ч.* Ссавець родини дельфінових, підвид морської свині звичайної.
ПИХТЯ́ЧИ́. Дієприсл. до **пихті́ти.**
ПИХУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пихови́тий.**
ПИХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пихува́тий.**
ПИЦЮ́РА, ПИЦЬО́РА, -и, *ж., зневажл.* Збільш. до **пи́ка.**
ПИЦЬО́РА *див.* **пицю́ра.**
ПИЦЮРИ́НА, -и, *ч., діал.* Пеніс.
ПИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **пи́ка.**
ПИША́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пиша́тися.** 2. *ким, чим і без додатка.* Те саме, що **пиха́.**
ПИША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., заст.* Пишатися.
ПИША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Відчувати гордість за кого-небудь, бути сповненим гордості за щось; гордитися. // Відчувати внутрішнє задоволення. // Мати втіху або насолоду з чого-небудь; розкошувати, втішатися. 2. Буйно рости, квітнути, розцвітати. // *у сполуч. зі сл.* к р а с а, з д о р о в'я, с и л а і т. ін. Бути в розквіті краси, здоров'я, сили і т. ін. // Бути на піднесенні; відзначатися заможністю і т. ін.; процвітати. 3. Мати надзвичайно привабливий вигляд, вирізнятися чимось красивим, приємним і т. ін. // Вирізнятися своєю красою, привертати увагу (про будівлю, місцевість і т. ін.) 4. Відчуваючи свою зверхність, виявляти її в поведінці, виразі обличчя і т. ін.; бути пихатим, зазнаватися. // Поводити себе манірно, кокетливо і т. ін.
ПИ́ШКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **пампу́шка.** 2. *тільки мн., діал.* Пасма волосся або пір'я.
ПИ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Буйний у своєму розквіті. // З великою кількістю гілок, густим листям, буйним стеблом (про дерева, кущі, трави і т. ін.). // Розквітлий, яскравий, великого розміру або з великою кількістю пелюсток (про квіти, дерева, кущі). // З великою кількістю відгалужень; кислатий (про роги тварини). 2. Густий, пухнастий (про волосся). // Пухнастий (про пір'я, вовну і т. ін. та вироби з них). 3. Пухкий, м'який (про вироби з тіста). *Пишні пироги.* // Який піднімається, застигає, вкривається і т. ін. легкою, пінистою масою (про піну, шум і т. ін.). 4. Повний, розповнілий (про людину, її фігуру, частини тіла). // Добре вгодований, викоханий (про тварин). // З густими складками, зборками (про одяг). 5. Який приваблює своєю чарівністю, незвичайністю; привабливий, дуже гарний. // Який викликає, дає велику насолоду. // Який справляє величне враження. 6. Який складається з різних кольорів; багатобарвний, барвистий. // Який характеризується багатством форм, виявів; багатогранний. // Який бурхливо, багатогранно проявляється. // Який відзначається високим ступенем вияву чого-небудь. 7. Високомовний (про слова, фрази і т. ін.). 8. Який перебуває у розквіті; багатий, розвинений (про край, місцевість, країну і т. ін.). // З гарними упорядкованими будівлями (про населений пункт). // Великий, місткий, з архітектурними прикрасами, оздобленням (про будинок, палац, храм і т. ін.). // Розкішно обставлений (про приміщення). 9. Який коштує багато грошей; коштовний, цінний. // Який відзначається багатством, знатністю. // Який відбувається з великими почестями, відзначається урочистістю, помпезністю. // Який справляє враження багатством, розкішшю; шикарний. // Добре, зі смаком пошитий із коштовних матеріалів, ошатний і чепурний (про одяг, вбрання). 10. Пихатий, бундючний.
ПИШНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *недок.* Те саме, що **пиша́тися.**
ПИ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Буйний розквіт, розвиток, який виявляється в рості, цвітінні і т. ін. // Надмірність у багатстві, оздобах, красі, вигодах і т. ін.; розкіш. // Розмаїтість у барвах, забарвленні; багатобарвність, барвистість. // Бурхливість, багатогранність розвитку, розквіт чого-небудь. 2. Властивість за знач. **пи́шний** 2 – 10.
ПИШНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок., діал.* Пишатися.
ПИШНІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *недок., діал.* Пишатися.
ПИ́ШНО. Присл. до **пи́шний.**
ПИШНОБАРВИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пишноба́рвний.**
ПИШНОБА́РВНИЙ, -а, -е. Який вражає багатством барв, кольорів, відтінків.
ПИШНОБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пишнобарвний.**
ПИШНОГРУ́ДА. У якої великі, пишні груди. *Пишногруда красуня.*
ПИШНОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. З гарними крилами.
ПИШНОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається багатослівністю. 2. Якому властиво вживати надмірно вишукані, високомовні, витіюваті слова, фрази і т. ін.
ПИШНОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пишномо́вний.**
ПИШНОМО́ВНО. Присл. до **пишномо́вний.**
ПИШНОМО́ВСТВО, -а, *с.* Прояв пишномовності.
ПИШНО́ТА, -и, *ж.* 1. Надзвичайний розквіт, привабливість. // Повнота або надмір вмісту, концентрації, ваги і т. ін. 2. Розмаїтість у барвах, забарвленні; багатобарвність, барвистість. 3. Надмірне багатство, розкіш. // Ошатність, чепурність вбрання. // *мн.* **пишно́ти**, -но́т. Те, що заслуговує на особливу увагу своїми позитивними якостями, красою; що-небудь видатне, визначне. 4. Особлива піднесеність, урочистість. // Велич, могутність, багатство у їх зовнішньому виявленні.
ПИШНОХВО́СТИЙ, -а, -е. З пухнастим, пишним хвостом.
ПИШНОЦВІ́Т, -у, *ч., поет.* Розкішна квітка.
ПИШНОЦВІ́ТНИЙ, -а, -е, *поет.* Прикм. до **пишноцві́т.**
ПИШНОЦВІ́ТНО. Присл. до **пишноцві́тний.**
ПИШНЯ́, -і, *ж., діал.* Те саме, що **плішня́.**
ПИШТА́К *див.* **пешта́к.**
ПИ́ЩАВКА, -и, *ж., діал.* Сопілка.
ПИ́ЩАЛО, -а, *с., заст.* Свисток.
ПИЩА́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Старовинна вогнепальна зброя, схожа на рушницю. 2. Старовинна артилерійська гармата. 3. Давньоруська назва ряду духових музичних інструментів (сопілка, дудка та ін.).
ПИЩА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пища́ль.** 2. Стос. до пищання.
ПИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пища́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ПИЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *недок.* 1. Видавати писк (про комах, птахів, деяких тварин). // Видавати пронизливі різкі звуки, верещати (про людину). // Плакати тоненьким голосом (про дитину). // *розм.* Говорити або співати тонким, писклявим голосом. 2. Унаслідок якої-небудь дії видавати високий протяжний звук, писк (про неживі предмети). // *у що, чим.* Створювати чим-небудь високий протяжний звук, писк. // *безос.* 3. *перен., розм.* Скаржитися на кого-, що-небудь, висловлювати невдоволення кимось, чимось; ремствувати, нарікати.
ПИЩАЧИ́. Дієприсл. до **пища́ти.**
ПИ́ЩИК, -а, *ч.* Дудочка, свистілка, що видає високі протяжні звуки. // *перен.* Високий протяжний звук, писк.
ПИЩО́К, -щка́, *ч., зах.* Частина чубука (у 1 знач.), яку беруть до рота.
ПИЩУ́ХА¹, -и, *ж.* Комахоїдний птах ряду горобцеподібних із сірувато-брунатним пір'ям і довгим тонким дзьобом; підкоришник.
ПИЩУ́ХА², -и, *ж.* Невелика рослиноїдна тварина-гризун, перев. іржасто-рудуватого кольору, з довгим волосяним покровом, невеликими вухами і коротким хвостом, яка видає пискливі звуки; сіноставець.
ПИЯ́К, -а́, *ч., розм.* Той, хто постійно і надмірно п'є спиртні напої, має хворобливу пристрасть до них; алкоголік, п'яниця.
ПИЯ́КА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **пия́к.**
ПИЯТИ́КА, -и, *ж., розм.* 1. Гулянка, вечеря, обід і т. ін. з надмірним вживанням спиртних напоїв. 2. Те саме, що **пия́цтво.**
ПИЯ́ЦТВО, -а, *с.* Постійне надмірне вживання спиртних напоїв, хвороблива пристрасть до них.
ПИЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **пия́к.** // Власт. пияковi.
ПИЯ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* 1. Брати участь у гулянці, обіді і т. ін., надмірно вживаючи спиртні напої. 2. Постійно і надмірно вживати спиртні напої, мати хворобливу пристрасть до них.
ПИЯ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **пия́к.**
ПІ, *невідм., с.* 1. Назва літери грецького алфавіту. 2. *мат.* Умовне позначення відношення довжини кола до довжини його діаметра; дорівнює 3,14159.... *Число пі.*
ПІАЛА́, -и́, *ж.* Поширена на сході кругла посудина для пиття у вигляді невеличкої розширеної доверху чашки без ручки.
ПІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: **** Піа́льна сарко́ма** – дифузна пухлина, яка уражає судинну і павутинну оболонки головного або спинного мозку.
ПІА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **фрамбезія.**
ПІАНЕ́ПСІЇ, -ій, *мн., міф.* Осіннє свято на честь Аполлона.
ПІАНІ́ЗМ, -у, *ч., муз.* 1. Характерні особливості фортепіанної музики. 2. Майстерність гри на фортепіано.
ПІАНІ́НО, *невідм., с.* Великий ударно-клавішний музичний інструмент, що має форму високого ящика з вертикально натягнутими струнами всередині та з горизонтально розташованою клавіатурою на виступі спереду; різновид фортепіано.
ПІАНІ́СИМО, *присл., муз.* Дуже тихо, ще тихіше, ніж піано (про силу звуку при виконанні музичного твору). // *у знач. ім.* **піані́симо**, *невідм., с.* Таке виконання звуків музичного твору.
ПІАНІ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на фортепіано.
ПІАНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *муз.* Стос. до піанізму. 2. Власт. піаністу. *Піаністичні здібності.*
ПІАНІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **піаністи́чний.**
ПІАНІ́СТКА, -и. Жін. до **піані́ст.**
ПІАНІ́СТ-КОНЦЕРТА́НТ, піаніста-концерта́нта, *ч.* Піаніст, що займається концертною діяльністю.
ПІА́НО, *присл., муз.* Тихо (про силу звуку при виконанні музичного твору). // *у знач. ім.* **піа́но**, *невідм., с.* Таке виконання звуків музичного твору.
ПІАНО́ЛА, -и, *ж.* Апарат для автоматичної гри на фортепіано, який діє пневматично.
ПІ-А́Р, -у, *ж.* Особливий вид діяльності, спрямований на формування громадської думки з широкого спектра питань (політична акція, виборча кампанія, бізнес, виробництво, благодійність, реклама і т. ін.). **** Чо́рний пі-а́р** – поширення неправдивої, компрометуючої інформації, брехні в засобах масової інформації.
ПІАСА́ВА, -и, *ж.* Цупке волокно з листкової піхви деяких тропічних пальм.
ПІА́СТР, -а, *ч.* 1. В Іспанії, Португалії та латиноамериканських країнах – старовинна грошова одиниця різної вартості й відповідна монета. 2. Розмінна монета Єгипту – $^1/_{100}$ фунта, 10 мільємів. 3. Розмінна монета Лівану, Сирії, Судану – $^1/_{100}$ фунта.
ПІБО́Р, -а, *ч.* Процентна ставка, за якою паризькі банки надають короткотермінові кредити першокласним банкам.
ПІВ, *невідм., на що, рідко до чого.* Те саме, що **поло́вина** (у визначенні часу).
ПІВАВТОМА́Т, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **напівавтома́т.**
ПІВАВТОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівавтомати́чний.**
ПІВ-А́ЗІЇ. Половина Азії.
ПІВА́РКУШ, -а, *ч.* Шматок паперу, що має розмір половини аркуша.
ПІВА́РКУША, *незм.* 1. Половина аркуша (у 1 знач.). 2. *поліґр.* Одиниця вимірювання обсягу книги, що дорівнює восьми сторінкам друкованого тексту.
ПІВАРКУШЕ́ВИЙ, -а, -е. Розміром піваркуша.
ПІВАРШИ́НА, *незм., заст.* Половина аршина як міра довжини.
ПІВАРШИ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Мірою в піваршина.
ПІВБА́К, -а, *ч., мор.* Передня (носова) частина верхньої палуби судна.
ПІВБАРИ́ЛА, *незм.* Половина барила як міра рідини.
ПІВБА́РКА, -и, *ж.* Барка невеликого розміру.
ПІВБАРКА́С, -а, *ч.* Баркас невеликого розміру.
ПІВБІДИ́, *незм.* Не дуже велика, стерпна або поправна біда.
ПІВБО́Г, -а, *ч., міф., рідко.* Те саме, що **напівбо́г.**
ПІВБО́КА, *незм.* Половина бока. // *у знач. присл.* **півбо́ком.** Не прямо, а напівбоковою частиною (про кого-небудь, хто напівобернувся).
ПІВВАГО́Н, -а, *ч.* Відкритий залізничний вагон з високими бортами для перевезення сипкого вантажу.
ПІВВАГО́НА, *незм.* Половина вагона.

ПІВВА́ТНИЙ, -а, -е. Який витрачає електроенергію в кількості половини вата. *Півватна електролампа.*
ПІВВЕРСТВІ́, *незм.* Половина верстви (див. **верства́**[1] 1).
ПІВВЕРСТІ́, *незм.* Те саме, що **півверстві́**.
ПІВВЕРШКА́, *незм.* Міра довжини, що дорівнює половині вершка (у 3 знач.).
ПІВВЗВО́Д, -у, *ч.* Половина взводу як військова одиниця.
ПІВВЗВО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піввзво́д**.
ПІВВІДЕ́РКО, -а, *с.* Невелике відро.
ПІВВІДЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піввідра́**.
ПІВВІДРА́, *незм.* Половина відра як міра чого-небудь.
ПІВВІДРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **піввіде́рний**.
ПІВВІДСО́ТКА, *незм.* Половина відсотка.
ПІВВІДЧИ́НЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напіввідчи́нений**.
ПІВВІКОВИ́Й, -а́, -е́. Який існує, триває і т. ін. піввіку. // Який буває, відбувається і т. ін., коли минає піввіку.
ПІВВІ́КУ, *незм.* 1. Проміжок часу в п'ятдесят років; половина сторіччя. 2. Вік, що дорівнює п'ятдесяти рокам.
ПІВВІ́РШ, -а, *ч.* Одна з двох частин вірша (у 1 знач.), рядка, відділена від іншої цезурою.
ПІВВІ́СЬ, півосі, *ж.* 1. Вал, що передає обертання ведучим колесам автомобіля або трактора. 2. *спец.* Половина осі.
ПІВВУ́ХА, *незм.* Половина вуха.
ПІВГЛЕ́КА, *незм.* Половина глека.
ПІВГНИЛИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **напівгнили́й**.
ПІВГОДИ́НИ, *незм.* Відрізок часу у тридцять хвилин; половина години. ** **За півгоди́ни**: а) через тридцять хвилин; б) тридцять хвилин тому; в) протягом тридцяти хвилин.
ПІВГОДИ́НКИ, *незм.* Пестл. до **півгоди́ни**.
ПІВГОДИ́ННИЙ, -а, -е. Який триває півгодини.
ПІВГО́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівго́лий**.
ПІВГОЛОСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Тихий, не дуже голосний. 2. *у знач. ім., лінгв.*, **півголосни́й**, -но́го, *ч.* Голосний звук, що входить до складу дифтонга і не утворює складу.
ПІВГО́ЛОСНО, *присл., рідко.* Те саме, що **напівго́лосно**.
ПІВГО́ЛОСОМ, *присл.* Тихо, стишеним голосом.
ПІВГО́РЯ, *незм.* Не дуже велике, стерпне або поправне горе.
ПІВГРУ́ПА, -и, *ж.* 1. Половина групи. 2. *мат.* Множина з однією бінарною операцією, що задовольняє закон асоціативності.
ПІВГРУПОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **півгру́па**. // Який складає половину групи.
ПІВДА́РМА, *присл.* Дуже дешево, за безцінь.
ПІВДЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Мешканець, житель Півдня.
ПІВДЕ́НКА, -и. Жін. до **півде́нець**.
ПІВДЕ́ННИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **пі́вдень**[1]; полуденний, полудневий. // Який буває, трапляється в полуденну, полудневу годину.
ПІВДЕ́ННИЙ[2], -а, -е. 1. Прикм. до **пі́вдень**[2]. *Південна природа.* // Який росте, водиться і т. ін. на півдні. // Який буває, має місце, відбувається, спостерігається на півдні. // Збудований, розміщений і т. ін. на півдні. ** **Півде́нний кит** – рід водяних ссавців родини гладеньких китів. 2. Який міститься, проходить і т. ін. у напрямку півдня, на південь від чого-небудь або на півдні чогось. // Який дме, насувається і т. ін. з півдня. 3. Власт. південцю, південцям. // Належний південцю, південцям.
ПІВДЕ́ННИК, -а, *ч., геогр.* Меридіан.
ПІВДЕ́ННІШЕ, *присл.* У напрямку на південь від кого-, чого-небудь.
ПІВДЕННОАМЕРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Південної Америки.
ПІВДЕННОАФРИКА́НЕЦЬ *див.* **південноафрика́нці**.
ПІВДЕННОАФРИКА́НКА *див.* **південноафрика́нці**.
ПІВДЕННОАФРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Південної Африки, Південно-Африканської Республіки, південноафриканців.
ПІВДЕННОАФРИКА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **південноафрика́нець**, -нця, *ч.*, **південноафрика́нка**, -и, *род. мн.* -нок, *ж.*). Народ Південної Африки, Південно-Африканської Республіки; представники цього народу.
ПІВДЕ́ННО-ЗА́ХІДНИЙ, -а, -е. Який міститься, проходить у напрямку південного заходу, на південний захід від чого-небудь або на південному заході чогось. *Південно-Західна Африка.*
ПІВДЕННОКРИ́МСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Південного Криму.
ПІВДЕННОПЛОДО́ВИЙ, -ова́, -ове́. Стос. до південних плодів, які вирощуються і дозрівають у теплих краях.
ПІВДЕННОРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Півдня Росії.
ПІВДЕННОСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до українців і балканських слов'ян.
ПІВДЕ́ННО-СХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який міститься, проходить у напрямку південного сходу, на південний схід від чого-небудь або на південному сході чогось. *Південно-Східна Азія.*
ПІВДЕННОУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Півдня України.
ПІВДЕ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **півде́нець**, -нця, *ч.*; **півде́нка**, -и, *ж.*). Мешканці півдня (*див.* **пі́вдень**[2]).
ПІ́ВДЕНЬ[1], -дня, *ч.* Те саме, що **по́лудень** 1.
ПІ́ВДЕНЬ[2], -дня, *ч.* 1. Одна з чотирьох сторін світу; прот. п і в н і ч. // Напрямок, бік, протилежні півночі. // Частина материка, країни і т. ін., розташована в напрямку, протилежному півночі. 2. Місцевість, край з теплим кліматом.
ПІВДЕСЯТИ́НИ, *незм., іст.* Половина десятини.
ПІВДЕСЯТИ́НКА, -и, *ж., заст.* Пестл. до **півдесяти́на**.
ПІВДЕСЯ́ТКА, *незм.* Одиниця рахунку однакових або однотипних предметів, явищ і т. ін., що дорівнює половині десятка (у 1 знач.).
ПІВДЕСЯ́ТОК, -тка, *ч.* Те саме, що **півдеся́тка**.
ПІВДИТЯ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівдитя́чий**.
ПІВДІ́ВОК, -вка, *ж., розм.* Дівчина-підліток.
ПІВДІ́ЛА, *незм., рідко.* Половина того, що треба зробити; половина діла (у 2 знач.).
ПІВДНЯ́, *незм.* Половина дня.
ПІВДОБИ́, *незм.* Половина доби.
ПІВДОБОВИ́Й, -а́, -е́. Який триває півдоби, розрахований на цей час або є наслідком діяльності протягом цього часу. *Півдобовий раціон. Півдобовий виробіток.*
ПІВДОРО́ГА, -и, *ж.* Середина віддалі між чим-небудь. // *перен.* Середина якого-небудь процесу, дії і т. ін. *Спинятися на півдорозі.*
ПІВДУГА́, -и́, *ж.* Половина дуги (у 1 знач.) або неповна дуга.
ПІВДУ́ЖЖЯ, -я, *с.* Те саме, що **півдуга́**.
ПІВДЮ́ЖИНИ, *незм.* Шість однакових, однорідних предметів, шість штук; половина дюжини або неповна дюжина.
ПІВДЮЙМО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Який має довжину, що дорівнює половині дюйма.
ПІВЕКІПА́Ж, -у, *ч., військ.* Частина, що входить до складу екіпажу (у 3 знач.).
ПІ́ВЕНЬ, -вня, *ч.* 1. Свійський птах із червоним гребенем на голові, пишним хвостом і шпорами на ногах; самець курки. // Флюгер, прикраса і т. ін. у вигляді такого птаха. // Самець деяких інших птахів ряду курячих. ** **Черво́ний пі́вень** – пожежа. 2. *перен., розм.* Про задерикувату й запальну людину. ** **Морськи́й пі́вень** – риба з великими яскравими плавниками, схожими на крила.
ПІВЕСКАДРО́Н, -у, *ч.* Половина ескадрону як військова одиниця.
ПІВЖАРТОМА́, *присл., рідко.* Те саме, що **напівжартома́**.
ПІВЖИВИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **напівживи́й**.
ПІВЖИ́ТТЯ, *незм.* 1. Половина життя. 2. *перен.* Неповноцінне життя; животіння.
ПІВЖМЕ́НІ, *незм.* Половина жмені (у 2 знач.), неповна жменя як міра чого-небудь.
ПІВЖУПА́Н, -а, *ч., заст.* Короткополий жупан.
ПІВЗАБУ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівзабу́тий**.
ПІВЗАБУТТЯ́, -я́, *с., рідко.* Те саме, що **напівзабуття́**.
ПІВЗАПЛЮ́ЩЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівзаплю́щений**.
ПІВЗАСИ́ПАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівзаси́паний**.
ПІВЗАТО́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівзато́плений**.
ПІВЗАХИСНИ́К, -а́, *ч., спорт.* Гравець півзахисту.
ПІВЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Частина футбольної, хокейної або іншої команди, що в основному діє у захисті, але за нагоди і в нападі.
ПІВЗА́ХІД, -ходу, *ч.* Недостатньо дійовий, неефективний для здійснення чого-небудь захід (*див.* **за́хід**[2] 2).
ПІВЗЕН, -а, **ПІ́ВЗЕНЬ**, -я, *ч., діал.* Те саме, що **півзи́на**.
ПІ́ВЗЕНЬ *див.* **півзен**.
ПІВЗИ́НА, -и, *ж.* Жердина, якою прикріплюють солому на скиртах і дахах, кладучи її зверху.
ПІВЗИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **півзи́на**.
ПІВЗІ́ГНУТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівзі́гнутий**.
ПІВЗОЛОТО́ГО, *невідм., ч., заст.* Сума грошей, що дорівнює половині золотого.
ПІВЗРУЙНО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівзруйно́ваний**.
ПІВІМЛА́, -и́, *ж.* Світло перед світанком або після заходу сонця.
ПІВІМПЕРІА́Л, -а, *іст.* Золота монета царської Росії вартістю в 5 карбованців, а після грошової реформи 1897 р. – в 7 карбованців 50 копійок.
ПІВІНТЕРВА́Л, -у, *ч.* Половина інтервалу (проміжку).
ПІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Пелена[1].
ПІ́ВКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пі́вкати** і звуки, утворювані цією дією.
ПІ́ВКАТИ, -ають, *недок., розм.* Видавати пискливі звуки (про деяких птахів).
ПІВКВАРТА́ЛА, *незм.* Половина кварталу.
ПІВКВА́РТИ, *незм.* 1. Половина кварти як міра чого-небудь. 2. Пляшка такої міри з горілкою.
ПІВКІЛА́, *незм., розм.* Те саме, що **півкілогра́ма**.
ПІВКІЛОГРА́МА, *незм.* Половина кілограма.
ПІВКІЛОМЕ́ТРА, *незм.* Половина кілометра.
ПІВКІЛОМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Довжиною в півкілометра.
ПІВКІЛЬЦЕ́, -я́, *с.* 1. Половина кільця. 2. *у знач. присл.* **півкільце́м**, **півкі́льцями**. У вигляді півкільця, півкілець.
ПІВКІ́ПНИК, -а, *ч., іст.* П'ятнадцять копійок.
ПІВКЛУ́НКА, *незм., розм.* Половина клунка як міра чого-небудь.
ПІ́ВКНУТИ, -нуть, *док., розм.* Однокр. до **пі́вкати**.
ПІВКОЛЕ́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Півкруглий.
ПІВКОЛЕ́СО, -а, *с.* 1. Половина колеса. 2. *діал.* Півколо. 3. *у знач. присл., діал.* **півколе́сом**. Півколом.
ПІВКО́ЛО, -а, *с.* 1. Половина кола як форма лінії. 2. *у знач. присл.* **півко́лом**, **півко́лами**. У вигляді півкола, півкіл.
ПІВКОЛОВИ́Й, -а́, -е́. Який має форму півкола. ** **Півколові́ канали́** – частини внутрішнього вуха людини й хребетних тварин, що виконують функцію збереження рівноваги та орієнтування в просторі.
ПІВКОЛО́ДНИК, -а, *ч.*, **ПІ́ДКОЛОДЬ**, -і, *ж., зах.* Частина поколодви.
ПІ́ВКОЛОДЬ *див.* **півколо́дник**.
ПІВКОЛО́НКА, -и, *ж., архіт.* Невелика колона, що наполовину виступає зі стіни.
ПІВКО́ПИ, *незм.* 1. Половина копи як одиниця лічби кого-, чого-небудь. 2. *заст.* Одиниця лічби грошей, що дорівнювала двадцяти п'яти копійкам.
ПІВКО́ШИК, -а, *ч., зах.* Плетений з лози своєрідний кошик з невеликим отвором, куди заганяється риба.
ПІВКРО́К, -у, *ч.* Рух ноги, що переміщує людину на віддаль половини кроку. *Зробити півкроку.* // Віддаль, що дорівнює половині кроку.
ПІВКРО́КУ, *незм.* Те саме, що **півкро́к**.
ПІВКРУ́Г, -а, *ч.* 1. Половина круга як частина площини. *Півкруг Місяця.* // Половина круга як форма обмеження якоїсь площі. 2. *у знач. присл.* **півкру́гом**. У вигляді півкруга.
ПІВКРУ́ГЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівкру́глий**.
ПІВКУ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Половина геометричної кулі, а також предмет такої форми. // Форма чого-небудь, що нагадує половину геометричної кулі. *Ліва півкуля головного мозку.* ** **Магдебу́рзькі півку́лі** – фізичний прилад для демонстрації дії атмосферного тиску, зроблений у вигляді двох порожніх усередині металевих півкуль, щільно підігнаних одна до одної, з яких відкачується повітря. 2. Одна з половин, на які умовно поділяється земна куля. // Одна із половин, на які умовно поділяється Місяць. **Півде́нна півку́ля** – за умовним подилом – половина Землі або небесної сфери, яка розташована на південь від екватора. **Пі́вні́чна півку́ля** – за умовним подилом – половина Землі або небесної сфери, яка розташована на північ від екватора.
ПІВЛИ́ХА, *незм.* Не дуже велике, стерпне або поправне лихо.
ПІВЛИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до половини лиця.
ПІВЛИЦЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **півлице́вий**.
ПІВЛІ́КТЯ, *незм.* Половина ліктя як міра довжини.
ПІВЛІ́ТРА. 1. *незм.* Половина літра як міра чого-небудь. 2. *род.* -и, *ж., розм.* Пляшка такої міри з горілкою або випивка взагалі.
ПІВЛІТРІ́ВКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **півлі́тра** 2.
ПІВЛІТРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **півлі́тра** 1.
ПІВЛІТРО́ВКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **півлі́тра** 2.
ПІВМА́ВПИ, -ма́вп, *мн.* (*одн.* **півма́впа**, -и, *ж.*). Тварини, що посідають проміжне місце між мавпами і нижчими ссавцями.
ПІВМАКІ́ТРИ, *незм.* Половина макітри як міра чого-небудь.
ПІВМА́СКА, -и, *ж.* Маска, що закриває тільки частину обличчя, звичайно очі й ніс.
ПІВМЕ́РТВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівме́ртвий**.
ПІВМЕ́ТРА, *незм.* Половина метра як міра довжини. *Півметра матерії.*
ПІВМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **півме́тра**.
ПІВМИ́СКИ, *незм.* Половина миски як міра чого-небудь.
ПІВМІЗИ́НЦЯ, *незм., розм.* Половина мізинця (у 1 знач.).
ПІВМІЛЬЙО́НА, *незм.* Половина мільйона.
ПІВМІЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **півмільйо́на**.
ПІВМІ́РКИ, *незм.* Половина мірки (у 2 знач.) як міра чого-небудь.
ПІВМІСЯЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **півмі́сяця** 1.
ПІВМІ́СЯЦЬ, -я, *ч.* 1. Неповний місячний диск. // Зображення у вигляді такого диска. // Що-небудь у вигляді місячного серпа. 2. *у знач. присл.* **півмі́сяцем**. У вигляді неповного місячного диска.
ПІВМІ́СЯЦЯ, *незм.* 1. Половина місяця як проміжок часу. 2. Вік, що дорівнює половині місяця.
ПІВМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **півмі́сяця**.
ПІВМО́РОК, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **напівмо́рок**.
ПІВ-НА-ПІВ, *присл., розм.* Те саме, що **наполови́ну**.
ПІВНЕ́БА, *незм.* Половина неба.
ПІ́ВНИК[1], -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **пі́вень**. // Молодий півень. // Іграшка, цукерка, візерунок, прикраса і т. ін., зроблені у вигляді такого птаха. 2. *перен., розм.* Про задерикувату й запальну молоду людину, дитину.
ПІ́ВНИК[2] *див.* **пі́вники**.
ПІ́ВНИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пі́вник**, -а, *ч.*). Багаторічна трав'яниста рослина з великими жовтими або фіолетовими квітками і вузьким мечоподібним листям; вирощується як декоративна; використовується в парфумерії; ірис.
ПІ́ВНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пі́вник**.
ПІ́ВНИКОВІ, -вих, *мн.* Родина багаторічних трав'янистих рослин із повзучим кореневищем, мечоподібним листям і різноманітно забарвленими квітками.
ПІ́ВНИЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **пі́вник**[1]. 2. Акваріумна рибка з мінливим забарвленням; бійцева рибка.
ПІ́ВНІЧ[1], -ночі, *ж.* Час на межі двох діб, який відповідає 12-ій годині ночі. // Пізня ніч.
ПІ́ВНІЧ[2], -ночі, *ж.* 1. Одна з чотирьох сторін світу; прот. п і в д е н ь. // Напрямок, бік, протилежні півдню. // Частина материка, країни і т. ін., розташована в напрямку, протилежному півдню. 2. Місцевість, край з холодним кліматом. // (*з великої літери*) Краї материків Євразії та Північної Америки, розташовані в зоні холодного клімату; полярна область земної кулі, Арктика. ** **Кра́йня (Дале́ка) Пі́вніч** – полярна область земної кулі, Арктика.
ПІВНІЧА́НИ, -ча́н, *мн.* (*одн.* **північа́нин**, -а, *ч.*; **північа́нка**, -и, *ж.*). Мешканці Півночі (*див.* **пі́вніч**[2]).
ПІВНІЧА́НИН *див.* **північа́ни**.
ПІВНІЧА́НКА *див.* **північа́ни**.

ПІВНІ́ЧНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **пі́вніч**[1]. // Який буває, трапляється опівночі.
ПІВНІ́ЧНИЙ[2], -а, -е. 1. Прикм. до **пі́вніч**[2]. // Який росте, водиться і т. ін. на півночі. // Який буває, має місце, відбувається, спостерігається на півночі. // Збудований, розміщений і т. ін. на півночі. // Уживається як складова частина ботанічних, зоологічних назв, термінів. ** **Півні́чний оле́нь** – парнокопитий ссавець родини оленевих. 2. Який міститься, проходить і т. ін. в напрямку півночі, на північ від чого-небудь або на півночі чогось. // Який дме, насувається і т. ін. з півночі. ** **Півні́чне ся́йво** – світіння верхніх шарів атмосфери, яке спостерігається здебільшого за полярним колом. 3. Який живе на півночі.
ПІВНІ́ЧНІШЕ, *присл.* У напрямку на північ від кого-, чого-небудь.
ПІВНІЧНОАМЕРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Північної Америки.
ПІВНІЧНОАТЛАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до Північної Атлантики. *Північноатлантичний пакт.*
ПІВНІ́ЧНОЄВРОПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Північної Європи.
ПІВНІ́ЧНО-ЗА́ХІДНИЙ, -а, -е. Який міститься, проходить у напрямку північного заходу, на північний захід від чого-небудь або на північному заході чогось, спрямований на північний захід.
ПІВНІЧНОКАВКА́ЗЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Північного Кавказу.
ПІВНІЧНОМО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Північного морського шляху і Північного флоту.
ПІВНІЧНОРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до північних територій Росії.
ПІВНІ́ЧНО-СХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який міститься, проходить у напрямку північного сходу, на північний схід від чого-небудь або на північному сході чогось, спрямований на північний схід.
ПІВНІЧНОУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до північних регіонів України (Волині, Полісся та ін.).
ПІВНО́ТИ, *незм.* Половина ноти.
ПІВНО́ЧІ, *незм.* Половина ночі.
ПІВНЯ́, -ня́ти, *с.* Пташа півня; молодий півник.
ПІВНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Залізний стержень, що на нього насаджується стельвага.
ПІ́ВНЯЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пі́вень**. 2. *перен.* Власт. задерикуватій, запальній і т. ін. людині. 3. *перев. у сполуч. зі. сл.* д і л о, с п р а в а. Власт. півневі, півням. // *перен.* Про незначну, другорядну і т. ін. роль у чому-небудь.
ПІВО́БЕРТ, -у, *ч.* Оберт наполовину, неповний оберт.
ПІВОБЛИ́ЧЧЯ, *невідм.*, *с.* Половина обличчя.
ПІВ-О́КА, *невідм.*, *с.*, *заст.* Півштофа.
ПІВО́КИСЕНЬ, -сню, *ч.*, *хім.* Те саме, що **геміокси́д**.
ПІВО́КО, -а, *с.*, *заст.* Півштоф.
ПІВО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Багаторічна напівкущова декоративна рослина з трійчастим листям і великими квітками білого, рожевого або червоного кольорів. 2. Запашна квітка цієї рослини.
ПІВО́СТРІВ, -рова, *ч.* Порівняно невелика частина суходолу, що врізається у водні простори, сполучаючись із материком або великим островом.
ПІВОСТРІВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Зменш. до **піво́стрів**.
ПІВОСТРІВНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **піво́стрів**.
ПІВОСЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **пі́ввісь** 1.
ПІВПАЛЬТО́, -а́, *с.* Пальто, коротше від звичайного.
ПІВПА́ЛЬЦЯ, *незм.* Половина пальця як міра довжини або товщини.
ПІВПАЛЯНИ́ЦІ, *незм.* Половина паляниці.
ПІВПАРА́ЛІЧ, -у, *ч.*, *мед.* Неповний параліч, що призводить лише до часткової нерухомості хворих).
ПІВПА́РУБОК, -бка, *ч.*, *розм.* Хлопець-підліток.
ПІВПАРУБЧА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **півпа́рубок**.
ПІВПЕРЕ́К[1], -у, *ч.*, *діал.* Поперек.
ПІВПЕРЕ́К[2], *діал.* 1. *присл.* Упоперек. 2. *у знач. прийм.*, *з род. в.* Указує на розташування одного об'єкта по ширині другого.
ПІВПІДВА́Л, -у, *ч.*, *рідко.* Неглибокий підвал.
ПІВПІДВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **півпідва́л**.
ПІВПЛОЩИНА́, -и́, *ж.*, *мат.* Одна з двох частин евклідової площини, на які розбивається ця площина будь-якою прямою, що лежить на ній.
ПІВПЛЯ́ШКИ, *незм.* Половина пляшки як міра чого-небудь.
ПІВПО́ВЕРХ, -у, *ч.* Невисокий, зменшеної висоти поверх.
ПІВПОЛУКІ́ПОК, -пка, *ч.* П'ятнадцять складених у полі снопів.
ПІВПО́РЦІЯ, -ї, *ж.* Половина порції.
ПІВПРОЗО́РИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівпрозо́рий**.
ПІВПРОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **півпрозо́рий**.
ПІВПРОЦЕ́НТА, *незм.* Половина процента.
ПІВПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який містить півпроцента чого-небудь (про розчин, суміш і т. ін.).
ПІВПРЯМА́, -ої́, *ж.*, *мат.* Одна з частин евклідової прямої, на які розбивається ця пряма будь-якою її точкою.
ПІВПУ́ДА, *незм.* Половина пуда.
ПІВПУДО́ВИЙ, -а, -е. Який важить половину пуда.
ПІВРІ́К, -ро́ку, *ч.*, *заст.* Піврічча.
ПІВРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває, продовжується півроку. // Розрахований на півроку. 2. Віком у півроку. *Піврічна дитина.*
ПІВРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Проміжок часу, який дорівнює половині року, шести місяцям.
ПІВРО́ЗПАД, -у, *ч.* Частковий розпад. ** **Період півро́зпаду** – час, протягом якого розпадається половина атомів радіоактивної речовини.
ПІВРОЗПА́ЛИЙ, -а, -е. Який наполовину розпався.
ПІВРО́КУ, *невідм.*, *ч.* 1. Половина року як проміжок часу. 2. Вік, що дорівнює половині року.
ПІВРО́ТА, -и, *ж.* Половина роти як військова одиниця.
ПІВРО́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до півроти.
ПІВРУКАВИ́ЧКИ, -чок, *мн.* (*одн.* **піврукави́чка**, -и, *ж.*). Жіночі рукавички без пальців.
ПІВСА́ЖЕННИЙ, -а, -е. Який має половину сажня довжини.
ПІВСА́ЖНЯ, *невідм.*, *ч.* Половина сажня.
ПІВСВІДО́МИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівсвідо́мий**.
ПІВСВІДО́МО. Присл. до **півсвідо́мий**.
ПІВСВІ́Т, -у, *ч.* Жінки легкої поведінки, що у способі життя наслідують аристократок.
ПІВСВІ́ТЛО, -а, *с.* Слабке, тьмяне світло, освітлення.
ПІВСВІ́ТУ, *незм.* Половина земної кулі. // *перен.* Дуже велика територія; багато країн, місцевостей і т. ін. // *перен.* Дуже велика відстань.
ПІВСЕЛА́, *незм.* Половина села. // *перен.* Половина людей, що живе в селі.
ПІВСЕРЕ́ДНІЙ, -я, -є, *спорт.* 1. Проміжний між легким і середнім (про вагу спортсмена). 2. Який грає між крайнім і центральним нападаючими у футбольній, хокейній і т. ін. командах.
ПІВСИ́ЛИ, *незм.*: **На півси́ли** – не на повну силу.
ПІВСКЛЯ́НКИ, *невідм.*, *ж.* Половина склянки як міра чого-небудь.
ПІВСЛІВЦЕ́, -я́, *с.* Те саме, що **півсло́во**.
ПІВСЛІВЦЯ́, *незм.* Те саме, що **півсло́ва**.
ПІВСЛО́ВА, *незм.* Половина слова або неповне (недоговорене чи недописане) слово.
ПІВСЛОВЕ́ЧКА, *незм.* Зменш.-пестл. до **півсло́ва**.
ПІВСЛОВЕ́ЧКО, -а, *с.* Те саме, що **півслове́чка**.
ПІВСЛО́ВО, -а, *с.* Слово або речення, в якому неповно, натяком висловлена яка-небудь думка. ** **З півсло́ва** – зразу, без довгих пояснень. **На півсло́ві** – обриваючи мову, спів, зненацька зупиняючись під час розмови і т. ін.
ПІ́ВСМЕРК, -у, *ч.* Напівсутінь, неповне смеркання.
ПІВСО́Н, -сну́, *ч.* Те саме, що **напівсо́н**.
ПІВСО́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Те саме, що **напівсо́нний** 1. 2. *перен.* Тихий, безлюдний.
ПІВСО́ННО, *рідко.* Присл. до **півсо́нний**.
ПІВСО́ТНІ, *числ. кільк.*, *незм.* Кількість із п'ятдесяти одиниць.
ПІВСО́ТНЯ, -і, *ж.* Кількість із п'ятдесяти осіб, предметів і т. ін.; половина сотні.
ПІВСТА́, *незм.*, *розм.* Те саме, що **півсо́тня**.
ПІВСТА́ВКИ, *невідм.*, *ж.* Половина ставки. // Бути, працювати і т. ін. на півставки (*розм.*).
ПІВСТАКА́НА, *незм.* Половина стакана як міра чого-небудь; півсклянки.
ПІВСТІ́ЛЬКИ, *незм.*, *розм.* Половина певної кількості.
ПІВСТО́ГУ, *незм.* Половина стогу як міра чого-небудь.
ПІВСТОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Який існує, триває і т. ін. півстоліття. // Який буває, відбувається і т. ін., коли минає півстоліття.
ПІВСТОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Проміжок часу в п'ятдесят років; половина століття.
ПІВСТОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який існує, триває і т. ін. півсторіччя. // Який буває, відбувається і т. ін., коли минає півсторіччя.
ПІВСТОРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **півстолі́ття**.
ПІВСУМА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій для обчислення суми двох двійкових розрядів, кожний з яких подається на окремий вхід.
ПІВСУ́ТІНКИ, -нок, *мн.* Те саме, що **півсу́тінь**.
ПІВСУ́ТІНЬ, -і, *ж.* Не цілковита сутінь.
ПІВСФЕ́РА, -и, *ж.* Половина сфери, кулі, її поверхні. *Друга півсфера Місяця.*
ПІВСФЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до півсфери. // Який має вигляд півсфери.
ПІВТА́КТ, -у, *ч.* Половина такту (у музиці, рухах і т. ін.).
ПІВТА́КТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **півта́кт**. *Півтактна нота.*
ПІВТА́КТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **півта́ктний**.
ПІВТЕ́МНО, *присудк. сл.*, *рідко.* Те саме, що **напівте́мно**.
ПІВТЕ́МРЯВА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **напівте́мрява**.
ПІВТИ́СЯЧА, -і, *ж.* Кількість із п'ятисот осіб, предметів і т. ін.; половина тисячі.
ПІВТИ́СЯЧІ, *числ. кільк.*, *незм.* Кількість із п'ятисот одиниць.
ПІВТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Який нараховує півтисячі, складається з півтисячі осіб, предметів і т. ін.
ПІВТІ́НЬ, -і, *ж.*, *рідко.* Негуста, слабка тінь; слабко освітлена поверхня або простір.
ПІВТО́Н, -у, *ч.* 1. Найменший інтервал між двома найближчими за висотою звуками темперованої гами. // Проміжний за висотою звук між двома музичними тонами, наполовину нижчий від попереднього і наполовину вищий від наступного. 2. Неяскравий, невиразний колір; забарвлення, фарба, перехідні від світлого тону до темного. // *перев. мн.*, *перен.* Відсутність різких, контрастних переходів.
ПІВТО́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Автомашина вантажопідйомністю в півтори тонни.
ПІВТО́ННИ, *незм.* Половина тонни.
ПІВТО́ННИЙ, -а, -е. Вагою в півтонни.
ПІВТО́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до півтону.
ПІВТОРА́, **ПІВТОРИ́**, *числ. кільк.* Кількість із однієї з половиною одиниці.
ПІВТОРААРШИ́ННИЙ, -а, -е. Довжина якого становить півтора аршини.
ПІВТОРАВІДСО́ТКОВИЙ, -а, -е. Вміст, сума, вартість, розмір і т. ін. якого становить півтора відсотки.
ПІВТОРАГОДИ́ННИЙ, -а, -е. Тривалість якого становить півтори години.
ПІВТОРА́К, -а, *ч.*, *зах.* Усе мірою в півтора рази.
ПІВТОРАМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Який має довжину півтора метра.
ПІВТОРАМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває півтора місяця; розрахований на такий термін. 2. Віком у півтора місяця. *Півторамісячне теля.*
ПІВТОРАМОЛЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Вміст якого становить 1,5 моль розчиненої речовини в 1 кг розчинника.
ПІВТОРАМОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Вміст якого становить 1,5 моль розчиненої речовини в 1 л розчину.
ПІВТОРАО́КИСЕНЬ, -сню, *ч.* Окисень, в якому на 2 (4) атоми елемента припадає 3 (6) оксигенових атоми.
ПІВТОРАРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває півтора року; розрахований на такий термін. 2. Віком у півтора року.
ПІВТОРАРІЧНЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Півторарічний бичок.
ПІВТОРАСІ́РКОВИЙ, -а, -е. У якому на 2 (4) атоми елемента припадає 3 (6) атоми Сульфуру.
ПІВТОРА́СТА, *числ. кільк.* Кількість із ста п'ятдесяти одиниць.
ПІВТОРАТО́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Автомашина вантажопідйомністю в півтори тонни.
ПІВТОРАТО́ННИЙ, -а, -е. Який важить півтори тонни. *Півторатонний вантаж.* // Вантажопідйомністю в півтори тонни.
ПІВТОРАЧО́К, -чка́, *ч.*, *зах.* Зменш. до **півтора́к**.
ПІВТОРИ́ *див.* **півтора́**.
ПІВТРЕТЯ́СТА, *числ. кільк.*, *заст.* Двісті п'ятдесят.
ПІВТЬ, -і, *ж.* Великий шмат сала з цілого боку свині.
ПІВУНЦІА́Л, -а, *ч.* Почерк грецьких і латинських рукописів з великими заокругленими рівними літерами.
ПІВУ́СМІХ, -у, *ч.* Те саме, що **піву́смішка**.
ПІВУ́СМІШКА, -и, *ж.* Ледве помітна, легка усмішка.
ПІВУСО́ХЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **напівусо́хлий**.
ПІВУСТА́В, -у, *ч.* Один із типів почерку, середній між уставом і скорописом, у старогрецьких і слов'янських рукописах, що відрізняється від уставу похилістю і меншою чіткістю в написанні літер та більшим числом скорочень.
ПІВУСТА́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до півуставу.
ПІВФІНА́Л, -у, *ч.* Спортивні змагання перед фіналом, у яких виборюють право на виступ у фіналі.
ПІВФІНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Участник півфінальних спортивних змагань.
ПІВФІНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **півфіналі́ст**.
ПІВФІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до півфіналу, який є півфіналом. *Півфінальна зустріч. Півфінальний заїзд.*
ПІВФУ́НТА, *незм.* Половина фунта.
ПІВФУНТО́ВИЙ, -а, -е. Який важить півфунта.
ПІВХА́ТИ, *незм.* Половина хати як будівлі. // Половина хати як кімнати. // Половина господарства окремої сім'ї.
ПІВХВИЛИ́НИ, *незм.* Половина хвилини.
ПІВХЛІ́БА, *незм.* Те саме, що **півхлі́бини**.
ПІВХЛІ́БИНИ, *незм.* Половина хлібини.
ПІВХРЕ́СТИК, -а, *ч.* Спосіб вишивання косими стібками, що мають форму половини хрестика.
ПІВХРЕ́СТИКОВИЙ, -а, -е. Стос. до півхрестика.
ПІВЦА́РСТВА, *незм.* Половина царства.
ПІВЦИ́РКУЛЬНИЙ, -а, -е. Збудований у формі півкола, півкруглий, з заокругленнями.
ПІВЦІНИ́, *незм.* Неповна, набагато менша за справжню, ціна.
ПІ́ВЧА, -чої, *ж.* Церковний хор.
ПІВЧА́РКИ, *незм.* Половина чарки як міра.
ПІВЧАРЧИ́НИ, *незм.*, *розм.* Те саме, що **півча́рки**.
ПІВЧВА́РТА, *числ. кільк.*, *заст.* Три з половиною.
ПІВЧВАРТА́СТА, **ПІВЧВЕРТА́СТА**, *числ. кільк.*, *заст.* Триста п'ятдесят.
ПІВЧВЕРТА́СТА *див.* **півчварта́ста**.
ПІВЧВЕ́РТІ, *незм.* Половина чверті як міра чого-небудь.
ПІ́ВЧИЙ, -чого, *ч.* Учасник церковного хору.
ПІВЧОБІТКИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **півчобіто́к**, -тка́, *ч.*). Жіночі чоботи з короткими халявами; полуботки.
ПІВША́ГА, *незм.*, *іст.* Монета вартістю в половину шага.
ПІВШЕ́ЛЯГА, *незм.*, *іст.* Монета вартістю в половину шеляга.
ПІВШКУ́РИ, *незм.* Половина шкури.
ПІВШКУ́РОК, -рка, *ч.*, *спец.* Шкура бичка віком від половини до півтора року.
ПІВШЛЯ́ХУ, *незм.* Середина відстані між чим-небудь; середина шляху.
ПІВШТО́Ф, -а, *ч.*, *заст.* Штоф половинної міри.
ПІВШТО́ФА, *незм.*, *заст.* Половина штофа як міра.
ПІВ'Ю́Т, -а, *ч.* Кормова частина верхньої палуби судна.
ПІВ'Я́ЩИКА, *незм.* Половина ящика.
ПІГА́НИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Плямистий. // Веснянкуватий.
ПІГМАЛІО́Н, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – скульптор, який закохався у вирізьблену ним статую Галатеї. 2. *перен.* Особа, закохана у своє творіння.
ПІГМАЛІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Статеве збочення в чоловіків, яке проявляється потягом до скульптурних зображень жінок.
ПІГМЕ́Ї, -ів, *мн.* (*одн.* **пігме́й**, -я, *ч.*). 1. Загальна назва людей, що належать до низькорослих племен Центральної Африки, Південно-Східної Азії та Океанії. 2. Люди, малі на зріст; карлики. // *перен.*, *зневажл.* Нікчемні люди.
ПІГМЕ́Й, -я, *ч.* У грецькій міфології – людина, зростом не вища за віддаль від кулака до ліктя.

ПІГМЕ́НТ, -у, *спец.* 1. Речовина у тваринному і рослинному організмах, яка надає забарвлення їхнім тканинам. 2. Синтетичний барвник, нерозчинний у воді, спирті і т. ін.; використовується для приготування олійних фарб, лаків і т. ін.

ПІГМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Забарвлення пігментом зовнішнього покриву тваринного і рослинного організмів.

ПІГМЕ́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **пігме́нт**. ** **Пігме́нтні клі́тини** – те саме, що **хроматофо́ри**. 2. Те саме, що **пігменто́ваний**.

ПІГМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Забарвлений пігментом.

ПІГМЕ́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пігме́нт**.

ПІГМЕНТОФО́РИ, -ів, *мн.* Те саме, що **хроматофо́ри**.

ПІГМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **пігмента́ція**. 2. Дія за знач. **пігментува́ти**.

ПІГМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Покривати пігментом (у 2 знач.), фарбувати.

ПІГМО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пігмо́їд**, -а, *ч.*). Умовна назва людей, що належать до низькорослих племен Центральної Африки та деяких областей Південно-Східної Азії.

ПІГНА́ТИ, пожену́, поже́неш, *док.*, *діал.* 1. *перех.* Погнати. // Загнати. 2. *неперех.* Погнатися. // Швидко піти або побігти.

ПІГНА́ТИСЯ, поженуся, поженешся, *док.*, *діал.* Погнатися.

ПІГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Погнути.

ПІГНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* Погнутися.

ПІГОПА́ГИ, -ів, *мн.* Близнюки, які зрослися в ділянці крижів.

ПІГОСТИ́ЛЬ, -я, *ч.* Кістка, яка є у більшості птахів і до якої прикріплюється пір'я хвоста.

ПІ-ГРА́ФІК, -а, *ч.* Кругова діаграма, переділена на сектори пропорційно величині представлених чисел.

ПІГУ́ЛКА, -и, *ж.* Дозована лікарська форма для внутрішнього вживання; кулька, приготовлена з однорідної маси; таблетка, пілюлька.

ПІД[1], по́ду, *ч.* 1. Низинне місце; западина. 2. Нижня горизонтальна поверхня, площина якого-небудь приміщення, ями, печі і т. ін. // *мет.* Дно в доменній печі. 3. Місце, майданчик для стіжка. 4. *діал.* Горище.

ПІД[2], *прийм.*, *із особ. займ. оруд. в. одн.* **ПІДІ, ПІДО**. Сполучення з прийм. під виражають: Просторові відношення: 1. *із знах. і оруд. в.* Уживається для означення особи, предмета і т. ін.: а) нижче якого спрямована дія (*знах. в.*); б) нижче якого відбувається дія або міститься хто-, що-небудь (*оруд. в.*). // Уживається для означення тексту, в кінці якого стоїть або ставиться підпис, дата, зауваження і т. ін. (*оруд. в.*). // Уживається для означення предмета, покриву, шару і т. ін.: а) у спід чи в зворотний бік якого спрямована дія або накладається, застосовується що-небудь (*знах. в.*); б) на споді або на зворотному боці якого відбувається дія або міститься хто-, що-небудь (*оруд. в.*). // Уживається для означення маси, речовини: а) в глибину якої спрямована дія (*знах. в.*); б) у глибині якої відбувається дія або міститься хто-, що-небудь (*оруд. в.*). 2. *із знах. і оруд. в.* Уживається для означення предмета, місця: а) в нижню частину якого спрямована дія (*знах. в.*); б) біля нижньої частини, основи якого відбувається що-небудь або міститься хто-, що-небудь (*оруд. в.*). 3. *із знах. і оруд. в.* Уживається для означення предмета, місця: а) у напрямку якого спрямована дія (*знах. в.*); б) біля якого відбувається дія або міститься хто-, що-небудь (*оруд. в.*). // Уживається для означення руху в напрямку до вершини чого-небудь; на (*знах. в.*). Обставинні відношення: 4. *із знах. і оруд. в.* Уживається для означення певного явища або об'єкта дії, впливу: а) у зону поширення якого потрапляє або спрямовується хто-, що-небудь (*знах. в.*); б) у межах, зоні поширення яких відбувається дія або перебуває хто-, що-небудь (*оруд.*, *рідко знах. в.*). // Уживається для означення предмета, у сферу дії якого спрямовується або потрапляє хто-, що-небудь (*знах. в.*). // Уживається для означення дії, в межі якої спрямовується або потрапляє хто-небудь (*знах. в.*). *Потрапити під скорочення.* // Уживається для означення влади, впливу, захисту і т. ін.: а) у межі яких спрямовується або потрапляє хто-, щонебудь (*знах. в.*); б) у межах впливу когось, чогось відбувається що-небудь або перебуває хтось (*оруд. в.*). *Бути під командою.* // Уживається для означення примусових обставин: а) в які потрапляє або спрямовується хто-небудь (*знах. в.*); б) в яких перебуває хто-небудь (*оруд. в.*). // Уживається для означення несприятливого становища, в якому хто-, що-небудь перебуває (*оруд. в.*). 5. *із знах. і оруд. в.* Уживається для означення певного способу виконання якої-небудь дії (*знах.*, *рідше оруд. в.*). // Уживається для означення предмета, за допомогою якого виконується дія (*знах. в.*). *Стригти під гребінку.* // Уживається для означення обмежувальної умови здійснення якої-небудь дії (*оруд. в.*). // Уживається для означення забезпечення чимось певної дії (*знах. в.*). // Уживається для означення звуків, у супроводі яких відбувається дія, або мелодії, у відповідності до якої відбувається дія (*знах. в.*). Означальні відношення: 6. *із знах. і оруд. в.* Указує на наявність якоїсь зовнішньої предметної ознаки кого-, чого-небудь (*оруд.*, *рідко знах. в.*). // Указує на ознаку, яка допомагає розпізнати або відшукати кого-, що-небудь (*оруд. в.*). *Зберігатися під номером.* // Указує на ознаку, яка визначає обставину, керівну ідею і т. ін., за якими виконується дія (*оруд. в.*). // Уживається на означення певної особи, певного зразка, якому уподібнюється хто-, що-небудь або які наслідуються кимось (*знах. в.*). // Указує на предмет, особу чи ознаки предмета, особи, у відповідності до яких добирається або до яких прирівнюється хто-, щонебудь (*знах. в.*). // Указує на характер використання, застосування предмета (*оруд. в.*). 7. *з оруд. в.* Уживається для означення стану, в якому хто-небудь перебуває, або того, що спричинилося до якогось стану. Часові відношення: 8. *із знах. в.* Уживається для вказування на переддень чого-небудь. // Уживається для означення часу, моменту припинення дії. // Уживається на означення пори, часу, коли відбувається якась дія або виявляється який-небудь стан. 9. *із знах. і оруд. в.* Уживається для означення події, одночасно з якою відбувається якась дія або наявний який-небудь стан (*знах. в.*). // *розм.* Уживається для означення маляти, яке народилося після попереднього (*оруд. в.*). Кількісні відношення: 10. *із знах. в.* Уживається для визначення міри чого-небудь у наближенні до повної межі. 11. *із знах. в.* Указує на наближення до якої-небудь кількісної межі, до якоїсь міри. Причинні відношення: 12. *з оруд. і знах. в.* Указує на причину дії, стану або вияву чогонебудь (*оруд. в.*). // Уживається для визначення предмета, внаслідок дії якого відбувається інша дія (*оруд. в.*). // Уживається для визначення дії, події, стану і т. ін., залежно від яких відбувається певна дія чи наявний відповідний стан або які є причиною певних дій, відповідного стану (*знах. в.*). Відношення мети: 13. *із знах. в.* Указує на мету дії. // Указує на мету використання або призначення предмета, особи. Об'єктні відношення: 14. *із знах. в.* Уживається для означення предмета, безпосередньо на який спрямована дія. // Уживається для означення особи, на яку спрямовуються чиїсь дії, вплив, певні відношення і т. ін.

ПІДБА́ВИТИ *див.* **підбавля́ти**.

ПІДБА́ВИТИСЯ *див.* **підбавля́тися**.

ПІДБА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підба́вити**.

ПІДБА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підба́вити**.

ПІДБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбавля́ти**.

ПІДБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДБА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* підба́влять; *док.*, *перех.*, *розм.* Додавати, добавляти до кого-, чого-небудь.

ПІДБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ПІДБА́ВИТИСЯ**, -иться; *мн.* підба́вляться; *док.*, *розм.* Додаватися, добавлятися до кого-, чого-небудь.

ПІДБАДЬО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підбадьо́рити**.

ПІДБАДЬО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбадьо́рити**.

ПІДБАДЬО́РИТИ *див.* **підбадьо́рювати**.

ПІДБАДЬО́РЛИВИЙ, -а, -е. Який додає сили, впевненості, піднімає дух, настрій. // Який виражає заохочення до яких-небудь дій, вчинків. // Який має здатність знімати втому, млявість, освіжати, додавати спритності, жвавості. // Який певними вигуками, діями і т. ін. примушує жвавіше, швидше рухатися (коня, вола тощо).

ПІДБАДЬО́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **підбадьо́рливий**.

ПІДБАДЬО́РЛИВО. Присл. до **підбадьо́рливий**.

ПІДБАДЬО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбадьо́рювати**.

ПІДБАДЬО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДБАДЬО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Додавати сили, енергії, впевненості, піднімати дух, настрій. // Заохочувати до яких-небудь дій, вчинків, рухів, висловлювань і т. ін. // Знімати втому, млявість, освіжати, додавати енергійності, жвавості. // Примушувати певними вигуками, діями і т. ін. жвавіше, швидше рухатися (коня, вола тощо); підганяти.

ПІДБАДЬО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДБАДЬО́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Намагатися тримати себе бадьоро, поліпшувати свій настрій і т. ін. // Позбавлятися втоми, млявості, ставати енергійнішим, жвавішим. // Ставати жвавішим, швидше рухатися завдяки певним вигукам, діям і т. ін. (про коня, вола тощо).

ПІДБА́ЛКА, -и, *ж.*, *буд.* Балка, яка підтримує іншу балку.

ПІДБА́ЛКОВИЙ, -а, -е, *буд.* Прикм. до **підба́лка**.

ПІДБА́НЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підба́ння**.

ПІДБА́СОК, -ска, *ч.*, *розм.* Те саме, що **барито́н** 1.

ПІДБАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *у сполуч. зі сл.* кінь, *розм.* Під'їхати, басуючи на коні.

ПІДБА́ШТОВИЙ, -а, -е. Розташований під баштою.

ПІДБЕРЕ́ЖКА, -и, *ж.*, *зах.* Берегова ластівка; стриж, щур[2].

ПІДБЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Розташований біля самого берега, під берегом.

ПІДБЕРЕ́ЗНИК, **ПІДБЕРЕ́ЗОВИК**, -а, *ч.* Один з їстівних грибів із бурою шапинкою та білим м'якушем, що росте перев. в березових лісах.

ПІДБЕРЕ́ЗОВИК *див.* **підбере́зник**.

ПІДБЕ́ХТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зах.* Підбурювати.

ПІДБИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для підбивання.

ПІДБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбива́ти** і результат цієї дії.

ПІДБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДБИ́ТИ**, підіб'ю́, підіб'є́ш, *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Прибивати що-небудь зі споду чогось або що-небудь до чогось. // Приладновувати, прикріплювати що-небудь з вивороту чогось. // Підставляти підкладку або хутро до верхньої одежі. 2. Ударом знизу вгору штовхати що-небудь. // *у сполуч. зі сл.* кашкет, шапка і т. ін. Сунути головний убір вгору, спереду назад. // *у сполуч. зі сл.* волосся, вуса і т. ін. Рухом руки вгору підправляти зачіску, вуса тощо. // Розтрушуючи, підкидати вгору траву, солому і т. ін. 3. Легкими ударами, поштовхами робити пухкою, м'якою перину, подушку і т. ін. // Вітром розвівати, розпушувати (пір'я, волосся і т. ін.). // *у сполуч. зі сл.* тісто, опара і т. ін. Сколочуючи, робити тісто густішим, пухкішим. // Здіймати ногами, колесами і т. ін. (пил, пилюку тощо). 4. *перен.* Схиляти, спонукати або під'юджувати до чого-небудь; підмовляти. // Бути причиною, стимулювати виконання якого-небудь вчинку, дії. // Нещирими діями, словами і т. ін. зваблювати, спокушати, знаджувати кого-небудь. // Підбурювати, бунтувати, підмовляти когось проти кого-, чого-небудь. // Бути причиною, стимулювати негативне ставлення до кого-, чого-небудь. *Підбивати на гріх.* 5. Ударом, вагою і т. ін. змушувати падати, схилятися кого-, що-небудь або спричиняти пошкодження чогось. // Вбивати або ранити, уражати ударом чи пострілом із чого-небудь. // Вибухом, пострілом виводити з ладу, псувати (бойову техніку, автомашини). 6. *тільки док.*, *перен.* Пригнічувати, позбавляти сили, бадьорості, знесилювати кого-небудь. 7. Легкими поштовхами посувати що-небудь під щось. // Укладати сіно, морську траву, волос і т. ін., виготовляючи або ремонтуючи меблі. // Ударами виштовхувати, вибивати що-небудь з-під чогось. // Ударами або поштовхами переміщати що-небудь. 8. *перен.* Підкоряти своєму впливові, установлювати свою владу; підкоряти. 9. Підсумовувати після перевірки підрахунків. // Робити підрахунки чого-небудь. // Узагальнюючи, робити висновок.

ПІДБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДБИ́ТИСЯ**, підіб'ю́ся, підіб'є́шся, *док.*, *розм.* 1. Рухаючись у повітрі, підійматися вгору. // Сунутися, переміщуватися вгору, спереду назад. // Віддалятися від обрію (про сонце, місяць). // *перен.* Виростати. // *безос.*, *перен.* Наближатися до якої-небудь часової межі. 2. *тільки док.* Стомлюватися, знесилюватися від довгого ходіння, тривалої їзди в сідлі і т. ін. // *у сполуч. зі сл.* ноги. Натруджувати, розбивати довгим ходінням. // *перен.* Змінюватися від довгих літ життя; старіти, дряхліти. 3. *під кого, до кого.* Здобувати прихильність, запобігати ласки, знаходити підхід, добиваючись чого-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **підбива́ти**.

ПІДБИ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **підкла́дка** 2.

ПІДБИВНИ́Й, -а́, -е́. Використовуваний як підбивка.

ПІДБИНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДБИНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Бинтувати легенько, нашвидку або додатково, поверх уже зробленої пов'язки.

ПІДБИНТУВА́ТИ *див.* **підбинто́вувати**.

ПІДБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підбирання.

ПІДБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбира́ти**.

ПІДБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДІБРА́ТИ**, *рідко* **ПІДОБРА́ТИ**, підберу́, підбере́ш, *док.*, *перех.* 1. Піднімати що-небудь із землі руками. // Збирати те, що впало, або розкидане, розсипане. // Прибирати з землі скошене збіжжя або викопану городину. // Наводити лад, прибирати, підіймаючи, приймаючи що-небудь. // Брати губами, дзьобом або язиком їжу. 2. Забирати, брати собі що-небудь кинуте, непотрібне, загублене або залишене без догляду. // Виносити з поля бою пораненого або, натрапляючи на знесиленого, хворого і т. ін., допомагати йому. // *розм.* Їдучи на чому-небудь, забирати з собою, підвозити когось до певного місця. // *тільки док.*, *перен.* Взяти на виховання дитину, що втратила батьків, залишилася самотньою. // *тільки док.* Взяти шлюб із людиною (звичайно жінкою), яку ніхто не сватав. // *перен.* Приймати до складу якого-небудь об'єднання, організації і т. ін. осіб випадкових, з поганою репутацією і т. ін. 3. Беручи рукою (руками), піднімати на собі спущений одяг або край свого вбрання. // *також у що, у сполуч. зі сл.* волосся, коси і т. ін. Приводити до ладу або укладати зачіску, поправляти волосся, вуса і т. ін., звичайно піднімаючи волосся вгору. 4. *під що.* Засовувати, запихати або ховати що-небудь // *у сполуч. зі сл.* віжки, повіддя. Забираючи в руки, підтягуючи тугіше, натягувати. // *під себе, у сполуч. зі сл.* ноги, хвіст і т. ін. Ховати під себе, підгинаючи, підгортаючи. // Підтягувати, робити менш випнутим (звичайно про живіт). // *у сполуч. зі сл.* губи. Силою м'язів міцно стулювати, зморщувати. 5. Вишукуючи, добирати, вибирати потрібне, відповідне чому-небудь. // Добирати одне до одного за якимось принципом. 6. *у сполуч. зі сл.* музика, мелодія, голос і т. ін. Підшукуючи потрібні ноти, акорди, відтворювати певну мелодію або створювати музику до якогось тексту.

ПІДБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДІБРА́ТИСЯ**, *рідко* **ПІДОБРА́ТИСЯ**, підберу́ся, підбере́шся, *док.* 1. *під що, до кого – чого.* Наближатися непомітно, обережно; підкрадатися. // Переміщатися, наближатися до чого-небудь, поширюючись або розповсюджуючись кудись. // *перен.* Намагатися зав'язувати близькі стосунки з ким-небудь. 2. Приймати суворий, підтягнутий вигляд, ставати більш зібраним. // Силою м'язів зморщуватися, стягуватися. 3. Утворюватися завдяки відбору, добору за певним принципом або якимись ознака-

ми. 4. Уподібнювати свій голос чиємусь або наслідувати якісь звуки. // *перен.* Пристосовуватися, приладжуватися до чиїх-небудь уподобань, поглядів і т. ін. 5. *тільки недок.* Пас. до **підбира́ти**.

ПІДБИРА́Ч, -а́, *ч.* 1. Пристосування або окрема машина, якою збирають скошений хліб, сіно, солому і т. ін. 2. Особа, яка добирає що-небудь за певними властивостями, ознаками. *Підбирач хутра.*

ПІДБИРА́ЧКА, -и. Жін. до **підбира́ч**.

ПІДБИРА́Ч-КОПНУВА́Ч, підбирача́-копнувача́, *ч.* Машина для підбирання сіна з валків, механічного формування копиць і складання їх на полі.

ПІДБИТЕНЯ́К, ПІДБИТЯ́К, -а, *ч.*, *зах.* Чорний жіночий каптан, опушений білими овечими шкурами.

ПІДБИ́ТИ *див.* **підбива́ти**.

ПІДБИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підби́ти**. 2. *у знач. прикм.* Вбитий або поранений, уражений ударом, пострілом і т. ін. // Вибухом, пострілом виведений з ладу; зіпсований (про бойову техніку, автомашини). 3. *у знач. прикм.* Стомлений від довгого ходіння, довгої їзди в сідлі і т. ін. // *у сполуч. зі сл.* н о г и. Утомлений, натруджений довгим ходінням.

ПІДБИ́ТИСЯ *див.* **підбива́тися**.

ПІДБИТТЯ́, -я́, *с.*, *рідко*. Те саме, що **підбива́ння**.

ПІДБИТЯ́К *див.* **підбитеня́к**.

ПІДБИЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДБИЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Підпрягати коня, вола для перевезення вантажу на гору, у бездоріжжя і т. ін. // *перен.* Допомагати йти кому-небудь, нести, везти щось.

ПІДБИЧУВА́ТИ *див.* **підбичо́вувати**.

ПІДБІ́Г, -а, *ч.*, *зах.* Гусениця (у 1 знач.).

ПІДБІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДБІ́ГТИ**, підбіжу́, підбіжи́ш, *док.* 1. *з прийм.* д о, *без прийм.* Бігом наближатися до кого-, чого-небудь. // Частими кроками або стрибками наближатися до кого-, чого-небудь (про тварин, птахів). // Швидко наближатися (про предмети). // *перен.* Знаходитися поблизу чого-небудь, тягнутися до якоїсь межі. 2. Час від часу прискорювати ходу, переходити на біг; часто ступати, майже бігти (про людей, тварин, птахів). // *з прийм.* з а. Бігти, намагаючись зрівнятися з тим, хто швидко йде. 3. *тільки док.*, *із запереч.* н е. Не спромогтися бігти. 4. *чим*, *рідко*. Опливати або наповнюватися водою, рідиною і т. ін. зісподу, зсередини.

ПІДБІ́ГТИ *див.* **підбіга́ти**.

ПІДБІГЦЕ́М, *присл.*, *розм.* Майже бігом, бігцем.

ПІДБІ́Й[1], -бо́ю, *ч.*, *рідко*. Внутрішній бік (звичайно крила птаха).

ПІДБІ́Й[2], -бо́ю, *ч.*, *спец.* 1. Відрубування знизу кам'яного вугілля, руди та іншої породи від масиву для полегшення відбою. 2. Ніша, нора і т. ін., видовбані в стіні ями.

ПІДБІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **підкла́дка** 2. 2. Те саме, що **підбі́й**[2] 1.

ПІДБІ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підбі́йка**.

ПІДБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **підбі́й**.

ПІДБІ́Л, -у, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини складноцвітих із великим листям, знизу пухнастим, зверху зеленим і холодним на дотик; використовується в народній медицині; мачушник, мати-й-мачуха.

ПІДБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підбі́лити**.

ПІДБІЛИ́ТИ *див.* **підбі́лювати**.

ПІДБІЛИ́ТИСЯ *див.* **підбі́люватися**.

ПІДБІ́ЛЬ, -ю, *ч.*, *бот.*, *зах.* Підбіл.

ПІДБІ́ЛЬШАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Трохи підрости, побільшати.

ПІДБІ́ЛЬШИТИ *див.* **підбі́льшувати**.

ПІДБІ́ЛЬШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДБІ́ЛЬШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *рідко*. Те саме, що **підви́щувати** 2.

ПІДБІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбі́лювати**.

ПІДБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДБІЛИ́ТИ**, -білю́, -бі́лиш, *док.*, *перех.* 1. Білити крейдою, вапном і т. ін. додатково частину якої-небудь поверхні. 2. Покриваючи обличчя пудрою, білилами, робити його білим, білішим.

ПІДБІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДБІЛИ́ТИСЯ**, -білю́ся, -бі́лишся, *док.* 1. *розм.* Підбілювати собі обличчя. 2. *тільки недок.* Пас. до **підбі́лювати**.

ПІДБІ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто щось підбілює (у 1 знач.).

ПІДБІ́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **підбі́лювач**.

ПІДБІ́Р, -бо́ру, *ч.* 1. Дія за знач. **підбира́ти** 5. *Підбір кадрів.* 2. Склад кого-, чого-небудь дібраного. ** **[як] на підбі́р** – найкращого складу (за якоюсь рисою, ознакою).

ПІДБІ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Який міститься під боком.

ПІДБІ́ЧНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Дружина, жінка. 2. Підложниця.

ПІДБІ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *діал.* Бік.

ПІДБІЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Довгий сукняний одяг, підбитий овечими шкурами.

ПІДБЛИЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДБЛИ́ЗИТИСЯ**, -лижу́ся, -ли́зишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **наближа́тися**.

ПІДБЛИ́ЗИТИСЯ *див.* **підближа́тися**.

ПІДБО́ВТАТИ *див.* **підбо́втувати**.

ПІДБО́ВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбо́втувати**, **підбо́втати**.

ПІДБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДБО́ВТАТИ**, -бо́втаю, -бо́втаєш, *док.* Бовтаючи (у 1 знач.), додавати, підмішувати що-небудь.

ПІДБО́Р, -а, *ч.* Дерев'яна, шкіряна і т. ін. набійка на підошві взуття.

ПІДБОРІ́ДДЯ, -я, *с.* 1. Виступ нижньої частини обличчя, утворюваний щелепою. 2. Те саме, що **підго́рля** 2.

ПІДБОРІ́ДДЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **підборі́ддя** 1.

ПІДБОРІ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до підборіддя.

ПІДБОРІ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Ремінець у вуздечці під нижньою губою коня. 2. Ремінець у капелюха, який надягається під підборіддя. 3. *муз.* Спеціальний пристрій у скрипки та альта, що допомагає підтримувати інструмент підборіддям під час гри.

ПІДБОРІ́ДЬ, -ро́ді, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **підборі́дник** 2.

ПІДБО́РКАНИЙ, -а, -е, *рідко*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підбо́ркати**.

ПІДБО́РКАТИ *див.* **підбо́ркувати**.

ПІДБО́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДБО́РКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко*. Те саме, що **прибо́ркувати**.

ПІДБО́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **підро́блений** 2.

ПІДБО́РОВИЙ, -а, -е. Стос. до підбора.

ПІДБО́РОЗДНЯ, -і, *ж.*, *орн.*, *зах.* Веснянка[1] 2.

ПІДБРЕХА́ТИ *див.* **підбрі́хувати**.

ПІДБРЕ́ХАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто бреше (у 1 знач.), допомагає брехати. // *етн.* Другий сват в обряді сватання.

ПІДБРЕХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **підбреха́ти**.

ПІДБРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДБРИ́ТИ**, -ию́, -иє́ш, *док.* Бриючи, збриваючи з боків, по краях підрівнювати, підправляти голінням; підголювати.

ПІДБРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДБРИ́ТИСЯ**, -ию́ся, -иє́шся, *док.* 1. Підбривати собі вуса, бороду і т. ін.; підголюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **підбрива́ти**.

ПІДБРИ́ТИ *див.* **підбрива́ти**.

ПІДБРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підбри́ти**.

ПІДБРИ́ТИСЯ *див.* **підбрива́тися**.

ПІДБРІ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбрі́хувати**.

ПІДБРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДБРЕХА́ТИ**, -брешу́, -бре́шеш, *док.*, *розм.* Додавати брехні в розповіді про кого-, що-небудь. // Допомагати кому-небудь брехати.

ПІДБРІ́ХУВАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **підбре́хач**.

ПІДБРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підбрукува́ти**.

ПІДБРУКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбруко́вувати**.

ПІДБРУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДБРУКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Брукувати, добруковувати додатково, ще трохи.

ПІДБРУКУВА́ТИ *див.* **підбруко́вувати**.

ПІДБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підбудува́ти**.

ПІДБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДБУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Будувати, добудовувати додатково, ще трохи.

ПІДБУДУВА́ТИ *див.* **підбудо́вувати**.

ПІДБУ́НКЕРНИЙ, -а, -е. Який знаходиться під бункером. *Підбункерне приміщення.*

ПІДБУНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підбунтува́ти**.

ПІДБУНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко*. Підбурити, підмовити кого-небудь на якісь вчинки, дії.

ПІДБУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підбу́рити**.

ПІДБУ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбу́рити**.

ПІДБУ́РИТИ *див.* **підбу́рювати**.

ПІДБУ́РЛИВИЙ, -а, -е. Який містить спонукання кого-небудь до якихось дій, вчинків.

ПІДБУ́РЛИВО. Присл. до **підбу́рливий**.

ПІДБУ́РНИК, -а, *ч.* Той, хто підбурює (у 1 знач.).

ПІДБУ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **підбу́рник**.

ПІДБУ́РОК, -рка, *ч.*, *діал.* Залізний гак з дерев'яним держаком для витягання з води впійманого на вудку великої риби.

ПІДБУ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **підбу́рювати**.

ПІДБУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підбу́рювати**.

ПІДБУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДБУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Розмовами спонукати кого-небудь до якихось дій, вчинків. // *перев. у сполуч. зі сл.* п р о т и. Викликаючи протест, невдоволення, підмовляти когось проти кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Підсилювати, стимулювати якунебудь дію, якийсь вчинок (перев. негативно впливаючи на когось). // Діючи на почуття, збуджувати, розпалювати. 3. Викликати в кого-небудь бажання виконати яку-небудь дію, заохочувати до якогось вчинку.

ПІДБУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **підбу́рювати**.

ПІДБУ́РЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **підбу́рник**.

ПІДБУ́РЮВАЧКА, -и. Жін. до **підбу́рювач**.

ПІДВА́ГА, -и, *ж.* Те саме, що **підо́йма**[1].

ПІДВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підва́жити**.

ПІДВА́ЖИТИ *див.* **підва́жувати**.

ПІДВА́ЖИТИСЯ *див.* **підва́жуватися**.

ПІДВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Підіймати що-небудь важке за застосовуючи підойму, підвагу. // Підіймаючи за допомогою підойми, підваги, відривати, віддирати або посувати вгору що-небудь прикріплене, прибите. // Підпираючи плечима, піднімати що-небудь важке. // Підіймати що-небудь руками. // Підкопуючи, зрушувати з місця коріння рослини. // Беручи руками або кладучи на плечі, піднімати, переміщати що-небудь. 2. Підпираючи, лагодити що-небудь завалене, перекошене і т. ін.

ПІДВА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДВА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся. *док.* 1. Тримаючись руками, піднімати своє тіло. 2. *тільки недок.* Пас. до **підва́жувати**.

ПІДВА́Л, -у, *ч.* 1. Приміщення під першим поверхом будинку нижче рівня землі. // Заглиблене або напівзаглиблене в землю приміщення, призначене для зберігання запасів продуктів, товарів і т. ін. 2. *перен.* Нижня частина газетної сторінки, відділена для окремої статті; стаття, яка займає нижню частину газетної сторінки.

ПІДВА́ЛИНА, -и, *ж.* 1. Товста балка, що є основою дерев'яної стіни. // *перев. мн.* Фундамент будови, якого-небудь устаткування і т. ін. 2. *перев. мн.*, *перен.* База, опора, основа чого-небудь. // Наукові, ідеологічні основи, вихідні положення, норми чого-небудь.

ПІДВАЛИ́ТИ *див.* **підва́лювати**.

ПІДВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **підва́л** 1. // Такий, як у підвалі. 2. *у знач. ім.* **підва́льний**, -ного, *ч.*, *спец.* Робітник, який відповідає за збереження продуктів, товарів у підвалі. 3. Який займає підвал (*див.* **підва́л** 2) у газеті. *Підвальна стаття.*

ПІДВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підва́лювати**.

ПІДВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДВАЛИ́ТИ**, -валю́, -ва́лиш, *док.*, *перех.* Додавати, валячи (*див.* **вали́ти**[1]). // *безос.*

ПІДВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підвари́ти**.

ПІДВАРИ́ТИ *див.* **підва́рювати**.

ПІДВА́РОК, -рку, *ч.* Фільварок, ферма.

ПІДВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підва́рювати**.

ПІДВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДВАРИ́ТИ**, -варю́, -ва́риш, *док.*, *перех.* 1. Варити страву додатково, ще трохи. // Варити, додаючи до вже звареного. 2. Зварювати, приварювати метал, пластмасу і т. ін. додатково, наново або ще трохи.

ПІДВАСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який потрапив у васальну залежність, перебуває у ній.

ПІДВА́ХТОВИЙ, -а, -е, *мор.* Признач. на чергову вахту (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **підва́хтовий**, -вого, *ч.*

ПІДВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підвести́**. // **підве́дено**, *безос. присудк. сл.*

ПІДВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **підвести́**. 2. Кольорова смуга, яка облямовує долівку в хаті; призьба, припічок тощо іншого від стін кольору.

ПІДВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підвезти́**.

ПІДВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підвезти́**.

ПІДВЕЗТИ́ *див.* **підво́зити**.

ПІДВЕРГА́ТИ, -ве́ргаю, -ве́ргаєш, *недок.*, **ПІДВЕ́РГНУТИ** *і* **ПІДВЕ́РГТИ**, -гну, -гнеш, *док.*, *розм.* Вергати, підкидати додатково, ще трохи.

ПІДВЕРГА́ТИСЯ, -ве́рга́юся, -ве́рга́єшся, *недок.*, **ПІДВЕ́РГНУТИСЯ** *і* **ПІДВЕ́РГТИСЯ**, -гнуся, -гнешся, *док.*, *діал.* Підскакувати, підкидатися.

ПІДВЕ́РГНУТИ *див.* **підверга́ти**.

ПІДВЕ́РГНУТИСЯ *див.* **підверга́тися**.

ПІДВЕ́РГТИ *див.* **підверга́ти**.

ПІДВЕ́РГТИСЯ *див.* **підверга́тися**.

ПІДВЕРЕ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДВЕРЕДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **підрива́ти**[1] 2 (про здоров'я).

ПІДВЕРЕ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДВЕРЕДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **підрива́тися**[1] 2 (про здоров'я).

ПІДВЕРЕДИ́ТИ *див.* **підвере́джувати**.

ПІДВЕРЕДИ́ТИСЯ *див.* **підвере́джуватися**.

ПІДВЕ́РНЕНИЙ, ПІДВЕ́РНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підверну́ти**.

ПІДВЕРНУ́ТИ *див.* **підверта́ти**.

ПІДВЕ́РНУТИЙ *див.* **підве́рнений**.

ПІДВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **підверта́тися**.

ПІДВЕ́РСТАНИЙ, -а, -е, *друк.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підверста́ти**. // **підве́рстано**, *безос. присудк. сл.*

ПІДВЕ́РСТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підве́рстаний**.

ПІДВЕРСТА́ТИ *див.* **підве́рстувати**.

ПІДВЕРСТА́ТНИК, -а, *ч.* Нижня частина верстака (у 1 знач.).

ПІДВЕ́РСТКА, -и, *ж.*, *друк.* Верстання додаткового тексту.

ПІДВЕ́РСТУВАННЯ, -я, *с.*, *друк.* Дія за знач. **підве́рстувати**.

ПІДВЕ́РСТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДВЕРСТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *друк.* Верстаючи, додавати, підганяти до вже зверстаного.

ПІДВЕРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підверта́ти**.

ПІДВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДВЕРНУ́ТИ**, -верну́, -ве́рнеш, *док.*, *перех.* 1. Хапаючи або зачіпляючи, повертати, переміщати, підсувати і т. ін. під що-небудь. // Підгинаючи вбік, пошкоджувати. *Підвернути ногу.* // *перен.*, *під кого – що.* Підкоряти чиїйсь владі. ** **Підверну́ти під кори́то** – позбавити кого-небудь привілеїв, влади і т. ін. 2. *до чого і без додатка.* Повертаючи, спрямовувати, повертати і т. ін. до чого-небудь. // Змінюючи напрямок, наближатися до чого-небудь.

ПІДВЕРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДВЕРНУ́ТИСЯ**, -верну́ся, -ве́рнешся, *док.* 1. Підгинаючись убік, пошкоджуватися. 2. *розм.* Випадково, раптом зустрічатися, з'являтися, траплятися комусь. // *перен.* Уміло звертаючись до кого-небудь, входячи в довір'я, добиватися своєї мети. ** **Підверта́тися (підверну́тися) під ру́ку** (*див.* **рука́**).

ПІДВЕСЕЛИ́ТИ *див.* **підвеселя́ти**.

ПІДВЕСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **підвеселя́тися**.

ПІДВЕСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДВЕСЕЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Робити веселішим, тро-

хи розвеселяти.

ПІДВЕСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПІДВЕСЕЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.*, *розм.* Ставати веселішим, трохи розвеселятися.

ПІДВЕСІ́ЛОК, -лку, *ч.*, *етн.* Передвесільний обряд, коли в оселі нареченої увечері перед весіллям збираються дружки і родичі.

ПІДВЕСЛОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Оснащений веслами.

ПІДВЕСЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Веслуючи, наблизити до чого-небудь (човен).

ПІДВЕСТИ́ *див.* **підво́дити.**

ПІДВЕСТИ́СЯ *див.* **підво́дитися.**

ПІДВЕЧЕ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДВЕЧЕ́РЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* Легко, нашвидкуруч вечеряти.

ПІДВЕЧЕ́РЯТИ *див.* **підвече́рювати.**

ПІДВЕЧІ́Р, підве́чора, *ч.* Те саме, що **підвечі́р'я.**

ПІДВЕ́ЧІР, *присл.*, *рідко.* У підвечір'я.

ПІДВЕЧІ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підвечі́рок.**

ПІДВЕЧІ́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підвечі́ркувати.**

ПІДВЕЧІ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Їсти підвечірок.

ПІДВЕЧІ́РНІЙ, -я, -є. Який настає, буває і т. ін. перед вечором.

ПІДВЕЧІ́РОК, -рку, *ч.*, *розм.* 1. Споживання їжі між обідом і вечерею. 2. Страва, приготована для споживання між обідом і вечерею.

ПІДВЕЧІ́Р'Я, -я, *с.* Пора доби перед вечором.

ПІДВИВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **підвива́ти**[1] і звуки, утворювані цією дією.

ПІДВИВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **підвива́ти**[2].

ПІДВИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДВИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.* 1. Супроводжувати виттям які-небудь звуки (про собак, вовків та деяких інших тварин). // *перен.*, *зневажл.* Говорити, підтримуючи або повторюючи чиюсь думку; вторувати, підтакувати. 2. *тільки недок.* Злегка або час від часу вити (*див.* **ви́ти**[1]).

ПІДВИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДВИ́ТИ**, підів'ю́, підів'є́ш, *док.*, *рідко.* Вити (*див.* **ви́ти**[2]) додатково, ще трохи.

ПІДВИ́ВИХ, -у, *ч.*, *мед.* Неповний вивих.

ПІДВИ́Д, -у, *ч.* 1. Підрозділ, що об'єднує ряд предметів, явищ за спільними ознаками і входить до складу загальнішого вищого розділу – виду. 2. Нижча, дрібніша одиниця в системі класифікації тваринного та рослинного світу, що об'єднує тварин або рослини, які мають однакові ознаки, і входить до складу вищої, більшої одиниці – виду.

ПІДВИДІ́ТИ, -джу, -диш, *док.*, *зах.* Підглянути.

ПІДВИДОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до підвиду.

ПІДВИ́ПИТИ, -п'ю, -п'єш, *док.*, *розм.* Випити спиртного.

ПІДВИ́СИТИ *див.* **підви́шувати.**

ПІДВИ́ТИ[1] *див.* **підвива́ти**[1].

ПІДВИ́ТИ[2] *див.* **підвива́ти**[2].

ПІДВИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Поцупити, вкрасти.

ПІДВИ́ШУВАТИ *див.* **підви́щувати.**

ПІДВИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підви́щити.** // **підви́щено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Вищий порівняно з іншими. // Більший за кількістю, розміром. *Підвищена стипендія.* 3. *у знач. прикм.* Який відзначається вищим ступенем. // Який посилено виявляється. // *у сполуч. зі сл.* т и с к, г о л о с, т о н, т е м п е р а т у р а *і т. ін.* Вищий від нормального. 4. *у знач. прикм.* Кращий від звичайного.

ПІДВИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **підви́щити** і стан за знач. **підви́щитися.** 2. Трохи вища від навколишньої місцевість. // Поміст, збудований вище рівня землі, підлоги, або предмет, що виконує роль помосту. 3. Вища посада або вищий чин, звання і т. ін.

ПІДВИ́ЩИТИ *див.* **підви́щувати.**

ПІДВИ́ЩИТИСЯ *див.* **підви́щуватися.**

ПІДВИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для підвищування чого-небудь.

ПІДВИ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **підви́щувати.**

ПІДВИ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підви́щувати.**

ПІДВИ́ЩУВАТИ *і рідко* **ПІДВИ́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДВИ́ЩИТИ**, -щу, -щиш *і рідко* **ПІДВИ́СИТИ**, -и́шу, -и́сиш, *док.*, *перех.* 1. Робити вищим. *Підвищити рівень води.* 2. Збільшувати кількість, розмір, тривалість і т. ін. чого-небудь. // Збільшувати, посилювати вияв чого-небудь. ** **Підви́щувати (підви́щити, підви́шувати, підви́сити) го́лос (тон)** – те саме, що **підно́сити (піднести́) го́лос** (*див.* **підно́сити**). 3. Доводити до вищого ступеня, вдосконалювати розвиток чого-небудь. 4. Переводити кого-небудь на вищу посаду, присвоювати вищий чин, звання і т. ін. 5. Робити кращим; поліпшувати що-небудь. // Робити кого-небудь більш впливовим, вагомим, значним; удосконалювати, піднімати щось.

ПІДВИ́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДВИ́ЩИТИСЯ**, -щуся, -щишся, *док.* 1. Ставати вищим. // Вирізнятися висотою; підноситися, височіти над чим-небудь. // Переміщатися, підійматися знизу догори. 2. Збільшуватися за кількістю, розміром, тривалістю і т. ін. // Збільшуватися, посилюватися (про вияв чого-небудь). // *у сполуч. зі сл.* г о л о с, т о н, т е м п е р а т у р а, т и с к *і т. ін.* Ставати вищим від нормального. 3. Досягати вищого ступеня, вдосконалюватися. // Переходити на вищу посаду, одержувати вищий чин, звання і т. ін. 4. Ставати кращим; поліпшуватися. // Ставати впливовішим, вагомішим. 5. *тільки недок.* Пас. до **підви́щувати.**

ПІДВИ́ЩУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто підвищує що-небудь.

ПІДВИ́ЩУВАЧКА, -и. Жін. до **підви́щувач.**

ПІДВІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підвіва́ти.**

ПІДВІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПІДВІЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДВІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *неперех.* Віяти трохи, якийсь час, з якого-небудь боку (перев. про вітер). // *безос.* 2. *тільки док.*, *перех.* Повіяти в напрямку нижньої частини, під спід кого-, чого-небудь. // Повіявши, спричинити хворобу (про вітер, протяг і т. ін.). // *безос.* 3. Віяти додатково, ще трохи (про зерно, збіжжя і т. ін.).

ПІДВІ́Д, -во́ду, *ч.*, *рідко.* Дія за знач. **підвести́, підво́дити** 1.

ПІДВІ́ДДІЛ, -у, *ч.* Підрозділ відділу (у 1, 2 знач.).

ПІДВІДНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Признач. для підведення, приєднання чого-небудь до чогось.

ПІДВІ́ДНИК, -а, *ч.*, *діал.* Селянин з підводою.

ПІДВІ́ДОМЧИЙ, -а, -е. Який знаходиться в чиєму-небудь віданні, підпорядкований комусь, чомусь.

ПІДВІ́ДОМЧІСТЬ, -чості, *ж.* Розмежування компетенції між різними органами.

ПІДВІ́З, -во́зу, *ч.* Дія за знач. **підвезти́, підво́зити.** // Те, що підвезено.

ПІДВІЗНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до підвозу.

ПІДВІ́Й, -во́ю, *ч.* Хвороба від вітру (за народним повір'ям).

ПІДВІКО́ННИЙ, -а, -е. Розташований під нижньою частиною вікна.

ПІДВІКО́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **підвіко́ння.**

ПІДВІКО́ННЯ, -я, *с.* Нижня частина віконного отвору (дошка, плита і т. ін.).

ПІДВІНЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Признач. для церковного вінчання.

ПІДВІ́Р'Я, -я, *с.*, *діал.* Подвір'я.

ПІДВІ́С, -у, *ч.* 1. Пристрій для підвішування, прикріплювання чого-небудь. 2. Те, що підвішують.

ПІДВІ́СИТИ *див.* **підві́шувати.**

ПІДВІ́СИТИСЯ *див.* **підві́шуватися.**

ПІДВІ́СКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **підві́с.** ** **Підві́ска тра́нспортних маши́н** – сукупність частин та пристроїв, що служать проміжною з'єднувальною ланкою між корпусом (рамою) та опорними елементами машин – колесами, котками та ін. 2. Те саме, що **підві́сок.**

ПІДВІ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підві́ска.**

ПІДВІСНИ́Й, -а́, -е́. Закріплений у висячому положенні; підвішений. // Підвішений для пересування чого-небудь. ** **Підвісна́ доро́га** – підйомно-транспортна споруда з підвісним рухомим складом для переміщення людей і вантажів. // Оснований на підвішуванні.

ПІДВІ́СОК, -ска, *ч.* Підвішена прикраса.

ПІДВІ́СОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **підві́сок.**

ПІДВІ́ТРЯНИЙ, -а, -е. 1. Звернений у той бік, звідки не дме вітер, захищений від вітру. 2. Те саме, що **наві́тряний.**

ПІДВІ́ТРЯНО. Присл. до **підві́тряний.**

ПІДВІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підві́сити.** // **підві́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПІДВІ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підві́шений.**

ПІДВІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підві́шувати.**

ПІДВІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДВІ́СИТИ**, -і́шу, -і́сиш, *док.*, *перех.* Закріплювати у висячому положенні.

ПІДВІ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДВІ́СИТИСЯ**, -і́шуся, -і́сишся, *док.* 1. Закріплюватись у висячому положенні. *Підвіситися на кільцях.* 2. *тільки недок.* Пас. до **підві́шувати.**

ПІДВІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підві́ювати.**

ПІДВІ́ЮВАТИ *див.* **підвіва́ти.**

ПІДВІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підві́яти.**

ПІДВІ́ЯТИ *див.* **підвіва́ти.**

ПІДВЛА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Підпорядкований політичній, керівній і т. ін. владі. // *у знач. ім.* **підвла́дний**, -ного, *ч.*; **підвла́дна**, -ної, *ж.* Людина, яка підпорядковується політичній, керівній і т. ін. владі. 2. Яким хто-небудь править, керує (про машини, механізми). // Який хто-небудь може освоїти, пізнати і т. ін. // Залежний від волі, дії, почуттів і т. ін. кого-небудь. 3. *перен.* Який знаходиться під владою (у 3 знач.) чого-небудь, залежить від чогось.

ПІДВЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан або властивість за знач. **підвла́дний** 1.

ПІДВО́ДА, -и, *ж.* Запряжений кіньми або волами віз, візок, що використовується для перевезення вантажу, рідше – людей.

ПІДВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підво́дити.**

ПІДВО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **підво́дити.**

ПІДВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ПІДВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* підві́в, -вела́, -вело́; *док.*, *перех.* 1. Ведучи, тримаючи, наближати кого-небудь до когось, чогось. // За допомогою механізму, пристрою і т. ін. наближати до чого-небудь (машину, судно і т. ін.). // Спрямовуючи, наближати що-небудь до когось, чогось. // *у сполуч. зі сл.* в о д а, г а з *і т. ін.* Споруджуючи спеціальний провід, сполучати його з чим-небудь. // *перен.*, *у сполуч. зі сл.* р о з м о в а, м о в а. Спрямовувати розмову, наближати її до бажаного кінця, результату. // *перен.* Готувати кого-небудь до сприйняття певної думки, виконання певних дій і т. ін.; бути причиною такої підготовки. // *діал.* Проводжати. 2. *на що, до чого і без додатка, перен.* Схиляти, штовхати кого-небудь на якісь учинки, перев. негативні; підбивати. *Підвести на гріх.* 3. Не виконувати потрібного, необхідного і т. ін., шкодячи чому-небудь, дошкуляючи комусь. // Переставати виконувати певні функції, порушувати правильний ритм роботи (про машини, механізми). // Не дотримуючись яких-небудь норм, правил, принципів, порушувати вірність чомусь. // Бути причиною невдачі, небажаного повороту справ і т. ін. // Заплутувати в сприйнятті, розумінні; вводити в оману, обманювати. // Не виправдовувати довір'я, сподівань; зраджувати. // Притуплюватися (про пам'ять, слух, зір і т. ін.). // Не відповідати бажаному. 4. Поміщати що-небудь під чимось, нижче від чогось. // Спрямовувати що-небудь у нижню частину предмета. // *у сполуч. зі сл.* ф у н д а м е н т. Будувати фундамент. // *під що, перен.* Піддавати кого-небудь якійсь дії, впливу. // *перен.*, *у сполуч. зі сл.* б а з а, ґ р у н т. Створювати основу, передумови розвитку або існування чого-небудь. 5. Робити кольорову смугу по низу стіни в хаті з долівкою; іншим кольором мастити призьбу, припічок і т. ін. 6. Підраховуючи, робити підсумок. *Підводити підсумок.* 7. Переміщати, піднімати що-небудь знизу вгору, у вище положення. // Переміщаючи з опущеного або звичайного положення, піднімати чи спрямовувати догори (руку, голову і т. ін.). // Вирізнятися висотою, підноситися чим-небудь, міститися над чимось; височіти. *Підводити голову.* 8. Допомагати кому-небудь встати, піднятися. // Ставити те, що повалене. // Примушувати кого-, що-небудь встати, піднятися. 9. Споруджувати які-небудь будови; будувати. *Підводити з руїн.* 10. *безос.*, *у сполуч. зі сл.* ж и в і т, ч е р е в о. Втягуватися всередину, підбиратися. // *перен.* Відчувати голод.

ПІДВО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, **ПІДВЕСТИ́СЯ**, -еду́ся, -еде́шся; *мин. ч.* підві́вся, -вела́ся, -вело́ся; *док.* 1. Переміщатися знизу вгору, у вище положення. // Виходити з опущеного або звичайного положення, повертаючись чи спрямовуючись догори (про голову, руку і т. ін.). // Віддалятися від горизонту (про небесні світила). // Ставати на яке-небудь підвищення. // Іти, їхати в напрямку догори. // Бути спрямованим або розташованим знизу догори. // Стояти, вирізняючись висотою; підносячись, містячись над чимось; височіти. 2. Набувати стоячого положення, вставати, виходячи з сидячого, лежачого, зігнутого і т. ін. положення. // Змінювати лежаче положення на сидяче, напівсидяче і т. ін. // Тягтися вгору, стаючи навшпиньки і т. ін. // Видужуючи, починати ходити. // *перен.* Вставати, прокидатися зі сну. // *перен.* Ставати знову живим; воскресати. // *перен.* Повставати проти гніту. *Підводитися з ліжка.* 3. *перен.* Збільшуватись у рості, виростати (про рослини). // Поставати, з'являтися, виростати внаслідок будування. // З'являтися, поставати перед очима або в уяві. // Ставати виразнішим, поширюватись відносно чого-небудь, за рахунок чогось. // Підійматися вгору, над чим-небудь. // Починатися, наставати (про періоди, частини доби). // Збуджуючись, наростати, підійматися (про почуття). 4. Пас. до **підво́дити.** *Підводитися з руїн.*

ПІДВО́ДКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підвести́, підво́дити** 1. 2. *спец.* Деталь якого-небудь технічного спорудження, якою підводять газ, воду, електричний струм і т. ін. до якоїсь іншої деталі.

ПІДВО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який знаходиться, росте або живе під водою, у водних глибинах. // Власт. водним глибинам. *Підводна течія.* 2. Розташований, збудований під водою; занурений у воду. // Признач., пристосований для виконання якої-небудь дії під водою. // Який здійснюється, має місце, відбувається під водою. ** **Підво́дна археоло́гія** – галузь археології, що вивчає різночасні пам'ятки, які опинилися під водою. **Підво́дне полюва́ння** – полювання на рибу з гарпуном або підводною рушницею у підводному спорядженні. **Підво́дне споря́дження** – ласти, дихальна трубка, окуляри-маска, акваланг тощо. **Підво́дний спорт** – один із видів спорту; включає швидкісне плавання в ластах, підводне орієнтування й підводну спортивну стрільбу; дайвінг. **Підво́дний чо́вен** – корабель, здатний здійснювати плавання й виконувати бойові завдання в підводному або надводному положенні.

ПІДВО́ДНИК, -а, *ч.* 1. Моряк, який служить у підводних частинах військово-морського флоту. 2. Те саме, що **водола́з** 1. 3. Спортсмен, який займається підводним спортом. *Спортсмен-підводник.*

ПІДВО́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **підво́дник.**

ПІДВО́ДЧИК, -а, *ч.* Той, хто править кіньми або волами на підводі.

ПІДВО́ЖЧИК, -а, *ч.* Той, хто підвозить що-небудь.

ПІДВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок.*, **ПІДВЕЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* підві́з, -везла́, -везло́; *док.*, *перех.* 1. Везти, довозити до певного місця, пункту яким-небудь транспортом когось, щось. // Доставляти, привозити який-небудь вантаж до якогось місця, пункту. // Везти кого-небудь якийсь час, попутно. // *із запереч.* н е. Не мати сили, не спромогтися везти кого-, що-небудь. 2. Доставляти, додаючи до привезеного. 3. *тільки док.*, *неперех.*, *безос.*, *кому*, *розм.* Те саме, що **повезти́** 2.

ПІДВОЇВО́ДІЙ, -дія, *ч.*, *іст.* Заступник, помічник воєводи.

ПІДВОЇВО́ДСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **підвоїво́дій.** // Належний підвоїводію.

ПІДВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДВОЛОКТИ́**, -очу́, -оче́ш, *рідко* **ПІДВОЛОЧИ́ТИ**, -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Підтягати, наближати до чого-небудь, волочачи.

ПІДВОЛО́ЖИТИ *див.* **підволо́жувати.**
ПІДВОЛО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДВОЛО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Робити вологішим, додавати вологи.
ПІДВО́ЛОК, -лока, *ч.*, *с. г.* 1. Рогатина, на якій перевозять плуг. 2. Жердина, яку підкладають під воза, якщо в ньому зламається вісь чи колесо.
ПІДВОЛОКТИ́ *див.* **підволіка́ти.**
ПІДВОЛОЧИ́ТИ *див.* **підволіка́ти.**
ПІДВОРІ́ТНІЙ, -а, -є. Який міститься під воротами, прилягає до воріт.
ПІДВОРІ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Проміжок між воротами й землею. 2. Отвір для проїзду або проходу в двір (звичайно в кількаповерховому будинку).
ПІДВОРОТЕНЬ, -тня, *ч.*, *діал.* Горщик заввишки 5 – 7 вершків (*див.* **вершо́к** 3).
ПІДВОРОТНІ́Й, -ньо́го, *ч.*, *діал.* Горщик заввишки 3,5 – 5 вершків (*див.* **вершо́к** 3).
ПІДВОРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підворуши́ти.**
ПІДВОРУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підворуши́ти.**
ПІДВОРУШИ́ТИ *див.* **підвору́шувати.**
ПІДВОРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДВОРУШИ́ТИ**, -рушу́, -ру́шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Злегка, трохи ворушити (у 2 знач.). Підворушити сіно. 2. *кого*, *перен.* Те саме, що **поворуши́ти** 3.
ПІДВОСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підвоскува́ти.**
ПІДВОСКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підвоско́вувати.**
ПІДВОСКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДВОСКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Воскувати додатково, ще трохи.
ПІДВОСКУВА́ТИ *див.* **підвоско́вувати.**
ПІДВО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підвощи́ти.**
ПІДВОЩИ́ТИ *див.* **підво́щувати.**
ПІДВО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підво́щувати.**
ПІДВО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДВОЩИ́ТИ**, -щу́, -щи́ш, *док.*, *перех.* Вощити додатково, трохи, злегка.
ПІДВУ́ГЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підву́глити.**
ПІДВУ́ГЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **ПІДВУ́ГЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Трохи обвуглити, обсмалити.
ПІДВУ́ГЛЮВАТИ *див.* **підву́глити.**
ПІДВУЛКАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Взаємодія каучуку з вулканізуючими агентами перед стадією вулканізації.
ПІДВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підв'яза́ти.** 2. *у знач. прикм.* Закріплений, зав'язаний з якоюсь метою.
ПІДВ'ЯЗА́ТИ *див.* **підв'я́зувати.**
ПІДВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **підв'я́зуватися.**
ПІДВ'Я́ЗКА, -и, *ж.* Те, чим що-небудь підв'язують.
ПІДВ'ЯЗКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до підв'язки.
ПІДВ'ЯЗНИ́Й, -а́, -е́. Який підв'язується під що-небудь, до чого-небудь.
ПІДВ'Я́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для підв'язування.
ПІДВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підв'я́зувати.**
ПІДВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДВ'ЯЗА́ТИ**, -в'яжу́, -в'я́жеш, *док.*, *перех.* Прикріплювати, прив'язувати що-небудь до чогось, позбавляючи можливості обвисати, хилитися, падати і т. ін. // Закріплювати нерухомо що-небудь, зав'язуючи. // *у сполуч. зі сл.* х в і с т. Зав'язувати у коня вузлом хвіст, щоб не метлявся.
ПІДВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДВ'ЯЗА́ТИСЯ**, -в'яжу́ся, -в'я́жешся, *док.* 1. Обв'язувати, підперізувати себе. 2. *тільки недок.* Пас. до **підв'я́зувати.**
ПІДВ'Я́ЗЬ, -і, *ж.*, *діал.* У дерев'яних будівлях – місце, де балка запускається у стовп, що її підтримує.
ПІДВ'Я́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підв'я́лити.**
ПІДВ'Я́ЛИТИ *див.* **підв'я́лювати.**
ПІДВ'Я́ЛИТИСЯ *див.* **підв'я́люватися.**
ПІДВ'Я́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **підв'я́лювання.**
ПІДВ'Я́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підв'я́лювати.**
ПІДВ'Я́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДВ'Я́ЛИТИ**, -в'ялю, -в'я́лиш, *док.*, *перех.* Трохи, злегка в'ялити.
ПІДВ'Я́ЛЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся, *недок.*, **ПІДВ'Я́ЛИТИСЯ**, -в'ялюся, -в'я́лишся, *док.* Ставати трохи, злегка в'яленим.
ПІДГА́ВКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підга́вкувати.**
ПІДГА́ВКУВАТИ, -ує, *недок.* Супроводжувати гавканням які-небудь звуки (про собаку, лисицю та деяких інших тварин).
ПІДГА́ЙСТЕР *і* **ПІДГЕ́ЙСТЕР**, -стра, *ч.* У возі – міцна жердина, один кінець якої прикріплено до нижнього кінця шкворня, а інша – до задньої осі.
ПІДГА́ЛУЗЬ, -і, *ж.* Профільний підрозділ галузі народного господарства. *Підгалузь машинобудування.*
ПІДГАНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підганяння.
ПІДГАНЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто кого-небудь підганяє.
ПІДГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підганя́ти.**
ПІДГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПІДГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.*, **ПІДІГНА́ТИ**, піджену́, піджене́ш, *док.*, *перех.* 1. Примушувати швидше йти, їхати. // Примушувати або заохочувати робити що-небудь швидше. // Сприяти швидкості пересування, спонукати більш швидкий рух, пришвидшувати дії. // Пришвидшувати виконання яких-небудь дій або настання якихось подій. // Стимулювати швидкий ріст (про рослини). 2. Змушуючи рухатися в певному напрямку, гонячи, наближати, спрямовувати до чого-небудь. // Прискорюючи дії, намагатися швидше виконати що-небудь. 3. Щільно припасовувати, приладновувати одне до одного. // Приводити у відповідність до чого-небудь за розміром, формою і т. ін. // *перен.*, *розм.* Підладжувати під який-небудь зразок, узгоджувати з якимись уподобаннями. // *перен.* Домагаючись якої-небудь мети, підтасовувати факти, аргументи, розрахунки і т. ін.
ПІДГАНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **підганя́ти.**
ПІДГАРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгарикувати.**
ПІДГАРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Гарикати час від часу.
ПІДГА́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підга́ркувати.**
ПІДГА́РКУВАТИ, -ує, *недок.*, *розм.* Гаркати час від часу.
ПІДГАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгарто́вувати.**
ПІДГАРТО́ВУВАТИ *див.* **підгартува́ти.**
ПІДГАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ПІДГАРТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Трохи загартувати.
ПІДГАТИ́ТИ *див.* **підга́чувати.**
ПІДГА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підга́чувати.**
ПІДГА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДГАТИ́ТИ**, -гачу́, -га́тиш, *док.*, *перех.* Гатити додатково.
ПІДГВИНТИ́ТИ *див.* **підгви́нчувати.**
ПІДГВИНТИ́ТИСЯ *див.* **підгви́нчуватися.**
ПІДГВИ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підгвинти́ти.**
ПІДГВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгви́нчувати.**
ПІДГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДГВИНТИ́ТИ**, -нчу́, -нти́ш, *док.*, *перех.* Загвинчувати додатково, ще трохи. // *перен.*, *розм.* Збуджуючи кого-небудь, настроювати, підбурювати на якісь дії, вчинки і т. ін.
ПІДГВИ́НЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДГВИНТИ́ТИСЯ**, -нчу́ся, -нти́шся, *док.* 1. *тільки док.*, *розм.*, *перен.* Стати більш зібраним, підтягнутим, бадьорим. 2. *тільки недок.* Пас. до **підгвинти́ти.**
ПІДГЕ́ЙСТЕР *див.* **підга́йстер.**
ПІДГЕ́ЙСТРА, -и, **ПІДГЕ́РСТЬ**, -і, **ПІДГЕ́РСТЯ**, -я, *ж.*, *діал.* Підгайстер.
ПІДГЕ́РСТЬ *див.* **підге́йстра.**
ПІДГЕ́РСТЯ *див.* **підге́йстра.**
ПІДГИБА́ТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Вкрасти.
ПІДГИЛИ́ТИ *див.* **підги́лювати.**
ПІДГИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДГИЛИ́ТИ**, -гилю́, -ги́лиш, *док.*, *розм.* Підкидати м'яч під час гри в гилки.
ПІДГИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підгинання.
ПІДГИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгина́ти.**
ПІДГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДІГНУ́ТИ**, -дігну́, -дігне́ш, *док.*, *перех.* Загинати всередину або під кого-, що-небудь. // Гнути, згинати в суглобах (яку-небудь частину тіла).
ПІДГИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПІДІГНУ́ТИСЯ**, -дігне́ться, *док.* 1. Загинатися, згинатися в суглобах від перевтоми, безсилля і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **підгина́ти.**
ПІДГІ́Н, -го́ну, *ч.* 1. Дія за знач. **підганя́ти** 1, 2. 2. *спец.* Кущова, деревна порода, що підсаджується для прискореного зростання порід із повільним ростом, а також порода нижчого ярусу лісового насадження. 3. *спец.* Додатковий пагін у хлібних злаків, який утворюється пізніше від основного стебла.
ПІДГІ́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до підгону (у 2 знач.).
ПІДГІ́Р, -го́ру, *ч.* Те саме, що **підгі́р'я.**
ПІДГІ́РЛЯ, -я, *с.*, *діал.* Підгруддя, підгорля.
ПІДГІ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **підгі́рський.**
ПІДГІ́РОК, -рка, *ч.* Те саме, що **підгі́р'я.**
ПІДГІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Який міститься біля підніжжя або на схилі гори. // Власт. населенню підгір'я.
ПІДГІ́Р'Я, -я, *с.* Нижній схил гори, що переходить у рівнину; місцевість біля підніжжя гори, гір.
ПІДГІ́Р'ЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **підгі́р'я.**
ПІДГЛЕ́ДІТИ *див.* **підгляда́ти.**
ПІДГЛИ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* підгли́блять; *док.* Занурити, заглибити додатково, ще трохи.
ПІДГЛО́ТКОВИЙ, -о́ткова, -о́ткове, *анат.* Який міститься нижче глотки, під глоткою.
ПІДГЛУ́ХИЙ, -а, -е, *діал.* Глухуватий.
ПІДГЛЯ́Д *див.* **підгля́ди.**
ПІДГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгляда́ти.**
ПІДГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДГЛЕ́ДІТИ** *і рідко* **ПІДГЛЯ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Крадькома дивитися, глядіти, намагаючись простежити за ким-небудь, довідатись про щось. 2. Помічати, виявляти кого-, що-небудь несподівано, випадково або стежачи з певною метою.
ПІДГЛЯ́ДАЧ, -а, *ч.* Той, хто таємно, з наміром донести стежить за ким-небудь, вистежує когось.
ПІДГЛЯ́ДАЧКА, -и. Жін. до **підгля́дач.**
ПІДГЛЯ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **підгля́д**, -у, *ч.*), *розм.* Те саме, що **підгляда́ння.**
ПІДГЛЯ́ДІТИ *див.* **підгляда́ти.**
ПІДГЛЯ́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **підгляда́ч.**
ПІДГЛЯ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **підгля́дник.**
ПІДГЛЯ́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **підгляда́ти.**
ПІДГНИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгнива́ти.**
ПІДГНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПІДГНИ́ТИ**, -иє́, *док.* 1. Трохи, частково або в якомусь місці гнити, пріти, трухлявіти. 2. *перен.* Зазнавати морального занепаду, розкладу.
ПІДГНИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **підгни́ти.** 2. *у знач. прикм.* Трохи, частково або в якомусь місці гнилий; зіпсований гниттям. 3. *перен.* Який морально занепав, розклався.
ПІДГНИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **підгни́лий.**
ПІДГНИ́ТИ *див.* **підгнива́ти.**
ПІДГНІТИ́ТИ *див.* **підгні́чувати.**
ПІДГНІТИ́ТИСЯ *див.* **підгні́чуватися.**
ПІДГНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгні́чувати.**
ПІДГНІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДГНІТИ́ТИ**, -ічу́, -і́тиш, *док.*, *перех.* Трохи, злегка гнітити (у 4 знач.), підсмажувати (звичайно вироби з тіста).
ПІДГНІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДГНІТИ́ТИСЯ**, -і́титься, *док.* Трохи, злегка гнітитися (у 3 знач.), підсмажуватися (про вироби з тіста).
ПІДГНО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгно́їти.**
ПІДГНО́ЇТИ *див.* **підгно́ювати.**
ПІДГНО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгно́ювати.**
ПІДГНО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДГНО́ЇТИ**, -ою́, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Удобрювати землю гноєм; угноювати. 2. *розм.* Погано зберігаючи, дати підгнити чому-небудь.
ПІДГОВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підговори́ти.**
ПІДГОВОРИ́ТИ *див.* **підгово́рювати.**
ПІДГОВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгово́рювати.**
ПІДГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДГОВОРИ́ТИ**, -ворю́, -во́риш, *док.*, *перех.* Те саме, що **підмовля́ти.**
ПІДГОДІ́ВЛЯ, -і, *ж.*, *с. г.* 1. Дія за знач. **підгодува́ти, підгодо́вувати.** 2. Те саме, що **підко́рм.**
ПІДГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підгодува́ти.** // *у знач. прикм.*
ПІДГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгодо́вувати.**
ПІДГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДГОДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. *чим і без додатка.* Годувати потрошку, час від часу або додатково. // *перев. док.* Підсилено або понад визначену міру годувати, сприяючи зміцненню сил, доданню ваги і т. ін. // *перен.* Час від часу щось давати кому-небудь. 2. Давати їжу тому, хто її позбавлений або має недосить. *Підгодовувати немовля.* 3. *с. г.* Те саме, що **підживлювати** 3.
ПІДГОДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДГОДУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *також у сполуч. зі сл.* т р о х и. 1. Наїдаючись, тамувати, угамовувати почуття голоду. // *перев. док.* Ставати міцнішим, сильнішим або товщим від посиленого, доброго харчування. 2. *тільки недок.* Пас. до **підгодо́вувати.**
ПІДГОДУВА́ТИ *див.* **підгодо́вувати.**
ПІДГОДУВА́ТИСЯ *див.* **підгодо́вуватися.**
ПІДГО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підго́їти і підго́їтися.**
ПІДГО́ЇТИ *див.* **підго́ювати.**
ПІДГО́ЇТИСЯ *див.* **підго́юватися.**
ПІДГО́ЙДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підго́йдувати.**
ПІДГО́ЙДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Злегка гойдати.
ПІДГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підголи́ти.** 2. *у знач. прикм.* Підправлений голінням.
ПІДГОЛИ́ТИ *див.* **підго́лювати.**
ПІДГОЛИ́ТИСЯ *див.* **підго́люватися.**
ПІДГОЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Який міститься в головах або під головою.
ПІДГОЛІ́ВНИК, -а, *ч.* Пристрій для голови (звичайно на зуболікувальних, перукарських і т. ін. кріслах).
ПІДГОЛІ́В'Я, **ПІДГОЛО́В'Я**, -я, *с.* Невеличка низенька скринька, підставка або інший предмет, що підкладається в головах під подушку для надання їй вищого положення.
ПІДГОЛО́ВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **підголі́в'я.**
ПІДГОЛО́В'Я *див.* **підголі́в'я.**
ПІДГОЛОСКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до підголоска.
ПІДГОЛО́СНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **підголо́сок.**
ПІДГОЛО́СОК, -ска, *ч.*, *розм.* 1. *муз.* Побічні верхні голоси, що протистоять головній мелодії нижнього голосу. // Побічні витримані звуки в будь-якому голосі, що протистоять іншим голосам. // Співець, який вторить тому, хто веде основну мелодію. 2. *перен.* Безпринципна людина, що догідливо повторює чиїсь думки, судження.
ПІДГО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підго́лювати.**
ПІДГО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДГОЛИ́ТИ**, -голю́, -го́лиш, *док.*, *перех. і неперех.* Голячи з боків, по краях, підрівнювати, підправляти голінням; підбривати.
ПІДГО́ЛЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся, *недок.*, **ПІДГОЛИ́ТИСЯ**, -голю́ся, -го́лишся, *док.* Підбривати собі вуса, бороду і т. ін.
ПІДГО́НИТИ *див.* **підганя́ти.**
ПІДГО́НКА, -и, *ж.* Дія за знач. **підігна́ти, підго́нити** 3.
ПІДГОРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгора́ти.**
ПІДГОРА́ТИ *див.* **підгоря́ти.**
ПІДГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який почав горіти, підгорів трохи знизу, з боків і т. ін. // Засмажений, пригорілий (про страви). 2. Який втратив свіжість; присмажений сонцем (про рослину).
ПІДГОРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **підгорі́лий.**
ПІДГОРІ́ТИ *див.* **підгоря́ти.**
ПІДГО́РЛИНА, -и, *ж.* Те саме, що **підгру́ддя.**
ПІДГО́РЛЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **підгру́ддя.** 2. *рідко.* Ожиріле підборіддя (людини), воло (у 2 знач.). 3. Нижня горизонтальна частина ярма.
ПІДГО́РНЕНИЙ, **ПІДГО́РНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підгорну́ти.**
ПІДГОРНУ́ТИ *див.* **підгорта́ти.**
ПІДГО́РНУТИЙ *див.* **підго́рнений.**
ПІДГОРНУ́ТИСЯ *див.* **підгорта́тися.**
ПІДГОРО́ДДЯ, -я, *с.*, **ПІДГОРО́ДНЯ**, -і, *ж.*, *діал.* Приміське село, передмістя.
ПІДГОРО́ДНЯ *див.* **підгоро́ддя.**
ПІДГОРОДЯ́НИН, -а, *ч.*, *діал.* Мешканець передмістя.
ПІДГОРОДЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Жін. до **підгородя́нин.**
ПІДГОРТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Знаряддя для підгортання рослин.
ПІДГОРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгорта́ти.**
ПІДГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і розм.* **ПІДГО́РТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДГОРНУ́ТИ**, -горну́, -го́рнеш, *док.*, *перех.* 1. Горнучи (у 1 знач.), збирати що-небудь

сипуче докупи. // Підбирати, поправляти що-небудь (звичайно волосся). 2. *під кого – що.* Горнучи, гребучи, соваючи і т. ін., поміщати, пересувати під кого-, що-небудь, до когось, чогось. 3. Придавлювати собою кого-, що-небудь, навалившись; підминати (у 1 знач.). // Гнути, згинати в суглобах, підкладаючи під кого-, що-небудь (про частини тіла); підгинати. // *перен., рідко.* Силою підкоряти кого-небудь, заволодівати чимсь. 4. Робити що-небудь коротшим, загинаючи кінець, частину під що-небудь, всередину чогось. 5. Доглядаючи за рослинами, нагортати, нагрібати розпушену землю до основи стебел.

ПІДГОРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДГОРНУ́ТИСЯ**, -го́рнеться, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Загинатися під що-небудь, всередину чогось. 2. *до кого, розм.* Те саме, що **пригорта́тися** 1. 3. *тільки недок.* Пас. до **підгорта́ти** 1.

ПІДГОРТА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **підгорта́льник**.

ПІДГО́РТКА, -и, *ж.* Дія за знач. **підгорта́ти** 5.

ПІДГО́РТУВАТИ *див.* **підгорта́ти**.

ПІДГОРЯ́НИН, -а, *ч.* Житель підгір'я.

ПІДГОРЯ́НКА, -и. Жін. до **підгоря́нин**.

ПІДГОРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгоря́ти**.

ПІДГОРЯ́ТИ, -я́є *і* **ПІДГОРА́ТИ**, -а́є, *недок.*, **ПІДГОРІ́ТИ**, -ри́ть, *док.* 1. Починати горіти; згоряти трохи, частково або з якогось боку. // Занадто засмажуючись, пригоряючи, набувати гіркого присмаку (про страви). // Прилипати, пригоряти до чого-небудь під час варіння. 2. Втрачати свіжість, присмажуватися сонцем (про рослину).

ПІДГО́СТРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підгостри́ти**.

ПІДГО́СТРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгостри́ти**.

ПІДГОСТРИ́ТИ *див.* **підго́стрювати**.

ПІДГО́СТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підго́стрювати**.

ПІДГО́СТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДГОСТРИ́ТИ**, -гострю́, -го́стриш, *док.*, *перех.* Трохи, додатково гострити (у 1 знач.) що-небудь, робити гострішим.

ПІДГОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підготови́ти, підготува́ти**.

ПІДГОТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підгото́ваний**.

ПІДГОТО́ВИТИ *див.* **підготовля́ти**.

ПІДГОТО́ВИТИСЯ *див.* **підготовля́тися**.

ПІДГОТО́ВКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підгото́вити**. // *у сполуч. зі сл.* а р т и л е р і й с ь к и й, м і н о м е т н и й *і т. ін.* Інтенсивний обстріл, бомбардування і т. ін. позицій противника перед наступом. 2. Запас знань, навичок, досвід і т. ін., набутий у процесі навчання, практичної діяльності.

ПІДГОТО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підгото́вити, підготува́ти**. // **підго́товлено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Готовий для використання, вжитку і т. ін. 3. *у знач. прикм.* Готовий для якої-небудь діяльності, здатний до неї.

ПІДГОТО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підгото́влений**.

ПІДГОТО́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **підгото́вити**; підготовка (у 1 знач.).

ПІДГОТО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підготовлення.

ПІДГОТО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **підгото́влювати**.

ПІДГОТО́ВЛЮВАТИ *див.* **підготовля́ти**.

ПІДГОТО́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **підготовля́тися**.

ПІДГОТОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підготовля́ти**.

ПІДГОТОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПІДГОТО́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДГОТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і* **ПІДГОТО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* підгото́влять; *док.*, *перех.* 1. Забезпечувати здійснення, проведення, існування чогось, завчасно роблячи, готуючи для цього все необхідне. // Заздалегідь доводити до ладу, до стану готовності все необхідне для проведення, здійснення чого-небудь. // *перев. док.* Заготовити, приготувати що-небудь для використання, зробити запас чогось. // *перев. док.* Виконати, здійснити, розробити і т. ін. що-небудь. *Підготовляти ґрунт.* 2. *також до чого.* Давати необхідний запас знань, передавати навички, досвід і т. ін. в процесі навчання, практичної діяльності. // *у сполуч. зі сл.* с е б е. Набувати певних знань, навичок, досвіду і т. ін. 3. *перев. док.* Передбачаючи, відчуваючи що-небудь, повідомити когось, навчити чогось і т. ін. заздалегідь, завчасно.

ПІДГОТОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **ПІДГОТО́ВЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДГОТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся *і* **ПІДГОТО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* підгото́вляться; *док.* 1. Готуватися до чого-небудь заздалегідь, завчасно. 2. *тільки недок.* Пас. до **підготовля́ти, підгото́влювати**.

ПІДГОТО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **підгото́вчий**.

ПІДГОТО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто підготовляє що-небудь.

ПІДГОТО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **підгото́вник**.

ПІДГОТО́ВЧИЙ, -а, -е. Який є підготовкою до чого-небудь, попередній. // Признач. для підготовки, який здійснює підготовку.

ПІДГОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підготува́ти**.

ПІДГОТУВА́ТИ *див.* **підготовля́ти**.

ПІДГОТУВА́ТИСЯ *див.* **підготовля́тися**.

ПІДГО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підго́ювати**.

ПІДГО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДГО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* Трохи, частково гоїти, заліковувати.

ПІДГО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПІДГО́ЇТИСЯ**, -їться, *док.* Трохи, частково гоїтися, заліковуватися.

ПІДГРАВА́ТИ, -аю, -а́єш, *недок.*, **ПІДІГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* Грою на музичному інструменті супроводити чию-небудь гру, чийсь спів.

ПІДГРЕБТИ́ *див.* **підгріба́ти**.

ПІДГРИЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгриза́ти**.

ПІДГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш, *док.*, *перех.* 1. Гризти трохи, частково, перев. у нижній частині чого-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Виснажувати кого-небудь причіпками, докорами, лайкою.

ПІДГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підгри́зти**.

ПІДГРИЗЕ́НЬ, -зня, *ент.* Різновид хруща.

ПІДГРИ́ЗТИ *див.* **підгриза́ти**.

ПІДГРИМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгримо́вувати**.

ПІДГРИМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДГРИМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Гримувати трохи, злегка або додатково.

ПІДГРИМО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДГРИМУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Гримуватися трохи, злегка або додатково.

ПІДГРИМУВА́ТИ *див.* **підгримо́вувати**.

ПІДГРИМУВА́ТИСЯ *див.* **підгримо́вуватися**.

ПІДГРИ́МУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підгри́мувати**.

ПІДГРИ́ФОК, -фка, *ч.*, *муз.* Деталь струнних інструментів, до якої прикріплюються нижні кінці струн.

ПІДГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгріба́ти**.

ПІДГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док.* 1. *перех.* Горнучи, згрібати, збирати в одне місце, докупи. // *під кого – що.* Горнучи, гребучи і т. ін., поміщати під кого-, що-небудь. // *перен.*, *розм.* Пожадливо захоплювати, привласнювати що-небудь. 2. *неперех.* Гребучи веслами або чим-небудь іншим, наближатися до кого-, чого-небудь. // Злегка, поволі гребти веслами або чим-небудь іншим.

ПІДГРОМА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підгрома́дити**.

ПІДГРОМА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДГРОМА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Злегка, трохи громадити (у 1 знач.).

ПІДГРОМА́ДИТИ *див.* **підгрома́джувати**.

ПІДГРУ́ДДЯ, -я, *с.* Відвисла шкіра на грудях під шиєю у деяких тварин; підгорля, підгорлина.

ПІДГРУДИ́ННИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься під грудиною.

ПІДГРУ́ДНИЙ, -а, -е. *анат.* Який міститься нижче грудей.

ПІДГРУДНИ́ННИЙ, -а, -е, *анат.*: ** **підгрудни́нний кут** – кут, утворений реберними дугами в місці їх з'єднання з грудниною.

ПІДГРУДОЧЕРЕ́ВНИЙ, -а́, -е́, *анат.* Який міститься під мускульною перепоною, що відмежовує грудну порожнину від черевної.

ПІДГРУ́ЗД *див.* **підгру́здь**.

ПІДГРУ́ЗДОК, -дка, *ч.* Їстівний гриб, схожий на груздь.

ПІДГРУ́ЗДЬ, -я́, **ПІДГРУ́ЗД**, -а́, *ч.* Різновид груздя.

ПІДГРУ́ПА, -и, *ж.* Частина, підрозділ групи.

ПІДГРЯЗИ́ТИ, -и́ть, *док.*, *безос.*, *розм.* Стати грязьким (про ґрунт).

ПІДГУ́ЗОК, -зка, *ч.*, *розм.* Невеличка пелюшка, якою обгортають нижню частину тіла немовляти.

ПІДГУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгу́кувати**.

ПІДГУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Вигуками підтримувати кого-небудь, виявляючи солідарність з кимось. // Гукати кого-небудь, підкликаючи до себе.

ПІДГУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підгу́лювати**.

ПІДГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДГУЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *розм.* 1. П'яніти від випивки. 2. Час від часу бувати, зустрічатися з ким-небудь; гуляти (у 4 знач.). 3. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Бути невдалим, поганим.

ПІДГУЛЯ́ТИ *див.* **підгу́лювати**.

ПІДГУСТИ́ТИ *див.* **підгу́щувати**.

ПІДГУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДГУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док.*, *перех.* Робити густішим (*див.* **густи́й** 1, 2).

ПІДҐРУНТО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **підґру́нтя**. // Який міститься, відбувається в підґрунті. ** **підґрунтове́ зро́шення** – спосіб поливу, при якому воду подають у ґрунт на глибину 35 – 60 см за допомогою системи підземних зволожників.

ПІДҐРУ́НТЯ, -я, *с.* 1. Ґрунт під верхнім шаром землі. 2. *перен.* Основа, на якій базується що-небудь.

ПІДДА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **піддава́ти**.

ПІДДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач **піддава́ти**.

ПІДДАВА́ТИ, -аю, -а́єш, *недок.*, **ПІДДА́ТИ**, -а́м, -аси́, *док.* 1. *перех.* Допомагати кому-небудь піднімати щось важке. // Підштовхувати кого-, що-небудь, зрушуючи з місця або пришвидшуючи рух. 2. *перех.*, *чому.* Впливати, діяти чим-небудь на когось, щось з метою поліпшення, вдосконалення. // Заподіювати проти кого-небудь щось лихе (бити, мордувати і т. ін.). // *у сполуч. з ім.* о б м і р к у в а н н я, а н а л і з *і т. ін.* Досліджувати, перевіряючи, обмірковуючи що-небудь. *Піддавати арештові. Піддавати критиці. Піддавати сумніву.* 3. *перех. і неперех.*, *чим*, *розм.* Ударяючи чим-небудь, бити (звичайно знизу вгору). 4. *перех.*, *чого*, *розм.* Класти, сипати, лити і т. ін. на додаток до чого-небудь; додавати, добавляти. // Збільшувати, посилювати, робити відчутнішим що-небудь. // Вставляти в розмову, обговорення і т. ін. свої слова, думки, міркування. // *перев. зі сл.* в о г о н ь, ж а р, з а п а л, о х о т а, п а р *і т. ін.*, *перен.* Спонукувати кого-небудь до інтенсивнішої дії. 5. *перех.*, *розм.*, *рідко.* Таємно віддавати. 6. *розм.* Багато пити спиртного, напиватися.

ПІДДАВА́ТИСЯ, -аюся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДДА́ТИСЯ**, -а́мся, -аси́ся, *док.* 1. *кому, чому і без додатка.* Зазнавати змін у якості, стані і т. ін. під дією, впливом кого-, чого-небудь. // Змінювати попереднє положення, відступаючи під натиском, дією чого-небудь. // Мати здатність, властивість змінюватися під дією чого-небудь. // Відчуваючи на собі вплив, ставати сприйнятливим до чого-небудь. // Бути об'єктом якої-небудь дії, впливу чогось. 2. *чому, на що і без додатка.* Поступаючись перед чим-небудь, відмовлятися від якихось поглядів, переконань і т. ін. // *також у сполуч. зі сл.* п і д м о в а, у м о в л я н н я *і т ін.* Йти на поступки під впливом чиїх-небудь прохань, умовлянь і т. ін. // Потрапляючи під чий-небудь вплив, діяти згідно з чиїмсь бажанням, наказом і т. ін. // Зазнавати впливу якого-небудь почуття, стану. *Піддаватися сумніву.* 3. *кому і без додатка.* Відступаючи під натиском противника, давати можливість схопити себе, оволодіти собою. // *кому, під кого – що і без додатка.* Підкорятися чий-небудь владі, силі; скорятися. 4. *тільки недок.* Пас. до **піддава́ти**.

ПІДДАВКИ́, -і́в, *мн.* Вид гри в шашки, у якій виграє той, хто швидше віддасть свої шашки противникові. *Грати в піддавки.*

ПІДДА́КНУТИ *див.* **підда́кувати**.

ПІДДА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підда́кувати**.

ПІДДА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДДА́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Те саме, що **підта́кувати** 1.

ПІДДА́НА, -ної. Жін. до **підда́ний**.

ПІДДА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Підданий.

ПІДДА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підда́ти**.

ПІДДА́НИЙ, -ного, *ч.* Особа, яка перебуває у підданстві певної держави, влади, правителя. // *заст.* Особа, економічно залежна від кого-небудь.

ПІДДА́НИЦЯ, -і. Жін. до **підда́нець**.

ПІДДА́НКА, -и. Жін. до **підда́нець**.

ПІДДА́НСТВО, -а, *с.* Належність особи до певної держави, здебільшого з монархічною формою правління. // *заст.* Економічна залежність від кого-небудь.

ПІДДА́НСЬКИЙ, -а, -е. Власт. підданцю.

ПІДДА́ТИ *див.* **піддава́ти**.

ПІДДА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* У стані сп'яніння.

ПІДДА́ТИСЯ *див.* **піддава́тися**.

ПІДДА́ТЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який легко змінює форму, деформується під дією чого-небудь або має властивість так змінюватися. // Який легко, не чинячи опору, піддається дії чого-небудь. 2. *перен.* Який легко йде на поступки, якого легко умовити, на якого легко вплинути. *Піддатлива людина. Піддатливий характер.*

ПІДДА́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **підда́тливий**.

ПІДДА́ТЛИВО. Присл. до **підда́тливий**.

ПІДДА́ЧА, -і, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **піддава́ти, підда́ти**. ** **на підда́чу** – додатково до чого-небудь.

ПІДДА́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підда́шок**.

ПІДДА́ШОК, -шка, *ч.* Те саме, що **підда́шшя** 1 – 3. // *у сполуч. зі сл.* р у к а, д о л о н я. Положення руки над очима, якою прикриваються від сонця, яскравого світла і т. ін.

ПІДДА́ШШЯ, -я, *с.* 1. Покрівля на стовпах або інших опорах для захисту від сонця, негоди і т. ін.; навіс. 2. Крита прибудова з площадкою та східцями, ґанок біля входу в будинок. 3. Виступ, карниз якої-небудь покрівлі. 4. *діал.* Горище.

ПІДДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **піддержа́ти**.

ПІДДЕ́РЖАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підде́ржаний**.

ПІДДЕ́РЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підде́ржати**.

ПІДДЕ́РЖАТИ *див.* **підде́ржувати**.

ПІДДЕ́РЖКА, -и, *ж.* Дія за знач. **підде́ржувати, підде́ржати**.

ПІДДЕ́РЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **підде́ржувати**.

ПІДДЕ́РЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підде́ржувати**.

ПІДДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДДЕ́РЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **підтри́мувати**.

ПІДДЕ́РТИ *див.* **піддира́ти**.

ПІДДЗЕРКА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціальна підставка (столик, полиця і т. ін.) під дзеркалом.

ПІДДЗЬО́БОК, -бка, *ч.*, *зоол.* Нижня частина дзьоба птаха.

ПІДДИВИ́ТИСЯ *див.* **піддивля́тися**.

ПІДДИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПІДДИВИ́ТИСЯ**, -дивлю́ся, -ди́вишся; *мн.* підди́вляться; *док.* Те саме, що **підгляда́ти** 1.

ПІ́ДДИМКА, -и, *ж.*, *діал.* Дрібна цибуля-саджанка.

ПІДДИ́МОК, -мка, *ч.*, *діал.* Усе копчене.

ПІДДИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *гірн.* Той, хто займається піддиранням.

ПІДДИРА́ННЯ, -я, *с.*, *гірн.* Дія за знач. **піддира́ти** 2.

ПІДДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДДЕ́РТИ**, -ру́, -ре́ш, *док.* 1. Забирати, видирати частину яєць із гнізда, сот із вулика і т. ін. 2. *гірн.* Видобувати ламкі породи, розширюючи проходи в штреках.

ПІДДИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **піддира́ти**.

ПІДДИРА́Ч, -а́, *ч.*, *гірн.* Інструмент у вигляді клинка для видобування ламких порід.

ПІДДІАФРАГМА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.*: ** **піддіафрагма́льний абсце́с** – внутрішньочеревний абсцес, розміщений у піддіафрагмальному просторі.

ПІДДІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДДІ́ТИ**, -і́ну, -і́неш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **піддяга́ти**.

ПІДДІ́ВОК, -вка, *ч.*, *розм.* Дівчина-підліток.

ПІДДІ́ВОЧА, -чої, *ж.* Дівча-підліток 14 – 15-річного віку.

ПІДДІЛЯ́НКА, -и, *ж.* Ділянка, яка розглядається як складова частина іншої ділянки. *Підділянка па-*

м'яті.
ПІДДІ́ТИ *див.* **піддіва́ти.**
ПІДДОБРИ́ТИ *див.* **піддо́брювати.**
ПІДДОБРИ́ТИСЯ *див.* **піддо́брюватися.**
ПІДДО́БРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піддо́брювати.**
ПІДДО́БРЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПІДДОБРЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *недок.,* **ПІДДОБРИ́ТИ,** -добрю́, -до́бриш, *док., перех., чим і без додатка.* 1. Подарунками, послугами і т. ін. переборювати чию-небудь упередженість або робити когось доброзичливішим, сприяти більшій увазі до себе. 2. *розм.* Робити страву добрішою, смачнішою.
ПІДДО́БРЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся *і* **ПІДДОБРЯ́ТИСЯ,** -я́юся, -я́єшся, *недок.,* **ПІДДОБРИ́ТИСЯ,** -добрю́ся, -до́бришся, *док., розм.* 1. Те саме, що **піддо́брювати** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **піддо́брювати, піддобря́ти.**
ПІДДОБРЯ́ТИ *див.* **піддо́брювати.**
ПІДДОБРЯ́ТИСЯ *див.* **піддо́брюватися.**
ПІДДО́ВБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **піддовба́ти.**
ПІДДОВБА́ТИ *див.* **піддо́вбувати.**
ПІДДО́ВБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піддо́вбувати.**
ПІДДО́ВБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПІДДОВБА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Злегка або додатково довбати (у 1 знач.).
ПІДДО́ГЛЯДНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **підна́глядний.**
ПІДДО́ЇТИ *див.* **піддо́ювати.**
ПІДДО́МЕННИК, -а, *ч., мет.* Основа доменної печі.
ПІДДО́Н, -а, *ч.* Те, що ставиться під дно чого-небудь. // Настил, що використовується як основа для чого-небудь. // Металева плита, на яку встановлюється виливниця під час заливання в неї металу. // *спец.* Дно двигуна або якої-небудь споруди, яке використовується для стікання води, мастила.
ПІДДО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **піддо́н.**
ПІДДО́ННИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **піддо́н.**
ПІДДО́СЛІДНИЙ, -а, -е. Який є об'єктом наукового дослідження, експерименту.
ПІДДО́ЮВАННЯ, -я, *с., с. г.* Дія за знач. **піддо́ювати.**
ПІДДО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **ПІДДО́ЇТИ,** -ою́, -о́їш, *док., перех., с. г.* Додатково доїти.
ПІДДРАЖНИ́ТИ *див.* **піддра́жнювати.**
ПІДДРА́ЖНЮВАННЯ, *рідко* **ПІДДРА́ЗНЮВАННЯ,** -я, *с.* Дія за знач. **піддра́жнювати, піддра́знювати.**
ПІДДРА́ЖНЮВАТИ *і рідко* **ПІДДРА́ЗНЮВАТИ,** -юю, -юєш, *недок.,* **ПІДДРАЖНИ́ТИ** *і рідко* **ПІДДРАЗНИ́ТИ,** -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Злегка дражнити.
ПІДДРАЗНИ́ТИ *див.* **піддра́жнювати.**
ПІДДРА́ЗНЮВАННЯ *див.* **піддра́жнювання.**
ПІДДРА́ЗНЮВАТИ *див.* **піддра́жнювати.**
ПІДДРОЧИ́ТИ *див.* **піддро́чувати.**
ПІДДРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піддро́чувати.**
ПІДДРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* **ПІДДРОЧИ́ТИ,** -рочу́, -ро́чиш, *док., перех., розм.* Те саме, що **підбу́рювати.**
ПІДДРУ́ЖБА, -и, *ч., зах.* Піддружий.
ПІДДРУ́ЖЖЯ, -я, **ПІДДРУ́ЖИЙ,** -жого, *ч., етн.* Помічник дружка на весіллі.
ПІДДРУ́ЖИЙ *див.* **піддру́жжя.**
ПІДДРУ́ЖКА, -и, *ж., етн.* Помічниця дружка на весіллі.
ПІДДУ́БЕНЬ, -бня, *ч.* Те саме, що **підду́бник.**
ПІДДУ́БНИК, -а, *ч.* Їстівний гриб, схожий на боровик.
ПІДДУ́БОК, -бка, *ч.* Те саме, що **підду́бник.**
ПІДДУВА́ЛО, -а, *с.* Отвір під топкою, крізь який проходить повітря, підсилюючи тягу під час горіння.
ПІДДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піддува́ло.**
ПІДДУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **піддува́ти.** 2. *мед.* Те саме, що **штучний пневмото́ракс.**
ПІДДУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПІДДУ́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Дути знизу або збоку (звичайно на вогонь). 2. *тільки недок., неперех.* Те саме, що **підвіва́ти** 1.
ПІДДУ́ЖАТИ *див.* **підду́жувати.**
ПІДДУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **ПІДДУ́ЖАТИ,** -аю, -аєш, *док., розм.* Ставати здоровішим, міцнішим, починати видужувати.
ПІДДУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Один із сортів груші.
ПІДДУ́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **піддури́ти.**
ПІДДУРИ́ТИ *див.* **підду́рювати.**
ПІДДУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підду́рювати.**
ПІДДУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **ПІДДУРИ́ТИ,** -урю́, -у́риш, *док., перех., розм.* Те саме, що **обма́нювати.**
ПІДДУ́ТИ *див.* **піддува́ти.**
ПІДДЯ́ГАНКА, -и, *ж., розм.* Те, що піддягають під що-небудь (звичайно для тепла).
ПІДДЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піддяга́ти.**
ПІДДЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПІДДЯГТИ́** *і* **ПІДДЯГНУ́ТИ,** -дягну́, -дя́гнеш, *док., перех.* Одягати додатково під що-небудь (звичайно для тепла).
ПІДДЯГНУ́ТИ *див.* **піддяга́ти.**
ПІДДЯГТИ́ *див.* **піддяга́ти.**
ПІДДЯ́ЧИЙ, -чого, *ч., іст.* Помічник дяка (у 2 знач.).
ПІД'Є́ДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **під'єдна́ти.**
ПІД'ЄДНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **під'єдна́ти.**
ПІД'ЄДНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.,* **ПІД'Є́ДНУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.* Приєднати до основного джерела живлення або управління.
ПІД'Є́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **під'є́днувати.**
ПІД'Є́ДНУВАТИ *див.* **під'єдна́ти.**
ПІДЖА́К, -а́, *ч.* Верхня частина чоловічого костюма у вигляді куртки з рукавами й полами на застібці, звичайно з відкладним коміром.
ПІДЖАКО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **піджа́чний.**
ПІДЖА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підж́арити.** // *у знач. прикм.*
ПІДЖА́РИТИ *див.* **піджа́рювати.**
ПІДЖА́РИТИСЯ *див.* **піджа́рюватися.**
ПІДЖА́РКА, -и, *ж.* Страва з підсмажених шматочків м'яса, а також такі шматочки.
ПІДЖА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піджа́рювати.**
ПІДЖА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **ПІДЖА́РИТИ,** -рю, -риш, *док., перех.* Те саме, що **підсма́жувати.**
ПІДЖА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.,* **ПІДЖА́РИТИСЯ,** -иться, *док.* 1. Ставати піджареним. 2. *тільки недок.* Пас. до **піджа́рювати.**
ПІДЖА́ТИ[1] *див.* **піджима́ти.**
ПІДЖА́ТИ[2] *див.* **піджина́ти.**
ПІДЖА́ТИСЯ *див.* **піджима́тися.**
ПІДЖАЧИ́НА, -и, *ж.* Зневажл. до **піджа́к.**
ПІДЖА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піджа́к.** ** **Піджа́чна па́ра** – верхнє чоловіче вбрання, до якого входить піджак.
ПІДЖА́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто шиє піджаки.
ПІДЖАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **піджа́к.**
ПІДЖИ́ВА, -и, *ж., розм.* Те, що використовується для підживлення (у 2 знач.).
ПІДЖИВА́ТИ[1], -а́є, *недок.,* **ПІДЖИ́ТИ,** -иве́, *док., розм.* Трохи заживати, загоюватися.
ПІДЖИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПІДЖИ́ТИ,** -иву́, -иве́ш, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **піджина́тися.** 2. *рідко.* Збільшуватися, прибувати.
ПІДЖИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.,* **ПІДЖИ́ТИСЯ,** -иву́ся, -иве́шся, *док., розм.* Починати набувати що-небудь; ставати багатшим.
ПІДЖИВИ́ТИ *див.* **підживлювати.**
ПІДЖИВИ́ТИСЯ *див.* **підживлюватися.**
ПІДЖИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч до **підживи́ти** 3.
ПІДЖИ́ВЛЕННЯ, -я, *с., с. г.* 1. Дія за знач. **підживи́ти.** 2. Додатковий корм (для тварин), підкормка (для рослин). 3. Поповнення втрати рідкої або газуватої речовини, що знаходиться десь, в чому-небудь.
ПІДЖИ́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для підживлювання.
ПІДЖИ́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підживлювати.**
ПІДЖИ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПІДЖИВЛЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *недок.,* **ПІДЖИВИ́ТИ,** -живлю́, -жи́виш; *мн.* піджи́влять; *док., перех. і без додатка.* 1. *також у сполуч. зі сл.* с и л а. Додавати сили, бадьорості і т. ін. // *також у сполуч. зі сл.* в о г о н ь, б а г а т т я *і т. ін., рідко.* Підтримувати, не даючи загаснути. // *перен.* Робити виразнішим, яскравішим і т. ін. 2. *розм.* Те саме, що **підгодо́вувати** 1, 2. // *у сполуч. зі сл.* с е б е, *перен., рідко.* Збагачуватися. 3. *с. г.* Вносити добрива в ґрунт.
ПІДЖИ́ВЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся *і* **ПІДЖИВЛЯ́ТИСЯ,** -я́юся, -я́єшся, *недок.,* **ПІДЖИВИ́ТИСЯ,** -живлю́ся, -жи́вишся; *мн.* піджи́вляться; *док.* 1. Набувати сили, бадьорості і т. ін. // *розм.* Те саме, що **піджи́витися.** // *перен., розм.* Ставати виразнішим, яскравішим і т. ін. 2. *розм.* Трохи поїсти, попити. 3. *тільки недок., с. г.* Пас. до **підживлювати** 3.
ПІДЖИ́ВЛЮВАЧ, -а, *ч., спец.* Механізм, признач. для підживлювання рослин.
ПІДЖИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підживля́ти.**
ПІДЖИВЛЯ́ТИ *див.* **піджи́влювати.**
ПІДЖИВЛЯ́ТИСЯ *див.* **піджи́влюватися.**
ПІДЖИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піджида́ти.**
ПІДЖИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех. і без додатка, розм.* Те саме, що **чека́ти.**
ПІДЖИ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Людина похилого віку.
ПІДЖИМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піджима́ти.**
ПІДЖИМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПІДЖА́ТИ,** підіжму́, підіжме́ш, *док., перех., рідко.* Підгортати під себе або притискати до себе (ноги, хвіст і т. ін.). // Міцно стуляти, стискати (губи).
ПІДЖИМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.,* **ПІДЖА́ТИСЯ,** підіжме́ться, *док., рідко.* Підгортатися або притискатися (про ноги, хвіст і т. ін.). // Міцно стулятися, стискатися (про губи).
ПІДЖИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піджина́ти.**
ПІДЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПІДЖА́ТИ,** підіжну́, підіжне́ш, *док., перех.* Жати хлібні злаки частково, на якій-небудь площі. // Жнучи, доганяти кого-небудь, змагатися з кимсь.
ПІДЖИ́ТИ[1] *див.* **піджива́ти**[1].
ПІДЖИ́ТИ[2] *див.* **піджива́ти**[2].
ПІДЖИ́ТИСЯ *див.* **піджива́тися.**
ПІДЖО́Д, -у, *ч., діал.* Чекання, очікування.
ПІДЖУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *розм.* Підбурювати.
ПІДЗАГОЛО́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **підзаголо́вок.**
ПІДЗАГОЛО́ВОК, -вка, *ч.* Другий, додатковий до основного, заголовок.
ПІДЗАКО́ННИЙ, -а, -е. Який доповнює закон уточненнями, посиланнями, умовами. ** **Підзако́нний акт** – правовий акт державного органу, виданий в межах його компетенції відповідно до закону або на його основі і на виконання.
ПІДЗАКО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підзако́нний.**
ПІДЗАЛЕТІ́ТИ, -лечу́, -лети́ш, *док., неперех., розм.* 1. Опинитись у скрутному становищі. 2. Випадково завагітніти.
ПІДЗА́МЧА, -а, *с., зах.* Місцевість перед замком.
ПІДЗАМЧА́НИН, -а, *ч., зах.* Мешканець підзамча.
ПІДЗАМЧА́НКА, -и, *ж., зах.* Мешканка підзамча.
ПІДЗАМЧА́НСЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **підза́мча.** // Стос. до підзамча.
ПІДЗАПРА́ВИТИ, -влю, -виш, *док.* Заправити трохи або додатково.
ПІДЗАПРА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся, *док.* 1. Пас. до **підзаправити.** 2. *жарт.* Док. до **запра́витися** 2.
ПІДЗАРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підзаряджа́ти.**
ПІДЗАРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПІДЗАРЯДИ́ТИ,** -яджу́, -я́диш, *док.* Поповнювати електричну енергію (про який-небудь пристрій). *Підзарядити акумулятор.*
ПІДЗАРЯДЖА́ТИСЯ *див.* **підзаряди́тися.**
ПІДЗАРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підзаряди́ти.**
ПІДЗАРЯ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для підзарядження, сприяє підзарядженню.
ПІДЗАРЯ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підзаря́джувати.**
ПІДЗАРЯ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **підзаряджа́ти.**
ПІДЗАРЯДИ́ТИ *див.* **підзаря́джувати.**
ПІДЗАРЯДИ́ТИСЯ, -ряджу́ся, -ря́дишся, *док.,* **ПІДЗАРЯДЖА́ТИСЯ,** -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Додатково одержати (одержувати) електричну енергію (про який-небудь пристрій). 2. *перен.* Поповнити (поповнювати) витрачені фізичні або емоційні сили.
ПІДЗАРЯ́ДКА, -и, *ж.* Поповнення заряду електроенергії. *Підзарядка акумуляторів.*
ПІДЗА́ХИСНА, -ної, *юр.* Жін. до **підза́хисний.**
ПІДЗА́ХИСНИЙ, -ного, *ч., юр.* Той, кого захищає адвокат.
ПІДЗВІ́Т, -у, *ч., бухг.* Підзвітна сума. ** **У підзві́т** – у рахунок підзвітної суми.
ПІДЗВІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який має звітувати перед ким-, чим-небудь. 2. *фін.* Якого видають за умови наступної звітності (про гроші).
ПІДЗВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підзвітний.**
ПІДЗЕМЕ́ЛЛЯ, -я, *с.* Приміщення, печера під земною поверхнею.
ПІДЗЕМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься, перебуває, розташовується, мешкає і т. ін. в підземеллі, під землею.
ПІДЗЕ́МКА, -и, *ж., розм.* Підземна залізниця, метрополітен.
ПІДЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Який міститься під земною поверхнею, у надрах землі. ** **Підзе́мна газифіка́ція** – метод видобування корисних копалин через переведення їх у газоподібний стан. **Підзе́мні во́ди** – води, що містяться в порах і порожнинах гірських порід. // Який діє або працює під землею. // Який здійснюється під землею, у земних надрах. // Який лине, долітає з-під землі (про низькі, глухі звуки).
ПІДЗЕ́МНИК, -а, *ч., спец.* Той, хто працює під землею.
ПІДЗИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підзива́ти.**
ПІДЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПІДІЗВА́ТИ,** -ву́, -ве́ш, *док., перех.* Голосом або рухами просити наблизитися, підійти.
ПІДЗИ́МНІЙ, -я, -є, *с. г.* Те саме, що **підзимо́вий.**
ПІДЗИМО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́, *с. г.* Який здійснюється пізно восени, перед початком зими. *Підзимові посіви.*
ПІДЗИ́М'Я, -я, *с., діал.* Початок зими.
ПІДЗИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підзира́ти.**
ПІДЗИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.,* **ПІДЗИ́РИТИ,** -рю, -риш, *док., діал.* Підглядати (у 1 знач.).
ПІДЗИ́РИТИ *див.* **підзира́ти.**
ПІДЗМІ́НА, -и, *ж.* Людина або група людей, яка має заступити кого-небудь на чергуванні, вахті і т. ін.
ПІДЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **підзмі́на.**
ПІДЗО́Л[1], -у, *ч., с. г.* Неродючий, бідний на поживні речовини ґрунт білястого кольору.
ПІДЗО́Л[2], -у, *ч., спец.* Суміш попелу з вапном, що використовується для обробки шкур.
ПІДЗО́ЛИСТИЙ, -а, -е. Прикм. до **підзо́л**[1]. ** **Підзо́листі ґрунти́** – тип кислих ґрунтів, що утворюються під хвойними і листяно-хвойними лісами за умов надмірного та помірного атмосферного зволоження.
ПІДЗО́ЛИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **підзо́листий.**
ПІДЗО́ЛЬНИК, -а, *ч., с. г. рідко.* Те саме, що **підзо́л**[1].
ПІДЗО́Р[1], -а, *ч.* 1. *архіт.* Декоративна різьблена облямівка карнизів, лиштви і т. ін., а також такий карниз. 2. *мор.* Частина корми, яка виступає, захищаючи руль судна.
ПІДЗО́Р[2], -у, *ч., діал.* Підозра.
ПІДЗОРИ́ТИ *див.* **підзоря́ти.**
ПІДЗО́РНИЙ, -а, -е. 1. Дозорний. ** **Підзо́рна труба́** – оптичний прилад, признач. для спостереження на далекій відстані за ким-, чим-небудь. 2. *діал.* Підозрілий.
ПІДЗОРЯ́ТИ, -я́є, -я́єш, *недок.,* **ПІДЗОРИ́ТИ,** -рю́, -ри́ш, *док., діал.* Підглядати (у 1 знач).
ПІДЗУБРИ́ТИ *див.* **підзу́брювати.**
ПІДЗУ́БРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.,* **ПІДЗУБРИ́ТИ,** -зубрю́, -зу́бриш, *док., розм.* Зубрити ще трохи, додатково.
ПІДІ *див.* **під**[2].
ПІ-ДІАГРА́МА, -и, *ж.* Те саме, що **пі-гра́фік.**
ПІДІ́БГАНИЙ, ПІДО́БГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підібга́ти, підобга́ти.** // *у знач. прикм.*
ПІДІБГА́ТИ *і* **ПІДОБГА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Підгорнути, підібрати під себе або притиснути до себе (ноги, хвіст і т. ін.). // Міцно стулити, стиснути (губи). // Загорнути край, частину чогонебудь. *Підібгати хвоста.*
ПІДІБГА́ТИСЯ *і* **ПІДОБГА́ТИСЯ,** -а́ється, *док.* Підгорнутись, підігнутися під що-небудь (про ноги, хвіст і т. ін.). // Міцно стулитися, стиснутися (про губи).
ПІДІ́БРАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підібра́ти.** // **підібрано,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Підігнутий, підгорнутий під щонебудь (про ноги, хвіст і т. ін.).
ПІДІ́БРАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підібраний** 2.
ПІДІ́БРАНО. Присл. до **підібраний** 2.
ПІДІБРА́ТИ *див.* **підбира́ти.**
ПІДІБРА́ТИСЯ *див.* **підбира́тися.**

ПІДІГНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підігнати**. // **підігнано**, *безос. присудк. сл.*
ПІДІГНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підігнаний**.
ПІДІГНАТИ *див.* **підганяти**.
ПІДІГНУТИ *див.* **підгинати**.
ПІДІГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підігнути**. 2. *у знач. прикм.* Який зігнувся (під чим-небудь або в середину чогось).
ПІДІГНУТИСЯ *див.* **підгинатися**.
ПІДІГРАВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підігравати**.
ПІДІГРАТИ *див.* **підгравати**.
ПІДІГРІВ, *рідко* **ПІДОГРІВ**, -у, *ч.* Дія за знач. **підігрівати, підігріти, підогрівати, підогріти**.
ПІДІГРІВАЛЬНИЙ, *рідко* **ПІДОГРІВАЛЬНИЙ**, -а, -е. Признач. для підігрівання.
ПІДІГРІВАЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто що-небудь підігріває. 2. Те, що що-небудь підігріває; те, у чому щось підігрівається.
ПІДІГРІВАННЯ, *рідко* **ПІДОГРІВАННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **підігрівати, підогрівати**.
ПІДІГРІВАТИ *і рідко* **ПІДОГРІВАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ПІДІГРІТИ** *і рідко* **ПІДОГРІТИ**, -ію, -ієш, *док., перех.* 1. Гріти, нагрівати трохи або додатково, ще раз, до певної температури. 2. *перен., розм.* Збуджувати когось, підсилювати що-небудь.
ПІДІГРІВАТИСЯ *і рідко* **ПІДОГРІВАТИСЯ**, -ається, *недок.*, **ПІДІГРІТИСЯ** *і рідко* **ПІДОГРІТИСЯ**, -іється, *док.* 1. Грітися, нагріватися трохи або додатково, ще раз, до певної температури. 2. *тільки недок.* Пас. до **підігрівати**.
ПІДІГРІВАЧ, *рідко* **ПІДОГРІВАЧ**, -а, *ч.* Те саме, що **підігрівник**.
ПІДІГРІВНИЙ, *рідко* **ПІДОГРІВНИЙ**, -а, -е. Признач. для підігрівання чого-небудь.
ПІДІГРІВНИК, *рідко* **ПІДОГРІВНИК**, -а, *ч.* Пристрій, призначений для підігрівання чого-небудь.
ПІДІГРІТИ *див.* **підігрівати**.
ПІДІГРІТИЙ, *рідко* **ПІДОГРІТИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підігріти, підогріти**. 2. *у знач. прикм.* Теплий, гарячий внаслідок підігрівання.
ПІДІГРІТИСЯ *див.* **підігріватися**.
ПІДІЗВАТИ *див.* **підзивати**.
ПІДІЙМАЛЬНИЙ *див.* **піднімальний**.
ПІДІЙМАННЯ *див.* **піднімання**.
ПІДІЙМАТИ *див.* **піднімати**.
ПІДІЙМАТИСЯ *див.* **підніматися**.
ПІДІЙМАЧ, -а, *ч., тех.* Пристрій, механізм для піднімання вантажів і людей; ліфт.
ПІДІЙНЯТИ *див.* **піднімати**.
ПІДІЙНЯТИЙ *див.* **піднятий**.
ПІДІЙНЯТИСЯ *див.* **підніматися**.
ПІДІЙТИ *див.* **підходити**.
ПІДІЛЛЯТИ *див.* **підливати**.
ПІДІМ'ЯТИ *див.* **підминати**.
ПІДІПЛЕЧКА, -и, *ж., діал.* Підоплічка.
ПІДІПЛЕЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., діал.* Підшивати підіплечку.
ПІДІПРІВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підіпрівати**.
ПІДІПРІВАТИ *див.* **підпрівати**.
ПІДІПРІЛИЙ, -а, -е. Який трохи, частково або знизу зіпрів.
ПІДІПРІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **підіпрілий**.
ПІДІПРІТИ *див.* **підіпрівати**.
ПІДІПХАТИ, -аю, -аєш, *док.* Те саме, що **підіпхнути**.
ПІДІПХНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **підпихати**.
ПІДІРВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підірвати**. // **підірвано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Зруйнований або видобутий вибухом; висаджений. 3. *у знач. прикм.* Який втратив сили, надмірно натрудився від швидкого бігу.
ПІДІРВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підірваний** 3.
ПІДІРВАТИ *див.* **підривати**[1].
ПІДІРВАТИСЯ *див.* **підриватися**[1].
ПІДІСКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підісок**.
ПІДІСЛАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підіслати**[1].
ПІДІСЛАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підіслати**[2].
ПІДІСЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підісланий**.
ПІДІСЛАТИ[1] *див.* **підсилати**.
ПІДІСЛАТИ[2] *див.* **підстилати**.
ПІДІСЛАТИСЯ *див.* **підстилатися**.
ПІДІСОК, -ска, *ч., спец.* Залізна пластинка, яку підбивають до нижньої частини дерев'яної осі.
ПІДІССАТИ *див.* **підсисати**.
ПІДІССАТИСЯ *див.* **підсисатися**.
ПІДІТКАНИЙ, ПІДІТКНУТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **підтиканий**.
ПІДІТКАТИ, -тчу, -тчеш, *док., перех., розм.* Трохи наткати.
ПІДІТКНУТИ *див.* **підтикати**.
ПІДІТКНУТИЙ *див.* **підітканий**.
ПІДІТКНУТИСЯ *див.* **підтикатися**.
ПІДІТНУТИ *див.* **підтинати**.
ПІДІТНУТИСЯ *див.* **підтинатися**.
ПІД'ЇДАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПІД'ЇСТИ**, -їм, -їсй, *док., перех., розм.* 1. *також без додатка.* Трохи або нашвидкуруч їсти. 2. Над'їдати знизу; псувати надгризанням; підточувати. // *перен.* Позбавляти сили, бадьорості, послаблюючи, погіршуючи (здоров'я, стан і т. ін.).
ПІД'ЇДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **під'їсти**.
ПІД'ЇДЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **під'їдений**.
ПІД'ЇДЕНЬ, -дня, *ч., діал.* Вовчок (у 2 знач.), капустянка.
ПІД'ЇЖДЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **під'їжджати**.
ПІД'ЇЖДЖАТИ, -аю, -аєш *і* **ПІД'ЇЗДИТИ**, -їжджу, -їздиш, *недок.*, **ПІД'ЇХАТИ**, -їду, -їдеш, *док.* 1. *неперех.* Їдучи на чому-небудь, наближатися до когось, чогось (про людину). // Наближатися до кого-, чого-небудь (про засоби пересування). // *розм.* Заїжджати за ким-небудь. 2. *неперех., перен., фам.* Підлещуватися, умовляючи, переконуючи, намагаючись схилити кого-небудь на свій бік. 3. *тільки док., перех. і без додатка, перен., розм.* Обдуривши, перехитривши і т. ін., добитися чого-небудь. 4. *тільки док., перех., перен., діал.* Позбавити (сили, бадьорості і т. ін.).
ПІД'ЇЗД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **під'їжджати, під'їздити**. 2. Вхід у будинок. 3. Шлях, дорога, місце, по якому під'їжджають куди-небудь. ** **На під'їзді** – поблизу, недалеко від якогось пункту, місця і т. ін.
ПІД'ЇЗДИТИ *див.* **під'їжджати**.
ПІД'ЇЗНИЙ, -а, -е. Признач. для під'їзду (у 1 знач.) до чого-небудь (про шлях, колію і т. ін.). ** **Під'їзна колія** – колія, призначена для обслуговування окремих підприємств.
ПІД'ЇСТИ *див.* **під'їдати**.
ПІД'ЇХАТИ *див.* **під'їжджати**.
ПІДЙОМ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **підняти, піднімати, підіймати і піднятися, підніматися, підійматися**. 2. Ділянка дороги, що веде вгору; узвіз. 3. Швидкий ріст, піднесення, інтенсивний розвиток чого-небудь. 4. Верхня частина стопи від пальців до щиколотки. // Частина взуття, що її облягає. 5. Певний сигнал до пробудження від сну, піднятися або до відправлення в похід. 6. Пристрій, деталь і т. ін., пристосовані для піднімання чого-небудь.
ПІДЙОМНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **підйом** 1. // Признач. для піднімання, підйому. 2. Який має здатність, може підійматися (про споруди). ** **Підйомна сила** – складова повної сили тиску, яка діє з боку газового (або рідинного) середовища на тіло, що рухається в ньому. **Підйомний кран** – машина періодичної дії, що нею піднімають і переміщують на невелику віддаль вантажі.
ПІДЙОМНИК, -а, *ч., тех.* Споруда для вертикального переміщення людей або вантажів; ліфт.
ПІДЙОМНІ, -их, *мн.* Гроші, що видаються для переїзду на нове місце роботи.
ПІДЙОМНО-ТРАНСПОРТНИЙ, -а, -е: ** **Підйомно-транспортне машинобудування** – галузь важкого машинобудування, підприємства якої виробляють устаткування для механізації підйомно-транспортних, вантажно-розвантажувальних і складських робіт.
ПІДКАБЛУЧНИК, -а, *ч., розм., жарт.* Про чоловіка, що знаходиться в повній підлеглості у дружини.
ПІДКАДИТИ, -каджу, -кадиш, *док., розм.* Трохи, додатково накадити.
ПІДКАЖЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **підказувач**.
ПІДКАЗ, -у, *ч.* Дія за знач. **підказати, підказувати**.
ПІДКАЗАНЕ, -ого, *с.* Те саме, що **підказка**.
ПІДКАЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підказати**. // **підказано**, *безос. присудк. сл.*
ПІДКАЗАТИ *див.* **підказувати**.
ПІДКАЗКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **підказування**. 2. Те, що підказане.
ПІДКАЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підказувати**.
ПІДКАЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКАЗАТИ**, -ажу, -ажеш, *док., перех. і неперех.* 1. Тихо говорити, нашіптувати кому-небудь непомітно для інших те, що він повинен казати, вимовляти. 2. *розм.* Додавати що-небудь до сказаного кимось, кінчати чийсь вислів. 3. *перен.* Наштовхувати кого-небудь на якусь думку, вчинок, дію і т. ін.
ПІДКАЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **підказувати**.
ПІДКАЗУВАЧ, -а, *ч., рідко.* Той, хто підказує.
ПІДКАЗУВАЧКА, -и, *рідко.* Жін. до **підказувач**.
ПІДКАЛІБЕРНИЙ, -а, -е, *мисл.* Про пиж або кулю меншого поперечника, ніж діаметр каналу ствола.
ПІДКАНЦЕЛЯРИСТ, -а, *ч., заст.* Молодший канцелярист.
ПІДКАПАТИ *див.* **підкапувати**.
ПІДКАПОК, -пка, *ч., діал.* Різновид головного убору.
ПІДКАПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКАПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Капати додатково, ще трохи.
ПІДКАРАУЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкараулити**.
ПІДКАРАУЛИТИ *див.* **підкараулювати**.
ПІДКАРАУЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкараулювати**.
ПІДКАРАУЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКАРАУЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* Затаївшися, чекати появи кого-, чого-небудь. // *перен.* Таємно стежачи за ким-, чим-небудь, вичікувати слушного моменту для якихось дій.
ПІДКАРНИЗНИЙ, -а, -е. Який розташований, знаходиться, вмонтований під карнизом.
ПІДКАРПАТСЬКИЙ, -а, -е: ** **Підкарпатський говір** – те саме, що **закарпатський говір**.
ПІДКАСАНИЙ, -а, -е, *діал.* Підтиканий.
ПІДКАСАТИ *див.* **підкасувати**.
ПІДКАСАТИСЯ *див.* **підкасуватися**.
ПІДКАСУВАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **підкасувати і підкасуватися**.
ПІДКАСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКАСАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Підтикати.
ПІДКАСУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДКАСАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., діал.* Підтикатися.
ПІДКАТ, -у, *ч.* 1. *тех., діал.* Вирізка під широкою частиною прядильного гребеня. 2. *спорт.* Елемент футбольної гри, коли гравець у падінні вибиває м'яч з-під ноги гравця команди-суперниці.
ПІДКАТКА, -и, *ж., мет.* Підготовча операція об'ємного штампування – одержання заготовки з потовщеннями.
ПІДКАТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **підкат**.
ПІДКАХИКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **підкахикувати**.
ПІДКАХИКУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **підкахикувати**.
ПІДКАХИКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Злегка, час від часу або навмисно кахикати.
ПІДКАЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкачати**.
ПІДКАЧАНИЙ[1], **ПІДКОЧЕНИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкачати**[1]. 2. *у знач. прикм.* З підгорнутими, піднятими краями (про одяг, частини одягу).
ПІДКАЧАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкачати**[2].
ПІДКАЧАТИ[1] *див.* **підкачувати**[1].
ПІДКАЧАТИ[2] *див.* **підкачувати**[2].
ПІДКАЧАТИСЯ *див.* **підкачуватися**[1].
ПІДКАЧКА, -и, *ж.* Дія за знач. **підкачати**[2], **підкачувати**[1].
ПІДКАЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. або використовуваний для підкачування (*див.* **підкачування**[2]).
ПІДКАЧУВАННЯ[1], **ПІДКОЧУВАННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **підкачувати**[1], **підкочувати**.
ПІДКАЧУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **підкачувати**[2] 1.
ПІДКАЧУВАННЯ[3], -я, *с., спец.* 1. Переміщення сторінок або сегментів віртуальної пам'яті чи образів задач між оперативною та зовнішньою пам'яттю. 2. У мультипроцесорних системах – збереження стану задачі, яка має менший пріоритет або чекає на виконання.
ПІДКАЧУВАТИ[1] *і* **ПІДКОЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКАЧАТИ**, -аю, -аєш *і* **ПІДКОТИТИ**, -кочу, -котиш, *док., перех.* Підгортаючи, піднімаючи краї, робити коротшим (одяг, частини одягу). // Відгинати, піднімати край (звичайно одягу).
ПІДКАЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКАЧАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. Качати, накачувати потроху або додатково (повітря, воду і т. ін.). 2. *тільки док., розм.* Не виконати яких-небудь зобов'язань, не виправдати чийогось довір'я, чиїхось сподівань. // Виявлятися невдалим, не таким, як треба.
ПІДКАЧУВАТИСЯ[1] *і* **ПІДКОЧУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДКАЧАТИСЯ**, -аюся, -аєшся *і* **ПІДКОТИТИСЯ**, -кочуся, -котишся, *док.* 1. Підгортатися, стаючи коротшим (про одяг, частини одягу). 2. *тільки недок.* Пас. до **підкачувати**[1], **підкочувати**.
ПІДКАЧУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **підкачувати**[2] 1.
ПІДКИДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкидати**.
ПІДКИДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкидати**.
ПІДКИДАТИ, -аю, -аєш *і рідко* **ПІДКИДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКИНУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* 1. Різко кидати вгору або піднімати. // Робити різкий рух вгору (рукою, головою, частиною тулуба і т. ін.). // *перев. безос., розм.* Сильно трусити (під час їзди нерівною дорогою, від лихоманки, сміху і т. ін.). // *безос.* 2. Кидати, закидати під що-небудь. 3. *що, чого, рідко без додатка.* Класти, кидати, звичайно додаючи до чого-небудь. // *чим, безос.* // *розм.* Посилати, включати і т. ін. додаткові сили, нових людей. // *розм.* Привозити, приносити швидко або ще трохи, додатково. // *у сполуч. зі сл.* слово, жарт *і т. ін., також без додатка, розм.* Казати що-небудь, звичайно додаючи до сказаного кимсь. // У картярській грі – давати для бою карту. 4. Потай кидати, класти, залишати де-небудь або комусь, у когось із метою нашкодити, залякати і т. ін. // *безос.* // Навмисно залишити десь, у когось, відмовляючись від материнства (про немовля). 5. *розм.* Те саме, що **підвозити** 1. 6. *розм.* Подавати допомогу, наділяючи харчами, грішми тощо.
ПІДКИДАТИСЯ, -аюся, -аєшся *і рідко* **ПІДКИДУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДКИНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Різко підніматися вгору; підскакувати. // Робити різкі рухи або сіпатися (про людину, органи людського тіла). 2. *тільки недок.* Гратися, кидаючи раз у раз що-небудь угору або перекидаючись чимсь. 3. *тільки док., розм.* Те саме, що **прикинутися**. 4. *тільки недок.* Пас. до **підкидати, підкидувати**.
ПІДКИДАЧ, -а, *ч.* Той, хто підкидає щось.
ПІДКИДНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для підкидання кого-, чого-небудь угору. 2. *у знач. ім.* **підкидний**, -ного, *ч.* Різновид гри у карти; дурень (у 2 знач.). ** **Підкидний дурень** – різновид гри у карти; дурень (у 2 знач.). **Підкидні листи** – анонімні, таємні наклепи, загрози, а також агітаційні листки.
ПІДКИДУВАТИ *див.* **підкидати**.
ПІДКИДУВАТИСЯ *див.* **підкидатися**.
ПІДКИДЧАТА, -ат, *мн., діал.* Малі санчата, що їх під час перевезення дерева підставляють під той його кінець, що звисає з великих саней.
ПІДКИДЬКО, -а, *ч.* Те саме, що **підкидьок**.
ПІДКИДЬОК, -дька, *ч.* Дитина, яку підкинули (у 4 знач.) кому-небудь на виховання.
ПІДКИЛИМОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться під килимом.
ПІДКИНЕНИЙ *див.* **підкинутий**.
ПІДКИНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкинути**.
ПІДКИНУТИ *див.* **підкидати**.
ПІДКИНУТИЙ, ПІДКИНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкинути**. // **підкинено**, *безос. присудк. сл.*
ПІДКИНУТИСЯ *див.* **підкидатися**.
ПІДКИСАТИ, -ає, *недок.*, **ПІДКИСНУТИ**, -не, *док.* Починати киснути, трохи прокисати.
ПІДКИСЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкислити**.

ПІДКИ́СЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **підкислений**.

ПІДКИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкисли́ти**.

ПІДКИСЛИ́ТИ *див.* **підкисля́ти**.

ПІДКИ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підки́слювати**.

ПІДКИ́СЛЮВАТИ *див.* **підкисля́ти**.

ПІДКИСЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПІДКИ́СЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКИСЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Робити більш кислим або трохи кислішим; додавати до чого-небудь кислоту або щось кисле.

ПІДКИСЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **підкисля́ти**.

ПІДКИ́СНУТИ *див.* **підкиса́ти**.

ПІДКИШКОВИ́Й, -а́, -е́, *анат.* Який знаходиться, розташований під кишкою, кишками.

ПІДКІ́ВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **підко́ва**.

ПІДКІ́ВОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **підко́ва**.

ПІДКІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **підко́ва**.

ПІДКІ́П *див.* **підко́п**.

ПІДКІ́ПНИЙ *див.* **підко́пний**.

ПІДКІ́РКА, -и, *ж.* Нервові клітини під корою великих півкуль головного мозку.

ПІДКІ́РКОВИЙ, -а, -е. Стос. до підкірки.

ПІДКІ́РНИЙ, -а, -е. Який міститься, живе під корою.

ПІДКІ́С, -ко́са, *ч.* 1. Дія за знач. **підкоси́ти, підко́шувати** 1. 2. *спец.* Підпірка, брус і т. ін., що ставиться навскоси у різних спорудах, а також спосіб зв'язку таких частин споруди.

ПІДКІ́СНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до підкоса (у 2 знач.).

ПІДКІ́СНИК, -а, *ч.* Стрічка або стрічки, що надягають під косу (*див.* **коса́**[1]).

ПІДКІСТКОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься під кісткою, кістками.

ПІДКЛА́Д, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **підкла́сти, підклада́ти** 1. 2. *перен.* Те головне, на чому що-небудь будується.

ПІДКЛАДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто щось або когось підкладає під що-небудь чи кого-небудь.

ПІДКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підклада́ти**.

ПІДКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДКЛА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Класти, поміщати під кого-, що-небудь або в середину чогось. 2. *що, чого.* Класти, накладати додатково, ще трохи. 3. Те саме, що **підкида́ти** 4. *Підкладати дров.*

ПІДКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкла́сти**.

ПІ́ДКЛАДЕНЬ, -дня, *ч.* Те саме, що **пі́дкладка**.

ПІ́ДКЛАДКА, -и, *ж.* Предмет, який під що-небудь підкладають, ставлять для опори; підставка, на яку щось кладуть.

ПІДКЛА́ДКА, -и, *ж.* 1. Матеріал, якого пришивають зі споду одягу. 2. *перен.* Те головне, на чому що-небудь будується; справжня основа, внутрішня сутність чогось. // Справжня, прихована причина чого-небудь.

ПІДКЛА́ДКОВИЙ, -а, -е. Який використовується для підкладки (у 2 знач.).

ПІДКЛАДНИ́Й, -а́, -е́. Якого підкладають під кого-, що-небудь.

ПІДКЛА́ДОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **підкла́дка**.

ПІДКЛА́С, -у, *ч.*, *біол.* Підрозділ класу в системі класифікації тваринного і рослинного світу. // Проміжний таксон між рядами і класами, що об'єднує кілька рядів.

ПІДКЛА́СТИ *див.* **підклада́ти**.

ПІДКЛА́ЦНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **підкла́цувати**.

ПІДКЛА́ЦУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкла́цувати**.

ПІДКЛА́ЦУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Клацати, супроводжуючи щось.

ПІДКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкле́їти**. 2. *у знач. прикм.* Полагоджений, відремонтований підклеюванням.

ПІДКЛЕ́ЇТИ *див.* **підкле́ювати**.

ПІДКЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підкле́їти, підкле́ювати**. 2. Те, чим підклеїли, скріпивши клеєм одне з одним.

ПІДКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підклепа́ти**.

ПІДКЛЕПА́ТИ *див.* **підкле́пувати**.

ПІДКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкле́пувати**.

ПІДКЛЕ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКЛЕПА́ТИ**, підклепа́ю, підклепа́єш *і* підклеплю́, підкле́плеш; *мн.* підкле́плять; *док.*, *перех.* 1. Клепати злегка або ще раз, додатково. 2. *тех.* Те саме, що **приклепувати**.

ПІДКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкле́ювати**.

ПІДКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКЛЕ́ЇТИ**, -е́ю, -е́їш, *док.*, *перех.* 1. Клеючи, прикріплювати або лагодити, ремонтувати. 2. Приклеювати під чим-небудь, до чогось, а також зісподу, з вивороту.

ПІДКЛИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підклика́ти**.

ПІДКЛИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкли́кати**.

ПІДКЛИ́КАТИ *див.* **підклика́ти**.

ПІДКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДКЛИ́КАТИ**, -и́чу, -и́чеш, *док.*, *перех.* Кличучи, просити кого-небудь наблизитися.

ПІДКЛИНИ́ТИ *див.* **підкли́нювати**.

ПІДКЛИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкли́нювати**.

ПІДКЛИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКЛИНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Підбивати клинами.

ПІДКЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкльо́вувати**.

ПІДКЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Клювати, викльовувати трохи, частково або доклевувати все чисто, цілком.

ПІДКЛЮВА́ТИ *див.* **підкльо́вувати**.

ПІДКЛЮЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДКЛЮЧИ́ТИ**, -лючу́, -лю́чиш, *док.*, *перех.* 1. За допомогою яких-небудь пристроїв приєднувати до джерела енергії, до діючої електричної, газової, телефонної і т. ін. мережі для введення в дію. 2. Залучати когось до проведення якихось заходів, робіт, спільних дій тощо.

ПІДКЛЮЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДКЛЮЧИ́ТИСЯ**, -лючу́ся, -лю́чишся, *док.* 1. За допомогою яких-небудь пристроїв приєднуватися до джерела енергії, до діючої електричної, газової, телефонної і т. ін. мережі для введення в дію. // *перен.*, *розм.* Приєднуватися до кого-, чого-небудь, ставати учасником чогось. 2. *тільки недок.* Пас. до **підключа́ти**.

ПІДКЛЮ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підключи́ти**. // **підклю́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПІДКЛЮ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підключений**.

ПІДКЛЮ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підключа́ти, підключа́тися**.

ПІДКЛЮЧИ́ТИ *див.* **підключа́ти**.

ПІДКЛЮЧИ́ТИСЯ *див.* **підключа́тися**.

ПІДКЛЮЧИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який міститься під ключицею. ** **Підключи́чний симпто́м** – відсутність пульсу на верхній кінцівці.

ПІДКО́ВА, -и, *ж.* 1. Металева, вигнута за формою кінського копита пластина, що прибивається до копита з метою запобігти його пошкодженню та скованню тварини. // *перен.* Те, що формою схоже на таку пластину. 2. Металева пластинка, що набивається на спід взуття для збереження підметки або набійки.

ПІДКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкува́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Досвідчений, вправний.

ПІДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підко́ваний** 2.

ПІДКО́ВДРА, -и, *ж.* Те саме, що **підодія́льник**.

ПІДКОВЗНУ́ТИСЯ *див.* **підсковзну́тися**.

ПІДКО́ВЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся. Недок. до **підковзну́тися**.

ПІДКО́ВКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підкува́ти**. 2. Зменш.-пестл. до **підко́ва**.

ПІДКО́ВНИЙ, -а, -е. Признач. для підковування.

ПІДКОВОНІ́С, -но́са, *ч.* Вид кажана з великим носовим придатком.

ПІДКОВОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму підкови.

ПІДКОВОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підковоподі́бний**.

ПІДКО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підковування.

ПІДКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підко́вувати**.

ПІДКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКУВА́ТИ**, -ую́, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Прибивати підкови до копит. 2. *на що і без додатка*, *перен.*, *розм.* Додатково навчати кого-небудь або давати кому-небудь певні знання, відомості, а також спеціальну підготовку.

ПІДКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДКУВА́ТИСЯ**, -ую́ся, -уе́шся, *док.* 1. *розм.* Набувати додаткових знань або певного досвіду, відомостей, спеціальної підготовки. 2. *тільки недок.* Пас. до **підко́вувати**.

ПІДКО́Л, -у, *ч.*, *діал.* Дія за знач. **підколо́ти**.

ПІДКО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підколо́ти**.

ПІДКО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підколо́ти**.

ПІДКОЛІ́ННИЙ, -а, -е. Який міститься ззаду під коліном (у 1 знач.).

ПІДКОЛІ́ННИК, -а, *ч.*, *розм.* Те, що облягає коліно (у 1 знач.).

ПІДКОЛІ́ННИЦІ, -иць, *мн.*, *зах.* Вовняні панчохи.

ПІДКОЛІ́НОК, -нка, *ч.*, *розм.* Задня частина ноги під коліном.

ПІДКОЛО́ДНИЙ, -а, -е. Який міститься, живе під колодою. *Підколодна гадюка.*

ПІДКОЛОДЬ *див.* **півколо́дник**.

ПІДКОЛОСНИКО́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться, розташований, вмонтований під колосниками.

ПІДКОЛО́ТИ *див.* **підко́лювати**.

ПІДКО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підколо́ти**.

ПІДКОЛОТИ́ТИ *див.* **підколо́чувати**.

ПІДКОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підколо́чувати**.

ПІДКОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* Колотячи (у 1 знач.), додавати що-небудь.

ПІДКОЛУ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підколупа́ти**.

ПІДКОЛУПА́ТИ *див.* **підколу́пувати**.

ПІДКОЛУПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **підколу́пувати**.

ПІДКОЛУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підколу́пувати**.

ПІДКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКОЛУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Колупаючи (у 1 знач.), відривати, віддирати частину чогось.

ПІДКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підко́лювати**.

ПІДКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКОЛО́ТИ**, -колю́, -ко́леш, *док.*, *перех.* 1. Прикріплювати, приколюючи одне до одного або до чого-небудь. 2. *розм.* Ранити себе, наколовшись на що-небудь. *Підколоти ногу.* // Колючи чим-небудь, убивати або ранити кого-небудь.

ПІДКО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **підко́лювати**.

ПІДКО́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Те, чим підколюють (у 1 знач.). 2. *розм.* Той, хто підколює (у 2 знач.).

ПІДКОМІРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Білий комірець, який визирає з-під коміра (звичайно у військовій, шкільній формі).

ПІДКОМІ́РЧИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **підкомірець**.

ПІДКОМІ́СІЯ, -ї, *ж.* Комісія меншого складу або частина комісії з дещо обмеженими повноваженнями.

ПІДКОМІТЕ́Т, -у, *ч.* Комітет меншого складу або частина комітету з дещо обмеженими повноваженнями.

ПІДКОМО́РІЙ, -я, *ч.* 1. У дореволюційній Росії та в Україні – суддя, який займався межуванням володінь. 2. У феодальній Польщі – двірський сановник.

ПІДКОМО́РСТВО, -а, *с.*, *іст.* Посада підкоморія.

ПІДКОМО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до підкоморія.

ПІДКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Самостійний підрозділ якого-небудь комплексу.

ПІДКОНВО́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває під конвоєм. 2. *у знач. ім.* **підконво́йний**, -ного, *ч.*; **підконво́йна**, -ної, *ж.* Людина, яка перебуває під конвоєм.

ПІДКОНТРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який перебуває під контролем або підлягає контролю.

ПІДКО́П, ПІДКІ́П, -ко́пу, *ч.* 1. Дія за знач. **підкопа́ти**. 2. Прохід, прокопаний під землею. // *перен.*, *розм.* Підступні таємні дії проти кого-небудь.

ПІДКО́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкопа́ти**. // **підко́пано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Зрушений з місця при підкопуванні.

ПІДКОПА́ТИ *див.* **підко́пувати**.

ПІДКОПА́ТИСЯ *див.* **підко́пуватися**.

ПІДКО́ПНИЙ, ПІДКІ́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до підкопу.

ПІДКОПТИ́ТИ *див.* **підко́пчувати**.

ПІДКОПТИ́ТИСЯ *див.* **підко́пчуватися**.

ПІДКО́ПУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Пристосований для підкопування.

ПІДКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **підко́пувати**.

ПІДКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підко́пувати**.

ПІДКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКОПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Копати землю біля чого-небудь, роблячи під чимсь поглиблення, або зрушувати щось із місця, копаючи землю під ним. // Копаючи, поглиблювати що-небудь. // Копаючи, робити під чим-небудь у землі прохід. 2. Копати трохи, додатково або не все, частково. 3. *перен.*, *розм.* Підступно, таємно або вороже діяти проти кого-, чого-небудь, розхитувати основи чогось.

ПІДКО́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДКОПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Копаючи землю, робити заглиблення під чим-небудь. // Прокопуючи під землею прохід, потрапляти, проникати кудись. 2. *під кого – що*, *перен.*, *розм.* Таємними ворожими діями шкодити кому-небудь, розхитувати основи чогось. // Детально перевіряючи, прискіпуючись, виявляти недоліки, зловживання і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **підко́пувати** 1.

ПІДКО́ПУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для підкопування (у 1 знач.).

ПІДКО́ПЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкопти́ти**. 2. *у знач. прикм.* Забруднений кіптявою.

ПІДКО́ПЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підко́пчувати**.

ПІДКО́ПЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКОПТИ́ТИ**, -пчу́, -пти́ш, *док.*, *перех.* Коптити трохи або додатково.

ПІДКО́ПЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДКОПТИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати підкопченим (у 2 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **підко́пчувати**.

ПІДКОРЕГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкорегува́ти**.

ПІДКОРЕГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підкорего́ваний**.

ПІДКОРЕГУВА́ТИ *і* **ПІДКОРИГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Внести виправлення, поправки у що-небудь.

ПІДКОРЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який міститься, живе під коренем рослини. 2. *мат.* Який стоїть під знаком кореня.

ПІДКО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкори́ти**.

ПІДКО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкори́ти** і **підкори́тися**.

ПІДКОРИГУВА́ТИ *див.* **підкорегува́ти**.

ПІДКОРИ́ТИ *див.* **підкоря́ти**.

ПІДКОРИ́ТИСЯ *див.* **підкоря́тися**.

ПІДКОРИ́ШНИК, -а, *ч.* Маленький сірий співочий птах родини горобиних із довгим дзьобом.

ПІДКОРІ́ННИЙ, -а, -е. Який міститься, живе під корінням рослин.

ПІДКО́РКОВИЙ, -а, -е. Який міститься під корою (у 1 знач.), під кіркою (у 2 знач.).

ПІДКО́РМ, -у, *ч.* Додатковий корм для тварин, бджіл, птахів і т. ін.

ПІДКОРМИ́ТИ *див.* **підко́рмлювати**.

ПІДКОРМИ́ТИСЯ *див.* **підко́рмлюватися**.

ПІДКО́РМКА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Дія за знач. **підкорми́ти, підко́рмлювати**. 2. Те саме, що **підко́рм**.

ПІДКО́РМЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **підко́рмлювати**.

ПІДКО́РМЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКОРМИ́ТИ**, -кормлю́, -ко́рмиш; *мн.* підко́рмлять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **підгодо́вувати**.

ПІДКО́РМЛЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся, *недок.*, **ПІДКОРМИ́ТИСЯ**, -кормлю́ся, -ко́рмишся; *мн.* підко́рмляться; *док.*, *рідко.* 1. Те саме, що **підгодо́вуватися**. 2. *тільки недок.* Пас. до **підко́рмлювати**.

ПІДКО́РМОВИЙ, -а, -е. Признач. для підкорму, підкормки.

ПІДКОРОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься, живе під корою (у 1 знач.).

ПІДКОРОТИ́ТИ *див.* **підкоро́чувати**.

ПІДКОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкороти́ти**.

ПІДКОРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкоро́чувати**.

ПІДКОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКОРОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **укоро́чувати**.

ПІДКО́РЧИТИ *див.* **підко́рчувати**.

ПІДКО́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*, **ПІДКО́РЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Підгинати яку-небудь частину тіла, тулуба.

ПІДКО́РЮВАТИ *див.* **підкоря́ти.**
ПІДКО́РЮВАТИСЯ *див.* **підкоря́тися.**
ПІДКО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто підкоряє або підкорив кого-, що-небудь. *Підкорювач Евереста.*
ПІДКОРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкоря́ти.**
ПІДКОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПІДКО́РЮВАТИ,** -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКОРИ́ТИ,** -корю́, -ко́риш, *док.*, *перех.* 1. Силою захоплювати країну, місто і т. ін., встановлюючи свою владу; завойовувати (у 1 знач.). // Змушувати кого-небудь коритися чиїйсь владі, ставити в залежність від когось. // *перен.* Освоювати що-небудь, роблячи корисним для себе, для людства. // *перен.* Підпорядковувати що-небудь чомусь, ставити щось у залежність від іншого. 2. *перен.* Викликати своїм поводженням, мовою, манерами тощо у кого-небудь схвальну оцінку, захоплення, прихильність і т. ін.
ПІДКОРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **ПІДКО́РЮВАТИСЯ,** -юся, -юєшся, *недок.*, **ПІДКОРИ́ТИСЯ,** -корю́ся, -ко́ришся, *док.* 1. Виявляти покору, коритися волі завойовника, володаря. // Діяти за чиїм-небудь наказом, розпорядженням або згідно з чиїмсь керуванням. // Перебувати під впливом кого-небудь або під дією чогось; визнавати чию-небудь волю або якусь силу і т. ін. // Бути враженим, захопленим чим-небудь або діяти згідно з чим-небудь усталеним. 2. *тільки недок.* Пас. до **підкоря́ти.**
ПІДКОСИ́ТИ *див.* **підко́шувати.**
ПІДКОСИ́ТИСЯ *див.* **підко́шуватися.**
ПІДКОТИ́ТИ[1] *див.* **підко́чувати**[1].
ПІДКОТИ́ТИ[2] *див.* **підка́чувати**[1].
ПІДКОТИ́ТИСЯ[1] *див.* **підко́чуватися**[1].
ПІДКОТИ́ТИСЯ[2] *див.* **підка́чуватися**[1].
ПІДКО́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкоти́ти**[1].
ПІДКО́ЧЕНИЙ[2] *див.* **підка́чаний**[1].
ПІДКО́ЧУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **підко́чувати**[1] і **підко́чуватися**[1].
ПІДКО́ЧУВАННЯ[2] *див.* **підка́чування**[1].
ПІДКО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКОТИ́ТИ,** -очу́, -о́тиш, *док.* 1. *перех.* Котячи, наближати до кого-, чого-небудь. // Котячи, переміщати, поміщати під що-небудь. 2. *перех.* Везучи або штовхаючи візок, коляску і т. ін. або везучи когось, наближати до кого-, чого-небудь. 3. *неперех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **підко́чуватися**[1] 2. 4. *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Несподівано відчути біль, хворобливий стан і т. ін.
ПІДКО́ЧУВАТИ[2] *див.* **підка́чувати**[1].
ПІДКО́ЧУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДКОТИ́ТИСЯ,** -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. Котячись, наближатися до кого-, чого-небудь. // Котячись, потрапляти під що-небудь. 2. *розм.* Під'їжджати до кого-, чого-небудь або під щось, звичайно котячись на колесах. 3. *перен.* Підніматися вгору (про сонце, місяць). // *під що.* Наближатися до якої-небудь межі. 4. *розм.* Швидко наближатися (про явище, подію, рідше про людей і тварин). 5. *перен.*, *фам.* Підлесливо звертатися до кого-небудь, добиваючись, домагаючись чогось. 6. *перен.*, *розм.* Про появу хворобливого, болісного і т. ін. почуття. 7. *тільки недок.* Пас. до **підко́чувати**[1].
ПІДКО́ЧУВАТИСЯ[2] *див.* **підка́чуватися**[1].
ПІДКО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкоси́ти.** // **підко́шено,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Якого підрізано, зрізано косою, косаркою і т. ін.
ПІДКО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкоси́ти** 1.
ПІДКО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підко́шувати** 1.
ПІДКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКОСИ́ТИ,** -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* 1. Підтинати косою, косаркою і т. ін., зрізуючи частину рослини біля основи. // Косити, викошувати потроху, додатково або вибірково. 2. *перен.* Примушувати згинатися, підгинатися (перев. ноги) внаслідок безсилля, кволості, перевтоми і т. ін. // Позбавляти когось сили, бадьорості і т. ін. // *перев. док.*, *у сполуч. зі сл.* смерть, куля *і т. ін.* Поранити або заподіяти смерть чи призвести до неї. // *безос.*
ПІДКО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДКОСИ́ТИСЯ,** -о́ситься, *док.* 1. Згинатися, підгинатися від безсилля, кволості, перевтоми і т. ін. (перев. про ноги). 2. *тільки недок.* Пас. до **підко́шувати.**
ПІДКРАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкрада́ти.**
ПІДКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка, розм.* Красти, обкрадати потроху, частинами.
ПІДКРАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДКРА́СТИСЯ,** -адуся, -а́дешся, *док.* Крадучись, непомітно наближатися до кого-, чого-небудь. // Підступати впритул до чого-небудь (про рослинність, рельєф і т. ін.). // Непомітно входити в довір'я до кого-небудь (звичайно з підступною метою). // *перен.* Поступово наближатися, підходити, наставати за існуючими законами, незалежно від чиєї-небудь волі. // *перен.* Непомітно, поступово оволодівати ким-небудь, опановувати когось (про думки, почуття і т. ін.).
ПІДКРА́ДЬКОМ, *присл.*, *діал.* Крадькома.
ПІДКРА́НОВИЙ, -а, -е, *тех.* Розміщений під краном, признач. для нього, його опори, переміщення і т. ін.
ПІДКРА́СИТИ *див.* **підкра́шувати.**
ПІДКРА́СИТИСЯ *див.* **підкра́шуватися.**
ПІДКРА́СТИСЯ *див.* **підкрада́тися.**
ПІДКРАША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Те саме, що **підкра́шувати.**
ПІДКРА́ШЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкра́сити.**
ПІДКРА́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкра́сити.**
ПІДКРА́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкра́шувати.**
ПІДКРА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКРА́СИТИ,** -а́шу, -а́сиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **підфарбо́вувати.**
ПІДКРА́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДКРА́СИТИСЯ,** -а́шуся, -а́сишся, *док.*, *рідко.* 1. Те саме, що **підфарбо́вуватися.** 2. *тільки недок.* Пас. до **підкра́шувати.**
ПІДКРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКРА́ЯТИ,** -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Краяти трохи або додатково.
ПІДКРА́ЯТИ *див.* **підкра́ювати.**
ПІДКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до підкреслити. // **підкре́слено,** *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **підкре́слене,** -ного, *с.* Те, під чим проведено риску. 2. *у знач. прикм.* На якому спеціально наголошено.
ПІДКРЕ́СЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підкре́слений.**
ПІДКРЕ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкре́слити.**
ПІДКРЕ́СЛЕНО. Присл. до **підкре́слений** 2.
ПІДКРЕ́СЛИТИ *див.* **підкре́слювати.**
ПІДКРЕ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкре́слювати.**
ПІДКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКРЕ́СЛИТИ,** -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Проводити риску під яким-небудь текстом, словом і т. ін., вирізняючи щось. 2. Наголошувати на чому-небудь, виділяючи його як значніше, важливіше за інше (звичайно у викладі). // Вирізняти інтонаційно з певною метою під час розмови. // Виявляти своє ставлення до кого-, чого-небудь поведінкою, діями і т. ін. // Робити що-небудь яскравішим, помітнішим і т. ін. порівняно з чимсь. // Увиразнювати, відтіняти що-небудь, перев. у протиставленні чомусь.
ПІДКРЕ́СЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **підкре́слювати.**
ПІДКРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Час від часу викрикувати що-небудь, заохочуючи цим когось до дії або супроводжуючи власні дії.
ПІДКРИ́ЛЛЯ, -я, *с.* Спідня, нижня поверхня крила птаха, комахи, а також частина тіла, що знаходиться під крилом.
ПІДКРИ́ЛОК, -лка, *ч.*, *тех.* 1. Поверхня, покриття для захисту частини машини, агрегату і т. ін. *Танковий підкрилок.* 2. Пристосування на крилі літака для збільшення його підіймальної сили. 3. Те саме, що **підкри́лля.**
ПІДКРІПИ́ТИ *див.* **підкрі́плювати.**
ПІДКРІПИ́ТИСЯ *див.* **підкрі́плюватися.**
ПІДКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкріпи́ти.**
ПІДКРІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **підкріпи́ти.** 2. Військові частини, що використовуються або призначаються для підтримки (звичайно в бою).
ПІДКРІ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **підкрі́плювання.**
ПІДКРІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкрі́плювати.**
ПІДКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПІДКРІПЛЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДКРІПИ́ТИ,** -плю́, -і́пиш; *мн.* підкрі́плять; *док.*, *перех.* 1. *чим і без додатка.* Підтримуючи кого-небудь, збільшувати силу, міць і т. ін. 2. *розм.* Додавати собі сили, бадьорості завдяки відпочинку, їжі, напоям, сну і т. ін. 3. *перен.* Підтверджувати що-небудь фактами, цифрами, доводами і т. ін.
ПІДКРІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся *і* **ПІДКРІПЛЯ́ТИСЯ,** -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПІДКРІПИ́ТИСЯ,** -іплю́ся, -і́пишся; *мн.* підкрі́пляться; *док.* 1. Ставати сильнішим, міцнішим завдяки чиїйсь підтримці. 2. *розм.* Зміцнювати свої сили, ставати бадьорим, відпочивши, поївши що-небудь, випивши чогось і т. ін. 3. *перен.* Підсилюватися або підтверджуватися фактами, цифрами, доводами і т. ін. 4. *тільки недок.* Пас. до **підкрі́плювати, підкріпля́ти, підкріпи́ти.**
ПІДКРІПЛЯ́ТИ *див.* **підкрі́плювати.**
ПІДКРІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **підкрі́плюватися.**
ПІДКРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкро́їти.**
ПІДКРО́ЇТИ *див.* **підкро́ювати.**
ПІДКРО́КВЯНИЙ, -а, -е. Розташований під кроквами. *Підкроквяні балки.*
ПІДКРОХМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкрохма́лити.**
ПІДКРОХМА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **підкрохма́лений.**
ПІДКРОХМА́ЛИТИ *див.* **підкрохма́лювати.**
ПІДКРОХМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкрохма́лювати.**
ПІДКРОХМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок*, **ПІДКРОХМА́ЛИТИ,** -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Трохи, злегка крохмалити.
ПІДКРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкро́ювати.**
ПІДКРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКРО́ЇТИ,** -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Кроїти, припасовуючи за розміром до чого-небудь уже скроєного. *Підкроювати комір.* 2. *діал.* Підтинати, підрізувати.
ПІДКРО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **підкро́ювати.**
ПІДКРУТИ́ТИ *див.* **підкру́чувати.**
ПІДКРУТИ́ТИСЯ *див.* **підкру́чуватися.**
ПІДКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкрути́ти.**
ПІДКРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкрути́ти.**
ПІДКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкру́чувати.**
ПІДКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДКРУТИ́ТИ,** -учу́, -у́тиш, *док.*, *перех.* 1. Крутячи, завивати тугіше (звичайно вуса, волосся). 2. Крутячи, додатково загвинчувати. // Крутячи пристрій, регулювати дію чого-небудь. 3. *перен.*, *розм.* Уживаючи певних заходів щодо кого-небудь, сприяти підвищенню активності, енергії і т. ін.
ПІДКРУ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДКРУТИ́ТИСЯ,** -у́титься, *док.* 1. Піддаватися підкручуванню. 2. *тільки недок.* Пас. до **підкру́чувати.**
ПІДКУВА́ТИ *див.* **підко́вувати.**
ПІДКУВА́ТИСЯ *див.* **підко́вуватися.**
ПІДКУЗЬМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Ошукати, піддурити когось.
ПІДКУ́П, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **підкупа́ти, підкупо́вувати** 1. 2. *у знач. присл.* **підкупом.** За допомогою хабарів, подарунків, грошей і т. ін.
ПІДКУПА́ТИ *див.* **підкупо́вувати.**
ПІДКУПИ́ТИ *див.* **підкупо́вувати.**
ПІДКУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкупи́ти.**
ПІДКУПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкупля́ти.**
ПІДКУПЛЯ́ТИ *див.* **підкупо́вувати.**
ПІДКУ́ПНИЙ, -а, -е. Якого можна підкупити (у 1 знач.). // Якого використовують для підкупу.
ПІДКУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **підку́пний.**
ПІДКУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підкупо́вувати.**
ПІДКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, **ПІДКУПА́ТИ,** -а́ю, -а́єш *і розм.* **ПІДКУПЛЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДКУПИ́ТИ,** -куплю́, -ку́пиш, *док.*, *перех.* 1. Заохочувати, схиляти кого-небудь до певних учинків у своїх інтересах хабарами, подарунками, грошима і т. ін. 2. *перен.* Викликати у кого-небудь симпатію, інтерес і т. ін. // Приваблюючи, привертати до себе.
ПІДКУ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкури́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який набув жовтуватого відтінку від підкурювання (перев. про вуса).
ПІДКУРИ́ТИ *див.* **підку́рювати.**
ПІДКУРИ́ТИСЯ *див.* **підку́рюватися.**
ПІДКУ́РКА, -и, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **підкури́ти, підку́рювати** 1.
ПІДКУРКУ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *іст.* Селянин, який діяв в інтересах куркуля.
ПІДКУРКУ́ЛЬНИЦЯ, -і, *іст.* Жін. до **підкурку́льник.**
ПІДКУРКУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до підкуркульника, підкуркульниці.
ПІДКУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підку́рювати.**
ПІДКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКУРИ́ТИ,** -курю́, -ку́риш, *док.*, *перех.* 1. Обдавати димом, зменшуючи життєдіяльність бджіл, комах і т. ін. або виганяючи їх звідкись. // Обдавати димом (про дії знахаря). 2. Обробляти хутро підпалюванням для надання йому певного кольору, відтінку. // Робити жовтавим, рудуватим від довгого куріння тютюну, цигарок. *Підкурювати вуса.*
ПІДКУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДКУРИ́ТИСЯ,** -курю́ся, -ку́ришся, *док.* 1. Обдавати себе димом. 2. *тільки недок.* Пас. до **підку́рювати.**
ПІДКУ́РЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто підкурює.
ПІДКУ́РЮВАЧКА, -и. Жін. до **підку́рювач.**
ПІДКУ́СА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **споку́са.**
ПІДКУСИ́ТИ *див.* **підку́шувати.**
ПІДКУ́СЮВАТИ *див.* **підку́шувати.**
ПІДКУ́ТАТИ *див.* **підку́тувати.**
ПІДКУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підкува́ти.**
ПІДКУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **підкува́ти, підко́вувати.**
ПІДКУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підку́тувати.**
ПІДКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*, **ПІДКУ́ТАТИ,** -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Кутати трохи або додатково.
ПІДКУЧЕ́РОК, -рка, *діал.* Помічник кучера.
ПІДКУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підку́шувати.**
ПІДКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і діал.* **ПІДКУ́СЮВАТИ,** -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДКУСИ́ТИ,** -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* 1. Кусаючи знизу, псувати. // *рідко.* Злегка стискаючи, кусати (звичайно губи). // *у сполуч. зі сл.* нечистий, чорт *і т. ін.*, *перен.* Спонукати, спокушувати кого-небудь до небажаних або непередбачених дій. // *безос.* 2. *перен.*, *фам.* Дошкуляти кому-небудь ущипливими, в'їдливими зауваженнями, натяками; підштрикувати (у 2 знач.). 3. *перев. док.*, *розм.*, *рідко.* Трохи поїсти.
ПІДЛАБУ́ЗА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **підлабу́зник** і **підлабу́зниця.**
ПІДЛАБУ́ЗЛИВИЙ, -а, -е. Схильний до підлабузнювання.
ПІДЛАБУ́ЗНИК, -а, *ч.* Той, хто підлабузнюється до кого-небудь.
ПІДЛАБУ́ЗНИТИСЯ *див.* **підлабу́знюватися.**
ПІДЛАБУ́ЗНИЦТВО, -а, *с.* Властивість за знач. **підлабу́зницький;** поведінка, вчинки підлабузника.
ПІДЛАБУ́ЗНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до підлабузництва.
ПІДЛАБУ́ЗНИЦЯ, -і. Жін. до **підлабу́зник.**
ПІДЛАБУ́ЗНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підлабу́знюватися.**
ПІДЛАБУ́ЗНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДЛАБУ́ЗНИТИСЯ,** -нюся, -нишся, *док.* 1. Те саме, що **підле́щуватися.** 2. *розм.* Підлещуючись, загравати з ким-небудь, залицятися до когось.
ПІДЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підла́годити.**
ПІДЛА́ГОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЛА́ГОДИТИ,** -джу, -диш, *док.*, *перех.* Лагодити трохи, додатково, в деяких місцях.
ПІДЛА́ГОДИТИ *див.* **підла́годжувати.**
ПІДЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підла́дити.**
ПІДЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЛА́ДИТИ,** -джу, -диш, *док.* 1. *перех.* Пристосовувати, прилаштовувати до чого-небудь, налагоджуючи. // Настроювати музичний інструмент у тон з чимсь. 2. *неперех.*, *розм.* Діяти з метою жити в мирі, злагоді, ладити (у 1 знач.) з ким-небудь. // Попадати в лад з ким-, чим-небудь, граючи, танцюючи і т. ін.
ПІДЛА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДЛА́ДИТИСЯ,** -джуся, -дишся, *док.* 1. *до кого – чого, під кого – що, з інфін.*, *розм.* Пристосовуватися з

метою жити в мирі, злагоді, ладити (у 1 знач.) з ким-небудь. // Уподібнюватися до кого-небудь, пристосовуючись. // Виконувати в лад, співаючи, граючи, танцюючи і т. ін. з кимсь. 2. *тільки недок.* Пас. до **підла́джувати**.

ПІДЛА́ДИТИ *див.* **підла́джувати**.

ПІДЛА́ДИТИСЯ *див.* **підла́джуватися**.

ПІДЛА́З, -у, *ч.* Підземний хід.

ПІДЛА́ЗИСТИЙ, -а, -е. Підлабузний, запопадливий.

ПІДЛА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш *і* **ПІДЛІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДЛІ́ЗТИ**, -зу, -зеш, *док.* 1. *під кого – що.* Йти або лізти, потрапляючи під кого-, що-небудь. // *до кого – чого, рідко під кого – що і без додатка.* Лізучи, повзучи, крадькома наближатися до кого-, чого-небудь. // Посуваючись, наближатися. 2. *до кого, під кого, перен., фам.* Лестощами, хитрощами добиватися чиєї-небудь уваги, довір'я і т. ін.

ПІДЛАКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підлакува́ти**. 2. *у знач. прикм., перен., розм.* У якому приховано справжню, непривабливу дійсність, істину і т. ін.

ПІДЛА́КОВИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підлакува́ти**.

ПІДЛАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЛАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Лакувати злегка, у певних місцях або додатково; поновлювати лакування. 2. *перен., розм.* Приховувати справжню, непривабливу дійсність, істину і т. ін.

ПІДЛАКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **підлако́вувати**.

ПІДЛАКУВА́ТИ *див.* **підлако́вувати**.

ПІДЛА́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підлама́ти**.

ПІДЛАМА́ТИ *див.* **підла́мувати**[1].

ПІДЛА́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підла́мувати**.

ПІДЛА́МУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЛАМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Ламати знизу або трохи, додатково.

ПІДЛА́МУВАТИ[2], -ую, -уєш *і* **ПІДЛО́МЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДЛОМИ́ТИ**, -ломлю́, -ло́миш; *мн.* підло́млять; *док.*, *перех.* 1. Ламати не зовсім, не до кінця; надламувати. // *безос.* 2. *перен.* Ослаблювати, підриваючи душевні та фізичні сили. // Викликати сумнів, непевність і т. ін.

ПІДЛА́МУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **підла́мувати**[1].

ПІДЛА́МУВАТИСЯ[2], -ується *і* **ПІДЛО́МЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ПІДЛОМИ́ТИСЯ**, -ло́миться; *мн.* підло́мляться; *док.* 1. Ламатися не зовсім, не до кінця; надламуватися. // Ламатися під ким-, чим-небудь. 2. Гнутися, згинатися в суглобах від перевтоми, безсилля і т. ін. (про ноги, коліна, руки). 3. *тільки недок.* Пас. до **підла́мувати**[2].

ПІДЛА́СИЙ, -а, -е, *розм.* З білим черевом.

ПІДЛА́СИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **підла́сий**.

ПІДЛА́СТИТИСЯ *див.* **підла́щуватися**.

ПІДЛА́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підлата́ти**. 2. *у знач. прикм.* Трохи полагоджений, з латами.

ПІДЛАТА́ТИ *див.* **підла́тувати**.

ПІДЛА́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Накладка на полоззі саней.

ПІДЛА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підла́тувати**.

ПІДЛА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЛАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Латати (у 1 знач.) трохи, у деяких місцях або додатково. // Лагодити трохи, частково, усуваючи пошкодження. 2. *перен., розм.* Трохи поліпшувати або виправляти що-небудь. // *тільки док., у сполуч. зі сл.* з д о р о в'я. Те саме, що **підліко́ватися** 1.

ПІДЛА́ЩИТИСЯ *див.* **підла́щуватися**.

ПІДЛА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підла́щуватися**.

ПІДЛА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДЛА́ЩИТИСЯ** *і* **ПІДЛА́СТИТИСЯ**, -а́щуся, -а́стишся, *док.* Лащитися (у 3 знач.), добиваючись у кого-небудь прихильності, ласки і т. ін.

ПІДЛЕ́ВА, -и, *ж.*, *кул.*, *заст.* Підлива (у 1 знач.).

ПІДЛЕ́ГА, -и, *ж.* У возі – одна з трьох жердин, що лежать на дні кузова під дошкою.

ПІДЛЕГЕНЕ́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься під легенями. *Підлегенева ділянка.*

ПІДЛЕ́ГЛИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває в залежності від кого-, чого-небудь, підпорядкований комусь, чомусь. 2. *у знач. ім.* **підле́глий**, -лого, *ч.*; **підле́гла**, -лої, *ж.* Людина, що перебуває під владою кого-небудь або в адміністративній залежності від когось. 3. *рідко.* Який міститься під чим-небудь, поруч із чимось або навколо чогось. 4. *діал.* Прілий, зіпрілий.

ПІДЛЕ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **підле́глий** 1.

ПІДЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш. до **підлий**.

ПІДЛЕ́ПЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **підла́зистий**, **підле́сливий**.

ПІДЛЕ́ПНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **підле́пливий**. ** **Підле́пне ши́ло** – шило для обшивання підошов та устілок.

ПІДЛЕ́ПЧАСТИЙ, -а, -е. Вузький, який тісно облягає. *Підлепчастий піджак.*

ПІДЛЕ́СЛИВИЙ, -а, -е. Схильний підлещуватися до кого-небудь. // Який містить лестощі, виражає улесливість (про погляд, ставлення, вислів і т. ін.). // *у знач. ім.* **підле́сливий**, -вого, *ч.* Людина, схильна до лестощів.

ПІДЛЕ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **підле́сливий**.

ПІДЛЕ́СЛИВО. Присл. до **підле́сливий**.

ПІДЛЕ́СНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Те саме, що **підле́сливий**. 2. Те саме, що **споку́сливий**.

ПІДЛЕ́СНИК, -а, *ч.* Той, хто виявляє лицемірство, лестощі щодо кого-небудь.

ПІДЛЕ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **підле́сник**.

ПІДЛЕСТИ́ТИ *див.* **підле́щувати**.

ПІДЛЕСТИ́ТИСЯ *див.* **підле́щуватися**.

ПІДЛЕТІ́ТИ *див.* **підліта́ти**.

ПІДЛЕ́ТОМ, *присл.*, *рідко.* Перелітаючи час від часу коротку відстань, посуватися вперед (звичайно про птахів).

ПІДЛЕЩА́ТИ *див.* **підле́щувати**.

ПІДЛЕ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підле́щувати**.

ПІДЛЕ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПІДЛЕЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДЛЕСТИ́ТИ**, -ещу́, -е́стиш, *док.*, *перех.* Лестощами, догідливістю, вихвалянням і т. ін. викликати у кого-небудь добре ставлення до себе або добиватися вигоди, користі тощо.

ПІДЛЕ́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДЛЕСТИ́ТИСЯ**, -ещу́ся, -е́стишся, *док.* 1. Лестощами, догідливістю, вихвалянням і т. ін. добиватися доброго ставлення, вигоди, користі тощо. 2. *тільки недок.* Те саме, що **ла́щитися** 2.

ПІДЛИ́ВА, -и, *ж.* 1. *кул.* Рідка приправа до страви; соус. 2. *спец.* Те саме, що **підли́вка** 2.

ПІДЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підлива́ти**.

ПІДЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДЛИ́ТИ** *і* **ПІДІЛЛЯ́ТИ**, -ділля́ю, -ділля́єш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **долива́ти**. 2. *рідко.* Те саме, що **підмо́чувати**. 3. *розм.* Те саме, що **полива́ти**.

ПІДЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **підлива́ти**.

ПІДЛИ́ВКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підлива́ти**. 2. *спец.* Рідина, розчин, якими що-небудь підливають (у 1 знач.). 3. *кул.* Те саме, що **підли́ва** 1.

ПІДЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до підливання. *Підливна лопатка.* // Який діє внаслідок підливання води. *Підливне колесо.*

ПІДЛИ́ЗА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Той, хто підлизується.

ПІДЛИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підлиза́ти**.

ПІДЛИЗА́ТИ *див.* **підли́зувати**.

ПІДЛИЗА́ТИСЯ *див.* **підли́зуватися**.

ПІДЛИ́ЗЕНЬ, -зня, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **підли́за**.

ПІДЛИ́ЗНИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **підли́за**.

ПІДЛИ́ЗНИЦЯ, -і, *зневажл.* Жін. до **підли́зник**.

ПІДЛИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підли́зувати** і **підли́зуватися**.

ПІДЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЛИЗА́ТИ**, -ижу́, -и́жеш, *док.*, *перех.* Лизати трохи, зверху, по краях або все, до кінця.

ПІДЛИ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДЛИЗА́ТИСЯ**, -ижу́ся, -и́жешся, *док.*, *зневажл.* Підлещуватися з корисливою метою.

ПІ́ДЛИЙ, -а, -е. 1. Який викликає осуд. *Підлий вчинок.* // Схильний до негідного вчинку, здатний на такий вчинок. // *у знач. ім.* **підлий**, -лого, *ч.*, *зневажл.* Той, хто своїми вчинками викликає осуд. // Уживається як лайливе слово. // *у знач. ім.* **підле**, -лого, *с.* Те, що викликає осуд, негативне ставлення. 2. *розм.* Дуже поганий; препоганий.

ПІДЛИНЯ́ТИ, -я́є, *док.*, *розм.* Трохи, частково злиняти.

ПІДЛИПА́ЙЛО, -а, *ч. і ж.*, *ірон.*, *рідко.* Те саме, що **підлабу́зник**.

ПІДЛИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підлипа́ти**.

ПІДЛИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДЛИ́ПНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Прилипати до чого-небудь знизу. 2. *перен., розм.* Те саме, що **підлабу́знюватися**.

ПІДЛИ́ПНУТИ *див.* **підлипа́ти**.

ПІДЛИ́СОК, -ска, *ч.* Молодий лис.

ПІДЛИ́ТИ *див.* **підлива́ти**.

ПІДЛИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підли́ти**.

ПІДЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, розташований під льодом. // Який здійснюється під льодом.

ПІДЛІ́ЖКИ, -ів, *мн.*, *зах.* Великі камені, що їх підкладають під основні колоди стін хати, яку споруджують на нерівному місці.

ПІДЛІЗА́ТИ *див.* **підла́зити**.

ПІДЛІ́ЗТИ *див.* **підла́зити**.

ПІДЛІ́КАР, -я, *ч.*, *заст.* Фельдшер.

ПІДЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підлікува́ти**.

ПІДЛІКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підліко́вувати** і **підліко́вуватися**.

ПІДЛІКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЛІКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Лікувати, трохи поліпшуючи стан здоров'я, або лікуватися трохи, не до повного видужання.

ПІДЛІКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДЛІКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Лікуватися трохи, не до повного видужання. 2. *тільки недок.* Пас. до **підліко́вувати**.

ПІДЛІКУВА́ТИ *див.* **підліко́вувати**.

ПІДЛІКУВА́ТИСЯ *див.* **підліко́вуватися**.

ПІДЛІПИ́ТИ *див.* **підлі́плювати**.

ПІДЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підліпи́ти**.

ПІДЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підлі́плювати**.

ПІДЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДЛІПИ́ТИ**, -ліплю́, -лі́пиш; *мн.* підлі́плять; *док.*, *перех.* Ліпити, прикріплювати що-небудь знизу або додатково.

ПІДЛІ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підлі́сок**.

ПІДЛІ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який розташований біля лісу, поруч із лісом. 2. *спец.* Який росте в нижньому ярусі лісу. *Підлісна флора.*

ПІДЛІ́СНИК, -а, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини розоцвітих із багатоголовим кореневищем червонуватого кольору; гравілат.

ПІДЛІ́СОК, -ска, *ч.* Кущі та зовсім молоді дерева, що ростуть у нижньому ярусі, нижній частині лісу.

ПІДЛІ́ССЯ, -я, *с.* 1. Ділянка, розташована біля лісу, поруч із лісом. 2. Те саме, що **підлі́сок**.

ПІ́ДЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Властивість за знач. **підлий**. 2. Підлий вчинок.

ПІДЛІ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **підлі́сся**.

ПІДЛІ́Т, -льо́ту, *ч.* Дія за знач. **підлетіти**, **підліта́ти**.

ПІДЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підліта́ти**[1].

ПІДЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДЛЕТІ́ТИ**, -ечу́, -ети́ш, *док.* 1. Летячи, наближатися до кого-, чого-небудь, потрапляти кудись. 2. *перен., розм.* Швидко підходити, підбігати до кого-, чого-небудь. // Швидко під'їжджати до кого-, чого-небудь. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* в г о р у, д о г о р и, в и с о к о і т. ін. Підійматися вгору на крилах, злітати або летіти трохи, невелику відстань. // Підійматися вгору під дією якої-небудь сили, поштовху знизу. // Підстрибувати вгору від поштовхів, струсів (звичайно під час їзди або якогось переміщення). 4. У процесі пересування час від часу летіти (про птахів).

ПІДЛІТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пі́дліток**. // Який буває, трапляється в підлітка, підлітків. // Признач. для підлітка, підлітків. *Підлітковий одяг.*

ПІДЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до підлітання. *Підлітний час.*

ПІДЛІ́ТОК, -тка, *ч.* Пташеня, що тільки навчилось літати.

ПІ́ДЛІТОК, -тка, *ч.* Хлопчик або дівчинка 12 – 16 років – перехідного віку від дитинства до юнацтва.

ПІДЛІ́ТСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Дитинство, юнацтво.

ПІДЛІ́ШОК, -шка, *ч.* Однорічний росток посадженого горіха.

ПІ́ДЛО. Присл. до **пі́длий** 1.

ПІДЛОБКО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться під лобком. ** **Підлобко́вий кут** – кут, утворений нижніми галузками лобкових кісток під лобковим симфізом.

ПІДЛО́БНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, розташований під лобом.

ПІДЛОБОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **підло́бний**.

ПІДЛО́Г, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **підро́бка**[1].

ПІДЛО́ГА, -и, *ж.* Дощане, паркетне і т. ін. покриття у приміщенні, по якому ходять. // *рідко.* Те саме, що **долі́вка**.

ПІДЛО́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підло́га**.

ПІДЛОГОМИ́ЙНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для миття підлоги.

ПІДЛОГОНАТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для натирання підлоги.

ПІДЛОГОНАТИРА́Ч, -а́, *ч.* 1. Робітник, що натирає підлогу, звичайно паркетну. 2. Механізм для натирання підлоги, звичайно паркетної. *Електричний підлогонатирач.*

ПІДЛО́ЖЕ, -а, *с.*, *зах.* Низька й довга дерев'яна лава, на якій спить гуцул у своїй лісовій хаті.

ПІДЛО́ЖЖЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **ло́же**[1] 2.

ПІДЛОЖИ́ТИ, -жу́, -жиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Підкласти.

ПІДЛО́ЖНИЦЯ, -і, *ж.* Наложниця, коханка (у 1 знач.).

ПІДЛОКІ́ТНИК, -а, *ч.* Поруччя, бильця крісла, на які, сидячи, спираються ліктями.

ПІДЛОМИ́ТИ *див.* **підла́мувати**[2].

ПІДЛОМИ́ТИСЯ *див.* **підла́муватися**[2].

ПІДЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підломи́ти**. // *у знач. прикм.*

ПІДЛО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підло́млювати**.

ПІДЛО́МЛЮВАТИ *див.* **підла́мувати**[2].

ПІДЛО́МЛЮВАТИСЯ *див.* **підла́муватися**[2].

ПІДЛОПА́ТКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься під лопаткою, лопатками. ** **Підлопа́ткова я́мка** – заглиблення на реберній поверхні лопатки.

ПІДЛО́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **пі́длість**.

ПІДЛО́ТНИЙ, -а, -е. Сповнений підлості, пройнятий підлістю.

ПІДЛО́ТНИК, -а, *ч.*, *лайл.* Той, хто скоїв або коїть підлий вчинок; підла людина.

ПІДЛО́ТНО. Присл. до **підло́тний**.

ПІДЛУ́БНИК, -а, *ч.*, *діал.* Шматок шкіри на закаблуку чобота.

ПІДЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *хім.* Дія за знач. **підлуго́вувати**.

ПІДЛУГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПІДЛУ́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЛУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *хім.* Додавати до чого-небудь лугу. *Підлуговувати розчин.*

ПІДЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *хім.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підлу́жити**.

ПІДЛУ́ЖИТИ *див.* **підлуго́вувати**.

ПІДЛУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.*, *хім.* Дія за знач. **підлу́жувати**.

ПІДЛУ́ЖУВАТИ *див.* **підлуго́вувати**.

ПІДЛЬОДОВИКО́ВИЙ, -а, -е. Який утворюється або розташований під льодовиком.

ПІДЛЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підляга́ти**.

ПІДЛЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДЛЯГТИ́**, -я́жу, -я́жеш, *док.* 1. *кому, чому.* Бути залежним від чиєї-небудь волі, від чогось; підкорятися (у 1 знач.). 2. *тільки недок., кому, чому.* Бути підпорядкованим кому-, чому-небудь, перебувати в певній підлеглості. // *чому.* Залежати від чого-небудь, підпорядковуватись чомусь. // Зазнавати якоїсь дії. 3. *чому.* Потрапляти, підпадати під дію, вплив і т. ін. чого-небудь. // *у сполуч. зі сл.* д и с к у с і я, о б г о в о р е н н я, с у м н і в і т. ін., *перев. з заперечн.* н е. Бути безсумнівним.

ПІДЛЯГТИ́ *див.* **підляга́ти**.

ПІДЛЯ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підля́скувати**.

ПІДЛЯ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Ляскати, ударяти час від часу долонею об долоню, по якійсь площині і т. ін., видаючи специфічні звуки. 2. Ляскати в такт чому-небудь, ударяючи об щось.

ПІДЛЯ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **підля́скувати**.

ПІДЛЯ́Щ, -а́, *ч.* 1. Річкова риба, подібна до ляща. 2. Невеликий лящ.

ПІДМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДМОГТИ́**, -ожу́, -о́жеш, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **допомага́ти**. 2. *діал.* Підтримувати.

ПІДМАГНІТИТИ *див.* **підмагнічувати.**
ПІДМАГНІТИТИСЯ *див.* **підмагнічуватися.**
ПІДМАГНІЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмагнітити.**
ПІДМАГНІЧЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **підмагнітити.**
ПІДМАГНІЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підмагнічування.
ПІДМАГНІЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **підмагнічувати.**
ПІДМАГНІЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **підмагнічувати.**
ПІДМАГНІЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМАГНІТИТИ**, -ічу, -ітиш, *док.*, *перех.* Намагнічувати трохи або додатково.
ПІДМАГНІЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДМАГНІТИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Намагнічуватися трохи або додатково. 2. *тільки недок.* Пас. до **підмагнічувати.**
ПІДМАЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмазати.** 2. *у знач. прикм., розм.* З підфарбованим обличчям.
ПІДМАЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмазати** і **підмазатися.**
ПІДМАЗАТИ *див.* **підмазувати.**
ПІДМАЗАТИСЯ *див.* **підмазуватися.**
ПІДМАЗКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підмазати, підмазувати.** 2. Речовина, якою підмазують що-небудь.
ПІДМАЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмазувати** і **підмазуватися.**
ПІДМАЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМАЗАТИ**, -ажу, -ажеш, *док.* 1. *перех.* Трохи або додатково змазувати, вкриваючи шаром чого-небудь рідкого, жирного і т. ін. 2. *перех. і неперех., також без додатка.* Мазати глиною, кізяком і т. ін. додатково, ще раз (звичайно долівку). // Те саме, що **підбілювати** 1. 3. *перех., розм.* Підфарбовувати обличчя гримом, фарбою і т. ін., звичайно невміло, погано. 4. *перех. і неперех., перен., розм.* Те саме, що **підкуповувати** 1.
ПІДМАЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДМАЗАТИСЯ**, -ажуся, -ажешся, *док.* 1. *розм.* Підфарбовувати собі обличчя гримом, фарбою і т. ін. 2. *перен., розм.* Те саме, що **підлащуватися.** 3. *тільки недок.* Пас. до **підмазувати.**
ПІДМАЗУВАЧ, -а, *ч., розм.* Той, хто підмазує (у 1, 4 знач.) що-небудь.
ПІДМАЙСТЕР, -тра, *ч.* Помічник, підручний майстра.
ПІДМАЛЬОВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмалювати.** 2. *у знач. прикм.* Якого підмальовано, підфарбовано. 3. *у знач. прикм., перен.* Якому надано привабливішого вигляду. // Якого прикрашено, оздоблено чим-небудь для приховання справжньої суті.
ПІДМАЛЬОВОК, -вка, *ч., жив.* Підготовча робота, яка полягає в тому, що поверхню полотна попередньо вкривають тонким шаром фарби, після чого накладають фарби задуманого тону; також результат такої роботи.
ПІДМАЛЬОВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмальовувати** і **підмальовуватися.**
ПІДМАЛЬОВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМАЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* Те саме, що **підфарбовувати** 1, 2.
ПІДМАЛЬОВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДМАЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *док.* 1. Те саме, що **підфарбовуватися** 1, 2. 2. *тільки недок.* Пас. до **підмальовувати.**
ПІДМАЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмалювати.**
ПІДМАЛЮВАТИ *див.* **підмальовувати.**
ПІДМАЛЮВАТИСЯ *див.* **підмальовуватися.**
ПІДМАЛЮНКОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться, зроблений під малюнком.
ПІДМАНДАТНИЙ, -а, -е. Який залежав від імперіалістичної держави згідно з мандатом міжнародної організації. *Підмандатні території.*
ПІДМАНДАТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підмандатний.**
ПІДМАНИТИ *див.* **підманювати.**
ПІДМАНТАЧИТИ *див.* **підмантачувати.**
ПІДМАНТАЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмантачувати.**
ПІДМАНТАЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМАНТАЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Мантачити косу повторно або додатково.
ПІДМАНУТИ *див.* **підманювати.**
ПІДМАНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підманювати.**
ПІДМАНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДМАНИТИ**, -маню, -маниш *і рідше* **ПІДМАНУТИ**, -ману, -маниш, *док., перех.* 1. Манячи, підкликати до себе порухом руки, голови, поглядом і т. ін. 2. *перен.* Ваблячи, викликати потяг до себе. 3. *розм.* Те саме, що **обманювати.** // Вводячи в оману, спокушаючи чим-небудь, спонукати когось до небажаних дій, вчинків і т. ін. // Спокушати, зводити (дівчат). // *у сполуч. зі сл.* п е р е д ч у т т я, н а д і я і т. ін., *перев. із запереч.* н е, *док., перен.* Справдитися (про надії, сподівання і т.ін.).
ПІДМАРЕННИК, -а, *ч.* Трав'яниста рослина родини маренових.
ПІДМАСЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмаслити.**
ПІДМАСЛИТИ *див.* **підмаслювати.**
ПІДМАСЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмаслювати.**
ПІДМАСЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДМАСЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* Те саме, що **підмазувати** 1, 4.
ПІДМАСТИТИ *див.* **підмащувати.**
ПІДМАХНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **підмахувати.**
ПІДМАХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмахувати.**
ПІДМАХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех., розм.* Підписувати (у 1 знач.) наспіх, не читаючи.
ПІДМАЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмастити.**
ПІДМАЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмастити.**
ПІДМАЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмащувати.**
ПІДМАЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМАСТИТИ**, -ащу, -астиш, *док., перех.* 1. Те саме, що **підмазувати** 2. 2. *перен., розм.* Давати хабара.
ПІДМАЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **підмащувати.**
ПІДМЕЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмолоти.**
ПІДМЕЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДМОЛОТИ**, -мелю, -мелеш, *док., перех.* Молоти ще трохи або додатково.
ПІДМЕРЗАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **підмерзати.**
ПІДМЕРЗАТИ, -ає, *недок.*, **ПІДМЕРЗНУТИ**, -не, *док.* 1. Трохи, злегка мерзнути, твердішати від морозу. // *безос.* // Вкриватися кригою, перетворюватися на кригу (звичайно про воду). 2. Трохи, частково пошкоджуватися від морозу. // Ставати непридатним, псуватися від низької температури (про овочі, фрукти і т. ін.).
ПІДМЕРЗЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **підмерзнути.** 2. *у знач. прикм.* Який трохи, злегка замерз, затвердів від морозу.
ПІДМЕРЗЛОТНИЙ, -а, -е. Який знаходиться, розміщується під шаром вічної мерзлоти.
ПІДМЕРЗНУТИ *див.* **підмерзати.**
ПІДМЕРТИ, підімремо, підімрете, *док., діал.* Перемерти.
ПІДМЕСТИ *див.* **підмітати.**
ПІДМЕТ[1], -а, *ч.* Головний член речення, що означає предмет дії, стану, властивості або якості, звичайно виражених присудком.
ПІДМЕТ[2], -а, *ч., діал.* 1. Невелика грядка, ділянка землі. 2. Коноплище (у 1 знач.).
ПІДМЕТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підметати.**
ПІДМЕТАТИ *див.* **підметувати.**
ПІДМЕТЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмести.** // **підметено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Чистий, прибраний (мітлою).
ПІДМЕТЕЦЬ, -тця, *ч.* 1. *діал.* Зменш. до **підмет**[2]. 2. *зах.* Квітник.
ПІДМЕТКА, -и, *ж.* Друга підошва на половину ступні, яку прикріплюють ззовні на основну підошву взуття.
ПІДМЕТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підметка.**
ПІДМЕТОВИЙ, -а, -е. Стос. до підмета (*див.* **підмет**[1]). // Який має підмет.
ПІДМЕТОК, -тка, *ч.* Те саме, що **підметка.**
ПІДМЕТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підметувати.**
ПІДМЕТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМЕТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., спец.* Підшивати вручну ізсередини.
ПІДМИВ, -у, *ч.* Дія за знач. **підмити, підмивати** 2.
ПІДМИВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **підмивати.**
ПІДМИВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмивати** 1 – 3.
ПІДМИВАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПІДМИТИ**, -ию, -иєш, *док., перех.* 1. Мити комусь які-небудь частини тіла знизу, зісподу. 2. Частково (перев. знизу) руйнувати, розмиваючи стрімкою або тривалою течією води. // Розмиваючи ґрунт, виносити на поверхню, робити видимим, доступним. 3. *перен.* Діяти руйнівно; руйнувати що-небудь поступово, але невпинно. 4. *розм.* Мити нашвидку, злегка або частково, подекуди. *Підмивати підлогу.* 5. *перев. недок., перен., розм.* Спонукати кого-небудь до якоїсь дії. // *безос., перев. у сполуч. зі сл.* т а к і, а ж *та інфін.* Про надзвичайно велике бажання що-небудь робити.
ПІДМИВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ПІДМИТИСЯ**, -июся, -иєшся, *док.* 1. Мити собі які-небудь частини тіла знизу, зісподу. 2. *тільки недок.* Пас. до **підмивати** 1 – 4.
ПІДМИЛА, -и, *ж., зах.* Намул.
ПІДМИЛИТИ *див.* **підмилювати.**
ПІДМИЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмилювати.**
ПІДМИЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДМИЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех., розм.* Милити трохи або додатково.
ПІДМИНАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підминати.**
ПІДМИНАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПІДІМ'ЯТИ**, -мну, -мнеш, *док., перех.* 1. Падаючи, рухаючись і т. ін., навалюватися і придавлювати собою кого-, що-небудь. 2. Притискати чимось важким, згинати, м'яти.
ПІДМИТВА, -и, *ж.* 1. Підмивання. 2. Вода для підмивання.
ПІДМИТИ *див.* **підмивати.**
ПІДМИТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмити.** 2. *у знач. прикм.* Який частково, перев. знизу зруйнувався або впав унаслідок розмивання ґрунту.
ПІДМИТИСЯ *див.* **підмиватися.**
ПІДМІЗИННИЙ, -а, -е. Той, що знаходиться біля мізинця. *Підмізинний палець.*
ПІДМІЛИТИ *див.* **підмілювати.**
ПІДМІЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмілювати.**
ПІДМІЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДМІЛИТИ**, -мілю, -мілиш, *док., спец.* Підіймати (перев. про частини плуга).
ПІДМІНА, -и, *ж.* 1. Дія, за якої один предмет, одне явище підмінюють іншим, одна особа виступає замість іншої. 2. Те, чим підмінюють кого-, що-небудь.
ПІДМІНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмінити.**
ПІДМІНИТИ *див.* **підмінювати.**
ПІДМІННИЙ, -а, -е. Який підмінює кого-, що-небудь.
ПІДМІНУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Док. до **мінувати.**
ПІДМІНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмінювати.**
ПІДМІНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПІДМІНЯТИ**, -яю, -яєш, *недок.*, **ПІДМІНИТИ**, -міню, -міниш, *док., перех.* 1. Міняти, замінювати, звичайно непомітно. // *чим.* Надавати чому-небудь перевагу, звичайно відмовляючись від іншого. 2. *кого.* Заступати кого-небудь по роботі, беручи на себе його обов'язки, виконуючи певні функції і т. ін. // *перев. недок., що.* Використовуватися, вживатися замість іншого. // Виступати в ролі іншого.
ПІДМІНЮВАТИСЯ, -юється *і* **ПІДМІНЯТИСЯ**, -яється, *недок.* Пас. до **підмінювати, підміняти.**
ПІДМІНЯТИ *див.* **підмінювати.**
ПІДМІНЯТИСЯ *див.* **підмінюватися.**
ПІДМІСИТИ *див.* **підмішувати**[1].
ПІДМІСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **приміський.** *Підміський будинок.*
ПІДМІТАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для підмітання.
ПІДМІТАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто підмітає.
ПІДМІТАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **підмітальник.**
ПІДМІТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмітати.**
ПІДМІТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПІДМЕСТИ**, -ету, -етеш, *док., перех.* 1. Замітаючи, робити чистим (підлогу, вулицю і т. ін.). // Мітлою згортати, збирати що-небудь, очищати від чогось. 2. *перев. док., перен., розм.* Забрати все до останку.
ПІДМІТАТИСЯ, -ається, *недок.* Пас. до **підмітати.** // *безос.*
ПІДМІТИТИ *див.* **підмічати.**
ПІДМІЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмічати.**
ПІДМІЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПІДМІТИТИ**, -ічу, -ітиш, *док., перех., також без додатка.* 1. Стежачи за ким-, чим-небудь або вирізняючи когось, щось із оточення, виявляти, відкривати щось. // Досліджуючи, вивчаючи, спостерігаючи, робити певні узагальнення. 2. *тільки док., рідко.* Звернути увагу на що-небудь; відзначити (у 2 знач.).
ПІДМІЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмітити.**
ПІДМІШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмішати.**
ПІДМІШАТИ *див.* **підмішувати**[2].
ПІДМІШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмішати.**
ПІДМІШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підмішування.
ПІДМІШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **підмішувати**[1].
ПІДМІШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **підмішувати**[2].
ПІДМІШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМІСИТИ**, -ішу, -ісиш, *док., перех.* 1. Місити ще трохи або додатково. 2. *також чого.* Місячи, додавати чого-небудь іншого.
ПІДМІШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМІШАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех. і чого.* Додавати що-небудь до чогось, перемішуючи.
ПІДМНОЖИНА, -й, *ж., мат.* Множина елементів, кожен з яких належить іншій, більшій множині.
ПІДМОВА, -и, *ж.* Дія за знач. **підмовити.**
ПІДМОВИТИ *див.* **підмовляти.**
ПІДМОВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмовити.**
ПІДМОВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підмовлений.**
ПІДМОВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмовити.**
ПІДМОВЛЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмовляти.**
ПІДМОВЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, **ПІДМОВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* підмовлять; *док., перех.* Умовляючи, переконувати кого-небудь у чомусь, спонукати до певного вчинку, дії і т. ін. // Умовлянням таємно схиляти до чого-небудь недозволеного, підступного і т. ін.
ПІДМОВНИК, -а, *ч.* Той, хто підмовляє кого-небудь на щось недозволене, підступне, проти когось і т. ін.
ПІДМОВНИЦЯ, -і. Жін. до **підмовник.**
ПІДМОГА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **допомога.** // *військ.* Те саме, що **підкріплення** 2.
ПІДМОГОРИЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмогоричити.**
ПІДМОГОРИЧИТИ *див.* **підмогоричувати.**
ПІДМОГОРИЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмогоричувати.**
ПІДМОГОРИЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМОГОРИЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* Підкуповувати могоричем (у 2 знач.).
ПІДМОГТИ *див.* **підмагати.**
ПІДМОГТИСЯ, -ожуся, -ожешся, *док., діал.* Поліпшити свої матеріальні достатки.
ПІДМОЗОЛИСТИЙ, -а, -е, *анат.*: ** **підмозолисте поле** – ділянка кори головного мозку, розміщена на медіальній поверхні півкулі великого мозку біля нюхового трикутника.
ПІДМОКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмокати.**
ПІДМОКАТИ, -ає, *недок.*, **ПІДМОКНУТИ**, -не, *док.* Набиратися, просякати вологою, місцями намокати. // *у сполуч. зі сл.* о ч і, *перен.* Наповнюватися, наливатися сльозами.
ПІДМОКЛИЙ, -а, -е. Просякнутий вологою, місцями намоклий.
ПІДМОКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **підмоклий.**
ПІДМОКНУТИ *див.* **підмокати.**
ПІДМОЛОДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмолодити.**
ПІДМОЛОДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмолоджувати.**
ПІДМОЛОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМОЛОДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех., розм.* Робити молодшим, свіжішим на вигляд.
ПІДМОЛОДЖУВАТИСЯ, -уюся, уєшся, *недок.*, **ПІДМОЛОДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док., розм.* 1. Надавати собі молодшого, свіжішого вигляду. 2. *тільки*

недок. Пас. до **підмоло́джувати**.
ПІДМОЛОДИ́ТИ *див.* **підмоло́джувати**.
ПІДМОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **підмоло́джуватися**.
ПІ́ДМОЛОДЬ, -і, *ж.* Пивні дріжджі.
ПІДМОЛО́ТИ *див.* **підме́лювати**.
ПІДМО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмоло́ти**.
ПІДМОЛОТИ́ТИ *див.* **підмоло́чувати**.
ПІДМОЛОТИ́ТИСЯ, -очу́ся, -о́тишся, *док.*, *розм.* Впоратися з молотьбою; змолотити ще трохи.
ПІДМОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмоло́чувати**.
ПІДМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* Молотити ще трохи або додатково.
ПІДМОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **підмоло́чувати**.
ПІДМОРГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *кому, до кого і без додатка.* Однокр. до **підмо́ргувати**.
ПІДМО́РГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмо́ргувати**.
ПІДМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *кому, до кого і без додатка.* 1. Моргати час від часу або кому-небудь, звичайно звертаючи чию-небудь увагу, натякаючи на когось, щось або кепкуючи з когось, чогось. 2. *перен.*, *розм.* Те саме, що **бли́мати** 1.
ПІДМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підморо́жувати** 1. // *у знач. прикм.* Який трохи, злегка замерз або якого додатково, частково заморозили.
ПІДМОРО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **підморо́жений**.
ПІДМОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підморо́жувати**.
ПІДМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМОРО́ЗИТИ**, -о́жу, -о́зиш, *док.* 1. *перех.* Заморожувати злегка або додатково. // *безос.* 2. *неперех.*, *безос.* Робитися холоднішим, морозним (про повітря).
ПІДМОРО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДМОРО́ЗИТИСЯ**, -иться, *док.* Заморожуватися злегка або додатково.
ПІДМОРО́ЗИТИ *див.* **підморо́жувати**.
ПІДМОРО́ЗИТИСЯ *див.* **підморо́жуватися**.
ПІДМОСКО́ВНИЙ, -а, -е. Який знаходиться під Москвою, поблизу Москви.
ПІДМОСТИ́ТИ *див.* **підмо́щувати**.
ПІДМОСТИ́ТИСЯ *див.* **підмо́щуватися**.
ПІДМО́СТКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **підмо́сток**, -тка, *ч.*). 1. Настелені дошки на опорах чи якому-небудь підвищенні. // *буд.* Пристосування з козел (у 2 знач.) і перекладини для роботи на високій будові. 2. *також у сполуч. зі сл.* т е а т р а л ь н и й. Спеціальна площадка, вивищена над підлогою, землею, на якій відбувається показ театральних вистав, виступи артистів, самодіяльності і т. ін.; сцена, кін. // Театр, театральна діяльність.
ПІДМО́СТОК *див.* **підмо́стки**.
ПІДМО́СТЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **підмо́сток**.
ПІДМО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмота́ти**.
ПІДМОТА́ТИ *див.* **підмо́тувати**.
ПІДМО́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підмотування.
ПІДМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмо́тувати**.
ПІДМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Намотувати ще трохи або додатково. 2. Намотувати на що-небудь під сподом чогось.
ПІДМО́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **підмо́тувати**.
ПІДМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмочи́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який трохи, злегка підмок або намок знизу. // *перен.* *Підмочена репутація.*
ПІДМО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підмо́чений**.
ПІДМОЧИ́ТИ *див.* **підмо́чувати**.
ПІДМОЧИ́ТИСЯ *див.* **підмо́чуватися**.
ПІДМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмо́чувати** і **підмо́чуватися**.
ПІДМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМОЧИ́ТИ**, -мочу́, -мо́чиш, *док.*, *перех.* Намочувати трохи, злегка або знизу. // *перен.*, *розм.* Уживати алкогольні напої.
ПІДМО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДМОЧИ́ТИСЯ**, -мочу́ся, -мо́чишся, *док.* 1. Ставати трохи мокрим або намокати знизу. 2. *тільки недок.* Пас. до **підмо́чувати**.
ПІДМО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмости́ти**. // **підмо́щено**, *безос. присудк. сл.*
ПІДМО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підмо́щувати**.
ПІДМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМОСТИ́ТИ**, -ощу́, -о́стиш, *док.*, *перех.* 1. Мостити трохи або додатково. 2. *розм.* Підкладати або підстелювати під що-небудь; за допомогою чогось робити вищим. // Мостити, класти що-небудь усередину чогось.
ПІДМО́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДМОСТИ́ТИСЯ**, -ощу́ся, -о́стишся, *док.* 1. *розм.* Підкладати що-небудь під себе. 2. *до кого*, *розм.* Сідати, влаштовуватися, примощуючись де-небудь, біля когось. // *до кого, рідко під кого, перен.*, *фам.* Входити у чиє-небудь довір'я, задобрювати, підкуповувати і т. ін. когось. 3. *тільки недок.* Пас. до **підмо́щувати**.
ПІДМУ́ЛИТИ *див.* **підму́лювати**.
ПІДМУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підму́лювати**.
ПІДМУ́ЛЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ПІДМУ́ЛИТИ**, -лить, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Те саме, що **підмива́ти** 2. 2. *перен.*, *діал.* Підточувати (силу, енергію, здоров'я і т. ін.).
ПІ́ДМУР, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **підму́рок**.
ПІДМУРІ́ВКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **підму́рок**.
ПІДМУРІ́ВОК, -вка, *ч.* Те саме, що **підму́рок**.
ПІДМУРІ́В'Я, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **підму́рок**.
ПІДМУРО́ВАНИЙ, -а, -е, *буд.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підмурува́ти**.
ПІДМУРО́ВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Підмурок.
ПІДМУРО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *буд.* Дія за знач. **підмуро́вувати**.
ПІДМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДМУРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *буд.* Мурувати, замуровувати (у 1, 2 знач.) ще трохи, додатково; муруючи, підвищувати.
ПІДМУ́РОК, -рка, *ч.* 1. *буд.* Основа будови, споруди, зроблена з каменю, цегли, бетону і т. ін.; фундамент, підвалини. 2. *перен.* Те, що становить основу або початок чого-небудь.
ПІДМУРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *буд.* Дія за знач. **підмурува́ти**.
ПІДМУРУВА́ТИ *див.* **підмуро́вувати**.
ПІДМУ́Р'Я, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **підму́рок**.
ПІДМ'ЯКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПІДМ'Я́КНУТИ**, -не, *док.*, *розм.* Ставати м'якішим.
ПІДМ'Я́КНУТИ *див.* **підм'яка́ти**.
ПІДНА́ГЛЯДНИЙ, -а, -е. У дореволюційній Росії – який перебував під наглядом поліції. // *у знач. ім.* **підна́глядний**, -ного. Той, хто перебував під наглядом поліції.
ПІДНА́ГЛЯДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підна́глядний**.
ПІДНАЙМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піднайма́ти**. *Піднаймання житлового приміщення.*
ПІДНАЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДНАЙНЯ́ТИ**, -найму́, -на́ймеш, *док.*, *перех.* Наймати житлову площу або якесь приміщення на певний строк.
ПІДНАЙМА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто піднаймає житлову площу або якесь приміщення.
ПІДНАЙМА́ЧКА, -и. Жін. до **піднайма́ч**.
ПІДНАЙНЯ́ТИ *див.* **піднайма́ти**.
ПІДНАЙНЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **піднайня́ти**.
ПІДНАЙНЯТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **піднайня́ти**.
ПІДНАПИ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Підпилий.
ПІДНАПИ́ТИСЯ, -п'ю́ся, -п'є́шся, *док.*, *діал.* Підпити.
ПІДНА́ПИТКОМ, *присл.*, *діал.* Напідпитку.
ПІДНАРІ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *лінгв.* Одиниця територіальної диференціації діалектної мови, проміжна між говіркою і наріччям.
ПІДНАРЯ́Д, -у, *ч.*, *спец.* Підкладка, виворіт або спід у взутті. // Підкладка, додаткові деталі і т. ін. до одягу.
ПІДНАТАСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* За короткий термін навчити найнеобхіднішому в якій-небудь справі, якій-небудь галузі знання.
ПІДНАТУ́ЖИТИ *див.* **піднату́жувати**.
ПІДНАТУ́ЖИТИСЯ *див.* **піднату́жуватися**.
ПІДНАТУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДНАТУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Натужувати злегка або трохи, додатково.
ПІДНАТУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДНАТУ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -житися, *док.*, *розм.* Натужуватися злегка або ще трохи, додатково.
ПІДНАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Підлеглий, підвладний.
ПІДНЕБЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **піднебе́сся**. // Який летить, літає, діє і т. ін. у піднебессі. 2. *у знач. ім.* **піднебе́сна**, -ної, *ж.*, *заст.* Земля, всесвіт (у 2 знач.).
ПІДНЕБЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **піднебе́сся**.
ПІДНЕБЕ́ССЯ, -я, *с.* Небесний простір, височінь.
ПІДНЕБІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **піднебі́ння**. 2. *лінгв.* Те саме, що **палата́льний**.
ПІДНЕБІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *лінгв.* Те саме, що **палата́льність**.
ПІДНЕБІННОГЛО́ТКОВИЙ, -а, -е: ** **піднебінноглóткова ду́жка** – складка слизової оболонки на боковій стінці зіва.
ПІДНЕБІННОПІ́ХВОВИЙ, -а, -е: ** **піднебіннопіхвова борозна́** – борозна, утворена виїмкою крилоподібного відростка клиноподібної кістки латерально від її піхвового відростка і піднебінною кісткою.
ПІДНЕБІ́ННЯ, -я, *с.* Верхня стінка ротової порожнини у людей і хребетних тварин, яка поділяється на передню тверду й задню м'яку частини і має склепінчасту форму.
ПІДНЕ́БНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **піднебе́сний**.
ПІДНЕВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває в неволі, у залежності від кого-небудь. // *у знач. ім.* **підневі́льний**, -ного. Той, хто перебуває в залежності від кого-небудь, підвладний комусь. 2. Який ґрунтується на примусі, залежності від кого-, чого-небудь, відбувається або має місце не зі своєї волі.
ПІДНЕВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підневі́льний**.
ПІДНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **піднести́**. // **підне́сено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Якого піднято догори. 3. *у знач. прикм.* Який перебуває у збудженому, бадьорому стані, відчуває захоплення, натхнення, душевне піднесення і т. ін. // Який свідчить про збудження, бадьорість, захоплення, натхнення, душевне піднесення і т. ін. у кого-небудь. // В якому виражається намагання звеличити, надати ваги, значення кому-, чому-небудь (про мову, стиль і т. ін.).
ПІДНЕ́СЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **підне́сений** 3. 2. Те саме, що **підне́сення** 2.
ПІДНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **підно́сити**, **піднести́** і **підно́ситися**, **піднести́ся**. ** **Звук висо́кого (сере́днього, низько́го) підне́сення** – голосний звук певного способу творення за допомогою підняття язика у вертикальному напрямку до піднебіння. 2. Запал, натхнення, душевне піднесення, ентузіазм. // Стан нервового збудження.
ПІДНЕ́СЕНО. Присл. до **підне́сений** 2, 3.
ПІДНЕСТИ́ *див.* **підно́сити**.
ПІДНЕСТИ́СЯ *див.* **підно́ситися**.
ПІДНИЗА́ТИ *див.* **підни́зувати**.
ПІДНИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підни́зувати**.
ПІДНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДНИЗА́ТИ**, -нижу́, -ни́жеш, *док.*, *перех.*, *на що.* Нанизувати (у 1 знач.) ще трохи, додатково.
ПІДНИРКОВИ́Й, -а́, -е́, *анат.* Який міститься під ниркою. *Підниркова залоза.*
ПІДНІ́Б'Я, -я, *с.*, *зах.* Піднебіння.
ПІДНІГТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься під нігтем.
ПІДНІ́ЖЖЯ, -я, *с.* 1. Нижня частина, основа чого-небудь високого; простір для якогось підвищення. 2. Основа пам'ятника; п'єдестал. 3. Підставка, що підтримує що-небудь або служить опорою для чогось. 4. *рідко.* Те саме, що **підні́жок** 1.
ПІДНІ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Пристрій у вигляді східців для входу в автомашину, вагон і т. ін. 2. Спеціальний пристрій, натискаючи на який, надають руху ручному примітивному ткацькому верстату. 3. *розм.* Удар ногою по нозі іншого або підставляння ноги під ногу людині, щоб повалити, збити її. // *перен.* Перешкода в якійсь справі. *Ставити підніжку.*
ПІДНІ́ЖНИЙ, -а, -е. Який знаходиться під ногами. ** **підні́жний корм** – трава для худоби на пасовищах.
ПІДНІ́ЖОК, -жка, *ч.* 1. Підставка для ніг. 2. Те саме, що **підні́жка** 1. 3. *перен.*, *зневажл.* Той, хто плазує перед ким-небудь.
ПІДНІМА́ЛЬНИЙ, **ПІДІЙМА́ЛЬНИЙ**, -а, -е. Признач. для піднімання, переміщення знизу вгору. ** **Підійма́льна (підніма́льна) си́ла** – фізичний чинник, який сприяє підняттю чого-небудь у повітрі чи воді.
ПІДНІМА́ННЯ, **ПІДІЙМА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **підніма́ти**, **підійма́ти** і **підніма́тися**, **підійма́тися**.
ПІДНІМА́ТИ *і* **ПІДІЙМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДНЯ́ТИ**, -німу́, -ні́меш *і* **ПІДІЙНЯ́ТИ**, -ійму́, -і́ймеш; *мин. ч.* підня́в, підняла́, підняло́ *і* підійня́в, підійняла́, підійняло́; *док.*, *перех.* 1. Нахилившись, брати, підбирати з землі, підлоги, знизу і т. ін. // Переміщати знизу вгору, витягаючи з води, з заглибини і т. ін. 2. Узявши, переміщати (підводити, підносити і т. ін.) знизу вгору. // Переміщати що-небудь угору для виконання якоїсь дії. // Відривати від землі, переборюючи силу тяжіння. // Знімаючи що-небудь із чогось, переміщати вгору, вбік і т. ін. // Бути спроможним переміщати яку-небудь вагу в повітрі. // *рідко.* Керувати рухом чого-небудь угору; сприяти переміщенню чогось у просторі. *Підняти келих.* 3. Переміщати на вище місце, залишаючи там. // Возити угору ліфтом, підйомником. *Піднімати авторитет.* 4. Відкриваючи, відгортаючи, міняти положення чого-небудь з горизонтального на вертикальне і т. ін. // Переміщати що-небудь угору, притримуючи, закріплюючи, щоб не опустилось і т. ін. (звичайно про частини одягу, запони тощо). 5. Підводити, підносити (голову, руку, очі і т. ін.). 6. Ставлячи, підводячи кого-, що-небудь, надавати йому нормального, попереднього положення. // Примушувати кого-небудь вставати, підводитись. // Будячи когось зі сну, примушувати вставати. // Лякаючи птаха, звіра, примушувати залишати своє гніздо, лігво. *Піднімати на ноги.* 7. Командою, сигналом і т. ін. примушувати підводитись, рухатись, діяти. // *на що, до чого і без додатка.* Спонукати до певних вчинків, дій і т. ін. // Підбурювати кого-небудь проти когось або спонукати до воєнних дій, збройної боротьби. *Піднімати повстання.* 8. *перен.* Звеличувати кого-, що-небудь, діяти на когось, щось сприятливо; надихати когось. // Викликати в когось душевне піднесення, роблячи бадьорішим, енергійнішим і т. ін.; збуджувати. *Піднімати настрій.* 9. Переміщати що-небудь угору (про силу вітру, повітря, руху і т. ін.). // Викликаючи рух, надавати іншого рівня, розширювати об'єм і т. ін. // *перен.* Ставати причиною появи яких-небудь почуттів, думок і т. ін. 10. Підвищувати рівень чого-небудь. 11. Ставити, споруджувати будівлю. // *розм.* Спромогтися на будівництво. *Піднімати з руїн.* 12. *перен.* Створюючи сприятливі умови або поліпшуючи їх, допомагати розвиткові, розквітові чого-небудь. // Налагоджувати, поліпшувати щось занедбане, занепале. 13. *перен.* Сприяти ростові рослин. // Спрямовувати вгору свої пагони, стовбур і т. ін. (про рослини). // *у сполуч. зі сл.* т е м п е р а т у р а. Збільшувати ступінь нагрівання чогось. // Підвищувати показники чогось, розвиваючи, удосконалюючи щось. *Піднімати ціну.* 14. Вирізнятися своєю висотою, підноситися, височіти над чим-небудь. 15. Розпочинати якісь дії у відповідь на що-небудь, реагуючи на щось. // *у сполуч. зі сл.* п и т а н н я, р о з м о в а, р і ч і т. ін., *перен.* Почínати розмову про що-небудь важливе. *Піднімати на глум.* 16. *також у сполуч. зі сл.* п а р, ц і л и н а, з я б і т. ін., *с. г.* Виорювати ґрунт вперше або після великої перерви.
ПІДНІМА́ТИСЯ *і* **ПІДІЙМА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДНЯ́ТИСЯ**, -німу́ся, -ні́мешся *і* **ПІДІЙНЯ́ТИСЯ**, підійму́ся, підіймешся, *док.* 1. Іти, їхати на гору, іти сходами і т. ін. // Переміщатися вгору, летячи; злітати. // *перев. док.* З'явитися над поверхнею води; випливти, виринути. // Рухатися у воді ближче до поверхні, не так глибоко занурюючись. // Виступати, з'являтися на поверхні чого-небудь (про пухирі, виразки і т. ін.). 2. Переміщатися вгору для виконання якої-небудь дії, здійснення чогось. // *на що.* Переміщаючись угору, потрапляти куди-небудь. 3. *перен.* Ставати прославленим, знатним. // *рідко.* Одержуючи вищу посаду, переміщатися по роботі. 4. Переміщатися вгору стосовно горизонту; сходити (про небесні світила). // *у сполуч. зі сл.* д е н ь, н і ч,

перен., *поет.* Наступати, наставати (про частини доби). 5. Переміщатися догори, поширюючись над чим-небудь (про дим, туман, пару, запах і т. ін.). // Переміщатися у повітрі вгору (звичайно про хмари). // Простягатися, розлягатися по похилій поверхні угору. 6. Набувати вищого від попереднього похилого або вертикального положення, відкриваючись, відслонюючись, переміщуючись. 7. Переміщатися вгору з нормального, нахиленого положення і т. ін. (про руку, голову, бороду і т. ін.). 8. Переміщатися вгору, набувати потрібного положення. // Вставати з ліжка після сну або хвороби. // Вставати, підводитись. // Ставати навшпиньки. // Ставати на задні ноги, лапи (про тварин). 9. *на що і без додатка.* Підводитися, вставати, пробуджуватися після сигналу, команди і т. ін. // *перен.* Ставати активним; починати активно діяти; повставати. // *перен.* Розпочинати проти кого-, чого-небудь воєнні дії, збройну боротьбу. *Підніматися на захист.* 10. *також у сполуч. зі сл.* дух, настрій *і т. ін.*, *перен.* Поліпшуватися (про моральний стан, настрій і т. ін.). 11. Переміщатися вгору (про дим, хмари і т. ін.). // Здійматися й переміщатися в повітрі (про пил, куряву і т. ін.). // Рухатися, набуваючи іншого рівня, розширюючи об'єм і т. ін. 12. *перен.* Виникати, з'являтися (про думки, почуття і т. ін.). 13. Підвищуватися (про рівень води у водоймі). // Переміщаючись угору, набуваючи іншого рівня, збільшуватись. // Розгоряючись, сягати полум'ям угору. 14. Ставати вищим, споруджуватися (про будівлі). // Забудовуватися (про населені пункти). // Відбудовуватися (про зруйноване). 15. *перен.* Набувати вищого рівня, кращих якостей і т. ін. // Набуваючи кращих рис, вищих якостей тощо, зростати в ідейному, творчому і т. ін. аспектах. // Розвиватися, розквітати, зміцнюватися. // *також у сполуч. зі сл.* добробут. Налагоджуватися, поліпшуватися (про що-небудь занедбане, занепале і т. ін.), дбати про таке налагодження, поліпшення. // *на що, з чого, розм.* Ставати спроможним поліпшити свій добробут. 16. Рости, видовжуватися (про рослини). // Набувати вертикального напрямку (про пагони, стебла рослин). // *перев. док.* Вирости, стати вищим, дорослішим (про дитину, підлітка). // *перен.* Збільшуватися за показниками, посилюватися у вияві і т. ін. // *у сполуч. з ім.* температура. Підвищуватися. // *на що і без додатка, у сполуч. з ім.* ціна. Підвищуватися, зростати. // Збільшуватися у своїй вартості (про грошовий курс). 17. Вирізнятися своєю висотою, виднітися, підноситися на тлі чогось. // *тільки недок.* Височіти над чимсь (про гори, скелі і т. ін.). // Міститися, нависаючи над чимсь. 18. *у сполуч. зі сл.* баталія, кампанія, розмови, революція *і т. ін.* Розпочинатися, виникати внаслідок чого-небудь, як реакція на щось. // *у сполуч. зі сл.* голос, гомін, спів *і т. ін.* Доноситися (про звуки). // Звучати з більшою силою чи на вищих тонах. 19. *тільки недок.* Пас. до **підніма́ти, підійма́ти.**

ПІДНІМА́Ч, -а́, *ч.*, *мед.* Хірургічний інструмент для видалення зубів.

ПІДНІМА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підніма́ти.**

ПІДНІ́ССЯ, -я, *с.*, *анат.* Область черепа, обличчя на верхній щелепі, над верхньою губою, під носом.

ПІДНОВИ́ТИ *див.* **підновля́ти.**

ПІДНОВИ́ТИСЯ *див.* **підновля́тися.**

ПІДНО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **піднови́ти, підновля́ти.** 2. *у знач. прикм.* Якого змінено, доповнено чим-небудь.

ПІДНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піднови́ти, підновля́ти і підновитися, підновля́тися.**

ПІДНО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підно́влювати і підно́влюватися.**

ПІДНО́ВЛЮВАТИ *див.* **підновля́ти.**

ПІДНО́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **підновля́тися.**

ПІДНОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підновля́ти і підновля́тися.**

ПІДНОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПІДНО́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДНОВИ́ТИ**, -новлю́, -но́виш; *мн.* підно́влять; *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь новішим, лагодити, замінюючи в ньому щось застаріле або зіпсоване, пошкоджене. // Переобладнувати, роблячи кращим. // Змінювати що-небудь, вносячи, вводячи щось нове. *Піднови́ти теорію.* 2. *перен.*, *розм.* Нагадувати про що-небудь.

ПІДНОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ПІДНО́ВЛЮВАТИСЯ**, -юються, -юєшся, *недок.*, **ПІДНОВИ́ТИСЯ**, -новлю́ся, -но́вишся; *мн.* підно́вляться; *док.* 1. Робитися новішим. // Набувати нових якостей, поповнюючись чимось новим. 2. *тільки недок.* Пас. до **підновля́ти, підно́влювати.**

ПІДНО́С, *ч.* 1. *род.* -у. Дія за знач. **підно́сити.** 2. *род.* -а. Дерев'яний, металевий і т. ін. плоский посуд для перенесення страв; таця. 3. *род.* -а, *заст.* Подарунок, хабар.

ПІДНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, **ПІДНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *док.*; *мин. ч.* підні́с, -несла́, -несло́; *перех.* 1. Взявши в руки або навантаживши на себе, переміщати з місця на місце; доставляти, несучи. 2. Посуваючи вгору або переміщаючи, наближати що-небудь до когось, чогось упритул, близько. // *перен.* Сприяти наближенню чого-небудь, поліпшенню відчуття чогось. 3. Подавати страву, питво і т. ін., частуючи. 4. *у сполуч. зі сл.* подарунок, дарунок *і т. ін.* Те саме, що **дарува́ти** (у 1, 2 знач.). // *розм.* Давати хабара. 5. Узявши, переміщати знизу догори, у вище положення. *Підносити келих.* 6. Підводити, піднімати (руку, голову і т. ін.). 7. *перен.* Звеличувати, прославляти. // *у сполуч. зі сл.* роль, авторитет *і т. ін.* Робити кого-, що-небудь значнішим, вагомішим (про осіб, організації, колективи і т. ін.). 8. Переміщати, піднімати кого-, що-небудь угору (про силу вітру, повітря, води і т. ін.). 9. *перен.* Простягати, спрямовувати вгору (гілки, крону і т. ін). 10. *перен.* Височіти, вирізнятися чимсь. 11. Підвищувати, посилювати (темпи, рівень і т. ін.). // Допомагати, сприяти розвиткові, розквітові чого-небудь. // Надавати більшого значення чому-небудь, наголошуючи на чомусь, посилюючи щось. 12. *перен.* Робити кого-небудь бадьорим, енергійним і т. ін. 13. Приділяти уваги більше, ніж треба; вихваляти. // *у сполуч. зі сл.* тема, ідея і т. ін. Розробляти, пропагувати, надаючи особливого значення. 14. Розпочинати певні дії як реакцію на щось. *Підносити голос.* 15. *у сполуч. з ім.* місто, стіни і т. ін. Будувати, споруджувати що-небудь. 16. *у сполуч. з ім.* степінь, квадрат, куб *і т. ін. та з прийм.* до. Знаходити добуток, множачи певне число чи алгебричний вираз сам на себе вказану кількість разів.

ПІДНО́СИТИСЯ, -о́шуся, -о́сишся, *недок.*, **ПІДНЕСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся; *мин. ч.* підні́сся, -несла́ся, -несло́ся; *док.* 1. Переміщатися, підніматися вгору, у вище положення. 2. Підводитися, підніматися з нормального або похиленого положення у вище чи вертикальне (про очі, голову і т. ін.). 3. Поширюватись над чим-небудь, вище чого-небудь під дією чогось (вітру, повітря і т. ін.). 4. Відриваючись від землі, починати летіти; злітати в повітря, на інші планети. 5. *рідко.* Летячи, наближатися, підлітати до чого-небудь. 6. *тільки недок.*, *рідко.* Простягатися, мати напрямок угору. 7. *розм.* Вставати, підводитися. 8. Ростучи, ставати вищим (про рослини). 9. Височіти над чим-небудь, на тлі чогось. 10. Будуватися, споруджуватися (про будівлю, споруду). // *перен.* Височіти над чимсь, маючи щось за основу. 11. Зростати, ставати більшим, активнішим за ступенем вияву. // Набувати, досягати вищого рівня, розвиваючись, удосконалюючись і т. ін. // Поліпшуватися (про настрій, почуття). *Підноситися духом.* 12. *перен.* Досягати в чому-небудь високого рівня; удосконалюватися. // *у сполуч. зі сл.* роль, авторитет. Ставати значнішим, вагомішим у чиїхось очах. 13. *у сполуч. зі сл.* вгору. Звучати гучніше, голосніше (про голос, спів і т. ін.). // Набирати звучання, звучати. 14. *тільки недок.* Пас. до **підно́сити.**

ПІДНОСНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Якого підносять кому-небудь (про подарунок або хабар).

ПІДНОСОВИ́Й, -а́, -е́. Який знаходиться, розміщується під носом.

ПІДНОЧІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Короткий нічний відпочинок.

ПІДНОЧО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підночо́вувати.**

ПІДНОЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДНОЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Трохи відпочивати, спати вночі. 2. *кого*, *діал.* Давати нічліг, приймати на нічліг.

ПІДНОЧУВА́ТИ *див.* **підночо́вувати.**

ПІДНО́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. *рідко.* Те саме, що **підне́сення.** 2. *заст.* Подарунок, хабар.

ПІДНО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підно́сити** 1.

ПІДНО́ШУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто що-небудь підносить (у 1 – 3 знач.).

ПІДНО́ШУВАЧКА, -и. Жін. до **підно́шувач.**

ПІДНО́ЩИК, -а, *ч.* Те саме, що **підно́шувач.**

ПІДНО́ЩИЦЯ, -і. Жін. до **підно́щик.**

ПІДНЬО́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Ньокати час від часу.

ПІДНЯ́ТИ *див.* **підніма́ти.**

ПІДНЯ́ТИЙ, ПІДІ́ЙНЯТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підня́ти, піді́йняти.** // **підня́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Переміщений у вище від діяча положення. // Переміщений догори від звичайного положення (про краї, кінці одягу і т. ін.). 3. *у знач. прикм.* Переміщений угору зі звичайного або похилого положення (про руку, голову, очі і т. ін.). 4. *у знач. прикм.* Який повстав проти кого-, чого-небудь. 5. *у знач. прикм.*, *с. г.* Виораний вперше або після великої перерви (про ґрунт). *Піднята цілина.*

ПІДНЯ́ТИСЯ *див.* **підніма́тися.**

ПІДНЯ́ТОК, -тку, *ч.*, *діал.* Підняття (у 2 знач.).

ПІДНЯТТЄ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підняття́.**

ПІДНЯТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **підня́ти і підня́тися.** 2. *геол.* Підвищене місце на поверхні землі.

ПІ́ДО *див.* **під**[2].

ПІДО́БГАНИЙ *див.* **підібганий.**

ПІДО́БГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підобга́ти.**

ПІДОБГА́ТИ *див.* **підібга́ти.**

ПІДОБГА́ТИСЯ *див.* **підібга́тися.**

ПІДОБІ́Д, -у, *ч.* Легка закуска перед обідом.

ПІДОБІ́ДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підобі́дати.**

ПІДОБІ́ДАТИ *див.* **підобі́дувати.**

ПІДОБІ́ДНІЙ, -я, -є. 1. Прикм. до **підобі́д.** 2. Стос. до передобіднього часу.

ПІДОБІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підобі́дувати.**

ПІДОБІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДОБІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Закушувати, перекушувати перед обідом. 2. *чим*, *неперех.* Їсти щось замість обіду, вареної страви.

ПІДОБОЛО́НКОВИЙ, -а, -е. Який відбувається під оболонкою. ** **Підоболо́нкові крововиливи** – скупчення крові під оболонками головного та спинного мозку.

ПІДОБРА́ТИ *див.* **підбира́ти.**

ПІДОБРА́ТИСЯ *див.* **підбира́тися.**

ПІДОГРІ́В *див.* **підігрі́в.**

ПІДОГРІВА́ЛЬНИЙ *див.* **підігрівальний.**

ПІДОГРІВА́ННЯ *див.* **підігріва́ння.**

ПІДОГРІВА́ТИ *див.* **підігріва́ти.**

ПІДОГРІВА́ТИСЯ *див.* **підігріва́тися.**

ПІДОГРІВА́Ч *див.* **підігріва́ч.**

ПІДОГРІВНИ́Й *див.* **підігрівни́й.**

ПІДОГРІВНИ́К *див.* **підігрівни́к.**

ПІДОГРІ́ТИ *див.* **підігріва́ти.**

ПІДОГРІ́ТИЙ *див.* **підігрі́тий.**

ПІДОГРІ́ТИСЯ *див.* **підігріва́тися.**

ПІДОДІЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Легкий чохол, який одягають на ковдру або прикріплюють до неї; підковдра.

ПІДОЖДА́ТИ, -ду́, -де́ш, *док.* 1. Те саме, що **почека́ти.** 2. *тільки наказ. сп.* Уживається як застереження або прохання почекати, не поспішати щось робити. // Уживається як погроза, попередження кому-небудь.

ПІДО́ЗРА, -и, *ж.* Думка про чию-небудь причетність до чогось негативного, сумнів у чийсь-небудь порядності, чесності, відданості і т. ін. // *на кого – що, перев. у сполуч. зі сл.* викликати, вникати, закрадатися, з'являтися, мати *і т. ін.* Здогад, припущення про що-небудь.

ПІДО́ЗРЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Підозрілий.

ПІДОЗРЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Підозрілий.

ПІДОЗРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підозріва́ти.**

ПІДОЗРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПІДО́ЗРЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *у чому.* Допускати причетність кого-небудь до чогось негативного; сумніватися у порядності, чесності, відданості і т. ін. // *також у сполуч. зі сл.* що, щось, як *і т. ін.* Догадуватися про що-небудь, припускати щось.

ПІДОЗРІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Пас. до **підозріва́ти.**

ПІДОЗРІ́ЛИВИЙ, -а, -е. Схильний до підозр; недовірливий. // Який виражає підозру (про погляд, очі і т. ін.).

ПІДОЗРІ́ЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **підозрі́ливий.**

ПІДОЗРІ́ЛИВО. Присл. до **підозрі́ливий.**

ПІДОЗРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який викликає підозру, недовір'я. // Який виражає підозру; підозріливий (про погляд, очі і т. ін.). // *на що.* Якого підозрюють у якійсь хворобі. // *у знач. ім.* **підозрі́лий**, -лого, *ч.*; **підозрі́ла**, -лої, *ж.* Людина, яку підозрюють у чому-небудь. 2. Те саме, що **підозрі́ливий.**

ПІДОЗРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **підозрі́лий.**

ПІДОЗРІ́ЛО. Присл. до **підозрі́лий.**

ПІДОЗРІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **підо́зра.** *Наводити на підозріння.*

ПІДО́ЗРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **підо́зрювати.** // *у знач. ім.* **підо́зрюваний**, -ного, *ч.*; **підо́зрювана**, -ної, *ж.* Людина, яку підозрюють у чомусь.

ПІДО́ЗРЮВАТИ *див.* **підозріва́ти.**

ПІДО́ЙМА[1], -и, *ж.* 1. Найпростіше знаряддя у вигляді стрижня, що може обертатися навколо нерухомої точки опори і служити для піднімання, підважування чого-небудь, зрівноважуючи більшу силу за допомогою меншої; підвага, важіль. // Деталь машини, пристрою і т. ін. у вигляді стрижня з ручкою для регулювання чого-небудь. 2. Домкрат. 3. Те саме, що **піді́йом** 4. 4. *перен.* Те, що може сприяти розвитку чого-небудь або пожвавлювати, підсилювати діяльність когось, чогось.

ПІДО́ЙМА[2], -и, *ж.*, *діал.* Гравілат.

ПІДО́ЙМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підо́йма**[1] 1.

ПІДОЛІ́ЇТИ *див.* **підолі́ювати.**

ПІДОЛІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підолі́ювати.**

ПІДОЛІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок*, **ПІДОЛІ́ЇТИ**, -їю, -їєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Додавати, підливати у що-небудь трохи олії.

ПІДОЛІ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **підолі́ювати.**

ПІДОПАСА́НЄ, -я, *с.*, *зах.* Нижня частина дерев'яних стін гуцульської церкви.

ПІДОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який перебуває під опікою. // *у знач. ім.* **підопі́чний**, -ного, *ч.* Той, кого хто-небудь опікає.

ПІДО́ПЛІЧКА, -и, *ж.* Підкладка або вставка в сорочці народного крою від плечей до половини грудей і спини. // *рідко.* Підкладка або вставка у предметах одягу взагалі.

ПІДОПЛІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **підо́плічка.**

ПІДОРА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підора́ти.**

ПІДОРА́ТИ *див.* **підо́рювати.**

ПІДОРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься під очною ямкою, орбітою. ** **Підорбіта́льна борозна́** – заглиблення на орбітальній поверхні верхньої щелепи біля середини її заднього краю.

ПІДО́РЛИК, -а, *ч.* Хижий птах родини орлиних.

ПІДО́РНИЙ, -а, -е. Розташований під верхнім, орним шаром ґрунту.

ПІДО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підо́рювати.**

ПІДО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДОРА́ТИ**, -орю́, -о́реш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Орати трохи, додатково або не все, частково. 2. Підкопувати (у 1 знач.) орним знаряддям, перев. обробляючи коренеплоди.

ПІДО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **підо́рювати.**

ПІДОСАВУ́Л, -а, *ч.*, *іст.* Офіцерський чин в козачих військах російської армії.

ПІДОСИ́ЧНИК, -а, *ч.* Їстівний гриб з червоною або

коричнево-червоною шапинкою; красноголовець.

ПІДОСІ́ННІЙ, -я, -є, *рідко.* Який буває на початку осені.

ПІДО́СІНЬ, -о́сені, *ж.*, *діал.* Початок осені.

ПІДОСЛА́ТИ *див.* **підсила́ти.**

ПІДОСНО́ВА, -и, *ж.* 1. *текст.* Нижня основа у тканинах із двома основами. 2. *перен.* Справжня, часто прихована причина, сутність чого-небудь.

ПІДОСПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **приспі́ти.**

ПІДОСТРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підостро́жити.** // *у знач. прикм.*

ПІДОСТРО́ЖИТИ *див.* **підостро́жувати.**

ПІДОСТРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підостро́жувати.**

ПІДОСТРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДОСТРО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Спонукати коня до швидкого бігу острогами; пришпорювати.

ПІДОТАМА́НЧИЙ, -чого, *ч.*, *діал.* Помічник отамана.

ПІДОФІЦЕ́Р, -а, *ч.*, *розм.*, *заст.* Унтер-офіцер.

ПІДОХО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Заохочування, підохочування.

ПІДОХО́ТИТИ *див.* **підохо́чувати.**

ПІДОХО́ТЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **підохо́чувальний.**

ПІДОХО́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **підохо́тливий.**

ПІДОХО́ТЛИВО. Присл. до **підохо́тливий.**

ПІДОХО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підохо́тити.**

ПІДОХО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підохо́тити.**

ПІДОХО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для підохочування; заохочувальний. *Підохочувальна премія.*

ПІДОХО́ЧУВАЛЬНО. Присл. до **підохо́чувальний.**

ПІДОХО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **підохо́чувати.**

ПІДОХО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підохо́чувати.**

ПІДОХО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДОХО́ТИТИ**, -о́чу, -о́тиш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Трохи, злегка заохочувати. 2. Те саме, що **підмовля́ти.**

ПІДОЧЕРЕ́ВИНА, -и, *ж.*, *анат.* Нижня частина черева.

ПІДОЧЕРЕ́ВИННИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься під черевом, нижче черева.

ПІДО́ЧНИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься під оком.

ПІДО́ШВА, -и, *ж.* 1. Нижня частина взуття, якою ступають по землі, пришита або приклеєна до верху за допомогою устілки. // Нижня поверхня стопи; ступня. 2. Підніжжя гори, узгір'я. // *спец.* Нижній, ущільнений шар (відкладів, породи, ґрунту). 3. *спец.* Дно балки, канави, водойми і т. ін.

ПІДО́ШВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підо́шва.**

ПІДОШО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **підо́шва** 1. ** **Підошо́вна то́чка** – точка, розміщена на середині підошви; при натискуванні на неї при попереково-крижовому радикуліті виникає біль. 2. Який використовується для виготовлення підошви взуття.

ПІДПАВУТИ́ННИЙ, -а, -е. Який знаходиться під павутиною. ** **Підпавути́нний про́стір**, *анат.* – простір між павутинною та м'якою оболонками головного та спинного мозку.

ПІДПАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *під що*, *рідше чому.* Зазнавати дії чого-небудь. // *у сполуч. зі сл.* в л а д а, г н і т і т. ін. Потрапляти в залежність від кого-, чого-небудь, наражатися на щось. // Підлягати чинності якого-небудь закону, рішенням суду і т. ін. // *перен.* Пройматися однаковим почуттям, настроєм з іншими. *Підпадати під вплив.*

ПІДПАДА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підпада́ти.**

ПІДПАДЬО́МКАННЯ, *рідко* **ПІДПІДЬО́МКАННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **підпадьо́мкати, підпідьо́мкати** і звуки, утворювані цією дією.

ПІДПАДЬО́МКАТИ, *рідко* **ПІДПІДЬО́МКАТИ**, -ає, **ПІДПАДЬО́МКУВАТИ**, -ує, *недок.* Видавати своєрідні уривчасті звуки (про перепелів).

ПІДПАДЬО́МКНУТИ, *рідко* **ПІДПІДЬО́МКНУТИ**, -не, *док.* Однокр. до **підпадьо́мкати, підпідьо́мкати, підпадьо́мкувати.**

ПІДПАДЬО́МКУВАТИ *див.* **підпадьо́мкати.**

ПІДПА́ЙКА, -и, *ж.*, *тех.* Дія за знач. **підпа́яти, підпа́ювати.**

ПІДПА́Л, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **підпа́лювати, підпали́ти** 1, 2. 2. *діал.*, *перен.* Запал (у 1 знач.).

ПІДПАЛА́ЙКА, -и, *ж. і* **ПІДПАЛА́К**, -а, *ч.*, *зах.* Перепел.

ПІДПАЛА́К *див.* **підпала́йка.**

ПІДПАЛА́КАТИ, -ає, *недок.*, *зах.* Підпадьомкати.

ПІДПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпали́ти.** // **підпа́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який трохи підгорів (про хліб, страву і т. ін.). // Пошкоджений вогнем; обгорілий. 3. *у знач. прикм.*, *розм.* Зморений або розпалений швидкою їздою (про коня).

ПІДПА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпали́ти.**

ПІДПА́ЛИНА, -и, *ж.* Пляма іншого кольору на шерсті тварини або на хутрі. // Пляма, місце з іншим забарвленням на чому-небудь.

ПІДПАЛИ́ТИ *див.* **підпа́лювати.**

ПІДПАЛИ́ТИСЯ *див.* **підпа́люватися.**

ПІДПА́ЛЛЯ, -я, *с.*, *зах.* Тоненькі скіпки для розпалювання.

ПІДПА́ЛОК, -лка, *ч.*, *діал.* Перепічка.

ПІДПА́ЛУБНИЙ, -а, -е. Який розміщений, знаходиться, вмонтований під палубою.

ПІДПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підпалювання.

ПІДПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпа́лювати.**

ПІДПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДПАЛИ́ТИ**, -палю́, -па́лиш, *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Підносячи вогонь до чогось, примушувати займатися, горіти; запалювати. // *також без додатка.* Починати топити якимось паливом піч, грубу і т. ін.; розпалювати. // *перен.*, *рідко.* Навмисно, зі злим наміром сердити, дратувати, роздражнювати. 2. Викликати пожежу з метою помсти і т. ін. 3. *розм.* Давати чому-небудь трохи підгоряти (у 1 знач.), пошкоджувати, псувати сильним вогнем. *Підпалити хліб.*

ПІДПА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПІДПАЛИ́ТИСЯ**, -па́литься, *док.* 1. Починати горіти; розпалюватися. // *безос.* 2. *тільки док.*, *вет.* Дістати запал (*див.* **запа́л**[1]). 3. *тільки недок.* Пас. до **підпа́лювати.**

ПІДПА́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **палі́й.**

ПІДПА́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **підпа́лювач.**

ПІДПА́НОК, -нка, *ч.*, *заст.* 1. Не дуже багатий або збіднілий пан (у 2 знач.). // Той, хто за своїм матеріальним станом наближається до пана, панів. // *зневажл.* Зубожіла шляхта або неродовиті багатії. 2. Той, хто перебуває на службі у пана (у 1 знач.) (про економів, гайдуків, прикажчиків, писарчуків і т. ін.).

ПІДПА́Р, -у, *ч.*, *текст.* Вовна з оброблених на шкіру овечих шкур.

ПІДПА́РИТИ *див.* **підпа́рювати.**

ПІДПА́РИТИСЯ *див.* **підпа́рюватися.**

ПІДПАРО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпарува́ти.** // **підпаро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПІДПАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпаро́вувати.**

ПІДПАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДПАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *кого*, *до кого*, *розм.* Добирати пару (*див.* **па́ра**[1] 4) кому-небудь.

ПІДПА́РУБОК, -бка, *ч.*, *розм.* Те саме, що **підлі́ток.**

ПІДПАРУБО́ЧИЙ, -чого, *ч.*, *діал.* Підліток.

ПІДПАРУБЧА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **підпа́рубок.**

ПІДПАРУВА́ТИ *див.* **підпаро́вувати.**

ПІДПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпа́рювати.**

ПІДПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Трохи, частково або знизу парити (*див.* **па́рити**[1] 1). 2. *діал.* Підпрівати. // *безос.*

ПІДПА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПІДПА́РИТИСЯ**, -риться, *док.*, *розм.* 1. Трохи або знизу паритися (у 1 знач.). 2. Трохи, частково відігріватися (про землю); танути (про сніг, лід). 3. *діал.* Підпрівати. *Дитина підпарилася.*

ПІДПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПА́СТИ**, -су́, -се́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Пасти трохи, недовго або час від часу.

ПІДПАСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок*, **ПІДПА́СТИСЯ**, -се́ться, *док.*, *розм.* 1. Пастися, їсти пашу трохи, недовго. 2. *перев. док.*, *перен.*, *розм.* Трохи попоїсти.

ПІДПА́САЧ *див.* **підпа́сич.**

ПІДПА́СИЧ, *рідко* **ПІДПА́САЧ**, -а, *ч.* Те саме, що **підпа́сок.**

ПІДПА́СОК, -ска, *ч.* Помічник пастуха.

ПІДПА́СТИ[1] *див.* **підпада́ти.**

ПІДПА́СТИ[2] *див.* **підпаса́ти.**

ПІДПА́СТИСЯ *див.* **підпаса́тися.**

ПІДПАХІ́ВНИК, -а, *ч.* Шматок тканини або спеціальний виріб, якого пришивають зсередини рукавів під пахви, щоб запобігти псуванню одягу потом.

ПІДПА́ЮВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **підпа́ювати.**

ПІДПА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДПАЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Паяти трохи, частково або додатково; паянням лагодити, підправляти чи подовжувати.

ПІДПА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпая́ти.**

ПІДПАЯ́ТИ *див.* **підпа́ювати.**

ПІДПЕ́КА, -и, *ж.* Дуже підпечене, підгоріле місце на хлібині, пиріжку і т. ін.

ПІДПЕ́КАР, -я, *ч.*, *заст.* Помічник пекаря.

ПІДПЕКТИ́ *див.* **підпіка́ти.**

ПІДПЕКТИ́СЯ *див.* **підпіка́тися.**

ПІДПЕ́НЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **підпе́ньок.**

ПІДПЕ́НЬОК, -нька, *ч.*, *діал.* Опеньок.

ПІДПЕРЕ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпереза́ти, підпері́зувати.**

ПІДПЕРЕЗА́ТИ *див.* **підпері́зувати.**

ПІДПЕРЕЗА́ТИСЯ *див.* **підпері́зуватися.**

ПІДПЕ́РІЗ, -а, *ч.*, *заст.* Підперізок, перезок.

ПІДПЕ́РІЗОК, -зка, *ч.* Ремінь, пояс і т. ін., яким затягуються (звичайно по талії).

ПІДПЕРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпері́зувати.**

ПІДПЕРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДПЕРЕЗА́ТИ**, -ежу́, -е́жеш, *док.*, *перех.* Затягувати, підв'язувати або оперізувати ременем, поясом і т. ін., перев. по талії. // Закріплюючи що-небудь, накладати на когось ремінь, пояс і т. ін. // Обв'язувати чим-небудь.

ПІДПЕРІ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДПЕРЕЗА́ТИСЯ**, -ежу́ся, -е́жешся, *док.* Затягуватися, підв'язуватися (звичайно по талії) ременем, поясом і т. ін.; накладати на себе ремінь, пояс і т. ін.

ПІДПЕ́РТИ *див.* **підпира́ти.**

ПІДПЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпе́рти.**

ПІДПЕ́РТИСЯ *див.* **підпира́тися.**

ПІДПЕРТЯ́, -я́, *с.*, *розм.* Те саме, що **підпо́ра.**

ПІДПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпекти́.** 2. *у знач. прикм.* Який трохи, злегка підпікся або зіпсувався від надмірного випікання.

ПІДПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПИ́ТИ**, підіп'ю́, підіп'є́ш, *док.*, *розм.* 1. *тільки док.*, *неперех.* П'яніти від випивки. 2. *тільки недок.*, *перех.* Пити, попивати спиртне потроху, час від часу.

ПІДПИ́ЛИЙ, -а, -е. Який сп'янів від спиртного. // *у знач. ім.* **підпи́лий**, -лого, *ч.* Той, хто сп'янів від спиртного.

ПІДПИ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підпи́лок.**

ПІДПИ́ЛОК, -лка, *ч.* Стальний різальний інструмент у формі бруска з насічкою, що вживається для обточування металевих та деяких інших виробів.

ПІДПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпи́лювати.**

ПІДПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. Пиляти, надрізуючи знизу над коренем і т. ін. 2. Підрізаючи пилкою або підточуючи терпугом, підпилком робити що-небудь вужчим чи коротшим. *Підпиляти ніжки стільця.*

ПІДПИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпиля́ти.**

ПІДПИ́ЛЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підпи́ляний.**

ПІДПИЛЯ́ТИ *див.* **підпи́лювати.**

ПІДПИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підпирання.

ПІДПИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпира́ти.**

ПІДПИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПЕ́РТИ**, підіпру́, підіпре́ш, *док.*, *перех.* 1. Ставити підпори для підтримки чого-небудь. // Підтримувати голову, підборіддя і т. ін., підставляючи руку, долоню і т. ін. або опирати, схиляти їх на щось. // *у сполуч. зі сл.* б і к, б о к и. Упирати руку (руки), кулаки у бік (боки). // Правити за підпору чому-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Подавати кому-небудь допомогу; підтримувати когось, чиїсь дії, наміри і т. ін. // Підтверджувати, обґрунтовувати що-небудь. 3. Напирати, штовхаючи кого-, що-небудь. // Давити, тиснути (про що-небудь тверде, незручне). // *безос.*, *розм.* Про відчуття болю, стиснення у грудях (від хвороби, хвилювання і т. ін.). 4. *перен.*, *розм.* Бути розташованим, підходити дуже близько, наближатися до чогось. // *рідко.* Витісняти, прагнучи заступити кого-небудь. 5. *перен.*, *розм.* Спонукати до чого-небудь, змушувати робити щось. // Ставати нестерпним, дошкульним. *Нестатки підпирають.*

ПІДПИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДПЕ́РТИСЯ**, підіпру́ся, підіпре́шся, *док.* 1. *чим і рідко на що.* Спиратися на що-небудь, стоячи або пересуваючись. // Схилятися, обпиратися головою, підборіддям, щокою і т. ін. на руку, долоню. // *у сполуч. зі сл.* б і к, б о к и. Упиратися рукою (руками) у бік (боки). 2. *перен.*, *розм.* Доповнюватися чим-небудь; спричиняти щось. 3. *перен.* Мати що-небудь за свою основу, бути побудованим на основі чогось. 4. *тільки недок.* Пас. до **підпира́ти.**

ПІДПИРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підпира́ти.**

ПІ́ДПИС, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **підписа́ти, підпи́сувати** 1. 2. Прізвище або ініціали, написані власноручно під текстом, малюнком, картиною і т. ін., як свідчення авторства або потвердження чого-небудь. 3. Напис, текст на чому-небудь, під чимсь.

ПІДПИ́САНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підписа́ти.** // **підпи́сано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* На якому є підпис.

ПІДПИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підписа́ти** 1.

ПІДПИ́САР, -я, *ч.*, *заст.* Помічник писаря.

ПІДПИСА́ТИ *див.* **підпи́сувати.**

ПІДПИСА́ТИСЯ *див.* **підпи́суватися.**

ПІДПИ́СКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підписа́ти, підпи́сувати** і **підписа́тися, підпи́суватися** 1, 2. 2. Письмове зобов'язання або потвердження чогось. ** **Авари́йна підпи́ска** – зобов'язання вантажоодержувача виплатити свою частку в загальноаварійних витратах згідно зі складеною диспашею; аварійний бонд. **Підпи́ска про неви́їзд** – відібрання від підозрюваного чи обвинуваченого письмового зобов'язання не відлучатися з місця постійного проживання або з місця тимчасового знаходження без дозволу слідчого.

ПІДПИСНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до підписки (у 1 знач.). ** **Підписни́й лист:** а) *заст.* папір із підписами осіб, що дають гроші для кого-, чого-небудь; б) лист для збирання підписів на підтримку висунення кандидата в депутати або списку кандидатів.

ПІДПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпи́сувати** 1.

ПІДПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док.*, *перех.* 1. Ставити підпис на знак потвердження, засвідчення чого-небудь. // Укладати договір, угоду і т. ін., скріплюючи їх підписом, підписами. 2. Писати текст, залишати напис на чому-небудь, під чимсь як пояснення.

ПІДПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДПИСА́ТИСЯ**, -ишу́ся, -и́шешся, *док.* 1. Ставити свій підпис під чим-небудь. 2. Виявляти бажання, згоду на участь у чому-небудь (у збиранні коштів, пожертвувань і т. ін.), звичайно записуючись у список. 3. *тільки недок.* Пас. до **підпи́сувати.**

ПІДПИТА́ТИ *див.* **підпи́тувати.**

ПІДПИ́ТИ *див.* **підпива́ти.**

ПІДПИ́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **підпи́лий.**

ПІДПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДПИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розпитувати, шукаючи кого-, що-небудь.

ПІДПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДІПХНУ́ТИ**, -пхну́, -пхне́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Штовхаючи ззаду або налягаючи збоку, допомагати рухові чого-небудь або намагатися зрушити щось з місця. // Злегка штовхаючи, примушувати кого-небудь рухатись у певному напрямку. 2. Пхаючи, підправляти, ладнати, трамбувати і т. ін.

ПІДПИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **підіпхну́ти.**

ПІДПИЯ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* Те саме, що **підпи́ти** 1.

ПІДПІДБОРІ́ДНИЙ, -а, -е. Який знаходиться під підборіддям. ** **Підпідборі́дний трику́тник** – ділянка на передній поверхні шиї, обмежена передніми черевцями двочеревцевих м'язів та тілом під'язикової кістки.

ПІДПІДЬО́М, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик перепела.

ПІДПІДЬО́МКАННЯ *див.* **підпадьо́мкання.**

ПІДПІДЬО́МКАТИ *див.* **підпадьо́мкати.**
ПІДПІДЬО́МКНУТИ *див.* **підпадьо́мкнути.**
ПІДПІД'ЯЗИКО́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться нижче під'язикової кістки. ** **Підпід'язико́ва ділянка** – ділянка, розміщена на передній поверхні шиї нижче під'язикової кістки.
ПІДПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПЕКТИ́,** -ечу́, -ече́ш, *док.*, *розм.* Добре прижарювати або пекти, припікати злегка чи додатково, також псувати надмірним випіканням.
ПІДПІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПІДПЕКТИ́СЯ,** -ече́ться, *док.*, *розм.* 1. Добре прижарюватися або пектися, припікатися злегка чи додатково. 2. Псуватися від надмірного випікання.
ПІДПІЛІ́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* Перепелиця.
ПІДПІ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Місце, простір у приміщенні під підлогою. // Місце під підлогою, де потай від сторонніх ховають що-небудь. 2. *тільки одн.* Нелегальна діяльність, спрямована проти влади, а також конспіративне життя тих, хто бореться проти влади.
ПІДПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який діє, відбувається в умовах підпілля (у 2 знач.); нелегальний, конспіративний.
ПІДПІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто працює в умовах підпілля (у 2 знач.).
ПІДПІ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **підпі́льник.**
ПІДПІ́ЛЬНО. Присл. до **підпі́льний.**
ПІДПІ́НОК, -нку, *ч.* Проста горілка.
ПІДПІ́Р, -по́ру, *ч.*, *тех.* Напір води у річці, каналі, який утворюється внаслідок звуження русла, перекривання його греблею, мостовими підпорками і т. ін.
ПІДПІ́РКА, -и, *ж.* 1. Те, чим підпирають, підтримують що-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Те, на чому щонебудь ґрунтується, від чого щось залежить.
ПІДПІРКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до підпірки (у 1 знач.).
ПІДПІРНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Пірнати під кого-, що-небудь.
ПІДПІРНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до підпору.
ПІДПІРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **підпірна́ти.**
ПІДПІ́ЧОК, -чка, *ч.* Те саме, що **підпі́ччя.**
ПІДПІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Заглибина під піччю.
ПІДПЛЕСТИ́ *див.* **підплітáти.**
ПІДПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е Дієприкм. пас. мин. ч. до **підплітáти.**
ПІДПЛЕ́ТИНА, -и, *ж.*, *текст.* Брак у тканинах у вигляді потовщеної нитки внаслідок обриву і сплетіння ниток основи.
ПІДПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПЛИВТИ́** *і* **ПІДПЛИСТИ́,** -иву́, -иве́ш, *док.* 1. Пливти плавом або на чому-небудь, наближаючись до когось, чогось. // *перен.* Підходити, під'їжджати повільно або поважно, ніби пливучи. 2. Пливти плавом або на чому-небудь, потрапляючи під щось. *Підпливти під міст.* // Тексти, проникати під кого-, що-небудь; підтікати. 3. Підніматися з глибини чогонебудь на поверхню. // *перен.* Рухатися, переміщатися (перев. про небесні світила). 4. *чим.* Лежати залитим або заливатися, змочуватися кров'ю, слізьми і т. ін. // *перен.* Покриватися, вкриватися чим-небудь.
ПІДПЛИВТИ́ *див.* **підпливáти.**
ПІДПЛИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **підпли́гувати.**
ПІДПЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпли́гувати.**
ПІДПЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Робити стрибки вгору; підскакувати, підстрибувати. // Злегка підскакувати вгору (від поштовхів, коливань чого-небудь і т. ін.). // Пересуваючись стрибками, підскакуючи, наближатись до кого-, чого-небудь.
ПІДПЛИ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпливти́, підплисти́.**
ПІДПЛИСТИ́ *див.* **підпливáти.**
ПІДПЛІСНЯ́ВІТИ, -ію, -ієш, *док.* Трохи або в деяких місцях запліснявіти.
ПІДПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підплітáти.**
ПІДПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПЛЕСТИ́,** -ету́, -ете́ш, *док.*, *перех.* Плетучи, вплітаючи, вкладати, увивати додатково до чого-небудь, у щось. *Підплітати чужу косу.*
ПІДПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **підплітáти.**
ПІДПОВЕРХНЕ́ВИЙ, -а, -е. Що знаходиться під поверхнею суходолу, води.
ПІДПОВЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПОВЗТИ́,** -зу́, -зе́ш, *док.* 1. Повзучи, наближатися до кого-, чого-небудь або кудись. 2. *перен.* Повільно наближатися до кого-, чого-небудь. 3. Повзучи, залазити, проникати під що-небудь.
ПІДПОВЗТИ́ *див.* **підповзáти.**
ПІДПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *зах.* Підказувати.
ПІДПОВІКО́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться під повікою. ** **Підповікова борозна́** – складка шкіри, розміщена під нижньою повікою, паралельно підорбітальному краю орбіти.
ПІДПО́ВНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Друга фаза, друга чверть у положенні Місяця при спостереженні з Землі.
ПІДПО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпоі́ти.**
ПІДПО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підпо́єний.**
ПІДПОЇ́ТИ *див.* **підпо́ювати.**
ПІДПОКРИ́ВНИЙ, -а, -е, *с. г.* Який підсівається до іншої, вже проролої, розвиненої культури; покривний.
ПІДПОКУ́ТНІЙ, -я, -є. Який перебуває під покуттям.
ПІДПОЛКО́ВНИК, -а, *ч.* Військове звання середнього командного складу рангом нижче полковника, а також особа, що має це звання.
ПІДПОЛКО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **підполко́вник.**
ПІДПОЛКО́ВНИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Дружина підполковника.
ПІДПОЛО́ТИ *див.* **підпо́лювати.**
ПІДПОЛУДЕНЧА́, -ча́ти, *с.* Їжа між обідом і полуднем.
ПІДПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДПОЛО́ТИ,** -полю́, -по́леш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Полоти ще трохи, додатково, допомагаючи кому-небудь.
ПІДПОМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПОМОГТИ́,** -ожу́, -о́жеш, *док.*, *розм.* Те саме, що **допомагáти** 1.
ПІДПОМА́ГАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто допомагає, звичайно у здійсненні лихих, злочинних намірів.
ПІДПОМІЧНИКИ́, -ів, *мн.* Незаможна, позбавлена козацьких привілеїв частина українського козацтва у 18 ст., яка виконувала такі самі повинності, як і посполиті, але вдвоє менші.
ПІДПОМО́ГА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **допомо́га.** 2. Те саме, що **підкрі́плення** 2.
ПІДПОМО́ГАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **підпома́гач.**
ПІДПОМОГТИ́ *див.* **підпомагáти.**
ПІДПОМО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Підмога, підтримка.
ПІДПО́НА, -и, *ж.* Рослина кушир, що залишається на луках після повені.
ПІДПОНОМАРІ́Й, -я, *ч.*, *іст.* Те саме, що **підДя́чий.**
ПІДПО́РА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **підпі́рка.** 2. *перен.* Той, на кого спираються, або те, на чому ґрунтується, від чого залежить що-небудь. 3. Те, на що хто-, що-небудь обпирається.
ПІДПО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **підпо́ра** 1, 2.
ПІДПОРО́ГОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться під порогом.
ПІДПОРО́ТИ *див.* **підпо́рювати.**
ПІДПО́РОТИЙ, -а, -е. Якого підпороли.
ПІДПОРО́ТИСЯ *див.* **підпо́рюватися.**
ПІДПОРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпороши́ти.**
ПІДПОРОШИ́ТИ *див.* **підпоро́шувати.**
ПІДПОРО́ШУВАТИ, -ує, *недок.*, **ПІДПОРОШИ́ТИ,** -и́ть, *док.* Покривати злегка, трохи чим-небудь сипким. // *безос.*
ПІДПОРУ́ЧИК, -а, *ч.* Військове звання офіцера царської армії рангом нижче поручика, а також особа, що мала це звання.
ПІДПО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпо́рювати.**
ПІДПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДПОРО́ТИ,** -порю́, -по́реш, *док.* Пороти, відпорювати трохи, в окремих місцях.
ПІДПО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПІДПОРО́ТИСЯ,** -по́реться, *док.* 1. Відпорюватися трохи, в окремих місцях. 2. *тільки недок.* Пас. до **підпо́рювати.**
ПІДПОРЯДКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпорядкувáти.** 2. *у знач. прикм.* Залежний від чого-небудь іншого; другорядний, не основний.
ПІДПОРЯДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Залежність від кого-, чого-небудь. 2. Граматичний спосіб сполучення речень або слів, що виражають залежність одного речення або слова від іншого.
ПІДПОРЯДКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **підпорядко́вувати** 1, 2.
ПІДПОРЯДКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДПОРЯДКУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *кому*, *чому.* 1. Ставити в залежність від кого-, чого-небудь. // Примушувати діяти відповідно до чого-небудь, залежно від чогось. 2. Передавати у чиє-небудь відання, під чиєсь керівництво. 3. *лінгв.* Ставити у синтаксичну залежність, приєднувати способом підпорядкованості.
ПІДПОРЯДКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДПОРЯДКУВА́ТИСЯ,** -у́юся, -у́єшся, *док.* Бути залежним від кого-, чого-небудь. // Діяти відповідно до чого-небудь, залежно від чогось.
ПІДПОРЯДКО́ВУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підпорядко́вувати.**
ПІДПОРЯДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **підпорядкувáти** і **підпорядкувáтися.**
ПІДПОРЯДКУВА́ТИ *див.* **підпорядко́вувати.**
ПІДПОРЯДКУВА́ТИСЯ *див.* **підпорядко́вуватися.**
ПІДПОТИ́ЛИЧНИЙ, -а, -е, *анат.* Розташований нижче потилиці.
ПІДПО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпо́ювати.**
ПІДПО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДПОЇ́ТИ,** -ою, -о́їш, *док.*, *перех.* Поїти до оп'яніння з підступними намірами.
ПІДПОЯ́СНИЦЯ, -і, *ж.*, *етн.* Різновид писанки.
ПІДПРА́ВИТИ *див.* **підправля́ти.**
ПІДПРА́ВИТИСЯ *див.* **підправля́тися.**
ПІДПРА́ВКА, -и, *ж.* Дія за знач. **підпра́вити, підправля́ти.**
ПІДПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпра́вити.**
ПІДПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпра́вити, підправля́ти.**
ПІДПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підправля́ти.**
ПІДПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДПРА́ВИТИ,** -влю, -виш; *мн.* підпра́влять; *док.*, *перех.* 1. Усуваючи незначні неполадки, пошкодження в чому-небудь, робити придатним для користування, лагодити. 2. Усувати окремі недоробки, помилки і т. ін., вдосконалюючи що-небудь. // *також без додатка.* Вказувати кому-небудь на помилку або уточнювати (перев. про мову, висловлювання). 3. Упорядковувати, надавати належного вигляду. 4. Відновлювати, поліпшувати що-небудь. 5. Сунути під що-небудь. 6. *рідко.* Те саме, що **приправля́ти** 1. *Підправляти горілку лимоном.*
ПІДПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПІДПРА́ВИТИСЯ,** -влюся, -вишся; *мн.* підпра́вляться; *док.* 1. Приводити що-небудь власне в порядок, у потрібний вигляд. 2. Трохи покращувати, відновлювати своє здоров'я. 3. *тільки недок.* Пас. до **підправля́ти** 1.
ПІДПРА́ПОРЩИК, -а, *ч.*, *військ.*, *заст.* Військове звання у царській армії рангом нижче прапорщика, а також особа, що мала це звання.
ПІДПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпрасувáти.**
ПІДПРАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпрасо́вувати.**
ПІДПРАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДПРАСУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Прасувати злегка, додатково або в деяких місцях. *Підпрасовувати комірець.*
ПІДПРАСУВА́ТИ *див.* **підпрасо́вувати.**
ПІДПРЕСУВА́ННЯ, -я, *ж.* Обробка тиском із метою деякого ущільнення вихідного матеріалу.
ПІДПРИ́ЄМЕЦЬ, -мця, *ч.* Той, хто володіє промисловим, торговельним і т. ін. закладом. // Організатор вигідних справ, прибуткових операцій.
ПІДПРИ́ЄМЛИВИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **запопадливий.**
ПІДПРИ́ЄМЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *книжн.* Властивість за знач. **підпри́ємливий.**
ПІДПРИ́ЄМНИЦТВО, -а, *с.* 1. Діяльність підприємця. 2. Самостійна ініціатива, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг та заняття торгівлею з метою отримання прибутку.
ПІДПРИ́ЄМНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **підпри́ємець.** *Підприємницький капітал.* // Власт. підприємцеві. ** **Підпри́ємницька ді́яльність** – ініціативна, самостійна діяльність громадян без утворення юридичної особи, спрямована на одержання прибутку чи особистого доходу, що здійснюється від свого імені, на свій ризик і під свою майнову відповідальність або від імені кого-небудь і під чиюсь майнову відповідальність. **Підпри́ємницький дохі́д** – частина прибутку, що залишається у функціонуючого (промислового або торгового) підприємця після виплати відсотка за банківську позику.
ПІДПРИ́ЄМНИЦЯ, -і. Жін. до **підпри́ємець.**
ПІДПРИ́ЄМСТВО, -а, *с.* 1. Окрема виробнича установа (завод, фабрика і т. ін.). 2. Діяльність у якійнебудь галузі, що дає прибутки. 3. Самостійний господарчий об'єкт, створений у встановленому законом порядку; є зазвичай юридичною особою – товариством, акціонерним об'єднанням і т. ін. ** **Акціоне́рне підпри́ємство** – підприємство, капітал якого складається із внесків пайовиків (акціонерів). **Венчу́рне підпри́ємство (фі́рма)** – невелика фірма, комерційна науково-технічна організація, що спеціалізується на створенні та впровадженні у виробництво нових видів продукції. **Спі́льне підпри́ємство** – підприємство, статутний капітал якого формується об'єднанням майна його засновників. **Підпри́ємство-сумі́жник** – підприємство, що постачає іншому підприємству комплектуючі вироби. **Промисло́ве підпри́ємство** – самостійний об'єкт господарювання, який має право юридичної особи, здійснює виробництво та реалізацію продукції певних видів. **Уніта́рне підпри́ємство:** а) комерційна організація, яка не наділена правом власності на закріплене за ним власником майна; б) державне або муніципальне підприємство, власність якого закріплена за комерційною організацією, але не передана їй.
ПІДПРІВА́ТИ *і* **ПІДІПРІВА́ТИ,** -а́є, *недок.*, **ПІДІПРІ́ТИ,** -і́є, *док.*, *перех.* Трохи, частково або знизу пріти, зіпрівати.
ПІДПРОГРА́МА, -и, *ж.* Окрема, самостійна частина якої-небудь програми. // Додаткова або підпорядкована програма. *Підпрограма наукових досліджень.* // Частина програми обчислювальної машини, придатна для включення її в інші програми. // Послідовність програм, виконання яких здійснюється викликом. ** **Рекурси́вна підпрогра́ма** – підпрограма, що може сама себе викликати.
ПІДПРОСИ́ТИ, -рошу́, -ро́сиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Попросити.
ПІДПРО́СТІР, -тору, *ч.*, *мат.* Деяка множина R_1, яка міститься у лінійному просторі (R), який сам є простором в тому ж смислі, що і простір R.
ПІДПРУ́ГА, -и, *ж.*, *заст.* Попруга.
ПІДПРУЖИ́НЕНИЙ, -а, -е. Забезпечений пружиною (про деталь механізму).
ПІДПРЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпрягáти.**
ПІДПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПРЯГТИ́,** -яжу́, -яже́ш, *док.*, *перех.* 1. Впрягати, додатково до вже запряжених коней, волів і т. ін. // *перен.*, *розм.* Залучати додатково кого-небудь до якоїсь справи, роботи і т. ін. 2. Те саме, що **запрягáти** 1.
ПІДПРЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДПРЯГТИ́СЯ,** -яжу́ся, -яже́шся, *док.* 1. Впрягати себе до упряжки на допомогу коням, тягловій худобі. // *перен.*, *розм.* Братися допомагати кому-небудь у чомусь. // *розм.* Втручатись у розмову, маючи на меті продовжити розмову або підтримати кого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **підпрягáти.**
ПІДПРЯГТИ́ *див.* **підпрягáти.**
ПІДПРЯГТИ́СЯ *див.* **підпрягáтися.**
ПІДПРЯ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпрягти́.**
ПІДПРЯ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпрягáти.**
ПІДПРЯ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підпрягáти.** 2. Упряж для підпряжного коня.
ПІДПРЯЖНИ́Й, -а́, -е́. 1. Той, якого підпрягають. *Підпряжний кінь.* 2. *у знач. ім.* **підпряжни́й,** -но́го, *ч.*; **підпряжна́,** -но́ї, *ж.* Кінь або кобила, яких запрягають поруч із борозенним для підмоги.
ПІДПУ́ДРЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпу́дрити.** 2. *у знач. прикм.* Злегка вкритий пудрою.
ПІДПУ́ДРИТИ *див.* **підпу́дрювати.**

ПІДПУ́ДРИТИСЯ *див.* **підпу́дрюватися.**
ПІДПУ́ДРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпу́дрювати.**
ПІДПУ́ДРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДПУ́ДРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Злегка або додатково, ще раз пудрити. *Підпудрювати ніс.*
ПІДПУ́ДРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДПУ́ДРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Злегка або додатково, ще раз пудритися.
ПІДПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпуска́ти.**
ПІДПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док.*, *перех.* 1. Давати можливість, не заважати підходити, наближатися до кого-, чого-небудь. // *перев. із запереч.* не. Бажати спілкуватися з ким-небудь. 2. *також із спол.* щоб, *перен.* Дозволяти робити що-небудь. // *перев. із запереч.* не. Відкривати доступ до чого-небудь (предметів, занять і т. ін.). // Допускати до тварини-годувальниці для ссання молока (перев. малят цієї тварини). 3. *перен.*, *розм.* Говорити що-небудь дотепне, влучне, приємне і т. ін. під час розмови, зустрічі тощо.
ПІДПУСТИ́ТИ *див.* **підпуска́ти.**
ПІДПУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпуха́ти.**
ПІДПУХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПІДПУ́ХНУТИ**, -не; *мин. ч.* підпу́х, -ла, -ло *і* підпу́хнув, -у́хнула, -у́хнуло; *док.* Трохи або в окремих місцях пухнути; припухати.
ПІДПУ́ХЛИЙ, -а, -е. Який трохи або в окремих місцях став пухлим.
ПІДПУ́ХЛИНА, -и, *ж.* Підпухле місце, невелика припухлість.
ПІДПУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Те саме, що **підпу́хлина.**
ПІДПУ́ХНУТИ *див.* **підпуха́ти.**
ПІДПУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпуши́ти.**
ПІДПУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпу́шувати** 1.
ПІДПУШИ́ТИ *див.* **підпу́шувати.**
ПІДПУШИ́ТИСЯ *див.* **підпу́шуватися.**
ПІДПУ́ШКА, -и, *ж.* Хутряна обшивка, облямівка на верхньому одязі; опушка.
ПІДПУ́ШОК, -шка, *ч.*, *спец.* Короткі та густі ворсинки на хутрі, насінні бавовнику і т. ін.
ПІДПУ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з підпушуванням, призначений для цього.
ПІДПУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підпу́шувати** 1.
ПІДПУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДПУШИ́ТИ**, -ушу́, -у́шиш, *док.*, *перех.* 1. Робити землю пухкою; розпушувати. 2. Робити що-небудь пухнастішим або пухкішим. *Підпушувати волосся. Підпушувати тісто.* 3. Покривати злегка снігом, інеєм що-небудь.
ПІДПУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДПУШИ́ТИСЯ**, -у́шиться, *док.* 1. Ставати пухкою внаслідок обробки (про землю). 2. *тільки недок.* Пас. до **підпу́шувати.**
ПІДПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підпусти́ти.**
ПІДП'Я́НИЙ, -а, -е, *заст.* Захмелілий.
ПІДП'Я́НУРУЧ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **сп'я́ну.**
ПІДП'Я́ТНИК, -а, *ч.* 1. *тех.* Пристрій для опори осі вертикального вала. 2. *спорт.* Пристрій для опори ніг веслувальника у човні.
ПІДП'Я́ТОК, -тка, *ч.*, *спец.* 1. Підстилка у взутті, що оберігає п'яту від цвяхів, якими прибито каблук. 2. *заст.* Підбір, каблук.
ПІ́ДРА *див.* **підря.**
ПІДРАДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Облудливий, оманливий.
ПІДРАЙО́Н, -у, *ч.* Частина району як адміністративної або географічної одиниці.
ПІДРАЙО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **підрайо́н.**
ПІДРА́МНИК, -а, *ч.* Рамка, на яку натягується полотно для малювання картини.
ПІДРА́МОК, -мка, *ч.* Те саме, що **підра́мник.**
ПІДРА́НЕНИЙ, -а, -е, *мисл.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підра́нити.** 2. *у знач. прикм.* Легко поранений, підстрелений.
ПІ́ДРАНИЙ, -а, -е, *діал.* Подертий, подраний.
ПІДРА́НИТИ *див.* **підра́нювати.**
ПІДРА́НОК, -нка, *ч.*, *мисл.* Звір або птах, легко поранений, підстрелений мисливцем.
ПІДРА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДРА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *мисл.* Легко ранити. // *розм.* Завдати легкого поранення людині.
ПІДРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підрахува́ти.** // **підрахо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПІДРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підрахо́вувати.**
ПІДРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Рахуючи, підводити підсумки чому-небудь, визначати наявність, кількість чогось.
ПІДРАХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підрахува́ти.**
ПІДРАХУВА́ТИ *див.* **підрахо́вувати.**
ПІДРАХУ́НОК, -нку, *ч.* 1. Дія за знач. **підрахо́вувати, підрахува́ти.** 2. *перев. мн.* Результати, підсумки лічби, обчислень.
ПІДРЕБЕ́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься під ребрами. ** **Підребе́рна діля́нка** – парна ділянка, розміщена на передній стінці черева. **Підребе́рна площина́** – умовна горизонтальна площина, проведена через найнижчу точку реберної дуги.
ПІДРЕБЕ́Р'Я, -я, *с.*, *анат.* Ділянка, порожнина під ребрами.
ПІДРЕБРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **підребе́рний.**
ПІДРЕДАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підредагува́ти.**
ПІДРЕДАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Внести деякі виправлення в авторський текст.
ПІДРЕМОНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підремонтува́ти.**
ПІДРЕМОНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Трохи, частково ремонтувати.
ПІДРЕМОНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Трохи, частково ремонтуватися.
ПІДРЕСО́РИТИ *див.* **підресо́рювати.**
ПІДРЕСО́РНИК, -а, *ч.*, *спец.* Планка, до якої кріпляться ресори.
ПІДРЕСО́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **підресо́рювати.**
ПІДРЕСО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДРЕСО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *спец.* Ставити, припасовувати ресори.
ПІДРЕСО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *спец.* Пас. до **підресо́рювати.**
ПІДРЕШІ́ТКА, -и, *ж.* Густе решето.
ПІДРЕШІ́ТОК, -тка, *ч.* Те саме, що **підреші́тка.**
ПІДРИ́В, -у, *ч.* 1. Дія і стан за знач. **підрива́ти**[1], **підірва́ти** і **підрива́тися**[1], **підірва́тися.** 2. *мисл.* Утягнутість живота в хортового собаки.
ПІДРИВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **підрива́ти**[1].
ПІДРИВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **підрива́ти**[2].
ПІДРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДІРВА́ТИ**, підірву́, підірве́ш, *док.*, *перех.* 1. Руйнувати, знищувати або подрібнювати за допомогою вибуху. 2. *перен.* Діями, вчинками і т. ін. шкодити чому-небудь, послаблювати щось. // Позбавляти чого-небудь, руйнувати щось. // Негативно впливати на стан здоров'я (про почуття, хворобу і т. ін.). 3. *тільки док.* Замучити, загнати (у 3 знач.) коня швидкою їздою, гонками.
ПІДРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* Рити землю під чим-небудь, збоку чогось. // Риючи додатково, робити ширшим, глибшим. *Підрити канаву.* // *розм.* Наривати, накопувати додатково, ще трохи. *Підрити картоплі.*
ПІДРИВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДІРВА́ТИСЯ**, підірву́ся, підірве́шся, *док.* 1. Гинути або руйнуватися від вибуху. 2. *перен.* Послаблюватися від чого-небудь. // Втрачатися, позбуватися (про здоров'я, сили і т. ін.). // *перев. док.*, *розм.* Пошкодити собі внутрішні органи від надмірного зусилля, натуги. 3. *тільки недок.* Пас. до **підрива́ти**[1] 1, 2.
ПІДРИВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Риючи спідниз або збоку землю, проникати куди-небудь. 2. *перен.*, *під кого*, *розм.* Підступними діями, інтригами шкодити кому-небудь; підкопуватися.
ПІДРИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для підривання вибухом, пов'язаний з таким підриванням. ** **Підривні́ робо́ти** – роботи, виконувані діянням вибуху на природні або штучні матеріали. 2. *перен.* Спрямований на підрив чого-небудь, послаблення в чомусь; шкідницький.
ПІДРИВНИ́К, -а́, *ч.* 1. *військ.* Спеціаліст із підривних робіт; сапер. // *гірн.* Той, хто підриває гірські породи. 2. Капсуль, запал для здійснення вибуху; детонатор.
ПІДРИ́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Дрібний короп.
ПІДРИСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підрисува́ти.**
ПІДРИСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підрисо́вувати.**
ПІДРИСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДРИСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Додавати які-небудь штрихи, деталі на рисунку. 2. Те саме, що **підфарбо́вувати.**
ПІДРИСУВА́ТИ *див.* **підрисо́вувати.**
ПІДРИСУВА́ТИСЯ, -у́ється. Пас. до **підрисува́ти.**
ПІДРИ́ТИ *див.* **підрива́ти**[2].
ПІДРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підри́ти.**
ПІДРИ́ТИСЯ *див.* **підрива́тися**[2].
ПІДРИХТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підрихтува́ти.**
ПІДРИХТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підрихто́вувати.**
ПІДРИХТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДРИХТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Трохи, додатково рихтувати.
ПІДРИХТУВА́ТИ *див.* **підрихто́вувати.**
ПІДРІ́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підрі́внювати.**
ПІДРІ́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДРІВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Робити рівним, рівнішим. 2. Робити однаковим, приводити у відповідність із ким-, чим-небудь.
ПІДРІ́ВНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДРІВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Ставати рівним, рівнішим. 2. *тільки недок.* Пас. до **підрі́внювати.**
ПІДРІ́ВНЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підрівня́ти.** // **підрі́вняно**, *безос. присудк. сл.*
ПІДРІВНЯ́ТИ *див.* **підрі́внювати.**
ПІДРІВНЯ́ТИСЯ *див.* **підрі́внюватися.**
ПІДРІ́З, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **підрі́зувати, підріза́ти** 1 – 3. 2. Місце, по якому підрізано що-небудь. 3. *перев. мн.* Залізна смуга, штаба, закріплена на нижній частині полозів саней. 4. *мисл.* Нижні ікла кабана.
ПІДРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підрі́зати.** // **підрі́зано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Зрізаний з якогось боку. 3. *у знач. прикм.* Підкорочений, підправлений внаслідок підрізування.
ПІДРІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підріза́ти.**
ПІДРІ́ЗАТИ *див.* **підрі́зувати.**
ПІДРІЗА́ТИ *див.* **підрі́зувати.**
ПІДРІ́ЗАТИСЯ *див.* **підрі́зуватися.**
ПІДРІЗА́ТИСЯ *див.* **підрі́зуватися.**
ПІДРІ́ЗКА, -и, *ж.* Дія за знач. **підрі́зувати, підріза́ти** 1 – 3.
ПІДРІЗНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для підрізування.
ПІДРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підрі́зувати** 1 – 3, 5.
ПІДРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПІДРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДРІ́ЗАТИ**, -і́жу, -і́жеш, *док.*, *перех.* 1. Різати, надрізати знизу, при основі або трохи, не повністю. // Влучаючи кулею, снарядом і т. ін. у що-небудь, збивати. // *розм.* Ранити або вбивати яким-небудь ріжучим предметом. 2. Обрізаючи кінці, робити що-небудь коротшим, меншим. // *тех.* Рівняти, обробляючи на токарному верстаті. 3. Зрізувати верхівку рослини або частину її пагонів, щоб підсилити плодоносіння, прискорити дозрівання і т. ін. 4. *перен.*, *розм.* Позбавляти кого-небудь сил, бадьорості, засобів існування і т. ін. 5. *розм.* Різати, нарізувати ще трохи, додатково. *Підрізати хліба.*
ПІДРІ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ПІДРІЗА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДРІ́ЗАТИСЯ**, -і́жуся, -і́жешся, *док.* 1. *розм.* Поранитися чим-небудь гострим. *Підрізатися ножем.* 2. *тільки док.*, *розм.* Підрізати собі волосся. 3. *тільки недок.* Пас. до **підрі́зувати, підріза́ти.**
ПІДРІ́СТ, -о́сту, *ч.*, *збірн.* Сукупність молодих дерев основної породи в якому-небудь лісі.
ПІДРОБИ́ТИ *див.* **підробля́ти.**
ПІДРОБИ́ТИСЯ *див.* **підробля́тися.**
ПІДРОБІ́ТОК, -тку, *ч.*, *розм.* Дія за знач. **підробля́ти, підроби́ти** 2. // *перев. мн.* Додаткова до основної або тимчасова, випадкова робота.
ПІДРО́БКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підроби́ти, підробля́ти, підро́блювати** 1. 2. Те, що виготовлене як фальшива подоба чого-небудь; підроблена річ.
ПІДРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підроби́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Який є підробкою; фальшивий. // Який відтворює що-небудь, зроблений за подобою чого-небудь природного, вродженого.
ПІДРО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підро́блений** 2.
ПІДРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підроби́ти** і **підроби́тися** 1.
ПІДРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підро́блювати** і **підро́блюватися** 1.
ПІДРО́БЛЮВАТИ *див.* **підробля́ти.**
ПІДРО́БЛЮВАТИСЯ *див.* **підробля́тися.**
ПІДРО́БЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто займається виготовленням підробок (у 2 знач.).
ПІДРО́БЛЮВАЧКА, -и, *розм.* Жін. до **підро́блювач.**
ПІДРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підробля́ти** і **підробля́тися** 1.
ПІДРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПІДРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДРОБИ́ТИ**, -роблю́, -ро́биш; *мн.* підро́блять; *док.*, *перех.* 1. Виготовляти фальшиву подобу чого-небудь. // Робити подібним до чого-небудь природного, вродженого. 2. *що*, *чим і без додатка*, *розм.* Заробляти додатково до основного прибутку або мати тимчасові, випадкові заробітки. 3. *розм.* Робити ще трохи, додавати до зробленого раніше.
ПІДРОБЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ПІДРО́БЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДРОБИ́ТИСЯ**, -роблю́ся, -ро́бишся; *мн.* підро́бляться; *док.* 1. *під кого – що.* Наслідуючи в чому-небудь когось, щось, ставати подібним до когось, чогось. // Пристосовуватися до чиїх-небудь смаків, вимог і т. ін. // *розм.* У співі, грі на музичному інструменті потрапляти у такт, лад. 2. *тільки недок.* Пас. до **підробля́ти, підро́блювати** 1, 2.
ПІДРО́БНИЙ, -а, -е. Який є підробкою (*див.* **підро́бка** 2).
ПІДРОДИ́НА, -и, *ж.*, *біол.* Підрозділ родини в системі класифікації тваринного і рослинного світу. // Проміжний таксон між родом і родиною, що об'єднує кілька родів. *Підродина померанцевих.*
ПІДРОДИ́ТИ, -ро́дить, *док.*, *розм.* Те саме, що **уродити.**
ПІДРО́ЗДІЛ, -у, *ч.* 1. Складова частина чого-небудь більшого. // Частина розділу (книги, статті і т. ін.). 2. Військова одиниця в складі більшої (батальйон, дивізіон у полку, рота в батальйоні, взвод у роті і т. ін.).
ПІДРОЗДІЛИ́ТИ *див.* **підрозділя́ти.**
ПІДРОЗДІЛИ́ТИСЯ *див.* **підрозділя́тися.**
ПІДРОЗДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підрозділя́ти.**
ПІДРОЗДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДРОЗДІЛИ́ТИ**, -ділю́, -ді́лиш, *док.*, *перех.* Робити поділ на групи, класи за якими-небудь спільними ознаками; класифікувати. // Ділити частину, розділ чого-небудь на менші частини. *Підрозділяти главу на параграфи.*
ПІДРОЗДІЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ПІДРОЗДІЛИ́ТИСЯ**, -ді́литься, *док.* 1. Ділитися на групи, класи за якими-небудь спільними ознаками. // Поділятися на менші частини. 2. *тільки недок.* Пас. до **підрозділя́ти.**
ПІДРО́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підрости́.**
ПІДРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підроста́ти.**
ПІДРОСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДРОСТИ́**, -ту́, -те́ш, *док.* Ставати, виростати трохи більшим, вищим, довшим і т. ін. (про людину, тварину, рослину тощо). // Ставати дорослішим. // Жити, виховуючись за певних умов, у певному середовищі. // *перен.* Набуваючи знань, досвіду, уміння, ставати на вищий щабель розвитку. // *перен.* Поступово збільшуватись величиною, обсягом (про міста, будинки і т. ін.).
ПІДРОСТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підроста́ти.**
ПІДРОСТИ́ *див.* **підроста́ти.**
ПІДРОСТИ́ТИ *див.* **підро́щувати.**
ПІДРО́СТОК, -тка, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **підлі́ток.**
ПІДРОСТЯ́К, -а́, *ч.* Підсвинок.
ПІДРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДРОСТИ́ТИ**, -рощу́, -ро́стиш, *док.*, *перех.* Сприяти додатковому росту кого-, чого-небудь.

ПІДРУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підруба́ти** 1 – 3.
ПІДРУБА́ТИ *див.* **підру́бувати.**
ПІДРУБИ́ТИ *див.* **підру́блювати.**
ПІДРУ́БКА[1], -и, *ж.* Дія за знач. **підруба́ти, підру́бувати.**
ПІДРУ́БКА[2], -и, *ж.* Дія за знач. **підрубити, підру́блювати.**
ПІДРУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підрубйти.** 2. *у знач. прикм.* З підшитими краями.
ПІДРУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підру́блювати.**
ПІДРУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДРУБИ́ТИ**, -рублю́, -ру́биш; *мн.* підру́блять; *док.*, *перех.* Шити, підгинаючи край чого-небудь або обшиваючи щось смужкою.
ПІДРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підру́бувати** 1, 2.
ПІДРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Рубати, надрубувати знизу, при основі, корені; підсікати. 2. *гірн.* Вирубувати щілину в товщі, масі породи з метою полегшення наступного видобутку. 3. Обрубуючи, робити щонебудь коротшим. 4. *також чого, розм.* Рубати, нарубувати ще трохи, додатково.
ПІДРУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підрули́ти.**
ПІДРУЛИ́ТИ *див.* **підру́лювати.**
ПІДРУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підру́лювати.**
ПІДРУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДРУЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Управляючи кермом, наближатися на літаку, машині і т. ін. до чого-небудь; під'їжджати до чогось.
ПІДРУМ'Я́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підрум'я́нити.** 2. *у знач. прикм.* Злегка рум'яний, підсмажений.
ПІДРУМ'Я́НИТИ *див.* **підрум'я́нювати.**
ПІДРУМ'Я́НИТИСЯ *див.* **підрум'я́нюватися.**
ПІДРУМ'Я́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДРУМ'Я́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Робити злегка рум'яним. 2. Робити рум'яним, підсмаженим, випікаючи, смажачи.
ПІДРУМ'Я́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДРУМ'Я́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Ставати злегка рум'яним. // Фарбувати себе рум'янами. 2. Робитися рум'яним, підсмаженим, випікаючись, смажачись. 3. *тільки недок.* Пас. до **підрум'я́нювати.**
ПІДРУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься, перебуває завжди поблизу, під рукою. 2. Який виконує підсобну роботу. // *у знач. ім.* **підру́чний**, -ного, *ч.*; **підру́чна**, -ної, *ж.* Людина, яка допомагає, подає підтримку кому-небудь у чомусь. // *у знач. ім.* **підру́чний**, -ного, *ч.*; **підру́чна**, -ної, *ж.* Людина, яка виконує підсобну роботу. // *зневажл.* Пособник у зрадницькій, підступній і т. ін. справах. 3. *заст.* Підлеглий (у 1, 2 знач.). 4. Запряжений з лівого боку у парі з борозенним (про коня або вола). 5. *рідко.* Якого використовують як підручник (у 1 знач.); навчальний.
ПІДРУ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Книга, певного змісту і структури, за якою вивчають навчальний предмет. *Підручник з математики.* 2. *тех.* Підставка, опора для різального інструмента на токарному верстаті. 3. *зневажл., рідко.* Пособник у зрадницькій, підступній і т. ін. справах.
ПІДРУШНИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **підрушни́чний соба́ка** – лягавий собака.
ПІ́ДРЯ *див.* **під́рі.**
ПІ́ДРЯ, -і, **ПІ́ДРА**, -и, *діал.* 1. Сінник (для зберігання сіна). // Настил (для зберігання чого-небудь). // *перен.* Схованка. 2. Сідало.
ПІДРЯ́Д[1], -у, *ч.* Зобов'язання виконувати роботу на чиє-небудь замовлення за певну оплату або робота, що виконується за таким зобов'язанням. *Бригадний підряд.*
ПІДРЯ́Д[2], *присл.* Послідовно, один за одним. // Без перерви, протягом якогось відрізку часу. // *перев. у сполуч. зі сл.* в е с ь, у в е с ь. Не перебираючи, без винятку.
ПІДРЯ́Д[3], -у, *ч.*, *зоол.* Підрозділ ряду в системі класифікації тваринного світу. // Проміжний таксон між родиною і рядом, що об'єднує кілька родин.
ПІДРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підряджа́ти.**
ПІДРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДРЯДИ́ТИ**, -ряджу́, -ря́диш, *док.*, *перех.* Наймати або складати угоду, зобов'язуючи виконати яку-небудь роботу на певних умовах.
ПІДРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДРЯДИ́ТИСЯ**, -ряджу́ся, -ря́дишся, *док.*, *перев. з інфін.* Найматися, зобов'язуючись виконати яку-небудь роботу на певних умовах.
ПІДРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підряди́ти.**
ПІДРЯДИ́ТИ *див.* **підряджа́ти.**
ПІДРЯДИ́ТИСЯ *див.* **підряджа́тися.**
ПІДРЯДКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Розташований під рядками тексту або внизу сторінки. 2. Зроблений слово в слово (про переклад); буквальний.
ПІДРЯ́ДНИЙ[1], -а, -е. Який виконується за підрядом (*див.* **підря́д**[1]). // Який виконує такий підряд. *Підрядна бригада.*
ПІДРЯ́ДНИЙ[2], -а, -е. 1. Залежний від чого-небудь, підпорядкований чомусь. 2. *лінгв.* Який виражає підрядність (у 2 знач.), зв'язує слова або речення способом підрядності; прот. с у р я д н и й. *Підрядний зв'язок.* // Який має у своєму складі частини, зв'язані стосунками підрядності, або є такою частиною. ** **Підря́дне ре́чення** – частина складнопідрядного речення, яка залежить від головного речення. **Підря́дний зв'язо́к** – те саме, що **підря́дність** 2.

ПІДРЯ́ДНИК[1], -а, *ч.* Підрядковий, зроблений слово в слово переклад якого-небудь тексту.
ПІДРЯ́ДНИК[2], -а, *ч.* 1. Те саме, що **підря́дчик.** ** **Генера́льний підря́дник** – фірма або організація, яка виконує за підрядним контрактом зобов'язання з будівництва різних об'єктів. 2. Юридична особа, в тому числі іноземна, яка спроможна виконати замовлення, передбачене умовами торгів (тендерів).
ПІДРЯ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **підря́дник**[2] 2.
ПІДРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **підря́дний**[2] 1. 2. *лінгв.* Синтаксичний зв'язок між елементами, що виражає залежність одного з них від іншого.
ПІДРЯ́ДЧИК, -а, *ч.* Особа чи установа, що виконує яку-небудь роботу за підрядом (*див.* **підря́д**[1]).
ПІДРЯ́ДЧИЦЬКИЙ, -а, -е. Належний підрядчику.
ПІДРЯ́ДЧИЦЯ, -і. Жін. до **підря́дчик.**
ПІДРЯ́СНИК, -а, *ч.* Довгий одяг священнослужителя, поверх якого надягається ряса.
ПІДРЯТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Порятувати.
ПІДСА́ДА, -и, *ж.*, *заст.* Засідка.
ПІДСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсади́ти** 1 – 4.
ПІДСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсади́ти** 1 – 4.
ПІДСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підса́джувати** 1 – 4.
ПІДСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСАДИ́ТИ**, -саджу́, -са́диш, *док.*, *перех.* 1. Допомагати кому-небудь сісти на щось високе, піднятися кудись. 2. Саджати до кого-, чого-небудь, поміщати поруч або в одному приміщенні з кимсь. // *розм.* Саджати чи брати в машину, на віз і т. ін. як супутника. 3. Саджати рослини додатково, повторно або замість інших. 4. *мед.* Приживляти частини живої тканини з метою лікування, посилення життєздатності організму за деяких захворювань. 5. *діал.* Підкладати.
ПІДСА́ДЖУВАТИСЯ, -джуюся, -джуєшся, *недок.* 1. Те саме, що **підсіда́ти** 1. 2. Пас. до **підса́джувати.**
ПІДСАДИ́БНИЙ, -а, -е. На якому розташована садиба. *Підсадибна ділянка.*
ПІДСАДИ́ТИ *див.* **підса́джувати.**
ПІДСА́ДКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підсади́ти, підса́джувати** 1 – 4. 2. *перев. мн.* Підсаджені рослини. 3. Дерево для чучел тетеруків при полюванні на цих птахів.
ПІДСА́ДКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Присадкуватий.
ПІДСА́ДКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **підса́дкуватий.**
ПІДСАДНА́, -о́ї, *ж.* Приваблююча жива качка, чучело або муляж, що застосовують на полюванні для приваблення і відстрілу крижнів.
ПІДСАДНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до підсаджування. *Підсадні рослини.*
ПІДСА́К, -а, *ч.*, *риб.* Те саме, що **підса́ка.**
ПІДСА́КА, -и, *ж.*, *риб.* Риболовна сітка, що має форму косого мішка, на обручі з довгим держаком. // Ручний пристрій для збирання молюсків.
ПІДСА́КІВКА, -и, *ж.* Те саме, що **підса́ка.**
ПІДСА́ЛИТИ *див.* **підса́лювати.**
ПІДСА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підса́лювати.**
ПІДСА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Змащувати салом або додавати, класти у що-небудь сало додатково, в невеликій кількості.
ПІ́ДСАНКИ, -нок, *мн.* Невеликі санки, що їх прив'язують до великих саней при перевезенні довгих предметів.
ПІДСА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсапа́ти.**
ПІДСАПА́ТИ *див.* **підса́пувати.**
ПІДСА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підса́пувати.** *Підсапування картоплі.*
ПІДСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Сапаючи землю навколо рослини, зрізувати бур'ян біля стебла.
ПІДСА́ЧИТИ *див.* **підса́чувати.**
ПІДСА́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *риб.* Дія за знач. **підса́чувати.**
ПІДСА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *риб.* Ловити рибу, раків підсакою, підсаком.
ПІДСВА́ТАННЯ, -я, *с.*, *етн.* Обрядові відвідини жениха майбутніми тестем і тещею.
ПІ́ДСВИНОК, -нка, *ч.*, *с. г.* Немолочне порося віком до року. // Уживається як лайливе слово стосовно дитини.
ПІДСВИ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **підсви́стувати.**
ПІ́ДСВИСТ, -у, *ч.* Свист, що супроводжує спів, танок, гру і т. ін.
ПІДСВИСТА́ТИ *див.* **підсви́стувати.**
ПІДСВИ́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсви́стувати.**
ПІДСВИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСВИСТА́ТИ**, -ищу́, -и́щеш, *док.* 1. *неперех.* Свистіти в такт, лад, супроводжуючи свистом якісь звуки. 2. *перех. і неперех.* Видавати тихий свист, свистом відтворювати якусь мелодію; насвистувати. // Утворювати звуки, подібні до свисту. // *неперех.* Підкликати або заохочувати до чого-небудь легким свистом. 3. *неперех.* Час від часу свистіти, рухаючись у повітрі (звичайно про кулю, снаряд). // Час від часу утворювати схожі на свист звуки (про вітер).
ПІДСВІДО́МЕ, -мого, *с.* Сукупність активних психічних процесів, які не є в певний момент центром психічної діяльності, але мають вплив на перебіг свідомих психічних процесів.
ПІДСВІДО́МИЙ, -а, -е, *псих.* Не цілком усвідомлений (про почуття, думки, уявлення і т. ін.). // Який ґрунтується на підсвідомості, який не контролюється свідомістю; інстинктивний (у 2 знач.).
ПІДСВІДО́МІСТЬ, -мості, *ж.*, *псих.* 1. Абстр. ім. до **підсвідо́мий.** 2. Властивість за знач. **підсвідо́мий.**
ПІДСВІДО́МО. Присл. до **підсвідо́мий.**
ПІДСВІЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСВІЖИ́ТИ**, -жу́, -жи́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Злегка освіжати кого-небудь.
ПІДСВІЖИ́ТИ *див.* **підсвіжа́ти.**
ПІДСВІТИ́ТИ *див.* **підсві́чувати.**
ПІДСВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсвіти́ти.**
ПІДСВІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсвіти́ти.**
ПІДСВІ́ЧНИК, -а, *ч.* Підставка для свічки або свічок.
ПІДСВІ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підсвічування.
ПІДСВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсві́чувати.**
ПІДСВІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСВІТИ́ТИ**, -ічу́, -і́тиш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Освітлювати злегка, а також збоку, знизу або додатково. 2. *тільки док.*, *етн.* Спричинитися до захворювання на лунатизм. // *безос.*
ПІДСВІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **підсві́чувати.**
ПІДСЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Відділ, що є частиною секції.
ПІДСЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Вселення кого-небудь у квартиру, кімнату, сільський будинок, в яких проживають мешканці. 2. Розміщення нових тварин у місцях проживання інших або подібних тварин.
ПІДСЕЛИ́ТИ *див.* **підселя́ти.**
ПІДСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **підселя́тися.**
ПІДСЕ́ЛЮВАТИ *див.* **підселя́ти.**
ПІДСЕ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **підселя́тися.**
ПІДСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПІДСЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСЕЛИ́ТИ**, -селю́, -се́лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Селити близько до кого-, чого-небудь або разом із кимсь, чимсь.
ПІДСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ПІДСЕ́ЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДСЕЛИ́ТИСЯ**, -селю́ся, -се́лишся, *док.*, *розм.* Селитися близько до кого-, чого-небудь або разом із кимсь, чимсь.
ПІДСЕРЕДУ́ЛЬШИЙ, -а, -е, *рідко.* Наступний за середнім (про брата, сестру і т. ін.).
ПІДСЕРЕДУ́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **підсереду́льший.**
ПІДСЕРО́ЗНИЙ, -а, -е, *анат.* Розташований під серозною оболонкою. ** **Підсеро́зна осно́ва** – шар пухкої сполучної тканини, розміщений під серозною оболонкою.
ПІДСЕРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який міститься під серцем.
ПІДСИ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підси́джувати.**
ПІДСИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСИ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Заховавшись де-небудь, очікувати когось, щось. *Підсиджувати звіра.* 2. *перен.* Підступними діями, інтригами шкодити кому-небудь.
ПІДСИ́ДІТИ *див.* **підси́джувати.**
ПІДСИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсила́ти.**
ПІДСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДІСЛА́ТИ**, підішлю́, підішле́ш *і рідко* **ПІДОСЛА́ТИ**, підошлю́, підошле́ш, *док.*, *перех.* 1. Посилати кого-небудь кудись із таємною метою. 2. *розм.* Посилати додатково.
ПІДСИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підси́лити.**
ПІДСИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **підси́лити.** 2. Те саме, що **підкрі́плення** 2.
ПІДСИ́ЛИТИ *див.* **підси́лювати.**
ПІДСИ́ЛИТИСЯ *див.* **підси́люватися.**
ПІДСИ́ЛОК, -лку, *ч.*, *діал.* Підкріплення, допомога.
ПІДСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **поси́льний**[1].
ПІДСИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для підсилення чого-небудь.
ПІДСИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підси́лювати.**
ПІДСИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСИ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Збільшувати силу, потужність чого-небудь. 2. Робити сильнішим ступенем вияву. // Сприяти сильнішому, інтенсивнішому прояву якої-небудь особливості, якості, процесу і т. ін.
ПІДСИ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДСИ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Збільшуватися в силі, потужності і т. ін. 2. Робитися, ставати сильнішим ступенем вияву, прояву (про яку-небудь властивість, якість, стан, процес і т. ін.). 3. *розм.* Те саме, що **підкрі́плюватися** 2, 3. 4. *тільки недок.* Пас. до **підси́лювати.**
ПІДСИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, прилад для збільшення сили, напруги, потужності чого-небудь (звичайно про радіоапаратуру). *Гідровакуумний підсилювач.* ** **Гідравлі́чний підси́лювач** – механізм, що додає зусилля на поворотний механізм автомобіля за рахунок автоматичного гідравлічного компресора. **Магні́тний підси́лювач** – підсилювач потужності, сили електричного струму або напруги в електричному колі змінного струму, в якому використовується нелінійна властивість феромагнітних осердь. **Масшта́бний підси́лювач** – підсилювач, який змінює рівень аналогового сигналу у задане число разів. **Підси́лювач відеочасто́ти** – підсилювач електромагнітних коливань видимого спектра в телекамерах та телевізорах. **Підси́лювач звукової́ часто́ти** – підсилювач електромагнітних коливань звукової частоти.
ПІДСИ́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підси́лювати.**
ПІДСИ́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсини́ти.** 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Забарвлений у блідо-синій колір або такий, що має синюватий відтінок. // *у сполуч. зі сл.* о к о, *розм.* З синцем, синцями.
ПІДСИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підси́нений.**

ПІДСИНИ́ТИ *див.* **підси́нювати.**
ПІДСИНИ́ТИСЯ *див.* **підси́нюватися.**
ПІДСИ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **підси́нювати.**
ПІДСИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підси́нювати.**
ПІДСИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСИНИ́ТИ**, -синю́, -си́ниш, *док., перех.* 1. Підфарбовувати чим-небудь синім. 2. Полоскати білизну у воді з розведеною синькою для надання блідо-синього відтінку. *Підсинювати білизну.*
ПІДСИ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПІДСИНИ́ТИСЯ**, -си́ниться, *док.* 1. Набувати блідо-синього відтінку після полоскання у воді з розведеною синькою (про білизну). 2. *тільки недок.* Пас. до **підси́нювати.**
ПІДСИПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **підсипа́ч.**
ПІДСИПА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **підсипа́льник.**
ПІДСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підси́пати.** // **підси́пано**, *безос. присудк. сл.*
ПІДСИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсипа́ти.**
ПІДСИ́ПАТИ *див.* **підсипа́ти.**
ПІДСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* підси́плять; *док., перех.* 1. Сипати, насипати додатково, трохи або час від часу. // Насипати чого-небудь потай, з певним наміром. *Підсипати отрути.* 2. *розм.* Накладати, наливати і т. ін. ще трохи, додатково (про що-небудь несипке). 3. Сипати зверху пісок, землю і т. ін., роблячи вищим. 4. *розм.* Доглядаючи за рослинами, нагортати, нагрібати розпушену землю до основи стебел. 5. Класти під квочку яйця для висиджування курчат. 6. *також без додатка, заст.* Давати хабара.
ПІДСИ́ПАТИСЯ *див.* **підсипа́тися.**
ПІДСИПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДСИ́ПАТИСЯ**, -плюся, -плешся; *мн.* підси́пляться; *док.* 1. *розм.* Насипатися під що-небудь. 2. *перен., фам.* Догоджати, лестити кому-небудь, прагнучи домогтися чогось, залицяючись. 3. *тільки недок.* Пас. до **підсипа́ти.**
ПІДСИПА́Ч, -а́, *ч.* Робітник, який займається підсипанням чого-небудь.
ПІДСИПА́ЧКА, -и. Жін. до **підсипа́ч.**
ПІДСИ́ПКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підсипа́ти, підси́пати.** 2. Те, що підсипали (у 1, 3 знач.), що-небудь підсипане.
ПІДСИПНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для підсипання.
ПІДСИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсиса́ти.**
ПІДСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДІССА́ТИ**, -ссу́, -ссе́ш, *док., перех.* 1. Ссати яку-небудь рідку їжу час від часу. 2. *перен., розм.* Завдавати болю, страждань; мучити.
ПІДСИСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПІДІССА́ТИСЯ**, -ссе́ться, *док., розм.* 1. Присисатися до чого-небудь знизу. 2. *тільки недок.* Пас. до **підсиса́ти.**
ПІДСИСНИ́Й, -а́, -е́, *с. г.* 1. *тільки ж.* Та, яку ссе маля. 2. Який ссе матір. *Підсисний період.*
ПІДСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Окрема, самостійна частина якої-небудь системи. // Додаткова або підпорядкована система.
ПІДСИТИ́ТИ *див.* **підси́чувати.**
ПІДСИ́ТОК, -тка, *ч.* Негусте сито.
ПІДСИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **підсиха́ти.**
ПІДСИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСО́ХНУТИ**, -ну, -неш *і* **ПІДСО́ХТИ**, -хну, -хнеш, *док.* 1. Сохнути, протряхати трохи або місцями. // *безос.* 2. Втрачати вологість, життєві соки (про рослину, листя і т. ін.); прив'ядати. 3. *перен.* Ставати худішим; марніти.
ПІДСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсити́ти.**
ПІДСИ́ЧУВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **підси́чувати.**
ПІДСИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підси́чувати.**
ПІДСИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСИТИ́ТИ**, -ичу́, -ити́ш, *док., перех., діал.* Підсилювати.
ПІДСІ́В, -у, *ч.* 1. Те саме, що **підсіва́ння.** 2. Те, що підсіяли (у 1 знач.) додатково; що-небудь посіяне додатково.
ПІДСІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсіва́ти.**
ПІДСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПІДСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док., перех.* 1. Сіяти додатково, ще трохи або по слабких, рідких сходах чи по сходах іншої культури. 2. Просівати що-небудь крізь решето, сито.
ПІДСІВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ПІДСІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.* Пас. до **підсіва́ти, підсі́ювати.**
ПІДСІ́ВКИ, -вок, *мн., зах.* Сівба на краю поля.
ПІДСІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до підсіву. // Якого підсівають. // Який служить для підсівання чого-небудь.
ПІДСІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсіда́ти.**
ПІДСІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСІ́СТИ**, -ся́ду, -ся́деш, *док.* 1. Сідати поряд із ким-, чим-небудь або близько до когось, чогось. // Сідати до кого-небудь у машину, підводу і т. ін. 2. *рідко.* Те саме, що **підсі́джувати.**
ПІДСІДЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься під сідлом. 2. Яким їздять верхи, з сідлом (про коня).
ПІДСІДЕ́ЛЬНИК, -а, *ч., спец.* 1. Ремінь для укріплення сідла. 2. Шматок повсті або грубого полотна, що його підкладають під сідло.
ПІДСІ́ДКА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **за́сідка.**
ПІДСІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсіка́ти.**
ПІДСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСІ́КТИ**, -ічу́, -іче́ш, *док., перех.* 1. Те саме, що **підру́бувати** 1. // *перен., розм.* Різким або влучним зауваженням ставити в скрутне становище, викликати зніяковіння. 2. Вирубуванням лісу очищати місце під ріллю. 3. Ранити, підбивати, пошкоджувати ударом, пострілом і т. ін. // *перен.* Діями, вчинками і т. ін. шкодити чому-небудь, послаблювати щось; підривати. 4. *також без додатка, риб.* Смикати вудку в момент клювання, щоб сильніше зачепити рибу на гачок.
ПІДСІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПІДСІ́КТИСЯ**, -іче́ться, *док.* 1. Поранюватися, підламуватися (перев. про ногу) або збивати копито (про коня). 2. *тільки недок.* Пас. до **підсіка́ти.**
ПІДСІ́КТИ *див.* **підсіка́ти.**
ПІДСІ́КТИСЯ *див.* **підсіка́тися.**
ПІДСІ́Л, -со́лу, *ч.* Дія за знач. **підсоли́ти.**
ПІДСІМ'ЯДО́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **підсім'ядо́льне колі́но** – те саме, що **гіпоко́тиль.**
ПІДСІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Ґанок із піддашшям. 2. *діал.* Рундук (для продажу товарів).
ПІДСІ́СТИ *див.* **підсіда́ти.**
ПІДСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсі́кти.**
ПІДСІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсіка́ти.**
ПІДСІ́ЧНИЙ, -а, -е. Очищений вирубуванням лісу. *Підсічна рілля.*
ПІДСІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсі́ювати.**
ПІДСІ́ЮВАТИ *див.* **підсіва́ти.**
ПІДСІ́ЮВАТИСЯ *див.* **підсіва́тися.**
ПІДСІ́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсі́яти.** 2. *у знач. прикм.* Посіяний пізніше, додатково.
ПІДСІ́ЯТИ *див.* **підсіва́ти.**
ПІДСКАКА́ТИ *див.* **підска́кувати**[2].
ПІДСКА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підска́кувати.**
ПІДСКА́КУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСКО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. Робити невеликі стрибки вгору; підплигувати, підстрибувати. // Злегка підлітати вгору (від поштовхів, коливань і т. ін.). // Дуже здригатися, коливатися. // *перен., розм.* Різко збільшуватися, підвищуватися. 2. Швидко підбігати, стрибками наближатися до кого-, чого-небудь. 3. *перев. док., розм.* Швидко сходити, збігати, з'їздити куди-небудь або з'явитися десь ненадовго. 4. *тільки док., розм.* Надійти, настати (про час, події і т. ін.).
ПІДСКА́КУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСКАКА́ТИ**, -качу́, -ка́чеш, *док.* Наближатися навскач до кого-, чого-небудь.
ПІДСКА́РБАЯ, -бої, *ж., іст.* Хоронителька грошей у жіночому братстві.
ПІДСКА́РБІЙ, -я, *ч., іст.* Скарбник.
ПІДСКИ́ГЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підски́глювати.**
ПІДСКИ́ГЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., розм.* Скиглити час від часу, неголосно.
ПІДСКІ́К, ПІДСКО́К, -ко́ку, *ч.* Дія за знач. **підско́чити, підска́кувати**[1] 1, 2.
ПІДСКЛЯ́ННИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **підстака́нник.**
ПІДСКОБЛИ́ТИ *див.* **підско́блювати.**
ПІДСКО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підско́блювати.**
ПІДСКО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСКОБЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док., перех.* Скоблити злегка або додатково.
ПІДСКОВЗНУ́ТИСЯ *і* **ПІДКОВЗНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Оступитися на слизькому місці; посковзнутися. // *перен.* Припускатися помилок у яких-небудь діях, поведінці і т. ін.
ПІДСКО́К *див.* **підскі́к.**
ПІДСКО́КОМ, *присл., розм.* Трохи, злегка підстрибуючи.
ПІДСКО́ЧИТИ[1] *див.* **підска́кувати**[1].
ПІДСКО́ЧИТИ[2], -чу, -чиш, *док., неперех., розм.* Зайти, заїхати куди-небудь, до кого-небудь.
ПІДСКРЕ́БЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підскребти́.**
ПІДСКРЕБТИ́ *див.* **підскріба́ти.**
ПІДСКРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підскріба́ти.**
ПІДСКРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСКРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док., перех.* Скребучи, очищати що-небудь з поверхні або збирати залишки чогось.
ПІДСКРО́НЕВИЙ, -а, -е, *анат.* Який розташований нижче скроні.
ПІДСКУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підскуба́ти** 1.
ПІДСКУ́БАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підску́баний.**
ПІДСКУБА́ТИ *див.* **підску́бувати.**
ПІДСКУБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **підскубти́.**
ПІДСКУБТИ́ *див.* **підску́бувати.**
ПІДСКУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підску́бувати.**
ПІДСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПІДСКУБА́ТИ**, -у́баю, -у́баєш, *недок.*, **ПІДСКУБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док., перех.* 1. Скубати, скубти злегка або додатково. 2. *перен., розм.* Робити кому-небудь глузливі, уїдливі зауваження.
ПІДСЛИ́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **підсли́вок.**
ПІДСЛИ́ВОК, -вка, *ч.* Їстівний гриб, який росте перев. під фруктовими деревами.
ПІДСЛИЗИ́ТИ, -и́ть, *док., перех., діал.* Змочивши, зробити слизьким. // *безос.*
ПІДСЛИЗОВИ́Й, -а́, -е́, *анат.* Розташований під слизовою оболонкою. ** **підслизова́ осно́ва** – шар сполучної тканини, розміщеної між слизовою та м'язовою оболонками травного тракту.
ПІДСЛІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підслiди́ти.**
ПІДСЛІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підслі́джувати.**
ПІДСЛІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСЛІДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док., перех.* Те саме, що **ви́сліджувати** 1.
ПІДСЛІДИ́ТИ *див.* **підслі́джувати.**
ПІДСЛІ́ДНИЙ, -а, -е, *юр.* Який перебуває під слідством. // *у знач. ім.* **підслі́дний**, -ного, *ч.*; **підслі́дна**, -ної, *ж.* Людина, що перебуває під слідством.
ПІДСЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж., юр.* Стан за знач. **підслі́дний.**
ПІДСЛІ́ДЧИЙ, -а, -е, *юр.* Признач. для тих, хто перебуває під слідством.
ПІДСЛІ́ПА, -и, *ч. і ж., діал.* Той, хто має поганий зір.
ПІДСЛІ́ПИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **підслі́пуватий.**
ПІДСЛІ́ПО, *рідко.* Присл. до **підслі́пий.**
ПІДСЛІ́ПУВАТИЙ, -а, -е. 1. Який погано бачить або майже не бачить; з поганим зором. 2. *перен.* Який є джерелом неяскравого, тьмяного світла, випромінює його. // Який пропускає мало світла (про маленькі вікна, а також будівлі з такими вікнами).
ПІДСЛІ́ПУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **підслі́пуватий.**
ПІДСЛІ́ПУВАТО. Присл. до **підслі́пуватий.**
ПІДСЛУЖИ́ТИСЯ *див.* **підслу́жуватися.**
ПІДСЛУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДСЛУЖИ́ТИСЯ**, -служу́ся, -слу́жишся, *док.* Догоджанням, лестощами домагатися прихильного ставлення; прислужуватись.
ПІДСЛУ́Х *див.* **підслу́хи.**
ПІДСЛУ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підслу́хати.** // **підслу́хано**, *безос. присудк. сл.*
ПІДСЛУ́ХАТИ *див.* **підслу́хувати.**
ПІДСЛУХА́ТИ *див.* **підслу́хувати.**
ПІДСЛУ́ХАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **підслу́хувач.**
ПІДСЛУ́ХАЧКА, -и. Жін. до **підслу́хач.**
ПІДСЛУ́ХИ, -ів, *мн.* (*рідко одн.* **підслух**, -у, *ч.*). Те саме, що **підслу́хування.**
ПІДСЛУХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підслухо́вувати.**
ПІДСЛУХО́ВУВАТИ *див.* **підслу́хувати.**
ПІДСЛУХО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто кого- або що-небудь підслуховує.
ПІДСЛУ́ХУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підслухування. ** **підслу́хувальний при́стрій** – мініатюрний пристрій для запису чи безкабельної передачі на відстань чиїх-небудь розмов.
ПІДСЛУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підслу́хувати.**
ПІДСЛУ́ХУВАТИ *і* **ПІДСЛУХО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш *і* **ПІДСЛУХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСЛУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка.* Потай слухати, прислуховуватися.
ПІДСЛУ́ХУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто підслуховує що-небудь.
ПІДСЛУ́ХУВАЧКА, -и. Жін. до **підслу́хувач.**
ПІДСМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсма́жити.** 2. *у знач. прикм.* Приготовлений до вжитку смаженням.
ПІДСМА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підсма́жений.**
ПІДСМА́ЖИТИ *див.* **підсма́жувати.**
ПІДСМА́ЖИТИСЯ *див.* **підсма́жуватися.**
ПІДСМА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсма́жувати.**
ПІДСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСМА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* Смажачи, готувати до вжитку. // Трохи, злегка смажачи, надавати продуктові певних якостей.
ПІДСМА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДСМА́ЖИТИСЯ**, -житься, *док.* 1. Ставати підсмаженим. 2. *тільки недок.* Пас. до **підсма́жувати.**
ПІДСМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсмали́ти.**
ПІДСМА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підсма́лений.**
ПІДСМАЛИ́ТИ *див.* **підсма́лювати.**
ПІДСМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсма́лювати.**
ПІДСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСМАЛИ́ТИ**, -малю́, -ма́лиш, *док., перех.* Держачи над вогнем, обсмалювати; трохи, злегка смалити.
ПІДСМИ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсми́кати.** 2. *у знач. прикм., розм.* Занадто, незвично короткий (про одяг).
ПІДСМИ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підсми́каний.**
ПІДСМИ́КАТИ *див.* **підсми́кувати.**
ПІДСМИКА́ТИ *див.* **підсми́кувати.**
ПІДСМИ́КАТИСЯ *див.* **підсми́куватися.**
ПІДСМИКА́ТИСЯ *див.* **підсми́куватися.**
ПІДСМИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **підсми́кувати.**
ПІДСМИ́КНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсмикну́ти.** // *у знач. прикм.*
ПІДСМИКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **підсми́куватися.**
ПІДСМИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсми́кувати.**
ПІДСМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПІДСМИКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСМИ́КАТИ**, підсми́каю, підсми́каєш *і рідше* підсми́чу, підсми́чеш, *док., перех.* Смикаючи, піднімати трохи вище. // Підбирати, підсувати під що-небудь нижні краї, кінці, поли чогось; підтикати. // Різким рухом піднімати, підбирати, стуляти і т. ін. (частини тіла).
ПІДСМИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ПІДСМИКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДСМИ́КАТИСЯ**, підсми́каюся, підсми́каєшся *і рідше* підсми́чуся, підсми́чешся, *док.* Обсмикувати на собі одяг, щоб мати акуратний вигляд. // Смикатися злегка, час від часу.
ПІДСМИ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Подвійне переплетення на підошві личаків.
ПІДСМІХА́ТИСЯ *див.* **підсмі́юватися.**
ПІДСМІХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **підсмі́юватися.**
ПІДСМІ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсмі́хуватися.**
ПІДСМІ́ХУВАТИСЯ *див.* **підсмі́юватися.**
ПІДСМІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсмі́юватися.**
ПІДСМІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., кому і без додатка, діал.* Підсміюватися.
ПІДСМІ́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, **ПІДСМІХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся *і рідше* **ПІДСМІ́ХУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДСМІЯ́ТИСЯ**, -ію́ся, -іє́шся, *док.* 1. *з кого – чого, над ким – чим, рідко кому, чому і без додатка.* Висміюючи чиї-небудь дії, вчинки і т. ін., кепкувати з кого-, чого-небудь. 2. *перев. без додатка.* Усміхатися, посміхатися час від часу.
ПІДСМІЯ́ТИСЯ *див.* **підсмі́юватися.**
ПІДСМО́КТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до

підсмокта́ти.

ПІДСМО́КТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підсмо́ктаний.**

ПІДСМОКТА́ТИ *див.* **підсмо́ктувати.**

ПІДСМО́КТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підсмоктування.

ПІДСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **підсмо́ктувати.**

ПІДСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСМОКТА́ТИ**, -мокчу́, -мо́кчеш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Смоктати яку-небудь рідку їжу час від часу. 2. Втягати, всмоктувати під що-небудь або у щось. 3. Переганяти (з одного резервуара в інший).

ПІДСНІГО́ВИЙ, -а́, -е́, *рідко*. Те саме, що **підсні́жний.**

ПІДСНІ́ДАТИ *див.* **підсні́дувати.**

ПІДСНІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСНІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Легко, нашвидкуруч снідати.

ПІДСНІ́ЖНИЙ, -а, -е. Який міститься під снігом. // Який відбувається під снігом.

ПІДСОБИ́ТИ *див.* **підсобля́ти.**

ПІДСО́БКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Підсобне, допоміжне приміщення. 2. Підсобне господарство. 3. Підсобні, допоміжні роботи.

ПІДСОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підставля́ти.**

ПІДСОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДСОБИ́ТИ**, -соблю́, -со́биш; *мн.* підсо́блять; *док.*, *кому*, *розм.* Допомагати.

ПІДСО́БНИЙ, -а, -е. Який має другорядне, допоміжне значення стосовно до чого-небудь першорядного, головного. // Який виконує допоміжну, підготовчу роботу, сприяючи здійсненню чогось основного. // Який використовується як допоміжне приміщення. *Підсобне господарство.* ** **Підсо́бне виробни́цтво** – відокремлена частина промислового або будівельного підприємства з самостійним виробничим процесом, завданням якої є обслуговування основного виробництва.

ПІДСО́БНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Робітник, що виконує допоміжні роботи. 2. Те саме, що **підпомага́ч.**

ПІДСО́БНИЦТВО, -а, *с.* Дії, вчинки підсобника.

ПІДСО́БНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **підсо́бник.**

ПІДСО́БНО-ГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до підсобного господарства.

ПІДСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсо́вувати.**

ПІДСО́ВУВАТИ *див.* **підсува́ти.**

ПІДСО́ВУВАТИСЯ *див.* **підсува́тися.**

ПІДСОКО́ЛИК, -а, *ч.*, *орн.* Невеликий хижий птах родини соколиних; чеглик. ** **Підсоко́лик-білозі́р** – те саме, що **підсоко́лик.**

ПІДСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Злегка, трохи солоний або додатково посолений.

ПІДСО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **підсо́лений.**

ПІДСО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсо́лювати.**

ПІДСОЛИ́ТИ *див.* **підсо́лювати.**

ПІДСОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Злегка, трохи солодкий.

ПІДСОЛО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підсоло́джений.**

ПІДСОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсоло́джувати.**

ПІДСОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСОЛОДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* Робити злегка, трохи солодким.

ПІДСОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **підсоло́джувати.**

ПІДСОЛОДИ́ТИ *див.* **підсоло́джувати.**

ПІДСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсо́лювати.**

ПІДСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСОЛИ́ТИ**, -солю́, -со́лиш, *док.*, *перех.* Солити трохи, злегка або додатково.

ПІДСО́ННЯ, -я, *с.* 1. Місце, простір і т. ін., добре освітлювані сонцем; осоння. 2. Теплий, помірний клімат. // *розм.* Те саме, що **клі́мат.**

ПІДСО́НЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься на сонячному боці, добре освітлюється сонцем. 2. *рідко.* Теплий, нагрітий сонцем.

ПІДСО́С, -у, *ч.* Пристосування для подавання бензину до карбюратора у машинах з двигуном внутрішнього згоряння.

ПІДСО́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **підсисни́й.**

ПІДСО́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **підсо́хнути.** 2. *у знач. прикм.* Який трохи висох, підсохши. 3. *у знач. прикм.* Який висох, став сухим, майже втративши життєздатність (про рослини).

ПІДСО́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **підсо́хлий.**

ПІДСО́ХНУТИ *див.* **підсиха́ти.**

ПІДСО́ХТИ *див.* **підсиха́ти.**

ПІДСО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсочи́ти.**

ПІДСОЧИ́ТИ *див.* **підсо́чувати.**

ПІДСО́ЧКА, -и, *ж.*, *спец.* Те саме, що **підсо́чування.**

ПІДСО́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до підсочування.

ПІДСО́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **підсо́чувати.**

ПІДСО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСОЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.*, *спец.* Робити надрізи на поверхні ростучого дерева, щоб одержати живицю з хвойних рослин, сік із берези, клена і т. ін.

ПІДСО́ШОК, -а, *ч.* Підпірка в тину.

ПІДСПІВА́ТИ *див.* **підспі́вувати.**

ПІДСПІ́ВАЧ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **підспі́вувач.**

ПІДСПІ́ВАЧКА, -и, *рідко.* Жін. до **підспі́вач.**

ПІДСПІ́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підспі́вувати.**

ПІДСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСПІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Співати, вторуючи, підтягуючи кому-, чому-небудь. // Неголосно або час від часу співати. 2. *перен.*, *розм.* Підтримувати кого-небудь із певними намірами, схвалювати чиї-небудь вчинки, дії і т. ін., звичайно негативні.

ПІДСПІ́ВУВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто підспівує кому-, чому-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Той, хто підтримує кого-небудь із певними намірами, схвалює чиї-небудь вчинки, дії і т. ін., звичайно негативні.

ПІДСПІ́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **підспі́вувач.**

ПІДСПІ́Д, -по́ду, *ч.*, *розм.* Те саме, що **спі́д.**

ПІДСПІ́ДОК, -дка, *ч.*, *розм.* Правда, істина і т. ін., що їх приховують, тримають у таємниці.

ПІДСПІ́ЛЬ, *присл.*, *заст.* Поруч.

ПІДСТА́ВА[1], -и, *ж.* 1. Нижня, опорна частина якогось предмета, споруди; основа (у 1 знач.). 2. *перен.* Те головне, на чому базується, основується що-небудь. *Наукова підстава.* // Те, чим пояснюються, виправдовуються вчинки, поведінка і т. ін. кого-небудь. ** **На підста́ві** *чого* – виходячи з чого-небудь, спираючись на щось.

ПІДСТА́ВА[2], -и, *ж.* 1. *діал.* Заміна. 2. *заст.* Коні, якими замінюють у дорозі стомлених, а також місце, де їх замінюють.

ПІДСТА́ВА[3], -и, *ж.*, *діал.* Перешкода.

ПІДСТА́ВИТИ *див.* **підставля́ти.**

ПІДСТА́ВКА, -и, *ж.* 1. Предмет, на якого ставлять що-небудь або який підставляють під щось. 2. Те, чим підпирають що-небудь; підпірка. 3. *муз.* Деталь струнних музичних інструментів, що має вигляд вертикальної дерев'яної пластинки, на яку спираються струни. // У багатострунних музичних інструментах – дерев'яна планка, що притискається до резонатора струнами під час їх натягання.

ПІДСТА́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підста́вка.**

ПІДСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підста́вити.**

ПІДСТА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підста́вити.**

ПІДСТА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **підставля́ти.**

ПІДСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підставля́ти.**

ПІДСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* підста́влять; *док.*, *перех.* 1. Ставити що-небудь під щось. // Установлювати підпірку під що-небудь; підпирати чим-небудь щось. 2. Ставити, розташовувати що-небудь ближче або впритул до кого-, чогось; приставляти. // Наближаючи, повертаючи або виставляючи, робити доступним для кого-, чого-небудь. 3. Позбавляючи захисту, робити доступним для нападу. *Підставляти голову під кулю.* 4. Замінювати чим-, ким-небудь іншим; добирати до чого-небудь за зразком чогось іншого.

ПІДСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **підставля́ти.**

ПІДСТАВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який підставляється під що-небудь або до чого-небудь. 2. Якого підставляють, виставляють замість справжнього, дійсного. 3. *заст.* Признач. для заміни (про коней).

ПІДСТА́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **підста́вка.**

ПІДСТАКА́ННИК, -а, *ч.* Підставка з ручкою для стакана, перев. металева.

ПІДСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Дія за знач. **підста́вити**, **підставля́ти.**

ПІДСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Електротехнічне устаткування для перетворення напруги, виду або сили струму, що подається від центральної електростанції, та розподілу електричної енергії між її споживачами. 2. Проміжна телефонна станція.

ПІДСТА́РКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Літнього віку, у літах (про людину). // Який виявляє ознаки старіння.

ПІДСТА́РКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **підста́ркуватий.**

ПІДСТА́РКУВАТО. Присл. до **підста́ркуватий.**

ПІДСТА́РОСТА, -и, *ч.* Помічник старости.

ПІДСТА́РОСТИХА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина підстарости.

ПІДСТА́РОСТИЧ, -а, *ч.* Син підстарости.

ПІДСТА́РШИЙ, -а, -е. За віком найближчий до старшого; наступний за старшим. // *у знач. ім.* **підста́рший**, -шого, *ч.* Той, хто за віком найближчий до старшого.

ПІДСТЕБНУ́ТИ, -тебну́, -те́бнеш, *док.*, *перех.* Однокр. до **підстіба́ти.**

ПІДСТЕ́БНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підстебну́ти.**

ПІДСТЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсте́жити.**

ПІДСТЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсте́жити.**

ПІДСТЕ́ЖИТИ *див.* **підсте́жувати.**

ПІДСТЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсте́жувати.**

ПІДСТЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСТЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. Те саме, що **вислі́джувати** 1. 2. Підглядати.

ПІДСТЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підстели́ти.** // *у знач. прикм.*

ПІДСТЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстели́ти** і **підстели́тися.**

ПІДСТЕЛИ́ТИ *див.* **підстила́ти.**

ПІДСТЕЛИ́ТИСЯ *див.* **підстила́тися.**

ПІДСТЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстеля́ти.**

ПІДСТЕЛЯ́ТИ *див.* **підстила́ти.**

ПІДСТЕЛЯ́ТИСЯ *див.* **підстила́тися.**

ПІДСТЕЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підстеля́ти.**

ПІДСТЕ́П, -у, *ч.* Перехідна смуга від гористої або лісистої місцевості до степової.

ПІДСТЕПОВИ́Й, -а́, -е́. Розміщений у зоні підстепу.

ПІДСТЕРЕГТИ́ *див.* **підстеріга́ти.**

ПІДСТЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підстерегти́.**

ПІДСТЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстеріга́ти.**

ПІДСТЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСТЕРЕГТИ́**, -ежу́, -еже́ш, *док.*, *перех.* і *без додатка.* Таємно вистежуючи, чекати появи кого-, чого-небудь. // Чекати, вижидати слушного, сприятливого часу, випадку, моменту.

ПІДСТИГА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПІДСТИ́ГНУТИ**, -не, *док.*, *розм.* 1. Трохи стигнути, спіти. 2. Трохи замерзати, холонути.

ПІДСТИ́ГНУТИ *див.* **підстига́ти.**

ПІДСТИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстила́ти.**

ПІДСТИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПІДСТЕЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДСТЕЛИ́ТИ**, -стелю́, -сте́лиш *і рідко* **ПІДІСЛА́ТИ**, підстелю, підсте́леш, *док.*, *перех.* і *без додатка.* 1. Стелити, класти що-небудь під когось, щось. 2. Розміщуватися, залягати безпосередньо під геологічною породою, ґрунтовим шаром і т. ін.

ПІДСТИЛА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ПІДСТЕЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ПІДСТЕЛИ́ТИСЯ**, -сте́литься *і рідко* **ПІДІСЛА́ТИСЯ**, підсте́леться, *док.* 1. Стелитися під когось, щось. 2. *тільки недок.* Пас. до **підстила́ти.**

ПІДСТИ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Те, що підстилається, підкладається під кого-, що-небудь або стелиться на чомусь. // Солома, мох і т. ін., що настеляють у хліві, стайні і т. ін. для худоби. // Шар рослинних залишків, що покриває землю в лісі. 2. *зневажл.* Хвойда, шльондра.

ПІДСТИЛКО́ВИЙ, -а, -е. Який служить для підстилки (у 1 знач.).

ПІДСТИЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Який використовується для підстилання.

ПІДСТІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Пристібати до чого-небудь знизу або збоку. 2. *розм.* Підганяти, стьобаючи чим-небудь гнучким. // *перен.* Квапити, змушувати швидше діяти.

ПІДСТІБНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна підстібати (у 1 знач.).

ПІДСТІ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсті́бувати.**

ПІДСТІ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **підстіба́ти.**

ПІДСТІ́ЖЖЯ, -я, *с.* Підкладка, підстилка під стіг для збереження його від сирості знизу.

ПІДСТІ́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **підсти́лка.**

ПІДСТІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Основа стола (ніжки і рама), на яку настилається кришка.

ПІДСТІ́НОК, -нка, *ч.*, *заст.* Камінний виступ у стіні для надання їй стійкості; нижня частина стіни.

ПІДСТО́ВБА, -и, *ж.*, *діал.* Стовба в плузі.

ПІДСТРАХО́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **підстрахо́вування.** 2. Те, що служить для підстраховування.

ПІДСТРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстрахо́вувати.**

ПІДСТРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСТРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Допомагати, підтримувати і т. ін. кого-небудь, щоб запобігти нещасним випадкам при виконанні чого-небудь. 2. *перен.* Вживати заходів на випадок непередбачених обставин, забезпечувати благополучне здійснення чого-небудь передбаченими заздалегідь діями.

ПІДСТРАХО́ВУВАТИСЯ, -о́вуюся, -о́вуєшся, *недок*, **ПІДСТРАХУВА́ТИСЯ**, -у́юсь, -у́єшся, *док.*, *розм.* Вживати заходів, щоб захистити себе від непередбачених обставин.

ПІДСТРАХУВА́ТИ *див.* **підстрахо́вувати.**

ПІДСТРАХУВА́ТИСЯ *див.* **підстрахо́вуватися.**

ПІДСТРЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підстре́лити.** // **підстре́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Поранений, уражений пострілом.

ПІДСТРЕ́ЛИТИ *див.* **підстрі́лювати.**

ПІДСТРЕ́ЛЮВАТИ *див.* **підстрі́лювати.**

ПІДСТРИБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **підстри́бувати.**

ПІДСТРИ́БОМ, *присл.*, *розм.* Трохи, злегка підстрибуючи.

ПІДСТРИ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстри́бувати** 1, 2.

ПІДСТРИ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Робити невеликі стрибки вгору; підскакувати, підплигувати. // Злегка підлітати вгору від поштовхів, коливань і т. ін. // Дуже здригатися, коливатися. 2. Пересуватися або наближатися стрибками до кого-, чого-небудь. 3. *тільки недок.*, *перен.*, *розм.* Бути рухливим, добре почувати себе.

ПІДСТРИБЦЕ́М, *присл.*, *розм.* Те саме, що **підстри́бом.**

ПІДСТРИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстрига́ти.**

ПІДСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСТРИ́ГТИ**, -ижу́, -иже́ш, *док.*, *перех.* Ножицями, машинкою і т. ін. зрізати, відрізати або, підрізуючи і підрівнюючи, укорочувати (перев. волосся). // Підрізувати волосся яким-небудь способом, за якимось зразком, якоюсь модою і т. ін. // Підрізуючи, вкорочуючи гілки, сучки і т. ін., надавати кущам, деревам певної форми.

ПІДСТРИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДСТРИ́ГТИСЯ**, -ижу́ся, -иже́шся, *док.* 1. Підстригати собі волосся. 2. *тільки недок.* Пас. до **підстрига́ти.**

ПІДСТРИ́ГТИ *див.* **підстрига́ти.**

ПІДСТРИ́ГТИСЯ *див.* **підстрига́тися.**

ПІДСТРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підстри́гти.** 2. *у знач. прикм.* Підкорочений стрижкою. // З коротким волоссям. // Який набрав певної форми після підрізування, укорочення (про кущі, дерева, гілки і т. ін.).

ПІДСТРИ́ЖКА, -и, *ж.* Те саме, що **підстрига́ння.**

ПІДСТРІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **підстре́лений.**

ПІДСТРІ́ЛИТИ *див.* **підстрі́лювати.**

ПІДСТРІ́ЛЮВАТИ *і* **ПІДСТРЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСТРІ́ЛИТИ** *і* **ПІДСТРЕ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех.* Ранити, уражати пострілом. 2. *неперех.*, *тільки недок.*, *за ким*, *перен.*, *розм.* Упадати за жінкою.

ПІДСТРІ́ШНИЦЯ, -і, *ж.* Місце під стріхою хати.

ПІДСТРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підстро́їти.**

ПІДСТРО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстро́їти.**

ПІДСТРО́ЇТИ *див.* **підстро́ювати.**

ПІДСТРО́ЇТИСЯ *див.* **підстро́юватися.**

ПІДСТРО́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Надання музичному інструментові певної висоти звуку, певного строю. 2. Налагодження, відрегулювання якогось пристрою, механізму, підготовка його до роботи.

ПІДСТРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підстрочи́ти.**

ПІДСТРОЧИ́ТИ *див.* **підстро́чувати.**

ПІДСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстро́чувати.**

ПІДСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСТРОЧИ́ТИ**, -строчу́, -стро́чиш, *док.*, *перех.* Підшивати строчкою знизу, по краю, прострочувати додатково.

ПІДСТРО́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для підстроювання.

ПІДСТРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстро́ювати.**

ПІДСТРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСТРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **підшико́вувати.** 2. *перен.*, *розм.*, *також без додатка.* Таємно, з умислом улаштовувати, зчиняти щось (перев. неприємне для кого-небудь). 3. Настроювати музичний інструмент трохи, додатково або відповідно до голосу або ладу іншого музичного інструмента. // Пристосовувати, установлювати для приймання яких-небудь хвиль: радіо, магнітних і т. ін. 4. *перен.*, *розм.* Навівати кому-небудь якісь думки, наміри і т. ін., спрямовуючи їх певним чином.

ПІДСТРО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДСТРО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.* 1. *розм.* Ставати в один ряд, стрій з ким-, чим-небудь. 2. Настроювати музичний інструмент, пристосовуючи до голосу або ладу іншого музичного інструмента. 3. *тільки недок.* Пас. до **підстро́ювати.**

ПІДСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підструга́ти.**

ПІДСТРУГА́ТИ *див.* **підстру́гувати.**

ПІДСТРУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підстру́гувати.**

ПІДСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСТРУГА́ТИ**, підстружу́, підстру́жеш *і* підструга́ю, підструга́єш, *док.*, *перех.* 1. Трохи, додатково стругати. *Підстругувати дошки.* 2. Робити гострим кінець олівця, пера і т. ін.

ПІДСТРУ́ГУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **підстру́гувати.**

ПІДСТРУ́ЖКА, -и, *ж.* Те саме, що **підстру́гування.**

ПІДСТРУ́НЧИТИ *див.* **підстру́нчувати.**

ПІДСТРУ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСТРУ́НЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **підбу́рювати** 1. // Те саме, що **підохо́чувати** 1.

ПІДСТУП, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **підступа́ти** 1 і **підступа́тися.** 2. *перев. мн.* Шлях, місце для підходу, наближення до чого-небудь (міста, села). 3. *перен.* Зловмисність, прикрита показною доброзичливістю.

ПІДСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДСТУПИ́ТИ**, -ступлю́, -сту́пиш, *док.* 1. Ступаючи, наближатися, підходити до кого-, чого-небудь. // Підходити, нападаючи, наступаючи. // *перен.*, *розм.* Наближатися, наступати, наставати (про час, явища, події і т. ін.). 2. *перен.* Посилюючись, раптово виявлятися, охоплюючи кого-небудь (про почуття, певний стан і т. ін.). // *безос.* 3. *перен.* Розміщуватися біля чого-небудь, межувати з чимсь (про ліс, гори і т. ін.). 4. *розм.* Звертатися до кого-небудь із проханням, вимогою і т. ін. // *перен.* Починати що-небудь.

ПІДСТУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДСТУПИ́ТИСЯ**, -ступлю́ся, -сту́пишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **підступа́ти** 1, 4.

ПІДСТУПИ́ТИ *див.* **підступа́ти.**

ПІДСТУПИ́ТИСЯ *див.* **підступа́тися.**

ПІДСТУ́ПНИЙ, -а, -е. Який показною доброзичливістю прикриває злий намір; хитрий, лукавий. // Який виражає підступництво, віроломство. // Який таїть несподівану неприємність, біду, небезпеку.

ПІДСТУ́ПНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Людина, що здатна до підступу (у 3 знач.).

ПІДСТУ́ПНИЦТВО, -а, *с.* 1. Властивість за знач. **підсту́пний.** 2. Підступний замір або вчинок.

ПІДСТУ́ПНИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **підсту́пник.**

ПІДСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **підсту́пництво.**

ПІДСТУ́ПНО. Присл. до **підсту́пний.**

ПІДСЬО́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсьоба́ти.**

ПІДСЬОБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсьоба́ти.**

ПІДСЬОБА́ТИ *див.* **підсьо́бувати**[1].

ПІДСЬОБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **підсьо́бувати**[2].

ПІДСЬО́БНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсьобну́ти.**

ПІДСЬО́БУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **підсьо́бувати**[1].

ПІДСЬО́БУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **підсьо́бувати**[2].

ПІДСЬО́БУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСЬОБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Сьобаючи, підшивати під що-небудь.

ПІДСЬО́БУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Сьобаючи час від часу, примушувати швидко бігти. // *перен.* Квапити, спонукуючи робити що-небудь швидше, краще.

ПІДСУБІ́ЙНИЙ, -а, -е, *діал.* Підливний. *Підсубійне колесо. Підсубійний млин.*

ПІДСУБІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *діал.* Підливний млин.

ПІДСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсува́ти.**

ПІДСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПІДСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Сунучи, переміщати що-небудь під когось, щось. 2. Наближати що-небудь до когось, чогось. // Совгаючи, переміщати знизу вгору. 3. *розм.* Підкладати, давати і т. ін. що-небудь комусь несподівано або непомітно. // Влаштувати кого-небудь десь, пристосувати до чогось із якою-небудь метою. // Обдурюючи кого-небудь, давати йому щось недоброякісне, непотрібне.

ПІДСУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПІДСО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Сунучись, наближатися до кого-, чого-небудь. // Ідучи, ідучи і т. ін., наближатися до кого-, чого-небудь. 2. *перен. розм.* Улесливо звертатися до кого-небудь, домагаючись чогось. 3. *тільки недок.* Пас. до **підсува́ти, підсо́вувати.**

ПІДСУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Упереджене суддівство на спортивному змаганні.

ПІДСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *неперех.*, *розм.* Судити на спортивному змаганні упереджено, на чию-небудь користь.

ПІДСУ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який підлягає суду, має розглядатися в суді. 2. Який звинувачується в чому-небудь і перебуває під судом. // *у знач. ім.* **підсу́дний**, -ного, *ч.*; **підсу́дна**, -ної, *ж.* Людина, яка звинувачується в чому-небудь і перебуває під судом. *Опинитися на лаві підсудних.*

ПІДСУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підсу́дний.**

ПІДСУ́ДОК, -дка, *ч.*, *заст.* Помічник судді або писар у земському суді.

ПІДСУ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсука́ти.**

ПІДСУКА́ТИ *див.* **підсу́кувати.**

ПІДСУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсу́кувати.**

ПІДСУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСУКА́ТИ**, -ука́ю, -ука́єш *і* -учу́, -у́чиш; *наказ. сп.* -ука́й *і* -учи́; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Сукаючи, додатково приєднувати; присукувати. 2. Загинаючи, робити коротшим; закачувати.

ПІДСУМКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **підсумок.** 2. Завершальний, заключний.

ПІДСУ́МКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **підсу́мок.**

ПІДСУМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсумува́ти.**

ПІДСУМО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підсумовування.

ПІДСУМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсумо́вувати.**

ПІДСУМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСУМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Обчислювати що-небудь, підраховуючи загальну суму. 2. *перен.* Робити висновки з чого-небудь; узагальнювати зроблене, сказане.

ПІДСУМО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДСУМУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Набувати узагальненого, закінченого виразу. 2. *тільки недок.* Пас. до **підсумо́вувати.**

ПІДСУМО́ВУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підсумо́вувати.**

ПІДСУ́МОК, -мка, *ч.* Невелика шкіряна поясна сумка для патронів.

ПІ́ДСУМОК, -мку, *ч.* 1. Сума, одержувана внаслідок якого-небудь підрахунку. 2. *перен.* Результат якої-небудь діяльності, занять і т. ін. *Підбивати підсумки.*

ПІДСУМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсумува́ти.**

ПІДСУМУВА́ТИ *див.* **підсумо́вувати.**

ПІДСУМУВА́ТИСЯ *див.* **підсумо́вуватися.**

ПІДСУ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсу́нути.**

ПІДСУ́НУТИ *див.* **підсува́ти.**

ПІДСУ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсу́нути.** // **підсу́нуто**, *безос. присудк. сл.*

ПІДСУ́НУТИСЯ *див.* **підсува́тися.**

ПІДСУПУ́ТНИКОВИЙ, -а, -е. Що здійснюється синхронно за часом і місцем із космічним супутником (про вивчення чого-небудь).

ПІДСУРМИ́ТИ *див.* **підсу́рмлювати.**

ПІДСУРМИ́ТИСЯ *див.* **підсу́рмлюватися.**

ПІДСУ́РМЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДСУРМИ́ТИ**, -млю, -ми́ш; *мн.* підсурмля́ть; *док.*, *перех.* Те саме, що **підчо́рнювати.**

ПІДСУ́РМЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДСУРМИ́ТИСЯ**, -млю́ся, -ми́шся; *мн.* підсурмля́ться; *док.* 1. Те саме, що **підчо́рнюватися.** 2. *тільки недок.* Пас. до **підсу́рмлювати.**

ПІДСУСІ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДСУСІ́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Розміщуватися по сусідству: присусіджуватися.

ПІДСУСІ́ДИТИСЯ *див.* **підсусі́джуватися.**

ПІДСУСІ́ДОК, -дка, *ч.* У дореволюційній Росії та в Україні – безземельний селянин, що проживав у чужому будинку.

ПІДСУТУ́ЖНЕ, *присл.*, *діал.* Сутужно, скрутно.

ПІДСУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підсуши́ти.** 2. *у знач. прикм.* Трохи висушений. 3. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Сухорлявий, худий.

ПІДСУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підсу́шений.**

ПІДСУШИ́ТИ *див.* **підсу́шувати.**

ПІДСУШИ́ТИСЯ *див.* **підсу́шуватися.**

ПІДСУ́ШКА, -и, *ж.* Дія за знач. **підсуши́ти, підсу́шувати.**

ПІДСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підсу́шувати.**

ПІДСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДСУШИ́ТИ**, -сушу́, -су́шиш, *док.*, *перех.* 1. Трохи висушувати. 2. *перен.*, *розм.* Робити сухорлявим, худим.

ПІДСУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДСУШИ́ТИСЯ**, -су́шиться, *док.* 1. Трохи підсихати. 2. *тільки недок.* Пас. до **підсу́шувати.**

ПІДСЬОРБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **підсьо́рбувати.**

ПІДСЬО́РБУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **підсьо́рбувати.**

ПІДСЬО́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Час від часу сьорбати.

ПІДТАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтава́ти.**

ПІДТАВА́ТИ, -ає́, *недок.*, **ПІДТА́НУТИ**, -не, *док.* Танути потроху, знизу або з країв.

ПІДТА́КАЧКА, -и, *ч. і ж.*, *етн.*, *жарт.* Другий сват чи друга сваха.

ПІДТА́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **підта́кувати.**

ПІДТА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підта́кувати.**

ПІДТА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Погоджуватися з чиєю-небудь думкою, висловлюванням, звичайно повторюючи "так" або інші слова на потвердження згоди. 2. Схвалювати, підтримувати чиї-небудь дії, вчинки.

ПІДТА́КУВАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто підтакує або має звичку підтакувати.

ПІДТА́КУВАЧКА, -и, *розм.* Жін. до **підта́кувач.**

ПІДТА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **підта́нути.** 2. *у знач. прикм.* Трохи, злегка розталий.

ПІДТА́ЛИНА, -и, *ж.* Підснігова вода на дорозі під час розтавання снігу, а також такий сніг.

ПІДТА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **підта́лий.**

ПІДТА́НУТИ *див.* **підтава́ти.**

ПІДТАНЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтанцьо́вувати.**

ПІДТАНЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТАНЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. Супроводжувати танком яку-небудь дію або робити танцювальні рухи. 2. Супроводжувати танком хореографічного колективу спів, виконання пісні вокалістом.

ПІДТАНЦЮВА́ТИ *див.* **підтанцьо́вувати.**

ПІДТАСКА́ТИ *див.* **підта́скувати.**

ПІДТАСКА́ТИСЯ *див.* **підта́скуватися.**

ПІДТА́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підта́скувати.**

ПІДТА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТАСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Таскаючи, наближати до кого-, чого-небудь. // *безос.* Про несподівану, небажану, невчасну появу кого-, чого-небудь. 2. Таскаючи, заносити під що-небудь.

ПІДТА́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДТАСКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *розм.* Ледве, насилу підходити, наближатися до кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **підта́скувати.**

ПІДТАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтасува́ти.** // **підтасо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПІДТАСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підтасо́ваний.**

ПІДТАСО́ВКА, -и, *ж.* Дія за знач. **підтасува́ти, підтасо́вувати.**

ПІДТАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтасо́вувати.**

ПІДТАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Тасуючи, підбирати навмисно в певному порядку. 2. *перен.* Викривляти, навмисно підбираючи лише вигідне для якого-небудь висновку, якоїсь дії та відкидаючи суперечне.

ПІДТАСО́ВУВАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто займається підтасовуванням.

ПІДТАСО́ВУВАЧКА, -и, *розм.* Жін. до **підтасо́вувач.**

ПІДТАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтасува́ти.**

ПІДТАСУВА́ТИ *див.* **підтасо́вувати.**

ПІДТВЕ́РДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтве́рдити.** // **підтве́рджено**, *безос. присудк. сл.*

ПІДТВЕ́РДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підтве́рджений.**

ПІДТВЕ́РДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **підтве́рдити.** 2. Те, що підтверджує, чим підтверджується що-небудь. 3. У системах передачі даних – керувальне повідомлення або сигнал керування, які видаються у відповідь на прийняте повідомлення.

ПІДТВЕРДЖУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що підтверджує що-небудь; підтверджуючий.

ПІДТВЕ́РДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **підтве́рджувати.**

ПІДТВЕ́РДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтве́рджувати.**

ПІДТВЕ́РДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТВЕ́РДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех. і без додатка.* Визнавати, засвідчувати правильність, достовірність, істинність чого-небудь. // Доводити достовірність, істинність чого-небудь, підкріплюючи фактами, доказами і т. ін. // Служити доказом правильності, істинності чого-небудь.

ПІДТВЕ́РДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПІДТВЕ́РДИТИСЯ**, -диться, *док.* 1. Виявлятися правильним, достовірним, істинним; підкріплюватися фактами, доказами. 2. *тільки недок.* Пас. до **підтве́рджувати.**

ПІДТВЕ́РДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтве́рджувати.**

ПІДТВЕ́РДИТИ *див.* **підтве́рджувати.**

ПІДТВЕ́РДИТИСЯ *див.* **підтве́рджуватися.**

ПІДТВЕ́РДНИЙ, -е́рдна́, -е́рдне́. Який містить підтвердження чого-небудь.

ПІДТВЕ́РДНО. Присл. до **підтве́рдний.**

ПІДТЕ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **підтекти́.**

ПІДТЕ́КСТ, -у, *ч.* Внутрішній, прихований зміст якого-небудь тексту, висловлювання.

ПІДТЕКСТІ́ВКА *див.* **підтексто́вка.**

ПІДТЕКСТО́ВКА, ПІДТЕКСТІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Текст на пояснення чого-небудь (звичайно малюнка). 2. Текст, вірші для пісенної музики.

ПІДТЕКСТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтексто́вувати.**

ПІДТЕКСТО́ВУВАТИ *див.* **підтекстува́ти.**

ПІДТЕКСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ПІДТЕКСТО́ВУВАТИ**, -о́вую, -о́вуєш, *недок.*, *перех.* Скласти (складати) текст для готової пісенної музики.

ПІДТЕКТИ́ *див.* **підтіка́ти.**

ПІДТЕ́РТИ *див.* **підтира́ти.**

ПІДТЕ́РТИСЯ *див.* **підтира́тися.**

ПІДТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтеса́ти.**

ПІДТЕ́САНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підте́саний.**

ПІДТЕСА́ТИ *див.* **підті́сувати.**

ПІДТИ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підти́кати.** 2. *у знач. прикм.* З підібраними, підгорнутими під що-небудь краями, кінцями і т. ін. // В одязі з такими краями, кінцями і т. ін.

ПІДТИ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підти́каний**.

ПІДТИ́КАТИ *див.* **підтика́ти**.

ПІДТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДТИ́КАТИ**, підти́чу, підти́чеш *і* підти́каю, підти́каєш *і* **ПІДІТКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Підбирати, підгортати під що-небудь поли, нижні краї одягу. *Підіткнути спідницю.* // Підсовувати, затикати щось під що-небудь. 2. *кого.* Допомагати комусь підбирати, підсувати під щось нижні краї, поли його одягу.

ПІДТИ́КАТИСЯ *див.* **підтика́тися**.

ПІДТИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДТИ́КАТИСЯ**, підти́чуся, підти́чешся *і* підти́каюся, підти́каєшся *і* **ПІДІТКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* 1. Підбираючи поли, нижні краї свого одягу, підгортати їх під що-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **підтика́ти**.

ПІДТИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтина́ти**.

ПІДТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДТЯ́ТИ** *і* **ПІДІТНУ́ТИ**, підітну́, підітне́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Різати, рубати трохи не до кінця або знизу, в нижній частині. 2. *розм.* Укорочувати, відрізуючи кінці. 3. *перен.* Позбавляти сили, пружності, примушувати згинатися, підгинатися (ноги, коліна). // Позбавляти кого-небудь сил, бадьорості, стійкості і т. ін. 4. *перен.*, *розм.* Ослаблювати, приводити до розладу щось або підривати силу, волю і т. ін. // Розладнувати, підривати чий-небудь добробут.

ПІДТИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПІДТЯ́ТИСЯ** *і* **ПІДІТНУ́ТИСЯ**, підітне́ться, *док.* 1. Втрачаючи силу, пружність, згинатися, підгинатися (про ноги, коліна). 2. *тільки недок.* Пас. до **підтина́ти**.

ПІДТИ́П, -у, *ч.* Проміжний таксон між класом і типом, що об'єднує ряд класів.

ПІДТИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтира́ти**.

ПІДТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДТЕ́РТИ**, підітру́, підітре́ш, *док.*, *перех.* 1. Терти, змітаючи, знімаючи що-небудь з якоїсь поверхні. 2. *розм.* Витирати що-небудь, очищаючи або звільняючи від чогось. 3. Злегка пошкоджувати тертям.

ПІДТИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДТЕ́РТИСЯ**, підітру́ся, підітре́шся, *док.* 1. Злегка пошкоджуватися тертям. 2. *тільки недок.* Пас. до **підтира́ти**. 3. Очищатися.

ПІДТИ́РКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підте́рти, підтира́ти** і **підте́ртися, підтира́тися**. 2. Ганчірка, папір і т. ін., якими підтирають що-небудь. 3. *розм.* Витерте місце на чому-небудь написаному або намальованому.

ПІДТИ́СК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **підти́снути, підти́скувати**. 2. *спец.* Те, чим притискують що-небудь.

ПІДТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтиска́ти**.

ПІДТИ́СКАТИ *див.* **підтиска́ти**.

ПІДТИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПІДТИ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТИ́СКАТИ**, -аю, -аєш *і* **ПІДТИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* підти́с, -и́сла, -и́сло *і* підти́снув, -и́снула, -и́снуло; *док.*, *перех.* 1. *розм.* З силою, насилу засовувати під що-небудь. 2. *спец.* Додатково в якому-небудь місці надавлювати підтиском на що-небудь.

ПІДТИСКА́ТИСЯ *див.* **підтиска́тися**.

ПІДТИСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПІДТИ́СКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДТИ́СКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся *і* **ПІДТИ́СНУТИСЯ**, -нуся, -нешся; *мин. ч.* підти́сся, -и́слася, -и́слося *і* підти́снувся, -и́снулася, -и́снулося; *док.*, *розм.* 1. З силою, тиснучись, забиратися під що-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **підтиска́ти** і **підти́скувати**.

ПІДТИСКНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до підтиску і підтискування.

ПІДТИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підти́скувати**.

ПІДТИ́СКУВАТИ *див.* **підтиска́ти**.

ПІДТИ́СКУВАТИСЯ *див.* **підтиска́тися**.

ПІДТИ́СНЕНИЙ, ПІДТИ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підти́снути**.

ПІДТИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підти́снути**.

ПІДТИ́СНУТИ *див.* **підтиска́ти**.

ПІДТИ́СНУТИЙ *див.* **підти́снений**.

ПІДТИ́СНУТИСЯ *див.* **підтиска́тися**.

ПІДТИТА́РІЙ, -я, **ПІДТИТА́РНИЙ**, -ного, *ч.*, *діал.* Церковний підстароста.

ПІДТИТА́РНИЙ *див.* **підтита́рій**.

ПІДТИ́Ч, -і, *ж.*, *діал.* Палиця для розвішування рибальської сіті.

ПІДТИ́ЧКА, -и, *ж.*, *заст.* Нижня частина жіночої сорочки, пришита, звичайно в поясі, до верхньої.

ПІДТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтіка́ти**.

ПІДТІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДТЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док.* 1. Текти, підпливати під кого-, що-небудь. 2. Намокати від проникнення під низ якої-небудь рідини. // *розм.* Підпухати від незначного підшкірного крововиливу або від інших причин. 3. *розм.* Протікати, просочуватися потроху через що-небудь. 4. *розм.* Пропускати рідину крізь дірки, тріщини і т. ін.; протікати.

ПІДТІНИ́ТИ *див.* **підтіня́ти**.

ПІДТІ́НЮВАТИ *див.* **підтіня́ти**.

ПІДТІНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПІДТІ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДТІНИ́ТИ**, -тіню́, -ті́ниш, *док.*, *рідко.* Частково або час від часу створювати тінь.

ПІДТІ́ПАНКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Неохайна жінка, замазуха. 2. Хвойда, шльондра.

ПІДТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підті́сувати**.

ПІДТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *перех.* Тесати, стісувати трохи або додатково.

ПІДТІ́СУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто щось підтісує.

ПІДТІ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Пришита до верхньої нижня частина сорочки нижче від пояса.

ПІДТОВА́РНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Колода, яку підкладають під човни, бочки і т. ін.

ПІДТОВКТИ́, -вчу́, -вче́ш, *док.*, *перех.* Натовкти ще трохи, додатково.

ПІДТО́КА, -и, *ж.* Колода у возі, яка з'єднує його передню частину із задньою.

ПІДТОМИ́ТИСЯ *див.* **підто́млюватися**.

ПІДТО́МЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Трохи стомлений.

ПІДТО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Стан за знач. **підто́млений**.

ПІДТО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДТОМИ́ТИСЯ**, -томлю́ся, -то́мишся, *док.*, *діал.* Трохи стомлюватися.

ПІДТОПИ́ТИ[1] *див.* **підто́плювати**[1].

ПІДТОПИ́ТИ[2] *див.* **підто́плювати**[2].

ПІДТО́ПЛЕНИЙ[1], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтопи́ти**[1].

ПІДТО́ПЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтопи́ти**[2].

ПІДТО́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підто́плений**[2].

ПІДТО́ПЛЕННЯ[1], -я, *с.*, *розм.* 1. Дія за знач. **підтопи́ти**[1]. 2. Сухі тріски для розпалювання.

ПІДТО́ПЛЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **підтопи́ти**[2].

ПІДТО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підто́плювати**.

ПІДТО́ПЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДТОПИ́ТИ**, -топлю́, -то́пиш; *мн.* підто́плять; *док.*, *перех.*, *у чому і без додатка*, *розм.* 1. Топити, протоплювати трохи або додатково. 2. Розтоплювати, розплавляти трохи або додатково.

ПІДТО́ПЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш *і* **ПІДТОПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДТОПИ́ТИ**, -топлю́, -то́пиш; *мн.* підто́плять; *док.*, *перех.* Затоплювати, заливати водою знизу або частково.

ПІДТОПЛЯ́ТИ *див.* **підто́плювати**[2].

ПІДТО́ПТАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтопта́ти**. 2. *у знач. прикм.* Трохи зношений (про взуття). // *перен.* Зрілого віку; немолодий, літній (про людину). // Який виявляє ознаки фізичного ослаблення від старості, виявляє ознаки старіння.

ПІДТО́ПТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **підто́птаний**.

ПІДТОПТА́ТИ *див.* **підто́птувати**.

ПІДТОПТА́ТИСЯ, -топчу́ся, -то́пчешся, *док.*, *розм.* 1. Стомитися від тривалого ходіння, топтання і т. ін. 2. Трохи зноситися (про взуття). // *перен.* Втратити силу, міцність, ослабнути від старості.

ПІДТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підто́птувати**.

ПІДТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТОПТА́ТИ**, -топчу́, -то́пчеш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Топтати, давити, затоптувати, підминаючи під себе ногами. 2. Трохи зношувати (взуття). 3. Тривалою ходьбою стомлювати (ноги).

ПІДТОРГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підторго́вувати**.

ПІДТОРГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТОРГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. Додатково до інших заробітків приробляти торгівлею. 2. *тільки недок.* Торгувати потроху, займатися дрібною торгівлею.

ПІДТОРГУВА́ТИ *див.* **підторго́вувати**.

ПІДТО́РЖЯ, -я, *с.*, *рідко.* Переддень ярмарки, базару, а також торгівля у цей день.

ПІДТОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підторочи́ти**.

ПІДТОРОЧИ́ТИ *див.* **підторо́чувати**.

ПІДТОРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підторо́чувати**.

ПІДТОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТОРОЧИ́ТИ**, -рочу́, -ро́чиш, *док.*, *перех.* Прив'язувати ремінцями до сідла; приторочувати.

ПІДТОРО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **підторо́чувати**.

ПІДТО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підточи́ти**[1].

ПІДТО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підто́чений**.

ПІДТО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підточи́ти**.

ПІДТО́ЧИНИ, -ин, *мн.* Найдрібніше зерно, що просіялося крізь решето.

ПІДТОЧИ́ТИ[1] *див.* **підто́чувати**[1].

ПІДТОЧИ́ТИ[2] *див.* **підто́чувати**[2].

ПІДТОЧИ́ТИСЯ *див.* **підто́чуватися**[1].

ПІДТОЧИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Жіноча сорочка з підшитою нижньою частиною.

ПІДТО́ЧУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **підто́чувати**[1].

ПІДТО́ЧУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **підто́чувати**[2].

ПІДТО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.* 1. Точити, нагостровувати, обрізувати і т. ін. трохи або додатково. 2. Пошкоджувати, під'їдаючи, об'їдаючи що-небудь. // Поступово руйнувати. 3. *перен.* Руйнівно впливати на кого-, що-небудь. 4. *розм.* Цідити потроху або додатково.

ПІДТО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.* Підшивати що-небудь наскрізною строчкою.

ПІДТО́ЧУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ПІДТОЧИ́ТИСЯ**, -то́читься, *док.* 1. *розм.* Підгинатися, згинатися від слабості, втоми і т. ін. (про ноги). 2. *тільки недок.* Пас. до **підто́чувати**[1].

ПІДТО́ЧУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **підто́чувати**[2].

ПІДТРА́ВОК, -вка, *ч.* Невисока трава, що росте серед вищої частини травостою, рідше – серед злаків.

ПІДТРИ́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтри́мати**. // **підтри́мано**, *безос. присудк. сл.*

ПІДТРИ́МАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтри́мати**.

ПІДТРИ́МАТИ *див.* **підтри́мувати**.

ПІДТРИ́МКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підтри́мати, підтри́мувати**. 2. Те, що підтримує (у 1 знач.) кого-, що-небудь, служить опорою комусь, чомусь. 3. Забезпечення, надання необхідних засобів у процесі створення, проектування об'єкта, системи. 4. Супроводження об'єкта, системи у процесі експлуатації. 5. *перен.*, *розм.* Те, що зберігає чию-небудь життєздатність, підкріплює, зміцнює кого-небудь. // Те, що вселяє впевненість, підбадьорює.

ПІДТРИ́МУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-, кого-небудь підтримує.

ПІДТРИ́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтри́мувати**.

ПІДТРИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтри́мувати**.

ПІДТРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТРИ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Притримуючи, тримаючи, не давати упасти кому-, чому-небудь. 2. Подавати матеріальну, моральну і т. ін. допомогу, сприяти в чому-небудь. // Приєднуючись, надаючи підкріплення, збільшувати чисельність. *Підтримувати компанію.* 3. Продовжуючи що-небудь, не давати припинятися, порушуватися, зникати і т. ін. // Підкріплюючи чим-небудь, зберігати, не давати загинути. // Зберігати, тримати в певному стані, в потрібному вигляді і т. ін. 4. Поділяючи погляди, виявляючи симпатію, виступати на захист або на боці кого-, чого-небудь.

ПІДТРИ́МУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **підтри́мувати**.

ПІДТРИ́МУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підтри́мувати**.

ПІДТРО́ПІКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **субтро́піки**.

ПІДТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **підтро́піки**.

ПІДТРОЮ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтрою́джувати**.

ПІДТРОЮ́ДЖУВАТИ *див.* **підтроюдити**.

ПІДТРОЮ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, **ПІДТРОЮ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Нацькувати.

ПІДТРУСИ́ТИ *див.* **підтру́шувати**.

ПІДТРУХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПІДТРУХНУ́ТИ**, -не́, *док.* Трухнути злегка з боків або знизу.

ПІДТРУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтру́хнути**.

ПІДТРУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **підтру́хлий**.

ПІДТРУХНУ́ТИ *див.* **підтруха́ти**.

ПІДТРУХНУ́ТИ *див.* **підтру́шувати**.

ПІДТРУ́ХНУТИ, -не; *мин. ч.* підтру́х, -у́хла, -у́хло *і* підтру́хнув, -у́хнула, -у́хнуло, *док.* Підгнити.

ПІДТРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтру́шувати**.

ПІДТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТРУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш *і* **ПІДТРУХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Злегка трусити, змушувати коливатися. 2. Давати додатково сіна, зерна і т. ін. на корм худобі.

ПІДТРЯХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтряха́ти**.

ПІДТРЯХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПІДТРЯ́ХНУТИ**, -не, *док.* Висихати злегка або місцями.

ПІДТРЯ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтряха́ти**.

ПІДТРЯ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **підтря́хлий**.

ПІДТРЯ́ХНУТИ *див.* **підтряха́ти**.

ПІДТУ́МОК, -мка, *ч.*, *діал.* Помісь, покруч.

ПІДТУ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Стомитися від тривалого ходіння, тупання.

ПІДТУ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* Однокр. до **підту́пувати**.

ПІДТУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підту́пувати**.

ПІДТУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Стукати, тупати ногою об підлогу, об землю, в такт чому-небудь.

ПІДТУПЦЕ́М, *присл.*, *діал.* Підтюпцем.

ПІДТУШО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтушува́ти**.

ПІДТУШО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підтушо́ваний**.

ПІДТУШО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтушо́вувати**.

ПІДТУШО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТУШУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Тушувати злегка або в окремих місцях.

ПІДТУШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтушува́ти**.

ПІДТУШУВА́ТИ *див.* **підтушо́вувати**.

ПІДТЬО́ХКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтьо́хкувати**.

ПІДТЬО́ХКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Тьохкати неголосно або в такт чому-небудь.

ПІДТЬО́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **підтьо́хкувати**.

ПІДТЮ́ПКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **підтюпцем**.

ПІДТЮ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **підтю́пувати**.

ПІДТЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Рухатися підтюпцем, підбігцем.

ПІДТЮ́ПЦЕМ, *присл.*, *розм.* Дрібними швидкими кроками. // Труськом (про коней).

ПІДТЯ́ГА, -и, *ч.*, *жарт.* Злодій, крадій.

ПІДТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтяга́ти** і **підтяга́тися**.

ПІДТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПІДТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДТЯГТИ́** *і* **ПІДТЯГНУ́ТИ**, -тягну́, -тя́гнеш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Тягнучи, наближати до когось, чогось. // Піднімати що-небудь угору, вище. 2. Затягувати тугіше, щільно притискуючи, припасовуючи до чого-небудь. // Натягувати що-небудь обвисле, ослабле. // *розм.* Тугіше загвинчувати, міцніше забивати і т. ін. // *розм.* Міцно стулювати (губи). 3. *перен.*, *розм.* Змушувати кого-небудь краще, акуратніше виконувати свої обов'язки, поліпшувати дисципліну і т. ін. // Примушувати кого-небудь поліпшити свою роботу, рівняючись на кращих, передових. // Поліпшувати знання з якогось предмета. 4. Зосереджувати де-небудь війська, зброю і т. ін., пересувати їх ближче до кого-, чого-небудь. 5. Приєднуватися до співаючого, підспівувати йому. 6. *безос.*, *розм.* Спричиняти схуднення. // Втягувати всередину, робити запалим (живіт, боки і т. ін.). *Підтягувати живіт.*

ПІДТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПІДТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДТЯГТИ́СЯ** *і* **ПІДТЯГНУ́ТИСЯ**,

-тягну́ся, -тя́гнешся, *док.* 1. Держачись руками за що-небудь, підтягувати себе, своє тіло кудись. // *перен.* Переміщатися, підійматися знизу вгору. 2. Зосереджуватися де-небудь, наближатися, підходити до когось, чогось (про війська, зброю і т. ін.). // Пересуваючись, підходити, приєднуватися. 3. *перен., розм.* Починати краще, акуратніше виконувати свої обов'язки, ставати дисциплінованішим і т. ін. // Рівняючись на кращих, передових, поліпшувати свою роботу. 4. Ставати підтягнутим, випрямленим; набирати бадьорого, охайного вигляду. 5. Затягувати на собі тугіше пояс, ремінь і т. ін. 6. *тільки недок.* Пас. до **підтяга́ти, підтя́гувати** 1 – 5.

ПІДТЯ́ГАЧ, -а, *ч.* Одне з шевських знарядь.

ПІДТЯ́ГНЕНИЙ, ПІДТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтягти́**. 2. *у знач. прикм., перен.* Зовнішньо і внутрішньо зібраний, акуратний, витриманий.

ПІДТЯ́ГНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підтя́гнений**.

ПІДТЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтягти́, підтягну́ти**.

ПІДТЯГНУ́ТИ *див.* **підтяга́ти**.

ПІДТЯ́ГНУТИЙ *див.* **підтя́гнений**.

ПІДТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **підтяга́тися**.

ПІДТЯ́ГНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **підтя́гнутий** 2.

ПІДТЯГТИ́ *див.* **підтяга́ти**.

ПІДТЯГТИ́СЯ *див.* **підтяга́тися**.

ПІДТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підтягування.

ПІДТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **підтя́гувати**.

ПІДТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підтя́гувати**.

ПІДТЯ́ГУВАТИ *див.* **підтяга́ти**.

ПІДТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **підтяга́тися**.

ПІДТЯ́ГУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **підтя́гувати**.

ПІДТЯ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **підтя́жка** 2.

ПІДТЯ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **підтягти́, підтяга́ти**. 2. *перев. мн.* Пристосування для підтримування штанів; шлейки.

ПІДТЯ́ЖКОВИЙ, -а, -е. Стос. до підтяжки (у 2 знач.).

ПІДТЯ́ТИ *див.* **підтина́ти**.

ПІДТЯ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підтя́ти**. // **підтя́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Зрізаний, зрубаний у нижній частині.

ПІДТЯ́ТИСЯ *див.* **підтина́тися**.

ПІДУЗДРІ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док., перех., діал.* Угледіти.

ПІДУПА́Д, -у, *ч.* 1. Те саме, що **підупада́ння**. 2. Фізичний, духовний, економічний і т. ін. занепад; припинення в розвитку чого-небудь.

ПІДУПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підупада́ти**.

ПІДУПАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДУПА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.* 1. Ставати слабішим; деякою мірою втрачати колишню силу, міцність. // Погіршуватися (про здоров'я). // Ставати гіршим, псуватися (про настрій, душевний стан і т. ін.). // Ставати менш гострим, менш сприйнятливим; притуплятися. *Підупадати здоров'ям.* 2. Втрачати суспільну важливість, ставати менш важливим, не таким значущим. // Втрачаючи минулу економічну міць, ставати біднішим, незаможним. // Переставати розвиватися, припинятися в розвитку.

ПІДУПА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **підупа́сти**. 2. *у знач. прикм.* Фізично слабіший, позбавлений минулої сили, міцності. // Якому властива втрата бадьорості, надії на що-небудь. // *у знач. ім.* **підупа́лий**, -лого, *ч.*; **підупа́ла**, -лої, *ж.* Людина, яка почала втрачати душевний спокій, рівновагу. 3. *у знач. прикм.* Який втратив минулу економічну міць, збіднів.

ПІДУПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **підупа́лий**.

ПІДУПА́СТИ *див.* **підупада́ти**.

ПІДУ́СНИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **піду́сник**, -а, *ч.*). Волосся в кутках губ, що є продовженням вусів.

ПІДУ́СТ, -а, *ч.* Дрібна річкова промислова риба родини коропових.

ПІДУТЮ́ЖИТИ *див.* **підутю́жувати**.

ПІДУТЮ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підутю́жувати**.

ПІДУТЮ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДУТЮ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех., розм.* Те саме, що **підпрасо́вувати**.

ПІДУТЮ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок., розм.* Пас. до **підутю́жувати**.

ПІДУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підучи́ти**.

ПІДУЧИ́ТИ *див.* **піду́чувати**.

ПІДУЧИ́ТИСЯ *див.* **піду́чуватися**.

ПІДУ́ЧУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **піду́чувати**.

ПІДУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДУЧИ́ТИ**, -учу́, -у́чиш, *док., перех., розм.* 1. Учити, навчати кого-небудь чогось трохи або додатково. // Учити, засвоювати що-небудь краще, додатково. 2. *з інфін., розм.* Підмовляти, намовляти на які-небудь дії.

ПІДУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДУЧИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́чишся, *док., розм.* 1. Учитися трохи або додатково. 2. *тільки недок.* Пас. до **піду́чувати**.

ПІДФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підфарбува́ти**. // **підфарбо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Якого підфарбували, підмалювали. 3. *у знач. прикм., перен.* Якому надано іншого, привабливішого вигляду, що приховує справжню сутність.

ПІДФАРБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **підфарбо́ваний**.

ПІДФАРБО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для підфарбовування.

ПІДФАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підфарбо́вувати**.

ПІДФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДФАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Фарбувати трохи або додатково, підновлюючи забарвлення. 2. Надавати іншого кольору, додаючи якого-небудь барвника. 3. *перен.* Надавати іншого, привабливішого вигляду, ховати, маскувати справжню сутність.

ПІДФАРБО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДФАРБУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Фарбувати собі губи, брови, щоки і т. ін. злегка або додатково. 2. *перен.* Видавати себе за кого-, що-небудь, підроблятися під когось, щось. 3. *тільки недок.* Пас. до **підфарбо́вувати**.

ПІДФАРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підфарбува́ти**.

ПІДФАРБУВА́ТИ *див.* **підфарбо́вувати**.

ПІДФАРБУВА́ТИСЯ *див.* **підфарбо́вуватися**.

ПІДФА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **підфа́рник**.

ПІДФА́РНИК, -а, *с.* Невеликий допоміжний ліхтар на автомашині під фарами або поряд із ними.

ПІДХАЛТУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підхалту́рити**.

ПІДХАЛТУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*; **ПІДХАЛТУ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*; *неперех., розм.* Заробити гроші приватною або додатковою роботою.

ПІДХАЛТУ́РЮВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **підхалту́рювати**.

ПІДХАЛТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., розм.* Заробляти гроші халтурою (*див.* **халту́ра** 1).

ПІДХАРЧИ́ТИ *див.* **підхарчо́вувати**.

ПІДХАРЧИ́ТИСЯ *див.* **підхарчо́вуватися**.

ПІДХАРЧО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підхарчо́вувати**.

ПІДХАРЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДХАРЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і* **ПІДХАРЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док., перех., розм.* Те саме, що **підгодо́вувати**.

ПІДХАРЧО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПІДХАРЧУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся *і* **ПІДХАРЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чи́шся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **підгодо́вуватися** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **підхарчува́ти**.

ПІДХАРЧУВА́ТИ *див.* **підхарчо́вувати**.

ПІДХАРЧУВА́ТИСЯ *див.* **підхарчо́вуватися**.

ПІДХВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підхвали́ти**.

ПІДХВАЛИ́ТИ *див.* **підхва́лювати**.

ПІДХВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підхва́лювати**.

ПІДХВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДХВАЛИ́ТИ**, -хвалю́, -хва́лиш, *док., перех., розм.* Хвалити трохи або час від часу.

ПІДХВА́Т, -у, *ч., тех.* Пристрій для механічного підхоплення вантажу. ** **(Бу́ти) на підхва́ті**, *розм.* – виконувати підсобні, допоміжні роботи або чиї-небудь доручення.

ПІДХВІ́СТЯ, -я, *с.* 1. Частина шлеї, ремінець біля сідла, що йде під хвостом коня. 2. Розміщене нижче хвоста біле пір'я у тетерука та ін. птахів.

ПІДХИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підхили́ти**.

ПІДХИЛИ́ТИ *див.* **підхиля́ти**.

ПІДХИЛИ́ТИСЯ *див.* **підхиля́тися**.

ПІДХИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підхиля́ти**.

ПІДХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПІДХИЛИ́ТИ**, -хилю́, -хи́лиш, *док., перех., рідко.* 1. Нахиляти, хилити що-небудь до кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Робити кого-небудь покірним, слухняним, підкоряти чиїйсь волі.

ПІДХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПІДХИЛИ́ТИСЯ**, -хилю́ся, -хи́лишся, *док.* 1. Нагинатися, нахилятися під що-небудь. 2. *перен.* Робитися покірним, підкорятися кому-, чому-небудь, чиїйсь волі. 3. *тільки недок.* Пас. до **підхиля́ти**.

ПІДХИХИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **підхихи́кувати**.

ПІДХИХИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підхихи́кувати**.

ПІДХИХИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Те саме, що **підсмі́юватися**.

ПІДХІ́Д, -ходу, *ч.* 1. Дія за знач. **підійти́, підхо́дити** 2. 2. Місце, по якому підходять, наближаються до чого-небудь. 3. Сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого-, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь. // *перев. мн., розм.* Замасковані прийоми, виверти, до яких удаються з якоюсь метою.

ПІДХІ́ДЕЦЬ, -дця, *ч., розм., ірон.* Замаскований підхід.

ПІДХІДНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до підходу (у 2 знач.).

ПІДХЛИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підхли́пувати**.

ПІДХЛИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Злегка хлипати.

ПІДХЛІ́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Власт. підхлібникові; підлесливий.

ПІДХЛІ́БНИК, -а, *ч., діал.* Підлабузник, підлесник.

ПІДХЛІ́БНИЦТВО *див.* **підхлі́бство**.

ПІДХЛІ́БНО, *діал.* Присл. до **підхлі́бний**.

ПІДХЛІ́БСТВО, ПІДХЛІ́БНИЦТВО, -а, *с, діал.* Підлабузнювання, підлещування.

ПІДХЛЬО́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підхльо́скувати**.

ПІДХЛЬО́СКУВАТИ *див.* **підхльо́стувати**.

ПІДХЛЬО́СНУТИ, -ну, -неш, *док., перех.* Однокр. до **підхльо́стувати, підхльо́скувати**.

ПІДХЛЬО́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підхльо́снути**.

ПІДХЛЬО́СТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **підхльо́стувати**.

ПІДХЛЬО́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підхльо́стувати**.

ПІДХЛЬО́СТУВАТИ *і рідше* **ПІДХЛЬО́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Злегка хльостати (перев. коня), змушуючи швидше бігти, рухатися. // Злегка плескати, хлюпати. 2. *перен., розм.* Спонукати кого-небудь робити щось швидше, краще; прискорювати якісь дії, процес.

ПІДХМА́РНИЙ, -а, -е. Дуже, надзвичайно висо-кий.

ПІДХМА́Р'Я, -я, *с.* Небесна висота, піднебесна широчінь.

ПІДХМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Який підхмелився.

ПІДХМЕЛИ́ТИСЯ, -мелю́ся, -ме́лишся, *док., розм.* Випити хмільного.

ПІДХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ПІДІЙТИ́**, -дійду́, -дійде́ш, *док.* 1. Ідучи, наближатися до кого-, чого-небудь. // Наближатися, під'їжджаючи, підпливаючи, підлітаючи і т. ін. до кого-, чого-небудь. // Прибувати куди-небудь. 2. Приступати до чого-небудь, братися за яку-небудь справу. // Виявляти своє ставлення до чого-небудь, оцінюючи. 3. *тільки док.* Уміти привернути, прихилити кого-небудь до себе, завоювати довір'я. // Звернутися до кого-небудь із проханням, пропозицією, вимогою і т. ін. 4. *перен.* Наближатися, наставати (про час, події, явища і т. ін.). 5. Розміщуватися близько чого-небудь, бути в безпосередньому сусідстві з чимсь, межувати з ним. 6. Бути придатним, прийнятним, відповідаючи яким-небудь вимогам. // Бути відповідним кому-, чому-небудь. // Личити кому-небудь. // Пристосовуючись до когось, чогось, підроблятися. 7. Переміщатися, підніматися догори. 8. *тільки док.* Ідучи, пройти яку-небудь відстань. 9. *розм.* Збільшуючись в об'ємі, підійматися (про тісто). 10. Насичуватися чим-небудь.

ПІДХОДЯ́ЩЕ. Присл. до **підходя́щий**.

ПІДХОДЯ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **підхо́жий** 1. 2. *розм.* Те саме, що **до́брий** 4, 5.

ПІДХО́ЖИЙ, -а, -е. 1. Який відповідає певним вимогам, умовам, придатний для чогось. // Якого можна прийняти, з яким можна погодитись; прийнятний, вигідний. 2. *розм.* Схожий на кого-, що-небудь.

ПІДХО́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Абстр. ім. до **підхо́жий**.

ПІДХОМУ́ТНИЙ, -а, -е. Розміщений під хомутом.

ПІДХОМУ́ТНИК, -а, *ч.* Повстяна прокладка під хомутом.

ПІДХОПИ́ТИ *див.* **підхо́плювати**.

ПІДХОПИ́ТИСЯ *див.* **підхо́плюватися**.

ПІДХО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підхопи́ти**. // **підхо́плено**, *безос. присудк. сл.*

ПІДХО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підхопи́ти**.

ПІДХО́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підхоплювання.

ПІДХО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підхо́плювати**.

ПІДХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДХОПИ́ТИ**, -хоплю́, -хо́пиш; *мн.* підхо́плять; *док., перех. і без додатка.* 1. Хапати, брати руками або рукою, щоб підняти чи підтримати кого-, що-небудь. // Схоплювати кого-, що-небудь у момент льоту, падіння; ловити. // Різко, поспіхом брати, захоплювати що-небудь. // Брати з собою мимохідь або легко, невимушено. // Підбирати, піднімати чи підв'язувати, прикріплювати що-небудь довге або те, що опускається. *Підхопити волосся стрічкою.* 2. *перен.* Швидко сприймати, легко засвоювати. 3. *перен., розм.* Брати з собою як попутника. 4. Нести силою свого руху (про воду). // Стрімко вирушаючи з місця, тягнути за собою екіпаж або встигати за іншим (про коней). // *неперех.* Стрімко зриватися з місця, прискорюючи біг. 5. Продовжувати, підтримувати що-небудь, почате іншими. // Приєднуватися до співу, розмови і т. ін. 6. *перен., розм.* Знайомитися з ким-небудь, здобувати чиюсь прихильність. // Діставати яку-небудь хворобу. *Підхопити болячку.*

ПІДХО́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДХОПИ́ТИСЯ**, -хоплю́ся, -хо́пишся, *док.* 1. Різко, стрімко вставати, підійматися з місця. 2. Ставати вищим за кого-, що-небудь, досягати якої-небудь висоти. // Ставати дорослим; підростати. 3. *розм.* З'являтися над горизонтом, сходити (про сонце, місяць). 4. *тільки недок.* Пас. до **підхо́плювати**.

ПІДХОРУ́НЖИЙ, -жого, *ч., іст.* Підпрапорщик у козацьких військах царської армії, УНР та УПА.

ПІДЦА́ПАТИ *див.* **підца́пувати**.

ПІДЦА́ПИТИ *див.* **підца́пувати**.

ПІДЦА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підца́пувати**.

ПІДЦА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЦА́ПАТИ**, -аю, -аєш *і рідко* **ПІДЦА́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* підца́плять; *док., розм.* Те саме, що **кра́сти**.

ПІДЦЕНЗУ́РНИЙ, -а, -е. Який контролюється цензурою, підкоряється цензурним вимогам. *Підцензурна преса.*

ПІДЦМО́КНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **підцмо́кувати**.

ПІДЦМО́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підцмо́кувати**.

ПІДЦМО́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Цмокати неголосно або в такт чому-небудь.

ПІДЦО́БРИТИ, -рю, -риш, *док., перех., діал.* Поцупити.

ПІДЦУКРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **підцукрува́ти**.

ПІДЦУКРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **підцукро́ваний**.

ПІДЦУКРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **підцукро́вувати**.

ПІДЦУКРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЦУКРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Класти, додавати трохи цукру в що-небудь.

ПІДЦУКРУВА́ТИ *див.* **підцукро́вувати**.

ПІДЦУ́ПИТИ *див.* **підцу́плювати**.

ПІДЦУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДЦУ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* підцу́плять; *док., перех., розм.* Те саме, що **кра́сти**.

ПІДЦЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЦЬКУВА́ТИ**, -ую, -у́єш, *док., перех., розм.* 1. Цькувати, нацьковувати на кого-небудь собак. 2. *кого, кого на кого, перен., розм.* Те саме, що **підмовля́ти**.

ПІДЦЬКУВА́ТИ *див.* **підцько́вувати**.

ПІДЦЮ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **підцю́кати**.

ПІДЦЮ́КАТИ *див.* підцю́кувати.

ПІДЦЮ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до підцю́кувати.

ПІДЦЮ́КНУТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до підцю́кнути.

ПІДЦЮ́КНУТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до підцю́кнутий.

ПІДЦЮ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підцю́кувати.

ПІДЦЮ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЦЮ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що підру́бувати.

ПІДЧА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підча́лити.

ПІДЧА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підча́лити.

ПІДЧА́ЛИТИ *див.* підча́лювати.

ПІДЧА́ЛИТИСЯ *див.* підча́люватися.

ПІДЧА́ЛОК, -лка, *ч.* Прив'язаний до судна човен, який слідує за ним.

ПІДЧА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підча́лювати.

ПІДЧА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДЧА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех.* Причалювати що-небудь до чогось. 2. *неперех.* Ставати на причал.

ПІДЧА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДЧА́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Причалюватися до чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до підча́лювати 1.

ПІДЧА́С, -у, *ч.* Юшка з молодих буряків і молодого бурячиння.

ПІДЧА́СОК, -ска, *ч.*, *військ.* Помічник вартового на посту.

ПІДЧА́ШИЙ, -шого, *ч.*, *іст.* Придворна службова особа.

ПІДЧЕПИ́ТИ *див.* підчі́плювати.

ПІДЧЕПИ́ТИСЯ *див.* підчі́плюватися.

ПІДЧЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підчепи́ти.

ПІДЧЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підчепи́ти.

ПІДЧЕПУРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док.* Зробити чепурнішим, гарнішим.

ПІДЧЕРВО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підчервони́ти.

ПІДЧЕРВОНИ́ТИ *див.* підчерво́нювати.

ПІДЧЕРВО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підчерво́нювати.

ПІДЧЕРВО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДЧЕРВОНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Додати червоної фарби; пофарбувати у червоний колір.

ПІДЧЕРЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що підчеревни́й.

ПІДЧЕРЕ́ВИНА, -и, *ж.* 1. Нижня внутрішня частина черева. 2. Різновид свинячого сала для підсмажування.

ПІДЧЕРЕВНИ́Й, -а́, -е́. Розміщений під черевом. ** **Підчеревни́й ві́дділ** – те саме, що підчере́в'я.

ПІДЧЕРЕ́ВНИК, -а, *ч.* Частина кінської упряжі, ремінець, що проходить під черевом коня від одніє голоблі до другої.

ПІДЧЕРЕ́В'Я, -я, *с.*, *анат.* Нижня частина черева, обмежена зверху лінією, що з'єднує верхні передні клубові ості, знизу – паховими складками та верхніми краями лобкових кісток.

ПІДЧЕРЕПНИ́Й, -а́, -е́. Який міститься під черепом.

ПІДЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підчеса́ти.

ПІДЧЕСА́ТИ *див.* підчі́сувати.

ПІДЧИКРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підчикри́жити.

ПІДЧИКРИ́ЖИТИ *див.* підчикри́жувати.

ПІДЧИКРИ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підчикри́жувати.

ПІДЧИКРИ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЧИКРИ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Підрізувати дуже коротко.

ПІДЧИ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Оборка на пелені сорочки.

ПІДЧИ́ПНИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що підши́пник.

ПІДЧИ́СТИТИ *див.* підчища́ти.

ПІДЧИ́СТИТИСЯ *див.* підчища́тися.

ПІДЧИ́СТКА, -и, *ж.* Те саме, що підчища́ння.

ПІДЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підчита́ти.

ПІДЧИТА́ТИ *див.* підчи́тувати.

ПІДЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підчи́тувати.

ПІДЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЧИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. *розм.* Читати трохи або додатково до прочитаного раніше. 2. *спец.* Читати вголос текст оригіналу для того, щоб інша особа звіряла при цьому текст копії.

ПІДЧИ́ТУВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто здійснює підчитування.

ПІДЧИ́ТУВАЧКА, -и, *спец.* Жін. до підчи́тувач.

ПІДЧИ́ХВІСТ, -воста, *ч.*, *розм.* Те саме, що підли́за.

ПІДЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підчища́ти.

ПІДЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДЧИ́СТИТИ**, -и́щу, -и́стиш, *док.*, *перех.* 1. Чистити трохи або додатково, приводячи в порядок, видаляючи сміття, що-небудь зайве, непотрібне і т. ін. // *перен.*, *розм.* Все, без залишку з'їдати, забирати і т. ін. 2. *розм.* Зшкрібати, стирати що-небудь неправильно написане, накреслене і т. ін.

ПІДЧИЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДЧИ́СТИТИСЯ**, -чи́щуся, -чи́стишся, *док.* 1. *розм.* Ставати, робитися чистішим. 2. *тільки недок.* Пас. до підчища́ти.

ПІДЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до підчи́стити. 2. *у знач. прикм.* Якого звільнено від чого-небудь зайвого, непотрібного.

ПІДЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підчи́стити.

ПІДЧІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підчі́плювати.

ПІДЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДЧЕПИ́ТИ**, -чеплю́, -че́пиш; *мн.* підче́плять; *док.*, *перех.* 1. Чіпляти що-небудь до чогось ззаду або знизу. 2. Підхоплюючи і зачіплюючи чим-небудь, затримувати, закріплювати і т. ін. 3. *перен.* Говорити що-небудь ущипливе, ставлячи когось у смішне, скрутне становище. 4. *перен.*, *розм.* Знайомитись з ким-небудь, здобувати чиюсь прихильність. // Діставати яку-небудь хворобу. *Підчепити заразу.*

ПІДЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДЧЕПИ́ТИСЯ**, -чеплю́ся, -че́пишся; *мн.* підче́пляться; *док.* 1. Причіплюватися до чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до підчі́плювати.

ПІДЧІ́ПОК, -пка, *ч.*, *діал.* Підшипник.

ПІДЧІ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підчеса́ти.

ПІДЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підчі́сувати.

ПІДЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЧЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *перех.* Чесати гребінцем волосся ще раз, додатково або розміщуючи його в якомунебудь напрямку.

ПІДЧОРНИ́ТИ *див.* підчо́рнювати.

ПІДЧОРНИ́ТИСЯ *див.* підчо́рнюватися.

ПІДЧО́РНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підчо́рнювання.

ПІДЧО́РНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДЧОРНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Додати чорної фарби; пофарбувати у чорний колір.

ПІДЧО́РНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПІДЧОРНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* Підфарбувати собі волосся, брови, вії чим-небудь чорним.

ПІДШЕПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до підші́птувати.

ПІДШЕ́ПТИ, -ів, *мн.*, *розм.* 1. Те саме, що підші́птування. 2. Те, що підшіптують.

ПІДШЕ́РСТНИЙ, -а, -е. Стос. до підшерстя.

ПІДШЕ́РСТОК, -тку, *ч.*, *розм.* Те саме, що підше́рстя.

ПІДШЕ́РСТЯ, -я, *с.* Коротка м'яка шерсть більшості ссавців, що росте під довшою й цупкішою.

ПІДШЕ́РХНУТИ, -не, *док.* Вкритися зовні твердою плівкою, напр., крижаною.

ПІДШЕ́ФНИЙ, -а, -е. Який перебуває під чиїм-небудь шефством. // *у знач. ім.* підше́фний, -ного, *ч.*; підше́фна, -ної, *ж.* Людина, яка перебуває під чиїм-небудь шефством.

ПІДШЕ́ФНИК, -а, *ч.*, *розм.* Особа чи установа, що перебуває під чиїм-небудь шефством.

ПІДШИВА́ЙЛО, -а, *ч. і ж.*, *розм.*, *зневажл.* Те саме, що підлабу́зник і підлабу́зниця.

ПІДШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підшива́ти.

ПІДШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПІДШИ́ТИ**, -ию́, -ие́ш, *док.*, *перех.* 1. *також чим.* Пришивати що-небудь до чогось знизу, з вивороту. *Підшивати пальто хутром.* // Пришивати підошву до взуття. // Прибивати до чого-небудь дошки знизу. 2. Те саме, що підру́блювати. 3. Приєднувати до чого-небудь, скріплюючи; з'єднувати докупи, підбираючи в певному порядку.

ПІДШИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПІДШИ́ТИСЯ**, -ию́ся, -ие́шся, *док.* 1. *розм.*, *зневажл.* Те саме, що уподі́бнюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до підшива́ти. 3. *розм.* Погоджуватися на підшивання в тіло спеціальної ампули, яка, поступово розсмоктуючись, виліковує від алкоголізму; закодовуватися від алкоголізму.

ПІДШИВА́Ч, -а́, *ч.* Робітник, який підшиває що-небудь.

ПІДШИВА́ЧКА, -и. Жін. до підшива́ч.

ПІДШИ́ВКА, -и, *ж.* 1. *тільки* підши́вка. Дія за знач. підши́ти, підшива́ти. 2. *тільки* підши́вка. Комплект підшитих газет, документів і т. ін. 3. *розм.* Те саме, що підкла́дка 2. // Обшивка одягу, лиштва.

ПІДШИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Якого підшивають знизу, з вивороту. *Підшивні смужки.* 2. Признач. для підшивання. *Підшивна машина.*

ПІДШИ́ЙНИЙ, -а, -е. Розміщений нижче шиї, під шиєю.

ПІДШИ́ЙНИК, -а, *ч.*, *діал.* Підшипник.

ПІДШИ́ЙОК, -йка, *ч.*, *розм.* Те саме, що підгру́ддя.

ПІДШИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підшикува́ти.

ПІДШИКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підшико́вувати.

ПІДШИКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДШИКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Шикувати, ставлячи в один стрій поряд із ким-, чим-небудь.

ПІДШИКУВА́ТИ *див.* підшико́вувати.

ПІДШИ́ПНИК, -а, *ч.* Опорна деталь для обертових або хитних частин механізму.

ПІДШИПНИКОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь машинобудування, яка конструює і виготовляє підшипники.

ПІДШИ́ПНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до підши́пник. // Признач. для виготовлення підшипників. *Підшипниковий завод.*

ПІДШИ́ТИ *див.* підшива́ти.

ПІДШИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до підши́ти. // підши́то, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* З пришитою підошвою. 3. *у знач. прикм.* Скріплений, зшитий з чим-небудь. 4. *розм.* Хворий на алкоголізм у стадії лікування підшкірною ампулою; закодований від алкоголізму.

ПІДШИ́ТИСЯ *див.* підшива́тися.

ПІДШИТТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що підшива́ння.

ПІДШІ́ПТУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. підші́птувати.

ПІДШІ́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Шептати, нашіптувати непомітно, потай.

ПІДШКІ́ПЕР, -а, *ч.* Помічник шкіпера.

ПІДШКІ́ПЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до підшкі́пер.

ПІДШКІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який міститься або виконується під шкірою. ** **Підшкі́рна мускулату́ра** – поперечносмугасті м'язи наземних хребетних, що тісно пов'язані зі шкірою і забезпечують її рухи. 2. Який робиться під шкіру.

ПІДШКІ́РНО. Присл. до підшкі́рний.

ПІДШКРЯ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підшкря́бати.

ПІДШКРЯ́БАТИ *див.* підшкря́бувати.

ПІДШКРЯ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підшкря́бувати.

ПІДШКРЯ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДШКРЯ́БАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Те саме, що підскріба́ти.

ПІДШКУТИЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Шкутильгаючи, наблизитися до кого-, чого-небудь.

ПІДШЛУНКО́ВИЙ, -а, -е. Розміщений під шлунком. ** **Підшлунко́ва за́лоза** – залоза травної системи, яка одночасно виконує екзокринну та ендокринну функції. **Підшлунко́вий сік** – те саме, що панкреатичний сік.

ПІДШМА́ЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що підпа́лений.

ПІДШМОРГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* *розм.* Однокр. до підшмо́ргувати.

ПІДШМО́РГУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. підшмо́ргувати.

ПІДШМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Шморгати носом злегка або час від часу.

ПІДШОЛО́МНИК, -а, *ч.* Шапка, яку надягають під шолом або під каску.

ПІДШПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підшпили́ти.

ПІДШПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підшпили́ти.

ПІДШПИЛИ́ТИ *див.* підшпи́лювати.

ПІДШПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підшпи́лювати.

ПІДШПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДШПИЛИ́ТИ**, -шпилю́, -шпи́лиш, *док.*, *перех.* 1. Приколювати шпилькою, підгинаючи, підбираючи. *Підшпилити косу.* 2. *розм.* Прикріплювати скріпками, булавками, приєднуючи до чого-небудь. *Підшпилювати документ до справи.*

ПІДШТА́НИКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Те саме, що підшта́нки.

ПІДШТА́НКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Чоловіча білизна; спідні.

ПІДШТОВХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до підшто́вхувати.

ПІДШТО́ВХНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підштовхну́ти.

ПІДШТО́ВХУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до підштовхування.

ПІДШТО́ВХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до підшто́вхувати.

ПІДШТО́ВХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підшто́вхувати.

ПІДШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Злегка штовхати, різко і швидко торкаючи кого-, щонебудь. // Злегка штовхаючи, змушувати когонебудь йти, пересуватися. // Злегка штовхаючи, переміщати що-небудь. // Злегка штовхаючи, посувати, переміщати кого-, що-небудь до когось, чогось, у певному напрямку. 2. *перен.* Спонукати до чого-небудь, спрямовувати в потрібному напрямку якусь діяльність або прискорювати якусь справу, подію.

ПІДШТО́ВХУВАЧ, -а, *ч.* Додатковий, допоміжний тепловоз у хвості поїзда, що підштовхує його ззаду, чи буксирне судно, яке пересуває баржі, підштовхуючи їх.

ПІДШТО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підшто́пати.

ПІДШТО́ПАТИ *див.* підшто́пувати.

ПІДШТО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підшто́пувати.

ПІДШТО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДШТО́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Штопати трохи, в окремих місцях або додатково.

ПІДШТРИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до підштри́кувати.

ПІДШТРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підштри́кувати.

ПІДШТРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Ранити, колоти чим-небудь гострим. 2. *перен.* Дошкуляти якими-небудь ущипливими, в'їдливими зауваженнями, натяками. *Підштрикувати словами.*

ПІДШТУКАТУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підштукату́рити.

ПІДШТУКАТУ́РИТИ *див.* підштукату́рювати.

ПІДШТУКАТУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підштукату́рювати.

ПІДШТУКАТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПІДШТУКАТУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Штукатурити трохи, в окремих місцях або додатково.

ПІДШТУ́РМАН, -а, *ч.* Помічник штурмана.

ПІДШУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до підшука́ти.

ПІДШУКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підшука́ти.

ПІДШУКА́ТИ *див.* підшу́кувати.

ПІДШУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підшу́кувати.

ПІДШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДШУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Шукати, добираючи що-небудь потрібне, придатне.

ПІДЩЕ́ЛЕПНИЙ, -а, -е. Який міститься під щелепами. // Такий, що стосується підщелепної ділянки. ** **Підще́лепна ділянка** – парна анатомічна ділянка трикутної форми, розміщена на передній ділянці шиї над під'язиковою кісткою. **Підще́лепна за́лоза** – велика слинна залоза, розміщена на шиї, під діафрагмою рота, у підщелепній ділянці. **Підще́лепна я́мка** – заглиблення на внутрішній поверхні тіла нижньої щелепи.

ПІДЩЕ́ПА, -и, *ж.* Рослина, до якої прирощують живець або бруньку іншої рослини.

ПІДЩЕ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до підще́па.

ПІДЩИ́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *зневажл.* З коротким волоссям, у короткому або негарному одязі і т. ін.

ПІДЩИПА́ТИ *див.* підщи́пувати.

ПІДЩИПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до підщи́пувати.

ПІДЩИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. підщи́пувати.

ПІДЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІДЩИПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Щипати, вищипувати потроху або додатково.

ПІД'Ю́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до під'ю́дити. 2. *у знач. прикм.* Якого під'юди-

ли, підмовили.

ПІД'Ю́ДЖУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **під'ю́джувати**.

ПІД'Ю́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **під'ю́джувати**.

ПІД'Ю́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПІД'Ю́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **підмовля́ти**.

ПІД'Ю́ДИТИ *див.* **під'ю́джувати**.

ПІД'ЯЗИКО́ВИЙ, -а, -е. Який міститься під язиком. // Такий, що стосується під'язикової ділянки. ** **під'язико́ва ділянка** – ділянка, яка розміщена між внутрішньою поверхнею тіла нижньої щелепи і нижньою поверхнею язика в межах передньої його третини. **Під'язико́ва за́лоза** – парна велика слинна залоза, розміщена в під'язиковій ділянці під слизовою оболонкою дна порожнини рота, на його діафрагмі. **Під'язико́ва скла́дка** – підвищення довгастої форми, розміщене на дні порожнини рота між язиком та внутрішньою поверхнею нижньої щелепи. **Під'язико́ва я́мка** – заглиблення на внутрішній поверхні тіла нижньої щелепи в місці прилягання до неї під'язикової залози.

ПІД'ЯЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **під'язико́вий**.

ПІД'ЯРЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. Який ходить в упряжі, носить ярмо. *Під'яремний віл.* 2. *перен.* Який перебуває в неволі; поневолений, уярмлений. // Який здійснюється, існує і т. ін. в умовах неволі, поневолення. // *у знач. ім.* **під'яре́мний**, -ного, *ч.*; **під'яре́мна**, -ної, *ж.* Людина, яка перебуває, живе в неволі; підневільна людина.

ПІД'Я́РОК, -рка, *ч.* Піврічне ягня, з якого вже можна стригти вовну.

ПІ-ЕЛЕКТРО́Н, -а, *ч.*, *спец.* Один з електронів електронної пари, що утворюють дво- або трицентровий зв'язок.

ПІЄЛЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розширення ниркової миски при збереженні її функції.

ПІЄЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Гнійне запалення ниркової миски.

ПІЄЛОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Метод рентгенологічного дослідження нирок після заповнення чашечкомискової системи контрастною речовиною.

ПІЄЛОЛІТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин ниркової миски з метою видалення каменів.

ПІЄЛОНЕФРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення ниркових мисок, ускладнене запаленням нирок. ** **Висхідни́й пієлонефри́т** – пієлонефрит, зумовлений поширенням збудників інфекції із сечових шляхів. **Го́стрий пієлонефри́т** – пієлонефрит, який характеризується гострим ексудативним запаленням проміжної тканини і миски з вираженою гарячкою, болями, піурією.

ПІЄЛОНЕФРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нефростомі́я**.

ПІЄЛОПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне вшивання стінки ниркової миски в складку.

ПІЄЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд порожнини ниркової миски і чашечок за допомогою цистоскопа.

ПІЄЛОСТО́МА, -и, *ж.* Фістула ниркової миски.

ПІЄЛОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція накладення фістули на ниркову миску з метою тимчасового або постійного дренування нирки.

ПІЄЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин ниркової миски.

ПІЄЛОУРЕТЕРЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розширення ниркової миски і сечоводу.

ПІЄЛОУРЕТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження ниркової миски, чашечок і сечоводу після заповнення їх контрастною речовиною.

ПІЄЛОУРЕТЕРОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічна операція відновлення прохідності примискового відділу сечоводу з використанням частини ниркової миски.

ПІЄЛОУРЕТЕРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд порожнини ниркової миски, чашечок і сечоводу з допомогою цистоскопа (ендоскопа).

ПІЄЛОЦИСТИ́Т, -у, *ч.* Запалення ниркової миски, чашечок і сечового міхура.

ПІЄМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до піємії.

ПІЄМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Загальне зараження організму, якому властиве утворення багатьох гнійних осередків у різних органах.

ПІЄТЕ́Т, -у, *ч.*, *книжн.* Глибока повага, шанобливе ставлення до кого-, чого-небудь.

ПІЄТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Побудована на містицизмі й відкиданні, запереченні обрядів релігійна течія, що виникла в 17 ст. серед протестантів Німеччини. 2. *книжн.* Релігійно-містичний настрій, часто удаваний, фальшивий; святенництво. // *перен.* Палке обожнювання кого-небудь чи беззастережна віра у щось.

ПІЄТИ́СТ, -а, *ч.* 1. Прибічник пієтизму (у 1 знач.). 2. Людина, схильна до пієтизму (у 2 знач.).

ПІЄТИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пієтизму, пієтиста.

ПІЄТИ́СТКА, -и. Жін. до **пієти́ст**.

ПІЖА́МА, -и, *ж.* Костюм із штанів і куртки вільного крою, якого носять удома, в лікарні і т. ін. або вдягають для спання.

ПІЖА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піжа́ма**.

ПІ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *розм.* 1. *тільки 3 ос.*, *неперех.* Дуже лити (про дощ). 2. *перех. і без додатка.* Бити кого-небудь або один одного.

ПІ́ЖМУРКИ, -рок, *мн.* Те саме, що **жму́рки**[1].

ПІЖО́Н, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дже́нджик**.

ПІЖО́НИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Що поводиться як піжон, схожий на піжона; франтуватий.

ПІЖО́НИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **піжо́нистий**.

ПІЖО́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *неперех.*, *розм.* Поводитися, виглядати, одягатися, як піжон.

ПІЖО́НСТВО, -а, *с.*, *розм.* Погляди й поведінка піжона.

ПІЖО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **піжо́н**. // Власт. піжонові. *Піжонські манери.*

ПІЗАНІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **купроферит**.

ПІ-ЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ч.* Дво- або трицентровий зв'язок, утворений перекриванням чотирьох пелюсток двох р- чи d-електронних хмаринок.

ПІЗНАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до пізнавання, пізнання. 2. Який служить для впізнавання кого-небудь; такий, за яким розпізнають щось. *Пізнавальний знак.*

ПІЗНАВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пізнава́льний**.

ПІЗНА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пізнава́ти**.

ПІЗНА́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **пізнава́нність**. *Пізнаваність світу.*

ПІЗНАВА́ННИЙ, -а, -е. Доступний для пізнавання, пізнання.

ПІЗНАВА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість пізнавати, осягати розумом що-небудь.

ПІЗНАВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пізнава́ти**. 2. Відображення в свідомості людини явищ реальної дійсності, їхньої сутності. 3. У психології – психічний процес ототожнювання об'єкта з тим, що вже було сприйнято раніше.

ПІЗНАВА́ТИ, -наю, -наєш, *недок.*, **ПІЗНА́ТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Осягати розумом явища об'єктивної дійсності, одержувати істинне уявлення про кого-, що-небудь. // Краще узнавати кого-, що-небудь. // Зазнавати на собі чого-небудь, переживати щось. 2. Виявляти, бачити, впізнавати в кому-, чому-небудь кого-небудь знайомого або щось знайоме. // Розпізнавати кого-, що-небудь за якимись ознаками, прикметами.

ПІЗНАВА́ТИСЯ, -наюся, -наєшся, *недок.*, **ПІЗНА́ТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. *тільки недок.* Ставати відомим, виявлятися. 2. Вступати в дружні відносини, знайомитися, зближуватися з ким-небудь, близько узнавати когось. // *перен.* Зазнавати, переживати (лихо, горе і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **пізнава́ти**.

ПІЗНА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пізна́ти**.

ПІЗНА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пізна́ти**. // *заст.* Знайомство, зв'язок з ким-небудь. 2. Відображення в свідомості людини явищ реальної дійсності, їхньої сутності.

ПІЗНА́ТИ *див.* **пізнава́ти**.

ПІЗНА́ТИСЯ *див.* **пізнава́тися**.

ПІЗНАЮЧИ́. Дієприсл. до **пізнава́ти**.

ПІЗНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **пізні́й**.

ПІЗНЕ́НЬКО, *розм.* Присл. до **пізне́нький**.

ПІЗНИ́ТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **запізнюватися**.

ПІЗНІ́Й, -я, -є. 1. Який наближається до свого кінця, який уже спливає (про час року, частину доби і т. ін.). // Який перебуває на останньому етапі, ступені свого розвитку; який становить кінцевий етап, ступінь у розвитку чого-небудь. 2. Який діє, має місце і т. ін. дуже пізно увечері, вночі. 3. Який настає, з'являється і т. ін. після звичайного, встановленого, потрібного часу або занадто пізно. 4. Якого висівають або який дозріває після інших, йому подібних.

ПІЗНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **пізне́нький**.

ПІЗНІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **пізні́сінький**.

ПІЗНІ́Ш, ПІЗНІ́ШЕ. Присл. до **пізні́ший**.

ПІЗНІ́ШЕ. Присл. до **пізні́ший**.

ПІЗНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **пізні́й**.

ПІ́ЗНО. Присл. до **пізні́й**. // *у знач. присудк. сл.*

ПІЗНЬОСПІ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **пізньости́глий**.

ПІЗНЬОСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Який достигає пізно.

ПІЗНЬОСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **пізньости́глий**.

ПІЗНЬОЦВІ́Т, -у, *ч.* Багаторічна трава з коротким стеблом з родини лілійних.

ПІЗОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Скупчення слабо зцементованих вапнякових оолітів понад 2 мм у перерізі.

ПІ́ЗЬМА, -и, *ж.*, *діал.* Гнів.

ПІЇ́Т, -а, *ч.*, *книжн.*, *заст.* Поет.

ПІЇ́ТА, -и, *ч.*, *книжн.*, *заст.* Те саме, що **піїт**.

ПІЇ́ТИКА, -и, *ж.*, *книжн.*, *заст.* Поетика.

ПІ́ЙЛО, -а, *с.* 1. Рідка їжа для худоби з висівками, борошном і т. ін. 2. *розм.* Те саме, що **питво́** 1.

ПІ́ЙМАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пійма́ти**. // **пі́ймано**, *безос. присудк. сл. Піймано на гарячому.* 2. *у знач. прикм.* Якого спіймали. // *у знач. ім.* **пі́йманий**, -ного, *ч.*; **пі́ймана**, -ної, *ж.* Людина, яку піймали.

ПІ́ЙМАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мисл.* Властивість хорта швидко піймати звіра.

ПІЙМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пійма́ти**.

ПІЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Схопити, підхопити те, що летить, кинуте і т. ін. // Витягти кого-, що-небудь із водойми. 2. Схопити, спіймати те, що віддаляється, того, хто тікає. // Схопити кого-небудь за щось. // *перен.* Зазнати якої-небудь дії ззовні. 3. Захопити якунебудь тварину як здобич, живцем. 4. Вислідити (у 1 знач.), розшукати кого-небудь, щоб затримати, заарештувати. // *перев. на чому, розм.* Викрити кого-небудь, звинувативши в негативних вчинках, діях. // *перев. на чому.* Раптово помітити, виявити що-небудь у себе або в когось. // Натрапити на щонебудь, помітити щось. 5. *перен.*, *розм.* Сприйняти (слухом, зором). 6. *розм.* Направивши, навівши фотоапарат, прожектор і т. ін. на те, що рухається або швидко зникає, сфотографувати, ухопити променем тощо.

ПІЙМА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Потрапити на гачок, у пастку і т. ін. (про рибу, звірів, птахів). 2. Бути зловленим, схопленим, викритим і т. ін. ** **Пійма́тись у лабе́ти** (**ла́пи** *і т. ін.*) *кому* – попасти в залежність до кого-небудь.

ПІЙМА́Ч, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **лове́ць**.

ПІЙМИ́ЦІ, -і, *ж.*, *етн.*, *зах.* Учасники весілля, яких відправляють від жениха за нареченою.

ПІЙНЯ́ТИ, -йму́, -йме́ш, *док.*, *заст.* Піймати (у 1 – 3 знач.).

ПІ́ЙСТРА, -и, *ж.*, *заст.* Сорт матерії.

ПІК, -а, *ч.* 1. Гостроверха гірська вершина. 2. *перен.* Найвища точка в розвитку, у виявленні чого-небудь, в якійсь діяльності; найбільший обсяг роботи підприємства, завантаженість транспорту і т. ін. *Години пік.*

ПІ́КА[1], -и, *ж.* Різновидність довгого полегшеного списа з гострим металевим наконечником. // Довгий тонкий предмет, зовнішнім виглядом схожий на цей спис.

ПІ́КА[2], -и, *ж.* Те саме, що **вино́**[2]. *Ходити дамою пік.*

ПІКАДО́Р, -а, *ч.* Учасник бою биків – вершник, який розлючує бика уколами піки.

ПІКАМІЛО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що поліпшує кровопостачання та функціональний стан мозку.

ПІКА́НТНИЙ, -а, -е. 1. Гострий на смак, пряний (про соус, підливу і т. ін.). *Пікантний сир.* 2. *перен.* Який викликає гострий інтерес, зацікавленість своєю незвичайністю, сенсаційністю і т. ін. // Не зовсім пристойний. *Пікантний анекдот.* // Який своїм привабливим виглядом викликає хтивість; звабливий. *Пікантна жінка.*

ПІКА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **піка́нтний**.

ПІКА́НТНО. Присл. до **піка́нтний**.

ПІКА́П, -а, *ч.* Невеликий автомобіль, звичайно з відкритим кузовом, в якому перевозять вантажі й пасажирів.

ПІКА́РТИ, -ів, *мн.* Назва лівої течії таборитів у Чехії 1-ї пол. 15 ст.

ПІ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **пища́ти** 1.

ПІКЕ́[1], *невідм.*, *с.* Бавовняна або шовкова тканина полотняного переплетення з рельєфним малюнком у вигляді рубчиків або опуклих візерунків на лицьовому боці.

ПІКЕ́[2], *невідм.*, *с.* Стрімкий політ літака майже вертикально вниз.

ПІКЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піке́**[1]. // Зробл. з цієї тканини.

ПІКЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Обробка шкури або напівфабрикату шкіри розчином, що містить кислоту і сіль.

ПІ́КЕР, -а, *ч.*, *заст.* Старший псар.

ПІКЕ́Т[1], -у, *ч.* 1. Невеликий військовий сторожо-вий загін; застава. 2. Група робітників, яка формується під час страйку для підтримання порядку, для охорони чого-небудь.

ПІКЕ́Т[2], -у, *ч.*, *спец.* 1. Точка місцевості, що знаходиться на певній віддалі від іншої точки і відмічена при нівелюванні кілочком, забитим до рівня землі. // Невеликий кілочок із номером, що його забивають в землю при нівелюванні і залишають там для дальших робіт. 2. Одиниця виміру довжини залізничних ліній.

ПІКЕ́Т[3], -у, *ч.* Старовинна гра в карти, розрахована на двох, трьох, іноді чотирьох картярів. *Грати в пікет.*

ПІКЕТА́Ж, -у, *ч.*, *спец.* Вибір точок на місцевості й позначення їх кілочками при нівелюванні.

ПІКЕТАЖИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто здійснює пікетаж.

ПІКЕТАЖИ́СТКА, -и, *спец.* Жін. до **пікетажи́ст**.

ПІКЕТА́ЖНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до пікетажу.

ПІКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піке́т**.

ПІКЕ́ТНИК, -а, *ч.* Особа, що входить до складу пікету (*див.* **піке́т**[1]).

ПІКЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **піке́тник**.

ПІКЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пікетува́ти**.

ПІКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пікетува́ти**.

ПІКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Охороняти що-небудь, перебуваючи в пікеті; установлювати десь пікет, пікети (*див.* **піке́т**[1]). 2. Виявляти, демонструвати громадянську непокору біля входу до державної установи.

ПІКЕТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **пікетува́ти**.

ПІКІ́ВНИЙ, -а, -е, *зах. і* **ПІКНИ́Й**, -а́, -е́, *діал.*, *зах.* Уживаний для випікання хліба.

ПІКІНЕ́Р, -а, *ч.* Поселенець, звичайно військовий, що за наказом царського уряду жив в Україні та брав участь в обороні Новоросійської губернії від нападів кримських татар і турків.

ПІКІНЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Збірн. до **пікіне́ри**.

ПІКІНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Який складається з пікінерів.

ПІКІРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пікірува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Якого пересаджено методом пікірування (*див.* **пікірува́ння**).

ПІКІРО́ВКА[1], -и, *ж.* Дія за знач. **пікі́рувати**.

ПІКІРО́ВКА[2], -и, *ж.* Дія за знач. **пікірува́ти**.

ПІКІРО́ВКА[3], -и, *ж.*, *розм.* Обмін ущипливими словами.

ПІКІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який може пікірувати.

ПІКІРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Пікірувальний бомбардувальник.

ПІКІ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пікі́рувати**. *Пікірувана розсада.*

ПІКІ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пікі́рувати**.

ПІКІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пікірува́ти**.

ПІКІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.* На великій швидкості ринутися майже вертикально вниз (про літак). // Стрімко летіти вниз (звичайно про птахів).

ПІКІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Пересаджувати рослину в молодому віці за допомогою

кілочка – піки.

ПІКІРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **пікірува́ти**.

ПІКІ́РУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *з ким.* Обмінюватись ущипливими словами.

ПІКІ́РУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пікірувати**. *Пікіруючий бомбардувальник.*

ПІ́ККОЛО, *невідм.*, *с.* Найменший за розмірами і найвищий за звучанням музичний інструмент певного виду. // Назва малої флейти.

ПІКЛУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який піклується про кого-, що-небудь.

ПІКЛУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто піклується про кого-, що-небудь; дбайливець.

ПІКЛУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **піклува́льник**.

ПІКЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **піклува́тися**.

ПІКЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *про кого – що, за кого – що, ким, чим.* Виявляти увагу, турботу про потреби кого-, чого-небудь. // *без додатка.* Виявляти неспокій з приводу влаштування кого-, чого-небудь, клопотатися про когось, щось. 2. *коло кого – чого.* Дбаючи про кого-, що-небудь, робити послуги, допомагати, створювати необхідні умови і т. ін. 3. *за ким – чим.* Бути в стані тривоги, тривожитися, хвилюватися через кого-, що-небудь.

ПІКНИЙ *див.* **пікі́вний**.

ПІКНІ́ДА, -и, *ж.* 1. Орган безстатевого спороношення сумчастих і деяких нижчих грибів. 2. Плодове тіло деяких недосконалих грибів.

ПІКНІ́К, -а́, *ч.* Розважальна прогулянка компанією (звичайно з закускою на лоні природи).

ПІ́КНІК, -а, *ч.*, *заст.* Людина з кремезною, схильною до повноти будовою тіла, відносно короткою шиєю і широким обличчям.

ПІКНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **пікнік**. ** **Пікні́чний тип будо́ви ті́ла** – широке тіло з округлими формами і великою кількістю жирової тканини.

ПІКНІЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **пікні́к**.

ПІКНОДИЗОСТО́З, -у, *ч.* Спадкове захворювання; характеризується низьким зростом, збільшенням черепа, короткими і широкими кистями рук та ін.

ПІКНОЕПІЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пікнолепсія**.

ПІКНО́З, -у, *ч.*, *мед.* Клітинна дегенерація, в основі якої лежить ущільнення колоїдів ядерної речовини у зв'язку з втратою води.

ПІКНОЗО́НД, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють густину морської води на різних глибинах.

ПІКНОЛЕПСІ́Я, -ї, *ж.* Пікнолептичні напади, що починаються у віці 4 – 11 років і проходять після настання статевої зрілості.

ПІКНОЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пікнолепсії.

ПІКНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для здійснення пікнометрії.

ПІКНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пікнометрії.

ПІКНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод визначення густини рідин, іноді газів і твердих тіл.

ПІКНОСПО́РИ, -по́р, *мн.* Те саме, що **сперма́ції**.

ПІКНОЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е: ** **Пікноя́дерні реа́кції** – ядерні реакції, які протікають у щільній, холодній кристалічній речовині за рахунок нульових коливань реагуючих ядер у вузлах кристалічної ґратки.

ПІ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.*, *розм.* Однокр. до **пі́кати**. 2. *без додатка, також у сполуч. зі сл.* слово, *розм.* Намагатися негативно висловитися про кого-, що-небудь.

ПІКО... Приставка, яка у складі слова означає 10^{-12} (п).

ПІКОАМПЕ́Р, -а, *ч.* Одиниця сили електричного струму (1 пА = 10^{-12} А).

ПІКОВА́Т, -а, *ч.* Одиниця потужності, потоку енергії (1 пВт = 10^{-12} Вт).

ПІ́КОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **пі́ка**[2].

ПІ́КОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **пік** 2. ** **Пі́кова електроста́нція** – електрична станція, що її агрегати діють лише за найвищого попиту на електроенергію протягом короткого часу.

ПІКОГЕ́НРІ, *невідм.*, *ч.* Одиниця індуктивності і взаємної індуктивності (1 пГн = 10^{-12} Гн).

ПІКОКУЛО́Н, -а, *ч.* Одиниця кількості електрики, електричного заряду (1 пКл = 10^{-12} Кл).

ПІКОЛІ́НИ, -ів, *мн.* Гетероциклічні сполуки, що застосовуються у виробництві лікарських засобів, гербіцидів та ін.

ПІКОЛІ́НОВИЙ, -а, -е Стос. до піколінів.

ПІКОРНАВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Віруси, позбавлені оболонки.

ПІКОСЕКУ́НДНИЙ, -а, -е. Тривалістю у 10^{-12} с.

ПІКОТА́Ж, -у, *ч.*, *гірн.* Вбивання між тюбінгами клинів, щоб кріплення шахти було повністю водонепроникним.

ПІКОФАРА́Д, -а, *ч.* Одиниця електричної ємності (1 пФ = 10^{-12} Ф).

ПІКОФАРА́ДА, -и, *ж.*, *заст.* Те саме, що **пікофара́д**.

ПІКРА́ТИ, -ів, *мн.* Солі пікринової кислоти; гіркі на смак, отруйні, сильновибухові.

ПІКРИ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Пікри́нова кислота́** – те саме, що **тринітрофено́л**.

ПІКРИ́Т, -у, *ч.* Ефузивна гірська порода, що складається в основному з олівіну та авгіту.

ПІКРОГЕВЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Гіркий смак; патологічне відчуття гіркого смаку.

ПІКРОТОКСИ́Н, -у, *ч.*, *мед.* Стимулятор центральної нервової системи.

ПІ́КСЕЛ, -а, **ПІ́КСЕЛЬ**, -я, *ч.* 1. Найменший елемент поверхні візуалізації, якому незалежним способом можуть бути задані характеристики зображення. 2. Найменша точка на екрані монітора комп'ютера, якою можна управляти відповідно до програми.

ПІ́КСЕЛЬ *див.* **піксел**.

ПІ́КТИ, -ів, *мн.* Група племен, які складали стародавнє населення Шотландії.

ПІКТОГРА́МА, -и, *ж.* Умовний малюнок із зображенням яких-небудь дій, подій, предметів і т. ін., який використовувався в найдавнішому письмі.

ПІКТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піктогра́фія**. *Піктографічне письмо.*

ПІКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Найдавніша форма письма, що являє собою зображення дій, подій, предметів і т. ін. умовними малюнками.

ПІКТОКА́РТИ, -ка́рт, *мн.* Те саме, що **фотока́рти**.

ПІКТОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Статеве збочення, яке характеризується еротичним збудженням від розглядання картинок або фільмів сексуального змісту.

ПІК-ТРАНСФОРМА́ТОР, -а, *ч.* Електричний трансформатор, який перетворює змінну напругу синусоїдальної форми в імпульсну напругу змінної полярності тієї ж частоти.

ПІ́КУЛІ, -ів, *мн.* Суміш із дрібно нарізаних маринованих із прянощами овочів, що вживаються як приправа до м'ясних і рибних страв.

ПІ́КУЛЬ, -я, *ч.* Одиниця ваги в ряді країн Південно-Східної Азії.

ПІ́КША, -і, *ж.* Морська промислова риба родини тріскових.

ПІЛ, по́лу, *ч.* Дерев'яний настил для спання в селянській хаті, розміщений між піччю і протилежною до печі стіною.

ПІЛА́Д, -а, *ч.* 1. У грецькій міфології – вірний друг Ореста. 2. *перен.* Вірний друг.

ПІЛА́Т, -а, *ч.*, *перен.* Людина, яка скоїла щось лихе або злочинне, звичайно чужими руками, і усувається від відповідальності за вчинене.

ПІЛА́-УЙИН, -а, *ч.* Узбецький народний жіночий танець, що зображає процес виготовлення шовку і виконується в супроводі дойри.

ПІ́ЛЕРС, -а, *ч.* Дерев'яний або металевий вертикальний стояк, який підтримує палубу судна.

ПІЛЕТРОМБО́З, -у, *ч.*, *мед.* Тромбоз ворітної вени.

ПІЛЕФЛЕБЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Розширення ворітної вени.

ПІЛЕФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Гнійний тромбофлебіт ворітної вени та її галузок.

ПІЛЕФЛЕБОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Склероз ворітної вени.

ПІЛІГРИ́М, -а, *ч.*, *книжн.* 1. Паломник, прочанин, мандрівний богомолець, який іде на поклоніння до святих місць. 2. *перен.* Мандрівник, подорожній.

ПІЛІГРИ́МКА, -и, *книжн.* Жін. до **пілігри́м**.

ПІЛІГРИ́МОВИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **пілігри́м**.

ПІЛІГРИ́МСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Те саме, що **пало́мництво**.

ПІЛІГРИ́МСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до пілігрима і пілігримки.

ПІЛІ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **пілі́кати**.

ПІЛІ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Невміло грати, виконувати що-небудь на смичковому музичному інструменті або на гармонії. // Видавати одноманітні протяжні звуки (про смичкові музичні інструменти або про гармонію).

ПІЛІ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **пілі́кати**.

ПІЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Група так званих помірних торі у Великій Британії, що склалась у 20-і рр. 19 ст.

ПІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Відрізаний для пошиття одягу шматок тканини на всю її ширину. // *розм.* Шматок матерії взагалі. 2. Підстилка на підлогу, долівку і т. ін. 3. Зменш. до **пола́**.

ПІЛОЕРЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Скорочення м'язів, що піднімають волосся шкіри.

ПІЛОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Такий, що нагадує волосся.

ПІЛОКАРПІ́Н, -у, *ч.* 1. Алкалоїд, який міститься в листках різних видів рослини пілокарпус. 2. Лікарський препарат, що його застосовують в офтальмологічній практиці для зниження внутрішньоочного тиску та ін.

ПІЛОКА́РПУС, -а, *ч.* Рід рослин родини рутових.

ПІЛОМІКО́З, -у, *ч.* Грибкове ураження волосся.

ПІЛОМОТО́РНИЙ, -а, -е. Такий, що рухає (піднімає) волосся. ** **Піломото́рна реа́кція** – поява маленьких горбиків на шкірі, що супроводжується пілоерекцією; "гусяча шкіра".

ПІЛО́Н, -а, *ч.*, *архіт.* 1. *іст.* Башта у вигляді зрізаної піраміди, яка зводилася біля входу в стародавній єгипетський храм. 2. *перев. мн.* Масивні, звичайно прямокутні колони, що служать опорою арок, склепінь або оформляють з боків в'їзди, входи в парки, на мости і т. ін.

ПІЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **піло́н**.

ПІЛОНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пілона, схожий на нього.

ПІЛОНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пілоноподібний**.

ПІЛОРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Резекція шлунка, при якій видаляють тільки ділянку його воротаря.

ПІЛОРИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гастри́н**.

ПІЛОРИ́Т, -у, *ч.* Запалення воротаря шлунка.

ПІЛОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується воротаря шлунка або належить йому.

ПІЛОРОГАСТРИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гастри́н**.

ПІЛОРОДУОДЕНІ́Т, -у, *ч.* Запалення воротаря шлунка і дванадцятипалої кишки.

ПІЛОРОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічна операція розтинання або вирізання частини воротаря шлунка з наступним зашиванням дефекту.

ПІЛОРОПТО́З, -у, *ч.* Опущення воротаря шлунка.

ПІЛОРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд воротаря шлунка за допомогою ендоскопа.

ПІЛОРОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Спастичне скорочення воротаря шлунка.

ПІЛОРОСТЕНО́З, -у, *ч.* Звуження воротаря шлунка.

ПІЛОРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Гастростомія, яка супроводжується формуванням нориці в пілоричній частині шлунка.

ПІЛОРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин воротаря шлунка.

ПІЛО́РУС, -а, *ч.*, *анат.* Місце переходу шлунка в дванадцятипалу кишку.

ПІЛОСЕБОЦИСТОМАТО́З, -у, *ч.* Захворювання, яке характеризується наявністю множинних кіст сальних залоз.

ПІЛО́Т, -а, *ч.* Той, хто управляє літальним апаратом.

ПІЛОТА́Ж, -у, *ч.* 1. Уміння управляти літальним апаратом, а також така дія. 2. Керований рух літального апарата.

ПІЛОТА́ЖНИЙ, -а, -є. Прикм. до **пілота́ж**.

ПІЛОТА́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто володіє мистецтвом пілотування.

ПІЛО́ТКА, -и, *ж.* Літній формений головний убір у деяких військовослужбовців.

ПІЛО́ТНИЙ, -а, -е. Експериментальний. *Пілотна установка. Пілотне дослідження.* ** **Піло́тні шко́ли** – експериментальні школи, початково або середні, створені зазвичай при науково-дослідних закладах, в яких випробовуються нові методи навчання, нові програми і т. ін.

ПІЛОТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Керований людиною (про літальний апарат). 2. Пов'язаний з використанням космічного апарата, керованого людиною.

ПІЛО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Належний пілотові. *Пілотський костюм.* // Признач. для пілота. *Пілотська кабіна.*

ПІЛОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пілотува́ти**.

ПІЛОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Управляти літальним апаратом під час польоту.

ПІЛОТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **пілотува́ти**.

ПІЛОТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пілотува́ти**.

ПІЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пілка**.

ПІЛСУ́ДЧИКИ, -ів, *мн.* У Польщі – прибічники Ю. Пілсудського з 1918 р.; в травні 1926 р. – основна сила військового перевороту.

ПІЛТИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Половина стовбура ялини, розколотого вздовж.

ПІЛТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Півть.

ПІЛЬ, *виг.*, *мисл.* Уживається як наказ собаці кидатись на дичину.

ПІ́ЛЬГА, -и, *ж.* 1. Повне або часткове звільнення від дотримання встановлених законом загальних правил, виконання яких-небудь обов'язків. ** **Податко́ва пі́льга** – часткове або повне звільнення фізичних і юридичних осіб від податків. 2. *перев. у сполуч. зі сл.* робити, зробити, давати, дати *і т. ін.* Великодушне, не дуже суворе ставлення до чиєї-небудь провини. 3. *перев. мн.*, *заст.* Те саме, що **ві́льність** 2. 4. *діал.* Полегшення.

ПІЛЬГО́ВИЙ, -а́, -е́. Який надається кому-небудь як пільга (у 1 знач.). // Який існує як пільга (у 1 знач.). ** **Пільго́вий тари́ф** – тариф оплати послуг, перевезень, зменшений відповідно до наданих пільг.

ПІЛЬГОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто має пільгу, користується пільгами (у 1 знач.).

ПІЛЬГО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **пільгови́й**.

ПІЛЬГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Полегшувати, послабляти, надавати пільги.

ПІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Польовий.

ПІЛЬХ, -а, *ч.*, *зах.* Польова миша.

ПІЛЮ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **пілю́ля**.

ПІЛЮ́ЛЬНИЙ, -а, -є. Прикм. до **пілю́ля**.

ПІЛЮ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє пілюлі.

ПІЛЮ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пілю́льник**.

ПІЛЮ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Тверда кулька з лікувальної речовини. // *перен.* Щось образливе, кривдне для кого-небудь. *Гірка пілюля.* 2. Лікувальний порошок.

ПІЛЯ́СТР, -а, *ч. і* **ПІЛЯ́СТРА**, -и, *ж.*, *архіт.* Плоский, схожий на колону виступ на поверхні стіни чи стовпа.

ПІЛЯ́СТРА *див.* **пілястр**.

ПІЛЯ́СТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пілястр** і **пілястра**.

ПІ-МЕЗО́Н, -а, *ч.* Нестабільні елементарні частинки з позитивним, нейтральним або негативним зарядом і масою близько 270 електронних мас.

ПІ́МИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пім**, -а, *ч.*). Чоботи з оленячого хутра шерстю назовні або валянки.

ПІ́МСТА, -и, *ж.*, *заст.* Помста.

ПІМСТИ́ТИ, -мщу́, -мсти́ш, *док.*, *заст.* Помстити.

ПІМСТИ́ТИСЯ, -мщу́ся, -мсти́шся, *док.*, *заст.* Помститися.

ПІ́НА, -и, *ж.* 1. Непрозора легка пузирчаста маса, утворена на поверхні рідин від сильного коливання, збовтування, нагрівання, бродіння і т. ін. 2. Непрозора легка пузирчаста маса, утворена зазвичай при збиванні мильного розчину. // Велика кількість поту, що покриває розгарячілого коня у вигляді білих пластівців. 3. Пузирчаста слина, що з'являється у людини або тварини від перевтоми, захворювання, а також під впливом гніву, злоби і т. ін.

ПІНАБІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат зі спазмолітичною дією на мускулатуру сечовивідних шляхів, а також з бактеріостатичною дією.

ПІНАГО́Р, -а, *ч.* Риба родини пінагорових ряду окунеподібних.

ПІНА́КЛЬ, -я, *ч.* Декоративні вежки на контрфорсах або на ін. архітектурних частинах пізньо-романських і готичних церков.

ПІНАКОТЕ́КА, -и, *ж.* Сховище творів живопису; картинна галерея.

ПІНА́РІЇ, -ій, *мн.* Рід у Стародавньому Римі, який підтримував культ Геркулеса.

ПІНГВЕ́КУЛА, -и, *ж.*, *мед.* Потовщення кон'юнктиви у вигляді трикутної жовтуватої плями біля краю горизонтального меридіана рогівки.

ПІНГВІ́Н, -а, *ч.* Великий морський антарктичний птах із схожими на ласти короткими крилами, пристосованими не для літання, а для плавання.
ПІНГВІНЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля пінгвіна.
ПІНГВІНОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Ряд нелітаючих водоплавних птахів.
ПІНГ-ПО́НГ, -а, *ч.*, *розм.* Настільний теніс.
ПІНГ-ПОНГІ́СТ, -а, *ч.* Гравець у пінг-понг.
ПІНГ-ПО́НГОВИЙ, -а, -е. Стос. до пінг-понгу, до гри в пінг-понг.
ПІНГРАНЛІКВО́З, -у, *ч.* Форма ліподистрофії, яка характеризується виникненням підшкірних вузлів, які містять розріджені жирні речовини.
ПІНЕАЛОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **пінеобласто́ма**.
ПІНЕАЛО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **пінеоцито́ма**.
ПІНЕАЛОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Клітини епіфіза з довгими відростками; як правило, розміщені групами.
ПІНЕАЛОЦИТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **пінеоцито́ма**.
ПІНЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.*. Шишкоподібний; який стосується шишкоподібної залози (епіфіза).
ПІНЕ́НИ, -ів, *мн.* Терпенові вуглеводні.
ПІНЕОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина шишкоподібної залози.
ПІНЕОЦИТО́МА, -и, *ж.* Пухлина шишкоподібної залози; складається з пінеальних клітин.
ПІНЕ́ТКИ, -ток, *мн.* (*одн.* **піне́тка**, -и, *ж.*). Легенькі виворотні черевички для немовлят.
ПІНИ́СТИЙ, -а, -е. Вкритий піною. // Який піниться.
ПІНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пі́нистий**.
ПІНИ́СТО. Присл. до **пі́нистий**.
ПІНИТИ, -ню, -ниш, *недок.* 1. *перех.* Робити пінистим; викликати піну на поверхні рідини. 2. *неперех.* Те саме, що **пінитися** 1.
ПІНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.* 1. Утворювати або виділяти піну; вкриватися піною. // Наповнюватися піною, пінистою рідиною. 2. *перен.* Дуже сердитися; кричати з піною біля рота. 3. Пас. до **пінити** 1.
ПІНІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пінія**.
ПІНІО́ЛИ, -ів, *мн.* Їстівні горіхоподібні насінини із шишок пінії.
ПІНІЯ, -ї, *ж.* Вид сосни з зонтикоподібною кроною і червоно-бурою корою; італійська сосна.
ПІНК, -у, *ч.* Рожева фарба, до складу якої входять окисні олова й хрому.
ПІНКА[1], -и, *ж.* 1. Пестл. до **піна**. 2. Густа плівка на поверхні молока, вершків і т. ін., що утворюється після нагрівання. // Пінистий шар сиропу, що з'являється під час приготування варення на його поверхні.
ПІНКА[2], -и, *ж.*, *спец.* Легкий вогнестійкий пористий мінерал, з якого виготовляють курильні люльки і деякі інші вироби, а також виріб із цього мінералу.
ПІНКІ́ЛЬЙО, *невідм.*, *ж.*, *муз.* Поперечна флейта індіанців Південної Америки.
ПІНКОВИЙ, -а, -е, *спец.* Зробл. з пінки (*див.* **пінка**[2]).
ПІНКОЗНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який знімає пінку, призначений для цього.
ПІНКОЗНІМА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто привласнює собі щось найкраще, найвигідніше без затрати своєї праці.
ПІНЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який піниться (у 1, 2 знач.).
ПІННИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **пі́нистий**. 2. *у знач. ім.* **пінна**, -ної, *ж.*, *заст.* Хлібна горілка.
ПІННИК, -а, *ч.*, *заст.* Міцна хлібна горілка.
ПІННЯ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Пінна (*див.* **пінний**).
ПІНО́, *невідм.*, *с.* Сорти винограду французького походження.
ПІНОАЛЮМІ́НІЙ, -ю, *ч.* Поруватий, спінений алюміній.
ПІНОАМІНОПЛА́СТ, -у, *ч.* Поруватий, спінений амінопласт.
ПІНОБЕТО́Н, -у, *ч.* Пористий бетон.
ПІНОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Вигот. з пінобетону. *Пінобетонний виріб.* // Признач. для виготовлення пінобетону.
ПІНОБЕТО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **пінобето́нний**.
ПІНОГАСІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Руйнування піни. 2. Гасіння пожежі за допомогою піни.
ПІНОГА́СНИКИ, -ів, *мн.* 1. Речовини, що руйнують піну. 2. Пристрої для гасіння пожежі піною.
ПІНОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Апарат безперервної дії для утворення хімічної піни, що її використовують для гасіння пожеж.
ПІНОГО́Н, -а, *ч.* Трубопровід для подавання (переміщення) піни.
ПІНОГО́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **піного́н**. 2. Признач. для подавання піни.
ПІНОГУ́МА, -и, *ж.* Порувата, спінена гума.
ПІНОЗБИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для збивання піни.
ПІНОЗМІ́ШУВАЧ, -а, *ч.*: ** **Поже́жний пінозмі́шувач** – пристрій для введення у воду піноутворювальних та змочувальних добавок.
ПІНОКЕРА́МІКА, -и, *ж.* Керамічний матеріал пористої структури.
ПІНО́ЛЬ, -я, *ч.* Деталь металорізального верстата.
ПІНОМАТЕРІА́ЛИ, -ів, *мн.* Неорганічні й органічні матеріали з пористою структурою, схожою на отверділу піну.
ПІНОМЕТА́Л, -у, *ч.* Метал або сплав пористої структури.
ПІНОПЛА́СТ, -у, *ч.* Легкий пористий матеріал, використовуваний для прокладок, ізоляції і т. ін.
ПІНОПЛА́СТИК, -у, *ч.* Те саме, що **пінопла́ст**.
ПІНОПЛА́СТОВИЙ, -а, -е. Вигот. з пінопласту. *Пінопластовий заповнювач. Пінопластовий макет.*
ПІНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до піни, схожий на неї.
ПІНОПОЛІСТИРО́Л, -у, *ч.* Пінопласт, одержаний з полістиролу.
ПІНОПОЛІУРЕТА́Н, -у, *ч.* Пінопласт, одержаний з поліуретану.
ПІНОПОЛІУРЕТА́НОВИЙ, -а, -е. Вигот. з пінополіуретану.
ПІНОРЕАГЕ́НТ, -у, *ч.* Речовина (реагент), яка, розкладаючись або реагуючи з чимось, створює піну, а в товщі матеріалу – піну.
ПІНОРІДИ́ННИЙ, -а, -е. Який є сумішшю піни і рідини. *Пінорідинний вогнегасник.*
ПІНОСИЛІКА́Т, -у, *ч.* Легкий будівельний теплоізоляційний матеріал з дрібними порами, вигот. із вапна і піску.
ПІНОСИЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піносиліка́т**.
ПІНОСКЛО́, -а́, *с.* Пористий будівельний матеріал із скляної маси.
ПІНОСКЛЯ́НИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **піноскло́**.
ПІНОТВІРНИ́К, -а́, *ч.* Речовина, що, розкладаючись або реагуючи з чимось, утворює піну, а в товщі матеріалу – пори.
ПІНОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес формування, утворення піни.
ПІНОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **пінотво́рення**.
ПІНОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, признач. для утворення піни.
ПІНОУТВО́РЮВАЧІ, -ів, *мн.* Речовини, що додаються до рідини для утворення піни.
ПІНОФЕНОПЛА́СТ, -у, *ч.* Поруватий, спінений фенолформальдегідний пластик.
ПІНОЦИТО́З, -у, *ч.* Активне поглинання клітиною з навколишнього середовища рідини.
ПІ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **піна**.
ПІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Пінськ.
ПІ́НТА[1], -и, *ж.* Одиниця виміру рідин і сипучих речовин в Англії та США, що дорівнює приблизно 0,56 л.
ПІ́НТА[2], -и, *ж.* Різновид тропічного трепонематозу.
ПІНТИ́ДИ, -ів, *мн.* Еритематосквамозні плями, які спостерігаються на шкірі при пінті.
ПІНЦГА́У, *невідм.*, *ж.* Порода молочно-м'ясної великої рогатої худоби.
ПІНЦЕ́Т, -а, *ч.* Різновид пружинистих щипців, що використовується в медицині й техніці для захоплення малих, крихких і т. ін. предметів.
ПІНЦИРО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пінцирува́ти**.
ПІНЦИРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **пінцирува́ти**.
ПІНЦИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *с. г.* Видаляти верхівку молодого пагона для затримання росту одних пагонів і підсилення росту інших.
ПІ́НЧЕР, -а, *ч.* 1. Порода невеликих кімнатних або мисливських собак. *Японський пінчер. Німецький пінчер.* 2. *жарт.* Задерій, причепа.
ПІНЧ-ЕФЕ́КТ, -у, *ч.* Стиснення розряду у газах під дією струму, що протікає по ньому.
ПІ́НЯВА, -и, *ж.* Те саме, що **піна**.
ПІ́НЯВИЙ, -а, -е. Те саме, що **пі́нистий**.
ПІ́НЯВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **пі́нявий**.
ПІНЯ́ВКА, -и, *ж.* Родина рівнокрилих комах підряду цикадових.
ПІ́НЯВО. Присл. до **пі́нявий**.
ПІ́НЯСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пі́нистий**.
ПІ́НЯСТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **пі́нястий**.
ПІ́НЯСТО. Присл. до **пі́нястий**.
ПІОАЛЕРГІ́ДИ, -ів, *мн.* Алергічний висип при піодермії.
ПІОБАКТЕРІО́З, -у, *ч.* Інфекційна хвороба тварин, що характеризується гнійними процесами в шкірі, легенях, вимені, суглобах.
ПІОБЛЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Гнійне запалення слизової оболонки, головним чином кон'юнктиви.
ПІОВА́Р, -а, *ч.*, *мед.* Те саме, що **піова́рій**.
ПІОГЕМОПЕРИКА́РД, -у, *ч.*, *мед.* Скупчення в перикардіальній порожнині гною та крові.
ПІОГЕМОТОРА́КС, -у, *ч.*, *мед.* Гнійне запалення плевральних листків, яке ускладнює гемоторакс.
ПІОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Виникнення гною.
ПІОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Гноєтворний; викликаний наявністю гною, нагноєнням.
ПІОДЕРМАТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **піодермія**.
ПІОДЕРМІ́Т, -у, *ч. і* **ПІОДЕРМІ́Я**, -ї, *ж.*, *вет.*, *мед.* Група запальних процесів шкіри, які спричиняються гноєтворними мікроорганізмами.
ПІОДЕРМІ́Я *див.* **піодермі́т**.
ПІО́З, -у, *ч.* Те саме, що **піодермія**.
ПІОКО́ЛЬПОС, -а, *ч.* Накопичення гною в піхві при її атрезії.
ПІОКОЛЬПОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Випинання задньої стінки піхви внаслідок наявності гною в черевній порожнині.
ПІОМЕ́ТРА, -и, *ж.* Гній у матці, у порожнині матки; накопичення гною в матці.
ПІОМЕТРИ́Т, -у, *ч.* Гнійне запалення м'язового шару стінки матки, що поєднується із запаленням слизової оболонки матки.
ПІОМІОЗИ́Т, -у, *ч.* Утворення абсцесів у скелетних м'язах. ** **Тропі́чний піоміози́т** – тропічне інфекційне захворювання, яке характеризується гарячкою і піодермією та розвитком у скелетних м'язах інфільтратів.
ПІО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **пі-мезо́н**.
ПІОНЕ́Р, -а, *ч.* 1. Людина, яка вперше проникає в новий, недосліджений край та освоює його. 2. *перен.* Людина, яка першою торує стежку в якій-небудь новій галузі діяльності; новатор, зачинатель чого-небудь. 3. *іст.* Член масової дитячої комуністичної організації, що об'єднувала радянських школярів віком від 9 до 14 років. 4. В Англії, Франції, Німеччині і до 30-х рр. 19 ст. у Росії – солдат саперної частини інженерних військ.
ПІОНЕРВОЖА́ТА, -тої. Жін. до **піонервожа́тий**.
ПІОНЕРВОЖА́ТИЙ, -того, *ч.*, *іст.* Керівник піонерського загону або дружини.
ПІОНЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *збірн.* Піонери (у 3 знач.).
ПІОНЕ́РКА, -и. Жін. до **піоне́р** 3.
ПІОНЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Початковий, вихідний; основоположний. ** **Піоне́рна транше́я** – траншея, що заздалегідь прокладається для зручності виймки ґрунту (звичайно при спорудженні каналів) (*спец.*). 2. Що здійснюється вперше, первісний. *Піонерний космічний політ. Піонерне плавання.* // Пов'язаний з вторгненням у сферу нового; новаторський. ** **Піоне́рний спо́сіб перекриття́ рі́ки** – перекриття ріки греблею без наведення спеціального моста.
ПІОНЕ́РСТВО, -а, *с.* 1. Діяльність або стан піонера (у 1 – 3 знач.). 2. *розм.*, *збірн.* Піонери (у 3 знач.).
ПІОНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **піоне́р** (у 3 знач.). // Який складається з піонерів. // Належний піонерові, піонерам. // Признач. для піонерів. 2. Стос. до діяльності піонера, піонерів (у 3 знач.). 3. Те саме, що **піоне́рний** (у 1 знач.).
ПІОНЕФРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Гнійне запалення нирки, за якого її порожнина заповнюється гноєм.
ПІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **піо́н**.
ПІООВА́РІЙ, -ю, *ч.*, *мед.* Утворення гною в яєчнику, гній в яєчнику, абсцес яєчника.
ПІООФОРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Гнійне запалення яєчника.
ПІОПЕРИГЕПАТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Гнійне запалення серозної оболонки (капсули) печінки.
ПІОПЕРИКА́РД, -а, *ч.*, *мед.* Накопичення гною в порожнині перикарда.
ПІОПЕРИКАРДИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Гнійне запалення перикарда.
ПІОПНЕВМОПЕРИГЕПАТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Піоперигепатит, який супроводжується скупченням гною і газу в черевній порожнині.
ПІОПНЕВМОПЕРИКА́РД, -а, *ч.*, *мед.* Одночасне накопичення гною, а також газу або повітря в порожнині перикарда.
ПІОПНЕВМОТО́РАКС, -у, *ч.*, *мед.* Одночасне накопичення гною, а також газу або повітря в плевральній порожнині.
ПІОПНЕВМОХОЛЕЦИСТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Гострий холецистит, що характеризується скупченням гною і газу в порожнині жовчного міхура.
ПІОПТИ́З, -у, *ч.*, *мед.* Виділення гнійної мокроти при кашлі, відхаркування гною.
ПІОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Виділення або витікання гною, гноєтеча. // Захворювання, супроводжуване виділенням гною. *Альвеолярна піорея.*
ПІОСА́ЛЬПІНКС, -у, *ч.*, *мед.* Накопичення гною в просвіті маткової труби при облітерації її маткового і ампулярного відділів.
ПІОСИ́НУС, -у, *ч.*, *мед.* Потрапляння гною в здорову приносову пазуху з ураженої гнійним запаленням.
ПІОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Збільшення кількості лейкоцитів у спермі.
ПІОСПЛЕНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Гнійне запалення селезінки.
ПІОТО́РАКС, -у, *ч.*, *мед.* Накопичення гною в плевральній порожнині.
ПІОУРЕ́ТЕР, -а, *ч.*, *мед.* Накопичення гною в сечоводі.
ПІОУРЕТЕРОНЕФРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Поєднання гнійного запалення сечоводу з піонефрозом.
ПІОФТАЛЬМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Гнійне запалення очного яблука.
ПІОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.*, *мед.* Кістоподібне розширення приносової пазухи зі скупченням в її порожнині гною.
ПІОЦИ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують зовнішньо як знезводнювальний та бактерицидний засіб.
ПІП, попа́, *ч.*, *розм.* Духовне звання у православній церкві, середнє між єпископом і дияконом. // Служитель релігійного культу, який має це звання й здійснює богослужіння. ** **На попа́** – у вертикальне положення, сторч (поставити, стати і т. ін.).
ПІ́ПА, -и. 1. *діал.* Те саме, що **люлька**[1]. 2. Китайський струнний щипковий музичний інструмент типу лютні.
ПІПЕКОЛІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Піпеколі́нова ацидемі́я** – порушення обміну лізину внаслідок дефекту ферменту піпеколатоксидази.
ПІПЕРАЗИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антигельмінтний засіб.
ПІПЕРИДИ́Н, -у, *ч.* Органічна азотовмісна сполука.
ПІПЕРИДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **піперидин**.
ПІПЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Отруєння чорним перцем.
ПІПЕРОНА́Л, -у, *ч.* Те саме, що **геліотропін**.
ПІПЕ́ТКА, -и, *ж.* Скляна трубочка з гумовим наконечником для набирання рідини і випускання її краплями.
ПІ́ПИ, піп, *ин.* Родина безхвостих земноводних.
ПІПОЛЬФЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **дипразин**.
ПІР, по́ру, *ч.* Вид цибулі з видовженою цибулиною і плоскими листками; вживається як приправа.
ПІРАЗИДО́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Антидепресант з широким спектром терапевтичної дії.
ПІРАЗО́Л, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука; багато похідних є лікарськими препаратами.
ПІРАМЕЇ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що застосовується як болезаспокійливий і жарознижувальний засіб.
ПІРАМІ́ДА, -и, *ж.* 1. Велика кам'яна споруда з чотирикутною основою і трикутними боковими поверхнями, які утворюють на вершині будівлі гострий кут; служила гробницею фараонів у Стародавньому Єгипті. // Про пам'ятник такої форми, зведений на честь кого-, чого-небудь, на пам'ять про когось, щось. 2. Многогранник, основа якого

являє собою многокутник, а бічні грані – трикутники, що мають спільну вершину. 3. Предмет, що має широку основу і конусоподібно звужується догори. // Група предметів, укладених або складених у вигляді купки, що має широку основу і звужується догори. ** **Фіна́нсова піра́міда** – спосіб наживи, який полягає в тому, що кошти від продажу компанією цінних паперів особам, які формують нижні шари "піраміди", використовуються на виплату дивідендів особам, що утворюють верхні шари "піраміди"; різновид фінансового шахрайства. 4. Гімнастична, акробатична фігура, що складається з групи людей, які стають один одному на плечі. 5. Пристосування для тримання і зберігання гвинтівок і рушниць. // Трикутник, утворений з 16 більярдних куль, складених на початку гри; вид більярдної гри в 16 куль.

ПІРАМІДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який звужується догори, нагадуючи формою піраміду (у 1, 2 знач.). // Який має крону, що формою нагадує піраміду (про рослину).

ПІРАМІДА́ЛЬНО. Присл. до **пірамідáльний**.

ПІРАМІ́ДКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пірамíда**.

ПІРАМІ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до піраміди.

ПІРАМІДО́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Болезаспокійливий, жарознижувальний засіб.

ПІРАМІДОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин пірамідних шляхів.

ПІРАНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання інтенсивності сонячної радіації.

ПІРА́НЬЯ, -ї, *ж.* Хижа риба ряду коропоподібних, що живе у прісних водоймах Південної Америки.

ПІРАРГІРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфосолей, темно-червоного кольору. Руда срібла.

ПІРА́Т, -а, *ч.*, *іст.* Морський грабіжник, розбійник. // *перен.*, *розм.* Той, хто грабує, винищує і т. ін.; поводить себе, як розбійник.

ПІРА́ТСТВО, -а, *с.* 1. Промисел, заняття піратів; морський розбій. 2. *розм.* Те саме, що **контрафа́кція**, тобто порушення прав інтелектуальної власності.

ПІРА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **піра́т**. *Піратські наскоки.* // Належний пірату, піратам. *Піратська копія. Піратське видання.*

ПІРАЦЕТА́М, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при розладах мозкового кровообігу.

ПІРВА́ТИ, -ірву́, -íрвеш, *док.*, *заст.* 1. Роздерти. 2. Схопити.

ПІРВА́ТИСЯ, -ірву́ся, -íрвешся, *док.*, *зах.* Кинутися.

ПІРГЕЛІО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювань сонячної радіації.

ПІРГЕО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання інтенсивності ефективного випромінювання (випромінювання мінус вбирання) Землі.

ПІРГОЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **акрокефа́лія**.

ПІ́РЕКС, -у, *ч.* Важкотопке і термостійке малолужне скло.

ПІРЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Пропасний (гарячковий) стан.

ПІРЕ́КСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пíрекс**.

ПІРЕКСОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь захворіти пропасницею (гарячкою).

ПІРЕ́Н, -у, *ч.* Конденсований чотирипересневий ароматичний вуглеводень; продукт піролізу вугілля, нафти та ін.

ПІРЕНЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Піренеї.

ПІРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пірéн**.

ПІРЕНОМІЦЕ́ТИ, -ів, *мн.* Група порядків сумчастих грибів, для яких характерні плодові тіла.

ПІРЕТОТЕРА́ПІЯ, -ї, *ж.* Лікування за допомогою штучного підвищення температури тіла.

ПІРЕТРИ́НИ, -ів, *мн.* Інсектициди контактної дії; ефективні щодо членистоногих і малотоксичні для теплокровних.

ПІРЕТРОЇ́ДИ, -ів, *мн.* Інсектициди контактної дії; високоефективні щодо членистоногих багатьох видів і малотоксичні для теплокровних.

ПІРЕ́ТРУМ, -у, *ч.* 1. Багаторічна трав'яниста або напівкущова рослина родини складноцвітих; марунa. 2. Дрібний жовтувато-сірий порошок, що одержується з висушених і розмелених суцвіть деяких видів ромашки і використовується для боротьби проти шкідливих комах.

ПІРИДИ́Н, -у, *ч.* Отруйна легкозаймиста безбарвна прозора гігроскопічна рідина з неприємним різким запахом.

ПІРИДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **піриди́н**. *Піридинова сполука.* // Признач. для виготовлення піридину.

ПІРИДИТО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що позитивно впливає на процеси метаболізму у центральній нервовій системі.

ПІРИДОКСАЛЬФОСФА́Т, -у, *ч.* 1. Основна біокаталітично активна форма вітаміну B_6. 2. Лікарський препарат, що його застосовують при тих самих захворюваннях, що й піридоксин.

ПІРИДОКСИ́Н, -у, *ч.* 1. Три природні форми вітаміну B_6 – піридоксоль, піридоксаль і піридоксамін; має першочергове значення для підтримки процесів росту, кровотворення та ін. 2. Лікарський препарат, що його застосовують при токсикозах вагітних, паркінсонізмі, променевій хворобі та ін.

ПІРИКУЛЯРІО́З, -у, *ч.*: ** **Пірикуляріо́з ри́су** – хвороба, яка спричиняється паразитичними грибами.

ПІРИЛЕ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Гангліоблокіратор, що його застосовують при гіпертонії, спазмах периферичних судин та ін.

ПІРИМІДИ́Н, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука, яка містить у своєму циклі два атоми азоту.

ПІРИМІДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **піримідúн**. ** **Піримідúнові осно́ви** – похідні піримідину.

ПІРИ́НА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **перó** 1.

ПІРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **пірúна**.

ПІРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал золотистого кольору у вигляді зернистих мас із металевим блиском, залізний колчедан.

ПІ́РИТИ, -рить, *недок.*, *розм.* 1. Дуже лити (про дощ). 2. Сильно бити, завдавати побоїв кому-небудь.

ПІРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пірúт**. *Піритні вкраплення.* // До складу якого входить пірит.

ПІРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **пірúтний**. *Піритові поклади.*

ПІРИФОРМІ́С-СИНДРО́М, -у, *ч.*, *мед.* Симптомокомплекс, який виникає при поєднаному ураженні грушоподібного м'яза і сідничого нерва.

ПІРИФОРМІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення грушоподібного м'яза.

ПІРИ́ХІЙ, -я, *ч.* Ненаголошена двоскладова стопа ямба або хорея у віршуванні.

ПІР'Ї́НА, -и, *ж.* Те саме, що **перó** 1.

ПІР'Ї́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пір'ї́на**.

ПІР'Ї́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пір'ї́нка**.

ПІР'Ї́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **перúстий**.

ПІРКЕ́, *невідм.*, *с.*, *мед.* Прищеплювання на шкірі, за допомогою якого встановлюють наявність або відсутність в організмі туберкульозної інфекції.

ПІРКОФЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при головному болі, невралгії та ін.

ПІРНА́ЛО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **порúнач**.

ПІРНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пірнання.

ПІРНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пірнáти** 1.

ПІРНА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.* 1. Занурюватися у воду з головою. // Пливучи, занурюватися у воду. // *перен.* Опускатися, вгрузати в що-небудь м'яке. 2. *перен.* Пересуваючись по землі, швидко опускатись у сніг, вибоїну і т. ін. // Літаючи, ширяючи в повітрі, швидко опускатися вниз. // Рухаючись, зникати з поля зору. // *розм.* Швидко проникати куди-небудь; ховаючись, швидко зникати десь. 3. *перен.* Повністю віддаватися якій-небудь справі, заняттю; захоплюватися чимсь; поринати. // Переходити до якого-небудь стану.

ПІРНА́Ч, -á, *ч.* Давньоруська холодна зброя, що являла собою металеву головку з гострими виступами, насаджену на держално; вид булави (у 2 знач.). // У козацькому війську – ця зброя як знак влади полковника.

ПІРНА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Риндза.

ПІРНА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пірнáти**.

ПІ́РНИК, -а, *ч.*, *діал.* Пряник.

ПІРНИ́К, -á, *ч.*, *заст.* Те саме, що **пенáл** 1.

ПІРНИКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **пíрник**.

ПІРНИ́КОЗА, -и, *ж.* Те саме, що **норéць** 1.

ПІРНУ́ТИ, -ну́, -нéш, *док.* Однокр. до **пірнáти**.

ПІРОАУРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал – жовтуваті, брунатні або зеленкуваті платівки з перламутровим блиском.

ПІРОБЕЛОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; вогняно-червоні голки.

ПІРОБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Бензол, вилучений з коксового газу.

ПІРОБІ́ТУМ, -у, *ч.* Бітум, добутий піролізом (крекінгом) нафтових фракцій, передусім мазуту.

ПІРОВИНОГРА́ДНИЙ, -а, -е: ** **Піровиногрáдна кислотá** – карбонова кислота, що утворюється в процесі обміну моносахаридів і розщеплення та синтезу амінокислот.

ПІРОВУГЛЕ́ЦЬ, -ю, *ч.* Вуглець, добутий піролізом карбоновмісних речовин.

ПІРО́ГА, -и, *ж.* У народів Центральної й Південної Америки та Океанії – вузький довгий човен, обтягнутий корою, шкурами або видовбаний чи випалений із стовбура дерева.

ПІРОГАЛО́Л, -у, *ч.* Органічна сполука, безбарвні кристали; отруйний; застосовують для визначення кисню в газовому аналізі, у фотографії – як проявник.

ПІРОГАЛО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пірогалóл**.

ПІРОГЕНА́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при сифілітичних ураженнях центральної нервової системи, рубцях після опіків та ін.

ПІРОГЕ́НИ, -ів, *ч.* Речовини, що підвищують температуру тіла і спричинюють гарячку.

ПІРОГЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пірóліз**.

ПІРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який викликає гарячку, підвищує температуру тіла. 2. Який викликаний гарячкою, підвищенням температури тіла.

ПІРОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність речовини викликати підвищення температури тіла.

ПІРОГРА́ФІТ, -у, *ч.* Графіт, отриманий піролізом карбоновмісних сполук.

ПІРОЕЛЕ́КТИК, -а, *ч.* Кристалічний діелектрик, на поверхні якого при зміні температури виникають електричні заряди.

ПІРОЕЛЕ́КТРИКА, -и, *ж.* Збудження електрики на поверхні кристалів від їхнього нагрівання чи охолодження.

ПІРОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піроелéктрика**.

ПІРО́ЗИС, -у, *ч.* Печія; відчуття печії в надчеревній ділянці і в стравоході.

ПІРОКАТЕХІ́Н, -у, *ч.* Органічна речовина, двоатомний фенол; застосовується у фотографії як проявник.

ПІРОКАТЕХІНАМІ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **катехоламíни**.

ПІРОКЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Пірокластúчні порóди** – уламкові гірські породи, які утворилися внаслідок накопичення уламкового матеріалу.

ПІРОКСА́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Адреноблокатор із вираженою седативною дією.

ПІРОКСЕ́Н, -у, *ч.* Виверження породоутворюючий мінерал класу силікатів магнію, феруму і кальцію.

ПІРОКСЕНІ́Т, -у, *ч.* Виверження магматична гірська порода, що використовується як будівельний матеріал.

ПІРОКСЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **піроксéн**. *Піроксеновий граніт.*

ПІРОКСИЛІ́Н, -у, *ч.* Вибухова речовина, що одержується внаслідок хімічної обробки деревної клітковини чи бавовни.

ПІРОКСИЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **піроксилíн**. // Вигот. з піроксиліну.

ПІРОКСМАНГІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовтуваті або бурі включення та зернисті агрегати.

ПІРО́Л, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука, ядро якої – структурний фрагмент природних пігментів, крові, хлорофілу зелених рослин та ін.

ПІРОЛАГНІ́Я, -ї, *ж.* Статеве збочення, при якому статеве задоволення досягається споглядaнням пожежі або запалюванням вогню.

ПІРОЛА́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вогнепоклонство.

ПІРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Метод і процес розщеплення речовин під впливом високих температур.

ПІРО́ЛІЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пірóліз**.

ПІРОЛІ́Т, -у, *ч.* Гіпотетична речовина, з якої складається верхня мантія Землі.

ПІРОЛЮЗИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів і гідроксидів.

ПІРОЛЮЗИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **піролюзúт**.

ПІРОМА́Н, -а, *ч.* Хворий на піроманію.

ПІРОМАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піромáнія**.

ПІРОМА́НІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Психічне захворювання, що характеризується пристрастю до підпалювання.

ПІРОМЕКАЇ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Засіб для поверхневої анестезії.

ПІРОМЕТАЛУРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пірометалургії. *Пірометалургійний процес.*

ПІРОМЕТАЛУ́РГІЯ, -ї, *ж.* Сукупність металургійних процесів, що відбуваються за високих температур.

ПІРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання безконтактним методом за тепловим випромінюванням температур перев. понад 400 °С.

ПІРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пірометра і пірометрії.

ПІРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вчення про вимірювання високих температур за допомогою спеціальних приладів. // Сукупність методів безконтактного вимірювання температури тіла, які ґрунтуються на законах інфрачервоного випромінювання. ** **Оптúчна пірoмéтрія** – сукупність методів визначення високих температур, що базуються на вимірюванні інтенсивності випромінювання світла нагрітим тілом.

ПІРОМОРФІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу фосфатів.

ПІРО́Н, -а, *ч.* Короткий стрижень, що скріплює по вертикалі блоки кам'яної кладки.

ПІРОНА́ФТ, -у, *ч.* Гас з підвищеною вогненебезпечністю для освітлення приміщень гасовими лампами; добувають з нафти.

ПІРОНІ́Н, -у, *ч.* Основний червоний барвник групи ксантеїнів, що застосовується в гістологічних методах дослідження.

ПІРОНІНОФІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Здатність елементів цитоплазми забарвлюватися піроніном.

ПІРО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пірóн**.

ПІРО́П, -у, *ч.* Дорогоцінний камінь червоного кольору; різновид гранату.

ПІРОПАТРО́Н, -а, *ч.* Трубка, яка наповнена порохом і служить для приведення в дію деяких пристроїв.

ПІРОПЛА́ЗМА, -и, *ж.*, *вет.* Найпростіший одноклітинний організм, що паразитує в червоних кров'яних тільцях тварин; пасовищний кліщ.

ПІРОПЛАЗМІДО́ЗИ, -ів, *мн.* Група кровопаразитарних хвороб ссавців, птахів, риб і земноводних тварин.

ПІРОПЛАЗМО́З, -а, *ч.*, *вет.* Інфекційне захворювання свійських тварин, що викликається піроплазмами.

ПІРО́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пірóп**.

ПІРОПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Який проводить електрострум за умови сильного розжарення.

ПІРОПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **піропровíдний**.

ПІРОСЕЛЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Розділення компонентів поліметалевої рудної сировини і оборотних продуктів, що базується на різній леткості металів.

ПІРОСКА́Ф, -а, *ч.*, *заст.* Пароплав.

ПІРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для приблизного вимірювання високих температур у заводських печах.

ПІРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піроскóп**.

ПІРОСО́МИ, -ів, *мн.* Підклас морських хордових тварин підтипу покривників.

ПІРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування штучним підвищенням температури тіла.

ПІРОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець із піротехніки.

ПІРОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Галузь техніки, пов'язана з виготовленням горючих і вибухових сумішей, сигнальних вогнів, ракет, феєрверків. // Горючі й вибухові суміші, сигнальні вогні, ракети, феєрверки.

ПІРОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піротéхніка**.

ПІРОТИ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів, бронзово-жовтого кольору. Інколи використовують як сировину для одержання сірчаної кислоти, а з домішками нікелю – як нікелеву руду.

ПІРОТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **піротúн**.

ПІРОФАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; криваво-червоні напівпрозорі тонколускуваті кристали з алмазним блиском.

ПІРОФІЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів; білого з жовтуватим відтінком, блідо-зеленого кольору. Використовують як замінник тальку.

ПІРОФІ́ТОВИЙ, -а, -е: ** **Пірофíтові вóдорості** – назва нижчих рослин, під якою об'єднують два або й три окремі відділи: динофітові, криптофітові та

хлоромонадові або рафідофітові.

ПІРОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Психічне захворювання, що проявляється в патологічній боязні вогню.

ПІРОФО́РНИЙ, -а, -е. Здатний запалюватися, спалахувати. ** **Пірофо́рні мета́ли** – метали, які здатні у тонкоподрібненому вигляді запалюватися у повітрі.

ПІРОФО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **пірофо́рний**.

ПІРОФОСФАТА́ЗИ, -ів, *мн.* Група ферментів, що регулюють процеси обміну речовин і енергії в клітині.

ПІРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до перебігу хімічних реакцій за високих температур.

ПІРОХЛО́Р, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів і гідроксидів – крихкі кристали з алмазним блиском.

ПІРОХРОЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні, жовті чи бурі кристали та тонкі гнучкі листочки.

ПІ́РРОВИЙ, -а, -е. Належний Пірру. ** **Пі́ррова перемо́га** – сумнівна перемога, яка не виправдовує величезних жертв і виснаження сил переможця.

ПІРРОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення давньогрецького філософа, засновника античного скептицизму Піррона.

ПІРС, -а, *ч.*, *мор.* Висунута в море портова споруда, до якої причалюють судна з обох боків.

ПІРСЕЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; чорні крихкі кристали з металічним блиском.

ПІ́РСИНГ, -у, *ч.* Проколювання дірок у різних частинах тіла з наступним носінням в них сережок, кілець та інших прикрас.

ПІРУВАТКАРБОКСИЛА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує реакцію утворення оксалоацетату.

ПІРУВАТКІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що належить до класу трансфераз; бере участь в енергетичному обміні.

ПІРУЕ́Т, -у, *ч.* 1. У танці, балеті – повний круговий поворот усім тілом на носку однієї ноги. // У цирковому мистецтві – круговий поворот під час стрибка в повітрі. 2. *перен.* Різкий поворот, несподіваний стрибок (у поведінці, в ході думки тощо).

ПІРУЗА́, -и, *діал.* Бірюза.

ПІРУЗО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **піру́за**.

ПІРЦЕ́, -я́, *рідко* **ПЕРЦЕ́**, **пе́рця́**, *с.* Зменш.-пестл. до **перо́** 1.

ПІРЧА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пери́стий**.

ПІРЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пірча́стий**.

ПІРЧУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Молодий козел.

ПІР'Я, -я, *с.*, *збірн.* Сукупність пір'їн, що ростуть на шкірі птахів.

ПІР'Я́НИЙ, -а́, -е́. Зробл. з пір'я.

ПІР'Я́СТИЙ, -а, -е. Покритий пір'ям.

ПІР'ЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **пір'я**.

ПІСЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **співа́к**. 2. Те саме, що **пі́сенник** 2.

ПІСЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пі́сня** 1. // Схожий на пісню (у 1 знач.). // Схильний до співання пісень. *Пісенний вернісаж.*

ПІСЕ́ННИК, -а, *ч.* 1. Збірник пісень. 2. *розм.* Той, хто пише або збирає пісні. 3. Співак, виконавець пісень.

ПІСЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пісе́нний**; мелодійність.

ПІСЕ́ННО. Присл. до **пісе́нний**.

ПІСЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пісня**.

ПІСКА́Р, -а́, *ч.* Дрібна річкова риба родини коропових; пічкур.

ПІСКОВА́ТИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Піщана земля.

ПІСКОВИЙ, -а́, -е́. 1. Прикм. до **пісо́к** 1. // Який складається з піску. // Який містить багато піску. 2. Який діє за допомогою пересипання піску.

ПІСКОВИ́К, -у́, *ч.* Осадова гірська порода, що складається з піску, спресованого з глиною, вапном і т. ін.

ПІСКОВИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пісковик**.

ПІСКОВИ́НА, -и, *ж.* Осадова гірська порода, що складається з піску з домішками глини, а також ґрунт такого складу.

ПІСКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **піскува́тий**.

ПІСКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **пісковитий**.

ПІСКОВИ́ЦІ, -виць, *мн.*, *зоол.* Родина морських багатощетинкових червів.

ПІСКОВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Апарат для попереднього виділення зі стічних вод частинок мінеральних і органічних забруднень розміром від 0,2 до 0,25 мм.

ПІСКОДУ́ВКА, -и, *ж.* Піскодувна машина (*див.* **піскоду́вний**).

ПІСКОДУ́ВНИЙ, -а, -е. Який працює на суміші піску й стисненого повітря. ** **Піскоду́вна маши́на** – машина ливарного виробництва, яка вдуває формувальну або стрижневу суміш в опоки і стрижневі скриньки.

ПІСКОЗАКРІ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що закріплює піски. ** **Піскозакрі́плювальні наса́дження** – лісові насадження, штучно створені на пісках для їх закріплення.

ПІСКОМЕ́Т, -а, *ч.*, *мет.* Відцентрова машина, яка ущільнює пісок, що йде на виготовлення ливарних форм.

ПІСКОМИ́ЙКА, -и, *ж.* Апарат, яким промивають пісок, щоб видалити з нього глину, мул та інші домішки.

ПІСКОМИ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для промивання піску.

ПІСКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до піску, схожий на нього.

ПІСКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **піскоподі́бний**.

ПІСКОРИ́Й, -я, *ч.* Комаха, що живе у піщаних норах.

ПІСКОРИ́ЙКА, -и, *ж.* Личинка міноги, яка має властивість зариватись у пісок.

ПІСКОСТРІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що викидає пісок. ** **Піскострі́льна маши́на** – машина ливарного виробництва, яка викидає стрижневу суміш у стрижневі скриньки.

ПІСКОСТРУМИ́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Який напором подає сильний струмінь піску. // Який здійснюється під напором сильного струменя піску.

ПІСКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який містить пісок. // У ґрунті якого є певна домішка піску.

ПІСКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Вміст піску. 2. Властивість за знач. **піскува́тий**.

ПІСКУВА́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Низьке піщане місце.

ПІ́СЛЯ. 1. *присл.* Через деякий час; потім, пізніше. 2. *прийм.*, *з род. в.* Сполучення з прийм. **п і с л я** виражають: О б' є к т н і в і д н о ш е н н я: Уживається на означення дій, подій і т. ін., за якими відбувається інша дія, подія і т. ін. // Уживається на означення осіб та предметів, за якими йдуть слідом (з'являються, починають діяти і т. ін.) інші особи та предмети. // Указує на послідовність, зв'язану з кількісним означенням осіб, предметів, явищ і т. ін. Ч а с о в і в і д н о ш е н н я: Уживається на означення часової межі. // Уживається на означення навчальних, лікувальних закладів, установ і т. ін. по закінченні навчання, відпочинку і т. ін. у яких відбувається повна дія, подія, якесь явище і т. ін. // Уживається на означення їжі, напою тощо, за споживанням яких здійснюється, відбувається і т. ін. якась дія, подія тощо, називається яке-небудь явище і т. ін. // Уживається на означення явища, що вказує на припинення існування людини, тварини і т. ін., за яким настає якась подія, дія, яке-небудь інше явище тощо. // Уживається на означення конкретної особи або певної живої істоти, життя, проживання, час діяльності і т. ін. якої закінчився. К і л ь к і с н і в і д н о ш е н н я: Уживається на означення кількісної межі чогонебудь. П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: Уживається на позначення місця, міста, пункту і т. ін., минувши які, здійснюють якусь дію або відчувають яку-небудь подію, якесь явище і т. ін. ** **Пі́сля то́го як** – сполучник підрядності, який означає, що дії головного речення передує дія підрядного речення.

ПІСЛЯВЕЛИКО́ДНІЙ, -я, -є, *рел.* Який відбувається, здійснюється після Великодня; стосується часу після нього.

ПІСЛЯВОЄ́ННИЙ, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після війни; стосується часу після неї.

ПІСЛЯГАРАНТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Належний до часу після закінчення терміну заводської гарантії. *Післягарантійне обслуговування.*

ПІСЛЯГРИПО́ЗНИЙ, -а, -е. Який настає, буває після захворювання на грип. *Післягрипозне ускладнення.*

ПІСЛЯГРОЗОВИ́Й, -а́, -е́. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після грози.

ПІСЛЯДІ́Я, -ї, *ж.* Дальша, пізніша стадія якоїнебудь дії. ** **Післядія матеріа́лів**, *спец.* – зміна деформованого стану твердих тіл за незмінного напруження стану.

ПІСЛЯДІ́ЯННЯ, -я, *с.* Те саме, що **післядія**.

ПІСЛЯДОЩОВИ́Й, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після дощу; який стосується часу після дощу.

ПІСЛЯЖНИ́ВНИЙ, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, залишається і т. ін. після жнив. ** **Післяжни́вні посі́ви** – посіви сільсько-господарських культур, що займають поле після збирання достиглого врожаю основної культури і дають врожай у поточному році.

ПІСЛЯЖНИ́ВНО. Присл. до **післяжни́вний**.

ПІСЛЯЖОВТНЕ́ВИЙ, -а, -е, *іст.* Який відбувався, мав місце або стосувався часу після Жовтневого більшовицького перевороту 1917 р.

ПІСЛЯЗА́ВТРА, *присл.* Через день після сьогоднішнього.

ПІСЛЯЗА́ВТРАШНІЙ, -я, -є, *розм.* Який відбуватиметься, йтиме за завтрашнім; післязавтра.

ПІСЛЯЗА́ВТРЬОГО, *присл.*, *розм.* Те саме, що **післяза́втра**.

ПІСЛЯЗАРОДКО́ВИЙ, -а, -е: ** **Післязародко́вий ро́звиток** – те саме, що **постембріона́льний ро́звиток**.

ПІСЛЯЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до часу після збирання врожаю (овочів, фруктів і т. ін.).

ПІСЛЯЗ'ЇЗДІВСЬКИЙ, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після з'їзду; який стосується часу після з'їзду.

ПІСЛЯІНФА́РКТНИЙ, -а, -е. Стос. до часу, стану після перенесеного інфаркту.

ПІСЛЯЙМЕ́ННИК, -а, *ч.* Слово, яке за функцією відповідає прийменникові, але ставиться після слова, до якого стосується.

ПІСЛЯКРИЗОВИ́Й, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після кризи; який стосується часу після кризи.

ПІСЛЯЛЬОДОВИКО́ВИЙ, -а, -е. Належний до часу після льодовикового періоду.

ПІСЛЯМА́ТЧЕВИЙ, -а, -е. Стос. до часу після завершення матчу, пов'язаний з матчем, що закінчився. *Післяматчеве інтерв'ю.*

ПІСЛЯМО́ВА, -и, *ж.* Роз'яснення, повідомлення автора, видавця і т. ін., вміщене наприкінці твору, книги.

ПІСЛЯНАРКО́ЗНИЙ, -а, -е. Який буває, настає і т. ін. після наркозу; який стосується часу після наркозу.

ПІСЛЯОБІ́ДНІЙ, -я, -є. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після обіду.

ПІСЛЯОЛІМПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до часу після Олімпійських ігор.

ПІСЛЯОПЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який буває, може статися, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після хірургічної операції.

ПІСЛЯПЛА́ТА, -и, *ж.* Спосіб грошового розрахунку між відправником і одержувачем, за якого з одержувача стягується вартість товару або кореспонденції для передачі її відправнику.

ПІСЛЯПОЛО́ГОВИЙ, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після пологів. *Післяпологовий період.*

ПІСЛЯПОЛУДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після полудня. *Післяполудневий відпочинок.*

ПІСЛЯПОСАДКО́ВИЙ, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після посадки; який стосується часу після посадки.

ПІСЛЯПОСА́ДОЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **післяпосадко́вий**.

ПІСЛЯПОСІВНИ́Й, -а́, -е́. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після сівби.

ПІСЛЯРЕВОЛЮЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після революції.

ПІСЛЯРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Що стосується часу від ремонту до ремонту або від ремонту до списання (про механізм, технічний пристрій). *Післяремонтний гарантійний термін.*

ПІСЛЯРЕФО́РМЕНИЙ, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після реформи; який стосується часу після реформи.

ПІСЛЯРОДОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **післяполо́говий**.

ПІСЛЯСВЯТКО́ВИЙ, -а, -е. Який буває, здійснюється, відбувається, настає і т. ін. після свята.

ПІСЛЯСЛО́ВО, -а, *с.* Те саме, що **післямо́ва**.

ПІСЛЯТРЕТИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до часу після третинного періоду.

ПІСЛЯУКІ́СНИЙ, -а, -е. Який висівається, висаджується, вирощується і т. ін. після збирання сіна та культури, призначеної на зелений корм або силос. *Післяукісні посіви.*

ПІСЛЯУКІ́СНО. Присл. до **післяукісний**.

ПІСЛЯЧИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **післядія, післядіяння**.

ПІСЛЯШКІЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до часу після закінчення середньої школи.

ПІСЛЯШЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до часу після взяття шлюбу.

ПІСЛЯШО́КОВИЙ, -а, -е. Який буває, настає після шоку.

ПІСНЕ́ПІВ, -у, *ч.*, *церк.* Співання молитов або псалмів під час церковних відправ.

ПІСНЕТВО́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *книжн.* Те саме, що **пісня́р** (у 1 знач.).

ПІСНЕТВО́РЧІСТЬ, -чості, *ж.*, *книжн.* Творчість пісняра (у 1 знач.).

ПІСНИ́Й, -а́, -е́. 1. У якому відсутні м'ясні та молочні продукти; прот. **с к о р о м н и й**. // *розм.* Майже без жиру. *Пісна свинина.* 2. *перен.* Бідний на поживні речовини, неродючий (про ґрунт). 3. *перен.*, *розм.* Нудний, нецікавий у спілкуванні.

ПІ́СНИК, -а, *ч.* Той, хто суворо дотримується посту або не вживає скоромного.

ПІСНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пісник**.

ПІСНИКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Суворо дотримуватися посту; не вживати скоромного. // *перен.* Взагалі утримуватися від чого-небудь.

ПІСНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Пісна їжа.

ПІ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **пісник**.

ПІ́СНО. Присл. до **пісни́й** 1, 3.

ПІСНО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Усе пісне.

ПІСНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, дещо пісний.

ПІ́СНЯ, -і, *ж.* 1. Словесно-музичний твір, признач. для співу. // Мелодійні звуки пташиного співу. ** **Пі́сня без слів** – невеликий наспівний інструментальний твір. 2. Невеликий ліричний вірш, поетичний твір, написаний в музично-поетичному стилі.

ПІСНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Пісник.

ПІСНЯ́Р, -а́, *ч.* 1. Автор тексту пісні або композитор, який створив до віршів музику. 2. *розм.* Той, хто виконує власні пісні. 3. *перен.* Той, хто оспівує, прославляє кого-, що-небудь.

ПІСНЯ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **пісня́р** 1, 2.

ПІСНЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пісня́р** і **пісня́рка**.

ПІСО́К, -ску́, *ч.* 1. Сипуча гірська порода, що складається з крупинок твердих мінералів, перев. кварцу. 2. *перев. мн.* Простори, ділянки землі; покриті великими масами цієї породи. // Ґрунт із значним вмістом цієї породи. ** **Цукро́вий пісо́к**; **цу́кор-пісо́к** – цукор у вигляді дрібних крупинок, кристаликів.

ПІСОЧА́НИЙ, -а, -е, *діал.* Піщаний.

ПІСО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пісо́к** 1. // Для якого використовують пісок. *Пісочні ванни.* // Який живе або росте в піску, пісках. *Пісочні оси.* // Кольору піску; сірувато-жовтий. *Пісочне пальто.* 2. Крихкий, розсипчастий (про печиво, тісто).

ПІСО́ЧНИК, -а, *ч.* Риба-бичок, що живе у воді з піщаним дном.

ПІСО́ЧНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Пристрій, за допомогою якого посипали піском написане чорнилом для просушування; використовувався до появи промокального паперу. 2. *розм.* Загороджене місце у вигляді ящика з піском, у якому граються діти.

ПІСО́ЧОК, -чку, *ч.* Пестл. до **пісо́к** 1.

ПІ́СПА, -и, *ж.* 1. Борошняний відвар для квашення яблук. 2. Борошняний відвар із крейдою для біління стін.

ПІСПА́ТИСЯ, -плюся, -пі́шся, *док.*, *зах.* Поснути.

ПІСТ, по́сту, *ч.* За церковними правилами – невжи-

вання скоромної їжі. // Період невживання скоромної їжі.

ПІСТИТИ, піщу, пістиш, *недок., перех., діал.* Пестити.

ПІСТОЛЕ́Т, -а, *ч.* Ручна вогнепальна зброя з коротким стволом для стрільби на невеликій відстані.

ПІСТОЛЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **пістоле́т**.

ПІСТОЛЕ́Т-КУЛЕМЕ́Т, пістоле́та-кулеме́та, *ч.* Ручна автоматична скорострільна зброя для ураження живих цілей на віддалі до 500 м.

ПІСТОЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пістоле́т**. // Признач. для стрільби з пістолета.

ПІСТОЛЕ́Т-ФАРБОРОЗПИ́ЛЮВАЧ, пістоле́та-фарборозпи́лювача, *ч.* Апарат у формі пістолета для нанесення на поверхню матеріалів олійних, емалевих, в'язких водно-клейових фарб.

ПІСТО́ЛЬ[1], -я, *ч. заст.* 1. Пістолет. 2. Елемент бойового гопака – удар у стрибку однією ногою вбік.

ПІСТО́ЛЬ[2], -я, *ч.* Старовинна іспанська золота монета, яка офіційно називалася подвійним ескудо.

ПІСТО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пісто́ль**.

ПІСТО́ЛЯ, -і, *ж., заст.* Пістолет.

ПІСТО́Н, -а, *ч.* 1. Невеликий ковпачок із вибуховою речовиною, від удару по якому запалюється пороховий заряд у патронах або снарядах. // Склеєні по краях два кружальця паперу з невеликою кількістю вибухівки для іграшкових пістолетів і рушниць. 2. Невеличка металева оправа певної форми, яку механічно прикріплюють, пробиваючи водночас отвір у шкірі, картоні і т. ін. 3. Клапан у мідному музичному духовому інструменті. 4. Скорочена назва корнет-а-пістона.

ПІСТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пісто́н**.

ПІСТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пісто́н**.

ПІСТО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пісто́н**.

ПІСТРЬОВИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Прикм. до **пістря**. *Пістрьовий візерунок.* // Зробл. з пістрі.

ПІСТРЯ, -і, *ж., розм.* Груба, звичайно саморобна, тканина з різнокольорових лляних, бавовняних і т. ін. ниток, а також візерунок, що його має ця тканина.

ПІСТРЯ́ВИЙ, -а, -е. 1. З різнокольоровими плямами, смугами, не одного кольору і т. ін. 2. *перен.* Який містить невиправдано різнорідні елементи. *Пістрявий кінофільм.*

ПІСТРЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* пістря́влять; *недок., перех.* Робити пістрявим, строкатим.

ПІСТРЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **пістря́вий**.

ПІСТРЯ́ВІТИ, -іє, *недок.* Вирізнятися строкатістю.

ПІСТРЯ́ВО. Присл. до **пістря́вий**.

ПІСТРЯВОТКА́НИЙ, -а, -е. Тканий пістряво – з різнобарвними плямами, квадратами, ромбами тощо.

ПІСТРЯ́К, -а́, *ч.* 1. Див. **пістряко́ві**. 2. *діал.* Прищ. 3. *діал.* Рак шлунка.

ПІСТРЯКО́ВІ, -их, *мн.* Родина жуків, поширених головним чином у тропіках.

ПІСТРЯ́НКИ, -нок, *мн.* Родина денних або присмеркових метеликів.

ПІСТРУ́ЧКА, -и, *ж., мед.* Шкірна хвороба.

ПІСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* Пестувати.

ПІСТУ́НКА, -и, *ж., діал.* Нянька, доглядальниця.

ПІСУА́Р, -а, *ч.* Керамічна або металева посудина специфічної форми в чоловічій убиральні зі стоком для сечі та водозливом. // Приміщення, де на стінах змонтовані такі посудини.

ПІТ, по́ту, *ч.* Прозора рідина, яка виділяється назовні особливими підшкірними залозами.

ПІТА, -и, *ж.* Волокна з листя американської агави.

ПІТЕКА́НТРОП, -а, *ч.* Рід викопних людей, які вже вміли виробляти примітивні знаряддя праці.

ПІТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Пітер.

ПІТИ *див.* **піяти**.

ПІТИ́, піду́, пі́деш; *мин. ч.* пішо́в, -шла́, -шло́, *мн.* пішли́; *наказ. сп.* піди́; *док.* 1. Почати пересуватися, рухатися, міняти місце в просторі, ступаючи ногами (про людей і тварин); *прот.* **стати**. // Почати пересуватися кроками певним чином, у якийсь спосіб. 2. Почати рухатися в якомусь напрямі (про види транспорту – їхати, пливти, летіти). // Почати пересуватися – поїхати, поскакати верхи і т. ін. // Почати пересуватися – пливти, летіти з місця на місце (про косяки риб, зграї птахів, деяких дрібних тварин і т. ін.). // Почати пересуватися в небі (про небесні світила, хмари). // Почати литись, текти і т. ін. в якомусь напрямі (про воду, хвилі і т. ін.). // Попливти, розійтися по поверхні води. // Переходити, передаватися з рук у руки. // Почати рухатися, переміщатися в певному напрямі (про електричний струм, різноманітні імпульси і т. ін.). // *розм.* Відправитися поштою, телеграфом (про листи, посилки, телеграми і т. ін.). // *розм.* Передатися, переслатися для затвердження, розгляду і т. ін. (про накази, проекти, справи тощо). 3. Вийти, вирушити в певному напрямі, кудись, до кого-, чого-небудь. // Зайти до якого-небудь приміщення. // *з інфін., по кого – що, до кого, на що і т. ін.* Вийти, вирушити кудись із певною метою. // *перев. від кого – чого.* Залишити, покинути кого-, що-небудь; відійти. // Вийти за межі якого-небудь місця, з якогось приміщення і т. ін. // Здійснити наступ на кого-небудь; виступати в похід. // Почати активно діяти проти кого-, чого-небудь. // У формі наказ. сп. разом з дієсловом наказ. сп. підсилює спонукання до початку якоїнебудь дії. *Піти на пенсію. Піти у відпустку. Піти у відставку.* 4. Почати який-небудь вид роботи; стати кимсь за фахом. // Вступити куди-небудь на навчання. // Стати членом якого-небудь колективу, якоїсь організації і т. ін. *Піти в найми.* 5. *перев. з інфін.* Почати виконувати певну дію, рухаючись. *Піти у танок.* 6. Почати діяти певним чином, інакше, ніж раніше. // *за ким – чим.* Почати діяти згідно з чиїмись поглядами, принципами, наслідуючи кого-, що-небудь. // *на що.* Виявити готовність до чого-небудь, погодитися на щось. 7. *за кого і без додатка.* Взяти шлюб, одружитися (про жінку); вийти заміж. *Піти в прийми. Піти заміж.* 8. Використатися для чого-небудь, за якимсь призначенням. // Витратитися на кого-, що-небудь. 9. Мати збут, почати користуватися попитом, продаватися. ** **Піти́ з молотка́** – бути проданим з торгів. 10. Почати поширюватися від чого-небудь, виходити з чогось (про дим, запах, тепло і т. ін.). // Почутися, пролунати (про звук, голос і т. ін.). 11. З'являтися, охопивши собою кого-, що-небудь. // *перен.* Поширитися, розійтися (про відомості, чутки, славу і т. ін.). 12. Продовжитися, тривати в часі. 13. Минати, проходити (про час та його відрізки, про певний період життя, розвитку, про якусь подію і т. ін.). // *безос.* 14. Наставати, наступати, переходити в інший стан. // Почати виконуватися або здійснюватися. // Розпочинатися, точитися (про бесіду, розмову). // Ставати інтенсивнішим – розвиватися, рости і т. ін. // *перен.* Просунутися в певному напрямі, у своєму розвитку. 15. Почати падати зверху, литися (про опади). // Почати просочуватися (про воду, кров). // Почати з'являтися, поступати або переміщатися, надходячи куди-, звідки-небудь. 16. Розташуватися певним чином (про будівлі, рельєф землі і т. ін.); набути певного напрямку або простягтися на якійсь відстані (про шлях, колію і т. ін.). 17. Взяти початок від кого-, чого-небудь, завдячити своїм існуванням чомусь. 18. *перев. із запереч.* **не**, *розм.* Уживається в зворотах, що характеризують настання певного фізичного або психічного стану людини. 19. Почати діяти, працювати (про механізм, устаткування і т. ін.). 20. *за чим.* Наставати за чим-небудь, замінити що-небудь (перев. про однорідні поняття). 21. *чим.* Зробити хід у грі в шахи, карти і т. ін. *Піти конем. Піти дамою.* 22. Увійти до складу чого-небудь. 23. *розм.* Почати буйно рости, виростати. // Почати народжуватися, з'являтися один за одним. *Піти в ріст.* 24. *розм.* Виявитися в певний час, з'явитися залежно від обставин. // Стати наявним, з'явитися.

ПІТИРІА́З, -у, *ч.* Загальна назва дерматозів з висівкоподібним лущенням.

ПІТИРІА́ЗИС, -у, *ч.* Те саме, що **пітиріа́з**.

ПІТИ́СЯ, пі́деться, *док.*; *мин. ч.* пішло́ся; *розм.* 1. *безос.* Увійшло в звичку, стало звичним. 2. Дістатись кому-небудь, випасти комусь у житті. // *кому, на що, безос.* Почалося, сталося, скоїлося і т. ін.

ПІТІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **піфія**.

ПІТКА́НИЙ, -а, -е. Стос. до піткання.

ПІТКА́ННЯ, -я, *с.* Сукупність поперечних ниток тканини, які, перетинаючись із подовжніми (основою), утворюють переплетіння; уток.

ПІТКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех., розм.* Те саме, що **ткну́ти**.

ПІТКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Те саме, що **ткну́тися**.

ПІТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Схильний до потіння; який дуже потіє.

ПІТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **пітли́вий**.

ПІТНИ́Й, -а́, -е́. 1. Укритий потом; спітнілий. // Просякнутий потом. 2. Вкритий краплями осілої пари; запітнілий. *Пітні шибки.* // Вологий, сирий (про землю).

ПІТНИ́К, -а́, *ч.* Повсть, що підкладається коневі під сідло чи під сіделко.

ПІТНИ́ЦЯ, -і, *ж., мед.* Гострий запальний висип, що виникає при уповільненні випаровування поту при його інтенсивному виділенні.

ПІТНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пітні́ти**.

ПІТНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Укриватися потом. 2. *тільки 3 ос.* Укриватися краплями осілої пари; запотівати.

ПІТО́Н, -а, *ч.* Велика неотруйна змія родини удавових.

ПІТОНОМО́РФИ, -ів, *мн.* Те саме, що **мозаза́врові**.

ПІТУЇТА́РНИЙ, -а, -е: ** **Пітуїта́рна за́лоза** – те саме, що **гіпо́фіз**.

ПІТУЇТРИ́Н, -у, *ч.* Гормональний препарат, що його застосовують для збудження та посилення скорочень матки за слабкої пологової діяльності та ін.

ПІТЧ, -а, *ч., мисл.* Міжнародний термін, під яким розуміють кут нахилу прицільної лінії стволів до зрізу тильної сторони прикладу.

ПІТЬМА́, пітьми́, *ж.* 1. Відсутність світла, освітлення; темнота, тьма. // Темнота, що наступає з наближенням ночі; глибокі сутінки. // Неосвітлене місце, темний простір. 2. *перен.* Неосвіченість, культурна відсталість. // Зло, темні сили, породжені неосвіченістю, безкультур'ям, жорстокістю і т. ін.

ПІУРІ́Я, -ї, *ж.* Наявність гною в сечі. ** **Асепти́чна піурі́я** – піурія, при якій мікроорганізми в сечі не виявляються.

ПІФАГОРЕ́ЇЗМ, -у, *ч.* Об'єктивно-ідеалістичний напрям у давньогрецькій філософії, представники якого вважали число першоосновою світу і сутністю речей.

ПІФАГО́РІВ, -ова, -ове. Заснований у 6 ст. до н. е. філософом і математиком Піфагором (570 – 480 до н. е.). *Піфагорова теорема.* ** **Піфаго́рів лад**, *муз.* – сформульований за методом піфагорейців вираз частотних (висотних) відношень між ступенями звукоряду.

ПІФАГО́РІВ, -рова, -рове, *мат.* Належний Піфагору, пов'язаний з його іменем. *Піфагорова теорема.*

ПІФАГОРІ́ЄЦЬ, -ійця, *ч.* Див. **піфагорі́йці**.

ПІФАГОРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -є. Прикм. до **піфагорі́єць**. ** **Піфагорі́йська ко́ма, піфагорі́йський стрій**, *муз.* – математичне обґрунтування висотних співвідношень ступенів звукоряду.

ПІФАГОРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **піфагорі́єць**, -і́йця, *ч.*). 1. Послідовники піфагореїзму. 2. Прибічники давньогрецької наукової школи, заснованої Піфагором Самоським, які розробили основи європейської теорії музики, гармонії, музичних систем, строю.

ПІФЕРА́РО, ПІ́ФЕРО, *невідм., ч.* 1. Італійський народний пастушачий духовий музичний інструмент. 2. Італійське позначення різних типів малої поперечної або поздовжньої флейти. 3. Органний регістр.

ПІФЕРО *див.* **піфера́ро**.

ПІФІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **Піфі́йські і́гри**, *міф.* – ігри на честь перемоги Аполлона над Пітоном.

ПІФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до піфії; власт. їй.

ПІФІЯ, -ї, *ж.* У Стародавній Греції – жриця-віщунка у храмі бога Аполлона в Дельфах. // *перен.* Особа, що робить незрозумілі, двозначні висновки.

ПІФО́Н, -а, *ч.* У грецькій міфології – страхітливий змій, породження богині Геї.

ПІФОС, -а, *ч.* Велика глиняна посудина з гострим дном. У Стародавній Греції в піфосі зберігали господарські запаси. Відомий також у народів Кавказу та Середньої Азії.

ПІХВА[1], -и, *ж., анат.* 1. Трубка, що сполуча. матку із зовнішніми статевими органами у жінок і самок ссавців. 2. Нижня розширена частина черешка або пластинки листка деяких рослин, що оточує стебло. 3. *анат.* Частина м'яза, до якої входить сухожилля, що зв'язує м'яз із кісткою.

ПІХВА[2] *див.* **піхви**.

ПІХВИ, -хов, *мн.* (*одн.* **піхва**, -и, *ж., заст.*). Футляр для шаблі, кинджала, меча і т. ін.

ПІХВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **піхва**[1]. *Піхвовий листок.* ** **Піхвові спринцюва́ння** – промивання піхви з гігієнічною або лікувальною метою.

ПІХВОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до піхви, схожий на неї.

ПІХОМ, *присл., діал.* Пішки.

ПІХО́ТА, -и, *ж.* 1. Рід військ, що діє в пішому строю. // Частина, підрозділ такого роду військ. // *збірн.* Сукупність військовослужбовців такого роду військ. *Морська піхота.* 2. *у знач. присл.* **піхо́тою**, *розм., жарт.* Пішки.

ПІХОТИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто служить у піхоті.

ПІХОТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **піхоти́нець**. // Належний піхотинцеві, признач. для піхотинця.

ПІХО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **піхо́та**. *Піхотний полк.* // *у знач. ім.* **піхо́тний**, -ного, *ч.* Людина, яка діє пішки, у складі піхоти. ** **Піхо́тний ріжо́к** – духовий серпоподібний мундштуковий музичний інструмент без вентилів.

ПІХО́ТОЮ, *присл., діал.* Пішки.

ПІХО́Ю, *присл., діал.* **Пішки**.

ПІХТА, -и, *ж.* Те саме, що **я́лиця**.

ПІХТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **піхта**. ** **Піхтовий бальза́м** – в'язка прозора рідина, що міститься у корі сибірської піхти.

ПІХТУРА́, -и́, *ж., розм., жарт.* 1. Те саме, що **піхо́та**. 2. Те саме, що **піхоти́нець**.

ПІХТУРО́Ю, *присл., розм.* Пішки.

ПІХУ́Р, -а, *ч., діал.* Пухир.

ПІХУ́РКА, -и, *ж., зах.* Стежка.

ПІХУ́РЧИК, -а, *ч., діал.* Пухирець.

ПІЦА, -и, *ж.* Італійська страва у вигляді коржа із запеченими на ньому під соусом шматочками м'яса, риби, сиру, овочів, грибів.

ПІЦЕ́НИ, -ів, *мн.* Італійське плем'я, що населяло східну частину Італії; загарбані римлянами у 1-й пол. 3 ст. до н. е.

ПІЦЕ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до піценів.

ПІЦЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Закусочна, в якій готують та подають піцу.

ПІЦИКА́ТО. 1. *присл.* Щипком, торкаючи струни пальцями (про гру на смичкових музичних інструментах). 2. *у знач. ім., невідм., с.* Музика смичкових інструментів, коли струн торкаються щипком.

ПІЧ, пе́чі, *ж.* 1. Споруда з цегли або каменю, признач. для опалення приміщення, випікання хліба та інших борошняних виробів, варіння страв, напоїв і т. ін. // Верхня частина цієї будови, признач. для лежання, сидіння і т. ін. // *перен.* Про кількість чого-небудь, що можна спекти чи зварити в такій споруді за один раз. // *перен.* Приготування їжі, питва і т. ін. у такій споруді. 2. Споруда для теплової обробки матеріалів у якому-небудь технологічному процесі. *Доменна піч.*

ПІЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **пічка** 1.

ПІЧКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **гру́бка**.

ПІЧКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пічкатися**.

ПІЧКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *неперех., діал.* Обмазувати глиною чи білити хату.

ПІЧКОВИЙ, -а́, -е́, *діал.* Пічний, зроблений у печі.

ПІЧКУ́Р[1], -а́, *ч.* Дрібна річкова риба родини коропових; піскар.

ПІЧКУ́Р[2], -а́, *ч.* 1. *розм.* Той, хто любить лежати на печі. // Те саме, що **ле́дар**. 2. *діал.* Опалювач, грубник.

ПІЧКУРИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пічку́р**[1].

ПІЧКУРНЯ́, -і́, *ж., зах.* Казанна в цукроварні.

ПІЧКУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* Бути опалювачем, грубником.

ПІЧЛА́З, -а, *ч.*, *діал.* Розпусник.
ПІЧНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до печі. // Який здійснюється за допомогою печі, печей.
ПІЧНИ́К, -а́, *ч.* Майстер, який мурує і ремонтує печі.
ПІЧНИКО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **пічни́к**.
ПІЧНИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пічникува́ти**.
ПІЧНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути пічником.
ПІЧОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Пічний.
ПІЧУ́РКА, -и, *ж.* 1. Заглиблення в зовнішній стіні печі. 2. *розм.* Невелика пічка.
ПІША́К, -а́, *ч.* 1. Фігура найнижчої цінності у грі в шахи. 2. *перен.*, *розм.* Невпливова, незначна або несамостійна людина, яка в своїх діях цілком залежна від волі інших. 3. *заст.* Давня українська неофіційна земельна одиниця міри від 0,5 до 5 га. 4. *зах.* Стежка.
ПІШАКА́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **пі́шки**.
ПІШАКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до пішака (у 1 знач.).
ПІШАНИ́ЦЕЮ, *присл.*, *діал.* Пішки.
ПІШАНИ́ЦЯ, -і, *ч. і ж.*, *діал.* Піша людина. ** **Пі́ший-пішани́ця**, *нар.-поет.* – людина, що йде пішки.
ПІШАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **піша́к** 1, 2.
ПІ́ШВА, -и, *ж.*, *діал.* Подвійний шов для зшивання двох шматків тканини.
ПІ́ШЕЧКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **пі́шки**.
ПІ́ШИЙ, -а, -е. 1. Який іде пішки. // *у знач. ім.* **пі́ший**, -шого, *ч.*; **пі́ша**, -шої, *ж.* Людина, яка йде пішки. 2. Який здійснюється пішки. // Признач. для пересування пішки. 3. Який складається з людей, що йдуть пішки. // Стос. до роду військ, що діє пішки; піхотний. 4. *заст.* Без коня, коней (про селян, селянське господарство і т. ін.). // Який виконується без допомоги коней чи іншої тяглової худоби. // *у знач. ім.* **пі́ший**, -шого, *ч.* Той, хто не має коня, коней.
ПІ́ШКА, -и, *ж.*, *зах.* Стежка.
ПІ́ШКИ, *присл.* Власними ногами, без допоміжних засобів (про спосіб пересування людини). ** **Під стіл пі́шки ходи́ти** – бути дуже малим (про дитину).
ПІШНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Стежка.
ПІ́ШО, *присл.*, *діал.*, *заст.* Те саме, що **пі́шки**.
ПІШОХІ́Д[1], -хо́да, *ч.* Той, хто йде пішки.
ПІШОХІ́Д[2], -хо́ду, *ч.*, *заст.* Тротуар.
ПІШОХІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для ходіння пішки. ** **Пішохі́дний міст** – міст для пішохідного руху в місцях, де напрями потоків пішоходів перетинаються з перешкодами. 2. Який здійснюється пішки, не користується транспортними засобами.
ПІШОХО́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **пішохі́д**[1].
ПІЩАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *діал.* Піщаний ґрунт.
ПІЩА́НИЙ, -а, -е. 1. Який складається з піску. 2. Який містить багато піску. 3. Який росте, живе на піску, в пісках.
ПІЩА́НИК[1], -у, *ч.* Осадова гірська порода, що складається з піску, зцементованого глиною, вапном і т. ін.
ПІЩА́НИК[2], -а, *ч.* 1. Жовтий ховрах, який живе в ковилових степах, напівпустинях і пустинях. 2. Невеликий птах ряду куликів, що живе на берегах морів.
ПІЩА́НИСТИЙ, -а, -е. В якому міститься багато піску.
ПІЩА́НКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **піща́ник**[2] 1. 2. Невелика морська риба ряду окунеподібних з видовженим, стиснутим із боків тілом, яка живе біля берегів, на піщаному ґрунті, куди заривається на ніч або в разі небезпеки. 3. Трав'яниста рослина родини гвоздикових, яка росте на пісках.
ПІЩИ́НА, -и, *ж.* Одна зернина, крупина піску.
ПІЩИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **піщи́на**. 2. *перен.* Мало помітна людина.
ПІЩИ́СЬКО, -а, *ч.*, *діал.* Пісок.
ПІЩУГА́, піщуги́, *ж.*, *розм.* Збільш. до **пісо́к**. // Глибокий пісок.
ПІЮРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Гнійне сечовиділення.
ПІЯ́КА, -и, *ч.*, *діал.* 1. Пияка. 2. Солоний і порожній огірок.
ПІЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **пі́яти**.
ПІ́ЯТИ *і* **ПІ́ТИ**, пію, пієш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **співа́ти** 1.
ПЛАВ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **пла́вати** 1, 2. *На плаву.* 2. Те саме, що **поті́к** 1, 2. *Плавом пливти.* 3. Сміття, різні предмети, що пливуть по річці суцільним потоком (звичайно під час повені). 4. Невеликі мулувато-торф'янисті плавучі утворення з коренів і стебел очерету, рогозу, вкриті рослинами. 5. Ділянка трясовини, де під шаром рослинності є вода.
ПЛАВА́К, -а́, *ч.*, *зах.* 1. Плавець (*див.* **плаве́ць**[1] 1). 2. Поплавок рибальської сіті.
ПЛА́ВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до плавання (у 1 знач.). *Плавальний сезон.* // Признач. для плавання. ** **Пла́вальний мі́хур**: у багатьох костистих риб – орган, що регулює питому вагу тіла під час переміщення риби на певну глибину у водоймі.
ПЛА́ВАЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **плаве́ць**[1] 1.
ПЛА́ВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пла́вальник**.
ПЛА́ВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пла́вати**. ** **Спорти́вне пла́вання** – вид спорту, що включає плавання на різні дистанції певним стилем, підводне плавання, прикладне, синхронне, а також стрибки у воду та водне поло. 2. Подорожування на човні, пароплаві і т. ін.; рейс судна. ** **Дале́ке пла́вання** – перебування на суднах у відкритих морях і океанах за межами кордонів, установлених законодавством для каботажного плавання. **Кабота́жне пла́вання** – те саме, що **кабота́ж**. 3. Навігація, судноплавство.
ПЛА́ВАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Пересуватися в різних напрямках, тримаючись на поверхні води або у воді. // Уміти держатися на воді й пересуватися в ній; займатися плаванням. // Служити чи бути придатним для плавання (про судно). // Перебуваючи в рідині, триматися на її поверхні, не тонути в ній (про предмети). // Мати властивість триматися на поверхні рідини (про тіла, питома вага яких менша від питомої ваги відповідної рідини). // *перен.* Лежати, перебувати в чому-небудь рідкому. // *перен.* Бути на поверхні, розпливатися по поверхні чого-небудь. 2. Пересуватися водою на човні, пароплавом і т. ін.; бути в плаванні (у 2 знач.). // *розм.* Служити на судні. // Перебувати в рейсі (про судно). 3. *перен.* Плавно й легко літати, рухатися в повітрі (про птахів або про літальні апарати). // Пересуватися в космічному просторі за межами земного тяжіння або перебуваючи в стані невагомості. // Повільно, плавно пересуватися небозводом (про сонце, місяць і т. ін.). // Переміщуватися в повітрі внаслідок його коливання, руху. 4. *перен.* Плавно рухатися, переміщуватися в різних напрямках. // Плавно ходити. 5. *перен.* Бути оповитим (маревом, туманом і т. ін.). 6. *перен.*, *розм.* Не знаючи, не розуміючи чого-небудь, говорити або діяти наздогад, плутано. 7. *перен.* Коливатися залежно від попиту і пропозиції (про валюту, її курс у міжнародних валютних відносинах).
ПЛА́ВАТИСЯ, -ається, *недок.*, *безос.*, *розм.* Бути у плаванні.
ПЛАВА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Прикм. до **плава́к**. 2. Плавальний.
ПЛА́ВАЧ, -а, *ч.*, *зах.* 1. Моряк. 2. Плотогон.
ПЛАВА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Сплавляння дерева. 2. Пліт із дерева, яке сплавляють.
ПЛА́ВАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пла́вати**. // *у знач. прикм.* // Що коливається залежно від попиту і пропозиції (про валюту, її курс у міжнародних валютних відносинах). // Що міняє положення (про технічний пристрій). *Система плаваючих ножів електробритви.* ** **Пла́ваючий валю́тний курс** – курс валюти, який вільно змінюється, коливається і величина якого визначається ринковими чинниками. **Пла́ваючі ці́нні папе́ри**: а) цінні папери, куплені для швидкого перепродажу і зареєстровані на ім'я брокера; б) акції компанії у вільному обігу; в) нерозпродані нові цінні папери.
ПЛАВБА́, -и́, *ж.* Те саме, що **пла́вання**.
ПЛА́ВЕНЬ, -вня, *ч.* 1. Речовина, що використовується в доменних печах для прискорення плавлення домішок і утворення легкоплавких шлаків; флюс. 2. Речовина, якою заповнюють пори випалюваної глини для надання їй міцності.
ПЛАВЕ́ЦЬ[1], -вця́, *ч.* 1. Той, хто пливе. // Той, хто вміє плавати. // Про тварину, що вміє плавати, про рибу. // Спортсмен, що займається плаванням. 2. *рідко.* Той, хто пливе на човні, пароплаві і т. ін.
ПЛАВЕ́ЦЬ[2], -вця́, *ч.* Хрящоподібний зовнішній орган руху в риб і водоплавних тварин.
ПЛАВЗА́СІБ, -собу, *ч.* Засіб, що не є судном, але пристосований для пересування на ньому людей по воді: катамаран, віндсерфінг та ін.
ПЛА́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Плазувати.
ПЛАВИ́К, -у́, *ч.* Те саме, що **плавико́вий шпат** (*див.* **плавико́вий**).
ПЛАВИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плави́к**. ** **Плавико́ва кислота́** – водний розчин фтороводню. **Плавико́вий шпат** – мінерал (сполука кальцію і фтору) у вигляді кристалів різного кольору, який використовується в металургії, хімічній промисловості і т. ін.; флюорит.
ПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до плавлення. *Плавильне виробництво.* // Який займається плавленням. // Признач. для плавлення. ** **Плави́льна піч** – промислова піч, де матеріали плавлять.
ПЛАВИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Фахівець із плавлення; той, хто працює в плавильні. 2. Прилад для плавлення металів.
ПЛАВИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **плави́льник** 1.
ПЛАВИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, в якому плавлять метал.
ПЛАВИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Дерево, що його несе з собою повінь.
ПЛА́ВИТИ[1], -влю, -виш; *мн.* пла́влять; *недок.*, *перех.* 1. Перетворювати тверді тіла (метал, скло і т. ін.) в рідкі, нагріваючи їх до високої температури. 2. Нагріваючи що-небудь, робити його рідким або м'яким; розтоплювати. *Плавити віск.*
ПЛА́ВИТИ[2], -влю, -виш; *мн.* пла́влять; *недок.*, *перех.*, *діал.* Сплавляти.
ПЛА́ВИТИСЯ, -иться; *мн.* пла́вляться; *недок.* 1. Ставати рідким, м'якшати при нагріванні (про метал, скло і т. ін.). 2. Нагріваючись, ставати рідким або м'яким; розтоплюватися.
ПЛА́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **пла́влення**. *Доменна плавка.* 2. *спец.* Один виробничий цикл плавлення металу. // Метал, виплавлений за один такий цикл.
ПЛА́ВКИ, -вок, *мн.* Короткі чоловічі труси в обтяжку, звичайно для плавання.
ПЛАВКИ́Й, -а́, -е́. 1. Здатний плавитися, розтоплюватися. // Який легко (при невисокій температурі) плавиться. ** **Плавки́й запобі́жник** – замінна деталь в електричному колі, яка має легкоплавкий провідничок, що плавиться при перевантаженнях у мережі або короткому замиканні, запобігаючи перегорянню важливих електроприладів та виникненню пожежі. 2. Рівний, без різких переходів, нешвидкий; плавний (про рухи, звуки, мову і т. ін.). // Без крутих вигинів, зламів (про лінії, дорогу і т. ін.). 3. *розм.* Те саме, що **гла́дкий**; рівний (про поверхню). 4. *рідко.* Здатний добре, легко плавати або ковзати. *Плавкий човен.* 5. *розм.* Те саме, що **багни́стий** 1; грузький. 6. *розм.* Дуже швидкий, стрімливий.
ПЛА́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **плавки́й** 1 – 3.
ПЛА́ВКО. 1. Присл. до **плавки́й** 2. 2. *присл.* Без затримки; вільно.
ПЛАВКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плаво́к**.
ПЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пла́вити**[1]. 2. *у знач. прикм.* Вигот. шляхом плавлення.
ПЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пла́вити**[1] і стан за знач. **пла́витися**. ** **Температу́ра пла́влення** – температура, за якої речовина плавиться. **То́чка пла́влення** – температура плавлення при нормальному тискові.
ПЛА́ВЛЯ, -і, *ж.* Болотиста лука.
ПЛАВНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пла́вні**. *Плавневі землі.* // Який знаходиться, росте або водиться у плавнях. *Плавневий очерет.*
ПЛАВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який живе на воді, пристосований до плавання; водоплавний. 2. Те саме, що **плаву́чий** 1.
ПЛА́ВНИЙ, -а, -е. Рівний, без різких переходів, нешвидкий (про рухи, звуки, мову і т. ін.). *Плавне гальмування.* // Який поступово, без різких змін переходить з одного стану в інший. ** **Пла́вні при́голосні** – назва сонорних приголосних звуків "р" і "л" за їхніми акустичними особливостями.
ПЛАВНИ́К[1], -а́, *ч.* Те саме, що **плаве́ць**[2]. *Спинний плавник.*
ПЛАВНИ́К[2], -у́, *ч.* Дерева, уламки дерев, розбитих суден і т. ін., які плавають у воді або викинуті водою на берег.
ПЛАВНИКО́ВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **плавни́к**[1].
ПЛАВНИКО́ВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **плавни́к**[2]. *Плавникове дерево.*
ПЛАВНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **плавни́к**[1].
ПЛА́ВНІ, -нів, *мн.* (*одн.* **пла́вня**, -і, *ж*). Заболочені, порослі вологолюбною рослинністю низькі береги річок, що затоплюються під час повені.
ПЛА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пла́вний**.
ПЛА́ВНО. Присл. до **пла́вний**.
ПЛА́ВНЯ *див.* **пла́вні**.
ПЛАВО́К, -вка́, *ч.* Плаваючий на поверхні води, прикріплений до чогось зануреного в воду предмет, який є покажчиком чого-небудь.
ПЛА́ВОМ, *присл.* Те саме, що **вплав**.
ПЛА́ВТА, -и, *ж.*, *зах.* Відрізаний стовбур завдовжки вісім метрів.
ПЛАВУ́Н, -а́, *ч.* Водяний опосум – сумчастий ссавець родини опосумів.
ПЛАВУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Великий жук, який живе у стоячій або слабопроточній прісній воді. 2. *орн.* Те саме, що **плаву́нчик**.
ПЛАВУНЦЕ́ВІ, -их, *мн.* Родина водяних жуків.
ПЛАВУ́НЧИК, -а, *ч.* Перелітний птах ряду куликоподібних, що живе в тундрі, лісотундрі й уміє добре плавати.
ПЛАВУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який плаває, розташований, лежить на воді. *Плавучий завод. Плавуча крига.* 2. Здатний триматися на поверхні води, плавати.
ПЛАВУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **плаву́чий** 2. *Плавучість судна.*
ПЛАВУ́ШНИК, -у, *ч.* Водяна багаторічна трав'яниста рослина з безлистим квітконосним стеблом, на якому виступає з води гроноподібне біле або рожеве суцвіття.
ПЛАВЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плаве́ць**[2].
ПЛАВЦЕ́М, **ПЛАВЦЯ́**, *присл.* Те саме, що **вплав**.
ПЛАВЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до плавця, схожий на нього.
ПЛАВЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **плавцеподі́бний**.
ПЛАВЦЯ́ *див.* **плавце́м**.
ПЛАВЧИ́ХА, -и. Жін. до **плаве́ць**[1] 1.
ПЛАГА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Плага́льний када́нс**, *муз.* – завершення музичної побудови за допомогою акордів субдомінантової і тонічної функцій.
ПЛАГІА́Т, -у, *ч.* Привласнення авторства на чужий твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора.
ПЛАГІА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто вчиняв плагіат, займається плагіатом.
ПЛАГІА́ТОРСТВО, -а, *с.* Заняття плагіатора.
ПЛАГІА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **плагіа́тор** і **плагіа́торство**.
ПЛАГІОКЛА́ЗИ, -ів, *мн.* Група породотвірних мінералів, які належать до польових шпатів.
ПЛАГІОКЛАЗИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **анортозúт**.
ПЛАГІОКЛА́ЗОВИЙ, -а, -е. Стос. до плагіоклазів.
ПЛАГІОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі кристали, зернисті й щільні маси з металічним блиском.
ПЛАГІОРХО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози з групи трематодозів, що паразитують у людини в тонкій кишці.
ПЛАГІОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Орієнтація ростучих органів рослин – бічних гілок, бічних коренів, листків і т. ін. – під кутом до напряму дії подразника (світла, сили земного тяжіння тощо).
ПЛАГІОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до плагіотропізму.
ПЛАГІОЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Косоголовість, зумовлена більшим розвитком однієї половини черепа.
ПЛАГІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *книжн.* Учиняти плагіат.
ПЛАЗ[1], *ч.* 1. *род.* -а. Те саме, що **гад**. 2. *род.* -у, *заст.* Дитяча гра, учасники якої кидають палку так, щоб улучити в іншу, що лежить. 3. *род.* -а,

зах. Плаский бік меча, шаблі, кинджала.

ПЛАЗ², -у, *ч.* Майданчик для розбивки в натуральних розмірах креслення судна.

ПЛА́ЗМА, -и, *ж.* 1. Рідка частина крові. 2. *заст.* Протоплазма. 3. Речовина в іонізованому стані, при якому атоми речовини розкладаються на окремі елементарні частинки; стан іонізованої речовини. 4. Четвертий агрегатний стан речовини. *Міжпланетна плазма. Низькотемпературна плазма.*

ПЛАЗМАЛЕ́МА, -и, *ж.* Те саме, що **плазмати́чна мембра́на**.

ПЛАЗМАЛОГЕ́НИ, -ів, *мн.* Група фосфоліпідів, близьких за будовою до лецитинів і кефалінів.

ПЛАЗМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поява в крові значної кількості плазматичних клітин.

ПЛАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пла́зма** 1, 2. // Який складається з плазми. *Плазматичні клітини.* ** **Плазмати́чна мембра́на** – те саме, що **оболо́нка клі́тини**. **Плазмати́чні клі́тини** – клітинні елементи кровотворної тканини, функцією яких є продукція імуноглобулінів.

ПЛАЗМАТРО́Н *див.* **плазмотро́н**.

ПЛАЗМАФЕРЕ́З, -у, *ч.* Метод видалення плазми із крові.

ПЛА́ЗМЕННИЙ, -а, -е. Те саме, що **пла́змовий**. ** **Пла́зменна обро́бка** – сукупність технологічних процесів обробки матеріалів низькотемпературною плавкою. **Пла́зменний генера́тор** – те саме, що **плазмотро́н**. **Пла́зменний пальни́к** – ручний дуговий плазмотрон для нанесення покрить, зварювання, наплавлення та ін. процесів плазменної обробки.

ПЛАЗМІ́ДА, -и, *ж.* Молекула ДНК, що містить чинник спадковості та існує поза хромосомами, у плазмі клітини (у бактерій).

ПЛАЗМІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **фібринолізи́н**.

ПЛАЗМОБЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина, яка утворюється при диференціюванні B-лімфоцитів.

ПЛАЗМОБУ́Р, -а, *ч.* Забійний плазмовий інструмент для буріння свердловин.

ПЛА́ЗМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пла́зма** 3. *Плазмова дуга. Плазмовий струмінь.* // Який працює із застосуванням плазми. *Плазмова установка. Плазмовий пістолет.* // Пов'язаний з вивченням і використанням плазми. *Плазмова хімія.* ** **Пла́змова металу́ргія** – металургія, пов'язана з використанням низькотемпературної плазми. **Пла́змова обро́бка** – обробка матеріалів тепловим і механічним діянням низькотемпературної плазми. **Пла́змова піч** – електрична піч, що в ній джерелом тепла є низькотемпературна плазма. **Пла́змове зва́рювання** – зварювання металів за допомогою низькотемпературної плазми в середовищі захисних газів.

ПЛА́ЗМОВО-ДУГОВИ́Й, -а́, -е́: ** **Пла́змово-дугови́й перепла́в** – переплав металів і сплавів у дугових плазмових печах

ПЛАЗМОГАМІ́Я, -ї, *ж.*, *біол.* Злиття цитоплазми чоловічої та жіночої статевих клітин при заплідненні.

ПЛАЗМОГЕ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **плазмоге́н**, -а, *ч.*). Спадкові фактори, що локалізовані в цитоплазмі.

ПЛАЗМОДЕ́СМЕНИЙ, -а, -е. Стос. до плазмодесм.

ПЛАЗМОДЕ́СМИ, -е́см, *мн.* (*одн.* **плазмоде́сма**, -и, *ж.*), *біол.* Цитоплазматичні тяжі, що з'єднують протопласти сусідніх клітин у рослин.

ПЛАЗМО́ДІЙ, -я, *ч.* 1. Рід найпростіших ряду гемоспоридій класу споровиків. 2. Вегетативне тіло слизових грибів-слизовиків.

ПЛАЗМО́ДІЙ¹, -я, *ч.* Найпростіший організм, що паразитує в крові та є збудником малярії.

ПЛАЗМО́ДІЙ², -я, *ч.*, *бот.* Вегетативне тіло слизовиків.

ПЛАЗМОДІОТРОФОБЛА́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **синцитіотрофобла́ст**.

ПЛАЗМОЗАМІ́ННИКИ, -ів, *мн.* Засоби, що застосовуються з лікувальною метою як замінники або коректори плазми.

ПЛАЗМО́Л, -у, *ч.* Препарат, що його отримують з крові людини і застосовують як десенсибілізуючий і знеболюючий засіб.

ПЛАЗМОЛЕ́МА, -и, *ж.* Тонка цитоплазматична плівка, що вкриває зовнішню поверхню клітини.

ПЛАЗМО́ЛІЗ, -у, *ч.* Стиснення вмісту живої клітини з наступним його відшаруванням від оболонки.

ПЛАЗМОЛІ́ЗИС, -у, *ч.* Те саме, що **плазмо́ліз**.

ПЛАЗМОЛІЗНИ́Й, -а, -е. Прикм. до **плазмо́ліз**.

ПЛАЗМО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **плазмоцито́ма шкі́ри**.

ПЛАЗМО́Н, -у, *ч.* Сукупність позаядерних (нехромосомних) чинників спадковості, які зосереджені в цитоплазмі клітини.

ПЛАЗМООПТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Плазмоопти́чні систе́ми** – корпускулярно-оптичні системи, в яких для фокусування застосовуються електричні і (або) магнітні поля, створені за допомогою квазінейтральної або зарядженої плазми.

ПЛАЗМО́ПТИЗ, -у, *ч.* Процес набрякання мікробних клітин та руйнування їхніх оболонок у гіпотонічному розчині.

ПЛАЗМОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Процес просочування плазмою стінок кровоносних судин і периваскулярної тканини.

ПЛАЗМОРЕ́КСИС, -у, *ч.* Розпад протоплазми клітини на окремі фрагменти.

ПЛАЗМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування, яке ґрунтується на введенні хворому в судинне русло плазми донорської крові.

ПЛАЗМОТИ́П, -у, *ч.* Те саме, що **плазмо́н**.

ПЛАЗМОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **цитокіне́з**.

ПЛАЗМОТРО́Н *і* **ПЛАЗМАТРО́Н**, -а, *ч.* Плазмовий генератор – газорозрядний пристрій для отримання низькотемпературної плазми.

ПЛАЗМОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до хімічних процесів у низькотемпературній плазмі.

ПЛАЗМОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Галузь хімії, що вивчає низькотемпературні плазми (у 3 знач.) та їх використання.

ПЛАЗМОЦИ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, який застосовується в лікуванні малярії.

ПЛАЗМОЦИ́Т, -у, *ч.* Плазматичні клітини.

ПЛАЗМОЦИТАФЕРЕ́З, -у, *ч.* Отримання окремих компонентів крові з поверненням решти компонентів в кров'яне русло.

ПЛАЗМОЦИТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення клітин плазматичного ростка кровотворення.

ПЛАЗМОЦИТО́МА, -и, *ж.* Пухлина, яка є розростанням плазматичних клітин, що мають вигляд зрілих. ** **Плазмоцито́ма шкі́ри** – злоякісна пухлина шкіри, яка складається із плазматичних клітин.

ПЛАЗОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Який плазує. 2. Плаский. 3. Ниций, підлий.

ПЛА́ЗОМ *і* **ПЛА́ЗЬМА**, *присл.* 1. Не відриваючи тіла від якої-небудь поверхні; повзучи. 2. Плоским, широким боком донизу. ** **Лежа́ти пла́зом** – лежати нерухомо (на спині або животі).

ПЛАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плазува́ти**.

ПЛАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Пересуватися по поверхні всім тілом або на коротких ніжках (про плазунів, комах і т. ін.). // Переміщуватися по поверхні, припадаючи до неї тілом і торкаючись її руками й ногами (про людей). 2. *перен.* Порабському схилятися перед ким-, чим-небудь, догоджати комусь, принижуватися, вислужуватися перед кимсь.

ПЛАЗУ́Н, -а́, *ч.* 1. Див. **плазуни́**. 2. *перен.* Той, хто по-рабському схиляється перед ким-, чим-небудь, догоджає комусь, принижується, вислужується перед кимсь.

ПЛАЗУНИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **плазу́н**, -а́, *ч.*). Клас хребетних тварин, до якого належать змії, ящірки, черепахи, крокодили та інші тварини, що пересуваються перев. плазом, на животі; рептилії.

ПЛАЗУНО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до плазунів.

ПЛАЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт теп. ч. до **плазува́ти**.

ПЛА́ЗЬМА *див.* **пла́зом**.

ПЛАЇ́К, -у, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **плай**.

ПЛАЇЧО́К, -чку́, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **плеї́к**.

ПЛАЙ, -ю, *ч.*, *діал.* 1. Плескаті гребені гір, відгалужень головних хребтів з пасовищами й скотопрогінними стежками в Карпатах. 2. Стежка в горах.

ПЛА́КАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто оплакує мерців (перев. в обряді поховання).

ПЛА́КАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пла́кальник**.

ПЛАКА́Т, -а, *ч.* 1. Малюнок з коротким текстом до нього, що закликає до чого-небудь, популяризує, рекламує щось. *Мистецтво плаката.* 2. Шматок, смуга тканини, паперу і т. ін. із закликом, лозунгом.

ПЛА́КАТИ, -а́чу, -а́чеш; *наказ. сп.* плач; *недок.* 1. Лити сльози (з горя, від болю, зворушення і т. ін.). // *за ким – чим, по кому – чому.* Побиватися, тужити за ким-, чим-небудь, проливаючи сльози. // *перен.*, *розм.* Жалкувати за ким-, чим-небудь; журитися. // Наповнюватися сльозами (про очі). // *перен.* Видавати жалібні, протяжні звуки, схожі на плач (про вітер, бурю і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Покриватися краплями вологи. 3. *на кого – що і без додатка*, *перен.*, *розм.* Нарікати, скаржитися на кого-, що-небудь; плакатися. 4. *перен.*, *розм.* Розтоплюватися, плавитися (у 2 знач.).

ПЛАКАТИ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **плака́тник**.

ПЛА́КАТИСЯ, -а́чуся, -а́чешся; *наказ. сп.* пла́чся; *недок.*, *розм.* 1. Скаржитися, бажаючи викликати співчуття. // Те саме, що **нарі́кати** 1. 2. *безос.* Те саме, що **пла́кати** 1.

ПЛАКА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **плака́т**. // Який виготовляє плакати. *Плакатна майстерня.* 2. Схожий на плакат яскравістю барв, простотою малюнка і т. ін.; власт. плакатові, плакатам. *Плакатна манера.*

ПЛАКА́ТНИК, -а, *ч.* Художник, що малює плакати (у 1 знач.).

ПЛАКА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **плака́тний** 2.

ПЛАКА́ТНО. Присл. до **плака́тний** 2.

ПЛАКЕ́, *невідм.*, *с.*, *спец.* Виріб із металу або деревини, покритий іншим металом, іншою деревиною для оздоблення, захисту від псування і т. ін.

ПЛАКЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Медаль прямокутної форми. 2. Пластинка з рельєфним зображенням для прикрашання меблів або побутових предметів.

ПЛАКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **плакува́ти**.

ПЛАКОДЕ́РМИ, -ів, *мн.* Клас вимерлих риб, голова, передня частина тулуба, в іноді й плавці яких були вкриті панциром.

ПЛАКО́Р, -у, *ч.* Плеската й слабохвиляста вододільна ділянка, в ґрунтовому і рослинному покриві якої найкраще виявлені типові зональні риси.

ПЛАКО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **плако́р**.

ПЛА́КСА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Людина, яка часто плаче, схильна до плачу, сліз.

ПЛАКСИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який часто плаче, схиль-ний до плачу, сліз. 2. Який звичайно буває під час плачу. // Зволожений сльозами (про очі). 3. Сповнений безнадією, смутком, жалем; перейнятий чутливістю, сентиментальністю.

ПЛАКСИ́ВИЦІ, -виць, *мн.* (*одн.* **плакси́виця**, -і, *ж.*), *розм.* Хвороблива плаксивість (звичайно у дітей).

ПЛАКСИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **плакси́вий**.

ПЛАКСИ́ВО. Присл. до **плакси́вий** 2.

ПЛАКСІ́Й, -я́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **пла́кса**. 2. *перен.* Той, хто завжди плачеться (у 1 знач.).

ПЛАКСІ́ЙКА, -и, *розм.*, *рідко.* Жін. до **плаксі́й**.

ПЛАКСУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **пла́кса**.

ПЛАКСУ́НЯ, -і, *розм.*, *рідко.* Жін. до **плаксу́н**.

ПЛАКСУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **плаксу́н**.

ПЛАКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до плакування. *Плакувальна майстерня.* // Признач. для плакування. *Плакувальний матеріал.*

ПЛАКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто займається плакуванням (у 1 знач.).

ПЛАКУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **плакува́льник**.

ПЛАКУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *спец.* Плакувальна майстерня.

ПЛАКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* 1. Дія за знач. **плакува́ти**. 2. Верхній шар, покриття плакованих виробів із металу або дерева. 3. Дерен, який покриває плаковану ділянку насипу, укосу і т. ін.

ПЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Покривати вироби з металу або деревини іншим металом, іншою деревиною для оздоблення, захисту від псування і т. ін. *Плакувати меблі.* 2. Обкладати дерном схили насипів, укосів і т. ін. для захисту від розмивання водою.

ПЛАКУ́Н¹, -а́, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **пла́кса**.

ПЛАКУ́Н², -а́, *ч.* Рід одно- чи багаторічних трав'янистих медоносних рослин, що містять дубильні речовини.

ПЛАКУ́Н-ТРАВА́, -и́, *ж.* Те саме, що **плаку́н**.

ПЛАКУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який часто плаче, схильний до плачу, сліз; плаксивий. // *рідко.* Наповнений сльозами, заплаканий (про очі). 2. Схожий на плач, який нагадує плач. // Дуже сумний, журливий (про музику, пісню і т. ін.). 3. Який має звислі довгі стебла, гілки (про дерева, кущі, трави). *Плакуча верба.* // Опущений донизу, звислий (про гілки таких дерев, кущів, стебла трав).

ПЛАН¹, -у, *ч.* 1. Креслення, що відображає на площині в умовних знаках і певному масштабі місцевість, предмет, споруду і т. ін.; аркуш паперу, шматок тканини тощо з таким кресленням. // Будова, розташування частин чого-небудь. 2. Задум, проект, що передбачають перебіг, розвиток чогонебудь; текст, документ із викладом такого задуму, проекту. // Заздалегідь накреслена програма господарських, культурних, оборонних і т. ін. заходів, що передбачає порядок і термін здійснення їх; текст, документ із викладом такої програми заходів. *Стратегічний план.* 3. Порядок розміщення частин якого-небудь викладу, його композиція. 4. *з означ.* Положення предмета в перспективі з погляду віддаленості його від глядача. *Бути на першому плані.* ** **Дру́гий план**, *спец.* – те, що намальоване позаду, що не становить головного змісту картини, не є істотним. 5. *кін.* Масштаб зображення на екрані того, що знято. *Загальний план.* 6. *з означ.*, *перен.* Сфера виявлення чого-небудь або спосіб розгляду чогось, кут зору.

ПЛАН², -у, *ч.*, *розм.* Наркотик, виготовлений з деяких сортів конопель; висушене листя конопель.

ПЛАНА́РІЇ, -ій, *мн.* (*одн.* **плана́рія**, -ї, *ж.*). Дрібні війчасті болотяні, річкові та ґрунтові черв'яки.

ПЛАНА́РНИЙ, -а, -е: ** **Плана́рна техноло́гія** – високопродуктивний метод групового виготовлення напівпровідникових приладів та інтегральних мікросхем.

ПЛА́НГЕРД, -а, *ч.* Пристрій, де збагачують дрібнозернистий рудний матеріал.

ПЛАНЕДРО́М, -у, *ч.* Летовище для запуску у повітря планерів.

ПЛАНЕ́Р, -а, *ч.* Безмоторний літальний апарат, який використовує в польоті надану йому початкову швидкість і висхідні потоки повітря.

ПЛАНЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Теорія і практика керування планерами; мистецтво літання на планерах.

ПЛАНЕРИ́СТ, -а, *ч.* Пілот планера.

ПЛАНЕРИ́СТКА, -и. Жін. до **планери́ст**.

ПЛАНЕ́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Коротка робоча нарада, присвячена виконанню плану.

ПЛА́НЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **плане́р**. *Планерні змагання.* // Признач. для планерів. *Планерні станції.* 2. Пов'язаний із заняттям планериста, з планеризмом. ** **Пла́не́рний спорт** – вид авіаційного спорту; включає змагання на планерах.

ПЛАНЕРОДРО́М, -у, *ч.* Місце стоянки, зльоту й посадки планерів.

ПЛАНЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **планерува́ти**.

ПЛАНЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Поступово, плавно знижуватися на планері або літаку з вимкнутим двигуном. *Планерувати з висоти на посадку.* // Поступово, плавно знижуватися (про планери, літаки або про птахів).

ПЛАНЕ́Т, -а, *ч.* Ручне або кінне знаряддя для обробки міжрядь просапних культур; культиватор.

ПЛАНЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Небесне тіло кулястої форми, яке обертається навколо Сонця і світиться відбитим сонячним світлом. // Земна куля разом із людьми, що її населяють. 2. *перен.*, *розм.*, *заст.* Те саме, що **до́ля** 1.

ПЛАНЕТА́РІЙ, -ю, *ч.* 1. Пристрій, за допомогою якого демонструють розташування і рух планет та інших небесних тіл на куполоподібному екрані. 2. Культосвітній заклад, у якому читають лекції з астрономії, демонструють розташування і рух планет та інших небесних тіл за допомогою такого пристрою.

ПЛАНЕТА́РНИЙ¹, -а, -е. 1. Прикм. до **планета́рій**. *Планетарне устаткування.* 2. *спец.* Який може обертатися одночасно навколо своєї осі та іншого

предмета. *Планетарна модель атома.*

ПЛАНЕТА́РНИЙ², -а, -е. 1. Прикм. до плане́та 1. ** Планета́рна геоло́гія – розділ планетології, що досліджує планетарно-астрономічні фактори геологічного розвитку Землі. Планета́рна переда́ча – механізм передачі обертання зубчастими колесами, серед яких є колеса-сателіти. Планета́рний механі́зм – механізм із зубчастими колесами, що обертаються навколо своєї осі і водночас – осі іншого колеса. Планета́рні тума́нності – газові галактичні туманності, що мають вигляд світлих круглих чи овальних дисків і кілець. 2. Який охоплює всю земну кулю, весь світ, усе людство; всесвітній.

ПЛАНЕТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Значимість у масштабі всієї планети, глобальність.

ПЛАНЕТЕЗИМА́ЛЬ, -і, *ж.* В космогонії Сонячної системи – тіло, яке є проміжним ступенем формування планети з протопланетної газо-пилової хмари.

ПЛАНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до плане́та 1. *Планетна система.*

ПЛАНЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *заст.* 1. Астроном. 2. Той, хто вгадує майбутнє на підставі розташування й руху зірок; астролог.

ПЛАНЕТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** планетографі́чні координа́ти – система координат, яка визначає положення точок на поверхні планет, що обертаються навколо своїх осей.

ПЛАНЕТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Галузь астрономії, завданням якої є опис планет Сонячної системи.

ПЛАНЕТОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із планетознавства.

ПЛАНЕТОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Галузь астрономії, що вивчає планети.

ПЛАНЕТОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до планетознавства.

ПЛАНЕТО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* плането́їд, -а, *ч.*). Малі планети; астероїди.

ПЛАНЕТОЛІ́Т, -льота, *ч.* Космічний корабель для міжпланетних польотів.

ПЛАНЕТО́ЛОГ, -а, *ч.* Астроном, що вивчає планети; планетознавець.

ПЛАНЕТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до планетології, пов'язаний з вивченням планет. *Планетологічний атлас.*

ПЛАНЕТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Комплекс наук, що вивчають утворення планет, їхні фізичні властивості й хімічний склад; планетознавство.

ПЛАНЕТОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Машина, признач. для пересування на інших (поза Землею) планетах.

ПЛАНИ́ДА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* Те саме, що до́ля 1.

ПЛАНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Частина огорожі від стовпа до стовпа або планка в огорожі.

ПЛАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Доктринальне обґрунтування прагнення планувати діяльність людини.

ПЛАНІМЕ́ТР, -а, *ч.*, *мат.*, *геод.* Прилад для вимірювання площин замкнутих плоских фігур на кресленні. // Прилад для вимірювання площі об'єктів.

ПЛАНІМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.*, *геод.* 1. Стос. до планіметрії. *Планіметрична задача.* 2. Прикм. до планіме́тр.

ПЛАНІМЕТРИ́ЧНО, *мат.*, *геод.* Присл. до планіметри́чний 1.

ПЛАНІМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ елементарної геометрії, який вивчає властивості фігур, що лежать на площині. 2. В гістології – метод визначення площі мікрооб'єктів з допомогою планіметра.

ПЛАНІСФЕ́РА, -и, *ж.*, *спец.* Карта із зображенням земної або небесної сфери у вигляді півкуль.

ПЛАНІСФЕ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до планісфе́ра.

ПЛАНІ́ТНИЙ, -а, -е, *зах.* Корисний.

ПЛАНІТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. планітува́ти.

ПЛАНІТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зах.* Бути корисним, допомагати.

ПЛА́НКА, -и, *ж.* 1. Невелика довгаста дерев'яна дощечка, металева пластинка, смужка тканини тощо. 2. *зах.* Дике яблуко; дика яблуня.

ПЛА́НКІВСЬКИЙ, -а, -е, *спец.* Належний Планку. *Планківська маса.*

ПЛА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до пла́нка. // Який має форму, вигляд планки, планок.

ПЛА́НКТИ, -ів, *мн.*, *міф.* Плавучі скелі, над якими гинули Плеяди.

ПЛАНКТО́Н, -у, *ч.*, *біол.* Сукупність дуже дрібних рослинних і тваринних організмів, що населяють товщу води в океані і пасивно переносяться течією; основна їжа китів та інш. мешканців моря.

ПЛАНКТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до планкто́н. // Який є планктоном. *Планктонні водорості.*

ПЛА́НО, *невідм.*, *с.* Археологічна культура епохи мезоліту у Північній Америці.

ПЛАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до планува́ти¹.

ПЛА́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до план¹ 2. // Який складає виробничі плани та стежить за їх здійсненням. *Плановий відділ.* 2. Який спирається на планування (*див.* планува́ння¹); здійснюваний за планом. *Планове керування виробництвом.* 3. Передбачений, визначений планом (у 1, 2 знач.). ** Пла́нова еконо́міка – економіка країни, в якій на державному рівні проводиться директивне планування усіх форм економічної діяльності.

ПЛАНОВИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із складання виробничих планів. // Працівник планового відділу установи, організації.

ПЛА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Планова організація виробництва, діяльності, роботи; наявність плану в чому-небудь.

ПЛА́НОВО. Присл. до пла́новий 2, 3.

ПЛАНО́К, -нка́, *ч.*, *заст.* Шість десятин землі.

ПЛАНОМІ́РНИЙ, -а, -е. Здійснюваний за планом; плановий.

ПЛАНОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. планомі́рний.

ПЛАНОМІ́РНО. Присл. до планомі́рний.

ПЛАНОТОПОКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Розлади просторового сприйняття.

ПЛАНОТРО́Н, -а, *ч.* Потужний генератор струмів високої частоти.

ПЛАНОФРАЗІ́Я, -ї, *ж.* Безладне нагромадження думок.

ПЛАНОЦИ́Т, -а, *ч.* Еритроцит сплощеної форми.

ПЛА́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до пла́нка.

ПЛАН-ПРОГНО́З, пла́ну-прогно́зу, *ч.* План прогностичного характеру.

ПЛАНТАГЛЮЦИ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат із спазмолітичною та протизапальною дією.

ПЛАНТА́Ж, -у́, *ч.*, *с. г.*, *сад.* Глибокий обробіток ґрунту (головним чином під виноградники та інші плодові насадження).

ПЛАНТА́ЖНИЙ, -а, -е, *с. г.*, *сад.* Стос. до плантажу, здійснюваний способом плантажу, за допомогою плантажу. // Признач. для плантажу.

ПЛАНТАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Болі в підошві.

ПЛАНТА́РНИЙ, -а, -е. Підошовний; такий, що стосується підошви.

ПЛАНТА́ТОР, -а, *ч.* Власник плантації (у 1 знач.). // Будь-який визискувач.

ПЛАНТА́ТОРСТВО, -а, *с.* Заняття плантатора.

ПЛАНТА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до планта́тор.

ПЛАНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до планта́ція. ** Плантаці́йне господа́рство – велике землеробське господарство, що спеціалізується на вирощуванні певних технічних або продовольчих культур. // Вирощуваний на плантації. *Плантаційний чай.*

ПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Велике господарство, в якому вирощують спеціальні технічні або продовольчі культури (спочатку в Америці та колоніальних країнах із застосуванням праці рабів); земельні ділянки, належні такому господарству. 2. Велика земельна ділянка, відведена під спеціальні технічні або продовольчі культури, що вимагають особливого догляду.

ПЛАНТОГРА́МА, -и, *ж.* Відбиток підошовної поверхні ступні.

ПЛАНТО́ГРАФ, -а, *ч.* Пристрій для зняття плантограми.

ПЛАНТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до плантографії. ** Плантографі́чний і́ндекс – співвідношення зафарбованої і незафарбованої частин на плантограмі на рівні поперечного склепіння ступні.

ПЛАНТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб отримання відбитка підошовної поверхні ступні; метод визначення плоскостопості.

ПЛАНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до планування (*див.* планува́ння¹), пов'язаний з ним. *Планувальна робота.* // Який здійснює планування, займається плануванням. *Планувальна комісія.*

ПЛАНУВА́ЛЬНИК¹, -а, *ч.* 1. Фахівець із планування (*див.* планува́ння¹); той, хто займається плануванням. 2. *спец.* Програма, що відповідає за керування використанням сумісного ресурсу.

ПЛАНУВА́ЛЬНИК², -а, *ч.* Механічне знаряддя для вирівнювання поверхні ґрунту (поливних, зрошуваних ділянок і т. ін.).

ПЛАНУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до планува́льник¹.

ПЛАНУВА́ННЯ¹, -я, *с.* Дія за знач. планува́ти¹. *Планування відпустки.* ** Оптима́льне планува́ння – планування на основі економіко-математичних методів та моделей, які дозволяють вибрати із сукупності можливих план, що характеризується максимальним значенням цільової функції. Планува́ння завда́нь: в обчислювальних системах – керування вхідними потоками завдань, керування системним введенням, розподілення пристроїв введення-виведення для завдань. Фіна́нсове планува́ння – управління процесами створення, розподілу, перерозподілу та використання фондів фінансових ресурсів.

ПЛАНУВА́ННЯ², -я, *с.* Дія за знач. планува́ти².

ПЛАНУВА́ТИ¹, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Складати план або проект (будівлі, споруди і т. ін.). 2. Розмічувати яке-небудь місце під що-небудь відповідно до плану. 3. Складати план (у 2 знач.). // Визначати за планом термін виконання, здійснення чого-небудь. // Мати намір зробити, виконати що-небудь.

ПЛАНУВА́ТИ², -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Вирівнювати поверхню ґрунту (поливних, зрошуваних ділянок і т. ін.) механічним способом.

ПЛАНУВА́ТИСЯ¹, -у́ється, *недок.* Пас. до планува́ти¹.

ПЛАНУВА́ТИСЯ², -у́ється, *недок.* Пас. до планува́ти².

ПЛА́НУЛА, -и, *ж.* Личинкова стадія розвитку кишковопорожнинних.

ПЛАНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до планува́ти.

ПЛАНША́ЙБА, -и, *ж.* 1. Деталь токарного верстата для закріплення оброблюваних виробів. 2. Круглий обертовий стіл карусельного верстата.

ПЛАНШЕ́Т, -а, *ч.* 1. *геод.* Дошка з натягнутим на неї папером, на який наносять план місцевості під час знімання. 2. *геод.* План місцевості, одержуваний під час знімання. 3. Плоска сумка з прозорим боком для карти. 4. Тонка дощечка, пластинка (у 1 знач.). 5. Підлога сцени в театрі, зроблена з окремих щитів, що їх можна виймати, аби змінювати рельєф сцени. 6. У комп'ютерній графіці – спеціальна площина з механізмом для позначення положень точок, що застосовується як пристрій введення позицій.

ПЛАНШЕТИ́СТ, -а, *ч.* Працівник наземної служби, який реєструє на планшеті (прозорій карті) стан повітря.

ПЛАНШЕ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що планше́т 3.

ПЛАНШЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до планше́т. *Планшетна сумка.*

ПЛАНШИ́Р, -а, *ч.*, *мор.* Захисний обвід із дерев'яних брусів або сталевих полиць на краях палуби судна, на борту човна чи яхти.

ПЛАСИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до пласирува́ти.

ПЛАСИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. пласирува́ти. *Пласирування м'яча.*

ПЛАСИРУВА́ТИ, -ру́ю, -ру́єш, *недок. і док.*, *перех.* Скеровувати м'яч (під час гри в футбол, теніс) не в те місце, де стоїть противник, щоб тому було важче або не з руки відбити його.

ПЛАСКИ́Й *див.* пло́ский.

ПЛА́СКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. пласки́й 1, 5.

ПЛА́СКО. Присл. до пласки́й 1, 5.

ПЛАСКОГОЛО́ВИЙ *див.* плоскоголо́вий.

ПЛАСКОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. пласкоголо́вий.

ПЛАСКОГРУ́ДИЙ *див.* плоскогру́дий.

ПЛАСКОЛИ́ЦИЙ *див.* плосколи́ций.

ПЛАСКОНО́СИЙ *див.* плосконо́сий.

ПЛАСКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що плескува́тий.

ПЛАСКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до пласкува́тий.

ПЛАСТ¹, -а́, *ч.* 1. Суцільний шар якої-небудь однорідної маси. // *у знач. присл.* пласто́м, пласта́ми. У вигляді такого суцільного шару, таких суцільних шарів однорідної маси. // Горизонтальна ущільнена маса осадової гірської породи. *Вугільний пласт.* // *тільки мн.*, *діал.* Пластівці (снігу). *Лежати пластом.* 2. Скиба ґрунту, піднята плугом за один раз. 3. *перен.* Однорідна за певною ознакою складова частина чогось.

ПЛАСТ², -у, *ч.* Військово-спортивна українська молодіжна організація, створена у 20-х рр. 20 ст. у Галичині, пізніше діяла в діаспорі; тепер відроджується в незалежній Україні.

ПЛА́СТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* 1. Повзти; йти, грузнучи ногами. 2. Підкрадатися.

ПЛАСТБЕТО́Н, -у, *ч.* Те саме, що полімербето́н.

ПЛАСТИ́Д, -а, *ч.* Пластична желеподібна вибухова речовина, основне начиння пластикової бомби, міни тощо.

ПЛАСТИ́ДА, -и, *ж.* Особливе живе тільце в протоплазмі рослинних клітин.

ПЛАСТИ́ДИ, -ів, *мн.* Особливі безбарвні або забарвлені тільця в цитоплазмі більшості рослин.

ПЛАСТИЗО́ЛЬ, -ю, *ч.* Пастоподібний матеріал, суміш порошкового полівінілхлориду з пластифікатором.

ПЛА́СТИК, -у, *ч.* Те саме, що пласти́чна ма́са (*див.* пласти́чний).

ПЛА́СТИКА, -и, *ж.* 1. Вид образотворчого мистецтва, твори якого мають об'ємну, тривимірну форму і виконуються з твердих або в'язких матеріалів; скульптура. 2. *збірн.* Твори скульптури. 3. *перен.* Гармонійність і виразність форм, зображень, образів (у живописі, поезії, музиці тощо). 4. Мистецтво ритмічних, гармонійних рухів тіла. // Загальна гармонія, узгодженість рухів і жестів. *Пластика в танці.* 5. Хірургічні методи відновлення форми і (або) функції окремих частин тіла або органів.

ПЛАСТИКА́Т, -у, *ч.* Вид пластичної маси.

ПЛАСТИКА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до пластика́т. // Зробл. з пластикату. *Пластикатовий мішок.*

ПЛАСТИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Механічна й термічна обробка каучуку, внаслідок якої підвищується його пластичність.

ПЛАСТИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до пластикува́ти.

ПЛА́СТИКОВИЙ, -а, -е. Зроблений з пластику; пластмасовий. *Пластикова підошва.* // Покритий, облицьований пластиком. // *Пластикові стіни.* ** Пла́стикова бо́мба – желеподібна вибухова речовина з детонатором, вміщена в м'яку оболонку.

ПЛАСТИКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, признач. для пластикування.

ПЛАСТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати пластикацію.

ПЛАСТИКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до пластикува́ти.

ПЛАСТИЛІ́Н, -у, *ч.* В'язка маса для ліплення, виготовлена з глини, воску, жирів та різних барвників.

ПЛАСТИЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до пластилі́н. // Зробл. з пластиліну. *Пластилінові фігурки.*

ПЛАСТИ́НА, -и, *ж.* 1. Плоский з гладенькою поверхнею тонкий лист, аркуш якого-небудь твердого матеріалу, речовини. 2. Розколота, розпиляна навпіл колода; обапіл.

ПЛАСТИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до пласти́на 1. ** Кров'яні́ пласти́нки – маленькі тільця різноманітної форми, у складі яких є речовини, що забезпечують скипання крові у ссавців. 2. Шматок скла, покритий світлочутливим шаром для фотографічних знімків. 3. *бот.* Розширена плоска частина листка рослини; листок без черешка та піхви. 4. *бот.* Одна зі складок нижньої сторони шапки у деяких грибів.

ПЛАСТИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до пласти́нка.

ПЛАСТИНКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пластинки, схожий на неї.

ПЛАСТИНКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до пластинкоподі́бний.

ПЛАСТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до пласти́на.

ПЛАСТИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до пласти́нка.

ПЛАСТИ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Який складається з пластинок, має пластинки. // Який має форму, вигляд пластинки. *Пластинчасті кристали.* ** Пла-

стінчасті грибі́ – гриби, що мають з нижнього боку шапки радіально розміщені пластинки.

ПЛАСТИ́НЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пласти́нчастий**.

ПЛАСТИНЧАСТОВУ́СИЙ, -а, -е. Який має вуса, схожі на пластинки.

ПЛАСТИНЧАСТОВУ́СІ, -сих, *мн.* Родина жуків, у яких членики вусиків мають вигляд пластинок.

ПЛАСТИНЧАСТОДЗЬО́БИЙ, -а, -е. Який має рогові пластинки на краях дзьоба (для тримання здобичі).

ПЛАСТИНЧАСТОДЗЬО́БІ, -бих, *мн.* Ряд водоплавних птахів із роговими пластинками на краях.

ПЛАСТИНЧАСТОЗЯ́БРОВИЙ, -а, -е. Який має зяброві пластинки замість зябер. *Пластинчастозяброві молюски.*

ПЛАСТИНЧАСТОЗЯ́БРОВІ, -вих, *мн.* Клас двобічносиметричних молюсків; двостулкові молюски.

ПЛАСТИ́НЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пласти́нчастий**.

ПЛАСТИ́НЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пласти́нчатий**.

ПЛАСТИНЧАТОВУ́СИЙ, -а, -е. Те саме, що **пластинчастову́сий**. *Пластинчатовусі жуки.*

ПЛАСТИНЧАТОДЗЬО́БИЙ, -а, -е. Те саме, що **пластинчастодзьо́бий**.

ПЛАСТИНЧАТОЗЯ́БРОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **пластинчастозя́бровий**.

ПЛА́СТИР, -у, *ч.* 1. Липка лікувальна маса, нанесена на смужку тканини, яку кладуть на рану, нарив і т. ін. 2. Замазка з глини, воску і т. ін. для лікування хворих дерев. 3. *мор.* Тимчасова водонепроникна накладка із спеціальної парусини на пробоїнах у корпусі судна.

ПЛА́СТИРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пла́стир**.

ПЛАСТИФІКА́ТОР, -у, *ч.*, *спец.* Органічна речовина, яка входить до складу полімерних матеріалів і надає їм пластичності, гнучкості.

ПЛАСТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Процес насичення полімерних матеріалів пластифікатором. *Теплова пластифікація.*

ПЛАСТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пластифікува́ти**.

ПЛАСТИФІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пластифікування.

ПЛАСТИФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пластифікува́ти**.

ПЛАСТИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Насичувати пластифікатором, робити пластичним.

ПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до пластики (у 1 знач.). // Вигот. ліпленням, різьбленням, висіканням, виливанням. // У якому застосовується техніка ліплення, різьблення, висікання, виливання. 2. *перен.* Гармонійний, виразний. 3. Стос. до пластики (у 4 знач.). // Такий, що виражає пластику в рухах, позі тощо. *Пластичний монолог.* // Гармонійно узгоджений, плавний, граціозний (про рухи, жести і т. ін.). 4. Здатний під тиском змінювати свою форму, зберігаючи цілість, не ламаючись; не ламкий. ** **Пласти́чна деформа́ція** – зміна (форми або розмірів тіла), яка не зникає після закінчення дії зовнішніх сил, що її спричинили. **Пласти́чна ма́са** – природна або синтетична високомолекулярна речовина, що здатна за певних умов зберігати надану їй форму і є замінником багатьох металів та інших матеріалів у промисловості. 5. Здатний змінюватися внаслідок зовнішнього впливу, пристосовуватися до умов середовища (про тварин, рослини). 6. *спец.* Який сприяє відновленню, відтворенню тканин якого-небудь органа, організму. ** **Пласти́чна опера́ція** – хірургічна операція з усунення дефектів шкіри та штучного відновлення нормальної форми окремих органів шляхом пересадки тканини. **Пласти́чна хірургі́я** – розробка і здійснення хірургічних операцій з відновлення форми і функцій органів або усунення набутих чи природжених дефектів тканин та спотворень поверхні тіла людини.

ПЛАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Гармонійність, виразність форм, зображень, образів (у живописі, поезії, музиці і т. ін.); пластика. 2. Плавність, граціозність (рухів, жестів і т. ін.). *Пластичність жестів.* 3. Стан і властивість за знач. **пласти́чний** 4. *Пластичність глини.* ** **Пласти́чність гі́рських порі́д** – властивість гірських порід змінювати свою форму без розриву суцільності. 4. Властивість за знач. **пласти́чний** 5.

ПЛАСТИ́ЧНО. Присл. до **пласти́чний** 1 – 3.

ПЛАСТІВЕ́НЬ *див.* **пластівці́**.

ПЛАСТІВЕ́ЦЬ *див.* **пластівці́**.

ПЛАСТІВЦІ́, -ів, *мн.* (*одн.* **пластіве́нь**, -вня́, *ч.*). Те саме, що **пластівці́**.

ПЛАСТІВЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пластівці́** 1. // Який складається з пластівців, до складу якого входять пластівці. *Пластівцеві суспензії.*

ПЛАСТІВЦІ́, -ів, *мн.* (*одн.* **пластіве́ць**, -вця́, *ч.*). 1. Клапті, шматки чого-небудь пухнастого, м'якого. // Що-небудь схоже на такі клапті. 2. Складова частина деяких назв харчових продуктів, приготовлених дробленням, розплющуванням і т. ін. яких-небудь зерен. *Кукурудзяні пластівці.*

ПЛАСТІВЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має вигляд пластівців, схожий на пластівці.

ПЛАСТІ́В'Я, -я, *с.*, *зах.* 1. Пласт, шар. 2. Купа зрубаних гілок.

ПЛАСТМА́СА, -и, *ж.* Пластична маса; пластик.

ПЛАСТМА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пластма́са**. // Зробл. з пластмаси. *Пластмасові зуби.* // Який займається виробництвом пластмас. *Пластмасова промисловість.*

ПЛАСТОВЕ́НЬ, -вня́, *ч.* Пластівці снігу.

ПЛАСТОВЕ́ЦЬ, -вцю́, *ч.*, *діал.* Лапатий сніг.

ПЛАСТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **пласт** 1. // Який має вигляд пласта, схожий на пласт. ** **Пластова́ вода́** – вода, що заповнює простір між пластами чого-небудь. **Пластова́ ене́ргія** – енергія пружної деформації, якою володіє нафта, розчинені в ній газ, вода і гірські породи, що знаходяться в пласті. **Пластови́й тиск** – тиск, під яким перебувають вода, нафта й газ у нафтових покладах. **Пластові́ культу́ри (росли́ни *і т. ін.*)** – сільськогосподарські культури, що дають високі врожаї за посіву по трав'яному пласту.

ПЛАСТОВИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Те саме, що **пластове́ць**.

ПЛАСТОВНИ́СТИЙ, -а, -е. Який падає пластівцями.

ПЛАСТОВО́ВНИЙ, -а, -е. Із гладкою вовною.

ПЛАСТОГА́МІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Об'єднання одноклітинних особин через злиття протоплазми.

ПЛАСТО́К, -тка́, *ч.* Гончарна заготовка овальної форми з глини.

ПЛАСТО́М, -а, *ч.* Носій позахромосомних спадкових елементів, що міститься в пластидах.

ПЛАСТО́Н, -а, *ч.* Сукупність спадкових структурних елементів (плазмогенів), що містяться в пластидах і є фактором передачі спадковості через цитоплазму.

ПЛАСТРО́Н, -а, *ч.* Добре накрохмалена нагрудна частина чоловічої верхньої сорочки, яку надягають під відкриту жилетку до фрака або смокінга. // Оздоба у вигляді вставки на грудях жіночої сорочки або блузки.

ПЛАСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пластува́ти**[1].

ПЛАСТУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **плата́ти** 1.

ПЛАСТУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.* Пересуватися плазом, на животі; плазувати (по-пластунському).

ПЛАСТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **пластува́ти**[1].

ПЛАСТУ́Н, -а́, *ч.* 1. Розвідник, який пересувається плазом, на животі. // *розм.* Той, хто пластує, пересувається по-пластунському. 2. *іст.* Козак особливих піхотних частин Чорноморського та Кубанського козачого війська, що формувалося з добровольців, які спеціалізувалися на сторожовій службі в очеретах і плавнях. 3. Член, учасник "Пласту" (*див.* **пласт**[2]).

ПЛАСТУНЕ́Ць, -нця́, *ч.* Чорноморський оселедець.

ПЛАСТУ́НСТВО, -а, *с.* Заняття пластуна.

ПЛАСТУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пласту́н**.

ПЛАСТУ́ЮЧИ. Дієприсл. до **пластува́ти**.

ПЛАТ, -а, *ч.* 1. *діал.* Хустка. *Вовняний плат.* 2. *розм.* Шмат полотна або іншої тканини, що служить покривалом, скатеркою і т. ін.

ПЛА́ТА[1], -и, *ж.* 1. Винагорода за виконану працю, послугу і т. ін. // *перен.* Віддяка, нагорода за щонебудь. 2. Відшкодування вартості одержаного або використаного; те, чим відшкодовують. *Орендна плата.*

ПЛА́ТА[2], -и, *ж.* 1. Змінна панель з електронними компонентами. 2. Пластина з електроізоляційного матеріалу для розміщення на ній електро- і радіоелементів якого-небудь радіоелектронного або електротехнічного пристрою. ** **Багатошаро́ва друко́вана пла́та** – друкована плата, провідний рисунок якої виконано шарами в об'ємі та (чи) на поверхні основи. **Друко́вана пла́та** – плата, на поверхню якої провідники електричного струму (електропровідні смужки) нанесено друкарським способом.

ПЛАТА́Н, -а, *ч.* 1. Високе швидкоросле листяне дерево з зеленувато-сірим стовбуром, широкою кроною та лапатим листям. 2. *тільки одн.* Високоякісна червоно-бурого кольору деревина цієї рослини.

ПЛА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плата́ти**. // *у знач. прикм.*

ПЛАТА́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **плата́н**. // Зробл. з платана. *Платанова шафа.* 2. *у знач. ім.* **плата́нові**, -вих, *мн.* Родина насінних квіткових рослин класу двосім'ядольних, до якої належить платан.

ПЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Розтинати рибу, розрізаючи вздовж навпіл, на дві пластини. *Платати судака.* 2. *діал.* Латати. *Платати постоли.*

ПЛАТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **плата́ти**.

ПЛА́ТВА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Зрубаний стовбур великого дерева. 2. Паралельна до сволока балка, на якій закріплюють крокви.

ПЛАТИБАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Аномалія, яка характеризується втисненням основи потиличної кістки і схилу в задню черепну ямку.

ПЛАТИБРАХІСПОНДИЛІ́Я, -ї, *ж.* Сплощення тіла хребця і його розширення.

ПЛАТИКЕФАЛІ́Я *див.* **платицефалі́я**.

ПЛАТИКРАНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **платицефа́лія**.

ПЛА́ТИНА, -и, *ж.* Pt. Хімічний елемент, платиноїд. Дуже рідкісний. Проста речовина – важкий сірувато-білий блискучий пластичний благородний метал, який застосовують у електротехніці, електроніці, для виготовлення прикрас, лабораторного посуду та ін.

ПЛАТИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Хустка.

ПЛАТИНА́Т, -у, *ч.* Сіль платинової кислоти.

ПЛАТИНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення всієї (або майже всієї) основи стремена.

ПЛАТИНЕ́ЛЬ, -я, *ч.* Сплави благородних металів для електродів високочутливих термопар.

ПЛАТИНІ́Т, -у, *ч.* Сплав заліза з нікелем, що має однаковий із склом і платиною коефіцієнт об'ємного розширення і застосовується при виготовленні вакуумної апаратури та електричних ламп розжарювання.

ПЛАТИ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **плати́на**.

ПЛА́ТИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пла́тина**.

ПЛАТИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Покритий платиною. *Платинований азбест.*

ПЛАТИНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **платино́ваний**.

ПЛА́ТИНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пла́тина**. // Вигот. з платини. *Платинові електроди.*

ПЛАТИНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить платину.

ПЛАТИНОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **платиновмі́сний**.

ПЛАТИНО́З, -у, *ч.* Симптомокомплекс, який розвивається при наявності сполук платини в повітрі у вигляді аерозолю або пари, що спричинює подразнення шкіри, слизових оболонок і органів дихання.

ПЛАТИНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Родина із шести споріднених хімічних елементів – Рутеній, Родій, Паладій, Осмій, Іридій, Платина.

ПЛАТИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до платини, схожий на неї.

ПЛАТИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **платиноподі́бний**.

ПЛАТИНОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Спосіб фотографування на солях платини.

ПЛАТИНОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до платинотипії.

ПЛАТИНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин основи стремена.

ПЛАТИНОТРО́Н, -а, *ч.* Електровакуумний прилад, що в широкому інтервалі підсилює або генерує електромагнітні коливання надвисокої частоти.

ПЛАТИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **платинува́ти**.

ПЛАТИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Покривати поверхню металевих виробів тонким шаром платини (для захисту їх від корозії і т. ін.). *Платинувати хімічний посуд.*

ПЛАТИНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **платинува́ти**.

ПЛАТИРИНІ́Я, -ї, *ж.* Будова обличчя, яка характеризується широким і коротким носом, значною величиною носового індекса.

ПЛАТИСПОНДИЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Остеохондропатія тіла хребця.

ПЛАТИСТАФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене широке і плоске піднебіння.

ПЛАТИСТЕНЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Вроджений недорозвиток півкуль великого мозку, який проявляється їхнім сплощенням.

ПЛАТИ́ТИ, плачу́, пла́тиш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Видаючи, віддаючи гроші або що-небудь цінне, винагороджувати за виконану працю, послугу і т. ін. 2. *неперех.* Відшкодовувати вартість одержаного або використаного. 3. *перех.* Віддавати гроші або інші цінності, виконуючи певні обов'язки. 4. *неперех.*, *перен.* Відповідати на чиї-небудь дії, вчинки, чиєсь почуття і т. ін.; поводитися так чи інакше у відповідь на що-небудь.

ПЛАТИ́ТИСЯ, плачу́ся, пла́тишся, *недок.* 1. Втрачати що-небудь, позбуватися чогось у відплату за що-небудь, розплачуватися. 2. *розм.* Те саме, що **ко́штувати** 1. // Дорого, високо цінитися. 3. Пас. до **плати́ти** 1 – 3.

ПЛАТИФІЛІ́Н, -у, *ч.* 1. Алкалоїд, що міститься в хрестовиниці – широколистій або ромболистій. 2. Протиспазматичний лікувальний препарат, схожий своєю дією на атропін.

ПЛАТИФРЕНІ́Я, -ї, *ж.* Низьке положення діафрагми.

ПЛАТИЦЕФА́ЛІЯ *і* **ПЛАТИКЕФА́ЛІЯ**, -ї, *ж.* Плоскоголовість; малий розвиток черепа у висоту.

ПЛАТИЦЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до платицефалії.

ПЛАТІ́ВКА, -и, *ж.* Диск із пластичного матеріалу для програвача, патефона чи грамофона. *Довгограюча платівка.*

ПЛАТІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **платі́вка**.

ПЛАТІ́Ж, -тежу́, *ч.* 1. Виплата грошей як розрахунок за що-небудь придбане, використане і т. ін.; плата. *Податкові платежі.* ** **Комуна́льні платежі́** – платежі юридичних осіб і громадян за користування комунальними послугами. 2. Сума грошей, яка має бути (була) виплачена за що-небудь. ** **Безакце́птні платежі́** – платежі, що здійснюються списанням коштів з розрахункового рахунку платника без його безпосередньої згоди на підставі документів, поданих банкові постачальником. **Накла́дений (накладни́й) платі́ж** – спосіб розрахунків, при якому вантаж або поштове відправлення (посилка, бандероль) видається одержувачу після сплати встановленої відправником вартості. **Ре́нтні платежі́** – форма вилучення до державного бюджету частини прибутку підприємств, отриманої завдяки кращим, ніж в ін. виробників, умовам виробництва. **Трансфе́рні платежі́** – усі види платежів, які є простим переміщенням коштів від одного власника до іншого без отримання в обмін товарів або послуг. **Факти́чні податко́ві платежі́** – сплата до бюджету податків та податкових платежів.

ПЛАТІ́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **платі́ж**. 2. Платіжний документ.

ПЛАТІ́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до платежу, платежів. ** **Платі́жна вимо́га-дору́чення** – розрахунковий платіжний документ, представлений отримувачем коштів у банк, що його обслуговує. **Платі́жна ві́домість** – бухгалтерський касовий документ, признач. для видачі працівникам заробітної плати, премій або інших виплат. **Платі́жна систе́ма** – сукупність інструментів і методів, що застосовуються для переказу грошей, здійснення розрахунків та урегулювання боргових зобов'язань. **Платі́жна уго́да** – договір, який встановлює сис-

тему і порядок розрахунків за торговими та неторговими операціями. **Плате́жне дору́чення** – розрахунковий документ, який містить письмове доручення платника кредитної організації про перерахування з його рахунку певної суми на рахунок одержувача. **Плате́жне повідо́млення** – документ, яким фінансовий орган повідомляє платника податків про суму та терміни внесення ним необхідних платежів. **Плате́жний бала́нс** – співвідношення між грошовими надходженнями та платіжними витратами. **Плате́жний о́біг** – грошовий обіг країни, в якому гроші функціонують як засіб платежу; поділяється на готівковогрошовий та безготівковий. **Плате́жний термі́нал** – електронний пристрій, за допомогою якого здійснюються авторизація платіжної картки та основні операції з оформлення оплати вартості товарів та наданих послуг.

ПЛАТІО́ПСИ, -ів, *мн.* Викопні земноводні з групи лабіринтодонтів; відомі з палеозою.

ПЛАТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Який розплатився. 2. Який може, спроможний платити.

ПЛА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який дається, надається за плату; який підлягає оплаті. *Платна відпустка.* 2. Який одержує плату, винагороду за роботу, послугу і т. ін.

ПЛА́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто платить або повинен платити, виплачувати належну суму за що-небудь. ** **Платники́ пода́тків** – юридичні або фізичні особи, які, відповідно до закону, зобов'язані сплачувати податки.

ПЛА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **пла́тник**.

ПЛА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пла́тний** 1.

ПЛА́ТНО. Присл. до **пла́тний** 1.

ПЛАТНЯ́, -і, *ж.* Плата за роботу, службу; заробітна плата. // Те, що зароблене; заробіток. // Взагалі будь-яка грошова винагорода.

ПЛАТО́, *невідм.*, *с.* Підвищена рівнина, що підноситься над рівнем моря більш як на 200 м; плоскогір'я.

ПЛАТОБАЗА́ЛЬТИ, -ів, *мн.* Обширні покриви базальтової лави, що утворюються при лінійних виливах за умов вирівняного рельєфу території.

ПЛАТО́К, -тка́, *ч.*, *зах.* 1. Пласт (у 1 знач.). 2. *тільки мн.* Пластівці (у 1 знач.). 3. Пелюстка. 4. Латка.

ПЛАТО́НІВ, -нова, -нове. Належний Платону, пов'язаний з його іменем.

ПЛАТОНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Ідеалістичне філософське вчення давньогрецького філософа Платона (427 – 348 або 347 р. до н. е.) та його послідовників, за яким реальний мінливий світ природних речей – це тільки бліде відбиття незмінного й нерухомого світу вічних ідей. // Включення платонівської філософії, особливо теорії ідей, в інші філософські системи. 2. Суто духовний потяг до кого-небудь без будь-якої чуттєвості.

ПЛАТО́НІК, -а, *ч.* Учень, послідовник давньогрецького філософа Платона.

ПЛАТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до платонізму (у 1 знач.). 2. Який ґрунтується на суто духовному потягу, без будь-якої чуттєвості. *Платонічне кохання.* 3. *перен.* Відірваний від практичних цілей; абстрактний. *Платонічний інтерес.*

ПЛАТОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **платоні́чний**.

ПЛАТОНІ́ЧНО. Присл. до **платоні́чний** 2.

ПЛАТОСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е. Який має досить коштів, щоб заплатити за куплене або за надані йому послуги. *Платоспроможний покупець.* // Спроможний своєчасно покривати свої грошові зобов'язання. *Платоспроможний боржник.* ** **Платоспромо́жний по́пит**, *ек.* – попит на товари, послуги, розміри якого визначаються коштами, що є в покупця, споживача.

ПЛАТОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Спроможність заплатити за куплене, своєчасно покривати свої грошові зобов'язання. *Платоспроможність боржника.* 3. Здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань.

ПЛАТО́ЧОК, -чка, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **плато́к**.

ПЛА́ТТЯ, -я, *с.* 1. Жіночий одяг, верхня частина якого, що відповідає кофті, становить єдине ціле з нижньою частиною, що відповідає спідниці. 2. *збірн.*, *заст.* Одяг. 3. *збірн.*, *заст.* Білизна.

ПЛАТТЯНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для плаття. *Платтяна шафа. Платтяна щітка.* // З якого шиють плаття. *Платтяна тканина.*

ПЛА́ТТЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **пла́ття**.

ПЛАТФО́РМА, -и, *ж.* 1. Рівна підвищена площадка. // *заст.* Підвищення, звичайно дерев'яне, для виступів; поміст 2. Бетонний і т. ін. поміст, майданчик уздовж залізничної колії на станції, зупинці; перон. 3. Невелика залізнична станція; полустанок. 4. Відкритий товарний вагон із низькими бортами. // Настил на колесах для перевезення чого-небудь. 5. *геол.* Ділянка земної кори з малою інтенсивністю тектонічних рухів і магматичних виявів. 6. *перен.* Програма дій, система поглядів, ідейні, політичні, мистецькі та ін. вимоги якої-небудь партії, групи тощо. 7. Потовщена підошва, яка переходить у каблук. *Взуття на платформі.* // Про взуття на такій підошві (*розм.*).

ПЛАТФО́РМІНГ, -у, *ч.* Один із видів риформінгу.

ПЛАТФО́РМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **платфо́рма**. *Платформна структура.*

ПЛАТЬБА́, -и́, *ж.*, *діал.* Плата, винагорода.

ПЛАТЯ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Онуча.

ПЛАУ́Н, -а́, *ч.* Те саме, що **п'я́дич**.

ПЛАУНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плау́н**.

ПЛАУНО́ВІ, -вих, *мн.* Те саме, що **п'я́дичеві**.

ПЛАФО́Н, -а, *ч.* 1. Стеля, оздоблена живописом, ліпленням або мозаїкою, а також стеля взагалі. // Живопис, ліплення або мозаїка, якими оздоблено стелю. 2. Скляний або пластиковий абажур у формі півкулі, зрізаного конуса і т. ін. для ламп. // Електрична лампа разом із таким абажуром.

ПЛАФО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **плафо́новий**.

ПЛАФО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плафо́н**. *Плафоновий живопис.*

ПЛА́ХА, -и, *ж.* 1. Дерев'яна колода, на якій у давні часи відрубували голову засудженому до страти; поміст, на якому відбувалася така страта. 2. Великий з плоскою поверхнею шматок чого-небудь. *Крижана плаха.* 3. *діал.* Шматок розколотої навпіл деревини, колоди. // Поліно.

ПЛА́ХІТКА *і* **ПЛА́ХОТКА**, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пла́хта**.

ПЛАХІ́ТТЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **пла́ття** 1, 2.

ПЛАХІ́ТТЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **плахі́ття**.

ПЛА́ХОТКА *див.* **пла́хітка**.

ПЛА́ХТА, -и, *ж.* 1. Жіночий одяг типу спідниці, зроблений із двох зшитих до половини полотнищ перев. вовняної картатої тканини. 2. Картата декоративна тканина. 3. Покривало або килим із такої тканини. 4. В західних областях України – верхній одяг з полотна. 5. У поляків, лужичан, словаків – головна і наплічна накидка.

ПЛАХТИ́НА, -и, *ж.* Зменш. до **пла́хта** 1, 3. // *розм.* Поганенька, поношена плахта.

ПЛАХТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пла́хта**. // Зробл. з плахти (у 2 знач.).

ПЛА́ХТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пла́хта** 1, 3.

ПЛАХТЯНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **пласто́вий**.

ПЛАЦ, -у, *ч.* 1. Площа для військових парадів і стройових занять. 2. *діал.* Майдан.

ПЛАЦ-ВЕ́КСЕЛЬ, -я, *ч.*, *фін.* Переказний вексель, місце оплати якого збігається з місцем видачі.

ПЛАЦДА́РМ, -у, *ч.* 1. Місцевість, район, де підготовляється та розгортається військова операція. 2. Територія, країна, яку використовує будь-яка держава для підготовки нападу на іншу державу. 3. *перен.* Територія для розгортання яких-небудь (звичайно підготовчих) робіт. 4. *перен.* Сукупність умов, можливостей для існування або здійснення чого-небудь; основа, база, вихідна позиція.

ПЛАЦЕ́БО, *невідм.*, *с.* 1. Нешкідлива речовина, приготовлена у вигляді лікарського препарату, що не має лікувальних властивостей (використовується для вивчення ролі навіювання у лікувальному ефекті якого-небудь лікарського препарату при дослідженні фармакологічного ефекту лікарських речовин). 2. Препарат чи процедура, що не має прямої дії, але прописується пацієнту для його заспокоєння.

ПЛАЦЕ́БО-ЕФЕ́КТ, -у, *ч.* Зміни в стані хворого, що виникають під впливом плацебо.

ПЛАЦЕ́НТА, -и, *ж.* Орган зв'язку зародка з материнським тілом під час внутрішньоутробного розвитку людини та ссавців; дитяче місце, послід. ** **Дифу́зна плаце́нта** – вада розвитку плаценти, при якій вона захоплює більшу частину слизової оболонки матки. **Матери́нська плаце́нта** – частина плаценти, утворена ендометрієм і його кровоносними судинами. **Шту́чна плаце́нта** – апарати, що замінюють функцію природної плаценти.

ПЛАЦЕНТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **плаце́нта**. *Плацентарний газообмін.* // Який має плаценту. *Плацентарні тварини.* 2. *у знач. ім.* **плацента́рні**, -них, *мн.* Підклас ссавців, у яких зародок пов'язаний з тілом матері плацентою.

ПЛАЦЕНТА́РНІ, -их, *мн.* Тварини, в яких під час вагітності розвивається плацента.

ПЛАЦЕНТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення плаценти.

ПЛАЦЕНТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Визначення місця прикріплення, розмірів і структури плаценти.

ПЛАЦЕНТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **хоріокарцино́ма**.

ПЛА́ЦИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **плац** 2.

ПЛАЦКА́РТА, -и, *ж.* Проїзний документ, що дає право зайняти певне місце у вагоні поїзда, каюті пароплава.

ПЛАЦКА́РТНИЙ, -а, -е. Із плацкартою. *Плацкартний квиток.* // Признач. для пасажирів, які мають плацкарту.

ПЛАЦ-ПАРА́Д, -у, *ч.* *заст.* Площа в місті або в фортеці, замку для навчання, огляду, параду військових частин.

ПЛАЧ, *ч.* 1. *род.* плачу́. Дія за знач. **пла́кати** 1 і звуки, утворювані цією дією. // *перен.* Жалібні, протяжні звуки (вітру, бурі, музичного інструмента і т. ін.). *Заходитися плачем.* 2. *род.* пла́ча. Старовинна обрядова жалібна пісня на похороні, поминках або весіллі. // Пісня на зразок старовинних обрядових жалібних пісень, що виражає скорботу, сум, тугу за померлим. 3. *род.* плачу́. Виділення рослинного соку в місцях надрізу, пошкодження стебел, деревини.

ПЛАЧЕ́ВНИЙ, -а, -е. Який не виправдує сподівань, незначний своїми результатами.

ПЛАЧЕ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **плаче́вний**.

ПЛАЧЕ́ВНО. Присл. до **плаче́вний**.

ПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плати́ти** 1 – 3. // **пла́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *рідко*. Те саме, що **пла́тний** 2.

ПЛАЧИ́НДА, -и, *ж.* 1. Виріб із тіста (перев. прісного), що має плескату форму, з начинкою із сиру, гарбуза і т. ін. чи без неї; вид пирога. 2. Перепічка із дріжджевого тіста.

ПЛА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Плакальниця. *Плачка-жалібниця.*

ПЛАЧЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який буває під час плачу (про голос, звуки). // Супроводжуваний плачем. 2. Сповнений безнадією, смутком, жалем; перейнятий чутливістю, сентиментальністю.

ПЛАЧЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **плачли́вий**.

ПЛАЧЛИ́ВО. Присл. до **плачли́вий**.

ПЛА́ЧНИЙ, -а, -е. Сповнений смутком, жалем; жалісний. // Схожий на плач, який нагадує плач.

ПЛА́ЧНИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.*, *рідко*. Плакальниця.

ПЛА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пла́чний**.

ПЛА́ЧНО. Присл. до **пла́чний**.

ПЛАЧОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **плач** 2. *Плачові пісні.*

ПЛАЧ-ПІ́СНЯ, пла́ча-пісні, *ж.* Те саме, що **плач** 2.

ПЛА́ЧУЧИЙ, -а, -е, *рідко*. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пла́кати** 1. 2. *у знач. прикм.* Який буває під час плачу.

ПЛАЧУ́ЩИЙ, -а, -е. Який часто плаче, плакучий.

ПЛА́ШКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **пла́ха** 2, 3. *Дубові плашки.* 2. Невелика металева пластинка різного призначення. // Планка, брусок у зубчастій бороні або іншому знаряддi. 3. Інструмент, яким нарізають або накатують зовнішню різь на стрижнях, болтах і т. ін.

ПЛА́ШКА-САМОЛО́В, пла́шки-самоло́ва, *ж.* Знаряддя для відлову хутрових звірів.

ПЛА́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пла́шка**.

ПЛАШКО́УТ, -а, *ч.* Безпалубне плоскодонне несамохідне судно для перевезення вантажів у порту, для наведення плавучих мостів.

ПЛАШКО́УТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **плашко́ут**.

ПЛАЩ, -а́, *ч.* 1. Верхній широкий безрукавний одяг, якого носять наопашки. 2. Легке пальто з водонепроникної тканини. 3. *зах.* Пальто.

ПЛАЩАНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Предмет культу в християнській церкві у вигляді полотнища з зображенням тіла Христа в труні. ** **Тури́нська плащани́ця** – плащаниця, якою, згідно з переказами, огорнули тіло мертвого Ісуса Христа після страти. Зберігається в італійському місті Турині.

ПЛАЩ-ДОЩОВИ́К, плаща́-дощовика́, *ч.* Плащ, який захищає від дощу.

ПЛА́ЩИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **плащ**.

ПЛАЩИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Поганенький плащ.

ПЛАЩ-НАМЕ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **плащ-пала́тка**.

ПЛАЩОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **плащ**. // Признач. для виготовлення плащів.

ПЛАЩОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до плаща, схожий на нього.

ПЛАЩОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **плащоподі́бний**.

ПЛАЩ-ПАЛА́ТКА, -и, *ж.* Водонепроникна накидка, що може слугувати плащем або палаткою, наметом. *Маскувальна плащ-палатка.*

ПЛАЩУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Схожий на плащ. 2. *заст.* Одягнений у плащ або в одяг, схожий на плащ (про циган). // *у знач. ім.* **плащува́та**, -тої, *ж.* Циганка.

ПЛАЩУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **плащува́тий** 1.

ПЛЕБА́Н, -а, *ч.*, *зах.* Парафіяльний католицький священик.

ПЛЕБА́НІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Парафія католицького священика; садиба, подвір'я, дім парафіяльного католицького священика.

ПЛЕБА́НСЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **плеба́нія**.

ПЛЕБЕ́Й, -я, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – представник нижчого стану вільного населення. 2. За середньовіччя і пізніше – широкі верстви міської бідноти. 3. *перен.* В аристократичних колах – назва людини, яка походить з нижчих верств суспільства.

ПЛЕБЕ́ЙКА, -и. Жін. до **плебе́й** 2.

ПЛЕБЕ́ЙСТВО, -а, *с.* 1. *збірн.* Плебеї. *Римське плебейство.* 2. *перен.* Груба, вульгарна мова, поведінка, властиві плебеєві (у 2 знач.).

ПЛЕБЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **плебе́й**. *Плебейське повстання.* // Власт. плебеєві, плебеям. *Плебейські манери.*

ПЛЕБІСЦИ́Т, -у, *ч.* 1. У Римському праві – постанова, що приймалася зборами плебеїв. 2. Всенародне голосування з найважливіших питань державного життя; референдум.

ПЛЕБІСЦИТА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **плебісци́тний**.

ПЛЕБІСЦИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до плебісциту.

ПЛЕБС, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – частина населення, яка не була в рабстві, але не користувалася політичними правами нарівні з патриціями. 2. *збірн.* Плебеї.

ПЛЕ́ВЕЛ, -а, *ч.* Рід трав родини злакових.

ПЛЕ́ВЕЛИ, -ів, *мн.* Що-небудь шкідливе, непотрібне, яке псує, засмічує, занапащає щось.

ПЛЕ́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Забруднений.

ПЛЕ́ВРА, -и, *ж.*, *анат.* Оболонка, що вкриває легені та стінки грудної порожнини в людини і ссавців. ** **Вісцера́льна пле́вра** – плевра, яка покриває зовнішню і міжчасткові поверхні легень.

ПЛЕВРАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **плевродині́я**.

ПЛЕВРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **пле́вра**. ** **Плевра́льна пу́нкція** – прокол грудної стінки і парієтальної плеври голкою або троакаром з метою діагностики або лікування.

ПЛЕВРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція видалення вісцеральної і парієтальної плеври.

ПЛЕВРИ́Т, -у, *ч.*, *вет.*, *мед.* Запалення плеври, що супроводжується підвищенням температури, болями в боку, кашлем. *Сухий плеврит.* ** **Па́нцирний плеври́т** – плеврит, який характеризується виникненням у плеврі вогнищ закостеніння і обвапнування.

ПЛЕВРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **плеври́тний**.

ПЛЕВРИ́ТНИЙ, -а, -е. Який буває при плевриті, спричинений плевритом. *Плевритний кашель.*

ПЛЕВРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **плеври́тний**.
ПЛЕВРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження плевральної порожнини після її штучного контрастування.
ПЛЕВРОДЕ́З, -у, *ч.* Хірургічне втручання, яке виконується з метою викликати облітерацію плеври.
ПЛЕВРОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Біль у плеврі, болючість плеври, кольки в боці.
ПЛЕВРОКО́К, -а, *ч.* Рід зелених водоростей.
ПЛЕВРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Усунення плевральних зрощень оперативним шляхом.
ПЛЕВРОЛОБЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення частини легені разом з парієтальним листком плеври.
ПЛЕВРОМЕ́Я, -ї, *ж.* Рід вимерлих плауновидних рослин.
ПЛЕВРОПАРІЄТОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне підшивання легеневої плеври до грудної стінки.
ПЛЕВРОПЕРИКАРДИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення плеври і перикарда.
ПЛЕВРОПЕРИКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до плевроперикардиту.
ПЛЕВРОПНЕВМОНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення легені і парієтальної плеври.
ПЛЕВРОПНЕВМОНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Крупозне запалення легенів, ускладнене плевритом.
ПЛЕВРОПУЛЬМОНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **плевропневмонектомі́я**.
ПЛЕВРОСЕГМЕНТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення сегмента легень і вісцеральної та парієтальної плеври.
ПЛЕВРОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Склеротичні зміни плеври.
ПЛЕВРОСО́МА, -и, *ж.* Вади розвитку грудної і черевної стінки, які характеризуються вираженою в будь-якому ступені евентерацією.
ПЛЕВРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розтин плевральної порожнини.
ПЛЕВРОФІСТУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження плевральної порожнини після введення контрастної речовини.
ПЛЕВРОЦЕНТЕ́З, -у, *ч.* Прокол грудної стінки з введенням голки або троакара у плевральну порожнину.
ПЛЕД, -а, *ч.* Шерстяне або напівшерстяне покривало, перев. з торочками, що його використовують як хустку або ковдру.
ПЛЕ́ЄР, -а, *ч.* Касетний програвач невеликого розміру з навушниками.
ПЛЕЗІА́НТРОП, -а, *ч.* Викопна людиноподібна мавпа, близька до австралопітека.
ПЛЕЗІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження, яке виконується при незначній фокусній відстані.
ПЛЕЗІОЗА́ВР, -а, *ч.* Вимерлий морський ящір із довгою шиєю, невеликою головою та великими ластоподібними кінцівками.
ПЛЕЗІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Гамматерапія, при якій відстань між джерелом випромінювання і поверхнею дорівнює 30–100 см.
ПЛЕЙБО́Й, -я, *ч.* Багата молода людина, яка проводить час у насолодах.
ПЛЕЙМЕ́ЙКЕР, -а, *ч.* Те саме, що **диспе́тчер** 2.
ПЛЕЙОТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Явище успадкування, при якому проявляються різні ознаки за впливу одного гена.
ПЛЕЙОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до плейотропії.
ПЛЕЙ-О́Ф, *невідм.* Спортивні змагання, програш у яких означає вибування з них. // Повторна гра після нічиєї. // Додаткові ігри за вихід у наступний етап змагань.
ПЛЕЙОХАЗІ́Й, -я, *ч.* Тип суцвіття.
ПЛЕЙОХРОМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст жовчних пігментів у крові.
ПЛЕЙСТО́Н, -у, *ч.* Сукупність організмів планктону, що населяють приповерхневий шар води.
ПЛЕЙСТОСЕ́ЙСТИ, -ів, *мн.* Ізолінії землетрусів найбільшої сили.
ПЛЕЙСТОСЕ́ЙСТОВИЙ, -а, -е: ** **Плейстосе́йстова о́бласть** – ділянка земної поверхні, в межах якої під час землетрусу відбуваються найбільші руйнування.
ПЛЕЙСТОЦЕ́Н, -у, *ч.* Рання епоха антропогенового періоду.
ПЛЕЙСТОЦЕ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Плейстоце́нова епо́ха** – те саме, що **плейстоце́н**.
ПЛЕ́КАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **песту́н** 1; **мазун**. 2. Те, що є чи було об'єктом догляду, піклування.
ПЛЕ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плека́ти**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **вико́ханий** 2. 3. *у знач. прикм.* Знiжений доглядом і піклуванням.
ПЛЕКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плека́ти**.
ПЛЕКАТА́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Годувальниця.
ПЛЕКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. З любов'ю вирощувати, виховувати кого-, що-небудь; викохувати. // Дбайливим доглядом, піклуванням добиватися найкращого стану, вигляду. 2. *перен.* З любов'ю зберігати в пам'яті, серці що-небудь, пристрасно мріяти про здійснення чогось. 3. *діал.* Годувати груддю.
ПЛЕКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Виростати в добрих умовах; викохуватися. // *перен.* Виховуватися, прищеплюватися. 2. Пас. до **плека́ти** 1, 2.
ПЛЕКА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Мамка, годувальниця, нянька.
ПЛЕКСАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ділянці нервового сплетення.
ПЛЕКСИГЛА́С, -у, *ч.* Прозора безбарвна пластмаса, міцне небитке органічне скло.
ПЛЕКСИГЛА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плексигла́с**. // Зробл. з плексигласу.
ПЛЕКСИ́Т, -у, *ч.* Захворювання, в основі якого лежить ураження сплетень, що утворені передніми галузками спинномозкових нервів.
ПЛЕКСИФО́РМНИЙ, -а, -е. Переплетений, сплетений, схожий на сітку.
ПЛЕКСУСКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **хоріоїдкарцино́ма**.
ПЛЕКСУСПАПІЛО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **хоріоїдпапіло́ма**.
ПЛЕКТР, -а, *ч.* Тонка пластинка з загостреним ріжком, якою зачіпають струни деяких щипкових музичних інструментів під час гри; медіатор.
ПЛЕКТРО́Н, -а, *ч.*, *заст.* Плектр.
ПЛЕКУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Ягня без матері, якого вигодовує коза.
ПЛЕМГО́СП, -у, *ч.* Племінне господарство – господарство, пов'язане з розведенням породистих свійських тварин.
ПЛЕМІННИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **пле́м'я** 1. *Племінні об'єднання.* 2. Придатний або залишений для продовження породи (про свійських тварин). *Племінна худоба.* 3. Пов'язаний з розведенням породистих свійських тварин. ** **Племінна́ робо́та** – зоотехнічні заходи й методи, спрямовані на якісне вдосконалення сільськогосподарських тварин, підвищення їхньої породності і продуктивності. **Племінне́ тварі́нництво** – розведення чистопородних висококровних сільськогосподарських тварин. **Племінни́й заво́д** – вища категорія спеціалізованого господарства, де вдосконалюють існуючі і виводять нові породи, лінії, родини сільськогосподарських тварин. 4. Власт. породистим тваринам, характерний для них.
ПЛЕМІ́ННИК, -а, *ч.* Син брата або сестри; небіж.
ПЛЕМІ́ННИЦЯ, -і, *ж.* Дочка брата або сестри; небога.
ПЛЕМІ́ННИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **племі́нниця**.
ПЛЕМІ́ННИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **племі́нник**.
ПЛЕ́МІННЯ, -ів, *мн.*, *діал.* Племена.
ПЛЕМФЕ́РМА, -и, *ж.* Спеціалізоване господарство, де вдосконалюють існуючі і виводять нові породи сільськогосподарських тварин.
ПЛЕ́М'Я, пле́мені *і* пле́м'я, *с.* 1. Форма суспільної організації та етнічної спільності людей, що характерна для родової стадії первісносбщинного ладу. 2. Група народностей, пов'язаних спільним походженням і спорідненістю мов. 3. *заст.* Народність, національність; народ. 4. *тільки одн.*, *перен.* Група, категорія людей, об'єднаних якою-небудь спільною ознакою (належністю до якогось соціального шару, до певної організації або за віком, особистими якостями, властивостями і т. ін.). // *розм.* Група тварин, об'єднаних якою-небудь спільною ознакою. 5. *тільки одн.*, *розм.*, *заст.* Рід (у 2 знач.). // Походження, родовід. 6. *тільки одн.*, *заст.* Рідня, родич. // Нащадки, діти; покоління.
ПЛЕНА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається за участю всіх членів виборного керівного органу якої-небудь організації. 2. Який відбувається за участю всіх, хто є на конференції, засіданні, з'їзді і т. ін.
ПЛЕ́НЕР, -а, *ч.* Мова програмування, що використовується у системах штучного інтелекту.
ПЛЕНЕ́Р, -у, *ч.* У живописі – правдиве відтворення природного освітлення, кольору, повітряного середовища. ** **На пленері** – на повітрі.
ПЛЕНЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям живопису, який відзначається прагненням до якнайправдивішого відтворення природного освітлення, кольору, повітряного середовища.
ПЛЕНЕРИ́СТ, -а, *ч.* Майстер пленеру.
ПЛЕНЕРИ́СТКА, -и. *Жін.* до **пленери́ст**.
ПЛЕНЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до пленеру. *Пленерний живопис.*
ПЛЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Розпиляний надвоє стовбур будівельного дерева.
ПЛЕНІПОТЕ́НТ, -а, *ч.*, *зах.* Уповноважений (у майнових справах).
ПЛЕ́НТАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **пле́нтати** і **пле́нтатися**.
ПЛЕ́НТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **пле́нтатися**.
ПЛЕ́НТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. Іти, їхати, пересуватися повільно, через силу. // Іти, їхати куди-небудь (звичайно далеко або неохоче). *Плентатися в хвості.* 2. Те саме, що **блука́ти** 1. 3. *за ким*, *перен.* Підтримувати кого-небудь, некритично поділяючи його погляди.
ПЛЕ́НУМ, -у, *ч.* Збори, засідання за участю всіх членів виборного керівного органу якої-небудь організації.
ПЛЕОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Існування одного й того самого утворення в різних формах.
ПЛЕОНА́ЗМ, -у, *ч.*, *літ.* У стилістиці – сполучення близьких за значенням слів, з яких одне або кілька логічно зайві.
ПЛЕОНАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до плеоназму.
ПЛЕОНОСТЕО́З, -у, *ч.* Спадкове захворювання, яке характеризується симетричним ураженням діафізів та епіфізів трубчастих кісток.
ПЛЕО́ПТИКА, -и, *ж.* Спеціальні методи офтальмологічного лікування, спрямовані на підвищення гостроти зору ока, що косить.
ПЛЕОПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до плеоптики. ** **Плеопти́чне лікува́ння** – лікування амбліопії.
ПЛЕОПТОФО́Р, -а, *ч.* Оптичний прилад для лікування амбліопії.
ПЛЕОХРОЇ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Двоколірність; властивість деяких тіл виявляти різне забарвлення залежно від кута зору. 2. *спец.* Властивість мінералів неоднаково вбирати промені світла й таким чином змінювати своє забарвлення.
ПЛЕОХРОЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до плеохроїзму.
ПЛЕОХРО́ЇЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до плеохроїзму.
ПЛЕОЦИТО́З, -у, *ч.* Підвищений вміст клітин у спинномозковій рідині.
ПЛЕРЕ́ЗИ, -ів, *мн.*, *заст.* 1. Траурні нашивки на рукавах або на комірі одягу. 2. Оздоба зі страусового пір'я для жіночих капелюхів.
ПЛЕРОЦЕРКО́ЇД, -а, *ч.* Личинкова стадія ряду стрічкових черв'яків.
ПЛЕСИ́МЕТР, -а, *ч.*, *спец.* Тонка металева або кістяна пластинка, яку вживає лікар, вистукуючи хворого (для дослідження стану внутрішніх органів).
ПЛЕСК, -у, *ч.* Те саме, що **пле́скіт**.
ПЛЕ́СКАНЕЦЬ, пле́сканця, *ч.* 1. Коржик із тіста, глини і т. ін. плескатої форми. 2. Те саме, що **пле́сканка** 1.
ПЛЕ́СКАНКА, -и, *ж.* 1. Глиняна посудина плескатої форми. 2. Що-небудь, що має сплющену, плескату форму (круг сиру, шматок масла і т. ін.).
ПЛЕСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плеска́ти** і **плеска́тися** і звуки, утворювані цією дією.
ПЛЕСКА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **плеска́тий**.
ПЛЕСКА́ТИ, плещу́, пле́щеш *і рідко* плеска́ю, плеска́єш, *недок.* 1. *неперех.* Рухаючись, видавати плескіт (у 1 знач.) (про воду або іншу рідину); хлюпати. // Битися, ударятися об (у) що-небудь з плескотом. // Ударами, рухом по (у) воді (або іншій рідині) створювати плескіт. // Падати з плескотом. // *розм.* Іти з шумом (по воді, болоту). 2. *перех. і неперех.* Бризкати водою (або іншою рідиною), лити її на кого-, що-небудь. 3. *неперех.* Те саме, що **плеска́тися** 4. 4. *неперех.* Утворювати звуки, схожі на сплеск води (перев. про крила). 5. *перех. і неперех.* Бити чим-небудь по чомусь (звичайно з ляскотом). 6. *неперех.* Бити в долоні на знак схвалення або вітання; аплодувати. *Плескати в долоні.* 7. *перех.* Те саме, що **ви́плескувати** 3. 8. *перех. і без додатка*, *перен.* Казати дурниці, вигадувати що-небудь, чого не було і немає. // Наговорювати на кого-небудь щось. *Плескати язиком.*
ПЛЕСКА́ТИЙ, *рідше* **ПЛИСКА́ТИЙ**, -а, -е. 1. Який не має глибин і підвищень; з рівною поверхнею. // Який не має помітного схилу (про берег, дах і т. ін.); пологий. 2. Стиснутий з боків або приплюснутий зверху; сплющений. *Плескатий хліб.* // Позбавлений звичайних округлостей, опуклостей (про обличчя, лоб і т. ін.). 3. Який має невелику товщину або висоту і рівну поверхню.
ПЛЕСКА́ТИСЯ, плещу́ся, пле́щешся, *недок.* 1. Те саме, що **плеска́ти** 1. 2. Рухатись у воді з плескотом. 3. Хлюпати, лити воду чи іншу рідину на себе або один на одного. 4. Лопотіти на вітрі (про парус, прапор і т. ін.).
ПЛЕСКА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **плеска́тий**.
ПЛЕСКА́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Круглий, плескатий хліб. // *перен.* Будь-який предмет плескатої форми. 2. Ляпанець.
ПЛЕ́СКІТ, -коту, *ч.* 1. Шум від руху, падіння води (або іншої рідини), а також удару по поверхні води (або іншої рідини), падіння на неї. 2. Лопотіння на вітрі (вітрила, прапора і т. ін.).
ПЛЕСКО́ВАТИЙ, **ПЛИСКО́ВАТИЙ**, -а, -е. Те саме, що **плескува́тий**.
ПЛЕСКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плескота́ти** і **плескота́тися** і звуки, утворювані цією дією.
ПЛЕСКОТА́ТИ, -кочу́, -ко́чеш *і* **ПЛЕСКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **плеска́ти**.
ПЛЕСКОТА́ТИСЯ, -кочу́ся, -ко́чешся *і* **ПЛЕСКОТІ́ТИСЯ**, -очу́ся, -оти́шся, *недок.* Підсил. до **плеска́тися**.
ПЛЕСКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плескоті́ти** і **плескоті́тися** та звуки, утворювані цією дією.
ПЛЕСКОТІ́ТИ *див.* **плескота́ти**.
ПЛЕСКОТІ́ТИСЯ *див.* **плескота́тися**.
ПЛЕСКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який безперервно плескотить (про струмок, хвилі і т. ін.).
ПЛЕСКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **плескотли́вий**.
ПЛЕСКУВА́ТИЙ, **ПЛИСКУВА́ТИЙ**, -а, -е. Те саме, що **плеска́тий**.
ПЛЕСКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **плескува́тий**.
ПЛЕ́СНО, **ПЛЮ́СНО**, -а, *с.* 1. Частина стопи між п'ятою та основою пальців. 2. *розм.* Те саме, що **за́п'ясток**.
ПЛЕСНОВИ́Й, **ПЛЮСНОВИ́Й**, -а́, -е́. Прикм. до **пле́сно**, **плю́сно**. *Плеснові кісточки.*
ПЛЕСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **плеска́ти** 1 – 5.
ПЛЕСНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **плеска́тися**.
ПЛЕ́СО, -а, *с.* 1. Відносно широка, зі спокійною течією ділянка річки між двома перекатами, закрутами. // Вільна від заростей, відносно глибока спокійна ділянка якої-небудь водойми. // Спокійна, чиста водна гладінь. 2. *діал.* Грядка чотирикутної форми.
ПЛЕСТИ́, плету́, плете́ш; *мин. ч.* плів, плела́, плело́; *наказ. сп.* плети́; *недок.*, *перех.* 1. Перевиваючи пасма, волокна, нитки і т. ін., з'єднувати в одно ціле; виготовляти що-небудь виттям, переплітанням. *Плести косу. Плести панчоху.* // *перен.*, *розм.* Писати вірші (зазвичай погані). 2. *розм.* Казати що-небудь нерозумне, безглузде. 3. *розм.* Казати неправду, зводити наклеп на кого-небудь. *Плести інтриги.*
ПЛЕСТИ́СЯ, плету́ся, плете́шся; *мин. ч.* плі́вся, плела́ся, плело́ся; *наказ. сп.* плети́ся; *недок.* 1. *розм.* Іти повільно, стомлено, насилу пересуваючи ноги.

// Іти, їхати куди-небудь (звичайно далеко або неохоче). // *перен.* Поволі, але безперестану з'являтися одне за одним (про думки, мрії і т. ін.). // *за ким, перен., рідко.* Сліпо наслідувати, підтримувати кого-небудь у його діях. 2. Рости, в'ючись навколо чого-небудь, сплітаючись, переплітаючись між собою. // *рідко.* Звиваючись, пролягати. // *перен.* Снитися; увижатися. // *безос.* 3. *рідко.* Те саме, що **заплітатися** 1. 4. Пас. до **плести** 1.

ПЛЕСЬ, *виг.* 1. Звуконаслідування, що передає звук від руху, падіння рідини або удару по її поверхні. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **плеснути** і **плеснутися.**

ПЛЕТЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плести** 1 і **плестися** 3. // **плетено,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Виготовлений виттям, плетінням.

ПЛЕТЕНИК, -а, *ч.* Плетений, довгастої форми виріб із білого тіста.

ПЛЕТЕНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Вінок, гірлянда. // *перен.* Складне переплетення чого-небудь (дій, процесів, станів і т. ін.). 2. Низка однорідних подій, явищ і т. ін. 3. *етн.* Фігура в танцях, іграх.

ПЛЕТЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **плести** 1. 2. Спосіб з'єднання ниток, лика та іншого еластичного матеріалу.

ПЛЕТИВО, -а, *с.* 1. *рідко.* Дія за знач. **плести.** 2. Що-небудь сплетене, переплетене. // Плетений – мереживний виріб. // *перен.* Складне переплетення чого-небудь (дій, процесів, станів і т. ін.). 3. Певний вид переплетення у плетеному виробі.

ПЛЕТИЗМОГРАМА, -и, *ж.* Графічне зображення змін об'єму окремих частин тіла і органів людини, пов'язані зі змінами кровонаповнення судин.

ПЛЕТИЗМОГРАФ, -а, *ч.* Прилад для здійснення плетизмографії.

ПЛЕТИЗМОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Метод графічної реєстрації змін об'єму окремих частин організму та органів людини і тварин залежно від стану їхнього кровонаповнення.

ПЛЕТІЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для плетення.

ПЛЕТІЛЬНИК, -а, *ч.* Майстер, що виготовляє плетені вироби.

ПЛЕТІЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **плетільник.**

ПЛЕТІНКА, -и, *ж.* 1. Плетена торба для продуктів, дрібних речей тощо; кошик. 2. Обплетений лозою, дротом і т. ін. глиняний або скляний посуд. 3. Оздоба з переплетених певним способом пасом шкіри, стрічок і т. ін. 4. Різноманітний за формою та розміром виріб із переплетених лозин, пасом шкіри, лика і т. ін., що використовується як тара. 5. Вид плетіння (у 1 знач.); плетення.

ПЛЕТІННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **плести** 1. 2. Виріб, що плететься або сплетений. 3. Що-небудь сплетене, переплетене. 4. Кріплення, на якому тримається сидіння стільця.

ПЛЕТКА, -и, *ж., зах.* Плітка.

ПЛЕТОРА, -и, *ж.* Збільшення загальної маси крові, що відбувається за деяких захворювань.

ПЛЕТОРИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **плетора.** // Пов'язаний з плеторою, стос. до неї.

ПЛЕТУН, -а, *ч., розм.* Те саме, що **пліткар.**

ПЛЕТУХА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **пліткарка.**

ПЛЕТУЧИ. Дієприсл. до **плести.**

ПЛЕТЮГА, -и, *ч. і ж., зах.* Брехун.

ПЛЕХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., діал.* Плентатися.

ПЛЕЦАНКА, -и, *ж., зах.* Сорочка без складок біля коміра.

ПЛЕЦЬ, -ю, *ч., діал.* Садиба.

ПЛЕЧАСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **плечистий.**

ПЛЕЧАСТІСТЬ, -тості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **плечастий.**

ПЛЕЧЕ, -а, *с.* 1. Частина тулуба від шиї до руки. // Частина одягу, що прикриває тулуб від шиї до руки. ** **З чужого плеча** – не відповідний за розміром, уже ношений ким-небудь іншим (про одяг). **На плече!** – команда підняти гвинтівку і покласти її на плече. **Плече підставляти** *кому* – подавати допомогу, підтримку; допомагати, підтримувати кого-небудь. 2. Верхня частина руки (або передньої кінцівки тварини) до ліктьового суглоба. 3. Частина предмета, розташована під кутом до основної частини. 4. Частина важеля від точки опори до точки прикладання сили. ** **Плече сили** – віддаль від лінії дії сили, що обертає тіло, до осі або точки обертання. 5. *спец.* Ділянка колії (дороги), яка обслуговується приписаними до неї машинами, паровозами і т. ін. 6. Частина сокири. 7. *спец.* Верхня частина опуклості горщика.

ПЛЕЧЕНЬКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **плече** 1.

ПЛЕЧИКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **плече** 1.

ПЛЕЧИСТИЙ, -а, -е. Який має широкі плечі; широкоплечий.

ПЛЕЧИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **плечистий.**

ПЛЕЧИСЬКО, -а, *с.* Збільш. до **плече** 1.

ПЛЕЧИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **плече** 1.

ПЛЕЧОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плече.** // Признач. для носіння на плечах, через плече і т. ін. *Плечовий одяг.* ** **Плечова дистоція** – вид аномального тім'яного передлежання плода, при якому переднє плече впирається у лобковий симфіз. ** **Плечова точка** – точка, розміщена на середині зовнішнього краю акроміального відростка лопатки. ** **Плечовий пояс** – частина скелета людини і хребетних тварин, яка служить для причленування та опори передніх (у людини – верхніх) кінцівок. ** **Плечовий синдром** – форма постінфарктного синдрому, який проявляється болями в лівому плечовому суглобі.

ПЛЕЧОКИСТЬОВИЙ, -а, -е. Який стосується плеча та кисті. ** **Плечокистьовий синдром** – симптомокомплекс, який спостерігається після перенесеного інфаркту міокарда; характеризується радикулярним болем у плечі.

ПЛЕЧОЛІКТЬОВИЙ, -а, -е. Який стосується плеча та ліктя. ** **Плечоліктьовий кут** – кут, який утворюється між плечовою і ліктьовою кістками при розігнутому передпліччі.

ПЛЕЧОЛОПАТКОВИЙ, -а, -е. Який стосується плеча та лопатки.

ПЛЕЧОМ'ЯЗОВИЙ, -а, -е. Який стосується плеча та м'язів. ** **Плечом'язовий канал** – простір між плечовою кісткою та головками триголового м'яза плеча.

ПЛЕЧОНОГІ, -гих, *мн.* Тип морських безхребетних тварин, зовні схожих на молюсків.

ПЛЕЧОСКРОНЕВИЙ, -а, -е. Який стосується плеча та скроні. ** **Плечоскроневий коефіцієнт** – відношення величини максимального артеріального тиску в поверхневій скроневій артерії до величини максимального артеріального тиску в плечовій артерії.

ПЛЕШЕНЬ, -шня, *ч. і* **ПЛЕШНЯ,** -і, *ж.* Те саме, що **плішень.**

ПЛЕШНИК, -а, *ч., діал.* Аїр очеретяний, лепеха.

ПЛЕШНЯ *див.* **плешень.**

ПЛЕЯДА, -и, *ж.* 1. *книжн.* Група видатних діячів певної епохи, які пов'язані спільністю поглядів, завдань, напряму. *Плеяда учених.* // Група людей за якою-небудь спільною ознакою. 2. *розм.* Сукупність яких-небудь однорідних явищ, які є чимось єдиним, цілим. 3. *розм.* Сукупність яких-небудь механізмів, апаратів одного роду. 4. *астр.* Яскраве зоряне скупчення в сузір'ї Тельця з найяскравішою зіркою Альционою. 5. Група всіх ізотопів певного хімічного елемента. 6. Родина хімічно споріднених елементів.

ПЛЕЯДИ, -яд, *мн., міф.* Сім сестер, яких після їхньої смерті Зевс переніс на небо як сузір'я.

ПЛИВ, -у, *ч., діал.* Потік.

ПЛИВАК, -а, *ч., діал.* Плавець.

ПЛИВАТИ, пливаю, пливаєш, *недок., діал.* Плавати.

ПЛИВЕЦЬ, -вця, *ч., діал.* Плавець.

ПЛИВКИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Здатний плавитися, топитися; плавкий. *Пливкий метал.* 2. *перен.* Позбавлений чітких обрисів; розпливчастий. 3. Швидкий. *Пливка хвиля.*

ПЛИВТИ *див.* **плисти.**

ПЛИВУН, -а, *ч.* Перенасичені водою розпушені, дрібнозернисті породи (піски, суглинки тощо), здатні розпливатися, рухатися.

ПЛИВУННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пливун.**

ПЛИВУЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пливти.** // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який легко розмивається, піддається розрідженню, розмиванню (про ґрунт). 3. *у знач. прикм., перен.* Те саме, що **плавний.**

ПЛИВУЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **пливучий** 3.

ПЛИГ[1], -у, *ч., діал.* Стрибок. // *у знач. присл.* **плигом.** Стрибками.

ПЛИГ[2], *розм.* Уживається як присудок за знач. **плигати** і **плигнути.**

ПЛИГАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плигати.**

ПЛИГАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Робити стрибок, стрибки; переміщуватися стрибками. // Стрибком кидатися вниз. *Плигати додолу. Плигати з парашутом.* // Танцювати, роблячи стрибки, підскакуючи. // Швидко текти по камінню, уступах і т. ін. (про струмок, річку тощо). // Раз у раз пересуватися з місця на місце (про відблиски, світло, тінь і т. ін.). // *перен.* Раз у раз з'являтися і зникати в уяві, думках (про спогади, образи і т. ін.). 2. Ударяючись об що-небудь, відскакувати, підскакувати. // Різко коливатися, тремтіти.

ПЛИГНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **плигати.**

ПЛИГОМ, *присл.* Навскоки, скоком.

ПЛИГОНУТИ, -ну, -неш, *док.* Підсил. до **плигнути.**

ПЛИГУН, -а, *ч.* Те саме, що **стрибун.**

ПЛИГУНЕЦЬ, -нця, *ч.* Пестл. до **плигун.**

ПЛИГУНИ, -ів, *мн.* Бузувірська християнська секта, що виникла в Росії в 30-х рр. 19 ст., виділившись із секти молокан.

ПЛИГУНКА, -и. Жін. до **плигун.**

ПЛИГУХА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **плигунка.**

ПЛИН, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **плинути** 1, 3 – 5. 2. Маса води, потік, що рухається в якому-небудь напрямку. // Маса, потік якої-небудь рідини, що неперервно ллється. 3. *перен.* Безперервний рух маси, великої кількості кого-, чого-небудь. // Маса, велика кількість кого-, чого-небудь. 4. *діал.* Рідина.

ПЛИННИЙ, -а, -е. 1. Здатний плинути, плисти; рідкий. 2. *перен.* Який плавно рухається, переміщується. 3. *перен.* Який відзначається несталістю, нестійкістю; мінливий, непостійний. *Плинна робоча сила.* 4. *перен.* Плавний, рівний (про звуки, мову і т. ін.). *Плинна мелодія.*

ПЛИННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість і стан за знач. **плинний** 1, 3. *Плинність робочої сили.* 2. *перен.* Властивість за знач. **плинний** 4. 3. *фіз.* Властивість тіл пластично або в'язко деформуватися під дією напруг.

ПЛИНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плин.**

ПЛИНУТИ *див.* **плисти.**

ПЛИНЬ, -і, *ж., діал.* Рідина.

ПЛИС, -у, *ч.* Груба бавовняна ворсиста тканина; бавовняний бархат.

ПЛИСКА, -и, *ж.* Перелітний невеликий птах з рухливим довгим хвостом; живе біля водойм.

ПЛИСКАТИЙ *див.* **плескатий.**

ПЛИСКАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **плискатий.**

ПЛИСКОВАТИЙ *див.* **плесковатий.**

ПЛИСКОВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **плисковатий.**

ПЛИСКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плиска.**

ПЛИСКОМ, *присл.* 1. Плоским, широким боком донизу. 2. *у сполуч. зі сл.* **упасти, лягти** і т. ін. Розпластавшись (на спині або на животі).

ПЛИСКУВАТИЙ *див.* **плескуватий.**

ПЛИСКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **плискуватий.**

ПЛИСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плис.** // Зробл., пошитий з плису.

ПЛИСТИ *і* **ПЛИВТИ,** пливу, пливеш *і* **ПЛИНУТИ,** -ну, -неш, *недок.* 1. Пересуватись у воді або по воді в якомусь напрямку за допомогою певних рухів тіла, спеціальних органів чи знарядь. // Рухатися, нестися за течією води (про предмети). 2. Пересуватися по воді на човні, судні і т. ін.; бути в плаванні. 3. *перен.* Плавно летіти, нестися в повітрі (про птахів або про літальні апарати). // Повільно, плавно пересуватися небосхилом (про сонце, місяць і т. ін.). // Переміщуватися в повітрі під дією вітру. // Легко поширюватися, розноситися в усі боки (про звуки, запахи, прохолоду і т. ін.). 4. *перен.* Плавно рухатися, переміщуватися в певному напрямку; йти плавною ходою. // Іти, рухатися неперервним потоком, масою. // Плавно пересуватися в танці. // Іти, проходити перед очима того, хто їде в поїзді, автобусі і т. ін. (про нерухомі предмети). // Виникати, проходити в уяві, пам'яті одні за одними (про думки, спогади, образи і т. ін.). // Обертатися, крутитися перед очима (про відчуття при запамороченні, у напівпритомному стані). 5. Литися струменем, потоком у певному напрямку; текти. // *перен.* Поволі, поступово розходитися, розтікатися (про відчуття млості, розслаблення і т. ін.). // *перен.* Розмірено, плавно звучати. // *перен.* Легко, вільно викладатися, будуватися (про мову, склад). // Проходити, минати (про час). // *перен., рідко.* Бути наслідком чого-небудь. 6. *тільки* **плисти, пливти.** Втрачаючи твердість від тепла, вологи, розтікатися, розпливатися. *Віск пливе.*

ПЛИСЬ, *присудк. сл., розм.* Те саме, що **плюсь** 1.

ПЛИТА, -и, *ж.* 1. Великий плоский (перев. прямокутний) з гладенькою поверхнею шматок каменю, металу і т. ін. // Такий шматок, оброблений для настилання тротуарів, площ, облицювання стін і т. ін. *Облицювальна плита.* // Надмогильний пам'ятник. *Могильна плита. Надгробна плита.* 2. Вид кухонної печі, накритої чавунною дошкою або плахою з конфорками. *Газова плита.* 3. *геол.* Великі ділянки земної кори, утворені з найдавніших відкладів – метаморфічних сланців і магматичних порід. *Волино-Подільська плита.* 4. *зах.* Платівка.

ПЛИТКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **плита** 1, 2. 2. Невеликий плоский (перев. прямокутний) шматок чого-небудь. *Плитка шоколаду.* 3. Електричний нагрівальний прилад (перев. для приготування їжі) у вигляді невеликої електронепровідної підставки із вмонтованими в неї металевими спіралями (пластинками), що розжарюються від струму. *Електрична плитка.* 4. Кахель, кахля. *Облицювальна плитка.*

ПЛИТКИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Мілкий, неглибокий. 2. *перен.* Поверховий.

ПЛИТКО, *діал.* Присл. до **плиткий.**

ПЛИТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плитка.** // Зробл. у формі плиток. *Плитковий тютюн.* // Який виготовляє плити (у 1 знач.).

ПЛИТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **плита** 1. // Який має форму, вигляд плити.

ПЛИТНЯК, -у, *ч.* Вапнякова або піщана порода, яка залягає плитами, легко ділиться на плити. *Стіна з плитняку.*

ПЛИТНЯКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плитняк.**

ПЛИТОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **плита** 1. // Який має форму плити. 2. *у знач. ім.* **плитовий,** -вого, *ч.*; **плитова,** -вої, *ж., гірн.* Людина, яка працює на відкочуванні й підкочуванні вагонеток біля площадки, де їх завантажують і розвантажують.

ПЛИТОПОДІБНИЙ, -а, -е. Подібний до плити, схожий на неї.

ПЛИТОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **плитоподібний.**

ПЛИТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **плитка.** *Плиточка сепії.*

ПЛИТОЧНИК, -а, *ч.* Спеціаліст з облицювання стін плиткою.

ПЛИТОЧНИЦЯ, -і. Жін. до **плиточник.**

ПЛИТТЯ, -я, *с., збірн., зах.* Плити.

ПЛИТЧАСТИЙ, -а, -е. 1. Який залягає плитами, має форму, вигляд плит (у 1 знач.). 2. Зробл. з плит (у 1 знач.).

ПЛИТЯНИЙ, -а, -е. Зробл. з плит (у 1 знач.).

ПЛИХАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* 1. Майоріти. 2. Пурхати.

ПЛІ, *виг., військ.* Команда стріляти.

ПЛІВА, -й, *ж.* 1. *бот.* Тонка ніжна шкірка, оболонка в рослинному організмі. 2. *анат.* Ознака незайманості дівчини. *Дівоча плівa.*

ПЛІВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **плівa.** 2. Тонкий покрив, шар (льоду, пилу, жиру і т. ін.) на поверхні чого-небудь. // Те, що застилає, заволікає собою. ** **Біологічна плівка** – плівка з бактерій та ін. мікроорганізмів на поверхні завантаження біо-

логічного фільтра. 3. Легкий прозорий або напівпрозорий матеріал із синтетичної сировини, уживаний для захисних покриттів, замість скла і т. ін. 4. Прозора еластична стрічка із спеціального матеріалу, покрита світлочутливим шаром; використовується для фотографічних та кінематографічних знімків. // *розм.* Те саме, що **кінофі́льм.** 5. Еластична целулоїдна стрічка, покрита чутливим до звукових коливань шаром і вживана для запису звуків.

ПЛІВКОВИ́Й, -а, -е. 1. Прикм. до **плі́вка.** // Зробл. з плівки (у 3 знач.). // З якого виготовляється плівка (у 3 знач.). 2. Що має покриття з прозорої плівки. ** **плівкова вода́** – зовнішні шари тонких водних оболонок, підтримуваних на поверхні ґрунту молекулярними силами зчеплення.

ПЛІВКОТВІРНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **плівкоутво́рювальний.**

ПЛІВКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Створення плівки при нанесенні на тверду поверхню (про хімічну речовину).

ПЛІВКОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який створює міцну плівку при нанесенні на тверду поверхню (про хімічну речовину).

ПЛІВКОУТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Процес утворення плівки з плівкотвірної речовини.

ПЛІВКОУТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Природні або синтетичні речовини, здатні при нанесенні їх на поверхню утворювати плівки.

ПЛІВКОУТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Такий, що утворює плівку. ** **плівкоутво́рюючі препара́ти,** *фарм.* – лікарські препарати, які після випаровування утворюють на шкірі, ранових або опікових поверхнях міцну еластичну плівку.

ПЛІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **плі́вка.**

ПЛІВЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має плівку, плівки, складається з плівок (у 1, 2 знач.). 2. Який утворює плівку (у 2 знач.). 3. Зробл. з плівки (у 3 знач.).

ПЛІВЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **плівча́стий** 1, 2.

ПЛІД, *ч.* 1. *род.* плода́ *і* пло́ду. Частина рослини, яка розвивається після запліднення із зав'язі квітки і містить насіння. // Соковита їстівна частина деяких рослин (фрукти, ягоди). // *рідко.* 2. *род.* плода́. Організм ссавців і людини в утробний період розвитку. 3. *род.* плода́, *перен.* Результат, наслідок яких-небудь дій, зусиль. *Пожинати плоди.* 4. *род.* пло́ду, *рідко.* Те саме, що **рід** 1; родина, рідня. // Нащадки. 5. *род.* пло́ду, *рідко.* Те саме, що **поро́да** 1.

ПЛІДАУТОЗИ́Т, -у, *ч.* Плід, що правильно розвивається, але на його поверхні або в тілі розміщені один чи кілька паразитичних близнюків.

ПЛІДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **плі́дний.**

ПЛІДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **плідли́вий.**

ПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **плід.** ** **плідний міху́р** – частина плідних оболонок, яка під час пологових переймів, разом з навколоплідними водами заглиблюється в канал шийки матки. // Який дає або здатний давати багато плодів (про рослини). // Який швидко розмножується, дає численне потомство (про тварин, рідше – людей). *Плідна вівця.* // Родючий (про землю). 2. *перен.* Який дає позитивні результати, наслідки; плодотворний. *Плідна діяльність.* 3. *перен.* Здатний створювати що-небудь у великій кількості.

ПЛІДНИ́К, -а́, *ч.* 1. Жіночий орган розмноження у квіткових рослин, розміщений у центрі квітки; маточка. 2. Самець, від якого народжується потомство (у тварин, птахів, риб).

ПЛІДНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плідни́к** 1.

ПЛІДНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Плодовита самка.

ПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність регулярно давати приплід, плодитися. 2. *перен.* Практична, безумовна користь; плодотворність. 3. *перен.* Здатність створювати що-небудь у великій кількості.

ПЛІ́ДНО. Присл. до **плідний** 2.

ПЛІКАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *геол.* Який утворює складки; складчастий. ** **плікати́вні дислока́ції** – порушення первинного залягання верств гірських порід без розриву їхньої суцільності.

ПЛІМУТРО́К, -а, *ч.* Поширена порода несучих і м'ясних курей різноманітного оперення, що мають листкоподібний зубчастий гребінь.

ПЛІ́НА, -и, *ж., зах.* Трісочка, скалка.

ПЛІНТ, -а, *ч.* 1. *архіт.* Квадратна плита, нижня частина бази колони або стовпа. 2. *спорт.* Гімнастичний дерев'яний прилад у формі зрізаної піраміди.

ПЛІНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плінтува́ти.**

ПЛІНТУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **плінтува́ти.**

ПЛІНТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., перех., спец.* 1. Вирівнювати, згладжувати, розчищати поверхню якої-небудь ділянки. 2. Розколювати, дробити великі камені, доводячи їх розміри до потрібних для дальшої обробки.

ПЛІНТУВА́ТИСЯ, -ується, *недок., спец.* Пас. до **плінтува́ти.**

ПЛІ́НТУС, -а, *ч.* 1. Вузька дерев'яна, пластмасова і т. ін. планка, рейка для закривання щілин на стиках між підлогою і стіною. 2. Незначний декоративний або захисний виступ нижньої кромки стіни, а також плоска квадратна основа колони.

ПЛІ́НТУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **плінтус.**

ПЛІ́НТУСОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **плінтусний.**

ПЛІ́НФА, -и, *ж.* Тонка плитчаста цегла як старовинний будівельний матеріал.

ПЛІОГІ́ПУС, -у, *ч.* Рід вимерлих ссавців родини конячих.

ПЛІОПІТЕ́К, -а, *ч.* Викопна людиноподібна мавпа, предок сучасних гібонів.

ПЛІОЦЕ́Н, -у, *ч.* Остання епоха третинного періоду в історії Землі.

ПЛІОЦЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пліоце́н.** // Належний до пліоцену. *Пліоценовий релікт.* ** **пліоце́нова епо́ха** – остання епоха неогену.

ПЛІСЕ́, *невідм., с.* 1. Дрібні паралельні складки на тканині, загладжені машинним способом чи праскою. 2. *у знач. прикм.* Який має на собі такі складки; плісирований.

ПЛІСЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плі́сень.** ** **плісене́ві гриби́ (грибки́)** – те саме, що **плі́сень** 1.

ПЛІ́СЕННИЙ, -а, -е. Прикм. до **плі́сень.**

ПЛІ́СЕНЬ, -і, *ж.* 1. Бархатистий пухнастий наліт мікроскопічних грибків на гниючих предметах. 2. *перен.* Елементи загнивання, розкладу в ідеології, психіці і т. ін.

ПЛІСИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плісирува́ти.** // *у знач. прикм. Плісироване жабо.*

ПЛІСИРО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **плісирува́ння.**

ПЛІСИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плісирува́ти.**

ПЛІСИРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Робити плісе, загладжувати дрібні паралельні складки на тканині. *Плісирувати спідницю.*

ПЛІСИРУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **плісирува́ти.**

ПЛІСНЯ́, -і́, *ж., зах.* Плісень.

ПЛІ́СНЯВА, -и, *ж.* Те саме, що **плі́сень.**

ПЛІ́СНЯВИЙ, -а, -е. 1. Укритий пліснявою, плісенню (у 1 знач.). ** **плісняві гриби́** – те саме, що **плі́сень** 1. 2. *перен.* Який має в собі елементи загнивання, розкладу.

ПЛІСНЯ́ВИНА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **плі́сень.**

ПЛІСНЯ́ВІННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **плісня́віти.**

ПЛІСНЯ́ВІТИ, плісня́віє, *недок.* Покриватися, пошкоджуватися плісенню.

ПЛІ́СНЯВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **плі́сень** 1. 2. Грибкова хвороба, яка викликає появу білих плям на слизовій оболонці ротової порожнини (звичайно у немовлят). 3. Деревний плісеневий грибок.

ПЛІСЦЕ́, -я́, *с.* Зменш. до **пле́со.**

ПЛІТ, пло́ту *і* плота́, *ч.* 1. Огорожа, плетена з хмизу. 2. Скріплені в один або декілька рядів колоди для сплаву або для переправи на них по воді. 3. Сукупність з'єднаних між собою бочок або ін. плавучих предметів.

ПЛІ́ТКА[1], -и, *ж.* Не підтверджена дійсними фактами чутка, звістка про кого-, що-небудь; поговір. // Поширення таких чуток, звісток; пересуди.

ПЛІ́ТКА[2], -и, *ж.* 1. Невелика прісноводна риба родини коропових. 2. *розм.* Пестливе звертання до дівчини, жінки.

ПЛІТКА́Р, -я́, *ч.* Той, хто поширює, розносить плітки (*див.* **плітка**[1]).

ПЛІТКА́РКА, -и. Жін. до **пліткар.**

ПЛІ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **плітка**[2].

ПЛІТЬ[1], -і, *ж.* 1. Витке стебло. 2. *рідко.* Плетений, грубий батіг; нагайка. 3. *діал.* Сплетена з соломи стрічка, з якої потім зшивається бриль.

ПЛІТЬ[2], -і, *ж.* Збірн. до **плітка**[2] 1.

ПЛІ́ЧКА, -чок, *мн.* Вішалка для одягу у вигляді вигнутої палки, виготовленої з різних матеріалів, із гачком посередині.

ПЛІЧКО́, плічка́, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **плече́** 1. 2. Стрічка або смужка тканини через плече в жіночому або дитячому платті без рукавів, у сорочці, ліфчику і т. ін. 3. Окіст (лопатка).

ПЛІЧ-О́-ПЛІЧ, *присл.* 1. Впритул, поруч. 2. *перен.* Єдиним фронтом, об'єднавши свої сили, згуртовано.

ПЛІШ, -і, *ж. і* -у, *ч., рідко.* Те саме, що **плі́шина.**

ПЛІШИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має плішину (у 1 знач.); лисий. // *у знач. ім.* **плішивий,** -вого, *ч.* Той, хто має плішину на голові (звичайно на тім'ї); лисий. 2. Позбавлений в окремих місцях рослинності, місцями вигорілий, вимоклий і т. ін.

ПЛІШИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **плішивий.**

ПЛІШИ́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати плішивим.

ПЛІ́ШИНА, -и, *ж.* 1. Місце, на якому витерлася, облізла шерсть. // Оголене, безволосе місце на голові людини (звичайно на тім'ї); лисина. 2. Позбавлене рослинності, вигоріле, вимокле і т. ін. місце серед поля, в лісі тощо. // Пляма, що вирізняється своїм кольором, формою і т. ін. на якій-небудь поверхні.

ПЛІ́ШИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **плі́шина.**

ПЛІШИ́ТИ, -ішу́, -і́шиш, *недок., перех.* Забивати плішку, клинок для закріплення (сапилна, топорища і т. ін.).

ПЛІ́ШКА, -и, *ж.* Невеликий клин; заплішка.

ПЛІШНЯ́, -і́, *ж.* Важкий лом на дерев'яному держаку для пробивання льоду, дроблення мерзлої землі і т. ін.; пишня.

ПЛІЩ, -а́, *ч., зах.* Лящ[1].

ПЛОВ, -у, *ч.* Східна страва з вареного рису і шматочків м'яса або риби із пряношами чи з фруктами, овочами.

ПЛО́ВА, -и, *ж., зах.* Злива (перев. з бурею).

ПЛО́ДИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **плід** 1.

ПЛОДИ́СТОК, -тку, *ч., бот., діал.* Бордун, чистотіл.

ПЛОДИ́ТИ, пложу́, пло́диш, *недок., перех.* 1. Давати потомство, народжувати (звичайно у великій кількості). // Приносити урожай, давати плоди, овочі. // Розмножувати, розводити у великій кількості (тварин, рослини). 2. *перен.* Сприяти появі, виникненню чого-небудь у великій кількості. // Бути причиною виникнення кого-, чого-небудь; породжувати.

ПЛОДИ́ТИСЯ, пло́диться, *недок.* 1. Давати численне потомство, розмножуватися (про тварин, рослини). // *розм.* Заводити численне потомство (про людей). // *розм.* З'являтися на світ, народжуватися (звичайно у великій кількості). 2. Те саме, що **водитися** 2. 3. *перен.* Виникати, з'являтися у великій кількості.

ПЛОДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто займається плодівництвом. // Той, хто працює у галузі плодівництва.

ПЛОДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Вирощування плодово-ягідних рослин як галузь сільського господарства. // Галузь науки, що вивчає питання вирощування плодово-ягідних рослин.

ПЛОДІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до плодівництва, пов'язаний з плодівництвом.

ПЛОДІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **плодівни́цький.**

ПЛОДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Плідний.

ПЛОДНИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Плідний.

ПЛО́ДНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Жінка, яка народжує дітей.

ПЛОДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **плід** 1. // Пригот. з плодів. // У якому містяться органи розмноження, запліднення. *Плодове тіло гриба.* ** **Плодо́ва гниль** – хвороба плодів зерняткових, іноді кісточкових порід дерев, що проявляється у вигляді бурої гнилі на плодах. **Плодо́ва му́шка** – те саме, що **дрозофі́ла. Плодо́ві пильщики** – комахи ряду перетинчастокрилих родини справжніх пильщиків; шкідники плодових культур. 2. Який дає їстівні плоди. *Плодові гібриди.* // Який складається з дерев і кущів, що дають плоди. ** **Плодо́вий розса́дник** – садове господарство (або його частина), призначена для вирощування саджанців плодових і ягідних рослин. **Плодо́ві культу́ри** – група дикорослих та вирощуваних рослин, які дають соковиті і тверді їстівні плоди.

ПЛОДОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **плід** 1, 2.

ПЛОДОВИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який дає або здатний давати багато плодів (про рослини). // Який швидко розмножується, дає численне потомство (про тварин, рідше про людей). *Плодовитий рід.* // Родючий (про землю). *Плодовиті поля.* 2. *перен.* Те саме, що **плі́дний** 3.

ПЛОДОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Здатність регулярно давати приплід, плодитися (у 1 знач.). 2. *перен.* Здатність створювати що-небудь у великій кількості.

ПЛОДОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина, апарат для механічного подрібнення плодів.

ПЛОДОЖЕ́РКА, -и, *ж.* Садовий і польовий шкідник-метелик, гусінь якого ушкоджує плоди рослин.

ПЛОДОЗБИРА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **плодозбі́р.**

ПЛОДОЗБІ́Р, -бо́ру, *ч.* Збирання плодів; сезон, пора збирання урожаю з полів, у садах, на городах.

ПЛОДОЗГІ́Н, -го́ну, *ч., спец.* Вигнання, знищення плода (у 2 знач.), зародка.

ПЛОДОЗГІ́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Який служить для вигнання, знищення плода (у 2 знач.), зародка.

ПЛОДОЗМІ́НА, -и, *ж.* Чергування посівів сільськогосподарських рослин у системі сівозміни.

ПЛОДОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на чергуванні посівів сільськогосподарських рослин у системі сівозміни. *Плодозмінна система рільництва.*

ПЛОДОЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **плодозмі́нний.**

ПЛОДОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Знімання плодів з дерев.

ПЛОДОЗНІМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для знімання плодів з рослин.

ПЛОДОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Який живиться плодами (про тварин). *Плодоїдний кажан.*

ПЛОДОЇ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **плодої́дний.**

ПЛОДОКОНСЕ́РВНИЙ, -а, -е. Признач. для виготовлення або зберігання консервів із плодів та овочів. *Плодоконсервна промисловість.*

ПЛОДОЛИ́СТИК, -а, *ч., бот.* Видозмінений листок у квітки покритонасінних рослин, на якому розвивається насінний зачаток.

ПЛОДОМИ́ЙКА, -и, *ж.* Пристосування для миття плодів.

ПЛОДОМИ́ЙНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для миття плодів.

ПЛОДОНІ́ЖКА, -и, *ж., бот.* Частина стебла, на якій тримається плід.

ПЛОДОНО́СИТИ, -ить, *недок.* Давати плоди (у 1 знач.).

ПЛОДОНОСІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **плодоно́шення.**

ПЛОДОНО́СНИЙ, -а, -е. Який дає плоди (у 1 знач.). *Плодоносне дерево.*

ПЛОДОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність давати плоди (у 1 знач.). *Плодоносність дерева.*

ПЛОДОНО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плодоно́сити.**

ПЛОДООВОЧЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з вирощуванням плодових рослин і овочів, їх обробленням і т. ін. *Плодоовочева станція.* // Признач. для навчання, підготовки фахівців із плодоовочівництва. 2. Пригот. з плодів та овочів. *Плодоовочева продукція.*

ПЛОДООВОЧЕСУША́РКА, -и, *ж.* Те саме, що плодоовочесушарня.

ПЛОДООВОЧЕСУША́РНЯ, -і, *ж.* Пристрій, апарат або приміщення для сушіння плодів і овочів.

ПЛОДООВОЧЕСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Приміщення, склад для тривалого зберігання плодів, овочів.

ПЛОДОО́ВОЧІ, -ів, *мн.* Плоди та овочі.

ПЛОДООВОЧІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із плодоовочівництва.

ПЛОДООВОЧІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Вирощування плодів та овочів як галузь сільського господарства. // Галузь науки про вирощування плодових рослин і овочів.

ПЛОДОПЕРЕРО́БКА, -и, *ж.* Переробка плодів.

ПЛОДОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Признач. для переробки

плодів (у 1 знач.). *Плодопереробне підприємство.*
ПЛОДОРОЗСА́ДНИК, -а, *ч.* Ділянка, зайнята під розсадник плодових рослин.
ПЛОДОРОЗСА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Який має плодорозсадник, плодорозсадники, займається вирощуванням плодових рослин.
ПЛОДОРУЙНІВНИ́Й, -а́, -е́: ** **Плодоруйні́вні опера́ції** – акушерські операції, які виконуються з метою створення умов для витягнення плода через природні пологові шляхи, коли немає умов для збереження життя плода.
ПЛОДОСУША́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **плодосуша́рня**.
ПЛОДОСУША́РНЯ, -і, *ж.* Пристрій, апарат або приміщення для сушіння плодів. *Шафова плодосушарня.*
ПЛОДОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Спеціальне приміщення для зберігання плодів.
ПЛОДОТВО́РНИЙ, -а, -е. 1. Який сприяє успішному створенню, розвиткові чого-небудь; який благотворно впливає на кого-, що-небудь. *Плодотворна ідея.* 2. Який дає наслідки, результати, створює цінності; продуктивний. *Плодотворний період творчості.*
ПЛОДОТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **плодотво́рний**.
ПЛОДОТВО́РНО. Присл. до **плодотво́рний** 2.
ПЛОДОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення плода (у 1 знач.).
ПЛОДОЯ́ГІДНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з вирощуванням фруктів і ягід, їх обробленням і т. ін. // Признач. для вирощування фруктів і ягід, їх оброблення і т. ін. *Плодоягідний розсадник.* 2. Пригот. з фруктів і ягід. *Плодоягідні вина.* 3. Який дає фрукти і ягоди. *Плодоягідні культури.*
ПЛОДУ́ШКА, -и, *ж.* Коротка плодова гілка, на якій тримається квіткова брунька.
ПЛОДЬ, -і, *ж.*, *зах.* Тварина і все, що плодиться.
ПЛОДЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який швидко розмножується, дає численне потомство (про тварин, рідше про людей). // Який дає багато плодів; урожайний. 2. Здатний давати й живити багату рослинність; родючий. // Який має такий ґрунт (про місцевість, край і т. ін.).
ПЛОДЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **плодю́чий**.
ПЛО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плої́ти**. 2. *у знач. прикм.* Підданий плоєнню. *Плоєне волосся.*
ПЛО́ЄННЯ, ПЛОЇ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плої́ти**.
ПЛОЇ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Число, що вказує на те, скільки разів у ядрі клітини повторений хромосомний набір.
ПЛОЇ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для плоїння.
ПЛОЇ́ННЯ *див.* **пло́єння**.
ПЛОЇ́ТИ, плою, плоїш, *недок.*, *перех.* 1. Завивати волосся, укладаючи його паралельними хвилястими пасмами. 2. Робити паралельні хвилясті складки на тканині, одязі і т. ін.; гофрувати.
ПЛОЇ́ТИСЯ, -їться, *недок.* Пас. до **плої́ти**.
ПЛО́ЙКА, -и, *ж.* 1. Паралельні хвилясті пасма завитого волосся. 2. Паралельні хвилясті складки на тканині, одязі і т. ін. 3. Щипці, якими плоять що-небудь.
ПЛО́ЙЧАСТИЙ, -а, -е. Зібраний у складки, вкритий складками: складчастий. *Плойчаста текстура.*
ПЛО́ЙЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пло́йчастий**.
ПЛО́ЙЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пло́йчастий**.
ПЛО́ЙЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пло́йчатий**.
ПЛО́МБА, -и, *ж.* 1. На зачинених дверях приміщень, вагонів або на машинах, приладах і т. ін. – забобонний знак (із шматочка свинцю або іншого пластичного матеріалу) з клеймом, відбитком печатки. 2. Шматочок твердої речовини, яким закривають отвір у зіпсованому зубі. // Шматок затверділої пластичної речовини, яким закривають отвір у чому-небудь.
ПЛОМБІ́Р[1], -у, *ч.* Вершкове морозиво, до якого додають смакові приправи (шоколад, горіхи, ягоди і т. ін.).
ПЛОМБІ́Р[2], -а, *ч.* Пристрій у вигляді щипців для накладання пломб (у 1 знач.).
ПЛОМБІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пломбі́р**[1]. // Вигот. з пломбіру.
ПЛОМБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пломбува́ти**.
ПЛО́МБОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пло́мба**.
ПЛОМБУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що використовується для пломбування.
ПЛОМБУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який запечатує що-небудь, накладаючи пломби (у 1 знач.).
ПЛОМБУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пломбува́льник**.
ПЛОМБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пломбува́ти**. *Пломбування товарів. Пломбування зубів.*
ПЛОМБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Запечатувати що-небудь, накладаючи пломбу (у 1 знач.). 2. Класти в зуб пломбу (у 2 знач.). // Закривати отвір у чому-небудь, закладаючи його пластичною речовиною, що твердне.
ПЛОМБУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **пломбува́ти**.
ПЛОМЕНИ́СТИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Який має колір полум'я; яскраво-червоний, полум'янистий. 2. Який яскраво горить, палає. 3. *перен.* Перейнятий запалом, пристрастю, сповнений палкими почуттями. // Який виражає запал, пристрасть, палкі почуття. 4. Який має вигляд полум'я, схожий на полум'я. *Пломенистий орнамент.*
ПЛОМЕНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пломени́стий**.
ПЛОМЕНИ́СТО, *поет.* Присл. до **пломени́стий** 2, 3.
ПЛОМЕНИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.*, *поет.*, *рідко.* Те саме, що **полум'я́ніти**.
ПЛОМЕНІ́ННЯ, -я, *с.*, *поет.* Дія за знач. **пломені́ти**.
ПЛОМЕНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *поет.* Те саме, що **полум'я́ніти**.
ПЛОМЕНІ́ТИСЯ, -іється, *недок.*, *поет.*, *рідко.* Те саме, що **полум'я́ніти**.
ПЛОМЕНІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пломені́ти**.
ПЛОМІНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *поет.* Зменш.-пестл. до **пло́мінь**.
ПЛОМІНКИ́Й, -а́, -е́, *поет.* Те саме, що **полум'я́ний**.
ПЛОМІ́НЧИК, -а, *ч.*, *поет.* Зменш.-пестл. до **пло́мінь**.
ПЛО́МІНЬ, -меню, *ч.*, *поет.* Те саме, що **по́лум'я**.
ПЛО́СІНЬ, -сені, *ж.*, *зах.* Площина, рівнина.
ПЛО́СКА, -и, *ж.*, *зах.* Пласка пляшка.
ПЛО́СКИЙ, -а, -е, **ПЛАСКИ́Й**, -а́, -е́. 1. Який не має заглиблень і підвищень на поверхні; з рівною поверхнею. *Плоский екран.* // Який не має помітного схилу (про берег, дах і т. ін.); пологий. ** **Пло́ска стопа́** – стопа без вигину посередині, яка спирається на всю підошву. 2. Стиснутий з боків або приплюснутий зверху; сплющений. // Позбавлений звичайних округлостей, опуклостей; рівний, як дошка (про тіло людини і його частини). ** **Пло́скі че́рви** – тип паразитичних (війчастих, стьожкових і т. ін.) черв'яків, що мають сплюснуте у спинно-черевному напрямку тіло. 3. Який має невелику товщину або висоту і рівну поверхню. 4. Розміщений в одній площині. *Плоский кут.* ** **Пло́ска крива́**, *мат.* – крива, всі точки якої належать одній площині. **Пло́ский друк** – спосіб друкування, при якому друкуючі й недрукуючі (пробільні) елементи розташовані практично в одній площині. 5. *перен.* Позбавлений оригінальності, гостроти; банальний.
ПЛОСКИ́РКА, -и, *ж.* Невелика прісноводна промислова риба родини коропових, схожа на ляща.
ПЛОСКІ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **пло́скінь**.
ПЛОСКІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пло́скінь**. // Вигот., зробл. з плосконі.
ПЛО́СКІНЬ, -коні, *ж.* Чоловічі рослини конопель, а також волокно з них.
ПЛО́СКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **пло́ский** 1, 5.
ПЛО́СКО. Присл. до **пло́ский** 1, 5.
ПЛОСКОГІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **плоского́р'я**. // Розташований на плоскогір'ї.
ПЛОСКОГІ́Р'Я, -я, *с.* Високо (понад 500 м) розміщена над рівнем моря ділянка суходолу з плоскою або хвилястою поверхнею.
ПЛОСКОГОЛО́ВИЙ, ПЛАСКОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має плоску голову.
ПЛОСКОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Те саме, що **платицефа́лія**.
ПЛОСКОГРУ́ДИЙ, ПЛАСКОГРУ́ДИЙ, -а, -е. Який має плоскі груди.
ПЛОСКОГУ́БЦІ, -ів, *мн.* Кліщі, щипці з плоскими, плескатими кінцями (губами).
ПЛОСКОДО́НКА, -и, *ж.* Човен із плоским дном.
ПЛОСКОДО́ННИЙ, -а, -е. Який має плоске дно.
ПЛОСКОДРУКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **плоскодрукува́льний**.
ПЛОСКОДРУКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для плоского друкування. *Плоскодрукувальна машина.*
ПЛОСКОЛИ́ЦИЙ, ПЛАСКОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має плоске лице.
ПЛОСКОНІ́С, -но́са, *ч.* Жучок рудого, бурого або чорного кольору – шкідник сільськогосподарських плодових та інших культур.
ПЛОСКОНО́СИЙ, ПЛАСКОНО́СИЙ, -а, -е. Який має плоский ніс.
ПЛОСКОПАРАЛЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Плоскопарале́льний рух** – рух твердого тіла, при якому усі його точки переміщуються паралельно деякій нерухомій площині.
ПЛОСКОРІ́ЖУЧИЙ, -а, -е. Призначений для підрізування (без перегортання) і розпушування орного шару ґрунту. // Забезпечений таким ріжучим органом (ножем) (про обробне знаряддя).
ПЛОСКОРІ́З, -у, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя для розпушування ґрунту без обороту пласта.
ПЛОСКОСТО́ПИЙ, -а, -е. Який має плоску стопу.
ПЛОСКОСТО́ПІСТЬ, -пості, *ж.* Фізична вада ноги, зв'язана з утворенням плоскої стопи.
ПЛОСКУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Глиняний горщик заввишки 3 $^1/_2$ – 5 вершків (*див.* **вершо́к** 3).
ПЛОСКУ́ХА, -и, *ж.* Однорічні трав'янисті рослини родини злакових, окремі види яких культивують як кормові рослини. ** **Хлі́бна плоску́ха** – те саме, що **па́йза**[1].
ПЛОТА́Р, -я́, *ч.* Робітник, який збиває, зв'язує плоти, а також гонить їх під час сплаву.
ПЛОТВА́, -и́, *ж.* Те саме, що **пли́тка**[2] 1.
ПЛОТВИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **плотва́**.
ПЛО́ТЕР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій в ЕОМ, який виводить інформацію у вигляді графіків.
ПЛО́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пліт**.
ПЛОТИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **пли́тка**[2] 1.
ПЛОТИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **плоти́ця**.
ПЛОТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **пліт**. // Зробл. з плоту (у 1 знач.).
ПЛОТОВО́Д, -а, *ч.* Те саме, що **плотого́н**.
ПЛОТОГО́Н, -а, *ч.* Робітник, що сплавляє плоти.
ПЛОТОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Той, хто має ниці, тваринні інстинкти.
ПЛОТОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який має ниці, тваринні інстинкти. // Який виражає грубу хтивість (про погляд, обличчя і т. ін.).
ПЛОТОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **плотолю́бний**.
ПЛОТОЛЮ́БНО. Присл. до **плотолю́бний**.
ПЛОТОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **плотолю́бність**.
ПЛОТОСПУ́СК, -у, *ч.* Частина греблі, призначена для пропускання плотів униз по річці.
ПЛОТОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Пристрій, що дозволяє пропускати плоти через греблю, не порушуючи її роботи.
ПЛО́ТСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Тілесний, почуттєвий; земний; прот. д у х о в н и й.
ПЛО́ТСЬКІСТЬ, -кості, *ж.*, *заст.* Абстр. ім. до **пло́тський**.
ПЛОТЬ, -і, *ж.* Тіло людини або інших живих істот (на противагу психіці, духовному началу). // Людське тіло як носій, джерело чуттєвості. // *перен.*, *книжн.* Конкретний матеріальний зміст чого-небудь. ** **Кра́йня плоть** – складка шкіри на кінці чоловічого статевого органа або клітора.
ПЛОХЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Зменш. до **плохи́й**.
ПЛОХЕ́НЬКО, *присл.*, *розм.* 1. Спокійно, смирно. 2. Кволо, несміло.
ПЛОХИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Те саме, що **пога́ний** 1; кепський. 2. Не злий, не сварливий (про людину); спокійний, смирний. 3. Те саме, що **нéмічний** 1; кволий.
ПЛОХОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Несміливий.
ПЛОХО́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **облі́пиха**.
ПЛОХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і* **ПЛОША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* Діяти необдумано, допускати помилки, промахи.
ПЛОХУ́ТА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Несміла людина.
ПЛОХУ́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш. до **плоху́та**.
ПЛОША́ТИ *див.* **плохува́ти**.
ПЛО́ШКА, -и, *ж.* Невелика глиняна посудина у вигляді блюдця, яку наповнюють олією, салом і т. ін. і використовують для освітлення або ілюмінації, вкладаючи гніт; каганець.
ПЛО́ШКОВИЙ, пло́шкова, пло́шкове. Прикм. до **пло́шка**.
ПЛО́ЩА, -і, *ж.* 1. Яка-небудь ділянка поверхні землі, природно обмежована або спеціально виокремлена з якоюсь метою. // Ділянка водної поверхні. // *діал.* Рівнина. ** **Виробни́ча пло́ща** – територія виробничих приміщень і споруд підприємства, де виготовляють продукцію. **Посівна́ пло́ща** – ділянка, призначена для посівів сільськогосподарських культур. 2. Велике незабудоване місце, безпосередньо зв'язане з вулицями; майдан. *Базарна площа.* 3. Те саме, що **житлопло́ща**. 4. *мат.* Частина площини, обмежена замкнутою ламаною або кривою лінією. *Площа трикутника.* // Розмір чого-небудь, виражений у квадратних одиницях.
ПЛОЩА́ДКА, -и, *ж.* 1. Невелика рівна ділянка землі. 2. Рівне місце (в приміщенні, на підприємстві і т. ін.), відведене, призначене для чого-небудь. 3. Плоска, рівна частина якої-небудь споруди, якогось пристрою, обмежена, відділена чим-небудь; невелика горизонтальна площина. // Бокова частина вагона біля входу або виходу. // Рівне місце, поміст між маршами сходів. // Візок із настилом у вигляді помосту. 4. Поміст, спеціально обладнаний для театральних вистав, концертів і т. ін.; сцена.
ПЛОЩА́ДКОВИЙ, -а, -е. Розміщений, розташований на площадці.
ПЛОЩИНА́, -и́, *ж.* 1. Велика ділянка рівної поверхні землі; рівнина. // Взагалі будь-яка ділянка поверхні землі. // Велика ділянка гладенької поверхні водойми. 2. Рівна, плоска поверхня без підвищень і заглиблень. *Похила площина.* 3. *мат.* Поверхня, що має два виміри, так що пряма лінія, проведена через будь-які дві точки на ній, зливається з цією поверхнею. 4. *перен.* Та чи інша галузь, сфера; коло яких-небудь явищ, відношень. // Певний погляд на явища; той чи інший кут зору.
ПЛОЩИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **площина́** 1, 2. 2. Те саме, що **площа́дка** 3.
ПЛОЩИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **площи́нка**.
ПЛОЩИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **площина́** 1, 2. *Площинна форма.* // Який здійснюється, відбувається і т. ін. в одній площині, на площині. *Площинна різь.* 2. Який характеризується відсутністю об'ємності; розміщений, розташований в одній площині, на площині (у 2 знач.).
ПЛОЩИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Зображення в одній площині; розміщення, розташування в одній площині (у 2 знач.).
ПЛОЩИ́ННО, *присл.* В одній площині (у 2 знач.).
ПЛО́ЩИТИ, -о́щу, -о́щиш, *недок.*, *діал.* Базікати, теревенити.
ПЛО́ЩИЦЯ, -і, *ж.* Рід комах ряду вошей, що живуть у волоссі лобка, рідше під пахвами, в бровах тощо.
ПЛУГ, -а, *ч.* 1. Сільськогосподарське знаряддя з широким металевим лемешем або диском для оранки. // Машина, пристрій для копання ям, ровів і т. ін. 2. *іст.* Штучна одиниця оподаткування, обчислювання за кількістю волів у господарстві.
ПЛУГА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *діал.* Повільно, мляво пересуватися (йти, їхати).
ПЛУГА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.*, *діал.* Повільно, мляво пересуватися (йти, їхати).
ПЛУГА́Р, -я́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **плуга́та́р**.
ПЛУГА́ТАР, -а́таря́, *ч.* Той, хто оре землю плугом; орач. // Той, хто працює біля плуга на копальних роботах тощо.
ПЛУГА́ТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до плугатаря.
ПЛУГАТИ́Р, -а́тиря́, *ч.*, *діал.* Плугатар.
ПЛУГОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **плуг**. // Признач. для плугів, плуга. *Плугове залізо.*

ПЛУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., розм.* 1. Орати плугом. 2. Обробляти землю плужком (у 2 знач.). 3. *безос., кому, перен.* Те саме, що **тала́нити**. ** **Ща́стя плу́жить** – доля сприяє кому-небудь.

ПЛУЖНИ́Й, -а, -е. Прикм. до **плуг** 1.

ПЛУЖНИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Різновид плуга.

ПЛУЖО́К, -жка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **плуг** 1. 2. Невеликий кінний або ручний культиватор.

ПЛУ́НЖЕР, -а, *ч., спец.* Поршень гідравлічного домкрата або преса і т. ін. у вигляді довгого циліндричного стрижня з гладенькою поверхнею.

ПЛУ́НЖЕРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **плу́нжер**. // Який діє за допомогою плунжера. *Плунжерний ліфт.*

ПЛУ́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Який безладно переплівся, заплутався; заплутаний. *Плутані пасма волосся.* // Який безладно перетинається, перехрещується один з одним (про вулиці, стежки і т. ін.). 2. Такий, у якому важко розібратися; суперечливий, неясний. 3. *розм.* Який не вміє розібратися в чому-небудь. 4. Нетвердий, непевний (про кроки, ходу і т. ін.).

ПЛУ́ТАНИК, -а, *ч., розм.* Той, хто погано розбирається в чому-небудь, плутає себе та інших.

ПЛУТАНИ́НА, -и, *ж.* 1. Безладне, хаотичне сплетення, переплетення чого-небудь; плетиво. // Складне, заплутане розташування (вулиць, стежок і т. ін.). 2. Брак будь-якого порядку, ясності; безладдя. 3. Сплутані обривки стебел, листя і т. ін., що відділилися при машинному збиранні та обчісуванні льону.

ПЛУТАНИ́ЦЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **плутани́на** 1, 2.

ПЛУ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **плутани́на** 1, 2.

ПЛУ́ТАНКА, -и, *ж.* 1. Спосіб в'язання петель гачком. 2. *розм.* Те саме, що **плутани́на** 1, 2.

ПЛУ́ТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плу́тати**.

ПЛУ́ТАНО, *присл.* 1. Без будь-якої послідовності, логічної стрункості; суперечливо, незрозуміло. 2. Нечітко, невиразно.

ПЛУ́ТАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех.* Безладно перевивати, переплітати що-небудь (нитки, волосся і т. ін.); доводити до безладдя, порушуючи певний порядок. 2. *перех.* Вносити безладдя, плутанину в що-небудь; заплутувати. 3. *перех.* Сполучати, поєднувати що-небудь із чимсь; змішувати. 4. *перех.* Помилково приймати кого-небудь за когось іншого або що-небудь за щось інше. 5. *перех. і без додатка.* Помилятися, збиватися; робити не те, що слід. // *розм.* Говорити, розповідати, збиваючись, без логічного зв'язку. 6. *перех. і без додатка.* Збивати з пантелику, вводити в оману. // Позбавляти ясності, логічності (думки, висловлювання і т. ін.). 7. *перех. і без додатка.* Заважати рухатися, перешкоджати рухові. 8. *неперех., розм.* Ходити сюди-туди, вештатися. 9. *неперех., розм.* Ходити, не знаючи дороги; блукати. *Плутати ногами.* 10. *перех. і неперех., розм.* Те саме, що **вишива́ти** 1.

ПЛУ́ТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Безладно перевиватися, переплітатися; заплутуватися (про нитки, волосся і т. ін.). // Безладно обплітати собою що-небудь. 2. *тільки 3 ос.* Розташовуватися, звиваючись; вигинатися. 3. Втрачати свободу рухів, зачіпаючись за що-небудь або заплутуючись у чомусь. // Чіпляючись, зачіпаючи, заважати (ходити, рухатися). 4. *розм.* Важко, невпевнено рухатися (про ноги, язик). 5. *тільки 3 ос.* Втрачати ясність, чіткість; ставати безладним, суперечливим (про думки, слова і т. ін.). // *безос.* 6. Помилятися, збиватися. // Висловлюватися плутано, нечітко, незрозуміло. *Плутатися в здогадках.* 7. *розм.* Перебувати, ходити де-небудь без діла, безглуздо; никати, вештатися. // Ходити сюди-туди поміж ким-, чим-небудь. // Взагалі ходити. *Плутатися під ногами.* 8. *розм.* Ходити, не знаходячи дороги; блукати. 9. *розм.* Іти, зачіпаючись за що-небудь, спотикаючись. // Іти повільно, мляво. 10. *розм.* Спілкуватися, мати зв'язок, дружбу з ким-небудь (непідходящим, небажаним).

ПЛУ́ТЕУС, -а, *ч.* Личинка деяких голкошкірих, органами руху якої є парні вирости.

ПЛУ́ТНІ, -ів, *мн.* (*одн.* **плутня́**, -і́, *ж.*), *розм.* Хитрий, нечесний вчинок, обман; шахрайство.

ПЛУТОКРА́Т, -а, *ч.* Представник найбагатшої, а тому найвпливовішої верхівки панівного класу у суспільстві.

ПЛУТОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **плутокра́т** і **плутокра́тія**.

ПЛУТОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. Політичний лад, за якого вся влада зосереджена в руках найбагатшої, а тому найвпливовішої верхівки панівного класу у суспільстві. 2. *збірн.* Особи, що підтримують цей політичний лад; плутократи, багатії.

ПЛУТО́Н, *ч.* 1. *род.* -а. У давньоримській міфології – бог земних надр. 2. *род.* -а. Дев'ята за відділенням від Сонця планета. 3. *род.* -у, *спец.* Загальна назва різноманітних глибинних вивержених порід.

ПЛУТОНА́Т, -у, *ч.* Сіль із оксоаніоном, у якому Плутоній має ступінь окиснення +6.

ПЛУТО́НГ, -а, *ч.* 1. Нижчий підрозділ російської піхоти 18 ст., відповідав взводу. 2. Угруповання розташованих поруч гармат однакового калібру на кораблі.

ПЛУТО́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плуто́нг**.

ПЛУТО́НІЄВИЙ, -а, -е. Стос. до плутонію, що містить плутоній.

ПЛУТОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у геології, за яким усі гірські породи утворилися під впливом внутрішнього вогню Землі.

ПЛУТО́НІЙ, -ю, *ч.* Pu. Штучний радіоактивний заурановий хімічний елемент, актиноїд. Проста речовина – крихкий сріблястий метал.

ПЛУТОНІ́Л, -у, *ч.* Двозарядний катіон, що містить атом Плутонію у ступені окиснення +6, сполучений з двома оксигеновими атомами.

ПЛУТОНІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник плутонізму.

ПЛУТОНІ́Т, -у, *ч.* Сіль з оксоаніоном, у якому Плутоній має ступінь окиснення +5.

ПЛУТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **плуто́н**. // Який виник унаслідок глибинного виверження. *Плутонічні гірські породи.*

ПЛУ́ТОС, -а, *ч.* У грецькій міфології – бог багатства; в найдавніші часи його ототожнювали з Плутоном (*див.* **плуто́н** 1).

ПЛУ́ТОЩІ, -ів, *мн., рідко.* Те саме, що **плу́тні**.

ПЛУТЯ́ГА, -и, *ч. і ж.* Лукава, хитра людина; шахрай.

ПЛЬОРЕ́З, -у, *ч.* Біла нашивка на чорному жалобному вбранні.

ПЛЮВА́КА, -и, *ч. і ж.* Той (та), хто постійно спльовує.

ПЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Спеціальна посудина для спльовування слини, мокротиння.

ПЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плюва́ти**.

ПЛЮВА́ТИ, плюю, плюєш; *наказ. сп.* плюй; *недок.* 1. Викидати, виштовхувати з рота слину, мокротиння і т. ін. // *чим, перен.* Вивергати, викидати з себе (кулі, вогонь, дим і т. ін.); розкидати навколо себе часточки чого-небудь. 2. *перен., розм.* Виявляти щодо кого-, чого-небудь презирство, байдужість; зовсім не брати до уваги когось або щось. // *безос., інфін., у знач. присудка.* Уживається для висловлення цілковитої байдужості: все одно, байдуже.

ПЛЮВА́ТИСЯ, плююся, плюєшся; *наказ. сп.* плюйся; *недок.* 1. Те саме, що **плюва́ти** 1. // Бризкати слиною, говорячи, сміючись і т. ін. // *перен.* Вивергати, викидати з себе (кулі, вогонь, дим і т. ін.); розкидати навколо себе частинки чого-небудь. 2. Плювати на кого-небудь або один на одного. 3. *перен.* Виявляти невдоволення, обурення з приводу чого-небудь, огиду до чогось.

ПЛЮВІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Той, що належить до дощу або взагалі до опадів.

ПЛЮВІО́ГРАФ, -а, *ч., спец.* Прилад, яким реєструють кількість рідких опадів, інтенсивність і час випадання їх.

ПЛЮВІО́З, -у, *ч.* П'ятий місяць (з 20 – 21 січня по 18 – 19 лютого) французького республіканського календаря, запровадженого Конвентом у 1793 р.

ПЛЮВІО́МЕТР, -а, *ч., спец.* Те саме, що **плювіо́граф**.

ПЛЮВО́К, -вка́, *ч.* Виплюнутий згусток слини, мокротиння і т. ін.

ПЛЮ́ГА, -и, *ж., зах.* Те саме, що **плюга́виця**.

ПЛЮГА́ВЕНЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Зменш. до **плюга́вий**.

ПЛЮГА́ВЕЦЬ, -вця, *ч., зневажл.* Плюгава, огидна людина.

ПЛЮГА́ВИЙ, -а, -е, *зневажл.* 1. Який викликає зневагу, огиду, непоказний, миршавий (про людину). // *перен.* Огидний, мерзенний, підлий. 2. *перен.* Незначний, мізерний (про предмети).

ПЛЮГА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* плюга́влять; *недок., перех., зневажл.* 1. Робити брудним, нечистим; бруднити. 2. *перен.* Те саме, що **ганьби́ти** 1. // Оскверняти, поганити.

ПЛЮГА́ВИЦЯ, -і, *зневажл.* Жін. до **плюга́вець**.

ПЛЮГА́ВІСТЬ, -вості, *ж., зневажл.* Властивість за знач. **плюга́вий**.

ПЛЮГА́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок., зневажл.* Ставати, робитися плюгавим.

ПЛЮГА́ВКА, -и, *зневажл.* Жін. до **плюга́вець**.

ПЛЮГА́ВЛЕННЯ, -я, *с., зневажл.* Дія за знач. **плюга́вити**.

ПЛЮГА́ВО. Присл. до **плюга́вий**.

ПЛЮГА́ВСТВО, -а, *с., зневажл.* Те саме, що **гидо́та** 1.

ПЛЮГА́Ш, -а́, *ч., зневажл.* Те саме, що **плюга́вець**.

ПЛЮЙ, -я, *ч., діал.* Плювок.

ПЛЮЙКО́, -а́, *ч., розм.* Той, хто має звичку плюватися.

ПЛЮМА́Ж, -у, *ч.* Оздоба з пір'я на чоловічому головному уборі. // Оздоба з пір'я на жіночому платті. *Плаття з плюмажем.* // Оздоба у вигляді китиці або пучка пір'я на кінській збруї.

ПЛЮМБА́Т, -у, *ч.* Сіль, у аніоні якої Плюмбум має ступінь окиснення +4.

ПЛЮМБІ́Д, -у, *ч.* Сполука плюмбуму з електропозитивнішим металом.

ПЛЮМБІ́ЗМ, -у, *ч.* Отруєння свинцем.

ПЛЮМБІКО́Н, -а, *ч.* Передавальна телевізійна трубка з нагромадженням електричних зарядів, мішенню якого є плівка з шаром оксиду свинцю.

ПЛЮМБІ́Т, -у, *ч.* Сіль, у аніоні якої Плюмбум має ступінь окиснення +2.

ПЛЮМБОФЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; непрозорі, майже чорні кристали або лускуваті агрегати.

ПЛЮ́МБУМ, -у, *ч.* Pb. Хімічний елемент, простою речовиною якого є свинець (оливо).

ПЛЮНДРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плюндрува́ти**. // **плюндро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПЛЮНДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плюндрува́ти**.

ПЛЮНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Ламаючи, знищуючи, руйнувати, спустошувати що-небудь. // Завдавати шкоди кому-, чому-небудь; нівечити, псувати.

ПЛЮНДРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Зазнавати плюндрування.

ПЛЮ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **плюва́ти**. // Відмовитися від продовження чого-небудь, від участі в чомусь.

ПЛЮР, -у, *ч., поліг.* Тонкий прозорий літографічний папір, покритий з одного боку клейовою плівкою.

ПЛЮРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надання чому-небудь характеру множинності, різноманітності на основі принципів плюралізму.

ПЛЮРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Філософська (метафізична) концепція, відповідно до якої дійсність складається з багатьох самостійних сутностей, що не утворюють абсолютної єдності. 2. Множина рівноправно конкуруючих течій, сил у політиці, ідеології, релігії і т. ін. *Концепція плюралізму.*

ПЛЮРАЛІ́СТ, -а, *ч., філос.* Прибічник, послідовник плюралізму.

ПЛЮРАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* Стос. до плюралізму. *Плюралістичний напрям у філософії.*

ПЛЮРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **множи́нний**. ** **Плюра́льний во́тум** – у законодавстві деяких країн – право виборця залежно від майнового та освітнього цензу користуватися кількома голосами на виборах до представницьких органів.

ПЛЮРИГЛАНДУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується кількох залоз внутрішньої секреції.

ПЛЮРИЛАТЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Плюрилатера́льний до́говір** – міжнародний договір, відкритий для приєднання інших держав.

ПЛЮС[1], *ч.* 1. *род.* -а. Математичний знак для позначення дії додавання та додатних чисел, зображений хрестиком (+). 2. *невідм.* Уживається між двома числами для позначення того, що друге додається до першого. // З додаванням чого-небудь. ** **Плюс – мінус** – уживається для позначення межі коливань (від – до). 3. *невідм.* Позитивна величина; уживається для позначення температури вище нуля. 4. *род.* -а, *перен., розм.* Позитивний аспект чогось; достоїнство кого-, чого-небудь. // Взагалі що-небудь позитивне, бажане, очікуване. // Перевага, вигода.

ПЛЮС[2], -у, *ч.* Те саме, що **кума́ч**. // Сполука, яку використовують для фарбування тканин.

ПЛЮСК, -у, *ч.* Те саме, що **плю́скіт**.

ПЛЮ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плю́скати** і **плю́скатися** і звуки, утворювані цією дією. *Плюскання дощу.*

ПЛЮ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Рухаючись, видавати плюскіт (про воду або іншу рідину). // Битися, ударятися об що-небудь із плюскотом. // Ударами, рухом по (у) воді (або іншій рідині) створювати плюскіт. 2. *перех.* Різким рухом, із плюскотом лити, наливати воду (або іншу рідину) в що-небудь. *Плюскати воду в миску.* 3. *перех. і неперех.* Бризкати водою (або іншою рідиною), лити її на себе або на кого-, що-небудь. *Плюскати водою в обличчя.*

ПЛЮ́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Те саме, що **плю́скати** 1. 2. Рухатися у воді з плюскотом. // Обдавати себе або один одного бризками, водою. // Те саме, що **бо́втати** 2. 3. *розм.* Падати з плюскотом.

ПЛЮСКВАМПЕРФЕ́КТ, -а, *ч., грам.* Одна з форм минулого часу, яка означає дію, що відбувалася або відбулася раніше від іншої минулої дії.

ПЛЮСКИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Плаский, плоский.

ПЛЮ́СКІТ, -коту, *ч.* Шум від руху, падіння води (або іншої рідини), удару по поверхні води (або іншої рідини), падіння на неї, а також звуки, схожі з таким шумом. // Слід, брижі на поверхні води (або іншої рідини) від руху, сплесків.

ПЛЮСКІТЛИ́ВИЙ, ПЛЮСКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який безупинно плюскотить.

ПЛЮ́СКЛИЙ, -а, -е. Порожній, дірчастий всередині (про плоди). *Плюсклі горіхи.* // Плоский, сплющений. *Плюсклий стручок.*

ПЛЮ́СКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **плю́склий**.

ПЛЮСКО́ВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Плаский, приплюснутий.

ПЛЮСКО́ТА, -и, *ж., діал.* Плеск.

ПЛЮСКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плюскота́ти** і **плюскота́тися** і звуки, утворювані цією дією.

ПЛЮСКОТА́ТИ, -кочу́, -ко́чеш *і* **ПЛЮСКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **плю́скати**. // *безос.*

ПЛЮСКОТА́ТИСЯ, -кочу́ся, -ко́чешся *і* **ПЛЮСКОТІ́ТИСЯ**, -очу́ся, -оти́шся, *недок.* Підсил. до **плю́скатися**.

ПЛЮСКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плюскоті́ти** і **плюскоті́тися** і звуки, утворювані цією дією.

ПЛЮСКОТІ́ТИ *див.* **плюскота́ти**.

ПЛЮСКОТІ́ТИСЯ *див.* **плюскота́тися**.

ПЛЮСКОТЛИ́ВИЙ *див.* **плюскітли́вий**.

ПЛЮСКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **плюскотли́вий**.

ПЛЮСНО *див.* **пле́сно**.

ПЛЮСНОВИ́Й *див.* **плеснови́й**.

ПЛЮ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Однокр. до **плю́скати**. 2. *неперех., розм.* Упасти з плюскотом, із шумом.

ПЛЮ́СНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **плю́скатися**.

ПЛЮСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плюсува́ти**.

ПЛЮСОВИ́Й, -а́, -е́. Кумачевий.

ПЛЮСОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **плюс**[1]. *Плюсова температура повітря.* ** **Плю́сове де́рево** – дерево з покращеними біологічними даними.

ПЛЮ́СОВИЙ[2], -а, -е, *спец.* Признач. для плюсування. *Плюсовий розчин.*

ПЛЮС-ТІК, -у, *ч., фін.* Позначення останньої за часом біржової угоди з конкретними цінними паперами за ціну, яка вища за ціну попередньої угоди.

ПЛЮСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для плюсування. *Плюсувальна машина.*

ПЛЮСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч., спец.* Робітник, що займається плюсуванням.

ПЛЮСУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **плюсува́льник**.

ПЛЮСУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **плюсува́ти**.

ПЛЮСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., спец.* Просочувати (тканину, шкіру) особливим хімічним розчином – плюсом перед фарбуванням або вибиванням малюнка. *Плюсувати тканину.*

ПЛЮСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., спец.* Пас. до **плюсува́ти**.

ПЛЮСЬ, *виг.* 1. Звуконаслідування, що передає сплеск води (або іншої рідини) чи шум від падіння кого-, чого-небудь (звичайно у воду або в щось рідке), а також звук, схожий на такий сплеск, шум. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **плю́скати** і **плю́скатися**. 3. *у знач. присудк. сл., розм.* Уживається для позначення швидкого несподіваного руху, переміщення (про появу, зникнення кого-, чого-небудь).

ПЛЮТА, -и, *ж., зах.* Негода, дощ, злива з грозою.

ПЛЮ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *неперех.* З шумом, плюскотом падати (звичайно у воду або в що-небудь, рідке). 2. *перех. і неперех.* Плювати, випльовувати що-небудь.

ПЛЮ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм.* Те саме, що **плю́хати**. // Швидко, з розгону або незграбно, важко сідати, опускатися.

ПЛЮ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *неперех.* Те саме, що **плю́хати**. 2. *перех. і неперех.* Те саме, що **плю́скати** 3.

ПЛЮ́ХКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм.* Те саме, що **плю́хати**.

ПЛЮ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* 1. *неперех.* Однокр. до **плю́хати**. 2. *неперех., однокр.* Упасти з шумом, схожим на сплеск. // Швидко, з розгону або незграбно, важко сісти, опуститися. 3. *перех., однокр.* Кинути кого-, що-небудь із шумом (звичайно у (на) воду або в (на) щось рідке).

ПЛЮ́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., розм.* Однокр. до **плю́хатися**.

ПЛЮШ, -у, *ч.* Схожа на оксамит тканина з м'яким довгим негустим ворсом на лицьовому боці.

ПЛЮ́ШЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **плюш**. // Пошитий з плюшу. // Покритий, оздоблений плюшем.

ПЛЮЩ, -а́, *ч.* Повзуча рослина, що чіпляється за опору, по якій в'ється.

ПЛЮЩА, -і, *ж., зах.* Злива.

ПЛЮЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *недок.* Те саме, що **плю́скати** 1. // *безос., у знач. присудк. сл.*

ПЛЮ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плю́щити**[1].

ПЛЮ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плю́щити**[1].

ПЛЮЩИ́ЛКА, -и, *ж.* Напівнавісна машина для підбирання і розплющування стебел скошених трав.

ПЛЮЩИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для плющення. *Плющильні машини.*

ПЛЮЩИ́ЛЬНИК, -а, *ч., спец.* Робітник, що займається плюенням.

ПЛЮЩИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **плющи́льник**.

ПЛЮЩИ́ЛЬНЯ, -і, *ж., спец.* Приміщення або його частина, де відбувається плющення чого-небудь.

ПЛЮ́ЩИТИ[1], -щу, -щиш, *недок., перех.* 1. Натискаючи на що-небудь, б'ючи по чомусь, робити його плоским, тонким. 2. Натискаючи на щонебудь, б'ючи по чомусь, роздавлювати його.

ПЛЮ́ЩИТИ[2], -щу, -щиш, *недок., перех.* Закривати, заплющувати (очі).

ПЛЮ́ЩИТИСЯ, -щиться, *недок.* 1. Ставати плоским, тонким під дією стискування, удару. *Залізо плющиться.* 2. Ставати роздавленим під дією стискування, удару.

ПЛЮЩОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **плющ**. *Плющовий листок.*

ПЛЮЩОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до плюща, схожий на нього.

ПЛЮЩОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **плющоподі́бний**.

ПЛЯВДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок, зах.* Допомагати.

ПЛЯЖ, -у, *ч.* Прибережна смуга моря, озера, річки, зручна для купання, сонячних ванн.

ПЛЯ́ЖИК, -а, *ч.* Зменш. до **пляж**.

ПЛЯ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок., розм.* Купатися, загоряти, проводити час на пляжі.

ПЛЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пляж**. // Признач. для пляжу. *Пляжний костюм.*

ПЛЯ́ЖНИК, -а, *ч., розм.* Той, хто купається, загоряє, проводить час на пляжі.

ПЛЯ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **пля́жник**.

ПЛЯ́МА, -и, *ж.* 1. Частина якої-небудь поверхні, що вирізняється своїм забарвленням, кольором, освітленням. // Забруднене місце на чому-небудь. *Родима пляма.* ** **Жо́вта пля́ма** – місце найкращого бачення (сприймання світла) в сітківці ока людини і хребетних тварин. **Пігме́нтні пля́ми** – плями, які утворюються внаслідок зміни вмісту в шкірі меланіну, а також внаслідок відкладання в шкірі продуктів обміну речовин. **Сліпа́ пля́ма** – місце виходу зорового нерва в порожнину ока, нечутливе до світла. **Со́нячні пля́ми** – тимчасові утворення на поверхні Сонця, що видаються темними плямами. 2. *перен.* Що-небудь неприємне, що ганьбить (у 1 знач.).

ПЛЯ́МИНА, -и, *ж., діал.* Пляма.

ПЛЯМИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має на собі плями (у 1 знач.), вкритий плямами. // Який має вигляд плями, плям. 2. Який спричиняє появу плям на шкірі (про хворобу).

ПЛЯМИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Властивість за знач. **плями́стий** 1. 2. Хвороба рослин, при якій листя і плоди вкриваються плямами різної форми й забарвлення.

ПЛЯМИ́СТО, *присл.* Покриваючись плямами.

ПЛЯМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* плямля́ть; *недок., перех.* 1. Покривати плямами, лишати на чому-небудь плями. // Забруднювати що-небудь. 2. *перен.* Те саме, що **плямува́ти** 2. 3. *перен., рідко.* Те саме, що **плямува́ти** 3.

ПЛЯМИ́ТИСЯ, -и́ться; *мн.* плямля́ться; *недок.* 1. Покриватися плямами. 2. Виступати плямами.

ПЛЯМІ́ТИ, -іє, *недок., розм., рідко.* Вирізнятися, виднітися плямою, плямами.

ПЛЯ́МКА, -и, *ж.* Зменш. до **пля́ма**.

ПЛЯ́МКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пля́мкати**.

ПЛЯ́МКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Прицмокувати під час жування. // Їсти, прицмокуючи. 2. Видавати, утворювати звуки чмокання.

ПЛЯ́МКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **пля́мкати**.

ПЛЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **плямува́ти**.

ПЛЯ́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пля́ма**.

ПЛЯМОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Плямистий (у 1 знач.).

ПЛЯМОТВІРНИ́Й, -а, -е. Те саме, що **плямоутво́рювальний**.

ПЛЯМОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який утворює плями.

ПЛЯ́МОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пля́мка**.

ПЛЯМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **плямува́ти**.

ПЛЯМУВА́ТИ, -му́ю, -му́єш, *недок., перех.* 1. Те саме, що **плями́ти** 1. 2. *перен.* Укривати неславою кого-, що-небудь; ганьбити. 3. *перен.* Виражати осуд, засуджувати кого-, що-небудь.

ПЛЯМУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **плями́стий** 1.

ПЛЯМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *розм.* Покриватися плямами. 2. *перен.* Укриватися неславою.

ПЛЯМУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **плямува́тий**.

ПЛЯМЧУ́К, -а́, *ч., діал.* Закривка на люльці (*див.* **лю́лька**[1]).

ПЛЯ́СТЕР, пля́стра, *ч., зах.* 1. Скибка (дині, шинки і т. ін.). 2. Стільник меду.

ПЛЯХА́, -и́, *ж., заст.* Велика пляшка, сулія.

ПЛЯ́ЦОК, пляцка, *ч., зах.* Корж.

ПЛЯ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пля́шка**.

ПЛЯ́ШКА, -и, *ж.* Скляна посудина (перев. циліндричної форми) для рідин, яка має вузьку довгасту шийку. // *розм.* Така посудина зі спиртним напоєм. // *військ., розм.* Така посудина з запалювальною або вибуховою сумішшю. // Кількість рідини, що входить у таку посудину.

ПЛЯШКА́Р, -я́, *ч.* Робітник, що виготовляє пляшки.

ПЛЯШКО́ВИЙ, -о́ва, -о́ве. Прикм. до **пля́шка**. // Признач. для виготовлення пляшок. *Пляшкові машини.* // Який має форму пляшки, пляшкоподібний. *Пляшкова граната.*

ПЛЯШКОЗАКОРКО́ВУВАЧ, -а, *ч., тех.* Пристрій для закорковування наповнених пляшок.

ПЛЯШКОМИ́ЙНИЙ, -а, -е. Який пристосований, використовується для миття пляшок.

ПЛЯШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який подібний до пляшки, схожий на неї.

ПЛЯШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пляшкоподі́бний**.

ПЛЯШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пляшува́ти**.

ПЛЯШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Очищати овечу шкуру від міздрі.

ПЛЯЩИ́НА, -и, *ж., заст.* Пляшка невеликого розміру.

ПНЕ́ВМА, -и, *ж.* У давньогрецькій натурфілософії і медицині – сила, яка регулює дихання і пульс; пізніше – життєва сила, дух; у християнстві – святий дух.

ПНЕВМАРТРО́З, -у, *ч.* Наявність газу в порожнині суглоба.

ПНЕВМА́ТИК, -а, *ч.* Пристрій, механізм для стиснення або розрідження повітря.

ПНЕВМА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Розділ фізики, який вивчає газоподібні тіла. 2. Сукупність пристроїв, механізмів, які приводяться в дію стисненим повітрям.

ПНЕВМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що стосується повітря, або дихання; повітряний, дихальний. 2. Який діє, працює за допомогою стисненого повітря. ** **Пневмати́чна збро́я** – ручна вогнепальна зброя, в якій для метання кулі використовується сила тиску стиснутого повітря або газу. **Пневмати́чна по́шта** – зв'язок з переміщенням повітряним потоком по спеціальних трубах документів і невеликих вантажів, вкладених в транспортні контейнери. **Пневмати́чне транспортува́ння** – переміщення потоком повітря (або ін. газу) по трубопроводах сипких, поштучних або пластично-в'язких матеріалів. **Пневмати́чні констру́кції** – просторові конструкції, що їхня несуча спроможність забезпечується надлишковим внутрішнім тиском повітря. // Який здійснюється за допомогою стисненого повітря. *Пневматична підвіска автомобіля. Пневматична стрільба.*

ПНЕВМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пневмати́чний**.

ПНЕВМАТИ́ЧНО. Присл. до **пневмати́чний**.

ПНЕВМАТО́З, -у, *ч.* 1. Патологічний процес, який характеризується утворенням у стінках перев. порожнистих органів кіст, що заповнені газом. 2. Надмірний вміст газу в кишечнику.

ПНЕВМАТО́ЛІЗ, -у, *ч., геол.* Процес утворення мінералів з участю газів і летких речовин, що виділяються з магми.

ПНЕВМАТОЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал або мінераловий комплекс, що утворився під дією вулканічних газів і пари.

ПНЕВМАТОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пневматолі́т**. ** **Пневматолі́тові родо́вища** – поклади корисних копалин, які утворилися в результаті пнематолізу.

ПНЕВМАТОЛІ́ТО-ГІДРОТЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до утворення пневматолітів в результаті гідротермальних процесів.

ПНЕВМАТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування легеневого захворювання за допомогою вдихання розрідженого або згущеного повітря.

ПНЕВМАТОФО́Р, -а, *ч.* Орган гідростатичної рівноваги колоніальних тварин.

ПНЕВМАТОФО́РИ, -фо́р, *мн.* Наземні корені деяких тропічних дерев, що постачають повітрям підземні частини рослин.

ПНЕВМАТОЦЕ́ЛЕ, *невідм., с.* Патологічна порожнина, заповнена газом.

ПНЕВМАТУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення із сечею газу через сечові шляхи.

ПНЕВМЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **пневмоектомі́я**.

ПНЕВМЕРКА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для дистанційного визначення рівня рідини в котлах, цистернах тощо.

ПНЕВМО... Перша частина складних слів, що відповідає значенням: а) який діє за допомогою стисненого повітря, напр.: пневмодвигун, пневмопістолет, пневмосистема і т. ін.; б) який стосується легень: пневмосклероз (склероз легень), пневмоплеврит (плеврит легень) і т. ін.

ПНЕВМОАВТОМА́ТИКА, -и, *ж.* Розділ автоматики, пов'язаний з використанням стисненого повітря або газу.

ПНЕВМОАВТОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пневмоавтоматики.

ПНЕВМОАКСИЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне виявлення збільшених пахвових лімфатичних вузлів після введення газу у підшкірну жирову тканину.

ПНЕВМОБЕТО́Н, -а, *ч.* Спінений бетон.

ПНЕВМОВЕНТРИКУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження головного мозку та шляхів циркуляції цереброспінальної рідини після введення в шлуночки мозку газу.

ПНЕВМОВІ́РУС, -у, *ч.* Вірус, який спричиняє пневмонію.

ПНЕВМОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пневмові́рус**.

ПНЕВМОВО́З, -а, *ч.* Транспортний тяговий засіб – циліндр із колесами по колу та ущільнювачем, який рухається в трубі під дією стиснутого повітря.

ПНЕВМОГАЛЬМО́, -а́, *с.* Гальмо, що приводиться в дію стисненим повітрям.

ПНЕВМОГЕМОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча з легень.

ПНЕВМОГЕМОТО́РАКС, -у, *ч.* Наявність повітря або газу і крові в плевральній порожнині.

ПНЕВМОГІДРОПЕРИКА́РД, -у, *ч.* Наявність повітря або газу і рідини незапального характеру в порожнині перикарда.

ПНЕВМОГІДРОТО́РАКС, -у, *ч.* Наявність повітря або газу і рідини незапального характеру в плевральній порожнині.

ПНЕВМОГІНЕКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **гінекогра́фія**.

ПНЕВМОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення роботи легень.

ПНЕВМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для дослідження і запису дихальних рухів у людини й тварин.

ПНЕВМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Запис дихальних рухів у людини й тварин за допомогою пневмографа.

ПНЕВМОДВИГУ́Н, -а́, *ч.* Енергосилова машина, яка перетворює енергію стисненого повітря у механічну роботу.

ПНЕВМОДРО́СЕЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **пневмоо́пір**.

ПНЕВМОЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція повного видалення однієї легені.

ПНЕВМОЕНТЕРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **меліоїдо́з**.

ПНЕВМОЕНЦЕФАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження головного мозку за допомогою штучного контрастування його ліквовних просторів газом.

ПНЕВМОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Елемент пневмоавтоматики у вигляді порожнини, заповненої робочим повітрям.

ПНЕВМОЗОЛОВИДА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Видалення золи (попелу) струминою стисненого повітря.

ПНЕВМОЗОЛОВИДАЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **пневмозоловида́лення**.

ПНЕВМОКАУТЕРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин легеневої тканини за допомогою термокаутера.

ПНЕВМОКІСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження кістозних утворень різноманітних органів після введення в її порожнину повітря або суміші повітря із закисом азоту.

ПНЕВМОКО́К, -а, *ч.* Мікроб, що є збудником пневмонії та деяких інших хвороб.

ПНЕВМОКО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пневмоко́к**.

ПНЕВМОКОЛІ́СНИЙ, -а́, -е́. Забезпечений надувними колесами. *Пневмоколісний трактор.*

ПНЕВМОКОНІО́ЗИ, -ів, *мн., мед.* Захворювання легень, що виникають внаслідок тривалого вдихання запиленого повітря.

ПНЕВМОКОНСТРУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Конструкція з м'яких оболонок, яка набуває заданої форми силою повітря, що нагнітається.

ПНЕВМОКОНТЕ́ЙНЕРНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з використанням циліндричних контейнерів, які переміщаються в трубопроводі силою повітря, що нагнітається.

ПНЕВМОКОСТЮ́М, -а, *ч.* Герметизований висотний костюм льотчика.

ПНЕВМО́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічна операція відокремлення легені від прилеглих тканин.

ПНЕВМОЛІ́Т, -у, *ч., мед.* Камінь у легені.

ПНЕВМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж., мед.* Те саме, що **пульмоноло́гія**.

ПНЕВМОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Розм'якшення легеневої тканини в трупа.

ПНЕВМОМАМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження молочної залози після введення в її тканини газу.

ПНЕВМОМАНО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **пневмометр** (у 1 знач.).

ПНЕВМОМАНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження зовнішнього дихання, яке ґрунтується на вимірюванні змін тиску у верхніх дихальних шляхах при вдиху і видиху.

ПНЕВМОМАСА́Ж, -у, *ч.* Повітряний масаж, що застосовується в оториноларингології.

ПНЕВМОМЕДІАСТИНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження середостіння і його органів, контрастованих з допомогою введеного в тканину середостіння газу.

ПНЕВМОМЕДІА́СТИНУМ, -а, *ч.* Накопичення повітря або газу в тканині середостіння.

ПНЕВМОМЕЛАНО́З, -у, *ч.* Виникнення чорного забарвлення легень внаслідок вдихання вугільного або іншого пилу чорного кольору.

ПНЕВМО́МЕТР, -а, *ч.* 1. Прилад для вимірювання тиску повітря у верхніх дихальних шляхах при вдиху і видиху. 2. Прилад для вимірювання амплітуди дихальних рухів грудної клітки.

ПНЕВМОМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Оснований на механічній дії, що здійснюється стиснутим повітрям.

ПНЕВМОМІЄЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження спинного мозку і його оболонок після контрастування спінального субарахноїдального простору газом.

ПНЕВМОМІКО́ЗИ, -ів, *мн.* Група захворювань легень грибкової природи.

ПНЕВМОМО́ЛОТ, -а, *ч.* Молот, який енергію стисненого повітря перетворює в механічну роботу для кування металу, забивання паль та ін.

ПНЕВМОМОЛОТО́К, -тка́, *ч.* Відбійний пневматичний молоток для роботи на будовах, у кар'єрах тощо.

ПНЕВМОНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **пневмоектомія**.

ПНЕВМО́НІКА, -и, *ж.* Галузь автоматики, пов'язана з використанням енергії стисненого повітря або газу.

ПНЕВМОНІ́Т, -у, *ч.* Атипові пневмонії; етіологічними чинниками можуть бути бактерії, грибки, паразити, органічний пил.

ПНЕВМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пневмонія**. *Пневмонічна форма сепсису.*

ПНЕВМОНІ́Я, -ї, *ж.* Група ексудативних запальних процесів у легенях; запалення легенів. ** **Аспіраці́йна пневмоні́я** – пневмонія, яка виникає внаслідок потрапляння рідини, твердих частинок або виділень у нижні дихальні шляхи. **Атипо́ва пневмоні́я** – пневмонія, яка характеризується відхиленнями від типових форм перебігу захворювання. **Вогнище́ва пневмоні́я** – пневмонія, яка характеризується ураженням частини сегмента, цілого сегмента або кількох сегментів легень.

ПНЕВМОНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пульмоноло́гія**.

ПНЕВМОНОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **пневмопексія**.

ПНЕВМОО́ПІР, -пору, *ч.* Елемент пневмоавтоматики, який служить для створення опору течії повітря та перепаду тисків.

ПНЕВМООРБІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження орбіти, при якому для контрастування застосовують газ.

ПНЕВМОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Група патологічних процесів у легенях неясної етіології.

ПНЕВМОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна фіксація легені до грудної стінки, іншої легені, діафрагми, перикарда.

ПНЕВМОПЕЛЬВІОРЕНТГЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пельвіогра́фія**.

ПНЕВМОПЕЛЬВІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пельвіогра́фія**.

ПНЕВМОПЕРИДУРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження спинного мозку після введення газу в епідуральний простір.

ПНЕВМОПЕРИКА́РД, -у, *ч.* Наявність повітря в порожнині перикарда.

ПНЕВМОПЕРИКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження серця і перикарда після введення газу в перикардіальну порожнину.

ПНЕВМОПЕРИНЕ́ФРОС, -а, *ч.* Те саме, що **пневморе́н**.

ПНЕВМОПЕРИТОНЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження органів черевної порожнини після введення газу в черевну порожнину.

ПНЕВМОПЕРИТО́НЕУМ, -у, *ч.* Скупчення або присутність повітря чи інших газів у черевній порожнині. ** **Діагности́чний пневмоперито́неум** – рентгенологічне дослідження органів черевної порожнини після введення в неї газу.

ПНЕВМОПЕРИЦИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Перицистографія, при якій у передміхуровий простір вводиться газ.

ПНЕВМОПІЄЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження ниркових миски та чашечок після введення в них газу.

ПНЕВМОПІЄЛОУРЕТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження ниркових миски, чашечок та сечоводу після введення в них газу.

ПНЕВМОПЛЕВРИ́Т, -у, *ч.* Плеврит, який характеризується накопиченням у плевральній порожнині ексудату та повітря.

ПНЕВМОПО́ЇЗД, -а, *ч.* Пневмовоз із декількома циліндричними вагонами, що рухаються в трубопроводі силою повітря, що нагнітається.

ПНЕВМОПО́ШТА, -и, *ж.* Пересилання спеціальними трубами кореспонденції або малих вантажів за допомогою струменя повітря.

ПНЕВМОПРИ́ВІД, -воду, *ч.* Механізм для дистанційного управління в системах пневмоавтоматики.

ПНЕВМОПРОБІ́ЙНИК, -а, *ч.* Пневматична машина для пробивання свердловин під час будівельних робіт.

ПНЕВМОРЕЛЕ́, *невідм.*, *с.* Релейний елемент пневмоавтоматики.

ПНЕВМОРЕ́Н, -у, *ч.* Заповнення газом навколониркового простору ** **Діагности́чний пневморе́н** – введення газу в навколониркову тканину з метою рентгенологічного дослідження нирки та надниркової залози.

ПНЕВМОРЕНТГЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пневмогра́фія**.

ПНЕВМОРЕТРОПЕРИТО́НЕУМ, -у, *ч.*, *мед.* Заповнення газом заочеревинного простору. ** **Діагности́чний пневморетроперито́неум** – введення газу в заочеревинний простір з метою контрастування розміщених у ньому органів при їх рентгенологічному дослідженні.

ПНЕВМОРИКЕТСІО́З, -у, *ч.* Те саме, що **ку-лихома́нка**.

ПНЕВМОСИ́НУС, -у, *ч.*, *мед.* Збільшення лобних пазух внаслідок розтягнення їх повітрям.

ПНЕВМОСИНУСИ́Т, -у, *ч.* Запалення слизової оболонки збільшених і заповнених повітрям приносових пазух.

ПНЕВМОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Сукупність взаємопов'язаних механізмів і трубопроводів для транспортування стиснутого повітря.

ПНЕВМОСКЛЕРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Розрощення сполучної тканини легень у людини й тварин. Може бути наслідком бісинозу, пневмонії тощо. ** **Кардіоге́нний пневмосклеро́з** – пневмосклероз, який розвивається при захворюваннях серця.

ПНЕВМОСУБМАНДИБУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження підщелепної слинної залози після введення газу в оточуючу тканину.

ПНЕВМОТАХОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, яка відбиває зміни об'ємної швидкості потоку повітря, що вдихається та видихається.

ПНЕВМОТАХОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження механіки дихання, що ґрунтується на запису швидкості руху та об'єму повітря, що вдихається і видихається.

ПНЕВМОТИРЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пневмотиреоїдогра́фія**.

ПНЕВМОТИРЕОЇДОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження щитоподібної залози після введення газу в оточуючі її тканини.

ПНЕВМОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання легені.

ПНЕВМОТО́РАКС, -у, *ч.*, *мед.* Скупчення повітря або інших газів у плевральній порожнині. // Введення повітря за допомогою спеціального апарата у плевральну порожнину для лікування туберкульозу легень. ** **Відкри́тий пневмото́ракс** – пневмоторакс, при якому повітря надходить у плевральну порожнину при вдиху і виходить при видиху. **Шту́чний пневмото́ракс** – введення повітря в плевральну порожнину з лікувальною або діагностичною метою.

ПНЕВМОТО́РАКСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пневмото́ракс**.

ПНЕВМОТРА́НСПОРТ, -у, *ч.*, *спец.* Переміщення спеціальними трубами деяких сипких матеріалів і поштучних вантажів за допомогою струменя повітря.

ПНЕВМОТРАНСПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Трубопровід для переміщення чого-небудь (сипких матеріалів, дрібних предметів і т ін.) силою повітря, що нагнітається.

ПНЕВМОТРАНСПОРТУВА́ННЯ, -я, *ч.* Транспортування сипучих матеріалів по трубопроводу силою повітря, що нагнітається.

ПНЕВМОТРА́СА, -и, *ж.* Одинарна або подвійна нитка трубопроводу для транспортування чого-небудь силою повітря, що нагнітається.

ПНЕВМОУДА́РНИК, -а, *ч.* Вибійна пневматична машина ударної дії, що її занурюють у бурову свердловину.

ПНЕВМОФІБРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **пневмосклеро́з**.

ПНЕВМОФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Спосіб виготовлення виробів з листових термопластів (ванн, раковин та ін.).

ПНЕВМОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Віcь із надувними колесами.

ПНЕВМОХОЛЕЦИСТИ́Т, -у, *ч.* Холецистит, який супроводжується скупченням газу в жовчному міхурі.

ПНЕВМОЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Проникнення повітря в порожнину черепа.

ПНЕВМОЦИСТЕРНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження головного мозку після контрастування підпавутинних цистерн газом.

ПНЕВМОЦИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження сечового міхура після контрастування його газом.

ПНЕВМОЦИСТО́З, -у, *ч.* Захворювання, яке характеризується ураженням легень; зустрічається перев. у дітей.

ПНЕВМОЦИСТОРЕНТГЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пневмоцистогра́фія**.

ПНИ́ЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Збільш. до **пень**.

ПНУ́ТИ *див.* **п'я́сти**.

ПНУ́ТИСЯ *див.* **п'я́стися**.

ПНУЧИ́СЬ. Дієприсл. до **пну́тися**.

ПО, *прийм.*, *з місц. і знах. відмінками.* Сполучення з прийм. по виражають: Просторові відношення: 1. *з місц. в.* Указує на предмет, місце і т. ін., на поверхні яких відбувається дія, рух або хто-, що-небудь перебуває, розташовується, розміщується. // Указує на предмет, місце і т. ін., вздовж якого відбувається дія або хто-, що-небудь перебуває, розташовується, розміщується. // Указує на предмет, поверхня якого є місцем виявлення дії. 2. *з місц. в.* Указує на місце, простір, у межах якого відбувається дія, рух або хто-, що-небудь перебуває, розташовується, розміщується. // *з ім. у мн.* Указує на кілька однорідних місць, стосовно яких виконується, відбувається дія. // *з ім. у мн.* Указує на осіб, місця, які хто-небудь часто або неодноразово відвідує. *Ходити по лікарях.* 3. *із знах. в. ім.* рука, бік, сторона *і т. ін. з означ.* Указує на напрямок дії або на місце перебування, розташування, розміщення кого-, чого-небудь. 4. *з місц. в.* Указує того, в напрямку руху чого також хто-, що-небудь рухається; прот. проти. 5. *із знах. в.* Указує на предмет, місце, простір, що є межею поширення певної дії або ознаки. Об'єктні відношення: 6. *з місц. в.* Указує на об'єкт, що на нього безпосередньо спрямована дія. 7. *із знах. в.* Указує на предмет, особу, що є метою дії, руху. *Іти по воду.* 8. *з місц. в.* Указує на того (те), за ким, чим хто-небудь тужить, уболіває, сумує і т. ін.; синонімічне часто вживаному словосполученню за з оруд. в. ім. Об'єктно-обставинні відношення: 9. *з місц. в.*, *розм.* Указує на вид, сферу діяльності. // *у сполуч. з ім. у мн.* Указує на вид діяльності, якою хто-небудь займається, часто, неодноразово міняючи місце перебування. // *рідко.* Указує на те, в межах чого щось поширюється, діє. *Наказ по університету.* Часові відношення: 10. *з місц. в.* Указує на дію, подію і. т. ін., після яких щось відбувається, настає, з'являється, або на особу, після якої хто-, що-небудь лишається тощо. *Відпочивати по обіді.* // Указує на відрізок часу, певний період, після закінчення якого що-небудь відбувається, настає і т. ін. // Указує на певний час у годинах. 11. *з місц. в.*, *розм.* Указує на того (те), кого, чого не стало (хтось помер, щось зникло, розбилося і т. ін.). 12. *з місц. в.*, *розм.* Указує на певний (який чимсь характеризується) відрізок часу, коли відбувається дія. // *у сполуч. з ім. у мн.* Указує на час, коли відбувається регулярно повторювана дія. 13. *з місц. в.* Указує на що-небудь як на часову межу тривання дії, стану тощо. // *у сполуч. з прийм.* з, *рідше* від *та ім. або порядк. числ., що означають день, число, рік і т. ін.* Указує на кінець дії, стану і т. ін. // *розм.* Уживається в стійких словосполученнях, указуючи на часову межу тривання дії, стану і т. ін.; синонімічне літературному словосполученню до з род. в. ім. 14. *з місц. в.* Указує на послідовність у розташуванні, розміщенні певних предметів, осіб, на послідовну зміну однієї дії, особи, одного стану, предмета, явища іншою дією, особою і т. ін. 15. *з місц. в.*, *у сполуч. з порядк. числ. та ім.* рік, год, весна *і т. ін.*, *діал.* Указує на чий-небудь вік. Означально-обставинні відношення: 16. *з місц. в.* Указує на характеристику особи, предмета і т. ін. через їх стосунок до іншої особи, іншого предмета тощо. *Бабуня по матері. Товариш по школі.* // *у сполуч. з прикм.*, *розм.* Указує на особливості, які характеризують кого-небудь. 17. *із знах. в.* Указує на яку-небудь межу, міру, що стає ознакою предмета. 18. *з місц. в.*, *розм.* Уживається в складі предикативних конструкцій, вказуючи на стан, у якому хто-небудь перебуває після завершення дії, названої іменником. 19. *з місц. в.* Указує на спосіб дії. *Читати по складах.* // Указує на спосіб називання когось. 20. *з місц. в.* Указує на те, за допомогою чого відбувається дія. 21. *із знах. та місц. в.*, *з особ. займ.* Указує на того, згідно з чиєю звичкою, думкою, чим бажанням і т. ін. відбувається дія. 22. *з місц. в.* Указує на підставу якої-небудь дії. 23. *з місц. в.*, *розм.* Указує на те, згідно з чим, відповідно до чого відбувається дія; синонімічне літературному словоспол. за з оруд. в. ім. 24. *з місц. в.*, *розм.* Указує на відповідність кого-, чого-небудь комусь або чомусь. 25. *з місц. в. ім.* щастя, суть *і т. ін.* Уживається при вставних словах, що виражають ставлення до висловлюваного, оцінку чогонебудь і т. ін. Відношення кількості, міри, ступеня: 26. *із знах. і місц. в.*, *у сполуч. з кільк. числ.* Указує на кількість (точну або приблизну) осіб, предметів, розподіл їх, частоту повторення дії і т. ін. 27. *з місц. в.* Указує на предмет як один із порівну збираних або розподілюваних у процесі дії. 28. *із знах. і місц. в.*, *у сполуч. з кільк. числ. та сл. з кільк. знач.* Указує на обсяг, об'єм розподілюваного. 29. *з місц. в.* Указує на тривалість певного проміжку часу, що повторюється. 30. *з місц. в.*, *у сполуч. з кільк. числ. та сл. з кільк. знач.* Указує на певну відстань, яку проходять, проїжджають і т. ін. за однаковий проміжок часу. 31. *із знах. в.*, *у сполуч. з кільк. числ.* Указує на однаковий вік кількох осіб. 32. *із знах. і місц. в.*, *часто у сполуч. з кільк. числ.* Уживається для позначення ціни, вартості за одиницю чого-небудь. 33. *з місц. в.* Указує на величину, розмір, вагу і т. ін. чого-небудь. 34. *із знах. в.* Уживається в стійких словосполученнях, що передають міру, ступінь, межу вияву дії, ознаки. Відношення мети: 35. *з місц. в.*, *розм.* Указує на мету виконання дії, призначення чого-небудь. Відношення причини: 36. *з місц. в.*, *розм.* Указує на причину дії або стану.

ПОАГІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і неперех.* Агітувати якийсь час.

ПО-АЗІА́ТСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-азіа́тському**.

ПО-АЗІА́ТСЬКОМУ, *присл.* Як у азіатів, за звичаєм азіатів.

ПО-АЛБА́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-алба́нському**.

ПО-АЛБА́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у албанців, за звичаєм албанців. 2. Албанською мовою.

ПО-АНГЛІ́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-англі́йському**.

ПО-АНГЛІ́ЙСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у англійців, за звичаєм англійців. 2. Англійською мовою.

ПОАПЛОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Аплодувати якийсь час.

ПО-АРА́БСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-ара́бському**.

ПО-АРАБСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у арабів, за звичаєм арабів. 2. Арабською мовою.
ПОАРКУШЕВИЙ, -а, -е. Встановлюваний з розрахунку за один аркуш. *Поаркушевий гонорар.*
ПОАРКУШЕВО. Присл. до **поаркушевий**.
ПОАРКУШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **поаркушевий**.
ПОАРКУШНО. Присл. до **поаркушний**.
ПО-АРМІЙСЬКОМУ, *присл.* Як прийнято в армійців, в армії.
ПОАРШИННО, *присл.* Міряючи, обмірюючи, обраховуючи щось в аршинах.
ПО-АФРИКАНСЬКОМУ *і* **ПО-АФРИКАНСЬКИ**, *присл.* Як у африканців, за звичаєм африканців.
ПОАХАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Деякий час ахати.
ПОАХКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Деякий час ахкати.
ПОБАБИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Вкритий зморшками.
ПОБАБИТИ *див.* **побабувати**.
ПОБАБІТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* 1. Укритися зморшками (про тіло, шкіру). 2. Стати бабою (*див.* **баба**[1] 4); збабитися (часто з відтінком зневаги).
ПО-БАБСЬКИ, *присл., розм.* Те саме, що **по-баб'ячому**.
ПО-БАБСЬКОМУ, *присл., розм.* Те саме, що **по-баб'ячому**. // Як у баби.
ПОБАБУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОБАБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* побаблять; *док., розм., заст.* Бабувати якийсь час.
ПОБАБЧЕНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Укритий зморшками (про тіло, шкіру); зморшкуватий. // *рідко.* Пом'ятий, зім'ятий (про тканину).
ПОБАБЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., рідко.* 1. *фам.* Стати старою; постаріти. 2. *розм.* Укритися зморшками (про тіло, шкіру). *Обличчя побабчилось.*
ПО-БАБ'ЯЧИ, *присл., розм.* Те саме, що **по-баб'ячому**.
ПО-БАБ'ЯЧОМУ, *присл., розм.* Як баба, подібно до баби (*див.* **баба**[1] 3) (часто з відтінком зневаги). *Плакати по-баб'ячому.*
ПОБАВИТИ, -влю, -виш; *мн.* побавлять; *док., перех.* Бавити якийсь час.
ПОБАВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* побавляться; *док.* 1. *чим, з ким і без додатка.* Забавлятися, гратися якийсь час. // Веселитися, розважатися якийсь час. 2. Грати в яку-небудь гру якийсь час.
ПОБАГАТІТИ, -іємо, -ієте, *док.* Стати багатими (про всіх чи багатьох).
ПОБАГАТО, *присл., розм.* Щоразу багато, у великій кількості.
ПОБАГАТУ, *присл., розм., рідко.* Те саме, що **побагато**.
ПОБАГАТШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **багатшати**.
ПОБАГРОВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **побагровіти**. // *у знач. прикм. Побагровілий ніс.*
ПОБАГРОВІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **побагровілий**.
ПОБАГРОВІТИ, -ію, -ієш. Док. до **багровіти** 1.
ПОБАДЬОРІШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **бадьорішати**.
ПОБАЖАННЯ, -я, *с.* Висловлене, виражене бажання здійснити, одержати, здобути і т. ін. що-небудь. // Пропозиція, вимога.
ПОБАЖАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. *кому чого або з інфін.* Висловити побажання про здійснення чого-небудь. // *кому кого, чого.* Висловити побажання, щоби хто-небудь мав когось або щось. 2. *чого або з інфін.* Виявити бажання здійснити, одержати, здобути що-небудь; забажати.
ПОБАЖАТИСЯ, -ається, *док., безос., розм.* Захотітися, забажатися.
ПОБАЗАРУВАТИ, -ую, -уєш *і рідше* **ПОБАЗАРЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., розм.* Базарувати якийсь час.
ПОБАЗАРЮВАТИ *див.* **побазарувати**.
ПОБАЗГРАНИЙ, -а, -е, *зневажл.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **побазграти**.
ПОБАЗГРАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., зневажл.* Невміло, погано пописати.
ПОБАЗІКАТИ, -аю, -аєш, *док., зневажл.* Базікати якийсь час.
ПОБАЙДИКУВАТИ, -ую, -уєш, *док., розм.* Байдикувати якийсь час.
ПОБАЛАКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Переговорити, порозумітися з ким-небудь. 2. Балакати (у 1 знач.) якийсь час.
ПОБАЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Балувати якийсь час.
ПОБАЛУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Балуватися якийсь час.
ПОБАЛЯНДРАСИТИ, -ашу, -асиш, *док., розм.* Баляндрасити якийсь час.
ПО-БАНДИТСЬКОМУ *і* **ПО-БАНДИТСЬКИ**, *присл.* Як це чинять, роблять бандити, за їхнім звичаєм.
ПОБАНЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **побанити**.
ПОБАНИТИ, -ню, -ниш, *перех., діал.* Док. до **банити**.
ПОБАНУВАТИ, -ую, -уєш, *док., діал.* Посумувати.
ПОБАРАБАНИТИ, -ню, -ниш, *док.* Барабанити якийсь час.
ПОБАРАНІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Безтямний (про очі, погляд); посоловілий.
ПОБАРАНІТИ, -іє, *док., розм.* Стати безтямним, нічого не виражати (про очі, погляд); посоловіти.
ПОБАРИТИСЯ, -барюся, -баришся, *док., розм.* Баритися якийсь час.
ПОБАРИШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., заст.* Баришувати якийсь час.
ПОБАРЛОЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док., розм.* Барложитися якийсь час.
ПОБАТАЛЬЙОННИЙ, -а, -е, *військ.* Здійснюваний окремими батальйонами, по батальйонах.
ПОБАТАЛЬЙОННО, *військ.* Присл. до **побатальйонний**.
ПОБАТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Порізати що-небудь великими шматками.
ПО-БАТЬКІВСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-батьківському**.
ПО-БАТЬКІВСЬКОМУ, *присл.* Як батько, подібно до батька.
ПОБАТЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *док., розм.* 1. *перех. і без додатка.* Батькувати (у 1 знач.) якийсь час. 2. *неперех., рідко.* Побути за батька на весіллі.
ПОБАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побачити**. // **побачено**, *безос. присудк. сл.*
ПОБАЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Зустріч двох або кількох осіб (звичайно за домовленістю). // Зустріч закоханих. ** **До (скорого, швидкого, приємного і т. ін.) побачення** – усталена форма прощання. 2. Зустріч за спеціальним дозволом з особою, що перебуває в лікарні, закритому навчальному закладі, в'язниці і т. ін.
ПОБАЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Сприйняти зором, спостерегти. // Потрапивши куди-небудь, дістати можливість особисто спостерігати, на власні очі бачити щось. // Зустріти кого-небудь особисто. // Дочекатися, стати свідком чого-небудь бажаного, давно очікуваного. // Уявити собі кого-, що-небудь. 2. Глянувши на кого-, що-небудь, помітити, виявити, відкрити для себе щось. // *кого, що в кому – чому.* Розгадати, розкрити суть, приховані ознаки кого-, чого-небудь. // Зрозуміти, усвідомити щось, прийти до якого-небудь висновку. // *тільки* 1 *ос.* Подумати, зважити, перш ніж починати що-небудь. 3. *що.* Особисто зазнати, пережити, відчути що-небудь. // *тільки* 2 *ос.* Упевнитися в правдивості, неминучості того, що стверджується, повідомляється. // *тільки* 1 *ос.* Уживається із знач. ч а с, ж и т т я п о к а ж е. // *тільки 2 і 3 ос.* Уживається для висловлення погрози.
ПОБАЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Зустрітися з ким-небудь особисто; побачити одне одного.
ПОБГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побгати**.
ПОБГАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **побганий**.
ПОБГАТИ, -аю, -аєш, *перех.* 1. Док. до **бгати** 1 – 3. *Побгати сорочку.* 2. *док., діал.* Наліпити з тіста пирогів, вареників і т. ін.
ПОБГАТИСЯ, -ається. Док. до **бгатися** 1, 2.
ПОБЕДРИНА, -и, *ж., зах.* 1. Горизонтальна поперечина, що з'єднує два стовпи. 2. У колесі млина – перехрестя.
ПОБЕЗЧЕСТИТИ, -ещу, -естиш, *док.* Збезчестити всіх чи багатьох.
ПОБЕКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Бекати якийсь час.
ПО-БЕЛЬГІЙСЬКОМУ *і* **ПО-БЕЛЬГІЙСЬКИ**, *присл.* Як у бельгійців, за звичаєм бельгійців.
ПОБЕЛЬКОТАТИ, -кочу, -кочеш *і* **ПОБЕЛЬКОТІТИ**, -очу, -отиш, *док.* Белькотати якийсь час.
ПОБЕЛЬКОТІТИ *див.* **побелькотати**.
ПО-БЕНГАЛЬСЬКОМУ *і* **ПО-БЕНГАЛЬСЬКИ**, *присл.* 1. Як у бенгальців, за звичаєм бенгальців. 2. Бенгальською мовою.
ПОБЕНКЕТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. Взяти участь у бенкеті; погуляти. 2. Бенкетувати якийсь час.
ПОБЕРДИТИСЯ, -иться, *безос., заст.* Пощастити, поталанити. *Йому не побердилось.*
ПОБЕРЕГТИ, -ежу, -ежеш; *мин. ч.* поберіг, -регла, -регло; *док., перех.* 1. Не допустити даремного витрачання чого-небудь; приберегти. 2. Поставитися дбайливо до кого-, чого-небудь, запобігаючи чомусь. *Поберегти життя.*
ПОБЕРЕГТИСЯ, -ежуся, -ежешся; *мин. ч.* поберігся, -реглася, -реглося; *док.* 1. Подбати про своє здоров'я, стати обачним, уважним до себе. 2. *кого, чого, із спол.* щ о б *і без додатка.* Виявити пильність, обережність; остерегтися. // *наказ. сп.* **побережись!** Уживається як застереження.
ПОБЕРЕЖАНИН, -а, *ч., рідко.* Житель побережжя.
ПОБЕРЕЖЕЦЬ, -жця, *ч., рідко.* Те саме, що **побережанин**.
ПОБЕРЕЖЖЯ, -я, *с.* Смуга землі, місцевість уздовж берега моря, озера і т. ін.; узбережжя.
ПОБЕРЕЖИНА, -и, *ж., діал.* Побережжя.
ПОБЕРЕЖНИЙ, -а, -е. Розміщений, розташований і т. ін. на березі; узбережний.
ПОБЕРЕЖНИК, -а, *ч.* Невеликий перелітний птах.
ПОБЕРЕЖНИК, -а, *ч., заст.* Лісовий сторож.
ПОБЕРЕЖНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **побережник**.
ПО-БЕРЕЗНЕВОМУ, *присл.* Як у березні.
ПОБЕРІГАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., діал.* Берегти.
ПОБЕРІГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., перех., діал.* Стерегтися.
ПОБЕСІДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. Бесідувати якийсь час. 2. *заст.* Бути на бесіді (у 3 знач.), бенкетувати якийсь час.
ПОБЕШКЕТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Бешкетувати якийсь час.
ПОБЕШПЕТИТИ, -ечу, -етиш, *док., діал.* Запаскудити (все чи багато чого).
ПОБЕШТАТИ, -аю, -аєш, *док., діал.* Вилаяти (всіх чи багато кого).
ПОБИВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **побивати** 6.
ПОБИВАНКА, -и, *ж., рідко.* Поразка.
ПОБИВАННЯ, -я, *с.* 1. Тужіння за ким-небудь. 2. Турбота, клопіт про кого-небудь.
ПОБИВАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех.* 1. *розм.* Завдавати ударів кому-небудь; бити. // *перен.* Доводити неправильність (якихсь чуток, чиїх-небудь тверджень, переконань тощо). // *перен.* Завдавати страждань кому-небудь. 2. *розм.* Позбавляти життя, убивати всіх чи багатьох. // Полюючи, забивати дичину. // Нищити, пошкоджувати рослини, посіви і т. ін. (про град, мороз тощо). 3. *розм.* Пошкоджувати яку-небудь частину тіла ударами, поштовхами і т. ін.; забивати. 4. Завдавати поразки супротивникові; перемагати кого-небудь. // Перевершувати в чому-небудь; перемагати в труді, змаганні, грі. *Побити рекорди.* 5. *рідко.* Виводити з гри, забирати фігуру або карту противника. 6. *діал.* Оббивати.
ПОБИВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Судорожно здригатися, кидатися, метатися. 2. Дуже тужити, нудьгувати, жалкувати за ким-, чим-небудь. // Переживати через кого-, що-небудь. // *над ким – чим.* Плакати, приказувати, припадаючи до тіла покійника. 3. Старатися, докладати зусиль, домагаючись чого-небудь або переборюючи якісь труднощі. // Дуже турбуватися, дбати про кого-, що-небудь, виявляти особливу увагу до когось, чогось. // Жити, тяжко працюючи, терплячи нестатки в чому-небудь. *Побиватися в наймах.*
ПОБИВАЧ, -а, *ч., зах.* Знаряддя для набивання обручів.
ПОБИВАЧКА, -и, *ж., зах.* Те саме, що **побивач**.
ПОБИЙПЕС, -пса, *ч., рідко.* Те саме, що **гицель**.
ПОБИРАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **побирати**.
ПОБИРАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., діал.* Брати. *Побирати на сміх.*
ПОБИТ, -у, *ч., розм.* 1. Умови життя; побут. 2. Спосіб, характер чого-небудь; порядок, установлений чи заведений десь. // *у знач. присл., у сполуч. з прикм. або займ.,* **побитом**. ** **З якого побиту?** – чому?; з якої причини? **Яким побитом?** – як потрапив (потрапила) сюди, як опинився (опинилася) тут?
ПОБИТИ, -б'ю, -б'єш, *док., перех.* 1. *з прийм.* в (у), о б, п о. Постукати, поплескати по чому-небудь, об щось. 2. *кого.* Завдати ударів кому-небудь; вибити. // *перен.* Піддати гострій критиці, викрити кого-, що-небудь. 3. Позбавити життя, вбити всіх чи багатьох. // Знищити, пошкодити рослини, посіви і т. ін. (про град, мороз тощо). // *безос.* // *перен.* Довести до відчаю, пригнітити. 4. Розбити, розколоти на шматки. 5. Пошкодити ударами, поштовхами і т. ін. // Стоптати, зносити (взуття). // Проїсти тканину, одяг і т. ін. (про міль). // Укрити заглибинами шкіру обличчя (про віспу). 6. Завдати поразки супротивникові; перемогти. // Перевершити в чому-небудь; перемогти в труді, змаганні, грі. ** **Побити рекорд** – перемогти в змаганні. 7. *карт.* Покрити карту. *Побити десятку.* 8. *діал.* Прикрасити. 9. *діал.* Оббити. *Побити дах залізом.* ** **Побила мене (тебе, їх і т. ін.) лиха година**, *заст.* – спіткало когось лихо, нещастя. **Побити поклони**, *заст.* – низько, до землі вклонитись.
ПОБИТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побити** 2 – 9. // *у знач. прикм.* // **побито**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Убитий, забитий (про багатьох). // *перен.* Зневірений, знесилений, пригнічений. 3. *у знач. прикм.* Розбитий, розколотий на шматки. 4. *у знач. прикм.* Пошкоджений ударами, поштовхами і т. ін. // Зіпсований ударами, поштовхами і т. ін. (порваний, оббитий тощо). 5. *у знач. прикм.* Переможений, розгромлений у бою.
ПОБИТИСЯ, -б'юся, -б'єшся, *док.* 1. Удатися до бійки, вчинити бійку з ким-небудь. // Позмагатися, помірятися з ким-небудь силою. 2. Воювати, боротися проти кого-небудь, за щось якийсь час. 3. *перен.* Уживати всіх заходів, докладати зусиль якийсь час, добиваючись чого-небудь або переборюючи труднощі. // Намагатися подолати, перебороти щось, не піддаватися чому-небудь якийсь час. 4. Розбитися, розколотися на шматки. 5. Зазнати пошкоджень від ударів, поштовхів і т. ін. // Упавши або вдарившись об що-небудь, забитися. // Стоптатися, зноситися (про взуття). // Зіпсуватися, стати несправним від ударів, поштовхів і т. ін. 6. Битися (у 1 знач.) якийсь час.
ПОБИТОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **побутовий**.
ПОБИТТЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побити** 2, 3, 6.
ПОБІГАЙКА, -и, *ж., розм.* Людина, яка довго не затримується на одному місці; непосида.
ПОБІГАЙЧИК, -а, *ч., звичайно у сполуч.* зайчик-побігайчик, *розм.* Уживається на позначення зайця (перев. як епітет).
ПОБІГАНКИ, -нок, *мн., розм.* Те саме, що **побігеньки**.
ПОБІГАННЯ, -я, *с., заст.* Біганина, побігеньки.
ПОБІГАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Бігати якийсь час. 2. *розм.* Док. до **бігати** 6.
ПОБІГАЧ, -а, *ч., розм.* Особа, що виконує незначні доручення, робить дрібні послуги кому-небудь, бігаючи, ходячи кудись.
ПОБІГАЧКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **побігайка**. 2. *жарт.* Пронос.
ПОБІГАШКИ, -шок, *мн., розм., рідко.* Те саме, що **побігеньки**.
ПОБІГЕНЬКИ, -ньок, *мн., розм.* Виконання дрібних доручень, пов'язане з посиланням куди-небудь, з біганиною. ** **На побігеньках бути (служити і т. ін.)**: а) виконувати незначні доручення, робити дрібні послуги кому-небудь, бігаючи, ходячи кудись; б) бути в повній залежності від кого-небудь.
ПОБІГТИ, -біжу, -біжиш, *док.* 1. Почати бігти в якому-небудь напрямку. // *розм.* Швидко, спішно піти, сходити куди-небудь з якоюсь метою. // Почати тікати, відступати. 2. *перен.* Почати швидко рухатися (їхати, котитися і т. ін.) в якому-небудь напрямку. // Почати швидко нестися в повітрі (про хмари, дим і т. ін.). // Почати швидко проходити, мигтіти перед очима під час руху, їзди. // Простягтися в далечінь довгою смугою, довгим рядом. // З'явившись, почати швидко розходитися, поширюватись у якому-небудь на-

прямку. 3. Швидко змінити напрям руху, перебігти з одного предмета на інший (про очі, погляд). 4. *перен.* Потекти, политися. 5. *перен., розм.* Зашумувавши під час кипіння, почати виливатися через вінця посуду. 6. *за кого і без додатка, розм.* Узяти шлюб (про жінку); вийти заміж.

ПОБІГУ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Те саме, що **побіга́йка**.

ПОБІГУ́ЩИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Моторний, прудкий, рухливий. 2. Який постійно бігає туди-сюди.

ПОБІ́ДА, -и, *ж., поет., заст.* Перемога.

ПО-БІДА́ЦЬКОМУ *і* **ПО-БІДА́ЦЬКИ**, *присл., розм.* Як у бідаків, бідолах, у становищі, схожому на їхнє.

ПОБІДА́Ш, -а́, *ч., діал.* Бідолага.

ПОБІДЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **бідола́шний**. // *у знач. ім.* **побіде́нний**, -ного, *ч.* Те саме, що **бідола́ха**.

ПОБІДЕ́ННИК, -а, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **бідола́ха**.

ПОБІДИ́Т, -у, *ч.* Порошковий твердий сплав з монокарбіду вольфраму і кобальту.

ПОБІ́ДИТИ, -іджу, -і́диш, *док., діал.* Образити.

ПОБІДИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **побіди́т**.

ПОБІ́ДКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Бідкатися якийсь час.

ПОБІ́ДНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **бідола́шний**.

ПОБІ́ДНИК, -а, *ч., заст.* Переможець.

ПОБІ́ДНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **побі́дник**.

ПОБІДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **бідні́ти**.

ПОБІДНІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **бідні́шати**.

ПОБІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Бідувати якийсь час.

ПОБІ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється одночасно, у зв'язку з чим-небудь; який супроводжує що-небудь основне, головне. 2. Який здійснюється, виконується нашвидку і відзначає тільки окремі риси, особливості. // Який не торкається суті справи; неглибокий.

ПОБІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **побі́жний** 2.

ПОБІ́ЖНО, *присл.* 1. Одночасно, у зв'язку з чим-небудь іншим, основним. // Між іншим, мимохідь. 2. Нашвидку, не заглиблюючись у деталі. // Поверхово, неглибоко.

ПОБІ́Й, -бо́ю, *ч.* 1. Дія за знач. **поби́ти** 2. 2. *перев. мн.* Удари, яких завдають кому-небудь (людям, тваринам). // Сліди від таких ударів. 3. *заст.* Бій. 4. *діал.* Дах.

ПОБІ́К, *розм.* 1. *присл.* Те саме, що **по́ряд**[1] 1; обік. 2. *у знач. прийм., з род. в.* Уживається на позначення місця, особи, предмета, недалеко від яких відбувається дія або перебуває хто-, що-небудь; біля, коло.

ПОБІ́Л, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **побіли́ти** 1. 2. *спец.* Біла глина.

ПОБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побіли́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОБІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побіли́ти** 1.

ПОБІЛИ́ТИ, -білю́, -бі́лиш, *док., перех.* 1. Док. до **біли́ти**. 2. Закінчити білити.

ПОБІЛИ́ТИСЯ, -білю́ся, -бі́лишся, *док.* Зробити побілку (у 1 знач.).

ПОБІЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **побілі́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОБІЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **побілі́лий**.

ПОБІЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побілі́ти**.

ПОБІЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **білі́ти** 1. // Стати сивим; посивіти.

ПОБІЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **білі́шати**. // Стати сивішим; посивішати.

ПОБІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **побіли́ти** 1. 2. Шар білої фарби, вапна, крейди, нанесений на що-небудь. 3. *спец.* Біла глина.

ПОБІЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побілува́ти**.

ПО-БІЛОРУ́СЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-білору́ському**.

ПО-БІЛОРУ́СЬКОМУ, *присл.* 1. Як у білорусів, за звичаєм білорусів. 2. Білоруською мовою.

ПОБІЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. *рідко.* Те саме, що **побіли́ти** 1. 2. *спец.* Обдерти шкуру із забитої тварини.

ПО́БІЛЬ, -і, *ж., діал.* Дрібні шматочки цукру.

ПОБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **по́біль**.

ПОБІ́ЛЬШ *див.* **побі́льше**.

ПОБІ́ЛЬШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побі́льшати**.

ПОБІ́ЛЬШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **бі́льшати**. // *безос.* Зрости кількісно; прибути.

ПОБІ́ЛЬШЕ, *рідше* **ПОБІ́ЛЬШ**, *присл., розм.* 1. Якомога більше, більш. 2. Те саме, що **здебі́льшого**; переважно.

ПОБІ́ЛЬШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побі́льшити**. // *у знач. прикм.*

ПОБІ́ЛЬШЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **побі́льшити** і **побі́льшитися**.

ПОБІ́ЛЬШИЙ, -а, -е, *діал.* Більший.

ПОБІ́ЛЬШИТИ *див.* **побільшува́ти**.

ПОБІ́ЛЬШИТИСЯ *див.* **побільшува́тися**.

ПО-БІЛЬШОВИ́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-більшови́цькому**.

ПО-БІЛЬШОВИ́ЦЬКОМУ, *присл.* Як більшовик, подібно до більшовика. // Як у більшовика.

ПОБІЛЬШУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **побільшува́ти**.

ПОБІЛЬШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **ПОБІ́ЛЬШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех.* 1. Робити більшим за кількістю, величиною, об'ємом і т. ін. 2. Робити більшим за ступенем, силою, інтенсивністю вияву; посилювати.

ПОБІЛЬШУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, **ПОБІ́ЛЬШИТИСЯ**, -шиться, *док., розм.* 1. Ставати більшим за кількістю, величиною, об'ємом і т. ін. 2. Ставати більшим за ступенем, силою, інтенсивністю вияву; посилюватися.

ПОБІЛЮВА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **побі́лювати**.

ПОБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **біли́ти** 1.

ПОБІ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок., рідко.* Пас. до **побі́лювати**.

ПОБІЛЯ́. 1. *прийм., з род. в.* Уживається на позначення місця, предмета, особи, недалеко від якого (якої) відбувається дія або перебуває хто-, що-небудь; біля, коло. 2. *присл., рідко.* Те саме, що **по́ряд**[1] 1; поблизу.

ПО-БІЛЯ́ЧОМУ, *присл.* Як білка. // Як у білки.

ПОБІ́Р, -бо́ру, *ч.* 1. *перев. мн., заст.* У дореволюційній Росії – збір грошима або натурою (на користь держави, поміщика і т. ін.). 2. *діал.* Дія за знач. **побира́ти**. 3. *діал.* Призов на військову службу.

ПОБІ́РЕЦЬ, -рця, *ч., іст.* Збирач податків.

ПО-БІРМА́НСЬКОМУ *і* **ПО-БІРМА́НСЬКИ**, *присл.* Як у бірманців, за звичаєм бірманців.

ПОБІРНИ́ЦІ, -и́ць, *мн., зах.* Те саме, що **пло́скінь**.

ПОБІ́РЧИЙ, -ого, *ч., іст.* Збирач податків.

ПОБІСНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Біснуватися якийсь час.

ПО́БІЧ, *присл., у знач. прийм., з род. в., розм.* Те саме, що **по́ряд**[1].

ПОБІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який не має прямого, безпосереднього стосунку до чого-небудь, не пов'язаний з головним, основним; другорядний. // Якого одержують одночасно, разом з основним; вторинний. ** **Побі́чний на́голос**, *лінгв.* – додатковий наголос у багатоскладовому слові. 2. Розташований, розміщений поряд із чим-небудь. // Розташований, розміщений по обидва боки або навколо чого-небудь. // Який лежить, пролягає осторонь основного, прямого шляху. *Побічна дорога.* 3. Чужий, який не належить до даного колективу, товариства і т. ін.; сторонній. // Який перебуває у непрямій спорідненості, належить до бічної лінії спорідненості. 4. Не притаманний даному колективу, товариству і т. ін.; який проникає ззовні, від чужих.

ПОБІ́ЧНИЦЯ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **бі́льце**.

ПОБІ́ЧНО. Присл. до **побі́чний** 1.

ПОБІЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех., зах.* Побити.

ПОБЛАГОСЛОВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш; *мн.* поблагословля́ть; *док.* 1. *перех. і неперех., заст.* Док. до **благослови́ти** 1 – 3. 2. *перех. і без додатка, жарт.* Побити кого-небудь.

ПОБЛАГОСЛОВИ́ТИСЯ, -влю́ся, -ви́шся; *мн.* поблагословля́ться; *док., заст.* 1. Док. до **благослови́тися**. 2. Перехреститися. ** **Поблагослови́тися на світ**, *безос.* – розвиднітися, розсвінути.

ПОБЛАГОСЛО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Якого хтось поблагословив.

ПОБЛА́ЖКА, -и, *ж., розм.* Занадто невимогливе, м'яке ставлення до кого-, чого-небудь; потурання, попуск. *Давати поблажку.*

ПОБЛА́ЖЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який занадто невимогливо, м'яко ставиться до кого-, чого-небудь, потурає комусь. // Який виражає м'якість, терпимість, доброзичливість, свідчить про них. 2. Вибачливий, милостивий. 3. Який виражає перевагу перед ким-, чим-небудь, прихильно-зверхнє ставлення до когось, чогось.

ПОБЛА́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **побла́жливий**.

ПОБЛА́ЖЛИВО. Присл. до **побла́жливий**.

ПОБЛАКИ́ТНІТИ, -іє. Док. до **блаки́тніти** 1.

ПОБЛАКИ́ТНІШАТИ, -ає. Док. до **блаки́тнішати**.

ПОБЛИ́ЖНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **по́близький**.

ПОБЛИ́ЖЧАТИ, -ає. Док. до **бли́жчати**.

ПОБЛИ́ЖЧЕ, *присл., розм.* Трохи ближче.

ПОБЛИ́ЗИТИ, -и́жу, -и́зиш, *док., перех., рідко.* Наблизити (взагалі чи занадто).

ПОБЛИЗУ́. 1. *присл.* На невеликій віддалі від чого-небудь; недалеко. 2. *у знач. прийм., з род. в.* Уживається на позначення місця; біля.

ПОБЛИЗУМЕРИДІА́ННИЙ, -а, -е, *геогр.* Розташований поблизу, недалеко від меридіана.

ПО́БЛИЗЬКИЙ, -а, -е. Розташований близько, недалеко; ближній.

ПОБЛИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., діал.* Бликати якийсь час.

ПОБЛИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., діал.* Бликати час від часу.

ПОБЛИ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.* Блимати якийсь час. *Поблимати очима.*

ПОБЛИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побли́мувати**.

ПОБЛИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Блимати час від часу.

ПО́БЛИСК, -у, *ч.* Яскраве сяяння, світіння; блиск.

ПОБЛИ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Блискати якийсь час. // *безос.*

ПОБЛИСКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Блискотіти якийсь час.

ПОБЛИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побли́скувати**. *Поблискування очей.*

ПОБЛИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Блискати час від часу або помалу, слабким блиском. 2. Блищати час від часу. // Вирізнятися раз у раз блиснюю, блиском; блітіи. 3. *перен.* Раптово з'являтися раз у раз.

ПОБЛИЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* Блищати якийсь час.

ПОБЛІ́ДЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **блі́днути**. // *у знач. прикм.*

ПОБЛІ́ДНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Стати блідим, блідішим. 2. *тільки 3 ос.* Втратити яскравість забарвлення; потьмяніти, поблякнути. 3. *тільки 3 ос., перен.* Втратити яскравість, виразність.

ПОБЛО́КОВИЙ, -а, -е. Який передбачає використання блоків.

ПОБЛУДИ́ТИ[1], -блуджу́, -блу́диш, *док.* 1. Блудити (*див.* **блуди́ти**[1] 1) якийсь час. 2. *діал.* Помилитися, зробити помилку.

ПОБЛУДИ́ТИ[2], -блуджу́, -блу́диш, *док.* Блудити (*див.* **блуди́ти**[2]) якийсь час.

ПОБЛУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Ходити, їздити і т. ін. якийсь час без певної мети і напрямку. // Ходити, їздити і т. ін. якийсь час, не знаючи шляху, напрямку. // Їздити по світу якийсь час, часто змінюючи місцеперебування.

ПОБЛЯ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **побля́кнути**. // *у знач. прикм.*

ПОБЛЯ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **побля́клий**.

ПОБЛЯ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Втратити свіжість, прив'янути. 2. *тільки 3 ос.* Втратити яскравість забарвлення, кольору; потьмяніти, поблі́днути. // Те саме, що **ви́цвісти**. 3. *тільки 3 ос., перен.* Втратити яскравість, виразність. // Стати менш значним.

ПОБО́ВТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побо́втати** і **побо́втатися**. // *у знач. ім.* **побо́втаний**, -ного, *ч.*; **побо́втана**, -ної, *ж.*; *жарт.* Пришелепувата, нетямуща людина.

ПОБО́ВТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **побо́втаний**.

ПОБО́ВТАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех.* Бовтати якийсь час.

ПОБО́ВТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Бовтатися якийсь час.

ПОБО́ВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побо́втувати**.

ПОБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і неперех.* Бовтати злегка або час від часу.

ПО-БОГАТИ́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-богати́рському**.

ПО-БОГАТИ́РСЬКОМУ, *присл.* Як богатир, подібно до богатиря.

ПОБОЖЕВО́ЛІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **побожево́літи**.

ПОБОЖЕВО́ЛІТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* 1. Стати божевільним (про всіх чи багатьох). 2. *перен.* Втратити розсудливість, розважливість (про всіх чи багатьох).

ПОБОЖИ́ТИСЯ, -божу́ся, -бо́жишся, *заст.* Док. до **божи́тися**.

ПОБО́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який ревно виконує всі релігійні обряди; віруючий. // Власт. релігійній, віруючій людині. 2. Пов'язаний з релігією; церковний. 3. *уроч.* Сповнений найщирішої шани, безмежно відданий; благоговійний, шанобливий.

ПОБО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **побо́жний** 1, 3.

ПОБО́ЖНО. Присл. до **побо́жний** 1, 3.

ПО-БО́ЖОМУ, *присл.* 1. Присл. до **бо́жий**. 2. *розм.* Як годиться, як слід; добре. // Чесно, справедливо, без кривди. 3. *розм.* Потроху, не дуже багато.

ПОБО́Ї, -їв, *мн.* Вислід побиття. *Легкі побої. Тяжкі побої.* ** **Зніма́ти (зня́ти) побо́ї**, *юр.* – фіксувати сліди побиття в медичному закладі для оскарження в суді.

ПОБО́ЇЩЕ, -а, *с.* 1. *заст.* Кровопролитна битва; бій з великою кількістю жертв. 2. Місце битви. 3. *розм.* Жорстока, запекла бійка.

ПОБОЙОВИ́СЬКО, -а, *с., діал.* Побоїще.

ПОБОЙОВИ́ЩЕ, -а, *с., рідко.* Те саме, що **побо́їще**.

ПО-БОЙОВО́МУ, *присл.* 1. Як до бою. 2. Дуже енергійно, діяльно, активно.

ПО-БОЛГА́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-болга́рському**.

ПО-БОЛГА́РСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у болгар, за звичаєм болгар. 2. Болгарською мовою.

ПОБОЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поболі́ти**[1].

ПОБОЛІ́ТИ[1], -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Заболіти, почати боліти (про все чи багато чого-небудь). 2. Боліти (*див.* **болі́ти**[1]) якийсь час.

ПОБОЛІ́ТИ[2], -і́ю, -і́єш, *док.* Боліти, переживати якийсь час. *Поболіти серцем.*

ПОБОЛІ́ТИ[3], -і́ю, -і́єш, *док., розм., рідко.* Боліти, хворіти якийсь час; похворіти.

ПОБОЛІ́ТИСЯ, -і́ємося, -і́єтеся, *док., діал.* Захворіти (про всіх чи багатьох).

ПОБО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побо́лювати**.

ПОБО́ЛЮВАТИ, -ює, *недок., розм.* Боліти (*див.* **болі́ти**[1] 1) трохи або час від часу. // *безос.*

ПОБОМБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* побомбля́ть; *док., перех. і без додатка.* Бомбити якийсь час.

ПОБОРГУВА́ТИ, -гу́ю, -гу́єш, *док., розм.* 1. *перех. і без додатка.* Дати в борг. 2. *перех.* Позичити, взяти в борг.

ПОБО́РЕНИЙ, **ПОБО́РОТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поборо́ти**.

ПОБО́РЕННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **поборо́ти**, **побо́рювати**.

ПОБОРМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док.* Бормотати деякий час.

ПОБОРМОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Бормотіти деякий час.

ПОБО́РНИК, -а, *ч., книжн.* Завзятий, пристрасний захисник, прихильник кого-, чого-небудь.

ПОБО́РНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **побо́рник**.

ПОБО́РНИЦЯ, -і, *книжн.* Жін. до **побо́рник**.

ПОБОРО́ВИЙ, -а, -е, *заст., діал.* Прикм. до **побі́р** 1, 3. *Поборовий реєстр.*

ПОБОРО́ЗНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поборозни́ти**.

ПОБОРОЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* 1. Вкрити борознами, прокласти борозни. *Поборознити поле.* 2. *перен.* Перетнути в різних напрямках, утворюючи заглибини. // Укрити заглибинами.

ПОБОРОНИ́ТИ[1] *див.* **побороновува́ти.**

ПОБОРОНИ́ТИ[2], -роню́, -ро́ниш, *док., перех., розм., рідко.* Заборонити.

ПОБОРОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поборонува́ти.**

ПОБОРОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і рідко* **ПОБОРОНИ́ТИ**, -роню́, -ро́ниш, *док., перех.* 1. Спушити бороною поля, городи тощо. 2. Спушувати землю бороною якийсь час.

ПОБОРО́ТИ *див.* **побо́рювати.**

ПОБОРО́ТИЙ *див.* **побо́рений.**

ПОБОРО́ТИСЯ, -борю́ся, -бо́решся, *док.* Боротися якийсь час.

ПОБО́РСАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Борсатися якийсь час.

ПОБО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., рідко,* **ПОБОРО́ТИ**, -борю́, -бо́реш, *док., перех.* 1. Борючись із кимнебудь, перемагати. // Перемагати у війні, в бою. // Переборювати який-небудь або чийсь опір; справлятися з чим-небудь. // *перен.* Оволодівати чим-небудь, засвоювати щось (звичайно нелегке). // Знищувати кого-, що-небудь. 2. *перен.* Пересилювати які-небудь почуття, стан і т. ін. *Побороти тугу.* // Змагати кого-небудь (про сон, почуття і т. ін.). *Побороти себе.*

ПОБОРЮКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., розм.* Борюкатися якийсь час.

ПОБОСІ́ТИ, -сіємо, -сієте, *док., діал.* Залишитися без взуття (про всіх чи багатьох).

ПОБО́ЧЕНЬ, -чня, *ч.* Боковий пас у шлеї.

ПОБО́ЧИНА, -и, *ж., зах.* Бокова стінка.

ПОБОЧКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., зах.* Поцілувати.

ПОБО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Почуття тривоги, хвилювання, викликане чеканням чого-небудь неприємного, небажаного.

ПОБО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* Відчувати побоювання; боятися.

ПОБОЯ́ТИСЯ, -ою́ся, -оїшся, *док.* Відчути страх перед ким-, чим-небудь. // Не наважитися зробити щось через страх перед ким-, чим-небудь.

ПОБРА́НИЙ, ПОБРА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побра́ти.** // **побра́но, побра́то**, *безос. присудк. сл.*

ПОБРА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побрата́тися.**

ПОБРАТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побрата́тися.**

ПОБРАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Зробити друзями, здружити.

ПОБРАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Поклястися одне одному у взаємній дружбі, назватися братами. // Близько зійтися, виявити до кого-небудь братні почуття. 2. Припинити воєнні дії та обмінятися знаками дружби (про солдатів ворожих армій).

ПО-БРАТЕ́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-брате́рському.**

ПО-БРАТЕ́РСЬКОМУ, *присл.* 1. Як брат, брати, подібно до брата, братів. 2. *перен.* Прихильно, дружелюбно.

ПОБРА́ТИ, -беру́, -бере́ш, *док., перех.* 1. Узяти, схопити руками або яким-небудь знаряддям усе чи багато чого-небудь. 2. Вибрати, вирвати все чи багато чого-небудь (коноплі, льон і т. ін.). 3. Здобути, дістати все чи багато чого-небудь. 4. Одержати, стягти з кого-небудь (податки, платню за роботу, за спроданий товар і т. ін.). 5. Позичити у кого-небудь щось (про всіх чи багатьох). 6. Забрати собі, до себе, з собою все чи багато чогонебудь, усіх чи багатьох. // Набравши в щось, забрати з собою (все чи багато чого-небудь). 7. Арештувати, затримати всіх чи багатьох. 8. Відняти, забрати силою все чи багато чогонебудь. ** **Побра́ти рушники́** *за кого, у кого і без додатка* – посвататися.

ПОБРА́ТИЙ *див.* **побра́ний.**

ПОБРАТИ́М, -а, *ч.* 1. Той, хто вступив у побратимство з ким-небудь; названий брат. // Близький друг, товариш. 2. Товариш по боротьбі, битві, боях. // Соратник по якій-небудь діяльності, сподвижник. 3. *перен.* Про місто, адміністративну територію, державне підприємство і т. ін., що вступило у відносини дружби і співпраці з подібними собі в іншій країні.

ПОБРАТИ́МЕЦЬ, -мця, *ч., рідко.* Те саме, що **побрати́м.**

ПОБРАТИ́МКО, -а, *ч.* Зменш. до **побрати́м.**

ПОБРАТИ́МСТВО, -а, *с.* 1. *тільки одн.* Супроводжуваний певним обрядом давній слов'янський звичай зміцнення дружби прирівнюванням її до братських стосунків. 2. Група об'єднаних спільною діяльністю і метою людей, які додержуються певних установлених ними правил; братство. 3. *тільки одн.* Братське почуття, ставлення; дружба.

ПОБРАТИ́МСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **побрати́м.**

ПОБРА́ТИСЯ, -беру́ся, -бере́шся, *док.* 1. Взятися за що-небудь або один за одного (про всіх чи багатьох). *Побратися за руки.* 2. *розм.* Піти, відправитися куди-небудь. // Вилізти, піднятися на щонебудь або куди-небудь. 3. Пожениться. 4. *тільки 3 ос., чим, розм.* Перетворитися в щось, набути певного вигляду (про все чи багато чого-небудь).

ПО-БРА́ТНЬОМУ, *присл.* 1. Як брат, подібно до брата. 2. *перен.* Прихильно, дружелюбно.

ПО-БРА́ТСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-бра́тньому.**

ПО-БРА́ТСЬКОМУ, *присл.* Те саме, що **по-бра́тньому.**

ПОБРЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Бренькати якийсь час.

ПОБРЕ́НЬКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побре́ньковати.**

ПОБРЕ́НЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бренькати не дуже сильно або час від часу.

ПОБРЕСТИ́, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* побрів, -брела́, -брело́; *наказ. сп.* побреди́; *док.* 1. Повільно піти. 2. *через що, чим.* Піти вбрід, почати перебродити (річку, струмок, болото і т. ін.).

ПОБРЕХА́ТИ, -брешу́, -бре́шеш, *док., розм.* Брехати якийсь час.

ПОБРЕХЕ́НЬКА, -и, *ж., розм.* 1. Коротка розповідь анекдотичного або повчального характеру. 2. Те саме, що **брехня́** 1, 2.

ПОБРИГА́ДНИЙ, -а, -е. Організовуваний, здійснюваний і т. ін. окремими бригадами, за бригадами. *Побригадний метод роботи.*

ПОБРИГА́ДНО. Присл. до **побрига́дний.**

ПОБРИ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., розм.* Відчути огиду до кого-, чого-небудь.

ПОБРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побри́житися.** 2. *у знач. прикм.* Укритий зморшками, складками; зморшкуватий.

ПОБРИ́ЖИТИСЯ, -иться, *док.* 1. Укритися брижами. 2. Зібратися в зморшки, складки.

ПОБРИ́ЗКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побри́зкати.** // **побри́зкано**, *безос. присудк. сл.*

ПОБРИ́ЗКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і без додатка, кого, що чим.* Облити дрібними краплями, бризками. 2. *неперех.* Бризкати потроху якийсь час. // *безос.* 3. *перех. і неперех., фам.* Випити могорич із приводу придбання чого-небудь, радісної події і т. ін.

ПОБРИ́ЗКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. *чим.* Побризкати себе чим-небудь. *Побризкатися одеколоном.* 2. Бризкатися якийсь час.

ПОБРИ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побри́зкувати.**

ПОБРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і неперех.* Бризкати не дуже сильно або час від часу.

ПОБРИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Піти брикаючи. 2. Брикати якийсь час. // Дригати ногами якийсь час.

ПОБРИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Брикатися якийсь час. // Побавитися.

ПОБРИНІ́ТИ, -ни́ть, *док.* Бриніти деякий час.

ПОБРИ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док., рідко.* Бринькати якийсь час.

ПОБРИ́НЬКУВАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **побри́нькувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОБРИ́НЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., рідко.* Бринькати не дуже сильно або час від часу.

ПО-БРИТА́НСЬКОМУ *і* **ПО-БРИТА́НСЬКИ**, *присл.* Як у британців, за звичаєм британців.

ПОБРИ́ТИ, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* 1. Те саме, що **поголи́ти.** 2. *перен., розм.* Влучно, гостро виганити кого-небудь.

ПОБРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побри́ти.**

ПОБРИ́ТИСЯ, -и́юся, -и́єшся, *док.* Те саме, що **поголи́тися.**

ПО́БРІДКИ, *заст.* Бродяжництво, блуканина. ** **Піти́ на по́брідки** – податися бродяжити, блукати.

ПОБРІ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побрі́хувати.**

ПОБРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* 1. Брехати трохи або час від часу. 2. Гавкати не дуже голосно або час від часу.

ПОБРОДИ́ТИ[1], -броджу́, -бро́диш, *док.* 1. *неперех.* Ходити, гуляти якийсь час без певної мети і напрямку; поблукати. // Повільно ходити якийсь час по калюжах, болоту. 2. *перех., діал.* Потоптати, бродячи.

ПОБРОДИ́ТИ[2], -бро́дить, *док.* Бути якийсь час у стані бродіння.

ПОБРОДЯ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.* Бродяжити якийсь час.

ПОБРОНЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **побронзува́ти.**

ПОБРОНЗОВІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **побронзові́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який став, зробився бронзовим.

ПОБРОНЗОВІ́ТИ, -ію, -ієш. Док. до **бронзові́ти.**

ПОБРОНЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., спец.* Покрити поверхню металевих виробів тонким шаром бронзи або пофарбувати що-небудь бронзовими лаками чи фарбами.

ПОБРУДНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Зробити брудним, нечистим усе чи багато чого-небудь, зробити брудними, нечистими усіх чи багатьох.

ПОБРУДНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **побрудні́ти.** // *у знач. прикм.*

ПОБРУДНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати брудним.

ПОБРЬО́ХАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Піти, відправитися, поволі рухаючись у чому-небудь рідкому, грузькому (воді, болоті, снігу і т. ін.).

ПОБРЬО́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* 1. Те саме, що **побрьо́хати.** 2. Плескатися, хлюпатися якийсь час.

ПОБРЯ́ЗКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Брязкати якийсь час. *Побрязкати ключами.* 2. *розм.* Піти, брязкаючи чим-небудь.

ПОБРЯЗКА́Ч, -а, *ч., розм.* 1. Брязкуча прикраса. 2. *перен., заст.* Монета (у 2 знач.).

ПОБРЯЗКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Брязкотіти якийсь час.

ПОБРЯ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побря́зкувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОБРЯ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Брязкати не дуже сильно або час від часу.

ПОБУБНЯ́ВІТИ, -іє, *док.* Збільшитися, набрякнути, наповнюючись вологою, соком (про все чи багато чого-небудь).

ПОБУБОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех. і неперех.* Бубоніти якийсь час.

ПОБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. З'їздити, сходити у багато місць, до багатьох, відвідати багато місць, багатьох. // Сходити, з'їздити кудись, відвідати кого-, що-небудь, пробувши там якийсь час. 2. Перебувати де-небудь якийсь час. 3. Бути (не раз) якийсь час у якому-небудь стані, становищі і т. ін.

ПО-БУДЕ́ННОМУ, *присл.* Як щодня, у будень, як звичайно.

ПОБУДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., рідко,* **ПОБУДИ́ТИ**, -буджу́, -бу́диш, *док., перех.* 1. Будити всіх чи багатьох. 2. *мисл.* Піднімати звіра з лежанки.

ПОБУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побуди́ти**[1].

ПОБУ́ДЖЕННЯ, -я, *с., діал.* Бажання або намір зробити що-небудь.

ПОБУДИ́ТИ[1] *див.* **побуджа́ти.**

ПОБУДИ́ТИ[2], -буджу́, -бу́диш, *док., перех., до чого або з інфін., діал.* Спонукати.

ПОБУДИ́ТИСЯ, -бу́дяться, *док., розм.* Прокинутися (про всіх чи багатьох).

ПОБУ́ДКА, -и, *ж., розм.* Дія за знач. **побуди́ти**[1]. // Сигнал до вставання після сну (у військових частинах, таборах і т. ін.).

ПОБУ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який спонукає до чого-небудь.

ПОБУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **побу́дливий.**

ПОБУ́ДНИК, -а, *ч.* Той (те), що спонукає до чого-небудь.

ПО-БУ́ДНЬОМУ, *присл.* Те саме, що **по-буде́нному.**

ПОБУДО́ВА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **побудува́ти.** 2. *тільки одн.* Розміщення, взаємне розташування частин чого-небудь; структура. 3. Сукупність, система думок, положень, підпорядкованих яким-небудь принципам; теорія. 4. *рідко.* Те саме, що **будо́ва** 1; будівля.

ПОБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побудува́ти.** // **побудо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОБУДОВА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **побудува́ння.**

ПОБУДО́ВНИК, -а, *ч., спец.* Реєструвальний пристрій, програма в операційних системах.

ПОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **побудува́ти.** 2. Те саме, що **будо́ва** 1. 3. Те саме, що **побудо́ва** 3. *Метафізичні побудування.*

ПОБУДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **будува́ти.** *Побудувати трикутник.*

ПОБУДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **будува́тися** 1.

ПОБУ́ЙСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., рідко.* Буйствувати якийсь час.

ПОБУ́ЛЬКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побу́лькувати.**

ПОБУ́ЛЬКУВАТИ, -ує, *недок.* Булькати стиха або час від часу.

ПОБУНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і неперех.* Бунтувати якийсь час.

ПОБУНТУВА́ТИСЯ, -у́ємося, -у́єтеся, *док.* Здійняти бунт, повстання (про всіх чи багатьох).

ПОБУ́РИТИ, -рю, -риш, *док., перех., зах.* Розрити, розкидати.

ПОБУРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **побурі́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який став, зробився бурим.

ПОБУРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **побурі́лий.**

ПОБУРІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **побурі́ти.**

ПОБУРІ́ТИ, -ію, -ієш. Док. до **бурі́ти.**

ПОБУРКОТА́ТИ, -кочу́, -ко́чеш *і* **ПОБУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док., перех. і неперех.* Буркотати, буркотіти якийсь час.

ПОБУРКОТІ́ТИ *див.* **побуркота́ти.**

ПОБУРЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Бурлакувати якийсь час.

ПО-БУРЛА́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-бурла́цькому.**

ПО-БУРЛА́ЦЬКОМУ, *присл.* Як бурлак, бурлака, подібно до бурлака, бурлаки.

ПОБУРЛА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* Бурлачити деякий час.

ПОБУРЛИ́ТИ, -и́ть, *док.* Бурлити якийсь час.

ПОБУРХА́ТИ, -а́є, *док.* Бурхати якийсь час.

ПОБУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., перех. і неперех., розм.* Бурчати якийсь час.

ПОБУРЯКОВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **побурякові́ти.** // *у знач. прикм.*

ПОБУРЯКОВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **побурякові́лий.**

ПОБУРЯКОВІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **побурякові́ти.**

ПОБУРЯКОВІ́ТИ, -ію, -ієш. Док. до **бурякові́ти.**

ПОБУСУРМА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **побусурма́нити.**

ПОБУСУРМА́НИТИ *і* **ПОБУСУРМЕ́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех., заст.* Навернути кого-небудь до іншої віри (перев. магометанської).

ПОБУСУРМА́НИТИСЯ *і* **ПОБУСУРМЕ́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док., заст.* Прийняти іншу віру (перев. магометанську).

ПОБУСУРМЕ́НИТИ *див.* **побусурма́нити.**

ПОБУСУРМЕ́НИТИСЯ *див.* **побусурма́нитися.**

ПО́БУТ, -у, *ч.* 1. Загальний уклад життя; сукупність звичаїв, властивих якому-небудь народові, певній соціальній групі і т. ін. // Повсякденне життя. *Входити в побут.* 2. *діал.* Проживання. ** **Буди́нок по́буту** – про комбінат побутового обслуговування.

ПОБУ́ТИ, -у́ду, -у́деш, *док.* 1. Заїхати, зайти кудись відвідати кого-, що-небудь на якийсь час. 2. Перебувати, бути де-небудь якийсь час. 3. Бути якийсь час у якому-небудь стані, становищі і т. ін. 4. Існувати якийсь час.

ПОБУТНІ́ТИ, -іє, *док., зах.* Зотліти, згнити, заплісняві́ти (про все чи багато чого).

ПОБУТО́ВЕЦЬ, -вця, *ч., розм.* Те саме, що **побутопи́сець.**

ПОБУТОВИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Змалювання, опис, показ побуту. 2. *лінгв.* Слова на позначення назв із різних галузей побуту, господарства (одягу, звичаїв і т. ін.).

ПОБУТО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **по́бут** 1. // Пов'язаний з побутом, який трапляється в побуті, в повсякденному житті. *Побутові конфлікти.* // Який відображає побут. ** **Побуто́вий жанр** – жанр образотворчого мистецтва, що відображає різні сторони

повсякденного життя. // *перен.* Буденний, звичайний. 2. Стос. до побуту (у 1 знач.).
ПОБУТО́ВЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Надмірна увага до показу, змалювання побуту.
ПОБУТО́ПИС, -у, *ч.* Те саме, що **побутописа́ння**.
ПОБУТОПИСА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **побутові́зм** 1.
ПОБУТОПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Автор побутових творів літератури, живопису і т. ін.
ПОБУТУВА́ННЯ, -я, *с.* Існування, наявність (у побуті).
ПОБУТУВА́ТИ, -ує, *недок.* Існувати, бути наявним (у побуті).
ПОБУТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **побутува́ти**.
ПОБУШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Бушувати якийсь час.
ПОБУЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Буяти якийсь час.
ПО́ВАБ *див.* **пова́ба**.
ПОВА́БА, -и, *ж.*, *рідко* **ПО́ВАБ**, -у, *ч.*, *розм.* 1. Потяг, схильність до чого-небудь. 2. Спокуса. // *перев. мн.* Принади. 3. Привабливість.
ПОВА́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* пова́блять; *док.*, *перех.* Почати вабити.
ПОВА́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* пова́бляться. Док. до **ва́битися** 1; спокуситися.
ПОВА́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ваблúвий**.
ПОВА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пова́бний**.
ПО́ВАГ, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **пова́жність**. ** **З по́вагом** – поважно.
ПОВА́ГА, -и, *ж.* 1. Почуття шани, прихильне ставлення, що ґрунтується на визнанні чиїх-небудь заслуг, високих позитивних якостей когось, чогось. // Вияв цього почуття. // *діал.* Авторитет. *Засвідчувати повагу.* ** **З [вели́кою (висо́кою** *і т. ін.*)**] пова́гою** – уживається як ввічлива формула наприкінці листа до кого-небудь. 2. *рідко.* Солідність, серйозність. // *у знач. присл.* **пова́гою**. Те саме, що **по́вагом**. 3. *діал.* Рішучість. 4. *діал.* Спокій. ** **З пова́гою**: а) шанобливо; б) поважно; в) повільно, не поспішаючи.
ПОВАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Вагатися якийсь час.
ПО́ВАГОМ, *присл.* Не поспішаючи, не кваплячись; поволі, повільно.
ПОВА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *розм.* Те саме, що **уна́дитися**.
ПОВА́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* Звичка, нахил до певних дій, вчинків; звичка для кого-небудь манера поведінки.
ПОВАЖА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **поважа́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Якого поважають, який користується повагою в кого-небудь. // Уживається як формула ввічливості при звертанні.
ПОВАЖА́ННЯ, -я, *с.* Почуття шани, прихильне ставлення, що ґрунтується на визнанні чиїх-небудь заслуг, високих позитивних якостей когось, чогось; повага. ** **Моє́ поважа́ння** – уживається як привітання при зустрічі, у листі.
ПОВАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Ставитися з повагою до кого-, чого-небудь, мати почуття поваги до когось, чогось. // Високо цінити що-небудь. // Рахуватися з чим-небудь, брати до уваги щось. 2. *розм.* Віддавати перевагу чому-небудь.
ПОВАЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *розм.* Важатися, визнаватися за кого-, що-небудь. 2. Пас. до **поважа́ти** 1.
ПОВА́ЖИТИ[1], -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Зважити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.
ПОВА́ЖИТИ[2], -жу, -жиш, *док.*, *діал.* 1. *кому.* Виявити повагу до кого-небудь, виконавши його бажання. 2. *на що.* Спокуситися.
ПОВА́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **відва́житися**[1]. 2. Зібратися, налагодитися. 3. Те саме, що **пова́битися**; спокуситися. 4. Посягнути на кого-, що-небудь.
ПОВА́ЖКО, *присл.* Важкувато.
ПОВА́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **пова́жний**.
ПОВА́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **пова́жливий**.
ПОВА́ЖЛИВО. Присл. до **пова́жливий**.
ПОВА́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який заслуговує, вартий поваги; який користується повагою. // Відомий своєю роботою, заслугами, посадою і т. ін. // Немолодий. // Уживається при звертанні. 2. Який відзначається вдумливістю, серйозністю (про людину). // Сповнений поваги (у 1 знач.), серйозності; який виражає повагу, серйозність, вдумливість (про вигляд, тон і т. ін.). 3. Сповнений гідності; величний. // Урочистий. 4. Авторитетний, значний. 5. Серйозний за своїм змістом, характером, темою і т. ін. 6. Який має неабияке значення; важливий, значний. // Який заслуговує особливої уваги внаслідок своєї важливості, значимості і т. ін. // Який може бути прийнятий до уваги; достатній для виправдання чого-небудь. *Поважні докази.* 7. Повільний, не швидкий. // Протяжний, задумливий (про пісню, мелодію тощо). 8. *діал.* Великий (розміром, кількістю і т. ін.). ** **У пова́жному ста́ні**, *заст.* – вагітна.
ПОВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пова́жний** 1 – 7.
ПОВА́ЖНІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати поважним (у 2, 3 знач.).
ПОВА́ЖНО, *присл.* 1. Статечно, не поспішаючи, неквапливо. // З гідністю, величне. 2. З повагою, шанобливо. 3. Серйозно. // Не на жарт; всерйоз.
ПОВА́ЖЧАТИ, -аю, -аєш, *док.* Зробитися, стати важчим. // *безос.*
ПОВАКСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поваксува́ти**.
ПОВАКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Натерти, почистити ваксою (взуття).
ПОВА́Л, -у, *ч.* У російській сільській архітектурі – розширена верхня частина зрубу. ** **Спа́ти у пова́лі** – спати, лежачи в один ряд (у походах, на полу у сільській хаті).
ПОВА́ЛА, -и, *ж.*, *зах.* Стеля.
ПОВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повали́ти**[1]. // **пова́лено**, *безос. присудк. сл.*
ПОВА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **повали́ти**[1] 2.
ПО́ВАЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *заст.* Волосяний аркан, ласо.
ПОВА́ЛИНА, -и, *ж.*, *зах.* Стеля.
ПОВАЛИ́ТИ[1], -валю, -ва́лиш, *док.*, *перех.* 1. Примусити впасти, силою перекинути. // Вбити. // Зрізати, зрубати (дерево, ліс). // Зруйнувати, розламати. // *перен.* Позбавити можливості триматися на ногах, змусити лягти (про втому, хворобу, сон і т. ін.). *Повалити з ніг.* 2. *перен.* Насильно позбавити влади; припинити існування чого-небудь (соціального ладу тощо). *Повалити диктатуру.*
ПОВАЛИ́ТИ[2], -ва́лить, *док.* Почати рухатися, іти у великій кількості, посунути натовпом. // Почати рухатися, сипатися, падати і т. ін. великою масою. *Валом повалити.*
ПОВАЛИ́ТИСЯ[1], -валю́ся, -ва́лишся, *док.* Упасти, перекинутися від поштовху, удару і т. ін. // Безсило опуститися, лягти на що-небудь (від утоми, слабості і т. ін.). // Упасти вниз. // Розпастися, розвалитися.
ПОВАЛИ́ТИСЯ[2], -ва́литься, *док.* Те саме, що **повали́ти**[2].
ПОВАЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Невгамовно гавкати, валувати якийсь час. 2. Почати рухатися суцільною великою масою (про дим, хмари і т. ін.). // Почати рухатися натовпом або нескінченними групами; повалити.
ПОВАЛУ́ША, -і, *ж.* У російській сільській архітектурі – вежа у комплексі житлових хоромів, в якій знаходилось приміщення для бенкетів.
ПОВА́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поваля́ти**.
ПОВАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **повали́ти**[1] 1 (усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 2. *розм.* Забруднити.
ПОВАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Валятися, лежати якийсь час. 2. Те саме, що **повали́тися**[1]. 3. *розм.* Забруднитися.
ПО-ВАНДА́ЛЬСЬКОМУ *і* **ПО-ВАНДА́ЛЬСЬКИ**, *присл.* Як у вандалів, за звичаєм вандалів.
ПОВАНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Помандрувати.
ПОВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пованта́жити**. // **пованта́жено**, *безос. присудк. сл.*
ПОВАНТА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Помістити вантаж, пасажирів і т. ін. на який-небудь транспорт для перевезення.
ПОВАНТА́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* Сісти, поміститися із своїм вантажем на який-небудь транспорт для перевезення.
ПОВА́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* пова́плять; *док.*, *перех.*, *заст.* Повапнувати.
ПОВА́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пова́пити**.
ПОВАПНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Те саме, що **повапнува́ти**.
ПОВАПНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повапнува́ти**. *Повапнований мур.*
ПОВАПНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **повапно́ваний**.
ПОВАПНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Покрити вапном, побілити вапном. *Повапнувати стіни.*
ПО́ВАР, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ку́хар**.
ПО-ВА́РВАРСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-ва́рварському**.
ПО-ВА́РВАРСЬКОМУ, *присл.* 1. Як варвар, подібно до варвара. // Як у варварів. 2. *перен.* Жорстоко, немилосердно.
ПОВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повари́ти**.
ПОВАРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.*, *діал.* Поперечина, на яку навішують казанок із варивом над багаттям.
ПОВАРИ́ТИ, -варю́, -ва́риш, *док.*, *перех.* 1. Зварити все чи багато чого-небудь. 2. Варити якийсь час. 3. Зробити в'ялим (рослини, насіння і т. ін.) (про дію сонця, спеки тощо). // *безос.*
ПОВАРИ́ТИСЯ, -варю́ся, -ва́ришся, *док.* 1. Варитися якийсь час. 2. *перен.* Перебуваючи на спеці або в душному приміщенні, упріти, стати млявим (про всіх чи багатьох). 3. Стати в'ялим (від сонця, спеки тощо) (про рослини, насіння і т. ін.).
ПОВАРИ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **по́вар**.
ПО́ВАРКА, -и, *ж.*, *зах.* Полоник.
ПОВА́РНЯ, -і, *ж.* Спеціальне приміщення для приготування їжі.
ПОВАРНЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Варнякати якийсь час.
ПО́ВАРСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **по́вар**. *Поварська професія.* // Пригот. поваром, поварами.
ПОВАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Вартувати (у 1, 2 знач.) якийсь час.
ПОВАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *зах.* Зберегти, вберегти.
ПОВАРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *зах.* Остерегтися, не наважитися.
ПОВАРЧУ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Хлопчик, який допомагає поварові.
ПО-ВАРША́ВСЬКОМУ *і* **ПО-ВАРША́ВСЬКИ**, *присл.* Як у Варшаві; за звичаями і традиціями варшав'ян..
ПОВАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **кухова́рити**.
ПО-ВА́ШОМУ, *присл.* 1. Вашою мовою. 2. Відповідно до ваших поглядів, думок, звичаїв і т. ін. // Так, як ви хочете.
ПОВБИВА́НИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повбива́ти**[1]. // **повби́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОВБИ́ВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повбива́ти**[2]. // **повби́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОВБИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Ударами загнати в щось (у дерево, землю і т. ін.) усе чи багато чого-небудь. // *безос.*
ПОВБИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Убити всіх чи багатьох.
ПОВБИВА́ТИСЯ[1], -а́ються, *док.* Заглибитися в щось унаслідок ударяння, натискування (про все чи багато чого-небудь).
ПОВБИВА́ТИСЯ[2], -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розбитися насмерть; убитися (про всіх чи багатьох). 2. Позбутися життя, воюючи, б'ючися з ким-небудь (про всіх чи багатьох).
ПОВБИ́РАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повбира́ти**. // Який прибрався в що-небудь (про всіх чи багатьох). 2. *у знач. прикм.* Гарно одягнений, убраний (про всіх чи багатьох).
ПОВБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Одягти всіх чи багатьох. // Гарно одягти; нарядити (всіх чи багатьох). 2. Надягти на себе все чи багато чогонебудь. 3. Прикрасити, прибрати чимсь усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 4. *розм.* Забруднити, вмочивши в щось, обсипавши чимсь, усе чи багато чого-небудь.
ПОВБИРА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Одягтися (про все чи багато чого-небудь, про всіх чи багатьох). // Гарно одягтися; нарядитися (про всіх чи багатьох). 2. Прикрасити себе чимнебудь (про всіх чи багатьох). 3. *розм.* Забруднитися (про всіх чи багатьох). 4. *розм.* Проникнути, пробратися куди-небудь, удаючись до хитрощів, підкупу і т. ін. (про всіх чи багатьох).
ПОВБІГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Вбігти (про всіх чи багатьох).
ПОВБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **повзува́ти**.
ПОВБУВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Те саме, що **повзува́тися**.
ПОВВІХО́ДИТИ *див.* **повхо́дити**.
ПОВГАМО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Угамуватися (про всіх чи багатьох).
ПОВГАСА́ТИ, -а́ють, *док.* Угаснути (про все чи багато чого-небудь).
ПОВГИНА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Ввігнутися в багатьох місцях.
ПОВГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Угодувати всіх чи багатьох (перев. свійських тварин, птахів).
ПОВГОДО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Угодуватися (про всіх чи багатьох, перев. свійських тварин, птахів).
ПОВГРІВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Угрітися, зігрітися (про всіх чи багатьох). 2. Дуже стомитися, змучитися, укритися потом від надмірного напруження (про всіх чи багатьох).
ПОВГРУЗА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Вгрузнути (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).
ПОВДАВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Удатися (про всіх чи багатьох).
ПОВДОВІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **повдові́ти**.
ПОВДОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **овдові́ти**.
ПОВДЯ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повдяга́ти**. // Який одягся в що-небудь (про всіх чи багатьох). // *у знач. прикм.*
ПОВДЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Одягти всіх чи багатьох. 2. Надягти на себе (все чи багато чого-небудь, про всіх чи багатьох).
ПОВДЯГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Одягтися (про всіх чи багатьох).
ПОВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пове́сти**[1] 2, 3. // **пове́дено**, *безос. присудк. сл.*
ПОВЕДЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **звича́й** 2. 2. Манера поводження. 3. *рідко.* Те саме, що **мо́да**.
ПОВЕДІ́НКА, -и, *ж.* 1. Сукупність чиїх-небудь дій і вчинків; спосіб життя. // Певні дії, вчинки взагалі. // Уміння поводити себе відповідно до встановлених правил. *Оцінка з поведінки.* // Реакція організму на яке-небудь подразнення або вплив чогось. ** **Жі́нка легко́ї поведі́нки** – повія. 2. Функціонування (автоматичних пристроїв). *Теорія поведінки автоматів.* 3. *розм.* Те саме, що **звича́й** 2. 4. *заст.* Мода.
ПОВЕДІ́НКОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до поведінки, вчинків і дій людей стосовно до інших людей, до навколишнього середовища. 2. Стос. до реакції організму на вплив навколишнього середовища. // Пов'язаний з вивченням таких реакцій.
ПОВЕ́ДІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Поведінка, манера поводження.
ПО-ВЕДМЕ́ЖОМУ, *присл.* Як ведмідь, подібно до ведмедя. // Як у ведмедя.
ПОВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повезти́** 1. // **пове́зено**, *безос. присудк. сл.*
ПОВЕЗТИ́, -зу́, -зе́ш, *док.* 1. *перех.* Почати везти, пересувати, переміщувати якимсь транспортом кого-, що-небудь з одного місця на інше. 2. *перех.* Везучи, відправити або доставити кого-, що-небудь кудись, до когось. // Поїхати разом із кимнебудь кудись. 3. *кому*, *неперех.*, *безос.* Пощастити, пофортунити.
ПОВЕЛА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Поведінка, манера поводження.
ПО́ВЕЛИКИЙ, -а, -е, *діал.* Дещо більший, завеликий.
ПОВЕЛИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *книжн.* Той, хто повеліває, наказує за правом своєї влади (про монархів, правителів і т. ін.). // Особа, що має владу над кимнебудь; начальник. // *розм.* Чоловік щодо своєї дружини.
ПОВЕЛИ́ТЕЛЬКА, -и, *книжн.* Жін. до **повели́тель**.
ПОВЕЛІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОВЕЛІ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *книжн.* 1. *тільки недок.* Правити, розпоряд-

жатися, керувати. 2. Наказувати, давати розпорядження. // *із запереч. част.* не. Забороняти, не дозволяти.
ПОВЕЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Категоричний наказ, вимога.
ПОВЕЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу молібдатів.
ПОВЕЛІ́ТИ *див.* **повелівáти**.
ПÓВЕН *див.* **пóвний**.
ПОВЕРГА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПОВЕ́РГНУТИ** *і рідше* **ПОВЕ́РГТИ**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* повéрг, -éргла, -éргло *і* повéргнув, -éргнула, -éргнуло; *док.*, *перех.*, *ритор.* 1. Примушувати падати; звалювати. // *перен.* Перемагати. // *тільки док.*, *перен.*, *діал.* Кинути. ** **Повергáти (повéргнути) в прах** – розбивати, знищувати. 2. *У сполуч. з прийм. "в" та знах. в. ім.* на позначення стану означає: в и к л и к а т и ц е й с т а н.
ПОВЕ́РГНЕНИЙ, **ПОВЕ́РГНУТИЙ**, -а, -е, *ритор.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **повéргнути**.
ПОВЕ́РГНУТИ *див.* **повергáти**.
ПОВЕ́РГНУТИЙ *див.* **повéргнений**.
ПОВЕ́РГТИ *див.* **повергáти**.
ПОВЕРЕДУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.* Вередувати якийсь час.
ПОВЕРЕ́СЛО, -а, *с.*, *зах.* Перевесло.
ПОВЕРЕЩА́ТИ, -щý, -щи́ш, *док.* Верещати якийсь час.
ПОВЕ́РЖЕНИЙ, -а, -е, *ритор.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **повéргти**. *Повержений кумир.*
ПОВЕРЗТИ́СЯ, -зéться, *док.*, *розм.* Почати верзтися. // *безос.*
ПОВЕ́РНЕНИЙ, **ПОВЕ́РНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повернýти**. // **повéрнено, повéрнуто**, *безос. присудк. сл.*
ПОВЕ́РНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **повернýтися** 4 – 6. ** **з повéрненням!** – уживається як поздоровлення, привітання при зустрічі з людиною, що повернулася звідкись. 2. Дія за знач. **повернýти** 7 – 11.
ПОВЕРНУ́ТИ *див.* **повертáти**[1].
ПОВЕ́РНУТИЙ *див.* **повéрнений**.
ПОВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **повертáтися**[1].
ПОВЕРСТÓВИЙ, -а, -е, *заст.* Вимірюваний або розрахований за кількістю верст. *Поверстові відстані.*
ПОВЕРСТÓВО, *заст.* Присл. до **поверстóвий**.
ПОВЕРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-, або кого-небудь повертає, признач. для цього.
ПОВЕРТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повертáльний**.
ПОВЕ́РТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **повертáти**.
ПОВЕРТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **повертáти**[1] 1. 2. Дія за знач. **повертáтися**[1] 1, 4.
ПОВЕРТА́ТИ[1], -áю, -áєш, *недок.*, **ПОВЕРНУ́ТИ**, -вернý, -вéрнеш, *док.* 1. *перех.* Вертячи, обертаючи, змінювати положення кого-, чого-небудь. // Обертаючи, спрямовувати куди-небудь, на когось, щось. // Обертати що-небудь іншим боком. // *неперех.* Рухати, ворушити язиком, рукою і т. ін. 2. *неперех.* Змінювати напрямок свого руху, робити поворот; звертати. // *розм.* Заходити, заїжджати куди-небудь, до когось, звертаючи з дороги. // *у сполуч. з прийм. "з".* Іти геть, залишати межі чого-небудь. // *перен.* Міняти політику, методи і т. ін. // Те саме, що **повертáтися** 3. 3. *неперех.* Мати згин, вигин, поворот, бути розташованим не по прямій лінії (про дорогу, річку *і т. ін.*). 4. *перех.* Змінювати напрямок руху кого-, чого-небудь; спрямовувати рух кого-, чого-небудь в інший бік. // *перен.* Надавати іншого, протилежного спрямування рухові, розвиткові чого-небудь. // *перен.* Примушувати кого-небудь вернутися до якоїсь справи, заняття і т. ін. // Спрямовувати розмову, бесіду, думки на іншу тему, на інший об'єкт. *Повернути гнів на милість. Повернути назад колесо історії.* 5. *перех. і неперех.*, *перен.* Надавати певного спрямування чому-небудь; використовувати щось певним чином. // *ким*, *розм.* Верховодити, розпоряджатися на свій розсуд. *Повертати на жарт.* 6. *неперех.*, *розм.* Наближатися до якої-небудь межі в часі, просторі або відходити від такої межі. // *безос.* // *безос.* Доходити певного віку. 7. *перех. і без додатка.* Віддавати назад що-небудь, узяте; вертати. // Відпускати кого-небудь. ** **Повернýти хліб**, *етн.* – відмовляти тому, хто сватається. 8. *перех.* Забирати назад що-небудь втрачене, віддане, відняте. // Примусити кого-небудь вернутися назад, на попереднє місце. 9. *перех.*, *перен.* Відновлювати що-небудь, раніше втрачене. // Примушувати вернутися до попереднього стану. *Повертати до життя когось.* 10. *неперех.*, *перен.* Відновлюватися, з'являтися знову після перерви (про почуття, стан і т. ін.). 11. *неперех.*, *розм.* Те саме, що **повертáтися**[1] 4. 12. *перех.* Перетворювати когось, щось в (на) кого-, що-небудь, змінюючи вигляд, форму, стан і т. ін.
ПОВЕРТА́ТИ[2], -áємо, -áєте, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **повернýти** 7 (всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).
ПОВЕРТА́ТИСЯ[1], -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПОВЕРНУ́ТИСЯ**, -вернýся, -вéрнешся, *док.* 1. Обертаючись, вертячись, змінювати своє положення. // Роблячи поворот, змінювати положення свого тіла (про людей, тварин). // Розташовуватися, ставати і т. ін. обличчям до кого-, чого-небудь. // Рухатися, ворушитися. // *перен. Повертатися спиною. Язик не повертається спитати.* 2. Роблячи поворот, змінювати напрямок свого руху. // *перен.* Змінюватися, набувати іншого напряму, змісту. *Повертатися на добре.* 3. *на кого – що*, *перен.* Спрямовуватися на кого-небудь іншого, на що-небудь інше. // Бути використаним певним чином. 4. Іти, їхати і т. ін. назад; вертатися. // *перен.* Прямувати, рухатися, розвиватися в протилежному напрямі. *Повертатися до своїх пенатів.* 5. *тільки 3 ос.*, *перен.* Появлятися знову після втрати, витрати в тому самому вигляді, об'ємі, у тій самій кількості тощо. // Відновлюватися, з'являтися знову після перерви (про почуття, стан і т. ін.). // Починатися знову після перерви. *Повертатися до життя.* 6. *до чого.* Починати робити що-небудь знову, братися за те, що було припинене. 7. *розм.* Швидко виконувати яку-небудь роботу; швидко робити щось. 8. *у кого – що.* Переходити з одного стану в інший, набирати іншого вигляду; перетворюватися на кого-, що-небудь. 9. *тільки недок.*, *розм.* Постійно жити, перебувати в якому-небудь середовищі, товаристві і т. ін. 10. *рідко.* Те саме, що **звертáтися** 1. 11. *розм.* Те саме, що **повернýти** 6.
ПОВЕРТА́ТИСЯ[2], -áємося, -áєтеся, *док.*, *розм.* Прийти, приїхати і т. ін. назад (про всіх чи багатьох).
ПОВЕРТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **повертáти**.
ПОВЕРТІ́ТИ, -рчý, -рти́ш, *док.*, *перех.* 1. Вертіти якийсь час. 2. Укрити заглибинами, отворами в багатьох місцях. // *безос.*
ПОВЕРТІ́ТИСЯ, -рчýся, -рти́шся, *док.* Вертітися якийсь час.
ПÓВЕРТОМ, *присл.* Повертаючись назад.
ПÓВЕРХ, -у, *ч.* 1. Частина будинку, ряд приміщень, розташованих на одному рівні. // Ряд приміщень на судні, розташованих на одному рівні. // Ряд предметів, розташованих горизонтально, на одному рівні. 2. *гірн.* Частина шахтного поля, розташована між штреками. 3. *рідко.* Те саме, що **повéрхня** 1. 4. *діал.* Верх.
ПОВЕ́РХ. 1. *присл.* Зверху чого-небудь. 2. *прийм.*, *з род. в.* Указує на предмет, особу чи місце: а) вище від яких, над якими що-небудь розміщується або відбувається якась дія; б) вище від яких спрямована дія. 3. *прийм.*, *з род. в.* Указує на предмет, на поверхні якого хто-, що-небудь перебуває. 4. *прийм.*, *з род. і знах. в.*, *рідко.* Те саме, що **пóнад** 5. 5. *прийм.*, *з род. в.*, *рідко.* Те саме, що **пóнад** 6.
ПОВЕРХНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який розміщується, перебуває, відбувається і т. ін. на поверхні чи недалеко від поверхні чого-небудь. // Який здійснюється на невеликій глибині від поверхні землі. ** **Поверхнéве ди́хання** – неглибоке дихання. **Поверхнéвий натя́г** – сила, яка діє в площині, дотичній до поверхні розділу двох фаз, і намагається зменшити цю поверхню до мінімальних розмірів. **Поверхнéві хвилі**, *спец.*: а) пружні хвилі, які утворюються на вільній поверхні рідини або на поверхні розділу двох рідин, що не змішуються; б) пружні хвилі, що виникають у твердому тілі вздовж його вільної поверхні.
ПОВЕРХНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **поверхнéвий**.
ПОВЕРХНЕ́ВО. Присл. до **поверхнéвий**. // Неглибоко.
ПОВЕРХНЕ́ВО-АКТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Поверхнéво-акти́вні речови́ни** – речовини, здатні накопичуватися на поверхні розділу фаз і значно знижувати поверхневий натяг.
ПОВЕРХНИ́К, -á, *ч.*, *зах.* Верхнє жорно в ручному млині.
ПОВЕ́РХНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Товста суконна онуча. 2. Попона поверх сідла.
ПОВЕ́РХНИЧКА, -и, *ж.* 1. *зах.* Зменш. до **повéрхниця**. 2. *діал.* Вид гаптування.
ПОВЕ́РХНЯ, -і, *ж.* 1. Зверхній, зовнішній бік чого – небудь. // Верхній шар маси якої-небудь речовини, рідини і т. ін. // *геогр.* Сукупність нерівностей земної кори, які утворюють низини, височини і т. ін.; рельєф. 2. *мат.* Межа, що відділяє геометричне тіло від зовнішнього простору або від іншого тіла; слід руху якої-небудь лінії в просторі.
ПОВЕРХÓВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **пóверх** 1. // Який має поверхи.
ПОВЕРХÓВИЙ[2], -а, -е. 1. *рідко.* Те саме, що **поверхнéвий**. 2. *перен.* Який не торкається суті справи; неглибокий. // Який не вникає в суть справи, обмежується несуттєвим.
ПО-ВЕРХОВИ́НСЬКИ, *присл.* 1. Як у верховинців-гуцулів, за їхнім звичаєм. 2. Верховинським, гуцульським діалектом.
ПОВЕРХÓВІСТЬ[1], -вості, *ж.* Кількість поверхів, що визначає висоту будинку. *Споруди підвищеної поверховості.*
ПОВЕРХÓВІСТЬ[2], -вості, *ж.* Властивість за знач. **поверхóвий**[2] 2.
ПОВЕРХÓВНИЙ, -а, -е, *діал.* Поверховий (*див.* **поверхóвий**[2] 2).
ПОВЕРХÓВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* 1. Властивість за знач. **поверхóвний**. *Поверховність твору.* 2. Зовнішність.
ПОВЕРХÓВНО, *діал.* Присл. до **поверхóвний**.
ПОВЕРХÓВО. 1. Присл. до **поверхóвий**[2] 2. 2. *присл.*, *діал.* Зовні.
ПОВЕРХОВÓДИТИ, -джу, -диш, *док.* Верховодити якийсь час.
ПОВЕРХСТРОКÓВИЙ, -óвá, -óвé, *військ.*, *рідко.* Те саме, що **надстрокóвий**.
ПОВÉРХУ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **повéрх** 1; зверху.
ПОВЕРША́ТИ, -áю, -áєш *і* **ПОВЕ́РШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*; **ПОВЕРШИ́ТИ**, -шý, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Перевершувати.
ПОВЕРШИ́ТИ[1], -шý, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **закінчи́ти**.
ПОВЕРШИ́ТИ[2] *див.* **повершáти**.
ПОВЕ́РШУВАТИ *див.* **повершáти**.
ПОВЕСЕЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Розважити, розвеселити чим-небудь когось. // Принести радість, утіху кому-небудь; порадувати. // *рідко.* Надати веселого виразу (обличчю, очам і т. ін.).
ПОВЕСЕЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *док.* Веселитися якийсь час.
ПОВЕСЕЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Який повеселів, став веселим. // Який виражає такий стан (про очі, обличчя і т. ін.).
ПОВЕСЕЛІ́ЛО. Присл. до **повеселі́лий**.
ПОВЕСЕЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **веселі́ти**. // Виразити такий стан (про очі, обличчя і т. ін.).
ПОВЕСЕЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **веселі́шати**. // *безос.* // Виразити такий стан (про очі, обличчя і т. ін.).
ПО-ВЕСІ́ЛЬНОМУ, *присл.* Як на весілля, на весіллі.
ПО-ВЕСІ́ННЬОМУ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **по-весняно́му**.
ПОВЕСЛУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.* Веслуючи, попрямувати куди-небудь.
ПОВЕСНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *поет.* Док. до **весні́ти**. // *безос.*
ПО-ВЕСНЯНО́МУ, *присл.* Як весною, навесні.
ПОВЕСТИ́[1] *див.* **повóдити**[1].
ПОВЕСТИ́[2] *див.* **повóдити**[2].
ПОВЕСТИ́СЯ[1] *див.* **повóдитися**[1].
ПОВЕСТИ́СЯ[2], -едýся, -едéшся, *док.* 1. *безос.*, *розм.* Увійти в звичай, стати звичним. 2. *розм.* Те саме, що **завести́ся** 1; появитися. 3. *кому і без додатка*, *безос.*, *розм.* Пощастити, вдатися. 4. *розм.* Завести приятельські, доброзичливі стосунки з ким-небудь. 5. *розм.* Почати відбуватися, здійснюватися; розпочатися. 6. *діал.* Піти (з ким-небудь). 7. *рідко.* Пас. до **повести́**[1] 2.
ПОВЕЧЕ́РЯТИ, -яю, -яєш, *док.* Поїсти ввечері.
ПОВЕЧІ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* Їсти після вечері.
ПОВЕЧІ́РНІЙ, -я, -є, *рідко.* Який буває ввечері.
ПО-ВЕЧІ́РНЬОМУ, *присл.* Як увечері.
ПОВЕЧІ́Р'Я, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **ве́чір** 1.
ПОВЕЧОРІ́ТИ, -і́є, *док.*, *безос.* Наблизитися, настати (про вечір).
ПОВЕ́ШТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Вештатися якийсь час.
ПОВЗ, *діал.* **ПОЗ**, **ПÓУЗ**. 1. *присл.* Не зупиняючись, не затримуючись біля кого-, чого-небудь, минаючи когось, щось. *Проходити повз.* 2. *прийм.*, *з род.* (*рідко*) *і знах. в.* Указує на предмет, особу, простір, не затримуючись біля яких, минаючи які, хто-небудь проходить, пробігає, щось проїжджає тощо. 3. *прийм.*, *з род.* (*рідко*) *і знах. в.* Указує на предмет, особу, простір, недалеко від яких, біля яких щось відбувається або хто-, що-небудь перебуває. // *із знах в.* Указує на предмет, простір, уздовж яких спрямована дія. 4. *прийм.*, *з род.* (*рідко*) *і знах. в.* Указує на особу, предмет, у які не влучає хтось, не попадає щось. 5. *прийм.*, *із знах. в.* У поєднанні з ім. р і к, д е н ь, г о д и н а і т. ін. указує на безперервність, повторюваність дії.
ПÓВЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пóвзати**.
ПÓВЗАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Пересуватися в різних напрямках по поверхні всім тілом або на коротких ніжках (про плазунів, комах і т. ін.). // Пересуватися по поверхні в різних напрямках, припадаючи до неї тулубом і перебираючи кінцівками (про людей і деяких тварин). *Повзати плазом.* 2. *розм.* Повільно пересуваючись, рухатися в різних напрямках. // Повільно сунутися, переміщуватися в різних напрямках (про хмари, туман і т. ін.). // Ходити поволі або насилу. // *зневажл.* Ходити взагалі. *Повзати на колінах.* 3. *перев. з прийм.* п е р е д, *перен.* Принижуватися, підлещуватися. *Повзати в ногах.*
ПÓВЗАЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пóвзати**.
ПОВЗВÓДНИЙ, -а, -е, *військ.* Здійснюваний окремими взводами, по взводах. *Повзводне шикування.*
ПОВЗВÓДНО, *військ.* Присл. до **повзвóдний**.
ПОВЗДÓВЖ, *присл.*, *у знач. прийм.*, *рідко.* Те саме, що **подóвж**.
ПОВЗДÓВЖНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **подóвжній** 1.
ПÓВЗИК, -а, *ч.* Маленька лісова пташка ряду горобцеподібних, яка добре лазить по деревах уверх і вниз головою; поповзень.
ПОВЗІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **повзти́**.
ПОВЗКÓМ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **пóповзом**; повзучи.
ПОВЗТИ́, -зý, -зéш; *мин. ч.* повз, -лá, -лó; *недок.* 1. Пересуватися по поверхні всім тілом або на коротких ніжках у певному напрямку (про плазунів, комах і т. ін.). // Пересуватися по поверхні в певному напрямку, припадаючи до неї тулубом і перебираючи кінцівками (про людей і деяких тварин). // *перен.* Звивисто пролягати, простягатися (про дорогу, стежку і т. ін.). 2. *розм.* Повільно пересуваючись, рухатися в певному напрямку. // Повільно сунутися, переміщуватися в певному напрямку (про хмари, туман і т. ін.). // *перен.* Повільно поширюватися, розповсюджуватися, передаватися (про чутки, настрої і т. ін.). // Іти поволі або насилу. // Повільно їхати, плисти. // Повільно минати, тягтися (про час). 3. *розм.* Повільно ковзати. // Поволі зсовуватися, сповзати вниз (про земну поверхню). // Спадати, збиватися вбік, донизу (про одяг, головні убори). 4. Слатися, витися по чому-небудь (про рослини).
ПОВЗУВА́ТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Взути всіх чи

багатьох.

ПОВЗУВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Взутися (про всіх чи багатьох).

ПОВЗУ́Н, -а́, *ч.* 1. Той, хто повзає. 2. *тех.* Деталь механізму, яка ковзає взад і вперед по якій-небудь поверхні у прямолінійному напрямку. 3. Риба ряду окунеподібних; те саме, що **анаба́с**.

ПОВЗУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Український народний танець, у якому більшість танцювальних па виконується на зігнутих у колінах ногах. // Па в танці.

ПОВЗУНКИ́, -ів, *мн.* Див. **повзуно́к**.

ПОВЗУНКО́ВИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Прикм. до **повзуно́к** 1. *Повзунковий вік.* 2. *тех.* Оснащений повзунком (у 3 знач.).

ПОВЗУНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **повзу́н**.

ПОВЗУНО́К, -нка́, *ч.* 1. *розм.* Той, хто ще не вміє ходити, пересувається поповзом (про дітей). 2. *тільки мн.* Одяг для немовлят (у вигляді штанців із шлейками й панчішками). 3. *тех.* Те саме, що **повзу́н** 2.

ПОВЗУ́ХА, -и. Жін. до **повзу́н** 1.

ПОВЗУЧИ́. Дієприсл. до **повзти́**.

ПОВЗУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який повзає, пересувається повзучи. 2. Який стелеться, в'ється по чому-небудь (про рослини). 3. Який повільно переміщується, поширюється. 4. Складова частина деяких назв рослин.

ПОВЗУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.*, *спец.* 1. Повільна деформація металу, бетону та інших матеріалів під дією постійного тривалого механічного навантаження. 2. Властивість мінерального скелета ґрунту деформуватися під впливом постійного тиску.

ПОВИБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повибива́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОВИБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Вибити все чи багато чого-небудь. 2. Ударяючи, витріпати, очистити все чи багато чого-небудь. *Повибивати подушки.* 3. Ударами добути з чогось усе чи багато чого-небудь. *Повибивати насіння з соняшників.* // *перен.* Б'ючи кого-небудь, домогтися багато чогось. *Повибивати зізнання.* 4. Витоптуючи (про людей, тварин), б'ючи (про град, дощ і т. ін.), винищити посіви, городину, траву тощо у великій кількості, скрізь або в багатьох місцях. 5. Ударяючи чим-небудь, робити заглибини, отвори і т. ін. у великій кількості, скрізь або в багатьох місцях. 6. Убити, винищити всіх чи багатьох. 7. Відтворити, нанести на що-небудь або витиснути на якомусь матеріалі певні знаки (у великій кількості).

ПОВИБИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Висунутися з-під чого-небудь назовні (про все чи багато чогось). 2. *в кого, розм.* Доклавши зусиль, домогтися певного суспільного становища, стати ким-небудь (про всіх чи багатьох). *Повибиватися в люди.* 3. Зробитися нерівним, із заглибинами в багатьох місцях (про долівку, дорогу і т. ін.).

ПОВИБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Вибрати з-посеред інших предметів (усе чи багато чого-небудь). 2. Обрати всіх чи багатьох для виконання певних обов'язків. 3. Витягти, вичерпати і т. ін. за кілька чи багато разів усе чи багато чого-небудь.

ПОВИБИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Вибратися куди-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОВИБІГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Вибігти (про всіх чи багатьох).

ПОВИБІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повибі́лювати**.

ПОВИБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Вибілити все чи багато чого-небудь.

ПОВИБРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вибрити все чи багато чого-небудь.

ПОВИБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вибудувати все чи багато чого-небудь.

ПОВИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до повивання, до надання допомоги під час пологів. *Повивальне мистецтво.*

ПОВИВА́ЛЮВАТИ, -ює, -юємо, -юєте, *док.*, *перех.* Вивалити все чи багато чого-небудь.

ПОВИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **повива́ти**.

ПОВИВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Виварити все чи багато чого-небудь.

ПОВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОВИ́ТИ**, -в'ю́, -в'є́ш, *док.*, *перех.* 1. Обплітати, обвивати чим-небудь щось або що-небудь навколо чогось. // Укривати що-небудь собою. // Огортати, вкривати (тканиною, одягом і т. ін.). // Огортати, облягати (про тканину, одяг). // Охоплювати руками, рукою; обіймати. 2. Оточувати кругом, з усіх боків. 3. Обплітати, покривати собою (про рослини). 4. Огортати, затягувати з усіх боків (про дим, туман і т. ін.); оповивати. // Огортати, затягувати з усіх боків (димом, туманом і т. ін.). // Охоплювати, цілком заповнювати собою навколишній простір (про світло, темряву, тишу і т. ін.). // Обдавати, обвівати з усіх боків (струменем повітря, пахощами). 5. *перен.* Повільно охоплювати, заполонювати (про почуття, фізичний стан і т. ін.). // *чим.* Переймати яким-небудь настроєм, почуттям. 6. Загортати повивачем, пелюшкою (немовля). // *перев. док.*, *перен.* Народити. 7. *розм.* Те саме, що **завива́ти**[2].

ПОВИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПОВИ́ТИСЯ**, -в'є́ться, *док.* 1. Охоплювати собою, обвиватися навколо кого-, чого-небудь. // Вплітатися в що-небудь. 2. Плестися навколо чого-небудь, по чомусь (про рослини). 3. *тільки 3 ос.* Мати вигини, звивисто пролягати, протікати, бути розташованим по звивистій лінії. 4. Огортатися, затягуватися з усіх боків (димом, туманом і т. ін.); оповиватися. // Покриватися чим-небудь по поверхні. // Охоплюватися, цілком заповнюватися і т. ін. світлом, темрявою, тишею і т. ін. 5. *тільки док.* Полетіти, кружляючи в повітрі. // Піднятися, переміститися клубами, звиваючись (про дим, туман і т. ін.). 6. *тільки док.* Літати, кружляючи в повітрі якийсь час.

ПОВИ́ВАЧ, -а, *ч.* Довгий вузький шматок тканини для сповивання немовляти. // Взагалі яка-небудь довга вузька смужка тканини, бинт і т. ін. для повивання, замотування кого-, чого-небудь. ** **Полоска́ти пови́вач**, *етн.* – пити могорич після хрестин.

ПОВИВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Вивернути (у 1 знач.) все чи багато чого-небудь. // *безос.* 2. Перекинувши, звaливши все чи багато чого-небудь, вилити чи висипати вміст. 3. Перевернути внутрішнім боком назовні, навиворіт усе чи багато чого-небудь. // Звихнути (руки, ноги). 4. *розм.* Виймаючи звідки-небудь, покласти, вивалити кудись усе чи багато чого-небудь. 5. *розм.* Виставити наперед, випнути (боки, животи тощо).

ПОВИВЕРТА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Висунутися, зрушитися з місця (про все чи багато чого-небудь). 2. Перевернутися виворотом назовні (про все чи багато чого-небудь). 3. *розм.* Лягти або сісти, розкинувшись (про всіх чи багатьох).

ПОВИВЕ́РШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Звершити все чи багато чого-небудь.

ПОВИВІ́РЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повиві́рчувати**.

ПОВИВІ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вивертіти все чи багато чого-небудь.

ПОВИВІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вішаючи, стратити всіх чи багатьох.

ПОВИВІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вивісити все чи багато чого-небудь. *Повивішувати білизну.*

ПОВИВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Вивести звідки-небудь кудись усіх чи багатьох. *Повиводити на орбіту. Повиводити в люди.* 2. Наплодити потомство у великій кількості (про всіх чи багатьох – птахів, тварин). 3. Зробити, побудувати багато чого-небудь, що має протяжність, висоту. 4. Усунути, видалити, винищити без залишку все чи багато чого-небудь. *Повиводити плями на скатерці.* 5. Старанно написати, вимальовати все чи багато чого-небудь.

ПОВИВО́ДИТИСЯ, -дяться, *док.* 1. Вивестися, виплодитися (про всіх чи багатьох – малят птахів, тварин). 2. Зникнути безслідно (про все чи багато чого-небудь). *Плями повиводилися.*

ПОВИВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *док.*, *перех.* 1. Вивезти звідкись усе чи багато чого-небудь. 2. Везучи, доставити звідкись, кудись, у якесь місце все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. *Повивозити дітей на прогулянку.*

ПОВИВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Виволокти всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВИВЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Вивчити все чи багато чого-небудь. 2. Навчити всіх чи багатьох. *Повивчати синів.*

ПОВИВЧА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Вивчитися (про всіх чи багатьох).

ПОВИВ'Я́ЗУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Вив'язати звідкись усе чи багато чого-небудь 2. Обгорнувши чимсь що-небудь, старанно або певним способом зв'язати кінці (у великій кількості). 3. Зв'язати все чи багато чого-небудь на якійсь ділянці скрізь або в багатьох місцях (скошений хліб і т. ін.).

ПОВИВ'Я́ЗУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виготовити в'язанням усе чи багато чого-небудь. *Повив'язувати шкарпетки.*

ПОВИГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вигадати багато чого-небудь. // Створити або винайти багато чого-небудь нового, такого, чого раніше не було.

ПОВИГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОВИГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Примусити вийти геть, залишити яке-небудь приміщення, місце і т. ін.; прогнати всіх чи багатьох. // Вигнати (звичайно з хліва, двору) на пасовище всіх чи багатьох (корів, овець і т. ін.). // Спрямувавши рух, вивести звідкись (машини, човни і т. ін.). // *розм.* Виключити звідкись, вивести із складу чогось усіх чи багатьох. 2. Дуже вирости, витягтися в процесі росту (про багато рослин).

ПОВИГАНЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся *і* **ПОВИГО́НИТИСЯ**, -имося, -итеся, *док.* Дуже вирости, витягтися в процесі росту (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОВИГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вигнути все чи багато чого-небудь.

ПОВИГИНА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, *док.* Вигнутися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; у кількох чи багатьох місцях).

ПОВИГНИВА́ТИ, -а́є, *док.*, *перех.* Вигнисти (про все чи багато чого-небудь; у кількох чи багатьох місцях).

ПОВИГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вигодувати всіх чи багатьох. *Повигодовувати дітей.*

ПОВИГОЛО́ДНЮВАТИСЯ, -нююся, -нюєшся, *док.*, *зах.* Зголодніти (про всіх чи багатьох).

ПОВИГО́НИТИ *див.* **повиганя́ти**.

ПОВИГО́НИТИСЯ *див.* **повиганя́тися**.

ПОВИГОРА́ТИ *див.* **повигоря́ти**.

ПОВИГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вигорнути все чи багато чого-небудь, з усіх чи багатьох місць.

ПОВИГОРЯ́ТИ, -я́є *і рідше* **ПОВИГОРА́ТИ**, -а́є, *док.* 1. Знищуватися, псуватися від вогню, пожежі і т. ін. (про все чи багато чого-небудь). 2. Засохнути, загинути від спеки, посухи скрізь або в багатьох місцях (про рослини).

ПОВИГО́СТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Вигострити все чи багато чого-небудь.

ПОВИГРАВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Виграти все чи багато чого-небудь. 2. Домогтися перемоги, позитивного результату багато в чому. 3. Закінчити, перестати грати (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОВИГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вигризти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОВИГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вигребти все чи багато чого-небудь, з усіх чи багатьох місць.

ПОВИДАВА́ТИ, -аю́, -ає́ш, *док.*, *перех.* 1. Дати, відпустити на руки все чи багато чого-небудь. 2. *перев. у сполуч. із сл.* **за мі ж**, *а також за кого.* Одружити дівчат (усіх чи багатьох). 3. Випустити в світ друковані твори (всі чи багато з них).

ПОВИДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Видавити все чи багато чого-небудь. *Повидавлювати сік із вишень.* 2. Давлячи, натискуючи, вибивати, виламувати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. *Повидавлювати вікна.* 3. Натискуючи, робити заглибини у (на) чому-небудь скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **поба́чити** 1.

ПОВИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **поба́читися**.

ПОВИДЗЬО́БУВАТИ, -ує, *док.*, *перех.* Видзьобати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИДИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повидира́ти**.

ПОВИДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Видрати, витягти все чи багато чого-небудь. // *перен.* Дістати, знайти і т. ін. з труднощами все чи багато чого-небудь. 2. Забрати з гнізда, з нори все чи багато чого-небудь (яйця, пташенят і т. ін.).

ПОВИ́ДІТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Побачити.

ПОВИ́ДІТИСЯ, -диться, *док.*, *безос.*, *діал.* Здатися.

ПОВИ́ДЛО, -а, *с.* Солодка густа маса з протертих плодів, зварених із цукром або патокою.

ПОВИДНІ́ТИ, -іє, *док.* 1. *безос.* Док. до **видні́ти** 1. 2. Зробитися, стати виднішим, світлішим.

ПОВИДНІ́ШАТИ, -ає, *безос.* Док. до **видні́шати**.

ПО-ВИ́ДНОМУ, *присл.*, *розм.* У час, коли надворі видно.

ПОВИ́ДНУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по-ви́дному**.

ПОВИДО́ВБУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Видовбати все чи багато чого-небудь. 2. *діал.* Виклювати все чи багато чого-небудь.

ПОВИДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Видряпати все чи багато чого-небудь.

ПОВИДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Видумати все чи багато чого-небудь.

ПОВИДУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Видурити все чи багато чого-небудь.

ПОВИ́Ж, *присл.*, *зах.* Вище.

ПОВИЖИВА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. *неперех.* Залишитися живими; вижити (про всіх чи багатьох). 2. *перех.*, *перен.* Примусити всіх чи багатьох залишити місце проживання, роботу і т. ін. *Повиживати сусідів.*

ПОВИЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вижати (*див.* **ви́жати**[2]) все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИЗБИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Визбирати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИ́ЗДИХАТИ, -аємо, -аєте, *док.*, *розм.* Виздихати (про всіх чи багатьох).

ПОВИЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Виїсти, з'їсти все, нічого не залишаючи. 2. *перех.* Пошкодити оболонку ока їдкою речовиною (у всіх чи багатьох).

ПОВИЇ́ЖДЖА́ТИ, -а́ємо, -а́єте *і* **ПОВИЇ́ЗДИТИ**, -имо́, -ите́, *док.* Виїхати (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОВИЇ́ЗДИТИ *див.* **повиїжджа́ти**.

ПОВИЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вийняти все чи багато чого-небудь.

ПОВИКА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Викопати все чи багато чого-небудь.

ПОВИКА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Викачати усе чи багато чого.

ПОВИКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Викинути все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. *перен.*, *розм.* Вигнати, примусити всіх чи багатьох залишити приміщення, роботу і т. ін. 3. *перен.*, *розм.* Опустити окремі місця в тексті (у кількох чи багатьох місцях). 4. Випустити при рості листя, колосся, пуп'янки і т. ін. (все, всі чи багато з них). 5. Виставити, підняти на висоту (знаки, прапори і т. ін.).

ПОВИКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Викласти все чи багато чого-небудь. 2. Вистелити чим-небудь якусь поверхню (якісь поверхні) скрізь або в багатьох місцях. *Повикладати дерном укоси.* 3. *також без додатка, розм.* Читати лекції, вести уроки, навчати слухачів певної дисципліни якийсь час.

ПОВИКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Викликати всіх чи багатьох.

ПОВИКЛЬО́ВУВАТИ, -ує, *док.*, *перех.* Виклювати все чи багато чого-небудь (про птахів). // Клюючи, з'їсти все чи багато чого-небудь.

ПОВИКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повико́лювати**.

ПОВИКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Колючи чим-небудь гострим, пробити чи видалити все

чи багато чогось. 2. Колючи чим-небудь гострим, нанести знаки, літери і т. ін. в багатьох місцях. 3. Заколоти, вбити всіх.

ПОВИКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повико́пувати**.

ПОВИКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Викопати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. 2. Копаючи, наробити заглибин, ям у землі і т. ін. *Повикопувати канави.* 3. *перен.*, *розм.* Докладаючи зусиль, знайти, вишукати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОВИКОРЕНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Те саме, що **повикоріня́ти**.

ПОВИКОРІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОВИКОРІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. *діал.* Вирвати з корінням усе чи багато чого-небудь. *Повикорінювати бур'ян.* 2. *перен.* Винищити, усунути всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВИКОРІНЯ́ТИ *див.* **повикорі́нювати**.

ПОВИКОРЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Викорчувати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИКО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Викохати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВИКО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повико́чувати**.

ПОВИКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Викотити все чи багато чого-небудь.

ПОВИКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Викосити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Викрасти все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОВИКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Викреслити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. *Повикреслювати прізвища із списку.*

ПОВИКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повикру́чувати**. // *у знач. прикм.*

ПОВИКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Викрутити звідкись усе чи багато чого-небудь. *Повикручувати електричні лампочки.* // *розм.* Вирвати з корінням усе чи багато чого-небудь. 2. Віджати все чи багато чого-небудь (білизну, одяг і т. ін.). *Повикручувати мокрі сорочки.* 3. Вивернути, пошкодивши (перев. руки). // Неприродно повернути, вигнути (суглоби руки, ноги). // *безос.* 4. Утворити заглибини, ями в багатьох місцях.

ПОВИКУПА́ТИ *див.* **повикупо́вувати**.

ПОВИКУПЛЯ́ТИ *див.* **повикупо́вувати**.

ПОВИКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* *розм.* **ПОВИКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і* **ПОВИКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Викупити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. *рідко.* Те саме, що **поскупо́вувати**.

ПОВИКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. За допомогою диму вигнати звідкись усіх чи багатьох. *Повикурювати бджіл.* 2. *перен.* Примусити всіх чи багатьох піти звідкись геть або залишити місце свого проживання. 3. Випалити все чи багато чого-небудь (цигарки, тютюн і т. ін.). *Повикурювати всі цигарки.*

ПОВИЛА́ЗИТИ, -ить, -имо, -ите *і* **ПОВИЛІЗА́ТИ**, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Лізучи, вибратися звідки-небудь кудись (про всіх чи багатьох). // *розм.* Вийти звідки-небудь (про всіх чи багатьох). 2. Піднятися нагору, лізучи, чіпляючись за що-небудь (про всіх чи багатьох). // *перен.*, *розм.* Домогтися певного суспільного становища будь-якими засобами (про всіх чи багатьох). 3. *розм.* З'явитися, показатися де-небудь, пробитися звідкись назовні (про все чи багато чого-небудь); повисуватися. 4. Випасти у великій кількості або зовсім (про волосся, вовну і т. ін.). ** **Хіба́ (чи, що) [тобі́ (йому́, їй і т. ін.)] повила́зило (о́чі повила́зили)** – уживається як лайливий вислів, що означає: осліп (осліпла і т. ін.) чи що?, не бачиш (не бачив і т. ін.) чи що?. **Щоб (бода́й, аби́ і т. ін.) мені́ повила́зило (о́чі повила́зили)** – уживається як клятва на підтвердження правдивості сказаного.

ПОВИЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОВИЛО́МЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Виламати все чи багато чого-небудь.

ПОВИЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Вилежатися (про всіх чи багатьох).

ПОВИЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Вилити все чи багато чого-небудь, звідусіль. 2. Ллючи воду в нору, вигнати (всіх чи багатьох звірів, звірків). 3. *тех.* Виготовити литтям усе чи багато чого-небудь. *Повиливати з алюмінію ложки.*

ПОВИЛІЗА́ТИ *див.* **повила́зити**.

ПОВИЛІТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Вилетіти (про всіх чи багатьох). 2. *перен.* Випасти раптово з чого-небудь (про все чи багато чого-небудь; скрізь або в багатьох місцях). ** **Повиліта́ти з голови́** – забутися (про все чи багато чого-небудь).

ПОВИЛО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Ловлячи, витягти, видобути звідкись усе чи багато чого-небудь. 2. Ловлячи, винищити всіх чи багатьох. // Спіймати, захопити з певною метою всіх чи багатьох.

ПОВИЛО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повило́млювати**.

ПОВИЛО́МЛЮВАТИ *див.* **повила́мувати**.

ПОВИЛУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Очищаючи все чи багато чого-небудь від шкаралупи і т. ін., видобути, вийняти вміст. 2. *тільки 3 ос.* Сидячи на яйцях, вивести всіх чи багатьох пташенят (про птахів). 3. *розм.* Широко розкрити очі (про всіх чи багатьох). *Повилуплювати очі.*

ПОВИЛУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. Проклюнуючи шкаралупу, вийти з яйця (про всіх чи багатьох птахів). // *перен.*, *зневажл.* Народитися (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Широко розкритися (про очі всіх чи багатьох). // Дивитися на кого-, що-небудь, широко розкривши очі (про всіх чи багатьох).

ПОВИЛЯГА́ТИ, -а́є, *док.* Вилягти (про все чи багато чого-небудь; скрізь або в багатьох місцях).

ПОВИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. Виляти якийсь час. 2. *перен.* Ухилятися якийсь час від чого-небудь за допомогою хитрощів, викрутів.

ПОВИМА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повима́зувати**.

ПОВИМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Вимазати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. *Повимазувати хати.* 2. Забруднити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОВИМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Вималювати усе чи багато чого.

ПОВИМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Виманити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОВИМЕРЗА́ТИ, -а́є, *док.* Вимерзти (про все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях).

ПОВИ́МЕРТИ *див.* **повимира́ти**.

ПОВИМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повимива́ти**.

ПОВИМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Вимити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. 2. Розмиваючи землю, ґрунт і т. ін., утворити заглибини, яри тощо у багатьох місцях (про воду, дощ і т. ін.). // *безос.* // *безос.* Розмиваючи ґрунт, винести з нього або відкрити все чи багато чого-небудь.

ПОВИМИРА́ТИ, -а́є *і* *рідко* **ПОВИ́МЕРТИ**, -мре, *док.* Вимерти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОВИМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Виміняти все чи багато чого-небудь.

ПОВИМІ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повиміта́ти**. // **повимі́тано**, *безос. присудк. сл.*

ПОВИМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* *і без додатка.* 1. Вимести все чи багато чого-небудь. 2. *перен.* Силою забрати все чи багато чого-небудь.

ПОВИМОКА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Вимокнути (про все чи багато чого-небудь). 2. Стати зовсім мокрими (про всіх чи багатьох).

ПОВИМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вимолотити все чи багато чого-небудь.

ПОВИМО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Виморити у багатьох місцях (голодом, хворобою тощо). 2. *розм.* Дуже втомити, знесилити всіх чи багатьох.

ПОВИМО́РЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, юєтеся, *док.*, *розм.* Виморитися (про всіх чи багатьох).

ПОВИМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Вимотати все чи багато чого-небудь. 2. *перен.* Знесилити, виснажити всіх чи багатьох. *Повимотувати жили.*

ПОВИМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вимочити все чи багато чого-небудь.

ПОВИМОЩА́ТИ *див.* **ПОВИМО́ЩУВАТИ**.

ПОВИМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і* *рідше* **ПОВИМОЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вимостити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИ́НЕН, ПОВИ́ННИЙ, -а, -е. 1. *присудк. сл.*, *з інфін.* Уживається як член складеного присудка в сполученні з допоміжним дієсл. б у т и чи без нього: а) для вираження значення: який має своїм обов'язком, зобов'язаний щось робити, мати яку-небудь якість, властивість; б) для вираження припущення з відтінком обов'язковості, а також для вираження можливості, вірогідності чого-небудь; в) для вираження значення необхідності через певні обставини, причини робити що-небудь. 2. *тільки* **пови́нний**, *перев. із запереч.*, *розм.* Який вчинив що-небудь погане, провинився в чомусь; винний. 3. *у знач. ім.* **пови́нна**, -ної, *ж.*, *розм.* Визнання своєї вини, провини. *Приходити з повинною.* 4. *кому*, *розм.*, *рідко.* Який має борг, винний кому-небудь щось.

ПОВИНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *розм.* Док. до **вини́тися**.

ПОВИ́ННИЙ *див.* **пови́нен**.

ПОВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *іст.* Обов'язок селян безплатно виконувати примусові роботи на поміщиків та органи державного управління. 2. Обов'язок, що його повинні виконувати всі громадяни для задоволення державних або місцевих громадських потреб. // *розм.* Те, що необхідно виконати, відбути. ** **Військо́ва пови́нність** – у дореволюційній Росії та в деяких країнах – обов'язок чоловічого населення певного віку відбувати військову службу.

ПОВИ́ННО, *присудк. сл.*, *з інфін.*, *рідко.* Належить, годиться; варто, слід, треба.

ПОВИНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док.*, *перех.* Винести звідкись, кудись усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. // *безос.*

ПОВИНУВА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **звинува́тити**. *Повинуватити себе.*

ПОВИНУВА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **повинува́тити**.

ПОВИНЮ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Винюхати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОВИНЯ́НЬЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виняньчити всіх чи багатьох.

ПОВИО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Виорати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИПАДА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Випасти (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОВИПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Палячи, знищити все чи багато чого-небудь. *Повипалювати дерева.* // Дуже висушуючи, знищити (рослини). 2. Випалити, витратити повністю все чи багато чого-небудь. *Повипалювати всі цигарки.* 3. Нанести розжареним предметом знаки, зображення на чому-небудь у багатьох місцях. *Повипалювати візерунки на дошці.* 4. Піддаючи дії вогню, надати міцності багатьом предметам. *Повипалювати ізолятори.* 5. Одержати якусь речовину, спалюючи що-небудь. *Повипалювати вугілля.*

ПОВИПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Випарити все чи багато чого-небудь.

ПОВИПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Випасти всіх чи багатьох корів, овець і т. ін. 2. Пасучись, з'їсти цілком траву чи іншу трав'янисту рослинність на якій-небудь ділянці скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Випити все чи багато чого-небудь. 2. *розм.* Висмоктати, витягти з чогось усе до решти.

ПОВИПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Випиляти усе чи багато чого.

ПОВИПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Випнути все чи багато чого-небудь.

ПОВИПИНА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Випнутися (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОВИПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Виписати все чи багато чого-небудь. 2. Письмово оформити вибуття всіх чи багатьох звідкись, із чогось і т. ін. *Повиписувати з лікарні тих, що одужали.* 3. Старанно вималювати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. *Повиписувати на портреті деталі одягу.* // Зробити візерунки на чому-небудь у багатьох місцях.

ПОВИПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* *і неперех.* Випитати все чи багато чого-небудь, у всіх чи багатьох.

ПОВИПИХА́ТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Випхати звідкись усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. // *перен.* Змусити всіх чи багатьох залишити роботу, місце перебування і т. ін. 2. *перен.* Віддати (заміж) усіх чи багатьох. *Повипихати дочок заміж.*

ПОВИПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Випекти все чи багато чого-небудь (хліб та інші вироби з тіста). 2. Знищити вогнем, кислотою і т. ін. все чи багато чого-небудь. 3. Нанести розпеченим предметом знаки, зображення на чому-небудь у багатьох місцях.

ПОВИПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виплатити все чи багато чого-небудь, усім або багатьом.

ПОВИПЛИВА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Виплисти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОВИПЛИ́ГУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* Виплигнути (про всіх чи багатьох).

ПОВИПЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Виплеснути усе чи багато чого.

ПОВИПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Виготовити способом плетіння багато чого-небудь. 2. Розплітаючи щось, вийняти все чи багато чого-небудь.

ПОВИПЛІ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повиплі́тати**.

ПОВИПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виплюнути все чи багато чого-небудь.

ПОВИПОВЗА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Виповзти (про всіх чи багатьох). 2. *перен.* Повільно рухаючись, виїхати, вийти і т. ін. звідкись, кудись (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). // Повільно рухаючись, з'явитися звідки-небудь, поширитися десь (про все чи багато чого-небудь).

ПОВИПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виполоскати все чи багато чого-небудь. // *рідко.* Вимити звідкись, з-поміж чогось усе чи багато чого-небудь (про воду).

ПОВИПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Виполоти все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Зробити прямим, рівним і т. ін., розправити все чи багато чого-небудь, що зігнуте, нерівне. 2. Усуваючи помилки, хиби і т. ін., зробити все чи багато чого-небудь правильним, таким, що відповідає певним вимогам. 3. *розм.* Вимагаючи від когось, одержати все чи багато чого-небудь. *Повиправляти борги.*

ПОВИПРІВА́ТИ, -а́є, *док.*, *розм.* 1. Випріти скрізь або в багатьох місцях (про рослини, посіви). 2. Втратити вологу, рідину (всю або більшу частину) внаслідок варіння, пріння.

ПОВИПРОСТО́ВУВАТИ *див.* **повипро́стувати**.

ПОВИПРОСТО́ВУВАТИСЯ *див.* **повипро́стуватися**.

ПОВИПРО́СТУВАТИ *і* *рідше* **ПОВИПРОСТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Випростати (руки, ноги і т. ін.).

ПОВИПРО́СТУВАТИСЯ *і* *рідше* **ПОВИПРОСТО́ВУВАТИСЯ**, -уємося, -уєтеся, *док.* Випростатися (про всіх чи багатьох).

ПОВИПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Випрягти (коней, волів і т. ін.).

ПОВИПРЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Випрясти все чи багато чого-небудь.

ПОВИПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Дати можливість чи дозволити всім або багатьом іти, вийти, поїхати і т. ін. звідкись, кудись. // Вигнати куди-небудь худобу, птицю. // Перестати тримати все чи багато чого-небудь. 2. Повернути свободу, звільнивши з ув'язнення, з-під арешту і т. ін. всіх чи багатьох. 3. Виставити, висунути назовні все чи багато чого-небудь. 4. Утворити при рості колосся, пуп'янки і т. ін.

ПОВИРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вирахувати все чи багато чого-небудь, у всіх чи багатьох. *Повираховувати задачі.*

ПОВИРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повирива́ти**[1].

ПОВИРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вирвати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вирити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. *Повиривати ями.*

ПОВИРИНА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Пірнувши, занурившись у воду, виплисти на поверхню (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. *перен.* Несподівано з'явитися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОВИРІ́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Вирівняти все чи багато чого-небудь.

ПОВИРІ́ВНЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* Вирівнятися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОВИРІЗА́ТИ *див.* **повирі́зувати**.

ПОВИРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повирі́зувати**.

ПОВИРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і рідше* **ПОВИРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Вирізати все чи багато чогонебудь, скрізь або в багатьох місцях. 2. Ріжучи, обрізуючи, виготовити все чи багато чого-небудь. 3. Чим-небудь гострим, ріжучим зробити кілька чи багато візерунків, написів і т. ін. 4. Винищити холодною зброєю всіх чи багатьох.

ПОВИРО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повиро́блювати**.

ПОВИРО́БЛЮВАТИ *див.* **повиробля́ти**.

ПОВИРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОВИРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Виробити все чи багато чогонебудь.

ПОВИРОСТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Стати більшим, вищим, довшим у процесі росту (про все чи багато чого-небудь). // Вирісши, стати дорослим (про всіх чи багатьох). // Вирости в певних умовах, у певному середовищі (про всіх чи багатьох). 2. Ростучи, з'явитися (про все чи багато чогонебудь). // *перен.* З'явитися у великій кількості внаслідок будівництва (про будівлі міста і т. ін.).

ПОВИРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виростити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. *Повирощувати дітей. Повирощувати квіти.*

ПОВИРУБА́ТИ *див.* **повиру́бувати**.

ПОВИРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОВИРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Рубаючи, звалити з кореня на якій-небудь ділянці кущі, дерева і т. ін. скрізь або в багатьох місцях. 2. Рубаючи, вийняти, видобути все чи багато чого-небудь. 3. Виготовити, рубаючи, висікти все чи багато чого-небудь. *Повирубати колони в камені.* 4. Рубаючи, вбити, знищити всіх чи багатьох.

ПОВИРУВА́ТИ, -у́є, *док.* Вирувати якийсь час.

ПОВИРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОВИРЯ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Гарно, пишно вбрати, причепурити або одягти в незвичний одяг усіх чи багатьох. 2. Спорядивши, забезпечивши потрібним для дороги, відправити звідкись кудись усіх чи багатьох. *Повиряджати на заробітки.*

ПОВИРЯДЖА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і рідко* **ПОВИРЯ́ДЖУВАТИСЯ**, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Гарно, пишно вбратися, причепуритися або одягтися в незвичний одяг (про всіх чи багатьох). 2. Відповідно приготувавшись, спорядившись, відправитися звідкись кудись (про всіх чи багатьох). *Повиряджатися на заробітки.*

ПОВИРЯ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **повиря́джувати**.

ПОВИРЯ́ДЖУВАТИ *див.* **повиряджа́ти**.

ПОВИРЯ́ДЖУВАТИСЯ *див.* **повиряджа́тися**.

ПОВИРЯ́ЧУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **повиря́чувати**.

ПОВИРЯ́ЧУВАТИ, -ує, -уємо, -уєте, *док.*, *перех.*, *розм.* Широко розкрити (очі) від здивування, гніву і т. ін.

ПОВИСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Висадити звідкись куди-небудь усіх чи багатьох. 2. Викопавши, вийнявши рослини з парника, шкілки і т. ін., посадити їх в іншому місці (всі чи багато з них). *Повисаджували помідори.* 3. *розм.* Піднімаючи, помістити десь, на чомусь усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. *Повисаджувати дітей на машину.* 4. *розм.* З силою вибити, виламати все чи багато чого-небудь. *Повисаджувати вікна.* // Підклавши вибухівку, підірвати все чи багато чогонебудь. *Повисаджувати мости.*

ПОВИСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Висапа-ти все чи багато чого-небудь.

ПОВИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОВИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* повис, -ла, -ло *і рідко* повиснув, -нула, -нуло; *док.* 1. Зачепившись, затримуватися на чому-небудь, залишатися висіти. // Зачепившись одягом або ухопившись за що-небудь руками, зубами і т. ін., триматись у висячому положенні. // Виснути всією своєю вагою або всім тілом на кому-, чому-небудь; важко спиратися на кого-, що-небудь. // Звішуватися, звисати від значної, надмірної ваги. // Спадаючи вниз, звисати (про волосся, бороду, вуса, гілки і т. ін.). 2. Висіти, утримуючись на чому-небудь; бути прикріпленим, причепленим до чогось (про предмети). 3. Бути розташованим, нависати над кимчим-небудь. // *над чим.* Виступати, видаватися якоюсь частиною наперед. // *перен.* Насуватися, наближатися (про небезпеку, біду і т. ін.). 4. Триматися в повітрі майже нерухомо. // Здаватися нерухомим у повільному польоті (про птахів, літальні апарати і т. ін.) або в русі по небу (про сонце, хмари тощо). // Поширюватися навколо (про звуки, запахи і т. ін.). *Повиснути в повітрі.*

ПОВИСЕ́ЛЮВАТИ *див.* **повиселя́ти**.

ПОВИСЕ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **повиселя́тися**.

ПОВИСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОВИСЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Виселити всіх чи багатьох.

ПОВИСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся *і* **ПОВИСЕ́ЛЮВАТИСЯ**, -юємося, -юєтеся, *док.* Виселитися (про всіх чи багатьох).

ПОВИСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Сиплячи, викинути, видалити з чогось чи вкинути, помістити в щось усе чи багато чого-небудь. 2. *перех.* Вилити з однієї посудини в інші всю рідку страву. *Повисипати борщ у миски.* 3. *тільки 3 ос.*, *неперех.* Виходячи, вибігаючи звідки-небудь, з'явитися (про всіх чи багатьох). // Виступити, з'явитися на чомунебудь, густо вкривши поверхню скрізь або в багатьох місцях. *Повисипали зірки на небі.* // З'явитися в багатьох місцях на шкірі або слизових оболонках (про висип). 4. *перех.* Насипаючи землю, наробити горбів, валів і т. ін. в багатьох місцях. *Повисипати могили.* 5. *перех.* Посипаючи, вкрити чим-небудь скрізь або в багатьох місцях (стежку, долівку і т. ін.).

ПОВИСИПА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Сиплячись, випасти з чогось (про все чи багато чого-небудь).

ПОВИСИПЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Виспатися (про всіх чи багатьох).

ПОВИСИХА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Втративши воду, вологу, зробитися сухим (про все чи багато чого-небудь). // Випаруватися (про все чи багато чого-небудь). 2. Стати сухим, зів'янути (про всі чи багато які рослини).

ПОВИСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Висіяти все чи багато чого-небудь.

ПОВИСІДА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Висісти з чогонебудь (про всіх чи багатьох).

ПОВИСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Висікти з каменю, на (в) камені все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. *заст.* Покарати, побивши різками, канчуками і т. ін. всіх чи багатьох.

ПОВИ́СІТИ, -и́шу, -и́сиш, *док.* Висіти якийсь час.

ПОВИСКА́КУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* 1. Вистрибнути, вискочити звідкись куди-небудь (про всіх чи багатьох). // *розм.* Швидко вибігти, виїхати звідкинебудь; швидко вибігши, виїхавши, з'явитися десь (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Швидко або раптово вилетіти, випасти звідкись (про все чи багато чого-небудь). 3. *перен.*, *розм.* Раптово з'явитися, утворитися на чому-небудь у багатьох місцях.

ПОВИСКРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Шкребучи, почистити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. *Повискрібати коней.* 2. Шкребучи, дістати, вибрати зсередини все чи багато чого-небудь.

ПОВИСКУБА́ТИ *див.* **повиску́бувати**.

ПОВИСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш *і рідше* **ПОВИСКУВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вискубати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пови́скувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОВИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Стиха або час від часу видавати уривчасті, різкі, пронизливі звуки. // Час від часу утворювати уривчасті, різкі, пронизливі звуки.

ПОВИ́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пови́снути**. 2. *у знач. прикм.* Який звішується, звисає донизу.

ПОВИСЛУ́ЖУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.*, *перех. і неперех.* Вислужити (про всіх чи багатьох).

ПОВИСЛУ́ЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Вислужитися (про всіх чи багатьох).

ПОВИСМИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОВИСМИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Смикаючи, витягти, вихопити, вирвати звідкись, із чогось усе чи багато чогонебудь. // Витягти з-під, із чогось, вільно опускаючи (руки, волосся).

ПОВИСМИ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повисми́кувати**.

ПОВИСМИ́КУВАТИ *див.* **повисмика́ти**.

ПОВИСМИ́КУВАТИСЯ, -ується, *док.* Висмикнутися (про все чи багато чого-небудь).

ПОВИ́СНУТИ *див.* **повиса́ти**.

ПОВИСО́ВУВАТИ *див.* **повисува́ти**.

ПОВИСО́ВУВАТИСЯ *див.* **повисува́тися**.

ПОВИСОЛО́ПЛЮВАТИ, -юємо, -юєте, *док.*, *перех.*, *розм.* Висунути, вивалити назовні з рота, пащі (язик) (про всіх чи багатьох).

ПОВИСОЛО́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.*, *розм.* Висунутися, вивалитися назовні з рота, пащі (про язики всіх чи багатьох).

ПОВИСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Виставити назовні все чи багато чого-небудь. 2. Висунути звідкись або з-за чогось усе чи багато чого-небудь.

ПОВИСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Виставитися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чогонебудь).

ПОВИСТРЕ́ЛЮВАТИ *див.* **повистрі́лювати**.

ПОВИСТРИ́БУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* Вистрибнути (про всіх чи багатьох).

ПОВИСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вистригти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОВИСТРІ́ЛЮВАТИ *і рідко* **ПОВИСТРЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Вистріляти до кінця всі патрони, снаряди і т. ін. 2. Стріляючи, знищити всіх чи багатьох.

ПОВИСТРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОВИСТРОМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Вистромити все чи багато чого-небудь.

ПОВИСТРО́МЛЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся *і* **ПОВИСТРОМЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Вистромитися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох; у багатьох місцях).

ПОВИСТРОМЛЯ́ТИ *див.* **повистро́млювати**.

ПОВИСТРОМЛЯ́ТИСЯ *див.* **повистро́млюватися**.

ПОВИСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вистругати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОВИСТРУ́НЧУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Виструнчитися (про всіх чи багатьох).

ПОВИСТУПА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Виступити, вийти наперед (про всіх чи багатьох). 2. *перен.* Стати видним, з'явитися, показатися (про все чи багато чого-небудь). 3. З'явитися на поверхні чого-небудь, проступаючи зсередини; стати видним скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОВИСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Висунути все чи багато чогонебудь.

ПОВИСУВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся *і* **ПОВИСО́ВУВАТИСЯ**, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Висунутися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох; у багатьох місцях).

ПОВИСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Висушити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПО́ВІСЬ, -і, *ж.*, *діал.* Паморозь.

ПОВИТА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Витаскати все чи багато чого-небудь.

ПОВИ́ТИ[1] *див.* **повива́ти**.

ПОВИ́ТИ[2], -вию, -виєш, *док.*, *неперех.* Вити (*див.* **ви́ти**[1]) якийсь час.

ПОВИ́ТИ[3], -в'ю, -в'єш, *док.*, *перех.* Виготовити виттям багато яких-небудь предметів.

ПОВИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пови́ти**[1]. // **пови́то**, *безос. присудк. сл.*

ПОВИТИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повитика́ти**. // Який з'явився, показався звідкинебудь, із-за чогось (у багатьох місцях).

ПОВИТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Виткнути все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОВИТИКА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Проткнувши, пробивши що-небудь, з'явитися назовні в багатьох місцях. 2. Висунутися назовні звідки-небудь, із-за, з-під чогось (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). // З'явитися, показатися звідки-небудь, із-за чогось (у багатьох місцях).

ПОВИТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Витерти все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. *Повитирати склянки.* // Стерши, змахнувши, прибрати, зняти що-небудь (у багатьох місцях).

ПОВИТИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОВИТИ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Витиснути звідки-небудь усе чи багато чогось, усіх чи багатьох. 2. Натиснувши, надушивши чим-небудь, залишити на чомусь сліди, заглибини в багатьох місцях. *Повитискати узори на шкірі.*

ПОВИТИ́СКУВАТИ *див.* **повитиска́ти**.

ПОВИ́ТИСЯ *див.* **повива́тися**.

ПОВИ́ТИЦЯ, -і, *ж.*, *бот.* Витка, без коренів, паразитична однорічна трав'яниста рослина.

ПОВИТІКА́ТИ, -а́є, *док.* Витекти (про все чи багато чого-небудь, з усіх чи багатьох посудин).

ПОВИТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Витесати все чи багато чого-небудь.

ПОВИТО́К, -тка́, *ч.* Те саме, що **пови́вач**.

ПОВИТОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Витолочити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИТО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех. і неперех.* Витопити багато печей, груб і т. ін.

ПОВИТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Витоптати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОВИТО́ЧОК, -чка, *ч.* Те саме, що **пови́вач**.

ПОВИТО́ЧУВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повито́чувати**[1].

ПОВИТО́ЧУВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повито́чувати**[2].

ПОВИТО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Виготовити виточуванням усе чи багато чого-небудь. 2. Вигострити все чи багато чого-небудь. 3. Вигризаючи, видаючи, вирізуючи або вибиваючи, зробити в чому-небудь заглибини, виїмки в багатьох місцях.

ПОВИТО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Поволі вицідити, випустити всю рідину з вузького отвору з усіх чи багатьох посудин. // Поступово висипати що-небудь сипке (все до решти) крізь невеликий отвір.

ПОВИТРІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Широко розкрити (очі) (перев. про всіх чи багатьох). 2. *на кого — що.* Втупити в кого-, що-небудь погляд, широко розкривши очі (від здивування, гніву, жаху і т. ін.) (про всіх чи багатьох). 3. *рідко.* Виставити, дуже відкривши (зуби, ікла); вишкірити (перев. про всіх чи багатьох). *Повитріщати зуби.*

ПОВИТРІЩА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* 1. *тільки 3 ос.* Широко розкритися (про очі). 2. Широко розкрити (очі) (про всіх чи багатьох). // *на кого — що і без додатка.* Втупитися в кого-, щонебудь поглядом, широко розкривши очі (від здивування, гніву, жаху і т. ін.). 3. *рідко.* Виставитися, вирізнитися на чому-небудь (про все чи багато чогось).

ПОВИТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех. і без додатка.*

ПОВИТРУ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Витруїти в багатьох місцях.

ПОВИТРЯСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Витрясти все чи багато чого-небудь.

ПОВИТТЯ́, -я́, *с.*, *діал.* Пелюшки.

ПОВИТУ́ХА[1], -и, *ж.*, *розм.* Жінка, яка приймає дитину в породіллі, допомагає під час пологів.

ПОВИТУ́ХА[2], -и, *ж.* Рід безхвостих земноводних родини круглоязикових.

ПОВИ́ТЧИК, -а, *ч.* У Росії 16 – 17 ст. – служитель канцелярії, який відав діловодством у суді.

ПОВИТЯ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повитяга́ти**.

ПОВИТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОВИТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Тягнучи, розтягаючи, збільшити в довжину все чи багато чого-небудь. 2. Випрямити, вирівняти, простягти в якому-небудь напрямку (руки, шиї і т. ін.). 3. Витягти звідки-небудь усе чи багато чогось, усіх чи багатьох. // Підняти знизу вгору, виволокти на щось. // Дістати, вийняти звідки-небудь, із чогось. // *розм.* Украсти, непомітно вийнявши з чого-небудь. // *безос.* 4. Вибрати, видалити з чого-небудь усе чи багато чогось через всмоктування, висмоктування, за допомогою протягу і т. ін. 5. *перен.* Спонукати вийти звідки-небудь усіх чи багатьох. 6. *перен.* Примусити віддати, виманити, видурити все чи багато чого-небудь.

ПОВИТЯГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і* **ПОВИТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Витягнутися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. Випрямити, вирівняти своє тіло (про всіх чи багатьох). *Повитягатися в струнку.* 3. Випнутися, видатися наперед чи вгору (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОВИТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повитя́гувати**. // *у знач. прикм.*

ПОВИТЯ́ГУВАТИ *див.* **повитяга́ти**.

ПОВИТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **повитяга́тися**.

ПОВИУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Вивчити все чи багато чого-небудь. 2. Навчити всіх чи багатьох. // Дати освіту всім або багатьом.

ПОВИУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* 1. *чого і з інфін.* Навчитися чого-небудь. 2. Здобути освіту (про всіх чи багатьох). // *на кого.* Навчаючись, набути якої-небудь спеціальності, фаху (про всіх чи багатьох).

ПО́ВИХ, -у, *ч.*, *мисл.* Характерне маневрування, коли звір при доганянні його мисливським собакою петляє і робить малі повороти.

ПОВИХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вихлюпати все чи багато чого-небудь.

ПОВИ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *зах.* Звихнути.

ПОВИХО́ДЖУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виходити скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИХО́ДЖУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Старанно доглядаючи, вилікувати, виходити всіх чи багатьох.

ПОВИХО́ДИТИ, -ить, -имо, -ите, *док.* 1. Вийти звідки-небудь назовні, за межі чогось (про всіх чи багатьох). 2. *перен.* Вибути звідки-небудь, із чогось; залишити якийсь заклад, установу, організацію і т. ін. (про всіх чи багатьох). 3. Прийти куди-небудь, опинитися десь (про всіх чи багатьох). // З'явитися, прибути для участі в чому-небудь. // *тільки 3 ос.* З'явитися на поверхні, проступаючи зсередини, стати видним скрізь або в багатьох місцях. 4. Бути виданим, опублікованим, надрукованим (про все чи багато чого-небудь). 5. *з кого – чого.* Вийти з певного середовища, соціальної групи або з якої-небудь місцевості (про всіх чи багатьох). 6. Витратитися, вичерпатися (про гроші, кошти, які-небудь запаси) (всі чи багато з них). 7. *перен.* Удатися яким-небудь унаслідок певної дії (про все чи багато чогось). *Пиріжки повиходили гарні.* // Стати ким-небудь або подібним до когось, набути певних рис, якостей і т. ін. (про всіх чи багатьох). 8. *за кого, також у сполуч. зі сл.* з а м і ж . Одружитися, стати чиїмись дружинами, жінками (про всіх чи багатьох).

ПОВИХОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виходити все чи багато чого-небудь.

ПОВИХОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -ються, *док.* Вихолодитися (про все чи багато чого-небудь).

ПОВИХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Вихопити все чи багато чого-небудь, у всіх чи багатьох. 2. Допомагаючи всім або багатьом, швидко витягти їх звідкись, урятувати.

ПОВИХО́ПЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Вихопитися (про всіх чи багатьох).

ПОВИХРЕ́ЩУВАТИ, **ПОВИХРИ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вихрестити усіх чи багатьох.

ПОВИХРЕ́ЩУВАТИСЯ, **ПОВИХРИ́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* Вихреститися (про усіх чи багатьох).

ПОВИ́ХРИТИСЯ, -ви́хрюся, -ви́хришся. Док. до **ви́хритися**[1].

ПОВИХРИ́ЩУВАТИ *див.* **повихре́щувати**.

ПОВИХРИ́ЩУВАТИСЯ *див.* **повихре́щуватися**.

ПОВИЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Вицідити рідину всю до решти з усіх чи багатьох посудин. 2. *розм.* Поволі, поступово випити що-небудь з усіх чи багатьох посудин.

ПОВИЧАСТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Вичастувати все чи багато чого-небудь.

ПОВИЧЕ́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вичерпати все чи багато чого-небудь, звідусіль.

ПОВИЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вичистити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вичесати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОВИ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Звичка, звичай.

ПОВИЧУ́НЮВАТИ, -юємо, -юєте, *док.*, *розм.* Вичуняти (про всіх чи багатьох).

ПОВИШАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вишарувати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИШИ́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повишива́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Прикрашений вишиванням.

ПОВИШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Вишити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. 2. Вишивати якийсь час.

ПОВИШКІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Вишкірити (зуби, ікла і т. ін.). *Повишкіряти зуби.*

ПОВИШКРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Вишкребти все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох (коней, волів і т. ін.). 2. Шкребучи, дістати, вибрати зсередини все чи багато чого-небудь.

ПОВИШКРЯ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вишкрябати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Виштовхати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВИШТРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Виколоти, вибити (звичайно очі).

ПОВИШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вишукати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВИ́ЩАТИ, -аю, -аєш. Док. до **ви́щати**.

ПОВИЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* Вища́ти якийсь час.

ПОВИ́ЩЕ, *розм.* 1. *присл.* Трохи вище. 2. *присл.* Якомога вище. 3. *у знач. прийм.*, *з род. в.* Указує на те, над чим хто-, що-небудь піднімається або міститься, перебуває.

ПОВИЩЕ́РБЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Вищербити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОВИЩИ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повищи́пувати**.

ПОВИЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вищипати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПО́ВІВ, -у, *ч.* 1. Порив вітру; подув. // Запах, пахощі, дух чого-небудь. // Свідчення, прикмета наближення, настання чого-небудь, ознака чогось. 2. *перен.* Те саме, що **ві́яння** 2.

ПОВІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **повіва́ти** 1. // Свідчення, прикмета наближення, настання чого-небудь, ознака чогось.

ПОВІВА́ТИ, -а́є, *недок.* 1. Віяти злегка або час від часу (про вітер). // Розноситися, ширитися в повітрі. 2. *безос.*, *чим.* Обдавати подувом (пахощів, прохолоди і т. ін.). // Свідчити про наближення, швидке настання чого-небудь. // *перен.* Віддавати чим-небудь; поширюватися. 3. *рідко.* Розвіватися, маяти. // *чим.* Махати чим-небудь.

ПО́ВІД[1], -вода, *ч.* Прикріплений до вудил ремінь (вірьовка і т. ін.), за допомогою якого правлять конем.

ПО́ВІД[2], -воду, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **по́рух** 1.

ПОВІ́ДАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пові́дати**.

ПОВІ́ДАТИ *див.* **повіда́ти**.

ПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОВІ́ДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОВІ́ДАТИ**, -аю, -аєш *і* **ПОВІ́СТИ**, -ві́м, -ві́си́; *мин. ч.* пові́в, -віла́, -віло́; *док.*, *перех.* 1. Розказувати, розповідати. // *у знач. вставн. сл.* Уживається для вказування джерела інформації. // Повідомляти кому-небудь щось. // Повіряти щонебудь комусь. // Ділитися з ким-небудь чимсь (звичайно горем, печаллю, радістю). 2. Казати щонебудь. // Відповідати, відказувати.

ПОВІДА́Ч, -а, *ч.* Оповідач.

ПОВІДБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Відбити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. 2. Ударами пошкодити що-небудь в організмі.

ПОВІДБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Відібрати все чи багато чого-небудь, у всіх чи багатьох. // Взяти все чи багато чого-небудь, що належить віддачі. // Забрати назад усе чи багато чогонебудь, у всіх чи багатьох. 2. Взяти багато якихнебудь предметів, виокремивши із загальної маси за певною ознакою; вибрати все чи багато чогось.

ПОВІДБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відбудувати все чи багато чого-небудь.

ПОВІДВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відвернути все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОВІДВЕРТА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Відвернутися (про всіх чи багатьох). 2. *перен.* Припинити, порвати з ким-небудь стосунки, взаємини (про всіх чи багатьох).

ПОВІДВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Відвести куди-небудь усіх чи багатьох. 2. Відвернути вбік (голови, очі, обличчя) (про всіх чи багатьох).

ПОВІДВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *док.*, *перех.* Відвезти всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВІДВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відв'язати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОВІДГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відгадати все чи багато чого-небудь.

ПОВІДГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Відігнати всіх чи багатьох.

ПОВІДГНИВА́ТИ, -а́є, *док.* Відгнисти (про все чи багато чого-небудь).

ПОВІДГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відгодувати всіх чи багатьох. *Повідгодовувати свиней.*

ПОВІДГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відгородити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відгорнути все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відгризти все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відгребти все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДДАВА́ТИ, -аю́, -ає́ш, *док.*, *перех.* 1. Повернути назад, віддати все чи багато чого-небудь (що було взяте, позичене і т. ін.). 2. Передати, вручити кому-небудь усе чи багато чогось. 3. Дати кому-небудь для користування, у власність усе чи багато чогось; відмовитися від усіх чи багатьох своїх речей, належного майна і т. ін. на чиюсь користь. 4. Дати все чи багато чого-небудь кудись, комунебудь із певною метою. *Повіддавати взуття в ремонт.* // Відправити всіх чи багатьох куди-небудь із певною метою (в науку, найми, військо і т. ін.). 5. *за кого і без додатка.* Видати заміж усіх чи багатьох.

ПОВІДДИМА́ТИСЯ *і* **ПОВІДДУВА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* Віддутися, випнутися (про все чи багато чогонебудь; скрізь або в багатьох місцях).

ПОВІДДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відідрати, відірвати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДДУВА́ТИСЯ *див.* Повіддиматися.

ПОВІДДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Віддушити все чи багато чого-небудь.

ПОВІ́ДДЯ[1], **ПОВО́ДДЯ**, -я, *с.* Те саме, що **по́від**[1].

ПОВІ́ДДЯ[2] *див.* **по́відь**[1].

ПОВІДЕ́РКОВЕ, -вого, *с.*, *іст.* Мито з відра.

ПОВІДЕ́РНИЙ, -а, -е. Який відмірюється, рахується відрами.

ПОВІДЕ́ЦЬ, -дця́, *ч.* Короткий повід.

ПОВІДЖИМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Віджати все чи багато чого-небудь.

ПОВІДЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчити жати за борг у всіх чи багатьох.

ПОВІДЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Від'їсти все чи багато чого-небудь.

ПОВІДКИ́, -і́в, *мн.*, *зах.* Віжки.

ПОВІДКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Відкинути вбік або назад від кого-, чого-небудь усе чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. 2. Лежачи, безвладно відвести вбік ноги, руки, голови; відхилити назад тіло, оперишись об що-небудь (про всіх чи багатьох). // *перен.* ** **Повідкида́ти но́ги**, *зневажл.*: а) дуже стомитися (від надмірного ходіння, танців і т. ін.); б) умерти (про людей); здохнути (про тварин).

ПОВІДКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Відкласти все чи багато чого-небудь. 2. *перен.* Залишити слід, накласти відбиток на всіх чи багатьох.

ПОВІДКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **поводо́к**. // Призначений для повідка.

ПОВІДКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відкопати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відкотити все чи багато чого-небудь.

ПОВІДКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повідкрива́ти**. // **повідкри́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОВІДКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відкрити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повідкру́чувати**.

ПОВІДКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відкрутити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відкусити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДЛА́ЗИТИ, -имо, -ите, *док.* Відлізти (про всіх чи багатьох).

ПОВІДЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відламати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДЛІТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Відлетіти (про всіх чи багатьох птахів). 2. *розм.* Відірватися, відпасти (про все чи багато чого-небудь, що прибите, приклеєне).

ПОВІДЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відлучити всіх чи багатьох.

ПОВІДМАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Відмагатися якийсь час.

ПОВІДМЕРЗА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Відмерзнути (про пальці, вуха і т. ін.). 2. Відтанути (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох; скрізь або в багатьох місцях).

ПОВІДМИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повідмика́ти**.

ПОВІДМИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відімкнути все чи багато чого-небудь.

ПОВІДМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Відморозити усе (усіх) чи багато чого- (кого-)небудь.

ПОВІДНАХО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Віднайти все чи багато чого-небудь.

ПОВІДНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **по́відь**[1]. ** **Повідна́ вода́** – весняна вода, що виходить із берегів після скресання криги на річках.

ПОВІДНІ́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повідніма́ти** 1. // **повідні́мано**, *безос. присудк. сл.*

ПОВІДНІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. *у кого.* Відняти все чи багато чого-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Позбавити всіх чи багатьох здатності рухати якою-небудь частиною тіла. // *безос.*

ПОВІДНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док.*, *перех.* Віднести все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОВІДНЯ́, -і́, *ж.* Знаряддя, що його використовують стельмахи для вигинання ободів.

ПОВІДО́МИНА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **повідо́м-**

лення.

ПОВІДО́МИТИ *див.* **повідомля́ти.**

ПОВІДО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повідомля́ти.** // **повідо́млено,** *безос. присудк. сл.*

ПОВІДО́МЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **повідо́мити, повідомля́ти** і **повідомля́тися.** 2. Те, що сповіщається комусь; письмова чи усна інформація. // Дані, інформація, передані, викладені ким-небудь. // Невеликий публічний виступ, невелика доповідь на якусь тему. 3. Папір, документ, у якому про щось повідомляється, сповіщається.

ПОВІДО́МЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до повідомлення.

ПОВІДО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **повідо́млювати.**

ПОВІДО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **повідо́млювати.**

ПОВІДО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що **повідомля́ти.**

ПОВІДО́МЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **повідо́млювати.**

ПОВІДОМЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **повідомля́ти.**

ПОВІДОМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОВІДО́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* повідо́млять; *док.*, *перех.* Сповіщати. // Доповідати, робити донесення про що-небудь. // Розповідати про що-небудь. // Казати що-небудь.

ПОВІДОМЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Сповіщатися.

ПОВІДО́МНИЙ, -а, -е. Який містить повідомлення, сповіщає про щось.

ПОВІДО́МНИК, -а, *ч.* Той, хто повідомляє, сповіщає про щось.

ПОВІДО́МНИЦЯ, -і. Жін. до **повідо́мник.**

ПОВІДПАДА́ТИ, -а́є, *док.* Відпасти (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОВІДПА́СУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Відпастися (про всіх чи багатьох корів, овець і т. ін.). 2. *перен., фам., зневажл.* Поправитися, погладшати (про всіх чи багатьох).

ПОВІДПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Відписати всім або багатьом. 2. Письмово заповісти у спадок усе чи багато чогонебудь із свого майна.

ПОВІДПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відіпхнути всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВІДПЛИВА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Відплисти (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОВІДПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Відправити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Закінчити відправу в церквах.

ПОВІДПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відпровадити всіх чи багатьох.

ПОВІДПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Відпустити всіх чи багатьох. 2. Зробити менш натягнутим, прикрученим, послабити все чи багато чого-небудь.

ПОВІДРИ́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повідрива́ти**[1]. // *у знач. прикм.*

ПОВІДРИ́ВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повідрива́ти**[2].

ПОВІДРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Відірвати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. 2. *перен.* Розлучити з ким-, чим-небудь усіх чи багатьох.

ПОВІДРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відрити все чи багато чого-небудь.

ПОВІДРИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Відірватися від чого-небудь унаслідок натягування, поштовху, удару і т. ін. (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 2. *перен.* Перестати що-небудь робити, чимось займатися (про всіх чи багатьох). 3. *перен.* Порвати зв'язки з ким-, чим-небудь; стати далеким, відчужитися (про всіх чи багатьох). // Втратити зв'язок із чим-небудь (про все чи багато чогось).

ПОВІДРІЗА́ТИ *див.* **повідрі́зувати.**

ПОВІДРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОВІДРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відрізати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДРОСТА́ТИ, -а́є, *док.* Відрости (про все чи багато чого-небудь).

ПОВІДРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відрубати все чи багато чого-небудь.

ПОВІДСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відіслати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВІДСИХА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Відсохнути (про все чи багато чого-небудь). 2. Втратити здатність рухатися, перестати діяти (про руки, ноги). ** **Щоб (бода́й) ру́ки (язики́) повідсиха́ли** *кому, лайл.* – уживається як побажання зла кому-небудь.

ПОВІДСКА́КУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* Відскочити (про всіх чи багатьох).

ПОВІДСЛУ́ЖУВАТИ, -ує, -уємо, -уєте, *док.* 1. Відслужити (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Стати непридатним унаслідок тривалого вживання (про все чи багато чого-небудь).

ПОВІДСЛУ́ЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *розм.* Відслужитися (про всіх чи багатьох).

ПОВІДСТАВА́ТИ, -ає́, -ає́мо, -ає́те, *док.* 1. Відділяючись, відокремлюючись, відпасти від чого-небудь скрізь або в багатьох місцях. 2. Рухаючись, відстати від кого-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОВІДСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Відставити все чи багато чого-небудь.

ПОВІДСТОБУ́РЧУВАТИ *див.* **повідстовбу́рчувати.**

ПОВІДСТОВБУ́РЧУВАТИ *і рідко* **ПОВІДСТОБУ́РЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відстовбурчити (губи, вуса і т. ін.).

ПОВІДСТУПА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Відступити (про всіх чи багатьох).

ПОВІДСТУПА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Відступитися (про всіх чи багатьох).

ПОВІДСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відсунути всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДСУВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Відсунутися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОВІДТАВА́ТИ, -тає́, *док.* Відтанути (про все чи багато чого-небудь; скрізь або в багатьох місцях).

ПОВІДТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відітнути все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях, у всіх чи багатьох. *Повідтинати зайві гілки.*

ПОВІДТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відтоптати (ноги).

ПОВІДТУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Відтулити все чи багато чого-небудь.

ПОВІДТУХА́ТИ, -а́є, *док.* Відтухнути скрізь або в багатьох місцях (про пухлини, набряки і т. ін.).

ПОВІДТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відтягти все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІ́ДУВАТИ *див.* **повіда́ти.**

ПОВІДУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Відучити всіх чи багатьох.

ПОВІДХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Відхилити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДХО́ДИТИ, -имо, -ите, *док.* Відійти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОВІДЦВІТА́ТИ, -а́є, *док.* Відцвісти (про все чи багато чого-небудь; скрізь або в багатьох місцях).

ПОВІДЦВІТА́ТИСЯ, -а́ється, *док.*, *розм.*, *рідко.* Відцвістися (про все чи багато чого-небудь; скрізь або в багатьох місцях).

ПОВІДЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **повіде́ць.** ** **Повідце́ва систе́ма** – ряд повідків, з'єднаних між собою певним чином.

ПОВІДЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відцідити все чи багато чого-небудь.

ПОВІДЧИ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повідчи́нювати.**

ПОВІДЧИ́НЮВАТИ *див.* **повідчиня́ти.**

ПОВІДЧИ́НЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повідчиня́ти.**

ПОВІДЧИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОВІДЧИ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Відчинити все чи багато чого-небудь.

ПОВІДЧИНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *док.* Відчинитися (про все чи багато чого-небудь).

ПОВІДЧІ́ПЛЮВАТИ *див.* **повідчіпля́ти.**

ПОВІДЧІ́ПЛЮВАТИСЯ *див.* **повідчіпля́тися.**

ПОВІДЧІПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОВІДЧІ́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Відчепити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВІДЧІПЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, -я́ємося, -я́єтеся *і* **ПОВІДЧІ́ПЛЮВАТИСЯ**, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* Відчепитися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; скрізь або в багатьох місцях).

ПОВІДШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Відшукати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВІДШУ́КУВАТИСЯ, -ується, *док.* Відшукатися (про все чи багато чого-небудь).

ПОВІДЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Відщипати усе або багато чого-небудь.

ПО́ВІДЬ[1], -воді, *ж.*, **ПОВІ́ДДЯ**, -я, *с.* Те саме, що **по́вінь.**

ПО́ВІДЬ[2], -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ро́зповідь.**

ПО́ВІЗ, -воза, *ч.*, *заст.* Екіпаж.

ПОВІ́Й, -во́ю, *ч.* 1. Багаторічний виткий трав'янистий бур'ян із дзвіночкоподібними квітками; березка. 2. Чагарникова рослина з колючими гілками, що росте на засмічених місцях крутосхилів.

ПОВІ́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **пові́й.**

ПОВІ́ЙНИЦЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **пові́я.**

ПОВІЙНУ́ТИ, -не́ *і* **ПОВІ́ЙНУТИ**, -і́не, *док.* 1. Однокр. до **повіва́ти.** 2. Почати віяти.

ПО-ВІЙСЬКО́ВОМУ, *присл.* Як військовий, подібно до військового. // Як прийнято, заведено у військових, у війську. // *перен.* Рішуче, не вагаючись.

ПОВІ́К, *присл.* Завжди, постійно, вічно. // Назавжди, на весь час. // До кінця віку людського, впродовж усього життя. // *при дієсл. із запереч.* н е. Ніколи.

ПОВІ́КА *див.* **пові́ки**[2].

ПОВІ́К-ВІ́КИ, *присл.* Те саме, що **пові́к.**

ПОВІ́К-ВІКІ́В, *присл.* Те саме, що **пові́к.**

ПОВІ́КИ[1], *присл.* Те саме, що **пові́к.**

ПОВІ́КИ[2], -вік, *мн.* (*одн.* **пові́ка**, -и, *ж.*, *рідко* **пові́ко**, -а, *с.*). Рухомі складки шкіри, що зверху і знизу закривають око.

ПОВІ́КО *див.* **пові́ки**[2].

ПОВІ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пові́ка.**

ПОВІКОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Інструмент, призначений для піднімання повік при хірургічних втручаннях на оці.

ПОВІКОПІДНІМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **повікопідійма́ч.**

ПОВІКОРОЗШИ́РЮВАЧ, -а, *ч.* Інструмент, призначений для розширювання повік при хірургічних втручаннях на оці.

ПОВІКОТРИМА́Ч, -а́, *ч.* Інструмент, призначений для утримування повік при хірургічних втручаннях на оці.

ПОВІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Довго прожити; дожити до старості, до кінця віку.

ПОВІ́ЛЬНЕНЬКО, *присл.* Пестл. до **пові́льно.**

ПОВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, відбувається протягом тривалого часу; прот. ш в и д к и й. // Який триває довгий час; довгочасний. // Який впливає протягом тривалого часу. // Який настає не зразу; поступовий. ** **Пові́льні ві́руси** – група вірусів, які спричинюють перев. хвороби нервової або кровотворної системи, що повільно розвиваються. **Пові́льні ві́русні інфе́кції** – група вірусних захворювань людини та тварин, що характеризуються тривалим інкубаційним періодом, повільним прогресуючим перебігом зі смертельним результатом. 2. Неквапливий, млявий. // Який нешвидко рухається; малорухомий. // Рівний, без різких переходів; плавний, розмірений (про звуки, мову, рухи і т. ін.). 3. *рідко.* Положистий, некрутий. 4. *діал.* Помірний. 5. *діал.* Вільний. 6. *діал.* Нетісний (про одяг, взуття).

ПОВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пові́льний.**

ПОВІ́ЛЬНІШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пові́льнішати.**

ПОВІ́ЛЬНІШАТИ[1], -ає, *недок.* Ставати повільнішим (*див.* **пові́льний**); уповільнюватися.

ПОВІ́ЛЬНІШАТИ[2], -ає, *док.* Стати вільнішим (*див.* **ві́льний 5**); звільнитися від чого-небудь.

ПОВІ́ЛЬНО. Присл. до **пові́льний.**

ПОВІЛЬНОТВЕ́РДНУЧИЙ, -а, -е. Який повільно твердне.

ПОВІЛЬНОТУЖА́ВІЮЧИЙ, -а, -е. Який повільно тужавіє.

ПОВІНУ́ТИ *див.* **повіну́ти.**

ПОВІ́НЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повінча́ти.** // **пові́нчано,** *безос. присудк. сл.*

ПОВІНЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **повінча́ти.**

ПОВІНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Одружити за церковним обрядом; обвінчати.

ПОВІНЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Вступити в шлюб за церковним обрядом; обвінчатися.

ПОВІНШУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **повіншува́ти.**

ПОВІНШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **поздоро́вити.**

ПО́ВІНЬ, -вені, *ж.* 1. Розлиття річки під час весняного розтавання снігу, льоду або внаслідок тривалих дощів чи великих злив. // Значне підвищення рівня води в річці, озері або морі. 2. *перен.* Велика кількість, надмір чого-небудь.

ПОВІ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пові́рити**[2]. // **пові́рено,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. ім.* **пові́рений**, -ного, *ч.*, **пові́рена**, -ної, *ж.* Людина, яка користується особливим довір'ям, якій звіряють таємниці, плани і т. ін. 3. *у знач. ім.* **пові́рений**, -ного, *ч.*, **пові́рена**, -ної, *ж.* Особа, уповноважена іншою особою чи установою, колективом діяти за їх дорученням і від їхнього імені. ** **Пові́рений у спра́вах** – дипломатичний представник однієї держави в іншій, рангом нижчий від посла. **Тимчасо́вий пові́рений** – дипломат, який очолює дипломатичне представництво за відсутності постійного дипломатичного представника. 4. *у знач. ім.* **пові́рений**, -ного, *ч.*, **пові́рена**, -ної, *ж.* Особа, що займається веденням судових справ. **Прися́жний пові́рений**: у дореволюційній Росії – офіційне найменування адвоката.

ПОВІ́РИТИ[1], -рю, -риш, *док.* 1. Прийняти що-небудь за істину, вважаючи дійсним, існуючим. // Зрозуміти, усвідомити, що так є насправді. // Дістати певність у чомусь, переконатися. *Повірити на слово.* 2. *кому, чому, в кого.* Відчути довір'я до кого-, чого-небудь, пройнятися вірою в чиюсь щирість, порядність. // Зрозуміти, усвідомити, що хтось каже правду. 3. Почати вірити. 4. *тільки 2 ос. одн. і мн. та наказ. сп., у знач. вставн. сл.* Уживається для підсилення вірогідності сказаного та більшого переконання того, до кого звернена мова.

ПОВІ́РИТИ[2] *див.* **повіря́ти.**

ПОВІ́РИТИСЯ[1], -иться, *док.*, *безос.* Упевнитися, переконатись у правильності, правдивості чого-небудь.

ПОВІ́РИТИСЯ[2], -рюся, -ришся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **дові́ритися.**

ПОВІ́РКА, -и, *ж.* 1. Переклик осіб із метою перевірки присутніх. 2. *заст.* Контролювання, перевіряння кого-небудь із метою виявлення знань.

ПО-ВІРМЕ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-вірме́нському.**

ПО-ВІРМЕ́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у вірмен, за звичаєм вірмен. 2. Вірменською мовою.

ПОВІРНИ́Й, -а́, -є́. Який продає в борг.

ПОВІ́РНИК, -а, *ч.* 1. Людина, що користується особливим довір'ям, якій звіряють таємниці, плани і т. ін.; повірений. 2. Особа, уповноважена іншою особою чи установою, колективом діяти за їх дорученням і від їхнього імені; повірений. *Повірник короля.*

ПОВІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **пові́рник.**

ПОВІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Вірувати якийсь час.

ПОВІ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пові́рювати.**

ПОВІ́РЮВАТИ *див.* **повіря́ти.**

ПОВІ́Р'Я, -я, *с.* Перекази, легенди, в основі яких лежать своєрідні народні уявлення про зв'язки між явищами навколишнього світу і долею людини.

ПОВІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **повіря́ти.**

ПОВІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОВІ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОВІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Розповідати, звіряти кому-, чому-небудь щось потаємне, інтимне. 2. Виявляючи довір'я, доручати, передавати кому-небудь когось, щось; довіряти. 3. *рідко.* Довіряючи комусь, давати в борг. 4. *рідко.* Робити перевірку, перевіряти.

ПОВІ́С, -а, *ч.*, *діал.* Висок[2].

ПОВІ́СЕМЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **пові́смо.**

ПОВІ́СИТИ, -і́шу, -і́сиш, *док.*, *перех.* 1. Зачепивши якийсь предмет за що-небудь, надати йому висячого положення. // Прикріпити, причепи-ти що-небудь до вертикальної поверхні. // Перекинувши що-небудь через щось, накинувши на щось, залишити висіти. 2. Опустити, нахилити донизу,

додолу; схилити. // Спустити донизу, звісити. 3. Скарати на смерть через повішення.

ПОВІ́СИТИСЯ, -і́шуся, -і́сишся, *док.* 1. Позбавити себе життя, заподіяти собі смерть через повішення. 2. *рідко.* Зайняти висяче положення.

ПОВІ́СМО, -а, *с.* 1. Пучок оброблених конопель або льону, готовий для прядіння, а також одержана з нього пряжа. // Пасмо. 2. *заст.* Міра прядива.

ПОВІСПО́ВАНИЙ, -а, -е. Поритий віспою, покритий шрамами від віспи; рябий.

ПОВІСТЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́вість**.

ПОВІСТИ *див.* **повіда́ти**.

ПОВІСТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Невелика повість. // Зневажл. до **по́вість**.

ПОВІСТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **по́вість** 1.

ПОВІСТИ́ТИ, -іщу́, -і́стиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Розповісти, розказати. 2. Повідомити, сповістити.

ПО́ВІСТКА, -и, *ж.* 1. Коротке письмове повідомлення з викликом куди-небудь, нагадуванням про щось. // *заст.* Повідомлення, що його надсилає поштове відділення адресатові про одержання на його ім'я грошей, посилки, листа і т. ін. // *рідко.* Те саме, що **звістка**. 2. *літ.*, *заст.* Оповідання. // Оповідь, розповідь, переказ. 3. *спец.* Сигнал, оповіщення.

ПОВІСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Докладно, спокійно розповідати; розказувати. 2. Повідомляти, сповіщати.

ПО́ВІСТЬ, -і, *ж.* 1. Літературний художній розповідний твір, що посідає проміжне місце між оповіданням і романом. 2. Оповідання.

ПОВІСТЯ́Р, -а́, *ч.* 1. Автор повістей. 2. *рідко.* Те саме, що **оповіда́ч** 1.

ПОВІСТЯ́РКА, -и. Жін. до **повістя́р**.

ПОВІ́Т, -у, *ч.*, *іст.* У дореволюційній Росії та в СРСР до районування 1929 р. – адміністративно-територіальна одиниця, складова частина губернії. // *розм.* Населення цієї адміністративно-територіальної одиниці. // *розм.* Повітове місто.

ПОВІТА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* 1. Дія за знач. **повіта́ти**. 2. Те саме, що **віта́ння**.

ПОВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Звернутися до кого-небудь з вітанням; привітати. // Передати через кого-небудь комусь усно чи письмово слова вітання, привіту. // *чим*, *перен.* Зробити кому-небудь щось приємне або неприємне; почастувати. 2. Сприйняти що-небудь радісно, захоплено, схвально. // Виявити (вигуками, оплесками, жестами тощо) почуття радості, задоволення з приводу якоїсь події, чийогось успіху і т. ін. 3. Гостинно прийняти кого-небудь.

ПОВІТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Те саме, що **привіта́тися**.

ПОВІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Господарське приміщення для утримання свійських тварин або зберігання сільськогосподарського реманенту та різного майна. 2. Покрівля на опорах для захисту від сонця, дощу і т. ін.; накриття.

ПОВІТКО́М, -у, *ч.* Повітовий комітет.

ПОВІТО́ВИЙ, -а, -е, *іст.* 1. Прикм. до **пові́т**. *Повітовий актив.* ** **Повіто́ві учи́лища** – неповні середні школи дореволюційної Росії. // Признач. для обслуговування повіту. // Який живе в повіті. ** **Повіто́ве мі́сто** – адміністративний центр повіту. 2. Провінціальний, далекий від центру. // Властивий провінціалам.

ПОВІ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **пові́тка**.

ПОВІ́ТРА, -и, *ж.*, *діал.* Пошесть, епідемія.

ПОВІ́ТРИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Вихор.

ПОВІТРОДУ́В, -а, *ч.* Те саме, що **повітроду́вка**.

ПОВІТРОДУ́ВКА, -и, *ж.*, *спец.* Машина для подавання повітря в доменну піч.

ПОВІТРОДУ́ВНИЙ, -а, -е. Признач. для стиснення і переміщення повітря.

ПОВІТРОЗАБИРА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, в який під впливом швидкісного напору надходить атмосферне повітря.

ПОВІТРОЗАБІРНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для забирання, втягування, всмоктування повітря.

ПОВІТРОЗАБІ́РНИК, -а, *ч.* Те саме, що **повітрозабира́ч**.

ПОВІТРОЗБЕРІГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зберігання повітря.

ПОВІТРОЗБІ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **повітрозабірни́й**.

ПОВІТРОЗБІ́РНИК, -а, *ч.* Те саме, що **повітрозабира́ч**.

ПОВІТРОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **аеротерапія**.

ПОВІТРОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який любить бувати, гуляти, проводити дозвілля на повітрі. 2. Який не може жити в середовищі, позбавленому вільного кисню.

ПОВІТРОНАГНІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для нагнітання повітря.

ПОВІТРОНАГНІТА́Ч, -а́, *ч.* Прилад, механізм, призначений для нагнітання повітря.

ПОВІТРОНАГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для нагрівання повітря.

ПОВІТРОНАГРІВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Нагрівання повітря. 2. Нагрівання чого-небудь струменем гарячого повітря.

ПОВІТРОНАГРІВА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **повітронагрівни́к**.

ПОВІТРОНАГРІВНИ́Й, -а, -е. Те саме, що **повітронагріва́льний**.

ПОВІТРОНАГРІВНИ́К, -а́, *ч.* Апарат для нагрівання повітря.

ПОВІТРОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який не пропускає повітря.

ПОВІТРОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **повітронепроникни́й**.

ПОВІТРОНО́СНИЙ, -а, -е, *біол.* Признач. для надходження та руху повітря.

ПОВІТРОО́БМІН, -у, *ч.* Процес часткової або повної заміни забрудненого повітря приміщень чистим атмосферним повітрям.

ПОВІТРООБМІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до зміни повітря, до вентиляції, призначений для цієї мети.

ПОВІТРООСУШНИ́Й, -а, -е. Признач. для просушування повітря.

ПОВІТРООХОЛО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для охолодження повітря.

ПОВІТРООХОЛО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Який охолоджується струменем холодного повітря.

ПОВІТРООХОЛО́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Апарат для охолодження повітря.

ПОВІТРООЧИ́СНИ́Й, -йсна́, -йсне́. Признач. для очищення повітря. // Спрямований на очищення повітря.

ПОВІТРООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Апарат для очищення повітря; пиловловлювач.

ПОВІТРООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для очищення повітря.

ПОВІТРОПІДІГРІ́В, -у, *ч.* Підігрівання повітря.

ПОВІТРОПІДІГРІВНИ́К, -а́, *ч.* Пристрій, прилад тощо для підігрівання повітря.

ПОВІТРОПЛА́ВАЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **повітропла́вання**.

ПОВІТРОПЛА́ВАННЯ, -я, *с.* Теорія і практика літання на апаратах, наповнених газом, легшим за повітря.

ПОВІТРОПЛА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець у галузі повітроплавання.

ПОВІТРОПЛА́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **повітропла́вальний**.

ПОВІТРОПЛА́ВСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **повітропла́вання**.

ПОВІТРОПОДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для подавання повітря.

ПОВІТРОПОДАВА́ННЯ, -я, *с.* Подавання повітря кудись, до чогось, когось.

ПОВІТРОПОДА́ЧА, -і, *ж.* Те саме, що **повітроподава́ння**.

ПОВІТРОПРИЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для приймання повітря.

ПОВІТРОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, установка для приймання повітря.

ПОВІТРОПРИПЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Який створює, забезпечує приплив повітря до чогось, когось.

ПОВІТРОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Система труб, нагнітальних установок, фільтрів і т. ін. для подавання повітря.

ПОВІТРОПРОВІДНИ́Й, -ідна́, -ідне́. 1. Прикм. до **повітропрові́д**. *Повітропровідні труби.* 2. Те саме, що **повітропроникни́й**.

ПОВІТРОПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Який пропускає повітря.

ПОВІТРОПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **повітропроникни́й**.

ПОВІТРОРОЗПОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Частина автоматичного гальма; потрійний клапан.

ПОВІТРОСТРУМИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до повітряної струмини.

ПОВІТРОСУШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для сушіння, висушування повітря. 2. Признач. для сушіння, висушування чогось струменем нагрітого повітря.

ПОВІТРОСУ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **повітросуши́льний** 2.

ПОВІТРОСУШНИ́К, -а́, *ч.* 1. Пристрій, установка для висушування, зневоднювання повітря. 2. Речовина, що осушує, зневоднює повітря.

ПОВІ́ТРЯ, -я, *с.* 1. Суміш газів (головним чином азоту й кисню), що утворюють атмосферу Землі. ** **Чи́сте пові́тря** – повітря, що складається з 20,96% кисню, 0,03% вуглекислого газу, 78,08% азоту, 0,94% інертних газів і не містить отруйних, агресивних і вибухонебезпечних речовин. **Шту́чне пові́тря** – збагачена киснем суміш газів, призначена для дихання. // *перен.* Неодмінна умова існування кого-, чого-небудь. // *перен.* Умови, породжувані соціальним середовищем, колективом і т. ін. 2. Вільний простір навколо землі. *Висаджувати в повітря.* 3. З окличною інтонацією вживається як сигнал попередження про повітряний наліт. 4. *рідко.* Вітер, вихор. *Повів повітря.*

ПОВІТРЯ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пові́тря**. // Який складається з повітря, зайнятий, заповнений повітрям. // *перен.* З малою вагою, невагомий. ** **Повітря́на поду́шка** – заповнений повітрям із підвищеним тиском простір під катером, кораблем і т. ін., що дає їм можливість піднятися над поверхнею. **Повітря́на хви́ля** – шар повітря, який приводиться в рух вибухом, струсом або внаслідок польоту падаючого предмета (метеорита, снаряда і т. ін.). **Повітря́ні ва́нни** – метод аеротерапії, обумовлений використанням впливу повітря на оголене тіло людини. 2. Який є, перебуває, живе, розміщений у повітрі; який відбувається в повітрі, в атмосфері. // Признач. для переміщення, руху в повітрі, в атмосфері. // Який здійснюється з повітря за допомогою літальних апаратів. ** **Повітря́на ку́ля** – некерований аеростат кулястої форми, що літає в напрямі повітряних течій. **Повітря́на терито́рія держа́ви** – повітряний простір, що знаходиться над сухопутною та водною територіями держави. **Повітря́на я́ма** – в атмосфері – простір із розрідженим повітрям, куди літак ніби падає, що спричиняється змінами руху хвиль повітря. **Повітря́не судно́** – літальний апарат, що підтримується в атмосфері за рахунок його взаємодії з повітрям і здатний маневрувати в тривимірному просторі. **Повітря́ний басе́йн** – повітряний простір забудованої території, обмежений верхнім рівнем найвищого будинку або споруди. **Повітря́ні кордо́ни** – умовні вертикальні площини, які проходять по державних кордонах, розташованих по сухопутній, водній та морській території держав. 3. Який працює, приводиться в рух за допомогою повітря. ** **Повітря́не опа́лення** – опалення повітрям, що надходить в обігріване приміщення від повітронагрівника. 4. Пов'язаний з повітроплаванням, авіацією. *Повітряний бій.* ** **Повітря́на лі́нія** – те саме, що **авіалінія**. **Повітря́ний перевізник** – будь-яка юридична чи фізична особа, яка виконує повітряні перевезення, має права на експлуатацію авіаційної техніки. **Повітря́ний тра́нспорт** – вид транспорту, що здійснює швидкісні перевезення пасажирів, пошти й вантажів (літаки, вертольоти та ін.).

ПОВІТРЯ́НО-ДЕСА́НТНИЙ, -а, -е: ** **Повітря́но-деса́нтні військá** – рід військ, призначений для бойових дій у тилу противника.

ПОВІТРЯ́НО-КОСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з польотами в повітряному і космічному просторі.

ПОВІТРЯ́НО-РЕАКТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Повітря́но-реакти́вний двигу́н** – реактивний двигун, в якому для згоряння палива використовується кисень засмоктуваного атмосферного повітря.

ПОВІТРЯ́ЧКО, -а, *с.* Пестл. до **повітря** 1.

ПОВІТЧИ́НА, -и, *ж.*, *зневажл.* Зменш. до **повітка**.

ПО́ВІТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Повітка.

ПОВІЧА́ЙКА, -и, *ж.*, *зах.* Повіка.

ПОВІ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **дові́чний** 2, 3.

ПОВІ́ЧНО, *рідко.* Присл. до **повічний**.

ПОВІ́ШАЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Вішальник (у 2 знач.).

ПОВІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повішати**.

ПОВІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **повішати** 2.

ПОВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Повісити, почепити все чи багато чого-небудь. 2. Скарати на смерть через повішення всіх чи багатьох. 3. *діал.* Повісити (у 3 знач.).

ПОВІ́ШАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* Повіситися.

ПОВІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пові́сити**. // **повішено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **повішений**, -ного, *ч.*; **повішена**, -ної, *ж.* Людина, скарана на смерть через повішення.

ПОВІ́ШЕНИК, -а, *ч.* Те саме, що **вішальник** 2.

ПОВІ́ШЕННЯ, -я, *с.* Задушення в петлі (зашморзі) від ваги свого тіла.

ПОВІ́ШНО, *присл.*, *діал.* Назавжди, навіки.

ПОВІ́Я, -ї, *ж.* Жінка, що займається проституцією; проститутка.

ПОВІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. *неперех.* Почати віяти (у 1, 2 знач.). 2. *неперех.* Війнути (у 1 знач.). // *безос.* // *безос.*, *перен.* Викликати яке-небудь відчуття, якісь настрої, спогади і т. ін. 3. *неперех.* Помахати чим-небудь. 4. *перех.* Очистити зерно на вітрі або віялкою. 5. *неперех.* Віяти якийсь час. 6. *неперех.*, *розм.* Те саме, що **пові́ятися**. 7. *перех.*, *розм.* Примусити піти куди-небудь. // *безос.*

ПОВІ́ЯТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.*, *розм.* Піти, поїхати куди-небудь, за кимсь; поволочитися.

ПОВ'ЇДА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* В'їстися (про все чи багато чого-небудь; скрізь або в багатьох місцях).

ПОВК, -у, *ч.*, *діал.* Полк.

ПОВКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вкинути куди-небудь, у щось усе чи багато чогось, усіх чи багатьох.

ПОВКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Вкласти всередину чого-небудь усе чи багато чогось. 2. Розмістити, розташувати в певному порядку все чи багато чого-небудь. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* спати. Покласти спати, влаштувати на відпочинок і т. ін. всіх чи багатьох.

ПОВКЛАДА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Лягти спати, влаштуватися на відпочинок і т. ін. (про всіх чи багатьох). 2. Розміститися, розташуватися якимсь чином (про все чи багато чого-небудь).

ПОВКЛЯКА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Стати на коліна; уклякнути (про всіх чи багатьох).

ПОВКО́ВНИК, -а, *ч.*, *діал.* Полковник.

ПОВКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повко́пувати**.

ПОВКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вкопати (*див.* **вкопа́ти**[1]) все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОВКОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Укоротити все чи багато чого-небудь.

ПОВКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повкрива́ти**.

ПОВКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Укрити чим-небудь усіх чи багатьох, усе чи багато чогось. // Зробити дахи, накриття над чим-небудь. // Покрити собою кого-, що-небудь (скрізь або в багатьох місцях).

ПОВКРИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Укритися чим-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОВКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Вкрутити усе або багато чого-небудь.

ПО́ВКУПІ, *присл.*, *діал.* Разом.

ПОВКУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повку́тувати**.

ПОВКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Укутати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВКУ́ТУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Укутатися (про всіх чи багатьох).

ПОВЛА́ЗИТИ, -имо, -ите *і* **ПОВЛІЗА́ТИ**, -а́ємо, -а́єте, *док.* Влізти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОВЛАШТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Улаштувати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВЛАШТО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Улаш-

туватися (про всіх чи багатьох).

ПОВЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -уються, *док.* Улежатися (про все чи багато чого-небудь).

ПОВЛИПА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Влипнути в що-небудь (про всіх чи багатьох, усе чи багато чогось). // *перен.* Щільно прилягти, притулитися (про всіх чи багатьох).

ПОВЛІЗА́ТИ *див.* **повла́зити.**

ПОВЛІТА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Влетіти (про всіх чи багатьох).

ПОВЛЯГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Улягтися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОВМА́ЗУВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повма́зувати**[1].

ПОВМА́ЗУВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повма́зувати**[2].

ПОВМА́ЗУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док., перех.* Вмазати всередину чого-небудь усе чи багато чогось.

ПОВМА́ЗУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док., перех.* Забруднити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повмива́ти.**

ПОВМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Умити всіх чи багатьох.

ПОВМИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Умитися (про всіх чи багатьох). // *перен.* Освіжитися, обмиваючись (росою, дощем і т. ін.) (про все чи багато чого-небудь).

ПОВМИРА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Умерти (про всіх чи багатьох).

ПОВМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Умостити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВМО́ЩУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док., розм.* Умоститися (про всіх чи багатьох).

ПОВМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Вмурувати все чи багато чого-небудь.

ПОВНА́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док., розм.* Унадитися куди-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОВНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **по́вний.**

ПОВНЕ́НЬКО, *пестл.* Присл. до **повне́нький.**

ПОВНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **по́вний.**

ПОВНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **повне́сенький.**

ПО́ВНИЙ, ПО́ВЕН, -вна, -вне. 1. У якому немає вільного місця, заповнений до краю. // У якому є, міститься, вміщується порівняно багато кого-, чого-небудь. // У сполуч. з деякими ім. вживається на означення великої міри вияву дії, ознаки і т. ін. // Не порожній всередині (про зерно, плоди і т. ін.). // Який має велику кількість пелюсток (про квіти, цвіт і т. ін.). // *у знач. ім.* **по́вна**, -ної, *ж., розм.* Наповнена по вінця чарка. 2. *перен.* Цілком пройнятий, охоплений чим-небудь; сповнений чимсь. // Зайнятий, зацікавлений, захоплений ким-, чим-небудь. // Який відбиває, виражає якесь почуття, переживання і т. ін. (про погляд, вираз обличчя тощо). // Який має в собі багато чого-небудь. // Насичений чим-небудь. *Повне життя.* 3. *тільки* **по́вний.** Узятий у всьому обсязі; цілий, весь. // Який складається з усього необхідного. // Поданий повністю, не скорочений. *Повна адреса.* // Доведений до кінця; закінчений. // Який містить усе необхідне; докладний, вичерпний. *У повному розумінні слова.* ** **По́вні прикме́тники; по́вні фо́рми прикме́тників** – прикметники, що в наз. в. одн. мають закінчення -ий, -а (-я, -ая, -яя), -е (-є, -ее, -єє). 4. *тільки* **по́вний.** Який виявляється повністю, не частково; цілковитий. // Нічим не обмежений. // Остаточний. *Повний порядок.* 5. *тільки* **по́вний.** Який досяг певної межі, певного віку, необхідної норми. 6. *тільки* **по́вний.** Який досяг найвищого розвитку, межі, являє собою найвищий ступінь чого-небудь. // Найвищий, максимальний (про швидкість, силу і т. ін.). // Який звучить на всю силу; не приглушений, не ослаблений (про звук, голос). *Повним ходом.* ** **По́вна вода́** – вода у природній водоймі на високому рівні. **По́вний впере́д; по́вний хід:** а) про дуже велику швидкість; б) команда, наказ, заклик рухатися з максимальною швидкістю. 7. В міру товстий, округло-пухлий.

ПО́ВНИЙ-ПОВНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Заповнений ущерть; дуже повний.

ПО́ВНИМ-ПОВНІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **по́вний-повні́сінький.**

ПО́ВНИТИ[1], -ню, -ниш, *недок., перех.* Те саме, що **наповня́ти.**

ПО́ВНИТИ[2], -ню, -ниш, *недок., перех., діал.* Виконувати (службу, обов'язки тощо).

ПО́ВНИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Те саме, що **наповня́тися** 1. 2. Бути наповненим чим-небудь. 3. Ставати повним (у 1, 3 знач.).

ПОВНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Повна посудина.

ПОВНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Заповнений ущерть; дуже повний. // У сполуч. з деякими ім. уживається на означення великої міри вияву дії, ознаки і т. ін.

ПОВНІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **повні́сінький.**

ПО́ВНІСТЮ, *присл.* У повному обсязі, складі. // В усій повноті; сповна. // До кінця, цілком. *Схвалювати цілком і повністю.*

ПОВНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати повним (у 1 знач.); наповнятися. 2. Бути наповненим чим-небудь. // *перен., рідко.* Бути цілком захопленим ким-, чим-небудь. 3. Ставати повним (у 7 знач.); в міру товстіти.

ПОВНІ́Ш. Присл. до **повні́ший.**

ПОВНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Ставати повнішим (*див.* **по́вний** 1, 3). 2. Ставати повнішим (*див.* **по́вний** 7); в міру товстішати.

ПОВНІ́ШЕ. Присл. до **повні́ший.**

ПОВНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **по́вний.**

ПО́ВНО. 1. Присл. до **по́вний** 1 – 3. // На всю силу. // *у знач. присудк. сл.* 2. Багато кого-, чого-небудь; прот. м а л о. // Ущерть, більше ніж досить. // *у знач. присудк. сл.*

ПОВНОВА́ГИЙ, -а, -е. 1. Який має повну, достатню вагу. 2. *перен.* Важливий, переконливий.

ПОВНОВА́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **повнова́гий.**

ПОВНОВА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Право, надане кому-небудь для здійснення чогось. // *перев. мн.* Права, надані особі або підприємству органами влади. ** **Ра́мбурсне повнова́ження**, *фін.* – інструкція і (або) повноваження, видані банком, емітентом акредитива, рамбурсувальному банкові для надання відшкодування іншому банкові.

ПОВНОВА́ЖНИЙ, -а, -е. Який має певні повноваження. *Повноважна комісія.*

ПОВНОВИ́ДЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **повнови́дий.**

ПОВНОВИ́ДИЙ, -а, -е. Який має повне обличчя.

ПОВНОВИ́ДО. Присл. до **повнови́дий.**

ПОВНОВІ́ДДЯ, ПОВНОВО́ДДЯ, -я, *с.* Високий рівень води у природних водоймах, а також період, коли ці водойми найбільш повноводі. // *перен.* Велика кількість кого-, чого-небудь.

ПОВНОВІКО́ВИЙ, -а́, -е́. Який досяг зрілого віку, зрілості.

ПОВНОВЛА́ДДЯ, -я, *с.* Повнота влади, необмежена влада.

ПОВНОВЛА́ДНИЙ, -а, -е. Який має повну, необмежену владу.

ПОВНОВЛА́ДНО, *присл.* Маючи повну, необмежену владу.

ПОВНОВО́ДДЯ *див.* **повнові́ддя.**

ПОВНОВО́ДИЙ, -а, -е. Який має високий рівень води. *Повноводий колодязь.*

ПОВНОВО́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **повново́дий.**

ПОВНОВО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **повново́дний.**

ПОВНОГАБАРИ́ТНИЙ, -а, -е. Такий, що відповідає оптимальним планувальним нормативам (про житлові будівлі); прот. м а л о г а б а р и т н и й (у 1 знач.).

ПОВНОГАБАРИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повногабари́тний.**

ПОВНОГОЛО́СИЙ, -а, -е. Те саме, що **повнозву́чний.**

ПОВНОГОЛО́СНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який являє собою, містить повноголосся.

ПОВНОГОЛО́СО. Присл. до **повноголо́сий.**

ПОВНОГОЛО́ССЯ, -я, *с., лінгв.* Характерна для східнослов'янських мов наявність сполучень о р о, о л о, е р е між приголосними на місці старослов'янських ра, ла, рѣ, лѣ. *Слова з повноголоссям: борода, молоко, берег.*

ПОВНОГРУ́ДИЙ, -а, -е. Який має повні груди.

ПОВНОГУ́БИЙ, -а, -е. Який має повні губи.

ПОВНОЗБІ́РНИЙ, -а́, -е́. 1. Пов'язаний із збиранням з готових будівельних блоків і деталей. 2. Повністю зібраний з готових будівельних блоків і деталей. 3. Що використовується у збірному будівництві (про будівельні конструкції). 4. Що збирається для переробки весь, без залишку (про сільськогосподарську культуру).

ПОВНОЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має достатню повноту звучання.

ПОВНОЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **повнозву́чний.** *Повнозвучність голосу.*

ПОВНОЗВУ́ЧНО. Присл. до **повнозву́чний.** // *перен.* Вагомо, значуще.

ПОВНОЗЕ́РНИЙ, -а, -е. У якому є повно зерна; суцільно заповнений зерном. *Повнозерний колос.*

ПОВНОЗЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **повнозе́рний.**

ПОВНОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який має окреме самостійне лексичне значення.

ПОВНОЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., лінгв.* Властивість за знач. **повнозна́чний.**

ПОВНОКОМПЛЕ́КТНИЙ, -а, -е. Повністю укомплектований вузлами та агрегатами (про машину).

ПОВНОКОМПЛЕ́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повнокомпле́ктний.**

ПОВНОКРО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який має добре здоров'я і квітучий вигляд. 2. *перен.* Змістовний, насичений, багатий враженнями, подіями і т. ін. *Повнокровне життя.* // Який повно відбиває риси кого-, чого-небудь.

ПОВНОКРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж., перен.* Абстр. ім. до **повнокро́вний** 2.

ПОВНОКРО́ВНО, *перен.* Присл. до **повнокро́вний** 2.

ПОВНОКРО́В'Я, -я, *с.* Надмір крові в судинах усього тіла або в якійсь його частині, в якомусь органі.

ПОВНОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має повне лице; повновидий.

ПОВНОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Який досягнув повноліття.

ПОВНОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Вік, після досягнення якого людина стає повноправним громадянином. // Повна фізична й духовна зрілість.

ПОВНОМАСШТА́БНИЙ, -а, -е. Виготовлений у масштабі оригіналу. // *перен.*

ПОВНОМАСШТА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повномасшта́бний.**

ПОВНОМЕТРА́ЖНИЙ, -а, -е. Який має достатній метраж для демонстрування протягом одного сеансу нормальної тривалості (про кінофільм).

ПОВНОМЕТРА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повнометра́жний.**

ПОВНОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який має повну міру. *Повномірне взуття.*

ПО́ВНО-ПОВНІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **по́вний-повні́сінький.**

ПОВНОПРА́ВНИЙ, -а, -е. Який має всі права.

ПОВНОПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повнопра́вний.**

ПОВНОПРА́ВНО. Присл. до **повнопра́вний.**

ПОВНОПРА́В'Я, -я, *с., рідко.* Володіння всіма законними правами; повноправність.

ПОВНОРАЦІО́ННИЙ, -а, -е. Який містить усі необхідні компоненти кормового раціону. *Повнораціонний комбікорм.* // Оснований на використанні кормів, який містить усі необхідні компоненти.

ПОВНОСИ́ЛИЙ, -а, -е. Повний сил, енергії.

ПОВНОСИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. Який забезпечує всі біологічні цикли (при вирощуванні риби).

ПОВНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док., перех.* Унести все чи багато чого-небудь.

ПОВНОСПИ́ННИЙ, -а, -е. З рівною та широкою спиною. *Повноспинний віл.*

ПОВНОТА́, -и́, *ж.* 1. Властивість за знач. **по́вний.** 2. Вичерпна достатність, повний склад, необхідна кількість чого-небудь. // Насиченість, змістовність. *Духовна повнота особистості.* 3. Вищий ступінь чого-небудь. *Від повноти почуттів.* 4. Огрядність. 5. Вимірювання за об'ємом, поперечний розмір одягу або взуття.

ПОВНОТІ́ЛИЙ, -а, -е. Який має повне тіло; товстий, огрядний.

ПОВНОТО́Ю, *присл., рідко.* Те саме, що **по́вністю.**

ПОВНОФОРМА́ТНИЙ, -а, -е. Величиною в повний формат, у повний розмір смуги формату.

ПОВНОФОРМА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повноформа́тний.**

ПОВНОЦІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який зберігає повну, встановлену цінність (про гроші, валюту). *Повноцінна валюта.* 2. *перен.* Який відповідає певним вимогам, у якому сповна виявляється необхідна ознака, якість. *Повноцінне харчування.*

ПОВНОЦІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **повноці́нний.**

ПОВНОЦІ́ННО. Присл. до **повноці́нний.**

ПОВНОЩО́КИЙ, -а, -е. Який має повні щоки.

ПОВНОЩО́КО. Присл. до **повнощо́кий.**

ПОВНУ́РЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Унуритися в що-небудь (про всіх чи багатьох).

ПО́ВНЯ, -і, *ж.* 1. Одна з фаз Місяця, коли він обернений до Землі своїм освітленим боком і має вигляд повного круга; повний місяць. ** **Мі́сяць у по́вні** – повний місяць. 2. *рідко.* Надмір почуття. ** **У по́вні сил** – сповнений сили. 3. *діал.* Повний достаток.

ПО́ВНЯВА, -и, *ж., рідко.* 1. Те саме, що **по́вня** 2. 2. Те саме, що **огря́дність.**

ПОВНЯ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи повний (у 7 знач.).

ПОВНЯКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **повня́к**, -а́, *ч.*). Трав'яниста декоративна рослина з запашними квітами жовтого або жовтогарячого кольору.

ПОВОВТУ́ЗИТИСЯ, -у́жуся, -у́зишся, *док.* Вовтузитися якийсь час.

ПО-ВО́ВЧИ, *присл.* Те саме, що **по-во́вчому.**

ПО-ВО́ВЧОМУ, *присл.* Як вовк, вовки, подібно до вовка, вовків. // *перен.* Люто, хижо.

ПОВОДА́Р, -я́, *ч.* Те саме, що **поводи́р.**

ПОВОДА́РКА, -и. Жін. до **повода́р.**

ПОВОДА́ТАР, -я, *ч.* Те саме, що **поводи́р.**

ПОВОДА́ТАРКА, -и. Жін. до **повода́тар.**

ПОВОДАТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до поводатара.

ПОВО́ДДЯ *див.* **пові́ддя**[1].

ПОВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Певна поведінка, спосіб або характер дій. 2. Обходження з ким-небудь, ставлення до когось. // Спосіб чи характер застосування чого-небудь, користування чимсь. ** **Пово́дження з відхо́дами** – дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, зберігання, обробку тощо. 3. *діал.* Удача.

ПОВОДИ́Р, -я́, *ч.* 1. Той, хто водить кого-небудь (перев. сліпого), указує комусь дорогу. 2. Керівник, вожак.

ПОВОДИ́ТИ, -воджу́, -во́диш, *док.* 1. *перех.* Водити кого-, що-небудь якийсь час. // *перен., розм.* Поманити обіцянками, подати надію на щось. *Поводити за ніс.* 2. *неперех., чим.* Рухати чим-небудь якийсь час то в один, то в другий бік. // Пересувати щось по якій-небудь поверхні.

ПОВО́ДИТИ[1], -джу, -диш, *недок.*, **ПОВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* повів, -вела́, -вело́; *док.* 1. *неперех.* Робити рух, ворушити чим-небудь. // Проводити чим-небудь по чомусь. // Робити рух чим-небудь у певному напрямку. 2. *тільки док., перех.* Спрямувати рух кого-, чого-небудь; допомогти або примусити йти, рухатися. // Піти попереду, скеровуючи кого-, що-небудь. // Управляючи механізмом судна, автомобіля і т. ін., скерувати їх рух. // *тільки недок., діал.* Правити. *Повести у танець.* 3. *тільки док., перех., перен.* Спрямувати чиюсь діяльність, скерувати кого-, що-небудь. // Очолити кого-, що-небудь. // *діал.* Виховувати. ** **Повести́ раху́нок**, *спорт.* – стати першим у грі, одержавши більшу кількість очок на свою користь. 4. *тільки док., неперех.* Простягнутися куди-небудь, набути певного напрямку. 5. *перех., перен.* Маючи що-небудь на меті, на увазі, спрямувати в певний бік (розмову, бесіду і т. ін.). 6. *тільки док., перех.* Почати здійснювати, робити, виконувати що-небудь, займатися чимось. // *також без додатка.* Почати говорити. ** **Повести́ вого́нь** – почати стріляти з вогнепальної зброї. 7. *перех., безос., рідко.* Скорчити, зсудомити.

ПОВО́ДИТИ[2], -джу, -диш, *недок.*, **ПОВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* повів, -вела́, -вело́; *док., перех., у сполуч. із сл.* с е б е. Те саме, що **пово́дитися**[1].

ПОВОДИ́ТИСЯ, -воджу́ся, -во́дишся, *док., розм.* Водитися з ким-небудь якийсь час.

ПОВО́ДИТИСЯ[1], -джуся, -дишся, *недок.*, **ПОВЕСТИ́СЯ**, -еду́ся, -еде́шся; *мин. ч.* повівся, -вела́ся, -вело́ся; *док.* 1. Дотримуватися певної поведінки, діяти якимсь чином. 2. *з ким.* Ставитися до кого-небудь, тримати себе з кимсь яким-небудь чином. // *з чим.* Застосовувати що-небудь, користуватися чимсь яким-небудь чином.

ПОВО́ДИТИСЯ[2], -иться, *недок.* 1. Бути звичаєм, загальноприйнятим правилом. 2. *кому, безос., розм.* Житися. *Як вам поводиться?* 3. *розм.* Жити, перебувати. 4. *розм.* Те саме, що **водитися** 2. 5. *розм.* Знатися, мати справу, дружити, приятелювати з ким-небудь. 6. *безос., розм.* Складатися так чи інакше (про життя, справи). 7. *розм., рідко.* Відбуватися, діятися.

ПОВОДО́К, -відка́, *ч.* 1. Те саме, що **повіде́ць**. 2. Прикріплений до нашийника ремінь (або ланцюжок), за який водять собаку. 3. Те саме, що **волосі́нь** 3.

ПОВОЄ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **післявоє́нний**. *Повоєнне життя.*

ПО-ВОЄ́ННОМУ, *присл.* Як у війну, під час війни.

ПОВОЖА́ТИЙ, -того, *ч.* Те саме, що **поводи́р**.

ПОВІ́З, -у, *ч.* Феодальна повинність у Київській Русі й пізніше до 15 ст. на російських та деяких українських землях.

ПОВОЗИ́ТИ, -вожу́, -во́зиш, *док.* 1. *перех.* Возити кого-, що-небудь якийсь час. 2. *неперех., чим, розм.* Совати чимсь по якій-небудь поверхні якийсь час. 3. *перех.* Звезти все чи багато чого-небудь.

ПОВОЗИ́ТИСЯ, -вожу́ся, -во́зишся, *док.* Возитися якийсь час.

ПОВО́ЗКА, -и, *ж.* Безресорний простої будови екіпаж на колесах; взагалі будь-який колісний перевізний засіб простої будови.

ПОВО́ЗНЕ, -ного, *с., іст.* Мито з воза.

ПОВО́Й, -я, *ч.* Рід багатолітніх витких трав родини березкових.

ПОВО́ЙНИК, -а, *ч.* Старовинний російський головний убір заміжніх жінок.

ПОВОЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повоюва́ти**.

ПО-ВОЙОВНИ́ЧОМУ, *присл.* Те саме, що **войовни́че**.

ПОВО́ЛЕНЬКИ, *присл., розм.* Те саме, що **пово́лі**.

ПОВО́ЛЕЧКИ, *присл., розм.* Те саме, що **пово́лі**.

ПОВО́ЛЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Поволжя.

ПОВО́ЛІ, *присл.* 1. Не швидко, не поспішаючи. 2. Поступово, з часом, не відразу.

ПОВОЛО́ВЩИНА, -и, *ж., іст.* У 14 – 17 ст. – прямий феодальний податок на загарбаних феодальною Литвою і шляхетською Польщею українських землях.

ПОВОЛО́КА[1], -и, *ж., рідко.* 1. Шнурок, ремінь (на взутті). 2. Слід (від чого-небудь, що тягнеться по якійсь поверхні).

ПОВОЛО́КА[2], -и, *ж.* 1. Тонкий шар, наліт чого-небудь на поверхні чогось. // Тонка плівка, що застеляє очі. ** **О́чі з поволо́кою** – очі без яскравого блиску, з виразом млості, ніжності. 2. Негустий туман, серпанок, який застилає, огортає що-небудь. 3. У старовину – дорога привозна тканина.

ПОВОЛОКТИ́, -очу́, -оче́ш; *мин. ч.* поволі́к, -локла́, -локло́; *док., перех.* 1. Потягти кого-, що-небудь по поверхні чогось. // Понести на собі когось або щось важке, великого розміру, що зачіпаючи торкається землі. ** **Ле́две но́ги поволокти́** – піти дуже повільно, насилу (від старості, утоми і т. ін.). 2. *розм.* Взагалі понести кого-, що-небудь кудись. 3. Потягти за собою (перев. повільно, насилу). 4. Повести кого-небудь за собою силоміць або переконавши.

ПОВОЛОКТИ́СЯ, -очу́ся, -оче́шся, *док.* 1. Потягтися по поверхні чого-небудь. 2. *розм.* Піти, рушити куди-небудь або слідом за кимсь. // Піти дуже повільно (від слабості, втоми і т. ін.). // Змінити місцеперебування, помандрувати. 3. *перен.* Потягтися повільно, довго (про час).

ПО́ВОЛОЦЬКИ, *присл., діал.* Волоком, волочачи.

ПОВОЛОЧИ́ТИ, -лочу́, -ло́чиш, *док., перех.* 1. Те саме, що **поволокти́**. 2. Розпушити бороною зорану землю до або після сівби. 3. Волочити якийсь час.

ПОВОЛОЧИ́ТИСЯ, -лочу́ся, -ло́чишся, *док.* 1. Те саме, що **поволокти́ся** 1, 2. 2. Волочитися якийсь час.

ПОВОРІ́Т *див.* **поворо́т**.

ПОВОРІ́ТКА, -и, *ж., заст.* Поворот дороги.

ПОВОРІТЬМА́, *присл., рідко.* Вертаючись назад.

ПОВОРКОТА́ТИ, -очу́, -очеш *і* **ПОВОРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оті́ш, *док.* 1. Воркотати, воркотіти якийсь час. 2. *перен., розм.* Виявляти якийсь час своє невдоволення, гнів тощо приглушеною, переривчастою мовою; побурчати.

ПОВОРКОТІ́ТИ *див.* **поворкота́ти**.

ПОВОРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Воркувати якийсь час. 2. *перен.* Ніжно розмовляти з ким-небудь якийсь час.

ПОВОРОЖИ́ТИ, -рожу́, -ро́жиш, *док.* 1. Вгадати майбутнє чи минуле (на картах, по лініях долоні і т. ін.). 2. Ворожити (у 1, 2 знач.), чарувати якийсь час. 3. Закінчити ворожити (у 1, 2 знач.), чарувати. 4. *біля* (*коло*) *кого – чого, перен., жарт.* Поратися біля кого-, чого-небудь якийсь час. 5. *перен., розм.* Придумати, вирішити, як діяти. 6. *перен., розм., рідко.* Звернутися до когось із клопотанням про кого-небудь.

ПО́ВОРОЗ, -у, *ч.* Те саме, що **поворо́зка**.

ПОВОРО́ЗЗЯ, -я, *с.* Збірн. до **поворо́зка**.

ПОВОРО́ЗКА, -и, *ж.* Мотузка, тонка вірьовка. // Тасьма, шнурок і т. ін.

ПОВОРО́ЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **поворо́зка**.

ПОВОРОНО́ВАНИЙ, -а, -е, *мет.* Підданий воронуванню.

ПОВОРО́Т, *розм., рідко* **ПОВОРІ́Т**, -ро́ту, *ч.* 1. Дія за знач. **поверта́ти**[1], **поверну́ти** 1 – 3, 11 *і* **поверта́тися**[1], **поверну́тися** 1, 2, 4. 2. Місце, де що-небудь (дорога, вулиця і т. ін.) повертає, відхиляється вбік. 3. *перен.* Повна зміна у напрямі, розвиткові чого-небудь; перелом. 4. *розм.* Повернення кого-небудь.

ПО́ВОРОТЕНЬ, -тня, *ч., діал.* Поворот зі шляху вбік.

ПОВОРО́ТКА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **поворо́т** 2.

ПОВОРОТКИ́Й, -а́, -е́. Здатний легко рухатися, переміщатися; рухливий. // *розм.* Який робить усе швидко; вправний.

ПОВОРО́ТКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **поворотки́й**.

ПО́ВОРОТКО. Присл. до **поворотки́й**.

ПОВОРОТНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **поворотки́й**.

ПОВОРО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який служить для повертання чого-небудь. ** **Поворо́тний механі́зм** – механізм, який передає зусилля водія від керма до передніх коліс автомобіля, змінюючи напрям руху, здійснюючи поворот. **Поворо́тний тиф** – епідемічний (вошивий) і ендемічний (кліщовий) спірохетози. **Поворо́тні відхо́ди виробни́цтва** – відходи, що їх використовують на самому підприємстві або які реалізуються на сторону. **Поворо́тні ліхта́рики** – ліхтарики, що вказують або попереджають інших водіїв та пішоходів про поворот, маневр автомобіля. 2. *перен.* Який докорінно змінює щось; переломний. *Поворотний момент. Поворотний етап.* 3. Який веде назад; зворотний. // Який повертається назад. *Поворотний поїзд.* 4. *мед.* Який повторюється, відновлюється (про хворобу). *Поворотний тиф.*

ПОВОРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **поворо́тний**. 2. Принцип фінансових відносин, згідно з яким кредитні кошти, що їх отримано позичальником у тимчасове користування, підлягають обов'язковому та своєчасному поверненню кредитору.

ПОВОРУХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **поворуши́ти** 1, 2.

ПОВОРУХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **поворуши́тися**.

ПОВОРУ́ШЕННЯ, -я, *с., діал.* Рух, порух.

ПОВОРУШИ́ТИ, -рушу́, -ру́шиш, *док.* 1. *неперех.* Надати руху чому-небудь, злегка порухати чимсь. 2. *перех.* Торкаючись кого-, чого-небудь, злегка порухати. 3. *перех.* Перевернути що-небудь легке (сіно, солому і т. ін.). // Зрушити з місця що-небудь. 4. *перех., перен.* Спонукати до діяльності, вивести зі стану спокою, байдужості і т. ін.

ПОВОРУШИ́ТИСЯ, -рушу́ся, -ру́шишся, *док.* 1. Злегка порухатися, залишаючись на тому самому місці. 2. *перен.* Проявити діяльність; пробудитися.

ПОВОСКОВЕ́, -во́го, *с., іст.* Податок із бджолиного вулика.

ПОВОСКОВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **повосковіти**.

ПОВОСКОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Набути кольору воску, стати блідо-жовтим.

ПОВОСКУВА́ТИ *див.* **повощи́ти**.

ПО-ВО́СЬМЕ, *присл.* Уживається як вставне слово при переліку на позначення восьмого пункту.

ПОВОЩИ́ТИ, -щу́, -щи́ш *і* **ПОВОСКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Натерти, намазати що-небудь воском.

ПОВОЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *неперех.* Воювати (у 1 знач.) якийсь час. 2. *неперех., перен.* Боротися якийсь час із ким-, чим-небудь або за когось, щось. 3. *перех.* Перемогти, підкорити.

ПОВПИВА́ТИСЯ[1], -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Упитися (про всіх чи багатьох) (*див.* **упива́тися**[1]).

ПОВПИВА́ТИСЯ[2], -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Впитися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох) (*див.* **впива́тися**[1]).

ПОВПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Вписати кудись, у щось усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВПИ́СУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Вписатися кудись, у щось (про всіх чи багатьох).

ПОВПИ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повпиха́ти**.

ПОВПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Впхнути всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Вплести все чи багато чого-небудь у щось.

ПОВПРЕ́Д, -а, *ч.* 1. *іст.* Повноважний дипломатичний представник Радянської держави (1918 – 1940 рр.) при іноземному уряді. 2. Повноважний представник кого-, чого-небудь.

ПОВПРЕ́ДСТВО, -а, *с.* Повноважне представництво – назва дипломатичних представництв Радянської держави (1918 – 1940 рр.) при іноземному уряді. // Будинок, де розміщено таке представництво.

ПОВПРІВА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Упріти (про всіх чи багатьох). 2. *кул.* Дійти до стану готовності (про все чи багато чого-небудь).

ПОВПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Впрягти всіх чи багатьох (коней, волів і т. ін.).

ПОВПУСКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Впустити куди-небудь, у щось усіх чи багатьох.

ПОВПУСКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Упустити з рук усе чи багато чого-небудь. 2. *рідко.* Спустити в яму всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВРОСТА́ТИ, -а́є, *док.* Врости в щось (про все чи багато чого-небудь).

ПОВРУ́НЮВАТИСЯ, -юються, *док., рідко.* Покритися врунами (у 1 знач.).

ПОВСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Посадити в щось усіх чи багатьох. 2. Устромити в щось усе чи багато чого-небудь.

ПОВСА́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Усістися (про всіх чи багатьох).

ПОВСЕЛЮ́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до всіх людей, усього народу.

ПОВСЕЛЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повселю́дний**.

ПОВСЕЛЮ́ДНО, *розм.* Присл. до **повселю́дний**.

ПОВСИХА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Усохнути (про все чи багато чого-небудь). // *перен., розм.* Втратити здатність рухатися, діяти (про частини тіла). 2. Висохнути (про водоймища).

ПОВСІДА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Усістися (про всіх чи багатьох).

ПОВСКА́КУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* 1. Вскочити (про всіх чи багатьох). 2. Схопитися з місця, підхопитися (про всіх чи багатьох).

ПОВСТАВА́ТИ[1], -таємо́, -таєте́, *док.* 1. Устати, підвестися з місця (про всіх чи багатьох). // Прокинувшись від сну, піднятися з постелі. 2. Вийти з чого-небудь, висадитися (про всіх чи багатьох).

ПОВСТАВА́ТИ[2], -таю́, -тає́ш, *недок.*, **ПОВСТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш, *док.* 1. Підніматися на боротьбу з ким-, чим-небудь, проти когось, чогось; піднімати повстання. // Пробуджуватися до активних дій. 2. *перен.* Чинити опір, протидіяти. 3. З'являтися, виникати. // Відкриватися зорові, ставати видним. // Оживати в пам'яті, виникати в уяві і т. ін. // Починатися, зароджуватися, брати початок.

ПОВСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Вставити в щось усе чи багато чого-небудь.

ПОВСТА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **повста́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який піднявся на боротьбу, підняв повстання. *Повсталий люд.* // *у знач. ім.* **повста́лий**, -лого, *ч.* Той, хто піднявся на боротьбу, підняв повстання.

ПОВСТА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Учасник повстання, заколоту.

ПОВСТА́ННЯ, -я, *с.* Масовий збройний виступ.

ПОВСТА́НСТВО, -а, *с.* Повстанський рух.

ПОВСТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **повста́нець**. // Належний повстанцеві, повстанцям. // Який складається з повстанців. *Українська Повстанська Армія.*

ПОВСТА́ТИ *див.* **повстава́ти**.

ПОВСТЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до повсті, схожий на неї.

ПОВСТЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повстеподі́бний**.

ПОВСТИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **повсть**.

ПОВСТИ́ННИЙ, -а, -е. Вигот., зробл. з повстини.

ПОВСТИ́ЩЕ, -а, *с., спец.* Шматок сукна на дощці для полірування гребенів.

ПО́ВСТКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **повсть**.

ПОВСТРО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повстро́млювати**.

ПОВСТРО́МЛЮВАТИ *див.* **повстромля́ти**.

ПОВСТРО́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Встромитися (про все чи багато чого-небудь).

ПОВСТРОМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОВСТРО́МЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* Встромити все чи багато чого-небудь.

ПОВСТРЯВА́ТИ, повстрява́ємо, повстрява́єте *і* повстряємо́, повстряєте́, *док., розм.* 1. Вткнутися (про все чи багато чого-небудь). 2. *перен.* Втрутитися (про всіх чи багатьох).

ПОВСТЬ, -і, *ж.* Вигот. із вовни способом валяння цупкий матеріал, який використовується для оббивання дверей, вироблення теплого взуття, капелюхів і т. ін. // Шматок такого матеріалу, що використовується як килим, покривало і т. ін. // Що-небудь схоже на такий матеріал, збите в щільну масу.

ПОВСТЮВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **повстеподі́бний**.

ПОВСТЯКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **повстя́к**, -а́, *ч.*). Те саме, що **повстя́ники**.

ПОВСТЯ́НИЙ, -я́на́, -я́не́. Вигот., зробл. з повсті. // *перен., розм.* Подібний до повсті; негнучкий.

ПОВСТЯ́НИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **повстя́ник**, -а, *ч.*). Зимове взуття з повсті; валянки.

ПОВСТЯ́НКА, -и, *ж.* Шматок повсті.

ПОВСТЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто виготовляє повсть.

ПОВСТЯ́РКА, -и. Жін. до **повстя́р**.

ПОВСЮ́ДИ, *присл.* У кожному місці; всюди, скрізь.

ПОВСЮ́ДНИЙ, -а, -е. Який є, буває, має місце, відбувається і т. ін. повсюди.

ПОВСЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повсю́дний**.

ПОВСЮ́ДНО. Присл. до **повсю́дний**.

ПОВСЯКДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який є, буває, має місце, відбувається і т. ін. кожного дня; щоденний. // Звичайний, звичний, буденний. // Постійний.

ПОВСЯКДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повсякде́нний**. // Те, що буває кожного дня, щодня; щоденність.

ПОВСЯКДЕ́ННО. Присл. до **повсякде́нний**.

ПОВСЯКДЕ́ННЯ, -я, *с.* Те, що буває кожного дня, щодня; щоденність.

ПОВСЯКДЕ́ННЩИНА, -и, *ж., рідко.* Повсякденність, повсякдення.

ПОВСЯКДЕ́НЬ, *присл.* Кожного дня, щодня; повсякденно.

ПО-ВСЯ́КОМУ, *присл.* Не однаково, по-різному.

ПОВСЯКЧА́С, *присл.* Постійно, завжди. // У будь-який момент; будь-коли. *Нині, повсякчас і на віки вічні.*

ПОВСЯКЧА́СНИЙ, -а, -е. Який є, буває, має місце, відбувається і т. ін. постійно, завжди. // Постійний, звичний.

ПОВСЯКЧА́СНО. Присл. до **повсякча́сний**.

ПОВТИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до по-

втика́ти.

ПОВТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Вткнути все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОВТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Відтяти, відрубати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОВТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Утерти, витерти всіх чи багатьох.

ПОВТИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Утертися, витертися (про всіх чи багатьох).

ПОВТИХА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Утихнути (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОВТІКА́ТИ[1], -а́ємо, -а́єте, *док.* Утекти (про всіх чи багатьох).

ПОВТІКА́ТИ[2], -а́ють, *док., рідко.* Витекти (про все чи багато чого-небудь).

ПОВТІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Утішати якийсь час.

ПОВТІША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Утішатися якийсь час.

ПОВТО́МЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся *і* **ПОВТОМЛЯ́ТИСЯ**, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Утомитися (про всіх чи багатьох).

ПОВТОМЛЯ́ТИСЯ *див.* **повто́млюватися.**

ПОВТО́ПТУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док., перех.* Втопта-ти, вдавити все чи багато чого-небудь (у землю, сніг і т. ін.).

ПОВТО́ПТУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док., перех.* Утоптати, ходячи, їздячи і т. ін., все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОВТО́Р, -у, *ч.* 1. Те саме, що **повто́рення**. 2. Художній прийом, що виявляється у повторенні в певній послідовності однакових звуків, слів, фраз і т. ін.

ПОВТО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повтори́ти.**

ПОВТО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **повтори́ти, повторя́ти** і **повтори́тися, повторя́тися.** 2. Фраза, думка і т. ін., що повторюється (у мовленні, в літературному чи музичному творі і т. ін.). 3. *перен.* Той, хто (або те, що) є точною копією кого-, чого-небудь, має повну подібність до когось, чогось.

ПОВТОРИ́ТИ *див.* **повто́рювати.**

ПОВТОРИ́ТИСЯ *див.* **повто́рюватися.**

ПОВТО́РНЕ, *присл., діал.* Повторно.

ПОВТО́РНИЙ, -а, -е. Який буває, трапляється і т. ін. знову, вдруге.

ПОВТО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повто́рний.**

ПОВТО́РНО. Присл. до **повто́рний.**

ПОВТО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до повторювання.

ПОВТО́РЮВАЛЬНО-УЗАГА́ЛЬНЮЮЧИЙ, -а, -е. Який має за мету повторення та узагальнення викладеного, поданого навчального матеріалу, пов'язаний з цим.

ПОВТО́РЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **повто́рювати.** 2. *у знач. прикм.* Який буває, трапляється і т. ін. знову, вдруге; повторний.

ПОВТО́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повто́рюваний** 2.

ПОВТО́РЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **повто́рювати** і **повто́рюватися.** 2. Те саме, що **повто́рення** 2.

ПОВТО́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОВТОРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОВТОРИ́ТИ**, -торю́, -то́риш, *док., перех.* 1. Говорити, писати і т. ін. знову, ще раз те саме. // Проказувати слідом за ким-небудь. // Переказувати чиїсь слова. // *тільки недок.* Часто говорити, згадувати що-небудь. // Відтворювати якісь звуки (про луну). 2. Робити знову, ще раз те саме. // Виконувати ще раз (музичний або літературний твір, частину його). // Наслідувати чиї-небудь рухи, дії і т. ін. // Бути цілком подібним до кого-, чого-небудь, схожим на когось, щось. 3. Відновлювати в пам'яті раніше вивчене, засвоєне.

ПОВТО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПОВТОРЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОВТОРИ́ТИСЯ**, -торю́ся, -то́ришся, *док.* 1. Звучати, бути написаним знову, ще раз. 2. Бувати, траплятися, відбуватися і т. ін. знову, ще раз. 3. Повторювати свої слова, вчинки і т. ін.

ПОВТО́РЮВАЧ, -а, *ч., спец.* 1. Пристрій, що забезпечує повторення вхідного сигналу без зміни його форми та величини, але з підсиленням за потужністю. 2. У мовах програмування – число, що вказує кількість повторень константи.

ПОВТОРЯ́ТИ *див.* **повто́рювати.**

ПОВТОРЯ́ТИСЯ *див.* **повто́рюватися.**

ПОВТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОВТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Втягнути кудись усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Засмоктати, всмоктати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 3. Увібрати, підтягти всередину (голови, животи).

ПОВТЯ́ГУВАТИ *див.* **повтяга́ти.**

ПОВУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.* Вудити деякий час.

ПОВУ́ЖЧАТИ, -ає. Док. до **ву́жчати.**

ПОВУЗИ́ТИ, -ужу́, -у́зиш, *док., перех.* Зробити вужчим (*див.* **вузьки́й** 1) усе чи багато чого-небудь.

ПО́ВУЗЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Вузькуватий.

ПО-ВУ́ЛИЧНОМУ, *присл., розм.* Неофіційно, на прізвисько.

ПОВХ, -а, *ч., зах.* Польова миша.

ПО́ВХАТИЙ, -а, -е, *зах.* Волохатий.

ПОВХО́ДИТИ *і* **ПОВВІХО́ДИТИ**, -ить, -имо, -ите, *док.* 1. Ввійти кудись, у щось, до когось (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; у багатьох місцях). 2. Проникнути в глибину чого-небудь, просякнути у багатьох місцях.

ПОВЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який містить повчання, напучення. // Який буває при висловленні повчання, напучення. 2. Який навчає чого-небудь, дає корисні відомості, служить уроком.

ПОВЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто повчає, дає напучення.

ПОВЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **повча́льний.**

ПОВЧА́ЛЬНО. Присл. до **повча́льний.**

ПОВЧА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **повча́ти.** 2. Порада, напучення. 3. Проповідь, що містить поради, напучення. // Жанр давньоруської літератури, який містить таку проповідь.

ПОВЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* 1. Вчити кого-небудь чогось, даючи поради, напучення, пояснюючи, показуючи; напучувати, наставляти. 2. *розм.* Бити, караючи за яку-небудь провину.

ПОВЧА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **повча́ти.**

ПОВЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., перех.* 1. Док. до **повча́ти.** 2. Вчити, навчати якийсь час. 3. Покарати, провчити. // *розм.* Побити, караючи за яку-небудь провину. 4. Вивчити все чи багато чого-небудь.

ПОВЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.* 1. Навчатися, здобувати освіту якийсь час. 2. Вчитися чого-небудь, переймати досвід, уміння, манери і т. ін. якийсь час.

ПОВЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Учепитися (про всіх чи багатьох, все чи багато чого-небудь).

ПО́ВЧКОВІ, -их, *мн.* Те саме, що **со́неві.**

ПОВЧО́К, -чка́, *ч., діал.* Зменш. до **повк.**

ПО-ВЧОРА́ШНЬОМУ, *присл.* Як учора.

ПОВШЕ́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Звичайний.

ПОВШИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **повшива́ти.**

ПОВШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Ушити все чи багато чого-небудь. 2. Покрити соломою будівлі, приміщення і т. ін.

ПОВШО́НОК, -нка, **ПОВШУ́К**, -а́, *ч., діал.* Маленький хлопчик.

ПОВШУ́К *див.* **повшо́нок.**

ПОВ'Ю́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пов'ю́чити.** // **пов'ю́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПОВ'Ю́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех.* Нав'ючити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пов'яза́ти** 1 – 8 і **пов'яза́тися.** *Пов'язані однією долею.* // **пов'я́зано**, *безос. присудк. сл.* 2. *розм.* Заарештований.

ПОВ'Я́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність зв'язку, взаємної залежності, зумовленості фактів, явищ і т. ін.

ПОВ'Я́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пов'яза́ти** 7.

ПОВ'ЯЗА́ТИ *див.* **пов'я́зувати.**

ПОВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **пов'я́зуватися.**

ПОВ'Я́ЗИНИ, -ин, *мн., етн., зах.* Обряд пов'язування молодої.

ПОВ'Я́ЗКА, -и, *ж.* 1. Вузький шматок тканини, яким обв'язують що-небудь (голову, руку і т. ін.). // Смужка тканини на рукаві як знак чого-небудь. // Шматок тканини, бинта і т. ін., що підтримує хвору частину тіла в потрібному положенні або закріплює на ній перев'язний матеріал. 2. Старовинний жіночий головний убір.

ПОВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пов'я́зувати.**

ПОВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОВ'ЯЗА́ТИ**, -в'яжу́, -в'я́жеш, *док., перех.* 1. Обмотувати чим-небудь, зв'язуючи кінці; перев'язувати. // Надівати (хустку, краватку і т. ін.), зав'язуючи кінці. // Закріплювати, зав'язувати. // В обряді сватання – перев'язувати сватів через плече рушником на знак згоди. 2. *тільки док.* Зв'язати, обвивши мотузкою, перевеслом і т. ін. все чи багато чого-небудь. 3. *тільки док.* Обкрутивши, обв'язавши чим-небудь тіла або руки, ноги, позбавити свободи руху всіх чи багатьох. 4. *тільки док., рідко.* З'єднати кінці чого-небудь, зав'язавши вузлом; зв'язати. 5. Те саме, що **з'є́днувати** 3. // *перен.* Зближувати, єднати. 6. Встановлювати спільність, зв'язок, взаємну залежність між ким-, чим-небудь. 7. Поєднувати в ціле, об'єднувати разом чим-небудь спільним. // *з чим.* Сполучати як частини єдиного цілого. 8. *тільки док.* Прив'язати всіх чи багатьох коней, волів і т. ін. 9. *тільки док.* В'язати (гачком, спицями і т. ін.).

ПОВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОВ'ЯЗА́ТИСЯ**, -в'яжу́ся, -в'я́жешся, *док.* 1. Обмотувати себе чим-небудь, зав'язуючи кінці; обв'язуватися. // Надівати на себе що-небудь, стягуючи кінці вузлом; зав'язуватися. 2. Ставитися в зв'язок із ким-, чим-небудь; співвідноситися. // Викликати в уяві певні спогади; асоціюватися з ким-, чим-небудь. 3. Поєднуватися в ціле, об'єднуватися разом на основі чого-небудь спільного. // *з чим.* Сполучатися, поєднуватися як частини єдиного цілого. // Бути поєднаним із чим-небудь, відповідати чомусь. 4. *розм.* Зближуватися, вступати з ким-небудь у якісь стосунки, мати якусь спільну справу (перев. неприємну, варту осуду і т. ін.). 5. *тільки док.* Утворитися, зав'язатися (про плоди).

ПО́В'ЯЗЬ[1], -і, *ж.* Те, чим пов'язують, скріплюють що-небудь.

ПО́В'ЯЗЬ[2], -я, *ч., діал.* Зв'язок.

ПОВ'Я́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пов'я́лити.**

ПОВ'Я́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пов'я́нути.** 2. *у знач. прикм.* Який втратив свіжість, соковитість; в'ялий. 3. *у знач. прикм., перен.* Який схуд, виснажився, втратив привабливість; змарнілий.

ПОВ'Я́ЛИТИ, -в'ялю́, -в'я́лиш, *док., перех.* 1. Позбавити свіжості, соковитості; зробити в'ялим. 2. *перен.* Зв'ялити (у 2 знач.).

ПОВ'Я́ЛИТИСЯ, -в'я́литься, *док.* Утратити свіжість, соковитість; стати в'ялим.

ПОВ'Я́НУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Утратити свіжість; усохнути (про рослини). // Утратити свіжість, пружність; стати кволим (про людське тіло). // *перен.* Утратити принадність, потьмаритися, стати невиразним. 2. *перен.* Утратити рухливість, бадьорість; зробитися млявим, байдужим. // Поступово втратити фізичну силу; змарніти, ослабнути.

ПОГА́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Гавкати якийсь час. 2. *перен., вульг.* Те саме, що **поговори́ти** 2.

ПОГА́ВКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Гавкати не дуже голосно або час від часу.

ПОГАДА́НКА, -и, *ж.* Думка, дума.

ПОГАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Гадати, думати якийсь час. 2. *неперех.* Подумати, розміркувати. 3. *перех. і без додатка.* Розміркувавши, зробити висновок. // Промовити в думці що-небудь. 4. *перех. і неперех., діал.* Задумати що-небудь. 5. *неперех., діал.* Подумати. 6. *перех. і зі спол.* щ о, *діал.* Уявити що-небудь.

ПОГА́ДКА, -и, *ж.* Те саме, що **погада́нка.**

ПОГА́ДКИ, -док, *мн.* Неперетравлені рештки їжі, що їх у вигляді клубка відригують хижі птахи.

ПО-ГАЗЕ́ТНОМУ, *присл.* Як прийнято подавати в газетах. // Газетними штампами.

ПОГАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., неперех., розм.* Збільшити на деякий час оберти двигуна.

ПО-ГАЙДАМА́ЦЬКОМУ *і* **ПО-ГАЙДАМА́ЦЬКИ**, *присл.* Як гайдамаки. // Як у гайдамаків. // Як властиво гайдамакам.

ПОГАЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Витратити марно, розтратити все чи багато чого-небудь.

ПОГАЙСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., діал.* Піти, побігти.

ПОГАЛАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Галасувати якийсь час.

ПОГАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **погамува́ти.** // *у знач. прикм.*

ПОГАМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., рідко*, **ПОГАМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Не давати виявлятися; стримувати. 2. Те саме, що **заспоко́ювати**[1]. 3. Те саме, що **заспоко́ювати**[2]. 4. Утамовувати (голод, спрагу і т. ін.).

ПОГАМУВА́ТИ *див.* **погамо́вувати.**

ПО-ГА́НГСТЕРСЬКОМУ *і* **ПО-ГА́НГСТЕРСЬКИ**, *присл.* Як гангстер, подібно до гангстера. // Як у гангстера. // Як властиво гангстерові.

ПОГАНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Досить поганий; негарний.

ПОГАНЕ́НЬКО, *розм.* Присл. до **поганенький.** // *у знач. присудк. сл.*

ПОГАНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Не дуже гарний.

ПОГАНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **поганесенький.**

ПОГА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. *розм.* Той, хто викликає огиду, відразу (виглядом, поведінкою, вчинками і т. ін.). // Загарбник, кривдник, поневолювач. // Уживається як лайливе слово. 2. *заст.* Те саме, що **пога́нин** 1.

ПОГА́НИЙ, -а, -е. 1. Який не має добрих якостей, властивостей; не такий, як треба; який викликає негативну оцінку. // Неприємний своїми якостями, властивостями (несмачний, смердючий і т. ін.). // Некорисний або шкідливий. // Несприятливий, похмурий (про погоду, день і т. ін.). ** **Пога́на хворо́ба** – венерична хвороба. 2. Який не задовольняє поставлених вимог, не відповідає цим вимогам, певним потребам. // Виконаний недосконало, немайстерно; неправний. // Недосвідчений, невмілий (про людину). // Який не відповідає звичайним нормам, відхиляється від нормального (про стан, відчуття, життєві функції організму і т. ін.). // Нездоровий, хворий (про органи тіла, організм). 3. Який не обіцяє нічого доброго, віщує лихо, небезпеку або неприємність; невтішний, сумний. // Невеселий, гнітючий. *Поганий настрій.* // Нещасливий, важкий, жорстокий. // *у знач. ім.* **пога́не**, -ного, *с.* Те, що віщує лихо, небезпеку або неприємність. // *у знач. ім.* **пога́не**, -ного, *с.* Що-небудь лихе, небезпечне, неприємне. 4. Якому властиві негативні моральні якості (про людину). // Недоброзичливий, неприязний; злий. // *у знач. ім.* **пога́ний**, -ного, *ч.*; **пога́на**, -ної, *ж.* Людина, огидна своєю поведінкою, вчинками і т. ін. 5. Вартий осуду (про манери, поведінку, вчинки і т. ін.). // Який ганьбить, плямує кого-небудь. // Грубий, брутальний, непристойний. // *у знач. ім.* **пога́не**, -ного, *с.* Те, що варте осуду. // Який виражає осуд; несхвальний, негативний. 6. Непривабливий, негарний чи бридкий на вигляд. // Брудний, нечистий. // *перен.* Який викликає ненависть; проклятий. // *перен.* Нікчемний, підлий. 7. *етн.* Пов'язаний з нечистою силою; нечистий. 8. *заст.* Який не сповідує християнської віри, не додержується християнських заповітів у своєму житті. // *у знач. ім.* **пога́ний**, -ного, *ч.*; **пога́на**, -ної, *ж.* Людина, яка не сповідує християнської віри, не додержується християнських заповітів у своєму житті.

ПОГА́НИН, -а, *ч.* 1. *заст.* Той, хто не сповідує християнської віри; нехристиянин; язичник. 2. *рідко.* Те саме, що **пога́нець** 1.

ПОГА́НИНКА, -и, *заст., рідко.* Жін. до **пога́нин** 1.

ПОГА́НИТИ[1], -ню, -ниш, *недок., перех., розм.* 1. Забруднювати щось чим-небудь. 2. *перен.* Робити поганим, неприємним, псувати кого-, що-небудь. 3. *перен.* Неславити, безчестити кого-, що-небудь чимсь.

ПОГА́НИТИ[2], -ню, -ниш, *док., перех.* Ганити якийсь час.

ПОГА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок., розм.* 1. Неславити, безчестити себе ким-, чим-небудь. 2. *рідко.* Діяти необачно, допускати промахи, помилки.

ПОГАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати, робитися по-

ганим (у 6 знач.).

ПОГАНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися поганішим (*див.* **пога́ний** 6).

ПОГАНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **пога́ний**.

ПОГА́НКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Жін. до **пога́нець** 1. 2. *заст.* Жін. до **пога́нин** 1. 3. Негарна, некрасива дівчина або жінка. 4. Народна назва неїстівних шапинкових грибів. ** **Блі́да пога́нка** – отруйний гриб. 5. *розм.* Те саме, що **лихома́нка** 1. 6. *розм.* Річ, предмет, що викликає чиєсь невдоволення.

ПОГАНКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Трохи поганий; не дуже добрий (у 1 – 8 знач.). 2. Негарний, некрасивий (про зовнішній вигляд).

ПОГАНКУВА́ТО. Присл. до **поганкува́тий** 1.

ПОГА́НО, *присл.* 1. Присл. до **пога́ний** 3, 5. 2. Не так, як слід, як треба, як хотілося б і т. ін. // *у знач. присудк. сл.* Не можна, не слід. // Не повною мірою, не до кінця, не зовсім, мало. 3. *у знач. присудк. сл.* Варте осуду. // Не годиться, не до речі. 4. *у знач. присудк. сл.* Важко, негаразд у якому-небудь аспекті. // Недобре кому-небудь (про важкий фізичний або моральний стан). 5. *у знач. присудк. сл.* Недобре, зле (про неуспішний перебіг справ, несприятливу, неблагополучну ситуацію). // Негарно (про несприятливе, неприємне оточення). 6. *у знач. ім.* **пога́но**, *невідм., с.* Оцінка, що відображає низький рівень знань, незадовільну поведінку і т. ін.

ПОГАНОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Який погано розчиняється.

ПОГА́НСТВО, -а, *с., заст.* 1. Язичество. 2. *збірн.* Язичники.

ПОГА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пога́нин** 1. // Належний поганину, поганам; який є у поган; власт. поганам. *Поганська зброя.* 2. Стос. до часів поганства; пов'язаний з цими часами. 3. *етн.* Який знається, має зв'язок із нечистою силою; нечистий. // Лихий, ненависний, проклятий.

ПОГА́НШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися поганшим (*див.* **пога́ний** 6).

ПОГА́НШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **пога́ний**.

ПОГА́НЬ, -і, *ж.* 1. Покидьки. 2. *розм.* Тварини, комахи і т. ін., що викликають у людини відразу, огиду і т. ін. 3. *розм.* Нечиста сила, чорт, відьма і т. ін. 4. *перен., розм.* Що-небудь, що викликає відразу, огиду і т. ін.; все, що викликає осуд. // Негідна, нікчемна людина, що викликає зневагу, презирство.

ПОГАНЬБИ́ТИ, -блю, -би́ш; *мн.* поганьбля́ть; *док., перех., розм.* Те саме, що **зганьби́ти**.

ПОГА́НЬБЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до поганьби́ти.

ПОГА́НЬБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пога́ньблений**.

ПОГАНЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже поганий.

ПОГАНЮ́ЧО, *розм.* Присл. до **поганю́чий**.

ПОГАНЯ́ЙЛІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **поганя́йло**.

ПОГАНЯ́ЙЛО, -а, *ч., розм.* 1. Візник. 2. Батіг.

ПОГАНЯ́ЛЬНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **поганя́йло** 1.

ПОГАНЯ́ННЯ, -я, *ч.* Дія за знач. **поганя́ти**.

ПОГАНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Примушувати рухатися швидше, підганяючи батогом, нагайкою і т. ін. // Рушати з місця. // *перен., розм.* Примушувати робити що-небудь швидше. 2. *неперех.* Спрямовувати біг коня, екіпажу і т. ін.; правити. // *перен., розм.* Розпоряджатися ким-небудь на свій розсуд. 3. *неперех.* Те саме, що **ї́хати** 1. // *наказ. сп.* **поганя́й (поганя́йте)**, *розм.* Уживається в знач. ї д ь (ї д ь т е), р у ш а й (р у ш а й т е). // *наказ. сп.* **поганя́й**, *розм.* Уживається в знач. і д и г е т ь.

ПОГАНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Ганяти якийсь час.

ПО́ГАР[1], -у, *ч.* 1. Що-небудь горіле; залишки чогось горілого. 2. Місце, де була пожежа; згарище.

ПО́ГАР[2], -а, *ч., діал.* Кубок, келих.

ПОГАРА́ЗДИТИСЯ, -а́джуся, -а́здишся, *док., діал.* Влаштуватися як слід. // *безос.* Налагодитися.

ПОГА́РЕЦЬ, -рця, *ч., орн., зах.* Одуд.

ПОГАРИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Гарикати якийсь час.

ПОГАРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Гарикати не дуже голосно або час від часу.

ПОГАРМА́НИТИ, -ню, -ниш *і* **ПОГАРМАНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., заст.* Закінчити гарманити, гарманувати.

ПОГАРМАНУВА́ТИ *див.* **погарма́нити**.

ПОГАРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати гарним (у 1 знач.).

ПОГАРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати гарнішим (*див.* **га́рний** 1).

ПОГАРЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Гарцювати якийсь час.

ПОГАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Гарчати якийсь час.

ПОГАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., діал.* Гарювати якийсь час.

ПОГАРЯЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.* 1. Док. до **гарячи́тися**. 2. Гарячитися якийсь час.

ПОГАРЯЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Док. до **гарячкува́ти**. 2. Гарячкувати якийсь час.

ПОГАСА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **погаса́ти**[1].

ПОГАСА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, **ПОГА́СНУТИ**, -не; *мин. ч.* пога́с, -ла, -ло *і* пога́снув, -нула, -нуло; *док.* 1. Переставати горіти або світити, світитися (про світло, вогонь і т. ін.); згасати. // *безос.* // Ставати невидимим (про небесні світила, промені і т. ін.). // Темніти, меркнути, тьмяніти (про барви або що-небудь освітлене); потьмарюватися. // Наближатися до кінця, закінчуватися (про день, вечір і т. ін.). // *перен.* Втрачати блиск, жвавість, виразність (про очі, погляд). // *перен.* Втрачати натхнення, ставати до всього байдужим (про людину). 2. *перен.* Втрачати силу вияву, слабнути; зникати, припинятися. // Затихати (про звуки). 3. *перен.* Втрачати сили, здоров'я (про людину); вмирати.

ПОГАСА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., розм.* Гасати якийсь час.

ПОГАСА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **погаса́ти**.

ПОГАСИ́ТИ *див.* **погаша́ти**.

ПОГАСИ́ТИСЯ, -га́ситься, *док., рідко.* 1. Те саме, що **пога́снути** 1. // *безос.* 2. Ослабнути, припинитися (про дію чого-небудь).

ПОГА́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пога́снути**. 2. *у знач. прикм., перен.* Який втратив силу, блиск, жвавість, виразність; байдужий, невиразний. // Який втратив здатність бачити (про очі).

ПОГА́СНУТИ *див.* **погаса́ти**[1].

ПОГАША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погаша́ти**.

ПОГАША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОГАСИ́ТИ**, -гашу́, -га́сиш, *док., перех.* 1. *тільки док.* Припинити горіння, світіння чого-небудь; загасити, потушити. // Вимкнути (світло). // *перен.* Позбавити виразності, ясності, потьмарити. 2. *тільки док., перен.* Припинити що-небудь, не дати розвинутися чомусь; ліквідувати. // Стримати, погамувати (почуття, переживання і т. ін. та їхній вияв). 3. *тільки док., спец.* Ослабити, зменшити силу, дію чого-небудь. // Припинити дію якого-небудь приладу, механізму. 4. Робити недійсним, таким, що не має сили, значення. *Погашати кредит. Погасити облігацію.* 5. Повертати позичальником кошти, отримані у тимчасове користування від кредиторів. 6. Припиняти хімічні реакції у вапні, заливаючи його водою.

ПОГА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **погаси́ти**. *Погашена марка. Погашене вапно. Погашений борг.* // **пога́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПОГА́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погаси́ти**, **погаша́ти**. ** **Пога́шення ве́кселя** – оплата векселедавцем суми, вказаної у векселі. **Пога́шення креди́ту** – повернення взятих у кредит коштів. **Пога́шення облігáції** – виплата номінальної вартості облігації та доходу по облігації. **Пога́шення ці́нних папе́рів** – викуп цінних паперів емітентом.

ПОГА́ЯТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Гаятися якийсь час.

ПОГЕ́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Гейкати якийсь час.

ПОГЕ́ЙКУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **поге́йкувати**.

ПОГЕ́ЙКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* 1. Гейкати не дуже голосно або час від часу. 2. *на кого, перен.* Те саме, що **покрикувати** 2.

ПОГЕКТА́РНИЙ, -а, -е. Встановлюваний з розрахунку з кожного гектара окремо. *Погектарне внесення добрив.*

ПОГЕКТА́РНО. Присл. до **погекта́рний**.

ПО-ГЕРО́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-геро́йському**.

ПО-ГЕРО́ЙСЬКОМУ, *присл.* Як герой, подібно до героя; мужньо, відважно, сміливо.

ПОГЕТЬМАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Побути гетьманом.

ПОГИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОГИ́НУТИ** *і рідко* **ПОГИ́БНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* погинув, -нула, -нуло *і рідко* погиб, -ла, -ло; *док.* 1. Переставати жити; вмерти, пропасти. // Зазнавати руйнування, занепаду, знищення. // Потрапляти у тяжке, безвихідне становище. // Переставати існувати; зникати. 2. *тільки недок., перен.* Переживати труднощі, страждати фізично або морально; мучитися.

ПОГИ́БЕЛЬ *і рідко* **ПОГИ́БІЛЬ**, -і, *ж.* Передчасна, насильницька смерть; гибель. // Руйнування, занепад, знищення чого-небудь. // *перен.* Кінець існування чого-небудь; зникнення. *Згинати в три погибелі.*

ПОГИ́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який приносить погибель, веде до погибелі. *Погибельний бій.*

ПОГИ́БІЛЬ *див.* **погибель**.

ПОГИ́БЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поги́бнути**. // *у знач. ім.* **поги́блий**, -лого, *ч.*; **поги́бла**, -лої, *ж.* Людина, яка загинула.

ПОГИ́БНУТИ *див.* **погиба́ти**.

ПОГИДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **гидува́ти**.

ПОГИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Гикати якийсь час.

ПОГИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Гикати не дуже сильно або час від часу. // *безос.*

ПОГИ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок., безос., розм.* Гикатися злегка або час від часу.

ПОГИ́НУТИ *див.* **погиба́ти**.

ПОГИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Гиркати якийсь час.

ПОГИ́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *розм.* Док. до **ги́ркатися**.

ПОГІ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **погі́дний**. *Погідливе літо.*

ПОГІ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **погі́дливий**.

ПОГІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Тихий, спокійний. // Ясний, теплий, сонячний (про погоду, день, вечір і т. ін.); погожий. 2. *перен.* Безтурботний, урівноважений. // Який виражає безтурботність, урівноваженість. *Погідний погляд.*

ПОГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **погі́дний**.

ПОГІ́ДНО, *присл.* 1. Присл. до **погі́дний**. // *у знач. присудк. сл.* 2. *перен.* Без ускладнень, безтурботно.

ПОГІ́Н, -гóну, *ч., рідко.* Те саме, що **швидкі́сть** 1.

ПОГІ́НКА *і* **ПОГÓНКА**, -и, *ж., рідко.* 1. Переслідування. 2. Невдоволення, нарікання.

ПОГІ́НЬ, -гóні, *ж., діал.* Погоня.

ПОГІ́РДЛИВИЙ *див.* **погóрдливий**.

ПОГІ́РДЛИВІСТЬ *див.* **погóрдливість**.

ПОГІ́РДЛИВО *див.* **погóрдливо**.

ПОГІ́РДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **погóрдливий**.

ПОГІ́РДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **погі́рдний**.

ПОГІ́РДНО, *присл., рідко.* Із зверхністю, зневажаючи кого-, що-небудь; погордливо.

ПОГІ́РКНУТИ, -не. Док. до **гі́ркнути**.

ПОГІРНИ́К, -а́, *ч., зах.* Пасовисько для дійних овець.

ПОГІРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., перех.* Додати гірчиці.

ПОГІ́РШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погі́ршати**.

ПОГІ́РШАТИ, -ає, *док.* 1. Стати гіршим за якостями, властивостями, ознаками; змінитися на гірше. // Стати гіршим, важчим (про здоров'я, стан людини і т. ін.). // *безос.* // Зробитися вкрай тяжким, нестерпним (про умови життя, ситуацію і т. ін.). // *безос.* 2. *рідко.* Зрости, посилитися (про що-небудь погане).

ПОГІ́РШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **погі́ршити**. // *у знач. прикм.*

ПОГІ́РШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погі́ршити**, **погі́ршувати** і **погі́ршитися**, **погі́ршуватися**.

ПОГІ́РШИТИ *див.* **погі́ршувати**.

ПОГІ́РШИТИСЯ *див.* **погі́ршуватися**.

ПОГІ́РШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погі́ршувати**.

ПОГІ́РШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОГІ́РШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех.* Робити що-небудь гіршим за якостями, властивостями, ознаками; змінювати на гірше. // Робити вкрай тяжким, нестерпним (умови життя, ситуацію і т. ін.). // Робити більш похмурим, безрадісним.

ПОГІ́РШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПОГІ́РШИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати гіршим (про якості, властивості, ознаки); змінюватися на гірше. // Ставати гіршим, важчим (про здоров'я, стан людини і т. ін.). // Ставати вкрай тяжким, нестерпним (про умови життя, ситуацію і т. ін.). 2. *рідко.* Зростати, посилюватися (про що-небудь погане).

ПОГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **погла́дити**.

ПОГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погла́джувати**.

ПОГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Гладити рукою, долонею, пальцями обережно, помалу або час від часу.

ПОГЛА́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Провести долонею, рукою, пальцями по поверхні чого-небудь. // Провести долонею, рукою, пальцями, вирівнюючи, розправляючи що-небудь. // Проводячи долонею, рукою, пальцями, приголубити, попестити кого-, що-небудь. 2. *перен., розм.* Ударити, побити кого-небудь.

ПО-ГЛАДІА́ТОРСЬКОМУ *і* **ПО-ГЛАДІА́ТОРСЬКИ**, *присл.* Як гладіатор, подібно до гладіатора. // Як у гладіатора. // Як властиво гладіаторові.

ПОГЛА́ДШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **гла́дшати**.

ПОГЛА́СИЦЯ, -і, *ж., муз.* У давньоруській музиці – мелодична формула для співучого читання текстів Старого Завіту, Євангелія, молитов та ін.

ПОГЛИ́БИТИ *див.* **погли́блювати**.

ПОГЛИ́БИТИСЯ *див.* **погли́блюватися**.

ПОГЛИ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **погли́бити**. // **погли́блено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Розташований, розміщений і т. ін. на якійсь глибині. 3. *у знач. прикм., перен.* Багатий, глибокий за змістом, ґрунтовний. 4. *у знач. прикм., перен.* Збільшений, посилений у якому-небудь аспекті.

ПОГЛИ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **погли́блений**.

ПОГЛИ́БЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **погли́бити**. 2. *рідко.* Те саме, що **загли́бина**.

ПОГЛИ́БЛЕНО. Присл. до **погли́блений** 3.

ПОГЛИ́БЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до поглиблювання.

ПОГЛИ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погли́блювати**.

ПОГЛИ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОГЛИ́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* поглиблять; *док., перех.* 1. Робити глибшим (*див.* **глибо́кий** 1, 2). 2. *перен.* Робити багатшим, глибшим за змістом, ґрунтовнішим; збагачувати. 3. *перен.* Збільшувати, посилювати що-небудь у якомусь аспекті.

ПОГЛИ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПОГЛИ́БИТИСЯ**, -иться; *мн.* поглибляться; *док.* 1. Робитися, ставати глибшим (*див.* **глибо́кий** 1, 2). 2. *перен.* Ставати багатшим, глибшим за змістом, ґрунтовнішим; збагачуватися. 3. *перен.* Збільшуватися, посилюватися в якому-небудь відношенні.

ПОГЛИ́БЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто що-небудь поглиблює, робить глибшим.

ПОГЛИ́БШАТИ, -ає, *док.* 1. Стати глибшим (*див.* **глибо́кий** 1, 2). 2. Потемнівши, справляти враження великої глибини (у 2 знач.). 3. *перен.* Стати багатшим, глибшим за змістом, ґрунтовнішим; збагатитися. 4. *перен.* Збільшитися, посилитися в якому-небудь аспекті.

ПОГЛИ́БШЕ, *присл.* 1. Більш глибоко. 2. *перен.* Більш глибоко, ґрунтовніше, змістовніше.

ПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Здатний поглинати. *Поглинальна властивість ґрунтів.* ** **Поглина́льне схре́щування** – метод розведення сільськогосподарських тварин, при якому помісі першого і наступних поколінь спаровують з чистопородними плідниками.

ПОГЛИНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поглина́льний**.

ПОГЛИ́НАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **поглина́ти**.

ПОГЛИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поглина́ти** і **поглина́тися**. ** **Поглина́ння зву́ку** – зменшення інтенсивності звуку при його поширенні в середовищі.

ПОГЛИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОГЛИ́НУТИ**, -ину́, -и́неш, *док., перех.* 1. Вбирати в себе. // Робити нечутним, заглушати (звуки, шум і т. ін.). // *перен.* Читаючи, вивчаючи, спостерігаючи що-небудь, засвоювати, спри-ймати (жадібно або у великій кількості). 2. Приймати, поміщати в себе, заховувати в собі. // З'їдати, ковтати що-небудь жадібно, без остачі або у великій кількості; пожирати. // *перен.* Вимагати на себе великих витрат, багато часу, енергії і т. ін. 3. *перен.* Цілком

охоплювати, заповнювати, займати собою.

ПОГЛИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Вбиратися чим-небудь.

ПОГЛИНА́Ч, -а́, *ч.* 1. *фіз.* Те саме, що **вбира́ч**. 2. *тех.* Пристрій, використовуваний для поглинання чого-небудь (шуму, променів, нейтронів, вологи, газів і т. ін.). ** **Поглина́ч кліматі́чної систе́ми** – процес, вид діяльності або механізм, який адсорбує парниковий газ, аерозоль з атмосфери.

ПОГЛИНА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **поглина́ти**.

ПОГЛИ́НЕНИЙ, **ПОГЛИ́НУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поглину́ти**.

ПОГЛИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поглину́ти**.

ПОГЛИ́НУТИ *див.* **поглина́ти**.

ПОГЛИ́НУТИЙ *див.* **погли́нений**.

ПОГЛИ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **поглина́ти**.

ПОГЛИ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **погли́пувати**.

ПОГЛИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погли́пувати**.

ПОГЛИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* Поглядати.

ПОГЛИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Глитаючи, поїсти все чи багато чого-небудь.

ПОГЛУЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Док. до **глузува́ти**. 2. Глузувати якийсь час.

ПО́ГЛУМ, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **глум**.

ПОГЛУМИ́ТИСЯ, -млю́ся, -ми́шся; *мн.* поглумля́ться; *док.* 1. Док. до **глуми́тися**. 2. Учинити наругу; наругатися.

ПО́ГЛУМКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **глум**.

ПОГЛУХІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати глухішим (*див.* **глухи́й**).

ПОГЛУ́ХНУТИ, -немо, -нете, *док.* Втратити слух, стати глухими (у 1 знач.) (про всіх чи багатьох).

ПОГЛУША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко*, **ПОГЛУШИ́ТИ**, -лушу́, -лу́шиш, *док.*, *перех.* 1. Позбавляти всіх чи багатьох здатності чути що-небудь. // *безос.* 2. Робити нечутним (все чи багато чого-небудь); заглушати. 3. Не давати рослинам нормально розвиватися, рости. 4. *розм.* Сильними ударами позбавляти свідомості, приголомшувати всіх чи багатьох. // Підводними вибухами, сильними ударами по льоду і т. ін. приводити рибу в стан нерухомості, заціпеніння або вбивати. 5. *перен.* Зменшувати, послаблювати, відсувати на другий план усе чи багато чого-небудь (відчуття, почуття і т. ін.).

ПОГЛУШИ́ТИ *див.* **поглуша́ти**.

ПО́ГЛЯД, -у, *ч.* 1. Спрямованість, скерованість зору на кого-, що-небудь. // Вираз очей, манера дивитися. *Відводити погляд. Зустрічатися поглядом.* 2. Думка, судження про що-небудь. // *тільки мн.* Система переконань, уявлень; світогляд, світосприймання. ** **З по́гляду**: а) (*кого*) на думку кого-небудь; б) (*чого, якого*) стос. до чого, з боку чого. **На мій (його́, її і т. ін.) по́гляд** – уживається у знач. вставн. речення для вказування на джерело повідомлення, вираженого реченням або його окремою частиною.

ПОГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погляда́ти**.

ПОГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Дивитися час від часу на кого-, що-небудь, кудись; подивлятися. // Наглядати, стежити час від часу за ким-, чим-небудь. 2. Те саме, що **диви́тися** 1. // *перен.* Ставитися якимсь чином до когось або чогось, сприймати якимсь чином. // *перен.* Бути готовим зробити що-небудь. *Скоса поглядати.*

ПОГЛЯДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **погляда́ти** 1.

ПОГЛЯ́ДІТИ, -я́джу, -я́диш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Те саме, що **подиви́тися** 1, 2. 2. *перех. і неперех.* Торкнутися, помацати що-небудь, шукаючи, перевіряючи. 3. *перех.* Доглядати якийсь час.

ПОГЛЯ́ДІТИСЯ, -я́джу́ся, -я́дишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **погля́діти** 1.

ПОГЛЯНСО́ВАНИЙ, -а, -е. На якого наведено глянець.

ПОГЛЯ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Спрямувати, скерувати погляд, зір кудись, на кого-, що-небудь. 2. Особисто простежити за ким-, чим-небудь; самому побачити щось. 3. Оглянути, розглянути кого-, що-небудь із метою ознайомлення. ** **Як [я] погля́ну; як погля́нути**, *вставн. речення* – з першого враження. 4. *перен.* Звернути увагу на кого-, що-небудь. // Звернутися думками до кого-, чого-небудь.

ПОГНА́ТИ, пожену́, поженеш, *док.* 1. *перех.* Змусити рухатися в певному напрямку. // *також без додатка, розм.* Насильно відправити, послати куди-небудь. // *розм.* Спрямувати рух чого-небудь, повести у певному напрямку щось. // Рвучко, підхопивши (вітром, бурею і т. ін.), понести. // *безос.* 2. *перех.* Примусити швидко бігти, їхати, йти і т. ін. // *розм.* Примусити кого-небудь швидко піти, відправитися куди-небудь із якимсь дорученням і т. ін. 3. *неперех., розм.* Швидко побігти, поїхати; помчати. 4. *перех., розм.* Почати швидко, інтенсивно рости. // Збільшити кількість чого-небудь, вироблення чогось. // Посприяти швидкому рухові, ростові чого-небудь. 5. *перех.* Примусити кого-небудь залишити якесь-місце, приміщення і т. ін., піти геть; прогнати. // Почати переслідувати, виганяти ворога. *Погнати ворога.* 6. *перех., розм.* Спонукати кого-небудь до швидкого виконання чогось; підігнати.

ПОГНА́ТИСЯ, поженуся, поженешся, *док.* 1. Побігти, полетіти і т. ін. за ким-, чим-небудь, щоб догнати, досягти; почати переслідування когось або чогось. 2. *розм.* Те саме, що **погна́ти** 3. 3. *розм.* Те саме, що **ви́рости** 1. 4. *перен., розм.* Виявити бажання добитися, домогтися чого-небудь.

ПОГНИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **погни́ти**, **погни́сти́**. 2. *у знач. прикм.* Зруйнований або зіпсований гниттям; який згнив, розклався.

ПОГНИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і властивість за знач. **погни́лий**.

ПОГНИСТИ́ *див.* **погни́ти**.

ПОГНИ́ТИ *і рідко* **ПОГНИСТИ́**, -иє́, *док.* Розкластися, зруйнуватися під впливом мікроорганізмів; зіпріти, потрухнути.

ПОГНІ́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Виявити гнів, роздратування (про всіх чи багатьох); розгніватися, розсердитися. 2. Посваритися з ким-небудь. 3. Гніватися якийсь час.

ПОГНІВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш; *мн.* погнівля́ть; *док.*, *перех.* 1. Викликати гнів, роздратування; розгнівити, розсердити. 2. Гнівити якийсь час.

ПОГНІ́Й, -но́ю, *ч.* 1. *рідко.* Добре угноєна земля. 2. *діал.* Добриво.

ПОГНОЇ́ТИ, -ою́, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Допустивши до гниття, зіпсувати, зробити непридатним до вжитку все чи багато чого-небудь; згноїти. 2. *перен.* Тримаючи довго у важких, згубних умовах, довести до загибелі, смерті (всіх чи багатьох).

ПОГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Надати чому-небудь зігнутої, дугоподібної форми. // Зробити кривим; викривити. // *безос.* // Нагнути верхню частину чого-небудь; нахилити. // Зробити зігнутим, згорбити. 2. *перен.* Зламати, здолати. // *безос.*

ПОГНУ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **погну́ти**. // **погну́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який погнувся, зігнувся під дією чого-небудь.

ПОГНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Набути зігнутої, дугоподібної форми під дією чого-небудь. // Прогинаючись під дією ваги, удару і т. ін., стати нерівним, викривитися; ввігнутися. // Перехилитися, перегнутися. // Схилити верхню частину; нахилитися. 2. *перен.* Піддатися чому-небудь, втратити стійкість.

ПОГНУ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **погну́тий** 2.

ПОГОВІ́Р, -во́ру, *ч.* Свідомо неправдива або викликана необізнаністю з фактами чутка, звістка про кого-, що-небудь; плітка. // Поширення таких чуток, звісток; пересуди. // Недобра слава; поголоска.

ПОГОВІ́РКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **погові́р**. 2. Об'єкт осуду, розмов, пересудів. 3. Ходячий образний вислів; приказка.

ПОГОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Говіти якийсь час.

ПОГОВОРИ́ТИ, -ворю́, -во́риш, *док.* 1. *неперех.* З'ясувати що-небудь у розмові з кимсь; переговорити. // *перен.* Повестися з ким-небудь якимсь чином. 2. *перех. і неперех.* Говорити якийсь час.

ПОГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Говорити час від часу, з якогось часу. // Обговорювати що-небудь, передаючи чутки, плітки і т. ін.; пускати якусь чутку; подейкувати.

ПОГО́ДА, -и, *ж.* 1. Стан атмосфери (хмарність, вологість, опади, температура повітря і т. ін.) у даному місці, в даний час. // Спокійний стан атмосфери (без хмар, опадів, вітру і т. ін.). // *діал.* Негода, сльота. ** **Зве́дення пого́ди** – дані про стан атмосфери в певному місці, в певний час. 2. *зах.* Домовленість, погодження.

ПОГО́ДДЯ, -я, *с.*, *заст.* Сприятливий час.

ПОГОДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко*, **ПОГОДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Сприяти кому-небудь у чомусь. // *безос.* 2. *перех.* Примиряти кого-небудь. // *перен.* Сполучати, поєднувати що-небудь із чимсь іншим. 3. *перех.* Домовляти кого-небудь.

ПОГОДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко*, **ПОГОДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **мири́тися** 1. 2. Жити в згоді, мирі; уживатися. 3. Домовлятися з ким-небудь про щось.

ПОГО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пого́дити**. 2. *у знач. прикм.* У якому досягнуто взаємної згоди, єдності.

ПОГО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пого́джений** 2. *Погодженість рухів.*

ПОГО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пого́дити**.

ПОГО́ДЖЕНО. Присл. до **пого́джений** 2.

ПОГО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який погоджує що-небудь між протилежними або незгодними сторонами, усуває розбіжність у чомусь.

ПОГО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пого́джувати**.

ПОГО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОГО́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Одержувати чиє-небудь схвалення, згоду на щось; узгоджувати. // Обговорюючи що-небудь, приходити до єдиної думки. 2. Приводити у відповідність із чим-небудь, установлювати потрібне співвідношення; координувати. *Погодити грошові надходження з витратами.*

ПОГО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОГО́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Давати згоду (у 1 знач.). 2. Приходити до згоди (у 2 знач.); порозумівsituатися. 3. Бути згодним із ким-, чим-небудь; визнавати що-небудь правильним, доречним; підтримувати когось. 4. Призвичаюватися до чого-небудь; примирятися з чимсь. 5. *тільки недок.* Пас. до **пого́джувати**.

ПОГОДИ́ННИЙ, -а, -е. Встановлений, розрахований на кожну годину; в якому враховується кожна окрема година, з розрахунку за кожну годину.

ПОГОДИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **погоди́нний**.

ПОГОДИ́ННО. Присл. до **погоди́нний**.

ПОГОДИ́ТИ *див.* **погоджа́ти**.

ПОГО́ДИТИ *див.* **пого́джувати**.

ПОГОДИ́ТИСЯ *див.* **погоджа́тися**.

ПОГО́ДИТИСЯ *див.* **пого́джуватися**.

ПОГО́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **пого́да**.

ПОГО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пого́да**. 2. *рідко.* Те саме, що **пого́жий** 1, 2.

ПОГО́ДНИК, -а, *ч.*, *діал.* Флюгер.

ПОГО́ДНО-КЛІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стану погоди і клімату. *Погодно-кліматичні умови.*

ПОГО́ДОК, -дка, *ч.* Брат (сестра), що народився (народилася) раніше або пізніше на рік від іншого брата (іншої сестри).

ПОГО́ДОНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **пого́да**.

ПОГОДОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Який не залежить від погоди, її змін.

ПОГОДОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **погодості́йкий**.

ПОГОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **годува́ти** 1. 2. Годувати якийсь час.

ПОГОДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Док. до **годува́тися** 1. 2. Годуватися якийсь час.

ПОГО́ЖЕ, *присл.* Спокійно, безтурботно.

ПОГО́ЖИЙ, -а, -е. 1. Ясний, теплий, сонячний (про погоду, пору дня, року і т. ін.). 2. Свіжий, чистий (про воду, повітря і т. ін.). // *перен., поет.* Наповнений свіжою, чистою водою. // Сприятливий, попутний (про вітер). 3. *перен.* Щасливий, безтурботний, нічим не затьмарений. // Який виражає спокій, безтурботність. *Погожий погляд.*

ПОГО́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Абстр. ім. до **пого́жий**.

ПОГОЇ́ТИ, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* Загоїти все чи багато чого-небудь.

ПОГОЇ́ТИСЯ, -о́ється, *док.* Загоїтися (про все чи багато чого-небудь).

ПОГОЙДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Гойдати якийсь час. // *безос.*

ПОГОЙДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Гойдатися якийсь час.

ПОГОЙДНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **пого́йдати**.

ПОГОЙДНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **погойда́тися**.

ПОГО́ЙДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **пого́йдувати**.

ПОГО́ЙДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пого́йдувати**.

ПОГО́ЙДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Гойдати обережно, помалу або час від часу.

ПОГО́ЙДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Гойдатися обережно, помалу або час від часу.

ПОГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поголи́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОГО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пого́лений**.

ПОГОЛИ́ТИ, -голю́, -го́лиш, *перех.* Док. до **голи́ти** 1.

ПОГОЛИ́ТИСЯ, -голю́ся, -го́лишся. Док. до **голи́тися** 1.

ПОГОЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Який бере до уваги кожну окрему голову худоби. *Поголівна лічба худоби.*

ПОГОЛІ́ВНО. Присл. до **поголі́вний**.

ПОГОЛІ́В'Я, -я, *с.* Загальна кількість голів худоби в господарстві, області, країні. // Загальна кількість яких-небудь тварин на певній території.

ПОГОЛО́ВНИЙ, -а, -е. Який не виключає нікого; загальний.

ПОГОЛО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поголо́вний**.

ПОГОЛО́ВНО. Присл. до **поголо́вний**.

ПОГОЛО́ВЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Залучення до чогось усіх без винятку, поголовно.

ПОГОЛОДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Залишити голодними (всіх чи багатьох).

ПОГОЛОДНІ́ТИ, -і́ємо, -і́єте, *док.*, *розм.* Стати голодними, відчути голод (про всіх чи багатьох).

ПОГОЛОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Голодувати якийсь час.

ПО́ГОЛОС, -у, *ч.* Те саме, що **поголо́ска** 1, 2.

ПОГОЛОСИ́ТИ, -лошу́, -ло́сиш, *док.* Голосити якийсь час.

ПОГОЛО́СКА, -и, *ж.* 1. Чутка, вірогідність якої не встановлено. // Свідомо неправдива чутка; плітка. // Недобра слава; поговір. 2. Звістка, повідомлення про кого-, що-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **погові́рка** 3.

ПОГОЛО́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Гамірливий, гомінкий.

ПОГОЛО́СНИКИ, -ів, *мн.* 1. У партесній музиці – окремі нотні книги або зошити, в яких записувалися хорові партії певного голосу. 2. Сторінки, на яких викладені партії інструментів духового оркестру.

ПОГОЛОСНІ́ШАТИ, -ає. Док. до **голосні́шати**.

ПОГОЛО́СОК, -ску, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **поголо́ска**.

ПОГОЛУ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* поголу́блять; *док.*, *перех.* Голубити якийсь час.

ПОГОЛУ́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* поголу́бляться; *док.* Голубитися якийсь час.

ПОГОЛУБІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поголубі́ти**. *Поголубіле небо.*

ПОГОЛУБІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **поголубі́лий**.

ПОГОЛУБІ́ТИ, -і́є. Док. до **голубі́ти** 2.

ПОГОЛУБІ́ШАТИ, -ає. Док. до **голубі́шати**.

ПОГОМОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Гомоніти якийсь час.

ПОГОМО́НЮВАТИ, -юють, *недок.*, *розм.* Гомоніти час від часу, з якогось часу.

ПОГО́Н, -а, *ч.* 1. Знак розрізнення у вигляді широкої нашивної або накладної смуги, прикріпленої до плечей військового чи іншого форменого одягу. 2. *мисл.* Ремінь для носіння рушниці на спині. // Ремінь для носіння добутих зайців. // Ремінь з кільцем, до якого кріпляться кілька ременів – поводків для кількох мисливських собак.

ПОГО́НАЧ, -а, *ч.*, *зах.* Частина ручного млина.

ПОГО́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. *діал.* Погонич; візник. 2. *зах.* Переслідувач.

ПОГО́НИЧ[1], -а, *ч.* 1. Той, хто поганяє, супроводжує

запряжених або нав'ючених тварин (коней, волів і т. ін.). // Те саме, що візни́к 1. 2. Той, хто супроводжує худобу, коней, коли їх переганяють куди-небудь.

ПОГО́НИЧ², -а, ч. Рід птахів родини пастушкових.

ПОГО́НКА див. погі́нка.

ПОГО́ННИЙ, -а, -е. Вимірюваний у довжину; лінійний.

ПОГОНО́ВИЙ, -а, -е, тех. Те саме, що веду́чий.

ПОГОНОФО́РИ, -ів, мн. Морські безхребетні тварини групи вториннооротих.

ПОГО́НЬ, -і, ж., діал. Погоня.

ПОГО́НЯ, -і, ж. 1. Переслідування втікача з метою його спіймання. 2. Людина або група людей, які переслідують кого-небудь. 3. перен. Велике прагнення досягти, добитися чого-небудь.

ПОГОРБА́ТИТИСЯ, -имося, -итеся, док., розм. Згорбитися (про всіх чи багатьох).

ПОГОРБА́ТІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до погорба́тіти. // у знач. прикм.

ПОГОРБА́ТІТИ, -іємо, -ієте, док. Стати горбатими (про всіх чи багатьох).

ПОГО́РБИТИ, -ить; мн. пого́рблять; док., перех. Те саме, що зго́рбити. // Зробити нерівним, із горбками.

ПОГО́РБИТИСЯ, -иться; мн. пого́рбляться; док. Те саме, що зго́рбитися.

ПОГО́РБЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до пого́рбити і пого́рбитися. 2. у знач. прикм. Те саме, що зго́рблений 2. // Укритий горбами.

ПОГО́РДА, -и, ж. 1. Почуття зверхності, зневаги, презирства до кого-, чого-небудь. 2. Гордовито-зневажливе, презирливе ставлення, відсутність поваги у ставленні до кого-небудь. ** Бу́ти в пого́рді – бути зневаженим.

ПОГОРДЖА́ТИ див. пого́рджувати.

ПОГО́РДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до погорди́ти. // пого́рджено, безос. присудк. сл.

ПОГО́РДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до пого́рджувати.

ПОГО́РДЖУВАННЯ, -я, с., заст. Зневага, презирство.

ПОГО́РДЖУВАТИ, -ую, -уєш і рідше **ПОГОРДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, недок., **ПОГОРДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, док. 1. Ставитися до кого-небудь зневажливо, зверхньо, презирливо. // Нехтувати чим-небудь, вважати не вартим уваги. 2. тільки недок., рідко. Те саме, що горди́тися 1.

ПОГО́РДИЙ, -а, -е. Те саме, що пого́рдливий.

ПОГОРДИ́ТИ див. пого́рджувати.

ПОГОРДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, док. 1. Поставитися до кого-, чого-небудь зверхньо, зневажливо, презирливо. 2. Гордитися якийсь час.

ПОГО́РДЛИВИЙ і **ПОГІ́РДЛИВИЙ**, -а, -е. Сповнений гордості (у 3 знач.). // Який виражає зневажливе, зверхнє, презирливе ставлення до інших.

ПОГО́РДЛИВІСТЬ і **ПОГІ́РДЛИВІСТЬ**, -вості, ж. Властивість за знач. пого́рдливий і погі́рдливий.

ПОГО́РДЛИВО і **ПОГІ́РДЛИВО**. Присл. до пого́рдливий і погі́рдливий.

ПОГО́РДО. Присл. до пого́рдий.

ПОГОРДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до погордува́ти.

ПОГОРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, док. 1. Поставитися до кого-небудь зневажливо, зверхньо, презирливо. // Знехтувати чим-небудь. 2. Поставитися до кого-, чого-небудь з огидою, відразою. 3. над ким, рідко. Виявити надмірну гордість, гонор.

ПОГО́РЖЕННЯ, -я, с., арх. Зневага, презирство.

ПОГО́РИСТИЙ, -а, -е, діал. З пагорбами, не рівнинний.

ПОГОРІ́ЛЕЦЬ, -льця, ч. Людина, яка втратила житло, майно під час пожежі.

ПОГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до погорі́ти. // у знач. прикм. // у знач. ім. погорі́лий, -лого, ч.; погорі́ла, -лої, ж. Те саме, що погорі́лець.

ПОГОРІ́ЛИЩЕ, -а, с., заст. Згарище, пустка після пожежі.

ПОГОРІ́ЛЛЯ, -я, с. Нещастя від пожежі.

ПОГОРІ́НЕЦЬ, -нця, ч., зах. Погорілець.

ПОГОРІ́ТИ, -рю́, -ри́ш, док. 1. Згоріти від вогню, жару (цілком або про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). // Втратити житло, майно під час пожежі. // Закінчити горіти; догоріти. 2. тільки 3 ос. Зіпсуватися від сильного жару. 3. Засохнути на пні від пекучого сонця, засухи (про рослини). 4. перен., розм. Зазнати невдачі в якій-небудь справі. 5. рідко. Почервоніти (про зорю).

ПОГОРЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, док., перех. і неперех., розм. Горлати якийсь час.

ПОГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до погороди́ти 1, 2.

ПОГОРОДИ́ТИ, -роджу́, -ро́диш, док., перех. 1. Поставити огорожі, тини, паркани. 2. Закінчити городити (у 1 знач.). 3. Городити якийсь час.

ПОГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, док., перех. Гортати якийсь час.

ПОГОРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, док. Горювати якийсь час.

ПО-ГОСПОДА́РСЬКИ, присл. Те саме, що по-господа́рському.

ПО-ГОСПОДА́РСЬКОМУ, присл. 1. Як господар, як личить, властиво господареві. // Як у доброго господаря. // Старанно, дбайливо. 2. перен. Доцільно, розумно.

ПОГОСПОДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, док. 1. Господарювати якийсь час. 2. Зробити що-небудь за власним розсудом, безцеремонно розпорядитися в чиємусь господарстві.

ПОГО́СТ, -у, ч. 1. У Київській Русі – місце торгу, куди з'їжджалися купці. 2. У Київській Русі з середини 10 ст. – адміністративно-територіальна одиниця, велике селище з церквою та кладовищем (цвинтарем). З 18 ст. погостом називали цвинтар, згодом – сільське кладовище.

ПОГОСТИ́ТИ, -ощу́, -ости́ш, док., розм. 1. перех. Те саме, що пригости́ти. 2. неперех. Гостити, гостювати якийсь час.

ПОГОСТИ́ТИСЯ, -ощу́ся, -ости́шся, док., розм. 1. Те саме, що пригости́тися. 2. Гоститися, гостювати якийсь час.

ПОГО́СТРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до погостри́ти.

ПОГОСТРИ́ТИ, -гострю́, -го́стриш, док., перех. Зробити гострим (у 1 знач.). ** Погостри́ти зу́би об що – погризти що-небудь. Погостри́ти язика́ – сказати дотепи.

ПОГОСТЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, док. Гостювати якийсь час.

ПОГОТІ́В, присл. Тим більше, тим паче.

ПОГОТІ́ВЛЯ, -і, ж., зах. Готовність.

ПОГОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, док., перех., рідко. Приготувати все чи багато чого-небудь.

ПОГРА́БІТИ див. погра́бнути.

ПОГРА́БНУТИ, -уть; мин. ч. погра́бли; і **ПОГРА́БІТИ**, -іють, док., розм. Те саме, що закля́кнути 1 (про руки).

ПОГРАБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до пограбува́ти. // пограбо́вано, безос. присудк. сл. // у знач. ім. пограбо́вані, -них, мн. (одн. пограбо́ваний, -ного, ч.; пограбо́вана, -ної, ж.) Люди, яких пограбували. // у знач. ім. пограбо́ване, -ного, с. Те, що пограбували.

ПОГРАБУВА́ННЯ, -я, с. Дія за знач. пограбува́ти.

ПОГРАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, док., перех. і без додатка. 1. Розбійницьким нападом відняти що-небудь у когось, викрасти щось. 2. перен. Розорити податками, поборами.

ПОГРАВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, недок., рідко. Грати стиха або час від часу.

ПОГРАНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, док. Те саме, що погранува́ти.

ПОГРАНИ́ЧНИЙ, -а, -е, заст. Який межує з чим-небудь; суміжний, прилеглий.

ПОГРАНИ́ЧЧЯ, -я, с., заст. Місцевість біля кордону.

ПОГРАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до гранува́ти.

ПОГРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, док. 1. перех. і неперех., на чому – що. Грати (див. гра́ти² 1) якийсь час. 2. неперех., у що – чого і без додатка. Брати якийсь час участь у якій-небудь грі. // перен. Ставитися якийсь час до кого-, чого-небудь легковажно, несерйозно. 3. неперех., перен. Рухати чим-небудь якийсь час. Пограти бровами. 4. неперех., перен. Перебувати в русі якийсь час. 5. неперех., перен. Іскритися, пінитися, шумувати якийсь час (про вино, шипучі напої і т. ін.). 6. перех. і без додатка. Виступати на сцені якийсь час.

ПОГРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, док. 1. чим, з ким – чим і без додатка. Гратися, розважаючись якийсь час. // перен. Ставитися якийсь час до кого-, чого-небудь легковажно, несерйозно. 2. чим. Поводитися з яким-небудь предметом як з іграшкою, забавлятися якийсь час.

ПОГРАФИ́ТИ, -флю́, -фи́ш. Док. до графи́ти.

ПОГРА́ФЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до пографи́ти.

ПОГРА́ФЛЕННЯ, -я, с. Дія за знач. пографи́ти.

ПОГРЕ́Б, -у, ч., заст. Похорон.

ПОГРЕБА́ЛЬНИЙ, -а, -е, заст. Стос. до погребання. Погребальна процесія. // Признач. для погребання.

ПОГРЕБА́ЛЬНИК, -а, ч. Той, хто когось хоронить, ховає.

ПОГРЕБА́ННЯ, -я, с., заст. Дія за знач. погреба́ти.

ПОГРЕ́БАР, -я, ч., зах. Гробар.

ПОГРЕ́БАТИ див. погре́бувати.

ПОГРЕБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, недок., **ПОГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; мин. ч. погрі́б, -гребла́, -гребло́; док., заст. Ховати.

ПОГРЕБЕ́ЛЬНЕ, -ного, с., іст. Мито за переїзд через греблю.

ПОГРЕБИ́ЦЯ, -і, ж. 1. Те саме, що погрібни́к. 2. Те саме, що льох 1.

ПОГРЕБИ́ЩЕ, -а, с. Збільш. до по́гріб.

ПОГРЕБІ́ННЯ, -я, с., заст. Дія за знач. погребти́¹.

ПОГРЕ́БНИЙ, -а, -е, заст. Стос. до погребу. // Признач. для погребу.

ПОГРЕБНИ́К, -а́, ч. Те саме, що погрібни́к.

ПОГРЕБНЯ́, -і́, ж., діал. Погрібник.

ПОГРЕБО́ВИЙ, -а, -е, заст., рідко. Стос. до погребу. // Який здійснює, організовує погреб. Погребове товариство.

ПОГРЕБО́ВИНИ, -ин, мн., зах. Поминання небіжчика.

ПОГРЕБТИ́¹ див. погреба́ти.

ПОГРЕБТИ́², -бу́, -бе́ш; мин. ч. погрі́б, -гребла́, -гребло́; док. 1. перех. і неперех. Гребти якийсь час. 2. перех. і без додатка. Зібрати що-небудь у купу граблями, лопатою і т. ін.; закінчити гребти (у 3 знач.).

ПОГРЕБТИ́СЯ, -бу́ся, -бе́шся, док. Гребтися якийсь час.

ПОГРЕ́БУВАТИ, -ую, -уєш і **ПОГРЕ́БАТИ**, -аю, -аєш, ким, чим і з інфін., перев. із запереч. н е. Док. до гре́бувати і гре́бати.

ПО-ГРЕ́ЦЬКИ, присл. Те саме, що по-гре́цькому.

ПО-ГРЕ́ЦЬКОМУ, присл. 1. Як у греків, за звичаями греків. 2. Грецькою мовою.

ПОГРІ́ВИНА, -и, ж. Зависоко скошена трава.

ПОГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до погри́зти 2.

ПОГРИ́ЗЕНІСТЬ, -ності, ж. Стан за знач. погри́зений.

ПОГРИ́ЗИ, -ів, мн. Поскусувані або обгризені звірами гілки дерев або чагарників.

ПОГРИ́ЗТИ, -зу́, -зе́ш; мин. ч. погри́з, -ла, -ло; док., перех. 1. Гризти якийсь час. 2. Те саме, що згри́зти 1.

ПОГРИ́ЗТИСЯ, -зу́ся, -зе́шся; мин. ч. погри́зся, -лася, -лося; док. 1. Покусати один одного (про тварин). 2. перен., розм. Посваритися, посперечатися з ким-небудь, один з одним.

ПОГРИ́МАТИ, -аю, -аєш, док. Гримати якийсь час.

ПОГРИ́МАТИСЯ, -аємося, -аєтеся, док., розм. Посваритися, посперечатися з ким-небудь, один з одним.

ПОГРИМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш; мн. погримля́ть; док. Гриміти якийсь час. Погриміти відром. // безос.

ПОГРИМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш і **ПОГРИМОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, док. Підсил. до погримі́ти.

ПОГРИМОТІ́ТИ див. погримота́ти.

ПОГРИ́МУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. погри́мувати і звуки, утворювані цією дією.

ПОГРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, недок. Гримати не дуже сильно або час від часу.

ПО́ГРІБ, -реба, ч. 1. Те саме, що льох. // Нижня частина будинку, підвал, де зберігаються продукти. 2. Спеціально обладнана яма для зберігання продуктів (перев. овочів), з лядою.

ПОГРІ́Б, -гре́бу, ч., заст. Те саме, що погре́б.

ПОГРІБА́Ч, -а́, ч., зах. Кочерга.

ПОГРІБЕ́ЦЬ, -бця́, ч. 1. Невеликий погріб. 2. заст. Дорожня скринька з напоями та харчами.

ПОГРІБНИ́Й, -а́, -е́, заст. Те саме, що погребни́й.

ПОГРІБНИ́К, -а́, ч. Надбудова над погребом. // Передня частина погреба; вхід до погреба.

ПОГРІБНИЧО́К, -чка́, ч. Зменш. до погрібни́к.

ПОГРІБНЯ́К, -а́, ч. Те саме, що погрібни́к.

ПОГРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, док., перех. 1. Гріти, зігрівати якийсь час. ** Погрі́ти ру́ки – нажитися нечесно, незаконно. 2. розм. Те саме, що поби́ти 1.

ПОГРІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, док. Грітися, зігріватися якийсь час.

ПОГРІХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, док., діал. Безпідставно звинуватити чи запідозрити.

ПОГРІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, недок., **ПОГРІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, док. 1. тільки док. Грішити (у 1 знач.) якийсь час. 2. проти чого, з чим. Порушувати якісь правила, норми, припускатися помилок.

ПОГРІШИ́ТИ див. погріша́ти.

ПОГРІ́ШНИК, -а, ч., зах. Грішник.

ПОГРІ́ШНІСТЬ, -ності, ж. 1. Помилка, похибка в чому-небудь. 2. спец. Різниця між справжньою величиною чого-небудь і величиною, одержаною при вимірюванні; відхилення від заданої величини; неточність.

ПОГРО́ЖУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. погро́жувати.

ПОГРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, недок., **ПОГРОЗИ́ТИ**, -грожу́, -грози́ш, док. 1. Попереджати з погрозою про покарання; грозити покаранням. // Робити загрозливий жест. 2. тільки недок. Містити, крити в собі яку-небудь небезпеку, загрозу. // Бути неминучим, невідворотним для кого-небудь. 3. тільки недок., перен. Лякати своєю близькістю, можливістю здійснення. // Залякувати чим-небудь.

ПОГРО́ЗА, -и, ж. 1. Обіцянка заподіяти яке-небудь зло, неприємність. // Залякування. 2. рідко. Можливість або неминучість виникнення, настання чогось небезпечного, прикрого для кого-, чого-небудь. // Те, що може заподіяти зло, неприємність.

ПОГРОЗИ́ТИ див. погро́жувати.

ПОГРО́ЗКА, -и, ж. Зменш. до погро́за.

ПОГРО́ЗЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який виражає погрозу (у 1 знач.); грізний. // Який наганяє, викликає жах; страшний. 2. рідко. Який містить, криє в собі погрозу (у 2 знач.), небезпеку; небезпечний.

ПОГРО́ЗЛИВІСТЬ, -вості, ж. Абстр. ім. до погро́зливий.

ПОГРО́ЗЛИВО. Присл. до погро́зливий.

ПОГРО́ЗНИЙ, -а, -е, рідко. Те саме, що погро́зливий.

ПОГРО́ЗНІСТЬ, -ності, ж., рідко. Абстр. ім. до погро́зний.

ПОГРО́ЗНО, рідко. Присл. до погро́зний.

ПОГРО́М, -у, ч. 1. Розорення, спустошення якої-небудь країни, території і т. ін.; розгром. 2. Розгардіяш, безладдя. 3. Реакційно-шовіністичний виступ, що супроводжується вбивствами і пограбуванням майна. Єврейський погром. Вірменський погром.

ПОГРОМА́ДИТИ, -а́джу, -а́диш, док., перех. і без додатка. 1. Громадити якийсь час. 2. Закінчити громадити.

ПОГРОМИ́ТИ, -громлю́, -гро́миш; мн. погро́млять; док., перех. 1. Зруйнувати, розбити, знищити що-небудь. 2. Завдати поразки, побити.

ПОГРОМИ́ЩЕ, -а, с., розм. Збільш. до погро́м.

ПОГРО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до погроми́ти. // погро́млено, безос. присудк. сл.

ПОГРО́МНИЙ, -а, -е. 1. Який закликає до погрому (у 3 знач.). 2. Прикм. до погро́м 1.

ПОГРО́МНИК, -а, ч. Учасник або організатор погрому.

ПОГРО́МНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що погро́мний 2. 2. перен. Який громить (у 3 знач.), містить нападки на кого-, що-небудь.

ПОГРО́МНИЦЯ, -і. Жін. до погро́мник.

ПОГРОНИ́ТИСЯ, -ни́ться, док., рідко. Утворити грона.

ПОГРУБІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до погрубі́ти.

ПОГРУБІ́ЛІСТЬ, -лості, ж. Абстр. ім. до погрубі́лий.

ПОГРУБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до грубі́ти.

ПОГРУБІ́ШАННЯ, -я, с. Дія за знач. погрубі́шати.

ПОГРУБІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до грубі́шати.

ПОГРУБІЯ́НИТИ, -ню, -ниш, док. Грубіянити деякий час.

ПОГРУ́БШАТИ, -аю, -аєш, док. Те саме, що погрубі́шати.

ПОГРУ́ДДЯ, -я, с. 1. Скульптурне зображення верхньої частини людського тіла (по груди або по пояс). 2. Верхня частина людського тіла до пояса.

ПОГРУ́ДНИЙ, -а, -е. Який зображає верхню частину людського тіла. Погрудне фото.

ПОГРУЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОГРУ́ЗНУТИ** *і* **ПОГРУ́ЗТИ**, -зну, -знеш; *мин. ч.* погру́з, -ла, -ло і погру́знув, -нула, -нуло; *док.* 1. Застрявати, в'язнути в чому-небудь. // *перен.* Дійшовши до якого-небудь стану, потрапивши в якесь становище (звичайно погане, варте осуду), не знаходити сил, можливості вийти з нього. 2. *перен.*, *розм.* Цілком віддаватися якій-небудь справі.

ПО-ГРУЗИ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що по-грузи́нському.

ПО-ГРУЗИ́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у грузинів, за звичаєм грузинів. 2. Грузинською мовою.

ПОГРУ́ЗНУТИ *див.* **погруза́ти**.

ПОГРУ́ЗТИ *див.* **погруза́ти**.

ПОГРУПОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до кожної окремої групи, групи за групою, лічби групами.

ПОГРЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* Грюкати якийсь час. // Піти, грюкаючи.

ПОГРЮ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погрю́кувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОГРЮ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Грюкати не дуже сильно або час від часу.

ПОГУ́БА, -и, *ж.*, *заст.* Загибель.

ПОГУБИ́ТИ *див.* **погубля́ти**.

ПОГУБИ́ТИСЯ, -гу́биться; *мн.* погу́бляться; *док.* Загубитися, зникнути (про все чи багато чого-небудь).

ПОГУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **погуби́ти**.

ПОГУБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *рідко*, **ПОГУБИ́ТИ**, -гублю́, -гу́биш; *мн.* погу́блять; *док.*, *перех.* 1. *тільки док.* Загубити, згубити, втратити все чи багато чого-небудь. // Ненароком випустити що-небудь; упустити. // Перестати бачити, спостерігати кого-, що-небудь. 2. *тільки док.* Частково або повністю втратити які-небудь фізичні особливості, моральні якості і т. ін. // Позбутися чого-небудь. 3. *тільки док.* Втратити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, залишитися без когось, чогось. 4. Призводити до загибелі, знищувати кого-небудь. // Робити кого-небудь нещасливим, завдавати горя, неприємностей. // Призводити до повного занепаду. // Даремно, марно витрачати, переводити (сили, здоров'я, життя і т. ін.); зовсім занедбувати, псувати що-небудь. // Морально опускатися, втрачаючи свою честь і гордість. ** **Погуби́ти ду́шу** – учинити який-небудь злочин або щось таке, що є порушенням релігійно-етичних норм; скоїти смертний гріх. 5. *перен.*, *рідко.* Призводити до провалу.

ПОГУГНЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* погугня́влять; *док.* Гугнявити якийсь час.

ПОГУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Гудити якийсь час. 2. Винести осуд, висловити невдоволення; прот. п о х в а л и т и.

ПОГУДІ́ТИ *і* **ПОГУСТИ́**, -гуду́, -гуде́ш, *док.* Гудіти, густи якийсь час.

ПОГУ́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **нарі́кання**. 2. Те саме, що **зві́стка** 1.

ПО́ГУК, -у, *ч.* Звук людського голосу; вигук. // Сильний звук, шум, створюваний чим-небудь.

ПОГУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Голосно вимовити, виголосити які-небудь слова, звуки. // *також на кого.* Голосно покликати кого-небудь. // Звернутися до кого-небудь, намагаючись привернути увагу. // *також неперех., з інфін., із спол.* Голосним викрикуванням запросити, закликати кого-небудь кудись. 2. *перех. і без додатка.* Гукати якийсь час. 3. *неперех., на кого, розм.* Голосно вилаяти кого-небудь, накричати на когось.

ПОГУКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Однокр. до **погука́ти** 1, 3.

ПОГУКОВЩИ́НА, -и, *ж.*, *іст.* Пожертвування грошей на сплату податей за бідних, а також з іншою доброчинною метою.

ПОГУ́КУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **погу́кувати**[1].

ПОГУ́КУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **погу́кувати**[2] і звуки, утворювані цією дією.

ПОГУ́КУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.* Гукати не дуже сильно або час від часу.

ПОГУ́КУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.* Голосно командувати ким-небудь, наказувати час від часу.

ПО-ГУЛЬТЯ́ЙСЬКОМУ *і* **ПО-ГУЛЬТЯ́ЙСЬКИ**, *присл.* Як гультяй, подібно до гультяя. // Як у гультяя. // Як властиво гультяєві.

ПОГУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погу́лювати**.

ПОГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Гуляти потроху або час від часу; гуляти не поспішаючи.

ПОГУЛЯ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **гу́лянка** 1. 2. Те саме, що **прогу́лянка**.

ПОГУЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* 1. Те саме, що **гу́лянка** 1, 3. 2. Те саме, що **прогу́лянка**. 3. *перен.*, *поет.* Битва, кривавий поєдинок.

ПОГУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. Походити не поспішаючи, для відпочинку, задоволення і т. ін. 2. Весело провести якийсь час; порозважатися, повеселитися. // Бути вільним від роботи, занять і т. ін. якийсь час. // Будучи неодруженим (неодруженою), безтурботно, весело жити. // Будучи вільним, незалежним, поїздити, походити, побачити світ. // *наказ. сп.* **погуля́й (погуля́йте)**, *розм.* Почекай, почекайте. 3. Провести за випивкою якийсь час: попиячити. 4. Те саме, що **погра́ти** 2. 5. Не бути в ужитку якийсь час (про різні предмети, знаряддя, землю і т. ін.). 6. *перен.* Воювати, бути у воєнному поході якийсь час.

ПОГУМО́ВАНИЙ, -а, -е. Покритий тонким шаром гуми.

ПОГУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Гупати, бити якийсь час. 2. Піти гупаючи.

ПОГУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **погу́пати**.

ПОГУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Гуркати якийсь час.

ПОГУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́тиш, *док.*, *розм.* Гуркотати якийсь час.

ПОГУРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* 1. Підсил. до **погу́ркати**. 2. Піти, поїхати і т. ін. гуркаючи.

ПОГУ́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **погу́ркувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОГУ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Гуркати не дуже сильно або час від часу. // *безос.*

ПО-ГУСА́РСЬКОМУ *і* **ПО-ГУСА́РСЬКИ**, *присл.* Як гусар, подібно до гусара. // Як у гусара. // Як властиво гусару.

ПОГУСТИ́ *див.* **погуді́ти**.

ПОГУСТІ́ТИ, -іє. Док. до **густі́ти**.

ПОГУСТІ́ШАТИ, -ає. Док. до **густі́шати**. // *безос.*

ПОГУТО́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *діал.* Поговорити.

ПОГУ́ТЬКАЛО, -а, *с.*, *орн.*, *діал.* Пугач.

ПОҐАЗДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Погосподарювати якийсь час.

ПОҐВАЛТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Пошуміти, покричати. 2. Вчинити насильство (над багатьма).

ПОҐЕРГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док.* 1. Покричати (про гусей). 2. *перен.* Порозмовляти незрозумілою мовою.

ПОҐРУНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **ґрунтува́ти** 2.

ПОДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для подавання чого-небудь.

ПОДАВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто подає що-небудь (перев. снопи).

ПОДАВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **подава́льник**. 2. Працівниця їдальні, яка подає відвідувачам страви; офіціантка.

ПОДА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **подава́ти**[1]. // **пода́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подава́ти**[1] 1 – 10, 12 – 14.

ПОДАВА́ТИ[1], -аю́, -ає́ш, *недок.*, **ПОДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док.*, *перех.* 1. Давати, передавати що-небудь комусь, кудись. // Давати, приносячи що-небудь, роблячи послугу, прислуговуючи комусь, обслуговуючи когось. *Подавати обід.* ** **Подава́ти ру́ку**: а) простягати руку для привітання, прощання і т. ін.; б) простягати руку для підтримки, опори і т. ін.; в) допомагати кому-небудь у чомусь, чимсь; г) одружуватися. **Подава́ти (пода́ти) рушники́** *за кого, кому, етн.* – давати згоду на одруження з ким-небудь. 2. Підносити, дарувати що-небудь. // *перен.* Наділяти чим-небудь. 3. *також без додатка.* Приносити, ставити на стіл (їжу, напої і т. ін.). 4. *також без додатка.* Давати милостиню, пожертвування. 5. Підкочувати, підганяти засоби пересування до місця призначення (для навантаження, посадки і т. ін.). // Доставляти до місця призначення (що-небудь необхідне для безперебійної роботи, постійної дії і т. ін.). // Доставляти кого-небудь кудись. 6. Переміщувати, пересувати, відхиляти в певному напрямку, надавати якогось положення. 7. Звертатися куди-небудь, до когось із проханням, заявою, скаргою тощо (перев. у письмовій формі). // Повідомляти що-небудь комусь (перев. у письмовій формі) з метою оцінки повідомлюваного або прийняття рішення. *Подавати у відставку.* 8. Викладати що-небудь, розкривати, доводити до свідомості. // Передавати характерні риси кого-, чого-небудь у творах літератури, мистецтва; зображати, відтворювати. 9. Висловлювати, вимовляти що-небудь. // Підказувати, суфлірувати. ** **Подава́ти (свій) го́лос**: а) видавати звуки, озиватися, виявляючи себе; б) (*за кого – що*) висловлюватися на захист кого-, чого-небудь, на чиюсь користь або проти когось, чогось. **Подава́ти сло́во**: а) погоджуватися; б) обіцяти одружитися з ким-небудь. 10. У сполуч. з багатьма іменниками, перев. дієслівного походження, називає дію, зміст якої визначається значенням відповідного іменника. *Подавати раду.* // У сполуч. з ім. з н а к, о з н а к и тощо означає р о б и т и, з р о б и т и, з д і й с н ю в а т и, з д і й с н и т и, в и я в л я т и, в и я в и т и. 11. *наказ.* **подава́й, подава́йте, пода́й, пода́йте**. Виражає заклик або наказ віддавати кого-, що-небудь у чиєсь розпорядження. 12. Надсилати, відправляти що-небудь комусь, кудись. // Повідомляти, передавати що-небудь комусь. 13. Обліковувати, записувати що-небудь. // Виражати які-небудь величини у відповідних одиницях. 14. Вміщати, включати куди-небудь.

ПОДАВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Дати всім або багатьом, усе чи багато чого-небудь.

ПОДАВА́ТИСЯ, -аю́ся, -ає́шся, *недок.*, **ПОДА́ТИСЯ**, -да́мся, -даси́ся, -да́сться, *док.* 1. Відправлятися, вирушати куди-небудь, ідучи, їдучи, відлітаючи і т. ін. 2. Приступати до якої-небудь служби, діяльності; вступати кудись, ставати ким-небудь. // Збиратися, намірятися що-небудь робити. 3. Переміщуватися, відхилятися в якому-небудь напрямку, набувати якогось положення. // Відступати з військових позицій. // Рухатися під дією напору, удару і т. ін. // *перен.* Відходити, розташовуватися на дальшій відстані від чого-небудь. *Нема куди податися.* 4. Піддаватися дії чого-небудь. // *перен.* Піддаватися яким-небудь думкам, почуттям і т. ін. // Зазнавати руйнування, псуватися. 5. Прогинатися, вгинатися під дією чого-небудь. 6. *перен.* Відступати від чого-небудь, поступатися чимсь кому-небудь. 7. Худнути, марніти, занепадати здоров'ям. // Погіршуватися, занепадати (про здоров'я). 8. *розм.* Ставати ширшим, просторішим. 9. *звичайно із запереч.*, *розм.* Те саме, що **дава́тися** 1. 10. *тільки недок.* Пас. до **подава́ти**[1] 1, 3 – 5, 7 – 10, 12 – 14.

ПОДАВА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **подаве́ць**.

ПОДАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Той, хто власноручно передає кому-небудь за призначенням листа, документ і т. ін.

ПОДАВИ́ТИ, -давлю́, -да́виш; *мн.* пода́влять; *док.*, *перех.* 1. Навалюючись вагою, позбавити життя, знищити всіх чи багатьох. // Роздушити все чи багато чого-небудь. 2. Давити якийсь час. 3. *перен.* Пересилити в собі, подолати (почуття, відчуття і т. ін.); не дати виявитися; приглушити. *Подавити нервове збудження.* 4. Знищити що-небудь, припинити силою ворожі дії. 5. *перен.*, *розм.* Поморозити, заморозити.

ПОДАВИ́ТИСЯ, -давлю́ся, -да́вишся; *мн.* пода́вляться; *док.* Забити собі горло великим шматком їжі. // Задихнутися від чого-небудь, що потрапило в горло (від слини, повітря і т. ін.). *Подавитися сміхом.* ** **Подави́ся (подаві́ться)** *хто чим* – уживається як лайливе побажання.

ПОДА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подави́ти**.

ПОДА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подави́ти**.

ПОДА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **подавля́ння**.

ПОДАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подавля́ти**.

ПОДАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш. Недок. до **подави́ти** 3, 4.

ПО́ДАВНО, *присл.*, *діал.* Давно.

ПО-ДА́ВНЬОМУ, *присл.* Так, як до цього часу, як раніше. // Як у давнину, колись.

ПОДА́ГА, -и, *ж.* У міфології балтійських слов'ян – богиня жнив, добробуту й достатку.

ПО-ДАГЕСТА́НСЬКОМУ *і* **ПО-ДАГЕСТА́НСЬКИ**, *присл.* Як у Дагестані. // За звичаєм дагестанців.

ПОДА́ГРА, -и, *ж.*, *мед.* Захворювання суглобів і тканин, викликане відкладанням сечової кислоти та її солей внаслідок порушення обміну речовин в організмі.

ПОДА́ГРИК, -а, *ч.* Хворий на подагру.

ПОДАГРИ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **пода́грик**.

ПОДАГРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Видозмінений подагрою. 2. Який хворіє на подагру. 3. Викликаний подагрою.

ПОДА́ЛА, -и, *ж.*, *зах.* Заміжня жінка, що дозволяє залицятися до себе.

ПОДАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ступні; виникає звичайно при плоскій ступні.

ПОДАЛЕНІ́ТИ, -іє, *док.* Відійти далеко, в далечінь; віддалитися.

ПОДА́ЛІ, *присл.* 1. Трохи далі. 2. Якомога далі. ** **Пода́лі від гріха́** – якомога далі від кого-, чого-небудь, щоб уникнути неприємностей.

ПО́ДАЛЬ, *присл.*, *розм.* На якійсь відстані від кого-, чого-небудь.

ПОДА́ЛЬШ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **пода́лі**.

ПОДА́ЛЬШЕ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **пода́лі**.

ПОДА́ЛЬШИЙ, -а, -е. 1. Який настає, іде, відбувається і т. ін. після чого-небудь, за чимсь; прот. п о п е р е д н і й. // Який триває далі, продовжується (про розвиток, прогрес і т. ін.). 2. *рідко.* Розташований, розміщений далі від інших.

ПОДА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пода́ти**. // **по́дано**, *безос. присудк. сл.*

ПОДА́ННЯ, -а́ння, *с.* 1. Дія за знач. **пода́ти**. ** **Вну́трішнє пода́ння інформа́ції**, *спец.*: а) подання даних у пам'яті ЕОМ; б) подання даних на фізичному рівні. **Двійко́ве пода́ння інформа́ції**, *спец.* – подання інформації у двійковому коді. **Зо́внішнє пода́ння**, *спец.* – подання даних у формі, придатній для сприйняття їх людиною. **Маши́нне пода́ння**, *спец.* – спосіб подання інформації, прийнятий в даному типі ЕОМ. **Пода́ння да́них**, *спец.* – сукупність правил кодування даних і утворення конструкцій даних в системі обробки даних. **Пода́ння си́мволів**, *спец.* – відображення знаків у вигляді бітових лагцюжків. **Табли́чне пода́ння інформа́ції**, *спец.* – подання даних у вигляді таблиці; є основним для реляційної моделі даних. **Цифрове́ пода́ння інформа́ції** – подання даних за допомогою цифр або цифр і спеціальних символів та пропусків. 2. Офіційна письмова заява з проханням до вищої інстанції. ** **За пода́нням** – згідно з повідомленням, поданими відомостями.

ПОДАРЕ́МНЕ *і* **ПОДАРЕ́МНО**, *присл.*, *діал.* Даремно.

ПОДАРЕ́МНО *див.* **подаре́мне**.

ПОДАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подарува́ти**. // **подаро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОДАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Дати, віддати що-небудь комусь назовсім, безплатно. // Лишати, не забирати що-небудь своє у когось. *Подарувати життя.* 2. *ким, чим.* Наділити кого-, чого-небудь, обдарувати. 3. Збагатити своєю працею (науку, культуру і т. ін.). 4. Вибачити, простити кому-небудь щось.

ПОДАРУВА́ТИСЯ, -у́ємося, -у́єтеся, *док.*, *розм.* Вибачити один одному.

ПОДАРУ́ЙКО, ПОДАРУ́НЬКО, -а, *ч.*, *діал.* Дарувальник.

ПОДАРУНКО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для подарунка, одержаний у вигляді подарунка.

ПОДАРУ́НОК, -нка, *ч.* 1. *рідко.* Дія за знач. **подарува́ти**. 2. Подарована річ; дарунок. // Гостинець. // *ірон.*

ПОДАРУ́НОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **подару́нок**. // *ірон.*

ПОДАРУ́НЬКО *див.* **подару́йко**.

ПОДА́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **подаве́ць**.

ПОДА́ТЕЛЬКА, -и, *рідко.* Жін. до **пода́тель**.

ПОДА́ТИ *див.* **подава́ти**[1].

ПОДА́ТИСЯ *див.* **подава́тися**.

ПОДАТКІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Працівник податкової служби.

ПОДАТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до податку; пов'язаний з розподілом і сплатою податків. *Податкові*

пільги. // Признач. для обліку, розподілу і сплати податків. *Податковий реєстр.* ** **Податко́ва адміністра́ція Украї́ни (ПДУ)** – державний виконавчий орган України, що здійснює податкову політику держави. **Податко́ва амні́стія** – звільнення від застосування санкцій за несплату податків стосовно осіб, які визнали заборгованість і внесли борг до бюджету. **Податко́ва ба́за (осно́ва пода́тку)** – вартісна, фізична або ін. характеристика об'єкта оподаткування. **Податко́ва деклара́ція** – офіційна заява платника податку про отримані ним за певний період доходи. **Податко́ва кво́та** – величина податку, що стягується з певної одиниці оподаткування. **Податко́ва парасо́лька** – перенесення минулих збитків на майбутній період. **Податко́ва полі́тика** – курс дій, система заходів, що здійснюються державою у сфері податків та оподаткування. **Податко́ва полі́ція** – вид правоохоронних органів; попереджує, виявляє, припиняє та розслідує злочини у податковій сфері. **Податко́ва різни́ця** – сума недоплат або переплат податків. **Податко́ва систе́ма** – сукупність податків, зборів, мит та ін. платежів, що їх стягують у встановленому порядку. **Податко́ва ста́вка** – те саме, що **податко́ва кво́та**. **Податко́ве застере́ження** – умова, яка встановлює, що кожна із сторін договору зобов'язана заплатити за свій рахунок усі належні податки та збори. **Податко́ве зобов'я́зання** – зобов'язання сплатити певний податок. **Податко́ве планува́ння** – вибір між різними варіантами діяльності юридичної особи і розміщення її активів, спрямований на досягнення можливо низького рівня податкових зобов'язань, які виникають при цьому. **Податко́ве пра́во** – сукупність юридичних норм, які встановлюють види і порядок стягування податків. **Податко́ве правопору́шення** – протиправне порушення зобов'язань, прав і законних інтересів учасників податкових відносин. **Податко́ве регулюва́ння** – заходи непрямого впливу на економічні та соціальні процеси через зміну виду податків, податкових ставок тощо. **Податко́вий імуніте́т** – звільнення від обов'язку сплачувати податки, надане окремим юридичним або фізичним особам відповідно до національного або міжнародного права. **Податко́вий ко́декс** – звід законодавчих актів про оподаткування, об'єднаних в один цілісний документ. **Податко́вий креди́т** – надання платникам податків кредиту у формі податкових пільг. **Податко́вий пері́од** – період часу, по закінченні якого визначається податкова база та нараховується сума податку, що підлягає сплаті. **Податко́ві аге́нти** – особи, на яких покладені обов'язки по нарахуванню, утриманню з платників податків та перерахуванню податків. **Податко́ві кані́кули** – встановлений законом термін, протягом якого група підприємств або фірм звільняється від сплати того чи іншого податку. **Податко́ві пі́льги** – метод державного регулювання економіки і забезпечення соціального захисту окремих видів діяльності та груп населення. **Податко́ві приту́лки** – невеликі держави та території, які проводять політику залучення фінансових капіталів з-за кордону через надання податкових та ін. пільг. **Податко́ві сертифіка́ти** – білети державної позики, що приносить підвищені проценти, якщо ці білети використовуються для сплати податків. 2. Який відає розподілом або контролює збирання податків.

ПОДАТКО́ВО-ФІНА́НСОВИЙ, -а, -е. Стос. до податків і фінансів.

ПОДАТКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до податку, який нагадує його.

ПОДАТКОСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е. Спроможний сплатити належні з нього податки.

ПОДАТКОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **податкоспромо́жний**.

ПОДА́ТЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який легко, без опору піддається дії чого-небудь (про предмети). // Який легко піддається обробці. 2. Який легко піддається впливу (про людину); згідливий, поступливий.

ПОДА́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **пода́тливий**.

ПОДА́ТЛИВО. Присл. до **пода́тливий**.

ПОДА́ТНИЙ, -а, -е, *зах.* Податливий.

ПОДАТНИ́Й, -а́, -е́, *іст.* Який підлягає обкладанню податтю, повинен сплачувати подать. ** **Податни́й інспе́ктор** – у дореволюційній Росії – чиновник, який контролював збирання податей.

ПОДА́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.*, *заст.* Той, хто сплачує подать.

ПОДА́ТОК, -тку, *ч.* Встановлюваний державою обов'язковий збір із фізичних та юридичних осіб (населення, підприємств, організацій і т. ін.) в державні та місцеві бюджети. ** **Адвало́рний пода́ток** – платежі на основі фіксованої відсоткової ставки з вартості товару. **Біржови́й пода́ток**: а) федеральний податок на біржовий оборот; б) місцевий податок з угод, що здійснюються на біржі. **Ге́рбовий пода́ток** – податок на документи, за допомогою яких оформлюють різні ділові операції. **Держа́вні пода́тки** – прямі податки, що стягуються в залежності від оподатковуваного доходу даної особи з урахування наданих їй пільг. **Зрівня́льний пода́ток** – податок, що його стягують з метою вирівнювання доходів, виплат за різними видами цінних паперів. **Кварти́рний пода́ток** – податок, що його стягують місцеві органи влади з квартиронаймачів. **Корпораці́йний пода́ток** – податок на прибуток юридичних осіб, що стягується на основі податкової декларації в країнах з ринковою економікою. **Маргіна́льний пода́ток** – збільшення прибуткового податку, податок з додаткового доходу, який перевищує певний рівень. **Місце́ві пода́тки** – податки і збори, ставки яких встановлюються представницькими органами державної влади, а податкові суми надходять до доходів місцевих органів державної влади і витрачаються ними. **Натура́льний пода́ток** – податок, що його стягує держава продуктами сільськогосподарського виробництва. **Непря́мий пода́ток** – податок на товари та послуги, що його встановлюють у вигляді надбавки до ціни або тарифу. **Номіна́льні пода́тки** – величина податків, що повинні стягуватися згідно із встановленим законом видом податків і ставок оподаткування. **Пода́ток з оборо́ту** – податок, що його стягують у вигляді процента від вартості (ціни) товарів, що вилучається до державного бюджету при торговій реалізації цих товарів. **Пода́ток на вла́сність** – податок на нерухомість і наявну майнову власність, що його сплачують як муніципальний податок у розмірі, пропорційному оцінці об'єкта власності. **Пода́ток на до́дану ва́ртість (ПДВ)** – форма вилучення в бюджет частини додаткової вартості, яка створюється на усіх стадіях виробництва і визначається як різниця між вартістю реалізованих товарів, робіт та послуг та вартістю матеріальних витрат, віднесених на витрати виробництва та обігу. **Пода́ток на дохо́ди від грошови́х капіта́лів** – вид податку, який може стягуватися з дивідендів, процентів, що їх отримують від акцій та облігацій, процентів із банківських вкладів, виграшів по позикам. **Пода́ток на дохо́ди фізи́чних осі́б** – податок, що стягується із суми сукупного доходу громадян у грошовому вираженні за минулий рік. **Пода́ток на надпри́буток корпора́цій** – додатковий податок на прибуток, величина якого набагато перевищує встановлені норми прибутку. **Пода́ток на нерозпо́ділений прибу́ток** – податок, що стягується з нерозподіленої на дивіденди частини прибутку акціонерних компаній, страхових товариств, банків та ін. організацій-платників податків, які виплачують дивіденди. **Пода́ток на прибу́ток** – основний прямий податок, що його сплачують юридичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність, а також філіали та ін. аналогічні підрозділи підприємств за умови, що вони мають окремий баланс та розрахунковий рахунок. **Пода́ток на прі́ріст капіта́лу** – податок на доходи фізичних і юридичних осіб, що отримується від майнових угод у вигляді продажу, дарування, обміну майна, надання його у користування іншим особам. **Пода́ток на про́даж** – податок, що його встановлюють у процентах до продажної вартості товарів та послуг. **Пода́ток на фрахт** – податок, який стягується з фрахту, що його судовласник отримує при вивезенні з країни експортних вантажів. **Подохі́дний (прибутко́вий) пода́ток** – основний вид прямих податків, який виплачується з доходів фізичних та юридичних осіб. **Прихо́ваний пода́ток** – податок, що його безпосередньо не виплачує споживач, але який внесено у встановлену для нього ціну. **Прогреси́вні пода́тки** – податки, ставка яких збільшується ступінчасто за зростання величини оподатковуваного доходу. **Промисло́вий пода́ток** – оподаткування підприємств, які займаються дрібним місцевим промислом в межах країни. **Пропорці́йні пода́тки** – податки з незмінною ставкою, що не залежить від обсягу оподатковуваного доходу. **Професі́йний пода́ток** – вид прямого податку, що його щорічно стягують місцеві органи влади з усіх видів підприємницької діяльності. **Прями́й пода́ток** – податок, що його безпосередньо стягують з доходів або майна платника податків. **Реа́льні пода́тки** – прямі податки, що їх стягують з окремих видів майна. **Регреси́вні пода́тки** – податки, ставка яких зменшується зі зростанням величини оподатковуваного доходу. **Цільові́ пода́тки** – податки, що стягуються цільовим призначенням на певні потреби.

ПО-ДА́ТСЬКОМУ *і* **ПО-ДА́ТСЬКИ**, *присл.* Як у Данії. // За звичаєм датчан.

ПО́ДАТЬ, -і, *ж.* У дореволюційній Росії – податок із селян та міщан.

ПОДА́ЧА, -і, *ж.* 1. Дія за знач. **подава́ти**[1], **пода́ти**. 2. *спорт.* Удар, яким м'яч уводиться в гру (у футболі, тенісі і т. ін.). 3. Відносне переміщення інструмента і оброблюваної на верстаті деталі. // Спеціальний пристрій; механізм, який забезпечує це переміщення. 4. *рідко.* Те саме, що **переда́ча** 2. 5. *рідко.* Те саме, що **подая́ння** 2. *Подача на церкву.* 6. *заст.* Оброк.

ПОДА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Їжа, кинута собаці або іншій тварині. 2. *перен.* Те, що дають, жертвують комунебудь із жалю або з ласки, з милості; пожертвування.

ПОДАЮ́ЧИ. Дієприсл. до **подава́ти**.

ПОДАЯ́ННЯ, -я, *с.* 1. Пожертвування жебракові, біднякові; милостиня. 2. Внесок на користь якоїсь особи або установи (звичайно з благодійною метою). 3. Те саме, що **пода́чка**.

ПОДБА́ТИ, -а́ю, -а́єш. Док. до **дба́ти** (у 1, 3 знач.).

ПО́ДВИГ, -у, *ч.* Важлива своїм значенням дія; вчинок, здійснюваний у важких, небезпечних умовах; героїчний, самовідданий вчинок. // Самовіддана діяльність, поведінка, викликана глибоким почуттям. // *перев. мн.*, *розм.*, *ірон.* Пригоди, витівки.

ПОДВИ́ГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Двигати що-небудь якийсь час. 2. *неперех.*, *чим.* Ворушити чим-небудь якийсь час; поворушити. *Подвигати ногами.*

ПОДВИ́ГНУТИСЯ, -уся, -нешся, *док.*, *заст.* Поворушитися.

ПОДВИГТІ́ТИ, -тить, *док.* Двигтіти якийсь час.

ПОДВИ́ЖНИК, -а, *ч.* 1. Людина, яка з релігійних міркувань позбавляє себе життєвих благ; аскет. 2. Самовідданий трудівник. // Людина, здатна на подвиг, самопожертву для досягнення високої мети.

ПОДВИ́ЖНИЦТВО, -а, *с.* 1. Спосіб життя подвижника (у 1 знач.). 2. Самовідданість у труді, самовіддана діяльність, спрямована на досягнення високої мети.

ПОДВИ́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **подви́жник**. // Власт. подвижникові. 2. Самовідданий.

ПОДВИ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **подви́жник**.

ПОДВИ́ЖНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Вести спосіб життя подвижника (у 1 знач.). 2. Самовіддано працювати.

ПОДВИЗА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко.* Діяти, працювати, виявляючи себе в якій-небудь галузі (перев. негативно).

ПОДВІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з двох однорідних або подібних частин, предметів. *Подвійне підборіддя.* ** **Подві́йне заплі́днення** – статевий процес у покритонасінних рослин. **Подві́йні зо́рі** – пари зірок, що обертаються навколо спільного центру мас. 2. Який проявляється у двох видах. ** **Подві́йне грома́дянство** – політико-правова приналежність особи до двох суверенних держав, кожна з яких визнає дану особу своїм громадянином. 3. *перен.* Який має в собі різні, часто суперечливі, якості; позбавлений єдності. *Подвійна бухгалтерія.* 4. Збільшений удвічі; подвоєний. // Розрахований на двох; признач. для двох. // Значно більший проти звичайного; посилений. ** **Подві́йна то́чка**, *мат.* – нерухомий елемент геометричного перетворення, точка, яка переходить сама в себе. **Подві́йне оподаткува́ння** – оподаткування зарубіжного доходу громадянина чи юридичної особи як в країні – джерелі доходу, так і за місцем проживання громадянина чи за місцем знаходження юридичної особи. **Подві́йний інтегра́л**, *мат.* – служить для обчислення площ поверхонь.

ПОДВІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **двійни́к** 1.

ПОДВІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **подві́йний** 2, 3.

ПОДВІ́ЙНО. Присл. до **подві́йний** 4.

ПОДВІЙНОВГНУ́ТИЙ, -а, -е. Двічі вгнутий.

ПОДВІЙНОЗАЛО́МНИЙ, -а, -е, *фіз.* Який двічі заломлює світло, володіє подвійним світлозаломлюванням.

ПОДВІЙНОЗІ́ГНУТИЙ, -а, -е. Двічі зігнутий.

ПОДВІ́Р, -вору, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **подві́р'я**.

ПОДВІ́РНЕ, -ого, *с.* Те саме, що **подві́рне оподаткува́ння** (*див.* **подві́рний** 1).

ПОДВІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до кожного окремого двора, господарства. // Здійснюваний по окремих дворах, господарствах. *Подвірний перепис.* ** **Подві́рна кни́га** – книга обліку і оподаткування дворів (*див.* **двір**[1] 2). **Подві́рне оподаткува́ння**, *іст.* – система прямого оподаткування в Російській державі, в основу якої було взято селянський двір-господарство. 2. *діал.* Надвірний.

ПОДВІ́РНИК, -а, *ч.*, *іст.* Селянин, який не був членом сільської громади і жив відокремленим від неї двором, господарством.

ПОДВІ́Р'Я, -я, *с.* 1. Обнесена огорожею або оточена будівлями ділянка землі коло хати, дому і т. ін.; двір. 2. Хата разом з усіма господарськими будівлями; індивідуальне селянське господарство. 3. Приміщення для тварин, реманенту, різних матеріалів і т. ін.

ПОДВІ́Р'ЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **подві́р'я**.

ПОДВО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подво́їти**. // **подво́єно**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Збільшений удвічі; подвійний. // Значно більший проти звичайного; посилений. 3. *у знач. прикм.*, *перен.*, *рідко.* Те саме, що **подві́йний** 3. 4. *у знач. прикм.*, *лінгв.* Утворений способом редуплікації; повторений двічі (про звук, букву, основу).

ПОДВО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **подво́єний** 3.

ПОДВО́ЄННЯ, -я, *с.* 1. Для за знач. **подво́їти** і **подво́їтися**. 2. *рідко.* Те саме, що **роздво́єння** 1. 3. *лінгв.* Те саме, що **редуплі́ка́ція**.

ПОДВО́ЇТИ *див.* **подво́ювати**.

ПОДВО́ЇТИСЯ *див.* **подво́юватися**.

ПОДВО́РЕЦЬ, -двірця, *ч.*, *зах.* Сіни.

ПОДВО́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **подво́юючий**.

ПОДВО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **подво́ювати**.

ПОДВО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подво́ювати** і **подво́юватися**.

ПОДВО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОДВО́ЇТИ**, -о́ю, -о̂їш; *наказ. сп.* подвою́й *і* подві́й; *док.*, *перех.* 1. Збільшувати вдвічі. // Значно збільшувати проти звичайного; посилювати. 2. *рідко.* Відбивати кого-, що-небудь (про дзеркало, воду і т. ін.). 3. *діал.* Висловлювати думку, суперечну попередній, заперечувати сказане раніше.

ПОДВО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПОДВО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся; *наказ. сп.* подво́юйся *і* подві́йся; *док.* 1. Збільшуватися вдвічі. // Значно збільшуватися проти звичайного; посилюватися. 2. Здаватися подвійним (у 1 знач); двоїтися (про предмети). 3. *діал.* Суперечити самому собі.

ПОДВО́ЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до по-

двóювати.

ПО-ДЕВ'ЯТЕ, *присл.* Уживається як вставне слово при переліку на позначення дев'ятого пункту.

ПОДЕЙКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подéйкувати**.

ПОДЕЙКУВАНО, *безос. присудк. сл., розм.* Хтось говорив, розповідав що-небудь, про когось, щось.

ПОДЕЙКУВАТИ, -ують, *недок., перех. і неперех., розм.* Говорити, розповідати що-небудь про когось, щось; передавати чутки, поголоски і т. ін.

ПОДЕКАДНИЙ, -а, -е. Підготовлюваний, здійснюваний, виконуваний і т. ін. щодекади, розрахований на декаду (у 1 знач.).

ПОДЕКАДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **подекáдний**.

ПОДЕКАДНО. Присл. до **подекáдний**.

ПОДЕКОЛИ, *присл., розм.* Те саме, що **іноді**.

ПОДЕКУДИ, *присл.* 1. У деяких місцях, місцями; дене-де. 2. Іноді, часом. 3. *рідко.* Якоюсь мірою; частково.

ПОДЕМОБІЛІЗОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подемобілізóвувати**.

ПОДЕМОБІЛІЗОВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Демобілізувати всіх чи багатьох.

ПОДЕНА, -и, *ж., зах.* Підвищення з каменю, вкрите товстим шаром гілок і соломи, що є основою для скирти.

ПОДЕНКА, -и, *ж., ент.* Те саме, що **одноде́нка** 1.

ПОДЕННЕ, -ого, *с.* Див. **поде́нний** 2.

ПОДЕННИЙ, -а, -е. 1. Якого провадять, здійснюють день у день, щодня; щоденний. *Поденний розрахунок за роботу.* // Яким оцінюють, оплачують кожен відпрацьований день. // *у знач. ім.* **поде́нне**, -ного, *с.* Плата за кожен відпрацьований день. 2. Оплачуваний за кількістю відпрацьованих днів. // *у знач. ім.* **поде́нна**, -ної, *ж.*; **поде́нне**, -ного, *с., розм.* Звичайно тимчасова, сезонна робота, оплачувана за кількістю відпрацьованих днів. 3. Який виконує роботу (звичайно тимчасову, сезонну), оплачувану за кількістю відпрацьованих днів. // *у знач. ім.* **поде́нний**, -ного, *ч.*; **поде́нна**, -ної, *ж.* Людина, яка виконує роботу, оплачувану за кількістю відпрацьованих днів.

ПОДЕННИК, -а, *ч.* Найманий робітник із поденною оплатою праці.

ПОДЕННИЦЯ, -і. Жін. до **поде́нник**.

ПОДЕННО. Присл. до **поде́нний** 1, 2.

ПОДЕННЯ, -я, *с., діал.* 1. Дно. 2. *перен., зневажл.* Декласовані елементи суспільства.

ПОДЕНОК, -нка, *ч.* 1. *зах.* Стеля у стайні. 2. **поде́нки**, -ів, *діал.* Залишки на дні.

ПОДЕНЦЕФАЛІЯ, -ї, *ж.* Аномалія розвитку – розміщення більшої частини головного мозку поза порожниною черепа.

ПОДЕНЩИНА, -и, *ж.* 1. Поденна робота. 2. Плата за поденну роботу.

ПОДЕРЕВ'ЯНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **подерев'яні́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОДЕРЕВ'ЯНІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **подерев'янілий**.

ПОДЕРЕВ'ЯНІТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Втратити чутливість, здатність рухатися; затерпнути, заніміти. 2. Стати нерухомим від якого-небудь сильного переживання, почуття; завмерти.

ПОДЕРЕНЧАТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Деренчати якийсь час.

ПОДЕРЕНЬКОТАТИ, -кочу́, -ко́чеш *і* **ПОДЕРЕНЬКОТІТИ**, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* Дереньготати, деренькотіти якийсь час.

ПОДЕРЕНЬКОТІТИ *див.* **подеренькота́ти**.

ПОДЕРЕЧА, -і, *ж., діал.* Побори; податі, податки.

ПОДЕРЖАТИ, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Держати що-небудь у руках, роті, зубах і т. ін. якийсь час. // Притуливши руку, пальці і т. ін. до кого-, чого-небудь або поклавши їх на когось, щось, залишати в такому положенні якийсь час. ** **Поде́ржати до хреста́**, *заст.* – прийняти від купелі; охрестити. 2. Підтримувати що-небудь якийсь час. 3. Змушувати залишатися, перебувати денебудь якийсь час. // Залишати десь, у когонебудь якийсь час.

ПОДЕРЖАТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* 1. Держатися за кого-, що-небудь якийсь час. 2. *перен.* Не відступати, не здаватися якийсь час.

ПОДЕРТИ *і* **ПОДРАТИ**, -деру́, -дере́ш; *мин. ч.* поде́р, -ла, -ло *і* подра́в, -дра́ла, -дра́ло; *наказ. сп.* подері́. 1. *перех.* Док. до **де́рти** і **дра́ти** 1, 4. 2. *неперех., перен., розм.* Док. до **дра́ти** 7.

ПОДЕРТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поде́рти** 1. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Діравий, драний.

ПОДЕРТИСЯ *і* **ПОДРАТИСЯ**, -деру́ся, -дере́шся; *мин. ч.* поде́рся, -лася, -лося і подра́вся, -дра́лася, -дра́лося; *наказ. сп.* подери́ся. 1. Док. до **де́ртися** і **дра́тися** 1, 2, 4. 2. Подряпатися об що-небудь гостре.

ПОДЕРТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **поде́ртий**.

ПОДЕСТА, -и, *ж.* 1. В італійських містах-комунах у 12 – 14 ст. – глава виконавчої і судової влади. 2. З 1926 р. в містах фашистської Італії – вища адміністративна посада.

ПОДЕСЬБІЧ, *присл.* Із правої руки, праворуч.

ПО-ДЕСЯТЕ, *присл.* Уживається як вставне слово для переліку на позначення десятого пункту.

ПОДЕСЯТЕРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подесятери́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОДЕСЯТЕРИТИ *див.* **подесятеря́ти**.

ПОДЕСЯТЕРИТИСЯ *див.* **подесятеря́тися**.

ПОДЕСЯТЕРЯТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОДЕСЯТЕРИТИ**, -рю́, -ри́ш, *док., перех.* 1. Збільшувати вдесятеро. // Збільшувати у багато разів проти звичайного; значно посилювати. 2. *розм., рідко.* Повторювати багато разів.

ПОДЕСЯТЕРЯТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ПОДЕСЯТЕРИТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Збільшуватися вдесятеро. // Збільшуватись у багато разів проти звичайного; значно посилюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **подесятеря́ти**.

ПОДЕСЯТИННИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Стос. до вимірювання земельних володінь і наділів та їхнього обліку у десятинах 2. Стос. до стягування данини, податку, що становить $^1/_{10}$ (десятину) прибутку.

ПОДЕСЯТИРИТИСЯ *див.* **подесятиря́тися**.

ПОДЕТАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виробництвом, витратою і т. ін. окремих вузлів і деталей машин, механізмів.

ПОДЕТАЛЬНО, *присл.* 1. По окремості. 2. З урахуванням окремих вузлів і деталей машин, механізмів.

ПОДЕШЕВІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подешеві́ти**.

ПОДЕШЕВІТИ, -іє, *док.* Стати дешевим (у 1 знач.). // Втратити свою вартість; знецінитися.

ПОДЕШЕВШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подеше́вшати**.

ПОДЕШЕВШАТИ, -ає. Док. до **деше́вшати**.

ПОДЕЯКИЙ, -а, -е, *зах.* Дехто, деякий.

ПО-ДЖЕНТЛЬМЕНСЬКОМУ *і* **ПО-ДЖЕНТЛЬМЕНСЬКИ**, *присл.* Як джентльмен, ввічливо, із розумінням, толерантно, доброзичливо.

ПОДЖЕРКОТАТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПОДЖЕРКОТІТИ**, -очу́, -оти́ш, *док., перех. і без додатка.* Джеркотати, джеркотіти якийсь час.

ПОДЖЕРКОТІТИ *див.* **поджеркота́ти**.

ПОДЗВЕНІТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Дзвеніти якийсь час.

ПОДЗВЕНЬКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подзве́нькувати**.

ПОДЗВЕНЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., діал.* Подзенькувати.

ПОДЗВІН, -во́ну, *ч., заст.* 1. Похоронний дзвін. 2. Плата дзвонареві за похоронний дзвін.

ПОДЗВІННЕ, -ного, *с., заст.* Те саме, що **по́дзвін** 2.

ПОДЗВІННЯ, -я, *с.* 1. *заст.* Те саме, що подзвін. 2. *рідко.* Те саме, що **дзвеніння**.

ПОДЗВОНИТИ, -дзвоню́, -дзво́ниш, *док.* 1. *неперех.* Док. до **дзвони́ти**. 2. *перех.* Викликати дзвінком. 3. *неперех.* Дзвонити якийсь час.

ПОДЗВОНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подзво́нювати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОДЗВОНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* 1. Дзвонити (у 1 знач.) не дуже сильно або час від часу. 2. Дзвонити (у 2 знач.) час від часу.

ПОДЗВЯКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подзвя́кувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОДЗВЯКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Дзвякати не дуже сильно або час від часу.

ПОДЗЕЛЕНЧАТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Дзеленчати якийсь час. 2. Дзвонити чим-небудь якийсь час.

ПОДЗЕЛЕНЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Дзеленькати якийсь час. 2. Дзвонити чим-небудь якийсь час.

ПОДЗЕЛЕНЬКОТІТИ, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* 1. Дзеленькотіти якийсь час. 2. Дзвонити чим-небудь якийсь час.

ПОДЗЕЛЕНЬКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подзеле́нькувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОДЗЕЛЕНЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Дзеленькати не дуже сильно або час від часу. 2. Дзвонити чим-небудь не дуже сильно або час від часу.

ПОДЗЕНЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Дзенькати якийсь час.

ПОДЗЕНЬКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подзе́нькувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОДЗЕНЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Дзенькати не дуже сильно або час від часу.

ПОДЗИЖЧАТИ, -чить, *док.* Дзижчати якийсь час.

ПОДЗИЗКУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **подзи́зкувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОДЗИЗКУВАТИ, -ує, *недок., розм.* Дзизкати не дуже сильно або час від часу.

ПОДЗЬОБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подзьоба́ти** 3. // *у знач. прикм.*

ПОДЗЬОБАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **подзьо́баний**.

ПОДЗЬОБАТИ, -дзьоба́ю, -дзьоба́єш *і рідко* **ПОДЗЮБАТИ**, -дзюба́ю, -дзюба́єш, *док., перех.* 1. Склювати все чи багато чого-небудь. 2. Склювати трохи чого-небудь. 3. *перен.* Укрити яку-небудь поверхню заглибинами, ямами, ямками і т. ін. в багатьох місцях.

ПОДЗЬОБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подзьо́бувати**.

ПОДЗЬОБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Дзьобати потроху або час від часу.

ПОДЗЮБАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **подзюба́ти** 3.

ПОДЗЮБАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. подзюбаний.

ПОДЗЮБАТИ *див.* **подзьоба́ти**.

ПОДЗЮРИТИ, -и́ть, *док., розм.* Почати дзюрити. // *безос.* // Полити сильно (про дощ).

ПОДЗЮРКОТАТИ, -о́че *і* **ПОДЗЮРКОТІТИ**, -тя́ть, *док.* Дзюркотати, дзюркотіти якийсь час.

ПОДЗЮРКОТІТИ *див.* **подзюркота́ти**.

ПОДЗЮРЧАТИ, -чить, *док.* Дзюрчати якийсь час.

ПОДЗЯВКОТІТИ, -ти́ть, *док., розм.* Дзявкотіти якийсь час.

ПОДИ, -ів, *мн.* Плоскодонні, замкнені западини на земній поверхні, здебільшого округлої чи овальної форми. Поширені на Півдні України.

ПОДИБАТИ[1], -аю, -аєш, *розм.* Док. до **ди́бати**.

ПОДИБАТИ[2] *див.* **подибува́ти**.

ПОДИБАТИСЯ *див.* **подибува́тися**.

ПОДИБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОДИБАТИ**, поди́баю, поди́баєш *і* поди́блю, поди́блеш; *мн.* поди́бають *і* поди́блять; *док., перех., розм.* 1. Помічати, бачити в комусь, чомусь що-небудь. // Виявляти під час читання, внаслідок дослідження і т. ін. 2. Зустрічати кого-, що-небудь у житті, роботі і т. ін. 3. Натрапляти на кого-, що-небудь на своєму шляху, десь, у якомусь місці.

ПОДИБУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПОДИБАТИСЯ**, поди́бається *і* поди́блеться; *мн.* поди́баються *і* поди́бляться; *док., розм.* 1. Траплятися на чиємунебудь шляху, десь, у якомусь місці. 2. Стикатися з ким-, чим-небудь.

ПОДИБУЛЯТИ, -яю, -яєш, *розм.* Док. до **дибуля́ти**.

ПОДИВ, -у, *ч.* 1. Почуття або стан, викликані сильним враженням від чого-небудь незвичайного, несподіваного, незрозумілого і т. ін. // Надзвичайне здивування від когось, чогось, захоплення ким-, чим-небудь. // Нерозуміння кого-, чого-небудь, сумнів, збентеженість з якогось приводу. 2. *рідко.* Огляд.

ПОДИВИТИСЯ, -дивлю́ся, -ди́вишся; *мн.* поди́вляться; *док.* 1. *неперех.* Спрямувати погляд у певному напрямку на кого-, що-небудь; глянути. // *тільки без додатка.* Розкрити, розплющити очі. // Зупинитися на кому-, чому-небудь, розкритися (про очі). // Підглянути, заглянути туди, де є щось цікаве, приховане і т. ін. // Заглянути всередину чого-небудь. // Шукаючи кого-, що-небудь, оглянути якесь місце, заглянути кудись. // Простежити на певній відстані або з певної віддалі за чим-небудь. 2. *неперех.* Особисто простежити, самому упевнитися в чому-небудь. // Встановити що-небудь, помітити, побачити. ** **Як (колй) подивлюся [на те́бе, на вас і т. ін.]**, *у знач. вставн. речення* – як можна зробити висновок; певно. 3. *неперех., на кого–що і без додатка, перен.* Придивитися до кого-, чого-небудь. // Вивчити, дослідити що-небудь. // Подумати, розміркувати. // Переконатися на фактах, упевнитися в чомунебудь, особисто перевірити щось. // *наказ. сп.* **подиви́сь, подиві́ться**. Уживається з метою зосередження, загострення чиєсь уваги на кому-, чому-небудь. 4. *неперех.* Звернути увагу на кого-, що-небудь. // Перев. із запереч. част. не: а) не виявити зацікавлення ким-, чим-небудь, інтересу до когось, чогось; б) (*перен.*) не зважити на кого-, що-небудь, не взяти до уваги когось, щось. 5. *неперех., на що і без додатка, перен.* Сприйняти щось, поставитися до чого-небудь певним чином. 6. *неперех. і перех.* Оглянути, розглянути що-небудь із метою ознайомлення. // *у що.* Поглянути на себе (у дзеркало і т. ін.). // Проглянувши, ознайомитися з чим-небудь, із змістом чогось. // Побувати на виставі, кінофільмі і т. ін. // Оглянути кого-, що-небудь із метою перевірки, встановлення чогось. // *розм.* Пересвідчитися в наявності кого-, чого-небудь. 7. *неперех., тільки 1 ос., перен., розм.* Подумати, перевірити, перш ніж зважитися на що-небудь. 8. *неперех., наказ. сп.* **подиви́сь, подиві́ться**, *у знач. виг.* Виражає подив, докір, обурення. 9. *неперех.* Дивитися на кого-, що-небудь якийсь час.

ПОДИВЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок., діал.* 1. *перех. і неперех.* Дивуватися. 2. *перех.* Розглядати.

ПОДИВЛЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок., розм.* Дивитися час від часу; поглядати.

ПО-ДИВНОМУ, *присл.* Дивно, дивним чином.

ПОДИВУВАННЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **по́див**.

ПОДИВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., з кого – чого, кому, чому і без додатка.* Те саме, що **здивува́тися**.

ПОДИВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* 1. Те саме, що **здивува́тися**. // Висловити своє здивування. 2. Дивуватися якийсь час. // *на що.* Дивуватися, дивлячись на що-небудь якийсь час.

ПОДИКТОВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **подиктува́ти** 2.

ПОДИКТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Диктувати якийсь час. 2. *діал.* Продиктувати. // *чим, перен.* Обґрунтувати, підказати що-небудь.

ПОДИМАТИ, -ає, *недок., розм.* Дути не дуже сильно або час від часу.

ПОДИМИТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* подимля́ть; *док.* Димити якийсь час.

ПОДИМИТИСЯ, -и́ться; *мн.* подимля́ться; *док.* Димитися якийсь час.

ПОДИМНЕ, -ного, *с.* У давній Русі та феодальній Україні – форма феодальної податі залежно від кількості печей і димарів у господарстві.

ПОДИМНИЙ, -а, -е, *іст.* Пов'язаний з розподілом і сплатою податі, яку нараховували залежно від кількості печей і димарів у господарстві.

ПОДИМЩИНА, -и, *ж., іст., рідко.* Те саме, що **поди́мне**.

ПОДИНА, -и, *ж.* 1. Подова плита в плавильній печі. 2. *діал.* Низина. 3. *діал.* Рівне місце в горах.

ПОДИНКА, -и, *ж., діал.* Зменш.-пестл. до **подина** 2, 3.

ПОДИРАТИ, -ає, *недок., перех. і без додатка, розм.* Викликати тремтіння, озноб.

ПОДИСКУТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Дискутувати якийсь час.

ПО-ДИТЯЧОМУ, *присл.* Як дитина, подібно до дитини. // Як у дитини. // Як дитину.

ПОДИХ, -у, *ч.* 1. Втягування і виштовхування повітря під час дихання; вдих і видих. // Те саме, що **зітха́ння**. // Видихуване нагріте повітря. // Шум, утворюваний вдиханням і видиханням повітря. ** **Одни́м по́дихом**: а) дуже швидко, блискавично; миттю; б) дружно. 2. Рух повітря; вітер. 3. Повів, повівання. // Ознака, прикмета наближення, настання чого-небудь. // Те саме, що **за́пах**. 4. *перен.* Вплив, дія чого-небудь на щось. 5. *перен.* Основний напрям, загальний зміст, сутність чого-небудь. // Якесь начало, що визначає поведінку, напрям думок і т. ін.

ПОДИХАТИ, подиха́ю, подиха́єш *і* подишу́, поди́шеш, *док.* 1. Дихати якийсь час. 2. *розм.* Жити

якийсь час; прожити.

ПОДИХА́ТИ[1], -а́є, *недок.* 1. Віяти не дуже сильно або час від часу; повівати. 2. *чим, звичайно безос.* Обдавати злегка або час від часу жаром, теплом, холодом, яким-небудь запахом і т. ін. 3. *чим, перен.* Бути сповненим чим-небудь, виражати щось.

ПОДИХА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОДО́ХНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* подо́х, -ла, -ло *і* подо́хнув, -нула, -нуло; *док., розм.* Умирати (про тварин, птахів, комах і т. ін.). // *вульг.* Помирати (про людей).

ПОДИХНУ́ТИ, -не́, *док.* Однокр. до **подиха́ти**[1] 1, 2. // *безос.*

ПОДИ́ХУВАТИ, -ує, *недок., рідко.* Те саме, що **подиха́ти**[1]. // *безос.*

ПОДИЧА́ВІТИ, -іє, -іємо, -ієте, *док.* 1. Те саме, що **здича́віти** (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. *перен.* Втратити людські якості, людський вигляд, стати схожим на звіра (про всіх чи багатьох).

ПО-ДИЯ́ВОЛЬСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-дия́вольському.**

ПО-ДИЯ́ВОЛЬСЬКОМУ, *присл.* 1. Як чинить диявол; підступно, зле. // Виражаючи лють, ненависть. 2. Як диявол, подібно до диявола.

ПОДІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який має спільні риси з кимсь, чим-небудь, схожий на когось, щось. 2. Такий самий; такий, як той (про якого йде мова). 3. *мат.* Який має подібність (у 2 знач.). ** **Нічо́го поді́бного!** – уживається для висловлення цілковитої незгоди з кимсь, чим-небудь, заперечення чогось.

ПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Якість за знач. **поді́бний** 1. 2. *мат.* Тотожність форми при різній величині. *Подібність трикутників.*

ПОДІ́БНО. 1. Присл. до **поді́бний** 1. 2. *у знач. прийм. з род. в. з прийм.* до, *рідше з дав. в.* Уживається при називанні кого-, чого-небудь, з ким, чим порівнюється хтось, щось. ** **Поді́бно [до то́го,] як** – уживається як складений порівняльний спол. у знач. так само, як.

ПОДІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш; *наказ. сп.* поді́нь; *док., перех., розм.* 1. Покласти, засунути все чи багато чого-небудь кудись так, що важко знайти. 2. Знайти для всіх чи багатьох, усього чи багато чого-небудь місце, притулок і т. ін. // Відіслати, відправити або знищити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, щоб позбутися. 3. Використати, витратити все чи багато чого-небудь.

ПОДІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся; *наказ. сп.* поді́нься; *розм.* Док. до **діва́тися**.

ПОДІВО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., діал.* Дівочити якийсь час.

ПО-ДІВО́ЧОМУ, *присл.* Як у дівчини. // Як дівчина.

ПОДІВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Дівувати якийсь час.

ПО-ДІДІ́ВСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-діді́вському.**

ПО-ДІДІ́ВСЬКОМУ, *присл.* 1. Як дід. 2. *перен.* Як було прийнято колись у наших дідів, предків; постарови́нному.

ПОДІ́Й, -до́ю, *ч., діал.* 1. Надій. 2. Доїння.

ПО́ДІЙ, -ю, *ч.* Те саме, що **по́діум.**

ПОДІ́Л, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **поділи́ти, поділя́ти** 1. 2. Дія і стан за знач. **поділя́тися** 1. // *біол.* Процес безстатевого розмноження рослинних і тваринних клітин. ** **Поді́л клiти́н** – процес утворення із однієї клітини двох, або більше нових клітин. **Поді́л пра́ці** – розчленування сукупної праці на її різні корисні види, що задовольняють різні суспільні потреби. 3. Ряд позначок (перев. горизонтальні риски, лінії) на вимірювальній шкалі. 4. Місце, де щось розділяється, роз'єднується; лінія, яка розділяє, роз'єднує що-небудь.

ПО́ДІЛ, -до́лу, *ч.* 1. Низько розташована місцевість; низина. // Частина давньоруського міста, розташована біля підніжжя гори на низинному місці. *Київський Поділ.* 2. Нижній край сукні, спідниці, пальта і т. ін.

ПОДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поділи́ти**. // **поді́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПОДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поділи́ти.**

ПОДІЛИ́ТИ *див.* **поділя́ти.**

ПОДІЛИ́ТИСЯ *див.* **поділя́тися.**

ПО́ДІЛКА, -и, *ж.* Відстань між позначками (перев. горизонтальними рисками, лініями) на вимірювальній шкалі, а також самі ці риски, лінії.

ПОДІЛКО́ВАНИЙ, -а, -е. Розбитий, поділений, позначений поділками.

ПОДІЛКУВА́ННЯ, -я, *с.* Розбиття, поділ, позначення чогось поділками.

ПОДІ́ЛЛЯ, -я, *с., розм.* Низовинна місцевість; долина.

ПО-ДІЛОВО́МУ, *присл.* 1. Як ділова людина; ділово. 2. По суті; не забуваючи головного. // Із знанням справи, досвідчено.

ПОДІ́ЛОК[1], **ПОДО́ЛОК**, -лка, *ч.* Зменш. до **по́діл.**

ПОДІ́ЛОК[2], -лку, *ч., діал.* 1. Ділянка землі, виділена в користування селянській родині в дореволюційний час. 2. Долівка.

ПОДІЛО́М, *присл., діал.* Частинами.

ПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який можна поділити, який ділиться.

ПОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч., спец.* Прилад, пристрій для поділу чого-небудь. ** **Поді́льник напру́ги** – електротехнічний пристрій для поділу напруги постійного або змінного струму на частини. **Поді́льник частоти́** – електронний пристрій, який зменшує у цілу кількість разів частоту періодичних коливань, що подаються.

ПОДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **поді́льний.**

ПОДІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Поділля.

ПОДІ́ЛЬЧИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який охоче ділиться (у 2 знач.) чим-небудь із кимсь.

ПОДІ́ЛЬЧИВІСТЬ, -вості, *ж., розм.* Властивість за знач. **поді́льчивий.**

ПОДІ́ЛЬЧИЙ, -а, -е. Такий, що ділить, розподіляє що-, кого-небудь.

ПОДІ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **поді́льчий.**

ПОДІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **поділя́ти.**

ПОДІЛЮ́ЩИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **поді́льчивий.**

ПОДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **поділя́ти** і **поділя́тися** 1.

ПОДІЛЯ́ТИ, -я́ю, я́єш, *недок.*, **ПОДІЛИ́ТИ**, -ділю́, -ді́лиш, *док., перех.* 1. Ділити що-небудь на частини. // Відмежовувати, роз'єднувати собою що-небудь. // Бути межею між частинами чого-небудь. // Розподіляти що-небудь між кимсь. // *тільки док., кого, розм.* Дати кожному його частку рухомого і нерухомого майна для створення власного самостійного господарства. // Розділяти, розбивати на групи, категорії; класифікувати. ** **Чого́сь не поділи́ти** – не дійти згоди; посваритися. 2. *з ким.* Віддавати кому-небудь частину чогось свого; спільно користуватися чим-небудь. // У змаганні – завойовувати певне місце разом із ким-небудь; одержувати разом із ким-небудь приз, нагороду і т. ін. // Приєднуватися до кого-небудь у якійсь дії. // Зазнавати чого-небудь, переживати, відчувати що-небудь разом із кимсь. 3. *тільки док., мат.* Виконати дію ділення. 4. Приєднуватися до чиїх-небудь поглядів, думок, намірів і т. ін.; виявляти солідарність, згоду з ким-небудь у чомусь.

ПОДІЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОДІЛИ́ТИСЯ**, -ділю́ся, -ді́лишся, *док.* 1. Розпадатися, роз'єднуватися на частини. // Втрачати цілість унаслідок розподілу. // Давати відгалуження; розгалужуватися. // Розподілятися на групи, угруповання і т. ін. // Не збігатися, виявляти різницю, розходитися в чому-небудь. // Виокремлюватись у певні категорії, розряди на підставі якихось ознак. // *тільки недок.* Бути розділеним на частини. 2. *тільки док., чим і без додатка.* Поділити що-небудь між собою (між присутніми). // Здійснити поділ майна. 3. *чим, з ким і без додатка.* Віддавати кому-небудь частину чогось свого; спільно користуватися чим-небудь. 4. *перен.* Розповідати що-небудь, повідомляти про щось, обмінюватися думками, враженнями, переживаннями і т. ін. // Звірятися кому-небудь.

ПОДІ́МСТВО, -а, *с., заст.* Садиба, обійстя.

ПОДІРКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Дірчастий, пористий.

ПОДІРЧА́ВИТИ, -влю, -виш, *док., перех.* Наробити дірок у чомусь.

ПОДІРЧА́ВІТИ, -іє. Док. до **дірча́віти.**

ПОДІРЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подірча́вити.** 2. *у знач. прикм.* Який подірявився, зробився дірчавим.

ПОДІРЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* подіря́влять; *перех.* Док. до **діря́вити.** *Подірявити піджак.* // *перен., розм.* Поранити кулями.

ПОДІРЯ́ВИТИСЯ, -иться; *мн.* подіря́вляться; *док.* Зробитися діря́вим.

ПОДІРЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подіря́вити.** 2. *у знач. прикм.* Який подірявився, зробився дірявим.

ПОДІСТАВА́ТИ *і розм.* **ПОДОСТАВА́ТИ**, -аю, -а́єш, *док., перех.* 1. Узяти, витягти все чи багато чого-небудь звідкись. 2. Здобути, відшукати все чи багато чого-небудь, долаючи труднощі. 3. Одержати очікувані, потрібні, необхідні і т. ін. предмети, гроші тощо. 4. *рідко.* Набути нової ознаки, особливості (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОДІ́ТИ, -і́ну, -і́неш; *наказ. сп.* поді́нь; *док., перех.* 1. Те саме, що **ді́ти**[2]. 2. Втратити щось, загубити.

ПОДІ́ТИСЯ, -і́нуся, -і́нешся; *наказ. сп.* поді́нься; *док.* Те саме, що **ді́тися.**

ПО́ДІУМ, -а, *ч.* 1. Підвищення навколо арени античного цирку з місцями для почесних гостей (імператора, сенаторів і т. ін.). // Підніжжя імператорської ложі. 2. У скульпторів, художників – підвищене місце для натурщика, натурщиці. // Підвищення або підставка для чого-небудь.

ПОДІ́Я, -ї, *ж.* 1. Те, що відбувалося або відбулося, сталося; явище, факт суспільного або особистого життя. // *тільки мн.* Сукупність пов'язаних між собою в якомусь відношенні явищ, фактів суспільного життя (звичайно важливих, значних), які становлять ніби щось єдине ціле. 2. Те, що порушує усталений, звичний хід життя; що-небудь важливе, видатне. // Що-небудь непередбачене, несподіване; пригода. 3. *заст.* Справа, дія.

ПОДІЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поді́яти.**

ПОДІ́ЯТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *неперех., на кого – що і без додатка.* Справити вплив на кого-, що-небудь; вплинути. 2. *перех. і неперех., розм.* Зробити, вчинити що-небудь. // *перех.* Завдати чогось, заподіяти щось кому-, чому-небудь. // *перех.* Зробити комусь чаклуванням що-небудь неприємне, недобре.

ПОДІ́ЯТИСЯ, -і́ється, *док., розм.* Те саме, що **зроби́тися** 3.

ПОДЛУ́БАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Док. до **длу́бати** 1. *Подлубати долівку.* 2. Длубати, колупати якийсь час. ** **В голові́ подлу́бати**, *жарт.* – розміркувати, обдумати.

ПОДЛУ́БАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Длубатися якийсь час.

ПО́ДМУХ, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **по́дих** 3.

ПОДМУХА́ТИ *див.* **подму́хувати.**

ПОДМУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.* Дмухати якийсь час.

ПОДМУХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **подму́хувати.**

ПОДМУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подму́хувати.**

ПОДМУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПОДМУХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.* Дмухати не дуже сильно або час від часу.

ПОДНЕ́СЬ, *присл., книжн., заст.* По цей день; досі.

ПОДНІПРО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **подніпря́нець.**

ПОДНІПРО́ВИЙ, -а, -е. Розташований на берегах Дніпра.

ПОДНІПРЯ́НЕЦЬ *див.* **подніпря́нці.**

ПОДНІПРЯ́НКА *див.* **подніпря́нці.**

ПОДНІПРЯ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **подніпря́нець**, -нця, *ч.*; **подніпря́нка**, -и, *ж.*). Жителі чи уродженці Подніпров'я.

ПОДНІСТРО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Розташований на берегах Дністра.

ПОДНІСТРЯ́НЕЦЬ *див.* **подністря́нці.**

ПОДНІСТРЯ́НКА *див.* **подністря́нці.**

ПОДНІСТРЯ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **подністря́нець**, -нця, *ч.*; **подністря́нка**, -и, *ж.*). Жителі чи уродженці Подністров'я.

ПОДНЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Днювати якийсь час.

ПОДО́БА, -и, *ж.* 1. Зовнішній вигляд; зовнішність. // Зовнішній вигляд, зовнішність когось, що виникає в чийсь-небудь уяві, пам'яті; образ. // *з означ.* Сукупність зовнішніх ознак, що характеризують кого-, що-небудь. // *у сполуч. з прикм.* моральна, духовна *і т. ін.* Характер, душевний склад, сукупність чиїх-небудь внутрішніх якостей. 2. *діал.* Істота. 3. Щось схоже на кого-, що-небудь; те, що нагадує собою когось, щось. 4. *у знач. присудк. сл.* Уживається в значенні: відповідає прийнятим правилам, звичаям і т. ін. 5. *діал.* Потреба. ** **У подо́бі ста́ти** *кому* – сподобатися.

ПОДОБА́ННЯ, -я, *с., зах.* Вподоба.

ПОДОБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *тільки 3 ос., безос.* Відповідати певним прийнятим правилам, звичаям; годитися. // Слід, треба. 2. *на кого – що, діал.* Бути схожим на кого-, що-небудь.

ПОДО́БАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Викликати симпатію, прихильність до кого-небудь; справляти на когось приємне враження. // Викликати потяг, інтерес (в особи іншої статі). 2. Відповідати чиємусь-небудь смаку, бути приємним комусь. // *безос., з інфін.*

ПОДОБЕ́НСТВО, -а, *с., заст.* Подоба (у 4 знач.).

ПОДО́БЕНЬ, -о́бня, *ч., діал.* Красень.

ПОДОБИ́ЗНА, -и, *ж.* Те саме, що **подо́ба** 1, 3.

ПОДО́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* подо́бляться; *недок., рідко.* Те саме, що **уподі́бнюватися** 1.

ПОДОБІГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Добігти (про всіх чи багатьох).

ПОДО́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Гарний, вродливий. ** **Не подо́бна річ** – не годиться, не слід, не личить.

ПОДО́БНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Абстр. ім. до **подо́бний.**

ПОДО́БНО, *присудк. сл., діал.* Потрібно.

ПОДОБРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **подобрі́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОДОБРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **подобрі́лий.**

ПОДОБРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **добрі́ти.**

ПОДОБРІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **добрі́шати.** 2. *рідко.* Стати кращим; поліпшати (про предмети).

ПО-ДО́БРОМУ, *присл.* З хорошими почуттями, мирно. // З власної волі.

ПОДОБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Добути, дістати, придбати все чи багато чого-небудь.

ПОДОВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Доважити все чи багато чого-небудь.

ПОДОВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Доварити все чи багато чого-небудь.

ПОДОВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Доваритися (про все чи багато чого-небудь).

ПОДО́ВБАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подовба́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Який має на своїй поверхні заглибини, вм'ятини, дірки; нерівний.

ПОДО́ВБАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **подо́вбаний.**

ПОДОВБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідше* **ПОДОВБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док., перех.* 1. Ударяючи по чому-небудь, колупаючи щось, зробити в ньому заглибини, вм'ятини, дірки в багатьох місцях. // Ударяючи дзьобом, пошкодити в багатьох місцях усе чи багато чого-небудь (про птахів). // *перен.* Укрити ямками, заглибленнями в багатьох місцях, зробити нерівним (обличчя). 2. Довбати якийсь час. 3. *перен., розм.* Влучати з гармати, кулемета і т. ін. в яку-небудь ціль якийсь час.

ПОДОВБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідше* **ПОДОВБТИ́СЯ**, -бу́ся, -бе́шся, *док., розм.* Довбатися якийсь час.

ПОДОВБТИ́ *див.* **подовба́ти.**

ПОДОВБТИ́СЯ *див.* **подовба́тися.**

ПОДО́ВГА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Довгастий.

ПОДО́ВГУ, *присл.* Щоразу тривалий час, довго.

ПОДОВГУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **довга́стий.**

ПОДО́ВЖ, *діал.* **ПОДО́ВШ.** 1. *присл.* У напрямку довжини чого-небудь; уздовж. 2. *у знач. прийм., з род. в.* Уживається для позначення напрямку по довжині, вздовж чого-небудь.

ПОДО́ВЖА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Довгастий.

ПОДО́ВЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч; до **подо́вжити.** // **подо́вжено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має видовжену форму; довгастий. 3. *у знач. прикм.* Збільшений у часі; який триває, довше, ніж звичайно, ніж годиться.

ПОДО́ВЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **подо́вжений** 2, 3.

ПОДО́ВЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подо́вжити, подо́вжувати** і **подо́вжитися, подо́вжуватися.**

ПОДО́ВЖИТИ *див.* **подо́вжувати.**

ПОДО́ВЖИТИСЯ *див.* **подо́вжуватися.**

ПОДО́ВЖНІЙ, -я, -є. 1. Який розміщується по довжині, вздовж чого-небудь; прот. п о п е р е ч н и й. 2. *діал.* Довгастий.

ПОДО́ВЖНЬО. Присл. до **подо́вжній** 1.

ПОДО́ВЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який служить для подовження, який призводить до подовження чого-небудь. *Подовжувальний пристрій.*

ПОДО́ВЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подо́вжувати** і **подо́вжуватися.**

ПОДО́ВЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОДО́ВЖИТИ**, -жу, -жиш *і рідко* **ПОДО́ВШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Збільшувати в довжину, робити довшим. // Створювати враження більшої довжини, ніж насправді. 2. Робити тривалішим, збільшувати в часі.

ПОДО́ВЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПОДО́ВЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Збільшуватися в довжину, ставати довшим. 2. Ставати тривалішим, збільшуватися в часі. 3. Пас. до **подо́вжувати.**

ПОДО́ВЖУВАЧ, -а, *ч.* Додатковий електричний шнур, який дозволяє з'єднувати електроприлад з віддаленою електричною розеткою.

ПОДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **під**[1] 2, 3. // Признач. для вистилання поду. 2. Випечений на поду в печі. *Подовий пиріг.* ** **Подо́ва це́гла** – вогнетривка цегла, якою вистилають топки промислових печей (мартенівських, доменних та ін.), а також побутових камінів.

ПОДОВІ́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Довідатися про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОДОВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Довести, доставити до певного місця всіх чи багатьох. 2. Підтвердити істинність, правильність усіх чи багатьох тверджень, положень і т. ін. 3. Роблячи щонебудь, досягти в результатах, наслідках певної межі, певного стану і т. ін. (про всіх чи багатьох).

ПОДОВОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Доволочити зоране поле в багатьох місцях.

ПОДО́ВШ *див.* **подо́вж.**

ПОДО́ВШАННЯ, -я, *с.* Зростання в довжину.

ПОДО́ВШАТИ, -ає. Док. до **до́вшати.**

ПОДОВШЕ́, *присл.* Якомога довше. // Протягом більш тривалого часу.

ПОДО́ВШЕННЯ, -я. *с.*, *рідко.* Дія за знач. **подо́вшити.**

ПОДО́ВШИТИ *див.* **подо́вжувати.**

ПОДОГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Догнати всіх чи багатьох.

ПОДОГЛЕ́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *діал.* Додивитися до чого-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОДОГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Догодувати всіх чи багатьох.

ПОДОГРАВА́ТИ, -аємо́, -аєте́, *док.*, *перех.* Дограти (про всіх чи багатьох).

ПОДОДАВА́ТИ, -аю́, -ає́ш, *док.*, *перех.* Додати все чи багато чого-небудь.

ПОДОДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Додержати всіх чи багатьох. 2. *перен.* Додержати слова, присяги, обіцянки і т. ін. (про всіх чи багатьох).

ПОДОЖИВА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.*, *перех. і неперех.* Дожити (про всіх чи багатьох).

ПОДОЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Дожати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОДОЗВО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *діал.* Дозволити.

ПОДОЗВОЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Дозволити всім або багатьом, усе чи багато чого-небудь.

ПОДОЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Доїсти все чи багато чого-небудь.

ПОДОЇЗДИ́ТИ, -имо́, -ите́, *док.*, *діал.* Доїхати (про всіх чи багатьох).

ПОДОЇ́ТИ, -дою́, -до́їш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **до́їти** 1. 2. *перен.*, *розм.* Необмежено скористатися чиїминебудь матеріальними засобами; здобути від когось матеріальну допомогу.

ПОДО́К, -дка́, *ч.* 1. Зменш. до **під**[1]. 2. Місце у млині, де встановлено жорна.

ПОДОКА́РП, -а, *ч.* Рід хвойних рослин, деревина яких легка, міцна.

ПОДОКІ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **докі́нчувати.** // Докінчити усе або багато чого-небудь.

ПОДОКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Доклеїти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОДОКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Доколоти все чи багато чого-небудь.

ПОДОКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Докопати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОДОКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Докотити все чи багато чого-небудь.

ПОДОКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Докосити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОДОКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Докрутити все чи багато чого-небудь.

ПОДОКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Докупити все чи багато чого-небудь.

ПОДОКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш. Док. до **доку́рювати.** // Докурити усе або багато чого-небудь.

ПОДОЛА́ЗИТИ, -имо, -ите, *док.* Долізти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОДО́ЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подола́ти.** *Подоланий бар'єр.* // **подо́лано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **подо́ланий**, -ного, *ч.* Людина, яку подолано, переможено.

ПОДОЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подола́ти.**

ПОДОЛА́ТИ *див.* **подо́лувати.**

ПОДОЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *розм.* Долежатися (про всіх чи багатьох).

ПОДОЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Долити все чи багато чого-небудь.

ПОДОЛІ́Т, -у, *ч.* Гідрокисноапатит, у якому частина Фосфору замінена Карбоном.

ПОДОЛІТА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Долетіти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОДОЛІ́ТИ *див.* **подо́лувати.**

ПОДО́ЛОК *див.* **поді́лок**[1].

ПОДО́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*, **ПОДОЛА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОДОЛІ́ТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех.* 1. Перемагати кого-, що-небудь, знищувати когось, щось у боротьбі. // Перемагати, переборювати різні перешкоди. 2. Справлятися з чим-небудь таким, що вимагає фізичних зусиль. // Проходити, пропливати і т. ін. якусь відстань (звичайно велику або з перешкодами). // Переборювати труднощі при вивченні, освоєнні чого-небудь. // *перен.* Справлятися з почуттями, бажаннями, певним станом і т. ін.; пересилювати почуття, бажання, певний стан і т. ін. // *перен.* Позбуватися якої-небудь вади. 3. *тільки* 3 *ос.* Охоплювати кого-небудь, оволодівати кимсь (про фізичний, психічний стан і т. ін.).

ПОДОЛУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Долущити все чи багато чого-небудь.

ПОДОЛЯКИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **подоля́к**, -а́, *ч.*; **подоля́чка**, -и, *ж.*). Те саме, що **подоля́ни.**

ПОДОЛЯ́НИ, -ля́н, *мн.* (*одн.* **подоля́нин**, -а, *ч.*; **подоля́нка**, -и, *ж.*). Жителі Поділля.

ПОДОЛЯ́НИН *див.* **подоля́ни.**

ПОДОЛЯ́НКА *див.* **подоля́ни.**

ПОДОЛЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **подоля́нка.**

ПОДОЛЯ́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **подоля́нка.**

ПОДОМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **дома́зувати.** // Домазати усе або багато чого-небудь.

ПО-ДОМА́ШНЬОМУ, *присл.* Як удома, як у родині. // Як прийнято вдома, в родині; без церемоній, просто.

ПОДОМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш. Док. до **доме́лювати.** // Домолоти усе або багато чого-небудь.

ПОДО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання довжини, ширини та висоти ступні людини.

ПОДОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання різних відділів ступні.

ПОДОМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Домити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОДОО́РЮВАТИ, -юю, -юєш. Док. до **доо́рювати.** // Доорати усе або багато чого.

ПОДОПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Допити все чи багато чого-небудь.

ПОДОПИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Допитися (про всіх чи багатьох).

ПОДОПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Дописати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОДОПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Доплести все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОДОПРЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Допрясти все чи багато чого-небудь.

ПО́ДОРІЖ, -рожі, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **по́дорож.**

ПОДОРІ́ЖЖЯ, -я, *с.*, *діал.* Подорож.

ПОДОРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Дорізати до кінця все чи багато чого-небудь. 2. Умертвити, ріжучи (всіх чи багатьох). 3. Нарізати чого-небудь додатково всім або багатьом.

ПОДОРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Доробити все чи багато чого-небудь.

ПО́ДОРОЖ, -і, *ж.* 1. Поїздка або пересування пішки по місцях, віддалених від постійного місця проживання. 2. Жанр художньої або наукової літератури, що містить географічні відомості, опис вражень автора від поїздки, прогулянки і т. ін.; твір цього жанру. // Опис якої-небудь поїздки, прогулянки і т. ін.

ПОДОРОЖА́НИН, -а, *ч.* Той, хто подорожує.

ПОДОРОЖИ́ТИ, -жу́, -жи́ш. Док. до **дорожи́ти** 1.

ПОДОРОЖИ́ТИСЯ, -жу́ся, -жи́шся, *док.*, *розм.* 1. Запросити занадто високу ціну (за те, що продається). 2. Те саме, що **подорожи́ти.**

ПОДОРО́ЖНИК[1], -а, *ч.* Придорожній бур'ян звичайно з прикореневими листками та з безлистим стеблом і дрібними квітками, зібраними в колос; використовується в народній медицині. ** **Сніговий подоро́жник** – невеликий північний птах ряду горобиних.

ПОДОРО́ЖНИК[2], -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **подорожа́нин.**

ПОДОРО́ЖНИКИ, -ів, *мн.* Рід птахів родини вівсянкових.

ПОДОРО́ЖНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **подоро́жник.**

ПОДОРО́ЖНИКОВІ, -вих, *мн.* Родина багаторічних, рідше однорічних трав звичайно з прикореневими листками та з безлистими стеблами і дрібними квітками, зібраними в колос.

ПОДОРО́ЖНИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **подоро́жник**[2].

ПОДОРО́ЖНІЙ, -я, -є. 1. Прикм. до **по́дорож** 1. // Пов'язаний з подорожжю, з дорогою; викликаний подорожжю, дорогою. // Який відбувається, трапляється, зустрічається під час подорожі, в дорозі. // Признач. для подорожі; дорожній. 2. Який перебуває в дорозі, який подорожує. // Який пересувається в одному напрямку з кимсь, чим-небудь; попутний. 3. *у знач. ім.* **подоро́жній**, -нього, *ч.*; **подоро́жня**, -ньої, *ж.* Особа, що подорожує. // Людина, яка подорожує разом із кимнебудь; попутник.

ПО-ДОРО́ЖНЬОМУ, *присл.* Як для дороги, для подорожі, як у дорогу, в подорож.

ПОДОРО́ЖНЯ, -ньої, *ж.*, *іст.* Документ на право користування поштовими кіньми.

ПОДОРОЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подорожува́ти.**

ПОДОРОЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати подорож (у 1 знач.). // *розм.* Ходити, їздити.

ПОДОРО́ЖЧАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **подоро́жчати.**

ПОДОРО́ЖЧАТИ, -ає. Док. до **доро́жчати.**

ПОДОРО́СЛІШАННЯ, -я, *с.* 1. Перетворення у дорослу людину; набуття зрілості, властивої дорослій людині. 2. Фізичний, розумовий, духовний розвиток людини в молоді роки.

ПОДОРО́СЛІШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати дорослішим.

ПО-ДОРО́СЛОМУ, *присл.* Як дорослий, подібно до дорослого. // Як личить, як належить дорослій людині. // Як у дорослого.

ПОДОРОСТА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Дорости (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОДОСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. Закінчити, завершити висаджування чогось у ґрунт. *Подосаджувати картоплю.* 2. *перен.* Завершити масове ув'язнення, саджання у тюрми. *Подосаджувати опозиціонерів.*

ПОДОСА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* 1. Відчути досаду. 2. Досадувати якийсь час.

ПОДОСИ́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Досидітися (про всіх чи багатьох).

ПОДОСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Досипати все чи багато чого-небудь, усім або багатьом.

ПОДОСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Досіяти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОДОСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Досолити все чи багато чого-небудь.

ПО́ДОСТ, *присл.*, *зах.* Удосталь.

ПОДОСТАВА́ТИ *див.* **підстава́ти.**

ПОДОСТА́ТКОМ, *присл.*, *діал.* Удосталь.

ПОДОСТА́ТОК, -тку, *ч.*, *діал.* Достаток.

ПОДОСТАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *діал.* Достачити багато чогось.

ПОДОСТИГА́ТИ, -а́є, *док.* Достигнути, доспіти (про все чи багато чого-небудь).

ПОДОСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **достру́гувати.** // Достругати усе або багато чого-небудь.

ПОДОТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **доті́сувати.** // Дотесати усе або багато чого-небудь.

ПОДОТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **дото́чувати.** // Доточити усе або багато чого-небудь.

ПОДОФІЛІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Суміш природних сполук, що володіє цитотоксичною активністю і блокує мітози на стадії метафази.

ПОДО́ХЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **подо́хнути.** // *у знач. прикм. Подохлий пес.*

ПОДО́ХНУТИ *див.* **подиха́ти**[2].

ПОДОХО́ДИТИ, -имо, -ите, *док.* 1. Дійти куди-небудь (про всіх чи багатьох). 2. Стати відомими комунебудь (про чутки, вісті і т. ін.). 3. Досягти певного віку (про всіх чи багатьох). 4. Розібратися в чому-небудь; додуматися (про всіх чи багатьох). 5. *розм.* Стати цілком готовим – спектися, засмажитися, зваритися (про все чи багато чогонебудь). // Дозріти.

ПОДОЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **дочи́тувати.** // Дочитати усе або багато чого-небудь.

ПОДОЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **дочі́сувати.** // Дочесати усе або багато чого-небудь.

ПОДОШО́В, -шві, *ж.*, *зах.* Знаряддя для рибальства, сплетене з лози.

ПО́ДРА, -и, **ПО́ДРЯ**, -і, *ж.*, *діал.* 1. Сідало для курей. 2. Горище.

ПОДРАЖНИ́ТИ, -дражню́, -дра́жниш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Сказати або зробити що-небудь із наміром роздратувати, розсердити. 2. Дражнити якийсь час.

ПОДРАЖНИ́ТИСЯ, -дражню́ся, -дра́жнишся, *док.*, *розм.* Дражнитися якийсь час.

ПОДРА́ЗЛИВИЙ, -а, -е. 1. Здатний подразнюватися, реагувати на подразнення (у 1 знач.). 2. Який діє на весь організм або на окремі органи, подразнюючи їх; який викликає подразнення (у 2 знач.). *Подразлива їжа.* 3. Який збуджує, хвилює, дратує; дражливий, дратівний. 4. *рідко.* Перейнятий роздратуванням, який виражає роздратування.

ПОДРА́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **подра́зливий** 1.

ПОДРА́ЗЛИВО. Присл. до **подра́зливий** 3.

ПОДРА́ЗНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подра́знити.** // *у знач. прикм.*

ПОДРА́ЗНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **подра́знити, подра́знювати.** 2. Реакція організму або якогонебудь органа на дію подразника. // Відчуття болю, запалення, що виникло внаслідок дії подразника. 3. *діал.* Збудження.

ПОДРА́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **подра́зливий** 2. // *у знач. ім.* **подра́зне**, -ного, *ч.* Ліки, дія яких полягає в подразненні нервових закінчень шкіри або слизових оболонок.

ПОДРА́ЗНИК, -а, *ч.* Те, що діє на органи чуттів живого організму або утвору, викликаючи в організмі відповідну реакцію. *Умовний подразник.*

ПОДРАЗНИ́ТИ *див.* **подра́знювати.**

ПОДРА́ЗНО. Присл. до **подра́зний.**

ПОДРА́ЗНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з дією якого-небудь подразника на організм або окремий орган.

ПОДРА́ЗНЮВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **подра́знювальний.**

ПОДРА́ЗНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність реагувати на подразнення (у 1 знач.).

ПОДРА́ЗНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подра́знювати.**

ПОДРА́ЗНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОДРАЗНИ́ТИ**, -дразню́, -дра́зниш, *док.*, *перех.* 1. Впливати яким-небудь подразником на організм або окремий орган. // Викликати біль, свербіж і т. ін. в чому-небудь, запалення чогось. 2. Збуджувати інтерес, цікавість. 3. *тільки док.*, *рідко.* Роздра-

тувати, вразити.

ПОДРА́ЗНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Зазнавати впливу якого-небудь подразника (про організм або окремий орган). // Унаслідок подразнення ставати запаленим, болючим.

ПОДРА́ЇТИ, -а́ю, -а́їш, *перех.* Док. до **дра́їти**.

ПО́ДРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подра́ти** 1. // *у знач. прикм.*

ПОДРАНКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подранкува́ти**.

ПОДРАНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Оббити стіни або стелю дранкою.

ПОДРА́ТИ *див.* **поде́рти**.

ПОДРА́ТИСЯ *див.* **поде́ртися**.

ПОДРАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Дратувати якийсь час. 2. Навмисно викликати в кого-небудь невдоволення, досаду, злість; роздратувати.

ПОДРЕВНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Задерев'яніти.

ПОДРЕЙФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Силою вітру, хвиль, течії примусити рухатися, пливти (судно, лід і т. ін.). 2. *неперех.* Дрейфувати якийсь час.

ПОДРИ́ҐАТИ, -и́ґаю, -и́ґаєш, *док.*, *розм.* Дриґати ногами, лапами якийсь час.

ПОДРИ́ҐАТИСЯ, -и́ґаюся, -и́ґаєшся, *док.*, *розм.* Дриґатися якийсь час.

ПОДРИ́ҐУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Дриґати ногою, ногами (про людей), лапою, лапами (про тварин) злегка або час від часу.

ПОДРИЖА́ТИ, -жу́, -жи́ш, *док.* Дрижати якийсь час.

ПО́ДРІБ, *діал.* 1. *род.* по́дробу, *ч.* Потрухи, тельбухи. 2. *род.* по́дробі, *ж.* Дріб'язок.

ПОДРІ́БНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подрібни́ти**. 2. *у знач. прикм.* Роз'єднаний, розмежований на частини; розрізнений.

ПОДРІ́БНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **подрі́бнений**.

ПОДРІ́БНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подрібни́ти, подрі́бнювати** та дія і стан за знач. **подрібни́тися, подрі́бнюватися**.

ПОДРІБНИ́ТИ *див.* **подрі́бнювати**.

ПОДРІБНИ́ТИСЯ *див.* **подрі́бнюватися**.

ПОДРІ́БНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Подробиця.

ПОДРІБНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **дрібні́ти**.

ПОДРІБНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **дрібні́шати**. 2. *перен.* Втратити істотне значення, важливість. // Стати менш значним, менш помітним, втратити впливовість (про людей).

ПОДРІ́БНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для подрібнювання.

ПОДРІ́БНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **подрі́бнювати**.

ПОДРІ́БНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність подрібнюватися.

ПОДРІ́БНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подрі́бнювати** і **подрі́бнюватися**.

ПОДРІ́БНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОДРІБНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Різати, ламати, рубати, розбивати і т. ін. на дрібні шматки, невеликі частини.

ПОДРІ́БНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПОДРІБНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Поділятися, розпадатися на дрібні частини. 2. Зазнавати подрібнення.

ПОДРІ́БНЮВАЧ, -а, *ч.* Механізм, пристрій для подрібнювання соломи, коренеплодів і т. ін.

ПОДРІБОТА́ТИ *див.* **подріботі́ти**.

ПОДРІБОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ПОДРІБОТА́ТИ**, -бочу́, -бо́чеш, *док.*, *розм.* Піти, побігти дрібними, частими кроками.

ПОДРІ́БЦІ, -ів, *мн.*, *зах.* Потрухи, тельбухи.

ПОДРІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Дрімати якийсь час. 2. *перен.* Бути в стані бездіяльності, спокою якийсь час.

ПОДРІ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Дрімати потроху, з перервами, час від часу.

ПОДРОБИ́ТИ, -дроблю́, -дро́биш; *мн.* подро́блять; *перех.* Док. до **дроби́ти** 1, 2.

ПОДРОБИ́ТИСЯ, -дро́биться; *мн.* подро́бляться. Док. до **дроби́тися** 1.

ПОДРО́БИЦЯ, -і, *ж.* 1. Окремий факт; деталь якої-небудь справи, явища. // Деталь навколишньої обстановки. 2. *діал.* Дріб'язок (у 1 знач.).

ПОДРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подроби́ти**. // *у знач. прикм. Подроблене каміння.*

ПОДРОЧИ́ТИ, -дрочу́, -дро́чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Дрочити кого-небудь якийсь час.

ПО́ДРУГ, -а, *ч.*, *діал.* Чоловік, подружжя (у 3 знач.).

ПО́ДРУГА, -и, *ж.* Дівчинка, дівчина або жінка, яка дружить із ким-небудь. // Кохана дівчина, жінка, наречена або дружина.

ПО-ДРУ́ГЕ, *присл.* Уживається як вставне слово при переліку на позначення другого пункту.

ПОДРУГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *з ким і без додатка*, *розм.* Бути подругами. // Те саме, що **дружи́ти** 1.

ПОДРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **подружи́ти** 2, 3.

ПОДРУ́ЖЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **по́друга**.

ПОДРУ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **по́друга**.

ПОДРУ́ЖЖЯ, -я, *с.* 1. Шлюбна пара; чоловік і дружина. 2. Шлюбне життя, шлюб. 3. Один із членів шлюбної пари; дружина щодо свого чоловіка або чоловік щодо своєї дружини.

ПОДРУ́ЖЖЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **подру́жжя**.

ПОДРУ́ЖИНА, -и, *ж.*, *діал.* Подруга.

ПОДРУЖИ́ТИ, -дружу́, -дру́жиш, *док.* 1. *неперех.*, *з ким.* Стати друзями з ким-небудь; заприятелювати. // *також без додатка.* Виявити взаємну прихильність, відданість, довір'я один до одного. 2. *перех.* Зробити друзями кого-небудь із кимсь; здружити, збратати. 3. *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **одружи́ти**.

ПОДРУЖИ́ТИСЯ, -дружу́ся, -дру́жишся, *док.*, *з ким і без додатка.* 1. Те саме, що **подружи́ти** 1. 2. *розм.* Те саме, що **одружи́тися**.

ПО́ДРУЖКА, -и, *ж.* Пестл. до **по́друга**.

ПОДРУ́ЖНИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **по́друга**.

ПОДРУ́ЖНІЙ, -я, -є. Прикм. до **подру́жжя**. // Належний подружжю (у 1 знач.).

ПО-ДРУ́ЖНЬОМУ, *присл.* Як друг; по-приятельському. // З виразом доброзичливості, прихильності, ласки; приязно. // Як прийнято між друзями. // Як другові.

ПОДРУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Друкувати деякий час.

ПОДРУ́ЦКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *зах.* Роздробити, розтерти.

ПО́ДРЯ *див.* **по́дра**.

ПОДРЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подря́пати**. // **подря́пано**. *безос. присудк. сл.*

ПОДРЯ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **подря́паний**.

ПОДРЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Зробити на чому-небудь подряпину (подряпини), злегка дряпнути. // *безос.* 2. *неперех.* Шкрябати, дерти десь по чому-небудь якийсь час. 3. *перех.*, *розм.* Мілко поорати.

ПОДРЯ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Подряпати собі що-небудь; покритися подряпинами. 2. Подряпати один одного. // *перен.*, *розм.* Посваритися або побитися один з одним. 3. *розм.* Почати пробиратися вперед і вгору, долаючи перешкоди, чіпляючись за що-небудь. // Почати лізти куди-небудь.

ПОДРЯ́ПИНА, -и, *ж.* 1. Неглибока, довгаста ранка на тілі, заподіяна чим-небудь тонким, гострим. // *розм.* Легка, неглибока рана (від кулі і т. ін.). 2. Пошкодження у вигляді смуги, риски на поверхні чого-небудь, заподіяне чимсь гострим.

ПОДРЯ́ПИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **подря́пина**.

ПОДРЯ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **подря́пувати**.

ПОДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Дряпати обережно, помалу або час від часу.

ПОДУБИ́ТИ, -блю́, -би́ш, *перех.* Док. до **дуби́ти**.

ПОДУБІ́ЛИЙ, *рідше* **ПОДУ́БЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **подубі́ти, поду́бнути**. // *у знач. прикм.*

ПОДУБІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **подубі́лий**.

ПОДУБІ́ТИ, -і́ємо, -і́єте *і* **ПОДУ́БНУТИ**, -немо, -нете; *мин. ч.* подубі́ли, поду́бли *і рідко* поду́бнули; *док.* 1. Задубіти (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 2. *розм.*, *рідко.* Умерти від холоду (про всіх чи багатьох).

ПОДУ́БЛИЙ *див.* **подубі́лий**.

ПОДУ́БЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **поду́блий**.

ПОДУ́БНУТИ *див.* **подубі́ти**.

ПО́ДУВ, -у, *ч.* 1. Порив (вітру і т. ін.); повів, повівання. // Ознака, прикмета наближення, настання чого-небудь. 2. Те саме, що **ві́тер**. 3. *перен.* Ідеї, суспільно-політичні напрями тощо, характерні для певного часу; віяння.

ПОДУВА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *заст.* Розділити, переділити.

ПОДУВА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *заст.* Розділитися, переділитися.

ПОДУВА́ТИ, -а́є, *недок.* Дути, віяти не дуже сильно або час від часу; повівати.

ПОДУ́ВЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *зах.* Здійнятися, збільшитися в об'ємі.

ПОДУ́ҐА, -и, *ж.*, *діал.* Перемога.

ПОДУДІ́ТИ, -джу́, -ди́ть, *док.*, *розм.* Дудіти якийсь час.

ПОДУ́ЖАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **поду́жати, поду́жувати** 1.

ПОДУ́ЖАННЯ[2], -я, *с.*, *діал.* Одужання.

ПОДУ́ЖАТИ[1] *див.* **поду́жувати**.

ПОДУ́ЖАТИ[2], -аю, -аєш *і* **ПОДУЖІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Одужати.

ПОДУЖІ́ТИ *див.* **поду́жати**[2].

ПОДУ́ЖНІШИЙ, -а, -е, *діал.* Сильніший.

ПОДУ́ЖУ, *присл.*, *діал.* Сильно.

ПОДУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОДУ́ЖАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Перемагати кого-, що-небудь у боротьбі, змаганні. // Охоплювати кого-небудь, оволодівати кимсь (про фізичний стан, почуття і т. ін.). 2. *перех.*, *з інфін. і без додатка.* Справлятися з чим-небудь, що вимагає фізичних зусиль, великої затрати праці і т. ін.; бути в змозі, в силах робити щось. // Оволодівати чим-небудь, переборюючи труднощі у вивченні, засвоєнні. // Йдучи, їдучи і т. ін., проходити якусь частину дороги, долати перепони на шляху. // Бути спроможним з'їсти, випити що-небудь.

ПОДУ́ЖЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поду́жчати**.

ПОДУ́ЖЧАТИ, -аю, -аєш. Док. до **ду́жчати**.

ПО́ДУМ, -у, *ч.*, *поет.*, *рідко.* Думка, помисел.

ПОДУМА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Думки, помисли.

ПОДУ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Дійти до якоїсь думки; зробити умовивід. // Розмірковуючи, припустити що-небудь. // Скласти яку-небудь думку про кого-, що-небудь. 2. *неперех.* Спрямувати свої думки на кого-, що-небудь. // Згадати про кого-, що-небудь. // *із спол.* що. Уявити кого-, що-небудь. // *на кого*, *розм.* Запідозрити кого-небудь у чомусь. 3. *перех.*, *з інфін.* Задумати, вирішити зробити що-небудь. 4. *неперех.* Заглибитися в думки, роздуми; замислитися над чим-небудь, міркуючи, зважуючи всі обставини. // Задумати, обдумати що-небудь, не висловлюючи. ** **[Ти] поду́май [ті́льки]** – уживається для вираження здивування або для вказування на незвичайність, дивовижність чого-небудь. **Поду́маєш**: а) (*у знач. вставн. сл.*) те саме, що **[ти] поду́май [ті́льки]**; б) (*у знач. вставн. сл. або виг.*) уживається для вираження іронії, зневаги і т. ін. 5. *перех.* Промовити в думці що-небудь. 6. *неперех.* Думати якийсь час. 7. *неперех.*, *про кого.* Виявити турботу, піклування про кого-небудь. // *про що, розм. об чім, о чім* (*чому*). Подбати про що-небудь.

ПОДУ́МАТИСЯ, -ається, *док.*, *безос.* З'явитися в думці, уяві; промайнути в думці, уяві.

ПО́ДУМКИ, *присл.* У думках.

ПОДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* 1. Думати, міркувати про що-небудь (іноді або час від часу). 2. *з інфін.* Мати намір, збиратися зробити що-небудь.

ПОДУ́НУТИ *див.* **поду́ти**.

ПОДУРИ́ТИ, -дурю́, -ду́риш, *док.*, *перех.* 1. Обдурити всіх чи багатьох. 2. Дурити якийсь час.

ПОДУРІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Який втратив здатність розсудливо міркувати, ясно сприймати і розуміти що-небудь.

ПОДУРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* 1. Здуріти, стати дурним (про всіх чи багатьох). // Втратити розум, збожеволіти (про всіх чи багатьох). 2. Тішитися безглуздими пустощами, дурощами якийсь час. 3. Робити безглузді, необдумані вчинки якийсь час. 4. *перен.* Втратити ясність свідомості, рівновагу від почуття любові до кого-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОДУРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **дурні́ти**.

ПОДУРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **дурні́шати**.

ПО-ДУРНО́МУ, *присл.*, *розм.* 1. Не так, як треба; нерозумно, необдумано, необачно. // Безглуздо. // Як дурень, подібно до дурня. 2. Даремно, марно, по-пустому.

ПОДУ́ТИ, подму́, подме́ш *і* поду́ю, поду́єш; *мин. ч.* поду́в, -ду́ла, -ду́ло; *мн.* поду́ли; *наказ. сп.* подми́, подмі́м[о], подмі́ть; *і розм.* **ПОДУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Почати дути (у 1 знач.); повіяти. // *безос.* 2. Випустити з рота сильний струмінь повітря; дмухнути. 3. Дути якийсь час. 4. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Дуже швидко побігти, помчати.

ПОДУ́ТИСЯ, подму́ся, подме́шся *і* поду́юся, поду́єшся; *мин. ч.* поду́вся, -ду́лася, -ду́лося; *мн.* поду́лися; *наказ. сп.* подми́ся, подмі́мося, подмі́ться; *док.*, *розм.* 1. Дутися якийсь час. 2. *перен.* Прибрати поважного, гордовитого вигляду (про всіх чи багатьох). 3. *діал.* Потьмяніти, затуманитися (про все чи багато чого-небудь).

ПОДУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Духота, задуха.

ПОДУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Подмухати.

ПОДУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **подуши́ти**[1] 1, 2.

ПОДУШЕ́НСТВО, -а, *с.*, *церк.*, *зах.* Відправа по померлому, панахида.

ПОДУ́ШЕЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **поду́шка** 1. // Що-небудь м'яке, опукле, схоже на невелику подушку. 2. *перев. мн.* Сорт цукерок із начинкою, за формою схожих на подушку. 3. *заст.* Ладанка.

ПОДУ́ШЕЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поду́шка**. // Який формою нагадує подушку (у 1 знач.).

ПОДУШИ́ТИ, -душу́, -ду́шиш, *док.*, *перех.* 1. Душачи, умертвити, задушити всіх чи багатьох. 2. Фізично знищити всіх чи багатьох. 3. Душити якийсь час.

ПОДУШИ́ТИСЯ, -ду́шимося, -ду́шитеся, *док.* 1. Душачись, умертвити себе (про всіх чи багатьох); задушитися. 2. Задихнутися (про всіх чи багатьох).

ПОДУ́ШКА, -и, *ж.* 1. Набитий пухом, пір'ям, сіном і т. ін. мішок, який використовується як м'яка підстилка під голову, для сидіння та інших цілей. // Пружинне сидіння автомашини, мотоцикла і т. ін. // Що-небудь м'яке, опукле, схоже на такий мішок. ** *Що-небудь* **(автомобі́ль, судно́** *і т. ін.*) **на повітря́ній поду́шці** – транспортний засіб, який, рухаючись, не стикається з опорною поверхнею завдяки шару стиснутого повітря між ними. **По́їзд (систе́ма) на магні́тній поду́шці** – транспортний засіб, який, рухаючись, безконтактно зависає над шляховим пристроєм унаслідок дії електромагнітного поля. 2. Кокон мурахи. 3. *спец.* Підкладка або прокладка в основі різних споруд, пристроїв, механізмів і т. ін., яка пом'якшує удари або служить запобіжним засобом від тертя, тиску і т. ін.

ПОДУШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на подушку (у 1 знач.). ** **Подушкоподі́бні росли́ни** – форма рослин з вкороченими, наче притиснутими до землі стеблами та дрібним листям.

ПОДУ́ШНЕ, -ого, *с.* Див. **поду́шний**.

ПОДУ́ШНИЙ, -а, -е, *іст.* Стягуваний з кожної душі податного стану. // *у знач. ім.* **поду́шне**, -ного, *ч.*; *рідше* **поду́шна**, -ної, *ж.* У дореволюційній Росії – податок державі, подать поміщикові, стягуваний з кожної душі податного стану. // Який підлягає обкладанню таким податком.

ПОДУ́ШНИК, -а, *ч.*, *іст.* Той, хто збирає подушне.

ПОДУ́ШНО, *присл.* За кількістю душ.

ПОДУ́ЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Невелика або не зовсім добра подушка.

ПОДЮЖИ́ННИЙ, -а, -е. Обчислюваний дюжинами.

ПОДЯ́КА, -и, *ж.* 1. Почуття вдячності за послугу, допомогу, зроблене добро і т. ін.; вияв цього почуття. // Слова, які виражають вдячність; спасибі. // Офіційна позитивна оцінка чиєї-небудь діяльності, праці і т. ін. ** **На знак подя́ки** *за що* – на знак готовності віддячити за послугу, допомогу, зроблене добро і т. ін. 2. Невизначена, необумовлена плата за яку-небудь послугу. 3. Грамота і нагрудний знак до неї. *Подяка мера міста.*

ПОДЯ́КУВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **подя́кувати**.

ПОДЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Висловити подяку. // Завдячувати кому-, чому-небудь.

ПОДЯ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Який виражає подяку, вдячність.

ПОДЯ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., заст.* Абстр. ім. до **подя́чний**.

ПОДЯ́ЧНО, *заст.* Присл. до **подя́чний**.

ПОЕ́ЗІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **пое́зія** 3. // *зневажл.* Те саме, що **пое́зія** 3.

ПОЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Словесна художня творчість; мистецтво художнього відображення дійсності в словесних образах. 2. Твори, написані віршами, ритмізованою мовою; прот. п р о з а. // Сукупність віршованих творів якого-небудь народу, епохи, суспільної групи і т. ін. // Художня творчість якого-небудь поета, групи поетів під кутом зору її особливостей, характерних ознак. 3. Окремий твір, написаний ритмізованою мовою; вірш. 4. *перен.* Що-небудь прекрасне, величне, піднесене, що глибоко впливає на почуття, уяву. *Поезія танцю.* // Взагалі що-небудь таке, що хвилює, діє на уяву.

ПОЕКЗАМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поекзаменува́ти**.

ПОЕКЗАМЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Екзаменувати деякий час.

ПОЕКСПЕРИМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., неперех.* Експериментувати деякий час.

ПОЕКСПЛУАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Експлуатувати деякий час.

ПОЕЛЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який здійснюється відносно окремих елементів, складових частин цілого. *Поелементне штампування.*

ПОЕЛЕМЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поелеме́нтний**.

ПОЕЛЕМЕ́НТНО. Присл. до **поелеме́нтний**.

ПОЕ́МА, -и, *ж.* 1. Жанр віршованого оповідного твору. 2. Великий поетичний оповідний твір. // Великий прозовий твір, що відзначається глибиною змісту і широким охопленням подій. 3. *перен.* Що-небудь прекрасне, величне, піднесене, що глибоко впливає на почуття, уяву. 4. Вільної форми музичний твір ліричного або програмного характеру.

ПОЕ́МКА, -и, *ж.* Зменш. до **пое́ма** 2. // *зневажл.* Те саме, що **пое́ма** 2.

ПОЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пое́ма**.

ПОЕСКАДРО́ННИЙ, -а, -е. Здійснюваний окремими ескадронами, по ескадронах.

ПОЕСКАДРО́ННО. Присл. до **поескадро́нний**.

ПОЕ́Т, -а, *ч.* 1. Автор літературних віршованих, прозових і драматичних поетичних творів. // Автор віршованих поетичних творів. // Художник будь-якого виду мистецтва, твори якого відзначаються поетичністю. // Той, хто оспівує, прославляє що-небудь; співець. 2. Той, хто поетично сприймає дійсність, поетично ставиться до навколишнього світу.

ПОЕТА́ПНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається в декілька етапів, який переходить від етапу до етапу. *Поетапні переговори.* // Що враховує послідовні етапи, стадії. *Поетапний графік.*

ПОЕТА́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поета́пний**.

ПОЕТА́ПНО, *присл.* У декілька етапів, переходячи від етапу до етапу.

ПОЕТЕ́СА, -и. Жін. до **пое́т** 1.

ПОЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **поетизува́ти** 1.

ПОЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово поетичного звучання, яке вживається перев. у поезії, а не в діловій мові.

ПОЕТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поетизува́ти** 1.

ПОЕТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поетизува́ти**.

ПОЕТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. 1. *недок. і док., перех. і без додатка.* Уявляти, зображати кого-, що-небудь у прикрашеному, поетичному вигляді; поетично сприймати кого-, що-небудь. 2. *недок., неперех., діал.* Віршувати.

ПОЕТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Зазнавати поетизування.

ПОЕ́ТИК, -а, *ч., зневажл.* Те саме, що **пое́т** 1.

ПОЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ науки про літературу, в якому вивчаються структура і творчі прийоми поетичних творів, їхня форма й принципи аналізу. // Система поетичних форм і принципів, основних стилістичних особливостей, властивих творчості того чи іншого письменника або літературному напрямові.

ПОЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до поезії (у 1, 2 знач.); літературно-художній. // Власт. поезії (у 2, 3 знач.); віршовий. 2. Який свідчить про творче обдарування, здібності, хист до поезії (у 1, 2 знач.). 3. Прикм. до **пое́т** 1. 4. Пройнятий, просякнутий поезією (у 4 знач.). // Сповнений ліризму, краси, задушевності; піднесений. 5. Який має підвищену емоційність; чутливий, тонкий, вразливий.

ПОЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **поети́чний** 4, 5.

ПОЕТИ́ЧНО. Присл. до **поети́чний** 4, 5.

ПОЕ́ТІВ, -това, -тове. Прикм. до **пое́т** 1; належний поетові.

ПОЕ́ТКА, -и, *ж., заст.* Поетеса.

ПО-ЄВРЕ́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-євре́йському**.

ПО-ЄВРЕ́ЙСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у євреїв, за звичаєм євреїв. 2. Єврейською мовою.

ПО-ЄВРОПЕ́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-європе́йському**.

ПО-ЄВРОПЕ́ЙСЬКОМУ, *присл.* Як у європейців, за звичаєм європейців.

ПОЄДИ́НІ, ПОЄДИ́НЦЕМ, ПОЄДИ́НЦІ, *присл., діал.* Поодинці.

ПОЄДИ́НОК, -нку, *ч.* Бій сам на сам між двома супротивниками, звичайно за викликом одного з них; двобій. // Боротьба, зіткнення, бій двох ворожих сил, сторін. // Те саме, що **дуе́ль** 1. // Боротьба двох супротивників у спортивних змаганнях. *Поєдинок боксерів.* // *перен.* Запекла суперечка, змагання двох осіб, двох угруповань і т. ін.

ПОЄДИ́НІ *див.* **поєди́ні**.

ПОЄДИ́НЦІ *див.* **поєди́ні**.

ПОЄ́ДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поєдна́ти** 1 – 4. // **поє́днано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЄ́ДНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поє́днаний**.

ПОЄДНА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **поєдна́ти** 1, 2 і **поєдна́тися** 1. 2. *заст.* Угода, договір.

ПОЄДНА́ТИ *див.* **поє́днувати**.

ПОЄДНА́ТИСЯ *див.* **поє́днуватися**.

ПОЄ́ДНУВАНИЙ, -а, -е. Якого можна поєднати.

ПОЄ́ДНУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поє́днуваний**.

ПОЄ́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поє́днувати**.

ПОЄ́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОЄДНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Збирати разом, складаючи, зливаючи, створювати одне ціле; об'єднувати. // *перен.* Єднати на ґрунті спільних інтересів, поглядів і т. ін.; зближувати, згуртовувати. // *перен., заст.* Примиряти. 2. *перех.* Змішувати докупи що-небудь різне, готуючи суміш. // Одночасно сполучати, пов'язувати у взаємній відповідності. // Виконувати що-небудь, займатися чим-небудь одночасно з чимось іншим. // Сполучати, містити в собі одночасно (які-небудь риси, якості, властивості). 3. *перех., кого з ким.* Пов'язувати шлюбом; одружувати. 4. *тільки док., перех., заст.* Домовити (у 2 знач.). 5. *тільки док., неперех., заст.* Погодитися.

ПОЄ́ДНУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОЄДНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Зливатися, змішуватися в одне ціле; утворювати єдине ціле. // Зливаючись, змішуючись, переставати розрізнятися, сполучатися в одно (для слуху, зору і т. ін.). // *тільки док., перен.* З'єднатися на ґрунті спільних інтересів, поглядів і т. ін.; згуртуватися. 2. Одночасно сполучатися, пов'язуватися у взаємній відповідності. // Сполучатися, міститися одночасно в кому-, чому-небудь (про які-небудь риси, якості, властивості). // Мати якийсь зв'язок; співвідноситися. 3. *тільки док.* Зійтися разом, зустрітися. 4. *тільки док.* Започаткувати інтимні, дружні стосунки; стати близькими одне одному. // Започаткувати шлюбні стосунки; одружитися. 5. *тільки док., перен., заст.* Досягти згоди, одностайності в поглядах, думках, почуттях і т. ін. // Домовитися.

ПО-ЄЗУЇ́ТСЬКОМУ *і* **ПО-ЄЗУЇ́ТСЬКИ**, *присл.* Як у єзуїтів, коли мета виправдовує засоби – улесливо, ввічливо, але підступно, підло, з лихими намірами.

ПОЄЛИ́КУ, *спол., ц.-с.* Позаяк, оскільки.

ПО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поїти**.

ПОЖАДА́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **жада́ний** 1. *Пожадана жінка.*

ПОЖАДА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **жада́ння**.

ПОЖАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех., рідко.* Док. до **жада́ти** 1, 2.

ПОЖАДА́ТИСЯ, -а́ється, *безос., рідко.* Док. до **жада́тися**.

ПОЖА́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який дуже бажає чогось, дуже охочий, прагне до чого-небудь; жадібний. // Який виражає ці бажання і прагнення. // Який не наїдається; ненаситний. // Власт. спраглій людині. 2. Який пристрасно прагне до збагачення, наживи; корисливий.

ПОЖА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **пожа́дливий**.

ПОЖА́ДЛИВО. 1. Присл. до **пожа́дливий**. 2. *присл., перен.* З напруженою увагою, інтересом.

ПОЖА́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пожа́дливий**.

ПОЖА́ДНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **пожа́дний**.

ПОЖА́ДНО, *рідко.* Присл. до **пожа́дний**.

ПОЖАДО́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* пожадо́бляться; *док., розм., рідко.* Те саме, що **пола́ситися** 1.

ПОЖАДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *рідко.* Док. до **жадува́ти**.

ПОЖА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пожали́ти**.

ПОЖАЛИ́ТИ, -жалю́, -жа́лиш, *док., перех.* 1. Док. до **жали́ти**. 2. Жалити якийсь час.

ПОЖА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док., перех., діал.* Пожаліти.

ПОЖАЛИ́ТИСЯ, -жалю́ся, -жалишся, *док.* 1. Пожалити себе. 2. Жалитися якийсь час.

ПОЖА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док., діал.* 1. Пожаліти. 2. Пожалітися.

ПОЖАЛІСНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *рідко.* Док. до **жалісні́ти**.

ПОЖАЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *перех., без додатка і рідко неперех.* Відчути жалість, співчуття до кого-небудь; зглянутися на кого-, що-небудь. // Висловити співчуття. // Потурбуватися про кого-небудь; виявити прихильність, приязнь. 2. *неперех.* Відчути жаль, сум з приводу чого-небудь; пошкодувати, пожалкувати за чим-небудь. 3. *перех.* Док. до **жалі́ти** 3.

ПОЖАЛІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся. Док. до **жалі́тися**.

ПОЖАЛКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *неперех.* Те саме, що **пожалі́ти** 2. // *за ким – чим.* Відчути душевний біль, зажуритися за ким-, чим-небудь. // Відчути жаль, каяття. 2. *перех. і без додатка, рідко неперех.* Те саме, що **пожалі́ти** 1. 3. *перех., рідко.* Те саме, що **пожалі́ти** 3. 4. *неперех.* Жалкувати, шкодувати якийсь час.

ПОЖАЛКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *діал.* Док. до **жалкува́тися**.

ПОЖА́ЛУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пожа́лувати** 1, 2, 4.

ПОЖА́ЛУВАННЯ, -я, *с.* 1. *заст.* Дія за знач. **пожа́лувати** 4. 2. *іст.* Приношення, пожертвування на користь кого-, чого-небудь. // Подарунок, винагорода за послуги; жалування. 3. *діал.* Співчуття, жаль.

ПОЖА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Виявити співчуття; змилуватися над ким-небудь. // Приголубити кого-небудь, попестити. // Виявити увагу, прихильність до кого-небудь. 2. *перех.* Поберегти кого-, що-небудь; пожаліти. // Залишити у себе, не побажати витратити (у 1 знач.). 3. *перех. і неперех.* Відчути жаль, сум із приводу чого-небудь, пошкодувати, пожаліти за чим-небудь. // Відчути жаль, каяття.

ПО́ЖАЛЬ, -ю, *ч., діал.* Жаль.

ПОЖА́Р, -ару́, *ч.* Те саме, що **поже́жа**.

ПОЖАРИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **пожари́ще**.

ПОЖА́РИТИ, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Док. до **жа́рити** 1. 2. Жарити якийсь час.

ПОЖА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Док. до **жа́ритися** 1. 2. Жаритися який час.

ПОЖА́РИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **пожа́р**; велика пожежа.

ПОЖАРИ́ЩЕ, -а, *с.* Місце, де була пожежа; те, що лишилось після пожежі.

ПОЖА́РКА, -и, *ж., розм.* Пожежна машина.

ПОЖА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пожа́р**. // Признач. для гасіння пожежі. 2. *у знач. ім.* **пожа́рний**, -ного, *ч.* Те саме, що **пожа́рник**. 3. *у знач. ім.* **пожа́рна**, -ної, *ж., розм.* Пожежна команда.

ПОЖА́РНИК, -а, *ч.* Працівник пожежної команди.

ПОЖА́РНЯ, -і, *ж., розм.* 1. Приміщення для пожежної команди та інвентарю, призначеного для гасіння пожежі. 2. Пожежна команда.

ПОЖАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Сказати що-небудь дотепне, смішне або зробити щось задля жарту; покепкувати. // *з кого – чого, рідко над ким – чим.* Поставити кого-небудь задля жарту в смішне становище; посміятися з когось. 2. Жартувати якийсь час. // Жартуючи, залицятися до кого-небудь якийсь час.

ПОЖА́ТИ *див.* **пожина́ти**.

ПОЖА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пожа́ти**. // **пожа́то**, *безос. присудк. сл.*

ПОЖАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Жахати кого-небудь якийсь час.

ПОЖАХА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *розм.* Док. до **жаха́тися** (про всіх чи багатьох).

ПОЖАХА́ЧКА, -и, *ж., діал.* Боягузка.

ПОЖАХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., однокр., розм.* Те саме, що **жахну́тися**.

ПОЖБУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пожбу́рити**. // **пожбу́рено**, *безос. присудк. сл.*

ПОЖБУ́РИТИ, -рю, -риш, *док., перех. і неперех., розм.* Кинути що-небудь рвучко, з силою; шпурнути.

ПОЖБУРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., розм.* Однокр. до **пожбу́рити**.

ПОЖВА́ВИТИ *див.* **пожва́влювати**.

ПОЖВА́ВИТИСЯ *див.* **пожва́влюватися**.

ПОЖВАВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пожваві́ти**.

ПОЖВАВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Те саме, що **пожваві́шати**.

ПОЖВАВІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **жваві́шати**.

ПОЖВА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Який став жвавим (у 1 знач.). 2. *перен.* Який став більш яскравим, виразним. 3. Сповнений діяльності, рухом, метушнею. 4. *перен.* Який відбувається енергійно, у прискореному темпі. *Пожвавлена розмова.*

ПОЖВА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Стан за знач. **пожва́витися**, **пожва́влюватися** 1; жвавість, бадьорість, веселість. // Вираз жвавості, веселості. // Метушня, шум. // Збудження, викликане якоюсь подією. 2. Дія і стан за знач. **пожва́витися**, **пожва́влюватися** 3 і **пожва́вити**, **пожва́влювати** 3; активізація. 3. *перен.* Дія за знач. **пожва́вити**, **пожва́влювати** 2.

ПОЖВА́ВЛЕНО. Присл. до **пожва́влений**. // *у знач. присудк. сл.*

ПОЖВА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пожва́влювати**.

ПОЖВА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОЖВА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* пожва́влять; *док., перех.* 1. Робити жвавішим (*див.* **жва́вий** 1). 2. *перен.* Робити що-небудь більш яскравим, виразним. 3. Робити більш інтенсивним, активним.

ПОЖВА́ВЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ПОЖВА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* пожва́вляться; *док.* 1. Робитися жвавішим (*див.* **жва́вий** 1); оживлятися. // *перен.* Ставати бадьорішим. // Ставати більш рухливим, міняти вираз (про очі, обличчя). 2. *перен.* Ставати більш яскравим, виразним. 3. Робитися більш інтенсивним, активним.

ПОЖВА́КАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка.* 1. Док. до **жва́кати**. 2. Жвакати якийсь час.

ПОЖДА́НИКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **жда́ники**.

ПОЖДА́ТИ, -жду́, -жде́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Ждати якийсь час. // *наказ. сп.* **пожди́**, **пожді́ть**. Уживається в знач.: не йди (не йдіть), побудь (побудьте) на місці, зупинись (зупиніться), почекай (почекайте). 2. *неперех., з чим і без додатка.* Не поспішати якийсь час із чим-небудь, із виконанням чого-небудь. // *наказ. сп.* **пожди́**, **пожді́ть**. Уживається: а) в знач.: май (майте) терпіння; б) для вираження застереження або погрози.

ПО-ЖЕБРА́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-жебра́цькому**.

ПО-ЖЕБРА́ЦЬКОМУ, *присл.* Як жебрак, подібно до жебрака.

ПОЖЕ́ВРІТИ, -іє, *док.* Жевріти якийсь час; потліти.

ПОЖЕ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Пожежа.

ПОЖЕ́Д, -жду́, *ч.*, *зах.* Відсоток.

ПОЖЕ́ЖА, -і, *ж.* Полум'я, яке охоплює і знищує все, що може горіти, а також саме горіння, знищення чого-небудь вогнем. // Місце, де що-небудь горить або горіло. // *перен.* Сильне почуття, що швидко охоплює кого-небудь. // *перен.* Бурхливий вияв, розвиток чого-небудь, що широко розпросторюється, охоплює щось. ** **Поже́жа у ро́ті**, *перен.* – сильна спрага після надмірного вживання перцю, горілки та ін.

ПОЖЕ́ЖИЩЕ, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **пожари́ще**.

ПОЖЕ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **поже́жа**. // Признач. для повідомлення про пожежу. // Признач. для гасіння пожежі. *Пожежна команда.* ** **Поже́жна те́хніка** – техніка, якою запобігають пожежі, обмежують або гасять її. // У якому зберігається знаряддя, признач. для гасіння пожежі. // Признач. для спостереження за виникненням пожежі. 2. Стос. до пожежі. 3. *перен.* Дуже поспішний, що вимагає негайної дії.

ПОЖЕ́ЖНИК, -а, *ч.* Працівник пожежної команди; вогнеборець, пожарник, пожарний.

ПОЖЕ́ЖНО-ПРИКЛАДНИ́Й, -а́, -е́: ** **Поже́жно-прикладни́й спорт** – вид спорту, що включає комплекс вправ і елементів, які застосовуються для боротьби з вогнем.

ПОЖЕ́ЖНО-ТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Поже́жно-техні́чне озбро́єння** – комплект, який складається з пожежного обладнання, ручного пожежного інструменту, пожежних рятівних пристроїв, засобів індивідуального захисту та ін.

ПОЖЕ́ЖНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **пожа́рня** 1.

ПОЖЕЖОБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Те саме, що **пожежобезпе́чність**.

ПОЖЕЖОБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що не загрожує виникненню пожежі.

ПОЖЕЖОБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пожежобезпе́чний**.

ПОЖЕЖОВИБУХОНЕБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Те саме, що **пожежовибухонебезпе́чність**.

ПОЖЕЖОВИБУХОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пожежовибухонебезпечності.

ПОЖЕЖОВИБУХОНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Сукупність властивостей та показників, які характеризують здатність речовин та матеріалів до виникнення горіння, наслідком якого можуть бути пожежа або вибух.

ПОЖЕЖОГАСІ́ННЯ, -я, *с.* Гасіння пожежі.

ПОЖЕЖОНЕБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Те саме, що **пожежонебезпе́чність**.

ПОЖЕЖОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з небезпекою, загрозою виникнення пожежі; легкозаймистий.

ПОЖЕЖОНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пожежонебезпе́чний**.

ПОЖЕНИ́ТИ, -женю́, -же́ниш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **жени́ти**. 2. Оженити всіх чи багатьох.

ПОЖЕНИ́ТИСЯ, -же́нимося, -же́нитеся, *док.* 1. Вступити в шлюб (про пару – чоловіка й жінку). 2. Оженитися (про всіх чи багатьох парубків, чоловіків).

ПОЖЕНИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Женихатися якийсь час.

ПОЖЕ́РАЧ, -а, *ч.*, *рідко.* Обжера, ненажера.

ПОЖЕ́РТВА, -и, *ж.* Те саме, що **поже́ртвування** 2.

ПОЖЕ́РТВУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **поже́ртвувати**. 2. Дарунок, внесок у вигляді грошей або яких-небудь предметів на користь якоїсь особи чи установи; пожертва. 3. *рідко.* Добровільне відречення від своїх вигод, від чого-небудь потрібного; жертва, самопожертва.

ПОЖЕ́РТВУВАТИ, -ую, -уєш, *перех. і неперех.* Док. до **же́ртвувати**.

ПОЖЕ́РТИ *див.* **пожира́ти**.

ПОЖЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поже́рти**. // **поже́рто**, *безос. присудк. сл.*

ПОЖЕСТИКУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш. Док. до **жестикулюва́ти**.

ПОЖЕТО́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний з разовою оплатою чого-небудь за жетонами (у 2 знач.).

ПОЖИ́ВА, -и, *ж.* 1. Те, що живить організм, забезпечує його життєдіяльність. // Те, що їдять і п'ють, що є харчуванням людини; їжа. // Харчові запаси, продовольство. // Те, чим харчуються тварини, птахи і т. ін.; корм. // Те саме, що **здо́бич** 2. 2. *перен.* Легка нажива. // Вигода, користь. 3. *перен.* Те, що є матеріалом для певної діяльності, джерелом чого-небудь.

ПОЖИВА́ННЯ[1], -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **життя́** 4; існування.

ПОЖИВА́ННЯ[2], -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **користува́ння**; споживання.

ПОЖИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* Проводити життя, жити, існувати. ** **Жи́ти-пожива́ти**, *фольк.* – жити якийсь певний, звичайно тривалий, час.

ПОЖИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЖИ́ТИ**, -иву́, -иве́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Уживати для їжі, пиття; їсти, пити. // *наказ. сп.* **пожива́й (пожива́йте)**, **пожи́й (пожи́йте)**. Уживається як запрошення покуштувати що-небудь, поїсти, попити; у знач.: пригощайся, пригощайтеся. 2. Використовувати що-небудь для своїх потреб, витрачати на свої потреби; користуватися чим-небудь.

ПОЖИВИ́ТИ *див.* **поживля́ти**.

ПОЖИВИ́ТИСЯ *див.* **поживля́тися**.

ПОЖИВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Док. до **живі́шати**. 2. Наповнитися життям, рухом.

ПОЖИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поживи́ти**.

ПОЖИВЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **пожи́ва** 1.

ПОЖИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОЖИВИ́ТИ**, -живлю́, -жи́виш; *мн.* пожи́влять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Давати кому-небудь їжу; годувати. // Давати щонебудь необхідне, постачати чимсь потрібним для нормальної дії, функціонування; живити.

ПОЖИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОЖИВИ́ТИСЯ**, -живлю́ся, -жи́вишся; *мн.* пожи́вляться; *док.*, *розм.* 1. Мати з чого-небудь для себе якусь користь, вигоду; користуватися чим-небудь чужим. // Діставати для себе користь, вигоду за чужий рахунок. 2. Їсти, пити що-небудь; приймати їжу, корм. // *чим.* Уживати що-небудь для їжі, живлення. 3. Живитися (у 1 знач.) якийсь час.

ПОЖИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який містить необхідні для живлення організму речовини; признач. для харчування, живлення кого-, чого-небудь. // Багатий на речовини, які живлять організм; корисний для живого організму. // Придатний для їжі. 2. Пов'язаний із живленням. ** **Пожи́вне середо́вище**: а) розчин, застосовуваний у мікробіології для вирощування бактерій, грибків, водоростей; б) взагалі те, що є основою вирощування, розвитку якого-небудь організму.

ПОЖИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **пожи́вний** 1. 2. *діал.* Корм.

ПОЖИ́ВОК, -вку, *ч.*, *розм.* Те саме, що **пожи́ва**.

ПОЖИ́ЛЕ, -ого, *с.*, *іст.* Грошова плата, яку стягували в Російській державі поміщики з селян за їхній перехід до іншого поміщика.

ПОЖИЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч.* 1. Те саме, що **жиле́ць** 1; мешканець. // Той, хто наймає у кого-небудь квартиру; квартирант. 2. *розм.* Те саме, що **жи́тель**.

ПОЖИЛИ́ЦЯ, -і. Жін. до **пожиле́ць**.

ПОЖИЛИ́ЧКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **пожили́ця**.

ПОЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЖА́ТИ**, -жну́, -жне́ш, *док.*, *перех.* 1. Зрізати під корінь стебла хлібних злаків серпом або жниварською машиною; жати. 2. *перен.* Одержувати що-небудь унаслідок зробленого, здійсненого; користуватися наслідками зробленого, здійсненого. *Пожинати лаври.* 3. *тільки док.* Жати якийсь час. 4. *тільки док.* Вижати, зжати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЖИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **пожина́ти**.

ПОЖИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пожира́ти**.

ПОЖИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЖЕ́РТИ**, -ру́, -ре́ш; *мин. ч.* поже́р, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Поїдати що-небудь із жадібністю, без остачі (про тварин). // *вульг.* Їсти що-небудь із жадібністю, у великій кількості (про людей). 2. *перен.* Знищувати, спалюючи, поглинаючи і т. ін. кого-, що-небудь. // *безос.* // *розм.* Не давати існувати, діяти, функціонувати. // *тільки недок.*, *у сполуч. зі сл.* п р о с т і р, д а л і, к і л о м е т р и *і т. ін.* Дуже швидко пересуватися, долати відстань. 3. *тільки недок.*, *перен.* Захоплювати цілком, заповняти собою кого-, що-небудь (про почуття і т. ін.).

ПОЖИРА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто пожирає, поглинає кого-, що-небудь.

ПОЖИРА́ЧКА, -и. Жін. до **пожира́ч**.

ПОЖИРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **жирі́ти**.

ПОЖИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. *мисл.* Добувати їжу якийсь час, гуляючи, граючись (про звірів, риб, птахів). 2. *перен.* Пустувати, жартувати з ким-небудь, залицятися до когось якийсь час.

ПОЖИ́ТИ[1], -живу́, -живе́ш, *док.* 1. Бути живим, жити якийсь час. // Вести активне, діяльне життя, мати насолоду від життя якийсь час. 2. Перебувати, проживати де-небудь якийсь час. 3. Жити у який-небудь спосіб або за певних умов якийсь час. 4. *чим*, *перен.* Знаходити задоволення в чому-небудь, бути захопленим чим-небудь якийсь час. 5. Вести з ким-небудь спільне життя, перебувати з кимсь у певних стосунках якийсь час. 6. Почати жити спокійним, забезпеченим і т. ін. життям.

ПОЖИ́ТИ[2] *див.* **пожива́ти**[2].

ПОЖИ́ТИСЯ[1], -живе́ться, *док.*, *безос.*, *розм.* Житися якийсь час.

ПОЖИ́ТИСЯ[2], -живе́ться, *док.*, *розм.* Те саме, що **витра́титися** 2.

ПОЖИ́ТКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Дрібне майно, хатні речі.

ПОЖИТКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **пожиткува́ти**.

ПОЖИТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Споживати.

ПОЖИ́ТНО, *присл.*, *рідко.* Вигідно, прибутково.

ПОЖИ́ТОК, -тку, *ч.* 1. Добрі, сприятливі наслідки від кого-, чого-небудь; користь. // Те, чим можна поживитися (у 1 знач.); вигода. ** **На пожи́ток** *кому* – на користь, на благо, для блага кого-небудь. 2. Те саме, що **майно́** 1. 3. *тільки мн.*, *діал.* Достатки. 4. *діал.* Пожива (у 1 знач.). 5. *діал.* Проживання.

ПОЖИ́ТОЧНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **кори́сний** 1. 2. Багатий на речовини, які живлять організм; поживний.

ПОЖИ́ТОЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **пожи́точний**.

ПОЖИ́ТОЧНО, *розм.* Присл. до **пожи́точний** 1.

ПОЖИТТЯ́, -я́, *с.*, *діал.* 1. Спільне життя; співжиття. 2. Прожиття, прожиток.

ПО-ЖІНО́ЦЬКОМУ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **по-жіно́чому**.

ПО-ЖІНО́ЧОМУ, *присл.* Як жінка, подібно до жінки. // Як у жінки. // Як властиво жінці.

ПОЖМА́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пожма́кати**. // **пожма́кано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **зім'я́тий** 3.

ПОЖМА́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **пожма́каний**.

ПОЖМА́КАТИ, -аю, -аєш *і рідко* **ПОЖМАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **зім'я́ти** 1.

ПОЖМАКО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пожмакува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **зім'я́тий** 3.

ПОЖМАКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **пожмако́ваний**.

ПОЖМАКУВА́ТИ *див.* **пожма́кати**.

ПОЖМУ́РИТИ, -рю, -риш; *наказ. сп.* пожму́р; *перех.*, *рідко.* Док. до **жму́рити**.

ПОЖНИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який проводиться після жнив. *Пожнивна оранка.* 2. Якого висівають, який росте, визріває після жнив. 3. Який залишається після жнив.

ПОЖНИ́ВНО, *присл.* Після жнив.

ПОЖО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пожува́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **жо́ваний** 2. 3. *у знач. прикм.*, *розм.* Дуже пом'ятий. 4. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **заяло́жений** 2.

ПОЖО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **пожо́ваний**.

ПОЖО́ВКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пожо́вкнути**. // *у знач. прикм. Пожовкле листя.*

ПОЖО́ВКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **пожо́вклий**.

ПОЖО́ВКНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* пожо́вк, -кла, -кло *і* пожо́вкнув, -кнула, -кнуло. Док. до **жо́вкнути**.

ПОЖОВТИ́ТИ, -вчу́, -вти́ш, *перех.* Док. до **жовти́ти**.

ПОЖОВТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пожовті́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОЖОВТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **пожовті́лий**.

ПОЖОВТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пожовті́ти**.

ПОЖОВТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **жовті́ти**.

ПОЖОВТНЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **післяжовтне́вий**. *Пожовтневі роки.*

ПОЖО́ВТЯВИЙ, -а, -е, *зах.* Жовтавий.

ПОЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пожо́вувати**.

ПОЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.* Жувати неквапливо, обережно, помалу або час від часу. // *у сполуч. зі сл.* г у б а м и, р о т о м. Неквапливо, обережно, помалу або час від часу робити рухи губами, ротом, як під час жування.

ПОЖО́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Пожежа.

ПОЖОЛО́БИТИ, -ить; *мн.* пожоло́блять. Док. до **жоло́бити**.

ПОЖОЛО́БИТИСЯ, -иться; *мн.* пожоло́бляться. Док. до **жоло́битися**.

ПОЖОЛО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пожоло́бити**. // *у знач. прикм.*

ПОЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Док. до **жува́ти** 1. 2. *перех. і неперех.* Жувати якийсь час. // Взявши що-небудь у зуби, зробити кілька жувальних рухів. // *у сполуч. зі сл.* г у б а м и, р о т о м. Зробити кілька рухів губами, ротом, як під час жування.

ПОЖУ́ЖМИТИ, -млю, -миш; *мн.* пожу́жмлять; *перех.*, *рідко.* Док. до **жу́жмити**. *Пожужмити білизну.*

ПОЖУЇ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *заст.* Жуїрувати якийсь час.

ПОЖУРИ́ТИ, -журю́, -жу́риш, *док.*, *перех.* Засмутити чим-небудь усіх чи багатьох; позасмучувати.

ПОЖУРИ́ТИСЯ, -журю́ся, -жу́ришся, *док.* 1. Засмутитися з яких-небудь причин (про всіх чи багатьох); позасмучуватися. 2. Журитися якийсь час. // *безос.* 3. *за ким.* Сумувати, тужити якийсь час через відсутність, утрату кого-небудь. 4. *ким, чим, над ким – чим.* Сумувати з приводу чого-небудь якийсь час.

ПОЖУ́ХЛИЙ, -а, -е. Який утратив блиск, яскравість, потьмянів (про барви, тони). // Який утратив свіжість, висох (про траву, листя і т. ін.).

ПОЖУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **пожу́хлий**.

ПОЖУ́ХНУТИ, -не, *док.* Утратити блиск, яскравість, потьмяніти (про барви, тони). // Утратити свіжість, висохнути (про траву, листя і т. ін.).

ПОЗ *див.* **повз**.

ПО́ЗА[1], -и, *ж.* 1. Положення тіла людини або тварини. // Положення, що його спеціально приймає той, кого малюють або фотографують. *Прибирати позу.* ** **Патологі́чна по́за** – поза людини, яка спостерігається при деяких патологічних станах. 2. Частина танцювального руху. 3. *перен.* Нещира поведінка; хизування, рисовка. *Ставати в позу.*

ПО́ЗА[2], *прийм.*, *із знах. і оруд. в.* 1. Указує на предмет, місце і т. ін.: а) позад, по другий бік яких спрямована дія (*знах. в.*). *Пройти поза двері*; б) повз які, мимо яких спрямована дія (*знах. в.*); в) за межі яких спрямована дія (*знах. в.*); г) позад, по інший бік яких хто-, що-небудь є, міститься, перебуває (*знах. і оруд. в.*); ґ) за межами яких хто-, що-небудь є, міститься, перебуває (*оруд. в.*). // *у сполуч. зі сл.* с а д и т и, р о з с а д ж у в а т и, с и д і т и *і т. ін.* Указує на предмет, біля якого хто-небудь розміщується для виконання певної дії або хтось перебуває, роблячи щось (*знах. і оруд. в.*). 2. *з оруд. в.* Указує на місце дії, яка відбувається: а) по інший бік предмета, за чим-небудь; б) позад кого-, чого-небудь; в) за межами чого-небудь. 3. *з оруд. в.* Указує на особу, предмет і т. ін., слідом за якими хто-небудь іде, щось рухається. 4. *з оруд. в.* Указує на існування, наявність кого-, чого-небудь або перебування когось за межами того, що названо іменником (займенником). 5. *з оруд. в.* Указує на те, що назване іменником виключається; крім чого-небудь. // Без чого-небудь. 6. *з оруд. в.* Указує на можливість існування чого-небудь за умови, що назване іменником відсутнє, не існує. 7. *з оруд. в.* Указує на перевищення якої-небудь міри, норми, на вихід за межі чогось, понад щось. 8. *з оруд. в.* Указує на те, що дія відбувається всупе-

реч, наперекір тому, що назване іменником, або незалежно від нього. 9. *з оруд. в.* Указує на предмет, за межі якого поширюється дія. 10. *із знах. в.* Указує на певний час перед чим-небудь.

ПОЗААКО́РДОВИЙ, *муз.* -а, -е. Який не входить до складу акорду. ** **Позааку́рдові то́ни** – звуки будь-якого голосу в багатоголосній музиці, які не входять до складу акорду.

ПОЗААТМОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Який перебуває, розташовується, відбувається і т. ін. за земною атмосферою, вище неї. ** **Позаатмосфе́рна астроно́мія** – розділ астрономії, який веде дослідження за допомогою апаратури, встановленої на супутниках і космічних ракетах, в умовах, коли атмосфера не заважає.

ПОЗАБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Забавити всіх чи багатьох. 2. Забавляти якийсь час.

ПОЗАБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.* Забавлятися якийсь час.

ПОЗАБАЛА́НСОВИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється поза балансом. ** **Позабала́нсовий оборо́т**, *бірж.* – купівля-продаж цінних паперів через посередницькі фірми, минаючи фондову біржу. **Позабала́нсові раху́нки**: у бухгалтерському обліку банку – рахунки, на яких враховуються цінності, що не відносяться до його активів. **Позаоборо́тні акти́ви** – власні кошти фірм, вилучені ними з господарчого обороту, але відображені у бухгалтерському балансі.

ПОЗАБЕ́ЙКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *діал.* Забейкатися (про всіх чи багатьох; у багатьох місцях).

ПОЗАБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позабива́ти**. // **позаби́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Ударами забити, заглибити, увігнати в щось (усе чи багато чого-небудь). 2. Прибивши дошки, щити і т. ін. цвяхами або вставивши, уткнувши, всунувши що-небудь, закрити отвори, проходи тощо. 3. Заповнити чимсь усе чи багато чого-небудь. // Засмітити, закупорити собою все чи багато чого-небудь. // *безос.* 4. Позбавити життя, убити всіх чи багатьох. ** **Козла́ позабива́ти** – грати у доміно якийсь час.

ПОЗАБИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Залізти, сховатися куди-небудь (про всіх чи багатьох). // Проникнути, потрапити кудись, у що-небудь (про все чи багато чогось; у багатьох місцях). 2. Зайти, заїхати куди-небудь далеко; опинитися десь (про всіх чи багатьох). 3. Засмітитися, закупоритися чимсь (про все або багато чого-небудь). 4. Ударившись об що-небудь, відчути біль; забитися (про всіх чи багатьох). 5. Загинути, убитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позабира́ти**. // **позаби́рано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Взяти собі, із собою все чи багато чого-небудь. // Схопивши, охопивши рукою (руками або якимсь знаряддям), узяти все чи багато чого-небудь. 2. Повести, повезти з собою, до себе всіх чи багатьох. 3. Насильно взяти, відняти в когось усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 4. *розм.* Заарештувати, затримати (всіх або багатьох).

ПОЗАБИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Проникнути, зайти, залізти куди-небудь (про всіх чи багатьох). 2. Піти, поїхати звідкись, куди-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗАБІГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Забігти куди-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗАБІРЖОВИ́Й, -а́, -е́. Який здійснюється поза біржею. ** **Позабіржова́ торгі́вля** – операції з купівлі-продажу цінних паперів, здійснені через торговців цінними паперами не на фондовій біржі.

ПОЗАБЛО́КОВИЙ, -а, -е. Не зв'язаний з участю в існуючих військових, політичних і т. ін. блоках, що виключає таку участь.

ПОЗАБЛО́КОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **позабло́ковий**.

ПОЗАБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Забовтати (гряззю, водою і т. ін.) все чи багато чого-небудь.

ПОЗАБО́ВТУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.*, *розм.* Забовтатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАБОЛО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаболо́чувати**.

ПОЗАБОЛО́ЧУВАТИ, -ує, -уємо, -уєте, *док.*, *перех.* 1. Перетворити в болото дороги, шляхи, місцевість і т. ін. // Заболотити дорогу, шлях, місцевість і т. ін. в багатьох місцях. 2. *розм.* Забруднити, забризкати болотом (у 2 знач.) все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАБОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Перетворитися в болото; покритися болотами (про дороги, шляхи, місцевість і т. ін.). 2. *розм.* Забруднитися, забризкатися болотом (у 2 знач.) (про всіх чи багатьох).

ПОЗАБРИ́ЗКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позабри́зкувати**.

ПОЗАБРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Забризкати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, у багатьох місцях. // *у що.* Покривши бризками, забруднити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАБРИ́ЗКУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Забризкатися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗАБРІ́ХУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *розм.* Забрехатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАБРО́ДЖУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.*, *перех.*, *розм.* Забродити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАБРУ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Забруднити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАБРЬО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Забрьохати усіх або багатьох.

ПОЗАБРЬО́ХУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *розм.* Забрьохатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *також із спол.* **що, де, як** *і т. ін.* 1. Перестати пам'ятати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. // Розучитися робити що-небудь. 2. Стати байдужим до всіх чи багатьох, усього чи багато чого-небудь; перестати думати про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. // Втратити стосунки, зв'язки з ким-небудь, відцуратися когонебудь. 3. Не взяти з собою, залишити через неуважність усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАБУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **позабува́ти** 1. 2. Поступово зникнути з пам'яті, з думок (про все чи багато чого-небудь). 3. Не взяти з собою, залишити через неуважність усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Забудувати яку-небудь ділянку (або які-небудь ділянки) цілком або в багатьох місцях.

ПОЗАБУ́ТИ, -у́ду, -у́деш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **забу́ти** 1, 2, 4.

ПОЗАБУ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позабу́ти**.

ПОЗАБУ́ТИСЯ, -у́дуся, -у́дешся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **забу́тися** 1, 5.

ПОЗАБЮДЖЕ́ТНИЙ, -а, -е. Якого беруть не з бюджету, а з інших фінансових джерел. *Позабюджетні кошти.*

ПОЗАВА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позава́лювати**.

ПОЗАВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Завалити, заповнити чимсь усе чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. 2. Обвалюючи або розламуючи, зруйнувати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАВА́ЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. Упасти, обвалитися, руйнуючись (про все чи багато чого- небудь). // Зруйнуватися, обвалитися, засипаючись. 2. Запасти, ввалитися (про все чи багато чого-небудь). 3. *фам.* Укластися, лягти де-небудь (про всіх чи багатьох). 4. *перен.* Зазнати невдачі, провалу в чому-небудь (перев. на екзаменах) (про всіх чи багатьох).

ПОЗАВГОРІ́ДНО, *присл.*, *діал.* 1. *у сполуч. зі сл.* **іти, піти, їхати** *і т. ін.* Кружним шляхом, стороною; городами, а не вулицею. 2. *у сполуч. зі сл.* **говорити, казати** *і т. ін.*, *перен.* Не прямо; натяками.

ПОЗАВДАВА́ТИ, -аю́, -ає́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* Примусово віддати, заслати куди-небудь усіх чи багатьох.

ПОЗАВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Змінити напрямок руху, зробити поворот (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. *перех.* Спрямувати рух кого-, чого-небудь в інший бік, назад і т. ін., повернути всіх чи багатьох, усе чи багато чогось. // Повернути, зігнати до табуна, череди (корів, овець і т. ін.), не дати їм відійти за межі пасовиська тощо. 3. *перех.* Загнувши, підняти, зсунути все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАВЕРТА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Завернутися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАВИ́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позавива́ти**[2].

ПОЗАВИ́ВАНИЙ[2], -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позавива́ти**[3].

ПОЗАВИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *неперех.* Завивати (*див.* **завива́ти**[1] 1) якийсь час.

ПОЗАВИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Завити (волосся, кучері і т. ін.).

ПОЗАВИВА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Завинути всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; пообмотувати.

ПОЗА́ВИДІТИ, -джу, -диш, *док.*, *діал.* Позаздрити.

ПОЗАВИ́ДУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **завидува́ти**.

ПОЗАВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Який виходить за межі виробничого процесу, виробничих стосунків. ** **Позавиробни́чі ви́трати** – витрати, пов'язані з реалізацією виробленої продукції, яка входить у повну собівартість продукції. **Позавиробни́чі опера́ції** – закупівля та збут будь-яких товарів, які не є ресурсами або результатом поточного виробництва.

ПОЗАВИСА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Зачепившись за що-небудь, тримаючись на чомусь, повиснути (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. Затриматися, повиснути в повітрі, у просторі над землею (про багатьох птахів, комах і т. ін.). 3. *чим.* Закритися чим-небудь у багатьох місцях.

ПОЗАВІВА́ТИ, -а́є, *док.*, *перех.* Засипати, занести снігом, піском і т. ін. всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗАВІ́ДОМЧИЙ, -а, -е. Який не входить до структури відомств, знаходиться поза нею.

ПОЗАВІЙСЬКО́ВИЙ, -а, -е. Який перебуває поза збройними силами, не маючи з ними стосунку.

ПОЗАВІЙСЬКОВИ́К, -а́, *ч.* Той, кого зняли з військового обліку, який непридатний для військової служби.

ПОЗАВІ́РЧУВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаві́рчувати**.

ПОЗАВІ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Пообмотувати.

ПОЗАВІ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Заочний.

ПОЗАВІ́ЧНО, *діал.* Присл. до **позаві́чний**.

ПОЗАВІ́ШУВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаві́шувати**[1].

ПОЗАВІ́ШУВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаві́шувати**[2].

ПОЗАВІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Закрити все чи багато чого-небудь, завісивши чимсь.

ПОЗАВІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Завішати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАВІ́ЮВАТИ, -ює, *док.*, *перех.* Завіяти (у 3 знач.) всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. // *безос.*

ПОЗАВМИРА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Застигнути на місці, припинити будь-які рухи (про всіх чи багатьох). // Заціпеніти від сильних переживань, почуттів. 2. Перестати діяти, рухатися (про все чи багато чого-небудь); зупинитися. 3. *заст.*, *рідко.* Вмерти, загинути (про живі істоти, квіти і т. ін.).

ПОЗАВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Завести, привести або відвести куди-небудь усіх чи багатьох. 2. *розм.* Збудувати, відкрити, заснувати багато закладів, установ, підприємств і т. ін. // Придбати, дістати що-небудь потрібне для господарства, для життя і т. ін. // Знайти собі друзів, знайомих і т. ін. // Налагодити, зав'язати з багатьма (знайомства, дружбу і т. ін.). 3. Запровадити, ввести, встановити; зробити звичайними чи обов'язковими для всіх чи багатьох (закони, порядки, звичаї і т. ін.). 4. Почати, затіяти що-небудь (про всіх чи багатьох). 5. Почати вести (альбоми, щоденники і т. ін.). 6. Привести в дію (механізми, мотори і т. ін.).

ПОЗАВО́ДИТИСЯ, -иться, -имося, -итеся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* З'явитися, завестися де-небудь, у чомусь (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; у багатьох місцях). 2. *чим*, *розм.* Придбати, дістати все чи багато чого-небудь для власного користування. 3. *тільки* 3 *ос.* Встановитися, утвердитися в багатьох місцях (про порядки, звичаї і т. ін.). 4. *розм.* Почати, затіяти з ким-небудь бійку, сварку (про всіх чи багатьох). 5. Почати діяти внаслідок заведення, пуску відповідної системи (про механізми, мотори і т. ін.).

ПОЗАВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *док.*, *перех.* 1. Завезти всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь далеко або не туди, куди потрібно. // Забрати з собою все чи багато чого-небудь, виїхавши кудись. 2. Доставити, привезти куди-небудь усе чи багато чогось, усіх чи багатьох.

ПОЗАВОЙО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Завоювати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАВОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Заворожити усіх або багатьох.

ПОЗА́ВТРА, *присл.* У день, який настане після завтрашнього; через день від сьогодні; післязавтра. // У недалекому майбутньому; скоро.

ПОЗА́ВТРАШНІЙ, -я, -є. Який буде, відбудеться, здійсниться і т. ін. позавтра, через день від сьогодні; післязавтрашній.

ПОЗА́ВТРИЙ, -а, -е, *діал.* Позавтрашній.

ПОЗА́ВТРОМУ, *розм.*, **ПОЗА́ВТРЬОМУ**, *діал.*, *присл.* Те саме, що **поза́втра**.

ПОЗА́ВТРУ, *присл.*, *діал.* Позавтра.

ПОЗА́ВТРЬОМУ *див.* **поза́втрому**.

ПОЗА́ВУШ, **ПОЗА́УШ**, *присл.*, *розм.* По вуху, поза вухо, за вухом.

ПОЗА́ВУШНИК, **ПОЗА́УШНИК**, -а, *ч*, *діал.* Ляпас.

ПОЗАВЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОЗАУ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Завчити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАВЧО́РА, *присл.* У день, який передує вчорашньому; напередодні вчорашнього дня, два дні тому. // У недалекому минулому, не дуже давно, донедавна.

ПОЗАВЧОРА́ШНІЙ, -я, -є. Який був, відбувався, виготовлявся і т. ін. позавчора, два дні тому. // *у знач. ім.* **позавчора́шнє**, -нього, *с.* Те, що було, відбувалось, мало місце і т. ін. позавчора, два дні тому.

ПОЗАВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позав'я́зувати**.

ПОЗАВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Закріпити вузлом, петлею, бантом і т. ін., зав'язати (все чи багато чого-небудь). // Упакувавши, ув'язавши в що-небудь усе чи багато чогось, скріпити, стягти кінці вузлом. // Наділи, пов'язати всім або багатьом хустки, пов'язки і т. ін. *Позав'язувати роти.* 2. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Закласти, заснувати (гуртки, товариства і т. ін.). 3. Дати зародки, утворити зав'язь плодів, насіння).

ПОЗАВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Закріпитися, отягнутися зав'язуванням, зав'язатися (про все чи багато чого-небудь). 2. Пов'язатися хустками, рушниками і т. ін.

ПОЗАГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *перех.* Док. до **зага́дувати**.

ПОЗАГАЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який перебуває, розташований, відбувається і т. ін. за межами Галактики. ** **Позагалакти́чні тума́нності** – зоряні системи, подібні до Молочного (Чумацького) Шляху, розміщені далеко за його межами.

ПОЗАГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОЗАГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Примусити всіх чи багатьох увійти куди-небудь, у щось. 2. Загнати кудись далеко всіх чи багатьох. // *безос.* 3. Виснажити, замучити до повної знемоги швидкою і довгою їздою (коней), гонитвою (дичину). 4. *розм.* Глибоко застромити, вбити в що-небудь з розгону, з силою все чи багато чогось. 5. *фам.* Продати, збути все чи багато чого-небудь.

ПОЗАГА́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Загарбати

все чи багато чого-небудь.

ПОЗАГАРТÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Загартувати (у 1 знач.) все чи багато чого-небудь. 2. *перен.* Зробити фізично або морально стійкими, міцними, витривалими всіх чи багатьох.

ПОЗАГÁЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Загатити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Загвинтити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАГИ́ДЖУВАТИ, -джую, -джуєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Загидити, забруднити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАГИНÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Загнути все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. // Надати чому-небудь вигнутої, загнутої форми.

ПОЗАГИНÁТИСЯ, -áється, *док.* Загнутися (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗАГЛУШÁТИ, -áю, -áєш *і* **ПОЗАГЛУ́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Заглушити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАГЛУ́ШУВАТИ *див.* **позаглушáти.**

ПОЗАГЛЯДÁТИ, -áю, -áєш, *док.* Заглядати якийсь час.

ПОЗАГНИВÁТИ, -áє, *док.* Загнити (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАГНИВÁТИСЯ, -áється, *док.* Те саме, що **позагнивáти.**

ПОЗАГНУ́ЗДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позагну́здувати.**

ПОЗАГНУ́ЗДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Загнуздати всіх чи багатьох (коней, волів і т. ін.). 2. *перен.* Підкорити своїй волі, приборкати всіх чи багатьох (людей).

ПОЗАГÓНИТИ *див.* **позаганяти.**

ПОЗАГОРÁТИ *див.* **позагоря́ти.**

ПОЗАГОРÓДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Загородити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗАГÓРТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позагортáти.**

ПОЗАГОРТÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Обгорнути чим-небудь, замотати в щось усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. 2. Загнути, заломивши краї, кінці чого-небудь (догори, назад і т. ін.) у багатьох місцях. 3. Загорнути на собі поли одягу (про всіх чи багатьох). 4. Засипати, закидати чим-небудь усе чи багато чогось (ями, борозни і т. ін.).

ПОЗАГОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, **ПОЗАГОРÁТИ**, -áю, -áєш, *док.* 1. Загоряти якийсь час. 2. Набути засмаги, стати смаглявим під дією сонячного проміння (про всіх чи багатьох).

ПОЗАГОРЯ́ТИСЯ, -я́ються, *док.* Загорітися (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАГÓСТРЮВАТИ, -юю, -юєш. 1. Док. до **загóстрювати.** 2. Загострити усе або багато чого-небудь.

ПОЗАГÓЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позагóювати.**

ПОЗАГÓЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Загоїти все чи багато чого-небудь.

ПОЗАГÓЮВАТИСЯ, -юються, *док.* Загоїтися (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАГРАБÁСТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Заграбастати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАГРИЗÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Загризти всіх чи багатьох. 2. *перен.* Замучити всіх чи багатьох, набриднути докорами, лайкою всім або багатьом.

ПОЗАГРІБÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Загребти, зібрати в одне місце, в купу все чи багато чого-небудь. *Позагрібати листя в саду.* 2. *перен.*, *розм.* Загарбати, привласнити все чи багато чого-небудь. 3. Гребучи, закопати, засипати, загорнути чим-небудь усе чи багато чогось; прот. п о в и г р і б а т и.

ПОЗАГРУЗÁТИ, -áємо, -áєте, *док.* 1. Застрягнути, зав'язнути в якій-небудь густій, сипкій масі (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 2. *розм.* Глибоко зануритися, опуститися кудись, ледве видніючись, визирати звідти (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАГУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Загубити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАГУСÁТИ, -áє, *док.* Загуснути (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗÁД[1], *присл.* Ззаду, за ким-, чим-небудь.

ПОЗÁД[2], *прийм. з род. в.* 1. Указує на предмет, особу, ззаду яких, на певній відстані від яких відбувається дія. 2. Указує на предмет, особу: а) за якими, по інший бік яких хто-, що-небудь перебуває, знаходиться або щось розміщене; б) за які, по інший бік яких спрямовано дію.

ПОЗАДАВÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *док.*, *розм.* Задаватися якийсь час.

ПОЗАДÁВНІЙ, -я, -є. Дуже давній, давнющий. ** **З позадáвнього-дáвна**, *розм.* – з незапам'ятних часів, з давніх-давен.

ПОЗÁДДЯ, -я, *с. і* **ПÓЗАДЬ**, -і, *ж.*, *зах.* Те саме, що **пóслід** 2.

ПОЗАДИНÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Вставити дно.

ПОЗАДИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позадирáти.**

ПОЗАДИРÁТИ, -áємо, -áєте, *док.*, *перех.* Піднести, підняти вгору що-небудь у великій кількості.

ПОЗАДИРÁТИСЯ, -áється, *док.* Задертися догори (про що-небудь не одне або велику кількість чогось).

ПОЗАДИХÁТИСЯ, -áється, -áємося, -áєтеся, *док.* Задихнутися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАДІВÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Задіти кудись усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАДКУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. Піти, полізти і т. ін. куди-небудь задом наперед, назад. // Податися назад (від несподіванки, злякавшись кого-, чого-небудь і т. ін.). // Відступити в бою, на війні. 2. *перен.* Відмовитися від своїх думок, слів, намірів, обіцянок.

ПОЗÁДНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **зáдній.**

ПОЗАДОВОЛЬНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Задовольнити усіх чи багатьох.

ПОЗАДОГОВІ́РНИЙ, -а, -е. Який не охоплений умовами договору, виходить за його межі.

ПОЗАДРИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *фам.* Задрипати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАДРИ́ПУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *фам.* Задрипатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАДРІ́ПУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *фам.* Те саме, що **позадри́пуватися.**

ПОЗÁДУ[1], *присл.* 1. Ззаду, за ким-, чим-небудь, на деякій відстані від когось, чогось. // Услід за ким-, чим-небудь; прот. п о п е р е д у. // За спиною в кого-небудь. // На одному з кінців чого-небудь (на противагу тому, що попереду). 2. У минулому.

ПОЗÁДУ[2], *прийм. з род. в.* Уживається при вказуванні на предмет, особу, на певній відстані від яких відбувається дія.

ПОЗАДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Задумати зробити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАДУ́МУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Задуматися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАДУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Задурити всіх чи багатьох. *Позадурювати голови.*

ПОЗАДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Задушити всіх чи багатьох.

ПÓЗАДЬ *див.* **позáддя.**

ПÓЗАДЬ, -і, *ж.*, *зах.* Послід[2] 1.

ПОЗАЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Не зв'язаний з економікою, з власністю на засоби виробництва. ** **Позаекономі́чний при́мус** – примус до праці, що ґрунтується на особистій залежності працівника від експлуататора.

ПОЗАЕСТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Не зв'язаний із сприйняттям, оцінкою прекрасного.

ПОЗАЄВРОПÉЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Який розміщений, перебуває поза Європою, за її географічними межами. 2. Який не входить до всеєвропейських наддержавних інституцій.

ПОЗАЖИВÁТИ, -áє, *док.* Зажити, загоїтися (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАЖУ́РЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Зажуритися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАЗАКÓННИЙ, -а, -е. 1. Який не стосується якогось закону, не є в його компетенції. 2. Який поставив себе поза законом, порушив його, вчинив злочин; незаконний, протизаконний.

ПОЗÁЗДРИТИ, -рю, -риш. Док. до **зáздрити.**

ПОЗÁЗДРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *розм.* Док. до **зáздритися.**

ПОЗАЗЕМНИЙ, -á, -é. Стос. до об'єктів, розташованих поза Землею, до космосу; до того, що знаходиться, що відбувається на інших планетах, у космічному просторі. *Позаземні мікроорганізми. Позаземні цивілізації.*

ПОЗАЗИВÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Зазвати всіх чи багатьох.

ПОЗАЗНАВÁТИСЯ[1], -аємóся, -аєтéся, *док.* 1. Зазнатися (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Зазнаватися якийсь час.

ПОЗАЗНАВÁТИСЯ[2], -аємóся, -аєтéся, *док.*, *діал.* Познайомитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАЗНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Позавчорашній.

ПОЗÁЗНОЧІ, *присл.*, *зах.* Позавчора.

ПОЗАЗУ́БРЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зазубрити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАЇДÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Загризти до смерті всіх чи багатьох. // Часто й дуже кусати, жалити (про комах). 2. *перен.* Замучити докорами, лайкою і т. ін. всіх чи багатьох. 3. *чим і без додатка.* З'їсти що-небудь після чогось випитого або іншої страви (про всіх чи багатьох). 4. *перев. безос.* Зачепити, стиснути, перешкоджаючи вільному рухові (багатьох предметів). 5. *діал.* З'їсти все чи багато чого-небудь.

ПОЗАЇДÁТИСЯ, -áємося, -áєтеся, *док.*, *розм.* 1. Заїстися чим-небудь (про всіх чи багатьох). 2. *тільки 3 ос.* Проникнути в середину, в глиб чого-небудь, в'їстися в щось (про все чи багато чого-небудь). 3. *розм.* Посваритися, перегризтися, створити напружені стосунки з кимось (про всіх чи багатьох). *Позаїдатися з сусідами.* 4. *розм.* Запаніти, стати пихатим, зарозумілим (про всіх чи багатьох).

ПОЗАЇЖДЖÁТИ[1], -áємо, -áєте *і* **ПОЗАЇ́ЗДИТИ**, -имó, -итé, *док.*, *неперех.* Заїхати куди-небудь (про всіх чи багатьох, усе чи багато *Позаїжджати далеко.*

ПОЗАЇЖДЖÁТИ[2], -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Заїздити, замучити, виснажити їздою всіх чи багатьох.

ПОЗАЇ́ЗДИТИ *див.* **позаїжджáти**[1].

ПОЗАЙМÁНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаймáти.**

ПОЗАЙМÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Узяти, обрати для користування, закріпити за собою або за ким-небудь усе чи багато чогось. 2. Заповнити собою все чи багато чого-небудь (площу, ділянку, простір, місце і т. ін.). 3. Зайняти всіх чи багатьох корів, гусей і т. ін.

ПОЗАКÁЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позакáчувати.**

ПОЗАКÁЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Закачати (рукави, холоші і т. ін.). 2. *тільки 3 ос.*, *одн.*, *перев. безос.* Викликати запаморочення, нудоту в усіх чи багатьох (качкою на нерівній дорозі, на хвилях). 3. *тех.* Позаповнювати помпуванням газами, рідинами, сипкими матеріалами резервуари, балони тощо.

ПОЗАКВІ́ТЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаквíтчувати** і **позаквíтчуватися.**

ПОЗАКВІ́ТЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Заквітчати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАКВІ́ТЧУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Заквітчатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАКИ́ДАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позакидáти**[1].

ПОЗАКИ́ДАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позакидáти**[2].

ПОЗАКИДÁТИ[1], -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Закидати чим-небудь усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. // *безос.*

ПОЗАКИДÁТИ[2], -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Закинути кудись усе чи багато чого-небудь. // Викинути як непотрібне. 2. Різким рухом підняти вгору, відкинути, відвести назад, убік (голови, руки, ноги і т. ін.) (перев. про всіх чи багатьох). 3. Припинити займатися чимсь, закинути, забути все чи багато чого-небудь. 4. *розм.* Помістити в яке-небудь приміщення для відгодовування (свійських птахів, тварин) (усіх чи багатьох).

ПОЗАКИПÁТИ, -áє, *док.* 1. Нагрівшись, закипіти (про все чи багато чого-небудь). 2. *розм.* Перетворитися в згусток (у багатьох місцях) (про кров).

ПОЗАКИСÁТИ, -áє, -áємо, -áєте, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Скиснути внаслідок бродіння (про все чи багато чого-небудь). 2. *перен.* Втратити енергію, бадьорість, стати бездіяльним (про всіх чи багатьох). 3. *розм.* Покритися виділеннями при запаленні, пошкодженні і т. ін. (про очі).

ПОЗАКІ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Закінчити за кілька заходів, у різний час (усе чи багато чого-небудь; про всіх чи багатьох).

ПОЗАКІСТКОВИЙ, -á, -é, *анат.* Який розміщений поза кістковою тканиною, зовні кістки.

ПОЗАКЛАДÁТИ, -áю, -áєш, *док.* 1. *перех.* Покласти, засунути куди-небудь, за щось усе чи багато чого-небудь. 2. *перех.* Заповнити чим-небудь отвори, заглибини, пустий простір і т. ін. скрізь або в багатьох місцях. // Наклавши чогось, закрити все чи багато чого-небудь. 3. *перех.* Замкнути з допомогою засува, палиці і т. ін. або заставити чимсь усе чи багато чого-небудь. 4. *перех. і неперех.*, *безос.*, *розм.* Про хворобливе відчуття заповненості в грудях, вухах, носі. ** **Позакладáло** *кому*, *безос.*, *вульг.* – хто-небудь перестав чути, оглух. 5. *перех.* Почати будувати все чи багато чого-небудь. 6. *перех.* Віддати все чи багато чого-небудь у заклад за позичені гроші і т. ін.

ПОЗАКЛÁДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позакладáти.**

ПОЗАКЛÁСНИЙ, -а, -е. Який проходить, здійснюється, відбувається не в класі, не під час класних занять. // Вільний від занять у класі.

ПОЗАКЛÁСОВИЙ, -а, -е. Не пов'язаний із суспільними класами, який не виражає інтересів якого-небудь класу.

ПОЗАКЛÁСОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **позаклáсовий.**

ПОЗАКЛÉЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаклéювати.**

ПОЗАКЛÉЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Заклеїти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАКЛИКÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Закликати всіх чи багатьох. *Позакликати гостей.*

ПОЗАКЛИНÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Заклясти всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е. Який існує, міститься, розташований, відбувається і т. ін. за межами клітини. *Позаклітинні форми життя.*

ПОЗАКЛЬÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Заклювати всіх чи багатьох.

ПОЗАКЛЯКÁТИ, -áємо, -áєте, *док.* Заклякнути (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗАКÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Закувати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАКОЛИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Заколисати всіх чи багатьох.

ПОЗАКОЛИ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Заколихати всіх чи багатьох.

ПОЗАКÓЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Заколоти всіх чи багатьох.

ПОЗАКÓНКУРСНИЙ, -а, -е. Який не бере участі в конкурсі, не пов'язаний з його умовами, але показаний, здійснюваний під час конкурсу. *Позаконкурсна програма фестивалю.*

ПОЗАКÓПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позакóпувати.**

ПОЗАКÓПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Закопати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАКОРЕНÉВИЙ, -а, -е. Який здійснюється через листя, стовбур і т. ін., відбувається за межами кореневої системи рослини.

ПОЗАКОРЕНÉВО. Присл. до **позакоренéвий.**

ПОЗАКÓХУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Закохатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАКÓЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позакóчувати.** // *у знач. прикм.*

ПОЗАКÓЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Закотити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАКÓЧУВАТИСЯ, -уються, *док.* 1. Закотитися кудись (про все чи багато чого-небудь). 2. Загорнутися назовні; підгорнувшись, посунутися вище; засукатися (про краї одягу).

ПОЗАКОШТÓРИСНИЙ, -а, -е. Не передбачений кош-

торисом, не введений у кошторис.

ПОЗАКРАДА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Закрастися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАКРА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Закрасити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Закреслити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позакрива́ти**. 2. *у знач. прикм., рідко.* Те саме, що **закри́тий** 3.

ПОЗАКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Загородити, затулити і т. ін. все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Скласти, стулити все чи багато чого-небудь, що розкрите, розгорнуте. 3. *перен.* Припинити діяльність усіх чи багатьох, заборонити все чи багато чого-небудь. *Позакривати школи.*

ПОЗАКРИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Накрити себе, прикритися чим-небудь (про всіх чи багатьох). // Затулити (перев. руками) голову, очі, обличчя. 2. Згорнутися, стулитися (про все чи багато чого-небудь, що розкрите, розгорнуте).

ПОЗАКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позакру́чувати**. 2. *у знач. прикм.* Який має вигляд спіралі.

ПОЗАКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Загвинтивши, закрутити все чи багато чого-небудь. *Позакручувати крани.* 2. Обвивши, зав'язати навколо чогось або намотати на щось усе чи багато чого-небудь. 3. Звити джгутом, зав'язати у вузол усе чи багато чого-небудь. // Завити вуса, волосся і т. ін.

ПОЗАКРУ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *док.* 1. Скрутитися, завитися кільцями, загнутися на кінці (про все чи багато чого-небудь). 2. Загвинтитися (про все чи багато чого-небудь). 3. *розм.* Пов'язатися, запнутися чим-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗАКУ́ПЛЮВАТИ *див.* **позакупо́вувати**.

ПОЗАКУПЛЯ́ТИ *див.* **позакупо́вувати**.

ПОЗАКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і розм.* **ПОЗАКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і* **ПОЗАКУ́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* Закупити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* 1. *перех.* Покрити пилом, запорошити все чи багато чого-небудь. 2. *перех. і неперех.* Запаливши (люльки, цигарки і т. ін.), почати курити (про всіх чи багатьох).

ПОЗАКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Закутати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. 2. *перен.* Щільно оповити, закрити, затягнути, роблячи невидимим усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох (про млу, туман, хмари і т. ін.).

ПОЗАКУ́ТУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Закутатись (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАЛА́ГОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Залагодити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАЛА́ЗИТИ, -ить, -имо, -ите *і* **ПОЗАЛІЗА́ТИ**, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Залізти, забратися куди-небудь (про всіх чи багатьох). 2. Зайти, протискуючись, або заповзти (про всіх чи багатьох). 3. Розміститися в середині чого-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗАЛА́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позала́тувати**. // *у знач. прикм.*

ПОЗАЛА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Залатати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАЛАШТУНКО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **залаштунко́вий**; закулісний.

ПОЗАЛЕГЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться поза легенями.

ПОЗАЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Залежатися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАЛЕ́ТІСЬ, *присл., зах.* Позаторік.

ПОЗАЛИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позалива́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОЗАЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Залити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, у багатьох місцях. // *безос.* 2. Облити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Зализати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАЛИПА́ТИ, -а́є, *док.* Залипнути (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАЛИЦЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.* Залицятися якийсь час.

ПОЗАЛИЧКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., буд.* Заличкувати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАЛИША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Залишити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАЛИША́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Залишитися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. Не змінити свого стану, не змінитися (про всіх чи багатьох). 3. Зберегтися, уціліти, не зникнути (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 4. Залишитися без кого-, чого-небудь, втратити когось, щось (про всіх чи багатьох).

ПОЗАЛІЗА́ТИ *див.* **позала́зити**.

ПОЗАЛІКАРНЯ́НИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється поза межами лікарні.

ПОЗАЛІКО́ВУВАТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Залікувати все чи багато чого-небудь. 2. *розм.* Неправильно лікуючи, довести до смерті всіх чи багатьох.

ПОЗАЛІКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *док.* Залікуватися (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАЛІМІ́ТНИЙ, -а, -е. Який не входить у ліміт, іде понад ліміт. *Позалімітні затрати.*

ПОЗАЛІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позалі́плювати**.

ПОЗАЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Заліпити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАЛІТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Залетіти далеко або здійнятися дуже високо (про всіх чи багато птахів, комах та ін.). 2. *перен., розм.* Заскочити, забігти куди-небудь на якийсь час (про всіх чи багатьох).

ПОЗАЛІТЕРАТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який характеризується відступами від літературної мовної норми. 2. Який знаходиться поза літературою, літературного процесу, літературної діяльності.

ПОЗАЛІ́ТІСЬ, *присл., діал.* Позаторік.

ПОЗАЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який не ґрунтується на логічних міркуваннях, законах мислення, що не відповідає їм. *Позалогічні методи.*

ПОЗАЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш. Док. до **зало́млювати**.

ПОЗАЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Залучити всіх чи багатьох.

ПОЗАЛЯГА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Залягти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗАЛЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Залякати всіх чи багатьох.

ПОЗАЛЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Заляпати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, у багатьох місцях.

ПОЗАЛЯ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Заляпатися (про всіх чи багатьох; у багатьох місцях).

ПОЗАМА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позама́зувати**. // **позама́зувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Замазати все чи багато чого-небудь, скрізь, або в багатьох місцях. 2. Забруднити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАМА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Замазатися (про всіх чи багатьох; у багатьох місцях).

ПОЗАМАЙДА́НЧИКОВИЙ, -а, -е. Який служить для функціонування об'єкта, що будується, і який знаходиться за межами території забудови. *Позамайданчикова лінія зв'язку.*

ПОЗАМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Замалювати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗАМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Заманити всіх чи багатьох.

ПОЗАМА́ТКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться поза маткою. ** **Позама́ткова ваѓітність** – розвиток заплідненої яйцеклітини поза маткою.

ПОЗАМЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який міститься, відбувається, пролягає і т. ін. поза (за) межами чого-небудь.

ПОЗАМЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який знаходиться поза мережою.

ПОЗАМЕРЗА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Замерзнути (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях). 2. Змерзнути (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який знаходиться не в метричній системі і має інші величини й розмірності.

ПОЗАМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Замити все чи багато чого-небудь. *Позамивати рани.*

ПОЗАМИВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Замитися (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗАМИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позамика́ти**.

ПОЗАМИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОЗАМИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Замкнути, зачинити на замок, ключ, засув і т. ін. все чи багато чого-небудь. 2. Зачинити в приміщенні, замкнувши всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАМИКА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся *і рідко* **ПОЗАМИ́КУВАТИСЯ**, -ується, -уємося, уєтеся, *док.* 1. Стати замкнутим, зачиненим на замок, ключ, засув і т. ін. (про все чи багато чого-небудь). 2. Зачинитися в приміщенні, замкнувшись (про всіх чи багатьох). 3. *розм.* Те саме, що **позамика́ти** 1.

ПОЗАМИ́КУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позами́кувати**. // **позами́кувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАМИ́КУВАТИ *див.* **позамика́ти**.

ПОЗАМИ́КУВАТИСЯ *див.* **позамика́тися**.

ПОЗАМИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш. Док. до **зами́лювати**.

ПОЗАМИНУ́ЛИЙ, -а, -е. Який безпосередньо передує минулому (про який-небудь проміжок часу).

ПОЗАМИРА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Замерти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАМІ́НЮВАТИ *див.* **позаміня́ти**.

ПОЗАМІНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОЗАМІ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* Замінити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАМІСЬКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **замі́ський**. *Позаміський готель.*

ПОЗАМІ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаміта́ти**. // **позамі́тано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Замести все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. *Позамітати сліди.* 2. *перех.* Покрити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох чим-небудь сипким (снігом, піском і т. ін.). // *безос.*

ПОЗАМІХУРО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться поза міхуром.

ПОЗАМІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Замітити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАМІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док., перех.* Замісити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАМІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док., перех.* Замішати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАМЛІВА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Замліти, затерпнути (про все чи багато чого-небудь). 2. Завмерти (про всіх чи багатьох).

ПОЗАМОВКА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте *і рідко* **ПОЗАМО́ВКНУТИ**, -не, -немо, -нете, *док.* Замовкнути (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАМО́ВКНУТИ *див.* **позамовка́ти**.

ПОЗАМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *перех.* Замовити все чи багато чого-небудь. 2. *перех. і без додатка, етн.* Заговорити від чого-небудь лихого, від хвороби і т. ін. усіх чи багатьох; зробити невразливим до якої-небудь загрози, небезпеки все чи багато чогось.

ПОЗАМОКА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Замокнути (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАМОРДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Замордувати всіх чи багатьох.

ПОЗАМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Заморозити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАМО́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позамо́тувати**.

ПОЗАМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Замотати в що-небудь, закутати чимсь усе чи багато чогось, усіх чи багатьох.

ПОЗАМО́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Замотатися в що-небудь, закутатися чимсь (про всіх чи багатьох).

ПОЗАМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **замо́чувати**. // Замочити усе або багато чого-небудь.

ПОЗАМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **замо́щувати**. // Замостити усе або багато чого-небудь.

ПОЗАМУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Замулити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. // *безос.*

ПОЗАМУ́ЛЮВАТИСЯ[1], -юється, *док.* Замулитися (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗАМУ́ЛЮВАТИСЯ[2], -юються, *док., діал.* Натерти шию ярмом (про всіх чи багато волів).

ПОЗАМУ́РЗУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаму́рзувати** і **позаму́рзуватися**.

ПОЗАМУ́РЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Замурзати в багатьох місцях.

ПОЗАМУ́РЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док., розм.* Замурзатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Замурувати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. // *перен.* Покрити льодом, інеєм шибки, вікна і т. ін. // *безос.*

ПОЗАМУРО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Стати замурованим (про все чи багато чого-небудь). 2. Замуруватися (у 2 знач.) (про всіх чи багатьох). // *перен.* Віддати перевагу самітному, відлюдному проживанню, безвихідному перебуванню де-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗАМУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаму́чувати**.

ПОЗАМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Замучити всіх чи багатьох.

ПОЗАНАВЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається поза навчальним процесом.

ПОЗАНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Позавчорашній.

ПОЗАНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док., перех.* 1. Занести все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Засипати чимсь усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, у багатьох місцях. // *безос.* // Заповнити або покрити змитими часточками ґрунту, піску. // *безос.*

ПОЗАОБОРО́ТНИЙ, -а, -е. Який існує, здійснюється поза оборотом. ** **Позаоборо́тні акти́ви** – власні кошти організацій, що вибули з господарчого обороту, але вартість яких відображається у бухгалтерському балансі.

ПОЗАО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Заорати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАОСОБІ́СТІСНИЙ, -а, -е. Який стосується загальнолюдських вартостей, цінностей тощо.

ПОЗАО́ЧІ, *присл.* За відсутності особи, якої щонебудь стосується; заочі.

ПОЗАО́ЧНИЙ, -а, -е. Який відбувається за відсутності особи, якої що-небудь стосується; заочний.

ПОЗАО́ЧНО. Присл. до **позао́чний**.

ПОЗАПАДА́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **позапада́ти**.

ПОЗАПАДА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Запасти, опуститися (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях). 2. Запасти, ввалитися (про очі, щоки, боки і т. ін.). 3. Провалитися, заглибитися кудись (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗАПАДА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Запастися, опуститися (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях). 2. Те саме, що **позапада́ти** 2; ввалитися. 3. Те саме, що **позапада́ти** 3; провалитися.

ПОЗАПАКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позапако́вувати**.

ПОЗАПАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Запакувати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Запалити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. Почати палити цигарки, люльки і т. ін. (про всіх чи багатьох).

ПОЗАПАРЛА́МЕНТСЬКИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається поза парламентом; не пов'язаний з парламентом.

ПОЗАПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який існує поза партіями, не пов'язаний з ними, не виражає інтересів якоїнебудь партії. *Позапартійна фракція.* 2. Який не має відношення до партії. // Який не є членом партії; безпартійний.

ПОЗАПАСКУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Запаскудити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАПАСКУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся,

док., розм. Запаскудитися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗАПЕЧА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Запечатати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАПЕЧІ́НКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться поза печінкою.

ПОЗАПИ́НАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позапина́ти**. // **позапи́нано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Запнути все чи багато чого-небудь. 2. Загорнути поли одягу або застебнути все чи багато чого-небудь.

ПОЗАПИНА́ТИСЯ[1], -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Запнутися (про всіх чи багатьох). 2. Закутатися (про всіх чи багатьох). // Застебнути всі ґудзики.

ПОЗАПИНА́ТИСЯ[2], -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Зачепитися за що-небудь (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох; у багатьох місцях).

ПОЗАПИ́РАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позапира́ти**[1]. // **позапи́рано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАПИРА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Заперти, замкнути на замок, засув і т. ін. все чи багато чого-небудь. 2. Заперти, замкнути в якомусь місці, приміщенні всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАПИРА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Запрати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАПИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Запертися в приміщенні (про всіх чи багатьох).

ПОЗАПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позапи́сувати**. // **позапи́сувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Записати все чи багато чого-небудь. 2. Вписати у список, реєстр і т. ін. всіх чи багатьох. // Зарахувати до певного соціального стану, професійної групи і т. ін. всіх чи багатьох.

ПОЗАПИ́СУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Записатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Запхнути все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, у багатьох місцях.

ПОЗАПІ́ЗНЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Запізнитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Запекти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. *діал.* Запалити (люльки) (про всіх чи багатьох).

ПОЗАПІКА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Запектися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох; у багатьох місцях). 2. Скипітися, загуснути в багатьох місцях (про кров).

ПОЗАПІЧНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Здійснюваний без печі, за межами печі (про стадію металургійного процесу). ** **Позапічна́ обро́бка (мета́лів)** – очищення розплавлених металів від небажаних домішок поза плавильною піччю: в ковшах, виливницях тощо.

ПОЗАПЛА́КУВАНИЙ, -а, -е. Заплаканий (про всіх чи багатьох, про очі, обличчя).

ПОЗАПЛА́КУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док., розм.* Заплакатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАПЛА́НОВИЙ, -а, -е. Не передбачений планом; який виконується поза планом.

ПОЗАПЛА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **позапла́новий**.

ПОЗАПЛА́НОВО. Присл. до **позапла́новий**.

ПОЗАПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех. і неперех.* Заплатити все чи багато чого-небудь, за все чи багато чогось.

ПОЗАПЛИВА́ТИ[1], -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Запливти кудись (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗАПЛИВА́ТИ[2], -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Покритися, залитися чимсь (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). *Позапливати жиром.*

ПОЗАПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і діал.* **ПОЗАПЛІ́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Заплести в косу все чи багато чого-небудь (перев. волосся). 2. Уплести в що-небудь кісники, стрічки і т. ін. (усі чи багато). 3. Плетучи, виготовити все чи багато чого-небудь. // Полагодити за допомогою плетіння все чи багато чого-небудь. 4. Обвити, переплести чимсь усе чи багато чого-небудь. 5. Густо переплітаючись, укрити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся *і діал.* **ПОЗАПЛІ́ТУВАТИСЯ**, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Заплестися (про всіх чи багатьох). 2. Уплестися в щось (про все чи багато чого-небудь). 3. Укритися в багатьох місцях густим переплетенням чого-небудь.

ПОЗАПЛІ́ТУВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаплі́тувати**.

ПОЗАПЛІ́ТУВАТИ *див.* **позапліта́ти**.

ПОЗАПЛІ́ТУВАТИСЯ *див.* **позапліта́тися**.

ПОЗАПЛУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаплу́тувати**.

ПОЗАПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Заплутати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАПЛУ́ТУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Заплутатися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох; у багатьох місцях).

ПОЗАПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Заплювати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАПЛЮ́ЩУВАТИ, -уємо, -уєте, *док., перех., у сполуч. зі сл.* о ч і. Заплющити (про всіх чи багатьох).

ПОЗАПЛЮ́ЩУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Заплющитися (про всіх чи багатьох). 2. *тільки 3 ос.* Заплющитися, закритися у всіх чи багатьох (про очі).

ПОЗАПЛЯ́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Заплямити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАПОВЗА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Заповзти (про всіх чи багатьох – перев. комах, плазунів і т. ін.).

ПОЗАПО́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОЗАПОВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Заповнити цілком усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАПОВНЯ́ТИ *див.* **позапо́внювати**.

ПОЗАПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Заполоскати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який перебуває поза політикою, не бере участі у політичних партіях, блоках, друкованих органах, страйках тощо.

ПО-ЗАПОРІ́ЗЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-запорі́зькому**.

ПО-ЗАПОРІ́ЗЬКОМУ, *присл.* За звичаєм запорожців; так, як чинилося за часів Запорізької Січі.

ПОЗАПРАВЛЯ́ТИ, -я́є, -я́ємо, -я́єте, *док., перех.* Заправити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Запровадити, ввести що-небудь у багатьох місцях. 2. Відправити, відвести куди-небудь усіх чи багатьох. // Покласти кудись усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. Не передбачений програмою, який не входить до програми.

ПОЗАПРО́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Запродати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАПРО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Те саме, що **позапро́шувати**.

ПОЗАПРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Запросити всіх чи багатьох.

ПОЗАПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Запрягти всіх чи багатьох (коней, волів і т. ін.). // Приготувати до їзди вози, сани і т. ін., впрягши в них коней, волів тощо. 2. *перен., розм.* Примусити всіх чи багатьох виконувати тяжку або тривалу роботу, багато працювати.

ПОЗАПРЯГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Запрягтися (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Запрягти коней, волів або приготувати вози, сани і т. ін. до їзди.

ПОЗАПУСКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Привести в рух усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАПУСКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Запустити, залишити без догляду все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАПУХА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Запухнути (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗАРАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОЗАРА́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* Заразити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАРА́ЖУВАТИ *див.* **позаража́ти**.

ПОЗАРА́НИ, *присл., зах.* Післязавтра.

ПОЗАРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Зарити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАРИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Заритися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАРИ́НКОВИЙ, -а, -е. Який знаходиться поза ринковими відносинами. *Позаринкові операції.*

ПОЗАРИСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., рідко.* Зарисувати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАРІ́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Зарівняти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАРІКА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Заректися (про всіх або багатьох).

ПОЗАРОБО́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який не зв'язаний із суспільно необхідною працею на виробництві. 2. Який відбувається, виконується, виготовляється після робочої зміни, у позаурочний час.

ПОЗАРОСТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Вкритися якою-небудь рослинністю (про все чи багато чогось; у багатьох місцях). // *безос.* 2. Вкритися волоссям (про всіх чи багатьох; про руки, ноги, обличчя, голови). 3. *розм.* Гоячись, затягтися шкірою; зарубцюватися (про рани, виразки і т. ін.).

ПОЗАРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Заросити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАРО́ШУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Зароситися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Убити сокирою, шаблею і т. ін. всіх чи багатьох (по одному). 2. Зробити зарубки на чому-небудь у багатьох місцях.

ПОЗАРУБЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *док.* Зарубцюватися (про рани, виразки і т. ін.).

ПОЗАРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Зарядити все чи багато чого-небудь. *Позаряджати акумулятори.*

ПОЗАСА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позаса́джувати**. // **позаса́джувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Засадити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. Посадити в тюрму всіх чи багатьох.

ПОЗАСВІДО́МИЙ, -а, -е. Який не залежить від свідомості, волі людини; мимовільний.

ПОЗАСВІДО́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **позасвідо́мий**.

ПОЗАСВІДО́МО. Присл. до **позасвідо́мий**.

ПОЗАСВІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасві́чувати**.

ПОЗАСВІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Засвітити, запалити все чи багато чого-небудь (по одному).

ПОЗАСВІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *док.* Засвітитися, загорітися по одному (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАСЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Який виходить за межі свого звичайного сезону. *Туризм у позасезонний період.*

ПОЗАСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Заселити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАСЕРЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Який знаходиться поза серцем.

ПОЗАСИ́ЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасила́ти**.

ПОЗАСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Заслати всіх чи багатьох.

ПОЗАСИНА́ТИ *див.* **позасипа́ти**[2].

ПОЗАСИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Засинити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСИПА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Засипати, заповнити чимсь усе чи багато чого-небудь. 2. Закидати чимсь усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. // *безос.*

ПОЗАСИПА́ТИ[2] *і* **ПОЗАСИНА́ТИ**, -а́ємо, -а́єте *і діал.* **ПОЗАСИПЛЯ́ТИ**, -я́ємо, -я́єте, *док.* Заснути (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСИПА́ТИ[3], -а́ємо, -а́єте, *док.* Заспати (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСИПА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Заспатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСИПЛЯ́ТИ *див.* **позасипа́ти**[2].

ПОЗАСИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. Який не пов'язаний з системою; існує поза системою.

ПОЗАСИХА́ТИ, -а́є, *док.* Засохнути (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗАСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОЗАСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Засіяти, зайняти посівами все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. *перен.* Густо покрити, усіяти великою кількістю чого-небудь якусь поверхню.

ПОЗАСІВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Густо покритися, усіятися чим-небудь з поверхні (про все чи багато чогось).

ПОЗАСІДА́ТИ[1], -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. *неперех.* Сісти де-небудь, улаштувавшись зручно, надовго (про всіх чи багатьох). 2. *за що, до чого і з інфін., неперех.* Засісти надовго, приступивши до якої-небудь роботи, справи і т. ін. (про всіх чи багатьох). 3. *неперех.* Улаштувати засаду, підстерігаючи когось (про всіх чи багатьох). 4. *перех., діал.* Зайняти все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСІДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., неперех., розм.* Засідати на зборах, нараді і т. ін. якийсь час.

ПОЗАСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Виявити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. 2. Засікти різкою, батогом усіх чи багатьох.

ПОЗАСІМЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Який виходить за рамки сім'ї.

ПОЗАСІ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасі́ювати**.

ПОЗАСІ́ЮВАТИ *див.* **позасіва́ти**.

ПОЗАСКИРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Заскиртувати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСКОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Заскородити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСЛИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех., розм.* Заслинити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАСЛИ́НЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док., розм.* Заслинитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСЛО́НЮВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасло́нювати**.

ПОЗАСЛО́НЮВАТИ *див.* **позаслоня́ти**.

ПОЗАСЛОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і діал.* **ПОЗАСЛО́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* Заслонити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАСЛУЖБО́ВИЙ, -а, -е. Не пов'язаний із службою; виконуваний поза службою. *Позаслужбові обов'язки.*

ПОЗАСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Засмажити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох (курей, гусей, качок і т. ін.).

ПОЗАСМА́ЖУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Засмажитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСМАЛЬЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Засмальцювати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАСМАЛЬЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Засмальцюватися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАСМА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасма́лювати** і **позасма́люватися**. 2. *у знач. прикм.* Який засмалився, загорів на сонці й вітрі (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Засмалити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАСМА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* Засмалитися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗАСМІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Засмітити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАСМО́КТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасмо́ктувати**.

ПОЗАСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Засмоктати в себе все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Смоктанням зіпсувати, довести до жалюгідного стану все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш. Док. до **засмо́лювати**. // Засмолити усе або багато чого-небудь.

ПОЗАСМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Засмутити всіх чи багатьох.

ПОЗАСМУ́ЧУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Засмутитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСНО́ВУВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасно́вувати**[1].

ПОЗАСНО́ВУВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасно́вувати**[2].

ПОЗАСНО́ВУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док., перех.* Створити, організувати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСНО́ВУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Заснувати, заткати павутиною все чи багато чого-небудь. 2. *перен.* Покрити, затягти чимсь усе чи ба-

гато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОЗАСУВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Засунути все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Засолити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСОРО́МЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Засоромитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСОЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який ігнорує соціальне життя людей, соціальну дійсність.

ПОЗАСПІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться поза спілками, не входить до їхнього складу.

ПОЗАСПОКО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Заспокоїти всіх чи багатьох.

ПОЗАСПОКО́ЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Заспокоїтися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСТАВА́ТИ, -аю, -ає́ш, *док., перех.* Застати всіх чи багатьох.

ПОЗАСТАВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Зайняти чимсь усе чи багато чого-небудь. *Позаставляти столи стравами.*

ПОЗАСТАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Віддати в заставу все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСТАВЛЯ́ТИ[3], -я́ю, -я́єш, *док., перех., з інфін., рідше зі спол.* щоб, аби, *розм.* Примусити всіх чи багатьох.

ПОЗАСТАТУ́ТНИЙ, -а, -е. Не передбачений відповідним статутом. *Позастатутна партійна група.*

ПОЗАСТЕ́КЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Застеклити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСТЕ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасте́лювати**.

ПОЗАСТЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОЗАСТЕЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і* **ПОЗАСТИЛА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Заслати, застелити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАСТЕ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позастеля́ти**.

ПОЗАСТЕЛЯ́ТИ *див.* **позасте́лювати**.

ПОЗАСТИГА́ТИ, -а́є, -а́ємо, *док.* 1. Застигнути, захолонути (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 2. *перен.* Перестати рухатися, ворушитися, коливатися і т. ін. (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАСТИ́ЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позастила́ти**. // **позасти́лано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАСТИЛА́ТИ *див.* **позасте́лювати**.

ПОЗАСТІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОЗАСТІ́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* Застебнути все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСТІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ПОЗАСТІ́БУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.* Застебнутися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). // Застебнути на собі все чи багато чогось.

ПОЗАСТІ́БУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасті́бувати**.

ПОЗАСТІ́БУВАТИ *див.* **позастіба́ти**.

ПОЗАСТІ́БУВАТИСЯ *див.* **позастіба́тися**.

ПОЗАСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який знаходиться поза стінкою, стіною.

ПОЗАСТО́ЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* Застоятися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАСТРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Застрахувати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАСТРАХО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Застрахуватися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСТРЕ́ЛЮВАТИ *див.* **позастрі́лювати**.

ПОЗАСТРІ́ЛЮВАТИ *і* **ПОЗАСТРЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* Застрілити, застрелити всіх чи багатьох.

ПОЗАСТРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОЗАСТРОМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Застромити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСТРОМЛЯ́ТИ *див.* **позастро́млювати**.

ПОЗАСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Застрочити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Застругати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАСТРЯВА́ТИ *і* **ПОЗАСТРЯГА́ТИ**, -а́є, -а́ємо, *док.* Застряти, застрягти (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗАСТРЯГА́ТИ *див.* **позастрява́ти**.

ПОЗАСТУ́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Застудитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАСТУДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється або існує поза студією.

ПОЗАСУВА́ТИ *див.* **позасо́вувати**.

ПОЗАСУДОВИ́Й, -а́, -е́. Який чиниться службовими особами з грубим порушенням юридичних норм. *Позасудова розправа.*

ПОЗАСУ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позасу́кувати**.

ПОЗАСУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Засукати рукави, штани і т. ін.

ПОЗАСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Засушити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАСЦЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який знаходиться поза сценою.

ПОЗАСЮЖЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який знаходиться поза сюжетом.

ПОЗАТА́СКУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Затаскати, занести кудись усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАТА́СКУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Забруднити, заносити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАТЕАТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Не пов'язаний з театром, який існує поза театром.

ПОЗАТИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позатика́ти**.

ПОЗАТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОЗАТИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Заткнути чимсь усе чи багато чого-небудь. *Позатикати роти.* 2. *розм.* Устромити або засунути кудись усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАТИ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позати́кувати**.

ПОЗАТИ́КУВАТИ *див.* **позатика́ти**.

ПОЗАТИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док., заст.* Прикрасити собі голову квітами, зеленню; затикатися.

ПОЗАТИ́ЛЛЮ, *присл., зах.* Позаду.

ПОЗАТИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позатира́ти**.

ПОЗАТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Затерти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАТИРА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Затертися (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях). 2. *перен.* Стати менш виразним, згладитися або зникнути зовсім (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАТИХА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Затихнути (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗАТІКА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Підмокнути (про все чи багато чого-небудь). 2. Потрапити, проникнути куди-небудь (скрізь або в багатьох місцях) (про рідину). 3. Затекти (про руки, ноги).

ПОЗАТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Затесати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАТЛІВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Затліти (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАТО́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позато́плювати**[2].

ПОЗАТО́ПЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш *і* **ПОЗАТОПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех. і неперех.* Розпаливши вогонь, затопити печі, груби і т. ін. (всі чи багато з них).

ПОЗАТО́ПЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш *і* **ПОЗАТОПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Затопити водою все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАТОПЛЯ́ТИ[1] *див.* **позато́плювати**[1].

ПОЗАТОПЛЯ́ТИ[2] *див.* **позато́плювати**[2].

ПОЗАТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех. і без додатка.* Затоптати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, у багатьох місцях.

ПОЗА́ТОРІК, *присл.* У позаминулому році; два роки тому.

ПОЗА́ТОРІШНІЙ, -я, -є. Який був, стався, відбувся і т. ін. позаторік. // Який безпосередньо передував минулому (про рік, пору року і т. ін.). // Який залишився, зберігся з позаминулого року. // Той самий, що й позаторік, позаминулого року й раніше; давній.

ПОЗАТРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Затримати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАТРИ́МУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Затриматися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Затрусити чимсь усе чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАТРУ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Затруїти чимсь усе чи багато чогось, у багатьох місцях.

ПОЗАТУ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позату́лювати**.

ПОЗАТУ́ЛЮВАТИ *див.* **позатуля́ти**.

ПОЗАТУ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позатуля́ти**.

ПОЗАТУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і розм.* **ПОЗАТУ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Закривши, загородивши, зробити невидним повністю або частково все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Заткнути отвори скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗАТУЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Затулитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАТУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОЗАТУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Затупити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАТУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юються *і* **ПОЗАТУПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ються, *док.* Затупитися (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАТУПЛЯ́ТИ *див.* **позату́плювати**.

ПОЗАТУПЛЯ́ТИСЯ *див.* **позату́плюватися**.

ПОЗАТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОЗАТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Затягти, помістити куди-небудь усе чи багато чогось, усіх чи багатьох. 2. Втягти в середину чого-небудь, у себе, засмоктати все чи багато чогось, усіх чи багатьох. // *безос.* 3. *у сполуч. зі сл.* люльки, цигарки *і т. ін.* Закурити люльки, цигарки і т. ін. (про всіх чи багатьох). 4. Стягнувши краї, кінці чого-небудь, з'єднати їх, ліквідувати в багатьох місцях дірки, отвори і т. ін. 5. Огорнути, оповити, заволокти чимнебудь усе чи багато чогось. // *безос.* // *розм.* Напнути, натягти все чи багато чогось на всіх чи багатьох. 6. *розм.* Затримати надовго хід, здійснення чого-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗАТЯГА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся *і* **ПОЗАТЯ́ГУВАТИСЯ**, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Обв'язатися, підперезатися чим-небудь туго, одягти на себе щось тісне (про всіх чи бага-тьох). 2. Покритися, встелитися чим-небудь (про все чи багато чогось). 3. Погоїтися (про рани).

ПОЗАТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позатя́гувати** і **позатя́гуватися**.

ПОЗАТЯ́ГУВАТИ *див.* **позатяга́ти**.

ПОЗАТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **позатяга́тися**.

ПОЗАУРО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *у сполуч. зі сл.* час. Вільний від звичайної роботи, служби, уроків і т. ін. (про час). 2. *у сполуч. зі сл.* праця, робота *і т. ін.* Виконуваний у вільний від звичайної роботи, служби і т. ін. час.

ПОЗАУРО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **позауро́чний**.

ПОЗАУРО́ЧНО. Присл. до **позауро́чний**.

ПОЗАУРЯДО́ВИЙ, -а, -е. Який не належить до уряду, його юрисдикції, компетенції тощо.

ПОЗАУ́ЧУВАТИ *див.* **позавча́ти**.

ПОЗА́УШ *див.* **поза́вуш**.

ПОЗА́УШНИК *див.* **поза́вушник**.

ПОЗАФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Зафарбувати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАФАРБО́ВУВАТИСЯ, -ується, *док.* Пас. до **позафарбо́вувати**.

ПОЗАФРАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Не пов'язаний з участю в існуючих фракціях, що виключає таку участь.

ПОЗАХАРЧО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позахарчо́вувати**.

ПОЗАХАРЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Захарчувати всіх чи багатьох.

ПО-ЗАХІДНОЄВРОПЕ́ЙСЬКОМУ *і* **ПО-ЗАХІДНОЄВРОПЕ́ЙСЬКИ**, *присл.* Як у Західній Європі.

ПОЗАХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Захлюпати, забризкати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАХЛЮ́ПУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Захлюпатися, забризкатися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАХЛЯВА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док., розм.* Захлянути (про всіх чи багатьох).

ПОЗАХМА́РНИЙ, -а, -е. Який знаходиться за хмарами, підноситься вище хмар. // *перен.* Далекий, недосяжний.

ПОЗАХМА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **позахма́рний**.

ПОЗАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Заховати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАХО́ВУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Заховатися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗАХО́ДИТИ, -ить, -имо, -ите, *док.* 1. Зайти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). // *розм.* Проникнувши куди-небудь у багатьох місцях, викликати подразнення (про сіль, дим, холод і т. ін.). 2. *тільки 3 ос., перен., розм.* Заслатися або наповнитися чим-небудь (звичайно про очі).

ПОЗАХОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Захолодити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Захопити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАЦВІТА́ТИ[1], -а́є, *док.* Укритися квітками, зацвісти (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗАЦВІТА́ТИ[2], -а́є, *док.* Укритися плісенявою, цвіллю (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях). // *безос.*

ПОЗАЦВІТА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Те саме, що **позацвіта́ти**[2].

ПОЗАЦЕРКО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який не належить до церкви як інституції, не є в її компетенції, під її юрисдикцією. 2. Який відбувається поза церквою, храмом. *Позацерковна відправа.*

ПОЗАЦЕХОВИ́Й, -а́, -е́, *іст.* Який не належав до цеху (у 1 знач.). *Позацехові ремісники.*

ПОЗАЦІЛО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Зацілувати всіх чи багатьох.

ПОЗАЦЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Зацькувати всіх чи багатьох.

ПОЗАЧАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Зачарувати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗАЧАСО́ВИЙ, -а, -е, *книжн.* Який існує поза часом, не зумовлений категорією часу.

ПОЗАЧА́СОВІСТЬ, -вості, *ж.* Відсутність (у художньому творі, акторській грі, кінофільмі і т. ін.) ознак певного часу, зв'язку з конкретною епохою.

ПОЗАЧЕРГО́ВИЙ, -а, -е. Який порушує чергу, послідовність; який відбувається, проводиться, робиться поза чергою, поза встановленим терміном.

ПОЗАЧЕРГОВИ́К, -а́, *ч., розм.* Той, хто має право на одержання чого-небудь або одержує що-небудь поза існуючою чергою.

ПОЗАЧЕРГО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **позачерго́вий**.

ПОЗАЧЕРГО́ВО. Присл. до **позачерго́вий**.

ПОЗАЧИ́НЮВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позачи́нювати**. // *у знач. прикм.*

ПОЗАЧИ́НЮВАТИ *див.* **позачиня́ти**.

ПОЗАЧИ́НЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позачиня́ти**. // **позачи́няно**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАЧИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОЗАЧИ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Зачинити все чи багато чого-небудь. 2. Замкнути все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 3. Припинити діяльність усіх чи багатьох установ, закладів і т. ін. 4. Позбавити волі, посадити в тюрму або інше місце ув'язнення всіх чи багатьох.

ПОЗАЧИНЯ́ТИСЯ, -я́ється, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Зачинитися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗАЧИ́ТУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Зачитатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОЗАЧІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Зачепити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗАЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ПОЗАЧІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* Зачепитися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗАЧІПЛЯ́ТИ *див.* **позачі́плювати**.

ПОЗАЧІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **позачі́плюватися**.

ПОЗАЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Зачесати всіх чи багатьох.

ПОЗАЧІ́СУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Зачесатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАШИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позашива́ти**. // **позаши́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗАШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Зашити все

чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАШИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Ховаючись, забратися куди-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗАШКІ́ЛЬНИЙ, -а́, -е́. Не пов'язаний зі школою, який існує поза школою, поза навчанням у школі. // Який проходить, здійснюється, відбувається не в шкільних умовах, не в школі; не пов'язаний з перебуванням, навчанням у школі, зі шкільною програмою.

ПОЗАШКІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Спеціаліст позашкільної освіти, позашкільного виховання.

ПОЗАШКІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **позашкі́льник**.

ПОЗАШЛЮ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який існує, відбувається, народжений і т. ін. поза шлюбом. ** **Позашлю́бні зв'язо́к** – сексуальні стосунки, в які без примусу вступають люди, що не одружені між собою. 2. Не пов'язаний з паруванням.

ПОЗАШМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зашморгнути все чи багато чого-небудь.

ПОЗАШНУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зашнурувати все чи багато чого-небудь.

ПОЗАШНУРО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Зашнуруватися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАШПАКЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зашпаклювати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАШПАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зашпарувати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАШПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Зашпилити все чи багато чого-небудь.

ПОЗАШТА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не входить до штату; який складається з осіб, що не входять до штату. ** **Позашта́тне мі́сто (місте́чко)**, *заст.* – місто, містечко, яке не мало адміністративного значення. 2. Не передбачений штатним розписом. *Позаштатна посада.*

ПОЗАШТА́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Позаштатний співробітник.

ПОЗАШТО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Заштопати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАШТУКАТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Заштукатурити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗАЩІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОЗАЩІ́ПУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Защепнути все чи багато чого-небудь.

ПОЗАЩІПА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і* **ПОЗАЩІ́ПУВАТИСЯ**, -уємося, -уєтеся, *док.* Защепнутися (про всіх чи багатьох).

ПОЗАЩІ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позащі́пувати**.

ПОЗАЩІ́ПУВАТИ *див.* **позащіпа́ти**.

ПОЗАЩІ́ПУВАТИСЯ *див.* **позащіпа́тися**.

ПОЗАЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е. Який знаходиться поза ядром.

ПОЗАЯ́К, *спол.* Тому, що; через те, що; оскільки.

ПОЗАЯЛО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Заялозити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПО-ЗА́ЯЧОМУ *і* **ПО-ЗА́ЯЧИ**, *присл.* Як заєць. // Як у зайця.

ПОЗБА́ВИТИ *див.* **позбавля́ти**.

ПОЗБА́ВИТИСЯ *див.* **позбавля́тися**.

ПОЗБА́ВЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.* У Радянському Союзі – особа, позбавлена виборчих прав за належність до "експлуататорських класів" (поміщиків, духовенства, куркульства і т. ін.).

ПОЗБА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позба́вити**. // Який не має чого-небудь. *Позбавлений права громадянства.*

ПОЗБА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **позба́влений**.

ПОЗБА́ВЛЕ́НКА, -и. Жін. до **позба́вле́нець**.

ПОЗБА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **позба́вити**. ** **Позба́влення батькі́вських прав** – надзвичайний захід, що застосовується лише судом до одного чи обох батьків, визнаних винними у неналежному вихованні дітей. **Позба́влення во́лі** – один із видів покарання за злочин, що полягає в примусовій ізоляції злочинця в спеціальних установах.

ПОЗБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **позбавля́ти**.

ПОЗБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОЗБА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* позба́влять; *док.*, *перех.* 1. Забирати, віднімати щось у кого-небудь, залишати кого-, що-небудь без чогось. // Не давати кому-небудь можливості здійснювати щось, забороняти кому-небудь щось робити. *Позбавляти права голосу.* 2. Звільняти кого-небудь від чогось небажаного; допомагати кому-небудь уникнути чогось. 3. *тільки док.*, *кому чого*, *розм.* Зменшити, урізати. 4. *тільки док.*, *розм.* Ушкодити, зіпсувати що-небудь. 5. *розм.* Доводити до загину, знищувати всіх чи багатьох.

ПОЗБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОЗБА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* позба́вляться; *док.* 1. Звільнятися від кого-, чого-небудь небажаного; позбуватися. 2. *рідко.* Утрачати що-небудь, залишатися без чогось. 3. *тільки недок.* Пас. до **позбавля́ти** 1.

ПОЗБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позбива́ти**. // **позби́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Збити ударом, поштовхом, змусити впасти всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. *перен.* Змусити всіх чи багатьох відмовитися від певного напряму думок, переконань, від здійснення чого-небудь. 3. Ударом, тертям стерти все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. // Стоптуючи, зіпсувати (підошви, підбори, взагалі взуття). // Ударяючи або тручи об що-небудь, ушкодити, зранити (руки, ноги, шкіру на тілі і т. ін.). 4. Виготовити все чи багато чого-небудь з окремих частин, з'єднавши їх в одне ціле.

ПОЗБИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Збитися докупи (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позбира́ти**.

ПОЗБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Скласти, зібрати докупи все чи багато чого-небудь. 2. Скликати, зігнати, звести докупи всіх чи багатьох. 3. Зосередити, скупчити, сконцентрувати в одному місці всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. 4. Поступово нагромадити багато чого-небудь. 5. Одержати все чи багато чого-небудь, беручи від різних людей, із різних джерел. 6. Відібрати з-поміж іншого все чи багато чого-небудь, що потрібне. 7. Зірвавши або піднявши з землі скрізь або в багатьох місцях, набрати чого-небудь у якійсь кількості. // Зняти урожай скрізь або в багатьох місцях. 8. Підібрати все чи багато чого-небудь, що розкидане, розсипане. // *також без додатка.* Прибрати, прийняти все чи багато чогось. 9. Збирати що-небудь якийсь час.

ПОЗБИРА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Зійтися, з'їхатися, злетітися і т. ін. в одне місце, докупи (про всіх чи багатьох). // *у що.* Сходячись, з'їжджаючись, злітаючись і т. ін. докупи, розташуватися, згрупуватися якимсь способом (про всіх чи багатьох).

ПОЗБИТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка*, *діал.* 1. Познущатися. 2. Завдати шкоди.

ПОЗБИТКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *діал.* Познущатися.

ПОЗБІГА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Стекти скрізь або в багатьох місцях (про рідину). // *тільки мн.*, *розм.* Втратити частину вмісту рідини, яка виливається через край при закипанні (про все чи багато чогось). 2. *тільки мн.* Збігти куди-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗБІ́ГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Швидко обходити, оббігати якусь територію, побувати скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗБІГА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Збігтися з різних місць в одно (про всіх чи багатьох). 2. Зменшитися в розмірі від перебування у воді (про одяг, тканини, нитки і т. ін.).

ПОЗБО́ВТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позбо́втувати**.

ПОЗБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Збовтати все чи багато чого-небудь.

ПОЗБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Збути все чи багато чого-небудь.

ПОЗБУВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОЗБУ́ТИСЯ**, -у́дуся, -у́дешся, *док.* 1. Втрачати кого-, що-небудь. // Губити (листя, плоди і т. ін.) (про дерева, кущі). // Відмовлятися, відступатися від чого-небудь (думок, намірів і т. ін.). *Позбутися життя.* 2. Збуватися кого-, чого-небудь небажаного.

ПОЗБУВА́ТИСЯ[2], -а́ється, *док.* Збутися, здійснитися (про мрії, бажання, передчуття і т. ін.).

ПОЗБУДЖА́ТИ *див.* **позбу́джувати**.

ПОЗБУДЖА́ТИСЯ *див.* **позбу́джуватися**.

ПОЗБУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПОЗБУДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Збудити всіх чи багатьох.

ПОЗБУ́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся *і рідко* **ПОЗБУДЖА́ТИСЯ**, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Збудитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Збудувати все чи багато чого-небудь (хати, будинки і т. ін.).

ПОЗБУ́ТИ, -у́ду, -у́деш, *док.*, *перех.* Те саме, що **позбу́тися**.

ПОЗБУ́ТИСЯ *див.* **позбува́тися**[1].

ПО́ЗВА, -и, *ж.* Те саме, що **по́зов**.

ПОЗВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зважити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗВА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позва́лювати**.

ПОЗВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Звалити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. // Зруйнувати все чи багато чого-небудь. 2. Наскидати безладно чого-небудь в одне місце.

ПОЗВА́ЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Звалитися, впасти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *тех.* Зварити все чи багато чого-небудь.

ПОЗВА́ТИ, позву́, позве́ш, *док.*, *перех.* Голосом, жестом попросити кого-небудь наблизитися, підійти, обізватися; покликати. // Запросити когось прийти, з'явитися куди-небудь із певною метою.

ПОЗВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Звернути (з дороги), змінити напрям руху (про всіх чи багатьох). 2. *перех.* Спрямувати вбік усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. 3. *перех.*, *розм.* Ударивши, різко повернувши, перекосити, викривити, пошкодити щелепи, в'язи, кінцівки і т. ін. *Позвертати шиї.*

ПОЗВЕ́РХНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **зве́рхній** 1.

ПОЗВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Звити все чи багато чого-небудь. 2. Згорнути, скрутити в сувій, згорток, кільце все чи багато чого-небудь.

ПОЗВИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Скрутитися, закрутитися в клубок, кільце і т. ін. (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох; у багатьох місцях).

ПОЗВИКА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. *з інфін.* Звикнути робити що-небудь, поводитись яким-небудь чином і т. ін. (про всіх чи багатьох). 2. *до чого і з інфін.* Звикнутися з чим-небудь (про всіх чи багатьох). // *також без додатка.* Освоїтися з чим-небудь, пристосуватися до чогось (про всіх чи багатьох). // *до кого і без додатка.* Зжитися з ким-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗВИСА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Звиснути, повиснути, тримаючись на чомусь одним чи кількома кінцями (про все чи багато чого-небудь). 2. Відтягуючись, опуститися вниз, відвиснути (про все чи багато чого-небудь). 3. Нависнути низько над ким-, чим-небудь (про все чи багато чогось). 4. Згинаючись, нахилитися, схилитися низько (про все чи багато чого-небудь). // Нахилитися, звисаючи або перегнувшись через що-небудь (про всіх чи багатьох). 5. Зачепившись, утримуватися на чому-небудь у висячому положенні (про все чи багато чогось). 6. Повиснути, тримаючись у повітрі нерухомо або повільно пересуваючись (про хмари, туман, дим і т. ін.).

ПОЗВИЧАЙНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Стати ввічливішим; посмирнішати.

ПО-ЗВІ́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-звіря́чому** 2.

ПО-ЗВІ́РСЬКОМУ, *присл.* Те саме, що **по-звіря́чому** 2.

ПО-ЗВІРЯ́ЧОМУ, *присл.* 1. Як звір, подібно до звіра. 2. *перен.* Дуже жорстоко, люто, з великою ненавистю.

ПОЗВІ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позві́шувати**.

ПОЗВІ́ШУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.*, *перех.* Звісити все чи багато чого-небудь.

ПОЗВІ́ШУВАТИСЯ, -ується, *док.* 1. Звіситися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 2. *над чим.* Виступити над чимсь, нависнути (про все чи багато чого-небудь; скрізь або в багатьох місцях). 3. Низько нахилитися, перегнувшись через що-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗВІ́ЮВАТИ, -юю, *док.*, *перех.* Звіяти все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. // *безос.*

ПОЗВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Звести вниз усіх чи багатьох. 2. Допомогти встати, піднятися; підвести всіх чи багатьох. 3. Спорудити, збудувати все чи багато чого-небудь. *Позводити палаци.* 4. Привести, зібрати з різних місць в одне всіх чи багатьох. 5. Наблизити одне до одного, з'єднати одне з одним (усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). // Стулити краї, сторони, кінці чого-небудь. *Позводити кінці з кінцями.* 6. Привабити, спокусити всіх чи багатьох. *Позводити з розуму.* 7. Підраховуючи, зробити підсумок, обчислити все чи багато чого-небудь. *Позводити рахунки.* 8. Винищити, згубити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. // Занапастити всіх чи багатьох, змарнувати все чи багато чого-небудь.

ПОЗВО́ДИТИСЯ, -имося, -итеся, *док.* 1. Піднятися, підвестися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. Піднестися над чим-небудь, вирізняючись з-поміж чогось своєю висотою (про все чи багато чого-небудь). 3. З'явитися, постати внаслідок будування (про все чи багато чого-небудь). 4. Занепасти, змарнуватися, пропасти (про все чи багато чого-небудь). // Виродитися, зникнути (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗВО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позво́зити**. // **позво́жено**, *безос. присудк сл.*

ПОЗВО́ЖУВАТИ *див.* **позво́зити**.

ПОЗВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *док.*, **ПОЗВО́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Звезти куди-небудь в одне місце все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох. 2. Перемістити за допомогою транспорту згори вниз усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗВО́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **позво́лити** 1. // **позво́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗВОЛІКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Зволокти, зволочити в одне місце все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗВОЛІКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *неперех.* Зволікати із чимось якийсь, тривалий час.

ПОЗВУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Звузити все чи багато чого-небудь.

ПОЗВУЧА́ТИ, -и́ть, *док.* Звучати деякий час.

ПОЗВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позв'я́зувати**.

ПОЗВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зв'язати, з'єднавши докупи за допомогою мотузка, ланцюга все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях, усіх чи багатьох. // Зібрати, ув'язати у вузол, пакунок усе чи багато чого-небудь.

ПОЗВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Зв'язатися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Згадати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОЗГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОЗГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Зігнати звідусіль в одне місце всіх чи багатьох людей, багато худоби, птиці і т. ін. 2. Прогнати звідкись, з певного місця всіх чи багатьох людей, багато птахів, комах і т. ін. 3. Скинути, змести, змахнути з поверхні чого-небудь усе чи багато чогось, у багатьох місцях.

ПОЗГАСА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Поступово перестати горіти або світити, світитися (про все чи багато чого-небудь). // Стати невидимими (про небесні світила). // Втратити блиск, жвавість (про очі, погляд). 2. *перен.* Поступово завмерти, слабнучи, зникнути (про почуття, думки і т. ін.). // Втративши сили, померти (про всіх чи багатьох). // *безос.*

ПОЗГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Зігнути все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. Нагнути, вигнути (шиї, спини і т. ін.) (про всіх чи багатьох).

ПОЗГИНА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Нахилити-

ся, нагнутися (про дерева, рослини). 2. Нахилитися або зіщулитися, скорчитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗГНИВА́ТИ, -áє, *док.* Згнити, погнити (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. *кому.* Згодувати все чи багато чого-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **ви́годувати** 1 (усіх або багатьох).

ПОЗГО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Зголити все чи багато чого-небудь.

ПОЗГО́НИТИ *див.* **позганя́ти.**

ПОЗГО́РБЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позго́рблювати.** 2. *у знач. прикм.* Який згорбився, зігнувся (від старості, хвороби і т. ін.) (про всіх чи багатьох).

ПОЗГО́РБЛЮВАТИ, -юємо, -юєте, *док., перех.* 1. Згорбити спини (про всіх чи багатьох). 2. *тільки 3 ос.* Зігнути, зсутулити всіх чи багатьох (про тяжку працю, хворобу, переживання і т. ін.).

ПОЗГО́РБЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Згорбитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗГОРТА́ТИ, -áю, -áєш *і рідко* **ПОЗГО́РТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Згорнути, скласти все чи багато чого-небудь. // Зігнувши, вигнувши і т. ін. якимсь чином, надати певного положення (рукам, пальцям і т. ін.) (про всіх чи багатьох). 2. Згрібаючи, зібрати в одне місце все чи багато чого-небудь. 3. Згрібаючи, прибрати, скинути звідкись усе чи багато чого-небудь.

ПОЗГОРТА́ТИСЯ, -áється, *док.* 1. Згорнутися (про все чи багато чого-небудь). 2. Лягти або сісти, зіщулившись, скорчившись (про всіх чи багатьох).

ПОЗГО́РТУВАТИ *див.* **позгорта́ти.**

ПОЗГРИЗА́ТИ, -áю, -áєш, *док., перех.* Згризти все чи багато чого-небудь.

ПОЗГРІБА́ТИ, -áю, -áєш, *док., перех.* Згребти все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗГРОМА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Згромадити все чи багато чого-небудь.

ПОЗГУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Згубити все чи багато чого-небудь. 2. Призвести до загибелі, позбавити життя всіх чи багатьох.

ПОЗДАВА́ТИ, -аю́, -ає́ш, *док., перех.* 1. Здати, передати кому-небудь усе чи багато чого-небудь. 2. Віддати, помістити куди-небудь з якоюсь метою все чи багато чого-небудь. // *розм.* Віддати куди-небудь для навчання, служби і т. ін. всіх чи багатьох. 3. *розм.* Скласти іспити, пройти перевірку знань, уміння що-небудь робити (про всіх чи багатьох).

ПОЗДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Здавити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗДВИГА́ТИ, -áю, -áєш, *док., перех.* Здвигнути, зрушити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗДИМА́ТИСЯ, -áється, *док.* Здутися (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗДИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поздира́ти** 1, 2.

ПОЗДИРА́ТИ, -áю, -áєш, *док., перех.* 1. Здерти, зняти верхній шар чого-небудь у багатьох місцях. 2. Відідрати, відірвати прибите, приклеєне, прикріплене і т. ін. (все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях). // Зірвати, зняти повішене, одягнене, взуте і т. ін. (все чи багато чого-небудь). 3. *розм.* Взяти насильно, проти волі й бажання кого-небудь усе чи багато чогось.

ПОЗДИРА́ТИСЯ, -áється, -áємося, -áєтеся, *док.* 1. Здертися, знятися в багатьох місцях (про верхній шар чого-небудь). 2. *розм.* Перемігши труднощі, насилу зійти, піднятися вгору, злізти на що-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗДИХА́ТИ, -áє, -áємо, -áєте, *док.* Здохнути, загинути (про всіх чи багатьох тварин). // *вульг.* Померти (про всіх чи багатьох людей).

ПОЗДІЙМА́ТИ, -áю, -áєш, *док., перех.* 1. Здійняти вгору все чи багато чого-небудь. 2. Дістати, забрати зверху або з поверхні чогось усе чи багато чого-небудь, що там стоїть, лежить, висить і т. ін. 3. Скинути з себе чи з когось усе чи багато чого-небудь, що наділе, пов'язане і т. ін. *Поздіймати шапки.* 4. Зітнути, зрізати все чи багато чого-небудь.

ПОЗДІЙМА́ТИСЯ, -áємося, -áєтеся, *док.* Здійнятися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗДІ́РРЯ, -я, *с.* Костриця, терміття.

ПОЗДО́ВЖ. 1. *присл.* Те саме, що **подо́вж** 1. 2. *у знач. прийм., з род. в.* Те саме, що **подо́вж** 2.

ПОЗДО́ВЖНІЙ, -я, -є. Який проходить, розміщується по довжині, уздовж чого-небудь; подовжній.

ПОЗДО́ВЖНЬО. Присл. до **поздо́вжній.**

ПОЗДОРО́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *розм. і діал.* **ПОЗДОРОВИ́ТИСЯ**, -влю́ся, -ви́шся; *мн.* поздоровля́ться; *док.* Привітатися при зустрічі стисканням руки, поклоном, словами і т. ін.; поздоровкатися.

ПОЗДОРО́ВИТИ *див.* **поздоровля́ти.**

ПОЗДОРОВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш; *мн.* поздоровля́ть; *док., перех., діал.* 1. Дати здоров'я. 2. Привітати кого-небудь, передати вітання комусь.

ПОЗДОРОВИ́ТИСЯ *див.* **поздоро́ватися.**

ПОЗДОРОВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поздорові́ти.**

ПОЗДОРОВІ́ТИ, -íю, -íєш, *док.* Те саме, що **поздоро́вшати.**

ПОЗДОРОВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Док. до **здорові́шати.**

ПОЗДОРО́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Побажати здоров'я (при вітанні або п'ючи горілку, вино і т. ін.).

ПОЗДОРО́ВКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *з ким і без додатка, розм. до кого.* Док. до **здоро́вкатися.** // *з чим, перен.* Несподівано наштовхнутися на що-небудь. *Поздоровкатися з одвірком.* // *без додатка, розм.* Побажати здоров'я, п'ючи горілку, вино і т. ін.

ПОЗДОРО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поздоро́вити.**

ПОЗДОРО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **поздоро́вити, поздоровля́ти.** 2. Привітання з нагоди якої-небудь радісної, приємної події (народження, одруження, ювілею і т. ін.).

ПОЗДОРОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОЗДОРО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* поздоро́влять; *док., перех.* 1. Вітати когось із нагоди якої-небудь радісної, приємної події (народження, одруження, ювілею і т. ін.). // *розм.* Уживається при висловленні іронії, зловтіхи і т. ін. 2. *тільки док., діал.* Поздоровкатися, привітатися. ** **Поздоро́в, Бо́же**, *заст.* – уживається як формула: а) побажання здоров'я, добра, чого-небудь гарного; б) (*кого*) висловлення подяки; в) відповіді на вітання.

ПОЗДОРО́ВНИЙ, -а, -е. Який містить поздоровлення (у 2 знач.).

ПОЗДОРО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто поздоровляє кого-небудь.

ПОЗДОРО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **поздоро́вник.**

ПОЗДОРО́ВШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **здоро́вшати.** // Одужати від хвороби; поправитися.

ПОЗДРА́СТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Привітатися.

ПОЗДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Здряпати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗДУВА́ТИ, -áю, -áєш, *док., перех.* Здути все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. // *безос.*

ПОЗДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Здумати все чи багато чого-небудь.

ПОЗЕЛЕ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позелени́ти.**

ПОЗЕЛЕ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **позелени́тися.**

ПОЗЕЛЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Док. до **зелени́ти.**

ПОЗЕЛЕНИ́ТИСЯ, -и́ться. Док. до **зелени́тися** 1.

ПОЗЕЛЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **позелені́ти.** // *у знач. прикм.*

ПОЗЕЛЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **позелені́лий.**

ПОЗЕЛЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **позелені́ти.**

ПОЗЕЛЕНІ́ТИ, -íю, -íєш. 1. *тільки 3 ос.* Док. до **зелені́ти** 1. 2. *розм.* Док. до **зелені́ти** 3. Змінитися на обличчі.

ПОЗЕЛЕНІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **зелені́шати.**

ПОЗЕ́М, -у, *ч.* 1. Горизонт, обрій. 2. *зах.* Ґрунт, основа.

ПОЗЕ́МА, -и, *ж., діал.* Абсциса.

ПОЗЕМЕ́ЛЬНЕ, -ого, *с., іст.* Податок за користування землею.

ПОЗЕМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до володіння і користування землею.

ПОЗЕ́МИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **позе́мний** 1.

ПОЗЕ́МКА, -и, *ж.* Низовий вітер узимку, а також сніг, який переноситься цим вітром.

ПОЗЕ́МКОВИЙ, -а, -е. Який переміщується низько над землею (звичайно про вітер).

ПОЗЕ́МНА, -ої, *ж.* Те саме, що **позе́ма.**

ПОЗЕ́МНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **горизонта́льний.** 2. *рідко.* Те саме, що **земни́й** 2.

ПОЗЕ́МНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Ватерпас.

ПОЗЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **позе́мний.**

ПОЗЕ́МНО, *розм.* Присл. до **позе́мний** 1.

ПОЗЕ́МОК, -мку, *ч.* Те саме, що **позе́мка.**

ПОЗЕ́Р, -а, *ч.* Людина, яка любить позу, намагається справити враження своєю зовнішністю, поведінкою, словами і т. ін.

ПОЗЕ́РКА, -и. Жін. до **позе́р.**

ПОЗЕРНИ́ТИ, -и́ть, *док., перех., рідко.* Дати гарне, велике зерно хлібові.

ПОЗЕРНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Уродити з гарним, великим зерном.

ПОЗЕ́РСТВО, -а, *с.* Поведінка позера.

ПОЗЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **позе́р.**

ПОЗЖИВА́ТИ, -áю, -áєш, *док., перех.* 1. Перебороти, викоренити все чи багато чого-небудь. 2. Зжити, вижити всіх чи багатьох. 3. *розм.* Прожити (вік, життя і т. ін.) (про всіх чи багатьох).

ПОЗЖИ́НАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позжина́ти.**

ПОЗЖИНА́ТИ, -áю, -áєш, *док., перех.* Зжати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗЗИВА́ТИ, -áю, -áєш, *док., перех., розм.* Те саме, що **зізва́ти.**

ПОЗИ́В, -у, *ч.* Відчуття якої-небудь потреби (перев. фізіологічної), потяг до чого-небудь.

ПОЗИВА́ЙЛО, -а, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **сутя́жник.**

ПОЗИВА́КА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **сутя́жник.**

ПОЗИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **пози́вач.**

ПОЗИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **позива́льник.**

ПОЗИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **позива́ти** і **позива́тися.**

ПОЗИВА́ТИ, -áю, -áєш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Притягати когось до судової відповідальності, подавати позов на когось, судитися з кимнебудь. ** **Позива́ти в суд (до су́ду)** – подавати до суду позов на кого-небудь. **Позива́ти на суд** – викликати до суду, подаючи позов на кого-небудь. 2. *рідко.* Спонукати до задоволення якої-небудь фізіологічної потреби.

ПОЗИВА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.* Звертатися з позовом на кого-небудь до суду. // *з ким.* Мати з ким-небудь судову справу. // *зневажл.* Постійно судитися, займатися позовами.

ПОЗИ́ВАЧ, -и́вача, *ч.* Той, хто подає позов.

ПОЗИ́ВАЧКА, -и. Жін. до **пози́вач.**

ПОЗИВНИ́Й, -á, -é. Який служить для того, щоб привернути увагу до чого-небудь.

ПОЗИВНІ́, -ни́х, *мн.* Умовні сигнали для розпізнання радіостанції, судна, військової частини і т. ін.

ПО́ЗИКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **позича́ти, пози́чити.** // Фінансова операція надання або одержання грошей на певних умовах. ** **Безоблігаці́йна по́зика** – форма державної зовнішньої позики, що її здійснюють без реалізації облігацій, розміщуючи її через вписування до державного боргу. **Безпро́грашна по́зика** – різновид виграшних позик, за якими у встановлений термін виграють усі облігації. **Безпроце́нтна по́зика** – позика, за якою власникам облігацій щорічні проценти не виплачуються. **Безстроко́ва (безтермíно́ва) по́зика** – внутрішня державна позика, яка випускається без зобов'язання повернення капітальної суми боргу в певний строк. **Взає́мна по́зика** – угода, за якою дві компанії з різних країн беруть одна в одної позику. **Ви́грашна по́зика** – позика, за якою дохід виплачується у формі виграшу. **Відкри́та по́зика** – позика, підписка на яку ще не завершена. **Гаранто́вана по́зика** – вид державних позик, сплачування капітальної суми та відсотків за якими забезпечується або заставою майна, або певними доходами. **Держа́вна по́зика** – форма залучення коштів до державного бюджету на основі кредиту. **Диско́нтна по́зика** – позика, що передбачає позиковий процент (дисконт) під час надання кредиту. **Допомі́жна по́зика** – облігації, які випускаються кредитором і забезпечені борговими зобов'язаннями дебітора. **Дуа́льна по́зика** – позика, що її повертають двома валютами: основний борг виплачують однією валютою, а проценти – іншою. **Зо́внішня по́зика** – основна форма міжнародного кредиту. **Золота́ по́зика** – позика, забезпечена деяким золотим запасом (зазвичай державна). **Компенсаці́йна по́зика** – надання позики іноземною валютою в обмін на позику національною валютою. **Міжурядо́ва по́зика** – міжнародний кредит у формі надання одній країні з боку іншої країни товарів або грошових засобів. **Мі́ська по́зика** – позика, що випускається органами міської влади для мобілізації фінансових ресурсів на міські потреби. **Натура́льна по́зика** – різновид державної позики, коли суму позики і вартість облігацій визначають у натуральній формі. **Персона́льна по́зика** – персональний кредит, який надається фізичній особі для особистих потреб. **Підтова́рна по́зика** – позика у вигляді оплати частини товару, що купується, і надання кредиту під забезпечення майбутніх поставок. **Податко́ва по́зика** – повне або часткове звільнення суб'єктів підприємницької діяльності на певний час від сплати податків. **По́зика по страхува́нню життя́** – кошти, що видаються страхувальнику у тимчасове користування. **Протермíно́вана по́зика** – вчасно не повернена позика. **Проце́нтна по́зика** – позика, за якою весь дохід за певний період часу виплачують як незмінний процент до суми позики. **Ре́нтна по́зика** – один із видів державної позики, коли держава гарантує власникам облігацій регулярний твердий дохід, що його називають рентою. **Цільова́ по́зика** – державна позика, кошти якої призначені для фінансування певного господарського проекту або розв'язання певних соціально-економічних завдань, передбачених під час її випуску. 2. Те, що взяте або дане в борг.

ПОЗИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до позики. ** **Позико́вий капіта́л** – капітал, який утворюється за рахунок коштів від випуску облігацій та коштів банківського кредиту.

ПОЗИКОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто дає кому-небудь щось у позику.

ПОЗИКОДА́ВИЦЯ, -і. Жін. до **позикода́вець.**

ПОЗИКОДЕРЖА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **позикотрима́ч.**

ПОЗИКОДЕРЖА́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **позикодержа́тель.**

ПОЗИКОДЕ́РЖЕЦЬ, -жця, **ПОЗИКОТРИМА́Ч**, -á, *ч.* Власник позики чи облігації.

ПОЗИКОТРИМА́Ч *див.* **позикоде́ржець.**

ПОЗИКОТРИМА́ЧКА, -и. Жін. до **позикотрима́ч.**

ПО-ЗИ́МНЬОМУ, *присл.* Те саме, що **по-зимо́вому.**

ПО-ЗИМО́ВОМУ, *присл.* Як узимку. // *у сполуч. зі сл.* о д я г н е н и й, в з у т и й *і т. ін.* Відповідно до зимових умов; тепло.

ПОЗИМУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *розм.* Док. до **зимува́ти** 1.

ПО́ЗИР, -у, *ч., діал.* Те саме, що **по́гляд.**

ПОЗИРА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.* 1. Дивитися на кого-, що-небудь зрідка або час від часу; поглядати. // Швидко переводити очі, погляд, намагаючись побачити, роздивитися кого-, що-небудь. // Стежити за ким-, чим-небудь. // Звертати увагу на кого-, що-небудь, цікавитися кимсь, чимсь. 2. Дивитися куди-небудь або на кого-, що-небудь, роздивлятися когось, щось. 3. Ставитися до кого-, чого-небудь, сприймати кого-, що-небудь якимсь чином. *Позирати скоса.* 4. *перен., рідко.* Мати ознаки, риси і т. ін. чого-небудь. // *безос.*

ПО́ЗИРК, -у, *ч., діал.* Погляд. ** **За пе́ршим по́зирком** – одразу.

ПОЗИ́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пози́ркувати.**

ПОЗИ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Зиркати на кого-, що-небудь.

ПОЗИРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **позира́ти** 1.

ПОЗИ́РЦІ, *присл., діал.* 1. Не спускаючи очей. 2. Крадькома.

ПОЗИСКА́ТИ *див.* **пози́скувати.**

ПОЗИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОЗИСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Домагатися, добиватися чого-небудь. // Заслуговувати що-небудь у когось.

ПОЗИТИ́В, -а, *ч.* 1. Передруковане з негатива фотографічне зображення, на якому світлі й темні місця сфотографованого об'єкта відповідають дійсності. 2. *перен.* Що-небудь, наділене позитивними якостями.

ПОЗИТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Суб'єктивно-ідеалістична течія філософії та соціології, що заперечує можливість пізнання об'єктивної дійсності і зводить мету науки до опису й систематизації фактів і явищ, що тлумачаться як комплекс відчуттів та уявлень суб'єкта; різновид агностицизму. *Логічний позитивізм.* 2. *заст.* Ставлення до дійсності, яке виходить з досвіду, фактів.

ПОЗИТИВІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прибічник позитивізму.

ПОЗИТИВІ́СТКА, -и. Жін. до **позитиві́ст**.

ПОЗИТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до позитивізму, позитивіста.

ПОЗИТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який виражає, містить згоду, стверджує що-небудь; стверджливий. *Позитивна відповідь. Позитивне рішення.* // Який підтверджує наявність сподіваного, передбачуваного, відповіде очікуваному. *Позитивний результат.* ** **Позити́вний акце́пт** – акцепт, який передбачає письмову згоду покупця товару на оплату кожної платіжної вимоги продавця. 2. Який заслуговує схвалення; який дає бажані, потрібні результати. // *у знач. ім.* **позити́вне**, -ного, *с.* Те, що заслуговує схвалення; те, що дає бажані, потрібні результати. // Який виражає, містить схвалення; схвальний. 3. Який має високі моральні якості, властивості; вчинки, діяльність якого викликають схвалення (про людину). // Діловий, практичний, статечний. 4. *мат.* Який представляє собою величину, взяту зі знаком "плюс", більшу, ніж нуль. *Позитивне число.* 5. *заст.* Який ґрунтується на досвіді, фактах. // *рідко.* Реальний, матеріальний; прот. у я в н и й. ** **Позити́вна філосо́фія** – те саме, що **позитиві́зм** 1. **Позити́вне пра́во**, *юр.* – право, встановлене державою, волею законодавця, на відміну від природного права. 6. Електричний заряд, який мають протони, позитрони і т. ін. *Позитивний заряд.*

ПОЗИТИ́ВНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **позити́в**. // Який служить для одержання позитивів.

ПОЗИТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **позити́вний**[1].

ПОЗИТИ́ВНО. Присл. до **позити́вний**[1] 1, 2, 5.

ПОЗИТРО́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Найлегша елементарна частинка речовини з найменшим позитивним електричним зарядом, "позитивний електрон".

ПОЗИТРО́НІЙ, -я, *ч.*, *фіз.* Зв'язаний стан електрона й позитрона.

ПОЗИТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **позитро́н**.

ПОЗИТУ́РА, -и, *ж.*, *заст.* Поза (*див.* **по́за**[1] 1).

ПОЗИЦІЄНЕЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який не залежить від позиції.

ПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. *військ.* Який ведеться на довгочасних бойових позиціях. 2. Стос. до позиції (у 5 знач.). 3. *лінгв.* Обумовлений місцем у слові (про звуки мови). ** **Позиці́йна систе́ма чи́слення**, *мат.* – система числення, яка ґрунтується на тому, що одна й та сама цифра набуває різних числових значень залежно від її місця в запису числа.

ПОЗИЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **позиці́йний**.

ПОЗИЦІ́ЙНО. Присл. до **позиці́йний**.

ПОЗИЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* 1. Переміщення і відновлення робочого органа пристрою в певну позицію. 2. У системах обробки інформації – встановлення вказівника на певний запис у базі даних.

ПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Положення, постава тіла; поза. // У музикантів – певне положення рук, пальців під час гри на музичних інструментах. // У спорті – положення тіла, поза під час якихнебудь вправ, при рухах. // У танцях – певне положення рук, ніг. Позиції рук. 2. Розташування, місцезнаходження, положення кого-, чого-небудь. // *перен.* Становище, роль, місце кого-, чого-небудь у суспільному житті, науці, мистецтві і т. ін. 3. Ділянка місцевості, зайнята військами та обладнана для ведення оборони або як вихідний рубіж для наступу. // *перев. мн.* Район бойових дій. *Позиція сили.* 4. Окремий пункт тематичного плану, тематичної номенклатури чого-небудь, що містить певні вимоги, умови. // Вироби, які відповідають даному пункту номенклатури (*спец.*). Кодові позиції. 5. *перен.* Кут зору, ставлення до чого-небудь, що визначає характер поведінки, дії. // Поведінка, характер дій, що зумовлені цим кутом зору, цим ставленням. 6. Розміщення фігур у який-небудь момент гри (в шахи, крокет, лапту і т. ін.). 7. *фін.* Ситуація на біржі, яка характеризує стан щодо незавершених строкових угод. // Цінні папери та інші фінансові активи, якими володіє банк або брокер. // Кількість однакових акцій у портфелі цінних паперів. // Доручення на купівлю та (або) продаж акцій у процесі їх реалізації на біржі. ** **Асортиме́нтна пози́ція** – конкретна модель, марка або розмір продукції, що її продає фірма. **Валю́тна пози́ція** – співвідношення вимог і зобов'язань банку або підприємства в іноземній валюті. **Відкри́та пози́ція** – невідповідність заявок на купівлю та продаж біржових товарів, фондових і валютних цінностей певного виду. **Да́льня пози́ція** – те саме, що **беквардéйшн**. **Покри́та пози́ція** – продаж права на купівлю певних цінних паперів за інші цінні папери, які є власністю покупця цього права. **Фіна́нсова пози́ція** – показники обсягу і структури активів, капіталу, а також основні фінансові результати діяльності підприємства на певну дату. 8. У системах обробки інформації – місце в рядку, що може бути зайняте елементом і яке ідентифікується порядковим номером. 9. У торгівлі – загальна назва товару у прейскуранті (у переліку товарів, виставлених на продаж).

ПОЗИЧА́ЙЛО, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **позикода́вець**.

ПОЗИЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто бере у кого-небудь щось у позику.

ПОЗИЧА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **позича́льник**.

ПОЗИЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **позича́ти**.

ПОЗИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЗИ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Брати щось у борг у кого-небудь. // Брати що-небудь у когось у тимчасове користування. 2. Давати щось у борг кому-небудь. // Давати що-небудь комусь у тимчасове користування. 3. *перен.* Засвоювати, наслідуючи когось; переймати що-небудь у когось.

ПОЗИЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **позича́ти** 1.

ПОЗИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позича́ти**. // **пози́чено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **пози́чене**, -ного, *с.* Те, що взяли або дали в борг.

ПОЗИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пози́чити**.

ПОЗИ́ЧИТИ *див.* **позича́ти**.

ПО́ЗИЧКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **позича́ти, пози́чити**. // Фінансова операція надання або одержання грошей на певних умовах. 2. Те, що взяте або дане в борг.

ПОЗИЧКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до позички. ** **Позичко́вий капіта́л** – капітал, власник якого надає його іншим особам на певний термін за заздалегідь обумовлений процент. **Позичко́вий проце́нт** – плата позичальника кредитору за користування кредитом. **Позичко́вий раху́нок** – рахунок, на якому банк веде облік наданих та повернених кредитів.

ПОЗИЧКО́ВО, *присл.* У борг.

ПОЗИЧКОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто дає кому-небудь щось у позичку.

ПОЗИЧКОДА́ВИЦЯ, -і. Жін. до **позичкода́вець**.

ПОЗИ́ЧНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **позича́льник**.

ПОЗИ́ШН-ТРЕ́ЙДЕР, -а, *ч.* Група спекулянтів на товарній біржі, яка вкладає гроші у спекулятивні операції на порівняно тривалий період часу.

ПОЗІВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **позівати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОЗІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* 1. Зівати не дуже сильно або час від часу. 2. *перен.* Припускатися помилок; хибити. 3. *перен.* Зяяти.

ПОЗІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Зіпати якийсь час.

ПОЗІ́Р, -зо́ру, *ч.*, *діал.* 1. Погляд. 2. Вигляд.

ПОЗІ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Увага, спостереження.

ПОЗІ́РНИЙ, -а, -е. Який насправді не існує, уявний.

ПОЗІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **позі́рний**.

ПОЗІ́РНО. Присл. до **позі́рний**.

ПОЗІСКА́КУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* Зіскочити (у 1 знач.) (про всіх чи багатьох).

ПОЗІСХО́ДИТИСЯ, -димося, -дитеся, *док.* Зійтися (про всіх чи багатьох).

ПОЗІТХА́ТИ, -аю, -аєш, *док.* Зітхати якийсь час.

ПО́ЗІХ *див.* **по́зіхи**.

ПОЗІХА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до позіху, позіхання.

ПОЗІХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **позіха́ти** 1, 2, 4 і звуки, утворювані цією дією.

ПОЗІХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Мимовільно глибоко вдихати повітря широко відкритим ротом і зразу ж видихати його (за бажання спати, за втоми і т. ін.). // *рідко.* Те саме, що **зітха́ти** 1. 2. *чим і без додатка*, *перен.* Бути розкритим, показувати, виявляти глибочінь, провалля; зяяти (про отвір, печеру, рану і т. ін.). // *чим.* Обдавати чим-небудь. 3. *на що*, *перен.* Те саме, що **зазіха́ти**. 4. *перен.* Дути злегка або час від часу; повівати (про вітер).

ПОЗІХА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *безос.*, *розм.* Про позив до позіхання, позіхання.

ПО́ЗІХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **по́зіх**, -у, *ч.*). Мимовільні поодинокі глибокі дихальні рухи, здійснювані з широко відкритим ротом, а також звуки, що виникають при цьому. // *рідко.* Те саме, що **зітха́ння**.

ПОЗІХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **позіха́ти** 1, 2.

ПОЗІХНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.*, *безос.*, *розм.* Однокр. до **позіха́тися**.

ПОЗІХО́ДИТИСЯ, -иться, -имося, -итеся, *док.*, *розм.* Зійтися в одне місце (про всіх чи багатьох).

ПОЗІХО́ТИ, -о́т, *мн.* (*одн.* **позіхо́та**, -и, *ж.*), *розм.* Те саме, що **по́зіхи**.

ПОЗІЩУ́ЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Зіщулитися (про всіх чи багатьох).

ПОЗ'ЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. З'їсти все чи багато чого-небудь. // З'їсти верхній шар чого-небудь, верхню частину рослини і т. ін. 2. Пошкодити, зіпсувати і т. ін. все чи багато чого-небудь (про комах, гризунів). 3. Роз'їсти, зруйнувати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях (про отруйні речовини, іржу і т. ін.). 4. Сточити, зіпсувати (зуби). *Поз'їдати зуби.*

ПОЗ'ЇДА́ТИСЯ, -а́ються, *док.*, *розм.* Сточитися, зіпсуватися (про зуби).

ПОЗ'ЇЖДЖА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. З'їхати (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 2. *заст.* Виїхати звідкись (про всіх чи багатьох).

ПОЗ'ЇЖДЖА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся і **ПОЗ'ЇЗДИ́ТИСЯ**, -ї́ться, -имо́ся, -ите́ся, *док.* З'їхатися (про всіх чи багатьох). // *безос.*

ПОЗ'ЇЖДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поз'їжджувати**.

ПОЗ'ЇЖДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* З'їздити всіх чи багатьох (коней, волів і т. ін.).

ПОЗ'ЇЗДИ́ТИСЯ *див.* **поз'їжджа́тися**.

ПОЗЛА́ЗИТИ, -ить, -имо, -ите і **ПОЗЛІЗА́ТИ**, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Злізти, спуститися вниз звідкись, з чого-небудь (про всіх чи багатьох). 2. Відпасти, відвалитися в багатьох місцях, залишаючи ушкоджену або оголену поверхню чого-небудь. 3. Піднятися, виповзти і т. ін. нагору, вилізти на що-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗЛА́ЗИТИСЯ, -иться, -имося, -итеся, *док.* Злізтися в одне місце (про всіх чи багатьох комах, тварин). // *розм.* Повільно, поступово зійтися, з'їхатися і т. ін. куди-небудь (про людей).

ПОЗЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зламати все чи багато чого-небудь.

ПОЗЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *док.* Злежатися від тривалого і поганого зберігання (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗЛИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позлива́ти**.

ПОЗЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Злити з різних посудин в одну все чи багато чого-небудь (про рідину).

ПОЗЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Злитися докупи (про все чи багато чого-небудь). 2. *перен.* Об'єднавшися з кимсь, чимсь, створити одне ціле (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗЛИ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позли́гувати**.

ПОЗЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Злигати всіх чи багатьох корів, волів і т. ін.

ПО-ЗЛИДА́РСЬКОМУ, *присл.* Як злидар, подібно до злидаря; убого.

ПОЗЛИДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Стати злиднем; побідніти, зубожіти.

ПО-ЗЛИДНЯ́ЦЬКОМУ, *присл.*, *розм.* Як злидняк, подібно до злидняка; убого.

ПОЗЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Злизати язиком усе чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. // З'їсти, випити, підбираючи язиком, хоботком і т. ін. все чи багато чогонебудь. 2. *перен.* Поглинути, знищити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, у багатьох місцях (про стихійні явища).

ПОЗЛИПА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Злипнутися (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Злити когонебудь якийсь час; посердити.

ПОЗЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *док.* Злитися якийсь час; посердитися.

ПОЗЛИ́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* Ожеледиця.

ПОЗЛІЗА́ТИ *див.* **позла́зити**.

ПОЗЛІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позлі́плювати** і **позлі́плюватися**.

ПОЗЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Зліпити докупи все чи багато чого-небудь. 2. Виготовити ліпленням усе чи багато чого-небудь. 3. Стулити повіки, заплющити, закрити очі (про сон, утому і т. ін.).

ПОЗЛІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* 1. Зліпитися докупи (про все чи багато чого-небудь). 2. Стулитися, заплющитися, закритися (про очі, повіки).

ПОЗЛІТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Злетіти вгору (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. Злетівши, покинути якесь місце (про всіх чи багатьох). 3. *розм.* Швидко зіскочити, з'їхати, спуститися і т. ін. звідкись (про всіх чи багатьох). 4. Упасти, зірвавшися звідкись, відділившись від чого-небудь (про все чи багато чогось, усіх чи багатьох).

ПОЗЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Злетітися звідусіль в одне місце (про всіх чи багатьох). 2. *перен.*, *розм.* З'їхатися, зібратися звідусіль в одне місце (про всіх чи багатьох).

ПОЗЛІ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **позуме́нт**. 2. Те саме, що **сухозлі́тка**, **позоло́тка**; мішура. 3. *перен.* Облудний блиск, показна розкіш.

ПОЗЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати злішим.

ПОЗЛОВТІША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Зловтішатися якийсь час.

ПО-ЗЛОДІ́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-злоді́йському**.

ПО-ЗЛОДІ́ЙСЬКОМУ, *присл.* Як злодій, подібно до злодія.

ПОЗЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Зламати все чи багато чого, у багатьох місцях.

ПОЗЛОРАДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Злорадіти якийсь час.

ПОЗЛОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* позлосло́влять; *док.*, *рідко.* Злословити якийсь час.

ПОЗЛОСТИ́ТИ, -ощу́, -ости́ш, *док.*, *перех.* Злостити якийсь час.

ПОЗЛОСТИ́ТИСЯ, -ощу́ся, -ости́шся, *док.* Злоститися якийсь час.

ПОЗЛО́ТА, -и, *ж.* Позолота.

ПОЗЛОТИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Те саме, що **золоти́стий**. 2. Те саме, що **позоло́чений** 2. // Шитий золотом (про одяг).

ПОЗЛОТИ́ТИ *див.* **позоло́чувати**.

ПОЗЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позлоти́ти**. 2. *у знач. прикм.* Укритий тонким шаром позолоти; золочений.

ПО-ЗЛОЧИ́ННИЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-злочи́нницькому**.

ПО-ЗЛОЧИ́ННИЦЬКОМУ, *присл.* Як злочинець, подібно до злочинця.

ПОЗЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Злучити, з'єднати всіх чи багатьох.

ПОЗЛУЧА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Злучитися, з'єднатися (про всіх чи багатьох).

ПОЗЛУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Злущити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗЛУ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *док.* Злущитися (про все чи багато чого-небудь; скрізь або в багатьох місцях).

ПОЗЛЯГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Злягти, спертися на кого-, що-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Змогти всіх чи багатьох.

ПОЗМАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Спробувати переважити, перемогти когось у чому-небудь, домігшись кращих, ніж у когось, результатів, показників. // *перен.* Не поступитися комусь або чомусь у яких-небудь якостях, властивостях. 2. Брати участь у змаганні (у 1, 2 знач.) якийсь час. 3. *перен.* Учинити опір кому-, чому-небудь, поборотися з кимсь, чимсь. 4. *розм.* Те саме, що **посвари́тися**. // Сперечатися якийсь час, доводячи свою правоту.

ПОЗМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Змалювати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Зманити всіх чи багатьох.

ПОЗМА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Змахнути все чи багато чого-небудь.

ПОЗМЕРЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Змережити все чи багато чого-небудь.

ПОЗМЕРЗА́ТИСЯ, -а́ються, *док.* Змерзнутися (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Змити бруд, плями і т. ін. скрізь або в багатьох місцях. 2. Вимити, перемити все чи багато чого-небудь.

ПОЗМИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, аєтеся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Змитися скрізь або в багатьох місцях (про бруд, плями і т. ін.). 2. *фам.* Зникнути звідкись швидко або непомітно (про всіх чи багатьох).

ПОЗМИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позмика́ти**.

ПОЗМИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Зімкнути одне з одним, з'єднати все чи багато чого-небудь (перев. краї, кінці чогось). 2. *діал.* Скорчити, зсудомити руки, ноги і т. ін. // *безос.*

ПОЗМИКА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Зімкнутися одне з одним, з'єднатися (про все чи багато чого-небудь) (перев. краї, кінці чогось).

ПОЗМИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Змилити все мило чи багато його.

ПОЗМИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Змилитися (про все мило чи багато його).

ПО-ЗМІ́ЇНОМУ, *присл.* 1. Як змія, подібно до змії. // Як у змії. 2. *перен.* Підступно, хитро.

ПОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Який проводиться, здійснюється, відбувається по змінах (у 3 знач.).

ПОЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **позмі́нний**.

ПОЗМІ́ННО. Присл. до **позмі́нний**.

ПОЗМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОЗМІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Змінити, зробити іншим, інакшим усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Замінити іншим, іншими все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗМІ́НЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся *і* **ПОЗМІНЯ́ТИСЯ**, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* 1. Змінитися, стати іншим, інакшим (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 2. Звільнитися від яких-небудь обов'язків, виконуваних позмінно, по черзі (про всіх чи багатьох).

ПОЗМІНЯ́ТИ *див.* **позмі́нювати**.

ПОЗМІНЯ́ТИСЯ *див.* **позмі́нюватися**.

ПОЗМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Змести з якоїсь поверхні все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. Змівши, зібрати, згребти в одну купу все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗМІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Змішати все чи багато чого-небудь.

ПОЗМОВКА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Змовкнути (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОЗМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся, *док., рідко.* Змовитися (про всіх чи багатьох).

ПО-ЗМО́ВНИЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-змо́вницькому**.

ПО-ЗМО́ВНИЦЬКОМУ, *присл.* Як змовник, подібно до змовника; таємничо.

ПОЗМОКА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док., рідко.* Змокнути, промокнути (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗМО́РЩУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позмо́рщувати**. 2. *у знач. прикм.* Зморщений скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗМО́РЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Зморщити все чи багато чого-небудь.

ПОЗМО́РЩУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Зморщитися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох; у багатьох місцях).

ПОЗМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Змотати все чи багато чого-небудь.

ПОЗМО́ТУВАТИСЯ, -ується, *док.* Пас. до **позмо́тувати**.

ПОЗМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Змочити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПО́ЗНА, -и, *ж., зах.* Збитки, неприємності.

ПОЗНАЙО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* познайо́млять; *перех.* Док. до **знайо́мити**.

ПОЗНАЙО́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* познайо́мляться. Док. до **знайо́митися** і **знако́митися**.

ПОЗНАЙО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **познайо́мити**.

ПОЗНАЙО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **познайо́мити** і **познайо́митися**.

ПОЗНА́КА, -и, *ж.* 1. Характерна ознака, прикмета і т. ін., за якими можна пізнати кого-, що-небудь. 2. Подряпина, рубець, рисочка, пляма і т. ін., залишені чим-небудь, зроблені кимсь; слід, відбиток чогось.

ПОЗНАМЕНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., заст.* Поцілувати що-небудь священне.

ПО́ЗНАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Познань.

ПОЗНАХО́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Відшукавши, виявити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. // Підшукати, добрати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Побачити, виявити, помітити десь усе чи багато чого-небудь.

ПОЗНАХО́ДИТИСЯ, -иться, *док.* 1. Відшукатися, виявитися внаслідок розшуків (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, що загублене, втрачене, зникло). 2. Виявитися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗНАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для позначання.

ПОЗНАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **познача́ти**.

ПОЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОЗНА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОЗНА́ЧИТИ**, -а́чу, -а́чиш, *док., перех.* 1. Значити, мітити що-небудь якимсь чином. // Показувати на кого-, що-небудь. // Називати, вказувати що-небудь. *Позначати індекс поштового відділення.* // Давати чому-небудь якесь умовне вираження. *Позначити невідоме іксом.* // *рідко.* Заздалегідь призначати що-небудь. // *перен.* Наділяти якими-небудь відмітними ознаками, рисами і т. ін. // *перен., рідко.* Намічати, робити відомим. 2. Указувати на розташування, місцезнаходження чого-небудь. // Служити знаком, який вирізняє що-небудь. // *перен.* Означати, засвідчувати що-небудь; знаменувати. 3. Робити доступним зорові, помітним, видимим. 4. Служити відмітною, характерною ознакою, бути відмітною, характерною особливістю кого-, чого-небудь.

ПОЗНАЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПОЗНА́ЧИТИСЯ**, -а́читься, *док.* 1. Ставати доступним зорові, помітним, видимим. // Набувати чітких обрисів, контурів; окреслюватися. // Виднітися, вирізнятися чимнебудь серед чогось, на чомусь. // *перен., рідко.* Мати якісь особливі ознаки, риси. *Позначається на ранок.* 2. Виявлятися зовні (про почуття, настрій і т. ін.). // *перен.* Визначатися в загальних рисах; намічатися. 3. Проявлятися, бути, ставати відчутним. // *на кому – чому.* Впливати на кого-, щонебудь, відбиватися на комусь, чомусь. 4. Зменшуватися. // *безос.* 5. *рідко.* Те саме, що **збі́льшуватися** 1. 6. *рідко.* Те саме, що **запам'ята́тися**. 7. Пас. до **познача́ти** 1.

ПОЗНАЧА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **познача́ти**.

ПОЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позна́чити**. // **позна́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗНА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **позна́чити**, **познача́ти**. 2. Позначка (у 1 знач.). 3. *спец.* Сукупність символів, найменування пристроїв, програм, даних і т. д. *Базове позначення.*

ПОЗНА́ЧИТИ *див.* **познача́ти**.

ПОЗНА́ЧИТИСЯ *див.* **познача́тися**.

ПО́ЗНАЧКА, -и, *ж.* 1. Мітка, знак і т. ін., зроблені для відрізнення або позначення чого-небудь, указування на щось. // Ідентифікатор, що становить частину сукупності елементів даних або поєднаний з такою сукупністю. // Вишиті чи нашиті спеціальні знаки на одязі, білизні і т. ін. // У документі – запис, штамп і т. ін., які засвідчують, встановлюють що-небудь. // Подряпина, рубець, рисочка, пляма і т. ін., залишені чим-небудь, зроблені кимсь; слід, відбиток чогось. ** **Ве́ксельна по́значка**: один із реквізитів переказного векселя – включене до тексту найменування "вексель". **Граматична (стилістична) по́значка** – у словнику – спеціальна словесна вказівка, що містить граматичну або стилістичну характеристику певного слова. 2. *спец.* Цифрове позначення висоти місцевості над рівнем моря або якоїнебудь споруди над умовним рівнем.

ПОЗНА́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **познача́льний**.

ПОЗНА́ЧУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **позна́чувати** 1.

ПОЗНА́ЧУВАТИ *див.* **познача́ти**.

ПОЗНИКА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Зникнути (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗНИ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Знищити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗНІ́МАНИЙ, -а. -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позніма́ти**.

ПОЗНІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Дістати, взяти зверху, з поверхні чого-небудь усе чи багато чого-небудь, що там лежить, висить, стоїть і т. ін. 2. Скинути з себе чи з кого-, чого-небудь усе чи багато чогось, що наділе, пов'язане і т. ін. 3. Зрізавши, зрубавши, спилявши і т. ін., видалити з поверхні все чи багато чого-небудь, що її покриває чи становить верхній шар чогось. // Зібрати після достигання все чи багато чого-небудь (плоди, овочі і т. ін.). 4. Усунути, збити (пострілом, ударом і т. ін.) всіх чи багатьох. 5. Відвести, відкликати звідкись, перевести в інше місце всіх чи багатьох. 6. Відмовитися від чогось, раніше запропонованого, сказаного і т. ін. (про всіх чи багатьох). *Познімати кандидатури зі списку для голосування.* 7. Відтворити, скопіювати все чи багато чого-небудь. *Познімати копії з карт.* 8. Сфотографувати все чи багато чого-небудь, усіх або багатьох. 9. Проводити знімання якийсь час.

ПОЗНІМА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Знятися з якого-небудь місця, вирушивши кудись (про всіх чи багатьох людей). // *тільки* 3 *ос.* Піднявшись у повітря, покинути яке-небудь місце (про птахів, а також літальні апарати). 2. Сфотографуватися (про всіх чи багатьох).

ПОЗНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док., перех.* 1. Принести з різних місць в одне, зібрати докупи все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. 2. Несучи, спустити, доставити зверху вниз усе чи багато чогонебудь, усіх чи багатьох. 3. Зрушити, зірвати з місця, перемістити, віднести кудись силою свого руху все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох (про вітер, воду і т. ін.). // *безос.* 4. Знищити, зламавши, зруйнувавши і т. ін. все чи багато чого-небудь. 5. Підняти, винести нагору все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗНО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Зносити, знести все чи багато чого-небудь.

ПОЗНО́ШУВАТИСЯ, -ується, *док.* Зноситися (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗНУЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Док. до **знуща́тися**. 2. Наругатися, поглумитися з кого, чогонебудь.

ПО́ЗОВ, по́зову *і рідко* по́зву, *ч.* 1. Звертання до суду з вимогою захисту цивільних прав. ** **Віндикаці́йний по́зов** – позов власника про вилучення речі з чужого незаконного володіння. **Зустрі́чний по́зов** – власний позов однієї сторони (відповідача) до іншої (позивача), пред'явлений для спільного розгляду позову, який спочатку був пред'явлений позивачем відповідачеві. **Негато́рний по́зов** – позов, направлений на усунення перешкод, що заважають власнику користуватися своїм майном. **По́зов про прису́дження** – позов, направлений на примушення відповідача здійснити певні дії або утриматися від неправомірних дій. **Регреси́вний по́зов** – вимога кредитора щодо повернення грошової суми, яку він з вини боржника сплатив іншій особі. **Подава́ти по́зов** – порушувати, розпочинати судову справу. 2. Цивільна судова справа. *Виграти позов.*

ПОЗО́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́зов**. ** **Позо́вна да́вність** – строк для захисту права за позовом. **Позо́вна зая́ва** – зовнішня форма вираження позову, що повинна містити певні реквізити. **Позо́вне судочи́нство** – вид цивільного судочинства; існує при звертанні до суду за захистом порушених прав або інтересів по суперечкам, що випливають з цивільних, трудових, сімейних правовідносин, які характеризуються рівністю правового положення сторін.

ПОЗО́ВНИ́К, позовника́, *ч.* Те саме, що **пози́вач**.

ПОЗО́ВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **позо́вни́к**.

ПОЗОДЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Зодягти всіх чи багатьох. 2. Надягти на себе щонебудь (про всіх чи багатьох).

ПОЗОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про визначення доз ліків, про дозування.

ПОЗОЛО́ТА, -и, *ж.* 1. Тонкий шар золота або бронзової фарби, накладений на поверхню чогонебудь. 2. *перен.* Те, що зовні прикрашає, показує кого-, що-небудь у кращому вигляді, стані і т. ін., ніж це є насправді. 3. Прикрашання чогонебудь тонким шаром золота або бронзової фарби.

ПОЗОЛОТИ́ТИ *див.* **позоло́чувати**.

ПОЗОЛОТИ́ТИСЯ *див.* **позоло́чуватися**.

ПОЗОЛОТІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **позолоті́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який набув кольору, відтінку золота.

ПОЗОЛОТІ́ТИ, -і́є, *док.* Набути кольору, відтінку золота.

ПОЗОЛО́ТКА, -и, *ж., зах.* Сусальне золото.

ПОЗОЛО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **позоло́та**. // Стос. до позолочення.

ПОЗОЛО́ТНИК, -а, *ч.* Фахівець із золотіння.

ПОЗО́ЛОТЬ, -і, *ж., поет.* Те саме, що **позоло́та** 1, 2.

ПОЗОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позолоти́ти**. 2. *у знач. прикм.* Покритий позолотою.

ПОЗОЛО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **позоло́чений**.

ПОЗОЛО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **позолоти́ти**.

ПОЗОЛО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **позоло́чувати**. 2. *у знач. прикм.* Покритий позолотою.

ПОЗОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **позоло́чувати**.

ПОЗОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОЗОЛОТИ́ТИ** *і рідко* **ПОЗЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док., перех.* 1. Покривати позолотою; фарбувати в золотий колір. 2. Освітлюючи, надавати чому-небудь золотистого кольору, відтінку. 3. *перен.* Прикрашати зовні, подаючи, рекомендуючи кого-, що-небудь у кращому вигляді, стані і т. ін., ніж це в в дійсності. ** **Позолоти́ти ру́ку**: а) дати гроші за ворожбу; б) дати хабара.

ПОЗОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПОЗОЛОТИ́ТИСЯ**, -о́титься, *док.* 1. Освітлюючись, набувати золотистого кольору, відтінку; ставати золотистим. 2. *тільки недок.* Пас. до **позоло́чувати**.

ПОЗОМЛІВА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Зомліти, знепритомніти (про всіх чи багатьох). 2. Затерпнути (про руки, ноги і т. ін.).

ПОЗОНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позондува́ти**.

ПОЗОНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **зондува́ти**.

ПОЗО́РИЩЕ, -а, *с.* 1. *заст.* Видовище (у 2 знач.). 2. *розм.* Те саме, що **ганьба́** 1. *Виставляти на позорище.*

ПОЗО́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок, зах.* Звертати увагу.

ПОЗОРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Зорювати якийсь час.

ПОЗО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Зорати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗОСТАВА́ТИ *див.* **позостава́тися.**

ПОЗОСТАВА́ТИСЯ, -а́ється, -аємо́ся, -аєте́ся *і рідше* **ПОЗОСТА́ТИСЯ**, -а́неться, -а́немося, -а́нетеся *і рідко* **ПОЗОСТАВА́ТИ**, -ає́, -аємо́, -аєте́, *док.* 1. Залишитися де-небудь, не покинути якогось місця (про всіх чи багатьох). // Відстати, відірватися від кого-, чого-небудь, що рухається (про все чи багато чогось, усіх чи багатьох). 2. Зберегти попередній стан (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 3. Продовжити існування, зберегтися, не зникнути (про все чи багато чого-небудь). // Виявитися, залишитися після використання, вжитку і т. ін. // *від кого – чого, по кому – чому.* Зберегтися як слід, залишок чогось, що зникло, минуло, або після відходу, смерті кого-небудь (про все чи багато чогось). 4. Опинитися в якому-небудь стані, становищі, стати ким-, чим-небудь або яким-небудь (про всіх чи багатьох). *Позоставатися сиротами.*

ПОЗОСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Зоставити десь усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОЗОСТА́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **позоста́тися.** 2. *у знач. прикм.* Який зостався.

ПОЗОСТА́ТИСЯ *див.* **позостава́тися.**

ПО-ЗРА́ДНИЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-зра́дницькому.**

ПО-ЗРА́ДНИЦЬКОМУ, *присл.* 1. Як зрадник, подібно до зрадника. 2. *перен.* Віроломно, підступно.

ПОЗРА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Зранити все чи багато чого-небудь.

ПОЗРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позрива́ти.** // **позри́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОЗРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Зірвати зі стебла, з гілки і т. ін. листя, квітки, плоди тощо. 2. Рвучко відокремити все чи багато чого-небудь, що прикріплене. // Рвучким рухом зняти, стягти з кого-, чого-небудь усе чи багато чогось. // *перен.*, *розм.* Примусити всіх чи багатьох швидко, раптово покинути, залишити що-небудь (місце перебування, роботу і т. ін.). // *безос.* 3. Зруйнувати вибухами все чи багато чого-небудь.

ПОЗРИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Перестати триматися на чомусь (про все чи багато чого-небудь); зірватися. 2. Упасти, скотитися, зсунутися, втративши опору, рівновагу (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 3. Рвучко встати, піднятися або дуже швидко залишити якесь місце (про всіх чи багатьох); схопитися. // *перен.*, *розм.* Швидко, раптово покинути, залишити що-небудь (місцеперебування, роботу і т. ін.) (про всіх чи багатьох).

ПОЗРИНА́ТИ[1], -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Зринути, спливти (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗРИНА́ТИ[2], -а́ють, *док.*, *з чого і без додатка.* Звільнитися від якоїсь прив'язі, пут і т. ін. або вислизнути, зірватися з чого-небудь (про коней, волів тощо).

ПОЗРІЗА́ТИ *див.* **позрі́зувати.**

ПОЗРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позрі́зувати.**

ПОЗРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОЗРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Зрізати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях. *Позрізати квіти.*

ПОЗРІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Зректися усього (усіх) або багато чого (багатьох).

ПОЗРОСТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Зрости, повиростати (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; скрізь або в багатьох місцях).

ПОЗРОСТА́ТИСЯ, -а́ються, *док.* Зростися (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зросити все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зростити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОЗРУ́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позру́бувати.**

ПОЗРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зрубати все чи багато чого-небудь, скрізь або в багатьох місцях.

ПОЗРУЙНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зруйнувати все чи багато чого-небудь.

ПОЗРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зрушити все чи багато чого-небудь.

ПОЗСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. *з чого і без додатка.* Зсадити вниз, зняти з чогось високого всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. 2. *на що і без додатка.* Піднявши, помістити десь, на чомусь високому всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; попідсаджувати.

ПОЗСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Зсипати все чи багато чого-небудь.

ПОЗСИХА́ТИ, -а́є, *док.* Висохнути, пересохнути (про все чи багато чого-небудь).

ПОЗСИХА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Пересихаючи, зменшитися в об'ємі; стати зморщеним, твердим (про все чи багато чого-небудь). 2. *перен.* Стати худими, виснаженими од тяжкої праці, хвороби, горя і т. ін. (про всіх чи багатьох).

ПОЗСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Зсікти все чи багато чого-небудь.

ПОЗСКА́КУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* Зіскочити, сплигнути, скоком спуститися з чого-небудь (про всіх чи багатьох). // *розм.* Швидким, різким рухом встати (про всіх чи багатьох); посхоплюватися.

ПОЗСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОЗСУВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Зсунути все чи багато чого-небудь.

ПОЗСО́ВУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся *і* **ПОЗСУВА́ТИСЯ**, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Зсунутися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОЗСТА́РЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.*, *розм.* Зістаритися (про всіх чи багатьох).

ПОЗСУВА́ТИ *див.* **позсо́вувати.**

ПОЗСУВА́ТИСЯ *див.* **позсо́вуватися.**

ПОЗСУ́КУВАТИ, -ую, -уєш. 1. Док. до **зсу́кувати.** 2. Зсукати усе або багато чого-небудь.

ПОЗУБИ́ТИ, -зублю́, -зу́биш; *мн.* позу́блять; *док.*, *перех.* 1. Зробити зазублини на чому-небудь. // Зробити насічку на чому-небудь. 2. Зробити зубці на чому-небудь.

ПОЗУБИ́ТИСЯ, -зу́биться; *мн.* позу́бляться; *док.* 1. Стати зазубленим. 2. *діал.* Прорости.

ПОЗУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позуби́ти.** // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який має зазублини, зубці.

ПОЗУ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **позу́блений.**

ПОЗУБОСКА́ЛИТИ, -а́лю, -а́лиш, *док.* Зубоскалити деякий час.

ПОЗУБЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм пас. мин. ч. до **позубцюва́ти.** // *у знач. прикм.*

ПОЗУБЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **позубцьо́ваний.**

ПОЗУБЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **позуби́ти.**

ПОЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **позува́ти.**

ПОЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Прибравши яку-небудь позу, служити натурою художникові, скульпторові або фотографу. 2. *перен.* Намагатися справити враження поведінкою, словами, зовнішністю і т. ін.

ПОЗУМЕ́НТ, -у, *ч.* Гаптована сріблом або сухозлітною тасьма для оздоблення одягу, м'яких меблів і т. ін.; галун.

ПОЗУМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **позуме́нт.** // Зробл. з позументом або з позументу.

ПОЗУМЕ́НТНИК, -а, *ч.* Майстер, який виготовляє позумент; шмуклер.

ПОЗУМЕ́НТНИЦЯ, -і. Жін. до **позуме́нтник.**

ПОЗУМЕ́НТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **позуме́нтний.**

ПОЗУРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зурочити всіх чи багатьох.

ПОЗЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зцідити все чи багато чого-небудь.

ПОЗЦІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Зціпити (зуби, уста, кулаки і т. ін.).

ПОЗЧІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позчі́плювати і позчі́плюватися.**

ПОЗЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Зчепити все чи багато чого-небудь.

ПОЗЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Зчепитися одне з одним (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОЗШИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **позшива́ти.** // *у знач. прикм.*

ПОЗШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Зшити, з'єднати, шиючи (все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях). 2. *рідко.* Виготовити що-небудь, зшиваючи докупи шматки, клапті і т. ін.

ПОЗШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Зшукати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Ікати якийсь час.

ПОІМЕ́ННИЙ, -а, -е. Який містить перелік імен. ** **Поіме́нне голосува́ння** – голосування, при якому кожен голосує окремо і його прізвище записують.

ПОІМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поіме́нний.**

ПОІМЕ́ННО, *присл.* На ім'я, кожного на ім'я.

ПОІМЕНО́ВАНИЙ *див.* **пойменований.**

ПОІМЕНУВА́ТИ *див.* **пойменува́ти.**

ПОІМЖИ́ТИ, -и́ть, *док.* Імжити якийсь час.

ПОІМПРОВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док*, *перех.* Імпровізувати якийсь час.

ПОІНА́КШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Те саме, що **поі́ншати.**

ПО-ІНА́КШОМУ, *присл.* Те саме, що **по-і́ншому.**

ПО-ІНДИ́ЧИ, *присл.* Те саме, що **по-інди́чому.**

ПО-ІНДИ́ЧОМУ, *присл.* Як індик, подібно до индика.

ПО-ІНДІ́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-інді́йському.**

ПО-ІНДІ́ЙСЬКОМУ, *присл.* Як у індійців, за звичаєм індійців.

ПОІНСТРУКТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **поінструктува́ти.**

ПОІНСТРУКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Дати кому-небудь інструкції.

ПОІНСТРУКТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Одержати інструкції від кого-небудь.

ПО-ІНТЕЛІГЕ́НТНОМУ, *присл.* Як інтелігент, за звичаєм інтелігента. // З погляду, на думку інтелігента. // Способом, що виявляє інтелігентність; розумно, культурно.

ПО-ІНТЕЛІГЕ́НТСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-інтеліге́нтському.**

ПО-ІНТЕЛІГЕ́НТСЬКОМУ, *присл.* Як інтелігент, за звичаєм інтелігента.

ПОІНТЕРЕСУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **поціка́витися.**

ПОІНТРИГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і неперех.* Інтригувати якийсь час.

ПОІНФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поінформува́ти.** // **поінформо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОІНФОРМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Обізнаність (із фактами, подіями, чутками і т. ін.).

ПОІНФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поінформува́ти і поінформува́тися.**

ПОІНФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Повідомити кого-небудь про щось; інформувати.

ПОІНФОРМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Дістати повідомлення; інформуватися.

ПОІ́НШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати іншим; змінитися.

ПО-І́НШОМУ, *присл.* Не так, іншим способом, чином; інакше.

ПОІРЖА́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поіржа́віти.** // *у знач. прикм.*

ПОІРЖА́ВІТИ, -іє. Док. до **іржа́віти.**

ПОІРЖА́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Покритий іржею. *Поіржавлені рейки.*

ПО-ІСПА́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-іспа́нському.**

ПО-ІСПА́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у іспанців, за звичаєм іспанців. 2. Іспанською мовою.

ПО-ІТАЛІ́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-італі́йському.**

ПО-ІТАЛІ́ЙСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у італійців, за звичаєм італійців. 2. Італійською мовою.

ПОЇ́Д, -у, *ч.*, *діал.* З'їдання. *Їсти поїдом.*

ПОЇДА́ЙЛО, -а, *ч.* Обжера.

ПОЇДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поїда́ти.**

ПОЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЇ́СТИ**, -ї́м, -ї́си; *наказ. сп.* поїж; *док.* 1. *перех.* Їсти що-небудь, споживати їжу. // *чого.* Споживати певну кількість чого-небудь. // *тільки док.*, *без додатка.* Прийняти їжу. // *тільки недок.* З'їдаючи, винищувати (про птахів, комах і т. ін.). 2. *перех.* З'їдати все, без залишку. 3. *неперех.* Те саме, що **харчува́тися.** 4. *тільки недок.*, *перех.* Живитися чим-небудь, уживати як їжу, корм; годуватися. 5. *перех.* Пошкоджувати, псувати що-небудь (про комах). // Сильно кусати, жалити (про комах). 6. *перех.* Роз'їдати хімічно, руйнувати що-небудь (про іржу, їдкі речовини і т. ін.). 7. *перех.*, *перен.* Знищувати, поглинати. 8. *тільки недок.*, *перех.*, *перен.* Завдавати болю, смутку; мучити. 9. *тільки недок.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Весь час дорікати кому-небудь, ганити, сварити когось.

ПОЇДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **поїда́ти** 1, 2.

ПОЇ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поїсти** 1, 2, 5, 6. // **поїдено**, *безос. присудк. сл.*

ПОЇ́ДКА, -и, *ж.*, *діал.* Кількість їжі, споживаної за один раз.

ПОЇ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який виражає зневагу, осуд, презирство; нищівний.

ПОЇ́ДОМ, *присл.*, *перен.* Невідступно, затято. ** **Поїдом ї́сти:** а) безперервно і сильно кусати, жалити (про комах); б) те саме, що **ї́сти живце́м** (*див.* **живце́м**) (про людей); в) терзати, мучити (про думки, почуття і т. ін.).

ПОЇЖДЖА́НИН, -а, *ч.* Учасник весільного поїзда.

ПОЇЖДЖА́НКА, -и. Жін. до **поїжджа́нин.**

ПОЇЖИ́ТИСЯ, -жуся, -жишся. Док. до **ї́житися** 4; зіщулитися.

ПОЇ́ЗД, -а, *ч.* 1. Ряд з'єднаних між собою залізничних вагонів, що рухаються з допомогою локомотива. *Прямий поїзд. Швидкий поїзд.* 2. Ряд візків, саней і т. ін., що їдуть в одному напрямку. *Весільний поїзд.*

ПОЇ́ЗДИТИ, -ї́джу, -ї́здиш, *док.* Їздити якийсь час. ** **Поїздити** *на кому* – цілком підкорити когось своїй владі, використати в своїх інтересах.

ПОЇ́ЗДКА, -и, *ж.* Виїзд куди-небудь на короткий час; коротка подорож.

ПОЇ́ЗДОЧКА, -и, *ж.*, *ірон.* Те само, що **поїздка.**

ПОЇЗНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **по́їзд.** // Який обслуговує поїзд. *Поїзна бригада.*

ПО-ЇЇ́, *присл.* Відповідно до її поглядів, думок, звичаїв і т. ін. // Так, як вона хоче.

ПОЇ́ЛКА, -и, *ж.* Посудина або пристрій для напування свійських тварин, птиці і т. ін.

ПОЇ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Той, хто поїть, годує, утримує кого-небудь. 2. Невеликий чайник із напівзакритим верхом для напування лежачих хворих.

ПОЇ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **поїльник** 1.

ПОЇ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поїти.**

ПОЇ́СТИ *див.* **поїда́ти.**

ПОЇ́СТИСЯ, -ї́дяться, *док.*, *розм.* Погризтися (про собак).

ПОЇ́ТИ, пою́, по́їш; *наказ. сп.* пій; *недок.*, *перех.* 1. Давати кому-небудь пити. // Давати пити чай, каву, молоко і т. ін., годуючи або пригощаючи. // Давати пити з чогось, підносячи питтє до рота. // Давати пити настої трав, коріння і т. ін. з лікувальною метою. // Давати пити спиртне, пригощати горілкою, вином і т. ін. 2. *перен.* Зрошувати, давати вологу. 3. *перен.* Наповняти, насичувати чим-небудь (запахами, звуками і т. ін.).

ПОЇ́ХАТИ, -ї́ду, -ї́деш; *наказ.*, *сп.* поїдь; *док.* 1. Почати рухатися, переміщатися в певному напрямку суходолом або водою за допомогою яких-небудь засобів пересування. // Відправитися з певною метою куди-небудь, до когось і т. ін. // Відправитися звідкись, за межі чого-небудь, залишивши попереднє місцеперебування; виїхати. 2. Зрушити з місця; направитися куди-небудь (про самі засоби пересування). 3. *розм.* Почати сковзати, котитися. // *перен.* Переміститися трохи; поповзти. 4. *перен.*, *розм.* Почати говорити багатослівно, без перерви що-небудь непотрібне, всім відоме і т. ін.

ПО-Ї́ХНЬОМУ, *присл.* Так, як вони. // Відповідно до їхніх поглядів, думок, звичаїв і т. ін.

ПО́ЙДА, -и, *ж.*, *діал.*, *зневажл.* Непосида, побігайка.

ПОЙКІЛОДЕРМАТОМІОЗИ́Т, -у, *ч.* Генералізована форма дерматоміозиту з пойкілодермією.

ПОЙКІЛОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Зміни шкіри дистрофічного характеру.

ПОЙКІЛОСМОТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Пойкілосмоти́чні тва́рини** – водяні тварини, не здатні підтримувати сталий осмотичний тиск порожнинних і тканинних рідин при зміні солоності зовнішнього сере-

довища.

ПОЙКІЛОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Порушення здатності підтримувати постійну температуру тіла при зміні температури довкілля.

ПОЙКІЛОТЕ́РМНИЙ, -а, -е: ** **Пойкілоте́рмні твари́ни** – тварини, температура тіла яких змінюється залежно від температури зовнішнього середовища і звичайно дорівнює їй або на 1 – 2° вища за неї.

ПОЙКІЛОТИМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **психопаті́я реакти́вно-лабі́льна**.

ПОЙКІЛОЦИ́Т, -а, *ч.* Еритроцит неправильної форми.

ПОЙКІЛОЦИТО́З, -у, *ч.* Поява пойкілоцитів у крові.

ПОЙМА́ТИ *і розм.* **ПОНІМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЙНЯ́ТИ** *і розм.* **ПОНЯ́ТИ**, пойму́, поймеш, *док.*, *перех.* 1. Покривати собою (про воду); заливати, затоплювати. // Поширюватися по всій поверхні, виступати на чомусь. 2. Охоплювати кого-, що-небудь. // Огортати, окутувати, настаючи або наступаючи. // Закривати, заволікати (про імлу, туман і т. ін.). // Проймати, викликаючи які-небудь фізичні відчуття (про холод, тепло і т. ін.). // *безос.* 3. *перен.* Опановувати, оволодівати ким-небудь (про почуття, думки і т. ін.). // Сповнювати, охоплювати собою що-небудь. // *безос.* 4. *тільки док., заст.* Узяти за жінку.

ПОЙМА́ТИСЯ *і розм.* **ПОНІМА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ПОЙНЯ́ТИСЯ** *і розм.* **ПОНЯ́ТИСЯ**, поймеється, *док.* 1. Покриватися (водою); перетворюватися на воду (про сніг, лід). // Укриватися чим-небудь по всій поверхні. 2. Охоплюватися чим-небудь. // Закриватися, заволікатися (імлою, туманом і т. ін.). 3. *перен.* Сповнюватися, перейматися яким-небудь почуттям, якоюсь думкою і т. ін. 4. *тільки док., заст.* Зійтися, з'єднатися. // Одружитися.

ПОЙМЕНО́ВАНИЙ, *рідко* **ПОІМЕНО́ВАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пойменува́ти, поіменува́ти**.

ПОЙМЕНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пойменований**.

ПОЙМЕНУВА́ТИ *і рідко* **ПОІМЕНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Назвати як-небудь когось, щось; дати назву. 2. Перелічити за іменами, назвами і т. ін.; указати, позначити.

ПО́ЙНТЕР, -а, *ч.* Порода мисливських короткошерстих лягавих собак. // Собака цієї породи.

ПОЙНЯ́ТИ[1] *див.* **пойма́ти**.

ПОЙНЯ́ТИ[2] *і* **ПОНЯ́ТИ**, пойму́, поймеш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **пійма́ти**.

ПОЙНЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пойня́ти**[1] 1 – 3. // **пойня́то**, *безос. присудк. сл.*

ПОЙНЯ́ТИСЯ, -йметься, *док.* Пас. до **пойня́ти**.

ПО-ЙОГО́, *присл., розм.* Так, як він. // Відповідно до його поглядів, думок, звичаїв і т. ін.

ПО-КАБАРДИ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-кабардинському**.

ПО-КАБАРДИ́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у кабардинців, за звичаєм кабардинців. 2. Кабардинською мовою.

ПО-КАВАЛЕРІ́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-кавалерійському**.

ПО-КАВАЛЕРІ́ЙСЬКОМУ, *присл.* Як кавалерист, кавалеристи, за звичаєм кавалеристів.

ПОКАДИ́ТИ, -каджу́, -ка́диш, *док., перех. і неперех.* Кадити (у 1 знач.) якийсь час.

ПОКА́ДРОВИЙ, -а, -е. Кадр за кадром. ** **Пока́дрове знімання (кінознімання)** – знімання на кіноплівку окремими кадрами, з паузами між ними.

ПОКА́ЖЧИК, -а, *ч.* 1. Напис або який-небудь знак (стрілка, тичка і т. ін.), що вказує на напрям руху, розташування чого-небудь і т. ін. *Світловий покажчик.* 2. Контрольно-вимірювальний прилад. 3. Довідник або довідковий перелік (список). // Довідкова книжка або довідковий список, доданий до книжки. *Бібліографічний покажчик.* ** **Абетко́вий пока́жчик** – словник дескрипторів або ключових слів інформаційно-пошукового тезауруса, систематизованих за абеткою. 4. *заст.* Те саме, що **пока́зник** 1, 2.

ПОКА́ЖЧИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пока́жчик**.

ПО́КАЗ, -у, *ч.* Дія за знач. **пока́зувати, показа́ти** 1, 3 – 6.

ПОКА́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас мин. ч. до **показа́ти** 1, 3 – 8. // Названий, згаданий, указаний раніше (у попередніх рядках, на попередніх сторінках і т. ін.). // **пока́зано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Рекомендований для лікування певної хвороби.

ПОКАЗА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **показа́ти** 1, 3 – 8. 2. *перев. мн., юр.* Усний або письмовий виклад обставин якої-небудь справи. 3. *перев. мн.* Симптоми, ознаки, що вказують на доцільність лікування певними ліками. 4. *перев. мн.* Дані вимірювальних приладів (про температуру, тиск, погоду і т. ін.).

ПОКАЗА́НЩИНА, -и, *ж., іст.* Податок з кожного казана, призначеного для викурювання горілки.

ПОКАЗА́ТИ *див.* **пока́зувати**.

ПОКАЗА́ТИСЯ *див.* **пока́зуватися**.

ПО-КАЗА́ХСЬКОМУ *і* **ПО-КАЗА́ХСЬКИ**, *присл.* Як у казахів. // За звичаєм казахів. // Казахською мовою.

ПОКАЗИ́ТИ, -ажу́, -а́зиш, *док., перех., діал.* Пошкодити, зіпсувати.

ПОКАЗИ́ТИСЯ, -ка́зиться, -ка́зимося, -ка́зитеся, *док.* 1. Сказитися (про багатьох тварин). 2. *розм.* Втратити ясність думки, здуріти (про всіх чи багатьох). // Уживається в знач. лайливого слова. // Робити щось недоладне, поводити себе нерозумно і т. ін. 3. Лютувати, казитися якийсь час. 4. Бешкетувати якийсь час. 5. *рідко.* Покривитися, дуже змінитися (про обличчя). 6. *діал.* Стати непридатним для використання; зіпсуватися.

ПО-КАЗКО́ВОМУ, *присл.* Як у казці; казково гарно.

ПОКАЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який привертає увагу певними позитивними якостями, властивостями. // Солідний, фундаментальний. // Значний, великий (про розмір, кількість, вагу і т. ін.). *Показна сила.* // Який вигідно вирізняється з-поміж інших своїм виглядом. 2. Який має гарну статуру, ставний; помітний, привабливий. *Показний із себе.* 3. Розрахований тільки на зовнішній ефект; навмисно підкреслений. // Який не відповідає дійсності; удаваний, штучний, неприродний. 4. *рідко.* Те саме, що **показо́вий** 1.

ПОКА́ЗНИК, -а, *ч.* 1. Свідчення, доказ, ознака чого-небудь. 2. *перев. мн.* Наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь. // Дані, які свідчать про кількість чого-небудь. *Показник токсичності води.* 3. Явище або подія, на підставі яких можна робити висновки про перебіг якого-небудь процесу. 4. Кількісна характеристика властивостей виробу (процесу). ** **Пока́зник наді́йності** – показник, що характеризує одну або декілька властивостей з тих, які в сукупності складають надійність об'єкта. **Пока́зник безпе́чності проду́кції** – кількісна характеристика однієї або декількох властивостей продукції, що визначають відсутність потенційної небезпечності продукції для споживача. **Пока́зник скла́ду та власти́востей води́** – фізичні, хімічні, бактеріологічні та гідробіологічні характеристики води, згідно з якими роблять висновок щодо її якості через порівняння з нормами якості води. 5. У системах обробки інформації – складова одиниця інформації, утворена реквізитом-основою та реквізитами-ознаками, що відносяться до нього. 6. *рідко.* Те саме, що **пока́жчик** 1. ** **Пока́зник сте́пеня**, *мат.* – цифра чи літера, що вказує, до якого степеня підноситься число або вираз.

ПОКАЗНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пока́зник**. ** **Показникові́ рівня́ння**, *мат.* – рівняння, в яких у показник степеня входить невідоме.

ПОКА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **показни́й** 1, 2.

ПОКАЗО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який дає уявлення про що-небудь, дає підстави для висновків; характерний, типовий. 2. Влаштований для загального ознайомлення; прилюдний. 3. Який є взірцем для інших; зразковий.

ПОКАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **показо́вий**.

ПОКАЗО́ВО. Присл. до **показо́вий** 2, 3. // З розрахунком на зовнішній ефект. // *у знач. присудк. сл.*

ПОКА́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до показування.

ПОКА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пока́зувати** 1, 3 – 8.

ПОКА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пока́зувати** 1, 3 – 7.

ПОКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОКАЗА́ТИ**, -ажу́, -а́жеш, *док.* 1. *перех.* Давати можливість бачити, розглядати, роздивлятися кого-, що-небудь. // Виявляти перед кимсь своє вміння робити що-небудь. // Демонструвати кінофільм, давати спектакль і т. ін. // Домагатися певних результатів (у змаганнях, спорті і т. ін.). // *з ким – чим, над ким – чим.* Витворяти, виробляти з кимсь, чимсь що-небудь. // Знайомити з чим-небудь, даючи пояснення. // Робити, виконувати що-небудь з метою навчити когось; наочно навчати. // *заст.* Давати вказівки, вказувати. // Переконувати кого-небудь у чомусь на прикладах; доводити щось. // Давати для перегляду, ознайомлення, перевірки, оцінки і т. ін. // Пред'являти які-небудь документи. // Знайомити кого-небудь із кимсь. // Давати можливість зробити медичний огляд. // Робити видним кого-, що-небудь, відкриваючи, освітлюючи і т. ін.// Являти кого-, що-небудь. *Показувати приклад.* 2. *тільки недок., неперех. і рідко перех.* Мати такий зовнішній вигляд, ознаки або прикмети, які свідчать про щось або передвіщають що-небудь. // *безос.* 3. *перех. і неперех.* Рухом, жестом, поглядом і т. ін. вказувати на кого-, що-небудь, привертаючи чиюсь увагу, пояснюючи щось тощо. // Рухом, жестом і т. ін. пропонувати зробити щось. // *перен.* Вказувати життєвий шлях, певний вихід і т. ін. ** **Пока́зувати па́льцем** *на кого – що* – з осудом або здивуванням вказувати, звертати увагу на того, хто якось виявляє себе (перев. з негативного боку). 4. *перех.* Зображати кого-небудь, наслідуючи мову, жести і т. ін.; наочно зображати щось певними діями, рухами тощо. // Зображати кого-, що-небудь у художніх образах, певним чином. 5. *перех.* Робити помітними для оточення свої почуття, наміри, виявляти свій стан і т. ін.; проявляти. // Виявляти певне ставлення до кого-, чого-небудь. // Виявляти які-небудь якості або властивості, свою вдачу, натуру і т. ін. // Створювати видимість чого-небудь; удавати щось, прикидатися. 6. *перех.* Робити щось явним, очевидним; розкривати що-небудь. // Встановлювати що-небудь (перевіркою, дослідженням, обстеженням і т. ін.). // Діями, словами, виразом обличчя і т. ін. давати зрозуміти або виявляти що-небудь. // Свідчити про що-небудь, бути доказом чогось; давати підставу для якого-небудь висновку. 7. *перех.* Позначати щось яким-небудь способом. // Визначаючи, фіксувати час, тиск і т. ін. (про прилади, механізми і т. ін.). 8. *перех.* Розповідати щось про кого-, що-небудь, подавати якісь відомості; обвинувачувати когось своїми свідченнями. // *неперех.* Доносити на кого-небудь. 9. *тільки док., перех. і неперех., розм.* Провчити кого-небудь, помститися за щось (звичайно уживається як погроза).

ПОКА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОКАЗА́ТИСЯ**, -ажу́ся, -а́жешся, *док.* 1. Ставати видним, помітним, відкриватися погляду; виднітися. // З'являтися на небі з-за хмар, обрію, гір і т. ін. (про небесні світила). // З'являтися на поверхні чого-небудь, виступати назовні. // З'являтися на поверхні ґрунту, сходити (про рослини). // *перен.* Виражатися в яких-небудь зовнішніх ознаках; виявлятися. 2. Приходити, з'являтися десь, у кого-небудь і т. ін. // Виходити звідкілясь, куди-небудь, до когось і т. ін. 3. Виставляти себе перед іншими для огляду, давати кому-небудь можливість подивитися на себе. 4. *ким, яким.* Виявляючи які-небудь риси, властивості, справляти певне враження. // *тільки док.* Відзначитися чимсь. 5. *кому, чому.* Здаватися кимсь, чимсь, уявлятися яким-небудь. // Поставати перед ким-, чим-небудь. // Привиджуватися, ввижатися. 6. *заст.* З'ясовуватися на ділі, виявлятися в дійсності. // *безос.* // Ставати явним, очевидним. 7. *тільки недок.* Пас. до **пока́зувати** 1, 3 – 8.

ПОКАЗУ́ХА, -и, *ж., розм.* Показування чого-небудь у прикрашеному вигляді, що не відбиває справжньої суті справи; щось показне. // Видимість благополуччя, успішної діяльності; створення такої видимості.

ПОКАЗУ́ШНИЙ, -а, -е, *розм.* Розрахований на зовнішній ефект, показний.

ПОКА́ЗУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пока́зувати**.

ПОКАЛАМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш, *док., перех.* 1. Зробити каламутним, нечистим. 2. *перен.* Викликати невдоволення, створити неспокій і т. ін.

ПОКАЛАМУТНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **покаламутні́ти**.

ПОКАЛАМУТНІ́ТИ, -і́є, *док.* Стати каламутним.

ПОКАЛАМУТНІ́ШАТИ, -ає, *док.* Стати каламутнішим (*див.* **каламу́тний** 1, 2).

ПОКАЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Сильно постукати. 2. Подзвонити; забити у дзвін.

ПОКАЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покалі́чити**. // **покалі́чено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **покалі́чений**, -ного, *ч.*

ПОКАЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **покалі́чити** і **покалі́читися**.

ПОКАЛІ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех.* Зробити калікою; завдати каліцтва, ран (людині чи тварині). // *безос.* // Ушкодити частину тіла. // *перен.* Попсувати, пошкодити що-небудь. // *перен.* Знівечити, зіпсувати морально; зробити нещасним, змарнувати. // *перен.* Спотворити, перекрутити що-небудь. *Покалічити мову.*

ПОКАЛІ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Стати калікою, завдати собі каліцтва; поранитися. // *перен.* Знівечитися, зіпсуватися морально; змарнуватися.

ПО-КАЛМИ́ЦЬКОМУ *і* **ПО-КАЛМИ́ЦЬКИ**, *присл.* Як у калмиків. // За звичаєм калмиків.

ПОКА́ЛЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **покаля́ти**.

ПОКАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. *розм.* Забруднити, вимазати кого-, що-небудь; побруднити. 2. *перен.* Зганьбити, заплямувати кого-, що-небудь; споганити.

ПОКАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док., розм.* Забруднитися чим-небудь.

ПОКАМЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **покамені́ти**.

ПОКАМЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **покамені́лий**.

ПОКАМЕНІ́ТИ *див.* **покам'яні́ти**.

ПОКАМЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., заст.* Побити камінням.

ПОКАМ'ЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **покам'яні́ти**.

ПОКАМ'ЯНІ́ТИ *і рідше* **ПОКАМЕНІ́ТИ**, -і́є, -і́ємо, -і́єте, *недок.* Закам'яніти (про все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох).

ПОКАНІФО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поканіфо́лити**.

ПОКАНІФО́ЛИТИ, -лю, -лиш. Док. до **каніфо́лити**.

ПОКАНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Кантувати все чи багато чого.

ПОКАНТУВА́ТИСЯ, -ту́юсь, -ту́єшся, *док., розм.* Згаяти якийсь час без діла.

ПОКАНЮ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех. і неперех., зневажл.* Канючити якийсь час.

ПОКА́ПАТИ, -ає, *док.* 1. Почати капати. 2. Капати якийсь час; прокапати.

ПОКА́ПОСТИТИ, -ощу, -остиш, *док., розм.* Капостити якийсь час.

ПОКАПОТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* Підсил. до **пока́пати**.

ПОКАПРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Капризувати якийсь час.

ПОКА́РА, -и, *ж., поет., книжн.* Те саме, що **покара́ння**.

ПОКА́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покара́ти**. // **пока́рано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **пока́раний**, -ного, *ч.* Той, на кого наклали кару.

ПОКАРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **покара́ти**. 2. Засіб впливу на того, хто вчинив який-небудь злочин, має якусь провину і т. ін. *Кримінальне покарання.* // Розплата за які-небудь нерозважливі вчинки, дії і т. ін.

ПОКАРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Накласти кару за який-небудь злочин, якусь провину і т. ін. // Побити за якусь провину. // Стратити, знищити, убити. *Покарати на смерть.*

ПОКАРАУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* Караулити деякий час.

ПОКАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покарбува́ти**.

ПОКАРБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покарбо-**

ваний.
ПОКАРБУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Вкрити карбами, порізати поверхню чогось. // Позначити карбами що-небудь для обліку, запам'ятовування. // *перен.* Перетяти або вкрити чимсь поверхню землі. 2. Прикрасити різьбленням який-небудь предмет. 3. Порізати, посікти тіло людини чим-небудь гострим. // *заст.* Зробити розтин трупа. 4. Перетяти поверхню шкіри (про зморшки, шрами, рубці і т. ін.).
ПОКАРКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Каркати якийсь час.
ПОКАРЛЮЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покарлючити**. 2. *у знач. прикм.* Який має звивини, закрути, вигини і т. ін.; нерівний.
ПОКАРЛЮЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покарлючений**.
ПОКАРЛЮЧИТИ, -ить, *док., перех., розм.* Сильно зігнути, скорчити, викривити.
ПОКАРНИЙ, -а, -е, *поет.* Який карає.
ПОКАРТАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Гостро засуджуючи, полаяти, посварити.
ПОКАСУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., діал.* Скасувати, ліквідувати все чи багато чого.
ПОКАТАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Повозити кого-небудь для розваги; катати якийсь час. 2. *неперех., розм.* Швидко поїхати, піти, побігти і т. ін. // Податися, рушити, відправитися куди-небудь.
ПОКАТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Кататися якийсь час.
ПОКАТОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покатувати**. // *у знач. ім.* **покатований**, -ного, *ч.* Той, кого катували, мордували, брали на тортури.
ПО-КАТОЛИЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-католицькому**.
ПО-КАТОЛИЦЬКОМУ, *присл.* Як властиво католикові, католикам; за звичаєм католиків.
ПОКАТОЛИЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покатоличити**.
ПОКАТОЛИЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покатоличити**.
ПОКАТОЛИЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, **ПОКАТОЛИЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* Обернути на католиків; надати чому-небудь католицького характеру.
ПОКАТОЛИЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, **ПОКАТОЛИЧУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.* Перейти в католицтво, стати католиком.
ПОКАТОЛИЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покатоличувати, покатоличуватися**.
ПОКАТОЛИЧУВАТИ *див.* **покатоличити**.
ПОКАТОЛИЧУВАТИ *див.* **покатоличитися**.
ПОКАТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Катувати, мучити якийсь час, допитуючи. 2. Завдати тяжких страждань, мук, сильно побити. 3. *заст.* Покарати на смерть усіх чи багатьох.
ПОКАХИКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Кахикати якийсь час; кахикнути кілька разів.
ПОКАХИКУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **покахикувати** та звуки, утворювані цією дією.
ПОКАХИКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Кахикати потроху або час від часу. // Навмисне неголосно кахикати; щоб привернути увагу або попередити про що-небудь.
ПОКАХКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Однокр. до **покахкувати**.
ПОКАХКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покахкувати**.
ПОКАХКУВАТИ, -ує, *недок.* Видавати час від часу короткі, уривчасті звуки "хах-хах" (про качку).
ПО-КАЦАПСЬКОМУ *і* **ПО-КАЦАПСЬКИ**, *присл.* Як у кацапів. // За звичаєм кацапів.
ПОКАЧАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Посовати, повертіти, покрутити кого-, що-небудь на чомусь або по чомусь; покотити що-небудь кругле то в один, то в інший бік. // Виваляти. 2. Вирівняти, вигладити качалкою та рублем (полотно, білизну і т. ін.). 3. Розкачати тісто, надаючи йому певної форми. 4. Качати якийсь час помпою воду, нафту, газ і т. ін. 5. *розм.* Підкидати якийсь час гуртом кого-небудь угору, виражаючи повагу, любов, захват і т. ін.
ПОКАЧАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Перевертаючись, переваюлюватися якийсь час із боку на бік на чому-небудь або в чому-небудь (про людей і тварин). // *розм.* Відпочиваючи, полежати. 2. Почати котитися, впавши, звалившись звідки-небудь. 3. *рідко.* Побігти, кинутися, податися куди-небудь.
ПО-КАЧИНОМУ, *присл.* Як качка, як у качки.
ПОКАЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покачувати**.
ПОКАЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Час від часу, злегка качати.
ПОКАШЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покашлювати** та звуки, утворювані цією дією.
ПОКАШЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Кашляти потроху або час від часу. // Навмисне неголосно кашляти, щоб привернути увагу або попередити про що-небудь. // Кашляти, перебуваючи у стані збудження, нервування, нерішучості і т. ін.
ПОКАШЛЯТИ, -яю, -яєш, *док.* Кашлянути кілька разів; кашляти якийсь час.
ПОКАЯННИЙ, -а, -е. Який містить покаяння; сповнений каяття. // Який виражає або свідчить про покаяння, каяття. // Перейнятий покаянням, каяттям. *Покаянний лист.*
ПОКАЯННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покаянний**.
ПОКАЯННО. Присл. до **покаянний**.
ПОКАЯННЯ, -я, *с.* 1. Добровільне визнання своєї провини; каяття з якогось приводу. 2. *церк.* Визнання віруючим своїх гріхів перед священиком; сповідь. 3. У дореволюційній Росії – церковне покарання, яке полягало у примусовій і підконтрольній молитві.
ПОКАЯТИСЯ, -аюся, -аєшся; *наказ. сп.* покайся; *док.* 1. Визнати свою провину, виявляючи жаль із приводу зробленого, того, що сталося, і т. ін. // Вибачитися, перепросити кого-небудь. // Змінити свою поведінку, думку, погляд, визначи їх неслушними, відмовляючись від чогось, засуджуючи щось і т. ін. 2. Пошкодувати, пожалкувати за скоєним учинком. 3. *церк.* Признатися в гріхах на сповіді, побувати на сповіді.
ПОКВАКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Квакати якийсь час.
ПОКВАП, -у, *ч., діал.* Поспіх.
ПОКВАПИТИ *див.* **покваплювати**.
ПОКВАПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* покваплять-ся; *док.* 1. Поспішити зробити що-небудь. // Поспішити зробити що-небудь передчасно. 2. Швидко попрямувати, попростувати куди-небудь. 3. *на кого – що.* Поластитися на когось, щось, спокуситися ким-, чим-небудь.
ПОКВАПЛИВИЙ, -а, -е. 1. Схильний квапитися; який поспішає зробити щось; якому властива квапливість, поспішність; поквапний. 2. Сповнений квапливості; в якому виявляється квапливість; який відбувається, виконується, робиться квапливо, з поспіхом; поквапний.
ПОКВАПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **поквапливий**.
ПОКВАПЛИВО. Присл. до **поквапливий** 2; дуже швидко, поспішно.
ПОКВАПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОКВАПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* поквaплять; *док., перех.* Спонукати когось до швидкого виконання чого-небудь, до прискорення якої-небудь дії.
ПОКВАПНИЙ, -а, -е. 1. Схильний квапитися; який поспішає зробити щось; якому властива квапливість, поспішність; поквапливий. 2. Сповнений квапливості; в якому виявляється квапливість; який відбувається, виконується, робиться квапливо, з поспіхом; поквапливий.
ПОКВАПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **поквапний**.
ПОКВАПНО. Присл. до **поквапний** 2; дуже швидко, поспішно.
ПОКВАПОМ, *присл., діал.* Те саме, що **поквапливо**.
ПОКВАРТАЛЬНИЙ, -а, -е. Розрахований на кожний квартал; здійснюваний кожного кварталу. *Поквартальний звіт.*
ПОКВАРТАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поквартальний**.
ПОКВАРТАЛЬНО. Присл. до **поквартальний**.
ПОКВАСИТИ, -ашу, -асиш, *док., перех.* Піддати бродінню все чи багато чого-небудь.
ПОКВАСНІТИ, -іє, *док., діал.* Скиснути.
ПОКВИЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* 1. Плакати, жалібно стогнати якийсь час. 2. Жалібно кричати якийсь час (про птахів і звірів).
ПОКВИТАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., рідко.* 1. Дати розписку про щось. 2. *перен.* Звести рахунки з ким-небудь; зробити щось у відповідь на чиїсь дії, вчинки.
ПОКВИТАТИСЯ, -аюся, -аєшся *і рідко* **ПОКВИТУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док., розм.* 1. Повністю взаємно розрахуватися з ким-небудь. 2. *перен.* Зробити щось у відповідь на чиїсь дії, вчинки; помститися за зло, образу і т. ін. // Звести рахунки з ким-небудь, розплатитися за свої дії, вчинки і т. ін. // Відплатити кому-небудь за нетовариське ставлення. // Звільнитися від чого-небудь, покінчити з чимсь.
ПОКВИТОВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який поквитувався.
ПОКВИТУВАТИСЯ *див.* **поквитатися**.
ПОКВІЛ *див.* **поквол**.
ПОКВІТУВАТИ, -ує, *док.* Квітувати якийсь час.
ПОКВІТЧАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Прикрасити квітами, зеленню кого-, що-небудь.
ПОКВОКТАТИ, -вокчу, -вокчеш, *док.* Квоктати якийсь час.
ПОКВОКТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поквоктувати**.
ПОКВОКТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Квоктати час від часу (про курей і деяких інших птахів). // Видавати невиразні звуки, схожі на квоктання.
ПОКВОЛ, ПОКВІЛ, -волу, *ч., діал.* Наруга, знущання.
ПОКВОЛОМ, *присл.* Неквапливо, не поспішаючи, повагом, спроквола.
ПОКЕПКУВАТИ, -ую, -уєш, *док., з кого – чого, без додатка і рідко над ким – чим, розм.* Док. до **кепкувати**.
ПОКЕР, -а, *ч.* Вид азартної гри в карти.
ПОКЕРУВАТИ, -ую, -уєш, *док., ким, чим і без додатка.* 1. Спрямувати рух, роботу кого-, чого-небудь. 2. Дати напрям, вказівки кому-, чому-небудь; спрямувати чиюсь діяльність, вчинки, думки і т. ін.; розпорядитися ким-, чим-небудь. 3. Керувати якийсь час.
ПОКЕТБУК, -а, *ч.* Дешеве малоформатне видання літературних творів, розраховане на масового читача.
ПОКИ *і* **ПОКЛЯ**, *зах.* 1. *присл.* У даний момент, зараз. // Тим часом. // Протягом певного часу, на деякий час. *Я поки зачекаю.* // До певного часу, якийсь час. // До цього часу. // Коли-то ще (про невизначений і тривалий час настання чогось). ** **Поки що**: а) до якогось часу (при зіставленні, часто не вираженому, з тим, що буде далі); б) на якийсь час; в) до цього часу. 2. *присл.* Уживається в питальних реченнях у знач. до якого часу? 3. *присл., розм.* До цього місця (при вказуванні на міру). 4. *спол.* Уживається для вираження одночасності дії головного й підрядного речення у знач. в той час як, протягом того часу як, коли. 5. *спол.* Уживається для вираження межі дії головного речення в знач. до того часу як. // Уживається з близьким знач. за наявності у головних реченнях співвідносних спол. доти, поти, то поти. // Уживається для вираження межі дії головного речення, яка закінчується раніше, ніж починається дія підрядного речення, в знач. перш ніж, перед тим як.
ПОКИВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покивати**.
ПОКИВАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. На знак вітання, згоди, співчуття і т. ін. кивнути кілька разів (головою). // Помахати чимсь. 2. *на кого – що і без додатка.* Кілька разів кивнути головою у бік кого-або чого-небудь, вказуючи на нього, здебільшого з осудом.
ПОКИВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., рідко.* Хитнутися кілька разів.
ПОКИВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Злегка кивати (на знак згоди, співчуття і т. ін.). // Робити легкі ритмічні рухи (головою). // Помахувати чимсь. // Легкими рухами голови кликати кого-небудь. // *на кого.* Привертати чиюсь увагу до себе, очікуючи певних дій, послуг і т. ін. або спонукаючи до чогось. 2. Легкими рухами голови вказувати на кого-, що-небудь, здебільшого з осудом.
ПОКИДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покидати** 1 – 3. // **покидано**, *безос. присудк. сл.*
ПОКИДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покидати**.
ПОКИДАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Кинути все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох. // Абияк, недбало кинути все чи багато чого-небудь. 2. Кинути без догляду все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох. // Вирушаючи кудись, кинути напризволяще все чи багато чого-небудь, всіх чи багатьох. // Припинити щось робити (про всіх чи багатьох). // *кому.* Залишити все чи багато чого-небудь для когось. 3. Кидати що-небудь 4. *безос., розм.* Вкрити що-небудь (сипом, виразками і т. ін.).
ПОКИДАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПОКИНУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* 1. Вирушаючи кудись, не брати з собою кого-, що-небудь. // Залишати без догляду кого-, що-небудь. // Не класти на місце щось і т. ін. 2. Йти від кого-небудь, позбавляючи свого товариства. // Йти від кого-небудь, розлучатися з кимсь, позбавляючи своєї уваги, турбот і т. ін. // *на що.* Залишати когось у тяжкому, скрутному становищі (за значенням додатка). // *на кого.* Залишаючи кого-, що-небудь, доручати комусь догляд за ним. // *у сполуч. зі сл.* сирота *в оруд. та знах. в.* Помираючи, сиротити. // Переставати підтримувати спілкування, зв'язок з ким-небудь. 3. Вирушаючи звідкілясь, переставати там жити, перебувати. 4. Переставати чим-небудь займатися, припиняти щось робити. // Відкладати вбік знаряддя праці чи об'єкт дії. // Залишати якусь посаду, відмовлятися від дальшого виконання своїх обов'язків. // *перен.* Забувати про щось, звільнятися від чого-небудь. 5. Залишати після себе наслідок своєї дії, діяльності. 6. *кому, а також у сполуч. зі сл.* спадок. Віддавати, передавати у чиєсь користування, посідання, володіння і т. ін. (перев. після смерті). // Залишати сиротами (дітей). 7. Зберігати, відкладати, залишати що-небудь (здебільшого для когось). 8. Вирушаючи кудись, залишати кого-небудь для виконання якоїсь роботи, певних обов'язків і т. ін. 9. *перен.* Переставати виявлятися; вичерпуватися, зникати (про силу, розум, почуття і т. ін.).
ПОКИДАТИСЯ[1], -аюся, -аєшся, *док.* Кидатися чим-небудь якийсь час.
ПОКИДАТИСЯ[2], -аємося, -аєтеся, *док.* Кинутися (у 1, 3 знач.) куди-небудь, на щось і т. ін. (про всіх чи багатьох).
ПОКИДИЩЕ, -а, *с., рідко.* Те саме, що **покидьок**.
ПОКИДЬ, -і, *ж., збірн.* Те саме, що **покидьки**.
ПОКИДЬКА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **покидьок**. 2. *зневажл.* Покинута жінка.
ПОКИДЬКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **покидьок**, -дька, *ч.*). 1. Непридатні для використання, непотрібні залишки чого-небудь, мотлох, старі речі і т. ін. 2. *перен., зневажл.* Морально розкладені люди, декласовані, злочинні елементи суспільства; непотріб, негідь, потолоч. // Уживається в значенні лайливого слова.
ПОКИДЬКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **покидьок**.
ПОКИДЬОК *див.* **покидьки**.
ПО-КИЇВСЬКОМУ *і* **ПО-КИЇВСЬКИ**, *присл.* Як у Києві, киян, за їхнім звичаєм, традиціями тощо. *Котлети по-київськи.*
ПОКИНЕНИЙ *див.* **покинутий**.
ПОКИНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покинути**.
ПОКИНУТИ *див.* **покидати**.
ПОКИНУТИЙ, ПОКИНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покинути** 1 – 8. // **покинуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який залишився без догляду, уваги, яким перестали цікавитися, займатися.
ПОКИНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., діал.* Відмовитися (у 1, 3 знач.).
ПОКИПІТИ, -пить; *мн.* покиплять; *док.* 1. Кипіти якийсь час. 2. *діал.* Посохнути від сильної спеки (про злаки).
ПОКИП'ЯТИТИ, -ячу, -ятиш, *док., перех.* Кип'ятити якийсь час.
ПОКИП'ЯТИТИСЯ, -ячуся, -ятишся, *док.* 1. Кип'ятитися якийсь час. 2. *перен., розм.* Те саме, що **погарячитися**.
ПО-КИРГИЗЬКОМУ *і* **ПО-КИРГИЗЬКИ**, *присл.* Як у киргизів. // За звичаєм киргизів. // Киргизькою мовою.
ПОКИСЛІТИ, -іє, *док.* Стати кислим.

ПОКИСЛІ́ШАТИ, -ає, *док.* Стати кислішим.
ПО-КИТА́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-кита́йському**.
ПО-КИТА́ЙСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у китайців, за звичаєм китайців. 2. Китайською мовою.
ПО́КІЙ, -ко́ю, *ч.*, *заст.* 1. Відсутність руху і шуму; тиша. // Тихе, мирне життя, згода. // Мир, примирення. 2. Душевна рівновага; відсутність хвилювання, турбот, тривог, сумнівів і т. ін. *Не знати покою.* ** **На по́кої бу́ти (сиді́ти** *і т. ін.*) – не працювати, відпочивати (бути у відставці, на пенсії і т. ін.). **Ві́чний по́кій:** а) заспокоєння після смерті; б) уживається при згадці про покійного.
ПОКІ́Й, -ко́ю, *ч.* 1. Те саме, що **кімна́та.** ** **Прийма́льний покі́й** – приміщення у лікарні, де хворі одержують першу допомогу, де їх розподіляють по палатах. 2. *перев. мн.* Пишне, багате приміщення.
ПОКІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який помер, померлий. // *у знач. ім.* **покі́йний**, -ного, *ч.*; **покі́йна**, -ної, *ж.* Померла людина; небіжчик, небіжчиця. 2. *рідко.* Спокійний. // Зручний (про предмети).
ПОКІ́ЙНИК, -а, *ч.* Померла людина; небіжчик. // Уживається для вказівки, що той, про кого говорять, тепер уже не живе.
ПОКІ́ЙНИЦЬКА, -кої, *ж.* Будова, приміщення для покійників при лікарні; морг; трупарня.
ПОКІ́ЙНИЦЬКИЙ, -а, -е. Такий, як у покійника; мертвотний.
ПОКІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **покі́йник**; небіжчиця.
ПОКІ́ЙНИЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **покі́йник.**
ПОКІ́ЙНО, *рідко.* Присл. до **покі́йний** 2.
ПО́КІЛЬ, *присл.*, *спол.*, *розм.* Те саме, що **по́ки.**
ПОКІ́ЛЬЧЕНИЙ, -а, -е. Який покільчився.
ПОКІ́ЛЬЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покільчи́тися.**
ПОКІЛЬЧИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Дати ростки (про насіння); прорости.
ПОКІНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Закінчити багато чого (одне за одним). // Закінчити що-небудь у кілька заходів; у різний час (про всіх чи багатьох).
ПОКІ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покінчи́ти.** // **покі́нчено**, *безос. присудк. сл.*
ПОКІ́НЧЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **покінчи́ти** 1.
ПОКІНЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *перех.* (*заст.*) *і неперех.* Завершити, закінчити що-небудь; довести до кінця. // Витратити до кінця. 2. *перех.* (*заст.*) *і неперех.* Ліквідувати що-небудь, позбутися чого-небудь. // Покласти край чомусь, припинити тривання чого-небудь. 3. *неперех.*, *з ким*, *розм.* Позбавити життя, убити когось; знищити. 4. *неперех.*, *на чому.* Прийняти якесь рішення. *Покінчити життя самогубством.*
ПОКІНЧИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *рідко.* Закінчитися (у 1 знач.).
ПОКІ́РЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **покі́рний.**
ПОКІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **покі́рливий.**
ПОКІ́РЛИВО. Присл. до **покі́рливий.**
ПОКІ́РНЕ, *присл.*, *діал.* Покірно.
ПОКІ́РНЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Досить покірний; надто покірний.
ПОКІ́РНЕНЬКО, *розм.* Присл. до **покі́рненький.**
ПОКІ́РНИЙ, -а, -е. Який завжди підкоряється, не суперечить, поступається в усьому; слухняний. // *кому.* Який виконує волю кого-небудь, слухається когось. // *чому.* Який не може чинити опір чому-небудь, нездатний перебороти щось; підвладний. // Власт. слухняному, поступливому. *Покірна вдача.* // Який виражає покору. // *поет.* Який легко піддається дії кого-, чого-небудь. // *поет.* Підвладний людині.
ПОКІ́РНИК, -а, *ч.* Покірний комусь чоловік.
ПОКІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **покі́рник.**
ПОКІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **покі́рний.**
ПОКІ́РНО. Присл. до **покі́рний.** ** **Покі́рно про́шу**, *заст.*: а) шанобливе звертання до кого-небудь із проханням або запрошенням; б) (*ірон.*) вираз здивування, нерозуміння.
ПОКІ́С, -ко́су, *ч.* 1. Смуга скошеної трави, збіжжя і т. ін. 2. Місце, де косять.
ПОКІ́СНИЦЯ, -і, *ж.*, *бот.* Кормова трава.
ПОКІ́СТ, -ко́сту, *ч.*, *діал.* Лак. // Лакована поверхня.
ПОКІ́Т, -ко́ту, *ч.*, *рідко.* Похилена поверхня чого-небудь, пологий спуск; схил.
ПО́КЛАД[1], -у, *ч.* (*мн.* **по́клади**, -ів). 1. *геол.* Скупчення осадових або гірських порід; родовище корисних копалин. 2. *перен.* Великий запас, зосередження чого-небудь. 3. *розм.* Те саме, що **по́слід.**
ПО́КЛАД[2], -у, *ч.* Звичайне або зроблене з крейди, дерева і т. ін. яйце, яке кладеться в певному місці, щоб курка там неслася.
ПОКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поклада́ти** 1, 3.
ПОКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОКЛА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *перех.* 1. *на кого – що.* Доручати комусь, чомусь виконання певного завдання. // Зобов'язувати когось що-небудь робити, примушувати до чогось і т. ін. *Покладати відповідальність. Покладати надії.* 2. Віддавати життя, душу, витрачати сили, роки на щось, для якоїсь мети і т. ін. 3. *тільки недок.*, *заст.*, *уроч.* Те саме, що **кла́сти** 1, 2. ** **Не покладаю́чи рук** – невтомно, сумлінно. 4. Думати, вважати. // Приймати рішення; доходити висновку. ** **Поклада́ти гріх** *на кого* – обвинувачувати кого-небудь у чомусь.
ПОКЛАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОКЛА́СТИСЯ**, -аду́ся, -аде́шся, *док.* 1. *на кого – що.* Твердо надіятися на кого-, що-небудь, довірятися кому-, чому-небудь. *Покладатися на самого себе.* 2. *тільки док.* Лягти (для відпочинку або сну). // *перен.* Утворившись, розміститися на чомусь. 3. *тільки недок.* Пас. до **поклада́ти** 1.
ПОКЛА́ДЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покла́сти**[1]. // **покла́дено**, *безос. присудк. сл.*
ПОКЛА́ДЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покла́сти**[2] (у 1 – 3 знач.). // **покла́дено**, *безос. присудк. сл.*
ПОКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поклада́ти** 1, 3.
ПО́КЛАДЕНЬ, -дня, *ч.* Те саме, що **по́клад**[2].
ПО́КЛАДИ *див.* **по́клад** 1.
ПО́КЛАДКИ, -ів, *мн.*, *розм.* 1. Курячі яйця. 2. Штучні курячі яйця.
ПОКЛА́ДЛИВЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Досить покладливий; надто покладливий.
ПОКЛА́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який не любить сперечатися; який легко пристосовується до інших; поступливий, лагідний.
ПОКЛА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **покла́дливий.**
ПОКЛА́ДЛИВО. Присл. до **покла́дливий.**
ПОКЛА́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Запасливий; ретельний, дбайливий. 2. Відкладений про запас.
ПОКЛА́ЖА, -і, *ж.* Те, що спаковане, приготовлене для перенесення, перевезення куди-небудь; багаж.
ПОКЛА́НЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.* Вклонитися комусь кілька разів; принижено просити про що-небудь якийсь час.
ПОКЛА́СТИ[1], -аду́, -аде́ш, *док.*, *перех.* 1. *що.* Помістити куди-небудь, розмістити десь. // Скласти що-небудь в одне місце, в певному порядку. // Припинити якесь заняття, відклавши вбік знаряддя, об'єкт дії і т. ін. // Внести на збереження (до ощадної каси, банку і т. ін.). // Додати, всипати що-небудь у страву. 2. Помістити когось куди-небудь у лежачому положенні; примусити кого-небудь лягти. // Влаштувати на нічліг. // Помістити в лікарню, госпіталь і т. ін. для лікування. *Покласти спати.* 3. *перен.*, *розм.* Вбити, знищити. 4. Розмістити що-небудь на якійсь поверхні, покриваючи її (всю або частково). // Нанести, накласти на якусь поверхню шар чого-небудь; замалювати щось. // Поставити на чомусь якийсь знак, мітку, зробити відбиток чого-небудь. *Покласти печатку на довідку.* // *у сполуч. зі сл.* п е ч а т к а, в і д б и т о к, т а в р о і т. ін., *перен.* Лишити слід, зробити певний вплив і т. ін. *Покласти на музику.* 5. Накласти у певній кількості (про їжу). 6. *заст.*, *спец.* Те саме, що **збудува́ти.** // Настелити (про підлогу, стелю). 7. *у сполуч. зі сл.* п о ч а т о к, к і н е ц ь, к р а й і т. ін. Виконати, зробити те, що виражено іменником. ** **Покла́сти в осно́ву** – прийнявши щось за вихідне, основне, визначальне, керуватися ним. 8. *перен.*, *розм.* Призначити, визначити (плату, ціну і т. ін.). 9. *спец.* Надати певного напряму рухові (літака або судна). *Покласти літак на зворотний курс.*
ПОКЛА́СТИ[2] *див.* **поклада́ти.**
ПОКЛА́СТИСЯ *див.* **поклада́тися.**
ПОКЛА́ЦАТИ, -аю, -аєш, *док.* Клацати якийсь час; клацнути кілька разів.
ПОКЛА́ЦУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покла́цувати** і звуки, утворювані цією дією.
ПОКЛА́ЦУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Час від часу клацати.
ПОКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поклеї́ти.**
ПОКЛЕЇ́ТИ, -е́ю, -еї́ш, *док.*, *перех.* 1. Склеїти все чи багато чого-небудь. 2. *розм.* Наклеїти у багатьох місцях; розклеїти. 3. Клеїти якийсь час.
ПОКЛЕЙМИ́ТИ *див.* **поклеймува́ти.**
ПОКЛЕЙМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поклейми́ти.**
ПОКЛЕЙМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поклейми́ти.**
ПОКЛЕЙМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **ПОКЛЕЙМИ́ТИ**, -млю́, -ми́ш, *док.* 1. Док. до **клеймува́ти.** 2. Клеймувати усе (усіх) або багато чого- (кого)-небудь.
ПОКЛЕКОТА́ТИ, -оче *і* **ПОКЛЕКОТІ́ТИ**, -оти́ть, *док.* Клекотати, клекотіти якийсь час. // *безос.*
ПОКЛЕКОТІ́ТИ *див.* **поклекота́ти.**
ПО́КЛЕП, -у, *ч.*, *рідко.* Несправедливе обвинувачення; наклеп.
ПОКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поклепа́ти** 1.
ПОКЛЕПА́ТИ, поклепа́ю, поклепа́єш *і* покле́плю, покле́плеш; *мн.* покле́плять; *перех.* 1. Док. до **клепа́ти.** 2. Клепати якийсь час.
ПОКЛЕ́ПНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Той, хто зводить наклеп на кого-небудь; наклепник.
ПОКЛЕ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **покле́пник.**
ПОКЛИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Піти повільно, ходою стомленої, знесиленої людини.
ПО́КЛИК, -у, *ч.* 1. Прохання, запрошення або вимога прийти, з'явитися куди-небудь і т. ін. // *перен.* Притягальна сила чого-небудь. *За покликом душі.* 2. Прохання або вимога діяти певним чином, взяти участь у чому-небудь. // Заклик, відозва, гасло. // Сигнал; наказ, команда. // Звук, крик, що кличе, застерігає і т. ін. 3. Те саме, що **ви́гук** 1. // Про звуки, що їх видають деякі птахи, звірі і т. ін.
ПОКЛИ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покли́кати.** // **покли́кано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має, відчуває покликання до чого-небудь; здатний на щось. 3. *у знач. прикм.* Признач. або обраний для певної мети, що-небудь зробити, виконати і т. ін.
ПОКЛИ́КАННЯ, -я, *с.* 1. Внутрішній потяг, здатність, схильність до певної справи, професії. 2. Призначення.
ПОКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і неперех.* 1. Те саме, що **ви́гукувати.** 2. *кого, на кого і без додатка.* Звертатися до кого-небудь, кликати когось. // Згадувати когось, відгукуватися про когось.
ПОКЛИ́КАТИ, -ичу, -ичеш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Словом, звуком, жестом попросити, примусити кого-небудь підійти, наблизитися, обізватися; звернутися до когось. 2. *також з інфін.* Запросити когось прийти, з'явитися куди-небудь із певною метою, для виконання якоїсь справи і т. ін. // *за кого, ким і т. ін.*, *розм.* Просити когось стати, бути ким-небудь. 3. *до чого, на що і з інфін.* Звернутися до когось із закликом взяти участь у чому-небудь, залучити до виконання важливого завдання, політичної вимоги і т. ін. // Те саме, що **призва́ти.**
ПОКЛИ́КАТИСЯ *див.* **поклика́тися.**
ПОКЛИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОКЛИ́КАТИСЯ**, -ичуся, -ичешся, *док.* Вказувати на кого-, що-небудь для підтвердження або виправдання чогось; наводити що-небудь як доказ; посилатися.
ПОКЛИ́КАЧ, -а, *ч.*, *іст.* Особа, яка привселюдно оголошувала що-небудь, сповіщала про щось.
ПОКЛИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **поклика́ти.**
ПОКЛИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покли́кувати.**
ПОКЛИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.* 1. Вигукувати час від часу; покрикувати. 2. Вигукувати що-небудь із почуттям, хвилюванням. 3. Звертатися до когось, кликати кого-небудь.
ПОКЛИНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **клинцюва́ти.**
ПОКЛІ́Н, -ло́ну, *ч.* 1. Нахиляння голови або верхньої частини тулуба (на знак вітання, поваги, подяки, під час молитви і т. ін.). *Віддати поклін.* 2. Вітання, найкращі побажання, що їх передають кому-небудь у листі або через когось; привіт. 3. *заст.*, *розм.* Принижене прохання. *Іти на поклін.* 4. *розм.* Вітання з подарунком.
ПОКЛІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* Кліпати якийсь час; кліпнути кілька разів.
ПОКЛІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поклі́пувати.**
ПОКЛІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Кліпати час від часу.
ПОКЛО́Н *див.* **покло́н.**
ПОКЛОНИ́ТИ[1] *див.* **поклоня́ти**[1].
ПОКЛОНИ́ТИ[2] *див.* **поклоня́ти**[2].
ПОКЛОНИ́ТИСЯ[1] *див.* **поклоня́тися.**
ПОКЛОНИ́ТИСЯ[2], -лоню́ся, -ло́нишся, *док.* Те саме, що **похили́тися.**
ПОКЛОНІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **поклоня́тися** 1, 5. // Культовий обряд, що його відправляють перед чим-небудь (зображенням божества, якоюсь святинею і т. ін.). *Поклоніння святим місцям.* 2. Надзвичайно шанобливе, благоговійне ставлення до кого-небудь.
ПОКЛО́ННИК, -а, *ч.* 1. Той, хто поклоняється кому-, чому-небудь як божеству, вищій силі, святині. 2. Прихильник кого-, чого-небудь; пристрасний любитель чого-небудь; шанувальник. 3. *розм.* Той, хто залицяється до дівчини, жінки. // Той, хто любить упадати коло жінок.
ПОКЛО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **покло́нник.**
ПОКЛОНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОКЛОНИ́ТИ**, -лоню́, -ло́ниш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **нахиля́ти.**
ПОКЛОНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОКЛОНИ́ТИ**, -лоню́, -ло́ниш, *док.*, *до кого, кому*, *фольк.*, *заст.* Кланятися, передавати вітання комусь.
ПОКЛОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОКЛОНИ́ТИСЯ**, -лоню́ся, -ло́нишся, *док.* 1. *перев. док.* Робити поклін, вклонятися; вітатися. // *за що.* Вклонятися, виявляючи свою вдячність кому-небудь. 2. *перев. док.* Передавати вітання кому-небудь; засвідчувати усно чи письмово свою повагу до відсутнього. 3. *тільки док.* Принижено попросити чого-небудь, про щось і т. ін. 4. *тільки док.* Відвідинами засвідчити глибоку шану, відданість кому-, чому-небудь. 5. Шанувати кого-, що-небудь як божество, святиню і т. ін. // Схилятися перед ким-, чим-небудь, ставитися до когось, чогось із глибокою пошаною.
ПОКЛОПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **поклопота́тися.**
ПОКЛОПОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *док.* 1. Клопотатися (у 1 знач.) якийсь час. 2. *про кого – що, за кого – що, а також із спол.* щ о б. Виявити турботу, подбати про кого-, що-небудь. // *за кого – що, перед ким, а також із спол.* щ о б. Попросити за кого-небудь, домогтися влаштування якоїсь справи.
ПО-КЛО́УНСЬКОМУ *і* **ПО-КЛО́УНСЬКИ**, *присл.* Як клоун. // Як у клоуна.
ПОКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поклюва́ти.** // **покльо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОКЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покльо́ваний.**
ПОКЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покльо́вувати.**
ПОКЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.* Клювати (у 1, 2, 4 знач.) потроху або час від часу.
ПОКЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* 1. З'їсти, хапаючи дзьобом усе чи багато чого-небудь (про птахів); подзьобати. 2. Клювати якийсь час.
ПОКЛЮ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який поключився.
ПОКЛЮЧИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Пустити ростки; прорости (про зерно, насіння).
ПОКЛЯ́ *див.* **по́ки.**
ПОКЛЯКА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, -а́ють, *док.*, *зах.* Стати, впасти на коліна (про всіх чи багатьох).
ПОКЛЯ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **покля́кнути**[1].
ПОКЛЯ́КНУТИ[1], -ну, -неш; *мин. ч.* покля́к, -ла, -ло *і*

покля́кнув, -нула, -нуло; *док.* Втратити від холоду гнучкість, рухливість, чутливість (звичайно про руки, ноги, пальці); задубіти.

ПОКЛЯ́КНУТИ^2, -ну, -неш; *мин. ч.* покля́к, -ла, -ло *і* покля́кнув, -нула, -нуло; *док.* Схилитися, пригнутися (про рослини).

ПОКЛЯ́СТИ, покляну́, покляне́ш *і* поклену́, поклене́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **прокля́сти**.

ПОКЛЯ́СТИСЯ, -яну́ся, -яне́шся, *док.*, *без додатка, ким – чим і діал. на кого, а також з інфін.* Дати клятву; урочисто пообіцяти що-небудь, завірити в чомусь; присягнутися.

ПОКМІ́ТИТИ, -і́чу, -і́тиш, *док.*, *перех.*, *зах.* Помітити.

ПОКМІ́ТЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Кмітливий.

ПОКМІ́ТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Ознака, прикмета.

ПО-КНИ́ЖНОМУ, *присл.* Як у книжках; як у книжній мові; книжною мовою.

ПОКНЯ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.* Княжити якийсь час.

ПОКНЯЗЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Князювати якийсь час.

ПОКОБЕНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док.*, *фам.*, *діал.* Кобенитися якийсь час.

ПОКОВАЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Ковалювати якийсь час.

ПОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покува́ти**^{1} і **покува́ти**^{2}.

ПО-КОВБО́ЙСЬКОМУ *і* **ПО-КОВБО́ЙСЬКИ**, *присл.* Як у ковбоїв. // За звичаєм ковбоїв.

ПОКОВЕРЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Коверзувати якийсь час.

ПОКО́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *док.* Ковзати якийсь час.

ПОКО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Ковзатися якийсь час. *Поковзатися на льоду.*

ПО́КОВЗЕНЬ, -зня, *ч.*, *тех.* Те саме, що **башма́к** 2.

ПОКОВЗНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Втратити рівновагу на слизькому місці.

ПО́КОВЗОМ, *присл.* Ковзаючи. ** **Ві́льним по́ковзом** – вільно ковзаючи. **Тягти́ по́ковзом** – тягти, волочити по слизькій поверхні.

ПОКОВЗТИ́СЯ, -зну́ся, -зне́шся, *док.*, *зах.* Те саме, що **поковзну́тися**.

ПОКО́ВКА, -и, *ж.*, *спец.* Заготовка, признач. для кування, або металевий виріб, одержаний внаслідок кування.

ПОКО́ВОЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до кування. *Поковочні роботи.*

ПОКОВТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Одне за одним, по черзі проковтнути все чи багато чого-небудь. 2. Проковтнути трохи чого-небудь.

ПОКО́ВТАЧ, -а, *ч.*, *зах.* Дятел.

ПОКОВТНУ́ТИ *див.* **поко́втувати**.

ПОКО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОКОВТНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Постукувати.

ПОКОЗАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *заст.*, *розм.* Козакувати якийсь час.

ПО-КОЗА́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-коза́цькому**.

ПО-КОЗА́ЦЬКОМУ, *присл.* Як у козака, як у козаків, за козацьким звичаєм; як козак, як козаки.

ПОКОЗА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який покозачився.

ПОКОЗА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покоза́читися**.

ПОКОЗА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Зробити козаком (у 1, 2 знач.).

ПОКОЗА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Стати козаком (у 1, 2 знач.).

ПОКОЇ́ВКА, -и, *ж.* Служниця, яка прибирає кімнати та виконує деякі інші хатні роботи, крім готування їжі.

ПОКОЇ́ВЧИН, -а, -е. Належний покоївці. // Стос. до покоївки.

ПОКО́ЇК, -у, *ч.* Зменш. до **покі́й** 1.

ПОКО́ЇТИ, -о́ю, -о́їш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Оточувати спокоєм; берегти, пестити.

ПОКО́ЇТИСЯ, -о́юся, -о́їшся, *недок.* Бути в стані спокою; спокійно, нерухомо лежати на чому-небудь. // Бути похованим де-небудь. // Бути схованим, зберігатися, міститися де-небудь.

ПОКОЙО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до покою (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **покойо́вий**, -вого, *ч.* Лакей. // *у знач. ім.* **покойо́ва**, -вої, *ж.* Те саме, що **покоївка**.

ПОКОКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Кокетувати якийсь час.

ПОКО́ЛЕНИЙ^1, **ПОКО́ЛОТИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поколо́ти**^{1}. 2. *у знач. прикм.* Який поколовся, потріскався. 3. *у знач. прикм.* Розсічений, розбитий на частини. *Поколений (поколотий) цукор.*

ПОКО́ЛЕНИЙ^2, **ПОКО́ЛОТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поколо́ти**^{2}. // **поко́лото**, *безос. присудк. сл.*

ПОКОЛЕСИ́ТИ, -ешу́, -еси́ш, *док.*, *розм.* Колесити якийсь час.

ПОКОЛЕ́СНЕ, -ного, *с.*, *іст.* Податок із млинового колеса.

ПОКОЛЕ́ЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Те саме, що **поколе́сне**.

ПОКОЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Змусити коливатися. 2. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Док. до **колива́ти** 2.

ПОКОЛИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Коливатися якийсь час.

ПОКОЛИСА́ТИ, score поколишу́, поколи́шеш *і рідко* поколиса́ю, поколиса́єш, *док.*, *перех.* Колисати якийсь час.

ПОКОЛИСА́ТИСЯ, score поколишу́ся, поколи́шешся *і рідко* поколиса́юся, поколиса́єшся, *док.* Колисатися якийсь час.

ПОКОЛИХА́ТИ, поколишу́, поколи́шеш *і рідко* колиха́ю, поколиха́єш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Колихати якийсь час. 2. Змусити колихатися; захитати.

ПОКОЛИХА́ТИСЯ, поколишу́ся, поколи́шешся *і рідко* поколиха́юся, поколиха́єшся, *док.* 1. Колихатися якийсь час. 2. Втратити рівновагу, захитатися. 3. *розм.* Піти, похитуючись.

ПОКОЛИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **поколиха́ти**.

ПОКОЛИХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **поколиха́тися**.

ПОКОЛИ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Колихати злегка або час від часу.

ПОКОЛИ́ХУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Колихатися злегка або час від часу.

ПО-КОЛИ́ШНЬОМУ, *присл.* Як колись, як раніше, по-старому.

ПОКОЛІНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Поповзти на колінах.

ПОКОЛІ́ННИЙ^1, -а, -е, *заст.* Стос. до покоління (у 2 знач.). ** **Поколі́нний ро́зпис** – родовід, систематичний перелік поколінь одного роду.

ПОКОЛІ́ННИЙ^2, -а, -е. Зроблений до колін (в образотворчому мистецтві).

ПОКОЛІ́ННИЦІ, -иць, *мн.*, *зах.* Довгі панчохи у гуцулів.

ПОКОЛІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Сукупність родичів однакового ступеня спорідненості щодо спільного предка. // Потомство тварин або рослин. 2. *заст.* Плем'я, рід або родина. 3. Люди близького віку, що живуть в один період часу. // *кого, яке.* Люди близького віку, поєднані спільною діяльністю, спільними інтересами і т. ін. ** **З поколі́ння в поколі́ння**: а) у спадок, від батьків до дітей; б) за традицією, від старших до молодших. 4. *перен.* Серія машин, приладів, що є черговим етапом удосконалення. ** **Поколі́ння ЕОМ** – назва класів у класифікації ЕОМ за ступенем розвитку апаратних і програмних засобів.

ПОКОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* 1. Здохнути, пропасти (про всіх чи багатьох тварин). 2. Те саме, що **покля́кнути**^{1}.

ПОКОЛОБРО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *розм.* Колобродити якийсь час.

ПО́КОЛОДВА, -и, *ж.*, *зах.* Пастка для лисиць і куниць.

ПОКОЛО́ДНЕ, -ного, *с.*, *іст.* Відкупна платня за прив'язування колодки (на Масницю).

ПОКОЛОСИ́ТИСЯ, -о́ситься, *док.* Утворити колос.

ПОКОЛО́ТИ^1, -колю́, -ко́леш, *док.*, *перех.* 1. Розсікти, розбити на частини все чи багато чого-небудь (звичайно тверді предмети). 2. Колоти (у 4 знач.) якийсь час.

ПОКОЛО́ТИ^2, -колю́, -ко́леш, *док.* 1. *перех.* Уколоти, спричиняючи біль, поранити, торкаючись чимсь гострим у багатьох місцях. // Вкрити якусь поверхню отворами, дірочками. // *розм.* Робити кому-небудь уколи (ін'єкції) протягом якогось часу. 2. *неперех.*, *безос.* Про відчуття гострого болю протягом якогось часу. 3. *перех.* Убити чи тяжко поранити гострою зброєю всіх чи багатьох. // Заколоти всіх чи багатьох тварин.

ПОКО́ЛОТИЙ^1 *див.* **поко́лений**^{1}.

ПОКО́ЛОТИЙ^2 *див.* **поко́лений**^{2}.

ПОКОЛО́ТИСЯ^1, -ко́леться, *док.* Вкритися тріщинами в багатьох місцях або розколотися на багато частин.

ПОКОЛО́ТИСЯ^2, -колю́ся, -ко́лешся, *док.* 1. Уколоти, поранити себе чим-небудь гострим у багатьох місцях. 2. *розм.* Пройти курс лікування ін'єкціями лікарських речовин.

ПОКОЛОТИ́ТИ, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* Колотити (у 1 знач.) якийсь час.

ПОКОЛО́ШКАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **поколо́шкати**.

ПОКОЛО́ШКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поколо́шканий**.

ПОКОЛО́ШКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Док. до **коло́шкати** 1, 2. 2. *рідко.* Те саме, що **покошла́тити**. 3. Пошкодити, побити (рослини).

ПОКОЛОШМА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *перех.*, *розм.* Док. до **колошма́тити**.

ПОКОЛУ́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поколупа́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Вкритий тріщинами, заглибинами; потрісканий, поколений.

ПОКОЛУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Колупаючи, наробити заглибин на чому-небудь; зіпсувати. // Наробити заглибин, ям, вирв кулями, снарядами, бомбами і т. ін. // Залишити рубці, заглибини, сліди на обличчі (про віспу або якусь травму). 2. *неперех.* Колупати (у 1, 2 знач.) якийсь час.

ПОКОЛУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Вкритися тріщинами, заглибинами; потріскатися, поколотися. 2. Колупатися якийсь час.

ПОКОЛУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поколу́пувати**.

ПОКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Колупати (у 1, 2 знач.) час від часу.

ПОКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **поко́лювати**. 2. Незначний, але гострий біль, що з'являється час від часу.

ПОКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Колоти злегка або час від часу, спричиняючи біль, неприємні відчуття, пощипуючи і т. ін. // *безос.*

ПОКОЛЯДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Колядувати якийсь час.

ПО́КОЛЯДЬ, -і, *ж.*, *етн.*, *зах.* Приспів у колядці на честь господаря.

ПО-КОМАНДИ́РСЬКОМУ, *присл.* Як у командира; як командир.

ПОКОМА́НДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. Командувати якийсь час. 2. *розм.* Те саме, що **скома́ндувати**.

ПОКОМИЗИ́ТИСЯ, -ижу́ся, -изи́шся, *док.*, *розм.* Комизитися якийсь час.

ПОКО́НАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **покона́ти** 2.

ПОКОНА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **покона́ти** 2.

ПОКОНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Померти, загинути (про всіх чи багатьох). 2. *перех.*, *рідко.* Те саме, що **перемогти́**.

ПОКОНВІ́ЧНИЙ, -а, -е, *уроч.*, *рідко.* Те саме, що **споконві́чний**.

ПОКОНЕ́ЦЬ, *прийм.*, *діал.* Скраю; на краю.

ПОКОНОПА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* 1. Законопатити багато чого-небудь. 2. Конопатити якийсь час.

ПО-КОНСПІРА́ТОРСЬКОМУ *і* **ПО-КОНСПІРА́ТОРСЬКИ**, *присл.* Як у конспіраторів, за їхнім звичаєм, принципами.

ПОКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покопа́ти**.

ПОКОПА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **покопа́ти**.

ПОКОПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Скопати все чи багато чого-небудь. 2. Викопати багато заглиблень, ям, колодязів і т. ін. 3. Викопати з землі все чи багато чого-небудь. 4. Копати (у 1 – 3 знач.) якийсь час.

ПОКОПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *у чому.* Шукаючи, перебирати, перевертати, перекладати щонебудь якийсь час. *Покопатись у своїй пам'яті.* 2. *у чому, коло чого, перен.*, *розм.* Поратися біля чого-небудь якийсь час.

ПОКО́ПИ, -ів, *мн.* Мурашники і купини, розриті тетеруком або ведмедем.

ПОКОПИ́РСАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покопирса́ти**. // **покопи́рсано**, *безос. присудк. сл.*

ПОКОПИРСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і неперех.* Копирсати, колупати якийсь час.

ПОКОПИРСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Копирсатися якийсь час.

ПОКОПИ́ТИ, -коплю́, -ко́пиш; *мн.* поко́плять; *док.*, *перех. і без додатка.* Скласти в копиці, копи.

ПОКОПИ́ТНЕ, -ного, *с.*, *іст.* Податок, що його брали з власників худоби.

ПОКОПИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех. і без додатка.* Те саме, що **покопи́ти**.

ПОКОПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Побігти дрібними кроками.

ПОКОПТИ́ТИ, -пчу́, -пти́ш, *перех.* Док. до **копти́ти**.

ПОКОПТІ́ТИ^1, -ти́ть, *док.* Утворювати кіпоть якийсь час; почадити.

ПОКОПТІ́ТИ^2, -пчу́, -пти́ш, *док.*, *розм.* Терпляче й старанно займатися чим-небудь якийсь час.

ПОКО́РА, -и, *ж.* Беззаперечна готовність виконувати чужі накази, розпорядження, вимоги і т. ін.; шанобливе підлеглість. // Поступливість, слухняність, покірливість. // Непротивлення долі; смиренність. *Тримати в покорі.*

ПОКО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покори́ти**^{1}.

ПОКО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покори́ти**^{1} і **покоря́ти**.

ПОКОРИСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *чим і без додатка*, *діал.* Покористуватися.

ПОКОРИСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *чим.* Використати, застосувати, вжити що-небудь із певною метою. // *також без додатка.* Дістати якусь вигоду, користь для себе, скористатися з чого-небудь.

ПОКОРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто покорив або покоряє кого-, що-небудь. *Покорителі Космосу.*

ПОКОРИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **покори́тель**.

ПОКОРИ́ТИ^1 *див.* **покоря́ти**.

ПОКОРИ́ТИ^2, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* Корити (у 1 знач.) кого-небудь якийсь час.

ПОКОРИ́ТИСЯ *див.* **покоря́тися**.

ПО́КОРМ, -у, *ч.* 1. Те, що їдять і п'ють, чим харчуються; їжа. 2. *перев.* **по́корм**. Материнське молоко.

ПОКОРМИ́ТИ, -кормлю́, -ко́рмиш; *мн.* поко́рмлять; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **погодува́ти**.

ПОКОРО́БИТИ, -ить; *мн.* покоро́блять; *док.*, *перех.*, *перев. безос.* 1. Викривити, погнути (звичайно про дію тепла, сухості або вогкості); пожолобити. 2. *перен.*, *розм.* Дуже неприємно вразити, викликати неприємне почуття.

ПОКОРО́БИТИСЯ, -иться; *мн.* покоро́бляться; *док.* Викривитися, погнутися (звичайно від тепла, сухості або вогкості).

ПОКОРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Який покоробився.

ПОКОРО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покоро́блений**.

ПОКОРО́СТЯВІТИ, -іє, -іємо, -ієте, *док.*, *розм.* 1. Захворіти на коросту (про всіх чи багатьох). 2. Вкритися плямами (про хворі рослини).

ПОКОРОТИ́ТИ *див.* **покороча́ти**.

ПОКОРОТИ́ТИСЯ *див.* **покороча́тися**.

ПОКОРО́ТШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покоро́тшати**.

ПОКОРО́ТШАТИ, -ає, *док.* Стати коротшим.

ПОКОРОЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко*, **ПОКОРОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* Робити коротшим, укорочувати; робити надто коротким, коротшим, ніж треба.

ПОКОРОЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *рідко*, **ПОКОРОТИ́ТИСЯ**, -о́титься, *док.* Робитися коротшим.

ПОКОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покороти́ти**.

ПО-КОРСИКА́НСЬКОМУ *і* **ПО-КОРСИКА́НСЬКИ**, *присл.* Як у корсиканців. // За звичаєм корсиканців.

ПОКОРТІ́ТИ, -ти́ть, *док.*, *безос.*, *кому, кого, з інфін. і без додатка*, *розм.* 1. Кортіти якийсь час. 2. Те саме, що **закорті́ти**.

ПОКО́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поко́рчити**.

ПОКО́РЧИТИ, -ить, *док.*, *перех.*, *перев. безос.* Викликати корчі; посудомити.

ПОКО́РЧИТИСЯ, -иться, *док.* Вигнутися, викривитися в корчах; зсудомитися.

ПОКОРЧО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до

покорчува́ти 2.

ПОКОРЧО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покорчо́ваний.**

ПОКОРЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Корчувати якийсь час. 2. Закінчити корчувати.

ПОКОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОКОРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* 1. Силою встановлювати свою владу, завойовувати країну, місто і т. ін. // Примушувати коритися; перемагати. 2. *перен.* Робити слухняним, опановувати щось, оволодівати чимсь; освоїти що-небудь. 3. Примушувати коритися своїй волі, своєму впливові. // *чим і без додатка.* Викликати любов, захоплення, довір'я; зачаровувати.

ПОКОРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОКОРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док.* 1. Визнавати чиюсь владу, виявляючи покору (завойовникам, володарям і т. ін.). 2. Беззаперечно слухатися кого-небудь, піддаватися впливові когось. 3. Приймати що-небудь без опору, примирятися з необхідністю чого-небудь; підлягати чомусь. // Робити, чинити, поводитися згідно з певними обставинами, звичаями, вимогами. 4. *тільки недок.* Пас. до **покоря́ти.**

ПОКОСИ́ТИ[1], -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* 1. Косити (*див.* **коси́ти**[1] 1) якийсь час. 2. Закінчити косити; скосити що-небудь. 3. *перен.* Знищити, вбити всіх чи багатьох. // *безос.*

ПОКОСИ́ТИ[2], -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* 1. Зробити косим (у 2, 3 знач.). // *безос.* 2. *також чим.* Подивитися збоку, скоса; скосити (очі).

ПОКОСИ́ТИСЯ[1], -ошу́ся, -о́сишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **покоси́ти**[1] 1, 2.

ПОКОСИ́ТИСЯ[2], -ошу́ся, -о́сишся, *док.* 1. Ставати косим (у 2, 3 знач.). 2. *на кого – що.* Подивитися збоку, скоса. // *чим.* Подивитися неприязно, вороже.

ПОКОСМА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *док.* Те саме, що **покошла́тити.**

ПОКОТЕ́ЛО, -а, *с.* Дерев'яне чи металеве кружало.

ПОКОТИ́ЛО, -а, *с.* Великий горщик.

ПОКОТИ́ПОЛЕ, -я, *с.*, *бот.* Те саме, що **перекоти́поле.**

ПОКО́ТИСТИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Який знижується поступово, не круто; спадистий, положистий. 2. *діал.* Уторований.

ПОКО́ТИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **поко́тистий.**

ПОКО́ТИСТО, *розм.* Присл. до **поко́тистий** 1.

ПОКОТИ́ТИ, -очу́, -о́тиш, *док.* 1. *перех.* Штовхаючи якийсь округлий предмет, примусити його котитися у певному напрямі; почати котити. // Примусити рухатися що-небудь, що має колеса. // Штовхнувши, вдаривши, звалити з ніг. // *перен.*, *розм.* Примусити відступити, швидко погнати (вороже військо і т. ін.). 2. *неперех.*, *розм.* Почати рухатися (про засоби пересування). // Поїхати, відправитися куди-небудь на чомусь. // Піти, побігти куди-небудь; помчати. 3. *перех.*, *розм.* Повезти кого-небудь на чомусь. 4. *перех.* Почати пересувати, переміщати що-небудь (про течію, вітер і т. ін.). // Почати поширювати у просторі (звуки, запахи і т. ін.). // *перен.*, *розм.* Почати поширювати, розголошувати (чутки, вісті і т. ін.). 5. *неперех.*, *розм.* Те саме, що **покоти́тися** 5.

ПОКОТИ́ТИСЯ[1], -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. Обертаючись, почати пересуватися в певному напрямі. // *з кого – чого, на що.* Звалитися. // *на що, на чому.* Упасти в непритомному стані. *Покотитися зі сміху.* ** **Хоч покоти́ся**: а) нічого немає, зовсім пусто; б) гладенько, чисто. 2. *розм.* Почати рухатися (про засоби пересування). // Піти, побігти куди-небудь (звичайно про когось товстого або невисокого). // Почати швидко відступати, відходити назад (звичайно про війська). 3. Почати рухатися небосхилом (про небесні світила). // Швидко полетіти, упасти (про метеорити). 4. Почати пересуватися, переміщатися під дією течії, вітру і т. ін. // Почати поширюватися в просторі (про звуки, запахи і т. ін.). // *перен.*, *розм.* Почати поширюватися, ставати відомим багатьом (про чутки, вісті і т. ін.). 5. *розм.* Почати струмувати, потекти.

ПОКОТИ́ТИСЯ[2], -о́титься, *док.* Народити малят (про овець та деяких інших тварин).

ПО́КОТОМ, *присл.* 1. Один біля одного, без певного порядку. 2. *розм.* По всій поверхні, на всьому протязі, без проміжків; суцільно. // Підряд, одного за одним. 3. *також із прийм.* **за**, *діал.* Усі разом. 4. *розм.*, *рідко.* Котячись.

ПОКОТЬО́ЛО, -а, *с.* Дерев'яна дитяча іграшка, що має форму обруча.

ПОКОТЮ́ЩИЙ, -а, -е, *діал.* Який легко котиться.

ПО-КОТЯ́ЧОМУ, *присл.* Подібно до кота, як кіт.

ПОКОХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Відчути, виявити глибоку сердечну прихильність, потяг до особи іншої статі. // *рідко.* Відчути внутрішній потяг, схильність до кого-, чого-небудь, віддамістю комусь, чомусь. 2. Дбайливо вирощувати, плекати кого-, що-небудь якийсь час. 3. *рідко.* Дбайливо доглядаючи, забезпечити ріст, розвиток кого-, чого-небудь; виплекати.

ПОКОХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Покохати одне одного (про осіб різної статі). 2. *розм.* Попестити одне одного.

ПОКОЧИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Покотистий (у 2 знач.).

ПОКОЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Кочувати якийсь час.

ПО-КОША́ЧОМУ, *присл.* Те саме, що **по-котя́чому.**

ПОКО́ШЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покоси́ти**[1] 2, 3. // **поко́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПОКО́ШЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покоси́ти**[2].

ПОКО́ШИНКА, -и, *ж.*, *зах.* Щойно викошена лука.

ПОКО́ШЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поко́шлати.** // *у знач. прикм.*

ПОКО́ШЛАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **покошла́тити.**

ПОКО́ШЛАТИСЯ, -ається, *док.* Те саме, що **покошла́титися.**

ПОКОШЛА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* Зробити кошлатим, скуйовдженим, покудланим. // *перен.* Заплутати, розтріпати (злаки, траву, листя, гілки і т. ін.).

ПОКОШЛА́ТИТИСЯ, -а́титься, *док.* Зробитися кошлатим, скуйовдженим, покудланим.

ПОКОШЛА́ТІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати кошлатим, скуйовдженим, покудланим.

ПОКОШЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покошла́тити.**

ПОКОШЛА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **покошла́чений.**

ПОКО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Косити потроху або час від часу.

ПОКО́ЩУВАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **поко́щувати.**

ПОКО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Вкривати лаком, оліфити чи глазурувати.

ПОКРАВЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Кравцювати якийсь час; побути кравцем якийсь час.

ПОКРАДА́ЄМО, **ПОКРАДА́ЄМЦІ**, *присл.*, *діал.* Крадькома.

ПОКРАДА́ЄМЦІ *див.* **покрада́ємо.**

ПОКРА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покра́сти.** // **покра́дено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **покра́дене**, -ного, *с.*

ПОКРА́ДЕНЦІ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **крадькома́.**

ПОКРАДО́МА, *присл.*, *зах.* Те саме, що **крадькома́.**

ПО́КРАДЬКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **крадькома́.**

ПО́КРАДЬЦІ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **крадькома́.**

ПОКРА́ЖА, -і, *ж.* 1. Таємне привласнення чужих речей, грошей і т. ін.; крадіж, злодійство. 2. Украдені речі.

ПОКРА́Й, *прийм.*, *з род. в.* Понад краєм, понад краями; скраю.

ПОКРА́ЙНІЙ, -я, -є. Який міститься, розташовується по краях чого-небудь.

ПОКРА́КАТИ, -ає, *док.*, *діал.* Покаркати.

ПОКРАМАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Крамарювати якийсь час; побути крамарем якийсь час.

ПОКРА́ПАНИЙ, **ПОКРА́ПЛЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покра́пати** 2, 3.

ПОКРАПА́ТИ, -а́є, *недок.* Крапати потроху або час від часу (про дощ).

ПОКРА́ПАТИ, покра́паю, покра́паєш *і* покра́плю, покра́плеш, *док.* 1. *неперех.* Крапати якийсь час (про дощ). 2. *перех.* Вкрити щось краплями чого-небудь. 3. *перех.*, *перен.* Вкрити якусь поверхню чим-небудь дрібним у багатьох місцях.

ПОКРА́ПЛЕНИЙ *див.* **покра́паний.**

ПОКРА́СА, -и, *ж.*, *заст.* Те саме, що **прикра́са.**

ПОКРАСИВІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **покрасиві́ти.**

ПОКРАСИВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **покрасиві́шати.**

ПОКРАСИВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Стати гарнішим; покращати.

ПОКРА́СИТИ, -а́шу́, -а́сиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Надати гарного вигляду, прикрасити; оздобити.

ПОКРА́СИЧ, -а, *ч.*, *діал.* Коцюба, кочерга.

ПОКРАСНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *рідко.* Те саме, що **почервоні́ти.** 2. *діал.* Покращати, погарнішати.

ПОКРА́СТИ, -аду́, -а́деш, *док.*, *перех.* Украсти все чи багато чого-небудь.

ПОКРА́СТИСЯ, -а́дуся, -а́дешся, *док.* Непомітно піти кудись, потай підійти до кого-, чого-небудь.

ПОКРАСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Красуватися якийсь час.

ПОКРА́ШЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **покра́сити.**

ПОКРА́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покра́сити.**

ПОКРА́ЩАННЯ, -я, *с.* Дія і стан. за знач. **покра́щати**; поліпшення.

ПОКРА́ЩАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати кращим; поліпшитися. // *кому*, *безос.* Стати кращим (перев. про стан здоров'я). // Стати вродливішим, гарнішим, набути кращого вигляду.

ПОКРА́ЩЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **покра́щити.**

ПОКРА́ЩЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **покра́щити.**

ПОКРА́ЩИТИ, -щу, -щиш, *док.*, **ПОКРА́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **полі́пшити.**

ПОКРА́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який застосовується, призначений для покращування. // Який сприяє покращуванню.

ПОКРА́ЩУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **покра́щувати.**

ПОКРА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покра́щувати.**

ПОКРА́ЩУВАТИ *див.* **покра́щити.**

ПОКРА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покра́яти.** // **покра́яно**, *безос. присудк. сл.*

ПОКРА́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покра́яний.**

ПОКРА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Порізати щось повністю, без остачі на багато частин, шматків. 2. *рідко.* Те саме, що **покро́їти.** 3. *перен.* Розділити поверхню на багато окремих частин (борознами, межами, заглибинами, смугами і т. ін.). // Вкрити зморшками, рубцями (звичайно обличчя, шию).

ПОКРЕ́ВНИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **спорі́днений.**

ПОКРЕ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *зах.* Те саме, що **спорі́дненість.**

ПОКРЕ́ВНО, *зах.* Присл. до **покре́вний.**

ПОКРЕ́ЙТА *і* **ПОКРЕ́ЙТКА**, -и, *ж.*, *зах.* Павине перо чи квітка, що ними парубки прикрашали капелюха.

ПОКРЕ́ЙТКА *див.* **покре́йта.**

ПОКРЕКТА́ТИ, -крекчу́, -кре́кчеш, *док.* Кректати якийсь час.

ПОКРЕ́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покре́ктувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОКРЕ́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Кректати злегка або час від часу.

ПОКРЕ́МСАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **покремса́ти.**

ПОКРЕ́МСАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **покре́мсаний.**

ПОКРЕМСА́ТИ, -е́мсаю, -е́мсаєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Грубо, нерівно порізати, розідрати, пошматувати.

ПОКРЕСА́ТИ, -ешу́, -е́шеш, *док.* Кресати якийсь час.

ПОКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покре́слити** 2, 3. // **покре́слено**, *безос. присудк. сл.*

ПОКРЕ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Креслити якийсь час. 2. Вкрити поверхню (лініями, штрихами, рисунками і т. ін.). // Вкрити шкіру (про зморшки, рубці). 3. Закреслити, перекреслити в багатьох місцях якийсь текст, виправляючи його.

ПО́КРИВ, -у, *ч.* 1. Верхній шар, який покриває що-небудь. // Більш або менш суцільне покриття на якійсь поверхні. // Клітинні тканини, які вкривають ззовні тіло та органи тваринного або рослинного організму. ** **Живи́й по́крив** – моховолишайникова, трав'яниста та напівкущова рослинність, що вкриває лісовий, степовий і т. ін. ґрунт. **Ме́ртвий по́крив** – шар залишків відмерлої рослинності, що вкриває лісовий, степовий і т. ін. ґрунт. ** **Тектоні́чний по́крив** – форма деформації шарів гірських порід з розривом їх суцільності, що утворюється внаслідок стиснення і наповзання однієї частини верств на інші. 2. Шматок тканини, яким покривають кого-, що-небудь; покривало. 3. Те, що вкриває собою кого-, що-небудь; покриття. // Те, що охоплює, огортає собою. ** **Сі́яти під по́крив** *чого*, *с. г.* – підсівати багаторічні трави до озимої або ярової культури.

ПОКРИ́ВА, -и, *ж.*, *діал.* Накривка, кришка[1].

ПОКРИВА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* покрива́влять; *док.*, *перех.* Залити, замазати кров'ю; поранити до крові.

ПОКРИВА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* покрива́вляться; *док.* Залити, замазати себе кров'ю; поранитися до крові.

ПОКРИВА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покрива́вити.**

ПОКРИВА́ЙЛО, *заст. і* **ПОКРИВА́ЛО**, -а, *с.* 1. Шматок тканини, яким покривають кого-, що-небудь. // Легке накриття (пікейне, шовкове, в'язане і т. ін.), яким звичайно покривають постіль удень. // Легкий жіночий одяг у вигляді накидки, що покриває голову і плечі. 2. Те, що укриває собою, ховає під собою що-небудь.

ПОКРИВА́ЛО *див.* **покрива́йло.**

ПОКРИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для покривання чого-небудь.

ПОКРИВА́ЛЬНИЦЯ, -і *і* **ПОКРИ́ВАНКА**, -и, *ж.*, *етн.* Молода в обряді покривання голови.

ПОКРИВА́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **покрива́ло** 1.

ПОКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **покрива́ти.**

ПОКРИ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покри́ваний.**

ПОКРИ́ВАНКА *див.* **покрива́льниця.**

ПОКРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покрива́ти** 1, 2, 6, 7.

ПОКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОКРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. Накривати, закривати чимсь зверху кого-, що-небудь. // Робити покрівлю, дах на чому-небудь. // Утворювати якесь покриття, служити, бути таким покриттям. // Оббивати, обкладати, обшивати і т. ін. що-небудь чимсь; бути оббивкою, обкладкою, обшивкою тощо. // Надівати щось (на голову), зав'язувати чим-небудь (голову). ** **Покрива́ти го́лову**, *етн.*, *заст.* – виходити заміж. **Покрива́ти молоду́**, *етн.*: у весільному обряді – надівати на голову молодої убір заміжньої жінки. 2. Наносити на якусь поверхню шар чого-небудь; лягати шаром на якусь поверхню. // Прикрашати чим-небудь якусь поверхню, оброблюючи її; служити, бути прикрасою такої поверхні. 3. Устеляти собою якусь поверхню. // Рости на поверхні чого-небудь. 4. Затягувати, огортати, охоплювати собою кого-, що-небудь. // Закривати, накривати кого-, що-небудь, затуляючи собою. // *перен.*, *заст.* Захищати, уберігати кого-небудь. *Покрити забуттям. Покрити славою.* 5. Заповнювати чим-небудь або собою якийсь простір; густо всівати чим-небудь або собою якусь поверхню; утворювати що-небудь на поверхні чогось у багатьох місцях. // Проступаючи на поверхні, поширюватися по обличчю, тілу і т. ін. // З'являтися на шкірі (про зморшки). *Покривати поцілунками.* 6. Оплачувати, відшкодовувати що-небудь чимсь. // Забезпечувати чим-небудь у потрібному розмірі, обсязі, у потрібній кількості і т. ін. // *перен.* Спокутувати чимсь свою провину, недобрий вчинок і т. ін. 7. *розм.* Приховувати чий-небудь поганий вчинок, злочин і т. ін., не видавати когось. // *чим і без додатка.* Приховувати що-небудь взагалі (справи, обставини, почуття і т. ін.). 8. Проходити під час руху (якусь відстань). 9. Переверщувати чим-небудь інших, переважати у чомусь, перемагати кого-, що-небудь. // Заглушати якісь звуки, голоси, запахи і т. ін. // Заглушати якісь почуття, думки, враження і т. ін. // Відгукуватися певним чином на що-небудь (криками, оплесками і т. ін.). 10. *перев. док.*, *розм.* Вилаяти кого-небудь. 11. *спец.* Спаровувати (самку з самцем). // Запліднювати.

ПОКРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОКРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Накривати, закривати себе

чим-небудь зверху; вкриватися. // Надівати щось собі на голову, покривати чим-небудь свою голову. 2. Устелятися, вкриватися чим-небудь. // Усіватися, густо вкриватися чим-небудь на поверхні; заповнюватися чим-небудь (про певний простір). // Вкриватися чим-небудь, що проступило на поверхню обличчя, тіла і т. ін. 3. Затягуватися, огортатися, охоплюватися чим-небудь. *Покритися ганьбою.* 4. Оплачуватися, відшкодовуватися чим-небудь. 5. Заглушатися чим-небудь, що переважає своєю силою (про звуки, голоси, запахи і т. ін.). 6. *тільки док., діал.* Приховати якісь справи, обставини, почуття; затаїтися. 7. *тільки док., діал.* Зникнути, щезнути. 8. *тільки недок.* Пас. до **покрива́ти** 1, 2, 6 – 8, 11.

ПОКРИ́ВДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покри́вдити**. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **покри́вджені**, -них, *мн.* (*одн.* **покри́вджений**, -ного, *ч.*; **покри́вджена**, -ної, *ж.*). Ті, кого покривдили.

ПОКРИ́ВДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покри́вдити**.

ПОКРИ́ВДИТИ, -джу, -диш, *док., перех.* Зробити комусь кривду (у 1 знач.); несправедливо поставитися до когось, чогось. // *чим, розм.* Дати чогось менше, ніж належить.

ПОКРИ́ВДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., рідко.* Те саме, що **обра́зитися**.

ПОКРИВИ́ТИ, -ривлю́, -ри́виш; *мн.* покри́влять; *док.* 1. *перех.* Зробити кривим; викривити, зігнути. // *безос.* // Перекосити від болю, невдоволення і т. ін. (перев. обличчя). // *безос.* 2. *неперех., перен.* Учинити проти совісті, справедливості. *Покривити душею.*

ПОКРИВИ́ТИСЯ, -ривлю́ся, -ри́вишся; *мн.* покри́вляться; *док.* 1. Стати кривим; зігнутися, викривитися. // Змінитися, перекоситися від болю, плачу або якихось почуттів (про обличчя, рот, губи). // Схилитися набік; покоситися. 2. Зробити гримасу від болю або виражаючи невдоволення, презирство і т. ін.

ПОКРИВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Стати кривим, покалічитися.

ПОКРИ́ВКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **покривало**. 2. *діал.* Те саме, що **кри́шка**[1].

ПОКРИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покриви́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОКРИ́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покри́влений**.

ПОКРИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док., розм.* Кривлятися якийсь час.

ПОКРИВНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **по́крив** 1. // Признач. для покривання чого-небудь. ** **Покривні́ культу́ри**, *с. г.* – озимі або ярові культури (жито, пшениця, ячмінь, овес і т. ін.), які в мішаних посівах утворюють верхній ярус (перев. над багаторічними травами). **Покривні́ тканини** – комплекси клітин, розміщені на поверхні тіла живих організмів, а також окремих їх органів.

ПОКРИ́ВНИКИ, -ів, *мн., зоол.* Підтип морських тварин типу хордових.

ПОКРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покривни́й**.

ПОКРИВУ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Покручений, звивистий.

ПОКРИВУ́ЛИТИ, -у́лю, -у́лиш, *док., розм.* 1. *перех.* Те саме, що **покриви́ти** 1. 2. *неперех.* Те саме, що **покривуля́ти**.

ПОКРИВУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., розм.* Піти, поїхати не прямо, а відхиляючись то в один, то в інший бік.

ПОКРИЖАНІ́ТИ, -і́є, *док.* Замерзнути; задубіти, закостеніти. // *перен.* Набрати виразу холодності (про очі).

ПО́КРИК, -у, *ч.* 1. Сильний, різкий звук голосу; крик. // Раптовий, уривчастий крик; зойк. // Голосний крик, що вирізняється із загального шуму. // Крик, вигук, який передає сильне почуття, схвильованість. // Голосний окрик, яким привертають до себе увагу. // Звернений до кого-небудь різкий крик, що виражає застереження, наказ, погрозу і т. ін. // Характерні звуки, що їх видають різні тварини, птахи. 2. *рідко.* Те саме, що **за́клик**.

ПОКРИКА́ТИ *див.* **покри́кувати**.

ПОКРИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Те саме, що **кри́кнути**. // Голосно, збуджено вигукнути щось. 2. *на кого і без додатка.* Крикнути на когось, примушуючи щось зробити.

ПОКРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покри́кувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОКРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПОКРИКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Кричати (у 1 – 4 знач.) час від часу. 2. *на кого і без додатка.* Кричати час від часу на когось, примушуючи щось робити; командувати ким-небудь, підганяти когось, розпоряджатися.

ПОКРИ́ТИ *див.* **покрива́ти**.

ПОКРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покри́ти**. // **покри́то**, *безос. присудк. сл.*

ПОКРИТИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покритикува́ти**.

ПОКРИТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Піддати критиці.

ПОКРИ́ТИСЯ *див.* **покрива́тися**.

ПО́КРИТКА, -и, *ж., заст.* Дівчина, що народила позашлюбну дитину.

ПОКРИТОНАСІ́ННИЙ, -а, -е. Належний до вищих квіткових рослин, у яких насінний зачаток міститься у зав'язі.

ПОКРИТОНАСІ́ННІ, -них, *мн.* Відділ вищих квіткових рослин, у яких насінний зачаток міститься у зав'язі.

ПОКРИТТЄ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **покриття́**.

ПОКРИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **покри́ти** 1, 2, 6 – 8, 11. 2. Те саме, що **покрі́вля** 1. 3. Те, чим покривають яку-небудь поверхню з метою її захисту, прикраси і т. ін. // Тканина, якою оббивають, обшивають лицевий бік чого-небудь; оббивка. // Верх пальта, шуби і т. ін. 4. *фін.* Страхування кредитного, валютного чи іншого ризику. // Наявність коштів для оплати боргових і договірних зобов'язань, а також для зворотного викупу цінних паперів. ** **Дивіде́ндне покриття́** – наявність коштів для виплати дивідендів акціонерним товариствам. **Покриття́ опціо́ну**: а) викуп попередньо проданого опціону з метою закриття угоди; б) викуп цінних паперів, раніше проданих на певний термін без покриття, з метою ліквідації відкритої позиції. 5. *перен.* Те, що облягає, обволікає, огортає собою що-небудь (про туман, темноту і т. ін.); покров. 6. Астрономічне явище, при якому Місяць закриває собою для земного спостерігача яку-небудь зірку або планету.

ПОКРИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Кричати якийсь час.

ПОКРИ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покриши́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який покришився.

ПОКРИ́ШЕННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **покриши́ти**.

ПО́КРИШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **по́кришка**.

ПОКРИ́ШЕЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́кришка**.

ПОКРИШИ́ТИ, -ришу́, -ри́шиш, *док., перех.* 1. Розділити, роздрібнити що-небудь на маленькі частинки. // *у що.* Розділивши на дрібні шматочки, покласти куди-небудь. // Роздрібнивши щось, перетворити його на кришки. *Покришити хліб.* 2. *перен., розм.* Убити, знищити багнетом, шаблею всіх чи багатьох.

ПОКРИШИ́ТИСЯ, -ри́шиться, *док.* Розділитися, роздрібнитися на маленькі частинки. // Видалитися частинами.

ПО́КРИШКА, -и, *ж.* Предмет, яким накривається, закривається що-небудь зверху; кришка.

ПОКРИ́ШКА, -и, *ж.* Футляр із товстої гуми, що надівається на камеру велосипеда, автомашини і т. ін. для захисту її від псування, пошкодження. // Шкіряний футляр, що надягається на надувну гумову камеру м'яча.

ПО́КРИШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́кришка**.

ПОКРІ́В, -рови, *ж., рел., заст.* Покрова.

ПОКРІ́ВЕЛЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **покрі́вля**.

ПОКРІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до будування покрівлі. // Признач. для покрівлі. *Покрівельні матеріали.*

ПОКРІВЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який криє покрівлі (у 1 знач.); фахівець із цієї справи.

ПОКРІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., рідко.* 1. Кришка для накривання бджолиних вуликів. // *перен.* Накривка для чого-небудь. 2. *заст.* Те саме, що **покрива́ло** 1.

ПОКРІ́ВЛЯ, -і, *ж.* 1. Те, чим покривається верхня частина будівлі. // Те саме, що **дах** 1. 2. *перен.* Приміщення, пристосоване, признач. для життя людей; житло. 3. *рідко.* Верхній шар, що покриває щось; покрив. // Те, що прикриває собою що-небудь; прикриття. 4. *гірн.* Верхній, похилий бік жили (*див.* **жи́ла**[1] 3).

ПОКРІ́ВНИЙ, -а, -е, *рел.* Стос. до Покрови.

ПОКРІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Те саме, що **покрі́вний**.

ПОКРІ́ВЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **покрі́вець**.

ПОКРІ́Й, -ро́ю, *ч.* 1. Модель, фасон, за якими виготовляється одяг, взуття. 2. *у сполуч. з ім., перен.* Характер, тип кого-, чого-небудь.

ПОКРІПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покріпа́чити**. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **покріпа́чені**, -них, *мн.* Люди, яких покріпачили; кріпаки.

ПОКРІПА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покріпа́чити**.

ПОКРІПА́ЧИТИ *див.* **покріпа́чувати**.

ПОКРІПА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОКРІПА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Робити когось кріпаком; закабаляти.

ПОКРІПИ́ТИ[1], -іплю́, -і́пи́ш; *мн.* покрі́плять; *док., розм.* Те саме, що **покріпи́тися**[1].

ПОКРІПИ́ТИ[2] *див.* **покрі́плювати**.

ПОКРІПИ́ТИСЯ[1], -іплю́ся, -і́пишся; *мн.* покрі́пляться; *док.* Кріпитися якийсь час.

ПОКРІПИ́ТИСЯ[2] *див.* **покрі́плюватися**.

ПОКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **покріпи́ти**[1].

ПОКРІ́ПЛЕННЯ, -я, *с., розм.* 1. Дія за знач. **покріпи́ти**[1]. 2. Те, що підкріпляє, надає сил, бадьорості.

ПОКРІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **покрі́плювати**.

ПОКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОКРІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОКРІПИ́ТИ**, -плю́, -пи́ш; *мн.* покріплять; *док., перех., розм.* Те саме, що **підкрі́плювати**.

ПОКРІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПОКРІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОКРІПИ́ТИСЯ**, -іплю́ся, -і́пишся; *мн.* покріпляться; *док., розм.* 1. Те саме, що **підкрі́плюватися**. 2. Те саме, що **змі́цнюватися**.

ПОКРІПЛЯ́ТИ *див.* **покрі́плювати**.

ПОКРІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **покрі́плюватися**.

ПОКРІ́ПНИЙ, -а́, -е́. Який покріплює, додає снаги.

ПОКРІ́ПШАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Стати кріпшим, міцнішим.

ПОКРО́В, -у, *ч.* 1. Верхній шар, який покриває що-небудь. 2. *поет.* Листя дерев. // *перен.* Те, що огортає, окутує, охоплює що-небудь. // *перен.* Те, чим замасковується, приховується що-небудь. 3. *заст.* Те саме, що **покрива́ло**.

ПОКРО́ВА, -и, *ж., рел.* Покров Пресвятої Богородиці – свято на спомин про явлення близько 910 р. у Влахернському храмі в Константинополі Богородиці, яка простерла свій полог над усіма віруючими. Відзначається православною церквою 1 жовтня за старим стилем.

ПОКРОВЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Вкритий, накритий.

ПОКРОВИ́ТЕЛЬ, -я, *ч., книжн., рідко.* 1. Той, хто піклується, турбується про кого-небудь, підтримує когось; захисник. // За релігійними уявленнями – святий, який оберігає, захищає кого-, що-небудь, допомагає, сприяє комусь, чомусь. 2. Той, хто створює сприятливі умови для чого-небудь, сприяє розвиткові чогось і т. ін. *Покровитель мистецтва.*

ПОКРОВИ́ТЕЛЬКА, -и, *книжн., рідко.* Жін. до **покрови́тель**.

ПОКРОВИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с., книжн., рідко.* Піклування, турбота про кого-небудь, підтримка когось; захист. ** **Під покрови́тельством** *кого* – спираючись на чиюсь підтримку, турботу, на чийсь захист.

ПОКРОВИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *книжн., рідко.* Стос. до покровительства і покровителів. // Який виражає покровительство.

ПОКРО́ВКА, -и, *ж.* Яблуня, плоди якої достигають наприкінці вересня.

ПОКРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покрої́ти**.

ПОКРОЇ́ТИ, -о́ю, -о́їш, *перех.* 1. Док. до **кро́їти**. 2. *док.* Кроїти якийсь час.

ПОКРОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Почати крокувати. 2. Крокувати якийсь час.

ПОКРОПИ́ВНИК, -а, *ч. і* **ПОКРОПИ́ВНИЦЯ**, -і, *ж., орн., зах.* Вільшанка.

ПОКРОПИ́ВНИЦЯ *див.* **покропи́вник**.

ПОКРОПИ́ТИ, -кроплю́, -кро́пиш; *мн.* покро́плять; *док.* 1. *перех. і без додатка.* Обдати кого-, що-небудь бризками, дрібними краплями; побризкати. // *заст.* Виконуючи релігійний обряд, побризкати кого-, що-небудь водою, яка вважається свяченою. 2. *перех., перен., розм.* Завдати ударів, побити. 3. *перех., перен., розм.* Випити чого-небудь спиртного з якоїсь нагоди. 4. *тільки 3 ос., неперех., рідко.* Крапати якийсь час (про дощ).

ПОКРОПИ́ТИСЯ, -кроплю́ся, -кро́пишся; *мн.* покро́пляться; *док.* Побризкати себе чим-небудь.

ПОКРО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покропи́ти**.

ПОКРО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покропи́ти**, **покропи́тися**.

ПОКРОХМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покрохма́лити**.

ПОКРОХМА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *перех.* Док. до **крохма́лити**.

ПОКРУГЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **кругли́ти**.

ПОКРУГЛІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покругл́ішати**.

ПОКРУГЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **кругл́ішати**.

ПОКРУЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і неперех., розм.* Кружати якийсь час.

ПОКРУЖИ́ТИ, -ружу́, -ру́жиш, *док.* Кружити якийсь час.

ПОКРУЖЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Кружляти якийсь час.

ПОКРУ́КАТИ *див.* **покрю́кати**.

ПОКРУ́ПИНИ, -ин, *мн.* 1. Те саме, що **покруп'я́нка**. 2. *зах.* Мед, що зацукрувався.

ПОКРУП'Я́НКА, -и, *ж., зах.* Дрібна гречка.

ПО́КРУТ, -у, *ч., діал.* Оберт.

ПОКРУТИ́ТИ, -учу́, -у́тиш. 1. *перех. і неперех.* Док. до **крути́ти** 1, 3. ** **Покрути́ти но́сом** – виразити невдоволення. 2. *док., перех. і неперех.* Крутити (у 1 – 3, 5 – 7 знач.) якийсь час. ** **Покрути́ти го́лову** *кому* – закохавши в себе, дурити когось, збивати з пантелику якийсь час. 3. *док., перех.* Крутячи, призвести до втрати попереднього вигляду; скрутити все чи багато чого-небудь. // Зробити спотвореним. // *безос.* // *перен.* Морально скалічити. // *безос.* 4. *док., перех.* Скручуючи, згортаючи що-небудь, виготовити все чи багато чогось. ** **Покрути́ти го́лови** *кому* – закохати в себе багатьох.

ПОКРУТИ́ТИСЯ, -учу́ся, -у́тишся, *док.* 1. Почати крутитися. // Пролягти в просторі, маючи звивисту форму (про дорогу, річку і т. ін.). 2. Крутитися (у 1 – 4 знач.) якийсь час. // *перен.* Роздумуючи, схилятися то до одного, то до іншого рішення, вагатися якийсь час. 3. *тільки 3 ос.* Зібратися в зморшки; зібгатися. // Безладно переплестися, переплутатися. 4. *перен., розм.* Втратити розум (про всіх чи багатьох).

ПО-КРУТІ́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-крутійському**.

ПО-КРУТІ́ЙСЬКОМУ, *присл.* Як крутій, подібно до крутія.

ПОКРУТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., розм.* Однокр. до **покрути́ти** 1.

ПОКРУТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Однокр. до **покрути́тися** 1.

ПО́КРУЧ, по́круча, *ч.*, по́кручі, *ж.* 1. Потомство, виведене від схрещування різних порід тварин, видів рослин. // Окрема тварина чи рослина такого потомства. 2. Потомок від шлюбу представників різних людських рас (перев. білих із кольоровими); метис. 3. *перен., зневажл.* Нікчемна людина, що має негативні риси характеру й викликає відразу; виродок. 4. *перев. мн., перен., рідко.* Відхилення в розвитку чого-небудь. 5. *перен., рідко.* Те, що повилося, покрутилося. 6. Спотворене, покалічене слово.

ПОКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покрути́ти** 3, 4. // **покру́чено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм., перен.* Перекручений, спотворений. 2. *у знач. прикм.* Зроблений, виготовлений крутінням. 3. *у знач. прикм.* Непрямий, звивистий, з багатьма поворотами, вигинами (про дорогу, річку і т. ін.). // *перен.* Суперечливий; складний. 4. *у знач. прикм.* Який має неправильну форму; скривлений у багатьох місцях. // Який має дугоподібну чи гвинтоподібну форму. // Перекручений у багатьох місцях. // Із загнутими кінцями,

скручений.
ПОКРУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покру́чений**.
ПОКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покру́чувати**.
ПОКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і неперех.* 1. Крутити час від часу. 2. Крутити потроху.
ПОКРУ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Крутитися злегка або час від часу.
ПОКРУ́ЧЧЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **по́круч**.
ПОКРЮ́КАТИ *і рідко* **ПОКРУ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Крюкати якийсь час.
ПОКРЯ́КАТИ, покря́каю, покря́каєш *і* покря́чу, покря́чеш, *док.* Крякати якийсь час.
ПОКРЯ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покря́кувати**.
ПОКРЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Крякати злегка або час від часу.
ПОКСВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Родина великих ДНК-вмісних вірусів.
ПОКУ́БЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док., розм.* Кублитися якийсь час.
ПОКУВА́ТИ[1], -ую, -уєш, *док.* 1. Кувати якийсь час (*див.* **кува́ти** 1). 2. *розм.* Викувати багато чого-небудь.
ПОКУВА́ТИ[2], -ую, -уєш, *док.* Кувати якийсь час (*див.* **кува́ти**[2]).
ПОКУДКУДА́КАТИ, покудкуда́чу, покудкуда́чеш *і* покудкуда́каю, покудкуда́каєш, *док.* Кудкудакати якийсь час.
ПОКУ́ДЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поку́длати**.
ПОКУ́ДЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поку́длаанний**.
ПОКУ́ДЛАТИ, -аю, -аєш. Док. до **ку́длати**.
ПОКУДО́ВЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **покудо́вчити**. // *у знач. прикм.*
ПОКУДО́ВЧЕНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **покудо́вчений**.
ПОКУДО́ВЧИТИ, -чу, -чиш, *перех., розм.* Док. до **кудо́вчити**.
ПОКУЙО́ВДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покуйо́вдити**. // *у знач. прикм.*
ПОКУЙО́ВДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **покуйо́вджений**.
ПОКУЙО́ВДИТИ, -джу, -диш, *перех.* Док. до **куйо́вдити**.
ПОКУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* Кукати якийсь час.
ПОКУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., зах.* Те саме, що **ви́зирнути**.
ПОКУКУРІ́КАТИ, покукурі́каю, покукурі́каєш *і рідко* покукурі́чу, покукурі́чеш, *док.* Кукурікати якийсь час.
ПОКУЛА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* Побити кулаками.
ПОКУ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **поку́лити**. // *у знач. прикм.*
ПОКУ́ЛИТИ, -ить, *док., безос., діал.* Покорчити, покарлючити, покрутити.
ПОКУ́ЛИТИСЯ, -литься, *док., діал.* Покорчитися, покарлючитися, покрутитися.
ПОКУЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Піти кульгаючи.
ПОКУ́ЛЬГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поку́льгувати**.
ПОКУ́ЛЬГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Ходити, злегка кульгаючи.
ПОКУЛЬТУ́РНІШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати культурнішим (*див.* **культу́рний** 2).
ПО-КУЛЬТУ́РНОМУ, *присл.* Як культурні люди, за звичаєм культурних людей.
ПОКУМА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **покума́тися**.
ПОКУМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПОКУМИ́ТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* покумля́ться; *док., з ким і без додатка.* Стати кумами.
ПОКУМЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Розібратися в чому-небудь. 2. Міркувати, думати якийсь час.
ПОКУМИ́ТИСЯ *див.* **покума́тися**.
ПОКУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **кумува́ти**.
ПОКУНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., розм.* Куняти якийсь час.
ПО́КУП, -у, *ч., розм.* 1. Те саме, що **купува́ння**. 2. Куплена річ; покупка. 3. Потреба в якомусь товарі з боку покупця; попит.
ПОКУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Те саме, що **ви́купати**.
ПОКУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **ви́купатися**. 2. Купатися якийсь час.
ПОКУПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.* Той, хто купує що-небудь. // *у знач. збірн.*
ПО-КУПЕ́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-купе́цькому**.
ПОКУПЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **покупе́ць**.
ПО-КУПЕ́ЦЬКОМУ, *присл.* Як купець, за звичаєм купців.
ПОКУПИ́ТИ, -куплю́, -ку́пиш; *мн.* поку́плять; *док., перех., розм.* Придбати за гроші; купити. // Купити в якій-небудь кількості (про все чи багато чого); накупити.
ПОКУ́ПІ, *присл., діал.* Те саме, що **вкупі́**.
ПОКУ́ПКА, -и, *ж.* Те, що куплено; куплена річ. *Робити покупки.* ** **Пауша́льна поку́пка** – покупка, коли купуються дві або більше цінності за одну загальну ціну.
ПОКУПЛЯ́ТИ *див.* **покупува́ти**.
ПОКУПНИ́Й, -а́, -е́. Який купується за гроші. // *розм.* Який віддається за гроші, хабарі; продажний.
ПОКУПНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **покупе́ць**.
ПОКУПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і рідко* **ПОКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех., розм.* Купити все чи багато чого-небудь (про всіх чи багатьох).
ПОКУРИ́ТИ[1], -курю́, -ку́риш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Курити якийсь час (*див.* **кури́ти**[1]). 2. *перех.* Викурити всі цигарки, сигарети і т. ін. чи багато цигарок, сигарет і т. ін. 3. *неперех., перев. із запереч., перен., розм.* Про неможливість здійснити що-небудь.
ПОКУРИ́ТИ[2], -рю́, -ри́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Курити якийсь час (*див.* **кури́ти**[2]). 2. *неперех.* Те саме, що **покади́ти**.
ПОКУРИ́ТИСЯ, -и́ться, *док., розм.* Куритися якийсь час (*див.* **кури́тися**[1]).
ПОКУРІ́ТИ[1], -ри́ть, *док.* Виділяти дим при слабому горінні якийсь час.
ПОКУРІ́ТИ[2], покури́ть *і рідко* покуріє, *док.* Здіймати куряву вгору якийсь час. // Поїхати, побігти, здіймаючи куряву.
ПОКУРІ́ТИСЯ, покури́ться *і рідко* покуріється, *док.* Курітися якийсь час.
ПОКУРЛИ́КАТИ, покурли́каю, покурли́каєш *і рідко* покурли́чу, покурли́чеш; *наказ. сп.* покурли́кай *і* покурли́ч; *док.* Курликати якийсь час.
ПОКУРЛЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Те саме, що **покурли́кати**.
ПОКУРНИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка, розм.* Курникати якийсь час.
ПОКУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поку́рювати**.
ПОКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., перех. і без додатка.* Тягти дим з цигарки, люльки і т. ін., не поспішаючи або час від часу.
ПОКУ́С, *присл., зах.* Трохи, в незначній кількості.
ПОКУ́СА, -и, *ж., діал.* Спокуса.
ПОКУ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покуса́ти**. // *у знач. прикм.*
ПОКУ́САНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поку́саний**.
ПОКУСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Укусити багатьох, у багатьох місцях; скусати (все чи багато чого-небудь). 2. Захопивши зубами, стиснути, прикусити кілька разів. 3. Розкусити все чи багато чого-небудь.
ПОКУСА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Кусаючись, завдати пошкоджень один одному. 2. Кусатися якийсь час.
ПО-КУСТА́РНОМУ, *присл.* Примітивно, недосконало.
ПОКУ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поку́сувати**.
ПОКУ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Стискати що-небудь зубами злегка або час від часу. 2. Відкушувати що-небудь злегка або час від часу.
ПОКУ́ТА, -и, *ж.* 1. Визнання своєї провини, вияв жалю з приводу неї; каяття. 2. Покарання за вчинений злочин, провину, поганий учинок і т. ін. 3. *іст.* Церковне покарання за злочини або гріхи; епітимія. *Накласти покуту. Нести покуту.*
ПОКУ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до покути. // Пройнятий каяттям.
ПОКУ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто відбуває покуту.
ПОКУ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **поку́тник**.
ПОКУ́ТНІЙ, -я, -є. Який знаходиться на покутті чи біля покуття. // Признач. для покуття. *Покутній вінок.* // Який здійснюється, відбувається і т. ін. на покутті.
ПОКУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **Поку́та**.
ПО́КУТТЯ, -я, *с.* В українській селянській хаті – куток, розміщений по діагоналі від печі, та місце біля нього.
ПОКУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поку́тувати**.
ПОКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Відбувати покарання за вчинений злочин, провину і т. ін. 2. *іст.* Відбувати покуту (в 3 знач.).
ПО́КУТЬ, -я, *ч.* Те саме, що **по́куття**.
ПОКУТЯ́НИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **покутя́нин**, -а, *ч.*; **покутя́нка**, -и, *ж.*). Жителі чи уродженці Покуття.
ПОКУТЯ́НИН *див.* **покутя́ни**.
ПОКУТЯ́НКА *див.* **покутя́ни**.
ПОКУХОВА́РИТИ, -рю, -риш, *док., розм.* Куховарити якийсь час.
ПОКУХО́ВНЕ, -ного, *с., іст.* Корчмарський податок із кухви (у 1 знач.).
ПОКУЧЕРЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* покучеря́влять; *док., перех.* Завити кучері.
ПОКУЧЕРЯ́ВІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати кучерявим.
ПОКУЧЕРЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **покучеря́вити**. 2. *у знач. прикм.* Який покучерявів.
ПОКУШПЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *діал.* Док. до **кушпе́лити**.
ПОКУШТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **покуштува́ти**.
ПОКУШТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *що, чого і без додатка.* Док. до **куштува́ти**.
ПОЛ, -а, *ч.* Опитування, що його проводять джазові журнали з метою визначення кращих виконавців за певний період часу.
ПОЛА́, -и́, *ж.* 1. Край кожної з половин одягу (пальта, шинелі, піджака і т. ін.), що розгортається спереду. ** **З-під поли́ [продава́ти (купува́ти і т. ін.)]**: а) таємно, незаконно (продавати чи купувати щось); б) таємно робити що-небудь. 2. *розм.* Повішене полотнище, яке розсувається, відкидається вбік і т. ін.
ПОЛА́БИ, **ПОЛАБЯ́НИ**, -ів, *мн.* Група західно-слов'янських племен, які населяли в кінці 1 – на поч. 2-го тис. територію від р. Лаби (Ельби) на Заході до р. Одри (Одер) на Сході, від Рудних гір на Півдні до Балтійського моря на Півночі.
ПОЛАБІ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність наук, які вивчають історію, мову, фольклор, культуру, звичаї полабів.
ПОЛА́БСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до полабів. ** **Пола́бська мо́ва** – мова полабських слов'ян; відноситься до слов'янських мов, що входять до індоєвропейської сім'ї мов.
ПОЛАБУ́ЗНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док., розм.* Лабузнитися якийсь час.
ПОЛАБЯ́НИ *див.* **пола́би**.
ПОЛАВІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Лавірувати якийсь час.
ПОЛА́ВОЧНИК, -а, *ч.* Покривало для лави, ослона і т. ін.
ПОЛАГІ́ДНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **полагі́дніти**.
ПОЛАГІ́ДНІТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **лагі́дніти**.
ПОЛАГІДНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати лагіднішим.
ПОЛА́ГОДА, -и, *ж., зах.* 1. Виправлення, полагодження. 2. Залагодження спірної справи чи розбрату.
ПОЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пола́годити**. // **пола́годжено**, *безос. присудк. сл.*
ПОЛА́ГОДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пола́годити**.
ПОЛА́ГОДЖУВАТИ *див.* **пола́годити**.
ПОЛА́ГОДИТИ, -джу, -диш, *док.*, **ПОЛА́ГОДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Док. до **ла́годити**. 2. *док.* Те саме, що **нала́годити**.
ПО́ЛАД, -у, *ч., діал.* Лад, порядок.
ПОЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пола́дити**. // **пола́джено**, *безос. присудк. сл.*
ПОЛА́ДИТИ, -джу, -диш, *перех. і неперех.* Док. до **ла́дити**.
ПОЛАДНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Док. до **ладна́ти** 1 – 5. 2. *перех.* Те саме, що **нала́годити**.
ПОЛАДНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* 1. Дійти згоди з ким-небудь у чомусь. 2. *тільки 3 ос.* Прийти до щасливого, бажаного кінця; уладнатися. 3. Розміститися якимсь способом.
ПО́ЛАЗ, -у, *ч., рел.* Кожне зі свят на пилипівку.
ПОЛА́З, -у, *ч., мисл.* Пошук гончаком звіра.
ПОЛАЗЕ́ЦЬ, -зця́, **ПОЛА́ЗНИК**, -а, *чя., зах.* Той, хто увійде першим у двір чи в хату на полаз.
ПОЛА́ЗИТИ, -ла́жу, -ла́зиш, *док.* Лазити якийсь час.
ПОЛА́ЗНИК *див.* **полазе́ць**.
ПОЛАЗО́К, -зка́, *ч., зах.* Галявинка в чорному лісі.
ПОЛА́ЙКА, -и, *ж., мисл.* Голос собаки-лайки, який кличе мисливця при виявленні звіра або птаха.
ПОЛАКІЗУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **полакіурі́я**.
ПОЛАКІУРІ́Я, -ї, *ж.* Часте сечовипускання, часті позиви до сечовипускання.
ПОЛАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полакува́ти**. // **полако́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОЛАКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **полако́ваний**.
ПОЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Вкрити лаком.
ПОЛА́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полама́ти**. // **пола́мано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який поламався, зіпсувався. 3. *у знач. прикм.* З нерівностями у багатьох місцях.
ПОЛА́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **полама́ти**.
ПОЛА́МАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **полама́ти**.
ПОЛАМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Згинаючи або б'ючи з силою, розділити щось на частини або відділити частини чого-небудь. // Зруйнувати, ліквідувати що-небудь. // Порушити частково або повністю цілість кістки, кісток; покалічити. 3. *розм.* Ламаючи, зробити непридатним для використання; зіпсувати, пошкодити. // *безос.* 4. Ламати якийсь час. 5. *перен.* Порушити порядок розташування. 6. *перен.* Рішуче відкинути, зруйнувати, знищити що-небудь традиційне, звичне, усталене і т. ін. // Частково або повністю ліквідувати що-небудь властиве, притаманне і т. ін. комусь. *Поламати волю.* // Відмовитися від раніше прийнятого, зрадити чому-небудь. // Не дотриматися чогось обіцяного, порушити його.
ПОЛАМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Розпастися на частини, розколотися, розділитися частинами від дії зовнішньої сили. 2. Стати непридатним для користування, зруйнуватися, зіпсуватися; зламатися. 3. *перен.* Порушитися, змінитися (про щось традиційне, звичне, усталене). 4. *перен., розм.* Виявляти удаване вагання якийсь час. 5. *заст.* Зазнати полому якогось реманенту, засобів пересування та ін.
ПОЛА́МЛЕНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **пола́маний**.
ПОЛА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пола́пати**.
ПОЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *перех. і без додатка.* 1. Док. до **ла́пати**. 2. *док.* Лапати якийсь час.
ПОЛА́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., за що і без додатка, розм.* Те саме, що **узя́тися** 1.
ПО́ЛАПКИ, *присл., розм.* 1. Те саме, що **навпо́мацки**. 2. *перен.* Не знаючи певних обставин, не маючи якихось даних навичок і т. ін.; інтуїтивно.
ПО́ЛАПЦЕМ, *присл., рідко.* Те саме, що **навпо́мацки**.
ПОЛА́СИТИСЯ, -ла́шуся, -ла́сишся, *док., розм.* 1. *на кого – що.* Виявити прагнення заволодіти чимнебудь; спокуситися. // Зацікавитися кимсь, виявивши бажання одружитися, увійти в близькі стосунки з ким-небудь. 2. *чим.* Те саме, що **пола́сувати**.
ПОЛАСКАВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати ласкавішим.
ПОЛА́СТИТИСЯ *і* **ПОЛА́ЩИТИСЯ**, -а́щуся, -а́стишся, *док., до кого і без додатка.* 1. Ластитися, лащитися якийсь час. 2. *перен., зневажл.* Догоджати кому-небудь, запобігати перед кимсь.
ПОЛА́СУВАТИ, -а́сую, -а́суєш, *чим і без додатка.* Док. до **ла́сувати**.
ПОЛА́СУВАТИСЯ, -а́суюся, -а́суєшся, *док.* 1. *на кого – що.* Те саме, що **пола́ситися**. 2. *чим і без додатка.* Те саме, що **пола́сувати**.
ПОЛАТА́ЙКО, -а, *ч.* Той, хто лагодить взуття.
ПОЛА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полата́ти**. // *у знач. прикм.*
ПОЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех.* 1. Док. до **лата́ти**[1]. ** **Полата́ти бо́ки** *кому* – сильно побити когось. 2. *док., перен., розм.* Зробити хірургічну операцію. ** **Полата́ти ді́рки** – задовольнити нагальні потреби.
ПО-ЛАТИ́НІ, *присл.* Латинською мовою, латиною.
ПО-ЛАТИ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-лати́ні**.
ПО-ЛАТИ́НСЬКОМУ, *присл.* Те саме, що **по-лати́ні**.
ПОЛАТО́ВАНИЙ, -а, -е, *буд.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **полатува́ти**.
ПОЛАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., буд.* Док. до **лату-**

ва́ти.

ПОЛАТУ́Х, -а, *ч.* Те саме, що **полата́йко**.

ПОЛАШТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **нала́годити** 1, 2.

ПОЛА́ЩИТИСЯ *див.* **пола́ститися**.

ПОЛА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *перех.* 1. Док. до **ла́яти**[1]. 2. *док.* Лаяти якийсь час.

ПОЛА́ЯТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *з ким, між ким і без додатка.* Док. до **ла́ятися**. 2. Лаятися якийсь час.

ПО́ЛБА, -и, *ж.* Злакова рослина, різновид пшениці.

ПО́ЛБЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́лба**.

ПО́ЛЕ, -я, *с.* 1. Безліса рівнина, рівний великий простір. // *перен.* Великі простори снігу, льоду і т. ін. // Ділянка землі, що використовується під посіви. *Зоране поле.* ** **Одного́ по́ля я́года** – людина, подібна до кого-небудь своїм світоглядом, характером, поведінкою і т. ін. 2. Значна площа чи ділянка землі, спеціально відведена під що-небудь. // Спеціально обладнаний майданчик, призначений для спортивних ігор, змагань, посадки літаків і т. ін. *Футбольне поле.* 3. Простір, у межах якого відбувається якась дія або який знаходиться у межах якоїсь дії. ** **По́ле зо́ру** – величина простору, що його може бачити нерухоме око чи обидва ока. // *спец.* Простір, у межах якого виявляється дія якихось сил. // Форма існування матерії. ** **Гравітаці́йне по́ле** – поле дії гравітаційних сил між тілами або поле обміну гіпотетичними частинками – гравітонами – між ними. **Електри́чне по́ле**, *фіз.* – форма матерії, окремий випадок електромагнітного поля. **Електромагні́тне по́ле**, *фіз.* – форма матерії, завдяки якій здійснюється взаємодія між електрично зарядженими частинками. **Електростати́чне по́ле**, *фіз.* – електричне поле нерухомих заряджених тіл за відсутності в них електричних струмів. **Єлісе́йські поля́**: у давньогрецькій міфології – частина потойбічного світу, де перебувають душі блаженних і праведників; чудесна країна вічної весни, вічного миру і благоденства, без хвороб, страждань. **Магні́тне по́ле**, *фіз.* – форма матерії, окремий випадок електромагнітного поля; породжується рухомими електричними зарядами та струмами або змінним електричним полем. **Магнітостати́чне по́ле**, *фіз.* – магнітне поле, що не змінюється в часі та створюється постійними магнітами та (або) постійним електричним струмом. **Страхове́ по́ле** – загальна кількість об'єктів, що можуть бути охоплені тим або іншим видом страхування. **Фізи́чні поля́** – особлива форма матерії, посередник взаємодії між частинками речовини або віддаленими одне від одного макроскопічними тілами. 4. *перен.* Можливість, умова для чого-небудь. // Ґрунт, основа якоїсь діяльності. 5. *перен.* Поприще, сфера діяльності. 6. Основа, на яку нанесено узор, зображення, напис і т. ін.; фон, тло. 7. *перев. мн.* Смужка уздовж краю аркуша паперу, яка залишається чистою при писанні або друкуванні; берег. 8. *перев. мн.* Відігнуті краї капелюха, бриля тощо; криси. 9. *геол.* Родовище корисних копалин або частина такого родовища, відведена для розробки. 10. Сукупність значень. 11. В обчислювальній техніці: пойменована частина структури даних або запису, елемент даних. ** **Інформаці́йне по́ле** – послідовність бітів, яка знаходиться між останнім бітом ділянки керування та першим бітом послідовності перевірки кадру. **По́ле да́них** – ділянка носія інформації або пам'яті, яка використовується для особливого класу елементів даних. **По́ле до́пуску** – сукупність значень параметра, обмежена його граничними значеннями. **Те́кстове по́ле** – основний текст документа без заголовків, рисунків, підписів під рисунками тощо.

ПО-ЛЕ́В'ЯЧОМУ, *присл.* Як лев, як леви; подібно до лева, до левів.

ПОЛЕГЕ́НЬКО *див.* **полеге́ньку**.

ПОЛЕГЕ́НЬКУ, ПОЛЕГЕ́НЬКО, *присл., розм.* Те саме, що **леге́нько**.

ПОЛЕГЕ́СЕНЬКО *див.* **полеге́сеньку**.

ПОЛЕГЕ́СЕНЬКУ, ПОЛЕГЕ́СЕНЬКО, *присл.* Пестл. до **полеге́ньку, полеге́нько**.

ПОЛЕГКА́Р, -я́, *ч., зах.* Легковажна людина, не схильна до праці.

ПОЛЕ́ГКИЙ, -а, -е. Досить легкий.

ПОЛЕ́ГКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Зменшення труднощів, послаблення зусиль при виконанні, здійсненні чогось важкого. 2. Терпеливе, невимогливе ставлення до кого-, чого-небудь; поблажливість. // Не дуже суворе ставлення до чиєї-небудь провини, винуватості. // Послаблення в обтяженні якими-небудь встановленими законом повинностями. 3. Почуття заспокоєності, звільнення від тривоги, болю і т. ін.

ПОЛЕГКОВА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.* Легковажити якийсь час.

ПОЛЕ́ГЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **полягти́**. 2. *у знач. прикм.* Який поліг (про трав'янисті, злакові рослини). 3. *у знач. прикм.* Який загинув у бою; загиблий. // *у знач. ім.* **поле́глі**, -лих, *мн.* Люди, що загинули в бою.

ПОЛЕ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **поле́глий** 2.

ПОЛЕ́ГОМ, *присл., діал.* Не кваплячись.

ПОЛЕ́ГША, -і, *ж., діал.* Полегкість.

ПОЛЕ́ГШАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Стати легшим; прот. п о в а ж ч а т и. // Стати менш обтяжливим. 2. *перен.* Зменшитися в силі, в ступені прояву (про явища природи); послабитися. // *кому і без додатка, безос.* Звільнитися від болю, тривоги, неспокою і т. ін.

ПОЛЕ́ГШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поле́гшити**. // **поле́гшено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Зменшений у вазі; облегшений. 3. *у знач. прикм.* Який звільнився від болю, тривоги, неспокою і т. ін. // Який виражає полегшення.

ПОЛЕ́ГШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поле́гшений** 2, 3. // Якість за знач. **поле́гшений**.

ПОЛЕ́ГШЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **поле́гшити** і **поле́гшитися**.

ПОЛЕ́ГШЕНО. Присл. до **поле́гшений** 2, 3.

ПОЛЕ́ГШИТИ *див.* **поле́гшувати**.

ПОЛЕ́ГШИТИСЯ *див.* **поле́гшуватися**.

ПОЛЕГШІ́ННЯ, -я, *с., заст.* Те саме, що **поле́гшення**.

ПОЛЕ́ГШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який полегшує що-небудь.

ПОЛЕ́ГШУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. **поле́гшувати**.

ПОЛЕ́ГШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОЛЕ́ГШИТИ**, -е́гшу, -е́гшиш, *док., перех.* 1. Робити менш важким, таким, що вимагає менших зусиль, легше виконується, здійснюється і т. ін. 2. Робити менш обтяжливим (долю, становище, життя і т. ін.). 3. Зменшувати силу вияву; послаблювати (біль, горе, страждання і т. ін.) // Звільняти від болю, тривоги, неспокою і т. ін. 4. *рідко.* Звільняти від частини вантажу, робити меншим вагою.

ПОЛЕ́ГШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОЛЕ́ГШИТИСЯ**, -е́гшуся, -е́гшишся, *док.* 1. Ставати менш важким. для виконання, здійснення і т. ін. 2. Ставати менш обтяжливим (про долю, життя і т. ін.). 3. Зменшуватися в силі вияву. // Звільнятися від болю, тривоги, неспокою і т. ін. 4. *рідко.* Звільнятися від частини вантажу, робитися меншим вагою. 5. *тільки недок.* Пас. до **поле́гшувати**.

ПОЛЕ́ГШУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **поле́гшувати**.

ПОЛЕДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Ледарювати якийсь час.

ПОЛЕДА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., діал.* Полінуватися.

ПОЛЕДАЩІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *розм.* Док. до **ледащі́ти**.

ПОЛЕДЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **леденіти**.

ПОЛЕ́ДИЦЯ, -і, *ж., зах.* Те саме, що **ожеле́диця**.

ПОЛЕДІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Те саме, що **ожеле́диця**.

ПОЛЕДО́ВИЦЯ, -і, *ж., зах.* Ожеледиця.

ПОЛЕЖА́Й, -я *і* **ПОЛЕЖА́К**, -а, *ч., фольк.* Лежень, нероба.

ПОЛЕЖА́К *див.* **полежа́й**.

ПОЛЕЖА́КА, -и, *ч. і ж.* Ледащо, нероба.

ПОЛЕ́ЖАЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який довго лежав. 2. *у знач. ім.* **полежа́ле**, -лого, *с., заст.* Плата за зберігання поштової посилки, багажу, залізничного вантажу і т. ін. понад установлений термін.

ПОЛЕЖА́НЬ, -я, *ч., діал.* Те саме, що **бека́с**.

ПОЛЕ́ЖАТИ, -жу, -жиш, *док.* 1. Лежати якийсь час. 2. Лежати протягом певного часу, не розвиваючись, не просуваючись далі (про справу, рукопис і т. ін.).

ПОЛЕЖА́ХА, -и, *ж., діал.* Ледащиця.

ПОЛЕЖІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **полежа́й**.

ПОЛЕЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для захисту оброблюваних полів од вітрів. ** **Полезахисні́ лісові́ наса́дження** – штучні лісові насадження, створювані для захисту сільськогосподарських культур від несприятливих природних явищ.

ПОЛЕЛІ́ЯТИ, -і́ю, -і́єш, *док., перех.* Леліяти якийсь час.

ПОЛЕ́ЛЬ, -я, *ч.* Персонаж міфології західних і східних слов'ян, бог шлюбу й кохання.

ПОЛЕМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Лементувати якийсь час.

ПОЛЕМІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **полемізува́ти**.

ПОЛЕМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., з ким, проти кого і без додатка.* Вести полеміку з ким-небудь.

ПОЛЕ́МІКА, -и, *ж.* Суперечка у пресі, на зборах, диспуті тощо під час обговорення яких-небудь наукових, політичних, літературних і т. ін. питань.

ПОЛЕМІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто вправно володіє мистецтвом полеміки або любить полемізувати.

ПОЛЕМІ́СТКА, -и. Жін. до **полемі́ст**.

ПОЛЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поле́міка**. // Стос. до полеміки. // Який містить полеміку. ** **Полемі́чна літерату́ра**, *іст.* – літературна творчість церковно-теологічного характеру, спрямування, яка виникла на поч. 16 ст. в Україні та Білорусі.

ПОЛЕМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **полемі́чний**.

ПОЛЕМІ́ЧНО. Присл. до **полемі́чний**.

ПОЛЕНДВИ́ЦЯ *див.* **полядви́ця**.

ПО́ЛЕНИЙ *див.* **по́лотий**.

ПОЛЕПЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *док., перех. і неперех., розм.* Лепетати якийсь час.

ПОЛЕ́СТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., діал.* Поплентатися.

ПОЛЕСТИ́ТИ, -ещу́, -ести́ш, *док., кому, чому і без додатка.* 1. Док. до **лести́ти**. 2. *кому.* Викликати почуття задоволення у кого-небудь.

ПОЛЕСТИ́ТИСЯ, -ещу́ся, -ести́шся, *док., на кого – що, чим.* Те саме, що **пола́ститися**.

ПОЛЕ́ТА, -и, *ж.* У Франції 17 – 18 ст. – щорічний грошовий внесок до скарбниці, що його робили державні чиновники.

ПОЛЕТІ́ТИ, -ечу́, -ети́ш, *док.* 1. Почати пересуватися в повітрі за допомогою крил (про птахів, комах і т. ін.). // Спрямувати кудись свій політ (про птахів, комах і т. ін.). // Почати переміщатися, пересуватися в просторі (про літаки, ракети і т. ін.). // *розм.* Почати переміщатися в повітрі під дією зовнішнього чинника. 2. *перен., розм.* Почати стрімко пересуватися, переміщатися; стрімко побігти, поїхати і т. ін.; понестися. 3. *перен.* Почати швидко поширюватися, розповсюджуватися (про чутки, вісті і т. ін.). // Полинути, рознестися в повітрі (про слова, звуки і т. ін.). // Бути спішно відправленим, відісланим куди-небудь. 4. *перен.* Почати швидко минати, збігати (про час). 5. *розм.* Утративши опору, рівновагу, зірвавшись звідкись, відділившись від чого-небудь, упасти, звалитися. // Почати падати; посипатися (про все чи багато чого-небудь). 6. *перен., розм.* Втратити (місце роботи, посаду і т. ін.). 7. *перен., розм.* Зробитися непридатним; зруйнуватися, зіпсуватися.

ПОЛЕТУ́ХА, -и, *ж.* 1. Схожа на білку тварина ряду гризунів, передні ноги якої з'єднані із задніми за допомогою широкої літальної перетинки. 2. *перен., розм.* Жінка, яка швидко робить що-небудь, рухається, ходить і т. ін.

ПО́ЛЕЧКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **по́лька**[1].

ПО́ЛЕЧКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **по́лька**[2].

ПО́ЛЕЧКА[3], -и, *ж.* Пестл. до **по́лька**[3].

ПО́ЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **по́ле**.

ПОЛИ́В, -у, *ч.* 1. Те саме, що **полива́ння**. 2. Поливна земля.

ПОЛИ́ВА, -и, *ж.* 1. Особлива склувата речовина, якою покривають керамічні вироби. 2. *діал.* Посуд (полив'яний, глазурований).

ПОЛИВА́ЙКА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **полива́лка**.

ПОЛИВА́ЙЧИК, -а, *ж., діал., жарт.* Невеликий дощик.

ПОЛИВА́ЛКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **полива́льниця** 2.

ПОЛИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для поливання. *Поливальна машина.*

ПОЛИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається поливанням полів, доріг і т. ін.

ПОЛИВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **полива́льник**. 2. Посудина для поливання, подібна до відра з кришкою, у яке впаяна трубка з розбризкувачем.

ПОЛИВА́ЛЬНИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **полива́льниця** 2.

ПОЛИ́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **полива́ти** 1. 2. *зах.* Полив'яний.

ПОЛИ́ВАНКА, -и, *ж.* Те саме, що **поли́в, полива́ння**.

ПОЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **полива́ти** 1, 4.

ПОЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЛИ́ТИ**, поллю́, поллє́ш *і рідко* **ПОЛЛЯ́ТИ**, поллю́, полля́єш *і* поллю́, поллє́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Ллючи рідину, змочувати кого-, що-небудь; обливати когось, щось. // Зволожувати або зрошувати ґрунт для поліпшення росту рослин. // Змочувати болюче місце рідиною, що сприяє видужанню, зціленню від хвороби. // Оббризкувати, кропити чимсь кого-, що-небудь. // Додавати до страви якусь приправу для поліпшення її смаку. 2. *тільки док., перех. і неперех., чим, на що і без додатка.* Почати лити, литися. // *безос.* 3. *тільки док., неперех.* Лити (у 2 знач.) якийсь час. 4. *перех., спец.* Покривати поливою (у 1 знач.); глазурувати. 5. *перех., розм.* Відзначати покупку чого-небудь випивкою.

ПОЛИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОЛИ́ТИСЯ**, поллю́ся, поллє́шся *і рідко* **ПОЛЛЯ́ТИСЯ**, поллю́ся, полля́єшся *і* поллю́ся, поллє́шся, *док.* 1. Обливатися чим-небудь. // Покриватися краплями поту, сліз і т. ін. 2. *тільки док.* Почати литися (у 1 знач.) струменем. // Розлитись, потекти через край. // *безос.* // Почати рясно котитися великими краплями (про піт, сльози). 3. *тільки, док., перен.* Проникнути кудись, поширитися десь (про світло, повітря і т. ін.); розповсюдитися. // Поширитися, рознестися у просторі (про звуки, музику і т. ін.). 4. *тільки док., перен.* Почати лунати (про слова, розмову і т. ін.); зазвучати. 5. *тільки док., перен.* Почати переміщатися (про багатох або велику кількість чого-небудь). *Политися річкою.* 6. *тільки недок.* Пас. до **полива́ти**.

ПО́ЛИВКА, -и, *ж.* 1. Рідка приправа, яку додають у страву для поліпшення її смаку; підлива, соус. 2. *діал.* Юшка, суп.

ПОЛИ́ВКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **полива́ння**.

ПОЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до поливання. // Який потребує поливання; який поливається. // Признач. для поливання.

ПО́ЛИВО, -а, *с.* 1. Свинцева полива (у 1 знач.); шкливо. 2. *діал.* Бур'ян.

ПОЛИ́ВОЧКА, -и, *ж., діал.* Пестл. до **по́ливка** 2.

ПОЛИ́В'ЯНИЙ, -а, -е. Покритий поливою (у 1 знач.).

ПОЛИ́В'ЯНИК, -а, *ч.* Гончар, який виготовляє глазурований посуд (перев. миски).

ПОЛИГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Мотузкою зв'язати худобу рядом.

ПОЛИГА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех., вульг.* З'їсти, випити з жадобою все чи багато чого-небудь.

ПОЛИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., з ким, розм.* Завести знайомство, зав'язати дружбу з ким-небудь; потоваришуватися (з негативним відтінком).

ПОЛИ́ГАЧ, -а, *ч., розм.* Помічник, спільник у яких-небудь діях (із негативним відтінком).

ПОЛИ́ГАЧКА, -и, *ж., розм.* Жін. до **поли́гач**.

ПОЛИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полиза́ти**.

ПОЛИЗА́ТИ, -ижу́, -и́жеш, *док., перех.* 1. Лизнути кілька разів; лизати якийсь час. 2. Те саме, що **злиза́ти** 1.

ПОЛИ́ЗАЧ, -а, *ч., зневажл.* Той, хто підлабузнюється заради власної наживи; підлабузник.

ПОЛИ́ЗЬКАТИ *див.* **полизька́ти**.

ПОЛИЗЬКА́ТИ *і* **ПОЛИ́ЗКАТИ**, -аю, аєш, *перех. і без додатка, розм.* Док. до **лизька́ти, ли́зкати**.

ПО́ЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **пі́л**.

ПОЛИ́К, -а́, *ч., діал.* Верхня частина рукава сороч-

ки. // Поперечна вишивка на верхній частині рукава сорочки, на кінцях рушника і т. ін.

ПОЛИКА, -и, *ж.*, *зах.* Знак, слід.

ПОЛИКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до полика (*див.* **поли́к**).

ПОЛИ́Н, -у, *рідко* **ПОЛИ́НЬ**, -ю, *ч.* Трав'яниста або напівкущова рослина родини складноцвітих із міцним запахом і гірка на смак.

ПОЛИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Літати (у 1 знач.).

ПОЛИНЕ́ВИЙ *див.* **полино́вий**.

ПОЛИНЕ́ЦЬ, -нцю, *ч.* Різновид полину.

ПОЛИНІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Горілка, настояна на полині.

ПОЛИНІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **полині́вка**.

ПОЛИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **полино́вий**. 2. *у знач. ім.* **поли́нна**, -ної, *ж.*, *розм.* Те саме, що **полині́вка**.

ПОЛИНО́ВИЙ, *рідко* **ПОЛИНЕ́ВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **поли́н**, **поли́нь**. // Власт. полину, полиню; такий, як у полину, полиню. // Вигот. з полину, полиню. // Насичений запахом полину, полиню. // Вкритий полином, полинем.

ПОЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *поет.* 1. Легко, плавно полетіти (про птахів, комах і т. ін.). // Почати переміщатися, пересуватись у просторі (про літаки, ракети і т. ін.). 2. Легко, плавно попливти. // Почати текти. 3. Поїхати, піти, побігти кудинебудь. // Вирушити, відправитися куди-небудь. // Стрімко поїхати, побігти і т. ін. 4. Почати розповсюджуватися, поширюватись у просторі (про звуки, світло, запахи і т. ін.). // Почати поширюватися серед людей (про вісті, чутки і т. ін.). 5. Почати швидко минати, збігати, відбуватися (про час, події і т. ін.).

ПОЛИ́НЬ *див.* **поли́н**.

ПОЛИНЯ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **полиня́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОЛИНЯ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **полиня́лий**.

ПОЛИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Втратити попереднє забарвлення, набути невиразного, нерівного кольору; вицвісти, поблякнути. 2. *перен.* Втратити свіжість; збліднути, змарніти. 3. *тільки* 3 *ос.* Те саме, що **ви́линяти** 2.

ПО-ЛИСИ́ЧОМУ, *присл.* Подібно до лисиці, як лисиця.

ПОЛИСІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **полисі́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Не вкритий рослинами; голий (у 3 знач.).

ПОЛИСІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **полисі́лий**.

ПОЛИСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **полисі́ти**.

ПОЛИ́СІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати лисим (у 1, 2 знач.).

ПО́ЛИСК, -у, *ч.* 1. Яскраве, сяюче світло. *Полиск сонця.* // Яскравий сліпучий спалах чого-небудь. 2. Блиск якої-небудь гладкої поверхні; лиск. 3. Відсвіт від якогось джерела світла; сяяння відбитого світла; відблиск (у 1 знач.). // Світлова пляма, яка чітко вирізняється на темному тлі. // Те, що неяскраво вирізняється на якомунебудь тлі. 4. Інший відтінок або відтінки при якомусь основному кольорі; відлив (у 1 знач.).

ПОЛИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поли́скувати**.

ПОЛИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *чим і без додатка.* 1. Злегка або час від часу лисніти (про гладку поверхню чого-небудь). 2. Час від часу світитися переливчастим світлом. // Яскраво спалахувати час від часу. 3. Час від часу виблискувати (у 2 знач.), відбиваючи проміння, світло. 4. *перен.* Вирізнятися на якому-небудь фоні; виднітися.

ПОЛИ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Те саме, що **поли́скувати** 1.

ПОЛИСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Листати якийсь час.

ПОЛИСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Листуватися якийсь час.

ПО-ЛИ́СЯЧИ, *присл.* 1. Те саме, що **по-ли́сячому**. 2. Хитро, обдумано; по-злодійському.

ПО-ЛИ́СЯЧОМУ, *присл.* Як властиво лису.

ПОЛИ́ТИ *див.* **полива́ти**.

ПОЛИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поли́ти** 1, 4. // **поли́то**, *безос. присудк. сл.* ** **Поли́тий кро́в'ю і по́том**: а) який зазнав багато горя, страждань; згорьований (у 1 знач.); б) важко оброблений, здобутий і т. ін. ким-небудь.

ПОЛИ́ТИСЯ *див.* **полива́тися**.

ПО-ЛИТО́ВСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-лито́вському**.

ПО-ЛИТО́ВСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у литовців, за звичаєм литовців. 2. Литовською мовою.

ПОЛИТТЯ́, -я́, *с.*, *спец.* Дія за знач. **поли́ти** 4.

ПОЛИХА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія і стан за знач. **полиха́ти**.

ПОЛИХА́ТИ, -а́є, *недок.*, *рідко.* Яскраво горіти; палати. // Яскраво світитися.

ПОЛИХНУ́ТИ, -не́, *док.*, *рідко.* Однокр. до **полиха́ти**.

ПОЛИХОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* полихосло́влять; *док.* Лихословити якийсь час.

ПО-ЛИЦА́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-ли́царському**.

ПО-ЛИ́ЦАРСЬКОМУ, *присл.* Як лицар, як лицарі, подібно до лицаря, до лицарів.

ПОЛИЦЕМІ́РИТИ, -рю, -риш, *док.* Лицемірити якийсь час.

ПОЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Дошка або кілька дощок, закріплених горизонтально на стіні або в шафі, що використовуються для зберігання посуду, продуктів харчування, одягу, книг і т. ін. // Окреме місце у вигляді дощаного настилу чи дивана для лежання або для розміщення багажу в залізничному вагоні. 2. Частина плуга, яка відрізає й перевертає шар землі. 3. Частина затвора для насипання на неї пороху в старовинному кремінному пістолеті й рушниці.

ПОЛИЦЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.*, *заст.* Позалицятися.

ПОЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **поли́ця**.

ПОЛИЧКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до полички.

ПОЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до полиці (у 1 знач.). 2. Який здійснюється механізмом, оснащеним полицею (у 2 знач.).

ПОЛИ́ЧНИК, -а, *ч.*, *діал.* Ляпас.

ПОЛИ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *розм.*, *заст.* Портрет; фотографія.

ПОЛИША́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЛИШИ́ТИ**, -лишу́, -ли́шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Вирушаючи звідкись або кудись, не брати з собою кого-, що-небудь; залишати (у 1 знач.). // Вирушати, покидаючи тимчасово або назавжди кого-, що-небудь. // Зберігатися, не зникати. ** **Полиша́ти за собо́ю** *кого, що*: а) рухаючись уперед, віддалятися від кого-, чого-небудь; б) випереджати, перевершувати. 2. Давати можливість розпоряджатися чим-небудь. // *на кого.* Доручати комусь піклуватися про кого-, що-небудь. // *кому.* Заповідати кому-небудь щось. *Полишати у спадок.* 3. Бути причиною появи, виникнення чого-небудь, спричиняти щось; залишати (у 3 знач.). 4. Зберігати, відкладати щось для кого-, чого-небудь; залишати (у 4 знач.). 5. *також з інфін.* Переставати займатися чим-небудь, припиняти щось робити; залишати (у 7 знач.). // Відмовлятися від чогось, забувати про щось. // *перен.* Припиняти використання чогось. *Полишити гніздо.* 6. Зберігати в якому-небудь стані, положенні і т. ін. // Не займати, не знищувати.

ПОЛИША́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Залишити всіх чи багатьох, все чи багато чого-небудь; позалишати.

ПОЛИША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОЛИШИ́ТИСЯ**, -лишу́ся, -ли́шишся, *док.*, *розм.* 1. Продовжувати своє перебування де-небудь, не покидати якогось місця; залишатися (у 1 знач.). 2. *тільки* 3 *ос.* Зберігатися, продовжувати існувати, бути; не зникати; залишатися (у 3 знач.). // Бути в наявності (після використання частини чого-небудь). // *кому.* Діставатися кому-, чому-небудь після когось. 3. Не переставати бути у якомусь стані, продовжувати бути яким-, ким-, чим-небудь; залишатися (у 2 знач.). 4. Опинятися позаду кого-, чогонебудь, що рухається вперед. 5. *тільки недок.* Пас. до **полиша́ти**[1].

ПОЛИ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полиши́ти**. // **поли́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПОЛИ́ШЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **полиша́ти**.

ПОЛИШИ́ТИ *див.* **полиша́ти**.

ПОЛИШИ́ТИСЯ *див.* **полиша́тися**.

ПОЛІ... 1. Перша частина складних слів, що відповідає слову **бага́то**, напр.: полiавiтамiноз, полiагрегатний, полiвакцина, полiвалентний і т. ін. 2. Перша частина складних слів, що вносить значення: який є результатом полімеризації, напр.: полiамiд, полiуретан.

ПОЛІАВІТАМІНО́З, -у, *ч.* Патологічний стан, який розвивається внаслідок недостатності в організмі кількох вітамінів.

ПОЛІАГРЕГА́ТНИЙ, -а, -е. Який складається з речовин, що перебувають у різних агрегатних станах.

ПОЛІАДЕНІ́Т, -у, *ч.* Одночасне або поєднане запалення кількох груп лімфатичних вузлів.

ПОЛІАКО́РД, -у, *ч.*, *муз.* Акорд комплексної структури, який складається з частин, кожна з яких, взята окремо, може розглядатися як акорд.

ПОЛІАКРИЛАМІ́Д, -у, *ч.*, *хім.* Цінний хімічний полімер, що виступає замінником крохмалю і використовується в народному господарстві для надання ґрунтові певної структури, підвищення його родючості.

ПОЛІАКРИЛА́ТИ, -ів, *мн.* Синтетичні полімери, продукти полімеризації складних ефірів акрилової кислоти, що застосовуються у виробництві лаків, клеїв тощо.

ПОЛІАКРИЛА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліакрила́ти**.

ПОЛІАКРИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **поліакрила́тний**.

ПОЛІАКРИЛОНІТРИ́Л, -у, *ч.* Синтетичний полімер, що застосовується гол. чином у виробництві поліакрилонітрильного волокна.

ПОЛІАКРИЛОНІТРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліакрилонітри́л**.

ПОЛІАКУЗІ́Я, -ї, *ж.* Порушення слухового сприймання, яке характеризується тим, що одиночний звук сприймається як такий, що численно повторюється через короткі проміжки часу.

ПОЛІАЛЬВЕО́ЛІЗ, -у, *ч.* Те саме, що **пародонто́з**.

ПОЛІАМІ́ДИ, -ів, *мн.*, *спец.* Продукти поліконденсації амінокислот.

ПОЛІАМІ́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **поліамі́ди**. ** **Поліамі́дні смо́ли** – синтетичні полімери, що містять у молекулі амідні групи і є рогоподібними або склоподібними речовинами. 2. Виготовлений з розплавів або розчинів поліамідів, поліамідних смол.

ПОЛІАМІДУВА́ННЯ, -я, *с.* Полімеризація амідів монокарбонових кислот або поліконденсація дикарбонових кислот з діамінами.

ПОЛІАМІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Водний розчин амінокислот, що сприяє позитивному азотистому балансу.

ПОЛІАНАТОКСИ́Н, -у, *ч.* Вакцина, яка містить кілька анатоксинів.

ПОЛІАНГІДРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Полімеризація мономерних фосфат-, сульфат- та ін. ангідридів з утворенням їхніх високомолекулярних форм.

ПОЛІА́НДРІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Форма шлюбу, при якій жінка може бути одночасно одруженою з багатьма чоловіками; багатомужжя.

ПОЛІАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал із групи окисів.

ПОЛІАРИЛА́ТИ, -ів, *мн.* Синтетичні полімери, що застосовуються для виготовлення конструкційних деталей, волокнистих фільтрів та ін.

ПОЛІАРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Молекула якого побудована з кількох або багатьох ароматичних перснів (кілець).

ПОЛІАРТЕРІЇ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **періартеріі́т вузликовий**.

ПОЛІАРТРАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль, який одночасно або послідовно відчувається в кількох суглобах.

ПОЛІАРТРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Одночасне ураження кількох суглобів або послідовне поширення запального процесу з одного суглоба на інші.

ПОЛІАРТРО́З, -у, *ч.* Дистрофічно-дегенеративне захворювання багатьох суглобів одночасно.

ПОЛІАУТОВАКЦИ́НА, -и, *ж.* Аутовакцина, яка виготовлена із кількох видів мікроорганізмів, що складають мікрофлору даної людини.

ПОЛІАЦЕТА́ЛІ, -ів, *мн.* Те саме, що **полівінілацета́лі**.

ПОЛІБАЗИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфосолей, сірувато-чорного кольору. Руда срібла.

ПОЛІБЕНЗИМІДАЗО́ЛИ, -ів, *мн.* Синтетичні полімери, що їх застосовують у виробництві клеїв, лаків, плівок, волокон, склопластиків.

ПОЛІБІ́ЧОК *див.* **полібо́чок**.

ПОЛІБЛА́СТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **макрофа́ги**.

ПОЛІБО́ЧОК, **ПОЛІБІ́ЧОК**, -чка, *ч.*, *діал.* Невелика бочка.

ПОЛІБУТАДІЄ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Високомолекулярна сполука, продукт полімеризації бутадієну; синтетичний каучук.

ПОЛІВАКЦИ́НА, -и, *ж.* Вакцина, яка складається із кількох різних вакцин і застосовується для одночасної імунізації проти кількох інфекційних захворювань.

ПОЛІВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який має багато валентних форм.

ПОЛІВАРІА́НТНИЙ, -а, -е. Багатоваріантний.

ПОЛІВАРІА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поліваріа́нтний**.

ПОЛІВИ́ТИ, -влю, -виш; *мн.* полівля́ть; *док.* 1. *неперех.* Ідучи, йдучи, відхилитися ліворуч. 2. *перех.* Спрямувати щось ліворуч. 3. *неперех.*, *безос.*, *кому*, *діал.* Полегшати.

ПОЛІВІНІЛАЦЕТА́ЛІ, -ів, *мн.* Синтетичні полімери, продукти взаємодії вінілового спирту з альдегідами.

ПОЛІВІНІЛАЦЕТА́Т, -у, *ч.* Синтетичний полімер, що його застосовують для виготовлення емульсійних фарб, клеїв, лаків тощо.

ПОЛІВІНІЛАЦЕТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **полівінілацета́т**.

ПОЛІВІНІЛБУТИРА́ЛЬ, -ю, *ч.* Синтетичний полімер, продукт взаємодії полівінілового спирту з масляним альдегідом.

ПОЛІВІНІЛІДЕНХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Синтетичний полімерний продукт полімеризації вініліденхлориду.

ПОЛІВІНІ́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Полівіні́ловий спирт** – синтетичний полімер; розчиняється у воді.

ПОЛІВІНІЛФОРМА́ЛЬ, -ю, *ч.* Синтетичний полімерний продукт взаємодії полівінілового спирту з формальдегідом.

ПОЛІВІНІЛХЛОРИ́Д, -у, *ч. хім.* Синтетичний полімер, продукт полімеризації вінілхлориду, що використовується для одержання жорсткої та м'якої пластмаси; поліхлорвініл.

ПОЛІВІНІЛХЛОРИ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до полівінілхлориду, що є полівінілхлоридом. // Виготовлений з полівінілхлориду.

ПОЛІВІ́ННЯ, -я, *с.*, *політ.* Дія за знач. **полівіти**.

ПОЛІВІТАМІ́НИ, -ів, *мн.* Лікарський препарат, який містить у своєму складі різні вітаміни і вживається для профілактики і лікування авітамінозу.

ПОЛІВІТАМІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до полівітамінів; що містить багато різних вітамінів.

ПОЛІВІ́ТИ, -ію, -ієш, *політ.* Док. до **ліві́ти**.

ПОЛІВІ́ШАННЯ, -я, *с.*, *політ.* Дія і стан за знач. **полівішати**.

ПОЛІВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *політ.* Док. до **ліві́шати**.

ПОЛІ́ВКА[1], -и, *ж.* 1. Невеликий, перев. польовий та лісовий гризун, подібний до миші; польова миша. 2. *розм.* Польова газета. 3. *діал.* Рівнина, поле.

ПОЛІ́ВКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **поло́ва**.

ПОЛІ́ВКОВІ, -их, *мн.* Підродина ссавців родини хом'якових.

ПОЛІ́Г, -ло́гу, *ч.* 1. *діал.* Низовинна рівнина. 2. *діал.* Покіс. 3. *рідко.* Те, чим закривають що-небудь, завішуючи або покриваючи його; запинало.

ПОЛІГАЛАКТІ́Я, -ї, *ж.* Надмірне виділення молока в жінок, що годують грудьми.

ПОЛІГАЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів; сировина для виробництва мінеральних добрив.

ПОЛІГАЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **полігалі́т**.

ПОЛІГАЛОГЕНОЗАМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. У якому багато гідрогенових атомів заміщено на атоми галогенів.

ПОЛІГАМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **полігамний**.

ПОЛІГА́МІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Те саме, що **багатошлю́бність**. 2. *біол.* У тварин – запліднення самцем кількох самок за період розмноження; у рослин – наявність у того самого виду одночасно двостатевих та одностатевих квіток, що розвиваються на одній або на різних особинах.

ПОЛІГА́МНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до полігамії.

ПОЛІГА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **поліга́мний**.

ПОЛІГАНГЛІОНЕВРИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення багатьох нервових гангліїв та пов'язаних з ними нервів.

ПОЛІГАНГЛІОНІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **трунци́т**.

ПОЛІГАРМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до полігармонії.

ПОЛІГАРМО́НІЯ, -ї, *ж.*, *муз.* Складна звукова структура, яка включає частини, що, взяті окремо, є простими структурами.

ПОЛІГЕКСАМЕТИЛЕНСЕБАЦИНАМІ́Д, -у, *ч.* Синтетичний полімерний продукт поліконденсації гексаметилендіаміну із себациновою кислотою.

ПОЛІГЕ́Н, -у, *ч.* Ген, який контролює ознаку тільки за умови сумісної адитивної дії з аналогічними генами.

ПОЛІГЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення в антропології, згідно з яким людські раси становлять собою різні види і роди, що не мають спільного походження.

ПОЛІГЕНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **поліме́рія**. // Зумовленість простої фенотипової ознаки дією двох або більше неалельних генів.

ПОЛІГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до полігенів.

ПОЛІГІБРИ́Д, -а, *ч.* Гібрид, одержаний від схрещування організмів, які відрізняються одночасно один від одного багатьма ознаками.

ПОЛІГІ́МНІЯ, -ї, *ж.* У давньогрецькій міфології – одна з дев'яти муз, покровителька танців і пантоміми.

ПОЛІГІНІ́Я, -ї, *ж.*, *спец.* Форма шлюбу, при якій чоловік може бути одночасно одруженим з багатьма жінками; багатоженство.

ПОЛІГІПОВІТАМІНО́З, -у, *ч.* Неміч, спричинена браком у їжі багатьох (комплексу) вітамінів.

ПОЛІГЛАНДУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *мед.* Багатозалозистий. Термін додається до назв захворювань, спричинюваних розладом діяльності кількох залоз внутрішньої секреції. ** **Полігландуля́рна недоста́тність** – одночасне зниження функції кількох ендокринних залоз. **Полігландуля́рний синдро́м** – симптомокомплекси, що виникають внаслідок ураження всіх або кількох ендокринних залоз.

ПОЛІГЛОБУЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **еритроцито́з**.

ПОЛІГЛО́Т, -а, *ч.* Людина, яка володіє багатьма мовами.

ПОЛІГЛО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **полігло́т**.

ПОЛІГНА́НДРІЯ, -ї, *ж.* Система парування, за якої кожний самець може паруватися з двома або більше самками, і кожна самка – з двома чи більше самцями.

ПОЛІГНАТІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене подвоєння частини або всього альвеолярного відростка щелепи.

ПОЛІГО́Н, -а, *ч.* 1. Ділянка місцевості, обладнана спеціальними допоміжними спорудами та приладами для проведення навчальної, перев. артилерійської стрільби, а також для випробування різних видів озброєння. 2. *буд.* Відкритий майданчик, пристосований та обладнаний для виготовлення збірних залізобетонних конструкцій (або їх елементів). 3. *спец.* Многокутник (замкнутий або незамкнутий). 4. *перен.* Місце або сфера діяльності, в яких випробовується, відпрацьовується що-небудь.

ПОЛІГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до полігона (у 3 знач.). ** **Полігона́льна кла́дка**, *буд.* – складання та укріплення багатокутних кам'яних плит, поставлених на ребро.

ПОЛІГОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виникнення в кристалах металів при підвищеній температурі полігональної структури.

ПОЛІГО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **полігон** 1, 2. // Стос. до полігона (у 1, 2 знач.).

ПОЛІГО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **полігон**.

ПОЛІГОНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до полігонометрії.

ПОЛІГОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Один із методів геодезичних робіт, вимірювання на місцевості довжин, послідовно пов'язаних між собою прямих ліній та горизонтальних кутів між ними.

ПОЛІГРА́Ф, -а, *ч.*, *спец.* 1. Копіювальний прилад. 2. Багатоканальний осцилограф для одночасного запису різних функцій організму. // Детектор брехні.

ПОЛІГРАФІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із друкарської справи, поліграфічного виробництва. // Той, хто працює на підприємстві, в установі і т. ін. поліграфічного виробництва.

ПОЛІГРАФІ́СТКА, -и. Жін. до **поліграфі́ст**.

ПОЛІГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до поліграфії. ** **Поліграфі́чна промисло́вість** – галузь промисловості, підприємства якої виготовляють різні види друкованої продукції. **Поліграфі́чний ме́тод**, *мед.* – комплексне дослідження функцій організму за допомогою одночасної реєстрації діяльності багатьох органів і систем організму.

ПОЛІГРАФІ́Я, -ї, *ж.* 1. Галузь промисловості, що займається виготовленням друкованої продукції та галузь техніки, пов'язана з виготовленням друкованої продукції. 2. В рентгенодіагностиці – виготовлення декількох знімків яких-небудь органів на одну й ту саму плівку.

ПОЛІДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Природжена вада розвитку людини, а також ссавців і птахів, яка полягає в утворенні додаткових пальців; багатопаліcть.

ПОЛІДАКТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до полідактилії.

ПОЛІДИМЕТИЛСИЛОКСА́Н, -у, *ч.* Полімер, в якому з кожним атомом Силіцію у силоксановому хребтовому ланцюжкові сполучені дві метильні групи.

ПОЛІДИМІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; непрозорі кристали або зернисті маси з металічним блиском.

ПОЛІДИПСІ́Я, -ї, *ж.* Хвороблива спрага і пов'язане з нею вживання надмірної кількості води.

ПОЛІДИСПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Полідисплазі́я ектоде́рми** – те саме, що **полікерато́з**.

ПОЛІДИСТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гаргоїлі́зм**.

ПОЛІЕ́ДР, -а, *ч.* Те саме, що **багатогра́нник**.

ПОЛІЕДРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до поліедра.

ПОЛІЕДРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **поліедра́льний**.

ПОЛІЕКРА́Н, -а, *ч.* 1. Екран, на якому одночасно дається декілька зображень. 2. Метод одночасного показу декількох тематично пов'язаних зображень.

ПОЛІЕКРА́ННИЙ, -а, -е. Стос. до поліекрана, призначений для демонстрації на поліекрані.

ПОЛІЕЛЕКТРОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **поліелектролі́т**, -у, *ч.*), *хім.* Високомолекулярні сполуки, до складу макромолекул яких входять групи, здатні до йонізації в розчині. До поліелектролітів належать білки, нуклеїнові кислоти тощо.

ПОЛІЕМБРІОНІ́Я, -ї, *ж.* 1. Розвиток з однієї яйцеклітини кількох зародків (у тварин і людей). 2. Розвиток в одній насінині кількох зародків у рослин.

ПОЛІЕ́СТ, -а, *ч.* Біматеріал, склеєний зі сталі і поліетилену.

ПОЛІЕТЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **поліетиле́н**.

ПОЛІЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.*, *хім.* 1. Синтетичний полімер – продукт полімеризації етилену, що використовується для виготовлення плівок, труб, ємкостей, технічних волокон. 2. *розм.* Поліетиленова плівка.

ПОЛІЕТИЛЕНІМІ́Н, -у, *ч.* Синтетичний полімерний продукт, який використовується гол. чином у виробництві паперу.

ПОЛІЕТИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **поліетиле́н**. // Вигот. з поліетилену. *Поліетиленові труби. Поліетиленовий мішок.*

ПОЛІЕТИЛЕНОКСИ́Д, -у, *ч.* Полімер з окисню етилену, речовина, яка вирізняється серед інших полімерів дуже великою довжиною молекул.

ПОЛІЕТИЛЕНСТА́ЛЬ, -і, *ж.* Біматеріал, склеєний зі сталі і поліетилену.

ПОЛІЕТИЛЕНТЕРЕФТАЛА́Т, -у, *ч.* Синтетичний полімер; характеризується високою міцністю, морозостійкістю, добрий діелектрик; лавсан.

ПОЛІЕТІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення, відповідно до якого одне і те саме захворювання може викликатися різними причинами.

ПОЛІЕФІ́РИ, -ів, *мн.*, *хім.* Синтетичні полімери – продукт полімеризації ефіру чи естеру.

ПОЛІЕФІ́РНИЙ, -а, -е, *хім.* Виготовлений з поліефірів, на основі поліефірів.

ПОЛІ́Ж, -у, *ч.*, *зах.* Скошена трава, яку ще не зібрали.

ПОЛІ́ЖНИЦЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **породі́лля**.

ПОЛІ́ЖНИЙ, -а, -е, *зах.* Пологовий.

ПОЛІ́ЗТИ, -зу, -зеш, *док.* 1. Почати повзти (про плазунів, членистоногих і т. ін.); поплазувати. // Почати пересуватися, спираючись на руки і ноги; порачкувати (про людину). 2. *перен.*, *розм.* Почати йти (у 1 знач.) поволі. // Зійти, піднятися куди-небудь насилу, через силу. // *зневажл.* Почати настирливо пересуватися, незважаючи на перешкоди. // Почати входити, заходити кудись. // Повільно посунути великою масою (про дим, туман і т. ін.). // Почати повільно поширюватися (про чутки, вісті і т. ін.). // Рухаючись, пересунутися з одного місця на інше; сповзти. 3. Почати підніматися по чому-небудь угору або спускатися вниз, допомагаючи собі руками і ногами або лапами. 4. *на кого – що.* Почати забиратися, вилазити на кого-небудь високого, щось високе або розташоване вгорі. // Перелізти або почати перелазити через що-небудь. // *перен.* Повившись, піднятися вгору (про виткі рослини). 5. *перен.* Почати висовуватися назовні, вилазити на поверхню. 6. *розм.* Почати залазити, пробиратися куди-небудь. // Почати влазити кудись. // Зануритися у що-небудь рідке; поринути. 7. *з інфін. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Почати настирливо звертатися до кого-небудь із чимсь. // Почати настирливо домагатися якоїсь посади, певного становища і т. ін. // *на кого – що.* Навально посунути на кого-, що-небудь (про ворожі сили). *Полізти в бійку.* 8. *розм.* Просунути руку, пальці куди-небудь, у щось. // Зробити рух у напрямі до чого-небудь. 9. Розпастися на шматки (про тканину, хутро).

ПОЛІІЗОБУТИЛЕ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Високомолекулярна сполука, продукт полімеризації ізобутилену. Застосовують як електроізоляційний та антикорозійний матеріал.

ПОЛІІЗОПРЕ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Високомолекулярна сполука, продукт полімеризації ізопрену. За властивостями поліізопрен подібний до натурального каучуку. Застосовують для виробництва автомобільних шин.

ПОЛІІМІ́ДИ, -ів, *мн.* Синтетичні полімери, які містять у молекулі імідну групу.

ПОЛІ́Й[1], -я, *ч.* Те саме, що **полі́льник**.

ПОЛІ́Й[2], -ло́ю, *ч.* Шаруватий льодовий покрив на землі, льодовому покриві озер, річок тощо, а також на інженерних спорудах, що утворюється при замерзанні природних або техногенних вод, які періодично виливаються. // Вода, що виступила поверх льоду.

ПОЛІКАПРОАМІ́Д, **ПОЛІКАПРОЛАКТА́М**, -у, *ч.* Синтетичний полімер, подукт полімеризації капролактаму.

ПОЛІКАПРОЛАКТА́М *див.* **полікапроамід**.

ПОЛІКАРБОНА́ТИ, -ів, *мн.* Синтетичні полімери, що їх застосовують у виробництві плівок, оглядових стекол та ін.

ПОЛІКАРДІОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Неінвазійне дослідження фазової структури серцевого циклу, що ґрунтується на вимірюванні інтервалів між елементами синхронно реєстрованих сфігмограми сонної артерії, фонокардіограми та електрокардіограми.

ПОЛІКАРЕНЦСИНДРО́М, -у, *ч.* Те саме, що **кваші́оркор**.

ПОЛІКАРІОЦИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **остеокла́ст**.

ПОЛІКА́РПІК, -а, *ч.* Полікарпічна рослина.

ПОЛІКАРПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який плодоносить багато раз у своєму житті (про квіткові рослини). // Який має кілька маточок (про квітку рослини).

ПОЛІКА́РПІЯ, -ї, *ж.* Властивість за знач. **полікарпі́чний**.

ПОЛІКА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Побути лікарем якийсь час.

ПОЛІКЕРАТО́З, -у, *ч.* Спадкові вроджені невоїдні синдроми, які характеризуються різного виду кератозами.

ПОЛІКІСТО́З, -у, *ч.* Вроджена наявність у паренхіматозних органах множинних тонкостінних кіст.

ПОЛІКІСТО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **полікісто́з**. ** **Полікісто́зні ура́ження ни́рок** – спадкові ураження, які характеризуються численними двобічними кістами нирок, що збільшують розміри нирок, але зменшують кількість функціонуючої тканини.

ПОЛІКЛІ́НІКА, -и, *ж.* Лікувально-профілактичний заклад для надання населенню спеціалізованої медичної допомоги.

ПОЛІКЛІНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до поліклініки, до лікування в поліклініці.

ПОЛІКОНДЕНСАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до **поліконденса́ції**.

ПОЛІКОНДЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *хім.* Процес утворення високомолекулярних сполук (полімерів) із низькомолекулярних (мономерів), що супроводиться виділенням побічних речовин (води, спирту і т. ін.).

ПОЛІКОНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Поліконі́чні прое́кції** – картографічні проекції; застосовуються для карт світу.

ПОЛІКОРІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена наявність у райдужній оболонці двох або більше зіничних отворів.

ПОЛІКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Одночасне утримування влади в суспільстві багатьма політичними силами.

ПОЛІКРИСТА́Л, -а, *ч.* Тверде тіло, що складається з хаотично розташованих кристалічних зерен; прот. м о н о к р и с т а л.

ПОЛІКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до полікристалу, полікристалів; що є, що складається з полікристалів. // Який складається з багатьох, здебільшого дрібних, кристалів.

ПОЛІКРИСТАЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **полікристалі́чний**.

ПОЛІКРО́С, -у, *ч.* Метод схрещування, що полягає у багатократному вільному перезапиленні рослин.

ПОЛІКСЕ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу самородних металів, від срібно-білого до сталево-сірого кольору. Використовують у хімічній та електротехнічній промисловості, ювелірній справі, медицині.

ПОЛІКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Лікувати трохи, якийсь час.

ПОЛІКУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Лікуватися трохи, якийсь час.

ПОЛІЛА́ДОВІСТЬ, -вості, *ж.*, *муз.* Одночасне поєднання різних ладів однієї тональності.

ПОЛІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для поління; який використовується для поління.

ПОЛІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто поле. 2. Знаряддя для розпушування ґрунту і очищення посівів від бур'янів.

ПОЛІ́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до поління.

ПОЛІ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **полі́льник** 1.

ПОЛІМАРА́Н, -а, *ч.* Судно з декількома корпусами (поплавцями), сполученими загальною палубою.

ПОЛІМАСТІ́Я, -ї, *ж.* Наявність більше двох молочних залоз.

ПОЛІМЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Відчуття несправжніх кінцівок, які можуть здаватися нерухомими або рухомими.

ПОЛІМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Порушення менструацій, які тривають шість і більше днів.

ПОЛІМЕ́НТ, -у, *ч.*, *спец.* Суміш, якою покривають вироби з дерева і гіпсу перед золотінням.

ПОЛІМЕ́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **поліме́нт**.

ПОЛІМЕ́Р *див.* **поліме́ри**.

ПОЛІМЕРА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти класу трансфераз.

ПОЛІМЕРАНА́ЛОГИ, -ів, *мн.* Високомолекулярні сполуки, в яких при хімічному перетворенні не відбувається зміни ступеня полімеризації або структури основного ланцюга.

ПОЛІМЕРАНАЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до полімераналогів.

ПОЛІМЕРБЕТО́Н, -у, *ч.* Бетон, у якому в'яжучими речовинами є полімери.

ПОЛІМЕРГОМО́ЛОГИ, -ів, *мн.* Високомолекулярні сполуки, макромолекули яких побудовані з однакових повторюваних груп атомів і відрізняються ступенем полімеризації.

ПОЛІМЕРГОМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до полімергомологів.

ПОЛІМЕРГОМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Полімерна гомологія; явище існування полімерних сполук-гомологів.

ПОЛІМЕ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **поліме́р**, -у, *ч.*), *хім.* Високомолекулярні сполуки, молекули яких побудовані з багаторазово повторюваних груп атомів (елементарних ланцюгів) однакової структури. // Речовини однакового хімічного складу, які відрізняються кількістю атомів у молекулі.

ПОЛІМЕРИЗА́Т, -у, *ч.* Продукт полімеризації мономеру.

ПОЛІМЕРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *хім.* Стос. до полімеризації. // Признач. для полімеризації. // Вигот. способом полімеризації.

ПОЛІМЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *хім.* Процес утворення полімерів.

ПОЛІМЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *хім.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **полімеризува́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОЛІМЕРИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **полімеризо́ваний**.

ПОЛІМЕРИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех. і без додатка*, *хім.* Піддавати полімеризації.

// Сприяти полімеризації.

ПОЛІМЕРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *хім.* Піддаватися полімеризації.

ПОЛІМЕРІ́Я, -ї, *ж.* 1. Багатоскладність, чисельність. 2. Явище, при якому в речовині того самого складу вміщується подвійна, потрійна і т. ін. кількість тих самих атомів у молекулі. 3. Явище взаємодії множинних (полімерних) генів, які впливають на розвиток тієї самої ознаки в одному напрямі.

ПОЛІМЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **полі́мери**. // Який займається вивченням, дослідженням і т. ін. полімерів. // Вигот. полімеризацією.

ПОЛІМЕРОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука, яка вивчає властивості та будову полімерів, а також закони їхніх змін.

ПОЛІМЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліметáли**.

ПОЛІМЕТА́ЛИ, -ів, *мн.* Мінеральні утворення, в яких основними цінними компонентами є свинець і цинк, а супутніми – мідь, срібло, золото, олово та ін.

ПОЛІМЕТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *фін.* Грошова система, що базується на використанні більш ніж двох металів.

ПОЛІМЕТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **поліметале́вий**. ** **Поліметалі́чні ру́ди** – комплексні руди, в яких основними цінними компонентами є свинець і цинк.

ПОЛІМЕТИЛЕ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **нафте́ни**.

ПОЛІМЕТИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до **поліметиле́нів**.

ПОЛІМЕТИЛЕНОКСИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **поліформальдегі́д**.

ПОЛІМЕТИЛМЕТАКРИЛА́Т, -у, *ч.* Синтетичний полімер, що застосовується в авіаційній, суднобудівній, автомобільній промисловості тощо; органічне скло, плексиглас.

ПОЛІМЕТИ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Поліметúнові фарбники́** – клас органічних фарбників, які містять непарну кількість метинових груп.

ПОЛІМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *літ.* Стос. до поліметрії.

ПОЛІМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поліметри́чний**.

ПОЛІМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* 1. *літ.* Наявність у поетичному творі кількох віршових розмірів. 2. *муз.* Одночасне поєднання двох чи кількох різних музичних тактових розмірів.

ПОЛІМІАЛГІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Ревмати́чна поліміалгі́я** – захворювання, яке характеризується сильними болями та скутістю в м'язах проксимальних відділів кінцівок.

ПОЛІМІКСИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антибіотик, високоактивний по відношенню до грамнегативних мікроорганізмів.

ПОЛІМІОЗИ́Т, -у, *ч.* 1. Запалення, що охоплює велику кількість м'язів. 2. Системне захворювання сполучної тканини, яке характеризується запальними та дегенеративними змінами м'язів.

ПОЛІМОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якому властива полімодальність.

ПОЛІМОДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *муз.* Вид поліладовості, коли поєднуються два чи більше симетричних лади.

ПОЛІМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *біол.* Наявність у межах одного виду тварин чи рослин двох або більше груп особин з особливо відмінними ознаками. // У генетиці – прояви індивідуальної, перивчастої мінливості живих організмів. // Різноманітність структурних проявів патологічного процесу в органах. 2. *хім.* Властивість деяких речовин кристалізуватися в різних формах або змінювати структуру кристалів при тому самому хімічному складі. 3. *фіз.* Здатність твердих тіл існувати у двох або кількох кристалічних структурах.

ПОЛІМОРФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *біол.*, *хім.* Те саме, що **полімо́рфний**.

ПОЛІМО́РФНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що існує в кількох формах. 2. *біол.*, *хім.* Який має ознаки поліморфізму.

ПОЛІМОРФО́ЗИ, -ів, *мн.* Інвазійні хвороби птахів, найчастіше качат і гусенят.

ПОЛІНАРКОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Наркоманія з одночасним або почерговим вживанням двох або більше наркотичних засобів.

ПОЛІНАРКОТІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **полінаркома́нія**.

ПОЛІНЕВРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Множинне ураження периферичних нервів.

ПОЛІНЕВРОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **невропатія**.

ПОЛІНЕЗІ́ЄЦЬ *див.* **полінезі́йці**.

ПОЛІНЕЗІ́ЙКА *див.* **полінезі́йці**.

ПОЛІНЕЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **полінезі́йці** й Полінезія. ** **Полінезі́йські мо́ви** – мови полінезійців; належать до малайсько-полінезійських мов.

ПОЛІНЕЗІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **полінезі́єць**, -і́йця, *ч.*; **полінезі́йка**, -и, *ж.*). Народ, що становить корінне населення Полінезії та деяких інших невеликих островів Тихого океану.

ПО́ЛІНИВИЙ, -а, -е, *зах.* Ледаркуватий, трохи ледачий.

ПОЛІНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док.* Те саме, що **полінува́тися**.

ПОЛІНІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, **ПОЛІНІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех. і без додатка.* Провести на чому-небудь лінії з певною метою.

ПОЛІНІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полінія́ти**. // **полініяно**, *безос. присудк. сл.*

ПОЛІНІ́ЯТИ *див.* **полініюва́ти**.

ПОЛІ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **поло́ти**.

ПОЛІ́ННЯ[2], -я, *с.* Збірн. до **полі́но**.

ПОЛІ́НО, -а, *с.* Ціла або розрубана вподовж частина стовбура дерева, що призначається на паливо.

ПОЛІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полініюва́ти**.

ПОЛІНО́З, -у, *ч.* Гостра сезонна форма алергічного риніту.

ПОЛІНО́ЗНИЙ, -а, -е: ** **Поліно́зне волокно́** – віскозне волокно специфічної структури; відрізняється високою міцністю і стабільністю форми.

ПОЛІНО́М, -а, *ч.* Алгебраїчний вираз, що становить собою алгебраїчну суму декількох одночленів; многочлен.

ПОЛІНОМІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до поліному.

ПОЛІНОМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Поліноміна́льний о́круг**: у деяких країнах – назва виборчого округу, від якого до відповідного представницького органу обирається декілька депутатів.

ПОЛІНО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліно́м**.

ПОЛІНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Не зробити чогось через лінощі, проявити ледарство в якій-небудь справі.

ПОЛІНУКЛЕА́РНИЙ, -а, -е. Такий, що має кілька ядер; багатоядерний.

ПОЛІНУКЛЕОТИ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **полінуклеоти́д**, -у, *ч.*). Біоорганічні речовини, до складу яких входять десятки, іноді тисячі мононуклеотидів. Містяться в усіх живих клітинах організмів.

ПОЛІНУКЛЕОТИДКІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що сприяє перебігові ДНК-лігазної реакції.

ПОЛІ́НЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **полі́но**.

ПОЛІНЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **полі́но**.

ПОЛІНЯ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **поліня́ка**.

ПОЛІНЯ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **поліня́ка**.

ПОЛІОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Група кишкових вірусів, які спричиняють ураження центральної нервової системи та паралічі у тварин і людини.

ПОЛІОДОНТІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена надмірна кількість зубів.

ПОЛІОЕНЦЕФАЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання, що характеризується запаленням та переродженням сірої речовини головного мозку, головним чином мозкового стовбура.

ПОЛІОЕНЦЕФАЛОМІЄЛІ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення сірої тканини головного і спинного мозку.

ПОЛІО́ЗИ, -ів, *мн.* Те саме, що **полісахари́ди**.

ПОЛІО́КС, -а, *ч.* Полімер з окисню етилену, речовина, яка відзначається серед інших полімерів дуже великою довжиною молекул.

ПОЛІОКСИМЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **поліформальдегі́д**.

ПОЛІОКСИМЕТИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліоксиметиле́н**.

ПОЛІОКСИСПОЛУ́КА, -и, *ж.* 1. Багатоатомний спирт. 2. Полімерний одноатомний спирт, зокрема полівініловий.

ПОЛІО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **поліоксисполу́ка**.

ПОЛІОЛЕФІ́НИ, -ів, *мн.* Синтетичні полімери, продукти полімеризації олефінів.

ПОЛІО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліо́л**.

ПОЛІОМІЄЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Гостре інфекційне захворювання дітей, при якому вражається перев. нервова система; епідемічний дитячий параліч.

ПОЛІОНІМІ́Я, -ї, *ж.*, *лінгв.* Ситуація, за якої існує багато специфічних термінів для позначення різних аспектів чого-небудь.

ПОЛІОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Стан, при якому на сітківці формується більше одного образу; прот. д и п л о п і я.

ПОЛІОПСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **поліопі́я**.

ПОЛІОРГАНОСИЛАЗА́Н, -у, *ч.* Полімер, у якому кістяк складається з атомів Силіцію і Нітрогену, а органічні радикали сполучені з Силіцієм.

ПОЛІОРГАНОСИЛОКСА́НИ, -ів, *мн.* Один із видів кремнійорганічних полімерів.

ПОЛІОРГАНОСИЛТІА́Н, -у, *ч.* Полімер, у якому кістяк складається з атомів Силіцію і Сульфуру, а органічні радикали сполучені з Силіцієм.

ПОЛІОРГІМЕНТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **полісерози́т**.

ПОЛІОРХІДІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене збільшення кількості яєчок.

ПОЛІОТІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена наявність кількох додаткових виродливих вушних раковин.

ПОЛІ́П, -а, *ч.* 1. *зоол.* Кишковопорожнинна тварина, що на одному кінці має присоски, якими прикріплюється до нерухомого предмета, а на протилежному кінці – рот. 2. *мед.* Патологічний гладкий або ворсинчастий утвір, що прикріплюється ніжкою до слизової оболонки.

ПОЛІПЕПТИ́Д, -у, *ч.*, *хім.* Нітрогенова сполука, що складається з трьох і більше залишків амінокислот.

ПОЛІПЕПТИ́ДНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **поліпепти́д**.

ПОЛІПИ́ТИ, -ліплю, -ліпиш; *мн.* поліплять; *док.*, *перех.* 1. Зліпити все чи багато чого-небудь. 2. Приліпити все чи багато чогось до чого-небудь; поприліплювати. 3. Позаліплювати, обліпити чим-небудь усе чи багато чогось.

ПОЛІПЛАКОФО́РИ, -ів, *мн.* Те саме, що **па́нцирні**.

ПОЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полі́пити**.

ПОЛІПЛО́ЇД, -а, *ч.* Організм із кратно збільшеним набором хромосом у клітинах.

ПОЛІПЛОЇДІ́Я, -ї, *ж.* Збільшення кількості хромосом у ядрах клітин рослинних і тваринних організмів у два та більше разів проти норми.

ПОЛІПЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Стос. до поліплоїдії.

ПОЛІ́ПНИЙ, -а, -е, *зоол.*, *мед.* Прикм. до **полі́п**. // Признач. для видалення поліпів (у 2 знач.).

ПОЛІПНО́Е, *невідм.*, *с.* Те саме, що **тахіпно́е**.

ПОЛІПО́З, -у, *ч.* Утворення або наявність численних поліпів; множинні поліпи.

ПОЛІПОЗІ́Я, -ї, *ж.* Схильність до пияцтва.

ПОЛІПО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліпо́з**.

ПОЛІПО́ЇД, -а, *ч.*, *зоол.* Недорозвинений поліп.

ПОЛІПОЛІ́Я, -ї, *ж.* Ринкова ситуація, в якій існує обмежена кількість крупних продавців, достатня для підтримання умов конкуренції.

ПОЛІПОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на поліп.

ПОЛІПРАГМАЗІ́Я, -ї, *ж.* Приписування численних та різних ліків, навіть з протилежною дією.

ПОЛІПРОПІЛЕ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Високомолекулярна сполука з пропілену, яка має вигляд білого порошку, характеризується високими механічними й термічними властивостями і використовується для виробництва волокон, плівок, труб.

ПОЛІПРОПІЛЕ́НОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **поліпропіле́н**. // Вигот. з поліпропілену.

ПОЛІПТИ́Х, -а, *ч.* Композиція з декількох (більше трьох) картин, малюнків, рельєфів і т. ін., об'єднаних загальним задумом.

ПОЛІ́ПШАТИ, -ає, *док.* Стати кращим якістю, властивістю і т. ін.; покращати. // Стати більш задовільним; поліпшитися. // *безос.*, *кому.* Хто-небудь відчув себе краще.

ПОЛІ́ПШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полі́пшити**. // *у знач. прикм.* // **полі́пшено**, *безос. присудк. сл.*

ПОЛІ́ПШЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **полі́пшити** і **полі́пшитися**.

ПОЛІ́ПШИТИ *див.* **полі́пшувати**.

ПОЛІ́ПШИТИСЯ *див.* **полі́пшуватися**.

ПОЛІ́ПШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **полі́пшувати**.

ПОЛІ́ПШУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **полі́пшувати** і **полі́пшуватися**.

ПОЛІ́ПШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОЛІ́ПШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* Робити кращим, досконалішим якістю, властивістю і т. ін. // Робити що-небудь кращим, більш задовільним; покращувати. // Робити більш досконалим що-небудь; удосконалювати. // Підвищувати показники (в роботі, змаганні і т. ін.).

ПОЛІ́ПШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПОЛІ́ПШИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Робитися кращим, досконалішим якістю, властивістю і т. ін. // Ставати більш задовільним. // Ставати більш досконалим (про роботу, дослідження і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **полі́пшувати**.

ПОЛІ́ПШУВАЧ, -а, *ч.* Той чи те, ким або чим поліпшується хто-, що-небудь.

ПОЛІ́Р, -а, *ч.*, *спец.* Сталевий інструмент для полірування, що має вигляд гладкого бруска.

ПОЛІРАДИКА́Л, -а, *ч.* Полімерний радикал; радикал з довгим полімерним ланцюгом і великою молекулярною масою.

ПОЛІРАДИКУЛОНЕВРИ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення корінців спинного мозку та периферичних нервів.

ПОЛІРИТМІ́Я, -ї, *ж.*, *муз.* Одночасне поєднання в музичному творі двох або кількох ритмів із різною кількістю долей у такті, або різних ритмічних фігур (напр., квартолей з тріолями).

ПОЛІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полірува́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОЛІРОВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **поліро́вка**.

ПОЛІРО́ВКА, -и, *ж.* Блискуча, відполірована поверхня чого-небудь.

ПОЛІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для полірування. // У якому або де відбувається полірування (про приміщення).

ПОЛІРУВА́ЛЬНИК[1], -а, *ч.* Робітник, який полірує що-небудь.

ПОЛІРУВА́ЛЬНИК[2], -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **полі́р**.

ПОЛІРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **полірува́льник**.

ПОЛІРУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Майстерня або приміщення, де проводять полірування.

ПОЛІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **полірува́ти**.

ПОЛІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Технологічно обробляти поверхню чого-небудь, надаючи їй надзвичайного блиску. // *під що.* Обробляти поверхню чого-небудь із метою надати їй вигляду якого-небудь природного матеріалу. *Полірувати під дуб.*

ПОЛІРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Піддаватися поліруванню. 2. Пас. до **полірува́ти**.

ПО́ЛІС[1], -а, *ч.*, *іст.* Місто-держава; особлива форма соціально-економічної та політичної організації суспільства (типова для Стародавньої Греції).

ПО́ЛІС[2], -а, *ч.*, *фін.* Страхове свідоцтво – документ про страхування (життя, майна і т. ін.). ** **Бла́нковий по́ліс** – страховий поліс, який покриває шкоду, нанесену майну і товарам непередбаченими обставинами. **Страхови́й по́ліс** – документ (зазвичай іменний), що засвідчує укладення договору особистого або майнового страхування та його умови.

ПОЛІСАПРО́БИ, -ів, *мн.* Організми, що живуть у водах, дуже забруднених органічними речовинами, з браком кисню та наявністю сірководню.

ПОЛІСАПРОБІО́НТИ, -ів, *мн.* Організми, що живуть у дуже забруднених органічними речовинами водоймах.

ПОЛІСАХАРИ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **полісахари́д**, -у, *ч.*). Вуглеводи, молекули яких складаються з кількох чи багатьох залишків моносахаридів чи близьких до них речовин.

ПОЛІСАХАРИ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до полісахаридів.

ПОЛІСЕМАНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Багатозначність.

ПОЛІСЕМАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Багатозначний.

ПОЛІСЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до полісемії; багатозначний.

ПОЛІСЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у того самого слова кількох лексичних значень; багатозначність.

ПОЛІСЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якому властива полісеріальність.

ПОЛІСЕРІА́ЛЬНІСТЬ *див.* **полісері́йність**.

ПОЛІСЕРІ́ЙНІСТЬ, ПОЛІСЕРІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *муз.* Різновид серійної техніки музичних композицій, за якого в одному творі використовується ряд серій одного параметра.
ПОЛІСЕРОЗИ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення серозних оболонок кількох порожнин тіла.
ПОЛІСЕЧОВИ́НА, -и, *ж.* Один із продуктів самополіконденсації сечовини – біурет, триурет тощо.
ПОЛІСИЛОКСА́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **поліорганосилокса́ни**.
ПОЛІСИЛОКСА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **полісилокса́ни**.
ПОЛІСИНАПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. ** **Полісинапти́чний рефле́кс** – рефлекс, рефлекторна дуга якого має один або кілька вставних нейронів.
ПОЛІСИНДЕТО́Н, -а, *ч.*, *лінгв.* Те саме, що **багатосполучнико́вість**.
ПОЛІСИНТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що об'єднує багато компонентів. ** **Полісинтети́чні мо́ви** – мови, в яких синтаксичні зв'язки виражаються об'єднанням в одне морфологічне ціле головного члена словосполучення і залежних від нього членів.
ПОЛІСІ́ЛЬ, -со́лі, *ж.* Сіль з полімерним аніоном – неорганічним або органічним.
ПОЛІСМЕ́Н, -а, *ч.* Поліцейський в Англії, США та деяких інших країнах.
ПО́ЛІСНИЙ, -а, -е, *фін.* Прикм. до **по́ліс**^{2}.
ПОЛІСОМАТІ́Я, -ї, *ж.* Наявність одночасно диплоїдних і поліплоїдних клітин в одній тканині або у одієї особини.
ПОЛІСО́МІКИ, -ів, *мн.* Диплоїдні організми або клітини, у хромосомному наборі яких налічується на одну або кілька хромосом більше, ніж у звичайному подвійному наборі.
ПОЛІСОМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у хромосомному наборі зайвих хромосом.
ПОЛІСПА́СТ, -а, *ч.* Вантажопіднімальний механізм у вигляді системи рухомих і нерухомих блоків, що їх огинає канат.
ПОЛІСПА́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліспа́ст**.
ПОЛІСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Проникнення в яйцеклітину при заплідненні кількох сперматозоїдів. 2. Стійке виділення при сім'явиливті підвищеної кількості еякуляту.
ПОЛІСПИ́РТ, -у, *ч.* Спирт з двома або більше гідроксильними групами або полімер, що містить їх дуже багато.
ПОЛІСПИРТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **поліспи́рт**.
ПОЛІСПЛЕНІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена наявність додаткових селезінок.
ПОЛІСПОНІ́Н, -у, *ч.* Сухий екстракт з кореневищ японської діоскореї, що його застосовують при атеросклерозі судин головного мозку, судин серця та ін.
ПОЛІСПОРО́З, -у, *ч.*: ** **Поліспоро́з льо́ну** – хвороба, що спричиняється паразитичними грибами.
ПОЛІ́ССЯ, -я, *с.* Низька лісиста місцевість.
ПОЛІСТИЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Навмисне поєднання в одному творі несумісних (або принаймні дуже відмінних, різнорідних) стилістичних елементів.
ПОЛІСТИРО́Л, -у, *ч.* Пластична маса з високими електроізоляційними властивостями, яка застосовується в електротехніці, у будівництві, для виготовлення предметів хатнього вжитку, напалму, що горить на снігові і т. ін.
ПОЛІСТИРО́ЛОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **полістиро́льний**.
ПОЛІСТИРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до полістиролу, виготовлений з полістиролу. *Полістирольний пінопласт.*
ПОЛІСУЛЬФІ́ДИ, -ів, *мн.* Похідні багатосірчистого водню; застосовуються для видалення волосся з шкіри, у виробництві барвників тощо.
ПОЛІСУЛЬФІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **полісульфі́д**. ** **Полісульфі́дні каучуки́** – синтетичні полімери, що їх застосовують для гумування, виробництва шлангів, діафрагм.
ПОЛІСУ́Н, -а́, *ч.*, *міф.*, *діал.* Лісовик.
ПОЛІ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **полі́сся** і Полісся. // Власт. поліссю і Поліссю.
ПОЛІСЮ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Те саме, що **поліщу́к**.
ПОЛІСЯ́НИ, -ся́н, *мн.* (*одн.* **полісяни́н**, -а, *ч.*; **полі́ся́нка**, -и, *ж.*). Жителі або уродженці Полісся.
ПОЛІСЯ́НИН *див.* **полісяни**.
ПОЛІСЯ́НКА *див.* **полісяни**.
ПОЛІ́Т, -льоту, *ч.* 1. Рух, переміщення кого-, чогонебудь у повітрі. // Спосіб, характер такого переміщення. // Падіння кого-, чого-небудь униз. // *спорт.* Стрибок із переміщенням уперед після відштовхування від якої-небудь точки опори. 2. Авіаційний виліт, рейс із певним завданням. 3. *перен.* Порив, прагнення до чого-небудь.
ПОЛІТАПАРА́Т, -у, *ч.* Політичний апарат керівної, пануючої партії.
ПОЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Літати якийсь час.
ПОЛІТБЮРО́, *невідм.*, *с.* Політичне бюро, що обирається центральним комітетом якої-небудь політичної партії. // В СРСР – бюро Центрального комітету КПРС, керівний орган Комуністичної партії Радянського Союзу.
ПОЛІТВ'Я́ЗЕНЬ, -зня, *ч.* Особа, ув'язнена за політичну діяльність, спрямовану проти органів влади, панівного ладу та ін.
ПОЛІТГРА́МОТА, -и, *ж.*, *розм.* Політична грамота – короткий курс основних, початкових політичних знань.
ПОЛІТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Те саме, що **багатобо́жжя**; прот. м о н о т е ї з м .
ПОЛІТЕЇ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник політеїзму.
ПОЛІТЕЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до політеїзму, власт. йому.
ПОЛІТЕКОНО́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Політична економія: наука, яка вивчає суспільні відносини, які створюються в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ. 2. Навчальний предмет, що викладає цю наукову дисципліну. 3. Підручник з цього предмета.
ПОЛІТЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Збільшена кількість сосків молочної залози у людини.
ПОЛІТЕМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Принцип музичної композиції, що полягає в побудові твору з двох або більше тем, протиставлених або зіставлених у процесі музичного розвитку.
ПОЛІТЕМІГРА́НТ, -а, *ч.* Політичний емігрант; той, хто емігрував з політичних мотивів.
ПОЛІТЕМІГРА́НТКА, -и. Жін. до **політемігра́нт**.
ПОЛІТЕМІГРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Політична еміграція – еміграція з політичних мотивів.
ПОЛІТЕНІ́Я, -ї, *ж.* Збільшення числа хромосом внаслідок численної редуплікації без мітозу.
ПО-ЛІТЕРАТУ́РНОМУ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **літерату́рно**.
ПОЛІТЕТРАФТОРЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Синтетичний полімер, що його застосовують для одержання виробів електротехнічної і хімічної промисловості; тефлон.
ПОЛІТЕХНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **політехнізува́ти**.
ПОЛІТЕХНІ́ЗМ, -у, *ч.* Система навчання, яка передбачає теоретичне і практичне ознайомлення з науковими засадами сучасного виробництва.
ПОЛІТЕХНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **політехнізува́ти**.
ПОЛІТЕХНІЗУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Впроваджувати політехнізм.
ПОЛІТЕХНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Впроваджувати в себе політехнізм. 2. *тільки недок.* Пас. до **політехнізува́ти**.
ПОЛІТЕ́ХНІК, -а, *ч.*, *розм.* Студент політехнічного інституту або політехнікуму. // Інженер чи технік, що закінчив політехнічний інститут або політехнікум.
ПОЛІТЕ́ХНІКУМ, -у, *ч.* Середній політехнічний навчальний заклад. // *розм.* Взагалі назва навчального закладу (вищого чи середнього), що має відділення з різних технічних спеціальностей.
ПОЛІТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з вивченням і застосуванням різних галузей техніки. *Політехнічний інститут.* 2. Стос. до політехнізму.
ПОЛІТЗАНЯ́ТТЯ, -я, *с.*, *розм.* Заняття на суспільно-політичну тему.
ПОЛІТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надання чому-небудь, набуття чим-небудь політичного характеру, посилення зв'язку з політикою.
ПОЛІТИЗУВА́ТИСЯ, -уюсь, -уєшся, *недок.* і *док.* Зазнавати (зазнати) політизації.
ПОЛІ́ТИК, -а, *ч.* 1. Той, хто займається питаннями політики; політичний діяч. // *ірон.* Той, хто цікавиться питаннями політики, любить говорити про політику. 2. *перен.*, *розм.* Особа, яка вміє тонко влаштовувати складну справу. 3. *розм.* У дореволюційній Росії – політичний в'язень.
ПОЛІ́ТИКА, -и, *ж.* 1. Загальний напрямок, характер діяльності держави, певного класу або політичної партії. // *з означ.* Напрямок діяльності держави або політичної партії у тій чи іншій галузі у певний період. // Події та питання внутрішньодержавного і міжнародного суспільного життя. ** **Брудна́ полі́тика** – нечесність, брехливість та інші подібні методи досягнення мети. **Антиінфляці́йна полі́тика** – державні заходи, які регулюють грошовий обіг та грошову масу, стримують непомірне зростання цін. **Валю́тна полі́тика** – сукупність заходів і форм, що здійснюються державними органами, центральними банківськими та фінансовими установами в галузі валютних відносин. **Грошо́во-креди́тна полі́тика** – заходи, які здійснюються в галузі грошового обігу та кредиту; грошова політика. **Інвестиці́йна полі́тика**: а) загальнодержавні принципові рішення та заходи, що визначають напрями використання капітальних вкладень; б) частина загальної фінансової політики підприємства, яка полягає у виборі та реалізації найбільш вигідних шляхів розширення та оновлення його активів. **Нова́ економі́чна полі́тика**, *іст.* – господарська діяльність Радянської держави у перехідний період від капіталізму до соціалізму, що полягала в допущенні приватного капіталу та вільної торгівлі за наявності командних висот у руках держави; неп. **Полі́тика ві́льної торгі́влі** – скасування обмежень у зовнішній торгівлі, зокрема, протекціоністських оплат, а також кількісних обмежень. **Полі́тика з пози́ції си́ли** – користування правом сильного у відносинах однієї держави з іншими; загарбницька політика. **Това́рна полі́тика** – елемент маркетингової діяльності підприємсва, який включає в себе асортиментну політику, створення нових товарів та запуск їх у виробництво тощо. 2. *перен.*, *розм.* Лінія поведінки в чому-небудь, певне ставлення до кого-, чого-небудь. // Хитрий, ухильний спосіб дій, спрямований на досягнення певної мети. 3. *розм.* Революційна або підривна діяльність, участь в антиурядових виступах.
ПОЛІТИКА́Н, -а, *ч.* 1. *зневажл.* Політичний ділок, неперебірливий у засобах для досягнення своєї мети; безпринципний політик, інтриган. 2. Той, хто цікавиться політикою, любить говорити на політичні теми.
ПОЛІТИКА́НКА, -и. Жін. до **політика́н**.
ПОЛІТИКА́НСТВО, -а, *с.*, *зневажл.* Поведінка і спосіб дій політикана (у 1 знач.).
ПОЛІТИКА́НСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зневажл.* Займатися політиканством.
ПОЛІТИКА́НСЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Прикм. до **політика́н** 1.
ПОЛІ́ТИКО-ЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до політичної економії.
ПОЛІТИКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.*, *розм.* Дія за знач. **політикува́ти**.
ПОЛІТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Вести розмови на політичні теми. // Хитрувати, лукавити.
ПОЛІТИПА́Ж, -у, *ч.*, *спец.* 1. Старовинна назва відбитка дереворита у тексті книги. 2. Кліше для типових малюнків, заголовків, віньєток і т. ін.
ПОЛІТИПА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **політипа́ж**.
ПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який базується на політиці (у 1 знач.). // Пов'язаний з політикою, з питаннями політики. // Пов'язаний з проведенням політики у життя. ** **Політи́чна осві́та**: а) масова політвиховна робота серед дорослого населення; б) в СРСР у 20 – 30-х рр. 20 ст. – установи, органи, що відали політосвітньою роботою; політосвіта. **Політи́чне бюро́**, *іст.* – керівний партійний орган, який обирався на пленумі ЦК КПРС і спрямовував всю політичну діяльність партії в період між пленумами; політбюро. **Політи́чний ві́дділ**, *іст.* – партійно-політичний орган, створений КПРС з метою посилення партійного керівництва і політичної роботи на окремих ділянках господарства, в армії; політвідділ. **Політи́чний приту́лок** – право в'їзду та перебування на своїй території, що надається державою іноземним громадянам та особам без громадянства. 2. Державний, громадсько-правовий. ** **Політи́чна еконо́мія** – наука, що вивчає закони суспільного виробництва і розподілу матеріальних благ на різних ступенях розвитку людського суспільства; політекономія. 3. Покараний ув'язненням або засланням за діяльність, спрямовану проти існуючого ладу. // *у знач. ім.* **політи́чний**, -ного, *ч.*; **політи́чна**, -ної, *ж.*; **політи́чні**, -них, *мн.*, *розм.* Людина, покарана ув'язненням або засланням за діяльність, спрямовану проти існуючого ладу. 4. *заст.*, *розм.* Який уміло і тонко діє у складній ситуації.
ПОЛІТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **політи́чний** 1 – 3.
ПОЛІТИ́ЧНО. Присл. до **політи́чний** 1, 4.
ПОЛІТІНФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Повідомлення, інформування про поточні політичні події внутрішньодержавного та міжнародного життя. // *розм.* Повідомлення про які-небудь життєві події.
ПОЛІТКАТОРЖА́НИН, -а, *ч.*, *іст.* Особа, що була заслана на каторгу за політичну, революційну діяльність.
ПОЛІТКАТОРЖА́НКА, -и, *іст.* Жін. до **політкаторжа́нин**.
ПОЛІТКЕРІВНИ́К, -а́, *ч.*, *іст.* У Збройних Силах СРСР до 1942 р. – особа, яка керувала політичною роботою у підрозділах військових частин. // У Збройних Силах СРСР з 1935 р. по 1942 р. – військове звання для різних категорій політичного складу.
ПОЛІ́ТНИК^1, -а, *ч.*, *розм.*, *заст.* Той, хто найнятий на літні роботи.
ПОЛІ́ТНИК^2, -а, *ч.*, *діал.* Полільник.
ПОЛІ́ТНИЦЯ^1, -і. Жін. до **полі́тник**^{1}.
ПОЛІ́ТНИЦЯ^2, -і, *діал.* Жін. до **полі́тник**^{2}.
ПО-ЛІ́ТНЬОМУ, *присл.* Як літом, як в літню пору.
ПОЛІ́ТОК, -тка, *ч.* 1. *діал.* Одноліток. 2. *заст.* Щорічний податок. // Річна оренда.
ПОЛІТОКСИКОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **полінаркома́нія**.
ПОЛІТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із політології.
ПОЛІТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до політології.
ПОЛІТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Особлива галузь науки (в ряді країн), що вивчає політичну організацію і політичне життя суспільства, проблеми внутрішньої політики і міжнародних відносин.
ПОЛІТОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до політональності.
ПОЛІТОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Одночасне сполучення різних тональностей у музиці.
ПОЛІТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Політоні́чний на́голос**, – вид наголосу, при якому відмінність у висоті основного тону голосу або підвищення і зниження його протягом складу є фонологічно значимою.
ПОЛІТОПІ́Я, -ї, *ж.* Здатність патогенного подразника одночасно або послідовно уражати численні топічні єдності центральної нервової системи.
ПОЛІТО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до політопії.
ПОЛІТОСВІ́ТА, -и, *ж.* Політична освіта.
ПОЛІТРА́ВМА, -и, *ж.* Одночасне пошкодження кількох анатомічних ділянок.
ПОЛІТРИФТОРХЛОРЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Синтетичний полімер, що застосовується для отримання антикорозійних покриттів, ізоляції.
ПОЛІТРИХІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гіпертрихо́з**.
ПОЛІ́ТРИХУМ, -у, *ч.* Рід листяних мохів.
ПОЛІТРОМБОФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Те саме що **тромбофлебі́т мігру́ючий**.
ПОЛІТРО́ПА, -и, *ж.*, *фіз.* Лінія, яка зображує на діаграмі стану політропний процес.
ПОЛІТРО́ПНИЙ, -а, -е: ** **Політро́пний проце́с**, *фіз.* – процес, що відбувається у фізичній системі без зміни її теплоємності.
ПОЛІТРУ́К, -а́, *ч.*, *іст.*, *розм.* Те саме, що **політкерівни́к**.
ПОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Сприятливі умови, сприятлива погода. // Урожайне літо; врожай. 2. *діал.* Полінення (*див.* **полі́ння**^{1}). 3. *діал.* Бур'ян, який треба виполювати.
ПОЛІТУ́РА, -и, *ж.* 1. Вид лаку, що являє собою розчин смолистих речовин у спирті і використовується для полірування виробів із дерева. 2. Глянець, лиск, наведений поліруванням, лакуванням.

ПОЛІТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **політу́ра**.

ПОЛІТУ́РНИК, -а, *ч*. Робітник, майстер, який лакує політурою вироби з дерева.

ПОЛІТУ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **політу́рник**.

ПОЛІТУ́ХА, -и, *ж*., *фольк*. Та, що літає. *Муха-політуха*.

ПОЛІУРЕТА́Н, -у, *ч*., *хім*. Синтетичний полімер, що використовується для виробництва волокон, пінопластів, каучуку і т. ін.

ПОЛІУРЕТА́НОВИЙ, -а, -е, *хім*. Стос. до поліуретану, який містить поліуретан, виготовлений з нього.

ПОЛІУРІ́Я, -ї, *ж*., *мед*. Збільшення виділення добової кількості сечі. ** **Психоге́нна поліурі́я** – поліурія, яка виникає при емоційному стресі.

ПОЛІФА́ГИ, -ів, *мн*. Тварини, які живляться різноманітними кормами.

ПОЛІФАГІ́Я, -ї, *ж*. 1. *зоол*. Живлення тварин різноманітними кормами; багатоїдність. 2. Хворобливо посилений апетит.

ПОЛІФАЛАНГІ́Я, -ї, *ж*. Вроджене збільшення кількості фаланг пальців на руках і/чи ногах.

ПОЛІФЕКА́ЛІЯ, -ї, *ж*. Значне збільшення кількості калу, що виділяється за добу.

ПОЛІФЕ́М, -а, *ч*. У грецькій міфології – одноокий циклоп, син Посейдона.

ПОЛІФЕ́Р, -у, *ч*. Лікарський препарат, що поряд із гемодинамічною функцією володіє здатністю стимулювати гемопоез.

ПОЛІФЕРМЕ́НТНИЙ, -а, -е: ** **Поліферме́нтні систе́ми** – системи, які складаються з кількох структурно та функціонально пов'язаних ферментів.

ПОЛІФІБРОМАТО́З, -у, *ч*. Комплекс спадкових аномалій статевого члена (у чоловіків) або матки (у жінок).

ПОЛІФІБРОМІОЗИ́Т, -у, *ч*. Запалення поперечносмугастих м'язів, що поширюється на різні групи м'язів.

ПОЛІФІЛІ́Я, -ї, *ж*. Уявлення про походження певних груп організмів (рядів, родин, родів, видів) від кількох чи багатьох неспоріднених груп; в антропології є основою расизму.

ПОЛІФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до поліфілії.

ПОЛІФОНІ́ЗМ, -у, *ч*., *муз*. Те саме, що **поліфоні́чність**.

ПОЛІФОНІ́СТ, -а, *ч*. Композитор, автор поліфонічної музики.

ПОЛІФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *муз*. Стос. до поліфонії, оснований на поліфонії, що характеризується поліфонією. 2. Багатозвучний, багатоголосий.

ПОЛІФОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж*. Те саме, що **поліфоні́я**.

ПОЛІФОНІ́Я, -ї, *ж*. 1. *муз*. Багатоголосся в музиці, засноване на одночасному сполученні й розвитку ряду рівноправних мелодій. 2. *перен*. Різноманіття гармонічно взаємопов'язаних явищ.

ПОЛІФО́ННИЙ, -а, -е, *муз*. Те саме, що **поліфоні́чний**.

ПОЛІФОРМАЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч*., *хім*. Твердий синтетичний полімер – продукт полімеризації формальдегіду.

ПОЛІФОСФОНІТРИЛХЛОРИ́Д, -у, *ч*. Неорганічний синтетичний полімер, здатний до значних високоеластичних деформацій.

ПОЛІФРАЗІ́Я, -ї, *ж*. Те саме, що **логоре́я**.

ПОЛІФТО́НГ, -а, *ч*., *лінгв*. Сполучення кількох звуків, які функціонують як одна фонема.

ПОЛІФТОНГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв*. Прикм. до **поліфто́нг**.

ПОЛІФУНКЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатофункціона́льний**.

ПОЛІФУНКЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж*. Те саме, що **багатофункціона́льність**.

ПОЛІФУРКА́ЦІЯ, -ї, *ж*. Те саме, що **фурка́ція**.

ПОЛІХЕ́ТИ, -ів, *мн*. Клас безхребетних тварин; те саме, що **багатощетинко́ві че́рви**.

ПОЛІХІМІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж*. Лікування хворих, яке ґрунтується на застосуванні комплексу різних хіміотерапевтичних засобів.

ПОЛІХЛОРВІНІ́Л, -у, *ч*. Те саме, що **полівінілхлори́д**.

ПОЛІХЛОРВІНІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліхлорвіні́л**. // Вигот. з поліхлорвінілу.

ПОЛІХЛОРИ́Д, -у, *ч*. 1. Хлорпохідна з багатьма атомами Хлору. 2. Полімер хлорзаміненого мономеру.

ПОЛІХЛОРПІНЕ́Н, -у, *ч*. Препарат для знищення шкідливих комах.

ПОЛІХОНДРИ́Т, -у, *ч*.: ** **Рецидиву́ючий поліхондри́т** – запальне захворювання, що призводить до деструкції хрящової та сполучної тканин вух, суглобів, носа, гортані, трахеї, очей тощо.

ПОЛІХО́РД, -а, *ч*., *муз*. 1. Найменування музичного інструмента типу монохорда, але з 2 – 3 струнами. 2. Узагальнене позначення звукорядів з різною кількістю ступенів.

ПОЛІХРОЇ́ЗМ, -у, *ч*. Властивість мінералів змінювати забарвлення при звичайному освітленні залежно від напряму падіння променів.

ПОЛІХРОМАЗІ́Я, -ї, *ж*. 1. Стан, при якому еритроцити сприймають не тільки кислі, але й лужні барвники. 2. Поява поліхроматофільних еритроцитів у периферичній крові.

ПОЛІХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має багато кольорів. ** **Поліхромати́чні табли́ці** – таблиці із зображенням цифр та геометричних фігур, які складаються з кружків різного кольору, але однакової кольорової насиченості.

ПОЛІХРОМАТОФІЛІ́Я, -ї, *ж*. Те саме, що **поліхромазі́я**.

ПОЛІХРОМІ́Я, -ї, *ж*. Багатобарвність творів образотворчого мистецтва. // Багатобарвне фарбування.

ПОЛІХРО́МНИЙ, -а, -е, *спец*. Прикм. до **поліхромі́я**. // Який характеризується поліхромією.

ПОЛІХРО́МНІСТЬ, -ності, *ж*. Властивість за знач. **поліхро́мний**.

ПОЛІЦА́Й, -я, *ч*. У деяких країнах, а також у дореволюційній Росії – особа, що служить у поліції, нижчий чин поліції. // Під час Великої Вітчизняної війни – особа, завербована з місцевого населення тимчасово окупованих фашистами районів на службу в поліції.

ПОЛІЦЕЙМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч*. Те саме, що **поліцме́йстер**.

ПОЛІЦЕЙМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліцме́йстер**. // Належний, властивий поліцмейстеру.

ПОЛІЦЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *заст*. 1. Стос. до поліції (у 1 знач.). // Який працює в поліції (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **поліце́йський**, -кого, *ч*. Те саме, що **поліца́й**. ** **Поліце́йський нагляда́ч** – у дореволюційній Росії – некласний чиновник міської та розшукної поліції. 2. Який спирається на владу поліції (у 1 знач.), який характеризується грубим насильством і сваволею. 3. Прикм. до **полі́ція** 2.

ПОЛІЦЕ́ЙЩИНА, -и, *ж*., *заст*., *зневажл*. Система поліцейської регламентації суспільного життя; поліцейський режим.

ПОЛІЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч*. 1. Наявність декількох центрів де-небудь, у чому-небудь (у міжнародних політичних, економічних, валютних і т. ін. відносинах). 2. Вчення про походження людини сучасного типу і людських рас від кількох територіально відповідних груп архантропів, а потім палеоантропів.

ПОЛІЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до поліцентризму.

ПОЛІЦИКЛОКОНДЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж*., *спец*. Конденсація, що призводить до утворення полімерного циклу.

ПОЛІЦИКЛОТРИМЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж*., *спец*. Сполучення трьох мономерних молекул з утворенням полімерного циклу.

ПОЛІЦИ́СТ, -а, *ч*., *зах*. Поліцай, поліцейський.

ПОЛІЦИТЕМІ́Я, -ї, *ж*. Значне збільшення числа еритроцитів у крові.

ПОЛІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **поліце́йський**.

ПОЛІ́ЦІЯ, -ї, *ж*. 1. Система особливих органів державного управління для охорони існуючого ладу і встановленого порядку. // Під час Великої Вітчизняної війни – система таких органів управління в тимчасово окупованих фашистами районах. // *розм*. Будинок, приміщення, де розміщені такі органи. 2. *збірн*. Особи, які служать у таких органах; поліцаї.

ПОЛІЦМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч*. У деяких країнах, а також в дореволюційній Росії – начальник поліції у містах і містечках.

ПОЛІЦМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліцме́йстер**.

ПОЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полічи́ти** 1, 2. // **полі́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПОЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с*., *рідко*. Дія за знач. **полічи́ти**.

ПОЛІЧИ́ТИ, -лічу́, -лічиш, *док*. 1. *перех. і без додатка*. Зробити підрахунок; порахувати. ** **Полічи́ти ре́бра** – сильно побити. 2. *неперех*. Назвати числа в послідовному порядку. *Полічити до десяти*. 3. *перех*., *розм*. Помилково визнати за іншого, за інше.

ПОЛІЧИ́ТИСЯ, -ічиться, *док*. Пас. до **полічи́ти**.

ПОЛІШИНЕ́ЛЬ, -я, *ч*. Комічний персонаж французького народного театру. ** **Секре́т полішине́ля** – секрет, який давно всім відомий; уявна таємниця.

ПОЛІЩУ́К *див.* **поліщуки́**.

ПОЛІЩУКИ́, -ів, *мн*. (*одн*. **поліщу́к**, -а́, *ч*.; **поліщу́чка**, -и, *ж*.). Жителі або уродженці Полісся.

ПОЛІЩУ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **поліщу́к** і **поліщу́чка**.

ПОЛК, -у, *ч*. 1. Військова одиниця з самостійним управлінням і господарством, яка входить перев. до складу дивізії або бригади. // *розм*. Місце розташування цієї одиниці. 2. *тільки мн*., *поет*. Військо, армія. 3. *кого, чого, перен*. Велика кількість кого-, чого-небудь. 4. В Україні в 16 – 18 ст. – військова та адміністративно-територіальна одиниця.

ПО́ЛКА, -и, *ж*., *рідко*. Те саме, що **полиця** 1.

ПОЛКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **полк** 1, 2, 4. ** **Полкова́ Ра́да**, *іст*.: на Лівобережній Україні в 17 – 18 ст. – орган полкового самоврядування в козацькому війську. **Полкови́й суд**, *іст*.: на Україні в 17 – 18 ст. – суд на території полку, що розглядав кримінальні та цивільні справи рядового козацтва, сотенної старшини. // Належний полкові. // *у знач. ім*. **полкови́й**, -вого, *ч*., *заст*. Офіцер полку.

ПОЛКО́ВНИК, -а, *ч*. 1. Військове звання старшого офіцерського складу. 2. Офіцерське звання або чин в армії, на ранг нижчий від генерал-майора чи бригадного генерала. // Особа, яка має це звання. 3. Командир полку. 4. На Україні в 17 – 18 ст. очолював адміністративно-територіальну і військову одиницю – полк.

ПОЛКО́ВНИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **полко́вник**; належний полковникові.

ПОЛКОВНИКІ́ВНА, -и, *ж*., *заст*. Дочка полковника.

ПОЛКО́ВНИК-ІНЖЕНЕ́Р, полковника-інженера, *ч*. Полковник інженерних військ.

ПОЛКОВНИКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок*., *розм*. Бути полковником.

ПОЛКО́ВНИЦТВО, -а, *с*. Посада полковника (у 2 знач.).

ПОЛКО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **полко́вник**. // Належний полковникові.

ПОЛКО́ВНИЦЯ, -і, *ж*., *розм*. Дружина полковника.

ПОЛКОВНИЧЕ́НКО, -а, *ч*., *заст*. Син полковника.

ПОЛКО́ВНИЧИЙ, -а, -е, *розм*. Те саме, що **полко́вницький**.

ПОЛКО́ВНИЧИХА, -и, *ж*., *розм*. Те саме, що **полко́вниця**.

ПОЛКОВО́ДЕЦЬ, -дця, *ч*. Воєначальник, який керує великими оперативно-стратегічними військовими з'єднаннями.

ПОЛКОВО́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **полково́дський**.

ПОЛКОВО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **полково́дець**.

ПОЛКОВО́ДЧИЙ, -а, -е, *розм*., *рідко*. Те саме, що **полково́дський**.

ПОЛЛУ́КС, -а, *ч*. У римській міфології – відповідає грецькому Полідевку, сину Зевса.

ПОЛЛЯ́ТИ *див.* **полива́ти**.

ПОЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **полива́тися**.

ПО́ЛО, *невідм*., *с*. 1. Спортивна командна гра в м'яч верхи на конях. ** **Во́дне по́ло** – спортивна командна гра в м'яч на воді; ватерполо. 2. Андалуський танець з чітким ритмом. 3. Андалуська народна пісня.

ПОЛО́ВА, -и, *ж*. 1. Відходи при обмолочуванні й очищуванні зерна хлібних злаків, льону та деяких інших культур, що використовуються перев. як корм для тварин. 2. *перен*. Що-небудь невагоме, несерйозне, таке, що не має цінності, суттєвого значення.

ПО́ЛОВЕЦЬ *див.* **по́ловці**.

ПОЛОВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́ловці**.

ПОЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Кольору стиглого жита, пшениці і т. ін.; блідо-жовтий. 2. Світло-рудий (про масть тварин). *Половий віл*. // *у знач. ім*. **полови́й**, -во́го, *ч*. Тварина світло-рудої масті.

ПОЛОВИ́К[1], -а́, *ч*., *діал*. Різновид яструба.

ПОЛОВИ́К[2], -а́, *ч*., *діал*. Рядина, килимок, що розстеляється на підлозі біля вхідних дверей.

ПОЛОВИ́НА, -и, *ж*. 1. Одна з двох рівних частин чого-небудь. // Складова частина парного предмета. // Якась частина або певна кількість чого-небудь. ** **З полови́ни**, *іст*. – за одну з двох рівних частин доходу, прибутку від чого-небудь. *З половини в'язати*. 2. Середина якої-небудь віддалі, якогось проміжку часу і т. ін. // Момент часу, який відповідає середині даної години. 3. *заст*. Окрема частина житлового помешкання. 4. *жарт*. Один із подружжя (частіше жінка).

ПОЛОВИ́НЕННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **полови́нити**.

ПОЛОВИ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок*. 1. *перех*. Те саме, що **переполови́нювати**. 2. *неперех*., *рідко*. Сягати до половини (у 2 знач.).

ПОЛОВИ́НКА, -и, *ж*. Пестл. до **полови́на** 1, 4.

ПОЛОВИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який дорівнює половині чого-небудь. 2. Який становить половину (у 1 знач.). *Половинна цегла*. 3. Пов'язаний із віддачею половини доходу, прибутку від чого-небудь. *Половинний заробіток*. // *іст*. Пов'язаний із віддачею половини зібраного врожаю власникові землі за користування нею. *Половинне жито*.

ПОЛОВИ́ННИКИ, -ів, *мн*. Феодально-залежні селяни у Російській державі у 14 – поч. 19 ст.; працювали на землевласника, віддаючи йому зазвичай половину врожаю.

ПОЛОВИ́ННИЦЯ, -і, *ж*., *діал*. Різновид плахти.

ПОЛОВИ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **полови́нчатий**.

ПОЛОВИ́НЧАСТІСТЬ, -тості, *ж*. Абстр. ім. до **полови́нчастий**.

ПОЛОВИ́НЧАСТО. Присл. до **полови́нчастий**.

ПОЛОВИ́НЧАТИЙ, -а, -е. 1. Який складається зі стулок; стулковий. 2. *перен*. Позбавлений цілісності, послідовності; невизначений, компромісний. // Непослідовний у своїх вчинках, поглядах (про людину).

ПОЛОВИ́НЧАТІСТЬ, -тості, *ж*. Абстр. ім. до **полови́нчатий**.

ПОЛОВИ́НЧАТО. Присл. до **полови́нчатий** 2.

ПОЛОВИ́НЧИК, -а, *ч*., *розм*., *заст*. Міра в $^1/_8$ літра, а також пляшка такої місткості; восьмушка.

ПОЛОВИ́НЩИК, -а, *ч*., *заст*. 1. *спец*. Той, хто має половину паю в якій-небудь справі або володіє яким-небудь майном із кимсь удвох. 2. Той, хто обробляє землю з половини.

ПОЛОВИ́НЩИНА, -и, *ж*., *іст*. Оренда землі з віддачею половини зібраного врожаю власникові землі за користування нею.

ПОЛО́ВИТИ, -влю, -виш, *недок*., *перех*., *зах*. Зшивати нашвидкуруч.

ПОЛОВИ́ТИ, -ловлю́, -ло́виш; *мн*. поло́влять; *док*., *перех*. 1. Зловити всіх чи багатьох. 2. Ловити якийсь час.

ПОЛО́ВИЦЯ, -і, *ж*., *діал*. Полова.

ПОЛОВИ́ЧАНКА, -и, *ж*., *зах*. Жито з пшеницею.

ПОЛОВИЧО́К, -чка́, *ч*. Зменш.-пестл. до **полови́к**[1] і **полови́к**[2].

ПОЛОВІ́ННЯ, -я, *с*., *рідко*. Дія і стан за знач. **полові́ти**. *Половіння жита*.

ПОЛОВІ́ТИ, -іє, *недок*. 1. Достигаючи, набувати жовтого кольору, ставати жовтим (про пшеницю, жито і т. ін.). 2. Втрачаючи інтенсивність кольору, робитися блідо-жовтим.

ПОЛО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полови́ти** 1. // *у знач. прикм*.

ПОЛО́ВНИК, -а, *ч*. Місце, куди зсипають полову; засік для полови.

ПОЛОВНИ́К, -а́, *ч*., *іст*. Феодально залежний селянин, який працював на землі феодала, віддаючи йому половину врожаю.

ПОЛОВНИ́ЦЯ, -і, *ж*., *діал*. 1. Полуниця. 2. Полільниця.

ПОЛО́ВНЯ, -і, *ж*., *рідко*. Те саме, що **поло́вник**.

ПОЛОВНЯ́К, -у́, *ч*., *збірн*., *розм*. Половинна цегла.

ПОЛОВОВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який вловлює полову, признач. для цього.

ПОЛОВОВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч*. Пристрій у комбайні для вловлювання полови.

ПОЛОВОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який збирає полову, признач. для цього.

ПОЛОВОЗБИРА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій у комбайні для збирання полови.
ПО́ЛОВЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **по́ловець**, -вця, *ч.*; **половча́нка**, -и, *ж.*). Тюркський кочовий народ, який в 11 – 13 ст. населяв степи між Дунаєм і Волгою, в тому числі Крим і басейн Дону та Сіверського Дінця; кумани, кипчаки.
ПОЛОВЧА́Н *див.* **половчи́н**.
ПОЛОВЧА́НИ, -ча́н, *мн.* (*одн.* **половча́нин**, -а, *ч.*; **половча́нка**, -и, *ж.*). Те саме, що **по́ловці**.
ПОЛОВЧА́НИН *див.* **половча́ни**.
ПОЛОВЧА́НКА *див.* **половча́нка**.
ПОЛОВЧА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **половча́ни**.
ПОЛОВЧА́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Про особливий візерунок у гаптуванні.
ПОЛОВЧИ́Н, ПОЛОВЧА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **половча́нин**. // *у знач. збірн.*
ПОЛОВ'Я́НИЙ, -а, -е. Вигот. з полови.
ПОЛОВ'Я́НИК, -а, *ч.* Те саме, що **поло́вня, поло́вник**.
ПО́ЛОГ, -у, *ч.* 1. Те, чим закривають що-небудь, завішуючи чи покриваючи його. 2. *перен., поет.* Те, що огортає, окутує, обволікає собою. 3. *рідко.* Те саме, що **поло́ги** (*див.* **поло́ги**[1]).
ПОЛО́ГИ[1], -ів, *мн.* Фізіологічний процес виходу плода з тіла матері.
ПОЛО́ГИ[2], -ів, *мн.* Степова рівнина, низовина, що полого, поступово спускається до берега річки.
ПОЛО́ГИЙ, -а, -е. Який знижується поступово, не стрімко; спадистий; прот. к р у т и й. // Із спадистими краями. // Який має легкий спад. // Злегка закруглений. // Який росте не вгору, а стелеться по землі.
ПОЛОГІВНИ́ЦТВО, -а, *с., мед., діал.* Акушерство.
ПОЛО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **поло́гий**. *Пологість гори.*
ПОЛО́ГО. Присл. до **поло́гий**.
ПОЛО́ГОВИЙ, -а, -е. Стос. до пологів (*див.* **поло́ги**[1]). // Признач., пристосований для надання лікарської допомоги під час пологів.
ПОЛОГОСТИМУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стимулює пологи, признач. для цього.
ПОЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **положи́ти**. // **поло́жено**, *безос. присудк. сл.* // *діал.* Розташований.
ПОЛО́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Місцезнаходження кого-, чого-небудь у просторі. // Місце розташування якого-небудь пункту чи ділянки земної поверхні. // Розміщення тіла або його частин; поза. 2. *розм.* Певне становище, зумовлене відповідними обставинами. // Сукупність обставин, що створюють те чи інше становище. // Місце, роль у суспільстві, в соціальному чи професійному середовищі. // *літ.* Ситуація, в яку автор ставить героїв для розкриття характерів, образів або для розвитку сюжету. 3. Зведення правил, законів і т. ін. з певного питання. // Твердження, думка, що лежить в основі чого-небудь; теза.
ПОЛО́ЖИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **поло́гий**.
ПОЛО́ЖИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **поло́жистий**. *Положистість схилів греблі.*
ПОЛО́ЖИСТО. Присл. до **поло́жистий**.
ПОЛОЖИ́ТИ, -ложу́, -ло́жиш, *док., перех.* 1. *у що.* Помістити щось у що-небудь. // *на, у що, на чому.* Помістити кого-небудь десь у лежачому положенні. // *на що, на чому.* Помістити щось на чому-небудь. // Скласти, розмістити щось у певному порядку; акуратно покласти. // Перестати користуватися чим-небудь, відкласти, залишити щось. // Помістити щось біля чого-небудь; прикласти. // Додати в їжу якихсь інших продуктів для смаку. // Налити чи накласти їжі у посудину в якійсь кількості; насипати. // Внести на збереження до ощадної каси, банку тощо (гроші). 2. *перен.* Витратити на якісь потреби. // Подарувати комусь що-небудь. 3. Надати місце для спання, відпочинку тощо. // Змусити лежати з метою лікування. *Положити спати.* 4. *перен.* Скосити, скласти в покоси. 5. *перен.* Убити, умертвити кого-небудь. 6. *розм.* Прийти до певного рішення; ухвалити, постановити. // Визначити, встановити для когось плату за що-небудь. *Положити на музику.*
ПОЛОЖИ́ТИСЯ[1], -ложу́ся, -ло́жишся, *док., розм.* 1. Те саме, що **лягти́**. // *у сполуч. з інфін.* 2. *перен., на кого, що, рідко.* Понадіятися, покластися на кого-, що-небудь; довіритися комусь, чомусь.
ПОЛОЖИ́ТИСЯ[2], -ло́житься, *док., діал.* Отелитися.
ПОЛОЖКИ́НЯ, -і, *ж., діал.* Поліжниця, породілля.
ПОЛОЖНЯ́НСТВО, -а, *с., мед., діал.* Акушерство.
ПОЛОЖО́К, -жка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **по́лог**.
ПО́ЛОЗ[1], -а, *ч.* 1. Одна з двох нижніх частин саней у вигляді загнутої спереду дерев'яної або металевої пластини, що поверхнею ковзає по снігу. 2. *спец.* Ковзкий брус, який використовується для переміщення предметів великої ваги, спускання суден на воду і т. ін.
ПО́ЛОЗ[2], -а, *ч.* Неотруйна змія родини вужів.
ПО́ЛОЗЗЯ, -я, *с.* Збірн. до **по́лоз**[1] 1.
ПОЛОЗКО́ВИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **полозо́к** 2.
ПО́ЛОЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́лоз**.
ПОЛОЗО́К, -зка́, *ч.* 1. Те саме, що **по́лоз**[1] 1. 2. *тех.* Рухома, ковзна частина деяких машин.
ПОЛОЗОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до полоза (*див.* **по́лоз**[2]), схожий на нього.
ПОЛОЗО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **полозо́к** 1.
ПОЛОКШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *перех., розм.* Док. до **локши́ти**.
ПОЛО́М, -у, *ч., рідко.* 1. Те саме, що **поло́мка**. 2. *розм.* Те саме, що **злом** 1.
ПОЛО́МАНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **пола́маний**. // *у знач. прикм.*
ПОЛОМЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок., рідко.* Те саме, що **полум'яні́ти**.
ПОЛОМИ́ТИ, -ломлю́, -ло́миш; *мн.* поло́млять; *док., перех., розм.* Те саме, що **полама́ти**.
ПОЛОМИ́ТИСЯ, -ло́миться; *мн.* поло́мляться; *док., розм.* Те саме, що **полама́тися**.
ПО́ЛОМІНЬ, -меню, *ч., заст.* Полум'я, пломінь.
ПОЛО́МКА, -и, *ж.* 1. Дія і стан за знач. **поломи́ти**. 2. Пошкоджене, поламане місце.
ПОЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поломи́ти**.
ПО́ЛОМНО, *присл., заст.* Полум'яно.
ПО́ЛОМ'Я, -я, *с., рідко.* Те саме, що **по́лум'я**.
ПОЛОМ'Я́НИЙ, -а, -е, *поет.* Полум'яний.
ПОЛО́Н, -у, *ч.* 1. Відсутність свободи, неволя, в яку потрапляє хто-небудь, захоплений противником під час воєнних дій; перебування в такому стані. *Брати у полон.* 2. *перен.* Залежність від кого-, чого-небудь, підпорядкованість комусь, чомусь; перебування в такому стані. 3. *збірн., заст.* Полонені.
ПОЛОНЕ́З, -у, *ч.* Урочистий бальний танець із тридольним розміром, що походить від польського народного танцю. // Музика до цього танцю, музичний твір у ритмі цього танцю.
ПОЛОНЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **полоне́з**.
ПОЛОНЕ́НИЙ, -а, -е, *прикм.* Взятий у полон; який перебуває у полоні. // *у знач. ім.* **полоне́ний**, -ного, *ч.* Той, кого взято в полон (у 1 знач.).
ПОЛО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полони́ти**.
ПОЛОНЕ́НИК, -а, *ч.* Людина, яку взято в полон; бранець.
ПОЛОНЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **полони́ти**.
ПОЛО́НИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **ополо́ник** 1.
ПОЛОНИ́НА, -и, *ж.* Безліса ділянка верхнього поясу Українських Карпат, яка використовується для пасовиська та сінокосу.
ПОЛОНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **полони́на**.
ПОЛОНИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **полони́нський**.
ПОЛОНИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **полони́на**. // Який росте на полонині.
ПОЛОНИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Похилий, спадистий.
ПОЛОНИ́ТЕЛЬ, -я, *ч., книжн., заст.* Той, хто взяв у полон кого-небудь.
ПОЛОНИ́ТЕЛЬКА, -и, *заст.* Жін. до **полони́тель**.
ПОЛОНИ́ТИ, -лоню́, -ло́ниш, *недок. і док., перех.* 1. Насильно захоплювати кого-небудь під час воєнних дій. 2. Силою війська підкоряти, загарбувати; завойовувати. 3. *перен.* Підкоряти своєму впливові. // Справляти надзвичайно приємне враження; зачаровувати. *Полонити серце.*
ПОЛОНІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука полонію з електропозитивнішим металом.
ПОЛО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **поло́ній**.
ПОЛОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія і стан за знач. **полонізува́ти** і **полонізува́тися**.
ПОЛОНІ́ЗМ, -у, *ч., лінгв.* Слово або мовний зворот, запозичені з польської мови.
ПОЛОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до полонізувати. 2. *у знач. прикм.* Який полонізувався.
ПОЛОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Запроваджувати польську мову, культуру і т. ін. звичайно примусово, витісняючи національну мову, культуру і т. ін.; ополячувати.
ПОЛОНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Засвоювати польську мову, культуру і т. ін., відходячи від національної мови, культури і т. ін.; ополячуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **полонізува́ти**.
ПОЛО́НІЙ, -ю, *ч.* Ро. Радіоактивний хімічний елемент, проста речовина якого – м'який метал сріблястого кольору, що світиться у темряві; компонент сплавів для свічок запалювання.
ПОЛОНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із полоністики.
ПОЛОНІ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність наук, які вивчають польську мову, літературу, культуру, історію і т. ін.
ПОЛОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до полоністики.
ПОЛОНІ́СТКА, -и. Жін. до **полоні́ст**.
ПОЛОНІ́Т, -у, *ч.* Сіль із складним аніоном, в якому Полоній має ступінь окиснення +4.
ПОЛО́НКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **ополо́нка**.
ПОЛО́ННИК, -а, *ч., заст.* Те саме, що **полоне́ник**.
ПОЛОНОФІ́Л, -а, *ч.* Прихильник польської нації, її культури.
ПОЛОНОФІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* Прихильність до всього польського.
ПОЛОНОФІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **полонофі́л** і **полонофі́льство**. // Стос. до полонофільства.
ПОЛОНОФО́Б, -а, *ч.* Ненависник польської нації.
ПОЛОНОФО́БСТВО, -а, *с.* Ворожість, ненависть до всього польського.
ПОЛОНОФО́БСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **полонофо́б** і **полонофо́бство**. // Стос. до полонофобства.
ПОЛО́НЬ, -і, *ж.* 1. *заст.* Полон. 2. *зах.* Полин.
ПОЛОНЯ́НИК, -а, *ч., фольк., заст.* 1. Полонений (у 2 знач.). 2. *зах.* Сірий ведмідь, що живе на полонинах.
ПОЛОНЯ́НИН, -а, *ч., фольк., заст.* Полонений (у 2 знач.).
ПОЛОНЯ́НКА, -и, *фольк., заст.* Жін. до **полоня́нин**.
ПОЛОНЯ́НОЧКА, -и, *ж., фольк., заст.* Пестл. до **полоня́нка**.
ПОЛО́ПАНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Який полопався у багатьох місцях.
ПОЛО́ПАТИ[1], -ає, *док., розм., рідко.* Те саме, що **поло́патися**.
ПОЛО́ПАТИ[2], -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка, вульг.* 1. З'їсти трохи чого-небудь; поїсти. 2. З'їсти все чи багато чого-небудь.
ПОЛО́ПАТИСЯ, -ається, *док., розм.* Лопнути (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях). // Потріскатися.
ПОЛОПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш. Док. до **лопота́ти**.
ПОЛОПОТІ́ТИ, -почу́, -поти́ш, *розм.* Док. до **лопоті́ти**.
ПОЛОСА́, -и́, *ж.* 1. Набрана або видрукувана сторінка книги, журналу, газети. 2. Різновид металевого прокату, сталева смуга.
ПОЛОСКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для полоскання.
ПОЛОСКА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* 1. У чайному сервізі – чашка для обполіскування посуду. 2. Робітниця, що миє посуд.
ПОЛО́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полоска́ти**.
ПОЛОСКА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **полоска́ти**. 2. Лікарський, освіжаючий і т. ін. розчин, настій або відвар для промивання рота, зубів і горла.
ПОЛОСКА́ТИ, -ощу́, -о́щеш, *недок.* 1. *перех.* Промивати білизну, одяг і т. ін., занурюючи їх у воду й водячи з боку в бік. // Злегка обмивати щось не дуже забруднене. // Після миття обдавати що-небудь чистою водою. 2. *перех.* Промивати для очищення, освіження або з лікувальною метою рот, зуби і горло. 3. *перех., розм.* Робити мокрим кого-, що-небудь; поливати. // Омивати що-небудь. 4. *перех., перен.* Коливати, розвівати що-небудь (про вітер). 5. *неперех., перен.* Те саме, що **полоска́тися** 4. 6. *перех., перен., розм.* Дуже бити.
ПОЛОСКА́ТИСЯ, -ощу́ся, -о́щешся, *недок.* 1. Купаючись, миючись, створювати шум, плескіт; плескатися. // З плескотом ударятися об що-небудь. 2. *розм.* Прати або прополіскувати білизну, одяг і т. ін. 3. *розм.* Іти по чомусь рідкому (по болоту, грязі і т. ін.). 4. *перен.* Тріпотіти, коливатися, розвіватися на вітрі.
ПОЛОСКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Лоскотати (у 1 знач.) якийсь час. // *безос.* 2. *перех., перен., розм.* Викликати збудження у кого-небудь. *Полоскотати нерви.*
ПОЛОСКУ́Н, -а́, *ч.* Звичайний єнот – ссавець ряду єнотів.
ПОЛОСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* 1. *перех.* Сильно вдарити чим-небудь гострим, залишаючи довгу рану або розрізаючи на дві частини; різонути. 2. *перех.* Сильно вдарити чим-небудь тонким, дошкульним, залишаючи довгий слід. // *перен.* Сильно вразити кого-небудь чимсь. 3. *перех. і неперех.* Вистрілити з автомата, кулемета і т. ін., дати автоматну, кулеметну і т. ін. чергу. // *безос.* 4. *неперех., перен.* З силою, різко посипати; сипонути. // З силою, різко посипатися; сипонутися. 5. *неперех., перен.* Блиснути смугою, промайнути (про світло). *Полоснути поглядом.*
ПОЛО́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полосну́ти**.
ПОЛОСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* 1. *перех.* Підсил. до **полосну́ти**. // *безос.* 2. *неперех.* Сильно политися.
ПОЛОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Розрізувати, розділяти що-небудь на довгі шматки. 2. *розм.* Завдавати частих ударів кому-небудь чимсь гострим. 3. *розм.* Ударяти, бити, залишаючи сліди, рубці і т. ін. у вигляді смуг. 4. *перен.* Спалахуючи, освітлювати що-небудь смугами (про світло); блискати, мигтіти.
ПОЛОТЕ́НЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **полоте́нце**.
ПОЛОТЕ́НКО, -а, *с.* 1. Пестл. до **полотно́** 1. *Полотенко на станок.* 2. Полотно для сита. 3. Те саме, що **полоте́нце** 3.
ПОЛОТЕ́ННИЙ, -а, -е. Полотняний.
ПОЛОТЕ́НЦЕ, -я, *с.* 1. Те саме, що **полотно́** 1. 2. Частина мережки, що являє собою широку смугу ажурного візерунка та розділяє групи дірочок у ньому. 3. Перетинка на лапці водоплавного птаха. 4. *спец.* Зменш.-пестл. до **полотно́** 6.
ПОЛОТЕ́НЩИК, -а, *ч., заст.* 1. Той, хто тче полотно. 2. Той, хто торгує полотном.
ПОЛО́ТИ, полю́, по́леш, *недок., перех. і без додатка.* Очищати поле, город і т. ін. від бур'янів, зрізуючи або викопуючи їх сапою чи вириваючи руками. // Зрізувати або викопувати сапою чи виривати руками (бур'яни).
ПОЛО́ТИЙ *див.* **по́лений**.
ПОЛО́ТИСЯ, по́леться, *недок.* Пас. до **поло́ти**.
ПОЛОТНИ́НА, -и, *ж.* 1. Невеликий шматок тканини (перев. білої). 2. *розм.* Домоткане полотно.
ПОЛОТНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **полотни́на**.
ПОЛО́ТНИЩЕ, -а, *с.* 1. Шматок тканини натуральної ширини (як виткано). 2. Шматок тканини, що використовується як скатертина, прапор і т. ін. // Завіска, яка закриває, завішує що-небудь; полог (у 1 знач.). 3. Великий, широкий лист паперу, металу і т. ін. 4. Те саме, що **полотно́** 3. 5. Те саме, що **полотно́** 4. 6. Те саме, що **полотно́** 7. 7. *спец.* Те саме, що **полотно́** 6. *Полотнище пилки.*
ПОЛОТНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати блідим, білим як полотно; блíднути.
ПОЛОТНО́, -а́, *с.* 1. Конопляна, лляна, бавовняна, а також штучна або шовкова тканина особливого переплетення. 2. Те саме, що **поло́тнище** 2. // У живопису – шматок тканини для малювання картин (звичайно олійною фарбою). 3. Картина художника (звичайно на тканині). // Літературний або музичний твір, який зображує широку картину чого-небудь. 4. Проїзна поверхня залізничної, автогужової та ін. дороги. ** **Доро́жнє (земляне́ і т. ін.) полотно́**, *спец.* – споруда із ґрунтів, гравію або каміння, яка служить основою заліз-

ничної колії або автогужової дороги. 5. *спец.* Складова частина якого-небудь механізму, що має вигляд стрічки, смуги. 6. *спец.* Плоска тонка частина якого-небудь інструмента, знаряддя і т. ін. 7. Одна з двох половин дверей, воріт і т. ін.; стулка.

ПОЛОТНЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **полотно́** 1. // Пошитий, виготовлений з полотна.

ПОЛОТНЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Верхній селянський жіночий та чоловічий одяг із домотканого грубого полотна.

ПОЛОТО́К, -тка́, *ч.* Гусак, розрізаний уздовж надвоє, просолений і прокопчений.

ПОЛОТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **поло́ти**.

ПО́ЛОТЬ, пілтя, *ч.* Те саме, що **полото́к**.

ПО́ЛОХ, -а, *ч.* Сум'яття, жах.

ПОЛО́ХАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поло́хати**. 2. *у знач. прикм.* Наляканий, боязкий.

ПОЛО́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **поло́ханий**.

ПОЛО́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поло́хати**.

ПОЛО́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.* Викликати страх у кого-небудь; лякати. // Викликати занепокоєння, хвилювання. // Лякаючи кого-небудь, примушувати схоплюватися з місця, тікати, кидатися врозтіч і т. ін.

ПОЛО́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Відчувати страх, боятися. // Виявляти занепокоєння, хвилювання. // Лякаючись кого-, чого-небудь, схоплюватися з місця, тікати, кидатися врозтіч і т. ін.

ПОЛОХКИ́Й, -а́, -е́, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **полохли́вий**.

ПОЛОХЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який легко полохається. // Який виражає страх, переляк. // Пройнятий страхом, переляком. // Сповнений занепокоєння, хвилювання і т. ін.; неспокійний, тривожний.

ПОЛОХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **полохли́вий**.

ПОЛОХЛИ́ВО. Присл. до **полохли́вий**.

ПО́ЛОЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Полоцьк.

ПОЛОЧА́НИ, -ча́н, *мн.* (*одн.* **полоча́нин**, -а, *ч.*; **полоча́нка**, -и, *ж.*). Східнослов'янське плем'я, яке жило між Західною Двіною та Прип'яттю і дістало своє найменування від притоки Західної Двіни р. Полоти.

ПОЛО́ЧОК, -чку, *ч.* Зменш.-пестл. до **піл**.

ПОЛОШИ́ТИ, -лошу́, -ло́шиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **поло́хати**.

ПОЛОШИ́ТИСЯ, -лошу́ся, -ло́шишся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **поло́хатися**.

ПОЛО́ШКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **поло́хати**.

ПОЛОШЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Полохливий.

ПОЛОШЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **полошли́вий**.

ПОЛО́ЩУЧИ. Дієприсл. до **полоска́ти**.

ПОЛТА́ВЕЦЬ *див.* **полта́вці**.

ПОЛТА́ВКА *див.* **полта́вці**.

ПОЛТА́ВСЬКИЙ, -а, -е, Стос. до Полтави і полтавців.

ПОЛТА́ВЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **полта́вець**, -вця, *ч.*; **полта́вка**, -и, *ж.*), *розм.* Те саме, що **полтавча́ни**.

ПОЛТАВЧА́НИ, -ча́н, *мн.* (*одн.* **полтавча́нин**, -а, *ч.*; **полтавча́нка**, -и, *ж.*). Жителі або уродженці міста Полтави і Полтавщини.

ПОЛТАВЧА́НИН *див.* **полтавча́ни**.

ПОЛТАВЧА́НКА *див.* **полтавча́ни**.

ПОЛТЕРГЕ́ЙСТ, -а, *ч.* Пересування, падіння предметів та ін. явища, що не мають явних об'єктивних причин і сприймаються як витівки домовика, духів.

ПОЛТЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Порушення поверхневої чутливості, яке характеризується тим, що подразнення однієї точки сприймається як подразнення багатьох точок.

ПОЛТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **полти́ник**.

ПОЛТИ́НИК, -а, *ч.* Монета у 50 копійок.

ПОЛУБА́К, -а, *ч.*, *мор.* Те саме, що **бак**[3].

ПО́ЛУБКА, -и, *ж.*, *діал.* Дерев'яна накривка вулика.

ПОЛУ́БОК, -бка, *ч.*, *зах.* Обичайка.

ПОЛУ́БОТКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **полу́боток**, -тка, *ч.*). Чоботи з короткими халявами.

ПОЛУБО́ТОК *див.* **полу́ботки**.

ПОЛУВА́Л, -у, *ч.*, *спец.* Груба шкіра, яка виробляється зі шкур великої рогатої худоби, свиней та інших тварин і використовується перев. на підошву.

ПОЛУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до полувалу. // Вигот. з полувалу.

ПОЛУДА, -и, *ж.* 1. Білувата пляма на рогівці ока, яка спричиняється до сліпоти; більмо. // *перен.* Те, що приховує, закриває що-небудь від очей, заважає правильно розцінювати щось. *Зняти з очей полуду.* 2. Шар олова чи олов'яно-свинцевого сплаву, що його наносять на металеві вироби при лудінні.

ПОЛУ́ДАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **по́лудень** 5.

ПОЛУДЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до полудня (у 1 знач.). // Який відбувається, здійснюється і т. ін. в полудень. 2. *заст.* Південний.

ПОЛУ́ДЕНОК, -нка, *ч.*, *розм.* Те саме, що **по́лудень** 5.

ПО́ЛУДЕНЬ, -дня, *ч.* 1. Час найвищого стояння сонця над горизонтом, який відповідає дванадцятій годині дня; середина дня. ** **У по́лудень** – о дванадцятій годині дня; опівдні. **З по́лудня**; **По по́лудню** – після дванадцятої години дня; у другій половині дня, в післяобідній час. 2. *перен.* Середина життєвого шляху, кінець молодості людини. 3. *спец.* Момент проходження центра Сонця через меридіан певного місця. 4. *заст.* Південь. 5. *розм.* Приймання їжі опівдні, а також у проміжок часу між обідом і вечерею. // Їжа, яку приймають о цій порі.

ПОЛУДЕ́НЬКУВАТИ, -кую, -куєш, *недок.* Те саме, що **полу́днати**.

ПОЛУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полуди́ти**.

ПОЛУДИ́ТИ, -луджу́, -лу́диш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **луди́ти**. 2. Вилудити все чи багато чого-небудь.

ПОЛУДИ́ТИСЯ, -иться, *док.* Пас. до **полуди́ти**.

ПОЛУ́ДНАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **полу́днати**. 2. Їжа, яку приймають у проміжок часу між обідом і вечерею.

ПОЛУ́ДНАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Приймати їжу в проміжок часу між обідом і вечерею.

ПОЛУ́ДНЕ, -ного, **ПОЛУ́ДНЄ**, -нього, *с.*, *діал.* Полудень.

ПОЛУДНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **по́лудень**. ** **Полудне́ва лі́нія** – лінія перетину площини горизонту з площиною меридіана, вздовж якої падає тінь від предметів. 2. Стос. до полудня.

ПОЛУ́ДНЄ *див.* **полу́дне**.

ПОЛУ́ДНІЙ, -я, -є, *діал.* Прикм. до **полу́днє**.

ПОЛУ́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **полу́днувати**.

ПОЛУ́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **полу́днати**.

ПОЛУ́ДРАБОК, -бка, *ч.* Бік возового ящика, утворений за допомогою поздовжніх і поперечних жердин на кшталт драбини.

ПОЛУ́ДУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* З полудою на оці, на очах.

ПОЛУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.* Зробити щось лужним.

ПОЛУЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Злузати все чи багато чого-небудь. 2. Лузати якийсь час.

ПОЛУ́ЗКА, -и, *ж.*, *зах.* Низка (коралів і т. ін.).

ПОЛУ́КІПОК, -пка, *ч.* 30 снопів скошеного або зжатого хліба, складених колоссям усередину й прикритих одним снопом зверху.

ПОЛУКС, -а, *ч.* Те саме, що **полуцит**.

ПОЛУ́МАЦЬОК, -цька, *ч.*, *заст.* В Україні у 17 – 19 ст. – міра ваги сипких тіл, що дорівнювала близько 31 кілограма. // Низька й широка, подібна до миски, посудина, що має таку міру.

ПОЛУМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е: ** **Полумене́ва піч** – промислова піч, де тепло передається виробам випромінюванням і конвекцією від газоподібних продуктів згоряння палива та випромінюванням від розжареної кладки.

ПОЛУМЕНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **полум'я́нистий**.

ПОЛУМЕНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **полум'єни́стий**.

ПОЛУМЕНИ́СТО. Присл. до **полумени́стий**.

ПОЛУМЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Те саме, що **полум'яні́ти**.

ПОЛУМЕНІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **полуменіти**.

ПОЛУ́МИСОК, -ска, *ч.* Різновид столового посуду, що має вигляд неглибокої миски або глибокої тарілки. // Вміст такого посуду.

ПОЛУ́МИСОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **полу́мисок**.

ПО́ЛУМІННЯ, -я, *с.*, *рідко*. Те саме, що **по́лум'я** 1.

ПО́ЛУМІНЬ, -меню, *ч.*, *поет.*, *заст.* Полум'я.

ПО́ЛУМ'Я, -я, *с.* 1. Вогонь, що піднімається над предметом, який горить. // Світло від вогнища, пожежі і т. ін. 2. Пара або газ, які виділяються деякими речовинами під час горіння і мають властивість світитися. // Спалах під час стрільби з вогнепальної зброї. 3. *перен.* Те, що своїм кольором, блиском і т. ін. нагадує вогонь. 4. *перен.* Бурхливий перебіг якихось подій, явищ і т. ін. // Сильний вияв гніву, любові і т. ін. 5. *перен.* Творче, трудове і т. ін. піднесення, натхнення; порив.

ПОЛУМ'ЯВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який вловлює полум'я, признач. для цього.

ПОЛУМ'ЯВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, що вловлює полум'я.

ПОЛУМ'ЯГА́СНИЙ, -а, -е. Який гасить полум'я, признач. для цього.

ПОЛУМ'ЯГА́СНИК, -а, *ч.* Пристрій, апарат для гасіння полум'я.

ПОЛУМ'Я́НИЙ, -а, -е. 1. Який яскраво горить, палає; охоплений полум'ям. 2. *перен.* Дуже гарячий; пекучий, жаркий. 3. *перен.* Який має колір вогню; червоний. // Який яскраво блищить, світиться, переливається. 4. *перен.* Який відзначається пристрасною відданістю справі. // Палкий, пристрасний. // Сповнений запалу, пориву, пристрасті. // Який виражає запал, порив, пристрасть. *Полум'яні очі.* 5. *перен.* За якого відбуваються бурхливі події.

ПОЛУМ'ЯНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **полум'я́ний**.

ПОЛУМ'ЯНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **полум'яни́стий**.

ПОЛУМ'Я́НІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **полум'я́ний**.

ПОЛУМ'ЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Яскраво горіти; палати, палахкотіти. // Яскраво світити; сяяти. // Набувати кольору полум'я, вогню; червоніти (про небо, частину обрію, де заходить сонце, і т. ін.). 2. *перен.* Вирізнятися яскравим червоним кольором. // Вкриватися рум'янцем, червоніти від збудження, ніяковості і т. ін. 3. Виділяти багато тепла, дуже гріти; пашіти.

ПОЛУМ'ЯНІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **полум'яні́ти**.

ПОЛУМ'Я́НО. Присл. до **полум'я́ний**.

ПОЛУМ'ЯНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до полум'я.

ПОЛУМ'Я́Р, -а, *ч.*, *зах.* Те саме, що **палі́й**.

ПОЛУ́НДРА, *виг.*, *розм.* Застережливий окрик у мові портових вантажників і моряків, який означає: бережись! небезпека! // *заст.* На військових кораблях – команда: До зброї! // Взагалі застережливий окрик за будь-якої небезпеки.

ПОЛУНИ́ЦЯ, -і, *ж.* (*мн.* **полуни́ці**, -ни́ць). 1. Трав'яниста багаторічна рослина, яка цвіте білими квіточками і дає їстівні соковиті ягоди. 2. Рожево-червона кисло-солодка ягода цієї рослини. // *у знач. збірн.* 3. Те саме, що **суни́ця**.

ПОЛУНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **полуни́ця**.

ПОЛУНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **полуни́ця**. // Пригот. з полуниць. *Полуничне варення.*

ПОЛУНИ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Ділянка землі, засаджена кущами полуниць. 2. Наливка, напій із полуниць.

ПОЛУНІ́Ч[1], -но́чі, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **пі́вніч**[1].

ПОЛУНІ́Ч[2], -но́чі, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **пі́вніч**[2].

ПОЛУ́ПАНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полупа́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який полупався, потріскався; облуплений, потрісканий.

ПОЛУПА́НІКА, -и, *ж.*, *розм.* Жінка полупанка.

ПОЛУ́ПАНОК, -нка, *ч.*, *розм.* Дрібний поміщик.

ПОЛУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Поколоти, порубати.

ПОЛУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *фам.* Лупати якийсь час.

ПОЛУ́ПАТИСЯ, -ається, *док.*, *рідко*. Тріснути, розколотися в багатьох місцях.

ПОЛУПИ́ТИ, -луплю́, -лу́пиш; *мн.* полу́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Очистити все чи багато чого-небудь від шкаралупи, шкурки, лузги і т. ін. 2. Висидіти пташенят (про птахів).

ПОЛУПИ́ТИСЯ, -лу́питься; *мн.* полу́пляться; *док.*, *розм.* 1. Облупитись у багатьох місцях. 2. Вилупитися з яєць (про багатьох пташенят).

ПОЛУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Який полупився (у 1 знач.).

ПОЛУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Ударяючись об що-небудь, утворювати часті глухі звуки (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПО́ЛУСК, -у, *ч.*, *рідко*. Те саме, що **тріск**.

ПОЛУ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Полузати багато чого-небудь (насіння, горіхів і т. ін.). 2. *неперех.* Потріскатися, лопнути (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях). 3. *перех.* Лузати якийсь час.

ПОЛУ́СКАТИСЯ, -ається, *док.*, *розм.* Луснути в багатьох місцях. // Розтулитися, розпуститися (про пелюстки квіток, бруньки і т. ін.).

ПОЛУ́СКИРТ, -а, **ПОЛУ́СКИРТОК**, -тка, *ч.*, *с. г.* Половина скирти.

ПОЛУ́СКИРТОК *див.* **полу́скирт**.

ПОЛУ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **полу́скувати**.

ПОЛУ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех.*, *розм.* Лускати (у 3 знач.) час від часу. 2. *неперех.* Злегка або час від часу видавати звуки, схожі на глухий, слабкий тріск; потріскувати.

ПОЛУ́СТАВ, -а, **ПОЛУ́СТАВЕЦЬ**, -вця, *ч.* Святці, молитовник із місяцесловом.

ПОЛУ́СТАВЕЦЬ *див.* **полу́став**.

ПОЛУСТА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **полуста́нок**.

ПОЛУСТА́НОК, -нка, *ч.* Невелика залізнична станція.

ПОЛУТАБЕ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **полутабе́нок**.

ПОЛУТАБЕ́НОК, -нку, *ч.* Шовкова матерія.

ПОЛУ́ТОРКА, -и, *ж.*, *розм.* Автомашина вантажністю в півтори тонни.

ПОЛУ́ТОРНИЙ, -а, -е. Який містить півтори одиниці або розрахований на півтори одиниці якої-небудь міри. *Полуторне ліжко.*

ПОЛУЦВІ́Т, -у, **ПОЛУЦВІ́ТОК**, -тка, *ч.*, *бот.*, *заст.* Фіалка триколірна, братки.

ПОЛУЦВІ́ТОК *див.* **полуцві́т**.

ПОЛУЦИ́Т, -а, *ч.* Мінерал підкласу каркасних силікатів.

ПОЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЛУЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* З'єднувати, поєднувати.

ПОЛУЧИ́ТИ *див.* **получа́ти**.

ПОЛУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Влучити в ціль.

ПОЛУ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Заробітна плата. // День одержання заробітної плати.

ПОЛУЧО́К, -чка́, *ч.*, *мисл.* Дульне звуження (0,5 мм) каналу ствола рушниці.

ПОЛУ́ЧЧАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.*, *рідко*. 1. Стати кращим, поліпшати. // *безос.* Змінитися на краще, покращати (про стан здоров'я). 2. Погарнішати, покрасивішати (про зовнішній вигляд).

ПОЛУ́ЧЧЕ, *присл.* Краще.

ПОЛУ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* Старовинна мідна монета вартістю в одну четверту копійки. // Одна четверта копійки грошей.

ПОЛУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полу́щити**. 2. *у знач. прикм.* Який полущився.

ПОЛУ́ЩИТИ, -щу, -щиш, *док.*, *перех.* 1. Обчистити від шкаралупи, лузги все чи багато чого-небудь. 2. Закінчити лузати все чи багато чого-небудь (насіння, горіхи і т. ін.). 3. *також без додатка.* Розпушити верхній шар ґрунту для збереження вологи і знищення бур'янів.

ПОЛУ́ЩИТИСЯ, -иться, *док.* 1. Звільнитися від шкаралупи, лузги та іншого покриття (про все чи багато чого-небудь). // Позбавитися верхнього шару, облупитися (про все чи багато чого-небудь). 2. Потріскатися, облупитися у багатьох місцях.

ПО́ЛЧИЩЕ, -а, *с.*, *зневажл.* 1. Велике військо (звичайно вороже). 2. *перен.* Величезна кількість кого-, чого-небудь.

ПО́ЛЬДЕР, -у, *ч.* Осушена та оброблена ділянка узбережжя Північного моря, що лежить нижче від рівня цього моря.

ПО́ЛЬДЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́льдер**. ** **По́льдерна систе́ма** – обвалування, будівництво дамб і т. ін. для осушення низовинних ділянок землі.

ПО́ЛЬКА[1] *див.* **поля́ки**.

ПО́ЛЬКА[2], -и, *ж.* Старовинний чеський швидкий за

темпом парний народний танець із дводольним тактом. // Музика до цього танцю, музичний твір у ритмі цього танцю.

ПО́ЛЬКА[3], -и, *ж.* Вид чоловічої стрижки, за якої волосся злегка підстригається на скронях і потилиці. // Волосся, підстрижене таким способом.

ПО́ЛЬКА-МАЗУ́РКА, по́льки-мазу́рки, *ж.* Бальний танець, в якому розмір і ритм мазурки поєднується з танцювальними рухами польки.

ПОЛЬОВА́НЕЦЬ, -нця, *ч., зах.* Мисливець.

ПОЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **по́ле**. // Який росте або водиться в полі. // Який знаходиться, пролягає і т. ін. у полі. // Характерний для поля; який буває в полі. // Признач. для використання в полі. 2. Пов'язаний з обробленням поля, ниви. // Признач. для роботи в полі. // *у знач. ім.* **польови́й**, -во́го, *ч., заст.* Наглядач за виконанням робіт на панському полі. 3. Який діє, використовується в бойових чи похідних умовах. ** **польова́ су́мка** – сумка, яку носять особи командного складу на ремені через плече. 4. Пов'язаний з діями у виїзних умовах. // *у знач. ім.* **польові́**, -ви́х, *мн.* Надбавка до заробітної плати геологам, будівельникам і т. ін. на час роботи у виїзних умовах. 5. *спец.* Те саме, що **мисли́вський**. *Польові якості собаки.* ** **Польови́й шпат** – один із головних породотвірних мінералів із групи силікатів.

ПОЛЬОВИ́К, -а́, *ч.* Персонаж українських, російських, литовських, німецьких та ін. міфологій – бог полів.

ПОЛЬОВИ́НА, -и, *ж., заст.* Поляна, клаптик поля.

ПОЛЬОВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Багаторічна трав'яниста кормова рослина родини злакових із золотистим суцвіттям і коротким кореневищем.

ПОЛЬО́ВКА, -и, *ж., зах.* Полювання.

ПОЛЬОВНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Полуниця.

ПОЛЬОВОШПА́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до польового шпату.

ПОЛЬО́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до польоту. // Признач. для польоту. ** **Польо́тна вага́** – вага літака або якогось іншого літального апарата з вантажем перед польотом.

ПОЛЬО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **польо́тний**.

ПО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **поля́ки** і Польща. // Власт. полякам. ** **по́льська мо́ва** – мова поляків; належить до західної підгрупи слов'янських мов індоєвропейської сім'ї.

ПО́ЛЬСЬКІСТЬ -кості, *ж.* Те саме, що **польщи́зна**.

ПОЛЬЩА́К *див.* **польща́к**.

ПОЛЬЩАКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **польща́к**, -а́, *ч.*; **польща́чка**, -и, *ж.*), *іст., діал.* Українські селяни Поділля та Київщини.

ПОЛЬЩА́ЧКА *див.* **польща́чка**.

ПОЛЬЩИ́ЗНА, -и, *ж., іст.* Польські народність, мова, дух.

ПОЛЮБИ́ТИ, -люблю́, -лю́биш; *мн.* полю́блять; *док., перех.* 1. Відчути глибоку відданість, прив'язаність до кого-, чого-небудь, визнаючи значення, гідність і т. ін. когось, чогось. // Відчути прихильність до кого-небудь внаслідок близького споріднення, приятелювання, товаришування і т. ін. 2. *також без додатка.* Відчути прихильність до особи іншої статі; покохати. 3. Відчути потяг, схильність до чого-небудь. // Відчути задоволення від споглядання, сприймання чого-небудь.

ПОЛЮБИ́ТИСЯ, -люблю́ся, -лю́бишся; *мн.* полю́бляться; *док.* 1. *з ким і без додатка.* Відчути гарячу сердечну прихильність одне до одного (про осіб різної статі); покохати одне одного. // Викликати, збудити почуття любові в особи протилежної статі. 2. Відчути глибоку повагу, товариську відданість одне до одного. 3. *тільки 3 ос., кому.* Припасти до вподоби, до смаку; сподобатися.

ПОЛЮ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **полюби́ти**.

ПОЛЮБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., перех., розм.* 1. Ставитися до кого-, чого-небудь із симпатією; відчувати прихильність до когось, чогось. 2. *також з інфін.* Мати інтерес, потяг до чого-небудь. // Надавати перевагу чомусь. // *також з інфін. і з додатком; часто із запереч. част.* н е . Відчувати задоволення від чого-небудь. // *з інфін. і з додатком.* Мати нахил, пристрасть до чого-небудь.

ПОЛЮБЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок., безос., розм.* Те саме, що **подо́батися** 2.

ПОЛЮБО́ВНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Заснований на взаємній домовленості, повазі; мирний. 2. Сповнений любові (у 2 знач.); ласкавий, ніжний.

ПОЛЮБО́ВНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **коха́нець** 1.

ПОЛЮБО́ВНИЦЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **коха́нка** 1.

ПОЛЮБО́ВНО. Присл. до **полюбо́вний** 1. *Розійтися полюбовно.*

ПОЛЮБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., рідко.* 1. *перех.* Те саме, що **облюбува́ти**. 2. *перех. і неперех., ким, чим, на кого – що і без додатка.* Те саме, що **полюбува́тися**.

ПОЛЮБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., ким, чим, на кого – що і без додатка.* 1. Любуватися (у 1 знач.) якийсь час. 2. *у знач. вигукового слова, перев. наказ. сп.* **полюбу́йся**, **полюбу́йтеся**. Виражає докір, обурення, подив і т. ін.

ПОЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **полюва́ти**. ** **ти́хе полюва́ння** – збирання грибів.

ПОЛЮВА́ННЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **полюва́ння**.

ПОЛЮВА́ТИ, -лю́ю, -лю́єш, *недок., перех. і неперех.* 1. Шукати і переслідувати диких звірів, птахів і риб із метою убити чи зловити їх. // Нападати на звірів, птахів, риб із метою добування поживи (про хижаків). 2. *перен.* Намагатися напасти на чий-небудь слід, виявляти місцеперебування когось; вистежувати. 3. *перен., розм.* Намагатися взяти під свій вплив, прагнути підкорити, обдурити і т. ін. кого-небудь.

ПОЛЮВА́Ч, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **мисли́вець**.

ПОЛЮ́ДДЯ, -я, *с.* У давній Русі – збирання князем із дружиною або його представниками данини з підлеглого населення.

ПОЛЮДНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **полюдні́ти**.

ПОЛЮДНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., розм.* Абстр. ім. до **полюдні́лий**.

ПОЛЮДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* 1. Стати людяним. 2. Стати людним.

ПОЛЮДНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Стати більш людяним. 2. Стати більш людним.

ПО-ЛЮДСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-лю́дському**.

ПО-ЛЮДСЬКОМУ, *присл.* 1. Як належить, як личить людині; достойно, добре. // Виражаючи приязнь, доброзичливість; людяно. // *розм.* Як слід, так, як треба. 2. Як людина, подібно до людини.

ПО́ЛЮС, -а, *ч.* 1. Один із крайніх пунктів, протилежних один одному; найвища точка, межа. 2. Точка перетину уявної осі обертання Землі з її поверхнею. // Місцевість, яка прилягає до цієї точки. ** **Геомагні́тні полюси́** – точки перетину земної поверхні магнітною віссю Землі. 3. *спец.* Точка перетину нерухомої осі з поверхнею тіла, яке обертається. 4. *фіз.* Один із двох протилежних кінців електричного кола або магніту. *Магнітний полюс.* 5. Найнедоступніша, малодосліджена область Арктики, Антарктиди. 6. Пункт на земній поверхні, де спостерігаються найнижчі або найвищі температури повітря. 7. Місця найрізкішого виявлення магнітних або електричних властивостей. 8. Точка, з якою пов'язані полярні координати. 9. Те саме, що й електрод джерел постійного електричного струму. 10. *тільки мн., перен.* Що-небудь абсолютно протилежне іншому. ** **По́люс хо́лоду** – район найнижчих зимових температур на земній поверхні.

ПО́ЛЮСНИЙ, -а, -е. Стос. до полюса.

ПОЛЮТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Лютувати якийсь час.

ПОЛЮЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Різновид мазохізму, який проявляється потягом бруднитися виділеннями статевого партнера.

ПОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж., фізіол.* Мимовільне витікання сім'я в осіб чоловічої статі під час сну.

ПОЛЯ́ВИНА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **поля́на**.

ПОЛЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **поляга́ти**[1] 1. // Пригинання стебел трав'янистих рослин до землі.

ПОЛЯГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЛЯГТИ́**, -ля́жу, -ля́жеш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Нахилятися стеблом до землі (про злакові, городні та інші рослини); вилягати. // *на що і без додатка.* Падати зрубаним, зрізаним (про рослини, дерева і т. ін.). 2. *тільки док., перен.* Умерти в бою, від нещасного випадку і т. ін.; загинути. 3. *тільки док., перен.* Зникнути, померкнути. 4. Насуваючись, поширюватися, простилатися над чим-небудь. // *тільки док., на що.* Спустившись на щось, вкрити собою що-небудь. 5. *перен.* Простягатися у просторі.

ПОЛЯГА́ТИ[2], -а́ємо, -а́єте *і рідко* **ПОЛЯГТИ́**, -ля́жемо, -ля́жете, *док.* Прийняти лежаче, горизонтальне положення (про всіх чи багатьох).

ПОЛЯГА́ТИ[3], -а́є, *недок.* Зводитися до чого-небудь, мати своєю суттю, своїм змістом щось.

ПОЛЯГТИ́[1] *див.* **поляга́ти**[1].

ПОЛЯГТИ́[2] *див.* **поляга́ти**[2].

ПОЛЯГТИ́СЯ, -ля́жеться, *док., рідко.* Те саме, що **полягти́**[1] 1.

ПОЛЯДВИ́ЦЯ, **ПОЛЕНДВИ́ЦЯ**, -і, *ж.* Вид страви, приготовленої з філе риби, м'яса.

ПОЛЯ́К *див.* **поля́ки**.

ПОЛЯ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поляка́ти** 1. // *у знач. прикм.*

ПОЛЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Злякати всіх чи багатьох. 2. Лякати якийсь час.

ПОЛЯКА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Відчути ляк, страх, злякатися (про всіх чи багатьох).

ПОЛЯ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **поля́к**, -а, *ч.*; **по́лька** *і* **поля́чка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Польщі.

ПОЛЯ́НА, -и, *ж.* Рівнина, невеликий луг, звичайно на узліссі або серед лісу; галявина.

ПОЛЯ́НИ, -ля́н, *мн.* (*одн.* **поля́нин**, -а, *ч.*; **поля́нка**, -и, *ж.*). Східнослов'янське плем'я, яке жило в Середньому Подніпров'ї.

ПОЛЯ́НИН *див.* **поля́ни**.

ПОЛЯ́НКА[1] *див.* **поля́ни**.

ПОЛЯ́НКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **поля́на**.

ПОЛЯ́НКИ, -нок, *мн., діал.* Сорт вишень.

ПОЛЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поля́пати** 1.

ПОЛЯ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поля́паний**.

ПОЛЯ́ПАС, -а, *ч., розм.* Те саме, що **ля́пас**.

ПОЛЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Ляпаючи, забруднити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. Ляпати якийсь час; ляпнути по чомусь кілька разів.

ПОЛЯ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Заляпати, забруднити себе чим-небудь (перев. рідким) у багатьох місцях.

ПОЛЯ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поля́пувати**.

ПОЛЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і неперех.* Ляпати злегка або час від часу.

ПОЛЯРИЗА́ТОР, -а, *ч., спец.* Оптичний прилад для поляризації світла.

ПОЛЯРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до поляризації. *Поляризаційний світлофільтр.* ** **Поляризаці́йний мікроско́п** – мікроскоп, пристосований для спостереження кристалів в умовах поляризації світла. **Поляризаці́йні окуля́ри** – окуляри, скельця яких є поляризаційними фільтрами, не пропускають вторинних, відбитих від блискучих поверхонь, променів світла.

ПОЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Властивість світлових і електромагнітних коливань відбуватися в одній певній площині. ** **Гальвані́чна поляриза́ція** – зміна потенціалу електродів гальванічного кола під дією електричного струму. **Поляриза́ція сві́тла** – перетворення пучків природного світла у світло з обмеженим напрямом коливань. **Поляриза́ція хвиль** – порушення осьової симетрії у поперечних хвилях відносно напряму їхнього поширення. 2. Відкладання на електродах різних речовин, які ослаблюють силу струму. *Поляризація гальванічного елемента.* 3. *фіз.* Набуття деякими тілами полярності. 4. Стан речовини, за якого деякі властивості виявляються в певних точках з більшою інтенсивністю, ніж в інших. 5. Зміна поляризаційного потенціалу споруди внаслідок накладання зовнішнього струму. 6. *чого, перен., книжн.* Різке розмежування двох суспільно протилежних сил, напрямків і т. ін.

ПОЛЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **поляризува́ти**.

ПОЛЯРИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Абстр. ім. до **поляризо́ваний**.

ПОЛЯРИЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна поляризувати.

ПОЛЯРИЗО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність атомів, молекул, іонів набувати дипольного моменту в зовнішньому електричному полі. 2. Величина дипольного моменту, спрямованого зовнішнім електричним полем одиничної напруженості.

ПОЛЯРИЗО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **поляризува́ти**.

ПОЛЯРИЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до поляризування.

ПОЛЯРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поляризува́ти**.

ПОЛЯРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Викликати поляризацію.

ПОЛЯРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., спец.* Зазнавати поляризації.

ПОЛЯРИЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **поляризува́ти**.

ПОЛЯРИ́МЕТР, -а, *ч., спец.* Прилад для визначення кута повороту площини поляризації світла оптично активними речовинами (розчинами цукру тощо).

ПОЛЯРИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до поляриметрії.

ПОЛЯРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Методи досліджень, основані на вимірюванні величини повертання площини поляризації світла оптично активними речовинами.

ПОЛЯ́РИС, -а, *ч., діал.* Портмоне; гаманець, капшук.

ПОЛЯРИСКО́П, -а, *ч., спец.* Оптичний прилад для спостереження за поляризацією світла.

ПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. 1. Розміщений, розташований біля полюса, в районі полюса. // Власт. місцевості, розташованій біля полюса. // Який росте або живе в районі полюса. // Стос. до діяльності в районі полюса. *Полярна ніч.* ** **Поля́рна зоря́** – найяскравіша зоря у сузір'ї Малої Ведмедиці, що перебуває на відстані 1° від Північного полюса світу. **Поля́рна ніч** – період, коли Сонце на великих широтах не піднімається над горизонтом. **Поля́рне ся́йво** – світіння верхніх шарів атмосфери на висоті 100 км і вище, що спостерігається здебільшого в полярних районах. **Поля́рний день**: на Крайній Півночі – частина року, протягом якої сонце не заходить. **Поля́рні ста́нції** – науково-дослідні станції, створені в Арктиці та Антарктиці. 2. *перен.* Абсолютно протилежний.

ПОЛЯ́РНИК, -а, *ч.* Дослідник полярних районів, учасник полярної експедиції, зимівник полярної станції.

ПОЛЯ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **поля́рник**.

ПОЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *чого, спец.* Здатність тіл проявляти певні властивості в деяких точках (полюсах) своєї поверхні з більшою інтенсивністю, ніж в інших. *Полярність магнетизму.* 2. *спец.* Властивість рослин на одному кінці свого організму мати пагони, на іншому – коріння. 3. *чого, перен., книжн.* Властивість за знач. **поля́рний** 2.

ПОЛЯ́РНО. Присл. до **поля́рний** 2.

ПОЛЯРОГРА́МА, -и, *ж.* Крива залежності сили струму від потенціалу індикаторного електрода, яка характеризує речовину.

ПОЛЯРО́ГРАФ, -а, *ч., спец.* Прилад для проведення з великою точністю кількісного та якісного аналізу органічних і неорганічних речовин.

ПОЛЯРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **полярогра́фія**.

ПОЛЯРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж., спец.* Метод дослідження електролітів та електродних процесів за допомогою їхніх вольт-амперних характеристик.

ПОЛЯРО́ЇД, -а, *ч.* Світлофільтр із штучно виготовленого матеріалу у вигляді тонкої плівки з прозорих кристалів, де відбуваються подвійне променезаломлення й поляризація світла.

ПОЛЯРО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поляро́їд**.

ПОЛЯРО́Н, -у, *ч., спец.* Особливий стан електронів у кристалі, коли електрон поляризує навколишнє середовище.

ПОЛЯРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **поляро́н**.

ПОЛЯРО́НОВИЙ, -а,-е. Прикм. до **поляро́н**.

ПОЛЯСКА́ТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і по чому, розм.* Ляскати якийсь час; ляснути по чомусь кілька разів.

ПОЛЯ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поля́скувати**.

ПОЛЯ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і по чому, розм.* Ляскати злегка або час від часу.
ПОЛЯ́ЧИТИСЯ, -уся, -ишся, *недок.* Переймати польські звичаї, мову, релігію і т. ін.
ПОЛЯ́ЧКА *див.* **поля́ки.**
ПОЛЯ́ШИТИ, -шу, -шиш, *док., перех., іст.* Ополячити, спольщити.
ПОЛЯ́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док., іст.* Ополячитися, спольщитися.
ПОЛЯЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* Лящати якийсь час.
ПОМА́ВАТИ, -ваю, -ваєш, *недок., заст.* Розмовляти жестами.
ПО-МА́ВПЯЧОМУ *і* **ПО-МА́ВПЯЧИ**, *присл.* Як мавпа. // Як у мавпи.
ПОМАГА́ЙБІ, *виг., заст.* Уживається як вітання з побажанням успіху в роботі.
ПОМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОМОГТИ́**, -о́жу́, -о́жеш, *док.* 1. Подавати допомогу кому-небудь, виконуючи допоміжну чи однакову з кимсь дію. // Подавати допомогу кому-небудь, підтримуючи важкий тягар. // Подавати матеріальну допомогу комусь. // Полегшувати чиєсь важке становище. // Рятувати, захищати від кого-, чого-небудь. ** **Неха́й вам (тобі́, йому́ і т. ін.) Бог (Госпо́дь і т. ін.) помага́є**: а) уживається як вітання з побажанням успіху в роботі; б) уживається як побажання успіху кому-небудь. **Помогти́ бі́ді (го́рю і т. ін.)** – виручити з біди, горя, звільнити від труднощів, неприємностей і т. ін. кого-небудь. 2. Приводити до бажаних наслідків, робити потрібний вплив. // Сприяти виліковуванню, поліпшувати стан чийогось здоров'я.
ПОМАГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПОМОГТИ́СЯ**, -о́жеться, *док., безос., розм.* Те саме, що **помага́ти** 2.
ПОМАГА́Ч, -а́, *ч., розм.* Той, хто допомагає кому-небудь у чомусь; помічник.
ПОМА́ДА, -и, *ж.* Запашна косметична мазь, що є сумішшю жиру з ароматизованими речовинами. // Така мазь для фарбування губ.
ПОМА́ДИТИ, -а́джу, -а́диш, *недок., перех., розм.* Мастити волосся, губи і т. ін. помадою.
ПОМА́ДИТИСЯ, -а́джуся, -а́дишся, *недок., розм.* Мастити собі волосся, губи і т. ін. помадою.
ПОМА́ДКА, -и, *ж.* Сорт м'яких запашних цукерок. // Одна цукерка такого сорту.
ПОМА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пома́да**. // Признач. для помади. 2. Прикм. до **пома́дка**.
ПО-МАДЯ́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-мадя́рському.**
ПО-МАДЯ́РСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у мадяр, за звичаєм мадяр. 2. Мадярською мовою.
ПОМА́ЗАНЕЦЬ, -нця, *ч., церк.* Монарх, над яким здійснено обряд помазання на царювання.
ПОМА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пома́зати**[1].
ПОМА́ЗАНИК, -а, *ч., церк.* Те саме, що **пома́занець.**
ПОМА́ЗАНИЦЯ, -і, *церк.* Жін. до **пома́заник.**
ПОМА́ЗАНКА, -и, *ж., церк.* Те саме, що **пома́заниця.**
ПОМА́ЗАННЯ, -я, *с., церк.* Християнський релігійний обряд, при якому мастять миром навхрест під час хрещення дитини, коронування царя, перед смертю і т. ін.
ПОМА́ЗАТИ[1], -а́жу, -а́жеш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Покрити що-небудь шаром чогось жирного, рідкого. // Покрити що-небудь чимсь жирним, рідким їстівним. *Помазати хліб маслом.* // Покрити поверхню чого-небудь чимсь жирним, рідким із лікувальною метою. // Покрити стіни хати і т. ін. крейдою, глиною, вапном. // Облити мастилом частини механізмів, колеса і т. ін. 2. *перех., розм.* Те саме, що **забрудни́ти.** 3. *неперех., перен., розм.* Задобрити кого-небудь чимсь, дати хабара. 4. *перех. і без додатка, зневажл.* Невміло, погано помалювати, пописати якийсь час.
ПОМА́ЗАТИ[2] *див.* **пома́зувати**[2].
ПОМА́ЗАТИСЯ[1], -а́жуся, -а́жешся, *док.* 1. Помазати себе чим-небудь жирним, рідким. 2. *розм.* Те саме, що **забрудни́тися** 1.
ПОМА́ЗАТИСЯ[2] *див.* **пома́зуватися.**
ПОМАЗО́К, -зка́, *ч.* Щіточка для нанесення мила перед голінням. // Щіточка для змазування поверхні чого-небудь чимсь рідким.
ПОМА́ЗУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок., перех., розм.* Мазати (у 1 знач.) потроху, злегка або час від часу.
ПОМА́ЗУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПОМА́ЗАТИ**, -а́жу, -а́жеш, *док., перех. і без додатка, церк.* Здійснювати обряд помазання.
ПОМА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОМА́ЗАТИСЯ**, -а́жуся, -а́жешся, *док.* 1. *церк.* Підлягати помазанню. 2. *тільки док., чим, перен.* Стати причетним до чого-небудь.
ПОМАЗЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *перех., діал.* Побити до крові.
ПОМАЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., діал.* Швидко, стрімко поїхати. // Швидко, стрімко побігти.
ПОМАЙОРІ́ТИ, помайорить *і рідко* помайоріє, *док.* Майоріти якийсь час.
ПОМАЙСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Майструвати якийсь час.
ПО-МАКЕДО́НСЬКОМУ *і* **ПО-МАКЕДО́НСЬКИ**, *присл.* Як у Македонії, македонців, за їхніми звичаями, традиціями тощо. ** **Стрільба́ по-македо́нськи** – стрільба з обох рук.
ПОМА́КИ, -ів, *мн.* Стара назва болгар-мусульман, що живуть переважно в Родопських горах.
ПОМАЛЕ́НЬКУ, *присл.* Пестл. до **пома́лу.**
ПОМАЛЕ́СЕНЬКУ, *присл.* Пестл. до **помале́ньку.**
ПОМАЛІ́, *присл., зах.* Трохи.
ПО́МАЛИЙ, -а, -е, *діал.* Малуватий, замалий.
ПОМАЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док., перех., розм.* Зробити що-небудь меншим, ніж було; зменшити. // Зробити надто коротким, меншим розміром, ніж потрібно.
ПОМАЛІ́ТИ, -іє. Док. до **малі́ти.**
ПОМА́ЛУ, *присл.* 1. Повільно, не поспішаючи. 2. Поступово, не зразу. 3. У невеликій кількості; потроху, трохи. 4. Без зайвих вимог, скромно. ** **Пома́лу ви (ти і т. ін.)!** – вигук, яким застерігають, попереджують кого-небудь.
ПОМА́ЛУ-МА́ЛУ, *присл., розм.* Те саме, що **пома́лу.**
ПОМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помалюва́ти** 1 – 3. // *у знач. прикм.* // **помальо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОМАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Вкрити або просочити фарбою; пофарбувати. // Покрити фарбами різних кольорів; розфарбувати. // Покрити лініями, написами і т. ін. 2. Прикрасити малюнками у багатьох місцях; розмалювати все чи багато чого-небудь. 3. Намалювати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. 4. Малювати якийсь час.
ПОМАЛЮ́СІНЬКУ, *присл.* Дуже тихо, дуже повільно.
ПОМА́МЛЯТИ, -яю, -яєш, *док., перех., зах.* Знехотя трохи попоїсти і припинити їсти.
ПОМА́НА, -и, *ж., діал.* 1. Мана. 2. Поминальна паска з хрестом.
ПОМАНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Почати мандрувати. // Вирушити, відправитися в дорогу. // *розм.* Піти куди-небудь на незначну відстань. 2. Мандрувати якийсь час.
ПОМАНЕ́НЬКУ, *присл., пестл.* Те саме, що **помале́ньку.**
ПОМАНЕ́СЕНЬКУ, *присл., пестл.* Те саме, що **помале́сеньку.**
ПОМАНИ́ТИ, -маню́, -ма́ниш, *перех. і без додатка.* Док. до **мани́ти.**
ПОМАНІ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех., фам.* Маніжити якийсь час.
ПОМАНІ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док., розм.* Маніжитися якийсь час.
ПОМАНІ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док., розм.* Маніритися якийсь час.
ПОМА́НЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **манли́вий.**
ПОМА́НЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **пома́нливий.**
ПОМАНТА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* 1. *перех.* Погострити мантачкою всі чи багато кіс (*див.* **коса́**[2]). 2. *перех. і без додатка.* Мантачити якийсь час.
ПОМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., перех., розм.* Манити час від часу.
ПОМАНЮ́НЬКУ, *присл., діал.* Помалесеньку.
ПОМАНЯ́ЧИТИ, -я́чу́, -я́чи́ш *і* **ПОМАНЯЧІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., розм., рідко.* Помаячити (*див.* **помая́чити**[1]).
ПОМАНЯЧІ́ТИ *див.* **поманя́чити.**
ПОМАРА́НЧ, -а, *ч.* Те саме, що **помара́нча.**
ПОМАРА́НЧА, -і, *ж.* 1. Субтропічне вічнозелене цитрусове дерево родини рутових. 2. Запашний оранжево-червоний кулясто-приплюснутий плід цього дерева, який має товсту гірку шкірку і гіркувато-кислий м'якуш. 3. *розм.* Те саме, що **апельсин.**
ПОМАРА́НЧЕВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **помара́нча** і **помара́нч.** // Вигот. з плодів помаранчі. 2. Який має колір шкірки помаранчі; оранжево-червоний. 3. *у знач. ім.* **помара́нчеві**, -вих, *мн.* Підродина родини рутових, до якої належать цитрусові та деякі інші субтропічні вічнозелені рослини.
ПОМА́РИТИ, -рю, -риш, *док.* Марити якийсь час.
ПОМА́РИТИСЯ, -иться, *док., безос.* Привидітися; здатися.
ПО-МАРІ́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-марі́йському.**
ПО-МАРІ́ЙСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у марійців, за звичаєм марійців. 2. Марійською мовою.
ПОМАРКОТНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., діал.* 1. Засмутитися, зажуритися. 2. Злякатися.
ПОМАРНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех., зах.* Знищити, вбити.
ПОМАРНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **помарні́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який схуд, поблід від тяжких умов праці, життя, хвороби і т. ін. // Який утратив здоровий вигляд, красу, привабливість (про обличчя, тіло). // Який зів'янув, утратив свіжість від нестачі вологи, поживних речовин і т. ін.
ПОМАРНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **помарні́лий.**
ПОМАРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Схуднути, поблІднути внаслідок хвороби, недоїдання, тяжкої праці і т. ін. // Утратити здоровий вигляд, красу, привабливість (про обличчя, тіло). 2. Стати блідішим, менш яскравим (про фарби, кольори і т. ін.). // Стати тьмяним. 3. *перен.* Зів'янути, втратити свіжість від нестачі вологи, поживних речовин і т. ін. 4. *перен., рідко.* Утратити силу, значення. *Слава помарніла.*
ПОМАРУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., з ким – чим, над ким – чим, біля кого – чого і без додатка, розм.* Марудитися якийсь час.
ПОМАРШИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Марширувати якийсь час. 2. *жарт.* Піти в якомусь напрямку, до когось.
ПОМАСТИ́ТИ, -ащу́, -а́стиш, *перех. і неперех.* Док. до **масти́ти.**
ПОМАСТИ́ТИСЯ, -ащу́ся, -а́стишся, *док.* 1. Намазатися, натертися чим-небудь масним, рідким. 2. *рідко.* Те саме, що **забрудни́тися** 1.
ПО-МАТЕРИ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-матери́нському.**
ПО-МАТЕРИ́НСЬКОМУ, *присл.* Як мати, як матері; подібно до матері, до матерів.
ПОМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., перех., діал.* Пообіцяти.
ПОМАТІ́РКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Вилаяти матюками.
ПО́МАХ, -у, *ч., розм.* 1. Різкий рух у повітрі вгору. // *спорт.* Елемент гімнастичних вправ. // Один оберт (колеса, машини, крил вітряка і т. ін.). *Помах колеса.* 2. Рух (руки, голови і т. ін.), що виражає прохання, наказ і т. ін. 3. *у знач. присл.* **по́махом.** Дуже швидко, вмить.
ПОМАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *чим.* Махнути чимсь у повітрі кілька разів. // Махати чим-небудь якийсь час. 2. *розм.* Док. до **маха́ти** 2.
ПОМА́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пома́хувати.**
ПОМА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Махати злегка або час від часу.
ПОМА́ЦАТИ, -аю, -аєш, *перех. і неперех.* Док. до **ма́цати** 1.
ПОМА́ЦАТИСЯ *див.* **пома́цуватися.**
ПО́МАЦКИ, *присл.* Те саме, що **навпо́мацки.**
ПОМА́ЦУВАТИ, -ую, -уєш. Час від часу, злегка мацати що-, кого-небудь.
ПОМА́ЦУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОМА́ЦАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Час від часу мацати у себе що-небудь.
ПОМА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помасти́ти.** // **пома́щено**, *безос. присудк. сл.*
ПОМА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *перех. і неперех.* Док. до **ма́яти.**
ПОМАЯ́ЧИТИ[1], -я́чу́, -я́чи́ш *і* **ПОМАЯЧІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Док. до **мая́чити**[1] і **маячі́ти.** 2. Маячити, маячіти якийсь час.
ПОМАЯ́ЧИТИ[2], -я́чу́, -я́чи́ш, *док., діал.* Помарити.
ПОМАЯЧІ́ТИ *див.* **помая́чити**[1].
ПОМБУ́Х, -а, *ч., розм.* Помічник бухгалтера.
ПО́МЕЖ, *присл., діал.* Поміж.
ПО́МЕЖЕ, *присл., зах.* Поміж.
ПОМЕЖЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Суміжний.
ПОМЕЖЕ́ННИК, -а, *ч., діал.* Володар суміжної земельної ділянки.
ПОМЕЖЕ́ННО, *діал.* Присл. до **помеже́нний.**
ПОМЕ́ЖІЙ *див.* **по́між.**
ПОМЕ́ЖНО, *присл.* Суміжно.
ПОМЕЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помежува́ти.**
ПОМЕЖО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **помежо́ваний.**
ПОМЕЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **межува́ти** 1.
ПОМЕЖУВА́ТИСЯ, -у́ємося, -у́єтеся, *док.* Відділитися, провівши межі між земельними ділянками (про всіх чи багатьох).
ПОМЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* Мекати якийсь час.
ПОМЕ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Мекати час від часу.
ПОМЕ́Л, -у, *ч.* 1. Перетворення зерна на борошно шляхом розтирання. // Розтирання на порошок солі, каменю і т. ін. чи подрібнення їх. // Спосіб, якість розтирання зерна, подрібнення солі, каменю і т. ін. 2. Те, що подрібнене чи розтерте на борошно або порошок.
ПОМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помоло́ти.**
ПОМЕЛО́, -а́, *с.* Палиця з прив'язаним до неї на кінці пучком хвойних гілок, ганчірок і т. ін. для вимітання золи з печей, для прочищання димоходів. // Те саме, що **мітла́** 1. 2. *перен., зневажл., рідко.* Людина, якою помикають.
ПОМЕЛЬКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Мелькати якийсь час.
ПОМЕ́НШ *див.* **поме́нше.**
ПОМЕ́НШАЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поме́ншати.**
ПОМЕ́НШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поме́ншати.**
ПОМЕ́НШАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Стати меншим розміром, об'ємом. // *безос.* Зменшитися кількістю. // Понизитися в рівні (про воду і т. ін.); спасти. ** **Не поме́ншає** *кого* – не трапиться нічого поганого з ким-небудь, не зазнає втрат хтось. 2. Обмежитися в силі, ступені свого вияву.
ПОМЕ́НШАТИСЯ *див.* **поме́ншуватися.**
ПОМЕ́НШЕ, *рідко* **ПОМЕ́НШ**, *присл.* Дещо менше.
ПОМЕ́НШИТИ *див.* **поме́ншувати.**
ПОМЕ́НШИТИСЯ *див.* **поме́ншуватися.**
ПОМЕ́НШУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПОМЕ́НШАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ПОМЕ́НШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех.* 1. Робити меншим розміром, об'ємом. // Робити меншим кількістю. // Понижувати в рівні (воду і т. ін.). 2. Обмежувати в силі, ступені прояву. 3. Робити трохи коротшим; підкорочувати (одяг). // Скорочувати в часі.
ПОМЕ́НШУВАТИСЯ, -ується *і рідко* **ПОМЕ́НШАТИСЯ**, -ається, *недок.*, **ПОМЕ́НШИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Робитися меншим розміром, об'ємом. // Робитися меншим кількістю. // Понижуватися в рівні (про воду і т. ін.). 2. Обмежуватися в силі, ступені прояву. 3. Робитися коротшим, скорочуватися в часі.
ПОМЕРА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Те саме, що **помара́нча.** 2. Житель Померанії.
ПОМЕРА́НЦЕВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **помера́нець.** *Померанцеве дерево.* // Вигот. з померанців. *Померанцева олія.* 2. Оранжево-червоний, кольору стиглого померанця. 3. *у знач. ім.* **помера́нцеві**, -вих, *мн.* Підродина рутових, до якої належать цитрусові та деякі інші вічнозелені субтропічні рослини.
ПОМЕРЕ́ЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помере́жати.** // **помере́жано**, *безос. присудк. сл.*
ПОМЕРЕ́ЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **помере́жати.**
ПОМЕРЕ́ЖАТИ, -аю, -аєш *і* **ПОМЕРЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Оздобити що-небудь мережкою або вишивкою. 2. Застосовуючи фарби, різьблення, прикрасити що-небудь візерунками, надавши йому гарного чепурного вигляду. 3. *перен.* Густо вкрити яку-небудь поверхню лініями, плямами і т. ін., що нагадують мереживо. // Вкрити великою кількістю позначок, міток, значків і т. ін.

ПОМЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помере́жити**.

ПОМЕРЕ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **помере́жений**.

ПОМЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **помере́жити**.

ПОМЕРЕ́ЖИТИ *див.* **помере́жати**.

ПОМЕРЕХТІ́ТИ, -тить, *док.* Мерехтіти якийсь час.

ПОМЕРЗИ́ТИСЯ, -жу́ся, -зи́шся, *док.*, *зах.* Відчути відразу.

ПОМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поме́рзти**. 2. *у знач. прикм.* Який загинув від морозу, холоду. 3. *у знач. прикм.* Який дуже змерз, відчувши холод, мороз. 4. *у знач. прикм.*, *рідко.* Який затвердів від морозу, перетворився на кригу.

ПОМЕ́РЗНУТИ *і* **ПОМЕ́РЗТИ**, -зну, -знеш; *мин. ч.* помéрз, -ла, -ло; *док.* 1. Загинути від морозу, холоду (про всіх чи багатьох, усе чи багато чогось). 2. Мерзнути якийсь час. 3. Дуже змерзнути, відчувши холод (про всіх чи багатьох). 4. *рідко.* Затвердіти від морозу, перетворитися на кригу; змерзтися.

ПОМЕ́РЗТИ *див.* **поме́рзнути**.

ПО́МЕРКИ, -ів, *мн.* 1. Відсутність світла, освітлення; темрява, морок. 2. Неповна темрява, напівморок. // Напівморок після заходу сонця; сутінки, присмерк.

ПОМЕ́РКЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поме́ркнути** і **поме́ркти**. 2. *у знач. прикм.* Який утратив яскравість, блиск; тьмяний. 3. *у знач. прикм.* Сумний, похмурий (про очі, погляд і т. ін.).

ПОМЕ́РКНУТИ *і* **ПОМЕ́РКТИ**, -кну, -кнеш, *док.* 1. Утратити яскравість, блиск; потьмяніти. // Видатися менш яскравим. // Перестати світити, світитися; згаснути. // Стати невиразним, неясним, нечітким. // *безос.* Потемніти. // Перестати існувати, зникнути. 2. *перен.* Утратити бадьорість, стати пригніченим. // Стати сумним, похмурим (про очі, погляд і т. ін.). // Утратити ясність, гостроту, затьмаритися (про розум, свідомість, зір і т. ін.). 3. *перен.* Утратити силу, значення, важливість.

ПОМЕ́РКТИ *див.* **поме́ркнути**.

ПОМЕ́РЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поме́рти**. 2. *у знач. прикм.* Який помер. // *у знач. ім.* **поме́рлий**, -лого, *ч.*; **поме́рла**, -лої, *ж.* 3. *у знач. прикм.* Який зник, пропав безслідно.

ПОМЕРТВІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **помертві́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який утратив ознаки життя; безжиттєвий, нерухомий. // *у знач. прикм.* Мертвотно-блідий. 3. *у знач. прикм.* Який утратив свіжість; зів'ялий. 4. *у знач. прикм.* Позбавлений усього живого; пустельний, безлюдний. 5. *у знач. прикм.* Який утратив яскравість; тьмяний.

ПОМЕРТВІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **помертві́ти**.

ПОМЕРТВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Утратити ознаки життя; завмерти, заціпеніти. // Стати мертвотно-блідим. // Утратити чутливість, рухомість; заніміти (про частини тіла). 2. Утратити свіжість; зів'янути. 3. Стати пустельним, безлюдним. 4. Утратити яскравість; потьмяніти.

ПОМЕ́РТИ *див.* **помира́ти**.

ПОМЕ́РХЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поме́рхнути**. 2. *у знач. прикм.* Який утратив яскравість, блиск; який потьмянів. 3. *у знач. прикм.* Який світиться тьмяно.

ПОМЕ́РХНУТИ *і* **ПОМЕ́РХТИ**, -хне, *док.* 1. Утратити яскравість, блиск (про джерело світла); потьмяніти. // Утратити блиск, свіжість; поблякнути. // Стати сумним, похмурим. 2. *перен.* Стати невиразним, неясним, нечітким. 3. *перен.* Утратити значення, важливість.

ПОМЕ́РХТИ *див.* **поме́рхнути**.

ПОМЕРШЛЕ́НИК, -а, *ч.*, *діал.* Покійник, небіжчик.

ПОМЕСТИ́, -ету́, -ете́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Почати мести. 2. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Швидко побігти.

ПОМЕТА́ТИ[1], пометáю, пометáєш *і* помечý, помéчеш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Метати якийсь час. 2. *розм.* Метати все чи багато чого-небудь.

ПОМЕТА́ТИ[2], -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Обшити особливим дрібним швом усе чи багато чого-небудь.

ПОМЕТИКУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Метикувати якийсь час.

ПОМЕТЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* Метлятися якийсь час.

ПОМЕТУШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *док.* Метушитися якийсь час.

ПОМЕ́ШКАННЯ, -я, *с.* 1. Приміщення для кого-, чого-небудь. // Житлове приміщення; житло. // Будинок або частина якогось приміщення, призначені для проживання кого-небудь. // Певна, конкретна квартира чи кімната. // Приміщення, яке наймають на певних умовах для тимчасового проживання; квартира. 2. Проживання в якому-небудь місці.

ПОМИГА́ТИ, -áю, -áєш, *док.* Мигати якийсь час.

ПОМИГОТІ́ТИ, -тить, *док.* Підсил. до **помигті́ти**.

ПОМИГТІ́ТИ, -тить, *док.* 1. Миготіти якийсь час. 2. Мерехтіти якийсь час.

ПОМИ́Ї, помиї, помиїв, *мн.* 1. Вода від миття посуду з залишками їжі, рештками продуктів і т. ін. // Брудна вода після прання або миття чого-небудь. 2. *перен.* Рідка недоброякісна несмачна страва. 3. Стічні води.

ПОМИ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поми́ї**. *Помийні зливки.* // Признач. для помиїв.

ПОМИ́ЙНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Кругла чи довгаста посудина для зливання помиїв. 2. *перен.*, *заст.* Жінка, яка служить у кого-небудь дома; наймичка. // *зневажл.* Уживається як лайливе слово.

ПОМИКА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.* 1. *неперех.* Деспотично розпоряджатися ким-небудь; попихати. 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Приваблювати до себе. // *безос.* 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Дуже швидко пересуватися; поспішати. // *чим.* Вправно діяти.

ПОМИ́КАТИ, помикаю, помикаєш *і* помичу, помичеш, *док.*, *перех.* 1. Розчесати льон або коноплі, пов'язавши в мички і приготувавши для прядіння. 2. Микати якийсь час.

ПОМИКИ́ТИТИ, -и́чу, -и́тиш, *док.*, *розм.* Микитити якийсь час.

ПОМИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поми́лити**.

ПОМИ́ЛЕШНО, *присл.*, *заст.* Помилково.

ПОМИ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех.* Натерти милом що-небудь змочене водою. *Помилити сорочку.* // Намилити все чи багато чого-небудь. *Помилити всю білизну.* 2. *перех. і без додатка.* Милити якийсь час.

ПОМИЛИ́ТИСЯ *див.* **помиля́тися**.

ПОМИ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.* Натертися милом.

ПО́МИЛКА, -и, *ж.* 1. Неправильність у підрахунках, написанні слова і т. ін. // Неправильність, неточність у якому-небудь механізмі, пристрої, в якійсь схемі, карті і т. ін. ** **Експеримента́льна по́милка** – помилка, джерелом якої є неправильна розробка або проведення експерименту. **Інструмента́льна по́милка** – постійна помилка, яка виникає в результаті порушень в апараті дослідження. **Семанти́чна по́милка**, *спец.* – змістовна помилка в програмі, яка не пов'язана з порушенням синтаксису. **Синтакси́чна по́милка**, *спец.* – помилка програмування, що міститься у порушенні граматичних правил мови. **Систе́мна по́милка**: у системах обробки інформації – помилка в операційній системі або системі програмування. **Фата́льна по́милка**, *спец.* – помилка, за якої неможлива подальша робота системи. 2. Неправильність у вчинках, діях і т. ін. // Неправильна думка, хибне уявлення про когось, щось. 3. Некоректність результату яких-небудь дій. // Дія, яка призводить до некоректного результату. *Припускатися помилок.*

ПОМИЛКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́милка**; який містить помилку.

ПОМИЛКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **помилко́вий**.

ПОМИЛКО́ВО. 1. Присл. до **помилко́вий**. 2. Без певної мети, без певного наміру; ненароком.

ПОМИ́ЛУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поми́лувати**. // **поми́лувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОМИ́ЛУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **поми́лувати** 1. 2. Рішення про звільнення від кари або про пом'якшення покарання за злочин.

ПОМИЛУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **милува́ти** 1. 2. Милувати якийсь час.

ПОМИ́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Простити кому-небудь провину, виявити поблажливість до когось. // Виявити жалість, милосердя до кого-небудь. ** **Бог (Госпо́дь) поми́лував** – кому-небудь пощастило, поталанило уникнути чогось неприємного. 2. Скасувати або пом'якшити кару, до якої присуджено обвинуваченого. 3. *у знач. вставн. сл.* **поми́луй, поми́луйте**, *розм.* Уживається для вираження незгоди, заперечення у знач.: та що ти (ви).

ПОМИЛУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *док.* 1. Помилувати один одного. 2. Милуватися один з одним якийсь час. 3. *ким, чим, з кого – чого, на кого – що і без додатка.* Милуватися ким-, чим-небудь якийсь час.

ПОМИ́ЛЬНЕ, -ного, *с.*, *іст.* Платня посланцеві від милі.

ПОМИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОМИЛИ́ТИСЯ**, -милю́ся, -ми́лишся, *док.* 1. Допускати неправильність у підрахунках, написанні слова і т. ін. // *тільки док.*, *на що.* Недорахуватися якої-небудь суми; недодати чи передати якусь суму. 2. Неправильно робити що-небудь. // Неправильно думати, викривляючи істину. // *також у кому.* Створювати неправильну думку про когось. // Допускати неправильність у передбаченнях. 3. Переплутувати що-небудь із чимсь однорідним або подібним. // Одну особу вважати за іншу, подібну чим-небудь до першої.

ПОМИ́МРИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех. і неперех.* Мимрити якийсь час.

ПО́МИН, -у, *ч.*, *заст.* Те саме, що **по́минки**. ** **На по́мин душі́** *чиєї:* а) у релігійних обрядах – на молитву за померлого; б) щоб пам'ятати, не забувати про кого-, що-небудь.

ПОМИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до поминання, поминок. // Признач. для поминання, поминок. 2. Який містить згадки про померлого.

ПОМИНА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Книжечка або зошит із списком імен для поминання їх у церкві. 2. *розм.* Учасник поминок.

ПОМИНА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **помина́льник** 2.

ПОМИНА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **помина́ти**[1]. 2. Те саме, що **помина́льник** 1.

ПОМИНА́ТИ[1], -áю, -áєш, *недок.*, **ПОМ'ЯНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Віддаючи шану, називати кого-, що-небудь. ** **Не помина́ти ли́хом** *кого:* а) не згадувати про когось погано; б) ввічлива форма прощання з ким-небудь. **Помина́ти (пом'яну́ти) до́брим (незли́м і т. ін.) сло́вом** *кого* – з повагою, пошаною згадувати кого-небудь. 2. *заст.* Пригадувати (у 1 знач.). 3. *розм.* Молитися за здоров'я живого або за упокій померлого. ** **Помина́ти (пом'яну́ти) пра́ведну (грі́шну і т. ін.) ду́шу** – молитися за померлого. 4. Справляти поминки, брати участь у поминках.

ПОМИНА́ТИ[2], -áю, -áєш, *недок.*, **ПОМИНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.* Проходити або проїжджати повз кого-, що-небудь; минати. // Пропливати повз кого-, що-небудь. // Обходити, обгинати кого-, що-небудь будь-яким транспортом, засобом і т. ін.; обминати (*див.* **обмина́ти**[1] 1). // *перен.* Не зачіпати, не попадати (про предмет, яким цілять-ся в кого-, що-небудь). 2. *перех.* Пропускати кого-небудь у дії, що розповсюджується на інших; обходити. // Певними діями, засобами обходити що-небудь (про те, що заважає). // Пропускати певну стадію у розвитку чого-небудь. // Навмисне пропускати що-небудь, не зачіпати чогось (у розмові, якомусь повідомленні і т. ін.). // Залишати що-небудь поза увагою, не зважати на щось, не враховувати чого-небудь. 3. *тільки док.*, *неперех.*, *заст.* Відійти в минуле, збігти (про час, певні події і т. ін.). // Закінчитися, завершитися.

ПОМИНА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.* 1. Пас. до **помина́ти**[1] 3. 2. *діал.* Домагатися.

ПО́МИНИ *див.* **по́минки**.

ПО́МИНКИ, -нок, **ПО́МИНИ**, -ів, *мн.*, *кому*, *по кому і без додатка.* Обрядовий обід за упокій померлого після похорону або в день річниці його смерті. // *заст.* Такий обід, супроводжуваний молитвами за упокій померлого.

ПОМИНУ́ТИ *див.* **помина́ти**[2].

ПОМИНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.*, *заст.* Відійти в минуле, збігти (про час, певні події і т. ін.).

ПОМИРА́ННЯ, -я, *с.* Процес зупинки життєдіяльності організму в термінальному стані, який передує біологічній смерті.

ПОМИРА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПОМЕ́РТИ**, -мру́, -мре́ш, *док.* 1. Переставати жити, ставати мертвим. // Гинути, звичайно передчасно (від підступних дій кого-небудь, у бою, від нещасного випадку і т. ін.). // *рідко.* Здихати (про тварин). 2. *перен.* Втрачати ознаки життя, ставати безжиттєвим; завмирати. // Утрачати колишнє значення, колишню силу, важливість. 3. *перен.* Втрачати політичну або економічну могутність; занепадати. // Втрачатися, зникати. // *розм.* Переставати лунати; затихати. 4. *розм.* Втрачати сили, знемагати під дією якого-небудь сильного почуття, відчуття і т. ін.

ПОМИ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помири́ти**.

ПОМИРИ́ТИ, -мирю́, -ми́риш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Відновити згоду, мирні стосунки між тими, хто посварився або ворогує один з одним. 2. Спонукати терпляче зносити що-небудь, ставитися до когось; примирити.

ПОМИРИ́ТИСЯ, -мирю́ся, -ми́ришся, *док.* 1. Припинити суперечки, ворожнечу або відновити добрі стосунки з ким-небудь. // Встановити добрі стосунки, згоду між собою. // Дійти згоди. 2. Терпляче поставитися до чого-небудь небажаного; примиритися.

ПОМИ́РНА, -ної, *ж.* Угода про примирення, кінець протистояння чи ворожнечі.

ПОМИ́РШАВІТИ, -ію, -ієш, *розм.* Док. до **ми́ршавіти**.

ПОМИ́СЕЛ, -слу, *ч.*, *книжн.* Думка, супроводжувана певним наміром, задумом. // Заглиблення думками в що-небудь; міркування.

ПОМИ́СЛИВИЙ, -а, -е. Який від усього чекає небезпеки, неприємності; недовірливий, хворобливо підозріливий.

ПОМИ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **поми́сливий**.

ПО-МИСЛИ́ВСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-мисли́вському**.

ПО-МИСЛИ́ВСЬКОМУ, *присл.* Як у мисливців, за звичаєм мисливців.

ПОМИ́СЛИТИ *див.* **помишля́ти**.

ПОМИ́ТИ, -ми́ю, -ми́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Очистити від бруду водою або іншою рідиною. // *розм.* Попрати (білизну, одяг і т. ін.).

ПОМИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поми́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОМИ́ТИСЯ, -ми́юся, -ми́єшся, *док.* Миючись, очиститися себе від бруду.

ПОМИ́ТОК, -тка, *ч.*, *зах.* Майка[2].

ПОМИШЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОМИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *без додатка.* Розмірковувати над чим-небудь. 2. *про що, за що, об чім, о чім, також з інфін.* Мріяти про щось, думкою поривати-ся, прагнути до здійснення чого-небудь. // У думках зосереджуватися на чому-небудь. 3. *із спол.* щ о. Мати певну думку, вважати. 4. *тільки док.*, *розм.* Глибоко подумати над чим-небудь. 5. *тільки док.*, *за кого – що, про кого – що*, *розм.* Потурбуватися про кого-, що-небудь.

ПОМІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Помовка.

ПОМІДО́Р, -а, *ч.* 1. Однорічна овочева рослина родини пасльонових із перев. червоними або жовтими їстівними плодами. 2. Соковитий плід цієї рослини.

ПОМІДО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **помідо́р**. *Помідорний кущ.* // Приготовлений з помідорів. *Помідорний сік.*

ПОМІДО́РОВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **помідо́рний**.

ПОМІДО́РЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **помідо́р**.

ПО́МІЖ, *присл.*, *діал.* 1. Поряд. 2. Підряд.

ПО́МІЖ, *рідше* **ПОМЕ́ЖИ**, *прийм.* Уживається з род., знах. і оруд. відмінками. Сполучення з **по́між** виражають: П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: 1. *з оруд.*, *рідше з род. і знах. в.* Уживається на означення просторового розташування предмета або вияву дії посередині чого-небудь. 2. *з оруд.*, *рідше з род. і знах. в.* Уживається на означення місця, куди спрямована або де відбувається дія.

Часові відношення: 3. *з оруд. в.* Уживається на означення явищ, подій і т. ін., у проміжок часу між якими відбувається, здійснюється або має місце що-небудь. Об'єктні відношення: 4. *з оруд. і род., рідше із знах. в.* Уживається на означення осіб, предметів, які вступають у взаємодію, в якісь відношення одне з одним або перебувають у якихсь стосунках. 5. *з оруд. і род. в.* Уживається на означення осіб, предметів, явищ, які прирівнюються, зіставляються один з одним. 6. *із знах. і оруд. в.* Уживається на означення якої-небудь групи осіб, предметів, явищ, серед яких щось розподіляється. Означально-обставинні відношення: 7. *з оруд. і род. в.* Уживається на означення однорідних осіб, тварин, предметів, явищ, в оточенні яких знаходиться предмет мовлення або відбувається яка-небудь дія; відповідає за знач. прийм. серед. // Уживається на означення осіб, тварин, предметів, явищ, до числа яких входить предмет мовлення.

ПОМІ́ЖЖЯ, -я, *с., діал.* Межа, кордон, границя.

ПОМІ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Суміжний.

ПОМІ́ЖНИК, -а, *ч., діал.* Володар суміжної земельної ділянки.

ПОМІЗЕРНІ́ТИ, -іє. Док. до **мізерні́ти.**

ПОМІЗКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Глибоко, всебічно, серйозно обдумати, добре подумати.

ПОМІЗЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., перех.* Розтрощити.

ПО́МІК, по́моку, *ч.* Коноплі, вимочені в річці.

ПОМІЛІ́ТИ, -іє. Док. до **міліти.**

ПОМІЛІ́ШАТИ, -ає. Док. до **мілі́шати.**

ПОМІ́ЛКО, *присл.* Мілкувато.

ПОМІНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., діал.* 1. Пообіцяти. 2. Загадати.

ПОМІНИ́ТИСЯ, -міню́ся, -мі́нишся, *док.* 1. *розм.* Перетворитися на щось інше. 2. *діал.* Пообіцяти.

ПОМІ́НЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поміня́ти.**

ПОМІНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Віддавши, одержати натомість кого-, що-небудь; обміняти. // Ненароком або навмисне замість своєї взяти таку саму чужу річ. *Поміняти шапку.* 2. Використати, вжити, взяти і т. ін. натомість таке саме інше; замінити. 3. Одні грошові купюри або монети замінити на інші дрібніші відповідної вартості; розміняти.

ПОМІНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док., ким, чим.* 1. Зробити взаємний обмін чим-небудь таким самим. // Випадково або навмисне замість своєї взяти один в одного таку саму чужу річ. 2. Замінити в кого-небудь щось одне на інше.

ПОМІ́Р[1], -мо́ру, *ч.* Численне вимирання внаслідок епідемії.

ПОМІ́Р[2], -мі́ру, *ч.* Вимірювання.

ПОМІ́Р[3], -мо́ру, **ПОМІ́РНЕ**, -ного, *ч.* Торг, мито в Україні, Росії, Білорусі, Литві й Польщі за феодалізму, що його стягували з привізного товару.

ПОМІ́РИТИ *див.* **поміря́ти.**

ПОМІРКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який керується у своїх діях, поглядах, думках вимогами здорового глузду; розважливий. // Без претензій; скромний. 2. Який дотримується не крайніх позицій у політиці, схильний до компромісу, угодовства. // У якому виявляються не крайні позиції у політиці, схильність до компромісу, угодовства.

ПОМІРКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **поміркований.**

ПОМІРКО́ВАНО. Присл. до **помірко́ваний.**

ПОМІРКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **поміркува́ти** і **поміркува́тися.** 2. *діал.* Розсудливість, розважливість.

ПОМІРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Обдумавши що-небудь, зробити певні висновки. 2. *над чим, про що і без додатка.* Заглибитися думками в що-небудь, глибоко обдумати щось. // Розміркувати щось. 3. *з ким, між ким і без додатка.* Обмінятися думками з приводу чогось, обговорити що-небудь із кимсь. 4. Міркувати якийсь час.

ПОМІРКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., розм., рідко.* Те саме, що **поміркува́ти** 3.

ПОМІ́РНЕ *див.* **помі́р.**

ПОМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Не великий і не малий, який не має відхилень від середнього рівня, середньої норми і т. ін. // Не більший від допустимого. // Який не відзначається великою силою, високою інтенсивністю. 2. Середній між жарким і холодним (про клімат). 3. Однаковий, постійний у силі вияву, у швидкості руху і т. ін.; рівномірний.

ПОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **помірний.**

ПОМІ́РНО. Присл. до **помі́рний.**

ПОМІ́РОК[1], -рку, *ч., заст.* Те саме, що **помі́р**[1].

ПОМІ́РОК[2], -рку, *ч., розм.* Шмат городу, поля, що є додатковим наділом; прирізок.

ПОМІ́РОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **помі́рок**[2].

ПОМІРОШНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Мірошникувати якийсь час.

ПОМІ́РЧИЙ, -чого, *ч.* Землемір.

ПОМІ́Р'Я, -я, *с., діал.* Пошесть.

ПОМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помі́ряти.**

ПОМІ́РЯТИ, -яю, -яєш *і розм., рідко* **ПОМІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех. і без додатка.* 1. Визначити якою-небудь мірою величину чогось; зміряти. 2. Узувшись чи одягнувшись у що-небудь, визначити відповідність розміру, придатність для носіння одягу чи взуття; приміряти. 3. *перен.* Визначити величину, силу вияву чого-небудь.

ПОМІ́РЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.* 1. *чим з ким – чим і без додатка, розм.* Зіставити себе з ким-, чим-небудь у якомусь відношенні. // Взаємно порівняти що-небудь своє з чимсь чужим. 2. *з ким і без додатка.* Позмагатися з ким-небудь у чомусь. // *розм.* Вступити в бій з ким-небудь. *Поміря́тися силою.* 3. *розм., рідко.* Міряючись із ким-небудь на палиці і т. ін., встановити чергу; виміря́тися.

ПОМІСИ́ТИ, -ішу́, -і́сиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Місити якийсь час. 2. *на що, перен.* Б'ючи або стискаючи, перетворити кого-, що-небудь на місиво.

ПОМІ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **помі́стя.** ** **Помі́сна систе́ма** – забезпечення земельними володіннями (помістями) за військово-адміністративну службу у Московії в кінці 15 ст. – 1714 р. **Помі́сна це́рква:** у православ'ї – незалежна церква зі своєю організацією і структурою. **Помі́сні собо́ри** – з'їзди служителів самостійних (автокефальних) християнських церков.

ПО́МІСНИЙ, по́місна́, по́місне́. Прикм. до **по́міс**[1].

ПОМІ́СТ, -мо́сту, *ч.* 1. Підвищення, площадка, збита з дощок. // *заст.* Таке підвищення, площадка як місце страти; ешафот. // Таке підвищення, площадка, що є основою стапеля. // Пристосування для спання з дощок, трохи підвищене над підлогою, доливкою і т. ін. // Якесь підвищення чи підвищена частина чого-небудь. 2. Суцільний ряд дощок, колод і т. ін., настелених і закріплених на якій-небудь основі. // Звичайно дерев'яна площадка, перекинута з берега у воду. 3. *діал.* Підлога. 4. Підмостки, підвищення для робочого місця. // *спец.* Рівна підвісна площадка, зроблена з твердого матеріалу, з якої здійснюється кріплення ствола шахти. ** **Театра́льний помі́ст:** а) сцена; б) театр.

ПОМІСТИ́ТИ *див.* **поміща́ти.**

ПОМІСТИ́ТИСЯ *див.* **поміща́тися.**

ПОМІ́СТІ, *присл., діал.* Разом.

ПОМІ́СТО, -а, *с., діал.* Помістя.

ПО́МІСТЬ, *діал.* 1. *спол., част.* Неначе. 2. *прийм.* Замість.

ПОМІ́СТЯ, -я, *с., іст.* 1. Земельне володіння поміщика. 2. В Україні та Московії до початку 18 ст. – феодальна земельна власність, яка надавалася за службу у війську чи при дворі і яку, на відміну від вотчини, не можна було заповідати, продавати тощо. 3. *рідко.* Майно, власність.

ПО-МІСЦЕ́ВОМУ, *присл.* Як у певній місцевості, як заведено у певній місцевості.

ПО́МІСЬ[1], -і, *ж.* Порода, потомство, виведені внаслідок схрещування тварин чи рослин різних видів, порід, сортів. // Окрема тварина чи рослина, що походить від схрещування двох видів, порід, сортів; гібрид. // *перен., розм.* Суміш чого-небудь.

ПО́МІСЬ[2], *спол., част., діал.* Неначе.

ПО-МІСЬКО́МУ, *присл.* Як у місті, за міським звичаєм.

ПОМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Який складається на місяць, здійснюється за місяць і т. ін. *Помісячні плани роботи.* // Який видається, одержується і т. ін. кожного місяця, щомісяця.

ПОМІ́СЯЧНО, *присл.* Кожного місяця, раз на місяць. // З оплатою за кожен місяць.

ПОМІТИНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Мітингувати якийсь час.

ПОМІ́ТИТИ *див.* **поміча́ти.**

ПОМІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Письмовий знак, напис, позначка. 2. *перен., розм., рідко.* Ознака чого-небудь; прикмета.

ПОМІ́ТЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який усе помічає; спостережливий.

ПОМІ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж., розм.* Властивість за знач. **помітливий.**

ПОМІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Якого можна побачити, помітити, розрізнити зором. // Який привертає увагу; примітний. 2. *перен.* Якого можна сприймати органами чуття; відчутний. 3. *перен.* Який своєю діяльністю, активністю і т. ін. позитивно відрізняється від інших. 4. *перен.* Який має велике, особливе значення; важливий.

ПОМІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **помітний.**

ПОМІ́ТНО. Присл. до **помітний** 1, 2, 4.

ПО́МІТЬ, -меті, *ж., зах.* Купка вижатого, але ще не зв'язаного у снопи хліба.

ПОМІЦНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поміцні́шати.**

ПОМІЦНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **міцні́шати.** // Стати фізично сильнішим. 2. Збільшитися силою вияву інтенсивності, посилитися (про явища природи).

ПО́МІЧ, -мочі́, *ж.* 1. Фізична участь кого-небудь у здійснюваній кимсь дії. // Підтримка у війні чи якійсь іншій боротьбі. // Сприяння у здійсненні якогось заходу. // Матеріальна підтримка. // Захист, порятунок у біді, від нападу когось і т. ін. // Сприяння в лікуванні, полегшенні страждань. 2. *розм.* Ті, хто допомагають кому-небудь.

ПОМІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОМІ́ТИТИ**, -і́чу, -і́тиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Сприймати зором; бачити. 2. Сприймати слухом; чути. 3. Відчувати що-небудь. 4. Виявляти що-небудь, встановлювати якийсь факт. 5. Звертати увагу на кого-, що-небудь; примічати. 6. Ставити знаки, робити якісь помітки на чому-небудь.

ПОМІЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Бути помітним; відчуватися. 2. Пас. до **поміча́ти.**

ПОМІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помі́тити.** // **помі́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПОМІЧНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Прикм. до **по́міч.** // Признач. для подання допомоги кому-, чому-небудь; допоміжний. // Який допомагає у виконанні якої-небудь дії, сприяє здійсненню чогось і т. ін. 2. Який сприяє виліковуванню, а також зміцненню й збереженню здоров'я; лікувальний.

ПОМІЧНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто допомагає кому-небудь у чомусь. // Той, хто виконує підсобну роботу; підручний. // Той, хто разом із кимось бере участь у якійсь важливій і складній справі; сподвижник. // *перен.* Те, що сприяє здійсненню якоїсь справи. 2. Службова особа, яка безпосередньо підпорядкована основному керівникові та є його заступником у виконанні певних обов'язків. ** **Помічни́к депута́та** – особа, яка надає депутату організаційно-технічну допомогу.

ПОМІЧНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **помічни́к.**

ПОМІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помі́ша́ти** 1, 2. // **помі́шано**, *безос. присудк. сл.*

ПОМІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Водячи ложкою, мішалкою і т. ін., збовтати, перемішати що-небудь. // З'єднати що-небудь різнорідне, утворивши суміш або розчин; змішати. *Помішати сік з водою.* // Механічно перемішати щось різнорідне. // Розмістити впереміш з чим-небудь. 2. Поміняти місцями частини чого-небудь. 3. Порушити прийнятий порядок розміщення чого-небудь. 4. Помилково прийняти одного за іншого або одне за інше; сплутати.

ПОМІША́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. З'єднатися в одне при перемішуванні, утворюючи суміш або розчин (про щось різнорідне). 2. *перен.* Розміститися безладно, упереміш одне з одним; перемішатися. // Розмістившись упереміш, стати такими, яких не можна відрізнити (про однорідні або подібні предмети). // *розм.* Злитися разом, перестати розрізнятися (про різнорідні предмети). 3. *перен.* Втратити чіткість, ясність (про думки, почуття і т. ін.). // Втратити відмінність.

ПОМІ́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **помі́шувати**[1].

ПОМІ́ШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **помі́шувати**[2].

ПОМІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок., перех. і без додатка.* Мішати (*див.* **міша́ти**[1] 1, 2) злегка або час від часу.

ПОМІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок., перех.* Місити (у 1 знач.) злегка або час від часу.

ПО-МІЩА́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-міща́нському.**

ПО-МІЩА́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як міщанин, як міщани, за звичаєм міщан. 2. Відповідно до міщанських поглядів; обмежено.

ПОМІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОМІСТИ́ТИ**, -іщу́, -і́стиш, *док., перех.* 1. Надавати місце чому-небудь, розташовувати, розміщувати щось де-небудь. // Повністю вміщувати щось. 2. Надавати приміщення кому-небудь для проживання; поселяти. // Улаштувати кого-небудь у якусь установу, заклад. 3. Друкувати, публікувати де-небудь щось.

ПОМІЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОМІСТИ́ТИСЯ**, -іщу́ся, -і́стишся, *док.* 1. Займати собі місце, розташовуватися де-небудь; розміщуватися. // Повністю вміщуватися. 2. Займати приміщення для проживання; поселятися. 3. *тільки 3 ос., недок.* Друкуватися, публікуватися.

ПОМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помісти́ти.**

ПОМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **помісти́ти** 1. 2. *рідко.* Будинок, кімната і т. ін., де поміщається хто-, що-небудь.

ПОМІ́ЩИК, -а, *ч.* Землевласник, звичайно дворянин, основним джерелом доходу якого є приватна власність на землю.

ПОМІ́ЩИЦТВО, -а, *с., збірн.* Поміщики.

ПОМІ́ЩИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **помі́щик.** // Який працює у поміщика, обслуговує його.

ПОМІ́ЩИЦЯ, -і. Жін. до **помі́щик.**

ПО́МКА, -и, *ж., діал.* Пам'ять. ** **Да́тись у по́мки** – надовго запам'ятатися. **Прийти́ до по́мки** – опам'ятатися.

ПО́МКИ, *присл., діал.* Пам'ятно.

ПОМКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *діал.* Помчати. 2. *мисл.* Дійти гончаку по свіжому сліду до звіра, примусити його піднятись.

ПОМКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., діал.* Помчати.

ПОМЛІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., рідко.* Знемагати від душевного болю, глибоких переживань і т. ін.

ПОМЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* 1. Втратити свідомість (про всіх чи багатьох); знепритомніти. 2. Знемогти від спеки, духоти і т. ін. (про всіх чи багатьох). 3. Стати нечутливим (про руки, ноги, пальці і т. ін.); потерпнути. 4. Мліти якийсь час. 5. *тільки 3 ос., кул.* Повністю вваритися, стати готовим при варінні на малому вогні чи біля жару (про все чи багато чого-небудь).

ПОМНОЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **помножа́ти.**

ПОМНОЖА́ТИ *див.* **помно́жувати.**

ПОМНОЖА́ТИСЯ *див.* **помно́жуватися.**

ПОМНО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помно́жити.**

ПОМНО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **помно́жити.**

ПОМНО́ЖИТИ *див.* **помно́жувати.**

ПОМНО́ЖИТИСЯ *див.* **помно́жуватися.**

ПОМНО́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до помножування.

ПОМНО́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **помно́жувати.**

ПОМНО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **помно́жувати.**

ПОМНО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОМНОЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОМНО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. *тільки* **помно́жувати, помно́жити.** Збільшувати що-небудь у кількості, силі, величині, об'ємі. 2. *тільки* **помножа́ти, помно́жити,** *мат.* Виконувати множення.

ПОМНО́ЖУВАТИСЯ, -ується, **ПОМНОЖА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ПОМНО́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. *тільки* **помно́жуватися, помно́житися.** Збільшуватися в кількості, силі, величині, об'ємі. 2. *тільки* **по-**

множа́тися, помно́житися, *мат.* Піддаватися множенню. 3. *тільки недок.* Пас. до **помно́жувати, помножа́ти.**
ПОМО́ВИТИ, -о́влю, -о́миш, *док.* Поговорити.
ПОМО́ВКА, -и, *ж.* 1. Розмова, згадка про кого-, що-небудь. 2. Недоброзичливе обговорення чиєї-небудь поведінки, чиїхсь учинків, дій і т. ін.
ПОМО́ВКНУТИ, -немо, -нете, *док.* Замовкнути (про всіх чи багатьох).
ПОМО́ВКУВАТИ *див.* **помо́вчувати.**
ПОМОВЧА́ТИ *див.* **помо́вчувати.**
ПОМО́ВЧУВАТИ *і рідко* **ПОМО́ВКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., розм.*, **ПОМОВЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Мовчати, ухиляючись, утримуючись від розмов. // Не видавати звуків, не порушувати тиші. 2. *тільки недок.* З певною метою приховувати, обминати мовчанкою що-небудь, не розповідати, не згадувати про когось, щось; замовчувати. 3. *тільки док.* Мовчати якийсь час.
ПОМО́ГА, -и, *ж., заст.* Допомога.
ПОМОГОРИ́ЧИТИ, -чу, -чиш *і* **ПОМОГОРИЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Поставити кому-небудь могорич; почастувати кого-небудь з приводу успішного завершення якоїсь справи. // Пригоститися могоричем.
ПОМОГОРИЧУВА́ТИ *див.* **помогори́чити.**
ПОМОГТИ́ *див.* **помага́ти.**
ПОМОГТИ́СЯ *див.* **помага́тися.**
ПО-МО́ДНОМУ, *присл.* Відповідно до моди, як вимагає мода; дотримуючись моди.
ПО-МО́ЄМУ. 1. *присл.* Відповідно до моїх поглядів, думок, звичаїв і т. ін. 2. *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження ставлення 1-ї особи до висловлюваного.
ПО́МОК, -а, *ч., діал.* Скріплені між собою в'язки горсток конопель, прикладених дерном і занурених у воду річки чи ставка для вимокання.
ПОМО́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **помо́кнути, помо́кти.**
ПОМО́КНУТИ *і* **ПОМО́КТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* помо́кнув, -нула, -нуло *і* помо́к, -ла, -ло; *док.* 1. Зробитися мокрим, вологим, наскрізь просякнути вологою (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. Мокнути якийсь час.
ПОМОКРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **помокрі́ти.** // *у знач. прикм.*
ПОМОКРІ́ТИ, -іє. Док. до **мокрі́ти.**
ПОМО́КТИ *див.* **помо́кнути.**
ПО-МОЛДА́ВСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-молда́вському.**
ПО-МОЛДА́ВСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у молдаван, за звичаєм молдаван. 2. Молдавською мовою.
ПОМО́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Той, хто привіз до млина молоти зерно.
ПОМОЛИ́ТИ, -олю́, -о́лиш, *док., перех., діал.* Змусити (дитину) молитися Богові, проказуючи їй молитву, яку дитина повторює.
ПОМОЛИ́ТИСЯ, -молю́ся, -мо́лишся, *док.* 1. Док. до **моли́тися** 1. 2. Молитися якийсь час.
ПОМО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із помології.
ПОМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до помології.
ПОМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь науки, що вивчає сорти плодових і ягідних культур.
ПО-МОЛОДЕ́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-молоде́цькому.**
ПО-МОЛОДЕ́ЦЬКОМУ, *присл.* 1. Як молодець (у 2 знач.), як молодці; подібно до молодця, до молодців. 2. *перен.* Дуже швидко, з запалом, бадьористо.
ПО-МОЛОДЕ́ЧИ, *присл.* Те саме, що **по-молоде́чому.**
ПО-МОЛОДЕ́ЧОМУ, *присл.* Як молодий, як молоді; подібно до молодого, до молодих. // Як у молодого.
ПОМОЛОДИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Молодикувати (у 1 знач.) якийсь час.
ПОМОЛОДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док., зах.* Вкритися білими хмаринками (про небо).
ПОМОЛОДІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **помолоді́ти.** // *у знач. прикм.*
ПОМОЛОДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати моложавим. // Відчути себе молодим.
ПО́МОЛОДКИ, -ів, *мн., зах.* Білі хмаринки в небі.
ПО-МОЛОДО́МУ, *присл.* Як молодий, як молоді; подібно до молодого, до молодих. // Як у молодого.
ПОМОЛО́ДШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати моложавим. // Відчути себе молодшим. // Стати молодшим віком.
ПОМОЛО́ТИ, -мелю́, -ме́леш, *док., перех. і без додатка.* 1. Змолоти все чи багато чого-небудь. *Помолоти жито і пшеницю.* 2. Молоти якийсь час. 3. *перен., розм.* Розтрощити, понівечити що-небудь ударами в багатьох місцях.
ПОМО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помоло́ти.**
ПОМОЛОТИ́ТИ, -очу́, -о́тиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Док. до **молоти́ти.** 2. Молотити якийсь час. 3. *перен., розм.* Побити у багатьох місцях.
ПОМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помолоти́ти.** // *у знач. прикм.*
ПОМО́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до помелу. *Помольне обладнання.* 2. *у знач. ім.* **помо́льне**, -ного, *с.* Збір хлібом із млинів.
ПО-МОНГО́ЛЬСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-монго́льському.**
ПО-МОНГО́ЛЬСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у монголів, за звичаєм монголів. 2. Монгольською мовою.
ПОМО́Р *див.* **помо́ри.**
ПОМОРГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Моргати якийсь час.
ПОМО́РГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **помо́ргувати.**
ПОМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Моргати злегка або час від часу.
ПОМОРДА́С, -а, *ч., вульг.* Те саме, що **ля́пас.**
ПОМОРДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помордува́ти.** // *у знач. прикм.*
ПО-МОРДО́ВСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-мордо́вському.**
ПО-МОРДО́ВСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у мордовців, за звичаєм мордовців. 2. Мордовською мовою.
ПОМОРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Мордувати якийсь час. 2. Замордувати всіх чи багатьох. 3. Сильно побити кого-небудь, завдати комусь фізичних мук, страждань.
ПОМОРДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Мордуватися якийсь час.
ПОМО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помори́ти.**
ПОМО́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **помо́р**, -а, *ч.*; **помо́рка**, -и, *ж.*). Етнографічна група росіян, що живе на узбережжі Білого та Баренцового морів.
ПОМОРИ́ТИ, -морю́, -мо́риш, *док., перех.* 1. Заморити (у 1 знач.) всіх чи багатьох. // *рідко.* Отруїти всіх чи багатьох. 2. *перен., розм.* Довести до виснаження, знемоги всіх чи багатьох.
ПОМОРИ́ТИСЯ, -мо́римося, -мо́ритеся, *док., розм.* 1. *рідко.* Отруїтися (про всіх чи багатьох). 2. Стомитися (про всіх чи багатьох).
ПОМО́РКА *див.* **помо́ри.**
ПОМО́РНИК, -а, *ч., орн.* Водоплавний хижий птах, який має темно-буре оперення і міцний дзьоб із гачком донизу на кінці.
ПОМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поморо́зити** 1, 3.
ПОМОРО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *док., перех.* 1. Сильним охолодженням довести до вимерзання або відмороження все чи багато чого-небудь. // *безос.* 2. Знищити холодом, морозом усіх чи багатьох. 3. *розм.* Затримати кого-небудь на холоді, морозі на якийсь час. 4. *тільки* 3 *ос., безос., перен.* Док. до **моро́зити** 4. 5. *перен.* Док. до **моро́зити** 5.
ПО́МОРОЗЬ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **па́моро́зь.**
ПОМОРО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* Морочити якийсь час.
ПОМОРО́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., розм.* Морочитися якийсь час.
ПОМО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **помо́ри**, помор'я і Помор'я. *Поморські поселення.* ** **Помо́рська культу́ра** – археологічна культура залізного віку (6 – 2 ст. до н. е.) на території Польщі і суміжних з нею областей Білорусі та України.
ПОМО́РХЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **помо́рхнути.** 2. *у знач. прикм.* Який утратив пружність, свіжість; зів'ялий, поморщений.
ПОМО́РХНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* 1. Те саме, що **помо́рщитися.** 2. Втратити пружність, життєздатність (про все чи багато чого-небудь).
ПОМО́РЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помо́рщити.** 2. *у знач. прикм.* Який поморщився.
ПОМО́РЩИНА, -и, *ж.* Пошесть.
ПОМО́РЩИТИ, -щу, -щиш, *док., перех.* 1. Те саме, що **змо́рщити.** 2. Утворити брижі на поверхні води. // Утворити заглибини, складки; покоробити.
ПОМО́РЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *док.* 1. Вкритися зморшками (*див.* **змо́ршка**[1]). // *тільки* 3 *ос.* Зібратися в зморшки (про шкіру на обличчі, тілі людини або тварини і т. ін.). 2. Зморщити лице, зробити гримасу, скривитися під впливом якого-небудь неприємного почуття.
ПОМО́Р'Я, -я, *с.* Місцевість, що прилягає до морського берега.
ПОМОРЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч., діал.* Поморянин (*див.* **поморя́ни**).
ПОМОРЯ́НИ, -ря́н, *мн.* (*одн.* **поморя́нин**, -а, *ч.*; **поморя́нка**, -и, *ж.*). Мешканці помор'я і Помор'я.
ПОМОРЯ́НИН *див.* **поморя́ни.**
ПОМОРЯ́НКА *див.* **поморя́ни.**
ПОМОСКА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помоска́лити.**
ПОМОСКА́ЛИТИ, -а́лю, -а́лиш, *док., перех., заст.* Зрусифікувати (всіх чи багатьох).
ПОМОСКА́ЛИТИСЯ, -а́люся, -а́лишся, *док., заст.* Зрусифікуватися (про всіх чи багатьох).
ПОМО́СТИНА, -и, *ж.* Місток.
ПОМОСТИ́ТИ, -мощу́, -мо́стиш, *док., перех. і без додатка, розм.* 1. Покласти щось м'яке, рівномірно розстеливши на чомусь. // Постелити постіль кому-небудь. 2. Док. до **мости́ти** 1 – 3.
ПОМОСТИ́ТИСЯ, -мощу́ся, -мо́стишся, *док.* 1. Док. до **мости́тися** 1. 2. Влаштувати, звити собі гніздо (про птахів).
ПОМОТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Змотати (у 1 знач.) все чи багато чого-небудь. 2. *неперех., розм.* Хитнути кілька разів; хитати якийсь час.
ПОМОТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Мотатися якийсь час.
ПОМОТЛОШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док., перех., розм.* Док. до **мотлоши́ти.**
ПОМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помочи́ти.** // *у знач. прикм.*
ПОМОЧИ́ТИ, -мочу́, -мо́чиш, *док., перех.* 1. Док. до **мочи́ти.** 2. Намочити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь; понамочувати.
ПОМОЧИ́ТИСЯ, -мочу́ся, -мо́чишся, *док., розм.* Те саме, що **намо́кнути.**
ПОМО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помости́ти.**
ПО́МПА[1], -и, *ж.* Урочистість, пишнота, розрахована на зовнішній ефект.
ПО́МПА[2], -и, *ж.* Механізм для перекачування рідини або газу; насос.
ПОМПАДУ́Р, -а, *ч.* 1. Вигадливий, пишний стиль (в архітектурі, прикладному мистецтві 18 ст.). 2. *перен.* Адміністратор-самодур, який своєю кар'єрою завдячує протекції впливової особи. 3. Французький танець 19 ст.
ПОМПАДУ́РСТВО, -а, *с.* Стиль протекціоністського адміністрування з яскравими рисами непередбачуваності та самодурства.
ПОМПАДУ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **помпаду́р.**
ПОМПЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Який відзначається урочистістю, пишнотою, розрахованою на зовнішній ефект. // Занадто розкішний.
ПОМПЕ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **помпе́зний.**
ПОМПЕ́ЗНО. Присл. до **помпе́зний.**
ПОМПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Помпея. *Помпейська мозаїка.*
ПОМПЕ́ЛЬМУС, -а, *ч.* Те саме, що **грейпфру́т.**
ПОМПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помпува́ти.**
ПО́МПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **помпа**[2].
ПОМПО́Н, -а, *ч.* Вигот. з ниток, хутра і т. ін. круглої форми прикраса для одягу, взуття тощо.
ПОМПО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **помпо́н.**
ПОМПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **помпува́ти.**
ПОМПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Качати, накачувати помпою (*див.* **по́мпа**[2]).
ПОМПУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Накачуватися помпою (*див.* **по́мпа**[2]). 2. Пас. до **помпува́ти.**
ПОМРА́КА, -и, *ж., зах.* Хмурна погода, туман.
ПОМРЕ́Ж, -а, *ч., розм.* Помічник режисера.
ПОМРІ́ЯТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Мріяти якийсь час.
ПОМРІ́ЯТИСЯ, -і́ється, *док.* Мріятися якийсь час.
ПОМРУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех.* Мружити якийсь час.
ПОМРЯЧИ́ТИ, -чи́ть, *док.* Мрячити деякий час.
ПО́МСТА, -и, *ж.* Відплата кому-небудь за вчинену кривду, заподіяне зло і т. ін. // Бажання відплатити за вчинене зло; готовність мстити.
ПОМСТИ́ТЕЛЬ, -я *і* **ПО́МСТНИК**, -а, *ч.* Месник.
ПОМСТИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **помсти́тель.**
ПОМСТИ́ТИ, -мщу́, -мсти́ш, *док., рідко.* Те саме, що **помсти́тися.**
ПОМСТИ́ТИСЯ *див.* **помща́тися.**
ПО́МСТНИК *див.* **помсти́тель.**
ПОМУГИ́КАТИ, помугикаю, помугикаєш *і* помугичу, помугичеш, *док.* Мугикати якийсь час.
ПОМУДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* 1. *над чим і без додатка.* Напружено обдумувати що-небудь якийсь час. 2. Те саме, що **схитрува́ти.**
ПО-МУЖИ́ЦЬКИ, *присл., розм.* Те саме, що **по-мужи́цькому.**
ПО-МУЖИ́ЦЬКОМУ, *присл., розм.* Як мужик (у 1 знач.), як мужики, за звичаєм мужиків.
ПО-МУЖИ́ЧОМУ, *присл., заст., розм.* Те саме, що **по-мужи́цькому.**
ПОМУЖНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **помужні́ти.**
ПОМУЖНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **помужні́лий.**
ПОМУЖНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **мужні́ти.**
ПОМУЖНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док., рідко.* Стати мужнішим (*див.* **му́жній** 2).
ПО-МУ́ЖНЬОМУ, *присл.* Мужньо, непохитно, як належить справжнім чоловікам.
ПОМУЗИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* Музичити якийсь час.
ПОМУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пому́кувати** і звуки, утворювані цією дією.
ПОМУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Мукати час від часу.
ПОМУ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пому́лити.** // *у знач. прикм.*
ПОМУ́ЛИТИ *див.* **пому́ляти.**
ПОМУ́ЛИТИСЯ *див.* **пому́лятися.**
ПОМУ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пому́ляти.** *Помуляні пальці на ногах.*
ПОМУ́ЛЯТИ, -яю, -яєш, *рідко* **ПОМУ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Намуляти (*див.* **наму́ляти**[2]) у багатьох місцях. 2. Муляти (у 1 знач.) якийсь час. 3. *перен., розм.* Муляти (у 2 знач.) якийсь час.
ПОМУ́ЛЯТИСЯ, -яюся, -яєшся *і рідко* **ПОМУ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док., розм.* Мулятися якийсь час.
ПОМУРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати мурим (у 2 знач.).
ПОМУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПОМУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. *неперех.* Муркотати, муркотіти (у 1 знач.) якийсь час. 2. *перех. і без додатка, перен., розм.* Мурмотати, мурмотіти (у 1 знач.) якийсь час.
ПОМУРКОТІ́ТИ *див.* **помуркота́ти.**
ПОМУРМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПОМУРМОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док., розм.* Мурмотати, мурмотіти якийсь час.
ПОМУРМОТІ́ТИ *див.* **помурмота́ти.**
ПОМУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Змурувати все чи багато чого-небудь. 2. Мурувати якийсь час.
ПОМУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Мурчати якийсь час.
ПОМУТИ́ТИ, -учу́, -у́тиш, *док., перех.* 1. Зробити каламутним, нечистим; покаламутити. *Помутити воду.* // Скаламутити все чи багато чого-небудь. 2. Зробити невиразним, розгубленим (очі, погляд і т. ін.). 3. *перен.* Позбавити ясності, чіткості, гостроти (розум, свідомість і т. ін.). 4. *перен.* Внести неспокій, схвилювати, збентежити.
ПОМУТИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* 1. Стати нечистим, непрозорим; скаламутитися. // Стати темним або невидимим, затемненим чим-небудь; потьмаритися. 2. Стати невиразним, розгубленим (про очі, погляд і т. ін.). 3. *перен.* Втратити ясність, чіткість, гостроту (про розум, свідомість і т. ін.). // *розм., рідко.* Втратити розум. 4. *перен.* Втратити виразність, чіткі обриси. 5. *перен., рідко.* Збентежитися, схвилюватися.
ПОМУТНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **помутні́ти.** // *у знач. прикм.*

ПОМУТНІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **помутнілий**.

ПОМУТНІННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **помутніти**. 2. Помутнілі місця.

ПОМУТНІТИ, -іє, *док.* 1. Стати мутним, непрозорим. // Стати менш яскравим. 2. Стати невиразним, розгубленим (про очі, погляд і т. ін.). 3. *перен.* Втратити ясність, чіткість, гостроту (про розум, свідомість і т. ін.). 4. *перен.* Втратити виразність, чіткі обриси.

ПОМУТНІТИСЯ, -іється, *док.*, *рідко.* Те саме, що **помутніти**.

ПОМУТНІШАТИ, -ає, *док.* Стати мутнішим (*див.* **мутний**).

ПОМУЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **помучити**. 2. *у знач. прикм.* Який змучився, стомився, вибився із сил. // Який виражає втому, фізичні й моральні страждання.

ПОМУЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Мучити якийсь час. 2. Муками довести до знемоги всіх чи багатьох.

ПОМУЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* 1. Мучитися якийсь час. 2. Змучитися (про всіх чи багатьох).

ПОМУШТРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Муштрувати якийсь час.

ПОМЧАТИ, -чу, -чиш, *док.* 1. *неперех.* Почати пересуватися, переміщатися з великою швидкістю. // Швидко поїхати (про транспорт). // Швидко побігти; понестись. // Швидко поїхати на чомусь. // Поспішити, покваپитися куди-небудь. 2. *неперех.*, *перен.* Швидко поширитися, передатися, прокотитися. 3. *перех.* Дуже швидко повезти, понести, перемістити кого-, що-небудь. // *безос.* 4. *неперех.*, *перен.* Простягнутися в далечінь, продовжитися, пролягти куди-небудь. 5. *неперех.*, *перен.* Швидко, непомітно проминути (про час); пролетіти.

ПОМЧАТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Те саме, що **помчати** 1, 2, 4, 5.

ПОМЩАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ПОМСТИТИСЯ**, -мщуся, -мстишся, *док.*, *за кого – що, на кому – чому, над ким – чим, кому і без додатка.* Здійснювати помсту над ким-, чим-небудь; мститися.

ПОМ'ЯКНУТИ, -ну, -неш, *розм.* Док. до **м'якнути**.

ПОМ'ЯКШАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Стати м'якшим, утратити твердість. 2. *перен.* Стати менш суворим, поступливішим, добрішим. // Стати лагіднішим, привітнішим. // Піддатися якому-небудь впливові. 3. Стати помірнішим (про погоду, клімат і т. ін.). 4. *перен.* Стати приємнішим для ока, слуху; стати менш різким.

ПОМ'ЯКШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пом'якшити**. 2. *у знач. прикм.* Пройнятий доброзичливістю; лагідний. ** **Пом'якшена вода** – вода, що позбавлена вапнистих солей і легко розчиняє мило. **Пом'якшені приголосні** – приголосні, які вимовляються з додатковим піднесенням середньої частини спинки язика до твердого піднебіння.

ПОМ'ЯКШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пом'якшити** і **пом'якшитися**.

ПОМ'ЯКШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пом'якшити** і **пом'якшитися**. 2. *лінгв.* Властивість за знач. **пом'якшити** 7 і **пом'якшитися** 7.

ПОМ'ЯКШИТИ *див.* **пом'якшувати**.

ПОМ'ЯКШИТИСЯ *див.* **пом'якшуватися**.

ПОМ'ЯКШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який надає м'якості, пом'якшує. *Пом'якшувальні обставини.* ** **Пом'якшувальні засоби**, *фарм.* – речовини, які при зовнішньому застосуванні підвищують еластичність шкіри та слизових оболонок.

ПОМ'ЯКШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пом'якшувати**.

ПОМ'ЯКШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОМ'ЯКШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Позбавляти вапнистих солей воду, якийсь розчин і т. ін., надаючи таким рідинам чи речовинам властивостей легко розчиняти мило. 2. *перен.* Робити кого-небудь добродушнішим, поблажливішим. // Робити щось приємнішим, ласкавішим. // Робити менш різким, менш грубим (слово, вираз і т. ін.). 3. Робити слабшим, менш відчутним. // Утихомирювати, вгамовувати (почуття, переживання і т. ін.). // Робити менш суворим, менш тяжким. 4. *перен.* Згладжувати, приховувати що-небудь. // Послаблювати гостроту вияву взаємодії протилежних сил, думок і т. ін. 5. *перен.* Робити менш різким, більш приємним для зору, слуху. 6. Робити теплішим, без різких коливань температури (погоду, клімат і т. ін.). 7. *лінгв.* Вимовляти приголосні звуки з додатковою артикуляцією, піднося-чи середню частину спинки язика до твердого піднебіння; палаталізувати.

ПОМ'ЯКШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОМ'ЯКШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Втрачаючи твердість, ставати м'яким, еластичним. 2. *перен.* Ставати добродушнішим, поблажливішим. // Ставати приємнішим, ласкавішим. 3. Ставати слабшим, менш відчутним. 4. *перен.* Робитися менш різким, приємнішим для зору, слуху. 5. *перен.* Послаблюватися в гостроті вияву (про взаємодію протилежних сил, думок і т. ін.). 6. Ставати теплішим, без різких коливань температури (про погоду, клімат і т. ін.). 7. *лінгв.* Вимовлятися з додатковим піднесенням середньої частини спинки язика до твердого піднебіння; палаталізуватися.

ПОМ'ЯКШУВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Хімічна речовина, яка надає м'якості, еластичності чому-небудь. *Пом'якшувач води.*

ПОМ'ЯНУТИ *див.* **поминати**[1].

ПОМ'ЯНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пом'янути**.

ПОМ'ЯТИ, -мну, -мнеш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **м'яти** 1 – 4. // *безос.* 2. Дуже пошкодити ударами, поштовхами і т. ін.; попсувати. *Пом'яти буфер.* 3. М'яти якийсь час.

ПОМ'ЯТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пом'яти**. 2. *у знач. прикм.* Який пом'явся, став зім'ятим. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який утратив свіжість, бадьорість. // Покритий складками, зморшками (про обличчя).

ПОМ'ЯТИСЯ, -мнуся, -мнешся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Стати нерівним, зім'ятим; зім'ятися. 2. *перен.*, *розм.* Виявляти нерішучість, вагатися якийсь час.

ПОНАБИВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понабивати**. // **понабивано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАБИВАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Прибити що-небудь до чогось (про багато предметів, у багатьох місцях). *Понабивати підметки.* 2. Вбити багато чого-небудь гострого в щось, у багатьох місцях. 3. Зробити на тілі багато слідів від ударів, багато синців. 4. Ударами насадити що-небудь на щось (про багато предметів). *Понабивати коси.* // *у сполуч. зі сл.* бочка, діжка. Відремонтувати багато бочок, набивши на них обручі. // *у сполуч. зі сл.* кайдани. Закути багатьох. 5. Наповнити, напхати чим-небудь багато чогось. 6. Розбиваючи що-небудь, набити багато шматків, у багатьох місцях.

ПОНАБИВАТИСЯ, -аємося, -аєтеся, *док.* Заповнити собою багато приміщень або одне приміщення поступово (про багатьох). // Набратися. // Проникнути у великій кількості кудись поступово.

ПОНАБИРАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Набрати багато чого-небудь у багатьох місцях, від багатьох осіб. 2. Взяти на себе багато обов'язків, роботи і т. ін. 3. *на що*, *розм.* Купити тканину для багатьох; купити багато різних тканин. 4. Взяти з собою багатьох. // Зарахувати до складу якої-небудь групи, організації, навчального закладу і т. ін. різних людей. 5. *у що.* Наповнити чим-небудь якісь місткі предмети. // Вступивши у воду, глибокий сніг, пісок і т. ін., набрати у взуття.

ПОНАБИРАТИСЯ, -аємося, -аєтеся, -ається, *док.*, 1. Зібратися, скупчитися в якому-небудь місці, з'явитися десь (про багатьох). 2. *чого*, *розм.* Набути чогось небажаного (хвороби, паразитів і т. ін. – про багатьох). // Перейняти що-небудь негативне у когось (про багатьох). 3. *розм.* Напившись алкогольних напоїв, сп'яніти (про багатьох).

ПОНАБІГАТИ, -аємо, -аєте, *док.* 1. Прибігти, прибути в яке-небудь місце (про багатьох). 2. Натекти поступово в багатьох місцях. 3. Виступити, з'явитися (про зморшки).

ПОНАБРІХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понабріхувати**.

ПОНАБРІХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* Набрехати що-небудь (про багатьох); набрехати багато чогось.

ПОНАБРЯКАТИ, -ає, *док.* 1. Набрякнути (про частини тіла, місця на тілі). 2. Набратися соком, набубнявіти (про бруньки, плоди і т. ін.).

ПОНАБРЯКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понабрякати**.

ПОНАБУВАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Набути чого-небудь (про багатьох); набути багато чогось. *Понабувати всякого добра.*

ПОНАБУДОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понабудувати**. // **понабудовано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАБУДОВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Побудувати багато чого-небудь, у різних місцях.

ПОНАБУДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Набудувати у великій кількості.

ПОНАБУХАТИ, -ає, *док.* 1. Набухнути (про бруньки, плоди і т. ін.). 2. Набравшись рідиною, збільшитися в об'ємі (про частини тіла, місця на тілі); понабрякати. // *у сполуч. зі сл.* жили, м'язи. Збільшитися в об'ємі від напруження.

ПОНАВАРЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Зварити багато різних страв.

ПОНАВЕРТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Навернути багато чого-небудь. // *безос.*

ПОНАВИГАДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понавигадувати**.

ПОНАВИГАДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Вигадати багато чого-небудь.

ПОНАВИДУМАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понавидумувати**.

ПОНАВИДУМУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Видумати багато чого-небудь.

ПОНАВИКАТИ, -аємо, -аєте, *док.*, *розм.* Навикнути до чого-небудь (про багатьох).

ПОНАВИСАТИ *і* **ПОНАДВИСАТИ**, -ає, -аємо, -аєте, *док.* 1. Нависнути (про якусь кількість чого-небудь). // *чим.* Звісити багато чого-небудь. 2. Тримаючись за що-небудь, повиснути (про багатьох).

ПОНАВИШУКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Вишукати багато чого-небудь.

ПОНАВІРЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понавірчувати**.

ПОНАВІРЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Навертіти багато чого.

ПОНАВІРЯТИ, -яю, -яєш, *док.* Порозодавати в борг під слово.

ПОНАВІШАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **понавішуваний**. // **понавішано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАВІШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понавішувати**. // **понавішувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАВІШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Навішати багато чого-небудь.

ПОНАВІШУВАТИСЯ, -ується, *док.* Нависнути (про багато чого-небудь).

ПОНАВКРУГИ, *присл.*, *заст.* Навкруги.

ПОНАВОДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Привести одного за одним або групами куди-небудь багатьох. 2. Народити багатьох (не за один раз). 3. *на що.* Спрямувати куди-небудь багато чогось. 4. Покрити фарбою, тушшю і т. ін. багато чого-небудь написаного, намальованого лініями. // Навести багато чого-небудь (ліній, смуг і т. ін.).

ПОНАВОЗИТИ, -ожу, -озиш, *док.*, *перех.* Привезти одного за одним або групами багатьох, одне за одним або частинами багато чого-небудь.

ПОНАВЧАТИ, -аю, -аєш *і* **ПОНАУЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Навчити кого-небудь чомусь (про багатьох); навчити багатьох чому-небудь.

ПОНАВЧАТИСЯ, -аємося, -аєтеся *і* **ПОНАУЧУВАТИСЯ**, -уємося, -уєтеся, *док.* Навчитися чому-небудь (про багатьох); навчитися багато чогось.

ПОНАВ'ЯЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понав'язувати**. // **понав'язувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАВ'ЯЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Нав'язати багато чого-небудь.

ПОНАГАНЯТИ, -яю, -яєш *і* **ПОНАГОНИТИ**, -ню, ниш, *док.*, *перех.* 1. Вигнати багатьох звідки-небудь. 2. Пригнати одного за одним або групами куди-небудь багатьох. 3. *безос.*, *розм.* Нарости, утворитися (про ґулі, пухлини, набряки і т. ін.). 4. *розм.* Непомірно збільшити розмір чого-небудь (плату, ціни).

ПОНАГАРБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понагарбувати**.

ПОНАГАРБУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* Нагарбати багато чого.

ПОНАГИНАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Нагнути що-небудь (про багатьох); нагнути багато чогось.

ПОНАГИНАТИСЯ, -ається, -аємося, -аєтеся, *док.* Нагнутися (про якусь кількість осіб). // Нахилитися (про багато чого-небудь).

ПОНАГОВОРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаговорювати**.

ПОНАГОВОРЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Наговорити багато чого-небудь, перев. негативного, про когось.

ПОНАГОДОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понагодовувати**.

ПОНАГОДОВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Нагодувати багатьох.

ПОНАГОНИТИ *див.* **понаганяти**.

ПОНАГОРОДЖУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Нагородити багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОНАГОРОДЖУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Нагородити багатьох.

ПОНАГОРТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понагортати**.

ПОНАГОРТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Нагорнути багато чого-небудь, у багатьох місцях. // *безос.*

ПОНАГОСТРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понагострювати**.

ПОНАГОСТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Нагострити багато чого-небудь.

ПОНАГОТОВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаготовлювати**.

ПОНАГОТОВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОНАГОТОВЛЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *перех.* 1. Приготувати для використання що-небудь (про багатьох); приготувати багато чогось. 2. Наварити, приготувати багато страв.

ПОНАГОТОВЛЯТИ *див.* **понаготовлювати**.

ПОНАГРИЗАТИ, -аю, -аєш, *док.* Нагризти багато чого.

ПОНАГРІБАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Нагребти багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОНАГУЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Нагуляти що-небудь (про багатьох).

ПОНАД, *рідко* **ПОНАДІ**, **ПОНАДО**, *прийм.*, *з оруд. і знах. відмінками.* Сполучення з **понад** виражають: Просторові відношення: 1. Уживається на позначення предмета, особи, місця: а) вище від яких міститься, рухається хто-, що-небудь, відбувається або поширюється щось (*з оруд.*, *рідше із знах. в.*); б) вище за яких спрямовано дію (*із знах.*, *рідко з оруд. в.*). // *з оруд. в.* Уживається на позначення предмета або місця: а) безпосередньо на якому знаходиться або рухається хто-, що-небудь, відбувається щось; б) по поверхні якого спрямована дія. 2. *з оруд.*, *рідше зі знах. в.* Уживається на позначення предмета або місця, уздовж, біля якого рухається хто-, що-небудь, відбувається або розташоване щось. // *із знах. в.* Уживається на позначення предмета або місця, до якого спрямовано дію. Часові відношення: 3. *із знах. в.* Указує на відрізок часу, довше якого триває або відбувається що-небудь. 4. *із знах. в.* Уживається на позначення пори доби, до якої наближається час. Відношення кількості і міри: 5. *із знах. в.* Указує на перевищення якої-небудь кількості. 6. *із знах. в.* Указує на перевищення якої-небудь норми, міри і т. ін. Означальні відношення: 7. *із знах. в.* Уживається на означення певної категорії осіб, вище за яких оцінюється, ставиться хто-небудь. // *із знах. в.*, *із запереч.* Уживається на означення особи або предмета, яким надається найвища оцінка або перевага порівняно з іншими. 8. *з оруд. в.* Указує на відсутність зв'язку з чим-небудь.

ПОНАДА, -и, *ж.*, *зах.* Принада.

ПОНАДАВАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Дати багато чого-небудь.

ПОНАДАРОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадаровувати**.

ПОНАДАРОВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Подарувати багато чого-небудь.

ПОНАДБАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Надба-

ти багато чого-небудь.
ПОНАДБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадбива́ти**.
ПОНАДБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Надбити багато чого-небудь.
ПОНАДБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадбира́ти**.
ПОНАДБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Надібрати що-небудь у багатьох місцях.
ПОНАДБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **надбудо́вувати**.
ПОНАДВИСА́ТИ *див.* **понависа́ти**.
ПОНАДВО́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який простягається, поширюється над водою.
ПОНАДВО́РІ, *присл.*, *рідко.* По подвір'ю.
ПОНАДГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Надгризти багато чого-небудь; надгризти щось у багатьох місцях.
ПОНАДГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадгриза́ти**.
ПОНАДДНІПРО́ВИЙ, -а, -е. Який знаходиться, розміщений, мешкає понад берегами Дніпра.
ПОНАДДНІПРО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **понаддніпро́вий**.
ПОНАДЗВУКОВИ́Й, -а́, -е́, *фіз.* Те саме, що **надзвукови́й**.
ПОНАДЗЕ́МНИЙ, -а, -е, *поет.* Який простягається, поширюється над землею.
ПОНАДИМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Надути повітрям, газом багато чого-небудь. // Натягнувши, розпрямити багато чого-небудь (вітрила, одежу і т. ін. – про вітер). 2. Збільшити в об'ємі напруженням (жили, м'язи і т. ін.).
ПОНАДИМА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Наповнившись повітрям, газом, збільшитися в розмірах (про багато чого-небудь). // Натягнутися, розпрямитися від вітру (про вітрила, одежу і т. ін.). // Збільшитися в об'ємі від напруження (про жили, м'язи і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Набрати гордовитого, пихатого вигляду (про багатьох). // Набрати незадоволеного, ображеного вигляду; насупитися (про багатьох).
ПОНА́ДИТИ, -джу, -диш, *перех.* Док. до **на́дити**. // Давши що-небудь привабливе, спокусливе, викликати звичку з'являтися час від часу; принадити.
ПОНА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.* 1. *на кого.* Захопитися ким-небудь, закохатися в когось. // Спокуситися на що-небудь. 2. *на кого – що, розм.* Наміритися заволодіти ким-, чим-небудь; зазіхнути на щось. 3. *розм.* Призвичаїтися постійно робити що-небудь, ходити кудись, до когось.
ПОНА́ДІ *див.* **по́над**.
ПОНАДІ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадіва́ти**.
ПОНАДІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Надіти що-небудь (про багатьох); надіти багато чогось.
ПОНАДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаділя́ти**.
ПОНАДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Наділити чим-небудь багатьох.
ПОНАДІ́ЯТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.* Покластися на кого-, що-небудь.
ПОНАД'ЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Над'їсти багато чого-небудь; над'їсти щось у багатьох місцях.
ПОНАД'Ї́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понад'їда́ти**.
ПОНАДКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадко́лювати**.
ПОНАДКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Надколоти багато чого-небудь.
ПОНАДКРА́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадкра́ювати**.
ПОНАДКРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Надкраяти багато чого-небудь; надкраяти щось у багатьох місцях.
ПОНАДКУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадку́шувати**.
ПОНАДКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Надкусити багато чого-небудь; надкусити щось у багатьох місцях.
ПОНАДЛА́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадла́мувати**. // **понадла́мувано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАДЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **понадло́млювати**.
ПОНАДЛА́МУВАТИСЯ, -ується, *док.* Те саме, що **понадло́млюватися**.
ПОНАДЛИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадлива́ти**.
ПОНАДЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш. Док. до **надлива́ти**.
ПОНА́ДЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **прива́бливий**.
ПОНА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **пона́дливий**.
ПОНАДЛІМІ́ТНИЙ, -а, -е. Який перевищує встановлений ліміт.
ПОНАДЛО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадло́млювати**. // **понадло́млювано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який надломився (про багато чогось). *Понадломлювані зуби.*
ПОНАДЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Надломити багато чого-небудь; надломити щось у багатьох місцях.
ПОНАДЛО́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Надломитися (про багато чого-небудь, про щось у багатьох місцях).
ПОНАДМІ́РУ, *присл.* Дуже, занадто, надзвичайно.
ПОНАДНОРМАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який перевищує встановлені нормативи.
ПОНАДНОРМО́ВИЙ, -а, -е. Який надається, здійснюється, використовується і т. ін. понад норму. *Понаднормова робота.*
ПОНАДНОРМО́ВІ, -их, *мн.* Гроші, виплачувані працівникам за вищими тарифними розцінками за відпрацьовані ними години і дні понад норму.
ПОНАДНОРМО́ВО. Присл. до **понаднормо́вий**.
ПОНА́ДО *див.* **по́над**.
ПОНАДО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадо́ювати**.
ПОНАДО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Надоїти багато, надоїти з багатьох тварин.
ПОНАДПИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадпива́ти**.
ПОНАДПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Надпити з багатьох посудин.
ПОНАДПІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадпі́лювати**.
ПОНАДПІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Надпиляти багато чого-небудь.
ПОНАДПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадпи́сувати**.
ПОНАДПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Зробити написи над текстами. *Понадписувати номери на картках.* 2. Зробити написи на поверхні багатьох об'єктів.
ПОНАДПЛА́НОВИЙ, -а, -е. Який перевищує передбачене планом.
ПОНАДПЛА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **понадпла́новий**.
ПОНАДРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадрива́ти**.
ПОНАДРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Надірвати багато чого-небудь; надірвати щось у багатьох місцях. // Відірвати невеликі шматочки від багатьох предметів. 2. *перен.* Від надмірних зусиль, перенапруження пошкодити собі що-небудь. *Понадривати голоси.*
ПОНАДРИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Надірватися (про багато чогось). 2. *перен.* Від надмірних зусиль, перенапруження пошкодити собі внутрішні органи, здоров'я (про багатьох).
ПОНАДРІЗА́ТИ *див.* **понадрі́зувати**.
ПОНАДРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадрі́зувати**.
ПОНАДРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОНАДРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Розрізати трохи, не до кінця багато чогось; розрізати що-небудь у багатьох місцях. // Зробити надрізи на поверхні багатьох предметів. 2. Зрізавши частину, укоротити або звузити кожен із кількох чи багатьох предметів.
ПОНАДРУ́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадру́бувати**.
ПОНАДРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Надрубати багато чого-небудь.
ПОНАДРУКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадруко́вувати**.
ПОНАДРУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Надрукувати багато чого-небудь.
ПОНАДСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Надсипати з багатьох мішків, посудин і т. ін.
ПОНАДСТРОКО́ВИЙ, -а, -е. Який триває понад встановлений строк; надстроковий.
ПОНАДСТРОКОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Військовослужбовець понадстрокової служби.
ПОНАДСТРОКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **понадстроко́вий**.
ПОНАДСТРОКО́ВО. Присл. до **понадстроко́вий**.
ПОНАДТАРИ́ФНИЙ, -а, -е. Який перевищує, перевершує тариф, тарифні розцінки тощо.
ПОНАДТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Надтяти багато чого-небудь.
ПОНАДТИРА́ЖНИЙ, -а, -е. Який перевищує розмір запланованого тиражу видання.
ПОНАДТІ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понадті́сувати**.
ПОНАДТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Надтесати багато чого-небудь.
ПОНАДУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Надути повітрям, газом і т. ін. багато чого-небудь; понадимати. // Натягнувши, розпрямити (вітрила, одежу і т. ін. – про вітер). 2. Збільшити в об'ємі напруженням (жили, м'язи і т. ін.); понадимати. 3. Нанести багато чого-небудь (про вітер).
ПОНАДУВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Наповнившись повітрям, газом і т. ін., збільшитися в розмірах (про багато чого-небудь). // Надути щоки (про багатьох). // Збільшитися в об'ємі від напруження (про жили, м'язи і т. ін.). // Втратити форму, витягнутися (про певні місця на одязі); повіддуватися. 2. Втягнувши голову, настовбурчити пір'я (про птахів). 3. *перен.*, *розм.* Набрати гордовитого, пихатого вигляду (про багатьох). // Набрати невдоволеного, ображеного вигляду (про багатьох).
ПОНАДХМА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **надхма́рний**.
ПОНАДЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Надягти щонебудь (про багатьох); надягти багато чогось.
ПОНА́ЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Звиклий до чогось. *Поналений на вино.*
ПОНАЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Нажати багато чогось.
ПОНАЖИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *вульг.* Нажертися (про багатьох).
ПОНАЗБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поназбира́ти**.
ПОНАЗБИРА́ТИ *див.* **поназби́рувати**.
ПОНАЗБИРА́ТИСЯ *див.* **поназби́руватися**.
ПОНАЗБИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поназби́рувати**. // **поназби́рувано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАЗБИ́РУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПОНАЗБИРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Назбирати багато чогонебудь. 2. Привести, скликати в одне місце багатьох. 3. Набрати поступово багато чого-небудь із багатьох місць, у багатьох осіб. 4. Зібрати поступово багато чого-небудь; нагромадити.
ПОНАЗБИ́РУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся *і рідко* **ПОНАЗБИРА́ТИСЯ**, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Зібратися в одному місці (про багатьох). 2. Зібратися поступово; нагромадитися (про багато чого-небудь).
ПОНАЗБІГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Збігтися в одне місце (про багатьох).
ПОНАЗДИВИ́ТИСЯ, -дивлюся, -ди́вишся; *мн.* поназди́вляться; *док.*, *діал.* Побачити.
ПОНАЗДОГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Наздогнати одного за одним багатьох.
ПОНАЗ'ЇЖДЖА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і* **ПОНАЗ'ЇЗДИ́ТИСЯ**, -имо́ся, -ите́ся, *док.* З'їхатися куди-небудь (про багатьох).
ПОНАЗ'ЇЗДИ́ТИСЯ *див.* **поназ'їжджа́тися**.
ПОНАЗЛІТА́ТИСЯ, -а́ються *і рідко* **ПОНАЗЛІ́ТУВАТИСЯ**, -уються, *док.* Злетітися куди-небудь (про багато птахів, метеликів і т. ін.).
ПОНАЗЛІ́ТУВАТИСЯ *див.* **поназліта́тися**.
ПОНАЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОНАЗНА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Позначити багато чогонебудь.
ПОНАЗНА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поназна́чувати**.
ПОНАЗНА́ЧУВАТИ *див.* **поназнача́ти**.
ПОНАЗНО́СИТИ, -имо, -ите, *док.*, *перех.*, *рідко.* Принести що-небудь (про багатьох); принести багато чого-небудь.
ПОНАЗНО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поназно́шувати**.
ПОНАЇДА́ТИСЯ, -аємося, -аєтеся, *док.* Наїстися (про багатьох).
ПОНАЇЖА́ЧУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Наїжачитися (про тварин). 2. *перен.*, *розм.* Набрати вигляду, який свідчить про внутрішнє напруження, стримуваний протест, гнів проти кого-, чого-небудь (про якусь кількість осіб).
ПОНАЇЖДЖА́ТИ, -а́ють, **ПОНАЇЗДИ́ТИ**, -дя́ть *і* **ПОНАЇ́ХАТИ**, -ї́дуть, *док.* Приїхати в яке-небудь місце, зібратися в якомусь місці (про багатьох). // Прибути куди-небудь для постійного проживання (про багатьох).
ПОНАЇЗДИ́ТИ *див.* **понаїжджа́ти**.
ПОНАЇ́ХАТИ *див.* **понаїжджа́ти**.
ПОНАЙБІ́ЛЬШЕ, *присл.*, *зах.* Здебільшого.
ПОНАЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Найняти багатьох. // *заст.* Взяти для користування на певний строк за плату багато чого-небудь (ділянок землі, будинків і т. ін.). 2. *заст.* Віддати в найми багатьох. // *заст.* Віддати для користування на певний строк за плату багато чого-небудь (ділянок землі, будинків і т. ін.).
ПОНАЙМА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Найнятися (про багатьох).
ПОНАЙМИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Наймитувати якийсь час.
ПОНАКВА́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаква́шувати**.
ПОНАКВА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Наквасити чого-небудь (про багатьох); наквасити багато чогось.
ПОНАКИ́ДАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакида́ти**[1]. // **понаки́дано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАКИ́ДАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакида́ти**[2].
ПОНАКИДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Накидати багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПОНАКИДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Накинувши, зачепити кожного або кожне з багатьох. // Начепивши, закріпити багато чого-небудь. // Похапцем, недбало одягти зверху що-небудь (про багатьох).
ПОНАКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОНАКЛА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *перех.* Покласти багато чого-небудь різного в одне місце. // Покласти багато чогонебудь у багатьох місцях. // Наповнити чимнебудь багато чогось.
ПОНАКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакла́сти**. // **понакла́дено**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАКЛА́СТИ *див.* **понаклада́ти**.
ПОНАКЛЕ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакле́ювати**.
ПОНАКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Наклеїти багато чого-небудь.
ПОНАКЛИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаклика́ти**.
ПОНАКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Накликати багатьох.
ПОНАКЛЮЧА́ТИСЯ, -а́ються, *док.*, *діал.* Попароститися.
ПОНАКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понако́лювати**.
ПОНАКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Розколюючи, наготувати багато трісок, дров і т. ін. 2. Працюючи з чимсь гострим, поколоти собі руки, пальці. // Гострим інструментом і фарбою нанести на поверхню шкіри узор, узори, напис, написи і т. ін. (про багатьох); нанести багато узорів, написів і т. ін. 3. Настромити багато чогонебудь на щось гостре. *Понаколювати чеки.*
ПОНАКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понако́пувати**.
ПОНАКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Копаючи, утворити багато чого-небудь (ям, рівчаків, криниць і т. ін.). 2. Викопати із землі велику кількість чого-небудь (про багатьох).
ПОНАКО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понако́чувати**.

ПОНАКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Накотити куди-небудь багато чогось.

ПОНАКО́ЧУВАТИСЯ, -уеться, *док.* Накотитися куди-небудь (про багато чогось).

ПОНАКО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понако́шувати.**

ПОНАКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Накосити чого-небудь (про багатьох); накосити багато чогось не за один раз.

ПОНАКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Накрасти чого-небудь (про багатьох); накрасти багато чогось не за один раз. // *у що.* Укравши, помістити в різні місця.

ПОНАКРА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакрада́ти.**

ПОНАКРЕ́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакре́слювати.**

ПОНАКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Накреслити що-небудь (про багатьох); накреслити багато чогось. *Понакреслювати прямокутники.*

ПОНАКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакрива́ти.** // **понакри́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Накрити якусь кількість чого-небудь (кожне зокрема). ** **Понакрива́ти столи́** – поставити на столи їжу та напої.

ПОНАКРИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Накритися (про багатьох).

ПОНАКРИ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакри́шувати.**

ПОНАКРИ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакри́шувати.** // **понакри́шувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАКРИ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Накришити багато чого-небудь. 2. Насмітити кришками у багатьох місцях; насмітити дуже.

ПОНАКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакру́чувати.**

ПОНАКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Накрутити багато чого-небудь на щось; накрутити щонебудь у багатьох місцях. *Понакручувати волосся на бігуді.* 2. Крутячи, утворити багато чогонебудь. 3. Завести багато механізмів. *Понакручувати годинники.* 4. *перен.*, *розм.* Написати, намалювати нерозбірливо, поплутано, зробити неправильної форми багато чогось.

ПОНАКУПА́ТИ *див.* **понакупо́вувати.**

ПОНАКУПЛЯ́ТИ *див.* **понакупо́вувати.**

ПОНАКУПО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понакупо́вувати.**

ПОНАКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, **ПОНАКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОНАКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Накупити багато чого-небудь.

ПОНАКУ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаку́рювати.**

ПОНАКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* 1. *неперех.* Накурити (про багатьох); накурити в багатьох місцях. 2. *перех.*, *у сполуч. зі сл.* г о р і л к а, с а м о г о н. Добути способом перегонки якусь кількість чогонебудь (про багатьох).

ПОНАКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Накутати що-небудь (про багатьох); накутати багато чогось.

ПОНАЛА́ГОДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понала́годжувати.** // **понала́годжувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАЛА́ГОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Налагодити багато чого-небудь.

ПОНАЛА́ЗИТИ, -ите, -зять *і* **ПОНАЛІЗА́ТИ**, -а́єте, -а́ють, *док.* 1. Налізти куди-небудь у великій кількості (про плазунів, комах і т. ін.). // Проникнути куди-небудь у великій кількості або в багато місць (про сіно, сніг, пил і т. ін.). 2. Прийти, прибути куди-небудь у великій кількості (несхвально). // Увійти до складу, стати членами певного колективу, організації і т. ін. (про багатьох).

ПОНАЛА́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понала́мувати.** // **понала́мувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Наламати багато чого-небудь.

ПОНАЛА́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понала́тувати.** // **понала́тувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАЛА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Поставити багато латок на чому-небудь.

ПО-НАЛЕ́ЖНОМУ, *присл.* Як належить, як треба.

ПОНАЛИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поналива́ти.** // **поналйвано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Налити велику кількість чого-небудь у багатьох місцях; наливши, утворити велику кількість чогось у багатьох місцях. // Наповнити велику кількість чого-небудь рідиною. // *безос.* 2. *безос.* Набратися соком (про бруньки, плоди, зерно і т. ін.). 3. *перен.*, *розм.* Упоїти багатьох.

ПОНАЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Наповнитися рідиною (про багато чого-небудь). 2. Набратися соком (про бруньки, плоди, зерно і т. ін.). 3. Обважніти, набрякнути (про повіки, ноги і т. ін.).

ПОНАЛИ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поналй́гувати.**

ПОНАЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **нали́гувати.**

ПОНАЛИ́ГУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *вульг.* Налигатися (про багатьох).

ПОНАЛИПА́ТИ, -а́є, *док.* Прилипнути у великій кількості, у багатьох місцях.

ПОНАЛІЗА́ТИ *див.* **понала́зити.**

ПОНАЛІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поналі́плювати.** // **поналі́плювано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ПОНАЛІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Наліпити багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. Зліпити багато чогонебудь. *Поналіплювати коників із глини.*

ПОНАЛІПЛЯ́ТИ *див.* **поналі́плювати.**

ПОНАЛІТА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Прилетіти куди-небудь (про велику кількість птахів, метеликів і т. ін.). 2. Осідаючи, нагромадитись у великій кількості (про пил, пух і т. ін.).

ПОНАЛО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Наловити велику кількість чого-небудь (пташок, риб і т. ін.).

ПОНАЛУ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поналу́зувати.**

ПОНАЛУ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Налузати у великій кількості, у багатьох місцях.

ПОНАЛУ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поналу́скувати.**

ПОНАЛУ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Налускати у великій кількості, у багатьох місцях.

ПОНАЛЯГА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Налягти на кого-, щонебудь (про багатьох). 2. Попадавши, нагромадитись у великій кількості (про багато чого-небудь, у багатьох місцях).

ПОНАЛЯ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поналя́кувати.**

ПОНАЛЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Налякати багатьох.

ПОНАЛЯ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поналя́пувати.** // **поналя́пувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАЛЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш. Наляпати багато чого чи в багатьох місцях.

ПОНАМА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понама́зувати.**

ПОНАМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Намазати що-небудь (про багатьох); намазати багато чогось.

ПОНАМА́ЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Намазатися (про багатьох).

ПОНАМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **понамальо́вуваний.**

ПОНАМАЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понамальо́вувати.** // **понамальо́вувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Намалювати багато чого-небудь.

ПОНАМА́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понама́щувати.**

ПОНАМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Намастити що-небудь чимсь (про багатьох), намастити багато чогось.

ПОНАМА́ЩУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Намаститися чим-небудь (про багатьох).

ПОНАМЕРЗА́ТИ, -а́є, *док.* Утворившись від морозу, нагромадитись у багатьох місцях (про паморозь, лід і т. ін.). // *безос.* // Покритися памороззю, льодом і т. ін. (про багато чого-небудь, у багатьох місцях).

ПОНАМЕРЗА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Намерзнутися (про багатьох).

ПОНАМИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понами́лювати.**

ПОНАМИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Намилити багато чого-небудь.

ПОНАМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Нам'яти багато чого-небудь. 2. Нам'явши, натерши, спричинити біль у багатьох місцях.

ПОНАМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понамі́нювати.**

ПОНАМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Наміняти багато чогось.

ПОНАМІ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаміта́ти.** // **понамі́тано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Намести багато чого-небудь. // *безос.*

ПОНАМІ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понамі́шувати.**

ПОНАМІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш. 1. Док. до **намі́шувати.** 2. Намішати багато чого-небудь.

ПОНАМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Намовити багатьох.

ПОНАМОКА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Намокнути (про багатьох, багато чого-небудь).

ПОНАМОЛО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понамоло́чувати.**

ПОНАМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Намолотити багато чого-небудь.

ПОНАМО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понамо́чувати.**

ПОНАМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Намочити багато чого-небудь.

ПОНАМО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понамо́щувати.**

ПОНАМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Намостити багато чого-небудь.

ПОНАМУ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаму́лювати.**

ПОНАМУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Намуляти в багатьох місцях (ноги, пальці, боки і т. ін.).

ПОНАНИ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понани́зувати.**

ПОНАНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Нанизати багато чого-небудь.

ПОНАНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док.*, *перех.* 1. Принести одне за одним, частинами багато чого-небудь. // Занести багато снігу, бруду і т. ін. за ногами до оселі (про багатьох). 2. Нанести в яке-небудь місце багато снігу, піску, пилу, мулу і т. ін. (про вітер, течію). 3. Поставити багато позначок на карту, схему і т. ін.

ПОНАПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Напалити багато чого-небудь. *Понапалювати печі.* 2. Випалити багато чого-небудь (цегли, вугілля і т. ін.).

ПОНАПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Напасти якусь кількість худоби.

ПОНАПАСА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ються, *док.* Напастися (про якусь кількість худоби).

ПОНАПАСКУ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понапаску́джувати.**

ПОНАПАСКУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* Напаскудити в багатьох місцях.

ПОНАПИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Вгамувати спрагу (про багатьох). // Випити чого-небудь (про багатьох). 2. Упитися, стати п'яними (про багатьох).

ПОНАПИ́НАНИЙ, **ПОНАПИ́НАТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понапина́ти.** // **понапи́нано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Напнути що-небудь (про багатьох); напнути багато чогось. // Натягнувши, закріпити багато чого-небудь. *Понапинати дроти.* // Поставити, влаштувати багато чого-небудь (палаток, тентів і т. ін.). 2. *розм.* Надягти що-небудь (про багатьох); надягти багато чогось.

ПОНАПИ́НАТИЙ *див.* **понапи́наний.**

ПОНАПИНА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Напнутися (про багато чого-небудь). 2. Напружитися (про багатьох, якусь кількість чого-небудь). 3. Покритися, пов'язатися чим-небудь (про багатьох).

ПОНАПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понапи́сувати.** // **понапи́сувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Написати що-небудь у багатьох місцях. // Викласти в письмовій формі багато думок, фактів і т. ін. (несхвально). // Створити у письмовій формі багато чого-небудь. 2. Намалювати багато чого-небудь.

ПОНАПИ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понапиха́ти.** // **понапи́хано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНАПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Напхати чогонебудь кудись (про багатьох); напхати багато чогось куди-небудь. // Запхати багато чого-небудь у багатьох місцях.

ПОНАПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Напекти багато чого-небудь.

ПОНАПЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех. і без додатка.* Наплескати в багатьох місцях.

ПОНАПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Наплести багато чого-небудь.

ПОНАПЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Наплодити багатьох.

ПОНАПЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уеться, *док.*, *розм.* Наплодитись у великій кількості.

ПОНАПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. *перех.* Наплутати багато чого-небудь. *Понаплутувати ниток.* 2. *неперех.* Створити безлад багато в чому, наробити велику кількість помилок у чому-небудь.

ПОНАПЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понапльо́вувати.**

ПОНАПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Наплювати у багатьох місцях.

ПОНАПОВЗА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Наповзти куди-небудь у великій кількості (про плазунів, комах і т. ін.). 2. Сповзти, зсунутися на що-небудь (про багато чогось).

ПОНАПО́ВНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понапо́внювати.**

ПОНАПО́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОНАПОВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Наповнити чим-небудь багато чогось.

ПОНАПОВНЯ́ТИ *див.* **понапо́внювати.**

ПОНАПО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понапо́ювати.**

ПОНАПО́ЮВАТИ *див.* **понапува́ти.**

ПОНАПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Направити у відрядження, на роботу, військову службу, навчання тощо (про багатьох). 2. *розм.* Полагодивши, відремонтувавши, зробити придатним для користування багато чого-небудь.

ПОНАПРО́ХУВАТИ *і* **ПОНАПРО́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Напрохати багато чого-небудь. 2. Запросити багатьох.

ПОНАПРО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понапро́шувати.**

ПОНАПРО́ШУВАТИ *див.* **понапро́хувати.**

ПОНАПРЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Напрясти багато чого-небудь.

ПОНАПРЯ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понапряда́ти.**

ПОНАПУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОНАПО́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Дати напитися багатьом, погамувати спрагу багатьох. 2. Упоїти, зробити п'яними багатьох.

ПОНАПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Напустити куди-небудь багатьох. // Дозволити мешкати у будинку, квартирі і т. ін. багатьом. // Напустити куди-небудь багато чогось. 2. Спустити, звісити багато чого-небудь на щось.

ПОНАПУХА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Напухнути (про частини тіла, місця на тілі). // Набрякнути (про багатьох, багато чого-небудь).

ПОНАРАХО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понарахо́вувати.**

ПОНАРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Нарахувати що-небудь багатьом; нарахувати багато чогонебудь.

ПОНАРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понарива́ти.**

ПОНАРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Нарвати багато чого-небудь. *Понаривати цибулі.*

ПОНАРИВА́ТИ[2], -а́є, *док.* Напухнувши й нагноївшись, утворитися (про багато наривів).

ПОНАРИВА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Прикріпити ярма до дишел. // Запрягти в ярма багатьох (волів).

ПОНАРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Вирити багато чого-небудь (ям, ровів і т. ін.). // Нарити багато куп землі, у багатьох місцях.
ПОНАРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понарі́зати**.
ПОНАРІЗА́ТИ *див.* **понарі́зувати**.
ПОНАРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понарі́зувати**.
ПОНАРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОНАРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Нарізати багато чого-небудь. 2. Зарізати багато птахів, тварин на м'ясо. 3. Віддати в користування, відмірявши багатьом (земельні ділянки).
ПОНАРО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаро́блювати**.
ПОНАРО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОНАРОБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Зробити, виготовити багато чого-небудь. 2. Залишити наслідки своєї діяльності. // Залишити наслідки своєї дії. // *розм.* Набрудити у багатьох місцях.
ПОНАРОБЛЯ́ТИ *див.* **понаро́блювати**.
ПОНАРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Народити кого-небудь (про багатьох); народити багатьох (не за один раз).
ПОНАРО́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Народитися (про багатьох).
ПО-НАРО́ДНОМУ, *присл.* Як у народі, за народним звичаєм. // Як характерно для народних творів.
ПОНАРОСТА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Вирости, з'явитися на поверхні чого-небудь (про багато чогось; у багатьох місцях). // Відрости у багатьох (про волосся, шерсть). 2. Стати дорослими, вирости (про багатьох).
ПОНАРЯДЖА́ТИ *див.* **понаря́джувати**.
ПОНАРЯДЖА́ТИСЯ *див.* **понаря́джуватися**.
ПОНАРЯ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаря́джувати**. // **понаря́джувано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАРЯ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОНАРЯДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Нарядити багатьох.
ПОНАРЯ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ПОНАРЯДЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Нарядитися (про багатьох).
ПОНАСА́ДЖУВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаса́джувати**[1]. // **понаса́джувано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАСА́ДЖУВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаса́джувати**[2].
ПОНАСА́ДЖУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Насадити багато чого-небудь (дерев, кущів і т. ін.). 2. Посадити багатьох, у багатьох місцях. // *перен.* Написати в багатьох місцях щось небажане. 3. *розм.* Надати землю, маєтки у володіння багатьом, поселити багатьох, у багатьох місцях. // Заснувати, впровадити багато чого-небудь (установ, контор і т. ін.), у багатьох місцях.
ПОНАСА́ДЖУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Настромити багато чого-небудь на щось.
ПОНАСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Прислати куди-небудь багатьох, багато чого-небудь не за один раз.
ПО-НАСИ́ЛЬНИЦЬКОМУ, *присл.* За звичаєм насильників; силоміць, нахрапом.
ПОНАСИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **понани́зувати**.
ПОНАСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Насипати багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. Насипаючи, наповнити багато посудин, мішків і т. ін. // Налити чи накласти страви в багато посудин. 3. Насипаючи, спорудити, утворити багато чого-небудь. // *безос.*
ПОНАСИПА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Насипатися поступово (про багато чого-небудь, у багатьох місцях).
ПОНАСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОНАСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Насіяти багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПОНАСІДА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Сісти у великій кількості де-небудь, у багатьох місцях. 2. Осідаючи, нагромадитись у великій кількості (про пил, пух і т. ін.).
ПОНАСІ́ЮВАТИ *див.* **понасіва́ти**.
ПОНАСКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Наскладати багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. Зібрати поступово, нагромадити багато чого-небудь. 3. Укласти багато чого-небудь.
ПОНАСЛУ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *перех.* Наслухатися багато чогось.
ПОНАСМА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понасма́жувати**.
ПОНАСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Насмажити багато чого-небудь.
ПОНАСМІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Насмітити в багатьох місцях.
ПОНАСО́ВУВАТИ *див.* **понасува́ти**.
ПОНАСО́ВУВАТИСЯ *див.* **понасува́тися**[1].
ПОНАСО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понасо́лювати**.
ПОНАСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Заготовити соліннням багато чого-небудь. 2. Насолити надміру багато чого-небудь (певні продукти, страви).
ПОНАСТАВА́ТИ, -стають, *док.*, *діал.* Настати, з'явитися (про людей певного складу).
ПОНАСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **понаста́влюваний**. // **понаста́влено**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАСТА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаста́влювати**. // **понаста́влювано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАСТА́ВЛЮВАТИ *див.* **понаставля́ти**.
ПОНАСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОНАСТА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Наставити багато чого-небудь. 2. Встановити багато чого-небудь (про щось небажане). // *розм.* Побудувати багато споруд. 3. Підставити багато чого-небудь. 4. Спрямувати щось на кого-, що-небудь (про багатьох). 5. *кого, розм.* Призначити багатьох на якісь посади, роботи і т. ін.
ПОНАСТАНО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **понаставля́ти**.
ПОНАСТЕ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понастеля́ти**.
ПОНАСТЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОНАСТИЛА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Настелити багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПОНАСТИЛА́ТИ *див.* **понастеля́ти**.
ПОНАСТОВБУ́РЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понастовбу́рчувати**.
ПОНАСТОВБУ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Настовбурчити багато чого-небудь.
ПОНАСТОВБУ́РЧУВАТИСЯ, -ується, *док.* Настовбурчитися (про птахів і деяких тварин).
ПОНАСТРО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понастро́млювати**.
ПОНАСТРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ПОНАСТРОМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Настромити багато чого-небудь на щось. 2. Застромити багато чогось у щось.
ПОНАСТРО́МЛЮВАТИСЯ *і рідко* **ПОНАСТРОМЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* Настромитися на що-небудь (про багато чогось).
ПОНАСТРОМЛЯ́ТИ *див.* **понастро́млювати**.
ПОНАСТРОМЛЯ́ТИСЯ *див.* **понастро́млюватися**.
ПОНАСТРУ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понастру́гувати**.
ПОНАСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Настругати багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПОНАСУ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понасува́ти**[1].
ПОНАСУВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і* **ПОНАСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Насунути що-небудь на щось (про багатьох).
ПОНАСУВА́ТИ[2], -а́ють, *док.* Рухаючись, наблизитися (про багато чого-небудь).
ПОНАСУВА́ТИСЯ[1], -а́ється *і* **ПОНАСО́ВУВАТИСЯ**, -ується, *док.* Насунутися на що-небудь (про якусь кількість чогось).
ПОНАСУВА́ТИСЯ[2], -а́ються, *док.* Рухаючись, наблизитися (про багато чого-небудь).
ПОНАСУ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понасу́плювати**.
ПОНАСУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Насупити (брови, обличчя – про багатьох).
ПОНАСУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Насупитися (про багатьох).
ПОНАСУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понасу́шувати**.
ПОНАСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Насушити багато чого-небудь.
ПОНАСХО́ДИТИСЯ, -имося, -итеся, *док.*, *розм.* Насходитися куди-небудь (про багатьох).
ПОНАТА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Натаскати багато чого-небудь.
ПОНАТИ́КАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понатика́ти**[1]. // **понати́кано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАТИ́КАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понатика́ти**[2]. // **понати́кано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАТИКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і* **ПОНАТИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Натикати багато чого-небудь, у багатьох місцях. // *розм.* Посадити багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПОНАТИКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Наткнути багато чого-небудь на щось; понастромлювати.
ПОНАТИКА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Наткати багато чого-небудь.
ПОНАТИ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понати́кувати**. // **понати́кувано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАТИ́КУВАТИ *див.* **понатика́ти**[1].
ПОНАТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Натерти чим-небудь багатьох, якусь кількість чогось. 2. Вичистити до блиску тертям багато чогось. 3. Пошкодити шкіру тертям у багатьох місцях. *Понатирати мозолі.*
ПОНАТИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Натертися чим-небудь (про багатьох).
ПОНАТИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понатира́ти**.
ПОНАТІКА́ТИ, -а́є, *док.* Натекти в багатьох місцях.
ПОНАТІ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понаті́сувати**.
ПОНАТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Натесати багато чого-небудь.
ПОНАТО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понато́млювати**.
ПОНАТО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Натомити багатьох; натомити що-небудь (про багатьох). *Понатомлювати ноги.*
ПОНАТО́МЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Натомитися (про багатьох).
ПОНАТО́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понато́плювати**.
ПОНАТО́ПЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Натопити багато чого-небудь (печей, груб і т. ін.).
ПОНАТО́ПЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Натопити багато чого-небудь (лою, смальцю і т. ін.).
ПОНАТО́ПТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понато́птувати**.
ПОНАТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Натоптати, наслідити дуже, у багатьох місцях. 2. *перех.*, *розм.* Щільно напхати чим-небудь багато чогось.
ПОНАТО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понато́чувати**.
ПОНАТО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Наточити багато чого-небудь; понагострювати.
ПОНАТО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Наточити чого-небудь (про багатьох); наточити чогось різного або у різні посудини. *Понаточувати з бочок меду.*
ПОНАТРУ́ШУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **понатру́шувати**.
ПОНАТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Натрусити багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПОНАТРУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *док.*, *розм.* Натруситися (про багато чого-небудь; у багатьох місцях).
ПОНАТУ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* Напружити силу. // Докласти чималих зусиль.
ПОНАТЯ́ГАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понатяга́ти**[1].
ПОНАТЯ́ГАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понатяга́ти**[2].
ПОНАТЯГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і* **ПОНАТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Натягнути що-небудь (про багатьох). // *у сполуч. зі сл.* ш и я. Витягати в якому-небудь напрямку, випрямляти (про багатьох). // Натягнувши, закріпити багато чого-небудь. *Понатягати дроти на стовпах.* 2. *розм.* Одягнути з деяким зусиллям, натягнути на себе що-небудь (про багатьох); одягнути багато чогось.
ПОНАТЯГА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш *і* **ПОНАТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Наносити багато чого-небудь.
ПОНАТЯГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і* **ПОНАТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Натягнутися (про багато чого-небудь). 2. Випрямити своє тіло, витягнутися (про багатьох).
ПОНАТЯ́ГУВАТИ[1] *див.* **понатяга́ти**[1].
ПОНАТЯ́ГУВАТИ[2] *див.* **понатяга́ти**[2].
ПОНАТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **понатяга́тися**.
ПО-НАУКО́ВОМУ, *присл.* Використовуючи наукові методи.
ПОНАУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понау́чувати**.
ПОНАУ́ЧУВАТИ *див.* **понавча́ти**.
ПОНАУ́ЧУВАТИСЯ *див.* **понавча́тися**.
ПОНАФАРБО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понафарбо́вувати**.
ПОНАФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Нафарбувати що-небудь (про багатьох); нафарбувати багато чогось.
ПОНАФАРБО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Нафарбуватися (про багатьох).
ПОНАХА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понахапа́ти**. // **понаха́пано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАХАПА́ТИ *див.* **понаха́пувати**.
ПОНАХА́ПУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПОНАХАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Нахапати багато чого-небудь.
ПОНАХИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понахиля́ти**.
ПОНАХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Нахилити що-небудь (про багатьох); нахилити багато чогось.
ПОНАХИЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Нахилитися (про багатьох, багато чого-небудь). // Зігнутися (про багатьох).
ПОНАХМУ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понахму́рювати**.
ПОНАХМУ́РЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Нахмуритися (про багатьох).
ПОНАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Наховати багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПОНАХО́ДИТИ[1], -имо, -ите, *док.* Прийти куди-небудь (про багатьох).
ПОНАХО́ДИТИ[2], -джу, -диш, *док.*, *перех.* Те саме, що **познахо́дити**.
ПОНАХО́ДИТИСЯ, -иться, *док.* Те саме, що **познахо́дитися**.
ПОНАЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Націдити чого-небудь (про багатьох); націдити чогось різного або у різні посудини.
ПО-НАЧА́ЛЬНИЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-нача́льницькому**.
ПО-НАЧА́ЛЬНИЦЬКОМУ, *присл.* Як начальник, як начальники.
ПОНАЧЕ́РКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поначе́ркувати**.
ПОНАЧЕ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Начеркати багато чого-небудь.
ПОНАЧИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Начинити чим-небудь багато чогось.
ПОНАЧИ́ТУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Начитатися (про багатьох).
ПОНАЧІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поначі́плювати**. // **поначі́плювано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОНАЧІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Причепити до чого-небудь багато чогось, у багатьох місцях. 2. Навішати на що-небудь багато чогось. // Настромити на що-небудь багато чогось. 3. *розм.* Надягти на себе що-небудь (про багатьох); надягти багато чогось.
ПОНАЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ПОНАЧІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* Причепитися до чого-небудь у багатьох місцях (про багато чогось).
ПОНАЧІПЛЯ́ТИ *див.* **поначі́плювати**.
ПОНАЧІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **поначі́плюватися**.
ПОНАШИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понашива́ти**. // **понаши́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОНАШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Пошити багато чого-небудь. 2. Нашити що-небудь на щось (про багатьох); нашити на що-небудь багато чогось, у багатьох місцях. 3. *спец.* Облицьовуючи якусь поверхню, прибити багато дощок.
ПО-НА́ШОМУ, *присл.* 1. Як у нас; за нашим зви-

чаєм. 2. *розм.* Нашою мовою. 3. Як ми бажаємо, вимагаємо, сподіваємося.

ПОНГІ́ДИ, -гід, *мн.* Родина мавп ряду приматів (орангутанг, шимпанзе, горила).

ПОНЕВАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., рідко.* Те саме що **зневажа́ти**.

ПОНЕВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Підневільний. // Незалежний від власної волі; мимовільний.

ПОНЕВІ́ЛЬНО, *діал.* Присл. до **поневі́льний**.

ПОНЕВІ́РКА, -и, *ж., діал.* Поневіряння.

ПОНЕВІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поневіря́ти** 1 і **поневіря́тися**.

ПОНЕВІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., діал.* 1. *неперех., ким.* Знущатися. 2. *перех.* Притамовувати, заглушувати.

ПОНЕВІРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* 1. Терпіти труднощі, зазнавати мук, знущань. 2. *ким, над ким, діал.* Знущатися.

ПОНЕВО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понево́лити**. 2. *у знач. прикм.* Який перебуває під якимсь гнітом.

ПОНЕВО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **понево́лений**.

ПОНЕВО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **понево́лити**.

ПОНЕВО́ЛИТИ *див.* **понево́лювати**.

ПОНЕВО́ЛІ, *присл., розм.* Незалежно від бажання, у зв'язку з необхідністю. // Мимоволі.

ПОНЕВО́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **понево́лювач**.

ПОНЕВО́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **понево́льник**.

ПОНЕВО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **понево́лювати**.

ПОНЕВО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОНЕВО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* 1. Позбавляти волі, незалежності, підкоряти своїй владі. // Ставити когонебудь у залежність, створювати необхідність діяти певним чином (про що-небудь). 2. *тільки док., заст.* Змусити кого-небудь чинити щось проти своєї волі.

ПОНЕВО́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто поневолює або поневолив кого-небудь.

ПОНЕВО́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **понево́лювач**.

ПОНЕДІ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **понеді́лок**.

ПОНЕДІ́ЛКУВАННЯ, -я, *с., розм., заст.* 1. Звичай, що дозволяв заміжнім жінкам не працювати по понеділках. 2. Дотримання посту по понеділках.

ПОНЕДІ́ЛКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм., заст.* 1. Дотримуватися звичаю не працювати по понеділках. 2. Дотримуватися звичаю поститися по понеділках.

ПОНЕДІ́ЛОК, -лка, *ч.* Назва першого дня тижня (після неділі).

ПОНЕДУ́ЖАТИ, -аємо, -аєте, *док.* Занедужати (про багатьох).

ПОНЕ́ЖЕ, *спол., ц.-с.* Тому що, позаяк.

ПОНЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *неперех.* Те саме, що **понервува́тися**. 2. *перех.* Нервувати кого-небудь якийсь час.

ПОНЕРВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Нервуватися якийсь час.

ПОНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поне́сти**.

ПОНЕ́СЛА, -лої, *ж., діал.* Вагітна.

ПОНЕ́СТИ́, -су́, -се́ш, *док.* 1. *перех.* Піти, несучи кого-, що-небудь. // Несучи, доставити кого-, щонебудь кудись або комусь; віднести. // *у сполуч. зі сл.* н а с о б і. Здужати нести. // *у сполуч. зі сл.* п о с т а т ь, г о л о в а, т і л о *і т. ін., поет.* Піти. // Забрати куди-небудь. // Тримаючи щось у руці, спрямувати куди-небудь. // Піти, маючи на собі, з собою що-небудь. // *у сполуч. зі сл.* п р і з в и щ е. Успадкувати. // *перен.* Зберегти, затаїти в собі якісь почуття, враження, думки. 2. *перех.* Швидко повезти, помчати кого-, щонебудь. 3. *неперех.* Почати швидко бігти, перев. не підкоряючись тому, хто править (про коней). // Почати швидко рухатися в якомусь напрямку (про автомашину). // Потекти нестримно (про річку, потік). 4. *перех.* Почати переміщати кого-, що-небудь силою свого руху (про течію води, вітер). // Почати поширювати звуки, запахи і т. ін. (про вітер). // *безос., чим, розм.* Подути, повіяти чим-небудь. // Спрямувати течією, плин чого-небудь. // Змушувати йти, їхати, захопивши силою свого руху (про людський потік). // *безос.* Піти або поїхати куди-небудь (з несхвальним ставленням). // *безос.* Змінити місце роботи, місце проживання і т. ін. (з несхвальним ставленням). // *перен.* Цілком заволодіти чиїми-небудь інтересами, увагою; захопити. // *у сполуч. зі сл.* м р і я, д у м к и *і т. ін. перен.* Почати думати про щось певне, уявляти щось бачене раніш. ◊ **Нечи́ста си́ла (лиха́ годи́на і т. ін.) понесла́** *кого* – хто-небудь пішов або поїхав кудись (несхвально). 5. *перех., перен.* Почати поширювати серед людей (ідеї, знання, досвід і т. ін.). // Передати, переказати що-небудь. 6. *перех.* Почати говорити таке, що викликає осуд. // *на кого, перен.* Викликати, спричинити що-небудь небажане для когось; накликати. 7. *перех. і неперех., розм.* Завагітніти. 8. *перех., діал.* Зазнати. ◊ **Поне́сти на свої́х пле́чах** – винести тягар чогонебудь; витерпіти.

ПОНЕСТИ́СЯ, -су́ся, -се́шся, *док.* 1. Швидко, нестримно рушити в якомусь напрямку. // Піти швидкою, нестримною ходою, побігти. // Пуститися у швидкий танок. // Почати переміщатися силою вітру, течії. // *у сполуч. зі сл.* в і т е р. Сильно подути, повіяти. // *перен.* Почати з'являтися (про думки). 2. Почати поширюватися в просторі (про звуки); почати звучати, чутися. 3. *перен.* Почати швидко поширюватися серед людей (про ідеї, чутки і т. ін.). 4. Знестися (про курей, качок, индичок і т. ін.).

ПОНЕХА́ТИ *див.* **понеха́яти**.

ПОНЕХА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понеха́яти**.

ПОНЕХА́ЯТИ *і* **ПОНЕХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., діал.* Занехаяти.

ПОНЕ́ХТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поне́хтувати**. // **поне́хтувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОНЕ́ХТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. *неперех., ким, чим.* Поставитися зі зневагою до кого-, чогонебудь. 2. *перех., розм.* Зіпсувати, пошкодити що-небудь. // Побити, понівечити кого-небудь.

ПОНИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОНИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.* 1. Починати нити. 2. Мати поганий настрій, нудьгувати; томитися. 3. Нити потроху, час від часу. // *безос.*

ПОНИДІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Змучений від нудьги, жалю, туги (про багатьох). 2. Виснажений, кволий (про багатьох).

ПОНИДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* 1. Змучитися від нудьги (про багатьох). 2. Виснажитися, стати фізично кволими (про багатьох).

ПОНИЖА́ТИ *див.* **пони́жувати**.

ПОНИЖА́ТИСЯ *див.* **пони́жуватися**.

ПОНИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пони́зити**. 2. *у знач. прикм.* Нижчий від звичайного. // Нижчий від нормального. 3. *у знач. прикм., розм.* Те саме, що **прини́жений** 3.

ПОНИ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пони́зити**. 2. Стан за знач. **пони́зитися**. 3. Якесь місце на землі, нижче від загального рівня; місцевість, нижча від навколишньої. 4. *розм.* Те саме, що **прини́ження**.

ПОНИ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для пониження напруги струму.

ПОНИ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. ч. до **пони́жувати** 1 – 4. 2. *у знач. прикм., розм.* Те саме, що **прини́жений** 3.

ПОНИ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пони́жувати**.

ПОНИ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОНИЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОНИ́ЗИТИ**, -и́жу, -и́зиш, *док., перех.* 1. Зменшувати висоту, робити нижчим рівень чогось. 2. Зменшувати, ослабляти ступінь вияву чого-небудь. // Робити тихшим (голос, звук). // Спричиняти послаблення величі чого-небудь. 3. Робити нижчим тон звучання (голосу, струни і т. ін.). 4. Переводити на нижчу посаду. 5. *розм.* Те саме, що **прини́жувати** 1.

ПОНИ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ПОНИЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОНИ́ЗИТИСЯ**, -и́жуся, -и́зишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Ставати нижчим за рівнем. 2. Скорочуватися (про розмір, кількість чого-небудь). 3. Зменшуватися, ослаблятися (про ступінь вияву чого-небудь). // Ставати тихшим (про голос, звук і т. ін.). // Ставати менш величним, менш значним. 4. Ставати нижчим за звучанням. 5. *розм.* Те саме, що **прини́жуватися** 1.

ПОНИ́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто понижує що-небудь.

ПОНИ́ЖУВАЧКА, -и. Жін. до **пони́жувач**.

ПОНИ́ЖЧАТИ, -аю, -аєш. Док. до **ни́жчати**.

ПОНИ́ЖЧЕ, *присл., розм.* 1. Трохи нижче. 2. *у знач. прийм., з род. в.* Уживається для позначення місця або предмета: а) трохи нижче від якого міститься, рухається або відбувається що-небудь; б) трохи нижче якого спрямовано дію.

ПОНИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пониза́ти**.

ПОНИЗА́ТИ, -ижу́, -и́жеш, *док., перех.* 1. Док. до **низа́ти** 1, 2. 2. Обнизати, нанизати багато чогонебудь. // *перен.* Розміститися рядами.

ПОНИ́ЗЗЯ, -я, *с.* 1. Нижня частина чого-небудь. 2. Низька місцевість. 3. Нижня течія річки, а також місцевість, що прилягає до неї. *Дніпрове пониззя.*

ПОНИ́ЗИТИ *див.* **пони́жувати**.

ПОНИ́ЗИТИСЯ *див.* **пони́жуватися**.

ПОНИЗО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Житель понизов'я.

ПОНИЗО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до **понизо́в'я**. // Який міститься, розташований у низинній частині якоїнебудь місцевості.

ПОНИЗО́В'Я, -я, *с.* Те саме, що **пони́ззя**.

ПОНИКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.* Никати якийсь час.

ПОНИКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОНИ́КНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* пони́к, -ла, -ло *і* пони́кнув, -нула, -нуло, *док.* 1. Схилятися, пригинатися. // *чим, у сполуч. зі сл.* г о л о в а, ч о л о, *уроч.* Схиляти донизу. // Полягати (про траву, злакові і т. ін.). 2. Опускатися донизу; обвисати. // Опускатися, лягати на що-небудь. // Падати вниз. // *у що, перен.* Переходити до якого-небудь стану. *Поникнути у задуму.* 3. Втрачати силу, енергію, жвавість, бадьорість. // Ставати пригніченим, підупадати настроєм. // *перен.* Втрачати барвистість, яскравість, набувати похмурого вигляду. // *перен.* Втрачати силу свого вияву; слабшати.

ПОНИ́КЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пони́кнути**. 2. *у знач. прикм.* Похилений. 3. *у знач. прикм.* Полеглий (про траву, злакові). 4. *у знач. прикм.* Який звисає, звислий. 5. *у знач. прикм.* Пригнічений. // *перен.* Який має похмурий вигляд.

ПОНИ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **пони́клий**.

ПОНИ́КЛО. Присл. до **пони́клий** 4.

ПОНИ́КНУТИ *див.* **поника́ти**[2].

ПОНИ́НІ, *присл.* До сьогоднішнього дня, до цього часу, досі.

ПО-НИ́НІШНЬОМУ, *присл.* Так, як нині.

ПОНИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., діал.* Нипати якийсь час.

ПОНИ́ТИ *див.* **понива́ти**.

ПОНИ́ШКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Замовкнути, притаїтися (про всіх чи багатьох).

ПОНИ́ШПОРИТИ, -рю, -риш, *док., розм.* Нишпорити якийсь час. // *перен.* Копирсатися в чому-небудь якийсь час.

ПОНИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пони́щити**. // **пони́щено**, *безос. присудк. сл.*

ПОНИ́ЩИТИ, -щу, -щиш, *док., перех.* Знищити багатьох, значну кількість чого-небудь. // Знищити що-небудь поступово.

ПО́НІ, *невідм., ч.* Кінь низькорослої породи.

ПОНІ́Б'Я, -я, *с., зах.* Піднебіння.

ПОНІ́ВЕЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поні́вечити**. // **поні́вечено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Поламаний, зіпсований, зруйнований. 3. *у знач. прикм.* Побитий, покалічений. // Підірваний, ослаблений. 4. *у знач. прикм.* Спотворений. // Порушений, викривлений, зіпсований (про перебіг, стан, розвиток чого-небудь). // Зганьблений, знеславлений.

ПОНІ́ВЕЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **поні́вечений**.

ПОНІ́ВЕЧЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **поні́вечити**.

ПОНІ́ВЕЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Б'ючи, ламаючи, зіпсувати, зруйнувати що-небудь. // Зіпсувати форму, пошкодити поверхню чого-небудь (про дію, вплив чогось). // *безос.* 2. Побивши, залишити сліди від ударів; покалічити. // Змучити, виснажити; зіпсувати здоров'я. 3. Змінити на гірше, спотворити що-небудь. // Порушити нормальний перебіг, стан, розвиток чого-небудь. // Зіпсувати кому-небудь життя, погляди, переконання. // *безос.*

ПОНІ́ВЕЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Поруйнуватися, попсуватися, стати гіршим.

ПОНІ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех.* Ніжити якийсь час.

ПОНІ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* Ніжитися якийсь час.

ПОНІЖНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати ніжним.

ПОНІЖНІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поніжні́шати**.

ПОНІЖНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати ніжнішим.

ПОНІКЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понікелюва́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОНІКЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **нікелюва́ти**.

ПОНІ́КУДИ, *присл., розм.* До крайньої міри, до межі можливого. // *у знач. присудк. сл.*

ПОНІКЧЕ́МНІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понікче́мніти**.

ПОНІКЧЕ́МНІТИ, -ію, -ієш. Док. до **нікче́мніти**.

ПОНІМА́ТИ *див.* **пойма́ти**.

ПОНІМА́ТИСЯ *див.* **пойма́тися**.

ПО-НІМЕ́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-німе́цькому**.

ПО-НІМЕ́ЦЬКОМУ, *присл.* 1. Як у німців, за звичаєм німців. 2. Німецькою мовою.

ПОНІМЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поніме́чити**.

ПОНІМЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поніме́чити**.

ПОНІМЕ́ЧИТИ *див.* **поніме́чувати**.

ПОНІМЕ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поніме́чувати**.

ПОНІМЕ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОНІМЕ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* Те саме, що **оніме́чувати**.

ПОНІМІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поніміти**.

ПОНІМІ́ТИ, -іє, -іємо, -ієте, *док.* 1. Стати німими (про багатьох). // Під впливом сильного враження, почуття, гострого відчуття тимчасово втратити здатність говорити (про багатьох). 2. *перен.* Замовкнути (про багатьох). // Перестати судити (про багатьох). 3. *у сполуч. зі сл.* в с е, *перен.* Перестати рухатися, видавати звуки. 4. *перен.* Втратити чутливість, заніміти (про частини тіла).

ПОНІ́ЯЧИТИСЯ, -читься, *док., зах.* Занепасти, різко погіршитися, втратити властивості.

ПОНО́ВА, -и, *ж.* 1. *розм.* Утворена бджолами нова вощина у вулику. 2. *мисл.* Слід звіра на свіжім снігу.

ПОНО́ВИНИ, -ин, *мн.* Оновлення.

ПОНОВИ́ТИ *див.* **поно́влювати**.

ПОНОВИ́ТИСЯ *див.* **поно́влюватися**.

ПОНО́ВКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **поно́ва**.

ПОНО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поновити**. // **поно́влено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який став кращим, новішим, який відродився. 3. *у знач. прикм.* Який з'явився або відбувається знову.

ПОНО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поно́влений**.

ПОНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **поновити і поновитися**.

ПОНО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який здійснює поновлення; признач. для поновлення.

ПОНО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. мин. ч. до **поно́влювати**.

ПОНО́ВЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поно́влюваний**.

ПОНО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поно́влювати**.

ПОНО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОНОВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОНОВИ́ТИ**, -новлю, -но́виш; *мн.* поно́влять; *док., перех.* 1. Відбудовувати, ремонтувати, надавати нового вигляду чому-небудь. // Доповнюючи, відтворювати потрібну кількість чогось. // Доповнюючи, уточнювати що-небудь. // Почати знову використовувати, впроваджувати щонебудь відкинуте, занедбане, забуте. 2. Створювати заново що-небудь знищене, зруйноване. // Заміновати новим те, що стало непридатним. // *у сполуч. зі сл.* п а м ' я т ь, с в і д о м і с т ь. Відтворювати в думках, уяві кого-, що-небудь. 3. Повертати втрачений стан, почуття, відновлювати вияв чого-небудь. // *кого.* Повертати кому-небудь утрачені права, звання, членство і т. ін. 4. Здій-

снювати знову яку-небудь припинену дію, продовжувати перерваний процес, стосунки і т. ін.; відновлювати.

ПОНО́ВЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ПОНОВЛЯ́ТИСЯ**, *-я́ється*, *недок.*, **ПОНОВИ́ТИСЯ**, -но́виться; *мн.* поно́вляться; *док.* 1. Відроджуватись у кращому вигляді, стані, ставати новим. 2. Відтворюватися заново у якійсь кількості, розмірах; поповнюватися. // Народжуватися, заступаючи місце загиблих (про живі істоти). 3. Виявлятися знову. // Здобувати втрачені права, звання, членство, місце в навчальному закладі і т. ін. *Поновитися в університеті.* 4. Продовжуватися знову після припинення (про дію, процес, стосунки і т. ін.); відновлюватися. 5. *тільки недок.* Пас. до **поно́влювати**.

ПОНОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поновля́ти**.

ПОНОВЛЯ́ТИ *див.* **поно́влювати**.

ПОНОВЛЯ́ТИСЯ *див.* **поно́влюватися**.

ПОНО́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* Повторний.

ПОНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поно́вний**.

ПОНО́ВНО, *діал.* Присл. до **поно́вний**.

ПО-НОВОМУ́, *присл.* Не так, як раніш; інакше, ніж до цього; по-іншому.

ПОНО́ЖІ, -жей, *мн.*, *зах.* Частина ткацького верстата.

ПО́НОЖІ, -ів, *мн.* Частина оборонного середньовічного обладунку – металеві пластини, які захищали гомілки воїна.

ПОНО́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Нокати якийсь час, нокнути кілька разів.

ПОНО́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Нокати час від часу. *Понокувати на коней.*

ПОНО́РИ, -ів, *мн.* Природні отвори, через які відбувається поглинання поверхневих вод.

ПОНО́С, -у, *ч.* 1. Одноразовий приплід у деяких тварин. 2. Наслідок розладу травлення.

ПОНОСИ́ТИ, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* 1. Носити що-небудь якийсь час. // Відносити що-небудь кудись одне за одним якийсь час. 2. Перенести багато чого-небудь кудись; позносити. 3. Носити яку-небудь одежу якийсь час. 4. Зносити, довести до непридатності багато чогось. 5. Перебувати в стані вагітності певний час. 6. Бігти нестримно якийсь час, не підкоряючись тому, хто править (про коней).

ПОНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Лаяти, судити кого-небудь.

ПОНОСИ́ТИСЯ, -ошу́ся, -о́сишся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Стати непридатним для носіння, зноситися (про багато чого-небудь). 2. *перен.*, *розм.* Носитися з ким-, чим-небудь якийсь час.

ПОНО́СКА, -и, *ж.*, *мисл.* Предмет, що його навчена собака приносить у зубах.

ПОНО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поно́с**.

ПОНОЧЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Темний, позбавлений світла.

ПО́НОЧІ, *присл.* 1. Темно. 2. В темноті. ** **До по́ночі** – до темноти.

ПОНОЧІ́ТИ, -іє, *недок.*, *безос.*, *розм.* Темнішати з наступанням ночі.

ПОНОЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Переночувати де-небудь. 2. Ночувати якийсь час.

ПОНО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поноси́ти**. 2. *у знач. прикм.* Не новий, потертий (про одяг), стоптаний (про взуття).

ПОНО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **поно́шений**.

ПОНСИРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Копіювання малюнків за допомогою вугільного пилу, що проникає в наколи на білому папері, зроблені за контуром оригіналу. 2. Полірування пемзою.

ПОНСО́, *невідм.*, *ч.*, *тех.* Штучний барвник.

ПОНТ, -у, *ч.*, *жарг.* Апломб, гонор; кураж.

ПО́НТЕР, -а, *ч.*, *карт.* Гравець, який робить ставку проти банку; той, хто грає проти банкомета.

ПОНТИФІКА́Т, -у, *ч.* Влада, діяльність і період правління Папи Римського.

ПОНТИ́ФІКИ, -ів, *мн.* Члени найвищої жрецької колегії у Стародавньому Римі.

ПОНТО́Н, -а, *ч.* 1. Плавуча опора для кранів, копрів, причалів, наплавних мостів; використовується і як засіб переправи. 2. Наплавний міст. 3. *спец.* Пристосування для піднімання затоплених суден.

ПОНТОНЕ́Р, -а, *ч.* Військовослужбовець інженерних частин військ, що обслуговує понтонні парки, лаштує понтони.

ПОНТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **понто́н**.

ПОНТО́ННИК, -а, *ч.* Член команди, яка обслуговує понтон (у 1 знач.).

ПОНТО́ННО-МОСТОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до понтонних мостів, мостів на понтонах через водні перешкоди.

ПОНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *карт.* Робити ставку проти банку.

ПОНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся., *недок.*, *жарг.* Проявляти у поведінці понт, поводитися гонористо.

ПОНУДИ́ТИ, -нуджу́, -ну́диш, *док.* 1. *перех.* Примусити нудитися кого-небудь якийсь час. 2. *неперех.* Знемагати від нудьги якийсь час. 3. *перех.* Змучити нудьгою багатьох.

ПОНУДИ́ТИСЯ, -ну́джу́ся, -ну́дишся, *док.* Нудитися якийсь час.

ПОНУДЬГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Нудьгувати якийсь час.

ПОНУ́КА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **понука́ння**. 2. Поштовх до дії; спонукання.

ПОНУКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **понука́ти**.

ПОНУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Певними вигуками, ударами примушувати тварину швидше йти або бігти. // Заохочувати кого-небудь робити щось. 2. *до чого.* Бути поштовхом до якої-небудь дії, вияву чогось.

ПОНУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пону́кувати**.

ПОНУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Підганяючи тварину, нукати час від часу. 2. *перех.* Схиляти, спрямовувати кого-небудь до певної дії, вчинку і т. ін. 3. *перех.*, *до чого і без додатка.* Бути поштовхом до якої-небудь дії, вияву чого-небудь; спонукати до чогось.

ПОНУМЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **понумерува́ти**.

ПОНУМЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Поставити номери на багатьох предметах, на окремих пунктах у тексті і т. ін.

ПОНУ́Р[1], -а, *ч.* Водонепроникне покриття ділянки дна водойми.

ПОНУ́Р[2], -а, *ч.*, *зах.* Личинка хруща.

ПОНУ́РА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Похмура, мовчазна людина.

ПОНУ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пону́рити**. 2. *у знач. прикм.* Опущений донизу (про голову, очі і т. ін.). 3. *у знач. прикм.* Який понурився.

ПОНУ́РИЙ, -а, -е. 1. З опущеною головою, поглядом; похилений. 2. Сумний, зажурений. // Похмурий. // Мовчазний, непривітний. // Який насупився; нахмурений. 3. Невеселий, гнітючий. 4. Позбавлений яскравих барв, темний, непривабливий. // Безрадісний, непривітний. // Похмурний (про погоду).

ПОНУ́РИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Похмурий, понурий.

ПОНУ́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **пону́ристий**.

ПОНУ́РИТИ *див.* **пону́рювати**.

ПОНУ́РИТИСЯ *див.* **пону́рюватися**.

ПОНУ́РІСТЬ, -рості, *ж.* 1. Стан за знач. **пону́рий** 2, 3. 2. Властивість за знач. **пону́рий** 1, 4.

ПОНУ́РКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пону́руватий**.

ПОНУ́РО. Присл. до **пону́рий**.

ПОНУ́РОК, -рка, *ч.*, *орн.*, *зах.* Гагара.

ПОНУ́РУВАТИЙ, -а, -е. Трохи понурий.

ПОНУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОНУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Опускати донизу (голову, очі і т. ін.).

ПОНУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПОНУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Опускати голову, схилятися, зажурившись, замислившись, зніяковівши і т. ін.

ПО́НЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Круглий, звичайно солодкий, пиріжок, смажений в олії, маслі і т. ін.

ПО́НЧО, *невідм.*, *с.* Вид одягу – велика прямокутна накидка з отвором посередині для голови.

ПО́НЬКА *див.* **поньо́ва**.

ПОНЬО́ВА, **ПО́НЬКА**, -и, *ж.* Старовинний південноросійський та білоруський одяг заміжніх жінок, різновид спідниці.

ПОНЬО́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Ньокати час від часу.

ПОНЮ́Х, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **понюшка**.

ПОНЮ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Втягнути носом повітря з метою відчути запах. 2. *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Розвідати щонебудь. // Придивитися до кого-небудь; вивчити когось. // *перех.* Обшукати що-небудь. 3. *перех. і неперех.*, *розм.* Випробувати на собі, пережити, пізнати що-небудь. ** **Понюхати по́роху** – взяти участь у воєнних діях.

ПОНЮ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Нюхати час від часу.

ПОНЮ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Одноразове вдихання нюхального тютюну. 2. Одна пучка тютюну як одноразова доза для нюхання.

ПОНЯ́ВКАТИ *див.* **понявча́ти**.

ПОНЯВЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш *і* **ПОНЯ́ВКАТИ**, -аю, -аєш, *док.* Нявчати якийсь час.

ПОНЯ́НЬЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Няньчити якийсь час.

ПОНЯ́НЬЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Няньчитися якийсь час.

ПОНЯ́ТИ[1] *див.* **пойма́ти**.

ПОНЯ́ТИ[2] *див.* **пойня́ти**[2].

ПОНЯ́ТИЙ *див.* **пойня́тий**.

ПОНЯТИ́Й, -то́го, *ч.* Особа, яку залучають органи влади як свідка під час обшуку, опису майна і т. ін.

ПОНЯ́ТИСЯ *див.* **пойма́тися**.

ПОНЯТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **понятте́вий**.

ПОНЯТТЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до поняття.

ПОНЯ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Одна з форм мислення, результат узагальнення суттєвих ознак об'єкта дійсності. 2. Розуміння кимсь чого-небудь, що склалося на основі якихось відомостей, власного досвіду. // Думка про що-небудь, погляд на щось. // *тільки мн.* Сукупність поглядів на що-небудь, рівень розуміння чогось.

ПОНЯТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Виконувати обов'язки понятого.

ПООББИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пооббива́ти**. // *у знач. прикм.* // **пооббива́но**, *безос. присудк. сл.*

ПООББИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Оббити багато чого-небудь; оббити щось у багатьох місцях. 2. Обірвати ударами, обтрусити багато чого-небудь (плодів, цвіту).

ПООББИВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Оббитися (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях).

ПООББИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообира́ти**.

ПООББИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Обібрати, очистивши багато чого-небудь. 2. *розм.* Зняти верхній покрив, лушпайки, обчистити багато чого-небудь. 3. Позбавити майна силою або хитрощами, обікрасти багатьох.

ПООББІГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте. Оббігати всіх чи багатьох.

ПООББРІ́ХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообрі́хувати**.

ПООББРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Оббрехати багатьох.

ПООБВА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообва́жувати**.

ПООБВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обважити багатьох.

ПООБВАЛЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обвалькувати багато чого-небудь.

ПООБВА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообва́лювати**.

ПООБВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Обвалити багато чого-небудь; обвалити щось у багатьох місцях.

ПООБВА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* 1. Обвалитися, відпасти (про багато чого-небудь). 2. Зруйнуватися внаслідок обвалювання (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях).

ПООБВИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообвива́ти**. // **пообви́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обвити чим-небудь багатьох, багато чогось (кожного, кожне зокрема). // Обвити кількома предметами кого-, що-небудь.

ПООБВИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -аєтеся, *док.* 1. Обвитися навколо чого-небудь (про багато чогось). 2. Обмотатися чим-небудь, загорнутися у щось (про багатьох – кожного зокрема).

ПООБВИСА́ТИ, -а́є, *док.* Обвиснути (про багато чого-небудь). // Обвиснути в багатьох місцях.

ПООБВІВА́ТИ, -а́є *і* **ПООБВІ́ЮВАТИ**, -ює, *док.*, *перех.* 1. Обвіяти багато чого-небудь, багатьох. 2. Обвівати кого-, що-небудь якийсь час.

ПООБВІ́ШУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообві́шувати**. 2. *у знач. прикм.* Який обвішався чим-небудь. // **пообві́шувано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБВІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обвішати чим-небудь багато чогось.

ПООБВІ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Обвішатися чим-небудь (про багатьох).

ПООБВІ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообві́ювати**.

ПООБВІ́ЮВАТИ *див.* **пообвіва́ти**.

ПООБВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Обвести багато чого-небудь чимсь.

ПООБВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообв'я́зувати**. // **пообв'я́зувано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який обв'язався хустками, рушниками і т. ін.

ПООБВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обв'язати чим-небудь багатьох, багато чогось (кожного, кожне зокрема). // Обв'язати кількома предметами кого-, що-небудь.

ПООБВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Обв'язатися чим-небудь (про багатьох – кожного зокрема). // Обв'язати себе хустками, рушниками і т. ін.

ПООБГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **поогляда́ти**.

ПООБГНИВА́ТИ, -а́є, *док.* Обгнити в багатьох місцях.

ПООБГНИ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообгни́ти**.

ПООБГОДО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообгодо́вувати**.

ПООБГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обгодувати багатьох.

ПООБГО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообго́лювати**.

ПООБГО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Обголити що-небудь у багатьох. 2. *перен.*, *розм.* Те саме, що **пообдира́ти** 2.

ПООБГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообгоро́джувати**.

ПООБГОРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообгоро́джувати**. // **пообгоро́джувано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обгородити чим-небудь багато чогось.

ПООБГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обгородитися чим-небудь (про багатьох).

ПООБГО́РТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообгорта́ти**.

ПООБГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обгорнути чим-небудь багатьох, багато чогось (кожного, кожне зокрема). // Обгорнути кількома предметами кого-, що-небудь.

ПООБГОРТА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Обгорнутися чим-небудь (про багатьох – кожного зокрема).

ПООБГОРЯ́ТИ, -я́є, -я́ємо, -я́єте, *док.* 1. Обгоріти (про багато чого-небудь, багатьох). 2. Обпалитися сонцем, вітром (про обличчя, шкіру багатьох).

ПООБГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обгризти багато чого-небудь у багатьох місцях.

ПООБГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообгриза́ти**.

ПООБДАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обдарувати багатьох.

ПООБДЗЬО́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообдзьо́бувати**.

ПООБДЗЬО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Подзьобати все у багатьох місцях.

ПООБДИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообдира́ти**. // **пообди́рано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Обдерти багато чого-небудь; у багатьох місцях. 2. *перен.* Позбавити майна, пограбувати багатьох. // Забрати, пограбувати багато чого-небудь. 3. Пошкодити подряпинами поверхню чого-небудь у багатьох місцях. // Пошкодити подряпинами шкіру

у багатьох місцях. *Пообдирати ноги.*

ПООБДИРА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Обдертися (про багато чого-небудь, у багатьох місцях). 2. *розм.* Обноситися (про багатьох).

ПООБДРЯ́ПУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообдря́пувати**. 2. *у знач. прикм.* Обдряпаний у багатьох місцях.

ПООБДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обдряпати собі що-небудь (про багатьох), обдряпати багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПООБДУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Обдути багато чого-небудь, багатьох.

ПООБДУВА́ТИСЯ, -а́ється, *док., розм.* Переївши зелені, обдутися (про худобу).

ПООБДУ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообду́рювати**.

ПООБДУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Обдурити багатьох.

ПООБЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Обернути багато чого-небудь; обернути щось у багатьох місцях. 2. *рідко.* Те саме, що **пообгорта́ти**.

ПООБЕРТА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Обернутися (про багатьох).

ПООБЖИВА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док., перех.* Обжити що-небудь (про кожного з багатьох).

ПООБЖИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Обжитися (про багатьох).

ПООБЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Обжати багато чого-небудь. 2. *кого, розм.* Вижати все у багатьох.

ПООБЖИНА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Обжатися (про багатьох).

ПООБЖИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., вульг.* Обжерти багатьох.

ПООБЖИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., вульг.* Обжертися (про багатьох).

ПО-ОБИВА́ТЕЛЬСЬКОМУ *і* ПО-ОБИВА́ТЕЛЬСЬКИ, *присл.* Як обиватель. // Як у обивателів.

ПООБИРА́ТИ[1], -а́ємо, -а́єте, *док., перех.* Обрати собі кого-, що-небудь (про кожного з багатьох).

ПООБИРА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Те саме, що **пообира́ти**.

ПООБІ́Д, *присл., діал.* Після обіду.

ПООБІ́ДАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Док. до **обі́дати**.

ПООБІ́ДДЯ, -я, *с., діал.* Пора дня після обіду.

ПООБІ́ДНІЙ, -я, -є. Який буває або відбувається після обіду.

ПООБІЙМА́ТИ *і* ПООБНІМА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док., перех.* Обняти кого-, що-небудь (про кожного з багатьох).

ПООБІЙМА́ТИСЯ *і* ПООБНІМА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Обнятися (про багатьох).

ПООБІ́ЦЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообіця́ти**.

ПООБІЦЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех., з інфін. або спол.* що *і без додатка.* Дати обіцянку кому-небудь зробити щось або дати що-небудь. // Запевнити когось у здійсненні чого-небудь; висловити передбачення про здійснення чогось. // Висловити погрозу.

ПООБІЦЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док., розм.* Те саме, що **пообіця́ти**.

ПОО́БІЧ, *присл., рідко.* Те саме, що **оба́біч**.

ПООБ'ЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Об'їсти багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. *розм.* Об'їсти кого-небудь (про багатьох).

ПООБ'ЇДА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Об'їстися (про багатьох).

ПООБ'Ї́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пооб'їда́ти**.

ПООБ'ЇЖДЖА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і* ПООБ'ЇЗДИ́ТИ, -їжджу́, -їздиш, *док., перех.* Їздячи, побувати в багатьох місцях.

ПООБ'ЇЖДЖА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш *і* ПООБ'ЇЗДИ́ТИ, -їжджу́, -їздиш, *док., перех.* Привчити ходити в запряжці або під сідлом кожного з багатьох (коней).

ПООБ'ЇЗДИ́ТИ[1] *див.* **пооб'їжджа́ти[1]**.

ПООБ'ЇЗДИ́ТИ[2] *див.* **пооб'їжджа́ти[2]**.

ПООБКИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообкида́ти**.

ПООБКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Обкидати чим-небудь багато чогось, багатьох (кожне, кожного зокрема). 2. *розм.* Обшити по краях стібками багато чого-небудь.

ПООБКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Обкласти кого-, що-небудь чимсь (про кожного з багатьох); обкласти кого-, що-небудь багатьма предметами.

ПООБКЛАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Обкластися чим-небудь (про кожного з багатьох); обкластися багатьма предметами.

ПООБКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообкладати**.

ПООБКЛЕ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообкле́ювати**.

ПООБКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Обклеїти багато чого-небудь.

ПООБКОЛУ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообколу́пувати**. // **пообколу́пувано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обколупати багато чого-небудь; обколупати щось у багатьох місцях.

ПООБКОЛУ́ПУВАТИСЯ, -ується, *док.* Обколупатися (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях).

ПООБКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообко́пувати**. // **пообко́пувано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обкопати кругом багато чого-небудь, обкопати щось у багатьох місцях. *Пообкопувати дерева.*

ПООБКО́ПУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обкопатися (про багатьох).

ПООБКО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообко́шувати**.

ПООБКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Обкосити багато чого-небудь. 2. *розм.* Скосити все у багатьох місцях.

ПООБКО́ШУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док., розм.* Обкоситися (про багатьох).

ПООБКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Обікрасти багатьох.

ПООБКРИ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обкришити багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПООБКРО́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообкро́плювати**.

ПООБКРО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех. і неперех.* Обкропити багато чого-небудь, багатьох, у багатьох місцях.

ПООБКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообкру́чувати**. // **пообкру́чувано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обкрутити чим-небудь багато чогось (кожне зокрема).

ПООБКРУ́ЧУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обкрутитися чим-небудь (про багатьох – кожного зокрема).

ПООБКУ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообку́рювати**.

ПООБКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Обкурити багатьох, багато чого-небудь (кожного, кожне зокрема). *Пообкурювати сливи.*

ПООБКУ́РЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. Пас. до **пообку́рювати**. 2. *розм.* Обкуритися, витратити все куриво (про багатьох).

ПООБКУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообку́тувати**.

ПООБКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обкутати чим-небудь багатьох, багато чогось (кожного, кожне зокрема).

ПООБКУ́ТУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обкутатися чим-небудь (про багатьох – кожного зокрема).

ПООБКУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообку́шувати**.

ПООБКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обкусати багато чого-небудь у багатьох місцях.

ПООБЛА́ЗИТИ[1], -ить *і рідко* ПООБЛІЗА́ТИ, -а́є, *док.* Облізти (про багато чого-небудь, у багатьох місцях).

ПООБЛА́ЗИТИ[2], -а́жу, -а́зиш, *док., перех.* Облазити багато чого-небудь.

ПООБЛА́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообла́мувати[1]**. // **пообла́мувано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБЛА́МУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док., перех.* Обламати багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПООБЛА́МУВАТИ[2], -ую, -уєш *і* ПООБЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Обломити багато чого-небудь.

ПООБЛА́МУВАТИСЯ[1], -ується, *док.* Обламатися (про багато чого-небудь, у багатьох місцях).

ПООБЛА́МУВАТИСЯ[2], -ується *і* ПООБЛО́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* 1. Обломитися (про багато чого-небудь). 2. Упасти вниз, проломивши що-небудь своєю вагою; провалитися (про багатьох).

ПООБЛА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Облатати багатьох.

ПООБЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Облити багато чого-небудь, багатьох, у багатьох місцях.

ПООБЛИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Облитися (про багатьох).

ПООБЛИ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообли́зувати**.

ПООБЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Облизати багато чого-небудь.

ПООБЛИПА́ТИ, -а́є, *док.* Облипнути (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях).

ПООБЛІЗА́ТИ *див.* **пообла́зити**.

ПООБЛІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пооблі́плювати**.

ПООБЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Обліпити чим-небудь багато чогось. 2. *перен., розм.* Оточити, щільно обступити з усіх боків багато чого-небудь (про багатьох).

ПООБЛІТА́ТИ, -а́є, *док., перех.* Облетіти, опасти з багатьох дерев, кущів і т. ін. (про цвіт, листя), у багатьох місцях.

ПООБЛО́МЛЮВАТИ *див.* **пообла́мувати[2]**.

ПООБЛО́МЛЮВАТИСЯ *див.* **пообла́муватися[2]**.

ПООБЛУ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пооблу́плювати**. // **пооблу́плювано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБЛУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Облупити багато чого-небудь; облупити щось у багатьох місцях.

ПООБЛУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Облупитися (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях).

ПООБЛЯГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док., перех.* Облягти, оточити багатьох, багато чого-небудь (про багатьох).

ПООБЛЯГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Облягтися, полягати спати (про багатьох).

ПООБЛЯМО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пооблямо́вувати**.

ПООБЛЯМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Облямувати багато чого-небудь.

ПООБЛЯ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообля́пувати**.

ПООБЛЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обляпати багато чого-небудь, багатьох, у багатьох місцях.

ПООБЛЯ́ПУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обляпатися (про багатьох).

ПООБМА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообма́зувати**. // **пообма́зувано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обмазати чим-небудь багато чогось. // Забруднити багато чого-небудь, багатьох, у багатьох місцях.

ПООБМА́ЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обмазатися чим-небудь (про багатьох). // Забруднитися чим-небудь (про багатьох).

ПООБМАЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообмальо́вувати**.

ПООБМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розмалювати багато чого-небудь; розмалювати щось у багатьох місцях.

ПООБМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Обманути багатьох (кожного зокрема).

ПООБМА́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообма́щувати**.

ПООБМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обмастити чим-небудь багато чогось. // Забруднити багато чого-небудь, багатьох, у багатьох місцях.

ПООБМА́ЩУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обмаститися чим-небудь (про багатьох). // Забруднитися чим-небудь (про багатьох).

ПООБМЕРЗА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Обмерзнути (про багато чого-небудь). 2. *розм., рідко.* Дуже змерзнути, задубіти (про якусь кількість чого-небудь).

ПООБМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообмива́ти**.

ПООБМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Обмити багато чого-небудь, багатьох. // Змити верхній шар чого-небудь із багатьох предметів.

ПООБМИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Обмитися (про багатьох).

ПООБМИНА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Обминути одного за одним багатьох, багато чого-небудь.

ПООБМИНА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Обім'яти багато чого-небудь.

ПООБМИРА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Обмерти (про багатьох).

ПООБМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Обміняти багато чого-небудь.

ПООБМІ́НЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Обмінятися чим-небудь (про багатьох).

ПООБМІ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообмі́рювати**.

ПООБМІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Обміряти багато чого-небудь.

ПООБМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Обмести багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПООБМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Обмовити багатьох.

ПООБМОКА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Обмокнути (про багатьох).

ПООБМОЛО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообмоло́чувати**.

ПООБМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Обмолотити багато чого-небудь (снопів, скирт і т. ін.). 2. *кого, розм.* Змолотити все у багатьох.

ПООБМО́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообмо́тувати**. // **пообмо́тувано**, *безос. присудк. сл.*

ПООБМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обмотати багато чого-небудь (кожне зокрема).

ПООБМО́ТУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обмотатися чим-небудь (про кожного з багатьох).

ПООБМО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообмо́щувати**.

ПООБМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обмостити чим-небудь багато чогось, багатьох – кожне, кожного зокрема.

ПООБМО́ЩУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обмоститися чим-небудь (про кожного з багатьох).

ПООБМУРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообмуро́вувати**.

ПООБМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обмурувати якусь кількість чого-небудь (кожне зокрема).

ПООБНІМА́ТИ *див.* **пообійма́ти**.

ПООБНІМА́ТИСЯ *див.* **пообійма́тися**.

ПООБНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док., перех.* 1. Обнести багатьох. 2. *розм.* Забрати, зірвавши багато чого-небудь (плодів, овочів і т. ін.) не за один раз. // Поламати багато чого-небудь.

ПООБНО́ШУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док., розм.* Обноситися (про багатьох).

ПООБНЮ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Обнюхати багато чого-небудь, багатьох.

ПООБПАДА́ТИ, -а́є, *док.* Те саме, що **поопада́ти**.

ПООБПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообпа́лювати**.

ПООБПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Обпалити багато чого-небудь; обпалити щось у багатьох місцях. 2. Зробити засмаглими багатьох.

ПООБПА́ЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. Обпалитися (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях). 2. Стати засмаглими (про багатьох).

ПООБПА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообпа́рювати**.

ПООБПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Те саме, що **пообшпа́рювати**.

ПООБПА́РЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Те саме, що **пообшпа́рюватися**.

ПООБПИВА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док., перех., розм.* Обпити кого-небудь (про багатьох).

ПООБПИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Обпитися (про багатьох).

ПООБПИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообпи́лювати**.

ПООБПИ́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *док., перех., спец.* Обпилити багато чого-небудь.

ПООБПИ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *док., перех.* Обпиляти багато чого-небудь.

ПООБПИРА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Обперти багато чого-небудь.

ПООБПИРА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Випрати все

у багатьох.
ПООБПИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Обпертися (про багатьох).
ПООБПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообпи́сувати**.
ПООБПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обписати багато чого-небудь.
ПООБПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обпекти багато чого-небудь.
ПООБПІКА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Обпектися (про багатьох).
ПООБПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обплести багато чого-небудь (кожне зокрема); обплести що-небудь (про багато чогось).
ПООБПЛУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообплу́тувати**.
ПООБПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обплутати багато чого-небудь (кожне зокрема).
ПООБПОЛІ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообполі́скувати**.
ПООБПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обполоскати багато чого-небудь.
ПООБПОЛІ́СКУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обполоскатися (про багатьох).
ПООБПО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообпо́лювати**.
ПООБПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Обполоти багато чого-небудь.
ПООБПО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообпо́ювати**.
ПООБПО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Обпоїти багатьох.
ПООБПРИ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообпри́скувати**.
ПООБПРИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш. 1. Док. до **обпри́скувати**. 2. Обприскати усе чи багато чого-небудь.
ПООБПУХА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.*, *рідко.* Те саме, що **поопуха́ти**.
ПООБРИ́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообрива́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який обірвався (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях).
ПООБРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Зірвати все у багатьох місцях. 2. Відірвати багато чого-небудь. 3. *розм.* Переобтяжуючи, дуже натрудити (руки).
ПООБРИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Обірватися (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях). 2. *розм.* Зносити до непридатності одяг (про багатьох).
ПООБРІЗА́ТИ *див.* **пообрі́зувати**.
ПООБРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообрі́зувати**. // **пообрі́зувано**, *безос. присудк. сл.*
ПООБРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, **ПООБРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обрізати багато чого-небудь.
ПООБРО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообро́блювати**.
ПООБРО́БЛЮВАТИ *див.* **пообробля́ти**[1].
ПООБРОБЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПООБРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Обробити багато чого-небудь. *Пооброблять деталі.*
ПООБРОБЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *евф.* Забруднити нечистотами, екскрементами багато чого-небудь.
ПООБРОБЛЯ́ТИСЯ[1], -я́ємося, -я́єтеся, *док.*, *розм.* Закінчити роботи (про багатьох).
ПООБРОБЛЯ́ТИСЯ[2], -я́ємося, -я́єтеся, *док.*, *евф.* Забруднитися нечистотами, екскрементами (про багатьох).
ПООБРОСТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.*, *чим.* 1. Обрости рослинністю (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях). // *розм.* Зарости бородою, волоссям (про багатьох). 2. Покритися шаром чого-небудь внаслідок відкладання або наростання його на поверхні (про багато чого-небудь). *Пооброcтати жиром.* 3. *перен.*, *розм.*, *чим.* Придбавши, нагромадивши що-небудь, збагатитися (про багатьох).
ПООБРУ́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообру́блювати**.
ПООБРУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *крав.* Обрубити багато чого-небудь.
ПООБРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Рубаючи, відокремити якусь кількість чого-небудь (кожне зокрема). 2. Обрубати кругом, з усіх боків багато чого-небудь.
ПООБСА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообса́джувати**. // **пообса́джувано**, *безос. присудк. сл.*
ПООБСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *чим.* Обсадити чим-небудь багато чогось.
ПООБСА́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообса́пувати**.
ПООБСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обсапати багато чого-небудь.
ПООБСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообсипа́ти**.
ПООБСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Обсипати чим-небудь сипким багато чогось, багатьох. 2. *безос.*, *розм.* Покрити висипом шкіру багатьох.
ПООБСИПА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Поколовшись, відпасти дрібними частками (про багато чого-небудь, у багатьох місцях). // Зруйнуватися, опавши дрібними частками (про багато чого-небудь). 2. Те саме, що **поопада́ти**.
ПООБСИХА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Обсохнути (про багатьох, багато чого-небудь).
ПООБСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обсіяти багато чого-небудь.
ПООБСІВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Закінчити сівбу (про багатьох).
ПООБСІДА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.*, *перех.* 1. Сівши, оточити кого-, що-небудь (про багатьох). 2. Посідавши, зайняти поверхню багатьох предметів.
ПООБСІ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообсі́ювати**.
ПООБСІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш. 1. Док. до **обсі́ювати**. 2. Обсіяти усе чи багато чого-небудь.
ПООБСКУ́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообску́бувати**. // **пообску́бувано**, *безос. присудк. сл.*
ПООБСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обскубти багато чого-небудь.
ПООБСМА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообсма́жувати**.
ПООБСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш. 1. Док. до **обсма́жувати**. 2. Обсмажити усе чи багато чого-небудь.
ПООБСМА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообсма́лювати**. // **пообсма́лювано**, *безос. присудк. сл.*
ПООБСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Обсмалити що-небудь (про багатьох); обсмалити багато чогось.
ПООБСМА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Обсмалитися (про багато чого-небудь). 2. Одержати опіки (про багатьох).
ПООБСМИКА́ТИ *див.* **пообсми́кувати**.
ПООБСМИ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообсми́кувати**.
ПООБСМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПООБСМИКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Обсмикати багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. Витягти або вирвати багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПООБСМО́КТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообсмо́ктувати**.
ПООБСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обсмоктати багато чого-небудь.
ПООБСМО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообсмо́лювати**.
ПООБСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Обсмолити багато чого-небудь.
ПООБСНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обснувати багато чого-небудь; обснувати що-небудь у багатьох місцях.
ПООБСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Обстригти усіх або багато-кого.
ПООБСТРУ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообстру́гувати**.
ПООБСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обстругати багато чого-небудь.
ПООБСУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообсу́шувати**.
ПООБСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обсушити багато чого-небудь.
ПООБСУ́ШУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Обсушитися (про багатьох).
ПООБТИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообтика́ти**. // **пообти́кано**, *безос. присудк. сл.*
ПООБТИ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пообти́каний**.
ПООБТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обтикати кругом багато чого-небудь; обтикати щось у багатьох місцях.
ПООБТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Обтяти багато чого-небудь. 2. Відрізати повністю багато чого-небудь.
ПООБТИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообтира́ти**.
ПООБТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обтерти багато чого-небудь, багатьох.
ПООБТИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Обтертися (про багатьох). 2. *тільки 3 ос.* Стертися, зійти з поверхні; облізти (про багато чого-небудь).
ПООБТІ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообті́сувати**. // *у знач. прикм.*
ПООБТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обтесати багато чого-небудь.
ПООБТО́ВКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообто́вкувати**.
ПООБТО́ВКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Обтовкти багато чого-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **пооббива́ти** 1.
ПООБТО́ПТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообто́птувати**.
ПООБТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Утоптати землю, сніг і т. ін. навколо багатьох предметів. 2. *розм.* Зносити, стоптати взуття (про багатьох). // Натрудити ноги (про багатьох).
ПООБТО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообто́чувати**.
ПООБТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обточити багато чого-небудь.
ПООБТРІ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообтрі́пувати**.
ПООБТРІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обтріпати багато чого-небудь.
ПООБТРІ́ПУВАТИСЯ[1], -уємося, -уєтеся, *док.* Обтріпатися (про багатьох).
ПООБТРІ́ПУВАТИСЯ[2], -ується, *док.* Зноситися, обшарпатися (про багато чого-небудь).
ПООБТРУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообтру́шувати**.
ПООБТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Обтрусити багато чого-небудь. 2. *розм.* Обсипати чим-небудь поверхню багатьох предметів.
ПООБТРУ́ШУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Обтруситися (про багатьох).
ПООБТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПООБТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обтягнути чим-небудь багато чогось (кожне зокрема).
ПООБТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообтя́гувати**.
ПООБТЯ́ГУВАТИ *див.* **пообтяга́ти**.
ПООБХО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Обійти, упорати багатьох.
ПООБЦІЛО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообціло́вувати**.
ПООБЦІЛО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Обцілувати усіх або багато-кого.
ПООБЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Обчистити багато чого-небудь.
ПООБЧІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообчі́плювати**. // **пообчі́плювано**, *безос. присудк. сл.*
ПООБЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Обчіпляти чим-небудь багато чого-небудь, багатьох.
ПООБЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Обчіплятися чим-небудь (про багатьох).
ПООБЧО́ВГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообчо́вгувати**.
ПООБЧО́ВГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обчовгати багато чого-небудь; обчовгати що-небудь у багатьох місцях.
ПООБША́РПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообша́рпувати**.
ПООБША́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Обшарпати багато чого-небудь. 2. Обірвати багато чого-небудь.
ПООБША́РПУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Обшарпатися від довгого користування (про багато чого-небудь). 2. Зносити на собі одяг; обірватися (про багатьох).
ПООБШИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообшива́ти**. // **пообши́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПООБШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Обшити чим-небудь багато чогось. 2. *розм.* Пошити все необхідне багатьом.
ПООБШИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Пошити для себе все необхідне (про багатьох).
ПООБШКРЯ́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообшкря́бувати**. // **пообшкря́бувано**, *безос. присудк. сл.*
ПООБШКРЯ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обшкребти багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПООБШМАРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообшмаро́вувати**.
ПООБШМАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обшмарувати багато чого-небудь, багатьох.
ПООБШМАРО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *розм.* Обшмаруватися (про багатьох).
ПООБШМО́РГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообшмо́ргувати**.
ПООБШМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Обшморгати багато чого-небудь. 2. *розм.* Обдерти шкіру об що-небудь у багатьох місцях.
ПООБШПА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообшпа́рювати**.
ПООБШПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Обшпарити багатьох, багато чого-небудь.
ПООБШПА́РЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* Обшпаритися (про багатьох, багато чого-небудь).
ПООБШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Обшукати багато чого-небудь, багатьох.
ПООБЩИ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пообщи́пувати**.
ПООБЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Общипати багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПООГИНА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Огинатися якийсь час.
ПООГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Оглянути багато чого-небудь, багатьох.
ПООГОРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поогоро́джувати**. // **поогоро́джувано**, *безос. присудк. сл.*
ПООГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **пообгоро́джувати**.
ПООГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Те саме, що **пообгоро́джуватися**.
ПООДАЛІ́К, *присл.* На деякій відстані.
ПОО́ДАЛЬ, *присл.* Те саме, що **поодалі́к**.
ПООДБ... *див.* **повідб...**; *напр.*: **поодбива́ти**, **поодбира́ти** і т. ін. *див.* **повідбива́ти**, **повідбира́ти** і т. ін.
ПООДВ... *див.* **повідв...**; *напр.*: **поодвертати**, **поодво́дити** *і т. ін. див.* **повідверта́ти**, **повідво́дити** і т. ін.
ПООДГ... *див.* **повідг...**; *напр.*: **поодга́дувати**, **поодганя́ти** і т. ін. *див.* **повідга́дувати**, **повідганя́ти** і т. ін.
ПООДД... *див.* **повідд...**; *напр.*: **пооддава́ти**, **пооддира́ти** і т. ін. *див.* **повіддава́ти**, **повіддира́ти** і т. ін.
ПООДЕ́РЖУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.*, *перех.* Одержати що-небудь (про багатьох).
ПООДЖ... *див.* **повідж...**; *напр.*: **пооджима́ти**, **пооджина́ти** і т. ін. *див.* **повіджима́ти**, **повіджина́ти** і т. ін.
ПООДИНО́КИЙ, -а, -е. 1. *тільки мн.* Які розміщені або трапляються рідко. // Які бувають у невеликій кількості; рідкісні. *Поодинокі випадки.* 2. *тільки мн.* Ізольовані від інших, позбавлені зв'язку з іншими; розрізнені, окремі. // Які вирізняються, не зливаються з іншими у щось ціле. // Деякі з-поміж інших (вибірково). 3. Який є тільки одним. // Не типовий, випадковий, винятковий. // Окремо взятий, відсоблений.
ПООДИНО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **поодино́кий** 3.
ПООДИНО́КО. Присл. до **поодино́кий**.
ПООДИ́НЦІ, *присл.* 1. На певній відстані один від одного, рідко. // Один за одним по черзі. 2. Окремо один від одного, не разом. 3. Тільки сам по собі, без інших.
ПООД'Ї... *див.* **повід'ї...**; *напр.*: **поод'їда́ти** *див.* **по-**

від'їда́ти.

ПООДК... *див.* **повідк...**; *напр.*: **поодкида́ти, поодклада́ти** і т. ін. *див.* **повідкида́ти, повідклада́ти** і т. ін.

ПООДЛ... *див.* **повідл...**; *напр.*: **поодла́мувати, поодліта́ти** і т. ін. *див.* **повідла́мувати, повідліта́ти** і т. ін.

ПООДМ... *див.* **повідм...**; *напр.*: **поодмага́тися, поодмерза́ти** і т. ін. *див.* **повідмага́тися, повідмерза́ти** і т. ін.

ПООДН... *див.* **повідн...**; *напр.*: **пооднахо́дити, поодніма́ти** і т. ін. *див.* **повіднахо́дити, повідніма́ти** і т. ін.

ПООДНО́БОРОНЬ, *присл.*, *заст.* В одну борону.

ПООДП... *див.* **повідп...**; *напр.*: **поодпада́ти, поодпи́сувати** і т. ін. *див.* **повідпада́ти, повідпи́сувати** і т. ін.

ПООДР... *див.* **повідр...** (*крім слова, розробленого на* **поодр...**); *напр.*: **поодрива́ти, поодрі́зувати** і т. ін. *див.* **повідрива́ти, повідрі́зувати** і т. ін.

ПООДРУ́ЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Одружитися (про багатьох).

ПООДС... *див.* **повідс...**; *напр.*: **поодсила́ти, поодсиха́ти** і т. ін. *див.* **повідсила́ти, повідсиха́ти** і т. ін.

ПООДТ... *див.* **повідт...**; *напр.*: **поодтава́ти, поодтина́ти** і т. ін. *див.* **повідтава́ти, повідтина́ти** і т. ін.

ПООДУ́ЖУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* Одужати (про багатьох).

ПООДУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **пообду́рювати.**

ПООДХ... *див.* **повідх...**; *напр.*: **поодхиля́ти, поодхо́дити** *див.* **повідхиля́ти, повідхо́дити.**

ПООДЦ... *див.* **повідц...**; *напр.*: **поодцвіта́ти, поодці́джувати** і т. ін. *див.* **повідцвіта́ти, повідці́джувати** і т. ін.

ПООДЧ... *див.* **повідч...**; *напр.*: **поодчиня́ти, поодчі́плювати** і т. ін. *див.* **повідчиня́ти, повідчі́плювати** і т. ін.

ПООДШ... *див.* **повідш...**; *напр.*: **поодшу́кувати** *див.* **повідшу́кувати.**

ПООДЯГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.*, *перех.* Одягти що-небудь (про багатьох), одягти багатьох.

ПООДЯГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Одягтися (про багатьох).

ПООЖЕ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Оженити багатьох. *Пооженювати синів.*

ПООЖЕ́НЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Оженитися (про багатьох).

ПООЖИВА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Ожити (про багатьох). 2. *перен.* З'явитися знову, виявитися з новою силою (про думки, почуття і т. ін.); відродитися. 3. Стати здоровішими, сильнішими (про багатьох). 4. Стати жвавішими, бадьорішими, веселішими (про багатьох). 5. Сповнитися життям, рухом, діяльністю (про багато чого-небудь).

ПООЖИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Оживити багатьох.

ПООЗДО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пооздо́блювати.**

ПООЗДО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Оздобити багато чого-небудь.

ПООЗУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **повзува́ти.**

ПООЗУВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Те саме, що **повзува́тися.**

ПОО́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Ойкати якийсь час.

ПООКЛЯКА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Оклякнути, задубіти (про багатьох).

ПООКРЕ́МО, *присл.*, *рідко.* Кожний окремо, нарізно.

ПООПАДА́ТИ, -а́є, *док.* Опасти з багатьох дерев, кущів у багатьох місцях (про листя, цвіт, плоди). // Втратити листя, пелюстки (про дерева, квіти).

ПООПЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *мед.* Те саме, що **післяопераці́йний.**

ПООПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Описати багато чого-небудь, багатьох.

ПООПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **пообпіка́ти.**

ПООПІКА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Те саме, що **пообпіка́тися.**

ПООПОВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Оповістити багатьох.

ПООПОВІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пооповіща́ти.**

ПООПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **пообполі́скувати.**

ПООПОЛІ́СКУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Те саме, що **пообполі́скуватися.**

ПООПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Оправити багато чого-небудь.

ПООПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Опустити щонебудь (про багатьох). // Схилити, звісити донизу що-небудь (про багатьох, багато чого-небудь). *Поопускати руки.*

ПООПУСКА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Опуститися (про багатьох, багато чого-небудь).

ПООПУХА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Опухнути (про багатьох, багато чого-небудь).

ПОО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поора́ти.** // **по́орано**, *безос. присудк. сл.*

ПООРА́ТИ, -ремо́, -рете́, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Зорати що-небудь (про багатьох); зорати багато чогось, у багатьох місцях. 2. *розм.* Порити землю борознами, рівчаками, заглибинами і т. ін. у багатьох місцях. // *перен.* Укрити зморшками (обличчя, лоб і т. ін.). 3. *неперех.* Орати якийсь час.

ПО-ОРА́ТОРСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-ора́торському.**

ПО-ОРА́ТОРСЬКОМУ, *присл.* Як оратор.

ПООРУ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. Орудувати якийсь час. 2. Правити ким-, чим-небудь якийсь час. // Верховодити якийсь час.

ПООСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *заст.* Поселити де-небудь багатьох.

ПООСВО́ЮВАТИ, -юємо, -юєте, *док.*, *перех.* Освоїти багато чого-небудь.

ПО-ОСЕТИ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-осети́нському.**

ПО-ОСЕТИ́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у осетинів, за звичаєм осетинів. 2. Осетинською мовою.

ПООСИПА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Те саме, що **пообсипа́тися.**

ПООСІДА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Осісти (про багато чого-небудь). // Стати нижчим від ущільнення, руйнування і т. ін. (про багато чого-небудь). 2. Поселитися в певному місці (про багатьох).

ПООСІДА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Те саме, що **поосіда́ти.**

ПО-ОСІ́ННЬОМУ, *присл.* Як восени.

ПООСКА́ЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Оскалитися (про багатьох).

ПООСЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Осліпити багатьох.

ПООСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Осмолити багато чого-небудь.

ПО-ОСОБЛИ́ВОМУ, *присл.* Не так, як звичайно; незвичайно; особливо; своєрідно.

ПООСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Те саме, що **пообстрига́ти.**

ПООСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Осушити багато чого-небудь.

ПООТРУ́ЄНИЙ, -а, -е, *зазвичай мн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **поотру́ювати.** // **поотру́ювано**, *безос. присудк. сл.*

ПООТРУ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Отруїти.

ПОО́ХАТИ *і* **ПОО́ХКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Охати якийсь час.

ПОО́ХАТИ *див.* **по́охати.**

ПОО́ХКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Охкати час від часу.

ПООХОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Охолодити усе або багато чого-небудь.

ПООХО́ТИТИ *див.* **поохо́чувати.**

ПООХО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПООХО́ТИТИ**, -о́чу, -о́тиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Заохочувати.

ПООХРИПА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Охрипнути (про багатьох).

ПООЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Очистити багато чого-небудь від бруду, від чогось зайвого. 2. *рідко.* Те саме, що **пообчища́ти.**

ПОО́ЧИЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поочища́ти.**

ПОП... Перша частина складних слів, яка вказує на відношення до тих сучасних напрямів мистецтва, які внаслідок своєї предметності, дохідливості звернені до масового споживача; популярний, масовий. *Поп-мистецтво. Поп-музика.*

ПО́ПА, -и, *ж.*, *розм.* Сідниці (звичайно дитячі).

ПОПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **попада́ти.**

ПОПА́ДАТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Упасти один за одним (про багатьох, багато чого-небудь). 2. Загинути, здохнути один за одним (про багатьох тварин).

ПОПАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОПА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.*, *у кого – що, кому.* Кидаючи щось або стріляючи, досягати цілі; влучати. // *безос.* // *по чому і без додатка.* Дотикатися до чого-небудь. // Падаючи, стікаючи, потрапляти куди-небудь, на когось. // *у що.* Просовуючи, вставляючи, спрямовуючи, потрапляти у щось-небудь. // Приводити що-небудь у відповідність до чогось. // *у сполуч. з інфін.*, *перен.*, *розм.* Спромагатися виконати наперед намічену дію. // *перен.*, *розм.* Натрапляти на якусь тему в розмові. // *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Відгадати що-небудь. 2. *неперех.* Опинятися в несприятливих обставинах, скрутному становищі. // Бути спійманим у пастку, сіті і т. ін. (про тварин). // Опинятися під дією, впливом кого-, чого-небудь. // Опинятися серед тих, хто зазнає на собі дію якого-небудь заходу. ** **Попа́сти під гаря́чу ру́ку** – потрапивши до когось у момент великого його збудження, роздратування, постраждати від цього. 3. *неперех.*, *на що, в що.* Рухаючись, опинятися на чому-небудь, потрапляти в що-небудь // Опинятися в якомусь оточенні. // Оселятися, влаштовуватись у кого-небудь. // *неперех.*, *у що, до чого.* Ставати належним до якоїсь групи, організації, влаштовуватися на роботу, вступати до навчального закладу. // *перев. док.*, *у сполуч. з прийм.* "в" *та ім. у мн.* Ставати ким-небудь за професією. // *перев. док.*, *у сполуч. з прийм.* "в" *та ім. у мн.* Діставати певну оцінку, характеристику, вважатися ким-небудь. // Ставати об'єктом уваги в пресі, кіно і т. ін. (про кого-, що-небудь), об'єктом використання, дослідження (про що-небудь). 4. *неперех.* Випадково зустрічатися, знаходитися, з'являтися; попадатися. ** **Де (кого́, що, куди́, як і т. ін.) попа́ло** – байдуже, де (кого, що і т. ін.) прийдеться, де (кого, що і т. ін.) завгодно. 5. *неперех.*, *кому.* Переходити в чиєсь користування, ставати чиєюсь власністю; діставатися, перепадати. // *безос.*, *кому.* Одержувати покарання. 6. *тільки док.*, *перех.*, *розм.* Випадково зустріти кого-небудь, знайти що-небудь. // Схопити, упіймати кого-небудь; вхопити, взяти щось. // Придбати, дістати що-небудь. // Зустрівши, вилаяти або набити; напасти. 7. *неперех.*, *діал.* Впадати (у 3 знач.). // *перех.* Охоплювати (про почуття, стан).

ПОПА́ДАТИСЯ, -ається, *док.*, *діал.* 1. Розлізтися. 2. Зморщившись, обвиснути.

ПОПАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОПА́СТИСЯ**, -аду́ся, -аде́шся, *док.* 1. *кому і без додатка.* Бути схопленим, упійманим ким-небудь. // Бути спійманим у пастку, сіті і т. ін. (про тварин). // Бути впійманим на якому-небудь вчинку, викритим у чомусь. // *у що і без додатка.* Опинятися в несприятливих обставинах, скрутному становищі. 2. *між кого, кому, в що.* Опинятися в якому-небудь місці, в якомусь оточенні, у когось. // Оселятися, влаштовуватися працювати де-небудь, у когось. // Ставати належним до складу якого-небудь суспільного об'єднання, організації і т. ін. // *кому, рідко до кого і без додатка.* Потрапляти в чиє-небудь розпорядження, опинятися в якихось стосунках із ким-небудь. // Ставати об'єктом уваги в пресі, кіно і т. ін. *Попастися на язик.* 3. Зустрічатися на шляху; траплятися. // Знаходитися, з'являтися під час виконання якоїсь дії. // Випадково траплятися в якихось обставинах. // *тільки недок.* З'являтися в певному місці. // *у сполуч. з прийм.* Трапившись, виявлятись якимнебудь. *Попадатися під руку.* ** **Не попада́йся мені́** – уживається як погроза у знач.: не зустрічайся мені. 4. *тільки док.* Дістатися кому-небудь.

ПОПАДА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **попада́ти.**

ПОПАДЕ́НКО, -а, *ч.* Син попаді; попович.

ПОПАДИ́Н, -а, -е. Прикм. до **попадя́**; належний попаді.

ПОПАДЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* Бути попадею.

ПОПАДЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Дружина попа.

ПОПАДЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Попівна.

ПОПА́КОСТИТИ, -ощу, -остиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **забрудни́ти.**

ПОПАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Спакувати багато чого-небудь.

ПОПАКУВА́ТИСЯ, -у́ємося, -у́єтеся, *док.*, *розм.* Спакувати свої речі (про багатьох).

ПОПА́Л, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **відблиск.**

ПОПАЛА́ТИ, -а́є, *док.* Палати якийсь час.

ПОПАЛАХКОТА́ТИ, -о́че *і* **ПОПАЛАХКОТІ́ТИ**, -оти́ть, *док.* Палахкотати якийсь час.

ПОПАЛАХКОТІ́ТИ *див.* **попалахкота́ти.**

ПОПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попали́ти.** // **попа́лено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.*

ПОПАЛИ́ТИ, -палю́, -па́лиш, *док.*, *перех.* 1. Знищити вогнем багато чого-небудь, багатьох. // *перен.* Обпоївши горілкою, призвести до тяжкого стану або до смерті багатьох. 2. Використати з метою опалення або освітлення що-небудь поступово. 3. Знищити спекою або посухою (посіви, городину і т. ін.). 4. Пошкодити що-небудь чимсь гарячим або їдким. // Викликати опіки на шкірі вогнем, чим-небудь гарячим або їдким, дією вітру, проміння і т. ін. // *у сполуч. зі сл.* с м а г а. Викликати сухість і шершавість губ (про внутрішній жар, спрагу). 5. Палити якийсь час люльку, цигарку і т. ін.

ПОПАЛИ́ТИСЯ, -палю́ся, -па́лишся, *док.* Пошкодити собі шкірний покрив вогнем, чим-небудь гарячим або їдким, дією вітру, проміння.

ПОПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Палити люльку, цигарку і т. ін. час від часу, палити потроху.

ПОПА́МОРОЧИТИСЯ, -чаться, *док.* Втратити здатність ясно і чітко мислити; запаморочитися (про мозок, розум і т. ін. багатьох).

ПОПАМ'ЯТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Добре запам'ятати, згадати не раз. // Згадати у відповідний момент.

ПО-ПАНІБРА́ТСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-панібра́тському.**

ПО-ПАНІБРА́ТСЬКОМУ, *присл.* Без ознак пошани або зверхності; фамільярно.

ПОПАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Зробитися паном.

ПО-ПА́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-па́нському.**

ПО-ПА́НСЬКОМУ, *присл.* Як пан, як у панів.

ПОПАНТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Пантрувати якийсь час. 2. *перех.* Доглядати кого-небудь якийсь час.

ПОПАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Панувати якийсь час. // Жити по-панському якийсь час.

ПОПА́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Панькати кого-небудь, потурати чиїмсь примхам, коверзуванням якийсь час. 2. *перех. і неперех.* Запобігливо догоджати кому-небудь якийсь час.

ПОПА́НЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Панькатися з ким-небудь якийсь час.

ПО-ПАПУА́СЬКОМУ *і* **ПО-ПАПУА́СЬКИ**, *присл.* Як папуаси. // Як у папуасів. // За звичаєм папуасів.

ПО́ПАР, -у, *ч.* Перепочинок.

ПОПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попа́рити.**

ПОПА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Піддати щонебудь дії пари, окропу з метою розм'якшення, очищення і т. ін. 2. Прогріти парою, теплом. 3. Обпекти парою або окропом шкіру. // *безос.* 4. *перен.*, *розм.* Побити різками, нагаями і т. ін.

ПОПА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* 1. Док. до **па́ритися** 1 – 3. 2. Паритися якийсь час. 3. Те саме, що **обпа́ритися.**

ПОПА́РНО, *присл.* По двоє, парами.

ПОП-А́РТ, -у, *ч.* Напрям у сучасному образотворчому мистецтві, що на противагу абстракціонізму має предметний характер (використовуються реальні предмети і їх комбінації); твори, які відповідають цьому напряму; поп-мистецтво.

ПО-ПАРТІ́ЙНОМУ, *присл.* Як належить партійцеві,

як вимагає партія.

ПОПАРУБКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.* Парубкувати якийсь час.

ПО-ПАРУБО́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-парубо́цькому.**

ПО-ПАРУБО́ЦЬКОМУ, *присл.* Як у парубків, як належить парубкові.

ПО-ПАРУБО́ЧОМУ, *присл.* Те саме, що **по-парубо́цькому.**

ПОПАРУВА́ТИ[1], -у́є, *док.* Виділяти пару якийсь час.

ПОПАРУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Розділити на пари багатьох, багато чого-небудь. 2. Одружити багатьох.

ПОПАРУВА́ТИСЯ, -у́ємося, -у́єтеся, *док.* 1. Розділитися на пари. 2. Одружитися (про багатьох). // Почати жити в парі для розмноження (про окремі види птахів).

ПО́ПАС, -у, *ч., розм.* 1. Місце для випасання худоби; пасовисько, випас. 2. Те саме, що **випаса́ння.** // Випасання худоби як спосіб годівлі. 3. *перен.* Дармові харчі, їжа, пожива.

ПОПАСА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **попаса́ти.**

ПОПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОПА́СУВАТИ**, -ую, -уєш, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Те саме, що **па́сти.** 2. *неперех.* Те саме, що **па́стися.** // *перен., на чому.* // *перен., розм.* Перебуваючи денебудь, нічого не робити, гайнувати час. 3. *зах.* Наживатися.

ПОПАСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., розм.* Те саме, що **па́стися.**

ПОПАСИНКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попасинкува́ти.**

ПОПАСИНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **пасинкува́ти.**

ПОПА́СИЩЕ, -а, *с., розм.* Те саме, що **пасови́ще.**

ПОПАСІ́ЧНИКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Пасічникувати якийсь час.

ПО́ПАСКИ, *присл., розм.* 1. Пасучись на ходу. // Пасучи на ходу. 2. Те саме, що **обере́жно.**

ПОПАСКУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попаску́дити.**

ПОПАСКУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех., розм.* Забруднити багато чого-небудь.

ПОПАСКУ́ДИТИСЯ, -иться, -имося, -итеся, *док., розм.* Забруднитися чим-небудь (про багатьох).

ПО́ПАСОМ, *присл., розм.* Те саме, що **по́паски 1.**

ПОПА́СТИ[1] *див.* **попада́ти.**

ПОПА́СТИ[2], -су́, -се́ш, *док., перех.* Пасти якийсь час.

ПОПА́СТИСЯ[1] *див.* **попада́тися.**

ПОПА́СТИСЯ[2], -се́ться, *док.* 1. Пастися якийсь час. 2. *перен., розм.* Використати кого-, що-небудь для задоволення своїх потреб.

ПОПАСТУХУВА́ТИ *див.* **попасту́шити.**

ПОПАСТУ́ШИТИ, -шу, -шиш *і діал.* **ПОПАСТУХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Бути пастухом якийсь час.

ПОПА́СУВАТИ *див.* **попаса́ти.**

ПОПА́ТЛАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **попа́тлати.** // *у знач. прикм.*

ПОПА́ТЛАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Те саме, що **поко́шлати.**

ПОПА́ТРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попа́трати.**

ПОПА́ТРАТИ, -аю, -аєш, *перех.* Док. до **па́трати.**

ПОПА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех., чим.* Пахкати якийсь час.

ПОПА́ХКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *неперех.* Пахкати час від часу. 2. *перех. і неперех., чим.* Пахкаючи, палити люльку, цигарку і т. ін.

ПОПАЩЕКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., фам.* Пащекувати якийсь час, пащекувати трохи.

ПОПЕКТИ́, -ечу́, -ече́ш, *док., перех.* 1. Викликати опіки або відчуття болю від вогню, чого-небудь гарячого, їдкого, пекучого. // *у сполуч. зі сл.* **смага.** Викликати сухість і шершавість губ (про внутрішній жар, спрагу). // *у сполуч. зі сл.* **кропива.** Те саме, що **пожа́лити.** 2. Знищити спекою посіви, городину *і т. ін.* 3. Спекти багато чого-небудь (про вироби з тіста, страви з м'яса і т. ін.).

ПОПЕКТИ́СЯ, -ечу́ся, -ече́шся, *док.* 1. Одержати опіки або зазнати відчуття болю від вогню, сонця, чого-небудь гарячого, їдкого. // *у сполуч. зі сл.* **смага.** Стати сухими і шершавими від внутрішнього жару, спраги (про губи). // *у сполуч. зі сл.* **кропива.** Те саме, що **пожа́литися.** // *перен., розм.* Зазнати невдачі, мати несподівану неприємність. 2. Спектися, стати готовими (про вироби з тіста, страви з м'яса і т. ін.). 3. Пектися якийсь час (про вироби з тіста, страви з м'яса і т. ін.).

ПОПЕЛА́СТИЙ *див.* **попеля́стий.**

ПОПЕЛИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який містить попіл, золу. 2. Те саме, що **попела́стий** і **попеля́стий.**

ПОПЕЛИ́ТИ, -и́ть, *недок., перех.* Перетворювати на попіл; спалювати.

ПОПЕЛИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Перетворюватися на попіл; згоряти.

ПОПЕЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Дрібна паразитична комаха, яка живиться соком рослин.

ПОПЕЛИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. Місце, куди викидають попіл. 2. Купа попелу. 3. Спалена, зруйнована будівля, селище і т. ін. // *перен.* Що-небудь зруйноване, знищене.

ПОПЕЛІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. Перетворюватися на попіл. // Згоряючи, знищуватися. 2. Набувати попелястого кольору, ставати сірим. // Ставати блідим, аж сірим від гніву, обурення і т. ін.

ПОПЕЛО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **по́пільний.**

ПОПЕЛЬНА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **попеля́стий.**

ПОПЕ́ЛЬНЯ́, -е́льні, *ж.* Місце для зсипання золи.

ПОПЕЛЮ́ХА[1], -и, *ж.* Небезпечна хвороба рослин, збудником якої є грибок.

ПОПЕЛЮ́ХА[2], -и, *ж.* Один із видів жайворонка; жайворонок чубатий.

ПОПЕЛЮ́ШКА[1], -и, *ж.* Казковий персонаж доброї, слухняної нерідної дочки, яка виконує всю чорну роботу і не користується ніякими правами члена сім'ї.

ПОПЕЛЮ́ШКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **попелю́ха**[2].

ПОПЕЛЯ́СТИЙ, *рідко* **ПОПЕЛА́СТИЙ**, -а, -е. Кольору попелу, сірий.

ПОПЕЛЯ́СТО-СІ́РИЙ, -а, -е. Сірий із попелястим відтінком.

ПОПЕ́НКО, -а, *ч., розм.* Син попа; попович.

ПОПЕНЯ́, -я́ти, *с., розм.* Дитина попа.

ПОПЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **попеня́.**

ПО́ПЕР, -пру, *ч., зах.* Перець.

ПОПЕРВА́Х, *присл.* 1. Те саме, що **споча́тку.** // Насамперед. 2. Раніше, колись.

ПОПЕРЕБА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* Перебачити багато чого-небудь за довгий час.

ПОПЕРЕБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперебива́ти.** // **поперебива́но**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЕРЕБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Перебити якусь кількість чого-небудь (кожне зокрема). 2. *рідко.* Збити багато чого-небудь (про подушки, перини).

ПОПЕРЕБИ́РАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперебира́ти.** 2. *у знач. прикм., розм.* Який переодягнувся (про багатьох).

ПОПЕРЕБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Перебрати все у багатьох місцях. 2. Взяти що-небудь у багатьох. 3. *розм.* Переодягнути багатьох.

ПОПЕРЕБИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Переодягнутися (про багатьох).

ПОПЕРЕБІГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Перебігти з одного місця на інше (про багатьох). 2. *перен.* Перейти на бік противника (про багатьох).

ПОПЕРЕБО́ВТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперебо́втувати.**

ПОПЕРЕБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Перебовтати що-небудь у багатьох місцях, посудинах.

ПОПЕРЕБО́ВТУВАТИСЯ, -ується, *док.* Перебовтатися (про що-небудь у багатьох місцях, посудинах).

ПОПЕРЕБРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* 1. Перебрехати багато чого-небудь. 2. Перевершити у брехні багатьох.

ПОПЕРЕБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Побувати в багатьох місцях, на багатьох посадах; належати у різний час до багатьох організацій, товариств і т. ін. 2. Побувати в якомусь місці, на якійсь посаді, належати до якоїсь організації, товариства і т. ін. якийсь час (про багатьох).

ПОПЕРЕВА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереваа́жувати.**

ПОПЕРЕВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Переважити усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕВА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперева́лювати.**

ПОПЕРЕВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Перевалити усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕВАНТА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперевантажувати.**

ПОПЕРЕВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Перевантажити усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕВА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперева́рювати.**

ПОПЕРЕВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Переварити усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕВДЯ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперевдяга́ти.**

ПОПЕРЕВДЯГА́ТИ *див.* **попереодяга́ти.**

ПОПЕРЕВДЯГА́ТИСЯ *див.* **попереодяга́тися.**

ПОПЕРЕВЕ́РТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперевертáти.** // **попереве́ртано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЕРЕВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОПЕРЕВЕ́РТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.* 1. Перевернути якусь кількість чого-небудь (кожне зокрема). // *безос.* 2. Перевору́шити багато чого-небудь. 3. *на кого – що, в що, перен.* Обернути багатьох в іншу віру. 4. *перен.* Те саме, що **поперекру́чувати 2.**

ПОПЕРЕВЕРТА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і рідко* **ПОПЕРЕВЕ́РТУВАТИСЯ**, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Перевернутися, перекинутися (про багатьох, багато чого-небудь). 2. *на кого – що, в що, перен.* Обернутися в іншу віру (про багатьох).

ПОПЕРЕВЕ́РТУВАТИ *див.* **поперевертáти.**

ПОПЕРЕВЕ́РТУВАТИСЯ *див.* **поперевертáтися.**

ПОПЕРЕВЗУ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперевзува́ти.**

ПОПЕРЕВЗУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Перевзути багатьох.

ПОПЕРЕВЗУВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Перевзутися (про багатьох).

ПОПЕРЕВИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперевива́ти.** // **попереви́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЕРЕВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Перевити багато чого-небудь чимсь (кожне зокрема). 2. Звити заново багато чого-небудь.

ПОПЕРЕВИКО́НУВАТИ, -уємо, -уєте, *док., перех.* Перевиконати що-небудь (про багатьох).

ПОПЕРЕВИСА́ТИ, -а́є, *док.* Перевиснути (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕВИХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Перевиховати багатьох.

ПОПЕРЕВИХО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Перевиховатися (про багатьох).

ПОПЕРЕВІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Перевіяти усе чи багато-чого-небудь.

ПОПЕРЕВІ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперевíшувати.**

ПОПЕРЕВІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Перевісити в інше місце або інакше багато чого-небудь. 2. Перекинувши через що-небудь, повісити багато чогось.

ПОПЕРЕВІ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперевíювати.**

ПОПЕРЕВІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Перевіяти усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Перевести через що-небудь або з одного місця на інше багатьох. 2. Перемістити з одного місця в інше багато чого-небудь. 3. Перемістити на інше місце роботи, навчання і т. ін. багатьох. // Перевести в інший клас, розряд і т. ін. багатьох. 4. *на що.* Замінити багато чого-небудь чимсь іншим. 5. Зіпсувати багато чого-небудь. // Знищити, втратити багато чого-небудь. // Згубити, знищити багатьох.

ПОПЕРЕВО́ДИТИСЯ, -иться, *док.* 1. Перевестися на інше місце роботи, навчання і т. ін. (про багатьох). 2. Перетворитися на що-небудь гірше, виродитися (про багатьох), занепасти (про багато чогонебудь). 3. Перестати існувати, загинути (про багатьох), пропасти (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *док., перех.* Перевезти багатьох, багато чого-небудь (не за один раз).

ПОПЕРЕВЧА́ТИ *див.* **попереу́чувати.**

ПОПЕРЕВЧА́ТИСЯ *див.* **попереу́чуватися.**

ПОПЕРЕВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперев'я́зувати.**

ПОПЕРЕВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Перев'язати чим-небудь якусь кількість осіб, предметів (кожного зокрема, кожне зокрема). // Зробити перев'язку якійсь кількості осіб. 2. Зав'язати знову, по-іншому багато чого-небудь.

ПОПЕРЕВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Перев'язатися чим-небудь (про багатьох – кожного зокрема).

ПОПЕРЕГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОПЕРЕГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* 1. Перегнати, випередити багатьох (неодночасно). 2. Перегнати з одного місця на інше багатьох (не за один раз). // Перегнати через що-небудь багатьох.

ПОПЕРЕГА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперега́чувати.**

ПОПЕРЕГА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Перегатити багато чого-небудь (річки, ручаї і т. ін.).

ПОПЕРЕГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Переглянути багато чого-небудь; переглянути все у багатьох місцях. 2. Прочитати з метою перевірки або вибірково багато чого-небудь.

ПОПЕРЕГНИВА́ТИ, -а́є, *док.* Перегнити (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕГО́НИТИ *див.* **попереганя́ти.**

ПОПЕРЕГОРА́ТИ *див.* **попереогоря́ти.**

ПОПЕРЕГОРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперегоро́джувати.**

ПОПЕРЕГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Перегородити що-небудь (про багатьох); перегородити багато чогось.

ПОПЕРЕГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Перегородитися (про багатьох).

ПОПЕРЕГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОПЕРЕГО́РТУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* Перегорнути багато чого-небудь.

ПОПЕРЕГО́РТУВАТИ *див.* **поперегорта́ти.**

ПОПЕРЕГОРЯ́ТИ, -я́є *і рідко* **ПОПЕРЕГОРА́ТИ**, -а́є, *док.* Перегоріти (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Перегризти багато чого-небудь. ** **Поперегриза́ти горля́нки**: а) пересваритися між собою за що-небудь; б) уживається як погроза якійсь кількості осіб.

ПОПЕРЕГРИЗА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Перегризтися (про собак). 2. *перен., розм.* Пересваритися (про багатьох).

ПОПЕРЕГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперегриза́ти.**

ПОПЕРЕГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Перегребти чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОПЕРЕ́Д[1], *присл.* Раніше від чогось, спершу.

ПОПЕРЕ́Д[2], *прийм.* Уживається з род., знах. і оруд. відмінками. Сполучення з **попере́д** виражають: **Просторові відношення:** 1. *з род., знах. і оруд. в.* Указує на особу чи предмет, перед якими рухається, відбувається або знаходиться хто-, що-небудь. // *з род., знах. в.* Указує на особу чи предмет, наперед від яких спрямована дія. // *з род., знах. і оруд. в.* Указує на особу чи предмет, до переднього боку яких спрямована дія. **Часові відношення:** 2. *з род. в.* Указує на особу, раніше від якої хто-небудь виконав чи виконає дію. // Указує на момент, раніше від якого здійснилось або здійсниться що-небудь. **Обставинно-означальні відношення:** 3. *з род. в.* Указує на першість кого-, чого-небудь у чомусь порівняно з кимсь, чимсь.

ПОПЕРЕДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш, *док.* Передати усе чи багато чого-небудь.

ПО́ПЕРЕДЕНЬ, -дня, **ПО́ПЕРЕДОК**, -дка, *ч., діал.* Дощечка, що з'єднує голівки двох полозів (*див.* **по́лоз**[1] 1) у санях.

ПОПЕРЕДЖА́ЛЬНИЙ, **ПОПЕРЕ́ДЖУВАЛЬНИЙ**, -а, -е. Який попереджає; признач. для попередження.

ПОПЕРЕДЖА́ЛЬНО. Присл. до **попереджа́льний.**

ПОПЕРЕДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попереджа́ти.**

ПОПЕРЕДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОПЕРЕ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОПЕРЕ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Наперед повідомляти кого-небудь про

щось. // Сповіщати що-небудь комусь передусім, щонайперше. // Вказувати на що-небудь; означати що-небудь. // Застерігати кого-небудь від чогось. // Наказувати, пропонувати зробити що-небудь. // Висловлювати погрозу. ** **[Суво́ро] попере́дити** – накласти попередження – один із видів адміністративного, партійного і т. ін. стягнення. 2. Своєчасними заходами запобігати здійсненню або виникненню чого-небудь, перев. небажаного. 3. Передувати чому-небудь. // *кого.* Здійснювати що-небудь раніше від когось. // *кого.* Здійснювати рух, яку-небудь дію швидше від когось; випереджати. // *що.* Розвиватися швидше від чого-небудь. // З'являтися швидко, блискавично, один поперед одного. // Пришвидшувати здійснення чого-небудь.

ПОПЕРЕ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попере́дити**. // **попере́джено**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЕРЕ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **попере́джений**.

ПОПЕРЕ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Наперед зроблене повідомлення про що-небудь. // Застереження проти чого-небудь. ** **Штормове́ попере́дження** – попередження про різкі зміни у погоді, їх різке наближення. // Наказ, вказівка зробити що-небудь. // Погроза. // В обчислювальній техніці – надання програмі або пристрою ресурсу до його запиту. 2. Один із видів адміністративного, партійного і т. ін. стягнення. 3. Запобігання вияву чого-небудь небажаного.

ПОПЕРЕ́ДЖУВАЛЬНИЙ *див.* **попереджа́льний**.

ПОПЕРЕ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попере́джувати**.

ПОПЕРЕ́ДЖУВАТИ *див.* **попереджа́ти**.

ПОПЕРЕ́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **попере́джувати**.

ПОПЕРЕДИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.* Передивитися, проглянути багато чого-небудь.

ПОПЕРЕДИТИ *див.* **попереджа́ти**.

ПОПЕ́РЕДІ, *присл.* Попереду.

ПОПЕРЕДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Переділити багато чого-небудь різного.

ПОПЕРЕ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Те саме, що **попереджа́льний**. 2. Люб'язний, запобігливий.

ПОПЕРЕ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **попере́дливий**.

ПОПЕРЕ́ДЛИВО. Присл. до **попере́дливий**.

ПОПЕРЕ́ДНИК[1], -а, *ч.* 1. Той, хто перебував, жив, працював або виконував якісь функції де-небудь перед кимсь. // Те саме, що **пре́док**. 2. Той, хто своєю діяльністю передував діяльності когось іншого в тій самій галузі. // Той, хто своєю діяльністю підготував розвиток чого-небудь. 3. Те, що було раніше на місці чого-небудь. // Те, що своїм існуванням підготувало виникнення або розвиток чого-небудь. // Те, що завжди передує чомусь, віщує вияв чого-небудь; провісник. 4. Сільськогосподарська культура, якою засівають поле з метою поліпшення якостей ґрунту перед посівом іншої культури. // Стан поля протягом року перед посівом чого-небудь.

ПОПЕРЕ́ДНИК[2], -а, *ч.*, *діал.* Фартух (у 1 знач.). // Єпитрахиль.

ПОПЕРЕ́ДНИЦЯ[1], -і. Жін. до **попере́дник[1]**.

ПОПЕРЕ́ДНИЦЯ[2], -і, *ж.*, *діал.* Те саме, що **попере́дник[2]**.

ПОПЕРЕ́ДНІЙ, -я, -є. 1. Який міститься перед іншим. 2. Який здійснюється перед чимсь, передує чомусь основному; підготовчий. // Який має бути перед чимсь. // Який здійснюється заздалегідь; завчасний. // Не доведений до кінця, здійснений не до кінця; неостаточний. // Який підлягає перегляду, перевірці; не остаточний. ** **Попере́днє розслі́дування** – стадія кримінального судочинства, на якій уповноважені на це законом органи збирають, виявляють, оцінюють докази для встановлення факту злочину і осіб, що його вчинили та ін. **Попере́днє ув'я́знення** – позбавлення волі особи, яка перебуває під слідством. **Попере́дній акредити́в** – акредитив для оплати ще не відвантажених товарів. **Попере́дній акце́пт** – акцепт, згідно з яким оплата платіжної вимоги здійснюється лише після закінчення строку акцепта. 3. Такий, як і був, той самий. 4. Який уже проминув, відбувся; минулий. // Який склався чи був створений раніше. // Який мав місце, був перед цим. // Який перебував, жив, працював або виконував якісь функції де-небудь перед кимсь; колишній. // *у знач. ім.* **попере́днє**, -нього, *с.* Те, що було перед цим.

ПОПЕРЕ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **попере́дній**.

ПОПЕРЕ́ДНЬО. Присл. до **попере́дній** 2.

ПОПЕРЕ́ДОК *див.* **по́передень**.

ПОПЕРЕДРА́ЖНЮВАТИ, -нюю, -нюєш, *док.*, *перех.* Передражнити багатьох (кожного зокрема).

ПОПЕРЕДРУКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попередруко́вувати**.

ПОПЕРЕДРУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Передрукувати усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕ́РЕДУ[1], *присл.* 1. Перед ким-, чим-небудь, на чолі когось, чогось; прот. п о з а д у. // У передній частині чого-небудь. // У числі перших, передових, в авангарді. 2. Раніше від кого-, чого-небудь; спершу. // За якийсь час до чого-небудь; заздалегідь, наперед. // У минулому, раніше. 3. На деякій відстані перед ким-, чим-небудь. // На значній віддалі на шляху під час пересування. 4. У майбутньому.

ПОПЕ́РЕДУ[2], *прийм.* Уживається з род. відмінком. Сполучення з **попе́реду** виражають: П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: 1. Уживається на позначення особи або предмета, безпосередньо перед якими або на чолі яких міститься хто-, що-небудь. 2. Уживається на позначення особи або предмета, спереду на деякій віддалі від яких міститься хто-, що-небудь або відбувається що-небудь; перед. Ч а с о в і в і д н о ш е н н я: 3. Уживається на позначення особи, раніше від якої хто-небудь щось здійснив. О б с т а в и н н о - о з н а ч а л ь н і в і д н о ш е н н я: 4. Уживається на позначення кого-, чого-небудь, яких хтось або щось випереджає в чомусь.

ПОПЕРЕДУ́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереду́мувати**.

ПОПЕРЕДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Передумати багато чого-небудь одне за одним.

ПОПЕРЕДЯГА́ТИ *див.* **попереодяга́ти**.

ПОПЕРЕДЯГА́ТИСЯ *див.* **попереодяга́тися**.

ПОПЕРЕЗНІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Перезняти багатьох, багато чого-небудь.

ПОПЕРЕЗНІМА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Перезнятися (про багатьох).

ПОПЕРЕЗРІВА́ТИ, -а́є, *док.* Перезріти (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕЗУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Те саме, що **поперевзува́ти**.

ПОПЕРЕІНА́КШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереіна́кшити**.

ПОПЕРЕІНА́КШУВАТИ *і рідше* **ПОПЕРЕІНА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *розм.* Переінакшити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕІНА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереіна́чувати**.

ПОПЕРЕІНА́ЧУВАТИ *див.* **попереіна́кшувати**.

ПОПЕРЕЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Переїсти чого-небудь (про багатьох). 2. З'їсти поступово, частинами багато чого-небудь (про багатьох).

ПОПЕРЕЇДА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Переїстися (про багатьох).

ПОПЕРЕЇЖДЖА́ТИ, -а́ємо, -а́єте *і* **ПОПЕРЕЇЗДИ́ТИ**, -имо́, -ите́, *док.* 1. *перех.* Переїхати що-небудь (про багатьох); переїхати багато чогось. 2. *неперех.* Переїхати на інше місце проживання (про багатьох).

ПОПЕРЕЇЗДИ́ТИ *див.* **попереїжджа́ти**.

ПОПЕРЕЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Перейняти, багатьох (неодночасно). // Перейняти, захопити багато чого-небудь (про те, що рухається, пересилається і т. ін.). 2. Запозичити що-небудь (про багатьох); запозичити багато чогось.

ПОПЕРЕЙМЕНО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереймено́вувати**.

ПОПЕРЕЙМЕНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перейменувати багатьох, багато чого-небудь.

ПО́ПЕРЕК[1], -а, *ч.* Частина спини нижче пояса.

ПОПЕРЕ́К[2]. 1. *присл.* По ширині чого-небудь; прот. в з д о в ж. 2. *присл., перен., розм.* Проти чого-небудь, всупереч чому-небудь, наперекір. 3. *у знач. прийм., з род. в.* Указує на предмет або місце, по ширині якого спрямовано дію або розташовано що-небудь.

ПОПЕРЕКА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперека́зувати**.

ПОПЕРЕКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Переказати що-небудь багатьом. 2. Переказати, розказати що-небудь багато разів.

ПОПЕРЕКИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперекида́ти[1]**. // **попереки́дано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЕРЕКИДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Перекинути, повалити багато чого-небудь. 2. Перевернути на інший бік багато чого-небудь. 3. Привести в безладдя, переворушити все у багатьох місцях.

ПОПЕРЕКИДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Перекинути з місця на місце багато чого-небудь. 2. *перен., розм.* Перевести в інше місце, на іншу роботу, посаду і т. ін. багатьох.

ПОПЕРЕКИДА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Перекинутися, повалитися (про багатьох, багато чого-небудь). 2. Перевернутися на інший бік (про багатьох). 3. Перевертатися з боку на бік якийсь час. 4. *міф.* Обернутися в іншу подобу (про багатьох).

ПОПЕРЕКИСА́ТИ, -а́є, *док.* Перекиснути (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Перекласти на інше місце багато чого-небудь. 2. Скласти по-іншому багато чого-небудь. 3. Перекласти багато чого-небудь чимсь. 4. Перекласти іншою мовою багато чого-небудь.

ПОПЕРЕКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперекла́дати**.

ПОПЕРЕ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́перек[1]**. ** **Попере́ковий біль** – те саме, що **люмба́го**.

ПОПЕРЕКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереко́вувати**.

ПОПЕРЕКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Перекувати усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереко́пувати**.

ПОПЕРЕКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Скопати багато чого-небудь (ділянок, полів і т. ін.). 2. Перекопати, розділити канавами, рівчаками і т. ін. впоперек багато чого-небудь.

ПОПЕРЕКО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереко́чувати**.

ПОПЕРЕКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перекотити в інше місце багато чого-небудь.

ПОПЕРЕКО́ШУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереко́шувати**. // **попереко́шувано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Розміщений косо.

ПОПЕРЕКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перекосити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕКО́ШУВАТИСЯ, -ується, *док.* Перекоситися (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Перекрасти що-небудь (про багатьох); перекрасти багато чогось.

ПОПЕРЕКРЕ́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперекре́слювати**.

ПОПЕРЕКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Перекреслити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕКРО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперекро́ювати**.

ПОПЕРЕКРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Перекроїти багато чого-небудь.

ПОПЕРЕКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперекру́чувати**.

ПОПЕРЕКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Перекрутивши, зіпсувати багато чого-небудь. 2. *перен.* Витлумачити, вимовити, написати, викрививши, багато чого-небудь.

ПОПЕРЕКРУ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *док.* Перекрутившись, зіпсуватися (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕЛА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш *і рідше* **ПОПЕРЕЛІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* Перелізти через що-небудь (про багатьох); перелізти через багато чогось.

ПОПЕРЕЛА́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперела́мувати**. // **поперела́мувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЕРЕЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОПЕРЕЛО́МЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Переламати якусь кількість чого-небудь (кожне зокрема).

ПОПЕРЕЛА́МУВАТИСЯ, -ується *і* **ПОПЕРЕЛО́МЛЮВАТИСЯ**, -юється, *док.* Переламатися (про якусь кількість чого-небудь – кожне зокрема).

ПОПЕРЕЛИЦЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперелицьо́вувати**.

ПОПЕРЕЛИЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перелицювати багато чого-небудь.

ПОПЕРЕЛІЗА́ТИ *див.* **поперела́зити**.

ПОПЕРЕЛО́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперело́влювати**.

ПОПЕРЕЛО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Переловити усіх чи багато кого-небудь.

ПОПЕРЕЛО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперело́млювати**. // **поперело́млювано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЕРЕЛО́МЛЮВАТИ *див.* **поперела́мувати**.

ПОПЕРЕЛО́МЛЮВАТИСЯ *див.* **поперела́муватися**.

ПОПЕРЕЛЯ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереля́кувати**.

ПОПЕРЕЛЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перелякати багатьох.

ПОПЕРЕЛЯ́КУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Перелякатися (про багатьох).

ПОПЕРЕМА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперема́зувати**.

ПОПЕРЕМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Перемазати усе (усіх) чи багато чого- (кого-)-небудь.

ПОПЕРЕМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перемалювати багато чого-небудь.

ПОПЕРЕМА́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперема́нювати**.

ПОПЕРЕМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Переманити багатьох.

ПОПЕРЕМЕ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереме́лювати**.

ПОПЕРЕМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Перемолоти усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперемива́ти**.

ПОПЕРЕМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Перемити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Перем'яти усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕМІ́ННИЙ, -а, -е. Який по черзі змінює один одного.

ПОПЕРЕМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поперемі́нний**.

ПОПЕРЕМІ́ННО. Присл. до **поперемі́нний**.

ПОПЕРЕМІ́НЮВАТИ, -нюю, -нюєш, *док.*, *перех.* Перемінити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕМІ́НЮВАТИСЯ, -нюється, *док.* Перемінитися (про багатьох, багато чого-небудь).

ПОПЕРЕМІНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Перемінити усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕМІТА́ТИ, -а́є, *док.*, *перех.*, *безос.* Перемести багато чого-небудь (снігом, піском і т. ін.).

ПОПЕРЕМІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Перемітити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕМІ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперемі́шувати**.

ПОПЕРЕМІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Змішати, збовтати багато чого-небудь у різних місцях, різних посудинах.

ПОПЕРЕМІ́ШУВАТИСЯ, -ується, *док.* 1. Перемішатися, збовтатися (про багато чого-небудь у різних місцях, різних посудинах). 2. Поєднатися з чим-небудь (про багато чогось).

ПОПЕРЕМОКА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Дуже намокнути (про багатьох). 2. Перемокнути (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕМОЛО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперемоло́чувати**.

ПОПЕРЕМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перемолотити багато чого-небудь; змолотити все у багатьох.

ПОПЕРЕМО́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперемо́тувати**.

ПОПЕРЕМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перемотати що-небудь (про багатьох); перемотати багато чогось.

ПОПЕРЕМО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч.

до **поперемо́щувати**.

ПОПЕРЕМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Перемостити усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕНА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперена́джувати**.

ПОПЕРЕНА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перенадити багатьох (не за один раз).

ПОПЕРЕНИ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперени́зувати**.

ПОПЕРЕНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перенизати багато чого-небудь.

ПОПЕРЕНО́СИТИ, -ошу, -осиш, *док.*, *перех.* Перенести багатьох, багато чого-небудь (не за один раз).

ПОПЕРЕНОСИ́ТИ, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* Переносити багато чого-небудь за довгий час.

ПОПЕРЕОДЯГА́ТИ, ПОПЕРЕДЯГА́ТИ *і* **ПОПЕРЕВДЯГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Переодягти багатьох.

ПОПЕРЕОДЯГА́ТИСЯ, ПОПЕРЕДЯГА́ТИСЯ *і* **ПОПЕРЕВДЯГА́ТИСЯ**, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Переодягтися (про багатьох).

ПОПЕРЕО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереорювати**.

ПОПЕРЕО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Переорати що-небудь (про багатьох); переорати багато чогось. 2. Орючи, знищити багато чого-небудь (меж, борозен і т. ін.).

ПОПЕРЕПАДА́ТИСЯ, -а́ються, *док.*, *діал.* Похуднути, повиснажуватися (про худобу).

ПОПЕРЕПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперепа́лювати**.

ПОПЕРЕПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Перепалити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕПА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Перепалитися (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕПИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* Перепитися, випити зайве (про багатьох).

ПОПЕРЕПИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперепи́лювати**.

ПОПЕРЕПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Перепиляти багато чого-небудь.

ПОПЕРЕПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Перепнути усіх чи багато кого-небудь.

ПОПЕРЕПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперепи́сувати**.

ПОПЕРЕПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Переписати що-небудь (про багатьох); переписати багато чогось. 2. Зробити перепис усіх осіб або всіх предметів у багатьох місцях.

ПОПЕРЕПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Перепекти багато чого-небудь.

ПОПЕРЕПІКА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Перепектися (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕПЛА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереплачувати**.

ПОПЕРЕПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Переплатити за що-небудь (про багатьох); переплатити за багато чогось. 2. Платити багато разів.

ПОПЕРЕПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і неперех.* Перепливти що-небудь (про багатьох); перепливти багато чогось.

ПОПЕРЕПЛИ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереплигувати**.

ПОПЕРЕПЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех. і неперех.* Переплигнути що-небудь (про багатьох); переплигнути багато чогось.

ПОПЕРЕПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Переплести багато чогось чим-небудь. 2. Оправити багато книжок.

ПОПЕРЕПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Переплестися (про багато чогось). 2. *перен.* Поєднатися, змішатися з чим-небудь (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕПЛУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереплу́тувати**. 2. *у знач. прикм.* Який має вигляд сплутаного (про багато чого-небудь). 3. *у знач. прикм.* Який відзначається порушеним порядком, порушеною послідовністю (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Переплутати багато чого-небудь. 2. Перемішати, привести в безладдя багато чого-небудь. 3. Помилившись, прийняти багато чого-небудь за інше.

ПОПЕРЕПЛУ́ТУВАТИСЯ, -ується, *док.* 1. Переплутатися (про багато чого-небудь). 2. Перемішатися, прийти в безладдя (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕПОЛІ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперееполіскувати**.

ПОПЕРЕПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Переполоскати багато чого-небудь.

ПОПЕРЕПРАВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Переправити багато чого-небудь, багатьох.

ПОПЕРЕПРАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Виправити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕПРІВА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Перепріти (про багато чого-небудь). 2. Втратити свої якості від довгого варіння на повільному вогні (про страви).

ПОПЕРЕПРО́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперепро́дувати**.

ПОПЕРЕПРО́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Перепродати усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕРАХО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереррахува́ти**.

ПОПЕРЕРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Перерахувати усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕРІЗА́ТИ *див.* **поперері́зувати**.

ПОПЕРЕРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперері́зувати**. // **поперері́зувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЕРЕРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОПЕРЕРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Перерізати багато чого-небудь. 2. Те саме, що **поперетина́ти** 2.

ПОПЕРЕРО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереро́блювати**.

ПОПЕРЕРО́БЛЮВАТИ *див.* **поперероблЯ́ти**.

ПОПЕРЕРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОПЕРЕРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Переробити, зробити іншим багато чого-небудь. 2. *перен.* Змінити звички, спосіб поведінки багатьох; поперевиховувати.

ПОПЕРЕРОСТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. *перех.* Перерости, стати більшими, вищими від кого-, чого-небудь (про багатьох, багато чого-небудь). 2. *перех.*, *перен.* Досягти вищого ніж у когонебудь рівня знань, досвіду і т. ін. (про багатьох). 3. *неперех.* Стати старшими за віком, ніж треба для чого-небудь (про багатьох).

ПОПЕРЕРУ́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперерубувати**.

ПОПЕРЕРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перерубати багато чого-небудь.

ПОПЕРЕРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Перерядити багатьох; попереодягати.

ПОПЕРЕРЯДЖА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Перерядитися (про багатьох); попереодягатися.

ПОПЕРЕСА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперcharacса́джувати**.

ПОПЕРЕСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Пересадити в інше місце багато чого-небудь (дерев, кущів і т. ін.). 2. Пересадити багатьох на інше місце. 3. Підсадивши, допомогти перелізти через що-небудь багатьом.

ПОПЕРЕСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Переселити багатьох.

ПОПЕРЕСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Переселитися (про багатьох).

ПОПЕРЕ́СЕНЬ, -сня, *ч.* Поперечний ремінець хомута в шлеї.

ПОПЕРЕСИ́ДЖУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* 1. *неперех.* Сидіти де-небудь, перечікуючи щось (про багатьох). 2. *перех.* Довго сидячи в одному положенні, викликати оніміння чого-небудь, відсидіти щонебудь (про багатьох).

ПОПЕРЕСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Переслати багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСИ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперееси́нювати**.

ПОПЕРЕСИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Пересинити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Пересипати усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСИХА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Втратити вологість, висохнути (про багато чого-небудь). 2. Висохнути занадто (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОПЕРЕСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Пересіяти багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСІДА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Пересісти (про багатьох).

ПОПЕРЕСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Пересікти багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСІ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попересіювати**.

ПОПЕРЕСІ́ЮВАТИ *див.* **попересіва́ти**.

ПОПЕРЕСКА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех. і неперех.* Перескочити через що-небудь (про багатьох); перескочити багато чогось.

ПОПЕРЕСМА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попересма́жувати**.

ПОПЕРЕСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Пересмажити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСМА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *док.* Пересмажитися (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попересо́вувати**.

ПОПЕРЕСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Пересунути кудись, на інше місце усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСОЛО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попересоло́джувати**.

ПОПЕРЕСОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Пересолодити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попересо́лювати**.

ПОПЕРЕСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Пересолити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСПІ́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереспівувати**.

ПОПЕРЕСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Переспівати багато чого-небудь (пісень, мелодій і т. ін.).

ПОПЕРЕСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і розм.* **ПОПЕРЕСТАНО́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Переставити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСТАНО́ВЛЮВАТИ *див.* **попереставля́ти**.

ПОПЕРЕСТЕЛЯ́ТИ *див.* **попереестила́ти**.

ПОПЕРЕСТИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОПЕРЕСТЕЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Перестелити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСТО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попересто́ювати**.

ПОПЕРЕСТО́ЮВАТИ, -ює, -юємо, -юєте, *док.* 1. Стояти де-небудь, перечікуючи щось (про багатьох). 2. Псуватися від довгого стояння (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕСТРИ́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперестри́бувати**.

ПОПЕРЕСТРИ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех. і неперех.* Перестрибнути через що-небудь (про багатьох); перестрибнути багато чогось.

ПОПЕРЕСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Пересунути багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСУВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Пересунутися (про багатьох).

ПОПЕРЕСУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попересу́шувати**.

ПОПЕРЕСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Висушити багато чого-небудь. 2. Висушити більше, ніж треба, багато чого-небудь.

ПОПЕРЕСУ́ШУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Висушитися (про багатьох).

ПОПЕРЕТА́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперета́скувати**.

ПОПЕРЕТА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Перетаскати багато чого-небудь, багатьох.

ПОПЕРЕТВО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперетво́рювати**.

ПОПЕРЕТВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Перетворити усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕТИ́НАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперетина́ти**.

ПОПЕРЕТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Перетяти багато чого-небудь. 2. Пересікти яку-небудь площу в багатьох місцях, пролягти в різних напрямах (про дороги, річки і т. ін.). // Простягтися смугами. 3. Створити перешкоди для руху кого-, чого-небудь у багатьох місцях.

ПОПЕРЕТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Тручи, розірвати багато чого-небудь. 2. Розтерти багато чого-небудь. 3. Витерти багато чого-небудь.

ПОПЕРЕТИРА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Перетертися (про багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОПЕРЕТЛІВА́ТИ, -а́є, *док.* Перетліти (про багато чого-небудь).

ПОПЕРЕТРУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперетру́шувати**.

ПОПЕРЕТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перетрусити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОПЕРЕТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Перетягти з одного місця на інше багато чого-небудь. 2. *розм.* Перетягати багато чого-небудь за довгий час. 3. Розібравши, відремонтувати багато чогось.

ПОПЕРЕТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперетя́гувати**.

ПОПЕРЕТЯ́ГУВАТИ *див.* **поперетяга́ти**.

ПОПЕРЕУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереу́чувати**.

ПОПЕРЕУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПОПЕРЕВЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Переучити багатьох.

ПОПЕРЕУ́ЧУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся *і рідко* **ПОПЕРЕВЧА́ТИСЯ**, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Переучитися (про багатьох).

ПОПЕРЕФАРБО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперефарбо́вувати**.

ПОПЕРЕФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перефарбувати багато чого-небудь.

ПОПЕРЕХВА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперехва́лювати**.

ПОПЕРЕХВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Перехвалити багатьох, багато чого-небудь.

ПОПЕРЕХИ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **поперехиля́тися**.

ПОПЕРЕХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Перехилити усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕХИЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, -я́ємося, -я́єтеся *і* **ПОПЕРЕХИ́ЛЮВАТИСЯ**, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* Перехилитися (про багатьох, багато чого-небудь).

ПОПЕРЕХО́ДИТИ, -имо, -ите, *док.* 1. Перейти через що-небудь або на інше місце (про багатьох). 2. Перейти на іншу роботу, в інший навчальний заклад і т. ін. (про багатьох). // Перейти у вищий клас, розряд і т. ін. (про багатьох).

ПОПЕРЕХРЕ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперехре́щувати**. // **поперехре́щувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЕРЕХРЕ́ЩУВАТИ *і* **ПОПЕРЕХРИ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Перехрестити багатьох, багато чого-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Побити нагайкою, батогом і т. ін. багатьох. 3. *тільки* **поперехре́щувати**. Пересікти яку-небудь територію навхрест у багатьох місцях (про дороги, стежки і т. ін.).

ПОПЕРЕХРИ́ЩУВАТИ *див.* **поперехре́щувати**.

ПОПЕРЕЦІ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попереці́джувати**.

ПОПЕРЕЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Перецідити усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕ́ЧИНА, -и, *ж.* Те саме, що **попере́чка**.

ПОПЕРЕ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *діал.* Сказати щонебудь наперекір.

ПОПЕРЕЧИ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперечи́тувати**.

ПОПЕРЕЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перечитати багато чого-небудь.

ПОПЕРЕЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Перечистити усе чи багато чого-небудь.

ПОПЕРЕ́ЧКА, -и, *ж.* Поперечно прикріплений між двома опорами брус, дошка, палиця і т. ін.

ПОПЕРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Розташований поперек чогонебудь; *прот.* п о з д о в ж н і й. 2. Який рухається в напрямі поперек чого-небудь. // Який здійснюється в напрямі поперек чого-небудь.

ПОПЕРЕ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Уявна або зроблена лінія по ширині чого-небудь. // Те саме, що **діа́метр**. 2. *рідко.* Те саме, що **попере́чка**.

ПОПЕРЕ́ЧНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **попере́чник**.

ПОПЕРЕ́ЧНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Частина ткацького верстата.

ПОПЕРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **попере́чний**.

ПОПЕРЕШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Перешити багато чого-небудь.

ПОПЕРЕШТО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Перештопати багато чого-небудь.

ПОПЕ́РТИ, попру́, попре́ш, *док.*, *фам.* 1. *неперех.* Рушити нестримно в якому-небудь напрямку. // *перен.* Почати масово вступати до якої-небудь організації, об'єднання і т. ін. (про багатьох). // Шви-

дко й буйно почати рости (про рослини). // Наставати швидко, нестримно (про пори року). // *у сполуч. з запереч. част.* **не із прийм. проти**, *перен.* Не бути в змозі перебороти що-небудь. 2. *перех.* Штовхнути кого-небудь кудись. // *перен., заст.* Бути причиною спрямування в певний бік чиїхнебудь дій, учинків, інтересів і т. ін. 3. *перех.* Погнати кого-небудь кудись, змусити перейти в інше місце. // Наступаючи, змусити противника тікати. // Вигнати з місця роботи, служби кого-небудь. 4. *перех.* Потягши що-небудь, змусити зрушитися з місця. // *перен.* Потягти кого-, що-небудь кудись. // *безос.* // *неперех.* Протяжно. 5. *перех. і неперех.* Кинути з силою в кого-, що-небудь чимсь. // Ударити кого-небудь, потягти чимсь.

ПОПЕ́РТИСЯ, попру́ся, попре́шся, *док., фам.* 1. Рушити нестримно в якому-небудь напрямку. // Піти куди не слід або коли не слід. // Пройти кудинебудь нахабно. 2. Штовхаючи кого-, що-небудь, напружити силу.

ПОПЕРХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Задихнувшись, закашлятися від попадання їжі, води і т. ін. в дихальне горло. 2. Відчути нестачу повітря від напливу якогось гострого почуття, сміху, плачу і т. ін.

ПОПЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поперчи́ти**. // **попе́рчено**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЕРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., перех., розм.* Присмачити страву перцем.

ПО-ПЕ́РШЕ, *присл.* 1. Уживається як вставне слово за переліку на позначення першого пункту. 2. Насамперед, передусім.

ПОПЕ́СТИТИ, -е́щу, -е́стиш, *док., перех.* 1. Док. до **пе́стити** 1. 2. Пестити якийсь час.

ПОПЕ́СТИТИСЯ, -е́щуся, -е́стишся, *док.* Пеститися якийсь час.

ПОПЕ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Пестувати деякий час.

ПОПЕТЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., розм.* 1. *неперех.* Петляти якийсь час. 2. *у сполуч. зі сл.* **шлях, дорога, стежка** *і т. ін., неперех.* Пролягти, бути розташованим із вигинами в різних напрямках. 3. *перех.* Заплутати (сліди).

ПОПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попекти́**.

ПОПЕЧИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* У дореволюційній Росії – офіційна особа, яка керувала певними установами, навчальними закладами і т. ін., а також особа, призначена почесним керівником якого-небудь закладу, установи; куратор.

ПОПЕЧИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **попечитель**.

ПОПЕЧИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до попечителя.

ПОП-ЗІ́РКА, -и, *ч. і ж.* Про відомого (відому) виконавця (виконавицю) популярних естрадних пісень.

ПОПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Пити щонебудь потроху, не поспішаючи. 2. *перех.* Пити що-небудь час від часу. 3. *неперех.* Пити алкогольні напої, випивати час від часу.

ПО́ПИК, -а, *ч., зневажл.* Те саме, що **піп**.

ПОПИЛЬНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Стерегти, сторожити кого-, що-небудь якийсь час. 2. *перех. і неперех.* Стежити, слідкувати за ким-, чим-небудь якийсь час. // Доглядати кого-небудь якийсь час. 3. *неперех.* Дбати про кого, що-небудь якийсь час.

ПОПИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попиля́ти**. // **попи́ляно**, *безос. присудк. сл.*

ПОПИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *перех.* Перепиляти на частини багато чого-небудь. 2. *перех.* Пиляти якийсь час що-небудь. 3. *неперех., перен., зневажл.* Грати на смичковому інструменті якийсь час. 4. *перех., перен., розм.* Дошкуляти словами кому-небудь, сваритися якийсь час.

ПОПИ́НКА, -и, *ж., зах.* Єпитрахиль.

ПОПИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **підпира́ти** 1. // *перен.* Підтримувати вияв чого-небудь.

ПОПИ́РСКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Пирснути кілька разів; пирскати якийсь час.

ПОПИ́РСКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попи́рскувати**.

ПОПИ́РСКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Пирскати час від часу.

ПОПИ́РХАТИ, -аю, -аєш, *док.* Пирхнути кілька разів; пирхати якийсь час.

ПОПИ́РХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попи́рхувати**.

ПОПИ́РХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Пирхати час від часу.

ПОПИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех., розм.* Пиряти якийсь час.

ПОПИ́САНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пописа́ти**. // **попи́сано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **списаний**. 3. *у знач. прикм., розм.* Те саме, що **розмальо́ваний**. 4. *у знач. прикм., перен., розм.* Покритий смугами, порізами, борознами і т. ін. (про поверхню чогонебудь).

ПОПИСА́ТИ, -ишу́, -и́шеш, *док., перех.* 1. Написати багато чого-небудь. // Написати або намалювати що-небудь у багатьох місцях. 2. Переписати багатьох. 3. Списати, покрити письмовими знаками що-небудь. 4. *розм.* Розмалювати кого-, що-небудь. 5. *перен., розм.* Покрити смугами, порізами, борознами і т. ін., поверхню чого-небудь. 6. Писати якийсь час.

ПОПИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попи́скувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОПИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Пищати час від часу.

ПОПИСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех.* Писати що-небудь час від часу. 2. *перех. і неперех.* Складати вірші, писати оповідання або інші літературні твори час від часу; писати потроху.

ПОПИ́СЬКО, -а, *ч., зах.* Піп.

ПОПИСЬМА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., заст.* Переінакшити якийсь текст книжною мовою.

ПО-ПИСЬМЕ́ННОМУ, *присл., розм.* Книжною або канцелярською мовою.

ПО́ПИТ, -у, *ч.* Вимога на певний товар; можливість швидкого продажу певного товару. // Потреба в чому-небудь. *Користуватися великим попитом.* ** **Втори́нний по́пит** – ситуація на ринку, коли попит на один товар залежить від попиту на інший. **Еласти́чний по́пит** – попит, який має тенденцію змінюватися залежно від незначних коливань цін. **Зале́жний по́пит** – попит на деякий вид продукції, що може бути обчислений на основі потреби у виготовленні продукції більш "високого рівня". **Негати́вний по́пит** – попит, за якого більшість покупців на даному ринку відкидає товар незалежно від його якості. **Нееласти́чний по́пит** – попит, який має тенденцію залишатися незмінним. **Нераціона́льний по́пит** – попит на товари, шкідливі для здоров'я, який вимагає цілеспрямованої протидії. **Нерегульо́ваний по́пит** – попит, за якого збут коливається на сезонній, щоденній та навіть погодинній основі. **Нерегуля́рний по́пит** – стан ринку, за якого потреба в даному товарі або послузі різко змінюється протягом року, сезону, доби. **Очі́куваний по́пит** – прогнозований попит на товари. **Платоспромо́жний по́пит** – попит на товари та послуги, забезпечений коштами покупців. **Повноці́нний по́пит** – попит покупця на товари, випущені фірмою, що забезпечує її оптимальний торговельний оборот. **Потенці́йний по́пит** – попит, що визначається купівельною здатністю та числом потенційних споживачів. **Похідни́й по́пит** – попит на товари, обумовлений зростанням виробництва, в ході якого споживаються ці товари. **Стимульо́ваний по́пит** – попит, який стимулюється через розвиток інформації, реклами.

ПОПИТА́ННЯ, -я, *с., зах.* Попит.

ПОПИТА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Док. до **пита́ти**. 2. *перех. і неперех.* Спитати про що-небудь у багатьох; поставити багато питань кому-небудь. 3. *перех., розм.* Розшукувати кого-, що-небудь, питаючи. 4. *перех., розм.* Попросити що-небудь.

ПОПИТА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех., діал.* 1. Випробувати. ** **Попита́ти до́лі** – спробувати зробити щонебудь, розраховуючи на успіх. 2. *діал.* Зазнати.

ПОПИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Те саме, що **попита́ти**[1].

ПОПИ́ТИ, -п'ю, -п'є́ш, *док., перех. і без додатка.* 1. Напитися. // Випити трохи чого-небудь. 2. Випити що-небудь поступово. ** **Могори́ч попи́ти** – відзначити частуванням горілкою, вином і т. ін. завершення якої-небудь справи. **Попи́ти кро́ві**, *перен.* – познущатися. 3. *також без додатка.* Пиячити якийсь час.

ПОПИ́ТИСЯ, -п'ємо́ся, -п'єте́ся, *док., розм.* 1. Повпиватися, стати п'яними (про багатьох). 2. *заст.* Напитися.

ПОПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Питати щонебудь час від часу.

ПОПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., розм.* 1. *перех.* Те саме, що **штовха́ти**. 2. *перех.* Підштовхуючи, змушувати рухатися кого-, що-небудь. // *тільки 3 ос., перен.* Спонукати до яких-небудь дій. 3. *неперех., ким, перен.* Підпорядкувавши своїй волі, розпоряджатися ким-небудь.

ПОПИ́ХАЧ, -а, *ч., розм.* 1. Той, хто служить денебудь, у кого-небудь як виконавець дрібних доручень. // Той, хто служить у кого-небудь; слуга, служник. 2. *перен., зневажл.* Той, яким кожен розпоряджається, виявляючи свою зверхність. // Той, хто добровільно прислуговує кому-небудь.

ПОПИ́ХАЧКА, -и, *розм.* Жін. до **попи́хач**.

ПОПИ́ХАЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Яким можна скористатися для штовхання.

ПОПИ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Пихкати якийсь час; пихнути кілька разів. // Рушити, пихкаючи.

ПОПИ́ХКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попи́хкувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОПИ́ХКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *неперех.* Пихкати час від часу. 2. *перех., розм.* Курити люльку, цигарку і т. ін., пихкаючи час від часу.

ПОПИ́ЧКА, -и, *ж.* Невеличка болотяна комахоїдна пташка бурого кольору з плескуватим лобом і тонким дзьобом; болотна синиця.

ПОПИША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Пишатися якийсь час. 2. Похвалитися чим-небудь.

ПОПИШНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **попишні́ти**.

ПОПИШНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **пишні́ти**.

ПОПИЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* Пищати якийсь час.

ПОПИЯ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., розм.* Пиячити якийсь час.

ПОПІ́В, -по́ва, -по́ве, *розм.* Прикм. до **піп**; належний попові.

ПО-ПІВДЕ́ННОМУ, *присл.* Як буває на півдні.

ПОПІ́ВНА, -и, *ж., розм.* Попова дочка.

ПОПІ́ВНОЧІ, *присл.* Після півночі, після 12-ї години ночі.

ПОПІ́ВСТВО, -а, *с., розм.* 1. *збірн.* Те саме, що **духове́нство**. 2. Служіння релігійному культу. // Сан попа. 3. *зневажл.* Те саме, що **попі́вщина** 1. 4. Попова садиба.

ПОПІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Прикм. до **піп**. // Належний попові. // Як у попів, як належить попам. // Власт. попам. 2. Стос. до попівства (у 1, 2 знач.).

ПОПІ́ВЦІ, -ів, *мн.* Напрям у старообрядництві, який визнає духівництво та церковну ієрархію.

ПОПІ́ВЩИНА, -и, *ж.* 1. Один із напрямів у старообрядництві, що визнає церковну ієрархію та священиків. 2. *зневажл.* Релігійні забобони.

ПОПІ́Д, *прийм., із знах. і оруд. відмінками.* Сполучення з прийм. **попід** виражають: **Просторові відношення**: 1. *із знах. і оруд. в.* Уживається на позначення предмета або місця: а) під низ яких спрямовано дію (*знах. в.*); б) під низом яких відбувається дія або міститься хто-, що-небудь (*оруд. в.*). // *з оруд. в.* Уживається на позначення предмета, покриву, шару і т. ін., під сподом або на зворотному боці яких відбувається дія або міститься що-небудь. // *з оруд. в.* Уживається на позначення середовища, в глибині якого відбувається дія або міститься хто-, що-небудь. 2. *з оруд. в.* Уживається на позначення особи або предмета, нижче від яких відбувається що-небудь або знаходиться хто-, що-небудь. 3. *із знах. і оруд. в.* Уживається на позначення предмета або місця: а) вниз до яких спрямовано дію (*знах. в.*); б) внизу біля яких відбувається що-небудь або знаходиться хто-, що-небудь (*оруд. в.*). 4. *із знах. і оруд. в.* Уживається при позначенні предмета або місця: а) до яких спрямована дія (*знах. в.*); б) біля яких відбувається що-небудь або знаходиться хто-, що-небудь (*оруд., рідко знах. в.*). // *із знах. і оруд. в.* Уживається на позначення предмета або місця: а) вздовж якого рухається хто-, що-небудь, простягається або розташоване щось (*знах. і оруд. в.*); б) повз, мимо якого рухається хто-, що-небудь (*оруд. в.*). **Обставинні відношення**: 5. *із знах. і оруд. в., рідко.* Уживається на позначення явища або об'єкта дії: а) в зону дії якого потрапляє або спрямовується хто-, що-небудь (*знах. в.*); б) в зоні дії якого відбувається що-небудь або міститься хто-, що-небудь (*оруд. в.*). 6. *із знах. і оруд. в.* Уживається на позначення способу виконання якої-небудь дії. **Причинові відношення**: 7. *із знах. і оруд. в.* Уживається на позначення предмета, від дії якого відбувається або утворюється що-небудь. **Відношення міри**: 8. *із знах. в.* Уживається на позначення межі, до якої сягає висота чого-небудь. **Об'єктні відношення**: 9. *із знах. і оруд. в.* Уживається на позначення предмета або місця: а) безпосередньо на які спрямовано дію; б) безпосередньо в яких відбувається дія.

ПОПІДБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідбива́ти**. // **попідби́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПІДБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Прибити, приладнати що-небудь зісподу багатьох предметів. 2. Легкими ударами, поштовхами розпушити багато чого-небудь (подушки, перини і т. ін.). 3. Ударами повалити багатьох. // Ударами завдати пошкоджень (під очима, на обличчі і т. ін.).

ПОПІДБИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Натрудити ноги, втомитися в дорозі (про багатьох).

ПОПІДБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Підібрати багато чого-небудь. 2. Підняти вище на собі одежу, спущене волосся (про багатьох).

ПОПІДБИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Підібратися, підкрастися до кого-, чого-небудь (про багатьох).

ПОПІДБІГА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Підбігти до кого-, чого-небудь (про багатьох). 2. Намокнути, просякнути водою, рідиною зісподу (про багато чогось); попідтікати. // Пройнятися чим-небудь зсередини (про багато чогось).

ПОПІДБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідбі́лювати**.

ПОПІДБІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попідбі́лювати**.

ПОПІДБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш. 1. Док. до **підбі́лювати**. 2. Підбілити багато чого-небудь.

ПОПІДБІ́ЧЧЮ, *присл., рідко.* Під боком, поряд.

ПОПІДБРИВА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док., перех., розм.* Те саме, що **попідго́лювати**. *Попідбривати брови.*

ПОПІДБРИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Те саме, що **попідго́люватися**.

ПОПІДВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Підважити багато чого-небудь.

ПОПІДВЕРЕ́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Підвередитися (про багатьох).

ПОПІДВЕЧІ́РКУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* Поїсти чогонебудь між обідом і вечерею (про багатьох).

ПОПІДВІКО́ННЮ, *присл.* Під вікнами, за вікнами. ** **Піти́ попідвіко́нню** – піти просити милостиню.

ПОПІДВІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідві́шувати**.

ПОПІДВІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Підвісити багато чого-небудь.

ПОПІДВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Підвести багатьох до кого-, чого-небудь (по одному або групами). 2. Намалювати смуги знизу або з країв чого-небудь у багатьох місцях. // Накласти косметичну фарбу смугами (про багатьох; у багатьох місцях). 3. Підняти багато чого-небудь догори. // Вивести з лежачого або опущеного положення що-небудь (про багатьох). *Попідводити руки.* 4. Звести на ноги, в сидяче або напівсидяче положення багатьох.

ПОПІДВО́ДИТИСЯ, -имося, -итеся, *док.* Підвестися, встати на ноги (про багатьох). // Підвестися якимось-небудь способом (про багатьох). // Прокинутися (про багатьох). // *перен.* Видужавши, почати ходити (про багатьох).

ПОПІДВО́ДНИЙ, -а, -е. Який простягається, водиться, здійснюється під водою; підводний.

ПОПІДВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідв'я́зувати**.

ПОПІДВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Підв'язати багато чого-небудь до чогось (кожне зокрема). // Зав'язати вузлами багато чого-небудь, що звисає. 2. Обв'язати що-небудь чимсь (про багатьох); обв'язати багато чого-небудь чимсь (кожне зокрема).

ПОПІДВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Підв'язатися чим-небудь (про багатьох).

ПОПІДГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОПІДГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Підігнати багатьох (по одному або групами). 2. Припасувати одне до одного за розміром, формою і т. ін. 3. *перен.* Підігнати, підробити цифри, дані, результати тощо.

ПОПІДГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підігнути що-небудь (про багатьох); підігнути багато чогось.

ПОПІДГИНА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Підігнутися (про багато чого-небудь). 2. Зігнутися в суглобах (про ноги).

ПОПІДГІ́Р'Ю, *присл.*, *рідко.* Вздовж під горою, під горами.

ПОПІДГНИВА́ТИ, -а́є, *док.* Підгнити (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях).

ПОПІДГНИ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідгнива́ти**.

ПОПІДГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підгодувати багатьох.

ПОПІДГОДО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Підгодуватися (про багатьох).

ПОПІДГО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідго́лювати**.

ПОПІДГО́ЛЮВАТИ, -юємо, -юєте, *док.*, *перех.* Підголити що-небудь (про багатьох).

ПОПІДГО́ЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Підголитися (про багатьох).

ПОПІДГО́НИТИ *див.* **попідганя́ти**.

ПОПІДГО́РТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідгорта́ти**.

ПОПІДГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Підгорнути багато чого-небудь під когось, щось. 2. Те саме, що **попідгина́ти**. *Попідгортати ноги.* 3. *с. г.* Підгорнути багато чого-небудь (кущів, корчів і т. ін.).

ПОПІДГОРТА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Те саме, що **попідгина́тися** 1.

ПОПІДГОРЯ́ТИ, -я́є, *док.* Підгоріти (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях).

ПОПІДГО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Підгоїти багато чого-небудь (ран, виразок і т. ін.).

ПОПІДГО́ЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Підгоїтися (про рани, виразки і т. ін.).

ПОПІДГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підгризти багато чого-небудь; підгризти щось у багатьох місцях.

ПОПІДГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідгриза́ти**.

ПОПІДГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підгребти багато чого-небудь до чогось, у багатьох місцях.

ПОПІДДРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Піддрочити багатьох.

ПОПІДДУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідду́рювати**.

ПОПІДДУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Піддурити багатьох.

ПОПІДЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Який простягається, розташований великою масою або в багатьох місцях під землею.

ПОПІДІЙМА́ТИ *див.* **попіднíма́ти**.

ПОПІДІЙМА́ТИСЯ *див.* **попіднíма́тися**.

ПОПІД'ЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Під'їсти багато чого-небудь; під'їсти щось у багатьох місцях.

ПОПІДКА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідка́чувати**.

ПОПІДКА́ЧУВАТИ *і* **ПОПІДКО́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підкачати багато чого-небудь.

ПОПІДКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підкинути що-небудь багатьом (кожному зокрема); підкинути багато чогось (по одному).

ПОПІДКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підкласти що-небудь (про багатьох); підкласти багато чогось.

ПОПІДКЛЕ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідкле́ювати**.

ПОПІДКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Підклеїти багато чого-небудь.

ПОПІДКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідко́лювати**.

ПОПІДКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Підколоти багато чого-небудь до чогось. 2. *розм.* Поранити чим-небудь гострим багато чогось.

ПОПІДКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідко́пувати**.

ПОПІДКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підкопати багато чого-небудь.

ПОПІДКО́ПУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Підкопатися під чим-небудь, під щось (про багатьох).

ПОПІДКО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідко́чувати**.

ПОПІДКО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підкотити до чого-небудь багато чогось. // Підкотити під що-небудь багато чогось.

ПОПІДКО́ЧУВАТИ[2] *див.* **попідка́чувати**.

ПОПІДКРАДА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Підкрастися до кого-, чого-небудь (про багатьох).

ПОПІДКРЕ́СЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідкре́слювати**.

ПОПІДКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Підкреслити багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОПІДКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідкру́чувати**. // **попідкру́чувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПІДКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Підкрутити що-небудь (про багатьох). 2. Підгвинтити багато чого-небудь. // Покрутивши, відрегулювати багато чогось.

ПОПІДКУ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідку́рювати**.

ПОПІДКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Підкурити багато чого-небудь. *Попідкурювати вулики.*

ПОПІДЛЕ́ЩУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Підлеститися до кого-небудь (про багатьох).

ПОПІДЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Підлити чого-небудь у багато посудин. 2. *діал.* Полити багато чого-небудь.

ПОПІДЛИ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідли́зувати**.

ПОПІДЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підлизати багато чого-небудь, підлизати щось у багатьох місцях.

ПОПІДЛИ́ЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *розм.* Підлизатися до кого-небудь (про багатьох).

ПОПІ́ДЛІ, *присл.*, *зах.* Біля, побіля.

ПОПІДМА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідма́зувати**. // **попідма́зувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПІДМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Підмазати багато чого-небудь. 2. Підмастити глиною багато чого-небудь; підмастити що-небудь у багатьох місцях. 3. *розм.* Підмалювати що-небудь косметичною фарбою (про багатьох); підмалювати багато чогось. 4. *розм.*, *ірон.* Дати хабарі (багатьом).

ПОПІДМА́ЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *розм.* Підмалюватися косметичною фарбою (про багатьох).

ПОПІДМАЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідмальо́вувати**.

ПОПІДМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Підмалювати багато чого-небудь. 2. *розм.* Підмалювати що-небудь косметичною фарбою (про багатьох); підмалювати багато чогось.

ПОПІДМА́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідма́нювати**.

ПОПІДМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Підманути усіх або багато кого-небудь.

ПОПІДМА́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідма́щувати**.

ПОПІДМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Підмастити глиною багато чого-небудь, підмастити щонебудь у багатьох місцях. 2. Підмазати багато чого-небудь.

ПОПІДМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідмива́ти**.

ПОПІДМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Підмити багато чого-небудь, багатьох. 2. Розмивши знизу, зруйнувати багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОПІДМІНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Підмінити багато чого-небудь чимсь іншим. 2. Заступити на роботі багатьох.

ПОПІДМІ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідміта́ти**. // **попідмі́тано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПІДМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підмести багато чого-небудь, у багатьох місцях. *Попідмітати кімнати.* // Вимести все у багатьох місцях.

ПОПІДМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Підмовити багато кого-небудь.

ПОПІДМОРО́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідморо́жувати**.

ПОПІДМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Підморозити усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДМО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідмо́чувати**.

ПОПІДМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підмочити багато чого-небудь; підмочити щось у багатьох місцях. // *безос.*

ПОПІДМО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідмо́щувати**.

ПОПІДМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Підмостити що-небудь (про багатьох); підмостити багато чогось. 2. Намостити що-небудь (про багатьох).

ПОПІДНІМА́ТИ *і* **ПОПІДІЙМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Підняти багато чого-небудь з долу. *Попіднімати іграшки.* 2. Звести догори багато чого-небудь (про багатьох). *Попіднімати прапори.* // Вивести з лежачого або опущеного положення що-небудь (про багатьох). *Попіднімати руки.* 3. Надати стоячого положення багатьом предметам. *Попіднімати все повалене.* 4. Підвести багатьох (кожного зокрема). // Розбудити багатьох (кожного зокрема).

ПОПІДНІМА́ТИСЯ *і* **ПОПІДІЙМА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Піднятися (про багатьох, багато чого-небудь).

ПОПІДНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док.*, *перех.* 1. Піднести що-небудь (про багатьох); піднести багато чогось. 2. Підняти що-небудь, перемістити догори (про багатьох). 3. *поет.*, *рідко.* Звести багато будівель.

ПОПІДПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідпа́лювати**.

ПОПІДПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Підпалити багато чого-небудь (кожне зокрема).

ПОПІДПЕРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідпері́зувати**. 2. *у знач. прикм.* Який підперезався (про багатьох).

ПОПІДПЕРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підперезати що-небудь (про багатьох); підперезати багатьох.

ПОПІДПЕРІ́ЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Підперезатися (про багатьох).

ПОПІДПИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідпи́лювати**.

ПОПІДПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Підпиляти багато чого-небудь. 2. Відпилявши частини, зробити коротшим багато чого-небудь.

ПОПІДПИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідпира́ти**. // **попідпи́рано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПІДПИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підперти що-небудь (про багатьох); підперти багато чого-небудь; підперти щось у багатьох місцях.

ПОПІДПИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *чим*, *на що.* Спертися на що-небудь (про багатьох).

ПОПІДПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідпи́сувати**.

ПОПІДПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підписати що-небудь (про багатьох); підписати багато чогось.

ПОПІДПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Підписатися (про багатьох); підписатися в багатьох місцях.

ПОПІДПИ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідпиха́ти**.

ПОПІДПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підіпхнути багато чого-небудь під щось, у багатьох місцях.

ПОПІДПЛИВА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Підпливти (про багатьох, багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОПІДПО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідпо́ювати**.

ПОПІДПО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Підпоїти багатьох.

ПОПІДПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Підправити багато чого-небудь.

ПОПІДПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* 1. *по чому.* Привести до ладу що-небудь (про багатьох). 2. Підправитися, поліпшити своє здоров'я (про багатьох). 3. Поліпшити свій ріст (про рослини).

ПОПІДПУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідпу́шувати**.

ПОПІДПУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Підпушити усе або багато чого-небудь.

ПОПІДРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підірвати багато чого-небудь.

ПОПІДРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підрити багато чого-небудь.

ПОПІДРІ́ВНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідрі́внювати**.

ПОПІДРІ́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Підрівняти усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідрі́зувати**. // **попідрі́зувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПІДРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підрізати багато чого-небудь.

ПОПІДРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш. Док. до **підробля́ти**.

ПОПІДРОСТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Підрости (про багатьох, багато чого-небудь).

ПОПІДРУ́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідру́блювати**.

ПОПІДРУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *крав.* Підрубити багато чого-небудь; підрубити щось у багатьох місцях.

ПОПІДРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підрубати багато чого-небудь.

ПОПІ́ДРУКИ, *присл.* Зачепивши рукою зігнуту руку вище ліктя, спираючись на чию-небудь зігнуту в лікті руку.

ПОПІ́ДРУЧ, *присл.*, *діал.* Попідруки.

ПОПІ́ДРУЧКИ, *присл. розм.* Те саме, що **попі́друки**.

ПОПІДСА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідса́джувати**.

ПОПІДСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Підсадити багатьох, допомагаючи вилізти куди-небудь або перелізти через щось. 2. Посадити додатково у багатьох місцях (розсаду, дерева і т. ін.).

ПОПІДСА́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Підсісти до кого-небудь (про багатьох).

ПОПІДСИЛКИ́, *присл.*, *розм.* В обхват попід руки.

ПОПІДСИ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідси́нювати**.

ПОПІДСИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Підсинити багато чого-небудь.

ПОПІДСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Насипати додатково чого-небудь багатьом, у багатьох місцях. 2. Посадити на яйця квочок, качок і т. ін. 3. *розм.* Додати страви, в тому числі рідкої, багатьом. 4. *с. г.*, *діал.* Те саме, що **попідгорта́ти** 3.

ПОПІДСИХА́ТИ, -а́є, *док.* Підсохнути (про багато чого-небудь; про щось у багатьох місцях).

ПОПІДСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Посіяти додатково що-небудь у багатьох місцях.

ПОПІДСКА́КУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* Підскочити (про багатьох).

ПОПІДСМА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідсма́жувати**.

ПОПІДСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Підсмажити усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДСМА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідсма́лювати**.

ПОПІДСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Підсмалити усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДСМИ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідсми́кувати**.

ПОПІДСМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Підсмикнути усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідсо́вувати**.

ПОПІДСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Підсунути усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДСОЛО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідсоло́джувати**.

ПОПІДСОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Підсолодити усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДСО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідсо́лювати**.

ПОПІДСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Підсолити усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Підставити

що-небудь (про багатьох); підставити багато чогось.

ПОПІДСТЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Те саме, до **попідстила́ти**.

ПОПІДСТИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підстелити що-небудь (про багатьох); підстелити багато чогось.

ПОПІДСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Підтригти усе (усіх) чи багато чого- (кого-)небудь.

ПОПІДСТРУ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідстру́гувати**.

ПОПІДСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Підстругати усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підсунути що-небудь (про багатьох); підсунути багато чогось (одне за одним).

ПОПІДСУВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Підсунутися до кого-, чого-небудь (про багатьох).

ПОПІДСУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідсу́шувати**.

ПОПІДСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підсушити багато чого-небудь.

ПОПІДТИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідтика́ти**.

ПОПІДТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підіткнути що-небудь (про багатьох); підіткнути багато чого-небудь (одне за одним); підіткнути щось у багатьох місцях.

ПОПІДТИКА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Підтикатися (про багатьох).

ПОПІДТИ́КУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідтика́ти**. // **попідти́кувано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який підтикався (про багатьох).

ПОПІДТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Підітнути багато чого-небудь.

ПОПІДТИ́ННЮ, *присл.*, *розм.* 1. Під тинами; на вулиці. 2. *перен.* Без притулку.

ПОПІДТІКА́ТИ, -а́є, *док.* Підтекти під багато чого-небудь.

ПОПІДТО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідто́чувати**.

ПОПІДТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Підточити усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Підтягнути що-небудь до чогось (про багатьох); підтягнути багато чого-небудь (одне за одним). 2. Стягнути що-небудь тугіше (про багатьох).

ПОПІДТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідтя́гувати**.

ПОПІДТЯ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Підтягнути усе чи багато чого-небудь.

ПОПІДФАРБО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідфарбо́вувати**.

ПОПІДФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Підфарбувати що-небудь (про багатьох); підфарбувати багато чогось.

ПОПІДХО́ДИТИ, -ить, -имо, -ите, *док.* 1. Підійти до кого-, чого-небудь (про багатьох). 2. *розм.* Піднятися (про тісто у багатьох формах, посудинах, про вироби з тіста).

ПОПІДХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Підхопити усе (усіх) чи багато чого-(кого-)-небудь.

ПОПІДЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОПІДЧИ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Підчистити що-небудь (про багатьох); підчистити багато чого-небудь. 2. *розм.* Зшкребти, стерти що-небудь, підправляючи (про багатьох); зшкребти багато чогось, у багатьох місцях.

ПОПІДЧИ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідчи́щувати**.

ПОПІДЧИ́ЩУВАТИ *див.* **попідчища́ти**.

ПОПІДШИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попідшива́ти**. // **попідши́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПІДШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Підшити багато чого-небудь; підшити щось у багатьох місцях. 2. Підрубити багато чого-небудь; підрубити щось у багатьох місцях. 3. Скріпити докупи багато чого-небудь (папери, документи і т. ін.).

ПОПІКЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *про кого*, *кім.* 1. Виявити увагу до чиїх-небудь потреб, допомогти в чому-небудь комусь. 2. *чим, про що.* Виявити турботу про забезпечення кого-, чогонебудь чимсь, подбати про що-небудь.

ПО́ПІЛ, -пелу, *ч.* 1. Легка пилоподібна сіра (рідко чорна чи біла) маса, яка залишається після згоряння чого-небудь. // *перен.* Сірий колір. ** **Посипа́ти по́пелом го́лову** – вдаватися в жалобу, в тугу; втрачати мужність, надію. 2. *геол.* Тонкий пил сірого чи білого, іноді чорного кольору, що виходить на поверхню землі під час виверження вулканів.

ПОПІЛЕ́ЦЬ, -льцю́, *ч.* Зменш.-пестл. до **по́піл** 1.

ПО́ПІЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **по́піл**. 2. Який має колір попелу. // Який відсвічує кольором попелу.

ПОПІЛЬНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **попе́льня**.

ПОПІЛЬНИ́ЦЯ[1], -і, *ж.* Те саме, що **попільни́чка**.

ПОПІЛЬНИ́ЦЯ[2], -і, *ж.*, *діал.* Попелиця.

ПОПІЛЬНИ́ЧКА, -и, *ж.* Спеціальна невеликого розміру посудина для недопалків і попелу від цигарок.

ПО́ПІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Вміст попелу в паливі.

ПОПІЛЬНУ́ХА, **ПОПІЛЬНЮ́ХА**, -и, *ж.*, *діал.* 1. Попелиця. 2. Гашене вапно.

ПОПІЛЬНЮ́ХА *див.* **попільну́ха**.

ПО-ПІРА́ТСЬКОМУ *і* **ПО-ПІРА́ТСЬКИ**, *присл.* Як пірати. // Як у піратів. // За звичаєм піратів.

ПОПІРНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Пірнути (про багатьох). 2. Пірнати якийсь час.

ПОПІСНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати пісним, малородючим (про ґрунт). 2. *перен.* Стати сумним, пригніченим. // Стати нежиттєвим; набути сумного, пригніченого виразу.

ПОПІ́СЯТИ, -яю, -яєш, *док.* Виділити сечу природним шляхом.

ПОПІТНІ́ТИ, -іє, -іємо, -ієте, *док.* 1. Спітніти (про багатьох). 2. *тільки* 3 *ос.* Запітніти, покритися вологою (про шибки, стіни і т. ін.).

ПО́ПКА, -и, *ж.* 1. *зах.* Зіниця. 2. Зменш. до **по́па**.

ПОП-КУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Напрям у сучасній культурі, розрахований на невибагливого масового споживача і позбавлений натхнення, естетичних засад.

ПО́ПЛАВА, -и, *ж.*, *зах.* Болотисте пасовище.

ПОПЛА́ВАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Плавати якийсь час. 2. *на чому, чим.* Робити прогулянку на човні, яхті і т. ін. якийсь час. 3. Працювати у складі команди судна або у складі певної експедиції якийсь час.

ПОПЛАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* 1. Прикріплений до ліски шматок якої-небудь речовини, легшої від води, що утримує гачок на належній глибині й сигналізує про клювання риби. 2. Прикріплена до дна або до берега споруда чи предмет, що утримується на поверхні води. 3. *спец.* Пристрій у гідрометричних і сигнальних приладах для визначення або регулювання рівня рідини. 4. *бот.* Гриб з роду мухоморів.

ПОПЛАВИ́ЩЕ, -а, *с.* Прикріплений до дна предмет, що утримується на поверхні води і вказує на місцезнаходження рибальського знаряддя.

ПОПЛАВКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **поплавце́вий**.

ПОПЛАВО́К, -вка́, *ч.* 1. Те саме, що **поплаве́ць**. 2. Те саме, що **поплави́ще**. 3. Надутий повітрям прогумований мішок, який використовують як опору при швидкому наведенні мостів, лаштуванні поромів.

ПО́ПЛАВОМ, *присл.*, *рідко.* Рівно, повільно, без різких і рвучких переходів; плавно.

ПОПЛАВЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **поплаве́ць**. // Признач. для поплавця.

ПО́ПЛАЗКА, -и, *ж.*, *заст.* Плазун (у 1 знач.).

ПОПЛАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Почати плазувати по якійсь поверхні (про плазунів). // Почати переміщатися, перебираючи руками й ногами (про людей). 2. *перен.*, *розм.* Почати переміщатися в якому-небудь напрямі (несхвально). // Почати поширюватися (про щось небажане, неприємне). 3. Плазувати якийсь час.

ПОПЛА́КАТИ, -а́чу, -а́чеш, *док.* Плакати якийсь час.

ПОПЛА́КАТИСЯ, -а́чуся, -а́чешся, *док.*, *розм.* 1. Почати плакати; заплакати. 2. Плакатися, скаржитися якийсь час.

ПОПЛА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Плакати час від часу.

ПО-ПЛАСТУ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-пласту́нському**.

ПО-ПЛАСТУ́НСЬКОМУ, *присл.* Перебираючи ліктями, не відриваючи тіла від землі.

ПОПЛАТИ́ТИ, -ачу́, -а́тиш, *док.*, *перех. і без додатка.* Заплатити за що-небудь (про багатьох); заплатити багатьом, за багато чогось.

ПОПЛАТИ́ТИСЯ, -ачу́ся, -а́тишся, *док.* 1. *чим.* Втратити що-небудь у відплату за щось. *Поплатитися головою.* 2. Понести покарання за свої або чужі дії, вчинки. 3. *заст.* Витратити гроші на що-небудь.

ПОПЛА́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Вигідний, прибутковий.

ПОПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поплати́ти**. // **попла́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПОПЛЕ́НТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **попле́нтатися**.

ПОПЛЕ́НТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Піти повільно, ледве переступаючи або неохоче. // Піти (несхвально).

ПОПЛЕ́СКАТИ, -ещу́, -е́щеш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Злегка ударити рукою кілька разів по чому-небудь. *Поплескати в долоні.* 2. *неперех.*, *розм.* Займатися пересудами якийсь час. *Поплескати язиком.*

ПОПЛЕ́СКАТИСЯ, -ещу́ся, -е́щешся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Плескатися якийсь час. 2. *розм.* Купатися якийсь час.

ПОПЛЕ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попле́скувати**.

ПОПЛЕ́СКУВАТИ *і* **ПОПЛІ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. *неперех.* Утворювати чим-небудь сплески на воді час від часу. 2. *перех. і неперех.* Плескати по чому-небудь час від часу. 3. *неперех.* Аплодувати час від часу.

ПОПЛЕСТИ́, -ету́, -ете́ш; *мин. ч.* поплів, поплела́, поплело́; *док.*, *перех.* 1. Сплести багато чого-небудь. // *у що.* Сплітаючи що-небудь, утворити багато чогось. 2. Плести якийсь час.

ПОПЛЕСТИ́СЯ, -ету́ся, -ете́шся; *мин. ч.* поплівся, поплела́ся, поплело́ся; *док.* 1. Закрутитися, переплестися яким-небудь способом. // Пороти звивисто, покручено. // *перен.* Змінювати одна одну безперервно (про думки, мрії і т. ін.). 2. *розм.* Піти повільно, ледве переступаючи або неохоче; поплентатися.

ПОПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поплести́** 1. // *у знач. прикм.*

ПОПЛИВТИ́ *і* **ПОПЛИСТИ́**, -иву́, -иве́ш; *мин. ч.* поплив, поплила́ *і* поплила́, поплило́ *і* поплило́; *наказ. сп.* попливи́; *і рідко* **ПОПЛИ́НУТИ**, -ну, -неш; *наказ. сп.* поплинь; *док.* 1. Почати рухатися по поверхні води, почати плисти. 2. Почати рухатися разом із водою, за течією. 3. Почати литися потоком, струмками (про рідину); потекти. // *із сл.* к р о в. Почати здійснювати безперервний круговий рух. // *перен.*, *розм.* Почати безперервно переміщатися по трубах, проводах і т. ін. (про газ, струм і т. ін.). // *перен.* Почати переміщатися суцільною масою (про предмети). // *перен.* Почати рухатися рівномірно в одному напрямку у великій кількості (про людей). // *перен.* Почати зсовуватися вниз по чому-небудь (про гладеньку тканину). // *перен.* Почати одноманітно здійснюватися, минати (про життя, події, час і т. ін.). // *перен.* Почати безперервно змінювати одне одного (про думки, мрії, спогади і т. ін.). 4. *перен.* Почати повільно, плавно переміщатися в просторі (про окремі живі істоти, предмети). // Почати плавно пересуватися в танці. // Почати переміщатися відносно горизонту (про небесні світила). // Почати плавно переміщатися перед очима того, хто рухається на транспорті (про нерухомі предмети). // Внаслідок запаморочення почати здаватися таким, який плавно рухається. // Почати переходити з предмета на предмет, ні на чому не зупиняючись (про погляди). 5. Почати поступово поширюватися в просторі. // Почати плавно звучати.

ПОПЛИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. Рушити, плигаючи. // Піти, підплигуючи або згинаючись і розгинаючись. // Почати підстрибувати від поштовхів, коливань і т. ін. (про предмети). 2. Плигнути один за одним (про багатьох). 3. Плигати якийсь час.

ПОПЛИ́НУТИ *див.* **попливти́**.

ПОПЛИСТИ́ *див.* **попливти́**.

ПОПЛІ́Н, -у, *ч.* Шовкова, синтетична чи бавовняна тканина з рельєфно вирізненими поперечними нитками.

ПОПЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **поплі́н**. // Пошитий з порліну.

ПОПЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поплі́скувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОПЛІ́СКУВАТИ *див.* **попле́скувати**.

ПО́ПЛИСОК *і* **ПО́ПЛЮСОК**, -ска, *ч.*, *діал.* Велика калюжа – вислід повені чи зливи на місці, вкритому травою.

ПОПЛІ́ТКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Верхнє пасмо на вірьовці. 2. *зах.* Червона гарусна нитка, якою обплітають коси.

ПО́ПЛІТЬ, -і, *ж.*, *розм.* Плетена загорожа.

ПО́ПЛІЧ, *присл.* 1. Близько один біля одного; поряд. 2. *у знач. прийм.*, *з род. в.*; *з оруд. в. у сполуч. з прийм.* з (із). Указує на просторову близькість кого-небудь до когось. // Уживається на позначення особи, разом з якою перебуває хтонебудь десь чи бере участь у чомусь.

ПОПЛІ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Товариш, співучасник в якійнебудь почесній справі, сподвижник. // Той, хто допомагає в якій-небудь роботі; помічник, підручний. // Той, хто поділяє напрямок чиїх-небудь думок, дій; прибічник, однодумець. 2. *зневажл.* Співучасник яких-небудь ганебних або ворожих дій, учинків; спільник. // Той, хто прислужує кому-небудь, готовий допомагати в будь-яких діях, перев. ганебних; посіпака, прислужник.

ПОПЛІ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **поплі́чник**.

ПОПЛОЇ́ТИ, -ою́, -ої́ш, *перех.*, *спец.* Док. до **плої́ти**.

ПОПЛУ́ЖНЕ, -ного, *с.*, *іст.* Поземельний податок від плуга.

ПОПЛУ́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поплу́тати**. 2. *у знач. прикм.* Позбавлений певного порядку, з вигинами, перехрещеннями, переплетеннями і т. ін. // Який характеризується несподіваними переходами (про мелодію). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Позбавлений правильності, логічної стрункості (про думки, мову, розрахунки і т. ін.). // Безладний.

ПОПЛУ́ТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поплу́тати**.

ПОПЛУ́ТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Безладно перевити, переплести що-небудь (нитки, волосся і т. ін.); заплутати. // Перемішати, привести в безладдя розташування яких-небудь предметів, порушити порядок чого-небудь. 2. *перен.* Позбавити правильності, логічної стрункості (думки, мову, розрахунки і т. ін.). // Змінити попередні наміри, перебіг якої-небудь справи.

ПОПЛУ́ТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Безладно перевитися, переплестися (про нитки, волосся і т. ін.); заплутатися. // Розташуватися без певного порядку, з вигинами, перехрещеннями, переплетеннями і т. ін. // Пороти звивисто, переплівшись, закрутившись у багатьох місцях. 2. *тільки* 3 *ос.*, *перен.* // Втратити звичний порядок, закономірність (про події, стосунки і т. ін.). 3. *розм.* Ходити в різних напрямах на якійнебудь території якийсь час; побродити.

ПОПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Плювати кілька разів; плювати час від часу.

ПОПЛЮВА́ТИ, -юю́, -ює́ш, *док.* Плюнути кілька разів; плювати якийсь час.

ПОПЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ся, -ює́шся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **поплюва́ти**. 2. Плюнути на кого-небудь, у чий-небудь бік на знак огиди або зневаги.

ПОПЛЮГА́ВЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поплюга́віти**.

ПОПЛЮГА́ВІТИ, -ію, -ієш, *розм.* Док. до **плюга́віти**.

ПОПЛЮНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Сплюндрувати багато чого-небудь.

ПОПЛЮ́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Те саме, що **попле́скатися**.

ПОПЛЮ́СКНУТИ *і* **ПОПЛЮ́СНУТИ**, -не, *док.* Стати менш наповненим, стати зморщеним, плескуватим (про зерно, ягоди і т. ін.).

ПОПЛЮ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Те саме, що **попле́скувати** 1, 2.

ПОПЛЮ́СНУТИ *див.* **поплю́скнути**.

ПОПЛЮ́СОК *див.* **поплі́сок**.

ПОПЛЯ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* Пляжи-

тися якийсь час.
ПОПЛЯМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* поплямля́ть; *і* **ПОПЛЯМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Покрити плямами що-небудь.
ПОПЛЯМИ́ТИСЯ, -и́ться; *мн.* поплямля́ться; *док.* Покритися плямами.
ПОПЛЯ́МКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Плямкнути кілька разів; плямкати якийсь час.
ПОПЛЯ́МКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Плямкати час від часу.
ПОПЛЯ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поплями́ти**. // **попля́млено**, *безос. присудк. сл.*
ПОПЛЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поплямува́ти**. // **поплямо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОПЛЯМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поплямо́ваний**.
ПОПЛЯМУВА́ТИ *див.* **поплями́ти**.
ПОП-МИСТЕ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **поп-а́рт**.
ПОП-МУ́ЗИКА, -и, *ж.* Напрям у сучасному музичному мистецтві, розрахований на невибагливого, масового слухача; музика, написана в дусі цього напряму.
ПОПНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. *розм.* Піти, податися куди-небудь. 2. *розм.* Податися всім тілом в який-небудь бік; відхилитися, відступити. 3. *діал.* Спромогтися зробити що-небудь, справитися з якоюсь роботою.
ПОПОВА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Бачити багато разів що-небудь, побачити багато.
ПОПОБИ́ТИ, -б'ю́, -б'є́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Бити багато разів кого-небудь. 2. Дуже побити.
ПОПОБИ́ТИСЯ, -б'ємо́ся, -б'єте́ся, *док.*, *розм.* Добре побитися.
ПОПОБЛУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Блукати де-небудь багато разів; блукати тривалий час.
ПОПОБОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Боліти тривалий час. *Попоболіти серцем.*
ПОПОБРЬО́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Брьохатися тривалий час.
ПОПОВА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Важити багато разів; поважити багато чого-небудь.
ПОПОВАРИ́ТИ, -варю́, -ва́риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Варити багато разів; варити тривалий час.
ПОПОВЕ́ШТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Вештатися багато разів де-небудь; вештатися тривалий час.
ПО́ПОВЗ, -у, *ч.* Один рух або один перехід, зроблений повзучи.
ПО́ПОВЗА, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **по́повзом**.
ПОПО́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *док.* Повзати якийсь час.
ПОПО́ВЗЕНЬ, -зня, *ч.*, *орн.* Птах ряду горобʼячих, який знищує комах-шкідників на стовбурах дерев.
ПО́ПОВЗКИ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **по́повзом**.
ПО́ПОВЗОМ, *присл.* Перебираючи ногами й руками по якійсь поверхні; повзучи. // Повільно тягнучись по якійсь поверхні.
ПОПОВЗТИ́, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* попо́вз, поповзла́, -ло́; *док.* 1. Почати повзти. // Почати переміщатися навколішки або перебираючи ногами й руками. // Почати повільно сунутися якоюсь поверхнею. // Почати зсовуватися, зісковзувати. // Повільно потекти по чому-небудь. // *розм.* Простягтися, пролягти звивисто. 2. *перен.*, *розм.* Почати повільно переміщатися. // Почати повільно пересуватися суцільною масою. // Почати повільно, рівномірно рухатися у великій кількості (про людей). // Попливти перед очима. 3. *розм.* Почати повільно поширюватися на якій-небудь площі. // Почати перекидатися з одного місця на інше, збільшуючи силу свого вияву (про вогонь). // Почати поширюватися в просторі, в повітрі. // Почати виявлятися, наростати (про відчуття холоду, страху і т. ін.). // *перен.* Почати поширюватися серед людей (про чутки, поголоски і т. ін.).
ПОПОВИВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Виварювати багато разів; виварювати тривалий час.
ПОПОВИГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Виглядати кого-небудь багато разів; виглядати тривалий час.
ПОПО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **попі́в**.
ПОПОВИКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Викидати багато разів; викидати багато. // *у сполуч. зі сл.* г р о ш і, *розм.* Витрачати багато разів, витратити багато на що-небудь зайве.
ПОПОВИ́СІТИ, -ви́сить, *док.*, *розм.* Висіти багато разів; висіти тривалий час.
ПОПО́ВИЧ, -а, *ч.* Син попа; хлопець, чоловік попівського роду.
ПОПО́ВНЕНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Той, хто прибув у військову частину у складі поповнення.
ПОПО́ВНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попо́внити**.
ПОПО́ВНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **попо́внити**. 2. Те, чим поповнюють що-небудь або чим поповнюється щось. 3. Військові частини, люди, які прибувають на підмогу або на доукомплектування. // Нові фахівці, що приходять в яку-небудь галузь науки, техніки, мистецтва, господарства і т. ін., нові учасники чого-небудь.
ПОПО́ВНИТИ *див.* **попо́внювати**.
ПОПО́ВНИТИСЯ *див.* **попо́внюватися**.
ПОПОВНІ́ЛИЙ, -а, -е. Який поповнів, поповнішав.
ПОПОВНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поповні́ти**.
ПОПОВНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати наповненим. 2. Стати повним, гладким.
ПОПОВНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати повнішим, гладшим.
ПОПО́ВНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до поповнювання.
ПОПО́ВНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **попо́внювати**.
ПОПО́ВНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **попо́внюваний**.
ПОПО́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попо́внювати**.
ПОПО́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОПОВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОПО́ВНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Наповнювати собою що-небудь. // *перен.* Доповнюючи, робити завершеним що-небудь. 2. Входити до складу чого-небудь, ставати доповненням до чого-небудь, надбанням чогось. 3. Додаючи, відновлювати або збільшувати кількість, обсяг, склад чого-небудь. // Збагачувати що-небудь чимсь. *Поповнювати сили.* 4. Замінювати чимсь нестачу чого-небудь. // Повертати, відшкодовувати. 5. *зах.* Учиняти.
ПОПО́ВНЮВАТИСЯ, -юється *і* **ПОПОВНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ПОПО́ВНИТИСЯ**, -иться, *док.*, *ким чим, з кого і без додатка.* Відновлюватися або збільшуватися в кількості, обсязі. // Заповнюватися потрібною кількістю кого-, чого-небудь; укомплектовуватися. // Збагачуватися чим-небудь.
ПОПО́ВНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **попо́внювати**.
ПОПОВНЯ́ТИ *див.* **попо́внювати**.
ПОПОВНЯ́ТИСЯ *див.* **попо́внюватися**.
ПОПОВОДИ́ТИ, -воджу́, -во́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Водити багато разів; водити тривалий час. 2. Приховуючи справжній стан справи або наміри, дурити кого-небудь тривалий час.
ПОПОВОЗИ́ТИ, -ожу́, -о́зиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Возити багато разів; возити тривалий час.
ПОПОВОЗИ́ТИСЯ, -ожу́ся, -о́зишся, *док.*, *розм.* Возитися тривалий час; повозитися добре.
ПОПО́ВЦІ, -ів, *мн.* Те саме, що **попі́вці**.
ПОПОВЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Вчити тривалий час; повчити добре.
ПОПОВЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *розм.* Вчитися тривалий час; повчитися добре.
ПОПОВ'ЯЗА́ТИ, -в'яжу́, -в'я́жеш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* В'язати тривалий час; пов'язати багато.
ПОПОГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Ганяти тривалий час; поганяти добре.
ПОПОГАНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* Ганятися тривалий час; поганятися добре.
ПОПОГАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Гасати тривалий час; погасати добре.
ПОПОГАТИ́ТИ, -ачу́, -а́тиш, *док.*, *розм.* Гатити багато разів; гатити тривалий час.
ПОПОГИ́БІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* Гибіти тривалий час; погибіти добре.
ПОПОГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Гнути багато разів, тривалий час.
ПОПОГОВОРИ́ТИ, -ворю́, -во́риш, *док.*, *розм.* Говорити багато разів; говорити тривалий час.
ПОПОГОРЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.*, *розм.* Горювати тривалий час; нагорюватися добре.
ПОПОГРЕБТИ́, -бу́, -бе́ш, *док.*, *розм.* Гребти тривалий час.
ПОПОГРИМІ́ТИ, -ми́ть, *док.*, *безос.*, *розм.* Гриміти тривалий час.
ПОПОГРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Гріти тривалий час. // Погріти трохи.
ПОПОГУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *розм.* Гуляти багато разів; гуляти тривалий час; погуляти добре.
ПОПОГУСТИ́, -гуду́, -гуде́ш, *док.*, *розм.* Густи багато разів. // Густи якийсь час.
ПОПОДИВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Дивуватися тривалий час; надивуватися дуже.
ПОПОДИ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Дихати чим-небудь тривалий час.
ПОПОДУ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Думати багато разів; думати тривалий час; подумати добре.
ПОПОДУ́ТИСЯ, поподу́юся, поподу́єшся *і* поподму́ся, поподме́шся, *док.*, *розм.* Дутися якийсь час.
ПОПОЖДА́ТИ, -ду́, -де́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Ждати тривалий час.
ПОПОЖИ́ТИ, -иву́, -иве́ш, *док.*, *розм.* Жити тривалий час.
ПОПОЖУРИ́ТИСЯ, -журю́ся, -жу́ришся, *док.*, *розм.* Журитися тривалий час; нажуритися вельми.
ПОПОЗБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Збирати тривалий час.
ПОПОЇ́ЗДИТИ, -ї́жджу, -ї́здиш, *док.*, *розм.* 1. Їздити тривалий час; поїздити багато. // Використовуватися для їзди тривалий час. 2. *на кому*, *перен.* Використовувати в своїх інтересах кого-небудь тривалий час.
ПОПОЇ́СТИ, -ї́м, -ї́си́, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Те саме, що **наї́стися**. // Поїсти чого-небудь. 2. Те саме, що **похарчува́тися**.
ПОПОЇ́ТИ, -ою́, -ої́ш, *док.*, *перех.* 1. Давши напитися, вгамувати спрагу багатьох. 2. Упоїти багатьох.
ПОПОЇ́ХАТИ, -ї́ду, -ї́деш, *док.*, *розм.* Їхати тривалий час.
ПОПОЙТИ́, -йду́, -йде́ш, *док.*, *розм.* 1. Іти тривалий час. // Іти якийсь час. 2. *тільки 3 ос.* Випадати якийсь час (про опади).
ПОПО́К, -пка́, *ч.* Те саме, що **по́пик**.
ПОПОКАЗИ́ТИСЯ, -ажу́ся, -а́зишся, *док.*, *розм.* Казитися тривалий час; показитися вельми.
ПОПОКА́ЯТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Каятися багато разів, тривалий час.
ПОПОКИ́ДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Кидати багато разів, тривалий час.
ПОПОКЛАНЯ́ТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.*, *розм.* 1. Кланятися багато разів. 2. *перен.* Просити багато разів, тривалий час.
ПОПОКЛЯ́СТИ, попокляну́, попоклянеш *і рідко* попоклену́, попоклене́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Клясти багато разів, тривалий час.
ПОПОКОПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Копати багато разів, тривалий час.
ПОПОКРИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *розм.* Кричати багато разів, тривалий час.
ПОПОКРУТИ́ТИ, -учу́, -у́тиш, *док.*, *розм.* Крутити багато разів, тривалий час. ** **Попокрути́ти но́сом** – не погоджуватися на що-небудь, відмовлятися, упиратися якийсь час.
ПОПОКРУТИ́ТИСЯ, -учу́ся, -у́тишся, *док.*, *розм.* 1. Крутитися багато разів, тривалий час. 2. *перен.* Бути в скрутному становищі через нестачу чого-небудь тривалий час.
ПОПОЛА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш, *док.*, *розм.* Лазити багато разів, тривалий час.
ПОПОЛА́М, *присл.* 1. На дві рівні частини, на дві половини, навпіл. // Порівну, на двох. // *з ким.* На двох разом. 2. *з чим.* З домішкою чого-небудь іншого наполовину. // Впереміжку з чим-небудь. // *у сполуч. з ім. в оруд. в.* З певним відтінком (за знач. іменника). // *у сполуч. з ім. в оруд. в.* З наявністю чогось іншого.
ПОПОЛАМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Ламати багато разів, тривалий час. ** **Го́лову пополама́ти** – інтенсивно думати тривалий час, розв'язуючи щось. 2. *у сполуч. зі сл.* с е б е, *перен.* Робити над собою зусилля багато разів, докорінно міняючи характер, звички.
ПОПОЛА́НИ, -ів, *мн.*, *іст.* Торгово-ремісницькі верстви міст Північної і Середньої Італії, об'єднані в цехи.
ПОПОЛА́СУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Ласувати тривалий час; поласувати добре.
ПОПОЛА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Лаяти багато разів. // Лаяти якийсь час.
ПОПОЛЕ́ЖАТИ, -жу, -жиш, *док.*, *розм.* Лежати тривалий час.
ПОПОЛІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **полірува́ти**.
ПО-ПОЛІ́СЬКОМУ, *присл.* Як на Поліссі.
ПОПОЛОВИ́НІ, *присл.* Те саме, що **попола́м**.
ПОПОЛОВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **полові́ти**.
ПОПОЛОВІ́ТИ, -іє. Док. до **полові́ти**.
ПОПОЛО́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пополоска́ти**. // **пополо́скано**, *безос. присудк. сл.*
ПОПОЛОСКА́ТИ, -ощу́, -о́щеш, *перех.* Док. до **полоска́ти**.
ПОПОЛОСКА́ТИСЯ, -ощу́ся, -о́щешся, *док.*, *розм.* Полоскатися якийсь час.
ПОПОЛО́ТИ, -полю́, -по́леш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **поло́ти**. 2. Полоти якийсь час.
ПОПО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попо́ло́ти**. // **попо́лото**, *безос. присудк. сл.*
ПОПОЛОТНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **пополотні́ти**.
ПОПОЛОТНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *розм.* Док. до **полотні́ти**.
ПОПОЛО́ХАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пополо́хати**. // *у знач. прикм.*
ПОПОЛО́ХАТИ, -аю, -аєш, *перех.*, *розм.* Док. до **поло́хати**.
ПОПОЛО́ХАТИСЯ, -аємося, -аєтеся, *розм.* Док. до **поло́хатися**.
ПОПОЛОШИ́ТИ, -лошу́, -ло́шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **пополо́хати**.
ПОПОЛОШИ́ТИСЯ, -ло́шимося, -ло́шитеся, *док.*, *розм.* Те саме, що **пополо́хатися**.
ПОПОЛУ́ДЕНЬ, -дня, *ч.*, *рідко.* Час після полудня, друга половина дня.
ПОПОЛУ́ДНАТИ, -аю, -аєш *і* **ПОПОЛУ́ДНУВАТИ**, -ую, -уєш. Док. до **полу́днати**.
ПОПОЛУ́ДНЕВИЙ, -а, -е. Те саме, що **пополу́дній**.
ПОПОЛУ́ДНІ, *присл.* Після полудня, в другій половині дня.
ПОПОЛУ́ДНІЙ, -я, -є. Який настає, буває пополудні, в другій половині дня.
ПОПОЛУ́ДНУВАТИ *див.* **пополу́днати**.
ПОПОЛУПИ́ТИ, -луплю́, -лу́пиш; *мн.* пополу́плять; *док.*, *перех.*, *фам.* Бити багато разів, тривалий час; набити добре.
ПО-ПО́ЛЬСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-по́льському**.
ПО-ПО́ЛЬСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у поляків, за звичаєм поляків. 2. Польською мовою.
ПОПОЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех. і неперех.* Полювати якийсь час.
ПОПОЛЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Лякати багато разів, тривалий час; полякати добре.
ПОПОМАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Махати тривалий час.
ПОПОМЕ́РЗНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Мерзнути тривалий час; померзнути добре.
ПОПОМІ́РКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Міркувати тривалий час; поміркувати добре.
ПОПОМІ́РЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Міряти багато разів, тривалий час. // *перен.*, *розм.* Ходити багато разів по якому-небудь шляху.
ПОПОМЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Мліти тривалий час.
ПОПОМОРО́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Морочитися тривалий час; поморочитися добре.
ПОПОМУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Мучити тривалий час; помучити добре.
ПОПОМУ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* 1. Зазнавати фізичних або моральних страждань тривалий час; намучитися добре. 2. Докладати надмірних зусиль, виконуючи або здійснюючи що-небудь тривалий час. 3. Зазнавати яких-небудь труднощів тривалий час. // *з ким.* Доглядати, вирощувати кого-небудь із труднощами тривалий час. // *з ким.* Навчати когось чому-небудь із труднощами тривалий час.
ПОПОМУШТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Муштрувати тривалий час; помуштрувати добре.

ПОПОМ'Я́ТИ, -мну́, -мне́ш, *док., перех., розм.* 1. М'яти тривалий час; пом'яти добре. // М'яти якийсь час; пом'яти трохи. 2. *перен., розм.* Дуже побити.

ПОПО́НА, -и, *ж.* Покривало для коня та деяких інших тварин; використовується також для покривання возів, саней і т. ін.

ПОПОНЕВІРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.* Поневірятися деякий час.

ПОПОНЕДІ́ЛКУВАТИ, -ую, -уєш, *розм., заст.* Док. до **понеділкувати**.

ПОПО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **попо́на**.

ПОПОНОСИ́ТИ, -ошу́, -о́сиш, *док., перех., розм.* 1. Носити кого-, що-небудь тривалий час. // Носити кого-, що-небудь якийсь час. // Носити, відносити кому-небудь, куди-небудь щось багато разів, тривалий час. 2. Ходити в якій-небудь одежі, взутті тривалий час. // Ходити в якій-небудь одежі, взутті якийсь час. 3. *у сполуч. зі сл.* с и н я к и. Носити багато разів сліди від ударів; бути не раз битим.

ПОПОНОСИ́ТИСЯ, -ошу́ся, -о́сишся, *док., розм.* Носитися з ким-, чим-небудь тривалий час. // *перен.* Мати мороку, возитися з ким-, чим-небудь тривалий час.

ПОПОНОЧІ́ТИ, -іє, *безос., розм.* Док. до **поночі́ти**.

ПОПОНУДИ́ТИ, -джу, -диш, *док., розм.* 1. Знемагати від нудьги тривалий час. 2. *безос.* Нудити когонебудь тривалий час.

ПОПОНУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., розм.* Нудитися тривалий час.

ПОПОПА́ДАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Падати багато разів.

ПОПОПИ́ТИ, -п'ю, -п'єш, *док., перех., розм.* Те саме, що **напи́тися**.

ПОПОПЛА́КАТИ, -а́чу, -а́чеш, *док., розм.* Плакати багато разів, тривалий час; наплакатися добре.

ПОПОПРА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* попопра́влять; *док., перех., розм.* Правити, вимагати що-небудь із когось багато разів, тривалий час.

ПОПОПРА́ТИ, -перу́, -пере́ш, *док., перех. і без додатка.* 1. *розм.* Прати багато разів, тривалий час; попрати багато. 2. *діал.* Дуже намочити (про дощ).

ПОПОПРІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* 1. *кул.* Варитися на малому вогні тривалий час; попріти добре. 2. *розм.* Добре попотіти. 3. *перен., розм.* Витрачати багато зусиль, виконуючи яку-небудь роботу якийсь час; попотіти добре.

ПОПОПРЯ́СТИ, -яду́, -яде́ш, *док., перех. і без додатка, розм.* Прясти тривалий час; попрясти багато.

ПОПО́РАТИ, -аю, -аєш, *перех., розм.* Док. до **по́рати**.

ПОПО́РАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* 1. Док. до **по́ратися**. 2. Поратися якийсь час.

ПОПО́РЕНИЙ *див.* **попо́ротий**.

ПОПОРИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех., розм.* Рипати багато разів, тривалий час.

ПОПОРОБИ́ТИ, -роблю́, -ро́биш; *мн.* попоро́блять; *док., розм.* Працювати тривалий час. // Працювати якийсь час.

ПОПОРОЖНІ́ТИ, -іє, *док.* Стати менш заповненим, стати порожнім.

ПОПОРОЗКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Розказувати багато разів, тривалий час; порозказувати багато.

ПОПОРОСИ́ТИСЯ, -ро́сяться, *док., розм.* Опороситися (про багатьох свиноматок).

ПОПОРО́ТИ[1], -порю́, -по́реш, *перех.* Док. до **поро́ти**[1].

ПОПОРО́ТИ[2], -порю́, -по́реш, *перех., розм.* Док. до **поро́ти**[2] 1.

ПОПО́РОТИЙ, ПОПО́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попоро́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Який поровся.

ПОПОРО́ТИСЯ, -по́реться. Док. до **поро́тися**.

ПОПОРОХНЯ́ВІТИ, -іє. Док. до **порохня́віти**.

ПОПОРОШИ́ТИ, -рошу́, -ро́шиш, *док.* 1. Док. до **пороши́ти**. 2. *розм.* Випадати якийсь час (про сніг).

ПОПО́РПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Порпатися якийсь час.

ПОПО́РСКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Док. до **по́рскати**. 2. Порскати якийсь час.

ПО-ПОРТУГА́ЛЬСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-португа́льському**.

ПО-ПОРТУГА́ЛЬСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у португальців, за звичаєм португальців. 2. Португальською мовою.

ПОПОРЯДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до порядкувати.

ПОПОСИ́ДІТИ, -джу, -диш, *док.* 1. Сидіти де-небудь тривалий час. 2. Перебувати де-небудь тривалий час. 3. Навчатися де-небудь тривалий час. 4. Бути ув'язненим тривалий час. 5. *над чим.* Виконувати яку-небудь складну, копітку роботу тривалий час. 6. *на чому, у сполуч. зі сл.* к а ш а, х л і б і т. ін. Харчуватися чим-небудь одним тривалий час.

ПОПОСКАКА́ТИ, -ачу́, -а́чеш, *док.* Скакати багато разів, тривалий час.

ПОПОСКРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* попоскриплять; *док., розм.* Скрипіти тривалий час.

ПОПОСЛУЖИ́ТИ, -служу́, -слу́жиш, *док., розм.* Служити тривалий час.

ПОПОСЛУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.* Слухати тривалий час. // Слухати якийсь час.

ПОПОСМІЯ́ТИСЯ, -іюся, -іє́шся, *док., розм.* Сміятися багато разів, тривалий час; посміятися добре. // *з кого – чого.* Глузувати з кого-, чого-небудь тривалий час; посміятися добре.

ПОПОСО́ВАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех., розм.* Совати багато разів, тривалий час.

ПОПОСО́ЧИТИ, -очу, -очеш, *док., зах.* Побити до крові.

ПОПОСПІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і неперех., розм.* Співати багато разів, тривалий час; наспіватися добре.

ПОПОСТИ́ТИ, -ощу́, -о́стиш, *док.* Постити якийсь час.

ПОПО́СТИ́ТИСЯ, -ощу́ся, -о́стишся, *док.* Поститися якийсь час.

ПОПОСТОГНА́ТИ, -стогну́, -сто́гнеш, *док., розм.* Стогнати багато разів, тривалий час.

ПОПОСТО́ЯТИ, -о́ю, -о́їш, *док., розм.* Стояти тривалий час; настоятися добре. // Стояти якийсь час. *Попостояти на морозі.*

ПОПОТАНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., розм.* 1. Танцювати багато разів, тривалий час; натанцюватися добре. 2. *перен., розм.* Тупцювати тривалий час.

ПОПОТАРАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *док., розм.* 1. *неперех.* Тарабанити тривалий час. 2. *перех., перен., фам.* Носити що-небудь багато разів, тривалий час.

ПОПОТАСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Таскати що-небудь багато разів, тривалий час.

ПОПОТІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* 1. Спітніти (про багатьох). 2. Потіти якийсь час. 3. *перен., над ким – чим, з ким – чим.* Витрачати багато зусиль, виконуючи яку-небудь роботу якийсь час.

ПОПОТІ́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док., розм.* Тішитися тривалий час; натішитися добре.

ПОПОТОВКТИ́СЯ, -вчу́ся, -вче́шся, *док., розм.* Товктися тривалий час.

ПОПОТОПТА́ТИ, -топчу́, -то́пчеш, *док., перех., розм.* Топтати багато разів, тривалий час.

ПОПОТРУСИ́ТИСЯ, -ушу́ся, -у́сишся, *док., розм.* 1. Труситися тривалий час; потруситися добре. 2. *перен.* Відчувати сильний страх якийсь час.

ПОПОТУЖИ́ТИ, -тужу́, -ту́жиш, *док., розм.* Тужити тривалий час; натужитися дуже. // Тужити якийсь час, потужити трохи.

ПОПОТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Тягати багато разів, тривалий час; потягати багато. // Витягаючи, збирати що-небудь багато разів, тривалий час. 2. *перен., розм.* Викликати багато разів у суд, прокуратуру і т. ін. для вияснення якої-небудь справи.

ПО-ПОХІ́ДНОМУ, *присл.* Як для походу.

ПОПОХОДИ́ТИ, -ходжу́, -хо́диш, *док., розм.* Ходити багато разів, тривалий час; находитися добре. // Відвідувати що-небудь тривалий час.

ПОПОЧЕКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Чекати тривалий час.

ПОПОЧЕСА́ТИ, -ешу́, -е́шеш, *док., перех., розм.* Чесати багато разів, тривалий час.

ПОПОШМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Шмагати багато разів, тривалий час; відшмагати добре.

ПОПО́ШТУВАТИ, -ую, -уєш, *перех., діал.* Док. до **по́штувати**.

ПОПО́ШТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *діал.* Док. до **по́штуватися**.

ПОПОШУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Шукати багато разів, тривалий час.

ПОПОШУМІ́ТИ, -мить, *док., розм.* Шуміти тривалий час. // *безос., у сполуч. зі сл.* у г о л о в і, в у х а х. Відчувати шум внаслідок хворобливого стану.

ПОПРА́ВА, -и, *ж., діал.* 1. Виправлення. // Можливість виправлення. 2. Справність.

ПОПРА́ВИТИ[1] *див.* **поправля́ти**.

ПОПРА́ВИТИ[2], -влю, -виш; *мн.* попра́влять; *док.* Правити кіньми якийсь час.

ПОПРА́ВИТИСЯ *див.* **поправля́тися**.

ПОПРАВІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поправі́ти**.

ПОПРАВІ́ТИ *див.* **поправі́шати**.

ПОПРАВІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поправі́шати**.

ПОПРАВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, **ПОПРАВІ́ТИ**, -ію, -ієш, *док.* Стати більш правим.

ПОПРА́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ви́правлення**. // *на що.* Уточнення з урахуванням чого-небудь. ** **Вно́сити попра́вки**: а) робити виправлення, уточнення; б) змінювати що-небудь. 2. Дія за знач. **поправля́ти** 3. 3. Дія і стан за знач. **поправля́ти** 4 і **поправля́тися** 4. ** **Іти́ (пі́ти) на попра́вку**, *безос.* – поправлятися (у 4 знач); видужувати. 4. *спец.* Значення величини, що алгебраїчно додається до результату вимірювання з метою вилучення систематичної похибки.

ПОПРА́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **попра́вка**.

ПОПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попра́вити**. 2. *у знач. прикм.* Який поправився, зміцнів, погладшав.

ПОПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попра́вити** і стан за знач. **попра́витися** 4.

ПОПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поправля́ти** і **поправля́тися**.

ПОПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* попра́влять; *док., перех.* 1. Надавати чому-небудь потрібного, правильного положення. // Надавати належного вигляду чому-небудь розкиданому, зім'ятому, заплутаному; усувати безладдя. // Класти що-небудь зручніше. 2. Усувати помилки, недоліки; виправляти. // Уточнювати яке-небудь поняття, слово, вимову і т. ін. 3. Ремонтувати, відбудовувати що-небудь. // Усувати пошкодження, лагодити що-небудь. // Регулюючи, припасовуючи, приводити в потрібний стан. 4. Відновлювати сили, зміцнювати здоров'я. // Виліковувати, підліковувати що-небудь. 5. Змінювати на краще, поліпшувати що-небудь. // Упорядковувати господарство, улагоджувати справи і т. ін. // Яким-небудь вчинком, дією змінювати на краще перебіг якихось подій, відновлювати що-небудь втрачене. 6. *діал.* Направляти.

ПОПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОПРА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* попра́вляться; *док.* 1. Змінюючи позу, влаштовуватися зручніше. // Поправляти на собі одежу, зачіску і т. ін. 2. Уточнювати або виправляти сказане. 3. *перев. док.* Змінити свій характер, поведінку на краще; виправитися. // Дією, вчинком усунути зроблені помилки, недоліки. 4. Відновлювати свої сили, зміцнювати здоров'я; видужувати. // Виліковуватися, підліковуватися (про що-небудь). // Зміцнюватися, поліпшуватися (про здоров'я). // Набувати ваги, повнішати, товстішати. 5. Змінюватися на краще, поліпшуватися (про що-небудь).

ПОПРАВНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **виправни́й**.

ПОПРА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **випра́вний**. // Якого можна поповнити чим-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **пра́вильний**. // Те саме, що **впра́вний**.

ПОПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **попра́вний**.

ПОПРА́ВНО, *рідко.* Присл. до **попра́вний** 2.

ПОПРА́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **попра́вка** 1.

ПОПРАВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* 1. Правувати якийсь час. 2. Рушити, правуючи (кіньми, машиною і т. ін.).

ПОПРА́ЗНИК, -а, *ч., діал.* Наступний після свята день.

ПО-ПРАЗНИКО́ВОМУ, *присл., розм.* Те саме, що **празнико́во**.

ПОПРАЗНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Празникувати якийсь час.

ПОПРА́ЗНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Те саме, що **попразе́н**.

ПОПРАЗЕ́Н, -а, *ч., діал.* Те саме, що **попра́зник**.

ПОПРА́ЗНИЧЕ, -чого, *с., зах.* Те саме, що **попразе́н**.

ПОПРАКТИКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Практикуватися якийсь час.

ПОПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрасува́ти**. // **попрасо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Док. до **прасува́ти**. 2. Прасувати якийсь час.

ПОПРА́ТИ, -перу́, -пере́ш, *док., перех. і без додатка.* 1. Док. до **пра́ти**. 2. Прати якийсь час.

ПОПРА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **попра́ти**. // **попра́то**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРАЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Працювати якийсь час.

ПОПРАЦЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *безос.* Док. до **працюва́тися**.

ПОПРЕ́ТНО, *присл., зах.* Охайно, чисто.

ПО́ПРИ, *прийм., із знах., рідко місц. і род. відмінками.* 1. *із знах. в., заст.* Уздовж. // *із знах. в., заст.* Мимо. // *із знах. і місц. в., заст.* Біля. 2. *з місц. в., заст.* При (у 9 знач.). 3. *із знах. і род. в.* Всупереч. 4. *із знах. і род. в., заст.* Крім.

ПОПРИБИ́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприбива́ти**[1].

ПОПРИБИ́ВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприбива́ти**[2].

ПОПРИБИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Прибити що-небудь (про багатьох); прибити багато чогось.

ПОПРИБИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Прибити багатьох, багато чого-небудь. 2. Пошкодити морозом багато чого-небудь (листя, квіти і т. ін.).

ПОПРИБИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Прибитися течією до чого-небудь (про багатьох, багато чогось). 2. *перен., розм.* Приєднатися, пристати до кого-, чого-небудь (про багатьох).

ПОПРИБИ́РАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприбира́ти**. // **поприби́рано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який прибрався у що-небудь (про багатьох).

ПОПРИБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Поставити, покласти багато чого-небудь на місце. // *неперех.* Прибрати бруд, зробити лад у багатьох місцях. 2. *перех.* Прийняти що-небудь (про багатьох); прийняти багато чогось. ** **Поприбира́ти до [сво́їх] рук (до се́бе)**: а) привласнити, підпорядкувати своїй владі що-небудь (про якусь кількість осіб); б) привласнити, підпорядкувати своїй владі багато чого-небудь.

ПОПРИБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Одягнутися ошатно (про багатьох).

ПОПРИБІГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Прибігти, швидко прийти куди-небудь (про багатьох).

ПОПРИБРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док., розм.* Прибрехати що-небудь (про багатьох); прибрехати багато чогось.

ПОПРИВИКА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Привикнути до кого-, чого-небудь (про багатьох).

ПОПРИВЛА́СНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попривла́снювати**.

ПОПРИВЛА́СНЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Привласнити усе чи багато чого-небудь.

ПОПРИВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Привести кого-небудь (про багатьох); привести багатьох. *Поприводити до присяги.* 2. *розм.* Народити маля (про багатьох тварин); народити багатьох (не за один раз).

ПОПРИВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *док., перех.* Привезти кого-, що-небудь (про багатьох); привезти багатьох, багато чогось.

ПОПРИВЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Привчити кого-небудь до чогось (про багатьох); привчити багатьох до чого-небудь.

ПОПРИВЧА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Привчитися до чого-небудь (про багатьох).

ПОПРИВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприв'я́зувати**. // **поприв'я́зувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРИВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Прив'язати кого-, що-небудь (про багатьох); прив'язати багатьох, багато чогось.

ПОПРИГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Пригадати багато чого-небудь.

ПОПРИГА́ДУВАТИСЯ, -ується, *док.* Пригадатися (про багато чого-небудь).

ПОПРИГАНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і* **ПОПРИГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* Пригнати кого-небудь (про

багатьох); пригнати багатьох. // Доставити багато чого-небудь по воді.

ПОПРИГАНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Пригнати, припасувати багато чого-небудь.

ПОПРИГАСА́ТИ, -а́є, *док.* Пригаснути (про багато чого-небудь).

ПОПРИГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Пригнути що-небудь (про багатьох); пригнути багато чогось.

ПОПРИГИНА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Пригнутися (про якусь кількість осіб). // Похилитися (про рослини).

ПОПРИГЛА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попригла́джувати**.

ПОПРИГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Пригладити багато чого-небудь.

ПОПРИГО́НИТИ *див.* **попригання́ти**[1].

ПОПРИГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Пригорнути кого-, що-небудь (про багатьох); пригорнути багатьох, багато чогось. 2. Прикрити чим-небудь сипким багато чогось.

ПОПРИГОРТА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Пригорнутися до кого-, чого-небудь (про багатьох).

ПОПРИГОРЯ́ТИ, -я́є, *док.* Пригоріти (про багато чого-небудь).

ПОПРИГРІВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Пригрітися (про багатьох).

ПОПРИГУБЛЯ́ТИ, -я́ємо, -я́єте, *док., перех.* Пригубити що-небудь (про багатьох).

ПОПРИДА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприда́влювати**.

ПОПРИДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Придавити усе чи багато чого-небудь.

ПОПРИДУ́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попридýмувати**.

ПОПРИДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Придумати що-небудь (про багатьох); придумати багато чогось.

ПОПРИДУ́РЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Придуркуватися деякий час.

ПОПРИДУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попридýшувати**.

ПОПРИДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Придушити усіх (усе) чи багато кого-(чого-)небудь.

ПОПРИЄ́ДНУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприє́днувати**.

ПОПРИЄ́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Приєднати багато чого-небудь.

ПОПРИЗНАВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Признатися в чому-небудь (про багатьох).

ПОПРИЗНАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Призначити що-небудь багатьом; призначити кому-небудь багато чогось. 2. Призначити на які-небудь посади багатьох.

ПОПРИЇЖДЖА́ТИ, -а́ємо, -а́єте *і* **ПОПРИЇ́ЗДИТИ**, -имо́, -ите́, *док.* Приїхати (про багатьох).

ПОПРИЇ́ЗДИТИ *див.* **поприїжджа́ти**.

ПОПРИЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Прийняти, узяти від кого-небудь усе чи багато чогось. // Погодитися взяти все запропоноване. 2. Пустити до себе жити усіх чи багатьох. 3. Зарахувати на роботу, прийняти до складу якої-небудь організації, партії і т. ін. усіх чи багатьох. 4. Уживати, ковтати ліки якийсь час. 5. Прибрати, забрати звідкись усе чи багато чого-небудь. // *розм.* Прибрати посуд зі столу (після обіду, вечері і т. ін.)

ПОПРИЙМА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. *сад.* Прижитися, почати рости після пересаджування (про дерева, кущі, розсаду і т. ін.). 2. *вет., мед.* Прищепитися, викликати в організмі багатьох відповідну реакцію (про щеплення).

ПО́ПРИК, -у, *ч., зах.* Перець.

ПОПРИКИПА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Міцно пристати, прилипнути до чого-небудь у багатьох місцях. 2. *перен., розм.* Щільно притулитися, припасти до чого-небудь (про всіх чи багатьох). // Стати нерухомо, застигнути на місці, заціпеніти (про всіх чи багатьох). 3. *розм.* Те саме, що **попримерза́ти**.

ПОПРИКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Прикласти багато чого-небудь, у багатьох місцях. 2. *перев. у сполуч. зі сл.* н а з в и, п р і з в и с ь к а *і т. ін., розм.* Вжити, вигадати стосовно кого-небудь.

ПОПРИКЛЕ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприклéювати**.

ПОПРИКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Приклеїти, приліпити до чого-небудь усе чи багато чогось.

ПОПРИКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Приклеїтися, приліпитися до чого-небудь (про все чи багато чогось, усіх чи багатьох).

ПОПРИКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприко́вувати**.

ПОПРИКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Прикувати до чого-небудь усе чи багато чогось. 2. Прикувати ланцюгами всіх чи багатьох.

ПОПРИКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприко́лювати**.

ПОПРИКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Приколоти до чого-небудь усе чи багато чогось.

ПОПРИКОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Прикоротити, зробити коротшим усе чи багато чого-небудь.

ПОПРИКО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприко́чувати**.

ПОПРИКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. *перех.* Прикотити все чи багато чого-небудь. 2. *неперех., розм.* Прибути куди-небудь (про вози, машини і т. ін.). // Приїхати (про всіх чи багатьох).

ПОПРИКРАША́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОПРИКРА́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* Прикрасити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОПРИКРАША́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і рідко* **ПОПРИКРА́ШУВАТИСЯ**, -уємося, -уєтеся, *док.* Прикрасити себе (про всіх чи багатьох).

ПОПРИКРА́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприкра́шувати**.

ПОПРИКРА́ШУВАТИ *див.* **поприкраша́ти**.

ПОПРИКРА́ШУВАТИСЯ *див.* **поприкраша́тися**.

ПОПРИКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприкрива́ти**. // **поприкри́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРИКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Прикрити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох; повкривати, понакривати.

ПОПРИКРИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Прикритися чим-небудь (про всіх чи багатьох); повкриватися, понакриватися.

ПОПРИКРІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприкрі́плювати**.

ПОПРИКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОПРИКРІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Прикріпити до чого-небудь усе чи багато чогось.

ПОПРИКРІПЛЯ́ТИ *див.* **поприкрі́плювати**.

ПОПРИКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприкру́чувати**.

ПОПРИКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Прикрутити до чого-небудь усе чи багато чогось.

ПОПРИЛА́ЗИТИ, -имо, -ите, *док.* 1. Прилізти повзучи або рачки (про всіх чи багатьох). 2. *зневажл.* Поприходити.

ПОПРИЛИПА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Прилипнути, пристати до поверхні чого-небудь липкого (про все чи багато чогось, усіх чи багатьох; у багатьох місцях). 2. *перен., розм.* Щільно притулитися, припасти до кого-, чого-небудь (про всіх чи багатьох). 3. *перен., розм.* Почати залицятися до кого-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОПРИЛІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприлі́плювати**.

ПОПРИЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Приліпити до чого-небудь усе чи багато чогось.

ПОПРИЛІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Приліпитися (про все чи багато чого-небудь).

ПОПРИЛІТА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Прилетіти (про птахів, комах і т. ін.). // Повернутися з вирію (про перелітних птахів). // Прибути літаком (про всіх чи багатьох людей). 2. *розм.* Дуже швидко, поспішно прибігти, приїхати куди-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОПРИЛЯГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Прилягти де-небудь (про всіх чи багатьох). 2. Щільно притулитися, пристати до чого-небудь або одне до одного (про все чи багато чогось).

ПОПРИМА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попримáзувати**. // **попримáзувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРИМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Примазати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОПРИМА́ЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док., розм.* Примазатися, приєднатися до кого-, чого-небудь із певною метою (про всіх чи багатьох).

ПОПРИМА́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попримáнювати**.

ПОПРИМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Приманити, принадити всіх чи багатьох.

ПОПРИМЕРЗА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Примерзнути до чого-небудь (про все чи багато чогось, усіх чи багатьох).

ПОПРИМО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попримо́щувати**.

ПОПРИМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Примостити, розмістити де-небудь усе чи багато чогось, усіх чи багатьох.

ПОПРИМО́ЩУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Примоститися, зайняти місце де-небудь (про всіх чи багатьох). 2. Розташуватися, розміститися де-небудь, біля чогось (перев. про будинки, селища і т. ін.).

ПОПРИНА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попринáджувати**.

ПОПРИНА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Принадити багато кого-небудь.

ПОПРИ́НДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., розм.* 1. Наприндитися, набрати гордовитого, бундючного вигляду (про всіх чи багатьох). 2. Розсердитися на кого-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОПРИНЕВО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попринево́лювати**.

ПОПРИНЕВО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Приневолити всіх чи багатьох.

ПОПРИНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док., перех.* Принести все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОПРИО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприо́рювати**.

ПОПРИО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех., с. г.* Приорати кілька (багато) ділянок землі.

ПОПРИПАДА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Припасти, щільно притулитися до кого-, чого-небудь (про всіх чи багатьох). 2. *чим.* Покритися з поверхні пилом, землею і т. ін. (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 3. *рідко.* Випасти на долю всіх чи багатьох (кожного зокрема).

ПОПРИПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприпа́лювати**.

ПОПРИПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Припалити все чи багато чого-небудь. 2. Запалити (цигарку, люльку і т. ін.) (про всіх чи багатьох).

ПОПРИПАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Припасти (*див.* **припасти́**[1]) багато чого-небудь.

ПОПРИПАСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприпасо́вувати**.

ПОПРИПАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Припасувати до чого-небудь усе чи багато чогось.

ПОПРИПИ́НАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприпина́ти**. // **поприпи́нано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРИПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Припнути до чого-небудь усе чи багато чогось, усіх чи багатьох (корів, телят тощо).

ПОПРИПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприпи́сувати**.

ПОПРИПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Приписати, додати до написаного багато чого-небудь. // Зарахувати до певної групи людей усіх чи багатьох. 2. Призначити ліки, режим, лікування всім чи багатьом хворим.

ПОПРИПІКА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док., перех.* 1. Припектти, зробити опіки на тілі в багатьох місцях. 2. Змастити спеціальними ліками (рани, виразки тощо).

ПОПРИПУХА́ТИ, -а́ють, *док.* Припухнути (про частини тіла).

ПОПРИРО́БЛЮВАНИЙ, -а,-е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприро́блювати**.

ПОПРИРО́БЛЮВАТИ *див.* **поприробля́ти**.

ПОПРИРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОПРИРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Приробити, прибудувати до чого-небудь багато чогось. // Виготовити, зробити що-небудь на додаток до чогось. 2. *розм.* Заробити додатково (про всіх чи багатьох).

ПОПРИРОСТА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Прирости до чого-небудь, зростися з чимсь (про все чи багато чогось). 2. *перен.* Стати нерозривно з'єднаним з ким-, чим-небудь, звикнути, прив'язатися до когось, чогось (про всіх чи багатьох).

ПОПРИРО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприро́щувати**.

ПОПРИРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Приростити все чи багато чого-небудь.

ПОПРИСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Прислати все чи багато чого-небудь. // Направити куди-небудь із певною метою (всіх чи багатьох).

ПОПРИСИПА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Присипати, притрусити чим-небудь сипучим усе чи багато чогось, усіх чи багатьох.

ПОПРИСИПА́ТИ[2] *див.* **поприсипля́ти**.

ПОПРИСИПА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Присипатися, притруситися чим-небудь сипучим (про все чи багато чогось, усіх чи багатьох).

ПОПРИСИПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОПРИСИПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Приспати всіх чи багатьох.

ПОПРИСИХА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Присохнути до поверхні чого-небудь (про все чи багато чогось; у багатьох місцях). 2. Засохнути, стати висохлим (про все чи багато чого-небудь). // Загоїтися (про пухирі, виразки і т. ін.).

ПОПРИСІДА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Присісти (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Ненадовго посідати де-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОПРИСКА́КУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.* 1. Швидко, стрибками наблизитися, прискочити до кого-, чого-небудь (про всіх чи багатьох). 2. Скачучи верхи на конях, прибути, прискакати куди-не-будь із різних напрямків (про всіх чи багатьох).

ПОПРИ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Прискаючи, зросити, обдати бризками рідини кого-, що-небудь; попирскати. 2. *тільки 3 ос., неперех.* Накрапати якийсь час (про дощ); покрапати.

ПОПРИ́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Обприскати себе чим-небудь, попирскати на себе.

ПОПРИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. Пирскати зо сміху час від часу. 2. Попирхувати (про коней).

ПОПРИСМА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприсма́лювати**.

ПОПРИСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Присмалити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОПРИСМА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Присмалитися, стати присмаленим (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОПРИСМО́КТУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Присмоктатися до кого-, чого-небудь (про тварин). 2. *розм.* Пити жадібно, не відриваючись, припавши губами до пляшки, глека і т. ін. (про людей).

ПОПРИСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Присунути усе чи багато чого-небудь.

ПОПРИСО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприсо́вувати**.

ПОПРИСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Присолити (страви).

ПОПРИСТАВА́ТИ, -а́є, -аємо́, -аєте́, *док.* 1. Пристати, прилипнути до поверхні чого-небудь (про все чи багато чогось; у багатьох місцях). 2. *перен.* Приєднатися, прилучитися до кого-, чого-небудь, стати на чийсь бік (про всіх чи багатьох). 3. *перен., розм.* Почати невідступно ходити за ким-небудь, чіплятися з розмовами до когось (про багатьох). 4. *перев. на що, розм.* Дати свою згоду на що-небудь, погодитися з чимсь (про всіх чи багатьох). 5. Тимчасово поселитися, залишитися жити де-небудь (про всіх чи багатьох). 6. Причалити (про човни, плоти, пароплави тощо). 7. *розм.* Дуже сильно втомитися, знесиліти від утоми (про людей, тварин).

ПОПРИСТА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **приста́влений** (про багато чого-небудь). // **поприста́влювано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРИСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Приставити до чого-небудь усе чи багато чогось. // *до кого.* Наказати багатьом прислужувати комусь. 2. Доставити куди-небудь усе чи багато чогось, усіх чи багатьох.

ПОПРИСТОСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попристосо́вувати**.

ПОПРИСТОСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Пристосувати до чого-небудь усе чи багато чогось.

ПОПРИСТОСО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Пристосуватися до чого-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОПРИСТРО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попристро́ювати**.

ПОПРИСТРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Розмістити, прилаштувати десь усе чи багато чого-небудь. // Влаштувати де-небудь усіх чи багатьох. 2. *військ.*, *рідко.* Пришикувати всіх чи багатьох.

ПОПРИСТРО́ЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. *розм.* Пристроїтися, влаштуватися де-небудь (про всіх чи багатьох). 2. *військ.*, *рідко.* Пришикуватися (про всіх чи багатьох).

ПОПРИСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Присунути все чи багато чого-небудь до когось або чогось. 2. *розм.* З'явитися, надійти (про багатьох).

ПОПРИСУВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Присунутися до кого-, чого-небудь (про всіх чи багатьох). *Поприсуватися до вогню.*

ПОПРИСУ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрису́джувати**.

ПОПРИСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Присудити що-небудь усім або багатьом.

ПОПРИСЯГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Присягати деякий час.

ПОПРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Перчити.

ПОПРИТИХА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Притихнути (про всіх чи багатьох).

ПОПРИТО́МНІТИ, -іємо, -ієте, *док.* Опритомніти, повернутися до свідомості (про всіх чи багатьох).

ПОПРИТО́ПТУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.*, *перех.* Притоптати все чи багато чого-небудь.

ПОПРИТУ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприту́лювати**. // **поприту́лювано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРИТУ́ЛЮВАТИ *див.* **поприту́ляти**.

ПОПРИТУ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **попритуля́тися**.

ПОПРИТУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОПРИТУ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Притулити все чи багато чого-небудь до чогось.

ПОПРИТУЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся *і рідко* **ПОПРИТУ́ЛЮВАТИСЯ**, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. Притулитися до кого, чого-небудь або один до одного (про всіх чи багатьох). // *перен.* Бути розташованими дуже близько, впритул до чого-небудь (перев. про будинки, селища і т. ін.). 2. *без додатка.* Примоститися, зайняти місце де-небудь (перев. на невеликій площі або в невигідному, незручному місці) (про всіх чи багатьох). // Знайти собі притулок де-небудь (про всіх чи багатьох). // *перен.* Розташуватися, розміститися де-небудь (на схилі гори, над кручею і т. ін. – перев. про будинки, селища тощо).

ПОПРИТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Те саме, що **попритя́гувати**.

ПОПРИТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попритя́гувати**.

ПОПРИТЯ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Притягти багато чого-(кого-)небудь.

ПОПРИХО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприхо́вувати**.

ПОПРИХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Приховати усе чи багато чого- (кого-)небудь.

ПОПРИХО́ДИТИ, -ить, -имо, -ите, *док.* Прийти, прибути куди-небудь (про всіх чи багатьох). // Повернутися звідкись (про всіх чи багатьох). // Надійти за призначенням (про надіслані кудись речі, товари і т. ін.).

ПОПРИЧАЇ́ТИСЯ, -імо́ся, -їте́ся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **попричаю́ватися**.

ПОПРИЧА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попричалювати**.

ПОПРИЧА́ЛЮВАТИ, -юють, *док.* Причалити (про човни, пароплави і т. ін.).

ПОПРИЧА́ЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Причаїтися (про багатьох людей або тварин). // Укритися де-небудь, намагаючись бути непомітним (про багатьох людей).

ПОПРИЧИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Причинити (двері, вікна і т. ін.).

ПОПРИЧИНЯ́ТИСЯ, -я́ються, *док.* Причинитися (про двері, вікна і т. ін.).

ПОПРИЧІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попричі́плювати**.

ПОПРИЧІ́ПЛЮВАТИ *див.* **попричіпля́ти**.

ПОПРИЧІ́ПЛЮВАТИСЯ *див.* **попричіпля́тися**.

ПОПРИЧІПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОПРИЧІ́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Причепити до чого-небудь усе чи багато чогось.

ПОПРИЧІПЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся *і* **ПОПРИЧІ́ПЛЮВАТИСЯ**, -юємося, -юєтеся, *док.* Причепитися (про все чи багато чогось). // *перен.*, *розм.*, *рідко.* Щільно притулитися (про всіх чи багатьох).

ПОПРИЧІ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попричі́сувати**.

ПОПРИЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Причесати всіх чи багатьох.

ПОПРИЧІ́СУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Причесатися (про всіх чи багатьох).

ПОПРИШИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попришива́ти**. // **поприши́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРИШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Пришити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОПРИШПИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попришпи́лювати**.

ПОПРИШПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Пришпилити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПО́ПРИЩЕ, -а, *с.* 1. *книжн.*, *рідко.* Сфера, галузь людської діяльності; нива, поле. *На поприщі науки.* 2. Давня міра довжини; гони (*див.* **го́ни**[2] 1).

ПОПРИЩЕ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприще́плювати**.

ПОПРИЩЕ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ПОПРИЩЕПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. *вет.*, *мед.* Зробити щеплення всім чи багатьом. 2. *сад.* Зробити щеплення на рослинах. 3. *перен.* Виховати в когось які-небудь звички, погляди і т. ін.

ПОПРИЩЕ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* 1. *вет.*, *мед.* Прищепитися, викликати в організмі відповідну реакцію (про щеплення). 2. *сад.* Прижитися, почати добре рости (про рослини). 3. *перен.* Виховатися, сформуватися під впливом кого-небудь (про звички, погляди і т. ін.).

ПОПРИЩЕПЛЯ́ТИ *див.* **поприще́плювати**.

ПОПРИ́ЩИТИ, -ить, *док.*, *перех.*, *безос.*, *розм.* Обкидати прищами.

ПОПРИ́ЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *док.*, *розм.* 1. Покритися прищами. 2. Якийсь час поводити себе пихато, гордовито.

ПОПРИЩУ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поприщу́лювати**.

ПОПРИЩУ́ЛЮВАТИ, -юємо, -юєте, *док.*, *перех.* Прищулити (око, очі) (про всіх чи багатьох).

ПОПРИЩУ́ЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Прищулити очі (про всіх чи багатьох).

ПО-ПРИ́ЯТЕЛЬСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-при́ятельському**.

ПО-ПРИ́ЯТЕЛЬСЬКОМУ, *присл.* Як приятель, приятелі. // Приязно, привітно.

ПОПРИЯТЕЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Приятелювати деякий час.

ПОПРІКА́ННЯ, -я, *с.*, *перев. мн.*, *розм.*, *рідко.* Докори, дорікання.

ПОПРІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОПРІКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **докоря́ти**. // *чим.* Ставити що-небудь у докір комусь. // Нагадувати комусь про його давні провини.

ПОПРІКНУ́ТИ *див.* **попріка́ти**.

ПОПРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **попрі́ти** 1, 2.

ПОПРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Попріле місце на шкірі. ** **Себоре́йна попрі́лість** – попрілість, яка розвивається при себорейній екземі.

ПОПРІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Зіпсуватися від надмірної вологості й тепла. // Набути стану запалення від перегрівання й поту (про шкіру). 2. Упріти, вкритися потом (про всіх чи багатьох). 3. *над чим*, *перен.*, *розм.* Докласти чимало зусиль, виконуючи яку-небудь роботу. 4. *кул.* Зваритися, упріти (про страви).

ПОПРОБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попробива́ти**.

ПОПРОБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Пробити все чи багато чогось, у багатьох місцях. // Поробити багато отворів у чому-небудь, десь.

ПОПРОБИВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Пробитися, проступити на поверхні (про багато чого-небудь; у багатьох місцях). 2. Показатися, з'явитися (про траву, листя і т. ін.).

ПОПРО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. *перех.* Визначити на дотик температуру, твердість, пружність і т. ін. якоїсь речовини. // Перевірити на дотик якість чого-небудь. // Випробувати в дії, застосувати з метою випробування що-небудь. // Помацавши, пересвідчитися в наявності чого-небудь. 2. *перех. і без додатка*, *розм.* Те саме, що **покушту́вати**. // З'їсти дуже мало чого-небудь. // *перен.* Зазнати лиха, тяжкого життя, важкої праці і т. ін.; скуштувати. *Попробувати щастя.* 3. *неперех.*, *перев. з інфін.* Зробити спробу виконати якусь дію, роботу; спробувати. // *тільки наказ. сп.* **попро́буй**, *розм.* Спромогтися виконати, здійснити що-небудь. 4. *неперех. перев. з інфін.* Зважитися, насмілитися. // *тільки наказ. сп.* **попро́буй**, **попро́буйте**, *розм.* Уживається як погроза або як застереження не робити чого-небудь.

ПОПРОБУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Збудити від сну всіх чи багатьох. 2. *перен.* Залучити до активної діяльності всіх чи багатьох. 3. *перен.* Викликати, збудити які-небудь думки, почуття і т. ін.

ПОПРОБУ́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Пробудитися від сну (про всіх чи багатьох). 2. *перен.* Стати активним, діяльним, енергійним (про всіх чи багатьох). 3. *перен.* Виникнути, розвинутися (про думки, почуття і т. ін.).

ПОПРОБУ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Пробуркати від сну всіх чи багатьох. 2. *перен.* Залучити до активної діяльності всіх чи багатьох. 3. *перен.* Викликати, збудити які-небудь думки, почуття і т. ін.

ПОПРОБУ́РКУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *розм.* 1. Пробуркатися від сну (про всіх чи багатьох). 2. *перен.* Стати активним, діяльним, енергійним (про всіх чи багатьох). 3. *перен.* Виникнути, розвинутися (про думки, почуття і т. ін.).

ПОПРОВА́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Повести, провести або потягти силою, відпровадити, відправити кого-, що-небудь кудись.

ПОПРОВА́ДИТИСЯ, -имося, -итеся, *док.*, *розм.* Піти, відправитися, податися куди-небудь.

ПОПРОВА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрова́лювати**.

ПОПРОВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Провалити, завалити всередину все чи багато чогось. 2. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Не справляючись із дорученою роботою або недбало ставлячись до чого-небудь, доводити до занепаду, краху все чи багато чогось. // Не прийняти під час голосування. // *кого.* Поставити незадовільну оцінку на іспитах усім або багатьом.

ПОПРОВА́ЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. Провалитися, впасти, зруйнувавши опору під собою (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). // Завалитися, зруйнуватися (про все чи багато чогось). // Проломитися (про все чи багато чого-небудь). 2. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Зазнати провалу, невдачі (про всіх чи багатьох, усе чи багато чогось).

ПО-ПРОВІНЦІА́ЛЬНОМУ, *присл.*, *заст.* Так, як ведеться у провінції (у 4 знач.), відповідно до провінціальних звичаїв.

ПОПРОВІ́РЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрові́рчувати**. // **попрові́рчувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРОВІ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Провертіти дірки, отвори в чомусь.

ПОПРОВО́РНІШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати проворнішим (*див.* **прово́рний**).

ПОПРОГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОПРОГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Прогнати, вигнати звідкись усіх чи багатьох. // Звільнити, вигнати з роботи. 2. *перев. у сполуч. зі сл.* **думки**, **спогади** і т. ін., *перен.* Примусити себе перестати думати про щось, згадувати що-небудь.

ПОПРОГИНА́ТИСЯ, -а́ються, *док.* Прогнутися (про все чи багато чогось).

ПОПРОГЛЕ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Прогледіти (очі, вікна), довго й марно виглядаючи кого-, що-небудь.

ПОПРОГНИВА́ТИ, -а́є, -а́ють, *док.* Прогнити (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОПРОГО́НИТИ *див.* **попроганя́ти**.

ПОПРОГРАВА́ТИ, -граю́, -грає́ш, *док.* 1. *перех.* Граючи у яку-небудь азартну гру, програти все чи багато чогось. 2. *перех. і неперех.*, *перен.* Втратити що-небудь, зазнати невдачі в чомусь (про всіх чи багатьох). 3. *перех.* Виконати на музичному інструменті кілька музичних творів.

ПОПРОГРАВА́ТИСЯ, -граємо́ся, -граєте́ся, *док.* Програти всі гроші (про всіх чи багатьох).

ПОПРОГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Прогризти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. // Гризучи, поробити дірки у чомусь.

ПОПРОГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрогриза́ти**.

ПОПРОДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш *і* **ПОПРО́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Продати все чи багато чого-небудь.

ПОПРО́ДАТИ *див.* **попродава́ти**.

ПОПРО́ДАТИСЯ, -аємося, -аєтеся, *док.* Продатися (про всіх чи багатьох).

ПОПРОДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Продерти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. *Попродирати очі.*

ПОПРОДИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* 1. Продертися (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях). 2. *перен.* З великим зусиллям пройти, пробратися крізь що-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОПРОДО́ВБУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попродо́вбувати**.

ПОПРОДО́ВБУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Продовбати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. // Довбаючи, зробити дірки, отвори в чомусь.

ПОПРОДУВА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. *перех.* Дмухаючи, прочистити, продути все чи багато чого-небудь. 2. *безос.*, *перех.*, *кого.* Прохопити вітром, протягом усіх чи багатьох, застудитися від протягу (про багатьох). 3. *неперех.*, *фам.*, *рідко.* Програти все чи багато чого-небудь (також про багатьох).

ПОПРОДУВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *фам.*, *рідко.* Програти всі гроші, програтися (про всіх чи багатьох).

ПОПРО́З, *прийм.*, *розм.* Те саме, що **проз**.

ПОПРОЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Прогризти дірки в чому-небудь. // Проївши, зіпсувати все чи багато чого-небудь (про шкідників або хімічні речовини). 2. Прожити, непродуктивно витратити якісь кошти, згайнувати маєток і т. ін. 3. Стерти, сточити зуби. *Попроїдати зуби.*

ПОПРОЇ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попроїда́ти**.

ПОП-РО́К, -у, *ч.* Синтез стилістичних рис рок-музики (рок-н-ролу, біт-музики, хеві-металу та ін.) з різними типами популярної естрадної пісні.

ПОПРОКИДА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Прокинутися після сну (про всіх чи багатьох); проснутися. // *перен.* Сповнитися рухом, звуками тощо (про ліси, луки і т. ін.).

ПОПРОКИСА́ТИ, -а́є, *док.* Прокиснути (про все чи багато чого-небудь).

ПОПРОКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попроко́лювати**.

ПОПРОКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Проколоти все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. *Попроколювати шини.* // За допомогою якогонебудь гострого інструмента поробити дірки в чомусь.

ПОПРОКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попроко́пувати**.

ПОПРОКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Копаючи, поробити де-небудь рови, рівчаки і т. ін.; прокопати.

ПОПРОКО́ПУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Прокопатися до кого-, чого-небудь: копаючи, проникнути кудись, крізь щось (про всіх чи багатьох).

ПОПРОКУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попроку́шувати**.

ПОПРОКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Прокусити багато чого-небудь.

ПОПРОЛА́ЗИТИ, -а́зимо, -а́зите *і* **ПОПРОЛІЗА́ТИ**, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Пролізти куди-небудь (про всіх чи багатьох). 2. *перен., розм.* Хитрощами влаштуватися де-небудь, зайняти вигідну посаду і т. ін. (про всіх чи багатьох).

ПО-ПРОЛЕТА́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-пролета́рському**.

ПО-ПРОЛЕТА́РСЬКОМУ, *присл.* Як пролетарі, як у пролетарів.

ПОПРОЛІЗА́ТИ *див.* **попрола́зити**.

ПОПРОЛО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попроло́млювати**.

ПОПРОЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Проломити все чи багато чого-небудь.

ПОПРОМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Промити все чи багато чого-небудь.

ПОПРОМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Проміняти все чи багато чогось.

ПОПРОМІ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попроміта́ти**. // **попромі́тано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРОМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Промести (стежки, доливки і т. ін.).

ПОПРОМО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попромо́чувати**.

ПОПРОМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Промочити ноги, одяг і т. ін. (про всіх чи багатьох).

ПОПРОО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попроо́рювати**.

ПОПРОО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Проорати (грядки, борозни і т. ін.). 2. *перен.* Утворити зморшки, заглибини.

ПОПРОПАДА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Невідомо де подітися, зникнути, пропасти (про всіх чи багатьох), десь загубитися, запропаститися (про все чи багато чого-небудь). // Бути втраченим безповоротно для кого-небудь (про все чи багато чогось). 2. Перестати жити, існувати; загинути (про всіх чи багатьох). // Зазнати знищення, руйнування, занепаду (про все чи багато чого-небудь).

ПОПРОПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Пропити все чи багато чого-небудь.

ПОПРОПИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Пропити все, що маєш (також про багатьох).

ПОПРОПО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попропо́лювати**.

ПОПРОПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех., с. г.* Прополоти все чи багато чого-небудь. // Полючи, вирвати частину рослин; прорідити.

ПОПРОПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Пропустити крізь сито, решето і т. ін. усе чи багато чого-небудь. 2. Впустити в якесь приміщення всіх чи багатьох. 3. Через неуважність, поспіх і т. ін. не помітити помилок, неточностей і т. ін. // Випустити частину тексту під час читання або на письмі, частину об'єктів під час перелічування і т. ін.

ПОПРОРИ́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрорива́ти**[1]. // **попрори́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРОРИ́ВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрорива́ти**[2]. // **попрори́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРОРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Розірвати все чи багато чогось, у багатьох місцях. 2. *неперех.* Лопнути, прорвати (про пухирі, нариви, гнояки і т. ін.). 3. *перех., с. г.* Повиривавши частину рослин, прорідити сходи.

ПОПРОРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Викопати де-небудь рови, рівчаки і т. ін.

ПОПРОРИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ються, *док.* 1. Порватися (про все чи багато чогось; у багатьох місцях). 2. Лопнути, прорватися (про пухирі, нариви, гнояки і т. ін.). 3. *перен., розм.* Незважаючи на перешкоди, проникнути куди-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОПРОРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрорі́зувати**.

ПОПРОРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Прорізати, розрізати все чи багато чого-небудь. // Ріжучи, поробити в чомусь дірки. // Прорубати або випиляти (отвори, вікна і т. ін.). 2. *перен.* Залишити глибокі сліди на поверхні чого-небудь; перетяти якусь поверхню, пройти, пролягти де-небудь (про борозни, дороги і т. ін.). // З'явитися на шкірі (про зморшки).

ПОПРОРІ́ЗУВАТИСЯ, -уються, *док.* 1. Прорізатися, з'явитися на поверхні ясен (про зуби). 2. *перен.* Пройти, пролягти де-небудь (про борозни, дороги і т. ін.). // З'явитися, стати дуже помітними на обличчі (про зморшки).

ПОПРОРОСТА́ТИ, -а́є, -а́ють, *док.* Прорости у великій кількості. *Пшениця попроростала.*

ПОПРОРО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попроро́щувати**.

ПОПРОРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Проростити у великій кількості. *Попророщувати картоплю.*

ПОПРОРУ́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрору́бувати**.

ПОПРОРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Прорубати в чомусь (отвори, вікна і т. ін.). *Попрорубувати ополонки.*

ПОПРОСА́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попроса́пувати**.

ПОПРОСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Просапати все чи багато чого-небудь. *Попросапувати буряки.*

ПОПРОСВЕ́РДЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попросве́рдлювати**.

ПОПРОСВЕ́РДЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Просвердлити наскрізь усе чи багато чого-небудь. // Свердлячи, поробити багато отворів, дірок у чомусь.

ПОПРОСИНА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Прокинутися, пробудитися від сну; проснутися (про всіх чи багатьох).

ПОПРОСИПА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док., перех.* Проспати, прокинутися пізніше, ніж треба (про всіх чи багатьох).

ПОПРОСИПА́ТИСЯ[1], -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Пробудитися від сну; проснутися (про всіх чи багатьох).

ПОПРОСИПА́ТИСЯ[2], -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Виспавшись, протверезитися (про всіх чи багатьох).

ПОПРОСИ́ТИ, -ошу́, -о́сиш, *док.* 1. *перех., чого, про що і без додатка, також з інфін. або зі спол.* щоб. Звернутися до кого-небудь з проханням зробити щось, виконати якусь роботу або дати, подарувати чи позичити що-небудь; попрохати. // *тільки з інфін.* Запропонувати, звеліти кому-небудь зробити, виконати щось. *Попросити дозволу. Попросити пробачення.* ** **Попроси́ти благослове́ння** *в кого, заст.*: а) звернутися до батьків з проханням дати дозвіл на шлюб зі своїм обранцем (обранкою); б) звернутися до батьків із проханням дати дозвіл на якусь дію, схвалити певний намір і т. ін. **Попроси́ти руки́** *чиєї* – звернутися до батьків дівчини з проханням видати її заміж за того, хто просить; запропонувати дівчині (або жінці) стати дружиною того, хто просить. **Попроси́ти сло́ва** – зголоситися на прилюдний виступ на зборах. 2. *неперех., за кого.* Поклопотатися за кого-небудь. 3. *перех.* Запросити кого-небудь до себе в гості. *Попросити до столу.*

ПОПРОСИ́ТИСЯ, -ошу́ся, -о́сишся, *док.* 1. Спитати дозволу кудись піти, зробити що-небудь. 2. Попросити кого-небудь пустити до себе пожити, переночувати і т. ін. 3. Попросити, щоб прийняли на якусь роботу, посаду або зарахували куди-небудь.

ПОПРОСИХА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Просохнути, висохти (про все чи багато чогось), висушитися (про всіх чи багатьох).

ПОПРОСМО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попросмо́лювати**.

ПОПРОСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Просмолити багато чого-небудь.

ПОПРОСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попросо́вувати**.

ПОПРОСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Просунути багато чого-небудь кудись, через що-небудь.

ПО́ПРОСОМ, *присл., рідко.* Прохаючи.

ПОПРО́СТАТИ, -аю, -аєш, *док., діал.* Попрямувати.

ПО-ПРОСТА́ЦЬКИ, *присл., розм.* Те саме, що **по-проста́цькому**.

ПО-ПРОСТА́ЦЬКОМУ, *присл., розм.* По-простому, просто, як ведеться серед простих людей.

ПОПРОСТЕ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попростеля́ти**.

ПОПРОСТЕЛЯ́ТИ *див.* **попростила́ти**.

ПОПРОСТИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОПРОСТЕЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Простелити багато чого-небудь.

ПОПРОСТИ́ТИСЯ, -ощу́ся, -ости́шся, *док., діал.* 1. Попрощатися з ким-небудь. 2. Попросити пробачення.

ПО-ПРОСТО́МУ, *присл.* Просто, звичайно, без вигадок, зайвих ускладнень і т. ін. // Не зважаючи на різні умовності, етикет і т. ін. // Як ведеться серед простих людей. // Народною мовою.

ПОПРОСТОРІ́ШАТИ, -ає. Док. до **просторі́шати**. // *тільки безос.* Стати вільніше де-небудь.

ПОПРОСТРО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попростро́млювати**.

ПОПРОСТРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Простромити все чи багато чого-небудь. // Завдати наскрізні рани всім або багатьом. 2. *розм.* Протягти, просунути крізь що-небудь усе чи багато чогось.

ПОПРОСТРО́МЛЮВАТИСЯ, -юються, *док., розм.* Протягтися, просунутися крізь що-небудь (про все чи багато чогось).

ПО́ПРОСТУ, *розм.* 1. *присл.* Те саме, що **по-просто́му**. 2. *у знач. підсил. част.* Просто; справді.

ПОПРОСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Піти, вирушити куди-небудь, у якомусь напрямку; попрямувати. // Піти безпосередньо за ким-небудь.

ПОПРОСТЯГА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док., перех.* Простягти в певному напрямку руки, ноги (про всіх чи багатьох). // Витягнути, розкинути в певному напрямку віти, гілки і т. ін. (про дерева, кущі тощо). // Спрямувати що-небудь до чогось. *Попростягати ноги.*

ПОПРОСТЯГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Простягтися (про віти, гілки і т. ін.). // Зайняти собою великий простір, розташуватися на великій площі (про ліси, луки, селища і т. ін.). 2. *розм.* Лягти або впасти, витягнувшись на весь свій зріст, розпластатися (про всіх чи багатьох).

ПОПРОСТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попростяга́ти**.

ПОПРОСУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попросу́шувати**.

ПОПРОСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Просушити усе чи багато чого-небудь.

ПОПРО́ТИВ, *присл., зах.* Проти.

ПОПРОТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Проткнути багато чого-небудь.

ПОПРОТО́ПТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрото́птувати**. // **попрото́птувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПРОТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Протоптати (стежки, дороги і т. ін.). 2. *розм.* Зносити до дірок (взуття).

ПОПРОТО́ПТУВАТИСЯ, -ується, *док.* 1. Стати протоптаним, утворитися від ходіння (про стежки, дороги і т. ін.). 2. *розм.* Зноситися до дірок (про взуття).

ПОПРОХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех., чого, про що і без додатка, також з інфін. або зі спол.* щоб. Звернутися до кого-небудь із проханням зробити щось, виконати якусь роботу або дати, подарувати чи позичити що-небудь; попросити. // *тільки з інфін.* Запропонувати, звеліти кому-небудь зробити, виконати щось. *Попрохати благословення. Попрохати пробачення.* 2. *неперех., за кого.* Поклопотатися за кого-небудь. 3. *перех.* Запросити кого-небудь до себе в гості. *Попрохати до столу.*

ПОПРОХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* 1. Спитати дозволу кудись піти, зробити що-небудь. 2. Попросити кого-небудь пустити до себе пожити, переночувати і т. ін. 3. Попросити, щоб прийняли на якусь роботу, посаду або зарахували до складу кого-небудь.

ПОПРОЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрочи́тувати**.

ПОПРОЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Прочитати (книжки, твори і т. ін.).

ПОПРОЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Прочистити все чи багато чого-небудь.

ПОПРОЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попрочища́ти**.

ПОПРОЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., діал., рідко.* Попрощатися з ким-небудь. // *перен.* Залишити кого-, що-небудь, поїхати звідкись, розлучитися з кимсь.

ПОПРОЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *з ким і без додатка.* Розлучаючись, обмінятися узвичаєними словами вітання. Потиснути руку один одному тощо. // Востаннє поцілувати небіжчика, віддати йому останню шану перед похованням. // *з чим, перен.* Залишити щось надовго або назавжди, розлучитися з чим-небудь. // *з ким – чим, перен.* Назавжди втратити кого-, що-небудь. *Попрощатися з життям.* 2. *за що, заст., діал.* Попросити пробачення.

ПОПРУ́Г, -а, *ч., діал.* Шрам; подряпина.

ПОПРУ́ГА, -и, *ж.* 1. Частина кінської збруї – широкий ремінь, що його затягують попід черевом коня, закріплюючи сідло (чи сіделко). 2. *перен.* Довга вузька смуга чого-небудь.

ПОПРУ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **попру́га** 2. 2. *заст.* Жіночий пояс із грубої (перев. вовняної) кольорової пряжі; крайка.

ПОПРУ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **попру́га** 1.

ПОПРУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Пручатися якийсь час.

ПОПРЯ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попря́сти**.

ПОПРЯ́ДИ *див.* **попря́дки**.

ПОПРЯ́ДКИ, -док *і* **ПОПРЯ́ДИ**, -ів, *мн.* Те саме, що **попря́хи**.

ПОПРЯМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Почати рухатися, пересуватися в якийсь бік, піти, вирушити в якому-небудь напрямку; попростувати. // Піти безпосередньо за ким-, чим-небудь.

ПОПРЯ́НИК, -а, *ч., діал.* Медовий пряник.

ПОПРЯСТИ́[1], -яду́, -яде́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Виготовити певну кількість пряжі. // Спрясти щонебудь. 2. *перех.* Прядучи, витратити певну кількість прядива. 3. *неперех.* Прясти якийсь час.

ПОПРЯСТИ́[2], -яде́, *док., у сполуч. зі сл.* вуха. Поворушити вухами (про деяких тварин).

ПОПРЯ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попря́тати**.

ПОПРЯ́ТАТИ *див.* **попря́тувати**.

ПОПРЯ́ТНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Добра, охайна господиня.

ПОПРЯ́ТНО, *присл., зах.* Чисто, охайно.

ПОПРЯ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попря́тувати**.

ПОПРЯ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОПРЯ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док., діал.* Прибирати, робити порядок де-небудь.

ПОПРЯТУ́ХА, -и, *ж.* Жінка, яка любить порядок, чепуруха.

ПО́ПРЯХИ, -рях, *мн., етн.* Сходини дівчат і молодиць удень у родичів чи в сусідів, де прядуть або виконують якусь іншу роботу.

ПОПСА́, -и́, *ж., розм.* 1. Те саме, що **поп-му́зика**. 2. Про що-небудь яскраве, привабливе, але низької якості.

ПОПСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попсува́ти**. // **попсо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зіпсувався, став непридатним для використання, вжитку. 3. *у знач. прикм.* Який змінився на гірше, погіршав. 4. *у знач. прикм.* Який засвоїв погані звички, нахили, розбестився (про багатьох).

ПОПСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **попсо́ваний**.

ПОПСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Зробити непридатним для використання, вжитку; пошкодити, поламати і т. ін. все чи багато чогось. 2. Зробити гіршим, поганим; погіршити. // Розладнати. // Зробити негарним, неправильним; спотворити. ** **Попсува́ти нема́ло кро́ві**: а) (*кому*) завдати кому-небудь багато прикрощів, неприємностей і т. ін., раз у раз викликаючи гнів, роздратування тощо; б) (*собі*) дуже сильно понервуватися. 3. Негативно вплинути на кого-небудь, розбестити когось.

ПОПСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Стати непридатним для використання, вжитку, зіпсуватися, поламатися і т. ін. 2. *тільки 3 ос.*

Змінитися на гірше; погіршати. // Розладитися. 3. Засвоїти погані звички, нахили під впливом кого-, чого-небудь; розбеститися.

ПОПСУ́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **попсо́ваний**. // **попсу́то**, *безос. присудк. сл.*

ПО-ПТАШИ́НОМУ, *присл.* Так, як птах, як пташка.

ПО-ПТИ́ЧОМУ, *присл.* Те саме, що **по-пташи́ному**.

ПОПУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **попува́ти**.

ПОПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Бути попом, мати парафію.

ПОПУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех. і без додатка, діал.* 1. Кинути. 2. Погнати.

ПОПУ́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Який сплачується від пуда.

ПОПУ́ДНО, *заст.* Присл. до **попу́дний**.

ПОПУ́ДРИТИ, -рю, -риш, *док., перех.* Злегка покрити пудрою (обличчя, волосся).

ПОПУ́ДРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* Покрити обличчя пудрою.

ПОПУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., діал.* 1. Полопатися, потріскатися, луснути (про все чи багато чогось; у багатьох місцях). 2. Постукати.

ПОПУ́КАТИСЯ, -ається, *док., діал.* Те саме, що **попу́кати** 1.

ПОПУКА́Ч, -а́, *ч., орн., зах.* Одуд.

ПОПУЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Спосіб ведення політичної боротьби, що базується на крайньому спрощенні своєї політичної програми, зведенні її до вимог негайної, очевидної для всіх вигоди; дії політика, які розраховані на популярність у простих людей.

ПОПУЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто використовує популізм, схильний до популізму.

ПОПУЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до популізму, популіста.

ПОПУЛЯ́РИ, -ів, *мн., політ., іст.* У Стародавньому Римі – політичне угруповання рабовласницької демократії, члени якого ставили собі мету наділити безземельне населення землею за рахунок обмеження великого землеволодіння, поліпшити становище міської бідноти і демократизувати державний апарат.

ПОПУЛЯРИЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто популяризує що-небудь.

ПОПУЛЯРИЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Спрямований на популяризацію. 2. Прикм. до **популяриза́тор**. // Власт. популяризаторові. *Популяризаторський хист.*

ПОПУЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Виклад чого-небудь у загальнодоступній, дохідливій формі. 2. Поширення знань, досвіду тощо; роз'яснення цілей і завдань чогось; популяризування.

ПОПУЛЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **популяризува́ти**. // **популяризо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОПУЛЯРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **популяризува́ти** 2.

ПОПУЛЯРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок., перех.* 1. Викладати що-небудь у доступній, дохідливій формі. 2. Пропагуючи, робити широко відомим; поширювати.

ПОПУЛЯРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **популяризува́ти** 2.

ПОПУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. 1. Нескладний змістом і формою викладу, легкий для розуміння; зрозумілий, доступний, дохідливий. 2. Який став загальновідомим, здобув загальне визнання, схвалення. // Який набув значного поширення серед населення; дуже поширений, широко вживаний і т. ін.

ПОПУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **популя́рний** 1. 2. Загальне визнання, прихильність широких мас; слава, відомість. // Поширеність, широке застосування, вживання тощо.

ПОПУЛЯ́РНО. Присл. до **популя́рний** 1.

ПОПУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до популяції. *Популяційна структура.* ** **Популяці́йна гене́тика** – розділ генетики, що вивчає внутрівидові відмінності і внутрівидову еволюцію організмів.

ПОПУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж., біол.* Сукупність особин одного виду тваринних чи рослинних організмів, поширена в певній місцевості.

ПОПУРІ́, *невідм., с.* Музичний твір, складений з різних музичних уривків (напр., із популярних мелодій пісень, танців, оперних арій і т. ін.).

ПОПУ́РХАТИ, -аю, -аєш, *док.* Пурхати якийсь час.

ПО́ПУСК, -у, *ч.* 1. Надмірна поблажливість; потурання. *Не давати попуску.* 2. *мет.* Термічна обробка сталі для зменшення її крихкості; відпуск.

ПОПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попуска́ти**[1].

ПОПУСКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док.* 1. *перех.* Розпускати, ослаблювати що-небудь міцно зв'язане, стягнуте. // Робити щось менш натягнутим; відпускати, послаблювати. // *безос.* 2. *неперех., перен., розм.* Ставати менш дошкульним, поступово слабшати, зменшуватися (про біль, неприємне відчуття, хворобливий стан і т. ін.). // *кому, безос.* Ставати легше (про фізичний або душевний стан). // Зменшуватися, ставати помірнішим (про мороз, спеку і т. ін.). 3. *перех. і неперех., кому, рідше кого, також з інфін. або зі спол.* щоб. Давати змогу, дозволяти комусь робити що-небудь. // *перех.* Не протидіяти чому-небудь; допускати. // *перех.* Примирятися з чим-небудь, терпіти, дозволяти щось. // *кому.* Виявляти поблажливість до кого-небудь, потурати комусь у його вчинках, діях. // *перех., перев. із запереч.* не. Залишати без уваги, без покарання чиї-небудь погані вчинки, дії і т. ін.; прощати. // *тільки док., кого до чого, із запереч* не. Подбати, щоб із ким-небудь не сталося біди. 4. *перех.* Переставати тримати, стискати що-небудь, випускати з рук. 5. *перех. і без додатка.* Добровільно відмовлятися від чогось на користь кого-небудь, віддавати щось кому-небудь. *Не попускати свого.* 6. *перех., розм.* Виділяти, випускати, видихати і т. ін. що-небудь. 7. *перех., розм., рідко.* Відрощувати (бороду, вуса тощо). 8. *перех., розм., рідко.* Давати, випускати паростки, утворювати коріння і т. ін. (про рослину). 9. *перех.* Переміщувати нижче, опускати донизу. // Схиляти, звішувати вниз. ** **Попусти́ти собе́** – занедбати, занехаяти себе; опуститися.

ПОПУСКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Перестати тримати, випустити з рук, упустити все чи багато чого-небудь. 2. Відпустити, випустити звідкись усіх чи багатьох. // *з інфін.* Дозволити всім або багатьом робити що-небудь, піти кудись із певною метою. 3. Впустити куди-небудь усіх чи багатьох. 4. Пустити за вітром, за течією все чи багато чогось. 5. Надати руху машинам, пустити в дію фабрики, механізми і т. ін. 6. Утворити коріння, дати, випустити паростки і т. ін. (про рослини). 7. Утратити, згубити (листя, пір'я і т. ін.). 8. Вільно опустити, звісити все чи багато чогось.

ПОПУСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОПУСТИ́ТИСЯ**, -ущу́ся, -у́стишся, *док.* 1. *кого, чого, розм.* Добровільно відмовлятися від чогось, відступатися від кого-, чого-небудь. // Покидати, залишати кого-, що-небудь. 2. *без додатка.* Переміщатися нижче; опускатися. 3. *без додатка, перен., розм.* Допускати, доводити себе до чого-небудь. 4. *мет.* Піддаватися відпускові (у 3 знач.), відпускатися (про сталь або вироби з неї). 5. *тільки недок.* Пас. до **попуска́ти**[1] 1.

ПО́ПУСТ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **по́пуск** 1. 2. *розм.* Полегшення фізичного або душевного стану.

ПОПУСТИ́ТИ *див.* **попуска́ти**[1].

ПОПУСТИ́ТИСЯ *див.* **попуска́тися**.

ПО-ПУСТО́МУ, *присл., розм.* Даремно, марно.

ПОПУСТО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попусто́шити**.

ПОПУСТО́ШИТИ, -шу, -шиш, *док., перех.* Спустошити все чи багато чого-небудь.

ПОПУСТУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *док.* Пустувати якийсь час.

ПОПУСТУВА́ТИ[2], -у́є, *док.* Бути порожнім, не зайнятим ким-, чим-небудь, незаселеним і т. ін. якийсь час.

ПОПУ́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попу́тати**. // **попу́тано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., розм., рідко.* Поплутаний, переплутаний.

ПОПУ́ТАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Зв'язати, стягнути путами ноги коня (передні з однією задньою або тільки передні); стриножити. 2. *розм., рідко.* Те саме, що **поплу́тати**. ** **Біс попу́тав** – про несвідомо зроблену недоречність, негативний вчинок.

ПОПУ́ТНИЙ, -а, -е. Який іде, їде, рухається в одному напрямку з ким-, чим-небудь. // Ходовий, погожий (про вітер).

ПОПУ́ТНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто йде або їде разом із ким-небудь тим самим шляхом. 2. *перев. мн., перен., політ.* Про тих, хто тимчасово приєднався до якого-небудь громадсько-політичного напряму, але по-справжньому не проникся його ідейними настановами. // *іст.* Про групу письменників "непролетарського" походження, які у 20 – 30-х рр. 20 ст. в основному підтримували політику Радянської держави.

ПОПУ́ТНИЦТВО, -а, *с., політ.* 1. Збірн. до **попу́тник** 2. 2. Рух попутників (у 2 знач.).

ПОПУ́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е, *політ., іст.* Прикм. до **попу́тник** 2.

ПОПУ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **попу́тник** 1.

ПОПУ́ТНО. Присл. до **попу́тний**.

ПОПУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **попу́хнути, попу́хти**. // *у знач. прикм.*

ПОПУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **попу́хлий**.

ПОПУ́ХНУТИ *і рідко* **ПОПУ́ХТИ**, -хну, -хнеш, *док.* Зробитися, стати пухлим (про всіх чи багатьох; про частини тіла). // Дістати набряки внаслідок тривалого голодування.

ПОПУ́ХТИ *див.* **попу́хнути**.

ПОПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **попусти́ти** 1, 4 – 9. // **попу́щено**, *безос. присудк. сл.*

ПОПУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **попусти́ти, попуска́ти**[1] 1 – 3.

ПОПХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Почати пхати, штовхаючи поперед себе, пересувати, рухати кого-, що-небудь.

ПОПХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Піти, податися куди-небудь.

ПОПХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Пхикати якийсь час.

ПОПХИ́НЬКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **попхи́нькувати**.

ПОПХИ́НЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Пхинькати стиха час від часу.

ПОПХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех., розм.* 1. Те саме, що **пхну́ти** 1. // Підштовхнути. 2. *перев. до чого, перен.* Примусити, спонукати кого-небудь зробити якийсь вчинок, піти куди-небудь; підбити на щось. 3. *з чого, перен.* Скинути з посади кого-небудь, відібрати в когось владу.

ПОП'ЯНІ́ТИ, -іємо, -ієте, *док.* Стати п'яним, сп'яніти (про всіх чи багатьох).

ПО-П'Я́НОМУ, *присл., розм., рідко.* Будучи п'яним.

ПОП'Я́СТИ́СЯ, -пну́ся, -пне́шся, *док.*; *мин. ч.* поп'я́вся, поп'яла́ся, поп'яло́ся *і* попну́вся, попну́лася, попну́лося; *наказ. сп.* попни́ся; *док., розм.* 1. Почати п'ястися, вилазити нагору. 2. *перен.* Розростися на схилах гори, по стінах будинку і т. ін. // Бути розташованим, простягтися на велику відстань по схилу гори, похилій площині і т. ін. 3. Вирости, пробитися (про рослинність). // З'явитися, вирости (про волосяний покрив).

ПО-П'Я́ТЕ, *присл.* Уживається як вставне слово при переліку на позначення п'ятого пункту.

ПО́РА *див.* **по́ри**.

ПОРА́, -и́, *ж.* 1. *перев. чого або яка.* Час, період. // *у сполуч. із займ.* та, ця *і т. ін. та прийм.* на, у, з, до *і т. ін.* Певний момент, зв'язаний з якоюсь подією; короткий відрізок часу, коли виконується або відбувається якась дія. // *з означ.* Відтинок часу, позначений існуванням, наявністю чого-небудь. // *з означ.* Частина доби, період року. // Період у житті людини; вік, літа. // Тривалий період у житті народу, культурному або суспільному розвиткові країни, що характеризується визначними подіями, явищами тощо; епоха, доба. *Давньою порою.* ** **По́ри ро́ку** – сезонні періоди в річному циклі розвитку природи: весна, літо, осінь, зима. **До пори́**: а) до певного моменту, випадку і т. ін.; не вічно; б) до слушного часу; поки що. **На порі́** – у розквіті віку, сил (про дорослого юнака, дорослу дівчину); на виданні (про дівчину); дуже своєчасно. 2. *у знач. присл.* **поро́ю, пори́**, *з означ.* Указує на певну частину доби або період року, коли відбувається якась дія. // *тільки* **поро́ю**, *без означ., рідко.* Часом, іноді. 3. Визначений строк, слушний час, сприятливий момент для звершення чогось, виконання якої-небудь дії. 4. *у знач. присудк. сл., перев. з інфін.* Настав час, строк для звершення чогось, виконання якої-небудь дії.

ПОРА́ДА, -и, *ж.* 1. Пропозиція, вказівка, як діяти за яких-небудь обставин, допомога добрим словом у скруті; рада. // Повчання, напучення. // Сприяння, допомога в якій-небудь справі. *Слухати поради. Давати пораду.* 2. Спільне обговорення яких-небудь питань, обміркування чого-небудь із кимсь; рада. 3. *розм.* Те, що заспокоює, сповнює радістю; втіха, відрада.

ПОРА́ДИТИ, -джу, -диш, *док.* 1. *перех. і неперех., кому, рідше кого і без додатка.* Навчити, підказати, як треба діяти, що робити за яких-небудь обставин, до кого звернутися і т. ін.; дати пораду, допомогти радою. // *тільки кого.* Наставити на добрий розум. // *чому, на що, проти чого і без додатка.* Знайти вихід із скрутного становища; зарадити. // Надати якусь допомогу. 2. *неперех., рідко.* Обміркувати, вирішити щось спільно з ким-небудь; порадитися. 3. *перех. і без додатка, розм., рідко.* Підтримати порадою, втішити кого-небудь.

ПОРА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.* 1. *з ким, розм. у кого, рідко кого.* Звернутися до кого-небудь за порадою, попросити в когось поради (у 1 знач.). 2. Обміркувати, вирішити щось спільно з ким-небудь.

ПОРАДІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поради́ти**.

ПОРАДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *з кого – чого, кому, чому і без додатка.* Відчути радість із приводу чогось, з якоїсь нагоди. // *за кого.* Відчути задоволення, радість із нагоди чиїх-небудь успіхів, приємних, радісних подій у житті кого-небудь іншого. // *кому, чому.* Відчути радість, побачивши, зустрівши, знайшовши кого-, що-небудь. 2. Зрадіти (про всіх чи багатьох). 3. Радіти якийсь час.

ПОРА́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який дає поради.

ПОРА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **пора́дливий**.

ПОРА́ДНИЙ, -а, -е. Спроможний порадити.

ПОРА́ДНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто дає поради (у 1 знач.), радить. 2. *рідко.* Те саме, що **ра́дник** 2. 3. Посібник з якої-небудь справи, галузі знань і т. ін.

ПОРА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **пора́дник** 1.

ПОРА́ДНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **пора́дник**.

ПОРА́ДОНЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **пора́да**.

ПОРА́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пора́дувати**.

ПОРА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Викликати в кого-небудь почуття радості, задоволення. // Створити радісний, веселий настрій. // *чим.* Зробити, створити і т. ін. що-небудь на радість комусь. // *ким.* Народити. *Порадувати очі. Порадувати серце.*

ПОРА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док., ким, чим, кому, чому, з кого – чого, на кого – що і без додатка.* 1. Відчути радість, задоволення; зрадіти. 2. Радіти якийсь час.

ПОРА́ДЬКО, -а, *ч., розм.* Порадник, радник.

ПОРАЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поража́ти**.

ПОРАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОРАЗИ́ТИ**, -ажу́, -ази́ш, *док., перех., рідко.* 1. *кого, уроч.* Завдавати удару (перев. смертельного) якою-небудь зброєю; уражати. // Бити, знищувати (ворога). 2. *що.* Влучаючи в ціль і т. ін., знищувати, руйнувати. 3. *перев. безос., кому що.* Викликати хворобливі явища, зміни в окремих частинах організму. ** **Поража́ти в права́х**, *юр.* – позбавляти кого-небудь політичних і громадянських прав із метою покарання за якусь провину перед суспільством.

ПОРАЖЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. *політ.* Той, хто визнає за доцільне поразку уряду своєї країни у війні та бореться за неї; прибічник пораженства. 2. *розм.* Людина, позбавлена політичних і громадянських прав на певний час.

ПОРАЖЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поража́ти**.

ПОРАЖЕ́НКА, -и, *політ.* Жін. до **пораже́нка**.

ПОРАЖЕ́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **поразити, поража́ти**.

ПОРАЖЕ́НСТВО, -а, *с.* 1. *політ.* Політичний курс або напрям громадської думки, спрямований на по-

разку уряду своєї країни у війні. 2. Песимістичне ставлення до якоїсь ідеї, думки, до можливості здійснення чого-небудь тощо.

ПОРАЖЕ́НСЬКИЙ, -а. Стос. до пораженства, пораженців.

ПО́РАЗ, присл., діал. Кожного разу, щоразу.

ПОРА́ЗА, -и, ж. Рана.

ПОРАЗИ́ТИ див. **поража́ти**.

ПОРА́ЗКА, -и, ж. 1. Розгром війська в бою, виведення його зі стану боєздатності. // Програш у війні. // Невдача у двобої, у спортивних змаганнях, що завершуються перемогою противника. 2. перен. Невдача в боротьбі за що-небудь, у якійсь справі і т. ін. // Придушення громадсько-політичного руху, невдача в політичній боротьбі. // Неспроможність взяти гору в суперечці, довести комусь свою правоту, перевагу, вищість і т. ін. *Завдавати поразки. Зазнавати поразки.*

ПОРА́ЗНИК, -а, ч. Те саме, що **пораже́нець**.

ПОРА́ЗНИЦТВО, -а, с. Те саме, що **пораже́нство**.

ПОРА́ЗНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до поразництва, поразників.

ПОРА́ЇТИ див. **пора́яти**.

ПОРА́ЇТИСЯ див. **пора́ятися**.

ПО́РАЙ, -ю, ч. Порада, рада.

ПОРАЙО́ННИЙ, -а, -е. Який здійснюється за районами, для кожного району зокрема; стос. до кожного району.

ПОРАЙО́ННІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до **порайо́нний**.

ПОРАЙО́ННО. Присл. до **порайо́нний**.

ПОРА́ЛИТИ, -лю, -лиш, док., перех., діал. Зорати землю ралом.

ПОРА́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пора́нити**. // **пора́нено**, безос. присудк. сл. 2. у знач. прикм. Який дістав поранення, має рану (рани). // Ушкоджений, вражений внаслідок поранення (про частини тіла). // у знач. ім. **пора́нений**, -ного, ч.; **пора́нена**, -ної, ж.; **пора́нені**, -них, мн. Людина, що дістала поранення, має рану (рани). 3. у знач. прикм., перен. Який зазнав страждання, образи (про серце, душу).

ПОРА́НЕННЯ, -я, с. 1. Дія за знач. **пора́нити** 1. 2. Рана.

ПОРАНЕ́НЬКУ, присл., розм. Рано-вранці; раненько.

ПОРАНИ́НА, -и, ж., розм. Те саме, що **по́рання**.

ПОРА́НИТИ, -ню, -ниш, док., перех. 1. Заподіяти рану (рани) кому-небудь. // безос. 2. перен. Завдати душевного болю, моральних страждань.

ПОРА́НИТИСЯ¹, -нюся, -нишся, док. Заподіяти собі рану (рани).

ПОРА́НИТИСЯ², -нюся, -нишся, док., розм., заст. Прибути дуже рано, поквапитися з чимсь; настати рано.

ПОРА́НІШНІЙ, -я, -є, розм. Те саме, що **поранко́вий**.

ПО-РА́НІШНЬОМУ, присл., розм. Те саме, що **по-ранко́вому**.

ПО́РАНКА, -и, ж., розм. Те саме, що **по́рання**.

ПОРАНКО́ВИЙ, -а, -е, розм. Який буває ранком; ранішній, уранішній, ранковий.

ПО-РАНКО́ВОМУ, присл. Так, як звичайно буває ранком, уранці.

ПОРА́ННІЙ, -я, -є, розм. Який буває ранком; ранішній, уранішній, ранковий. // Признач. для ранку.

ПО́РАННЯ, -я, с. Дія за знач. **по́рати** і **по́ратися**.

ПОРА́ННЯ, -я, с., діал. Рання, ранкова пора.

ПО́РАНО, ПОРА́НУ, присл., діал. Рано, ранньої пори.

ПОРА́НОК, -нку, ч., діал. Ранок.

ПОРА́НУ див. **по́рано**.

ПО́РАТИ, -аю, -аєш, недок., перех. 1. Виконуючи яку-небудь хатню роботу або займаючись якоюсь господарською справою, давати лад, порядок чому-небудь. // Обробляти землю, посіви, город, збирати польові, городні культури. 2. Доглядати когось, ходити коло кого-, чого-небудь. *Порати скотину.* // Мити, переодягати, годувати і т. ін. дитину або хворого.

ПО́РАТИСЯ, -аюся, -аєшся, недок. 1. коло чого, рідше біля чого, рідко з чим, також без додатка. Виконувати яку-небудь хатню роботу, клопотатися господарством. // Порядкувати, робити лад, порядок де-небудь. // Працювати в полі, на городі, виконувати різні польові роботи і т. ін. // Лагодити машини, механізми і т. ін. 2. коло кого – чого, рідше біля кого – чого, рідко з ким – чим, також без додатка. Доглядати когось, ходити коло кого-, чого-небудь. 3. Ритися, копирсатися в чому-небудь. // Щось робити; порядкувати де-небудь.

ПОРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порахува́ти**.

ПОРАХО́ВАНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до **порахо́ваний**.

ПОРАХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, док. 1. перех. і без додатка. Док. до **рахува́ти**. ** **Порахува́ти ре́бра** кому – сильно побити кого-небудь. 2. неперех. Рахувати якийсь час, до певного числа. 3. до кого, перех., розм., рідко. Зарахувати кого-, що-небудь до якогось розряду, групи і т. ін. // чим, яким. Скласти певну думку про когось, визнати кимсь. 4. неперех., заст. Поміркувати, подумати.

ПОРАХУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, док. 1. з ким і без додатка. Здійснити взаємні (перев. грошові) розрахунки з ким-небудь, повністю сплатити один одному все належне; розрахуватися. 2. з ким, перен., розм. Помститися за що-небудь; поквитатися. 3. з чим, також із спол. що, перен. Узяти до уваги, врахувати що-небудь, зважити на щось. // з ким. Виявити повагу, уважно поставитися до когось. 4. діал. Домовитися про щось.

ПОРАХУ́НОК, -нку, ч., розм. 1. Те саме, що **розраху́нок** 1. 2. перен. Відплата, покарання за що-небудь; розправа. // перев. мн. **порахунки**, -ів. Взаємні претензії, образи, невдоволення.

ПОРАЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, док., розм. Почати рачкувати, пересуватися рачки в якому-небудь напрямку.

ПОРАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, док. Пожити розкішно, щасливо.

ПОРА́ЯНИЙ, -а, -е, діал. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пора́яти**. // **пора́яно**, безос. присудк. сл.

ПОРА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш і рідко **ПОРА́ЇТИ**, -а́ю, -а́їш, док., кому, рідко кого і без додатка, діал. Дати пораду, порадити. // Допомогти радою, надати якусь допомогу в скрутних обставинах. // Підказати, до кого звернутися, кого, що обрати, узяти і т. ін. // у сполуч. зі сл. с о б і. Знайти вихід із скрутного становища.

ПОРА́ЯТИСЯ, -а́юся, -а́єшся і рідко **ПОРА́ЇТИСЯ**, -а́юся, -а́їшся, док., діал. 1. з ким, між кого, рідко кого. Порадитися, попросити поради в кого-небудь. 2. Обмінятися думками, спільно обміркувати що-небудь.

ПО́РВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порва́ти¹** 1 – 3. // у знач. прикм. // **по́рвано**, безос. присудк. сл. 2. у знач. прикм. Не суцільний (про хмари).

ПОРВА́ТИ¹, -ву́, -ве́ш, док., перех. 1. Різко смикаючи або надмірно натягуючи, розділити що-небудь на шматки; розірвати. // Порушити цілість, суцільність, єдність чого-небудь. // Смикнувши, відокремити що-небудь прикріплене, приліплене тощо; обірвати. 2. Зробити дірявим, подраним що-небудь; зробити дірку в чомусь. // Зносити до дірок (одяг, взуття). // Заподіяти рани, укрити шкіру подряпинами; поранити. // розм. Зіпсувати, пошкодити, пощербити і т. ін. що-небудь. 3. Розтрощити, зруйнувати що-небудь вибухом; висадити в повітря. // Зруйнувати дією тиску, великим напором і т. ін. 4. Покусати кого-небудь, подрати одяг на комусь (про собаку, вовка і т. ін.). // Загризти, заклювати на смерть (про собак, хижих тварин і птахів).

ПОРВА́ТИ² див. **порива́ти¹**.

ПОРВА́ТИ³ див. **порива́ти²**.

ПОРВА́ТИСЯ¹, -ве́ться, док. 1. Розділитися на шматки від смикання або надмірного натягання; розірватися. // Втратити цілість, суцільність, єдність. // Відокремитися, відірватися від цілого, від основи; обірватися. 2. Зробитися дірявим, подраним. // Зноситися до дірок (про одяг, взуття).

ПОРВА́ТИСЯ² див. **порива́тися¹**.

ПОРВА́ТИСЯ³ див. **порива́тися²**.

ПОРЕ́БРИК, -а, ч. Ряд цеглин, укладених під кутом до зовнішньої поверхні стіни.

ПОРЕ́БРИНА, ПОРІ́БРИНА, -и, ж. Частина туші, що прилягає до ребер.

ПОРЕВОЛЮЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який настає, існує або відбувається, створюється після революції. *Пореволюційна література.*

ПОРЕГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш і рідко **ПОРЕГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, док. Реготати якийсь час.

ПОРЕГОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, док., розм. Те саме, що **порегота́ти**.

ПОРЕГОТІ́ТИ див. **порегота́ти**.

ПОРЕ́Й, -е́ю, ч., бот. Дворічна овочева рослина родини лілійних, один із видів цибулі з видовженою цибулиною та широким пір'ям, що вживається для приправи.

ПО́РЕКЛО, -а, с., зах. Прізвисько, прізвище.

ПОРЕКОМЕНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порекомендува́ти**. // **порекомендо́вано**, безос. присудк. сл.

ПОРЕКОМЕНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, док. 1. перев. неперех., з інфін. Порадити, запропонувати комусь зробити що-небудь. 2. перех. Даючи добру характеристику кому-небудь, порадити звернутись до нього в якійсь справі, прийняти на роботу тощо. 3. перех., рідко. Знайомлячи когось із ким-небудь, назвати його ім'я, фах, заняття тощо; відрекомендувати.

ПОРЕКОМЕНДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, док., рідко. Під час знайомства назвати своє ім'я, фах, заняття тощо; відрекомендуватися.

ПО-РЕМІСНИ́ЦЬКИ, присл. Те саме, що **по-ремісни́цькому**.

ПО-РЕМІСНИ́ЦЬКОМУ, присл. 1. Так, як ремісник, ремісники. 2. перен. Без творчого натхнення, ініціативи, за шаблоном.

ПОРЕ́МСТВУВАТИ, -ую, -уєш, док. 1. Док. до **ре́мствувати**. 2. Ремствувати якийсь час.

ПО́РЕНИЙ¹ див. **по́ротий¹**.

ПО́РЕНИЙ² див. **по́ротий²**.

ПОРЕНЦЕФАЛІ́Я, -ї, ж., мед. Вроджене утворення порожнин у тканині головного мозку.

ПОРЕ́НЧА, -е́нч, мн., діал. Поручні, поруччя.

ПОРЕНЧА́ТА, -ча́т, мн., діал. Поручні, бильця.

ПОРЕ́ПАНИЙ, -а, -е, розм. Який порепався. // Покритий болючими тріщинами (про шкіру на обличчі, кінцівках і т. ін.).

ПОРЕ́ПАТИСЯ, -ається, док., розм. Утворити, дати тріщини (від спеки, холоду, надмірного тиску і т. ін.). // Покритися болючими тріщинами (про шкіру на обличчі, кінцівках і т. ін.).

ПОРЕПЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, док. Репетувати якийсь час.

ПОРЕФО́РМЕНИЙ, -а, -е. Який настав, існував або відбувався після реформи.

ПО-РЕФОРМІ́СТСЬКИ, присл. Те саме, що **по-реформі́стському**.

ПО-РЕФОРМІ́СТСЬКОМУ, присл., політ., іст. У дусі реформістів, угодовським способом.

ПОРЕШЕТИ́ТИ, -ечу́, -ети́ш, док., перех. Пробити що-небудь у багатьох місцях, поробити багато дірок у чомусь.

ПОРЕШЕТИ́ТИСЯ, -и́ться, док. Продірявитися в багатьох місцях.

ПОРЕШЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порешети́ти**. // **пореше́чено**, безос. присудк. сл.

ПОРЕШЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до **пореше́чений**.

ПОРЖАВІ́ЛИЙ див. **поіржа́вілий**.

ПОРЖАВІ́ЛІСТЬ, -лості, ж. Стан за знач. **поржаві́лий**.

ПОРЖАВІ́ТИ див. **поіржа́віти**.

ПОРЖА́ВЛЕНИЙ див. **поіржа́влений**.

ПОРЖА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, ж. Стан за знач. **поржа́влений**.

ПО́РИ, пор, мн. (одн. **по́ра**, -и, ж.). 1. Найдрібніші отвори потових залоз у шкірі людини або тварини. // Мікроскопічні непотовщені місця клітинної оболонки рослини, крізь які відбувається обмін речовин. 2. Порожнини між часточками якої-небудь речовини, матеріалу тощо.

ПОРИБА́ЛИТИ, -лю, -лиш, док. Рибалити якийсь час.

ПО-РИ́Б'ЯЧОМУ, присл. Як риба, подібно до риб.

ПОРИ́В¹, -у, ч., спец., рідко. Місце, де розірване, обірване що-небудь.

ПОРИ́В², -у, ч. 1. рідко. Різкий, раптовий рух; ривок. 2. Раптове збільшення сили й швидкості вітру; дуже сильний повів, подув вітру. // у знач. присл. **пори́вами**. Нерівномірно, час від часу різко збільшуючи силу й швидкість. 3. Нестримне бажання, прагнення зробити що-небудь, досягти певної мети; потяг до чогось. 4. Раптове внутрішнє збудження, приплив енергії; піднесення, запал. // чого. Бурхливий, раптовий вияв якого-небудь почуття, настрою і т. ін. ** **У (в) пори́ві** – у стані сильного збудження, піднесення, хвилювання.

ПОРИВА́ННЯ¹, -я, с. Дія за знач. **порива́ти¹** 1 і **порива́тися¹** 1.

ПОРИВА́ННЯ², -я, с. 1. Дія за знач. **порива́тися²** 1. // Стрімкий рух уперед або вгору. 2. Нестримне бажання, прагнення зробити що-небудь, досягти певної мети. // Потяг, схильність до чого-небудь. 3. Раптове збудження, піднесення, приплив енергії; запал. // Бурхливий вияв почуттів. *Поривання душі.*

ПОРИВА́ТИ¹, -а́ю, -а́єш, недок., **ПОРВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, док. 1. перех. і неперех. Порушувати зв'язки з ким-, чим-небудь, припиняти стосунки з кимсь. // з чим. Відмовитися від яких-небудь переконань, поглядів і т. ін., осудивши їх. // Скасувати договір, порушити зобов'язання, присягу тощо. 2. перех., перен. Припиняти або переривати яку-небудь дію, стан кого-небудь або перебіг, розвиток чогось.

ПОРИВА́ТИ², -а́ю, -а́єш, недок., **ПОРВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, док., розм. 1. перех. Різким рухом, рвучко простягати вперед. ** **Порива́ти о́чі** куди, на кого – що: а) спрямовувати погляд, намагатися заглянути куди-небудь; б) дивитись із заздрістю, зазіхати. 2. перех., діал. Хапати, схоплювати. 3. неперех., перен. Яскраво, наочно виявлятися.

ПОРИВА́ТИ³, -а́є, недок., перех. і без додатка. 1. Захоплювати з собою; підхопивши, тягти силою свого руху. 2. перен. Приваблювати, притягати до себе. // Вабити, манити кудись, до кого-, чого-небудь. // безос. // Викликати бажання зробити що-небудь, спонукати до яких-небудь дій, вчинків; запалювати, надихати на щось. // безос., перев. з інфін. Дуже хотітися. *Так і пориває.* 3. перен. Оволодівати чиїмись думками, серцем і т. ін., охоплювати кого-небудь (про почуття, настрій тощо). *Поривати до живого серця.*

ПОРИВА́ТИСЯ¹, -а́ється, недок., **ПОРВА́ТИСЯ**, -ве́ться, док. 1. перев. док. Порушитися, припинитися (про зв'язки, стосунки і т. ін.). 2. перен. Раптово припинятися, перериватися (про дію, стан або перебіг, розвиток чогось). 3. тільки недок. Пас. до **порива́ти¹**.

ПОРИВА́ТИСЯ², -а́юся, -а́єшся, недок., **ПОРВА́ТИСЯ**, -ву́ся, -ве́шся, док. 1. Швидко йти, бігти, прямувати кудись, до кого-, чого-небудь; кидатися. // перев. недок. Робити різкі, поривчасті рухи, намагаючись вирватися, силою звільнитися від кого-, чого-небудь і т. ін. // Різко, поривчасто дути, віяти (про вітер). // Настійливо намагатися проникнути куди-небудь, силою увірватися кудись. // Виходити назовні, вириватися. // Стрімко злітати, підноситися вгору. // Виростаючи, тягнутися догори, до сонця (про рослини). 2. тільки недок. Нестримно, наполегливо прагнути, бажати досягти чого-небудь. // Відчувати потяг, схильність до кого-, чого-небудь. // Відчувати непереборне бажання бути, перебувати десь. 3. з інфін., перен. Мати намір, виявляти бажання щось зробити. // Намагатися, робити спроби, силкуватися виконати якусь дію.

ПОРИВА́Ч, -а́, ч., діал. Коцюба.

ПОРИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який дме нерівномірно, поривами, раптово збільшуючи силу й швидкість (про вітер). // Дуже швидкий, стрімкий, навальний (про рух, процес і т. ін.). 2. Різкий, рвучкий (про рух, жест і т. ін.). 3. перен. Схильний до захоплення, до бурхливого вияву своїх почуттів (про вдачу людини). // Який виявляється бурхливо (про почуття). *Поривна ніжність.* // Збуджений, схвильований чим-небудь; який виражає збудження, захоплення, схвильованість і т. ін.

ПОРИ́ВНІСТЬ, -ності, ж. 1. Властивість за знач. **пори́вний** 1, 2. 2. перен. Властивість за знач. **пори́вний** 3.

ПОРИ́ВНО. Присл. до **пори́вний** 1 – 3.

ПОРИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е. 1. Нерівномірний, з періодич-

ним різким збільшенням сили й швидкості (про вітер); поривний. // Який раптово посилюється, а тоді уривається, припиняється й виникає знов; уриваний, нерівний (про звуки, дихання і т. ін.). // Дуже швидкий, стрімкий, навальний (про рух, процес і т. ін.). 2. Різкий, рвучкий (про рух, жест і т. ін.). 3. *перен.* Схильний до захоплення, до бурхливого вияву своїх почуттів (про вдачу людини).

ПОРИ́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Якість за знач. **пори́вчастий** 1, 2. 2. *перен.* Властивість за знач. **пори́вчастий** 3.

ПОРИ́ВЧАСТО. Присл. до **пори́вчастий** 1 – 3.

ПОРИ́ВЧАТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пори́вчастий.**

ПОРИ́ВЧАТІСТЬ, -тості, *ж., рідко.* Якість і властивість за знач. **пори́вчатий.**

ПОРИ́ВЧАТО, *рідко.* Присл. до **пори́вчатий.**

ПОРИ́ГО, *невідм., мн.* Хвороби волосистої частини шкіри голови, які розвиваються з утворенням струпів, лупи, висівкоподібного лущення.

ПОРИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Ридати якийсь час.

ПОРИЖІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **порижі́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який вицвів і набув рудуватого відтінку. *Порижіла шапка.*

ПОРИЖІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **порижі́лий.**

ПОРИЖІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **рижі́ти.**

ПОРИ́ЗМА, -и, *ж.* Правильне речення, висловлене в такій загальній формі, яку можна завжди конкретизувати.

ПОРИ́КОЖА, -і, *ж., мед.* Хвороба, за якої розтріскується шкіра на ногах.

ПОРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пори́кувати.**

ПОРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Рикати час від часу.

ПОРИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до поринання.

ПОРИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **порина́ти.**

ПОРИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОРИ́НУТИ**, -ри́ну, -ри́неш, *док.* 1. *у що і без додатка.* Занурюватися з головою у воду; пірнати. // *куди, у чому.* Пливучи, занурюватись у хвилі. // Глибоко вгрузати (у сніг, пісок і т. ін.). // *перен.* Проникати або потрапляти куди-небудь, у щось. 2. *у чому, перен.* Ставати непомітним, зникати, ховатися в масі чого-небудь. // Ставати нечутним у галасі (про звуки). 3. *у що, перен.* Повністю віддаватися якому-небудь заняттю; зосереджуватися на чомусь. // Заглиблюватись (у думки, спогади, мрії і т. ін.); зосереджено думати про щось, пригадувати що-небудь. // Набувати певного психічного чи фізичного стану. // Уявно переноситися в певні обставини, умови, оточення і т. ін.; пригадувати якісь події з власного життя. *Поринути у турботи.* 4. *куди, в що.* Швидко, стрімко переміщатися (йти, їхати, летіти і т. ін.) у певному напрямі; рухатися вперед із великою швидкістю; мчати, линути. // *тільки док.* Навально ринути, кинутися кудись. // *перев. док.* Швидко, бурхливо политися, потекти. // *тільки док.* Почати лити з великою силою (про дощ). *Поринути в бій.*

ПОРИ́НАЧ, -а, *ч., тех.* Те саме, що **плу́нжер.**

ПОРИНА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **порина́ти.**

ПОРИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пори́нути.**

ПОРИ́НИ, -ри́н, *мн.* Білки клітинної стінки бактерій, що мають здатність утворювати заповнені водою пори (канали).

ПОРИ́НУЛИЙ -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пори́нути** 3.

ПОРИ́НУЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **пори́нути** 3.

ПОРИ́НУТИ *див.* **порина́ти.**

ПОРИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Рипати якийсь час. 2. *розм.* Почати їхати кудись, утворюючи або викликаючи при цьому рипіння.

ПОРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* порипля́ть; *док.* 1. Рипіти якийсь час. 2. *розм.* Піти, поїхати кудись, супроводжуючи свій рух рипінням.

ПОРИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. порипувати і звуки, утворювані цією дією.

ПОРИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Періодично, раз у раз рипіти, утворювати або викликати чимсь риплячі звуки.

ПОРИСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порисува́ти.**

ПО́РИСТИЙ, -а, -е. 1. Укритий порами (про шкіру). 2. Який має у своїй структурі багато дрібних порожнин (про матеріал, ґрунт і т. ін.).

ПО́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **по́ристий.**

ПОРИСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **помалюва́ти.**

ПОРИСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Те саме, що **похизува́тися.**

ПОРИ́ТИ, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* Риючи, викопуючи заглибини, ямки і т. ін., зробити нерівною якусь поверхню; зрити. // *перен.* Вкрити зморшками, шрамами (обличчя, шкіру).

ПОРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пори́ти.** // **пори́то**, *безос. присудк. сл.*

ПОРИ́ТИСЯ, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Ритися якийсь час у землі, в чомусь пухкому або сипкому. 2. *у чому.* Перебирати, перекладати що-небудь якийсь час, шукаючи щось; покопирсатися.

ПОРИХТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порихтува́ти.**

ПОРИХТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., розм.* Док. до **рихтува́ти.**

ПО-РИ́ЦАРСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-ри́царському.**

ПО-РИ́ЦАРСЬКОМУ, *присл.* Як рицар, за рицарським звичаєм. // Благородно, шляхетно; виховано.

ПО́РІБ, по́робу, *ч., зах.* Утік, поробок.

ПОРІ́БРИНА *див.* **поре́брина.**

ПОРІ́БРЯ, -я, *с.* Те саме, що **поре́брина.**

ПОРІ́Б'Я, -я, *с., діал.* Поребрина.

ПОРІ́ВНО *див.* **по́рівну.**

ПО́РІВНУ, ПОРІ́ВНО, *присл.* Рівними, однаковими частинами; на рівні частини.

ПОРІ́ВНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для порівнювання (*див.* **порі́внювання**[1]).

ПОРІ́ВНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **порі́внювати**[1]. *Порівнювані кількості.* // **порі́внювано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРІ́ВНЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **порі́внювати**[1] 1.

ПОРІ́ВНЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **порі́внювати**[2] 1.

ПОРІ́ВНЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ПОРІВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. *з ким – чим, до кого – чого.* Вимірюючи, розглядаючи, досліджуючи і т. ін. які-небудь однорідні предмети, явища тощо, виявляти в них однакові риси або відмінності, переваги або недоліки і т. ін. // Визнавати подібним до кого-, чого-небудь, встановлювати схожість із кимсь, чимсь; прирівнювати. 2. *перев. док., з ким – чим, у чому, чим.* Зробити рівним із ким-, чим-небудь, однаковим у чомусь; зрівняти.

ПОРІ́ВНЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ПОРІВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Робити рівним, гладеньким, без виступів або западин; зрівнювати, згладжувати. // Робити одного рівня з чим-небудь. 2. *тільки док.* Розмістити рівно, на одному рівні, на одній лінії з чим-небудь.

ПОРІ́ВНЮВАТИСЯ[1], -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПОРІВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. *перев. док., з ким – чим, у чому, чим.* Стати, виявитися рівним, однаковим із ким-, чим-небудь у чомусь. 2. *тільки недок.* Пас. до **порі́внювати**[1] 1.

ПОРІ́ВНЮВАТИСЯ[2], -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПОРІВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Ставати рівним, гладеньким, без виступів або западин; зрівнюватися, згладжуватися. // Робитися одного рівня з чим-небудь. 2. Наблизившись, опинятися на одній лінії, поряд із ким-, чим-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **порі́внювати**[2] 1.

ПОРІ́ВНЮЮЧЕ, *присл., заст.* Те саме, що **порівня́но.**

ПОРІ́ВНЮЮЧИ, *присл., рідко.* Те саме, що **порівня́но.**

ПОРІВНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який ґрунтується на порівнянні, на встановленні співвідношень між досліджуваними предметами, явищами і т. ін. *Порівняльна педагогіка. Порівняльне мовознавство.* // Одержаний внаслідок порівняння. ** **Порівня́льна педаго́гіка** – галузь педагогічної науки; вивчає і аналізує подібні та відмінні риси й тенденції в галузі виховання й освіти, визначає перспективи їхнього розвитку. **Порівня́льна психоло́гія** – галузь психологічної науки, яка вивчає схожі і відмінні моменти у психіці тварин і людини. **Порівня́льна рекла́ма** – реклама, що містить порівняння з товарами, роботами, послугами чи діяльністю іншого суб'єкта господарювання. 2. *лінгв.* Який виражає порівняння або вживається для вираження порівняння.

ПОРІВНЯ́ЛЬНО-ІСТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Порівня́льно-істори́чний ме́тод** – сукупність пізнавальних засобів, процедур, які дають можливість встановити схожість і відмінність між явищами, що вивчаються.

ПОРІ́ВНЯНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порівня́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Який визначається в порівнянні, у зіставленні з чим-небудь іншим; відносний. // Не цілковитий, не повний, не дуже великий порівняно з іншими.

ПОРІ́ВНЯНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порівня́ти**[2].

ПОРІВНЯ́ННИЙ, -а, -е. Якого можна порівняти з іншими. *Порівнянні величини.* // Якого можна виміряти однаковою мірою з чим-небудь іншим; сумірний, спільномірний. ** **Порівня́нна ціна́** – ціна подібного товару у країні експорту, що практикується у звичайних торговельних операціях.

ПОРІВНЯ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **порівня́нний.**

ПОРІВНЯ́ННЯ[1], -я, *с.* 1. Дія за знач. **порівня́ти**[1] 1. 2. *лінгв.* Слово або вислів, у якому називається особа, предмет або явище, з якими порівнюється хто-, що-небудь. // *літ.* Засіб художньої образності, один із видів тропів, що полягає у зіставленні одного предмета або явища з іншим для того, щоб глибше розкрити, яскравіше змалювати його. ** **Сту́пені порівня́ння**, *грам.* – форми якісних прикметників або прислівників, які виражають відносну різницю між предметами щодо ступеня наявності в них певної ознаки.

ПОРІВНЯ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **порівня́ти**[2].

ПОРІ́ВНЯНО. Присл. до **порі́вняний**[1] 2. ** **Порі́вняно** *з ким – чим* – якщо порівняти з ким-, чим-небудь.

ПОРІВНЯ́ТИ[1] *див.* **порі́внювати**[1].

ПОРІВНЯ́ТИ[2] *див.* **порі́внювати**[2].

ПОРІВНЯ́ТИСЯ[1] *див.* **порі́внюватися**[1].

ПОРІВНЯ́ТИСЯ[2] *див.* **порі́внюватися**[2].

ПО́РІВЦІ, *присл., діал.* Нарізно, поодинці.

ПОРІГ, -ро́га, *ч.* 1. Дерев'яний брус, закріплений на підлозі під дверима; нижня частина одвірка. // Місце біля дверей у хаті або за дверима (знадвору звичайно вимощене цеглою, камінням тощо). // *з означ., перен.* Рідна домівка, оселя. 2. *чого, перен.* Початок, переддень чого-небудь. // Крайня межа чого-небудь. // Поворотна точка, за якою розвиток іде в іншому напрямку. ** **Порі́г відчуття́**, *фізіол.* – сила подразника, яка, діючи на конкретні рецептори, викликає мінімальне відчуття. **Порі́г подра́знення** – сила подразника, здатна викликати мінімальну реакцію живих клітин, тканин та цілих організмів. **Порі́г чутли́вості**, *спец.* – найменше значення вимірюваної величини, яка може бути виявлена засобом вимірювання. **Порі́г шкідли́вої дії** – мінімальна концентрація (доза) речовини у зовнішньому середовищі, під впливом якої в організмі з'являються зміни, що виходять за межі фізіологічних пристосувальних реакцій. 3. Кам'янисте поперечне підвищення дна, що порушує спокійну течію річки. 4. *спец.* Найменша величина, кількість чого-небудь або мінімальна сила, що вможливлює вияв певної ознаки або якості. ** **[Абсолю́тний] порі́г відчуття́** – мінімальна сила подразнення, що викликає ледве помітне відчуття. **Порі́г чу́тності** – найменша сила звуку певної частоти, яку здатне сприймати вухо людини.

ПО́РІД, по́роду, *ч., діал.* Пологи.

ПОРІ́ДДЯ, -я, *с.* 1. Рід, порода. // Покоління. 2. *перен., зневажл.* Лихе потомство, діти поганих батьків; відріддя. // *з означ.* Уживається як лайливий вислів. 3. *с. г.* Різновид якої-небудь породи тварин.

ПОРІДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док., перех.* 1. Зробити менш численним, зменшити кількість кого-, чогонебудь. 2. *с. г.* Вирвавши частину рослин, зробити насадження рідшими; прорідити.

ПОРІДІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **порі́діти.** // *у знач. прикм.*

ПОРІДІ́ТИ, -і́є, *док.* 1. Стати, зробитися рідким, не густим. // Стати не щільним, не суцільним; розвіятися (про туман, дим і т. ін.). 2. Стати менш численним, зменшитися кількісно.

ПОРІДІ́ШАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **порідіша́ти.**

ПОРІДІ́ШАТИ, -ає, *док., розм.* Те саме, що **порі́дшати.**

ПО́РІДКИЙ, -а, -е, *розм.* Рідкий, рідкуватий.

ПО́РІДКО, *розм.* Присл. до **по́рідкий.**

ПО́РІДКУ. Присл. до **по́рідкий.**

ПОРІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Який встановив відносини побратимства (про міста).

ПОРІ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **порі́днений.**

ПОРІ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **порідни́ти** і **порідни́тися.**

ПОРІ́ДНИЙ, ПОРО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **поро́да** 1. // Власт. певній породі. 2. *с. г., рідко.* Те саме, що **поро́дистий** 1.

ПОРІДНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Зробити рідними, родичами; породичати. // Зблизити, здружити.

ПОРІДНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док.* Стати рідними, родичами; породичатися. // Зблизитися, подружитися. // *з чим, перен.* Звикнути до чого-небудь, полюбити щось.

ПОРІ́ДНІСТЬ, ПОРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж., с. г.* Якість за знач. **порі́дний, поро́дний**; наявність у тварин типових для певної породи ознак.

ПО-РІ́ДНОМУ, *присл.* Як рідні, як ведеться серед рідних.

ПОРІ́ДНЯ, -і, *ж., заст.* Рід, поріддя.

ПОРІ́ДШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **порі́дшати.**

ПОРІ́ДШАТИ, -ає, *док.* 1. Стати рідшим. // Стати менш густим, щільним; трохи розвіятися (про туман, дим і т. ін.). 2. Стати менш численним, зменшитися кількісно. // Траплятися рідше, не так часто, як колись, як десь в іншому місці. // *кого, чого, безос.*

ПОРІ́ЖОК, -жка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **порі́г** 1. 2. *спец.* Виступ на частині машини, механізму і т. ін. 3. Деталь смичкових або щипкових музичних інструментів, що розташовується вгорі біля грифа.

ПОРІ́З, -у, *ч.* Рана на тілі, заподіяна ножем або взагалі чимсь гострим, ріжучим. // Порізане місце на поверхні чого-небудь.

ПОРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порі́зати** 1 – 5. // **порі́зано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРІ́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність багатьох заток, річок, ярів і т. ін. як характеристика рельєфу місцевості.

ПОРІ́ЗАТИ, -іжу, -іжеш, *док., перех.* 1. // *чого.* Нарізати в певній кількості. // Б'ючи чимось гострим, порвати, пошматувати що-небудь. // Розпиляти (дрова, дошки і т. ін.). 2. Зробити надрізи на поверхні чого-небудь; ріжучи, пошкодити в багатьох місцях. // Поранити ножем або взагалі чим-небудь гострим, ріжучим; урізати. // *розм.* Зробити операцію багатьом або кому-небудь у багатьох місцях. 3. *кого, розм.* Зарізати всіх чи багатьох. // Забити на м'ясо (свійську птицю, худобу). 4. *що, перен.* Утворити заглибини на поверхні чого-небудь; вкрити заглибинами, борознами і т. ін. // Перетяти в різних напрямках, у багатьох місцях. 5. *у сполуч. зі сл.* т е к с т и, п р о м о в и *і т. ін., перен., розм., рідко.* Зменшити, скоротити обсяг тексту; зробити скорочення в тексті. 6. *кого, перен., розм.* Поставити незадовільну оцінку на іспиті всім або багатьом.

ПОРІ́ЗАТИСЯ, -іжуся, -іжешся, *док., розм.* 1. Поранити себе ножем або взагалі чим-небудь гострим, ріжучим; урізатися. 2. Зарізатися (про багатьох). // Зарізати, порізати один одного. 3. *перен., розм.* Не скласти іспиту (про всіх чи багатьох). 4. *перен., фам.* Азартно грати в яку-небудь гру якийсь час.

ПОРІ́ЗНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порізни́ти.** 2. *у знач. прикм.* Не з'єднаний з іншими однорідними предметами, елементами; окремий. // Який не має зв'язку з іншими; роз'єднаний, поодинокий. 3. *у знач. прикм.* Який не має внутрішньої єдності, згуртованості, цілісності.

ПОРІ́ЗНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **порі́знений** 2, 3.

ПОРІ́ЗНЕНО. Присл. до **порі́знений** 2, 3.

ПОРІ́ЗНИК, -у, *ч.* Дворічна трав'яниста рослина родини зонтичних.

ПОРІЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Відокремити одне від одного, поселити окремо; розділити. // Викликати ворожнечу, чвари між ким-небудь; роз'єднати.

ПОРІЗНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. Відокремитися, поселитися окремо один від одного; розділитися. // Втратити єдність, згуртованість, зв'язок із ким-небудь; роз'єднатися. 2. *діал.* Посваритися, порвати стосунки з ким-небудь.

ПО́РІЗНО, *присл.* 1. Окремо, нарізно, поодинці. 2. Неузгоджено з іншими; роз'єднано.

ПО-РІ́ЗНОМУ, *присл.* Неоднаково; кожний по-своєму, не так, як інші.

ПОРІ́КУВАННЯ, -я, *с., заст., розм.* Дія за знач. **порі́кувати**. // Нарікання, ремствування.

ПОРІ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., заст., розм.* Нарікати, ремствувати.

ПОРІОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **бродя́жництво**.

ПОРІО́Н, -а, *ч.* Краніометрична точка, розміщена на середині нижнього краю очної орбіти.

ПОРІ́СНА *див.* **поро́сна**.

ПО́РІСТ, -росту, *ч.* 1. *перев. збірн.* Пагони, паростки, що виростають від пнів, гілок, коренів і т. ін. 2. Молодий або низькорослий ліс, чагарник. // Сходи трав'янистих рослин. 3. *розм.* Про коротке волосся на голові, щетину на підборідді тощо.

ПО́РІСТЬ, ПО́РОСТЬ, -рості, *ж.* Те саме, що **по́ріст**.

ПОРІЧА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **порічА́нин**, -а, *ч.*; **порі́ча́нка**, -и, *ж.*), *діал.* Жителі поріччя.

ПОРІЧА́НИН *див.* **порічА́ни**.

ПОРІЧА́НКА *див.* **порічА́ни**.

ПОРІ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* (*перев. мн.* **порі́чечки**, -чок). Зменш.-пестл. до **порі́чка**.

ПОРІ́ЧЕЧНИК, -у, *ч.* Ділянка землі, де ростуть порічки. // Кущі порічок.

ПОРІ́ЧКА, -и, *ж.* (*перев. мн.* **порі́чки**, -чок). 1. Чагарник родини аґрусових з їстівними кислуватими ягодами червоного, білого або жовтуватого кольору. // *рідко.* Смородина. 2. Ягоди цієї рослини.

ПОРІЧКІ́ВКА, -и, *ж.* Наливка з ягід порічки.

ПОРІ́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **порі́чка**. // Вигот. з ягід порічки. *Порічкове вино.*

ПОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, виконується і т. ін. щороку, з року в рік.

ПОРІ́ЧНО. Присл. до **порі́чний**.

ПОРІЧНЯ́К, -у́, *ч.* Те саме, що **порічкі́вка**.

ПОРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Місцевість уздовж течії річки.

ПОРІША́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОРІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док., розм.* 1. *неперех.*, **на чому**, *з інфін., також із спол.* що. Приймати яке-небудь рішення, доходити до якогось висновку; вирішувати. 2. *тільки док., неперех., з чим.* Завершити яку-небудь справу. // Покласти край чомусь, покінчити з чим-небудь. 3. *тільки док., перех.* Позбавити життя, убити. ** **Поріши́ти себе́** – покінчити життя самогубством; накласти на себе руки.

ПОРІША́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Розв'язати задачі, приклади і т. ін.

ПОРІШИ́ТИ *див.* **поріша́ти**[1].

ПО́РНО, *невідм., с.* Те саме, що **порногра́фія**.

ПОРНОБІ́ЗНЕС, -у, *ч.* Бізнес, оснований на поширенні порнографії.

ПОРНО́ГРАФ, -а, *ч.* 1. Любитель порнографії. 2. Автор порнографічного твору.

ПОРНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до порнографії; який містить порнографію.

ПОРНОГРАФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **порнографі́чний**.

ПОРНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Натуралістичне, непристойне зображення статевого життя в живопису, літературі, кіно, фотографії тощо; твори, що містять таке зображення.

ПОРНОГРАФОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Статеве збочення, яке характеризується отриманням статевого задоволення при графічному зображенні або описі сексуальних сцен.

ПОРНОФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Фільм із порнографічним змістом, сценами.

ПОРНУ́ХА, -и, *ж., розм.* Порнографія; порнографічний твір, фільм і т. ін.

ПОРОБИ́ТИ, -роблю́, -ро́биш; *мн.* поро́блять; *док.* 1. *перех.* Зробити, виготовити що-небудь у певній кількості. 2. *перех.* Повністю виконати яку-небудь роботу, сукупність дій; здійснити що-небудь, упоратися з чимсь. // У сполуч. з деякими іменниками у знах. в. уживається в знач.: виконати, здійснити те, що виражено іменником. *Поробити візити.* 3. *неперех., розм.* Працювати якийсь час. 4. *перех., розм.* Учинити що-небудь (перев. погане, варте осуду); накоїти. 5. *перех.* Зробити, вдіяти що-небудь стосовно когось, чогось; вплинути на кого-небудь, упоратися з чимсь. ** **Ні́чого не поро́биш** – уживається на означення неможливості вчинити так, як хочеш, необхідності примиритися з тим, що є. **Що ж [ти] поро́биш** – уживається на означення безпорадності, неможливості вдіяти, змінити що-небудь. 6. *перех., кого ким – чим і з кого кого – що, рідко без додатка.* Змінити соціальне становище, поліпшити або погіршити матеріальний стан і т. ін. багатьох. // *кого, що яким.* Довести до якогось стану, надати кому-, чому-небудь певних якостей, властивостей. // *міф.* Перетворити, обернути багатьох на кого-, що-небудь. 7. *неперех., кому, розм.* Чаклуванням наслати хворобу, нещастя на кого-небудь; чарами викликати кохання до когось.

ПОРОБИ́ТИСЯ, -ро́биться, -ро́бимося, -ро́битеся, *док.* 1. З'явитися, утворитися в певній кількості. 2. *з ким і без додатка, розм.* Статися, трапитися, відбутися. 3. Стати ким-небудь або якимсь, набувши певних якостей, властивостей (про всіх чи багатьох). // Посісти певне соціальне становище, досягти певного матеріального стану і т. ін. // Вступити в стосунки спорідненості, свояцтва і т. ін. // Змінити зовнішній вигляд, вираз. // *міф.* Перетворитися, обернутися на кого-, що-небудь. 4. *діал.* Робити, працювати якийсь час.

ПОРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поробИ́ти** 1, 2, 6, 7. // **поро́блено**, *безос. присудк. сл.*

ПОРО́БЛЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **поробИ́ти** 7.

ПОРО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поро́блювати**.

ПОРО́БЛЮВАТИ *див.* **поробля́ти**.

ПОРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПОРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок., перех., розм.* Мати те чи інше заняття, бути зайнятим чим-небудь (уживається перев. у питальних реченнях).

ПОРО́БОК, -бка, *ч.* Поперечні нитки тканини, які переплітаються з поздовжніми (основою); утік.

ПОРОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Своєчасний.

ПОРО́ВІСТЬ, -вості, *ж., діал.* Абстр. ім. до **порови́й**.

ПОРО́ГИ, -ів, *мн.* Див. **порі́г**.

ПОРО́ГОВИЙ, -а, -е. Що стосується порога (найменшої величини, межі прояву чого-небудь). *Порогова величина. Порогова чутливість.* ** **Поро́гова реа́кція** – реакція збудливої тканини у відповідь на дію мінімального за силою подразника.

ПОРОГОЗНИ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для зниження порогу.

ПОРО́ДА, -и, *ж.* 1. Сукупність характерних ознак будови тіла, властивостей організму, що, передаючись спадково, створює видозміну в межах якого-небудь виду тварин. // Група свійських тварин одного виду і спільного походження, які мають характерні сталі ознаки будови тіла і властивості організму та становлять видозміну в межах якого-небудь виду тварин. // *розм.* Сукупність представників одного виду або класу тварин. 2. Вид рослин (деревних або чагарникових). 3. *перен.* Сукупність рис вдачі, характеру, що створює певний тип людей. // Категорія, тип людей, що відрізняються від інших якими-небудь характерними ознаками, особливостями поведінки, вдачі і т. ін. 4. *розм.* Рід, сім'я, рідня. // *перен.* Сукупність характерних для кого-небудь фізичних ознак, особливостей вдачі, одержаних спадково. 5. *з означ., заст.* Походження, належність за народженням до якої-небудь соціальної верстви. 6. *гірн.* Мінерал або сукупність мінералів із більш-менш постійним складом, що є складовою частиною земної кори. // Мінерал, в якому міститься корисна копалина. ** **Гірська́ поро́да** – агрегат мінералів певного складу та будови, що сформувався в результаті геологічних процесів та залягає в земній корі. **Кори́нна поро́да** – тверда щільна гірська порода, яка протиставляється пухким утворенням (наносам), що перекривають її. **Материнська поро́да**: а) в геології – первинна гірська порода, з якої утворилися інші породи або ґрунт; б) у ґрунтознавстві – верхній шар гірських порід, на якому під впливом біологічних і біохімічних процесів відбувається утворення ґрунту. **Поро́жня (пуста́, ме́ртва) поро́да** – мінерали, що входять до складу копалин, мінеральної сировини, але не мають практичної цінності. **Розкривні́ поро́ди** – гірські породи, що вкривають і вміщують корисні копалини, які підлягають вийманню та переміщенню як відвальний ґрунт.

ПОРОДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Те саме, що **породича́тися**.

ПОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **породи́ти**.

ПОРОДЖЕ́ННИЦЯ, -і, *ж., заст.* Мати.

ПОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. *тільки одн.* Дія за знач. **породи́ти** 2 і **породи́тися** 2. 2. *чиє, кого, уроч., рідко.* Дитина. 3. *чого, перен.* Те, що породжене, викликане до життя, спричинене чим-небудь; плід, результат.

ПОРО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **поро́джування**.

ПОРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **поро́джувати** 2.

ПОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поро́джувати**.

ПОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОРОДИ́ТИ**, -роджу́, -ро́диш, *док.* 1. *тільки док., перех. і без додатка. // рідко.* Стати батьком (про чоловіка). 2. *перех., перен.* Давати початок чому-небудь, створювати щось; бути причиною виникнення, появи чого-небудь. // Створювати передумови для виникнення, появи кого-, чого-небудь. // Пробуджувати, викликати в кому-небудь якісь почуття, думки і т. ін. 3. *тільки док., перех. і неперех., розм.* Дати врожай.

ПОРО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПОРОДИ́ТИСЯ**, -ро́диться, *док.* 1. *тільки док., розм.* Народитися, з'явитися на світ. // Народитися (про всіх чи багатьох). 2. *тільки недок., перен.* Виникати, з'являтися, створюватися. 3. *тільки недок., перен.* Пас. до **поро́джувати** 2.

ПОРО́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **поро́джувати**.

ПОРОДИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до родини, родин (у 1, 4 знач.). *Породинний список.*

ПОРОДИ́ННО. Присл. до **породи́нний**. // Окремими родинами.

ПО-РОДИ́ННОМУ, *присл.* Як родич, як рідні; як у родині (у 1 знач.).

ПОРО́ДИСТИЙ, -а, -е. 1. Який має яскраво виражені ознаки доброї породи (у 1 знач.); чистокровний (про тварин). // Який є ознакою доброї породи, який свідчить про належність до цінної породи. 2. *перен., ірон.* Який має певні риси зовнішнього вигляду, манери, що вважалися притаманними вищим, аристократичним верствам суспільства. // Який свідчить про аристократичне походження кого-небудь. // Який має будову тіла, зовнішній вигляд, характерні для людини певної етнічної належності.

ПОРО́ДИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **поро́дистий**.

ПОРОДИ́ТИ *див.* **поро́джувати**.

ПОРОДИ́ТИСЯ *див.* **поро́джуватися**.

ПОРОДИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Створити родинні стосунки, зв'язки між кимнебудь. 2. *перен.* Зробити близькими духом, звичками, поглядами і т. ін.; зблизити, зріднити.

ПОРОДИЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Вступити в родинні стосунки, зв'язки з ким-небудь. 2. *перен.* Стати близькими духом, звичками, поглядами і т. ін.; зріднитися, зблизитися.

ПОРОДИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **породича́ти**.

ПОРОДІ́ЛЛЯ, -і, *ж.* Жінка під час пологів або зразу після пологів.

ПОРОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для надання медичної допомоги породіллям. *Породільний покій.*

ПОРО́ДНИЙ *див.* **порі́дний**.

ПОРО́ДНІСТЬ *див.* **порі́дність**.

ПОРОДОНАВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е, *гірн.* Те саме, що **породонаванта́жувальний**.

ПОРОДОНАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *гірн.* Признач. для навантажування породи (у 6 знач.).

ПОРОДОТВІРНИ́Й *див.* **породотво́рний**.

ПОРОДОТВО́РЕННЯ, -я, *с., геол.* Сукупність геологічних процесів, які спричиняють виникнення, формування гірських порід.

ПОРОДОТВО́РНИЙ, -а, -е *і* **ПОРОДОТВІРНИ́Й**, -а́, -е́, *геол.* Який утворює гірську породу, входить до складу породи (у 6 знач.).

ПОРОДОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. *геол.* Те саме, що **породотво́рення**. 2. *с. г.* Виведення нових порід сільськогосподарських тварин, які характеризуються кращими якостями.

ПОРОДОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **породотво́рний**. ** **Породоутво́рювальні мінера́ли** – мінерали, які є постійними складовими гірських порід і визначають їхні основні властивості.

ПОРОЖДЕ́ННИЦЯ, -і, *ж.* Мати, матінка.

ПОРОЖЕВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **порожеві́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОРОЖЕВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати рожевим, набути рожевого кольору, відтінку. // *безос.* 2. Покритися рум'янцем, стати рожевим від припливу крові до шкіри; зашарітися. // Набути нормального кольору шкіри, позбутися блідості (після хвороби, перевтоми і т. ін.).

ПОРО́ЖИСТИЙ, -а, -е. Який має багато порогів (у 3 знач.). *Порожиста річка.*

ПОРО́ЖИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **поро́жистий**.

ПОРОЖНЕ́М, *присл., розм.* 1. Без вантажу чи без пасажирів. ** **Верну́тися порожне́м** – повернутися звідкись ні з чим, нічого не діставши. 2. Без людей, без мешканців.

ПОРОЖНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **поро́жній**.

ПОРОЖНЕ́ЧА, -і, *ж.* 1. Порожній, нічим не заповнений простір. // У фізиці – безповітряний простір, вакуум. // Брак будь-якого наповнення; незаповненість. // Відсутність людей; малолюдність чи безлюддя. // *перен.* Стан душевної спустошеності, викликаний перев. втратою близької людини, розлукою з ким-небудь і т. ін. // *між ким, перен.* Про стан відчуження між ким-небудь. 2. Порожня середина чого-небудь, порожнина в чомусь. // *перев. мн.* Порожнини в мінералі, породі або всередині суцільного матеріалу. 3. *у сполуч. зі сл.* життя, світ *і т. ін., перен.* Брак корисної діяльності. *Духовна порожнеча.*

ПОРОЖНИ́К, -а́, *ч., зах.* Місце біля дверей, зазвичай для мітли.

ПОРОЖНИ́НА, -и, *ж.* 1. Порожній, нічим не заповнений простір всередині чого-небудь. ** **Ка́рстова порожни́на**, *геол.* – порожній простір у товщі земної кори, утворений внаслідок вимивання розчинних гірських порід підземними водами. 2. *анат.* Простір в організмі людини або тварини, обмежений внутрішніми поверхнями стінок тіла. * **Га́йморова порожни́на** – придаткова порожнина носа, розміщена всередині парної верхньощелепної кістки.

ПОРОЖНИ́ННИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **порожни́на** 2. *Порожнинне поранення.*

ПОРОЖНИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **порожни́нний**.

ПОРОЖНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має всередині порожнину (у 1 знач.). *Порожниста куля.* // Який характеризується наявністю порожнини, порожнин. 2. *тех.* Вигот. з порожниною всередині; пустотілий.

ПОРОЖНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **порожни́стий**.

ПОРОЖНИСТОРО́ГИЙ, -а, -е. Який має порожнисті роги. // *у знач. ім.* **порожнисторо́гі**, -гих, *мн.* Назва родини ссавців, характерною ознакою яких є наявність порожнистих рогів.

ПОРО́ЖНІЙ, -я, -є. 1. Нічим не наповнений, пустий

(про посудину, вмістище і т. ін.). // У якому нічого немає (про простір). // Позбавлений будьяких предметів, речей, меблів і т. ін. (про приміщення). // Який не має рослин, не вкритий рослинністю; голий (про степ, поле і т. ін.). // У (на) якому нікого або майже нікого немає; безлюдний або малолюдний. // Ніким, нічим не зайнятий; вільний. // Який їде, пливе і т. ін. без вантажу чи без пасажирів; ненавантажений. // Не заповнений текстом, цифрами і т. ін. *Порожні картки.* ** **Поро́жня множина́**, *мат.* – множина, що не має жодного елемента. // *розм.* Приготовлений без м'яса, жирів і т. ін.; пісний. // *перен., рідко.* Духовно спустошений, нездатний до активної діяльності (від горя, втоми і т. ін.). // *перен.* Який виражає внутрішню спустошеність, розгублення, байдужість (про очі, погляд і т. ін.). ** **З поро́жніми рука́ми:** а) нічого не діставши або нічого не принісши; б) без засобів до життя. 2. Який має всередині порожнину; порожнистий. 3. *у сполуч. зі сл.* ж и т т я, с в і т *і т. ін., перен.* Ні для кого не корисний; марний. // Позбавлений змісту, убогий змістом; беззмістовний, пустий. // Який не відповідає об'єктивній дійсності. 4. *перен.* Несерйозний, легковажний (про людину). 5. *тільки ж., діал.* Яка не має в утробі плода, не вагітна.

ПОРОЖНІ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **порожні́сінький**.

ПОРОЖНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім порожній.

ПОРОЖНІ́СІНЬКО. Присл. до **порожні́сінький**.

ПОРО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **поро́жній**.

ПОРОЖНІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. Ставати порожнім, менш заповненим. // *безос.* // Ставати безлюдним, малолюдним. 2. *рідко.* Те саме, що **порожнюва́ти**.

ПО́РОЖНЬО, *присудк. сл.* Нічим не заповнено, нічого немає. // Нікого немає; безлюдно. // *розм.* Про брак грошей, майна в кого-небудь. // *перен.* Про відчуття самотності або душевної спустошеності. *Порожньо на душі.*

ПОРОЖНЮВА́ТИ, -ює, *недок., розм.* Тимчасово бути порожнім, незаселеним.

ПОРОЖНЮВА́ТИЙ, -а, -е. Незаповнений, майже порожній.

ПОРОЖНЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **порожнюва́тий**.

ПОРОЖНЯ́, -і, *ж., розм.* Те саме, що **поро́жнява**. ** **На порожню́**, *діал.* – без вантажу; марно, даремно. **Ходи́ти в порожні́**, *діал.* – не бути вагітною.

ПОРО́ЖНЯВА, -и, *ж.* 1. Порожній, нічим не заповнений простір; порожнє місце. // Відсутність людей; малолюдність чи безлюддя. // *перен.* Стан душевної спустошеності (від горя, втоми і т. ін.). 2. *перен.* Брак глибокого змісту; поверховість. // Про те, що не має ніякого сенсу, значення.

ПОРОЖНЯ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Порожній, безлюдний.

ПОРОЖНЯ́К, *ч.* 1. *род.* -а́. Порожній, нічим не навантажений поїзд; валка порожніх підвід; ненавантажена вантажівка і т. ін. 2. *род.* -у́, *збірн.* Сукупність незавантажених транспортних засобів. 3. *род.* -а́. Рейс, виконуваний без вантажу.

ПОРОЖНЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **порожня́к**. // Признач. для порожняка.

ПОРОЖНЯКО́М, *присл., розм.* Те саме, що **порожне́м** 1.

ПОРОЗАПО́ВНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для заповнювання пор.

ПОРОЗАПО́ВНЮВАЧ, -а, *ч.* Речовина, якою заповнюють пори у чому-небудь.

ПОРОЗБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Розбавити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗБАЗА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозбаза́рювати**.

ПОРОЗБАЗА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розбазарити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗБЕ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозбе́щувати**.

ПОРОЗБЕ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розбестити усіх чи багатьох.

ПОРОЗБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозбива́ти**. // **порозби́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Розбити все чи багато чого-небудь. 2. Ударами пошкодити, привести до стану непридатності все чи багато чого-небудь. 3. Ударивши, поранити голову, ніс, око і т. ін. (всім або багатьом); падінням пошкодити собі голову, ніс, око і т. ін. (про всіх чи багатьох). 4. Переділити на групи і т. ін. всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗБИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розбитися (про все чи багато чого-небудь). 2. Упавши, дістати поранення (про всіх чи багатьох). 3. Поділитися на групи і т. ін. (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозбира́ти**. // **порозби́рано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Розібрати все чи багато чого-небудь. // Забрати всіх чи багатьох по одному, все чи багато чого-небудь частинами. 2. Розібрати на частини машини, механізми і т. ін. 3. Перебираючи, розкласти, розмістити де-небудь усе чи багато чогось. 4. *розм.* Роздягти всіх чи багатьох.

ПОРОЗБИРА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Роздягтися (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗБІГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Розбігтися, побігти в різні боки (про всіх чи багатьох). // *розм.* Роз'їхатися в різні місця, оселитися в різних місцях. // *розм.* Повтікати, залишивши когось, яку-небудь роботу, справу і т. ін.

ПО-РОЗБІ́ЙНИЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-розбі́йницькому**.

ПО-РОЗБІ́ЙНИЦЬКОМУ, *присл.* Як розбійник, як розбійники; підступно.

ПОРОЗБО́ВТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозбо́втувати**.

ПОРОЗБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розбовтати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗБРИ́ЗКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозбри́зкувати**.

ПОРОЗБРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розбризкати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗБРІДА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Розбрестися (про всіх чи багатьох). // *розм.* Роз'їхатися в різні місця, оселитися в різних місцях.

ПОРОЗБРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех. і без додатка, фам.* Розбрехати багатьом.

ПОРОЗБРІ́ХУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. *фам.* Розбрехатися (про багатьох). 2. Розгавкатися (про собак).

ПОРОЗБУДЖА́ТИ *див.* **порозбу́джувати**.

ПОРОЗБУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і фольк., рідко* **ПОРОЗБУДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розбудити всіх чи багатьох.

ПОРОЗБУ́РКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозбу́ркувати**.

ПОРОЗБУ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Розбуркати всіх чи багатьох.

ПОРОЗБУХА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Розбухнути (про все чи багато чого-небудь). 2. *розм.* Стати гладким, одутлим (про багатьох).

ПОРОЗБУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозбуха́ти**.

ПОРОЗВАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Трохи розважити, звеселити кого-небудь. // Розважати кого-небудь якийсь час.

ПОРОЗВАЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Розважатися якийсь час. 2. Заспокоїтися, почати забувати своє горе (про багатьох).

ПОРОЗВА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозва́жувати**.

ПОРОЗВА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розважити на частини все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗВА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозва́лювати**. // **порозва́лювано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Розвалити, зруйнувати все чи багато чого-небудь. // *розм.* Розсікти, розрубати (перев. голови).

ПОРОЗВА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Розвалитися, зруйнуватися, перетворитися на руїни (про все чи багато чого-небудь). 2. *розм.* Сісти або лягти у вільній, недбалій позі (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗВАНТА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозванта́жувати**.

ПОРОЗВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розвантажити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗВА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозва́рювати**.

ПОРОЗВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розварити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗВІ́ШАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозві́шати**. // **порозві́шано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗВІ́ШАТИ *див.* **порозві́шувати**.

ПОРОЗВІ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозві́шувати** 1. // **порозві́шувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗВІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПОРОЗВІ́ШАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Розвісити все чи багато чого-небудь. 2. *тільки* **порозві́шувати**. Широко, в різні боки розкинути гілки (про дерева).

ПОРОЗВО́ДИТИ[1], -джу, -диш, *док., перех.* 1. Розвести по одному в різні місця всіх чи багатьох. 2. Примусити всіх чи багатьох розійтися, відійти один від одного. // Розборонити всіх чи багатьох.

ПОРОЗВО́ДИТИ[2], -джу, -диш, *док., перех., хім.* Розчинити все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗВО́ДИТИ[3], -джу, -диш, *док., перех.* 1. Виростити багато рослин, тварин. // Посадити садки, квітники і т. ін. 2. *рідко.* Розпалити (вогнища, багаття і т. ін.).

ПОРОЗВО́ДИТИСЯ[1], -иться, *док., хім.* Розчинитися (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗВО́ДИТИСЯ[2], -дяться, *док.* Розплодитися, розмножитися, з'явитись у великій кількості (про тварин).

ПОРОЗВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *док., перех.* Розвезти в різні місця всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Розволокти в різні місця все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОРОЗВОРУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозвору́шувати**.

ПОРОЗВОРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розворушити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозв'я́зувати**.

ПОРОЗВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розв'язати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОРОЗВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Розв'язатися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОРОЗГА́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозга́дувати**.

ПОРОЗГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розгадати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОРОЗГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* 1. Розігнати, вигнати звідкись усіх чи багатьох. // Примусити розійтися. // Перемігши в бою, в бійці, змусити тікати. 2. *розм.* Довести рух усіх чи багатьох (машин, коней і т. ін.) до великої швидкості. 3. *кому що, безос., розм.* Стати опухлими, порозпухати (про частини тіла, обличчя).

ПОРОЗГВИ́НЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозгви́нчувати**.

ПОРОЗГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розгвинтити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗГЛА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозгла́джувати**.

ПОРОЗГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розгладити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗГНУ́ЗДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозгну́здувати**.

ПОРОЗГНУ́ЗДУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розгнуздати (коней).

ПОРОЗГНУ́ЗДУВАТИСЯ, -уються, *док.* Розгнуздатися, стати розгнузданим (про коней).

ПОРОЗГО́ЙДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозго́йдувати**.

ПОРОЗГО́ЙДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розгойдати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗГОЛО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозголо́шувати**.

ПОРОЗГОЛО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розголосити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗГО́НИТИ *див.* **порозганя́ти**.

ПОРОЗГОРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозгоро́джувати**.

ПОРОЗГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Знищити перегородки, тини, огорожі і т. ін. між чимнебудь. 2. Відгородити тинами, огорожами і т. ін., перегородити все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Відгородитися тинами, огорожами і т. ін. один від одного (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розгорнути все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Розгризти усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозгриза́ти**.

ПОРОЗГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розгребти все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗГУ́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозгу́блювати**.

ПОРОЗГУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Розгубити все чи багато чого-небудь. 2. Втратити всіх чи багатьох; залишитися без усіх чи багатьох.

ПОРОЗГУ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. Загубитися, пропасти (про все чи багато чого-небудь). 2. Стати втраченим для кого-небудь, зникнути, запропаститися кудись (про всіх чи багатьох). 3. Розгубитися, втратити холоднокровність, рішучість від хвилювання, страху, несподіванки і т. ін. (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗДАВА́ТИ, -аю, -ає́ш, *док., перех.* 1. Роздати все чи багато чого-небудь. *Пороздавати кошенят.* 2. Віддати на виховання, у найми і т. ін. (дітей).

ПОРОЗДЗВО́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пороздзво́нювати**.

ПОРОЗДЗВО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех., розм.* Роздзвонити що-небудь багатьом.

ПОРОЗДИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозди́рати**. // **порозди́рано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. *що.* Роздерти, розірвати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. // Подряпати в багатьох місцях. 2. *кого.* Роздерши, заподіяти смерть усім або багатьом (про собак, хижаків і т. ін.).

ПОРОЗДИРА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Стати подертим (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОРОЗДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Розділити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗДМУ́ХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пороздму́хувати**.

ПОРОЗДМУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Роздмухати багато чого-небудь.

ПОРОЗДО́ВБУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозідо́вбувати**.

ПОРОЗДО́ВБУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Роздовбати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗДРА́ЖНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пороздра́жнювати**.

ПОРОЗДРА́ЖНЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Роздражнити усіх чи багатьох.

ПОРОЗДРАТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пороздрато́вувати**.

ПОРОЗДРАТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Роздратувати усіх чи багатьох.

ПОРОЗДРІ́БНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пороздрі́бнювати**.

ПОРОЗДРІ́БНЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Роздрібнити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗДРЯ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пороздря́пувати**.

ПОРОЗДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Роздряпати в багатьох місцях.

ПОРОЗДЯ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пороздяга́ти**. // **порозця́гано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗДЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Роздягти всіх чи багатьох.

ПОРОЗДЯГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Роздягтися (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗ'Є́ДНУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пороз'є́днувати**.

ПОРОЗ'Є́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Роз'єднати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗЖИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.*

1. Розжитися, розбагатіти (про всіх чи багатьох). 2. *чим, чого, на що.* Стати власником чого-небудь, придбати, здобути щось (про багатьох).

ПОРОЗЗУ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозззува́ти**. // **порозззу́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗЗУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Роззути всіх чи багатьох.

ПОРОЗЗУВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Роззутися (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗЗЯ́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозззя́влювати**.

ПОРОЗЗЯ́ВЛЮВАТИ *див.* **порозззявля́ти**.

ПОРОЗЗЯВЛЯ́ТИ, -я́ємо, -я́єте *і рідко* **ПОРОЗЗЯ́ВЛЮВАТИ**, -юємо, -юєте, *док., перех., розм.* Роззявити (роти, пащі і т. ін.) (про людей, тварин).

ПОРОЗІХО́ДИТИСЯ *див.* **порозхо́дитися**.

ПОРОЗ'Ї́ДАТИ, -а́є, *док., перех.* Роз'їсти багато чого-небудь, у багатьох місцях, спричинитися до появи багатьох виразок і т. ін. (перев. про їдкі речовини). // *безос.*

ПОРОЗ'Ї́ДАТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Роз'їстися (про багатьох).

ПОРОЗ'ЇЖДЖА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і розм.* **ПОРОЗ'Ї́ЗДИТИСЯ**, -имо́ся, -ите́ся, *док.* Роз'їхатися в різні місця (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗ'Ї́ЗДИТИСЯ *див.* **пороз'їжджа́тися**.

ПОРОЗКА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозка́зувати**.

ПОРОЗКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., про що, розм. за що, також з підрядним додатковим.* Розказати багато чого-небудь; порозповідати. // Розказати багатьом що-небудь.

ПОРОЗКА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозка́чувати**.

ПОРОЗКА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розкачати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКВІТА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Розквітнути у великій кількості (про квіти). 2. *перен.* Стати дуже гарним, прибрати квітучого вигляду (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗКИ́ДАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкида́ти**. // **порозки́дано**, *безос. присудк. сл.* 2. Який розташувався, розмістився на великій площі, у багатьох місцях.

ПОРОЗКИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Розкидати в різні боки все чи багато чого-небудь. // Покласти не на своє місце, покидати недбало, безладно все чи багато чого-небудь. 2. Розібрати покрівлі, хати, клуні і т. ін. // Розвалити, зруйнувати будівлі, споруди і т. ін. 3. *перен.* Примусити всіх чи багатьох роз'їхатися у різні місця, далеко один від одного. 4. *розм.* Розподілити між багатьма що-небудь. 5. Широко розкинути, відставити в різні боки (перев. руки, ноги, крила) (про багатьох). // Простягти у різні боки далеко від стовбура гілля, коріння і т. ін. (про дерева). 6. Розташувати (намети, стани, табори і т. ін.).

ПОРОЗКИДА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розкинутися, лягти або сісти, широко розметавши руки, ноги (про всіх чи багатьох). 2. Розміститися, розташуватися на великій площі, в багатьох місцях (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗКИПА́ТИ, -а́є, *док.* Розкипіти, розкипітися (про страви).

ПОРОЗКИПА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Те саме, що **порозкипа́ти**.

ПОРОЗКИСА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Розкиснути, намокнувши (про все чи багато чого-небудь). 2. Стати грузьким, вкритися болотом (про дороги). 3. *перен., розм.* Утратити бадьорість; стати млявим, бездіяльним (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗКЛА́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозклада́ти** 1. // **порозкла́дано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і розм.* **ПОРОЗКЛА́ДУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Розкласти по різних місцях або в певному порядку все чи багато чого-небудь. 2. Розпалити (вогнища, багаття і т. ін.). 3. *хім.* Розкласти низку хімічних сполук дією реагентів, каталізаторів, нагрівання, світла тощо.

ПОРОЗКЛАДА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розкласти де-небудь свої речі (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Розкинутися, лягти у вільній, недбалій позі (про всіх чи багатьох). 3. Пас. до **порозклада́ти** 3.

ПОРОЗКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **порозкла́даний**. // **порозкла́дено**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗКЛА́ДУВАТИ *див.* **порозклада́ти**.

ПОРОЗКЛЕ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкле́ювати**. // **порозкле́ювано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Роз'єднати багато чого-небудь склеєного. 2. Розклеїти, наліпити в різних місцях багато листівок, оголошень і т. ін.

ПОРОЗКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. Розклеїтися (про багато чого-небудь склеєного). 2. *перен., розм.* Відчути себе недужим (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗКОЛО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозколо́чувати**.

ПОРОЗКОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розколотити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКОЛУ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозколу́пувати**.

ПОРОЗКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розколупати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозко́лювати**.

ПОРОЗКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Розколоти все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Розколотися (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозко́пувати**.

ПОРОЗКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розкопати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОРОЗКОШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Добре, в достатках, у розкоші пожити якийсь час. // Пожити щасливим, безтурботним життям, без роботи й клопоту. // *у 2 ос. одн., у сполуч. із запереч.* не. Зазнати біди, клопоту. 2. Розкошувати, зазнавати насолоди, втіхи якийсь час; пораювати. // *перев. чим.* Поласувати. *Порозкошувати душею.*

ПОРОЗКОШУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., зах., рідко.* Розкошувати якийсь час.

ПОРОЗКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Покрасти частинами все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКРА́ДЕНИЙ, -а,-е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкрада́ти**.

ПОРОЗКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкрива́ти**. // **порозкри́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Розкрити все чи багато чого-небудь. // Розгорнути (книжки, зошити і т. ін.). 2. Відкрити роти, дзьоби, очі (про людей, тварин). 3. Стягнувши, знявши ковдру і т. ін. з кого-, чого-небудь, розкрити всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКРИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розкритися (про все чи багато чого-небудь). 2. Скинути з себе ковдру і т. ін. (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗКРИ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкри́шувати**.

ПОРОЗКРИ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розкришити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКРО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкро́ювати**.

ПОРОЗКРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розкроїти усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкру́чувати**.

ПОРОЗКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розкрутити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКУ́ДЛУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозку́длувати**.

ПОРОЗКУ́ДЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розкудлати усіх чи багатьох (усе чи багато чого-небудь).

ПОРОЗКУЙО́ВДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкуйо́вджувати**.

ПОРОЗКУЙО́ВДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розкуйовдити усіх чи багатьох (усе чи багато чого-небудь).

ПОРОЗКУПО́ВУВАНИЙ, -а,-е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкупо́вувати**.

ПОРОЗКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розкупити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКУ́ПОРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкупо́рювати**.

ПОРОЗКУ́ПОРЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розкупорити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКУРКУ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозкурку́лити**.

ПОРОЗКУРКУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех., іст.* Розкуркулити всіх чи багатьох куркулів.

ПОРОЗКУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозку́тувати**.

ПОРОЗКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розкутати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗКУ́ТУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Розкутатися (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗКУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозку́шувати**.

ПОРОЗКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розкусити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗЛА́ЗИТИСЯ, -иться, -имося, -итеся *і рідко* **ПОРОЗЛІЗА́ТИСЯ**, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розлізтися в різні боки (про плазунів, черв'яків, комах і т. ін.). // *перен., розм.* Розійтися, розбрестися з одного місця в різних напрямках або роз'їхатися, поселитися в різних місцях (про людей). 2. *розм.* Порватися, зруйнуватися (про все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях).

ПОРОЗЛА́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозла́мувати**.

ПОРОЗЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розламати все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗЛА́МУВАТИСЯ, -ується, *док.* Розламатися (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗЛИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозлива́ти**. // **порозли́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розлити все чи багато чого-небудь. // Розлити, розбризкати щось (про багатьох).

ПОРОЗЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Розлитися (про все чи багато чого-небудь). 2. Вийти з берегів (про річки).

ПОРОЗЛІЗА́ТИСЯ *див.* **порозла́зитися**.

ПОРОЗЛІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозлі́плювати**.

ПОРОЗЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розліпити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗЛІТА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розлетітися в різні боки, у різних напрямках (про птахів, комах; про пір'я і т. ін.). // *перен., розм.* Роз'їхатися в різних напрямках, оселитися в різних місцях (про людей). 2. *розм.* Розбитися на частини, розтрощитися від удару, вибуху (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗЛЯГА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розлягтися у вільних, недбалих позах (про всіх чи багатьох). 2. *перен.* Вигідно розташуватися, простягтися на велику відстань (про все чи багато чого-небудь). 3. Розкинутися, спускаючи додолу віти (про дерева, кущі і т. ін.).

ПОРОЗЛЯ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозля́пувати**.

ПОРОЗЛЯ́ПУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док., перех., розм.* Розляпати, розплескати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОРОЗЛЯ́ПУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док., перех., фам.* Розляпати, розказати секрет, таємницю і т. ін. багатьом.

ПОРОЗМА́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозма́зувати**.

ПОРОЗМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розмазати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОРОЗМА́ЗУВАТИСЯ, -ується, *док.* Розмазатися (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗМАЛЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозмальо́вувати**.

ПОРОЗМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розмалювати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОРОЗМЕ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозме́лювати**.

ПОРОЗМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розмолоти усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗМЕРЗА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Розмерзтися, відтанути (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗМИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозмива́ти**.

ПОРОЗМИВА́ТИ, -а́є, *док., перех.* Розмити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОРОЗМИВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Стати розмитим (про все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях).

ПОРОЗМИ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док., розм., рідко.* Обміркувати що-небудь, подумати над чимсь. // Обмінятися думками з приводу чого-небудь.

ПОРОЗМІ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозмі́шувати**.

ПОРОЗМІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док., перех.* Розмісити тісто, глину і т. ін. у багатьох посудинах.

ПОРОЗМІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *док., перех.* Розмішати все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗМІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОРОЗМІ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* Розмістити, помістити десь усіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗМІЩА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся *і* **ПОРОЗМІ́ЩУВАТИСЯ**, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Розміститися де-небудь (про всіх чи багатьох). // Бути поставленим у певні місця (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗМІ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозмі́щувати**.

ПОРОЗМІ́ЩУВАТИ *див.* **порозміща́ти**.

ПОРОЗМІ́ЩУВАТИСЯ *див.* **порозміща́тися**.

ПОРОЗМНО́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозмно́жувати**.

ПОРОЗМНО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Розмножити (листівки, статті і т. ін.). 2. Виростити велику кількість рослин; розплодити багато тварин.

ПОРОЗМНО́ЖУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. З'явитись у великій кількості (про листівки, статті і т. ін.). 2. Розплодитись у великій кількості (про тварин); народитись у великій кількості (про людей).

ПОРОЗМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Розмовляти якийсь час. // Поговорити з ким-небудь.

ПОРОЗМОКА́ТИ, -а́є, *док.* Розмокнути (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗМОЛО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозмоло́чувати**.

ПОРОЗМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розмолоти усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗМО́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозмо́тувати**.

ПОРОЗМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розмотати все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗМО́ТУВАТИСЯ, -ується, *док.* Розмотатися (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗМО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозмо́чувати**.

ПОРОЗМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розмочити все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗМ'ЯКА́ТИ, -ає, *док.* Стати м'яким, розм'якнути (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях).

ПОРОЗНІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. *що.* Відокремити все чи багато чого-небудь одне від одного; розняти, роз'єднати все чи багато чогось (про щось зімкнуте, з'єднане). 2. *кого.* Розборонити всіх чи багатьох.

ПОРОЗНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док., перех.* 1. *що.* Рознести у різні місця, віднести різним особам усе чи багато чого-небудь. // *перен., розм.* Поширити скрізь чутки, ідеї і т. ін., повідомити всіх чи багатьох про що-небудь. 2. *перев. по чому.* Носячи, волочачи і т. ін., розтягти в різні боки все чи багато чого-небудь. // *безос.* // Розтягти за ногами бруд, сміття і т. ін. (про багатьох). 3. *перен., розм.* Забрати, розтягти частинами, порозкрадати все чи багато чого-небудь. 4. Потрощити, зруйнувати все чи багато чого-небудь. 5. *безос., розм.* Стати опухлими (про частини тіла, обличчя); порозпухати.

ПОРОЗО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозо́рювати**.

ПОРОЗО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Розорати (поля, ділянки, межі і т. ін.).

ПОРОЗПАДА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Розпастися, розвалитися на шматки, розсипатися (про все чи багато чого-небудь). 2. Поділитися на частини; перестати існувати як єдине ціле (про все чи ба-

гато чого-небудь).

ПОРОЗПАКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпако́вувати**.

ПОРОЗПАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розпакувати (речі, скрині, валізи і т. ін.).

ПОРОЗПАКО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Розпакувати свої речі (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпа́лювати**.

ПОРОЗПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Розпалити (печі, багаття і т. ін.).

ПОРОЗПА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпа́рювати**.

ПОРОЗПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розпарити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗПА́ТЛУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпа́тлувати**.

ПОРОЗПА́ТЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розпатлати усіх чи багатьох.

ПОРОЗПЕРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпері́зувати**.

ПОРОЗПЕРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розперезати усіх чи багатьох.

ПОРОЗПЕРІ́ЗУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Розперезатися, зняти з себе пасок і т. ін. (про всіх чи багатьох). 2. *перен., розм.* Поводитися нестримано, зухвало (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗПЕЧА́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпеча́тувати**. // **порозпеча́тувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗПЕЧА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розпечатати все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗПИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Розпитися (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗПИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпи́лювати**.

ПОРОЗПИ́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *док., перех.* Розпиляти (дошки, колоди і т. ін.).

ПОРОЗПИ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Розпилити, перетворити на пил багато чого-небудь. 2. Розпорошити з силою (рідини, порошкоподібні речовини і т. ін.).

ПОРОЗПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Розпилитися, перетворитися на пил (про багато чого-небудь).

ПОРОЗПИ́НАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпина́ти**.

ПОРОЗПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Розіпнути все чи багато чого-небудь. // Напнути намети. // Розкинути в різні боки руки, крила (про багатьох). 2. Скарати, розіп'явши на хресті, багатьох. 3. Розстібнути пальта; розкутати хустки (про багатьох).

ПОРОЗПИНА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розіпнутися, розп'ястися (про все чи багато чого-небудь). // *розм.* Поширитися на якійсь поверхні. 2. Стати, лягти, широко розкинувши руки (про всіх чи багатьох). 3. Розстібнувшись відгорнути поли верхнього одягу; розкутати хустки (про багатьох).

ПОРОЗПИРА́ТИ, -а́є, *док., перех., розм.* 1. Розперти, розсунути в різні боки все чи багато чого-небудь. 2. *безос.* Розпухнути, збільшитися в об'ємі (про частини тіла).

ПОРОЗПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпи́сувати**.

ПОРОЗПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Розписати все чи багато чого-небудь. // Призначити, визначити що-небудь усім або багатьом. 2. Укрити малюнками все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.

ПОРОЗПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* 1. Розписатися, поставити свій підпис (про всіх чи багатьох; у багатьох місцях). 2. *з ким і без додатка, розм.* Документально оформити шлюб; зареєструватися (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗПИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм., рідко.* Розпитати кого-небудь.

ПОРОЗПИ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпи́тувати**.

ПОРОЗПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розпитати всіх чи багатьох.

ПОРОЗПИ́ХАНИЙ, -а,-е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпиха́ти**.

ПОРОЗПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Розіпхати, розштовхати всіх чи багатьох. 2. Розмістити все чи багато чого-небудь у різних місцях; порозтикати. // *перен.* Як-небудь улаштувати всіх чи багатьох у різних місцях; улаштувавши, звільнитися від кого-небудь, позбутися когось.

ПОРОЗПЛАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Розплавити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗПЛА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* Розплатитися з усіма чи багатьма.

ПОРОЗПЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Поплисти в різних напрямках (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох). 2. Потекти в різних напрямках (про щось розлите). // Розплистися, розійтися, втрачаючи чіткі обриси (про багато чого-небудь).

ПОРОЗПЛІ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозплі́скувати**.

ПОРОЗПЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розплескати у великій кількості.

ПОРОЗПЛІ́СКУВАТИСЯ, -ується, *док.* Розплескатися у великій кількості.

ПОРОЗПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розплести (коси, волосся і т. ін.).

ПОРОЗПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розплести собі коси (про жінок). 2. Розплестися (про коси, волосся і т. ін.).

ПОРОЗПЛУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозплу́тувати**.

ПОРОЗПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розплутати багато чого-небудь.

ПОРОЗПЛУ́ТУВАТИСЯ, -ується, *док.* Розплутатися (про багато чого-небудь).

ПОРОЗПОВЗА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Розповзтися в різні боки (про плазунів, черв'яків, комах і т. ін.).

ПОРОЗПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., про що, розм. за що, також із підрядним додатковим.* Розповісти багато чого-небудь, багатьом.

ПОРОЗПОДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Розподілити що-небудь між багатьма. 2. Розмістити де-небудь усіх чи багатьох.

ПОРОЗПОЗИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Позичити частинами, багатьом усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗПОРО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпоро́шувати**.

ПОРОЗПОРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розпорошити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗПО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпо́рювати**.

ПОРОЗПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Розпороти шви, сукні і т. ін.; розпороти в багатьох місцях що-небудь зшите. 2. Розрізати, розірвати чим-небудь гострим багато чогось.

ПОРОЗПО́РЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Розпоротися (про шви, сукні і т. ін.); розпоротися в багатьох місцях (про що-небудь зшите).

ПОРОЗПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Розправити (ноги, крила і т. ін.) (про багатьох). // Розпрямити гілки (про дерева).

ПОРОЗПРО́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпро́дувати**.

ПОРОЗПРО́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розпродати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розпрягти (коней, волів і т. ін.).

ПОРОЗПУКА́ТИСЯ *див.* **порозпу́куватися**.

ПОРОЗПУ́КУВАТИСЯ, -ується *і* **ПОРОЗПУКА́ТИСЯ**, -а́ється, *док., розм.* Розпукатися у великій кількості (про бруньки, квіти, листя і т. ін.).

ПОРОЗПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Звільнивши від навчання, роботи і т. ін., дозволити всім або багатьом розійтися, роз'їхатися. // Дати можливість розійтися, розбігтися в різні боки. 2. Широко, на всі боки розкинути гілля, зайнявши великий простір (про дерева, кущі і т. ін.). 3. Послабити, попустити, зробивши менш стягнутим (вузли, паски і т. ін.). // Розплести (коси, волосся) (про багатьох). 4. Розправити, розгорнути багато чого-небудь згорнутого, складеного і т. ін. 5. *перен.* Послабивши вимогливість, зробити всіх чи багатьох недисциплінованими, неслухняними. 6. *розм.* Розпорошити, розвіяти що-небудь сипке. 7. *у сполуч. зі сл.* ч у т к и, п л і т к и *і т. ін.* Розказати багатьом, поширити. 8. *рідко.* Витратити, розтринькати гроші, майно і т. ін.

ПОРОЗПУСКА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розкритися, розпуститись у великій кількості (про бруньки, квіти, листя і т. ін.). 2. Стати менш стягнутим, послабитися, попуститися (про все чи багато чого-небудь). // Розплестися (про коси, волосся). 3. *перен.* Стати недисциплінованими, неслухняними (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗПУХА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* Розпухнути (про частини тіла, місця на тілі і т. ін.), стати опухлими (про багатьох).

ПОРОЗПУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозпу́шувати**.

ПОРОЗПУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розпушити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Розірвати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. // Порвати, покусати на смерть усіх чи багатьох (перев. про собак, хижих тварин). 2. Зруйнувати вибухом, пострілом або силою внутрішнього тиску, висадити в повітря все чи багато чого-небудь. 3. *у сполуч. зі сл.* с т о с у н к и, з в'я з к и *і т. ін., перен.* Порушити, припинити.

ПОРОЗРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розрити, розгребти, розкидати (купи землі, листя і т. ін.).

ПОРОЗРИВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Порватися, розірватися (про все чи багато чого-небудь; у багатьох місцях, на багато частин). 2. Розлетітися на частини, зруйнуватися від вибуху, луснути під дією внутрішнього тиску (про все чи багато чого-небудь). 3. *перен.* Порушитися, припинитися (про стосунки, зв'язки і т. ін.).

ПОРОЗРІ́ВНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозрі́внювати**.

ПОРОЗРІ́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розрівняти усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗРІ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. до **порозрі́джувати**.

ПОРОЗРІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Розрідити, зробити менш густим, щільним усе чи багато чого-небудь. 2. Зробити менш насиченим (які-небудь розчини, речовини тощо).

ПОРОЗРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозрі́зувати**.

ПОРОЗРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розрізати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях, на багато частин.

ПОРОЗРОСТА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Розростися (про багато рослин).

ПОРОЗРУ́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозру́бувати**.

ПОРОЗРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розрубати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗСА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозса́джувати**. // **порозса́джувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Розсадити всіх чи багатьох, визначивши кожному його місце. // Розмістити окремо один від одного; відокремити, ізолювати. 2. Висадити в ґрунт рослини (окремо одну від одної).

ПОРОЗСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Розселити усіх чи багатьох.

ПОРОЗСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розіслати в різні місця всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь. // Дати призначення на роботу в різні місця всім чи багатьом.

ПОРОЗСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розсипати все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗСИПА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розсипатися, упасти в різні місця (про все чи багато чого-небудь). 2. Розійтися, розбігтися в різні боки поодинці або групами (про всіх чи багатьох). 3. Розпастися на шматки, на частини, розвалитися (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗСИХА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Розсохнутися (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розсіяти, посіяти в різних місцях усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗСІДА́ТИСЯ[1], -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Розсістися; сівши, зайняти місця (про всіх чи багатьох). // Сісти у вільній, недбалій позі (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗСІДА́ТИСЯ[2], -а́ється, *док.* Розсістися, розпастися на шматки, на частини (про все чи багато чого-небудь); дати тріщини в багатьох місцях.

ПОРОЗСІ́ДЛУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозсі́длувати**.

ПОРОЗСІ́ДЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Розсідлати (коней і т. ін.).

ПОРОЗСІ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозсі́ювати**.

ПОРОЗСІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розсіяти усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗСКА́КУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Розскочитися, розбігтися в різні боки (про всіх чи багатьох). 2. Розпастися на шматки, на частини, лопнути (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозсо́вувати**.

ПОРОЗСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розсунути усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозставля́ти**.

ПОРОЗСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Розставити, розмістити в різних місцях усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох. // Розподілити, направити для виконання яких-небудь доручень, якої-небудь роботи всіх чи багатьох. 2. Збільшивши відстань між чим-небудь, розсунути багато чогось.

ПОРОЗСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док., з чим, розм.* Розставити, розмістити в різних місцях усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗСТЕ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозстеля́ти**.

ПОРОЗСТЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОРОЗСТИЛА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розстелити, розкласти на якійсь поверхні все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗСТИЛА́ТИ *див.* **порозстеля́ти**.

ПОРОЗСТІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розстебнути ґудзики, кнопки і т. ін. або пальта, сукні тощо.

ПОРОЗСТІБА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Розстебнутися (про всіх чи багатьох). // Стати розстебнутими (про ґудзики, кнопки і т. ін.).

ПОРОЗСТРІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозстрі́лювати**.

ПОРОЗСТРІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Розстріляти багатьох осіб у різний час (по одному або групами). 2. Стріляючи, витратити, використати всі патрони, снаряди і т. ін.; вистріляти.

ПОРОЗСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розсунути все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОРОЗСУВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Розсунутися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОРОЗСУПО́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозсупо́нювати**.

ПОРОЗСУПО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Звільнити від супоні (коней). 2. *перен., розм.* Розсупонити, розв'язати все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗСУПО́НЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* 1. Звільнитися від супоні (про коней). 2. *перен., розм.* Розсупонитися, розв'язатися (про все чи багато чого-небудь). // *рідко.* Розпустити на собі пасок і т. ін.; роздягнутися (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗТАВА́ТИ, -а́є, *док.* Розтанути в багатьох місцях (про сніг, кригу і т. ін.).

ПОРОЗТА́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозтаска́ти**.

ПОРОЗТА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розтаскати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗТИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозтика́ти**.

ПОРОЗТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Розтикати, заткнути в різні місця все чи багато чого-небудь. // Сховати в різних місцях. // *перен.* Як-небудь улаштувати в різних місцях усіх чи багатьох.

ПОРОЗТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розтяти, розрізати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях. // Порізати на частини.

ПОРОЗТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Тручи, подрібнити, розтерти все чи багато чого-небудь.

2. Тертям ушкодити шкіру в багатьох місцях. 3. Зробити масаж усім або багатьом; натерти ліками всіх чи багатьох.

ПОРОЗТИРА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Розтертися, стати подрібненим від тертя (про все чи багато чого-небудь). 2. Зробити собі масаж; натертися ліками (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗТІКА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Розтектися, потекти в різних напрямках (про рідину). // Поширитися по поверхні, втрачаючи чіткі обриси; розпливтися (про плями, сліди від чого-небудь і т. ін.). // *перен.* Розійтися у різних напрямках (про людей, тварин).

ПОРОЗТО́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозто́плювати**.

ПОРОЗТО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розтопити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗТО́ПТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозтопта́ти**.

ПОРОЗТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розтоптати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗТО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозто́чувати**.

ПОРОЗТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розточити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗТРИ́НЬКАТИ *див.* **порозтри́нькувати**.

ПОРОЗТРИ́НЬКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозтри́нькувати**.

ПОРОЗТРИ́НЬКУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПОРОЗТРИ́НЬКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розтринькати всі гроші, майно і т. ін.

ПОРОЗТРІ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозтрі́пувати**.

ПОРОЗТРІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Розтріпати волосся багатьом. // Пошарпати, пошматувати все чи багато чогось. // *безос.*

ПОРОЗТРІ́ПУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Розтріпатися, стати розпатланим (про коси, волосся, також про багатьох). // Стати пошарпаним, пошматованим (про багато чогось).

ПОРОЗТРО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозтро́щувати**.

ПОРОЗТРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розтрощити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗТРУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозтру́шувати**.

ПОРОЗТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Розтрусити багато чого-небудь. 2. *безос.* Стомити, змучити всіх чи багатьох труською дорогою.

ПОРОЗТРУ́ШУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Розтруситися (про все чи багато чого-небудь). 2. Стомитися, змучитися від труської дороги (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗТРЯСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Розтрясти усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗТУ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозту́лювати**.

ПОРОЗТУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розтулити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗТУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Те саме, що **порозтуля́ти**.

ПОРОЗТЯ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозтяга́ти**. // **порозтя́гано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗТЯГА́ТИ *див.* **порозтя́гувати**.

ПОРОЗТЯГА́ТИСЯ *див.* **порозтя́гуватися**.

ПОРОЗТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозтя́гувати**. // **порозтя́гувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗТЯ́ГУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОРОЗТЯГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Розтягти, зробити довшим або ширшим усе чи багато чого-небудь. // Натягнувши, розгладити, розправити. // *у сполуч. зі сл.* лице, вид *і т. ін.*, *рідко.* Надати своєму обличчю виразу здивування, невдоволення, розчарування і т. ін. (про багатьох). 2. Відтягнути все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох у різні боки. // *розм.* Порозкрадати.

ПОРОЗТЯ́ГУВАТИСЯ, -ується *і* **ПОРОЗТЯГА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* Розтягтися, стати довшим або ширшим (про все чи багато чого-небудь). // Натягнувшись, розгладитися, розправитися.

ПОРОЗУМІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОРОЗУМІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. *перев. док.* Досягати взаєморозуміння, доходити згоди з ким-небудь. // Домовлятися з ким-небудь про щось, погоджувати свої дії, вчинки і т. ін. // Сходитись у поглядах, думках і т. ін. з ким-небудь. // Вносити ясність у взаємини з ким-небудь; відновлювати добрі стосунки, миритися з кимсь. *Порозумітися між собою.* 2. Розуміти один одного у процесі мовного спілкування. // Спілкуючись яким-небудь способом (жестами, знаками і т. ін.), розуміти один одного, незважаючи на незнання спільної мови. // Спілкуватися без допомоги мовлення. *Порозумітися без слів.*

ПОРОЗУМІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Взаєморозуміння, згода між ким-небудь. // Взаємна домовленість, погодженість у діях, вчинках і т. ін. з ким-небудь. // Таємна змова з ким-небудь. 2. Спілкування між ким-небудь.

ПОРОЗУМІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* 1. *перех.*, *також зі спол.* що. Зрозуміти. 2. *неперех.*, *рідко.* Порозумнішати.

ПОРОЗУМІ́ТИСЯ *див.* **порозуміва́тися**.

ПОРОЗУМНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **порозумнішати**.

ПОРОЗУМНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **порозумні́шати**.

ПОРОЗУМНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати розумнішим, набратися розуму. // Стати розсудливим, урівноваженим, серйозним; набути життєвого досвіду.

ПОРОЗУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозу́чувати**.

ПОРОЗУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розучити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗФАРБО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозфарбо́вувати**.

ПОРОЗФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розфарбувати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗФАСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозфасо́вувати**.

ПОРОЗФАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розфасувати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗХИ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозхи́тувати**.

ПОРОЗХИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Розхитати все чи багато чого-небудь.

ПОРОЗХИ́ТУВАТИСЯ, -ується, *док.* Розхитатися (про все чи багато чого-небудь).

ПОРОЗХЛЮ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозхлю́пувати**.

ПОРОЗХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Розхлюпати, розлити воду або якусь іншу рідину в багатьох місцях.

ПОРОЗХЛЮ́ПУВАТИСЯ, -ується, *док.* Розхлюпатися, розплескатися в багатьох місцях (про воду або якусь іншу рідину).

ПОРОЗХО́ДИТИСЯ *і рідко* **ПОРОЗІХО́ДИТИСЯ**, -иться, -имося, -итеся, *док.* 1. Розійтися в різні боки (про всіх чи багатьох). // Піти геть звідкись. // *перен.* Роз'їхатися в різні місця. 2. Поширитися по поверхні, втрачаючи чіткі обриси; розпливтися (про плями, сліди від чого-небудь і т. ін.). // Розгладитися, розправитися (про складки, зморшки тощо). 3. Розвіявшись, розтанувши і т. ін., зникнути (про хмари, туман і т. ін.).

ПОРОЗХРИ́СТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозхри́стувати**.

ПОРОЗХРИ́СТУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.*, *розм.* Розхристатися (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗЦВІТА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Розцвісти у великій кількості (про квіти); порозквітати. 2. *перен.* Стати дуже гарним, набрати квітучого вигляду (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗЦВІТА́ТИСЯ, -а́ються, *док.* Те саме, що **порозцвіта́ти**.

ПОРОЗЧА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозча́влювати**.

ПОРОЗЧА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Розчавити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОРОЗЧА́ХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозча́хувати**.

ПОРОЗЧА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Розчахнути все чи багато чого-небудь. 2. Широко, навстіж відчинити (двері, вікна і т. ін.).

ПОРОЗЧА́ХУВАТИСЯ, -уються, *док.* 1. Розчахнутися (про дерева). 2. Упавши на слизькому, порвати м'язи в паху; порвавши м'язи, загинути (про коней, волів, овець і т. ін.).

ПОРОЗЧЕПІ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозчепі́рювати**.

ПОРОЗЧЕПІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розчепірити пальці, ноги (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗЧЕПІ́РЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.*, *розм.* Розчепірити ноги (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗЧИ́НЯНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозчиня́ти**[1]. // **порозчи́няно**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗЧИ́НЯНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозчиня́ти**[2]. // **порозчи́няно**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗЧИНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Відчинити все чи багато чого-небудь; повідчиняти,

ПОРОЗЧИНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Розчинити в рідині які-небудь речовини; зробити багато розчинів. 2. Учинити тісто (про багатьох).

ПОРОЗЧИНЯ́ТИСЯ[1], -я́ється, *док.* Відчинитися (про все чи багато чого-небудь); повідчинятися.

ПОРОЗЧИНЯ́ТИСЯ[2], -я́ється, *док.* Розчинитися в рідині (про які-небудь речовини).

ПОРОЗЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Розчистити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗЧИ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозчища́ти**.

ПОРОЗЧІ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозчі́сувати**. // **порозчі́сувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРОЗЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Розчесати всіх чи багатьох; розчесати голову, волосся всім або багатьом.

ПОРОЗЧІ́СУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Розчесатися (про всіх чи багатьох).

ПОРОЗЧУ́ХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозчу́хувати**.

ПОРОЗЧУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розчухати (у 1 знач.) усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗША́РПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозша́рпувати**.

ПОРОЗША́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розшарпати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Розшити багато чого-небудь зшитого. 2. Оздобити вишивкою все чи багато чогось. 3. *буд.* Розшити багато стріх, у багатьох місцях.

ПОРОЗШИВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Розпоротися (про багато чого-небудь зшитого).

ПОРОЗШИ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозши́рювати**.

ПОРОЗШИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Розширити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗШИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Те саме, що **порозши́рювати**.

ПОРОЗШМАТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозшмато́вувати**.

ПОРОЗШМАТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розшматувати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗШНУРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозшнуро́вувати**.

ПОРОЗШНУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розшнурувати усе чи багато чого-небудь.

ПОРОЗШТО́ВХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозшто́вхувати**.

ПОРОЗШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Розштовхати усіх чи багатьох.

ПОРОЗШУ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порозшу́кувати**.

ПОРОЗШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Розшукати все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.

ПОРОЗШУ́КУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* Знайтися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).

ПОРОЗ'Я́ТРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пороз'я́трювати**.

ПОРОЗ'Я́ТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Роз'ятрити усе чи багато чого-небудь.

ПОРОІЗО́Л, -у, *ч.* Будівельний матеріал у вигляді еластичних джгутів для герметизації стиків панелей зовнішніх стін будівель.

ПОРОЇ́ТИСЯ, -ї́ться, *док.*, *розм.* 1. Док. до **ро́їтися**. 2. *перен.* З'явитись у великій кількості (про думки, образи і т. ін.).

ПОРО́К, -у, *ч.* 1. Негативна риса, вада кого-, чого-небудь, що заслуговує на загальний осуд. 2. *заст.* Аморальна поведінка, розпуста. 3. Фізична вада, каліцтво. ** **Поро́к се́рця** – стале ураження клапанів серця, а також отворів, що закриваються цими клапанами; вада серця.

ПОРОКЕРАТО́З, -у, *ч.* Спадковий дискератоз, що характеризується перев. ураженням епідермісу в зоні вивідних проток потових залоз.

ПОРОЛО́Н, -у, *ч.* Легкий еластичний пористий матеріал, що одержується з поліуретану; пінополіуретан.

ПОРОЛО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пороло́н**. // Зробл. з поролону.

ПОРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для пороття (*див.* **поротт́я**[1]).

ПОРО́М, *заст.* **ПОРО́Н**, -а, *ч.* Укритий настилом із дощок великий човен (або два човни), баржа, пліт і т. ін., що звичайно пересуваються на канаті і призначені для переправи людей, вантажів, машин, возів тощо через річку або озеро. ** **Поро́м-кригола́м** – судно криголамного типу для поромної переправи.

ПОРО́МА, -и, *ж.*: ** **Екри́нна поро́ма** – доброякісна пухлина, яка розвивається із внутрішньоепідермальної ділянки вивідної протоки потової залози.

ПОРО́МНИЙ, *заст.* **ПОРО́ННИЙ**, -а, -е. Прикм. до **поро́м, поро́н**. // Який здійснюється за допомогою порома.

ПОРО́МНИК, *заст.* **ПОРО́ННИК**, -а, *ч.* Перевізник на поромі.

ПОРО́МОВИЙ, *заст.* **ПОРО́НОВИЙ**, -а, -е. Те саме, що **поро́мний**.

ПОРО́Н *див.* **поро́м**.

ПОРОНИ́ТИ, -роню́, -ро́ниш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Звалити, зламавши, зрізавши, підтявши і т. ін. усе чи багато чого-небудь. 2. Втратити, загубити (листя, пелюстки, пір'я і т. ін.).

ПОРО́ННИЙ *див.* **поро́мний**.

ПОРО́ННИК *див.* **поро́мник**.

ПОРО́НОВИЙ *див.* **поро́мовий**.

ПОРОПЛА́СТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пороплА́ст**, -у, *ч.*). Група м'яких і легких пористих матеріалів із синтетичних смол.

ПОРОПСІ́Я, -ї, *ж.* Форма метаморфопсії, яка характеризується тим, що предмети здаються розміщеними далі, ніж насправді.

ПОРОСИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Рід багаторічної трав'янистої рослини родини складноцвітих.

ПОРОСИ́ТИ, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Змочити росою; заросити. 2. Побризкати, покропити що-небудь.

ПОРОСИ́ТИСЯ[1], -ошу́ся, -о́сишся, *док.*, *розм.* Змочитися росою; зароситися.

ПОРОСИ́ТИСЯ[2], -ро́ситься, *недок.* Народжувати, приводити поросят (про свиню).

ПО-РОСІ́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-росі́йському**.

ПО-РОСІ́ЙСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у росіян, за звичаєм росіян. 2. Російською мовою.

ПОРОСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пороси́тися**[2].

ПОРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* У криміналістиці – вивчення розмірів, конфігурації та взаємного розташування пор шкіри людини.

ПОРОСЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́росль** 1. // Який вирощується, походить з порослі. *Порослеві сади.*

ПОРО́СЛИВА, -ої. Плодюча (про свиню).

ПОРО́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **порости́**. 2. *у знач. прикм.* Який проріс; порослий (про зерно).

ПО́РОСЛЬ, -і, *ж.*, *збірн.* 1. Молоді пагони, паростки, що виростають від пнів, коренів і т. ін.; поріст, поріcть. 2. Молоді рослини; молодий ліс, сад, який складається з дерев однієї породи. // Сходи яких-небудь рослин. // *перен.* Молоде покоління, молодь; наступники, спадкоємці. 3. *розм.* Волосяний покрив на обличчі, на тілі.

ПОРО́СНА, *рідко* **ПОРІ́СНА**, -ної, *ж.* Вагітна (про свиню).

ПОРО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **поро́сна**.

ПОРОСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* 1. Розірвавшись, одірвавшись, випавши, посипатися, розсипатися по поверхні чого-небудь. 2. *перев. чим.* Із силою кинути, бризнути, сипнути і т. ін. // *безос.* 3. *перен.* Зірвавшися з місця, швидко побігти,

розбігтися в різні боки (про багатьох). 4. Із силою, раптово линути (про дощ). 5. *перен., рідко.* Шпарко заговорити, закричати; заторохтіти, зацокотіти.

ПОРОСТА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПОРОСТИ́**, -те́; *мин. ч.* порі́с, -росла́, -росло́; *док.* 1. *чим.* Вкриватися по поверхні якою-небудь рослинністю. // Обростати навкруги, з усіх боків якою-небудь рослинністю. // Покриватися, заростати волоссям, шерстю, пір'ям і т. ін. 2. *розм.* Виростати густо, у великій кількості; розростатися, займаючи великий простір (про рослини). // Виростати (про волосся, шерсть, пір'я і т. ін.). 3. *тільки док., розм.* Стати високим, вирости (про дерева, трави і т. ін.). // Стати дорослим, дійти зрілого віку (про всіх чи багатьох). 4. *тільки док.* Прорости, дати паростки, покільчитися.

ПОРОСТИ́ *див.* **пороста́ти.**

ПО́РОСТЬ *див.* **по́рість.**

ПОРОСЮ́ЧКА, ПОРОСЯ́ЧКА, -и, -и, *ж., діал.* Свиня з поросятами.

ПОРОСЯ́, -я́ти, *с.* Маля свині. // Страва з м'яса цього маляти.

ПОРОСЯ́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо поросяти.

ПОРОСЯ́ТИНКА, -и, *ж.* Пестл. до **поросятина.**

ПОРОСЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **порося́.**

ПОРОСЯ́ТНИК, -а, *ч.* 1. Приміщення для поросят. 2. Велика глиняна посудина, в якій пряжать і подають до столу молочних поросят.

ПОРОСЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **порося́.** // Такий, як у поросяти.

ПОРОСЯ́ЧКА *див.* **поросю́чка.**

ПОРО́ТИ[1], порю́, по́реш, *недок., перех.* 1. Розшивати, розривати шви. 2. *розм.* Розрізати чимсь гострим що-небудь. // Робити розріз на тілі; розтинати.

ПОРО́ТИ[2], порю́, по́реш, *недок., розм.* 1. *перех. і без додатка.* Бити різками, сікти, шмагати кого-небудь. 2. *неперех.* Лити (про рясний дощ).

ПО́РОТИЙ[1], **ПО́РЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поро́ти**[1].

ПО́РОТИЙ[2], **ПО́РЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поро́ти**[2] 1.

ПО́РОТИНА, -и, *ж., діал.* Тавро: на вівці – поздовжній розріз половини вуха, а на свійській птиці – розріз перепонки поміж пальцями.

ПОРО́ТИСЯ, по́реться, *недок.* 1. Розриватися, розходитися по шву. 2. Пас. до **поро́ти**[1] 1.

ПОРО́ТНИЙ, -а, -е. Який здійснюється окремими ротами, по ротах.

ПОРО́ТНО. Присл. до **поро́тний.**

ПОРОТТЯ́[1], -я́, *с.* Дія за знач. **поро́ти**[1] 1.

ПОРОТТЯ́[2], -я́, *с., розм.* Дія за знач. **поро́ти**[2] 1.

ПОРОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення, формування пор у чому-небудь.

ПОРОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який утворює, формує пори, признач. для цього.

ПОРОУТВО́РЮВАЧІ, -ів, *мн.* Речовини, за допомогою яких створюється система пор у спочатку монолітному матеріалі.

ПОРОФО́РИ, -ів, *мн.* Те саме, що **пороутво́рювачі.**

ПО́РОХ[1], -у, *ч.* 1. Дрібні тверді частинки, які зависають у повітрі або осідають на поверхні чого-небудь; пил, курява. // Найдрібніші частинки чого-небудь, порошкоподібна маса. *Стерти на порох.* 2. *перен.* Що-небудь не варте уваги, таке, що не має справжньої цінності й значення. // *рідко.* Про людину – вживається перев., щоб підкреслити її тлінність або нікчемність. 3. Останки, рештки померлої людини; прах.

ПО́РОХ[2], -у, *ч.* Вибухова речовина, яку застосовують для стрільби з вогнепальної зброї та для виготовлення снарядів і патронів. // *перен., розм.* Про запас сили, енергії.

ПОРОХА́НЬ, ПО́РОХОНЬ, -і, *ж., діал.* Порохня (у 1 знач.).

ПОРОХА́ЧКА, -и, *ж., зах.* Жаба.

ПОРОХІВНИ́К, -а́, *ч., розм.* Плащ, признач. для захисту від пороху, пилу; пильовик.

ПОРОХІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Металева, дерев'яна і т. ін. посудинка або шкіряна торбинка для зберігання й перенесення пороху.

ПОРОХІ́ВНЯ, -і, *ж.* 1. Пороховий склад. 2. Завод, на якому виготовляють порох (*див.* **по́рох**[2]).

ПОРО́ХКАТИ, -ає, *док.* Рохкати якийсь час.

ПОРО́ХКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поро́хкувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОРО́ХКУВАТИ, -ує, *док.* Час від часу неголосно рохкати.

ПОРОХНА́ВИЙ *див.* **порохня́вий.**

ПОРОХНА́ВІТИ *див.* **порохня́віти.**

ПОРОХНИ́Й *див.* **порошни́й.**

ПОРОХНИ́НА, -и, *ж. і* **ПОРОХНО́**, -а́, *с., зах.* Порохня (у 1 знач.).

ПОРОХНИ́ННЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **порохня́** 1.

ПОРОХНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **порошни́й.**

ПОРОХНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **порохни́стий.**

ПОРОХНІ́ТИ, -іє, *недок.* Те саме, що **порохня́віти.**

ПОРОХНО́ *див.* **порохни́на.**

ПОРОХНЯ́, -і, *ж.* 1. Середина трухлявого або гнилого дерева; потерть, труха. // Сипка маса решток чого-небудь зотлілого, подрібненого і т. ін. 2. *перен., зневажл.* Про що-небудь старе, нецінне, непотрібне. // *лайл.* Про дуже стару або нікчемну людину. 3. *рідко.* Порох, курява, пилюка.

ПОРОХНЯ́ВА, -и, *ж.* Те саме, що **порохня́** 1, 3.

ПОРОХНЯ́ВИЙ, *діал.* **ПОРОХНА́ВИЙ**, -а, -е. 1. Який став трухлим, перетворився на труху. // Який згнив усередині. 2. *рідко.* Покритий порохом, курявою.

ПОРОХНЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і якість за знач. **порохня́вий.**

ПОРОХНЯ́ВІТИ, *діал.* **ПОРОХНА́ВІТИ**, -іє, *недок.* 1. Ставати трухлим, перетворюватися на труху; трухлявіти. // Гнити. 2. *рідко.* Покриватися порохом, курявою. 3. Перетворюватися на порох, пил.

ПОРОХНЯ́Р, -а́, *ч.* Майстер, робітник, який виготовляє порох (*див.* **по́рох**[2]).

ПОРОХОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **по́рох**[2]. // Начинений порохом. // Який супроводжує вибух пороху. // Признач. для виготовлення пороху. *Пороховий завод.* // Признач. для зберігання пороху. // Який діє за допомогою пороху. ** **порохова́ хворо́ба** – комплекс патологічних змін, які спостерігаються при отруєнні токсичними речовинами, що містяться в порохових газах.

ПОРОХОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **порохі́вня** 1.

ПОРОХОВМІ́СТ, -у, *ч.* 1. Вміст стрільного пороху в набої. 2. Вміст порохів, пилу у чому-небудь.

ПОРОХОЗБІ́РНЯ, -і, *ж.* Апарат, резервуар для збирання, накопичення порохів, пилу.

ПОРОХОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання запорошеності – вмісту пилу в одиниці об'єму.

ПО́РОХОНЬ *див.* **пороха́нь.**

ПОРОХОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пороху, схожий на нього.

ПОРОХОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **порохоподібний.**

ПОРОХУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **порохоподібний.**

ПОРОЦЕФАЛЬО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба людини та тварин.

ПОРО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех.* 1. Розпускати плітки про кого-небудь, позбавляти когось доброго імені; ганьбити, знеславлювати. // Паплюжити що-небудь гідне поваги. // Принижувати, безчестити кого-, що-небудь ганебними вчинками. // *рідко.* Бути вадою, пороком кого-небудь. 2. Лаяти, сварити когось; ганити, гудити.

ПОРО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який має різні пороки, відзначається розпусною поведінкою; розпусний. 2. Який має істотні вади. ** **поро́чна пра́ктика** – діяльність, що не відповідає ніяким нормам і веде до негативних результатів.

ПОРО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **поро́чний.**

ПОРО́ЧНО. Присл. до **поро́чний.**

ПОРО́ША, -і, *ж.* Пухкий сніг, перев. перший або який щойно випав. ** **водяна́ поро́ша**, *рідко* – мжичка, мряка.

ПОРОШИ́НА, -и, *ж.* Найдрібніша частка пороху (*див.* **по́рох**[1] 1); пилина. // Найдрібніша часточка чого-небудь. // Найменша кількість чого-небудь; крихта. // *перен., зневажл.* Про людину – вживається перев., щоб підкреслити її тлінність або нікчемність.

ПОРОШИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **порошина.**

ПОРОШИ́ТИ, -ро́шить, *недок.* 1. *перех.* Засипати, покривати порохом, пилом. // *у сполуч. зі сл.* о к о, о ч і. Запорошувати. 2. *неперех.* Вкриватися вихорами пилу, куряви; куритися. 3. *неперех.* Іти, сипати (про дрібний сніг). // *безос.* // *чим.* Сипати на землю дрібний сніг (про хмари, небо). // *перех.* Засипати, вкривати собою що-небудь (про сніг). // *перен.* Опадати, осипатися. 4. *неперех., розм., рідко.* Іти (про дрібний, рясний дощ). // *безос., чим.*

ПОРОШИ́ТИСЯ, -рошу́ся, -ро́шишся, *недок.* Покриватися порохом, пилом; пилитися.

ПОРОШІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **порошити.**

ПОРОШКОВДУВА́Ч, -а́, *ч.* Апарат, пристрій для вдування кудись струменю порошку.

ПОРОШКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **порошо́к.** *Порошкова маса.* // Який має вигляд порошку; подрібнений. // Який виготовляється з порошку. *Порошковий дріт.* ** **порошко́ва металу́ргія** – галузь металургії, пов'язана з виготовленням металевих і композиційних порошків та виробів із них методом спікання і пресування.

ПОРОШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до порошку, схожий на нього.

ПОРОШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **порошкоподібний.**

ПОРОШКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Явище переходу речовини до порошкуватого стану. 2. Технологічна операція перетворення речовини, матеріалу на порошок.

ПОРОШКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має вигляд порошку; характерний для порошку.

ПОРОШКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **порошкува́тий.**

ПОРОШНИ́Й, *діал.* **ПОРОХНИ́Й**, -а́, -е́. Покритий порохом, пилом, із курявою; курний.

ПОРОШНИ́К, -а́, *ч., зах.* Ріг для пороху.

ПОРОШНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **порохівни́ця.**

ПО́РОШНО. Присл. до **порошни́й.** // *у знач. присудк. сл.*

ПОРОШО́К, -шку́, *ч.* 1. Сипка маса, що складається з дрібних часточок якої-небудь потовченої або розтертої твердої речовини. // *з означ.* Така речовина, що застосовується у побуті. *Пральний порошок. Яєчний порошок.* 2. *перев. мн.* Розтерті або потовчені до однорідної сипкої маси ліки, розфасовані дозами для одноразового вживання; пілюля.

ПОРОЩА́ТИ *і* **ПОРОЩИ́ТИ**, -щу́, -щи́ш, *недок., розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Те саме, що **пері́щити.** // *чим.* Бити, вдаряти (снігом і т. ін.) по якій-небудь поверхні. 2. *перен.* Швидко й голосно говорити, кричати.

ПОРОЩИ́ТИ *див.* **пороща́ти.**

ПОРО́Ю, *присл.* Іноді, часом, час від часу.

ПО́РПАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **по́рпати** і **по́рпатися.**

ПО́РПАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і без додатка, рідко.* Розгрібати, розривати що-небудь сипке, пухке (перев. землю); гребти (у 2 знач.).

ПО́РПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *рідко* **ПО́РПЛИТИСЯ**, -люся, -лишся *і* **ПО́РПЛЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *недок.* 1. *в чому і без додатка.* Розгрібати, розривати що-небудь сипке, пухке і т. ін.; ритися. 2. *в чому.* Перекладати, перебирати що-небудь десь, шукаючи щось; копирсатися (у 1 знач.). 3. *розм.* Працювати, поратися (на землі, у господарстві і т. ін.). // *біля чого, коло чого.* Виконувати яку-небудь копітку роботу; возитися (у 2 знач.).

ПОРПЕЦИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – паладієве золото.

ПО́РПЛИТИСЯ *див.* **по́рпатися.**

ПО́РПЛИЦЯ, -і, *ж.* Залізна планка у верхньому млиновому камені.

ПО́РПЛЯТИСЯ *див.* **по́рпатися.**

ПО́РСКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **по́рскати** і звуки, утворювані цією дією.

ПО́РСКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* З силою прискати, вилітати звідкись, розсипатися (про бризки, іскри, дрібні часточки чого-небудь і т. ін.). // *чим і без додатка.* Викидати, розкидати, розсипати бризки рідини, іскри, дрібні часточки і т. ін. 2. *неперех. і рідко перех.* З шумом випускати повітря або воду через рот; обдавати дрібними краплями, бризками кого-, що-небудь. // *у сполуч. зі сл.* с м і х о м, о д с м і х у і т. ін. Не втримавшись, вибухати сміхом. // *перен.* Різко, гнівно говорити, виявляючи незадоволення ким-, чим-небудь. 3. *розм.* Те саме, що **фо́ркати** (про коней). 4. *неперех., розм., рідко.* Вислизати, вириватися. // Дуже швидко, прожогом кидатися кудись.

ПОРСКИ́Й, -а́, -е́. 1. Швидкий, прудкий, моторний, жвавий. 2. *розм.* Слизький. 3. *перен.* Який уміє знаходити вихід із скрутного становища, вдається до хитрощів; вивертний. 4. *заст.* Який легко розколюється, розчахується.

ПОРСКЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **порськи́й** 1.

ПО́РСКО. Присл. до **порськи́й.**

ПОРСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **по́рскати.** // *безос.*

ПО́РСЬКАННЯ, -я, *с., мисл.* Дія за знач. **по́рськати** і звуки, утворювані цією дією.

ПО́РСЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок., мисл.* Цькувати звіра.

ПО́РСЬКНУТИ, -ну, -неш, *док., мисл.* Однокр. до **по́рськати.**

ПОРТ[1], -у, *ч.* Ділянка берега водойми разом із прилеглою водною площею, спеціально обладнана для стоянки суден, вантажно-розвантажувальних та інших робіт. // Приморське місто, розташоване біля такої ділянки. ** **повітря́ний порт** – спеціально обладнане місце для стоянки літаків, вертольотів і т. ін.

ПОРТ[2], -у, *ч.* 1. Отвір у борту судна для гарматних стволів (у старовинних військових суднах) або навантаження й розвантаження з нижньої палуби. 2. Пристрій для підключення зовнішнього обладнання. 3. Інтерфейс, через який периферійний пристрій приєднується до адаптера, який розміщений на системній платі.

ПОРТА́Л, -у, *ч.* 1. Архітектурно оформлений вхід до монументального будинку, перев. громадського призначення. // Архітектурне обрамлення сцени, яке відокремлює її від залу для глядачів. 2. *спец.* Металева рама, яка є частиною опорної конструкції, машинної станини і т. ін. // Металева рухома опорна конструкція, на якій монтується вантажопідіймальний кран.

ПОРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **порта́л.** // Який має портал (у 2 знач.); змонтований на порталі. 2. *анат.* Який стосується ворітної вени. ** **порта́льна гіпертензі́я** – комплекс змін, що виникають при порушенні відтоку крові з системи ворітної вени. **порта́льний кровоо́біг** – ділянка кровообігу печінки, шлунка, кишечнику, підшлункової залози та селезінки.

ПОРТАМЕ́НТО, *незм., присл.* 1. Спосіб виконання мелодії на смичкових музичних інструментах за допомогою легкого повільного ковзання пальця струною від одного звука до іншого. 2. Спосіб співучого виконання мелодії за допомогою легкого, повільного ковзання від одного звука до іншого.

ПОРТАТИ́В, -у, *ч.* Невеликий переносний орган, що був поширений у середні віки.

ПОРТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Зручний для носіння при собі, для перенесення з місця на місце; невеликий за розміром, не громіздкий.

ПОРТАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **портати́вний.**

ПОРТАТИ́ВНО. Присл. до **портати́вний.**

ПОРТА́ТО, *незм., присл., муз.* Спосіб виконання, середній між легато і стакатто, виразне підкреслення звуків.

ПОРТБУКЕ́Т, -а, *ч., заст.* Звужений донизу, перев. паперовий, кульок для букета.

ПОРТВА́ЙН *див.* **портве́йн.**

ПОРТВЕ́ЙН *і рідко* **ПОРТВА́ЙН**, -у, *ч.* Сорт кріпленого виноградного вина.

ПО́РТЕР, -у, *ч.* Сорт міцного гіркуватого чорного пива.

ПО́РТЕРНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **по́ртер.** 2. *у знач. ім.* **по́ртерна**, -ної, *ж., заст.* Пивниця, пивна.

ПОРТИ́, -і́в, *мн., заст., рідко.* Штани з полотна.

ПО́РТИК, -а, *ч.* Розміщена перед входом у будинок відкрита галерея, утворена колонами або стовпами, що підтримують перекриття. // Паркова споруда з відкритою колонадою замість зовнішньої

стінки.

ПОРТКИ́, -ів, *мн., діал., зах.* Полотняні штани.

ПОРТЛАНДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні, прозорі, гнучкі шестикутні платівки.

ПОРТЛАНДКЛІ́НКЕР, -у, *ч.* Спечений грудкуватий портландцемент.

ПОРТЛАНДЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Вид цементу, до складу якого в основному входять силікати кальцію; силікатний цемент.

ПОРТМОНЕ́, *невідм., с.* Гаманець для грошей.

ПОРТМОНЕ́Т, -а, *ч., заст.* Те саме, що **портмоне́**.

ПОРТМОНЕ́ТКА, -и, *ж., заст., розм.* Те саме, що **портмоне́**.

ПОРТНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Конопляний.

ПОРТНЯ́НИЙ, -а, -е, *заст.* Полотняний.

ПО́РТО, *невідм., с., спец.* Поштово-телеграфні видатки, оплачувані за рахунок клієнта, замовника. // Збір на поштові та інші витрати банку, пов'язані з розсиланням та одержанням платежів за іногородніми векселями.

ПОРТОБУДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до будування портів (*див.* **порт**[1]), признач. для цього.

ПОРТОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Будування портів (*див.* **порт**[1]).

ПОРТО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Прикм. до **порт**. // Який має порт, є портом (про населений пункт). // Розташований у порту. *Портовий клуб.* // Який працює у порту. // *у знач. ім.* **порто́вий**, -о́во́го, *ч.* Робітник, що працює в порту; портовик.

ПОРТОВИ́К, -а́, *ч.* Працівник порту; робітник, що працює в порту.

ПОРТОГЕПАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **портогра́фія**.

ПОРТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне та радіоізотопне дослідження портального кровообігу.

ПОРТО́К, -тка́, *ч., зах.* 1. Скатертина. 2. Шматок полотна.

ПОРТОКАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Портокава́льний анастамо́з** – природне або сформоване внаслідок хірургічного втручання сполучення між портальною системою та системою порожнистих вен.

ПОРТОФЛО́Т, -у, *ч.* Сукупність плавзасобів, які обслуговують порт.

ПО́РТО-ФРА́НКО, *невідм., с., спец.* 1. Вільна безмитна торгівля в порту (або в приморській зоні). 2. Порт (або приморська зона), в межах якого дозволяється перевозити іноземні товари без сплати мита.

ПОРТПА́Ж, -а, *ч.* Паперова прокладка між полосами набору при їх зберіганні й транспортуванні.

ПОРТПЛЕ́Д, -а, *ч.* Дорожня сумка, чохол для пледа і постільних речей.

ПОРТПЛЕ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **портпле́д**.

ПОРТРЕ́Т, -а, *ч.* 1. Мальоване, скульптурне або фотографічне зображення обличчя людини або групи людей. // Відповідний жанр образотворчого мистецтва. // *розм.* Про людину або її зображення, що дуже схожі на когось. 2. Опис зовнішності персонажа в літературному творі. // Загальна характеристика, сукупність характерних рис когонебудь. // Різновид літературного жанру – нарис життя і діяльності якої-небудь людини.

ПОРТРЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **портре́т** 1.

ПОРТРЕТИ́СТ, -а, *ч.* Художник, що малює перев. портрети; фахівець з портретного живопису.

ПОРТРЕТИ́СТКА, -и. Жін. до **портрети́ст**.

ПОРТРЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **портре́т**. // Такий, як на портреті; дуже точний. // Такий, завданням якого є створення портретів. 2. *у знач. ім.* **портре́тна**, -ної, *ж., заст.* Кімната в дворянських маєтках, де були розвішані портрети предків.

ПОРТРЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Докладність і точність опису зовнішності персонажів літературного твору.

ПОРТРЕТО́ВАНИЙ, -а, -е, *мист.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **портретува́ти**. // *у знач. ім.* **портрето́ваний**, -ного, *ч.*; **портрето́вана**, -ної, *ж.* Особа, що її зображено на портреті (у 1 знач.).

ПОРТРЕТУВА́ННЯ, -я, *с., мист.* Дія за знач. **портретува́ти**.

ПОРТРЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка, мист.* Створювати портрет кого-небудь.

ПОРТСИГА́Р, -а, *ч.* Невеличка плоска коробочка з пластмаси, дерева, срібла і т. ін. для зберігання цигарок або сигар, яку звичайно носять у кишені; цигарниця.

ПОРТТАБА́К, -а́, *ч.* Невеличка коробочка для тютюну, яку звичайно носять у кишені.

ПОРТУГА́ЛЕЦЬ *див.* **португа́льці**.

ПОРТУГА́ЛКА *див.* **португа́льці**.

ПОРТУГА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **португа́льці** й Португалія. ** **Португа́льська мо́ва** – мова португальців і бразильців; відноситься до романської групи індоєвропейської сім'ї мов.

ПОРТУГА́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **португа́лець**, -льця, *ч.*; **португа́лка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Португалії.

ПОРТУЛА́К, -у, *ч.* Трав'яниста сланка рослина з м'ясистим листям та ніжними різнокольоровими квітками; окремі види культивують як овочеву або декоративну рослину.

ПОРТУЛА́КОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **портула́к**. 2. *у знач. ім.* **портула́кові**, -вих, *мн., бот.* Назва родини трав'янистих, чагарникових і напівчагарникових рослин, до якої належить багато різних видів.

ПОРТУПЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **портупе́я**.

ПОРТУПЕ́Я, -ї, *ж.* Плечовий або поясний ремінь, до якого пристібують холодну зброю, польову сумку тощо.

ПОРТФЕ́ЛИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **портфе́ль** 1.

ПОРТФЕ́ЛЬ, -я, *ч.* 1. Велика чотирикутна сумка із застібкою, в якій носять ділові папери, книжки, зошити і т. ін. 2. Посада міністра або взагалі висока, керівна посада. ** **Міністе́рський портфе́ль**; **Портфе́ль міні́стра** – посада міністра. 3. *перен.* Сукупність рукописів, прийнятих видавництвом, редакцією і т. ін. для видання. ** **Редакці́йний портфе́ль** – сукупність рукописів, що їх має редакція для видання. 4. Сукупність форм і видів економічної, фінансової та ін. діяльності, відповідних ним документів, коштів, об'єктів. **Ве́ксельний портфе́ль** – сукупність векселів, які належать банкові, підприємству і т. ін. на певну дату. **Портфе́ль замо́влень** – сукупність замовлень, які є у розпорядженні підприємства, організації. **Портфе́ль ці́нних папе́рів** – сукупність цінних паперів, що ними володіє приватна особа, установа, фірма.

ПОРТФЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **портфе́ль** 1. *Портфельна застібка.* ** **Портфе́льна інвести́ція** – господарська операція, яка передбачає придбання цінних паперів, деривативів та ін. фінансових активів за кошти на фондовому ринку. **Портфе́льна теóрія**, *фін.* – інвестиційна теорія, яка використовує статистичні методи для визначення преференційного складу портфеля цінних паперів та оцінки отримуваного від нього прибутку з урахуванням ризику.

ПОРТФЕ́ЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **портфе́ль** 1.

ПОРТШЕ́З, -а, *ч.* Легке переносне крісло, в якому можна сидіти напівлежачи.

ПОРТЬЄ́, *невідм., ч.* Працівник готелю, який стежить за порядком у вестибулі, приймає пошту, дає різні довідки мешканцям готелю і т. ін. // Швейцар у готелі.

ПОРТЬЄ́РА, -и, *ж.* Завіса з важкої, щільної тканини на дверях або на вікні.

ПОРТЬЄ́РКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **портьє́ра**.

ПОРТЬЄ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **портьє́ра**. // Признач. для портьєр.

ПОРТЯНИ́ЦІ, -и́ць, *мн., зах.* Штани з цупкого білого полотна.

ПОРТЯ́НКА, -и, *ж., зах.* Сукно з основою з конопляних ниток.

ПО́РУБ, -у, *ч.* 1. Рубання лісу, дерев; вирубування. 2. Місце, ділянка, де вирубано ліс. 3. *рідко.* Слід від рубання. // Заподіяна шаблею рана. 4. *заст.* В'язниця, тюрма. // Погріб, що служить в'язницею.

ПОРУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порубáти** 1 – 3. // **пору́бано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРУБА́ТИ, -аю́, -а́єш, *док., перех.* 1. Рубаючи на шматки, на частини, знищити що-небудь. // Ударяючи ножем або яким-небудь гострим знаряддям, подрібнити, посікти. // Рубаючи, зробити придатним для спалювання в печі (дрова, дошки і т. ін.). 2. Вирубати на якій-небудь ділянці кущі, дерева, ліс і т. ін. 3. Зарубати сокирою, шаблею і т. ін., вбити холодною зброєю. // *рідко.* Заподіяти багато ран шаблею, сокирою і т. ін. 4. Рубати якийсь час.

ПОРУБА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Рубатися, битися холодною зброєю якийсь час.

ПОРУБІ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикордонний.

ПОРУ́БКА, -и, *ж.* 1. Вирубування, вирубка лісу, дерев. 2. Місце, ділянка, де вирубано або де вирубують ліс; вирубка (у 2 знач.).

ПОРУ́БКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пору́бка**.

ПОРУ́БНИК, -а, *ч.* Той, хто самовільно рубає ліс, дерева.

ПОРУ́БОК, -бка, *ч., іст., зах.* Збір на громадські потреби (утримання писаря, вчителя, сторожів і т. ін.).

ПОРУБЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Покритий рубцями, шрамами і т. ін. // **порубцьо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРУБЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **порубцьо́ваний**.

ПОРУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Частково вкритий порами. 2. Те саме, що **по́ристий**.

ПОРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **порува́тий**.

ПОРУ́ГА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **нару́га**.

ПОРУ́ГАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який зазнав поруги; зганьблений, зневажений.

ПОРУДІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поруді́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОРУДІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **поруді́лий**.

ПОРУДІ́ТИ, -іє, *док.* Стати рудим або рудішим; набути рудуватого кольору або відтінку. // Утратити яскравість первісного кольору, набувши рудуватого відтінку (перев. про одяг); полиняти, вицвісти.

ПОРУЙНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порујнува́ти**. // **поруйно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРУЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. // Порушити цілісність чого-небудь; пошкодити. // *перен.* Довести до повного розорення, занепаду. 2. Зруйнувати все чи багато чого-небудь.

ПОРУ́КА, -и, *ж.* 1. Запевнення, гарантія в чому-небудь; взята на себе відповідальність за когось. ** **Бу́ти пору́кою** *в чому* – служити гарантією чого-небудь; з повною відповідальністю запевняти кого-небудь у чомусь. **Дава́ти пору́ку** *за кого – що* – ручатися за кого-, що-небудь; брати на себе відповідальність за когось. **На пору́ки бра́ти (взя́ти)** *кого* – брати на себе відповідальність за умовне звільнення кого-небудь з-під варти. **На пору́ки ви́пустити (звільни́ти)** *кого* – умовно випустити кого-небудь з-під варти на відповідальність певної особи або колективу. 2. *чого.* Джерело, основа чого-небудь; умова, що забезпечує успіх чогось; запорука. // *рідко.* Свідчення, доказ чого-небудь.

ПОРУКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Те саме, що **пору́чкатися**.

ПО-РУМУ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-руму́нському**.

ПО-РУМУ́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у румунів, за звичаєм румунів. 2. Румунською мовою.

ПОРУМ'Я́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порум'я́нити**. 2. *у знач. прикм.* Який зарум'янився, став рум'яним.

ПОРУМ'Я́НИТИ, -ню, -ниш, *док., перех.* 1. Зробити рум'яним кого-небудь, викликати появу рум'янця в когось. // *перен.* Надати чому-небудь червонуватого відтінку. 2. Покрити, пофарбувати рум'янами (обличчя). 3. Запекти або засмажити до утворення світло-коричневої шкуринки (страви з м'яса, вироби з тіста і т. ін.); зарум'янити.

ПОРУМ'Я́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.* 1. Стати рум'яним; зашарітися. // *перен.* Набути червонуватого відтінку. 2. Покрити, пофарбувати рум'янами своє обличчя. 3. Запектися або засмажитися до утворення світло-коричневої шкуринки (про страви з м'яса, вироби з тіста і т. ін.); зарум'янитися.

ПОРУМ'ЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **порум'яні́ти**.

ПОРУМ'ЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати рум'яним. // Почервоніти. 2. Запектися або засмажитися до утворення світло-коричневої шкуринки; зарум'янитися.

ПОРУ́НТАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* 1. Потурбувати, потривожити кого-небудь. 2. Узяти щонебудь без дозволу.

ПО-РУ́СЬКИ, *присл., рідко.* 1. Те саме, що **по-росі́йськи**. 2. *іст., зах.* Українською мовою.

ПО-РУ́СЬКОМУ, *присл., рідко.* 1. Те саме, що **по-росі́йському**. 2. *зах., іст.* Українською мовою.

ПОРУСЯ́ВІТИ, -ію, -ієш. Док. до **руся́віти**.

ПО́РУХ, -у, *ч.* 1. Рух; зміна положення тіла або його частини. // Рух повітря, подув вітру і т. ін. // *рідко.* Безладне ходіння, біганина; сум'яття. 2. *перен.* Раптове прагнення, бажання; порив. // *у сполуч. зі сл.* душа, душевний *і т. ін., перен.* Почуття, переживання, внутрішні поривання, а також їх зовнішній вияв.

ПОРУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Трохи, злегка поворушити що-небудь. 2. *неперех., чим.* Рухати якийсь час.

ПОРУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Рухатися якийсь час.

ПОРУ́Ч. 1. *присл.* Дуже близько, на невеликій відстані від кого-, чого-небудь; поблизу, поряд. // Безпосередньо один коло одного. // *у знач. присудк. сл.* // *перев. у сполуч. зі сл.* бути, йти, виступати, *перен.* Разом, спільно. 2. *у знач. прийм., з оруд. в. та прийм. "з" або з род. в. без прийм.* Указує на просторову близькість, суміжність кого-, чого-небудь із кимсь, чимсь; біля, коло. // Уживається на позначення невеликої відстані від чого-небудь. // *тільки з оруд. в. та прийм. "з", рідко.* Указує на суміжні або одночасні дії, а також на особи чи предмети, що перебувають у спільній або одночасній дії; разом, одночасно, поряд.

ПОРУЧА́ЙНИК, -а, *ч.* Птах родини сивкових.

ПОРУЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який є порукою кому-небудь у чомусь.

ПОРУЧА́ТА, -ча́т, *мн., заст.* Поруччя, поручні.

ПОРУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОРУЧИ́ТИ**, -ручу́, -ру́чиш, *док., перех., також з інфін., рідко.* Покладати на когось виконання чого-небудь; доручати. // Покладати на когось турботу про когонебудь.

ПОРУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОРУЧИ́ТИСЯ**, -ручу́ся, -ру́чишся, *док.* 1. Давати поруку за кого-, що-небудь; ручатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **поруча́ти**.

ПОРУЧЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч., розм.* Той, на кого покладено виконання поручення.

ПОРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поручи́ти**. // **пору́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПОРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поручи́ти**, **поруча́ти**. // Справа, доручена кому-небудь; доручення.

ПО́РУЧЕНЬ *див.* **по́ручні**.

ПОРУ́ЧИК, -а, *ч.* 1. Офіцерське звання у царській армії, наступне після чину підпоручика, а також особа, яка мала це звання. 2. В арміях деяких країн: військове звання молодшого офіцера; особа, яка має таке звання.

ПОРУ́ЧИКІВ, -ова, -ове, *заст.* Прикм. до **пору́чик**; належний поручикові.

ПОРУЧИ́ТЕЛЬ, -я, *ч., книжн.* Той, хто дає поруку, ручиться за кого-небудь.

ПОРУЧИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **поручи́тель**.

ПОРУЧИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с., книжн.* Те саме, що **пору́ка** 1.

ПОРУЧИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **поручи́тель**.

ПОРУЧИ́ТИ *див.* **поруча́ти**.

ПОРУЧИ́ТИСЯ *див.* **поруча́тися**.

ПО́РУЧІ, -ів, *мн.* 1. *військ., іст.* У давній Русі – частина броні, що захищала руки від кисті до ліктя. 2. *церк.* Парчеві нарукавники – частина одягу священика під час відправи.

ПОРУ́ЧКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Вітаючись, потиснути руку (кому-небудь або один одному).

ПОРУЧНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́ручні**.

ПОРУ́ЧНИК[1], -а, *ч., заст., розм.* Те саме, що **пору́чик**.

ПОРУ́ЧНИК[2], -а, *ч., розм.* Те саме, що **поручи́тель**.

ПОРУ́ЧНИКІВ, -ова, -ове, *заст., розм.* Прикм. до **пору́чник**[1]; належний поручникові.

ПОРУ́ЧНИЦТВО, -а, *с., розм.* Те саме, що **пору́ка** 1.

ПОРУ́ЧНИЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **пору́чник**[2].

ПОРУ́ЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **пору́чник**[2].

ПО́РУЧНІ, -ів, *мн.* (*одн.* **по́ручень**, -чня, *ч.*). Неви-

сока огорожа, перев. по краях містка, балкона, бильця на східцях будинку, вагона і т. ін. // Бічні опори крісла, канапи і т. ін.

ПОРУ́ЧЧЯ, *-я, с., збірн.* Те саме, що **по́ручні**.

ПОРУША́ТИ[1] *див.* **пору́шувати**.

ПОРУША́ТИ[2], -а́ємо, -а́єте, *док.* Вирушити в дорогу (про всіх чи багатьох).

ПОРУША́ТИСЯ *див.* **пору́шуватися**.

ПОРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пору́шити**. // **пору́шено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., діал.* Зворушений, схвильований.

ПОРУ́ШЕННЯ, *-я, с.* 1. *чого.* Дія за знач. **пору́шити** 1 – 4 і **пору́шитися** 1. ** **Пору́шення кримі́нальної спра́ви** – перша стадія кримінального судочинства, на якій розв'язується питання про можливість почати провадження кримінальної справи. 2. *розм.* Відхилення від правил, відступ від законів, невідповідність традиції, звичаям і т. ін. 3. *спец.* Відхилення в перебігу фізіологічного процесу, функціонуванні якого-небудь органа і т. ін. *Порушення обміну речовин.*

ПОРУ́ШИТИ *див.* **пору́шувати**.

ПОРУ́ШИТИСЯ *див.* **пору́шуватися**.

ПОРУ́ШЛИВИЙ, -а, -е, *зах.* Нечесний, нечистий на руку.

ПОРУ́ШНИК, *-а, ч.* 1. Той, хто порушує закони, розпорядження влади або правила, розпорядок чого-небудь і т. ін. // Той, хто не дотримується традицій, звичаїв і т. ін. *Порушник кордону.* 2. Той, хто порушує тишу або спокій кого-небудь.

ПОРУ́ШНИЦЯ, *-і. Жін.* до **пору́шник**.

ПОРУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **пору́шувати** 1 – 4. // **пору́шувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРУ́ШУВАННЯ, *-я, с.* 1. Дія за знач. **пору́шувати** 1 – 4. 2. *розм.* Надавання руху чому-небудь, зрушення з місця чогось.

ПОРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і діал.* **ПОРУША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОРУ́ШИТИ**, -у́шу, -у́шиш, *док., перех.* 1. Робити що-небудь усупереч наказові, закону і т. ін. // Діяти, чинити не так, як належить за традицією, звичаєм, загальноприйнятими правилами і т. ін.; відступати від чогось установленого, узвичаєного. // *у сполуч. зі сл.* п р а в д а, і с т и н а *і т. ін.* Неправильно переказувати що-небудь, викривляти, перекручувати. ** **Пору́шувати кордо́н** – нелегально переходити через кордон на територію іншої держави. 2. Припиняти, переривати який-небудь стан, процес або вияв почуття і т. ін. *Порушити мовчанку. Порушити рівновагу.* 3. Пошкоджувати, псувати, руйнувати що-небудь. // Викликати, спричинювати відхилення в перебігу якого-небудь процесу, здійсненні якогось руху тощо. // *у сполуч. зі сл.* з в'я з о к, є д н і с т ь *і т. ін.* Поривати зв'язки, призводити до втрати єдності, спільності з ким-небудь. *Порушувати плани.* 4. *перев. у сполуч. зі сл.* р о з м о в а, с п р а в а, п р о ц е с і т. ін. Розпочинати. *Порушувати питання.* ** **Пору́шувати клопота́ння** – звернутися з проханням до якої-небудь офіційної особи або установи; почати клопотатися за кого-, що-небудь, домагатися чогось. 5. *перен.* Викликати, пробуджувати (почуття, думки і т. ін.). // Викликати хвилювання в кого-небудь, збуджувати, хвилювати когось. // Зворушувати, розчулювати кого-небудь. 6. *розм.* Надавати руху чому-небудь, зрушувати з місця щось. // *чим.* Рухати, ворушити. // *перен., рідко.* Спонукати кого-небудь до дії, боротьби і т. ін. 7. *діал.* Торкати, брати без дозволу що-небудь.

ПОРУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і діал.* **ПОРУША́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОРУ́ШИТИСЯ**, -у́шуся, -у́шишся, *док.* 1. Пошкоджуватися, псуватися, руйнуватися. // Зазнавати відхилень у своєму вияві, перебігу тощо (про який-небудь процес, рух і т. ін.). 2. Ставати схвильованим; зворушуватися. // Виникати, пробуджуватися (про почуття, думки і т. ін.). 3. *розм.* Рухатися, ворушитися. // *перев. док.* Почати рухатися; зрушитися з місця. 4. *тільки недок.* Пас. до **пору́шувати** 1 – 4.

ПОРФІ́Р, *-у, ч.* Загальна назва магматичних гірських порід, перев. червоного кольору, з основою дрібнокристалічної або склуватої будови, в яких вирізняються розміром і забарвленням великі кристали мінералів.

ПОРФІ́РА, *-и, ж.* 1. *заст.* Довга пурпурова мантія, символ влади монарха. 2. *бот.* Морська їстівна водорість червоного кольору.

ПОРФІ́РИНИ, -ів, *мн.* (*одн.* **порфі́рин**, *-у, ч.*). Барвні органічні речовини (пігменти) у людини, тварин і рослин. До них належать гемоглобін, хлорофіл тощо.

ПОРФІРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **порфіри́н**. ** **Порфіри́нове захво́рювання** – хвороба, зумовлена порушенням утворення порфіринів та гему.

ПОРФІРИНУРІ́Я, *-ї, ж.* Наявність порфіринів у сечі.

ПОРФІРИ́Т, *-у, ч.* Магматична гірська порода, що використовується як будівельний матеріал.

ПОРФІРИТО́ЇД, *-у, ч.* Гірська порода, що утворюється при низькотемпературному метаморфізмові основних і середніх лав та їхніх туфів.

ПОРФІ́РІЇ, *-ій, мн.* Розлади, при яких частково або майже повністю відсутня активність ферментів, що беруть участь у біосинтезі гему.

ПОРФІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **порфі́р**. // Зробл. з порфіру. 2. Який має колір порфіру; темно-червоний, пурпуровий.

ПОРФІ́РОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **порфі́р**. // Який складається або зроблений з порфіру. *Порфірові гори.* 2. Який має колір порфіру; темно-червоний, пурпуровий.

ПОРФІРО́ЇД, *-а, ч.* Гірська порода, що утворилася при низькотемпературному метаморфізмі кислих лав та їхніх туфів.

ПОРФІРОНО́СЕЦЬ, *-сця, ч., заст., ритор., ірон.* Монарх, цар.

ПОРФІРОНО́СНИЙ, -а, -е, *заст., ритор., ірон.* Прикм. до **порфіроно́сець**.

ПОРФІРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до порфіри, схожий на неї.

ПОРФІРОПОДІ́БНІСТЬ, *-ності, ж.* Властивість за знач. **порфіроподі́бний**.

ПОРФІРОРО́ДНИЙ, -а, -е, *заст., ритор.* Який належить до царського роду. *Порфіродний імператор.*

ПО́РХАВКА, *-и, ж.* 1. Кулястий гриб, що швидко росте в теплу дощову погоду, а достигаючи, наповнюється бурим пилом – спорами; моруха. 2. *зах.* Жаба.

ПО́РХАННЯ, *-я, с., рідко.* Дія за знач. **по́рхати**.

ПОРЦЕЛАНІ́Т, *-у, ч.* Те саме, що **горі́лі поро́ди**.

ПОРЦЕЛЯ́НА, *-и, ж.* 1. Керамічна маса білого кольору, що використовується для виготовлення тонкого посуду, декоративних виробів, ізоляційних матеріалів і т. ін.; фаянс. 2. *збірн.* Посуд або декоративні вироби з такої маси. 3. *розм.* Фарфор.

ПОРЦЕЛЯ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **порцеля́на**. // Зробл. з порцеляни. // Який виробляє порцеляну.

ПО́РЦІЙКА, *-и, ж., діал.* Зменш.-пестл. до **по́рція** 2.

ПОРЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́рція** 1. // Признач. для відмірювання порцій. *Порційний автомат.*

ПОРЦІО́Н, *-у, ч.* Певна кількість продуктів харчування. *Денний порціон.*

ПОРЦІО́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **порціо́н**. 2. Те саме, що **порці́йний**. 3. Приготовлений у ресторані або в їдальні на замовлення. *Порціонна страва.*

ПОРЦІО́ННО. Присл. до **порціо́нний** 3.

ПОРЦІОНУВА́ННЯ, *-я, с.* Розподіл чого-небудь на окремі порції.

ПО́РЦІЯ, *-ї, ж.* 1. Певна кількість харчового продукту, страви, признач. для споживання однією особою за один раз. // Взагалі певна кількість чого-небудь. 2. Їжа на одну особу. 3. *діал.* Чарка; чарка горілки.

ПО́РЧА, *-і, ж., розм.* 1. Пошкодження, ушкодження, шкода. 2. Вада.

ПО́РЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який зіпсувався, став непридатним для споживання або використання; зіпсований. *Порчене пиво.* 2. Який має якусь фізичну ваду.

ПО́РШЕНЬ, *-шня, ч., тех.* Циліндрична деталь двигунів внутрішнього згоряння, парових машин, насосів, компресорів і т. ін., що робить зворотно-поступальний рух усередині більшого циліндра, щільно прилягаючи до його стінок.

ПОРШНЕ́ВИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **по́ршень**. // Який працює за допомогою поршнів.

ПОРЮ́МАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Рюмати якийсь час.

ПОРЮ́МСАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Рюмсати якийсь час.

ПОРЯБИ́ТИ, -и́ть, *док., перех., розм.* Зробити рябим кого-, що-небудь.

ПОРЯБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Стати, зробитися рябим.

ПО́РЯД[1]. 1. *присл.* Дуже близько, на невеликій відстані від кого-, чого-небудь; поблизу, поруч. // Безпосередньо один коло одного. // В одному ряді, на одній лінії, на однаковому рівні. // *у знач. присудк. сл.* // *перен.* Разом, спільно, одночасно з ким-, чим-небудь. 2. *у знач. прийм., з оруд. в. та прийм.* "з" *або з род. в. без прийм.* Указує на просторову близькість, суміжність кого-, чого-небудь із кимсь, чимсь; біля, поруч, коло. // *тільки з оруд. в. та прийм.* "з". Указує на суміжні або одночасні дії, а також на особи чи предмети, що перебувають у спільній або одночасній дії; разом, одночасно. ** **По́ряд з тим (з цим)** – одночасно, разом з чим-небудь.

ПО́РЯД[2], *-у, ч., діал.* Порядок, лад.

ПОРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОРЯДИ́ТИ**, -ряджу́, -ря́диш, *док., діал.* 1. *перех. і неперех.* Порядкувати. 2. *перех.* Налаштовувати, споряджати що-небудь, готуючи до роботи, в дорогу і т. ін. 3. *перех.* Наймати, підряджати кого-небудь.

ПОРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОРЯДИ́ТИСЯ**, -ряджу́ся, -ря́дишся, *док., діал.* Найматися, підряджатися. // Брати на себе певні зобов'язання; зобов'язуватися.

ПОРЯДИ́ТИ *див.* **порядж́ати**.

ПОРЯДИ́ТИСЯ *див.* **порядж́атися**.

ПОРЯ́ДКИ, *-ів, мн.* Див. **поря́док**.

ПОРЯДКО́ВИЙ, -а, -е. Який вказує на місце або порядок кого-, чого-небудь при переліку. ** **Порядко́вий числі́вник**, *лінгв.* – розряд числівників, що вживаються на позначення певної послідовності, порядку переліку предметів і мають формальні ознаки прикметників.

ПОРЯДКО́ВО, *присл.* Рядками, по рядках.

ПОРЯДКУВА́ННЯ, *-я, с.* Дія за знач. **порядкува́ти**.

ПОРЯДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Займатися господарством, давати лад чому-небудь, виконуючи різні хатні роботи. // Поратися коло чого-небудь. // Прибирати, робити порядок де-небудь. 2. Посвоєму розпоряджатися, хазяйнувати де-небудь, робити щось на власний розсуд. 3. Давати вказівки, розпорядження, керуючи роботою, господарством і т. ін.; розпоряджатися. // Здійснювати нагляд за чим-небудь, спрямовувати перебіг чогось. // Бути на чолі кого-, чого-небудь, очолювати щось, командувати, керувати ким-, чим-небудь. // На власний розсуд використовувати, розподіляти і т. ін. що-небудь. // *тільки без додатка, розм.* Те саме, що **нака́зувати**.

ПОРЯДКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., діал.* Ставати впорядкованим, набувати правильного або звичного розташування; упорядковуватися.

ПОРЯ́ДНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **поря́дний** 2.

ПОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Не здатний на погані, нечесні або аморальні вчинки; чесний. 2. *розм.* Досить добрий; непоганий, неабиякий. // Який цілком відповідає своїй назві; такий, як треба, як повинен бути; справжній. 3. *розм.* Досить великий за кількістю, розміром, значний силою вияву і т. ін.; чималий. *Порядний кусень м'яса.* // Якому значною мірою властива певна ознака, риса характеру (звичайно негативна). 4. *іст.* Який належав до буржуазно-дворянських, привілейованих верств суспільства; благородний (у 4 знач.). ** **Поря́дна гра́мота; поря́дний за́пис**, *іст.* – у Росії 16 – 17 ст. – назви документів, що посвідчували укладення різних договорів.

ПОРЯ́ДНІСТЬ, *-ності, ж.* Властивість за знач. **поря́дний** 1.

ПОРЯ́ДНО. 1. Присл. до **поря́дний** 1 – 3. // *у знач. присудк. сл.* Досить багато, чимало. 2. *присл.* Добре, як слід. // У належній послідовності; по порядку.

ПОРЯ́ДОК, *-дку, ч.* 1. Стан коли де-небудь чисто прибрано, всі речі на своїх місцях; чистота, лад; прот. б е з л а д д я. // Правильне або звичне розташування, розміщення чого-небудь. // *перен., розм.* Правильний режим життя. *Давати порядок.* 2. Стан, коли все робиться, виконується так, як слід, відповідно до певних вимог, правил і т. ін.; упорядкованість, лад. // *у знач. присудк. сл., розм.* Добре, правильно; так, як слід. // Злагодженість, узгодженість у діях, організованість. // Додержання правил, норм поведінки де-небудь; дисципліна. *Охоронець громадського порядку.* ** **Все в поря́дку** – все добре, правильно, так, як слід; усе відбувається належним чином. **Наво́дити поря́док**: а) чисто прибирати, надавати охайного вигляду; б) добиватися організованості, злагодженості в діях, дисципліни. **Приво́дити в поря́док** *що* – упорядковувати, доводити до ладу щось, надавати доброго вигляду, стану чому-небудь. 3. *перев. мн.* Державний, суспільний лад; устрій. // Чинні де-небудь закони, правила; норми громадської поведінки і т. ін. // Місцеві звичаї, обряди і т. ін. 4. Певна послідовність, черговість чого-небудь. *Порядок денний.* 5. *чого і з означ., перен.* Спосіб виконання, метод здійснення чого-небудь. // *в оруд. в. одн. або з прийм.* "в" ("у") *та означ.* Спосіб розміщення, розташування чогось. ** **Судови́м поря́дком** – через суд, судом. 6. *з означ., військ.* Певний спосіб шикування війська, військових підрозділів. ** **Бойові́ поря́дки** – розташування військових підрозділів на передових позиціях для ведення бою. 7. *спец.* Класифікаційна категорія в ботаніці, що об'єднує споріднені родини. 8. *мат.* Числова характеристика багатьох математичних об'єктів. *Крива другого порядку.* ** **На поря́док ви́щий (ни́жчий)** – у десять разів більший (менший). **На два поря́дки ви́щий (ни́жчий)** – у сто разів більший (менший).

ПОРЯ́ДОЧОК, *-чку, ч.* Пестл. до **поря́док** 1 – 3.

ПО́РЯДУ, *присл., заст., розм.* В належній послідовності.

ПОРЯСНІ́ТИ, -і́є. Док. до **рясні́ти**.

ПОРЯСНІ́ШАТИ, -ає. Док. до **рясні́шати**. // З'явитися де-небудь у більшій кількості, стати численнішим.

ПОРЯТІ́ВЛЯ, *-і, ж., розм.* Те саме, що **порятуно́к**.

ПОРЯТІВНИ́К, *-а́, ч.* Той, хто рятує або врятував кого-небудь; рятівник.

ПОРЯТІВНИ́ЦЯ, *-і. Жін.* до **порятівни́к**.

ПОРЯТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **порятува́ти**. // **поря́товано**, *безос. присудк. сл.*

ПОРЯТУВА́ННЯ, *-я, с.* Дія за знач. **порятува́ти**.

ПОРЯТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Док. до **рятува́ти**. 2. Врятувати всіх чи багатьох.

ПОРЯТУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся. Док. до **рятува́тися**.

ПОРЯТУ́НОК, *-нку, ч.* 1. Уникнення небезпеки, звільнення від загрози смерті, загибелі і т. ін. // Вихід із важкого, скрутного становища, звільнення від чого-небудь загрозливого, неприємного і т. ін. 2. Відведення від кого-небудь небезпеки, загрози смерті, загибелі і т. ін. // Визволення кого-небудь із важкого, скрутного становища. // Усунення загрози знищення, зруйнування чого-небудь. 3. Те, що усуває загрозу загибелі, небезпеку, забезпечує вихід з важкого, скрутного становища тощо. // Допомога в небезпеці, у важкому, скрутному становищі тощо.

ПО́САГ, *-у, ч., заст.* 1. Майно, гроші, що їх дають батьки або родичі нареченій, коли вона виходить заміж; віно. 2. *етн.* Те саме, що **поса́д**[2].

ПОСА́Д[1], *-у, ч., іст.* 1. У давній Русі 10 – 14 ст. та в Російській державі 15 – 18 ст. – ремісничо-торговельна частина міста за міською стіною. 2. У дореволюційній Росії – передмістя або селище, де жили ремісники, торговці та міська біднота.

ПОСА́Д[2], *-у, ч., етн.* Місце за столом, де сидять наречений і наречена під час весілля. ** **На поса́д саджа́ти** *кого* – виконуючи народний весільний ритуал, запрошувати молодих зайняти почесне місце на покуті.

ПОСА́Д[3], *-у, ч.* Пара млинових жорен, одне з яких нерухоме, а інше обертається на ньому.

ПОСА́Д[4], *-у, ч., рел.* Помірність на певний строк у прийманні всякої чи окремих видів їжі (особливо м'яса).

ПОСА́ДА, *-и, ж.* 1. Службове становище, пов'язане

з виконанням певних обов'язків у якій-небудь установі, на підприємстві і т. ін.; місце (у 7 знач.). 2. *зах.* Підмурок, фундамент.

ПОСА́ДЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посаджа́ти**.

ПОСАДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Посадити де-небудь усіх чи багатьох. 2. *перев. у сполуч. зі сл.* до в'язниці, у тюрму і т. ін. Ув'язнити, заарештувати всіх чи багатьох. 3. Поселити де-небудь для ведення господарства всіх чи багатьох. 4. Помістити в гарячу піч для випікання (хлібини, короваї і т. ін.).

ПОСАДЖА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Сісти, зайняти місце де-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОСА́ДЖЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посади́ти**. // **поса́джено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Розташований, розміщений певним чином (перев. про очі, голову і т. ін.).

ПОСА́ДЖЕНИЙ[2], -а, *етн.*, *заст.*, *рідко.* Який виконує на весіллі роль одного з батьків нареченого або нареченої. *Посаджений батько. Посаджена мати.*

ПОСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посади́ти**.

ПОСАДИ́ТИ, -саджу́, -са́диш, *док.*, *перех.* 1. Закопати в землю коріння саджанців, бульбу, цибулю і т. ін. для вирощування. *Посадити сад.* 2. Допомогти кому-небудь або примусити чи запросити когось сісти. // Піднявши, допомогти комусь сісти на що-небудь високе. // Допомогти зайняти місце у вагоні, автобусі і т. ін., влаштувати когонебудь для поїздки, переїзду тощо. 3. *за що або з інфін.*, *розм.* Примусити кого-небудь або загадати комусь щось робити (звичайно сидячи). // *ким, за кого, на що, розм.* Призначити або обрати когонебудь на якусь посаду, доручити комусь якунебудь роботу. *Посадити на престол.* 4. *у сполуч. з ім., що означають продукти харчування, на що, розм.* Обмежити чимсь у харчуванні; годувати чим-небудь одним, не даючи їсти нічого іншого. *Посадити на дієту.* 5. *перев. у сполуч. зі сл.* в тюрму, під арешт, за ґрати *і т. ін.*, *розм.* Ув'язнити, позбавити волі; засадити (у 2 знач.). 6. *розм.* Помістити або поселити кого-небудь кудись, десь. // Помістити де-небудь, усередину чогось упійману тварину, пташку і т. ін. 7. Помістити в гарячу піч для випікання, обпалювання тощо. 8. *ав.* Скерувавши до землі, примусити опуститися, сісти на землю (літак або якийнебудь інший літальний апарат). 9. *розм.* Розташувавши певним чином, прикріпити, пришити і т. ін. де-небудь щось. // *безос. Посадити пляму. Посадити гулю.* 10. *розм.*, *рідко.* Надіти, насадити. 11. *перен.*, *розм.* Поставити в незручне становище; перемогти в суперечці. 12. *розм.*, *рідко.* Нерозумно витратити гроші на що-небудь; розтринькати.

ПОСА́ДИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Село.

ПОСА́ДКА[1], -и, *ж.* 1. Дія за знач. **сади́ти** 1; садіння, насадження. 2. *перев. мн.* Посаджені де-небудь дерева, кущі. // Ділянка, на якій посаджено дерева. 3. Впускання пасажирів у вагон, автобус, літак і т. ін. та розміщення їх там перед поїздкою. // Розміщення війська у вагонах поїзда, на судні, літаку і т. ін. 4. *ав.* Приземлення літака або якого-небудь іншого літального апарата. // Опускання міжпланетного космічного корабля чи літального апарата на поверхню якого-небудь небесного тіла. 5. Манера вершника триматися в сідлі; кавалерійська постава. 6. *рідко.* Положення тіла під час сидіння. // Манера тримати голову; постава. 7. *спец.* Розміщення де-небудь (бджіл, риби і т. ін.) з метою розведення, відгодовування і т. ін. 8. *тех.* Спосіб, характер з'єднання двох деталей, що вставлені одна в одну. 9. *мор.* Глибина занурення судна у воду. 10. *спец.* Ущільнення, зменшення розміру тканини, шкіри і т. ін. при висиханні або під дією високої температури.

ПОСА́ДКА[2], -и, *ж.* Зменш. до **поса́да**.

ПОСАДКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до посадки (*див.* **поса́дка**[1] 1 – 4, 7, 8). *Посадкова вага коропа.* ** **Посадко́вий матеріа́л** – насіння або саджанці рослин, признач. для висівання чи садіння де-небудь.

ПОСА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поса́д**.

ПОСА́ДНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* У Київській Русі – намісник князя. // У Новгороді 12 – 15 ст. та Пскові 14 – 16 ст. – виборний правитель з бояр. 2. *заст.*, *рідко.* Те саме, що **поселе́нець**.

ПОСА́ДНИКІВ, -ова, -ове, *іст.* Прикм. до **поса́дник** 1; належний посадникові.

ПОСА́ДНИЦТВО, -а, *с.*, *іст.* Звання посадника (у 1 знач.).

ПОСА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **поса́дник** 1.

ПОСА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **поса́дник**.

ПОСАДО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до посади. ** **Посадо́ва інстру́кція** – інструкція, яка вказує коло доручень, зобов'язань, робіт, що їх повинна виконати особа, яка посідає дану посаду. **Посадо́ві осо́би** – особлива категорія службовців державних і громадських органів, установ, підприємств, які обіймають досить високу посаду. **Посадо́вий окла́д** – тариф оплати праці, передбачений для осіб, які посідають дану посаду.

ПОСАДОВИ́ТИ, -довлю́, -до́виш; *мн.* посадо́влять; *док.*, *перех.* 1. Допомогти кому-небудь або примусити чи запросити когось сісти. // Піднявши, допомогти кому-небудь сісти на щось високе. // Допомогти зайняти місце, влаштуватися де-небудь для поїздки. 2. *за що або з інфін.*, *розм.* Примусити кого-небудь або загадати комусь щось робити (перев. сидячи). 3. *у сполуч. з ім., що означають продукти харчування, на що, розм.* Обмежити чимсь у харчуванні; годувати чим-небудь одним, не даючи їсти нічого іншого. 4. *перев. у сполуч. зі сл.* у тюрму, під арешт, за ґрати *і т. ін.*, *розм.* Ув'язнити, позбавити волі; засадити (у 2 знач.). 5. *розм.* Помістити або поселити кого-небудь десь, кудись. // Помістити де-небудь, усередину чогось упійману тварину, пташку і т. ін. 6. Помістити в гарячу піч для випікання, обпалювання тощо. 7. *ав.* Скерувавши до землі, примусити опуститися, сісти на землю (літак або який-небудь інший літальний апарат). 8. *розм.*, *рідко.* Надіти, насадити на щось. 9. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **посади́ти** 1.

ПОСАДО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посадови́ти**. // **посадо́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПОСА́ДОЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **посадко́вий**. ** **Поса́дочне мі́сце** – місце для одного відвідувача (у закладі громадського харчування, в кінотеатрі і т. ін.).

ПОСА́ДСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* 1. Прикм. до **поса́д**[1]. // Який жив у посаді. ** **Поса́дські лю́ди** – окремий суспільний стан, до якого належали ремісники, торговці та міська біднота, що жили в посадах і звичайно об'єднувалися в громади. 2. *у знач. ім.* **поса́дський**, -кого, *ч.* Той, хто жив у посаді і належав до стану ремісників, торговців і міської бідноти.

ПОСА́ДЧИК, -а, *ч.*, *спец.* Назва однієї зі спеціальностей робітників вугільної промисловості, що працюють у шахті.

ПОСА́ДЧИЦЯ, -і, *ж.* Робітниця хлібозаводу або пекарні, що саджає хліб у піч.

ПОСАЖЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Який вимірюється сажнями, розрахований на кожен сажень поверхні чого-небудь.

ПОСАЖЕ́ННО, *заст.* Присл. до **посаже́нний**.

ПОСАЖНА́, -но́ї, *ж.*, *діал.* З багатим посагом (про незаміжню дівчину, жінку).

ПОСА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поса́лити**.

ПОСА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Помастити салом.

ПОСАМПЕ́РЕД, *присл.* Попереду всіх.

ПОСАПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Виполоти сапою. 2. *неперех.* Сапати якийсь час.

ПОСА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поса́пувати**.

ПОСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Сопіти злегка час від часу.

ПОСАТАНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **посатані́ти**.

ПОСАТАНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **посатані́лий**.

ПОСАТАНІ́ЛО, *розм.* Присл. до **посатані́лий**.

ПОСАТАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Розлютитися, оскаженіти від люті.

ПОСВАРЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посвари́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перев. мн.* Які посварилися. // *у знач. ім.* **посва́рені**, -них, *мн.*

ПОСВАРИ́ТИ, -варю́, -ва́риш, *док.*, *перех.* 1. *кого, також з ким.* Викликати, спричинити сварку між ким-небудь. 2. Різкими, образливими словами висловити осуд, невдоволення чиєюсь поведінкою; полаяти, насварити.

ПОСВАРИ́ТИСЯ, -варю́ся, -ва́ришся, *док.* 1. Бути у сварці з ким-небудь. // Вступити в сварку, в суперечку з кимось. 2. *перев. на кого.* В різкій образливій формі висловити осуд, невдоволення чиєюсь поведінкою; насварити, полаяти. 3. *чим.* Зробити погрозливий жест.

ПО́СВАРКА, -и, *ж.*, *діал.* Сварка.

ПОСВА́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посва́тати** 1. 2. *у знач. прикм.* Який посватався. // *у знач. ім.* **посва́таний**, -ного, *ч.*; **посва́тана**, -ної, *ж.* Особа, що заручилася.

ПОСВА́ТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Звернутися до батьків дівчини, звичайно через старостів або взагалі через посередників, прохаючи згоди на одруження з їхньою дочкою. // Самому запропонувати себе в чоловіки дівчині, жінці. 2. *кому, за кого.* Знайти для кого-небудь наречену або нареченого. 3. *перен.*, *розм.* Умовити кого-небудь посісти якусь посаду, зайнятися чимсь, взяти участь у якійсь справі тощо, домогтися згоди на це.

ПОСВАТА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.* 1. Стати сватами. 2. Подружитися, заприятелювати.

ПОСВА́ТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Звернутися до батьків дівчини, звичайно через старостів або взагалі через посередників, прохаючи дати згоду на одруження з їхньою дочкою. // Самому запропонувати себе в чоловіки дівчині, жінці.

ПОСВЕРБІ́ТИ, -бить, *док.* Свербіти якийсь час.

ПОСВЕ́РДЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посвердли́ти**.

ПОСВЕРДЛИ́ТИ, -свердлю́, -све́рдлиш, *док.* 1. *перех.* Просвердлити все чи багато чого-небудь; свердлячи, поробити багато отворів у чомусь. 2. *перех. і без додатка.* Свердлити якийсь час. ** **Посвердли́ти очи́ма** *кого, що* – те саме, що **свердли́ти очи́ма** (якийсь час) (*див.* **свердли́ти**).

ПО-СВИ́НСЬКИ, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **по-свиня́чому** 2.

ПО-СВИ́НСЬКОМУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по-свиня́чому** 2.

ПО-СВИНЯ́ЧОМУ, *присл.*, *розм.* 1. Так, як свиня, подібно до свиней. 2. *перен.* Непорядно, нечемно. // Нахабно, безцеремонно.

ПО́СВИСТ, -у, *ч.* Характерний свистячий звук, що його видає людина або тварина; свист. // Короткий, уривчастий свист, що служить умовним сигналом для виклику кого-небудь, початку певних дій і т. ін. // Свист, яким кличуть деяких свійських тварин. // Звук, утворюваний за допомогою свистка, дудки і т. ін. // Своєрідний свистячий звук, що виникає під час стрімкого руху якогонебудь предмета в повітрі, сильного пориву вітру і т. ін.

ПОСВИСТА́ТИ, -свищу́, -сви́щеш, *док.* 1. Те саме, що **посвисті́ти**. 2. *розм.*, *рідко.* Почати текти, бити сильним струменем (про рідини).

ПОСВИСТІ́ТИ, -свищу́, -свисти́ш, *док.* Свистіти, видавати свист якийсь час. // Якийсь час утворювати свист за допомогою свистка, дудки і т. ін.

ПОСВИ́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посви́стувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОСВИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *неперех.* Свистіти неголосно час від часу. // Важко дихаючи або кашляючи, раз у раз видавати свистячі звуки. // Час від часу утворювати свист за допомогою свистка, дудки і т. ін. 2. *перех.* Час від часу відтворювати свистом яку-небудь мелодію. 3. *неперех.* Час від часу видавати характерні свистячі звуки (про птахів, тварин). 4. *неперех.* Сильно, поривчасто повіваючи, утворювати при цьому своєрідні свистячі звуки (про вітер, завірюху і т. ін.). 5. *неперех.* Раз у раз утворювати свистячі звуки, стрімко рухаючись у повітрі.

ПО́СВІДКА, -и, *ж.* Офіційний документ, який потверджує якийсь факт або містить короткі відомості про кого-небудь; посвідчення. ** **По́свідка на прожива́ння**, *заст.* – документ, особове посвідчення, що дає право проживати де-небудь. **По́свідка про осо́бу** – документ, у якому записано основні відомості про його власника, а саме: прізвище, ім'я та по батькові, рік і місце народження, національність, місце проживання і т. ін.

ПОСВІ́ДНИК, -а, *ч.*, *юр.* Особа, що дає показання на допиті або в суді як свідок.

ПОСВІ́ДНИЦЯ, -і, *юр.* Жін. до **посві́дник**.

ПОСВІ́ДЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посві́дчити**. // **посві́дчено**, *безос. присудк. сл.*

ПОСВІ́ДЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **посві́дчений**.

ПОСВІ́ДЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **посві́дчити**. 2. Офіційний документ, який потверджує якийсь факт або містить стислі відомості про кого-небудь; посвідка. ** **Посві́дчення про відря́дження** – документ, що дається особі, яка виїжджає кудись для виконання якого-небудь службового доручення. 3. *перен.* Те, що є доказом правдивості чого-небудь, правильності якогось висновку, твердження і т. ін.

ПОСВІ́ДЧИТИ *див.* **посві́дчувати**.

ПОСВІ́ДЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посві́дчувати**.

ПОСВІ́ДЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОСВІ́ДЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Будучи свідком чого-небудь або добре обізнаною у якійсь справі людиною, підтверджувати істинність, правильність чого-небудь; свідчити. // Підтверджувати що-небудь поглядом, стверджувальним рухом голови тощо. // Підписом або печаткою завіряти який-небудь документ, надаючи йому чинності. 2. *перен.* Бути, служити свідченням чого-небудь, доказом істинності, правильності чогось. 3. *юр.* Давати показання в суді або на допиті як свідок.

ПОСВІ́ДЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **посві́дчувати**.

ПОСВІ́ДЧУВАЧ, -а, *ч.*, *юр.* Те саме, що **посві́дник**.

ПОСВІ́ДЧУВАЧКА, -и, *юр.* Жін. до **посві́дувач**.

ПОСВІ́ЖІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посвіжі́ти**.

ПОСВІЖІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати холоднішим (про вітер, воду і т. ін.). // *безос.* 2. Стати чистішим (про повітря). 3. Набути кращого, здоровішого вигляду (після відпочинку, купання і т. ін.); набратися сил, бадьорості; поздоровшати. 4. *перен.* Стати яскравішим, густішим (про колір, забарвлення і т. ін.).

ПОСВІЖІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Те саме, що **посвіжі́ти**. // *безос.*

ПО-СВІ́ЙСЬКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по-сві́йському**.

ПО-СВІ́ЙСЬКОМУ, *присл.*, *розм.* Як ведеться серед родичів, близьких приятелів і т. ін.

ПО́СВІТ, -у, *ч.*, *діал.* 1. Світло, світлення. 2. Який-небудь світильник.

ПО́СВІТА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **по́світ**.

ПОСВІ́ТАЧ, -а, *ч.*, *діал.* Свічник.

ПОСВІТИ́ТИ, -свічу́, -сві́тиш, *док.* 1. *неперех.* Світити, випромінювати світло якийсь час. 2. *кому і без додатка, неперех.* Показуючи дорогу або допомагаючи в роботі тощо, спрямувати світло в потрібному напрямі. 3. *перех.* Засвітити ліхтарі, свічки і т. ін. у багатьох місцях. 4. *неперех.*, *чим, розм.* Мимоволі оголити, зробити видною частину тіла, звичайно прикриту одягом.

ПОСВІТИ́ТИСЯ, -сві́титься, *док.* 1. Світитися, випромінювати світло якийсь час. 2. Засвітитися, стати засвіченим (про все чи багато чого-небудь). 3. *діал.* Запалити світло (про всіх чи багатьох).

ПОСВІТЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посвітлі́ти**.

ПОСВІТЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **посвітлі́ти**.

ПОСВІТЛІ́ТИ, -і́є, *док.* 1. Док. до **світлі́ти**. // *безос.* 2. *тільки безос.* Почати розвиднятися, світати. 3. *перен.* Прибрати веселого, радісного, привітного виразу (звичайно про обличчя, очі); стати радісним, привітним.

ПОСВІТЛІ́ШАТИ, -ає, *док.* 1. Док. до **світлі́шати**. // *безос.* 2. *тільки безос.* Почати розвиднятися, світати. 3. *перен.* Набрати веселішого, радіснішого, привітнішого виразу (звичайно про обличчя, очі). // Стати щасливішим, радіснішим. 4. *перен.* Стати радіснішим, оптимістичнішим (про настрій, думки

тощо).
ПО-СВІ́ТСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-сві́тському**.
ПО-СВІ́ТСЬКОМУ, *присл.* Так, як ведеться у світському товаристві, відповідно до вимог світу (*див.* **світ**[2] 7).
ПОСВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посві́чувати**.
ПОСВІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Неяскраво світити або світитися. // *чим.* Виблискувати час від часу. // *чим, рідко.* Те саме, що **присві́чувати**.
ПО-СВО́ЄМУ, *присл.* 1. Відповідно до власного бажання, розуміння, уподобання тощо; на власний розсуд. // Зі свого погляду, під своїм кутом зору. *Бути по-своєму правим.* 2. Не так, як усі інші; своєрідно. 3. Рідною мовою.
ПОСВОЯ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посвоя́чити**. 2. *у знач. прикм.* Який посвоячився, поріднився з ким-небудь.
ПОСВОЯ́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **посвоя́чити** і **посвоя́читися**.
ПОСВОЯ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зробити свояками; поріднити, породичати.
ПОСВОЯ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Стати свояками; поріднитися, породичатися.
ПО́СВЯТ, -у, *ч.*, *заст.* Пожертвування на церкву.
ПОСВЯ́ТА[1], -и, *ж.*, *церк.* Дія за знач. **посвяти́ти**[1].
ПОСВЯ́ТА[2], -и, *ж.* 1. Дія за знач. **посвяти́ти**[2]. 2. Напис на початку літературного, музичного і т. ін. твору, з якого видно, кому автор присвячує свій твір. 3. *діал.* Самопожертва.
ПОСВЯТИ́ТИ[1], -свячу́, -свя́тиш, *док.*, *перех.*, *церк.* 1. Док. до **святи́ти**. ** **Посвяти́ти лози́ною**, *жарт.* – побити когось різками. 2. Освятити все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПОСВЯТИ́ТИ[2] *див.* **посвя́чувати**.
ПОСВЯТИ́ТИСЯ[1], -свячу́ся, -свя́тишся, *док.*, *церк.* Стати освяченим після виконання відповідного релігійного обряду.
ПОСВЯТИ́ТИСЯ[2] *див.* **посвя́чуватися**.
ПО-СВЯТКО́ВОМУ, *присл.* Так, як у свята; гарно, небуденно, святково.
ПОСВЯТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Відзначити свято, свята. 2. *неперех.* Святкувати якийсь час.
ПОСВЯТНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Святковий.
ПО-СВЯ́ТОЧНОМУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по-святко́вому**.
ПОСВЯ́ТСТВО, -а, *с.*, *діал.* Освячення.
ПОСВЯЧЕ́НЕ, -ного, *с.*, *церк.* Паска та інша їжа, що освячується на свято Великодня.
ПОСВЯ́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посвяти́ти**[1].
ПОСВЯ́ЧЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посвяти́ти**[2].
ПОСВЯ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **посвя́чений**.
ПОСВЯ́ЧЕННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **посвяти́ти**[1].
ПОСВЯ́ЧЕННЯ[2], -я, *с.* 1. Дія за знач. **посвяти́ти**[2]. 2. *діал.* Самозречення, жертва.
ПОСВЯ́ЧЕННЯ[3], -я, *с.* Дія за знач. **посвяти́ти**[3].
ПОСВЯ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОСВЯТИ́ТИ**, -ячу́, -я́тиш, *док.*, *перех.* 1. *церк.* Здійснювати церковний обряд, що символізує очищення чого-небудь від гріховності, надання чому-небудь святості; освячувати, святити. 2. *перен.* Звеличувати, підносити, облагороджувати що-небудь. 3. *кого в кого, церк.* Виконуючи відповідний обряд, надавати кому-небудь духовного сану; висвячувати. // *заст.* Надавати кому-небудь певного звання, урочисто приймати до складу когось. *Посвятити в лицарі.* 4. Урочисто відзначати початок трудової діяльності юнака або дівчини. 5. *рідко.* Те саме, що **присвя́чувати**. 6. *діал.* Приносити в жертву щось, поступатися чимсь.
ПОСВЯ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОСВЯТИ́ТИСЯ**, -ячу́ся, -я́тишся, *док.* 1. *церк.*, *заст.* Ставати освяченим. 2. Приймаючи обряд висвячення, одержувати духовне звання; висвячуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **посвя́чувати 1 – 4**.
ПОСВЯЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Пас. до **посвяща́ти**.
ПОСЕ́ДІТИ *див.* **посиді́ти**.
ПОСЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Який здійснюється в певні сезони, триває протягом якогось сезону або сезонів. *Посезонні роботи.*
ПОСЕЗО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **посезо́нний**.
ПОСЕЗО́ННО. Присл. до **посезо́нний**.
ПОСЕЙДО́Н, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог моря й водяної стихії.
ПОСЕКРЕТАРЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.*, *розм.* Секретарювати, бути секретарем якийсь час.
ПОСЕКРЕ́ТНИЧАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Секретничати якийсь час, поговорити з ким-небудь по секрету.
ПОСЕКУ́НДНИЙ, -а, -е. Той, що відбувається кожної секунди, пов'язаний із нею.
ПОСЕКУ́НДНО. Присл. до **посеку́ндний**.
ПОСЕ́Л *див.* **посо́л**.
ПОСЕ́ЛЕНЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Той, хто оселився у новому, необжитому місці. // Той, хто вселився в нову квартиру, новий будинок і т. ін. 2. У дореволюційній Росії – той, кого заслано на поселення (у 3 знач.); засланець.
ПОСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посели́ти**. // **посе́лено**, *безос. присудк. сл.*
ПОСЕ́ЛЕНИЦЯ, -і, **ПОСЕЛЕ́НКА**, -и. Жін. до **посе́ленець**.
ПОСЕЛЕ́НКА *див.* **поселе́ниця**.
ПОСЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **посели́ти 1** і **посели́тися 1**. 2. У давні часи – місце осілого життя людей, що виникло з розвитком землеробства. // Населений пункт, селище. // Місце, де оселяється хто-небудь. // Місце, де оселяються, гніздяться великою масою деякі тварини, птахи, комахи і т. ін. 3. У дореволюційній Росії – заслання у віддалену місцевість як один із засобів покарання. // Місце такого заслання.
ПОСЕЛЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **посе́ленець**.
ПОСЕЛИ́ТИ *див.* **поселя́ти**.
ПОСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **поселя́тися**.
ПОСЕ́ЛОК, -лку, *ч.*, *заст.* Селище.
ПОСЕЛЯ́НИН, -а, *ч.*, *заст.* 1. Поселенець (у 1 знач.). 2. Селянин.
ПОСЕЛЯ́НКА, -и. Жін. до **поселя́нин**.
ПОСЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поселя́ти 1** і **поселя́тися 1**.
ПО-СЕЛЯ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-селя́нському**.
ПО-СЕЛЯ́НСЬКОМУ, *присл.* Як селянин, як селяни. // За звичаєм селян.
ПОСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОСЕЛИ́ТИ**, -селю́, -се́лиш, *док.*, *перех.* 1. Розміщувати де-небудь на постійне проживання; оселяти. // Поміщати на якийсь час десь, у кого-небудь. 2. *перен.* Викликати появу якогось почуття, настрою і т. ін. у кого-небудь.
ПОСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОСЕЛИ́ТИСЯ**, -селю́ся, -се́лишся, *док.* 1. Обирати собі де-небудь постійне місце проживання; оселятися. 2. *перен.* З'являтися, виникати (про почуття, настрій і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **поселя́ти 1**.
ПОСЕМЕ́ЙСТВО *див.* **посіме́йство**.
ПО-СЕ́РБСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-се́рбському**.
ПО-СЕ́РБСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у сербів, за звичаєм сербів. 2. Сербською мовою.
ПОСЕ́РДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Сердити кого-небудь, викликати в когось роздратування якийсь час. 2. *кого з ким, розм.* Те саме, що **посвари́ти**.
ПОСЕ́РДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.* 1. Сердитися якийсь час. 2. *з ким, розм.* Те саме, що **посвари́тися**.
ПО́СЕРЕ́Д, *прийм.*, *з род. в.* Сполучення з прийм. посе́ре́д виражають: Просторові відношення: 1. Уживається на означення простору, місця, предмета і т. ін., в центрі чи недалеко від центра якого розташоване що-небудь, перебуває хтось чи відбувається якась дія; серед. // Уживається взагалі на означення простору, місця, де відбувається дія або перебуває хто-, що-небудь. 2. Уживається на означення місця, простору і т. ін., всередину якого, куди спрямовано дію; серед. Об'єктно-обставинні відношення: 3. Уживається на означення осіб, предметів, в оточенні яких перебуває хто-, що-небудь або відбувається якась дія; між, поміж, серед. // Уживається на означення осіб, предметів, у числі яких знаходиться хто-, що-небудь; поміж, серед. 4. Уживається на означення певних подій, явищ, які оточують кого-небудь або супроводжують якусь дію; в умовах чогось, в обставинах чогось, під час чого-небудь. Часові відношення: 5. Уживається на означення проміжку між початком і кінцем певного часу, періоду, в який відбувається дія або коли наявний якийсь стан; серед. 6. Уживається з назвою дії, заняття і т. ін., під час яких відбувається якась інша дія або які переривають іншою дією, заняттям і т. ін.
ПОСЕРЕ́ДИНІ. 1. *присл. місця.* У середині, в центрі або недалеко від центра чого-небудь. // Між двома особами або предметами. // *перен.* Не приставши, не приєднавшися ні до кого. 2. *присл. часу, рідко.* У середньому віці. 3. *прийм., з род. в.* Уживається на означення предмета, місця, простору і т. ін., всередині, в центрі або недалеко від центра якого міститься щось, перебуває хто-небудь чи відбувається якась дія; посеред. // Уживається з назвою дії або процесу, на час проходження яких припадає інша дія.
ПОСЕРЕ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Особа чи установа, організація і т. ін., що сприяє встановленню та здійсненню ділових контактів, торговельних або дипломатичних зносин між ким-, чим-небудь. // Те, що виступає проміжною ланкою у взаємодії між чим-небудь або в процесі перетворення чогось. ** **Ма́ркетинговий посере́дник** – фірма, яка допомагає компанії у просуванні, збуті та розповсюдженні її товарів серед клієнтів. **Фіна́нсові посере́дники** – фінансові установи (банки, страхові компанії, пенсійні фонди і т. ін.), які акумулюють кошти фізичних та юридичних осіб, а в подальшому надають їх на комерційних засадах позичальникам. 2. Той, хто умовляє когось помиритися. // Той, хто сприяє встановленню миру між державами. // У міжнародному праві – нейтральна держава чи міжнародна організація, що сприяє мирному розв'язанню конфлікту між двома іншими державами.
ПОСЕРЕ́ДНИЦТВО, -а, *с.* 1. Сприяння у встановленні або здійсненні ділових контактів, торговельних, дипломатичних та інших зносин між ким-, чим-небудь. // Допомога у налагодженні спілкування між ким-небудь. ** **за посере́дництвом**; *рідше* **че́рез посере́дництво** *кого, чого* – за допомогою кого-, чого-небудь. 2. Сприяння примиренню кого-небудь, встановленню миру між ворожими державами. // У міжнародному праві – участь третьої, нейтральної держави або міжнародної організації в мирному розв'язанні конфлікту між двома іншими державами.
ПОСЕРЕ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **посере́дник** і **посере́дництво**. // Який виступає в ролі посередника, здійснює посередництво між ким-, чим-небудь. // Який здійснюється за допомогою посередників.
ПОСЕРЕ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **посере́дник**.
ПОСЕРЕ́ДНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Бути, виступати посередником у спілкуванні, співробітництві між ким-, чим-небудь. 2. Схиляти до примирення когось; сприяти встановленню миру між ким-небудь.
ПОСЕРЕ́ДНІЙ, -я, -є. 1. Невисокої якості, нічим не примітний, не дуже добрий; середній. // Власт. пересічній людині; звичайний, пересічний. *Посередні здібності. Посередня оцінка.* 2. Який здійснюється або виявляється не безпосередньо, а за допомогою, за посередництвом кого-, чого-небудь; непрямий, опосередкований; прот. безпосередній. 3. Який служить для зв'язку між чим-небудь, є проміжним етапом у процесі розвитку або перетворення чогось; проміжний. *Посередня ланка.*
ПОСЕРЕ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Якість за знач. **посере́дній 1**. 2. *перен.*, *розм.* Про нічим не примітну, позбавлену будь-якого таланту людину.
ПОСЕРЕ́ДНЬО. Присл. до **посере́дній 1, 2**.
ПОСЕРЙО́ЗНІШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати, зробитися серйознішим; набути серйознішого вигляду. // Стати, зробитися статечнішим, розважливішим у своїх діях, вчинках і т. ін.
ПОСЕСИ́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Те саме, що **присві́йний**.
ПОСЕСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *лінгв.* Властивість за знач. **посеси́вний**.
ПОСЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до посесії (у 1 знач.). ** **Посесі́йне пра́во** – умовне володіння людьми або землями, що надавалося промисловим підприємцям в Україні та Росії в 17 – 19 ст. **Посесі́йні підприє́мства**, *іст.*: в Україні та Росії у 18 – першій половині 19 ст. – мануфактурні промислові підприємства, що використовували працю посесійних селян; ** **посесі́йні селя́ни**, *іст.*: а) в Україні та Росії у 18 – першій половині 19 ст. – селяни-кріпаки, відкуплені підприємцями (перев. недворянського походження) для роботи на мануфактурних промислових підприємствах; б) державні селяни, що працювали в орендарів (посесорів) державних маєтків.
ПОСЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. *іст.* В Україні та Росії у 18 – першій половині 19 ст., а також у Польщі (до її поділу) – особлива форма земельного орендного володіння, коли держава передавала землю в оренду разом із приписаними до маєтку селянами. // Взагалі оренда, орендне володіння. 2. *заст.*, *розм.* Переданий в оренду державний маєток; узята в оренду земля, мануфактура тощо.
ПОСЕ́СОР, -а, *ч.*, *заст.* 1. Власник посесійного підприємства. 2. Орендар державного маєтку. // Взагалі той, хто орендує землю, маєток і т. ін.; орендар.
ПОСЕ́СОРСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **посе́сор**. // Належний посесорові.
ПОСЕ́СОРША, -і, *ж.*, *заст.*, *розм.* Дружина посесора.
ПО́СЕСТРА, -и, *ж.* Названа сестра або найближча подруга.
ПОСЕ́СТРИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **по́сестра**.
ПОСЕ́СТРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *з ким і без додатка.* Стати посестрами.
ПОСЕ́СТРИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **по́сестра**.
ПОСЕТРИ́МСТВО, -а, *с.* Те саме що **побрати́мство**.
ПОСИБАРИ́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Сибаритствувати якийсь час.
ПО-СИБАРИ́ТСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-сибари́тському**.
ПО-СИБАРИ́ТСЬКОМУ, *присл.* Як сибарит, як сибарити.
ПОСИБІЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *політ.*, *іст.* Напрям у робітничому русі Франції кінця 19 ст., прихильники якого вели боротьбу проти марксизму, пропагували відмовлення від класової боротьби, прагнучи обмежити вимоги робітників рамками "можливого".
ПОСИБІЛІ́СТ, -а, *ч.*, *політ.*, *іст.* Прихильник посибілізму.
ПОСИ́ВІЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поси́віти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який став сірим, набув сірого відтінку.
ПОСИ́ВІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **поси́вілий**.
ПОСИ́ВІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поси́віти**.
ПОСИ́ВІТИ, -сивію, -сивієш, *док.* 1. Стати, зробитися сивим, сивішим. // *перев. над чим, коло чого, у чому.* Дуже довго займатися чим-небудь, виконувати якусь роботу тощо. 2. Стати сірувато-білим, набути сірого відтінку.
ПОСИГНА́ЛИТИ, -лю, -лиш. Док. до **сигна́лити**.
ПОСИДЕ́НЬКИ, -ньок, *рідше* **ПОСИДІ́НКИ**, -нок, *мн.*, *розм.*, *заст.* 1. Дозвілля, яке проводять у розмовах жінки й чоловіки, сидячи на вулиці або десь у гостях. ** **Посиде́ньки справля́ти** – сидіти без діла, нічого не роблячи; байдикувати. 2. Зібрання сільської молоді для спільної праці й розваг в осінній та зимовий час.
ПОСИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Проводити час, сидячи де-небудь.
ПОСИДІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Ледащиця. 2. Доглядальниця.
ПОСИДІ́НКИ *див.* **посиде́ньки**.
ПОСИДІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **посиде́ньки**.
ПОСИДІ́ННЯЧКО, -а, *с.*, *рідко.* Пестл. до **посиді́ння**. // Сидіння надворі.
ПОСИДІ́ТИ *і діал.* **ПОСЕ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. Сидіти якийсь час; провести якийсь час сидячи. // Побути в стані бездіяльності, спокою; відпочивати, сидячи, якийсь час. 2. *перев. над чим.* Якийсь час робити що-небудь, працювати над чимсь (звичайно сидячи). 3. Бути десь або в кого-небудь якийсь час (щоб розважитися, відпочити і

т. ін.); провести час разом із ким-небудь. 4. *розм.* Жити де-небудь, у когось якийсь час. 5. *перев. у сполуч. зі сл.* у в'язниці, в тюрмі *і т. ін.*, *розм.* Якийсь час бути ув'язненим, перебувати в тюрмі, відбуваючи покарання. 6. *на чому, розм.* На якийсь час обмежити себе в харчуванні, вживаючи лише певні страви, продукти і т. ін.

ПОСИДЮ́ЧЕ. Присл. до **посидю́чий** 2.

ПОСИДЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Здатний довго, старанно й наполегливо працювати над чим-небудь; не схильний часто змінювати місце перебування, заняття. 2. Який вимагає терпіння, витримки, наполегливості.

ПОСИДЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **посидю́чий** 1.

ПОСИДЮ́ЩЕ. Присл. до **посидю́щий**.

ПОСИДЮ́ЩИЙ, -а, -е. Те саме, що **посидю́чий**.

ПОСИДЮ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Властивість за знач. **посидю́щий**.

ПОСИДЯ́ЩИЙ, -а, -е, *діал.* Посидючий.

ПОСИ́ЗІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **поси́зіти**.

ПОСИ́ЗІТИ, -си́зіє, *док.*, *розм.* Стати, зробитися сизим.

ПОСИЛА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до посилання (у 2 знач.).

ПОСИЛА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **посила́ти** 1, 2 і **посила́тися** 1. 2. Уривок, витяг з якого-небудь твору, на який посилаються у викладі, з точною назвою джерела й вказівкою на відповідну сторінку. 3. Те саме, що **вино́ска**. 4. У системах передачі інформації – один з двійкових станів у процесі послідовної передачі сигналів на термінал та/чи віддалений принтер лініями зв'язку.

ПОСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСЛА́ТИ**, пошлю́, пошле́ш, *док.*, *перех.* 1. Відправляти що-небудь поштою, передавати через посильного; надсилати. // Передавати на певну відстань повідомлення, концерти і т. ін. якими-небудь засобами зв'язку (по радіо, телебаченню тощо). 2. Давати доручення, наказувати чи радити комусь піти або поїхати куди-небудь, до когось з певною метою. // *по кого – що, рідше за ким – чим.* Просити покликати кого-небудь чи принести або привезти щось. // Давати призначення куди-небудь на роботу. // Відряджати куди-небудь із певним завданням. *Посилати на смерть. Посилати до школи.* 3. Кидати, метати і т. ін. у певному напрямі. // *у сполуч. зі сл.* куля, снаряд *і т. ін.* Стріляти в певному напрямку. 4. *розм.* Простягати в певному напрямку (руку, ногу); спрямовувати. 5. *перен.* Виявляючи своє ставлення до кого-небудь, звертати до нього мову, усмішку тощо. *Посилати вітання. Посилати прокльони.* ** **Посила́ти уклі́н** *кому* – засвідчувати комусь своє шанування, глибоку повагу в листі або через кого-небудь. 6. *перен.* Спрямовувати кудись, на що-небудь (проміння, світло і т. ін.). 7. *перев. кому що, у сполуч. зі сл.* доля, Бог *і т. ін.*, *перен.*, *розм.* Випадати на чиюсь долю; давати, дарувати. ** **Що Бог посла́в**; **чим Бог посла́в** – те, що є; тим, що є (уживається перев. у традиційних формулах запрошення до столу, частування).

ПОСИЛА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОСЛА́ТИСЯ**, пошлю́ся, пошле́шся, *док.* 1. Вказувати на когонебудь як на свідка або авторитетну особу, називати щось як аргумент для підтвердження своїх слів, виправдання дій і т. ін. // Для обґрунтування своїх дій або вчинків називати причину, що їх викликала. // Повідомляти що-небудь (факти, цифри і т. ін.) для підкріплення своєї думки. // На доказ правомірності своїх міркувань наводити або згадувати відповідні висловлювання видатних теоретиків, учених, письменників і т. ін. 2. *чим до кого, у сполуч. зі сл.* лист, *діал.* Направляти листи кому-небудь. 3. *заст.*, *розм.* Посилати старостів, свататися до кого-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **посила́ти** 1, 2.

ПОСИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поси́лити**. // **поси́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Збільшений проти звичайного; більший, сильніший, міцніший і т. ін. // Який характеризується більшою силою вияву; інтенсивніший.

ПОСИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поси́лений**.

ПОСИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поси́лити**, **поси́лювати** і **поси́литися**, **поси́люватися**.

ПОСИ́ЛЕНО. Присл. до **поси́лений** 2.

ПОСИ́ЛИТИ *див.* **поси́лювати**.

ПОСИ́ЛИТИСЯ *див.* **поси́люватися**.

ПОСИ́ЛІТИ, -лію, -ліє́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Подужати, осилити що-небудь. // Подолати, перебороти (якесь почуття).

ПОСИ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **посила́ти**, **посла́ти** 1, 2 і **посила́тися**, **посла́тися** 1; посилання. ** **Бу́ти на поси́лках** – виконувати чиї-небудь дрібні доручення, бути на побігеньках у когонебудь. 2. Предмет, що пересилається поштою; поштове відправлення. 3. *філос.*, *лог.* Судження, на підставі якого робиться який-небудь висновок.

ПОСИЛКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до посилки (у 1, 2 знач.).

ПОСИЛКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Зробити зусилля, напружити сили; напружитися, натужитися. // Докласти багато зусиль, праці, щоб здійснити що-небудь; постаратися. // *на що, також з інфін.* Зібравшись на силі, спромогтися зробити, сказати що-небудь.

ПОСИ́ЛЛЯ, -я, *с.*: ** **Як поси́лля**, *діал.* – по можливості, по спромозі.

ПОСИ́ЛОК, -лку, *ч.* Зусилля.

ПОСИ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **поси́лка** 2.

ПОСИ́ЛОЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **посилко́вий**. *Посилочна форма торгівлі.* // Признач. для посилки (у 2 знач.). *Посилочний ящик.*

ПОСИ́ЛЬНА, -ної. Жін. до **поси́льний**[2].

ПОСИЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Використовуваний для посилання.

ПОСИ́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. Який відповідає чиїмсь силам, здібностям, можливостям; підсильний.

ПОСИ́ЛЬНИЙ[2], -ного, *ч.* Особа, яку посилають кудинебудь з якимсь дорученням; співробітник установи, який розносить ділові папери і т. ін.; посланець, кур'єр.

ПОСИЛЬНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати, зробитися сильнішим (*див.* **си́льний**).

ПОСИ́ЛЬНО. Присл. до **поси́льний**[1].

ПОСИЛЬНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Змінцьовувати, підкріплювати.

ПОСИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до посилювання. // Який призначений, використовується для посилення чого-небудь.

ПОСИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поси́лювати**.

ПОСИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поси́лювати**.

ПОСИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОСИ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Робити сильнішим, більшим кількісно, могутнішим у політичному або економічному аспекті тощо. 2. Доводити до вищого ступеня вияву, рівня розвитку і т. ін.; робити відчутнішим, виразнішим; збільшувати. // Збільшуючи розмір, обсяг або кількість чого-небудь, робити дійовішим, ефективнішим. // Поповнюючи людськими або технічними резервами, підвищувати боєздатність кого-, чого-небудь; підкріплювати. // Збільшувати розмах, інтенсивність, масштаби і т. ін. якої-небудь дії, діяльності; проводити, здійснювати енергійніше, активізувати (боротьбу, роботу і т. ін.). 3. Спричинятися до сильнішого, інтенсивнішого прояву якого-небудь явища, процесу, стану, якості, особливості і т. ін. // Поглиблювати, загострювати яке-небудь почуття, бажання і т. ін. // Надавати більшої виразності, яскравості чому-небудь; підкреслювати.

ПОСИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПОСИ́ЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати сильнішим, більшим кількісно, могутнішим у політичному або економічному аспекті тощо. 2. Досягати вищого ступеня вияву, рівня розвитку і т. ін.; ставати відчутнішим, виразнішим; збільшуватися. // Ставати інтенсивнішим; активізуватися, ширитися (про яку-небудь діяльність, роботу, боротьбу і т. ін.). 3. Ставати, робитися сильнішим за ступенем вияву, інтенсивністю (про явище, процес, стан, якість, особливість і т. ін.). // Ставати глибшим, гострішим (про яке-небудь почуття, бажання і т. ін.). // Збільшувати швидкість, ставати бурхливішим (про течію річки, вітер і т. ін.). // Збільшувати силу звучання, ставати гучнішим (про голос, звук). // Набувати більшої виразності, яскравості, ставати наочнішим. 4. *тільки недок.* Пас. до **поси́лювати**.

ПОСИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Те саме, що **підси́лювач**.

ПОСИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Те саме, що **низа́ти**.

ПОСИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посини́ти**.

ПОСИНИ́ТИ, -иню́, -и́ниш, *перех.* Док. до **сини́ти**.

ПОСИНИ́ТИСЯ, -и́ться. Док. до **сини́тися**.

ПО-СИНІ́ВСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-сині́вському**.

ПО-СИНІ́ВСЬКОМУ, *присл.* Як син, подібно до сина.

ПОСИ́НІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поси́ніти**. // *у знач. прикм.*

ПОСИ́НІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **поси́нілий**.

ПОСИ́НІННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **поси́ніти**.

ПОСИ́НІТИ, -сиње, -сині́єш, *док.* Стати, зробитися синім; набути синього відтінку.

ПОСИНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати, зробитися синішим (*див.* **си́ній**).

ПОСИПА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *етн.*, *заст.* Той, хто вітає з Новим роком і посипає при цьому зерном у хаті, кімнаті; посівальник, засівальник.

ПОСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поси́пати**. // *у знач. присудк. сл.* // **поси́пано**, *безос. присудк. сл.*

ПОСИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посипа́ти**.

ПОСИ́ПАТИ *див.* **посипа́ти**.

ПОСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Кидати, розкидати що-небудь сипке; сипати. 2. *перев. док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Дати сипкий корм деяким тваринам, звичайно птиці. 3. *тільки док.*, *неперех.* Сипати якийсь час. 4. *перех.*, *чим.* Покривати шаром чого-небудь сипкого. // *безос.* // Розтрушувати, розкидати що-небудь по поверхні чогось. // *перев. у сполуч. зі сл.* каміння, кулі *і т. ін.* Кидати, спрямовувати у великій кількості на кого-, що-небудь, у щось. 5. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Почати сипати, розкидати, викидати і т. ін. щось сипке або дрібне. 6. *тільки док.*, *неперех.* Почати сипатися, вилітати звідкись у великій кількості; посипатися. 7. *тільки док.*, *неперех.*, *перев. у сполуч. зі сл.* словами *і т. ін.*, *перен.*, *розм.* Заговорити дуже швидко. // Почати грати в дуже швидкому темпі. 8. *тільки док.*, *неперех.* Почати йти, сипати (про дрібний густий сніг або град), линути (про рясний дощ). // *безос.*, *чим.* 9. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Швидко піти, побігти один за одним великою масою (про багатьох). 10. *тільки недок.*, *неперех.*, *етн.*, *заст.* За давнім народним звичаєм, розсипати по хаті, кімнаті зерно, вітаючи господарів із Новим роком.

ПОСИПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **посипа́ти** 4.

ПОСИ́ПАТИСЯ, -плеться, *док.* 1. Почати сипатися, вільно падати (про що-небудь сипке або дрібне). // *чим, рідко.* Почати сипати що-небудь. 2. Відірвавшись від чого-небудь або не втримавшись на чомусь, почати падати додолу (одне за одним у великій кількості). // Почати опадати, обсипатися (про листя, квіти, плоди і т. ін.). // Почати швидко, одне за одним випадати звідкись (про багато чогось). // Почати вилітати звідкись у великій кількості, розлітаючись на всі боки. 3. *перев. на кого – що.* Спрямуватися, полетіти на кого-, що-небудь у великій кількості. // Почати надходити у великій кількості. // *тільки на кого*, *перен.* Спіткати кого-небудь, випасти на чиюсь долю. // *у сполуч. з деякими ім. – назвами дій.* Стати частими, почати траплятись у великій кількості. 4. Почати йти, сипати (про дрібний сніг, рясний дощ і т. ін.). // *безос.*, *чим*, *рідко.* // Почати виділятися, литися у великій кількості (перев. про сльози). 5. *розм.* Почати швидко йти, бігти один за одним великою масою (про багатьох). // Почати швидко вибігати, вистрибувати або зіскакувати звідкись. // Почати приходити, з'являтись у великій кількості. // Почати народжуватися одне за одним (про дітей). 6. Залунати, почутися з усіх боків. // *безос.* 7. Розбитися на скалки (про скло, шибку і т. ін.).

ПОСИ́ПКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **посипа́ння**. 2. Те, чим посипають; що-небудь сипке.

ПО́СИРИЙ, -а, -е, *діал.* Сируватий.

ПО-СИРІ́ТСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-сирі́тському**.

ПО-СИРІ́ТСЬКОМУ, *присл.* Як сирота, як сироти.

ПОСИРОТИ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *перех.* Зробити сиротами дітей. // Забрати дітей у батьків або покинути батьків, залишивши їх самотніми.

ПОСИРОТІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посироті́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який став сиротою. // Який залишився без дітей або рідних, близьких людей.

ПОСИРОТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Втратити батька, матір, стати сиротою, осиротіти (про всіх чи багатьох). // Втратити дитину, дітей, залишитися без дітей або рідних, близьких людей.

ПОСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **висиса́ти** 1.

ПОСИ́ТЧАТИ, -аю, -аєш, *док.* Потовстішати, погладшати.

ПОСИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **висиха́ти** 1, 2; засихати, сохнути.

ПОСИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Сичати якийсь час.

ПО́СІ, *присл.*, *діал.* До цього місця.

ПОСІ́БНИК, -а, *ч.* Книжка або наочне приладдя, карта і т. ін., що використовуються у процесі навчання. // Взагалі довідкове видання з певної галузі знань.

ПОСІ́В, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **посі́яти**. // Висівання, сівба. ** **Післяжнивні́ посі́ви** – висівання сільськогосподарських рослин улітку безпосередньо після збирання озимих та ранніх ярих культур на зерно або після льону. **Ущі́льнені посі́ви** – вирощування на тій самій ділянці землі протягом усього безморозного періоду року двох або більше сільськогосподарських культур. 2. Посіяне зерно, насіння. // *рідко.* Сходи. 3. Ділянка землі, засіяна якимнебудь зерном, насінням. 4. *спец.* Уміщення мікроорганізмів у поживне середовище для розмноження. *Посів на дизентерійні палички.*

ПОСІВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *етн.* Той, хто вітає з Новим роком і посипає при цьому зерном у хаті, кімнаті; засівальник, посипальник.

ПОСІВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *етн.* Жін. до **посіва́льник**.

ПОСІВА́ННЯ, -я, *с.*, *етн.*, *заст.* Дія за знач. **посіва́ти** 1.

ПОСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *неперех.*, *етн.*, *заст.* Розсипати по хаті, кімнаті зерно, вітаючи господарів із Новим роком. 2. *перех.*, *перен.*, *рідко.* Сіяти, поширювати серед людей.

ПОСІВЕРІ́ТИ, -і́є, *док.*, *діал.* Пошерхнути.

ПОСІВНА́, -о́ї, *ж.* Див. **посівни́й** 2.

ПОСІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до посіву (у 1 знач.). // Признач. для посіву. // Який використовується для посіву. // Який здійснюється висіванням. *Посівні лісонасадження.* ** **Посівна́ кампа́нія** – здійснення сукупності організаційних та інших заходів, спрямованих на своєчасне проведення сівби різних сільськогосподарських культур. **Посівни́й матеріа́л** – те саме, що **насі́нний матеріа́л** (*див.* **насі́нний**). 2. *у знач. ім.* **посівна́**, -но́ї, *ж.* Те саме, що **Посівна́ кампа́нія**.

ПОСІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посіда́ти**[1] 1. // *рідко.* Володіння, власність. ** **Уво́дити в посіда́ння** *кого, юр.* – передавати у власність кому-небудь майно, спадщину і т. ін., ствердивши право на володіння відповідним юридичним актом.

ПОСІДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСІ́СТИ**, -ся́ду, -ся́деш, *док.*, *перех.* 1. Брати у своє володіння, привласнювати що-небудь, заволодівати чимсь. // *тільки недок.* Мати що-небудь у своїй власності, володіти чимсь. // *тільки недок.*, *перен.* Мати від природи якісь здібності, хист до чогось і т. ін. *Посісти престол.* 2. *у сполуч. зі сл.* місце *і т. ін.* Займати місце, розміщатися де-небудь. // *у сполуч. із сл.* посада *і т. ін.* Перебувати на якій-небудь посаді; обіймати (у 6 знач.). *Посідати провідне місце.* 3. Брати гору над ким-, чимнебудь, перемагати когось. // Підкоряти собі, своєму впливові. 4. *перен.* Опановувати, охоплювати когось, оволодівати ким-, чим-небудь (про думки, почуття і т. ін.). *Злидні посіли.*

ПОСІДА́ТИ[2], -а́ємо, -а́єте *і діал.* **ПОСІ́СТИ**, -ся́демо, -ся́дете, *док.* 1. Сісти (про всіх чи багатьох).

2. *тільки* **посісти**, *на кого – що, діал.* Вкрити кого-, що-небудь тонким шаром. // Випасти, осісти (про росу, туман і т. ін.). 3. *тільки* **посісти**, *перен., діал.* Пропасти, загинути.

ПОСІДА́Ч, -а́, *ч., заст.* Власник, володар кого-, чого-небудь.

ПО́СІДКИ, *док., мн., заст., розм.* Те саме, що **посиде́ньки**.

ПОСІДЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посідла́ти**. // **посідлано**, *безос. присудк. сл.*

ПОСІДЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Засідлати (коней).

ПОСІКТИ́, -ічу́, -іче́ш, *док., перех.* 1. *що і чого.* Ножем або яким-небудь іншим гострим знаряддям подрібнити що-небудь. // *перев. чим.* Сильно вдаряючи або б'ючи чим-небудь, порвати, пошматувати чи порубати на шматки щось; вдаряючись у щось, порвати, пошкодити в багатьох місцях. // *перен.* Перетяти поверхню чого-небудь у багатьох місцях (про заглибини, зморшки і т. ін.). 2. *кого.* Убити шаблею або іншою холодною зброєю всіх чи багатьох. // Убити, порубавши тіло. // Заподіяти багато глибоких ран шаблею, сокирою тощо, перебити в багатьох місцях. // *безос.*

ПОСІКТИ́СЯ, -січе́ться, *док.* 1. Ставши надміру сухим, розщепитися та обламатися на кінцях (про волосся). 2. Обтріпатися (про тканину).

ПОСІ́Л, -со́лу, *ч., спец.* Те саме, що **засі́л** 1. // Спосіб приготування з додаванням великої кількості солі та збереження на великий термін овочів, риби, сала та ін. *Пряний посіл.*

ПОСІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., заст., рідко.* Володіння (у 2 знач.), маєток.

ПОСІ́ЛЛЯ, -я, *с., заст., рідко.* Маєток, садиба.

ПО-СІ́ЛЬСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-сільсько́му**.

ПО-СІЛЬСЬКО́МУ, *присл.* Як у селі. // Як роблять селяни; як заведено серед селян, як часом властиво селянам і т. ін.

ПОСІМЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Здійснюваний окремими сім'ями, стос. до окремих сімей; породинний.

ПОСІМЕ́ЙНО. Присл. до **посіме́йний**.

ПО-СІМЕ́ЙНОМУ, *присл.* Як ведеться, буває в сім'ї. // Як родич, рідня.

ПОСІМЕ́ЙСТВО, ПОСЕМЕ́ЙСТВО, -а, *с., діал.* Родина, сім'я, сімейство.

ПОСІМ'Я́НИН, -а, *ч., діал.* Член посімейства.

ПОСІПА́КА, -и, *ч. і ж., зневажл.* Прислужник, готовий допомагати в будь-яких діях, перев. ганебних; поплічник.

ПОСІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка.* Сіпати якийсь час, сіпнути декілька разів. // *перен.* Завдати турбот, клопоту і т. ін.

ПОСІПА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Прикм. до **посіпа́ка**.

ПОСІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посі́пувати** і **посі́пуватися**.

ПОСІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і неперех.* Раз у раз злегка сіпати. // *тільки неперех., чим.* Час від часу робити мимовільні нервові рухи якою-небудь частиною тіла.

ПОСІ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Раз у раз злегка сіпатися, мимовільно рухатися.

ПОСІРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посірі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який став, зробився сірим, набув сіруватого відтінку. // Збліднілий. // Який посвітлішав перед світанком (про небо).

ПОСІРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **посірі́лий**.

ПОСІРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати, зробитися сірим; набути сіруватого відтінку. // Посвітлішати перед світанком (про небо). // *безос.*

ПОСІРІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати, зробитися сірішим; набути сіруватого відтінку. // Посвітлішати перед світанком (про небо).

ПОСІ́СТИ[1] *див.* **посіда́ти**[1].

ПОСІ́СТИ[2] *див.* **посіда́ти**[2].

ПОСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посікти́**. // **посічено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який посікся (про волосся). 3. *у знач. прикм.* Який обтріпався; обтріпаний (про тканину).

ПОСІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **посі́чений**.

ПОСІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посі́яти** 1, 3 – 5 і **посі́ятися** 1. // **посіяно**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **посі́яне**, -ного, *с.* Те, що хто-небудь посіяв; посів (у 2 знач.).

ПОСІ́ЯТИ, -і́ю, -і́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Певним способом розтрушуючи, розсипаючи, вкинути зерно, насіння в оброблену землю для вирощування. // *спец.* Помістити мікроорганізми в поживне середовище для розмноження. 2. Засіяти зерном, насінням яку-небудь ділянку землі. 3. *перен.* Викликати, збудити в когось яке-небудь (перев. негативне) почуття, переживання і т. ін.; навіяти, вселити (у 3 знач.). // *перев. зі сл.* в серце, в душу і т. ін. Виховати в когось певне ставлення до кого-, чого-небудь; прищепити. // Спричинитися до появи, виникнення якого-небудь почуття, переживання, настрою або до відповідних зовнішніх проявів цих почуттів, переживань у кого-небудь. *Посіяти ворожнечу.* 4. *перен., розм.* Розкидати, насипати щось де-небудь; посипати чимсь. 5. *розм.* Те саме, що **загуби́ти** 1. 6. *розм.* Почати йти, сіяти (про дрібний дощ, сніг).

ПОСІ́ЯТИСЯ, -і́ється, *док.* 1. Упасти, потрапити в оброблену землю (про зерно, насіння). // *безос.* Здійснитися (про посів). 2. *чим.* Засіятися яким-небудь зерном, насінням (про ділянку землі). 3. *перен., розм.* Бути розкиданими у великій кількості на поверхні чого-небудь. // Розсипатися по якійсь поверхні (про волосся). 4. *перен.* З'явитися, вирости на шкірі (про вуса, бороду). // *безос.* 5. *перен.* Почати йти, сіятися (про дрібний дощ, сніг).

ПОСКА́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* **поска́блять**; *док., перех.* Пошкодити палець, руку, ногу і т. ін., загнавши скалку, колючку тощо; заскабити.

ПОСКАВУЛІ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.* Скавуліти якийсь час.

ПОСКАВУЧА́ТИ *і* **ПОСКАВЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.* Скавучати якийсь час.

ПОСКАВЧА́ТИ *див.* **поскавуча́ти**.

ПОСКАКА́ТИ, -ачу́, -а́чеш, *док.* 1. Почати скакати, стрибаючи, пересуватися в певному напрямі. // Побігти навскач (перев. про коней). // Почати рухатися в якомусь напрямі, раз у раз ударяючись об землю та пружно відскакуючи від неї (про предмети). 2. Навскоки, галопом поїхати верхи на коні (про вершника). 3. Скакати якийсь час. // *розм.* Потанцювати. // *коло кого, розм.* Докласти зусиль, умовляючи кого-небудь виконати якесь прохання, зробити щось; добре попросити.

ПОСКА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поска́кувати**.

ПОСКА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Скакати, підскакувати час від часу.

ПОСКА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док., перех.* Скалити якийсь час (зуби).

ПОСКАЛІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскалі́чувати**.

ПОСКАЛІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Скалічити багатьох.

ПОСКАНДА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* Скандалити якийсь час, вчинити скандал.

ПОСКА́РЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* 1. Висловити своє невдоволення ким-небудь; пожалітися кому-небудь на когось. // Висловити жаль, невдоволення, стурбованість з приводу чого-небудь. // Сказати комусь про своє страждання, фізичний біль, неприємні відчуття тощо. 2. Подати скаргу, звернутися до офіційної особи або установи зі скаргою на кого-небудь.

ПОСКАРЛЮ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскарлю́чувати**.

ПОСКАРЛЮ́ЧУВАТИ, -ує, *док., перех., розм.* Скарлючити (пальці, руки і т. ін. багатьом); поскорчувати багатьох.

ПОСКАРЛЮ́ЧУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док., розм.* Скарлючитися (про пальці, руки і т. ін.; про багатьох). // Стати зігнутим, скрученим (про багато чого-небудь).

ПОСКИ́ГЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* Скиглити, вищати якийсь час (про собак і т. ін.). // Жаліючись, говорити, плакати, надокучливо скаржитись якийсь час (про людей). // Поквилити (про птахів).

ПОСКИДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Скидати куди-небудь докупи все чи багато чогось.

ПОСКИДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Скинути з чого-небудь усе чи багато чогось, зіштовхнути звідкись усіх чи багатьох. 2. Скинути з себе одежу, головні убори, взуття і т. ін. (про всіх чи багатьох). 3. *перен.* Позбавити влади, увільнити з посади і т. ін. всіх чи багатьох. 4. *розм.* Звалити все чи багато чогось (вантаж, ношу і т. ін.) на кого-, що-небудь; повисаджувати всіх чи багатьох на щось. 5. *на кого, перен., розм.* Перекласти на багатьох що-небудь обтяжливе (провину, відповідальність і т. ін.). 6. Забравши, віднявши частину, зменшити якісь суми, кількості тощо.

ПОСКІ́МЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* Скімлити якийсь час.

ПОСКІ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Плоскінний.

ПОСКІ́НЧУВАТИ, -уємо, -уєте, *док., перех., рідко.* Скінчити, завершити курс навчання де-небудь (про всіх чи багатьох).

ПО́СКІНЬ, -коні, *ж., діал.* Плоскінь.

ПОСКІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Поколоти на скіпки. 2. *перен., рідко.* Порозбивати.

ПОСКІПА́ТИСЯ, -а́ється, *док., розм.* Поколотися на скіпки.

ПОСКЛА́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскла́да́ти**. // **поскла́дано**, *безос. присудк. сл.*

ПОСКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *розм., рідко* **ПОСКЛА́ДУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Скласти в одне місце, в певному порядку все чи багато чогось. // *у що, на що та ін.* Покласти, помістити куди-небудь усе чи багато чогось. 2. Згорнути все чи багато чого-небудь. // Схрестити руки (про всіх чи багатьох). 3. Сполучаючи, з'єднуючи окремі частини, зробити, скомпонувати багато чого-небудь. 4. *перен.* Написати літературні або музичні твори, створити (вірші, пісні і т. ін.).

ПОСКЛАДА́ТИСЯ, -а́ється *і розм., рідко* **ПОСКЛА́ДУВАТИСЯ**, -ується, *док.* Стати складеним, скластися (про все чи багато чого-небудь).

ПОСКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **поскла́даний**.

ПОСКЛАДНІ́ШАТИ, -ає, *док.* Стати складнішим; ускладнитися.

ПОСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е. Скомпонований зі складів. ** **Поскладо́ва абревіату́ра** – складноскорочене слово, компонентами якого є початкові склади відповідних повних слів.

ПОСКЛА́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскла́дувати**.

ПОСКЛА́ДУВАТИ *див.* **поскладати**.

ПОСКЛА́ДУВАТИСЯ *див.* **поскладатися**.

ПОСКЛЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскли́ти**.

ПОСКЛЕ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскле́ювати**.

ПОСКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Склеїти все чи багато чого-небудь.

ПОСКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Склеїтися (про все чи багато чого-небудь).

ПОСКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Скликати багатьох. // Скликати свійських птахів, тварин. 2. Запросити багатьох прийти, з'явитися куди-небудь із певною метою.

ПОСКЛИ́ТИ *і* **ПОШКЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док., перех.* 1. Вставити шибки (у вікна, рами тощо). 2. *перен.* Покрити тонким шаром багато чого-небудь (про лід).

ПОСКОВЗА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Сковзатися якийсь час.

ПОСКОВЗНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Не втримавшись на гладкій, слизькій поверхні або наступивши на щось слизьке, утратити рівновагу; підсковзнутися. 2. *перен.* Зробити хибний крок, помилку в житті.

ПОСКОЛО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поколо́чувати**.

ПОСКОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Сколотити усе чи багато чого-небудь.

ПОСКОЛУ́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посколу́пувати**.

ПОСКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Сколупати усе чи багато чого-небудь.

ПОСКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поско́лювати**.

ПОСКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Сколоти з поверхні шар чого-небудь шматками, частинами, в багатьох місцях. 2. Скріпити разом шматки, частини чого-небудь і т. ін.

ПОСКО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *док.* 1. Сколотися з поверхні частинами, в багатьох місцях (про шар чого-небудь). 2. Стати скріпленим (про шматки, частини чого-небудь і т. ін.).

ПОСКО́ПУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поско́пувати**.

ПОСКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Скопати усе чи багато чого-небудь.

ПОСКОРИ́ТИСЯ *див.* **поскоря́тися**[2].

ПОСКОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскоро́дити**. // **поскоро́джено**, *безос. присудк. сл.*

ПОСКОРО́ДИТИ, -джу, -диш, *перех., с. г.* Док. до **скоро́дити**.

ПОСКОРО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* **поскоро́млять**; *док., перех., заст.* Те саме, що **оскоро́мити**.

ПОСКОРО́МИТИСЯ, -мимося, -митеся; *мн.* **поскоро́мляться**; *док., заст.* Оскоромитися (про багатьох).

ПОСКОРО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскоро́чувати**.

ПОСКОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Скоротити (статті, листи, твори тощо). // Повикреслювати з тексту. 2. *перен., розм.* Звільнити з роботи багатьох.

ПОСКО́РЧУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поско́рчувати**. 2. *у знач. прикм.* Який скорчився (про багатьох).

ПОСКО́РЧУВАТИ, -ує, *док., перев. безос., розм.* Скорчити, зсудомити (руки, ноги; багатьох).

ПОСКО́РЧУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док., розм.* Скорчитися (про всіх чи багатьох). // Зсудомитися (про руки, ноги; про багатьох).

ПОСКОРЯ́ТИСЯ[1], -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Скоритися кому-, чому-небудь (про всіх чи багатьох).

ПОСКОРЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *недок.,* **ПОСКОРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док., діал.* Поспішати, квапитися.

ПОСКО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., діал.* Підскочити.

ПОСКО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поско́чувати**.

ПОСКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Скотити звідкись усе чи багато чого-небудь.

ПОСКО́ЧУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Скотитися звідкись (про все чи багато чогось, усіх чи багатьох). 2. *перен., розм.* Скотитися до ганебних вчинків і т. ін.

ПОСКО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поско́шувати**.

ПОСКО́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *док., перех., с. г.* Скосити все чи багато чогось.

ПОСКО́ШУВАТИ[2], -уємо, -уєте, *док., перех.* Скосити (очі, рот і т. ін.) (про всіх чи багатьох).

ПОСКО́ШУВАТИСЯ, -уються, *док.* Скоситися в усіх або в багатьох (про очі, рот і т. ін.).

ПОСКРЕ́БЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскребти́**.

ПОСКРЕБТИ́ *див.* **пошкребти́**.

ПОСКРЕБТИ́СЯ *див.* **пошкребти́ся**.

ПОСКРЕГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПОСКРЕГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Скреготати, скреготіти якийсь час.

ПОСКРЕГОТІ́ТИ *див.* **поскрегота́ти**.

ПОСКРЕКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПОСКРЕКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Скрекотати, скрекотіти якийсь час.

ПОСКРЕКОТІ́ТИ *див.* **поскрекота́ти**.

ПОСКРИВЛЯ́ТИСЯ, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Скривитися (про всіх чи багатьох).

ПО́СКРИП, -у, *ч.* Скрип, поскрипування.

ПОСКРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* **поскриплю́ть**; *док.* 1. Скрипіти якийсь час. // Почати пересуватися, піти, викликаючи скрип, скрипіння чого-небудь. 2. *перен., розм., жарт.* Жити, існувати, якийсь час.

ПОСКРИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поскри́пувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОСКРИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Раз у раз негогосно скрипіти, видавати скрипучі звуки. // *чим.* Викликати скрипіння, утворювати скрип чим-небудь. // *безос.*

ПОСКРІ́БАЧ, -а, *ч., зах.* Той, хто щось дряпає.

ПОСКРІ́БАЧКА, -и, *зах.* Жін. до **поскрі́бач**.

ПО́СКРІБКИ, -ів, *мн., розм.* Те саме, що **ви́шкребки**.

ПО́СКРІБОК, -бка, *ч., розм.* Остання хлібина із залишків тіста на дні та стінках макітри, діжі; вишкребок (у 1 знач.).

ПОСКРІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскрі́плювати**.
ПОСКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.* Скріпити усе чи багато чого-небудь.
ПОСКРІПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Те саме, що **поскрі́плювати**.
ПОСКРОМА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскрома́дити**.
ПОСКРОМА́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех. і неперех., діал.* 1. Шкребти якийсь час. 2. Почухати.
ПОСКРОМИ́ТИ, -омлю, -о́миш, *док., зах.* Приборкати.
ПОСКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскру́чувати**. // **поскру́чувано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який скрутився, став скрученим (про багато чого-небудь).
ПОСКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Скрутити багато чого-небудь. // *безос.* // Згорнути сувоєм, у трубку (все чи багато чогось по одному). // Скручуючи, звиваючи, сплітаючи, виготовити, зробити багато чого-небудь (також про багатьох). 2. Крутячи, відокремити, відірвати чи пошкодити все чи багато чого-небудь. 3. Міцно зв'язати, позбавивши можливості вільно рухатись. 4. *перен., розм.* Примусити підкорятися, зробити слухняними, покірними всіх чи багатьох.
ПОСКРУ́ЧУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Стати скрученим, скрутитися (про все чи багато чогось). // Згорнутися сувоєм. // Лягти, підібгавши руки й ноги, згорнувшися калачиком (про всіх чи багатьох). 2. Відокремитися, відірватися внаслідок крутіння (про все чи багато чого-небудь). 3. *перен., фам.* Стати психічно хворим, ненормальним (про всіх чи багатьох). 4. *перен., фам.* Померти, поздихати (про всіх або. багатьох).
ПОСКУ́БАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскуба́ти**, **поску́бати**. 2. *у знач. прикм.* Не пишний, не рясний, не густий і т. ін.
ПОСКУБА́ТИ *див.* **поску́бти**.
ПОСКУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поску́бти**.
ПОСКУ́БТИ, -бу́, -бе́ш *і* **ПОСКУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **ПОСКУ́БАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Захоплюючи пальцями, посмикати злегка що-небудь, смикати якийсь час. // Смикаючи, скубучи, вирвати волосся, пір'я. 2. Захоплюючи губами, зубами, рвати, скубти траву якийсь час (про тварин). 3. Вищипати пір'я в забитої птиці; обскубти, обпатрати. 4. *розм.* Покарати, надравши вуха, чуба. // Взагалі осудити, полаяти і т. ін. 5. *перен., розм.* Заподіяти якусь шкоду, завдати збитків кому-, чому-небудь.
ПОСКУ́БТИСЯ, -емо́ся, -ете́ся, *розм.* Потягати одне одного за чуба; почубитися, побитися.
ПОСКУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поску́бувати**.
ПОСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Скубти злегка, час від часу.
ПОСКУ́ЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Скулитися (про всіх чи багатьох).
ПОСКУПА́ТИ *див.* **поскупо́вувати**.
ПОСКУПА́ТИСЯ *див.* **поскупо́вуватися**.
ПОСКУПИ́ТИСЯ, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* поскупля́ться; *док.* Виявити скупість, надмірну заощадливість; пошкодувати витратити гроші на що-небудь або подарувати щось кому-небудь. // *на що, чим.* Дати, витратити дуже мало чого-небудь.
ПОСКУПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати скупим, скупішим.
ПОСКУПІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати скупішим.
ПОСКУ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поску́плювати**.
ПОСКУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех., розм.* Скупити, зібрати разом, докупи все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.
ПОСКУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, -юємося, -юєтеся, *док., розм.* Скупитися, зібратися разом, докупи (про все чи багато чого-небудь), юрбою (про всіх чи багатьох).
ПОСКУПЛЯ́ТИ *див.* **поскупо́вувати**.
ПОСКУПЛЯ́ТИСЯ *див.* **поскупо́вуватися**.
ПОСКУПО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поскупо́вувати**.
ПОСКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОСКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і розм.* **ПОСКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Скупити, купити все чи багато чого-небудь.
ПОСКУПО́ВУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся *і* **ПОСКУПА́ТИСЯ**, -а́ємося, -а́єтеся *і розм.* **ПОСКУПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Скупитися, купити все необхідне (про всіх чи багатьох).
ПОСКУПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., діал.* Поскупитися.
ПОСКУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Скучати якийсь час. 2. Скучити за ким-, чим-небудь (про всіх чи багатьох).
ПОСЛА́БА, -и, *ж.* Результат дії послаблення.
ПОСЛАБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., рідко,* **ПОСЛАБІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш; *мин. ч.* послабі́в, -і́ла, -і́ло, **ПОСЛА́БНУТИ** *і* **ПОСЛА́БТИ**, -бну, -бнеш; *мин. ч.* посла́бнув, -нула, -нуло *і* посла́б, -ла, -ло; *док.* 1. Ставати фізично слабим, безсилим; втрачати фізичну силу; слабіти, слабнути. // Утрачати колишню гостроту; притуплятися (про зір, слух, пам'ять і т. ін.). // Ставати тихішим (про голос, звук і т. ін.). 2. Зменшувати силу, ступінь вияву; ставати менш відчутним, виразним; послаблюватися. // Втрачати попередній розмах, інтенсивність, масштаби тощо (про яку-небудь дію, справу, діяльність і т. ін.). 3. Ставати менш пружним, натягнутим, тугим і т. ін.
ПОСЛА́БИТИ *див.* **посла́блювати**.
ПОСЛА́БИТИСЯ *див.* **посла́блюватися**.
ПОСЛАБІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **послабі́ти**[1].
ПОСЛАБІ́ТИ[1] *див.* **послаба́ти**.
ПОСЛАБІ́ТИ[2], -і́ємо, -і́єте, *док., розм.* Стати, зробитися хворим, захворіти (про всіх чи багатьох).
ПОСЛАБІ́ШАТИ *і* **ПОСЛА́БШАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. Стати, зробитися слабшим. 2. Зменшити силу, ступінь вияву; стати менш відчутним. 3. Стати менш пружним, натягнутим, тугим і т. ін.
ПОСЛА́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посла́бити**. // **посла́блено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який послабився, став менш натягнутим, тугим і т. ін. 3. *у знач. прикм.* Який утратив попередню силу вияву, став менш відчутним, виразним, інтенсивним і т. ін. // Який утратив колишню гостроту.
ПОСЛА́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **посла́бити** і **посла́битися**.
ПОСЛА́БЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до послаблювання. // Який признач., використовується для послаблення чого-небудь, сприяє йому.
ПОСЛА́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посла́блювати**.
ПОСЛА́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ПОСЛАБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОСЛА́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* посла́блять; *док., перех.* 1. Зменшувати силу, могутність чого-небудь, робити слабшим (у військовому, політичному, організаційному і т. ін. аспектах). 2. Зменшувати силу, ступінь вияву чого-небудь; робити менш відчутним, виразним і т. ін. // Зменшувати розмах, інтенсивність, масштаби і т. ін. якої-небудь дії, справи, діяльності тощо. // Спричинятися до зменшення сили прояву, гостроти чого-небудь. // Певними заходами зменшувати, знешкоджувати негативний вплив чого-небудь. *Послаблювати увагу.* 3. Робити менш пружним, натягнутим, тугим і т. ін.; попускати, розслаблювати.
ПОСЛА́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **ПОСЛАБЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОСЛА́БИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* посла́бляться; *док.* 1. Втрачати силу, могутність, ставати слабшим (у військовому, політичному, організаційному і т. ін. аспектах). 2. Зменшуватись у своєму вияві; ставати менш відчутним, виразним і т. ін. // Втрачати попередній розмах, інтенсивність, масштаби тощо (про яку-небудь дію, справу, діяльність і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **посла́блювати**.
ПОСЛА́БЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, що когось або щось послаблює.
ПОСЛАБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **послабля́ти**.
ПОСЛАБЛЯ́ТИ *див.* **посла́блювати**.
ПОСЛАБЛЯ́ТИСЯ *див.* **посла́блюватися**.
ПОСЛА́БНУТИ *див.* **послаба́ти**.
ПОСЛА́БТИ *див.* **послаба́ти**.
ПОСЛАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Бути слабим, хворим якийсь час.
ПОСЛА́БШАТИ *див.* **послабі́шати**.
ПОСЛА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* посла́влять; *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **осла́вити**.
ПО́СЛАВКА, -и, *ж., розм.* 1. Поголоска, поголос; недобра слава. 2. *рідко.* Те саме, що **при́казка**.
ПОСЛАНЕ́ЦЬ, -нця́, *рідко* **ПОСЛА́НЕЦЬ**, -нця, *ч.* Особа, яку посилають з яким-небудь терміновим дорученням, повідомленням і т. ін.; гонець. // Представник держави, посланий в іншу державу з якою-небудь дипломатичною місією. // Делегат з'їзду, конгресу і т. ін. // Представник свого народу в найвищому органі влади. // Виходець з іншого середовища, представник іншого народу, що є носієм найхарактерніших ознак і властивостей його. // Виразник і ревний поборник чого-небудь. // *перен., поет.* Провісник чого-небудь.
ПО́СЛАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посла́ти**[1].
ПО́СЛАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посла́ти**[2]. // *у знач. прикм.*
ПОСЛА́ННИК, -а, *ч.* 1. Дипломатичний представник однієї держави в іншій. 2. *книжн., заст.* Те саме, що **послане́ць**.
ПОСЛА́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **посла́нник**.
ПОСЛА́ННИЦЯ, -і, *ж.* 1. *розм.* Дружина посланника (у 1 знач.). 2. *книжн., заст.* Жін. до **посла́нник** 2.
ПОСЛА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **посла́ти**[1] 1, 2. 2. Письмове звертання до кого-небудь; лист. 3. Літературний твір, що має форму такого звертання. ** **Посла́ння апо́столів** – ранньохристиянські твори, які увійшли до Нового Завіту; торкаються питань віровчення, культу тощо.
ПОСЛА́ТИ[1] *див.* **посила́ти**.
ПОСЛА́ТИ[2], -стелю́, -сте́леш, *док., перех.* 1. Те саме, що **постели́ти**. 2. *також без додатка.* Приготувати постіль.
ПОСЛА́ТИСЯ[1] *див.* **посила́тися**.
ПОСЛА́ТИСЯ[2], -стелю́ся, -сте́лешся, *док.* 1. Те саме, що **постели́тися**. 2. Приготувати собі постіль.
ПОСЛИ́ЗНУТИ *і* **ПОСЛИ́ЗТИ**, -зне, *док., розм.* 1. Покритися слизом, стати слизьким; ослизнути. 2. *перен., фам.* Зникнути, пропасти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).
ПОСЛИЗНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Те саме, що **посковзну́тися**.
ПОСЛИ́ЗТИ *див.* **посли́знути**.
ПОСЛИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посли́нити**. // **послинено**, *безос. присудк. сл.*
ПОСЛИ́НИТИ, -ню, -ниш, *док., перех.* Змочити, зволожити слиною.
ПО́СЛІ, *присл., заст.* Після.
ПОСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Здійснюваний з розрахунку за кожне слово, від кожного слова.
ПОСЛІ́ВНО. Присл. до **послі́вний**.
ПОСЛІ́Д[1], -у, *ч.* Кал, екскременти птахів. // Взагалі про екскременти.
ПОСЛІ́Д[2], -у, *ч.* 1. Відходи зерна після молотьби та віяння; погане, засмічене зерно; відвійки. // Відходи після помелу. // *перен., зневажл., рідко.* Про людей, які не заслуговують на повагу; покидьки суспільства. 2. *анат.* Те саме, що **плаце́нта**.
ПОСЛІДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Піти, рушити слідом за ким-, чим-небудь. 2. Слідкувати за ким-, чим-небудь якийсь час.
ПОСЛІ́ДНІЙ, -я, -є, *діал., заст.* Останній. // *у знач. ім.* **послі́днє**, -нього, *с.* Рештки, залишки від чого-небудь. // *у знач. ім.* **послі́дні**, -ніх, *мн.* Найгірші з-поміж інших.
ПОСЛІ́ДОВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **послі́д**[2] 2. ** **Послі́довий пері́од** – третій, завершальний, період пологів, в якому відбувається відшарування плаценти та виділення посліду.
ПОСЛІДО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який настає, відбувається, здійснюється безпосередньо один за одним. // *тільки мн.* Які приходять на зміну одне одному, з'являючись щоразу замість попереднього. *Ряд послідовних поколінь.* // Який здійснюється кількома етапами; поступовий. ** **Послідо́вне з'єдна́ння (сполу́чення)** – з'єднання кількох джерел чи приймачів електричної енергії, при якому кінець одного безпосередньо з'єднується з початком другого, внаслідок чого крізь них проходить однаковий струм. 2. Який закономірно випливає з чого-небудь, є логічним висновком із чогось; закономірний. // Який не має в собі нічого суперечливого, логічно обґрунтований (про вчення, світогляд, теорію і т. ін.). // Який здійснюється, відбувається у повній відповідності до певних завдань, настанов, теоретичних засад тощо. // Який поширюється на все або на всіх без винятку. 3. Який завжди діє відповідно до своїх життєвих принципів, наполегливо домагається здійснення своїх рішень. // Який неухильно втілює в життя певний світогляд, теорію тощо, виявляючи при цьому стійкість і непохитність.
ПОСЛІДО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто наслідує кого-, що-небудь, іде за чиїмсь прикладом. // Прибічник якого-небудь учення, чиїхось теорій або поглядів, що розвиває їх своїми працями, діяльністю тощо.
ПОСЛІДО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **послідо́вник**.
ПОСЛІДО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Певна черговість подій, явищ, етапів роботи тощо, порядок розташування чогось. // Лад, систематичність у чомусь. // Події, предмети, що йдуть слідом один за одним. // Множина елементів, які можуть бути послідовно пронумеровані натуральними числами. ** **Збі́жна послідо́вність**, *мат.* – послідовність чисел, яка має скінченну границю. **Ко́дова послідо́вність**, *спец.*: у системах обробки інформації – група бітів, що відповідає якому-небудь символу в певному коді. **Логі́чна послідо́вність**: у системах обробки інформації – визначена користувачем послідовність вибору даних. **Псевдовипадко́ва послідо́вність**: у системах обробки інформації – послідовність випадкових чисел, створена за допомогою програми. **Сортува́льна послідо́вність** – послідовність знаків абетки, яка використовується для літерного та літерно-цифрового сортування. **Розбі́жна послідо́вність**, *мат.* – послідовність чисел, у якої немає скінченної границі. 2. Логічна обґрунтованість учення, світогляду, теорії тощо, відсутність у них суперечливих тверджень, положень і т. ін. // Логічність мислення. // Відповідність певним завданням, настановам, теоретичним засадам тощо. 3. Вірність своїм принципам, переконанням, уподобанням тощо; наполегливість у виконанні своїх рішень.
ПОСЛІДО́ВНО. Присл. до **послідо́вний**.
ПОСЛІ́ДОК, -дку, *ч., заст., рідко.* 1. *перев. у мн.* Залишки, рештки чого-небудь. // *перен., зневажл.* Про погану, не гідну поваги людину; покидьок. 2. Наслідок.
ПОСЛІДУ́ЩИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Останній; найгірший.
ПОСЛІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., над чим, розм., рідко.* Сліпаючи, виконувати якийсь час певну роботу.
ПОСЛІПИ́ТИ, -сліплю́, -слі́пиш; *мн.* послі́плять; *док., перех.* Осліпити, зробити сліпими (усіх чи багатьох). // На короткий час позбавити здатності бачити що-небудь (про яскраве світло, сяйво, блиск і т. ін.).
ПОСЛІПИ́ТИСЯ, -пимо́ся, -пите́ся; *мн.* послі́пляться; *док., розм.* Осліпнути, стати сліпим (про всіх чи багатьох). // На короткий час утратити здатність бачити що-небудь (про яскраве світло, сяйво, блиск і т. ін.).
ПОСЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **послі́пи́ти**.
ПОСЛІ́ПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **послі́пнути**, **послі́пти**.
ПОСЛІ́ПНУТИ *і* **ПОСЛІ́ПТИ**, -пнемо, -пнете, *док.* Осліпнути, втратити зір (про всіх чи багатьох, також про очі). // На короткий час утратити здатність бачити (від яскравого світла, сяйва, блиску і т. ін.).
ПОСЛІ́ПТИ *див.* **послі́пнути**.
ПОСЛІ́ПУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **підслі́пуватий**.
ПОСЛІ́ПУВАТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Стан і властивість за знач. **послі́пуватий**.
ПО-СЛОВА́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-слова́цькому**.
ПО-СЛОВА́ЦЬКОМУ, *присл.* 1. Як у словаків, за звичаєм словаків. 2. Словацькою мовою.
ПО-СЛОВЕ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-слове́нському**.
ПО-СЛОВЕ́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у словенців, за звичаєм словенців. 2. Словенською мовою.
ПО-СЛОВ'Я́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-слов'ян-**

ському.

ПО-СЛОВ'ЯНСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у слов'ян, за звичаєм слов'ян. 2. *розм.* Церковнослов'янською мовою.

ПО́СЛУГА, -и, *ж.* 1. Дія, вчинок, що дає користь, допомогу іншому. // *перен.* Сприяння розвиткові, піднесенню, поширенню чогось. *Пропонувати свої послуги.* ** **До ва́ших по́слуг** – ввічлива форма висловлення готовності допомогти, прислужитися, стати в пригоді кому-небудь. **Робити пога́ну по́слугу** *кому* – невдалим втручанням у чиїсь справи замість допомоги завдавати шкоди, неприємностей кому-небудь. 2. *перев. мн.* Діяльність підприємств, організацій та окремих осіб, виконувана для задоволення чиїх-небудь потреб; обслуговування. // *тільки мн.* Система господарсько-побутових вигод, що надаються населенню. *Будинок (добрих) послуг. Комунальні послуги.*

ПОСЛУ́ГА, -и, *ж., заст.* 1. Служіння, слугування. *Бути на послугах.* 2. *ч. і ж.* Служник, служниця.

ПОСЛУГА́Ч, -а́, *ч., діал.* Слуга, служник.

ПОСЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **послуго́вувати.**

ПОСЛУГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і рідко* **ПОСЛУГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., заст.* 1. Служити, прислужувати кому-небудь. // Застосовуватися з користю для кого-небудь, використовуватися кимсь з певною метою. 2. *тільки док.* Послужити, принести користь.

ПОСЛУГО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок. і рідко* **ПОСЛУГУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док., чим.* Використовувати кого-, що-небудь із певною метою, користуватися чимсь.

ПОСЛУГУВА́ННЯ, -я, *с., заст.* Служіння, слугування.

ПОСЛУГУВА́ТИ *див.* **послуго́вувати.**

ПОСЛУГУВА́ТИСЯ *див.* **послуго́вуватися.**

ПОСЛУЖА́НКА, -и, *ж., заст.* Служниця.

ПОСЛУЖИ́ТИ, -служу́, -слу́жиш, *док.* 1. Якийсь час служити, бути слугою в кого-небудь, десь. // Працювати на благо кого-, чого-небудь, підпорядковувати свою діяльність інтересам когось або чогось якийсь час. // Якийсь час бути у вжитку, використовуватися за призначенням, з користю для кого-небудь (перев. про знаряддя праці і т. ін.). 2. Зробити послугу, стати у пригоді комусь. // Посприяти чому-небудь, допомогти в чомусь.

ПОСЛУ́ЖКА, -и, *ж., заст.* Служниця.

ПОСЛУ́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Який охоче робить послуги, завжди готовий зробити послугу кому-небудь. // Дуже ввічливий, уважний, привітний. // Догідливий, запобігливий. // Який виражає догідливість, у якому проявляється запобігливість.

ПОСЛУ́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **послу́жливий.** // Чемність, люб'язність. // Догідливість, запобігливість.

ПОСЛУ́ЖЛИВО. Присл. до **послу́жливий.**

ПОСЛУЖНИ́Й, -а, -е: ** **Послужни́й спи́сок** – документ з анкетними даними та відомостями про проходження служби.

ПО́СЛУХ[1], -у, *ч.* 1. Слухняне виконання чиїх-небудь наказів, розпоряджень, побажань, підкорення чиїйсь волі; покора. 2. *церк.* Певні обов'язки, покладені на кожного ченця або на монастирського прислужника, що готується стати ченцем, а також період виконання цих обов'язків. // Узята на себе ким-небудь обітниця спокутувати гріхи.

ПО́СЛУХ[2], -у, *ч.* Чутка, чутки.

ПО́СЛУХ[3], -а, *ч., заст.* У давній Русі – свідок на суді. // Взагалі свідок, очевидець.

ПОСЛУХА́ННЯ, -я, *с., заст., рідко.* 1. Те саме, що **по́слух**[1] 1. 2. Слухання.

ПОСЛУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка,* 1. Сприйняти слухом чиюсь мову, розповідь і т. ін., вислухати кого-, що-небудь. // *кого.* Побувати на концерті якого-небудь співака або відвідати оперу з його участю. 2. Слухати кого-, що-небудь якийсь час, прислухатися до чогось. 3. Слухаючи, визначити стан деяких внутрішніх органів (серця, легенів, бронхів); вислухати. 4. Узяти до уваги чиїсь поради, побажання; виконати вимогу, наказ чи розпорядження когось; послухатися. 5. *тільки наказ. сп.* **послу́хай, послу́хайте,** *часто в сполуч. з част.* л и ш, л и ш е н ь, б о *і т. ін., розм.* Уживається перев. разом із звертанням, щоб привернути чиюсь увагу.

ПОСЛУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., заст.* Слухати (у 4 знач.); слухатися.

ПОСЛУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., перех. і неперех.* Виконати наказ, розпорядження або побажання кого-небудь, узяти до уваги чиюсь пораду. // Підкоритися волі людини (про частини тіла, а також про машини, механізми тощо).

ПОСЛУ́ХА́Ч, -ухача́, *ч., розм., рідко.* 1. Те саме, що **слуха́ч.** 2. Той, хто слухає кого-небудь, виконує чиюсь волю.

ПОСЛУХНЯ́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **слухня́ний.**

ПОСЛУХНЯ́НІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **послухня́ний.**

ПОСЛУХНЯ́НСТВО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **послухня́ність.**

ПОСЛУШЕ́НСТВО, -а, *с.* 1. *заст.* Слухняність. 2. *церк.* Перебування послушником у монастирі, виконання обов'язків послушника.

ПО́СЛУШКА, -и, *ж., церк.* Те саме, що **послу́шниця.**

ПОСЛУ́ШНЕ, *присл., зах.* Покірно. *Прошу послушне.*

ПОСЛУ́ШНИЙ, -а, -е, *заст.* Слухняний.

ПОСЛУ́ШНИК, -а, *ч., церк.* Монастирський прислужник, що відбуває послух (*див.* **по́слух**[1] 2), готуючись стати ченцем.

ПОСЛУ́ШНИЦТВО, -а, *с., церк.* Перебування у становищі послушника.

ПОСЛУ́ШНИЦЬКИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **послу́шник і послу́шниця.** // Належний послушникові.

ПОСЛУ́ШНИЦЯ, -і, *церк.* Жін. до **послу́шник.**

ПОСЛУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж., заст.* Абстр. ім. до **послу́шний.**

ПОСЛЮСАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Бути слюсарем, слюсарювати якийсь час.

ПОСМА́ГЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посма́гнути.** 2. *у знач. прикм.* Який укрився смагою, запікся (про губи).

ПОСМА́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **посма́глий.**

ПОСМА́ГНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* 1. *тільки 3 ос.* Укритися смагою, запектися (про губи). 2. *тільки 3 ос.* Потемніти від сонця, спеки. 3. Набути смуглого, темного кольору, стати смаглявим під дією сонячного проміння й вітру; засмагнути.

ПОСМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посма́жити.** // *у знач. прикм.*

ПОСМА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *перех., док.* 1. Док. до **сма́жити** 1. 2. Засмажити все чи багато чого-небудь.

ПОСМА́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Док. до **сма́житися** 1. 2. *розм.* Смажитися на сонці якийсь час.

ПОСМАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і неперех., розм.* 1. // *чим.* Те саме, що **поласува́ти.** 2. Смакувати якийсь час.

ПОСМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посмали́ти.** 2. *у знач. прикм., рідко.* Те саме, що **закіптя́влий.** 3. *у знач. прикм.* Який посмалився, обгорів на сонці й вітрі (про багатьох).

ПОСМАЛИ́ТИ, -смалю́, -сма́лиш, *док., перех.* Обпалити вогнем із поверхні або по краях усе чи багато чого-небудь. // Сильно висушити рослинність (про сонце).

ПОСМАЛИ́ТИСЯ, -смалю́ся, -сма́лишся, *док.* 1. Обпалитися вогнем із поверхні або по краях (про все чи багато чого-небудь). 2. *рідко.* Покритися кіптявою, стати чорним від довгого перебування біля вогню (про все чи багато чого-небудь). 3. Обпектися на сонці, ставши темним, засмаглим.

ПОСМАЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посмальцюва́ти.**

ПОСМАЛЬЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех., розм.* Помастити смальцем або маслом.

ПОСМА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **посмачи́ти.** // **посма́чено,** *безос. присудк. сл.*

ПОСМАЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., перех., розм.* Додати що-небудь у страву для поліпшення смаку або запаху. // *перен.* Доповнити, прикрасити (мову, розповідь і т. ін.).

ПОСМАЧНІ́ТИ, -іє, *док., розм.* Стати, зробитися смачним.

ПОСМАЧНІ́ШАТИ, -ає, *док., розм.* Стати, зробитися смачнішим.

ПОСМЕ́РТНИЙ, -а, -е. 1. Який буває, відбувається після чиєїсь смерті (перев. для вшанування його пам'яті). // Який був опублікований або став відомим після смерті автора (про літературний твір, лист і т. ін.). // Який приходить до кого-небудь або надається комусь після смерті (про славу, визнання, звання і т. ін.). *Посмертна нагорода.* ** **Посме́ртна ма́ска** – зліпок із гіпсу або іншого матеріалу, знятий з обличчя людини після її смерті. 2. *рел., рідко.* Те саме, що **загро́бний.**

ПОСМЕ́РТНО, *присл.* Після смерті.

ПО́СМИК, -у, *ч.* Різкий, рвучкий рух; ривок.

ПОСМИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посми́кати.**

ПОСМИ́КАТИ, посми́каю, посми́каєш *і рідко* посми́чу, посми́чеш, *док., перех. і неперех.* Смикати кого-, що-небудь якийсь час. // *за що.* Покарати кого-небудь, смикаючи за чуба, за вуха тощо.

ПО́СМИКОМ, *присл., діал.* Дуже швидко; прожогом, стрімголов.

ПОСМИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посми́кувати** 1 і **посми́куватися.**

ПОСМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і неперех.* 1. Час від часу злегка смикати кого-, що-небудь. // *чим.* Раз у раз робити мимовільні різкі рухи якою-небудь частиною тіла. 2. *розм.* Час від часу потроху смоктати або ковтати що-небудь; посмоктувати.

ПОСМИ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Раз у раз смикатися, робити мимовільні різкі рухи.

ПОСМИРИ́ТИ, -смирю́, -сми́риш, *док., перех., розм.* Зробити покірним, смирити кого-небудь (також багатьох).

ПОСМИРНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посмирні́ти.**

ПОСМИРНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **посмирні́лий.**

ПОСМИРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *розм.* Док. до **смирні́ти.**

ПОСМИРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Док. до **смирні́шати.**

ПОСМІЛИВІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **сміливі́шати.**

ПОСМІЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **смілі́шати.**

ПО́СМІТ, -у, *ч., діал.* Сміття.

ПОСМІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Насмілитися, наважитися зробити або сказати що-небудь.

ПОСМІ́ТИТИ, -і́чу, -і́тиш, *док.* Залишити після себе сміття, мотлох, бруд.

ПОСМІ́ТЮХА, -и. 1. *ж.* Чубатий жайворонок. 2. *ч. і ж.* Уживається як лайливе слово. 3. *ж.* Назва дитячої гри.

ПОСМІ́ТЮШКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **посмі́тюха** 1.

ПО́СМІХ, -у, *ч.* 1. Насмішка, глузливий жарт, висміювання кого-, чого-небудь. // Глум, наруга. *Виставляти на посміх.* 2. Той, з кого сміються, глузують; посміховище, посміховисько. 3. Те саме, що **по́смішка.**

ПОСМІХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОСМІХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Посмішкою виражати свої почуття або ставлення до кого-, чого-небудь (перев. з відтінком іронії, глузування, кепкування тощо). // Насміхатися, кепкувати. 2. Те саме, що **усміха́тися** 1. // *кому, до кого.* Посмішкою виявляти свою приязнь або співчуття до кого-небудь. // *перев. док., кому, у сполуч. зі сл.* д о л я, щ а с т я *і т. ін., перен.* Пощастити. // Складатися в усмішку, прибирати виразу усмішки (про губи, обличчя тощо).

ПОСМІХНУ́ТИСЯ *див.* **посміха́тися.**

ПОСМІХО́ВИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **посміхо́вище.**

ПОСМІХО́ВИЩЕ, -а, *с.* 1. Той, з кого сміються, глузують. 2. Посміх, глум, наруга.

ПОСМІШЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Висміяний, принижений.

ПОСМІ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **по́смішка.**

ПОСМІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док., перех.* 1. Док. до **смішити.** 2. Смішити якийсь час.

ПО́СМІШКА, -и, *ж.* 1. Особливий вираз обличчя (губ, очей), що означає глузування, кепкування, іронічне ставлення до кого-, чого-небудь і т. ін. // Насмішка. 2. Те саме, що **у́смішка** 1.

ПОСМІШКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОСМІ́ШКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., діал.* Те саме, що **посмішко́вуватися.**

ПОСМІШКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ПОСМІ́ШКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок., діал.* Підсміюватися, насміхатися з кого-, чого-небудь.

ПОСМІ́ШКУВАТИ *див.* **посмішко́вувати.**

ПОСМІ́ШКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **насмі́шкуватий.**

ПОСМІ́ШКУВАТИСЯ *див.* **посмішко́вуватися.**

ПОСМІ́ШЛИВИЙ, ПОСМІ́ШНИЙ, -а, -е, *діал., рідко.* Насмішкуватий, веселий.

ПОСМІ́ШНИЙ *див.* **посмі́шливий.**

ПОСМІ́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* 1. *з кого – чого, рідко над ким – чим.* Підсміюватися, насміхатися з кого-, чого-небудь. 2. *перев. без додатка.* Посміхатися час від часу.

ПОСМІЯ́ТИСЯ, -ію́ся, -іє́шся, *док.* 1. *з кого – чого, рідко над ким – чим.* Поглузувати з кого-, чого-небудь. // Учинити наругу над ким-небудь. 2. *перев. без додатка.* Сміятися якийсь час. // Сміятися доволі, досхочу; попосміятися.

ПОСМОКТА́ТИ, -смокчу́, -смо́кчеш, *док., перех. і без додатка.* 1. Смоктати якийсь час. // *у сполуч. зі сл.* ц и г а р к а, л ю л ь к а *і т. ін.* Палити якийсь час, раз у раз, потроху втягуючи в себе дим. 2. Висмоктати, обсмоктати все чи багато чого-небудь.

ПОСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посмо́ктувати.**

ПОСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Час від часу потроху смоктати, втягувати в себе (сік з чого-небудь, напої тощо). // *у сполуч. зі сл.* ц и г а р к а, л ю л ь к а *і т. ін.* Палячи, раз у раз потроху втягувати в себе дим.

ПОСМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посмоли́ти.**

ПОСМОЛИ́ТИ, -смолю́, -смо́лиш, *док., перех.* Покрити поверхню чого-небудь або просочити що-небудь смолою (також усе чи багато чогось); обсмолити.

ПОСМУГЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **смуглі́ти.**

ПОСМУГЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **смуглі́шати.**

ПОСМУГЛЯ́ВІТИ, -ію, -ієш. Док. до **смугля́віти.**

ПОСМУГЛЯВІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **смуглявішати.**

ПОСМУГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посмугува́ти.** // **посмуго́вано,** *безос. присудк. сл.*

ПОСМУГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Укрити смугами чого-небудь. // Перетяти в різних напрямках (про борозни, заглибини, зморшки і т. ін.). // Побити різками, батогом і т. ін., залишивши на тілі сліди, шрами у вигляді смуг.

ПОСМУ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **посму́жити.**

ПОСМУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **посмугува́ти.**

ПОСМУ́ЖНИЙ, -а, -е, *с. г., рідко.* Те саме, що **черезсму́жний.**

ПОСМУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж., с. г., рідко.* Те саме, що **черезсму́жжя.**

ПОСМУ́ЖНО, *с. г., рідко.* Присл. до **посму́жний.**

ПОСМУТИ́ТИ, -учу́, -у́тиш, *док., перех.* Викликати смуток у кого-небудь, засмутити когось (перев. всіх чи багатьох).

ПОСМУТИ́ТИСЯ, -ути́ться, -утимо́ся, -утите́ся, *док.* Засмутитися, стати сумним, засмученим (перев. про всіх чи багатьох). // Набути сумного виразу (про очі, погляд, обличчя). // *перен.* Стати похмурим (про навколишнє середовище, природні умови тощо).

ПОСМУТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Смуткувати якийсь час.

ПОСМУТНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посмутні́ти.**

ПОСМУТНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати смутним; засмутитися. // Набути сумного виразу (про очі, погляд, обличчя). 2. *перев. безос., перен.* Стати похмурим, перестати тішити, радувати (про навколишнє середовище, природні умови тощо).

ПОСМУТНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати смутнішим; засмутитися.

ПОСМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який посмутився, став засмученим (перев. про всіх чи багатьох). // Який виражає смуток (про очі, погляд, обличчя).

ПОСМУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **посму́чений.**

ПО-СНА́ЙПЕРСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-сна́йперському.**

ПО-СНА́ЙПЕРСЬКОМУ, *присл.* Як снайпер.

ПО́СНИК, -а, *ч., церк.* Те саме, що **пі́сник.**

ПО́СНИЦЯ, -і, *ж., церк.* Жін. до **пі́сник.**

ПОСНІДА́НОК, -нку, *ч., розм.* Другий, пізніший сні-

данок.
ПОСНІ́ДАТИ, -аю, -аєш, *док., неперех. і розм. перех.* Поїсти вранці, з'їсти сніданок. // *чим, розм. що.* З'їсти що-небудь уранці на сніданок.
ПОСНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поснува́ти**[1]. // **посно́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОСНОВИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* Сновигати, тинятися якийсь час.
ПОСНУВА́ТИ[1], -ую́, -уе́ш, *док., перех.* 1. Снуючи нитки, виготовити основу тканини. 2. *перен.* Обплести, огорнути, оповити і т. ін. багато чого-небудь, у багатьох місцях.
ПОСНУВА́ТИ[2], -ую́, -уе́ш, *док., розм., рідко.* Те саме, що **посновига́ти**.
ПОСНУВА́ТИСЯ, -ує́ться, *док.* 1. Почати снуватися, виникати в голові одна за одною (про думки, мрії і т. ін.). 2. Простягнутися в різних напрямках по поверхні чого-небудь. // Почати поширюватися в певному напрямі; потягнутися (про дим, туман тощо).
ПОСНУ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посну́ти**. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **посну́лі**, -лих, *мн.* Ті, що заснули.
ПОСНУ́ТИ, -немо́, -нете́, *док.* 1. Впасти в сон, заснути (про всіх чи багатьох). // *перев. у сполуч. зі сл.* в і ч н и м с н о м, *перен.* Вмерти (про багатьох). // Впасти у сплячку (про тварин). 2. *перен.* Стати нерухомим. // Стати тихим, безгомінним; затихнути.
ПОСО́БА, -и, *ж., діал.* Допомога.
ПО-СОБА́ЧИ, *присл.* Те саме, що **по-соба́чому**. // Як у собаки.
ПО-СОБА́ЧОМУ, *присл.* Як собака, як собаки.
ПОСОБИ́ТИ *див.* **пособля́ти**.
ПОСОБИ́ТИСЯ, -о́биться, *перев. безос.* Стати у пригоді. ** **не посо́биться** *кому* – не допоможе.
ПОСОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОСОБИ́ТИ**, -соблю́, -со́биш; *мн.* посо́блять; *док., розм.* Те саме, що допомагати. // *безос.*
ПОСО́БНИК, -а, *ч.* Той, хто допомагає кому-небудь (перев. у здійсненні підступних, злочинних намірів тощо); поплічник, посіпака.
ПОСО́БНИЦТВО, -а, *с.* Сприяння, допомога (перев. у підступних, злочинних діях тощо).
ПОСО́БНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **посо́бник** і **посо́бництво**.
ПОСО́БНИЦЯ, -і. Жін. до **посо́бник**.
ПОСОБОРО́ВАНИЙ, -а,-е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пособорува́ти**.
ПОСОБОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., церк.* Виконати обряд соборування хворого перед смертю.
ПОСОБОРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., церк.* Прийняти соборування.
ПОСО́В, -у, *ч., мисл.* Раптова зупинка лягавого собаки при пострілі мисливця, щоб після цього кинутись за відстріленим птахом.
ПОСОВА́ТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. *перех.* Покласти, засунути куди-небудь усе чи багато чогось (по одному). 2. *неперех., чим.* Совати що-небудь якийсь час. // *у сполуч. зі сл.* н о г о ю, н о г а м и. Рухати якийсь час.
ПОСО́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Соватися якийсь час.
ПОСОВІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **посові́ти**.
ПОСОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм., рідко.* Те саме, що **посолові́ти**.
ПО́СОВОМ, *присл., розм.* Соваючись, посуваючись.
ПОСО́ВУВАТИ *див.* **посува́ти**.
ПОСО́ВУВАТИСЯ *див.* **посува́тися**.
ПОСОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПОСОКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Сокотати якийсь час.
ПОСОКОТИ́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док., перех., діал.* Сокотити якийсь час; постерегти.
ПОСОКОТІ́ТИ *див.* **посокота́ти**.
ПОСО́Л, *заст.* **ПОСЕ́Л**, -сла́, *ч.* 1. Дипломатичний представник однієї держави в іншій, який очолює посольство. // Повноважний дипломатичний представник найвищого рангу. 2. *перен.* Той, кого посилають з яким-небудь дорученням, завданням; посланець. 3. *діал., заст.* Депутат парламенту, сейму.
ПО-СОЛДА́ТСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-солда́тському**.
ПО-СОЛДА́ТСЬКОМУ, *присл.* Як солдат, як солдати. // Як у солдатів, за звичаєм солдатів.
ПОСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посоли́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Солоний.
ПОСОЛИ́ТИ, -солю́, -со́лиш, *док., перех.* 1. Всипати солі в страву, посипати сіллю для смаку. // Надати солоного присмаку чому-небудь. 2. *що, чого.* Заготовити про запас, посипавши сіллю або поклавши в солоний розчин; засолити.
ПОСОЛІ́ДНІШАТИ, -аю, -аєш, *рідко.* Стати солідншим.
ПОСОЛОВІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посолові́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який став сонним, безтямним (про очі, погляд).
ПОСОЛОВІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **посолові́лий**.
ПОСОЛОВІ́ЛО, *розм.* Присл. до **посолові́лий** 2.
ПОСОЛОВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *розм.* Док. до **солові́ти**.
ПО-СОЛОВ'Ї́НОМУ, *присл.* Як соловей, як солов'ї.
ПО-СОЛОВ'Ї́ЧОМУ, *присл., рідко.* Те саме, що **по-солов'ї́ному**.
ПОСОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **посолоди́ти**. // **посоло́джено**, *безос. присудк. сл.*
ПОСОЛОДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *перех., розм.* Док. до **солоди́ти**.
ПОСОЛОДІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посолоді́ти**.
ПОСОЛОДІ́ТИ, -і́є, *розм.* Док. до **солоді́ти**.
ПО́СОЛОДКИЙ, -а, -е, *діал.* Солодкуватий.
ПО́СОЛОДКО, *діал.* Присл. до **по́солодкий**.
ПОСОЛОДЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., діал.* Поласувати чимсь солодким.
ПОСОЛО́ДШАТИ, -ає. Док. до **соло́дшати**. // *перен.* Стати приємнішим, веселішим (про життя, настрій тощо). // *безос.*
ПОСОЛОНІ́ТИ, -і́є, *док., розм.* Стати, зробитися солоним, солонішим.
ПОСОЛОНЦЮВА́ТИ[1], -ю́ю, -ю́єш, *док., перех., гідр.* Збільшуючи в ґрунті вміст солей натрію, перетворювати на солонці.
ПОСОЛОНЦЮВА́ТИ[2], -ю́ю, -ю́єш, *док., розм.* З'їсти чого-небудь солоного, поласувати чимсь солоним.
ПОСО́ЛЬСТВО, -а, *с.* 1. Дипломатичне представництво однієї держави в іншій, очолюване послом, а також будинок, де розміщене таке представництво. 2. *перен.* Депутація, група осіб, уповноважених передати важливе доручення. ** **надзвича́йне посо́льство** – делегація, група осіб, що має повноваження передати важливе доручення, взяти участь в офіційних церемоніях тощо. // *заст., ірон.* Доручення, покладене на кого-небудь.
ПОСО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **посо́л** і **посо́льство**. // Власт. послові. *Посольська гідність.* ** **Посо́льське пра́во** – найдавніша галузь міжнародного права; включає принципи і норми, якими встановлюється юридичний статус дипломатичних агентів і дипломатичних представництв і регулюють режим їхньої діяльності. **Посо́льський прика́з**, *іст.* – у Росії 16 – початку 18 ст. – центральна державна установа, що відала в основному дипломатичними зносинами з іншими державами, а також здійснювала керівництво такими приказами, як Малоросійський, Смоленський тощо; будинок, де була розміщена ця установа. **Посо́льські кни́ги** – звіти про прийоми іноземних посольств і книги записів статейних єпископів в Росії в 15 – 18 ст.
ПОСОПІ́ТИ, -плю́, -пе́ш; *мн.* посопля́ть *і* **ПОСОПТИ́**, -пу́, -пе́ш; *мин. ч.* посі́п, -сопла́, -сопло́; *док.* Сопіти якийсь час.
ПОСОПТИ́ *див.* **посопі́ти**.
ПОСО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посо́пувати** і звуки, утворювані цією дією.
ПОСО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Сопіти неголосно час від часу.
ПОСОРО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* посоро́млять; *док., перех., розм.* Поставити кого-небудь у незручне, неприємне становище, накликати сором на когось; осоромити. // Негідними, ганебними вчинками применшити добру славу кого-, чого-небудь. // *перев. у сполуч. зі сл.* с е б е. Не виправдати довір'я, надій, сподівань кого-небудь.
ПОСОРО́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* посоро́мляться; *док.* Відчути сором за свої вчинки, поведінку тощо. // *у сполуч. з інфін.* Відчуваючи сором, не наважитися зробити що-небудь.
ПОСОРО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посоро́мити**. // **посоро́млено**, *безос. присудк. сл.*
ПОСОРО́МЛЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **посоро́мити**.
ПО́СОРОМНО, *присл., діал.* Соромно, ганебно. // *у знач. присудк. сл.*
ПОСОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посортува́ти**. // **посорто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОСОРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Розподілити, розкласти за сортами, переділити на групи за певними ознаками все чи багато чого-небудь.
ПОСО́ТЕННО, *присл.* Сотня за сотнею.
ПОСОТНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Якийсь час побути сотником.
ПО́СОХ, -а, *ч.* Те саме, що **патери́ця**; **ґирли́га**.
ПОСО́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посо́хнути** і **посо́хти**.
ПОСО́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **посо́хлий**.
ПОСО́ХЛЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Висохлий, висхлий.
ПОСО́ХНУТИ, -хне, **ПОСО́ХТИ** *і діал.* **ПОСХНУ́ТИ**, -хне́, *док.* 1. Стати, зробитися сухим, утративши вологу (про все чи багато чого-небудь); висохнути, засохнути. // *безос.* 2. Ставши сухим, зів'янути, загинути від несприятливих умов, пошкодження і т. ін. (про рослини). 3. *перен.* Дуже схуднути (про людей, руки, ноги тощо).
ПОСО́ХТИ *див.* **посо́хнути**.
ПОСО́ШНЕ, -ного, *с.* У Російській державі 16 – 17 ст. – феодальний поземельний податок, за якого одиницею оподаткування була соха.
ПОСО́ШНИЙ, -а, -е, *іст.* Якого нараховували на кожну соху (одиницю оподаткування) (про податок, повинність тощо). ** **Посо́шне оподаткува́ння** – те саме, що **посо́шне**. **Посо́шні лю́ди**: у Російській державі 16 – 17 ст. – феодально залежні селяни, яких царський уряд мобілізував по одному чоловіку від сохи для виконання різних державних робіт або для участі у військових походах.
ПОСОШО́К, -шка́, *ч., заст.* Зменш.-пестл. до **по́сох**.
ПОСПАДА́ТИ, -а́є, *док.* 1. Упасти звідкись, із чого-небудь додолу (про все чи багато чогось); попадати. 2. Відпасти, відокремившись, відірвавшись від чого-небудь (про все чи багато чого-небудь). // Опасти (про листя дерев, пелюстки квітів, плоди і т. ін.). 3. Звиснути (про волосся). 4. Зменшитися в об'ємі, стухнути (про пухлини, набряки на тілі).
ПОСПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Спалити все чи багато чого-небудь.
ПО-СПАРТА́НСЬКОМУ *і* **ПО-СПАРТА́НСЬКИ**, *присл.* Як у давніх спартанців, за їхніми звичаями, традиціями тощо.
ПОСПАСИ́БІТИ, -и́блю, -и́биш, *док., діал.* Сказати спасибі, подякувати.
ПОСПА́ТИ, -сплю́, -спи́ш; *мн.* посплять; *док.* Спати якийсь час.
ПОСПА́ТИСЯ[1], -пи́ться, *док., безос., кому, розм.* Поспати всмак якийсь час.
ПОСПА́ТИСЯ[2], -спимо́ся, -спите́ся, *док., діал.* Заснути (про багатьох).
ПОСПЕ́КАТИСЯ, -юся, -єшся, *док., діал.* Здихатися, позбутися чогось.
ПОСПЕКУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Спекулювати якийсь час.
ПОСПЕРЕЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Вести суперечку, сперечатися з кимсь якийсь час. // Виражати незгоду, не погоджуватися з чим-небудь, заперечувати проти чогось якийсь час. 2. Посваритися з ким-небудь. 3. *перен.* Зрівнятися з ким-небудь у чомусь.
ПОСПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Спити, надпити зверху з багатьох посудин.
ПОСПИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Стати п'яницями (про всіх чи багатьох).
ПОСПИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поспи́лювати**.
ПОСПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Спиляти (дерева, гілки і т. ін.).
ПОСПИНА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док., розм.* Зіп'ястися, зіпнутися (про всіх чи багатьох). // Випростатися, виструнчитися.
ПОСПИРА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Спертися на що-небудь (про всіх чи багатьох).
ПОСПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поспи́сувати**. // **поспи́сувано**, *безос. присудк. сл.*
ПОСПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. *розм.* Записати все чи багато чого-небудь. // Змалювати в письмовій формі; описати. 2. *розм.* Внести у список із певною метою всіх чи багатьох; зробити опис усіх чи багатьох предметів. 3. *шкільн., розм.* Переписати звідкись, у кого-небудь (вправи, домашні завдання і т. ін.). 4. *розм.* Пишучи, заповнити (аркуші, зошити і т. ін.). 5. *бухг.* Списати з рахунку (певні суми, цінності і т. ін.). 6. *перев. у сполуч. зі сл.* с п и н и, *перен., розм.* Побити батогом, нагайкою і т. ін., залишивши на шкірі сліди від ударів.
ПО́СПИТ, -у, *ч., діал.* 1. Попит. 2. Спроба, дослід.
ПОСПИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. *кого, в кого і без додатка.* Те саме, що **спита́ти**. // Попросити дозволу зробити що-небудь. *Поспитати дорогу.* 2. *заст., рідко.* Скуштувати. // *перен.* Зазнати.
ПОСПИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Те саме, що **спита́тися**. // Розпитати когось про що-небудь.
ПОСПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Зіпхнути з чого-небудь усе чи багато чогось, усіх чи багатьох.
ПО́СПІВ, -у, *ч.* 1. Спів, наспів. 2. Завершення, епілог поетичного твору. *Поспів до думи.*
ПОСПІВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.* Співати якийсь час.
ПОСПІВА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **ПОСПІ́ТИ**, -і́є, *док.* 1. Ставати стиглим; достигати, дозрівати. // Ставати цілком готовим, звареним, запеченим і т. ін. (про страви). // *перев. док., перен., розм.* Дійти стану готовності, досягти певної кондиції. 2. *перен., розм., рідко.* Досягати, набувати завершеності в розвитку. // *перев. док., перен., розм.* Стати дорослим, досягти повноліття.
ПОСПІВА́ТИ[3], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСПІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* 1. Те саме, що **устига́ти**. 2. Наставати, надходити.
ПОСПІ́ВКА, -и, *ж., муз.* 1. Характерний музичний зворот, що поширився в крюковому співі. 2. Мелодія, мотив, що належить певному гласу. 3. Те саме, що **інтона́ція**.
ПОСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., розм.* 1. Те саме, що **наспі́вувати**. 2. *також без додатка.* Стиха співати, наспівувати щось час від часу.
ПОСПІВЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Виявити співчуття до кого-небудь.
ПОСПІ́В'Я, -я, *с., заст., рідко.* Спів.
ПОСПІЗНЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся *і рідко* **ПОСПІЗНЯ́ТИСЯ**, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Спізнитися (про всіх чи багатьох).
ПОСПІЗНЯ́ТИСЯ *див.* **поспізнюватися**.
ПОСПІ́Л, -по́лу, *ч.* Гурт. ** **у поспо́лі** – разом, гуртом.
ПО́СПІЛ, *присл., заст.* Поспіль.
ПОСПІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поспі́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Який достиг, дозрів; доспілий. 3. *у знач. прикм., перен., розм., рідко.* Який досяг повноліття, розквіту. // *у знач. ім., збірн., розм., рідко* **поспі́ле**, -лого, *с.* Про людей, що досягли розквіту фізичних і духовних сил.
ПО́СПІЛЬ, *присл.* 1. Один за одним (у часі); вряд, підряд. // Рік у рік, день у день і т. ін. // Безперервно, весь час протягом якогось періоду. 2. Не минаючи жодного місця; суцільно. // Скрізь, по всіх місцях. // Усі (усе) чисто, без жодних винятків. // Цілком, повністю. 3. Разом, укупі.
ПОСПІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* 1. *іст.* В Україні до Народно-визвольної війни 1648 – 1654 рр. та в перші роки після неї – назва міщан і селян; згодом, у другій половині 17 – 18 ст., – назва селянства. // Посполиті селяни, що не належали до козаків. 2. *заст.* Взагалі народ, народні маси, простий люд.
ПОСПІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *іст., заст.* Прикм. до **поспі́льство**.

ПОСПІ́НУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Те саме, що **поспі́ти**[2].

ПОСПІ́ТИ[1] *див.* **поспіва́ти**[2].

ПОСПІ́ТИ[2] *див.* **поспіва́ти**[3].

ПО́СПІХ, -у, *ч.* 1. Дія і стан за знач. **поспіша́ти**. *Без поспіху.* 2. *заст., рідко.* Успіх.

ПО́СПІХОМ, *присл.* Дуже швидко, поспішаючи; похапки, похапцем. // Наспіх, нашвидку.

ПОСПІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСПІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.* 1. *з інфін., з чим і без додатка.* Старатися, намагатися якнайшвидше зробити щонебудь, виконати якусь роботу; спішити, квапитися. // *тільки док., перев. з інфін.* Надто рано, передчасно зробити що-небудь. // *тільки недок., із запереч.* не *та інфін.* Не виявляти бажання негайно розпочати якусь дію, приступити до якоїнебудь справи, роботи. 2. Швидко йти, бігти, пливти, їхати і т. ін.; намагатися скоріше потрапити кудись, вчасно прийти, не спізнитися. // *тільки недок., за ким – чим, розм.* Те саме, що **устига́ти**. // *тільки недок., за чим, перен., рідко.* Прагнути не відстати від вимог сучасності, не залишитися позаду. 3. Ідучи прискорено, показувати пізніший час (про годинник).

ПОСПІША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОСПІШИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -ши́шся, *док., розм.* Те саме, що **поспіша́ти** 1, 2.

ПОСПІШИ́ТИ *див.* **поспіша́ти**.

ПОСПІШИ́ТИСЯ *див.* **поспіша́тися**.

ПОСПІ́ШЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який завжди поспішає, квапиться; кваплий. *Поспішлива людина.* 2. Швидкий, поспішний. *Поспішлива хода.*

ПОСПІ́ШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **поспі́шливий** 1. 2. Абстр. ім. до **поспі́шливий** 2.

ПОСПІ́ШЛИВО. Присл. до **поспі́шливий** 2.

ПОСПІШНИ́Й, -ішна́, -ішне́. 1. Який робиться, відбувається, виконується і т. ін. дуже швидко, з поспіхом; швидкий, поквапливий. 2. Зроблений надто швидко, без належної підготовки, достатніх підстав і через те неправильний, недостатньо обґрунтований і т. ін.

ПОСПІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поспі́шний** 1.

ПОСПІ́ШНО. Присл. до **поспі́шний** 1.

ПОСПЛАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Сплавити усе чи багато чого-небудь.

ПОСПЛА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поспла́чувати**.

ПОСПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Заплатити за багато чого, сплатити всі борги, податки і т. ін. (також про багатьох). *Посплачувати податки.*

ПОСПЛИВА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Спливти вниз за течією (про багато чого-небудь). 2. Стекти з поверхні чогось (про краплини, струмочки і т. ін.). 3. Піднятися з глибини води на її поверхню; виплисти (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).

ПОСПЛИВА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Пливучи з різних боків, зібратися в одному місці, докупи (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь). 2. *перен.* Утративши чіткі обриси, перестати розрізнятися зором, злитись у зоровому сприйманні (про багато чого-небудь).

ПОСПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Сплести разом усе чи багато чогось. 2. Виготовити плетінням багато чого-небудь (також про багатьох).

ПОСПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Переплівшись, утворити одне ціле, Сплестися разом (про багато чого-небудь). // *у сполуч. зі сл.* р у к а м и, п а л ь ц я м и. Міцно взятися за руки (про багатьох). // *перен.* Поєднатись у відчутті, збігтися в часі вияву (про почуття, переживання і т. ін.).

ПОСПЛУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посплу́тувати**. 2. *у знач. прикм.* Який сплутався, став сплутаним.

ПОСПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Сплутати, переплутати багато чого-небудь.

ПОСПЛУ́ТУВАТИСЯ, -уються, *док.* Сплутатися, переплутатися (про багато чого-небудь).

ПОСПОВЗА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Сповзти вниз один за одним (про всіх чи багатьох). // Зсунутися з чого-небудь (про все чи багато чогось).

ПОСПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. *церк.* Вислухати на сповіді чиєсь покаяння у гріхах. // Висповідати багатьох. 2. *перен., жарт.* Примусити кого-небудь одверто визнати свої хиби (в поведінці, діях і т. ін.).

ПОСПОВІДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *церк.* Покаятися на сповіді у своїх гріхах (також про багатьох). 2. *перен., жарт.* Одверто розповісти про свої вчинки, думки, погляди і т. ін.

ПОСПОЛИ́ТИЙ, -а, -е. *іст.* В Україні до Народновизвольної війни 1648 – 1654 рр. та в перші роки після неї – належний до міщан або до селянства, згодом, у другій половині 17 – 18 ст. – належний до селян. ** **Посполи́те ру́шення** – у феодально-кріпосницькій Польщі 13 – 18 ст. – загальне ополчення шляхти. **Посполиті селяни** – загальна назва селян Лівобережної і Слобідської України в другій половині 17 – 18 ст. **Річ Посполи́та** – офіційна назва Польсько-Литовської феодальної держави від часів Люблінської унії 1569 р. до 1795 р.

ПОСПОЛИ́ТІ, -тих, *мн.* (*одн.* **посполи́тий**, -того, *ч.*; **посполи́та**, -тої, *ж.*), *заст.* Селяни. // Некозацьке населення Запоріжжя часів Нової Січі (1734 – 1775 рр.). 3. *заст., рідко.* Звичайний.

ПОСПОЛИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Неперервний тиждень (без посту).

ПОСПО́ЛУ, *присл., зах.* Разом, спільно, укупі з ким-, чим-небудь.

ПОСПО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *зах.* Безпісний, коли нема посту.

ПОСПОМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Спом'янути, згадати багато чогось, багатьох.

ПОСПО́РИТИ, -рю, -риш, *док.* 1. Вступити в суперечку з ким-небудь. // *розм.* Посперечатися на гроші, яку-небудь річ і т. ін.; піти в заклад. // *рідко.* Посваритися з ким-небудь. 2. *перен.* Не поступитися кому-, чому-небудь у чомусь. 3. Спорити, сперечатися з кимсь-небудь якийсь час.

ПОСПО́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док., розм.* Те саме, що **поспо́рити**.

ПОСПОРО́ЖНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поспоро́жнювати**.

ПОСПОРО́ЖНЮВАТИ *див.* **поспорожня́ти**.

ПОСПОРО́ЖНЮВАТИСЯ *див.* **поспорожня́тися**.

ПОСПОРОЖНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОСПОРО́ЖНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* Спорожнити, зробити порожнім (посуд, умістища і т. ін.).

ПОСПОРОЖНЯ́ТИСЯ, -я́ються *і* **ПОСПОРО́ЖНЮВАТИСЯ**, -юються, *док.* Спорожнитися, стати порожнім (про посуд, місткості і т. ін.).

ПОСПО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поспо́рювати**.

ПОСПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Спороти все чи багато чого-небудь (також про багатьох).

ПОСПОСОБІ́ЙКА, -и, *ж., зах.* Карниз із дощок під стріхою.

ПОСПОСТЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Спостерігати якийсь час.

ПО-СПРАВЕДЛИ́ВОМУ, *присл.* Як того вимагає справедливість, відповідно до вимог справедливості.

ПО-СПРА́ВЖНЬОМУ, *присл.* 1. *з дієсл.* Так, як слід, як повинно бути. // Повною мірою, на повну силу. // Глибоко, не поверхово. // Серйозно, не жартома. 2. *з прикм.* Насправді, дійсно, в дійсності.

ПОСПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех., розм.* 1. Справити, придбати багато чого-небудь, перев. з одежі (також про багатьох). 2. Полагодити все чи багато чогось.

ПОСПРИЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш. Док. до **сприя́ти**.

ПОСПРО́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **économ** **поспро́дувати**.

ПОСПРО́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* Поступово, одне за одним спродати все.

ПОСПРО́ДУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док.* Поступово, одне за одним продати все (про багатьох).

ПОСПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Спустити, перемістити нижче все чи багато чогось, надати чому-небудь нижчого положення. // Звісити донизу (віти, гілля і т. ін.) (про дерева, кущі тощо). 2. Пустити на воду (човни, пароплави і т. ін.). 3. Відпустити, звільнивши з прив'язі, з припони (коней, собак і т. ін.). 4. Випустити воду з водойм, газ із балонів і т. ін. 5. *перен., розм.* Марно витратити, розтринькати всі гроші. 6. *перен., розм.* Зменшити, збавити ціни на щось.

ПОСПУСКА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* Спуститися звідкись (про всіх чи багатьох), переміститися нижче, у нижче положення (про все чи багато чого-небудь).

ПОСПУСТО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поспусто́шувати**.

ПОСПУСТО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Спустошити усе чи багато чого-небудь.

ПОСПУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поспу́шувати**.

ПОСПУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Спушити усе чи багато чого-небудь.

ПОСРІ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посрі́бли́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Із сивиною, з сивим волоссям.

ПОСРІ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посрі́бли́ти**.

ПОСРІ́БЛИ́ТИ, -лю, -ли́ш, *док., перех.* 1. Док. до **срі́бли́ти**. // *перен.* Надати чому-небудь сріблястого відтінку й блиску, неначе вкривши шаром срібла (про іній, світло місяця і т. ін.). 2. *перен.* Зробити сивим, додати сивини.

ПОСРІБЛИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* 1. Набути срібного кольору або відтінку. 2. *перен.* Стати сивим, сивішим.

ПОССА́ТИ, -ссу́, -ссе́ш, *док., перех.* Ссати якийсь час.

ПОСТ, -а́, *ч.* 1. Місце, пункт, з якого зручно стежити за ким-, чим-небудь або охороняти когось, щось. // Місце на двоколійних залізницях, де зосереджено управління стрілками й сигналами, що убезпечують рух поїздів. *Метеорологічний пост.* 2. Особа або група осіб, які перебувають у певному місці для охорони кого-, чого-небудь або спостереження за кимсь, чимсь. 3. Відповідальна посада. 4. Низовий контрольний громадський орган на виробництві. 5. Прикомандировані до виробничого підприємства кореспондент, група кореспондентів для освітлення його діяльності у пресі й допомоги йому. 6. Пункт, зона на авторемонтному підприємстві, де здійснюється обслуговування одного автомобіля. *Пост діагностики.*

ПОСТАБО́РТНИЙ, -а, -е, *мед.* Який має місце у період після аборту.

ПОСТА́В[1], -у, *ч., спец., рідко.* Пара млинових жорен, одне з яких нерухоме, а інше обертається на ньому; посад.

ПОСТА́В[2] -у, *ч., розм., рідко.* Сувій, штука (тканини).

ПОСТА́ВА, -и, *ж.* 1. Звичне положення тіла під час ходіння, сидіння тощо, властива кому-небудь манера триматися. // *перев. з означ., у сполуч. зі сл.* г о л о в а. Манера тримати голову; постановка. // Положення тіла людини або тварини у певний момент; поза. 2. *рідко.* Те саме, що **по́стать**[1] 1. // Зовнішній вигляд; зовнішність. 3. *спец.* Вроджене положення, розташування яких-небудь частин тіла. 4. Вироблене тренуванням особливе положення тіла людини (рук, ніг тощо), пристосоване для виконання яких-небудь вправ, рухів і т. ін. 5. *театр.* Здійснення режисером театральної вистави. 6. *заст., рідко.* Те, що ставлять на стіл для пригощання; частування.

ПОСТАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **постава́ти**[1].

ПОСТАВА́ТИ[1], -ає́, *недок.*, **ПОСТА́ТИ**, -а́не, *док.* 1. Зароджуючись, ставати дійсним, існуючим; утворюватися з чого-небудь; виникати. // З'являтися. // Ставати збудованим, відбудовуватися після руйнування. // Організовуватися, створюватися. // З'являтися в голові, серці (про думки, почуття і т. ін.). *Поставати з руїн.* 2. Зароджуватися, брати початок, походити від чого-небудь. // Виникати внаслідок яких-небудь причин, збігу відповідних умов, обставин і т. ін. // Ставати актуальним, першочерговим, набувати в певних умовах дуже великого значення. ** **Постає́ пита́ння**, *перев. у знач. вставн. сл.* – виникає (виникало) питання. 3. *перев. перед ким – чим.* Ставати видним, доступним зорові; відкриватися, показуватися. // *перев. у сполуч. зі сл.* в у я в і, в п а м 'я т і *і т. ін.* З'являтися в уяві; привиджуватися, пригадуватися. 4. *перев. яким, перен.* Виявляти певні риси, властивості, відкриватися, з'являтися в новій якості і т. ін. // Діставати певне образне втілення в художньому творі. 5. Відбуватися, наставати (про зміну стану, пору і т. ін.). 6. Підноситися над чим-небудь; височіти.

ПОСТАВА́ТИ[2], -ає́мо́, -ає́те́ *і діал.* **ПОСТА́ТИ**, -а́немо, -а́нете, *док.* 1. Стати; стоячи; розміститися денебудь (про всіх чи багатьох). // *у сполуч. з деякими присл.* Прибрати позу, вказану прислівником (про всіх чи багатьох). 2. Перестати йти, рухатися, працювати; зупинитися (про всіх чи багатьох).

ПОСТАВА́ТИ[3], -ає́мо́, -ає́те́ *і діал.* **ПОСТА́ТИ**, -а́немо, -а́нете, *док.* Стати, зробитися кимсь або якимсь (про всіх чи багатьох). // Перетворитися, обернутися на кого-, що-небудь.

ПОСТАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч., заст.* 1. Рід ковша для зачерпування пива, меду, квасу і т. ін. // Дзбан для квасу. 2. Мисник. 3. Невеличкий столик. // *церк.* Столик із похилим верхом для образів або Євангелія.

ПОСТА́ВИТИ[1], -влю, -виш; *мн.* поста́влять; *док., перех.* 1. Примусити когось або допомогти комунебудь стати на ноги, набути вертикального (стоячого) положення. // *безос.* // Наказати або допомогти комусь, примусити або попросити когось стати де-небудь. // *у сполуч. з деякими присл.* Примусити кого-небудь стати в якусь позу, позицію. ** **До сті́нки поста́вити** – розстріляти. **Поста́вити в (у) куто́к** – покарати дитину, примусивши її якийсь час стояти в кутку. 2. *перев. у сполуч. з інфін.* Наказати кому-небудь виконувати якусь роботу (звичайно стоячи). // *ким, за кого, рідше на кого – що, розм.* Призначити на якусь посаду і роботу. ** **Поста́вити над** *ким* – призначити головним, дати владу над кимнебудь. 3. Направити куди-небудь для виконання якогось доручення, завдання, розташувати в певному місці (для ведення бою, охорони і т. ін.). // *перев. у сполуч. зі сл.* н а к в а р т и р у, *розм.* Помістити кого-небудь десь для проживання або на ночівлю. 4. *перен.* Змусити кого-небудь опинитися в якомусь становищі, потрапити в якісь умови, обставини. // *у сполуч. зі сл.* с е б е. Примусити поважати себе, викликати повагу, шанобливе ставлення до себе. ** **Поста́вити на мі́сце** *кого* – збити пиху з кого-небудь, у різкій формі зробити кому-небудь зауваження про нескромну, зарозумілу поведінку. **Поста́вити на чолі́** *кого, чого* – надати провідної ролі, зробити керівником, вождем кого-, чого-небудь. **Поста́вити по́за зако́ном** – позбавити кого-небудь прав громадянства, заступництва з боку державних органів. **Поста́вити себе́ на мі́сце** *чиє* – уявити себе в таких самих обставинах, у такому самому становищі, як хто-небудь. 5. *заст., міф.* Створити кимсь, чим-небудь; обернути на когось, щось. 6. Надати чому-небудь вертикального положення; розташувати, укріпити щось вертикально. 7. *у сполуч. з деякими присл.* Надати чому-небудь певного положення (за знач. відповідного прислівника). ** **Поста́вити на коле́са** – забезпечивши власними транспортними засобами, зробити пересувним, мобільним. 8. Помістити куди-небудь, розмістити десь. // Подати на стіл (страви, напої і т. ін.). ** **Поста́вити могори́ч** *кому* – почастувати когонебудь вином, горілкою (за послугу, допомогу і т. ін.). 9. *також з інфін.* Установити де-небудь із певною метою. // Прикріпити до чогось, установити на чому-небудь для роботи, дії і т. ін. // Пришити, прибити і т. ін. до чого-небудь під час виготовлення або ремонту. // З лікувальною метою прикласти до якої-небудь частини тіла. *Поставити пломбу. Поставити самовар. Поставити свічку.* 10. Написати щось, зробити напис на чому-небудь. *Поставити розділові знаки.* // Записати оцінку в журнал, залікову книжку і т. ін. *Поставити печатку. Поставити підпис.* 11. *розм.* Збудувати, спорудити що-небудь. 12. *у сполуч. зі сл.* с п р а в а, р о б о т а *і т. ін.* Налагодити, організувати. *Поставити дослід. Поставити рекорд.* 13. Показати на сцені виставу, здійснити режисерську підготовку спектаклю. 14. Запропонувати що-небудь для прийняття, виконання; висловити певні вимоги, побажання і т. ін. *Поставити запитання. Поставити питання на зборах.* 15. *у сполуч. з деякими ім. з прийм.* Визнати чим-небудь, оцінити, кваліфікувати як щось (за знач. відпо-

відного іменника). *Поставити на перший план.* 16. *заст.* Прийняти яке-небудь рішення; вирішити, ухвалити. // Запровадити. *Поставити діагноз. Поставити на своєму. Поставити собі за мету.* ** **Поста́вити пе́ред фа́ктом** – зробити щось без попередження, всупереч чиємусь наказу, розпорядженню, бажанню і т. ін.; повідомити кого-небудь про те, що вже відбулося. **Поста́вити хрест** *на кому – чому, рідко над ким – чим:* а) перестати покладати надії па когось, щось; б) перестати робити що-небудь, займатися чимсь, думати, згадувати про щось.

ПОСТА́ВИТИ[2] *див.* **поставля́ти.**

ПОСТА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* поста́вляться; *док.* Виявити певне ставлення до кого-, чого-небудь.

ПОСТА́ВКА, -и, *ж.* 1. Поставляння, постачання чого-небудь на певних умовах. 2. *юр.* Особливий вид зв'язків між підприємствами, сутність якої полягає в тому, що одне підприємство (постачальник) зобов'язане в певні строки передавати іншому (замовнику) обумовлену в договорі кількість продукції за відповідну плату. *Договір поставки.* ** **Ко́мплексна поста́вка** – поставка промислового устаткування, об'єднаного в єдиний технологічний комплекс. **Невідфактуро́вана поста́вка** – надходження матеріальних цінностей на підприємство без рахунків постачальників. **Нега́йна поста́вка** – умова угоди купівлі-продажу, за якою куплений товар передають покупцеві безпосередньо після укладення угоди.

ПОСТАВКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поставкува́ти.**

ПОСТАВКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., діал.* Стояти без діла.

ПОСТА́ВЛЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поста́вити**[1]. // **поста́влено**, *безос. присудк. сл.* 2. Розташований певним чином (про очі, голову і т. ін.).

ПОСТА́ВЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поста́вити**[2].

ПОСТА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поста́вити**[1].

ПОСТА́ВЛІННЯ, -я, *с.* 1. Поставлення чогось (звичайно на стіл). 2. *церк.* Висвячення.

ПОСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поставля́ти.**

ПОСТА́ВЛЯТИ, -яю, -яєш, *док., перех., заст.* Поставити (*див.* **поста́вити**[1]).

ПОСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* поста́влять; *док., перех.* Доставляти, постачати що-небудь комусь.

ПОСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **поставля́ти.**

ПОСТАВНИ́Й[1], -а́, -е́. Який має високу, струнку постать, міцну будову тіла; ставний.

ПОСТАВНИ́Й[2], -а́, -е́. Стос. до поставки. *Поставна ціна.*

ПОСТАВНИ́К, -а́, *ч.* 1. *церк.* Великий церковний свічник; ставник. 2. *заст.* Велика свіча.

ПОСТА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Власт. за знач. **поставни́й**[1].

ПОСТАВНІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **ставні́шати.**

ПОСТА́ВНО. Присл. до **поставни́й**[1].

ПОСТАДАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес удосконалення існуючих пристосувань будови і функцій у тваринних і рослинних організмів до умов зовнішнього середовища.

ПОСТА́ДНИЦЯ, -і, *ж., етн., зах.* Дівчина, яка виконує головну роль на обжинках.

ПОСТА́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поста́ти**[1].

ПОСТАЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док., перех., розм.* Нагострити, вигострити.

ПОСТАМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Висока підставка або підніжжя, на яких установлюють пам'ятник або скульптуру; п'єдестал. // Художньо оздоблена підставка для чого-небудь. 2. Художньо оздоблена основа вази, колони і т. ін.

ПОСТА́НЕЦЬ, -нця, *ч., зах.* Тарган.

ПОСТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **поста́ти**[1]. 2. Походження.

ПОСТАНО́ВА[1], -и, *ж.* 1. Розпорядження, акт органів державної влади. // Директива керівного адміністративного органу. // Судове рішення, пов'язане з розглядом кримінальної справи. 2. Колективне рішення; ухвала. // Взагалі рішення, прийняте ким-небудь. 3. *театр., розм.* Сценічне оформлення драматичного твору; постановка, постава. // *заст.* Картина (в драматичному творі).

ПОСТАНО́ВА[2], -и, *ж., діал.* Меблі, умеблювання. // *перев. мн.* Розпорядок, умови життя. // Звичай, правило.

ПОСТАНОВИ́ТИ[1], *див.* **постановля́ти.**

ПОСТАНОВИ́ТИ[2], -новлю́, -но́виш; *мн.* постано́влять; *док., перех., розм.* 1. Поставити кого-небудь кудись. // Помістити на постій, для проживання. 2. Послати виконувати де-небудь якусь роботу, доручення. // *ким, на кого, за кого.* Призначити на якусь посаду. 3. Помістити щось де-небудь, кудись. // Подати на стіл страву, почастувати чимсь. 4. Укріпити що-небудь десь, надавши стійкого положення; установити. 5. Збудувати. 6. Організувати, налагодити (справу, роботу і т. ін.).

ПОСТАНО́ВКА, -и, *ж.* 1. Здійснення, організація, розгортання якої-небудь роботи, діяльності тощо. // *перев. у сполуч. зі сл.* п и т а н н я, п р о б л е м а *і т. ін.* Спосіб трактування, характер розуміння або висвітлення певного суспільного явища, наукової проблеми тощо. ** **Постано́вка зада́чі** – точне, повне та однозначне формулювання задачі, що підлягає розв'язанню. 2. *театр.* Здійснення вистави на сцені театру. // *перев. з означ.* Сценічне оформлення вистави, спектаклю. // *розм.* Вистава, спектакль. 3. *спец., рідко.* Набута тренуванням манера тримати в певному положенні тіло або руки, ноги і т. ін. під час виконання яких-небудь вправ, певної роботи тощо; постава. ** **Постано́вка го́лосу:** а) спеціальне тренування голосових зв'язок для співу; б) майстерність професійного володіння голосом.

ПОСТАНО́ВЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **постанови́ти**[1]. // **постано́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПОСТАНО́ВЛЕНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **постанови́ти**[2]. // **постано́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПОСТАНОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **постановля́ти.**

ПОСТАНОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОСТАНОВИ́ТИ**, -новлю́, -но́виш; *мн.* постано́влять; *док.* 1. *неперех.* Приймати колективну ухвалу, виносити рішення (перев. на зборах, з'їзді і т. ін.). // *юр.* Здійснюючи слідство, доходити певних висновків, виносити вирок (про судові органи). // *перев. док., також у сполуч. зі сл.* с о б і *та інфін.* Прийняти якесь рішення; вирішити щось зробити. 2. *перех., діал.* Встановлювати, запроваджувати.

ПОСТАНОВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **постановля́ти.**

ПОСТАНО́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до постанови[1] 2.

ПОСТАНО́ВНИК, -а, *ч., театр.* Той, хто здійснює постановку театральної вистави або кінофільму; режисер.

ПОСТАНО́ВНИЦЯ, -і, *театр.* Жін. до **постано́вник.**

ПОСТАНО́ВОЧНИЙ, -а, -е, *театр.* Стос. до постановки (у 2 знач.). *Постановочне рішення.* // *розм.* Придатний для ефектного сценічного оформлення, ефектний у здійсненні на сцені (про п'єсу, спектакль і т. ін.).

ПОСТАРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., діал.* Добути, дістати, придбати тощо.

ПОСТАРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *перев. з інфін.* Виявити старання, докласти зусиль, щоб зробити що-небудь. // Добре, сумлінно виконати якусь роботу. // *тільки мин. ч., ірон., з відтінком несхвальності.* Зробити, вчинити щось погане, гідне осуду; зробити що-небудь не так, як слід. 2. *за кого – що, рідко чим, діал.* Виявити піклування, поклопотатися про кого-, що-небудь.

ПО-СТАРЕ́ЧОМУ, *присл.* Як стара людина, як старі люди, старечо; за звичаєм старих людей.

ПО́СТАРИЙ, -а, -е, *розм.* Підстаркуватий, пристаркуватий, літній.

ПОСТА́РИТИ, -ить, *док., перех.* Зробити старим, старішим.

ПОСТА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* Стати старим, старішим; постаріти.

ПОСТАРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поста́ріти.**

ПОСТАРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поста́ріти.**

ПОСТАРІ́ТИ, -а́рію, -а́рієш, *док.* 1. Док. до **ста́ріти.** 2. *перен., рідко.* Відстати від сучасності; стати невідповідним сучасним вимогам. // Утратити свіжість, гостроту вияву (перев. про почуття).

ПОСТАРІ́ТИСЯ, -а́ріюся, -а́рієшся, *док., розм.* Те саме, що **поста́ріти** 1.

ПОСТАРІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **старі́шати.**

ПО-СТАРОВИ́ННОМУ, *присл.* Як у давнину, за старовинними звичаями.

ПО-СТАРОДА́ВНЬОМУ, *присл.* Як у давнину, за давніми звичаями.

ПО-СТАРОМО́ДНОМУ, *присл.* Відповідно до минулої, віджилої моди.

ПО-СТАРО́МУ, *присл.* Як колись, як раніше, як завжди. // За старим звичаєм. // Старим способом, методом, нічого не змінюючи, не запроваджуючи нічого нового.

ПО-СТАРОСВІ́ТСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-старосві́тському.**

ПО-СТАРОСВІ́ТСЬКОМУ, *присл.* Відповідно до давніх звичаїв.

ПОСТАРОСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Бути старостою якийсь час.

ПО-СТАРЦІ́ВСЬКОМУ, *присл., розм.* Як старець, як старці; по-жебрацькому.

ПО-СТАРЧА́ЧОМУ, *присл., розм.* Те саме, що **по-старці́вському.**

ПОСТА́РШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **ста́ршати**; подорослішати.

ПОСТАРШИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Бути старшиною якийсь час.

ПОСТАТЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, провадиться за окремими статтями, у порядку розміщення статей.

ПОСТАТЕ́ЙНО. Присл. до **постате́йний.**

ПОСТАТЕЧНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **статечні́ти.**

ПОСТАТЕЧНІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **статечні́шати.**

ПОСТА́ТИ[1] *див.* **постава́ти**[1].

ПОСТА́ТИ[2] *див.* **постава́ти**[2].

ПОСТА́ТИ[3] *див.* **постава́ти**[3].

ПО́СТАТЬ[1], -і, *ж.* 1. *кого; чия.* Зовнішній вигляд, обриси тіла людини. // *перев. з означ.* Тіло, тулуб, стан кого-небудь. // Будова тіла; статура. 2. *перев. у функції підмета.* Якась людина, хтось (звичайно про незнайому людину або про того, кого важко впізнати, розгледіти здаля, в темряві і т. ін.). // У сполуч. із означ. д і в о ч а, ж і н о ч а, ч о л о в і ч а тощо або з ім. у род. в. виражає відповідну назву людини (людей) за статтю, родом діяльності і т. ін. 3. *перен.* Особа як носій певних соціальних та особистих рис, ознак тощо. // Видатна особа, визначний представник кого-, чого-небудь. 4. Уявний образ кого-небудь. 5. Персонаж літературного твору; художній образ. // Скульптурне зображення кого-небудь; статуя. // Зображення людини на малюнку, картині.

ПО́СТАТЬ[2], -і, *ж.* Смуга, ділянка ниви або поля, що її, працюючи, обробляє один женець, полільник тощо.

ПОСТАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до постачання.

ПОСТАЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. *чого.* Особа чи держава, установа, організація і т. ін., що постачає що-небудь. ** **Генера́льний постача́льник** – підприємство, яке виконує за підрядним контрактом зобов'язання відносно постачання комплектного устаткування та матеріалів. 2. Назва посади, а також особа, яка, обіймаючи цю посаду, забезпечує установу необхідними матеріалами, сировиною тощо.

ПОСТАЧА́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **постача́льник.** *Постачальницький апарат.*

ПОСТАЧА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **постача́льник.**

ПОСТАЧА́ЛЬНО-ЗБУТОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до постачання і збуту.

ПОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **постача́ти** 1. 2. Сукупність заходів для задоволення потреб підприємства, організації або матеріальних потреб населення. *Централізоване постачання. Технічне постачання.* 3. *перев. з означ., рідко.* Сукупність предметів (речей, продуктів і т. ін.), що їх постачають кому-небудь.

ПОСТАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСТА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех., кому – чому що, рідше кого – що чим.* 1. Давати, надавати, доставляти кому-небудь щось потрібне, необхідне тощо, забезпечувати когось чим-небудь. // Перепроваджувати на місце призначення; доставляти. // *розм.* Давати комусь у потрібній кількості матеріальні засоби існування. 2. Задовольняти чиїсь потреби в чому-небудь.

ПОСТАЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *чим.* Одержувати, діставати що-небудь потрібне, необхідне тощо, забезпечуватися чимсь; задовольняти потребу в чомусь. 2. Пас. до **постача́ти.**

ПОСТА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поста́чити.** // **поста́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПОСТА́ЧИТИ *див.* **постача́ти.**

ПОСТА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., на що, діал.* Дістати, узяти, здобути що-небудь.

ПОСТАЮ́ЧИ. Дієприсл. до **постава́ти.**

ПОСТВАГОТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Поствагото́мічний синдро́м** – прояви пізніх ускладнень ваготомії.

ПОСТВАКЦИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має місце, відбувається після вакцинації. ** **Поствакцина́льна алергі́я** – алергічна реакція організму на введення профілактичних препаратів. ** **Поствакцина́льні ускла́днення** – патологічні стани, які етіологічно пов'язані з вакцинацією.

ПОСТГІПНОТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Постгіпноти́чна амнезі́я** – неспроможність у подальшому згадати деяку подію, яка мала місце в той час, коли людина знаходилася під гіпнозом. **Постгіпноти́чна ді́я** – дія, яка навіяна під час гіпнотичного сну, але виконується через деякий час після його зупинки.

ПОСТГЛОСА́ТОРИ, -ів, *мн.* В середні віки – італійські та французькі юристи, які займалися тлумаченням норм та уривків із Кодексу Юстиніана.

ПОСТДАТУВА́ННЯ, -я, *с., фін.* Пізніша дата складання векселя порівняно з часом його фактичної емісії.

ПОСТЕ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.* Стежити якийсь час.

ПОСТЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **постели́ти.** // **посте́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПОСТЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **постели́ти.**

ПОСТЕЛИ́ТИ, -стелю́, -сте́лиш, *док., перех.* 1. Розгорнувши що-небудь, покрити ним якусь поверхню. // Розкласти, розмістити на поверхні чого-небудь рівномірним шаром, вкрити чим-небудь якусь поверхню. // Простягти в різні боки по поверхні землі (коріння, пагони і т. ін.). // Поширити на поверхні або низько над поверхнею землі, моря (світло, тінь, дим і т. ін.). 2. Приготувати, послати постіль для спання.

ПОСТЕЛИ́ТИСЯ, -стелю́ся, -сте́лишся, *док.* 1. Прилягаючи до поверхні чого-небудь, вкрити її. // Розростися, вкривши поверхню землі (про рослини). // Поширитися на поверхні або низько над поверхнею землі, моря (про світло, тінь, дим і т. ін.). // Простягтися далеко навкруги або в певному напрямку; розлягтися, пролягти. ** **Хай вам легка́ доро́га посте́литься** – побажання доброї дороги, щасливої долі. 2. Приготувати, послати собі постіль для спання.

ПОСТЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **посте́ля.**

ПОСТЕ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Дошка у дні кузова воза.

ПОСТЕ́ЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **по́стіль** 1. // Те, що стелять для спання; білизна, якою застилають ліжко для спання.

ПОСТЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., перех., розм.* Те саме, що **стели́ти.**

ПОСТЕМБРІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який настає, відбувається після звільнення новонародженого організму від зародкових або яйцевих оболонок.

ПОСТЕНЦЕФАЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має місце після захворювання на енцефаліт.

ПО́СТЕР, -а, *ч.* Рекламний засіб у вигляді плаката, оголошення, афіші.

ПОСТЕРЕГТИ́[1], -ежу́, -еже́ш, *док.* Стерегти якийсь час.

ПОСТЕРЕГТИ́[2] *див.* **постеріга́ти.**

ПОСТЕРЕГТИ́СЯ *див.* **постеріга́тися.**

ПОСТЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **постеріга́ти, постеріга́тися.**

ПОСТЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСТЕРЕГТИ́**, -ежу́, -еже́ш, *док., перех. і зі спол.* щ о, я к и й *і т. ін., діал.* 1. Помічати, підмічати; спостерігати. // *тільки док.* Побачити. // Осягати розумом, розуміти. 2. Стежити, слідкувати за ким-, чим-небудь.

ПОСТЕРІГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОСТЕРЕГТИ́СЯ**, -ежу́ся, -еже́шся, *док., діал.* 1. Остерігатися, берегтися. 2. *тільки док., рідко.* Помітити, постерегти (у 1 знач.).

ПОСТЕРНА́К, -у́, *ч.*, *зах.* Пастернак.

ПОСТЕРУ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **постеру́нок**.

ПОСТЕРУ́НОК, -нка, *ч.*, *іст.* 1. Відділок поліції в Західній Україні за часів панської Польщі. 2. Місце, де перебуває варта.

ПОСТИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **постига́ти**.

ПОСТИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСТИ́ГНУТИ** *і* **ПОСТИ́ГТИ**, -гну, -гнеш, *док.*, *розм.* 1. Ставати стиглим. // *діал.* Ставати готовим для споживання (про страви). 2. *перев. док.* Те саме, що **устига́ти**. // Вчасно робити що-небудь.

ПОСТИ́ГНУТИ[1] *див.* **постига́ти**.

ПОСТИ́ГНУТИ[2] *і* **ПОСТИ́ГТИ**, -гне, *док.*, *розм.* Застигнути, захолонути (про багато чогось). // *безос.*

ПОСТИ́ГТИ[1] *див.* **постига́ти**.

ПОСТИ́ГТИ[2] *див.* **пости́гнути**[2].

ПОСТИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОСТИДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **посоро́мити**.

ПОСТИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПОСТИДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **посоро́митися**.

ПОСТИДЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Посоромлений.

ПОСТИДИ́ТИ *див.* **постида́ти**.

ПОСТИДИ́ТИСЯ *див.* **постида́тися**.

ПОСТИЖЕ́Р, -а, *ч.* Спеціаліст із виготовлення перук, штучних вусів, вій і т. ін.

ПОСТИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **стели́ти**.

ПОСТИ́ЛКА, -и, *діал.* Підстилка.

ПОСТИ́НАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **постина́ти**[1]. // **пости́нано**, *безос. присудк. сл.*

ПОСТИ́НАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **постина́ти**[2].

ПОСТИНА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Зітнути, зрізати, зрубати все чи багато чого-небудь. 2. *кого*, *рідко*. Зітнути голови багатьом, зарубати, знищити багатьох.

ПОСТИНА́ТИ[2], -а́є, *док.*, *перех.*, *рідко*. Стяти, скувати льодом (річки, озера і т. ін.).

ПОСТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Стерти, обтерти все чи багато чого-небудь. // Витерти (гумкою і т. ін.) що-небудь написане, намальоване. 2. Часто тручи, згладити нерівності на поверхні чого-небудь. // *перен.* Зробити нерізким, малопомітним; пом'якшити. 3. Пошкодити або знищити тертям усе чи багато чого-небудь.

ПОСТИРА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Стертися (про все чи багато чого-небудь).

ПОСТИСКА́ТИ *див.* **пости́скувати**.

ПОСТИСКА́ТИСЯ *див.* **пости́скуватися**.

ПОСТИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОСТИСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Міцно стулити, стиснути (руки, зуби і т. ін.) (про багатьох). 2. *діал.* Щільніше стягнути все чи багато чого-небудь (також про багатьох).

ПОСТИ́СКУВАТИСЯ, -уються *і* **ПОСТИСКА́ТИСЯ**, -а́ються, *док.* Стати міцно стуленими, стиснутими (про руки, зуби і т. ін. у багатьох).

ПОСТИ́Т, -у, *ч.* Запалення крайньої плоті.

ПО́СТИТИ, пощу́, по́стиш, *недок.* Дотримуватися посту, не їсти скоромного. // *перен.*, *розм.* Нічого не їсти, голодувати.

ПО́СТИТИСЯ, пощу́ся, по́стишся, *недок.* Те саме, що **по́стити**.

ПОСТИХА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Стихнути, перестати чутися (про звуки, співи, розмови і т. ін.). 2. Замовкнути (про всіх чи багатьох).

ПОСТІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Постіль (у 1 знач.). 2. Покіс.

ПОСТІ́Й, -то́ю, *ч.* 1. *розм.* Тимчасове проживання або ночівля на квартирі в кого-небудь. *Плата за постій.* // *рідко*. Помешкання, що його здають унаймі кому-небудь. 2. *заст.* Тимчасове перебування військових частин у певному населеному пункті; розміщення солдат і офіцерів у приватних будинках, квартирах. // *рідко*. Помешкання, тимчасово зайняте солдатами або офіцерами. // *розм.*, *рідко*. Військові частини, що тимчасово перебувають у певному населеному пункті. *Стояти постоєм.* 3. *розм.*, *рідко*. Чиєсь житло.

ПОСТІ́ЙНА, -ої, *ж.*, *мат.* Постійна величина – величина, яка не змінює своїх значень; стала, константа.

ПОСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який триває увесь час, не припиняючись і не перериваючись; безперервний, безупинний. // Завжди наявний, який повсякчас супроводжує кого-, що-небудь; обов'язковий, неодмінний. // Який раз у раз настає, відбувається, виявляється тощо. // Який не проходить, не покидає кого-небудь (про стан, почуття і т. ін.). 2. Який не змінюється, зберігає свій склад, розмір, однакову форму, величину тощо; сталий, незмінний. // Завжди той самий; звичайний, звичний. // Який протягом тривалого часу не змінює місця роботи або проживання, посади, заняття тощо. ** **Постійний капіта́л**, *ек.* – частина капіталу, що існує у формі вартості засобів виробництва (будинки, споруди, машини, паливо, сировина і т. ін.) і в процесі виробництва не змінює своєї величини. **Постійний струм**, *ел.* – електричний струм, величина і напрям якого не змінюються з часом. 3. Признач. для тривалого користування, розрахований на довгий час, термін; не тимчасовий. // Який діє, працює стабільно, завжди. // *тех.* Який не підлягає заміні, якого не можна зняти й замінити іншим. 4. *перев. у чому*. Який завжди зберігає вірність чому-небудь (певним поглядам, думкам, уподобанням тощо). *Постійний пацієнт. Постійний замовник.*

ПОСТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **постійний**.

ПОСТІ́ЙНО. Присл. до **постійний** 1.

ПОСТІКА́ТИ, -а́є, -а́ємо, -а́єте, *док.* 1. Стекти звідкись, із чого-небудь (про води, струмки і т. ін.). 2. Стекти кров'ю (про багатьох). 3. *с. г.* Не налитися (про зерно, коренеплоди і т. ін.).

ПОСТІ́Л *див.* **постоли́**.

ПОСТІЛЕ́ЦЬ *див.* **постільці́**.

ПОСТІ́ЛКА, -и, *ж.* Вузький довгий килим або шматок ряднини, що його звичайно стелять на підлогу.

ПОСТІ́ЛОНЬКА *див.* **постілька**.

ПО́СТІЛЬ, -те́лі, *ж.* 1. Ліжко або якесь інше місце для спання. // Те, що стелять на ліжко для спання; спальна білизна, спальні речі. 2. *геол.* Нижня верства гірської породи, на якій лежить шар породи, що містить корисну копалину. 3. *тех.* Частина машини або якого-небудь механізму, на якій розташовують інші деталі. // Основа, підґрунтя для чого-небудь. *Постіль під дорожне покриття.*

ПОСТІЛЬГА́, -и́, *ж.* Хижий птах родини соколиних, що живиться перев. мишами та великими комахами; боривітер.

ПОСТІ́ЛЬКА, **ПОСТІ́ЛОНЬКА**, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **по́стіль**.

ПОСТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́стіль** 1. // Признач. для застилання постелі. ** **Постільний режи́м** – режим, що його призначають хворому, який потребує спокою і повинен весь час лежати в ліжку.

ПОСТІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* В Росії у 15 – 17 ст. – особа, яка відала великокняжою (царською) спальнею.

ПОСТІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Постіль (у 1 знач.).

ПОСТІЛЬЦІ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **постіле́ць**, -льця́, *ч.*), *заст.* Зменш.-пестл. до **постоли́**.

ПОСТІМПРЕСІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям, що прийшов на зміну імпресіонізму в мистецтві; його представники намагалися створити більш узагальнений і цілісний образ світу.

ПОСТІМПРЕСІОНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник постімпресіонізму.

ПОСТІМПРЕСІОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до постімпресіоністів.

ПОСТІМПРЕСІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **постімпресіоні́ст**.

ПОСТІМПРЕСІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до постімпресіонізму, постімпресіоністів.

ПОСТІНДУСТРІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Теорія нової стадії розвитку суспільства, яка настає після індустріального суспільства. Провідна роль у такому суспільстві відводиться сфері послуг, науці, освіті, а основним об'єктом діяльності стає торгівля інформацією.

ПОСТІНДУСТРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що відбувається, має місце в епоху постіндустріалізму. ** **Постіндустріа́льне суспі́льство** – інформаційне суспільство; постіндустріалізм.

ПОСТІН'ЄКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має місце, відбувається після ін'єкції.

ПОСТІНФА́РКТНИЙ, -а, -е. Який має місце, відбувається після інфаркту. ** **Постінфа́рктний синдро́м** – віддалені ускладнення інфаркту міокарда; до типових проявів належать перикардит, плеврит або полісерозит.

ПОСТІОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічні операції, які характеризуються вирізанням або розрізанням крайньої плоті з метою усунення фімозу.

ПОСТКАРДІОТО́МНИЙ, -а, -е. Який має місце, відбувається після кардіотомії. ** **Посткардіото́мний синдро́м** – симптомокомплекс, що виникає після операції на серці в строки від кількох днів до кількох місяців.

ПОСТКАСТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має місце, відбувається після кастрації. ** **Посткастраційний синдро́м** – симптомокомплекс, зумовлений раптовим випадінням ендокринної функції статевих залоз після кастрації.

ПОСТКЕЙСІА́НСТВО, -а, *с.* Напрям політичної економії, що сформувався в 70-х рр. 20 ст. внаслідок деякого оновлення кейсіанства та інших течій, головним чином інституціоналізму.

ПОСТКОМОЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Посткомоці́йний синдро́м** – симптомокомплекс, що виникає після закритої черепномозкової травми.

ПОСТЛЮ́ДІЯ, -ї, *ж.*, *муз.* Додатковий розділ музичного твору, звичайно – інструментальний фінал після співу.

ПОСТМОДЕРНІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям, стиль у мистецтві після модернізму.

ПОСТМОДЕРНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник постмодернізму.

ПОСТМОДЕРНІ́СТКА, -и. Жін. до **постмодерні́ст**.

ПОСТМОДЕРНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до постмодернізму, постмодерніста.

ПОСТНАТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Післяродовий, післяпологовий.

ПОСТОВИ́Й[1], -а́, -е́. Прикм. до **пост**. // Який стоїть на посту, на варті. // *у знач. ім.* **постови́й**, -во́го, *ч.* Той, хто стоїть на посту, на варті.

ПОСТОВИ́Й[2], -а́, -е́, *церк.* Прикм. до **піст**.

ПОСТОВПІ́ТИ, -іємо, -ієте, *док.* Остовпіти (про всіх чи багатьох).

ПОСТОГНА́ТИ, -стогну́, -сто́гнеш, *док.* 1. Стогнати якийсь час. // *перен.*, *розм.* Нарікати на щось, ремствувати якийсь час. 2. Застогнати.

ПОСТО́ГНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посто́гнувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОСТО́ГНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Стогнати стиха час від часу.

ПОСТО́ЄВИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до постою (у 2 знач.).

ПОСТОЛА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *вульг.* Говорити що-небудь несуттєве, непотрібне; патякати.

ПОСТОЛИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **пості́л**, -тола́, *ч.*). 1. *заст.* М'яке селянське взуття з цілого шматка шкіри без пришивної підошви, яке звичайно носили з онучами, прив'язуючи до ніг мотузками (волоками). 2. *діал.* Те саме, що **лича́кй**.

ПОСТО́ЛИКИ, -ків, *мн.* (*одн.* **посто́лик**, -а, *ч.*), *заст.* Зменш.-пестл. до **постоли́**.

ПОСТОЛО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **постоли́**.

ПОСТОЛЯ́Р, -а́, *ч.*, *заст.* Майстер, який робив постоли.

ПОСТО́МЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Стомитися (про всіх чи багатьох).

ПОСТОПЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який виник, проявився після хірургічного втручання; післяопераційний.

ПОСТО́ПТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посто́птувати**.

ПОСТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Стоптати багато пар взуття (також про багатьох). 2. Стерти ходінням багато чого-небудь.

ПОСТО́ПТУВАТИСЯ, -уються, *док.* Стоптатися (про багато пар взуття).

ПОСТОРОЖИ́ТИ, -жу́, -жи́ш, *док.*, *перех.* Сторожити якийсь час.

ПОСТОРОНИ́ТИСЯ, -роню́ся, -ро́нишся, *док.* 1. Відійти набік, відступитися, пропускаючи кого-небудь, даючи комусь дорогу. 2. *перен.* Виявити небажання, нехіть спілкуватися з ким-небудь, брати участь у чомусь.

ПОСТОРО́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **посторо́нок**.

ПОСТОРО́НОК, -нка, *ч.* Міцний ремінь або мотузок, що з'єднує в упряжці хомут з орчиком. // *розм.* Узагалі мотузка, тасьма тощо.

ПО́СТОРОНЬ, *присл.*, *заст.* Відособлено, віддалік.

ПОСТО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посто́чувати**.

ПОСТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Сточити усе чи багато чого-небудь.

ПОСТО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *розм.* Раз у раз зупинятися й стояти якийсь час.

ПОСТОЯ́ЛЕ, -лого, *с.*, *іст.* Плата за постій; комірне.

ПОСТОЯ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* 1. *заст.* Той, хто тимчасово живе в заїзді (*див.* **заї́зд**[1] 1), на постоялому дворі тощо. // Той, хто живе на квартирі в кого-небудь; квартирант. 2. Солдат або офіцер, що стоїть постоєм де-небудь, у когось.

ПОСТОЯ́ЛИЙ, -а, -е: ** **Постоя́лий двір** – те саме, що **заї́жджий двір**.

ПОСТОЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пості́й**. // *у знач. ім.* **постоя́льне**, -ного, *іст.* Збір на постій.

ПОСТОЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.* Вояк на постої.

ПОСТО́ЯНКА, -и, *ж.*, *заст.* Зупинка (у 3 знач.).

ПОСТОЯ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Постоянльний.

ПОСТО́ЯННЯ, -я, *с.* Те саме, що **стоя́ння**.

ПОСТО́ЯТИ, -ою́, -ої́ш, *док.* 1. Стояти якийсь час. // Не рухатися або не працювати якийсь час. // *з ким*, *розм.* Стоячи, поговорити з ким-небудь. 2. Перестати діяти, рухатися; зупинитися на якийсь час (про машини, транспортні засоби тощо). // Бути, утримуватися в попередньому стані якийсь час. 3. *тільки наказ. сп.* **пості́й**, **пості́йте**, *розм.*, *рідко*. Уживається в знач.: почекай (почекайте), не поспішай (не поспішайте). // Виражає заперечення, незгоду з ким-, чим-небудь. // Уживається для вираження погрози; зажди, пострривай. 4. *розм.* Побути, пожити де-небудь якийсь час. // *ким*, *біля чого*. Працювати ким-небудь, виконувати якусь роботу (перев. стоячи) якийсь час. 5. *за кого – що*, *розм.*, *заст. за ким – чим*, *перен.*, Оборонити від нападу, захистити від кривди, образи, наруги кого-, що-небудь.

ПОСТОЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *заст.* Пристосування, з допомогою якого дитина вчилася ходити.

ПОСТПАКЕ́Т, -а, *ч.* Пакунок із листами, адресованими в один пункт.

ПОСТ-ПА́НК, -у, *ч.* Сукупність музичних форм рок-музики після 1980 р., для якої характерні принципи мінімалізму і орієнтації на чистий гітарний звук.

ПОСТПОЗИТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* Загальна назва різних методологічних концепцій і напрямків, які у другій половині 20 ст. прийшли на зміну ідеям логічного позитивізму.

ПОСТПОЗИТИВІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прибічник постпозитивізму.

ПОСТПОЗИТИ́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який стоїть у постпозиції.

ПОСТПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Місце слова (члена речення) або групи слів після слова (члена речення), з яким вони безпосередньо пов'язані.

ПОСТПРЕ́Д, -а, *ч.*, *іст.* В СРСР з 1923 р. – постійний представник союзної республіки при уряді СРСР.

ПОСТПРЕ́ДСТВО, -а, *с.*, *іст.* В СРСР з 1923 р. – постійне представництво союзної республіки при уряді СРСР.

ПОСТПРОЦЕ́СОР, -а, *ч.*, *спец.* Програма, що виконує деяку додаткову обробку результатів роботи процесора.

ПОСТПУБЕРТА́ТНИЙ, -а, -е: ** **Постпуберта́тний пері́од** – період розвитку людини після завершення статевого дозрівання.

ПОСТРАДІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має місце, відбувається після дії радіаційного опромінювання. ** **Пострадіаційні ефе́кти** – реєстровані в експерименті вияви наслідків опромінювання біологічних об'єктів.

ПО-СТРА́ДНИЦЬКОМУ, *присл.* Із стражданням.

ПОСТРАЖДА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **постражда́ти**. 2. *у знач. ім.* **постражда́лий**, -лого, *ч.* Той, хто постраждав.

ПОСТРАЖДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Зазнати страждан-

ня, неприємностей, матеріальних збитків, фізичної травми тощо. // *перев. за що.* Зазнати переслідування уряду, репресій за свої погляди, діяльність тощо. *Постраждати за правду.* 2. Зазнати ушкодження внаслідок чого-небудь. 3. Страждати якийсь час.

ПО́СТРАХ, -у, *ч., розм.* 1. Те саме, що **страх**. *Сіяти пострах.* 2. *кого, для кого.* Про людину або предмет, що викликає страх у кого-небудь.

ПОСТРАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОСТРАШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док., перех., розм.* Налякати карою за які-небудь дії, вчинки, щоб не допустити повторення їх; настрахати, пристрашити.

ПОСТРАХА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і* **ПОСТРАШИ́ТИСЯ**, -имо́ся, -ите́ся, *док., розм.* Злякатися, перелякатися (про всіх чи багатьох).

ПОСТРАШИ́ТИ *див.* **пострахáти**.

ПОСТРАШИ́ТИСЯ *див.* **пострахáтися**.

ПОСТРЕАНІМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має місце, відбувається після реанімації. ** **Постреанімаці́йний пері́од** – період після реанімації та відновлення діяльності серцево-судинної системи та дихання.

ПОСТРЕКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПОСТРЕКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* Стрекотати якийсь час.

ПОСТРЕКОТІ́ТИ *див.* **пострекотáти**.

ПОСТРЕ́ЛЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пострел́яти** 1, 2. // *у знач. прикм.* // **постре́ляно**, *безос. присудк. сл.*

ПОСТРЕЛЯ́ТИ *див.* **постріля́ти**.

ПОСТРЕЛЯ́ТИСЯ *див.* **постріля́тися**.

ПОСТРИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Почати пересуватися стрибками; підстрибуючи, попрямувати кудись. 2. Стрибати якийсь час. // *тільки майб. ч., перев. у сполуч. зі сл.* у м е н е, у н а с, *розм.* Уживається як погроза. 3. Зістрибнути з чого-небудь або скочити на щось (про всіх чи багатьох).

ПОСТРИ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пострúбувати**.

ПОСТРИ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Раз у раз стрибати, підстрибувати.

ПОСТРИБУ́Н, -á, *ч., розм.* 1. Той, хто часто стрибає, не сидить спокійно на місці; стрибун. // *перен.* Пустун (про дитину). 2. Коник (*див.* **кóник** 5).

ПОСТРИБУ́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **пострибу́н**.

ПОСТРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Почекати. 2. *тільки наказ. сп.* Уживається як застереження, щоб відвернути кого-небудь від небажаних, нерозсудливих дій, вчинків, або як прохання перестати робити чи говорити що-небудь. // Виражає заперечення, незгоду з ким-, чим-небудь. // Уживається як нахваляння, погроза.

ПО́СТРИГ, -у, *ч.* Церковний обряд посвячення в ченці (черниці), що супроводжується постриганням волосся.

ПОСТРИ́ГА, -и, *ч. і ж.* Особа, яка прийняла постриг.

ПОСТРИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пострига́ти**.

ПОСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСТРИ́ГТИ**, -ижу́, -иже́ш, *док., перех.* 1. Підрізуючи, робити коротшим або зрізувати зовсім (волосся, вовну і т. ін.). 2. *перев. у сполуч. зі сл.* у ч е н ц і, у ч е р н и ц і *і т. ін., церк.* Виконувати обряд посвячення когонебудь у ченці (черницю), що супроводжується постриганням волосся. // Віддати в монастир. 3. *розм., заст.* Брати в солдати. 4. *у кого, перен., розм.* Робити, виставляти когось ким-небудь. *Постригти в брехуни.*

ПОСТРИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОСТРИ́ГТИСЯ**, -ижу́ся, -иже́шся, *док.* 1. *перев. док.* Підрізати або зовсім зрізати собі волосся; дати постригти себе. 2. *перев. у сполуч. зі сл.* у ч е н ц і, у ч е р н и ц і *і т. ін., церк.* Приймаючи постриг, ставати ченцем (черницею). 3. *у кого, перен.* Ставати ким-небудь, добровільно беручи на себе чиїсь обов'язки.

ПОСТРИ́ГТИ[1] *див.* **пострига́ти**.

ПОСТРИ́ГТИ[2], -иже́, *док., у сполуч. зі сл.* в у х а, в у ш к а. Стригти вухами якийсь час (про деяких тварин).

ПОСТРИ́ГТИСЯ *див.* **пострига́тися**.

ПОСТРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **постри́гти**[1]. // *у знач. прикм.*

ПОСТРИ́ЖЕНИК, -а, *ч.* 1. Послушник, що приймає чернечий постриг. 2. Однорічний хлопчик, якому на святкуванні іменин відтинають пасемко волосся.

ПОСТРИ́ЖИНИ, -ин, *мн.* Те саме, що **постри́жчини**.

ПОСТРИ́ЖЧИНИ, -ин, *мн.* Те саме, що **обстри́жчини**.

ПО́СТРІЛ, -у, *ч.* 1. Виліт кулі або снаряда з каналу ствола вогнепальної зброї, спричинений вибухом порохового заряду. // Виліт кульки з дула пневматичної зброї. // Звук від вибуху порохового заряду в каналі ствола вогнепальної зброї. 2. Виліт стріли з лука чи арбалета. *Влучний постріл.*

ПОСТРІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пострі́лювати**.

ПОСТРІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* 1. Стріляти потроху, час від часу. 2. *перен.* Час від часу утворювати гучні уривчасті звуки, схожі на постріли. // *чим.* Раз у раз викидати, випускати з себе (дим, пару і т. ін.).

ПОСТРІ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пострі́ляти** 1, 2. // **пострі́ляно**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **пострі́ляні**, -них, *мн.* Ті, кого вбили пострілом із вогнепальної зброї.

ПОСТРІЛЯ́ТИ *і рідко* **ПОСТРЕЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *перех.* Стріляючи, вбити всіх чи багатьох. // Пострілами з вогнепальної зброї заподіяти комунебудь численні рани; пробити, прострелити щось у багатьох місцях. 2. *перех.* Стріляючи, витратити, використати (кулі, патрони, снаряди і т. ін.). 3. *неперех.* Стріляти якийсь час. 4. *неперех., розм.* Випустити, викинути стебло, стрілку (про деякі рослини). // *рідко.* Попробиватися, прорости.

ПОСТРІЛЯ́ТИСЯ *і рідко* **ПОСТРЕЛЯ́ТИСЯ**, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Убити себе з вогнепальної зброї, застрелитися (про всіх чи багатьох).

ПОСТРІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Те саме, що **зустрі́ти**. ** **Го́споди, пострі́ча́й!** – уживається як побажання добра, щастя і т. ін.

ПОСТРІЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., з ким, розм.* Зустріти кого-небудь, зустрітися з кимсь. // Познайомитися, зіткнутися з ким-небудь у житті, в роботі тощо.

ПО́СТРІШ, -і, *ж., зах.* Група з 8 – 10 дворів, що разом наймала одного пастуха.

ПОСТРО́ЄНИЙ, -а, -е, *діал.* Гарно, святково вбраний (про багатьох).

ПОСТРОМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* Устромити, застромити куди-небудь багато чогось.

ПОСТРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **построчи́ти**.

ПОСТРО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **постро́чений**.

ПОСТРОЧИ́ТИ, -строчу́, -стро́чиш, *док.* 1. Якийсь час строчити, шити на машині. 2. *перен., розм.* Почати швидко писати. 3. *перен., розм.* Почати стріляти з кулемета, автомата і т. ін. // Стріляти якийсь час.

ПОСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поструга́ти**. // **постру́гано**, *безос. присудк. сл.*

ПОСТРУГА́ТИ, пострýжу́, пострýжеш *і* пострýга́ю, пострýга́єш, *док., перех.* 1. Стругаючи, вирівняти, зробити гладенькою поверхню чого-небудь. // Стругаючи, надати певної форми; вистругати, вирізати з дерева що-небудь, багато чогось. 2. *розм.* Вирівняти, очистити і т. ін. якусь площу, ділянку тощо, підготувавши її для чогонебудь. 3. Стругати якийсь час.

ПОСТРУПІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **пострупі́ти**.

ПОСТРУПІ́ТИ, -іє, *док., розм., рідко.* Покритися струпами.

ПОСТРУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **постру́шувати**.

ПОСТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Струсити усе чи багато чого-небудь.

ПОСТРЯ́НУТИ, -немо, -нете, *док., розм.* Те саме, що **позастряга́ти**.

ПОСТСКРИ́ПТУМ, -у, *ч.* Приписка до листа (після підпису), що позначається звичайно латинськими літерами P. S.

ПОСТТАХІКАРДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має місце, відбувається після пароксизму тахікардії. ** **Посттахікарді́йний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається після тривалого пароксизму тахікардії або мерехтливої тахікардії.

ПОСТТРАВМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується періоду після отримання травми.

ПОСТТРАНСФУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Посттрансфузі́йний шок** – трансфузійне ускладнення, яке виникло в момент введення або після введення в організм хворого несумісної або недоброякісної крові.

ПО́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **по́стувати**.

ПО́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Дотримувати посту; постити. // *перен.* Нічого не їсти, голодувати.

ПОСТУГОНІ́ТИ, -іє, *док.* Стугоніти якийсь час.

ПОСТУДЕНІ́ТИ, -іє, *док., безос., розм.* Стати холодніше.

ПО-СТУДЕ́НТСЬКОМУ *і* **ПО-СТУДЕ́НТСЬКИ**, *присл.* Як студент, студенти. // Як у студента, студентів. // За звичаєм студентів.

ПОСТУДИ́ТИ, -студжу́, -сту́диш, *док., розм.* Подути, подмухати (звичайно на щось гаряче, розпечене тощо).

ПОСТУЖА́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **постужа́віти**.

ПОСТУЖА́ВІТИ, -іє, *док., розм., рідко.* Стужавіти (про багато чого-небудь).

ПО́СТУК, -у, *ч., розм.* Те саме, що **стук**.

ПОСТУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., перев. чим, по чому.* Стукнути декілька разів; стукати якийсь час. // Піти, поїхати зі стукотом, викликаючи стукіт. // Стукаючи (у двері, у вікно), дати знати про свій прихід, попросити дозволу зайти до хати, кімнати.

ПОСТУ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Постукати (у двері, у вікно), даючи знати про свій прихід, прохаючи дозволу зайти до хати, кімнати.

ПОСТУКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **посту́кати**. // Піти, поїхати зі стукотом, викликаючи стукіт.

ПОСТУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посту́кувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОСТУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Стукати час від часу. // Час від часу утворювати негучні уривчасті звуки, вдаряючись об щось. // Утворювати негучні ритмічні звуки під час роботи, руху тощо (про машини, механізми, транспортні засоби і т. ін.).

ПОСТУЛА́Т, -у, *ч., книжн.* Твердження, що його при побудові наукової теорії приймають без доказів як вихідне. // Незаперечна істина, що не потребує доведення; аксіома.

ПОСТУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **постулюва́ти**. // **постульо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОСТУ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посту́лювати**.

ПОСТУ́ЛЮВАТИ *див.* **постуля́ти**.

ПОСТУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех., книжн.* Приймати постулат; формулювати вихідне положення чого-небудь.

ПОСТУ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **постуля́тися**.

ПОСТУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок., книжн.* Пас. до **постулюва́ти**.

ПОСТУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **постулюва́ти**.

ПОСТУЛЯ́ТИ, -я́ємо, -я́єте *і* **ПОСТУ́ЛЮВАТИ**, -юємо, -юєте, *док., перех.* Стулити (губи, повіки і т. ін.) (про багатьох).

ПОСТУЛЯ́ТИСЯ, -я́ються *і* **ПОСТУ́ЛЮВАТИСЯ**, -юються, *док.* Стулитися (про губи, повіки і т. ін. у багатьох). // Стати стуленим (про багато чого).

ПО́СТУП, -у, *ч.* 1. *кого, чий, перев. з означ.* Хода, манера ходити. // Крок. 2. *чого, який, а також без додатка або означ., перен.* Поступальний розвиток по висхідній лінії, перехід від нижчого рівня до вищого; прогрес. // Успіх, досягнення в чому-небудь, у процесі розвитку; крок уперед.

ПОСТУПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Спрямований уперед; позначений поступом (у 2 знач.). ** **Поступа́льний рух**, *фіз.* – рух твердого тіла, при якому всі точки тіла рухаються паралельно одна одній, тобто описують однакові траєкторії та в кожний момент часу мають однакові швидкість і прискорення.

ПОСТУПА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поступа́льний**.

ПОСТУПА́ЛЬНО. Присл. до **поступа́льний**.

ПОСТУПА́ННЯ, -я, *с., діал.* Успіх.

ПОСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСТУПИ́ТИ**, -ступлю́, -сту́пиш; *мн.* посту́плять; *док.* 1. *неперех., заст.* Іти, ступати. // *перев. док.* Зайняти певне місце, стати де-небудь. // *перев. док.* Зайти, заїхати до кого-небудь, кудись; завітати. // *перен.* Настати (про час, вік і т. ін.). 2. *неперех., перен., заст.* Досягати вищого ступеня, рівня в процесі розвитку; розвиватися. // Посуватися вперед (про справу, роботу і т. ін.). // Досягати певних успіхів у чому-небудь. 3. *неперех., розм., рідко.* Влаштовуватися на роботу. // Ставати членом якої-небудь організації, товариства і т. ін.; вступати до складу кого-, чого-небудь. // Вступати до навчального закладу. 4. *неперех., розм., рідко.* Діяти певним чином; чинити. // *з ким.* Обходитися певним чином із ким-небудь. 5. *неперех., розм., рідко.* Те саме, що **надхо́дити** 3. // *безос.* 6. *перех., розм., заст.* Те саме, що **поступа́тися** 1.

ПОСТУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОСТУПИ́ТИСЯ**, -ступлю́ся, -сту́пишся; *мн.* посту́пляться; *док.* 1. *перев. кому чим.* Добровільно відмовлятися від чого-небудь на користь іншого або заради чогось; віддавати кому-небудь щось. // *перев. док., розм.* Продаючи що-небудь, зменшити, знизити ціну. ** **Поступа́тися мі́сцем**: а) вставати або посуватися, звільняючи місце для кого-небудь; б) (*перев. кому, чому, рідше перед ким – чим*) замінюватися, заступатися ким-, чим-небудь. 2. *перев. кому, чому і без додатка.* Переставати сперечатися з кимсь, заперечувати комусь; підкорятися, іти на поступки кому-небудь. // *перев. без додатка.* Відмовлятися від своїх планів, намірів або поглядів, переконань і т. ін. на догоду кому-небудь. // Під тиском кого-, чого-небудь припиняти свою боротьбу, діяльність тощо, відмовлятися від своїх вимог, прав і т. ін. // *рідко.* Піддаватися дії чогонебудь. 3. *кому, чому, перед ким – чим, перев. із запереч.* н е. Виявлятися гіршим у якомусь відношенні порівняно з ким-, чим-небудь; не витримувати порівняння з кимсь, чимсь. *Поступитися першістю.* 4. *заст.* Іти, ступати. // *тільки док., перев. у сполуч. зі сл.* з м і с ц я. Зрушити з місця, ступити крок. // *перен.* Посуватися вперед (про справу, роботу і т. ін.). 5. *заст.* Відходити, відступати (назад або вбік). 6. *діал.* Підходити до кого-, чого-небудь. 7. *діал.* Робити, чинити.

ПОСТУПИ́ТИ *див.* **поступа́ти**.

ПОСТУПИ́ТИСЯ *див.* **поступа́тися**.

ПО́СТУПКА, -и, *ж.* 1. Добровільна відмова від чогонебудь на користь когось іншого або заради чогось. 2. Повна або часткова згода з ким-небудь у чомусь; відмова від своїх намірів, поглядів і т. ін. на чиюсь вимогу. // Повне або часткове задоволення чиїхсь вимог, звичайно викликане зміною соціальних умов тощо. // Тимчасове послаблення боротьби проти якої-небудь ідеології, політики, системи поглядів і т. ін. // Згода з ким-небудь в окремому питанні заради досягнення певної мети; компроміс. *Іти на поступки.*

ПОСТУ́ПЛЕННЯ, -я, *с., розм., рідко.* Дія за знач. **поступи́ти** 3.

ПОСТУ́ПЛИВИЙ, -а, -е. Схильний поступатися (у 2 знач.), який легко йде на поступки; згідливий.

ПОСТУ́ПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **посту́пливий**. // Поведінка, вчинки поступливої людини.

ПОСТУ́ПЛИВО. Присл. до **посту́пливий**.

ПОСТУПНИ́Й[1], -а́, -е́. Те саме, що **поступа́льний**.

ПОСТУПНИ́Й[2], -а́, -е́, *заст.* Такий, що швидко посувається вперед, якого можна швидко зробити.

ПОСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поступни́й**[1].

ПОСТУПНО́. Присл. до **поступни́й**[1] і **поступни́й**[2].

ПОСТУПО́ВАННЯ, -я, *с.* 1. Спосіб, манера, характер дій. 2. Поведінка, поводження.

ПОСТУПО́ВЕЦЬ, -вця, *ч., заст.* 1. *політ.* Прихильник повільного, поступового розвитку, ворог рішучих, революційних заходів. 2. Прогресивна людина, поборник соціального прогресу.

ПОСТУПО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, відбувається і т. ін. без раптових змін, у певній послідовності, не зразу. 2. *заст.* Передовий, прогресивний.

ПОСТУПО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **поступо́вий**.

ПОСТУПО́ВО. Присл. до **поступо́вий** 1.

ПО́СТУПОК, -пку, *ч.* 1. Відсоток, набавка понад звичну ціну. 2. Поступка. 3. *зах.* Вчинок, поведінка.

ПО́СТУПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **по́ступка**.

ПОСТУПУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Розвиток, перебіг чогось;

прогрес. 2. Те саме, що **поступо́вання**.

ПО́СТУПЦЕМ, *присл., діал.* Крок за кроком.

ПОСТУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Постура́льна устано́вка** – положення тіла, яке є підготовчим для певної реакції. **Постура́льні рефле́кси** – рефлекси, що забезпечують підтримку певної позиції в просторі всього тіла або його частини.

ПОСТФА́КТУМ, *присл., книжн.* Після того, як щось уже зроблено, сталося, відбулося.

ПОСТФЕБРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що виник або відбувається після гарячки; післягарячковий.

ПОСТФІ́КС, -а, *ч., лінгв.* 1. Афікс, що стоїть після кореня. 2. Літера, склад чи слово, приєднані до кінця слова.

ПОСТЬО́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **постьоба́ти**[1]. // **постьо́бано**, *безос. присудк. сл.*

ПОСТЬОБА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Прошити стібками. 2. *неперех.* Шити, стьобати якийсь час.

ПОСТЬОБА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Побити, відшмагати кого-небудь. 2. *неперех., діал.* Піти, покрокувати.

ПОСТЬО́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **постьо́бувати**.

ПОСТЬО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і по чому.* Раз у раз злегка бити, вдаряти, стьобати.

ПОСТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідше* **ПОСТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Стягнувши, зав'язати щільніше багато чого-небудь (також про багатьох). 2. Тягнучи, зібрати докупи, в одному місці багато чогось. // *перен.* Зосередити в одному місці багато чогось чи багатьох. 3. Тягнучи, зняти, забрати з якоїсь поверхні все чи багато чого-небудь. // Стягнути пальта, чоботи і т. ін. з багатьох. 4. Силою примусити всіх чи багатьох злізти з чого-небудь, звідкись, зійти додолу, на землю. 5. Примусити багатьох сплатити борги. 6. *перен., розм.* Покрасти все чи багато чого-небудь.

ПОСТЯГА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся *і* **ПОСТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уємося, -уєтеся, *док.* 1. Стягнутися, стати щільно стягнутим (про вузли, мотузки і т. ін.). // Щільно затягнути на собі ремінь, пояс і т. ін. (про багатьох). 2. Зосередитися в одному місці (про багато чого-небудь, багатьох). 3. *на що, розм.* Зібрати, скласти гроші для придбання чого-небудь (про багатьох). 4. *розм., рідко.* Схуднути, змарнуватися (про багатьох).

ПОСТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **постя́гувати**. // **постя́гувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОСТЯ́ГУВАТИ *див.* **постяга́ти**.

ПОСТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **постяга́тися**.

ПОСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посува́ти** *і* **посува́тися**.

ПОСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПОСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *перех.* Переміщати, не відриваючи від поверхні. // Надавати руху чому-небудь, рухаючи, переміщати когось, щось. // Рухаючи, поміщати кудись, у щось; засувати. // *перен.* Поширювати, розширяти межі чогось у певному напрямку. 2. *неперех., розм.* Йти, пересуватися нешвидко, поволі; сунути. // *тільки док.* Неквапливо, повагом піти, попрямувати кудинебудь. // Навально рухатися, йти великою масою. 3. *тільки док., неперех.* Почати повільно їхати, плисти і т. ін.; рушити з місця. // Почати рухатися, набути стану руху. // Почати насуватися, громадитися у великій кількості (про хмари, туман і т. ін.). // *перен., рідко.* Почати повільно минати (про дні, роки і т. ін.). 4. *перев. у сполуч. зі сл.* **в п е р е д**, *перех., перен.* Сприяти розвиткові чогонебудь. *Посувати справу.* 5. *тільки док., неперех.* Не втримавшись де-небудь, почати зсуватися вниз по похилій площині.

ПОСУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ПОСО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Сидячи (або лежачи), переміщатися на невелику відстань, не відриваючись від поверхні чогось. 2. Йти, рухатися, переміщатися і т. ін. в якому-небудь напрямку. // *тільки док.* Піти, попрямувати куди-небудь. // Іти важко, поволі. // Наближатися, підходити до кого-, чого-небудь. // Відходити, віддалятися від кого-, чого-небудь. // *тільки док., розм.* Піти кудись, завітати до когонебудь; поткнутися. 3. Нешвидко їхати, плисти (про засоби пересування). // Переміщатися, змінюючи місце розташування. // *перен.* Розширювати свої межі в певному напрямку, займати більшу територію і т. ін. // Рухатися, переміщатися під дією вітру, внаслідок зміни тиску тощо (про хмари, туман і т. ін.). // *перен., рідко.* Минати, проходити (про час). 4. *перев. у сполуч. зі сл.* **в п е р е д**, *перен.* Розвиватися, переходити від одного етапу, рівня розвитку до іншого, вищого. // Досягати певних успіхів у роботі, навчанні і т. ін., вищого становища у суспільстві. 5. *тільки док.* Почати сунутися, пересуватися (йти, їхати і т. ін.) у якомусь напрямку. // Почати навально рухатися, йти великою масою. // Почати їхати, плисти і т. ін. (про засоби пересування). // Почати насуватися, громадитися у великій кількості (про хмари, туман і т. ін.). 6. *тільки док.* Не втримавшись денебудь, почати зсуватися вниз по похилій площині. // Зсунутися вниз або набік з чого-небудь. // Упасти, звалитися.

ПО́СУВОМ, *присл., розм., рідко.* Повільно.

ПОСУВО́РІЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посуво́ріти**. 2. *у знач. прикм.* Який набрав суворого виразу (про очі, обличчя).

ПОСУВО́РІТИ, -ію, -ієш. Док. до **суво́ріти**.

ПОСУВО́РІШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **суво́рішати**. // Набрати суворішого виразу (про очі, обличчя).

ПО́СУД, -у, *ч.* 1. *збірн.* Вироби з глини, скла, металу тощо, що їх використовують для приготування або подавання їжі, напоїв і т. ін., а також для зберігання харчових продуктів; начиння. 2. *збірн.* Порожнисті вироби зі скла, признач. для зберігання хімічних речовин, ліків і т. ін. 3. *рідко.* Те саме, що **посу́дина** 1.

ПОСУ́ДА, -и, *ж, рідко.* 1. Те саме, що **по́суд**. 2. Судно, човен, корабель і т. ін.

ПОСУ́ДИНА, -и, *ж.* 1. Виріб із глини, скла, металу тощо, що його використовують для приготування або подавання їжі, напоїв і т. ін., а також для зберігання харчових продуктів. // *збірн., рідко.* Про сукупність таких виробів, використовуваних у господарстві; начиння. 2. Порожнистий виріб із скла, признач. для зберігання хімічних речовин, ліків і т. ін. *Сполучені посудини.* 3. *розм.* Судно, човен, корабель і т. ін.

ПОСУ́ДИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **посу́дина**.

ПОСУ́ДИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **посу́дина**.

ПОСУДИ́ТИ, -суджу́, -су́диш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Осудити кого-небудь за щось. 2. *перех.* Судити, обмовляти кого-небудь якийсь час. 3. *неперех., рідко.* Скласти певну думку про щось. // Поговорити, побалакати якийсь час. ** **Посуди́ сам; посуді́ть самі́** – уживається, коли хочуть підкреслити правомірність, обґрунтованість своїх слів або дій; поміркуй сам, поміркуйте самі.

ПОСУ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́суд, посу́да**. *Посудне виробництво.* // Признач. для зберігання посуду. // Признач. для продажу посуду. *Посудна крамниця.*

ПОСУ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Кваліфікований гончар. 2. Працівник їдальні, ресторану і т. ін., що миє посуд на кухні.

ПОСУ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **посу́дник**.

ПОСУ́ДОК, -дку, *ч., збірн., діал.* Посуд.

ПОСУДОМИ́ЙКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Машина для миття посуду. 2. *рідко.* Те саме, що **посудоми́йня**.

ПОСУДОМИ́ЙНИЙ, -а, -е. Призначений для миття посуду.

ПОСУДОМИ́ЙНЯ, -і, *ж.* Приміщення, де миють посуд.

ПОСУДО́МИТИ, -ить, *док., перех., безос.* Стягнути м'язи судомою, зсудомити (руки, ноги кому-небудь, також багатьом). // Скорчити, покорчити.

ПОСУДО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посудо́мити**.

ПОСУДО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **посудо́млений**.

ПОСУКА́ТИ, посука́ю, посука́єш *і* посучу́, посу́чиш, *док., перех.* 1. Звити, скрутити, сплести разом. // Зсукати все чи багато чого-небудь. 2. Сукаючи, виготовити (мотузки, нитки і т. ін.). // Зробити, виготовити (свічки).

ПОСУКА́ТИСЯ, посука́ються *і* посу́чаться, *док.* Звитися, скрутитися, сплестися разом (про нитки, мотузки і т. ін.).

ПОСУКО́ННИЙ, -а, -е. Із чистої вовни, без домішок.

ПОСУКО́НЩИНА, -и, *ж.* Сукно з чистої вовни, без домішок.

ПО́СУМИ, -ів, *мн., зоол.* Лазячі сумчасті.

ПОСУМНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посумні́ти**.

ПОСУМНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **сумні́ти**. // Набрати сумного виразу (про очі, обличчя і т. ін.). // *перев. безос.* Стати похмурим, непривітним (про зовнішнє середовище, природні умови, тощо).

ПОСУМНІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **сумні́шати**. // Набрати сумнішого виразу (про очі, обличчя і т. ін.). // *перев. безос.* Стати похмурим, непривітним (про зовнішнє середовище, природні умови тощо).

ПОСУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Сумувати якийсь час. 2. *за ким, рідко по кому.* Відчувати тугу за ким-небудь, тужити якийсь час через втрату кого-небудь або відсутність когось.

ПОСУ́НЕНИЙ, ПОСУ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посу́нути** 1.

ПОСУ́НУТИ *див.* **посува́ти**.

ПОСУ́НУТИЙ *див.* **посу́нений**.

ПОСУ́НУТИСЯ *див.* **посува́тися**.

ПОСУ́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* посу́плять; *док., перех.* 1. Нахмурити, насупити. 2. *у сполуч. зі сл.* **г о л о в а**. Схилити, похнюпити.

ПОСУ́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* посу́пляться; *док.* 1. Надати своєму обличчю похмурого, невдоволеного або сумного виразу. 2. Схилити голову; похнюпитися.

ПОСУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посу́пити**. 2. *у знач. прикм.* Який посупився, надав своєму обличчю похмурого, невдоволеного або сумного виразу. 3. *у знач. прикм.* Низько опущений над очима, перев. при вираженні невдоволення, задумливості і т. ін. (про брови).

ПОСУ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **посу́плений**.

ПОСУРМИ́ТИ[1], -млю, -ми́ш; *мн.* посурмля́ть; *док., перех.* Сурмити, грати на сурмі якийсь час.

ПОСУРМИ́ТИ[2], -млю́, -ми́ш; *мн.* посурмля́ть; *док., перех.* Пофарбувати сурмою.

ПО-СУСІ́ДСЬКИ, *присл.* 1. Те саме, що **по-сусі́дському**. 2. *рідко.* Поруч, у сусідстві.

ПО-СУСІ́ДСЬКОМУ, *присл.* Як сусід, як сусіди.

ПОСУТЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **посутені́ти**. 2. *у знач. прикм.* Темний.

ПОСУТЕНІ́ТИ, -і́є, *док.* 1. *безос.* Док. до **сутені́ти**. 2. Стати, зробитися темним, темнішим.

ПОСУ́ТНІЙ, -я, -є. Який має істотне значення, становить суть або стосується суті чого-небудь; суттєвий. // Діловий, слушний (про думку, зауваження і т. ін.).

ПОСУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **посу́тній**.

ПОСУ́ТНЬО. Присл. до **посу́тній**.

ПОСУ́ХА, -и, *ж.* Брак дощу влітку, що призводить до висихання ґрунту і загибелі рослинності; засуха.

ПОСУХОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́, *с. г.* Здатний витримувати посуху (про рослини).

ПОСУХОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж., с. г.* Властивість за знач. **посухостійкий**.

ПО́СУХУ, *присл., розм., рідко.* По сухому місцю; суходолом.

ПО-СУЧА́СНОМУ, *присл.* Відповідно до вимог сучасності, враховуючи найновіші досягнення. // *розм.* За останньою модою.

ПО́СУШ, -і, *ж., збірн.* Сушняк, сухі гілки.

ПОСУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посуши́ти**. // **посу́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПОСУШИ́ТИ, -сушу́, -су́шиш, *док., перех.* 1. Док. до **суши́ти**. 2. Зробити сухим, висушити все чи багато чого-небудь. 3. Сушити якийсь час.

ПОСУШИ́ТИСЯ, -сушу́ся, -су́шишся, *док.* 1. Док. до **суши́тися**. 2. Стати сухим, висохнути (про все чи багато чого-небудь). 3. Обсушити себе, свій одяг. 4. Сушитися якийсь час.

ПОСУ́ШЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який характеризується посухою. 2. У якому найчастіше буває посуха.

ПОСУ́ШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість за знач. **посу́шливий**.

ПОСУ́ШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **посу́шливий**.

ПОСХВА́ЧУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *док., розм.* Схопитися, швидко встати (про всіх чи багатьох).

ПОСХИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **посхиля́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який похилився (перев. про рослини).

ПОСХИЛЯ́ТИ, -я́ємо, -я́єте, *док., перех.* Схилити, похилити (голови, чола і т. ін.) (про всіх чи багатьох). // Спустити додолу (гілля, віти і т. ін.) (про рослини).

ПОСХИЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Схилитися, нахилитися (про всіх чи багатьох). // Спуститися додолу, похилитися (перев. про гілля, віти і т. ін.).

ПОСХНУТИ *див.* **посо́хнути**.

ПОСХО́ДИТИ[1], -имо, -ите, *док.* 1. *на що.* Зійти нагору, піднятися на що-небудь високе (про всіх чи багатьох). 2. *з чого.* Ідучи, спуститися додолу, наниз (про всіх чи багатьох). // На зупинці вийти з поїзда, трамвая і т. ін. 3. Піти, вийти звідкись (про всіх чи багатьох). 4. Зникнути з поверхні чого-небудь (про плями, синці і т. ін.). 5. *на кого, розм.* Стати ким-небудь, перетворитися на когось (про всіх чи багатьох).

ПОСХО́ДИТИ[2], -ить, *док.* Попроростати (про рослини).

ПОСХО́ДИТИСЯ, -имося, -итеся, *док.* Зійтися, зібратися разом у якомусь місці (про всіх чи багатьох). // Прийти кудись, до когось у великій кількості; поприходити.

ПОСХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Схопити багато чогось чи багатьох по черзі, по одному.

ПОСХО́ПЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся, *док.* Схопитися, швидко встати (про всіх чи багатьох). // Прокинувшись вранці, встати з постелі (про всіх чи багатьох).

ПОСЬКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* Ськати якийсь час.

ПО-СЬО́МЕ, *присл.* Уживається як вставне слово при переліку на позначення сьомого пункту.

ПОСЬО́РБАТИ, -аю, -аєш *і* **ПОСЬОРБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Сьорбаючи, поїсти або попити.

ПОСЬО́РБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посьо́рбувати**.

ПОСЬО́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех., розм.* Сьорбати раз у раз, потроху, не поспішаючи (чай, каву і т. ін.).

ПО́СЮХ, -а, *ч., діал.* Обід із самого лише борщу.

ПОСЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **посяга́ти**.

ПОСЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОСЯГНУ́ТИ** *і* **ПОСЯГТИ́**, -гну́, -гне́ш, *док.* 1. *неперех., на що.* Намагатися захопити, привласнити що-небудь; зазіхати. // Намагатися завдати якоїсь шкоди кому-небудь, позбавити когось спокою, щастя і т. ін. *Посягати на життя.* 2. *перех., діал.* Охоплювати кого-небудь (про почуття, настрій і т. ін.). 3. *перев. док., неперех., діал.* Потягнутися рукою (руками) до чогонебудь; засунути руку (руки) у щось.

ПОСЯГНУ́ТИ *див.* **посяга́ти**.

ПОСЯГТИ́ *див.* **посяга́ти**.

ПОТАВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш, *док., діал.* Потопати.

ПОТАВРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потаврува́ти**. // **потавро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОТАВРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **потавро́ваний**.

ПОТАВРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Поставити тавро на кому-, чому-небудь; помітити тавром усіх чи багатьох.

ПО-ТАДЖИ́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-таджи́цькому**.

ПО-ТАДЖИ́ЦЬКОМУ, *присл.* 1. Як у таджиків, за звичаєм таджиків. 2. Таджицькою мовою.

ПОТАЄ́МКИ, *присл., розм.* Те саме, що **потає́мно**.

ПОТАЄ́МНЕ *див.* **потає́мний**.

ПОТАЄ́МНИЙ, -а, -е. 1. Захований у глибині душі, не висловлений, не виявлений зовні (про думки, почуття, переживання). // Невиразний, не цілком усвідомлений. // *у знач. ім.* **потає́мне**, -ного, **найпотає́мніше**, -шого, *с.* Про найзаповітніші думки, мрії, глибоко інтимні почуття, переживання і т. ін. 2. Якого навмисне приховують від інших, тримають у таємниці; про якого ніхто не повинен знати, дізнатися; таємний. // Якого ніхто не повинен побачити, помітити. // Якого ніхто не повинен почути, підслухати. // Про якого ніхто не знає; відомий тільки комусь одному чи небагатьом. // Добре замаскований, секретний. *Потаємна*

кишеня. Потаємний хід. // Який діє приховано, замасковано. 3. Який криє в собі якусь таємницю; таємничий. // Ще не вивчений, не досліджений, не розпізнаний і т. ін. 4. Не дозволений законом; підпільний, конспіративний.

ПОТАЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **потає́мний**. 2. *рідко.* Те саме, що **таємни́ця**.

ПОТАЄ́МНО, *рідше* **ПОТАЄ́МНЕ**. Присл. до **потаємний** 1, 2.

ПОТАЄ́МЦІ, *рідко* **ПОТАЄ́НЦІ**, *присл., розм.* Те саме, що **потає́мно**.

ПОТАЄ́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пота́їти**. 2. *у знач. прикм.* Таємний.

ПОТАЄ́НЦІ *див.* **потає́мці**.

ПОТА́ЇТИ, -аю, -аїш, *док., перех. і без додатка.* 1. Приховати, утаїти що-небудь від інших. // Не показати своїх почуттів, ставлення до кого-небудь. // Не викрити, не виказати кого-небудь. *Потаїти ворогів.* ** **Не потаю́**, *перев. у знач. вставн. сл.* – скажу одверто, признаюсь по щирості, не криючись. 2. *розм., заст.* Таємно привласнити щось.

ПОТА́ЇТИСЯ, -аюся, -аїшся, *док.* 1. *в чому, з чим і без додатка.* Приховати, утаїти що-небудь від інших. ** **Не потаю́сь**, *перев. у знач. вставн. сл.* – те саме, що **не потаю́** (*див.* **пота́їти**). 2. Залишитися непоміченим, невиявленим, прихованим; заховатися від когось.

ПО́ТАЙ, *присл., від кого, заст., рідко кого і без додатка.* Так, щоб ніхто не знав, не дізнався; таємно від когось або від усіх. // Так, щоб ніхто не побачив; непомітно для інших; крадькома. // Так, щоб ніхто не почув. // У глибині душі, не показуючи свого почуття іншим, ніяк не виявляючи зовні свого стану. // Не явно, не одверто, прикриваючись нещирими словами тощо; приховано.

ПО́ТАЙКИ, **ПО́ТАЙЦІ**, *присл., розм.* Те саме, що **по́тай**.

ПОТАЙКО́М, *присл., розм.* Те саме, що **по́тай**.

ПОТА́ЙЛИВИЙ, -а, -е. Який неохоче ділиться з іншими своїми думками, почуттями, намірами; не схильний розповідати іншим про свої думки, почуття, наміри тощо; скритний.

ПОТА́ЙЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **пота́йливий**.

ПОТАЙНИ́Й, -а́, -е́. 1. Розташований або зроблений так, що його важко знайти, побачити, помітити. // Відомий небагатьом або тільки комусь одному. // Захований від сторонніх очей, замаскований. // Скрадливий, ледь чутний. 2. Якого навмисне приховують від інших, тримають у таємниці; таємний. 3. Глибоко затаєний у серці, не висловлений, не виявлений зовні (про думки, почуття, переживання). // Невиразний, не цілком усвідомлений. 4. Який діє приховано, замасковано, не виявляючи свого справжнього обличчя. // Який неохоче ділиться з іншими своїми думками, почуттями, намірами (про людину, її вдачу); скритний. 5. Те саме, що **таємни́чий** 1, 2. // Невідомий, незбагненний. 6. Не дозволений законом, урядом; конспіративний, підпільний.

ПОТАЙНИ́К, -а́, *ч.* 1. Підземний хід. 2. Місце таємного зберігання чогось або перебування кого-небудь; схованка, криївка.

ПОТАЙНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **потайни́к**.

ПО́ТАЙНО, *присл., рідко.* Те саме, що **по́тай**.

ПО́ТАЙЦІ *див.* **по́тайки**.

ПОТАКА́ЙЛО, -а, *ч. і с., розм., заст.* Той, хто завжди усім потакає.

ПОТАКА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **потака́ти**.

ПОТАКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПОТА́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОТАКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., розм.* 1. Те саме, що **підта́кувати**. 2. *тільки недок., перен., рідко.* Потурати кому-, чому-небудь.

ПОТАКА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **потака́йло**.

ПОТАКНУ́ТИ *див.* **потака́ти**.

ПОТАКО́ВНИК, -а, *ч., діал.* Потакач, потакайло.

ПОТА́КУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **пота́кувати**.

ПОТА́КУВАТИ *див.* **потака́ти**.

ПОТА́ЛА, -и, *ж.* З'їдання, знищення. // Лихоліття, лихо, біда. *Віддавати на поталу.*

ПОТАЛА́НИТИ, -ить, *док., безос., кому.* // Випасти на чиюсь долю (про успіх, сприятливий збіг обставин, щасливу нагоду тощо). // *з ким – чим, у чому, на кого.* Виявитися вдалим, успішним (про вибір, придбання чогось і т. ін.). // *з інфін.* Спромогтися здійснити якийсь намір, досягти чогось (про того, хто докладає зусиль для виконання певної дії); пощастити. // Виграти в азартній грі.

ПОТА́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пота́нути**, **пота́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОТАЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., розм., рідко.* Док. до **талува́ти**.

ПОТАМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про річки.

ПОТАМО́НІМИ, -ів, *мн.* Вид топоніма – назви річок.

ПОТА́НУТИ *і* **ПОТА́ТИ**, -а́не, *док.* Розтанути у великій кількості (про сніг, лід). // Розтопитися.

ПОТАНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Танцювати якийсь час. 2. *перех. і неперех.* Почати танцювати. 3. *неперех., перен.* Якийсь час підстрибувати, роблячи рухи, що нагадують танок; піти, побігти, підстрибуючи. // Якийсь час дрижати, коливатися, підстрибувати (про предмети).

ПОТА́ПЦІ, -ів, *мн.* 1. Підсушений невеличкими шматочками хліб, якого їдять з гарячою рибною юшкою, молоком, водою тощо. 2. Змащені жиром і підсмажені скибочки хліба; грінки.

ПОТАРАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* 1. *неперех.* Тарабанити, стукати по чомусь якийсь час. 2. *перех., розм.* Понести або повезти кого-, що-небудь кудись.

ПОТАРИ́Т, -у, *ч.* Кубічна природна паладієва амальгама.

ПОТА́СК, -у, *ч., мисл.* Протягування по землі пахучої м'ясної принади паралельно сліду мисливця з метою приваблювання хижака.

ПОТА́СКАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Виношений, потертий (про одяг, взуття). 2. Втомлений від безладного, розпусного способу життя.

ПОТА́СКАНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **пота́сканий**.

ПОТАСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Потягти, понести куди-небудь. // *фам. кого, безос. і в сполуч. зі сл.* доля, чорт *і т. ін.* Опинитись де-небудь; стати кимсь. 2. *розм.* Украсти все чи багато чогось (по одному).

ПОТАСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., фам.* Піти, податися куди-небудь, до когось.

ПОТАСКУ́ХА, -и, *ж., вульг.* Розпусна жінка; розпусниця.

ПОТАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потасува́ти**. // **потасо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОТАСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **потасо́ваний**.

ПОТАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. *карт.* Док. до **тасува́ти**. 2. *розм.* Побити.

ПО-ТАТА́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-тата́рському**.

ПО-ТАТА́РСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у татар, за звичаєм татар. 2. Татарською мовою.

ПОТА́ТИ[1] *див.* **потава́ти**.

ПОТА́ТИ[2] *див.* **пота́нути**.

ПОТА́ТОР, -а, *ч.* Особа, що страждає алкоголізмом.

ПОТАХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПОТА́ХНУТИ**, -не, *док., діал.* Зменшуватися. // Стухати (про пухлину).

ПОТА́ХНУТИ *див.* **потаха́ти**.

ПОТА́ЧКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **потура́ння**. ** **Дава́ти (да́ти) пота́чку** *кому* – потурати, попускати.

ПО́ТАШ, пота́шу́, *ч.* Калієва сіль вугільної кислоти – біла порошкоподібна речовина, що має властивості лугу; застосовується як добриво, а також у миловарінні, виробництві скла тощо.

ПОТАШЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́таш**. ** **Поташе́вий кура́й** – трав'яниста степова рослина групи перекотиполе.

ПО́ТАШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́таш**. // З якого одержують поташ. // Признач. для випалювання поташу.

ПОТАШНИ́К, -у́, *ч.* Рід кущових рослин родини лободових із дрібними листочками та квітками.

ПОТА́ШНЯ, -і, *ж.* Поташний завод.

ПО́ТВАР, -а, *ч., заст.* Потвора.

ПО-ТВАРИ́ННОМУ, *присл.* Як тварина, подібно до тварин.

ПОТВЕ́РДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потве́рдити**. // **потве́рджено**, *безос. присудк. сл.*

ПОТВЕ́РДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потве́рдити**. // Слова або документ, що потверджують, засвідчують що-небудь.

ПОТВЕ́РДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **потве́рджувати**. // **потве́рджувано**, *безос. присудк. сл.*

ПОТВЕ́РДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потве́рджувати**.

ПОТВЕ́РДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОТВЕ́РДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех. і без додатка.* 1. Визнавати правильність, істинність чого-небудь, погоджуватися з чимсь; підтверджувати. // *перев. док.* Ще раз повторити висловлене раніше. // Бути свідченням, доказом правильності, істинності чогось. 2. *перев. зі спол.* що. Засвідчувати відповідність чого-небудь дійсності.

ПОТВЕ́РДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПОТВЕ́РДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Виявлятися правильним, правдивим (про чиїсь слова, думку, припущення і т. ін.); підтверджуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **потве́рджувати** 1.

ПОТВЕ́РДИТИ *див.* **потве́рджувати**.

ПОТВЕ́РДИТИСЯ *див.* **потве́рджуватися**.

ПОТВЕРДІ́ТИ, -і́є, *док., рідко.* 1. Док. до **тверді́ти**. 2. *перен.* Стати стійкішим, рішучішим; укріпитися в переконаннях. // Набрати рішучого виразу або інтонації (про обличчя, голос і т. ін.). 3. *перен.* Стати суворим, менш чуйним (про вдачу).

ПОТВЕРДІ́ШАТИ, -ає, *док.* 1. Док. до **тверді́шати**. 2. *перен.* Стати стійкішим, рішучішим; укріпитися в переконаннях. // Набрати рішучішого виразу або інтонації (про обличчя, голос тощо). 3. *перен.* Стати суворішим, менш чуйним (про вдачу).

ПОТВЕРДНИ́Й, -ерднá, -ердне́. Те саме, що **стве́рджувальний**.

ПОТВЕ́РДНО. Присл. до **потве́рдни́й**.

ПОТВЕРЕЗІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **тверезі́ти**.

ПОТВЕРЕЗІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **тверезі́шати**.

ПОТВЕ́РЕЗУ, *присл., діал.* У тверезому стані.

ПО-ТВОЄ́МУ, *рідко* **ПО-ТВО́МУ**, *присл.* 1. Як ти робиш, як бажаєш, як кажеш і т. ін. 2. *у знач. вставн. сл.* На твою думку.

ПО-ТВО́МУ *див.* **по-твоє́му**.

ПОТВО́РА, -и, *ж.* 1. Страхітлива фантастична істота; страховище. // Про велетенську тварину, що вражає розмірами свого тіла. // Про бридку, негарну зовні людину або тварину, що має непропорційну будову тіла, фізичні вади тощо. 2. *перен.* Про люту, жорстоку і т. ін. людину, що втратила кращі моральні якості; недолюдок.

ПОТВОРИ́ТИ, -творю́, -тво́риш, *док., перех.* Створити, утворити багато чого-небудь.

ПОТВОРИ́ТИСЯ, -тво́ряться, *док.* Утворитися (про багато чого-небудь).

ПОТВО́РИЩЕ, -а, *с.* Збільш.-зневажл. до **потво́ра**.

ПОТВО́РНИЙ, -а, -е. 1. Який має дуже неприваблиЕве, негарне обличчя, непропорційну будову тіла, фізичні вади тощо; прот. вродливий. // Поганий, страхітливий. 2. *перен.* Який є порушенням загальнолюдських моральних принципів, норм громадської поведінки тощо. // Який не є нормальним, природним; протиприродний. // Який викликає огиду, осуд. // *у знач. ім.* **потво́рне**, -ного, *с.* Те, що викликає огиду, осуд.

ПОТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Якість за знач. **потво́рний**. 2. Фізична вада, каліцтво. // Відхилення від норми.

ПОТВО́РНО. Присл. до **потво́рний**.

ПО-ТЕАТРА́ЛЬНОМУ, *присл.* Як у театрі. // Манірно, штучно.

ПОТЕБЕ́НЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **потебня́**.

ПОТЕБНЯ́, -і, *ж.* Шкіряна лопать із боків сідла.

ПОТЕКТИ́, -тече́, *док.* 1. Почати текти, литися (про рідину, струмок і т. ін.). // *безос.* // *рідко.* Почати сипатися великою масою (про сипкі речовини). // Почати висипатися з колосся (про зерно). // Почати переміщатися в просторі (про пару, газ), поширюватися в провіднику (про струм). // *перен.* Почати безперервно надходити (звичайно про гроші, прибутки і т. ін.). 2. *перен.* Почати йти, рухатися суцільною масою. // Почати безперервно з'являтися, виникати один за одним (про думки, спогади і т. ін.). 3. *перен.* Почати минати, проходити (про час, життя тощо). // Розпочавшись, продовжуватися, тривати. 4. Почати пропускати воду крізь дірки, щілини.

ПОТЕЛЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Теленькати, дзвонити якийсь час.

ПОТЕЛЕ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. *неперех.* Піти повільно; поплентатися. 2. *перех. і неперех., ким, чим.* Потрясти, потрусити.

ПОТЕЛЕ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Піти повільно; поплентатися.

ПОТЕЛЕФОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Подзвонити по телефону; зателефонувати.

ПОТЕЛИ́ТИСЯ, -те́ляться, *док.* Отелитися (про всіх чи багатьох корів).

ПОТЕЛІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* 1. Теліпати якийсь час; потрясти. 2. *у сполуч. зі сл.* язиком. Балакати, теревенити якийсь час.

ПОТЕЛІПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Повільно піти, податися куди-небудь; поплентатися.

ПО-ТЕЛЯ́ЧОМУ *і* **ПО-ТЕЛЯ́ЧИ**, *присл.* Як теля. // Як у теляти.

ПО́ТЕМКИ[1], -ів, *мн., розм.* Пітьма, темрява.

ПО́ТЕМКИ[2], *присл.* Без світла, в темряві; поночі.

ПОТЕ́МНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потемні́ти**. // Темне місце на чому-небудь.

ПО́ТЕМНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **темнува́тий**.

ПОТЕМНИ́ТИ, -и́ть, *док., перех., розм.* Зробити темним, темнішим. // *безос.*

ПОТЕМНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **потемні́ти**. // *у знач. прикм.*

ПОТЕМНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **потемні́ти**.

ПОТЕМНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Док. до **темні́ти** 1. // Стати менш освітленим, повитися темрявою, мороком. 2. *безос.* Про настання сутінків, вечора, ночі. 3. Утратити яскравість, блиск; потьмяніти. // *перен.* Утратити принадність для кого-небудь. 4. *перен.* Стати похмурим, невеселим. // Потьмяніти від гніву, хвилювання, болю тощо (про очі).

ПОТЕМНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потемні́шати**.

ПОТЕМНІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **темні́шати**. // *безос.*

ПО́ТЕМНО, *рідко.* Присл. до **по́темний**. // *у знач. присудк. сл.*

ПО́ТЕМНУ, *присл., розм.* Поночі, потемки, у темряві.

ПО́ТЕМОК, -мку, *ч., розм.* Те саме, що **те́мрява**.

ПОТЕ́МРЕНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **поте́мрити**. // *у знач. прикм.*

ПОТЕ́МРИТИ, -рю, -риш, *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **потьма́рити**.

ПОТЕ́МРЯВА, -и, *ж., зах.* Хмура погода; густий туман.

ПОТЕМРЯ́К, -а́, *ч., зах.* Присмерковий метелик.

ПОТЕНЕ́ТИТИ, -е́чу, -е́тиш, *док., перех., діал.* Вкрити легким, прозорим шаром фарби.

ПОТЕНТА́Т, -а, *ч., заст.* Володар; коронована особа.

ПОТЕНЦІА́Л, -у, *ч.* 1. *спец.* Енергетична характеристика певної точки силового поля (електричного, гравітаційного), яка визначає потенціальну енергію тіла з відповідним зарядом, що знаходиться в цій точці. ** **Рі́зниця потенціа́лів**, *фіз.* – енергія, необхідна для перенесення електричного заряду з однієї точки електричного поля в іншу; напруга на кінцях провідника. // Електричний заряд. 2. *який, чого, перен.* Сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил і т. ін., що можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері. // Запас чого-небудь; резерв. // Приховані здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов. ** **Во́єнний потенціа́л** – сукупність економічних, військових і морально-політичних ресурсів, що можуть бути використані державою для ведення війни. **Економі́чний потенціа́л** – сукупність економічних можливостей держави (або об'єднання держав), які можуть бути використані для забезпечення всіх матеріальних потреб (виробництва, оборони, особистих потреб населення і т. ін.).

ПОТЕНЦІАЛО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання різниці потенціалів. ** **Магні́тний потенціало́метр** – потенціалометр для визначення різниці напруженостей магнітного поля в різних точках магнітного кола.

ПОТЕНЦІАЛОСКО́П, -а, *ч.* Електровакуумний прилад, що записує інформацію, зберігає її і в подальшому відтворює на люмінесцентному екрані.

ПОТЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **потенці́йний**. // Який за першої нагоди може стати ким-не

будь; можливий. ** **Потенціа́льна ене́ргія**, *фіз.* – енергія, що зумовлюється взаємодією тіл або елементарних частинок, залежить від їх взаємного розташування і може проявитися в певних умовах. **Потенціа́льна я́ма**, *спец.* – обмежена ділянка простору, в якій потенціальна енергія частинки менша, ніж поза нею. **Потенціа́льний бар'є́р**, *спец.* – обмежена ділянка простору, в якій потенціальна енергія частинки більша за її повну енергію. **Потенціа́льні си́ли**, *спец.* – сили, робота яких залежить лише від початкових і кінцевих положень точок прикладання до тіла.

ПОТЕНЦІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **потенціа́льний**.

ПОТЕНЦІА́ЛЬНО. Присл. до **потенціа́льний**.

ПОТЕНЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Збільшення рефлекторної реакції внаслідок просторової або часової сумації збудження в центральній нервовій системі.

ПОТЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який існує в потенції та може виявитися чи бути використаний за певних умов; прихований. *Потенційні можливості.* // Який за першої нагоди може стати ким-небудь; можливий.

ПОТЕНЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **потенці́йний**.

ПОТЕНЦІ́ЙНО. Присл. до **потенці́йний**.

ПОТЕНЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **потенціюва́ти**.

ПОТЕНЦІЙО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна потенціювати.

ПОТЕНЦІО́МЕТР, -а, *ч.*, *ел.* 1. Прилад для вимірювання електричного потенціалу тіла в даній точці або електрохімічного потенціалу електрода в розчині досліджуваної речовини. 2. Резистор, опір якого за допомогою рухливого контакту може плавно регулюватися у заданих межах.

ПОТЕНЦІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *ел.* Прикм. до **потенціо́метр** і **потенціометрі́я**. // Здійснюваний за допомогою потенціометра.

ПОТЕНЦІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*, *ел.* Фізико-хімічний метод кількісного аналізу, що полягає у вимірюванні електрохімічного потенціалу електрода в розчині досліджуваної речовини.

ПОТЕНЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* 1. Математична дія, що полягає у визначенні величини за її логарифмом. 2. Збільшення біологічної дії одного чинника ін. чинниками, що є значнішим, ніж додавання окремої дії цих чинників.

ПОТЕНЦІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Виконувати дію потенціювання.

ПОТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *перев. у мн.*, *книжн.* Приховані можливості, здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов. 2. Здатність чоловіка здійснювати статевий акт і мати потомство.

ПОТЕ́НЬКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поте́нькувати**.

ПОТЕ́НЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Тенькати злегка, час від часу.

ПО-ТЕПЕ́РІШНЬОМУ, *присл.* Як прийнято, заведено, узвичаєно тепер, у сучасний період.

ПОТЕ́ПЛЕННЯ *див.* **потеплі́ння**.

ПОТЕПЛІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поте́пліти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який набрав привітного, лагідного, ласкавого виразу, втратив суворість (перев. про очі, погляд і т. ін.).

ПОТЕПЛІ́ННЯ, ПОТЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **поте́пліти**. 2. *перен.* Пом'якшення, лагідність, ласкавість.

ПОТЕ́ПЛІТИ, -те́пліє, *док.* 1. *перев. безос.* Стати теплим, теплішим (про погоду, клімат). 2. *перен.* Набрати привітного, лагідного, ласкавішого виразу, втратити суворість (перев. про очі, погляд і т. ін.). // *безос.* // Стати лагіднішим, ласкавішим.

ПОТЕПЛІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потеплі́шати**.

ПОТЕПЛІ́ШАТИ, -ає, *док.* 1. *перев. безос.* Стати теплішим (про погоду, клімат). 2. *перен.* Набрати привітнішого, лагіднішого, ласкавішого виразу, втратити суворість (перев. про очі, погляд і т. ін.). // Стати лагіднішим, ласкавішим.

ПОТЕРЕБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* потеребля́ть; *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Потягти. 2. Очистити від чогось зайвого, непотрібного все чи багато чого-небудь.

ПО́ТЕРЕБ'Я, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Покидьки, непотріб.

ПОТЕРЕВЕ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *розм.* Теревенити якийсь час.

ПОТЕРМО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *док.*, *перех.*, *ким, чим і без додатка*, *розм.* Термосити кого-, що-небудь якийсь час; поторсати, потрясти. // Посмикати, поскубти (волосся, бороду).

ПОТЕ́РНА, -и, *ж.* Галерея (тунель) під землею або всередині масивної споруди.

ПОТЕРПА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Стан за знач. **потерпа́ти** 3.

ПОТЕРПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* 1. Відчувати страх перед ким-, чим-небудь; боятися. // Відчувати побоювання, що може статися щось недобре, неприємне, страшне. // Відчувати неспокій, тривожитися за кого-, що-небудь. 2. Терпіти злидні, нестатки, жити в нужді; тяжко бідувати. // Зазнавати прикростей, поневірянь. // *від чого, без чого.* Дуже страждати, мучитися (від холоду, голоду, спраги і т. ін.). // *над чим.* Докладати великих зусиль, вивчаючи що-небудь, виконуючи якусь роботу. 3. *рідко.* Те саме, що **те́рпнути**. // Бути в стані нерухомості, заціпеніння.

ПОТЕРПІ́ЛА, -ої, *ж.* Див. **потерпі́лий** 2.

ПОТЕРПІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **потерпі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який зазнав чогось тяжкого, неприємного, дістав фізичну або моральну травму. // *у знач. ім.* **потерпі́лий**, -лого, *ч.*; **потерпі́ла**, -лої, *ж.* Людина, що дістала фізичну травму, зазнала матеріальних втрат, кривди і т. ін.

ПОТЕРПІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Терпіння.

ПОТЕРПІ́ТИ, -терплю́, -те́рпиш; *мн.* поте́рплять; *док.* 1. *перев. неперех.* Зазнати чогось тяжкого, неприємного (матеріальних втрат, кривди і т. ін.); дістати фізичну або моральну травму; постраждати. // Зазнати ушкодження внаслідок чого-небудь. // *тільки перех.* У сполуч. з деякими ім. означає: дістати, пережити що-небудь (за знач. ім.). 2. *перех. і без додатка.* Виявляти терпіння, терпіти якийсь час. // *перев. без додатка.* Почекати якийсь час. 3. *перев. із запереч.* н е, *перех.* Примиритися з ким-, чим-небудь; допустити, дозволити щось.

ПОТЕ́РПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поте́рпти, поте́рпнути**.

ПОТЕРПЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Терпіння.

ПОТЕ́РПЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **поте́рплий**.

ПОТЕ́РПНУТИ *і* **ПОТЕ́РПТИ**, -пну, -пнеш; *мин. ч.* поте́рп, -ла, -ло *і* поте́рпнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Утратити чутливість, здатність вільно рухатися (про руки, ноги і т. ін.). // *безос.* 2. *рідко.* Те саме, що **заціпені́ти**.

ПОТЕ́РПТИ *див.* **поте́рпнути**.

ПОТЕ́РТИ, -тру́, -тре́ш, *док.*, *перех.* 1. *чим об що.* Терти якийсь час. 2. Тручи, завдати болю, пошкодити шкіру; стерти, натерти. 3. Попсувати тривалим користуванням. // Довго носячи, зробити витертим, зношеним (одяг). 4. Подрібнити тертям. 5. *с. г.* Очистити волокно спеціальним знаряддям, вибивши з нього кострицю.

ПОТЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поте́рти**. 2. *у знач. прикм.* Попсований тривалим користуванням. // Витертий, зношений (про одяг). // Несвіжий, непривабливий (про вигляд).

ПОТЕ́РТИСЯ, -тру́ся, -тре́шся, *док.* 1. Торкаючись, притискаючись до кого-, чого-небудь, тертися якийсь час. 2. Стати потертим, дістати пошкодження шкіри (про руки, ноги). 3. Попсуватися від тривалого користування. // Стати витертим, зношеним (про одяг). 4. Подрібнитися внаслідок тертя. 5. *перен.*, *фам.* Пожити, побути якийсь час серед людей, у певному людському середовищі. 6. *розм.* Якийсь час виявляти нерішучість, ніяковість; м'ятися.

ПОТЕ́РТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. *рідко.* Стан за знач. **поте́ртий** 2, 3. 2. Натерте місце на тілі.

ПО́ТЕРТЬ, -і, *ж.*, *збірн.* Подрібнені тертям часточки чого-небудь. *Стертися на потерть.*

ПОТЕРУ́ХА, -и, *ж.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **по́терть**.

ПОТЕРЧА́, -а́ти, *с.*, *заст.* 1. Дитина, що вмерла нехрещеною. 2. *зневажл.* Загублена, або взагалі чужа дитина; приблуда. // *лайл.*

ПОТЕРЧУ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Те саме, що **потерча́**.

ПОТЕСА́ТИ, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *перех.* 1. Обтесати все чи багато чого-небудь. 2. Тесати якийсь час.

ПОТЕСЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Бути теслею, теслювати якийсь час.

ПОТЕСЛЯРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Бути теслярем, теслярувати якийсь час.

ПОТЕСТА́С, -у, *ч.* У Стародавньому Римі – приватно-правова влада батька родини, обмежена лише релігією та громадською думкою.

ПОТЕТЕРІ́ТИ, -і́ємо, -і́єте, *док.*, *розм.* Украй розгубитися, збентежитися від несподіванки, з переляку і т. ін., втративши здатність міркувати, рухатися тощо; отетеріти (про всіх чи багатьох).

ПО́ТИ, *присл.* 1. *розм.* До того часу, до тієї пори; доти. // *рідко.* До цього місця; досі. 2. *заст.* Поки. // У той час як.

ПОТИЖНЕ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Потижневий.

ПОТИЖЕ́ННО, *діал.* Присл. до **потиже́нний**.

ПОТИЖНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який здійснюється щотижня, укладається на тиждень і т. ін.

ПОТИЖНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **потижне́вий**.

ПОТИЖНЕ́ВО. Присл. до **потижне́вий**.

ПОТИ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **поти́кати**. // **поти́кано**, *безос. присудк. сл.*

ПОТИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Поколоти в багатьох місцях. 2. Встромити, впихнути багато чогось у середину, в глиб чого-небудь. 3. Тикати якийсь час, тикнути кілька разів.

ПОТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОТКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Пхати, сунути: ** **[Не] потика́ти (поткну́ти) но́са** *куди, до кого* – [не] з'являтися де-небудь, [не] приходити до когось.

ПОТИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОТКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* 1. Приходити, прибувати куди-небудь, до когось, з'являтися кудись. // Намагатися проникнути куди-небудь. // *тільки док.* Піти, податися куди-небудь. // Намагатися, пробувати влаштуватися де-небудь на роботу, навчання тощо. ** **Куди́ не поткне́шся**, *у знач. присл.* – скрізь. 2. *перев. док.* Звернутися до кого-небудь, кудись із проханням, пропозицією і т. ін. 3. *діал.* Спотикатися.

ПОТИ́КАТИСЯ[1], -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Тикатися якийсь час, ткнутися кудись кілька разів.

ПОТИ́КАТИСЯ[2], -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Перейти на "ти" в розмові з ким-небудь; звернутися до когось грубо, фамільярно.

ПОТИ́ЛИЦЯ, -і, *ж.* Задня частина голови над шиєю.

ПОТИ́ЛИЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **поти́лиця**.

ПОТИ́ЛИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **поти́лиця**. ** **Поти́лична ділянка** – задній відділ голови, що відповідає верхній половині луски потиличної кістки. **Поти́личний по́люс** – задній кінець півкулі великого мозку.

ПОТИ́ЛИЧНИК, -а, *ч.*, *розм.* Удар рукою по потилиці; запотиличник.

ПО́ТИЛЬ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **по́ти**.

ПОТИНЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потинькува́ти**.

ПОТИНЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **тинькува́ти**.

ПОТИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* Тинятися, ходити де-небудь без діла, без певної мети якийсь час; поблукати. // Побувати в різних місцях, поїздити по світу. // Жити в нестатках, у злиднях якийсь час, не маючи постійного притулку, сталого заняття, роботи.

ПОТИ́Р, -а, *ч.* Чаша або келих, якими користуються під час виконання християнських релігійних обрядів.

ПОТИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потира́ти**. ** **Чужи́м рука́м на потира́ння** – на знущання комусь.

ПОТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Терти злегка або час від часу. // *у сполуч. зі сл.* р у к и. Кілька разів проводити долонею по долоні, перев. виражаючи хвилювання, задоволення і т. ін. 2. *перех. і неперех.*, *перев. ким, також у сполуч. зі сл.* р у к и, *перен.*, *розм.* Знущатися з кого-небудь, зневажати когось.

ПОТИ́РАЧ, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто потирає (у 2 знач.) кого-небудь.

ПОТИ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *фам.* 1. Те саме, що **понести́** 1. 2. Те саме, що **вкра́сти**. 3. Те саме, що **шпурну́ти**.

ПО́ТИСК, -у, *ч.* Дія за знач. **потйснути, потйскувати, потиска́ти** 1.

ПОТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потиска́ти**.

ПОТИСКА́ТИ *див.* **потйскувати**.

ПОТЙСКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потйскувати**.

ПОТЙСКУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПОТИСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОТЙСНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* потйснув, -нула, -нуло *і* потис, -ла, -ло; *док.* 1. *перех.* Стискати (чиюсь руку, пальці) на знак привітання, знайомлячись або виражаючи які-небудь почуття. 2. *тільки док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Натиснути на кого-, що-небудь; трохи або злегка стиснути щось. // *перен.* Натовпом, штовхаючи один одного, піти кудись. // *перен.* Наступаючи, відтіснити супротивника із зайнятих ним позицій. 3. *неперех.*, *у сполуч. зі сл.* п л е ч и м а, *перен.* Піднімати й опускати (плечі) на знак нерозуміння, здивування і т. ін.; знизувати (*див.* **зни́зувати**[2]). 4. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Лютішати, дужчати (про мороз, холод і т. ін.).

ПОТЙСНУТИ *див.* **потйскувати**.

ПОТЙСНУТИСЯ, -нуся, -нешся; *мин. ч.* потйснувся, -нулася, -нулося *і* потйсся, -тйслася, -тйслося; *док.* 1. Посунутися, відсунутися, звільняючи місце для кого-, чого-небудь; потіснитися. 2. *перен.*, *рідко.* Натовпом, штовхаючи один одного, протиснутися кудись.

ПОТИХЕ́НЬКО *див.* **потихе́ньку**.

ПОТИХЕ́НЬКУ, *рідко* **ПОТИХЕ́НЬКО**, *присл.*, *також у сполуч. з присл.* п о м а л е н ь к у, *розм.* 1. Дуже тихо, неголосно; тихенько. // Без шуму, нечутно. 2. Непомітно для кого-небудь; так, щоб інші не знали; таємно. 3. Не поспішаючи, повільно. // Поступово, потроху, мало-помалу. 4. Не сильно, злегка, трохи.

ПОТИХЕ́СЕНЬКУ, *присл.*, *також у сполуч. з присл.* п о м а л е с е н ь к у. Пестл. до **потихе́ньку**.

ПОТИ́ХИ, *присл.*, *зах.* Потиху.

ПОТИ́ХО, *присл.*, *діал.* Тихо.

ПОТИХО́НЯ, -і, *ч. і ж.*, *розм.*, *рідко.* Тиха людина; тишко.

ПОТИ́ХУ, *присл.*, *також у сполуч. з присл.* п о м а л у, *розм.* Те саме, що **ти́хо**.

ПОТИ́ХШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати тихшим. // *безос.*

ПОТИ́ЦЬКАТИ *див.* **поти́цяти**.

ПОТИ́ЦЯТИ, -яю, -яєш *і* **ПОТИ́ЦЬКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Тицьнути що-небудь усім або багатьом. 2. *перех. і неперех.* Тицяти якийсь час; тицьнути кілька разів.

ПО́ТИЧ, *присл.*, *розм.* 1. Спотикаючись. 2. Вниз головою.

ПОТІ́К, -то́ку, *ч.* 1. Річка (перев. невелика), струмок із стрімкою течією. // Маса води, що стрімко тече. // Маса якої-небудь рідини, що швидко тече, виливається звідкись. // *чого, який.* Маса (повітря, світла, звуків і т. ін.), що поширюються звідкись, спрямовується кудись. // Фізична величина, що характеризує цей рух. *Магнітний потік.* ** **Ламіна́рний поті́к пові́тря** – однонапрямлений потік повітря, що перетинає приміщення з однаковою швидкістю в усіх точках перетину за однаковою траєкторією. **Турбуле́нтний поті́к**, *фіз.* – потік з неупорядкованим рухом рідини або газу, що призводить до інтенсивного перемішування окремих їх шарів. // У системах обробки інформації – послідовність, сукупність подій, повідомлень, інформації і т. ін. ** **Інформаці́йний поті́к** – послідовність інформації, яка передається від джерела до споживача. **Поті́к да́них** – сукупність даних, що є результатом виконання команд, процедур або програм, які передаються для подальшої обробки. ** **Грошови́й поті́к** – надходження і витрачання коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства. **Чи́стий грошови́й поті́к** – показник, який характеризує обсяг формування власних фінансових ресурсів підприємства за рахунок внутрішніх резервів. **Поті́к платежі́в** – послідовність здійснення розрахункових грошових операцій відносно інкасації боргу і погашення своїх фінансових зобов'язань за певний час із зазначенням термінів та суми платежів. 2. *кого, чого, який, перен.* Велика кількість, маса кого-, чого-небудь, що рухається в одному напрямі. // Безперервний рух, надход-

ження великої кількості чого-небудь. **Тра́нспортний поті́к** – сукупність транспортних засобів, що рухаються по дорозі. 3. *спец.* Тип виробництва з безперервним, послідовним виконанням усіх операцій певного виробничого процесу. *Перейти на потік.* 4. Велика група учнів або студентів, об'єднаних із певною метою (для занять, екзаменів і т. ін.). ** **Систе́ма пото́ків** – прийнятий у деяких системах освіти розподіл учнів по групах залежно від їхніх здібностей та інтересів.

ПО́ТІЛЬ, *присл., діал.* Те саме, що **по́ти**.

ПО́ТІМ, *присл.* 1. Після чого-небудь (для позначення послідовності у часі). // Через деякий час, іншим разом; згодом, пізніше. ** **На по́тім** – на пізніший час, до іншого разу. 2. Одразу за кимчим-небудь, услід за кимсь, чимсь (для позначення послідовності у просторі); далі. 3. *у знач. спол.* Крім того, також (звичайно позначає перехід до наступної думки або висновку). 4. *розм.* Те саме, що **поготі́в**. 5. *у знач. прийм., діал.* Після.

ПОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **поті́ти**.

ПОТІПА́КА, -и, *ч. і ж., лайл.* Те саме, що **потіпа́ха**.

ПОТІ́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потіпа́ти**. 2. *у знач. прикм., перен.* Виснажений, підтоптаний, пошарпаний.

ПОТІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Очистити від сторонніх домішок тіпанням усе чи багато чогось (стебла льону, конопель і т. ін.). 2. *перен.* Побити кого-небудь (звичайно палкою). 3. *перен.* Зробити виснаженим, підтоптаним, пошарпаним.

ПОТІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех., розм.* Тіпати якийсь час.

ПОТІПА́ХА, -и, *ч. і ж., лайл.* 1. Людина розпусної поведінки. 2. Підлабузник.

ПОТІПА́Ч, -а́, *ч., діал.* Тіпальник.

ПО́ТІСНИЙ, -а, -е. Тіснуватий.

ПОТІСНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* 1. Змусити посунутися, відсунутися. // Примусити відступити, відійти кудись. 2. Тіснити якийсь час.

ПОТІСНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. Посунутися, відсунутися, звільняючи місце для кого-, чогонебудь. // Віддавати кому-небудь частину свого житла, приміщення (перев. тимчасово). 2. Тіснитися якийсь час.

ПО́ТІСНО. Присл. до **по́тісний**.

ПОТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Виділяти піт; покриватися потом. // *перен., розм.* Працювати, робити що-небудь, витрачаючи багато сил. 2. Вкриватися вологою від пари, що осідає.

ПОТІ́ХА, -и, *ж.* 1. Те, що розважає, веселить, смішить кого-небудь (про певне заняття, подію і т. ін.); забава. 2. Той, хто (те, що) є втіхою, відрадою для кого-небудь (часто в горі, за тяжких обставин і т. ін.).

ПОТІ́ЧОК, *рідко* **ПОТО́ЧОК**, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **поті́к** 1, 2.

ПОТІША́ННЯ, -я, *с., рідко.* 1. Дія за знач. **потіша́ти**. 2. Те саме, що **поті́ха** 2.

ПОТІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОТІ́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех.* 1. Розважати, веселити кого-небудь своєю поведінкою, діями, виглядом і т. ін. 2. Приносити задоволення, радість кому-небудь; тішити. // Милувати зір, слух і т. ін. 3. Заспокоювати кого-небудь, зменшувати чийсь неспокій, хвилювання. // Полегшувати чиєсь горе, страждання; втішати.

ПОТІША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОТІ́ШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* 1. Знаходити в кому-, чому-небудь задоволення, радість; тішитися. 2. Утішати себе в горі, за тяжких обставин; заспокоюватися, втішатися. 3. *з кого – чого, над ким – чим, рідко ким, чим.* Підсміюватися, знущатися з кого-, чого-небудь; розважатися чиєюсь поведінкою, виглядом і т. ін.

ПОТІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поті́шити**. // **поті́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПОТІ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поті́шений**.

ПОТІ́ШИТИ *див.* **потіша́ти**.

ПОТІ́ШИТИСЯ *див.* **потіша́тися**.

ПОТІ́ШНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **поті́шний**.

ПОТІ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Який тішить, розважає, веселить когось. 2. *заст.* Признач. для публічної розваги. // *у знач. ім.* **поті́шні**, -них, *мн.* Військові загони, створені в 1683 р. для військових ігор царевича Петра Олексійовича. ** **Поті́шні вогні́** – феєрверк. 3. *діал.* Утішний.

ПОТІ́ШНИК, -а, *ч., заст.* Розважальник.

ПОТІ́ШНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **поті́шник**.

ПОТІ́ШНО. Присл. до **поті́шний** 1, 3.

ПОТІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех., діал.* Потішати.

ПОТКНУ́ТИ *див.* **потика́ти**.

ПОТКНУ́ТИСЯ *див.* **потика́тися**.

ПО́ТЛАЧ, -а, *ч.* Свято у індіанців Північної Америки.

ПОТЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **потлі́ти**.

ПОТЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **потлі́лий**.

ПОТЛІ́ТИ, -і́є, *док.* Зазнати дії тління, зотліти (у 1 знач.) повністю або в багатьох місцях.

ПОТЛУМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш, *док., перех.* 1. Потамувати, задавити. 2. Побити, відлупцювати. 3. Знищити.

ПОТЛУ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потлуми́ти**.

ПО-ТОВАРИ́СЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-товари́ському**.

ПО-ТОВАРИ́СЬКОМУ, *присл.* Як товариш, як товариші; з товариським ставленням.

ПОТОВАРИШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док., діал.* Потоваришувати.

ПОТОВАРИШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Стати чиїмось товаришем; стати товаришами.

ПОТОВИ́ДІЛЕННЯ, -я, *с., спец.* Виділення поту потовими залозами людини й більшості ссавців.

ПОТОВИДІЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до потовиділення. // Признач. для виділення поту. *Потовидільні залози.*

ПОТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до піт. *Потове виділення.* // Який виділяє піт. // *перен.* Зароблений тяжкою працею. ** **Потові́ за́лози** – залози шкіри, що виділяють піт.

ПОТОВКМА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потовкма́чити**.

ПОТОВКМА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **потовкма́чений**.

ПОТОВКМА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* 1. Те саме, що **потовкти́** 1. 2. *фам.* Побити.

ПОТОВКТИ́, -вчу́, -вче́ш, *док., перех.* 1. Розтовкти, подрібнити все чи багато чого-небудь. 2. Розбити вщент усе чи багато чого-небудь. 3. Завдати пошкодження кому-, чому-небудь, пошкодити щось у багатьох місцях. 4. *розм.* Дуже побити когось. 5. Товкти якийсь час.

ПОТОВКТИ́СЯ, -вчу́ся, -вче́шся, *док.* 1. Побитися, пошкодитися, розбитися (про все чи багато чогось). 2. *розм.* Побитися, зазнати пошкоджень в багатьох місцях (про людей). 3. *розм.* Потопотатися або покачатися на чому-небудь, на якомусь місці. 4. *розм.* Товктися (у 5 знач.), вештатися десь якийсь час.

ПОТОВКУ́ЧИЙ, -а, -е. Клопітливий, метушливий.

ПОТО́ВПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* пото́впляться; *док., розм.* 1. Натовпом (або разом із натовпом) піти, рушити кудись. // Пройти, протиснутися куди-небудь натовпом. // *перен.* Проникнути кудинебудь, у якесь середовище, досягти певного становища. 2. Уміститися де-небудь, у чомусь, у щось.

ПОТО́ВСТИЙ, -а, -е, *діал.* Товстуватий.

ПОТОВСТІ́ТИ *див.* **пото́вщувати**.

ПОТОВСТІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **потовсті́ти**.

ПОТОВСТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **товсті́ти**.

ПОТОВСТІ́ШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **товсті́шати**.

ПОТО́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потовкти́**. // **пото́вчено**, *безос. присудк. сл.*

ПОТО́ВЩАННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **пото́вщати**.

ПОТО́ВЩАТИ, -аю, -аєш. Док. до **то́вщати**.

ПОТО́ВЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потовсти́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має потовщення (у 2 знач.).

ПОТО́ВЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **потовсти́ти**, **пото́вщувати**. 2. Товща частина, товще місце чогонебудь.

ПОТО́ВЩИТИСЯ, -щиться, *док.* Зробитися товщим.

ПОТО́ВЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пото́вщувати** і стан за знач. **пото́вщуватися**.

ПОТО́ВЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОТОВСТИ́ТИ**, -вщу́, -вsти́ш, *док., перех.* Робити товстим, товщим; збільшувати товщину чогось.

ПОТО́ВЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Ставати товстим, товщим. 2. Пас. до **пото́вщувати**.

ПОТОГІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який спричиняє посилене виділення поту. // *у знач. ім.* **потогі́нне**, -ного, *с.* Лікарський засіб, який спричиняє посилене виділення поту. 2. *перен., рідко.* Який забирає багато сил.

ПОТО́ЙБІЧ, *присл., розм.* На тому боці, на протилежному боці.

ПОТОЙБІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. За релігійними уявленнями – неземний, загробний. *Потойбічний світ.* // *знач. ім.* **потойбі́чне**, -ного, *с.* Те, що, за релігійними уявленнями, пов'язане з неземним, загробним життям. 2. // Чужий усьому житейському. // Дивний, неприродний, наче з загробного світу. 2. *розм.* Те саме, що **протиле́жний** 1.

ПОТОЙБІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **потойбі́чний**.

ПОТОКМА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., діал.* Потовкмачити.

ПОТО́КОВИЙ, -а, -е, *спец.* Який здійснюється безперервним потоком (про метод виробництва); конвеєрний. // Який застосовує такий метод. *Потокова дільниця.* ** **Пото́кова лі́нія** – сукупність машин, механізмів, робочих місць або об'єктів виробництва, розташованих відповідно до технологічного процесу.

ПОТО́КОВІСТЬ, -вості, *ж., спец.* Абстр. ім. до **пото́ковий**.

ПОТОКОЗЧЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Повний магнітний потік, що пронизує електричний контур.

ПОТОКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до потоку, схожий на нього.

ПОТОКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **потокоподі́бний**.

ПОТОЛО́КА, -и, *ж.* Те саме, що **потоло́ччя**.

ПО́ТОЛОЧ, -і, *ж., збірн.* 1. *розм.* Потолочена, пом'ята трава, хліб і т. ін. 2. *перен., зневажл.* Те саме, що **по́кидьки** 2.

ПОТОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потолочи́ти**. // **потоло́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПОТОЛО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **потоло́чений**.

ПОТОЛОЧИ́ТИ, -очу́, -о́чиш, *док., перех.* Прим'яти, затоптати, витоптати ногами, копитами і т. ін. (перев. траву, хліб тощо). // Потоптати ногами, завдаючи пошкоджень.

ПОТОЛО́ЧЧЯ, -я, *с.* Прим'яте місце в траві чи хлібах, зім'яті трава чи хліба.

ПОТО́ЛЯ, -і, *ж., заст.* Потурання, попуск.

ПОТОЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., заст.* Потурати.

ПОТОМИ́ТИ, -томлю́, -то́миш; *мн.* пото́млять; *док., перех.* 1. Утомити, знесилити всіх чи багатьох. 2. Стомити, перевантажити (роботою, тяжкими переживаннями і т. ін.).

ПОТОМИ́ТИСЯ, -то́миться, -то́мимося, -то́митеся; *мн.* пото́мляться; *док.* 1. Утомитися (про всіх чи багатьох). 2. Стомитися, знесиліти від ходіння, тяжкої роботи і т. ін. (про руки, ноги тощо).

ПОТО́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потоми́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який стомився, знесилів від ходіння, тяжкої роботи, переживань і т. ін.

ПОТО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **пото́млений**.

ПОТО́МНИЙ[1], -а, -е. Який здійснюється за томами, том за томом.

ПОТО́МНИЙ[2], -а, -е. 1. *поет.* Те саме, що **прийде́шній**. 2. *у знач. ім.* **пото́мний**, -ного, *ч.*; **пото́мна**, -ної, *ж.*; **пото́мні**, -них, *мн., діал.* Нащадок, нащадки.

ПОТО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Майбутнє.

ПОТО́МНО. Присл. до **пото́мний**[1].

ПОТО́МОК, -мка, *ч.* Те саме, що **нащ́адок**.

ПОТО́МСТВО, -а, *с.* Див. **нащ́адок** 1 – 3.

ПОТО́МУ, *присл., розм.* 1. Те саме, що **по́тім** 1. 2. Те саме, що **поготі́в**.

ПО́ТОНКИЙ, -а, -е. Тонкуватий.

ПО́ТОНКО. Присл. до **по́тонкий**.

ПОТОНУ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **потону́ти**.

ПОТОНУ́ТИ *див.* **потопа́ти**.

ПОТО́НШАННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **пото́ншати**.

ПОТО́НШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **то́ншати**.

ПОТО́НШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пото́ншити**. 2. *у знач. прикм.* Тонший, ніж звичайно, ніж був раніше.

ПОТО́НШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пото́ншити**, **пото́ншувати**. 2. Тонша частина, тонше місце чогонебудь.

ПОТО́НШИТИ *див.* **пото́ншувати**.

ПОТО́НШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пото́ншувати** і стан за знач. **пото́ншуватися**.

ПОТО́НШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОТО́НШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех.* Робити тонким, тоншим.

ПОТО́НШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Ставати тонким, тоншим. 2. Пас. до **пото́ншувати**.

ПОТО́П, -у, *ч.* За біблійною легендою – повінь, яку через гріхи людей наслав Бог, щоб затопити землю. // Велика повінь, великий розлив води. ** **Від пото́пу** – з давніх-давен.

ПОТО́ПА, -и, *ж., діал.* Потоп.

ПОТОПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОТОНУ́ТИ**, -тону́, -то́неш, *док.* 1. Занурюючись у воду, іти на дно. // Занурюватися, провалюватись у що-небудь м'яке, сипке, в'язке і т. ін. // *у сполуч. зі сл.* погляд, очі, зір і т. ін., *перен.* Пильно вдивлятись у що-небудь (перев. далеке). // *перен.* Змішатися з ким-небудь. // *перен., розм.* Бути дуже завантаженим справами, турботами і т. ін.; цілком поринати в певне заняття, розвагу тощо. // *перен.* Піддатися чиємусь впливові, ототожнитися з кимось. // *перен.* Бути охопленим якимись почуттями, переживаннями. 2. Зникати з поля зору, занурюючись у щось, ховаючись за чим-небудь, у чомусь. // Бути майже непомітним, невидимим серед чого-небудь, ледве виднітися за чимсь. // Ставати ледве чутним або нечутним серед сильніших звуків, шумів. 3. *перен.* Іти в забуття; зникати, забуватися.

ПОТОПА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **потопа́ти**. // *у знач. ім.* **потопа́ючий**, -чого, *ч.*; **потопа́юча**, -чої, *ж.* Той (та), що потопає.

ПОТОПЕ́ЛЬНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **уто́пленик**.

ПОТОПЕ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **потопе́льник**.

ПОТОПИ́ТИ[1], -топлю́, -то́пиш; *мн.* пото́плять; *док., перех. і без додатка.* Топити (*див.* **топи́ти**[1]) якийсь час.

ПОТОПИ́ТИ[2] *див.* **потопля́ти**.

ПОТОПИ́ТИСЯ, -то́питься, -то́пимося, -то́питеся; *мн.* пото́пляться; *док.* 1. Позбавити себе життя, кинувшись у воду (про всіх чи багатьох); втопитися. 2. Загинути, занурившись у воду, пішовши на дно (про всіх чи багатьох); потонути.

ПОТО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потопи́ти**[2]. // **пото́плено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який потонув, утопився. // *у знач. ім.* **пото́плений**, -ного, *ч.*; **пото́плена**, -ної, *ж.* Той (та), що потонув (потонула), втопився (втопилася).

ПОТО́ПЛЕНИК *і* **ПОТОПЛЯ́НИК**, -а, *ч., зах.* Утопленик.

ПОТО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потопи́ти**[2], **потопля́ти** і **потопи́тися**.

ПОТОПЛЯ́НИК *див.* **пото́пленик**.

ПОТОПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., рідко*, **ПОТОПИ́ТИ**, -топлю́, -то́пиш; *мн.* пото́плять; *док., перех.* Губити, позбавляти життя (живі істоти), знищувати (предмети), занурюючи їх у воду, спускаючи на дно; топити. // *безос.* // Затопляти, заливати (про воду); вкривати водою.

ПОТО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пото́п**. // Стос. до потопу.

ПОТО́ПНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* пото́п, -ла, -ло; *док., заст.* Потонути.

ПОТО́ПТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потопта́ти**. // **пото́птано**, *безос. присудк. сл.*

ПОТО́ПТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **пото́птаний**.

ПОТОПТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потопта́ти**.

ПОТОПТА́ТИ, -топчу́, -то́пчеш, *док., перех.* 1. Топчучи, прим'яти, придавити, роздушити (перев. все чи багато чого-небудь). // Знищити, затоптати ногами, копитами всіх чи багатьох. // *перен.* Побити, знищити (про мороз, вітер). 2. *перен.* Грубо порушити що-небудь, зневажити когось, щось. 3. Ходити, топчучи що-небудь, якийсь час. 4. *розм.* Стоптати, зносити взуття.

ПОТОПТА́ТИСЯ, -топчу́ся, -то́пчешся, *док.* Топтатися якийсь час. // *розм.* Потанцювати якийсь час.

ПО́ТОПТОМ, *присл., розм.* Топчучи все або всіх на своєму шляху, нещадно знищуючи когось, щось.

ПОТО́РГАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех.*,

розм. Торгнути кілька разів; торгати якийсь час.

ПОТОРГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Торгувати якийсь час.

ПОТОРГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Торгуватися якийсь час.

ПОТО́РЖКА, -и, *ж., діал.* Торг, торгівля.

ПОТОРКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і неперех.* Торкнути кілька разів; торкати якийсь час.

ПОТО́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Торкати злегка або час від часу.

ПОТОРОПІ́ТИ, -і́є, -і́ємо, -і́єте, *док.* Сторопіти (про всіх чи багатьох).

ПОТОРО́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Торохнути кілька разів; торохкати якийсь час.

ПОТОРО́ХКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поторо́хкувати**.

ПОТОРО́ХКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Торохкати злегка або час від часу.

ПОТОРОХТІ́ТИ, -хчу́, -хти́ш, *док., розм.* 1. Піти, поїхати і т. ін. з торохтінням. 2. Торохтіти якийсь час.

ПОТОРО́ЧА, -і, *ж., розм.* 1. Те саме, що **привид** 1, 2. 2. *також лайл.* Те саме, що **опу́дало**.

ПОТО́РСАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пото́рсати**.

ПОТО́РСАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех., розм.* Торсонути кілька разів; торсати якийсь час.

ПОТОФЕ́, *невідм., ч.* Французька страва – суп у горщику.

ПОТО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поточи́ти**[1]. // **пото́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПОТО́ЧИНА, -и, *ж., діал.* 1. Струмок. 2. Видолинок.

ПОТОЧИ́ТИ[1], -точу́, -то́чиш, *док., перех.* 1. Наточивши, зробити все чи багато чого-небудь гострим. 2. Зіпсувати, знищити все чи багато чого-небудь; поїсти щось у багатьох місцях (про гризунів, комах і т. ін.). 3. Точити (*див.* **точи́ти**[1]) якийсь час.

ПОТОЧИ́ТИ[2], -точу́, -то́чиш, *док., перех.* Точити (*див.* **точи́ти**[2]) якийсь час.

ПОТОЧИ́ТИСЯ[1] *див.* **пото́чуватися**.

ПОТОЧИ́ТИСЯ[2], -точу́ся, -то́чишся, *док., розм.* Швидко попрямувати, кинутися кудись, звідкись.

ПОТОЧИ́ТИСЯ[3], -то́читься, *розм.* Док. до **точи́тися**[2].

ПОТОЧИ́ТИСЯ[4], -то́читься, *док., діал.* Покотитися.

ПОТО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який є, існує, відбувається, має місце тепер, у цей час. // Пов'язаний із сучасним моментом. ** **Пото́чна валю́тна полі́тика** – сукупність засобів для оперативного регулювання валютного курсу, операцій на валютному ринку. **Пото́чна емі́сія** – остання за часом емісія урядових цінних паперів, випущених на ринок. **Пото́чна ринко́ва ціна́**: а) ціна товару на ринку у даний, поточний момент або період часу; б) курс валюти і цінних паперів, що продаються на біржі, у момент закриття біржі або в останній угоді з продажу. **Пото́чний раху́нок** – рахунок вкладника банку або ощадкаси, з якого вкладник може одержувати свої гроші, якщо є потреба, і поповнювати його додатковими внесками. **Пото́чний ремо́нт** – усунення дрібних несправностей з метою запобігти великим поломкам, руйнуванню. **Пото́чні акти́ви** – запаси, гроші, позичені кредиторами, готівка компанії, що використовуються для фінансування її обороту. **Пото́чні зобов'яза́ння** – зобов'язання фірми, підприємства, що підлягають оплаті протягом одного операційного циклу або одного року. 2. Який відбувається, здійснюється щодня (про справи, роботу); повсякденний.

ПОТО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пото́чний**.

ПОТО́ЧОК *див.* **поті́чок**.

ПОТО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОТОЧИ́ТИСЯ**, -точу́ся, -то́чишся, *док.* Похитуватися, мало не падаючи (від поштовху, удару, сильного переживання і т. ін.).

ПОТРА́ВА, -и, *ж.* 1. Псування, знищення посівів, трав тваринами; спаш. 2. *розм.* Те саме, що **стра́ва** 1. // *рідко.* Взагалі їжа, корм.

ПОТРАВИ́ТИ[1], -травлю́, -тра́виш; *мн.* потра́влять; *док., перех.* 1. Зробити потраву (у 1 знач.). 2. Пошкодити що-небудь (про їдку речовину).

ПОТРАВИ́ТИ[2], -травлю́, -тра́виш; *мн.* потра́влять; *док., перех., спец.* Травити (*див.* **трави́ти**[2]) (канат, снасть) якийсь час.

ПОТРА́ВКА, -и, *ж., діал.* 1. Страва з м'яса. 2. Соус, підлива.

ПОТРА́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до потрави (у 1 знач.).

ПОТРАКТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *книжн.* Дія за знач. **потрактува́ти**[1]. 2. *заст.* Переговори.

ПОТРАКТУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех., книжн.* Витлумачити, пояснити щось певним чином. 2. *неперех., заст.* Переговорити.

ПОТРАКТУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *док., перех., заст.* Гостинно прийняти, пригостити.

ПОТРАПЕЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., заст., жарт.* Трапезувати якийсь час.

ПОТРА́ПИТИ *див.* **потрапля́ти**.

ПОТРА́ПИТИСЯ *див.* **потрапля́тися**.

ПОТРАПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потрапля́ти**.

ПОТРАПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОТРА́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* потра́плять; *док.* 1. *неперех., куди, в кого – що, також чим, заст. перех.* Кидаючи, просовуючи, спрямовуючи що-небудь, досягати когось, чогось, того, що треба. // Проходити, проникати крізь щось. // Влучати в якусь ціль (про камінь, кулю, бомбу і т. ін.). // Наштовхуватися на що-небудь, намацувати щось, провалюватися кудись. // Падаючи, пливучи, летячи і т. ін., опинятися десь. // *зі сл.* п о г л я д, о ч і. Спинятися на комусь, чомусь. 2. *неперех.* Приходити кудись, опинятися в якому-небудь місці, досягати мети своєї подорожі. // Ідучи або їдучи, знаходити те, що треба. // Опинятися в певному середовищі, на місці яких-небудь подій, серед когось. // *перев. док., розм.* Влаштуватися на роботу, навчання і т. ін. 3. *неперех.* Опинятися в певних умовах (перев. поганих, несприятливих). *Потрапити в халепу.* // Зазнавати якогось впливу, ставати залежним від кого-, чого-небудь. // Бути спійманим, опинятися в пастці, сітях і т. ін. (про тварин). 4. *неперех.* Діставатися, припадати кому-небудь; ставати чиєюсь власністю, чиїм-небудь надбанням. // Надходити до кого-, чого-небудь, кудись; бути включеним до складу чогось. // Ставати частиною чого-небудь. // *із сл.* п і д н о г и. Опинятися на дорозі в кого-небудь, перешкоджаючи рухатися. 5. *перех. і неперех., часто з інфін., розм.* Могти, вміти що-небудь робити. // Орієнтуватися в чому-небудь. // Встигати за ким-небудь, рівнятися з кимсь у чомусь. // Встигати прибути куди-небудь, зробити щось у визначений час. 6. *неперех., розм.* Те саме, що **потрапля́ти** 1.

ПОТРАПЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ПОТРА́ПИТИСЯ**, -иться; *мн.* потра́пляться; *док., розм., рідко.* Те саме, що **трапля́тися**.

ПОТРА́ТА, -и, *ж.* Втрата, витрата.

ПОТРА́ТИТИ *див.* **потрача́ти**.

ПОТРА́ТИТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся, *док., розм.* Те саме, що **ви́тратитися**.

ПОТРА́ФИТИ *див.* **потрафля́ти**.

ПОТРАФЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОТРА́ФИТИ**, -флю, -фиш; *мн.* потра́флять; *док., розм.* 1. *кому, чому, на кого – що.* Діяти так, як подобається кому-небудь, згідно з певними вимогами; догоджати комусь. 2. *рідко.* Те саме, що **потрапля́ти** 1, 5.

ПОТРАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., рідко*, **ПОТРА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док., перех.* 1. Те саме, що витрачати. 2. *тільки док., перен., заст.* Втратити.

ПОТРА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потра́тити**. // **потра́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПОТРЕ́БА, -и, *ж.* 1. Необхідність у кому-, чому-небудь, що вимагає задоволення; потрібність. // Умови, які змушують до чогось, спричиняють щось. // *перев. з інфін.* Необхідність або бажання робити щось, діяти певним чином. 2. *перев. мн.* Те, без чого не можна обійтись; вимоги, які необхідно задовольнити. // Умови, необхідні для когось, чогось. *Задовольняти потреби.* 3. *заст.* Бій, битва.

ПОТРЕ́БИЗНА, -и, *ж., діал.* Потреба, необхідність.

ПОТРЕБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Відчувати нестачу чогось, необхідність у кому-, чому-небудь. // Вимагати певних умов для розвитку, виконання, здійснення і т. ін. чого-небудь. 2. *діал., з інфін. і част.* н е. Мусити.

ПОТРЕБУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Бути потрібним, необхідним.

ПОТРЕМТІ́ТИ, -мчу́, -мти́ш, *док.* Тремтіти якийсь час.

ПОТРЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потренува́ти**.

ПОТРЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Тренувати якийсь час.

ПОТРЕНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Тренуватися якийсь час.

ПО-ТРЕ́ТЄ, *присл.* Уживається як вставне слово за переліку на позначення третього пункту.

ПОТРЕТИ́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Із кожною третьою коноплянною ниткою (про сукно).

ПОТРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* 1. Тривати якийсь час. // *безос.* 2. *заст.* Постривати.

ПОТРИВО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потриво́жити**. // **потриво́жено**, *безос. присудк. сл.*

ПОТРИВО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Викликати тривогу, неспокій у кого-небудь, схвилювати когось; занепокоїти. 2. Порушити чий-небудь спокій, перешкодити чиємусь відпочинкові і т. ін. // Вивести з певного стану, відірвати від якогось заняття. // Завдати фізичного болю. // Сполохати, зігнавши, піднявши з місця (про птахів, звірів і т. ін.). // *у сполуч. зі сл.* с п о к і й, с о н, т и ш а і т. ін. Порушити, перервати. // Порушити попередній порядок або нерухомість чого-небудь, зрушити щось із місця.

ПОТРИВО́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* Тривожитися якийсь час.

ПОТРИ́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потрима́ти**.

ПОТРИМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Тримати якийсь час.

ПОТРИМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Триматися якийсь час, ще трохи.

ПО́ТРІБ, -и, *ж., зах.* Потреба, справа. ** **Своя́ по́тріб**, *зах.* – природна потреба, випорожнення.

ПОТРІ́БЕН *див.* **потрі́бний**.

ПО́ТРІБКА, -и, *ж., розм.* Що-небудь потрібне; певна потреба.

ПОТРІ́БНИЙ, **ПОТРІ́БЕН**, -бна, -бне. Такий, без якого не можна здійснити, виконати що-небудь, необхідний для чогось. // *у знач. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **потрі́бне**, -ного, *с.* Те, що необхідне для здійснення, виконання чогось, для чиїх-небудь потреб. // Необхідний для існування, життя, здоров'я і т. ін. кого-небудь. // *у знач. присудк. сл.* // Необхідний, корисний для когось, близький кому-небудь (про людину). // *у знач. присудк. сл.* // Саме той, що треба; належний.

ПОТРІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **потрі́бний**.

ПОТРІ́БНО, *присудк. сл.* 1. Необхідно, слід (робити, виконувати що-небудь). // Необхідно (витратити, використати, мати в наявності) для виконання, здійснення чогось. 2. *кому, чому, для кого – чого.* Необхідно для когось, чогось, слід мати кому-небудь.

ПОТРІ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *перех., діал.* 1. *недок.* Потребувати (у 1 знач.). 2. *док.* Попробувати.

ПОТРІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з трьох однорідних або подібних частин, предметів, елементів і т. ін. // Який здійснюється, відбувається, повторюється тричі. // Якого роблять у три заходи. *Потрійне схрещування.* // Який є наслідком триразової дії. *Потрійний стрибок.* ** **Потрі́йний спирт** – спирт, одержаний триразовою перегонкою. 2. Який виявляється у трьох видах, формах; який стосується трьох аспектів певної справи, явища; троякий. 3. Утричі більший або сильніший.

ПОТРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **потрі́йний**.

ПОТРІ́ЙНО. Присл. до **потрі́йний**.

ПОТРІ́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потріпа́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який зазнав пошкоджень від тріпання, шарпання. // *перен.* Який зазнав утрат під час бойових дій. // *перен.* Знесилений, знервований тяжкими переживаннями, випробуваннями і т. ін. 3. *у знач. прикм.* Який порвався, обтріпався від носіння, користування.

ПОТРІ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **потрі́паний**.

ПОТРІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Тріпати, шарпати якийсь час.// Завдати шкоди (про бурю, шторм). // *безос.* // *перен.* Завдати втрат під час бойових дій. // *перен.* Знесилити, знервувати тяжкими переживаннями, випробуваннями і т. ін. 2. *перех.* Ласкаво поплескати, погладити кого-небудь. 3. *перех.* Порвати, обтріпати, поносивши, покористувавшися. *Потріпати пальто. Потріпати книжку.* 4. *перех., розм.* Побити (не сильно).

ПОТРІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., чим.* Тріпнути кілька разів; затріпотіти.

ПОТРІПА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Порватися, обтріпатися, стати зношеним від користування. 2. Тріпатися якийсь час.

ПОТРІ́ПКИ, -ів, *мн., діал.* Жмутки льону, що відпадають у процесі його тіпання.

ПОТРІПОТА́ТИ, -о́че *і* **ПОТРІПОТІ́ТИ**, -оти́ть, *док.* Тріпотати, тріпотіти якийсь час.

ПОТРІПОТІ́ТИ *див.* **потріпота́ти**.

ПОТРІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потрі́пувати**.

ПОТРІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех. і неперех., що і чим.* Стріпувати час від часу, злегка. 2. *перех., перен., розм., заст.* Порочити, ганьбити, осуджувати.

ПОТРІ́СКАНИЙ, -а, -е. Який має на поверхні тріщини. // Пошерхлий, порепаний (про руки, губи і т. ін.).

ПОТРІ́СКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **потрі́сканий**.

ПОТРІ́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех., фам., зневажл.* Поїсти все чи багато чого-небудь. 2. *неперех., розм., рідко.* Те саме, що **потрі́скатися**.

ПОТРІ́СКАТИСЯ, -ається, *док.* Вкритися по поверхні тріщинами; розтріскатися. // Пошерхнути, порепатися (про руки, губи і т. ін.).

ПОТРІСКОТА́ТИ, -о́че *і* **ПОТРІСКОТІ́ТИ**, -оти́ть, *док.* Тріскотати, тріскотіти якийсь час.

ПОТРІСКОТІ́ТИ *див.* **потріскота́ти**.

ПОТРІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потрі́скувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОТРІ́СКУВАТИ, -ує, *недок.* Видавати тріск час від часу, стиха. // *безос.*

ПОТРІ́ШКИ, *присл.* Зменш. до **потро́ху**.

ПОТРІЩА́ТИ, -щи́ть, *док.* Тріщати якийсь час.

ПОТРО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потро́їти**. 2. *у знач. прикм.* Збільшений втроє. // Тричі повторений. // Значно більший проти звичайного, посилений.

ПОТРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **потро́єний**.

ПОТРО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **потро́їти** і **потро́їтися**.

ПОТРО́ЇТИ *див.* **потро́ювати**.

ПОТРО́ЇТИСЯ *див.* **потро́юватися**.

ПО-ТРОПІ́ЧНОМУ, *присл.* 1. Як у тропіках. 2. *перен.* Палко, пристрасно.

ПО́ТРОХ, -у, *ч.* Народна загальна назва внутрішніх органів тварин (кишечник, легені тощо).

ПОТРО́ХИ *див.* **потро́ху**.

ПОТРО́ХУ, **ПОТРО́ХИ**, *присл.* 1. У невеликій кількості, невеликими частками, порціями; помалу. 2. Поступово, мало-помалу, повільно. 3. *розм.* Незначною мірою (неголосно, несильно, недалеко і т. ін.).

ПОТРО́ШЕЧКИ *див.* **потро́шечку**.

ПОТРО́ШЕЧКУ, **ПОТРО́ШЕЧКИ**, *присл., розм.* Пестл. до **потро́шку**.

ПОТРОШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок., перех.* 1. Виймати нутрощі з убитої тварини. // *розм.* Робити розтин; анатомувати. // *перен., розм.* Убивати, різати. 2. *перен., розм.* Витягати що-небудь звідкись, випорожнювати щось, забирати в кого-небудь (майно, гроші і т. ін.). // Спустошувати, розоряти що-небудь.

ПОТРОШІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потроши́ти**. *Потрошіння риби.*

ПОТРО́ШКИ *див.* **потро́шку**.

ПОТРО́ШКУ, **ПОТРО́ШКИ**, *присл., розм.* 1. Те саме, що **потро́ху**. 2. Без особливих змін, подій (як відповідь на запитання: як живете? як здоров'я? і т. ін.).

ПОТРО́ЩЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **потрощи́ти**. // **потро́щено**, *безос. присудк. сл.*

ПОТРО́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **потро́щений**.

ПОТРОЩИ́ТИ, -рощу́, -ро́щиш, *док., перех., розм.* 1. З силою розламати, розбити на частини (часто все чи багато чого-небудь); розтрощити. // *безос.* // Розчавити, роздробити (перев. що-небудь крихке, ламке). // *безос.* 2. Побити, повбивати всіх чи багатьох (ворогів, супротивників і т. ін.). 3. *фам.*

Жадібно з'їсти, поглинути (їжу).

ПОТРОЩИ́ТИСЯ, -ро́щиться, *док.*, *розм.* Розбитися, розламатися, розтріскатися на частини під дією якої-небудь сили (часто про все чи багато чого-небудь).

ПОТРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **потро́ювати** і **потро́юватися**.

ПОТРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОТРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* Збільшувати втроє. // Дуже збільшувати, значно посилювати.

ПОТРО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПОТРО́ЇТИСЯ**, -їться, *док.* Збільшуватися втроє. // Дуже збільшуватися, значно посилюватися.

ПОТРО́ЮВАЧ, -а, *ч.* Те, що збільшує що-небудь втричі.

ПОТРУБИ́ТИ, -трублю́, -тру́биш; *мн.* потру́блять; *док.* Трубити (у 1 – 4 знач.) якийсь час.

ПОТРУДИ́ТИ, -труджу́, -тру́диш, *док.*, *перех.*, *у сполуч. зі сл.* р у к и, о ч і і т. ін., *розм.* Натомити роботою (за якийсь час). // Зробити що-небудь, виявивши увагу до когось.

ПОТРУДИ́ТИСЯ, -труджу́ся, -тру́дишся, *док.* 1. Трудитися (у 1, 2 знач.) якийсь час. 2. *з інфін.*, *часто у формі наказ. сп.* Виявити увагу до кого-небудь, зробити що-небудь для когось (перев. при проханні, спонуканні).

ПОТРУ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потру́їти**. // **потру́єно**, *безос. присудк. сл.*

ПОТРУ́ЇТИ, -у́ю, -у́їш, *док.*, *перех.* 1. Умертвити отрутою всіх чи багатьох. 2. Зробити отруйним, просочити отрутою все чи багато чого-небудь, більшу частину чогось.

ПОТРУ́ЇТИСЯ, -у́їться, -у́їмося, -у́їтеся, *док.* Загинути або захворіти від отрути, чого-небудь отруйного (про всіх чи багатьох).

ПОТРУ́СИНИ, -ин, *мн.*, *розм.* Збори нечисленних гостей, найближчих до родини, наступного після бенкету дня для доїдання й допивання наїдків і напоїв.

ПОТРУСИ́ТИ, -трушу́, -тру́сиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Трусити (у 1 – 3 знач.) якийсь час; труснути кілька разів. // *перех.* Трусячи, випорожнити щось, звільнити від чого-небудь. // *перех.*, *перен.*, *розм.* Силою змусити кого-небудь віддати щось; забрати в когось гроші, майно. *Потрусити кишені.* 2. *перех. і неперех.*, *чим*, *чого і без додатка.* Трусячи, посипати чим-небудь. // Насипати, накидати чого-небудь у щось. 3. *перех. і неперех.* Зробити трус, обшук у кого-небудь; обшукати когось. // *перех.*, *рідко.* Знайшовши під час обшуку, забрати. 4. *перех. і без додатка*, *перев. безос.* Трусити (у 4 знач.), лихоманити якийсь час. 5. *неперех.*, *рідко.* Побігти, поїхати підтюпцем або труською дорогою. 6. *перех.* Звільнити від сажі. *Потрусити комин.*

ПОТРУСИ́ТИСЯ, -трушу́ся, -тру́сишся, *док.* 1. Труситися якийсь час. 2. *рідко.* Те саме, що **потруси́ти** 5.

ПОТРУ́ТИТИ *див.* **потру́чувати**.

ПО́ТРУХ, -у, *ч.* 1. *перев. мн.* Частина нутрощів тварини, перев. придатна для їди. 2. *діал.* Потерть.

ПОТРУ́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **потру́хнути**. 2. *у знач. прикм.* Який зробився трухлявим, перетворився на труху від вологи, від часу тощо.

ПОТРУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **потру́хлий**.

ПОТРУХЛЯ́ВІТИ, -іє. Док. до **трухля́віти**.

ПОТРУ́ХНУТИ, -не. Док. до **тру́хнути**.

ПОТРУЧА́ТИ *див.* **потру́чувати**.

ПОТРУ́ЧИТИ *див.* **потру́чувати**.

ПОТРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш і **ПОТРУЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОТРУ́ТИТИ** і **ПОТРУ́ЧИТИ**, -у́чу, -у́чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Штовхати. // Гнати. 2. *перен.* Спонукати до певної дії, поведінки.

ПОТРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потруси́ти** 1 – 3, 6. // **потру́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПОТРУШО́К, -шку́, *ч.* Зменш. до **по́трух** 1.

ПОТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *що і чим*, *розм.* Час від часу або злегка трусити, струшувати.

ПОТРЮ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Побігти підтюпцем, поїхати дрібною риссю.

ПОТРЮХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **потрю́хати**.

ПОТРЯСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОТРЯСТИ́**, -су́, -се́ш, *мин. ч.* потря́с, -ла́, -ло́; *док.* 1. *неперех.*, *чим.* Робити часті дрібні помахи; струшувати чим-небудь. 2. *перех. і без додатка.* Трясти якийсь час; струснути кілька разів. 3. *перех. і неперех.* Примушувати трястися, коливатися. // *безос.* // Викликати судорожні рухи, примушувати здригатися. // *перех.*, *перен.* Розхитувати підвалини чого-небудь, підривати міць чогось, докорінно змінювати щось. 4. *перех.*, *перен.* Справляти сильне враження на кого-небудь, глибоко хвилювати, зворушувати. // *безос.* 5. *тільки док.*, *перех.*, *рідко.* Трясти (у 4 знач.) якийсь час.

ПОТРЯСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОТРЯСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся; *мин. ч.* потря́сся, -ла́ся, -ло́ся; *док.* 1. Дрібно, часто рухатися, струшуватися. 2. Трястися, коливатися від поштовхів, вибуху і т. ін. 3. *перен.* Сильно хвилюватися, глибоко зворушуватися чим-небудь. 4. *тільки док.* Трястися (у 1 – 3, 5 знач.) якийсь час.

ПОТРЯСІ́ННЯ, -я, *с.* 1. *рідко.* Дія за знач. **потряса́ти**, **потрясти́** 1 – 3. 2. *перев. мн.*, *перен.* Підрив основ, докорінні зміни чого-небудь. 3. *перен.* Сильна схвильованість, глибоке зворушення, тяжкі переживання.

ПО́ТРЯСКА, -и, *ж.*, *зах.* Лемківський танок.

ПОТРЯСТИ́ *див.* **потряса́ти**.

ПОТРЯСТИ́СЯ *див.* **потряса́тися**.

ПОТСДА́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Потсдам.

ПОТУ́ГА, -и, *ж.* 1. Велике зусилля, напруження м'язів при якій-небудь роботі, якомусь рухові. // *тільки мн.* Скорочення м'язів черевного преса під час родів. 2. *тільки мн.*, *перен.* Відчайдушні спроби, зусилля (звичайно марні, безплідні) досягти чого-небудь, здійснити щось. 3. *розм.* Те саме, що **міць** 2 – 4. 4. *заст.* Військова сила, військо. 5. *діал.* Підтримка, утіха. 6. *діал.* Біда, нещастя.

ПОТУГІ́ШАТИ, -ає, *рідко.* Док. до **тугі́шати**.

ПОТУГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Мучитися від потуг (під час родів).

ПОТУЖА́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потужа́віти**.

ПОТУЖА́ВІТИ, -іє, *рідко.* Док. до **тужа́віти**.

ПОТУЖИ́ТИ, -тужу́, -ту́жиш, *док.* Тужити якийсь час.

ПОТУ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* Тужитися якийсь час.

ПОТУ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який має велику фізичну силу; дужий, міцний. // Великої сили (перев. про явища природи). // Дуже голосний (про звуки). 2. *перен.* Який має владу над ким-, чим-небудь, справляє великий вплив на когось, щось. // *у знач. ім.* **поту́жний**, -ного, *ч.* Особа, що має владу над ким-, чим-небудь, справляє великий вплив на когось, щось. // Який має велику силу впливу; здатний хвилювати кого-, що-небудь, сильно діяти на когось, щось. 3. Який має велику потужність (у 2 знач.) (про механізми, машини і т. ін.). 4. Добре оснащений, з великими технічними і матеріальними можливостями. 5. *розм.* Товстий, великий. 6. *спец.* Товстий, обширний (про пласти, родовища і т. ін.).

ПОТУ́ЖНИКИ, -ів, *мн.* Категорія феодально залежної селянської бідноти в Україні та Білорусі в 15 – 16 ст. За своїм становищем були близькі до підсусідків і комірників.

ПОТУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **поту́жний** 1, 2, 4. 2. Величина, яка характеризує швидкість виконання роботи. // Характеристика обчислювальної системи, що визначається як здатність виконувати деякий заданий набір операцій. *Потужність аудіосистеми.* ** **Виробни́ча поту́жність** – розрахунковий максимально можливий річний обсяг випуску продукції. **Окисна́ поту́жність очисно́ї спору́ди** – продуктивність очисної споруди під час біологічного очищення стічних вод. **Поту́жність ви́киду** – кількість викинутої до атмосфери речовини за одиницю часу. **Поту́жність комп'ю́терної мере́жі** – відношення пропускної спроможності комп'ютерної мережі до відносної середньої транзитної затримки. **Поту́жність множи́ни**, *мат.* – узагальнення на довільні множини поняття "число елементів". **Шумова́ поту́жність** – шумова енергія, що проходить через поверхню за одиницю часу. 3. *тільки мн.* Виробничі об'єкти (заводи, машини, устаткування). 4. *спец.* Товщина, обширність пласта, родовища і т. ін.

ПОТУ́ЖНІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Ставати потужним, потужнішим.

ПОТУ́ЖНО. Присл. до **поту́жний** 1, 2.

ПОТУЖНОСТРУМО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до струмів високої потужності.

ПОТУЖНОСТРУМОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Електрогенератор, що виробляє потужний струм. 2. Електрик, що обслуговує потужнострумове устаткування.

ПОТУ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Покірний, поступливий.

ПОТУМА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Туманити якийсь час. 2. *перен.* Затьмарити розум, свідомість усім або багатьом; запаморочити.

ПОТУМАНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **потумані́ти**. 2. *у знач. прикм.* Затьмарений сльозами (про погляд, очі).

ПОТУМАНІ́ТИ, -іє, -іємо, -ієте, *док.*, *розм.* 1. Вкритися туманом. 2. Затьмаритися (про погляд, очі). // *безос.* 3. *перев. зі сл.* г о л о в а, р о з у м, *перен.* Втратити ясність думки; потьмаритися. // *безос.* 4. *перен.* Втратити здатність ясно мислити; очманіти (про всіх чи багатьох). 5. *перен.* Стати сумним, зажуреним.

ПОТУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Тупати якийсь час; тупнути кілька разів. 2. *розм.* Піти, попрямувати кудись. // Ходячи, залишити сліди на чому-небудь.

ПОТУ́ПИТИ *див.* **поту́плювати**.

ПОТУПИ́ТИ, -туплю́, -ту́пиш; *мн.* поту́плять; *док.*, *перех.* Зробити тупим (все чи багато чого-небудь).

ПОТУ́ПИТИСЯ *див.* **поту́плюватися**.

ПОТУПИ́ТИСЯ, -ту́питься; *мн.* поту́пляться; *док.* Стати тупим (про все чи багато чого-небудь).

ПОТУ́ПЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас мин. ч. до **потупи́ти**.

ПОТУ́ПЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поту́пити**. // **поту́плено**, *безос. присудк. сл.*

ПОТУ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поту́плений**.

ПОТУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш і **ПОТУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОТУ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* поту́плять; *док.*, *перех.* Опускати донизу (голову), спрямовувати вниз (очі, погляд і т. ін.).

ПОТУ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся і **ПОТУПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОТУ́ПИТИСЯ**, -плюся, -пишся; *мн.* поту́пляться; *док.* 1. Опускати донизу голову, дивитися вниз. 2. Опускатися донизу (про голову), бути спрямованим униз (про очі, погляд і т. ін.).

ПОТУПЛЯ́ТИ *див.* **поту́плювати**.

ПОТУПЛЯ́ТИСЯ *див.* **поту́плюватися**.

ПОТУПОТА́ТИ *див.* **потупоті́ти**.

ПОТУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш і **ПОТУПОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.*, *розм.* 1. Піти, побігти з тупотінням. 2. Тупотіти, тупотати якийсь час.

ПОТУПЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш і **ПОТУ́ПЦЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* 1. Тупцювати, тупцяти (у 1 знач.) якийсь час. 2. Піти, попрямувати куди-небудь повільно, дрібними кроками.

ПОТУПЦЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся і **ПОТУ́ПЦЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *док.*, *розм.* Тупцюватися, тупцятися якийсь час.

ПОТУ́ПЦЯТИ *див.* **потупцюва́ти**.

ПОТУ́ПЦЯТИСЯ *див.* **потупцюва́тися**.

ПО́ТУР, -у, *ч.* 1. *заст.* Дія за знач. **потура́ти** 1. 2. Попуск, попуст.

ПОТУРА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Той, хто потурає (у 1 знач.) комусь.

ПОТУРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **потура́льник**.

ПОТУРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потура́ти** 1, 4.

ПОТУРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *неперех.*, *кому*, *чому і без додатка.* Не перешкоджати кому-небудь робити щось недозволене, варте осуду; виконувати чиїсь бажання, примхи; не протидіяти чому-небудь. 2. *перех. і неперех.*, *перев. із запереч. част.* н е, *розм.* Не звертати уваги, не зважати. 3. *неперех.*, *перев. із запереч. част.* н е, *діал.* Не вірити, не розраховувати на когось, щось. 4. *неперех.*, *розм.*, *рідко.* Знущатися над ким-небудь.

ПОТУРА́Ч, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **потура́льник**.

ПОТУРА́ЧКА, -и. Жін. до **потура́ч**.

ПОТУРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потурбува́ти**. // **потурбо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПОТУРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Викликати в кого-небудь неспокій, хвилювання; занепокоїти, стривожити. 2. Порушити чий-небудь відпочинок, відірвати від якихось занять. 3. Турбувати якийсь час.

ПОТУРБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Відчути неспокій, хвилювання; занепокоїтися, стривожитися. 2. Виявити увагу до чиїх-небудь потреб, піклування про когось, щось; постаратися зробити послугу комусь. // *перев. з інфін.*, *у формі наказ. сп.* Уживається для вираження ввічливого прохання, спонукання зробити що-небудь. 3. Турбуватися якийсь час.

ПО-ТУРЕ́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-туре́цькому**.

ПО-ТУРЕ́ЦЬКОМУ, *присл.* 1. Як у турків, за звичаєм турків. 2. Турецькою мовою.

ПОТУРЕ́ЧЕНИЙ, **ПОТУ́РЧЕНИЙ**, -а, -е, *заст.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потуре́чити**, **поту́рчити**. 2. *у знач. прикм.* Який потуречився, потурчився.

ПОТУРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потуре́чити**.

ПОТУРЕ́ЧИТИ *див.* **потуре́чувати**.

ПОТУРЕ́ЧУВАТИ і **ПОТУ́РЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОТУРЕ́ЧИТИ** і **ПОТУ́РЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Обертати в турецьку (мусульманську) віру, примусово насаджувати турецьку культуру, звичаї.

ПОТУРЕ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **потуре́чувати**.

ПОТУРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Прогнати кого-небудь звідкись. 2. *діал.* Кинути, жбурнути.

ПОТУ́РКАТИ, -аю, -аєш і **ПОТУРЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.* Туркати, турчати якийсь час.

ПО-ТУРКМЕ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-туркме́нському**.

ПО-ТУРКМЕ́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у туркменів, за звичаєм туркменів. 2. Туркменською мовою.

ПОТУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш і **ПОТУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. Туркотати, туркотіти якийсь час. 2. Поїхати з туркотом.

ПОТУРКОТІ́ТИ *див.* **потуркота́ти**.

ПОТУРЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Погнати.

ПОТУРНА́К, -а́, *ч.*, *заст.*, *зневажл.* Потуречений чоловік.

ПОТУРНА́ЦТВО, -а, *с.*, *заст.*, *зневажл.* 1. Збірн. до **потурна́к**. 2. Національна зрада, національне запроданство.

ПОТУРНА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **потурна́к** і **потурна́цтво**.

ПОТУРНА́ЧКА, -и, *заст.*, *зневажл.* Жін. до **потурна́к**.

ПОТУРНА́ЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **потурна́чка**.

ПОТУРЧА́ТИ *див.* **поту́ркати**.

ПОТУ́РЧЕНИЙ *див.* **потуре́чений**.

ПОТУ́РЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поту́рчити**.

ПОТУ́РЧИТИ *див.* **потуре́чувати**.

ПОТУ́РЧУВАТИ *див.* **потуре́чувати**.

ПОТУ́РЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Те саме, що **потуре́чуватися**.

ПОТУ́СКЛИЙ *див.* **потускні́лий**.

ПОТУСКНІ́ЛИЙ, **ПОТУ́СКЛИЙ**, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **потускні́ти**, **поту́скнути**.

ПОТУСКНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **потускні́лий**.

ПОТУСКНІ́ТИ, -іє і **ПОТУ́СКНУТИ**, -не, *рідко.* Док. до **тускні́ти**, **ту́скнути**.

ПОТУ́СКНУТИ *див.* **потускні́ти**.

ПО-ТУТЕ́ШНЬОМУ, *присл.* Так, як тут, у даному місці (прийнято, заведено).

ПОТУ́ХА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **розва́га**. 2. *діал.* Підтримка. ** **Ви́пити на поту́ху** – випити під кінець, на прощання або на похмілля.

ПОТУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потуха́ти**.

ПОТУХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПОТУ́ХНУТИ**, -не; *мин. ч.* поту́х, -ла, -ло; *док.* 1. Переставати горіти, світити, світитися; гаснути, погасати. // *безос.* 2. *перен.* Втрачати блиск, жвавість, виразність (про очі, погляд). 3. *перен.* Поступово затихати, переставати бути чутним (про звуки). // Втрачати силу,

слабшати (про почуття, переживання і т ін.).
ПОТУ́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поту́хнути**[1]. 2. *у знач. прикм.* Тьмяний, невиразний (про очі, погляд).
ПОТУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість за знач. **поту́хлий**.
ПОТУ́ХНУТИ *див.* **потуха́ти**.
ПОТУ́ХНУТИ[2], -не, *док.*, *розм.* Зробитися тухлим, зіпсуватися (про все чи багато чого-небудь).
ПОТУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потуши́ти**.
ПОТУШИ́ТИ, -тушу́, -ту́шиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **погаси́ти**. // *перен.* Послабити силу вияву чого-небудь.
ПОТУШИ́ТИСЯ, -ту́шиться, *док.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **поту́хнути**[1] 1.
ПОТУШКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потушкува́ти**.
ПОТУШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **тушкува́ти**. 2. Тушкувати якийсь час.
ПОТЬМА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потьма́рити**. 2. *у знач. прикм.* Який став темним, неяскравим, тьмяним. // Вкритий поволокою. 3. *у знач. прикм.* Який втратив чіткість сприйняття, запаморочився (про свідомість, розум і т. ін.).
ПОТЬМА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **потьма́рений**.
ПОТЬМА́РЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **потьма́ритися** і **потьма́рюватися**. ** **Потьма́рення свідо́мості** – розлад відбиття реального світу, явищ, предметів та їхніх зв'язків, незв'язність мислення, часткова або повна амнезія на цей період.
ПОТЬМА́РИТИ *див.* **потьма́рювати**.
ПОТЬМА́РИТИСЯ *див.* **потьма́рюватися**.
ПОТЬМА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОТЬМА́РИТИ**, -рю, -риш *і рідко* **ПОТЬМАРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити темним, неяскравим, тьмяним. // Вкривати поволокою (очі). 2. *перен.* Робити смутним, похмурим. // Послабити позитивні емоції, зіпсувати радісний настрій. 3. *у сполуч. зі сл.* с в і д о м і с т ь, р о з у м *і т. ін.*, *перен.* Позбавляти чіткості сприйняття; запаморочувати.
ПОТЬМА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* **ПОТЬМА́РИТИСЯ**, -иться *і рідко* **ПОТЬМАРИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати темним, неяскравим, тьмяним. // *безос.* // Вкриватися поволокою. // Втрачати привабливий вигляд. 2. *перен.* Робитися смутним, похмурим. // Втрачати силу вияву (про почуття, переживання). 3. *у сполуч. зі сл.* с в і д о м і с т ь, р о з у м *і т. ін.*, *перен.* Втрачати чіткість сприйняття; запаморочуватися.
ПОТЬМИ́ТИСЯ, -ми́ться, *док.* Те саме, що **потьмяні́ти**.
ПОТЬМЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **потьмяні́ти**. // *у знач. прикм.*
ПОТЬМЯНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **потьмяні́лий**.
ПОТЬМЯНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потьмяні́ти**.
ПОТЬМЯНІ́ТИ, -іє. Док. до **тьмяні́ти**. // *безос.* Потемніти, стемніти.
ПОТЬМЯНІ́ШАТИ, -ає. Док. до **тьмяні́шати**.
ПОТЬО́К, -у, *ч.*, *розм.* 1. Цівка, неширокий потік рідини. 2. Слід від рідини, що тече або текла по чому-небудь. 3. Помиї.
ПОТЬО́МКІНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.* 1. Прихильник і послідовник колонізаторської політики князя Г. Потьомкіна. 2. Моряк броненосця "Потьомкін".
ПОТЬО́МКІНСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до князя Г. Потьомкіна, його політики. ** **Потьо́мкінські се́ла** – масові лицедійства з мальованими декораціями, які влаштував князь Г. Потьомкін під час подорожі Катерини II з Петербургу до Таврії у 1787 р., як ознаку "благоденствія" у Малоросії і Новоросії.
ПОТЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Піти кудись, звичайно швидко.
ПОТЬО́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *фам.*, *рідко.* Піти, попрямувати кудись.
ПОТЬО́ХКАТИ, -ає, *док.* Тьохкати якийсь час.
ПОТЬО́ХКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потьо́хкувати** і звуки, утворювані цією дією.
ПОТЬО́ХКУВАТИ, -ує, *недок.* Тьохкати час від часу.
ПОТЮ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Піти, побігти дрібними кроками. // Поїхати (верхи або в екіпажі) підтюпцем. 2. Тюпати якийсь час.
ПОТЮПА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* Те саме, що **потю́пати**.
ПОТЯ́, -я́ти, *с.*, *зах.* Пташеня.
ПО́ТЯГ[1], -у, *ч.* 1. *до чого, з інфін.* Настійне прагнення до чого-небудь, сильна внутрішня потреба робити щось, бути десь. // Велика зацікавленість чим-небудь. 2. *до кого.* Посилена, непереборна схильність до кого-небудь, настійна потреба спілкуватися з певною особою. 3. *псих.*, *фізіол.* Напівсвідоме, інстинктивне прагнення до чого-небудь. // Суб'єктивне переживання потреби, яке виникає незалежно від свідомості. ** **Нав'я́зливий по́тяг** – потяг здійснювати непотрібні і навіть небезпечні дії, що супроводжується страхом або тривогою. **Стате́вий по́тяг** – прагнення до статевої близькості.
ПО́ТЯГ[2], -а, *ч.* Поїзд (у 1 знач.).
ПОТЯ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Переміщення вантажів.
ПОТЯГА́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Жіноча шуба.
ПОТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потяга́тися**[1].
ПОТЯГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і* **ПОТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех.* Тягти, витягати що-небудь потроху або час від часу. 2. *перех.* Втягувати, вбирати в себе потроху або час від часу. 3. *неперех.* Злегка віяти, помалу поширюватися; повівати. // *безос.*, *чим.* 4. *перех.*, *розм.* Сильно бити. 5. *перех.*, *діал.* Приваблювати, манити.
ПОТЯГА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Тягати якийсь час.
ПОТЯГА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся *і* **ПОТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПОТЯГНУ́ТИСЯ** *і* **ПОТЯГТИ́СЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся; *мин. ч.* потягну́вся, -тягну́лася, -тягну́лося *і* потя́гся, -тягла́ся, -тягло́ся; *док.* Витягатися всім тілом, розправляючи руки, ноги, стан.
ПОТЯГА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Тягатися якийсь час.
ПОТЯГА́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Потягування, потягання.
ПОТЯГЕ́НЬКИ, -ньок, *мн.* Дитячі потягування.
ПОТЯ́ГЛИЙ, -а, -е, *діал.* Спадистий і довгий.
ПОТЯ́ГНЕНИЙ, **ПОТЯ́ГНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **потягну́ти**, **потягти́**. // **потя́гнено**, **потя́гнуто**, *безос. присудк. сл.*
ПОТЯГНУ́ТИ *і* **ПОТЯГТИ́**, -тягну́, -тя́гнеш; *мин. ч.* потягну́в, -тягну́ла, -тягну́ло *і* потя́г, -ла́, -ло́; *док.* 1. *перех.*, *перев. у сполуч. зі сл.* з а с о б о ю. Ухопившись за кого-, що-небудь, почати тягти за собою, рухаючись, переміщаючись у певному напрямку або падаючи кудись. // *безос.* // Піти, побігти, волочачи за собою що-небудь по землі. // *перен.* Змусити, спонукати когось до чого-небудь. // Захопити своїм рухом (про течію, вітер і т. ін.). // *безос.* // *розм.* Понести з собою, на собі (якийсь вантаж, речі). 2. *перех. і неперех.* Узявшись за кого-, що-небудь, рушити з місця, притягти, натягти. // *перех.*, *у сполуч. зі сл.* д о с е б е. Тягнучи, наблизити до себе кого-, що-небудь. // *перех.*, *у сполуч. зі сл.* п о г л я д, о ч і, *перен.* Привернути чиюсь увагу. 3. *перех. і неперех.* Почати рухати, переміщати що-небудь своєю тягловою силою (про робочу худобу, машину і т. ін.). // Здужати, бути спроможним переміщати, везти що-небудь. // *перен.*, *розм.* Віддаючи багато сил, напружено працювати якийсь час. // *перен.*, *розм.* Мати силу, здатність виконувати що-небудь. ** **Недо́вго потя́гне** *хто* – недовго залишилося жити кому-небудь. 4. *перех.*, *розм.* Вийняти, дістати, витягти звідки-небудь. 5. *перех.*, *перен.*, *розм.* Притягти до відповідальності, до суду і т. ін. 6. *перех.*, *перен.* Почати вабити, манити до себе; викликати потяг до кого-, чого-небудь, бажання зробити, здійснити щось. // *безос. Потягло на сон.* 7. *перех.* Почати тягти, прокладати в певному напрямку (дріт, кабель і т. ін.). // Із силою натягти. 8. *неперех.*, *розм.* Піти, вирушити куди-небудь (звичайно повільно, не поспішаючи). // Полетіти (про птахів). 9. *неперех.* Подути, повіяти, насунути, донестися (про вітер, тепле або холодне повітря, туман, запах чого-небудь). // *безос.*, *чим.* // *безос.*, *на що*, *куди.* Відчуватися, виявлятися в якихось ознаках (про наближення якоїсь події, явища) 10. *перех. і без додатка.* Повільно втягти, вдихнути. // Почати вбирати в себе що-небудь. // Підібрати, ввібрати всередину (живіт, щоки і т. ін.). // *безос.* 11. *перех.*, *розм.* Вкрасти або забрати. // *перен.* Дістати користь, зиск від кого-, чого-небудь (перев. хитрощами, вимаганням). 12. *перех. і неперех.*, *розм.* Заспівати, протягаючи окремі звуки, ноти (звичайно на верхах). // Промовити, розтягаючи звуки. 13. *перех. і неперех.*, *розм.* Сильно вдарити чим-небудь. // *безос.* 14. *перех. і неперех.*, *розм.* Мати певну вагу при зважуванні. // *безос.*, *перех.* Відтягти своєю вагою, примусити опуститися під дією своєї ваги. 15. *неперех.*, *розм.* Мати достатню суму грошей для купівлі чого-небудь. // *безос.* Вистачити до певного часу. 16. *перех.*, *безос.*, *розм.*, *рідко.* Затягти, вкрити чим-небудь. 17. *перех. і неперех.*, *також у сполуч. зі сл.* р у к а, *перен.* Підтримати кого-небудь.
ПОТЯ́ГНУТИЙ *див.* **потя́гнений**.
ПОТЯГНУ́ТИСЯ[1] *див.* **потяга́тися**[1].
ПОТЯГНУ́ТИСЯ[2] *і* **ПОТЯГТИ́СЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся; *мин. ч.* потягну́вся, -тягну́лася, -тягну́лося *і* потя́гся, -тягла́ся, -тягло́ся; *док.* 1. Випростуючись або витягаючись, податися в напрямку до кого-, чого-небудь. // *чим.* Витягти руку, губи і т. ін. в напрямку до когось, чогось. // Почати тягтися вгору, рости (про рослини); підрости, стати вищим. 2. Повільно потекти. // Почати поширюватися легкими струменями (про дим, повітря і т. ін.). 3. Будучи прикріпленим до чого-небудь, почати волочитися, переміщатися за ним. // Пролягти слідом за тим, що (хто) рухається. 4. Повільно піти, поїхати, вирушити куди-небудь (часто про ряд, низку когось, чогось). // *за ким.* Піти слідом за кимсь, разом із ким-небудь. // Почати пересуватися в повітрі, полетіти (перев. низкою). 5. Почати повільно, одноманітно проходити, текти (про дні, роки і т. ін.). 6. Простягтися на великому просторі, вадовж чого-небудь, довгою низкою. // Бути протягнутим у певному напрямку (про дріт, мотузок і т. ін.). // Пролягти довгою смугою, вирізняючись на тлі чого-небудь. 7. *перен.* Відчути прагнення до чого-небудь, потяг до кого-, чого-небудь. 8. *розм.* Докласти багато зусиль, щоб досягти чого-небудь. // Зібрати достатньо коштів для чогось.
ПОТЯГТИ́ *див.* **потягну́ти**.
ПОТЯГТИ́СЯ[1] *див.* **потяга́тися**[1].
ПОТЯГТИ́СЯ[2] *див.* **потягну́тися**[2].
ПОТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **потя́гувати** 1, 2 і **потя́гуватися**.
ПОТЯ́ГУВАТИ *див.* **потяга́ти**[1].
ПОТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **потяга́тися**[1].
ПОТЯГУ́СТ, *невідм.* Те саме, що **потяге́ньки**.
ПОТЯ́ЖКА, -и, *ж.*, *мисл.* Дуже обережний підхід мисливського собаки по прямій або зигзагоподібній лінії до виявленого птаха.
ПО́ТЯЖКИЙ, -а, -е. Важкуватий.
ПО́ТЯЖКО. Присл. до **по́тяжкий**.
ПО́ТЯЗЬ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Довге озеро чи болото. 2. Довгі смуги води після повені в заплаві.
ПОТЯ́ТИ, -тну́, -тне́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* 1. Убити, зарубати. 2. Зрізати, зрубати.
ПОТЯ́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **потя́ти**. // **потя́то**, *безос. присудк. сл.*
ПОТЯ́ТКО, -а, *с.*, *зах.* Зменш. до **по́тя**.
ПОВ'Я́ЗНЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Ув'язнити всіх чи багатьох.
ПО-УГО́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-уго́рському**.
ПО-УГО́РСЬКОМУ, *присл.* 1. Як в угорців, за звичаєм угорців. 2. Угорською мовою.
ПО́УЗ *див.* **повз**.
ПО-УЗБЕ́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-узбе́цькому**.
ПО-УЗБЕ́ЦЬКОМУ, *присл.* 1. Як в узбеків, за звичаєм узбеків. 2. Узбецькою мовою.
ПОУЗГО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поузго́джувати**.
ПОУЗГО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Узгодити все чи багато чого-небудь.
ПОУ́КА, -и, *ж.*, *діал.* Повчання.
ПОУКІ́СНИЙ, -а, -е, *с. г.* Стос. до періоду після косовиці.
ПОУКІ́СНО, *с. г.* Присл. до **поукі́сний**.
ПО-УКРАЇ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-украї́нському**.
ПО-УКРАЇ́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як в українців, за звичаєм українців. 2. Українською мовою.
ПОУКРІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поукрі́плювати**.
ПОУКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОУКРІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Укріпити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.
ПОУКРІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся *і* **ПОУКРІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Укріпитися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).
ПОУКРІПЛЯ́ТИ *див.* **поукрі́плювати**.
ПОУКРІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **поукрі́плюватися**.
ПОУПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *ким*, *чим.* Управляти (*див.* **управля́ти**[2]) якийсь час.
ПОУРО́ЧНИЙ, -а, -е. Відповідний до кожного уроку. *Поурочний план.* // Відповідний до кількості уроків. *Поурочна оплата.*
ПОУРО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поуро́чний**.
ПОУРО́ЧНО. Присл. до **поуро́чний**.
ПОУСВІДО́МЛЮВАТИ, -юємо, -юєте, *док.*, *перех.* Усвідомити (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).
ПОУСПАДКО́ВУВАТИ, -уємо, -уєте, *док.*, *перех.* Успадкувати (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).
ПОУСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Уставити, поставити де-небудь усе чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, у багатьох місцях.
ПОУСТА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Усталити все чи багато чого-небудь.
ПОУСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Усунути (*див.* **усува́ти**[1]) всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь.
ПОУТВЕ́РДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поутве́рджувати**.
ПОУТВЕ́РДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Утвердити все чи багато чого-небудь.
ПОУТВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Утворити все чи багато чого-небудь.
ПОУТВО́РЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Утворитися (про все чи багато чого-небудь).
ПОУТЕ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поуте́плювати**.
ПОУТЕ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОУТЕПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Утеплити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох.
ПОУТЕ́ПЛЮВАТИСЯ, -юємося, -юєтеся *і* **ПОУТЕПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Утеплитися (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).
ПОУТЕПЛЯ́ТИ *див.* **поуте́плювати**.
ПОУТЕПЛЯ́ТИСЯ *див.* **поуте́плюватися**.
ПОУТО́ЧНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поуто́чнювати**.
ПОУТО́ЧНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПОУТОЧНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Уточнити все чи багато чого-небудь.
ПОУТОЧНЯ́ТИ *див.* **поуто́чнювати**.
ПОУТРИ́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поутри́мувати**.
ПОУТРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Утримати (*див.* **утри́мувати**[1]) всіх чи багатьох. 2. Утримувати якийсь час.
ПОУТРУ́ДНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поутру́днювати**.
ПОУТРУ́ДНЮВАТИ *див.* **поутрудня́ти**.
ПОУТРУДНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПОУТРУ́ДНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Утруднити все чи багато чого-небудь.
ПОУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.* Ухати якийсь час.
ПОУХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Ухилитися (*див.* **ухиля́тися**[1]) (про всіх чи багатьох). 2. Ухилятися якийсь час.
ПОУ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Ухкати якийсь час.
ПОУЧЕ́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.*, *заст.* Повчання.
ПОУШКО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поушко́джувати**.
ПОУШКО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Ушкодити все чи багато чого-небудь.
ПОУШКО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *док.* Ушкодитися (про все чи багато чого-небудь).
ПОУЩІ́ЛЬНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поущі́льнювати**.

ПОУЩІЛЬНЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Ущільнити все чи багато чого-небудь.

ПОУЩІЛЬНЮВАТИСЯ, -юється, *док.* Ущільнитися (про все чи багато чого-небудь).

ПОФАЛАТАНИЙ, -а, -е, *зах.* Понівечений, порубаний.

ПОФАНТАЗУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Фантазувати деякий час.

ПОФАРБОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пофарбувати**. // **пофарбовано**, *безос. присудк. сл.*

ПОФАРБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пофарбувати**.

ПОФАРБУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Вкрити або просочити фарбою. // *розм.* Забруднити, замазати фарбою або чим-небудь іншим. // *рідко.* Надати чомусь якого-небудь забарвлення. 2. Фарбувати якийсь час.

ПОФАРБУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* 1. Вкритися або просочитися фарбою. 2. *розм.* Пофарбувати (у 1 знач.) свої губи, щоки або волосся.

ПО-ФАРИСЕЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-фарисейському**.

ПО-ФАРИСЕЙСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у фарисеїв, за звичаєм фарисеїв. 2. *перен.* Лицемірно, удавано.

ПОФІРКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Фиркати (*див.* **фіркати**[1]) якийсь час; фиркнути кілька разів.

ПОФІРКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Фиркати (*див.* **фіркати**[1]) час від часу.

ПОФІЛОСОФСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Філософствувати якийсь час.

ПО-ФІЛОСОФСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-філософському**.

ПО-ФІЛОСОФСЬКОМУ, *присл.* Як філософ; як у філософа. // *розм.* Спокійно, мудро.

ПОФІЛОСОФУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Філософствувати протягом деякого часу.

ПО-ФІНСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-фінському**.

ПО-ФІНСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у фінів, за звичаєм фінів. 2. Фінською мовою.

ПОФЛІРТУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Фліртувати якийсь час.

ПО-ФЛОТСЬКОМУ *і* **ПО-ФЛОТСЬКИ**, *присл.* Як на флоті. // За флотським звичаєм.

ПОФОРКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Форкати якийсь час; форкнути кілька разів.

ПОФОРКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Форкати час від часу.

ПОФОРТУНИТИ, -ить, *док., безос., кому, також з інфін., розм.* Те саме, що **пощастити**.

ПО-ФРАНЦУЗЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-французькому**.

ПО-ФРАНЦУЗЬКОМУ, *присл.* 1. Як у французів, за звичаєм французів. 2. Французькою мовою.

ПОХАЗЯЇНУВАТИ *див.* **похазяйнувати**.

ПОХАЗЯЙНУВАТИ *і рідше* **ПОХАЗЯЇНУВАТИ**, -ую, -уєш, *док.* 1. Док. до **хазяйнувати, хазяїнувати**. 2. Хазяйнувати якийсь час.

ПО-ХАЗЯЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-хазяйському**.

ПО-ХАЗЯЙСЬКОМУ, *присл.* Як хазяїн, як хазяйка; як у хазяїна, як у хазяйки. // Розумно, ощадливо.

ПОХАЗЯЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., розм.* Те саме, що **похазяйнувати**.

ПО-ХАМСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-хамському**.

ПО-ХАМСЬКОМУ, *присл.* Як хам, як хами; грубо, неетично, вульгарно, брутально.

ПОХАПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Схопити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, по одному.

ПОХАПКИ, *присл.* Те саме, що **похапцем**.

ПОХАПЛИВИЙ, -а, -е. 1. Схильний до поспіху; який надто поспішає, роблячи щось. 2. Сповнений поспішливості; який свідчить про поспіх, про бажання швидше щось зробити, вчинити і т. ін.; поспішливий.

ПОХАПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **похапливий** 1. 2. Стан за знач. **похапливий** 2.

ПОХАПЛИВО. Присл. до **похапливий**.

ПОХАПНИЙ, -апна, -апне. Швидкий у рухах, меткий.

ПОХАПЦЕМ, *присл.* Швидко, поспішаючи; похапливо, квапливо. // Між іншим, мимохідь.

ПОХАРЧУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Харчувати кого-небудь якийсь час. 2. *що і без додатка, діал.* Поїсти.

ПОХАРЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.* 1. Харчуватися якийсь час. 2. *розм.* Те саме, що **поїсти**.

ПО-ХАТНЬОМУ, *присл.* Як прийнято вдома.

ПОХВА, -и, *ж., діал.* Піхва.

ПОХВАЛ, -у, *ч., заст.* Те саме, що **похвалка**.

ПОХВАЛА, -и, *ж.* 1. Гарний, доброзичливий відгук про кого-, що-небудь; схвалення. 2. *заст.* Слава, гордість. 3. *церк.* Субота п'ятого тижня великого посту.

ПОХВАЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **похвалити**.

ПОХВАЛЕНСТВО, -а, *с., зах.* Погроза. ** **Робити похваленство**, *зах.* – погрожувати.

ПОХВАЛИТИ *див.* **похваляти**.

ПОХВАЛИТИСЯ *див.* **похвалятися**.

ПОХВАЛКА, -и, *ж., заст.* Погроза (у 1 знач.).

ПОХВАЛЬБА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **похваляння**.

ПОХВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який заслуговує похвали, гідний схвалення. 2. Який містить похвалу, схвалення кого-, чого-небудь. *Похвальна грамота.* ** **Похвальний тиждень**, *церк.* – п'ятий тиждень Великого посту.

ПОХВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **похвальний**.

ПОХВАЛЬНО. Присл. до **похвальний**. // *у знач. присудк. сл.* Гідно похвали.

ПОХВАЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., перех.* Хвалити час від часу.

ПОХВАЛЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **похваляти і похвалятися** 1, 2. // Висловлювання, що містять схвалення, хвастощі або погрозу.

ПОХВАЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, **ПОХВАЛИТИ**, -хвалю, -хвалиш, *док., перех. і без додатка.* Висловлювати схвалення, відзиватися з похвалою про кого-, що-небудь; хвалити.

ПОХВАЛЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.*, **ПОХВАЛИТИСЯ**, -хвалюся, -хвалишся, *док.* 1. Висловлюватися про себе, про близьку людину, про свої або її успіхи, досягнення, вчинки з похвалою; хвалитися. 2. *тільки недок.* Погрожувати заподіяти комусь яке-небудь лихо, якусь неприємність: нахвалятися. 3. *тільки док., розм.* Розповісти, повідомити про щось.

ПОХВАСТАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Висловитися про себе, про близьку людину, про свої чи її успіхи, досягнення, вчинки з хвастощами. 2. Хвастати якийсь час.

ПОХВАСТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Те саме, що **похвастати**.

ПОХВАТАТИ, -аю, -аєш, *док., перех.* Схопити все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох, по одному; похапати.

ПОХВАТИТИСЯ, -ачуся, -атишся, *док., діал.* 1. Встигнути за ким-небудь. 2. Спохватитися.

ПОХВАТКИЙ, похваткá, похваткé, *діал.* Швидкий.

ПОХВАТКО, *діал.* Присл. до **похваткий**.

ПОХВАТНИЙ, -á, -é, *розм.* Зручний для користування.

ПОХВАТНІШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **похватний**.

ПОХВАТОМ, *присл., розм.* Поспішно, квапливо.

ПОХВАТЦЕМ, *присл., розм.* Те саме, що **похватом**.

ПОХВИЛИННИЙ, -а, -е. Той, що відбувається кожної хвилини, пов'язаний з нею.

ПОХВИЛИННО. Присл. до **похвилинний**.

ПОХВИЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Схвилювати всіх чи багатьох. 2. Хвилювати якийсь час.

ПОХВИЛЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *док.* 1. Схвилюватися (про всіх чи багатьох). 2. Хвилюватися якийсь час.

ПОХВИСЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і неперех., розм.* Хвиськати час від часу.

ПОХВОРІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **похворіти**.

ПОХВОРІТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Захворіти (про всіх чи багатьох). 2. Хворіти якийсь час.

ПОХИБИТИ, -блю, -биш, *мн.* похиблять; *док., розм.* 1. Те саме, що **промахнутися**. 2. *перен.* Те саме, що **збочити** 3.

ПОХИБКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Помилка, промах, недогляд у чому-небудь. 2. *спец.* У математиці – різниця між точною величиною чого-небудь і величиною, знайденою при вимірюванні; погрішність. ** **Абсолютна похибка вимірювання** – різниця між результатом вимірювання та умовно істинним значенням вимірюваної величини. **Відносна похибка вимірювання** – відношення абсолютної похибки вимірювання до умовно істинного значення вимірюваної величини. **Похибка вимірювання** – відхилення результату вимірювання від умовно істинного значення вимірюваної величини. // Неправильність, неточність, відхилення від норми в роботі якого-небудь механізму, пристрою і т. ін.

ПО-ХИЖАЦЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-хижацькому**.

ПО-ХИЖАЦЬКОМУ, *присл.* Як хижаки, за звичаєм хижаків; люто, зле.

ПОХИЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док., розм.* Зробити, сказати щось, хизуючись; хизуватися якийсь час.

ПОХИЛ, -у, *ч.* Положення чого-небудь під кутом між горизонтальною і вертикальною площинами; нахил.

ПОХИЛА, -ої, *ж., мат.* Усяка пряма, що перетинає іншу пряму під кутом, відмінним від прямого.

ПОХИЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **похилити** 1. 2. *у знач. прикм.* Який схилився від утоми, смутку і т. ін. 3. *у знач. прикм.* Зігнутий, згорблений (під тягарем, від хвороби, горя і т. ін.). // Який опустився, зігнувшись, перекосившись під вагою, натиском чогось, від часу і т. ін. 4. *у знач. прикм.* Те саме, що **похилий** 2.

ПОХИЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **похилений**.

ПОХИЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **похилити і похилитися**. 2. *рідко.* Похиле місце, похила місцевість.

ПОХИЛИЙ, -а, -е. 1. Який відхиляється від вертикального або горизонтального положення, пролягає, розташовується в напрямку між вертикальним і горизонтальним положенням. // Який діє або відбувається в напрямку між вертикальним і горизонтальним положенням. // *у знач. ім.* **похила**, -лої, *ж., мат.* Пряма, що перетинає іншу пряму або площину під непрямим кутом. ** **Похила площина** – поверхня, яка утворює з горизонтальною площиною кут, що не дорівнює 90°. 2. Який знижується поступово, не круто; спадистий. 3. Який похилився, опустився; похилений. // Який опустився, зігнувшись, перекосившись під вагою, натиском чого-небудь, від часу і т. ін. // Який схилився, зігнувся від старості, хвороби, недолі і т. ін. // З понуреною, похиленою головою; похмурий. 4. Який наближається до глибокої старості або до неї. // Який досяг такого віку. *Похилого віку.* 5. *заст.* Схильний.

ПОХИЛИСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **похилий** 1, 2.

ПОХИЛИСТО, *рідко.* Присл. до **похилистий**.

ПОХИЛИТАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Хилитати якийсь час; хилитнути кілька разів.

ПОХИЛИТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Хилитатися якийсь час; хилитнутися кілька разів.

ПОХИЛИТИ *див.* **похиляти**.

ПОХИЛИТИСЯ *див.* **похилятися**.

ПОХИЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Властивість за знач. **похилий**. 2. Похила поверхня.

ПОХИЛО. Присл. до **похилий** 1 – 3. // *у знач. присудк. сл.*

ПОХИЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **похилий** 1. 2. *зах.* Слухняний.

ПОХИЛЬЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **похильний** 1.

ПОХИЛЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **похиляти і похилятися**.

ПОХИЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, **ПОХИЛИТИ**, -хилю, -хилиш, *док.* 1. *перех.* Надавати похилого положення; починати хилити; нахиляти. // Своєю силою примушувати нахилитися, схилитися кого-, що-небудь; відтягати вниз своєю вагою. // Оволодівши всім єством, примушувати схилитися, зігнутися (про сон, утому і т. ін.); змагати. // *у сполуч. зі сл.* **г о л о в а**, **ч о л о** *і т. ін.* Схиляти, опускати вниз, додолу. *Похилило на сон.* 2. *тільки док., неперех., розм.* Підійти, наблизитися до якоїсь межі (про явища природи). // *безос.* 3. *тільки док., неперех., розм.* Піти, попрямувати кудись, похнюпившись.

ПОХИЛЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.*, **ПОХИЛИТИСЯ**, -хилюся, -хилишся, *док.* 1. Набувати похилого положення; починати хилитися; нахилятися. // Опускатися, згинаючись, перекошуючись під вагою, натиском чого-небудь, від часу і т. ін. // Схилятися до когось, чогось, над ким-, чим-небудь, коло когось, чогось (про людину). // Схиляючись, спиратися на когось, щось. // Замислившись, зажурившись, опускати голову, дивитися вниз. // *перен.* Підкорятися кому-, чому-небудь, ставати покірним, втрачати силу волі. // *у сполуч. зі сл.* **г о л о в а**, **ч о л о** *і т. ін.* Схилятися, опускатися вниз, додолу. // *тільки док.* Стати зігнутим, згорбленим від старості, хвороби, недолі і т. ін. 2. *тільки док., розм.* Те саме, що **похилити** 2. 3. *тільки док., розм.* Те саме, що **похилити** 3.

ПОХИРІТИ, -ирію, -ирієш, *док.* 1. Захиріти (про всіх чи багатьох). 2. Хиріти якийсь час.

ПОХИТ, -у, *ч., діал.* Гойдання, розгойдування.

ПОХИТАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Хитати якийсь час; хитнути кілька разів. 2. *перех., перен., рідко.* Те саме, що **похитнути** 2.

ПОХИТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Хитатися якийсь час; хитнутися кілька разів.

ПОХИТНУТИ, -ну, -неш, *док., перех.* 1. Однокр. до **похитати** 1. // *безос.* 2. *перен.* Позбавити сили, стійкості, надійності; ослабити. // Викликати в когось сумніви, невпевненість у своїй правоті, правильності своїх дій, поглядів, переконань і т. ін.

ПОХИТНУТИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **похитнути**.

ПОХИТНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* 1. Однокр. до **похитатися**. 2. *перен.* Втратити силу, стійкість, надійність; ослабнути, погіршитися. // Відступити, ослабити опір. // Відчути сумніви, невпевненість у своїй правоті, правильності своїх дій і т. ін.

ПОХИТРУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Хитрувати якийсь час.

ПОХИТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **похитувати**.

ПОХИТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **похитувати і похитуватися**.

ПОХИТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і неперех.* Хитати злегка або час від часу. // *безос.*

ПОХИТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Хитатися злегка або час від часу, раз у раз.

ПОХИХИКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Хихикати якийсь час.

ПОХИХОТІТИ, -очу, -отиш, *док., розм.* Хихотіти якийсь час.

ПОХІД, -ходу, *ч.* 1. Воєнні дії, воєнна кампанія, операція (часто пов'язані з пересуванням армії або флоту). *Іти в похід.* 2. *перен.* Організовані дії, виступи, спрямовані на боротьбу з ким-, чим-небудь, на досягнення чогось. 3. Пересування, перехід організованої групи людей, рідше однієї людини з певною метою, завданням. *Туристський похід.* 4. Піше пересування, перехід. // *тільки мн., розм.* Пригоди, пов'язані з ходінням кудись; походеньки. 5. Група людей, що пересувається куди-небудь з якоюсь метою; процесія. *Весільний похід. Жалобний похід.* 6. *розм.* Те саме, що **хода**.

ПОХІДНА, -ої, *ж.* Див. **похідний**.

ПОХІДНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до походу (у 1, 3 знач.); який буває, виробляється в поході. // Признач. для походу. 2. Наявний при війську, використовуваний у поході, експедиції і т. ін.; не стаціонарний. ** **Похідні шовкопряди** – родина метеликів, шкідники рослин.

ПОХІДНИЙ, -á, -é. Утворений, виведений і т. ін. з іншого подібного (про величину, форму, категорію тощо). ** **Похідні цінні папери** – цінні папери, механізм випуску яких пов'язаний з правом на придбання чи продаж фінансових та/або товарних ресурсів. // *у знач. ім.* **похідна**, -ної, *ж.* 1. Величина, форма, категорія і т. ін., утворена, виведена тощо з іншої подібної. 2. *мат.* Одне з основних понять диференціального числення. ** **Похідна функції** – границя відношення приросту функції до приросту аргументу, якщо приріст аргументу прямує до нуля. // *у знач. ім.* **похідні**, -них, *мн., хім.* Речовини, утворені з іншої речовини.

ПОХІДНЯ, -ідні, *ж., діал.* 1. Перекидний місток. 2. Смолоскип.

ПОХІП, похопу, *ч., зах.* Потяг, схильність до чогось.

ПОХІПКИЙ, похіпка, похіпке, *зах.* Швидкий, жвавий, меткий.

ПОХІПКО, *зах.* Присл. до **похіпкий**.

ПОХІПЛИВИЙ, ПОХОПЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Швидкий, моторний. // Спішний.

ПОХІПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **похіпливий**.

ПОХІПЛИВО, ПОХОПЛИВО, *діал.* Присл. до **похіпливий, похопливий**.

ПОХІПНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Похапливий.

ПОХІТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Сповнений похоті; хтивий. // Який виражає похіть, у якому відчувається похіть.

ПОХІТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **похітли́вий**.

ПОХІТЛИ́ВО. Присл. до **похітли́вий**.

ПО́ХІТЬ, -хоті, *ж.* 1. Грубо-хтивий статевий потяг; хтивість. 2. *діал.* Бажання.

ПОХЛЕБТА́ТИ, -хлебчу́, -хле́бчеш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Вихлебтати все чи багато чого-небудь. 2. Хлебтати якийсь час.

ПОХЛЕ́БТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Хлебтати час від часу або потроху.

ПОХЛИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОХЛИНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* Відчувати утрудненість дихання, викликану попаданням чого-небудь у дихальне горло (перев. рідини або рідкої страви). // Відчувати утруднення в диханні. // *перев. у сполуч. зі сл.* с л о в о, с м і х. Говорити, сміятися уривчасто, задихаючись; раптово переривати розмову, сміх з якої-небудь причини.

ПОХЛИНУ́ТИСЯ *див.* **похлина́тися**.

ПОХЛИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Хлипати якийсь час.

ПОХЛИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **похли́пувати**.

ПОХЛИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Хлипати час від часу або стиха.

ПОХЛИСТА́ТИ, -ищу́, -и́щеш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Вихлистати все чи багато чого-небудь. 2. Хлистати якийсь час.

ПОХЛИ́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **похли́стувати**.

ПОХЛИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Хлистати час від часу або потроху.

ПОХЛО́БЕЦЬ, -бця, *ч.*, *заст.* Підлабузник.

ПО́ХЛОПНІ, -ів, *ч.*, *заст.* Личаки, підплетені коноплями.

ПО-ХЛОПЧА́ЧИ, *присл.* Те саме, що **по-хлопча́чому**.

ПО-ХЛОПЧА́ЧОМУ, *присл.* Як у хлопця. // Як хлопець.

ПО-ХЛОП'Я́ЧИ, *присл.* Те саме, що **по-хлопча́чому**.

ПО-ХЛОП'Я́ЧОМУ, *присл.* Те саме, що **по-хлопча́чому**.

ПОХЛЬО́СКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* Хльоскати якийсь час; хльоснути кілька разів.

ПОХЛЬО́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **похльо́скувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОХЛЬО́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.* Хльоскати час від часу.

ПОХЛЬО́СТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* Хльостати якийсь час; хльоснути кілька разів.

ПОХЛЬО́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **похльо́стувати**.

ПОХЛЬО́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.* Хльостати час від часу.

ПОХЛЮ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Захлюпати багато чого-небудь; хлюпнути на щось у кількох чи багатьох місцях. 2. *неперех.* Хлюпати якийсь час. 3. *неперех.*, *розм.* Піти, поїхати, хлюпаючи.

ПОХЛЮ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Захлюпатися в кількох чи багатьох місцях. 2. Хлюпатися якийсь час.

ПОХЛЮ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **похлю́пувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПОХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Хлюпати час від часу або стиха.

ПОХЛЯ́НУТИ, -немо, -нете; *мин. ч.* похля́ли; *док.*, *розм.* Охлянути (про всіх чи багатьох).

ПОХЛЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Хляпати якийсь час; хляпнути кілька разів.

ПОХМА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **похма́рити**.

ПОХМА́РИТИ, -ить, *док.*, *безос.* 1. З'явитися на небі, затягти небо (про хмари); нахмарити. 2. Хмарити якийсь час.

ПОХМА́РИТИСЯ, -иться, *док.* 1. Затягтися хмарами. // *безос.* 2. *перен.* Стати насупленим, похмурим.

ПОХМАРІ́ТИ, -іє, *док.*, *рідко.* Те саме, що **похма́ритися** 2.

ПО́ХМАРНИЙ, -а, -е, *діал.* Хмарний.

ПОХМАРНІ́ТИ, -іє, *док.* Те саме, що **похма́ритися**.

ПОХМАРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Те саме, що **похмарні́ти**.

ПО́ХМАРНО, *діал.* Присл. до **по́хмарний**.

ПОХМЕЛИ́ТИСЯ *див.* **похмеля́тися**.

ПОХМЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОХМЕЛИ́ТИСЯ**, -хмелю́ся, -хме́лишся, *док.* Випивати спиртного повторно, найчастіше на другий день після пиятства.

ПОХМИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Хмикати якийсь час; хмикнути кілька разів.

ПОХМИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **похми́кувати**.

ПОХМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Хмикати час від часу.

ПОХМІ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Погане самопочуття, нездужання після пиятства. ** **З похмі́лля** – у стані, який буває після пиятства. 2. Дія за знач. **похмеля́тися**, **похмели́тися**; повторна випивка, найчастіше на другий день після пиятства. ** **На похмі́лля** – щоб похмелитися.

ПОХМІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. У стані похмілля (у 1 знач.). // Власт. станові похмілля. 2. Стос. до похмілля (у 2 знач.). ** **Похмі́льний синдро́м** – прояви абстиненції при хронічному алкоголізмі.

ПОХМУ́РЕНИЙ, -а, -е. Який похмурився (у 2 знач.); похмурий.

ПОХМУ́РИЙ, -а, -е. 1. Хмурий, з хмарами, дощем, мрякою (про погоду). *Похмура погода.* // Непогожий, з дощем, туманом або мрякою (про частину доби, пору року). // Закритий, затягнений хмарами. // Який створює враження непривітності, викликає гнітючий настрій темнотою, тьмяними кольорами, відсутністю світла і т. ін. 2. Нахмурений, насуплений, не в гуморі. // Який має тяжкий характер; схильний до невеселого, сумного настрою. // Який свідчить про поганий або сумний настрій, тяжкі переживання (про обличчя, очі і т. ін.). // Пов'язаний з сумним або поганим настроєм, неприємними емоціями (про психічний стан, почуття і т. ін.). 3. *перен.* Пов'язаний з тяжкими для когось подіями, чимось тяжким існуванням; безрадісний. // Який створює сумний, гнітючий настрій, викликає неприємні почуття, сумні спогади.

ПОХМУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* 1. Стати похмурим, затягтися хмарами (перев. про небо). 2. Стати хмурим, сумним або сердитим; нахмуритися. 3. Хмуритися якийсь час.

ПОХМУ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **похму́рий**. // Похмурий вигляд, поганий настрій.

ПОХМУРІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок. і док.*, *рідко.* Те саме, що **похмурні́ти**.

ПОХМУРІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок. і док.*, *рідко.* Те саме, що **похмурні́шати**.

ПОХМУ́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Похмурий.

ПОХМУРНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **похмурні́ти**.

ПОХМУРНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **похмурні́лий**.

ПОХМУРНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок. і док.* Ставати похмурим.

ПОХМУРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок. і док.* Ставати похмурим, похмурішим. // *безос.*

ПОХМУ́РНО, *заст.* Присл. до **похму́рний**.

ПОХМУ́РО. Присл. до **похму́рий**. // *у знач. присудк. сл.*

ПОХНИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Хникати якийсь час.

ПОХНЮ́ПА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Похмура, понура людина.

ПОХНЮ́ПИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **похню́плений** 2, 3.

ПОХНЮ́ПИТИ *див.* **похню́плювати**.

ПОХНЮ́ПИТИСЯ *див.* **похню́плюватися**.

ПОХНЮ́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **похню́пити**. 2. *у знач. прикм.* Який похнюпився, опустився, похилився додолу. 3. *у знач. прикм.* Який похнюпився, похилив голову, спрямував погляд додолу.

ПОХНЮ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **похню́плений**.

ПОХНЮ́ПЛЕНО, *присл.*, *розм.* Похнюпившись, із похнюпленою головою, зажурено.

ПОХНЮ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *рідко*, **ПОХНЮ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* похню́плять; *док.*, *перех.* Нахиляти, опускати (голову, ніс), спрямовувати додолу (очі, погляд) (перев. від сорому, поганого настрою, смутку).

ПОХНЮ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, *рідко*, **ПОХНЮ́ПИТИСЯ**, -плюся, -пишся; *мн.* похню́пляться; *док.*, *розм.* 1. Нахилятися, опускатися (про голову, ніс), спрямовуватися додолу (про очі, погляд). 2. Нахиляти, спускати голову, спрямовувати погляд додолу (перев. від сорому, поганого настрою, смутку). // *перен.* Піддаватися сумному настроєві, втрачати бадьорість.

ПОХОВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до поховання; похоронний, погребальний. // Признач. для поховання. *Поховальне спорядження.* // Який здійснює, організує поховання (у 1 знач.).

ПОХО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **похова́ти**. // *у знач. ім.* **похо́ваний**, -ного, *ч.*; **похо́вана**, -ної, *ж.* Той (та), якого (яку) поховали, погребли. // **похо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. пркм.*, *перен.* Забутий ким-небудь; який (якого) доводиться забувати; пущений у непам'ять. 3. *у знач. прикм.*, *перев. мн.*, *рідко.* Які поховались (у багатьох місцях).

ПОХОВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **похова́ти** 1; церемонія, обряд проводів тіла померлого для погребіння. 2. *археол.* Місце похорону; могила.

ПОХОВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Закопати в землю (померлого); здійснити похоронний обряд; погребти. // Втратити кого-небудь рідного, близького (померлого). // Зневірившись, розчарувавшись у комусь, почати вважати його за померлого, загиблого. // Засипати, придавити чим-небудь. // *перен.* Замкнути, ув'язнити десь, сховати від усіх. // *також у сполуч. зі сл.* у с е р ц і, *перен.* Забути що-небудь, пустити в непам'ять; зневіритися в чомусь. // *перен.* Не дати кому-небудь можливості здійснити щось; змусити забути щось. ** **Похова́ти себе́ живце́м** – відмовитися від нормального способу життя, вести одиноке, позбавлене всіх радощів життя. 2. Сховати всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь, у різних місцях (також про всіх чи багатьох).

ПОХОВА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *док.* 1. Сховатися (про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь) (у багатьох місцях). 2. *розм.*, *рідко.* Бути похованим.

ПОХОВЗТИ́СЯ *див.* **поковзну́тися**.

ПОХІ́Д, -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ли́шок**.

ПОХОДА́, -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **хода́**.

ПОХОДЕ́НЬКИ, -ньок, *мн.*, *розм.* Постійне ходіння; довге гуляння. // Пригоди під час гуляння. *Справляти походеньки.*

ПОХОДЖА́ННЯ, -я, *ч.* Дія за знач. **походжа́ти**.

ПОХОДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Повільно ходити туди й назад або прогулюватися.

ПОХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Належність за народженням до певної національності, класу, місцевості і т. ін. 2. Виникнення, утворення, поява чого-небудь як наслідок якихось подій, процесів, явищ і т. ін.

ПОХО́ДЖЕНО, *безос. присудк. сл.* Хто-небудь походив десь, по чомусь.

ПОХО́ДИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Спадистий, з легкими схилами. *Походиста гора.*

ПОХОДИ́ТИ, -ходжу́, -хо́диш, *док.* 1. Ходити якийсь час. 2. Зробити хід у грі в шахи, карти і т. ін.

ПОХО́ДИТИ[1], -джу, -диш, *недок.* 1. Належати за народженням до певної національності, класу, місцевості і т. ін.; вести свій рід, своє існування від кого-, чого-небудь. 2. *тільки 3 ос.* Виникати, утворюватися, з'являтися як наслідок яких-небудь подій, процесів, явищ і т. ін. // Утворюватися на основі іншого слова (про слова, назви). // *рідко.* Існувати з якогось часу. // Відбуватися, ставати відчутним внаслідок чиїхось дій, чиєїсь волі, залежно від певних обставин.

ПОХО́ДИТИ[2], -джу, -диш, *недок.*, *розм.* Бути схожим на кого-, що-небудь, подібним до когось, чогось.

ПОХОДНЕ́, -но́го, *с.*, *діал.*, *іст.* Плата цехові од нового працівника.

ПОХОДЮЧИЙ, -а, -е, *зах.* Походящий.

ПОХОДЮЩИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **походя́щий**. 2. Перехожий, який не живе постійно в одній оселі. *Походющий кіт.*

ПОХОДЯ́ЩИЙ, -а, -є, *діал.* Пересувний, переносний. *Походящий стіл.*

ПОХОЖА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Непосидюча людина. 2. Річ, яка переходить із рук у руки.

ПОХОЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **походжа́ти**.

ПОХО́ЖИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **схо́жий**[1]. ** **"Похо́жі" селя́ни** – категорія феодально залежних селян в Україні, Білорусі і Литві в 15 – 16 ст.

ПОХОЛОДА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **похолода́ти**.

ПОХОЛОДА́ТИ, -а́є, *док.*, *безос.* Стати холодним, холоднішим (про погоду, клімат).

ПОХОЛОДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *перех.* Док. до **холоди́ти**.

ПОХОЛОДІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **похолоді́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який похолодів, застиг (при втраті свідомості, від сильного хвилювання і т. ін.). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Заціпенілий, завмерлий від сильного хвилювання, тяжких переживань.

ПОХОЛОДІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **похолоді́ти**.

ПОХОЛОДІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Стати холодним, холоднішим. // *безос.* 2. Застигнути, задубіти (про мерця). // Стати холодним, застиглим (при втраті свідомості, від сильного хвилювання і т. ін.). 3. *перен.* Заціпеніти, завмерти від сильного хвилювання, тяжких переживань.

ПОХОЛОДНІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **похолодні́ти**.

ПОХОЛОДНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. *тільки 3 ос. одн.*, *безос.* Те саме, що **похолода́ти**. 2. *перен.* Те саме, що **похолоді́ти** 3.

ПОХОЛОДНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **похолодні́шати**.

ПОХОЛОДНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *тільки 3 ос. одн.*, *безос.* Стати холоднішим (про погоду, клімат тощо). 2. *перен.* Стати холоднішим, суворішим.

ПОХОЛО́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **похоло́нути**, **похоло́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який похолонув, застиг (при втраті свідомості, від сильного хвилювання і т. ін.). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Заціпенілий, завмерлий від сильного хвилювання, тяжких переживань.

ПОХОЛО́НУТИ *і рідше* **ПОХОЛО́ТИ**, -о́ну, -о́неш, *док.* 1. Стати холодним, холоднішим. 2. Застигнути, задубіти (про мерця). // Стати холодним, застиглим (при втраті свідомості, від сильного хвилювання і т. ін.). 3. *перен.* Заціпеніти, завмерти від сильного хвилювання, тяжких переживань. // *також у сполуч. зі сл.* с е р ц е, д у ш а, к р о в *і т. ін.* Завмерти від сильного хвилювання. // *безос.*, *у сполуч. зі сл.* н а с е р ц і, в д у ш і, в г р у д я х *і т. ін.*

ПОХОЛО́ТИ *див.* **похоло́нути**.

ПО́ХОП, -у, *ч.*, *заст.* Потяг, схильність до чогось.

ПОХОПИ́ТИ, -хоплю́, -хо́пиш; *мн.* похо́плять; *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Схопити. 2. Зрозуміти. // Сприйняти. // Перейняти.

ПОХОПИ́ТИСЯ *див.* **похо́плюватися**.

ПОХО́ПЛИВИЙ *див.* **похі́пливий**.

ПОХО́ПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **похо́пливий**.

ПОХО́ПЛИВО *див.* **похі́пливо**.

ПОХО́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, *рідко*, **ПОХОПИ́ТИСЯ**, -хоплю́ся, -хо́пишся; *мн.* похо́пляться; *док.*, *розм.* 1. Раптово пригадувати що-небудь, помічати якесь упущення, помилку, недогляд; спохвачуватися. 2. *тільки док.*, *також з інфін.* Встигнути зробити що-небудь. 3. *тільки док.*, *також з інфін.* Поспішити зробити що-небудь. // Кинутися кудись, до кого-, чого-небудь. // Схопитися за щось.

ПОХОПНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **похі́пливий**.

ПОХОРІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *діал.* Похворіти.

ПО́ХОРОН, -у, *ч.* (*рідше мн.* **по́хорони**, -ів). Обряд проводів і поховання тіла померлого.

ПОХОРО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **похорони́ти**.

ПО́ХОРОНИ *див.* **по́хорон**.

ПОХОРОНИ́ТИ, -роню́, -ро́ниш, *док.*, *перех.* Те саме, що **похова́ти** 1.

ПОХОРО́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Схованка.

ПОХОРО́ННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до похорону; поховальний, погребальний. // Признач. для похорону. // Який здійснює, організує похорон. Похоронне бюро. // Такий, як на похороні; сумний. // Який містить офіційне повідомлення про чиюсь смерть, загибель. 2. *у знач. ім.* **похоро́нна**, -ної, *ж.*, *розм.* Офіційне сповіщення про чиюсь смерть, загибель,

надіслане з діючої армії.
ПОХОРО́ННО. Присл. до похоро́нний 1; як на похороні; сумно.
ПОХОРО́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Похорон.
ПОХОРОШІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до хороші́ти.
ПО-ХОРО́ШОМУ, *присл.* 1. Без сварки, дружно. 2. Лагідно.
ПОХОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Похворіти.
ПОХОТІ́ТИ, -о́чу, -о́чеш, *док.*, *перев. з інфін.* 1. *розм.* Захотіти чого-небудь (про всіх чи багатьох). 2. *заст.* Побажати.
ПОХОТІ́ТИСЯ, -о́четься, *док.*, *безос.*, *розм.* Захотітися (всім або багатьом).
ПОХО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* Хотіти, бажати.
ПОХО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *діал.* Хотітися.
ПОХРАБРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що похрабрува́тися.
ПОХРАБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Храбрувати якийсь час.
ПОХРАБРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Храбруватися якийсь час.
ПОХРА́МИНИ, -ин, *мн.*, *церк.* Святкування на другий день храмового свята.
ПО́ХРЕБТ, -у, *ч.*, *зах.* Хребет.
ПОХРЕ́БТИНА, -и, *ж.* 1. *діал.* Хребет. 2. *зах.* Бокова частина сідла.
ПОХРЕ́СНИК, -а, *ч.* Те саме, що хреще́ник.
ПОХРЕ́СНИЦЯ, -і. Жін. до похре́сник.
ПОХРЕ́СТИНИ, -тин, *мн.*, *заст.*, *розм.* Святкування на другий день хрестин.
ПОХРЕСТИ́ТИ, -ещу́, -е́стиш *і* ПОХРИСТИ́ТИ, -ищу́, -и́стиш, *док.*, *перех.* 1. Охрестити (у 1 знач.) всіх чи багатьох. 2. Те саме, що охрести́ти 1 (про когось одного). 3. *тільки* похрести́ти, *розм.* Перехрестити, зробити знак хреста (кілька разів).
ПОХРЕСТИ́ТИСЯ, -ещу́ся, -е́стишся і ПОХРИСТИ́ТИСЯ, -ищу́ся, -и́стишся, *док.* 1. Охреститися (у 1 знач.) (про всіх чи багатьох). 2. *тільки* похрести́тися, *розм.* Перехреститися, зробити знак хреста перед собою (кілька разів).
ПОХРЕ́ЩЕНИЙ *і* ПОХРИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до похрести́ти і похристи́ти.
ПОХРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* похриплять; *док.* Хрипіти якийсь час.
ПОХРИ́ПЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до похри́пнути. 2. *у знач. прикм.* Який втратив звучність, дзвінкість; хриплий.
ПОХРИ́ПЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до похри́плий.
ПОХРИ́ПНУТИ, -немо, -нете; *мн. ч.* похрипли і похрипнули; *док.* Захрипнути (про всіх чи багатьох).
ПОХРИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. похри́пувати.
ПОХРИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Хрипіти стиха або час від часу.
ПОХРИСТИ́ТИ *див.* похрести́ти.
ПОХРИСТИ́ТИСЯ *див.* похрести́тися.
ПО-ХРИСТИЯ́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що по-християнському.
ПО-ХРИСТИЯ́НСЬКОМУ, *присл.* Як християнин; за звичаєм християн.
ПОХРИСТО́САТИСЯ *див.* похристо́суватися.
ПОХРИСТО́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* ПОХРИСТО́САТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* У православних християн – тричі поцілуватися, вітаючи один одного з Великоднем.
ПОХРИ́ЩЕНИЙ *див.* похре́щений.
ПОХРИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до похри́щений.
ПОХРОБОСТІ́ТИ, -ощу́, -ости́ш, *док.*, *зах.* Захрустіти (ступаючи в лісі по сушняку і т. ін.).
ПОХРОПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш *і* ПОХРОПТИ́, -пу́, -пе́ш; *мн.* похроплять *і* похропу́ть; *мин. ч.* похропі́в, -пі́ла, -пі́ло *і* похрі́п, -хропла́, -хропло́; *док.* Хропіти, хропти якийсь час. // *розм.* Спати якийсь час.
ПОХРОПТИ́ *див.* похропі́ти.
ПОХРО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. похро́пувати і звуки, утворювані цією дією.
ПОХРО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Хропіти стиха або час від часу.
ПОХРУ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* З'їсти, хрумаючи (перев. все чи багато чогось). 2. *перех. і неперех.* Хрумати якийсь час.
ПОХРУ́МКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що похру́мати.
ПОХРУ́МКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. похру́мкувати.
ПОХРУ́МКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що похру́мувати.
ПОХРУМТІ́ТИ, -мчу́, -мти́ш, *док.* Хрумтіти якийсь час.
ПОХРУ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. похру́мувати.
ПОХРУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Хрумати стиха або час від часу.
ПОХРУ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. похру́скувати.
ПОХРУ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Хрускати стиха або час від часу.
ПОХРУСТІ́ТИ, -ущу́, -усти́ш, *док.* Хрустіти якийсь час.
ПОХРУ́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. похру́стувати.
ПОХРУ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що похру́скувати.
ПОХРУЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* Те саме, що похрусті́ти.
ПОХРЮ́КАТИ, -ає, *док.* Хрюкати якийсь час; хрюкнути кілька разів.
ПОХРЮ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. похрю́кувати.
ПОХРЮ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Хрюкати стиха або час від часу.
ПОХРЯ́ПАТИСЯ, -я́паюся, -я́паєшся, *док.*, *діал.* Потріскатися, поколотися.
ПОХУДА́ЛИЙ *див.* похуді́лий.
ПОХУДА́ТИ *див.* похуді́ти.
ПОХУДІ́ЛИЙ, ПОХУ́ДЛИЙ, ПОХУДА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до похуді́ти, похуднути, похуда́ти. 2. *у знач. прикм.* Худий, кістлявий.
ПОХУДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, ПОХУ́ДНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* поху́днув, -нула, -нуло *і* поху́д, -ла, -ло; *і* ПОХУДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Стати худим, худішим.
ПОХУ́ДЛИЙ *див.* похуді́лий.
ПОХУ́ДЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. поху́длий.
ПОХУ́ДНУТИ *див.* похуді́ти.
ПОХУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *неперех. і рідко перех.*, *розм.* Хукнути кілька разів; хукаючи, зігріти диханням.
ПОХУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. поху́кувати.
ПОХУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Хукати час від часу.
ПОХУРДЕ́ЛИТИ, -ить, *док.*, *діал.* Покрутити (про вітер).
ПОХУРЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* Хурчати якийсь час.
ПОХУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *неперех. і рідко перех.*, *розм.* Те саме, що поху́кати.
ПОХУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. поху́хувати.
ПОХУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що поху́кувати.
ПОЦАПІ́ТИ, -і́ємо, -і́єте, *док.*, *діал.* Подуріти.
ПО-ЦА́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що по-ца́рському.
ПО-ЦА́РСЬКОМУ, *присл.* 1. Як цар; як у царя. 2. *перен.* Надзвичайно щедро.
ПОЦАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Царювати якийсь час.
ПОЦВЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Цвенькати якийсь час.
ПОЦВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до поцвісти́ 2.
ПОЦВІРІНЧА́ТИ *див.* поцвірі́нькати.
ПОЦВІРІ́НЬКАТИ, -ає *і* ПОЦВІРІНЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* Цвірінькати, цвірінчати якийсь час.
ПОЦВІ́РКАТИ, -ає *і* ПОЦВІРЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* Цвіркати, цвірчати якийсь час.
ПОЦВІ́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. поцві́ркувати.
ПОЦВІ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Цвіркати стиха або час від часу.
ПОЦВІРЧА́ТИ *див.* поцві́ркати.
ПОЦВІСТИ́, -іту́, -іте́ш, *док.* 1. Цвісти якийсь час. 2. Вкритися цвіллю цілком або в багатьох місцях.
ПОЦВЯХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до поцвяхува́ти. // поцвяхо́вано, *безос. присудк. сл.*
ПОЦВЯХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до поцвяхо́ваний.
ПОЦВЯХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до цвяхува́ти.
ПОЦЕЙБІ́ЧНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що земни́й 2; прот. потойбічний.
ПО-ЦЕРКО́ВНОМУ, *присл.* 1. Як у церкві; за законами церкви. 2. *заст.* Церковнослов'янською мовою.
ПОЦИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Піти, цибаючи.
ПО-ЦИГА́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що по-циганському.
ПО-ЦИГА́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у циган, за звичаєм циган. 2. Циганською мовою (романі).
ПОЦИГИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Цигикати якийсь час.
ПОЦИНКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до поцинкува́ти. // поцинко́вано, *безос. присудк. сл.*
ПОЦИНКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до поцинко́ваний.
ПОЦИНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Оцинкувати все чи багато чого-небудь.
ПОЦІДИ́ТИ, -іджу́, -і́диш, *док.*, *перех.* Цідити якийсь час. *Поцідити пиво з бочки.*
ПОЦІКА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* поціка́вляться; *док.* Виявити цікавість, інтерес, увагу до кого-, чого-небудь. // Спитати з цікавістю, інтересом.
ПОЦІ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до поцілити 1. // *у знач. ім.* поцілений, -ного, *ч.*; поцілена, -ної, *ж.* Людина, яку поцілили.
ПОЦІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до поцілений.
ПОЦІЛИТИ *див.* поціля́ти.
ПОЦІЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.* Цілитися якийсь час.
ПОЦІЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до поцілува́ти.
ПОЦІЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех. і без додатка.* Док. до цілува́ти.
ПОЦІЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до цілува́тися.
ПОЦІЛУ́ЙКО, -а, *ч.*, *жарт.* Той, хто любить цілуватися.
ПОЦІЛУ́НКОВИЙ, -а, -е. Стос. до поцілунку.
ПОЦІЛУ́НОК, -нку, *ч.* Дотик губами до кого-, чого-небудь як вияв любові, ласки і т. ін. // Звук, що супроводить такий дотик. // Ніжний привіт, переданий усно або в листі. ** Поцілунок Іуди (Юди) – зрадницький вчинок під виглядом доброзичливості, приязні.
ПОЦІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, ПОЦІ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Кидаючи, спрямовуючи що-небудь у ціль, досягати її; влучати. // Потрапляти в ціль (про кулю, бомбу і т. ін.). // Ударяти когось чим-небудь. 2. *тільки недок.*, *неперех.* Цілитись у кого-, що-небудь. // *перен.*, *розм.* Натякати на кого-, що-небудь; мати на увазі когось, щось.
ПОЦІНИ́ТИ *див.* поцінува́ти.
ПОЦІ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Підхожий ціною.
ПОЦІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до поці́нний.
ПОЦІ́ННО, *розм.* Присл. до поці́нний. // *у знач. присудк. сл.*
ПОЦІНО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до поцінува́ти. // *у знач. прикм. Поціноване майно.*
ПОЦІНО́ВУВАТИ *див.* поцінува́ти.
ПОЦІНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. поцінува́ти.
ПОЦІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і* ПОЦІНИ́ТИ, -ціню́, -ці́ниш *док.*, ПОЦІНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Оцінити щось, роблячи опис майна. 2. *тільки* поцінува́ти, *рідко.* Дати оцінку кому-, чому-небудь.
ПОЦМО́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Цмокати якийсь час; цмокнути кілька разів.
ПОЦМО́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Цмокатися якийсь час; цмокнутися кілька разів.
ПОЦМО́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Цмокати стиха або час від часу.
ПОЦО́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* Цокати (*див.* цо́кати[1]) якийсь час; цокнути кілька разів.
ПОЦО́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Цокатися якийсь час; цокнутися кілька разів.
ПОЦОКОТА́ТИ *див.* поцокоті́ти.
ПОЦОКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* ПОЦОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док.*, *розм.* 1. Цокотіти, цокотати якийсь час. 2. Піти, цокочучи чим-небудь.
ПОЦО́КУВАННЯ, -я, *ч.* Дія за знач. поцо́кувати і звуки, утворювані цією дією. *Поцокування копит.*
ПОЦО́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Цокати стиха або час від часу.
ПОЦУКРОВА́ТІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до поцукрова́тіти.
ПОЦУКРОВА́ТІТИ, -іє, *док.*, *розм.* Те саме, що зацукрува́тися.
ПОЦУКРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Додати цукру, підсолодити щось.
ПОЦУ́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* поцу́плять; *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Ухопивши, зачепивши, потягти до себе, за собою. // *безос.* // *перен.* Схопити, затримати кого-небудь. 2. Украсти щонебудь у когось, потягти звідкись. // *фам.* Стягти з когось (гроші, борг і т. ін.). 3. *рідко.* Те саме, що уда́рити.
ПОЦУРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *розм.* Док. до цура́тися.
ПОЦЬВО́ХКАТИ *див.* поцьво́хкувати.
ПОЦЬВО́ХКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. поцьво́хкувати.
ПОЦЬВО́ХКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, ПОЦЬВО́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Цьвохкати злегка або час від часу.
ПО́ЦЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Вульва (жіночі зовнішні статеві органи).
ПОЦЬКО́В, -у, *ч.*, *діал.* Цькування собаками.
ПОЦЬО́МАТИ, -аю, -аєш, *перех.*, *розм.* Док. до цьо́мати.
ПОЦЬО́МАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *розм.* Док. до цьо́матися.
ПОЦЬО́МКАТИ, -аю, -аєш, *перех.*, *розм.* Док. до цьо́мкати.
ПОЦЬО́МКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *розм.* Док. до цьо́мкатися.
ПОЦЮ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до поцю́кати 1.
ПОЦЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Цюкаючи, стукаючи, рубаючи, залишити сліди або рани на кому-, чому-небудь, у багатьох місцях. 2. *також без додатка.* Цюкати якийсь час.
ПОЦЯТА́ТИСЯ, -я́таюся, -я́таєшся, *док.*, *діал.* Цятатися якийсь час.
ПОЦЯТКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до поцяткува́ти. 2. *у знач. прикм.* З цятками, вкритий цятками.
ПОЦЯТКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до поцятко́ваний.
ПОЦЯТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Док. до цяткува́ти. 2. *перен.* У великій кількості вкрити яку-небудь поверхню.
ПОЦЯЦЬКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до поцяцькува́ти. 2. *у знач. прикм.* Прикрашений оздобами, вкритий візерунками. // Пістрявий.
ПОЦЯЦЬКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до поцяцько́ваний.
ПОЦЯЦЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *розм.* Док. до цяцькува́ти.
ПОЧАБАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Чабанувати якийсь час.
ПОЧА́ВИТИ, -ча́влю, -ча́виш; *мн.* поча́влять; *док.*, *перех.* 1. Подавити, потоптати все чи багато чогонебудь, усіх чи багатьох. // Пом'яти що-небудь. *Почавити виноград.* 2. Чавити якийсь час.
ПОЧА́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Чавкати якийсь час.
ПОЧА́ВКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. поча́вкувати.
ПОЧА́ВКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Чавкати час від часу.
ПОЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до поча́вити 1. // поча́влено, *безос. присудк. сл.*
ПОЧА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. поча́влений.
ПОЧАДИ́ТИ, -и́ть, *док.* Чадити якийсь час.
ПОЧА́ДІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до поча́діти.
ПОЧА́ДІТИ, -іємо, -ієте, *док.* Відчути запаморочення або знепритомніти від чаду, диму, нестачі повітря. // *перен.* Втратити розум через що-небудь.
ПО-ЧА́ЙНОМУ, *присл.* Як у чайки.
ПОЧАКЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *над ким – чим і без додатка.* Чаклувати якийсь час. // *перен.* Зробити що-небудь незрозуміле для невтаємничених.
ПОЧАЛА́ПАТИ *і* ПОЧАЛА́ПКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Піти кудись, чалапаючи, чалапкаючи. // Повільно поїхати куди-небудь на коні.
ПОЧАЛА́ПКАТИ *див.* почала́пати.
ПОЧА́МРІТИ, -іємо, -ієте, *док.*, *розм.* Те саме, що поча́діти.
ПОЧА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Піти, нетвердо ступаючи.
ПОЧАРКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *розм.* Док. до чаркува́тися.
ПОЧАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Зачарувати всіх чи багатьох.
ПОЧА́СТИ, *присл.* 1. Неповністю, не цілком, частково. // Менше, ніж щось інше; трохи. // До певної міри. 2. Якийсь час.

ПОЧАСТІ́ШАННЯ, -я, *с.* Зростання кількості вияву чого-небудь за певний проміжок часу.
ПОЧАСТІ́ШАТИ, -ає. Док. до **частіша́ти**.
ПОЧАСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почастува́ти**. // **почасто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОЧА́СТОЧКА, -и, *ж., діал.* Частування, пригощання.
ПОЧА́СТУ, *присл., рідко.* Часто, нерідко.
ПОЧАСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **почастува́ти**.
ПОЧАСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., кого чим.* Док. до **частува́ти**.
ПОЧАСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **частува́тися**.
ПОЧАСТУ́НОК, -нку, *ч., діал.* Частування, пригощання.
ПОЧАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка, рідко.* Зачекати з чим-небудь, відкласти здійснення чогось.
ПОЧА́ТИ *див.* **починáти**.
ПОЧА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поча́ти** 1, 3 – 5. // *у знач. ім.* **поча́те**, -того, *с.* Робота, справа, яку започатковано.
ПОЧА́ТИСЯ *див.* **почина́тися**.
ПОЧАТКІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Автор (найчастіше молодий), який починає творчий шлях. // *у сполуч. зі сл., що означають професію, певне заняття.* Особа, що починає працювати в якійсь галузі. *Початківець-інженер.*
ПОЧАТКІ́ВКА, -и. Жін. до **початкі́вець**.
ПОЧАТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває на початку чого-небудь, передує чомусь. // Характерний для початку якої-небудь дії або якогось процесу; вихідний. // Який приймається за вихідний пункт відрахунку; нульовий. // Який є базою творення чого-небудь. *Початкова швидкість.* 2. Елементарний, поданий не в повному обсязі. *Початкова освіта.* ** **Початко́ва шко́ла** – тип загальноосвітнього навчально-виховного закладу. ** **Початко́ві учи́лища** – загальноосвітні навчальні заклади в дореволюційній Росії, в яких навчали елементарної грамоти.
ПОЧАТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **початко́вий** 1.
ПОЧАТКОЦВІ́ТИЙ, -а, -е. Який має суцвіття у вигляді початка.
ПОЧАТКОЦВІ́ТІ, -тих, *мн.* Рослини, які мають суцвіття у вигляді початка (*див.* **поча́ток**[2]).
ПОЧАТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **початкува́ти**.
ПОЧАТКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який починає працювати в якій-небудь галузі, перев. як письменник. // у знач. ім. **початку́ючий**, -чого, *ч.* Те саме, що **початкі́вець**.
ПОЧА́ТОК[1], -тку, *ч.* 1. Вихідний пункт протяжності предмета, площини тощо, а також те, що прилягає до такого пункту; прот. к і н е ц ь. ** **Поча́ток координа́т**, *мат.* – точка перетину осей координат. 2. *чого і без додатка.* Перший момент (перші моменти) вияву якої-небудь дії, явища, процесу; прот. к і н е ц ь. 3. Те, з чого починається твір, фільм, спектакль і т. ін.; зав'язка. 4. *перев. мн.* Зародок, першоджерело чого-небудь. *Класти початок.* 5. Основа, першоелемент чого-небудь. 6. *звичайно мн., заст.* Основні положення, принципи, засади.
ПОЧА́ТОК[2], -тка, *ч.* Характерний для початкоцвітих рослин колос із потовщеною м'ясистою віссю, вкритою квітками або плодами.
ПОЧАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Чатувати якийсь час.
ПОЧА́ХНУТИ, -не, -нуть; *мн. ч.* поча́х, -ла, -ло; *док.* 1. Захиріти, зів'янути (про багатьох чи багато чого-небудь). 2. Чахнути якийсь час.
ПОЧАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., розм.* Провести час за питтям чаю.
ПОЧВА́КАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Піти кудись, чвакаючи.
ПОЧВАЛА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *розм.* Док. до **чвала́ти**[1]. // *перен.* Повільно поїхати, поплисти і т. ін. (про машину, пароплав тощо).
ПОЧВАЛА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *розм.* Док. до **чвала́ти**[2].
ПОЧВА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.* 1. Док. до **чва́нитися**. 2. Чванитися якийсь час.
ПОЧВА́РА, -и, *ж.* 1. Потвора, страхіття. // Привиддя, примара. // *перен.* Про людину з потворною зовнішністю або поведінкою. 2. Уживається як лайка.
ПОЧВА́РЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **почва́рний**.
ПОЧВА́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **почва́рливий**.
ПОЧВА́РНИЙ, -а, -е. Схожий на почвару.
ПОЧВА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **почва́рний**.
ПОЧВЕРТУВА́ТИ *див.* **почетвертува́ти**.
ПОЧЕ́ВРІТИ, -ію, -ієш, *док.* Чеврітi якийсь час.
ПОЧЕ́ЗНУТИ, -не, -нуть; *мн. ч.* поче́з, -ла, -ло *і* поче́знув, -нула, -нуло; *док.* Зникнути (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).
ПОЧЕКА́ЛЬНЯ, -і, *ж., зах.* Те саме, що **чека́льня**.
ПОЧЕКА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **почека́ти**.
ПОЧЕКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Чекати якийсь час. 2. *наказ. сп.* **почека́й, почека́йте.** Уживається як застереження або нахвалляння, погроза.
ПОЧЕКА́ТИСЯ, -а́ється, *безос., рідко.* Док. до **чека́тися**.
ПО́ЧЕП, -у, *ч.* Самісінький краєчок чогось. *Почеп ослона.*
ПОЧЕ́ПИНИ, -ин, *мн., етн.* Надягання на молоду головного убору.
ПОЧЕПИ́ТИ, -чеплю́, -че́пиш; *мн.* поче́плять; *док., перех.* 1. Док. до **чіпля́ти**. 2. *розм., ірон.* Одягти що-небудь (із несхвальним ставленням).
ПОЧЕПИ́ТИСЯ, -чеплю́ся, -че́пишся; *мн.* поче́пляться. Док. до **чіпля́тися**. // Повіситися. // Повиснути.
ПОЧЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почепи́ти**. // **поче́плено**, *безос. присудк. сл.*
ПОЧЕПНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **підвісни́й**.
ПОЧЕПУРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати чепурнішим, чепурним.
ПОЧЕРВИ́ВІТИ, -іє. Док. до **черви́віти**.
ПОЧЕРВО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почервони́ти**.
ПОЧЕРВО́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **почерво́нений**.
ПОЧЕРВОНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *перех.* Док. до **червони́ти**.
ПОЧЕРВОНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **почервоні́ти**.
ПОЧЕРВОНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **почервоні́лий**.
ПОЧЕРВОНІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **почервоні́ти**. 2. *мед.* Вияв запального процесу на шкірі або слизовій оболонці.
ПОЧЕРВОНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш. Док. до **червоні́ти**. // *безос.*
ПОЧЕРВОНІ́ТИСЯ, -і́ється, *зах., рідко.* Док. до **червоні́тися** 2.
ПОЧЕРВОНІ́ШАТИ, -ає, *док.* Стати, зробитися червонішим.
ПОЧЕРГО́ВИЙ, -а, -е. Утворюваний зміною дій, суб'єктів або об'єктів.
ПОЧЕРГО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **почерго́вий**.
ПОЧЕРГО́ВО. Присл. до **почерго́вий**.
ПОЧЕРГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Чергувати якийсь час.
ПОЧЕРЕ́ВИНА, -и, *ж.* Сало з прошарком м'яса, зняте з черева свині.
ПОЧЕРЕ́ВНИЦЯ, -і, *ж., мед., зах.* Кривавий пронос.
ПОЧЕРЕ́ВЩИНА, -и, *ж., іст.* У дореволюційній Росії та Україні – вид податку.
ПОЧЕРЕДНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Чередникувати якийсь час.
ПОЧЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **почерго́вий**.
ПОЧЕРЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **почере́жний**.
ПОЧЕРЕ́ЖНО. Присл. до **почере́жний**.
ПОЧЕРЕ́З, *прийм., із знах. в., зах.* 1. Через. 2. Те саме, що **крізь**.
ПО-ЧЕРЕПА́ШОМУ, *присл.* Як черепаха; дуже повільно.
ПО́ЧЕРК, -у, *ч.* 1. Індивідуальна манера письма, спосіб накреслення літер. // Письмо, змінене під впливом якихось зовнішніх обставин. 2. *перен.* Певна манера, характерний стиль виконання якої-небудь роботи.
ПОЧЕ́РКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почерка́ти**. // **поче́ркано**, *безос. присудк. сл.*
ПОЧЕРКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Покреслити папір, роблячи лінії, риски або виправляючи текст.
ПО-ЧЕРКЕ́СЬКИ, *присл., розм.* Те саме, що **по-черке́ському**.
ПО-ЧЕРКЕ́СЬКОМУ, *присл.* 1. Як у черкесів, за звичаєм черкесів. 2. Черкеською мовою.
ПОЧЕРКОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Галузь криміналістики, що вивчає почерки і методи їх дослідження; графологія.
ПОЧЕРКОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до почеркознавства. *Почеркознавчі дослідження. Почеркознавча експертиза.*
ПО-ЧЕРНЕ́ЧИ, *присл.* Як чернець, черниця.
ПО-ЧЕРНЕ́ЧОМУ, *присл.* Те саме, що **по-черне́чи**.
ПОЧЕРПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЧЕРПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Здобувати знання, навички від кого-небудь, діставати матеріал для роботи з якогось джерела. // Наповнюватися, відновлювати свій склад за рахунок чогось.
ПОЧЕРПНУ́ТИ *див.* **почерпа́ти**.
ПОЧЕ́РПНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почерпну́ти**. // **поче́рпнуто**, *безос. присудк. сл.*
ПОЧЕРСТВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш; *мн.* почерствля́ть; *док., перех.* Зробити черствими, нечулими багатьох чи багато чого-небудь.
ПОЧЕ́РСТВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поче́рствіти**.
ПОЧЕ́РСТВІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість за знач. **поче́рствілий**.
ПОЧЕ́РСТВІТИ, поче́рствіє. Док. до **че́рствіти**.
ПОЧЕСА́ТИ, -ешу́, -е́шеш; *наказ. сп.* почеши́; *док., перех.* 1. Чесати якийсь час. 2. *розм.* Те саме, що **почу́хати**. ** **Почеса́ти язика́**: а) говорити довго і без потреби; б) обговорювати поза очі чиюсь поведінку, злословлячи при цьому. 3. *перен.* Швидко побігти або піти.
ПОЧЕСА́ТИСЯ, -ешу́ся, -е́шешся. Док. до **чеса́тися**.
ПОЧЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. Гідний поваги, пошани. // Який користується повагою, пошаною. 2. Признач. для вияву поваги, пошани. // Такий, що надається на знак поваги, пошани. // Такий, що обирається на знак поваги, пошани. *Почесний академік. Почесний громадянин міста.* ** **Поче́сна ва́рта** – парадно вдягнені озброєні військовики, що стоять біля Вічного Вогню, державного прапора та ін. під час свят та урочистих подій. 3. Який робить честь кому-небудь. // Честь або гідність якого не принижено. 4. *у знач. ім.* **поче́сне**, -ного, *с., зах.* Частування.
ПОЧЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поче́сний**.
ПОЧЕ́СНО. Присл. до **поче́сний**.
ПО-ЧЕ́СНОМУ, *присл.* Без хитрощів, по правді, по совісті.
ПО́ЧЕСТІ, -тей, *мн.* (*рідко одн.* **по́честь**, -і, *ж.*). 1. Вияви поваги, пошани до кого-, чого-небудь. // Ритуал вшанування кого-, чого-небудь. 2. Пожертвування на честь богів.
ПОЧЕ́СТКА, -и, *ж.* 1. *етн., заст.* Частування, пригощання. 2. *розм., рідко.* Честь, слава.
ПО́ЧЕСТЬ *див.* **по́честі**.
ПО-ЧЕ́СЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-че́ському**.
ПО-ЧЕ́СЬКОМУ, *присл.* 1. Як у чехів, за звичаєм чехів. 2. Чеською мовою.
ПО́ЧЕТ, -чту, *ч.* 1. Особи, що супроводжують поважну світську або духовну особу, воєначальника. // Особи, що належать до найближчого оточення володарів. // Група людей (перев. військових), призначувана для почесної зустрічі або супроводу кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Особи, що супроводжують керівника при якомусь огляді. 3. *етн.* Супровід молодого або молодої на весіллі.
ПОЧЕТВЕ́РЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **почетвери́ти**.
ПОЧЕТВЕ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **почетвери́ти**.
ПОЧЕТВЕРИ́ТИ *див.* **почетверя́ти**.
ПОЧЕТВЕРИ́ТИСЯ *див.* **почетверя́тися**.
ПО-ЧЕТВЕ́РТЕ, *присл.* Уживається як вставне слово при переліку на позначення четвертого пункту.
ПОЧЕТВЕРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почетвертува́ти**.
ПОЧЕТВЕРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **почетверто́ваний**.
ПОЧЕТВЕРТУВА́ТИ *і* **ПОЧВЕРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Четвертувати (у 1 знач.) всіх чи багатьох. 2. Переділити на чотири частини що-небудь.
ПОЧЕТВЕРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОЧЕТВЕРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док., перех., рідко.* Збільшувати в чотири рази.
ПОЧЕТВЕРЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ПОЧЕТВЕРИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док., рідко.* Збільшуватися, зростати вчетверо.
ПОЧИВА́ЛЬНЯ, -і, *ж., заст.* Спальня.
ПОЧИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЧИ́ТИ**, -и́ну, -и́неш, *док., заст.* 1. Спати, впадати в сон. 2. *тільки недок., заст.* Покоїтися, лежати в труні, в могилі, спочивати вічним сном (про прах, тіло).
ПОЧИКРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почикри́жити**.
ПОЧИКРИ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *перех., розм.* Док. до **чикри́жити**.
ПОЧИМЧИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Те саме, що **піти́** 1, 3.
ПОЧИ́Н, -у, *ч.* 1. Починання, ініціатива. 2. Перші моменти вияву якоїсь дії, стану; початок. *Брати почин.*
ПОЧИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Яким починається що-небудь.
ПОЧИНА́ЛЬНИК, -а, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **зачина́тель**.
ПОЧИНА́ЛЬНИЦЯ, -і, *розм., рідко.* Жін. до **почина́льник**.
ПОЧИНА́ННЯ, -я, *с.* Розпочата кимсь робота, справа (перев. новаторського, пошукового характеру). // Захід, що викликає загальне схвалення й наслідування; ініціатива.
ПОЧИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЧА́ТИ**, -чну́, -чне́ш; *мин. ч.* поча́в, -чала́, -чало́; *док.* 1. *перех. і без додатка, також з інфін.* Приступати до якої-небудь дії, братися за якусь справу. // Заводити якусь розмову, розповідь, спів. 2. *неперех., з інфін.* Виявляти перші ознаки якоїсь дії, певного стану, явища. 3. *перех. і без додатка, чим, з чого або з кого – чого, від чого.* Братися за що-небудь у першу чергу, займатися кимсь, чимсь насамперед. 4. *перех., від кого – чого.* Походити від кого-, чого-небудь. 5. *перех.* Приступати до використання чого-небудь. 6. *перех.* Засновувати або закладати що-небудь. 7. *перех., розм.* Набувати певного віку. 8. *перех.* Приступати до здійснення чого-небудь. ** **Почина́ючи від ... до** – уживається замість переліку двох крайніх представників ряду однорідних предметів.
ПОЧИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПОЧА́ТИСЯ**, -чне́ться, *док.* 1. Починати здійснюватися, відбуватися, виявлятися. // Розпочинати новий етап засвоєння чого-небудь. // Наставати, надходити (про певні природні явища). // Зав'язуватися (про початок якоїсь битви, бійки, сварки, суперечки і т. ін.). // *між ким.* Виявлятися (про перші ознаки почуття, що зароджується). 2. *з інфін., заст.* Виявляти перші ознаки якоїсь дії або стану. 3. *також за чим.* Простягатися, брати свій початок від чого-небудь (про те, що має довжину, ширину, висоту). // Вести лік від якоїсь часової межі. 4. *чим, із чого.* Бути першою ознакою зародження, настання чого-небудь. // Те саме, що **похо́дити**[1] 2. 5. Діятися, чинитися. 6. *тільки док.* Увійти у звичай.
ПОЧИ́НЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **почини́ти**. // **почи́нено**, *безос. присудк. сл.*
ПОЧИНИ́ТИ, -чиню́, -чи́ниш, *док., перех., заст.* 1. Зробити, вчинити. // *кому.* Заподіяти що-небудь. 2. *кому.* Наслати на когось чари, заподіяти кому-небудь шкоду ворожінням.
ПОЧИНИ́ТИСЯ, -чи́ниться, *док., заст.* 1. Зробитися, вчинитися. 2. Удавати з себе кого-небудь.
ПОЧИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **почи́нок**.
ПО-ЧИНО́ВНИЦЬКИ *див.* **ПО-ЧИНО́ВНИЦЬКОМУ**.
ПО-ЧИНО́ВНИЦЬКОМУ, **ПО-ЧИНО́ВНИЦЬКИ**, *присл.* Як чиновник.
ПОЧИ́НОК[1], -нка, *ч.* Пряжа, намотана на веретено, або кількість цієї пряжі, знятої з веретена.
ПОЧИ́НОК[2], -нку, *ч., діал.* Початок (*див.* **поча́ток**[1]).
ПОЧИСЛИ́ТИ, -ислю́, -и́слиш, *перех.* Док. до **чи́слити** 1.
ПОЧИ́СТИТИ, -йщу, -йстиш, *перех.* Док. до **чи́стити**.
ПОЧИ́СТИТИСЯ, -йщуся, -йстишся. Док. до **чи́ститися**.
ПОЧИСТІ́ШАТИ, -ає, -ає. Док. до **чистіша́ти**.
ПОЧИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Док. до **чита́ти**. 2. Читати якийсь час.

ПОЧИ́ТИ *див.* **почива́ти.**
ПОЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **почи́тувати.**
ПОЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Читати час від часу.
ПОЧИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Чихати якийсь час.
ПОЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почи́стити.** // **почи́щено**, *безос. присудк. сл.*
ПОЧІ́М *див.* **почо́му.**
ПОЧІ́ЛКА, -и, *ж.* Мотузка, прив'язана до колиски для погойдування її ногою.
ПО́ЧІПКИ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **навпо́чіпки.**
ПОЧІПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Почепити багато чого-небудь.
ПОЧІПЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, -я́ємося, -я́єтеся, *док.* Почепитися за що-небудь (про багатьох чи багато чогось; у багатьох місцях).
ПОЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **почі́сувати.**
ПОЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Чесати час від часу.
ПОЧІ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Чесатися час від часу.
ПОЧІТКІ́ШАТИ, -ає, *док.* Стати, зробитися чітким або чіткішим.
ПОЧКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *діал.* Почекати.
ПО́ЧКИ, -чок, *мн.*, *зах.* 1. Нутрощі тіла. 2. Насіння гарбуза.
ПОЧЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до кожного члена поспіль, враховуючи кожного.
ПОЧЛЕ́ННО. Присл. до **почле́нний.**
ПОЧЛЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почленува́ти.** // *у знач. прикм.*
ПОЧЛЕНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **почлено́ваний.**
ПОЧЛЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **почленува́ти.**
ПОЧЛЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **членува́ти.**
ПОЧМАНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почмані́ти.**
ПОЧМАНІ́ТИ, -іємо, -ієте, *док.*, *розм.* Очманіти (про всіх чи багатьох).
ПОЧМИ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Чмихати якийсь час.
ПОЧМИ́ХУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **почми́хувати** і звуки, утворювані цією дією.
ПОЧМИ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Чмихати час від часу.
ПОЧМО́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **почмо́кувати.**
ПОЧМО́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Чмокати час від часу.
ПОЧО́ВГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Човгати якийсь час. 2. *перех.* Човгаючи, стерти (підошви, підметки і т. ін.). 3. *неперех.*, *перен.* Повільно піти, човгаючи ногами.
ПОЧО́ВГАТИСЯ, -аються, *док.*, *розм.* 1. Човгатися якийсь час. 2. Потертися від довгого носіння (про взуття).
ПОЧО́ВПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Піти, важко ступаючи.
ПОЧО́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся. Док. до **чо́катися.**
ПО-ЧОЛОВІ́ЧИ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **по-чолові́чому.**
ПО-ЧОЛОВІ́ЧОМУ, *присл.* 1. Як чоловік, мужчина, подібно до чоловіка, мужчини. 2. *розм.* Те саме, що **по-лю́дському.** // Як у людини.
ПОЧОЛО́МКАТИ, -аю, -аєш, *перех.*, *розм.* Док. до **чоло́мкати.**
ПОЧОЛО́МКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *розм.* Док. до **чоло́мкатися.**
ПОЧО́МУ, ПОЧІ́М, *присл.* 1. Уживається в знач. скільки коштує, за скільки продається. 2. Уживається в знач.: звідки, від кого.
ПОЧО́РНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почорни́ти.** // **почо́рнено**, *безос. присудк. сл.*
ПОЧОРНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *перех.* Док. до **чорни́ти.**
ПОЧОРНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **почорні́ти.**
ПОЧОРНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **почорні́лий.**
ПОЧОРНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **почорні́ти.**
ПОЧОРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати, зробитися чорним або чорнішим. // Засмагнути від сонця, вітру. // Змінитися на обличчі, змарніти від горя, недуги і т. ін. 2. *у сполуч. зі сл.* д у ш а, *перен.* Стати поганим, неприємним (про характер і поведінку людини).
ПОЧОРНІ́ШАТИ, -ає, *док.* Стати, зробитися чорнішим.
ПО-ЧО́РНОМУ, *присл.*: ** **Пи́ти по-чо́рному** – пити систематично та без міри.
ПО́ЧОРНЯВИЙ, -а, -е, *зах.* Чорнявий, смаглявий.
ПОЧТИ́ВИЙ *див.* **пошти́вий.**
ПОЧТИ́ВІСТЬ *див.* **пошти́вість.**
ПОЧТИ́ВО *див.* **пошти́во.**
ПО́ЧТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **по́чет.**
ПОЧУБЕ́НЬКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Скубання за чуба. ** **Дава́ти (да́ти) почубе́ньків** *кому* – бити, скубти за волосся кого-небудь.
ПОЧУ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* почу́блять; *док.*, *перех.*, *розм.* Посмикати за волосся.
ПОЧУ́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* почу́бляться; *док.*, *розм.* 1. Док. до **чу́битися.** 2. Чубитися якийсь час.
ПОЧУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Психічний стан людини, зумовлений певними зовнішніми явищами і подіями. // Сукупність певних почуттів, що зумовлюють поведінку людини. *Батьківські почування.* // Зовнішній вияв почуття, що супроводжує якусь дію. // Почуття любові, кохання. 2. *чого.* Відчуття, передчуття, завбачення.
ПО-ЧУВА́СЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-чува́ському.**
ПО-ЧУВА́СЬКОМУ, *присл.* 1. Як у чувашів, за звичаєм чувашів. 2. Чуваською мовою.
ПОЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОЧУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Мати якесь почуття, бути в певному духовному або фізичному стані. 2. *перех.* Сприймати зовнішній світ органами чуттів, відчувати що-небудь. // *тільки недок.*, *неперех.* Мати здатність сприймати зовнішній світ органами чуттів. // *тільки недок.*, *неперех.* Виявляти у почуттях своє ставлення до сприйманого. // *неперех.* Відчувати достатність чого-небудь. 3. *перех. із спол.* щ о. Відчувати наявність, настання чого-небудь. // Вірити в щось, інтуїтивно передбачати що-небудь. 4. *перех. із спол.* що. Розуміти, усвідомлювати що-небудь. // *ким, чим.* Уважати себе або когось ким-, чим-небудь. 5. *перех. і неперех.* Док. до **чу́ти** 1. 6. *тільки недок.*, *перех. із спол.* щ о , *фольк.*, *рідко.* Слухати, чути.
ПОЧУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОЧУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.*, *кому і без додатка.* // *тільки док.*, *безос.*, *після вигуків і прямої мови.* Донестися до слуху (про людський голос). 2. *розм.* Бути в певному фізичному або духовному стані, почувати себе якось. // *тільки недок.*, *яким.* Мати почуття, відчуття чогось (самотності, провини, щастя і т. ін.). // *безос.* // *тільки док.*, *зі спол.* щ о , *рідко.* Одержати якийсь імпульс, що викликає зміну в настрої, самопочутті і т. ін. // *тільки недок.*, *безос.* Бути перейнятим якимись почуттями. *Почуватися як удома.* 3. *тільки* 3 *ос.* Відчуватися, бути відчутним, сприйманим органами чуттів. // Виявлятися, ставати помітним, відчутним. // *тільки недок.*, *безос.* 4. *розм.* Відчувати що-небудь. // Відчувати, усвідомлювати себе ким-, чим-небудь. 5. *заст.*, *рідко.* Виявляти у почуттях своє ставлення до сприйманого. 6. *тільки док.*, *розм.* Відчути себе вагітною.
ПОЧУ́Д, -у, *ч.* Подив, диво.
ПОЧУДАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Удавати з себе чудака якийсь час.
ПОЧУДА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* Те саме, що **почудакува́ти.**
ПО-ЧУДЕРНА́ЦЬКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по-чудерна́цькому.**
ПО-ЧУДЕРНА́ЦЬКОМУ, *присл.*, *розм.* Незвичайно, викликаючи подив.
ПОЧУДУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **почудува́тися.**
ПОЧУДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *рідко.* Подивуватися з кого-, чого-небудь.
ПОЧУЖА́ТИСЯ, -а́ємося, -а́єтеся, *док.*, *розм.*, *рід-ко.* Стати чужими один одному, перестати родичатися.
ПОЧУЖИ́ТИСЯ, -имо́ся, -ите́ся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **почужа́тися.**
ПОЧУЖІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почужі́ти.**
ПОЧУЖІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати чужим.
ПО-ЧУЖО́МУ, *присл.* 1. Як чужий. 2. По-іноземному, не по-тутешньому; не так, як прийнято в певному середовищі, у певного народу.
ПО-ЧУЖОСТОРО́ННЬОМУ, *присл.* Те саме, що **по-чужо́му** 2.
ПОЧУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Чукати якийсь час.
ПОЧУКИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Чукикати якийсь час.
ПОЧУМАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Чумакувати якийсь час.
ПОЧУМАНІ́ТИ, -іємо, -ієте, *док.*, *розм.* Втратити ясність розуму, одуріти (про всіх чи багатьох).
ПОЧУ́ПКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Почати чупкати.
ПОЧУРУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Поговорити, порозмовляти.
ПОЧУ́ТИ *див.* **почува́ти.**
ПОЧУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **почу́ти.** // **почу́то**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **почу́те**, -того, *с.* Те, що хто-небудь почув.
ПОЧУ́ТИСЯ *див.* **почува́тися.**
ПОЧУТИ́ТИ, -ти́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Відчути.
ПО́ЧУТКА, -и, *ж.*, *діал.* Чутка.
ПОЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Зворушливий.
ПОЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **почутли́вий.**
ПОЧУТТЄ́ВИЙ, -а, -е. 1. Одержуваний за допомогою органів чуттів. ** **Почуттє́вий до́свід**, *псих.*, *філос.* – емпіричне сприйняття зовнішнього світу. 2. Стос. почуттів, сприйманий почуттями. 3. Який виражає схильність до плотських насолод.
ПОЧУТТЄ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **почуттє́вий** 1, 2. 2. Властивість за знач. **почуттє́вий** 3.
ПОЧУТТЄ́ВО. Присл. до **почуттє́вий.**
ПОЧУТТЯ́, -я́, *с.* 1. Психічні й фізичні відчуття людини. 2. Здатність відчувати, сприймати навколишнє середовище. ** **Шо́сте почуття́** – здатність людини добре орієнтуватися в обставинах, інтуїтивно приймати правильні рішення. 3. *із спол.* щ о , м о в , н е м о в , н і б и *і т. ін.* Стан людини, який викликається почуттєвим досвідом. // Правильне або хибне усвідомлення людиною свого значення, ролі в суспільстві і т. ін. // Здатність людини сприймати й усвідомлювати естетичні цінності. // Здатність людини вміло використовувати властивості чого-небудь. *Естетичне почуття. Почуття відповідальності.* 4. Емоції, що супроводжують оцінку певних суспільних подій, явищ. // Вияв схвильованості, душевного піднесення. // *чого.* Емоції, викликані певними душевними переживаннями. // Емоційна настроєність. // Інтуїтивне розуміння, сприйняття, передчуття чого-небудь. *Почуття гумору.* 5. Любов, кохання; захоплення ким-небудь.
ПОЧУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Док. до **чу́хати.** 2. Чухати якийсь час. 3. *кому, що, перен.* Побити кого-небудь.
ПОЧУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Док. до **чу́хатися.** 2. Чухатися якийсь час. 3. *перен.*, *розм.* Зазнати невдачі.
ПОЧУХМА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **почу́хати** 1, 2.
ПОЧУХМА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Те саме, що **почу́хатися** 1, 2.
ПОЧУ́ХРАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **почухра́ти** 1, 2.
ПОЧУХРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Обрубати сучки на дереві, очистити гілки від листя. 2. *перех.* Очистити руками овечу вовну від сміття. 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Швидко піти, побігти, поїхати.
ПОЧУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **почу́хувати** і звуки, утворювані цією дією.
ПОЧУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Чухати час від часу.
ПОЧУ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Чухатися час від часу.
ПОШАБА́ШИТИ, -шу, -шиш, *док.*, *неперех. і рідко перех.*, *розм.* Закінчити роботу. // *з чим.* Довести що-небудь до кінця. // *перен.* Умерти.
ПОШАЛІ́ТИ, -іємо, -ієте, *док.* Втратити здатність розумно мислити (про всіх чи багатьох).
ПОШАЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **шалюва́ти.**
ПОША́МКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Шамкати якийсь час.
ПОШАМКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Шамкотіти деякий час.
ПОШАМОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Шамотіти якийсь час.
ПОША́НА, -и, *ж.* 1. Почуття поваги, що ґрунтується на визнанні великих чеснот, суспільної ваги або позитивних якостей кого-, чого-небудь. *Користуватися пошаною. Пройматися пошаною.* 2. Зовнішній вияв почуття поваги до кого-, чого-небудь; почесті. *Віддавати пошану.* ** **З вели́кою (глибо́кою і т. ін.) поша́ною** – традиційний вираз наприкінці листа. **Моя́ (на́ша) поша́на**, *рідко* – вітання при зустрічі. **На (у, в) знак поша́ни** – виявляючи до кого-небудь повагу, вшановуючи когось.
ПОШАНІ́ВКА, -и, **ПОШАНІ́ВЛЯ**, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **пошані́вок, пошано́вок** 2.
ПОШАНІ́ВЛЯ *див.* **пошані́вка.**
ПОШАНІ́ВОК, ПОШАНО́ВОК, -вку, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **поша́на** 1. 2. Добрий догляд за чим-небудь.
ПОША́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **поша́на.**
ПОШАНО́БА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **поша́на** 1.
ПОШАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошанува́ти.**
ПОШАНО́ВАННЯ *див.* **пошанува́ння.**
ПОШАНО́ВОК *див.* **пошані́вок.**
ПОШАНУВА́ННЯ, *рідко* **ПОШАНО́ВА́ННЯ**, -я, *с.*, *розм.* 1. Дія за знач. **пошанува́ти** 1. 2. Повага, пошана. // *перен.*, *ірон.* Зневага, образа. 3. Віддавання почестей, виконання обрядових пісень і т. ін.
ПОШАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Виявити повагу, з пошаною поставитися до кого-, чого-небудь. // Гостинно прийняти, привітно зустріти кого-небудь. // Пожаліти кого-небудь, не завдавати шкоди комусь. 2. *чим і без додатка.* Пригостити, почастувати кого-небудь. // Нагородити, преміювати кого-небудь чимсь. // *перен.*, *ірон.* Побити кого-небудь. 3. Дбайливо поставитися до кого-, чого-небудь.
ПОШАНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **шанува́тися** 1.
ПОШАПКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Обмінятися вітаннями, знімаючи при цьому шапки. // Скинути шапку на знак привітання.
ПОША́РИТИ, -рю, -риш, *док.* Док. до **ша́рити.**
ПОША́РКУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **поша́ркувати** і звуки, утворювані цією дією.
ПОША́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Ходити, шаркаючи ногами.
ПОШАРО́ВИЙ, -а, -е. Який здійснюється шар за шаром; розташований шарами.
ПОШАРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **пошаро́вий.**
ПОШАРО́ВО. Присл. до **пошаро́вий.**
ПОША́РПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поша́рпати.** // **поша́рпано**, *безос. присудк. сл.*
ПОША́РПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **поша́рпаний.**
ПОША́РПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Подерти, пошматувати (одяг, папір, книжку і т. ін.). 2. Обтріпати, пошкодити (про вітер, дощ, негоду і т. ін.). 3. *перен.*, *розм.* Завдати матеріальних збитків; пограбувати. // Учинити набіг, збройний напад на кого-, що-небудь.
ПОША́РПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Обдертися об що-небудь, порвати на собі одяг. 2. Порватися, зноситися.
ПОША́РПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поша́рпувати.**
ПОША́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Шарпати, смикати час від часу.
ПОШАРПУ́ШКИ, -шок, *мн.*, *рідко.* Смикання туди-сюди.
ПОШАРУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **шарува́ти**[1].
ПОШАРУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **шарува́ти**[2].
ПОШАРУВА́ТИ[3], -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **шарува́ти**[3].
ПОШАРУДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.* Шарудіти якийсь час.
ПОША́СТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Шастати якийсь час.
ПОШАТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошаткува́ти.**
ПОШАТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Дрібно порізати (капусту, зелену масу на силос і т. ін.). // *перен.* Порубати шаблями.

ПО-ШАХРА́ЙСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-шахра́йському**.
ПО-ШАХРА́ЙСЬКОМУ, *присл.* Вдаючись до обману; як шахрай, як шахраї. *Грати в карти по-шахрайському.*
ПОША́ХРАЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Шахраювати якийсь час.
ПОШАХРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Те саме, що **пошахраюва́ти**. 2. Те саме, що **поворожи́ти**.
ПО-ШАХТА́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-шахта́рському**.
ПО-ШАХТА́РСЬКОМУ, *присл.* 1. Як шахтар, як шахтарі. 2. *перен.* Відверто, руба.
ПОШВА́НДЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* Піти куди-небудь без певної мети.
ПО-ШВЕ́ДСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-шве́дському**.
ПО-ШВЕ́ДСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у шведів, за звичаєм шведів. 2. Шведською мовою.
ПОШВЕ́НДЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* Швендяти якийсь час.
ПО́ШВИД, -у, *ч.*, *діал.* Пришвидшення, прискорення.
ПО-ШВИДКІ́СНОМУ, *присл.* З підвищеною швидкістю.
ПОШВИ́ДШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошви́дшити**.
ПОШВИ́ДШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пошви́дшити**.
ПОШВИ́ДШИТИ *див.* **пошви́дшувати**.
ПОШВИ́ДШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОШВИ́ДШИТИ**, -шу, -шиш, *док.* Збільшувати швидкість чого-небудь; прискорювати.
ПОШВИ́ДШУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **приско́рювач**.
ПОШЕВЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Шевцювати якийсь час.
ПОШЕЛЕ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Піти повільно (несхвально).
ПОШЕЛЕСТІ́ТИ, -ещу́, -ести́ш, *док.* 1. Шелестіти якийсь час. 2. *розм.* Почавши рухатися, створити шелест. 3. *безос.*, *перен.* Почутися (про тиху одночасну мову багатьох людей).
ПО́ШЕПКИ, *присл.* Дуже тихо, майже беззвучно (говорити, розмовляти і т. ін.).
ПОШЕПОТА́ТИ *див.* **пошепоті́ти**.
ПОШЕПОТА́ТИСЯ *див.* **пошепоті́тися**.
ПОШЕПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ПОШЕПОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.*, *перех. і без додатка.* Пошепки поговорити з ким-небудь якийсь час.
ПОШЕПОТІ́ТИСЯ, -очу́ся, -оти́шся *і* **ПОШЕПОТА́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́чешся, *док.* Пошепки поговорити з ким-небудь якийсь час.
ПО́ШЕПТ, -у, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **ше́піт**. 2. Перешіптування.
ПОШЕПТА́ТИ, -шепчу́, -ше́пчеш, *док.*, *перех.*, *без додатка і з спол.* я к, щ о б і т. ін. 1. Сказати щось пошепки. 2. *над ким – чим, біля кого – чого, від чого і без додатка.* Поворожити, почаклувати, промовляючи пошепки певні заклинання.
ПОШЕПТА́ТИСЯ, -шепчу́ся, -ше́пчешся, *док.*, *з ким, між ким і без додатка.* Поговорити пошепки якийсь час із однією людиною або з групою людей.
ПО́ШЕПТОМ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **по́шепки**.
ПОШЕРЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошеретува́ти**.
ПОШЕРЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **шеретува́ти**.
ПО́ШЕРСТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Пошесть.
ПОШЕ́РХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **поше́рхнути**.
ПОШЕ́РХНУТИ, -не. Док. до **ше́рхнути**.
ПО́ШЕСНИЙ, -а, -е. Стос. до пошесті. ** **По́шесне запа́лення леге́нь** – заразна інфекційна хвороба великої рогатої худоби, що характеризується крупозним запаленням легень, некрозом легеневої тканини, плевритом.
ПО́ШЕСТЬ, -і, *ж.* 1. Масове заразне захворювання людей або тварин; епідемія. // *перен.* Лихо, біда; напасть. 2. *перен.* Явище, яке набуло великого поширення. // Систематично повторюване явище.
ПОШЕ́Т, -а, *ч.*, **ПОШЕ́ТА**, -и, *ж.* Струнний смичковий музичний інструмент малого розміру, який в 16 ст. мав 3 струни і човникоподібний корпус, а пізніше – 4 струни і корпуси різної форми, близької до віоли, скрипки, гітари.
ПОШЕ́ТА *див.* **поше́т**.
ПО́ШИБ, -у, *ч.* 1. Враження, вплив. 2. *розм.* Ґатунок, ранг.
ПОШИБА́ТИ, -а́є, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Нападати (про плач, хворобу і т. ін.).
ПОШИВА́ЙЛО, -а, *ч.* Гра зі джгутом.
ПОШИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Робітник, який покриває соломою яку-небудь будівлю.
ПОШИВА́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **на́волочка**.
ПОШИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПОШИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. *заст.* Покривати соломою яку-небудь будівлю. 2. *у кого – що, у сполуч. з ім. у мн.*, *перен.*, *розм.* Вважати кого-небудь належним за певними ознаками до якоїсь групи людей за знач. ім.! // Присвоювати кому-небудь якийсь чин. *Пошити у дурні.*
ПОШИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПОШИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.*, *у кого – що, у сполуч. з ім. у мн.*, *розм.* Ставати належним за певними ознаками до якоїсь групи людей за знач. ім. *Пошитися у дурні.*
ПО́ШИВКА, -и, *ж.* Те саме, що **на́волочка**.
ПОШИВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до пошиття одягу, білизни і т. ін.
ПОШИВНИ́К, -івника́, *ч.* Працівник пошивної промисловості.
ПОШИ́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **поши́вник**.
ПОШИКОВА́ТИ *див.* **пошикува́ти**[2].
ПОШИКУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Шикувати (*див.* **шикува́ти**[1]) якийсь час.
ПОШИКУВА́ТИ[2] *і* **ПОШИКОВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **ви́шикувати**.
ПОШИКУВА́ТИСЯ, -у́ється, -у́ємося, -у́єтеся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **ви́шикуватися**.
ПОШИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* пошиплять; *док.* Шипіти якийсь час.
ПОШИ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поши́рити** 1. 2. *у знач. прикм.* Який часто трапляється, широко відомий, популярний. // Наявний у великій кількості, представлений великою кількістю. 3. *у знач. прикм.* Розширений, більший обсягом, розміром, ніж звичайно. // Вільний, який припускає відступи від буквального розуміння. // Ширший за складом. ** **Поши́рене ре́чення**, *лінгв.* – просте двоскладне або односкладне речення, яке містить другорядні члени.
ПОШИ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **поши́рений**.
ПОШИ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поши́рити** і **поши́ритися**. ** **Поши́рення інформа́ції** – розповсюдження, обнародування інформації, її реалізація у встановленому законом порядку.
ПОШИ́РЕНО. Присл. до **поши́рений** 3.
ПОШИ́РИТИ *див.* **поши́рювати**.
ПОШИ́РИТИСЯ *див.* **поши́рюватися**.
ПОШИ́РШАТИ, -аю, -аєш. Док. до **ши́ршати**. // *безос.*
ПОШИ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Спрямований на поширення.
ПОШИ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поши́рювати**.
ПОШИ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поши́рювати**.
ПОШИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПОШИ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Робити ширшим, більшим за розміром; розширювати. 2. Робити більшим за обсягом, складом, змістом; розвивати. 3. *на кого – що.* Розширити сферу впливу чогось на кого-, що-небудь. 4. Робити приступним, відомим для багатьох. 5. Роздавати або продавати що-небудь багатьом; розповсюджувати. 6. Бути джерелом або носієм запаху.
ПОШИ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПОШИ́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати ширшим, більшим за розміром; розширюватися. // Займати більше місця, захоплювати більшу територію. // Займати, наповнювати собою щодалі більший простір. 2. Ставати більшим за обсягом, складом, змістом; розвиватися. 3. *на кого – що.* Потрапити під дію або вплив чого-небудь. 4. Ставати приступним, відомим для багатьох. // Передаватися від одного до іншого, охоплюючи велику кількість людей (про хворобу). 5. *тільки недок.* Пас. до **поши́рювати** 5.
ПОШИ́РЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто поширює що-небудь. // Про будь-який об'єкт, що сприяє поширенню чого-небудь.
ПОШИ́РЮВАЧКА, -и. Жін. до **поши́рювач**.
ПОШИРЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *док.* Ширяти (*див.* **ширя́ти**[1]) якийсь час.
ПОШИРЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *док.* Ширяти (*див.* **ширя́ти**[2]) якийсь час.
ПОШИ́ТИ[1], -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **ши́ти**. 2. Шити якийсь час.
ПОШИ́ТИ[2] *див.* **пошива́ти**.
ПОШИ́ТИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поши́ти**[1] 1. // **поши́то**, *безос. присудк. сл.*
ПОШИ́ТИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поши́ти**[2] 1.
ПОШИ́ТИСЯ[1] *див.* **пошива́тися**.
ПОШИ́ТИСЯ[2], -и́ється, *док.* Бути пошитим.
ПОШИ́ТИСЯ[3], -и́ється, *док.*, *розм.* Швидко, непомітно пробігти, прошмигнути. // Непомітно піти, втекти. // Повитися (про дорогу).
ПОШИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **поши́ти**[1] 1. // Певний стиль пошитого одягу чи взуття.
ПОШКАНДИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Піти, налягаючи на вкорочену або хвору ногу. 2. Повільно піти.
ПОШКАНДИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *діал.* Пошкандибати.
ПОШКАРУ́БИТИСЯ, -иться, *розм.* Док. до **шкару́битися**. // Стати жорстким (про шкіру).
ПОШКАРУБІ́ТИ, -іє, *док.*, *рідко.* Те саме, що **пошкару́бнути**.
ПОШКАРУ́БЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пошкару́бнути**.
ПОШКАРУ́БНУТИ, -не. Док. до **шкару́бнути**.
ПОШКВА́РИТИ, -рю, -риш, *док.* 1. Док. до **шква́рити**. 2. Шкварити якийсь час.
ПОШКВА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* 1. Док. до **шква́ритися**. 2. Шкваритися якийсь час.
ПОШКВАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Шкварчати якийсь час.
ПО-ШКІЛЬНО́МУ, *присл.* Як у школі.
ПОШКІ́РНИЙ, -а, -е, *зах.* Зроблений із цілої овечої шкури.
ПОШКЛИ́ТИ *див.* **поскли́ти**.
ПОШКО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошко́дити** 1. // **пошко́джено**, *безос. присудк. сл.*
ПОШКО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. *чого.* Дія за знач. **пошко́дити**. 2. Порушення анатомічної цілісності тканин або органів. // Пошкоджене місце. ** **Екзоге́нні пошко́дження** – пошкодження, які виникають внаслідок дії різних чинників навколишнього середовища. **Ендоге́нні пошко́дження** – пошкодження, безпосередня причина яких локалізована в самому організмі.
ПОШКО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошко́джувати**.
ПОШКО́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Здатність пошкоджуватися, бути пошкоджуваним.
ПОШКО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пошко́джувати**.
ПОШКО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПОШКО́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *перех.* Виводити що-небудь із ладу; псувати, руйнувати. // Діставати якусь травму. // *безос.* 2. *тільки док.*, *неперех.*, *кому, чому.* Своїми діями, вчинками зробити прикрість людині або завадити якій-небудь справі. // Завдати шкоди здоров'ю. // Перешкодити, стати на заваді.
ПОШКО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПОШКО́ДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Виходити з ладу, псуватися, руйнуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **пошко́джувати**.
ПОШКО́ДИТИ *див.* **пошко́джувати**.
ПОШКО́ДИТИСЯ *див.* **пошко́джуватися**.
ПОШКОДО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошкодува́ти** 4.
ПОШКОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Пожаліти кого-, що-небудь, відчути жалощі до когось, чогось. 2. *неперех.*, *за ким – чим, за що, об чому, об чім і без додатка.* Відчути жаль за ким-небудь або каяття з приводу чогось. 3. *перех. і з інфін.* Не хотіти віддати, втратити що-небудь, ввести себе у видатки. *Не пошкодувати сил.* 4. *неперех.*, *кому, чому, рідко.* Завдати шкоди кому-, чому-небудь.
ПО-ШКОЛЯ́РСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-школя́рському**.
ПО-ШКОЛЯ́РСЬКОМУ, *присл.* 1. Як школяр, як прийнято у школярів. 2. *перен.* Не творчо, без заглиблення в суть справи.
ПОШКРЕБТИ́, -бу́, -бе́ш, *перех.* Док. до **шкребти́**.
ПОШКРЕБТИ́СЯ, -бу́ся, -бе́шся. Док. до **шкребти́ся**.
ПОШКРЯ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошкря́бати**. // **пошкря́бано**, *безос. присудк. сл.*
ПОШКРЯ́БАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **пошкря́баний**.
ПОШКРЯ́БАТИ, -аю, -аєш, *перех. і без додатка*, *док.* 1. Шкрябати якийсь час. 2. Подряпати. 3. *перен.* Піти, човгаючи ногами.
ПОШКРЯ́БАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Шкрябатися якийсь час. 2. Полізти, чіпляючись за що-небудь.
ПОШКРЯ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Шкрябати час від часу.
ПОШКУТИЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Повільно піти, шкутильгаючи.
ПОШЛІФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошліфува́ти**.
ПОШЛІФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **шліфува́ти**.
ПО́ШЛО, *рідко.* Присл. до **по́шлий**.
ПОШЛЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Шльопнути кілька разів, шльопати якийсь час. 2. *неперех.* Піти, шльопаючи ногами. 3. *перех.*, *перен.* Постріляти, повбивати.
ПОШЛЮБИ́ТИ, -блю, -биш; *мн.* пошлюблять; *док.*, *перех.*, *нар.-поет.*, *книжн.* Узяти шлюб, повінчатися з ким-небудь.
ПОШЛЮ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошлюби́ти**.
ПОШЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється після шлюбу. // Узаконений, прийнятий після шлюбу. *Пошлюбна подорож.*
ПО-ШЛЯХЕ́ТСЬКИ, *присл.* Те саме, що **по-шляхе́тському**.
ПО-ШЛЯХЕ́ТСЬКОМУ, *присл.* За шляхетським звичаєм.
ПОШМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.*, *перех.* Дуже побити (батогом або різкою). // Побити, поламати, обчухрати (дощем, градом).
ПОШМА́ТАНИЙ, -а, -е, *діал.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошмата́ти**. // **пошма́тано**, *безос. присудк. сл.*
ПОШМА́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **пошма́таний**.
ПОШМАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.*, *рідко.* Те саме, що **пошматува́ти**.
ПОШМАТКО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошматкува́ти**. // **пошматко́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОШМАТКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **пошматко́ваний**.
ПОШМАТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **пошматува́ти**.
ПОШМАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошматува́ти**. // **пошмато́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПОШМАТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **пошмато́ваний**.
ПОШМАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Порвати, подерти на шматки. // Роздерти тіло на шматки. // Дуже побити. 2. Розділити, розчленувати, подрібнити (країну, землю і т. ін.).
ПОШМАТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Порватися, перетворитися на шматтям.
ПОШМИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Шмигнути кілька разів, шмигати якийсь час.
ПОШМИГЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *розм.* Шмигляти якийсь час.
ПО́ШМОРГ, -а, *ч.* 1. Слід на тілі (садно, подряпина), залишений тертям від протягнутого по шкірі предмета. 2. *тільки мн.* Сліди полозків на дорозі.
ПОШМО́РГА, -и, *ж.*, *діал.* Суканий ремінець.
ПОШМО́РГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пошмо́ргати** 2.
ПОШМО́РГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Шморгнути кілька разів, шморгати якийсь час. 2. Внаслідок тертя або скісного удару подряпати тіло, здерти шкіру і т. ін.
ПО́ШМОРГОМ, *присл.* Скісно, ковзаючись по чому-небудь.
ПОШМО́РГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пошмо́ргувати**.
ПОШМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Шморгати час від часу.
ПОШМУ́ГЛЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч.

до пошмугля́ти.
ПОШМУГЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Натерти, потерти, подряпати, вкрити саднами тіло.
ПОШПА́Й, -а́ю, *ч.*, *зах.* Свіжий сніг, пороша.
ПОШПАКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до пошпаклюва́ти.
ПОШПАКЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.*, *спец.* Док. до шпаклюва́ти.
ПОШПА́РИТИ, -рю, -риш, *перех.* Док. до шпа́рити.
ПОШПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до пошпарува́ти. // пошпаро́вано, *безос. присудк. сл.*
ПОШПАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Обмазати глиною стіни, щоб усунути щілини й тріщини.
ПОШПЕ́ТИТИ, -е́чу, -е́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Полаяти. 2. Пошкодити, зіпсувати.
ПОШПИ́ГАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до пошпига́ти.
ПОШПИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Шпигати якийсь час. // *безос.*
ПОШПИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Шпигати час від часу.
ПОШПО́РТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Шукати що-небудь навпомацки якийсь час. 2. Поратися біля чого-небудь якийсь час.
ПОШПО́РТАТИСЯ *див.* пошпо́ртуватися.
ПОШПО́РТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, ПОШПО́РТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* 1. Спотикатися. 2. *тільки док.* Понишпорити, пошухати.
ПОШПО́ТАТИСЯ *див.* пошпо́туватися.
ПОШПО́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, ПОШПО́ТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* Спотикатися.
ПОШПУ́РЕНИЙ Дієприкм. пас. мин. ч. до пошпу́рити.
ПОШПУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* З силою, з розмаху кинути що-небудь кудись, у щось. // *неперех.*, *чим.* З силою, з розмаху кинути чимнебудь у когось, щось, на когось, щось.
ПОШПУРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що пошпу́рити. // *перен.* Викинути, вигнати.
ПОШРАМО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до пошрамува́ти. // пошрамо́вано, *безос. присудк. сл.*
ПОШРАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Покрити шрамами.
ПО́ШТА, -и, *ж.* 1. Установа, яка здійснює пересилання і доставку адресатам листів, періодичних видань, грошових переказів, посилок і т. ін. // Приміщення, в якому розташовано цю установу. *Відсилати по пошті* (*поштою*). ** Електро́нна по́шта – система обміну повідомленнями, що пересилаються між користувачами інформаційною мережею, чи кореспонденція у формі повідомлень, що пересилаються по мережі між користувачами. Ретранслюва́льна по́шта: в електронній пошті – засіб, який забезпечує в певних пунктах мережі створення і пересилання користувачам копій прийнятого повідомлення. Польова́ по́шта – спеціальна служба, яка забезпечує пересилання і доставку кореспонденції військовим і від військових. 2. Те, що пересилається, доставляється поштовою установою. // Транспорт із поштовими відправленнями. 3. *заст.* Перевезення людей, що здійснювалося в дореволюційний час поштовими установами. // Екіпаж для перевезення людей і поштових відправлень.
ПОШТАМПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до поштампува́ти.
ПОШТАМПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Поставити штампи на багатьох документах, листах, бандеролях і т. ін.
ПОШТА́МТ, -у, *ч.* Центральна поштова установа в місті. // Приміщення, в якому розташовано цю установу.
ПОШТА́МТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до пошта́мт.
ПОШТА́Р, -я́, *ч.* 1. Особа (здебільшого службовець пошти), яка розносить кореспонденцію адресатам. 2. *заст.* Службовець, який супроводжує пошту. 3. *розм.* Те саме, що пошто́вий го́луб (*див.* пошто́вий).
ПОШТА́РКА, -и. Жін. до пошта́р 1.
ПОШТА́РСТВО, -а, *с.* Поштова служба, поштове обслуговування населення.
ПОШТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до пошта́р.
ПОШТАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* Працювати поштарем.
ПОШТИ́ВИЙ, ПОЧТИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який виявляє повагу до кого-небудь; чемний, ввічливий. 2. *рідко.* Гідний пошани, поваги.
ПОШТИ́ВІСТЬ, ПОЧТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. пошти́вий, почти́вий.
ПОШТИВНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Стати штивним, нерухомим, негнучким.
ПОШТИ́ВО, ПОЧТИ́ВО, *розм.* Присл. до пошти́вий, почти́вий.
ПОШТИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Штиркати якийсь час, штиркнути кілька разів.
ПОШТІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Поштова листівка.
ПОШТМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – керівник поштової контори. 2. В електронній пошті – функціональна структура, що забезпечує багатоадресне пересилання деяких повідомлень.
ПОШТМЕ́ЙСТЕРША, -і, *розм.*, *заст.* Жін. до поштме́йстер.
ПОШТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до пошти. ** Пошто́ва деклара́ція – поштовий документ, що додається до грошових та цінних пакетів, які відправляються за кордон. Пошто́ва ма́рка – державний знак, який є засобом оплати послуг поштового зв'язку. Пошто́ва скри́нька – скринька встановленої форми і розміру, призначена для збирання листів та поштових листівок. Пошто́вий го́луб – голуб, якого привчили до поштової служби. Пошто́вий зв'язо́к – прийом, обробка, перевезення та доставка письмових відправлень, матеріальних цінностей тощо. Пошто́вий по́їзд – пасажирський поїзд, що має спеціальний вагон для перевезення пошти і зупиняється на всіх станціях для обміну поштових відправлень. Пошто́ві відпра́влення – упаковані та відповідно оформлені предмети, що їх відправник доручає підприємствам поштового зв'язку переслати за призначенням та вручити адресату.
ПОШТОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Поштовий службовець. 2. *рідко.* Те саме, що пошта́р 1.
ПОШТО́ВО-ПАСАЖИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до пошти і перевезення пасажирів (про засоби транспортного зв'язку).
ПОШТО́ВО-ТЕЛЕГРА́ФНИЙ, -а, -е. Стос. до пошти і телеграфу.
ПО́ШТОВХ, -у, *ч.* 1. Різкий короткий удар. // чого. Відштовхування з метою надати чому-небудь поступального руху. 2. Різкий коливальний рух, струс. // Стук, биття (про серце). 3. *перен.* Привід, першопричина виникнення чого-небудь. *Внутрішній поштовх.* 4. *спорт.* Рвучке підняття тягаря і утримання його над головою на випрямлених руках.
ПОШТОВХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Штовхати якийсь час.
ПОШТОВХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Походити, побувати в натовпі, звичайно без певної мети.
ПО́ШТОВХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до по́штовх.
ПОШТОВХОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до поштовху.
ПОШТОВХОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до поштовхоподі́бний.
ПОШТО́ВХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до пошто́вхувати.
ПОШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Штовхати час від часу.
ПОШТООБРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до обробки поштових відправлень, признач. для цього.
ПОШТО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до пошто́пати. // пошто́пано, *безос. присудк. сл.*
ПОШТО́ПАТИ, -аю, -аєш, *перех.* Док. до што́пати.
ПОШТРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до поштрафува́ти.
ПОШТРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Накласти штраф на багатьох.
ПОШТРИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до поштри́кати.
ПОШТРИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Штрикати якийсь час, кілька разів.
ПОШТРИ́КУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. поштри́кувати.
ПОШТРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Штрикати час від часу.
ПО́ШТУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *заст.* Дія за знач. по́штувати.
ПО́ШТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.*, *заст.* 1. Шанобливо пригощати, частувати. // *перен.* Сподіваючись справити приємність кому-небудь, знайомити з чимсь. 2. *перен.* Бити, катувати.
ПО́ШТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.*, *заст.* Пригощатися, частуватися.
ПОШТУКАТУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до поштукату́рити. // поштукату́рено, *безос. присудк. сл.*
ПОШТУКАТУ́РИТИ, -рю, -риш, *перех.* Док. до штукату́рити.
ПОШТУРКА́ТИ, -у́ркаю, -у́ркаєш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що поштурха́ти.
ПОШТУРКА́ТИСЯ, -у́ркаюся, -у́ркаєшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що поштурха́тися.
ПОШТУ́РКАЧ, -а, *ч.*, *діал.* Попихач.
ПОШТУ́РКУВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до пошту́ркувати.
ПОШТУ́РКУВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. пошту́ркувати.
ПОШТУ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Навмисне штовхати кого-небудь, щоби скривдити, образити. // Виявляти зневагу до кого-небудь.
ПОШТУ́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *ким*, *діал.* Використовувати когось для різних доручень, не рахуючись із його бажаннями.
ПОШТУРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Штурмувати якийсь час.
ПОШТУРХА́ТИ, -у́рхаю, -у́рхаєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Штурхнути кілька разів, штурхати якийсь час.
ПОШТУРХА́ТИСЯ, -у́рхаюся, -у́рхаєшся, *док.*, *розм.* Штурхатися якийсь час.
ПОШТУРХО́ВИСЬКО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що попи́хач.
ПОШТУ́РХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Штурхати час від часу що-небудь чимсь. 2. *неперех.*, *ким.* Виявляти зневагу до кого-небудь.
ПОШТУ́ЧНЕ, -ного, *с.*, *іст.* Натуральний податок у Молдові, а також у феодальній Литві, Польщі та на загарбаних ними українських землях.
ПОШТУ́ЧНИЙ, -а, -е. Представлений окремими екземплярами, штуками. // *перен.* Представлений окремими особами.
ПОШТУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до пошту́чний.
ПОШТУ́ЧНО. Присл. до пошту́чний.
ПО́ШУГ, -у, *ч.*, *поет.* Стрімкий політ.
ПОШУГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Шугати якийсь час.
ПО́ШУК, -у, *ч.* 1. *чого і без додатка*, *перев. мн.* Шукання, розшукування чого-небудь. // *тільки мн.* Спеціально організоване розшукування кого-, чого-небудь з метою врятування. ** По́шук да́них, *спец.* – аналіз елементів даних з метою знаходження даних з певними властивостями. По́шук повідо́млення, *спец.* – процес отримування повідомлення з систем обміну інформацією. 2. Творча робота, спрямована на відкриття нового в науці, мистецтві, на виробництві і т. ін. 3. *військ.* Розвідка із захопленням документів, зразків зброї, язика (полоненого) і т. ін.
ПОШУКА́НКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що по́шук 1, 2.
ПОШУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Шукати якийсь час.
ПОШУКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до по́шук 1, 2. 2. Пов'язаний з попередніми дослідженнями для визначення принципової можливості чого-небудь.
ПОШУКО́ВО-РОЗВІ́ДУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пошуку і розвідування корисних копалин, призначений для пошуку і розвідування.
ПОШУКО́ВО-РЯТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для пошуку і порятунку кого-, чого-небудь. *Пошуково-рятувальна космічна система. Пошуково-рятувальний комплекс.*
ПОШУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. пошу́кувати.
ПОШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Те саме, що шука́ти. 2. *неперех.*, *за ким*, *діал.* Розшукувати кого-небудь. 3. *перех.*, *чого*, *діал.* Домагатися, добиватися.
ПО́ШУМ, -у, *ч.*, *поет.* Неголосний шум.
ПОШУМІ́ТИ, -млю, -ми́ш; *мн.* пошумля́ть; *док.* 1. Шуміти якийсь час. 2. *перен.*, *розм.* Помчатися, понестися з шумом. // Швидко побігти, поїхати.
ПОШУМУВА́ТИ, -у́є, *док.* Шумувати якийсь час.
ПОШУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Шурувати якийсь час.
ПОШУШУ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Шушукатися якийсь час.
ПОЩА́ДА, -и, *ж.* Вияв милосердя, жалощів до кого-, чого-небудь. *Не давати пощади.*
ПОЩАДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *перех.* Док. до щади́ти.
ПОЩА́ДОК, -дку, *ч.*, *діал.* Пощада.
ПОЩАСЛИ́ВИТИ, -ить, *док.*, *безос.*, *кому*, *рідко.* Те саме, що пощасти́ти.
ПОЩАСЛИ́ВІТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *рідко.* Стати щасливим.
ПОЩАСТИ́ТИ, -и́ть, *док.*, *безос.*, *кому.* Успішно здійснитися (про щось очікуване, задумане). // *з інфін.* Успішно здійснити якийсь намір. // *з інфін.* Випасти (про щасливу нагоду).
ПОЩАСТИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *безос.*, *кому*, *рідко.* Те саме, що пощасти́ти.
ПОЩЕБЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *док.* 1. Щебетати якийсь час. 2. *розм.* Говорити швидко, високим голосом якийсь час (про дітей, жінок).
ПОЩЕЗА́ТИ, -а́ємо, -а́єте, *док.* Щезнути, зникнути (про все чи багато чого-небудь, усіх чи багатьох).
ПОЩЕ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док.* Щезнути, згинути (також про всіх чи багатьох, усе чи багато чого-небудь).
ПОЩЕМІ́ТИ, -ми́ть; *мн.* пощемля́ть; *док.* Щеміти якийсь час.
ПОЩЕПИ́ТИ[1], -щеплю́, -ще́пиш; *мн.* поще́плять; *док.*, *перех.* Поколоти на тріски.
ПОЩЕПИ́ТИ[2], -щеплю́, -ще́пиш; *мн.* поще́плять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Зробити щеплення всім або багатьом.
ПОЩЕРБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* пощербля́ть; *док.*, *перех.* 1. Док. до щерби́ти. 2. *перен.* Погіршити що-небудь, втратити на чому-небудь, завдати втрат комусь.
ПОЩЕРБИ́ТИСЯ, -и́ться; *мн.* пощербля́ться. Док. до щерби́тися.
ПОЩЕ́РБЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до пощерби́ти. // *у знач. прикм.* // поще́рблено, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має зубчастий край, краї.
ПОЩИ́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до пощипа́ти. 2. *у знач. прикм.* Облізлий.
ПОЩИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Щипати якийсь час. 2. *перен.* Завдати кому-небудь втрат або матеріальних збитків.
ПОЩИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. пощи́пувати.
ПОЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Щипати помалу або час від часу.
ПО-ЩИ́РОМУ, *присл.*, *рідко.* Відверто, без лукавства й обману.
ПОЩІЛЬНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Зробити щільнішим.
ПОЩІЛЬНІ́ШАТИ, -ає, *док.* Стати щільнішим.
ПОЩІ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Розтрісканий, з багатьма щілинами.
ПО́ЩО, *присл.*, *заст.* Навіщо, для (задля, заради) чого.
ПОЩУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Щулити якийсь час.
ПОЩУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся. Док. до щу́литися.
ПОЩУ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до пощу́пати.
ПОЩУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка.* Визначати якість або властивості чого-небудь на дотик; помацати. // *перен.* Побити кого-небудь.
ПОЩУ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Встановити на дотик наявність чого-небудь.
ПОЩУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. пощу́пувати.
ПОЩУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Щупати час від часу.
ПОЩУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Щурити якийсь час.
ПОЩУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* Щуритися якийсь час.
ПО-ЮГОСЛА́ВСЬКИ, *присл.* Те саме, що по-югосла́вському.
ПО-ЮГОСЛА́ВСЬКОМУ, *присл.* Як у югославів, за звичаєм югославів.
ПО-ЮНА́ЦЬКИ, *присл.* Те саме, що по-юна́цькому.
ПО-ЮНА́ЦЬКОМУ, *присл.* Як юнак, подібно до юна-

ка. // Як у юнака. // Як властиво юнакам.

ПО-Ю́НОМУ, *присл.* Як у юних.

ПОЯ́В, -у, *ч.* З'ява, явище.

ПОЯ́ВА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **появи́тися, появля́тися**. 2. *рідко.* Вияв чогось незвичайного, нове явище, феномен. 3. *діал., рідко.* Рідкісне, таємниче явище; примара, з'явисько. // Проява.

ПОЯВИ́ТИ *див.* **появля́ти.**

ПОЯВИ́ТИСЯ *див.* **появля́тися.**

ПОЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **появи́ти.**

ПОЯ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **появи́тися.**

ПОЯВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОЯВИ́ТИ**, -явлю́, -я́виш; *мн.* поя́влять; *док., перех., заст.* 1. Породжувати, покликати до життя, спричиняти щонебудь. // Народжувати дитину. 2. Показувати, відкривати що-небудь комусь.

ПОЯВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПОЯВИ́ТИСЯ**, -явлю́ся, -я́вишся; *мн.* поя́вляться; *док.* 1. Приходити, прибувати куди-небудь. // Приходити на якийсь час; тимчасово показуватися в якомусь місці. // Поставати, зароджуватися, утворюватися. // Виникати, розвиватися. 2. Показуватися де-небудь, ставати доступним зорові, видним; з'являтися. // Виходити у світ (про літературні, наукові та інші твори). 3. *рідко.* Поставати як видіння, снитися, примарюватися.

ПОЯЗИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поязи́чити.**

ПОЯЗИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., над ким, перед ким і без додатка, розм.* Наговорити чогось поганого про кого-небудь.

ПОЯЗИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся., *док., розм.* Сказати неправду.

ПО-ЯКО́МУ, *присл.* 1. Як у кого, за чим звичаєм. 2. Якою мовою.

ПО-ЯКО́МУСЬ, *присл.* Якоюсь мовою.

ПО-ЯПО́НСЬКИ, *присл.* Те саме, що по-**япо́нському.**

ПО-ЯПО́НСЬКОМУ, *присл.* 1. Як у японців, за звичаєм японців. 2. Японською мовою.

ПОЯ́РКОВИЙ, -а, -е. Зробл. із поярку.

ПО-ЯРМАРКО́ВОМУ, *присл.* Як для ярмарку; як прийнято на ярмарку.

ПОЯРМАРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Побувати на ярмарку, продаючи або купуючи що-небудь.

ПОЯРМАРКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док., безос., розм.* Про певні умови ярмаркування.

ПОЯ́РОК, -рку, *ч.* Вовна від першої стрижки ягнят.

ПОЯ́РУСНИЙ, -а, -е. Розміщений ярусами; виконуваний ярус за ярусом.

ПО́ЯС, *ч.* 1. *род.* -а. Шкіряна, матер'яна, в'язана і т. ін. довга смуга для підперізування одягу в стані. // Смуга тканини, яка пришивається до верхньої частини спідниці, штанів. ** **Запобі́жний по́яс** – спеціальний пристрій, який охороняє від падіння верхолазів, монтерів і т. ін. **Ло́вчий по́яс** – шар мішковини, ганчірок і обгорілого паперу, яким обмотується стовбур дерева для виловлювання гусені яблуневої плодожерки. **По́яс Афроди́ти**, *міф.* – чарівний пояс богині, в якому зберігалася таємниця її привабливості. **Ряті́вний (рятува́льний) по́яс** – корковий, гумовий або поролоновий пристрій, який використовують за небезпеки втопитися. 2. *род.* -а. Стан, талія, поперек. *Кланятися в пояс.* 3. *род.* -у, *перен.* Те, що має вигляд смуги. 4. *род.* -у, *геогр.* Частина поверхні земної кулі між двома меридіанами в 15° завширшки. 5. *род.* -у, *геогр.* Частина поверхні земної кулі між паралелями, що становить певну кліматичну зону. // Певний тип рослинності, характерний для різних зон гірської місцевості. // Територія зі специфічними погодними і кліматичними умовами. *Пояс пасатів.* 6. *род.* -у, *спец.* Смуга однорідних фізичних об'єктів (гір, озер, лісів, гірських порід, небесних тіл і т. ін.). ** **Радіаці́йний по́яс** – смуга підвищеної радіації в навколоземному просторі. 7. *род.* -а, *анат.* Частина скелета хребетних тварин і людини, що служить для причленування до тулуба й опертя кінцівок. 8. *род.* -а, *архіт.* Широка горизонтальна, оздоблена орнаментом, скульптурними зображеннями і т. ін. смуга, що виступає зі стіни будівлі або вдається в неї. 9. *род.* -у, *ек.* Певний простір, смуга, яка становить частину в поділі території країни за певною економічною ознакою. *Тарифний пояс.*

ПОЯСИ́НА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **по́яс** 1.

ПОЯ́СНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **поясни́ти.** // **пояснено**, *безос. присудк. сл.*

ПОЯСНЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого можна пояснити.

ПОЯСНЕ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **поясни́ти** 1, 2. 2. Писемний або усний виклад з метою виправдатися в чому-небудь.

ПОЯСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до пояса (у 1 – 5, 9 знач.). // Який носиться на поясі (у 1 знач.). Поясна фляжка. // Який має пояс (у 1 знач.). 2. Зробл. до пояса, до талії. // *у сполуч. зі сл.* п о к л і н . У пояс.

ПОЯ́СНИК, -а, *ч., діал.* П'ядич.

ПОЯСНИ́ТИ *див.* **по́яснювати.**

ПОЯСНИ́ЦЯ, -і, *ж., мист.* Писанка з поперечною лінією довкола.

ПО́ЯСНІСТЬ, -ності, *ж.* Розміщення, розташуван-ня за поясами (у 4, 5, 9 знач.).

ПОЯСНІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Стати яснішим. // *безос.* 2. *перен.* Стати погідним, лагідним і т. ін. (про обличчя, погляд і т. ін.).

ПОЯСНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати яснішим. *Небо пояснішало.* // *безос.*

ПОЯСНЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для пояснення чого-небудь.

ПОЯ́СНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **поя́снювати.**

ПОЯ́СНЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ПОЯСНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПОЯСНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* 1. Розповідаючи про що-небудь, робити його ясним, зрозумілим. // З'ясовувати комусь ситуацію, розкривати причини якоїсь дії чи явища. // Витлумачувати слова, поняття і т. ін. // Добиватися порозуміння з кимнебудь за допомогою жестів, міміки і т. ін. // Розкривати особливість якоїсь речі або явища, вказуючи на їхні певні ознаки. // Викладати матеріал лекції, уроку і т. ін. // Мотивувати що-небудь. 2. Знаходити, розкривати причини, мотиви чого-небудь. 3. Виправдовуватися в чому-небудь.

ПОЯ́СНЮВАТИСЯ, -юється *і рідко* **ПОЯСНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок., чим.* Мати що-небудь своєю причиною.

ПОЯСНЯ́ТИ *див.* **поя́снювати.**

ПОЯСНЯ́ТИСЯ *див.* **поя́снюватися.**

ПОЯСО́К, -ска́, *ч.* 1. Те саме, що **по́яс** 1. // Смуга тканини, яка пришивається до верхньої частини спідниці, штанів. 2. Зменш. до **по́яс** 3. 3. Смужка або виступ, що відіграє роль прикраси на чомунебудь. 4. Серединна частина якоїсь деталі.

ПОЯСО́ЧОК, -чка, *ч.* 1. Пестл. до **по́яс** 1. 2. Смужка або виступ, що відіграє роль прикраси на чомунебудь.

ПО-ЯСТРУБИ́НОМУ, *присл.* Як яструб, подібно до яструба. // Як у яструба.

ПОЯ́ТИ, поймý, поймéш, *док., перех., арх.* Узяти, забрати в полон, у неволю.

ПОЯЩА́, -áти, *с., заст.* Те саме, що **по́яс** 1.

ПРАБА́БА, -и, *ж.* Мати діда або баби.

ПРАБА́БИН, -а, -е. Прикм. до **праба́ба**; належний прабабі.

ПРАБА́БКА, -и, *ж.* Те саме, що **праба́ба.**

ПРАБАБУ́СИН, -а, -е. Належний прабабусі.

ПРАБАБУ́СЯ, -і, *ж.* 1. Пестл. до **праба́ба** і **праба́бка.** 2. Перша жінка, від якої пішов рід людський.

ПРАБА́БЧИН, -а, -е. Належний прабабці.

ПРАБАТЬКИ́, -ів, *мн.* Давні предки.

ПРАБА́ТЬКІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **прабатькú.** // Належний прабатькам.

ПРАБА́ТЬКІВЩИНА, -и, *ж.* Найдавніше місце поселення певного племені, народу або території поширення тієї чи іншої породи тварин, сорту рослин і т. ін.

ПРАБА́ТЬКО, -а, *ч.* Той, від кого походять який-небудь рід, порода тварин, сорт рослин і т. ін.

ПРАБОЛГА́РИ, -га́р, *мн.* Те саме, що **протоболга́ри.**

ПРАВА́, прав, *мн.* Свідоцтво, документ, що дозволяє кому-небудь керувати автомашиною, моторним човном, мотоциклом, катером і т. ін.

ПРАВАРІА́НТ, -а, *ч.* Найперший, первісний варіант.

ПРАВА́ЧКА, -и, *ж., зах.* У селянській хаті – кімната праворуч од сіней.

ПРА́ВАШІ, -ів, *мн, іст.* Представники дрібнобуржуазних політичних груп в хорватських землях Австро-Угорщини, що виступали за право хорватів на національне об'єднання та державну самостійність.

ПРА́ВДА, -и, *ж.* 1. Те, що відповідає дійсності; істина. // Певна сукупність достовірних відомостей про що-небудь. // Дійсний стан речей. *Дійти правди.* 2. Правдивість; правильність. // *чого, у знач. означ.* Який відповідає істині, дійсності. 3. Справедливість; порядок, який ґрунтується на справедливості; прот. к р и в д а. // Соціально зумовлене розуміння справедливості. ** **По пра́вді** – справедливо. 4. Уживається як назва кодексів середньовічного права. 5. *у знач. присудк. сл.* Справді, насправді. // *чому і без залежного слова.* Уживається як запитання у сполуч. з част. х і б а н е , ч и , н е в ж е та без них. 6. *у знач. вставн. сл.* Справді. // Щоправда.

ПРАВДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., рідко.* Те саме, що **виправдо́вуватися.**

ПРАВДЕ́ШНІЙ, -я, -є. Справдішній, справжній.

ПРАВДИ́ВЕ, *присл., діал.* Правдиво.

ПРАВДИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який відповідає правді, істині. 2. Який говорить правду; чесний, справедливий. // Який виражає правду, служить для вираження правди. 3. Справжній, явний. // Правильний.

ПРАВДИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **правди́вий.**

ПРАВДИ́ВО. Присл. до **правди́вий.**

ПРАВДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок., перех., діал., рідко.* 1. Те саме, що **виправдо́вувати** 1. 2. Підтверджувати правдивість чого-небудь.

ПРАВДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *недок., діал., рідко.* Те саме, що **виправдо́вуватися** 1, 2.

ПРАВДІ́СІНЬКО, *присл., розм.* Справді так; дуже правдиво.

ПРАВДОБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Борець за правду, виборювач правди.

ПРАВДОЛЮ́Б, -а, *ч.* Той, хто стоїть за правду, бореться за неї, шукає справедливості.

ПРАВДОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Те саме, що **правдолю́б.**

ПРАВДОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить правду, бореться за неї, шукає справедливості.

ПРАВДОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **правдолю́бство.**

ПРАВДОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Абстр. ім. до **правдолю́бний.**

ПРАВДОМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто завжди говорить правду, є виразником правди.

ПРАВДОМО́ВНИЙ, -а, -е. Який говорить правду. // Щирий, правдивий.

ПРАВДОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **правдомо́вний.**

ПРА́ВДОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **пра́вда** 1 – 3.

ПРАВДОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на правду (у 2 знач.), на те, що може бути насправді.

ПРАВДОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **правдоподі́бний.**

ПРАВДОПОДІ́БНО. 1. Присл. до **правдоподі́бний.** 2. *у знач. вставн. сл., діал.* Уживається для вираження припущення чого-небудь.

ПРА́ВДОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **пра́вда** 1 – 3.

ПРАВДОШУКА́ЦТВО, -а, *с.* Прагнення домогтися справедливості.

ПРАВДОШУКА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто прагне домогтися справедливості.

ПРАВДОШУКА́ЧКА, -и. Жін. до **правдошука́ч.**

ПРАВДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм., рідко.* Жити по правді.

ПРАВДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., розм., рідко.* Домагатися правди.

ПРА́ВЕ, *присл., заст.* Майже.

ПРА́ВЕДНИЙ, -а, -е. 1. Який дотримується заповідей, моральних приписів якоїсь релігії; безгрішний. // Який узгоджується з релігійними приписами, але суперечить гуманним принципам. // *у знач. ім.* **пра́ведний**, -ного, *ч.* Той, хто дотримується заповідей, моральних приписів якоїсь релігії; безгрішний. ** **Бо́же (Го́споди) пра́ведний** – уживається як вигук для вираження подиву, обурення, нарікання і т. ін. 2. Справедливий, правильний. // Чесний, благородний. // *у знач. ім.* **пра́ведний**, -ного, *ч.* Чесна, справедлива людина. *Праведне діло.*

ПРА́ВЕДНИК, -а, *ч.* Людина, яка суворо дотримується заповідей, моральних приписів якоїсь релігії. // Мешканець біблійного раю. // Людина, що не має або не почуває за собою провини.

ПРА́ВЕДНИЦЯ, -і. Жін. до **пра́ведник.**

ПРА́ВЕДНИЧИЙ, -а, -е. Належний праведнику.

ПРА́ВЕДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пра́ведний.**

ПРА́ВЕДНО. Присл. до **пра́ведний.**

ПРАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* 1. Гостре інфекційне захворювання, що характеризується корчами; спричинюється мікробом, який проникає в організм через рани, подряпини і т. ін. ** **Акробати́чний праве́ць** – правець, при якому тіло хворого внаслідок тонічного скорочення набуває незвичайних поз. 2. *перен.* Стан нерухомості, викликаний сильним душевним потрясінням. 3. *діал.* Напрямок.

ПРАВИБО́РЕЦЬ, -рця, *ч., іст.* Виборець, який обирав тих, хто згодом обирав народних представників.

ПРАВИБО́РИ, -ів, *мн., іст.* Обрання виборців, які згодом обирали народних представників.

ПРАВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прямий, не погнутий, не покручений, прямовисний. *Правий ніж.* 2. *зах.* Лицьовий бік вишитого полотна чи сукна.

ПРА́ВИЙ[1], -а, -е. 1. Розташований на тому боці тіла, що протилежний лівому. // Напрям, який відповідає руці, протилежний до лівої. // Розташований з протилежного боку, якщо стояти обличчям у напрямі руху (річки тощо). // *у знач. ім.* **пра́ва**, -вої, *ж.* Права рука, правиця. 2. *іст.* Ворожий новим течіям у політичному й громадському житті; реакційний, консервативний. // Який дотримується консервативніших поглядів, ніж головна маса членів певної партії або політичного, філософського напряму. // *у знач. ім., іст.* **пра́ві**, -вих, *мн.* 3. Який рухається за годинниковою стрілкою (зліва вгору й направо).

ПРА́ВИЙ[2], -а, -е. 1. Який не має або не почуває за собою провини. // Який має рацію у чомусь. // *у знач. ім.* **пра́вий**, -вого, *ч.* Невинуватий, безневинний. 2. Справедливий. // Правильний. *Праве діло.*

ПРАВИ́ЛКА, -и, *ж.* 1. *розм., рідко.* Пристрій для кермування у весловому човні. 2. *діал.* Просіка в лісі.

ПРАВИ́ЛЛЯ, -я, *с.* Інструменти, знаряддя.

ПРА́ВИЛО, -а, *с.* 1. Положення, яким передається якась закономірність, стале співвідношення певних явищ. ** **Пра́вило гвинта́**, *спец.* – правило визначення якого-небудь руху або вектора в залежності від представлення того, в якому напрямку може загвинчуватися гвинт. 2. Принцип, яким керуються у співжитті, у праці, в поведінці і т. ін. // Звичай, властивий якійсь групі, колективові людей. // Форма вияву інстинкту у тварин. ** **Пра́вила до́брого то́ну** – вишукані норми поведінки, що служать зразком для наслідування. **Пра́вила присто́йності** – форми поведінки, що узгоджуються з усталеними в суспільстві нормами. 3. *чого, мн.* Зібрання якихось положень, що визначають порядок ведення або дотримання чого-небудь.

ПРАВИ́ЛО, -а, *с.* 1. Пристрій, на якому розпрямляють що-небудь. 2. Пристрій, на якому щось розправляють або за допомогою якого щось розрівнюють, вигладжують. 3. Довге весло, жердина, щоб керувати човном, плотом і т. ін. 4. Частина стерна у човні. 5. Пристрій у гарматі для спрямування ствола.

ПРАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **прави́ло.** 2. Признач. для правлення (*див.* **пра́влення**[4]). 3. *у знач. ім.* **прави́льний**, -ного, *ч.* Солдат-артилерист у гарматній обслузі, який спрямовує ствол гармати за допомогою правила (у 5 знач.).

ПРА́ВИЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який відповідає дійсності; істинний. // Справедливий. // *розм.* Хороший, справедливий (про людину). 2. Який відповідає встановленим правилам, нормам. 3. Безпомилковий. 4. Який відбувається через певні проміжки часу; регулярний, ритмічний. *Правильне биття серця.* 5. Який задовольняє правила пропорції та симетрії. ** **Пра́вильний дріб** – дробове число, чисельник якого менший за знаменник. **Пра́вильний многогра́нник**: опуклий многогранник, у яко-

го всі грані – рівні правильні многокутники і всі многогранні кути рівні. **Пра́вильний многоку́тник** – плоский, опуклий многокутник, у якого сторони й усі внутрішні кути рівні.

ПРА́ВИЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пра́вильний**.

ПРАВИЛЬНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **пра́вильний**.

ПРА́ВИЛЬНО. Присл. до **пра́вильний**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРАВИЛЬНОЗІРЧА́СТИЙ, -а, -е. Який має форму геометрично правильної зірки.

ПРА́ВИЛЬЦЕ, -я, *с.*, *діал.* Аршин у каменярів.

ПРАВИНА́, -й, *ж.*, *заст.* Стягнення, вимога.

ПРАВИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Особа, що стоїть при владі в державі, країні чи якійсь її частині. // Той, хто править, керує ким-, чим-небудь. 2. *заст.* Керівник канцелярії.

ПРАВИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **прави́тель** 1.

ПРА́ВИТИ[1], -влю, -виш; *мн.* пра́влять; *недок.* 1. *перех. і неперех.*, *ким*, *чим*, *рідко що.* Здійснювати верховну владу над ким-, чим-небудь; керувати, володарювати. // Керувати, розпоряджатися ким-, чим-небудь. 2. *перех. і неперех.*, *ким*, *чим*, *рідко кого*, *що і без додатка.* Спрямовувати рух кого-, чого-небудь. 3. *неперех.* Прямувати куди-небудь. // *перен.* Мати якісь наміри. ** **Пра́вити путь** – постійно рухатися в певному напрямку. 4. *перех.* Доставляти щось куди-небудь. 5. *перех.* Справляти, чинити, учиняти що-небудь. ** **Посиде́ньки пра́вити** – марнувати час у бездіяльному сидінні й балаканині. 6. *перех. і без додатка.* Здійснювати обряди (найчастіше культові: молебень, тризну, панахиду і т. ін.). 7. *неперех.*, *за що*, *чим.* Виконувати якесь призначення, бути придатним для чогось. // Мати здатність служити чим-небудь. // *за що.* Ставати чим-небудь. // *за кого*, *ким.* Виконувати певні обов'язки кого-небудь, бути кимось.

ПРА́ВИТИ[2], -влю, -виш; *мн.* пра́влять; *недок.* 1. *перех.*, *про кого – що і без додатка.* Говорити, здебільшого повторюючи ту саму думку, наполягаючи на чомусь; повторювати думку, що склалася про когось. ** **Пра́вити своє́** – настирливо наполягати не рахуючись з іншими. // Продовжувати розповідь. // Говорити таке, що не зовсім відповідає дійсності або повністю суперечить їй. *Правити теревені.* 2. *перех.*, *чого*, *що.* Вимагати з кого-небудь щось (здебільшого податок, борг і т. ін.). // Встановлювати ціну на щось.

ПРА́ВИТИ[3], -влю, -виш; *мн.* пра́влять; *недок.*, *перех.* 1. Ліквідувати несправності; виправляти. // Виявляти й усувати помилки у друкованому чи письмовому тексті. 2. Випрямляти. 3. Гострити що-небудь (ніж, бритву і т. ін.) за допомогою ременя, бруска і т. ін.

ПРА́ВИТИСЯ[1], -иться; *мн.* пра́вляться; *недок.*, *рідко.* Користуватися певними правилами, законами і т. ін. в управлінні.

ПРА́ВИТИСЯ[2], -влюся, -вишся; *мн.* пра́вляться; *недок.*, *розм.* Те саме, що **пра́вити**[1].

ПРА́ВИТИСЯ[3], -иться; *мн.* пра́вляться; *недок.* Здійснюватися (про обряди, найчастіше культові: молебні, тризну, панахиду і т. ін.).

ПРА́ВИТИСЯ[4], -иться; *мн.* пра́вляться; *недок.* Пас. до **пра́вити**[3] 3.

ПРА́ВИТИСЯ[5], -влюся, -вишся; *мн.* пра́вляться; *недок.*, *рідко.* 1. *біля чого*, *коло чого і без додатка.* Виконувати якусь клопітку й забарну роботу, поратися. 2. *з ким.* Розправлятися.

ПРАВИ́ЦЯ[1], -і, *ж.* Права рука; прот. л і в и ц я, л і в а р у к а.

ПРАВИ́ЦЯ[2], -і, *ж.*, *діал.* Нем'ята, рівна солома.

ПРАВИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Зменш. до **прави́ця**[2]. 2. *зах.* Незайманиця.

ПРАВІ́Ж, -вежу́, *ч.*, *іст.* Насильницьке стягування податку шляхом катування.

ПРАВІ́ЖКА, -и, *ж.* Стягнення, вимога сплати.

ПРАВІ́ЖНИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **праві́ж**.

ПРАВІ́ЖНИК, -а, *ч.*, *іст.* Той, хто чинив праві́ж.

ПРА́ВІК, -у, *ч.* (*мн.* **пра́віки**, -ів). Стародавні часи; прадавнина.

ПРА́ВІКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пра́вік**.

ПРАВІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати правішим (*див.* **пра́вий**[1] 2).

ПРАВІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пра́вік**.

ПРАВІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **праві́шати**.

ПРАВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **праві́ти**.

ПРА́ВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **пра́влення**[4]. 2. Зміни, що вносяться в текст; виправлення.

ПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пра́вити**.

ПРА́ВЛЕННЯ[1], -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **пра́вити**[1] 1, 2.

ПРА́ВЛЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **пра́вити**[1] 6.

ПРА́ВЛЕННЯ[3], -я, *с.* Дія за знач. **пра́вити**[2].

ПРА́ВЛЕННЯ[4], -я, *с.* Дія за знач. **пра́вити**[3].

ПРАВЛІ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Член правління (у 2 знач.).

ПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Час, період, протягом якого певна особа здійснює верховну владу над ким-, чим-небудь. // *рідко.* Апарат, який здійснює керівництво державою. // Форма керівництва. *Боярське правління.* 2. Виборний орган, що керує якоюсь установою, організацією, підприємством і т. ін. // Члени виборного керівного органу. // Приміщення виборного керівного органу. 3. У дореволюційній Росії – назва деяких адміністративно-поліційних установ.

ПРАВЛІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до правління (у 2 знач.).

ПРА́ВЛЯЧИЙ, -а, -е. Який править, здійснює керівництво, стоїть при владі в державі.

ПРА́ВНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Спертий на закон, юридично обґрунтований. 2. *діал.* Справжній.

ПРАВНИ́К, -а́, *ч.* Юрист, фахівець із правознавства.

ПРАВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Юридична наука, юриспруденція.

ПРАВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **юриди́чний**. *Правнича фундація.*

ПРА́ВНО. Присл. до **пра́вний** 1.

ПРА́ВНУК, -а, *ч.* 1. Син внука або внучки. 2. *тільки мн.* Діти внука або внучки. 3. Далекий нащадок.

ПРА́ВНУКА, -и, *ж.* Те саме, що **пра́внучка**.

ПРА́ВНУКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **пра́внук**; належний правнукові.

ПРАВНУЧА́, -а́ти, *с.*, *рідко.* Зменш. до **пра́внук** і **пра́внучка**.

ПРА́ВНУЧИН, -а, -е. Прикм. до **пра́внука**; належний правнуці.

ПРА́ВНУЧКА, -и, *ж.* Дочка внука або внучки.

ПРА́ВНУЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **пра́внучка**; належний правнучці.

ПРА́ВО, -а, *с.* 1. *тільки одн.* Законодавство; здійснювана державою форма законодавства, залежна від соціального устрою країни. 2. Система встановлених або санкціонованих державою загальнообов'язкових правил (норм) поведінки, що виражають волю панівного класу або всього народу. // Виборювані народом справедливі соціальний лад і законодавство. // Інтереси певної особи, суспільної групи і т. ін., які спираються на закон, релігійні постулати, давні звичаї і т. ін. // Обумовлений постановою держави, установи і т. ін. захист інтересів і можливостей особи щодо участі в чому-небудь, одержання чогось і т. ін. *Авторське право.* // Сукупність міжнародних угод, договорів, що регулюють взаємовідносини держав у певних питаннях. *Міжнародне право. Морське право.* ** **Ба́нківське пра́во**, *фін.* – сукупність правових норм, які регулюють організацію та діяльність банків. **Бюдже́тне пра́во**, *фін.* – встановлені державою правові норми, які визначають і регулюють бюджетну систему держави та окремих її складових. **Ве́ксельне пра́во** – сукупність юридичних, правових норм, що регулюють вексельний обіг і вексельні відносини. **Заставне́ пра́во** – право, за яким кредитор у разі невиконання боржником забезпеченого заставою зобов'язання має пріоритет на задоволення претензій щодо вартості заставленого майна. **Земе́льне пра́во** – система юридичних норм, що регулюють суспільні відносини щодо раціонального використання та охорони земель, охорони прав землевласників і землекористувачів. **Корпорати́вне пра́во** – право власності на частку (пай) у статутному фонді (капіталі) юридичної особи, включаючи права на керування, отримання відповідної частки прибутку. **Майнові́ права́** – юридично закріплені права юридичних та фізичних осіб володіти, розпоряджатися та користуватися певними майновими цінностями. **Міжнаро́дне пра́во** – сукупність юридичних принципів і норм, що регулюють відносини між учасниками міжнародного спілкування. **Пра́во наро́дів**: у Стародавньому Римі – правова система, яка склалася при вирішенні суперечок між іноземцями (перегрінами) та римлянами; перегрінське право. 3. *чого*, *на що або з інфін.* Обумовлена певними обставинами підстава, здатність, можливість робити, чинити що-небудь, користуватися чим-небудь. // *на кого – що*, *над ким – чим і без додатка.* Мати у своїй владі. // Перевага, привілей, надані кому-, чому-небудь. // *чого*, *для чого.* Офіційний дозвіл, допуск до виконання якихось обов'язків, до зайняття певної посади, вступу до вищого навчального закладу і т. ін. ** **Права́ люди́ни** – забезпечені законом можливості мати, користуватися й розпоряджатися соціальними благами й цінностями, користуватися основними свободами у встановлених законом межах. **Пра́во ве́то** – суб'єктивне право глави держави відмовитися підписати і ввести у дію закон, що його прийнято парламентом. **Пра́во го́лосу** – можливість брати участь в обговоренні й розв'язанні певних питань. **Пра́во вла́сності** – право, яке охороняється державою і згідно з яким власник володіє, користується та розпоряджається своєю власністю на свій розсуд. **Пра́во пе́ршої но́чі** – середньовічний звичай, згідно з яким феодал міг узяти до себе дружину свого васала в першу ніч після весілля. **Пра́во петиці́й** – конституційне право громадян звертатися до влади з письмовою вимогою, пропозицією, скаргою. **Пра́во приту́лку** – надання державою права в'їзду і безпечного проживання на її території іноземцям, що переслідуються за їхню політичну або наукову діяльність. **По пра́ву** – справедливо, правильно. **За пра́вом** *кого*, *чого* – користуючись можливостями, які дає вік, посада, фізичний розвиток і т. ін. 4. Наука, що вивчає юриспруденцію; правознавство; суд. ** **Магдебу́рзьке пра́во** – феодальне право м. Магдебурга на самоврядування, що поширилося на ряд міст Німеччини, Польщі, Литви та України.

ПРАВОБЕРЕ́ЖЖЯ, -я, *с.* Правий берег річки. // Земельний простір, який прилягає до правого берега, розташований за правим берегом річки.

ПРАВОБЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який міститься, розташований на правому березі, біля правого берега річки; прот. л і в о б е р е ж н и й. // Який населяє правобережжя.

ПРАВОБЕРЕ́ЖЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **правобере́жець**, -жця, *ч.*). Жителі правобережжя (в Україні – правого берега Дніпра).

ПРАВОБІ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Правобічний.

ПРАВО́БІЧ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **право́руч**; прот. л і в о б і ч.

ПРАВОБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який дотримується правого боку, міститься на правому боці. *Правобічний рух транспорту.*

ПРАВОБІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **правобі́чний**.

ПРАВОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до права (у 1, 2, 4 знач.). ** **Міжнаро́дна правова́ допомо́га** – співробітництво держав у наданні взаємної допомоги в галузі правосуддя. **Правова́ держа́ва**: в політико-юридичній теорії – держава, найважливішими ознаками якої є панування закону в усіх сферах суспільного життя; зв'язаність законом держави і її органів; судовий захист прав громадян і взаємна відповідальність держави та особи. **Правова́ інформа́тика** – прикладна наука, яка вивчає проблеми збирання, реєстрації, збереження та використання правової інформації. **Правова́ культу́ра** – система цінностей, стереотипів поведінки, правових традицій, прийнятих членами певної спільноти і яка використовується для регулювання їхньої діяльності.

ПРАВОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Фахівець у галузі права (у 1, 2, 4 знач.).

ПРАВОВІДНО́СИНИ, -син, *мн.*, *юр.* Суспільні відносини, що регулюються нормами права.

ПРАВОВІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який суворо дотримується догматів певної віри, релігії. // *перен.* Який суворо дотримується якого-небудь учення, системи поглядів, напряму в мистецтві і т. ін. // *у знач. ім.* **правові́рний**, -ного, *ч.* Людина, яка суворо дотримується догматів певної віри, релігії. 2. Який сповідує іслам (у мові самих мусульман і в творах про їхнє життя). // *у знач. ім.* **правові́рний**, -ного, *ч.* Той, хто сповідує іслам.

ПРАВОВІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **правові́рний**.

ПРАВОГВИНТОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до гвинта з правою нарізкою, різьбовою спіраллю.

ПРАВОГЕГЕЛЬЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прибічник, послідовник правогегельянства.

ПРАВОГЕГЕЛЬЯ́НСТВО, -а, *с.*, *філос.* Ідеалістична філософська течія, представники якої тлумачили філософію Г. В. Ф. Гегеля в дусі протестантської ортодоксії.

ПРАВОЕКСТРЕМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Схильний до правих політичних поглядів і заходів політичного насильства.

ПРАВОЗАСТУ́ПНИК, -а, *ч.* Той, хто виступає на захист прав людини.

ПРАВОЗАСТУ́ПНИЦТВО, -а, *с.* Громадський рух, що виник на теренах СРСР як протест проти порушення тоталітарним режимом основних прав людини і громадянина.

ПРАВОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який захищає чиї-небудь громадянські права.

ПРАВОЗАХИСНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто захищає чиї-небудь громадянські права.

ПРАВОЗАХИСНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **правозахисни́к**.

ПРАВОЗДА́ТНИЙ, -а, -е, *юр.* Який має права і здатний виконувати обов'язки, що передбачаються і допускаються законом.

ПРАВОЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Визнана державою здатність фізичних осіб (громадян) та юридичних осіб мати права і виконувати обов'язки, що передбачаються і допускаються законом.

ПРАВОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із правознавства.

ПРАВОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Сукупність наук про право; юриспруденція.

ПРАВОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до правознавства.

ПРАВОКОНСЕРВАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Що характеризується різко консервативними політичними поглядами.

ПРАВОЛО́МНИЙ, -а, -е. Законопорушний.

ПРАВОЛО́МСТВО, -а, *с.* Порушення закону, незаконні дії.

ПРАВОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який спирається на закони розвитку природи і суспільства, на право. // Виправданий, не випадковий.

ПРАВОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **правомі́рний**.

ПРАВОМІ́РНО. Присл. до **правомі́рний**.

ПРАВОМО́ЧНИЙ, -а, -е, *юр.* Який користується законним правом або має певні повноваження.

ПРАВОМО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *юр.* Абстр. ім. до **правомо́чний**.

ПРАВОНАСТУ́ПНИК, -а, *ч.*, *юр.* Особа, якій передано всі права та обов'язки або окремі права іншої особи.

ПРАВОНАСТУ́ПНИЦТВО, -а, *с.* 1. У цивільному праві – перехід прав та обов'язків від однієї особи до іншої (напр. при спадкоємстві). 2. У цивільному судочинстві – вступ на місце однією з сторін іншої особи. 3. У міжнародному праві – перехід прав та обов'язків від однієї держави до іншої (напр. в разі ліквідації колоніальної залежності і створення незалежності).

ПРАВОНАСТУ́ПНИЦЯ, -і, *юр.* Жін. до **правонасту́пник**.

ПРАВОНАЦІОНАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що характеризується крайнім, реакційним націоналізмом. *Правонаціоналістичні елементи.*

ПРАВООПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *політ.* Стос. до правої опозиції (у суспільстві, парламенті тощо).

ПРАВООХОРО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до правоохорони законності, пов'язаний з нею. ** **Правоохоро́нні о́ргани** – органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

ПРАВО́ПИС, -у, *ч.* Система загальноприйнятих правил, що визначають способи передання мови на письмі. // Дотримування правильного написання слів.

ПРАВОПИ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **право́пис**.

ПРАВОПОРУ́ШЕННЯ, -я, *с., юр.* Порушення норм поведінки, встановлених законами чи іншими нормативними актами.

ПРАВОПОРУ́ШНИК, -а, *ч., юр.* Особа, що порушує норми поведінки, встановлені законами чи іншими нормативними актами.

ПРАВОПОРУ́ШНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до правопорушення, правопорушників.

ПРАВОПОРУ́ШНИЦЯ, -і, *юр.* Жін. до **правопору́шник**.

ПРАВОПОРЯ́ДОК, -дку, *ч., юр.* Суспільний порядок, врегульований правом, законом.

ПРАВОРАДИКА́Л, -а, *ч.* Прибічник праворадикалізму.

ПРАВОРАДИКАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Суспільно-політична течія, що домагається негайного повернення до минулого.

ПРАВОРЕФОРМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Який характеризується прагненням до помірних реформ, який виражає це прагнення. *Правореформістські партії. Правореформістські теорії.*

ПРАВОРУ́КІСТЬ, кості, *ж.* Прояв функціональної асиметрії рук, при якій провідна роль належить правій руці.

ПРАВО́РУЧ, *присл., від кого – чого і без додатка.* 1. З правого боку; прот. л і в о р у ч. 2. У правий бік, на правий бік; прот. л і в о р у ч. // Військова або спортивна команда, при якій повертаються вправо на 90°.

ПРАВОСВІДО́МІСТЬ, -мості, *ж., юр.* Сукупність правових поглядів людей, що відбивають їхню оцінку чинного права, існуючого суспільного і державного ладу, а також відповідність дій, учинків окремих громадян нормам права.

ПРАВОСЛА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до **правосла́в'я**. 2. Який сповідує православ'я. // *у знач. ім.* **правосла́вний**, -ного, *ч.* Той, хто сповідує православ'я.

ПРАВОСЛА́ВНИК, -а, *ч., рідко.* Православна людина.

ПРАВОСЛА́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до православного; належний православному.

ПРАВОСЛА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **правосла́в'я**.

ПРАВОСЛА́В'Я, -я, *с.* Східне відгалуження християнства, один із трьох (поряд із католицизмом і протестантизмом) його головних напрямів.

ПРАВОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Спроможність громадянина або організації мати майнові або особисті права і обов'язки.

ПРАВОСТОРО́ННІЙ, -я, -є. Те саме, що **правобі́чний**. ** **Правосторо́нній рух** – рух транспорту правою (по ходу переміщення) стороною вулиць і доріг.

ПРАВОСТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **правосторо́нній**.

ПРАВОСУБ'Є́КТНІСТЬ, -ності, *ж., юр.* Здатність мати і здійснювати безпосередньо або через представника права та юридичні зобов'язання.

ПРАВОСУ́Д, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **правосу́ддя** 3.

ПРАВОСУ́ДДЯ, -я, *с.* 1. Суд, судова діяльність держави; юстиція. // Установи, які здійснюють судову діяльність держави. 2. Розгляд судових справ; судочинство. 3. Справедливий суд.

ПРАВОСУ́ДЕЦЬ, -дця, *ч., розм.* Справедливий суддя.

ПРАВОСУ́ДНИЙ, -а, -е. Який чинить правий суд; справедливий.

ПРАВОТА́, -и́, *ж.* Правильність думок, суджень, учинків, дій.

ПРАВОТВО́РЧІСТЬ, -чості, *ж.* Розробка і прийняття правових норм як прерогатива держави.

ПРАВОТИ́ТИ, -чу́, -ти́ш, *недок., зах.* Звертатися до суду.

ПРАВОФЛАНГО́ВИЙ, -а, -е. 1. Розташований на правому фланзі; прот. л і в о ф л а н г о в и й. // *у знач. ім.* **правофланго́вий**, -вого, *ч.* Той, хто замикає шеренгу на правому фланзі. 2. Що є прикладом для інших, передовий. // *у знач. ім.* **правофланго́вий**, -ого, *ч.* Той, на якого треба рівнятися, хто служить прикладом для інших.

ПРАВОЦЕНТРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Що складається з партій, представників партій правого центру – проміжних за своєю політичною лінією між лівими і правими політичними силами, які все ж тяжіють до правих.

ПРАВОШЛУ́НОЧКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Який стосується правого шлуночка.

ПРАВТО́РИТИ, -рю, -риш, *недок., перех., діал.* Запроторювати (у 2 знач.).

ПРАВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **правува́ти** *і* **правува́тися**.

ПРАВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* 1. Мати владу над кимось, чим-небудь. // Керувати господарством, виробничим колективом і т. ін. // Розпоряджатися кимсь, чим-небудь, наказувати комусь, порядкувати десь. 2. *ким, чим і без додатка.* Спрямовувати рух машини, човна, біг коней і т. ін. // Іти, прямувати куди-небудь.

ПРАВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., діал.* Судитися, сперечатися з ким-небудь, доводячи свою правоту. // Виправдовуватися, захищатися від нападок.

ПРАВЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **праве́ць** 1.

ПРАВЦЕ́М[1], *присл., діал.* Навпростець.

ПРАВЦЕ́М[2], *присл., розм.* Нерухомо; без роботи, без дії.

ПРАГМАТАМНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Амнезія, при якій втрачені знання про зовнішній вигляд предмета.

ПРАГМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Суб'єктивно-ідеалістичний напрям філософії, за яким практична цінність знань означає їхню істинність. 2. Напрям в історії, який обмежується викладом подій в їхніх зовнішніх зв'язках і послідовності, не розкриваючи об'єктивних законів історичного розвитку. 3. Поведінка, діяльність, спосіб мислення, що відображають практичні, утилітарні інтереси; практицизм.

ПРАГМА́ТИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **прагмати́ст**. 2. Прагматична людина; практична особа, діяльність якої спрямована лише на певну вигоду, користь собі.

ПРАГМА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Будь-яке вчення про діяльність, практику. 2. Розділ семіотики, який досліджує сприйняття суб'єктом знаків.

ПРАГМАТИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник прагматизму (у 1, 2 знач.).

ПРАГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до прагматизму. ** **Прагмати́чна педаго́гіка** – одна з поширених педагогічних течій, в основі якої лежать ідеї прагматизму.

ПРАГМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прагмати́чний**.

ПРА́ГНЕННЯ, -я, *с.* Сильне бажання, потяг до здійснення чого-небудь; хотіння.

ПРА́ГНУТИ, -ну, -неш, *недок., перех.* 1. *чого.* Дуже хотіти чого-небудь. // *чого, до чого і з інфін.* Пристрасно бажати здійснення, утвердження чого-небудь, опанування чимось. // *кого.* Дуже хотіти завоювати чиюсь любов, здобути чиюсь прихильність. // *чого.* Дуже потребувати чого-небудь. // *до чого.* Поривгатися до чого-небудь. // *до чого, куди.* Мати сильне бажання потрапити кудись, опинитися десь. 2. *до чого, з інфін., також із спол.* щ о б. Намагатися зробити що-небудь, дбати про здійснення чогось.

ПРА́ГНУЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пра́гнути**. // *у знач. прикм.*

ПРА́ГНУЩИЙ, -а, -е, *зах.* Жадібний, прагнучий.

ПРАГНЮ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Жадібний. *Прагнючий на вино.*

ПРАДАВНИНА́, -и́, *ж.* Далека давнина.

ПРАДА́ВНІЙ, -я, -є. 1. Дуже давній (у 1 знач.); стародавній. // Давно минулий (про час). // *у знач. ім.* **прада́внє**, -нього, *с.* Те, що давно минуло чи стосується глибокої давнини. 2. Який існує споконвіку, з давніх-давен чи дуже багато часу; відвічний, споконвічний. // Відомий з глибокої давнини.

ПРАДЕРЖА́ВА, -и, *ж.* Первісна, стародавня держава.

ПРА́ДІД, -а, *ч.* 1. Батько діда чи баби. 2. *перев. мн.* Люди минулих поколінь; предки.

ПРА́ДІДИЗНА, -и, *ж., заст.* Спадщина від прадіда.

ПРА́ДІДІВ, -дова, -дове. Прикм. до **пра́дід**; належний прадідові.

ПРА́ДІДІВСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пра́дід** 1. // Належний прадідові. 2. Прикм. до **пра́дід** 2; старовинний, стародавній. // Належний предкам, прадідам. // Власт. давнім часам, старовині.

ПРА́ДІДІВЩИНА, -и, *ж., заст.* Спадщина від прадіда.

ПРА́ДІДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пра́дідівський**.

ПРАЖА́НИ, -жа́н, *мн.* (*одн.* **пражА́нин**, -а, *ч.*; **пражА́нка**, -и, *ж.*). Мешканці Праги.

ПРАЖА́НИН *див.* **пража́ни**.

ПРАЖА́НКА *див.* **пража́ни**.

ПРА́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пра́жити** 1, 3. 2. *у знач. прикм.* Смажений або топлений.

ПРА́ЖЕЦЬ, -жця, *ч.* Мешканець м. Прага.

ПРА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., розм.* 1. *перех.* Те саме, що **прягти́** 1; смажити. 2. *неперех.* Те саме, що **прягти́** 2. // *рідко.* Проймати, допікати (про вітер, мороз і т. ін.). // *рідко.* Сильно дути, віяти. 3. *перех., перен.* Катувати, прягти вогнем.

ПРА́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок., розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Те саме, що **прягти́ся** 1. 2. Те саме, що **прягти́ся** 2; пектися.

ПРА́ЖНІЙ, -я, -є, *заст.* Марний, надаремний.

ПРА́ЗЕЛЕНЬ, -і, *ж., розм.* Синювато-зелена фарба чи колір.

ПРАЗЕ́М, -у, *ч.* Мінерал, різновид кварцу світлозеленого забарвлення.

ПРАЗЕОДИ́М, -у, *ч.* Pr. Хімічний елемент, проста речовина якого – світло-сірий активний рідкісноземельний метал, яким легують сталі і стопи магнію з кобальтом і нікелем.

ПРАЗЕОДИМА́Т, -у, *ч.* Сіль, у складному аніоні якого празеодим перебуває у ступені окиснення +4; активний окисник.

ПРАЗЕОДИ́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **празеоди́м**.

ПРА́ЗНИК, -а, *ч., розм.* 1. Те саме, що **свя́то** 1. // *перен.* Подія або особа, що приносить комусь радість, насолоду, хороший настрій. 2. День чи дні, певним чином відзначувані звичаєм або церквою.

ПРАЗНИКО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **пра́зник** 1. // *у знач. ім.* **празнико́ве**, -вого, *с.* Те, що відбувається, влаштовується, надягається і т. ін. в свято.

ПРАЗНИКО́ВО, *розм.* Присл. до **празнико́вий**.

ПРАЗНИКУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **празникува́ти**.

ПРАЗНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і неперех., розм.* Те саме, що **святкува́ти**. // Сидіти склавши руки; не робити нічого.

ПРА́ЗНИЧОК, -чка, *ч., розм.* Пестл. до **пра́зник**.

ПРА́ЗНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1 *неперех., розм., рідко.* 1. Те саме, що **святкува́ти**. 2. *кого, перен.* Шанувати, полюбляти.

ПРАЗОЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при артеріальній гіпертензії.

ПРА́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Прага.

ПРАІСТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до праісторії.

ПРАІСТО́РІЯ, -ї, *ж.* Первісний, найстародавніший період розвитку, існування кого-, чого-небудь.

ПРАІСТО́ТА, -и, *ж.* Первісна, найстародавніша істота.

ПРА́ЙВЕСИ, *невідм., ж., юр.* Особлива правова категорія в англо-американській правовій системі, яка означає таємницю та недоторканість приватного життя, інтимну сферу людини.

ПРА́ЙМЕРИЗ, *невідм., ч.* 1. У США – первинні збори виборців для висунення кандидатів на виборні посади. 2. Вибори делегатів на партійний з'їзд у США.

ПРАЙМ-РЕ́ЙТ, -у, *ч., фін.* Найменший процент за кредитами комерційних банків для надійних клієнтів.

ПРАЙМ-ТА́ЙМ, -у, *ч.* Ефірний час на радіо і телебаченні, що охоплює максимальну кількість радіослухачів і телеглядачів (зазвичай від 19-ї до 22-ї години); найдорожчий ефірний час для реклами, передвиборної агітації і т. ін.

ПРАЙСКУРА́НТ *див.* **прейскура́нт**.

ПРАЙСКУРА́НТНИЙ *див.* **прейскура́нтний**.

ПРАЙС-ЛИ́СТ, -а́, *ч.* Те саме, що **прейскура́нт**.

ПРАКРИ́Т, -у, *ч., лінгв.* Назва середньоіндійських діалектів, з яких розвинулася більшість сучасних літературних мов Індії.

ПРАКРИ́ТІ, *невідм., ж.* У давньоіндійській філософії – жіноче начало всіх матеріальних і духовних речей, ототожнюване з "праматерією".

ПРАКРИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пракри́т**. *Пракритські діалекти.*

ПРАКСЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь наукових досліджень, що вивчає загальні умови та методи ефективної та раціональної людської діяльності.

ПРА́КСИС, -у, *ч.* Здатність виконувати ряд завчених рухів у певній послідовності, що приводить до досягнення наміченої мети.

ПРА́КТИК, -а, *ч.* 1. Той, хто набув досвіду, знань завдяки практичній діяльності. 2. *чого і без додатка.* Той, хто займається практичною діяльністю. 3. Практична, ділова, тверезо мисляча людина.

ПРА́КТИКА, -и, *ж.* 1. У філософії – вся діяльність людей, спрямована на перетворення матеріального світу (на створення матеріальних і духовних цінностей, необхідних умов існування суспільства, втілення в життя ідей, планів, намірів). 2. Життя, дійсність як галузь застосування й перевірки достовірності певних настанов або висновків. 3. Здійснення, проведення чогось (звичайно як втілення в життя ідей, планів, намірів і т. ін.). // Діяльність кого-, чого-небудь як набуття певних знань, навичок, досвіду і застосування їх у чомусь. // Набутий досвід, сукупність навичок, конкретних знань у певній галузі діяльності. 4. Застосування і закріплення теоретичних знань учнів, студентів і т. ін. на виробництві. 5. Діяльність або коло діяльності лікаря чи юриста. // Стажування на певній роботі.

ПРАКТИКА́НТ, -а, *ч.* 1. Той, хто проходить практику (у 4 знач.). 2. *також у сполуч. зі сл.* л і к а р с ь к и й, с у д о в и й *і т. ін.* Стажист.

ПРАКТИКА́НТКА, -и. Жін. до **практика́нт**.

ПРАКТИКА́НТСТВО, -а, *с., рідко.* Діяльність практиканта.

ПРАКТИКА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **практика́нт**.

ПРАКТИКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **практикува́ти** 1. 2. *у знач. прикм., розм., рідко.* Який набув певних навичок, досвіду, знань.

ПРАКТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Здійснювати, застосовувати щось на практиці чи перевіряти практикою (у 3 знач.). 2. *неперех.* Займатися практикою (у 5 знач.). // Стажуватися. 3. *перех., розм.* Робити вправи для розвитку чого-небудь.

ПРАКТИКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Здійснюватися, застосовуватися на практиці, перевірятися практикою (у 3 знач.). 2. *у чому, на чому, з інфін. і без додатка.* Засвоювати що-небудь чи перевіряти засвоєне на практиці (у 3 знач.). 3. *на кому – чому, розм.* Застосовувати до кого-, чого-небудь свої практичні знання, навички, здобувати практичний досвід, використовуючи когось, щось. 4. Пас. до **практикува́ти** 1. 5. *розм.* Тренуватися.

ПРА́КТИКУМ, -у, *ч.* Вид практичного навчання, заняття з якогось предмета (у школі, вищому навчальному закладі і т. ін.). // Посібник із такого виду навчання.

ПРАКТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Захоплення практичною діяльністю за нехтування значенням теорії. 2. Діловий підхід до чогось. // Уміння влаштовувати якісь справи у своїх інтересах, для особистої вигоди (з відтінком несхвалення).

ПРАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до практики (у 1 – 3 знач.); пов'язаний з життям і діяльністю людини. // *у сполуч. зі сл.* в а г а, з н а ч е н н я, м е т а, ц і н н і с т ь *і т. ін.* Пов'язаний із життєвими, реальними потребами, можливостями; важливий для життя. // *у сполуч. зі сл.* п о р а д а, д о п о м о г а *і т. ін.* Потрібний, корисний комусь для здійснення чогось на практиці. // *у сполуч. зі сл.* д о с в і д, з н а н н я, н а в и ч к и *і т. ін.* Одержуваний, набутий завдяки практиці, діяльності. 2. Який безпосередньо здійснює яку-небудь справу, керує кимсь, чим-небудь. 3. *у сполуч. зі сл.* з а н я т т я, н а в ч а н н я *і т. ін.* Який є практикою (у 4 знач.), пов'язаний із застосуванням, закріпленням якихось знань, навичок на практиці. 4. Пов'язаний із застосуванням на практиці знань у галузі якої-небудь науки. 5. Який має життєвий досвід, добре розуміється на якихось справах (про людину); діловитий. // *у сполуч. зі сл.* р о з у м, г о л о в а *і т. ін.* Власт. такій людині. 6. Вигідний, зручний для кого-, чого-небудь. *Практичний одяг.*

ПРАКТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **практи́чний** 6. 2. Діловитість, практичне ставлен-

ня до життя.

ПРАКТИ́ЧНО. 1. Присл. до **практи́чний** 1, 2, 5, 6. 2. *розм.* В дійсності, фактично. // Майже зовсім, майже цілком.

ПРАЛІНЕ́, *невідм., с.* Суміш цукру з подрібненими ядрами горіхів чи кісточок плодів, уживана в кондитерській справі для ароматизації кремів та різних начинок.

ПРАЛІНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **праліне́.**

ПРА́ЛІС, -у, *ч.* Незайманий, предковічний, густий ліс.

ПРА́ЛО, -а, *с., зах.* Місце на річці (озері і т. ін.), де перуть білизну.

ПРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до прання. // Признач. для прання. *Пральний порошок.*

ПРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює у пральні, на пральній машині, який займається пранням білизни.

ПРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пра́льник.**

ПРА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Підприємство побутового обслуговування для прання і дальшої обробки білизни. // Приміщення (рідше – місце), де перуть білизну.

ПРА́ЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **пра́чка.**

ПРАМАТЕРИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **прама́ти.**

ПРАМА́ТИ, -тері, *ж.* Родоначальниця якого-небудь роду. // *також у сполуч. зі сл.* з е м л я, *перен.* Земля, природа як основа всього живого. // *перен.* Те, від чого що-небудь бере початок, що є родоначальником, основою чогось.

ПРАМА́ТІР, -тері, *ж., заст., уроч.* Праматп.

ПРАМО́ВА, -и, *ж., лінгв.* Мова-предок групи споріднених мов, теоретично реконструйована на основі порівняння мовних фактів. *Індоєвропейська прамова.*

ПРАМО́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **прамо́ва.**

ПРАМОНОТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Теорія, що пов'язує походження релігії з первісним єдинобожжям, яке нібито існувало у всіх народів.

ПРА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Збудник сифілісу – спірохета бліда.

ПРА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пра́ти.** 2. *у знач. прикм.* Чистий, випраний (звичайно про одяг, білизну, тканину).

ПРА́НИК, -а, *ч.* Дерев'яний гладенький валок для вибивання білизни під час прання.

ПРА́НКА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **прання́** 2.

ПРАННЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **пра́ти.** 2. Те, що переться чи підлягає пранню.

ПРА́НЦІ, -ів, *мн., заст., розм.* Сифіліс. // Уживається як лайливе слово.

ПРАНЦЮВА́ТИЙ, -а, -е, *заст., розм.* Хворий на пранці. // Уживається як лайливе слово.

ПРА́ОНУК, -а, *ч., рідко.* Правнук.

ПРА́ОТЕ́ЦЬ, пра́отця́, *ч., заст., уроч.* Родоначальник, прабатько. // *тільки мн.* Предки.

ПРА́ПІРКА, -и, *ж., діал.* Зроговілий відросток ззаду над копитом коня.

ПРА́ПОР, -а, *ч.* 1. Полотнище певного кольору чи поєднання кольорів, часто з певним зображенням, прикріплене до держална чи шнура; є офіційною емблемою держави, символом її суверенітету. // Таке полотнище, що є емблемою військової частини, підрозділу, з'єднання, корабля і т. ін. // Таке полотнище, що символізує належність до певної групи, організації, партії і т. ін. // *перев. мн.* Зовнішні розпізнавальні або сигнальні знаки військових і цивільних кораблів, що являють собою кольорові полотнища різної форми і з різними зображеннями. // *також у сполуч. зі сл.* п а м' я т н и й, п е р е х і д н и й *і т. ін.* Уживається у складі назви почесної нагороди. ** **Бі́лий пра́пор** – знак капітуляції. 2. *чого і без додатка, перен.* Керівна ідея, гасло, програма. 3. *діал.* Біла хустка на могильному хресті. 4. *діал.* Папороть.

ПРАПОРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **пра́пор** 1. // Маленький прапор, що використовується для сигналізації. 2. *спец.* Емблема корабля встановленого малюнка і забарвлення, а також невеличка металева пластинка або невеличкий прапор із цією емблемою. 3. *бот.* Назва пелюстки квітки деяких бобових культур. 4. У програмуванні – змінна, яка вказує на появу певної події або стану.

ПРА́ПОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пра́пор.**

ПРАПОРОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* 1. Той, кому доручено тримати, нести прапор. 2. *чого, перен.* Провідник якихось ідей. // Той, хто очолює що-небудь, веде перед у чомусь.

ПРАПОРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **прапоре́ць.**

ПРА́ПОРЩИК, -а, *ч.* Військове звання, проміжне між сержантським і офіцерським; військовослужбовець, що має це звання.

ПРАПРАБА́БА, -и, *ж.* Мати прабаби чи прадіда.

ПРАПРАБА́БИН, -а, -е. Належний прапрабабі.

ПРАПРАБА́БКА, -и, *ж.* Те саме, що **прапраба́ба.**

ПРАПРАБА́БЧИН, -а, -е. Належний прапрабабці.

ПРАПРА́ВНУК, -а, *ч.* 1. Син правнука чи правнучки. 2. *перев. мн.* Далекі нащадки.

ПРАПРА́ВНУКІВ, -кова, -кове. Належний праправнуку.

ПРАПРА́ВНУЧКА, -и, *ж.* Дочка правнука чи правнучки.

ПРАПРА́ВНУЧЧИН, -а, -е. Належний праправнучці.

ПРАПРА́ДІД, -а, *ч.* 1. Батько прадіда чи прабаби. 2. *перев. мн.* Далекі предки. 3. *перен.* Далекий попередник кого-, чого-небудь.

ПРАПРА́ДІДІВ, -дова, -дове. Належний прапрадіду.

ПРАПРА́ДІДІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **прапра́дід.** // Належний прапрадіду.

ПРАПРА́ДІДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **прапра́дідівський.**

ПРАПРА́ЩУР, -а, *ч.* Далекий предок.

ПРАПРЕ́ДКІВ, -кова, -кове. Належний прапредкові.

ПРАПРЕ́ДОК, -дка, *ч., рідко.* Далекий предок.

ПРАРІ́Д, -ро́ду, *ч., рідко.* Рід, з якого вийшли інші роди.

ПРАРО́ДИЧ, -а, *ч.* Давній предок, від якого ведеться початок певного роду. // *мн.* Про біблійних Адама і Єву. // Попередник якогось виду в тваринному чи рослинному світі. *Прародичі тигрів і левів.*

ПРАРО́ДИЧКА, -и. Жін. до **праро́дич.** *Прародичка Єва.*

ПРАС[1], -у, *ч., рідко.* Те саме, що **пра́ска.**

ПРАС[2], -у, *ч.* Прес.

ПРА́СКА, -и, *ж.* Металевий нагрівальний прилад для прасування одягу, тканини і т. ін.

ПРАСКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **пра́ска.**

ПРА́СЛО, -а, *с., діал.* Частина дощатого паркана між двома стовпами.

ПРАСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е, *лінгв.* Належний до найдавнішого, спільного для всіх слов'ян періоду їхньої історії. *Праслов'янська мова.*

ПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прасува́ти.** // *у знач. прикм.*

ПРА́СОК, -ска, *ч.* 1. Зменш. до **прас**[1]. 2. Те саме, що **пра́ска.**

ПРА́СОЛ, -а, *ч., заст.* У дореволюційній Росії – оптовий скупник худоби, сільськогосподарської сировини і т. ін. для перепродажу з метою заробітку.

ПРАСОЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., заст.* Займатися прасолуванням, бути прасолом.

ПРА́СОЛЬСТВО, -а, *с., заст.* Заняття прасола, прасолів.

ПРА́СОЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **пра́сол, пра́сольство.**

ПРА́СТАРИЙ, пра́стара́, пра́старе́. Дуже старий, стародавній; споконвічний.

ПРАСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для прасування.

ПРАСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається прасуванням.

ПРАСУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **прасува́льник.**

ПРАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прасува́ти**[1].

ПРАСУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Вирівнювати, вигладжувати гарячою праскою (одяг, тканину і т. ін.).

ПРАСУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал., рідко.* 1. Пресувати. 2. *перен.* Бити. 3. *перен.* Їсти, споживати.

ПРАСУВА́ТИСЯ[1], -у́ється, *недок.* Пас. до **прасува́ти**[1].

ПРАСУВА́ТИСЯ[2], -у́ється, *недок.* Пас. до **прасува́ти**[2].

ПРАСУ́НОК, -нку, *ч., розм., заст.* Біда, лихо, неприємність; нещасливий випадок.

ПРАТВА́, пратви́, *ж., діал.* Місце на річці (озері і т. ін.), де перуть білизну.

ПРАТВАРИ́НА, -и, *ж.* Первісна, найстародавніша, викопна тварина.

ПРА́ТИ, перу́, пере́ш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Змивати бруд (з тканини, білизни, одягу і т. ін.). 2. *неперех., перен., розм.* Те саме, що **періщити** (про дощ). // *безос.* Мочити, поливати (дощем). 3. *перех., перен., розм.* Те саме, що **би́ти** 1, 2. 4. *неперех., розм., рідко.* Те саме, що **пе́рти** 2.

ПРА́ТИСЯ, пере́ться, *недок.* 1. Піддаватися змиванню, очищенню від бруду (про тканину, білизну, одяг і т. ін.). 2. *безос., розм.* Мати охоту, бажання, силу і т. ін. прати (перев. з обставинами способу дії). 3. Пас. до **пра́ти.**

ПРАТТЯ́, -я́, *с., розм., рідко.* Те саме, що **прання́.**

ПРАХ, -у, *ч.* 1. *заст., книжн.* Дрібні тверді частинки, які зависають у повітрі або осідають на поверхні чого-небудь; порох, пил. // Рештки, руїни чого-небудь (перев. споруд, будівель і т. ін.). // *перен.* Залишки давніх часів і звичаїв. // *перен.* Про людське тіло. ** **Хай іде́ пра́хом** *що* – уживається для вираження байдужого ставлення до чого-небудь. 2. *перен., зневажл.* Про кого-небудь мерзенного, нікчемного, жалюгідного або про щонебудь не варте уваги, нецінне, минуще. 3. *уроч.* Тіло померлої людини; останки, труп. // Попіл від спаленого трупа людини. ** **Із пра́ху повста́в – у прах обе́рнешся** – релігійний догмат існування людини.

ПРАЦЕВЛАШТО́ВУВАТИ(СЯ) *див.* **працевлаштува́ти(ся).**

ПРАЦЕВЛАШТУВА́ННЯ, -я, *с.* Сприяння забезпеченню працею громадян.

ПРАЦЕВЛАШТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*; **ПРАЦЕВЛАШТО́ВУВАТИ,** -вую, -вуєш, *недок., перех.* Влаштувати (влаштовувати) на роботу, дати (давати) комунебудь роботу.

ПРАЦЕВЛАШТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*; **ПРАЦЕВЛАШТО́ВУВАТИСЯ,** -вуюся, -вуєшся, *недок.* Влаштуватися (влаштовуватися) на роботу.

ПРАЦЕДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч., рідко.* Те саме, що **робото́давець.**

ПРАЦЕЗДА́ТНИЙ, -а, -е. Який має здатність працювати. // *у знач. ім.* **працезда́тний,** -ного, *ч.* Людина, здатна працювати. *Працездатний вік.*

ПРАЦЕЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність людини працювати, бути активним учасником трудових процесів. 2. Здатність органа або цілого організму до активної діяльності в заданому режимі. ** **Розумо́ва працезда́тність** – здатність сприймати і переробляти інформацію. **Фізи́чна працезда́тність** – здатність виконувати м'язову працю в заданій інтенсивності і складності. **Частко́ва працезда́тність** – здатність до професійної або непрофесійної праці, яка збереглася в осіб, що перенесли каліцтво або захворювання.

ПРАЦЕЛЮ́Б, -а, *ч.* Людина, яка любить працю, вміє добре працювати.

ПРАЦЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить працю, старанно, ревно, із запалом працює.

ПРАЦЕЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **працелю́бний.**

ПРАЦЕЛЮ́БСТВО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **працелю́бність.**

ПРАЦЕМІСТКИ́Й, -а́, -е́. На виготовлення, виконання якого витрачається багато праці, зусиль.

ПРАЦЕМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **працемістки́й.**

ПРАЦЕТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Використання трудових процесів з лікувальною метою.

ПРАЦІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Трудяща людина, трудівник. // *рідко.* Те саме, що **робітни́к.** 2. *чого і без додатка.* Член якогось виробничого колективу, особа, яка бере участь у певному трудовому процесі, працює за певним фахом. // Людина, що працює в якійсь галузі народного господарства, науки, культури. *Науковий працівник.*

ПРАЦІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **працівни́к.**

ПРАЦІВНИЧО́К, -чка́, *ч., зневажл.* Поганий працівник.

ПРАЦЬОВИ́ТИЙ, -а, -е. Який сумлінно ставиться до роботи (про людину). // Який відзначається сумлінним ставленням до праці (про колектив). // *у сполуч. зі сл.* р у к и. Роботящий, звиклий до праці. // Який виконує корисну роботу (про тварин або машини, механізми тощо).

ПРАЦЬОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **працьови́тий.**

ПРАЦЬОВИ́ТО. Присл. до **працьови́тий.**

ПРАЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. *неперех.* Затрачаючи фізичну й розумову енергію, брати участь у створенні матеріальних і духовних цінностей; трудитися. // Вкладати багато сил у виконання якоїсь роботи. // *над чим, біля чого, з чим і без додатка.* Трудитися над створенням, виготовленням чого-небудь, обробляти щось. // *у сполуч. зі сл.* д у м к а, г о л о в а, ф а н т а з і я *і т. ін.* Виконувати розумову роботу, шукаючи найкращих засобів для вирішення, розв'язання чого-небудь. // *чим, з чим, за чим.* Виконуючи певну роботу, користуватися відповідним знаряддям, засобом або матеріалом для праці. // *на чому, за чим.* Виконувати роботу за допомогою верстата, механізму, машини і т. ін. // Виконувати корисну роботу (про тварин). // *чим.* Інтенсивно рухати руками, ногами, плечима і т. ін. під час плавби, бігу або проштовхуючись крізь натовп. // Виконувати спортивні вправи на гімнастичному снаряді, виступати з певною програмою на змаганнях, у цирку і т. ін.; тренуватися. *Працювати на арені.* 2. *неперех.* Виконувати які-небудь обов'язки, перебувати десь на роботі, на службі. // *ким.* Обіймати яку-небудь посаду, бути фахівцем у якійсь справі. // *для кого – чого, задля кого, на кого.* Віддавати свою працю на благо інших, безкорисливо трудитися для створення чийогось добробуту, задоволення чиїхось життєвих потреб. // *на кого, в кого.* Обслуговувати кого-небудь своєю працею, трудячись за наймом. // *на що, за що.* Трудитися, заробляючи на прожиток. 3. *неперех.* Бути в стані руху, діяти, виконуючи своє призначення (про машини, механізми і т. ін.). // *на чому, від чого.* Діяти, використовуючи якесь джерело енергії. // Виконувати свої функції (про органи людського тіла). // Бути чинним, діючим (про підприємства, організації і т. ін.). 4. *перех., заст.* Створювати, виготовляти що-небудь.

ПРАЦЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок.* 1. *кому, безос.* Про наявність бажання, сили і т. ін. працювати (перев. з обставинами способу дії). // Докладати праці до чого-небудь. 2. *заст., рідко.* Докладати сил до чого-небудь; трудитися.

ПРАЦЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **працюва́ти.** // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **працю́ючий,** -чого, *ч.* Той, хто трудиться; працівник.

ПРА́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Діяльність людини; сукупність цілеспрямованих дій, що потребують фізичної або розумової енергії та мають своїм призначенням створення матеріальних і духовних цінностей; труд. ** **Розумо́ва пра́ця** – трудова діяльність, яка потребує переважного напруження сенсорного апарату, емоційної та психічної сфери людини і не потребує значних фізичних зусиль. **Фізи́чна пра́ця** – трудова діяльність, для якої характерні вимоги перев. до опорно-м'язової системи організму людини і який вимагає значних фізичних зусиль. // Трудовий процес, робота, на яку витрачається багато сил. // Корисна робота, виконувана тваринами, або її результат. // Робота думки, пам'яті. // *чого.* Про рух, перебування в дії чогонебудь. // *перен.* Уособлення суспільних класів, які створюють матеріальні й духовні цінності. *Продуктивність праці.* 2. *перев. з означ.* Трудовий процес певного фахівця. // Вид діяльності. *Розумова праця. Фізична праця.* 3. Певний вид оплачуваної трудової діяльності; робота, служба за наймом як засіб існування, джерело заробітку. *Наймана праця.* 4. Зусилля, напруження. 5. Матеріалізований результат якоїсь роботи, діяльності. // Літературний твір, наукова робота або витвір мистецтва. 6. Робота, функціонування машин і механізмів.

ПРАЧ, -а́, *ч.* Те саме, що **пра́ник.**

ПРА́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **пра́чка.**

ПРА́ЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **прач.** 2. *зах.* Пуголовок.

ПРА́ЧИТИ, -чу, -чиш *і* **ПРАЧУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Вибивати прачем білизну під час прання.

ПРА́ЧКА, -и, *ж.* Робітниця, праця якої полягає в пранні білизни. // Жінка, що пере білизну.

ПРАЧКА́РНЯ, -і, *ж., діал.* Пральня.

ПРАЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за зач. **прачува́ти.**

ПРАЧУВА́ТИ *див.* **пра́чити.**

ПРАШОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *арх.* Полоття, мотичення.

ПРАШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Полоти, мотичити.

ПРА́ЩА, пращі, *ж.* Стародавня ручна зброя для метання каменя.

ПРА́ЩНИК, -а, *ч.*, *іст.* Воїн, озброєний пращею.

ПРА́ЩУР, -а, *ч.* Далекий предок, родоначальник. // *перен.* Давній попередник чого-небудь.

ПРА́ЩУРІВ, -рова, -рове. Належний пращурові.

ПРА́ЩУРІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пра́щур**.

ПРА́ЩУРКА, -и, *заст.* Жін. до **пра́щур**.

ПРЕАГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Преагона́льний стан** – патологічний стан, який передує агонії.

ПРЕАГО́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **преагона́льний стан**.

ПРЕАДАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виникнення в організмі тварин і рослин ознак, які не мають первісного пристосовного значення, але в змінених умовах існування можуть стати корисними.

ПРЕАЕРА́ТОР, -а, *ч.* Споруда для попередньої аерації стічних вод.

ПРЕА́МБУЛА, -и, *ж.* 1. Вступна частина якого-небудь важливого документа – законодавчого акта, міжнародного договору, декларації тощо, в якій викладено обставини чи підстави його проголошення, укладення і т. ін. 2. Передмова до будь-якого твору. 3. *жарт.* Вступ до чого-небудь.

ПРЕАНІМІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістична концепція в історії релігії, яка твердить, що віра в душі та духів передувала вірі в надприродну безособову силу.

ПРЕБАГА́ТИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* багатий, *розм.* Дуже багатий. // *у знач. ім.* **пребага́тий**, -того, *ч.* Дуже багата людина; великий багатій.

ПРЕБАГА́ТО, *також у сполуч. зі сл.* багато, *розм.* 1. Присл. до **пребага́тий**. 2. *присл.* У дуже великій кількості; дуже багато (у 2 знач.).

ПРЕБІ́ДНИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* бідний, *розм.* Дуже бідний.

ПРЕБІ́ДНО, *також у сполуч. зі сл.* бідно, *розм.* Присл. до **пребі́дний**.

ПРЕВАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Стан за знач. **превалюва́ти**. 2. Кількісна перевага.

ПРЕВАЛЮВА́ТИ, -ює, *недок.* 1. *над ким – чим і без додатка.* Мати перевагу; переважати. 2. Бути, виявлятися в більшій мірі; перевищувати кількістю, розміром і т. ін.

ПРЕВЕЛЕ́БНИЙ, -а, -е. 1. *перев. у сполуч. зі сл.* отець, пан *і т. ін.*, *церк.* Титул єпископа. // *у знач. ім.* **превеле́бний**, -ного, *ч.* Те саме, що **єпи́скоп**. 2. *заст.* Гідний великої поваги, пошани (часто при ввічливо-шанобливому звертанні до когось). // Пов'язаний з вираженням великої поваги, пошани до кого-небудь.

ПРЕВЕЛЕ́БНІСТЬ, -ності, *ж.*, *у сполуч. із займ.* ваша, його, їх *і т. ін.*, *церк.* Титулування єпископа.

ПРЕВЕЛИ́КИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* великий, *розм.* 1. Дуже великий розмірами, величиною, кількістю. 2. Який значно переважає високий рівень, велику міру чогось. 3. Надзвичайно великий інтенсивністю, проявом чогось. // Дуже сильний, безкрайній (про почуття, душевні переживання і т. ін.). 4. Який має надзвичайно великий вплив на кого-небудь; надзвичайно обдарований у якомусь відношенні, талановитий тощо. // Який дуже вирізняється з-поміж інших у якомусь відношенні, якоюсь рисою.

ПРЕВЕНТИ́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Який попереджає щонебудь, запобігає чомусь; профілактичний, упереджувальний. *Превентивні дії.* ** **Превенти́вна війна́** – війна, що має на меті попередити напад противника, який готується до війни; часто розв'язується у вигідний для агресії момент. **Превенти́вне ув'я́знення** – позбавлення волі на якийсь термін, як засіб попередження можливого злочину.

ПРЕВЕНТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **превенти́вний**.

ПРЕВЕ́НТОР, -а, *ч.* Обладнання для герметичного перекриття устя свердловини, що буриться.

ПРЕВЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Запобігання, попередження (напр. злочинів).

ПРЕВЕСЕ́ЛИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* веселий, *розм.* Дуже веселий.

ПРЕВЕ́СЕЛО, *також у сполуч. зі сл.* весело, *розм.* Присл. до **превесе́лий**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРЕВИСО́КИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* високий, *розм.* Дуже високий.

ПРЕВИСОЧЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Надзвичайно високий.

ПРЕВО́, *невідм.*, *ч.* У Франції в 11 – 18 ст. – королівський чиновник, який до 15 ст. був наділений у підвідомчому йому адміністративно-судовому окрузі судовою, фіскальною та військовою владою, а з 15 ст. – лише судовою.

ПРЕВОСХОДИТЕЛЬСТВО, -а, *ч.* 1. В Росії до 1917 р.: титулування осіб, які мали чин генерал-майора, генерал-лейтенанта, а також відповідних їм цивільних чинів і їхніх дружин. 2. *дипл.* Іменування керівників і членів урядів іноземних держав, а також титулування деяких глав держав.

ПРЕВРА́ЖИЙ, -а, -е, *заст.* 1. *поет.* Вражий. 2. *лайл.* Чортів, бісів.

ПРЕВСЯ́КИЙ, -а, -е, *заст.* Усякий, всілякий.

ПРЕГА́РНИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* гарний, *розм.* 1. Дуже гарний (у 1, 2, 4 знач.). 2. Уживається як складова частина деяких ботанічних назв.

ПРЕГА́РНО, *також у сполуч. зі сл.* гарно, *розм.* Присл. до **прега́рний**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРЕГЕСТЕРО́Л, -у, *ч.* Гормональний препарат, що його застосовують при клімактеричному синдромі.

ПРЕГІРКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Дуже гіркий (у 1, 3, 4 знач.). *Прегіркий п'яниця.*

ПРЕГІ́РКО, *розм.* Присл. до **прегіркий**.

ПРЕГЛАУКО́МА, -и, *ж.* Патологічний стан ока, який характеризується незначним і короткочасним підвищенням внутрішньоочного тиску.

ПРЕГНА́НТНИЙ, -а, -е. Який має відношення до стану вагітності.

ПРЕГНА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прегна́нтний**.

ПРЕГНІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при розладах функції яєчників.

ПРЕГУСТИ́Й, -а́, -е́, *також у сполуч. зі сл.* густий, *розм.* Дуже густий.

ПРЕГУ́СТО, *також у сполуч. зі сл.* густо, *розм.* Присл. до **прегусти́й**.

ПРЕД, ПРЕ́ДО, ПРЕ́ДІ, *прийм. з оруд. і рідко знах. відм.*, *заст.*, *уроч.* Перед.

ПРЕДВІ́К, -у, *ч.*, *зах.* Передвік. ** **З предві́ку**, *зах.* – від прадавніх часів.

ПРЕДВІ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.*, *уроч.* Передвічний.

ПРЕДВІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **предві́чний**.

ПРЕДВОДИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *іст.*, *перев. у сполуч. зі сл.* дворянства. У царській Росії – представник дворянства, якого обирали губернські та повітові зібрання і який відав становими справами дворян: маршалок (у 2 знач.).

ПРЕДВОДИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **предводи́тель**.

ПРЕДЕЛІРІ́Й, -ю, *ч.* Початкова стадія розвитку делірію.

ПРЕДИ́ВНИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* дивний, *розм.* 1. Дуже дивний (у 1 знач.). 2. Надзвичайно гарний; чудовий, чарівний.

ПРЕДИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **преди́вний**.

ПРЕДИ́ВНО, *також у сполуч. зі сл.* дивно, *розм.* Присл. до **преди́вний**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРЕДИКА́Т, -а, *ч.* 1. *лог.* Один із двох термінів судження, в якому щось говориться про предмет судження (суб'єкт). 2. *лінгв.* Те саме, що **прису́док**. 3. Те саме, що **власти́вість**. // Відношення, тобто властивість декількох предметів.

ПРЕДИКАТИ́ВИ, -ів, *мн.*, *лінгв.* Незмінні слова, які означають стан і вживаються у функції співвідносного з присудком головного члена односкладного речення.

ПРЕДИКАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв.*, *лог.* Стос. до предиката. // Який містить присудок. *Предикативне сполучення.* // Який є присудком або входить до складу присудка. *Предикативний прислівник.*

ПРЕДИКАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *лог.* Одне з основних понять, що відображає об'єктивно існуючі зв'язки між ознаками і предметами. 2. У мовознавстві – синтаксична категорія, яка формує речення, надаючи його змістові характеру повідомлення про той чи інший факт реальної дійсності.

ПРЕДИКАТИ́ВНО, *лінгв.*, *лог.*. Присл. до **предикати́вний**.

ПРЕДИКА́ТНИЙ, -а, -е: ** **Предика́тний зло́чин** – будь-який кримінальний злочин, в результаті якого виникли доходи, що можуть стати предметом злочину, зазначеного в Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом.

ПРЕДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *лог.* Визначення змісту суб'єкта судження через предикат. 2. *лінгв.* Установлення предикативного зв'язку між членами речення.

ПРЕДИ́КТ, -а, *ч.*, *муз.* Розділ музичної форми, який конденсує нестійкість і вимагає розв'язання у стійкій частині форми. 2. Момент, що передує переходу від однієї ладової функції до іншої.

ПРЕДИСПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Стан особливої патологічної готовності стосовно деяких хвороб.

ПРЕ́ДІ *див.* **пред**.

ПРЕДІА́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для лікування цукрового діабету у похилому віці.

ПРЕДІЙО́М, -у, *ч.*, *муз.* Поява окремого звука акорду раніше акорду в цілому.

ПРЕ́ДКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **пре́док**. // Належний предкові.

ПРЕ́ДКІВСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пре́док** 1. // Який залишився комусь як спадщина від предка, предків. // Такий, як у предка, власт. предкові. 2. Прикм. до **пре́док** 2. // Стародавній, старовинний.

ПРЕ́ДКІВЩИНА, -и, *ж.* 1. Спадщина від предка, предків (у 1 знач.). 2. Звичаї предків (у 2 знач.); старовина.

ПРЕДКОВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Предківський.

ПРЕ́ДКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пре́док**. 2. Належний предкові.

ПРЕДКОВІ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Предковічний.

ПРЕДКОВІ́ЧНИЙ, -а, -е, *уроч.* 1. Який існує споконвіку, з давніх-давен. 2. Який бере початок у далекому минулому; стародавній.

ПРЕДМЕ́Т, -а, *ч.* 1. Будь-яке конкретне матеріальне явище, що сприймається органами чуття. // *також у сполуч. зі сл.* споживання, торгівля, розкіш *і т. ін.* Певна річ, що задовольняє ті чи інші потреби (звичайно побутові). ** **Предме́ти пра́ці** – об'єкт прикладення людської праці в процесі виробництва. **Предме́ти спожива́ння** – частина сукупного суспільного продукту, яку використовують у сфері невиробничого споживання. 2. Логічне поняття, що становить зміст думки, пізнання і т. ін. 3. Те, на що спрямована пізнавальна, творча, практична діяльність кого-, чого-небудь. // Об'єкт почуттів, переживань. і т. ін.; особа, що викликає у іншої особи інтерес, потяг до себе, почуття кохання тощо. 4. Коло знань, що становить окрему дисципліну викладання. *Обов'язковий предмет.*

ПРЕДМЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **предме́т** 1. ** **Предме́тне скло** – скляна пластинка, що використовується для розміщення на ній досліджуваних під мікроскопом чи лупою організмів або їх часточок. 2. Прикм. до **предме́т** 4. ** **Предме́тна систе́ма навча́ння** – система навчання в школі, за якої кожна дисципліна викладається окремим педагогом. 3. Який спирається на конкретні факти, явища; наочний.

ПРЕДМЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Вчитель, спеціаліст з якогось певного навчального предмета.

ПРЕДМЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **предме́тний** 1, 3.

ПРЕДМЕ́ТНО. Присл. до **предме́тний** 1, 3.

ПРЕДНІЗОЛО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що застосовується при лейкозі, бронхіальній астмі, запальних процесах та інших хворобах.

ПРЕДНІЗО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що за дією аналогічний кортизону, але активніший у 3 – 5 разів.

ПРЕ́ДО *див.* **пред**.

ПРЕДО́БРЕ, *присл.*, *також у сполуч. зі сл.* добре, *розм.* Дуже добре (у 1, 2 знач.). // *у знач. присудк. сл.*

ПРЕДО́БРИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* добрий, *розм.* Дуже добрий (у 1 – 6, 8 знач.). // *ірон.*

ПРЕДО́ВГИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* довгий, *розм.* 1. Який має дуже велику довжину. 2. Який дуже довго триває. // Який займає дуже великий відрізок часу; якого не можна швидко зробити, розповісти, прочитати і т. ін.

ПРЕДОВЖЕЛЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* довжелезний, *розм.* Надзвичайно довгий.

ПРЕДОВЖЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Надзвичайно довгий.

ПРЕДОЗВІ́ЛЛЯ, -я, *с.*, *діал.* Зручне місце.

ПРЕ́ДОК, -дка, *ч.* 1. Старший родич по висхідній лінії з боку матері чи батька (звичайно старіший за діда, бабу). // Той, від кого веде початок рід. // Родоначальник якогось виду або роду (про тварин). 2. *перев. мн.* Попередники сучасних поколінь; люди, що жили задовго до теперішніх часів. // *тільки мн.* Ті, від кого походять певні людські племена, народності і т. ін. // *перев. мн.*, *розм.* Батьки.

ПРЕДОКУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* Дуже надокучити. // *безос.*

ПРЕДОРОГИ́Й, -а́, -е́, *також у сполуч. зі сл.* дорогий, *розм.* Дуже дорогий.

ПРЕДО́РОГО, *розм.* Присл. до **предорогий**.

ПРЕДО́СИТЬ, *присл.*, *розм.* Цілком досить; цілком достатньо.

ПРЕДСІ́ДНИК, -а, *ч.* Старшина, голова (суду, зібрання та ін.).

ПРЕДСТА́ВИТИ *див.* **представля́ти**.

ПРЕДСТА́ВИТИСЯ *див.* **представля́тися**.

ПРЕДСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **предста́вити**. // Який є, наявний десь як зразок чого-небудь. // **предста́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПРЕДСТА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **представля́ти** і **предста́вити** 1, 4, **представля́тися** і **предста́витися** 1. 2. *заст.* Вистава, спектакль.

ПРЕДСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **представля́ти**.

ПРЕДСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРЕДСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* предста́влять; *док.*, *перех.*, *книжн.* 1. *кого кому, також зі сл.* одне одному, одного одному. Знайомлячи з кимось, називати чи характеризувати кого-небудь; рекомендувати. 2. *тільки недок.* Бути представником кого-, чого-небудь, заступати кого-небудь, діючи за його дорученням, від його імені, захищаючи чиїсь інтереси, здійснюючи чиюсь волю; репрезентувати. // Бути виразником, еквівалентом чогось. // *зі сл.* інтереси. Діяти за дорученням когось, здійснювати чиюсь волю. 3. Показувати, зображувати кого-, що-небудь у творах літератури, мистецтва, у розповіді, усній або писемній характеристиці. // *тільки недок.*, *розм.* Наслідуючи чиїсь манери, зовнішність, мову і т. ін., зображувати, удавати, відтворювати кого-, що-небудь. 4. *до чого, на що.* Порушувати питання про нагороду чи підвищення по службі, на посаді.

ПРЕДСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРЕДСТА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* предста́вляться; *док.*, *книжн.* 1. Називати себе під час знайомства. 2. *тільки недок.* Пас. до **представля́ти** 2 – 4.

ПРЕДСТАВНИ́К, -а́, *ч.* 1. *кого, чого, від кого – чого, чий, звідки.* Особа, що представляє кого-, що-небудь, діє за чиїмось дорученням, від імені когось, виражаючи чиїсь інтереси. // Виборна особа, що представляє в державних органах інтереси народу чи якоїсь його частини. // *також у сполуч. зі сл.* влада, уряд, командування *і т. ін.* Службова чи урядова особа, що представляє кого-, що-небудь, обстоює чиїсь інтереси (держави, установи і т. ін.). // *у сполуч. зі сл.* дипломатичний, консульський. ** **Пала́та представникі́в** – у ряді країн – назва нижньої палати парламенту (напр. в Австралії, Бельгії, Ірландії, США) або однопалатного парламенту (напр. у Новій Зеландії). 2. Виразник, захисник якихось ідей, суспільних поглядів і т. ін. 3. Той, хто в своїй особі представляє певну групу, розряд і т. ін. людей чи певну галузь діяльності, хто є типовим зразком такої групи, розряду і т. ін. чи діячем у певній галузі. // *у сполуч. зі сл.* культура, мистецтво, наука *і т. ін.* Діяч певної галузі знання, культури і т. ін. 4. Зразок, особина певного класу, виду, роду тварин чи рослин.

ПРЕДСТАВНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Наявність представників

на з'їздах, в органах управління. // *у сполуч. зі сл.* н а р о д н е. Наявність представників народу в органах управління та їх участь у виборах цих органів. 2. Здійснення певних (звичайно юридичних) дій однією особою від імені іншої чи інших; виконання обов'язків або володіння правами представника. 3. Установа, орган, що представляють чиї-небудь інтереси.

ПРЕДСТАВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Який складається з багатьох представників кого-, чого-небудь, має достатню кількість представників. // Який відображає інтереси багатьох представників кого-, чого-небудь. 2. Який ґрунтується на праві обирання своїх представників (звичайно про органи влади, управління).

ПРЕДСТАВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **представни́к**.

ПРЕДСТА́ТИ, -а́ну, -а́неш, *док., перев. перед ким – чим, книжн., заст.* З'явитися перед ким-, чим-небудь. // Постати в уяві, в думках, у пам'яті. // *перен.* Виявитися певним чином, розкритися перед ким-небудь.

ПРЕДТЕ́ЧА, -і, *ч. і ж., книжн., уроч.* 1. Особа, що своєю діяльністю підготувала шлях, умови для діяльності інших; попередник. // Передвісник чого-небудь. 2. *перен.* Явище, подія, що підготували ґрунт, умови для наступних явищ, подій або передують іншим явищам, подіям.

ПРЕ́ДЦІ, ПРЕ́ДЦЯ, *присл., зах.* Але, однак.

ПРЕ́ДЦЯ *див.* **пре́дці**.

ПРЕД'ЯВИ́ТИ *див.* **пред'явля́ти**.

ПРЕД'Я́ВЛЕНИЙ Дієприкм. пас. мин. ч. до **пред'яви́ти**.

ПРЕД'Я́ВЛЕННЯ, -я, *с., книжн.* Дія за знач. **пред'яви́ти, пред'явля́ти**.

ПРЕД'ЯВЛЮ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин.ч. до **пред'явля́ти**.

ПРЕД'ЯВЛЯ́ННЯ, -я, *с., книжн., рідко.* Дія за знач. **пред'явля́ти**.

ПРЕД'ЯВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРЕД'ЯВИ́ТИ**, -явлю́, -я́виш; *мн.* пред'я́влять; *док., перех., книжн.* 1. Показувати якийсь документ (звичайно на підтвердження чого-небудь). 2. Заявляти претензії, ставити які-небудь вимоги стосовно когось, чогось. // *у сполуч. зі сл.* п р а в о. Вимагати визнання своїх прав на що-небудь.

ПРЕД'ЯВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок., книжн.* Пас. до **пред'явля́ти**.

ПРЕД'ЯВНИ́К, -а́, *ч., книжн.* Особа, що пред'являє, показує якийсь документ на підтвердження чого-небудь.

ПРЕД'ЯВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* Належний пред'явникові.

ПРЕД'ЯВНИ́ЦЯ, -і, *книжн.* Жін. до **пред'явни́к**.

ПРЕЕКЛА́МПСІЯ, -ї, *ж.* Фаза розвитку еклампсії; зумовлена порушенням мозкового кровообігу і набряком мозку.

ПРЕЖОРСТО́КИЙ, -а, -е. Надзвичайно жорстокий.

ПРЕЗ, *присл., заст.* Через.

ПРЕЗАБА́ВНИЙ, -а, -е, *розм.* Який викликає велику веселість; дуже смішний.

ПРЕЗАБА́ВНО, *розм.* Присл. до **презаба́вний**.

ПРЕЗАВЗЯ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже завзятий.

ПРЕЗАВЗЯ́ТО, *розм.* Присл. до **презавзя́тий**.

ПРЕ́ЗВІРХ, *присл., заст.* Через край.

ПРЕЗДОРОВЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Надзвичайно здоровий (у 3 – 5 знач.).

ПРЕЗДОРО́ВИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* з д о р о в и й, *розм.* Дуже здоровий (у 3 – 5 знач.).

ПРЕ́ЗЕНС, -а, *ч., лінгв.* Теперішній час.

ПРЕЗЕ́НТ, -у, *ч., розм.* Подарунок.

ПРЕЗЕНТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який вигідно відрізняється від інших своїми якостями; показний, видний (у 2 знач.).

ПРЕЗЕНТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **презента́бельний**.

ПРЕЗЕНТА́НТ, -а, *ч., фін.* Пред'явник якогось грошового документа (векселя та ін.).

ПРЕЗЕНТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до презентації. 2. Образний. 3. Інтуїтивний.

ПРЕЗЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Публічне представлення чого-небудь нового, що недавно з'явилося, було створено. 2. *фін.* Пред'явлення до відшкодування, виплати грошового документа. ** **Презента́ція ве́кселя** – пред'явлення векселя трасатові з пропозицією акцептувати його.

ПРЕЗЕНТІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у методології історії, який розглядає історичну науку лише як вираження ідеологічних відношень сучасності.

ПРЕЗЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **презентува́ти**.

ПРЕЗЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Дія за знач. **презента́ція**. 2. *розм.* Передавати що-небудь у власність як подарунок; дарувати.

ПРЕЗЕНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., заст., розм.* Пас. до **презентува́ти**.

ПРЕЗЕРВАТИ́В, -а, *ч.* 1. Пристосування, що використовується як засіб запобігання вагітності або зараженню венеричними хворобами; кондом. 2. *заст.* Взагалі запобіжний засіб.

ПРЕЗЕРВАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **презервати́в** 1. 2. *заст.* Запобіжний.

ПРЕЗЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Запобігання.

ПРЕЗЕ́РВИ, ПРЕСЕ́РВИ, -ів, *мн.* Нестерилізовані харчові продукти, розфасовані і герметично закриті.

ПРЕЗИДЕ́НТ, -а, *ч.* 1. У ряді країн – обраний на певний строк глава держави. 2. *чого.* Виборний голова, керівник установи, організації, товариства тощо.

ПРЕЗИДЕ́НТКА, -и, *розм.* Жін. до **президе́нт**.

ПРЕЗИДЕ́НТСТВО, -а, *с.* 1. Пост, посада президента; діяльність на цій посаді протягом певного часу. 2. Територія, область, підвладна президентові (у 2 знач.).

ПРЕЗИДЕ́НТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бути президентом, виконувати обов'язки президента.

ПРЕЗИДЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **президе́нт**. *Президентський палац.* ** **Президе́нтська респу́бліка** – республіканська форма правління, за якої президент юридично і фактично є главою держави та виконавчої влади. **Президе́нтське правлі́ння** – тимчасове правління; у більшості держав вводиться президентом з метою забезпечення інтересів громадян у місцевостях, де оголошено надзвичайний стан, у випадках, передбачених законом (напр., під час великих землетрусів, повеней і т. ін.); за президентського правління повноваження відповідних органів державної влади та управління призупиняються, а здійснення їх функцій покладається на створюваний президентом орган або на призначену ним посадову особу.

ПРЕЗИДЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **президентува́ти**.

ПРЕЗИДЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **президе́нтствувати**.

ПРЕЗИДЕНТУ́РА, -и, *ж.* Строк повноважень, а також період діяльності якої-небудь особи на посаді президента.

ПРЕЗИДЕНЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Конституційна система, яка включає інститут президента. 2. Конституційно-правовий інститут президентської влади.

ПРЕЗИ́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Виборний орган для ведення зборів, з'їзду тощо. // Особи, що входять до цього органу. // Місце за столом, де сидять ці особи. 2. Постійний керівний колегіальний орган деяких організацій і установ.

ПРЕЗИНДЖА́НТРОП, -а, *ч.* Викопний високорозвинутий людиноподібний примат.

ПРЕЗИ́РЛИВИЙ, -а, -е. Який виражає презирство, сповнений презирства.

ПРЕЗИ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **прези́рливий**.

ПРЕЗИ́РЛИВО. Присл. до **прези́рливий**.

ПРЕЗИ́РСТВО, -а, *с.* 1. Почуття повної зневаги, крайньої неповаги до кого-, чого-небудь. 2. Байдужість, неповажне ставлення до чого-небудь.

ПРЕЗЛИ́Й, -а́, -е́, *також у сполуч. зі сл.* з л и й, *розм.* Дуже злий.

ПРЕЗЛЮ́ЩИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* з л ю щ и й, *розм.* Надзвичайно злий.

ПРЕЗО́РЧИВИЙ, -а, -е, *заст.* Гордий.

ПРЕЗУ́МПЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *книжн.* Припущення, що ґрунтується на ймовірності. 2. *юр.* Закріплене в законі припущення про існування певного факту, реальність якого вважається істинною і не потребує доказів. ** **Презу́мпція невинува́тості** – принцип, за яким особа, підозрювана або звинувачена у вчиненні злочину, вважається невинуватою доти, поки її вину не доведено в порядку, передбаченому законом.

ПРЕ́ЙМА, *присл., діал.* Принаймні.

ПРЕЙСКУРА́НТ *і* **ПРАЙСКУРА́НТ**, -а, *ч.* Довідник цін на різні види і сорти товарів або на певні послуги. // *перен.* Перелік чого-небудь з оцінкою.

ПРЕЙСКУРА́НТНИЙ *і* **ПРАЙСКУРА́НТНИЙ**, -а, -е. Передбачуваний прейскурантом.

ПРЕЙСКУРА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прейскура́нт**.

ПРЕКАНЦЕРО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що передує розвитку раку; передраковий.

ПРЕКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Розміщений перед серцем; передсерцевий.

ПРЕКА́РІЙ, -я, *ч.* За середньовіччя у Зах. Європі – право користування землею, що надавалося власником на більш чи менш тривалий строк.

ПРЕКЛЮЗИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Преклюзи́вні те́рміни** – час, що його надає закон для певного акту, необхідного для збереження свого права.

ПРЕКОГНІ́ЦІЯ, -ї, *ж., псих.* Гіпотетична паранормальна здатність отримувати знання про майбутні події.

ПРЕКО́МА, -и, *ж.* Перша стадія коматозного стану; характеризується приголомшеністю, ступором.

ПРЕКОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до прекоми. ** **Прекомато́зний стан** – те саме, що **преко́ма**.

ПРЕКОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Надзвичайно смішний.

ПРЕКОРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується ділянки перед серцем; передсерцевий. 2. Який стосується надчеревної ділянки.

ПРЕ́КОС, -а, *ч., спец.* М'ясо-вовнова порода скороспілих тонкорунних овець, виведена у Франції. // Вівця цієї породи.

ПРЕКО́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пре́кос**.

ПРЕКРА́СНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається надзвичайною красою, милує око гармонією барв, ліній і т. ін.; дуже гарний. // Який має дуже привабливий вигляд; який справляє надзвичайно приємне, сильне враження. // Надзвичайно приємний для слуху; милозвучний. 2. Який має надзвичайні позитивні риси, моральні якості і т. ін. (про людину). // Наділений надзвичайним умінням робити що-небудь. 3. Довершений за формою і змістом; досконалий. // Який вирізняється з-поміж інших подібних явищ, предметів тощо своїми надзвичайними якостями, особливостями і т. ін. // Дуже ясний, теплий, сонячний (про погоду, день, пору року і т. ін.). // Який є сприятливим, корисним для кого-, чого-небудь; доцільний, ефективний. // Надзвичайно вдалий, влучний. 4. Сповнений високого значення, глибокого змісту, пов'язаний з благородними ідеалами, високою метою. // Дуже сприятливий для кого-, чого-небудь; щасливий. // Пов'язаний з радісними, приємними почуттями, переживаннями, подіями і т. ін. 5. *у знач. ім.* **прекра́сне**, -ного, *с.* Те, що є втіленням краси, що відповідає її ідеалам, викликає у людини естетичну насолоду.

ПРЕКРА́СНО. 1. Присл. до **прекра́сний** 1 – 4. 2. *у знач. присудк. сл.* Дуже добре, красиво, приємно, досконало (при висловленні почуття повного задоволення від чого-небудь, схвалення чогось). 3. *у знач. виг.* Уживається при висловленні захвату, повного схвалення. 4. Уживається як частка при схваленні, ствердженні чого-небудь.

ПРЕКРАСНОДУ́ШНИЙ, -а, -е, *книжн.* Сповнений прекраснодушності; здатний виявляти прекраснодушність.

ПРЕКРАСНОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* Піднесено-сентиментальний настрій; схильність усе ідеалізувати, у всьому бачити приємне, прекрасне, прикрашати що-небудь.

ПРЕКУМЕ́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже кумедний.

ПРЕКУМЕ́ДНО, *розм.* Присл. до **прекуме́дний**.

ПРЕКУРСО́РИ, -ів, *мн.* Речовини та їхні солі, які використовуються для виготовлення наркотичних засобів та психотропних речовин.

ПРЕЛА́Т, -а, *ч.* У католицькій та англіканській церквах – почесна назва, титул представника вищого духовенства (кардинала, архієпископа, єпископа тощо). // Особа, що має цей титул.

ПРЕЛА́ТСТВО, -а, *с.* Збірн. до **прела́т**.

ПРЕЛА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до прелата. // Належний прелату.

ПРЕЛІМІНА́РІЇ, -ів, *мн., дипл.* Попередня угода, яка згодом може бути замінена іншою; тимчасові рішення. // *перен.* Початок чого-небудь; те, що передує чомусь.

ПРЕЛІМІНА́РНИЙ, -а, -е, *дипл.* Стос. до прелімінаріїв; попередній. *Прелімінарний мир.*

ПРЕЛЮ́Д, -а, *ч., муз.* Те саме, що **прелю́дія** 2.

ПРЕЛЮ́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Вступ до музичного твору. 2. Невеликий самостійний музичний твір. 3. *перен.* Те, що говориться або здійснюється як вступ до головного.

ПРЕЛЮ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже лютий.

ПРЕМ, *присл., діал.* Притьмом.

ПРЕМЕДИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Застосування лікарських засобів при підготовці хворого до наркозу.

ПРЕМ'Є́Р, -а, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **прем'є́р-міні́стр**. 2. Актор, який веде перед у трупі, виконує головні ролі.

ПРЕМ'Є́РА, -и, *ж.* 1. Перша вистава п'єси в театрі, перший показ естрадної, концертної або циркової програми. 2. *перен.* Про появу чого-небудь нового, про початок чого-небудь.

ПРЕМ'Є́Р-МАЙО́Р, -а, *ч.* У царській армії – другий штаб-офіцерський чин, що відповідав підполковнику, а також особа, що мала цей чин.

ПРЕМ'Є́Р-МІНІ́СТР, -а, *ч.* У ряді країн – особа, що очолює уряд, стоїть на чолі кабінету міністрів, ради міністрів.

ПРЕМ'Є́РНИЙ, -а, -е. Стос. до **прем'є́ри**.

ПРЕМ'Є́РСТВО, -а, *с.* 1. Посада прем'єра (у 1 знач.). 2. *заст., ірон.* Панування прем'єрів у театральній трупі.

ПРЕМ'Є́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **прем'є́р**.

ПРЕМ'Є́РША, -і, *розм.* Жін. до **прем'є́р** 2.

ПРЕМИЛЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Дуже милий.

ПРЕМИ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже милий.

ПРЕМИ́ЛО, *розм.* Присл. до **преми́лий**.

ПРЕМІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пре́мія**. // Одержаний як премія. *Преміальні гроші.*

ПРЕМІА́ЛЬНІ, -их, *мн.* Гроші, що виплачуються як премія.

ПРЕМІА́НТ, -а, *ч., заст.* Премійована особа.

ПРЕМІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **преміюва́ти**. // **премійо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРЕ́МІКС, -у, *ч.* Суміш вітамінів, мікроелементів та інших речовин як добавка до комбікорму для поліпшення його поживних та біологічних властивостей.

ПРЕ́МІЧ, -мочі, *ж., діал.* Велика чи найбільша сила.

ПРЕМІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до преміювання. *Преміювальна комісія.*

ПРЕМІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **преміюва́ти**.

ПРЕМІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех.* Нагороджувати премією.

ПРЕМІЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **преміюва́ти**.

ПРЕ́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Нагорода (перев. грошова) за успіхи чи заслуги в певній галузі діяльності, за досягнення кращих результатів у чому-небудь (у змаганні, конкурсі тощо). // *також зі сл.* п е р ш а, д р у г а і т. ін. Грошова винагорода за кращий твір у галузі науки, техніки, літератури і мистецтва. ** **Но́белівська пре́мія** – міжнародна премія, що присуджується щорічно за найважливіші дослідження, відкриття в науці, успіхи в літературі, миротворчій діяльності тощо за рахунок процентів на капітал, заповіданий для цієї мети шведським підприємцем А. Нобелем. 2. Грошове чи матеріальне заохочення за успішну трудову діяльність; грошова винагорода за перевиконання виробничих норм, зниження собівартості продукції тощо як додаток до заробітної плати. // *у сполуч. зі сл.* н а д б а в к а. Додаткова оплата того, що зроблено понад план. 3. У дореволюційній Росії – безплатна додача, надбавка при купівлі якогось товару чи якоїсь кількості товару. // Безкоштовний додаток до газети, журналу і т. ін. 4. *спец.* Грошова винагорода, що виплачується урядами деяких держав як заохочення за реалізацію (звичайно експортну) деяких видів товарів. *Експортна премія.* 5. *торг.* Винагорода од-

нієї зі сторін, що укладають угоду, за внесення між вигідних для контрагента змін в умови угоди. 6. *фін.* Різниця між біржовою і номінальною вартістю цінного папера. // Плата за право здійснювати фінансову операцію на певних умовах. // Надвишок до валютного курсу у строкових угодах. // Ціна, що сплачується покупцем опціону його продавцю за набуте право скористатися опціоном. ** **Вивізна́ пре́мія** – фінансові пільги експортерам певних товарів; експортна премія. **Викупна́ пре́мія** – перевищення ціни, за якою викупляються цінні папери, над їх початковою ціною або номінальною вартістю. **Відкли́чна пре́мія** – сума, яку має сплатити емітент власникові облігації у разі її дострокового викупу. **Пре́мія за ліквідність** – додатковий дохід, виплачуваний інвесторові з метою відшкодування ризику фінансових втрат. **Конверсі́йна пре́мія** – сума, на яку ціна конверсії конвертованих облігацій перевищує поточну ринкову ціну придбаних за них акцій. **Пре́мія за опціо́нною уго́дою** – плата за право здійснювати операцію на певних умовах. **Пре́мія за терміно́вими уго́дами:** а) перевищення ринкової ціни облігації, привілейованої акції над номінальною вартістю; б) ціна, що її сплачує покупець при купівлі опціону. **Страхова́ пре́мія**, *спец.* – грошова сума, що виплачується страхувальником страховій установі за певний ризик, який вона несе.

ПРЕМОБІ́ДНИЙ, -а, -е. Який має місце до початку хвороби. ** **Премобі́дне функціонува́ння** – фізичний або психологічний рівень функції до руйнівного впливу або розладу.

ПРЕМОЛЯ́РИ, -ів, *мн.* Постійні зуби людини, які розміщені в зубних рядах на 4-му та 5-му місцях від серединної лінії.

ПРЕМОНІТО́РНИЙ, -а, -е. Який вказує на те, що наступить, відбудеться; попереджуючий, застерігаючий.

ПРЕМОРБІ́ДНИЙ, -а, -е: ** **преморбі́дний стан** – те саме, що **передхворо́ба**.

ПРЕМУ́ДРИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* м у д р и й, *заст., уроч.* 1. Який має дуже великі розумові здібності. // *у знач. ім.* **прему́дрий**, -рого, *ч.* Дуже мудра людина. // *ірон.* Дуже хитрий або нерозумний. 2. Сповнений глибокої, надзвичайної мудрості. // *розм.* Надзвичайно важкий для сприймання, розуміння, засвоєння; складний, заплутаний. // *ірон., жарт.*

ПРЕМУ́ДРІСТЬ, -рості, *ж.* 1. *тільки одн., заст., уроч.* Глибока, надзвичайна мудрість. 2. *розм.* Щось надзвичайно важке для сприймання, розуміння, засвоєння тощо. // *чого і без додатка, жарт.* Уміння робити, здійснювати що-небудь; добре знання якоїсь справи. // *ірон.* Щось нескладне, нехитромудре, здійснення чого не потребує значних зусиль.

ПРЕМУ́ДРО, *заст., уроч.* Присл. до **прему́дрий**. // *ірон.*

ПРЕНАТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Той, що належить до періоду перед народженням.

ПРЕНЕПОРО́ЧНИЙ, -а, -е, *заст., поет.* Позбавлений будь-якого пороку, будь-якої вади, хиби.

ПРЕНІ́ЖНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже ніжний; сповнений великої ніжності.

ПРЕНІ́ЖНО, *розм.* Присл. до **прені́жний**.

ПРЕНІ́Т, -у, *ч.* Породотворний мінерал підкласу шаруватих силікатів.

ПРЕНОМЕРА́НТ, -а, *ч.* 1. *заст.* Передплатник. 2. Особа, яка здійснює попередню оплату, оплачує замовлення до його виконання.

ПРЕНОТА́ЦІЯ, -ї, *ж., фін.* Повідомлення кредиторів судовим органом про можливу неплатоспроможність боржника.

ПРЕНУМЕРА́Т, -а, *ч., фін.* Особа, яка платить гроші наперед.

ПРЕНУМЕРА́ТА, -и, *ж., зах.* Передплата.

ПРЕОСВЯЩЕ́ННИЙ, -а, -е, *церк.* 1. Складова частина титулування єпископа. 2. *у знач. ім.* **преосвяще́нний**, -ного, *ч.* Єпископ.

ПРЕОСВЯЩЕ́НСТВО, -а, *с., у сполуч. із займ.* й о г о, ї х, в а ш е, *церк.* Титулування єпископа.

ПРЕПАРА́Т, -у, *ч.* 1. Частина рослинного або тваринного організму, призначена і підготовлена для дослідження. 2. *спец.* Речовина, приготовлена для хімічного аналізу. *Радіоактивний препарат.* 3. *спец.* Хімічний або фармацевтичний продукт лабораторного чи фабричного виготовлення. 4. Частина організму (тонкий зріз) для анатомічного дослідження.

ПРЕПАРАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до препарату.

ПРЕПАРА́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **препара́т**.

ПРЕПАРА́ТНИК, -а, *ч., спец.* Працівник аптеки, який виготовляє препарати (у 3 знач.).

ПРЕПАРА́ТОР, -а, *ч.* Працівник лабораторії, дослідної станції і т. ін., що займається препаруванням чого-небудь, виготовленням препаратів (у 1, 2 знач.).

ПРЕПАРА́ТОРСЬКА, -ої, *ж.* Приміщення, де виготовляються препарати.

ПРЕПАРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е, Прикм. до **препара́тор**.

ПРЕПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **препарува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Якого використали для препарування; у якого взяли частину для дослідження. *Препарована жаба.* // *перен.* Оброблений, перероблений певним чином, оформлений відповідно до якихось потреб, для якоїсь мети.

ПРЕПАРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до препарування. // Признач. для виготовлення препаратів. 2. *у знач. ім.* **препарува́льна**, -ної, *ж.* Приміщення, де виготовляють препарати.

ПРЕПАРУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Препарувальна (*див.* **препарува́льний**).

ПРЕПАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **препарува́ти**.

ПРЕПАРУВА́ТИ, -ю́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Виготовляти препарат, препарати (у 1 знач.). 2. Готувати друкарський набір до фотографування. 3. *перен.* Обробляти, переробляти що-небудь певним чином, надавати чомусь відповідної форми, відповідного вигляду для якихось потреб, для якоїсь мети.

ПРЕПАРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **препарува́ти**.

ПРЕПАРШИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже паршивий (у 2 знач.); гидкий, мерзенний, огидний.

ПРЕПАСКУ́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже паскудний (у 2 – 7 знач.).

ПРЕПАСКУ́ДНО, *розм.* Присл. до **препаску́дний**.

ПРЕПАТЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений перед колінною чашечкою. ** **Препателя́рна травмати́чна невралгі́я** – симптомокомплекс, що проявляється стійкою різкою точковою болючістю по боковому краю надколінка.

ПРЕПИ́ШНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже пишний.

ПРЕПИ́ШНО, *розм.* Присл. до **препи́шний**.

ПРЕПІРІФО́РМНИЙ, -а, -е: ** **Препіріфо́рмна ділянка** – ділянка півкуль великого мозку, яка займає латеральну нюхову звивину і передлежачу частину медіальної поверхні скроневої частки.

ПРЕПОВА́ЖНИЙ, -а, -е, *розм., ірон.* Дуже поважний.

ПРЕПОВА́ЖНО, *розм., ірон.* Присл. до **препова́жний**.

ПРЕПОГА́НИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Позбавлений будь-яких добрих якостей, властивостей; дуже поганий; надзвичайно неприємний. 2. Який зовсім не відповідає певним вимогам, потребам, нормам. 3. Який не обіцяє нічого доброго; дуже невтішний, сумний. // Дуже гнітючий, безрадісний. *Препоганий настрій.* 4. Якому властиві негативні моральні якості (про людей); дуже недоброзичливий, неприязний, злий. 5. Вартий гострого осуду (про манери, поведінку, вчинки і т. ін.). // Який ганьбить, плямує кого-небудь. 6. Дуже непривабливий; зовні негарний. // *перен.* Який викликає надзвичайну огиду, ненависть; проклятий.

ПРЕПОГА́НО, *розм.* Присл. до **препога́ний**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРЕПОГА́НЮЩИЙ, -а, -е. Підсил. до **препога́ний**.

ПРЕПОДО́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* преподо́бляться; *недок. і док., рел., заст.* Ставати святим, праведним. // *кому, до кого.* Уподібнюватися.

ПРЕПОДО́БІЄ, -я, *с.* 1. *рел., заст.* Святість, праведність. 2. *у сполуч. із займ.* й о г о, ї х, в а ш е, *церк.* Титулування священика.

ПРЕПОДО́БНИЙ, -а, -е. 1. *рел.* Святий, праведний. // *у знач. ім.* **преподо́бні**, -них, *мн.* Святі, праведники. 2. *у сполуч. зі сл.* о т е ц ь, *церк.* Священик, піп. 3. *розм., рідко.* Який не має ніякої провини, ні в чому не винний; безгрішний. 4. *заст.* Прекрасний, гарний.

ПРЕПОДО́БНИК, -а, *ч., рел.* Святий, праведник. // *ірон.*

ПРЕПОДО́БНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **преподо́бник**. 2. Красуня.

ПРЕПОДО́БНІСТЬ, -ності, *ж., рел., заст.* Звертання до служителя релігійного культу, священика. *Ваше преподобносте.*

ПРЕПОЗИТИ́ВНИЙ, -а, -е, *грам.* Прикм. до **препози́ція**.

ПРЕПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж., грам.* Положення, позиція слова або речення перед іншим словом або реченням, з яким воно пов'язане.

ПРЕПРИ́НТ, -а, *ч.* Попередня публікація тексту наукових досліджень, статті або доповіді засобами оперативної поліграфії невеликим тиражем.

ПРЕПРОТИ́ВНИЙ, -а, -е, *розм.* Надзвичайно, надто противний, осоружний.

ПРЕПРОЦЕ́СОР, -а, *ч.* Програма попередньої обробки даних, що надходять на вхід процесора. ** **Мо́вний препроце́сор** – процесор, що виконує попередню обробку програми.

ПРЕПУБЕРТА́ТНИЙ, -а, -е. Про стадію, період розвитку організму, що передує статевому дозріванню.

ПРЕПУЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується крайньої плоті.

ПРЕПУ́ЦІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **препу́ціум**.

ПРЕПУЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **препу́цій**. *Препуційний грибок.*

ПРЕПУЦІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Надрізання, розтин або обрізання крайньої плоті.

ПРЕПУ́ЦІУМ, -у, *ч.* Крайня плоть; шкірна складка навколо головки статевого члена.

ПРЕРАФАЕЛІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **прерафаелі́т**, -а, *ч.*). Група англійських художників середини 19 ст., яка закликала повернутися до форм італійського мистецтва, що передувало творчості Рафаеля.

ПРЕРІА́ЛЬ, -я, *ч., іст.* Дев'ятий місяць року (у травні – червні) французького республіканського календаря, прийнятого Конвентом у 1793 р.

ПРЕРІА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до періаля.

ПРЕРІ́ЗНИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* р і з н и й, *розм.* Дуже різноманітний.

ПРЕ́РІЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пре́рія**.

ПРЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Рівнинна місцевість у Північній Америці з трав'янистою рослинністю степового типу. // Степовий ландшафт, що нагадує таку місцевість.

ПРЕРОГАТИ́ВА, -и, *ж., книжн.* Виключне право, перевага, що належить найчастіше якомусь державному органу чи службовій особі.

ПРЕС, -а, *ч.* 1. Машина для обробки тисненням різних заготовок і матеріалів. // Пристосування для ущільнення чогось, зміни форми, видалення рідини тощо за допомогою тиснення. *Гідравлічний прес.* 2. Те саме, що **прес-пап'є́**. 3. *перен.* Те, що гнітить, утискає кого-, що-небудь. ** **Черевни́й прес** – група м'язів живота, скорочення яких створює тиск на органи черевної порожнини. 4. *іст.* Друкарський верстат. 5. Механічний станок для отримання відбитків текстів, малюнків, гравюр та ін.

ПРЕ́СА, -и, *ж.* 1. Друковані видання – періодичні (газети, журнали, бюлетені і т. ін.) і рідше неперіодичні (книги, листівки і т. ін.). 2. *розм.* Журналісти. 3. *зах.* Прасування.

ПРЕС-АВТОМА́Т, -а, *ч.* Автоматичний пристрій для виготовлення виробу пресуванням, штампуванням.

ПРЕСАКРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Пресакра́льна енфізе́ма** – те саме, що **пневморетроперитоне́ум**.

ПРЕС-АТАШЕ́, *невідм., ч.* Співробітник дипломатичного представництва, що відає питаннями преси та інформації.

ПРЕСБІАКУ́ЗИС, -у, *ч.* Втрата чутливості до звукових стимулів у людей похилого віку.

ПРЕСБІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **геріатрія**.

ПРЕСБІОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пресбіопії.

ПРЕСБІОПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Розлад зору в людини, зумовлений старінням кришталика ока; стареча далекозорість.

ПРЕСБІОФРЕНІ́Я, -ї, *ж.* Тип старості, що характеризується хронічною слабкістю пам'яті, але відносно нормальним рівнем змін розумових здібностей та свідомості.

ПРЕСБІТЕ́РІЙ, -я, *ч.* Підвищення для вівтаря та місць духовенства у східній частині католицького храму.

ПРЕС-БЮЛЕТЕ́НЬ, -я, *ч.* Інформаційний бюлетень прес-служби.

ПРЕС-БЮРО́, *невідм., с.* 1. Редакційний апарат для обслуговування преси, якого створюють на час з'їздів, конференцій, нарад і т. ін. 2. Постійний відділ при агентствах друку, телеграфно-інформаційних агентствах та інших організаціях, що постачають пресу інформацією, статтями, ілюстративним та іншим матеріалом. 3. Приміщення служби, яка організується на час проведення з'їздів, міжнародних ярмарків, спортивних змагань і т. ін. для надання оперативної інформації журналістам, які висвітлюють їхню діяльність.

ПРЕСВІ́ТЕР, -а, *ч.* 1. У православній і католицькій церквах – священик. 2. У кальвіністів Англії, Нідерландів та деяких інших країн і в більшості християнських сект – виборний керівник релігійної громади.

ПРЕСВІТЕРІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **пресвітеріа́нин**.

ПРЕСВІТЕРІА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **пресвітеріа́нин**, -а, *ч.*; **пресвітеріа́нка**, -и, *ж.*), *рел.* Ті, що сповідують, визнають пресвітеріанство.

ПРЕСВІТЕРІА́НИН *див.* **пресвітеріа́ни**.

ПРЕСВІТЕРІА́НКА *див.* **пресвітеріа́ни**.

ПРЕСВІТЕРІА́НСТВО, -а, *с., рел.* Одна з течій кальвінізму, поширена у Великій Британії, США та деяких інших країнах, що вимагала незалежної від держави та єпископів "дешевої" церкви, у якій головне місце посідають пресвітери (у 2 знач.).

ПРЕСВІТЕРІА́НСЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Прикм. до **пресві́тер** і **пресвітеріа́нство**. ** **Пресвітеріа́нська це́рква** – релігійна організація, що виникла в Шотландії та Англії в 17 ст., яка управляється пресвітерами (з мирян) і пастором.

ПРЕСВІ́ТЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який випромінює дуже яскраве світло. 2. *перен.* Нічим не засмучений; дуже щасливий, приємний, радісний. *Пресвітлий настрій.* // Осяяний внутрішнім світлом (про обличчя, чоло і т. ін.). 3. *перен.* Нічим не затьмарений; дуже спокійний, щасливий (про життя, долю і т. ін.). 4. *перен.* Який має дуже високі моральні якості. 5. *перен., нар.-поет.* Уживається як постійний епітет (звичайно до слів ц а р, к н я з ь, б о я р и н, р а й та деяких інших). // *також ірон.* Наділений великою владою.

ПРЕСВЯТИ́Й, -а́, -е́. 1. *нар.-поет.* Який перевищує, перевершує всіх у святості, праведності. 2. *церк., заст.* Уживається як постійний епітет при словах Б о г, Б о г о р о д и ц я, п а н о т е ц ь і т. ін. // *у знач. ім.* **пресвята́**, -то́ї, *ж.* Богородиця. ** **Пресвята́я Ді́во** (**Ма́ти, Ма́ти Бо́жа** і т. ін.) – уживається як вигук, що виражає здивування, радість, страждання.

ПРЕС-ГАЛЕРЕ́Я, -ї, *ж.* Ложа (в залі засідань парламенту, з'їзду і т. ін.) для представників преси.

ПРЕС-ГРУ́ПА, -и, *ж.* Група журналістів, сформована для передачі інформації з місця подій.

ПРЕСЕЛЕ́КТОР, -а, *ч.* Пристрій на вході радіоприймачів, який послаблює сигнали і перешкоди з частотою, відмінною від частоти сигналу, що його приймають.

ПРЕСЕ́ЛЬНИК, -а, *ч., заст.* Переселенець, чужинець.

ПРЕСЕНІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* 1. Такий, що стосується часу перед настанням старості, старечого віку. 2. Такий, що передчасно постарів. *Пресенільна меланхолія.*

ПРЕСЕ́НІУМ, -у, *ч.* 1. Передстаречий вік. 2. Передчасна старість. 3. *псих.* Період вікової інволюції та ендокринних змін в організмі, які передують старості.

ПРЕСЕ́РВИ *див.* **презе́рви**.

ПРЕС-ЕФЕ́КТ, -у, *ч.* Більш висока міцність при розтягненні пресованих металевих виробів у порівнянні з міцністю виробів, отриманих іншими способами обробки тиском.

ПРЕ́СИНГ, -у, *ч.* 1. *спорт.* Обмеження дій супротивника по всьому полю у спортивній грі з м'ячем і шайбою. 2. *перен.* Цілеспрямований вплив, тиск на кого-небудь. *Психологічний пресинг.*

ПРЕСИНГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до

пресингува́ти.
ПРЕ́СИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пре́синг.**
ПРЕСИНГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пресингува́ти.**
ПРЕСИНГУВА́ТИ, -гу́ю, -гу́єш, *недок., перех. і неперех.* 1. Застосовувати в спортивній грі з м'ячем і шайбою пресинг (у 1 знач.). 2. *перен.* Цілеспрямовано впливати, чинити тиск на кого-небудь.
ПРЕСИ́СТОЛА, -и, *ж.* Частина діастоли, яка безпосередньо передує систолі.
ПРЕСИСТОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується пресистоли, безпосередньо передує систолі.
ПРЕСІ́ДНИК, -а, *ч., зах.* Голова, керівник.
ПРЕС-КЛІШЕ́, *невідм., с.* Організація (відділ) при телеграфних агентствах, що виготовляє й постачає пресі готові кліше.
ПРЕС-КЛУ́Б, -у, *ч.* 1. Творче об'єднання працівників періодичної преси. // Засідання такого об'єднання. 2. Клуб творчих працівників преси; приміщення клубу.
ПРЕС-КОНФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Бесіда, зустріч державних, політичних, громадських, наукових діячів із представниками преси, радіо, телебачення з питань, що цікавлять широку громадськість.
ПРЕСКРИПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Обов'язковий, жорстко встановлений. *Прескриптивний шлюб.*
ПРЕСЛА́ВНИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Який надзвичайно уславив себе чим-небудь, достойний великої слави. // Відомий дуже широким колам людей; славнозвісний. // Який приносить, приніс комусь велику славу. // *ірон.* 2. Який викликає велику симпатію; дуже гарний, приємний. // Який відзначається, вирізняється чимсь особливим. 3. *заст.* Вельмишановний (при шанобливому звертанні до кого-небудь). // *у знач. ім.* **пресла́вний**, -ного, *ч.;* **пресла́вна**, -ної, *ж.;* **пресла́вні**, -них, *мн.* Уживається у звертанні до високоповажних осіб.
ПРЕСЛОВУ́ТИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Відомий, знаменитий, славний. 2. *ірон.* Який здобув сумнівну чи негативну славу, викликав багато розмов, пересудів.
ПРЕСМАЧНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Дуже смачний.
ПРЕСМА́ЧНО. Присл. до **пресмачни́й.**
ПРЕСОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь машинобудування, що займається проектуванням та виготовленням пресів.
ПРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пресува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Виготовлений пресуванням, підданий пресуванню.
ПРЕСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пресо́ваний.**
ПРЕСОВИДУВНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Який здійснює обробку матеріалів тиском і видуванням.
ПРЕ́СОВИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **прес** 1.
ПРЕ́СОВО-РА́МНИЙ, -а, -е. Який служить для виготовлення кузовних автомобільних рам і їх частин методом штампування.
ПРЕСОЛО́ДКИЙ, -а, -е, *також із сл.* с о л о д к и й, *розм.* Дуже солодкий.
ПРЕСОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **бароріце́птори.**
ПРЕСО́РНИЙ, -а, -е: ** **пресо́рна реа́кція** – реакція на дію будь-якого екзогенного або ендогенного фактора, яка характеризується підвищенням артеріального тиску. **Пресо́рний рефле́кс** – рефлекс, що його викликає підвищення артеріального тиску.
ПРЕСОЦИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при хронічних ревматичних та запальних процесах опорно-рухового апарату.
ПРЕС-ПАП'Є́, *невідм., с.* 1. Важкий металевий, мармуровий тощо предмет, яким притискають папери на столі. 2. Письмове приладдя, що має вигляд бруска (пластинки) з прикріпленим до нього промокальним папером.
ПРЕС-ПІДБИРА́Ч, -а́, *ч., с. г.* Машина для підбирання з валків просохлої трави або соломи з одночасним пресуванням її в паки.
ПРЕСПО́ДНИЦЯ, -і, *ж., нар.-поет.* Пекло, тартар.
ПРЕСПОКІ́ЙНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже спокійний.
ПРЕСПОКІ́ЙНО, *присл., розм.* Дуже спокійно.
ПРЕС-ПОРОШО́К, -шку́, *ч., спец.* Пластмаса у вигляді порошку або гранул, з якої під сильним тиском і при підвищеній температурі виготовляють різні вироби.
ПРЕС-РЕЛІ́З, -у, *ч.* Бюлетень для працівників засобів масової інформації, що випускається урядовими установами, міжнародними організаціями і т. ін. і що містить матеріали для термінової публікації.
ПРЕС-СЕКРЕТА́Р, -а́, *ч.* Керівник прес-служби при главі держави або уряду.
ПРЕС-СЛУ́ЖБА, -и, *ж.* Відділ апарату глави держави або уряду, партії, з'їзду, змагань і т. ін., що відає зв'язком з органами масової інформації; відділ збору і обробки інформації з матеріалів преси.
ПРЕСТА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* **преста́вляться;** *док., заст.* Померти.
ПРЕСТАРИ́Й, -а́, -е́, *також у сполуч. зі сл.* с т а р и й, *розм.* 1. Дуже старий; старезний. // *у знач. ім.* **престари́й**, -ро́го, *ч.*, **престара́**, -ро́ї, *ж.* Дуже стара людина. 2. Дуже давній, старовинний.
ПРЕСТАРІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Який дожив до глибокої старості; дуже старий. // *у знач. ім.* **престарі́лий**, -лого, *ч.;* **престарі́ла**, -лої, *ж.* Людина, що дожила до глибокої старості. *Будинок престарілих.*
ПРЕСТИДИЖИТА́ТОР, -а, *ч.* Фокусник, майстерність якого полягає у швидкості та спритності рухів рук; маніпулятор.
ПРЕСТИ́Ж, -у, *ч.* Авторитет, вплив, що його має хто-, що-небудь.
ПРЕСТИ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до престижу, пов'язаний з турботою про престиж. 2. Такий, який високо котирується, має перевагу в очах суспільства, якої-небудь групи людей.
ПРЕСТИ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Перевага, привабливість чого-небудь в очах суспільства, якої-небудь групи людей.
ПРЕСТИ́СИМО, *незм., і невідм., с., муз.* Надзвичайно швидкий темп (про темп виконання музичного твору).
ПРЕСТІ́Л, -то́лу, *ч., зах.* Престол.
ПРЕ́СТО, *присл., муз.* 1. Дуже швидко (про темп виконання музичного твору). 2. *у знач. ім., невідм., с.* Назва музичної п'єси або частини музичного твору (симфонії, сонати і т. ін.), що виконується в такому темпі.
ПРЕСТО́Л, -у, *ч.* 1. Трон монарха. // Трон як символ влади монарха. *Вступати на престол. Зректися престолу.* 2. У християнських церквах – місце, на якому зображений Бог, що сидить на троні (як символ божественної влади). // Символ вищої духовної влади. 3. У християнських церквах – високий чотирикутний столик, що стоїть у центрі вівтаря.
ПРЕСТОЛОНАСЛІ́ДНИК, -а, *ч., книжн.* Той, хто наслідує престол, владу монарха спадково.
ПРЕСТОЛОНАСЛІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **престолонаслі́дник.**
ПРЕСТОЛОНАСЛІ́ДУВАННЯ, -я, *с., книжн.* Наслідування престолу, влади монарха спадково; порядок передачі влади монарха престолонаслідникові.
ПРЕСТО́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до престолу (у 1 знач.). *Престольна зала.* 2. *рідко.* Те саме, що **хра́мовий.** *Престольне свято.*
ПРЕСТРАШЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Надзвичайно страшний.
ПРЕСТРАШЕ́ННО, *також у сполуч. із сл.* с т р а ш е н н о, *розм.* Присл. до **престраше́нний.**
ПРЕСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для просування.
ПРЕСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на пресі.
ПРЕСУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пресува́льник.**
ПРЕСУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Цех, майстерня тощо для пресування заготовок, деталей, виробів, сіна, соломи та ін.
ПРЕСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пресува́ти.**
ПРЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Ущільнювати, стискати пресом, видаляючи рідину, міняючи форму і т. ін. 2. Виготовляти щось за допомогою преса.
ПРЕСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Піддаватися пресуванню. 2. Пас. до **пресува́ти.**
ПРЕСУМНИ́Й, -а́, -е́, *також у сполуч. зі сл.* с у м н и й, *розм.* Дуже сумний.
ПРЕСУППОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Поняття логіки і лінгвістики, яке характеризує висловлювання як необхідну умову осмисленості деякого іншого висловлювання.
ПРЕС-ФО́РМА, -и, *ж., спец.* Металева форма, в якій пресуванням виготовляють з яких-небудь матеріалів об'ємні вироби.
ПРЕС-ЦЕ́НТР, -у, *ч.* Відділ інформаційного та організаційного обслуговування журналістів (на конгресах, фестивалях, змаганнях і т. ін.); прес-бюро.
ПРЕСШПА́Н, -у, *ч., спец.* Дуже ущільнений лощений картон, з якого виготовляють палітурки, теки, коробки тощо, а також використовують як ізоляційний матеріал в електротехніці.
ПРЕТЕ́КСТ, -у, *ч., заст., книжн.* Привід.
ПРЕТЕНДЕ́НТ, -а, *ч., на що і без додатка, рідко на кого, до чого.* Той, хто претендує на що-небудь, хто має підстави одержати щось, заволодіти чимсь. // Юридична або фізична особа, яка подала заявку на участь у конкурсі.
ПРЕТЕНДЕ́НТКА, -и. Жін. до **претенде́нт.**
ПРЕТЕНДЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **претенде́нт.** // Стос. до чвертьфінальних, півфінальних і фінальних змагань претендентів на матч з чемпіоном світу з шахів або шашок, а також до учасників цих змагань.
ПРЕТЕНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **претендува́ти.**
ПРЕТЕНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Ставити певні вимоги, заявляти свої права на кого-, що-небудь. 2. Домагатися визнання за собою певних властивостей, особливостей (часто відсутніх насправді).
ПРЕТЕНЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який прагне виявити у чомусь свою оригінальність, підкреслити свою надзвичайність. // В якому виявляється претензія на оригінальність; підкреслено-незвичайний. 2. Стос. до претензії (у 1, 4 знач.). *Претензійні справи.* ** **Претензі́йний поря́док** – установлений законом порядок розв'язування деяких майнових суперечок шляхом звернення вимоги безпосередньо до боржника перед тим, як зацікавлена сторона звернеться з позовом до суду чи арбітражу. 3. *спец.* Що стосується пред'явлення претензій (рекламації) до боржника до звернення з позовом у суд або арбітраж.
ПРЕТЕНЗІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **претензі́йний** 1.
ПРЕТЕНЗІ́ЙНО. Присл. до **претензі́йний** 1.
ПРЕТЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* 1. *перев. мн.* Вимагання чого-небудь від когось, пред'явлення своїх прав на що-небудь. 2. Вияв невдоволення ким-, чим-небудь; образа на кого-, що-небудь. *Бути в претензії.* 3. *перев. на що.* Прагнення відзначитися, вирізнитися з-поміж інших, домогтися визнання за собою певних властивостей, особливостей (часто відсутніх насправді). // *з інфін.* Настійне прагнення до чого-небудь. ** **з прете́нзією**, *у знач. присл.* – претензійно. 4. Те саме, що **по́зов** 1. // Заява замовника, покупця про виявлений брак у продукції; рекламація. // *юр.* Заява кредитора, замовника, покупця з протестом проти порушення умов договору, угоди. // Вимога щодо сплати боргу, відшкодування завданих збитків, сплати штрафу, зниження ціни проданої продукції, виконаних робіт, наданих послуг і т. ін.
ПРЕТЕ́ПЛО, *присл., також у сполуч. зі сл.* т е п л о, *розм.* Дуже тепло.
ПРЕТИ́ХО, *присл., також у сполуч. зі сл.* т и х о, *розм.* Дуже тихо.
ПРЕТІ́СНО, *присл., також у сполуч. зі сл.* т і с н о, *розм.* Дуже тісно.
ПРЕТОВСТИ́Й, -а́, -е́, *також у сполуч. зі сл.* т о в с т и й, *розм.* Дуже товстий.
ПРЕ́ТОР, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – заступник і помічник консула, згодом вища урядова особа, наділена судовою та адміністративною владою. 2. У сучасній Італії – назва судів претури.
ПРЕТОРІА́НЕЦЬ *див.* **преторіа́нці.**
ПРЕТОРІА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **преторіа́нин**, -а, *ч.*), *рідко.* Те саме, що **преторіа́нці.**
ПРЕТОРІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **преторіа́нці, преторіа́ни.**
ПРЕТОРІА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **преторіа́нець**, -нця, *ч.*). 1. У Стародавньому Римі – солдати особистої охорони полководця, згодом – солдати привілейованої імператорської гвардії, що брали активну участь у палацових переворотах. 2. *перен.* Наймані війська, які захищають деспотичну владу.
ПРЕТОРІ́Й, -я, *ч., іст.* Місце у римському таборі, де перебував полководець.
ПРЕТО́РІУМ, -а, *ч.* Те саме, що **преторі́й.**
ПРЕТО́РІЯ, -ї, *ж., іст.* Стара назва Південно-Африканської Республіки.
ПРЕ́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пре́тор.** ** **Пре́торська юсти́ція** – діяльність претора зі здійснення правосуддя. **Пре́торське пра́во:** у Стародавньому Римі – правова система, яка склалася з рішень (едиктів) преторів.
ПРЕТУ́РА, -и, *ж.* В Італії – назва судів, що складають нижчу ланку судової системи.
ПРЕТЯЖКИ́Й, -а́, -е́, *також у сполуч. зі сл.* т я ж к и й, *розм.* Дуже тяжкий.
ПРЕФЕ́КТ, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – особа, що обіймала військову, адміністративну або судову посаду. 2. У деяких країнах (зокрема у Франції) – урядовий чиновник, що очолює управління в адміністративно-територіальній одиниці (департаменті). 3. У деяких країнах – начальник місцевої поліції. 4. У дореволюційній Росії – інспектор духовної семінарії (з часів Петра І).
ПРЕФЕКТУ́РА, -и, *ж.* 1. У Стародавньому Римі – одна з чотирьох адміністративно-територіальних одиниць імперії. 2. У деяких країнах – адміністративно-територіальна одиниця; район діяльності префекта (у 2 знач.). 3. Орган управління, на чолі якого стоїть префект (у 2 знач.). // Посада префекта. 4. Службове приміщення префекта (у 2 знач.), його канцелярія.
ПРЕФЕКТУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до префектури; префектурний. *Префектуральна влада.* ** **Префектура́льне зібра́ння** – в деяких країнах – орган самоврядування, що обирається населенням префектури для розв'язання місцевих питань.
ПРЕФЕКТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **префекту́ра.**
ПРЕФЕРА́НС, -у, *ч.* Назва гри в карти.
ПРЕФЕРАНСИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто грає в преферанс.
ПРЕФЕРА́НСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **префера́нс.**
ПРЕФЕРЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **преференці́йний.** ** **Преференціа́льна рі́зниця** – розрив в абсолютній величині між ставкою мита режиму найбільшого сприяння і ставкою преференціального мита на аналогічний товар. **Преференціа́льне голосува́ння:** при мажоритарній системі абсолютної більшості – метод голосування, який забезпечує результативність виборів. **Преференціа́льний торгі́вий до́говір** – **Преференціа́льні а́кції** – акції, власники яких користуються різними перевагами, пільгами.
ПРЕФЕРЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **префере́нція.**
ПРЕФЕРЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **префере́нція.**
ПРЕФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Перевага, пільга, яка надається кому-небудь у користуванні чимсь. *Економічна преференція.* // Пільги при оподаткуванні, які надаються за міжнародними умовами з метою пожвавлення торгівлі між країнами. ** **Торгове́льні префере́нції** – пільги в торговельному режимі, що їх надає одна держава іншій.
ПРЕ́ФІКС, -а, *ч.* 1. *лінгв.* Значуща частина слова, що стоїть перед коренем і служить для творення нових слів або форм слова; приросток. 2. У системах обробки даних: а) початкова частина імені, яка вказує на належність до певної програми; б) вміст спеціального регістра, який використовується в процесі автоматичного перетворення дійсних адрес в абсолютні. ** **Пре́фікс бло́ка** – необов'язкове інформаційне поле змінної довжини, яке розташовується перед блоком та містить довжину блока. **Пре́фікс і́мені фа́йла:** в ієрархічній файловій системі – частина імені файла, яка визначає повне ім'я каталогу, в якому він розташований.
ПРЕФІ́КС, -а, *ч., фін.* 1. Дострокова виплата за векселем. 2. *у знач. прикм., невідм.* Здійснений, проведений раніше призначеного терміну. *Виплата префікс.*
ПРЕФІКСА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *грам.* Прикм. до **пре́фікс.** // Який є префіксом або має у своєму складі префікс.
ПРЕФІКСА́ЛЬНО-СУФІКСА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *грам.* Спосіб словотворення, коли до твірної основи одночасно приєднуються префікс і суфікс.

ПРЕФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж., грам.* Творення нових слів або форм слова за допомогою префіксів.

ПРЕ́ФІКСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пре́фікс**.

ПРЕФІКСО́ВАНИЙ, -а, -е, *грам.* Який має у своєму складі префікс; утворений за допомогою префікса.

ПРЕФІКСО́ЇД, -а, *ч., лінгв.* Афіксоїд у позиції префікса.

ПРЕФІ́СО, *невідм.* Оплата боргу за векселем негайно після його пред'явлення.

ПРЕФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Концепція розвитку живих організмів, за якою в статевих клітинах у готовому вигляді закладено властивості й ознаки дорослого організму.

ПРЕФОРМІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення у біології, що ґрунтується на ідеї преформації.

ПРЕФОРМІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник ідей преформізму.

ПРЕФРОНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Який має відношення до передньої частини лобних ділянок головного мозку. *Префронтальна лоботомія.*

ПРЕФУЗИ́Н, -у, *ч., фарм.* Гель, що містить фузидієву кислоту і преднізолон; має антибактеріальну, протизапальну та десенсибілізуючу дію.

ПРЕХИ́ТРИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже хитрий.

ПРЕХИ́ТРО, *розм.* Присл. до **прехи́трий**.

ПРЕХО́РОШЕ, *також у сполуч. зі сл.* х о р о ш е, *розм.* Присл. до **прехоро́ший**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРЕХОРО́ШИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* х о р о ш и й, *розм.* 1. Дуже хороший, красивий. // З дуже привабливою, гарною зовнішністю. // *у знач. ім.* **прехоро́ший**, -шого, *ч.*; **прехоро́ша**, -шої, *ж.* Людина з дуже привабливою зовнішністю. 2. Який має найкращі якості, властивості; який відповідає найвищим вимогам. // Надзвичайно вдалий. // Надзвичайно ясний, теплий, сонячний (про погоду, день, пору року і т. ін.). 3. З найкращими моральними якостями (про людину).

ПРЕЦЕДЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Вчинок, випадок, що стався в минулому і є прикладом або виправданням для наступних подібних вчинків, випадків. 2. У праві – рішення суду щодо певної справи, яке в подальшому є взірцем для судів при розв'язанні аналогічних справ.

ПРЕЦЕДЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до прецедента. ** **Прецеде́нтне пра́во**: а) складова частина права, яку утворюють судові прецеденти; б) правова система, в якій основним джерелом права визнається судовий прецедент.

ПРЕЦЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до прецесії.

ПРЕЦЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Рух осі обертання твердого тіла по круговій конічній поверхні. // Рух осі небесних світил (зокрема Землі, Місяця) по круговому конусу навколо прямої лінії, перпендикулярної до площини їхніх орбіт.

ПРЕЦИЗІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Який відзначається найвищою точністю. ** **Прецизі́йний верста́т** – металорізальний верстат для високоточної обробки заготовок. **Прецизі́йні спла́ви** – металеві сплави точного хімічного складу.

ПРЕЦИЗІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Властивість за знач. **прецизі́йний**.

ПРЕЦИ́ЗІЯ, -ї, *ж., заст.* Точність.

ПРЕЦИ́ЗНИЙ, -а, -е, *зах.* Точний.

ПРЕЦИПІТА́Т, -у, *ч., спец.* 1. Осад, який виникає при преципітації. // У хімії – осад, відстій. 2. Мінеральне фосфорне добриво у вигляді білого порошку, гідрогеноортофосфат кальцію; виготовляється способом нейтралізації вільної фосфорної кислоти вапном.

ПРЕЦИПІТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **преципіта́т**.

ПРЕЦИПІТА́ТОР, -а, *ч., спец.* Речовина, що сприяє утворенню осаду, відстою чи утворює осад, відстій.

ПРЕЦИПІТА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Здатність преципітину утворювати осад у сироватці крові.

ПРЕЦИПІТИ́Н, -у, *ч., спец.* Специфічна імунна речовина, що з'являється в сироватці крові на 6 – 8-му добу після введення в організм сторонніх білкових речовин.

ПРЕЦИПІТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Осаджений із розчину, такий, що випав в осад; осаджений. 2. Раптовий, стрімкий, несподіваний.

ПРЕЦІКА́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже цікавий.

ПРЕ́ЦІНЬ, *діал.* 1. *част.* Адже (див. **а́дже**[1]). // Все-таки. 2. *присл., у знач. вставн. сл.* Принаймні. 3. *спол., також у сполуч. зі спол.* "а". Проте, однак, зате.

ПРЕЦІО́ЗНИЙ, -а, -е. Витончений, манірний. ** **Прецióзна літерату́ра** – аристократичний напрям у французькій літературі бароко 17 ст.

ПРЕЧ, *присл., зах.* Пріч.

ПРЕЧИ́СТА, -ої, *ж.* Див. **пречи́стий** 2, 3.

ПРЕЧИ́СТИЙ, -а, -е, *також у сполуч.* зі сл. ч и с т и й. 1. *розм.* Дуже чистий, зовсім позбавлений бруду, каламуті, сміття і т. ін. // Нічим не затьмарений. 2. *перен.* Нічим не опоганений, не осквернений; з чистими почуттями; непорочний, святий. // Який не підлягає жодному сумніву; повний, цілковитий. // *у знач. ім.* **пречи́сте**, -того, *с.* // *у сполуч. зі сл.* д і в а, м а т и, м а т і р. Богородиця. // *у знач. ім.* **Пречи́ста**, -тої, *ж.* Богородиця. 3. *у знач. ім.* **Пречи́ста**, -тої, *ж., також у сполуч.* зі сл. п е р ш а, д р у г а. Назва двох церковних християнських свят (перше – 15 серпня – день кончини Богородиці; друге – 8 вересня – день народження Богородиці).

ПРЕЧИ́СТО, *розм.* Присл. до **пречи́стий** 1.

ПРЕЧО́РНИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* ч о р н и й, *розм.* Дуже чорний.

ПРЕЧУВА́ТИ, -ає, *недок., заст., поет.* Передчувати.

ПРЕЧУДЕ́СНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пречудо́вий**.

ПРЕЧУДЕ́СНО, *розм.* Присл. до **пречуде́сний**.

ПРЕЧУДНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Дуже чудний.

ПРЕЧУ́ДО, -а, *с., розм.* Надзвичайне чудо, диво. ** **На пречу́до**, *у знач. присл.* – навдивовижу.

ПРЕЧУДО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Який має відмінні якості, властивості. // Надзвичайно гарний, приємний для очей. // Виконаний досконало.

ПРЕЧУДО́ВНИЙ, -а, -е, *поет., рідко.* Те саме, що **пречудо́вий**.

ПРЕЧУДО́ВНО, *поет., рідко.* Присл. до **пречудо́вний**.

ПРЕЧУДО́ВО, *розм.* Присл. до **пречудо́вий**. // Надзвичайно. // *у знач. присудк. сл.*

ПРЕЧУТТЯ́, -я́, *с., заст., поет.* Передчуття.

ПРЕЩАСЛИ́ВИЙ, -а, -е, *також у сполуч. зі сл.* щ а с л и в и й, *розм.* Дуже щасливий.

ПРЕЩЕ́ДРИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже щедрий.

ПРЕЩИ́РО, *присл., розм.* Надзвичайно щиро.

ПРЕЮДИЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до преюдиціальності. ** **Преюдиціа́льне пита́ння** – правове питання, без попереднього вирішення якого не може бути вирішена у суді дана справа.

ПРЕЮДИЦІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Юридичне правило, за яким установлені судом у якійсь справі обставини й правові відносини, викладені у вироку, судовому рішенні, що набрали законної сили, повинні прийматися без доведення і не можуть бути спростовані під час розгляду судами інших справ.

ПРЕЮДИЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **преюди́ція**. ** **Преюдиційо́ваний ве́ксель** – прострочення векселя без протесту.

ПРЕЮДИ́ЦІЯ, -ї, *ж., фін.* Протермінування векселя без його опротестування.

ПРИ, *прийм., з місц. відм.* Сполучення з прийм. **при** виражають: П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: 1. Уживається з позначенням предмета, місця, простору: а) біля, поблизу якого щось відбувається; б) біля, поблизу якого щось розташовується, міститься; в) в якому, де відбувається дія або хто-небудь перебуває; г) де або поблизу якого відбулася певна історична подія (з власною назвою). *Битва при Ватерлоо.* 2. Уживається з позначенням: а) особи, біля якої що-небудь є; б) предмета, у межах якого щось міститься. 3. Уживається з позначенням предмета, який включає у свій склад те, що є його частиною або чимсь підпорядкованим, допоміжним. 4. Уживається з позначенням місця, установи, організації і т. ін., де хто-небудь виконує службові або інші обов'язки, обіймає якусь посаду. Ч а с о в і в і д н о ш е н н я: 5. Уживається з позначенням: а) події, дії, в момент якої щось відбувається; б) процесу, явища, одночасно з яким відбувається дія або виникає певний стан; в) дії, одночасно з якою відбувається інша дія чи триває стан; г) моменту дії, пов'язаного з її початком або кінцем. *Сказати при кінці.* 6. Уживається з позначенням: а) епохи, періоду, в час якої (якого) щось відбувається; б) особи, в період життя, діяльності або під час присутності якої відбувається дія. О б ' є к т н і в і д н о ш е н н я: 7. Уживається з позначенням: а) чого-будь, що належить комусь; б) предмета, який є в кого-небудь у даний момент; в) посади, яку обіймає хто-небудь, заняття, яке є в когось, і т. ін. 8. Уживається з позначенням особи, яка має в наявності що-небудь. О б с т а в и н н і в і д н о ш е н н я: 9. Уживається з позначенням способу дії або стану: а) вказуючи на предмет, явище як обставину, за якої відбувається дія, процес; б) вказуючи на наявність у когось чого-небудь, що супроводжує певну дію, процес, стан; в) вказуючи на обставину, яка є визначальною для якісної характеристики кого-, чого-небудь. 10. Уживається з позначенням: а) особи, в якої хтось живе; б) особи, біля якої хтось є постійно, супроводжуючи або доглядаючи її; в) особи, під наглядом, керівництвом якої хто-небудь працює, служить; г) предмета або тварини, що перебуває під чиїм-небудь наглядом. 11. Уживається з позначенням особи, у присутності якої щось відбувається. 12. Уживається для вказівки на стан, у якому хто-небудь перебуває. *Бути при смерті.* О з н а ч а л ь н і в і д н о ш е н н я: 13. Уживається для вказівки на вигляд, зовнішність, вік або якусь іншу ознаку кого-, чого-небудь. У м о в н і в і д н о ш е н н я: 14. Уживається з позначенням явища, події і т. ін., які виступають умовою чого-небудь. Д о п у с т о в і в і д н о ш е н н я: 15. Уживається з позначенням обставин, незважаючи на які можливий який-небудь стан, виконується якась дія.

ПРИАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься біля відхідника (*див.* **відхі́дник**[2]).

ПРИАПУЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Клас морських червів, близьких до первиннопорожнинних.

ПРИА́ХКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Супроводжувати яку-небудь дію вигуками "ах".

ПРИБА́ВИТИ *див.* **прибавля́ти**.

ПРИБА́ВИТИСЯ *див.* **прибавля́тися**[1].

ПРИБА́ВКА, -и, *ж., розм.* 1. Дія за знач. **приба́вити**, **прибавля́ти** 1 і **приба́витися**, **прибавля́тися**[1] 1. // Те, що прибавляють, що прибавилося до чого-небудь. 2. Те саме, що **добо́вка** 2.

ПРИБА́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **приба́вити**. // **приба́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИБА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* **приба́влять**; *док., розм.* 1. *перех. і неперех.* Додавати, приєднувати що-небудь до чогось, збільшуючи кількість, розмір і т. ін. // Збільшувати, посилювати, продовжувати що-небудь. // Помилково або навмисно перебільшувати (звичайно вік). 2. *перех. і неперех.* Говорити або писати на додаток до чого-небудь сказаного чи написаного. // Говорити зайве, перебільшуючи що-небудь; прибріхувати. 3. *перех., рідко.* Те саме, що **додава́ти** 4.

ПРИБАВЛЯ́ТИСЯ[1], -я́ється, *недок.*, **ПРИБА́ВИТИСЯ**, -иться; *мн.* **приба́вляться**; *док., розм.* 1. Додаватися, приєднуватися як доповнення до чого-небудь. 2. Збільшуватися кількісно, в розмірі і т. ін. // *безос.* Ставати більшим, інтенсивнішим, сильнішим. 3. *тільки недок.* Пас. до **прибавля́ти**.

ПРИБАВЛЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **забавля́тися** 1.

ПРИБА́ГОМ, *присл.* З примхи, випадково.

ПРИБАДЬО́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док., розм.* Те саме, що **підбадьо́ритися**.

ПРИБА́ЖНИЙ, -а, -е, *зах.* Бажаний з примхи.

ПРИБА́ЛКОВИЙ, -а, -е. Розташований біля, поблизу балки (*див.* **ба́лка**[1]).

ПРИ́БАЛОК, -лка, *ч.* Місце біля, поблизу балки (*див.* **балка**[1]).

ПРИБА́ЛТ, -а, *ч., розм.* Представник одного з народів, що населяють Прибалтику (Литву, Латвію, Естонію).

ПРИБАЛТІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Прибалтики.

ПРИБАЛТІ́ЙСЬКО-ФІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до територій Фінляндії, які межують з Балтикою, омиваються її водами.

ПРИБАМБА́СИ, -ів, *мн., жарг.* 1. Брязкальця, дармовиси (у 1 знач.) тощо на тілі, одязі, що привертають увагу. 2. Химери (у 5 знач.), дивацтва.

ПРИБАРАХЛИ́ТИСЯ, -лю́сь, -ли́шся, *док., розм.* Обзавестися достатньою кількістю речей.

ПРИБАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Прискакати галопом.

ПРИБА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех. і неперех., діал.* Підгледіти.

ПРИБЕ́ГА, -и, *ч. і ж., діал.* Безпритульна людина.

ПРИБЕРЕГТИ́ *див.* **приберіга́ти**.

ПРИБЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приберегти́**. // **прибере́жено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИБЕРЕ́ЖЖЯ, -я, *с.* Місце біля, поблизу берега.

ПРИБЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який міститься, розташовується на березі, поблизу, вздовж берега. // Який живе на березі, поблизу берега.

ПРИБЕРЕ́ЖНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ка́мка** 1.

ПРИБЕРЕ́ЖНИЦЯ, -і, *ж.* Рід багаторічних рослин родини злакових.

ПРИБЕРЕ́ЖНО-МОРСЬКИ́Й, -а́, -е́. Стос. до морського берега, прибережних територій, які омиваються морськими водами.

ПРИБЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приберіга́ти**.

ПРИБЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИБЕРЕГТИ́**, -ежу́, -еже́ш, *док., перех.* 1. Ощадливо витрачаючи, використовуючи (гроші, продукти і т. ін.), відкладати частину на якийсь час про запас. // Дбайливо ставлячись, не розтрачувати (добро, багатство і т. ін.). 2. Тримати що-небудь у належному стані, оберігаючи від псування. // Берегти, не розтрачувати марно (сили, здоров'я і т. ін.). // Виявляти турботу, піклуватися про кого-небудь; доглядати. // Тримати що-небудь у пам'яті, плекати в серці. // Зберігати що-небудь як згадку, пам'ять про когось або щось. 3. Приховувати щось, зберігаючи для кого-небудь. // Залишати, резервувати щось для кого-небудь, за ким-небудь. // Призначаючи для певної мети, придержувати що-небудь якийсь час. // Готувати для кого-небудь якусь несподіванку, новину, сюрприз і т. ін.

ПРИБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прибива́ти** 1.

ПРИБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИБИ́ТИ**, -б'ю́, -б'є́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Прикріплювати (звичайно цвяхами) до чогось. // Розпинати кого-небудь, катуючи, страчуючи. // *перев. док.* Пронизавши кого-небудь кілком, списом і т. ін., притиснути до землі, підлоги, стіни і т. ін. 2. *перех.* Ударяючи чим-небудь, притискати, спресовувати щось. // Примушувати осісти на землю, приникнути до поверхні землі (про вітер, дощ і т. ін.). // *безос.* // *у сполуч. зі сл.* п е ч а т ь, п е ч а т к а, *розм.* Засвідчувати який-небудь документ печаттю. 3. *перех. і неперех.* Своєю силою, течією приганяти, приносити до якого-небудь місця (про воду, вітер і т. ін.). // *безос.* // *перев. док., перен.* Змусити прибути кудись, зупинитися, залишитися десь. // *перев. док., безос., перен., розм.* Приєднати кого-небудь до групи, гурту і т. ін. або всіх чи багатьох до когось одного. // *тільки неперех., розм., рідко.* Набігати хвилями, приливати до чого-небудь. 4. *перех., перен., розм.* Викликати у кого-небудь пригніченість, приголомшувати когось. // Справляючи гнітюче враження на кого-небудь, перешкоджати прояву чогось. 5. *тільки док., перех., розм.* Покалічити або вбити кого-небудь, причавивши, вдаривши і т. ін. // *безос.* 6. *перев. док., перех., розм.* Пошкодити що-небудь (звичайно про мороз); приморозити. // *безос.* // *перен.* Вкрити сивиною кого-небудь, чиєсь волосся.

ПРИБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИБИ́ТИСЯ**, -б'ю́ся, -б'є́шся, *док.* 1. Приходити, приїжджати куди-небудь (перев. випадково, несподівано). // *безос.* // Діставатися (звичайно з труднощами) до якого-небудь місця, пункту і т. ін. // *перев. док.* Випадково потрапивши куди-небудь, до когось, оселитися, залишитися там на довший час. // *у сполуч. зі сл.* б е р е г, о с т р і в *і т. ін.* Пливучи, приставати до берега, острова і т. ін. // *перев. док.* Шукаючи захисту, схованки від вітру, холоду і т. ін., притиснутися, притулитися до чогось. 2. Приєднуватися (про людей), приставати (про тварин) до кого-, чого-небудь. // *перев. док.*,

перен. Взяти чиюсь сторону, об'єднатися з кимнебудь. 3. *розм.* Доноситися куди-небудь (про звуки). // *перен.* Доходити, надходити до кого-небудь (про вісті). 4. *тільки док., розм.* Те саме, що **забитися** 5. 5. *тільки недок.* Пас. до **прибива́ти**.

ПРИБИ́ВКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **прибива́ння**.

ПРИБИВНИ́Й, -а́, -е́. Якого прибивають (у 1 знач.).

ПРИБИНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прибинтува́ти**. // **прибинто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИБИНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прибинто́вувати**.

ПРИБИНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИБИНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Забинтовуючи, прикріпляти до чого-небудь.

ПРИБИНТУВА́ТИ *див.* **прибинто́вувати**.

ПРИБИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який прибирає яке-небудь приміщення, якусь територію.

ПРИБИРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **прибира́льник**.

ПРИБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прибира́ти** і **прибира́тися**.

ПРИБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИБРА́ТИ**, -беру́, -бере́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Порядкуючи в якому-небудь приміщенні, надавати йому охайного вигляду. // *перен.* Опоряджати, обладнувати що-небудь. // Складаючи належним чином, застеляти (звичайно постіль). // *від чого.* Порядкуючи, звільняти що-небудь від чогось зайвого. // *за ким, розм.* Пораючись біля свійських тварин, усувати безладдя, вичищати за ними (звичайно гній). // *заст.* Зачісувати, причепурювати (голову, волосся). *Прибирати зі столу.* 2. *перех., розм.* Прикрашати що-небудь, надавати чомусь ошатного, чепурного вигляду. // Допомагати кому-небудь одягатися, зачісуватися тощо. // Надягати на себе чисте, нове, святкове вбрання. // Одягати покійника, готуючи до похорону. 3. *перех. і без додатка.* Ховати або класти на належне місце щонебудь кинуте, залишене кимсь. // Згрібати щонебудь скошене, складати його в копиці, скирти і т. ін. // Припиняючи якусь роботу, згортати, складати, ховати (інструмент, приладдя, матеріал і т. ін.). // *розм.* Підбираючи кинуте, забуте кимнебудь, привласнювати. // *перев. док., розм.* Взяти кого-небудь на утримання, на постій. 4. *перех.* Відкидати, відносити від якого-небудь місця, за межі чогось те, що заважає, захаращує це місце. // Усувати що-небудь зайве, непотрібне і т. ін. // *розм.* Відсилати кого-небудь з певною метою; виживати (у 3 знач.) звідкись. // *розм.* Позбавлятися кого-небудь, знищуючи його фізично; вбивати. ** **Прибира́ти з доро́ги (шля́ху)**: а) відстороняти того (те), хто (що) заважає, убік; відсувати те, що перешкоджає рухові, погіршує умови для роботи і т. ін.; б) усувати певні перешкоди, створюючи умови для розвитку, функціонування чогонебудь; в) звільняти з роботи, служби, понижувати на посаді і т. ін. того, хто заважає або не сприяє діяльності кого-, чого-небудь. 5. *перех. і неперех.* Приймати певний вигляд, позу і т. ін. (про яку-небудь особу). // Набувати якого-небудь вигляду, виразу (про обличчя, погляд і т. ін.). // Надавати своєму голосу, тону певного забарвлення. // Набувати в чиїйсь уяві рис, властивостей кого-небудь. // Набирати певних форм, розмірів, набувати нових властивостей і т. ін. за відповідних умов (про конкретні предмети, явища тощо). // Набувати певного вигляду, форми і т. ін. у процесі розвитку. *Прибирати позу.* 6. *перех.* Брати собі яку-небудь назву, псевдонім і т. ін. 7. *перех., розм.* Вибираючи, знаходити таке, що найбільше подобається, пасує і т. ін.; підбирати. // Те саме, що **підбира́ти** 6. 8. *перех. і без додатка, розм.* Розуміти, усвідомлювати що-небудь. 9. *перех. і без додатка, розм., рідко.* Поїдати все до кінця. 10. *перех., розм., рідко.* Збирати після достигання (про врожай).

ПРИБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИБРА́ТИСЯ**, -беру́ся, -бере́шся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **прибира́ти** 1. // *перев. док.* Упоратися з якоюсь роботою. 2. Надавати собі охайного вигляду; чепуритися. // Ошатно одягатися. // *у (в) що.* Надягати на себе що-небудь святкове, нове, ошатне. // *перен.* Набувати святкового, гарного вигляду, прикрашатися чим-небудь (про неживі предмети). 3. *розм.* Те саме, що **збира́тися** 7. 4. *під кого, перен., розм.* Наслідуючи, удавати з себе кого-небудь. 5. *тільки недок.* Пас. до **прибира́ти**.

ПРИБИРА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, машина тощо, що займаються прибиранням чогось.

ПРИБИ́ТИ *див.* **прибива́ти**.

ПРИБИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прибити** 1 – 6. // **приби́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., розм.* Який виражає пригніченість. *Прибитий вигляд.* // Ледве чутний, слабкий (про голос). // Пригнічений, принижений (про людину).

ПРИБИ́ТИСЯ *див.* **прибива́тися**.

ПРИБИ́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість і стан за знач. **прибитий** 2.

ПРИБИТО́К, -тку, *ч., заст.* Прибуток (у 4 знач.).

ПРИБИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **прибити**.

ПРИБИЧО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прибичува́ти**. // **прибичо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИБИЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИБИЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Прив'язувати, прикріплювати кого-, що-небудь мотузкою, ременем і т. ін. // Підпрягати (коня або вола).

ПРИБИЧУВА́ТИ *див.* **прибичо́вувати**.

ПРИБІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИБІ́ГТИ**, -іжу́, -іжи́ш, *док.* 1. Бігом досягати якого-небудь місця. // Поспішно приходити, заскакувати до когось, кудись, на короткий час. // *розм.* Поспіхом, швидко приходити кудись за ким-, чим-небудь або з якоюсь звісткою, проханням і т. ін. // *перев. недок., розм.* Хутко повертатися звідки-небудь. 2. *розм.* Прибувати з поспіхом куди-небудь, до когось верхи на коні або в екіпажі. 3. *перен., розм.* Негайно з'являтися куди-небудь. // *також з інфін.* Неодмінно з'являтися куди-небудь із певною метою.

ПРИБІ́ГТИ *див.* **прибіга́ти**.

ПРИБІ́ДНЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **прибідни́тися**, **прибідня́тися**.

ПРИБІ́ДНЕНО, *присл., розм.* Применшуючи свої можливості, здібності, заслуги і т. ін.

ПРИБІДНИ́ТИСЯ *див.* **прибі́днюватися**.

ПРИБІ́ДНЮВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **прибі́днювати** і **прибі́днюватися**.

ПРИБІ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., перех., розм., рідко.* Збіднювати що-небудь, позбавляючи якихось рис, особливостей.

ПРИБІ́ДНЮВАТИСЯ, -innюся, -юєшся *і* **ПРИБІДНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИБІДНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док., розм.* Удавати з себе бідного, менш забезпеченого, ніж насправді. // *перен.* Применшувати свої можливості, здібності, заслуги і т. ін.

ПРИБІДНЯ́ТИСЯ *див.* **прибі́днюватися**.

ПРИ́БІДОК, -дку, *ч., зах.* Додача до біди.

ПРИБІЖА́НИН, -а, *ч., арх.* Богомолець.

ПРИБІ́Й, -бо́ю, *ч.* 1. Удари морських хвиль об берег. // Шум від таких ударів. // Хвилі, які б'ють у берег. // *перен.* Приплив, надмір почуттів, сил, енергії і т. ін. 2. Берегова смуга, в яку б'ють хвилі.

ПРИБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прибій**.

ПРИ́БІК, -боку, *ч., діал.* Бокова добудова до споруди.

ПРИБІ́ЛИЙ, -а, -е, *зах.* Білуватий.

ПРИБІЛИ́ТИ *див.* **прибі́лювати**.

ПРИБІЛЬША́ТИ *див.* **прибі́льшувати**.

ПРИБІЛЬША́ТИСЯ *див.* **прибі́льшуватися**.

ПРИБІ́ЛЬШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прибі́льшити**. 2. *у знач. прикм.* Який прибільшився.

ПРИБІ́ЛЬШЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **прибі́льшити** і **прибі́льшитися**.

ПРИБІ́ЛЬШИТИ *див.* **прибі́льшувати**.

ПРИБІ́ЛЬШИТИСЯ *див.* **прибі́льшуватися**.

ПРИБІ́ЛЬШУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **прибі́льшувати** і **прибі́льшуватися**.

ПРИБІ́ЛЬШУВАТИ, -ую, -уєш *і діал.* **ПРИБІЛЬША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИБІ́ЛЬШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех. і неперех., розм.* 1. Робити більшим за об'ємом, кількістю і т. ін. // *безос.* Збільшуватися об'ємом, кількістю і т. ін. // Робити що-небудь більш відчутним; сприяти інтенсивнішому прояву чогось. // *рідко.* Посилюватися у своєму прояві. 2. Те саме, що **перебі́льшувати** 2.

ПРИБІ́ЛЬШУВАТИСЯ, -ується *і діал.* **ПРИБІЛЬША́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ПРИБІ́ЛЬШИТИСЯ**, -иться, *док., розм.* Збільшуватись об'ємом, кількістю і т. ін. // *безос.* // Посилюватися у своєму прояві.

ПРИБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИБІЛИ́ТИ**, -білю́, -бі́лиш, *док., перех. і без додатка.* Робити щонебудь білим, покриваючи злегка або частково розчином крейди, вапна і т. ін.

ПРИБІ́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Ошатний, чепурно вбраний.

ПРИБІ́РНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Прибиральниця.

ПРИ́БІЧ, -бочі, *ж., зах.* Прибуток.

ПРИБІ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Наближений, довірений.

ПРИБІ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто підтримує, захищає кого-, що-небудь, поділяє чиїсь погляди і т. ін.; послідовник, прихильник. // *зневажл.* Те саме, що **посіпа́ка**. 2. *заст.* Наближена, довірена особа.

ПРИБІ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **прибі́чник**.

ПРИБЛИЖА́ТИ *див.* **набли́жувати**.

ПРИБЛИ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прибли́зити**. // *у знач. ім.* **прибли́жений**, -ного, *ч.*; **прибли́жена**, -ної, *ж.* Наближена, довірена особа.

ПРИБЛИ́ЖЕННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **прибли́зити**, **прибли́жувати**, **приближа́ти** і **прибли́зитися**, **прибли́жуватися**.

ПРИБЛИ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Відстань, віддаль.

ПРИБЛИ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПРИБЛИЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИБЛИ́ЗИТИ**, -ижу, -изиш, *док., перех. і без додатка, діал.* Наближати.

ПРИБЛИ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИБЛИ́ЗИТИСЯ**, -ижуся, -изишся, *док., діал.* Наближатися.

ПРИБЛИ́ЗИТИ *див.* **прибли́жувати**.

ПРИБЛИ́ЗИТИСЯ *див.* **прибли́жуватися**.

ПРИБЛИ́ЗНИЙ, -а, -е. Який майже сходиться з істинним, наближається до нього; не зовсім точний. // Який потребує подальшого уточнення; не остаточний, попередній. // Не абсолютний, не безумовний.

ПРИБЛИ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прибли́зний**.

ПРИБЛИ́ЗНО. Присл. до **прибли́зний**.

ПРИБЛІ́ДНУТИ, -ну, -неш, *док.* Трохи зблі́днути.

ПРИБЛУ́ДА, -и, *ч. і ж.* 1. *зневажл.* Той, хто випадково опинився де-небудь, пристав до когось. // Зайшла, немісцева людина; захожий. // Людина, чужа якому-небудь середовищу. // Людина, що не має постійного місця проживання; волоцюга. // Тварина, що прибилася до чужого стада, двору, дому і т. ін. 2. *жарт.* Про того, хто не може всидіти вдома, любить блукати.

ПРИБЛУДИ́ТИ, -блуджу́, -блу́диш, *док., розм., рідко.* Те саме, що **приблуди́тися**.

ПРИБЛУДИ́ТИСЯ, -блуджу́ся, -блу́дишся, *док., розм.* Блукаючи, потрапити куди-небудь. // Прибитися до чужого стада, двору, дому і т. ін. (про тварину).

ПРИБЛУ́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який випадково опинився де-небудь, пристав до когось. // Який прибув звідки-небудь; немісцевий, чужий. // Який не має постійного місця проживання. // Який прибився до чужого стада, двору, дому і т. ін. (про тварину). // Здичавілий, бездомний (про тварину). 2. *заст.* Позашлюбний.

ПРИБЛУ́ДЬКО, -а, *ч., зневажл., рідко.* Те саме, що **приблу́да** 1.

ПРИБЛУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* Те саме, що **приблуди́тися**.

ПРИБЛУКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Те саме, що **приблуди́тися**.

ПРИБЛЯ́КЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прибля́кнути**. 2. *у знач. прикм.* Неяскравий, невиразного кольору.

ПРИБЛЯ́КНУТИ, -не, *док.* Трохи зблякнути.

ПРИБО́ЄЦЬ, -о́йця, *ч., діал.* Пробій.

ПРИБО́Й, -я, *ч., діал.* Пробій.

ПРИБОЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **приболі́ти**.

ПРИБОЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм., рідко.* Те саме, що **прихворі́ти**.

ПРИБОЛО́ТНИЙ, -а, -е. Який міститься, розташовується біля або поблизу болота. *Приболотна зона.* // Який росте біля або поблизу болота. *Приболотні рослини.*

ПРИБО́Р, -у, *ч.* Комплект, набір предметів для певного використання. *Прибор для гоління.* // Комплект, набір предметів, який ставиться для їди й пиття одній людині.

ПРИБО́РИ[1], -ів, *мн., розм.* Приготування до чого-небудь; речі, потрібні для цього.

ПРИБО́РИ[2], -ів, *мн., діал.* Убір, наряд.

ПРИБО́РКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **прибира́ння**.

ПРИБО́РКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прибо́ркати**. // **прибо́ркано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИБО́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прибо́ркати**.

ПРИБО́РКАТИ *див.* **прибо́ркувати**.

ПРИБО́РКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до приборкування. // Який призначений, використовується для приборкування, сприяє приборкуванню.

ПРИБО́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. приборкувати.

ПРИБО́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИБО́РКАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Підкоряти інстинкти тварини волі людини. // Утихомирювати, усмиряти тварину, яка не кориться людині. // Підкоряти собі якунебудь стихію, сили природи. 2. *перен.* Утихомирювати, закликати до порядку (непокірну, норовисту або небезпечну для інших людину). // Підкоряти своєму впливові кого-небудь. // Справляти вплив на чий-небудь характер, змінювати його. // Робити покірним, слухняним, безвільним. // Стримувати прояв, зменшувати силу, швидкість і т. ін. чогонебудь. // Перемагати чий-небудь опір, підкоряти. // Придушувати повстання, визвольний рух і т. ін. // *рідко.* Поневолювати, уярмлювати кого-, щонебудь.

ПРИБО́РКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **прибо́ркувати**.

ПРИБО́РКУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто приборкує тварину, тварин (перев. диких). // *перен.* Той, хто приборкує, втихомирює, підкоряє кого-, що-небудь.

ПРИБО́РКУВАЧКА, -и. Жін. до **прибо́ркувач**.

ПРИБО́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Боковий.

ПРИ́БОЧОК, -чка, *ч.* Добудова до оселі.

ПРИБРА́МНИЙ, -а, -е. Який міститься, розташовується, перебуває біля або поблизу брами. *Прибрамна вежа. Прибрамний вартовий.*

ПРИ́БРАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прибра́ти**. // **при́брано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який прибрався, гарно, охайно одягся. 3. *у знач. прикм.* Не властивий кому-небудь, не звичайний для когось. ** **При́браний ба́тько (при́брана ма́ти)**, *діал.* – названий батько (названа мати).

ПРИБРА́ТИ *див.* **прибира́ти**.

ПРИБРА́ТИСЯ *див.* **прибира́тися**.

ПРИБРЕСТИ́, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* прибрі́в, -брела́, -брело́; *наказ. сп.* прибреди́; *док.* Бредучи, прийти, дістатися куди-небудь.

ПРИБРЕХА́ТИ *див.* **прибрі́хувати**.

ПРИБРІ́ХУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **прибрі́хувати**.

ПРИБРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИБРЕХА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док., перех. і неперех., розм.* Розповідаючи про що-небудь, додавати від себе брехні, вигадувати.

ПРИБРО́ВКОВИЙ, -а, -е, *спец.* Який міститься, розташовується біля або поблизу брівки (*див.* **брі́вка**[2]). *Прибровкові ділянки.*

ПРИБРЬО́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прибрьо́хати**.

ПРИБРЬО́ХАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Повільно прийти кудись по чому-небудь рідкому, грузькому (воді, болоту і т. ін.).

ПРИБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прибува́ти**. *Прибування води.*

ПРИБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИБУ́ТИ**, -у́ду, -у́деш, *док.* 1. Приходити, приїжджати і т. ін. куди-небудь, до кого-небудь. // З'являтися до когонебудь з якоїсь нагоди (звичайно про гостей). // Приїжджати, надходити, з'являтися до когось, куди-небудь (на роботу, для виконання певного завдання і т. ін.). // Приїжджати на гастролі. 2. Приходити згідно з розкладом, попередньою домовленістю тощо (про поїзд, пароплав і т. ін.). 3. Доставлятися на місце призначення; надходити куди-небудь (про речі). // Надходити за адресою (про поштові відправлення). 4. Збільшуватися кількісно, за розміром, в об'ємі і т. ін. // *безос.* // Ставати більшим, відчутнішим, вагомішим.

// *безос.* // Ставати інтенсивнішим; яскравіше виявлятися.

ПРИБУДІ́ВОК, -івка, -о́вка, *ч.*, *діал.* Прибудова.

ПРИБУДО́ВА, -и, *ж.* Те, що прибудовано; прибудована до чого-небудь будівля, споруда або її частина.

ПРИБУДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прибудува́ти**. // **прибудо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИБУДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прибудо́вувати**.

ПРИБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИБУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Будувати що-небудь, приєднуючи до вже існуючої будівлі, споруди.

ПРИБУДО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **прибудо́вувати**.

ПРИБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **прибудува́ти**, **прибудо́вувати**. 2. Те саме, що **прибудо́ва**.

ПРИБУДУВА́ТИ *див.* **прибудо́вувати**.

ПРИБУКСИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прибуксирува́ти**.

ПРИБУКСИРО́ВУВАТИ *див.* **прибуксирува́ти**.

ПРИБУКСИРУВА́ТИ, -иру́ю, -иру́єш, *док.*, **ПРИБУКСИРО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Доставити кого-, що-небудь кудись, буксируючи.

ПРИБУ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* 1. Той, хто прибув; захожа людина; пришелець. 2. Істота з іншого світу, з іншої планети.

ПРИБУ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прибу́ти**. // *у знач. ім.* **прибу́лий**, -лого, *ч.*; **прибу́ла**, -лої, *ж.* Людина, яка прибула, прийшла, приїхала кудись.

ПРИБУ́ТИ[1] *див.* **прибува́ти**.

ПРИБУ́ТИ[2], -у́ду, -у́деш, *док.*, *перех.*, *заст.* Придбати.

ПРИБУ́ТКИ, -ів, *мн.* Див. **прибу́ток**.

ПРИБУТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який дає прибуток. // Який є прибутком. *Прибутковий процент.* 2. Пов'язаний з надходженням і записом прибутків; прот. в и д а т к о в и й. 3. Який відраховується відповідно до величини прибутку.

ПРИБУТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **прибутко́вий** 1. *Прибутковість підприємства.*

ПРИБУТКО́ВО. Присл. до **прибутко́вий** 1. // *у знач. присудк. сл.*

ПРИБУТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прибуткува́ти**. *Прибуткування грошей.*

ПРИБУТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Записувати в прибуток (у 1 знач.). *Прибуткувати продукцію.*

ПРИБУТКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **прибуткува́ти**.

ПРИБУТНІ́Й, -а́, -е́, *розм.* Який піднявся від приливу дощів, під час повені і т. ін. (про воду річки, озера тощо).

ПРИБУ́ТОК, -тку, *ч.* (*мн.* **прибу́тки**, -ів). 1. Сума, яка складає різницю між доходом і витратами. // Дохід, джерелом якого є додаткова вартість. ** **Абсолю́тний (чи́стий) прибу́ток** – прибуток, що дорівнює доходу, який отримав продавець від усіх товарів за вирахуванням витрат, сплати податків. **Ба́зовий прибу́ток** – очікуваний прибуток звітного року, що використовується для розрахунку базової рентабельності. **Бала́нсовий прибу́ток** – загальна сума прибутку підприємства за всіма видами виробничої діяльності, відображена у його балансі. **Біржови́й прибу́ток** – дохід від торгівлі цінними паперами на фондовій біржі та масовими товарами на товарній біржі. **Бухга́лтерський прибу́ток** – прибуток від підприємницької діяльності, обчислений за бухгалтерською документацією без урахування документально не зафіксованих витрат самого підприємця. **Валови́й прибу́ток** – загальна сума одержаного підприємством прибутку до сплати податків. **Відно́сний прибу́ток** – дохід, що його продавець отримує за один проданий виріб за вирахуванням витрат. **Засно́вницький прибу́ток** – прибуток, що його одержують засновники акціонерних товариств у вигляді різниці між прибутком від реалізації акцій та вкладеним капіталом. **Емісі́йний прибу́ток** – різниця між ринковою вартістю цінних паперів, за якою їх реалізують, та емісійною ціною, за якою їх випущено. **Залишко́вий прибу́ток** – частина прибутку, яка залишається в розпорядженні підприємства після виплати обов'язкових платежів – відрахувань до державного бюджету, процентів за банківські кредити і т. ін. **Капіта́льний прибу́ток** – прибуток, що його отримано від продажу певних активів за ціною, вищою від ціни їх придбання. **Нерозподі́лений прибу́ток** – прибуток акціонерного товариства, який без виплати дивідендів акціонерів надійшов до резервного фонду для реінвестування у виробництво. **Устано́вчий прибу́ток** – дохід засновників установчого акціонерного товариства у вигляді різниці між сумою грошей, отриманих від реалізації акцій, та капіталом, вкладеним у підприємство. **Чи́стий прибу́ток** – те саме, що **абсолю́тний прибу́ток**. 2. Дохід, одержуваний від якого-небудь роду діяльності, справи і т. ін. // Дохід від торгівлі або перепродажу; бариш. 3. Приріст, збільшення чого-небудь. // *перен.*, *розм.* Будь-яка вигода, користь.

ПРИБУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **прибу́ти**. // Явка (на службу, роботу, збори і т. ін.).

ПРИ́ВАБ, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **прива́ба**.

ПРИВА́БА, -и, *ж.* 1. Те, що притягає, робить привабливим, приємним; привабливість. // *поет.* Краса, принадність. // Те, що захоплює, приносить задоволення; спокуса. 2. *розм.* Жінка, якій властиві привабливість, принадність.

ПРИВА́БИТИ *див.* **прива́блювати**.

ПРИВА́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прива́бити** 1, 2.

ПРИВА́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прива́бити**, **прива́блювати**.

ПРИВА́БЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який викликає захоплення, приваблює до себе своїми якостями, властивостями. // Який приваблює своєю зовнішністю; гарний, миловидий. // Який приносить задоволення, насолоду; приємний. // Який манить, притягає до себе. 2. Який викликає інтерес, відкриває цікаві можливості; заманливий, зазпливий. // *у знач. ім.* **прива́бливе**, -вого, *с.* Те, що викликає інтерес, відкриває цікаві можливості.

ПРИВА́БЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **прива́бливий**. *Інвестиційна привабливість.*

ПРИВА́БЛИВО. Присл. до **прива́бливий**.

ПРИВА́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прива́блювати**.

ПРИВА́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прива́блювати**.

ПРИВА́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИВА́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* прива́блять; *док.*, *перех.* і *без додатка*. 1. Викликати у кого-небудь інтерес, відкривати перед кимсь цікаві можливості; зацікавлювати. // *у сполуч. зі сл.* у в а г а. Звертати на себе чиюсь увагу. // *перев. у сполуч. зі сл.* з і р, о к о. Привертати увагу приємним, гарним виглядом, красою. // Викликати бажання підійти, подивитися, покуштувати і т. ін. 2. Якимись принадами спонукати бувати де-небудь, приходити кудись, жити десь. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* д о с е б е. Викликати в кому-небудь доброзичливе ставлення, симпатію і т. ін. // Привертати до себе, пробуджуючи кохання. // Бути причиною особливої уваги, симпатії, потягу до когось. 4. *рідко.* Робити кого-небудь своїм прибічником. 5. Те саме, що **ва́бити** 3.

ПРИВА́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **прива́блювати**.

ПРИВА́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **прива́бливий**.

ПРИВА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прива́бний**.

ПРИВА́БНО. Присл. до **прива́бний**.

ПРИВА́ДА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **прина́да**.

ПРИВА́ДИТИ, -а́джу, -а́диш, *док.*, *зах.* Прив'язати, привісити.

ПРИВА́Л, -у, *ч.* 1. Зупинка в дорозі для перепочинку під час походу; перерва, відпочинок під час подорожі. // Уживається як команда, заклик до перепочинку під час походу. 2. Місце, де зупиняються для перепочинку (під час походу, подорожі). 3. *зах.* Виступ скелі.

ПРИВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **привали́ти** 1. // *у знач. ім.* **прива́лений**, -ного, *ч.*; **прива́лена**, -ної, *ж.* Людина, яку чим-небудь привалило, засипало. // **прива́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИВАЛИ́ТИ *див.* **прива́лювати**.

ПРИВАЛИ́ТИСЯ *див.* **прива́люватися**.

ПРИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прива́л**.

ПРИВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прива́лювати** 1, 2.

ПРИВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИВАЛИ́ТИ**, -валю́, -ва́лиш, *док.* 1. *перех.* Підминаючи під себе, придавлювати, накривати кого-, що-небудь. // *чим.* Валячи, нахиляючи щось, придавлювати, притискувати кого-, що-небудь. // *безос.* Засипати, завалювати, причавлювати кого-небудь. 2. *перех.* Валячи, нахиляючи, притуляти які-небудь предмети один до одного. 3. *перев. док.*, *неперех.*, *розм.* Прийти у великій кількості. // *перен.* Збільшитися, виявитися з більшою інтенсивністю (про силу).

ПРИВА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИВАЛИ́ТИСЯ**, -валю́ся, -ва́лишся, *док.*, *розм.* 1. Нахиляючись, притулятися до кого-, чого-небудь. 2. *тільки док.*, *чим.* Засипати, завалити себе чим-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **прива́лювати** 1, 2.

ПРИВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **привари́ти**. // **прива́рено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИВАРИ́ТИ *див.* **прива́рювати**.

ПРИВАРИ́ТИСЯ *див.* **прива́рюватися**.

ПРИВА́РКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **привари́ти**, **прива́рювати** 1 і **привари́тися**, **прива́рюватися** 1. 2. Те, що приварено, приварюється.

ПРИВАРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **прива́рок**.

ПРИВАРНИ́Й, -а́, -е́. Прикріплений до чого-небудь зварюванням.

ПРИВА́РОК, -рку, *ч.* Продукти для приготування гарячої їжі. // Сама гаряча їжа, страва. // *розм.* Те, що робить страву смачною, поживною (м'ясо, риба, жир і т. ін.).

ПРИВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який здійснюється приварюванням.

ПРИВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прива́рювати** і **прива́рюватися**.

ПРИВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИВАРИ́ТИ**, -варю́, -ва́риш, *док.* 1. *перех.* Прикріплювати до чого-небудь зварюванням. // *розм.* Прикріплювати сургучем, воском і т. ін., натискаючи зверху. 2. *перев. док.*, *перех.* і *неперех.*, *перен.*, *розм.* Завдати удару, побити.

ПРИВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРИВАРИ́ТИСЯ**, -ва́риться, *док.* 1. Скріплюватися внаслідок зварювання. 2. *тільки недок.* Пас. до **прива́рювати** 1.

ПРИВА́Т-ДОЦЕ́НТ, -а, *ч.* У дореволюційній Росії та країнах Західної Європи – учене звання позаштатного викладача вищої школи. // Людина, що має це звання.

ПРИВАТИЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Прибічник приватизації економіки. 2. Той, хто приватизує що-небудь.

ПРИВАТИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до приватизації. ** **Приватизаці́йний майнови́й сертифіка́т** – державний цінний папір, який засвідчує право власника на безоплатне отримання у процесі приватизації частки майна державних підприємств. **Приватизаці́йний чек** – державний цінний папір цільового призначення, який має номінальну вартість і є документом на пред'явника. **Приватизаці́йні папе́ри** – державний цінний іменний папір, який засвідчує право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду, земельного фонду.

ПРИВАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес передачі об'єктів державної або муніципальної власності у колективну або особисту власність. ** **Приватиза́ція держа́вного житлово́го фо́нду** – відчуження квартир (будинків) та належних до них господарських споруд і приміщень з державного фонду на користь громадян.

ПРИВАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приватизува́ти**.

ПРИВАТИЗО́ВУВАТИ *див.* **приватизува́ти**.

ПРИВАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **ПРИВАТИЗО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Здійснити процес приватизації.

ПРИВА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який належить окремій особі (особам); не державний, не суспільний. // Який утримується коштом однієї або кількох осіб. // Пов'язаний з індивідуальним господарюванням. // Який займається індивідуальним господарюванням, володіє чим-небудь індивідуально. ** **Прива́тна вла́сність** – одна з форм власності, що означає абсолютне, захищене законом право громадянина або юридичної особи на конкретне майно (землю, інше рухоме чи нерухоме майно). 2. Який стосується окремої особи (осіб); особистий. // *перев. у сполуч. зі сл.* ж и т т я. Не пов'язаний зі службовою або суспільною діяльністю. // Який не має офіційного значення; не діловий (про розмову, лист і т. ін.). // Який обслуговує окрему особу (осіб) або виконується поза державною службою. // *заст.* Який не перебуває на державній службі (про лікаря, вчителя). ** **Прива́тна осо́ба** – людина як неофіційна особа. **Прива́тним спо́собом**: а) неофіційно; б) для окремої особи або поза державною службою. **Прива́тне обвинува́чення** – особлива форма кримінального переслідування, що порушується не судовими органами, а за скаргою потерпілого.

ПРИВА́ТНИК, -а, *ч.* Приватний торговець, підприємець, власник.

ПРИВА́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **прива́тник**.

ПРИВА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **прива́тник**.

ПРИВА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прива́тний**. ** **Прива́тність да́них**, *спец.* – принцип організації даних, що полягає у їх доступності лише власнику або обмеженій групі користувачів.

ПРИВА́ТНО. Присл. до **прива́тний**.

ПРИВАТНОВЛА́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Належний приватному власникові. // Власт. приватному власникові. 2. Який ґрунтується на приватній власності на засоби виробництва.

ПРИВАТНОГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **приватновла́сницький** 2.

ПРИВАТНОГОСПОДА́РЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **приватновла́сницький** 2.

ПРИВАТНОКАПІТАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до приватного капіталізму.

ПРИВАТНОМОНОПОЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з утворенням і діяльністю монополій, що об'єднують приватні капіталістичні підприємства.

ПРИВАТНОПІДПРИЄ́МНИЦЬКИЙ, -а, -е. Належний приватному підприємцеві. // Власт. приватному підприємцеві.

ПРИВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **привести́**. // **приве́дено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **приве́дений**, -ного, *ч.*; **приве́дена**, -ної, *ж.* Особа, яку привели куди-небудь.

ПРИВЕДЕ́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Син жінки від першого чоловіка, приведений у сім'ю другого.

ПРИВЕДЕ́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дочка жінки від першого чоловіка, приведена в сім'ю другого.

ПРИВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привести́**, **приво́дити**.

ПРИВЕДЕ́ННЯ, -я, *с.*, **ПРИВЕДЕ́НЦІЯ**, -ї, *ж.*, *заст.* Випадок, пригода.

ПРИВЕДЕ́НЦІЯ *див.* **приведе́ння**.

ПРИВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **привезти́**. // *у знач. ім.* **приве́зений**, -ного, *ч.*; **приве́зена**, -ної, *ж.*; **приве́зене**, -ного, *с.* Той (та, те), кого (що) привезли куди-небудь. // **приве́зено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привезти́**, **приво́зити**.

ПРИВЕЗТИ́ *див.* **приво́зити**.

ПРИВЕРЕ́ДА, -и, *ч.* і *ж.*, *розм.* Вередлива людина; вереда.

ПРИВЕРЕ́ДИ, -ре́д, *мн.*, *розм.* Невиправдані бажання, примхи; вереди.

ПРИВЕРЗТИ́СЯ, -ве́ться; *мин. ч.* приве́рзся, -ве́рзлася, -ве́рзлося; *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **присни́тися** (звичайно про дивний або неприємний, страшний сон). // *безос.* 2. Здатися, привидітися (звичайно про що-небудь дивне або неприємне, страшне). // *безос.*

ПРИВЕ́РНЕНИЙ *див.* **приве́рнутий**.

ПРИВЕ́РНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приверну́ти**, **приверта́ти**.

ПРИВЕ́РНУТИ *див.* **приверта́ти**.

ПРИВЕ́РНУТИЙ, **ПРИВЕ́РНЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приверну́ти**.

ПРИВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **приверта́тися**.

ПРИВЕРТÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привертáти**.

ПРИВЕРТÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИВЕРНУ́ТИ**, -верну́, -ве́рнеш, *док.* 1. *перех., часто у сполуч. зі сл.* на себе, до себе. Приваблювати (чий-небудь погляд). // *у сполуч. зі сл.* інтерес. Зацікавлювати. *Привертати увагу.* 2. *перех.* Спонукати приєднатися до кого-, чого-небудь, стати чиїмсь прибічником. // *до чого.* Спонукати займатися чимсь, брати участь у чому-небудь, цікавитися чимсь. *Привертати на свій бік.* 3. *перех., до кого, часто у сполуч. зі сл.* до себе. Викликати, пробуджувати у кого-небудь хороші почуття, позитивне ставлення до когось. // *заст., розм.* За народними повір'ями – причаровувати до себе. // *безос. Привертати до себе симпатію.* 4. *перех., перен.* Підкоряючи кого-, що-небудь, спрямовувати на щось. 5. *неперех., до чого, розм.* Те саме, що **завертáти** 2. 6. *перех., розм.* Направляти, повертати когось, щось у який-небудь бік, спрямовувати кудись. 7. *перех., розм.* Повертати, поновлювати що-небудь утрачене. // *до чого, діал.* Сприяти відновленню чогось. 8. *тільки док., перех., діал.* Додати до сказаного щось смішне. 9. *перех., розм.* Накривати чим-небудь важким; придавлювати.

ПРИВЕРТÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПРИВЕРНУ́ТИСЯ**, -верну́ся, -ве́рнешся, *док.* 1. *діал.* Тулитися, пригортатися. 2. *діал.* Прив'язуватися до кого-небудь. 3. *перен., діал.* Навертатися (у 5 знач.). // *безос.* 4. *тільки недок.* Пас. до **привертáти** 1 – 7, 9.

ПРИВЕРТÍТИ *див.* **привíрчувати**.

ПРИВЕСЛУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Приплисти куди-небудь за допомогою весла, весел.

ПРИВЕСТИ́ *див.* **привóдити**.

ПРИВЕСТИ́СЯ, -едéться; *мин. ч.* привелóся; *док., безос., з інфін., розм.* Те саме, що **довóдитися** 1.

ПРИВИВÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИВИ́ТИ**, -в'ю́, -в'є́ш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **прису́кувати**.

ПРИ́ВИД, -у, *ч.* 1. Дух померлого, який привиджується деяким людям. // *фольк.* Персонаж народних казок, легенд і т. ін., який уособлює дух померлого. 2. Неясні, ледве окреслені контури чого-небудь. 3. Що-небудь нереальне, часом оманливе. // *чого, перев. у сполуч. зі сл.* доля, щастя, надія, смерть і т. ін. Ілюзія, якою живе людина (живуть люди), або загроза чогось, яка переслідує її (їх).

ПРИ́ВИДДЯ, -я, *с.* Те саме, що **при́вид**.

ПРИВИДЖÁТИСЯ *див.* **приви́джуватися**.

ПРИВИ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, **ПРИВИДЖÁТИСЯ** *і рідко* **ПРИВИЖÁТИСЯ**, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПРИВИ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* Поставати уві сні або в уяві; видітися. // *безос.* // Снитися (про сон).

ПРИВИ́ДІТИСЯ *див.* **приви́джуватися**.

ПРИ́ВИДКИ, -ів, *мн., арх.* Видіння, примари.

ПРИВИЖÁТИСЯ *див.* **приви́джуватися**.

ПРИВИКÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИВИ́КНУТИ** *і рідко* **ПРИВИ́КТИ**, -кну, -кнеш, *док., розм.* 1. *до кого – чого, з інфін. і без додатка.* Звикати до певного заняття, привчатися щось робити, поводитися певним чином і т. ін. 2. Призвичаюватися, пристосовуватися до кого-, чого-небудь; звикатися. // Почувати прихильність до кого-, чого-небудь.

ПРИВИКÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **привикáти** 2.

ПРИВИ́КЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **приви́кнути**.

ПРИВИ́КНУТИ *див.* **привикáти**.

ПРИВИ́КТИ *див.* **привикáти**.

ПРИВИ́НЕН, -ви́нна, -ви́нне, *заст.* Причетний.

ПРИВИ́ТИ *див.* **прививáти**.

ПРИВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **приви́ти**.

ПРИ́ВІД, -воду, *ч.* 1. Підстава (справжня або вигадана), причина яких-небудь дій, вчинків. *Давати привід.* ** **З при́воду** *чого, якого* – у зв'язку з чим-небудь. **Під при́водом** *чого*, яким – приховуючи справжню мету дії, вчинку. 2. *тех.* Пристрій для приведення в дію якої-небудь машини чи механізму. ** **Гальмівни́й при́від** – сукупність пристроїв гальмівної системи, які забезпечують передачу енергії від її джерела до гальмівних механізмів. **При́від маши́ни** – система, що складається з двигуна та пов'язаних з ним пристроїв, для приведення в рух одного чи кількох твердих тіл. 3. *діал.* Провід (у 2 знач.). 4. *перев. у сполуч. зі сл.* давати, *діал.* Приклад. 5. *діал.* Притулок (у 1 знач.).

ПРИВІ́Д, -вóду, *ч., юр.* Примусова доставка до слідчого, прокурора або суду обвинуваченого, свідка, потерпілого, що ухиляються без поважних причин від добровільної явки за викликом у призначений строк.

ПРИВІ́ДЕЦЬ, *рідко* **ПРИВÓДЕЦЬ**, -дця, *ч., розм.* 1. Призвідник бунту, змови і т. ін. // Заводій (звичайно на гулянці). // Той, хто є причиною чого-небудь; винуватець. // Організатор чого-небудь. 2. Те саме, що **ватажóк** 1. // Організатор, ідейний, політичний наставник; проводир, вождь.

ПРИВІ́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **приві́дець**.

ПРИВІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **приві́дник**.

ПРИВІ́ДЦЯ, *рідко* **ПРИВÓДЦЯ**, -і, *ч., розм.* Те саме, що **приві́дець**.

ПРИВІ́ЖКА, -и, *ж., діал.* Віжка для пристяжного коня.

ПРИВІ́З, -вóзу, *ч.* 1. Дія за знач. **привезти́**, **привóзити**. 2. Те, що привезено. 3. Місце на базарі, куди привозять продукти.

ПРИВІЗНИ́Й, -á, -é. Привезений звідки-небудь; не місцевий.

ПРИВІКÓННИЙ, -а, -е. Розташований біля вікна, поруч із вікном. *Привіконна тепличка.*

ПРИВІЛÉЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **привілéй**. *Привілеєве право.*

ПРИВІЛÉЙ, -ю, *ч.* 1. Особлива перевага, пільга, яку закон надає окремим особам, групам людей або певному станові, класові (класам). // Певна перевага кого-небудь, право на виняткове ставлення до себе порівняно з іншими. // Право на відмітну ознаку. 2. В епоху феодалізму – грамота, якою надавалися або стверджувалися певні переваги, пільги для окремих осіб, груп людей, певних станів, класів. 3. *заст.* Патент.

ПРИВІЛЕЙÓВАНИЙ, -а, -е. Який має привілеї, користується привілеями. // *у знач. ім.* **привілейóваний**, -ного, *ч.*; **привілейóвана**, -ної, *ж.* Особа, що має певні привілеї. // Який дає які-небудь привілеї, пов'язаний з привілеями.

ПРИВІЛЕЙÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **привілейóваний**.

ПРИВÍЛЛЯ, -я, *с.* 1. Широке, просторе місце, безмежний простір. // Велика кількість трави, води, чистого повітря і т. ін. 2. *перен.* Повна воля, відсутність будь-яких обмежень, вільне життя. // *у знач. присудк. сл.*

ПРИВÍЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Безмежний, широкий (про який-небудь простір). 2. *перен.* Вільний, нічим не обмежений. // Величавий, роздольний (перев. про пісню).

ПРИВÍЛЬНО. Присл. до **привíльний**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРИВÍРЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привíрчувати**.

ПРИВÍРЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИВЕРТÍТИ**, -рчу́, -рти́ш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **прикру́чувати** 2.

ПРИВÍСИТИ *див.* **привíшувати**.

ПРИВÍСКА, -и, *ч., рідко.* Те саме, що **підвíсок**.

ПРИВІСНИ́Й, -á, -é. Якого можна привісити.

ПРИВÍСОК, -ска, *ч.* 1. Те, що привішено до чого-небудь. 2. *перен.* Доповнення, додаток до чого-небудь.

ПРИВÍТ, -у, *ч.* 1. Вираження доброзичливого ставлення, дружніх почуттів до кого-небудь. // Слова, які виражають таке ставлення, такі почуття. // *кому і без додатка.* Вітання, адресоване кому-небудь при зустрічі, в листі і т. ін. *Передавати привіт.* 2. *розм.* Прихильне ставлення до кого-небудь. // *заст.* Зустріч, прийом.

ПРИВІТÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить привітання; вітальний. // Признач. для привітання. // Який виражає привітання.

ПРИВІТÁЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **привітáльний**.

ПРИВІТÁЛЬНО. Присл. до **привітáльний**.

ПРИВІТÁННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **привітáти** і **привітáтися**. 2. Те саме, що **вітáння** 1, 2.

ПРИВІТÁТИ, -áю, -áєш, *перех. і без додатка.* Док. до **вітáти** 1 – 4.

ПРИВІТÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *до кого, з ким і без додатка.* Док. до **вітáтися**.

ПРИВÍТЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **привíтний**.

ПРИВÍТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **привíтливий**.

ПРИВÍТЛИВО. Присл. до **привíтливий**.

ПРИВÍТНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **привíтний**.

ПРИВÍТНЕНЬКО. Присл. до **привíтненький**.

ПРИВÍТНИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє щирість, доброзичливість до когось. // Який виражає щирість, доброзичливість (про обличчя, очі і т. ін.). // Сповнений доброти, щирості (про слова, розмову і т. ін.). // Повний ніжності, добрих почуттів (звичайно про пісню). 2. У якому щиро, гостинно зустрічають кого-небудь. // Який приваблює до себе; манливий.

ПРИВÍТНИЦЯ, -і, *ж.* Привітна, приязна жінка.

ПРИВÍТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **привíтний**.

ПРИВÍТНО. Присл. до **привíтний**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРИВÍШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **привíсити**. // **привíшено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИВÍШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привíсити**.

ПРИВÍШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привíшувати**.

ПРИВÍШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИВÍСИТИ**, -ішу, -ісиш, *док., перех.* Закріплювати у висячому положенні; підвішувати.

ПРИВІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *док., перех.* Принести що-небудь (про вітер). // Злегка посипати, притрусити.

ПРИВІ́ЯТИСЯ, -ію́ся, -іє́шся, *док., розм.* Прийти, приїхати звідкись.

ПРИВЛÁСНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **привлáснити**. // **привлáснено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИВЛÁСНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привлáснити**, **привлáснювати**.

ПРИВЛÁСНИК, -а, *ч.* Той, хто привласнює що-небудь.

ПРИВЛÁСНИТИ *див.* **привлáснювати**.

ПРИВЛÁСНИЦЯ, -і. Жін. до **привлáсник**.

ПРИВЛÁСНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привлáснювати**.

ПРИВЛÁСНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИВЛÁСНИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* Робити що-небудь своєю власністю, присвоювати чуже. // Видавати що-небудь за своє, приписувати собі щось. // Видавати за своє чиє-небудь прізвище, ім'я.

ПРИВЛÁСНЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **привлáсник**.

ПРИВЛÁСНЮВАЧКА, -и. Жін. до **привлáсник**.

ПРИВЛАСТИ́ТИ, -ащу́, -асти́ш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **привлáснити**.

ПРИВНÉСЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **привнести́**. // **привнéсено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИВНÉСЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **привнéсений**.

ПРИВНÉСЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привнести́**, **привнóсити**.

ПРИВНЕСТИ́ *див.* **привнóсити**.

ПРИВНÓСИТИ, -óшу, -óсиш, *недок.*, **ПРИВНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* привні́с, -несла́, -несло́; *док., перех.* Вносити в що-небудь щось додаткове або стороннє.

ПРИ́ВОД, -а, *ч., мех.* Пристрій, що надає руху якій-небудь машині, механізму. *Гідравлічний привод. Кінний привод.* // Частина такого пристрою у вигляді безконечного ременя, який з'єднує машину, механізм із джерелом енергії. // Наземний радіомаяк, що служить для орієнтування літака, вертольота, який заходить на посадку.

ПРИВÓДЕЦЬ *див.* **привíдець**.

ПРИВÓДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привóдити**.

ПРИВÓДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ПРИВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* приві́в, -вела́, -вело́; *док., перех.* 1. Супроводжуючи, вказуючи шлях і т. ін., допомагати або примушувати йти з собою куди-небудь. // Приходити куди-небудь, з'являтися десь на чолі загону, війська і т. ін. // *рідко.* Підносячи, пересуваючи, наближати до когось, чогось. // *перен.* Спрямовувати на що-небудь (звичайно думку). 2. Користуючись системою управління, доставляти куди-небудь (машину, судно і т. ін.). 3. *також без додатка.* Пролягаючи в певному напрямку, давати кому-небудь можливість прийти кудись (про дорогу, стежку, слід і т. ін.). 4. Спонукати, примушувати прибути куди-небудь. // Спонукати сприйняти які-небудь ідеї, переконання, стати на чийсь бік і т. ін. 5. Доводити до якого-небудь стану, надавати якогось вигляду. // Доводити до яких-небудь наслідків. // Призводити до небажаних наслідків. ** **Привóдити в дію**: а) примушувати рухатися, працювати (агрегат, верстат, машину і т. ін.); б) спонукати до дії; активно використовувати. **Привóдити до пáм'яті**: а) виводити зі стану непритомності, забуття; б) примушувати схаменутися, опам'ятатися. 6. Давати життя дитині; народжувати. // Давати приплід, потомство. 7. *розм., рідко.* Те саме, що **навóдити** 3.

ПРИВÓДИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **привóдити**.

ПРИВÓДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **привóднити**.

ПРИВÓДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привóднитися**, **привóднюватися**.

ПРИВОДНИ́Й, -á, -é, *мех.* Прикм. до **при́вод**.

ПРИВОДНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Опустити на воду.

ПРИВОДНИ́ТИСЯ *див.* **привóднюватися**.

ПРИВÓДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привóднюватися**.

ПРИВÓДНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИВОДНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* Сідати, опускатися на воду.

ПРИВОДНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* Те саме, що **привóднюватися**.

ПРИВÓДЦЯ *див.* **привíдця**.

ПРИВÓЗИТИ, -óжу, -óзиш, *недок.*, **ПРИВЕЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* приві́з, -везла́, -везло́; *док., перех.* Везучи, доставляти кого-, що-небудь кудись. // Доставляти комусь що-небудь призначене для нього. // Прибуваючи звідки-небудь, мати при собі, везти з собою щось. // Постачати щось, забезпечувати чим-небудь. // *тільки док.* Одружившись, забрати дружину з собою в іншу місцевість. // Супроводжувати кого-небудь разом із собою. // *перен.* Прибуваючи, приїжджаючи звідки-небудь, повідомляти якісь новини, вісті і т. ін., знайомити з ними інших.

ПРИВОЗНИ́Й, -á, -é, *рідко.* Те саме, що **привізни́й**.

ПРИВОКЗÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який міститься, розташовується біля вокзалу або прилягає до нього.

ПРИВОЛІКÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИВОЛОКТИ́**, -очу́, -очéш *і* **ПРИВОЛІКТИ́**, -очу́, -очéш; *мин. ч.* приволі́к, -локла́, -локло́ *і* -лікла́, -лікло́; *док., перех., розм.* 1. Волочачи по якійсь поверхні, доставляти кого-, що-небудь кудись. // Приносити на собі когось важкого або щось важке, великого розміру, що торкається землі, волочиться по ній. // Ледве пересувати (ноги, чоботи і т. ін.). 2. *тільки док., розм.* Силоміць привести кого-небудь із собою. // *зневажл.* Привести за собою (військо, загін і т. ін.).

ПРИВОЛІКÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПРИВОЛОКТИ́СЯ**, -очу́ся, -очéшся *і* **ПРИВОЛІКТИ́СЯ**, -очу́ся, -очéшся; *мин. ч.* приволі́кся, -локла́ся, -локло́ся *і* -лікла́ся, -лікло́ся; *док., розм.* Приходити кудись дуже повільно, з труднощами (від старості, хвороби, утоми і т. ін.). // *тільки док., фам.* Прийти, з'явитися куди-небудь (про когось небажаного, некликаного).

ПРИВОЛІКТИ́ *див.* **приволікáти**.

ПРИВОЛІКТИ́СЯ *див.* **приволікáтися**.

ПРИВОЛÓКА, -и, *ж.* Рибальська сіть.

ПРИВОЛОКТИ́ *див.* **приволікáти**.

ПРИВОЛОКТИ́СЯ *див.* **приволікáтися**.

ПРИВОЛÓЧЕНИЙ[1], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **приволокти́**, **приволікти́**.

ПРИВОЛÓЧЕНИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **приволочи́ти** 2.

ПРИВОЛОЧИ́ТИ, -очу́, -óчиш, *док., перех., рідко.* 1. *у сполуч. зі сл.* ноги, *фам.* Прийти, з'явитися куди-небудь. 2. Те саме, що **заволочи́ти**.

ПРИВОЛОЧИ́ТИСЯ, -очу́ся, -óчишся, *док., фам.* Прийти, з'явитися куди-небудь (про когось небажаного, некликаного).

ПРИВОРÓЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приворожи́ти**.

ПРИВОРОЖИ́ТИ *див.* **привoро́жувати.**
ПРИВОРО́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Здатний приворожити, зачарувати; чарівний.
ПРИВОРО́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **приворо́жливий.**
ПРИВОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИВОРОЖИ́ТИ,** -рожу́, -ро́жиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Те саме, що **заворо́жувати** 1. 2. *перен.* Те саме, що **заворо́жувати** 2. // Викликати у кого-небудь симпатію, любов до себе. *Приворожити до себе. Приворожити погляд.*
ПРИВОРО́Т, -у, *ч.*, *також у сполуч. зі сл.* з і л л я. Те, що зачаровує, має магічну силу.
ПРИ́ВОРОТЕНЬ, -тню, *ч.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини розоцвітих, що використовуються як кормові та в народній медицині.
ПРИВОРО́ТКИ, -ток, *мн., заст.* Приворот.
ПРИВОРО́ТНИЙ, -а, -е. За народними повір'ями – який має чаклунську силу. // Пов'язаний із чарами, чаклунством.
ПРИВСЕЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється у присутності багатьох, публічно або призначений для багатьох.
ПРИВСЕЛЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **привселю́дний.**
ПРИВСЕЛЮ́ДНО. Присл. до **привселю́дний.**
ПРИВУ́ШНИЙ, -а, -е, *анат.* Який міститься біля вуха.
** **Привушні́ сли́нні за́лози** – великі слинні залози, розташовані у щоках, безпосередньо під і перед зовнішніми вухами.
ПРИВХІДНИ́Й, -а́, -е́. Додатковий, побічний. *Привхідні обставини.*
ПРИВЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **привча́ти** і **привча́тися.**
ПРИВЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИВЧИ́ТИ,** -чу́, -чиш, *док., перех.* 1. Змушувати звикати до кого-, чогонебудь, призвичаювати до чогось. // Виробляти в кого-небудь навички до певної роботи, заняття і т. ін. 2. *діал.* Навчати.
ПРИВЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИВЧИ́ТИСЯ,** -чу́ся, -чи́шся, *док.* 1. Звикати, призвичаюватися до чогось. // Виробляти в собі навички до певної роботи, заняття і т. ін. 2. *діал.* Навчатися.
ПРИ́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **привчи́ти** 1.
ПРИВЧИ́ТИ *див.* **привча́ти.**
ПРИВЧИ́ТИСЯ *див.* **привча́тися.**
ПРИВ'ЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **прив'яда́ти.**
ПРИВ'ЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИВ'Я́НУТИ,** -ну, -неш, *док.* 1. Злегка в'янути, втрачати свіжість (про рослини). // Підсушуватися на сонці, на свіжому повітрі (про плоди). // Поступово втрачати свіжість, пружність, ставати зморшкуватим, кволим (про людське тіло). 2. В'янути повністю. 3. *перен.* Поступово втрачати силу, рухливість, бадьорість; ставати млявим, байдужим. // Поступово притупляючись, слабнути (про почуття, пам'ять і т. ін.).
ПРИВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прив'яза́ти.** // **прив'я́зано,** *безос. присудк. сл.* 2. Який почуває прив'язаність до кого-, чого-небудь.
ПРИВ'Я́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Почуття симпатії до кого-небудь, відданості комусь, близькості до чогось.
ПРИВ'ЯЗА́ННЯ, -я, *с., діал.* Прив'язаність.
ПРИВ'ЯЗА́ТИ *див.* **прив'я́зувати.**
ПРИВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **прив'я́зуватися.**
ПРИ́В'ЯЗКА, -и, *ж.* Те саме, що **за́в'язка.**
ПРИВ'Я́ЗЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **прискі́пливий.**
ПРИВ'Я́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **прив'я́зливий.**
ПРИВ'ЯЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який призначений, служить для прив'язування, фіксації на місці. *Прив'язні ремені* (*автомобіля*). 2. Пов'язаний із знаходженням у стійлі на прив'язі (про велику худобу).
** **Прив'язне́ утри́мання,** *с. г.* – утримання великої рогатої худоби на прив'язі.
ПРИВ'Я́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Те саме, що **прив'яза́тися** 3.
ПРИ́В'ЯЗОК, -зка, *ч., рідко.* Те саме, що **при́в'язь** 1.
ПРИВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прив'я́зувати** і **прив'я́зуватися.**
ПРИВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИВ'ЯЗА́ТИ,** -яжу́, -я́жеш, *док., перех.* 1. *до чого.* Приєднувати, прикріплювати за допомогою вузла. // Прикріплювати до чогось мотузком, шнурком і т. ін. 2. Обвиваючи мотузком, ременем і т. ін. руки чи ноги або прикручуючи до чого-небудь, позбавляти когось свободи рухів. // *перен.* Примушувати перебувати, залишатися, затримуватися де-небудь. // *перен.* Тісно зв'язувати з ким-, чим-небудь, ставити в залежність від когось, чогось. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* д о с е б е, *перен.* Викликати почуття симпатії, відданості, любові. 4. *спец.* Ставити що-небудь (креслення, план, проект і т. ін.) у безпосередній зв'язок з яким-небудь орієнтиром. // *перен.* Взагалі пов'язувати, асоціювати що-небудь із чимсь.
ПРИВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИВ'ЯЗА́ТИСЯ,** -яжу́ся, -я́жешся, *док.* 1. *до чого, чим.* Прикріплюватися за допомогою мотузка, вірьовки і т. ін. 2. *до кого – чого, перен.* Відчувати прив'язаність, прихильність, звикати до кого-, чого-небудь. 3. *перен., розм.* Переслідуючи з певною метою, невідступно ходити за ким-небудь. // Нав'язуватися зі своїми почуттями, пропозиціями і т. ін. // Невідступно переслідувати (про думку, мелодію і т. ін.). // Прискіпуватися до когось, набридати кому-небудь. 4. *до кого і без додатка, перен., розм.* Передаватися кому-небудь (про хворобу). 5. *тільки недок.* Пас. до **прив'я́зувати** 1.
ПРИ́В'ЯЗЬ, -і, *ж.* 1. Мотузок, вірьовка, ремінь, ланцюг і т. ін., якими прив'язують кого-, що-небудь. *Тримати на прив'язі.* 2. Місце, де хто-небудь прив'язаний (що-небудь прив'язане). 3. *спец.* Система, механізм для прив'язування чого-небудь.
ПРИВ'Я́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прив'яли́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який досягається недовгим в'яленням.
ПРИВ'Я́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **прив'я́лений.**
ПРИВ'Я́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прив'я́нути.**
ПРИВ'ЯЛИ́ТИ *див.* **прив'я́лювати.**
ПРИВ'Я́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **прив'я́лювати.**
ПРИВ'Я́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИВ'ЯЛИ́ТИ,** -лю́, -ли́ш, *док., перех.* 1. Частково позбавляти свіжості, соковитості, пружності; присушувати. // Злегка підсушувати на сонці, на свіжому повітрі. 2. *перен., розм.* Те саме, що **приголо́мшувати.**
ПРИВ'Я́НУТИ *див.* **прив'яда́ти.**
ПРИГА́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригада́ти.** // *у знач. ім.* **пригáдане,** -ного, *с.* Те, що пригадалося.
ПРИГАДА́ТИ *див.* **пригáдувати.**
ПРИГАДА́ТИСЯ *див.* **пригáдуватися.**
ПРИГА́ДКА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **зга́дка** 1. 2. Те саме, що **ви́думка** 2.
ПРИГА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригáдувати** і **пригáдуватися.**
ПРИГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГАДА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і неперех., також у сполуч. зі сл.* с о б і. Поновлювати в пам'яті події, обставини, образи і т. ін. минулого; згадувати. // Згадуючи, пізнавати кого-, що-небудь. // Відтворювати в пам'яті (слова, вірші, назви і т. ін.). // *перев. недок.* Пам'ятати про що-небудь. // *тільки недок.* Згадувати що-небудь час від часу, принагідно. 2. *перех., розм.* Нагадувати якимись рисами кого-небудь. // Примушувати когось згадати що-небудь (за асоціацією). 3. *перех., кому, розм.* Нагадувати кому-небудь щось сказане чи зроблене ним раніше (перев. з метою покарання, помсти і т. ін.). // Нагадувати, говорити комусь про щонебудь, чого не слід забувати. 4. *перех., розм.* Обмірковувати який-небудь вчинок, дію і т. ін. // Здогадуватися що-небудь зробити. // *рідко.* Уявляти що-небудь. // *перев. док., рідко.* Вигадати, придумати що-небудь. 5. *у знач. вставн. сл.* **пригáдую, пригáдуєте** (*часто із* *спол.* я к). Уживається для підтвердження чого-небудь власними спостереженнями, нагадуванням про якісь події, вчинки і т. ін.
ПРИГА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИГАДА́ТИСЯ,** -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *кому і без додатка.* Поновлюватися, поставати в пам'яті; згадуватися. 2. *розм., рідко.* Нагадувати про себе, давати знати про себе.
ПРИГАЛЬМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригальмува́ти.**
ПРИГАЛЬМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригальмо́вувати.**
ПРИГАЛЬМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГАЛЬМУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка.* Злегка уповільнювати рух чого-небудь або зупиняти щось (звичайно за допомогою гальма).
ПРИГАЛЬМУВА́ТИ *див.* **пригальмо́вувати.**
ПРИГАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригамува́ти.** // **пригамо́вано,** *безос. присудк. сл.*
ПРИГАМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригамо́вувати.**
ПРИГАМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГАМУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Трохи заспокоювати, гамувати.
ПРИГАМО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИГАМУВА́ТИСЯ,** -у́юся, -у́єшся, *док.* Трохи заспокоюватися, гамуватися.
ПРИГАМУВА́ТИ *див.* **пригамо́вувати.**
ПРИГАМУВА́ТИСЯ *див.* **пригамо́вуватися.**
ПРИГА́НА, -и, *ж., зах.* Догана.
ПРИГАНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **приганя́ння.** *Приганяльні роботи.*
ПРИГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приганя́ти**[2].
ПРИГАНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і* **ПРИГО́НИТИ,** -ню, -ниш, *недок.*, **ПРИГНА́ТИ,** прижену́, прижене́ш; *наказ. сп.* прижени́; *док.* 1. *перех.* Підганяючи, примушувати кого-небудь іти, приходити кудись. // Підганяючи, приводити куди-небудь (звичайно худобу). // Спрямовуючи рух чого-небудь, доставляти до місця призначення. // *чим.* Спрямовувати кудись, до чогось (про легкі предмети, летючі речовини). // Переміщаючи, приносити що-небудь кудись (про вітер, течію води). // *безос.* // *перен.* Змушувати змінити місцеперебування; примушувати прийти, приїхати, переселитися кудись. // *перев. док., перен., заст.* Поповнити господарство чоловіка за рахунок приданого (звичайно свійськими тваринами). 2. *тільки док., неперех., розм.* Швидко приїхати, прибігти; примчати. 3. *перех. і без додатка, перен., розм.* Змушувати, спонукати швидше виконати що-небудь; квапити. // *до чого.* Спонукаючи, навертати до занять, роботи, читання і т. ін.
ПРИГАНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПРИГО́НИТИ,** -ню, -ниш, *недок.*, **ПРИГНА́ТИ,** прижену́, прижене́ш; *наказ. сп.* прижени́; *док., перех.* Припасовувати одне до одного так, щоби сходилося, збігалося, було зроблене за розміром і т. ін. // *на кого і без додатка.* Одягаючи, зручно приладнувати що-небудь. // *перен.* Приводити у відповідність із чимнебудь, часто змінюючи попереднє призначення.
ПРИГА́Р, -у, *ч. і ж., діал.* Те саме, що **пригáра.**
ПРИГА́Р, -у, *ч.* Те, що пригоріло, пристало до поверхні (під час варіння, плавлення і т. ін.).
ПРИГА́РА, -и, *ж., діал.* 1. Присмак диму, гару в пригорілій рідкій їжі. *Молоко з пригарою.* 2. Сивушна олія. 3. Загар.
ПРИГА́РОК, -рка, *ч., діал.* Пригар.
ПРИГА́РОЧОК, -чка, *ч., діал.* Зменш.-пестл. до **пригáрок.**
ПРИГАРЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Прибути куди-небудь верхи на коні, гарцюючи.
ПРИГАРЯЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *перех.* Док. до **гаряча́ти** 2.
ПРИГАСА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **пригаса́ти.**
ПРИГАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИГА́СНУТИ,** -ну, -неш, *док.* 1. Втрачаючи яскравість, повільно згасати (про вогонь, світло і т. ін.). // Переставати випромінювати світло, ставати невидимим (про небесні світила). // Наближатися до кінця (про день, вечір і т. ін.). // Втрачати блиск, жвавість (про очі, погляд). // Поступово бліднути, тьмяніти. // Слабшати, затихати (про звуки). 2. *перев. док., перен.* Втратити сили, здоров'я. // Утративши впевненість у собі з якої-небудь причини, знітитися; пониюнути. 3. *перен.* Згасаючи, слабнучи, завмирати, зникати (про почуття, думки і т. ін.). // Втрачати попередню актуальність, гостроту.
ПРИГАСИ́ТИ *див.* **пригáшувати.**
ПРИГА́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пригáснути.** 2. *у знач. прикм.* Який почав утрачати красу, привабливість і т. ін.
ПРИГА́СНУТИ *див.* **пригаса́ти.**
ПРИГА́ТА, -и, *ж., розм.* Невелика гатка.
ПРИГАТИ́ТИ *див.* **пригáчувати.**
ПРИГА́ТОК, -тку, *ч., зах.* Те саме, що **пригáта.**
ПРИГА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригáчувати.**
ПРИГА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГАТИ́ТИ,** -ачу́, -а́тиш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **загáчувати** 1.
ПРИГАША́ТИ *див.* **пригáшувати.**
ПРИГА́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригаси́ти.** 2. *у знач. прикм., перен.* Який стерся в пам'яті; забутий.
ПРИГА́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПРИГАША́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИГАСИ́ТИ,** -ашу́, -а́сиш, *док., перех.* 1. Зменшувати горіння чого-небудь, поступово гасити (світло, вогонь). // *перев. док.* Загасити те, що горить, повністю. // *перен.* Зменшувати яскравість чого-небудь. // Приглушувати звук. 2. *перен.* Не давати чому-небудь розвинутися на повну силу. // Зменшувати інтенсивність виявлення чогось. // Припиняти (розмову, суперечку, думки і т. ін.). // Гамувати (емоції); гасити. // Змушувати забувати.
ПРИГА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., діал.* Затримати, змусити запізнитися.
ПРИГВИНТИ́ТИ *див.* **пригви́нчувати.**
ПРИГВИНТИ́ТИСЯ *див.* **пригви́нчуватися.**
ПРИГВИ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригвинти́ти.** // **пригви́нчено,** *безос. присудк. сл.*
ПРИГВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригви́нчувати.**
ПРИГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГВИНТИ́ТИ,** -нчу́, -нти́ш, *док., перех.* Прикріплювати або доводити що-небудь до потрібного положення, обертаючи за гвинтовою нарізкою. // Прикріплювати що-небудь до чогось гвинтом (гвинтами), гайкою (гайками).
ПРИГВИ́НЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИГВИНТИ́ТИСЯ,** -и́ться, *док.* 1. Прикріплюватися або доходити до певного положення, обертаючись за гвинтовою нарізкою. 2. *тільки недок.* Пас. до **пригви́нчувати.**
ПРИГИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригина́ти.**
ПРИГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИГНУ́ТИ,** -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Нахиляти, нагинати у певному напрямку. 2. Згинати (пальці, спину і т. ін.). // Згинати своєю вагою, горблячи. // Прищулювати (вуха). // Схиляти (голову) вниз або набік. 3. Своєю вагою, силою нахиляти кого-небудь до землі. 4. *перен., розм.* Позбавляти впевненості в собі, сили, стійкості. 5. *перен., рідко.* Повертати на свій лад.
ПРИГИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИГНУ́ТИСЯ,** -ну́ся, -не́шся, *док.* Нагинатися, нахилятися до чого-небудь (про живих істот). // Злегка нахилятися, нагинатися (про рослини). // Згорблюватися (про спину, плечі). // Згинати спину під важкою ношею або від тяжких переживань. // *перев. док., перен.* Втратити впевненість у собі, силу, стійкість.
ПРИГИНЦЕ́М, *присл., розм.* Те саме, що **при́гинці.**
ПРИ́ГИНЦІ, *присл., розм.* Пригинаючись, нахилившись.
ПРИГИ́РЛОВИЙ, -и́рлова, -и́рлове. Який міститься, розташовується біля або поблизу гирла річки.
ПРИГІ́ДНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **пригáдний.**
ПРИГІ́Н, -го́ну, *ч.* 1. Дія за знач. **пригна́ти**[1] 1, **приганя́ти.** 2. *діал.* Загін (*див.* **загі́н**[2] 2).
ПРИГІ́НКА, -и, *ж.* Дія за знач. **приганя́ти**[2].
ПРИГІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пригі́н.**
ПРИГІ́НЧИЙ, -чого, *ч., заст.* Наглядач над робітниками (перев. у панській економії).
ПРИ́ГІР, -гору, *ч.* Те саме, що **при́гірок.**
ПРИГІ́РКЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пригі́ркнути.** 2. *у знач. прикм.* Трохи гіркий.
ПРИГІ́РКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **пригі́рклий** 2.
ПРИГІ́РКНУТИ, -не, *док.* Трохи згіркнути (у 1 знач.).
ПРИ́ГІРОК, *рідше* **ПРИГО́РОК,** -рка, *ч.* Невеликий

горб; пагорок.

ПРИГІ́РСЬКИЙ, -á, -é. Який міститься, розташовується у передгір'ї, прилягає до підніжжя гір.

ПРИ́ГІРЩ, -горщі, *ж.*, *діал.* Пригорща.

ПРИ́ГІСТ, -госту, *ч.*, *зах.* Привітання, вітання.

ПРИГІ́СТНЕ, -ного, *с. і* **ПРИГІ́СТНИК**, -а, *ч.*, *зах.* Подарунок відвідувача.

ПРИГІ́СТНИК *див.* **пригі́стне.**

ПРИГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до пригладити. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Позбавлений оригінальності, гостроти.

ПРИГЛА́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пригла́джений** 2.

ПРИГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригла́джувати.**

ПРИГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *чим і без додатка.* Гладити рукою, пальцями, вирівнюючи, розправляючи що-небудь. // Розчісувати гребінцем, щіткою (волосся на голові, вуса і т. ін.). // Розрівнювати поверхню чогось. // *рідко.* Погладжувати, пестячи.

ПРИГЛА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИГЛА́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Робитися гладким, рівним. 2. *тільки недок.* Пас. до **пригла́джувати.**

ПРИГЛА́ДИТИ *див.* **пригла́джувати.**

ПРИГЛА́ДИТИСЯ *див.* **пригла́джуватися.**

ПРИГЛЕ́ДІТИ *див.* **приглядáти.**

ПРИГЛЕ́ДІТИСЯ *див.* **приглядáтися.**

ПРИ́ГЛУХИЙ, -а, -е. Те саме, що **глухувáтий** 1.

ПРИГЛУ́ХЛИЙ, -а, -е. Злегка глухий, глухуватий (про голос).

ПРИГЛУ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Стати майже нечутним (про звук, голос). 2. *перен.* Поступово зменшитися, ослабнути (про почуття).

ПРИГЛУХУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **глухувáтий** 1.

ПРИГЛУХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **при́глухуватий.**

ПРИГЛУША́ТИ *див.* **приглу́шувати.**

ПРИГЛУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приглуши́ти.** // **приглу́шено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Трохи ослаблений, притишений (про голос). // Неяскравий, невиразний (про барви). // Прихований, не явний.

ПРИГЛУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **приглу́шений.**

ПРИГЛУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приглуши́ти.**

ПРИГЛУ́ШЕНО. Присл. до **приглу́шений** 2.

ПРИГЛУШИ́ТИ *див.* **приглу́шувати.**

ПРИГЛУ́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **приглу́шувати.**

ПРИГЛУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приглу́шувати.**

ПРИГЛУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПРИГЛУША́ТИ**, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИГЛУШИ́ТИ**, -глушу́, -глу́шиш, *док.*, *перех.* 1. Зменшуючи силу якого-небудь звуку, робити його мало чутним або зовсім нечутним. // Перекривати якість звуки, шуми (про інші звуки, шуми). // Стримувати, тамувати (вигук, сміх і т. ін.). *Приглушити двигун.* 2. Діючи на орган слуху, майже позбавляти когось здатності чути (про звук грому, вибуху і т. ін.). // *перен.*, *чим і без додатка.* Сильними звуками діяти на психіку, приголомшувати. 3. *перен.* Зменшувати, стримувати, ослаблювати (почуття, відчуття). // Применшувати або усувати що-небудь, зводити нанівець щось. 4. *розм.* Сильним ударом по голові позбавляти свідомості. 5. *перев. док.*, *рідко.* Пригасити (світло).

ПРИГЛУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **приглу́шувати.**

ПРИ́ГЛЯД, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **на́гляд** 1.

ПРИГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приглядáти.**

ПРИГЛЯДА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, **ПРИГЛЕ́ДІТИ** *і* **ПРИГЛЕ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *неперех. і рідко перех.*, *розм.* Те саме, що **наглядáти** 1. 2. *перех.*, *розм.* Те саме, що **наглядáти** 3. 3. *неперех.*, *діал.* Придивлятися (у 1 знач.).

ПРИГЛЯДА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПРИГЛЯ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, **ПРИГЛЯ́ДІТИСЯ** *і* **ПРИГЛЕ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. *до кого — чого, кому, чому і без додатка*, *заст. на кого — що.* Те саме, що **придивля́тися** 1. // *у чому, у сполуч. зі сл.* с о б і, *рідко.* Милуватися своїм відображенням (у воді, дзеркалі). 2. *також зі спол.* щ о, я к, *перен.* Те саме, що **придивля́тися** 2. 3. *до чого і без додатка.* Переглядаючи що-небудь, вибирати, намічати для себе. 4. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **сподо́батися.** // *до кого.* Уподобати когось. 5. *тільки док.*, *рідко.* Звикнувши до чого-небудь, перестати звертати на нього увагу.

ПРИГЛЯ́ДІТИ *див.* **приглядáти.**

ПРИГЛЯ́ДІТИСЯ *див.* **приглядáтися.**

ПРИГЛЯ́НУТИ *див.* **приглядáти.**

ПРИГЛЯ́НУТИСЯ *див.* **приглядáтися.**

ПРИГНА́ДА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **принáда.**

ПРИГНАДЖА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **принáджувати.**

ПРИ́ГНАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригнáти**[1].

ПРИ́ГНАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригнáти**[2]. // **при́гнано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИГНА́ТИ[1] *див.* **приганя́ти**[1].

ПРИГНА́ТИ[2] *див.* **приганя́ти**[2].

ПРИГНА́ТИСЯ, приженýся, прижене́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **примчáти.**

ПРИГНИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригнивáти.**

ПРИГНИВА́ТИ, -áє, *недок.*, **ПРИГНИ́ТИ** *і* **ПРИГНИСТИ́**, -нé, *док.*, *розм.* Злегка гнити (у 1 знач.).

ПРИГНИ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **пригни́ти, пригнисти́.**

ПРИГНИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **пригни́лий.**

ПРИГНИСТИ́ *див.* **пригнивáти.**

ПРИГНИ́ТИ *див.* **пригнивáти.**

ПРИГНІЗДИ́ТИСЯ, -и́ться, *розм.* Док. до **гнізди́тися** 1.

ПРИ́ГНІТ, -у, *ч.*, *заст.* Утиск, пригнічування.

ПРИГНІТА́ТИ *див.* **пригні́чувати.**

ПРИГНІТИ́ТИ *див.* **пригні́чувати.**

ПРИГНІТИ́ТИСЯ *див.* **пригні́чуватися.**

ПРИГНІ́ТОК, -тка, *ч.*, *заст.* 1. Прес. 2. Пригноблена людина.

ПРИГНІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригніти́ти.** 2. *у знач. прикм.* Якого пригнічують (у 4 знач.). // *у знач. ім.* **пригні́чені**, -них, *мн.* Люди, яких пригнічують (у 4 знач.). 3. *у знач. прикм.* Охоплений гнітючими, тяжкими, болісними почуттями. // Важкий, болісний (про думки, почуття).

ПРИГНІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **пригні́чений** 3.

ПРИГНІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пригніти́ти, пригні́чувати.** 2. Те саме, що **пригні́ченість.**

ПРИГНІ́ЧЕНО. Присл. до **пригні́чений** 3.

ПРИГНІ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пригнічування. // Який застосовується, признач. для пригнічування, сприяє пригнічуванню.

ПРИГНІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пригні́чувати.**

ПРИГНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригні́чувати.**

ПРИГНІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПРИГНІТА́ТИ**, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИГНІТИ́ТИ**, -ічу́, -і́тиш, *док.*, *перех.* 1. Придавлювати кого-, що-небудь своєю силою або вагою. 2. *перен.* Гнітюче впливати на психіку; викликати тяжке і болісне почуття. // Гнітити (серце, розум і т. ін.). 3. Перешкоджати нормальному розвиткові, функціонуванню і т. ін. 4. *перен.* Гнітити кого-небудь своєю владою, авторитетом і т. ін. // *рідко.* Те саме, що **пригно́блювати.**

ПРИГНІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИГНІТИ́ТИСЯ**, -ічу́ся, -і́тишся, *док.* 1. Ставати пригніченим (у 2 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **пригні́чувати.**

ПРИГНІ́ЧУВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Те, що пригнічує (у 3 знач.).

ПРИГНО́БИТИ *див.* **пригно́блювати.**

ПРИГНО́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригно́бити.** 2. *у знач. прикм.* Якого пригноблюють (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **пригно́блені**, -них, *мн.* Люди, яких пригноблюють (у 1 знач.). 3. *у знач. прикм.* Похилений, згорблений. // Який не розвивається; кволий. 4. *у знач. прикм.*, *перен.* Охоплений тяжкими, болісними почуттями. // Тяжкий, гнітючий (про настрій, почуття).

ПРИГНО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **пригно́блений** 4.

ПРИГНО́БЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пригно́бити, пригно́блювати.** 2. Стан за знач. **пригно́блений** 4.

ПРИГНО́БЛЕНО. Присл. до **пригно́блений** 4.

ПРИГНО́БЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пригноблювання. // Який застосовується, признач. для пригноблювання, сприяє пригноблюванню.

ПРИГНО́БЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пригно́блювати.**

ПРИГНО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригно́блювати.**

ПРИГНО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИГНО́БИТИ**, -ноблю, -но́биш; *мн.* пригно́блять; *док.*, *перех.* 1. Жорстоко експлуатуючи, не давати вільно жити. 2. *перен.*, *рідко.* Створювати тяжкий настрій; викликати тяжке, болісне почуття. 3. *перен.*, *рідко.* Поглинати, відтісняти що-небудь.

ПРИГНО́БЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто пригноблює (у 1 знач.).

ПРИГНО́БЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **пригно́блювач.**

ПРИГНУ́ЗДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригнуздáти.**

ПРИГНУЗДА́ТИ, -áю, -áєш, *перех.* Док. до **гнуздáти.**

ПРИГНУ́ТИ *див.* **пригинáти.**

ПРИГНУ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригну́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який пригнувся, нахилився.

ПРИГНУ́ТИСЯ *див.* **пригинáтися.**

ПРИГОВІ́Р, -во́ру, *ч.*, *розм.* 1. Те, що говорять, супроводжуючи яку-небудь дію; примовка. 2. *заст.* Наговір.

ПРИГОВІ́РКА, ПРИГОВО́РКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що **приговí́р** 1. 2. Те саме, що **прикáзка.**

ПРИГОВОРИ́ТИ, -ворю́, -во́риш, *док.*, *перех.* 1. *діал.* Домовити (у 2 знач.). 2. *діал.* Підмовити.

ПРИГОВО́РКА *див.* **приговí́рка.**

ПРИГОВО́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **пригово́рювати.**

ПРИГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Говорити, супроводжуючи якусь дію. // *заст.* Промовляти слова туги над померлим.

ПРИГО́ВТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *зах.* Привчити, ознайомити.

ПРИГО́ВТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *зах.* Привчитися, ознайомитися.

ПРИГО́ДА, -и, *ж.* 1. Те, що трапилося (часто непередбачене, несподіване); подія, випадок. // *також у сполуч. зі сл.* л и х а, т я ж к а і т. ін. Небажана, неприємна або небезпечна для когось подія. ** **Бу́ти у (вели́кій) приго́ді** *кому*: а) приходити на допомогу в скрутну хвилину; б) взагалі допомагати кому-небудь; в) бути потрібним. **Доро́жньо-тра́нспортна приго́да** – подія, що сталася під час руху транспортного засобу та призвела до загибелі чи поранення людей або до матеріального збитку. 2. *перев. мн.* Події, які трапляються під час подорожей, мандрівок і часто пов'язані з ризиком. // *перев. з означ.* Дії, розраховані на досягнення успіху в коханні, залицяння.

ПРИГО́ДДЯ, -я, *с.* Дозвілля, вільний час, вільгота.

ПРИГОДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **догоди́ти.**

ПРИГОДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док.* Виявитися придатним, корисним для кого-, чого-небудь.

ПРИГО́ДНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Шукач пригод.

ПРИГО́ДНИЦТВО, -а, *с.*, *літ.* Те, що пов'язане з пригодами (у 2 знач.).

ПРИГО́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Побудований на пригодах (у 2 знач.). ** **Приго́дницька літерату́ра** – твір, у якому розповідається про незвичайні пригоди, захоплюючі мандрівки, географічні відкриття тощо. 2. Власт. тому, хто шукає пригод (у 2 знач.).

ПРИГОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригодувáти.**

ПРИГОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригодо́вувати.**

ПРИГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГОДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Підгодовувати (звичайно тварин).

ПРИГО́ДОНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **приго́да** 1.

ПРИГОДУВА́ТИ *див.* **пригодо́вувати.**

ПРИГО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приго́їти.**

ПРИГО́ЖЕ, *присл.* Те саме, що **го́же.** // *у знач. присудк. сл.*

ПРИГО́ЖИЙ, -а, -е. 1. *нар.-поет.* Те саме, що **го́жий** 1. // *у знач. ім.* **приго́жий**, -жого, *ч.*; **приго́жа**, -жої, *ж.* Гарна, вродлива людина. 2. *розм.* Те саме, що **го́жий** 3. // Відповідний для чого-небудь. // Зручний (про момент, час і т. ін.).

ПРИГО́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Властивість за знач. **приго́жий** 1.

ПРИГО́ЇТИ, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* Злегка загоїти. // Притамувати (біль).

ПРИГОЛІ́В'Я, ПРИГОЛО́В'Я, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **узголі́в'я.**

ПРИГО́ЛОВАЧ, -а, *ч.*, *діал.* 1. Приголів'я. 2. Верхній поперечний брусок у віконній рамі або одвірку.

ПРИГОЛО́ВНИК, -а, *ч.*, *зах.* Кожна з чотирьох колод, що на них кладеться піч у гуцульській колибі.

ПРИГОЛО́ВЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Згорнута пелюшка, що підкладається під голову немовляті (звичайно під час купання).

ПРИГОЛО́В'Я *див.* **приголі́в'я.**

ПРИГОЛОДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Трохи зголодніти, почати відчувати голод.

ПРИГОЛО́МШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приголо́мшити.** 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який виражає замішання, пригніченість і т. ін. // Який не розвивається; загальмований.

ПРИГОЛО́МШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **приголо́мшений** 2.

ПРИГОЛО́МШЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **приголо́мшити.**

ПРИГОЛО́МШЕНО. Присл. до **приголо́мшений** 2.

ПРИГОЛО́МШИТИ *див.* **приголо́мшувати.**

ПРИГОЛО́МШЛИВИЙ, -а, -е. Який приголомшує (у 2 знач.). // Власт. станові приголомшеності.

ПРИГОЛО́МШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **приголо́мшливий.**

ПРИГОЛО́МШЛИВО. Присл. до **приголо́мшливий.** // *у знач. присудк. сл.*

ПРИГОЛО́МШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приголо́мшувати.**

ПРИГОЛО́МШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГОЛО́МШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Сильним ударом (звичайно по голові) позбавляти свідомості. // Приглушувати (звичайно рибу). // Оглушувати кого-небудь (про гул, шум і т. ін.). // *безос.* // *рідко.* Приглушувати якісь звуки, шуми. 2. *перен.* Викликати паніку, замішання. // Справляти сильне враження, надзвичайно дивувати. // Несподіваними діями, словами і т. ін. ставити кого-небудь у скрутне становище. // Спричинятися до стану пригніченості, розгубленості.

ПРИ́ГОЛОСІВКА, -и, *ж.*, *заст.* Приголосний звук.

ПРИ́ГОЛОСНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який утворюється внаслідок проходження струменя повітря через перепону в якомусь місці мовного апарату (про звуки мови). *Приголосний звук.* // *у знач. ім.* **при́голосний**, -ного, *ч.* Звук, основою якого є шум, що виникає внаслідок проходження видихуваного струменя повітря крізь певну перепону, утворювану в якому-небудь місці мовного апарату. *Середньоязикові приголосні.*

ПРИГОЛУ́БИТИ *див.* **приголу́блювати.**

ПРИГОЛУ́БИТИСЯ *див.* **приголу́блюватися.**

ПРИГОЛУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приголу́бити.**

ПРИГОЛУ́БЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **ласкáвий.** *Приголубливі слова.*

ПРИГОЛУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приголу́блювати.**

ПРИГОЛУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИГОЛУ́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* приголу́блять; *док.*, *перех. і без додатка.* Проявляючи ніжність, ласку, пестити кого-небудь; голубити. // *чим.* Пестити словом, поглядом і т. ін. // *у сполуч. зі сл.* д о с е б е, д о с е р ц я. Пригортати, притискувати до себе кого-, що-небудь. // *перен.* Давати захист, притулок, виявляти увагу, піклування і т. ін. // *перен.* Доглядати кого-, що-небудь.

ПРИГОЛУ́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИГОЛУ́БИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* приголу́бляться; *док.*, *до кого — чого.* З ласкою, з ніжністю пригулятися, припадати до кого-, чого-небудь.

ПРИГО́НИТИ[1] *див.* **приганя́ти**[1].
ПРИГО́НИТИ[2] *див.* **приганя́ти**[2].
ПРИГО́НИЧ, -а, *ч., заст.* Наглядач над робітниками, працівниками.
ПРИ́ГОРА, -и, *ж.* Те саме, що **при́гірок**.
ПРИГОРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригора́ти**.
ПРИГОРА́ТИ *див.* **пригоря́ти**.
ПРИ́ГОРБОК, -бка, *ч., розм.* Те саме, що **горбо́к**.
ПРИГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пригорі́ти**. // *у знач. прикм.* Злегка горілий.
ПРИГОРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **пригорі́лий**.
ПРИГОРІ́ТИ *див.* **пригоря́ти**.
ПРИГО́РНЕНИЙ *див.* **пригорну́тий**.
ПРИГОРНУ́ТИ *див.* **пригорта́ти**.
ПРИГОРНУ́ТИЙ, **ПРИГО́РНЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригорну́ти**.
ПРИГОРНУ́ТИСЯ *див.* **пригорта́тися**.
ПРИ́ГОРОД, -а, *ч.* 1. Населений пункт, розташований поблизу території міста; передмістя. 2. *іст.* Місто, селище, підпорядковане в адміністративному та економічному відношенні іншому, більшому місту.
ПРИГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригороди́ти**. // **пригоро́джено**, *безос. присудк. сл.*
ПРИГОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригороди́ти**.
ПРИГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригоро́джувати**.
ПРИГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГОРОДИ́ТИ**, -роджу́, -ро́диш, *док., перех.* Городячи, ставити біля чого-небудь (звичайно загорожу). // Приєднувати яку-небудь територію, ділянку землі і т. ін.
ПРИГОРОДИ́ТИ *див.* **пригоро́джувати**.
ПРИ́ГОРОДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до пригорода.
ПРИ́ГОРОК *див.* **при́гірок**.
ПРИГОРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригорта́ти**.
ПРИГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИГОРНУ́ТИ**, -горну́, -го́рнеш, *док., перех.* 1. Міцно притискувати до себе. // Ласкаво, ніжно обіймати кого-небудь. // Давати комусь притулок, виявляти дружню увагу до кого-небудь; бути лагідним, добрим, милосердним до когось. // *перен.* Приваблюючи, викликати потяг, симпатію, дружні почуття і т. ін. *Пригортати до серця.* 2. *чим.* Прикидати, присипати чим-небудь. // Згрібаючи, присувати до чогось.
ПРИГОРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИГОРНУ́ТИСЯ**, -горну́ся, -го́рнешся, *док.* 1. Міцно притулятися до кого-, чого-небудь. // *перен.* Ставати під чий-небудь захист, знаходити притулок десь. // *перен.* Прилягати до чогось. 2. *тільки док.* Лежачи або сидячи, зіщулитися, скорчитися.
ПРИ́ГОРЩ *див.* **при́горща**.
ПРИ́ГОРЩА, *рідко* **ПРИ́ГОРЩ**, -і, *ж.* 1. Обидві кисті рук, напівзігнуті й складені так, що в них можна тримати щось покладене, насипане і т. ін. 2. Кількість чого-небудь, що вміщається між обома напівзігнутими й складеними кистями. 3. *перен.* Незначна кількість кого-, чого-небудь.
ПРИГОРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригоря́ти**.
ПРИГОРЯ́ТИ, -я́є *і* **ПРИГОРА́ТИ**, -а́є, *недок.*, **ПРИГОРІ́ТИ**, -ри́ть, *док.* 1. Злегка, трохи обгоріти зверху, знизу, збоку (про що-небудь печене, смажене). // Підгоряючи, відгонити димом, гаром. 2. Висихати, в'янути від спеки.
ПРИГОСТИ́ТИ *див.* **пригоща́ти**.
ПРИГОСТИ́ТИСЯ *див.* **пригоща́тися**.
ПРИГОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приготува́ти**. // **приготовано**, *безос. присудк. сл.*
ПРИГОТО́ВИТИ *див.* **приготовля́ти**.
ПРИГОТО́ВИТИСЯ *див.* **приготовля́тися**.
ПРИГОТО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пригото́ваний**. // **пригото́влено**, *безос. присудк. сл.*
ПРИГОТО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригото́вити**, **приготовля́ти** *і* **пригото́витися**, **приготовля́тися**. // *перев. мн.* Турботи, пов'язані з готуванням до чого-небудь, підготовчі дії.
ПРИГОТОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приготовля́ти** і **приготовля́тися**.
ПРИГОТОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИГОТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і* **ПРИГОТО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* пригото́влять; *док., перех.* 1. Робити придатним, готовим для використання. // *до чого, для чого.* Доводити до стану, відповідного чому-небудь. // Робити запас, заготовляти щось для кого-, чого-небудь. // *тільки док.* Підготувати для кого-небудь щось несподіване. 2. Виготовляти, виробляти що-небудь. *Приготовляти ліки.* // Готувати їжу, питво. 3. Заздалегідь обдумувати, складати, створювати. 4. Морально готувати кого-небудь до чогось.
ПРИГОТОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИГОТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся *і* **ПРИГОТО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* пригото́вляться; *док.* 1. Готуватися до чого-небудь, роблячи для цього все необхідне. // *до чого, з інфін. і без додатка.* Збираючись щось робити, внутрішньо готувати себе до чого-небудь. // Готуватися до якої-небудь діяльності, вивчати щось, тренуватися і т. ін. ** **Приготува́тись!** – уживається як наказ, команда бути готовим до чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **приготовля́ти**.
ПРИГОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приготува́ти**, **приготовля́ти** і **приготува́тися**, **приготовля́тися**. // *перев. мн.* Турботи, пов'язані з готуванням до чого-небудь, підготовчі дії.
ПРИГОТУВА́ТИ *див.* **приготовля́ти**.
ПРИГОТУВА́ТИСЯ *див.* **приготовля́тися**.
ПРИГОЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригоща́ти**. // Те, чим пригощають.
ПРИГОЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПРИГО́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГОСТИ́ТИ**, -ощу́, -ости́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Виявляючи велику увагу, гостинність, доброзичливість до кого-небудь, частувати їжею, питвом. // *також чим.* Пропонувати з'їсти, випити що-небудь. 2. *перех., перен., розм.* Бити, катувати, нищити кого-небудь. 3. *тільки док., неперех., заст.* Погостювати.
ПРИГОЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПРИГО́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИГОСТИ́ТИСЯ**, -ощу́ся, -ости́шся, *док., розм.* 1. *чим і без додатка.* Споживати те, чим пригощають (при зустрічі, в гостях і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **пригоща́ти**.
ПРИГО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригости́ти**, **пригоща́ти**. // Те, чим пригощають.
ПРИГО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригощ́увати**.
ПРИГО́ЩУВАТИ *див.* **пригоща́ти**.
ПРИГО́ЩУВАТИСЯ *див.* **пригоща́тися**.
ПРИ́ГРА, -и, *ж., заст.* 1. Акомпанемент (у 1 знач.). 2. Час, коли рояться бджоли.
ПРИГРАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приграва́ти**.
ПРИГРАВА́ТИ, пригра́ю, пригра́єш *і рідко* приграва́ю, приграва́єш, *недок.*, **ПРИГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і неперех.* Те саме, що **акомпанува́ти**. // Те саме, що **нагр興ва́ти** 1, 2.
ПРИ́ГРАВКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **за́спів** 2.
ПРИГРАНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який знаходиться біля границі, допустимої норми, межі чого-небудь.
ПРИГРА́ТИ *див.* **приграва́ти**.
ПРИГРЕ́БИЦЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **погрібни́к**.
ПРИГРЕБТИ́ *див.* **пригріба́ти**.
ПРИГРИ́МНУТИ, -ну, -неш, *док., на кого і без додатка, розм.* Гримнути на кого-небудь, дорікаючи у чомусь.
ПРИГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригріба́ти**.
ПРИГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док., перех.* Прикидати, присипати що-небудь, ховаючи.
ПРИ́ГРІВ, -у, *ч.* Місце, освітлене сонцем; осоння.
ПРИГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригріва́ти**.
ПРИГРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., перех.* 1. *також без додатка.* Віддавати своє тепло кому-, чому-небудь. // Зігрівати що-небудь біля якогось джерела тепла. 2. *перен.* Піклуючись про кого-небудь, співчуваючи комусь, жаліти, оберігати, давати притулок і т. ін. // Виявляти ніжність, ласку до кого-небудь.
ПРИГРІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИГРІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Зігрівати себе, своє тіло (перев. у теплому, затишному місці). 2. *розм.* Те саме, що **підгріва́тися**.
ПРИГРІ́ТИ *див.* **пригріва́ти**.
ПРИГРІ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригрі́ти**.
ПРИГРІ́ТИСЯ *див.* **пригріва́тися**.
ПРИГРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригро́жувати**.
ПРИГРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИГРОЗИ́ТИ**, -ожу́, -ози́ш, *док., неперех. і рідко перех.* Те саме, що **грози́ти** 1.
ПРИГРОЗИ́ТИ *див.* **пригро́жувати**.
ПРИГРОМИ́ТИСЯ, -млю́ся, -ми́шся, *док.* Насунути, потовпитися.
ПРИГРУ́БОК, -бка, *ч.* Виступ біля печі.
ПРИГРУДЧА́, -а́ти, *с., діал.* Немовля.
ПРИГРУСТИ́ТИ *див.* **пригруща́ти**.
ПРИГРУЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИГРУСТИ́ТИ**, -ущу́, -усти́ш, *док., діал.* Навіювати, наказувати.
ПРИГУБИ́ТИ *див.* **пригу́блювати**.
ПРИГУБИ́ТИСЯ *див.* **пригу́блюватися**.
ПРИГУ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пригуби́ти**.
ПРИГУ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригуби́ти**.
ПРИГУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригу́блювати**.
ПРИГУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИГУБИ́ТИ**, -блю, -биш; *мн.* пригу́блять; *док., перех. і без додатка, розм.* Відпивати небагато (звичайно горілки, вина). // Торкаючись губами краю чарки, келиха і т. ін., куштувати їх вміст. // *рідко.* Випивати вміст чого-небудь повністю.
ПРИГУ́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИГУБИ́ТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* пригу́бляться; *док., до чого, розм.* Торкаючись губами краю чарки, келиха і т. ін., куштувати їх вміст.
ПРИГУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригу́кувати**.
ПРИГУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм., рідко.* Те саме, що **покри́кувати**.
ПРИ́ГУЛЕНЬ, -льня, *ч.* Свійський кінь, що прибився до дикого табуна.
ПРИГУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пригу́лювати**.
ПРИГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИГУЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех., розм.* Народжувати поза шлюбом. *Пригуляти дитину.*
ПРИГУЛЯ́ТИ *див.* **пригу́лювати**.
ПРИГУМЕ́НОК, -нка, *ч., діал.* Частина гумна, стодоли, де складають сільськогосподарський реманент.
ПРИҐРУНТО́ВИЙ, -а́, -е́. Який прилягає до ґрунту, розташований над ґрунтом. *Приґрунтовий шар повітря.*
ПРИДАБА́ШКА, -и, *ж., зах.* Те саме, що **придиба́шка**.
ПРИДАВА́ТИ, -даю́, -дає́ш, *недок.*, **ПРИДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док., перех. і неперех.* 1. Давати додатково, зверх чого-небудь. // Збільшувати швидкість, силу, інтенсивність чогось. // *перен.* Сприяти духовному зростанню кого-небудь. // *перен.* Сприяти примноженню, збагаченню чогось. 2. Надавати чому-небудь певної форми, певного вигляду. // Надавати чому-небудь певної якості, властивості, доводити до певного стану і т. ін.
ПРИДАВА́ТИСЯ, -даю́ся, -дає́шся, *недок.*, **ПРИДА́ТИСЯ**, -да́мся, -даси́ся, *док.* 1. Відповідати певним вимогам, годитися для чого-небудь, пасувати до чогось. // Ставати в пригоді кому-небудь. // Бути потрібним. 2. *тільки док., діал.* Удатися яким-небудь (про людину). // Сформуватися яким-небудь (про характер, натуру). // Виявити нахил до чогось. // Вийти, удатися яким-небудь (про хліб, страву і т. ін.). // Виявитися яким-небудь у ставленні до когось. // Здатися комусь яким-небудь. // Видатися (у 2 знач.). // *безос.* Скластися через обставини, судитися. 3. *тільки недок.* Пас. до **придава́ти** 2.
ПРИДАВИ́ТИ *див.* **прида́влювати**.
ПРИДА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **придави́ти** 1 – 4. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **зда́влений** 3. 3. *у знач. прикм., перен.* Безвольний, інертний, у гнітючому настрої. // Який зазнає утисків, гноблення.
ПРИДА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **прида́влений** 3.
ПРИДА́ВЛЕНО. Присл. до **прида́влений** 2. // Стримуючись, тамуючи в собі що-небудь.
ПРИДА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **прида́влювати** 1 – 4.
ПРИДА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прида́влювати**.
ПРИДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИДАВИ́ТИ**, -давлю́, -да́виш; *мн.* прида́влять; *док.* 1. *перех. і без додатка.* Натискувати, надавлювати на що-небудь, змінюючи його звичайне положення або форму. // *чим.* Вагою, масою чого-небудь стискувати щось. // Притискувати щось до кого-, чого-небудь. // Навалюючись усією масою на що-небудь, згинати, руйнувати, ламати його. // Примушувати кого-небудь згинатися, схилятися, тиснутися (звичайно до землі). // Нависаючи над чим-небудь, створювати враження тісноти, здавленості і т. ін. // *безос.* Про почуття болю в грудях, животі і т. ін. 2. *перев. док., перех.* З силою надавити, стиснути, завдаючи болю. // *безос.* // Навалившись своєю вагою на кого-небудь, скалічити, умертвити тощо. // *безос.* // Здавлюючи горло, задушити, умертвити кого-небудь. // Роздавити, знищити (щодо дрібних істот). 3. *перех., перен.* Гнітюче впливати на кого-небудь, робити безвольним, інертним. // Перешкоджати прояву, розвитку чого-небудь. // Гнітити (про почуття, настрій і т. ін.). 4. *перех., перен.* Позбавляти волі, свободи дій; пригноблювати. // Пересилювати, приглушувати що-небудь у собі. 5. *неперех., перен., розм., рідко.* Висловлюючись, наголошувати (звичайно на слові). 6. *неперех., перен., розм.* Посилюватися (звичайно про мороз). // *безос.*
ПРИДА́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Придатний.
ПРИДА́НЕ, -ного, *с.* 1. Посаг нареченої. 2. Комплект речей для новонародженого.
ПРИДА́НИ, -нів *і* -да́н, *мн., етн.* Весільні гості з боку нареченої, які прямують із нею в дім нареченого.
ПРИДА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прида́ти** 1. // **при́дано**, *безос. присудк. сл.* 2. *заст.* Який дається в придане за нареченою.
ПРИДА́НКИ, -нок, *мн.* (*рідко одн.* **прида́нка**, -и, *ж.*), *етн.* Те саме, що **прида́ни**. // Весільний поїзд гостей з боку нареченої, який прямує у дім нареченого.
ПРИДАНЯ́НЕ, -ня́н, *мн., зах.* Придане.
ПРИДАНЯ́НИ, -я́н, *мн., етн., зах.* Те саме, що **прида́ни**.
ПРИДА́ТИ *див.* **придава́ти**.
ПРИДА́ТИСЯ *див.* **придава́тися**.
ПРИДА́ТКОВИЙ, -а, -е, *спец.* Який є придатком (у 2 знач.) до чого-небудь.
ПРИДА́ТНИЙ, -а, -е, *на що, для чого, до чого і без додатка.* Здатний робити, виконувати що-небудь. // Якого можна використовувати, вживати; який відповідає певним нормам. // Відповідний для чогось; слушний.
ПРИДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **прида́тний**.
ПРИДА́ТОК, *ч.* 1. *род.* -тка. Те, що, не маючи самостійного значення, є доповненням, додатком до чого-небудь. 2. *род.* -тка, *спец.* Відросток, додаткове утворення (у людини, тварини, рослини). 3. *род.* -тку, *діал.* Додача (у 2 знач.).
ПРИДА́ЧА, -і, *ж., розм.* Те саме, що **дода́ча** 2.
ПРИДБАВА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **придбава́ти**.
ПРИДБАВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., рідко,* **ПРИДБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Ставати власником чого-небудь (перев. купуючи). // Наживати, нагромаджувати майно, гроші і т. ін. // Купувати, призначаючи для кого-, чого-небудь. 2. *перев. док.* Знайти собі друзів, знайомих, товаришів і т. ін. // *розм.* Народити дитину (дітей). 3. *тільки док., перен.* Зазнати щастя, біди, клопоту і т. ін. // Здобути славу, популярність, силу і т. ін. // Набути знання, досвіду і т. ін. // *розм.* Одержати назву, прізвисько.
ПРИДБА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **придба́ти**. // **придба́но**, *безос. присудк. сл.* // *у знач., ім.* **придба́не**, -ного, *с.* Те, що хто-небудь придбав.
ПРИДБА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **придба́ти**, **придбава́ти**. 2. Те, що хто-небудь придбав (у 1 знач.); майно, власність. 3. *перен.* Те, що є чиїмсь досягненням, надбанням.
ПРИДБА́ТИ *див.* **придбава́ти**.
ПРИДВЕ́РНИК, -а, *ч., заст.* Сторож біля дверей, біля входу.
ПРИДВО́РНИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває на службі при дворі (*див.* **двір**[2]), належить до близького оточення монарха. *Придворний музикант.* // Який є власністю двору, обслуговує двір, виражає інтереси двору і т. ін. // Який відбувається при дворі.

Придворний бал. // Власт. двору. // *у знач. ім.* **придво́рний**, -ного, *ч.*; **придво́рна**, -ної, *ж.* Особа з близького оточення монарха. 2. Те саме, що **дворо́вий** 2.

ПРИДВО́РНО-ЦЕРКО́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до придворної (королівської, царської тощо) церкви.

ПРИДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приде́ржати**. // *у знач. ім.* **приде́ржений**, -ного, *ч.*; **приде́ржана**, -ної, *ж.* Особа, яку придержали (у 1 знач.).

ПРИДЕ́РЖАТИ *див.* **приде́ржувати**.

ПРИДЕ́РЖАТИСЯ *див.* **приде́ржуватися**.

ПРИДЕ́РЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приде́ржувати**.

ПРИДЕ́РЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИДЕ́РЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Беручись руками за кого-, що-небудь, не давати рухатися, падати і т. ін.; притримувати. // Здержувати або зупиняти рух кого-небудь. // Уповільнювати (звичайно ходу). // Жестом спиняти, перепиняти когось. // *перен.* Стримувати себе або когось від якогонебудь вчинку. *Придержувати язика.* 2. *перен.* Приховувати, приберігати на деякий час що-небудь.

ПРИДЕ́РЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИДЕ́РЖАТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Злегка держатися (у 1 знач.) за кого-, що-небудь. 2. *тільки недок., чого, перен.* Те саме, що **дотри́муватися** 3. 3. *тільки недок.* Пас. до **приде́ржувати**.

ПРИДЖИДЖУ́ЛИТИ, -у́лю, -у́лиш, *док.*, *перех.* Причепурити.

ПРИДЖИДЖУ́ЛИТИСЯ, -у́люся, -у́лишся, *док.* Причепуритися.

ПРИДЗИҐЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Верткий, вертлявий.

ПРИДЗИҐЛЬО́ВАНКА, -и, *ж.* Вертка, вертлява жінка чи дівчина.

ПРИДИ́БАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Прийти, дибаючи.

ПРИДИ́БА́ЧКА *і* **ПРИДИ́БА́ШКА**, -и, *ж.* Пригода, інцидент.

ПРИДИ́БАШКА *див.* **приди́ба́чка**.

ПРИДИБЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Пригода, подія.

ПРИДИБУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *розм.* Док. до **дибуля́ти**.

ПРИДИВИ́ТИСЯ *див.* **придивля́тися**.

ПРИДИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **придивля́тися**.

ПРИДИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИДИВИ́ТИСЯ**, -дивлю́ся, -ди́вишся; *мн.* приди́вляться; *док.* 1. *до кого – чого, на кого – що, з підрядним реченням і без додатка, рідко в що.* Пильно, уважно дивитися, вдивлятися, намагаючись краще розглядіти або впізнати кого-, що-небудь; приглядатися. // *у сполуч. зі сл.* поперед себе, округи себе і т. ін., *рідко.* Уважно розглядатися навколо. 2. *до кого – чого, з підрядним реченням і без додатка, рідко кому, чому, перен.* Уважно спостерігаючи, вивчати кого-, що-небудь, освоюватися з кимсь, чимсь і т. ін. // *до кого.* Виявляти зацікавлення ким-небудь. 3. *тільки недок., розм.* Наглядати за ким-, чим-небудь.

ПРИДИМІ́ТИ, -іє, *док.*, *розм.* Злегка задимитися (у 1 знач.).

ПРИДИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИДРА́ТИСЯ**, -деру́ся, -дере́шся, *док.*, *розм.* Використовувати що-небудь як привід до якихось зауважень, обвинувачень (звичайно безпідставних); прискіпуватися.

ПРИДИ́РЛИВИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **приче́пливий**.

ПРИДИ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **приди́рливий**.

ПРИДИ́РЛИВО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **приди́рливий**.

ПРИ́ДИХ, -у, *ч.*, *лінгв.* Характерний для деяких мов глухий фрикативний звук.

ПРИДИХО́ВИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який вимовляється з придихом. *Придихові приголосні.*

ПРИДІЄСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Який визначається дієсловом; підпорядкований дієслову. *Придієслівне керування.*

ПРИДІ́Л, -а, *ч.* 1. Окремий, боковий вівтар (додатковий до головного) у православному храмі. 2. *діал.* Призначення до якогось місця чи якоїсь справи.

ПРИДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приділи́ти**. // **приді́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приділи́ти, приділя́ти**.

ПРИДІЛИ́ТИ *див.* **приділя́ти**.

ПРИДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИДІЛИ́ТИ**, -ділю́, -ді́лиш, *док.*, *перех.* 1. *кому, чому, для кого – чого.* Віддавати, присвячувати кому-, чому-небудь певний час. // *тільки кому, чому.* Надавати певне місце кому-, чому-небудь у розповіді, літературному творі і т. ін. *Приділяти багато уваги.* 2. *розм.* Наділяти кого-небудь чимсь, віддавати що-небудь у чиєсь володіння. // Розподіляти щось між ким-небудь, призначати кому-небудь. 3. *розм.* Влаштовувати, призначати на яку-небудь роботу, посаду і т. ін. // Віддавати в солдати, у школу і т. ін.

ПРИДІЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **приділя́ти** 1, 2.

ПРИДНІПРО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться біля басейну Дніпра, прилягає до нього.

ПРИДНІПРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **придніпро́вський**.

ПРИДНІСТРО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться біля басейну Дністра, прилягає до нього.

ПРИДНІСТРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **придністро́вський**.

ПРИДО́БА, -и, *ж.*, *заст.* Вигода (у 1 знач.); зручність.

ПРИДО́БНИЙ, -а, -е, *заст.* Вигідний; зручний.

ПРИДО́БНО, *заст.* Присл. до **придо́бний**.

ПРИДОБРИ́ТИСЯ *див.* **придо́брюватися**.

ПРИДО́БРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПРИДОБРЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИДОБРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **піддо́брюватися** 1.

ПРИДОБРЯ́ТИСЯ *див.* **придо́брюватися**.

ПРИДОГЛЯ́НУТИ, -я́ну, -я́неш, *док.*, *перех.* Доглянути.

ПРИДОЛИ́ННИЙ, -а, -е. Який міститься, розташовується біля чи поблизу долини.

ПРИДОЛИ́НОК, -нка, *ч.*, *рідко.* Невелика долина; видолинок.

ПРИДОЛО́Б, -а, *ч.*, *зах.* Те саме, що **граділь**.

ПРИДО́ЛОК, -лку, *ч.* Стежка при долині.

ПРИДО́ННИЙ, -а, -е. Який міститься, розташовується на дні або поблизу дна водоймища. // Власт. нижнім шарам води. // Який водиться або росте в нижніх шарах води чи на дні. ** **Придо́нні во́ди** – шари води в океані, які залягають нижче 1000 м.

ПРИДО́НСЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться біля басейну Дону, прилягає до нього.

ПРИДОРО́ЖНІЙ, -я, -є. Який міститься, розташовується біля чи поблизу, уздовж дороги, понад дорогою. // Який росте при дорозі, уздовж дороги.

ПРИДО́ХЛИЙ, -а, -е. Ледь живий.

ПРИДРА́ТИСЯ *див.* **придира́тися**.

ПРИДРІМА́ТИ *див.* **придрі́мувати**.

ПРИДРІМНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Однокр. до **придрі́мувати**.

ПРИДРІ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **придрі́мувати**.

ПРИДРІ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИДРІМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Потроху дрімати (у 1 знач.).

ПРИДРІ́ПАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Який прийшов під час сльоти.

ПРИДРІ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Прийти під час сльоти.

ПРИДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **придрукува́ти**.

ПРИДРУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Зробити друкований додаток.

ПРИДУ́ЖАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Мати силу, бути у змозі.

ПРИДУ́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приду́мати**. // **приду́мано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИДУ́МАТИ *див.* **приду́мувати**.

ПРИДУ́МАТИСЯ *див.* **приду́муватися**.

ПРИДУ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приду́мувати**.

ПРИДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИДУ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Гадаючи, міркуючи, додумуватися до чого-небудь. // Створювати або винаходити що-небудь таке, чого раніше не існувало. // Добирати потрібну фразу, слово і т. ін. // Вигадувати, підшукувати для кого-небудь заняття, роботу, призначати комусь покарання і т. ін. 2. Вигадувати що-небудь неіснуюче, фантастичне. // Створювати що-небудь в уяві. // *тільки док.* Зробити або сказати що-небудь несподіване.

ПРИДУ́МУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИДУ́МАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. *розм.* Спадати на думку. 2. *тільки недок.* Пас. до **приду́мувати**.

ПРИДУРИ́ТИСЯ *див.* **приду́рюватися**.

ПРИДУ́РКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Несповна розуму, дурнуватий (у 1 знач.). 2. Який виражає розумову обмеженість.

ПРИДУ́РКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **приду́ркуватий**.

ПРИДУ́РКУВАТО, *розм.* Присл. до **приду́ркуватий**.

ПРИДУ́РОК, -рка, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто удає наївну, нетямущу людину. 2. *лайл.* Недоумок, дурнуватий.

ПРИДУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приду́рюватися**.

ПРИДУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИДУРИ́ТИСЯ**, -дурю́ся, -ду́ришся, *док.*, *розм.* Удавати з себе наївну, дурну, нетямущу людину.

ПРИДУ́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Хутко прибігти чи приїхати.

ПРИДУ́ХА, -и, *ж.* Кисневий голод (звичайно у риб) внаслідок замерзання води, забруднення її і т. ін. // Загибель риб та інших водяних тварин внаслідок нестачі кисню.

ПРИДУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **придуши́ти**. // **приду́шено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Здавлений, приглушений (про голос, крик і т. ін.). // Затамований, стриманий (про плач, ридання і т. ін.).

ПРИДУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **приду́шений**.

ПРИДУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **придуши́ти, приду́шувати**.

ПРИДУ́ШЕНО. Присл. до **приду́шений** 2.

ПРИДУШИ́ТИ *див.* **приду́шувати**.

ПРИДУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приду́шувати**.

ПРИДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИДУШИ́ТИ**, -душу́, -ду́шиш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **прида́влювати** 1. // *безос.* 2. *перев. док.* Те саме, що **прида́влювати** 2. // *безос.* 3. *перен.* Те саме, що **прида́влювати** 3. 4. *перен.* Силою припиняти повстання, революційні дії і т. ін. // Не давати можливості виявлятися чому-небудь. // Нищити силою; громити. // Перешкоджати розвитку чогонебудь або зовсім його припиняти. 5. *розм.* Стримувати, тамувати що-небудь.

ПРИДУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **приду́шувати**.

ПРИДУ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто придушує (пригнічує) щось або когось.

ПРИЕЛЕКТРО́ДНИЙ, -а, -е. Який прилягає до поверхні електрода, межує з нею, покриває її.

ПРИЄ́ДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приєдна́ти**. // **приє́днано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИЄДНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приєдна́ти**.

ПРИЄДНА́ТИ *див.* **приє́днувати**.

ПРИЄДНА́ТИСЯ *див.* **приє́днуватися**.

ПРИЄ́ДНУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для приєднування. ** **Приє́днувальний зв'язо́к**, *лінгв.* – видозміна підрядного або сурядного зв'язку між реченням і приєднувальною конструкцією. **Приє́днувальні констру́кції**, *лінгв.* – частини речення або окремі неповні речення, що приєднуються до основного як додатковий елемент висловлення.

ПРИЄ́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приє́днувати**.

ПРИЄ́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЄДНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Додавати що-небудь до чогось, об'єднувати з чимсь. // *у сполуч. зі сл.* до себе. Збільшувати свої володіння. // Прикріплювати що-небудь до чогось. // Вбирати в себе що-небудь, сполучатися з чимсь. 2. Робити належним кого-небудь до складу певного кола осіб на підставі характеру діяльності. 3. *у сполуч. зі сл.* свій голос, свій регіт *і т. ін.* Починати говорити, сміятися і т. ін. разом з іншими, які сміються, говорять і т. ін. // *у сполуч. зі сл.* голос. Виявляючи своє ставлення до кого-, чогонебудь, приставати до якоїсь думки; голосувати разом із кимсь за або проти кого-, чого-небудь. 4. Те саме, що **прилуча́ти** 4.

ПРИЄ́ДНУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИЄДНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Підходити до кого-небудь, до гурту. // З'являтися на додаток до чогонебудь. // Сполучатися з чим-небудь. 2. Починати брати участь у тому, що роблять інші. // Вступати до складу якого-небудь товариства, організації і т. ін. // Переходити на чийсь бік у своїх думках, переконаннях, діях, виявляти свою згоду з ким-, чим-небудь. // *у сполуч. зі сл.* голос, сміх *і т. ін.* Починати звучати разом з тим, який звучить. 3. Те саме, що **прилуча́тися** 3.

ПРИЄ́МНИЙ, -а, -е. 1. Який викликає задоволення, втіху, радість. // Який викликає насолоду. // *у знач. ім.* **приє́мне**, -ного, *с.* Те, що викликає задоволення, втіху, радість. 2. Який подобається; привабливий. // Який викликає симпатію.

ПРИЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Те, що викликає задоволення, втіху, радість і т. ін. // Почуття задоволення, втіхи, насолоди і т. ін. // *ірон.* Те, що викликає незадоволення, неприємність. ** **Ма́ти приє́мність** *у сполуч. з інфін.*: а) формула ввічливості, що вживається для пом'якшення стилю; б) мати почуття задоволення, втіхи, насолоди від чого-небудь; в) *ірон.* Мати неприємність. 2. Те, що викликає симпатію, прихильність. // Відчуття симпатії; прихильність. 3. *діал.* Розвага.

ПРИЄ́МНО. Присл. до **приє́мний**. // *у знач. присудк. сл.* ** **Ду́же приє́мно** – ввічлива форма вираження задоволення під час знайомства з кимнебудь.

ПРИЖИ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність приживатися і результат її вияву.

ПРИЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прижива́тися**.

ПРИЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЖИ́ТИ**, -иву́, -иве́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Живучи з ким-небудь, народжувати дитину. // Живучи, набувати чогонебудь, придбавати щось.

ПРИЖИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИЖИ́ТИСЯ**, -иву́ся, -иве́шся, *док.* 1. Призвичаюватися до нових обставин, умов, освоюватися з чим-небудь. // Звикати до нового місця, залишатися жити денебудь. // Звикати до кого-небудь, здружуватися з кимсь. 2. Рости після пересадження; прийматися. // Пристосовуватися до інших кліматичних умов. // Виживати в нових умовах (про мікроорганізми). 3. Ставати звичним; укорінюватися. 4. Те саме, що **приживля́тися** 1.

ПРИЖИВИ́ТИ *див.* **приживля́ти**.

ПРИЖИВИ́ТИСЯ *див.* **приживля́тися**.

ПРИЖИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приживи́ти**.

ПРИЖИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **приживи́тися**.

ПРИЖИ́ВЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність приживлюватися і результат її вияву.

ПРИЖИ́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прижи́влюватися**.

ПРИЖИ́ВЛЮВАТИ *див.* **приживля́ти**.

ПРИЖИ́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **приживля́тися**.

ПРИЖИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приживля́тися**.

ПРИЖИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПРИЖИ́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИЖИВИ́ТИ**, -живлю́, -жи́виш; *мн.* прижи́влять; *док.*, *перех.* Приєднувати до тканини живого організму іншу тканину або її замінник з метою прирощування. // Вставляти живець у розщеплене місце рослини з метою прирощування; прищеплювати.

ПРИЖИВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ПРИЖИ́ВЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ПРИЖИВИ́ТИСЯ**, -иться; *мн.* прижи́вляться; *док.* 1. Приростати до іншої тканини (про тканини живих організмів або їх замінники). // Приростати до тканини рослини (про живець іншої рослини). 2. *рідко.* Те саме, що **прижива́тися** 2.

ПРИЖИ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прижи́тися** 1, 2.

ПРИЖИЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Приметати.

ПРИЖИ́ТИ *див.* **прижива́ти**.

ПРИЖИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прижи́ти**.

ПРИЖИ́ТИСЯ *див.* **прижива́тися**.

ПРИЖИ́ТНИЙ, -а, -е. Народжений поза шлюбом.

ПРИЖИТТЄ́ВИЙ, -а, -е. Який створювався, здійснювався, відбувався і т. ін. за життя кого-небудь.

ПРИ́ЖМУР, -у, *ч.* Злегка прикриті повіками очі.

ПРИЖМУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прижму́рити**.

ПРИЖМУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прижму́рений**.

ПРИЖМУ́РИТИ *див.* **прижму́рювати**.

ПРИЖМУ́РИТИСЯ *див.* **прижму́рюватися**.

ПРИЖМУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прижму́рювати**.

ПРИЖМУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИЖМУ́РИТИ**,

-рю, -риш, *док., перех.* Те саме, що **примру́жувати.**
ПРИЖМУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИЖМУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Те саме, що **примру́жуватися.**
ПРИЖОВКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРИЖО́ВКНУТИ** *і* **ПРИЖО́ВКТИ**, -кне, *док.* Ставати злегка жовтим.
ПРИЖО́ВКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прижо́вкнути.**
ПРИЖО́ВКНУТИ *див.* **прижовка́ти.**
ПРИЖО́ВКТИ *див.* **прижовка́ти.**
ПРИЖО́ВТИЙ, -а, -е, *зах.* Жовтавий.
ПРИЗ, -у, *ч.* Нагорода переможцеві в якому-небудь змаганні. ** **Перехідни́й приз** – нагорода, яка переходить від переможця до переможця у кожному з наступних змагань.
ПРИЗАБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЗАБУ́ТИ**, -у́ду, -у́деш, *док., перех., розм.* Забувати в якійсь мірі.
ПРИЗАБУВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **призабува́ти.**
ПРИЗАБУ́ТИ *див.* **призабува́ти.**
ПРИЗАБУ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **призабу́ти.** // *у знач. прикм.*
ПРИЗАБУ́ТИСЯ, -у́деться, *док., розм.* Забутися в якійсь мірі.
ПРИЗАВОДСЬКИ́Й, -а́, -е́. Що знаходиться, розташований поруч із головним входом на завод, поблизу заводу.
ПРИЗАЛІЗНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Розташований на території залізничної станції.
ПРИЗАПА́СИТИ, -а́шу, -а́сиш *і* **ПРИЗАПАСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* призапа́сив *і* призапа́с, призапа́сила *і* призапасла́, призапа́сило *і* призапасло́; *мн.* призапа́сили *і* призапасли́; *док., перех., розм.* Приготувати що-небудь про запас. // Дістати, здобути що-небудь.
ПРИЗАПАСТИ́ *див.* **призапа́сити.**
ПРИЗАХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який буває під час заходу.
ПРИЗБИ́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **призбира́ти.**
ПРИЗБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **призбира́ти.**
ПРИЗБИРА́ТИ *див.* **призби́рувати.**
ПРИЗБИРА́ТИСЯ *див.* **призби́руватися.**
ПРИЗБИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **призби́рувати.**
ПРИЗБИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЗБИРА́ТИ**, -беру́, -бере́ш, *док., перех.* Поступово збирати що-небудь; нагромаджувати. // *тільки док.* Придбати що-небудь поступовим нагромадженням.
ПРИЗБИ́РУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИЗБИРА́ТИСЯ**, -бере́ться, *док.* Поступово збиратися; нагромаджуватися.
ПРИЗБИ́РУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто що-небудь поступово збирає, нагромаджує.
ПРИЗБИ́РУВАЧКА, -и. Жін. до **призби́рувач.**
ПРИ́ЗВА, -и, *ж., діал.* Призов.
ПРИЗВА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **призва́ти** 1.
ПРИЗВА́ННЯ, -я, *ж.* Дія за знач. **призва́ти.**
ПРИЗВА́ТИ *див.* **призива́ти.**
ПРИЗВА́ТИСЯ *див.* **призива́тися.**
ПРИЗВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **призвести́.** // **призве́дено**, *безос. присудк. сл.*
ПРИЗВЕСТИ́ *див.* **призво́дити.**
ПРИ́ЗВИ, -зов, *мн., діал.* Призов.
ПРИЗВИЧА́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **призвича́їти.** // **призвича́єно**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який звик до чого-небудь.
ПРИЗВИЧА́ЇТИ *див.* **призвича́ювати.**
ПРИЗВИЧА́ЇТИСЯ *див.* **призвича́юватися.**
ПРИЗВИЧА́ЙКА, -и, *ж., діал.* Звичка.
ПРИЗВИЧА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **призвича́ювати.**
ПРИЗВИЧА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИЗВИЧА́ЇТИ**, -а́ю, -а́їш *і рідко* **ПРИЗВИ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Намагатися робити що-небудь звичним для когось. // *до кого.* Знайомити ближче з кимнебудь, привчати до спілкування з кимсь. // Виробляти готовність до сприйняття чогось несподіваного, небезпечного, неприємного і т. ін. // Пристосовувати до нових умов, середовища, обставин кого-, що-небудь. 2. Виробляти яку-небудь звичку в когось. // Виробляти навички, вміння виконувати яку-небудь роботу, займатися якоюсь справою, навчати чого-небудь. 3. Спричиняти вироблення певних поглядів, рис характеру, поведінки і т. ін.
ПРИЗВИЧА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИЗВИЧА́ЇТИСЯ**, -а́юся, -а́їшся *і рідко* **ПРИЗВИ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Починати сприймати що-небудь як звичне, ставитися до чогось, як до звичного. // *до кого.* Знайомитися з ким-небудь ближче, звикати до когось. // Ставати готовим до сприйняття чогось несподіваного, небезпечного, неприємного і т. ін. // Пристосовуватися до нових умов, обставин, освоюватися з чим-небудь. 2. Виробляти в собі яку-небудь звичку. // Здобувати навички, вміння виконувати яку-небудь роботу, займатися якоюсь справою; навчатися чого-небудь.
ПРИЗВИЧА́ЯННЯ, -я, *с., діал.* Звичка, навичка.
ПРИЗВИ́ЧИТИ *див.* **призвича́ювати.**
ПРИЗВИ́ЧИТИСЯ *див.* **призвича́юватися.**
ПРИ́ЗВІД, -воду, *ч., рідко, перев. у сполуч. зі сл.* д а в а т и . Приклад для наслідування.
ПРИЗВІ́ДЕЦЬ, -дця, *ч., розм.* Те саме, що **призві́дник.**
ПРИЗВІ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто зачинає, організує щонебудь. // Той, хто спричиняє що-небудь. // Винуватець чого-небудь.
ПРИЗВІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **призві́дник.**
ПРИЗВІ́ДЦЯ, -і, *ч., розм.* Те саме, що **призві́дник.**
ПРИ́ЗВІЛ, -волу, *ч., заст.* Дозвіл, згода.
ПРИЗВІ́ЛЛЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **приві́лля.**
ПРИЗВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **приві́льний.**
ПРИЗВІ́СЛИВИЙ *і* **ПРИЗВІ́СНИЙ**, -а, -е, *діал.* Який віщує, пророкає.
ПРИЗВІ́СНИЙ *див.* **призві́сливий.**
ПРИЗВІСТИ́ТИ *див.* **призвіща́ти.**
ПРИ́ЗВІСТКА, -и, *ж., книжн.* Те саме, що **передві́стя.**
ПРИЗВІ́ШКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **призві́шкувати.**
ПРИЗВІ́ШКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., зах.* Давати комусь прізвисько.
ПРИЗВІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **призвіща́ти.**
ПРИЗВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЗВІСТИ́ТИ**, -іщу́, -істи́ш, *док., діал.* Віщувати, провіщати.
ПРИЗВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ПРИЗВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш, *док.* 1. *перех., до чого.* Доводити кого-небудь до якогось стану, перев. негативного. // Доводити кого-небудь до якогось рішучого вчинку. // *перев. з інфін.* Змушувати, спонукати кого-небудь чинити щось, перев. негативне. // *неперех.* Спричиняти що-небудь, перев. негативне (про когось). // *також на що.* Бути причиною якого-небудь стану у когось, якихось учинків, перев. негативних (про що-небудь). *Призводити до гріха.* 2. *неперех., до чого.* Спричиняти наслідок, перев. негативний, своєї дії, впливу (про що-небудь). // Спричиняти наслідок свого розвитку, перев. негативний (про процес). 3. *тільки док., перех., рідко.* Народити (дитину).
ПРИЗВОЛЕ́ННЯ, -я, *с., заст.* 1. Благодіяння, милість. 2. Дозвіл, згода.
ПРИЗВО́ЛИТИ *див.* **призволя́ти.**
ПРИЗВО́ЛИТИСЯ *див.* **призволя́тися.**
ПРИЗВОЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **призволя́ти.**
ПРИЗВОЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИЗВО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., заст.* 1. *неперех.* Виявляти ласку, милість. // *перех.* Пропонувати що-небудь як ласку, милість. 2. *неперех.* Давати дозвіл, згоду на щонебудь.
ПРИЗВОЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИЗВО́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док., розм.* Те саме, що **пригоща́тися.**
ПРИ́ЗВУК, -а, *ч.* Додатковий звук, короткий і невиразний, який супроводжує основний звук. // *муз.* Ізольоване звучання невиразного звука.
ПРИЗДРІ́ННЯ, -я, *с., діал.* Підозра, підозріння.
ПРИЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е, *зах.* Зеленкуватий.
ПРИЗЕЛЕНКУВА́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Зеленкуватий.
ПРИЗЕ́МКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Невисокий на зріст і кремезний. // Низькорослий (про тварин). // Низький і широкий або довгий (про будівлі, споруди). // З низькими будівлями (про поселення). // Низький і крислатий (про рослини).
ПРИЗЕ́МКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **призе́мкуватий.**
ПРИЗЕ́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приземли́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Буденний, прозаїчний, звичайний, позбавлений романтичності. *Приземлені турботи.* // Що відображає буденні, житейські інтереси, що пройнятий ними. *Приземлена лірика.* 3. Який живе повсякденними інтересами.
ПРИЗЕ́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність піднесеності, повсякденність, прозаїчність.
ПРИЗЕ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приземли́ти** і **приземли́тися.**
ПРИЗЕ́МЛЕНО. Присл. до **призе́млений** 2, 3.
ПРИЗЕМЛИ́ТИ *див.* **призе́млювати.**
ПРИЗЕМЛИ́ТИСЯ *див.* **призе́млюватися.**
ПРИЗЕ́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **призе́млювати** і **призе́млюватися.**
ПРИЗЕ́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРИЗЕМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИЗЕМЛИ́ТИ**, -лю, -ли́ш, *док., перех.* 1. Здійснювати посадку (літака, вертольота і т. ін.). // Змушувати кого-небудь лягти на землю. 2. Робити буденним, прозаїчним, принижувати, позбавляти романтичності, наближати до повсякденності.
ПРИЗЕ́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПРИЗЕМЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИЗЕМЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* Спускатися на землю. // *жарт.* Падати.
ПРИЗЕМЛЯ́ТИ *див.* **призе́млювати.**
ПРИЗЕМЛЯ́ТИСЯ *див.* **призе́млюватися.**
ПРИЗЕ́МНИЙ, -а, -е. 1. Розташований низько, при самій землі. // Який має невелику висоту, низький. 2. Який безпосередньо прилягає до землі. // Який відбувається, здійснюється, виявляється безпосередньо над землею.
ПРИЗЕ́МОК, -мка, *ч., розм.* Людина, невисока на зріст і кремезна.
ПРИЗЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто одержав приз у змаганнях, посів одне з перших трьох місць. *Призер першості світу.*
ПРИЗЕ́РКА, -и. Жін. до **призе́р.**
ПРИЗИВА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **призива́ти** 2.
ПРИЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЗВА́ТИ**, -зову́, -зове́ш, *док., перех.* 1. Брати на військову службу. 2. *рідко.* Те саме, що **кли́кати.**
ПРИЗИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИЗВА́ТИСЯ**, -зову́ся, -зове́шся, *док., розм.* Іти на військову службу. // *тільки недок.* Відбувати військову повинність.
ПРИЗИВНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **призо́вний.**
ПРИЗИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., діал.* Придивлятися.
ПРИЗІ́Р, -зо́ру, *ч., етн.* Пристріт, уроки.
ПРИЗІ́РНИЙ, -а, -е, *етн.* Спричинений пристрітом.
ПРИ́ЗМА, -и, *ж.* 1. Многогранник із двома рівними паралельними основами-многокутниками та боковими гранями – паралелограмами. ** **Пра́вильна при́зма** – многогранник, основою якого є правильний многокутник. **Пряма́ при́зма** – многогранник, бокові грані якого перпендикулярні основам. 2. Тіло з прозорої речовини призматичної форми, перев. тригранник; використовується для розкладу складного світла, для зміни напрямку променів та інших цілей; застосовується в оптичних приладах. ** **Крізь при́зму** *чого:* а) з певного погляду, відштовхуючись від чого-небудь; б) під впливом чого-небудь; в) через що-небудь, шляхом чогось.
ПРИЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має форму призми.
ПРИЗМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **призмати́чний.**
ПРИЗМАТО́ЇД, -а, *ч., мат.* Багатогранник, дві грані якого (основи) є багатокутниками з довільною кількістю сторін, площини яких паралельні одна до одної, а решта граней (бічні) – трикутниками або трапеціями. Окремі його види – призма, піраміда і зрізана піраміда.
ПРИ́ЗМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **при́зма.**
ПРИЗМОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до призми, схожий на неї.
ПРИЗМОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **призмоподі́бний.**
ПРИЗНАВА́ТИ, -аю, -ає́ш, *недок.*, **ПРИЗНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Вважаючи правдивим, справедливим що-небудь, погоджуватися з чимсь, стверджувати що-небудь; визнавати. // Усвідомлювати справедливість чого-небудь. // Допускати можливість існування чого-небудь. // Встановлювати наявність певної хвороби, визначати діагноз. // Вважати дійсним, законним що-небудь. // *за ким, кому.* Затверджувати в законному порядку, закріплювати що-небудь. 2. Вважати кого-, щонебудь вартим уваги, поважати, цінувати когось, щось. // Рахуватися з ким-, чим-небудь. // Вважати потрібним, необхідним що-небудь; дотримуватися чогось. // Вважати прийнятним що-небудь. 3. Розцінювати кого-, що-небудь якось, вважати кого-небудь кимсь. // *у сполуч. зі сл.* с е б е . Відверто називатися таким, який є або яким хоче бути. // Сприймати кого-, що-небудь за когось іншого, щось інше. 4. *кого.* Те саме, що **упізнава́ти.** // Виявляти себе знайомим з ким-небудь. // Вважати своїм, визнавати за свого.
ПРИЗНАВА́ТИСЯ, -аю́ся, -ає́шся, *недок.*, **ПРИЗНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Говорити правду про себе. // *у чому, діал. до чого.* Розкривати якусь таємницю. // Говорити правду про що-небудь. // Говорити що-небудь відверто. 2. *кому.* Освідчуватися в коханні. 3. Визнавати правдивість чого-небудь, погоджуватися з чимсь. // *у сполуч. із запереч.* н е . Не хотіти усвідомлювати реальність чого-небудь. 4. *до кого і без додатка, розм.* Виявляти себе знайомим із кимсь. // Звертатися, обзиватися до кого-небудь. // Впізнавати в комусь кого-небудь. // Виявляти свою прихильність до кого-небудь, не цуратися когось. // Звикнувши до кого-небудь, впізнавати, слухатися (про тварину).
ПРИЗНА́КА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **озна́ка.** 2. Те, що нагадує про кого-, що-небудь.
ПРИЗНАКО́МИТИСЯ, -о́млюся, -о́мишся, *док., діал.* Познайомитися.
ПРИЗНА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **призна́ти.**
ПРИЗНА́ННЯ, -я, *с.* 1. Правдива розповідь про себе, про що-небудь, розкриття якоїсь таємниці. // Щира сповідь про найпотаємніші свої думки, переживання, мрії. // Відверта думка про щонебудь. // Висловлення усвідомленої правдивості, справедливості чого-небудь. 2. Освідчення в коханні. 3. Усвідомлення іншими значення чиєїсь творчості, праці; позитивна оцінка, громадське схвалення. // Повага, авторитет серед інших. 4. Вдячність. // Прихильність.
ПРИЗНА́ТИ *див.* **признава́ти.**
ПРИЗНА́ТИСЯ *див.* **признава́тися.**
ПРИЗНА́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Видатний, помітний.
ПРИЗНАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **признача́ти.**
ПРИЗНАЧА́ТИ, -а́єш *і рідко* **ПРИЗНА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЗНА́ЧИТИ**, -а́чу, -а́чиш, *док., перех.* 1. Намічати віддати кому-небудь щось. // Визначати, встановлювати кому-небудь щось (зарплату, пенсію і т. ін.). // Приписувати кому-небудь щось (ліки, лікувальні процедури). // Покладати обов'язок виконати що-небудь, присуджувати щось кому-небудь. // Присвячувати кому-небудь щось. // Намічати кому-небудь щось для тимчасового використання. 2. Визначати наперед що-небудь. // Намічати наперед кого-небудь для чогось. // *за кого.* Ладити кого-небудь комусь у подружжя. // Домовлятися про час, намічати час здійснення чого-небудь. *Призначати побачення.* 3. Прирікати кому-, чому-небудь когось, щось. 4. Надавати кому-небудь офіційне право обіймати якусь посаду, виконувати якісь обов'язки. // Давати розпорядження кому-небудь виконувати щось. // Посилати кого-небудь за наказом кудись.
ПРИЗНАЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Мати певне призначення, служити для чого-небудь. // Бути розрахованим на певний спосіб використання. // Бути розрахованим на кого-небудь. 2. Належати кому-небудь. 3. Пас. до **признача́ти.**
ПРИЗНАЧЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч., розм.* Той, хто обіймає виборну посаду за призначенням, а не за обранням.
ПРИЗНА́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **призна́чити.** // **призна́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Певний.
ПРИЗНА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **призна́чений.**
ПРИЗНА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **призна́чити.**

2. Розпорядження на право заміщення якоїсь посади, на зачислення куди-небудь. // Офіційний документ на право заміщення якоїсь посади, на зачислення куди-небудь. 3. Роль, завдання кого-, чого-небудь у житті, існуванні. // Цілеспрямованість, мета створення чого-небудь. // Мета використання чого-небудь. // *у сполуч. з прикм. у род. в.* Мета використання (за знач. прикм.). // Спосіб використання або застосування чого-небудь. // *у сполуч. з прикм. у род. в.* Спосіб використання (за знач. прикм.). *Використовувати за призначенням. Поїзд далекого призначення.* ** **Пункт (мі́сце) призна́чення** – наперед визначений пункт, місце, куди має прибути хто-небудь або бути прислане що-небудь. 4. Те, що має статися, неминуча доля; фатум. 5. Приписаний лікарем спосіб лікування або ліки хворому.

ПРИЗНА́ЧИТИ *див.* **признача́ти.**

ПРИ́ЗНАЧКА, -и, *ж.* Прикмета, ознака.

ПРИЗНА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **призна́чувати.**

ПРИЗНА́ЧУВАТИ *див.* **признача́ти.**

ПРИЗНА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **призна́чувати.**

ПРИЗНЕСТИ́, -есу́, -есе́ш, *док., заст.* Принести.

ПРИ́ЗОВ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **призива́ти 1** і **призива́тися**; оголошення про набір на військову службу; набір на військову службу. // *розм.* Служба в армії. 2. Люди, одночасно призвані на військову службу. 3. Заклик до участі в чому-небудь. ** **Пе́ршого при́зову** *хто* – один із перших учасників чого-небудь.

ПРИЗОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до призу; пов'язаний із змаганням на приз. // Який завойовує призи в змаганнях.

ПРИЗО́ВНИЙ, -зо́вна́, -зо́вне́. Стос. до призову (у 1 знач.).

ПРИЗО́ВНИ́К, -зовника́, *ч.* Той, хто призивається на військову службу.

ПРИЗО́ВНИ́ЦЬКИЙ, -зо́вни́цька, -зо́вни́цьке. Прикм. до **призо́вни́к.**

ПРИЗО́РИЙ *і* **ПРИЗО́РИСТИЙ**, -а, -е, *зах.* Короткозорий.

ПРИЗО́РИСТИЙ *див.* **призо́рий.**

ПРИЗО́РИТИ, -о́рю, -о́риш, *док., перех. і неперех.* Підстерегти, підглянути.

ПРИ́ЗРА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **підо́зра.**

ПРИ́ЗРИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **презирливий.**

ПРИ́ЗРО, *рідко.* Присл. до **при́зрий.**

ПРИЗУПИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **призупини́ти.**

ПРИЗУПИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **призупини́ти.**

ПРИЗУПИНИ́ТИ, -иню́, -и́ниш, *док.*, **ПРИЗУПИНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.* Тимчасово зупинити, затримати, припинити.

ПРИЗУПИНЯ́ТИ *див.* **призупини́ти.**

ПРИ́ЗЬБА, -и, *ж.* Невисокий, перев. земляний насип вздовж стін хати знадвору.

ПРИЇДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРИЇ́СТИСЯ**, -ї́стъся, *док.* 1. Набридати від частого споживання. 2. *перен., розм.* Втрачати інтерес для кого-небудь, ставати буденним, нецікавим; набридати.

ПРИЇЖДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПРИЇЗДИ́ТИ**, -ї́жджу́, -ї́зди́ш, *недок.*, **ПРИЇ́ХАТИ**, -ї́ду, -ї́деш, *док.* Прибувати куди-небудь якимсь транспортом.

ПРИЇ́ЖДЖИЙ, -а, -е. Який приїхав звідкись. // *у знач. ім.* **приї́жджий**, -джого, *ч.*; **приї́жджа**, -джої, *ж.* Людина, яка приїхала звідкись.

ПРИЇ́ЗД, -у, *ч.* Дія за знач. **приїзди́ти.**

ПРИЇЗДИ́ТИ *див.* **приїжджа́ти.**

ПРИЇЗДНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* 1. Приїжджий. 2. Здійснюваний на честь приїзду. // *у знач. ім.* **приїздне́**, -но́го, *с.* Подарунок служниці від гостей.

ПРИ́ЙМИЦЯ, -і, *ж., зах.* Приняття гостей, пригощання.

ПРИ́ЙМИЩЕ, -а, *с.* Притулок, пристановище.

ПРИЇ́СТИСЯ *див.* **приїда́тися.**

ПРИЇ́ХАТИ *див.* **приїжджа́ти.**

ПРИЙДЕ́ШНІЙ, -я, -є. 1. Який настане в майбутньому. // Який здійсниться, відбудеться в майбутньому. // Який з'явиться в майбутньому. // Який стане в майбутньому. // *у знач. ім.* **прийде́шній**, -нього, *ч.* Той, хто буде жити в майбутньому. 2. *у знач. ім.* **прийде́шне**, -нього, *с.* Час, який настане. // Те, що настане в майбутньому. // Майбутнє життя, доля. // Майбутні успіхи, досягнення.

ПРИЙДЕ́ШНІСТЬ, -ності, *ж., уроч.* 1. Час, який настане. // Те, що з'явиться в майбутньому. 2. Те, що станеться, відбудеться з ким-, чим-небудь; доля.

ПРИ́ЙДІСТЬ, -дості, *ж.* Майбутнє, майбуття.

ПРИ́ЙМА, -и, *ж., муз.* П'ята з шести великих струн у бандури.

ПРИЙМА́К, -а́, *ч.* 1. Чоловік, прийнятий у дім дружини. 2. Хлопець, який живе і виховується в чужій родині; названий син.

ПРИЙМА́КА, -и, *ч., діал.* Приймак.

ПРИЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для приймання чого-небудь. ** **Прийма́льна телевізі́йна тру́бка** – те саме, що **кінеско́п.** 2. Признач. для приймання кого-небудь. // *у знач. ім.* **прийма́льна**, -ної, *ж.* Кімната для приймання відвідувачів; кімната, в якій відвідувачі чекають прийому.

ПРИЙМА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто приймає що-небудь.

ПРИЙМА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **прийма́льник.**

ПРИЙМА́ЛЬНЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **прийма́льна** (*див.* **прийма́льний** 2).

ПРИ́ЙМАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прийма́ти.**

ПРИЙМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прийма́ти.**

ПРИЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЙНЯ́ТИ**, *рідко* **ПРИНЯ́ТИ** *і діал.* **ПРИЙМИ́ТИ**, прийму́, при́ймеш, *док., перех.* 1. Брати до рук, на плечі і т. ін. від когось, або звідкись кого-, що-небудь. // Ловити що-небудь кинуте. // Відбивати удар (м'яча). *Прийняти м'яча на голову.* 2. Погоджуватися взяти собі що-небудь запропоноване. // Одержувати від кого-небудь щось у власність. *Приймати у спадок.* 3. Погоджуватися з чим-небудь. // Миритися з чим-небудь. // Підтримувати що-небудь. // Затверджувати що-небудь на зборах, засіданнях і т. ін.; схвалювати. // Ставати послідовником, прибічником чого-небудь (вчення, віри і т. ін.). // Присвоювати собі якусь назву або ім'я видатної людини (про об'єднання, установи, підприємства, заклади і т. ін.). *Приймати присягу.* ** **Прийня́ти старості́в** – погодитись віддати дочку заміж; погодитися вийти заміж. 4. Брати на свою відповідальність що-небудь для передавання, пересилання, зберігання і т. ін. (про спеціально призначену особу, працівника). // Брати що-небудь від когось на розгляд, для використання, застосування і т. ін. // Закупсвувати що-небудь. // Перевіривши якість виконаної роботи, стверджувати її завершеність. *Приймати замовлення.* 5. Знайомлячись із станом справ якого-небудь господарства, підприємства, установи і т. ін., брати на себе керівництво ним. *Приймати справи.* 6. Виконувати якусь гігієнічну, лікувальну і т. ін. процедуру. // Вживати всередину, ковтати (ліки). // *у сполуч. зі сл.* ї ж а, с т р а в а *і т. ін.* Споживати що-небудь; їсти. // Виконувати який-небудь обряд. 7. Терпіти, переживати що-небудь. // Під дією чого-небудь мати певні зміни; зазнавати чогось. *Приймати бій. Приймати удар на себе.* 8. Вислуховувати що-небудь. // Уловлювати звуки, світло, випромінювання і т. ін. (про різні приймальні прилади). 9. Сприймаючи що-небудь, реагувати певним чином. // Виявляти своє ставлення до появи кого-, чого-небудь. // Сприймаючи, виявляти розуміння. // Виявляючи розуміння, поділяти. // Піддаватися дії, впливу чого-небудь. // Засвоювати що-небудь. *Приймати близько до серця.* 10. *за кого – що, як.* Розцінювати кого-, що-небудь певним чином; вважати за якогось, за щось. // *за кого – що.* Сприймати кого-, що-небудь помилково за когось, щось інше. *Приймати всерйоз. Приймати залік.* 11. Дозволяти кому-небудь увійти, впускати кудись. // Давати аудієнцію кому-небудь. // Дозволяти кому-небудь переночувати. // Брати кого-небудь в якийсь заклад для тимчасового перебування. // Впускати кого-небудь жити до себе. // Брати кого-небудь у свою родину як чоловіка, зятя, невістку і т. ін. // Дозволяти кому-небудь жити в певному місці. ** **Госпо́дь прийня́в ду́шу** *кого, заст.* – хтось помер. 12. Погоджуватися вважати кого-небудь своїм, допускати в своє товариство. // Зараховувати кого-небудь до складу якогось об'єднання. // Брати за учня кого-небудь; зараховувати учнем, студентом, слухачем і т. ін. когось. // Допускати кого-небудь до виконання якоїсь роботи; зараховувати на роботу. *Приймати в найми.* 13. *у сполуч. з присл.* Зустрічати певним чином кого-небудь. // *чим.* Частувати чим-небудь. // Зустрічати у себе гостей, влаштовувати прийом, перев. з частуванням. *Приймати парад.* 14. Набирати якогось вигляду, характеру. 15. Уміщати в себе що-небудь, завантажуватися чимсь. // Вбирати, поглинати що-небудь. // Збагачуватися на що-небудь. // Поширювати в своєму середовищі. 16. Давати дозвіл на прибуття, причалювання (про станцію, порт і т. ін.). // *кого.* Мати кого-небудь своїм відвідувачем, тимчасовим мешканцем. // Пропускати крізь себе. ** **Бода́й тебе́ земля́ не прийняла́** – уживається як найтяжчий проклін. **Неха́й мене́ свята́ земля́ при́йме** – уживається як присяга для підтвердження правдивості чого-небудь сказаного. 17. Забирати що-небудь звідкись. // Відводити в інше місце, в інший бік. 18. Допомагати при народженні (дитини або маляти якої-небудь тварини).

ПРИЙМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИЙНЯ́ТИСЯ**, *рідко* **ПРИНЯ́ТИСЯ** *і діал.* **ПРИЙМИ́ТИСЯ**, прийму́ся, при́ймешся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Приживлюватися після пересадження (про розсаду, дерева, кущі), сходити (про посіяне), починати рости. // Успішно прищеплюватися (про деякі профілактичні щеплення). *Віспа прийнялася.* // *перен.* Ставати звичним, укорінюватися, закріплюватися. // *перен.* Ставати стійким (про почуття). 2. *за що.* Вважатися чим-небудь. 3. *чого, діал.* Дотримуватися. 4. *заст.* Братися (у 2 – 5 знач.). 5. *тільки док., розм., рідко.* Звільнити місце, прохід, відійти. 6. *тільки недок.* Пас. до **прийма́ти.**

ПРИЙМА́ЦТВО, -а, *с.* Перебування, життя когось у статусі приймака.

ПРИЙМА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **прийма́к.** // Належний приймакові.

ПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* 1. Те, що приймає, вбирає що-небудь. 2. Прилад для приймання звуку, світла, випромінювання і т. ін. // *розм.* Те саме, що **радіоприйма́ч.** 3. *діал.* Приймак.

ПРИЙМАЧЕ́НКО, а-а, *ч.* Син приймака.

ПРИЙМА́ЧЕНЬКО, -а, *ч.* Зменш. до **прийма́к.**

ПРИЙМА́ЧИЙ, -ина, -ине. Належний приймаку. *Приймачий – хліб собачий!*

ПРИЙМАЧИ́СЬКО, -а, *ч.* Приймак.

ПРИЙМАЧИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **прийма́к.**

ПРИЙМА́ЧКА, -и. Жін. до **прийма́к.**

ПРИЙМА́ЧЧИН, -а, -е. Належний приймачці.

ПРИЙМА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **прийма́ти.**

ПРИЙМЕ́ННИК, -а, *ч., лінгв.* Незмінне службове слово, що вказує на відношення керованого іменника, а також займенника і числівника до керуючого слова.

ПРИЙМЕННИКО́ВИЙ, -а, -е. Який уживається з прийменником.

ПРИ́ЙМИ, -ів, *мн.* Життя в чужій родині. *Брати в прийми. Піти в прийми.*

ПРИ́ЙМИТ, -а, *ч., діал.* Приймак.

ПРИЙМИ́ТИ *див.* **прийма́ти.**

ПРИЙМИ́ТИСЯ *див.* **прийма́тися.**

ПРИ́ЙМОЧКА, -и, *ж.* Верхня частина маточки рослини, на яку потрапляє пилок.

ПРИЙНЯ́ВШИ. Дієприсл. до **прийня́ти.**

ПРИЙНЯ́ТИ *див.* **прийма́ти.**

ПРИ́ЙНЯТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прийня́ти.** // **при́йнято**, *безос. присудк. сл.*

ПРИЙНЯ́ТИСЯ *див.* **прийма́тися.**

ПРИЙНЯ́ТНИЙ, -а, -е. Який відповідає певним вимогам; якого можна прийняти, з яким можна погодитися.

ПРИЙНЯ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прийня́тний.**

ПРИЙНЯ́ТТЯ, -я́, *с.* Дія за знач. **прийня́ти.**

ПРИЙО́М, -у, *ч.* 1. Те саме, що **прийма́ння** 1 – 6, 8, 11 – 13. 2. *у сполуч. з прикм.* Певне ставлення під час зустрічі з боку того, хто приймає. 3. Зібрання запрошених осіб, перев. з частуванням, як урочистий захід на честь кого-, чого-небудь. 4. Спосіб виконання або здійснення чого-небудь. // Метод дослідження, вивчення чого-небудь. // *рідко.* Спосіб тримати, поводити себе. ** **Техні́чний прийо́м** – усталений спосіб виконання або виготовлення чого-небудь. 5. Певний захід для здійснення чого-небудь, досягнення якоїсь мети. // Засіб вираження, зображення. 6. Виконання, здійснення дії за один раз. 7. *заст.* Призов. 8. *спорт.* Рух, захват, кидок або удар у спортивній боротьбі, двобої тощо. *Улюблений прийом.* ** **Провести́ прийо́м** – перемогти із застосуванням відповідного прийому.

ПРИЙО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прийо́м.**

ПРИЙТИ́ *див.* **прихо́дити.**

ПРИЙТИ́СЯ *див.* **прихо́дитися.**

ПРИ́ЙШЛИЙ, -а, -е. 1. Який прийшов, увійшов куди-небудь. // Який прибув звідкись, не місцевий. // Який з'явився серед споріднених чимсь людей з іншого середовища. // *у знач. ім.* **при́йшлий**, -лого, *ч.*: а) той, хто прийшов, увійшов куди-небудь; б) той, хто прибув звідкись, не місцевий. 2. *заст.* Майбутній.

ПРИКА́ДКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Опецькуватий.

ПРИКА́ДОК, -дка, *ч., діал.* Невеличка кадка.

ПРИКА́ЖЧИК, -а, *ч.* 1. *іст.* У царській Росії – найманий службовець у поміщика, що наглядав за якою-небудь ділянкою його господарства, виконував різні господарські доручення або керував господарством. 2. *іст.* У царській Росії – найманий службовець у купця або в торговельному закладі. 3. *заст.* Продавець у крамниці.

ПРИКА́ЖЧИКІВ, -кова, -кове, *іст., заст.* Прикм. до **прика́жчик**; належний прикажчикові.

ПРИКАЖЧИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикажчикува́ти.**

ПРИКАЖЧИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., іст.* Служити прикажчиком (у 1, 2 знач.).

ПРИКА́ЖЧИЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **прика́жчик** 1, 2.

ПРИКА́ЖЧИЦЯ, -і, *ж., іст.* 1. Жін. до **прика́жчик** 2. 2. Дружина прикажчика.

ПРИКА́З, -у, *ч.* 1. *іст.* Адміністративно-судова установа, що керувала окремою галуззю центрального та обласного управління Росії в 16 – 17 ст. ** **Прика́з грома́дського призрі́ння** – установа в царській Росії, що відала закладами, утримуваними на громадські кошти (дитячими будинками, лікарнями, богадільнями і т. ін.). 2. *розм.* Те саме, що **розпоря́дження** 2.

ПРИКАЗА́ННЯ, -я, *с., зах.* Заповідь.

ПРИКАЗА́ТИ *див.* **прика́зувати.**

ПРИ́КАЗКА, -и, *ж.* Поширений у мові влучний, часто римований вислів, близький до прислів'я, але без властивого прислів'ю повчального змісту.

ПРИКАЗКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до приказки. // Такий, як у приказці.

ПРИКАЗНИ́Й, -а́, -е́, *іст.* Прикм. до **прика́з** 1. // Який служив у приказі. // *у знач. ім.* **приказни́й**, -но́го, *ч.* Той, хто служив у приказі. ** **Приказни́й крючо́к**, *зневажл.* – чиновник, писар приказу.

ПРИКА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прика́зувати 1.**

ПРИКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКАЗА́ТИ**, -ажу́, -а́жеш, *док.* 1. Казати яку-небудь приказку, слова якоїсь пісні відповідно до ситуації, події. // *тільки недок.* Говорити що-небудь, супроводжуючи якусь дію. // *тільки недок.* Плачучи, промовляти що-небудь. // *тільки недок.* Говорити що-небудь час від часу, ні до кого не звертаючись. 2. *заст., розм.* Те саме, що **наказувати 1.**

ПРИКАЛА́БОК, ПРИКАРА́БОК, -бка, *ч., діал.* Невелика прибудова, комірчина; невеликий відсік у приміщенні, коморі, шафі і т. ін.

ПРИКАЛА́БОЧОК, -чка, *ч., діал.* Зменш. до **прикала́бок.**

ПРИКАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розташований біля каналу або сполучений з ним.

ПРИКАРА́БОК *див.* **прикала́бок.**

ПРИКАРПА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться біля Карпат, межує з ними, прилягає до Карпат.

ПРИКАСПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який знаходиться біля Каспію, межує з ним, прилягає до Каспію.

ПРИКА́ТАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч.

до **прикатáти.**

ПРИКАТА́ТИ *див.* **прикóчувати²**.

ПРИКАТÓДНИЙ, -а, -е. 1. Який прилягає до поверхні катода, межує з нею. 2. Який сполучений з катодом.

ПРИКАЧА́ТИ, -áю, -áєш, *док.*, **ПРИКА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **прикоти́ти** 1.

ПРИКА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикáчувати.**

ПРИКА́ЧУВАТИ *див.* **прикачáти.**

ПРИ́КВЕЛ, -а, *ч.* Фільм, який, на противагу с і к в е л у, розповідає передісторію подій другого фільму; зазвичай іде за популярним і комерційно успішним фільмом, коли немає можливості зняти продовження – наприклад, якщо у першому фільмі герої гинуть.

ПРИКВІТКОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **при́квіток.**

ПРИКВІТНИЧКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **приквíтничок.**

ПРИКВІ́ТНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **при́квіток.**

ПРИ́КВІТОК, -тка, *ч.* Лист, у пазусі якого розвивається квітка або суцвіття.

ПРИКИ́Д, -у, *ч.*, *жарг.* Одяг, вбрання.

ПРИКИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прики́дати.**

ПРИКИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикидáти.**

ПРИКИ́ДАТИ *див.* **прикидáти¹**.

ПРИКИДА́ТИ¹, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИКИ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Кидаючи що-небудь, покривати когось, щось. // *безос.* // Падаючи, покривати що-небудь (про сніг). // Покриваючи кого-, щонебудь чимсь, приховувати. // *розм.* Робити покрівлю наспіх, недбало.

ПРИКИДА́ТИ², -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Кидаючи, додавати чогонебудь. 2. *розм.* Давати що-небудь на додаток до того, що віддається або продається. // Втручатися в розмову, вставляти слова, репліки і т. ін. 3. *розм.* Відмовлятися від чого-небудь купленого, замовленого, знайшовши для цього причину. // Залишати кого-небудь на чийсь догляд, чиєсь утримання.

ПРИКИДА́ТИ³, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.* Зважуючи, міряючи, підраховуючи, визначати кількість чого-небудь. // Визначати кількість, розмір чого-небудь приблизно. // Визначати що-небудь приблизно. // Намічати приблизно що-небудь. // *перен.* Розмірковувати, думати, зважувати. *Прикидати на око.*

ПРИКИДА́ТИСЯ¹, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПРИКИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* Навмисне створювати певне враження про свої дії, стан, ставлення до кого-, чого-небудь і т. ін. з метою обману; удавати що-небудь. // Бути нещирим, говорити неправду. // *ким, яким, рідко в кого.* Удавати з себе когось, якогось.

ПРИКИДА́ТИСЯ², -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПРИКИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.*, *розм.* З'являтися (про рани, хворобу, її симптоми). 2. *заст.* Відчувати прихильність; привертатися.

ПРИ́КИДКА, -и, *ж.*, *зах.* Додача, надбавка.

ПРИКИ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Старанний. *Прикидливий до роботи.*

ПРИКИ́ДОВІ, -их, *мн.* Родина жуків, що пошкоджують харчові продукти, хутряні вироби тощо.

ПРИКИ́НУТИ¹ *див.* **прикидáти²**.

ПРИКИ́НУТИ² *див.* **прикидáти³**.

ПРИКИ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прики́нути¹**. // **прики́нуто**, *безос. присудк. сл.*

ПРИКИ́НУТИСЯ¹ *див.* **прикидáтися¹**.

ПРИКИ́НУТИСЯ² *див.* **прикидáтися²**.

ПРИКИПА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИКИПІ́ТИ**, -плю, -пиш; *мн.* прикиплять; *док.* 1. Міцно приставати до чого-небудь. // Примерзати до чого-небудь. 2. *перен.* Щільно притулившись до чого-небудь, пригорнувшись до когось, залишатися непорушним. // Прихилившись до чого-небудь, залишатися непорушним. // Не відходити від чого-небудь. // Залишатися непорушно на якомусь місці. // *у сполуч. зі сл.* с і д л о. Міцно триматися верхи. // З'явившись, не зникати, залишатися. // *до кого – чого.* Усталюватися, ставати звичним. // Пильно виконувати яку-небудь роботу, не відриваючись від знаряддя чи об'єкта дії. // *тільки док.* Звикнувши до якої-небудь справи, знаряддя праці, полюбити. // *тільки док.* Закохавшись, почати часто ходити до кого-небудь або залишитися жити. *Прикипіти серцем.*

ПРИКИПІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прикипíти.**

ПРИКИПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **прикипíлий.**

ПРИКИПІ́ТИ *див.* **прикипáти.**

ПРИКИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикисáти.**

ПРИКИСА́ТИ, -áє, *недок.*, **ПРИКИ́СНУТИ**, -не; *мин. ч.* прикис, -ла, -ло; *док.*, *розм.* Починати скисати.

ПРИКИ́СНУТИ *див.* **прикисáти.**

ПРИКІ́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Меткий, удатний, здатний звабити.

ПРИ́КІЛ, -кола, *ч.* Кіл, вбитий у землю. ** **Ста́ти на при́колі** – причалити. **Трима́ти на при́колі** – не використовувати в роботі.

ПРИ́КІЛОК, -лка, *ч.*, *розм.* Те саме, що **при́кіл.**

ПРИКІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який міститься при кінці чого-небудь. 2. Останній, підсумковий.

ПРИКІНЧИ́ТИ *див.* **прикíнчувати.**

ПРИКІ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикíнчувати.**

ПРИКІ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКІНЧИ́ТИ**, -чý, -чи́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Позбавляти життя; убивати, добивати.

ПРИКЛА́Д, -а, *ч.* Дерев'яна розширена частина ложа гвинтівки, яка служить для упору в плече під час стрільби.

ПРИ́КЛАД¹, -у, *ч.* 1. Те, що варто наслідувати; зразок. // Той, кого варто наслідувати. *Брати за приклад. Давати приклад.* 2. Конкретний вияв чого-небудь, певна діяльність або поведінка якоїсь особи. // Конкретний, вияв чого-небудь, певна діяльність або поведінка якоїсь особи як ілюстрація або доказ чого-небудь. // Факт як свідчення чого-небудь. ** **Для при́кладу**: а) наприклад; б) для науки. **Наводити при́клад** – звертати чиюсь увагу на конкретний факт для ілюстрації або доказу чогонебудь. 3. Математичний вираз, що потребує розв'язання.

ПРИ́КЛАД², -у, *ч.*, *заст.* Влучний, часто римований вислів, що вживається відповідно до якої-небудь ситуації, до чогось сказаного.

ПРИКЛА́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прикладáти.**

ПРИКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикладáти** і **прикладáтися.**

ПРИКЛАДА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИКЛА́СТИ**, -адý, -адéш, *док.*, *перех.* 1. Приставляти що-небудь впритул до чогось; притуляти. // Щільно притуляти що-небудь до тіла на тривалий час із лікувальною метою, іноді прив'язуючи. *Прикладати п'явки.* // *чим.* Кладучи що-небудь зверху на щось, притискати. *Прикладати печатку.* 2. Кладучи, додавати що-небудь до чогось. // Доповнювати розповідь, пісню і т. ін. 3. *у чому, до чого.* Застосовувати що-небудь, виконуючи або здійснюючи щось. 4. Знаходячи відповідність, пристосовувати що-небудь до когось, чогось. // *до кого, розм.* Стверджувати наявність близьких стосунків із ким-небудь. 5. *також без додатка, діал.* Говорити що-небудь доречне в певній ситуації примовками, приказками і т. ін. // Плачучи, промовляти що-небудь. // *зневажл.* Вигадувати що-небудь на когось, насміхаючись. // *зневажл.* Обзивати кого-небудь якось. // *кому.* Вигадувати якебудь пестливе ім'я або якесь прізвисько на когось.

ПРИКЛАДА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПРИКЛА́СТИСЯ**, -адýся, -адéшся, *док.* 1. Притулятися до чогонебудь. 2. *розм.* Прицілюватися з рушниці. 3. *до чого, розм.* Шанобливо цілувати що-небудь. 4. *до чого.* Стосуватися кого-, чого-небудь; вживатися стосовно когось, чогось. 5. *до чого, розм.* Їсти або пити що-небудь // *без додатка.* Пити горілку, вино і т. ін.; випивати. *Прикладатися до чарки.* 6. *до чого.* Те саме, що **брáтися** 2, 3. 7. *тільки недок.* Пас. до **прикладáти.**

ПРИКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приклáсти.**

ПРИКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приклáсти.**

ПРИКЛА́ДИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Відповідність рушниці будові тіла мисливця.

ПРИ́КЛАДКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Жартівливий, перев. римований вислів, що вставляється в розмову відповідно до ситуації або у відповідний текст; примовка. // *зневажл.* Глузливий, перев. римований дотеп, глузливе прізвисько. 2. *лінгв.* Означення, що виражається іменником і узгоджується з пояснюваним словом у відмінку.

ПРИ́КЛАДНИЙ, -а, -е, *діал.* Доладний.

ПРИКЛАДНИ́Й, -á, -é. Який має практичне значення, не теоретичний. *Прикладна математика.* ** **Прикладна́ му́зика** – музика, яка виконує певні, не власне художні функції (в давніх культурах – супроводження обрядів, ритуалів, трудові пісні; в європейській традиційній культурі – оформлення церковного культу, церемоній, танцювальна музика і т ін.). **Прикладне́ мисте́цтво** – мистецтво, творами якого є художньо оформлені предмети практичного призначення. **Прикладні́ науко́ві дослі́дження** – наукова діяльність, спрямована на одержання і використання знань для практичних цілей.

ПРИКЛАДНИ́К, -á, *ч.*, *розм.* 1. Художник, який працює в галузі прикладного мистецтва. 2. Фахівець, який працює в практичній, прикладній галузі науки.

ПРИ́КЛАДНО, *діал.* Присл. до **при́кладний.**

ПРИКЛА́ДОК, -дку, *ч.*, *розм.* Невеликий стіжок сіна, соломи або збіжжя.

ПРИКЛА́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прикладáти.**

ПРИКЛА́СТИ *див.* **прикладáти.**

ПРИКЛА́СТИСЯ *див.* **прикладáтися.**

ПРИКЛА́ЦУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приклáцувати.**

ПРИКЛА́ЦУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Клацати, супроводжуючи яку-небудь дію.

ПРИКЛЕ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приклéїти.** // **приклéєно**, *безос. присудк. сл.*

ПРИКЛЕ́ЇТИ *див.* **приклéювати.**

ПРИКЛЕ́ЇТИСЯ *див.* **приклéюватися.**

ПРИКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приклепáти.** // **приклéпано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИКЛЕПА́ТИ *див.* **приклéпувати.**

ПРИКЛЕПА́ТИСЯ *див.* **приклéпуватися.**

ПРИ́КЛЕПКА, -и, *ж. і* **ПРИ́КЛІП**, -лепу, *ч.*, *діал.* 1. Причіпка, зачіпка. 2. Привід.

ПРИКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приклéпувати.**

ПРИКЛЕ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКЛЕПА́ТИ**, -клепáю, -клепáєш *і* -клéплю, -клéплеш, *док.*, *перех.* Прикріплювати що-небудь до чогось заклепками.

ПРИКЛЕ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* **ПРИКЛЕПА́ТИСЯ**, -áється, *док.* 1. Приєднуватися унаслідок клепання. 2. *тільки недок.* Пас. до **приклéпувати.**

ПРИКЛЕ́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до приклеювання.

ПРИКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приклéювати.**

ПРИКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИКЛЕ́ЇТИ**, -éю, -éїш, *док.*, *перех.* Прикріплювати що-небудь до чогось клеєм або іншою липкою речовиною. // *у сполуч. зі сл.* п р і з в и с ь к о, *перен.* Давати кому-небудь влучне жартівливе ім'я, що легко за ним закріплюється.

ПРИКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРИКЛЕ́ЇТИСЯ**, -їться, *док.* Прикріплюватися, приставати до чого-небудь (про щось липке або за допомогою чогось липкого). // *перен.* Закріплюватися за кимнебудь (про прізвисько).

ПРИКЛИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикликáти.** // **прикли́кано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИКЛИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приклика́ти** *і* **прикли́кати.**

ПРИКЛИ́КАТИ *див.* **приклика́ти.**

ПРИКЛИКА́ТИ, -áю, -áєш *і діал.* **ПРИКЛИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКЛИ́КАТИ**, -ичу, -ичеш, *док.*, *перех.* 1. Запрошувати кудись або вимагати з'явитися. // Жестом, голосом просити або вимагати підійти; підкликати. // Умовним посвистом, словом вимагати підійти (приручену тварину). // Принаджувати співом, щебетом самицю (про птаха). // *тільки недок.* Звертаючись до надприродних сил, благати чого-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Викликати якийсь стан, вияв чого-небудь.

ПРИКЛИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикли́кувати.**

ПРИКЛИ́КУВАТИ *див.* **приклика́ти.**

ПРИ́КЛІП *див.* **при́клепка.**

ПРИКЛОНИ́ТИ *див.* **приклоня́ти.**

ПРИКЛОНИ́ТИСЯ *див.* **приклоня́тися.**

ПРИКЛО́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* Прихильник, прибічник.

ПРИКЛО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **прикло́нник.**

ПРИКЛОНЯ́ТИ, -яю, -яєш, *недок.*, **ПРИКЛОНИ́ТИ**, -лоню́, -ло́ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **прихиля́ти** 1. // Те саме, що **схиля́ти**. 2. *перен.* Спрямовувати чиїсь думки, інтереси, дії в певний бік, схиляти кого-небудь до чогось.

ПРИКЛОНЯ́ТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.*, **ПРИКЛОНИ́ТИСЯ**, -лоню́ся, -ло́нишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **прихиля́тися** 1. // Те саме, що **уклоня́тися** 1.

ПРИКЛЮЧА́ТИСЯ, -áється, *недок.*, **ПРИКЛЮЧИ́ТИСЯ**, -лю́читься, *док.*, *розм.* Те саме, що **ставáтися** 1.

ПРИКЛЮЧИ́ТИСЯ *див.* **приключáтися.**

ПРИ́КЛЮЧКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **приго́да.** 2. Те саме, що **при́від.** // Те саме, що **причи́на** 1.

ПРИКЛЯКА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИКЛЯ́КНУТИ** *і рідко* **ПРИКЛЯ́КТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* приклякнув, -нула, -нуло *і* приклякˊ, -ла, -ло; *док.*, *розм.* 1. Ставати навколішки. 2. Пригинатися.

ПРИКЛЯ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **приклякнути** і **приклякти.**

ПРИКЛЯ́КНУТИ *див.* **приклякáти.**

ПРИКЛЯ́КТИ *див.* **приклякáти.**

ПРИКМЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Те, що характеризує кого-, що-небудь, відмітна ознака когось, чогось; особливість. // *тільки мн.* Чийсь зовнішній вигляд. // Властивість кого-, чого-небудь. 2. Те, що свідчить про що-небудь; зовнішній вияв, ознака чогось. // Предметний доказ чого-небудь. 3. Основа передбачення чого-небудь. // За народним повір'ям – те, що є передвістям чого-небудь. 4. *розм.* Предмет, зображення, мітка, які вказують на щонебудь; знак. ** **Бу́ти на прикме́ті** *у кого:* а) бути об'єктом чиєсь уваги, чиїхсь інтересів, планів; б) бути об'єктом спостереження внаслідок підозри в чому-небудь.

ПРИКМЕ́ТИТИ *див.* **прикме́чувати.**

ПРИКМЕ́ТНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який відзначається певною особливістю; характерний. 2. Який вирізняється з-поміж інших; помітний. 3. Який є знаком чого-небудь.

ПРИКМЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *лінгв.* Частина мови, що виражає ознаку предмета і сполучається з іменником, узгоджуючись із ним у роді, числі й відмінку.

ПРИКМЕТНИКО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Стос. до прикметника.

ПРИКМЕТНИКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **прикметнико́вий.**

ПРИКМЕ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКМЕ́ТИТИ**, -éчу, -éтиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Помічати.

ПРИКМІ́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Прикмета.

ПРИКМІ́ТИТИ *див.* **прикміча́ти.**

ПРИКМІ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Прикметний.

ПРИКМІЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикміча́ти.**

ПРИКМІЧА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРИКМІ́ТИТИ**, -ічу, -ітиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Помічати. // Помітивши, запам'ятовувати; примічати.

ПРИКО́В, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ланцю́г.**

ПРИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикува́ти.** // **прико́вано**, *безос. присудк. сл.* ** **Прико́ваний до лі́жка** – змушений дотримуватися тривалого постільного режиму через хворобу.

ПРИКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прико́вувати.**

ПРИКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКУВА́ТИ** *і рідко* **ПРИКУ́ТИ**, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* 1. Куючи, приєднувати метал до металу. // Міцно прибивати щонебудь металеве до чогось. // *перен.* Приморожувати що-небудь до чогось. 2. Приєднувати кого-, що-небудь до чогось ланцюгом. 3. *перен.* Змушувати кого-небудь залишатися на якомусь місці або перебувати десь. // Бути причиною, яка позбавляє можливості чи бажання рухатися. // Бути причиною, яка змушує кого-небудь перебувати десь. *Приковувати до ганебного стовпа.* 4. *перен.* Викликати якийсь інтерес, притягати. // Привертаючи до себе увагу, змушувати кого-небудь діяти в певному місці. // Викликати прихильність, почуття дружби, кохання; притягати до себе. // *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д. Привертаючи увагу, змушувати чийсь погляд зупинятися

на собі. // *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д. Зосереджувати свій погляд на кому-, чому-небудь.

ПРИКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИКУВА́ТИСЯ** *і рідко* **ПРИКУ́ТИСЯ**, -ую́ся, -уєшся, *док.* 1. Приєднуватися до чого-небудь унаслідок кування. 2. *тільки* 3 *ос.*, *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д, *перен.* Зосереджувати свій погляд на кому-, чому-небудь.

ПРИ́КОЛ, -у, *ч.* Те саме, що **при́кіл**.

ПРИКО́Л, -у, *ч.*, *жарг.* Жарт, розіграш. // *у зн. виг.* Виражає захоплення, подив, захват і т. ін.

ПРИКО́ЛЕНИЙ, **ПРИКО́ЛОТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приколо́ти**.

ПРИ́КОЛЕНЬ, -льня, *ч.*, *діал.* Прикіл.

ПРИКОЛИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приколиса́ти**.

ПРИКОЛИСА́ТИ *див.* **приколи́сувати**.

ПРИКОЛИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приколи́сувати**.

ПРИКОЛИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКОЛИСА́ТИ**, приколишу́, приколи́шеш *і рідко* приколиса́ю, приколиса́єш *і* **ПРИКОЛИХА́ТИ**, приколишу́, приколи́шеш *і рідко* приколиха́ю, приколиха́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **заколи́сувати**.

ПРИКОЛИХА́ТИ *див.* **приколи́сувати**.

ПРИКОЛІ́СТ, -а, *ч.*, *жарг.* Те саме, що **прико́льщик**.

ПРИКО́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Защіпка для волосся.

ПРИКОЛО́ТИ *див.* **прико́лювати**.

ПРИКО́ЛОТИЙ *див.* **прико́лений**.

ПРИ́КОЛОТОК, -тка, *ч.*, *діал.* Невеликий околот.

ПРИКО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *жарг.* 1. Прикм. до **прико́л**. 2. Веселий, незвичайний; такий, що подобається.

ПРИКО́ЛЬЩИК, -а, *ч.*, *жарг.* Той, хто багато жартує, полюбляє покепкувати з когось.

ПРИКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прико́лювати**.

ПРИКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИКОЛО́ТИ**, -олю́, -о́леш, *док.*, *перех.* 1. Прикріплювати щонебудь до чогось, проколюючи. 2. Убивати когонебудь, проколюючи тіло багнетом, кинджалом і т. ін.

ПРИКОМАНДИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикомандирува́ти**.

ПРИКОМАНДИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **прикомандирува́ти**.

ПРИКОМАНДИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Призначити тимчасово в чиєсь розпорядження для виконання службових обов'язків.

ПРИКОМІ́РОК, -рка, *ч.*, *розм.* Маленьке приміщення, кімнатка, прибудована до хати або до комори.

ПРИКОНЕ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Кінець, край чогонебудь. 2. Заключна частина чого-небудь.

ПРИКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикопа́ти**.

ПРИКОПА́ТИ *див.* **прико́пувати**.

ПРИКОПА́ТИСЯ *див.* **прико́пуватися**.

ПРИКОПНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для прикопування.

ПРИКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прико́пувати**.

ПРИКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКОПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Неглибоко закопувати в землю що-небудь. // Засипати землею що-небудь цілком або частково. 2. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **похова́ти**.

ПРИКО́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИКОПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **підко́пуватися**.

ПРИКОРДО́ННИЙ, -а, -е. 1. Розташований біля кордону, вздовж кордону. // Який міститься на кордоні, позначає місце кордону. // Який відбувається або здійснюється біля кордону. ** **Прикордо́нна сму́га** – ділянка місцевості, яка встановлюється безпосередньо вздовж державного кордону на його сухопутних ділянках або вздовж берегів прикордонних водойм. 2. Признач. для охорони кордону.

ПРИКОРДО́ННИК, -а, *ч.* Військовослужбовець прикордонних військ.

ПРИКОРДО́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Територія, розташована біля кордону, вздовж кордону.

ПРИКОРЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який росте близько біля кореня (про листя, пагони). // Який знаходиться навколо коріння. 2. Що стосується такого внесення добрив у ґрунт. ** **Прикорене́ве підживлення** – внесення добрив у шар ґрунту, в якому розташовується коренева система рослин.

ПРИ́КОРЕНОК, -нка, *ч.* Те саме, що **при́корень**.

ПРИ́КОРЕНЬ, -рня, *ч.* 1. Частина стовбура біля кореня. // Залишок від зрізаного або зламаного дерева; пеньок. 2. Частина стебла трав'янистої рослини біля кореня.

ПРИКОРІ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **при́корень** 2.

ПРИКОРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Засохнути, прибравши вигляд кори.

ПРИКОРОТА́ТИ *див.* **прикороча́ти**.

ПРИКОРОТИ́ТИ *див.* **прикороча́ти**.

ПРИКОРОЧА́ТИ *і* **ПРИКОРОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИКОРОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **укоро́чувати**. 2. *кого*, *перен.*, *діал.* Приборкувати.

ПРИКОРТІ́ТИ, -ті́ть, *док.*, *кому*, *безос.*, *розм.* Дуже захотітися.

ПРИКОТИ́ТИ *див.* **прико́чувати**[1].

ПРИКОТИ́ТИСЯ *див.* **прико́чуватися**.

ПРИКОТКО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикоткува́ти**.

ПРИКОТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **прикотко́вувати**.

ПРИКОТКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКОТКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Ущільнювати ґрунт, сніг і т. ін. котком; закотковувати.

ПРИКОТКУВА́ТИ *див.* **прикотко́вувати**.

ПРИКО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикоти́ти**.

ПРИКОЧО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикочо́вувати**.

ПРИКОЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКОЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Прибувати куди-небудь, кочуючи.

ПРИКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *с. г.*, *рідко.* Дія за знач. **прико́чувати**[2].

ПРИКОЧУВА́ТИ *див.* **прикочо́вувати**.

ПРИКО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.* 1. *перех.* Котячи що-небудь, доставляти кудись. // *розм.* Їдучи, доставляти кого-, що-небудь кудись; привозити. 2. *неперех.*, *розм.* Прибувати куди-небудь (про віз, машину і т. ін.). 3. *неперех.*, *розм.* Приїжджати куди-небудь. // *тільки док.*, *рідко.* Насуваючись, поширюватися в просторі (про дим, туман).

ПРИКО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *с. г.*, *рідко.* Те саме, що **закотко́вувати**.

ПРИКО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИКОТИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. Котячись, опинятися де-небудь; наближатися до когось, чогось. // *перен.* Долинати звідки-небудь (про слова, звуки). 2. *розм.* Прибувати куди-небудь (про віз, машину і т. ін.). // Підходити дрібними, швидкими кроками до кого-, чого-небудь (про когось малого на зріст або повного).

ПРИКРАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИКРА́СТИСЯ**, -а́дуся, -а́дешся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **підкрада́тися**.

ПРИКРА́СА, -и, *ж.* 1. Те, що оздоблює або служить для оздоблення чого-небудь; оздоба. // Предмет, що служить доповненням до одягу, признач. для прикрашання. 2. Те, що своєю присутністю додає краси чому-небудь. // Те, що прикрашає чиєсь життя, перебування де-небудь. // Те, що додається до правди з метою прикрашення дійсності. ** **Говори́ти без прикра́с** – висловлювати об'єктивну думку, говорити правду. // Засіб художнього вираження (в мові, музиці). 3. Те, що вирізняється своєю досконалістю. // Той, хто вирізняється у своєму середовищі позитивними якостями, рисами.

ПРИКРА́СИТИ *див.* **прикраша́ти**.

ПРИКРА́СИТИСЯ *див.* **прикраша́тися**.

ПРИКРА́СТИСЯ *див.* **прикрада́тися**.

ПРИКРАША́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для прикрашання.

ПРИКРАША́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прикраша́льний**.

ПРИКРАША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикраша́ти**.

ПРИКРАША́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПРИКРА́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКРА́СИТИ**, -а́шу, -а́сиш, *док.*, *перех.* 1. Надавати привабливішого вигляду кому-, чому-небудь, оздоблюючи чимсь. // *кого.* Одягати на кого-небудь щось небуденне, чіпляти оздоби, підмальовувати. // *ірон.* Одягати на кого-небудь щось негарне, спотворювати зовнішність чим-небудь. 2. Додавати краси кому-, чому-небудь своєю появою або наявністю. // Бути окрасою чого-небудь. // Красуватися на кому-, чому-небудь. // *ірон.* Бути одягнутим, почепленим на кому-небудь (про щось некрасиве). // *ірон.* Мати на собі сліди від ударів, синяки. // Вирізнятися у своєму середовищі позитивними рисами, якостями. // Збагачувати склад, зміст чого-небудь. // Збагачувати певними виражальними засобами що-небудь (мову, музику і т. ін.). 3. Поліпшувати що-небудь, збагачуючи чимсь. // Полегшувати життя, тяжкі часи, скрашувати вимушене перебування де-небудь. 4. Видавати дійсне за краще, ніж воно є насправді.

ПРИКРАША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПРИКРА́ШУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИКРА́СИТИСЯ**, -а́шуся, -а́сишся, *док.* 1. Одягати на себе що-небудь небуденне, чіпляти оздоби, підмальовуватися. // Покриватися листям, квітами (про рослини). 2. Ставати кращим від появи чого-небудь гарного, цінного, значного (про зовнішній вигляд чогось). // Здобувати те, що може красуватися на кому-, чому-небудь. // *ірон.* Одержувати синці, сліди від ударів. 3. *тільки недок.* Пас. до **прикраша́ти**, **прикра́шувати** 1, 3, 4.

ПРИКРАША́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. ак. теп. ч. до **прикраша́ти**.

ПРИКРА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикра́сити**. // **прикра́шено**, *безос. присудк. сл.* // у знач. прикм. Який прикрасив себе чим-небудь, начіпляв на себе чогось.

ПРИКРА́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **прикра́сити**.

ПРИКРА́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикра́шувати**.

ПРИКРА́ШУВАТИ *див.* **прикраша́ти**.

ПРИКРА́ШУВАТИСЯ *див.* **прикраша́тися**.

ПРИКРА́ШУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто прикрашає що-небудь чимсь.

ПРИКРА́ШУВАЧКА, -и. Жін. до **прикра́шувач**.

ПРИКРИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для прикривання чого-, кого-небудь.

ПРИКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **прикрива́ти**.

ПРИКРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикрива́ти**.

ПРИКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИКРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. Класти що-небудь поверх чогось, закриваючи цілком або частково. // Укривати кого-небудь чимсь. // Осідати на що-небудь. // Робити дах; покривати. // Опинятися зверху на чому-небудь, закриваючи собою щось. // *безос.* 2. Затуляти кого-, що-небудь цілком або частково. // Обступати, обсідати кого-, що-небудь. // Притуляти що-небудь до чогось. // Поширюючись, надходячи, застилати кого-, що-небудь, робити непомітним (про хмари, дим, пару і т. ін.). // Затуляючи кого-, що-небудь, ховати від когось. // Затуляючи кого-, що-небудь, захищати від когось, чогось. // Міститися перед ким-, чим-небудь, заступаючи. 3. Наближаючи що-небудь до чогось, стулювати цілком або не щільно. // Затуляти який-небудь отвір чимсь. 4. Обгортати кого-, що-небудь чимсь цілком або частково. // Бути одягнутим на кому-небудь. // *тільки док.* Забезпечити одежею. // *чим*, *перен.* Охоплювати кого-небудь (про стан, почуття). 5. Активними діями під час бою відвертати увагу противника від кого-, чогонебудь, захищати когось, щось. // Захищати когонебудь від ударів. // Відвертати увагу від чогонебудь якимись діями. 6. *перен.* Приховувати щонебудь чимсь, маскувати суть чого-небудь. // Бути тим, що приховує що-небудь, маскує суть чогось.

ПРИКРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИКРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Укриватися чим-небудь. // Бути вкритим, покритим чим-небудь. 2. Затулятися чим-небудь. // Затуляючись чим-небудь, захищатися від когось, чогось. // Використовувати що-небудь як прикриття, ховатися за що-небудь, де-небудь. 3. *перен.* Приховувати чимсь свої справжні дії, наміри, маскувати суть чого-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **прикрива́ти**.

ПРИ́КРИЙ, -а, -е. 1. Який викликає негативні емоції; неприємний. // Який викликає або спричиняє досаду. // Тяжкий своїм негативним характером; поганий. // Тяжкий своєю складністю, можливими наслідками. *Прикра помилка.* // Який викликає образу. 2. *заст.* Дуже сильний. *Прикрий холод.* // Нестерпний (про почуття, відчуття). // Різкий. // Пильний. // *у сполуч. зі сл.* р о б о т а. 3. *заст.* Крутий.

ПРИКРИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **прикри́кувати**.

ПРИКРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикри́кувати**.

ПРИКРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Підвищувати голос, заохочуючи когось до чого-небудь, стримуючи від чогось, проганяючи і т. ін.

ПРИКРИ́ТИ *див.* **прикрива́ти**.

ПРИКРИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикри́ти**. 2. *у знач. прикм.* Прихований, замаскований, таємний.

ПРИКРИ́ТИСЯ *див.* **прикрива́тися**.

ПРИКРИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **прикри́ти**. 2. Захисне місце, схованка. // *чого.* Те, що робить непомітним, невидним що-небудь. 3. Захист кого-, чого-небудь у бою. // Військова частина, підрозділ, група, призначені для захисту кого-, чого-небудь у бою. 4. Те, що відвертає увагу від чого-небудь, приховує щось, маскує суть чогось.

ПРИКРІПИ́ТИ *див.* **прикрі́плювати**.

ПРИКРІПИ́ТИСЯ *див.* **прикрі́плюватися**.

ПРИКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикріпи́ти**. // **прикрі́плено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИКРІ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прикрі́плений**.

ПРИКРІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **прикріпи́ти** і **прикріпи́тися**.

ПРИКРІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикрі́плювати**.

ПРИКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРИКРІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИКРІПИ́ТИ**, -кріплю́, -крі́пиш; *мн.* прикрі́плять; *док.*, *перех.* 1. Міцно приєднувати що-небудь до чогось. 2. Накладати на когось якісь обов'язки, відповідальність щодо кого-, чого-небудь. // Ставити кого-небудь під чийсь нагляд. // Призначати кого-небудь тимчасово виконувати обов'язки у певному господарстві, установі і т. ін., іноді під шефством певної особи. // Виділяти що-небудь комусь для тимчасового користування. 3. Брати на облік де-небудь.

ПРИКРІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся *і* **ПРИКРІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИКРІПИ́ТИСЯ**, -кріплю́ся, -крі́пишся; *мн.* прикрі́пляться; *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Приєднуватися, приставати до чого-небудь. 2. Брати на себе якісь обов'язки, відповідальність щодо кого-, чого-небудь. 3. Ставати на облік.

ПРИКРІПЛЯ́ТИ *див.* **прикрі́плювати**.

ПРИКРІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **прикрі́плюватися**.

ПРИКРІПНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для прикріплення куди-небудь (напр. з метою обслуговування).

ПРИ́КРІСТЬ, -рості, *ж.* Те, що викликає негативні емоції; неприємність. // Почуття невдоволення внаслідок якоїсь невдачі; досада. *Завдавати прикрість.*

ПРИ́КРО. Присл. до **при́крий**. // *заст.* Дуже. // *заст.* Зовсім, цілком.

ПРИКРО́ЇСТИЙ, -а, -е, *зах.* Не сипучий, щільний. *Прикроїста земля.*

ПРИКРО́ПИТИ *див.* **прикропля́ти**.

ПРИКРО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикропи́ти**.

ПРИКРОПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикропля́ти**.

ПРИКРОПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИКРОПИ́ТИ**, -кроплю́, -кро́пиш; *мн.* прикро́плять; *док.*, *перех. і неперех.* Кропити трохи.

ПРИКРО́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Спішний, невідкладний.

ПРИКРО́ТНО. Присл. до **прикро́тний**.

ПРИ́КРОЩІ, -ів, *мн.* 1. Неприємні події, лихі пригоди, невдачі, злигодні. 2. Почуття невдоволення, досада.

ПРИКРУТИ́ТИ *див.* **прикру́чувати**.

ПРИКРУТИ́ТИСЯ *див.* **прикру́чуватися**.

ПРИКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикрути́ти**. // **прикру́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикру́чувати** 1 – 3, 5.

ПРИКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКРУТИ́ТИ**, -учу́,

-у́тиш, *док.*, *перех.* 1. Прикріплювати, прив'язувати що-небудь до чогось, закручуючи. // Прикріплювати кого-, що-небудь до чогось, обкручуючи чимсь. 2. Прикріплювати що-небудь до чогось, вкручуючи. // Прикріплювати що-небудь до чогось гвинтами. 3. Дужче закручувати що-небудь. 4. *перен.*, *розм.* Створювати нестерпні умови кому-небудь, утискувати когось. // Впливаючи на кого-небудь силою або хитрощами, змушувати до чогось. // Приборкувати, втихомирювати кого-небудь. // Справедливими вимогами змушувати кого-небудь дотримуватися встановленого порядку, норм поведінки, дисципліни. // Силою свого вияву викликати гостре відчуття; допікати. // Викликати припинення розвитку, занепад чого-небудь. // *тільки док.*, *безос.* Відчути гостру нестачу в чому-небудь. // *тільки док.*, *безос.* Стати необхідним, неминучим унаслідок якихось обставин. 5. Повертаючи регулятор, зменшувати силу світла в гасовій лампі, вогню в газовій плиті, опалювальній печі і т. ін.

ПРИКРУ́ЧУВАТИСЯ, -у́ється, *недок.*, **ПРИКРУТИ́ТИСЯ**, -ру́титься, *док.* 1. Приєднуватися внаслідок прикручування. 2. *тільки недок.* Пас. до **прикру́чувати 1 – 3, 5.**

ПРИКУВА́ТИ *див.* **прико́вувати.**

ПРИКУВА́ТИСЯ *див.* **прико́вуватися.**

ПРИКУ́ЛЬГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прику́льгувати.**

ПРИКУ́ЛЬГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Кульгати трохи.

ПРИ́КУП, -у, *ч.* 1. *іст.* Прикуплена земля. 2. У деяких картярських іграх – карти, що їх отримують на додачу до зданих.

ПРИКУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикупа́ти.**

ПРИКУПА́ТИ *див.* **прикупо́вувати.**

ПРИКУПИ́ТИ *див.* **прикупо́вувати.**

ПРИКУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикупи́ти.** // **прику́плено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИКУПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикупля́ти.**

ПРИКУПЛЯ́ТИ *див.* **прикупо́вувати.**

ПРИКУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прикупо́вувати.**

ПРИКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, **ПРИКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш *і* **ПРИКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИКУПИ́ТИ**, -куплю́, -ку́пиш; *мн.* прику́плять; *док.*, *перех. і без додатка.* Купувати що-небудь на додаток до чогось.

ПРИКУ́РЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикури́ти.**

ПРИКУ́РЕНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Покритий тонким шаром чого-небудь (пилу, кіптяви і т. ін.).

ПРИКУРИ́ТИ *див.* **прику́рювати.**

ПРИКУРИ́ТИСЯ *див.* **прику́рюватися.**

ПРИКУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прику́рювати.**

ПРИКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИКУРИ́ТИ**, -курю́, -ку́риш, *док.*, *перех. і без додатка.* Розпалювати цигарку, люльку і т. ін. ** **Дава́ти прикури́ти** *кому, фам.* – дошкульно провчати кого-небудь за щось.

ПРИКУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИКУРИ́ТИСЯ**, -курю́ся, -ку́ришся, *док.*, *розм.* Покриватися тонким шаром чого-небудь (пилу, кіптяви і т. ін.).

ПРИ́КУС, -у, *ч.* Положення зубів при зімкнутих щелепах.

ПРИКУСИ́ТИ *див.* **прику́шувати.**

ПРИКУ́СКА[1], -и, *ж.*, *діал.* Закуска. ** **На прику́ску** – на додаток.

ПРИКУ́СКА[2], -и, *ж.*, *вет.* Шкідлива звичка у коня ковтати повітря, хапаючись зубами за який-небудь предмет.

ПРИКУ́ТИ *див.* **прико́вувати.**

ПРИКУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прику́ти.** // **прику́то**, *безос. присудк. сл.*

ПРИКУ́ТИСЯ *див.* **прико́вуватися.**

ПРИКУХЕ́НОК, -нка *і* -нку, *ч.*, *діал.* Прибудова до кухні.

ПРИКУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прикуси́ти.**

ПРИКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИКУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* 1. Затискати між зубами що-небудь. ** **Прикуси́ти язика́:** а) затискати язика між зубами; б) замовкати. 2. Їсти що-небудь із чимсь, відкушуючи.

ПРИЛА́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **прила́вок.**

ПРИЛА́ВОК, -вка, *ч.* Спеціальний стіл для торгівлі в крамниці, буфеті, на базарі і т. ін.

ПРИ́ЛАВОК, -вка, *ч.* Частина нерухомої лави в українській хаті під стіною від дверей до кутка.

ПРИЛА́ГОДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прила́годити.** // **прила́годжено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИЛА́ГОДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прила́годжувати.**

ПРИЛА́ГОДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЛА́ГОДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Прилаштовувати. 2. Готувати.

ПРИЛА́ГОДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИЛА́ГОДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *діал.* Готуватися.

ПРИЛА́ГОДИТИ *див.* **прила́годжувати.**

ПРИЛА́ГОДИТИСЯ *див.* **прила́годжуватися.**

ПРИ́ЛАД, -у, *ч.* 1. Спеціальний пристрій, признач. для певної мети (вимірювання чого-небудь, управління чимсь, контролю, спостереження за чим-небудь і т. ін.). // Механічне пристосування, пристрій. 2. Інструмент, предмет, що використовується при виконанні певної дії. // Предмет, що входить до складу якогось устаткування, спорядження. 3. *збірн.* Сукупність відповідних інструментів, предметів, необхідних для виконання певної роботи.

ПРИЛА́ДДЯ, -я, *с.* 1. Збірн. до **при́лад 1, 2.** ** **Нао́чне прила́ддя** – те, що використовується для показу під час навчання. 2. Предмет, що входить до складу якого-небудь устаткування, спорядження. // Предмет, необхідний для виконання певної дії.

ПРИЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прила́дити.** // **прила́джено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИЛА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прила́дити.**

ПРИЛА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для приладжування чого-небудь.

ПРИЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прила́джувати.**

ПРИЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **прилашто́вувати 1 – 3.** 2. Те саме, що **пристосо́вувати.** 3. Те саме, що **готува́ти.**

ПРИЛА́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИЛА́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **пристосо́вуватися.** 2. Те саме, що **готува́тися.**

ПРИЛА́ДИТИ *див.* **прила́джувати.**

ПРИЛА́ДИТИСЯ *див.* **прила́джуватися.**

ПРИЛА́ДНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приладна́ти.** // **прила́днано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИЛАДНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приладна́ти.**

ПРИЛАДНА́ТИ *див.* **приладно́вувати.**

ПРИЛАДНА́ТИСЯ *див.* **приладно́вуватися.**

ПРИ́ЛАДНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **при́лад.** // Признач. для приладу (приладів).

ПРИ́ЛАДНИЙ[2], -а, -е, *заст.* Улесливий.

ПРИЛАДНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приладно́вувати.** // **приладно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИЛАДНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приладно́вувати.**

ПРИЛАДНО́ВУВАТИ *і* **ПРИЛА́ДНУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЛАДНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Прикріплювати що-небудь до чогось; прилаштовувати (у 1 знач.). 2. Приставляти зручно, надійно що-небудь до чогось. 3. Встановлювати що-небудь відповідно до потреб використання; прилаштовувати (у 2 знач.). 4. Пристосовувати що-небудь для чогось. 5. Готувати що-небудь відповідно до певних потреб.

ПРИЛАДНО́ВУВАТИСЯ *і* **ПРИЛАДНУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, **ПРИЛАДНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Приєднуватися до кого-, чого-небудь. // Ставати біля кого-, чого-небудь. 2. Влаштовуватися біля чого-небудь. 3. Пристосовуватися робити що-небудь. // Набувати якихось навичок, навчатися якоїсь роботи. 4. *тільки недок.* Пас. до **приладно́вувати, прила́днувати.**

ПРИЛА́ДНУВАТИ *див.* **приладно́вувати.**

ПРИЛА́ДНУВАТИСЯ *див.* **приладно́вуватися.**

ПРИЛАДОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до приладобудування.

ПРИЛАДОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із приладобудування.

ПРИЛАДОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь точного машинобудування, що виробляє прилади для вимірювання, контролю і регулювання.

ПРИ́ЛАДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **при́лад.** // Признач. для приладу, приладів.

ПРИЛА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш *і* **ПРИЛІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЛІ́ЗТИ**, -зу, -зеш, *док.* 1. Наближатися до кого-, чого-небудь, плазуючи (про плазунів). // Наближатися до кого-небудь, повзучи або рачки (про людину). 2. *розм.* Приходити куди-небудь, до когось (несхвально).

ПРИЛА́СКАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **приласка́ти.** // **прила́скано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИЛАСКА́ТИ *див.* **прила́скувати.**

ПРИЛА́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прила́скувати.**

ПРИЛА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЛАСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Виявляти ласку до кого-небудь. // *перен.* Приємно діяти на органи чуттів (про сонце, теплий вітер, дотик до чого-небудь гладенького, м'якого, пухнастого і т. ін.).

ПРИЛА́СТИТИ *див.* **прила́щувати.**

ПРИЛА́СТИТИСЯ *див.* **прила́щуватися.**

ПРИЛАТА́ТИ *див.* **прила́тувати.**

ПРИЛА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прила́тувати.**

ПРИЛА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЛАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Пришивати латку до чого-небудь.

ПРИЛАШТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прилаштува́ти.** // **прилашто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИЛАШТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прилашто́ваний.**

ПРИЛАШТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прилашто́вувати.**

ПРИЛАШТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЛАШТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Прикріплювати що-небудь до чогось. // Приєднуючи що-небудь до чогось відповідним способом, робити придатним для нормального користування. 2. Поміщати що-небудь зручно у якомусь місці. // Чіпляти, вішати на себе зброю, торбу і т. ін., пристосовуючи зручно. 3. Встановлювати що-небудь відповідно до потреб використання. // Обладнувати що-небудь, пристосовуючи до певних потреб. // Підготовляти кого-, що-небудь відповідно до потреб використання. 4. Улаштовувати кого-небудь на роботу. // Прикріпляти кого-небудь до когось для участі в чомусь. // Забезпечувати нагляд за кимнебудь.

ПРИЛАШТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИЛАШТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Приєднуватися до кого-небудь у дорозі. // *перен.* Намагатися потрапити в тон, ритм і т. ін.; пристосовуватися. // *перен.* Пристосовувати свої дії до чиїхсь інтересів із певною метою. 2. Знайшовши собі більш або менш зручне місце, перев. для виконання або здійснення чого-небудь, займати його. 3. *з інфін.* Робити певні приготування для здійснення або виконання чого-небудь, збиратися робити щось. 4. Влаштовуватися на роботу.

ПРИЛАШТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прилаштува́ти.**

ПРИЛАШТУВА́ТИ *див.* **прилашто́вувати.**

ПРИЛАШТУВА́ТИСЯ *див.* **прилашто́вуватися.**

ПРИЛА́ЩИТИ *див.* **прила́щувати.**

ПРИЛА́ЩИТИСЯ *див.* **прила́щуватися.**

ПРИЛА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прила́щувати.**

ПРИЛА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЛА́ЩИТИ**, -щу, -щиш *і* **ПРИЛА́СТИТИ**, -а́щу, -а́стиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Виявляти ласку до кого-небудь.

ПРИЛА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИЛА́ЩИТИСЯ**, -щуся, -щишся *і* **ПРИЛА́СТИТИСЯ**, -а́щуся, -а́стишся, *док.*, *розм.* 1. Ніжно горнутися до кого-небудь; пеститися. 2. Тулячись до кого-небудь, виявляти прив'язаність (про тварин). 3. Те саме, що **підле́щуватися 1.**

ПРИЛЕ́ГЛИЙ[1], -а, -е. Розташований поряд із чим-небудь; суміжний.

ПРИЛЕ́ГЛИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Те саме, що **прі́лий.**

ПРИЛЕ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **приле́глий.**

ПРИЛЕ́ЖАТИ, -е́жу, -е́жиш, *док.*, *діал.* Полежати.

ПРИЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *зах.* Пов'язаний із кимось, чимось.

ПРИЛЕ́МЗАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Приплентатися, насилу дістатися.

ПРИЛЕ́ПИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Обтяжний, який щільно прилягає. *Прилежиста сорочка.*

ПРИЛЕ́ПИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **приле́пистий.**

ПРИЛЕСТИ́ТИСЯ *див.* **приле́щуватися.**

ПРИЛЕТІ́ТИ *див.* **приліта́ти.**

ПРИЛЕЩА́ТИСЯ *див.* **приле́щуватися.**

ПРИЛЕ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приле́щувати.**

ПРИЛЕ́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ПРИЛЕЩА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИЛЕСТИ́ТИСЯ**, -ещу́ся, -ести́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **підле́щуватися.**

ПРИЛИ́В, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **припли́в 4.** ** **Прили́в кро́ві** – те саме, що **Припли́в кро́ві** (*див.* **припли́в**).

ПРИЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прилива́ти.**

ПРИЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЛИ́ТИ**, -ллю́, -ллє́ш, *док.* 1. *неперех.* Підступати потоком (про щось рідке). // Прибувати відчутно у якусь частину тіла (про кров). // *безос.* // *перен.* Виявлятися з більшою силою (про енергію, світло). // *у сполуч. зі сл.* в г о л о в у, д о с е р ц я, *перен.* З'являтися (про почуття). 2. *перех.* Поливати що-небудь чимсь. // *у сполуч. зі сл.* в о г о н ь. Заливаючи, гасити. 3. *перех.*, *рідко* Доливати що-небудь до чогось. 4. *перех.*, *спец.* Приєднувати метал до металу литтям.

ПРИЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **прили́в.**

ПРИЛИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Прив'язати налигачем.

ПРИЛИ́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прилиза́ти 2.** 2. *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прилиза́ти 3.** 3. *у знач. прикм.*, *розм.* З гладенькою зачіскою. 4. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Який має надто акуратний зовнішній вигляд. 5. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Надто правильний у манерах, поведінці, діях. 6. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Який нічим або в якому ніщо не вирізняється, який відзначається одноманітністю, сірістю. 7. *розм.* Доведений до ідеального вигляду.

ПРИЛИ́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **прили́заний.**

ПРИЛИЗА́ТИ *див.* **прили́зувати.**

ПРИЛИЗА́ТИСЯ *див.* **прили́зуватися.**

ПРИЛИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прили́зувати.**

ПРИЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЛИЗА́ТИ**, -лижу́, -ли́жеш, *док.*, *перех.* 1. Лизати потроху що-небудь. 2. Пригладжувати язиком що-небудь. 3. *розм.* Надто пригладжувати (волосся). 4. *розм.* Доводити до ідеального, досконалого вигляду, усуваючи найдрібніші недоліки.

ПРИЛИ́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИЛИЗА́ТИСЯ**, -лижу́ся, -ли́жешся, *док.*, *розм.* Надто гладенько зачісуватися.

ПРИЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *поет.* 1. Те саме, що **прилеті́ти.** // Плавно пересуваючись по воді, в повітрі, з'явитися, наблизитися. // *у сполуч. зі сл.* в і т е р. Повіяти. // Підступити відчутно в якусь частину тіла (про кров); приплинути. // Донестися, поширившись у просторі (про запахи, звуки і т. ін.). // *перен.* Поширившись серед людей, дійти до кого-небудь (про новину, звістку і т. ін.). 2. Прийти, приїхати куди-небудь, до когось. // Прибути (про що-небудь). // *на що, до чого.* Притулитися до чого-небудь. 3. *перен.* З'явитися (про думки, почуття, настрій і т. ін.). // Наступити (про якийсь стан). // Настати (про пору року, доби). // Здійснитися (про щось очікуване).

ПРИЛИПА́ЛА, -и, *ч. і ж.*, *перен.*, *розм.* 1. Про того, хто влаштовується де-небудь заради отримання особистої вигоди. 2. Про чоловіка, що виявляє настирливу увагу до жінки. 3. Рід риб, що присмоктуються до тіла акули і живляться рештками її здобичі.

ПРИЛИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прилипа́ти.**

ПРИЛИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЛИ́ПНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Приставати до чого-небудь липкого; приклеюватися. // Приставати до чого-небудь (про щось липке). // Щільно прилягаючи до чого-небудь, триматися (про щось мокре). // Чіплятися до чого-небудь (про щось легке). ** **Прилипа́є до рук** *кому, чиєї* – хто-небудь бере незароблене, краде щось. 2. *перен.*, *розм.* Щільно притулятися до чого-небудь. // Пригортатися до кого-небудь.

3. *перен., розм.* Виявляючи симпатію, приязнь, бути біля кого-небудь невідступно. // Приставати до кого-небудь із розмовою, запитаннями і т. ін. // *тільки недок.* Залицяючись, зачіпати кого-небудь настирливо. // *тільки док.* Увійти у близькі стосунки з ким-небудь, закохатися, одружитися. 4. *перен., розм.* Залишатися на місці непорушно. // Бути біля чого-небудь невідступно. // Займаючись чим-небудь із захопленням, не розлучатися з об'єктом або місцем дії. *Прилипнути серцем.* 5. *перен., розм.* Закріплюватися за ким-небудь (про якусь несхвальну думку, прізвисько і т. ін.). // Ставати чиєюсь характерною рисою. 6. *перен., розм.* Виявлятися у кого-небудь (про інфекційну хворобу); приставати.

ПРИЛИПА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **прилипа́ти**.

ПРИЛИ́ПЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який має здатність прилипати. 2. *перен., розм.* Який має здатність передаватися іншому, інфекційний (про хворобу).

ПРИЛИ́ПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **прили́пливий**.

ПРИЛИ́ПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прили́пнути**.

ПРИЛИ́ПНУТИ *див.* **прилипа́ти**.

ПРИЛИ́ПЧАСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **прили́пливий**.

ПРИЛИ́ПЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **прили́пчастий**.

ПРИ́ЛИСТОК, -тка, *ч.* Листоподібний паросток, що міститься біля основи листка.

ПРИЛИ́ТИ *див.* **прилива́ти**.

ПРИЛИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прили́ти**.

ПРИЛИТТЯ́, -я́, *с.* Приплив. ** **Прилиття́ кро́ві**, *вет.* – один із видів схрещування в тваринництві, який полягає у спарюванні маток місцевої корінної породи з плідниками іншої високопродуктивної породи.

ПРИЛІ́Г, -ло́гу, *ч., зах.* Бокова частина сідла.

ПРИЛІЗА́ТИ *див.* **приліза́ти**.

ПРИЛІ́ЗТИ *див.* **прила́зити**.

ПРИЛІПИ́ТИ *див.* **прилі́плювати**.

ПРИЛІПИ́ТИСЯ *див.* **прилі́плюватися**.

ПРИЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приліпи́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який щільно пристав до чого-небудь. // Який притулився до чого-небудь. 3. *у знач. прикм., перен., розм.* Розташований де-небудь, біля чого-небудь.

ПРИЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прилі́плювати**.

ПРИЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИЛІПИ́ТИ**, -ліплю́, -лі́пиш; *мн.* прилі́плять; *док., перех.* 1. Прикріплювати що-небудь до чогось чимсь липким. // Прикріплювати що-небудь липке до чогось. // *перен., розм.* Ненадійно поміщати що-небудь на чомусь; притуляти. 2. *розм.* Міцно приєднувати що-небудь до чогось якимсь способом. 3. *перен., розм.* Давати кому-небудь влучне прізвисько.

ПРИЛІ́ПЛЮВАТИСЯ, -любся, -юєшся, *недок.*, **ПРИЛІПИ́ТИСЯ**, -ліплю́ся, -лі́пишся; *мн.* прилі́пляться; *док.* 1. Приклеюватися до чого-небудь. // Щільно приставати до чого-небудь. // Притулятися до чого-небудь. 2. *перен., розм.* Улаштовуватися де-небудь (перев. незручно, ненадійно); примощуватися. // *тільки 3 ос., тільки док., до чого, над чим, на чому.* Бути розташованим на горі, над кручею і т. ін.; притулитися. // *тільки 3 ос., тільки док.* Бути розташованим де-небудь, не займаючи багато місця; притулитися. 3. *перен., розм.* Закріплюватися за ким-небудь (про якусь несхвальну думку, прізвисько і т. ін.); прилипати. 4. *перен., розм.* Приставати до кого-небудь з розмовою, запитаннями і т. ін.; прилипати. 5. *перен., розм.* Виявлятися в кого-небудь (про інфекційну хворобу); приставати. 6. *тільки недок.* Пас. до **прилі́плювати**. 7. *рел.* Виходити заміж, жити чесним подружнім життям. *Да приліпиться жона до чоловіка свого!*

ПРИ́ЛІС, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **гай**[1]. // Те саме, що **узлі́сся**.

ПРИЛІСНИ́Й, -а́, -е́. Який міститься біля лісу.

ПРИ́ЛІСОК, -ска, *ч.* Зменш. до **при́ліс**.

ПРИЛІ́Т, -льо́ту, *ч.* Дія за знач. **прилеті́ти**.

ПРИЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЛЕТІ́ТИ**, -ечу́, -ети́ш, *док.* 1. Летячи, з'являтися де-небудь. // Прибувати літаком. // Проноситься у повітрі, падати. // Раптово з'являтися (про казкових і міфічних істот). // Починатися (про вітер, бурю). // Доноситися (про звуки). // *перен., розм.* Несподівано прибувати (про лист, звістку). // *перен., розм.* Раптово наставати (про пору року, доби, про якийсь час). // *перен., розм.* З'являтися (про думки, сни і т. ін.). 2. *розм.* Швидко, поспішно прибігати, приходити, приїжджати куди-небудь. // Швидко прибувати куди-небудь (про засоби пересування по воді, по землі).

ПРИЛІТНИ́Й, -а́, -е́. Який прилетів звідкись (про перелітних птахів).

ПРИЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прилічи́ти**.

ПРИЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прилічи́ти**.

ПРИЛІЧИ́ТИ *див.* **прилі́чувати**.

ПРИЛІ́ЧУВАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **прилі́чувати**.

ПРИЛІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЛІЧИ́ТИ**, -лічу́, -лі́чиш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **прирахо́вувати**.

ПРИЛОВИ́ТИ, -овлю́, -о́виш; *мн.* прило́влять; *док., перех., діал.* Застати зненацька на недозволеному вчинку.

ПРИЛО́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прилови́ти**. *Приловлений на гарячому.*

ПРИЛОВЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИЛОВЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чи́шся, *док., розм.* Знаходити спосіб виконання якоїсь дії, досягнення якоїсь мети.

ПРИЛОВЧИ́ТИСЯ *див.* **приловча́тися**.

ПРИЛО́ГОМ, *присл., зах.* Схилившись, нахилившись.

ПРИЛОЖИ́ТИ, -ложу́, -ло́жиш, *док., перех., розм.* Те саме, що **прикла́сти**.

ПРИЛОЖИ́ТИСЯ, -ложу́ся, -ло́жишся, *док., розм.* Те саме, що **прикла́стися** 1 – 3, 5. ** **Прилож́итися до ча́рки** – випити горілки, вина і т. ін.

ПРИЛО́МОК, -мка, *ч., діал.* Вощина, приліплена у вулику, де має розміститися бджолиний рій.

ПРИЛУ́КА, -и, *ж.* Місце, поросле травою та кущами або очеретом, що трапляється по берегах річок, озер.

ПРИЛУ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Прилуки, **прилу́ка**.

ПРИЛУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прилуча́ти**.

ПРИЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЛУЧИ́ТИ**, -лучу́, -лу́чиш, *док., перех.* 1. Додавати що-небудь до чогось, прикладаючи; долучати. // Приєднувати що-небудь до чогось, об'єднувати з чимсь. // Використовувати що-небудь, додаючи до чогось. 2. Приймати кого-небудь до свого гурту, до складу якогось товариства, об'єднання і т. ін. // За певними ознаками зараховувати, вважати належним кого-небудь до якогось класу, якоїсь групи, категорії людей. 3. Заохочувати, спонукати кого-небудь до участі в чомусь. // Сприяти участі кого-небудь у чомусь. // Призначати кого-небудь для участі в чомусь. 4. Давати можливість пізнавати що-небудь; переймати. 5. *рідко.* Те саме, що **прикрі́плювати** 1. 6. *тільки док., неперех., рідко.* З'явитися на додаток до чого-небудь.

ПРИЛУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИЛУЧИ́ТИСЯ**, -лучу́ся, -лу́чишся, *док.* 1. Підходячи до гурту або до кого-небудь, приєднуватися. // Ставати належним до якогось товариства, якоїсь групи, категорії людей. // Вважатися належним до якогось класу, якоїсь групи, категорії людей. 2. Починати брати участь у дії, яка виконується іншим, іншими. // Починати звучати (про голос, звуки), приєднуючись до тих, що звучать (голосу, звуків). // Ставати учасником якої-небудь справи. // Починати займатися чим-небудь, братися за щось. // Ставати на чийсь бік у думках, переконаннях. // Видавати себе за співавтора чиєїсь праці. 3. Пізнавати що-небудь, переймати щось. 4. З'являтися на додаток до чого-небудь. 5. *розм.* Те саме, що **трапля́тися**.

ПРИЛУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прилучи́ти**. // **прилу́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прилучи́ти**, **прилуча́тися**.

ПРИЛУЧИ́ТИ *див.* **прилуча́ти**.

ПРИЛУЧИ́ТИСЯ *див.* **прилуча́тися**.

ПРИЛЮБИ́ТИ *див.* **прилюбля́ти**.

ПРИЛЮБИ́ТИСЯ *див.* **прилюбля́тися**.

ПРИЛЮБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИЛЮБИ́ТИ**, -люблю́, -лю́биш; *мн.* прилю́блять; *док., перех., діал.* 1. Закохувати в себе кого-небудь. // Викликати захоплення, замилування; зачаровувати своєю красою (про що-небудь). 2. *тільки недок.* Любити що-небудь; полюбляти.

ПРИЛЮБЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИЛЮБИ́ТИСЯ**, -люблю́ся, -лю́бишся; *мн.* прилю́бляться; *док., діал.* 1. Закохуватися в кого-небудь; починати любити. 2. Починати любити що-небудь. // Виявляти пристрасть до чого-небудь. *Прилюбився до горілки.*

ПРИЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Пристрасний.

ПРИЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Властивість за знач. **прилю́бний**; пристрасть.

ПРИЛЮ́ДНЕ, *присл.* Те саме, що **прилю́дно**.

ПРИЛЮ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, здійснюється, виявляється у присутності людей. // Який відбувається, здійснюється з допуском сторонніх осіб; відкритий, гласний. // Розрахований на ознайомлення сторонніми особами. // Признач. для публіки. 2. Те саме, що **грома́дський** 2.

ПРИЛЮ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прилю́дний** 1; гласність.

ПРИЛЮ́ДНО. Присл. до **прилю́дний**.

ПРИЛЮТО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех., заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прилютува́ти**.

ПРИЛЮТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЛЮТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., тех., заст.* Припаювати.

ПРИЛЮТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИЛЮТУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док., тех., заст.* Припаюватися.

ПРИЛЮТУВА́ТИ *див.* **прилюто́вувати**.

ПРИЛЮТУВА́ТИСЯ *див.* **прилюто́вуватися**.

ПРИЛЯГА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **приляга́ти** 2 і стан за знач. **приляга́ти** 4, 5. 2. *грам.* Вид синтаксичного зв'язку слів у реченні, який полягає в граматичній залежності незмінних слів від яких-небудь слів речення.

ПРИЛЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЛЯГТИ́**, -ля́жу, -ля́жеш, *док.* 1. Лягати на короткий час. // Приймати напівлежаче положення. // *на що, на чому.* Прихилятися до кого-, чого-небудь, класти голову на щось. // *над ким – чим, до кого – чого.* Пригинатися до кого-, чого-небудь. 2. Хилитися додолу від своєї ваги або від вітру, зливи, граду; полягати (про рослини). // у сполуч. зі сл. т у м а н. Стелитися над землею. 3. Притулятися до кого-, чого-небудь. Прилягти серцем. 4. Приставати до чого-небудь. 5. *тільки недок., до чого.* Бути розташованим, міститися поряд із чим-небудь.

ПРИЛЯГТИ́ *див.* **приляга́ти**.

ПРИЛЯ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приля́скувати**.

ПРИЛЯ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Ляскати, супроводжуючи яку-небудь ритмічну дію, мелодію.

ПРИ́МА, -и, *ж.* 1. *спец.* Перший ступінь гами, а також основний тон тризвука. 2. *спец.*. Інтервал у межах одного ступеня звукоряду. 3. Основний тон акорду. 4. Назва різновиду окремих інструментів (напр. домра-прима). 5. *спец.* Провідна партія, що виконується на одному з інструментів в інструментальному ансамблі. // Особа, що виконує провідну партію в ансамблі, а також інструмент, на якому вона виконується. 6. *театр.* Те саме, що **примадо́нна**. 7. *фін.* Перший екземпляр переказного векселя.

ПРИ́МА-БАЛЕРИ́НА, при́ми-балери́ни, *ж.* Балерина, яка виконує перші партії.

ПРИ́МА-ВЕ́КСЕЛЬ, при́ми-ве́кселя, *ч.* Позначка на переказному векселі, якщо його складають у кількох однакових примірниках із написом "Зразок"; перший екземпляр переказного векселя.

ПРИ́МА-ВІ́СТА, -и, *ч.* Платіж за борговим документом негайно після його першого пред'явлення.

ПРИМАДО́ННА, -и, *ж., театр.* Співачка, що виконує перші партії в опері або в опереті.

ПРИМА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прима́зати** 1.

ПРИМА́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прима́зати**.

ПРИМА́ЗАТИ *див.* **прима́зувати**.

ПРИМА́ЗАТИСЯ *див.* **прима́зуватися**.

ПРИМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прима́зувати** *і* **прима́зуватися**.

ПРИМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМА́ЗАТИ**, -а́жу, -а́жеш, *док., перех.* 1. Мазати що-небудь чимсь злегка або частково; примащувати. // Мазати долівку, білити стіни частково; підмащувати. // Замазуючи чимсь, пригладжувати. // Мастити волосся чим-небудь. 2. *неперех., перен., розм.* Давати хабара.

ПРИМА́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИМА́ЗАТИСЯ**, -а́жуся, -а́жешся, *док.* 1. Намазуючи собі волосся, пригладжувати. 2. *перен., розм.* Влаштовуватися біля кого-, чого-небудь. 3. *перен., розм.* Пристосовувати свої вчинки, поведінку, діяльність до певних вимог з якоюсь метою. // Підлаблюватися до кого-небудь з метою домогтися чогось. 4. *перен., розм.* Видавати себе за співавтора чужої праці. *Примазатися до слави.*

ПРИМАЙСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Прилаштувати що-небудь до чогось. 2. *розм.* Пристосувати що-небудь для використання.

ПРИМАЛИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Малуватий, замалий.

ПРИМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прималюва́ти**.

ПРИМАЛЬО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прималюва́ти**.

ПРИМАЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прималько́вувати**.

ПРИМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМАЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех.* 1. Доповнювати малюнок якоюсь деталлю. // Доповнювати малюванням яке-небудь зображення. 2. Злегка накладати фарбу на обличчя; підмальовувати.

ПРИМАЛЮВА́ТИ *див.* **примальо́вувати**.

ПРИМА́НА, -и, *ж.* 1. Те, що приманює, приваблює; спокуса. 2. Чарівність, привабливість.

ПРИМАНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., розм.* Прийти здалека, прибути, мандруючи. // *перен., розм.* Бути доставленим з якого-небудь місця в інше (про предмет).

ПРИМА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примани́ти**.

ПРИМАНИ́ТИ *див.* **прима́нювати**.

ПРИМА́НКА, -и, *ж.* 1. Те, чим приманюють рибу, звірів, птахів; принада. 2. Те, що приманює, вабить. ** **Взя́ти на прима́нку** – обманути.

ПРИМА́НЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **прива́бливий**.

ПРИМА́НЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **прима́нливий**.

ПРИМА́ННИЙ, -а, -е. 1. Признач. для приманювання. ** **Прима́нні росли́ни**, *с. г.* – рослини, що висіваються поряд із більш цінними рослинами з метою відвертання від них шкідників. 2. Який базується на приманюванні.

ПРИМА́НЧИВИЙ, -а, -е, *діал.* Привабливий.

ПРИМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прима́нювати**.

ПРИМА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИМАНИ́ТИ**, -маню́, -ма́ниш, *док., перех.* 1. Змушувати наближатися (рибу, птаха, звіра і т. ін.), застосовуючи якусь приманку. 2. Підкликати кого-небудь до себе. // Змушувати прибувати кого-небудь кудись, приваблюючи чимсь. 3. *перев. недок.* Привертати увагу, притягати до себе своєю красою, принадністю. // Викликати появу кого-, чого-небудь. // Спокушати кого-небудь (про щось). // Викликати якийсь інтерес (про кого-, що-небудь). 4. *розм.* Певними заходами викликати в кого-небудь почуття кохання, зваблювати.

ПРИМА́РА, -и, *ж.* 1. Те, що приснилося, примарилося. // Щось видумане, нереальне, несправжнє, плід фантазії. 2. Те, що не відповідає справжньому уявленню про дійсність; щось химерне, незвичайне, спотворена дійсність. // Те, що тільки здалося реальною дійсністю; ілюзія. 3. Тінь померлого в уяві; нереальна, вигадана істота із страхітливою зовнішністю; привид. // Про людину, яка своєю зовнішністю, одягом нагадує страхітливу істоту. // Невиразні обриси чого-небудь, тіні, що нагадують страхітливу істоту. 4. Неминуча загроза чого-небудь. // Те, що тяжить над ким-, чим-небудь.

ПРИМА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.* 1. З'явитися

уві сні, в маренні. 2. З'явитися в уяві, здатися, привидітися.

ПРИМА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який постає у мріях, маренні, уяві; нереальний. // Який є маревом. // Нетривкий. // Нездатний виконувати своє призначення, несправжній. 2. Який не відповідає справжньому уявленню про дійсність; химерний, незвичайний. // Примхливий, вигадливий. // Казковий. 3. Страхітливий, жахливий. 4. Який має нечіткі обриси, мерехтливий, невиразний. // Тьмяний.

ПРИМАРНІ́ЛИЙ, -а, -е. Який трохи змарнів.

ПРИМА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. за знач. **прима́рний**.

ПРИМАРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Трохи змарніти.

ПРИМА́РНО. Присл. до **прима́рний**.

ПРИМА́РОВІ, -их, *мн.* Те саме, що **па́личники**.

ПРИМА́С, -а, *ч.* Вища духовна особа в католицькій та англіканській церкві; найголовніший єпископ у країні.

ПРИМАСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примаскува́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРИМАСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Замаскувати трохи; приховати що-небудь.

ПРИМАСКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Замаскуватися трохи; приховатися.

ПРИМАСТИ́ТИ *див.* **прима́щувати**.

ПРИМАСТИ́ТИСЯ *див.* **прима́щуватися**.

ПРИ́МАСТКА, -и, *ж.* 1. Те, що додають до корму або пійла худобі для поліпшення якості, смаку. 2. *перев. мн., перен., розм.* Улесливі слова.

ПРИМА́Т, -у, *ч., книжн.* Перевага, переважне значення; першість щодо чогось.

ПРИМА́ТИ, -ів, *мн., зоол.* Ряд високоорганізованих ссавців, до якого належать мавпи, напівмавпи і людина.

ПРИМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до приматології.

ПРИМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь антропології, що вивчає приматів.

ПРИМА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примасти́ти**.

ПРИМА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примасти́ти**.

ПРИМА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прима́щувати**.

ПРИМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМАСТИ́ТИ**, -ащу́, -а́стиш, *док., перех.* 1. Мастити що-небудь чимсь злегка або частково; примазувати. // Змазуючи чимсь, пригладжувати. 2. Додавати що-небудь до страви або до корму для поліпшення якості, смаку.

ПРИМА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИМАСТИ́ТИСЯ**, -ащу́ся, -а́стишся, *док.* 1. Намащуючи собі волосся, пригладжувати. 2. *перен., розм.* Приєднуватися до кого-небудь із певною метою, прикидаючись однодумцем, прибічником чиїмсь; примазуватися.

ПРИМЕЖО́ВИЙ, -а́, -е́. Розташований біля межі, на межі чого-небудь.

ПРИМЕЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примежо́вувати**.

ПРИМЕЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМЕЖУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Приєднувати те, що межує.

ПРИМЕЖУВА́ТИ *див.* **примежо́вувати**.

ПРИМЕ́НШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приме́ншити**. 2. *у знач. прикм.* Який видається меншим, менш значним, ніж є насправді.

ПРИМЕ́НШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приме́ншити**.

ПРИМЕ́НШИТИ *див.* **приме́ншувати**.

ПРИМЕ́НШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приме́ншувати**.

ПРИМЕ́НШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМЕ́НШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех.* 1. Видавати меншою, ніж є насправді, кількість чого-небудь, занижувати які-небудь дані. // Створювати чим-небудь враження меншого, ніж є насправді (про розміри, об'єм чого-небудь). 2. Видавати що-небудь за менш значне, ніж воно є насправді. // Сприймати менш значним що-небудь, недооцінювати щось. 3. Послаблювати силу вияву чого-небудь. // *у сполуч. зі сл.* х о д а. 4. Знижувати значення, роль чого-небудь якимись діями.

ПРИМЕРЕ́ЖИТИ *див.* **примере́жувати**.

ПРИМЕРЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примере́жувати**.

ПРИМЕРЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМЕРЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* Пришивати що-небудь, з'єднуючи мережкою.

ПРИМЕРЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примерза́ти**.

ПРИМЕРЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИМЕ́РЗНУТИ** *і рідко* **ПРИМЕ́РЗТИ**, -зну, -знеш; *мин. ч.* приме́рз, -е́рзла, -е́рзло *і* приме́рзнув, -е́рзнула, -е́рзнуло; *док.* 1. Міцно приєднуватися, приставати до чого-небудь під дією морозу. 2. Братися морозом, скріплюватися від морозу. // *безос.* // Покриватися льодом із поверхні. // Пошкоджуватися морозом. 3. Відчувати мороз. 4. *рідко.* Те саме, що **замерза́ти** 3.

ПРИМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **приме́рзти**.

ПРИМЕ́РЗНУТИ *див.* **примерза́ти**.

ПРИМЕ́РЗТИ *див.* **примерза́ти**.

ПРИМЕРКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примерка́ти** 2. // Час, коли починає смеркати.

ПРИМЕРКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРИМЕ́РКНУТИ** *і* **ПРИМЕ́РКТИ**, -кне; *мин. ч.* приме́рк, -ла, -ло; *док.* 1. Втрачати яскравість; тьмяніти. // Пригасати. // *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д. Втрачати блиск, жвавість. // Втрачати чіткі обриси, барви; затьмарюватися. // *перен.* Втрачати силу свого вияву, значення; слабшати. 2. *безос.* Починати смеркати.

ПРИМЕ́РКИ, -рок, *мн.* Присмерки, сутінки.

ПРИМЕ́РКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **приме́ркнути**, **приме́ркти** 1.

ПРИМЕ́РКНУТИ *див.* **примерка́ти**.

ПРИМЕ́РКТИ *див.* **примерка́ти**.

ПРИМЕ́РЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **приме́рти**.

ПРИМЕ́РТИ, -мру́, -мре́ш, *док.* 1. Втратити здатність рухатися; завмерти. 2. Зменшитися, ослабнути (про силу вияву чого-небудь, інтенсивність.

ПРИМЕРХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примерха́ти**.

ПРИМЕРХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРИМЕ́РХНУТИ** *і рідко* **ПРИМЕ́РХТИ**, -хне; *мин. ч.* приме́рх, -ла, -ло; *док.* // Втрачати чіткі обриси, барви; затьмарюватися. // Ставати темнішим. // *перен.* Втрачати силу свого вияву; слабшати.

ПРИМЕ́РХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **приме́рхнути**, **приме́рхти**.

ПРИМЕ́РХНУТИ *див.* **примерха́ти**.

ПРИМЕ́РХТИ *див.* **примерха́ти**.

ПРИМЕСТИ́ *див.* **приміта́ти**.

ПРИМЕ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примета́ти**. // **приме́тано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИМЕТА́ТИ *див.* **приме́тувати**.

ПРИМЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примести́**.

ПРИМЕ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приме́тувати**.

ПРИМЕ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМЕТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Пришивати що-небудь до чогось великими стібками неостаточно.

ПРИМИКА́ННЯ, -я, *с., рідко.* 1. Дія за знач. **примика́ти** 1. 2. Місце стику.

ПРИМИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИМКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.* Прикріплювати що-небудь до чогось за допомогою замка. // Закривати на замок. 2. *перех.* Зближувати один до одного краї чого-небудь. // Прикривати (повіки, губи). ◊ **Примкну́ти рот**: а) замовкнути; б) (*кому*) примушувати мовчати; в) (*кому*) припинити поговір. 3. *неперех., до кого – чого.* Ставати прибічником, послідовником кого-, чого-небудь. // *тільки недок.* Бути прибічником, послідовником кого-, чого-небудь. 4. *до чого, тільки недок., неперех.* Те саме, що **приляга́ти** 4.

ПРИМИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. ак. теп. ч. до **примика́ти**.

ПРИМИ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Люб'язний, ласкавий.

ПРИМИЛИ́ТИСЯ *див.* **прими́люватися**.

ПРИМИ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПРИМИЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИМИЛИ́ТИСЯ**, -милю́ся, -ми́лишся, *док., розм.* Виявляти в розмові люб'язність, ласку до кого-небудь. // Словами, вчинками піддобрюватися до кого-небудь з певною метою; підлещуватися. // Поведінкою, розмовою, манерами намагатися подобатися кому-небудь, зваблювати когось. *Примилятися до жінок.*

ПРИМИЛЯ́ТИСЯ *див.* **прими́люватися**.

ПРИМИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примина́ти**.

ПРИМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИМ'Я́ТИ**, -мну́, -мне́ш, *док., перех.* 1. Притискаючи або пригинаючи, робити прилеглим або похиленим (бур'ян, траву і т. ін.). // Наступаючи на щось, топчучи, руйнувати. // Мнучи, притискати. 2. *тільки док.* Трохи пом'яти що-небудь. *Прим'яти спідницю.* 3. *тільки док., кого, перен., фам.* Побити кого-небудь.

ПРИМИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРИМ'Я́ТИСЯ**, -мне́ться, *док.* Ставати прим'ятим.

ПРИ́МИР, -у *і* **ПРИМИ́РОК**, -рка, *ч., заст.* 1. Перемир'я. 2. Примирення.

ПРИМИРЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. *політ.* Той, хто прагне примирити суперечності; прибічник примиренства. 2. *розм.* Той, хто примиряється з чим-небудь.

ПРИМИ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примири́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який примирився з кимь-небудь. 3. *у знач. прикм.* Який примирився, погодився з чим-небудь, усвідомив необхідність чогось; умиротворений, лагідний.

ПРИМИ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прими́рений**.

ПРИМИРЕ́ННИЙ, -а, -е. Умиротворений, лагідний.

ПРИМИРЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **примире́нний**.

ПРИМИРЕ́ННО. Присл. до **примире́нний**.

ПРИМИ́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія та її результат за знач. **примири́ти**, **примири́тися** 1. 2. Стан за знач. **примири́тися**. *Піти на примирення.* 3. Злагода.

ПРИМИРЕ́НСТВО, -а, *с.* 1. Замазування суперечностей. 2. *розм.* Невимогливість, безпринципність у ставленні до кого-, чого-небудь, надмірна терпимість.

ПРИМИРЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до примиренця і примиренства. // Власт. примиренцеві.

ПРИМИРИ́ТЕЛЬ, -теля, *ч.* Той, хто примиряє кого-небудь із кимсь, чимсь, згладжує суперечності.

ПРИМИРИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **примири́тель**.

ПРИМИРИ́ТИ *див.* **примиря́ти**.

ПРИМИРИ́ТИСЯ *див.* **примиря́тися**.

ПРИМИ́РЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який сприяє примиренню. // Який виражає примирення; лагідний. 2. Який відзначається безпринципністю, невимогливістю, терпимістю.

ПРИМИ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **прими́рливий**.

ПРИМИ́РЛИВО. Присл. до **прими́рливий** 2.

ПРИМИ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **прими́рливий**.

ПРИМИ́РНИК, -а, *ч.* Те саме, що **примири́тель**.

ПРИМИ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **прими́рник**.

ПРИМИ́РНО. Присл. до **прими́рний**.

ПРИМИ́РОК *див.* **при́мир**.

ПРИМИ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прими́рювати**.

ПРИМИ́РЮВАТИ *див.* **примиря́ти**.

ПРИМИ́Р'Я, -я, *с., рідко.* Те саме, що **прими́рення**.

ПРИМИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПРИМИ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИМИРИ́ТИ**, -мирю́, -ми́риш, *док., перех.* 1. Встановлювати мирні стосунки між ким-небудь, відновлювати злагоду. // Сприяти встановленню мирних стосунків, злагоді. 2. Згладжувати суперечності між ким-, чим-небудь. // Знаходити щось спільне, якусь відповідність, узгоджувати що-небудь із чимсь. // Змушувати змінити негативне ставлення до чого-небудь на позитивне. 3. Сприяти умиротворенню, заспокоєнню, робити лагідним кого-небудь.

ПРИМИРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок., рідко*, **ПРИМИРИ́ТИСЯ**, -мирю́ся, -ми́ришся, *док.* 1. Переставати сердитися один на одного. // Переставати ворогувати з ким-небудь, встановлювати мир. 2. Ставитися терпимо до кого-, чого-небудь. 3. Усвідомивши необхідність чого-небудь, умиротворюватися, заспокоюватися. // *у сполуч. зі сл.* з с о б о ю. Припиняти внутрішню боротьбу.

ПРИМИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прими́слити**.

ПРИМИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прими́слити**.

ПРИМИ́СЛИТИ *див.* **прими́слювати**.

ПРИМИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИМИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* Додавати в думках що-небудь до чогось; додавати щось вигадане.

ПРИМІ́ВКА, -и, *ж., етн., діал.* Замовляння (у 2 знач.). // Примовка.

ПРИМІ́ВНИК, -а, *ч., етн., зах.* Ворожбит, який лікує замовлянням.

ПРИМІНИ́ТИСЯ, -міню́ся, -мі́нишся, *док., до кого, перед ким, розм.* Знайти підхід, форму стосунків із ким-небудь; пристосуватися.

ПРИМІ́Р, -у, *ч.* 1. *розм., заст.* Те саме, що **при́клад**[1]. 2. *діал.* Намір.

ПРИМІ́РИТИ *див.* **приміря́ти**.

ПРИМІ́РИТИСЯ *див.* **приміря́тися**.

ПРИМІ́РКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **примі́рювання**.

ПРИМІ́РКОВА, -ої, *ж.* Те саме, що **примі́рочна**.

ПРИМІ́РКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **примі́рочний**.

ПРИМІ́РНИК, -а, *ч.* Одиничний предмет із ряду тотожних, однорідних; екземпляр (перев. про якийсь друкований або рукописний текст).

ПРИМІ́РОМ, *присл.* Те саме, що **напри́клад**.

ПРИМІ́РОЧНА, -ної, *ж., розм.* Кімната або кабіна для примірювання одягу.

ПРИМІ́РОЧНИЙ, -а, -е. Признач. для примірювання.

ПРИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для **примі́рювання**.

ПРИМІ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **приміря́ти**.

ПРИМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примі́рювати**.

ПРИМІ́РЮВАТИ *див.* **приміря́ти**.

ПРИМІ́РЮВАТИСЯ *див.* **приміря́тися**.

ПРИМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примі́ряти** // **примі́ряно**, *безос. присудк. сл.*

ПРИМІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приміря́ти**.

ПРИМІ́РЯТИ *див.* **приміря́ти**.

ПРИМІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПРИМІ́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИМІ́РЯТИ**, -яю, -яєш *і* **ПРИМІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Прикладати що-небудь до когось, чогось, визначаючи відповідність за розміром. // Прикладати що-небудь до когось, чогось, визначаючи якусь відповідність. // Одягнувши що-небудь незакінчене, недошите, визначати відповідність до фігури. // Одягати, чіпляти що-небудь на себе або на когось на якийсь час з метою одержати задоволення, перевірити придатність. 2. Порівнювати в думці кого-, що-небудь із кимсь, чимсь. // Прикладаючи в думці кого-небудь до когось, визначати можливість якихсь стосунків між ними. // Пристосовуючи в думках, в уяві що-небудь до когось, чогось, робити якийсь висновок. 3. *перен.* Міркуючи, визначати що-небудь. 4. *у сполуч. зі сл.* с а д и б а, п о л е, г о р о д. Відмірявши, наділяти.

ПРИМІ́РЯТИСЯ *див.* **приміря́тися**.

ПРИМІРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **ПРИМІ́РЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИМІ́РЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся *і* **ПРИМІ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Спрямовувати знаряддя дії, визначаючи точне місце; націлюватися. // Націлюватися для пострілу. 2. Робити попередні приготування або спроби перед виконанням чого-небудь. // Шукаючи, визначати спосіб успішного здійснення чого-небудь, досягнення якоїсь мети. // Збиратися зробити що-небудь. // *до чого.* Намірятися виконати яку-небудь дію над чимсь. 3. *перен.* Обмірковувати що-небудь. 4. *перен.* Вивчаючи, оцінювати кого-небудь, визначати щось. 5. Пристосовуватися до чого-небудь. // Рівнятися до кого-небудь.

ПРИМІ́СТ, -мо́сту, *ч.* 1. Дерев'яний настил збоку вулиці для пішоходів; тротуар. 2. Причал для порома. 3. Те саме, що **п'єдеста́л**.

ПРИМІСТИ́ТИ *див.* **приміща́ти**.

ПРИМІСТИ́ТИСЯ *див.* **приміща́тися**.

ПРИ́МІСТКА, -и, *ж.* Підвищення, прибудоване до стіни у приміщенні (нари, піл, лавка і т. ін.). // Дерев'яний настил збоку вулиці для пішоходів; тротуар.

ПРИМІСЬКИ́Й, -а́, -е́. 1. Розташований на околиці міста, в районі, що прилягає до міста. 2. Признач. для сполучення міста з передмістям.

ПРИМІ́СЯЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примі́сячитися**.

ПРИМІ́СЯЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Досягти поверхні Місяця.

ПРИМІ́ТА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **прикме́та**.

ПРИМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИМЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш, *док., перех.* 1. Мести сміття до якого-небудь місця. 2. Метучи, прикидати, прикривати що-небудь. // *безос.*

ПРИМІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *заст.* Могти (вживається в умовному способі).

ПРИМІТИ́В, -а, *ч.* 1. Те, що відзначається низьким або початковим ступенем розвитку. // Те, що відзначається збідненістю, поверховістю. // Елемент, що його не можна розкласти на більш прості форми. ** **Примітив введення**, *спец.* – елементарна сукупність даних, одержаних від пристроїв введення. **Примітив виведення**, *спец.*: а) елементарна порція вихідних даних; б) неподільний графічний елемент, що використовується для побудови зображення. **Структу́рний примітив**, *спец.* – найпростіша структура даних. 2. *розм.* Про пересічну, малокультурну, неосвічену людину. 3. *мист.* Твір, що належить до ранніх стадій розвитку культури, з порівняно слаборозвиненими зображувальними засобами.

ПРИМІТИВІЗА́ТОР, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто спрощує, збіднює, примітивізує що-небудь.

ПРИМІТИВІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія та її результат за знач. **примітивізува́ти**.

ПРИМІТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Низький або початковий ступінь розвитку чого-небудь. // Низький рівень виконання; недосконалість. 2. Спрощення, збіднення чого-небудь. // Тенденція стилізації під твір, що належить до ранньої стадії розвитку культури. 3. Напрям в образотворчому мистецтві кінця 19 – 20 ст., що використовує прийоми первісної, народної та дитячої творчості.

ПРИМІТИВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примітивізува́ти**.

ПРИМІТИВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Спрощувати, збіднювати що-небудь. // Сприймати або представляти кого-, що-небудь у спрощеному, примітивному вигляді.

ПРИМІТИВІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* Збіднюватися, спрощуватися.

ПРИМІТИВІ́СТ, -а, *ч.* Художник, який працює в манері примітивізму (у 3 знач.).

ПРИМІТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до примітивізму, примітивіста.

ПРИМІТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває на низькому або початковому ступені розвитку. // Який характеризується низькою технікою виконання; нескладний. // Який характеризується низьким рівнем виконання; недосконалий. // Який відзначається простотою організації. // Який характеризується бідністю форм; простий. // Невитончений, грубий. 2. Який характеризується спрощеністю, збідненістю. 3. Який не відзначається глибиною змісту; поверховий. // Який не відзначається глибиною задуму; нехитрий. 4. Який характеризується низьким розвитком інтелекту, вузьким колом інтересів; обмежений.

ПРИМІТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість і властивість за знач. **примітивний**.

ПРИМІТИ́ВНО. Присл. до **примітивний**.

ПРИМІ́ТИТИ *див.* **примічати**.

ПРИМІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Короткий запис, що є поясненням до якогось тексту. 2. Додаток до якогонебудь твору, що містить пояснення до нього або відомості про його автора.

ПРИМІ́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Прикмета. ** **Бра́ти в примі́тку** – помічати.

ПРИМІ́ТЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який має властивість примічати; спостережливий.

ПРИМІ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **примітливий**.

ПРИМІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Помітний, видний для ока. 2. Який вирізняється з-поміж інших. // Який чимсь відзначається; характерний.

ПРИМІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **примітний**.

ПРИМІ́ТНО. Присл. до **примітний** 1. // *у знач. присудк. сл.*

ПРИМІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИМІ́ТИТИ**, -і́чу, -і́тиш, *док.*, *перех.* Звертати увагу на кого-, щонебудь; помічати. // Помітивши що-небудь, брати до уваги, запам'ятовувати. // Вирізняти когонебудь з-поміж інших; відзначати. // Відзначати в думці що-небудь, здогадуватися про щось.

ПРИМІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примітити**. // **примічено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИМІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примішати**. // **примішано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИМІША́ТИ *див.* **примішувати**.

ПРИМІША́ТИСЯ *див.* **примішуватися**.

ПРИ́МІШКА, -и, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **до́мішка**.

ПРИМІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примішувати**.

ПРИМІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМІША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Додавати що-небудь до чогось, перемішуючи; додавати якусь домішку до чогось. // *у сполуч. зі сл.* голос, *перен.* Приєднуватися до чийогось співу. // *перен.* Вставляти певного стилю слова, фрази і т. ін. в свою мову. 2. *перен.* Робити кого-небудь причетним до чиєїсь справи, до чогось; вплутувати кого-небудь у якусь справу. // Пов'язувати що-небудь із чимсь.

ПРИМІ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИМІША́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Перемішуючись, ставати складовою частиною чого-небудь, додаватися до чогось. // Вступати в розмову, спів, гру на чому-небудь. // Починати звучати, приєднуючись до інших звуків. // З'являтися на додаток до чого-небудь. 2. Те саме, що **вмі́шуватися**¹ 1. 3. *перен.* Бути причетним до чиєї-небудь справи, до чогось.

ПРИМІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приміщати**.

ПРИМІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПРИМІ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМІСТИ́ТИ**, -іщу́, -і́стиш, *док.*, *перех.* 1. Знайшовши місце, класти або ставити що-небудь. // Віддавати на зберігання, використання і т. ін. що-небудь кудись. // Влаштовувати кого-небудь на якесь місце; поміщати. 2. Влаштовувати кого-небудь на ніч або поселяти десь. 3. Влаштовувати кого-небудь у життi (вчитися, працювати, існувати за якийсь рахунок).

ПРИМІЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся; **ПРИМІ́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИМІСТИ́ТИСЯ**, -іщу́ся, -і́стишся, *док.* 1. Займати якесь місце, сідати або ставати де-небудь. 2. Влаштовуватися на ніч або поселятися де-небудь.

ПРИМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примістити**. // **приміщено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Будівля, квартира чи окрема кімната, в якій поміщається хто-, що-небудь, яка використовується для чогось. *Складське приміщення.* ** **Воло́ге приміщення** – приміщення, в якому пара або конденсована волога виділяється лише короткочасно в невеликих кількостях, а відносна вологість повітря в межах 60 – 75%. **Житлове́ приміщення** – приміщення, придатне для помешкання, життя людини, сім'ї. **Нежитлове́ приміщення** – приміщення, придатне лише для облаштування офісу, магазину, майстерні тощо і не включене до житлового фонду міста, країни. 2. *рідко*. Дія за знач. **приміщати**.

ПРИМІ́ЩУВАТИ *див.* **приміщати**.

ПРИМІ́ЩУВАТИСЯ *див.* **приміща́тися**.

ПРИ́МКНЕНИЙ, **ПРИ́МКНУТИЙ**, -а, -е, *рідко*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примкну́ти** 1, 2.

ПРИ́МКНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примкну́ти**.

ПРИМКНУ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **при́мкнутий**.

ПРИМКНУ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **примкну́лий**.

ПРИМКНУ́ТИ *див.* **примика́ти**.

ПРИ́МКНУТИЙ *див.* **при́мкнений**.

ПРИМЛІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИМЛІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *зах.* Втрачати силу, бадьорість, жвавість.

ПРИМЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *зах.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **примліти**.

ПРИМЛІ́ТИ *див.* **примліва́ти**.

ПРИМНО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примно́жити**. // **примно́жено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИМНО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **примно́жений**.

ПРИМНО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примно́жити**.

ПРИМНО́ЖИТИ *див.* **примно́жувати**.

ПРИМНО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примно́жувати**.

ПРИМНО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМНО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Збільшувати кількість, розміри чого-небудь. 2. Збагачувати що-небудь. // Робити досконалішим що-небудь. 3. Робити більш значним що-небудь. // Робити міцнішим що-небудь.

ПРИМНО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИМНО́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* Збільшуватися щодо кількості, розмірів.

ПРИМНО́ЖУВАЧ, -а, *ч.*, *книжн.* Той, хто примножує, збагачує що-небудь.

ПРИМО́ВА, -и, *ж.*, *етн.* Замовляння (у 2 знач.).

ПРИМО́ВИТИ *див.* **примовля́ти**.

ПРИМО́ВИТИСЯ *див.* **примовля́тися**.

ПРИ́МОВКА, -и, *ж.* Жартівливий, перев. римований вислів, що вставляється в розмову відповідно до ситуації або у відповідний текст. // Узвичаєна фраза, пісенька, вірш, що проказується під час певної дії, гри. // Часто повторювана ким-небудь фраза. // Те саме, що **при́казка**.

ПРИМОВКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примовка́ти**.

ПРИМОВКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИМО́ВКНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Переставати говорити, співати, кричати і т. ін. на якийсь час. // Переставати видавати звуки; притихати. // Переставати обговорювати що-небудь. // *перен.* Переставати рухатися від припинення вітру (про віти дерев, річку, море і т. ін.), від морозу (про річку). 2. *перен.* Втрачати бадьорість, жвавість, життєрадісність, ставати пригніченим. // Переставати активно діяти.

ПРИМО́ВКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **примо́вкнути**.

ПРИМО́ВКНУТИ *див.* **примовка́ти**.

ПРИ́МОВЛЯ, -я, *с.*, *діал.* Те саме, що **при́мовка**.

ПРИМОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **примовля́ти**. 2. *етн.*, *рідко*. Те саме, що **замовля́ння** 2.

ПРИМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИМО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* примо́влять; *док.* 1. *перев. недок.*, *перех. і неперех.* Супроводжувати яку-небудь дію словами; приказувати. // Граючи або танцюючи, вимовляти слова пісні, примовки і т. ін. // Казати приказку відповідно до ситуації, до якоїсь розповіді. // Казати при певній дії узвичаєну примовку. // Плачучи, приказувати; голосити. 2. *перех.* Додавати до сказаного що-небудь, вступати в розмову. // Додавати якусь фразу, слова після якої-небудь дії. 3. *перех. і неперех.* За народними віруваннями – виліковувати замовлянням. // Проголошувати замовляння, заклинання.

ПРИМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИМО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* примо́вляться; *док.* 1. *діал.* Вступати в розмову; промовляти. 2. *діал.* Говорити з кимнебудь, клопочучись за когось. 3. *тільки недок.* Пас. до **примовля́ти**.

ПРИМО́ВЧАТИ *див.* **примо́вчувати**.

ПРИМО́ВЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примо́вчувати**.

ПРИМО́ВЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМО́ВЧАТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* Не говорити чого-небудь, приховувати щось.

ПРИМОГТИ́, -о́жу, -о́жеш, *док.*, *діал.* Змогти.

ПРИМОГТИ́СЯ, -о́жуся, -о́жешся, *док.*, *діал.* Те саме, що **примогти́**.

ПРИМОКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИМО́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Намокати трохи; підмокати.

ПРИМО́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **примо́кнути**.

ПРИМО́КНУТИ *див.* **примока́ти**.

ПРИМОРГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **примо́ргувати**.

ПРИМО́РГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примо́ргувати**.

ПРИМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Моргати, супроводжуючи що-небудь сказане, якусь дію.

ПРИМО́РЕНИЙ, -а, -е. Який втомився, стомлений.

ПРИМО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **примо́рений**.

ПРИМО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Той, хто живе в примор'ї, біля моря. // Боєць або офіцер армії, що служить або діє в примор'ї, біля моря.

ПРИМОРИ́ТИ, -морю́, -мо́риш, *док.*, *перех.* Довести до втоми; стомити.

ПРИМОРИ́ТИСЯ, -морю́ся, -мо́ришся, *док.* Стати втомленим, стомитися.

ПРИМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приморо́зити**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **ме́рзлий** 1.

ПРИМОРО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **приморо́жений**.

ПРИМОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приморо́жувати**.

ПРИМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМОРО́ЗИТИ**, -о́жу, -о́зиш, *док.* 1. *перех.* Міцно приєднувати, прикріплювати що-небудь до чогось (про мороз). 2. *перех.* Пошкоджувати морозом; обморожувати злегка. 3. *неперех.*, *безос.* Наставати (про невеликий мороз).

ПРИМОРО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИМОРО́ЗИТИСЯ**, -о́жуся, -о́зишся, *док.* 1. Пошкоджуватися морозом; обморожуватися злегка. 2. Сковуватися морозом; замерзати.

ПРИМОРО́ЗИТИ *див.* **приморо́жувати**.

ПРИМОРО́ЗИТИСЯ *див.* **приморо́жуватися**.

ПРИ́МОРОЗКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **при́морозок**, -зку, *ч.*). Те саме, що **за́морозки**.

ПРИ́МОРОЗЬ, -і, *ж.* Схожий на іній снігоподібний осад, що утворюється в туманну морозну погоду на гілках дерев.

ПРИМО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до примор'я. // Розташований біля моря. // Який буває в примор'ї.

ПРИМО́Р'Я, -я, *с.* Місцевість біля моря.

ПРИМОСТИ́ТИ *див.* **примо́щувати**.

ПРИМОСТИ́ТИСЯ *див.* **примо́щуватися**.

ПРИМО́СТКА, -и, *ж.*, *діал.* Примістка.

ПРИМО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примота́ти**. // **примо́тано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИМОТА́ТИ *див.* **примо́тувати**.

ПРИМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примо́тувати**.

ПРИМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Прикріплювати що-небудь до чогось, обмотуючи чимсь.

ПРИМОЦО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примоцо́вувати**.

ПРИМОЦО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМОЦУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Прилаштовувати.

ПРИМОЦУВА́ТИ *див.* **примоцо́вувати**.

ПРИМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примочи́ти**. // **примо́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИМОЧИ́ТИ *див.* **примо́чувати**.

ПРИМО́ЧКА, -и, *ж.* 1. Вода або лікувальна рідина, якою змочують що-небудь для прикладання до хворого місця. 2. *муз.*, *жарг.* Додаткові пристрої, що створюють різноманітні звукові ефекти до електромузичних інструментів.

ПРИМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примо́чувати**.

ПРИМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМОЧИ́ТИ**, -мочу́, -мо́чиш, *док.*, *перех.* 1. Намочувати трохи щонебудь. 2. *перен.*, *розм.* Випивати, відзначаючи яку-небудь подію, придбання чогось.

ПРИМО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примостити**.

ПРИМО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примо́щувати**.

ПРИМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМОСТИ́ТИ**, -ощу́, -о́стиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Класти або ставити що-небудь десь; приміщати. // Садовити, класти кого-небудь десь. 2. Влаштовувати когонебудь на ніч або для тимчасового перебування. 3. Приставляти належно що-небудь до чогось; приладновувати. 4. Встановлювати що-небудь відповідно до потреб використання.

ПРИМО́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИМОСТИ́ТИСЯ**, -ощу́ся, -о́стишся, *док.*, *розм.* 1. Займати місце, стаючи, сідаючи, лягаючи і т. ін. // Влаштовуватися на чому-небудь якимсь способом, перев. вигідно. // Займати якесь приміщення. 2. Збираючись виконувати що-небудь, відповідно прилаштовуватися. // Починати робити що-небудь; заходитися. 3. *до кого – чого.* Приєднуватися до якогось товариства. // *до кого*, *розм.* Зав'язувати близькі стосунки з ким-небудь. 4. Влаштовуватися жити, працювати де-небудь. 5. *тільки док.* Бути розташованим біля чого-небудь, десь.

ПРИМРІ́ТИСЯ *і* **ПРИМРІ́ЯТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* З'явитись у мріях, постати в уяві; примаритися.

ПРИМРІ́ЯТИСЯ *див.* **примрі́тися**.

ПРИМРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до. **примру́жити**. 2. *у знач. прикм.* З прикритими повіками.

ПРИМРУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **примру́жений**.

ПРИМРУ́ЖЕНО. Присл. до **примру́жений** 2.

ПРИМРУ́ЖИТИ *див.* **примру́жувати**.

ПРИМРУ́ЖИТИСЯ *див.* **примру́жуватися**.

ПРИМРУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примру́жувати**.

ПРИМРУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМРУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Злегка прикривати повіками (око, очі).

ПРИМРУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИМРУ́-**

ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* Злегка прикривати повіки (про кого-небудь). // Злегка прикриватися повіками (про око, очі).

ПРИМУДРИ́ТИСЯ *див.* **примудря́тися.**

ПРИМУДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і неперех., розм.* Мудро придумати що-небудь. // Те саме, що **примудря́тися.**

ПРИМУДРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИМУДРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док., у сполуч. з інфін.* 1. Знаходити спосіб здійснювати що-небудь у складних умовах. 2. Додумавшись до створення чого-небудь незвичного, здійснювати це.

ПРИ́МУЛА, -и, *ж.* Багаторічна декоративна рослина родини первоцвітних із трубчастими квітками у зонтикоподібних суцвіттях; використовується в медицині.

ПРИМУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приму́лити.**

ПРИМУ́ЛИНА, -и, *ж., зах.* Намул, принесений водою.

ПРИМУ́ЛИТИ, -ить, *док.* Занести мулом.

ПРИМУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **примурува́ти.**

ПРИМУРО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примурува́ти.**

ПРИМУРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примуро́вувати.**

ПРИМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМУРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Прибудовувати що-небудь, муруючи.

ПРИ́МУРОК, -рку, *ч.* Кам'яна прибудова з горизонтальною площиною, уступ біля чого-небудь; поперечний виступ на стінці печі, груби; карниз.

ПРИМУРУВА́ТИ *див.* **примуро́вувати.**

ПРИ́МУС[1], -у, *ч.* Натиск із чийогось боку; примушування. // Зусилля над собою. // Зумовлена кимсь або чимсь необхідність діяти певним способом, незалежно від бажання. // Натиск, обумовлений законом. ** **З при́мусу**: а) силуючи себе; вимушено; б) без бажання, з обов'язку, виконуючи повинності.

ПРИ́МУС[2], -а, *ч., заст.* Гасовий нагрівальний прилад, в якому горіння гасу супроводжується шумом від тиску накачуваного повітря; використовується в побуті для приготування їжі.

ПРИМУ́СИТИ *див.* **приму́шувати.**

ПРИМУСІ́Я, -ї, *ж., діал.* 1. Знаряддя праці. 2. Порання, клопіт.

ПРИМУ́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Винахідливий, здібний.

ПРИ́МУСНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **при́мус**[2].

ПРИМУСО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється через натиск із чийогось боку, примушування. // Який здійснюється через обов'язок, повинність. ** **Примусо́ва ліце́нзія** – дозвіл використати запатентовані винаходи, що видається компетентними державними органами без згоди власника патенту. **Примусо́ві робо́ти** – міра покарання, що полягає у відрахуванні певного процента заробітної платні протягом певного часу. **Примусо́вий арбітра́ж** – у ряді країн система обов'язкового розгляду трудових конфліктів у спеціальних державних установах (напр., у третейських судах, арбітражних трибуналах). 2. Який спричиняється обставинами, не залежний від бажання; вимушений. 3. Який здійснюється механічно.

ПРИМУСО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **примусо́вий.**

ПРИМУСО́ВО. Присл. до **примусо́вий.**

ПРИ́МУСОМ, *присл., рідко.* Застосовуючи силу, насильство.

ПРИМУТНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **примутні́ти.**

ПРИМУТНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **примутні́лий.**

ПРИМУТНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **примутні́ти.**

ПРИМУТНІ́ТИ, -іє, *док.* Стати злегка мутним.

ПРИМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приму́чити.** // **приму́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який змучився.

ПРИМУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех. і без додатка, розм.* 1. Трохи намучити. 2. Замучити.

ПРИМУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приму́сити.** 2. Те саме, що **зму́шений.** // З яким діється що-небудь внаслідок певних обставин. // Який склався за певних обставин; вимушений.

ПРИМУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приму́сити.**

ПРИМУ́ШЕНО, *рідко.* Присл. до **приму́шений** 2.

ПРИМУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приму́шувати.**

ПРИМУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИМУ́СИТИ**, -у́шу, -у́сиш, *док., перех.* 1. Вимагати в кого-небудь виконання чогось незалежно від його волі, бажання. // *у сполуч. зі сл.* с е б е . Спрямовувати свої зусилля на виконання чого-небудь незалежно від бажання. // Домагатися чого-небудь, застосовуючи силу. 2. Своєю дією, вчинками викликати певні дії, вчинки, стан, ставлення до чого-небудь і т. ін. у когось іншого. // Викликати у кого-небудь якусь дію, вчинок і т. ін. (про що-небудь). 3. Своїми зусиллями викликати, зумовлювати вияв чого-небудь. // Викликати, зумовлювати вияв чого-небудь (про щось).

ПРИ́МХА, -и, *ж.* 1. Несподіване, нічим не обґрунтоване бажання як вияв чиєсь неврівноваженості; каприз, забаганка. // Свавільна вигадка на шкоду іншим. // Незрозумілий вчинок як дивацтво, вигадка. *Потурати примхам.* 2. *тільки мн.* Надмірність у розвагах, у предметах розкоші. 3. Предмет або деталь, що не має практичного значення і служить для прикрашання. // Предмет розкоші. 4. Властива кому-небудь незвичайна особливість у поведінці, характері, в звичаях і т. ін. 5. *перев. мн., перен.* Певні вимоги щодо умов життя та певні уподобання тварини. // Певні вимоги рослини до умов росту, певні особливості росту. // Певні відхилення в роботі механізму. 6. *перев. мн., перен.* Особливості вияву чого-небудь, несподівані відхилення в чомусь. *Примхи моди.*

ПРИ́МХАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Вередувати.

ПРИМХЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Якому властиві несподівані, нічим не обґрунтовані бажання, свавільні вигадки, дивацтва; якому важко догодити. // Який відзначається безпідставністю. // Який виражає невдоволення, вередливість, примху. 2. *перен.* Який вимагає особливих умов життя, відзначається певними уподобаннями (про тварин). // Який вимагає особливих умов для росту (про рослини). // Який відзначається особливими властивостями, потребує особливих умов при використанні. 3. *перен.* Який відзначається несподіваними змінами, поворотами у своїх виявах. // Який відзначається несподіваними змінами у своєму стані. // Який відзначається незвичними, несподіваними змінами в інтервалах (про ритм), несподіваними поєднаннями звуків (про мелодію). 4. *перен.* Який відзначається несподіваними формами; вигадливий.

ПРИМХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **примхли́вий.**

ПРИМХЛИ́ВО. Присл. до **примхли́вий.**

ПРИМХУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Примхливий.

ПРИМХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., зах.* Властивість за знач. **примхува́тий.**

ПРИМЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., розм.* 1. *перех.* Швидко привести, принести або привезти кого-, що-небудь. // *безос.* 2. *неперех.* Швидко прийти, прибігти, приїхати куди-небудь. // Швидко прибути куди-небудь (про засоби пересування). // Повіяти раптово (про сильний вітер).

ПРИМЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док., розм.* Те саме, що **примча́ти** 2. // Швидко наступити (про час).

ПРИМ'Я́ТИ *див.* **примина́ти.**

ПРИМ'Я́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прим'я́ти.** 2. *у знач. прикм., перен.* Покритий зморшками, змарнілий (про обличчя).

ПРИМ'Я́ТИНА, -и, *ж., розм.* Прим'яте місце на чому-небудь, слід, заглибина від удару і т. ін.

ПРИМ'Я́ТИСЯ *див.* **примина́тися.**

ПРИНА́ВІТЬ, *присл., зах.* Навіть.

ПРИНАГІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється у зв'язку з нагодою. // Відповідний до нагоди, ситуації. 2. Який трапляється іноді, час від часу, при нагоді; випадковий.

ПРИНАГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **принагі́дний.**

ПРИНАГІ́ДНО. Присл. до **принагі́дний.**

ПРИНА́ДА, -и, *ж.* 1. Те, чим принаджують рибу, птаха, звіра і т. ін. // Пожива, перев. отруєна, яку застосовують для боротьби з гризунами, комахами в сільському господарстві. 2. Хто-небудь або що-небудь, що використовується як засіб для принаджування кудись. // Те, що використовується як засіб відвертання уваги від чогось. 3. Те, що вабить; спокуса. // Привабливі риси зовнішності. 4. Притягальна сила чого-небудь. 5. Краса, привабливість. 6. Позитивна якість, властивість, якою відзначається що-небудь; перевага.

ПРИНА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прина́дити.**

ПРИНА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прина́дити.**

ПРИНА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для принаджування.

ПРИНА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прина́джувати.**

ПРИНА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИНА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Викликати прихід, появу кого-небудь якимось засобом. // Змушувати наближатися (рибу, птаха, звіра і т. ін.), застосовуючи якусь принаду. // Бути причиною появи, скупчення кого-, чого-небудь у якомусь місці. 2. Заохочуючи чим-небудь, обіцяючи щось, викликати бажання займатися чимсь, брати участь у чомусь. 3. Удаючись до певних засобів, зацікавлюючи чимсь, зав'язувати стосунки з ким-небудь. // Викликати симпатію, повагу, довір'я до себе. // Викликати почуття кохання, потяг (про чиїсь якості, властивості). 4. Викликати певний інтерес своїми позитивними якостями, перевагами. // Викликати прагнення мати або робити що-небудь.

ПРИНА́ДИТИ *див.* **прина́джувати.**

ПРИНА́ДЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **прина́дний.**

ПРИНА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **прина́дливий.**

ПРИНА́ДЛИВО, *рідко.* Присл. до **прина́дливий.**

ПРИНА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який принаджує до себе, викликає наближення, появу кого-небудь. 2. Який манить, викликає бажання робити що-небудь певне, брати участь у чомусь. 3. Який вабить, викликає сильний потяг до себе якими-небудь якостями, властивостями. // Якого хочеться мати, використовувати, споживати; спокусливий. 4. *у сполуч. зі сл.* с и л а . Який притягає. 5. Який викликає замилування; гарний. 6. Який відзначається позитивними якостями, властивостями, приємний. // Який викликає інтерес; цікавий.

ПРИНА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прина́дний.**

ПРИНА́ДНО. Присл. до **прина́дний.**

ПРИНА́ЙМІ *див.* **прина́ймні.**

ПРИНА́ЙМНІ, *рідко* **ПРИНА́ЙМІ**, *присл.* У всякому разі. // У крайньому разі. // Хоч би. // Щонайменше.

ПРИНАРО́ДНО, *присл., розм.* Те саме, що **прилю́дно.**

ПРИНАСІ́ННИК, -а, *ч.* Виріст на насінині рослини.

ПРИНАТУ́РИТИ *див.* **принату́рювати.**

ПРИНАТУ́РИТИСЯ *див.* **принату́рюватися.**

ПРИНАТУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИНАТУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., діал.* Призвичаювати.

ПРИНАТУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИНАТУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док., діал.* Призвичаюватися.

ПРИ́НГЛЯ, -і, *ж., мед., розм.* Те саме, що **адено́ма са́льних зало́з.**

ПРИ́НДА, -и. 1. *ж.* Пиха, бундючність. 2. *ч. і ж., діал.* Пихата, бундючна людина.

ПРИ́НДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок., фам.* 1. Виявляти пиху, гордощі; бундючитися. 2. Триматися по-молодецькому; бадьоритися, козиритися. 3. Сердитися.

ПРИНЕВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Підневільний, рабський.

ПРИНЕВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., заст.* Абстр. ім. до **приневі́льний.**

ПРИНЕВО́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **принево́лити.** // **принево́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. Те саме, що **зму́шений.**

ПРИНЕВО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **принево́лений.**

ПРИНЕВО́ЛЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **принево́лити.**

ПРИНЕВО́ЛИТИ *див.* **принево́лювати.**

ПРИНЕВО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **принево́лювати.**

ПРИНЕВО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИНЕВО́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех., розм.* 1. Змушувати кого-небудь робити щось проти його волі. // *до чого.* Змушувати дотримуватися чого-небудь. // *у сполуч. зі сл.* с е б е . Зусиллям волі змушувати себе робити що-небудь. 2. Спонукати когось до певної дії, способу поведінки, викликати певне ставлення до чого-небудь.

ПРИНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **принести́.** // **прине́сено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. ім.* **прине́сене**, -ного, *с.* Те, що приніс хто-небудь.

ПРИНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **принести́.**

ПРИНЕСТИ́ *див.* **прино́сити.**

ПРИНЕСТИ́СЯ *див.* **прино́ситися.**

ПРИНИЖА́ТИ *див.* **прини́жувати.**

ПРИНИЖА́ТИСЯ *див.* **прини́жуватися.**

ПРИНИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прини́зити.** // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Покірний, смиренний. // Який виражає покірність, смиренність. 3. *у знач. прикм.* Пригноблений, безправний. // *у знач. ім.* **прини́жений**, -ного, *ч.* Той, хто перебуває під гнітом, у безправному становищі.

ПРИНИ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **прини́жений** 2, 3. 2. Властивість за знач. **прини́жений** 2.

ПРИНИ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **прини́зити.** 2. Стан за знач. **прини́зитися** 1. // Зовнішній вияв цього стану.

ПРИНИ́ЖЕНО. Присл. до **прини́жений** 2.

ПРИНИ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прини́жувати.**

ПРИНИ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прини́жувати.**

ПРИНИ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПРИНИЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИНИ́ЗИТИ**, -и́жу, -и́зиш, *док., перех.* 1. Ставити в принизливе становище, ображати. 2. Применшувати значення, роль кого-, чого-небудь, видавати менш значним. 3. *рідко.* Зменшувати інтенсивність, силу вияву чого-небудь.

ПРИНИ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **ПРИНИЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИНИ́ЗИТИСЯ**, -и́жуся, -и́зишся, *док.* 1. Ставити себе в принизливе становище. 2. Ставати покірним, смиренним. 3. Втрачати значення, роль.

ПРИНИ́ЗИТИ *див.* **прини́жувати.**

ПРИНИ́ЗИТИСЯ *див.* **прини́жуватися.**

ПРИНИ́ЗЛИВИЙ, -а, -е. Який ображає гідність.

ПРИНИ́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **прини́зливий.**

ПРИНИ́ЗЛИВО. Присл. до **прини́зливий.**

ПРИНИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИНИ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Щільно притулятися до кого-, чого-небудь. // *тільки док.* Зайнявши місце біля чого-небудь, де-небудь, притихнути.

ПРИНИ́КНУТИ *див.* **приника́ти.**

ПРИНИ́ШКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прини́шкнути.**

ПРИНИ́ШКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **прини́шклий.**

ПРИНИ́ШКЛО. Присл. до **прини́шклий.**

ПРИНИ́ШКНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Перестати рухатися і видавати звуки; завмерти. // Намагаючись бути непоміченим, застигнути де-небудь; причаїтися. // Перестати віяти (про вітер). // Стати нерухомим, перестати утворювати звуки від припинення дії зовнішньої сили (про предмети). // *перен.* Виявлятися неяскраво, невиразно, бути прихованим (про почуття). 2. *перен.* Перестати активно діяти; притихнути. // Перестати виявляти ознаки життя, діяльності. // Перестати діяти (про машини, механізми).

ПРИНІ́СШИ. Дієприсл. до **принести́.**

ПРИНО́С, -у, *ч., розм.* Те, що приноситься кимсь як дарунок; приносини.

ПРИНО́СИНИ, -син, *мн., розм.* Те, що приноситься кимсь як дарунок; принос.

ПРИНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, **ПРИНЕСТИ́**, -су́, -се́ш, *док., перех.* 1. Несучи кого-, що-небудь, доставляти кудись. // *також без додатка.* // Приходити з якимсь повідомленням. // Доставляти інформацію (про засоби зв'язку). *Приносити в дар. Приносити в жертву.* 2. Силою свого руху доносити що-небудь (про вітер, течію). // Силою свого руху спричиняти певні фізичні явища (про вітер, течію). // *безос., перен., фам.* Приходити, приїжджати куди-небудь нежданим або небажаним. 3. Приходячи, мати на собі, з собою що-небудь.

// Приходячи, приїжджаючи, бути під впливом вражень, мати якесь почуття, настрій і т. ін. 4. Своєю появою, присутністю змінювати стан чого-небудь, викликати повний настрій, почуття і т. ін. у когось. // Спричиняти своїми діями кому-небудь щось (горе, щастя, радість і т. ін.). // Своїми діями, діяльністю здобувати що-небудь для когось, чогось. // Своєю діяльністю збагачувати зміст, склад чого-небудь. 5. Створювати наслідок своєї дії, впливу (про що-небудь). // Давати результати свого росту, розвитку. // Давати якийсь результат (про чиюсь дію, діяльність). 6. *розм.* Народжувати дитину. 7. З'являтися разом із настанням якогось часу.

ПРИНО́СИТИСЯ, -о́шуся, -о́сишся, *недок.*, **ПРИНЕСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся, *док.*, *розм.* 1. Приходити, приїжджати, прилітати швидко куди-небудь. 2. Доноситися звідки-небудь (про запахи, звуки). 3. *тільки недок.* Пас. до **прино́сити**.

ПРИНОТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **принoто́вувати**.

ПРИНОТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИНОТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Робити короткі записи, помітки на папері.

ПРИНОТУВА́ТИ *див.* **принoто́вувати**.

ПРИНОША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *заст.*, *уроч.* Приносити.

ПРИНО́ШЕНИЙ, -а, -е. Який втратив новий вигляд від носіння (про одяг, взуття).

ПРИНО́ШЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* 1. Дія за знач. **прино́сити** 1. 2. Подарунок.

ПРИ́НТЕР, -а, *ч.* Друкувальний пристрій, що підмикається до комп'ютера. ** **Факсимі́льний при́нтер** – принтер, який відруковує зображення, отримане з факсимільного апарата. *Лазерний принтер. Матричний принтер. Чорнильно-струменевий принтер.*

ПРИ́НТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **при́нтер**. *Принтерний роздрук.*

ПРИНУ́КА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **примýшування**. // Той, хто примушує до чогось. ** **Да́ти прину́ку** *кому* – примусити, спонукати кого-небудь до чогось. 2. Те саме, що **запро́шення**. 3. Те саме, що **обо́в'язок**. 4. Те саме, що **по́штовх** 2.

ПРИНУКА́ТИ *див.* **прину́кувати**.

ПРИНУ́КУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПРИНУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Те саме, що **підганя́ти** 1. // Примушувати до чого-небудь. 2. Те саме, що **спонука́ти**.

ПРИНЦ, -а, *ч.* Титул члена королівської родини або можновладного князя в Західній Європі, а також особа, що має цей титул.

ПРИ́НЦЕПС, -а, *ч.*, *іст.* У часи Римської республіки – сенатори, які рахуються першими у списку сенату і першими, які подали голос.

ПРИНЦЕ́СА, -и, *ж.* Титул дружини або дочки принца.

ПРИНЦИ́ЗНА, -и, *ж.*, *заст.* Принцеса.

ПРИ́НЦИП, -у, *ч.* 1. Основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напряму і т. ін. // Основний закон якої-небудь точної науки. ** **У при́нципі** – в основному, в загальному. 2. Особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось. // Правило, покладене в основу діяльності якої-небудь організації, товариства і т. ін. *Принцип гласності.* ** **При́нцип замо́вчування**, *спец.*: у системах обробки інформації – принцип, відповідно до якого значення даному повідомленню надається автоматично, коли користувач не назвав одне з припустимих значень. **При́нцип узго́дженості**, *спец.*: у системах обробки інформації – вимога того, щоб в процесі обміну повідомленнями одним і тим же даним надавався один і той самий зміст як джерелом, так і одержувачем. **При́нцип найбі́льшого спри́яння** – принцип, згідно з яким кожна з держав, що домовляються, зобов'язується надавати іншій такі самі права і пільги в тій або іншій сфері взаємовідносин, які вона вже надала будь-якій третій державі. 3. Переконання, норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці. ** **Піти́ на при́нцип**, *розм.* – почати діяти, відкинувши компроміс.

ПРИНЦИПА́Л, -а, *ч.* 1. *заст.* Хазяїн, начальник. 2. *юр.* Основна особа (боржник) у борговому зобов'язанні. // Юридична особа, від імені якої діє посередник. // Особа, що бере участь в угоді за свій рахунок. 3. Основний, головний боржник у зобов'язанні. 4. *іров.* Про керівника якого-небудь підприємства, установи. 5. *муз.* Головний регістр орга́на.

ПРИНЦИПА́Т, -у, *ч.*, *іст.* Державний устрій у Стародавньому Римі, за якого зберігались республіканські установи, але влада фактично належала імператорові.

ПРИНЦИПІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **принципо́вий**.

ПРИНЦИПІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **принципіа́льний**.

ПРИНЦИПО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до основ, суті чого-небудь. // Стос. до загальних основних сторін чого-небудь. 2. Який керується певними принципами у своїх думках і діях; безкомпромісний. // Непохитний у своєму ставленні до основ, суті чого-небудь. // Який виключає будь-які відхилення.

ПРИНЦИПО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **принципо́вий** 2.

ПРИНЦИПО́ВО. Присл. до **принципо́вий**.

ПРИНЦ-КОНСО́РТ, при́нца-консо́рта, *ч.* Те саме, що **консо́рт**.

ПРИНЮ́ХАТИСЯ *див.* **принюхуватися**.

ПРИНЮ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИНЮ́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Нюхати, намагаючись розпізнати запах. // Нюхаючи, шукати кого-, що-небудь. // Нюхаючи, вивчати кого-, що-небудь (про тварин). 2. *перен.*, *розм.* Придивляючись, прислухаючись до кого-, чого-небудь, вивчати. 3. *тільки док.* Звикнути до якогось запаху.

ПРИНЯ́ТИ *див.* **прийма́ти**.

ПРИНЯ́ТИСЯ *див.* **прийма́тися**.

ПРИНЯ́ТТЯ, -я, *с.*, *зах.* Аудієнція; бенкет, учта; прийняття.

ПРИОБІ́ЦЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИОБІЦЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Обіцяти.

ПРИОБІЦЯ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **приобіця́ти**.

ПРИОБІЦЯ́ТИ *див.* **приобі́цювати**.

ПРИОДІ́ВА, -и, *ж.*, *зах.* Одяг, одежа.

ПРИОДІ́ТИ, -і́ну, -і́неш, *док.*, *перех.*, *заст.* Приодягти.

ПРИОДЯГА́ТИ(СЯ), -а́ю(ся), -а́єш(ся) *див.* **приодягну́ти(ся)**.

ПРИОДЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Одягнений пристойно.

ПРИОДЯГНУ́ТИ *і* **ПРИОДЯГТИ́**, -дягну́, -дя́гнеш, *док.*, **ПРИОДЯГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Справити пристойний одяг кому-небудь.

ПРИОДЯГНУ́ТИСЯ *і* **ПРИОДЯГТИ́СЯ**, -дягну́ся, -дя́гнешся, *док.*, **ПРИОДЯГА́ТИ(СЯ)**, -а́ю(ся), -а́єш(ся), *недок.*, *розм.* 1. Справити собі пристойний одяг. 2. Одягнутися пристойно.

ПРИОДЯГТИ́ *див.* **приодягну́ти**.

ПРИОДЯГТИ́СЯ *див.* **приодягну́тися**.

ПРИОЗДО́БИТИ *див.* **приоздо́блювати**.

ПРИОЗДО́БИТИСЯ *див.* **приоздо́блюватися**.

ПРИОЗДО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приоздо́бити**.

ПРИОЗДО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приоздо́блювати**.

ПРИОЗДО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРИОЗДОБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИОЗДО́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* приоздо́блять; *док.*, *перех.* Прикрашати чим-небудь трохи.

ПРИОЗДО́БЛЮВАТИСЯ, -юється, -юєшся *і* **ПРИОЗДОБЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИОЗДО́БИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* приоздо́бляться; *док.* Прикрашатися якось.

ПРИОЗДОБЛЯ́ТИ *див.* **приоздо́блювати**.

ПРИОЗДОБЛЯ́ТИСЯ *див.* **приоздо́блюватися**.

ПРИОЗЕ́РНИЙ, -а, -е. Який міститься біля озера.

ПРИОЗЕ́Р'Я, -я, *с.* Місцевість біля озера.

ПРИОКЕА́НСЬКИЙ, -а, -е. Який міститься біля океану.

ПРИОНА́ДИТИ, -а́джу, -а́диш., *док.*, *перех.*, *зах.* Принадити.

ПРИО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прióра́ти**.

ПРИОРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приора́ти** 1.

ПРИОРА́ТИ *див.* **прио́рювати**.

ПРИОРА́ТИСЯ *див.* **прио́рюватися**.

ПРИО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прио́рювати**.

ПРИО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прио́рювати**.

ПРИО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИОРА́ТИ**, -орю́, -оре́ш, *док.*, *перех.* 1. Орючи, прикривати що-небудь перевернутою скибою. 2. Орючи, приєднувати до якоїсь ділянки землю, збільшувати зорану ділянку.

ПРИО́РЮВАТИСЯ, -юється, -юєшся, *недок.*, **ПРИОРА́ТИСЯ**, -орю́ся, -оре́шся, *док.* 1. *розм.* Орючи, доходити до якогось місця. 2. *тільки недок.* Пас. до **прио́рювати**.

ПРИОСТАВА́ТИ, -аю, -ає́ш, *недок.*, **ПРИОСТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш, *док.*, *діал.* Переставати робити що-небудь. // Зупинятися під час здійснення або виконання чого-небудь.

ПРИОСТА́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* Кінець, закінчення.

ПРИОСТА́ТИ *див.* **приостава́ти**.

ПРИОСТРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приостро́жити**.

ПРИОСТРО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Ударити острогами в боки коня для спонукання його до руху або до збільшення швидкості бігу.

ПРИОХО́ТИТИ *див.* **приохо́чувати**.

ПРИОХО́ТИТИСЯ *див.* **приохо́чуватися**.

ПРИОХО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приохо́тити**.

ПРИОХО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приохо́тити**.

ПРИОХО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИОХО́ТИТИ**, -о́чу, -о́тиш, *док.*, *перех.* Викликати бажання зробити, здійснити що-небудь, зайнятися чимсь. // Викликати любов до чого-небудь.

ПРИОХО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИОХО́ТИТИСЯ**, -о́чуся, -о́тишся, *док.* Набувати схильності до чогось.

ПРИПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припада́ти**.

ПРИПАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.* 1. *до чого, на що і без додатка.* Падати, лягати на що-небудь. // *чим, на що.* Опускаючись додолу, спиратися на що-небудь. // Летячи, спускатися на землю. // Опадати, осідати додолу. // Стелитися низько над землею (про туман, дим). 2. Нахилятися додолу, пригинатися. // Пригинатися від вітру або згасати (про полум'я). // *чим.* Нахиляти вниз що-небудь. *Припадати до ніг.* ** **Припада́ти на но́гу** – злегка кульгати. 3. Притулятися до чого-небудь, пригортатися до когось. // *тільки док.* Принишкнути. // Приставати до чого-небудь. // Ударятися злегка об що-небудь, доторкатися до чогось. // Притуляючись, чіплятися за що-небудь. // *перен.* Приєднуватися до чого-небудь. 4. Приглядаючись, дослухаючись, говорячи що-небудь, прихилятися до когось, чогось. // *перен.* Звертатися з запалом до кого-небудь. // *рідко.* Діставатися, добиратися куди-небудь. 5. *до чого.* Їсти або пити що-небудь не відриваючись. // Притуляючись до чого-небудь ротом, пити або смоктати. 6. *до чого.* Братися за що-небудь, перев. із запалом, старанністю. 7. *тільки недок.*, *до кого, коло кого.* Турбуватися, піклуватися про кого-небудь; упадати. // *також перед ким.* Домагатися чиєсь прихильності, запобігати ласки в когось. // *також за ким.* Залицятися до кого-небудь. 8. *кому, чому.* Те саме, що **ли́чити**. // Стосуватися кого-, чого-небудь. // *у сполуч. зі сл.* п а р а. Підходити одне одному. *Припасти до душі.* 9. Бути розташованим, міститися у якому-небудь просторовому відношенні щодо чогось. // *у сполуч. зі сл.* н а г о л о с. Мати місце в певній частині слова, такту мелодії. // Мати місце в певний час; збігатися з певним часом. // Збігатися в часі. // Бути у якомусь кількісному відношенні щодо чого-небудь. 10. Діставатися на чиюсь долю, ставати чиєюсь власністю. // *тільки недок.* Належати кому-небудь. // Внаслідок яких-небудь обставин діставатися комусь випадково; випадати. // Внаслідок певних обставин бути змушеним виконувати що-небудь. // *безос.* Доводитися робити що-небудь. // *безос.* Внаслідок певних обставин бути змушеним переживати, терпіти що-небудь. // *безос.* Одержувати покарання за що-небудь. // *розм.* Те саме, що **трапля́тися** 1. 11. Покриватися чим-небудь із поверхні. // Утворюватися на поверхні чого-небудь. *Припадати пилом.* 12. *тільки док.*, *безос.*, *з інфін.*, *чого і без додатка.* Дуже захотітися чого-небудь; закортіти. ** **Припа́ла охо́та** – з'явилося бажання, захотілося.

ПРИПА́ДИСТИЙ, -а, -е. 1. Похилий, спадистий. 2. Затісний (про чобіт).

ПРИПА́ДИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **припа́дистий**.

ПРИПАДКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Випадковий.

ПРИПА́ДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **припа́док**[1].

ПРИПАДКО́ВО, *діал.* Присл. до **припадко́вий**.

ПРИ́ПАДКОМ, *присл.*, *зах.* Випадково.

ПРИПА́ДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Низинний.

ПРИПА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **припа́дливий**.

ПРИПА́ДОК, -дку, *ч.* Раптовий, відносно недовготривалий гострий вияв певної хвороби; приступ. // Крайній вияв якого-небудь душевного стану; напад.

ПРИ́ПАДОК, -дку, *ч.*, *діал.* Випадок.

ПРИПА́ДОЧНИЙ, -а, -е, *розм.* У якого часто бувають припадки. // *у знач. ім.* **припа́дочний**, -ного, *ч.*; **припа́дочна**, -ної, *ж.* Людина, у якої часто бувають припадки.

ПРИ́ПАДЬ, -і, *ж.*, *діал.* Низинне місце. // Чорнозем із в'язкою глиною.

ПРИПА́Й, -ю, *ч.* Крига, що міцно примерзла до берегів.

ПРИПА́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **припа́ювання**.

ПРИПА́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **припа́й**.

ПРИПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припали́ти**.

ПРИПА́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **припа́сти** 1 – 6, 11.

ПРИПАЛИ́ТИ *див.* **припа́лювати**.

ПРИПАЛИ́ТИСЯ *див.* **припа́люватися**.

ПРИПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припа́лювати**.

ПРИПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИПАЛИ́ТИ**, -палю́, -па́лиш, *док.*, *перех.* 1. Пошкоджувати вогнем або високою температурою поверхню чи краї чого-небудь; опалювати злегка. 2. Викликати загар, почервоніння шкіри (про сонце, вітер). // Змінювати колір чого-небудь, знебарвлювати (про сонце). // Робити шкарубкою, потрісканою шкіру (про сонце, вітер). // *тільки док.*, *безос.* Пошкодити спекою. 3. Прикладаючи що-небудь до вогню або жару, змушувати загорітися.

ПРИПА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, -юєшся, *недок.*, **ПРИПАЛИ́ТИСЯ**, -палю́ся, -па́лишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Пошкоджуватися вогнем або високою температурою (про поверхню, краї чого-небудь). // Пригоряти (про страву). 2. Діставати загар, почервоніння шкіри (від сонця, вітру).

ПРИПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припа́рити**.

ПРИПА́РИТИ *див.* **припа́рювати**.

ПРИПА́РКА, -и, *ж.* 1. Лікувальна процедура, що полягає в прикладанні до тіла чого-небудь гарячого, перев. вогкого. // Ліки, що використовуються при такій процедурі. 2. *перен.*, *іров.* Тілесне покарання різками, киями. // Бій із значними втратами. // Дошкульні докори, зауваження.

ПРИПАРКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припаркува́ти**.

ПРИПА́РКОВИЙ, -а, -е. Стос. до припарки.

ПРИПАРКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припарко́вувати**.

ПРИПАРКУВА́ТИ, -ку́ю, -ку́єш, *док.*, **ПРИПАРКО́ВУВАТИ**, -ко́вую, -ко́вуєш, *недок.*, *перех.* Поставити на відкриту стоянку автомобіль; зробити паркування.

ПРИПАРКУВА́ТИСЯ, -ку́юся, -ку́єшся, *док.*, **ПРИПАРКО́ВУВАТИСЯ**, -ко́вуюся, -ко́вуєшся. 1. Поставити на відкриту стоянку автомобіль; припаркувати. 2. Стати на відкриту стоянку (про автомобіль).

ПРИПАРНИКО́ВИЙ, -а, -е. Розміщений біля парника.

ПРИПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припа́рювати** 1.

ПРИПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.* 1. *перех.* Прикладати що-небудь гаряче, перев. вогке, з лікувальною метою. 2. *неперех.* Припікати при підвищеній вологості повітря (про сонце). // *безос.*

ПРИПА́С[1], -у, *ч.* 1. *збірн. і тільки мн.* **припа́си**, -ів. Сукупність предметів, зібраних для виконання

якої-небудь справи; спорядження. // Запас продуктів, провізія. 2. Знаряддя для виконання якоїсь роботи. // *рідко.* Те саме, що **збро́я**.

ПРИПА́С[2], -у, *ч.*, *діал.* Випас.

ПРИПАСА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПАСТИ́**, -су́, -се́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Робити запас чого-небудь. // Завчасно приготовляти що-небудь для використання.

ПРИПАСА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПАСТИ́**, -су́, -се́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Випасати.

ПРИПА́СЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **припасти́**[1]. // **припа́сено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИПА́СІЧНИЙ, -а, -е. Розташований біля пасіки.

ПРИПА́СНИЙ, -а, -е, *зах.* Запасний.

ПРИПАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припасува́ти**. // **припасо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИПАСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **припасо́ваний**.

ПРИПАСО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припасува́ти**.

ПРИПАСО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для припасовування.

ПРИПАСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **припасо́вувати**.

ПРИПАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припасо́вувати**.

ПРИПАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Прилаштовувати щонебудь до чогось відповідно до розміру, форми і т. ін.; приганяти. // *перен.* Знаходити відповідність, пристосовувати до чого-небудь. 2. Встановлювати що-небудь відповідно до потреб використання. // Приводити що-небудь у придатний для використання стан. // Завчасно приготовляти щонебудь для використання. 3. Поміщати що-небудь у якомусь місці, прикріплюючи. // Прикладати належним чином що-небудь до чогось.

ПРИПАСО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИПАСУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Те саме, що **пристосо́вуватися**. 2. *тільки недок.* Пас. до **припасо́вувати**.

ПРИПА́СТИ *див.* **припада́ти**.

ПРИПАСТИ́[1] *див.* **припаса́ти**[1].

ПРИПАСТИ́[2] *див.* **припаса́ти**[2].

ПРИПАСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для припасування чого-небудь.

ПРИПАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припасува́ти**.

ПРИПАСУВА́ТИ *див.* **припасо́вувати**.

ПРИПАСУВА́ТИСЯ *див.* **припасо́вуватися**.

ПРИ́ПАХ, -у, *ч.*, *розм.* Легкий запах. // Неприємний запах.

ПРИПАХА́ТИ, -а́є, *недок.*, *розм.* Мати легкий або неприємний запах. // *безос.*, *перен.* Свідчити про наявність чого-небудь негативного.

ПРИПА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припа́ювати** 1.

ПРИПА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИПАЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Прикріплювати, паяючи. 2. *кому, тільки док.*, *перен.*, *фам.* Призначити якесь покарання.

ПРИПА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРИПАЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* 1. Приєднуватися внаслідок паяння. // Міцно приєднуватися, приставати. 2. *тільки недок.* Пас. до **припа́ювати** 1.

ПРИПА́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припая́ти**. // **припа́яно**, *безос. присудк. сл.* // Який пристав до чогось. 2. *у знач. прикм.*

ПРИПАЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припая́ти**.

ПРИПАЯ́ТИ *див.* **припа́ювати**.

ПРИПАЯ́ТИСЯ *див.* **припа́юватися**.

ПРИПЕКТИ́ *див.* **припіка́ти**.

ПРИПЕРЕЗА́ТИ *див.* **припері́зувати**.

ПРИПЕРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припері́зувати**.

ПРИПЕРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЕРЕЗА́ТИ**, -ежу́, -е́жеш, *док.*, *перех.* 1. Підперізуючись, закріплювати що-небудь за поясом. // *до чого, у сполуч. зі сл.* с е б е. Прикріплюватися до предмета, обкрутивши себе в поясі разом із ним ланцюгом, ременем і т. ін. 2. Одягати що-небудь, обгортаючи стан і закріплюючи кінці на поясі.

ПРИПЕ́РТИ *див.* **припира́ти**.

ПРИПЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припе́рти**.

ПРИПЕ́РТИСЯ, -ру́ся, -ре́шся, *док.* 1. Прихилившись до якої-небудь опори, спертися. 2. *фам.* Прийти, прибути (несхвально). 3. Пас. до **припира́ти** 1 – 4.

ПРИПЕ́РТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **припе́ртий**.

ПРИПЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приперчи́ти**.

ПРИПЕ́РЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **припе́рчений**.

ПРИПЕРЧИ́ТИ *див.* **припе́рчувати**.

ПРИПЕ́РЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припе́рчувати**.

ПРИПЕ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЕРЧИ́ТИ**, -перчу́, -пе́рчиш, *док.*, *перех.* 1. Додавати до страви трохи перцю. 2. *перен.*, *розм.* Вставляти в мову дотепні, гострі слова, вирази, жарти.

ПРИПЕЧА́ТАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **припеча́тати**.

ПРИПЕЧА́ТАТИ *див.* **припеча́тувати**.

ПРИПЕЧА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припеча́тувати**.

ПРИПЕЧА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЕЧА́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.*, *перех. і без додатка.* Ставити печатку. // Те саме, що **запеча́тувати**. // *тільки док.*, *перен.*, *фам.* Ударити, побити. // *тільки док.*, *перен.*, *фам.* Давати рішучу оцінку кому-, чому-небудь, скріплювати щось сказане влучним, гострим словом.

ПРИПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припекти́** 1 – 3.

ПРИПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Пити щонебудь час від часу. 2. *неперех.*, *до кого.* Пити за чиєсь здоров'я, звертатися з тостом до кого-небудь.

ПРИПИ́Л, -у, *ч.*, *спец.* Дрібний графітовий або вугільний пил, яким присипають внутрішню поверхню ливарної форми.

ПРИПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припили́ти**.

ПРИПИЛИ́ТИ, -пилю́, -пи́лиш, *док.*, *перех.* Покрити пилом; запорошити.

ПРИПИЛИ́ТИСЯ, -пилю́ся, -пи́лишся, *док.* Покритися пилом, запорошитися.

ПРИПИЛЬНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припильно́вувати**.

ПРИПИЛЬНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПИЛЬНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Наглядати за ким-небудь, стежити. // *тільки док.* Те саме, що **постерегти́** 2. // *тільки док.* Те саме, що **підстерегти́**. 2. *перев. док.*, *перех.* Доглянути кого-небудь, подбати про когось. // Приглянути за чим-небудь. 3. *тільки док.*, *неперех.* Дуже ретельно взятися за виконання чого-небудь.

ПРИПИЛЬНУВА́ТИ *див.* **припильно́вувати**.

ПРИПИ́Н, -у, *ч.* Зупинка, затримка. ** **Да́ти припи́н**, *діал.* – приборкати.

ПРИПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПНУ́ТИ**, **ПРИП'ЯСТИ́** *і* **ПРИП'Я́ТИ**, -пну́, -пне́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Прив'язувати кого-, що-небудь до чогось. 2. Прикріплювати, приєднувати, чіпляти що-небудь до чогось якимсь способом. // *до кого – чого, перен.* Змушувати постійно займатися чим-, ким-небудь, бути коло кого-, чого-небудь. // *перен.* Пов'язувати що-небудь із чимсь. // *перен.* Давати кому-небудь влучне прізвисько. 3. Притискати кого-, що-небудь до чогось, затискати денебудь. // *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Притягти до відповідальності. // *чим, перен.*, *розм.* Сковувати чиюсь дію словами, поглядом, рухом і т. ін.; зупиняти.

ПРИПИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИПНУ́ТИСЯ**, **ПРИП'ЯСТИ́СЯ** *і* **ПРИП'Я́ТИСЯ**, -пну́ся, -пне́шся, *док.* 1. Прив'язувати себе до чого-небудь. 2. Притулятися міцно до кого-, чого-небудь; приставати, чіплятися. // Бути причепленим, прикріпленим до чогось. // *перен.*, *розм.* Приставати з чим-небудь до когось.

ПРИПИНА́ЧКА, -и, *ж.* Мотузка, що нею прив'язують худобу до пастьби.

ПРИПИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припини́ти**.

ПРИПИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припини́ти** і **припини́тися**.

ПРИПИНИ́ТИ *див.* **припиня́ти**.

ПРИПИНИ́ТИСЯ *див.* **припиня́тися**.

ПРИПИ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **припи́н**.

ПРИПИНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припиня́ти**.

ПРИПИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИПИНИ́ТИ**, -пиню́, -пи́ниш, *док.*, *перех.* 1. Зупиняти рух кого-, чогонебудь, перев. на якийсь час. // *у сполуч. зі сл.* т р о х и. Змушувати кого-, що-небудь рухатися повільніше. // Змушувати кого-небудь зупинятися (про щось). 2. *у сполуч. зі сл.* х о д а, х і д, р у х, б і г. Переставати рухатися; зупинятися. // *у сполуч. зі сл.* т р о х и. Рухатися повільніше. 3. Зупиняти потік чого-небудь. // Переставати постачати кого-небудь чимсь. 4. Переривати яку-небудь дію, процес, стан і т. ін., що триває. // Змушувати когонебудь перестати робити щось. // Змушувати когонебудь замовкнути. // Змушувати кого-небудь поводити себе відповідно до встановленого порядку; не давати безчинствувати. // Скасовувати чинність чого-небудь. // *у сполуч. зі сл.* с п р а в а. Відкладати або залишати без завершення. // Бути причиною переривання якої-небудь дії, діяльності, якогось процесу. 5. Переставати виконувати або переривати на якийсь час яку-небудь дію, діяльність, якийсь процес. // Замовкати. // *у сполуч. зі сл.* с е б е. Робити над собою зусилля; стримуватися.

ПРИПИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИПИНИ́ТИСЯ**, -пиню́ся, -пи́нишся, *док.* 1. Переставати йти, бігти. // Переставати говорити, читати вголос; замовкати. // *діал.* Залишатися де-небудь. 2. Переставати переміщатися в інше місце (про повітря, газ, рідину). // Переставати звучати, чутися. // Переставати надходити з певних джерел (про постачання чим-небудь). 3. Переставати відбуватися (про процес, дію). // Переставати виявлятися або перериватися на якийсь час (про діяльність кого-, чого-небудь, зв'язок, стосунки і т. ін.). // *у сполуч. зі сл.* с п р а в а. Відкладатися або залишатися без завершення. // *рідко.* Переставати існувати.

ПРИПИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припира́ти**.

ПРИПИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПЕ́РТИ**, -пру́, -пре́ш, *док.* 1. *перех.* Приставивши підпору до чого-небудь, притиснути, закріпити нерухомо. // Приставляти що-небудь до чогось. 2. *перех.* Напираючи, притискати кого-небудь до чогось. // Змушувати відійти до чого-небудь. // Змушувати противника відступати до певної межі, перепони. 3. *перех.*, *перен.*, *розм.* Ставити когонебудь у безвихідне становище в розмові, суперечці. // Чинити натиск на кого-небудь якимсь способом, змушувати робити щось, поводити себе певним чином. *Припирати до стіни.* 4. *тільки док.*, *перех.*, *розм.* Принести що-небудь, перев. важке або здалека. // Привести або привезти кого-небудь кудись (несхвально). 5. *неперех.*, *фам.* Прийти куди-небудь (несхвально). 6. *тільки недок.*, *неперех.*, *зах.* Прилягати до чого-небудь, межувати з чимсь.

ПРИ́ПИС[1], -у, *ч.* 1. Певний порядок, установлений керівними органами держави, установи, підприємства і т. ін. 2. Правило, покладене в основу якого-небудь вчення, моралі, ідеологічного напрямку і т. ін.; канон. // Правило співжиття, норма поведінки. 3. Вказівка або порада діяти певним чином; настанова. // Встановлена норма в мові, літературі, мистецтві. // Вимога, обумовлена чим-небудь. 4. *перев. мн.* Основні правила в якійнебудь ділянці людської діяльності, обумовлені її сутністю; закони.

ПРИ́ПИС[2], -у, *ч.* 1. Те, що дописане до якогось тексту; приписка. 2. *заст.* Прописка.

ПРИПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приписа́ти**. // **припи́сано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИПИСА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **при́пис**[1] 1 – 3.

ПРИПИСА́ТИ *див.* **припи́сувати**.

ПРИПИСА́ТИСЯ *див.* **припи́суватися**.

ПРИПИ́СКА, -и, *ж.* 1. Те, що дописане до якогось тексту, до раніш написаного. 2. Перебільшення яких-небудь даних в офіційному документі. 3. Те саме, що **пропи́ска** 1.

ПРИПИСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Приписаний, зарахований до чого-небудь. ** **Приписні́ селя́ни**, *іст.* – у дореволюційній Росії – державні селяни, що користувалися казенними землями та були приписані цілими селищами до казенних і приватних промислових підприємств для виконання допоміжних робіт. 2. Який є свідоцтвом про приписку, приракування куди-небудь, до чого-небудь.

ПРИПИСНИ́К, -а́, *ч.* Особа, приписана до якогось військового підрозділу, команди і т. ін.

ПРИПИ́СУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **припи́сувати**.

ПРИПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припи́сувати**.

ПРИПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док.*, *перех.* 1. Додавати до написаного; дописувати. // Робити запис про додавання чогонебудь до чогось. 2. Перебільшувати які-небудь дані в офіційних документах. 3. Записуючи, зараховувати кого-, що-небудь до складу чогось. // Те саме, що **пропи́сувати** 1. 4. Вважати належним кому-небудь (про риси, думки, наміри і т. ін.), здійснюваним ким-небудь (про дії, вчинки і т. ін.), заслуженим ким-небудь (про роль, значення, функції). // Вважати кого-небудь творцем, автором чогось. // Вважати належним, притаманним чому-небудь (про певні якості, властивості, функції, значення і т. ін.). // *у сполуч. зі сл.* в и н а, п р о в и н а. Вважати кого-небудь винним у чомусь. 5. Вважати якусь дію, вияв чого-небудь наслідком певної причини. // Пов'язувати що-небудь із чимсь, знаходячи щось спільне. 6. Призначати хворому режим, методи лікування, ліки. // *перен.* Вимагати певних норм поведінки, способу життя (про що-небудь).

ПРИПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИПИСА́ТИСЯ**, -ишу́ся, -и́шешся, *док.* 1. Записувати себе куди-небудь. // Зараховувати себе до складу чогонебудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **припи́сувати**.

ПРИПИТА́ТИСЯ *див.* **припи́туватися**.

ПРИПИ́ТЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Привітний, ввічливий; товариський.

ПРИПИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припи́туватися**.

ПРИПИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИПИТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Розпитуючи, напрошуватися на що-небудь. 2. *до кого.* Заводячи розмову, приставати до якогось товариства.

ПРИПІ́ЗНЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **припізни́тися**.

ПРИПІЗНИ́ТИ, -пізню́, -пі́зниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Затримати виконання або здійснення чого-небудь; відтягти.

ПРИПІЗНИ́ТИСЯ *див.* **припі́знюватися**.

ПРИПІЗНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який прибув куди-небудь трохи пізніше, ніж треба. // Який настав пізніше. 2. Який відбувається, здійснюється, виявляється трохи запізно.

ПРИПІЗНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **припізні́лий**.

ПРИПІ́ЗНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припі́знюватися**.

ПРИПІ́ЗНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИПІЗНИ́ТИСЯ**, -пізню́ся, -пі́знишся, *док.* 1. Прибувати куди-небудь трохи пізніше, ніж треба. // Наставати пізніше, ніж звичайно. 2. Затримуватися денебудь трохи довше, ніж звичайно. // Затримуватися допізна де-небудь. 3. *з чим і без додатка.* Не встигати зробити щось своєчасно. // Свідомо робити що-небудь трохи пізніше, ніж треба. // Здійснюватися трохи пізніше, ніж треба (про що-небудь).

ПРИПІЗНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* Те саме, що **припі́знюватися**.

ПРИПІ́Й, -по́ю, *ч.* Метал або сплав, що застосовується для з'єднання металевих, метало-керамічних та інших деталей паянням, для лудіння металевого посуду і т. ін.

ПРИПІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **припі́й**.

ПРИ́ПІК, -у, *ч.* Те саме, що **при́пічок**.

ПРИПІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для припікання.

ПРИПІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припіка́ти**.

ПРИПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш; *мин. ч.* припі́к, -пекла́, -пекло́; *док.* 1. *перех.* Вогнем або чимсь розжареним, гарячим викликати відчуття болю чи робити опіки на тілі. // Спрямовувати на тканину тіла промінь, струмінь газу, електричний струм певної частоти з певною метою при лікуванні, хірургічній операції і т. ін. // Прикладати що-небудь пекуче, їдке чи змазувати чимсь пекучим, їдким із лікувальною метою або для дезінфекції. // Викликати різке, пекуче відчуття болю на тілі ударом, укусом і т. ін. 2. *перех. і*

неперех. Сильно гріти, палити (про сонце). 3. *неперех., у сполуч. зі сл.* м о р о з. Діючи на органи відчуття, дошкуляти силою свого вияву; проймати. // *безос.* 4. *неперех.* Ставати нестерпним (про якесь фізичне відчуття). 5. *перех. і неперех., розм.* Дошкуляти кому-небудь словами або якимсь іншим способом. // Спричиняючи скрутне становище, дошкуляти (про що-небудь). // *тільки док., безос.* Опинитися в скрутному, нестерпному становищі. 6. *тільки док., неперех., кому, безос., розм.* Стати терміново потрібним. 7. *тільки док., перех., перен., фам.* Те саме, що **присуди́ти**.

ПРИПІ́Л, -по́лу, *ч., розм.* Те саме, що **пола́**. // *перен.* Край неба, лісу, поля і т. ін. ** **Принести́ у припо́лі** – народити дитину без офіційного шлюбу.

ПРИПІ́МНУТИ, -ну, -не́ш, *док., діал.* Пригадати.

ПРИПІ́Н, -пону, *ч., розм.* 1. Мотузок, ремінь, ланцюг і т. ін., яким прив'язують кого-, що-небудь. 2. *перен.* Перепона.

ПРИПІ́Р, -по́ру, *ч., діал.* Частина шиї у вола, в яку впирається ярмо.

ПРИ́ПІЧКА, -и, *ж.* Збільшення ваги хліба після випікання порівняно з вагою затраченого борошна.

ПРИ́ПІЧОК, -чка, *ч.* 1. Горизонтальна площина перед челюстями печі під комином, продовженням якої є черінь печі. // Довгастий виступ для лежання, прибудований до печі; лежанка. 2. Виступ на скелі з горизонтальною площиною. 3. Вертикальний виступ у лисячій норі, на який лис вискакує, рятуючись від переслідування норними собаками.

ПРИ́ПЛАВ, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **при́стань**.

ПРИПЛА́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **припла́кати**.

ПРИПЛА́КАТИ *див.* **припла́кувати**.

ПРИПЛА́КУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **припла́кувати**.

ПРИПЛА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЛА́КАТИ**, -а́чу, -а́чеш, *док., перех. і неперех., розм.* Плакати над ким-, чим-небудь, оплакувати кого-, що-небудь.

ПРИПЛАНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який має місце, відбувається, здійснюється на певній відстані від планети, навколо планети, поблизу планети, у сфері її впливу. *Припланетний сеанс зв'язку.*

ПРИПЛА́ТА, -и, *ж.* 1. Додаткова плата. 2. *розм.* Те саме, що **припла́чування**.

ПРИПЛАТИ́ТИ *див.* **припла́чувати**.

ПРИПЛАТИ́ТИСЯ *див.* **припла́чуватися**.

ПРИПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до приплатити. // **припла́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИПЛА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припла́чувати**.

ПРИПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЛАТИ́ТИ**, -ачу́, -а́тиш, *док.* Платити додатково; доплачувати. // Оплачувати додаткові витрати.

ПРИПЛА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИПЛАТИ́ТИСЯ**, -ачу́ся, -а́тишся, *док., розм.* Платити за що-небудь.

ПРИПЛЕ́НТАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Те саме, що **припле́нтатися**.

ПРИПЛЕ́НТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* 1. Прийти куди-небудь, рухаючись повільно, через силу. 2. Прийти, прибути куди-небудь, блукаючи; приблудитися. // Прийти, прибути куди-небудь (несхвально).

ПРИПЛЕ́НТАЧ, -а, *ч., розм.* Те саме, що **приблу́да**. // Той, хто прийшов звідки-небудь (несхвально).

ПРИПЛЕ́СКАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приплеска́ти**. 2. *у знач. прикм.* Плескуватий.

ПРИПЛЕСКА́ТИ *див.* **припле́скувати**.

ПРИПЛЕ́СКУВАННЯ, **ПРИПЛІ́СКУВАННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **припле́скувати**, **припл́іскувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПРИПЛЕ́СКУВАТИ *і* **ПРИПЛІ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЛЕСКА́ТИ**, -ещу́, -е́щеш, *док.* 1. *перех.* Ударяючи, ущільнювати, робити гладеньким із поверхні що-небудь сипке, пухке або глейке. 2. *тільки недок., неперех.* Плескати в долоні час від часу, плескати в такт чому-небудь. // Аплодувати час від часу.

ПРИПЛЕСНУ́ТИ, -не́, *док., перех.* Покрити водою, хвилею.

ПРИПЛЕ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приплесну́ти**.

ПРИПЛЕ́СНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **припле́снутий**.

ПРИПЛЕСТИ́ *див.* **приплíта́ти**.

ПРИПЛЕСТИ́СЯ[1] *див.* **приплíта́тися**.

ПРИПЛЕСТИ́СЯ[2], -ету́ся, -ете́шся; *мин. ч.* приплі́вся, приплела́ся, приплело́ся; *док., розм.* Прийти втомленою, повільною ходою куди-небудь. // Прийти, прибути куди-небудь небажаним. // *перен.* Несподівано з'явитися (несхвально); нав'язатися (про думку). // *до чого, перен.* Приєднатися своїм співом, грою і т. ін. до співу, гри і т. ін., що триває (несхвально).

ПРИПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приплести́**.

ПРИПЛИ́В, -у, *ч.* 1. Періодичне підвищення рівня води в океанах і відкритих морях; прот. в і д п л и в. // Збільшення кількості води де-небудь. 2. Надходження чого-небудь суцільною масою. // Поява чого-небудь у значній кількості. ** **Припли́в кро́ві** – інтенсивне надходження крові до певної частини тіла або органа. 3. Поява значної кількості людей де-небудь. // Поповнення населення в якійсь місцевості завдяки переселенню. // Поповнення значною кількістю осіб якої-небудь організації, галузі господарства, науки, мистецтва, учасників чого-небудь. 4. Збільшення сили вияву, інтенсивності чого-небудь.

ПРИПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПЛИВТИ́**, -ву́, -ве́ш; *мин. ч.* припли́в, -вла́, -вло́; **ПРИПЛИСТИ́**, -иву́, -иве́ш; *мин. ч.* припли́в, -ила́, -ило́; *док.* 1. Рухаючись у воді, підпливати до чого-небудь. // Переміщаючись по воді, прибувати куди-небудь (про транспортні засоби). // Прибувати водним транспортом куди-небудь. // Приноситися течією. // *перен.* Повільно, плавно підходити до кого-, чого-небудь. ** **Припливти́ до рук** *чиїх* – стати чиєюсь власністю. 2. Прибувати відчутно у якусь частину тіла (про кров). // Виступати (про сльози). // Приходити у великій кількості, натовпом куди-небудь. // *у сполуч. зі сл.* с и л а. Збільшуватися, наростати. // *перен., у сполуч. зі сл.* щ а с т я. З'являтися. // *перен.* Поставати в свідомості (про думки). *Припливти на думку.*

ПРИПЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до припливу. ** **Припливна́ електроста́нція** – гідроелектрична станція, що перетворює енергію морських припливів на електричну.

ПРИПЛИВТИ́ *див.* **приплива́ти**.

ПРИПЛИГА́ТИ *див.* **приплúгувати**.

ПРИПЛИ́ГНУТИ, -игну́, -игне́ш, *док.* Однокр. до **приплúгувати** 1.

ПРИПЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приплúгувати**.

ПРИПЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЛИГА́ТИ**, -лига́ю, -лига́єш, *док.* 1. Діставатися до чого-небудь стрибками. 2. Прийти підплигуючи.

ПРИПЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Те саме, що **припливти́**. 2. *поет.* Те саме, що **прили́нути**.

ПРИПЛИСТИ́ *див.* **приплива́ти**.

ПРИПЛІ́Д, -ло́ду, *ч.* 1. Приріст потомства у тварин, які мають господарче значення. 2. Молодняк, народжений твариною (тваринами); потомство. // Те саме, що **ви́водок**.

ПРИПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **приплі́д**.

ПРИПЛІ́ДОК, -дку, *ч., розм.* Те саме, що **ви́водок**.

ПРИПЛІ́СКУВАННЯ *див.* **припле́скування**.

ПРИПЛІ́СКУВАТИ *див.* **припле́скувати**.

ПРИПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приплíта́ти**.

ПРИПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПЛЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш, *док., перех.* 1. Плетучи, приєднувати що-небудь. 2. *перен., розм.* Висловити що-небудь зайве або вигадане.

ПРИПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРИПЛЕСТИ́СЯ**, -ете́ться, *док., розм.* Приєднуватися до чого-небудь.

ПРИ́ПЛІТКА, -и, *ж.* Щось доплетене.

ПРИПЛІ́ЧНИК, -а, *ч., зневажл.* Те саме, що **поплі́чник** 2.

ПРИПЛО́ШИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Неякісний, поганий.

ПРИПЛУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приплу́тати**.

ПРИПЛУ́ТАТИ *див.* **приплу́тувати**.

ПРИПЛУ́ТАТИСЯ *див.* **приплу́туватися**.

ПРИПЛУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приплу́тувати**.

ПРИПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЛУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Заплутуючи, зав'язуючи, приєднувати що-небудь до чогось. 2. *перен., розм.* Робити причетним кого-небудь до чогось. // Безпідставно пов'язувати що-небудь із чимсь.

ПРИПЛУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИПЛУ́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Втручатися в чиїсь справи.

ПРИПЛЮ́СКНУТИ, -ну, -неш, *мин. ч.* приплюск, -ла, -ло; *док., розм.* 1. Щільно притулитися до чого-небудь. // Пристати до чого-небудь. 2. Стати плюсклим.

ПРИПЛЮ́СНУТИ *див.* **приплю́щувати**[1].

ПРИПЛЮ́СНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приплю́снути**. 2. у *знач. прикм.* Який має форму чогось стиснутого з боків або придавленого зверху. // Низький, приземкуватий (про будинок). // Який не здіймається високо над поверхнею, не відзначається високими будівлями (про місто, село і т. ін.).

ПРИПЛЮ́СНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **приплю́снутий**.

ПРИПЛЮСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приплюсува́ти**.

ПРИПЛЮСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приплюсо́вувати**.

ПРИПЛЮСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЛЮСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Додавати при підрахунку. // Додавати що-небудь.

ПРИПЛЮСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок., розм.* Пас. до **приплюсо́вувати**.

ПРИПЛЮСУВА́ТИ *див.* **приплюсо́вувати**.

ПРИПЛЮ́ЩЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приплю́щити**[1]. 2. Те саме, що **приплю́снутий** 2.

ПРИПЛЮ́ЩЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приплю́щити**[2].

ПРИПЛЮ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **приплю́щений**.

ПРИПЛЮ́ЩИТИ[1] *див.* **приплю́щувати**[1].

ПРИПЛЮ́ЩИТИ[2] *див.* **приплю́щувати**[2].

ПРИПЛЮ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приплю́щувати**.

ПРИПЛЮ́ЩУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЛЮ́ЩИТИ**, -щу, -щиш *і* **ПРИПЛЮ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док., перех.* 1. *до чого.* Щільно прикладати, притискати що-небудь до чогось. 2. Стискати з боків або придавлювати зверху що-небудь, надаючи відповідної форми.

ПРИПЛЮ́ЩУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПЛЮ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* Прикривати повіками (око, очі).

ПРИПЛЮ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **приплю́щувати**.

ПРИПЛЯ́МКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приплямкувати**.

ПРИПЛЯ́МКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Плямкати, супроводжуючи яку-небудь дію.

ПРИПНУ́ТИ *див.* **припина́ти**.

ПРИПНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припну́ти**. // **припну́то**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.*

ПРИПНУ́ТИСЯ *див.* **припина́тися**.

ПРИПОВЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приповза́ти**.

ПРИПОВЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПОВЗТИ́**, -зу́, -зе́ш, *док.* Повзучи, діставатися куди-небудь. // *розм.* Прийти, прибути куди-небудь небажаним. // *перен.* Поширившись серед людей, з'являтися де-небудь (про неприємні чутки).

ПРИПОВЗТИ́ *див.* **приповза́ти**.

ПРИПОВІДА́НКА, -и, *ж., зах.* Приповідка.

ПРИПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПОВІСТИ́**, -і́м, -і́сі́, *док., діал.* 1. Розповідати. 2. Приказувати. 3. Те саме, що **приклада́ти** 5.

ПРИПОВІДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИПОВІСТИ́СЯ**, -і́мся, -і́сі́ся, *док., діал.* Звірятися кому-небудь.

ПРИПОВІ́ДКА, -и, *ж.* 1. Жартівливий вислів, перев. у віршованій формі. // Те саме, що **при́казка**. 2. Назва народних прислів'їв, приказок, крилатих висловів у західних областях України.

ПРИПОВІСТИ́ *див.* **приповіда́ти**.

ПРИПОВІСТИ́СЯ *див.* **приповіда́тися**.

ПРИПОВІ́СТКА, -и, *ж., діал.* 1. Приповідка. 2. Оповідання.

ПРИ́ПОВІСТЬ, -і, *ж., діал.* Приповідка.

ПРИПОДО́БИТИСЯ *див.* **приподо́блюватися**.

ПРИПОДО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приподо́блюватися**.

ПРИПОДО́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПРИПОДОБЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИПОДО́БИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* приподо́бляться; *док., діал.* Догоджати. // Піддобрюватися.

ПРИПОДОБЛЯ́ТИСЯ *див.* **приподо́блюватися**.

ПРИПОЖА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док., розм., ірон.* Прибути куди-небудь.

ПРИПОЗИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припози́чити**.

ПРИПОЗИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* Позичити трохи чого-небудь.

ПРИ́ПОЛА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **пола́**.

ПРИПО́ЛЮСНИЙ, -а, -е. Який має місце, виявляється в районі полюса, біля полюса.

ПРИПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який знаходиться у районі полярного кола, біля полярного кола. // Який росте, водиться в районі полярного кола, біля полярного кола.

ПРИПОМИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припомина́ти**.

ПРИПОМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПОМ'ЯНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., рідко.* Те саме, що **пригаду́вати**.

ПРИПОМ'ЯНУ́ТИ *див.* **припомина́ти**.

ПРИПО́НА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **припі́н**.

ПРИПОРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припороши́ти**. // *у знач. прикм.* Трохи запилений.

ПРИПОРО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **припоро́шений**.

ПРИПОРО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **припороши́ти**.

ПРИПОРОШИ́ТИ *див.* **припоро́шувати**.

ПРИПОРОШИ́ТИСЯ *див.* **припоро́шуватися**.

ПРИПОРОШІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **припороші́ти** 1.

ПРИПОРОШІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **припороші́лий**.

ПРИПОРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припоро́шувати**.

ПРИПОРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПОРОШИ́ТИ**, -рошу́, -ро́шиш, *док., перех.* 1. Покривати злегка порохом. 2. Притрушувати поверхню чого-небудь чимсь сипким. // Сиплячись, притрушувати поверхню чого-небудь. // *безос.* // *неперех.* Випадати у невеликій кількості (про сипкий сніг). // *тільки док.* З'явитися на поверхні чого-небудь несуцільним шаром, не густо. // *тільки док., перен.* З'явитись у помітній кількості (про сивину).

ПРИПОРО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИПОРОШИ́ТИСЯ**, -рошу́ся, -ро́шишся, *док.* 1. Покриватися злегка порохом. 2. Покриватися злегка чимсь сипким.

ПРИПОРУ́КА, -и, *ж., заст.* Доручення.

ПРИПОРУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припоруча́ти**.

ПРИПОРУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПОРУЧИ́ТИ**, -ручу́, -ру́чиш, *док., перех., заст.* Доручати. // Віддавати на чиюсь відповідальність кого-, що-небудь.

ПРИПОРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **припоручи́ти**. // **припору́чено**, *безос. присудк сл.*

ПРИПОРУ́ЧЕННЯ, -я, *с., заст.* Доручення.

ПРИПОРУЧИ́ТИ *див.* **припоруча́ти**.

ПРИПОСІВНИ́Й, -а́, -е́. Який здійснюється під час посіву.

ПРИПОСЛІ́ДОК, -дку, *ч., заст.* Кінець, завершення.

ПРИПОЧИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПОЧИ́ТИ**, -и́ну, -и́неш, *док., діал.* Відпочивати.

ПРИПОЧИ́ВОК, -вку, *ч., діал.* Відпочинок.

ПРИПОЧИ́ТИ *див.* **припочива́ти**.

ПРИПРА́ВА, -и, *ж.* Те, що додають до страви для поліпшення її смаку, аромату. // Харчовий продукт як складова частина якоїсь страви. // Домішка до чого-небудь.

ПРИПРА́ВИТИ[1] *див.* **приправля́ти**[1].

ПРИПРА́ВИТИ[2] *див.* **приправля́ти**[2].

ПРИПРА́ВКА, -и, *ж.* Зменш. до **припра́ва**.

ПРИПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припра́вити**[1]. // **припра́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припра́вити**.

ПРИПРАВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* припра́влять; *док.*, *перех.* 1. Додавати приправу до страви для смаку, аромату; заправляти. // Домішувати що-небудь до чогось. 2. *перен.*, *розм.* Доповнювати мову або супроводжувати дію гострим словом, дотепом, жартом і т. ін. 3. *розм.* Приготовляти що-небудь. 4. *розм.* Прилаштовувати що-небудь до чогось.

ПРИПРАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* припра́влять; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **доставля́ти**.

ПРИПРАЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИПРАЦЮВА́ТИСЯ**, -ю́ється, *док.*, *спец.* Доходити до цілковитої відповідності у взаємодії, починати працювати злагоджено (про деталі механізмів).

ПРИПРАЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **припрацюва́тися**.

ПРИПРАЦЮВА́ТИСЯ *див.* **припрацьо́вуватися**.

ПРИПРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припресува́ти**.

ПРИПРЕСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припресо́вувати**.

ПРИПРЕСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПРЕСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Міцно приєднувати що-небудь до чогось, тиснучи чимсь.

ПРИПРЕСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **припресува́ти**.

ПРИПРЕСУВА́ТИ *див.* **припресо́вувати**.

ПРИПРОВА́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **припрова́дити**. // *у знач. ім.* **припрова́джений**, -ного, *ч.* Той, кого припровадили.

ПРИПРОВА́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **припрова́дити**.

ПРИПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИПРОВА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **доставля́ти**. // *до чого.* Те саме, що **призво́дити** 2.

ПРИПРОВА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *розм.* Пас. до **припрова́джувати**.

ПРИПРОВА́ДИТИ *див.* **припрова́джувати**.

ПРИПРО́СИНИ, -син, *мн.*, *розм.* Те саме, що **запро́шення** 2.

ПРИПРОСИ́ТИ *див.* **припро́шувати**.

ПРИПРОСИ́ТИСЯ *див.* **припро́шуватися**.

ПРИПРО́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Запрошування.

ПРИПРО́ХУВАТИ *див.* **припро́шувати**.

ПРИПРОША́ТИ *див.* **припро́шувати**.

ПРИПРО́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **припроси́ти**. // **припро́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИПРО́ШЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **запро́шення** 2.

ПРИПРО́ШУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **припро́шувати**. // **припро́шувано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИПРО́ШУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **припро́шувати**.

ПРИПРО́ШУВАТИ *і рідко* **ПРИПРО́ХУВАТИ**, -ую, -уєш *і* **ПРИПРОША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПРОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.*, *перев. з інфін.*, *розм.* Те саме, що **запро́шувати** 2.

ПРИПРО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИПРОСИ́ТИСЯ**, -ошу́ся, -о́сишся, *док.*, *розм.* Просити у кого-небудь дозволу на щось.

ПРИ́ПРЯГ, -у, *ч.* Кінь, запряжений збоку від голобель для допомоги корінному.

ПРИПРЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припряга́ти**.

ПРИПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПРЯГТИ́**, -яжу́, -яже́ш, *док.*, *перех.*, *до кого.* Впрягати додатково, на допомогу уже запряженим. // *до чого, в що.* Запрягати в що-небудь.

ПРИПРЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИПРЯГТИ́СЯ**, -яжу́ся, -яже́шся, *док.*, *рідко.* 1. Припрягати себе додатково на допомогу уже запряженим. 2. *до кого*, *перен.*, *розм.* Приєднуватися до когонебудь для участі в чомусь.

ПРИПРЯГТИ́ *див.* **припряга́ти**.

ПРИПРЯГТИ́СЯ *див.* **припряга́тися**.

ПРИПРЯ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припрягти́**.

ПРИПРЯ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припрягти́**.

ПРИПРЯЖНИ́Й, -а́, -е́. Запряжений збоку від голобель для допомоги корінному. // *у знач. ім.* **припряжни́й**, -но́го, *ч.* Кінь, запряжений збоку від голобель для допомоги корінному.

ПРИПУ́ДИТИ[1], -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Принести щось важке.

ПРИПУ́ДИТИ[2], -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Налякати.

ПРИПУ́ДРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припу́дрити**.

ПРИПУ́ДРИТИ *див.* **припу́дрювати**.

ПРИПУ́ДРИТИСЯ *див.* **припу́дрюватися**.

ПРИПУ́ДРЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, призначений для припудрювання.

ПРИПУ́ДРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припу́дрювати** і **припу́дрюватися**.

ПРИПУ́ДРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИПУ́ДРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Пудрити злегка щонебудь. // Прикривати пудрою що-небудь. // Покривати тонким шаром порошку що-небудь. // *перен.* Покривати поверхню чого-небудь тонким шаром (про сніг, паморозь і т. ін.).

ПРИПУ́ДРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИПУ́ДРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* Пудрити собі обличчя. // *перен.* Покриватися тонким шаром снігу, памороззю і т. ін. (про поверхню чого-небудь).

ПРИ́ПУСК, -у, *ч.*, *спец.* Надлишок у розмірі заготовки проти заданого розміру деталі.

ПРИПУСКА́ННЯ, -я, *с.*, *кул.* Дія за знач. **припуска́ти**[2] 5.

ПРИПУСКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док.*, *перех.* 1. Вважати за можливе, ймовірне що-небудь. // *у знач. вставн. сл.* **припусті́мо** і **припу́стимо**. Уживається для вираження ймовірності чого-небудь. *Припускати думку.* 2. *перев. із запереч.* Не перешкоджати здійсненню чого-небудь, перев. небажаного; примирятись з чим-небудь; допускати. // Виконуючи, здійснюючи що-небудь, робити якесь упущення. *Припустити збитки.* 3. *розм.* Впускати кого-небудь кудись, дозволяти кому-небудь увійти кудись, підійти до кого-, чого-небудь; допускати. // *до кого.* Дозволяти кому-небудь спілкуватися з кимсь, зав'язувати стосунки. // *до чого.* Дозволяти комунебудь брати участь у чомусь. 4. *рідко.* Включати в себе що-небудь.

ПРИПУСКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док.* 1. *неперех.*, *розм.* Починати швидко йти, бігти, летіти і т. ін. // *перех. і неперех.* Збільшувати швидкість. *Припустити бігти.* 2. *перех.*, *рідко.* Відпускати трохи що-небудь затиснуте, натягнуте, затримуване. 3. *перех. і без додатка*, *розм.* Відміряти більше від належного. 4. *неперех.*, *розм.* Лити (про дощ). 5. *перех.*, *кул.* Варити з невеликою кількістю рідини, жиру; тушкувати.

ПРИПУСКА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИПУСТИ́ТИСЯ**, -ущу́ся, -у́стишся, *док.* 1. *чого.* Дозволяти собі робити що-небудь ганебне, нечесне. // Виконуючи, здійснюючи що-небудь, робити якесь упущення. // *до чого.* Дозволяти собі вживати що-небудь надміру. // *на кого.* Дозволяти собі посилатися на когось. 2. *тільки недок.* Пас. до **припуска́ти** 1 – 3.

ПРИПУСКА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИПУСТИ́ТИСЯ**, -ущу́ся, -у́стишся, *док.*, *розм.* Починати швидко йти, бігти.

ПРИПУСТИ́МИЙ, -а, -е. Який вважається можливим, прийнятним.

ПРИПУСТИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **припусти́мий**.

ПРИПУСТИ́МО. Присл. до **припусти́мий**.

ПРИПУСТИ́ТИ[1] *див.* **припуска́ти**[1].

ПРИПУСТИ́ТИ[2] *див.* **припуска́ти**[2].

ПРИПУСТИ́ТИСЯ[1] *див.* **припуска́тися**[1].

ПРИПУСТИ́ТИСЯ[2] *див.* **припуска́тися**[2].

ПРИ́ПУТЕНЬ, -тня, *ч.* 1. Лісовий голуб великої породи. 2. Приблуда.

ПРИПУ́ТИНА, -и, *ж.*, *діал.* Тимчасова підпора кроков.

ПРИПУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **припуха́ти**[1].

ПРИПУХА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, **ПРИПУ́ХНУТИ**, -не, *док.* Трохи напухати (про органи, частини тіла, місця на тілі).

ПРИПУХА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *фам.* 1. Марнувати час у спанні, в бездіяльності, лінощах. 2. Терпіти якісь труднощі.

ПРИПУ́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **припу́хнути**. 2. *у знач. прикм.* Набряклий. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Трохи повніший від звичайного (про губи, ніс, повіки і т. ін.).

ПРИПУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Стан за знач. **припу́хлий** 2. 2. Припухле місце на тілі. // Набрякле місце на тілі.

ПРИПУ́ХНУТИ *див.* **припуха́ти**[1].

ПРИПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **припусти́ти** 1 – 3, 5, 8, 9.

ПРИПУЩЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **припусти́мий**.

ПРИПУЩЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **припу́щений**.

ПРИПУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Думка про можливість, імовірність чого-небудь. // Наукова гіпотеза.

ПРИПХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *фам.* Доставити кого-, що-небудь кудись.

ПРИПХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *фам.* Прибути куди-небудь із труднощами. // Прибути куди-небудь небажаним; припертися.

ПРИП'ЯСТИ́ *див.* **припина́ти**.

ПРИП'ЯСТИ́СЯ *див.* **припина́тися**.

ПРИП'Я́ТИ *див.* **припина́ти**.

ПРИП'Я́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прип'я́ти**.

ПРИП'Я́ТИСЯ *див.* **припина́тися**.

ПРИ́П'ЯТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Прип'ять.

ПРИРА́ДИТИ, -джу, -диш, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **пора́дити**. 2. *діал.* Вирішити.

ПРИРА́ЖЕНИЙ, -а, -е, *зах.* Обпалений сонцем.

ПРИРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прирахува́ти**.

ПРИРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прирахо́вувати**.

ПРИРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Рахуючи, додавати до чогось. 2. Визнаючи за кого-, що-небудь, відносити до складу кого-, чого-небудь.

ПРИРАХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прирахува́ти**.

ПРИРАХУВА́ТИ *див.* **прирахо́вувати**.

ПРИРА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *з інфін.*, *розм.* Те саме, що **пора́дити**.

ПРИРЕВНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *до кого і без додатка.* Відчути ревнощі; виявити почуття ревнощів.

ПРИРЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Розміщений біля залізничного полотна.

ПРИРЕКТИ́ *див.* **приріка́ти**.

ПРИРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приректи́**. // **прире́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Якому загрожує неминуча смерть. // Підвладний смерті. // Який усвідомлює неминучість близької смерті. // Якому загрожує загибель, неминучість зникнення (про що-небудь). // *на що, у сполуч. з ім.* Якому загрожує неминучість чого-небудь (за знач. ім.). // *на що, у сполуч. з ім.* Який мусить постійно перебувати в якомусь стані, перев. негативному (за знач. ім.). // *у знач. ім.* **прире́чений**, -ного, *ч.* Той, якому загрожує або хто усвідомлює неминучість близької смерті, загибелі. 3. *у знач. прикм.* Який виражає усвідомлення неминучості чого-небудь, безнадію.

ПРИРЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **прире́чений** 2. 2. Неминучість близької смерті. // Неминуча загибель або вірний провал чого-небудь. // Усвідомлення неминучості якоїсь катастрофи, чогось небажаного; безнадія.

ПРИРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Стан за знач. **приректи́**. 2. Неминуча доля; фатум. 3. *зах.* Обіцянка.

ПРИРЕ́ЧЕНО. Присл. до **прире́чений** 3.

ПРИРЖА́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прирж́авіти**.

ПРИРЖА́ВІТИ, -а́віє, *док.* Поржавіти трохи. // *перен.* Покритися жовто-коричневими плямами злегка (про листя рослин).

ПРИРИХТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пририхтува́ти**. // **пририхто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИРИХТО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пририхтува́ти**.

ПРИРИХТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прирхто́вувати**.

ПРИРИХТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИРИХТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **прилашто́вувати** 1, 2.

ПРИРИХТУВА́ТИ *див.* **пририхто́вувати**.

ПРИРІ́ВНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прирі́внювати**.

ПРИРІ́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прирі́внювати**.

ПРИРІ́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИРІВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Визнавати кого-, що-небудь у якомусь відношенні рівним кому-, чомунебудь. // Вважати кого-, що-небудь схожим на когось іншого, щось інше. // Робити рівним із ким-, чим-небудь у якомусь відношенні. 2. Порівнювати кого-, що-небудь з кимсь, чимсь для встановлення спільного і відмінного.

ПРИРІ́ВНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИРІВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* Визнавати себе в якомусь відношенні рівним кому-, чому-небудь. // Ставати рівним кому-, чому-небудь у якомусь відношенні. // Бути рівним кому-, чому-небудь у якомусь відношенні.

ПРИРІ́ВНЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прирівня́ти**. // **прирі́вняно**, *безос. присудк. сл.*

ПРИРІВНЯ́ТИ *див.* **прирі́внювати**.

ПРИРІВНЯ́ТИСЯ *див.* **прирі́внюватися**.

ПРИРІ́ДОК, -дку, *ч.*, *діал.* Природжена властивість.

ПРИРІ́З, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **прирі́зувати** 1. 2. Те саме, що **прирі́зок**.

ПРИРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прирі́зати**. // **прирі́зано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИРІ́ЗАТИ *див.* **прирі́зувати**.

ПРИРІ́ЗКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **прирі́з**.

ПРИРІ́ЗОК, -зка, *ч.* Невеликий шматок поля, городу, наділений кому-небудь.

ПРИРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прирі́зувати**.

ПРИРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИРІ́ЗАТИ**, -іжу, -іжеш, *док.*, *перех.* 1. *кому.* Наділяти кого-небудь, перев. додатково, ділянкою поля, городу. // *до чого.* Приєднувати ділянку поля, городу і т. ін. до іншого поля, городу і т. ін. 2. Убивати на м'ясо (перев. тварину, що має загинути від іншої причини); добивати. // *розм.* Убивати кого-небудь ножем, кинджалом і т. ін. 3. Готувати скляну шибку для встановлення в рамі вікна.

ПРИРІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приріка́ти** і **приріка́тися**.

ПРИРІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИРЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док.* 1. *перех.*, *на що, до чого.* Визначати кому-небудь якусь долю, перев. недобру, неминучість чого-небудь, засуджувати до чогось. 2. *перех.* Провіщати що-небудь комусь. // Бути провісником чого-небудь (про щось). // Призначати кого-, що-небудь для чогось, комусь. 3. *перех.*, *на що, до чого, чому.* Своїми діями, впливом спричиняти кому-небудь щось, перев. негативне. // Своїм існуванням, виявом, розвитком спричиняти щось негативне. 4. *перех.*, *перев. з інфін.*, *зах.* Обіцяти що-небудь. 5. *перех. і неперех.*, *рідко.* Те саме, що **промовля́ти**.

ПРИРІКА́ТИСЯ, -а́ється, *тільки недок.* Пас. до **приріка́ти**.

ПРИ́РІСТ, при́росту, *ч.* 1. *тільки одн.* Збільшення в розмірах, у кількості, в потужності і т. ін. ** **Приро́дний при́ріст насе́лення** – різниця між кількістю народжених та померлих людей за певний період часу. 2. Дія за знач. **прироста́ти** 1. // *перев. мн.* Нові гілки, що виростають на рослинах.

ПРИРІЧКО́ВИЙ, -а́, -е́. Який міститься біля річки. // Який буває біля річки.

ПРИ́РІЧОК, -чка, *ч.*, *заст.* Те саме, що **прито́ка** 1.

ПРИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Місце, місцевість біля річки.

ПРИРОБИ́ТИ *див.* **приробля́ти**.

ПРИРОБІ́ТОК, -тку, *ч.* Додатковий заробіток.

ПРИРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прироби́ти**. // **приро́блено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прироби́ти**.

ПРИРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приро́блювати**.

ПРИРО́БЛЮВАТИ *див.* **приробля́ти**.

ПРИРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приробля́ти**.

ПРИРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПРИРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИРОБИ́ТИ**, -роблю́, -ро́биш; *мн.* приро́блять; *док.*, *перех.* 1. Прикріплювати, приєднувати що-небудь до чогось, відповідно пристосовуючи; прилаштовувати. // Прибудовувати щонебудь до чогось. // Виготовляти, створювати щонебудь на додаток до чогось. 2. *розм.* Працюючи, примножувати майно, прибутки; збагачувати. 3. *розм.* Заробляти, перев. понад основний за-

робіток.

ПРИРО́ДА, -и, *ж.* 1. Органічний і неорганічний світ у всій сукупності і зв'язках, що є об'єктом людської діяльності й пізнання, все те, що не створене діяльністю людини; буття, матерія. // Сукупність особливостей рослинного і тваринного світу, кліматичних умов, рельєфу і т. ін. якої-небудь місцевості, країни; навколишнє географічне середовище. // Рослинний світ навколишньої місцевості. // Місцевість за межами великих міст, поселень, де багато зелені, свіжого повітря і т. ін. // *перев. у сполуч. зі сл.* в е с н я н а, о с і н н я і т. ін. Особливості навколишньої місцевості у певну пору року. *На лоні природи.* ** **Жива́ приро́да** – рослинний і тваринний світ. **Нежива́ приро́да** – неорганічний світ. 2. Сукупність фізичних і психічних особливостей, з яких складається особистість людини і які проявляються в її діях, поведінці. // Вдача, характер кого-небудь. // *рідко.* Природжені властивості, здібності, нахили. // Характерні риси поведінки тварин, птахів, комах. ** **З (від, од) приро́ди** – від народження, з природженими особливостями, властивостями. 3. Сукупність основних якостей, властивостей чого-небудь; суть, сутність. ** **За своє́ю приро́дою** – за своїми суттєвими ознаками, особливостями і т. ін.; у своїй суті.

ПРИРО́ДЖЕНИЙ *і* **ПРИРОЖДЕ́ННИЙ**, -а, -е. 1. Властивий від народження; вроджений, успадкований. ** **Приро́джені хворо́би** – група патологічних станів, виникнення яких пов'язане або з порушенням окремих етапів внутрішньоутробного розвитку, або з наявністю певних передумов для прояву захворювання незабаром після народження. 2. Який від народження має нахил, здібності до чого-небудь; природний. 3. *рідко.* Який належить кому-небудь із давніх-давен; споконвічний. // Давній, корінний.

ПРИРО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **приро́джений** 1, 2.

ПРИРО́ДЖІННЯ, -я, *с.*, *анат.*, *діал.* Статеві органи.

ПРИРОДИ́ТИ, -оджу́, -о́диш, *док.*, *діал.* Уродити.

ПРИРО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **приро́да** 1. // Створений природою, а не людиною. *Природні пасовища.* // Який є в природі. // Зумовлений, спричинений законами природи. // Який здійснюється відповідно до законів природи. ** **Приро́дна зо́на (сму́га)**; **Приро́дний по́яс** – територія, що характеризується сукупністю певних фізико-географічних особливостей. **Приро́дна смерть** – смерть, зумовлена, спричинена законами природи (старінням організму, невиліковними хворобами і т. ін.); своя смерть. **Приро́дний газ** – горючий газ, що міститься у вигляді великих скупчень у земній корі, у пористих породах, тріщинах, порожнинах. **Приро́дний радіаці́йний фон** – опромінення, зумовлене космічним випромінюванням та випромінюванням природних радіонуклідів. **Приро́дні бага́тства (запа́си, ресу́рси** *і т. ін.*) – сукупність матеріальних цінностей (перев. корисних копалин), що є в природі якої-небудь країни, області, місцевості. **Приро́дні заповідники** – науково-дослідні установи загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження в природному стані типових або унікальних для даної ландшафтної зони природних комплексів. **Приро́дні умо́ви** – сукупність умов навколишньої дійсності (клімат, рослинний і тваринний світ і т. ін.) якої-небудь місцевості, країни і т. ін. 2. Справжній, натуральний; прот. ш т у ч н и й. // Звичайний, не змінений чим-небудь. 3. Зумовлений звичайним перебігом, розвитком подій; цілком нормальний, закономірний. // Зумовлений суттю, природою чого-небудь. ** **Приро́дна річ** – уживається в знач. вставн. сл. для підтвердження думки, висловлення; зрозуміло, звичайно. **Приро́дне вихова́ння** – педагогічна теорія, яка вбачає мету виховання лише в тому, щоб слідувати за природним розвитком дитини. **Приро́дне пра́во**: в теорії держави та права – сукупність принципів, прав та цінностей, що диктуються самою природою людини. **Приро́дний темп зроста́ння**, *ек.* – темп зростання обсягу виробництва, що визначається з умов повного використання наявних виробничих ресурсів. **Приро́дний рі́вень безробі́ття** – відносно стабільний і такий, що об'єктивно складається, довготривалий рівень безробіття, не пов'язаний з динамікою економічного зростання. 4. Властивий, притаманний кому-небудь від природи, від народження. 5. Який від народження має нахил, здібності до чого-небудь. 6. Непідробний, невдаваний. // Щирий, легкий, невимушений.

ПРИРО́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **природозна́вець**.

ПРИРО́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **приро́дник**.

ПРИРОДНИ́ЧИЙ, -а, -е. Пов'язаний з вивченням природи; природознавчий. // Признач. для підготовки природознавців. // Признач. для вивчення природи. ** **Природни́чі нау́ки** – сукупність наук про природу, які вивчають будову, властивості і перетворення неживої та живої природи; природознавство.

ПРИРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **приро́дний** 2 – 4, 6.

ПРИРО́ДНО, *присл.* 1. Присл. до **приро́дний** 1 – 3, 6. 2. *у знач. вставн. сл.* Уживається для підтвердження думки, підсилення висловлення у знач. з р о з у м і л о, я с н о. 3. *у знач. присудк. сл.* Цілком нормально, закономірно; як і треба, як і повинно бути.

ПРИРО́ДНО-ЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до природних умов і характеру господарювання людини, пов'язаний з ними.

ПРИРО́ДНО-КЛІМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до природних особливостей і стану клімату, пов'язаний з ними. *Природно-кліматичні умови.*

ПРИРОДОДОСЛІ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто досліджує природу; природознавець, натураліст.

ПРИРОДОЗАХИСНИЙ, -а́, -е́. Стос. до охорони, захисту природи, пов'язаний з ними. *Природозахисні закони.*

ПРИРОДОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із природознавства, а також викладач природознавства.

ПРИРОДОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* 1. Сукупність наук про природу, які вивчають будову, властивості й перетворення неживої та живої природи; природничі науки. 2. Навчальний предмет у середній школі, змістом якого є основи науки про природу.

ПРИРОДОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до природознавства.

ПРИРОДОКОРИСТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Комплексна наукова дисципліна, що досліджує загальні принципи раціонального використання природних ресурсів. 2. Теорія та практика раціонального використання людиною природних ресурсів.

ПРИРОДОЛЮ́Б, -а, *ч.* Той, хто любить природу; шанувальник природи.

ПРИРОДОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **природолю́б**.

ПРИРО́ДОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **приро́да**.

ПРИРОДООХОРО́ННИЙ, -а, -е. Який признач. для охорони природи.

ПРИРОЖДЕ́ННИЙ *див.* **приро́джений**.

ПРИРОЗУМІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **прирозумі́ти**.

ПРИРОЗУМІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Розмірковуючи, додуматися, дійти розумом до чого-небудь; виміркувати, зміркувати, придумати. // Вигадати, надумати що-небудь.

ПРИРОСИ́ТИ, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* Трохи побризкати, покропити що-небудь.

ПРИРО́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прирости́**.

ПРИРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прироста́ти**.

ПРИРОСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИРОСТИ́**, -ту́, -те́ш, *док.* 1. *до чого і без додатка.* Приєднуватися до чого-небудь у процесі росту, зростатися з чимсь, утворюючи одне ціле. // *перен.* Щільно притулятися, притискатися до чого-небудь, ніби зливаючись в одне ціле; припадати. // *перен.* Звикаючи, відчувати постійну потребу в комусь, чомусь, добре освоюватися з ким-, чим-небудь; прив'язуватися. // *перен.* З'єднуючись із чим-небудь, ставати його частиною. *Приростати серцем.* 2. *до чого, перен.* На деякий час втрачати здатність рухатися під впливом якихось раптових почуттів; завмирати на місці, ціпеніти. 3. *розм.* Кількісно зростати; збільшуватися, примножуватися.

ПРИРОСТИ́ *див.* **прироста́ти**.

ПРИРОСТИ́ТИ *див.* **приро́щувати**.

ПРИ́РОСТОК, -тка, *ч.*, *лінгв.* Те саме, що **пре́фікс**.

ПРИРО́СТОК, -тку, *ч.*, *діал.* Приплід.

ПРИРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прироси́ти**.

ПРИРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прирости́ти**.

ПРИРО́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **прирости́ти**. 2. Кількісне зростання; збільшення, примноження.

ПРИРО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приро́щувати**.

ПРИРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИРОСТИ́ТИ**, -ощу́, -ости́ш, *док.*, *перех.* Створювати умови, можливості для приростання чого-небудь.

ПРИРУ́Б, -у, *ч.*, *буд.*, *рідко.* Те саме, що **прибудо́ва**.

ПРИРУ́БАНИЙ, -а,-е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прируба́ти**.

ПРИРУБА́ТИ *див.* **прирубувати**.

ПРИРУБІ́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Розташований поблизу рубежу, кордону; прикордонний.

ПРИРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прирубувати**.

ПРИРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Додатково нарубати чого-небудь.

ПРИРУДІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **прируді́ти**.

ПРИРУДІ́ТИ, -і́є, *док.*, *розм.* Стати трохи рудим; порудіти.

ПРИРУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прирули́ти**.

ПРИРУЛИ́ТИ *див.* **прирулювати**.

ПРИРУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прирулювати**.

ПРИРУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИРУЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.* 1. *неперех.* Керуючи кермом, під'їжджати куди-небудь. 2. *перех.* Керуючи кермом, підводити що-небудь кудись, до чогось, доводити до якогось місця.

ПРИРУ́СЛОВИЙ, -а, -е. Який розташований уздовж русла ріки. *Прирусловий ліс.*

ПРИРУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прируча́ти**.

ПРИРУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИРУЧИ́ТИ**, -ручу́, -ру́чиш, *док.*, *перех.* 1. Робити ручним, свійським. // *перен.* Робити кого-небудь слухняним, покірним. 2. *розм.* Те саме, що **доруча́ти**.

ПРИРУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИРУЧИ́ТИСЯ**, -ручу́ся, -ру́чишся, *док.* 1. Ставати ручним, свійським. // *перен.*, *розм.* Ставати слухняним, покірним. 2. *перен.*, *розм.* Звикаючи, освоюючись, постійно залишатися де-небудь, у когось. 3. *тільки недок.* Пас. до **прируча́ти**.

ПРИРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приручи́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРИРУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **приру́чений**.

ПРИРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **приручи́ти**. 2. *розм.* Справа, доручена кому-небудь.

ПРИРУЧИ́ТИ *див.* **прируча́ти**.

ПРИРУЧИ́ТИСЯ *див.* **прируча́тися**.

ПРИ́РЯД, -у, *ч.*, *діал.* Знаряддя.

ПРИРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИРЯДИ́ТИ**, -ряджу́, -ря́диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Наряджати.

ПРИРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИРЯДИ́ТИСЯ**, -ряджу́ся, -ря́дишся, *док.*, *діал.* Наряджатися.

ПРИРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прирядити**.

ПРИРЯДИ́ТИ *див.* **приряджа́ти**.

ПРИРЯДИ́ТИСЯ *див.* **приряджа́тися**.

ПРИСА́ДА, -и, *ж.* 1. *зах.* Садиба. 2. Прищеплена гілка плодового дерева. 3. *мисл.* Місце днювання качок. 4. *мисл.* Ростуче або штучно поставлене дерево на шляху польоту тетеруків на ранкове харчування.

ПРИСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присадити**.

ПРИСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присади́ти**.

ПРИСА́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *мет.* Те саме, що **присадни́й**.

ПРИСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приса́джувати**.

ПРИСА́ДЖУВАТИ, -джую, -джуєш, *недок.*, **ПРИСАДИ́ТИ**, -саджу́, -са́диш, *док.*, *перех.* 1. Садити (рослини) на додачу до посаджених раніше. 2. *за що, до чого, заст.* Змушувати когось сидіти де-небудь (перев. для виконання якоїсь роботи). 3. *перен.* Примушувати кого-небудь вгамовувати свої пориви, надмірне захоплення чим-небудь і т. ін.; осаджувати. // Різким зауваженням примушувати кого-небудь замовкнути. 4. Різко затримувати, уповільнювати ходу, біг (коня); зупиняти на повному скаку. 5. Опускати нижче, донизу. // *перен.* Штучно зменшувати, занижувати (ціни). 6. *мет.* Додавати присадні матеріали під час плавлення у плавильну піч.

ПРИСА́ДЖУВАТИСЯ, -джуюся, -джуєшся, *недок.* 1. *діал.* Присідати. 2. Пас. до **приса́джувати**.

ПРИСАДИ́БНИЙ, -а, -е. Розташований біля садиби. // Пов'язаний з використанням ділянок землі, розташованих біля садиби. *Присадибне землекористування.*

ПРИСА́ДИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **приса́дкуватий**.

ПРИСАДИ́ТИ *див.* **приса́джувати**.

ПРИСА́ДКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Дія за знач. **присади́ти**, **приса́джувати** 1, 6. 2. *перев. мн.*, *тех.* Хімічні речовини, що додаються до деяких мастил і моторних палив для надання їм в'язкості, антикорозійних властивостей, для поліпшення горіння і т. ін. 3. *мет.* Матеріал, що його вводять у плавильну піч під час плавлення для надання шлаку потрібних властивостей, для розкиснення або легування металу і т. ін.

ПРИСА́ДКУВАТИЙ, -а, -е. 1. Невисокий на зріст, але міцний, кремезний. // *у знач. ім.* **приса́дкуватий**, -того, *ч.* Невисока на зріст, але міцна, кремезна людина. // Низький, з короткими ногами (про тварин). *Присадкуватий кінь.* 2. Низький, але широкий (про будівлі, вироби і т. ін.). // Невисокий, але густий, гіллястий (про рослини).

ПРИСА́ДКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **приса́дкуватий**.

ПРИСАДНИ́Й, -а́, -е́, *мет.* Стос. до присадки (у 3 знач.).

ПРИ́САДОК, -дка, *ч.* 1. Легкий невисокий паркан. 2. Невеликий огороджений садок перед будинком.

ПРИСАПА́ТИ *див.* **приса́пувати**.

ПРИСА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приса́пувати**.

ПРИСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Сапаючи, прикривати землею (насіння, добриво і т. ін.).

ПРИСВА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присва́тати**.

ПРИСВА́ТАТИ *див.* **присва́тувати**.

ПРИСВА́ТАТИСЯ *див.* **присва́туватися**.

ПРИСВА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присва́тувати**.

ПРИСВА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСВА́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Знаходити для кого-небудь наречену, домовлятися про чиєсь одруження.

ПРИСВА́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСВА́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Просити у дівчини або жінки згоди на одруження, домовлятися з нею про одруження.

ПРИСВИ́СНУТИ *див.* **присви́стувати**.

ПРИ́СВИСТ, -у, *ч.* 1. Свист, яким супроводжують пісню, танець або якусь дію. 2. Свистячий звук, що супроводжує голос, дихання, кашель, зітхання і т. ін. // Свистячий звук, призвук, утворюваний рухом повітря, тертям об який-небудь предмет і т. ін.

ПРИСВИ́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присви́стувати**.

ПРИСВИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСВИ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Супроводжувати свистом пісню, танець. 2. Уривчасто свистіти, насвистувати (перев. супроводжуючи якусь дію). 3. Говорити з присвистом. // Утворювати уривчастий свистячий призвук під час дихання, кашлю і т. ін. // Утворювати звук, що нагадує легкий свист.

ПРИСВІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *зах.* Давати свідчення, свідчити.

ПРИСВІ́ДЧИТИ *див.* **присві́дчувати**.

ПРИСВІ́ДЧИТИСЯ *див.* **присві́дчуватися**.

ПРИСВІ́ДЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присві́дчувати**.

ПРИСВІ́ДЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСВІ́ДЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Посвідчувати, засвідчувати. 2. Доводити, переконувати.

ПРИСВІ́ДЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСВІ́ДЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *діал.* Переконуватися, пересвідчуватися.

ПРИСВІЙНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який виражає належність.

ПРИСВІЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *лінгв.* Абстр. ім. до **присвійний**.

ПРИСВІТИТИ *див.* **присвічувати**.

ПРИСВІТКА, -и, *ж.* Присвічування в темряві.

ПРИСВІЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *заст.* Присвічувати.

ПРИСВІЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присвічувати**.

ПРИСВІЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСВІТИТИ**, -свічу, -світиш, *док.* 1. *неперех.*, *кому, чим і без додатка.* Спрямовуючи світло в потрібному напрямку, допомагати краще бачити, розрізняти навколишні предмети, дорогу і т. ін.; світити. // *до кого – чого.* Наближаючи джерело світла до кого-, чого-небудь, робити його видним. 2. *перех.*, *чим.* Освітлювати кого-, що-небудь на короткий відрізок часу. 3. *неперех.* Випромінювати неяскраве світло; світити. 4. *перех.*, *рідко.* Запалювати що-небудь для освітлення. // Припалювати, прикурювати (цигарку, люльку).

ПРИСВОЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присвоїти**. // **присвоєно**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСВОЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присвоїти**.

ПРИСВОЇТИ *див.* **присвоювати**.

ПРИСВОЇТИСЯ *див.* **присвоюватися**.

ПРИСВОЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присвоювати**. // У системах обробки інформації: а) операція зміни значення змінної, регістра або ін. елемента даних; б) надання пристрою або ін. ресурсу імені, за яким до них можуть звертатися програми.

ПРИСВОЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСВОЇТИ**, -ою, -оїш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь чуже своєю власністю; привласнювати. // Видавати що-небудь чуже за своє. *Присвоювати владу.* // *заст.* Сприймати, засвоювати. // *рідко.* Робити що-небудь своєю постійною ознакою, властивістю. 2. Надавати кому-небудь певні звання, права, повноваження і т. ін. // *у сполуч. зі сл.* і м'я. Називати установу, підприємство і т. ін. на честь якої-небудь видатної особи, визначної події або організації. // *розм.* Призначати комусь що-небудь, нагороджувати чимсь. 3. *заст.* Приймати до себе (у сім'ю, товариство і т. ін.).

ПРИСВОЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИСВОЇТИСЯ**, -оюся, -оїшся, *док.* 1. *розм.* Ставати близьким, своїм; зріднюватися, освоюватися, зживатися з ким-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **присвоювати**.

ПРИСВОЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **привласник**.

ПРИСВОЮВАЧКА, -и. Жін. до **присвоювач**.

ПРИСВЯТ, -у, *ч.*, *діал.* Присвята.

ПРИСВЯТА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **присвятити, присвячувати**. 2. Напис на початку твору, який вказує, кому присвячено або кому дарують цей твір. 3. Художній твір, написаний на честь кого-небудь.

ПРИСВЯТИТИ *див.* **присвячувати**.

ПРИСВЯТНИЙ, -ятна, -ятне. Стос. до присвяти (у 1 знач.).

ПРИСВЯТОК, -тка, *ч.* Невеличке свято.

ПРИСВЯЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присвятити**. // **присвячено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСВЯЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **присвячений**.

ПРИСВЯЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присвятити**.

ПРИСВЯЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присвячувати**.

ПРИСВЯЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСВЯТИТИ**, -ячу, -ятиш, *док.*, *перех.* 1. Призначати, адресувати або підносити в дар щось кому-, чому-небудь (про твір літератури або мистецтва). 2. Витрачати на кого-, що-небудь; приділяти. // *у сполуч. зі сл.* себе. Повністю віддаватися чому-небудь.

ПРИСВЯЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСВЯТИТИСЯ**, -ячуся, -ятишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Призначатися, адресуватися або підноситися в дар кому-, чому-небудь (перев. про твір літератури або мистецтва). 2. Повністю віддаватися чому-небудь. 3. *перев. док.*, *заст.*, *рел.* Стати святим. // *перен.* Померти.

ПРИСЕРБИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* присербляться; *док.*, *діал.* Прихилитися, привернутися до кого-небудь.

ПРИСИВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **присивіти**.

ПРИСИВІТИ, -івію, -івієш, *док.* Трохи посивіти, почати сивіти.

ПРИСИЛ, -у, *ч.*, *заст.* Присилання.

ПРИСИЛАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присилати**.

ПРИСИЛАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПРИСЛАТИ**, пришлю, пришлеш; *мн.* пришлють; *док.*, *перех.* 1. Відправляти що-небудь поштою або посильним. // Передавати щось ким-небудь, через кого-небудь. 2. Направляти кого-, що-небудь кудись, із певною метою. // *за ким.* Викликати когось куди-небудь через когось. // Направляючи когось куди-небудь, призначати на якусь посаду. *Присилати сватів.*

ПРИСИЛАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ПРИСЛАТИСЯ**, пришлюся, пришлешся; *мн.* пришлються; *док.* 1. *розм.* Те саме, що **засилатися** 2. 2. *тільки недок.* Пас. до **присилати**.

ПРИСИЛИТИ *див.* **присиляти**.

ПРИСИЛКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* 1. Дія за знач. **прислати, присилати**. 2. Прислана ким-небудь річ і т. ін.

ПРИСИЛЛЯ, -я, *с.*, *діал.* Пристановище, прихисток.

ПРИСИЛУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присилувати**. // **присилувано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСИЛУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присилувати**.

ПРИСИЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **примусити**.

ПРИСИЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, **ПРИСИЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Прив'язувати.

ПРИСИПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присипати**. // **присипано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСИПАНИК, -а, *ч.*, *зах.* Перепічка, присипана сиром.

ПРИСИПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присипати**[1].

ПРИСИПАТИ *див.* **присипати**[1].

ПРИСИПАТИ[1], -аю, -аєш, *недок.*, **ПРИСИПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* присиплять; *док.* 1. *перех.* Покривати тонким шаром чого-небудь сипкого; посипати. // Прикидати, прикривати чим-небудь сипким. // Придушувати, привалювати чим-небудь сипким внаслідок обвалу, осипання тощо. 2. *неперех.* Спадати на землю, час від часу посилюючись (про дощ, сніг).

ПРИСИПАТИ[2] *див.* **присипляти**.

ПРИСИПАТИСЯ *див.* **присипатися**.

ПРИСИПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ПРИСИПАТИСЯ**, -сиплюся, -сиплешся; *мн.* присиплються; *док.* 1. Покриватися тонким шаром чого-небудь сипкого. 2. *тільки недок.* Пас. до **присипати**[1].

ПРИСИПКА, -и, *ж.* Порошкоподібна речовина для посипання чого-небудь. ** **Дитяча присипка** – порошок, яким присипають деякі ділянки тіла немовляти, запобігаючи опрілостям.

ПРИСИПЛЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присипляти**.

ПРИСИПЛЯТИ, -яю, -яєш, *рідко* **ПРИСИПАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ПРИСПАТИ**, -сплю, -спиш; *мн.* присплять; *док.*, *перех.* 1. Викликати сон у когось, примушувати спати кого-небудь. // Заколисуючи або співаючи колискову пісню, навівати сон (на дитину). // Викликати стан, подібний до сну, за допомогою гіпнозу або наркотиків. 2. *перен.* Викликати, спричинювати забуття чого-небудь реального. // Послаблювати силу вияву якого-небудь почуття, переживання і т. ін., робити їх менш відчутними. 3. *перен.* Робити бездіяльним, інертним; утримувати від активної участі в чому-небудь. 4. *перен.* Обманом, хитрощами змушувати кого-небудь забути про обережність, створювати ілюзію спокою, безпечності. *Присипляти увагу.* 5. *перев. док.*, *перен.*, *рідко.* Задавити, задушити ненароком під час сну. // Умертвити, убити.

ПРИСИПНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який викликає сон, дрімоту.

ПРИСИСАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присисати** і **присисатися**.

ПРИСИСАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПРИССАТИ**, -ссу, -ссеш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **присмоктувати**.

ПРИСИСАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ПРИССАТИСЯ**, -ссуся, -ссешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **присмоктуватися**.

ПРИСИХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПРИСОХНУТИ**, -ну, -неш *і діал.* **ПРИСХНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Починати сохнути, підсихати. // *розм.* Починати гоїтися, затягуватися (про рану, виразку). // *перен.*, *розм.* Ставати худим, виснаженим (про обличчя, тіло). 2. Засихаючи, прилипати, приставати до чого-небудь. // *перен.* Залишатися де-небудь, у когось, переходити до когось у власність. 3. *перев. док.*, *до кого*, *перен.* Відчуваючи симпатію, прив'язатися до кого-небудь, дуже полюбити когось.

ПРИСІВ, -у, *ч.* Те, що присіяне, посіяне додатково до чого-небудь.

ПРИСІВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присівати**.

ПРИСІВАТИ, -аю, -аєш *і* **ПРИСІЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСІЯТИ**, -ію, -ієш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Сіяти що-небудь на додачу до того, що вже посіяне. 2. *діал.* Сіяти, засівати.

ПРИСІВОК, -вку, *ч.* 1. *діал.* Невелика ділянка землі, засіяна чим-небудь. 2. *заст.* Прибавка до грошової плати наймита у вигляді врожаю, який він збирає з наданої йому хазяїном ділянки землі.

ПРИСІД, -у, *ч.* Короткочасне сідання. ** **За одним присідом**: а) одночасно, разом; б) відразу, не встаючи.

ПРИСІДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присідати**.

ПРИСІДАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПРИСІСТИ**, -сяду, -сядеш, *док.* 1. *неперех.* Згинаючи ноги в колінах, опускатися до землі. // Вітаючись, дякуючи і т. ін., на якусь мить опускати корпус, трохи згинаючи ноги в колінах; робити реверанс. // Згинати ноги у колінах під час ходьби, бігу і т. ін. // Опускатися на землю від слабості, втрати свідомості і т. ін. // *перен.* Ставати або здаватися нижчим (про будівлю і т. ін.); осідати. 2. *неперех.* Сідати ненадовго, на якийсь час. // Сідати біля кого-, чого-небудь, поруч із кимсь, чимсь ненадовго, на якийсь час. // *перев. док.*, *з інфін.* Сівши, взятися за яку-небудь роботу, справу. // Сидячи, відпочивати якийсь час. 3. *перев. док.*, *неперех.*, *перен.* Стати стриманішим, спокійнішим; вгамуватися, притихнути. 4. *неперех.*, *чим*, *рідко.* Покриватися, припадати (пилом і т. ін.). 5. *перех.*, *діал.* Нападати, насідати, накидатися на кого-небудь у великій кількості.

ПРИСІДКА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **поверхниця** 2.

ПРИСІКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присікати**.

ПРИСІКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **присікатися**.

ПРИСІКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПРИСІКТИ**, -січу, -січеш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Обрубувати, обсікати.

ПРИСІКАТИСЯ *див.* **ПРИСІКУВАТИСЯ**.

ПРИСІКТИ *див.* **присікати**.

ПРИСІКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присікуватися**.

ПРИСІКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСІКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Докоряти комусь, звинувачувати когось (перев. безпідставно) у чомусь, використовуючи для цього будь-який привід; чіплятися, прискіпуватися. *Присікуватися до кожного слова.* 2. Настирливо звертатися до когось із якими-небудь проханнями, вимогами і т. ін.; набридати комусь чим-небудь.

ПРИСІЛИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **присісти** 4. 2. *у знач. прикм.* Який осів, став низьким.

ПРИСІЛОК, -лка, *ч.* Невелике село, розташоване поблизу більшого, або частина великого села.

ПРИСІЛОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **присілок**.

ПРИСІНЕЧКИ, -чок, *мн.* Зменш.-пестл. до **присінки**.

ПРИСІНЕШНІЙ, -я, -є. Стос. до присінків.

ПРИСІНКИ, присінків *і рідко* присінок, *мн.* (*одн.* **присінок**, -нка, *ч.*). 1. Ганок із накриттям, піддашшям на двох стовпцях. 2. Прибудова перед входом до якого-небудь приміщення; невеликі сіни. 3. *заст.* Тамбур залізничного вагона.

ПРИСІНКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **присінок**.

ПРИСІННЯ, -я, *с.* Те саме, що **присінки**.

ПРИСІНОК *див.* **присінки**.

ПРИСІНЦІ, -ів, *мн.* Те саме, що **присінки**.

ПРИСІПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **присікатися**.

ПРИСІСТИ *див.* **присідати**.

ПРИСІСТИСЯ, -сядуся, -сядешся, *док.*, *діал.* Присісти (у 2 знач.).

ПРИСІШОК, -шка, *ч.* 1. *розм.* Дерев'яна підпірка. 2. *заст.* Стовпчик із розвилкою на кінці, в яку вкладають горизонтальну деревину (перев. при спорудженні клуні, сараю, повітки тощо). 3. *тільки мн.*, *заст.* Стремена.

ПРИСІЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присіювати**.

ПРИСІЮВАТИ *див.* **присівати**.

ПРИСІЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присіяти** // **присіяно**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСІЯТИ *див.* **присівати**.

ПРИСК *див.* **присок**.

ПРИСКАВКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **бризкалка**. 2. *тех.* Те саме, що **форсунка**.

ПРИСКАКАТИ *див.* **прискакувати**[1].

ПРИСКАКОМ, *присл.*, *діал.* Уривками.

ПРИСКАКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прискакувати**.

ПРИСКАКУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСКАКАТИ**, -ачу, -ачеш, *док.* Скачучи, наближатися, прибувати куди-небудь, до когось, чогось. // *перев. док.* Під'їхати, прибути конем, кіньми.

ПРИСКАКУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСКОЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. Стрибком або кількома стрибками наближатися до кого-, чого-небудь. // *розм.* Супроводжувати яку-небудь дію стрибками; пританцьовувати. 2. *тільки док.*, *розм.* Швидко підбігти кудись, до кого-, чого-небудь. // Раптово, несподівано з'явитися де-небудь; наскочити. // Швидко прибути, приїхати (про поїзд, екіпаж і т. ін.).

ПРИСКАЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прискалити**.

ПРИСКАЛИТИ *див.* **прискалювати**.

ПРИСКАЛКА, -и, *ж.*, *зах.* Виступ скелі, бокова скеля.

ПРИСКАЛОК, -лка, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **залом** 2, 3.

ПРИСКАЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прискалювання**.

ПРИСКАЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСКАЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **примружувати**.

ПРИСКАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *кул.* Оладок із солодкого тіста.

ПРИСКАРЖИТИ *див.* **прискаржувати**.

ПРИСКАРЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прискаржувати**.

ПРИСКАРЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСКАРЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.*, *заст.* Скаржитися на кого-небудь.

ПРИСКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПРИСНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.*, *чим і без додатка.* Розсипати, розкидати щось дрібними шматочками, частинками. // Швидко розлітатися на всі боки, розсипаючись дрібними шматочками, частинками. 2. *неперех.*, *чим і без додатка.* Розсипати, розкидати бризки рідини; бризкати. // Розмовляючи, розкидати бризки слини. // Бурхливо текти, струменіти, розлітаючись бризками (про рідину). 3. *перех. і неперех.*, *чим.* Обдавати дрібними краплями, бризками якоїсь рідини кого-, що-небудь. 4. *неперех.*, *перен.* Дуже сердитися, гніватися, не стримуючи себе; спалахувати гнівом. 5. *неперех.* Переривчасто випускати повітря ротом; пирхати. // Із шумом випускати повітря крізь ніздрі (перев. про коней). // Не стримавшись, раптово прориватися сміхом. 6. *тільки док.*, *неперех.*, *рідко.* Швидко і спритно вистрибнути, вибігти звідки-небудь.

ПРИСКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Обдавати дрібними краплями, бризками себе чи кого-, що-небудь.

ПРИСКІК, -коку, *ч.* Незначний стрибок угору. ** **З прискоком** – підскакуючи, підстрибуючи; вистрибом, вискоком.

ПРИСКІПАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прискіпатися**.

ПРИСКІПАТИСЯ *див.* **прискіпуватися**.

ПРИСКІПЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який прискіпується до кого-, чого-небудь. // Який виражає вимогливість. 2. Який містить вимогливість.

ПРИСКІПЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **прискіпливий**.

ПРИСКІПЛИВО, *розм.* Присл. до **прискіпливий**.

ПРИСКІПУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прискіпуватися**.

ПРИСКІПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСКІПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Використовувати (перев. безпідставно) що-небудь як привід для звинувачення, докору і т. ін.; присікуватися. 2. *тільки недок.* Дуже вимогливо, суворо ставитися до кого-, чого-небудь.

ПРИСКО́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прискóрити**. // **прискóрено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який відбувається частіше, в коротші, ніж звичайно, проміжки часу. 3. *у знач. прикм.* Який здійснюється, відбувається швидше, у стисліші, ніж звичайно, за звичайних умов, строки. 4. *у знач. прикм., спец.* Який характеризується постійним наростанням швидкості.

ПРИСКО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прискóрений**.

ПРИСКО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **прискóрити** і **прискóритися**. 2. *спец.* Величина, що характеризує зміну швидкості в часі. ** **Прискóрення вільного падіння** – зміна швидкості падіння тіла у безповітряному просторі за одиницю часу.

ПРИСКО́РЕНО. Присл. до **прискóрений** 2, 3.

ПРИСКО́РИТИ *див.* **прискóрювати**.

ПРИСКО́РИТИСЯ *див.* **прискóрюватися**.

ПРИСКО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який прискорює що-небудь; признач. для прискорення чогось.

ПРИСКО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прискóрювати**. // *у знач. прикм.*

ПРИСКО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прискóрювати** і **прискóрюватися**.

ПРИСКО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСКО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь швидшим, збільшувати швидкість чогось. 2. Робити що-небудь частішим; скорочувати проміжки між якимись діями. *Прискорювати крок.* 3. Впливаючи на який-небудь процес, розвиток чогось і т. ін., пришвидшувати його перебіг. // Наближати початок або кінець чого-небудь; скорочувати час настання чогось.

ПРИСКО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРИСКО́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати швидшим, набувати більшої швидкості. 2. Ставати частішим; відбуватися швидше, в коротші, ніж звичайно, за звичайних умов, проміжки часу. 3. Швидше відбуватися під впливом чогось (про який-небудь процес, розвиток чогось і т. ін.).

ПРИСКО́РЮВАЧ, -а, *ч.* 1. *тех.* Прилад, пристрій для збільшення швидкості руху чого-небудь. 2. *перен.* Те, що прискорює який-небудь процес, розвиток чого-небудь і т. ін. ** **Прискóрювач заря́джених части́нок** – установка, в якій електрони, протони, атомні ядра та іони легких атомів досягають кінетичної енергії десятків мільярдів електронвольтів. 3. Речовина, що сприяє прискоренню якого-небудь процесу.

ПРИСКО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **прискóрювати**.

ПРИСКО́ЧИТИ *див.* **прискáкувати**².

ПРИСКРИ́НОК, -нка, *ч.*, *етн.* Невеликий ящик для дрібних речей у верхній частині бокової стінки скрині, скриньки.

ПРИСКРО́ННИЙ, -а, -е. Який міститься біля скронь.

ПРИСКУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прискýбувати**.

ПРИСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Скубти час від часу.

ПРИСЛА́БНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Трохи захворіти; прихворіти. 2. Те саме, що **ослáбнути** 1.

ПРИ́СЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прислáти**. // **при́слано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСЛА́ТИ *див.* **присилáти**.

ПРИСЛА́ТИСЯ *див.* **присилáтися**.

ПРИСЛИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прислúнити**.

ПРИСЛИ́НИТИ *див.* **прислúнювати**.

ПРИСЛИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прислúнювати**.

ПРИСЛИ́НЮВАТИ, -нюю, -нюєш, *недок.*, **ПРИСЛИ́НИТИ**, -ню, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Трохи змочувати слиною.

ПРИСЛІ́ВНИК, -а, *ч.* 1. Незмінна частина мови, що виражає ознаку дії, стану, якості, а також доповнює значення дієслова, вказуючи на різні обставини, за яких відбувається дія. 2. *зах.* Прислів'я.

ПРИСЛІВНИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до прислівника.

ПРИСЛІ́В'Я, -я, *с.* Влучний образний вислів, часто ритмічний за будовою, який у стислій формі узагальнює, типізує різні явища життя.

ПРИСЛІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прислíджувати**.

ПРИСЛІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСЛІДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш *і* **ПРИСЛІДКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **вислíджувати** 1.

ПРИСЛІДИ́ТИ *див.* **прислíджувати**.

ПРИСЛІДКУВА́ТИ *див.* **прислíджувати**.

ПРИСЛІ́ПУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **підслíпуватий**.

ПРИСЛІ́ПУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Стан і властивість за знач. **прислíпуватий**.

ПРИСЛІ́ПУВАТО, *розм.* Присл. до **прислíпуватий**.

ПРИСЛО́Н, -у, *ч.*, *зах.* 1. Місце в хаті, де кладуть небіжчика. 2. Гірське урвище.

ПРИСЛО́НЕНИЙ¹, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прислонúти**¹.

ПРИСЛО́НЕНИЙ², -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прислонúти**².

ПРИСЛОНИ́ТИ¹ *див.* **прислóнювати**.

ПРИСЛОНИ́ТИ² *див.* **прислоня́ти**².

ПРИСЛОНИ́ТИСЯ *див.* **прислоня́тися**.

ПРИСЛО́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРИСЛОНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИСЛОНИ́ТИ**, -слоню́, -сло́ниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Прикривати, затуляти кого-, що-небудь.

ПРИСЛОНЯ́ТИ¹ *див.* **прислóнювати**.

ПРИСЛОНЯ́ТИ², -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИСЛОНИ́ТИ**, -слоню́, -сло́ниш, *док.*, *перех.*, *до чого*, *рідко.* Прихиляти, притуляти до чого-небудь.

ПРИСЛОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИСЛОНИ́ТИСЯ**, -слоню́ся, -сло́нишся, *док.*, *до чого*, *рідко.* Прихилятися, притулятися до чого-небудь.

ПРИСЛУ́ГА, -и, *ж.* 1. *заст.* Хатня робітниця; наймичка. 2. *збірн.*, *заст.* Слуги, челядь. 3. *збірн.*, *рідко.* Те саме, що **обслу́га**. 4. *діал.* Послуга.

ПРИСЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прислуго́вувати**.

ПРИСЛУГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, **ПРИСЛУ́ЖУВАТИ**, -ую, -уєш *і рідко* **ПРИСЛУ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСЛУЖИ́ТИ**, -служу́, -слу́жиш, *док.* 1. *заст.* Виконувати обов'язки слуги, прислуги. // Подавати й прибирати страви, напої за столом. 2. Робити кому-небудь послуги, догоджати комусь із чемності, ввічливості і т. ін. або запобігаючи перед ним. 3. *кому, перен.* Іти на службу до когось, виконуючи які-небудь ганебні чи принизливі обов'язки. 4. *тільки недок.* Виконувати певні допоміжні обов'язки під час богослужіння.

ПРИСЛУ́ГУВАТИ *див.* **прислуго́вувати**.

ПРИСЛУЖИ́ТИ *див.* **прислуго́вувати**.

ПРИСЛУЖИ́ТИСЯ *див.* **прислу́жуватися**.

ПРИСЛУ́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Який охоче робить кому-небудь послуги; послужливий.

ПРИСЛУ́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **прислу́жливий**.

ПРИСЛУ́ЖЛИВО. Присл. до **прислу́жливий**.

ПРИСЛУ́ЖНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто служить, виконує обов'язки слуги у когось; слуга. 2. *зневажл.* Той, хто виконує чиюсь волю, прислужується комусь небудь; поплічник. 3. Слуга у монастирі, церкві тощо; служка.

ПРИСЛУ́ЖНИЦТВО, -а, *с.*, *зневажл.* Поведінка людини, яка прислужується, догоджає кому-небудь або виконує ганебні, принизливі обов'язки.

ПРИСЛУ́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до прислужництва, прислужника.

ПРИСЛУ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **прислу́жник** 1.

ПРИСЛУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прислу́жувати** і **прислу́жуватися**.

ПРИСЛУ́ЖУВАТИ *див.* **прислуго́вувати**.

ПРИСЛУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСЛУЖИ́ТИСЯ**, -служу́ся, -слу́жишся, *док.* 1. *кому і без додатка.* Улесливо догоджаючи кому-небудь, запобігаючи перед ким-небудь, домагатися прихильності, уваги до себе. 2. *перев. док.*, *чим і без додатка.* Допомогти, стати у пригоді кому-, чому-небудь у чомусь. // Зробити послугу кому-небудь. // Зробити щось приємне кому-небудь; догодити. *Прислужитися добрим словом.* 3. Виконувати свою функцію, своє призначення.

ПРИ́СЛУХ, -у, *ч.* Прислухання, підслуховування.

ПРИСЛУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прислуха́тися**.

ПРИСЛУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Прислухатися.

ПРИСЛУ́ХАТИСЯ *див.* **прислуха́тися**.

ПРИСЛУХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, **ПРИСЛУ́ХУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся *і рідко* **ПРИСЛУХО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСЛУХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *до чого і без додатка*, *діал. чому.* Напружуючи слух, намагатися почути що-небудь. 2. *перен.* Зважати, звертати увагу на кого-, що-небудь, ураховувати чиюсь думку і т. ін.

ПРИСЛУХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прислухо́вуватися**.

ПРИСЛУХО́ВУВАТИСЯ *див.* **прислуха́тися**.

ПРИСЛУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прислу́хуватися**.

ПРИСЛУ́ХУВАТИСЯ *див.* **прислуха́тися**.

ПРИСМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИСМА́ГНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Трохи засмагати під дією сонячного проміння й вітру. // Вкриватися смагою (про губи); запікатися. // Достигаючи, червоніти (про ягоди). // Дуже висихати, пересихати на сонці (про рослину). 2. Підгоряти, обгоряти з поверхні. 3. *розм.*, *рідко.* Покриватися осугою (у 1 знач.).

ПРИСМА́ГЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **присма́гнути**.

ПРИСМА́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **присма́глий**.

ПРИСМА́ГНУТИ *див.* **присмага́ти**.

ПРИСМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присма́жити**. // *у знач. прикм.*

ПРИСМА́ЖИТИ *див.* **присма́жувати**.

ПРИСМА́ЖИТИСЯ *див.* **присма́жуватися**.

ПРИ́СМАЖКА, -и, *ж.* Те саме, що **присма́ка** 1.

ПРИСМА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присма́жувати**.

ПРИСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСМА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Готуючи страву, трохи припікати, підсмажувати її з поверхні. 2. Викликати потемніння або легке почервоніння шкіри обличчя, рук і т. ін. (про дію сонця, вітру). // Висушувати, пересушувати на сонці (рослину). 3. Трохи пошкоджувати що-небудь вогнем, жаром із поверхні або по краях; обпалювати.

ПРИСМА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСМА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Ставати трохи припеченим, підсмаженим із поверхні (про страву). 2. Ставати темнішим або трохи червоніти від дії сонця, вітру (про шкіру обличчя, рук і т. ін.). // Висихати, пересихати на сонці (про рослину). 3. Трохи пошкоджуватися вогнем, жаром із поверхні або по краях; пригоряти, підгоряти. // Те саме, що **обпіка́тися** 1.

ПРИ́СМАК, -у, *ч.* 1. Додатковий смак у чому-небудь. // Взагалі смакові відчуття чого-небудь. 2. *перен.* Відтінок, забарвлення. // Відчуття, враження від чого-небудь (перев. неприємне). // Ледве помітний прояв чого-небудь.

ПРИСМА́КА, -и, *ж.* 1. *кул.* Те, що додають у їжу для надання їй певного смаку; приправа. 2. *перев. мн.*, *розм.* Вишукані, смачні страви.

ПРИСМА́КОВИЙ, -а, -е, *кул.* Прикм. до **присма́ка** 1.

ПРИСМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присмали́ти**.

ПРИСМА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **присма́лений**.

ПРИСМАЛИ́ТИ *див.* **присма́лювати**.

ПРИСМАЛИ́ТИСЯ *див.* **присма́люватися**.

ПРИСМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присма́лювати**.

ПРИСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСМАЛИ́ТИ**, -смалю́, -сма́лиш, *док.*, *перех.* 1. Трохи смалити, обпалювати що-небудь. 2. Викликати потемніння або легке почервоніння шкіри обличчя, рук і т. ін. (про дію сонця, вітру). // Дуже висушувати, пересушувати (рослину).

ПРИСМА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРИСМАЛИ́ТИСЯ**, -сма́литься, *док.* Трохи обпалюватися, підгоряти з поверхні.

ПРИСМА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присмачи́ти**. // **присма́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСМАЧИ́ТИ *див.* **присма́чувати**.

ПРИСМА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присма́чувати**.

ПРИСМА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСМАЧИ́ТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Додавати присмаки в їжу, страву.

ПРИ́СМЕРКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **при́смерк**, -у, *ч.*). 1. Напівтемрява після заходу сонця або перед світанком; сутінки. // Напівмла у похмурий, несонячний день, при сонячному затемненні тощо. 2. Напівморок у погано освітленому приміщенні. // Слабке, тьмяне освітлення. 3. *у знач. присл.* **при́смерком**, *рідко* **при́смерками**. Після заходу сонця; в сутінках. 4. *перен.* Стан занепаду, безнадії, зневіри у власних силах.

ПРИСМЕРКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **при́смерки** 1, 2. Присмеркова тиша. // Який функціонує увечері, після заходу сонця. // Який погано освітлюється; напівтемний. 2. *перен.* Який виражає безнадію, зневіру у власних силах; занепадницький. // Журливий, сумний. 3. Який виявляє найбільшу активність у присмерки (про тварин). Присмеркові птахи.

ПРИСМЕРКО́ВІ, -их, *мн.* Тварини, які мають властивість виявляти найбільшу активність у присмерки.

ПРИ́СМЕРКОМ *див.* **при́смерки**.

ПРИСМЕ́РТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який перебуває в передсмертному стані. // *у знач. ім.* **присме́ртний**, -ного, *ч.*; **присме́ртна**, -ної, *ж.* Той (та), що перебуває в передсмертному стані.

ПРИ́СМИКОМ, *присл.*, *діал.* Рвучко.

ПРИСМИ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присмири́ти**.

ПРИСМИРИ́ТИ *див.* **присмиря́ти**.

ПРИСМИРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **присмирі́ти**. *Присмирілий кінь.*

ПРИСМИРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **присмирі́лий**.

ПРИСМИРІ́ЛО. Присл. до **присмирі́лий**.

ПРИСМИРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Те саме, що **присмирні́ти**.

ПРИСМИРНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **присмирні́ти**.

ПРИСМИРНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **присмирні́лий**.

ПРИСМИРНІ́ЛО. Присл. до **присмирні́лий**.

ПРИСМИРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати тихим, смирним, спокійним; заспокоїтися. // Притихнути, замовкнути. // Стати слухняним, покірним; вгамуватися. // *перен.* Зменшитися у своєму вияві (про завзяття, енергію і т. ін.).

ПРИСМИРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Те саме, що **присмирні́ти**.

ПРИСМИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИСМИРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* Заспокоювати, вгамовувати кого-небудь.

ПРИСМІ́ТИ, -смі́ю, -смі́єш, *док.*, *зах.* Насмілитися, наважитися.

ПРИСМІ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присмі́хуватися**.

ПРИСМІ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Посміхатися час від часу.

ПРИ́СМІШКА, -и, *ж.*, *рідко.* Жарт; насмішка.

ПРИСМО́КТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присмокта́ти**.

ПРИСМОКТА́ТИ *див.* **присмо́ктувати**.

ПРИСМОКТА́ТИСЯ *див.* **присмо́ктуватися**.

ПРИСМО́КТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до присмоктування.

ПРИСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присмо́ктувати**.

ПРИСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСМОКТА́ТИ**, -смокчу́, -смо́кчеш, *док.*, *перех.* 1. Смоктати потроху або час від часу. 2. Затягувати в себе (про що-небудь липке, тягуче); засмоктувати.

ПРИСМО́КТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСМОКТА́ТИСЯ**, -смокчу́ся, -смо́кчешся, *док.* 1. Прилипати, щільно приставати до кого-, чого-небудь за допомогою присосків. // *розм.* Енергійно ссати. // *розм.* Довго, пристрасно цілувати кого-небудь. 2. *перен.*, *зневажл.* Вигідно влаштовуватися, пристосовуватися де-небудь. // Приєднуватися, прилучатися до когось, чогось із корисливою метою. 3. *перев. док.*, *перен.*, *розм.* Дуже захопитися, роблячи що-небудь.

ПРИСМОЛИ́ТИ *див.* **присмо́лювати**.

ПРИСМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присмо́лювати**.

ПРИСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСМОЛИ́ТИ**, -смолю́, -смо́лиш, *док.*, *перех.* Трохи смолити, засмолювати що-небудь.

ПРИСМУТИ́ТИ *див.* **присму́чувати**.

ПРИСМУТИ́ТИСЯ, -смучу́ся, -смути́шся, *док.* Стати трохи смутним; трохи засмутитися.

ПРИ́СМУТОК, -тку, *ч.* Легкий смуток.

ПРИСМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присмути́ти**. 2. *у знач. прикм.* Смутний, невеселий.

ПРИСМУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **присму́чений**.

ПРИСМУ́ЧЕНО. Присл. до **присму́чений** 2.

ПРИСМУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присму́чувати**.

ПРИСМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСМУТИ́ТИ**, -смучу́, -сму́тиш, *док.*, *перех.* Трохи засмучувати.

ПРИСНИ́ТИСЯ, -снюся, -сни́шся, *док.*, *кому.* Привидітися у сні комусь; постати у сні перед ким-небудь; наснитися. // *безос.*

ПРИ́СНУТИ *див.* **при́скати.**

ПРИСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присо́вувати.**

ПРИСО́ВУВАТИ *див.* **присува́ти.**

ПРИСО́ВУВАТИСЯ *див.* **присува́тися.**

ПРИСОГЛАСИ́ТИ *див.* **присоглаша́ти.**

ПРИСОГЛАША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИСОГЛАСИ́ТИ**, -глашу́, -гласи́ш, *док.*, *перех.*, *до чого*, *з інфін. і без додатка*, *книжн.*, *заст.* Запрошувати до чого-небудь, пропонувати щось.

ПРИ́СОК, *рідко* **ПРИСК**, -ску, *ч.* Гарячий попіл з жаром; жар.

ПРИСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присоли́ти.** // **присо́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **присо́лений.**

ПРИСОЛИ́ТИ *див.* **присо́лювати.**

ПРИСОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присолоди́ти.** // *у знач. прикм.*

ПРИСОЛО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **присоло́джений.**

ПРИСОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присоло́джувати.**

ПРИСОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСОЛОДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* Робити що-небудь солодким або солодшим.

ПРИСОЛОДИ́ТИ *див.* **присоло́джувати.**

ПРИСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присо́лювати.**

ПРИСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСОЛИ́ТИ**, -солю́, -со́лиш, *док.*, *перех.* Додавати в страву трохи солі.

ПРИСОРО́МИТИ *див.* **присоро́млювати.**

ПРИСОРО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присоро́мити.**

ПРИСОРО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **присоро́млений.**

ПРИСОРО́МЛЕНО, *присл.* Сором'язливо, зніяковіло.

ПРИСОРО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присоро́млювати.**

ПРИСОРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСОРО́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* присоро́млять; *док.*, *перех.* Докоряючи комусь за що-небудь, примушувати його відчути сором, зніяковіння, збентеження і т. ін.

ПРИСО́С, *ч.* 1. *род.* -у. Дія за знач. **присса́ти, присиса́ти** і **присса́тися, присиса́тися.** 2. *род.* -а, *спец.* Пристрій, за допомогою якого щось присмоктується.

ПРИСО́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **присо́сок.**

ПРИСО́СОК, -ска, *ч.* Особливе утворення у рослин-паразитів та у деяких тваринних організмів для всмоктування поживних речовин або для присмоктування до чого-небудь.

ПРИСОТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *до чого*, *діал.* Узятися за що-небудь, пристати, припасти до чогось.

ПРИ́СОХ, -а, *ч.*, *заст.* Стовп у клуні чи іншій будівлі для підтримування покрівлі.

ПРИСО́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **присо́хнути.**

ПРИСО́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **присо́хлий.**

ПРИСО́ХНУТИ *див.* **присиха́ти.**

ПРИСО́ХТИ, -хну, -хнеш, *док.* Те саме, що **присо́хнути.**

ПРИСОЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Підстерегти, прослідити.

ПРИ́СПА, -и, *ж.*, *діал.* Призьба.

ПРИ́СПАНИЙ, *діал.* **ПРИСПА́ТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приспа́ти.**

ПРИ́СПАНКА, -и, *ж.*, *зах.* Коханка, любаска.

ПРИСПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приспа́ти.**

ПРИСПА́ТИ *див.* **присипля́ти.**

ПРИСПА́ТИЙ *див.* **при́спаний.**

ПРИ́СПІВ, -у, *ч.* Слова пісні, що повторюються після кожного куплета; рефрен. // Спів, що супроводить яку-небудь музику. // Частина мелодії, яка повторюється без змін після кожного куплета у творах куплетної форми.

ПРИСПІВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИСПІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш *і рідко* **ПРИСПІ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Наставати (про час, якусь подію і т. ін.). // Відбуватися, починатися в певний час, припадати на певний час. 2. *перев. док.* Підійти, прибути кудись, з'явитися де-небудь (перев. своєчасно, в потрібний момент). 3. *тільки док.*, *у сполуч. зі сл.* **охота, бажання.** Дуже захотітися, закортіти. 4. *безос.* Бути дуже потрібним, украй необхідним. 5. Те саме, що **дозріва́ти**[1] 1, 2.

ПРИСПІВА́ТИ[2] *див.* **приспі́вувати.**

ПРИ́СПІВКА, -и, *ж.* 1. Коротенька народна пісенька, перев. жартівливого, гумористичного характеру. 2. Те саме, що **при́спів.**

ПРИ́СПІВОК, -вку, *ч.*, *діал.* Приспів.

ПРИСПІ́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приспі́вувати.**

ПРИСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСПІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Співом, піснею супроводжувати якусь дію. 2. *перех.* Співати тихо, напівголосно; наспівувати. 3. *тільки недок.*, *неперех.* Співати, наспівувати під музику, танок або вторувати кому-небудь співом. 4. *тільки недок.*, *неперех.*, *рідко.* Співати час від часу. 5. *перех. і неперех.*, *перен.*, *рідко.* Говорити що-небудь, перев. приємне для слухача. 6. *перех.*, *заст.* Утрачати що-небудь через спів.

ПРИСПІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *церк.*, *зах.* Масниця.

ПРИСПІ́НУТИ *див.* **приспіва́ти**[1].

ПРИСПІ́ТИ *див.* **приспіва́ти**[1].

ПРИСПІ́ЧИТИ, -ить, *док.*, *безос.*, *кому*, *перев. з інфін.*, *розм.* Дуже захотіти, закортіти.

ПРИСПІША́ТИ *див.* **приспі́шувати.**

ПРИСПІ́ШЕНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приспіши́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Швидкий, поспішний.

ПРИСПІ́ШЕНО, *діал.* Присл. до **приспі́шений** 2.

ПРИСПІШИ́ТИ *див.* **приспі́шувати.**

ПРИСПІ́ШНИК, -а, *ч.*, *зневажл.*, *рідко.* Те саме, що **поплі́чник** 2.

ПРИСПІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приспі́шувати.**

ПРИСПІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПРИСПІША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИСПІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *діал.* 1. *перех.* Прискорювати. *Приспішувати крок.* 2. *неперех.* Поспішати. 3. *перех. і без додатка.* Підганяти.

ПРИСПОРИ́ТИ *див.* **приспо́рювати.**

ПРИСПО́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **приспо́рювати.**

ПРИСПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРИСПОРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИСПОРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *діал.* 1. *перех. і без додатка.* Збільшувати. 2. *неперех.* Збільшуватися.

ПРИСПОРЯ́ТИ *див.* **приспо́рювати.**

ПРИСПОСО́БА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Пристрій, знаряддя, що дає змогу виконати основну виробничу операцію на верстаті. 2. Додаткове, самостійно виготовлене устаткування, що покращує характеристики знарядь лову, праці та ін.

ПРИ́СПОЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **при́спа.**

ПРИСПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИСПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док.*, *перех.* Трохи опускати донизу.

ПРИСПУСКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРИСПУСТИ́ТИСЯ**, -у́ститься, *док.* Трохи опускатися донизу.

ПРИСПУСТИ́ТИ *див.* **приспуска́ти.**

ПРИСПУСТИ́ТИСЯ *див.* **приспуска́тися.**

ПРИСПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приспусти́ти.** // **приспу́щено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСПУ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **приспу́щений.**

ПРИСПУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приспусти́ти.**

ПРИССА́ТИ *див.* **присиса́ти.**

ПРИССА́ТИСЯ *див.* **присиса́тися.**

ПРИ́СТАВ, -а, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – начальник місцевої поліції. ** **Станови́й при́став** – у дореволюційній Росії – начальник поліцейської дільниці в сільській місцевості. **Судови́й при́став** – у дореволюційній Росії – чиновник судового відомства, який виконував рішення суду. 2. У Московській Русі – службова особа, що була приставлена до кого-, чого-небудь для нагляду.

ПРИСТА́ВА, -и, *ч.*, *заст.* Наглядач за роботами.

ПРИСТАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристава́ти** 4.

ПРИСТАВА́ТИ, -таю, -таєш, *недок.*, **ПРИСТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш, *док.* 1. Прилипати, приклеюватися до чого-небудь. // Щільно прилягаючи, прикріплюватися або притулятися до кого-, чого-небудь. // Щільно облягати (про одяг). // *перен.* Привертати чию-небудь посилену увагу; міцно запам'ятовуватися. ** **Приста́в душе́ю (се́рцем** і т. ін.) *хто до кого – чого* – хтось, полюбив, уподобав кого-, що-небудь. 2. *розм.* Передаватися комусь (перев. про хворобу). 3. *перен.* Закріплюватися за ким-небудь постійно (про назву, прізвисько і т. ін.). 4. *розм.* Набридати кому-небудь своїми вимогами, запитаннями і т. ін.; прискіпуватися. // *з ким – чим.* Постійно набридати тим самим. // *перев. недок.* Переслідувати кого-небудь залицянням. 5. *до чого, куди, де, також у сполуч. зі сл.* **до берега.** Те саме, що **прича́лювати** 2. 6. *перев. док.*, *розм.* Оселитися де-небудь, у когось. // *до кого.* Піти до кого-небудь служити, навчатися у когось ремеслу і т. ін. // *до кого.* Одружившись, перейти жити до чоловіка або жінки. *Пристати в прийми.* 7. Ідучи або їдучи, ненадовго зупинятися де-небудь. // Зупиняючись у дорозі, розташовуватися де-небудь тимчасово. 8. Приєднуватися до кого-, чого-небудь, іти за кимсь, чимсь. // Прибиватися до череди, зграї і т. ін. (про тварин). // Приєднуючись до кого-небудь, робити те саме, що й він (вони). // Приєднуючись, брати участь у якій-небудь справі; підтримувати когось, щось своєю участю. // Ставати членом, учасником якої-небудь групи, спілки і т. ін. // *до кого, на що.* Ставати чиїмсь прихильником, приєднуватись до певного світогляду, певних думок, тверджень і т. ін. // *заст.* Переходити до іншої віри. *Приставати до гурту. Приставати на пропозицію.* 9. *розм.* Погоджуватися з ким-небудь у чомусь, давати згоду на щось. *Пристати на угоду.* 10. *кому, до чого, розм.* Гармоніювати з зовнішністю; пасувати. // *перен.* Відповідати (у 5 знач.) чому-небудь; задовольняти певні вимоги. *Приставати до лиця.* 11. *перев. док.*, *безос.*, *з інфін.* Годиться, слід, дозволено кому-небудь щось робити, якось поводитися (перев. з запереченням). 12. Дуже втомлюватися, знесилюватися від утоми. // *з інфін.* Стомлюватися щось робити. 13. *тільки недок.*, *з ким*, *діал.* Приятелювати. 14. *мат.* Збігатися в усіх своїх точках при накладанні (про геометричні фігури).

ПРИСТА́ВИТИ *див.* **приставля́ти.**

ПРИСТА́ВИТИСЯ *див.* **приставля́тися.**

ПРИСТА́ВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **поста́вка** 1. 2. Те, що приставлено, приєднано до чого-небудь. // Додаткове пристосування, додаткова деталь. // Пристрій, що підмикається до іншого пристрою і додає йому нових, додаткових властивостей. *Акустична приставка. Комп'ютерна гральна приставка. Телевізійна приставка.* 3. *грам.*, *рідко.* Те саме, що **пре́фікс.**

ПРИСТАВКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **приста́вка.**

ПРИСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приста́вити.** // **приста́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приставля́ти.**

ПРИСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* приста́влять; *док.*, *перех.* 1. Ставити що-небудь дуже близько, впритул до чогось. // Притуляти одним кінцем до стіни, дверей і т. ін.; ставити похило, під кутом до чого-небудь. // Наближаючи, прикладати що-небудь до чогось. // Ставити у певному місці, поруч, навпроти, біля кого-, чого-небудь і т. ін., присувати до когось, чогось (перев. про меблі). // Ставити біля вогню, наближати, присувати до вогню, до жару (посуд із водою, стравою). *Приставляти обідати.* ** **Приста́вити до сті́нки (сті́ни)** – розстріляти. 2. Приробляти, пришивати що-небудь, лагодячи, збільшуючи, оновлюючи і т. ін. // Прибудовувати до чогось. 3. Доставляти, приносячи або привозячи що-небудь кудись, комусь. // Постачати що-небудь комусь, забезпечувати чим-небудь когось. // Доставляти кого-небудь кудись під наглядом, у супроводі когось. // Транспортувати кого-, що-небудь до місця призначення. 4. *тільки док.* Призначити кого-небудь для виконання якоїсь роботи, служби, для догляду за ким-небудь, допомоги комусь. // *з інфін.* Доручити кому-небудь якусь роботу, завдання і т. ін. // Призначити кого-небудь для нагляду, охорони, супроводу і т. ін. 5. *діал.* Прикидатися яким-небудь, удавати з себе когось.

ПРИСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИСТА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* приста́вляться; *док.* 1. *тільки недок.* Пас. до **приставля́ти** 1 – 4. 2. *діал.* Прикидатися яким-небудь, удавати з себе когось.

ПРИСТАВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Якого приставляють до чого-небудь. *Приставний стілець.* 2. Який пришивається, прикріплюється і т. ін. до чого-небудь. 3. *лінгв.* Те саме, що **епентети́чний.** *Приставний звук.* ** **Приставни́й крок** – ходіння, при якому одна нога приставляється до іншої після кожного кроку.

ПРИСТАВЩИ́НА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* 1. Той (та), хто бере участь у підприємницькій діяльності власною працею без внесення капіталу. 2. Невінчана жінка, що зійшлася з чоловіком на правах господарки. 3. Привид, мара.

ПРИСТА́Й, -я, *ч.* Той, хто до чогось приєднується.

ПРИСТА́ЙНИЙ, -а, -е, *мат.* Який пристає (у 14 знач.) до іншого.

ПРИСТА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мат.* Абстр. ім. до **приста́йний.**

ПРИСТА́ЙСТВО, -а, *с.*, *зах.* Прихід у прийми.

ПРИСТА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **приста́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який втомився, знесилився. *Присталий кінь.*

ПРИСТАМОЦКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Зневажати, ставитися з презирством.

ПРИ́СТАНИ, -ів, *мн.*, *розм.* 1. Те саме, що **пристано́вище.** 2. Приєднання до компанії.

ПРИСТА́НИЩЕ, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **пристано́вище.**

ПРИСТА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **пристано́вище.**

ПРИСТАНО́ВИСЬКО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **пристано́вище.**

ПРИСТАНОВИ́ТИ *див.* **пристановля́ти.**

ПРИСТАНО́ВИЩЕ, -а, *с.* Місце, де можна укритися, відпочити, знайти притулок і т. ін. // Місце, де хтось живе, мешкає (іноді тимчасово). // *чиє, для кого.* Місце, де збираються, проводять час люди певного середовища. ** **Шука́ти пристано́вище** – шукати (знаходити і т. ін.) місце, де можна укритися, відпочити, знайти притулок і т. ін. **Оста́ннє пристано́вище:** а) останнє місце, де можна знайти притулок, відчути себе у безпеці; б) чия-небудь могила; в) той (те), на кого (на що) можна покластися, що є опорою для кого-небудь.

ПРИСТАНОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИСТАНОВИ́ТИ**, -новлю́, -но́виш; *мн.* пристано́влять; *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **приставля́ти.**

ПРИ́СТАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **при́стань** 1. // Який міститься, розташовується на території пристані; підпорядкований пристані. *Пристанський склад.*

ПРИСТА́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Зупинитися на місці; припинити ходу. 2. *перен.* На мить перестати битися (про серце); завмерти. *Серце пристануло.*

ПРИСТАНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який міститься, розташовується біля, поблизу залізничної станції або прилягає до неї, підпорядкований їй. // Який росте на території станції. ** **Пристанці́йна зо́на** – територія навколо залізничної станції.

ПРИ́СТАНЬ, -і, *ж.* 1. Спеціально обладнане місце на березі водойми з плавучою чи береговою спорудою для причалювання і стоянки суден, їх навантажування й розвантажування, посадки й висадки пасажирів. // Сама плавуча чи берегова споруда такого призначення. // *перев. з означ.* Вулиця міста або населений пункт, розташований на березі моря або річки. 2. *перен.* Місце, де можна укритися, відпочити, знайти притулок і т. ін.; пристановище. ** **Ві́чна при́стань** – могила, кладовище. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* **тиха**, *перен.* Місце, в якому можна знайти спокій, задоволення і т. ін.; відчуття спокою, задоволення і т. ін. // Людина, яка створює для кого-небудь відчуття спокою, задоволення і т. ін.

ПРИ́СТАРИЙ, -а, -е, *зах.* Літній, немолодий.

ПРИСТА́РИТИ *див.* **приста́рювати.**

ПРИСТА́РІЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **приста́ріти.** 2. *у знач. прикм., перен.* Який пристарівся. (у 2 знач.). 3. *у знач. прикм.* Літній, немолодий. // Власт. літній, немолодій людині.

ПРИСТА́РІТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* Стати літнім, немолодим.

ПРИСТА́РІТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док., розм.* 1. Те саме, що **приста́ріти.** // Стати непридатним для вжитку після довгого користування. 2. *перен.* Перестати бути сучасним, актуальним.

ПРИСТА́РКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Літній, немолодий. // Власт. літній, немолодій людині. // *у сполуч. зі сл.* дівчина, парубок і т. ін. Який довго не одружується.

ПРИСТАРКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пристаркува́тий.**

ПРИСТА́РЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ПРИСТА́РИТИ**, -ить, *док., перех., розм.* Робити кого-небудь літнім, немолодим; надавати комусь немолодого вигляду.

ПРИСТА́ТИ *див.* **пристава́ти.**

ПРИСТА́ЧА, -і, *ж., діал.* Достарчання.

ПРИ́СТАШ, -а, *ч., зах.* Приймак.

ПРИСТЕБНУ́ТИ[1] *див.* **пристіба́ти.**

ПРИСТЕБНУ́ТИ[2] *див.* **пристьо́бувати**[1].

ПРИСТЕ́БНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до пристебну́ти[1]. // **присте́бнуто,** *безос. присудк. сл.*

ПРИСТЕБНУ́ТИСЯ *див.* **пристіба́тися.**

ПРИСТЕПОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься, розташовується поблизу степу, прилягає до степу. *Пристепова смуга.*

ПРИСТЕРЕГТИ́ *див.* **пристеріга́ти.**

ПРИСТЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристеріга́ти.**

ПРИСТЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИСТЕРЕГТИ́**, -ежу́, -еже́ш, *док., перех., розм.* 1. Те саме, що **підстеріга́ти.** 2. *також без додатка.* Наглядати за ким-, чим-небудь.

ПРИСТИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИСТИ́ГНУТИ** *і* **ПРИСТИ́ГТИ**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* присти́гнув, -нула, -нуло *і* присти́г, -ла, -ло; *док., розм.* 1. *неперех.* Починати достигати; ставати майже стиглим. 2. *перех.* Те саме, що **настига́ти** 1, 5. 3. *тільки док., неперех.* Наступити, настати, відбутися (про час, подію і т. ін.).

ПРИСТИ́ГЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **присти́гнути** 1. *Пристигле просо.*

ПРИСТИ́ГНУТИ *див.* **пристига́ти.**

ПРИСТИ́ГТИ *див.* **пристига́ти.**

ПРИСТИ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пристиди́ти.**

ПРИСТИ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **присти́джений.**

ПРИСТИДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док., перех., розм.* Те саме, що **присоро́мити.**

ПРИСТИКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристико́вувати.**

ПРИСТИКО́ВУВАТИ *див.* **пристикува́ти.**

ПРИСТИКУВА́ТИ, -ку́ю, -ку́єш, *док.*, **ПРИСТИКО́ВУВАТИ**, -бвую, -бвуєш, *недок., перех.* Приєднати стиковкою (у 2 знач.).

ПРИСТИПО́МА, -и, *ж.* Рід риб родини помадазієвих, або буркотунів.

ПРИСТІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристіба́ти.**

ПРИСТІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПРИСТЬО́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСТЕБНУ́ТИ**, -тебну́, -те́бнеш, *док., перех.* 1. Прикріплювати що-небудь, застібаючи на ґудзик, пряжку, гаплик і т. ін. 2. *перен.* Приєднувати що-небудь до чогось, пов'язувати з чимсь (часто з несхвальним відтінком).

ПРИСТІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ПРИСТЬО́БУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСТЕБНУ́ТИСЯ**, -тебну́ся, -те́бнешся, *док.* 1. *до чого.* Прикріплювати себе до чого-небудь за допомогою ременів, мотузки і т. ін. 2. *тільки недок.* Прикріплюватися застібкою. 3. *тільки недок.* Пас. до **пристіба́ти, пристьо́бувати.**

ПРИСТІБНИ́Й, -а́, -е́. Який пристібається до чого-небудь.

ПРИ́СТІН, -у, *ч., діал.* Прямовисний берег річки.

ПРИСТІ́НКОВИЙ, -а, -е. Що знаходиться, розташований біля стінок, поверхні внутрішнього органа людини або тварини. ** **Присті́нкове тра́влення** – травлення, що відбувається на межі позаклітинного і внутріклітинного середовищ; мембранне травлення.

ПРИСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який міститься, розташовується біля, поблизу стін або на стінах будівель. // Який стоїть або якого ставлять під стіною, біля стіни. // Який росте біля стін, в'ється по стінах (про рослини). *Пристінна культура.*

ПРИ́СТІНОК, -нка, *ч.* Невисока стінка, яка відгороджує частину приміщення. // Частина приміщення, відгороджена такою стінкою.

ПРИСТО́ВБУРНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Який розташовується навколо стовбура дерева. // Який здійснюється біля стовбура дерева. ** **Присто́вбурна смуга́** – ділянка землі між стовбурами дерев у вигляді смуги. **Присто́вбурний круг** – ділянка землі навколо стовбура дерева у вигляді кола. 2. Який міститься, розташовується біля чи навколо стовбура шахти.

ПРИСТО́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який відповідає встановленим правилам, нормам, звичаям і т. ін. // Не здатний на погані вчинки, вихований, чесний (про людину); порядний. // Який має приємний зовнішній вигляд. 2. Який задовольняє певні вимоги, відповідає яким-небудь умовам; цілком задовільний, добрий. // Значний щодо розміру, обсягу, кількості і т. ін. ** **Присто́йний вік** – не дуже молодий, літній, зрілий вік, зрілі літа. 3. Потрібний у даній ситуації; відповідний. // *кому, чому.* Який личить, пасує, відповідає кому-, чому-небудь.

ПРИСТО́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **присто́йний** 1. // Ввічливість, гарні манери, пристойна поведінка. ** **Пра́вила присто́йності** – правила поведінки, прийняті у певному суспільному середовищі.

ПРИСТО́ЙНО. Присл. до **присто́йний.** // *у знач. присудк. сл.*

ПРИСТОСО́ВАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Людина, що безпринципно змінює свої погляди, переконання, смаки, уміло пристосовуючись до обставин.

ПРИСТОСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пристосува́ти.** 2. *у знач. прикм.*

ПРИСТОСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **пристосо́ваний** 2.

ПРИСТОСО́ВАНКА, -и. Жін. до **пристосо́ванець.**

ПРИСТОСО́ВНИЦТВО, -а, *с.* Поведінка пристосованця.

ПРИСТОСО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до пристосованця. // Власт. пристосованцю. *Пристосовницька тактика.*

ПРИСТОСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність пристосовуватися до навколишнього середовища, до певних умов і т. ін.

ПРИСТОСО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пристосо́вувати.**

ПРИСТОСО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **пристосо́вність.**

ПРИСТОСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристосо́вувати** і **пристосо́вуватися.**

ПРИСТОСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСТОСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Робити що-небудь придатним для використання з певною метою, в певних умовах. // *під що.* Переробляти, переобладнувати що-небудь, перетворюючи в щось інше. // Приробляти що-небудь до чогось. // Виробляючи у когось, чогось потрібні особливості, риси і т. ін., робити відповідним певним умовам, потребам тощо. // Приводити щось у відповідність із чим-небудь. // *розм.* Використовувати кого-небудь на якійсь роботі, примушувати щось робити. // *перен.* Змінювати що-небудь залежно від обставин, потреб, завдань і т. ін., використовуючи з певною метою; застосовувати що-небудь для обґрунтування або виправдання своїх дій, поведінки і т. ін. 2. *розм.* Прилаштовувати, поміщати що-небудь десь.

ПРИСТОСО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСТОСУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Набуваючи відповідних рис, навичок, уміння і т. ін., освоюватись у певних умовах (про людину). // Виробляючи в собі відповідні якості, властивості і т. ін., ставати здатним, звичним до чого-небудь (про живі організми). // Звикати до нового, незнайомого місця, середовища, незвичних умов життя і т. ін. // *розм.* Зручно влаштовуватися, розташовуватися де-небудь. // Приводити свої дії, поведінку і т. ін. у відповідність із чим-небудь. // Узгоджуватися одне з одним у якомусь відношенні, уподібнюватися одне до одного. // *перен.* Змінювати свої погляди, переконання, смаки, уміло пристосовуючись до обставин. // *перен.* Змінюватися, набувати нових форм, ознак, якостей залежно від обставин, оточення і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **пристосо́вувати.**

ПРИСТОСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пристосування (у 1 знач.).

ПРИСТОСУВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **пристосо́ванець.**

ПРИСТОСУВА́НКА, -и. Жін. до **пристосува́нець.**

ПРИСТОСУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **пристосува́ти, пристосо́вувати** та дія і стан за знач. **пристосува́тися, пристосо́вуватися.** 2. Пристрій, прилад, за допомогою якого здійснюється або полегшується певна робота. // Природне утворення у рослин і тварин, що служить для самозбереження, захисту і т. ін.

ПРИСТОСУВА́НСТВО, -а, *с.* Те саме, що **пристосо́вництво.**

ПРИСТОСУВА́ТИ *див.* **пристосо́вувати.**

ПРИСТОСУВА́ТИСЯ *див.* **пристосо́вуватися.**

ПРИСТО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСТО́ЯТИ**, -о́ю, -о́їш, *док., розм.* Зупинятися, затримуватися десь ненадовго; стояти десь недовго. // *тільки недок., з ким.* Проводити час, стоячи десь із ким-небудь.

ПРИСТРАМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* пристрамля́ть; *док., перех., розм.* Те саме, що **присоро́мити.**

ПРИ́СТРАСНИЙ, -а, -е. 1. Дуже сильний, бурхливий, нестримний у своєму виявленні (про почуття, переживання і т. ін.). // Який відбувається дуже напружено, бурхливо. // Пройнятий сильними, нестримними почуттями. // Сповнений бурхливих подій, хвилювання, неспокою. // Який виражає сильне почуття, хвилювання і т. ін. 2. Який має жвавий, енергійний темперамент; здатний на сильні почуття. // Власт. такій людині. // Який із захопленням, гаряче віддається якому-небудь заняттю, якійсь справі. 3. Пов'язаний з пристрастю (у 3 знач.). // Сповнений любовної жаги. // Який виражає любовну жагу. 4. Здатний на сильне кохання, на пристрасть (у 3 знач.).

ПРИ́СТРАСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **при́страсний.**

ПРИ́СТРАСНО. Присл. до **при́страсний** 1 – 3. // *розм.* Дуже завзято, дуже сильно.

ПРИСТРАСТИ́ТИСЯ *див.* **пристра́щуватися.**

ПРИ́СТРАСТЬ, -і, *ж.* 1. Сильне, бурхливе, нестримне у своєму виявленні почуття. *Розпалювати пристрасті.* 2. Велике внутрішнє збудження, душевне піднесення, стан натхнення. // *до чого і без додатка, також з інфін.* Сильний потяг, стійкий інтерес до якоїсь справи, заняття. // *до чого.* Любов, інтерес до чого-небудь, захоплення чимсь. // Предмет особливого потягу, інтересу. ** **З при́страстю** – палко; з натхненням. 3. Сильне, нестримне почуття кохання, в якому велику роль відіграє фізичний потяг. // Сильний фізичний потяг до особи протилежної статі.

ПРИСТРАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПРИСТРАШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док., перех.* Налякати кого-небудь, загрожуючи чимсь.

ПРИСТРАШИ́ТИ *див.* **пристраха́ти.**

ПРИ́СТРАШКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **остра́шка** 2.

ПРИСТРАЩА́ТИСЯ *див.* **пристра́щуватися.**

ПРИСТРА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ПРИСТРАЩА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИСТРАСТИ́ТИСЯ**, -ащу́ся, -асти́шся, *док., розм., рідко.* Те саме, що **прихо́чуватися.**

ПРИСТРЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пристрели́ти.**

ПРИСТРЕЛИ́ТИ *див.* **пристрі́лювати**[1].

ПРИСТРИБА́ТИ *див.* **пристри́бувати**[1].

ПРИСТРИБНУ́ТИ *див.* **пристри́бувати**[2].

ПРИ́СТРИБОМ, *присл., розм.* Підстрибуючи, стрибаючи.

ПРИСТРИ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристри́бувати.**

ПРИСТРИ́БУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСТРИБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* Стрибаючи, наближатися куди-небудь.

ПРИСТРИ́БУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСТРИБНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **підстри́бувати.**

ПРИ́СТРІЙ, -рою, *ч.* Пристосування, обладнання, за допомогою якого виконується яка-небудь робота або спрощується, полегшується певний виробничий процес. *Запам'ятовуючий пристрій.* ** **Аспіраці́йний при́стрій** – пристрій для примусового пропускання повітря через поглинальні розчини, сорбенти, фільтри, піпетки. **Блокува́льний при́стрій** – пристрій, який спрацьовує у випадку помилкових дій працівника. **Газоочи́щувальний при́стрій** – пристрій, що здійснює очищення проби газу від шкідливих домішок шляхом пропускання її через тверді або рідинні поглиначі. **Екранува́льний при́стрій** – пристрій, який забезпечує зниження напруженості електростатичного поля до допустимих значень. **Електротехні́чний при́стрій** – сукупність взаємозалежних електротехнічних виробів, які перебувають у конструктивній та/або функціональній єдності. **При́стрій вве́дення да́них:** у системах зв'язку – пристрій, який відтворює інформацію (дані) у формі цифрового сигналу даних. **При́стрій вве́дення мо́влення** – периферійний пристрій, що забезпечує автоматичне розпізнавання та введення в ЕОМ мовних замовлень. **При́стрій вве́дення пози́цій:** у комп'ютерній графіці – функціональний пристрій введення координат точок. **При́стрій вве́дення чи́сел** – периферійний пристрій, що формує значення скалярної величини. **При́стрій вве́дення штрихови́х ко́дів** – периферійний пристрій, що забезпечує введення даних до ЕОМ, поданих на носієві у вигляді штрихових кодів. **При́стрій обро́бки да́них,** *спец.* – функціональна частина обчислювальної системи, яка призначена для виконання функцій введення, виведення, обробки та керування даними.

ПРИСТРІ́Л, -у, *ч., спец.* Те саме, що **пристрі́лювання.**

ПРИСТРІ́ЛИТИ *див.* **пристрі́лювати**[1].

ПРИСТРІ́ЛКА, -и, *ж., спец.* Дія за знач. **пристріля́ти, пристрі́лювати**[2].

ПРИСТРІ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пристрілювання.

ПРИСТРІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **пристрі́лювати**[2].

ПРИСТРІ́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСТРІ́ЛИТИ** *і* **ПРИСТРЕ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* Убивати або добивати пострілом кого-небудь.

ПРИСТРІ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСТРІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех., спец.* 1. Пробними пострілами встановлювати правильний приціл вогнепальної зброї. 2. Перевіряти точність, придатність вогнепальної зброї, випробовуючи її в стрільбі. *Пристріляти рушницю.* 3. Приєднувати деталі до бетонної стіни чи плити шляхом пострілу спеціальним дюбелем.

ПРИСТРІ́ЛЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *недок.*, **ПРИСТРІЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док., спец.* 1. Пробними пострілами визначати відстань до об'єкта і точність улучення. 2. *тільки недок.* Пас. до **пристрі́лювати**[2].

ПРИСТРІ́ЛЯНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пристріля́ти.** // **пристрі́ляно,** *безос. присудк. сл.* ** **Пристрі́ляне о́ко** *у кого* – хто-небудь має гострий зір, пильний, спостережливий погляд.

ПРИСТРІЛЯ́ТИ *див.* **пристрі́лювати**[2].

ПРИСТРІЛЯ́ТИСЯ *див.* **пристрі́люватися.**

ПРИ́СТРІТ, -у, *ч., етн.* За упередженими уявленнями – хвороба, викликана чимсь злим поглядом.

ПРИСТРІ́ТИ, -і́ну, -і́неш; *мин. ч.* пристрі́в, -стріла, -стріло *і* пристрітив, -стрітила, -стрітило; *док., перех., етн.* За упередженими уявленнями – заподіяти кому-небудь нещастя, хворобу своїм злим поглядом.

ПРИСТРІ́ТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з пристрітом.

ПРИСТРІ́ТНИК, -а, *ч.* Людина, здатна зурочити когось поглядом.

ПРИСТРІ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Запідозрений у чомусь.

ПРИСТРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пристро́їти.** // **пристро́єно,** *безос. присудк. сл.*

ПРИСТРО́ЇТИ *див.* **пристро́ювати.**

ПРИСТРО́ЇТИСЯ *див.* **пристро́юватися.**

ПРИСТРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пристрочи́ти.** // **пристро́чено,** *безос. присудк. сл.*

ПРИСТРОЧИ́ТИ *див.* **пристро́чувати.**

ПРИСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристро́чувати.**

ПРИСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСТРОЧИ́ТИ**, -строчу́, -стро́чиш, *док.*, *перех.* Пришивати що-небудь до чогось строчкою.

ПРИСТРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристро́ювати** і **пристро́юватися.**

ПРИСТРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСТРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Прилаштовувати що-небудь десь, кудись, розміщувати, розташовувати щось де-небудь. 2. *ким, де, куди, розм.* Влаштовувати кого-небудь на якусь посаду, квартиру і т. ін. // Видавати заміж або женити, влаштовувати родинне життя. // Вміщати що-небудь кудись. 3. *військ.* Те саме, що **пришико́вувати.** 4. *діал.* Прикрашати, причепурювати. 5. *зах.* Ладнати, приробляти.

ПРИСТРО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИСТРО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.* 1. *розм.* Прилаштовуватися де-небудь, куди-небудь, розміщуватися, розташовуватися десь. *Пристроїтися на стільці.* // Робити приготування до чого-небудь. 2. *ким, де, куди і без додатка, розм.* Влаштовуватися на якусь посаду, квартиру і т. ін. // Виходити заміж або женитися. // *рідко.* Те саме, що **пристосо́вуватися** 1. 3. *військ.* Те саме, що **пришико́вуватися.** 4. *діал.* Прикрашатися, причепурюватися. 5. *тільки недок.* Пас. до **пристро́ювати.**

ПРИСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пристругá ти.**

ПРИСТРУГА́ТИ *див.* **пристру́гувати.**

ПРИСТРУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристру́гувати.**

ПРИСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСТРУГА́ТИ**, пристружу́, пристру́жеш *і* приструга́ю, приструга́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Обстругуючи що-небудь, підганяти, прилаштовувати до чогось.

ПРИСТРУ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пристру́нити.**

ПРИСТРУ́НИТИ *див.* **пристру́нчувати.**

ПРИСТРУ́ННИК, -а, *ч.* Дерев'яна дощечка на музичних струнних інструментах, якою закріплюють нижні кінці струн; струнотримач.

ПРИ́СТРУНОК, -нка, *ч.* Коротка струна в бандурі, кобзі і т. ін.

ПРИСТРУ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пристру́нчити.**

ПРИСТРУ́НЧИТИ *див.* **пристру́нчувати.**

ПРИСТРУ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПРИСТРУ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИСТРУ́НЧИТИ**, -чу, -чиш *і* **ПРИСТРУ́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* Впливаючи на кого-небудь, примушувати підкорятися; прибирати до рук, ставити на місце когось.

ПРИСТРУ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристру́нювати.**

ПРИСТРУ́НЮВАТИ *див.* **пристру́нчувати.**

ПРИСТРЯВА́ТИ, -яю, -яєш, *недок.*, **ПРИСТРЯ́ТИ**, -я́ну, -я́неш, *док.*, *діал.* Встрявати у щось.

ПРИСТРЯ́ТИ *див.* **пристрява́ти.**

ПРИСТУДЕ́НИЙ, -а, -е, *зах.* Холоднуватий.

ПРИ́СТУК, -у, *ч.*, *розм.* Легкий стук.

ПРИСТУ́КНУТИ *див.* **присту́кувати.**

ПРИСТУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присту́кувати.**

ПРИСТУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСТУ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *перех. і неперех.*, *чим.* Легенько стукати по чому-небудь. // Зіткнувшись, видавати стук (про предмети). 2. *неперех.* Супроводжувати якусь дію стуком. ** **Присту́кнути каблука́ми** – ставши по команді струнко, вітаючись, віддаючи честь і т. ін., стукнути підбором об підбор. 3. *тільки док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Сильним ударом або пострілом убити чи позбавити притомності кого-небудь. // *чим, безос.*

ПРИ́СТУП, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **приступи́ти, приступа́ти** і **приступи́тися, приступа́тися.** ** **З пе́ршого при́ступу** – одразу, від самого початку. 2. Навальний напад війська на ворога; атака. // Активні дії, спрямовані проти кого-, чого-небудь. ** **Бра́ти при́ступом**: а) оволодівати яким-небудь опорним пунктом ворога навальним нападом, атакою; б) активно діючи, захоплювати щось. 3. *чого, який.* Момент загострення хвороби; напад. // *перен.* Різкий вияв якого-небудь фізичного або душевного стану, почуття і т. ін. 4. *перев. до кого – чого, розм.* Можливість входити кудись, відвідувати кого-, що-небудь, зустрічатися з кимсь, брати щось і т. ін.; доступ.

ПРИСТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИСТУПИ́ТИ**, -ступлю́, -сту́пиш; *мн.* присту́плять; *док.* 1. *до чого, з інфін. і без додатка.* Починати що-небудь робити, братися за якусь справу, роботу і т. ін. 2. *до кого – чого і без додатка, розм.* Наближатися, близько підходити до кого-, чого-небудь; підступати. // Наближатися, нападаючи на когось, щось. // *перен.* Зав'язувати з ким-небудь розмову, знайомство, ближчі стосунки і т. ін. 3. *до кого і без додатка.* Настійно звертатися до кого-небудь, набридати комусь проханнями, вимогами і т. ін. 4. *перен.*, *розм.* Раптово охоплювати кого-небудь (про душевний стан, почуття, бажання і т. ін.). // *безос.* // Загрожувати комусь, наближатися до когось (про які-небудь неприємності, хворобу і т. ін.). // *безос.* 5. *тільки недок.*, *перен.*, *рідко.* Міститися біля чого-небудь, межувати з чимсь. 6. *діал.* Наступати ногами.

ПРИСТУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИСТУПИ́ТИСЯ**, -ступлю́ся, -сту́пишся; *мн.* присту́пляться; *док.*, *розм.* Те саме, що **приступа́ти** 1, 2. ** **[І не приступа́йся**: а) про кого-небудь гордого, сердитого, зарозумілого і т. ін.; б) про що-небудь страшне, недоступне і т. ін.

ПРИ́СТУПЕЦЬ, -пця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **схі́дець.**

ПРИСТУПИ́ТИ *див.* **приступа́ти.**

ПРИСТУПИ́ТИСЯ *див.* **приступа́тися.**

ПРИ́СТУПКА, -и, *ж.* Те саме, що **схі́дець.** // Частина чого-небудь, що видається, виступає вперед; виступ, уступ на похилій або прямовисній поверхні. // Підніжка у вагоні поїзда, в автомобілі, трамваї і т. ін.

ПРИСТУ́ПНИЙ, -а, -е. 1. Який підходить багатьом, усім; доступний. // Який відповідає чим-небудь силам, здібностям, можливостям. // До якого відкрито доступ комусь. 2. Легкий для розуміння; дохідливий. 3. До якого або яким можна пройти без перешкод. 4. До якого можна легко доступитися; уважний до інших; не зарозумілий, не гордовитий.

ПРИСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **присту́пний.**

ПРИСТУ́ПНО. Присл. до **присту́пний.** // *у знач. присудк. сл.*

ПРИСТУ́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **при́ступка.**

ПРИСТЬО́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пристьоба́ти.**

ПРИСТЬОБА́ТИ *див.* **пристьо́бувати**[1].

ПРИСТЬО́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пристьо́бувати.**

ПРИСТЬО́БУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСТЬОБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПРИСТЕБНУ́ТИ**, -тебну́, -те́бнеш, *док.*, *перех.* Пришивати що-небудь до чогось великими стібками.

ПРИСТЬО́БУВАТИ[2] *див.* **пристіба́ти.**

ПРИСТЬО́БУВАТИСЯ *див.* **пристіба́тися.**

ПРИСТЯ́ЖКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **підпря́жка** 1. 2. *діал.* Підпряжка (у 2 знач.).

ПРИСТЯЖНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* 1. Якого підпрягають збоку від голобель для підмоги корінникові; підпряжний. *Пристяжний кінь.* 2. *у знач. ім.* **пристяжни́й**, -но́го, *ч.*; **пристяжна́**, -но́ї, *ж.* Кінь, підпряжений збоку від голобель для підмоги корінникові.

ПРИСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присува́ти.**

ПРИСУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПРИСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *перех.* Сунучи, наближати що-небудь до когось, чогось; підсувати. // *також у сполуч. зі сл.* до себе, собі. Сунучи, наближати, ставити що-небудь до себе. // Частуючи когось, ставити ближче до нього їжу, питво. // *розм.* Зачиняти, причиняти (ворота, хвіртку і т. ін.). // Наближати що-небудь впритул до когось, чогось. 2. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Підійти, наблизитися до кого-, чого-небудь. 3. *тільки док.*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* Прийти, з'явитися куди-небудь (іноді з несхвальним відтінком). // Прийти, тяжко ступаючи, ледве пересуваючи ноги. // Прийти, з'явитись у великій кількості, суцільною масою. // Бути доставленим, прибути у великій кількості (про товар).

ПРИСУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПРИСО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Сунучись, наближатися до кого-, чого-небудь; підсуватися. // Сідати близько біля кого-, чого-небудь. 2. *розм.* Ідучи, їдучи і т. ін., наближатися до кого-, чого-небудь. // Наближаючись до кого-, чого-небудь, підступати впритул, обступати з усіх боків і т. ін. 3. Сідати або ставати біля кого-небудь, щільно притулившись. 4. *перен.*, *розм.* Ставати ближчим до кого-, чого-небудь (про неживі предмети). // *тільки док.* Бути розташованим поблизу чогось. 5. *тільки недок.* Пас. до **присува́ти, присо́вувати** 1.

ПРИСУВНИ́Й, -а́, -е́. Такий, що присунений або може бути присунений до чого-небудь.

ПРИ́СУД, -у, *ч.* 1. Ухвала суду про винність або невинність підсудного; вирок. // Чиє-небудь рішення про покарання когось. 2. *кого, чий, який, перен.* Категоричне судження про що-небудь, оцінка чогось, авторитетна думка про щось. ** **Оголо́шувати (вино́сити і т. ін.) при́суд** – категорично оцінювати кого-, що-небудь. **То́ном [суво́рого] при́суду** – дуже категорично. 3. Рішення якого-небудь органу; ухвала. // *також у сполуч. зі сл.* громада, народ, народний і т. ін. Постанова більшості певного колективу. 4. *рідко.* Те саме, що **прису́дження.**

ПРИСУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присуди́ти.** // **прису́джено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *рідко.* Який судився кому-небудь.

ПРИСУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присуди́ти, прису́джувати.**

ПРИСУ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прису́джувати.** // **прису́джувано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прису́джувати.**

ПРИСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСУДИ́ТИ**, -суджу́, -су́диш, *док.*, *перех.* 1. *кого на що, до чого, кому що, також з інфін.* Визнаючи когось винним, встановлювати йому яку-небудь міру покарання (про суд). // *з інфін.* Вирішувати покарати когось у якийсь спосіб. 2. Виносити рішення про сплату, передачу чого-небудь комусь (про суд та інші установи). // *також з інфін.*, *розм.* Обмірковуючи, обговорюючи чиюсь долю, поведінку і т. ін., вирішувати що-небудь. 3. Виносити рішення про присвоєння якого-небудь звання, вручення нагороди, премії і т. ін. кому-, чому-небудь.

ПРИСУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **прису́джувати.**

ПРИСУДИ́ТИ *див.* **прису́джувати.**

ПРИСУДКО́ВИЙ, -а, -е, *лінгв.* Стос. до присудка; предикативний. *Присудкове підрядне речення.* ** **Присудко́ве сло́во** – невідмінюване слово зі значенням стану, що виступає як головний член у безособовому реченні.

ПРИСУДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *лінгв.* Властивість присудка; предикативність.

ПРИСУ́ДНИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто перебуває під чиєюсь владою.

ПРИСУ́ДНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **прису́дник.**

ПРИ́СУДОК, -дка, *ч.*, *грам.* Один із двох головних членів двоскладного речення, що означає дію або стан предмета, вираженого підметом; предикат.

ПРИСУКА́ЛЬНИК, -а, *ч.* У текстильному виробництві – робітник, який присукує нитку, пряжу.

ПРИСУКА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **присука́льник.**

ПРИСУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присука́ти.**

ПРИСУКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присука́ти.**

ПРИСУКА́ТИ *див.* **прису́кувати.**

ПРИСУКА́ТИСЯ *див.* **прису́куватися.**

ПРИСУ́КУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **прису́кувати.**

ПРИСУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСУКА́ТИ**, присучу́, прису́чиш *і* присука́ю, присука́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Зсукуючи, приєднувати, прикріплювати.

ПРИСУ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИСУКА́ТИСЯ**, прису́читься *і* присука́ється, *док.*, *спец.* 1. Зсукуючись, приєднуватися, прикріплюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **прису́кувати.**

ПРИСУ́НЕНИЙ *див.* **прису́нутий.**

ПРИСУ́НУТИ *див.* **присува́ти.**

ПРИСУ́НУТИЙ, ПРИСУ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прису́нути.** // **прису́нуто, прису́нено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИСУ́НУТИСЯ *див.* **присува́тися.**

ПРИСУСІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прису́джувати.**

ПРИСУСІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСУСІ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Привласнюючи щось, приєднувати до свого.

ПРИСУСІ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИСУСІ́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Сідати біля кого-небудь, поряд із кимсь. // Приєднуватися до кого-небудь, до гурту. // Встановлювати з ким-небудь зв'язок; зближуватися з кимсь. // Прилаштовуватися де-небудь, використовуючи щось чуже.

ПРИСУСІ́ДИТИ *див.* **присусі́джувати.**

ПРИСУСІ́ДИТИСЯ *див.* **присусі́джуватися.**

ПРИСУ́ТНІЙ, -я, -є. 1. Який перебуває в якому-небудь місці в певний час; прот. відсутній. // *у знач. ім.* **прису́тні**, -ніх, *мн.* Ті, хто перебуває в якому-небудь місці в певний час. 2. Який є, існує в чому-небудь, десь; наявний.

ПРИСУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Чиєсь перебування в якому-небудь місці у певний час; прот. відсутність. 2. Наявність, існування чого-небудь у чомусь, десь. ** **В прису́тності**: а) за наявності кого-небудь десь; за наявності певної кількості людей; б) за наявності яких-небудь свідків.

ПРИСУ́ХИЙ, -а, -е, *зах.* Сухуватий.

ПРИСУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **присука́ти, прису́кувати.**

ПРИСУ́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **присуши́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який трохи присушився, підсох.

ПРИСУШИ́ТИ *див.* **прису́шувати.**

ПРИСУШИ́ТИСЯ *див.* **прису́шуватися.**

ПРИСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прису́шувати.**

ПРИСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИСУШИ́ТИ**, -сушу́, -су́шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **підсу́шувати.** *Присушувати гриби.* 2. За упередженими уявленнями – чарами привертати когось до себе; примушувати когось страждати від кохання.

ПРИСУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИСУШИ́ТИСЯ**, -су́шиться, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **підсу́шуватися** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **прису́шувати.**

ПРИСХНУ́ТИ *див.* **присиха́ти.**

ПРИСЬОРБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **присьо́рбувати.**

ПРИСЬО́РБУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **присьо́рбувати** і звуки, утворювані цією дією.

ПРИСЬО́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* *розм.* Пити невеликими ковтками. // Їсти рідку страву, сьорбаючи.

ПРИСЯ́ГА, -и, *ж.* Урочиста офіційна обіцянка додержувати певних зобов'язань, клятва вірності якій-небудь справі. // Урочиста обіцянка, часто підкріплена згадуванням чогось дорогого, священного для того, хто обіцяє. // Запевнення у правдивості сказаного, у вірності в коханні і т. ін. *Давати (складати, приймати і т. ін.) присягу. Свідчити під присягою.* ** **Військо́ва прися́га** – урочиста клятва, що її дає кожний громадянин, вступаючи до лав збройних сил держави.

ПРИСЯГА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **присяга́ти** і **присяга́тися.** 2. Те саме, що **прися́га.**

ПРИСЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИСЯГНУ́ТИ** *і* **ПРИСЯГТИ́**, -гну́, -гне́ш; *мин. ч.* присягну́в, -ну́ла, -ну́ло *і* прися́г, -ла́, -ло́; *док.* 1. *неперех.* Давати присягу (у 1 знач.). *Присягати на вірність.* 2. *перех. і неперех.* Твердо обіцяти кому-небудь здійснити щось, підкріплюючи обіцянку якоюсь клятвою; клястися. // Переконувати, запевняти кого-небудь у правдивості чогось. // Давати присягу у вірності в коханні, в подружньому житті. ** **Присяга́ти Бо́гом** – божитися.

ПРИСЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИСЯГНУ́ТИСЯ** *і* **ПРИСЯГТИ́СЯ**, -гну́ся, -гне́шся; *мин. ч.* присягну́вся, -ну́лася, -ну́лося *і* прися́гся, -ла́ся, -ло́ся; *док.*, *розм.* 1. Твердо обіцяти кому-небудь здійснити щось, підкріплюючи обіцянку якою-не-

будь клятвою; клястися. // Переконувати, запевняти кого-небудь у правдивості чогось. // Давати присягу вірності в коханні, в подружньому житті. ** **Присяга́тися собі́** – приймати яке-небудь тверде рішення; давати собі слово у чомусь. 2. Те саме, що **присяга́ти** 1.

ПРИСЯГНУ́ТИ *див.* **присяга́ти.**

ПРИСЯГНУ́ТИСЯ *див.* **присяга́тися.**

ПРИСЯГТИ́ *див.* **присяга́ти.**

ПРИСЯГТИ́СЯ *див.* **присяга́тися.**

ПРИ́СЯДКА, -и, *ж.* Присідання (в танці) з викиданням то одної, то іншої ноги вперед або вбік. ** **У при́сядку; у при́сядки** – навприсядки.

ПРИ́СЯДОМ, *присл., розм.* Те саме, що **навпри́сядки.**

ПРИСЯ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Який присягнув (у 1 знач.) кому-небудь. // *у знач. ім.* **прися́жний,** -ного, *ч.* Те саме, що **Прися́жний засіда́тель.** // *у знач. ім.* **прися́жний,** -ного, *ч.* У Західній Україні (до 1939 р.) – помічник сільського старости. ** **Прися́жний засіда́тель** – у суді – особа, що на певний час залучається до участі в розгляді справ. **Прися́жний пові́рений** – у дореволюційній Росії – офіційна назва адвоката (після 1864 р.). **Прися́жний суддя́** – те саме, що **Прися́жний засіда́тель. Суд прися́жних** – суд, у якому беруть участь присяжні засідателі. 2. *розм., також жарт.* Завзятий, запеклий.

ПРИТАГА́НКА, -и, *ж.* Вірьовка, якою до берега прив'язують великого човна.

ПРИТА́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прита́їти.** // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який притаївся, причаївся.

ПРИТА́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прита́єний.**

ПРИТА́ЄННИЙ, -а, -е, *діал.* Потайливий, скритий.

ПРИТА́ЄНО, *присл.* Нишком, затаївшись; не виявляючи себе.

ПРИТАЇ́ТИ *див.* **прита́ювати.**

ПРИТАЇ́ТИСЯ *див.* **прита́юватися.**

ПРИТАКНУ́ТИ *див.* **прита́кувати.**

ПРИТА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прита́кувати.**

ПРИТА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТАКНУ́ТИ,** -ну́, -не́ш, *док.* 1. Виражати згоду з ким-небудь, схвалення висловленої кимсь думки (перев. сл. т а к або якими-небудь жестами). 2. *кому.* Повністю підтримувати кого-небудь, беззастережно погоджуватися з кимсь у всьому. 3. Давати позитивну відповідь на яке-небудь запитання (перев. сл. **так, еге** і т. ін.).

ПРИТАМА́ННИЙ, -а, -е. 1. *кому, чому, рідко для кого – чого.* Властивий комусь, чомусь, характерний, звичний для кого-, чого-небудь. 2. *заст.* Справжній. 3. *рідко.* Належний кому-небудь; власний.

ПРИТАМА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **притама́нний.**

ПРИТАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притамува́ти.** // *у знач. прикм.*

ПРИТАМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **притамо́ваний.**

ПРИТАМО́ВАНО. Присл. до **притамо́ваний.**

ПРИТАМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притамо́вувати.**

ПРИТАМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТАМУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Послаблювати, стримувати що-небудь, не даючи йому можливості виявитися на повну силу. 2. Стримуючись, переборювати або приховувати на деякий час вияв якого-небудь почуття. 3. Зменшувати гостроту якого-небудь відчуття; робити щось не таким відчутним.

ПРИТАМО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **притамо́вувати.**

ПРИТАМУВА́ТИ *див.* **притамо́вувати.**

ПРИТАНЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пританцьо́вувати.**

ПРИТАНЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* 1. Час від часу танцювати (перев. перериваючи танець якоюсь іншою дією). // Супроводжувати спів танцями. 2. Час від часу робити ногами рухи, що нагадують танець.

ПРИТАРАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *док., перех., фам.* 1. Привести кого-небудь кудись, до когось (перев. силою або умовлянням). 2. Принести що-небудь (перев. велике, громіздке). ** **Притараба́нить нете́ча** *кого* – уживається для вираження невдоволення з приводу появи кого-небудь небажаного.

ПРИТАРАБА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док., фам.* Недоречно або невчасно прийти, приїхати куди-небудь, до когось (перев. повільно, з труднощами).

ПРИТАСКА́ТИ *див.* **прита́скувати.**

ПРИТАСКА́ТИСЯ *див.* **прита́скуватися.**

ПРИТА́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прита́скувати.**

ПРИТА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТАСКА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Приводити кого-небудь кудись, до когось (перев. силою або умовлянням). // *тільки док., безос.* Недоречно або невчасно прийти, приїхати кудись, до когось. 2. Приносити що-небудь (перев. велике, громіздке). ** **Чорти́ притаска́ли** *кого* – уживається для вираження незадоволення з приводу появи кого-небудь небажаного.

ПРИТА́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИТАСКА́ТИСЯ,** -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Недоречно або невчасно приходити, приїздити куди-небудь, до когось.

ПРИТА́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прита́ювати.**

ПРИТА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прита́ювати** і **прита́юватися.**

ПРИТА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИТАЇ́ТИ,** -аю́, -аї́ш, *док., перех.* Те саме, що **зата́ювати.**

ПРИТА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИТАЇ́ТИСЯ,** -аю́ся, -аї́шся, *док.* Те саме, що **зата́юватися** 1.

ПРИТВО́Р, -у, *ч.* 1. Передня частина церкви за папертю. // *заст.* Передня частина будь-якого приміщення; передпокій, прихожа. 2. *діал., рідко.* Те, чим причиняється, закривається що-небудь; засув.

ПРИТЕКТИ́ *див.* **притіка́ти.**

ПРИТЕЛЕ́ПКУВАТИЙ, -а, -е, *вульг.* Трохи дурний.

ПРИТЕЛЕ́ПКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пришелепкува́тий.**

ПРИТЕЛІПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Повільно, з труднощами прийти, приїхати куди-небудь, до когось. // Недоречно або невчасно прийти, приїхати куди-небудь, до когось.

ПРИТЕЛЮ́ЩЕНИЙ, -а, -е, *фам.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прителю́щити.**

ПРИТЕЛЮ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прителю́щити.**

ПРИТЕЛЮ́ЩИТИ, -щу, -щиш, *док., перех., фам.* Привести кого-небудь кудись, до когось (перев. силою або умовляннями).

ПРИТЕЛЮ́ЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *док., фам.* Недоречно або невчасно прийти, приїхати куди-небудь, до когось.

ПРИ́ТЕМКОМ, *присл., рідко.* У темряві, поночі.

ПРИТЕ́МНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притемни́ти.** // *у знач. прикм.*

ПРИТЕ́МНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прите́мненість.**

ПРИТЕМНИ́ТИ *див.* **прите́мнювати.**

ПРИТЕМНИ́ТИСЯ *див.* **прите́мнюватися.**

ПРИТЕМНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **притемні́ти.** 2. *у знач. прикм., перен.* Який утратив своє колишнє значення.

ПРИТЕМНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **притемні́лий.**

ПРИТЕМНІ́ТИ, -іє, *док.* Стати темнішим; потемніти. // *безос.* Стати темно; стемніти.

ПРИТЕ́МНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп і мин. ч. до **прите́мнювати.**

ПРИТЕ́МНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прите́мнювати.**

ПРИТЕ́МНЮВАТИ, -юю, -юєш і **ПРИТЕМНЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИТЕМНИ́ТИ,** -ню́, -ни́ш, *док., перех.* 1. Робити трохи темнішим. // Робити не таким яскравим (про джерело світла). // Прикривати від світла, трохи затемнювати, затінювати. 2. *перен.* Перевершувати кого-небудь своїми якостями, робити когось менш помітним. // Применшувати чиє-небудь значення, принижувати чиюсь роль і т. ін. 3. *перен.* Робити похмурим, сумним (очі, погляд, обличчя і т. ін.).

ПРИТЕ́МНЮВАТИСЯ, -юється і **ПРИТЕМНЯ́ТИСЯ,** -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИТЕМНИ́ТИСЯ,** -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. Ставати трохи темнішим. 2. *перен.* Ставати похмурим, сумним (про очі, погляд, обличчя і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **прите́мнювати.**

ПРИТЕМНЯ́ТИ *див.* **прите́мнювати.**

ПРИТЕМНЯ́ТИСЯ *див.* **прите́мнюватися.**

ПРИТЕРПІ́ТИСЯ *див.* **прите́рплюватися.**

ПРИТЕ́РПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИТЕРПІ́ТИСЯ,** -терплю́ся, -те́рпишся; *мн.* прите́рпляться; *док., до чого, з чим і без додатка, розм.* Звикати, призвичаюватися до чого-небудь неприємного, незвичного; освоюватися. // *перев. док.* Змиритися з чим-небудь.

ПРИТЕ́РТИ *див.* **притира́ти.**

ПРИТЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прите́рти.** // *у знач. прикм.*

ПРИТЕ́РТИСЯ *див.* **притира́тися.**

ПРИТЕ́РТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **прите́ртий.**

ПРИТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притеса́ти.**

ПРИТЕСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притеса́ти.**

ПРИТЕСА́ТИ *див.* **приті́сувати.**

ПРИТИ́К, -у, *ч., стол.* З'єднання дерев'яних брусків торцями.

ПРИТИ́КА, -и, *ж.* 1. Дерев'яний кілок або залізний прут, шворінь, яким прикріплюють волове ярмо до дишла. 2. *розм.* Стоянка для суден, човнів. 3. *діал.* Доказ, довід.

ПРИТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притика́ти.**

ПРИТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИТКНУ́ТИ,** -ну́, -не́ш, *док., перех., розм.* 1. *перев. чим.* Простромлюючи чимсь, закріплювати у певному положенні, притискати що-небудь до чогось. // Убивати або ранити, проколюючи чим-небудь гострим. // Устромлювати що-небудь кудись для збереження, схову і т. ін. // *у що.* Засовуючи, заколюючи, прикріплювати щось до чого-небудь. 2. *тільки недок., до чого, діал.* Примикати до чого-небудь, безпосередньо межувати з чимсь. 3. *перев. док.* Поспіхом або якнебудь покласти, примостити, прилаштувати щось. // Помістити, розташувати що-небудь. 4. *до чого, рідко.* Прикладати, приставляти що-небудь до чогось. 5. *перев. док., перен.* Влаштувати кого-небудь на якусь роботу, посаду і т. ін. (перев. з труднощами або на деякий час). // Надати, знайти кому-небудь місце, притулок. // Надрукувати, опублікувати де-небудь. 6. *перев. док., рідко.* Використати певним чином. 7. *до чого, перен.* Робити причетним до чого-небудь, уплутувати в щось.

ПРИТИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИТКНУ́ТИСЯ,** -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* 1. Розміщуватися, вмощуватися де-небудь, перев. не дуже зручно (про людей). // *перев. док.* Розташуватися де-небудь, перев. на невеликій площі або в незручному, невигідному місці (про будівлю, населений пункт тощо). 2. *до чого, рідко.* Примикати до чого-небудь, безпосередньо межувати з чимсь. 3. *перев. док., перен.* Знайти собі притулок, місце; влаштуватися як-небудь. // Влаштуватися на якусь роботу, посаду і т. ін. (перев. тимчасово, з надією на поліпшення). // Приєднатися, пристати до кого-небудь або до якоїсь компанії. 4. *перев. док.* Прихилитися, притулитися до кого-, чого-небудь. // Опертися об що-небудь.

ПРИТИ́КАЧ, -а, *ч., зах.* Притика (у 1 знач.).

ПРИТИ́Н, -у, *ч., діал.* Притулок (у 1 знач.).

ПРИТИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притина́ти.**

ПРИТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИТЯ́ТИ,** -тну́, -тне́ш, *док., перех., рідко.* 1. Прикріплювати, прив'язувати кого-, що-небудь до когось, чогось. 2. Відтинаючи частину від чогось, трохи вкорочувати, зменшувати його. ** **Притя́ти язи́к** *кому* – примусити кого-небудь менше говорити.

ПРИТИ́Р, -а, *ч., тех.* Інструмент, яким притирають одну до одної деталі.

ПРИТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для притирання чого-небудь.

ПРИТИ́РАНІСТЬ, -ності, *ж., тех.* Здатність притиратися (у 1 знач.) до чого-небудь.

ПРИТИРА́ННЯ, -я, *с., тех.* Дія за знач. **притира́ти** 1.

ПРИТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИТЕ́РТИ,** -тру́, -тре́ш, *док., перех.* 1. *тех.* Щільно підганяти щонебудь одне до одного спеціальною обробкою, шліфуванням або тертям у процесі роботи. 2. Водити, гладити чим-небудь по поверхні чогось для вирівнювання, тісного прилягання і т. ін. 3. Тручи, знімати щось із поверхні чого-небудь; стирати. ** **Прите́рти ро́ги** *кому* – примусити підкоритися, зробити покірним кого-небудь, приборкати когось. 4. *перев. док.* Трохи зносити, стерти від користування (перев. одяг, взуття).

ПРИТИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИТЕ́РТИСЯ,** -тру́ся, -тре́шся, *док.* 1. *тех.* Щільно підганятися до чого-небудь спеціальною обробкою, шліфуванням або тертям одне об одне в процесі роботи. 2. *перен.* Пристосовува-тися, звикати до кого-, чого-небудь. 3. Щільно притулятися, присовуватися до кого-, чого-небудь. 4. *перев. док.* Трохи зноситися, стертися від користування (перев. про одяг, взуття). 5. *тільки недок.* Пас. до **притира́ти.**

ПРИТИ́РИТИ *див.* **прити́рювати.**

ПРИТИ́РИТИСЯ *див.* **прити́рюватися.**

ПРИТИ́РКА, -и, *ж., тех.* Дія за знач. **прите́рти** 1 і **прите́ртися** 1.

ПРИТИ́РОК, -рка, *ч.* Те саме, що **пере́різ**[1].

ПРИТИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИТИ́РИТИ,** -рю, -риш, *док., перех., фам.* 1. Приводити кого-небудь кудись (перев. силою або умовлянням). 2. Приносити що-небудь (перев. велике, громіздке).

ПРИТИ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИТИ́РИТИСЯ,** -рюся, -ришся, *док., фам.* Недоречно або невчасно приходити, приїздити куди-небудь, до когось.

ПРИ́ТИСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **прити́снути, притиска́ти** і **прити́скувати** 1. 2. Підкреслення, вирізнення чого-небудь, наголошення на чомусь; наголос. // Те, що підкреслюється, виділяється або наголошується. ** **З при́тиском:** а) підкреслюючи, вирізняючи що-небудь, наголошуючи на чомусь; б) дуже пристрасно, енергійно. 3. *рідко.* Несправедливе обмежування чиїх-небудь прав та дій кимсь; гніт, утиск.

ПРИТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притиска́ти** 1 – 4.

ПРИТИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш і **ПРИТИ́СКУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТИ́СНУТИ,** -ну, -неш; *мин. ч.* прити́с, -ла, -ло і прити́снув, -нула, -нуло; *док., перех.* 1. Щільно прикладати, притуляти кого-, щонебудь до когось, чогось. // З певним зусиллям давити, натискати на кого-, що-небудь; придавлювати. // Закріплювати що-небудь у певному положенні, щільно присуваючи, прикладаючи щось до нього. // Обнімаючи кого-небудь, пригорнути до себе. // *перен.* Викликати болісне відчуття тиску, скованості (в серці, грудях); стискати. 2. Напираючи, насідаючи, змушувати кого-небудь тісно присуватися до чогось, до якоїсь перешкоди. // Змушувати кого-небудь щільно припадати до чогось, шукаючи захисту від небезпеки. // Наступаючи, відтісняти противника до такого місця, яке не дає йому можливості маневрувати, відступати далі. // Наближати впритул до чого-небудь силою вітру, течії тощо. 3. *перен.* Позбавляти кого-небудь можливості заперечувати що-небудь чи відмовлятися від чогось, змушуючи погодитися визнати свою вину. // Змушувати кого-небудь належно поводитися. // *рідко.* Несправедливо обмежувати кого-небудь у правах та діях; пригнічувати. ** **Притиска́ти до сті́ни́** *кого* – ставлячи кого-небудь у безвихідне або складне становище, змушувати визнати свою вину або прийняти якесь рішення. 4. Наголошувати на чому-небудь, підкреслювати щось у висловлюванні. 5. *перен.* Починатися несподівано або з великою силою (про мороз, холод). // Сильно охоплювати кого-небудь, оволодівати кимсь, сковуючи рухи, позбавляючи здатності думати, робити що-небудь (про сильне почуття).

ПРИТИСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся і **ПРИТИ́СКУВАТИСЯ,** -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИТИ́СНУТИСЯ,** -нуся, -нешся; *мин. ч.* прити́вся, -ти́слася, -ти́слося і прити́снувся, -нулася, -нулося; *док.* 1. Щільно притулятися, припадати до кого-, чого-небудь. // *перен.* Розміщуватися, розташовуватися дуже близько до чого-небудь. 2. *перев. док., перен., зневажл.* Недоречно або невчасно прийти, приїхати куди-небудь, до когось. // *розм.* Прийти, дістатися куди-небудь, до когось повільно, з труднощами. 3. *тільки недок.* Пас. до **притиска́ти, прити́скувати** 1.

ПРИТИСКА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для притискання чого-небудь.

ПРИТИСКНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для закріплення чого-небудь притисканням.

ПРИТИ́СКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **притискни́й**.

ПРИТИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прити́скувати** 1 – 4.

ПРИТИ́СКУВАТИ *див.* **притиска́ти**.

ПРИТИ́СКУВАТИСЯ *див.* **притиска́тися**.

ПРИТИ́СНЕНИЙ, ПРИТИ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прити́снути**.

ПРИТИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прити́снути**.

ПРИТИ́СНУТИ *див.* **притиска́ти**.

ПРИТИ́СНУТИЙ *див.* **прити́снений**.

ПРИТИ́СНУТИСЯ *див.* **притиска́тися**.

ПРИТИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притиха́ти**.

ПРИТИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИТИ́ХНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Переставати утворювати які-небудь звуки; затихати. // *перен.* Переставати виявляти ознаки діяльності; завмирати. // Припиняти розмову, гомін, крик і т. ін.; замовкати. // *безос.* 2. Поступово слабшати або припинятися зовсім (про які-небудь звуки). 3. Переставати рухатися, застигати на місці. 4. *перен.* Послаблюватися в силі вияву. // Ставати слабішим, ущухати (про явища природи). // *безос.* // Ставати менш відчутним (про біль, хворобу і т. ін.). 5. *перен.* Переставати виявляти активність у чому-небудь (перев. негативну). // Ставати тихим, смирним, лагідним; смирніти.

ПРИТИ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прити́хнути**. // *у знач. прикм.*

ПРИТИ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **прити́хлий**.

ПРИТИ́ХНУТИ *див.* **притиха́ти**.

ПРИТИ́ЧИНА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* 1. Перешкода, завада. 2. Пригода. 3. Причина. ** **Що за прити́чина!** – уживається для вираження здивування, невдоволення, розгубленості і т. ін. з приводу чогось несподіваного чи незрозумілого.

ПРИТИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **прити́ка** 1.

ПРИТИ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прити́шити**. 2. *у знач. прикм.* Який притих, став тихішим.

ПРИТИ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **прити́шений**.

ПРИТИ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прити́шити**.

ПРИТИ́ШЕНО. Присл. до **прити́шений** 2.

ПРИТИ́ШИТИ *див.* **прити́шувати**.

ПРИТИ́ШИТИСЯ *див.* **прити́шуватися**.

ПРИТИ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТИ́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Робити тихішим, не дуже чутним; приглушувати. // *перен.* Зменшувати, робити менш відчутним (біль, хворобу і т. ін.). 2. Робити повільнішим; уповільнювати. // Змушувати рухатися повільніше, переводити на повільніший рух (коня, машину і т. ін.). 3. *перен.*, *рідко.* Стримувати, заспокоювати, вгамовувати кого-небудь.

ПРИТИ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИТИ́ШИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати тихішим, не дуже чутним. // *перен.* Ставати менш відчутним (про біль, хворобу і т. ін.); зменшуватися. 2. Ставати повільнішим; уповільнюватися. // Уповільнювати свій рух; рухатися тихіше, повільніше. 3. *перен.*, *рідко.* Заспокоюватися, вгамовуватися. // Іти на спад, припинятися. 4. *тільки недок.* Пас. до **прити́шувати**.

ПРИТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притіка́ти**.

ПРИТІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИТЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Рухаючись плином, надходити куди-небудь, наповнюючи собою щось (про рідину). 2. *перен.* Постійно, безперервно прибувати куди-небудь (про людей). 3. *перен.*, *рідко.* З'являтися, приходити куди-небудь, до когось. 4. *зах.* Обіцяти.

ПРИТІКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **притіка́ти**.

ПРИТІ́М, *спол.* Те саме, що **притому́**.

ПРИТІ́НЕНИЙ, -а, -е Дієприкм. пас. мин. ч. до **притіни́ти**.

ПРИТІ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притіни́ти**.

ПРИТІНИ́ТИ *див.* **приті́нювати**.

ПРИТІНИ́ТИСЯ *див.* **приті́нюватися**.

ПРИ́ТІНОК, -нка, *ч.* 1. Місце, прикрите від променів сонця або іншого джерела світла; затінок. 2. Те, чим прикривають що-небудь від променів сонця або іншого джерела світла для створення тіні.

ПРИТІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приті́нювати**.

ПРИТІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРИТІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИТІНИ́ТИ**, -тіню́, -ті́ниш, *док.*, *перех.* Прикривати що-небудь від променів сонця або іншого джерела світла; робити тінь над чим-небудь. // Від недостатнього освітлення робити трохи темним, не дуже виразним.

ПРИТІ́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПРИТІНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИТІНИ́ТИСЯ**, -тіню́ся, -ті́нишся, *док.* 1. Прикриватися від променів сонця або іншого джерела світла. 2. *тільки недок.* Пас. до **приті́нювати**.

ПРИТІНЯ́ТИ *див.* **приті́нювати**.

ПРИТІНЯ́ТИСЯ *див.* **приті́нюватися**.

ПРИТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притí́сувати**.

ПРИТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТЕСА́ТИ**, -тешу́, -те́шеш, *док.*, *перех.* Обтісуючи, підганяти, припасовувати що-небудь до чогось.

ПРИТКНУ́ТИ *див.* **притика́ти**.

ПРИТКНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приткну́ти** 1, 3 – 6. // **приткну́то**, *безос. присудк. сл.*

ПРИТКНУ́ТИСЯ *див.* **притика́тися**.

ПРИТЛУМИ́ТИ *див.* **притлу́млювати**.

ПРИТЛУ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притлуми́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРИТЛУ́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притлу́млювати**.

ПРИТЛУ́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРИТЛУМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИТЛУМИ́ТИ**, -лумлю́, -лу́миш; *мн.* притлу́млять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **приглу́шувати** 1. 2. Припиняти, ліквідувати або послаблювати що-небудь. 3. *перен.* Не давати можливості чому-небудь виявлятися, розвиватися; глушити, заглушувати. 4. *перен.* Морально пригнічувати кого-небудь, виявляючи свою зверхність.

ПРИТЛУМЛЯ́ТИ *див.* **притлу́млювати**.

ПРИТОВКТИ́ *див.* **прито́вкувати**.

ПРИТО́ВКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прито́вкувати**.

ПРИТО́ВКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТОВКТИ́**, -вчу́, -вче́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Поштовхами притискувати що-небудь до чогось. // Поштовхами трохи ущільнювати або розминати що-небудь (перев. з поверхні). 2. *перев. док.* Притоптати, прим'яти що-небудь ногами. Притовкти траву. // Придавити, прибити, завдавши болю.

ПРИТО́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притовкти́**.

ПРИТО́КА, -и, *ж.* 1. Річка, що впадає в більшу річку. 2. *діал.* Привід, нагода. // Причина. 3. *зах.* Глухий провулок. 4. *зах.* Стосунок.

ПРИТОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притолочи́ти**.

ПРИТОЛОЧИ́ТИ, -лочу́, -ло́чиш, *док.*, *перех.* Притоптати, прим'яти (траву, посіви і т. ін.).

ПРИТОМИ́ТИ *див.* **притомля́ти**.

ПРИТОМИ́ТИСЯ *див.* **притомля́тися**.

ПРИТО́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притоми́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який притомився, відчуває втому. // Який свідчить про втому.

ПРИТО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **прито́млений**.

ПРИТОМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИТОМИ́ТИ**, -томлю́, -то́миш; *мн.* прито́млять; *док.*, *перех.* Доводити до втоми (перев. неповної); утомлювати.

ПРИТОМЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИТОМИ́ТИСЯ**, -томлю́ся, -то́мишся; *мн.* прито́мляться; *док.* Відчувати втому (перев. невелику); утомлюватися.

ПРИТО́МНИЙ, -а, -е. 1. Який не втратив свідомості, може свідомо, осмислено сприймати дійсність. 2. *розм.* Який усвідомлює свої дії, має здоровий глузд. 3. *зах.* Присутній.

ПРИТО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **прито́мний** 1. 2. *розм.*, *рідко.* Чітке розуміння чого-небудь. 3. *зах.* Присутність.

ПРИТО́МНІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Приходити до пам'яті, починати свідомо, осмислено сприймати дійсність.

ПРИТО́МНО. Присл. до **прито́мний** 1, 2.

ПРИТОМУ́, *спол.* Уживається в приєднувальних конструкціях, реченнях, що доповнюють, уточнюють попереднє повідомлення, думку, висловлену в попередньому реченні; до того ж.

ПРИТО́Н, -у, *ч.* Місце зосередження, притулок антигромадських елементів, аморальних, злочинних елементів; кубло.

ПРИТО́П, -у, *ч.* Те саме, що **прито́п**.

ПРИТО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **прийти́** 1.

ПРИТОПИ́ТИ, -топлю́, -то́пиш; *мн.* прито́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **втопи́ти** 1.

ПРИТО́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **прито́пувати**.

ПРИТО́ПТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притопта́ти**. // **прито́птано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який стерся від тривалого користування.

ПРИТОПТА́ТИ *див.* **прито́птувати**.

ПРИТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прито́птувати**.

ПРИТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТОПТА́ТИ**, -топчу́, -то́пчеш, *док.*, *перех.* 1. Топчучи ногами, утрамбовувати що-небудь. // Натискуючи (пальцем, рукою) по поверхні чогось сипкого, ущільнювати, спресовувати його. // Притискуючи щось сипке, покривати ним поверхню чого-небудь. // Наступаючи ногами, приминати що-небудь. *Притоптувати трави.* // Наступаючи ногою (ногами), гасити що-небудь. *Притоптати цигарку.* // *перев. док.* Придавити або роздавити кого-, що-небудь (ногою, ногами). *Притоптати черв'яка.* // *тільки док.* Стерти внаслідок тривалого користування. *Притоптати каблуки.* 2. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Силою своєї влади, свого впливу і т. ін. пригнітити або принизити кого-небудь. 3. *тільки недок.*, *чим і без додатка.* Те саме, що **прито́пувати**.

ПРИТО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прито́пувати**.

ПРИТО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *чим і без додатка.* Те саме, що **притупувати**.

ПРИТОРГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приторго́вувати**.

ПРИТОРГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТОРГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Збираючись купити що-небудь, домовлятися про ціну. 2. *тільки недок.*, *неперех.* Торгувати чимсь для додаткового заробітку.

ПРИТОРГО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИТОРГУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **приторго́вувати** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **приторго́вувати** 1.

ПРИТОРГУВА́ТИ *див.* **приторго́вувати**.

ПРИТОРГУВА́ТИСЯ *див.* **приторго́вуватися**.

ПРИТОРЖИ́ТИ, -жу́, -жи́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Приторгувати.

ПРИ́ТОРК, -у, *ч.* Дія за знач. **приторкну́тися**, **приторка́тися**, **прито́ркуватися** 1.

ПРИТОРКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПРИТО́РКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИТОРКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Дотикатися, доторкатися до кого-, чого-небудь. 2. *перев. у сполуч. із запереч.* не. Куштувати, їсти що-небудь. ** [**і**] **па́льцем не приторка́тися** *до чого*: а) нічого не робити; б) нічого не чіпати, не брати.

ПРИТОРКНУ́ТИСЯ *див.* **приторка́тися**.

ПРИТО́РКУВАТИСЯ *див.* **приторка́тися**.

ПРИТОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приторо́чити**.

ПРИТОРО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **приторо́чений**.

ПРИТОРО́ЧИТИ *див.* **приторо́чувати**.

ПРИТОРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приторо́чувати**.

ПРИТОРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТОРО́ЧИТИ**, -ро́чу, -ро́чиш, *док.*, *перех.* Прив'язувати, прикріпляти тороками що-небудь (до сідла). // *розм.* Взагалі прикріплювати або прив'язувати що-небудь до чогось.

ПРИТОРЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приторцюва́ти**.

ПРИТОРЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приторцьо́вувати**.

ПРИТОРЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТОРЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *стол.* Прикладати, приклеювати (фанеру).

ПРИТОРЦЮВА́ТИ *див.* **приторцьо́вувати**.

ПРИТО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приточи́ти**.

ПРИТОЧИ́ТИ *див.* **прито́чувати**.

ПРИТО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прито́чувати**.

ПРИТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.* 1. Приєднувати, додавати що-небудь для збільшення чогось. // Подовжувати який-небудь предмет, приєднуючи щось до нього. // Пришивати що-небудь до чогось. 2. Приладнувати, прикріплювати, підганяючи щось одне до одного. 3. *перен.* Говорити або писати щось на додаток до сказаного або написаного раніше, на підтвердження чого-небудь і т. ін.

ПРИТО́ШНИЙ, -а, -е, *заст.* Зручний, підхожий.

ПРИТРА́ВКА, -и, *ж.* Привчання молодих мисливських собак до роботи.

ПРИТРА́ПИТИСЯ, -иться, *док.*, *безос.*, *діал.* Трапитися.

ПРИ́ТРАПКА, -и, *ж.*, *діал.* Випадок.

ПРИТРАПУ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* Випадок, пригода.

ПРИТРА́СОВИЙ, -а, -е. Що розташований поруч із трасою, вздовж траси. *Притрасове селище. Притрасові кар'єри.*

ПРИТРИ́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притри́мати**.

ПРИТРИ́МАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притри́мати**.

ПРИТРИ́МАТИ *див.* **притри́мувати**.

ПРИТРИ́МАТИСЯ *див.* **притри́муватися**.

ПРИТРИ́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **притри́мувати**.

ПРИТРИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притри́мувати**.

ПРИТРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТРИ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Тримаючи або підтримуючи кого-, що-небудь, не давати йому падати, опускатися, рухатися і т. ін. // *чим і без додатка.* Притискуючи що-небудь, утримувати його в певному положенні. // Притуляти руки, пальці до чого-небудь, триматися за щось. ** **Притри́мати язи́к за зуба́ми** – перестати говорити про що-небудь; помовчати. 2. Легенько підтримувати, тримати що-небудь якийсь час. // Тримати що-небудь трохи довше, ніж звичайно, ніж треба. // *перен.* Зберігати що-небудь на деякий час; приберігати. 3. Затримувати, уповільнювати, гальмувати рух кого-, чого-небудь. // Робити повільнішим (біг, ходу тощо); притишувати. // Зупиняти кого-небудь на деякий час (перев. тримаючи за щось). // Змушувати кого-небудь залишатися, зупинятися де-небудь на деякий час. 4. *перен.*, *розм.* Заважати, перешкоджати здійсненню чого-небудь, утримувати від чогось.

ПРИТРИ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИТРИ́МАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Злегка триматися за кого-, що-небудь. 2. *перев. недок.*, *чого.* Рухаючись, не віддалятися від чого-небудь, триматися ближче до чогось. 3. *рідко.* Залишатися, зупинятися де-небудь, у когось на деякий час. 4. *тільки недок.* Пас. до **притри́мувати** 1 – 3.

ПРИТРУСИ́ТИ *див.* **притру́шувати**.

ПРИТРУСИ́ТИСЯ *див.* **притру́шуватися**.

ПРИ́ТРУТ, -у, *ч.*, *мед.*, *зах.* Нагнивання п'яти.

ПРИТРУ́ХЛИЙ, -а, -е. Який став дещо трухлявим, трухлим.

ПРИТРУ́ХНУТИ *і* **ПРИТРУ́ХТИ**, -хне, *док.* Стати трохи трухлявим, трухлим.

ПРИТРУ́ХТИ *див.* **притру́хнути**.

ПРИТРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притруси́ти**. // **притру́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПРИТРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притру́шувати**.

ПРИТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТРУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* 1. Покривати поверхню чогось тонким шаром чого-небудь сипкого; присипати. // Ховати, робити невидимим що-небудь, покриваючи його тонким шаром чогось сипкого. // Падаючи, опускаючись на кого-, що-небудь, трохи покривати його собою (про сніг, пил, листя і т. ін.). // *безос.* // Падаючи, опускаючись на кого-, що-небудь, робити його невидимим. 2. *рідко.* Трусячи, додавати чогось сипкого; підсипати. *Притрусити тютюну.*

ПРИТРУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИТРУСИ́ТИСЯ**, -у́ситься, *док.* 1. Покриватися чим-небудь сипким. 2. *тільки недок.* Пас. до **притру́шувати** 1.

ПРИТРЮ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *зневажл.* Те саме,

що **притрюхи́кати.**

ПРИТРЮХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *зневажл.* Швидко прийти, прибігти підтюпцем.

ПРИТРЯХА́ТИ, -ає, *недок.*, **ПРИТРЯ́ХНУТИ**, -не, *док.*, *розм.* Те саме, що **підтряха́ти.**

ПРИТРЯ́ХНУТИ *див.* **притряха́ти.**

ПРИТУ́ГА, -и, *ж.*, *рідко.* Скрутне становище; горе, біда. // Почуття скорботи, тяжкої туги.

ПРИТУЖА́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притужа́віти.**

ПРИТУЖА́ВІТИ, -іє, *док.*, *розм.* Стати твердішим; трохи затвердіти.

ПРИТУ́ЖИНА, -и, *ж.*, *діал.* Жердина по краю солом'яної стріхи, що придавлює солому.

ПРИТУЖИ́ТИ *див.* **приту́жувати.**

ПРИТУ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Занадто важкий, обтяжливий.

ПРИТУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приту́жувати.**

ПРИТУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТУЖИ́ТИ**, -тужу́, -ту́жиш, *док.*, *перех.*, *фольк.* За народним повір'ям – надмірною тугою накликати на себе нещастя або викликати появу небіжчика.

ПРИТУ́Л, -у, *ч.* 1. *стол.* З'єднання дерев'яних брусків торцями. 2. *діал.* Притулок.

ПРИТУ́ЛА, -и, *ж.*, *діал.* Приміщення для худоби чи для інших господарських потреб, прибудоване до хати; прибудова.

ПРИТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притули́ти.** // **приту́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який притулився до кого-, чого-небудь.

ПРИТУ́ЛИСЬКО, -а, *с.*, *діал.* Притулок.

ПРИТУЛИ́ТИ *див.* **притуля́ти.**

ПРИТУЛИ́ТИСЯ *див.* **притуля́тися.**

ПРИТУ́ЛОК, -лку, *ч.* 1. *для кого і без додатка.* Місце, де можна перебути якийсь час, відпочити і т. ін. // *для кого, рідко кому.* Місце, де можна сховатися або сховати когось від кого-, чого-небудь; захисток, укриття. // Місце, де хто-небудь може постійно жити, де йому забезпечено догляд і т. ін.; житло, оселя. // Місце розради, втіхи для кого-небудь. *Давати (знаходити) притулок.* 2. Право на проживання, що надається якою-небудь державою іноземним громадянам, які зазнають переслідувань у себе на Батьківщині. 3. *заст.* Заклад для утримання і виховання сиріт та безпритульних дітей. // Заклад для утримання немічних або старих людей, перев. одиноких.

ПРИТУ́ЛОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **приту́лок** 1.

ПРИТУ́ЛЮВАТИ *див.* **притуля́ти.**

ПРИТУ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **притуля́тися.**

ПРИТУЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притуля́ти.**

ПРИТУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПРИТУ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИТУЛИ́ТИ**, -тулю́, -ту́лиш, *док.*, *перех.* 1. *до кого – чого і без додатка.* Щільно прикладати, притискати кого-, що-небудь до когось, чогось. // *у сполуч. зі сл.* д о с е б е, д о с е р ц я, д о г р у д е й і т. ін. Міцно обіймати кого-небудь. // Наближати, присувати, приставляти і т. ін. що-небудь до чогось. // Притискаючи, обкладати щось чим-небудь. // Ставити щось похило, обпираючи верхньою частиною об що-небудь. // Щільно зачиняти (двері і т. ін.); причиняти. // *перен.* Пов'язувати що-небудь із кимсь, застосовувати до когось. 2. *розм.* Надавати притулок кому-небудь; поселяти, розміщати. // *перен.*, *розм.* Влаштовувати для публікації в якомусь друкованому органі. 3. Прикладаючи що-небудь до когось, чогось, приладжувати, припасовувати або приміряти його. // Додавати, прилучати щось до чого-небудь. // Прикладаючи що-небудь до чогось, з'єднувати з ним; приєднувати. // *перен.*, *рідко.* Додавати щось до висловленого, сказаного раніше. 4. *розм.* Розміщувати, класти, ставити і т. ін. що-небудь десь (перев. на невеликому, тісному просторі, у незвичному, незручному місці). 5. *розм.* Влаштовувати кого-небудь кудись (на якусь роботу, посаду і т. ін.). 6. *розм.*, *рідко.* Закривати, затуляти чим-небудь.

ПРИТУЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИТУ́ЛЮВАТИСЯ**, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **ПРИТУЛИ́ТИСЯ**, -тулю́ся, -ту́лишся, *док.* 1. *до чого.* Ставати, сідати, лягати, обпираючись об щось або прихиляючись до чого-небудь. // *перев. чим і без додатка.* Щільно притискатися, припадати до чого-небудь. 2. Тісно присуватися, пригортатися до кого-, чого-небудь; горнутися. 3. *тільки док.* Знайти собі притулок; поселитися. // Приєднатися, пристати до кого-, чого-небудь. 4. *розм.* Розміщуватися, розташовуватися, влаштовуватися де-небудь (перев. на невеликому, тісному просторі, в незвичному, незручному місці). // *перев. док.*, *до чого.* Розташуватися біля чого-небудь великого.

ПРИТУМА́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притума́нити.** 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який буває в людини, яка дуже страждає, щойно опритомніла і т. ін. (про погляд, очі); тьмяний. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Не зовсім ясний, чіткий (про спогади, думки тощо); невиразний.

ПРИТУМА́НИТИ *див.* **притума́нювати.**

ПРИТУМА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притума́нювати.**

ПРИТУМА́НЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ПРИТУМА́НИТИ**, -нить, *док.*, *перех.* 1. Трохи оповивати, огортати що-небудь туманом, димом, імлою і т. ін., роблячи його не зовсім видним. // *безос.* 2. *перен.* Робити що-небудь не зовсім ясним, чітким, виразним (про спогади, думки тощо).

ПРИТУ́П, -у, *ч.* Ритмічне пристукування, удари ногою (ногами) об підлогу, землю.

ПРИТУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **прийти́** 1. 2. Натомити від ходіння ноги.

ПРИТУПИ́ТИ *див.* **притупля́ти.**

ПРИТУПИ́ТИСЯ *див.* **притупля́тися.**

ПРИТУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притупи́ти.** 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який послабився, став не таким гострим, сильним (про почуття і т. ін.). // Який став менш сприйнятливим, нездатним нормально функціонувати. // Не зовсім чіткий, ясний (про мислення, думки).

ПРИТУ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **приту́плений** 2.

ПРИТУ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притупи́ти** і **притупи́тися.**

ПРИТУ́ПЛЕНО. Присл. до **приту́плений** 2.

ПРИТУ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Якого можна притупити.

ПРИТУ́ПЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **приту́плюваний.**

ПРИТУ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приту́плювати.**

ПРИТУ́ПЛЮВАТИ *див.* **притупля́ти.**

ПРИТУ́ПЛЮВАТИСЯ *див.* **притупля́тися.**

ПРИТУПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПРИТУ́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИТУПИ́ТИ**, -туплю́, -ту́пиш; *мн.* приту́плять; *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь тупішим, не дуже гострим; трохи затуплювати. 2. *перен.* Послаблювати, робити не таким гострим, сильним (почуття і т. ін.). // Робити менш сприйнятливим, нездатним нормально функціонувати. // Робити не зовсім чітким, ясним (мислення, думки). // Зменшувати гостроту чого-небудь, інтенсивність, силу вияву чогось.

ПРИТУПЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ПРИТУ́ПЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ПРИТУПИ́ТИСЯ**, -ту́питься; *мн.* приту́пляться; *док.* 1. Ставати тупішим, не дуже гострим; трохи затуплюватися. 2. *перен.* Послаблюватися, ставати не таким гострим, сильним (про почуття, відчуття, сприймання і т. ін.). // Ставати менш сприйнятливим, нездатним нормально функціонувати. // Ставати не зовсім чітким, ясним (про мислення, думки). // Зменшуватися в інтенсивності, силі вияву.

ПРИТУ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **приту́пувати** 1.

ПРИТУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **приту́пати.** // Приїхати конем, кіньми.

ПРИТУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **приту́пувати.** 2. Те саме, що **приту́п.**

ПРИТУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *чим і без додатка.* 1. Стукати, вдаряти ногою об підлогу, землю, виконуючи якусь дію. // Дуже сердитися на кого-небудь, виявляючи свій гнів стуканням ногами об підлогу. 2. Супроводжувати яку-небудь дію (перев. звучання музики, спів) стуканням ногою (ногами) в такт цій дії.

ПРИТУПЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притупцьо́вувати.**

ПРИТУПЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *чим і без додатка*, *розм.* Те саме, що **приту́пувати.**

ПРИТУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притуха́ти**[1].

ПРИТУХА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, **ПРИТУ́ХНУТИ** *і розм.* **ПРИТУ́ХТИ**, -хне, *док.* 1. Поступово тухнути, переставати горіти, світитися. // Поступово переставати сяяти, блищати, світитися (про зорі, очі і т. ін.). 2. *перен.* Зменшуватися, послаблюватися у своєму вияві (про гнів, обурення); поступово зникати. // Поступово заспокоюватися.

ПРИТУХА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **ПРИТУ́ХНУТИ** *і розм.* **ПРИТУ́ХТИ**, -хне, *док.* Починати тухнути, псуватися (про харчові продукти).

ПРИТУ́ХЛИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **приту́хнути**[1].

ПРИТУ́ХЛИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **приту́хнути**[2]. // *у знач. прикм. Притухла риба.*

ПРИТУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Абстр. ім. за знач. **приту́хлий**[1]. 2. Стан і якість за знач. **приту́хлий**[2].

ПРИТУ́ХНУТИ[1] *див.* **притуха́ти**[1].

ПРИТУ́ХНУТИ[2] *див.* **притуха́ти**[2].

ПРИТУ́ХТИ[1] *див.* **притуха́ти**[1].

ПРИТУ́ХТИ[2] *див.* **притуха́ти**[2].

ПРИТУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притуши́ти.**

ПРИТУШИ́ТИ *див.* **приту́шувати.**

ПРИТУШКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **притушкува́ти.** // **притушко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРИТУШКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притушко́вувати.**

ПРИТУШКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТУШКУВА́ТИ**, -ўю, -ўєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **прига́шувати** 2.

ПРИТУШКУВА́ТИ *див.* **притушко́вувати.**

ПРИТУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приту́шувати.**

ПРИТУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТУШИ́ТИ**, -тушу́, -ту́шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **прига́шувати.**

ПРИ́ТХЛИЙ, -а, -е, *діал.* Затхлий.

ПРИ́ТХЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Затхлість.

ПРИТХНУ́ТИСЯ, -неться, *док.*, *розм.* Трохи засмердітися.

ПРИ́ТЧА, -і, *ж.* 1. Оповідний літературний твір алегорично-повчального характеру, змістом близький до байки. // Алегоричний вислів. // Розповідь про що-небудь (переважно на релігійну тематику). 2. *розм.* Який-небудь непередбачений випадок; пригода, подія.

ПРИ́ТЧОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **при́тча** 1.

ПРИТЬМА́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **притьмо́м.**

ПРИТЬМА́РЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притьма́рити.** 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який став сумним, безрадісним. 3. *у знач. прикм.* Який послабився, став невиразним, нечітким.

ПРИТЬМА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **притьма́рений.**

ПРИТЬМА́РИТИ *див.* **притьма́рювати.**

ПРИТЬМА́РИТИСЯ *див.* **притьма́рюватися.**

ПРИТЬМА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притьма́рювати.**

ПРИТЬМА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИТЬМА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Робити щось трохи темнішим або не дуже яскравим, світлим; послаблювати яскравість чого-небудь. 2. *перен.* Робити сумним, безрадісним, зажуреним. 3. *перен.* Послаблювати силу вияву чого-небудь; зменшувати.

ПРИТЬМА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРИТЬМА́РИТИСЯ**, -иться, *док.*, *рідко.* Ставати трохи темнішим або не дуже яскравим, світлим. // Втрачати барвистість, блиск.

ПРИТЬМИ́ТИ, -млю, -ми́ш; *мн.* притьмля́ть; *док.*, *перех.*, *діал.* Притьмарити.

ПРИТЬМИ́ТИСЯ, -ми́ться; *мн.* притьмля́ться; *док.*, *діал.* Притьмаритися.

ПРИТЬМО́, -а́, *с.* Мітка на вусі вівці у вигляді прямої горизонтальної смуги.

ПРИ́ТЬМО́М, *присл.*, *розм.* 1. Дуже швидко, поспіхом. // За короткий відрізок часу. // Негайно, без затримки. // Відразу, тієї ж миті. 2. Обов'язково, неодмінно. // Лише, тільки. 3. Настирливо, наполегливо, рішуче. 4. Дуже, надто, надзвичайно. 5. Зовсім, абсолютно. // Повністю, до кінця. // Достовірно, напевно. 6. Раптом, несподівано.

ПРИТЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Повільно, з труднощами прийти або приїхати кудись. // *зневажл.* Те саме, що **притьо́патися.**

ПРИТЬО́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *зневажл.* Недоречно або невчасно прийти, приїхати куди-небудь, з'явитися десь.

ПРИТЮ́ЖИНА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **приту́жина.**

ПРИТЮ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *зневажл.* Прийти куди-небудь.

ПРИ́ТЯГ, -у, *ч.*, *зах.* Частина поколодви.

ПРИТЯГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який концентрує, згуртовує навколо себе кого-, що-небудь. 2. *перен.* Який притягує (у 2 знач.), привабліює, захоплює чимсь.

ПРИТЯГА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **притяга́льний.**

ПРИТЯГА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **притяга́ти.** ** **центр притяга́ння** – те, що концентрує, згуртовує навколо себе кого-, що-небудь. 2. *фіз.* Тяжіння тіл одне до одного.

ПРИТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПРИТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИТЯГТИ́** *і* **ПРИТЯГНУ́ТИ**, -тягну́, -тя́гнеш; *мин. ч.* притя́г, -ла́, -ло́ *і* притягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.*, *перех.* 1. Тягнучи, переміщувати кого-, що-небудь кудись, до когось, чогось. // Наближати, притискати кого-, що-небудь до когось, чогось. // *безос.* // Силою приводити кого-небудь кудись або змушувати підійти до кого-, чого-небудь. // *тільки док.*, *розм.* Принести щось куди-небудь (перев. завелике, громіздке). 2. Наближати до себе що-небудь силою тяжіння. // *розм.* Викликати електричні розряди в атмосфері, дощ і т. ін. 3. *перен.* Викликати інтерес, привертати увагу до себе; зацікавлювати. // Викликати у кого-небудь бажання або потребу кудись приходити, десь бувати, щось робити і т. ін. // Утримувати біля себе, не відпускати. // Викликати почуття симпатії, приязні, любові. // Вабити до себе чим-небудь; приваблювати. // Манити, заманювати чимсь. *Притягати очі.* 4. Тугіше стягувати, зав'язувати що-небудь (мотузком, поясом тощо). // Тугіше закручувати що-небудь (гайку і т. ін.); підтягувати. ** **Притягло́ моро́зом**, *безос.* – трохи замерзло, підмерзло. 5. *до чого*, *перен.* Залучати кого-небудь до чогось, спонукати брати участь у чомусь. // Використовувати кого-, що-небудь з певною метою. 6. *перев. у сполуч. зі сл.* д о с у д у, д о в і д п о в і д а л ь н о с т і і т. ін. Примушувати кого-небудь відповідати за свої вчинки. 7. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **притягти́ся** 3.

ПРИТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПРИТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИТЯГТИ́СЯ** *і* **ПРИТЯГНУ́ТИСЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся; *мин. ч.* притя́гся, -тягла́ся, -тягло́ся *і* притягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *док.* 1. Тягнучись, підтягуючись, наближатися до кого-, чого-небудь. 2. Зазнавати дії сили тяжіння; перебувати у сфері тяжіння. // *перен.* Тягтися, тяжіти, прагнути один до одного. 3. *тільки док.*, *розм.* Прийти, приїхати куди-небудь (перев. з труднощами або недоречно). 4. *тільки недок.* Пас. до **притяга́ти** 5, 6.

ПРИТЯ́ГНЕНИЙ, **ПРИТЯ́ГНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притягну́ти, притягти́.**

ПРИТЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **притягну́ти, притягти́** 5, 6. 2. *рідко.* Те саме, що **притяга́ння** 2.

ПРИТЯГНУ́ТИ *див.* **притяга́ти.**

ПРИТЯ́ГНУТИЙ *див.* **притя́гнений.**

ПРИТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **притяга́тися.**

ПРИТЯГТИ́ *див.* **притяга́ти.**

ПРИТЯГТИ́СЯ *див.* **притяга́тися.**

ПРИТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до притягування.

ПРИТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **притя́гувати.**

ПРИТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **притя́гувати.**

ПРИТЯ́ГУВАТИ *див.* **притяга́ти.**

ПРИТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **притяга́тися.**

ПРИТЯ́ЖА, -і, *ж.*, *діал.* Жердина в кінській упряжці.

ПРИТЯЖНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **притяга́льний.**

ПРИТЯ́ТИ *див.* **притина́ти.**

ПРИТЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **притя́ти.**

ПРИЎЛОК, -лка, *ч.*, *зах.* Провулок.

ПРИУРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приуро́чити.** 2. *спец.* Закономірно пов'язаний з чим-небудь (з якимсь місцем, певними особливостями місцевості, навколишнього середовища і т. ін.).

ПРИУРО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **приуро́чений** 2.

ПРИУРО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приуро́чити, приуро́чувати.**

ПРИУРО́ЧИТИ *див.* **приуро́чувати.**

ПРИУРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приуро́чувати.**

ПРИУРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИУРО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *до чого*, *рідко*, *на що*, *чому.* Навмисне влаштовувати збіг за часом однієї події з іншою. // Влаштовувати, організовувати і т. ін. що-небудь з нагоди якоїсь знаменної події, свята тощо.

ПРИУРО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *до чого*, *рідко на що*, *чому.* Пас. до **приуро́чувати.**

ПРИФАБРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Розташований біля фабрики. // Який діє, працює при фабриці.

ПРИФЕ́РМСЬКИЙ, -а, -е. Розташований біля ферми. ** **Прифе́рмська сівозмі́на** – один із видів кормової сівозміни на земельних ділянках, закріплених за тваринницькими фермами.

ПРИФІ́КС, -а, *ч.* Тверда ціна.

ПРИФРОНТОВИ́Й, -а́, -е́. Який розташований або перебуває біля фронту.

ПРИФУГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прифугува́ти.**

ПРИФУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *стол.* Дія за знач. **прифуго́вувати.**

ПРИФУГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИФУГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *стол.* Підганяти, припасовувати дерев'яні поверхні одна до одної, підрівнюючи їх фуганком або на фугувальному верстаті.

ПРИФУГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прифугува́ти.**

ПРИФУГУВА́ТИ *див.* **прифуго́вувати.**

ПРИ́ХАПКОМ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **при́хапцем.**

ПРИ́ХАПЦЕМ, *присл.*, *розм.* Час від часу, уривками; несистематично. // Поспіхом, нашвидку; похапцем.

ПРИ́ХАПЦІ, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **при́хапцем.**

ПРИ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПРИ́ХНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Видавати глухий уривчастий звук, голосно випускаючи повітря з ніздрів чи рота. 2. *перен.* Висловлювати невдоволення; сердитися.

ПРИХА́ТНІЙ, -я, -є, *рідко.* Розташований біля хати. // Признач. для потреб хати. // Який росте біля хати.

ПРИХА́ТНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Прихожа, передпокій.

ПРИХА́ТОК, -тку, *ч.*, *заст.* Невелика хатка або житлова прибудова біля хати.

ПРИХАХУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док. перех.*, *діал.* Причепурити.

ПРИХАХУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *діал.* Причепуритися.

ПРИХВА́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прихвали́ти.**

ПРИХВА́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прихвали́ти.**

ПРИХВАЛИ́ТИ *див.* **прихва́лювати.**

ПРИ́ХВАЛЬБА, -и, *ж.*, *діал.* Похвала.

ПРИХВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прихва́лювати.**

ПРИХВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ПРИХВАЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИХВАЛИ́ТИ**, -хвалю́, -хва́лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Посилено або час від часу хвалити кого-, що-небудь.

ПРИХВАЛЯ́ТИ *див.* **прихва́лювати.**

ПРИХВАТИ́ТИ *див.* **прихва́чувати.**

ПРИ́ХВАТКОМ, *присл.*, *розм.* Час від часу, уривками; прихапцем. // Поспіхом, нашвидку; похапцем.

ПРИХВА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прихвати́ти.**

ПРИХВА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прихва́чений.**

ПРИХВА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИХВАТИ́ТИ**, -хвачу́, -хва́тиш, *док.*, *розм.* Те саме, що **прихо́плювати.**

ПРИХВОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прихворі́ти.**

ПРИХВОРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Захворіти в легкій формі.

ПРИ́ХВОСТЕНЬ, -сня, *ч.* 1. *зневажл.* Той, хто підлабузнюється до кого-небудь, догоджає комусь із корисливою метою; підлабузник. 2. *кого, чого*, *зневажл.* Той, хто сліпо схиляється перед ким-, чим-небудь, слухняно виконує чиюсь волю. 3. *розм.*, *рідко.* Той, хто невідступно ходить за ким-небудь.

ПРИХЕ́КНУТИ *див.* **прихе́кувати.**

ПРИХЕ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прихе́кувати.**

ПРИХЕ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИХЕ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Супроводжувати хеканням яку-небудь дію (перев. про тварин).

ПРИХИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прихили́ти** 1 – 5.

ПРИХИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прихили́ти** 1 – 5.

ПРИХИ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *заст.* Прихильник.

ПРИХИЛИ́ТИ *див.* **прихиля́ти.**

ПРИХИЛИ́ТИСЯ *див.* **прихиля́тися.**

ПРИХИ́ЛИЩЕ, -а, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **приту́лок** 1.

ПРИХИ́ЛЛЯ, -я, *с.*, *діал.* 1. Прихилище. 2. Прихильність, ласка.

ПРИХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *до кого – чого*, *діал. для кого.* Який підтримує, захищає кого-, що-небудь, стоїть на чиємусь боці. // *до чого.* Який схвалює, обстоює що-небудь, позитивно ставиться до чогось. // *кому.* Який відповідає чиїм-небудь бажанням, думкам; прийнятний. // *до чого.* Який відгукується на щось, чулий до чого-небудь. 2. Який приязно, доброзичливо, з симпатією і т. ін. ставиться до кого-небудь. // Який виражає приязнь, доброзичливість, симпатію і т. ін. 3. *кому, чому*, *рідко.* Який викликає приязнь, симпатію, любов; приємний, любий, милий. 4. *до чого*, *рідко.* Який полюбляє що-небудь.

ПРИХИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто підтримує, захищає кого-, що-небудь, стоїть на чиємусь боці. // *чого.* Той, хто схвалює, обстоює що-небудь, позитивно ставиться до чогось; прибічник. // Той, хто поділяє чиїсь погляди, дотримується якого-небудь учення; послідовник. 2. Той, хто приязно, доброзичливо, з симпатією і т. ін. ставиться до кого-небудь. 3. Пристрасний шанувальник чого-небудь.

ПРИХИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **прихи́льник.**

ПРИХИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Почуття приязні, доброзичливості, симпатії і т. ін. до кого-небудь. 2. Приязне, доброзичливе ставлення до кого-, чого-небудь. // Симпатія, любов до кого-небудь. 3. *до чого*, *рідко.* Нахил, прагнення до чого-небудь; схильність.

ПРИХИ́ЛЬНО. Присл. до **прихи́льний** 1, 2.

ПРИХИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прихиля́ти** 1 – 5.

ПРИХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИХИЛИ́ТИ**, -хилю́, -хи́лиш, *док.*, *перех.* 1. Схиляючи, щільно притискати, пригуляти що-небудь до когось, чогось. // Присувати ближче до кого-, чого-небудь; наближувати. 2. Нагинаючи, опускати або наближувати що-небудь до когось, чогось. // Нагинати, опускати нижче (голову). 3. *у сполуч. зі сл.* до себе, до грудей. Пригортати, обіймати кого-небудь. 4. *тільки док.*, *перен.* Надати притулок кому-небудь. ** **Го́лову прихили́ти де** – знайти притулок, влаштуватися де-небудь. 5. *розм.* Тихо, плавно зачиняти (двері, вікна тощо). 6. *перен.* Викликати у кого-небудь приязнь, симпатію, доброзичливе ставлення; привертати, приваблювати. // Перетягати кого-небудь на свій бік. 7. *до чого*, *перен.* Викликати бажання що-небудь робити, займатись чимсь; заохочувати. // Умовлянням, доброзичливим ставленням і т. ін. переконувати кого-небудь у чомусь, спрямовувати на щось, спонукати до чогось.

ПРИХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИХИЛИ́ТИСЯ**, -хилю́ся, -хи́лишся, *док.* 1. *до кого – чого.* Схиляючись, щільно притискатися, пригулятися до кого-, чого-небудь, обпиратися об когось, щось. // Схиляючись, присуватися ближче до кого-, чого-небудь. 2. Трохи нагинатися, опускатися; присідати. // Нагинати голову, плечі. 3. *до кого.* Пригортатися до кого-небудь, обійматися з кимсь. 4. *тільки док.*, *перен.* Знайти собі притулок, розраду де-небудь, у когось. 5. *розм.* Тихо, плавно зачинятися (про двері, вікна тощо). 6. *до кого*, *перен.* Відчувати приязнь, симпатію до кого-небудь; привертатися, прив'язуватися. *Прихилятися душею.* 7. *до кого – чого.* Ставати прихильником, послідовником кого-, чого-небудь. // Погоджуватися з ким-, чим-небудь, схвалювати якісь дії; приставати. // Прислухатися до кого-, чого-небудь, зважати на когось, щось. 8. *тільки док.*, *розм.* Розташуватися, влаштуватися де-небудь (перев. у незручному місці).

ПРИХИСТИ́ТИ, -ищу́, -исти́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Надати притулок кому-небудь. 2. Захистити, сховати кого-небудь від чогось. 3. *рідко.* Прийняти що-небудь для збереження, схову. 4. *рідко.* Певними діями допомогти здійсненню чого-небудь; прикрити.

ПРИХИСТИ́ТИСЯ, -ищу́ся, -исти́шся, *док.*, *розм.* 1. Знайти притулок. 2. Знайти схованку; сховатися.

ПРИ́ХИСТОК, -тку, *ч.* Захист, притулок.

ПРИХИТРИ́ТИСЯ *див.* **прихитря́тися.**

ПРИХИ́ТРЮВАТИСЯ *див.* **прихитря́тися.**

ПРИХИТРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **ПРИХИ́ТРЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИХИТРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док.*, *розм.* 1. Уміти зробити щось, досягти чого-небудь, незважаючи на труднощі, перешкоди і т. ін. // Додумуватися до чого-небудь, вигадувати щось. 2. *рідко.* Удавати з себе кого-небудь, прикидатися кимсь.

ПРИХИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прихи́тувати.**

ПРИХИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Хитанням (головою) супроводжувати яку-небудь дію; хитати (головою) від час від часу.

ПРИ́ХІД, -хо́ду, *ч.* 1. Дія за знач. **прихо́дити.** ** **Від са́мого прихо́ду** – від часу прибуття, від самого початку. 2. *заст.* Прибуток. 3. *діал.* Вхід.

ПРИХІ́ДЕЦЬ, *рідко* **ПРИХО́ДЕЦЬ**, -дця, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто прийшов, приїхав звідки-небудь. 2. Прийшла, немісцева людина.

ПРИХІ́ДЦЯМИ, *присл.*, *діал.* Уривками.

ПРИХІ́ДЬКО, *рідко* **ПРИХО́ДЬКО**, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **прихі́дець.**

ПРИ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **при́хати.**

ПРИХЛИ́НУТИ, -не, *док.* 1. Раптово набігти, поширитися (перев. про воду, хвилі); нахлинути. 2. *перен.* Раптово охопити кого-небудь (про почуття).

ПРИХЛИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прихли́пувати.**

ПРИХЛИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Хлипати час від часу.

ПРИХЛЮ́ПНУТИ *див.* **прихлю́пувати.**

ПРИХЛЮ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прихлю́пувати.**

ПРИХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИХЛЮ́ПНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Потроху хлюпаючи, заплескувати, заливати (водою).

ПРИХЛЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прихля́пати.**

ПРИХЛЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *зневажл.* Прийти куди-небудь.

ПРИХМА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прихма́рити.** 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Сумний, похмурий. // Трохи насуплений, нахмурений (про брови, лоб).

ПРИХМА́РИТИ *див.* **прихма́рювати.**

ПРИ́ХМАРНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **похму́рий.**

ПРИ́ХМАРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **при́хмарний.**

ПРИ́ХМАРНО, *рідко.* Присл. до **при́хмарний.**

ПРИХМА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИХМА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.* 1. *неперех.*, *безос.* Покриватися, заволікатися невеликими хмарами; трохи захмарюватися. 2. *перех.*, *перен.* Робити трохи засмученим, похмурим.

ПРИ́ХНУТИ *див.* **при́хати.**

ПРИХО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прихова́ти.** // **прихо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який не має яскраво виражених ознак; ледве помітний. 3. *у знач. прикм.* Який не виявляється відкрито або повною мірою; стримуваний. // Невидимий або нечутний для кого-небудь; непомітний. ** **Прихо́вана ка́мера** – метод кіно-, фото- і телезнімання, при якому ті, кого знімають, не знають про це. 4. *у знач. прикм.* Який зберігається у таємниці; таємний, потайний. // Який діє таємно, без виявлення своїх намірів. 5. *у знач. прикм.* Який ще не виявив себе в чому-небудь. // Який ще не використовувався; потенціальний. // Збережений для використання у майбутньому. *Приховані на "чорний день" гроші.*

ПРИХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прихо́ваний.**

ПРИХОВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прихова́ти.**

ПРИХО́ВАНО. Присл. до **прихо́ваний** 2 – 4.

ПРИХОВАНОВУ́СІ, -их, *мн.* Водяні клопи – підряд напівтвердокрилих комах; хижаки.

ПРИХОВАНОХВО́СТІ, -их, *мн.* Те саме, що **тинаму́.**

ПРИХОВА́ТИ *див.* **прихо́вувати.**

ПРИХОВА́ТИСЯ *див.* **прихо́вуватися.**

ПРИХО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прихо́вувати.**

ПРИХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прихо́вувати.**

ПРИХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИХОВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Класти що-небудь у невідоме для інших місце, притримуючи до якогось часу; ховати, заховувати. // Надавати кому-небудь таємний притулок на якийсь час, рятуючи від переслідування, якоїсь небезпеки; переховувати. // Прибирати, перекладати що-небудь кудись для зберігання і т. ін. // Брати що-небудь на зберігання. // Відкладати, заощаджувати для чогось (гроші). 2. Тримати що-небудь у таємниці, не розголошувати чогось; таїти, затаювати. // Замовчувати що-небудь, не розповідати про щось з певною метою. // Не показувати, не виявляти кого-, чого-небудь з певною метою. 3. Маскувати, прикривати певним чином свій справжній душевний стан, свої почуття, єство і т. ін. // Не виявляти, не показувати свого справжнього фізичного стану. // Стримувати, гамувати свої справжні почуття. 4. Робити що-небудь менш помітним, не зовсім виразним; скрадати. // Маскувати, прикривати щось чим-небудь. // Робити непомітним, невидимим для інших. 5. *перен.* Мати в собі щось непомітне з першого погляду, містити певні потенціальні можливості.

ПРИХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИХОВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Знаходити собі таємний притулок на якийсь час, рятуючись від переслідування, якоїсь небезпеки; переховуватися. // Розташовуватися, розміщуватися так, щоби бути непомітним; ховатися. // Прикриватися від чогось, захищати себе від дії чого-небудь. 2. Зберігатися у таємниці від інших; таїтися. 3. Залишатися непоміченим, уникати чийогось погляду і т. ін. 4. *перен.* Маскуватися, прикриваючись чим-небудь. 5. *перев. за чим.* Стримуватися, не виявляючись зовні (про почуття і т. ін.). 6. *тільки недок.* Пас. до **прихо́вувати.**

ПРИХО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто приховує кого-, що-небудь.

ПРИХО́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **прихо́вувач.**

ПРИХО́Д, -у, *ч.*, *заст.*, *розм.* Парафія.

ПРИХО́ДЕНЬ, -дня, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **прихі́дець.**

ПРИХО́ДЕЦЬ *див.* **прихі́дець.**

ПРИХОДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *нар.-поет.* Те саме, що **прихо́дити** 1.

ПРИХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ПРИЙТИ́**, прийду́, при́йдеш, *док.* 1. *куди, до кого – чого і без додатка.* Йдучи, з'являтися десь, у когось; прибувати куди-небудь, до когось пішки. // Відвідувати кого-небудь, бувати десь, у когось, робити візит. // Звертатися куди-небудь, до когось із певним проханням, клопотанням і т. ін. // *за чим, по що, для чого, а також з інф.* Прибувати куди-небудь, з'являтися десь, у когось із певною метою. // Повертатися звідки-небудь. // Ідучи, наближатися до кого-, чого-небудь; підходити. // Відвідувати школу, лекції, заняття тощо; бувати, з'являтись (у школі, на лекціях, заняттях тощо). // Поповнювати собою склад чого-небудь; прибувати, додаватися. // Перебиратися куди-небудь, до когось жити; переселятися. // З'являтися на якій-небудь території під час воєнних дій, здійснення військових операцій. 2. *тільки 3 ос.* Прибувати куди-небудь відповідно до складеного графіка, узвичаєного порядку, попередньої домо-

вленості і т. ін. (про транспортні засоби). 3. *тільки* 3 *ос.* Доставлятися до місця призначення за вказаною адресою; надходити. // Передаватися, доставлятися до місця виконання (про наказ, розпорядження тощо); надходити. 4. *тільки* 3 *ос.* Поширюючись, ставати відомим де-небудь, комусь (про вісті, чутки і т. ін.). 5. *тільки* 3 *ос.* Наставати, наближатися, розпочинатися (про час, пору року, певний стан, життєві обставини, події тощо). // Відбуватися, здійснюватися. // Починатися, виявлятися значною мірою де-небудь (про явища природи). ** **Прийшла́ пора́** – настав час. **Прихо́дить кіне́ць:** а) (*чому*) щось закінчується, наближається до кінця; б) (*кому*) для когось настає останній момент, кінець, загибель. 6. *тільки* 3 *ос.* Виникати, з'являтися (про думки, почуття тощо). // Поставати в уяві. *Приходити на думку.* 7. *у* (*в*) *що, рідко до чого.* Опинятися, виявлятися в певному душевному або фізичному стані. *Приходити в норму. Приходити до згоди. Приходити до пам'яті. Приходити на допомогу.* 8. *до чого, рідко у що.* Зусиллями, напруженою діяльністю і т. ін. досягати чого-небудь бажаного, жаданого, вимріяного і т. ін. *Приходити до висновку. Приходити до влади.* 9. *розм.* Ставати чиїм-небудь надбанням, чиєюсь власністю; діставатися. // У картярській грі – діставатися з колоди (про карти). 10. *у що, перен.* Починати діяльність у якій-небудь галузі; братися до якоїсь справи. 11. *до чого, перен.* Зустрічати яку-небудь подію, знаменну дату і т. ін. певними досягненнями. 12. *кому, безос., розм.* Випадати комусь бути ким-небудь унаслідок певних обставин; подобати, личити. // *рідко.* Бути необхідним; доводитися.

ПРИХО́ДИТИСЯ, -диться, *недок.*, **ПРИЙТИ́СЯ**, прийде́ться, *док.* 1. *до кого – чого.* Повністю відповідати кому-, чому-небудь за певними ознаками; підходити, пасувати. // Підходити кому-небудь за розміром. // Стосуватись або зачіпати когось (своїм змістом, спрямуванням і т. ін.). ** **Прийти́ся до лиця́** – пасувати, личити. **Прийти́ся до па́ри** – підійти один одному. 2. Розміщуватися на якомусь місці, перев. на одному рівні з чимсь. // Влучати по кому-, чому-небудь (перев. про не зовсім точно розрахований удар і т. ін.). 3. *на що.* Збігатися в часі з чим-небудь, випадати на час якоїсь події, на якийсь період і т. ін. 4. Припадати на кого-небудь, діставатися комусь (внаслідок розподілу і т. ін.). 5. *кому, безос.* Зазнавати чогось (тяжкого, неприємного і т. ін.); діставатися кому-небудь. // Вимагати великих затрат енергії, коштів і т. ін.; коштувати, обходитися. // Бути доведеним до якогось стану (перев. тяжкого, розпачливого). 6. *безос., з інфін.* Мати нагоду, можливість; траплятися 7. *тільки док.* Вийти, трапитися якимсь чином. ** **Прихо́диться до ді́ла** – треба діяти, робити щось. 8. *тільки недок., безос.* Годитися, подобати, личити.

ПРИХО́ДНИЙ, -а, -е, *ек.* Те саме, що **прибутко́вий** 2. *Приходний ордер.*

ПРИХО́ДСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **прихо́д.** ** **Прихо́дські учи́лища** – *див.* **парафія́льні шко́ли.**

ПРИХО́ДЬКО *див.* **прихі́дько.**

ПРИХОДЯ́ЩИЙ, -щого, *ч.*, *заст.* Захожий, гість.

ПРИХОЖА́НИН, -а, *ч.*, *заст.*, *рідко.* Парафіянин.

ПРИХО́ЖИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який прийшов звідкись; немісцевий, чужий. // *у знач. ім.* **прихо́жий**, -жого, *ч.* Той, хто прийшов звідкись; немісцева, чужа людина. // Який прийшов куди-небудь, до когось. // *у знач. ім.* **прихо́жий**, -жого, *ч.* Те саме, що **відві́дувач.** 2. Який є передпокоєм. // *у знач. ім.* **прихо́жа**, -жої, *ж.* Те саме, що **передпо́кій** 1.

ПРИХОЛО́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Холоднуватий.

ПРИХОПИ́ТИ *див.* **прихо́плювати.**

ПРИХО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прихопи́ти.**

ПРИХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИХОПИ́ТИ**, -хоплю́, -хо́пиш; *мн.* прихо́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Ідучи, брати, захоплювати кого-, що-небудь із собою. // Брати кого-небудь на якусь роботу, службу. 2. Діставати або купувати що-небудь. 3. Скріплювати або сколювати що-небудь нашвидку. 4. *перев. у сполуч. зі сл.* м о р о з. Трохи підморожувати, приморожувати. // *безос.* 5. *рідко.* Заставати кого-небудь десь, перев. несподівано (про певну частину доби, пору року, негоду і т. ін.). 6. Злегка покривати (льодом і т. ін.).

ПРИХО́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Ошатний, чепурний.

ПРИХОРО́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прихороши́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який прихорошився; прикрашений.

ПРИХОРОШИ́ТИ *див.* **прихоро́шувати.**

ПРИХОРОШИ́ТИСЯ *див.* **прихоро́шуватися.**

ПРИХОРО́ШУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прихоро́шувати.**

ПРИХОРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИХОРОШИ́ТИ**, -рошу́, -ро́шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Надавати кому-, чому-небудь кращого вигляду; прикрашати.

ПРИХОРО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИХОРОШИ́ТИСЯ**, -рошу́ся, -ро́шишся, *док.*, *розм.* Надавати собі кращого вигляду; прикрашатися. // *перен.* Ставати кращим.

ПРИ́ХРИП, -у, *ч.*, *рідко.* Хриплячий звук, призвук, який супроводжує голос, дихання, зітхання і т. ін.

ПРИХРИПА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРИХРИ́ПНУТИ**, -не, *док.*, *рідко.* Ставати трохи охриплим (про голос).

ПРИХРИ́ПЛИЙ, -а, -е. Трохи охриплий (про голос).

ПРИХРИ́ПНУТИ *див.* **прихрипа́ти.**

ПРИЦАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *зах.* Притягти, доправити.

ПРИЦАБУ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *зах.* Схопити.

ПРИЦВИ́НТАРНИЙ, -а, -е. Розташований біля цвинтаря, поруч із цвинтарем.

ПРИЦВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прицві́сти́.**

ПРИЦВІСТИ́, -іте́, *док.* Трохи покритися цвіллю.

ПРИ́ЦВІТОК, -тка, *ч.*, *бот.* Маленький листочок, що міститься під квіткою. // Листок, із пазухи якого виходить квітка.

ПРИЦВЯХО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прицвяхува́ти.**

ПРИЦВЯХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прицвяхо́вувати.**

ПРИЦВЯХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЦВЯХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Прикріплювати, прибивати цвяхами до чого-небудь.

ПРИЦВЯХУВА́ТИ *див.* **прицвяхо́вувати.**

ПРИЦИ́ТЬКАТИ *див.* **прици́тькувати.**

ПРИЦИ́ТЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **прици́тькувати.**

ПРИЦИ́ТЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЦИ́ТЬКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Окриком примушувати кого-небудь замовкнути або забороняти йому робити щось.

ПРИЦІ́Л, -у, *ч.* 1. Наведення на ціль; прицілювання. 2. Пристрій у вогнепальній зброї для наведення її на ціль. // Цифрові розрахунки для регулювання цього пристрою з метою правильного наведення артилерійської зброї на ціль. 3. *перен.* Те, до чого прагне, на що розраховує хто-небудь; мета. ** **Бра́ти на прикі́л:** а) наводити зброю на кого-, що-небудь; націлюватися, прицілюватися; б) зосереджувати на кому-, чому-небудь увагу, спостерігати, стежити за кимсь, чимсь; тримати в полі зору.

ПРИЦІ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **приці́лити.**

ПРИЦІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **приці́лений.**

ПРИЦІ́ЛИТИ *див.* **приці́лювати.**

ПРИЦІ́ЛИТИСЯ *див.* **приці́люватися.**

ПРИЦІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **при́ціл** 2. // Признач. для наведення на об'єкт. 2. Який здійснюється прицілюванням, наведенням зброї на ціль.

ПРИЦІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **приці́льний.**

ПРИЦІ́ЛЬНО. Присл. до **приці́льний** 2.

ПРИЦІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приці́лювати** і **приці́люватися.** *Точне прицілювання.*

ПРИЦІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ПРИЦІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИЦІ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Наводити на ціль, спрямовувати на кого-, що-небудь зброю.

ПРИЦІ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **ПРИЦІЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИЦІ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Готуватися до стрільби або метання, наводячи на ціль, спрямовуючи на кого-, що-небудь зброю чи предмет метання. // Спрямовувати що-небудь на якийсь об'єкт. // *розм.* Спрямовуючи свої рухи, готуватися зробити що-небудь. ** **Приці́люватися о́ком:** а) приблизно, візуально визначати місце для чогось або розмір чого-небудь; б) спрямовувати погляд на кого-, що-небудь; зосереджувати погляд на комусь, чомусь. 2. *перен., розм.* Обмірковувати, розраховувати що-небудь; прикидати. // Аналізуючи, зважуючи все, вибирати зручний момент для чого-небудь. 3. *до кого – чого, перен., розм.* Звертати увагу на кого-, що-небудь, виявляти зацікавлення кимсь, чимсь; уважно придивлятися.

ПРИЦІЛЯ́ТИ *див.* **приці́лювати.**

ПРИЦІЛЯ́ТИСЯ *див.* **приці́люватися.**

ПРИЦІНИ́ТИСЯ *див.* **приці́нюватися.**

ПРИЦІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приці́нюватися.**

ПРИЦІ́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПРИЦІНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИЦІНИ́ТИСЯ**, -ціню́ся, -ці́нишся, *док.* 1. Дізнаватися про ціну з метою купівлі або визначення своїх купівельних можливостей. // Домовлятися з кимсь про купівлю або про найняття кого-, чого-небудь за вигідну для себе ціну. // Вибирати що-небудь для купівлі на певну суму. 2. *перен.* Визначати, зважувати якості кого-, чого-небудь із певною метою.

ПРИЦІНЯ́ТИСЯ *див.* **приці́нюватися.**

ПРИЦМА́К, -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **прицма́кувати.**

ПРИЦМА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прицма́кувати.**

ПРИЦМА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **прицмо́кувати.**

ПРИЦМО́К, -у, *ч.*, *розм.* Дія за знач. **прицмо́кнути.**

ПРИЦМО́КНУТИ *див.* **прицмо́кувати.**

ПРИЦМО́КУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прицмо́кувати.**

ПРИЦМО́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЦМО́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Утворювати характерний звук, що нагадує "ц", перев. виражаючи якесь почуття (задоволення, здивування, захоплення, нерішучість тощо). // Голосно плямкати, п'ючи що-небудь або споживаючи їжу.

ПРИЦУ́ПИТИ, -плю, -пиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Притягти, доправити.

ПРИЦУ́ЦЬКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Дурнуватий.

ПРИЧАВИ́ТИ *див.* **прича́влювати.**

ПРИЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прича́вити.**

ПРИЧА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИЧАВИ́ТИ**, -чавлю́, -ча́виш; *мн.* прича́влять; *док.*, *перех.* 1. *чим.* Придавлювати, притискуючи до чого-небудь. // Натискати всією масою на кого-, що-небудь. 2. Навалившись усією вагою на кого-небудь, калічити, умертвляти. 3. *перен.* Спричинятися до пригніченого стану; гнітити.

ПРИЧА́ДИТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Злегка вчадіти.

ПРИЧА́ЄНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **причаї́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який не виявляється у повну силу; стриманий, затамований. 3. *у знач. прикм.* Який причаївся.

ПРИЧА́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прича́єний.**

ПРИЧА́ЄНО. Присл. до **прича́єний** 2, 3.

ПРИЧАЇ́ТИ, -аю, -аїш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Стримати що-небудь, не виявити у повну силу; приховати. *Причаїти дух.*

ПРИЧАЇ́ТИСЯ *див.* **прича́юватися.**

ПРИЧАКЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **причаклува́ти.**

ПРИЧАКЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **причарува́ти.**

ПРИЧА́Л, -у, *ч.* 1. Спеціально обладнана частина порту чи пристані, де пришвартовуються судна; місце стоянки кораблів. // Місце, до якого причалюють і де стоять прив'язаними човни. *Зніматися з причалу.* 2. *перен.* Пристановище для кого-, чого-небудь; притулок. 3. *рідко.* Дія за знач. **прича́лити, прича́лювати.** 4. *рідко.* Канат або ланцюг, яким пришвартовують судна.

ПРИЧАЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Док. до **чала́пати** 2, 3.

ПРИЧА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прича́лити.**

ПРИЧА́ЛИТИ *див.* **прича́лювати.**

ПРИЧА́ЛИТИСЯ *див.* **прича́люватися.**

ПРИЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прича́л** 1. ** **Прича́льна лі́нія** – лінія портового причалу, обладнана спеціальними спорудами.

ПРИЧА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прича́лювати.** *Причалювання суден.*

ПРИЧА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИЧА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех.* Прикріплювати, прив'язувати до чого-небудь (корабель, човен і т. ін.); швартувати. // *рідко.* Припливати кудись на кораблі, човні і т. ін. 2. *неперех.*, *до чого, куди.* Підпливати, підходити до берега; ставати на причал (про човен, корабель і т. ін.); швартуватися. // Пливучи на кораблі, човні і т. ін., приставати до берега, причалу.

ПРИЧА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИЧА́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. *діал.* Те саме, що **прича́лювати** 2. 2. *тільки недок.* Пас. до **прича́лювати** 1.

ПРИЧАНДА́ЛИ, -лів, *мн.* (*одн.* **причанда́л**, -у, *ч.*), *жарт.* Які-небудь предмети, речі, призначені для чогось.

ПРИЧАНДА́ЛЛЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *жарт.* Те саме, що **причанда́ли.**

ПРИЧА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Прийти куди-небудь, чапаючи; приплентатися.

ПРИЧАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **причарува́ти.**

ПРИЧАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **причаро́ваний.**

ПРИЧАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЧАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. *заст.* За упередженими уявленнями – чарами привертати когось до кого-небудь, викликати кохання до когось. 2. *також зі сл.* д о с е б е. Викликати до себе потяг, симпатію, любов. // *перен.* Привертати чию-небудь увагу, полонити красою, принадністю і т. ін. // *перен.*, *кого чим, до кого – чого.* Примушувати кого-небудь любити когось або щось; розкривати кому-небудь красу, принадність когось або чогось.

ПРИЧАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **причарува́ти.**

ПРИЧАРУВА́ТИ *див.* **причаро́вувати.**

ПРИЧА́СНИЙ, -а, -е, *церк.* Стос. до причастя. *Причасний спів.*

ПРИЧА́СНИК, -а, *ч.*, *церк.* Той, хто причащається.

ПРИЧА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **прича́сник.**

ПРИЧАСТИ́ТИ *див.* **причаща́ти.**

ПРИЧАСТИ́ТИСЯ *див.* **причаща́тися.**

ПРИЧА́СТЯ, -я, *с.* 1. Християнський обряд, під час якого віруючі уживають хліб і вино – символ тіла і крові Христа, стаючи ніби причетними до вічного життя. 2. Спеціально приготовлені священнослужителем хліб і вино, якими причащаються віруючі під час цього обряду. ** **Дава́ти прича́стя** *кому*; **Пуска́ти до прича́стя** *кого* – причащати кого-небудь (про священнослужителя). **Прийма́ти прича́стя; Ходи́ти до прича́стя** – причащатися.

ПРИЧАХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРИЧА́ХНУТИ**, -не, *док.*, *рідко.* Повільно згасати.

ПРИЧА́ХНУТИ *див.* **причаха́ти.**

ПРИЧАЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **причаща́ти** і **причаща́тися.**

ПРИЧАЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЧАСТИ́ТИ**, -ащу́, -асти́ш, *док.*, *перех.* Справляти над ким-небудь християнський обряд причастя, давати комусь причастя.

ПРИЧАЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИЧАСТИ́ТИСЯ**, -ащу́ся, -асти́шся, *док.* 1. Брати участь у християнському обряді причастя, приймати причастя. // *жарт.* Те саме, що **пригоща́тися** 1. 2. *до чого, чому, перен.* Ставати причетним до чого-небудь; прилучатися.

ПРИЧА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прича́ювати.**

ПРИЧА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, *рідко*, **ПРИЧАЇ́ТИСЯ**, -аю́ся, -аї́шся, *док.* 1. Ховаючись від кого-небудь, намагатися бути непомітним; притаюватися. // Завмирати, тамуючи подих; затихати. // Ховатися, припиняти діяльність на деякий час, вичікуючи. 2. *перен.* Знаходити де-небудь притулок, затишок. // Бути розташованим у затишку, бути непомітним здалеку (про неживі

предмети).
ПРИЧВАЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *розм.* Док. до **чвала́ти**[1]. // *фам.* Прийти куди-небудь, до когось; прибрести. // *фам.*, *рідко.* Приїхати куди-небудь.
ПРИЧЕ́ЛИНА, -и, *ж.*, *іст.* У російській дерев'яній архітектурі – дошка на фасаді хати, що захищала від вологи торці колод повалу.
ПРИЧЕ́П, -а, *ч.* Те саме, що **при́чіп**. *Причеп без гальм.* ** **Самогальму́ючий приче́п** – причеп, обладнаний гальмами, які автоматично включаються, коли швидкість причепу стає більшою за швидкість автомобіля, до якого він причеплений.
ПРИЧЕ́ПА[1], -и, *ч. і ж.*, *розм.* 1. Надмірно прискіплива людина; людина, яка до всього чіпляється. 2. *жарт.* Надокучлива людина (часто про дитину). // *зневажл.* Занадто настирлива, в'їдлива людина. // *зневажл.* Людина, що набридає настирливими залицяннями.
ПРИЧЕ́ПА[2], -и, *ж.* Морська риба з веретеноподібним тілом і присоскою на голові, за допомогою якої вона прикріплюється, прилипає до інших риб або днища суден і пасивно переміщується на значні відстані.
ПРИЧЕПЕ́НДА, -и, *ч. і ж.*, *діал.*, *рідко.* Те саме, що **приче́па**[1].
ПРИЧЕПИ́ТИ *див.* **причіпля́ти.**
ПРИЧЕПИ́ТИСЯ *див.* **причіпля́тися.**
ПРИ́ЧЕПКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Те саме, що **при́чіпка**. 2. Підвісок, брелок.
ПРИЧЕ́ПЛЕНИЙ, *рідко* **ПРИЧІ́ПЛЕНИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **причепи́ти**. // **приче́плено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який причепився до чого-небудь.
ПРИЧЕ́ПЛИВИЙ, *рідко* **ПРИЧІ́ПЛИВИЙ**, -а, -е. 1. Надмірно вимогливий до кого-, чого-небудь; прискіпливий. // У якому, під час якого виявляється посилена увага до найменших дрібниць. 2. *зневажл.* Занадто надокучливий, набридливий. // Власт. причепі (*див.* **приче́па**[1] 2). *Причеплива думка.* 3. *рідко.* Який легко причіплюється (у 1 знач.) до чого-небудь; чіпкий. // *перен.* Те саме, що **зара́зливий** 1.
ПРИЧЕ́ПЛИВІСТЬ, *рідко* **ПРИЧІ́ПЛИВІСТЬ**, -вості, *ж.* Властивість за знач. **приче́пливий, причі́пливий** 1, 2.
ПРИЧЕ́ПЛИВО, *рідко* **ПРИЧІ́ПЛИВО**. Присл. до **приче́пливий, причі́пливий** 1, 2.
ПРИЧЕ́ПНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **приче́пливий.**
ПРИЧЕ́ПОВІ, -их, *мн.* Родина (ряд) риб ряду окунеподібних.
ПРИЧЕПУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **причепури́ти.**
ПРИЧЕПУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **причепу́рений.**
ПРИЧЕПУРИ́ТИ *див.* **причепу́рювати.**
ПРИЧЕПУРИ́ТИСЯ *див.* **причепу́рюватися.**
ПРИЧЕПУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **причепу́рювати.**
ПРИЧЕПУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИЧЕПУРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Надавати кому-, чому-небудь чепурнішого, охайнішого, красивішого вигляду; чепурити. // *перен.* Упорядковувати, робити кращим що-небудь.
ПРИЧЕПУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИЧЕПУРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док.*, *розм.* 1. Надавати своїй зовнішності чепурнішого, охайнішого, красивішого вигляду; чепуритися. 2. *тільки недок.* Пас. до **причепу́рювати.**
ПРИЧЕ́РСТВІЛИЙ, -а, -е, *розм.* Несвіжий, злегка зачерствілий (про хліб).
ПРИЧЕ́РСТВІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **приче́рствілий.**
ПРИЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **причеса́ти.**
ПРИЧЕСА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **причеса́ти** і **причеса́тися.**
ПРИЧЕСА́ТИ *див.* **причі́сувати.**
ПРИЧЕСА́ТИСЯ *див.* **причі́суватися.**
ПРИ́ЧЕТ, ПРИЧТ, -у, *ч.* 1. Служителі культу при окремій православній церкві. 2. *перен.*, *жарт.* Особи, які супроводжують кого-небудь; почет.
ПРИЧЕ́ТНИЙ, -а, -е, *до кого – чого, рідше кому, чому.* Який має безпосереднє відношення до якої-небудь справи або до когось. // *у знач. ім.* **приче́тний**, -ного, *ч.*; **приче́тна**, -ної, *ж.*; **приче́тні**, -них, *мн.* Людина, яка має безпосереднє відношення до якої-небудь справи або до когось.
ПРИЧЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *церк.* Молодший член церковного причету (паламар, псаломник).
ПРИЧЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *до кого – чого.* Абстр. ім. до **приче́тний.**
ПРИЧИМЧИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **прийти́.**
ПРИЧИ́НА, -и, *ж.* 1. Явище, яке обумовлює або породжує інше явище; прот. н а с л і д о к. 2. Підстава, привід для яких-небудь дій, вчинків. // Спонукання, міркування, мотиви, якими викликаються які-небудь вчинки. 3. *заст.* Непередбачений випадок, скрутні обставини. // Горе, нещастя. 4. *заст.* Провина. 5. *розм.* За упередженими уявленнями – хвороба, заподіяна чаклунством.
ПРИЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **причини́ти**[1].
ПРИЧИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Винуватець, призвідник.
ПРИЧИНИ́ТИ[1] *див.* **причиня́ти**[1].
ПРИЧИНИ́ТИ[2] *див.* **причиня́ти**[2].
ПРИЧИНИ́ТИ[3] *див.* **причиня́ти**[3].
ПРИЧИНИ́ТИСЯ[1] *див.* **причиня́тися**[1].
ПРИЧИНИ́ТИСЯ[2] *див.* **причиня́тися**[2].
ПРИЧИ́ННИЙ[1], -а, -е. 1. Прикм. до **причи́на** 1, 2. 2. *лінгв.* Який вказує на причину, має значення причини. *Причинний сполучник. Причинне підрядне речення.*
ПРИЧИ́ННИЙ[2], -а, -е, *розм.* Те саме, що **божеві́льний** 1. // *у знач. ім.* **причи́нний**, -ного, *ч.*; **причи́нна**, -ної, *ж.* Божевільна людина.
ПРИЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **причи́нний**[1]. 2. *філос.* Необхідний зв'язок явищ матеріального світу, з яких одні (причини) зумовлюють інші (наслідки).
ПРИЧИ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* 1. Додаток, доповнення. 2. Причина.
ПРИЧИНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИЧИНИ́ТИ**, -чиню́, -чи́ниш, *док.*, *перех.* Зачиняти, перев. нещільно, не повністю (двері, вікно, кватирку і т. ін.). // *кого*, *рідко.* Зачиняти де-небудь, не випускаючи назовні.
ПРИЧИНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИЧИНИ́ТИ**, -чиню́, -чи́ниш, *док.*, *перех.*, *кому*, *рідко.* Навмисне чи ненавмисне бути причиною чийого-небудь нещастя (болю, втрат і т. ін.).
ПРИЧИНЯ́ТИ[3], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИЧИНИ́ТИ**, -чиню́, -чи́ниш, *док.*, *чого*, *діал.* Додавати, збільшувати.
ПРИЧИНЯ́ТИСЯ[1], -я́ється, *недок.*, **ПРИЧИНИ́ТИСЯ**, -чи́ниться, *док.* 1. Зачинятися, перев. нещільно, не повністю (про двері, вікно, кватирку і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **причиня́ти**[1].
ПРИЧИНЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИЧИНИ́ТИСЯ**, -чиню́ся, -чи́нишся, *док.*, *розм.* 1. *до чого і без додатка.* Прилучатися до якої-небудь справи, сприяючи їй. // Бути, ставати причиною, призвідником чого-небудь. 2. *рідко.* Траплятися, ставатися (з якої-небудь причини).
ПРИЧИТА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **причита́ти** і слова, що їх вимовляють, причитаючи.
ПРИЧИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПРИЧИ́ТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. *над ким.* За народним звичаєм – на похороні голосити над покійником, примовляючи. 2. *розм.* Жалібно плачучи, нарікати на кого-, що-небудь, побиватися за кимсь, чимсь. // *перен.* Голосно проклинати, лаяти кого-небудь; голосно примовляти щось.
ПРИЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **причи́тувати** і слова, що їх вимовляють, причитуючи.
ПРИЧИ́ТУВАТИ *див.* **причита́ти.**
ПРИ́ЧІВОК, -вка, *ч.*, *зах.* Причілок (у 1 знач.).
ПРИЧІ́ЛКОВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **причі́лок** 1. // Який прилягає до причілка, міститься біля причілка.
ПРИЧІ́ЛОК, -лка, *ч.*, *розм.* 1. Бокова стіна будинку; бокова частина даху. 2. *перен.*, *рідко.* Край, кінець чого-небудь.
ПРИЧІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **причі́лковий.**
ПРИЧІ́М[1] *див.* **причо́му**[1].
ПРИЧІ́М[2] *див.* **причо́му**[2].
ПРИ́ЧІП, -чепа, *ч.*, *спец.* Вантажний візок без мотора, якого причіплюють до самохідних транспортних засобів (трактора, автомашини і т. ін.). ** **Ванта́жний при́чіп** – причіп, призначений для перевезення вантажів. **Поже́жний при́чіп** – причіп для транспортування пожежно-технічного обладнання та ємностей з вогнегасними речовинами.
ПРИ́ЧІПКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Докір, зауваження, обвинувачення, зроблені без достатніх підстав. 2. Те саме, що **при́від** 1.
ПРИЧІ́ПЛЕНИЙ *див.* **приче́плений.**
ПРИЧІ́ПЛИВИЙ *див.* **приче́пливий.**
ПРИЧІ́ПЛИВІСТЬ *див.* **приче́пливість.**
ПРИЧІ́ПЛИВО *див.* **приче́пливо.**
ПРИЧІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **причі́плювати.**
ПРИЧІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **причі́плювати** і **причі́плюватися.**
ПРИЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРИЧІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИЧЕПИ́ТИ**, -чеплю́, -че́пиш; *мн.* приче́плять; *док.*, *перех.* 1. Чіпляючи, підвішувати або прикріплювати до чого-небудь. // Приєднувати (вагон, паровоз і т. ін.) до чогось за допомогою зчепу. 2. *перен.*, *розм.* Влучно назвавши, закріпити за ким-, чим-небудь (прізвисько, назву і т. ін.). // Недоречно згадувати щось у розмові, розповіді і т. ін.
ПРИЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПРИЧІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРИЧЕПИ́ТИСЯ**, -чеплю́ся, -че́пишся; *мн.* приче́пляться; *док.* 1. Чіпляючись, прикріплюватися, приставати до чого-небудь; закріплюватися. // Прилаштовуватися на самому краю чого-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Переходити до кого-небудь, з'являтися у когось (про хворобу). // Невідступно надокучати кому-небудь, не давати спокою (про неприємності, нещастя і т. ін.). 3. *перен.*, *розм.* Переслідувати кого-небудь, нав'язуватися комусь. 4. *перен.*, *розм.* Набридати кому-небудь своїми вимогами, запитаннями, прискіпуватися до когось. // Використовувати що-небудь як привід для прискіпувань. 5. *тільки недок.* Пас. до **причі́плювати, причіпля́ти.**
ПРИЧІ́ПЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який обслуговує агрегати на тракторній тязі.
ПРИЧІ́ПЛЮВАЧКА, -и, *спец.* Жін. до **причі́плювач.**
ПРИЧІПЛЯ́ТИ *див.* **причі́плювати.**
ПРИЧІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **причі́плюватися.**
ПРИЧІПНИ́Й, -а́, -е́. Який причіпляється до самохідних транспортних засобів. *Причіпний вагон. Причіпний механізм. Причіпний плуг.*
ПРИ́ЧІПОК, -пка, *ч.*, *рідко.* Щось причеплене (менше до більшого).
ПРИЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **причі́сувати.**
ПРИЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЧЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *перех.* 1. Розчісувати, приглажувати гребінцем волосся. // Вирівнювати, приглажувати граблями (сіно, солому і т. ін.). 2. *перен.* Згладжувати нерівності, суперечності (характеру, відносин і т. ін.).
ПРИЧІ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИЧЕСА́ТИСЯ**, -ешу́ся, -е́шешся, *док.* Розчісувати собі волосся, приглажувати його гребінцем.
ПРИЧО́ВГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Прийти, важко переступаючи.
ПРИЧО́ВПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **причо́вгати.**
ПРИЧО́МУ[1], **ПРИЧІ́М**, *присл.* У якому зв'язку, в якій залежності (уживається в запитанні). // Уживається як сполучне слово в підрядному додатковому реченні.
ПРИЧО́МУ[2], **ПРИЧІ́М**, *спол. приєднувальний.* Уживається при зауваженні чи доповненні.
ПРИЧОРНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **причорні́ти.**
ПРИЧОРНІ́ТИ, -і́є, *док.*, *розм.* Злегка почорніти.
ПРИЧТ *див.* **при́чет.**
ПРИ́ЧТА, -и, *ж.*, *розм.* Незвичайна пригода, дивний випадок.
ПРИЧУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРИЧУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Бути ледве чутним. // Здаватися чутним; вчуватися. // *рідко.* Поставати в уяві; уявлятися, здаватися. 2. *діал.* Прислуховуватися.
ПРИЧУ́ДА, -и, *розм.*, *рідко.* 1. *ж.* Примха або дивацтво. 2. *ч. і ж.* Людина, поведінка якої викликає здивування; дивак. 3. *ж.* Образ кого-, чого-небудь у людській уяві; привид.
ПРИЧУ́ТИСЯ *див.* **причува́тися.**
ПРИША́БРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пришабрува́ти.**
ПРИША́БРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришабрува́ти.**
ПРИШАБРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пришабро́вувати.**
ПРИШАБРО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **пришабро́вувати.**
ПРИШАБРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИШАБРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *тех.* Приганяти металеві поверхні одна до одної, вирівнюючи їх шабером.
ПРИШАБРУВА́ТИ *див.* **пришабро́вувати.**
ПРИШАНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИШАНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Пригощати.
ПРИШАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришанува́ти.**
ПРИШАНУВА́ТИ *див.* **пришано́вувати.**
ПРИ́ШВА *див.* **при́шви.**
ПРИШВАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пришвартува́ти.**
ПРИШВАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришварто́вувати.**
ПРИШВАРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИШВАРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Прикріплювати швартовом (корабель, човен і т. ін.). // *до чого, куди.* Прив'язувати, прикріплювати (корабель, човен і т. ін.) до пристані, причалу і т. ін. // *розм.* Прикріплювати що-небудь до чогось.
ПРИШВАРТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИШВАРТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Закріплюватися швартовом (про корабель, човен і т. ін.). // *до чого, куди.* Причалювати до пристані, причалу і т. ін. 2. *перен.*, *розм.* Влаштовуватися де-небудь, у когось, на чому-небудь, біля чогось. 3. *тільки недок.* Пас. до **пришварто́вувати.**
ПРИШВАРТУВА́ТИ *див.* **пришварто́вувати.**
ПРИШВАРТУВА́ТИСЯ *див.* **пришварто́вуватися.**
ПРИ́ШВИ, при́шов *і* пришв, *мн.* (*одн.* **при́шва**, -и, *ж.*). Нижня частина чобота, яка прикриває ступню.
ПРИШВИ́ДШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пришви́дшити.** *Пришвидшені кроки.*
ПРИШВИ́ДШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пришви́дшений.**
ПРИШВИ́ДШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришви́дшити, пришви́дшувати** і **пришви́дшитися, пришви́дшуватися.**
ПРИШВИ́ДШЕНО, *присл.*, *розм.* Швидше, ніж звичайно, ніж раніше.
ПРИШВИ́ДШИТИ *див.* **пришви́дшувати.**
ПРИШВИ́ДШИТИСЯ *див.* **пришви́дшуватися.**
ПРИШВИ́ДШУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для пришвидшення якої-небудь дії або процесу. *Пришвидшувальна помпа.*
ПРИШВИ́ДШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пришви́дшувати.**
ПРИШВИ́ДШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришви́дшувати** і **пришви́дшуватися.**
ПРИШВИ́ДШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИШВИ́ДШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* Збільшувати швидкість чого-небудь; прискорювати.
ПРИШВИ́ДШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРИШВИ́ДШИТИСЯ**, -иться, *док.* Набирати більшої швидкості; прискорюватися.
ПРИШВИ́ДШУВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Те саме, що **приско́рювач.**
ПРИШЕЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е, *фам.* Те саме, що **пришеле́пкуватий.**
ПРИШЕЛЕ́ПКУВАТИЙ, -а, -е, *фам.* Те саме, що **пришеле́пуватий.**
ПРИШЕЛЕ́ПКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *фам.* Властивість за знач. **пришеле́пкуватий.**
ПРИШЕЛЕ́ПКУВАТО, *фам.* Присл. до **пришеле́пкуватий.**
ПРИШЕЛЕ́ПУВАТИЙ, -а, -е, *фам.* Нетямущий, безтолковий.
ПРИШЕЛЕ́ПУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *фам.* Властивість за знач. **пришеле́пуватий.**
ПРИШЕЛЕ́ПУВАТО, *фам.* Присл. до **пришеле́пуватий.**
ПРИШЕРХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРИШЕ́РХНУТИ**, -не, *док.* 1. Братися льодом (про воду, землю, сніг і т. ін.). 2. Ставати шершавим (про шкіру людини); шершавіти.

ПРИШЕ́РХЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прише́рхнути**. 2. *у знач. прикм.* Шершавий.
ПРИШЕ́РХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **прише́рхлий**.
ПРИШЕ́РХНУТИ *див.* **пришерха́ти**.
ПРИШЕ́СТЯ, -я, *с.*, *заст.* Прихід, поява. ** **До дру́гого прише́стя** – невідомо до якого часу, вічно.
ПРИ́ШИБ, -у, *ч.*, *діал.* 1. Притулок. 2. Причал.
ПРИШИ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Пригнічений. 2. Дивний, дурнуватий.
ПРИШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришива́ти**.
ПРИШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИШИ́ТИ**, -ию́, -ие́ш, *док.*, *перех.* 1. Шиючи, прикріплювати що-небудь за допомогою ниток, дратви і т. ін. ** **Приши́ти при́шву** *до чого* – втрутитися в чию-небудь розмову. 2. *спец.* Прикріплювати, прибиваючи цвяхами. 3. *перен.* Пронизуючи кого-небудь ударом ножа, пострілом і т. ін., залишати на місці без руху. // Примушувати когось залишатися нерухомим (від несподіванки, переляку і т. ін.). 4. *перен.*, *розм.* Безпідставно приписувати кому-небудь щось, звинувачувати у чомусь.
ПРИШИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **пришива́ти**.
ПРИШИ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **пришива́ння**. 2. Те, що пришите до чого-небудь.
ПРИШИВНИ́Й, -а́, -е́. Який пришивається до чого-небудь. *Пришивний комірець.*
ПРИШИ́ЙХВІСТ, -хвоста, *ч.*, *заст.* Прихвостень.
ПРИШИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пришикува́ти**.
ПРИШИКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИШИКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *військ.* Ставити в ряд, в одну лінію з ким-, чим-небудь, приєднувати до колони.
ПРИШИКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРИШИКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *військ.* Ставати в ряд, в одну лінію з ким-, чим-небудь, приєднуватися до колони.
ПРИШИКУВА́ТИ *див.* **пришико́вувати**.
ПРИШИКУВА́ТИСЯ *див.* **пришико́вуватися**.
ПРИШИ́ТИ *див.* **пришива́ти**.
ПРИШИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приши́ти**.
ПРИШИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **приши́ти**.
ПРИШІ́ПТУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **приші́птувати** і звуки, утворювані цією дією.
ПРИШІ́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Говорити пошепки, не на повний голос або злегка шепелявлячи.
ПРИШКАНДИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Прийти шкандибаючи, кульгаючи; прийти через силу.
ПРИШКАНДИ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Накульгувати, трохи шкандибати.
ПРИШКВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пришква́рити**.
ПРИШКВА́РИТИ *див.* **пришква́рювати**.
ПРИШКВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришква́рювати**.
ПРИШКВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИШКВА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Підсмажувати що-небудь на вогні. 2. *перен.*, *фам.* Карати кого-небудь.
ПРИШКІ́ЛЬНИЙ, -а́, -е́. Який міститься, розташовується при школі чи біля школи; належний до школи.
ПРИШКУТИЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Прийти шкутильгаючи; прийти через силу.
ПРИ́ШЛИЙ, -а, -е, *заст.* Майбутній.
ПРИ́ШЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *заст.* Майбутнє.
ПРИШЛІФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пришліфува́ти**.
ПРИШЛІФО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пришліфо́ваний**.
ПРИШЛІФО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришліфо́вувати**.
ПРИШЛІФО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИШЛІФУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Шліфуючи, підганяти поверхні одну до одної.
ПРИШЛІФО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **пришліфо́вувати**.
ПРИШЛІФУВА́ТИ *див.* **пришліфо́вувати**.
ПРИШЛЯХОВИ́Й, -а́, -е́. Який міститься, розташовується біля чи поблизу, уздовж шляху, понад шляхом.
ПРИШОЛО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* пришоло́млять; *док.*, *перех.*, *діал.* Приголомшити.
ПРИШОЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пришоло́мити**.
ПРИШПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пришпили́ти**. // **пришпи́лено**, *безос. присудк. сл.*
ПРИШПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришпили́ти**, **пришпи́лювати**.
ПРИШПИЛИ́ТИ *див.* **пришпи́лювати**.
ПРИ́ШПИЛЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Булавка.
ПРИШПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришпи́лювати**.
ПРИШПИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИШПИЛИ́ТИ**, -пилю́, -пи́лиш, *док.*, *перех.* 1. Приколювати, прикріплювати що-небудь за допомогою чогось загостреного. 2. *кого, кому що, перен.*, *розм.* Звинувачувати кого-небудь у чомусь; ловити кого-небудь на чомусь недозволеному.
ПРИШПО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пришпо́рити**.
ПРИШПО́РИТИ *див.* **пришпо́рювати**.
ПРИШПО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пришпо́рювати**.
ПРИШПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИШПО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Шпорами спонукати коня до швидкого бігу.
ПРИШТРИКНУ́ТИ *див.* **приштри́кувати**.
ПРИШТРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приштри́кувати**.
ПРИШТРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИШТРИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Проколюючи кого-небудь, знищувати, вбивати.
ПРИШТУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **приштукува́ти**.
ПРИШТУКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приштрико́вувати**.
ПРИШТУКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИШТУКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Пришивати так, щоб шов був непомітний.
ПРИШТУКУВА́ТИ *див.* **приштуко́вувати**.
ПРИШУКА́ТИ *див.* **пришу́кувати**.
ПРИШУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приштри́кувати**.
ПРИШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИШУКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **підшу́кувати**.
ПРИЩ, -а́, *ч.* Невеликий запалений горбочок на шкірі, іноді з гноєм.
ПРИЩА́ВИЙ, -а, -е, *розм.* З прищами, вкритий прищами.
ПРИЩА́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **прища́вий**.
ПРИЩА́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Вкриватися прищами, ставати прищавим.
ПРИЩЕ́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* прищемля́ть; *док.*, **ПРИЩЕМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.* Затискуючи, зачиняючи або зачиняючись, придавити що-небудь (палець, руку і т. ін.).
ПРИЩЕ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прищеми́ти**.
ПРИЩЕМЛЯ́ТИ *див.* **прищеми́ти**.
ПРИЩЕ́ПА, -и, *ж.* Живець або вічко (брунька) однієї рослини, що їх прищеплюють (у 2 знач.) на іншу рослину. // Культурна частина рослини, яка розвивається із прищепленого живця чи бруньки.
ПРИЩЕПИ́ТИ *див.* **прище́плювати**.
ПРИЩЕПИ́ТИСЯ *див.* **прище́плюватися**.
ПРИЩЕ́ПКА *див.* **при́щіпка**.
ПРИЩЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прищепи́ти**. // **прище́плено**, *безос. присудк. сл.*
ПРИЩЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прищепи́ти**, **прище́плювати**.
ПРИЩЕ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до прищеплювання. // Признач. для прищеплювання. *Прищеплювальні живці.*
ПРИЩЕ́ПЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Здатність прищеплюватися (у 1, 2 знач.).
ПРИЩЕ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прище́плювати** та дія і стан за знач. **прище́плюватися**.
ПРИЩЕ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ПРИЩЕПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРИЩЕПИ́ТИ**, -щеплю́, -ще́пиш; *мн.* прище́плять; *док.*, *перех.* 1. *вет.*, *мед.* Уводити в організм який-небудь препарат шляхом уколу. 2. Пересаджувати пагін чи бруньку однієї рослини на тканину іншої з метою надання останній тих чи інших властивостей. 3. *перен.* Виховувати в кого-небудь певні навички, почуття, риси характеру і т. ін.
ПРИЩЕ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРИЩЕПИ́ТИСЯ**, -ще́питься; *мн.* прище́пляться; *док.* 1. *вет.*, *мед.* Викликати в організмі потрібну реакцію внаслідок прищеплювання. 2. Зростатися з тканиною іншої рослини, надаючи їй або набуваючи нових якостей. // Пристосовуватися до місцевих умов (про рослини); приживатися. 3. *перен.* Вкорінюватися, ставати звичним. 4. *тільки недок.* Пас. до **прище́плювати**.
ПРИЩЕПЛЯ́ТИ *див.* **прище́плювати**.
ПРИЩЕПНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Стос. до прищеплення. // Признач. для прищеплення. *Прищепний матеріал.* ** **Прищепна́ маши́на** – настільна машина для утворення пазів і шипів на прищеплюваних виноградних чубуках для наступного з'єднання їх вручну.
ПРИ́ЩИК, -а, *ч.* Зменш. до **прищ**.
ПРИЩИКНУ́ТИ *див.* **прищи́кувати**.
ПРИЩИ́КНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прищикну́ти**.
ПРИЩИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЩИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. *чим.* Притискуючи, затискуючи, придавлювати кого-, що-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Уражати, ущемляти що-небудь; обмежувати в чомусь кого-небудь. ** **Прищикну́ти язика́** *кому* – примусити кого-небудь замовкнути.
ПРИЩИ́ПКА, -и, *ж.*, *с. г.* Те саме, що **прищи́пування**.
ПРИЩИПНУ́ТИ *див.* **прищи́пувати**.
ПРИЩИ́ПНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прищи́пувати**.
ПРИЩИ́ПУВАННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **прищи́пувати**.
ПРИЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРИЩИПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. *с. г.* В агротехніці – відсікати верхівку пагона, щоб припинити його ріст і посилити приплив поживних речовин до інших органів рослини. 2. Те саме, що **прищи́кувати** 1.
ПРИ́ЩИТИ, -ить, *недок.*, *перех.*, *безос.*, *розм.* Вкривати прищами.
ПРИ́ЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *недок.*, *розм.* 1. Вкриватися прищами. 2. *перен.* Триматися задерикувато, пихато; бундючитися.
ПРИЩИТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е: ** **Прищитоподі́бні за́лози** – те саме, що **паращитоподі́бні за́лози**.
ПРИ́ЩІПКА, *рідко* **ПРИЩЕ́ПКА**, -и, *ж.* Затискач, за допомогою якого прикріплюються до вірьовки білизна, одяг і т. ін.
ПРИЩУВА́ТИЙ, -а, -е. З прищами, вкритий прищами. // *перен.*, *розм.* Вкритий пухирцями (про скло, скляні вироби).
ПРИЩУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **прищува́тий**.
ПРИЩУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прищу́лити**. 2. *у знач. прикм.* Який прищулився.
ПРИЩУ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прищу́лений**.
ПРИЩУ́ЛЕНО. Присл. до **прищу́лений** 2.
ПРИЩУ́ЛИТИ *див.* **прищу́лювати**.
ПРИЩУ́ЛИТИСЯ *див.* **прищу́люватися**.
ПРИЩУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИЩУ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **мру́жити**. 2. Щільно притискати до кого-, чого-небудь. // *у сполуч. зі сл.* в у х а. Притуляти до голови (про тварин).
ПРИЩУ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИЩУ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Те саме, що **мру́житися**. 2. Щільно притулятися до кого-, чого-небудь; притискуватися. 3. Ховатися, намагаючись бути непомітним. // Затихати, зіщулюючись; причаюватися.
ПРИЩУ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прищу́рити**. 2. *у знач. прикм.* Який прищурився.
ПРИЩУ́РЕНО, *рідко*. Присл. до **прищу́рений** 2.
ПРИЩУ́РИТИ *див.* **прищу́рювати**.
ПРИЩУ́РИТИСЯ *див.* **прищу́рюватися**.
ПРИЩУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРИЩУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Те саме, що **мру́жити**.
ПРИЩУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРИЩУ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Те саме, що **мру́житися**. 2. Те саме, що **прищу́люватися** 3.
ПРИЩУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРИЩУ́ХНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Переставати рухатися, говорити, шуміти; притихати.
ПРИЩУ́ХЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **прищу́хнути**.
ПРИЩУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **прищу́хлий**.
ПРИЩУ́ХНУТИ *див.* **прищуха́ти**.
ПРИЯ́ВНИЙ, -а, -е, *зах.* Присутній.
ПРИЯ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *зах.* Наявність.
ПРИЯ́ЗНИЙ, -а, -е. Який виявляє приязнь, дружню прихильність, симпатію до кого-небудь; доброзичливий, привітний. // Доброзичливий, дружній (про почуття, стосунки і т. ін.). // Який приносить задоволення; приємний.
ПРИЯ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **при́язний**.
ПРИ́ЯЗНО. Присл. до **при́язний**.
ПРИ́ЯЗНЬ, -і, *ж.* 1. Дружня прихильність до кого-небудь, симпатія (часто взаємна). 2. Привітне ставлення до кого-небудь. 3. Потяг до чого-небудь; уподобання.
ПРИ́ЯМОК, -мка, *ч.* 1. Невелика заглибина перед або під чим-небудь, зроблена з певною метою. 2. *спец.* Пристрій для сушіння (цегли, бетону, плодів і т. ін.).
ПРИЯРО́ВИЙ, -а, -е. Який міститься, розташовується біля чи поблизу яру.
ПРИ́ЯРОК, -рка, *ч.* Невеликий яр або його відріг; вибалок.
ПРИЯРУ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **прияро́вий**.
ПРИЯ́Р'Я, -я, *с.* Місцевість біля чи поблизу яру.
ПРИЯ́ТЕЛІВ, -лева, -леве. Прикм. до **при́ятель**; належний приятелеві.
ПРИЯТЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *зневажл.* Приятельські стосунки, що використовуються в егоїстичних, корисливих цілях.
ПРИ́ЯТЕЛЬ, -я, *ч.* Людина, з якою хто-небудь перебуває в дружніх, товариських стосунках; близький знайомий. // Те саме, що **друг**.
ПРИ́ЯТЕЛЬКА, -и. Жін. до **при́ятель**.
ПРИ́ЯТЕЛЬСТВО, -а, *с.* Приятельські стосунки.
ПРИ́ЯТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **при́ятель**. // Власт. приятелям, друзям.
ПРИЯТЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **приятелюва́ти**.
ПРИЯТЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Бути з ким-небудь у дружніх, товариських стосунках; дружити.
ПРИЯ́ТИ, прийму́, при́ймеш, *док.*, *перех.*, *заст.* Прийняти.
ПРИЯ́ТРИТИСЯ, -иться, *док.*, *док.* Причепитися (про болячку, хворобу).
ПРІА́М, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – останній цар Трої, батько 50 синів і 50 дочок. 2. *перен.* Батько численної родини.
ПРІА́П, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – бог садів, полів і творчих сил природи, покровитель чуттєвих насолод.
ПРІАПІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Патологічний стан, за якого статевий член знаходиться у постійній ерекції без сексуального збудження.
ПРІАПІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Той, що стосується Пріапа. ** **Пріапі́чні свята́** – в Стародавній Греції свята на честь Пріапа. 2. *перен.* Сластолюбний, хтивий.
ПРІАПУЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Клас морських первиннопорожнинних червів, що живуть у прибережній зоні.
ПРІ́ЗВИСЬКО, -а, *с.* 1. Найменування, яке іноді дається людині (крім справжнього прізвища та імені) і вказує на яку-небудь рису її характеру, зовнішності, діяльності, звичок. // *рідко.* Конспіративна кличка або псевдонім. 2. *рідко.* Те саме, що **пр́ізвище** 1.
ПРІ́ЗВИЩЕ, -а, *с.* 1. Найменування особи, набуте при народженні або вступі в шлюб, що передається від покоління до покоління і вказує на спорідненість. 2. Те саме, що **пр́ізвисько** 1.
ПРІ́ЛИЙ, -а, -е. Який зітлів або зогнив під дією вологи й тепла. // Роз'їдений потом і брудом. *Прілий запах.*
ПРІ́ЛИНА, -и, *ж.*, *розм.* 1. *збірн.* Те, що попріло, згнило, розклалося під дією тепла й вологи. 2. Сире, вкрите плісенявою місце.
ПРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **прі́лий**. // Запах прілого.
ПРІЛОО́КИЙ, -а, -е, *заст.* Із хворими очима.
ПРІЛОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **прілоо́**-

óкий.

ПРІЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи прілий.

ПРІЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **прілува́тий.**

ПРІЛЬ, -і, *ж.* 1. Запах прілого. 2. *збірн.* Те саме, що **прі́лина** 1.

ПРІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **прі́ти.**

ПРІО́НИ, -ів, *мн.*, *біол.* Клас інфекційних агентів, що є мутантами клітинної ізоформи нормального пріонпротеїну.

ПРІО́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до пріонів. ** **Прі́онові захво́рювання** – захворювання, етіологічним чинником яких є пріони.

ПРІО́Р, -а, *ч.* 1. У католицькій церкві – настоятель чоловічого монастиря; за раннього середньовіччя – помічник абата. 2. Другий після великого магістра (гросмейстера) сановник у духовно-лицарських орденах і масонських ложах.

ПРІОРА́Т, -у, *ч.* Орган міського управління деяких середньовічних міст-комун Середньої Італії; синьйорія.

ПРІОРИТЕ́Т, -у, *ч.* 1. Першість у якому-небудь відкритті, винаході, висловленні ідеї. 2. Переважне, провідне значення кого-, чого-небудь; перевага над кимсь, чимсь.

ПРІОРИТЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до першості за часом у науковому відкритті, винаході, розробках і т. ін. *Пріоритетні ідеї.* // Що стосується встановлення пріоритету. 2. Що має переважне значення.

ПРІОРИТЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пріорите́тний.**

ПРІ́РВА, -и, *ж.* 1. Провалля зі стрімкими урвищами по краях, велика і глибока яма або яр; стрімке урвище. // Гірська ущелина, на дні якої тече річка, гірський потік; урвище стрімкого правого берега великої ріки. ** **Опиня́тися над прі́рвою** – потрапляти в скрутне становище. 2. *перен.* Незгода або відмінність між ким-, чим-небудь, викликана принциповими суперечностями. 3. *рідко.* Яма в річці, морі, де утворюється вир; чорторий. 4. Місце прориву греблі, загати і т. ін.; вирва. 5. *вульг.* Те саме, що **пе́лька** 2. // Те саме, що **ненаже́ра.**

ПРІ́СИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **про́сище.**

ПРІ́СИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **проси́ще.**

ПРІ́СКА, -и, *ж.*, *діал.* Просище.

ПРІ́СНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений певного смаку через відсутність або незначний вміст солі. // Який містить несолону воду. // Приготовлений без солі чи без достатньої кількості солі (про страву). *Прісний смак.* 2. Приготовлений без закваски, без дріжджів (про тісто або вироби з нього). 3. *перен.* Позбавлений інтересу, привабливості; нецікавий, нудний.

ПРІ́СНИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **проси́ще.**

ПРІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прі́сний.**

ПРІ́СНО[1], *присл.*, *розм.* Присл. до **прі́сний.**

ПРІ́СНО[2], *присл.*, *заст.*, *уроч.* Вічно, завжди.

ПРІСНОВО́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **прісново́дний** 1.

ПРІСНОВО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Наповнений прісною водою. 2. Який росте або живе у водоймах із прісною водою.

ПРІСНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи прісний.

ПРІСНЯ́НИК, -а, *ч.*, *зах.* Прісний хліб.

ПРІССЯ́, -я́, *с.*, *діал.* Просище.

ПРІСЦЕ́ *див.* **просце́.**

ПРІ́ТИ, прію, прієш, *недок.* 1. Тліти або гнити під дією вологи й тепла. 2. *розм.* Вкриватися потом від задухи, втоми, перенапруження і т. ін. // *перен.* Напружено працювати. 3. Готуватися на пару, на малому вогні (про їжу); мліти.

ПРІ́ТЬМА, *присл.*, *зах.* В очі, відверто.

ПРІФІ́КС, -а, *ч.* Ціна, що не підлягає ні зниженню, ні підвищенню.

ПРІЧ[1], *діал.* 1. *присл.*, *від кого, чого, звідки і без додатка.* Невідомо куди; геть. ** **Не пріч**, *у знач. присудк. сл.* – про бажання зробити що-небудь, схильність до чогось. 2. *виг.* Геть.

ПРІЧ[2], *прийм.*, *з род. в.*, *діал.* За винятком, крім.

ПРІ́ЧІ, -ів, *мн.*, *діал.* Тюремні нари.

ПРІ́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Наречена, мила.

ПРІ́ЧКИ, *присл.*, *діал.* Те саме, що **пріч**[1] 1.

ПРО, *прийм.*, *із знах. в.* Сполучення з прийм. про виражають: Об'єктні відношення: 1. Указує на конкретну особу предмет або абстрактне поняття, що виступають об'єктом розмови, думки і т. ін. // Указує на конкретну особу, предмет або абстрактне поняття, що виступають темою, змістом літературного твору, об'єктом чиїх-небудь думок, висловлювань і т. ін. 2. *розм.* Указує на особу, предмет і т. ін., яким що-небудь призначається. // Указує на особу, предмет, стосовно яких хто-небудь виконує якусь дію або у зв'язку з якими перебуває у певному стані. Відношення мети: 3. Указує на мету дії. Причинові відношення: 4. *розм.* Указує на особу, предмет, явище, які спричиняють якунебудь дію або стан. Обставинні відношення способу дії: 5. *у сполуч. зі сл.* себе. Уживається на позначення способу дії.

ПРО... Префікс, що вживається для творення іменників і прикметників із значенням: 1) на зразок, подібний до; напр.: проантроп, прообраз і т. ін.; 2) який підтримує кого-небудь, виконує чиюсь волю, розділяє чиїсь погляди; напр.: прокомуністичний, профашистський і т. ін.

ПРОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Про будь-яку подію, стимул або процес, які впливають на події, стимули або процеси, що відбуваються пізніше. *Проактивна інтерференція.*

ПРОАМЕРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Який діє в інтересах Америки, американців.

ПРОАНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проаналізува́ти.** // **проаналізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОАНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Зробити аналіз; розібрати, розглянути.

ПРОАНКЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проанкетува́ти.**

ПРОАНКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Опитати за допомогою анкет.

ПРОА́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Ахати якийсь час.

ПРО́БА, -и, *ж.* 1. Перевірка, випробування властивостей, якостей чого-небудь і результат такої перевірки. // *рідко.* Те саме, що **випро́бування** 2. // Репетиція. // *кін.* Знімання актора в епізоді з метою виявлення відповідності його даних певній ролі у фільмі; результат такої зйомки. ** **Для про́би; На про́бу** – з метою перевірки, випробування, оцінки. **Роби́ти про́бу** – перевіряти робочі і т. ін. можливості чого-небудь; оцінювати якості, властивості кого-, чого-небудь. 2. Частина чогонебудь, узята для дослідження, визначення складу, якостей, властивостей і т. ін. // Дослідний зразок, екземпляр чого-небудь; взірець. ** **Бра́ти про́бу** *чого і без додатка*: а) визначати склад, якість, властивість і т. ін. чого-небудь; б) те саме, що **Зніма́ти про́бу. Зніма́ти про́бу** *з чого* – куштувати їжу на смак; їсти. **Контро́льна про́ба** – частина речовини, узята для контрольного аналізу, перевірки. 3. Кількість вагомих частин благородного металу в одиниці лігатурного металу (сплаву), з якого виготовляють ювелірні вироби і карбують монети. // Тавро на зливках благородного металу або на виробах з нього, яке вказує на якість сплаву та його склад. ** **Висо́кої (найви́щої, чи́стої і т. ін.) про́би** *хто, що* – найкращої якості. 4. Літературний або мистецький твір початківця. *Проба пера.* 5. *діал.* Спроба.

ПРОБАБІЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Філософська концепція, прихильники якої твердять, ніби людина не може здобути цілком достовірних знань і мусить удовольнитися вірогідними, правдоподібними. 2. Казуїстичне вчення єзуїтів, що виправдовувало всяку поведінку, аби тільки вона не була засуджена церквою.

ПРОБА́ВИТИ *див.* **пробавля́ти.**

ПРОБА́ВИТИСЯ *див.* **пробавля́тися.**

ПРОБАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пробавля́ти.**

ПРОБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОБА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* проба́влять; *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Марно витрачати час; гаяти.

ПРОБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРОБА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* проба́вляться; *док.*, *чим*, *розм.*, *рідко.* 1. Марно витрачати час, розважаючись чим-небудь. 2. Займатися чим-небудь незначним, дріб'язковим.

ПРОБАЗІ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *зневажл.* Базікати якийсь час.

ПРОБАЗІ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *зневажл.* Те саме, що **проговори́тися** 1.

ПРОБАЙДИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Байдикувати якийсь час. 2. *перех.*, *перен.* Байдикуючи, нерозумно втратити що-небудь.

ПРОБАЛА́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Балакати якийсь час. 2. *перех.*, *перен.* Змарнувати що-небудь не цінуючи, не оберігаючи.

ПРОБАЛА́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **проговори́тися** 1.

ПРОБАЛА́МКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Продзвеніти.

ПРОБАЛЯНДРА́СИТИ, -а́шу, -а́сиш, *док.*, *розм.* Баляндрасити якийсь час.

ПРОБА́НД, -а, *ч.* 1. Особа, з якої починається складання родоводу при генеалогічному методі вивчення спадковості людини. 2. *мед.* Індивід, для якого складають родовід з метою визначення типу успадкування ознаки, що вивчається.

ПРОБА́НТ, -а, *ч.*, *зах.* Досвідчена людина.

ПРОБА́НТНИЙ, -а, -е, *зах.* Досвідчений.

ПРОБАРАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* 1. Док. до **бараба́нити.** 2. Барабанити якийсь час.

ПРОБАСИ́ТИ, -ашу́, -аси́ш, *розм.* Док. до **баси́ти.** // Видати басистий звук.

ПРОБА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *юр.* Вид умовного засудження, при якому засуджений поміщається на час випробного строку, встановленого судом, під нагляд спеціальних органів. 2. *діал.* Випробування, дослідження.

ПРОБАЧА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОБА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *кому і без додатка.* Виявляючи поблажливість до кого-небудь, прощати щось; вибачати. ** **Проба́чте (пробача́йте); Прошу́ проба́чити**: а) (*кому і без додатка*) уживається як вибачення за що-небудь зроблене, як вияв перепрошення; б) уживається у значенні вставного слова для вираження сумніву, протесту, заперечення, незгоди з чим-небудь і т. ін. **Проба́чте на [цьо́му (ці́м)] сло́ві** – уживається як форма вибачення за вжиті в розмові різкі або непристойні слова.

ПРОБАЧА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Пророкувати.

ПРОБАЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОБА́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Усвідомлюючи провину, просити в кого-небудь поблажливості до себе. // *у формі* 1 *ос. одн.* **пробача́юсь.** Уживається як вияв перепрошення. 2. *кому.* Не вважатися за провину, прощатися.

ПРОБА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проба́чити.** // **проба́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОБА́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *кому, для кого і без додатка.* Прощення за що-небудь учинене; вибачення. // *за що і без додатка.* Звернення до кого-небудь із проханням пробачити за щось учинене; перепрошення. *Попросити пробачення.*

ПРОБА́ЧИТИ *див.* **пробача́ти**[1].

ПРОБА́ЧИТИСЯ *див.* **пробача́тися.**

ПРОБА́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Здатний пробачати; вибачливий. // Який виражає прощення за провину, поблажливість; який виражає прохання пробачити.

ПРОБА́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **проба́члиивий.**

ПРОБА́ЧЛИВО. Присл. до **проба́чливий.**

ПРОБА́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **проба́чливий.**

ПРОБА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проба́чний.**

ПРОБА́ЧНО. Присл. до **проба́чний.**

ПРОБЕ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Бевкати (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОБЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Бекати якийсь час. 2. *перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Сказати, промовити що-небудь голосом, який нагадує бекання.

ПРОБЕЛЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОБЕЛЬКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *перех. і неперех.* Док. до **белькота́ти, белькоті́ти.**

ПРОБЕЛЬКОТІ́ТИ *див.* **пробелькота́ти.**

ПРОБЕ́МКАТИ, -ає, *док.*, *розм.* Бемкати якийсь час.

ПРОБЕСІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Бесідувати (у 1 знач.) якийсь час. *Пробесідувати до ранку.*

ПРОБИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для пробивання. *Пробивальний інструмент.*

ПРОБИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пробива́ти.** // **проби́вано**, *безос. присудк. сл.*, *рідко.*

ПРОБИ́ВАНКА, -и, *ж.*, *зах.* Прожиток.

ПРОБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пробива́ти** 1, 2, 4.

ПРОБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОБИ́ТИ**, -б'ю́, -б'є́ш, *док.* 1. *перех.*, *чим і без додатка.* Ударяючи по чому-небудь, робити отвір, заглибину і т. ін.; ударами, напором утворювати в чому-небудь діру, проходи тощо; проломлювати. // *безос.* // Прорубувати (двері, вікно і т. ін.). // Стріляючи в кого-небудь, ударяючи чимсь гострим, твердим або несподівано натикаючись на щось гостре, тверде, ранити; проломлювати. // Кулею, снарядом і т. ін. прострілювати що-небудь наскрізь (про неживі предмети). // *розм.*, *рідко.* Ударяючи об що-небудь, пошкоджувати, розбивати щось. ** **Пробива́ти квито́к** – компостером витискати знаки контролю на залізничних, трамвайних і т. ін. квитках. 2. *перех.*, *кому, чим і без додатка.* Прокладати (дорогу, шлях і т. ін.); протоптувати (слід, стежку тощо). // Переміщаючись, рухаючись уперед, долати перешкоди; пробираючись куди-небудь, робити прохід, звільняти шлях і т. ін. // *у сполуч. зі сл.* шлях, путь, *перен.* Ламаючи опір противника, просуватися вперед. // *перен.* Відвойовуючи, освоюючи нові території, торувати шлях, створювати вихід (до моря, океану і т. ін.). // Будувати, споруджувати (тунель, канал і т. ін.). // Прокладаючи дорогу, залізницю і т. ін., розчищати, звільняти місце; прокладаючи штучне русло, розкопувати, розривати що-небудь. // Долаючи перешкоди, прокладати русло, річище і т. ін. (про річку, струмок тощо). // Долати, переборюючи різні перешкоди (хмари, циклон і т. ін.). // *перен.* Просочуватися крізь що-небудь (про рідину). // *спец.* Руйнувати матеріал діелектрика (про електричний струм). // *перен.* Проростаючи, вибиваючись, з'являтися назовні, проривати з силою що-небудь. *Пробивати собі дорогу.* 3. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Попереджаючи або повідомляючи про що-небудь, дати сигнал ударами об щось. // Ударами або дзвоном позначити час (про годинник і т. ін.). // *безос.* 4. *перех.* Ударяти в бік воріт або передавати партнеру (м'яч, шайбу і т. ін.).

ПРОБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОБИ́ТИСЯ**, -б'ю́ся, -б'є́шся, *док.* 1. *чим, по чому, крізь що, через що, серед чого і без додатка.* З труднощами проходити, пробиратися куди-небудь; прокладати собі дорогу, шлях, долаючи перешкоди. // *перен.* Ламаючи опір противника, оволодіваючи його позиціями, просуватися вперед. // *до кого, перен.* Домагатися зустрічі з ким-небудь. // Прорубуючи, пробиваючи що-небудь, видобувати щось, знаходити вихід до чогось. 2. Силою долаючи щонебудь, проriваючись звідкись, з'являтися назовні. // *з чого, з-під чого, крізь що і без додатка.* Рости, проникаючи крізь що-небудь (про рослини); проростати. // Відростати (про вуса, бороду). Ставати злегка, місцями або час від часу видимим; показуватися. // З'являтися, показуватися, виступаючи назовні (про сльози, рум'янець, піт і т. ін.). // *перен.* Проявляючись, ставати помітним, яскраво вираженим (про зовнішній вияв почуттів, стану, характеру і т. ін.). // *перен.* Починати усвідомлювати, відчувати, пригадувати щонебудь. // *перев. недок.*, *перен.* Проявляючись, ставати очевидним; виявлятися. 3. *з-під чого, між чим, крізь що, через що і без додатка.* Проникаючи крізь що-небудь, мати вихід кудись. // Ледве чутися, доноситися (про звуки). // Злегка відчуватися (про запахи). 4. *перен.* Докладаючи зусиль, домагатися певного становища в суспільстві, досягати успіхів у чому-небудь, забезпечувати собі статок і т. ін. *Пробиватися в люди.* 5. *розм.* Те саме, що **перебива́тися** 4. 6. *розм.* Наражаючись на що-небудь гостре, ранити себе; напорюватися. 7. *тільки недок.* Пас. до **пробива́ти** 1, 2, 4.

ПРОБИВА́Ч, -ивача́, *ч.* Те саме, що **пробі́йник.**

ПРОБИ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **проби́ти, пробива́ти** 1.

ПРОБИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має здатність пробивати що-небудь або сприяє легшому пробиванню чогось. 2. *перен.*, *розм.* Який уміє добувати, одержувати що-небудь; наполегливий, енергійний. 3. *розм.* Властивий особі, що вміє добувати, одержувати що-небудь.

ПРОБИЙГОЛОВА́, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Відчайдушний бешкетник, призвідник сварок.

ПРОБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОБРА́ТИ**, -беру́, -бере́ш, *док.* 1. *перех.* Вириваючи, висмикуючи якусь частину рослин по одній лінії вздовж поля, робити прохід, стежку і т. ін. // Видаляти якусь частину рослин по всьому полю, даючи простір для кращого росту залишених. *Пробирати моркву.* // *розм.* Робити проділ (*див.* **про́діл**[1]). // *розм.* Вибирати, знаходити, звільняти для певної мети щось зручне, придатне для чого-небудь (звичайно місце). 2. *перех. і без додатка.* Сильно діючи, викликати неприємне відчуття (про вітер, холод і т. ін.). // *чим.* Дошкуляти кому-небудь (холодом, морозом і т. ін.). // *чим, також безос.* Певними засобами викликати потовиділення. // *перен.* Сильно діяти на кого-небудь або повністю охоплювати когось (про почуття). *Пробирати до сліз.* 3. *перех.*, *розм.* Гостро дорікати комунебудь, лаяти, осуджувати когось.

ПРОБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОБРА́ТИСЯ**, -беру́ся, -бере́шся, *док.* 1. *чим, до кого – чого, між* (*поміж*) *ким – чим, куди, крізь що, на* (*по*) *чому, через що.* З труднощами, долаючи перешкоди, йти, їхати куди-небудь. // *перев. недок.*, *розм.* Іти, рухатися (звичайно із зупинками, з перепочинком) в якому-небудь напрямку, в якийсь бік. 2. Потай, непомітно проходити куди-небудь; прокрадатися. // *перен.* Вдаючись до неправди, обману, таємно проникати в яку-небудь організацію, товариство і т. ін. // *перен.* Вдаючись до хитрощів, незаслужено домагатися просування в службовій, суспільній, науковій та іншій діяльності.

ПРОБИ́ТИ *див.* **пробива́ти**.

ПРОБИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проби́ти** 1, 2, 4. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.*, **проби́тий**, -того, *ч.* Що-небудь діряве, у пробоїнах і т. ін.; щось зіпсоване, порване, непридатне для користування. // **проби́то**, *безос. присудк. сл.*

ПРОБИ́ТИСЯ *див.* **пробива́тися**.

ПРОБИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **проби́ти**.

ПРОБИША́КА, -и, *ч.*, *заст.* Бешкетник, шибеник.

ПРО́БІ, *виг.* 1. Уживається як волання про допомогу, порятунок; ґвалт, караул. // Уживається для вираження незгоди. // *ірон.* Уживається для вираження великого бажання. // Уживається для вираження переляку, здивування, розпачу і т. ін. ** **Крича́ти** [**на**] **про́бі** – криком, зойком сповіщати про небезпеку; благати про допомогу. **Хоч кричи́ про́бі** – дуже скрутно, нестерпно. 2. *у знач. присл.* Неодмінно, достоту. 3. *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження непевності в чому-небудь; мабуть, певно. // Уживається у знач., близькому до б у ц і м, н е и н а ч е.

ПРОБІ́Г, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **пробіга́ти** 1, 2. // Біг або їзда на певну дистанцію (перев. у спортивних змаганнях). 2. *спец.* Відстань, пройдена яким-небудь транспортом. // Максимальна відстань, яку може подолати автомобіль до повного зносу окремих його деталей. // Перебування якого-небудь транспортного засобу в дорозі, складного агрегату в експлуатації.

ПРОБІ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пробі́гти**.

ПРОБІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пробіга́ти**.

ПРОБІ́ГАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Бігати якийсь час. 2. *перех.*, *розм.* Бігаючи, пропустити, упустити що-небудь.

ПРОБІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОБІ́ГТИ**, -біжу́, біжи́ш, *док.* 1. *неперех. і рідко перех.* Бігом прямувати, простувати звідки-небудь кудись. // *біля* (*мимо*) *кого – чого; повз кого – що; попід чим і без додатка.* Прямуючи, простуючи бігом, обминати кого-, що-небудь. // *що, через що, чим.* Перетинати бігом певну територію. // Біжучи, долати певну відстань. // Бути здатним за якийсь час долати певну відстань. // *тільки док.* Бігти якийсь час. // *розм.* Нашвидку заходити куди-небудь, заскакувати до когось. 2. *неперех.*, *перен.* Швидко їхати, плисти (про засоби пересування і людей, які ними користуються); на великій швидкості проїжджати, пропливати де-небудь, повз когось, щось; швидко рухатися в якомусь напрямі. // Проноситися перед очима (про навколишні предмети, повз які швидко рухається хто-, що-небудь). // *тільки недок.* Текти (про річку, струмок і т. ін.). // Збігати, стікати (про сльозу, сльози). 3. *неперех. і рідко перех.*, *перен.* Швидко переміщаючись, торкатися поверхні чого-небудь (про маси повітря, води, про вітер, сніг, дим); поривчасто проноситися над чимсь. // Швидко рухатися, миттю з'являтися і зникати (про відблиски, промені, світло, тіні і т. ін.). // Раптово пронизувати що-небудь (про блискавку). // Швидкими рухами пальців злегка торкатися чого-небудь. // Доторкуючись легко пальцями до ладів, клавіш, струн і т. ін., наигравати мелодію. 4. *перев. недок.*, *неперех.*, *перен.* Простягатися, тягнутися вздовж чого-небудь, по чомусь (про колію, дорогу і т. ін.). // Пролягати (про зморшки). 5. *неперех.*, *перен.* Швидко, непомітно минати, збігати, проходити (про час, пору і т. ін.). 6. *неперех.* Раптово виникаючи, лунати і поширюватися (про різні звуки). // Ставати злегка або час від часу помітним, відчутним. 7. *неперех.*, *перен.* З'являючись, швидко охоплювати, пронизувати тіло, поширюватися в якійсь його частині (про фізичні відчуття). // З'являючись на обличчі, губах, в очах і т. ін., швидко зникати. // Зважувати що-небудь у думці, відновлювати, відтворювати щось у пам'яті, розмірковувати над чимсь. *Аж дрижаки пробігають по шкірі.* 8. *перех. і неперех.*, *перен.* Кидати побіжний погляд на кого-, що-небудь, швидко оглядати когось, щось. // Побіжно ковзати по кому-, чому-небудь (про погляд, очі). // Нашвидку в думках прочитувати що-небудь або проглядати щось.

ПРОБІ́ГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Бігати якийсь час з метою відпочити, освіжитися і т. ін. // Збігати куди-небудь.

ПРОБІГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *зах.* Пробігти.

ПРОБІ́ГТИ *див.* **пробіга́ти**.

ПРОБІ́ГТИСЯ, -біжу́ся, -біжи́шся, *док.*, *розм.* 1. Розім'ятися бігом. // Бігти якийсь час. 2. Швидкими рухами пальців злегка торкнутися чого-небудь.

ПРОБІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Бідувати якийсь час.

ПРОБІ́ЖКА, -и, *ж.* Розминка бігом.

ПРОБІ́Й, -бо́ю, *ч.* 1. Крізний отвір у чому-небудь. 2. Те саме, що **пробі́йник**. 3. Металева дужка для навішування гачка, замка. 4. Руйнування діелектрика (звичайно під дією електроструму). *Пробій ізоляції.* ** **Бра́ти пробо́єм** – здобувати, діставати що-небудь, оволодівати чимсь, долаючи перешкоди.

ПРОБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пробі́й** 1.

ПРОБІ́ЙНИК, -а, *ч.* Ручний інструмент для пробивання невеликих отворів.

ПРОБІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пробі́йний**.

ПРОБІ́Л, -у, *ч.* 1. Незаповнене місце між словами, рядками і т. ін. у друкованому тексті. // *спец.* Літера, яка у відповідній їй позиції під час друку або на моніторі представляється відсутністю зображення. // Незаповнене місце між візерунками на тканині. 2. *рідко.* Те саме, що **прога́лина**.

ПРОБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пробіли́ти**.

ПРОБІЛИ́ТИ *див.* **пробі́лювати**.

ПРОБІЛИ́ТИСЯ *див.* **пробі́люватися**.

ПРОБІ́ЛКА, -и, *ж.* Дія за знач. **пробіли́ти, пробі́лювати**.

ПРО́БІЛУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Білуватий.

ПРОБІ́ЛЬНА, -ної, *ж.* Спеціальне приміщення, в якому пробілюють цукор, віск і т. ін.

ПРОБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до пробілювання. // Призначений для пробілювання. 2. Прикм. до **пробі́л**. ** **Пробі́льні матеріа́ли** – брусочки (пластинки), що ними заповнюють пробіли між частинами друкарської форми.

ПРОБІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, фахівець із пробілювання.

ПРОБІ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пробі́льник**.

ПРОБІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пробі́лювати**.

ПРОБІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОБІЛИ́ТИ**, -білю́, -бі́лиш, *док.*, *перех.* 1. Промазувати розчином крейди, вапна і т. ін., робити що-небудь білим. *Пробілювати стіни.* 2. Піддаючи спеціальній обробці, робити частково або зовсім білим. *Пробілювати цукор.*

ПРОБІ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОБІЛИ́ТИСЯ**, -бі́литься, *док.* 1. Ставати частково або зовсім білим. 2. *тільки недок.* Пас. до **пробі́лювати**.

ПРОБІ́РКА, -и, *ж.* Невелика скляна або кварцова трубка здебільшого із закругленим дном, яка використовується в лабораторній практиці. ** **Істо́та з пробі́рки** – істота, народжена внаслідок штучного запліднення; клонована істота.

ПРОБІ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пробі́рка**. ** **Пробі́ркове мисте́цтво**, *заст.* – те саме, що **пробі́рний ана́ліз** (*див.* **пробі́рний**).

ПРОБІ́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з установленням проби металу (перев. благородного). *Пробірна лабораторія. Пробірне тавро.* ** **Пробі́рний ана́ліз** – один із методів визначення наявності, кількості благородних металів (золота, срібла, платини) у сплавах, виробах із них і т. ін.

ПРОБІ́РНИК, -а, *ч.* Спеціаліст із пробірного аналізу.

ПРОБІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **пробі́рник**.

ПРОБІ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пробі́рувати**.

ПРОБІ́РУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **пробі́рувати**.

ПРОБІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Визначати кількість вагомих частин певного металу (перев. благородного) у сплавах, виробах із нього і т. ін. 2. Ставити пробу на золоті, сріблі, платині, а також на зливках, виробах з цих металів і т. ін. *Пробірувати срібні ложки.*

ПРОБІ́РУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **пробі́рувати**.

ПРО́БКА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.*, *бот.* Вторинна покривна тканина рослин, що міститься безпосередньо під корою або шкірою. // Матеріал, який одержують із вторинної покривної тканини коркового дуба. 2. Загальне найменування затичок різного призначення (для закупорювання бочок, пляшок і т. ін.). // Певний предмет, яким затикають, затуляють який-небудь отвір в апаратах, приладах, мартенівських печах і т. ін. 3. Те, що загороджує доступ, прохід куди-небудь, заважаючи дії, функціонуванню чогось. // *перен.*, *розм.* Скупчення кого-, чого-небудь, що запруджує прохід, проїзд і т. ін., заважаючи рухові. 4. Один із видів електричних запобіжників.

ПРО́БКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **про́бка** 1, 4. // Вигот. з пробки коркового дуба. *Пробковий шолом.* ** **Про́бкове де́рево** – дерево із зморшкуватою бархатистою корою і розвинутим шаром пробки. 2. Який затуляє отвори за допомогою пробки (у 2 знач.).

ПРОБКОВИРІЗНИ́Й, -а́, -е́. Який призначений, використовується для вирізання пробок.

ПРОБКОВІ́ТИ, -іє, *недок.* Виробляти вторинну покривну тканину (про рослини).

ПРОБКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пробки, схожий на неї.

ПРОБКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пробкоподі́бний**.

ПРОБЛЕ́МА, -и, *ж.* Складне теоретичне або практичне питання, що потребує вирішення, вивчення, дослідження.

ПРОБЛЕМА́ТИКА, -и, *ж.* Сукупність проблем.

ПРОБЛЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пробле́ма**. // Стос. до проблематики. 2. Сумнівний. 3. Недоведений, імовірний.

ПРОБЛЕМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проблемати́чний**.

ПРОБЛЕМАТИ́ЧНО. Присл. до **проблемати́чний**.

ПРОБЛЕМІ́СТ, -а, *ч.* Спеціаліст у галузі шахових композицій.

ПРОБЛЕМІ́СТКА, -и. Жін. до **проблемі́ст**.

ПРОБЛЕ́МКА, -и, *ж.* Зменш. до **пробле́ма**.

ПРОБЛЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пробле́ма**. // Присвячений дослідженню, вирішенню якої-небудь проблеми. // Який займається дослідженням, вирішенням тих чи інших проблем (звичайно науково-технічних). *Проблемна лабораторія.* ** **Пробле́мне навча́ння**: тип розвиваючого навчання – зближення психології мислення людини з психологією навчання.

ПРОБЛЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пробле́мний**.

ПРО́БЛИСК, -у, *ч.* 1. Слабкий блиск, спалах, світіння, що з'являються на короткий час. // Те саме, що **ві́дблиск** 1. // Невелика світла ділянка на темному тлі. 2. *перен.* Непевний, ледве відчутний прояв розуму, почуття, бажання і т. ін. // *перен.* Початкові, ледве помітні, нечітко виявлені ознаки чого-небудь.

ПРОБЛИ́СКАТИ, -ає, *док.* Блискати якийсь час.

ПРО́БЛИСКОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з подачею коротких і довгих сигналів проблисками, спалахами. *Проблисковий сигнал.*

ПРОБЛИСКОТА́ТИ *див.* **проблискоті́ти**.

ПРОБЛИСКОТІ́ТИ, -оти́ть *і рідко* **ПРОБЛИСКОТА́ТИ**, -о́че, *док.* Блискотіти, блискотати якийсь час.

ПРОБЛИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проблискувати**.

ПРОБЛИ́СКУВАТИ, -ує, *недок.*, **ПРОБЛИ́СНУТИ**, -не; *мин. ч.* проблиснув, -нула, -нуло *і* проблис, -ла, -ло; *док.* 1. Слабо, нечітко блискати, виднітися крізь яку-небудь перепону (про світлові, сонячні промені). 2. Коли-не-коли відблискувати крізь яку-небудь перепону. // *перен.* На короткий час ставати помітним (про абстрактні поняття); слабо виявлятися. 3. Проглядати, вирізняючись слабким блиском (про очі). // *перен.* Виявлятися, передаватися через зовнішні прояви (в очах, на обличчі). // *перен.* З'являтися, проноситися у свідомості, в уяві (про думки, спогади, образи і т. ін.).

ПРОБЛИ́СНУТИ *див.* **проблискувати**.

ПРОБЛИСТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* Те саме, що **проблище́ти**.

ПРОБЛИЩА́ТИ, -щи́ть. Док. до **блища́ти**.

ПРОБЛУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Блукати якийсь час.

ПРО́БНИЙ, -а, -е. Узятий або зроблений на пробу. // Який служить для проби, перевірки, випробування. // Признач. для взяття проби. ** **Про́бний ка́мінь** – суть, основна якість, властивість і т. ін. кого-, чого-небудь.

ПРО́БНИК, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для взяття проби досліджуваного матеріалу.

ПРОБОВІДБІ́РНИК, -а, *ч.* 1. Металева або скляна посудина спеціальної конструкції, признач. для заповнення пробою. 2. Спеціаліст, який відбирає проби.

ПРОБОВІДБІ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **пробовідбі́рник** 2.

ПРОБО́ВКАТИСЯ, -аюся, -аєшся *і* **ПРОБО́ВКНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Ненавмисне виказати те, чого не слід.

ПРОБО́ВКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Невиразно, нерозбірливо промовити що-небудь. 2. Те саме, що **пробо́вкатися**.

ПРОБО́ВКНУТИСЯ *див.* **пробо́вкатися**.

ПРОБО́ВТАТИСЯ, -о́втаюся, -о́втаєшся, *док.*, *розм.* Бовтатися (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОБО́ЄМ, *присл.*, *зах.* Нахрапом.

ПРОБО́ЄЦЬ, -о́йця, *ч.*, *діал.* Пробій (у 3 знач.).

ПРОБО́ЇНА, -и, *ж.* Пробитий, проламаний, прорваний у чому-небудь крізний отвір, прохід. // Порушення герметизації. // Крізна рана.

ПРОБОЛІ́ТИ, -ли́ть, *док.* Боліти (*див.* **болі́ти**[1] 1) якийсь час.

ПРОБОРОЗДИ́ТИ *див.* **проборозни́ти**.

ПРОБОРОЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш *і рідко* **ПРОБОРОЗДИ́ТИ**, -ожджу́, -озди́ш, *док.*, *перех.* 1. Провести, прокласти борозни на поверхні ґрунту. 2. *перен.* Лишати довгий слід на тілі людини.

ПРОБОРОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проборонува́ти**. // **пробороно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОБОРОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Розпушити землю бороною.

ПРО́БОЧНИК, -а, *ч.* 1. Прилад для відкорковування пляшок; штопор. 2. Дитячий пістолет – іграшка, що стріляє корковими кульками.

ПРО́БОЩ, -а, *ч.*, *церк.* Те саме, що **па́рох**.

ПРОБРА́ТИ *див.* **пробира́ти**.

ПРОБРА́ТИСЯ *див.* **пробира́тися**.

ПРОБРЕ́НЬКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пробре́нькати**.

ПРОБРЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *на чому*. 1. *перех. і неперех.* Невміло або недбало зіграти що-небудь на музичному інструменті. *Пробренькати вальс.* 2. *неперех.* Бренькати (у 2 знач.) якийсь час. *Пробренькати на гітарі цілий день.*

ПРОБРЕСТИ́, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* пробрі́в, -брела́, -брело́; *док.* Брести якийсь час або якусь відстань.

ПРОБРЕХА́ТИ, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *розм.* 1. Поширити брехливу чутку. 2. Брехати (у 2 знач.) якийсь час.

ПРОБРЕХА́ТИСЯ *див.* **пробрі́хуватися**.

ПРОБРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОБРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **прогО́лювати**.

ПРОБРИНІ́ТИ, -ни́ть, *док.* 1. Бриніти (у 1 знач.) якийсь час. 2. *перен.* Стати помітним, відчутним (про нові інтонації в голосі, тоні і т. ін.).

ПРОБРИ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.* Те саме, що **пробре́нькати**.

ПРОБРИНЬЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* Бриньчати якийсь час.

ПРОБРИ́ТИ *див.* **пробрива́ти**.

ПРОБРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пробри́ти** // **пробри́то**, *безос. присудк. сл.*

ПРОБРІ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОБРЕХА́ТИСЯ**, -ешу́ся, -е́шешся, *док.*, *розм.* 1. Говорити або робити що-небудь неправильно; припускатися помилки. 2. Те саме, що **проговО́рюватися** 1.

ПРОБРОДИ́ТИ[1], -броджу́, -бро́диш, *док.* Бродити (*див.* **броди́ти**[1] 1) якийсь час.

ПРОБРОДИ́ТИ[2], -бро́дить, *док.* Бродити (*див.* **броди́ти**[2]) якийсь час.

ПРОБРЯЖЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш. Док. до **бряжча́ти**.

ПРОБРЯ́ЗКАТИ, -аю, -аєш. Док. до **бря́зкати**.

ПРОБСТ, -а, *ч.* Старший пастор у лютеран.

ПРОБУБНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш. Док. до **бубни́ти**.

ПРОБУБНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Те саме, що **пробубоні́ти**.

ПРОБУБОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Невиразно, нерозбірливо промовити що-небудь; пробурмотіти. // *безос.* // Монотонно, неголосно прочитати що-небудь. 2. *неперех.* Почутися, долинути (про голос).

ПРОБУВА́ЛИЙ, -а, -е, *зах.* Бувалий, досвідчений.

ПРО́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **про́бувати**. // *у знач. ім.* **про́буване**, -ного, *с.* Те, що хтось зазнав на собі, попробував, випробував і т. ін. // **про́бувано**, *безос. присудк. сл.*

ПРО́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **про́бувати**.

ПРО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *перех.*, *також у сполуч. зі спол.* ч и. Випробовувати кого-, що-небудь на якість, придатність до чогось, перевіряти стан чогось і т. ін. *Пробувати актора на головну роль.* // Мацаючи, щупаючи, перевіряти що-небудь, упевнюватися в чомусь. *Пробувати на зуб монету.* ** **Про́бувати себе́** – перевіряти свої можливості, здатність створити що-небудь. **Про́бувати ща́стя** – намагатися що-небудь зробити, розраховуючи на успіх. 2. *перех.* Трохи з'їдати, випивати чого-небудь для проби, визначення смаку; куштувати. // Їсти або пити що-небудь. 3. *неперех.*, *перев. з інфін.* Намагатися, силкуватися що-небудь зробити. 4. *перех.*, *рідко.* Міряти, приміряти що-небудь.

ПРОБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОБУ́ТИ**, -у́ду, -у́деш; *мин. ч.* пробу́в, -була́, -було́; *док.* 1. Бути (у 3 знач.) де-небудь (звичайно тимчасово). // *тільки недок.* Бувати де-небудь час від часу. // *у сполуч. із част.* н е. Не мислити, не уявляти свого життя без кого-, чого-небудь. // *тільки недок.* Те саме, що **жи́ти** 2. // *тільки док.* Проводити життя у певний спосіб, у певних умовах якийсь час. 2. Існувати в якийсь спосіб. // *тільки док.* Перебувати в якому-небудь стані, бути в певному становищі якийсь час. 3. Служити ким-небудь. // Залишатися, продовжувати бути ким-небудь. // *тільки док.* Бути на якій-небудь посаді, членом якоїсь організації і т. ін. якийсь час. 4. *також безос.* Триматися, зберігатися, не змінюватися якийсь час.

ПРО́БУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Випробовувати свої якості, властивості, перевіряти свою здатність до чого-небудь. *Пробуватися на роль у фільмі.* 2. Пас. до **про́бувати** 1, 2, 4.

ПРОБУДЖА́ТИ *див.* **пробу́джувати**.

ПРОБУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пробуди́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який пробудився.

ПРОБУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **пробуди́ти** і **пробуди́тися**.

ПРОБУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПРОБУДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОБУДИ́ТИ**, -буджу́, -бу́диш, *док.*, *перех.* 1. Примушувати кого-небудь проснутися; будити, розбуджувати. // Примушувати опам'ятатися, отямитися. 2. *перен.* Виводячи зі стану спокою, застою і т. ін., спонукати до яких-небудь дій, діяльності. 3. *перен.* Викликати які-небудь думки, почуття, сприяти виникненню якихось якостей, властивостей і т. ін.

ПРОБУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОБУДИ́ТИСЯ**, -буджу́ся, -бу́дишся, *док.* 1. Переставати спати, прокидатися від сну; будитися, просипатися. // Опам'ятовуватися, приходити до тями. // *перен.* Оживаючи, наповнюватися звуками, рухом і т. ін. *Пробуджуватися від сну.* 2. *перен.* Виходячи зі стану спокою, застою і т. ін., ставати більш активним, діловим. // Набувати певного вигляду, стану; оживати з настанням весни, ранку (про природу). // Починати проростати (про насіння). 3. *перен.* Проявлятися, виникати (про думки, почуття, якості, властивості і т. ін.). 4. *тільки недок.* Пас. до **пробу́джувати**.

ПРОБУДИ́ТИ *див.* **пробу́джувати**.

ПРОБУДИ́ТИСЯ *див.* **пробу́джуватися**.

ПРОБУКЕТО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пробукетува́ти**.

ПРОБУКЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *с. г.* Док. до **букетува́ти**.

ПРОБУКСИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пробуксирува́ти**.

ПРОБУКСИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Протягти за собою (судно, машину і т. ін.) на буксирі.

ПРОБУКСО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пробуксува́ти**.

ПРОБУКСО́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **пробуксо́вування**.

ПРОБУКСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пробуксо́вувати**.

ПРОБУКСО́ВУВАТИ, -ує, *недок.*, **ПРОБУКСУВА́ТИ**, -у́є, *док.* 1. Буксуючи, ковзатися на місці, обертатися вхолосту. 2. *перен.*, *розм.* Зазнавати перебоїв у роботі, діяльності.

ПРОБУКСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пробуксува́ти**.

ПРОБУКСУВА́ТИ *див.* **пробуксо́вувати**.

ПРОБУЛЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОБУЛЬКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. *неперех.* Булькотати, булькотіти якийсь час. 2. *перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Невиразно промовити що-небудь.

ПРОБУЛЬКОТІ́ТИ *див.* **пробулькота́ти**.

ПРОБУ́НОК, -нку, *заст.* Спроба, випробування.

ПРОБУРА́ВИТИ *див.* **пробура́влювати**.

ПРОБУРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пробура́вити**. // *у знач. прикм.*

ПРОБУРА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пробура́влювати**.

ПРОБУРА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОБУРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* пробура́влять; *док.*, *перех.* Те саме, що **просве́рдлювати**. *Пробуравлювати дошку.*

ПРОБУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пробури́ти**. // **пробу́рено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОБУРИ́ТИ *див.* **пробу́рювати**.

ПРОБУ́РКАТИ *див.* **пробу́ркувати**.

ПРОБУ́РКАТИСЯ *див.* **пробу́ркуватися**.

ПРОБУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОБУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *перех. і без додатка*, *розм.* Док. до **буркота́ти**, **буркоті́ти**.

ПРОБУРКОТІ́ТИ *див.* **пробуркота́ти**.

ПРОБУ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОБУ́РКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **пробу́джувати** 1.

ПРОБУ́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОБУ́РКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **пробу́джуватися** 1, 2.

ПРОБУРЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *заст.* Бурлакувати (у 1 знач.) якийсь час. 2. Бурлакувати (у 2 знач.) якийсь час.

ПРОБУРМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОБУРМОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *перех. і без додатка.* Док. до **бурмота́ти**, **бурмоті́ти**.

ПРОБУРМОТІ́ТИ *див.* **пробурмота́ти**.

ПРОБУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *перех. і без додатка*, *розм.* Док. до **бурча́ти** 1.

ПРОБУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пробу́рювати**.

ПРОБУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОБУРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.* 1. *перех.* Утворювати буром що-небудь (звичайно свердловину). 2. *тільки док.*, *неперех.* Бурити якийсь час.

ПРОБУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **пробу́рювати**.

ПРОБУ́ТИ *див.* **пробува́ти**.

ПРОБУ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пробу́ти**.

ПРОБУ́ТОК, -тку, *ч.*, *зах.* Прожиток.

ПРОБУТТЯ́, -я́, *с.*, *діал.* Перебування.

ПРОБУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Док. до **бу́хати** 1, 2.

ПРОБУХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Бухикати якийсь час.

ПРОБУ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Док. до **бу́хкати**.

ПРОБУШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **бушува́ти**.

ПРОВ, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **про́ва**.

ПРО́ВА, -и, *ж.*, *діал.* Ніс (у 3 знач.).

ПРОВАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Вагатися якийсь час.

ПРОВА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прова́дити** 7.

ПРОВА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прова́дити** 7.

ПРОВА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прова́джувати** 7.

ПРОВА́ДЖУВАТИ *див.* **прово́дити**.

ПРОВА́ДИТИ *див.* **прово́дити**.

ПРОВА́ДИТИСЯ *див.* **прово́дитися**.

ПРОВА́ЙДЕР, -а, *ч.* 1. Той, хто надає фінансову підтримку і забезпечує виконання важливих дій. 2. Компанія, яка організує і забезпечує доступ користувачів до глобальної комп'ютерної мережі (інтернету).

ПРОВА́Л, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **провали́ти**, **прова́лювати** і **провали́тися**, **прова́люватися** 1, 5. 2. Крізний отвір у чому-небудь унаслідок пробою, пролому і т. ін. // Глибоке провалля (у 1 знач.). 3. *перен.* Те саме, що **невда́ча**. // Припинення діяльності (законспірованої особи, нелегальної організації і т. ін.) внаслідок арешту, розгрому, зради і т. ін. 4. Стан тимчасової втрати пам'яті, свідомості.

ПРОВАЛА́НДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **проваланда́тися**.

ПРОВАЛА́НДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Валандатися якийсь час.

ПРОВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провали́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який провалився, проломився.

ПРОВА́ЛИНА, -и, *ж.* Те саме, що **прова́л** 2.

ПРОВАЛИ́ТИ *див.* **прова́лювати**.

ПРОВАЛИ́ТИСЯ *див.* **прова́люватися**.

ПРОВА́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Глибока яма, яр, западина, розколина на земній поверхні. // *чого.* Безмежний простір, безмірна глибина. // Проміжок, незаповнений простір між чим-небудь. // *перен.* Про глибоке розходження, незгоду між кимнебудь. 2. Пролом, пробоїна, вирва (у 1 знач.). 3. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **прова́л** 3.

ПРОВАЛУВА́ТИ, -у́є, *док.* Валувати (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до провалу (у 2 знач.); утворений унаслідок провалу (в ґрунті).

ПРОВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прова́льний**.

ПРОВАЛЬСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Протанцювати вальс.

ПРОВАЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **провальцюва́ти**. // **провальцьо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВАЛЬЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *тех.* Піддати вальцюванню.

ПРОВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прова́лювати**.

ПРОВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОВАЛИ́ТИ**, -валю́, -ва́лиш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Давлячи, натискаючи на що-небудь, робити дірки, проломи, заглибини і т. ін. // Ударом розбивати, розсікати (голову, ніс). // *безос.*, *перен.* Про стан напівзабуття в кого-небудь. 2. *перен.* Не справляючись із роботою, обов'язками, не розуміючи чого-небудь, зривати здійснення чогось. // Необережними діями, вчинками або навмисно виявляти, розкривати (законспіровану особу, нелегальну організацію і т. ін.). // Незадовільно оцінювати кого-, що-небудь. // *перев. док.* Те саме, що **забаллотува́ти**.

ПРОВА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОВАЛИ́ТИСЯ**, -валю́ся, -ва́лишся, *док.* 1. Руйнуючи власною вагою опору або несподівано втрачаючи її під собою, звалюватися, падати вниз (у яму, пролом, отвір і т. ін.). // Проламуватися, завалюватися під вагою кого-, чого-небудь. // Різко опускатися вниз (про судно, літак і т. ін., що рухаються). // Застрявати, зав'язати в чому-небудь рідкому, розсипчастому, в'язкому; вгрузати. // Сідаючи або лягаючи на що-небудь м'яке, глибоко занурюватися. 2. *перен.* Впадати в стан напівзабуття. ** **Хоч крізь зе́млю провали́тися** – про бажання зникнути, щезнути (від сорому, ніяковості і т. ін.). 3. *перев. док.*, *перен.*, *розм.* Зникати, пропадати на довгий, тривалий час. ** **Прова́лись ти (він, воно́ *і т. ін.*)**. **Хоч провали́ся** *з ким – чим* – уживається як бажання позбутися кого-, чого-небудь, звільнитися від когось, чогось. 4. Руйнуючись від старості, падати, обвалюватися (про дах, покрівлю і т. ін.). // Робитися впалим, увалюватися через хворобу, старість тощо (про очі, щоки і т. ін.). 5. *перен.* Зазнавати провалу в чому-небудь. // Через обставини лишатися нереальним, нездійсненним (про захід, ідею, план і т. ін.). // *розм.* Не бути обраним шляхом виборів, не бути затвердженим на посаду і т. ін. // Бути виявленим, розкритим (про законспіровану особу, підпільну організацію і т. ін.). // Одержувати на іспиті незадовільну оцінку.

ПРОВА́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проваля́ти**.

ПРОВАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Піддати обробці валянням. *Проваляти повсть.*

ПРОВАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* Валятися (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОВАНСА́ЛЕЦЬ *див.* **прованса́льці**.

ПРОВАНСА́ЛКА *див.* **прованса́льці**.

ПРОВАНСА́ЛЬ, -ю, *ч.* Гострий соус із яєчних жовтків з олією, оцтом і прянощами та страва з такою приправою.

ПРОВАНСА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **прованса́льці** і Прованс. ** **Прованса́льська мо́ва** – мова провансальців; належить до романських мов індоєвропейської сім'ї.

ПРОВАНСА́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **прованса́лець**, -льця, *ч.*; **прованса́лка**, -и, *ж.*). Жителі або уродженці Провансу (півдня Франції).

ПРОВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Прованс. ** **Прова́нська олія** – вищий сорт маслинової олії.

ПРОВАПНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провапнува́ти**. // **провапно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВАПНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Удобрити вапном ґрунт для зменшення його кислотності.

ПРОВА́Р, -у, *ч.* Дія за знач. **провари́ти**, **прова́рювати**.

ПРОВА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провари́ти**. // **прова́рено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **прова́рений**.

ПРОВАРИ́ТИ *див.* **прова́рювати**.

ПРОВАРИ́ТИСЯ *див.* **прова́рюватися**.

ПРОВАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Вартувати (у 1, 2 знач.) якийсь час.

ПРОВА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прова́рювати**.

ПРОВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОВАРИ́ТИ**, -варю́, -ва́риш, *док.*, *перех.* 1. Варінням доводити до готовності. 2. Варити що-небудь у чомусь певний час.

ПРОВА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОВАРИ́ТИСЯ**, -ва́риться, *док.* 1. Відварюючись у рідині, парі, ставати готовим. 2. *тільки док.* Варитися (у 1

знач.) якийсь час. 3. *тільки недок.* Пас. до **прова́рювати.**

ПРОВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до провести 3 – 8. // **прове́дено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **провести́**, **прово́дити** 6, 7, 11. 2. *муз.* Частина фуги, у якій тема проходить повністю в будь-якому з голосів. // Розповсюджена назва частини фуги, у якій тема проходить через усі голоси.

ПРОВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провезти́**. // **прове́зено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **провезти́**, **прово́зити.**

ПРОВЕЗТИ́ *див.* **прово́зити.**

ПРОВЕНТИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провентилюва́ти**. // **провентильо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВЕНТИЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* Зробити вентиляцію (у 2 знач.) чого-небудь.

ПРОВЕРБІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Той, що став приказкою, прислів'ям.

ПРОВЕРЕЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.*, *розм.* Видати пронизливий, різкий звук; пропищати, провищати.

ПРОВЕ́РНЕНИЙ *див.* **прове́рнутий.**

ПРОВЕРНУ́ТИ *див.* **провертá́ти.**

ПРОВЕРНУ́ТИЙ, **ПРОВЕ́РНЕНИЙ**, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **проверну́ти.**

ПРОВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **проверта́тися.**

ПРОВЕ́РСТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проверста́ти.**

ПРОВЕРСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех.* Док. до **верста́ти 1.**

ПРО́ВЕРСТОК, -тка, *ч.*, *геол.* Тонкий прошарок у верстві (*див.* **верства́**[2] 1) породи іншого складу.

ПРОВЕРТА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **проверта́ти** і **проверта́тися.**

ПРОВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОВЕРНУ́ТИ**, -верну́, -ве́рнеш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Те саме, що **поверта́ти** 1. 2. *перен.* Швидко здійснювати, проводити (роботу, діло і т. ін.).

ПРОВЕРТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРОВЕРНУ́ТИСЯ**, -ве́рнеться, *док.* 1. Те саме, що **прокру́чуватися.** 2. *тільки недок.* Пас. до **проверта́ти** 1.

ПРОВЕРТІ́ТИ *див.* **провíрчувати.**

ПРОВЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до провертіти. // **прове́рчено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВЕ́РЧУВАТИ *див.* **провíрчувати.**

ПРО́ВЕСЕНЬ, -сня, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **про́весна.**

ПРО́ВЕСІНЬ, -сені, *ж.* Те саме, що **про́весна.**

ПРОВЕСЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **веслува́ти.**

ПРО́ВЕСНА, -и, *ж.* Рання весна, початок весни.

ПРОВЕСНЯ́НИЙ, -я́на́, -я́не́. Прикм. до **про́весна.**

ПРОВЕСТИ́ *див.* **прово́дити.**

ПРОВЕЧЕ́РЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* Вечеряти якийсь час.

ПРОВЕ́ШТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Вештатися якийсь час.

ПРОВИ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *заст.*, *уроч.* Те саме, що **провíсник** 1, 2.

ПРОВИ́ДИЦЯ, -і, *заст.*, *уроч.* Жін. до **прови́дець.**

ПРОВИДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **провиді́ти.**

ПРОВИДІ́ННЯ, -я, *с.* За релігійними віруваннями – дія уявної надприродної істоти, Бога; вища сила.

ПРОВИ́ДІТИ, -джу, -диш, *недок.* 1. *перех.* Припускати що-небудь заздалегідь; передбачати. 2. *неперех.*, *рідко.* Ставати зрячим; прозрівати.

ПРОВИ́ДЦЯ, -і, *ч.*, *заст.* Провидець.

ПРОВИНА́, -и, *ж.* Те саме, що **вина́** 1. // Помилка, прорахунок у чому-небудь. // Негативна риса, недолік, вада; порок. *Загладжувати провину. Спокутувати провину.*

ПРОВИ́НЕН *див.* **прови́нний.**

ПРОВИНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **провини́тися.**

ПРОВИНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док.* Зробити прикрість, шкоду кому-небудь, стати винним перед кимсь; завинити.

ПРОВИ́ННИЙ, **ПРОВИ́НЕН**, -ви́нна, -ви́нне. 1. Винний у чому-небудь. 2. Те саме, що **винува́тий** 2. Провинний вигляд.

ПРОВИ́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **винува́тець.** // Пустун, шибеник.

ПРОВИ́ННИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **прови́нник.**

ПРОВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **прови́нний** 1. 2. *розм.* Те саме, що **вина́** 1, 2.

ПРОВИ́ННО, *розм.* Присл. до **прови́нний** 2.

ПРОВИ́С, -у, *ч.* Провисла частина чого-небудь. ** **На прови́сі** – у висячому положенні.

ПРОВИСА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **провиса́ти.** ** **Стріла́ провиса́ння** – відстань по вертикалі від точки підвісу до найнижчої точки дроту повітряних ліній електропередачі.

ПРОВИСА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРОВИ́СНУТИ**, -не; *мин. ч.* прови́с, -ла, -ло *і рідко* прови́снув, -нула, -нуло; *док.* 1. Прогинатися під дією власної ваги. 2. Будучи причепленим, прикріпленим до чого-небудь, висіти. // Те саме, що **зависа́ти** 1.

ПРОВИ́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прови́снути.** 2. *у знач. прикм.* Який обвис або прогнувся під дією власної ваги.

ПРОВИ́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **прови́слий** 2.

ПРОВИ́СНУТИ *див.* **провиса́ти.**

ПРОВИ́ТИ, -ию́, -иє́ш. Док. до **ви́ти**[1].

ПРОВИ́ХРИТИ, -ихрю, -ихриш, *перех. і неперех.* Док. до **ви́хрити** 1.

ПРОВИЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш. Док. до **вища́ти.**

ПРОВІА́НТ, -у, *ч.*, *заст.* Запас продовольства для армії, експедиції і т. ін. // *розм.* Продукти харчування взагалі.

ПРОВІАНТМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* У царській армії – особа, яка відала продовольчим постачанням.

ПРОВІА́НТСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **провіа́нт.** *Провіантські запаси.* // Признач. для провіанту. // Який займається постачанням провіанту.

ПРОВІВА́ТИ *див.* **провіюва́ти.**

ПРО́ВІД, -воду, *ч.* 1. Елемент з'єднання, зв'язку електричних пристроїв, приладів, вузлів. ** **Електри́чні проводи́** – ізольовані або неізольовані провідники електричного струму з одного або кількох дротів. **Зазе́млювальний про́від** – провідник з малим повним опором, з'єднаним із землею. **Протизава́дний про́від** – провід з розподіленим опором, що забезпечує послаблення радіозавад. 2. Те саме, що **су́провід.** // *рідко.* Те саме, що **акомпанеме́нт** 1. // За релігійним звичаєм – похоронна процесія за труною з попом, корогвами і т. ін. 3. Організаторська діяльність кого-, чогонебудь; авангардна роль кого-, чогось. // Те саме, що **керівни́цтво** 3. ** **Дава́ти про́від** – керувати. // Контроль за чиїми-небудь діями, вчинками. 4. Провідні лінії електропередач.

ПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **прове́дення.**

ПРОВІ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провíдати.**

ПРОВІ́ДАТИ *див.* **провíдувати.**

ПРОВІ́ДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **дові́датися** 1.

ПРОВІДЕНЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у філософії, який пояснює історичні події проявом волі бога, а їх сенсу – як наперед визначеного наміру бога (провидіння).

ПРОВІДЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до провіденціалізму.

ПРОВІ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **проводи́р** 2, 3.

ПРОВІ́ДИНИ, -дин, *мн.* Приїзд або прихід до когонебудь з метою провідати.

ПРОВІДМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРОВІДМІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *перех.*, *лінгв.* Змінити закінчення відмінюваного слова за відмінками (іменник, займенник та ін.) або за особами (дієслово).

ПРОВІДМІНЯ́ТИ *див.* **провідмі́нювати.**

ПРОВІДНИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Який указує дорогу, визначає напрямок руху кого-, чого-небудь. *Посідати провідне місце.* 2. *перен.* Найважливіший, головний, основний. // Вирішальний, визначальний. // Авторитетний, досвідчений (про фахівця в якій-небудь галузі). // Якому належить, відводиться головна роль у чому-небудь. ** **Провідни́й спеціалі́ст** – керівна посада на підприємстві, в науково-дослідному інституті тощо (про інженера, економіста і т. ін.). 3. *спец.* Який має властивість пропускати через себе мінеральні та органічні речовини, воду і т. ін. (про тканину рослин). ** **Провідні́ тканни́ни росли́н** – тканини, основною функцією яких є проведення по рослині води та розчинених у ній органічних і неорганічних речовин.

ПРОВІДНИ́Й[2], -а́, -е́. Прикм. до **про́води** 2. ** **Провідна́ неді́ля**, *церк.* – перша неділя після Великодня. **Провідни́й ти́ждень**, *церк.* – перший тиждень після Великодня.

ПРОВІДНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто вказує дорогу в незнайомій місцевості. // Той, хто супроводить туристів, екскурсантів, знайомлячи їх із визначними пам'ятками місцевості, мистецтва і т. ін.; гід. 2. Працівник залізничного транспорту, який супроводить пасажирський вагон, стежить за безпекою його руху, порядком у ньому та обслуговує пасажирів. 3. *перен.* Той, хто пропагує які-небудь ідеї, погляди і т. ін. // Той, хто реалізує ці ідеї, погляди і т. ін., втілює їх у життя. 4. Організатор, керівник чого-небудь. // Той, кому належить провідна, основна роль у чому-небудь. // Те саме, що **верхово́д**[1]. // Ватажок (у 3 знач.). 5. *спец.* Тіло, речовина, які проводять тепло, звук, електрику і т. ін. 6. *спец.* Частина стовбура дерева, від якої відходять основні бічні гілки.

ПРОВІДНИКО́ВИЙ, -а, -е, *біол.* Пов'язаний з провідністю (у 2 знач.). ** **Провідникові́ ро́зладі** – порушення діяльності центральної нервової системи, зумовлені ураженням її провідних шляхів.

ПРОВІДНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **провідни́к** 1.

ПРОВІДНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **провідни́к** 1, 2, 4.

ПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *спец.* Здатність тіла, речовини проводити тепло, звук, електрику і т. ін. ** **Електри́чна прові́дність**: а) здатність речовини проводити електричний струм під впливом електричного поля; б) фізична величина, обернена електричному опору; в) характеристика електричного кола, яка є відношенням сили струму на вході пасивного електричного кола до напруги на ділянці кола, яка розглядається. **Електро́нна прові́дність** – електропровідність, зумовлена рухом електронів. **Іо́нна прові́дність** – електропровідність, зумовлена рухом іонів. **Магні́тна прові́дність**: а) фізична величина, обернена до магнітного опору; б) характеристика магнітного кола, що є відношенням магнітного потоку на ділянці магнітного кола, яка розглядається, до різниці магнітних потенціалів на цій ділянці. 2. *біол.* Здатність живих клітин передавати збудження, подразнення.

ПРОВІДНЯ́, -і, *ж.*, *тех.* Лінія електричних дротів.

ПРОВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **провíдувати.**

ПРОВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОВІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Відвідувати, навідувати кого-, що-небудь. 2. *перев. док.* Узнати, дізнатися про що-небудь (перев. таємне, приховуване). // Зазнати, відчути на власному досвіді, особисто пережити що-небудь.

ПРОВІ́ДЦЯ, -і, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ватажо́к** 1, 2.

ПРОВІ́З, -во́зу, *ч.* Те саме, що **прове́зення.**

ПРО́ВІЗ, *прийм.*, *діал.* Через; повз; проз.

ПРОВІЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **провíзія.** // Признач. для провізії. *Провізійна сумка.*

ПРОВІ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Продовольство, їстівні припаси.

ПРОВІЗНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до провозу. // Якого беруть за провіз. *Провізна плата.* ** **провізна́ спромо́жність (зда́тність)** *чого* – найбільша кількість вантажів або пасажирів, що її можна провезти якою-небудь магістраллю (у 1 знач.) в обох напрямках за одиницю часу.

ПРОВІ́ЗО, *незм. і невідм.*, *с.* Цінність, у рахунок і в залік якої видається тратта.

ПРОВІ́ЗОР, -а, *ч.* Аптекар, фармацевт вищої кваліфікації.

ПРОВІЗОРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *зах.* Провізорний. ** **Провізори́чний учи́тель** – учитель-практикант; учитель, який проходить стажування.

ПРОВІЗО́РНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який потребує додаткового уточнення, перевірки; попередній; тимчасовий. *Провізорна оцінка. Провізорне рішення.* ** **Провізо́рні о́ргани**, *біол.* – тимчасові органи у зародків багатоклітинних тварин, які зникають у процесі подальшого розвитку організму.

ПРОВІЗО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **провíзор.**

ПРОВІЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **провіва́ти.**

ПРОВІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **віку́вати.**

ПРОВІНЦІА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Житель провінції. // Людина, що дотримується у своїй поведінці, звичках провінціального укладу життя.

ПРОВІНЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Манери, звички, смаки і т. ін., властиві провінціалу, прийняті у провінції. 2. Деяка відсталість, обмеженість, пов'язана з проживанням у віддаленні від центру, в провінції. 3. *лінгв.* Слово, вираз, вживання яких обмежене якою-небудь областю, якимсь містом і т. ін. і які невластиві літературній мові.

ПРОВІНЦІА́ЛКА, -и, *розм.* Жін. до **провінціа́л.**

ПРОВІНЦІА́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **провінціа́лка.**

ПРОВІНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прові́нція** 2. // Який знаходиться у провінції. // Власт. провінції та провінціалам. // Який має погляди, манери, звички, смаки і т. ін. провінціала.

ПРОВІНЦІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **провінціа́льний.**

ПРОВІНЦІА́ЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **провінціалі́зм** 1.

ПРОВІНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **провінціа́льний.**

ПРОВІНЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **провінці́йний.**

ПРОВІ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У Стародавньому Римі та деяких пізніших імперіях – завойована територія якого-небудь народу, що перебувала в економічній і політичній залежності від загарбника. 2. У Росії 18 – 19 ст. та в ряді сучасних держав – адміністративно-територіальна одиниця. // *заст.* Віддалений від столиці, великого культурного центру населений пункт; периферія. // *зневажл.* Уживається як символ відсталості, обмеженості і т. ін. 3. *спец.* Район розробки родовища яких-небудь корисних копалин.

ПРОВІ́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **провíрити.** // **прові́рено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВІ́РИТИ *див.* **провіря́ти.**

ПРОВІ́РУС, -у, *ч.* Латентна неінфекційна форма існування вірусу або помірного бактеріофага в клітині.

ПРОВІ́РЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **провíрчувати.**

ПРОВІ́РЧУВАТИ *і рідко* **ПРОВЕ́РЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОВЕРТІ́ТИ**, -верчу́, -ве́ртиш, *док.*, *перех.* Робити отвір у чому-небудь свердлом або іншим свердлильним інструментом.

ПРОВІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОВІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *також із спол.* що, чи *і без додатка*, *розм.* Те саме, що **перевіря́ти.**

ПРОВІРЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Пас. до **провіря́ти.**

ПРОВІ́СИТИ *див.* **провíшувати**[1].

ПРОВІ́СНИЙ, -а, -е. Який віщує що-небудь; пророчий.

ПРОВІ́СНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Те саме, що **віщу́н** 1. 2. *чого, перен.*, *уроч.* Особа, яка провіщає, проголошує що-небудь і бореться за його здійснення; глашатай. 3. *чого.* Той (те), що своєю появою, поведінкою і т. ін. віщує які-небудь зміни в природі (про рослини, тварин, явища природи тощо). // *перен.* Перша ознака, прикмета, яка провіщає можливість настання чого-небудь; передвень.

ПРОВІ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **провíсник.**

ПРОВІСТИ́ТИ *див.* **провіща́ти.**

ПРО́ВІСТЬ, -і, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **зві́стка** 1. 2. *перен.*, *поет.* Прикмета, ознака, і т. ін., що провіщає близькість, настання чого-небудь у природі; передвістя.

ПРОВІТАМІ́Н, -у, *ч.*, *біол.* Органічні сполуки, з яких в організмі людини й тварини утворюються вітаміни.

ПРОВІТАМІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **провітамі́н.**

ПРОВІ́ТРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провíтрити.** // *у знач. прикм.*

ПРОВІ́ТРИТИ *див.* **провíтрювати.**

ПРОВІ́ТРИТИСЯ *див.* **провíтрюватися.**

ПРОВІ́ТРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **провíтрювати.** // *у знач. прикм.*

ПРОВІ́ТРЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **провíтрюваний.**

ПРОВІ́ТРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **провíтрювати.**

ПРОВІ́ТРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОВІ́ТРИТИ**,

-рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Очищати, освіжати (звичайно приміщення) припливом свіжого повітря. // Піддавати що-небудь дії свіжого повітря, сонця (для освіження, запобігання псуванню і т. ін.). 2. *розм.* Давати можливість провітритися (у 2 знач.).

ПРОВІ́ТРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОВІ́ТРИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Очищатися, освіжатися припливом свіжого повітря. // Піддаватися дії свіжого повітря, сонця (для освіження, запобігання псуванню і т. ін.). 2. *розм.* Перебувати на свіжому повітрі, дихати свіжим повітрям. // Під дією свіжого повітря приходити до пам'яті, відновлювати сили, повертати бадьорість і т. ін. (після непритомності, оп'яніння і т. ін.). // *перев. док.*, *перен.* Набратися нових вражень, відриваючись від якого-небудь заняття; розвіятися. 3. *тільки недок.* Пас. до **провітрювати**.

ПРОВІ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провісити**. 2. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провішити**.

ПРОВІ́ШИТИ *див.* **провішувати**[2].

ПРОВІ́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **провішувати**[1].

ПРОВІ́ШУВАННЯ[2], -я, *с.*, *геод.* Дія за знач. **провішувати**[2].

ПРОВІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОВІ́СИТИ**, -ішу, -ісиш, *док.*, *перех.* Перевіряти прямизну чого-небудь.

ПРОВІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОВІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *геод.* Те саме, що **вивішувати**[2].

ПРОВІ́ШУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **провішувати**[1].

ПРОВІ́ШУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, *геод.* Пас. до **провішувати**[2].

ПРОВІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **провіщати**.

ПРОВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПРОВІ́ЩУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОВІСТИ́ТИ**, -іщу́, -істи́ш *і рідко* **ПРОВІЩУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. *заст.* Пророкувати (у 1 знач.). // *поет.*, *ірон.* Прорікати те, що відбудеться в майбутньому; віщувати. // *перен.* Проповідувати які-небудь ідеї, погляди і т. ін. 2. На підставі власних спостережень, певних даних, їх аналізу, характеристики доходити висновку про розвиток, настання, появу чого-небудь. // *кому.* Наперед визначати те, що чекає кого-небудь, трапиться з кимсь. // Своєю поведінкою вказувати на зміни в природі (про живі істоти). // Інтуїтивно (звичайно серцем) відчувати, передбачати те, що має відбутися. 3. Бути прикметою настання яких-небудь змін. // Бути сигналом до чого-небудь, сповіщати про щось. // Бути ознакою душевного стану людини.

ПРОВІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провістити**.

ПРОВІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **провістити**. *Провіщення погоди.* 2. Те, що провіщено ким-небудь. // Те, що провіщає що-небудь. // Ознака, яка провіщає що-небудь; прикмета.

ПРОВІ́ЩО, *присл.* Навіщо, задля чого.

ПРОВІ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **провіщувати**.

ПРОВІ́ЩУВАТИ *див.* **провіщати**.

ПРОВІЩУВА́ТИ *див.* **провіщати**.

ПРОВІ́ЮВАННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **провіювати**.

ПРОВІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРОВІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОВІ́ЯТИ**, -ію, -ієш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Рухатися (про повітря); віяти. // Обдавати подувом рухомого повітря. // *чим і без додатка*, *безос.* Продувати протягом. 2. *перех. і без додатка.* Подувом рухомого повітря очищати зерно від полови й сміття.

ПРОВІ́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОВІ́ЯТИСЯ**, -іюся, -ієшся, *док.* 1. Подувом рухомого повітря очищатися від полови й сміття (про зерно). 2. *перев. док.*, *розм.* Перебуваючи на свіжому повітрі, провітритися. // *перен.*, *зневажл.* Віятися (у 2 знач.) якийсь час. 3. *тільки недок.* Пас. до **провіювати**.

ПРОВІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провіяти**. // **провіяно**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВІ́ЯТИ *див.* **провіювати**.

ПРОВІ́ЯТИСЯ *див.* **провіюватися**.

ПРОВОВТУ́ЗИТИСЯ, -у́жуся, -у́зишся, *док.*, *розм.* Вовтузитися якийсь час.

ПРОВОДА́Р *див.* **проводир**.

ПРОВОДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проводжати**.

ПРОВОДЖА́ТИ *див.* **проводити**.

ПРОВОДЖА́ТИЙ, -того, *ч.* Той, хто супроводжує кого-небудь (звичайно для вказування шляху, для охорони, нагляду). // *розм.* Той, хто проводжає того, хто від'їздить.

ПРОВОДЖА́ЮЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **проводжати**. // *у знач. ім.* **проводжаючі**, -чих, *мн.* Ті, що проводжають від'їжджаючих.

ПРОВО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провести** 1.

ПРОВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проводити** 8.

ПРОВО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **проводжувати**.

ПРОВО́ДЖУВАТИ *див.* **проводити**.

ПРО́ВОДИ, про́водів *і* про́від, *мн.* 1. Проводження кого-небудь; прощання з тим, хто кудись від'їжджає, іде і т. ін. // Обряд, церемонія, пов'язана з проводженням кого-небудь, прощанням із кимсь і т. ін. 2. *етн.* Звичай поминати померлих на могилах протягом післявеликоднього тижня.

ПРОВОДИ́Р, -а́, *рідко* **ПРОВОДА́Р**, проводаря́, *ч.* 1. Те саме, що **провідник** 1. 2. Те саме, що **ватажок** 1. 3. *перен.* Передова людина свого часу, яка користується авторитетом і має вплив на інших; керівник. 4. Те саме, що **ватажок** 3.

ПРОВОДИ́РКА, -и. Жін. до **проводир**.

ПРОВОДИ́ТИ *див.* **проводити**.

ПРОВО́ДИТИ, **ПРОВА́ДИТИ**, -джу, -диш, **ПРОВОДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *рідко* **ПРОВО́ДЖУВАТИ** *і* **ПРОВА́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОВЕСТИ́**, -еду́, -еде́ш; *мин. ч.* провів, -вела́, -вело́, *рідко* **ПРОВОДИ́ТИ**, -воджу́, -во́диш *і діал.* **ПРОВА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Перед тим як розстатися, попрощатися з ким-небудь, йти, їхати разом до якогось місця. // Супроводжуючи, вести кого-небудь у певне місце. // Супроводжувати кого-небудь з метою нагляду, охорони, указування шляху і т. ін. // *безос.* // Супроводжувати (звичайно дівчину, жінку), залицяючись. // Спрямовувати рух кого-, чого-небудь. // *недок. перев.* **провадити**, *перен.* Керувати діяльністю кого-, чого-небудь. // Супроводжувати померлого; бути присутнім на похороні. // *перен.* Ходити невідступно за ким-небудь, супроводжувати когось скрізь; переслідувати. // *перен.* Не залишати кого-небудь, мучити, не давати спокою комусь (про думки, почуття і т. ін.). // *недок. тільки* **проводити**, **провадити**, *перен.* Вести, пролягати, простягатися, вказуючи на напрямок руху звідки-небудь кудись (про двері, дорогу і т. ін.). 2. *перех.* Виряджати кого-небудь у дорогу, в гості, в похід і т. ін. // Супроводжувати кого-небудь (на вокзал, в аеропорт і т. ін.) при його від'їзді кудись; виряджати гостей, відвідувачів і т. ін.; *прот.* з у с т р і ч а т и. // *перев. недок.*, *перен.* Відзначати, святкувати закінчення чого-небудь. *Проводжати на пенсію.* 3. *недок. тільки* **проводити**, **проводжати**, *перех.* Виражати якось своє ставлення до того, хто йде, від'їжджає звідки-небудь. // Лунати, звучати вслід тому, хто йде, від'їжджає звідки-небудь. 4. *перех.* Стежити (поглядом, очима) за ким-, чим-небудь, хто (що) віддаляється, йде, їде. // *недок. перев.* **проводити**, *також неперех.* Пильно оглядати кого-, що-небудь, переводячи погляд, очі з одного предмета на інший. 5. *недок. тільки* **проводити**, *неперех.*, *чим і без додатка.* Робити плавні рухи, торкаючись чого-небудь. // *перех.* Рухом руки, дотиком якого-небудь знаряддя позначати лінію, залишати слід. *Проводити паралель.* ** **Проводити межу** *між ким – чим* – розмежовуючи кого-, що-небудь, розглядати, оцінювати, аналізувати їх окремо. 6. *недок. тільки* **проводити**, *перех.* Споруджувати, будувати (дорогу, канал і т. ін.). // Підводити куди-небудь з певною метою труби, провід, кабель і т. ін. 7. *недок. тільки* **проводити**, **провадити**, *перех. і без додатка.* Здійснювати, робити і т. ін. що-небудь. // Пропагуючи які-небудь ідеї, погляди, намагатися їх реалізувати, втілити у життя. // *розм.* Домагатися обрання кого-небудь при виборах. // *розм.* Оформляти кого-, що-небудь документально. // *недок. перев.* **провадити**, *заст.* Вести (звичайно господарство). ** **Проводити курс** *на що* – спрямовувати свої дії на досягнення, здійснення чого-небудь. 8. *недок. перев.* **проводити**, *перех.* Бути, перебувати де-небудь протягом якогось часу. // Використовувати певний час як-небудь, на щось. // Жити в який-небудь спосіб протягом певного часу. ** **Проводити час** – заповнювати чим-небудь своє дозвілля. 9. *тільки* **провести**, *перех.*, *розм.* Хитруючи, обдурити кого-небудь. 10. *тільки* **проводити**, *перех.* Мати властивість пропускати крізь себе (тепло, електрику, звук і т. ін.). 11. *тільки* **провадити**, *перех. і неперех.*, *розм.* Висловлюватися, говорити. // *тільки* **провести**. Сказати поволі, розтягуючи слова. *Провадити розмову.* 12. *тільки* **провести**, *перех.*, *розм.* Марно витратити (гроші). 13. *тільки* **провадити**, *перех.*, *діал.* Доставляти. 14. *тільки* **провадити**, *неперех.*, *діал.* Акомпанувати.

ПРОВО́ДИТИСЯ *і* **ПРОВА́ДИТИСЯ**, -иться, *недок.* Пас. до **проводити**, **провадити** 7.

ПРОВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проводити**, **проводитися**.

ПРОВО́ДКА, -и, *ж.* 1. Система дротів (для передавання електричного струму). *Електрична проводка.* 2. *спец.* Водіння коней ступою для повільного остигання після бігу.

ПРОВОДО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **про́від**. ** **Проводо́ве мо́влення** – система мовлення з передаванням звуку слухачам за допомогою електричних коливань, що поширюються по проводових мережах. **Проводо́вий зв'язо́к** – зв'язок з передаванням і прийманням повідомлень за допомогою електричних сигналів, що поширюються по проводах і кабелях зв'язку.

ПРОВОЗИ́ТИ, -ожу́, -о́зиш, *док.*, *перех.* Возити якийсь час або якусь кількість.

ПРОВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок.*, **ПРОВЕЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* провіз, -везла́, -везло́; *док.*, *перех.* Везучи, переміщати кого-, що-небудь. // Перевозити з собою (звичайно таємно). // *перев. док.* Везучи, доставити куди-небудь.

ПРОВО́ЗИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **провозити**.

ПРОВОЗИ́ТИСЯ, -ожу́ся, -о́зишся, *док.*, *розм.* Возитися (у 2 знач.) якийсь час.

ПРОВОЗОСПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е. Який здатний провезти якою-небудь магістраллю (у 1 знач.) в обох напрямках за одиницю часу найбільшу кількість вантажів або пасажирів.

ПРОВОЗОСПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **провізна́ спромо́жність (зда́тність)** (*див.* **провізний**).

ПРОВОКА́ТОР, -а, *ч.* 1. Таємний агент, який проникає в нелегальну організацію зі зрадницькими цілями. 2. Особа, що провокує (у 1 знач.) що-небудь.

ПРОВОКА́ТОРКА, -и. Жін. до **провокатор**.

ПРОВОКА́ТОРСТВО, -а, *с.*, *розм.* Дії, вчинки, поведінка провокатора.

ПРОВОКА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **провокатор**.

ПРОВОКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **провокація** 1. // Прикм. до **провокатор** 1. 2. *мед.*, *с. г.* Прикм. до **провокація** 2, 3. ** **Провокаці́йні про́би** – специфічна діагностика алергічних захворювань, що ґрунтується на введенні алергену в "шоковий" орган.

ПРОВОКАЦІ́ЙНО. Присл. до **провокаційний** 1.

ПРОВОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Навмисні дії проти окремих осіб, організацій, держав тощо з метою штовхнути їх на згубні для них вчинки. 2. *мед.* Штучне збудження якої-небудь хвороби з діагностичною метою або для виявлення результатів лікування. 3. *с. г.* Штучний виклик сходів насіння бур'янів з метою подальшого їх знищення.

ПРОВОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **провокувати**.

ПРОВОКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **провокований**.

ПРОВОКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **провокувати**.

ПРОВОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Навмисне підбурювати кого-небудь на якісь дії, вчинки і т. ін. // Навмисне викликати ту чи іншу подію, створювати конфліктну ситуацію і т. ін. 2. *мед.* Штучно збуджувати яку-небудь хворобу. 3. *с. г.* Штучно викликати сходи насіння бур'янів з метою подальшого їх знищення.

ПРОВОКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **провокувати**.

ПРОВОЛИ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Проявляючи повільність в роботі, затримати виконання чого-небудь.

ПРОВОЛІКА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **проволікати** 2.

ПРОВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОВОЛОКТИ́**, -очу́, -оче́ш, **ПРОВОЛОЧИ́ТИ**, -лочу́, -ло́чиш, *док.* 1. *перех.* Повільно тягнучи, переміщати кого-, що-небудь кудись, повз когось, щось, по поверхні чогось і т. ін. // *тільки док.* Волокти якийсь час. 2. *перех. і неперех.*, *заст.* Зволікати (у 4, 5 знач.). 3. *перех.*, *перен.*, *розм.* Затримувати, уповільнювати перебіг, здійснення чого-небудь.

ПРОВОЛІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОВОЛОКТИ́СЯ**, -очу́ся, -оче́шся *і* **ПРОВОЛОЧИ́ТИСЯ**, -лочу́ся, -ло́чишся, *док.* 1. *перев. док.* Тягнучись, повільно переміщатися по поверхні чого-небудь. 2. *розм.* Дуже повільно рухатися (від старості, утоми і т. ін.). 3. *розм.* Дуже повільно минати для кого-небудь (про час). // *безос.* 4. *тільки док.*, *розм.* Волочитися (у 3 знач.) якийсь час. 5. *тільки недок.* Пас. до **проволікати**.

ПРОВОЛОВО́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.*績 Воловодити якийсь час.

ПРОВОЛОВО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Воловодитися якийсь час.

ПРОВОЛОДІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Володіти якийсь час.

ПРОВОЛО́КА, -и, *ж.*, *розм.* Затримка, зволікання при виконанні чого-небудь.

ПРОВОЛОКИ́ТА, -и, *ж.*, *фольк.* Бродяжництво, вештання.

ПРОВОЛОКТИ́ *див.* **проволікати**.

ПРОВОЛОКТИ́СЯ *див.* **проволікатися**.

ПРОВОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проволочити**.

ПРОВОЛОЧИ́ТИ[1] *див* **проволікати**.

ПРОВОЛОЧИ́ТИ[2], -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **проборонувати**.

ПРОВОЛОЧИ́ТИСЯ *див.* **проволікатися**.

ПРОВОРІ́ТТЯ, -я, *с.*, *діал.* Просіка, проміжок між двома лісами.

ПРОВОРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОВОРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. *неперех.* Те саме, що **проворкувати** 1. 2. *перех. і без додатка, перен.* Те саме, що **проворкувати** 2. 3. *перех. і без додатка, перен.* Пробурчати, промурмотати, виражаючи невдоволення чим-небудь, гнів і т. ін. // *рідко.* Сказати що-небудь тихо, невиразно.

ПРОВОРКОТІ́ТИ *див.* **проворкотати**.

ПРОВОРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *неперех.* Видати своєрідні переливчасті звуки (про голубів, горлиць і т. ін.). 2. *перех. і без додатка, перен.* Проговорити або проспівати лагідним, ніжним голосом. 3. *неперех.* Воркувати якийсь час.

ПРОВОРНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **проворний**.

ПРОВОРНЕ́НЬКО. Присл. до **проворненький**.

ПРОВО́РНИЙ, -а, -е. 1. Швидкий і вправний у роботі (про людину); меткий. // *на що, до чого.* Який має певну схильність; охочий до чого-небудь. // Який діє спритно, швидко, вправно в руках людини (про знаряддя праці). // Який характеризується спритністю, моторністю, жвавістю і т. ін. 2. Надто рухливий, прудкий (про тварин).

ПРОВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **проворний**.

ПРОВО́РНО. Присл. до **проворний**.

ПРОВОРОЖИ́ТИ, -рожу́, -ро́жиш, *док.* 1. *перех.* Витратитися на ворожіння. 2. *неперех.* Ворожити (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОВОРО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проворонити**.

ПРОВОРО́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* Те саме, що **прогавити**.

ПРОВОРО́ЧАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Ворочатися якийсь час.

ПРОВО́РСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що про-

во́рність.

ПРОВОСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провоскува́ти**. // **провоско́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВОСКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **провоско́вувати.**

ПРОВОСКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОВОСКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **прово́щувати.**

ПРОВОСКУВА́ТИ *див.* **провоско́вувати.**

ПРОВО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провощи́ти**. // **прово́щено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОВОЩИ́ТИ *див.* **прово́щувати.**

ПРОВО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прово́щувати.**

ПРОВО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОВОЩИ́ТИ**, -щу́, -щи́ш, *док.*, *перех.* Просочувати або натирати що-небудь воском; вощити.

ПРОВО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **прово́щувати.**

ПРОВОЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *неперех.* Воювати якийсь час. 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Втрачати кого-, що-небудь, воюючи.

ПРОВУ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **прову́лок.**

ПРОВУ́ЛОК, -лка, *ч.* Обмежений двома рядами будинків простір для їзди та ходіння між двома вулицями. // Обмежені двома вулицями два ряди будинків із проїздом та проходом між цими рядами.

ПРОВУ́ЛОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **прову́лок.**

ПРОВЧА́ТИ *див.* **проу́чувати.**

ПРО́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **провчи́ти.**

ПРОВЧИТЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Вчителювати якийсь час.

ПРОВЧИ́ТИ *див.* **проу́чувати.**

ПРОВЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *і* **ПРОУЧИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́чишся, *док.* Учитися якийсь час.

ПРОВ'ЯЗА́ТИ *див.* **пров'я́зувати.**

ПРОВ'ЯЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пров'язування.

ПРОВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пров'я́зувати.**

ПРОВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОВ'ЯЗА́ТИ**, -яжу́, -я́жеш, *док.*, *перех.* 1. Протягувати нитку крізь петлю, закріплюючи її. 2. *тільки док.* В'язати (у 3 знач.) якийсь час.

ПРО́В'ЯЗЬ, -і, *ж.* Середня частина рибальської сіті.

ПРОВ'Я́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пров'яли́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРОВ'ЯЛИ́ТИ *див.* **пров'я́лювати.**

ПРОВ'ЯЛИ́ТИСЯ *див.* **пров'я́лювbooking**

ПРОВ'Я́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пров'я́лювати.**

ПРОВ'Я́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОВ'ЯЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Злегка підсушувати на сонці або на свіжому повітрі що-небудь.

ПРОВ'Я́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОВ'Я́ЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Злегка підсушуватися на сонці або на свіжому повітрі; ставати пров'яленим. 2. *тільки недок.* Пас. до **пров'я́лювати.**

ПРОГА́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Гавкати (у 1 знач.) якийсь час. 2. *перех. і без додатка*, *перен.*, *вульг.* Промовити, проказати що-небудь (про людину, яку зневажають).

ПРОГАДА́ТИ[1] *див.* **прога́дувати.**

ПРОГАДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *заст.* Гадати (*див.* **гада́ти**[1]) якийсь час.

ПРОГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОГАДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Помилятися в розрахунках, передбаченнях; прораховуватися. // *перев. док.* Схибити, промахнутися. // Через нерішучість, недосвідченість, нерозторопність і т. ін. залишатись у програші, опинятися в невигідному становищі, багато втрачати і т. ін. 2. *тільки док.*, *неперех.* Гадати (*див.* **гада́ти**[1] 1) якийсь час.

ПРОГАЗО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Короткочасна підвищена подача пального в працюючий двигун автомобіля, мотоцикла і т. ін. за вимкненого зчеплення.

ПРОГАЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогазува́ти.**

ПРОГАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **газува́ти.**

ПРОГА́ЙВИНА, -и, *ж.*, *заст.* Галявина, поляна.

ПРОГА́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Гаяння часу, зволікання.

ПРОГАЙЛЬО́ВИНА, **ПРОГАЛЬО́ВИНА**, -и, *ж.*, *діал.* Галявина, поляна.

ПРОГАЙНО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогайнува́ти**. // **прогайно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОГАЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *розм.* Марно, попустому, нерозумно витратити (гроші, майно, господарство і т. ін.); пропити, прогуляти. // Згайнувати, змарнувати (час).

ПРОГАЛА́КАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Док. до **гала́кати.**

ПРОГА́ЛИНА, -и, *ж.* 1. Проміжок між чим-небудь. 2. Просторе, вільне від дерев, хлібів, іншої рослинності місце на узліссі, серед лісу, в саду, в полі і т. ін.; велика галява. // Голе, позбавлене льодового покриву місце на поверхні води. 3. *перен.* Упущення, пропуск. // Недолік, вада, хиба.

ПРОГА́ЛИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **прога́лина** 1, 2.

ПРОГАЛОПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Галопувати якусь відстань.

ПРОГАЛЬО́ВИНА *див.* **прогайльо́вина.**

ПРОГА́ЛЮВАТИНА, -и, *ж.*, *діал.* Незасіяне місце серед хлібів.

ПРОГА́ЛЯВИНА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **прога́лина** 1, 2.

ПРОГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проганя́ти** 1 – 3.

ПРОГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПРОГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.*, **ПРОГНА́ТИ**, прожену́, проже́не́ш, *док.* 1. *перех.* Гнати, змушуючи йти у певному напрямку, проходити повз або через певну місцевість (тварин). // Гнати під конвоєм у певному напрямку (звичайно людей). // Переганяти щонебудь по чомусь, через щось. // *розм.* Примушувати працювати (мотор, машину і т. ін.) з метою перевірки, випробування. 2. *перех. і без додатка.* Примушувати кого-небудь іти, виходити геть звідкись; виганяти. // Примушувати відступати, втікати. // *розм.* Звільняти з роботи, з посади, відмовляти в роботі і т. ін. // *перев. док.*, *розм.* Розірвати сімейні узи; розлучитися. // *перен.* Своєю появою сприяти переміщенню, розсіюванню тощо (хмар, туману і т. ін.); розвіваючи, знищувати (звичайно запахи). 3. *перех.*, *перен.* Мисленно відводити, відштовхувати від себе тривожні думи, спогади, відчуття страху, переляку і т. ін. або звільняти кого-небудь від них. // Намагатися подолати (звичайно сон, дрімоту, втому і т. ін.) або сприяти іншим у цьому. // Робити спроби перебороти, уникнути або допомагати кому-небудь позбутися нестатків, злиднів, біди, лиха і т. ін. // Намагатися перебороти, стримати, притишити (голод, біль і т. ін.) або сприяти у цьому. 4. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Швидко проїхати, пробігти яку-небудь відстань; промчати, промчатися. 5. *тільки док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Ганяти (у 1 знач.) якийсь час. *Проганяти м'яча цілий день.* 6. *спец.*, *розм.* Здійснювати виробничу операцію на металорізальних та деревообробних верстатах.

ПРОГАНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок. і док.*, *розм.* 1. *тільки док.* Ганятися якийсь час. 2. *тільки недок.* Пас. до **проганя́ти** 1 – 3.

ПРОГА́Р, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **прогорі́ти**, **прогоря́ти** 1, 2. 2. Прогоріле місце в чому-небудь. 3. *спец.* Отвір у піддувалі. 4. *перен.*, *розм.* Невдача, неуспіх у якій-небудь справі, пов'язаний з підприємництвом.

ПРОГАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогартува́ти.**

ПРОГАРТО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прогарто́ваний.**

ПРОГАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогарто́вувати.**

ПРОГАРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОГАРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Надавати металам або деяким іншим речовинам більшої ніж звичайно твердості, пружності, міцності, стійкості. *Прогартовувати сталь.*

ПРОГАРТУВА́ТИ *див.* **прогарто́вувати.**

ПРОГАРЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Проїхати, проскакати верхи на коні гарцюючи. 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Викопати в швидкому темпі (танець).

ПРОГАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *неперех.* Видати низькі погрозливі звуки (про собак і деяких інших тварин). 2. *неперех.*, *перен.* Видати, утворити звуки, що нагадують гарчання (про механізми, інструменти і т. ін.). 3. *перех.*, *перен.*, *розм.* Сердито, невдоволено промовити, сказати що-небудь. 4. *неперех.* Гарчати (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОГАСТРИ́Н, -у, *ч.* Речовина, яка утворюється у шлунку.

ПРОГА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *рідко*, **ПРОГА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Витрачати марно, даремно (звичайно час); гаяти. // Заповнювати чимнебудь дозвілля. 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Забарившись із чим-небудь, втратити або пропустити щось.

ПРОГА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, *рідко*, **ПРОГА́ЯТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **затри́муватися** 1.

ПРОГА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прога́яти**. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **прога́яне**, -ного, *с.* Те, що марно втрачене або пропущене через забарливість.

ПРОГА́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прога́яти.**

ПРОГА́ЯТИ *див.* **прога́ювати.**

ПРОГА́ЯТИСЯ *див.* **прога́юватися.**

ПРОГВИНТИ́ТИ *див.* **прогви́нчувати.**

ПРОГВИНТИ́ТИСЯ *див.* **прогви́нчуватися.**

ПРОГВИ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогвинти́ти.**

ПРОГВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогні́чувати.**

ПРОГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОГВИНТИ́ТИ**, -нчу́, -нти́ш, *док.*, *перех.* Обертальним рухом пропускати крізь що-небудь гвинтоподібний інструмент. *Прогвинчувати дошку.* // Обертальним рухом пропускаючи крізь що-небудь гвинтоподібний інструмент, робити отвір. *Прогвинчувати дірку в дошці.*

ПРОГВИ́НЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОГВИНТИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Проходити крізь що-небудь обертальним рухом. 2. *тільки недок.* Пас. до **прогви́нчувати.**

ПРОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Передчасний статевий розвиток.

ПРОГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до прогенії.

ПРОГЕНІ́Я, -ї, *ж.* Неправильний прикус у людини; зумовлюється надмірним розвитком нижньої щелепи й недорозвиненням верхньої; медіальний прикус.

ПРОГЕРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Серйозний розлад, який характеризується малим зростом та раннім порушенням розумових здібностей.

ПРОГЕСТАГЕ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **гестаге́нні за́соби.**

ПРОГЕСТЕРО́Н, -у, *ч.* Статевий гормон жінок і самок ссавців; утворюється в яєчниках (у жовтому тілі), а під час вагітності – у плаценті. Сприяє укріпленню яйця в матці, стимулює діяльність молочних залоз.

ПРОГЕСТИ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **гестаге́нні за́соби.**

ПРОГИ́Н, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **прогну́ти**, **прогина́ти.** *Прогин спини. Прогин крокви.* 2. Увігнуте місце. ** **Стріла́ проги́ну** – максимальне зміщення осі стержня, зігнутого зовнішнім навантаженням, у напрямі, перпендикулярному до осі. 3. Западина у земній корі, що утворилася внаслідок тектонічних рухів.

ПРОГИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогина́ти** і стан за знач. **прогина́тися.**

ПРОГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Дією ваги або сили робити в чому-небудь вгин або вигин.

ПРОГИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОГНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Під дією ваги або сили робитися увігнутим або вигнутим. // Набувати ввігнутої форми чи форми зигзага. // Згинатися, нахилятися під власною вагою (про віття). 2. *тільки недок.* Пас. до **прогина́ти.** 3. *тільки док.*, *жарт.* Проявити легкодухість, відступитися. 4. *розм.* Підлещуватися; погоджуватися проти власного бажання.

ПРОГИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **проги́н.**

ПРОГІБІЦІОНІ́СТИ, -ів, *мн.* 1. Прихильники заборонної системи торгівлі. 2. У США – прибічники "сухого закону", що діяв у 1929–34 рр.

ПРОГІМНАЗИ́СТ, -а, *ч.* Учень прогімназії.

ПРОГІМНАЗИ́СТКА, -и. Жін. до **прогімнази́ст.**

ПРОГІМНА́ЗІЯ, -ї, *ж.* У дореволюційній Росії та Німеччині – неповний середній загальноосвітній навчальний заклад (чоловічий, жіночий).

ПРОГІ́Н, -го́ну, *ч.* 1. Дія за знач. **прогна́ти**, **проганя́ти.** 2. Дорога, якою гонять худобу або птицю на пасовисько, водопій і т. ін. 3. *тільки мн.*, *іст.* Плата за проїзд на поштових конях. 4. *розм.* Ділянка шляху між залізничними станціями; перегін. 5. Відкритий простір у чому-небудь; проріз, отвір. *Прогони дверей.* // Проміжок, відстань між сусідніми опорами в яких-небудь спорудах, будовах; частина такої споруди, будови. 6. *спец.* Обмежена двома рядами опор, колон частина цеху, призначена для доменної печі, промислового конвеєра і т. ін. 7. Горизонтальна опорна балка в споруді, на яку спираються інші балки. 8. Сходова клітка в будинках. 9. *розм.* Відстань, дільниця шляху між двома найближчими населеними пунктами вздовж автомобільної дороги, залізниці та ін. 10. Виробнича операція на металорізальних та деревообробних верстатах. *Обтесати дошку у два прогони.* 11. Друкарська операція на офсетній багатоколірній, двоколірній та одноколірній машині. *Друк в один, два та чотири прогони.*

ПРОГІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **прогі́н** 5.

ПРОГІРКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогі́ркнути.**

ПРОГІ́РКЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прогі́ркнути**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Неприємний, задушливий (про запах, повітря і т. ін.). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Викликаний гіркотою, прикрістю.

ПРОГІ́РКЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість за знач. **прогі́ркли**й 2.

ПРОГІ́РКЛО. Присл. до **прогі́рклий** 2.

ПРОГІ́РКНУТИ, -не, *док.* Стати гірким; згіркнути.

ПРОГЛАГО́ЛАТИ *див.* **проглаго́лити.**

ПРОГЛАГО́ЛИТИ, -лю, -лиш *і* **ПРОГЛАГО́ЛАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і неперех.*, *заст.* Сказати, промовити.

ПРОГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогла́дити.**

ПРОГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогла́джувати.**

ПРОГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОГЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Гладити, вирівнюючи, розправляючи що-небудь.

ПРОГЛА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОГЛА́ДИТИСЯ**, -иться, *док.* Ставати гладким, рівним.

ПРОГЛА́ДИТИ *див.* **прогла́джувати.**

ПРОГЛА́ДИТИСЯ *див.* **прогла́джуватися.**

ПРОГЛЕ́ДІТИ *і* **ПРОГЛЯ́ДІТИ**, -джу, -диш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Неуважно дивлячись, спостерігаючи, не помітити, пропустити когось, щось. // Залишити що-небудь поза увагою. 2. *неперех.* Глядіти (у 1 знач.) якийсь час. ** **Прогле́діти о́чі** – вдивляючись кудись, із нетерпінням, довго пождати кого-, що-небудь.

ПРОГЛИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОГЛИНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* З'їдати що-небудь жадібно; поглинати. ** **Мов земля́ прогли́нула** *кого* – хтось безслідно зник.

ПРОГЛИНУ́ТИ *див.* **проглина́ти.**

ПРОГЛИ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проглину́ти.**

ПРО́ГЛУБ, -у, *ч.*, *зах.* Глибина.

ПРО́ГЛЯД, -у, *ч.*, *заст.* Перегляд.

ПРОГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогляда́ти.**

ПРОГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *тільки док.*, *неперех. і рідко перех.* Проникнути зором крізь що-небудь. // *перен.* Вникнути в суть чого-небудь, осягнути розумом щось; зрозуміти, розгадати. // *перен.* Те саме, що **подиви́тися** 1. 2. *неперех.* Показуватися із-за чого-небудь, виднітися з-поміж чогось, бути або ставати видним, помітним крізь щось, з-під чогось і т. ін. (про конкретні предмети); де-не-де виглядати. // Ставати явним, проявлятися через зовнішні ознаки (про абстрактні поняття). // Зрідка зустрічатися, траплятися. 3. *перех.* Дивитися на що-небудь, читати щось і т. ін. з метою перевірки, вивчення або ознайомлення; переглядати. // *тільки недок.* Оглядати, обдивлятися який-небудь простір з метою спостереження, виявлення чогось. // *перен.* Подумки аналізувати що-небудь.

ПРОГЛЯДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Бути видним, помітним, приступним зору. 2. Пас. до **прогляда́ти** 3.

ПРОГЛЯ́ДІТИ *див.* **прогле́діти.**

ПРОГЛЯ́НУТИ *див.* **прогляда́ти.**

ПРО́ГНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогна́ти** 1, 2. // **про́гнано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **про́гнаний**, -ного, *ч.* Той, кого звільнили з роботи, з посади і т. ін.

ПРОГНА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **прогна́ти** 1, 2.

ПРОГНА́ТИ *див.* **проганя́ти.**

ПРОГНАТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *антр.* Виступання вперед щелеп людини.

ПРОГНА́ТИСЯ, проженýся, проженéшся, *док.*, *рідко.* Гнатися якийсь час.

ПРОГНАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *антр.* Прикм. до **прогнати́зм.**

ПРОГНАТІ́Я, -ї, *ж.* Неправильний прикус у людини; зумовлюється надмірним розвитком верхньої щелепи та недорозвиненням нижньої.

ПРОГНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРОГНИ́ТИ**, -иє́, *док.* Гнити наскрізь в одному місці або в багатьох місцях. // *перен.* Впадати в стан розкладу, деградації; занепадати.

ПРОГНИ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прогни́ти.** // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **прогни́ле**, -лого, *с.*, *перен.* Те, що деградувало, занепало.

ПРОГНИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **прогни́лий.**

ПРОГНИ́ТИ *див.* **прогнива́ти.**

ПРОГНІ́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогні́вати.**

ПРОГНІ́ВАТИ *див.* **прогнівля́ти.**

ПРОГНІ́ВАТИСЯ *див.* **прогнівля́тися.**

ПРОГНІВИ́ТИ *див.* **прогнівля́ти.**

ПРОГНІВИ́ТИСЯ *див.* **прогнівля́тися.**

ПРОГНІВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОГНІВИ́ТИ**, -влю́, -ви́ш; *мн.* прогнівля́ть; *і* **ПРОГНІ́ВАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Викликати гнів, роздратування; сердити, гнівити.

ПРОГНІВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРОГНІВИ́ТИСЯ**, -влю́ся, -ви́шся; *мн.* прогні́вляться; *і* **ПРОГНІ́ВАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* Виражати гнів, роздратування; сердитися, гніватися. ** **Не прогні́вайся (не прогні́вайтесь)**: а) ввічлива форма вибачення або відмови; б) (*ірон.*) вини самого себе, сам винуватий.

ПРОГНІ́Й, -но́ю, *ч.* Багнисте, грузьке місце.

ПРОГНО́З, -у, *ч.* Передбачення на основі наявних даних напряму, характеру та особливостей розвитку й закінчення явищ і процесів у природі й суспільстві. *Прогноз погоди.* ** **Прогно́з хворо́би** – науково обгрунтоване передбачення, яке дає випереджаючу інформацію про подальший перебіг та результат хвороби.

ПРОГНОЗИ́СТ, -а, *ч.* 1. Той, хто займається складанням прогнозів, прогнозуванням. // Той, хто володіє здатністю передбачення. 2. Метеоролог, що складає прогнози погоди і гідрологічних умов.

ПРОГНО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прогно́з.**

ПРОГНОЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який передбачається на основі прогнозу, методом прогнозування. *Прогнозовані оптові ціни.*

ПРОГНОЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прогнозо́ваний.**

ПРОГНОЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Прогноз стану, розвитку і результату чого-небудь на основі існуючих даних; складання прогнозу. *Методи прогнозування.* ** **Екологі́чне прогнозува́ння** – наукове, імовірнісне передбачення перспектив розвитку та стану природи під впливом науково-технічного прогресу або свідомої діяльності людини. **Епідеміологі́чне прогнозува́ння** – передбачення можливих змін епідемічної ситуації на певній території.

ПРОГНОЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* На основі наявних даних передбачати напрям, характер і особливості розвитку та закінчення явищ і процесів у природі й суспільстві.

ПРОГНОЗУВА́ТИСЯ, -ýюсь, -ýєшся, *несов.* Встановлюватися на основі прогнозів, передбачатися.

ПРОГНОЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **прогнозува́ти.**

ПРОГНО́ЇНА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **прогні́й.**

ПРОГНО́ЇСТИЙ, -а, -е. З численними прогноїнами.

ПРОГНОЇ́ТИ, -ою́, -о́їш, *док.*, *перех.* Покрити або просочити гноєм; угноїти. *Прогноїти поле.*

ПРОГНО́СТИК, -а, *ч.* Те саме, що **прогнози́ст.**

ПРОГНО́СТИКА, -и, *ж.* 1. Наука про передбачення закономірностей розвитку та закінчення явищ і процесів у природі й суспільстві. 2. *заст.* Прогноз.

ПРОГНОСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до прогнозу і прогностики.

ПРОГНОСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прогности́чний.**

ПРОГНОСТИ́ЧНО. Присл. до **прогности́чний.**

ПРОГНУ́ТИ *див.* **прогина́ти.**

ПРОГНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогну́ти.** // *у знач. прикм.*

ПРОГНУ́ТИСЯ *див.* **прогина́тися.**

ПРОГНУ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і якість за знач. **прогну́тий.**

ПРОГОВОРИ́ТИ *див.* **прогово́рювати.**

ПРОГОВОРИ́ТИСЯ *див.* **прогово́рюватися.**

ПРОГОВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогово́рювати.**

ПРОГОВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОГОВОРИ́ТИ**, -ворю́, -во́риш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Те саме, що **виголо́шувати** 2. // Вимовляти, говорити певним чином. // *перен.*, *рідко.* Бути, служити свідченням чого-небудь. 2. *тільки док.*, *неперех.* Говорити якийсь час. 3. *розм.* Не помічати, пропускати що-небудь, захопившись розмовою.

ПРОГОВО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОГОВОРИ́ТИСЯ**, -ворю́ся, -во́ришся, *док.* 1. Ненароком, мимоволі виказувати те, чого не слід було розголошувати. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **заго́ворюватися** 2. 3. *тільки док.*, *розм.* Промовити, сказати що-небудь після тривалої мовчанки; несподівано прохопитися словом, фразою. // Вимовитися, прозвучати (про слова). 4. *тільки недок.* Пас. до **прогово́рювати** 1.

ПРОГОГОТА́ТИ, -очý, -о́чеш *і* **ПРОГОГОТІ́ТИ**, -очý, -оти́ш. Док. до **гогота́ти** і **гоготі́ти.**

ПРОГОГОТІ́ТИ *див.* **прогогота́ти.**

ПРОГОДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОГОДУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* 1. Утримувати кого-небудь, даючи їжу, добуваючи необхідні матеріальні засоби до існування. // Давати корм тваринам, птахам і т. ін. // *перен.* Бути джерелом прожиття, існування. 2. *тільки док.* Годувати якийсь час.

ПРОГОДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОГОДУВА́ТИСЯ**, -ýюся, -ýєшся, *док.* 1. Забезпечувати себе їжею, кормом. 2. *тільки недок.* Пас. до **прогодо́вувати** 1.

ПРОГОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогодува́ти** 1.

ПРОГОДУВА́ТИ *див.* **прогодо́вувати.**

ПРОГОДУВА́ТИСЯ *див.* **прогодо́вуватися.**

ПРОГОЙДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Гойдати якийсь час.

ПРОГОЙДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Гойдатися якийсь час.

ПРОГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проголи́ти.**

ПРОГОЛИ́ТИ *див.* **прого́лювати.**

ПРОГОЛИ́ТИСЯ *див.* **прого́люватися.**

ПРОГОЛОВУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.* Головувати якийсь час.

ПРОГОЛОДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і діал.* **ПРОГОЛОДНІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* Відчути голод, захотіти їсти; зголодніти.

ПРОГОЛОДНІ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **зголодні́лий.**

ПРОГОЛОДНІ́ТИСЯ *див.* **проголода́тися.**

ПРОГОЛОДУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.* Голодувати якийсь час.

ПРОГОЛОСИ́ТИ[1], -ошý, -о́сиш, *док.* 1. *неперех.* Голосити (*див.* **голоси́ти**[1]) якийсь час. 2. *перех. і без додатка*, *перен.* Проказати що-небудь тоном, подібним до голосіння (у 1 знач.).

ПРОГОЛОСИ́ТИ[2] *див.* **проголо́шувати.**

ПРОГОЛОСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проголосува́ти.** // **проголосо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОГОЛОСУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Док. до **голосува́ти.** 2. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Підняти вгору руку з метою зупинити транспорт, що рухається мимо.

ПРОГОЛОСУВА́ТИСЯ, -ýється, *док.* Пас. до **проголосува́ти** 1.

ПРОГОЛО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проголоси́ти**[2]. // **проголо́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОГОЛО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проголоси́ти**[2], **проголо́шувати.**

ПРОГОЛО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **проголо́шувати.**

ПРОГОЛО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проголо́шувати.**

ПРОГОЛО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОГОЛОСИ́ТИ**, -ошý, -о́сиш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Офіційно оголошувати що-небудь, доводити до загального відома; обнародувати. // Офіційно сповіщати про початок, настання, створення чого-небудь. // Офіційно оголошувати кого-небудь обраним або поставленим на високий, відповідальний пост, керівну посаду; оголошувати про присвоєння якогось титулу, звання і т. ін. 2. Публічно виголошувати промову, здравицю, тост тощо, звертатися до кого-небудь і т. ін. // Усно або на письмі висловлювати свої думки, ідеї, ставлення до кого-, чого-небудь і т. ін. // Заявляти про визнання кого-, чого-небудь кимсь або якимсь; давати комусь, чомусь характеристику, оцінку.

ПРОГОЛО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **проголо́шувати.**

ПРОГО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОГОЛИ́ТИ**, -голю́, -го́лиш, *док.* 1. *перех.* Виголювати смужку, окреме місце. 2. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Голити якийсь час.

ПРОГО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОГОЛИ́ТИСЯ**, -голю́ся, -го́лишся, *док.* 1. *тільки док.* Голитися якийсь час. 2. *тільки недок.* Пас. до **прого́лювати.**

ПРОГОМОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* 1. Гомоніти якийсь час. 2. Док. до **гомоні́ти** 1.

ПРОГО́Н *див.* **прогі́н.**

ПРОГО́НИ, -ів, *мн.*, *іст.* В дореволюційній Росії – плата за проїзд на поштових конях і оплата за проїзд залізницею офіцерів і чиновників.

ПРОГОНИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **гінки́й** 1, 2.

ПРОГОНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **прогони́стий.**

ПРОГОНИ́СТО, *розм.* Присл. до **прого́нистий.**

ПРОГО́НИТИ *див.* **проганя́ти.**

ПРОГО́НИЧ, -а, *ч.* Залізний прут для замикання віконниць, дверей, воріт.

ПРОГО́НКА, -и, *ж.* 1. *спец.*, *розм.* Інструмент для нарізання гвинтів; плашка, лерка. 2. *спец.*, *розм.* Генеральна репетиція урочистого концерту, прем'єрної вистави тощо.

ПРОГО́ННИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Прикм. до **прогі́н** 3. // *у знач. ім.* **прого́нні**, -них, *мн.* Гроші за проїзд на поштових конях. 2. Прикм. до **прогі́н** 5.

ПРОГОНОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **гамарто́ма.**

ПРОГО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **прого́нний** 2.

ПРОГОНЧАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Гончарювати якийсь час.

ПРОГО́НЯ, -і, *ж.*, *діал.* Просіка в лісі.

ПРОГОРА́ННЯ *див.* **прогоря́ння.**

ПРОГОРА́ТИ *див.* **прогоря́ти.**

ПРОГОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прогорі́ти** 1, 2, 4. // *у знач. прикм.*

ПРОГОРІ́ТИ *див.* **прогоря́ти.**

ПРОГОРЛА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Док. до **горла́нити.** 2. Горланити якийсь час.

ПРОГОРЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Док. до **горла́ти.** 2. Горлати якийсь час.

ПРОГО́РНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Круглий отвір у центрі верхнього жорна ручного млина.

ПРОГОРНУ́ТИ *див.* **прогорта́ти.**

ПРОГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОГОРНУ́ТИ**, -горнý, -го́рнеш, *док.*, *перех.* 1. Розгрібаючи що-небудь у різні боки, утворювати заглибину, лунку і т. ін. // Взагалі розгрібати, розкидати, розсовувати в різні боки що-небудь сипке. 2. Відхиляти вбік, розхиляти в різні боки (про гілля дерев або кущів, квіти і т. ін.).

ПРОГОРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Горювати якийсь час.

ПРОГОРЯ́ННЯ, *рідко* **ПРОГОРА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **прогоря́ти, прогора́ти** 1, 2, 4.

ПРОГОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПРОГОРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОГОРІ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.* 1. Повністю обвуглюватися або згоряти. // Закінчувати горіти. 2. Продірявлюватися внаслідок дії вогню; пропалюватися. // Утворюватися внаслідок дії вогню (про діру). 3. *тільки док.* Горіти якийсь час. 4. *перен.*, *розм.* Зазнаючи невдач у ділах, ставати банкрутом; розорятися. // Те саме, що **зрива́тися** 6.

ПРОГОСПОДАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *неперех.* Господарювати якийсь час. 2. *перех.*, *розм.* Погано господарюючи, втратити що-небудь; витрачати щось не по-господарському.

ПРОГОСТЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Гостювати якийсь час.

ПРО́ГРА, -и, *ж.*, *зах.* Програш.

ПРОГРАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **програва́ти** 1 – 4.

ПРОГРАВА́ТИ, -граю́, -грає́ш, *недок.*, **ПРОГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Невдало закінчуючи яку-небудь гру, зазнавати поразки. // Зазнавати невдачі, поразки (в суперечці, змаганні, бою і т. ін.). // Не мати успіху (звичайно в судовій справі). 2. *перех.* Втрачати, позбуватися чого-небудь, зазнаючи поразки в азартних іграх. 3. *неперех.* Зазнавати негативного впливу чого-небудь. // Ставати або здаватися гіршим через що-небудь. 4. *перех.* Граючи на музичному інструменті, відтворювати мелодію, пісню, танець і т. ін. // Виконувати в ролях. // Виконувати музичну п'єсу, мелодію і т. ін. (про музичні інструменти). // *тільки док.* Дати сигнал, граючи на трубі, сурмі і т. ін. *Програти побудку. Програти тривогу.* // *розм.* Відтворювати звуковий запис (на пластинці, магнітній стрічці). 5. *тільки док.*, *неперех.* Грати якийсь час. 6. Відтворювати (відтворити), імітувати процеси, дії, ситуації, умови і т. ін., які повинні або можуть статися, створитися в майбутньому, для набуття досвіду, перевірки готовності і т. ін. 7. Продумати (продумувати), аналізувати (проаналізувати) майбутні дії, можливі ситуації і т. ін.

ПРОГРАВА́ТИСЯ, -граю́ся, -грає́шся, *недок.*, **ПРОГРА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Позбуватися чого-небудь, програючи в азартних іграх. 2. *тільки недок.* Пас. до **програва́ти** 1, 2, 4.

ПРОГРАВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, прилад для програвання грамофонних платівок.

ПРОГРАВІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **програвіюва́ти.**

ПРОГРАВІРУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *перех. і без додатка.* Док. до **гравірува́ти.**

ПРОГРАВІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех. і без додатка.* Док. до **гравіюва́ти.**

ПРОГРАДУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проградуюва́ти.**

ПРОГРАДУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **градуюва́ти.** *Проградуювати пробірку.*

ПРОГРА́МА, -и, *ж.* 1. Наперед продуманий план якої-небудь діяльності, роботи і т. ін. ** **Екологі́чна програ́ма** – порядок контролю за станом довкілля. 2. Ідейний напрямок, політична платформа, якою керується яка-небудь організація, партія, якесь товариство, якийсь друкований орган або окремий політичний, державний, суспільний діяч. // Документ, в якому викладено основні положення діяльності політичної партії, організації або окремого політичного, державного, суспільного діяча. 3. План роботи підприємства на якийсь строк, що передбачає обов'язковість випуску певної кількості продукції. 4. Стислий виклад основного змісту навчального предмета; брошура, книжка з таким викладом. // Обсяг знань, умінь і навичок, обов'язкових для засвоєння на різних етапах навчання. *Шкільна програма.* 5. Сукупність номерів, що входять до складу концерту, вистави, радіопередачі тощо і виконуються хором, ансамблем, оркестром і т. ін. // Друкований покажчик із послідовним переліком номерів концерту, передач радіо і телебачення, автора, режисера, дійових осіб і виконавців і т. ін. театральної або циркової вистави тощо. 6. Тема твору живопису, що давалась учневі Російської імператорської академії мистецтв; картина, малюнок на таку тему. 7. Тема (сюжет) інструментального музичного твору. // Сюжет програмного музичного твору. 8. *спец.* Докладний план дії обчислювальної машини, що складається з послідовних команд, за якими машина виконує весь процес обробки даних. // Програмний продукт,

призначений для розв'язання визначених прикладних або системних завдань. ** **Абсолю́тна програ́ма** – програма машинною мовою, виконання якої залежить від її положення в оперативній пам'яті. **Вихідна́ програ́ма** – результат трансляції вхідної програми. **Вхідна́ програ́ма** – програма, прийнятна для певного транслятора. **Допомі́жна програ́ма** – те саме, що **се́рвісна програ́ма**. **Керу́юча програ́ма** – системна програма, що реалізує набір функцій керування. **Помилкості́йка програ́ма** – програма, що не припиняє працювати, але й не виконує незворотних дій за умови введення безглуздих команд або даних. **Програ́ма заванта́ження** – сервісна програма, яка виконує редагування зв'язків і завантаження об'єктної програми до оперативної пам'яті. **Резиде́нтна програ́ма** – програма, що постійно міститься в оперативній пам'яті. **Се́рвісна програ́ма** – програма, призначена для надання послуг загального характеру користувачам та експлуатаційному персоналу. **Систе́мна програ́ма** – програма, призначена для підтримання працездатності системи обробки даних. 9. Канал радіо або телебачення.

ПРОГРА́МА-ДИСПЕ́ТЧЕР, програ́ми-диспе́тчера, *ж.* У системах обробки інформації – програма, що забезпечує автоматичне керування виконанням інших програм.

ПРОГРА́МА-ОРИГІНА́Л, програ́ми-оригіна́лу, *ж.* У системах обробки інформації – програма, що призначена для зберігання та відтворення з неї дублікатів.

ПРОГРА́МА-ПЛАНУВА́ЛЬНИК, програ́ми-планува́льника, *ж.* У системах обробки інформації: а) програма планування певного роду робіт в системі обробки даних; б) програма, що відповідає за керування використанням спільного ресурсу.

ПРОГРАМА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Пристрій, який регулює відповідно до закладеної у нього програми які-небудь процеси, дії і т. ін. 2. Пристрій запису у програмовний постійний запам'ятовуючий пристрій.

ПРОГРАМІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із програмування (у 2 знач.).

ПРОГРАМІ́СТКА, -и. *Жін.* до **програмі́ст**.

ПРОГРА́МКА, -и, *ж.* Зменш. до **програ́ма** 5.

ПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **програ́ма** 1, 4, 8. ** **Програ́мне управлі́ння** – управління, яке здійснюється автоматично за заданою програмою (у 8 знач.); пристрій, що здійснює таке управління. 2. Який викладає програму, є програмою (у 2 знач.). 3. Виконаний за заданою програмою (у 6 знач.). 4. Створений на певний сюжет, певну тему (про інструментальну музику).

ПРОГРА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **програ́мний** 2 – 4.

ПРОГРАМНОКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Який керується програмою.

ПРОГРА́МНО-ЦІЛЬОВИ́Й, -а, -е. Оснований (при плануванні, управлінні) на виборі оптимальних засобів досягнення кінцевих цілей. *Програмно-цільовий підхід.*

ПРОГРАМО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **програмува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який здійснюється за спеціальною програмою. *Верстат з програмованим керуванням.* ** **Програмо́ване навча́ння** – метод навчання людини за навчальною програмою.

ПРОГРАМО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **програ́мний**.

ПРОГРАМО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **програмо́вий**.

ПРОГРАМО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна програмувати.

ПРОГРАМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **програмо́вний**.

ПРОГРАМОНОСІ́Й, -я́, *ч.* Носій інформації, на якому записано програму (у 8 знач.).

ПРОГРАМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для програмування (у 1 знач.).

ПРОГРАМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **програмува́ти**. 2. Розділ прикладної математики та обчислювальної техніки, що розробляє методи складання програм для ЕОМ. ** **Мо́дульне програмува́ння** – організація програми у вигляді сукупності модулів з точним виконанням правил їх взаємодії. **Систе́мне програмува́ння** – розробка загального програмного забезпечення. **Структу́рне програмува́ння** – метод побудови програм, який використовує, кожна з яких має єдину точку входу та єдину точку виходу.

ПРОГРАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Складати послідовність дій при виконанні робіт, пов'язаних з обробкою інформації. // Складати програму (у 8 знач.). 2. Задавати програму (у 8 знач.) верстату, пристрою і т. ін. // Здійснювати що-небудь на основі заданої програми (у 8 знач.). 3. Зумовлювати, встановлювати характер, порядок здійснення чого-небудь.

ПРОГРАМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **програмува́ти**.

ПРОГРАМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **програмува́ти**.

ПРОГРА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **програ́ти** 1 – 4. // **про́грано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОГРА́ТИ *див.* **програва́ти**.

ПРОГРА́ТИСЯ *див.* **програва́тися**.

ПРОГРАФИ́ТИ *див.* **прографля́ти**.

ПРОГРА́ФЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прографи́ти**.

ПРОГРА́ФЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прографи́ти**.

ПРОГРАФЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОГРАФИ́ТИ**, -флю́, -фи́ш; *мн.* прографля́ть; *док.*, *перех.* Розкреслювати на графи; графити.

ПРОГРАФЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **прографля́ти**.

ПРО́ГРАШ, -у, *ч.* 1. Втрата чого-небудь у процесі невдалої гри або розігрування чого-небудь. 2. Те, що втрачене внаслідок невдалої гри або розігрування чого-небудь. 3. Невдача, поразка у чому-небудь. *Програш бою. Програш змагання.* 4. *перен.* Невигода, втрата. *Бути в програші. Програш часу.*

ПРО́ГРАШНИЙ, -а, -е. 1. Який свідчить про програш, підкреслює його. 2. Який не має переваги над іншим, гірший за іншого. *Програшні місця у турнірній таблиці.*

ПРО́ГРАШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **про́грашний**.

ПРО́ГРАШНО. Присл. до **про́грашний** 2.

ПРОГРЕБТИ́ *див.* **прогріба́ти**.

ПРОГРЕДІЄ́НТНИЙ, -а, -е. Який поступово підсилюється; прогресуючий, наростаючий.

ПРОГРЕДІЄ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **прогредіє́нтний**. 2. Психічне захворювання, що характеризується наростанням позитивних чи негативних симптомів.

ПРОГРЕ́С, -у, *ч.* Розвиток по висхідній лінії, удосконалення в цьому процесі, перехід від нижчого до вищого, від простого до більш складного; прот. р е г р е с. *Суспільний прогрес. Соціальний прогрес.* // *розм.* Розвиток чого-небудь у бік поліпшення; будь-яка позитивна зміна.

ПРОГРЕСИ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **прогреси́вна опла́та** (*див.* **прогреси́вний**).

ПРОГРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який сприяє прогресу; політично, суспільно, економічно передовий. *Прогресивні ідеї.* // Який веде до вдосконалення, поліпшення чого-небудь завдяки своїм ідеям, настроям, поглядам. // Який, поділяючи передові ідеї, настрої, погляди, прагне до прогресу, бореться за прогрес. // Те саме, що **новітні́й** 2. // *у знач. ім.* **прогреси́вний**, -ного, *ч.*; **прогреси́вне**, -ного, *с.* Той, хто прагне до прогресу, бореться за нього; те, що сприяє прогресу; політично, суспільно, економічно передове. 2. Який поступово зростає, посилюється, пропорційно збільшується. ** **Прогреси́вна опла́та** – різновидність відрядної заробітної плати, яка передбачає додаткове заохочення за виробництво продукції понад норму. **Прогреси́вний пара́ліч** – психічне захворювання людини, зумовлене сифілітичним ураженням центральної нервової системи.

ПРОГРЕСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прогреси́вний**.

ПРОГРЕСИ́ВНО. Присл. до **прогреси́вний**.

ПРОГРЕСИ́СТ, -а, *ч.*, *книжн.* Прихильник прогресу, людина передових ідей, настроїв, поглядів.

ПРОГРЕСИ́СТКА, -и, *книжн.* *Жін.* до **прогреси́ст**.

ПРОГРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* У математиці – ряд чисел, які збільшуються або зменшуються так, що різниця або відношення між кожними двома сусідніми числами зберігає сталу величину. // Про збільшення або зменшення чого-небудь подібно до такого ряду. ** **Арифмети́чна прогре́сія** – числовий ряд, кожний член якого, починаючи з другого, є сумою попереднього члена і якогось постійного для цього ряду числа. **Геометри́чна прогре́сія** – числовий ряд, кожний член якого, починаючи з другого, є добутком попереднього члена і якогось постійного для цього ряду числа.

ПРОГРЕСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до прогресування.

ПРОГРЕСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогресува́ти**.

ПРОГРЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Переходити на вищий ступінь розвитку; іти шляхом прогресу; прот. р е г р е с у в а т и. // Робити успіхи в чому-небудь, удосконалюватися. 2. Поступово зростати, збільшуватися, посилюватися.

ПРОГРЕСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **прогресува́ти**.

ПРОГРИЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогриза́ти** 1.

ПРОГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* прогри́з, -ла, -ло; *док.* 1. *перех.* Продірявлювати зубами, проточувати що-небудь наскрізь. // Гризучи, точачи, утворювати в чому-небудь дірку, отвір і т. ін. 2. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Гризти якийсь час.

ПРОГРИЗА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОГРИ́ЗТИСЯ**, -зу́ся, -зе́шся; *мин. ч.* прогри́зся, -гри́злася, -гри́злося; *док.* 1. *розм.* Проникати крізь що-небудь, утворюючи зубами діру, отвір і т. ін., проточуватися крізь що-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **прогриза́ти** 1.

ПРОГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогри́зти** 1. // *у знач. прикм.*

ПРОГРИ́ЗТИ *див.* **прогриза́ти**.

ПРОГРИ́ЗТИСЯ *див.* **прогриза́тися**.

ПРОГРИ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **гри́мати**. 2. Гримати якийсь час.

ПРОГРИМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* прогримля́ть; *док.* 1. *неперех.* Створити гуркіт, шум і т. ін. або видати гучні, різкі звуки. // *чим.* Створити гучні, різкі звуки, гуркіт, шум і т. ін., діючи чим-небудь на щось. // Голосно, гучно прозвучати, пролунати (про звуки). // *безос.* 2. *перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Промовити, сказати, виконати підвищеним тоном, громовим голосом, дуже голосно, оглушливо. 3. *неперех.*, *розм.* З шумом, гуркотом, громом пробігти, проїхати і т. ін. 4. *неперех.*, *перен.* Набути великої популярності, заслужити славу; прославитися. // *тільки* 3 *ос.* Сягнути, поширитися далеко. 5. *неперех.* Гриміти (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОГРИМКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **прогримі́ти** 1, 3.

ПРОГРИМОТА́ТИ *див.* **прогримоті́ти**.

ПРОГРИМОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ПРОГРИМОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.*, *перех. і неперех.* Підсил. до **прогримі́ти** 1 – 3, 5.

ПРОГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогріба́ти** 1.

ПРОГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* прогріб, -гребла́, -гребло́; *док.* 1. *перех.* Вигрібаючи що-небудь або розводячи щось у різні боки, утворювати прохід, діру, заглибину тощо; очищаючи що-небудь від чогось, звільняти місце і т. ін. *Прогрібати місце.* 2. *тільки док.*, *перех. і без додатка*, *неперех.* Гребти (у 2 знач.) якийсь час. 3. *тільки док.*, *неперех.* Гребти (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОГРІБА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **прогріба́ти** 1.

ПРОГРІ́В, -у, *ч.* Дія за знач. **прогрі́ти**, **прогріва́ти** і стан за знач. **прогрі́тися**, **прогріва́тися**.

ПРОГРІ́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прогріва́ти**. 2. Здатний прогріватися.

ПРОГРІ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прогрі́ваний** 2.

ПРОГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогріва́ти** 1 і **прогріва́тися**.

ПРОГРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОГРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *перех.* 1. Застосовуючи тепло, нагрівати що-небудь як слід, цілком, повністю. // Зігрівати що-небудь якоюсь мірою, віддаючи йому власне тепло. // Повертати втрачене тепло замерзлому тілу або його частинам. // Примушувати працювати (охолоджений мотор). 2. *перен.* Втішати, підбадьорювати кого-небудь співчуттям.

ПРОГРІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОГРІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Нагріватися якоюсь мірою або цілком, повністю. 2. *тільки недок.* Пас. до **прогріва́ти** 1.

ПРОГРІ́ТИ *див.* **прогріва́ти**.

ПРОГРІ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогрі́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Який прогрівся, став теплим або гарячим.

ПРОГРІ́ТИСЯ *див.* **прогріва́тися**.

ПРОГРІ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **прогрі́тий**.

ПРО́ГРІХ, -а, *ч.*, *заст.* Гріх (у 2 знач.).

ПРОГРІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОГРІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *розм.* Вчиняти гріх (у 1, 2 знач.).

ПРОГРІША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОГРІШИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -ши́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **прогріша́ти**.

ПРОГРІ́ШЕННЯ, -я, *с.*, *рел.* Те саме, що **гріх** 1.

ПРОГРІШИ́ТИ *див.* **прогріша́ти**.

ПРОГРІШИ́ТИСЯ *див.* **прогріша́тися**.

ПРОГРУЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОГРУ́ЗНУТИ** *і рідко* **ПРОГРУ́ЗТИ**, -зну, -знеш; *мин. ч.* прогру́знув, -нула, -нуло *і* прогру́з, -ла, -ло; *док.* Провалюватись або осідати вниз, утворюючи западину, заглибину.

ПРОГРУ́ЗНУТИ *див.* **прогруза́ти**.

ПРОГРУ́ЗТИ *див.* **прогруза́ти**.

ПРОГРЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **грю́кати**. 2. Проїхати, пройти з грюком (*див.* **грюк**[2]).

ПРОГРЮКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОГРЮКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **прогрю́кати**.

ПРОГРЮКОТІ́ТИ *див.* **прогрюкота́ти**.

ПРОГУГНИ́ТИ *і* **ПРОГУГНІ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Те саме, що **прогугня́вити**. 2. *неперех.* Док. до **гугни́ти**, **гугні́ти** 2.

ПРОГУГНІ́ТИ *див.* **прогугни́ти**.

ПРОГУГНЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* прогугня́влять; *перех. і без додатка*, *розм.* Док. до **гугня́вити**.

ПРОГУГОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш. Док. до **гуготі́ти**.

ПРОГУДІ́ТИ *і* **ПРОГУСТИ́**, -гуду́, -гуде́ш; *мин. ч.* прогуді́в, -ді́ла, -ді́ло *і* прогу́в, -гула́, -гуло́; *док.* 1. *неперех.* Видати довгі, протяжні низькі звуки. // Одночасно голосно зазвучати, створюючи загальний гомін. // Пролунати протяжно, на низьких нотах. // *перен.* Стати широко відомим; набути великого розголосу. 2. *перех.* Сказати, промовити що-небудь глухим низьким голосом або одночасно в кілька голосів. 3. *неперех.* Пролетіти, пройти, проїхати з гудінням. // *безос.*, *розм.* Те саме, що **пронести́** 4. // *тільки* 3 *ос.*, *перен.*, *розм.* Скінчитися, давно минути. 4. *неперех.* Гудіти, густи якийсь час.

ПРОГУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Док. до **гука́ти** 1. 2. *перех. і неперех.* Гукати якийсь час.

ПРОГУ́Л, -у, *ч.* Неявка, невихід на роботу, у навчальний заклад і т. ін. без поважної причини.

ПРОГУ́ЛОК, -лка, *ч.*, *зах.* Вузький прохід.

ПРОГУ́ЛЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Прогулянка.

ПРОГУ́ЛЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Те саме, що **гу́лькнути**.

ПРО́ГУЛЬКОМ, *присл.*, *діал.*, *розм.* Коли-не-коли.

ПРОГУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Проведений без роботи, навчання і т. ін.; пропущений внаслідок прогулу.

ПРОГУ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто не з'являється на роботу, пропускає навчання і т. ін. без поважної причини, робить прогули.

ПРОГУ́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **прогу́льник**.

ПРОГУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогу́лювати** 3, 4.

ПРОГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОГУЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.*, *розм.* Гуляючи, пропускати кого-, що-небудь, позбавлятися чогось і т. ін. // Не з'являтися, не виходити на роботу, у навчальний заклад і т. ін. без поважної причини; робити прогул. 2. *тільки док.*, *неперех.* Гуляти (у 1 – 3 знач.) якийсь час. 3. *перех.*, *розм.* Витрачати на розваги, гульню; марнотратити. 4. *перех.* Водити кого-небудь на гуляння; робити з кимсь прохідку (звичайно про тварин).

ПРОГУ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОГУЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Проходжуватися не поспішаючи, для відпочинку, задоволення і т. ін. // *тільки недок., перен.* Рухатися в якомусь напрямку, ніби гуляючи (про вітер, хмари і т. ін.). 2. *ірон.* Вимушено йти куди-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **прогу́лювати** 1, 3.

ПРОГУ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогуля́ти**. // **прогу́ляно**, *безос. присудк. сл.*

ПРОГУ́ЛЯНКА, -и, *ж.* 1. Ходіння або катання для відпочинку, розваги. // Прохідка, гуляння (звичайно тварин). // Прохідка ув'язнених у тюремному дворі. 2. Легка, приємна подорож, мандрівка і т. ін., що не завдає труднощів. // *ірон.*

ПРОГУ́ЛЯНКОВИЙ, -а, -е. Стос. до прогулянки (у 1 знач.). // Який служить для прогулянки; признач. для прогулянки.

ПРОГУЛЯ́ННЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **прогу́лянка** 1.

ПРОГУ́ЛЯНОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **прогу́лянка**.

ПРОГУЛЯ́ТИ *див.* **прогу́лювати**.

ПРОГУЛЯ́ТИСЯ *див.* **прогу́люватися**.

ПРОГУМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прогумува́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРОГУМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогумо́вувати**.

ПРОГУМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОГУМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Просочувати або покривати гумовою речовиною.

ПРОГУМО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОГУМУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Насичуватися або покриватися гумовою речовиною. 2. *тільки недок.* Пас. до **прогумо́вувати**.

ПРОГУМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прогумува́ти**.

ПРОГУМУВА́ТИ *див.* **прогумо́вувати**.

ПРОГУМУВА́ТИСЯ *див.* **прогумо́вуватися**.

ПРОГУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **гу́пати**. // Пройти, пробігти, важко ступаючи, проїхати верхи, гупаючи. // Видати або утворити глухий стукіт (про кроки, підбори чобіт, копита і т. ін.). 2. Гупати якийсь час.

ПРОГУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* Підсил. до **прогу́пати**.

ПРОГУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Док. до **гу́ркати**. 2. Гуркати якийсь час.

ПРОГУРКОТА́ТИ *див.* **прогуркоті́ти**.

ПРОГУРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ПРОГУРКОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.* 1. Підсил. до **прогу́ркати**. 2. З гуркотом пройти, проїхати і т. ін.

ПРОГУСТИ́ *див.* **прогуді́ти**.

ПРОГУТО́РИТИ, -рю, -риш, *док., діал.* Гуторити якийсь час.

ПРОГУЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *рідко.* Док. до **гуча́ти**.

ПРОҐА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* проґа́влять; *док., перех. і без додатка, розм.* Пропустити кого-небудь, упустити щось, відволікаючись, через неуважність, нерозторопність і т. ін. // Не використати слушного для чого-небудь моменту (через недогадливість, втому, лінощі і т. ін.). // Втративши пильність або послабивши увагу до кого-, чого-небудь, проглядіти щось. // Втратити кого-, що-небудь через забарливість, інертність, нерішучість і т. ін.

ПРОДА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **продава́ти**.

ПРОДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **продава́ти** 1, 2 і **продава́тися** 1.

ПРОДАВА́ТИ, -аю, -ає́ш, *недок.*, **ПРОДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док., перех.* 1. Віддавати який-небудь товар в обмін на гроші або на інший товар; прот. к у п у в а т и. // *заст.* Віддавати за гроші у володіння іншій особі або іншій державі (кріпаків, рабів, полонених і т. ін.). // Збувати кому-небудь (звичайно за гроші) акції, облігації, квитки і т. ін. // Давати можливість експлуатувати себе. // З корисливих міркувань, за винагороду віддавати кого-небудь у чиєсь розпорядження, примушувати кого-небудь віддатися комусь за гроші, одружитися з кимсь або працювати на когось. // Вступати в любовний зв'язок з ким-небудь за плату, торгувати своїм тілом. *Продавати з торгів.* 2. *етн.* У весільному обряді – брати грошовий викуп за наречену у нареченого. 3. *перен.* З корисливих міркувань діяти підступно, віроломно щодо кого-, чого-небудь; зраджувати.

ПРОДАВА́ТИСЯ, -аю́ся, -ає́шся, *недок.*, **ПРОДА́ТИСЯ**, -да́мся, -дасі́ся, *док.* 1. Піддавати себе, свою працю, свою робочу силу експлуатації з боку кого-небудь. // Віддаватися кому-небудь за гроші, плату, одружуватися з розрахунку. 2. *перен.* З корисливих міркувань вдаватися до зради, запродуватися. // Поступатися власними переконаннями, сумлінням, честю заради якої-небудь вигоди, користі. 3. *тільки недок.* Пас. до **продава́ти**. *Продаватися з молотка.*

ПРОДАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Той, хто продає який-небудь товар. // Особа, що займається продажем, торгівлею; торговець. // Працівник торгового підприємства, що відпускає товари покупцю.

ПРОДАВИ́ТИ *див.* **прода́влювати**.

ПРОДАВИ́ТИСЯ *див.* **прода́влюватися**.

ПРОДА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продави́ти** 1, 2. // *у знач. прикм.*

ПРОДА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **продави́ти** 1, 2 і **продави́тися** 1.

ПРОДА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прода́влювати** 1, 2 і **прода́влюватися** 1.

ПРОДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОДАВИ́ТИ**, -давлю́, -да́виш; *мн.* прода́влять; *док., перех.* 1. Надавлюючи, натискуючи власною масою, прогинати всередину; руйнувати. // Надавлюючи, натискуючи, робити отвір у чому-небудь. 2. Надавлюючи, натискуючи, пропускати через що-небудь, крізь щось. 3. *тільки док.* Давити якийсь час.

ПРОДА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОДАВИ́ТИСЯ**, -да́виться, *док.* 1. Угинатися, проламуватися під вагою чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **прода́влювати** 1, 2.

ПРОДАВЩИ́ЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **продаве́ць**.

ПРО́ДАЖ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **продава́ння**. ** **Ка́совий про́даж** – продаж за готівку. **На про́даж** – з метою продати. **Про́даж без покриття́** – угода щодо продажу цінних паперів, яких на момент укладання угоди продавець реально не має. **Про́даж бо́ргу** – нове явище для зовнішньої заборгованості, коли одні країни частково чи повністю продають свій борг іншим країнам. 2. Торгівля, товарооборот. *Пустити в продаж.*

ПРОДА́ЖА, -і, *ж., заст.* Продаж.

ПРОДА́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **про́даж** 1. 2. *перен.* Який продає себе, свої почуття, честь і т. ін. за гроші, плату. // Якого можна купити за гроші, плату. 3. *перен.* Такий, якого можна підкупити; здатний заради грошей, користі на безчесні вчинки, зраду і т. ін.

ПРОДА́ЖНИЦТВО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **прода́жність**.

ПРОДА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прода́жний** 2, 3.

ПРОДА́Й, -ю, *ч., зах.* Продаж. ** **На прода́й**, *зах.* – для продажу.

ПРО́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прода́ти** 1, 2. // **про́дано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОДА́ННЯ, -я, *с., заст.* Продаж.

ПРОДА́ТИ *див.* **продава́ти**.

ПРОДА́ТИСЯ *див.* **продава́тися**.

ПРОДА́УС, -а, *ч., заст.* Жартівлива назва дорослого учня, який уже має вуса.

ПРОДВИГТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* Двигтіти якийсь час.

ПРОДЕБАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продебатува́ти**. // **продебато́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОДЕБАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Док. до **дебатува́ти**. 2. Дебатувати якийсь час.

ПРОДЕЗІНФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продезінфікува́ти**. // **продезінфіко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОДЕЗІНФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **дезінфікува́ти**.

ПРОДЕКЛАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продекламува́ти**.

ПРОДЕКЛАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех. і без додатка.* Док. до **декламува́ти**.

ПРОДЕМОНСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продемонструва́ти**. // **продемонстро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОДЕМОНСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Здійснити демонстрацію (у 3 знач.). 2. Засвідчити що-небудь, довести щось; підтвердити фактами.

ПРОДЕРЕНЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* 1. Видати уривчасті дрижачі звуки. 2. Деренчати якийсь час.

ПРОДЕРЕНЬКОТА́ТИ, -о́че *і* **ПРОДЕРЕНЬКОТІ́ТИ**, -и́ть, *док., розм.* Підсил. до **проденча́ти**.

ПРОДЕРЕНЬКОТІ́ТИ *див.* **продеренькота́ти**.

ПРОДЕ́РЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проде́ржати**.

ПРОДЕ́РЖАТИ, -жу, -жиш, *док., перех.* Держати (у 1, 4, 5, 10 знач.) якийсь час. // *безос.*

ПРОДЕ́РЖАТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* 1. Бути в певному стані якийсь час (про погоду). 2. *перен.* Держатися (у 7 знач.) якийсь час.

ПРОДЕ́РТИ *див.* **продира́ти**.

ПРОДЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проде́рти**. // **проде́рто**, *безос. присудк. сл.* 2. Який продерся, продірявився або зносився до дірок.

ПРОДЕ́РТИСЯ *див.* **продира́тися**.

ПРОДЕРЧА́ТИ, -чи́ть, *док.* 1. Док. до **дерча́ти**. 2. Проїхати з деренчанням. 3. Дерчати якийсь час.

ПРОДЕФІЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., книжн.* Док. до **дефілюва́ти**.

ПРОДЕШЕВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш; *мн.* продешевля́ть; *док.* Зазнати збитків унаслідок невигідного продажу чого-небудь. // *перен., розм.* Недооцінити себе, свої здібності і т. ін.

ПРОДЕШЕВИ́ТИСЯ, -влю́ся, -ви́шся; *мн.* продешевля́ться; *док., рідко.* Те саме, що **продешеви́ти**.

ПРОДЗАГО́НИ, -ів, *мн., іст.* Загони, перев. з робітників, створені у 1917 – 20 рр. Радянською владою з метою реквізиції хлібних надлишків, охорони продуктових вантажів та ін.

ПРОДЗВЕНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* 1. Утворити, видати високі, деренчливі металеві звуки. 2. *перен.* Прозвучати, пролунати. // Дзвінко проспівати (про птахів); продзижчати (про комах). 3. Дзвеніти якийсь час.

ПРОДЗВОНИ́ТИ, -дзвоню́, -дзво́ниш, *док.*, **ПРОДЗВО́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* 1. *неперех.* Док. до **дзвони́ти** 1. 2. *перех. і неперех.* Дзвоном позначити час або повідомити про що-небудь. // *безос.* ** **Продзвони́ти по душі́**, *церк.* – забити у дзвони, оповіщаючи про чиюсь смерть. 3. *неперех.* Дзвонити якийсь час. 4. *неперех., перен., розм.* Розголосити, поширити (звістку, новину, чутку і т. ін.). 3. *спец., розм.* Перевірити справність електричного ланцюга, його окремих частин шляхом їх замикання на контрольному приладі, що сигналізує про нормальне проходження струму звуковим сигналом.

ПРОДЗВО́НЮВАТИ *див.* **продзвони́ти**.

ПРОДЗЕЛЕНЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш. Док. до **дзеленча́ти**.

ПРОДЗЕЛЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Те саме, що **продзеленча́ти**.

ПРОДЗЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш. Док. до **дзе́нькати**.

ПРОДЗИЖЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *тільки 3 ос., неперех.* Док. до **дзи́жчати**. 2. *тільки 3 ос., неперех.* Пролетіти з дзижчанням. 3. *перех., перен., розм.* Промовити, виконати що-небудь із дрижанням у голосі.

ПРОДЗЬОБА́ТИ *див.* **продзьо́бувати**.

ПРОДЗЬО́БУВАТИ, -ує, *недок.*, **ПРОДЗЬОБА́ТИ**, -обає, *док., перех.* 1. Дзьобаючи, довбаючи дзьобом, робити отвір, заглибину в чому-небудь; пробивати дзьобом. 2. *тільки док.* Дзьобати якийсь час.

ПРОДЗЬО́БУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Виходити з яйця, пробиваючи шкаралупу дзьобом (про пташеня). 2. Пробиватися, з'являтися (про паростки рослин). 3. Пас. до **продзьо́бувати** 1.

ПРОДЗЮРЧА́ТИ, -чи́ть. Док. до **дзюрча́ти**.

ПРОДЗЯ́ВКАТИ, -ає, *док.* 1. Док. до **дзя́вкати**. 2. Дзявкати якийсь час.

ПРОДИ́БАТИ, -аю, -аєш. Док. до **ди́бати**.

ПРОДИВИ́ТИ *див.* **продивля́ти**.

ПРОДИВИ́ТИСЯ *див.* **продивля́тися**.

ПРОДИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОДИВИ́ТИ**, -дивлю́, -ди́виш; *мн.* проди́влять; *док., перех.*: ** **Продивля́ти о́чі** – довго і з нетерпінням чекати кого-небудь.

ПРОДИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРОДИВИ́ТИСЯ**, -дивлю́ся, -ди́вишся; *мн.* проди́вляться; *док.* 1. Те саме, що **прогляда́ти** 1 – 3. 2. *тільки док., рідко.* Те саме, що **прогле́діти** 1.

ПРОДИ́ВО, -а, *с.* Велике диво. ** **На проди́во**: а) викликаючи подив, здивування; б) те саме, що **на ди́во** (*див.* **ди́во**).

ПРОДИГІОЗА́Н, -у, *ч., фарм.* Комплексний препарат, що його застосовують для лікування трофічних виразок, усунення набряклості тканин після операцій.

ПРОДИКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продиктува́ти**. // **продикто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОДИКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **диктува́ти**.

ПРОДИМА́ТИ *див.* **продува́ти**.

ПРОДИМИ́ТИ *див.* **проди́млювати**.

ПРОДИМИ́ТИСЯ *див.* **проди́млюватися**.

ПРОДИМІ́ТИ *див.* **проди́млювати**.

ПРОДИМІ́ТИСЯ *див.* **проди́млюватися**.

ПРОДИ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продими́ти** і **продимі́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРОДИ́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРОДИМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОДИМИ́ТИ** *і* **ПРОДИМІ́ТИ**, -млю́, -ми́ш; *мн.* продимля́ть; *док.* 1. *док. тільки* **продими́ти**, *перех.* Насичувати або наповнювати димом; покривати, забруднювати кіптявою. 2. *док. тільки* **продими́ти**, *перех., розм.* Пров'ялювати в диму, готуючи в їжу (рибу, м'ясо і т. ін.). 3. *тільки док., неперех.* Димити, диміти якийсь час. 4. *тільки док., неперех., перен., розм.* Проїхати, пройти, випускаючи дим, залишаючи димний слід.

ПРОДИ́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **ПРОДИМЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРОДИМИ́ТИСЯ** *і* **ПРОДИМІ́ТИСЯ**, -млю́ся, -ми́шся; *мн.* продимля́ться; *док.* 1. *док. тільки* **продими́тися**. Насичуватися або наповнюватися димом; покриватися, забруднюватися кіптявою; ставати продимленим. 2. *тільки док.* Димитися, диміти́ся якийсь час. 3. *тільки недок.* Пас. до **продимлювати**, **продимля́ти**.

ПРОДИМЛЯ́ТИ *див.* **проди́млювати**.

ПРОДИМЛЯ́ТИСЯ *див.* **проди́млюватися**.

ПРОДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОДЕ́РТИ** *і* **ПРОДРА́ТИ**, -деру́, -дере́ш; *мин. ч.* проде́р, -ла, -ло *і* продра́в, -дра́ла, -дра́ло; *док., перех., розм.* Проривати, розривати наскрізь. // Утворювати, робити в чому-небудь діру, отвір; продірявлювати. // Робити глибоку рвану рану; роздирати. // Роз'єднувати, розхиляти врізнобіч що-небудь суцільне або стулене. *Продирати очі.* ** **Моро́з продира́є** *по чому* – про неприємне відчуття холоду від несподіваного, сильного переляку, збудження і т. ін.

ПРОДИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОДЕ́РТИСЯ** *і* **ПРОДРА́ТИСЯ**, -деру́ся, -дере́шся; *мин. ч.* проде́рся, -лася, -лося *і* продра́вся, -дра́лася, -дра́лося; *док., розм.* 1. Прориватися, розриватися наскрізь; проношуватися до дірок. 2. З труднощами, долаючи перешкоди, протискуватися куди-небудь. // Ламаючи опір, проходити, пробиватися куди-небудь. // *перен.* Прони-кати або просочуватися через що-небудь, шар чогось і т. ін. 3. *перен.* Доноситися крізь що-небудь (про звуки). 4. *тільки недок.* Пас. до **продира́ти**.

ПРОДИСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продискува́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРОДИСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **дискува́ти**.

ПРО́ДИХ[1], -у, *ч., бот.* Мікроскопічний щілиноподібний отвір у шкірці листків і трав'янистих стебел вищих рослин, який служить для водо- і газообміну.

ПРО́ДИХ[2], -у, *ч.* Передишка. ** **Не дава́ти про́диху** – змушувати постійно терпіти злидні, нестатки, бути в напрузі через тяжку фізичну працю, хатні клопоти і т. ін.

ПРОДИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех. і неперех., розм.* Те саме, що **продува́ти**.

ПРОДИ́ХАТИ, продихаю, продихаєш *і* продишу, продишеш, *док.* Проіснувати якийсь час; прожити.

ПРОДИ́ХАТИСЯ, -ди́шуся, -ди́шешся, *док., розм.* Те саме, що **віддиха́тися** 1.

ПРОДИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., неперех.* Зробити вільно вдих або видих; глибоко зітхнути. ** **Не [мо́жна] продихну́ти**; **Не продихне́ш** – нема чим дихати (внаслідок духоти, неприємного запаху або забруднення повітря).

ПРОДИХО́ВИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **про́дих**[1].

ПРОДІВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *неперех.* Дівувати

якийсь час. 2. *перех., рідко.* Змарнувати.

ПРОДІЄВІДМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *перех.* Док. до **дієвідмі́нювати**.

ПРО́ДІЛ[1], -у, *ч.* Рівна лінія, що утворюється при розчісуванні волосся на два боки. ** **У (на) про́діл** – на два боки з рівною лінією посередині (про зачесане волосся).

ПРО́ДІЛ[2], -у, *ч.* Дроблена гречана або рисова крупа.

ПРОДІЛИ́ТИ *див.* **проділя́ти**.

ПРО́ДІЛКА, -и, *ж., розм.* Лінія, заглибина, виїмка, що розділяє яку-небудь поверхню.

ПРОДІ́ЛЛЯ, -я, *с., діал.* Те саме, що **про́діл**[1].

ПРО́ДІЛЬ, -я, *ч., розм.* Те саме, що **про́діл**[1].

ПРО́ДІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **про́діль**.

ПРОДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОДІЛИ́ТИ**, -ділю́, -ді́лиш, *док., перех., розм.* Робити проділ у волоссі.

ПРОДІЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок., розм.* Пас. до **проділя́ти**.

ПРО́ДІР, -а, *ч., зах.* Голка без вушка.

ПРОДІРЯ́ВИТИ *див.* **продіря́влювати**.

ПРОДІРЯ́ВИТИСЯ *див.* **продіря́влюватися**.

ПРОДІРЯ́ВІТИ, -іє, *док., розм.* Зробитися, стати дірявим; продірявитися.

ПРОДІРЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продіря́вити**. 2. *у знач. прикм.* Який став або якого зробили дірявим. // Зношений до дір (про одежу, взуття і т. ін.); драний, подертий.

ПРОДІРЯ́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **продіря́влювати**.

ПРОДІРЯ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОДІРЯ́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* продірявлять; *док., перех.* Робити в чому-небудь дірку, отвір, рану і т. ін. // Зношувати до дір (одежу, взуття і т. ін.).

ПРОДІРЯ́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОДІРЯ́ВИТИСЯ**, -иться; *мн.* продірявляться; *док.* 1. Робитися, ставати дірявим. // Зношуватися до дір (про одежу, взуття і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **продіря́влювати**.

ПРОДЛУ́БАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Длубатися якийсь час.

ПРОДІЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., розм., рідко.* Згаяти якийсь час.

ПРОДМА́Г, -у, *ч., розм.* Продовольчий магазин.

ПРОДМУ́ХАТИ *див.* **продму́хувати**.

ПРОДМУХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Однокр. до **продму́хувати**.

ПРОДМУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОДМУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Дмухаючи, прочищати, очищати що-небудь. // Дмухаючи, робити на чомусь отвір, вічко і т. ін.

ПРОДО́ВБАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продовба́ти** 1. // **продо́вбано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОДОВБА́ТИ *див.* **продо́вбувати**.

ПРОДО́ВБИНА, -и, *ж., розм.* Продовбаний отвір, діра, заглибина.

ПРОДОВБТИ́ *див.* **продо́вбувати**.

ПРОДО́ВБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **продо́вбувати** 1.

ПРОДО́ВБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОДОВБА́ТИ**, -аю, -аєш *і діал.* **ПРОДОВБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док., перех. і без додатка.* Довбаючи, порушувати цілісність чогонебудь. 1. // Довбанням утворювати діру, заглибину і т. ін. 2. *тільки док.* Довбати якийсь час.

ПРОДО́ВБУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **продо́вбувати** 1.

ПРОДОВГА́СТИЙ, -а, -е. Який має видовжену форму; у якого довжина більша за ширину.

ПРОДОВГУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **продовга́стий**.

ПРОДОВГУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **продовгува́тий**.

ПРОДО́ВЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продо́вжити**. // **продо́вжено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* ** **Продо́вжений день** – режим у початкових класах, при якому учні залишаються в школі (обідають, гуляють, виконують домашні завдання) під наглядом педагогів до закінчення робочого дня батьків. *Школа, клас, група продовженого дня, з продовженим днем.*

ПРОДО́ВЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **продо́вжити** і **продо́вжувати**, **продо́вжитися** і **продо́вжуватися**. 2. Частина чого-небудь, що продовжує його.

ПРОДО́ВЖИТИ *див.* **продо́вжувати**.

ПРОДО́ВЖИТИСЯ *див.* **продо́вжуватися**.

ПРОДО́ВЖНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **поздо́вжній**. 2. Тривалий, довгочасний.

ПРОДО́ВЖНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **продо́вжний** 2.

ПРОДО́ВЖУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **продо́вжувати**. 2. Якого можна продовжити.

ПРОДО́ВЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **продо́вжуваний** 2.

ПРОДО́ВЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **продо́вжувати**.

ПРОДО́ВЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОДО́ВЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех. і без додатка, також з інфін.* 1. Вести далі почате, не зупиняючись, безперервно; діяти далі; повертатися (після перерви) до початого. // *у сполуч. зі сл.* п у т ь, д о р о г а. Іти далі. // Висловлювати, розвивати далі свою думку. 2. Робити довшим за часом; збільшувати строк чого-небудь. // *тільки док., у сполуч. зі сл.* в і к, г о с п о д ь, *заст.* Довше прожити. 3. Робити довшим за розміром; подовжувати.

ПРОДО́ВЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОДО́ВЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Тривати, розвиватися, відбуватися не зупиняючись; поновлюватися (після перерви). // *безос.* 2. *перев. док.* Розтягтися на довший час, стати довшим за часом. 3. Простягатися на якусь відстань, не кінчатися. 4. *тільки недок.* Пас. до **продо́вжувати**.

ПРОДО́ВЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто продовжує і розвиває почате, підготовлене, закладене і т. ін. своїми попередниками.

ПРОДО́ВЖУВАЧКА, -и. Жін. до **продо́вжувач**.

ПРОДО́ВЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **продо́вжувати**.

ПРОДОВО́ЛЬСТВО, -а, *с.* Їстівні припаси, продукти харчування, харчі.

ПРОДОВО́ЛЬЧИЙ, -а, -е. Стос. до продовольства. // Який служить продовольством. // Який займається заготівлею, зберіганням, розподілом і т. ін. продовольства. // Признач. для заготівлі, зберігання, розподілу і т. ін. продовольства. *Продовольчий пункт.*

ПРОДО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продоі́ти**.

ПРОДОЇ́ТИ *див.* **продо́ювати**.

ПРОДО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОДОЇ́ТИ**, -ою́, -о́їш; *наказ. сп.* продій; *док., перех., розм.* Робити масаж доїнням.

ПРОДО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок., розм.* Пас. до **продо́ювати**.

ПРОДПОДА́ТОК, -тку, *ч., іст.* Натуральний податок із селянських господарств, введений в Радянській державі замість продрозверстки.

ПРОДРА́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продра́їти**.

ПРОДРАЖНИ́ТИ, -дражню́, -дра́жниш, *док., перех., ким, чим, розм.* Дати кому-небудь образливе прізвисько.

ПРОДРА́ЇТИ *див.* **продра́ювати**.

ПРО́ДРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продра́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРОДРА́ТИ *див.* **продира́ти**.

ПРОДРА́ТИСЯ *див.* **продира́тися**.

ПРОДРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОДРА́ЇТИ**, -а́ю, -а́їш, *док., перех.* 1. Промивати старанно, акуратно, прочищати, протирати до блиску. 2. *перен., розм.* Гостро критикувати кого-небудь, висловлюючи невдоволення його діями, поведінкою і т. ін.

ПРОДРА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **продра́ювати** 1.

ПРОДРЕЙФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., мор.* Дрейфувати (у 1 знач.) якусь відстань.

ПРОДРИГОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., діал.* Дриготіти якийсь час.

ПРОДРИЖА́ТИ, -жу́, -жи́ш, *док.* Дрижати (у 1 – 3 знач.) якийсь час.

ПРОДРІБОТА́ТИ *див.* **продріботі́ти**.

ПРОДРІБОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ПРОДРІБОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *розм.* Док. до **дріботі́ти**, **дрібота́ти**.

ПРОДРІ́ЖДЖОВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **продріжджува́ти**.

ПРОДРІЖДЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., спец.* Док. до **дріжджува́ти**.

ПРОДРІЖДЖУВА́ТИСЯ, -у́ється, *спец.* Док. до **дріжджува́тися**.

ПРОДРІМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Дрімати (у 1 знач.) якийсь час. 2. *перех., розм.* Дрімаючи, пропустити кого-, що-небудь.

ПРОДРІМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм., рідко.* Трохи подрімати.

ПРОДРОЗКЛА́ДКА, -и, *ж., іст.* Система державних заготівель сільськогосподарських продуктів, встановлена Радянською державою у 1918 – 20 рр.

ПРОДРО́М, -у, *ч., мед.* Провісник хвороби; симптоми, що передують інфекційному захворюванню.

ПРОДРОМА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Пов'язаний з початковою стадією розвитку хвороби, коли з'являється загальне нездужання, але характерних ознак хвороби ще немає. *Продромальний період кору.*

ПРОДРЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продря́пати**.

ПРОДРЯ́ПАТИ *див.* **продря́пувати**.

ПРОДРЯ́ПАТИСЯ *див.* **продря́пуватися**.

ПРОДРЯ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **продря́пувати**.

ПРОДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОДРЯ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Дряпаючи, залишати на якій-небудь поверхні подряпини, написи і т. ін. 2. *тільки док.* Дряпати (*див.* **дря́пати**[1] 1, 2) якийсь час.

ПРОДРЯ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОДРЯ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. З труднощами пробиратися крізь що-небудь, чіпляючись за щось, роблячи собі подряпини. 2. *тільки недок.* Пас. до **продря́пувати** 1.

ПРОДУБИ́ТИ *див.* **проду́блювати**.

ПРОДУБИ́ТИСЯ *див.* **проду́блюватися**.

ПРОДУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продуби́ти**. 2. *у знач. прикм., перен.* Огрубілий, шорсткий (про шкіру людини).

ПРОДУ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проду́блений**.

ПРОДУ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **продуби́ти**.

ПРОДУБЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **продублюва́ти**.

ПРОДУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проду́блювати**.

ПРОДУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОДУБИ́ТИ**, -дублю́, -ду́биш; *мн.* продублять; *док., перех.* Обробляти дубленням. *Продубити шкури.* // *перен.* Робити шкіру людини грубою, шорсткою (про дію вітру, холоду, сонця і т. ін.).

ПРОДУБЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **дублюва́ти**. *Продублювати фільм.*

ПРОДУБЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш. Док. до **дублюва́ти**.

ПРОДУ́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОДУБИ́ТИСЯ**, -ду́биться; *мн.* проду́бляться; *док.* 1. Піддаватися дубленню; робитися дубленим. // *перен.* Ставати грубим, шорстким (про шкіру людини під дією вітру, холоду, сонця і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **проду́блювати**.

ПРО́ДУВ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **вентиля́ція** 2. 2. *розм.* Струмінь повітря; протяг.

ПРОДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для продування, продувки.

ПРОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **продува́ти** 1. ** **Продува́ння ма́ткових труб**, *мед.* – процедура введення повітря під тиском в маткові труби з метою відновлення їхньої прохідності.

ПРОДУВА́ТИ *і* **ПРОДИМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОДУ́ТИ**, продму́, продме́ш *і* проду́ю, проду́єш; *мин. ч.* проду́в, -ду́ла, -ду́ло; *док.* 1. *перех. і без додатка.* Струменем видихуваного повітря прочищати щонебудь, очищати щось. // Здувати що-небудь із чогось. // Прочищати, очищати сильним струменем повітря, газу, води. 2. *перех.* Продмухувати на чому-небудь отвір, вічко і т. ін. 3. *неперех.* Рухати струмені повітря (про вітер); віяти. // *безос.* Обдавати холодом, подувом пахощів і т. ін. // *також перех.* Дуючи, проникати наскрізь, через що-небудь, кудись, обдувати з усіх боків (про вітер, сильний струмінь повітря). // *безос.* // *перех. і без додатка.* Дуючи, проникаючи крізь одежу, дошкуляти кому-небудь (звичайно про холодний вітер, віхолу і т. ін.). // *тільки док., перех. і без додатка, безос., розм.* Викликати захворювання, застудити протягом, крізним вітром. 4. *недок. тільки* **продува́ти**, *перех., перен., фам.* Не домагатися успіху в якій-небудь грі; програвати. // Втрачати (гроші, майно і т. ін.), програючи в азартній грі. // Часто випиваючи, позбуватися сили, здоров'я і т. ін. 5. *тільки док., перех. і неперех.* Дути (у 1, 2, 6 знач.) якийсь час.

ПРОДУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОДУ́ТИСЯ**, продму́ся, продме́шся і проду́юся, проду́єшся; *мин. ч.* проду́вся, -ду́лася, -ду́лося; *мн.* -ду́лися; *док.* 1. *тільки* продуюся, продуєшся, *фам.* Програватися в азартній грі. 2. *тільки док., на кого – що.* Дутися (у 3 знач.) якийсь час. 3. *тільки недок.* Пас. до **продува́ти** 1 – 3.

ПРОДУ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **продува́ння**.

ПРОДУВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який легко продувається вітром. 2. Те саме, що **продува́льний**. *Продувні крани.*

ПРОДУВНІ́СТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **продувни́й**.

ПРОДУДНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш. Док. до **дудні́ти**.

ПРОДУДОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* Підсил. до **продудні́ти**.

ПРОДУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **продукува́ти**.

ПРОДУ́КТ, -у, *ч.* 1. Речовий або інтелектуальний результат людської праці. ** **Валови́й націона́льний проду́кт** – загальна сума товарів і послуг у грошовому виразі та ринкових цінах, що знаходиться у розпорядженні даної країни за певний період часу. **Валови́й суспі́льний проду́кт** – сума матеріальних благ, що їх виробило суспільство за певний період. **Програ́мний проду́кт**, *спец.* – програмний засіб, призначений для постачання користувачу. 2. Наслідок, витвір, результат чого-небудь. 3. Речовина, яку одержують або яка утворюється хімічним чи іншим способом із іншої речовини. 4. Речовина, яка служить матеріалом для виготовлення або вироблення чого-небудь. 5. *звичайно мн.* Їстівні припаси, харчі; продовольчі товари.

ПРОДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Спрямований на створення матеріальних благ. *Продуктивна праця.* // Який створює матеріальні блага. // Який дає, приносить бажаний результат; результативний. // Який сприяє одержанню бажаного результату. ** **Продукти́вна то́вща** – товща осадових відкладів, яка містить корисні копалини. **Продукти́вний капіта́л** – капітал, що функціонує у формі засобів виробництва і змінного капіталу; **Продукти́вні си́ли** – знаряддя та засоби праці, а також люди, що вводять їх у дію, здійснюючи виробництво матеріальних благ. 2. Пов'язаний з нагромадженням продукції (перев. сільського господарства). *Продуктивні землі.* 3. *лінгв.* Здатний брати участь у творенні нових слів на всіх етапах розвитку певної мови. // Який є зразком словотворення. *Продуктивна модель.*

ПРОДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **продукти́вний** 1. ** **Продукти́вність пра́ці** – ефективність виробничої діяльності людей, яка вимірюється кількістю виробленої продукції за одиницю робочого часу. 2. Здатність давати продукцію (напр. сільського господарства). 3. *біол.* Властивість організмів нагромаджувати речовину, енергію тощо та внаслідок цього утворювати біомасу, виробляти певні речовини. // Кількісна характеристика цієї властивості. ** **Продукти́вність екосисте́ми** – швидкість, з якою енергія засвоюється організмами-продуцентами в процесі фотосинтезу та хемосинтезу. 4. *геол.* Відношення кількості корисного компонента в надрах до площини або глибини родовища, або до довжини рудної зони.

ПРОДУКТИ́ВНО. Присл. до **продукти́вний** 1.

ПРОДУКТО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний зі збутом, збереженням і т. ін. продуктів харчування.

ПРОДУКТООБМІ́Н, -у, *ч., ек.* Форма економічного зв'язку між містом і селом, за якої обмін промислової та сільськогосподарської продукції відбувається без товарного обороту, без купівлі-продажу.

ПРОДУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **продукува́ти**.

ПРОДУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Виробляти, виготовляти, випускати що-небудь. // Утворювати.

ПРОДУКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Вироблятися, виготовлятися, випускатися. 2. Пас. до **продукува́ти**.

ПРОДУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до продукції.

ПРОДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність продуктів, що випускаються окремим підприємством, певною галуззю промисловості, сільського господарства або всім народним господарством країни. // Сукупність творів, що випускаються окремим видавництвом, пишуться окремим художником, композитором, письменником і т. ін. ** **Валова́ проду́кція** – загальний обсяг виробництва (в грошовому виразі) окремими підприємствами або галуззю народного господарства за певний період. **Відпрацьо́вана проду́кція** – продукція, яка в процесі експлуатації (споживання) втратила свої функціональні та ін. властивості. **Неідентифіко́вана проду́кція** – продукція, яка не має відповідного до нормативних вимог маркування або для якої відсутні технічні специфікації. **Това́рна проду́кція** – продукція, що йде за межі підприємства, яке її виробило.

ПРОДУ́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проду́мати**. // **проду́мано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який є результатом усебічного, ґрунтовного обдумування чого-небудь. // *у знач. ім.* **проду́мане**, -ного, *с.* Те, що є результатом усебічного, ґрунтовного обдумування чого-небудь.

ПРОДУ́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проду́маний** 2.

ПРОДУ́МАНО. Присл. до **проду́маний** 2.

ПРОДУ́МАТИ *див.* **проду́мувати**.

ПРОДУ́МАТИСЯ *див.* **проду́муватися**.

ПРОДУ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проду́мувати**.

ПРОДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОДУ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Всебічно обдумувати щонебудь або розмірковувати про щось. // У думках, в уяві або попереднім обговоренням конкретизувати що-небудь задумане, але ще не здійснене, не реалізоване. // Наперед визначати що-небудь, орієнтовно намічати щось. // Аналізувати в думках що-небудь побачене, прочитане, пережите і т. ін. *Продумувати свою поведінку.* 2. *тільки док., неперех.* Думати якийсь час.

ПРОДУ́МУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОДУ́МАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Поставати в думках, уяві. 2. *тільки недок.* Пас. до **проду́мувати** 1.

ПРОДУ́ТИ *див.* **продува́ти**.

ПРОДУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проду́ти**. // **проду́то**, *безос. присудк. сл.*

ПРОДУ́ТИСЯ *див.* **продува́тися**.

ПРО́ДУХ, -у, *ч.* 1. Отвір, щілина, діра в чому-небудь. // Отвір або канал у конструкціях будинків і споруд для природного провітрювання (вентиляції) приміщень. 2. Те саме, що **провітрювання**.

ПРОДУ́ХА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **про́дух** 1.

ПРОДУ́ХВИНА, ПРОДУ́ХОВИНА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **про́дух** 1. 2. *діал.* Ополонка.

ПРОДУ́ХОВИНА *див.* **проду́хвина**.

ПРОДУЦЕ́НТ, -а, *ч.* 1. *ек.* Той, хто виробляє, виготовляє яку-небудь продукцію; виробник. // Країна, що виробляє певний товар. 2. *мн.*, *біол.* Організми, що створюють органічні речовини з неорганічних. // Загальна назва автотрофних організмів, що забезпечують органічною речовиною та енергією всі інші організми.

ПРОДЮ́СЕР, -а, *ч.* 1. Довірена особа кінокомпанії, що здійснює ідейно-художній та організаційно-фінансовий контроль над постановкою фільму; особа, яка організує, фінансує постановку фільму, вистави і т. ін. 2. Адміністративно-фінансовий організатор діяльності зі здійснення якого-небудь комерційного проекту (різних шоу, концертів, телепрограм, запису альбомів, дисків, відеокліпів і т. ін.).

ПРОЕКЗАМЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проекзаменува́ти**.

ПРОЕКЗАМЕНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **екзаменува́ти**.

ПРОЕКЗАМЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **екзаменува́ти**.

ПРОЕКЗАМЕНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **екзаменува́тися**.

ПРОЕКСПЕРИМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проекспериментува́ти**.

ПРОЕКСПЕРИМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **експериментува́ти**.

ПРОЕ́КТ, -у, *ч.* 1. Сукупність документів (розрахунків, креслень, макетів тощо), необхідних для зведення споруд, виготовлення машин, приладів і т. ін. *Типовий проект.* 2. Попередній текст якого-небудь документа, що виноситься на обговорення, затвердження. // Щось незакінчене, намічене лише в загальних рисах (про літературний твір, лист, доповідь і т. ін.); начерк. 3. Задуманий план дій; задум, намір.

ПРОЕКТА́НТ, -а, *ч.* Той, хто розробляє або захищає проект (у 1 знач.).

ПРОЕКТА́НТКА, -и. Жін. до **проекта́нт**.

ПРОЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *мат.* Стос. до проекції (у 1 знач.), проектування (*див.* **проектува́ння**[2]). ** **Проекти́вна геоме́трія** – розділ геометрії, в якому вивчаються властивості фігур, що не змінюються при перетвореннях, при яких прямі переходять у прямі.

ПРОЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проекти́вний**.

ПРОЕ́КТНИЙ, -а, -е. Стос. до проекту (у 1 знач.), проектування (*див.* **проектува́ння**[1]). *Проектний інститут.* // Передбачений проектом. ** **Прое́ктне завда́ння** – проектно-технічний документ, що є результатом першої стадії проектування машин, приладів, споруд і т. ін.

ПРОЕ́КТНО-КОНСТРУ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до проектування і конструювання, призначений для проектування і конструювання. *Проектно-конструкторська організація.*

ПРОЕКТО́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **проектува́ти**[1]. // *у знач. прикм.*

ПРОЕКТО́ВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **проектува́ти**[2].

ПРОЕКТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна проектувати.

ПРОЕКТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **проекто́вний**.

ПРОЕ́КТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Оптичний прилад, яким вимірюють лінійні й кутові розміри виробів. 2. Оптичний прилад для одержання збільшених зображень на екрані; проекційний апарат. 3. Електронно-оптичний прилад, за допомогою якого одержують збільшене зображення поверхні, що випромінює електрони.

ПРОЕКТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до проектування (*див.* **проектува́ння**[1]). // Який здійснює проектування.

ПРОЕКТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається проектуванням (*див.* **проектува́ння**[1]).

ПРОЕКТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **проектува́льник**.

ПРОЕКТУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **проектува́ти**[1].

ПРОЕКТУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **проектува́ти**[2]. *Метод прямокутного проектування.*

ПРОЕКТУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Складати, розробляти проект (у 1 знач.). // Конструювати що-небудь. 2. *перех.*, *з інфін. і неперех.* Планувати, намічати здійснити що-небудь.

ПРОЕКТУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. *мат.* Зображувати на площині яку-небудь просторову фігуру. 2. *спец.* Передавати на екран проекцію (у 2 знач.).

ПРОЕКТУВА́ТИСЯ[1], -у́ється, *недок.* Пас. до **проектува́ти**[1].

ПРОЕКТУВА́ТИСЯ[2], -у́ється, *недок.* 1. *на що.* Відображуватися на тлі чого-небудь. 2. Пас. до **проектува́ти**[2].

ПРОЕКТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **проектува́ти**.

ПРОЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до проекції (у 2 знач.). ** **Проекці́йний апара́т** – те саме, що **прое́ктор** 2. **Проекці́йний друк** – спосіб друку, що полягає в одержанні позитивного фотозображення за допомогою проекційних оптичних засобів. **Проекці́йні воло́кна** – нервові волокна, що з'єднують кору півкуль великого мозку з розміщеними нижче відділами головного й спинного мозку.

ПРОЕКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проекці́йний**.

ПРОЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *мат.* Зображення просторової фігури на площині. 2. *спец.* Збільшене зображення нерухомих об'єктів (рисунків, креслень, кінокадрів і т. ін.) на екрані за допомогою оптичних приладів.

ПРОЖА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прожа́рити**.

ПРОЖА́РИТИ *див.* **прожа́рювати**.

ПРОЖА́РИТИСЯ *див.* **прожа́рюватися**.

ПРОЖА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до прожарювання. // Який призначений, використовується для прожарювання.

ПРОЖА́РЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прожа́рювати**. 2. Якого можна прожарити

ПРОЖА́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прожа́рюваний** 2.

ПРОЖА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прожа́рювати** 1 – 3.

ПРОЖА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОЖА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Жарити (у 1 знач.) до повної готовності. 2. *спец.* Піддавати що-небудь дії високої температури з метою очищення, дезінфекції, гартування і т. ін. 3. Дуже прогрівати що-небудь (про теплові промені). 4. *тільки док.*, *також неперех.* Жарити (у 1, 2 знач.) якийсь час.

ПРОЖА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОЖА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Жаритися (у 1 знач.) до повної готовності. 2. *тільки* 3 *ос.*, *спец.* Піддаватися дії високої температури з метою очищення, дезінфекції, гартування і т. ін. 3. *тільки док.* Жаритися якийсь час. 4. *тільки недок.* Пас. до **прожа́рювати** 1 – 3.

ПРОЖА́РЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто прожарює (у 2 знач.).

ПРОЖА́РЮВАЧКА, -и, *спец.* Жін. до **прожа́рювач**.

ПРОЖА́ТИ *див.* **прожина́ти**.

ПРОЖА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прожа́ти**.

ПРОЖДА́ТИ, -жду́, -жде́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Ждати (у 1, 2 знач.) якийсь час.

ПРОЖЕБОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *перех. і без додатка*, *розм.* Док. до **жебоні́ти** 1.

ПРОЖЕ́КТ, -у, *ч.* 1. *іron.* Задум, намір, план, що не має точного обґрунтування. 2. *заст.* Проект.

ПРОЖЕКТЕ́Р, -а, *ч.* 1. *іron.* Той, хто захоплюється прожектами (у 1 знач.). 2. *заст.* Той, хто складає проект (у 1 знач.).

ПРОЖЕКТЕ́РСТВО, -а, *с.*, *іron.* Висування необґрунтованих проектів та обстоювання їх.

ПРОЖЕКТЕ́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *іron.* Захоплюватися прожектами (у 1 знач.).

ПРОЖЕКТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е, *іron.* Прикм. до **прожекте́р** 1 і **прожекте́рство**.

ПРОЖЕ́КТОР, -а, *ч.* 1. Освітлювальний апарат з оптичним пристроєм, за допомогою якого створюють потужні спрямовані пучки світла. // Пучки світла, створені таким апаратом. 2. *перен.*, *заст.* Група людей, яка на підприємстві або в установі здійснювала контроль за трудовою дисципліною, якістю роботи, навчання і т. ін. // Стінгазета, фотовітрина і т. ін. такої групи.

ПРОЖЕКТОРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто обслуговує прожектор (у 1 знач.), працює з прожектором.

ПРОЖЕКТОРИ́СТКА, -и. Жін. до **прожектори́ст**.

ПРОЖЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **проже́ктор** 1. // Здійснюваний за допомогою прожекторів. // Оснащений прожекторами (про військові підрозділи).

ПРОЖЕНИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Женихатися якийсь час.

ПРОЖЕ́РА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Те саме, що **ненаже́ра**.

ПРОЖЕ́РЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який забагато їсть, якого важко нагодувати; ненажерливий. // На якого не можна настачити їжі. *Прожерливий рот.*

ПРОЖЕ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **проже́рливий**.

ПРОЖЕ́РЛИВО, *розм.* Присл. до **проже́рливий**.

ПРОЖЕ́РНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **проже́рливий**.

ПРОЖЕ́РТИ *див.* **прожира́ти**.

ПРОЖИВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **прожива́ти** 3. 2. *рідко.* Те саме, що **життя́** 1. Місце проживання. ** **По́свідка на прожива́ння**: а) документ, що його видають іноземним громадянам або апатридам на право проживання у даній країні; б) в дореволюційній Росії – документ, що його видавали в передбачених законом випадках замість паспорта.

ПРОЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЖИ́ТИ**, -живу́, -живе́ш, *док.* 1. *тільки док.*, *неперех.* Жити (у 1 – 5 знач.) якийсь час. 2. *тільки док.*, *перех.* Проіснувати певний відрізок часу. 3. *тільки недок.*, *неперех.* Жити, мешкати постійно або тимчасово (у приміщенні, населеному пункті, на певній території і т. ін.). // Водитися (у певній місцевості – про диких тварин, птахів); жити (у кого-небудь – про свійських тварин). 4. *також у сполуч. з ім. на означення часу, неперех. і перех.* Жити, проводити життя в якийсь спосіб. // *на що, на чому, з чого, чим, рідко з чим.* Підтримувати своє існування яким-небудь способом, використовуючи певні засоби. // Перебуваючи у певному стані, жити чим-небудь (думками, мріями і т. ін.). // *тільки док.*, *без кого – чого.* Зарадити собі в чомусь без кого-, чого-небудь. 5. *перех. і без додатка.* Витрачати на існування (гроші, майно і т. ін.). // *перен.*, *розм.*, *рідко.* Втрачати (голос, здоров'я і т. ін.).

ПРОЖИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОЖИ́ТИСЯ**, -живу́ся, -живе́шся, *док.*, *розм.* 1. *тільки док.*, *безос.* Жити (у 1 знач.) якийсь час. 2. *тільки недок.*, *безос.* Те саме, що **прожива́ти** 4. 3. *тільки док.* Витратившись, залишитися без засобів існування. 4. *тільки недок.* Пас. до **прожива́ти** 4.

ПРОЖИВОТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Животіти якийсь час.

ПРОЖИ́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **про́жилок** 1 – 3.

ПРО́ЖИЛОК, -лка, *ч.* 1. Відгалуження судини, по якій тече кров у тілі людини чи тварини. 2. Відгалуження ниткоподібного стовщення на листках і квітках рослин, на крилах комах. 3. Вузька смужка, тонкий прошарок у чому-небудь (камені, дереві, металі і т. ін.), які вирізняються своїм забарвленням. 4. *гірн.* Відгалуження у жилі (*див.* **жи́ла**[1] 3).

ПРОЖИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЖА́ТИ**, -жну́, -жне́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Те саме, що **проко́шувати** 1. 2. *тільки док.* Жати якийсь час.

ПРО́ЖИР, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ненаже́ра** 1.

ПРОЖИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЖЕ́РТИ**, -жеру́, -жере́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* З'їдати, поїдати що-небудь. // *вульг.* Те саме, що **зжира́ти** 1.

ПРОЖИ́РИТИ *див.* **прожи́рювати**.

ПРОЖИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прожирува́ти**.

ПРОЖИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Жирувати (у 1, 2 знач.) якийсь час.

ПРОЖИ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прожи́рювати**.

ПРОЖИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОЖИ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Просочувати, насичувати, промазувати жиром що-небудь.

ПРОЖИ́ТИ *див.* **прожива́ти**.

ПРОЖИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прожи́ти** 1, 2, 4. // **прожи́то**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **прожи́те**, -того, *с.* Те, що минуло.

ПРОЖИ́ТИСЯ *див.* **прожива́тися**.

ПРОЖИТКО́ВИЙ, -а, -е. Необхідний, достатній на прожиток. *Прожитковий корм. Прожиткова норма.* ** **Прожитко́вий мі́німум** (*див.* **мі́німум**).

ПРОЖИ́ТОК, -тку, *ч.* 1. Засоби до існування. ** **На прожи́ток** – для того, щоб існувати. 2. *рідко.* Те саме, що **прожива́ння** 1. 3. *діал.* Життя.

ПРОЖИТТЯ́, -я, *с.* 1. Дія за знач. **прожи́ти**, **прожива́ти** 1, 3. 2. Те саме, що **прожи́ток** 1. ** **На прожиття́**: а) на проживання (у 1 знач.); б) те саме, що **На прожи́ток** (*див.* **прожи́ток**).

ПРОЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прожува́ти**.

ПРОЖО́ВКЛИЙ, -а, -е. Який зробився, став жовтим, набув жовтого забарвлення. *Прожовкле листя.*

ПРОЖО́ВКНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* прожо́вк, -жо́вкла, -жо́вкло *і* прожо́вкнув, -жо́вкнула, -жо́вкнуло; *док.* Зробитися, стати жовтим, набути жовтого забарвлення. // Зробитися, стати блідим, із жовтим відтінком.

ПРО́ЖОВТЬ, -і, *ж.* Домішок жовтизни в чому-небудь; жовтуватий відтінок у забарвленні.

ПРОЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прожо́вувати**.

ПРОЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЖУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Подрібнювати, розминати їжу в роті.

ПРОЖО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОЖУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Піддаватися прожовуванню. 2. *тільки недок.* Пас. до **прожо́вувати**.

ПРОЖО́Г, -у, *ч.*, *діал.* Стремління, поривання.
ПРОЖО́ГА, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **прожо́гом**.
ПРОЖО́ГОМ, *присл.* 1. Стрімголов. // Дуже швидко, миттю. 2. *розм.* Зараз же, відразу. // Одним духом.
ПРО́ЖРА, -и, *ж.*, *вульг.*, *рідко.* Те саме, що **ненаже́ра** 1.
ПРОЖУВА́ТИ *див.* **прожо́вувати**.
ПРОЖУВА́ТИСЯ *див.* **прожо́вуватися**.
ПРОЖУРИ́ТИСЯ, -журю́ся, -жу́ришся, *док.* Журитися якийсь час.
ПРОЗ, *прийм.*, *із знах. в.*, *діал.* 1. Повз (у 2 – 5 знач.). 2. Через.
ПРО́ЗА, -и, *ж.* 1. Мовлення, не організоване ритмічно, не віршоване. 2. Літературний твір або сукупність творів, написаних невіршованою мовою; прот. п о е з і я. 3. *часто у сполуч. зі сл.* ж и т т я, ж и т т є в и й, *перен.* Одноманітність, буденність; повсякденність.
ПРОЗАЇ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Слово чи словосполучення ділової, наукової, повсякденної тощо мови, вставлені у поетичний твір. 2. *перен.* Життєва одноманітність, буденність, щось сухе, звичайне, позбавлене поетичності.
ПРОЗАЇ́К, -а, *ч.* 1. Письменник, що пише прозою; прот. п о е т. 2. *перен.* Суха людина з дріб'язковими, вузько практичними інтересами.
ПРОЗАЇ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Написаний прозою (у 1 знач.). 2. *перен.* Позбавлений поетичності; одноманітний, буденний, звичайний. // Який має дріб'язкові, вузькопрактичні інтереси.
ПРОЗАЇ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прозаї́чний** 2.
ПРОЗАЇ́ЧНО. Присл. до **прозаї́чний** 2.
ПРОЗАХІ́ДНИЙ, -а, -е. Що є прихильником країн Західної Європи і США, що орієнтується на них, пов'язаний з такою орієнтацією. *Прозахідна політика.*
ПРО́ЗВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прозва́ти**. // **про́звано**, *безос. присудк. сл.*
ПРОЗВА́ННЯ, -я, *с.*, *часто у сполуч. з прийм.* н а, п о. Те саме, що **прі́звисько**. // *заст.* Прізвище.
ПРОЗВА́ТИ *див.* **прозива́ти**.
ПРОЗВА́ТИСЯ *див.* **прозива́тися**.
ПРО́ЗВИСЬКО, -а, *с.*, *діал.* Прізвисько.
ПРО́ЗВИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Прізвисько.
ПРОЗВУЧА́ТИ, -чить, *док.* 1. Поширитись у просторі, пролунати, почутися (про різні звуки, голоси, музику, спів і т. ін.). // Бути вимовленим, виголошеним певним чином. // Набути у звучанні якихось характерних ознак, рис, забарвлення. 2. *перен.* Виявитись у звуках мови, пісні і т. ін. (про почуття, настрій і т. ін.). 3. *перен.* Виявитися, розкритися в чому-небудь (про зміст, ідею, тему і т. ін.). // Набути певного значення; справити якесь враження.
ПРОЗГУЧА́ТИ, -чить, *док.*, *діал.* Прозвучати (у 1 знач.).
ПРОЗДРІ́ТИ, -здрю́, -здри́ш, *док.*, *зах.* Стати зрячим.
ПРОЗЕ́КТОР, -а, *ч.* 1. Лікар-патологоанатом, що здійснює розтин трупів. 2. Лікар, що очолює прозектуру (у 1 знач.).
ПРОЗЕ́КТОРСТВО, -а, *с.* Діяльність лікаря-патологоанатома, пов'язана з розтином трупів. // Посада чи перебування на посаді прозектора.
ПРОЗЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **прозе́ктор**. // Признач. для патологоанатомічного розтину трупів. 2. *у знач. ім.* **прозе́кторська**, -кої, *ж.* Приміщення, де здійснюється патологоанатомічний розтин трупів.
ПРОЗЕКТУ́РА, -и, *ж.* 1. Патологоанатомічне відділення при лікувальних або навчальних медичних закладах. 2. Те саме, що **прозе́кторство**.
ПРО́ЗЕЛЕНУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Зеленкуватий.
ПРО́ЗЕЛЕНЬ, -і, *ж.* Зелений відтінок у забарвленні чого-небудь, домішка зеленого кольору до якогось іншого. // Молоді зелені паростки рослин. // Зеленуватий наліт на металі (бронзі, міді тощо).
ПРОЗЕЛІ́Т, -а, *ч.* 1. *церк.* Особа, що прийняла нове віросповідання; неофіт. 2. *книжн.* Новий палкий прихильник якого-небудь учення, теорії, переконань і т. ін.
ПРОЗЕЛІТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *церк.* Прагнення поширити своє віросповідання, навернути до нього інших. 2. *книжн.* Палка відданість якому-небудь ученню, теорії, переконанням і т. ін.
ПРОЗЕЛІ́ТКА, -и. Жін. до **прозелі́т**.
ПРОЗЕЛІ́ТСЬКИЙ, -а, -е, *церк.*, *книжн.* Прикм. до **прозелі́т**.
ПРОЗЕНХІ́МА, -и, *ж.*, *бот.* Тканина рослин (наприклад, волокно льону), що складається з видовжених, загострених на кінцях, часто з потовщеними стінками клітин.
ПРОЗЕНХІ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прозенхі́ма**.
ПРОЗЕРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при міастенії, парезах і паралічах та ін.
ПРОЗЕРПІ́НА, -и, *ж.* У римській міфології – богиня підземного світу й царства померлих.
ПРОЗИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. теп. і мин. ч. до **прозива́ти**. // **прози́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПРОЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЗВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.* 1. Давати кому-небудь прізвисько. // Давати назву чому-небудь. // Звати, іменувати когось. 2. *розм.* Визначати, характеризувати кого-, що-небудь якимсь словом, означенням і т. ін., виявляючи своє ставлення.
ПРОЗИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко* **ПРОЗВА́ТИСЯ**, -ву́ся, -ве́шся, *док.* 1. Діставати прізвисько. // Мати, носити якусь назву, ім'я і т. ін. 2. *тільки недок.*, *розм.*, *рідко.* Називати кого-небудь образливими словами. 3. *тільки недок.* Пас. до **прозива́ти**.
ПРОЗИ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Глузливе прізвисько. 2. Лайливе слово.
ПРОЗИВНИ́Й, -а́, -е́, *книжн.* Який з власної назви перетворився на загальну.
ПРОЗИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Перебути, провести де-небудь зиму; перезимувати.
ПРОЗИРА́ЛО, -а, *с.*, *зах.* Дзеркало.
ПРОЗИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прозира́ти** 2.
ПРОЗИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЗИРНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *неперех.* Показуватися з-за чого-небудь, з-під чогось, виднітися з-поміж чогось, крізь щось. // Ставати явним, помітним, виявлятися через зовнішні ознаки. 2. *перех. і неперех.* Проникати зором крізь що-небудь, куди-небудь, охоплювати поглядом щось. // *перен.* Вникати в суть чого-небудь, осягати розумом щось. // Наперед уявляти собі те, що має статися, що буде. 3. *неперех.*, *заст.* Прозрівати (у 1 знач.).
ПРОЗИРНУ́ТИ *див.* **прозира́ти**.
ПРОЗІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Зівати (у 1 знач.) якийсь час. 2. *перех. і неперех.*, *перен.* Не використати нагоду, зручний випадок і т. ін.
ПРОЗІ́Р, -зо́ру, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **про́світ** 1, 3, 5.
ПРО́ЗІРКА, -и, *ж.* Позитивна світлина на склі або фотоплівці, що розглядається на просвіт чи проектується на екран.
ПРОЗІ́РЛИВИЙ *див.* **прозорли́вий**.
ПРОЗІ́РЛИВІСТЬ *див.* **прозорли́вість**.
ПРОЗІ́РЛИВО *див.* **прозорли́во**.
ПРОЗІРНИ́Й, -а́, -е́. В який (крізь який) можна проникнути зором.
ПРОЗІ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **прозо́рий** 1.
ПРОЗІ́РНИК, -а, *ч.*, *діал.* 1. Звіробій. 2. Приціл.
ПРОЗІ́РНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **прозі́рник**.
ПРОЗІ́РНІСТЬ[1], -ності, *ж.* Властивість за знач. **прозі́рний**.
ПРОЗІ́РНІСТЬ[2], -ності, *ж.* Властивість за знач. **прозі́рний**.
ПРОЗІ́РЧАСТИЙ, **ПРОЗО́РЧАСТИЙ**, -а, -е. Те саме, що **прозо́рий**.
ПРОЗНАВА́ТИ, -на́ю, -нає́ш, *недок.*, **ПРОЗНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **дізнава́тися** 1.
ПРОЗНА́ТИ *див.* **прознава́ти**.
ПРОЗО́ВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **прозаї́чний** 1. 2. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **прозаї́чний** 2.
ПРО́ЗОЛОТЬ, -і, *ж.* Золотистий відтінок або золотисті плями у забарвленні чого-небудь.
ПРОЗОНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прозондува́ти**.
ПРОЗОНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **зондува́ти**.
ПРОЗОПАГНОЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Неврологічний розлад, який характеризується неспроможністю впізнавати обличчя.
ПРОЗОПАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Різні болі в ділянці лиця.
ПРОЗОПОПЕ́Я, -ї, *ж.*, *літ.* Те саме, що **усо́блення** 3.
ПРОЗОПОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч мімічної мускулатури, зумовлений ураженням лицьового нерва.
ПРОЗОПОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Спазм лицьової мускулатури.
ПРОЗО́Р, -у, *ч.*, *поет.* Те саме, що **прозо́рість**.
ПРОЗО́РИЙ, -а, -е. 1. Який вільно пропускає крізь себе світло, просвічує наскрізь. // Крізь просвіти, дірочки в якому видніються інші предмети; ажурний. // Крізь який чітко видно інші предмети; дуже чистий. // Світлий, ясний, нічим не затьмарений. // З погожими, ясними днями (про пори року, місяці тощо). // *у сполуч. з ім.* о ч і. Ясний. // *кул.* Приготовлений на освітленій рідині. // *перен.* З блідою і тонкою шкірою, дуже худий (про людину); який майже світиться (про шкіру). // *перен.* Приємний для слуху; мелодійний, чистий. // *перен.* Малопомітний, ледве вловимий. 2. *перен.* Доступний для сприймання; зрозумілий, ясний, дохідливий. // Якого легко розгадати, збагнути; явний, неприхований. // Щирий, відвертий.
ПРОЗО́РИСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **прозо́рий** 4.
ПРОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* 1. Властивість і стан за знач. **прозо́рий**. 2. Що-небудь прозоре (у 1 знач.). 3. У системах обробки інформації: а) проміжні засоби взаємодії, застосування яких непомітне для користувача; б) властивість фізичного з'єднання, протоколу чи програми передавати інформацію, закодовану будь-яким способом, без жодних змін у ній.
ПРОЗОРІ́ТИ, -і́є, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **прозорі́шати**. // *рідко.* Бути прозорим.
ПРОЗОРІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати, робитися прозорішим.
ПРОЗОРЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто має здатність передбачати майбутнє.
ПРОЗОРЛИ́ВИЙ, *рідко* **ПРОЗІ́РЛИВИЙ**, -а, -е. Який має здатність передбачати, наперед визначати те, що має статися, що буде. // Власт. такій людині (про погляд, розум і т. ін.). // *перен.* Побудований на передбаченні розвитку подій, наслідків чого-небудь і т. ін.
ПРОЗОРЛИ́ВИЦЯ, -і. Жін. до **прозорли́вець**.
ПРОЗОРЛИ́ВІСТЬ, *рідко* **ПРОЗІ́РЛИВІСТЬ**, -вості, *ж.* Властивість за знач. **прозорли́вий**, **прозі́рливий**.
ПРОЗОРЛИ́ВО, *рідко* **ПРОЗІ́РЛИВО**. Присл. до **прозорли́вий**, **прозі́рливий**.
ПРОЗО́РО. Присл. до **прозо́рий**.
ПРОЗО́РЧАСТИЙ *див.* **прозі́рчастий**.
ПРОЗРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прозріва́ти**.
ПРОЗРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЗРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *неперех.* Ставати зрячим; прот. с л і п н у т и. // *у сполуч. зі сл.* о ч і. Ставати видючими. // *перен.* Починати розуміти, усвідомлювати те, що було незрозумілим, неусвідомленим раніше. 2. *перех.*, *перен.* Помічати, відкривати що-небудь, раніше приховане. // Передбачати події, чиїсь вчинки і т. ін.
ПРОЗРІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **прозрі́ти**. 2. *зах.* Зір.
ПРОЗРІ́ТИ *див.* **прозріва́ти**.
ПРОЗУМКОТІ́ТИ, -ти́ть. Док. до **зумкоті́ти**.
ПРОЗУ́РКА, -и, *ж.*, *рідко.* Невеличкий отвір, віконце в чому-небудь для спостереження; вічко.
ПРОЗЯВА́ТИ, -а́є, *недок.*, *діал.* 1. Рости. 2. Замерзати, мерзнути.
ПРОІГНОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проігнорува́ти**. // **проігноро́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПРОІГНОРУВА́ТИ, -ру́ю, -ру́єш, *док.*, *перех.* 1. Умисно не помітити кого-небудь, не звернути уваги на кого-небудь. 2. Нехтувати чим-небудь, не брати до уваги що-небудь.
ПРОІЛЮСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проілюструва́ти**. // **проілюстро́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПРОІЛЮСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Подати до тексту малюнки, що супроводять виклад, пояснюють зміст твору. 2. *перен.* Наочно пояснити, розкрити, підтвердити що-небудь за допомогою малюнків, прикладів, досягненнями в певній галузі і т. ін.
ПРОІМПЕРІАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який є прихильником імперіалізму; який здійснюється в інтересах імперіалізму, імперіалістів. *Проімперіалістична політика.*
ПРОІНКУБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проінкубува́ти**.
ПРОІНКУБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Закласти в інкубатор (яйця, ікринки тощо) для виведення молодняку птахів, риб і т. ін.
ПРОІНСПЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проінспектува́ти**. // **проінспекто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПРОІНСПЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Здійснити інспекторський контроль, перевірити правильність чиїх-небудь дій шляхом нагляду.
ПРОІНСТРУКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проінструктува́ти**. // **проінструкто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПРОІНСТРУКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Дати кому-небудь інструкції, керівні вказівки.
ПРОІНСУЛІ́Н, -у, *ч.* Біосинтетичний попередник інсуліну, що синтезується в клітинах панкреатичних острівців.
ПРОІНТЕГРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проінтегрува́ти**.
ПРОІНТЕГРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **інтегрува́ти**.
ПРОІНТЕРВ'ЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Взяти у кого-небудь інтерв'ю.
ПРОІНФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проінформува́ти**. // **проінформо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПРОІНФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* Повідомити про що-небудь; довести до відома.
ПРОІРЖА́ВИТИ, -ить; *мн.* проіржа́влять *і* **ПРОРЖАВИ́ТИ**, -и́ть; *мн.* проржавля́ть; *док.*, *перех.*, *безос.* Вкрити іржею.
ПРОІРЖА́ВІЛИЙ, **ПРОРЖАВІ́ЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **проіржа́віти**, **проржаві́ти**.
ПРОІРЖА́ВІТИ, -іє *і* **ПРОРЖАВІ́ТИ**, -і́є. Док. до **іржа́віти**, **ржаві́ти**. *Проіржавіти наскрізь.*
ПРОІРЖА́ВЛЕНИЙ, **ПРОРЖА́ВЛЕНИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проіржа́вити**, **проржави́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Вкритий плямами кольору іржі.
ПРОІРЖА́ТИ *і* **ПРОРЖА́ТИ**, -ржу́, -рже́ш. Док. до **іржа́ти**, **ржа́ти**.
ПРОІСНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Існувати якийсь час, продовжити строк свого існування на якийсь час. 2. Пробути живим якийсь час. // Підтримати своє існування якимись засобами; прожити якийсь час завдяки чому-небудь.
ПРОІСПИТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проіспитува́ти**.
ПРОІСПИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **іспитува́ти**.
ПРОІСПИТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **іспитува́тися**.
ПРОЇДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проїда́ти**.
ПРОЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЇ́СТИ**, -ї́м, -ї́си́, *док.*, *перех.* 1. Споживаючи що-небудь як їжу, робити у ньому отвір. // Робити у чомусь отвір, прокушуючи, прогризаючи, прокльовуючи (про комах, птахів і т. ін.). // *перен.* Просочуючись крізь що-небудь або роз'їдаючи щось, утворювати отвори, дірки. // Завдавати ран. // *перен.* Мучити, не давати спокою. 2. *розм.* Витрачати на харчування, прожиття (перев. гроші).
ПРОЇДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОЇ́СТИСЯ**, -ї́мся, -ї́сися, *док.* 1. *рідко.* Те саме, що **в'їда́тися** 1. 2. *розм.* Витрачаючи всі свої збереження на прожиття, на харчування, залишатися без коштів. 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **приїда́тися**. 4. *тільки недок.* Пас. до **проїда́ти**.
ПРОЇ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проЇ́сти**. // **проЇ́дено**, *безос. присудк. сл.*
ПРОЇЖДЖА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і* **ПРОЇЗДИ́ТИ**, -їжджу́, -ї́здиш, *недок.*, **ПРОЇ́ХАТИ**, -ї́ду, -ї́деш, *док.* 1. *перех. і неперех.*, *де*, *по чому*, *чим*, *через що.* Їхати, рухатися де-небудь за допомогою засобів пересування. // Пересуватися, їхати де-небудь (про засоби пересування). // *чим.* Їхати верхи на коні або пересуватися за допомогою транспортних за-

собів. // *тільки док., рідко.* Їдучи яким-небудь транспортом, дістатися до якогось місця, пункту і т. ін. // *перев. док., розм.* Ковзаючись, просунутися по чому-небудь. // *перев. док., перен., розм.* Провести чимсь по чому-небудь. 2. *неперех. і рідко перех., повз кого – що, біля* (*коло, мимо* і т. ін.) *кого – чого.* Їхати, залишаючи когось, щось осторонь, збоку, позаду, не зупиняючись біля кого-, чого-небудь; минати. // *перех.* Їдучи, пропускати потрібну зупинку, місце, пункт і т. ін., не зупинятися там. 3. *тільки док., перех. і неперех.* Подолати якусь відстань. // Їхати (у 1 знач.) якийсь час. 4. *тільки недок., перех. і неперех.* Їдучи, долати якусь відстань за певний відрізок часу.

ПРОЇЖДЖА́ТИ², -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПРОЇ́ЖДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЇЗДИ́ТИ**, -їжджу́, -їздиш, *док.* 1. *перех.* Привчати (коня) ходити в упряжі або під сідлом; об'їжджати. // Їздити на коні, щоб він не застоювався. 2. *тільки док., перех. і неперех.* Їздити (у 2 знач.) якийсь час. // *перех., розм.* Пропустити якийсь період, упустити якийсь момент, їздячи. 3. *тільки док., перех., розм.* Їздячи де-небудь, витратити кошти. 4. *перех.* Багато їздячи, торувати (дорогу, колію і т. ін.).

ПРОЇЖДЖА́ТИСЯ¹, -а́юся, -а́єшся *і* **ПРОЇЗДИ́ТИСЯ**, -їжджу́ся, -їзди́шся, *недок.*, **ПРОЇ́ХАТИСЯ**, -ї́дуся, -ї́дешся, *док.* 1. Їздити куди-небудь (перев. на прогулянку). // *перев. док., перен., розм.* Не втриматися на гладкій, слизькій поверхні; сковзнутися. 2. *тільки док., по кому – чому, перен., розм.* Ударити кого-небудь. // Сказати що-небудь неприємне на чиюсь адресу (звичайно побіжно, між іншим); висміяти когось, щось.

ПРОЇЖДЖА́ТИСЯ², -а́юся, -а́єшся *і рідко* **ПРОЇ́ЖДЖУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОЇЗДИ́ТИСЯ**, -їжджу́ся, -їздишся, *док.* 1. *перев. недок.* Їздити (звичайно верхи на коні) туди й назад (для розваги, прогулянки і т. ін.). 2. *тільки док., також у сполуч. зі сл.* даремно, дурно, марно і т. ін. Нерозумно витратитися на їзду або згаяти час, їздячи. 3. *тільки недок.* Пас. до **проїжджа́ти**² 1.

ПРОЇ́ЖДЖИЙ, -а, -е. 1. Який проїжджає десь або повз кого-, що-небудь (про людей або засоби пересування). 2. *у знач. ім.* **проїжджий**, -джого, *ч.*; **проїжджа**, -джої, *ж.* Той, хто проїжджає повз когось, через щось, їде куди-небудь, у якомусь напрямку; людина, яка перебуває десь під час проїзду. 3. Придатний або признач. для їзди, пересування (про шлях, дорогу).

ПРОЇ́ЖДЖУВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **проїжджувати** 1.

ПРОЇ́ЖДЖУВАТИ *див.* **проїжджа́ти**².

ПРОЇ́ЖДЖУВАТИСЯ *див.* **проїжджа́тися**².

ПРОЇ́ЗД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **проїхати, проїжджа́ти** 1, **проїзди́ти**. 2. Місце, яким проїжджають куди-небудь. // Невелика вулиця, що з'єднує дві інші вулиці; провулок.

ПРОЇЗДИ́ТИ *див.* **проїжджа́ти**¹.

ПРОЇЗДИ́ТИ *див.* **проїжджа́ти**².

ПРОЇЗДИ́ТИСЯ *див.* **проїжджа́тися**¹.

ПРОЇЗДИ́ТИСЯ *див.* **проїжджа́тися**².

ПРОЇ́ЗДКА¹, -и, *ж.*, *заст.* Прогулянка (звичайно верхи на коні).

ПРОЇ́ЗДКА², -и, *ж.* Дія за знач. **проїздити, проїжджа́ти, проїжджувати** 1.

ПРОЇ́ЗДОМ, *присл.* Їдучи куди-небудь; по дорозі кудись.

ПРОЇЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Придатний або признач. для їзди, пересування (про шлях, дорогу). 2. Який надає право на проїзд яким-небудь видом транспорту. *Проїзні документи.*

ПРОЇ́СНИЙ, -а́, -е́, *діал.* Ненажерливий.

ПРОЇ́СТИ *див.* **проїда́ти**.

ПРОЇ́СТИСЯ *див.* **проїда́тися**.

ПРОЇ́СТЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Ненажерливий.

ПРОЇ́СТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Ненажерливість.

ПРОЇ́ТИ, -бю, -біш, *док., перех., зах.* Варити в закритому накривкою горщику.

ПРОЇ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проїхати**. // **проїхано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЇ́ХАТИ *див.* **проїжджа́ти**¹.

ПРОЇ́ХАТИСЯ *див.* **проїжджа́тися**¹.

ПРО́ЙДА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Хитра, пролазлива, спритна у своїх вчинках людина; пройдисвіт. // *зневажл.* Людина, здатна на ганебні, нечесні вчинки, на обман, підлість і т. ін.

ПРО́ЙДЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пройти́** 1, 2, 4, 10. // **про́йдено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **про́йдене**, -ного, *с.* Шлях, який залишився позаду. 2. *у знач. ім.* **про́йдене**, -ного, *с.* Навчальний матеріал, прослуханий на уроках, заняттях.

ПРОЙДЕ́ШНІЙ, -я, -є, *розм.* 1. Який минув, пройшов; минулий. 2. *у знач. ім.* **пройде́шнє**, -нього, *с.* Те саме, що **мину́ле** (*див.* **мину́лий** 3).

ПРОЙДИ́СВІТ, -а, *ч.*, *розм.* 1. Хитра, пролазлива, спритна у своїх вчинках людина; пройда. // *зневажл.* Людина, здатна на ганебні, нечесні вчинки, на обман, підлість і т. ін.; шахрай. 2. Людина, що не має постійного місця проживання, сталого заняття, роботи і т. ін.; бродяга. // *зневажл.* Бездомна людина сумнівної репутації.

ПРОЙДИ́СВІТКА, -и, *розм.* Жін. до **пройди́світ**.

ПРОЙДИ́СВІТСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **пройди́світ**.

ПРОЙДО́ХА, -и, *ч. і ж.*, *розм., рідко.* Те саме, що **пройди́світ** і **пройдисвіт**.

ПРО́ЙМА, -и, *ж.* 1. Виріз для руки або рукава на одежі. 2. *буд.* Отвір різної форми і різного призначення у спорудах (для вікон, дверей і т. ін.).

ПРОЙМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пройма́ти**.

ПРОЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЙНЯ́ТИ**, пройму́, про́ймеш, *док., перех. і без додатка.* 1. Робити в чомусь отвір, наскрізну рану (перев. гострим предметом, кулею і т. ін.). // *перен.* Проникати, проходити крізь що-небудь (про проміння світла). // *перен.* Поширюючись у просторі, проходячи крізь щось, насичувати, сповнювати собою (про запахи, звуки і т. ін.). // *перен.* Пильно дивитися на кого-, що-небудь, помічаючи, відзначаючи щось (про людину); пронизувати когось (про очі, погляд і т. ін.). // *перен.* Виникати, з'являтися раптово у свідомості, заволодіваючи ким-, чимнебудь (про думки, здогади і т. ін.). 2. *тільки* 3 *ос., перен.* Своєю дією, своїм впливом викликати у кого-небудь певні фізичні відчуття (звичайно про вітер, холод і т. ін.). // *безос.* // Раптово ударяючи, миттю проходити по тілу (про електричний струм). // *перев. док.* Пронизуючи, охолоджуючи тіло людини, викликати хворобливу реакцію. // Охоплювати (про біль). 3. *перен.* Впливати на когось, справляючи певне враження, глибоко зворушуючи. // Опановувати кого-небудь, оволодівати кимсь (про почуття, настрій, фізичний стан людини). // *чим, рідко.* Викликати, пробуджувати яке-небудь почуття. // *перев. недок., рідко.* Виявлятися в чомусь (про почуття). ** **Дрож пройма́є** *кого, що* – про охоплення людського тіла або його частин судорожним тремтінням (від холоду, переляку, хвилювання і т. ін.). **Моро́з пройма́є** – про неприємне відчуття холоду від несподіваного, сильного переляку, прикрого спогаду і т. ін. **Пройма́ти до мо́зку кісто́к** – повністю опановувати свідомість. 4. *перев. недок., перен.* Сповнювати собою що-небудь, становити основну особливість чогось.

ПРОЙМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОЙНЯ́ТИСЯ**, пройму́ся, про́ймешся, *док.* 1. Сповнюватися, перейматися вірою в що-небудь, якимсь почуттям, настроєм і т. ін. // Схвильовано сприймати що-небудь, захоплюватися чимсь. // *у сполуч. зі сл.* думка. Ставати твердо переконаним у чому-небудь. // Набувати певного виразу (звичайно про обличчя, очі). ** **Се́рце пройма́ється** *чим:* а) про глибоке враження, зворушення; б) про сильне, але неприємне відчуття, почуття. 2. Піддаватися дії чогось, насичуватися, сповнюватися чим-небудь. 3. *перен.* Сповнюватися чимось, набуваючи певного внутрішнього змісту. // Знаходити вираження в чомусь. 4. *тільки недок.* Пас. до **пройма́ти** 1.

ПРОЙМА́ЮЧЕ, *присл., рідко.* Зворушливо.

ПРО́ЙМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **про́йма**.

ПРОЙНЯ́ТИ *див.* **пройма́ти**.

ПРО́ЙНЯТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пройня́ти** 1 – 4. // **про́йнято**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЙНЯ́ТИСЯ *див.* **пройма́тися**.

ПРО́ЙНЯТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Здатність пройматися, пронизуватися, насичуватися, сповнюватися чимсь.

ПРОЙОМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Укорочення менструального циклу.

ПРОЙТИ́ *див.* **прохо́дити**.

ПРОЙТИ́СЯ *див.* **прохо́джуватися**.

ПРОКАЖЕ́НА, -ної. Жін. до **прокаже́ний**.

ПРОКАЖЕ́НИЙ, -ного, *ч.* Людина, хвора на проказу. *Колонія прокажених.*

ПРОКА́ЗА, -и, *ж.* Тяжке хронічне інфекційне захворювання людини, що вражає шкіру, м'язи, гортань, внутрішні органи та нервову систему; лепра. // *перен.* Те, що розбещує, занапащає когось, щось-небудь.

ПРОКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проказа́ти**. // **прока́зано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКАЗА́ТИ *див.* **прока́зувати**.

ПРОКА́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прока́за**. // *у знач. ім.* **прока́зний**, -ного, *ч.*, *рідко.* Хворий на проказу.

ПРОКА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прока́зувати**.

ПРОКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКАЗА́ТИ**, -ажу́, -а́жеш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Усно висловлювати, вимовляти (слова, фрази). // Передавати голосом, говорити певним чином. // Повторювати що-небудь. // *у сполуч. зі сл.* доповідь, промова, присуд і т. ін. Проголошувати; декламувати. // *у сполуч. зі сл.* молитва, Євангеліє і т. ін. Виголошувати слова молитви або інших релігійних текстів. 2. *перех. і без додатка.* Говорити, диктувати для запису. 3. *перех. і неперех., у сполуч. зі сл.* бажання, кохання, совість і т. ін., *перен.* Наштовхувати кого-небудь на якусь думку, вчинок, дію і т. ін.; підказувати.

ПРОКА́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **прока́зувати** 1, 2.

ПРОКАЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Калатаючи чим-небудь, видати часті й сильні звуки. 2. *перех., рідко.* Повідомити про що-небудь калатанням. 3. *перех., перен., розм.* Те саме, що **прокалата́тися**.

ПРОКАЛАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Прогаяти, промарнувати щось якийсь час; без користі чи бідуючи прожити.

ПРОКАЛІБРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокалібрува́ти**.

ПРОКАЛІБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **калібрува́ти**.

ПРОКАМБІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до прокамбію.

ПРОКА́МБІЙ, -ю, *ч.* Бічна твірна тканина у рослин, з якої диференціюються первинні провідні тканини рослин.

ПРОКАНТУВА́ТИСЯ, -ту́юсь, -ту́єшся, *док., розм.* Перебувати, знаходитися який-небудь час де-небудь (звичайно в неробстві, у нудотному чеканні).

ПРОКА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Вилитися по краплі (про рідину); протекти краплями. 2. *перех.* Вилити по краплі яку-небудь рідину.

ПРОКАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокарбува́ти**.

ПРОКАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Робити зарубку, позначку на певній кількості чого-небудь; карбувати. // Позначати щось карбами, нарізкою. 2. Вирізьблювати щось на певній кількості чогось. 3. *тільки док.* Карбувати якийсь час.

ПРОКАРБУВА́ТИ *див.* **прокарбо́вувати**.

ПРОКАРІО́ТИ, -ів, *мн.* Організми, клітини яких не мають оформленого клітинного ядра.

ПРОКАРІО́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до прокаріотів. ** **Прокаріо́тні мікроорганізми** – те саме, що **прокаріо́ти**.

ПРОКА́Т¹, -у, *ч.* Надання чого-небудь у тимчасове користування за угодою і певною оплатою. // Те саме, що **кінопрока́т**. *Прокат фільмів.* // Тимчасове користування чим-небудь, одержаним за угодою та оплатою.

ПРОКА́Т², -у, *ч.* 1. Дія за знач. **прока́тувати**² 3. 2. Металеві заготовки чи вироби, одержані способом прокатування (*див.* **прока́тування**²).

ПРОКА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проката́ти**². // **прока́тано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКАТА́ТИ¹ *див.* **прока́тувати**¹.

ПРОКАТА́ТИ² *див.* **прока́тувати**².

ПРОКАТА́ТИСЯ *див.* **прока́туватися**¹.

ПРОКА́ТКА, -и, *ж.* Дія за знач. **прока́тувати**².

ПРОКА́ТНИЙ¹, -а, -е. Прикм. до **прока́т**¹.

ПРОКА́ТНИЙ², -а, -е. 1. Прикм. до **прока́т**². // Признач. для прокату (*див.* **прока́т**² 1). // *у знач. ім.* **прока́тний**, -ного, *ч.*, *розм.* Цех, де відбувається процес прокату (*див.* **прока́т**² 1). 2. Який виготовляється способом прокатування (*див.* **прока́тування**²). ** **Прока́тне виробни́цтво** – одержання прокату з сталі і кольорових металів на прокатних станах. **Прока́тний стан** – агрегат для обробки металів тиском (прокатка).

ПРОКА́ТНИК, -а, *ч.*, *спец.* 1. Той, хто виготовляє щось прокатуванням (*див.* **прока́тування**²); фахівець із прокатування. 2. Оператор прокатного стану; робітник листо-прокатного цеху, заводу та ін.

ПРОКА́ТНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **прока́тник**.

ПРОКАТОЛИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Який підтримує інтереси католицтва, католицизму, католиків.

ПРОКА́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прока́тувати**.

ПРОКА́ТУВАННЯ¹, -я, *с.* Дія за знач. **прока́тувати**¹.

ПРОКА́ТУВАННЯ², -я, *с.* Дія за знач. **прока́тувати**².

ПРОКА́ТУВАТИ¹, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Возити когось на чому-небудь або в чомусь для розваги, на прогулянку; катати. 2. *неперех., рідко.* Швидко проїжджати повз кого-, що-небудь. 3. *перех., перен., розм.* Гостро критикувати когось привселюдно, на зборах, у пресі тощо. 4. *тільки док., перех.* Катати якийсь час.

ПРОКА́ТУВАТИ², -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Вирівнювати, розгладжувати за допомогою котка. // Утоptувати, роблячи гладким, рівним (про шлях). 2. *спец.* Обтискувати і витягувати щось за допомогою обертових валків. 3. *спец.* Обробляти метал або металевий сплав пропусканням між обертовими валками прокатного стану.

ПРОКА́ТУВАТИСЯ¹, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОКАТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Їздити на чому-небудь або в чомусь для розваги, для вправ; катаТися.

ПРОКА́ТУВАТИСЯ², -ується, *недок.* Пас. до **прока́тувати**².

ПРОКА́ЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прока́чувати**.

ПРОКАЧА́ТИ *див.* **прока́чувати**.

ПРОКАЧА́ТИСЯ¹ *див.* **прока́чуватися**.

ПРОКАЧА́ТИСЯ², -а́юся, -а́єшся, *док.* Качатися якийсь час. // *розм.* Пролежати, хворіючи якийсь час.

ПРОКА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прока́чувати**.

ПРОКА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Вирівнювати, вигладжувати качалкою та рублем що-небудь (полотно, білизну і т. ін.). // Розрівнювати, розкачувати тісто, надаючи йому певної товщини. 2. Подавати куди-небудь, крізь щось газ, рідину помпою і т. ін. 3. *тільки док.* Качати якийсь час.

ПРОКА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОКАЧА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Ставати рівним, гладеньким під дією качалки та рубля (про полотно, білизну і т. ін.). // Ставати рівнішим, тоншим від розкачування качалкою (про тісто). 2. Переміщатися за допомогою помпи і т. ін. (про газ, рідину). 3. *тільки недок.* Пас. до **прока́чувати**.

ПРОКА́ШЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прока́шлювати**.

ПРОКА́ШЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОКА́ШЛЯТИ**, -яю, -яєш, *док.* 1. *неперех.* Те саме, що **прока́шлюватися**. 2. *перех.* Відкашлювати (мокротиння, воду і т. ін.). 3. *тільки док.* Кашляти якийсь час.

ПРОКА́ШЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОКА́ШЛЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *док.* 1. Кашляючи, очищати горло від чого-небудь зайвого; відкашлюватися. // Злегка покашлюючи, прочищати горло перед говорінням, співом і т. ін. 2. *тільки док.* Закінчити кашляти.

ПРОКА́ШЛЯТИ *див.* **прока́шлювати**.

ПРОКА́ШЛЯТИСЯ *див.* **прока́шлюватися**.

ПРОКВА́КАТИ, -аю, -аєш, *перех. і неперех.* Док. до

квáкати.

ПРОКВÁСИТИ *див.* **проквáшувати**.

ПРОКВÁСИТИСЯ *див.* **проквáшуватися**.

ПРОКВÁШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проквáсити**.

ПРОКВÁШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проквáшувати**.

ПРОКВÁШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКВÁСИТИ**, -áшу, -áсиш, *док.*, *перех.* 1. Піддавати бродінню, окислювати що-небудь поживне; квасити. 2. *тільки док.* Квасити якийсь час.

ПРОКВÁШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОКВÁСИТИСЯ**, -ситься, *док.* 1. Ставати кислим. 2. *тільки док.* Кваситися якийсь час.

ПРОКВИЛИ́ТИ *див.* **проквиля́ти**.

ПРОКВИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОКВИЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.* 1. Жалібно стогнати, стиха плакати. // *перен.* Видавати жалібну мелодію (про музичний інструмент). 2. Жалібно кричати (перев. про птахів). // Говорити протяжно, зі стогоном; жалібно звертатися до когось.

ПРОКВІТÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРОКВІ́ТНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Те саме, що **процвітáти**.

ПРОКВІ́ТНУТИ *див.* **проквітáти**.

ПРОКВÓЛИСТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **пові́льний**. 2. Те саме, що **протя́жний** 1.

ПРОКВÓЛИСТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **проквóлистий**.

ПРОКВÓЛИСТО, *розм.* Присл. до **проквóлистий**.

ПРОКВÓЛОМ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **проквóлисто**.

ПРОКИГИ́КАТИ, -и́чу, -и́чеш. Док. до **киги́кати**.

ПРÓКИД, -у, *ч.*, *заст.*, *поет.* Дія за знач. **проки́нутися**, **прокидáтися**.

ПРОКИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проки́дати**. // **проки́дано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКИДÁННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **прокидáти**[1] 1 – 3.

ПРОКИДÁННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **прокидáти**[2] та дія і стан за знач. **прокидáтися**.

ПРОКИ́ДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **проки́нути**[1] 1. 2. Кидати (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОКИДÁТИ[1], -áю, -áєш, *недок.*, **ПРОКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Відкидаючи що-небудь, розчищати, прокладати (дорогу, стежку і т. ін.). 2. *також без додатка.* Кидати куди-небудь, крізь щось, між чимсь. // *рідко.* Кидаючи або стріляючи, не влучати в ціль. 3. *розм.* Розкладати карти до кінця колоди або вичерпувати потрібні для гри карти. 4. *перев. док.*, *діал.* Простелити, покласти. 5. *тільки док.*, *діал.* Промовити.

ПРОКИДÁТИ[2], -áю, -áєш, *недок.*, **ПРОКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **пробу́джувати**.

ПРОКИ́ДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *рідко.* Кидатися (у 2, 4, 6 знач.) якийсь час.

ПРОКИДÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПРОКИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Переставати спати, дрімати; пробуджуватися від сну; будитися, просипатися. // Виходити зі стану задуми, запаморочення, апатії тощо; приходити до пам'яті, до розуму. // *перен.* Сповнюватися звуками, рухом і т. ін. // *перен.* Відроджуватися, пробуджуватися з приходом весни (про природу). // *перен.* Лунати, чутися (про звуки). // *перен.* Пробиватися крізь щось, ставати видним (про світло, промені тощо). 2. *перен.* Виходячи зі стану спокою, застою і т. ін., ставати активним, діяльним. // Спалахувати, поширюватися десь (про хворобу, пожежу, війну і т. ін.). 3. *перен.* Проявлятися, виникати (про думки, почуття, стан і т. ін.). // Робитися явним, помітним, виявлятися у комусь, чомусь (про риси характеру, натуру і т. ін.). // Поставати в уяві, пам'яті. 4. *перев. недок.*, *діал.* Зрідка зустрічатися, траплятися.

ПРОКИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **проки́нутися**.

ПРОКИ́НУТИ[1] *див.* **прокидáти**[1].

ПРОКИ́НУТИ[2] *див.* **прокидáти**[2].

ПРОКИ́НУТИСЯ *див.* **прокидáтися**.

ПРОКИПÁТИ, -áє, *недок.*, **ПРОКИПІ́ТИ**, -пи́ть, *док.* 1. *тільки док.* Кипіти якийсь час, доходячи до готовності. 2. *чим.* Насичуватися, просякати чимсь.

ПРОКИПІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прокипі́ти**.

ПРОКИПІ́ТИ *див.* **прокипáти**.

ПРОКИП'ЯТИ́ТИ, -ячу́, -яти́ш, *док.*, *перех.* Дати прокипіти чомусь; продержати якийсь час у рідині, що кипить.

ПРОКИП'Я́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокип'яти́ти**.

ПРОКИСÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прокисáти**.

ПРОКИСÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРОКИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* прокі́с, -ла, -ло *і* проки́снув, -нула, -нуло; *док.* 1. Ставати кислим. // Псуватися, скисати. // *розм.* Просякати кислим, набувати кислого запаху. // Насичуючись вологою, розбухати. 2. *перен.*, *розм.* Жити одноманітно, нудьгуючи.

ПРОКИ́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **проки́снути**.

ПРОКИ́СНУТИ *див.* **прокисáти**.

ПРОКИ́СНУТИ *див.* **прокисáти**.

ПРОКИТÁЙСЬКИЙ, -а, -е. Який підтримує інтереси Китаю, китайців.

ПРОКІ́П'Я, -я, *с.*, *церк.* Свято Прокопа.

ПРОКІ́С, -косу, *ч.* 1. Дія за знач. **прокоси́ти**, **прокóшувати**. 2. Прокошена смуга на полі завширшки у змах коси або в захват косарки.

ПРОКІ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прокі́с**.

ПРОКЛАДÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прокладáти** 1 – 4.

ПРОКЛАДÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРОКЛÁСТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *перех.* 1. Класти, розташовувати що-небудь у певному напрямку, протягуючи вздовж чогось. // Будувати, споруджувати що-небудь уздовж чогось, просуваючись через щось, від одного пункту до іншого. 2. Утворювати, залишати за собою дорогу, слід, стежку і т. ін., їдучи, їдучи тощо. // *у сполуч. зі сл.* б о р о з н а. // *у сполуч. зі сл.* р у ч к а, *розм.* Викошувати смугу шириною у змах коси. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* д о р о г а, ш л я х, п у т ь і т. ін. Рухатися, просуватися вперед, усуваючи якісь перешкоди на своєму шляху, розчищаючи, звільняючи шлях від кого-, чого-небудь. // *перен.* Відкривати для інших можливість доступу кудись, здійснюючи перший політ, плавання і т. ін. // *перен.* Створювати сприятливі умови для кого-, чого-небудь, для досягнення чогось; допомагати кому-небудь досягти чогось. ** **Прокладáти собі́ дорóгу**: а) домагатися певного становища в суспільстві, добиватися певних успіхів у житті; б) здобувати визнання у кого-небудь, проникати в якесь середовище. 4. *спец.* Накреслювати на карті напрямок руху корабля або літака для визначення його місцезнаходження. 5. *діал.* Складати (вірш, пісню тощо). 6.

ПРОКЛАДÁТИСЯ, -áється, *недок.*, **ПРОКЛÁСТИСЯ**, -аде́ться, *док.* 1. *рідко.* Тягнутися в певному напрямі. 2. *тільки недок.* Пас. до **прокладáти**.

ПРОКЛАДÁЧ, -á, *ч.*, *перев. у сполуч. зі сл.* д о р о г а, ш л я х, п у т ь і т. ін. Той, хто щось прокладає.

ПРОКЛÁДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проклáсти**. // **проклáдено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКЛÁДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проклáсти**, **прокладáти** 1 – 4.

ПРОКЛÁДКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **проклáсти**, **прокладáти** 1 – 4. 2. Те, що кладуть, уміщують між чим-небудь. *Герметична, ущільнююча прокладка. Гігієнічні прокладки.* ** **Проклáдка між кермóм і сиді́нням**, *жарт.* – про невправного, лінивого водія автомобіля, трактора.

ПРОКЛÁДКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **проклáдка**.

ПРОКЛАДНИ́Й, -á, -é. Який кладеться, вміщується між чим-небудь.

ПРОКЛАМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прокламáція**.

ПРОКЛАМÁЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Друкований або рукописний агітаційний листок злободенного політичного змісту. 2. Урочисте проголошення, опублікування. 3. У ряді країн – указ, виданий главою держави або уряду.

ПРОКЛАМÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прокламувáти**. // **прокламóвано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКЛАМУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прокламувáти**.

ПРОКЛАМУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Повідомляти про щось, звертаючись до кого-небудь з викладом якихось положень, думок тощо.

ПРОКЛАМУВÁТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **прокламувáти**.

ПРОКЛÁСТИ *див.* **прокладáти**.

ПРОКЛÁСТИСЯ *див.* **прокладáтися**.

ПРОКЛЕ́ЇТИ *див.* **проклéювати**.

ПРОКЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* Дія за знач. **проклéїти**, **проклéювати**.

ПРОКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проклéювати**.

ПРОКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОКЛЕ́ЇТИ**, -е́ю, -е́їш, *док.*, *перех.* 1. Промащувати, просочувати клеєм що-небудь. 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Клеїти якийсь час.

ПРОКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **проклéювати**.

ПРОКЛЕ́ЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто проклеює щось, займається проклеюванням.

ПРОКЛЕ́ЮВАЧКА, -и. Жін. до **проклéювач**.

ПРОКЛИНÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРОКЛЯ́СТИ́**, проклянý, проклянéш *і рідко* проклену́, проклене́ш, *док.*, *перех.* 1. Піддавати прокляттю (у 1 знач.) кого-небудь. 2. Клясти, лаяти, осипати прокльонами кого-, що-небудь, виражаючи різкий осуд, відчай, обурення, ненависть і т. ін. 3. *тільки док.* Клясти якийсь час.

ПРОКЛИНÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **ПРОКЛЯ́СТИ́СЯ**, проклянýся, проклянéшся *і рідко* проклену́ся, проклене́шся, *док.* 1. *розм.* Присягатися з прокльонами. 2. *тільки док.*, *рідко.* Бути проклятим. 3. *тільки недок.* Пас. до **проклинáти**.

ПРОКЛІ́Н, *рідше* **ПРОКЛЬÓН**, -льóну, *ч.* 1. Лайливий вислів, який виражає різкий осуд кого-, чого-небудь, велике обурення кимсь, чимсь, ненависть до когось, чогось і т. ін. *Посилати прокльони.* 2. Те саме, що **прокля́ття** 1. 3. *перев. чого.* Те, що обтяжує, мучить, робить нещасним когось, завдає лиха, горя тощо.

ПРОКЛІ́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Та, що проклинає.

ПРОКЛІ́ТИКА, -и, *ж.*, *лінгв.* Ненаголошене слово, що стоїть перед наголошеним і утворює з ним одне фонетичне ціле.

ПРОКЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прокліт́ика**.

ПРОКЛЬÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проклювáти**.

ПРОКЛЬÓВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прокльóвувати**, **прокльóвуватися**.

ПРОКЛЬÓВУВАТИ, -ує, *недок.*, **ПРОКЛЮВÁТИ**, -ює́, *док.*, *перех.* 1. Пробивати дзьобом, клюючи. 2. *тільки док.* Клювати (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОКЛЬÓВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *розм.* 1. З'являтися з яйця, пробиваючи дзьобом шкаралупу (про пташенят). 2. Пробиватися, показуватися із землі, з-під снігу, з'являтися з бруньок (про листя, пагони рослин і т. ін.). // *перен.* Ставати помітним або відчутним.

ПРОКЛЬÓН *див.* **проклі́н**.

ПРОКЛЮВÁТИ *див.* **прокльóвувати**.

ПРОКЛЮ́НУТИ, -не, *док.*, *перех.* Однокр. до **прокльóвувати**.

ПРОКЛЮ́НУТИСЯ, -неться, *док.* Однокр. до **прокльóвуватися**.

ПРОКЛЯ́СТИ *див.* **проклинáти**.

ПРОКЛЯ́СТИСЯ *див.* **проклинáтися**.

ПРОКЛЯ́ТИЙ, -а, -е. 1. *часто лайл.* Якого сильно проклинають, жорстоко засуджують, дуже ненавидять; клятий. // *розм.* Який докучає, викликає досаду. 2. *у знач. ім.* **прокля́тий**, -того, *ч.*; **прокля́та**, -тої, *ж.* Людина, яку проклинають, жорстоко засуджують, ненавидять. // *рідко.* Те саме, що **нечи́стий** 7.

ПРÓКЛЯТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокля́сти**. // **прóклято**, *безос. присудк. сл.* ** **Будь [три́чі] прóклятий**, *лайл.* – усталена формула зловісного побажання, прокляття. **Щоб я був [три́чі] прóклятий**: а) вигук, клятва, що вживаються на підтвердження достовірності чого-небудь; б) вигук, що виражає різкий осуд кого-, чого-небудь, велике обурення кимсь, чимсь, ненависть до когось, чогось і т. ін.

ПРОКЛЯ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Різке засудження кого-небудь, що часто свідчить про безповоротний розрив із ним та супроводжується зловісним побажанням, пророцтвом. // Засудження, супроводжуване відлученням від церкви. 2. Прояв різкого осуду кого-, чого-небудь, великого обурення кимсь, чимсь, ненависті до когось, чогось і т. ін. // Лайливий вислів, яким виражають такі почуття. 3. *у знач. виг.* Уживається для вираження великого невдоволення, сильного обурення, досади, відчаю і т. ін. 4. Те, що обтяжує, мучить, робить нещасним когось, завдає лиха, горя тощо.

ПРОКЛЯТУ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* 1. *часто лайл.* Якого проклинають, особливо жорстоко засуджують, особливо сильно ненавидять; ненависний. // *у знач. ім.* **проклятýщий**, -щого, *ч.*; **проклятýща**, -щої, *ж.* Людина, яку проклинають, особливо жорстоко засуджують, особливо сильно ненавидять. // Який викликає велике роздратування, досаду, надзвичайно сильно докучає кому-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **запе́клий** 2, 3.

ПРОКÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокувáти**[1].

ПРОКÓВЗАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч до **прокóвзати**.

ПРОКÓВЗАТИ *див.* **прокóвзувати**[2].

ПРОКÓВЗАТИСЯ *див.* **прокóвзуватися**.

ПРОКÓВЗНИЙ, -á, -é. Який може, здатний проковзнути.

ПРОКОВЗНУ́ТИ *див.* **прокóвзувати**[1].

ПРОКÓВЗУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **прокóвзувати**[1].

ПРОКÓВЗУВАННЯ[2], -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **прокóвзувати**[2].

ПРОКÓВЗУВАТИ[1], -ує, *недок.*, **ПРОКОВЗНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Не затримуватися, рухаючись (про гладкі, слизькі поверхні). // Вислизаючи, випорскуючи, проскакувати крізь що-небудь, між чимсь (про гладкі, слизькі предмети).

ПРОКÓВЗУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКÓВЗАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Робити гладким, слизьким що-небудь, ковзаючи по ньому.

ПРОКÓВЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОКÓВЗАТИСЯ**, -ається, *док.*, *рідко*, 1. Ставати гладким, слизьким від ковзання. 2. *тільки недок.* Пас. до **прокóвзувати**[2].

ПРОКОВТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Однокр. до **прокóвтувати** 1. // *розм.* Швидко, похапцем або жадібно з'їсти чи випити що-небудь. // *перен.* Знищити що-небудь, погубити когось. 2. *перен.*, *розм.* Однокр. до **прокóвтувати** 2. 3. *перев. у сполуч зі сл.* с л о в о, ф р а з а, *перен.*, *розм.* Однокр. до **прокóвтувати** 3. 4. *перев. у сполуч. зі сл.* о б р а з а, п і л ю л я і т. ін., *перен.*, *розм.* Вислухати, перенести що-небудь неприємне, образливе, не даючи належної відповіді. // Стримати, затамувати (про вияв якогось почуття, переживання). 5. *перен.*, *розм.* Прочитати дуже швидко; прочитати велику кількість книжок за недовгий час.

ПРОКÓВТНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проковтну́ти**. // **прокóвтнуто**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКÓВТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прокóвтувати**.

ПРОКÓВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прокóвтувати**.

ПРОКÓВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Ковтаючи, пропускати крізь стравохід у шлунок; робити ковток. 2. *перен.*, *розм.* Робити нечутним або непомітним; поглинати. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* с л о в о, ф р а з а, *перен.*, *розм.* Говорити нерозбірливо чи не вимовляти нічого.

ПРОКÓВТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **прокóвтувати**.

ПРОКÓВУВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **прокóвувати** 1.

ПРОКÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКУВÁТИ**, -ую́, -ує́ш, *док.*, *перех.* 1. *тех.* Обробляти метал куванням. 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Кувати (*див.* **кувáти**[1]) якийсь час.

ПРОКÓВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОКУВÁТИСЯ**, -ує́ться, *док.* 1. *тех.* Піддаватися обробці куванням (про метал). 2. *тільки недок.* Пас. до **прокóвувати**.

ПРОКÓЛ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **проколóти**, **проколювати** 1. 2. Отвір або рана, зроблений (зроблена) чимсь гострим, колючим. 3. *розм.* Компостерна позначка в талоні технічного паспорта водія авто- чи мототранспорту, що робиться працівниками ДАІ в разі порушення водієм правил дорожнього руху. 4. *розм.*, *перен.* Похибка, помилка, упущення в чому-небудь.

ПРОКОЛАГЕ́НИ, -ів, *мн.* Білки сполучної тканини людини і тварин.

ПРОКО́ЛЕНИЙ, ПРОКО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проколо́ти**. // **проко́лено, проко́лото**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проколо́ти, проко́лювати** 1.

ПРОКОЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *розм.* Док. до **колива́ти** 2.

ПРОКО́ЛИНА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **проко́л** 2.

ПРОКО́ЛКА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Дія за знач. **проколо́ти, проко́лювати** 1. 2. *археол.* Знаряддя з гострим кінцем, яким проколюють що-небудь.

ПРОКОЛО́ТИ *див.* **проко́лювати.**

ПРОКО́ЛОТИЙ *див.* **проко́лений.**

ПРОКОЛО́ТИСЯ *див.* **проко́люватися.**

ПРОКОЛУ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проколупа́ти**. // **проколу́пано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКОЛУПА́ТИ *див.* **проколу́пувати.**

ПРОКОЛУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Док. до **колупа́тися** 1. 2. Колупатися якийсь час.

ПРОКОЛУПНУ́ТИ *див.* **проколу́пувати.**

ПРОКОЛУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проколу́пувати.**

ПРОКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКОЛУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, **ПРОКОЛУПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Колупаючи, проникати всередину чого-небудь, робити отвір у чомусь. 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Колупати (у 1, 2 знач.) якийсь час.

ПРОКО́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до проколювання. // Який використовується для проколювання.

ПРОКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **проко́лювати**. 2. Якого можна проколоти.

ПРОКО́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **проко́люваний** 2.

ПРОКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **проко́лювати**. 2. *рідко.* Дія за знач. **проко́люватися.**

ПРОКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОКОЛО́ТИ**, -колю́, -ко́леш, *док.*, *перех.* 1. Колючи (у 1 знач.), протинати що-небудь. // Колючи, проникати куди-небудь або давати вихід чомусь. // Робити отвір у чому-небудь чимсь гострим, колючим. 2. Уражати кого-небудь якимсь вістрям. // Робити рану, розсікаючи тіло якимсь вістрям. 3. *перен.* Проникати, проходити крізь що-небудь; прорізувати. // *також у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д, *розм.* Проникливо дивитися на кого-небудь; пронизувати. // *також у сполуч. зі сл.* д у ш а, с е р ц е і т. ін. Сильно діяти, впливати на кого-небудь, викликати якісь почуття; уражати.

ПРОКО́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОКОЛО́ТИСЯ**, -колю́ся, -ко́лешся, *док.* 1. *розм.* Діставати прокол (у 2 знач.). 2. *перен.*, *рідко.* Проникати, проходити крізь що-небудь. // Виникати, виявлятися (про думки, почуття і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **проко́лювати.**

ПРОКОМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокоментува́ти**. // **прокоменто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКОМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **коментува́ти.**

ПРОКОМПОСТИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокомпости́рувати.**

ПРОКОМПОСТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Пробити компостером якийсь знак (перев. на квитку). *Прокомпостирувати трамвайний квиток.*

ПРОКОМПОСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокомпостува́ти.**

ПРОКОМПОСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **прокомпости́рувати.**

ПРОКОМУНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який співчуває ідеям комунізму, комуністів; який діє або здійснюється в інтересах комуністів. // Що виражає комуністичні ідеї, відповідає їм.

ПРОКОНОПА́ТИТИ *див.* **проконопа́чувати.**

ПРОКОНОПА́ТИТИСЯ *див.* **проконопа́чуватися.**

ПРОКОНОПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проконопа́тити**. // **проконопа́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКОНОПА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проконопа́чувати.**

ПРОКОНОПА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКОНОПА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* 1. Забивати, затикати всі дірки, щілини в чому-небудь клоччям, мохом і т. ін.; конопатити. *Проконопатити човен.* 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Конопатити якийсь час.

ПРОКОНОПА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОКОНОПА́ТИТИСЯ**, -титься, *док.* 1. Ставати проконопаченим. 2. *тільки недок.* Пас. до **проконопа́чувати.**

ПРОКОНСПЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проконспектува́ти**. // **проконспекто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКОНСПЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **конспектува́ти.**

ПРОКО́НСУЛ, -а, *ч.* У Стародавньому Римі – намісник провінції, що призначався сенатом із колишніх консулів.

ПРОКО́НСУЛЬСТВО, -а, *ч.* 1. Посада проконсула. 2. Час правління проконсула. 3. Провінція, де намісником був проконсул.

ПРОКО́НСУЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **проко́нсул** і **проко́нсульство.**

ПРОКОНСУЛЬТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **консультува́ти.**

ПРОКОНСУЛЬТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **консультува́тися.**

ПРОКОНТРОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проконтролюва́ти**. // **проконтрольо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКОНТРОЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **контролюва́ти.**

ПРОКО́П, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **прокопа́ти, прокопувати**. 2. Прокопаний отвір, заглиблення, прохід і т. ін.

ПРОКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокопа́ти**. // **проко́пано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКОПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прокопа́ти.**

ПРОКОПА́ТИ *див.* **проко́пувати.**

ПРОКОПА́ТИСЯ *див.* **проко́пуватися.**

ПРОКОПИРСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Док. до **копирса́ти**. 2. *також без додатка.* Копирсати якийсь час.

ПРОКОПИРСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Док. до **копирса́тися** 1. 2. Копирсатися якийсь час.

ПРОКОПТИ́ТИ *див.* **проко́пчувати.**

ПРОКОПТИ́ТИСЯ *див.* **проко́пчуватися.**

ПРОКОПТІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **прокоптіти.**

ПРОКОПТІ́ТИ, -пчу́, -пти́ш, *док.*, *розм.* 1. Вкритися кіптявою, закоптитися. 2. Коптіти якийсь час.

ПРОКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проко́пувати.**

ПРОКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКОПА́ТИ**, прокопа́ю, прокопа́єш *і діал.* проко́плю, проко́плеш, *док.*, *перех.* 1. Копаючи, робити в чому-небудь отвір, утворювати заглиблення, прокладати прохід і т. ін. // Копаючи, проходити певну відстань. 2. Копаючи, проходити щось наскрізь. 3. *тільки док.*, *також без додатка.* Копати якийсь час.

ПРОКО́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОКОПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *рідко.* Копаючи, прокладати собі шлях куди-небудь. 2. *рідко.* Копаючи, проникати куди-небудь, до чогось, виявляти щось; докопуватися. 3. *тільки док.* Копатися (у 1, 2 знач.) якийсь час. 4. *тільки недок.* Пас. до **проко́пувати** 1, 2.

ПРОКО́ПЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокопти́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який прокоптився, вкрився кіптявою.

ПРОКО́ПЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проко́пчувати.**

ПРОКО́ПЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКОПТИ́ТИ**, -пчу́, -пти́ш, *док.*, *перех.* Приготовляти продукти харчування (м'ясо, рибу і т. ін.), піддаючи коптінню (*див.* **копті́ння**[1]).

ПРОКО́ПЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОКОПТИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати прокопченим (про продукти харчування). // Вкриватися кіптявою. 2. *тільки недок.* Пас. до **проко́пчувати.**

ПРОКОРЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокоректува́ти**. // **прокоректо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКОРЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **коректува́ти**. 2. *також без додатка.* Коректувати якийсь час.

ПРОКОРИГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокоригува́ти**. // **прокориго́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКОРИГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **коригува́ти**. 2. *також без додатка.* Коригувати якийсь час.

ПРОКО́РМ, -у, *ч.*, *розм.* 1. Дія за знач. **прокорми́ти, проко́рмлювати** і **прокорми́тися, проко́рмлюватися**. 2. Корм.

ПРОКОРОТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех.*, *розм.* Док. до **корота́ти.**

ПРОКОСИ́ТИ *див.* **проко́шувати.**

ПРОКОТИ́ТИ *див.* **проко́чувати.**

ПРОКОТИ́ТИСЯ *див.* **проко́чуватися.**

ПРОКО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокоти́ти.**

ПРОКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.* 1. *перех.* Переміщати, пересувати що-небудь, котячи. 2. *перех.* Рухати своєю силою (про течію, вітер і т. ін.). // *перен.* Поширювати в просторі (звуки, шуми і т. ін.). 3. *неперех.*, *перен.* Поширюватись у просторі (перев. про звуки). 4. *перех. і без додатка*, *розм.* Те саме, що **прока́тувати**[1]. 5. *неперех.*, *розм.* Те саме, що **проїжджа́ти**[1] 1.

ПРОКО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОКОТИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. *чим і без додатка.* Переміщатися, пересуватися, котячись. 2. *також у сполуч. зі сл.* х в и л я . Рухатися силою течії, вітру і т. ін. // *перен.* Поширюватися в просторі (перев. про звуки). // *перен.* Ставати відомим широкому колу людей, набувати великого розголосу. // *перен.* Поступово охоплювати когось, щось (про відчуття, стан і т. ін.). // *тільки док.*, *перен.* Промайнувши, зникнути (про відчуття, почуття або їх зовнішній вияв). // *перен.* Поширюватися десь, серед когось, у різних місцях (про рух, страйки, демонстрації і т. ін.). 3. *розм.* Рухатися небосхилом (про небесні світила). 4. Спадати краплями додолу, литися по чому-небудь (про сльози, піт і т. ін.). 5. *розм.* Те саме, що **проїжджа́ти**[1] 1. 6. *перев. док.*, *розм.* Швидко минути, пройти (про відрізок часу). 7. *тільки недок.* Пас. до **проко́чувати** 1, 2.

ПРОКО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокоси́ти**. // **проко́шено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проко́шувати.**

ПРОКО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОКОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* 1. Косячи, звільняти певну ділянку, смугу від трави, збіжжя і т. ін. // Викошувати траву, збіжжя і т. ін. на певних ділянках масиву. 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Косити якийсь час.

ПРОКРАДА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОКРА́СТИСЯ**, -а́дуся, -а́дешся, *док.* 1. Іти, пробиратися кудись, проходити повз кого-, що-небудь непомітно, крадькома, нишком. // Тихо, безшумно ступати, пробираючись, ідучи кудись, десь. // *перен.*, *розм.* Проникати крізь щось, кудись (звичайно про світло). // *перен.*, *розм.* Ледь чутися, долинати (про звуки, шум і т. ін.). 2. *перев. у сполуч. зі сл.* с е р ц е, д у ш а і т. ін., *перен.* Непомітно закрадаючись, оволодівати кимсь (про думки, почуття і т. ін.).

ПРОКРАДА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОКРА́СТИСЯ**, -а́дуся, -а́дешся, *док.*, *розм.* Бути спійманим, попадатися на крадіжці; ставати відомим як злодій.

ПРОКРА́СТИСЯ *див.* **прокрада́тися.**

ПРОКРЕА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відтворення потомства.

ПРОКРЕДИТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокредитува́ти.**

ПРОКРЕДИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Надати кредити, забезпечити кредитами.

ПРОКРЕКТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш. 1. Док. до **кректа́ти**. 2. Кректати якийсь час.

ПРОКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокре́слити.**

ПРОКРЕ́СЛИТИ *див.* **прокре́слювати.**

ПРОКРЕ́СЛИТИСЯ *див.* **прокре́слюватися.**

ПРОКРЕ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прокре́слювати.**

ПРОКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОКРЕ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех.* Проводити риси, лінії на чому-небудь. // Залишати слід на чомусь, рухаючись. 2. *перех.*, *перен.*, *рідко.* Своїми обрисами позначати що-небудь. 3. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Креслити якийсь час.

ПРОКРЕ́СЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОКРЕ́СЛИТИСЯ**, -иться, *док.*, *рідко.* 1. Ставати видним, помітним, чітко вирізнятися на тлі чого-небудь; окреслюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **прокре́слювати** 1.

ПРОКРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прокрива́ти.**

ПРОКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОКРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Відкривати частково, трохи, не до кінця.

ПРОКРИ́ТИ *див.* **прокрива́ти.**

ПРОКРИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Видати крик. // *перен.* Гучно, пронизливо просвистіти, прогусти. 2. *перех.* Дуже голосно крикнути; вигукнути. // *перен.* Сповістити про щось криком. 3. *перех. і неперех.*, *про що*, *також із спол.* щ о, *перен.* Широко сповістити, виразно заявити про що-небудь. 4. *перех. і неперех.* Кричати якийсь час.

ПРОКРОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Док. до **крокува́ти**. 2. Крокувати якийсь час.

ПРОКРОХМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокрохма́лити**. // **прокрохма́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКРОХМА́ЛИТИ *див.* **прокрохма́лювати.**

ПРОКРОХМА́ЛИТИСЯ *див.* **прокрохма́люватися.**

ПРОКРОХМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прокрохма́лювати.**

ПРОКРОХМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОКРОХМА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Намочуючи білизну, матерію тощо в крохмальному розчині, робити її цупкою та глянсовою.

ПРОКРОХМА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОКРОХМА́ЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати цупким та глянсовим від крохмального розчину. 2. *тільки недок.* Пас. до **прокрохма́лювати.**

ПРОКРУЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Док. до **кружа́ти** 1. 2. *перех. і неперех.* Кружати якийсь час.

ПРОКРУЖИ́ТИ, -кружу́, -кру́жиш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Кружити якийсь час.

ПРОКРУЖИ́ТИСЯ, -кружу́ся, -кру́жишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Кружитися якийсь час.

ПРОКРУЖЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Док. до **кружля́ти**. 2. Кружляти якийсь час.

ПРОКРУ́СТ, -а, *ч.* У грецькій міфології – розбійник, який відрубував або витягував ноги жертвам, що не відповідали довжині його ліжка.

ПРОКРУ́СТІВ, -това, -тове. Належний Прокрусту. ** **Прокру́стове ло́же**, *книжн.* – мірка, під яку штучно підганяють факти, явища.

ПРОКРУТИ́ТИ *див.* **прокру́чувати.**

ПРОКРУТИ́ТИСЯ *див.* **прокру́чуватися.**

ПРОКРУ́ТКА, -и, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **прокрути́ти, прокру́чувати** 2.

ПРОКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокрути́ти**. // **прокру́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прокру́чувати.**

ПРОКРУ́ЧУВАТИ, -чую, -чуєш, *недок.*, **ПРОКРУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Робити яким-небудь інструментом, крутячи його, отвір, заглиблення у чомусь. 2. *спец.* Надавати колового, обертального руху; примушувати обертатися. 3. *перен.*, *розм.* Відтворювати запис (на платівці, магнітофонній стрічці). 4. *тільки док.*, *також без додатка.* Крутити якийсь час.

ПРОКРУ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОКРУТИ́ТИСЯ**, -у́титься, *док.* 1. *спец.* Робити колові, обертальні рухи; обертатися. 2. *тільки док.* Крутитися якийсь час. 3. *тільки недок.* Пас. до **прокру́чувати** 1 – 3.

ПРОКРЯ́КАТИ, прокря́каю, прокря́каєш *і* прокря́чу, прокря́чеш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Док. до **кря́кати** 1 – 4. // *перен.*, *розм.* Сказати щось неприємним, різким голосом. 2. Крякати якийсь час.

ПРОКСЕ́МІКА, -и, *ж.* Вивчення простору та його використання в різних соціальних та культурних ситуаціях.

ПРОКСИМА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Розташований ближче до серединної площини тіла (про орган людини чи тварини або його частину).

ПРОКТАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Болі в ділянці прямої кишки.

ПРОКТЕЙРИ́З, -у, *ч.* Стимуляція пологової діяльності, яка ґрунтується на розширенні прямої кишки породіллі за допомогою заповненого рідиною гумового балона, що вводиться в неї.

ПРОКТЕЙРИ́НТЕР, -а, *ч.* Інструмент у формі гумового балона грушоподібної форми, що застосовується для проктейризу.

ПРОКТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення дистальної частини прямої кишки разом із внутрішнім та зовнішнім сфінктером заднього проходу.

ПРОКТИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення слизової оболонки прямої кишки в людини й тварин.

ПРОКТОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Болючі спазми прямої кишки.

ПРОКТОКОЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення всіх відділів ободової і прямої кишок.

ПРОКТО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар, який спеціалізується на захворюваннях прямої кишки та ін. відділів товстого кишечнику.

ПРОКТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до проктології, до захворювань товстої кишки. *Проктологічна клініка. Проктологічне захворювання.*

ПРОКТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що вивчає хвороби товстої кишки.

ПРОКТОМІКСОРЕ́Я, -ї, *ж.* Нападоподібне, часто мимовільне виділення слизу із прямої кишки.

ПРОКТОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна фіксація прямої кишки при її випадінні.

ПРОКТОПЕРИНЕОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Накладення хірургічних швів на промежину і пряму кишку.

ПРОКТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічна пластика прямої кишки після її ампутації або при її вродженій відсутності.

ПРОКТОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Значне виділення із прямої кишки слизу, гною з домішкою крові.

ПРОКТОСЕДИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при внутрішньому та зовнішньому геморої, проктиті, тріщинах та ін.

ПРОКТОСИГМОЇДИ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення прямої і сигмоподібної кишок.

ПРОКТОСИГМОЇДИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **ректороманоскопія**.

ПРОКТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ректоскопія**.

ПРОКТОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Спазм заднього проходу або прямої кишки.

ПРОКТОСТА́З, -у, *ч.* Надмірне накопичення та застій екскрементів у прямій кишці, проктогенний запор.

ПРОКТОСТЕНО́З, -у, *ч.* Стеноз, стриктура, звуження прямої кишки.

ПРОКТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування зовнішньої нориці прямої кишки.

ПРОКТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин просвіту прямої кишки на місці заднього проходу при його атрезії.

ПРОКТОЦЕ́ЛЕ, *невідм., с.* Те саме, що **ректоце́ле**.

ПРОКУВА́ТИ[1] *див.* **проко́вувати**.

ПРОКУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *док., перех. і неперех.* 1. Док. до **кува́ти**[2]. 2. Кувати (*див.* **кува́ти**[2]) якийсь час.

ПРОКУВА́ТИСЯ *див.* **проко́вуватися**.

ПРОКУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех.* 1. Док. до **ку́кати** 1. 2. Кукати якийсь час.

ПРОКУКУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех., рідко.* 1. Док. до **куку́кати**. 2. Кукукати якийсь час.

ПРОКУКУРІ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех.* 1. Док. до **кукурі́кати** 1. // *перен., розм.* Сповістити когось про що-небудь (звичайно першим). 2. Кукурікати якийсь час.

ПРОКУЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., діал.* Куликати якийсь час.

ПРОКУЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Пройти кульгаючи, шкандибаючи. 2. Кульгати якийсь час (у зв'язку з хворобою, травмою).

ПРОКУЛЬТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокультивува́ти**. // **прокультиво́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОКУЛЬТИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **культивува́ти** 1.

ПРОКУНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., розм.* Куняти якийсь час.

ПРОКУПА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *док.* Купатися якийсь час.

ПРОКУПА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОКУПИ́ТИСЯ**, -куплю́ся, -ку́пишся; *мн.* прокупля́ться; *док., розм.* Помилятися в розрахунках під час купівлі або в оцінці якої-небудь речі.

ПРОКУПО́ВУВАТИСЯ *див.* **прокупа́тися**[2].

ПРОКУ́Р, -у, *ч., заст.* Прихований спирт, з якого не сплачено акцизного збору.

ПРОКУ́РА, -и, *ж.* У торговому праві деяких країн – повноваження прокуриста на здійснення різного роду угод від імені підприємства.

ПРОКУРА́ТОР, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – управитель господарства. // Повірений римського громадянина в судових і комерційних справах. // За часів імперії – урядовець, що відав податками, управитель земель імператора. 2. *іст.* Повірений у справах. 3. *зах.* Прокурор.

ПРОКУРАТУ́РА, -и, *ж.* Система державних органів, що здійснюють нагляд за точним виконанням законів. // Місцева установа, що представляє такий орган.

ПРОКУ́РЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокури́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який прокурився, просякнув димом. // *розм.* Хрипкий (про голос того, хто багато курить). // *розм.* Жовтий від тютюнового диму.

ПРОКУ́РЕНИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Вкритий пилом, курявою.

ПРОКУ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проку́рений**.

ПРОКУРИ́СТ, -а, *ч.* В деяких країнах – довірений торгового підприємства, який має широкі повноваження на здійснення різних угод.

ПРОКУРИ́ТИ *див.* **проку́рювати**.

ПРОКУРИ́ТИСЯ *див.* **проку́рюватися**.

ПРОКУРІ́ТИ, -ри́ть, *док., розм.* 1. Проїхати, пробігти і т. ін., здіймаючи пил, куряву вгору. 2. Вкритися, просякнути пилом, курявою.

ПРОКУРЛИ́КАТИ, прокурли́каю, прокурли́каєш *і* прокурличу́, прокурли́чеш, *док., перех. і неперех.* 1. Док. до **курли́кати**. 2. Курликати якийсь час.

ПРОКУРНИ́КАТИ, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка, розм.* 1. Док. до **курни́кати**. 2. Курникати якийсь час.

ПРОКУРО́Р, -а, *ч.* 1. Працівник органів прокуратури. 2. Державний обвинувачувач у суді. ** **Това́риш прокуро́ра**, *заст.* – помічник, заступник прокурора.

ПРОКУРО́РСТВО, -а, *с., розм.* Посада прокурора. // Виконання службових обов'язків прокурором.

ПРОКУРО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **прокуро́р**. // Власт. прокурору. ** **Прокуро́рський на́гляд** – здійснюваний органами прокуратури найвищий нагляд за точним виконанням законів.

ПРОКУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проку́рювати**.

ПРОКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОКУРИ́ТИ**, -курю́, -ку́риш, *док.* 1. *перех.* Насичувати тютюновим димом, курячи. // Насичувати димом, одержаним від спалювання ароматичних речовин. // Наповнювати, насичувати собою (про дим, ароматичні речовини і т. ін.). 2. *перех.* Витрачати на куриво. 3. *перех. і неперех., розм.* Протоплювати (звичайно чимось курним). 4. *тільки док., перех. і неперех.* Курити якийсь час.

ПРОКУ́РЮВАТИСЯ, -рююся, -рюєшся, *недок.*, **ПРОКУРИ́ТИСЯ**, -курю́ся, -ку́ришся, *док.* 1. *розм.* Насичувати себе, свої легені димом, курячи. 2. *розм.* Просякати, насичуватися димом; прокопчуватися. 3. *тільки док., розм.* Витратитися на куриво; не мати курива і коштів на куриво. 4. *тільки недок.* Пас. до **проку́рювати** 1, 3.

ПРОКУ́С, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **прокуси́ти**, **проку́шувати**. 2. Прокушене місце; рана від укусу.

ПРОКУ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проку́сувати**.

ПРОКУ́СИНА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **проку́с** 2.

ПРОКУСИ́ТИ *див.* **проку́шувати**.

ПРОКУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прокуси́ти**.

ПРОКУ́ШУВАТИ, -шую, -шуєш, *недок.*, **ПРОКУСИ́ТИ**, -кушу́, -ку́сиш, *док., перех.* Кусати наскрізь; кусаючи, робити отвір, рану у чому-небудь.

ПРОЛА́БУВАННЯ, -я, *с.*: ** **Прола́бування головно́го мо́зку** – випинання головного мозку та його оболонок за межі дефекту черепа.

ПРОЛАВІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. Док. до **лаві́рувати**. 2. Лавірувати якийсь час.

ПРОЛА́ГОДИТИ, -джу, -диш, *док., перех.* Лагодити якийсь час.

ПРОЛА́З, -у, *ч., розм.* Те саме, що **прола́зка** 1.

ПРОЛА́ЗА, -и, *ч. і ж., розм.* Пронозлива, хитра, спритна людина; пройдисвіт.

ПРОЛА́ЗИТИ, -а́жу, -а́зиш *і* **ПРОЛІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЛІ́ЗТИ**, -зу, -зеш, *док.* 1. Плазом або майже притискаючись до поверхні всім тілом, залізати куди-небудь крізь вузький отвір, щілину, шпарку, просуватися вперед крізь щось, поміж чимсь і т. ін. (про плазунів і дрібних живих істот, що мають багато ніг). // Взагалі лазити, повзати по якій-небудь поверхні (звичайно про комах). // Навшпиньках або поповзом влазити в середину чого-небудь крізь вузький прохід, пролом, отвір, насилу пробиратися вперед попід чимсь, через щось і т. ін. (про людей). // Проходити за розмірами через який-небудь отвір. // *розм.* Через силу пробиратися куди-небудь між людьми, що тісно стоять, сидять. // *розм.* Просуватися, проходити по багнистій, грузькій поверхні. 2. *розм.* Показуватися назовні через дірки, щілини і т. ін.; вилазити. 3. *розм.* Злодійкувато, потай забиратися куди-небудь. // *перен.* Просочуватися, проникати куди-небудь (про мороз, вітер і т. ін.); ставати відчутним (про запах). // *перен.* Зловживаючи чиїм-небудь довір'ям, потрапляти кудись з метою вивідати щось, проводити підривну діяльність і т. ін. // *перен.* Пристосовуючись і хитруючи, добиватися вигідного соціального становища, незаконно просуватися по службі і т. ін. 4. *перен., розм.* Випадково або час від часу з'являтися, мимоволі виникати і т. ін.

ПРОЛА́ЗКА, -и, *ж.* 1. Невеликий отвір, вузький, тісний пролом, дірка і т. ін., крізь які можна пролізти, проникнути куди-небудь; лаз. // Прохід, шлях, яким можна потай пробратися, пройти куди-небудь. 2. *перен.* Спритний, хитрий засіб, що дає змогу вийти із скрутного становища.

ПРОЛА́ЗЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який скрізь встигає, проникає, знаходить собі доступ завдяки спритності, хитрості.

ПРОЛА́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж., розм.* Властивість за знач. **прола́зливий**.

ПРОЛА́ЗЛИВО, *розм.* Присл. до **прола́зливий**.

ПРОЛА́ЗНИЦТВО, -а, *с., розм.* Поведінка, вчинки пролази; хитрість, пронозливість.

ПРОЛАКТИ́Н, -у, *ч.* Лактогенний гормон, що його продукує передня частка гіпофіза ссавців, в тому числі людини; регулює процеси лактації.

ПРОЛА́М, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **пролама́ти**, **прола́мувати**. *Пролам стіни.* 2. Те саме, що **проло́м** 2.

ПРОЛА́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пролама́ти**. // **прола́мано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЛАМА́ТИ *див.* **прола́мувати**.

ПРОЛАМА́ТИСЯ *див.* **прола́муватися**.

ПРОЛАМІ́НИ, -ів, *мн.* Прості білки, які містяться у насінні злаків.

ПРОЛА́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прола́мувати**.

ПРОЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЛАМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Те саме, що **проло́млювати** 1. // Прорубувати отвір для дверей, вікна і т. ін. // *тільки док.* Зробити непридатним для використання, зіпсувати ударами, поштовхами і т. ін.; зламати. 2. Прокладаючи шлях, дорогу, із зусиллям долати перешкоди. 3. *тільки док., також без додатка.* Ламати якийсь час.

ПРОЛА́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОЛАМА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Те саме, що **проло́млюватися**.

ПРОЛА́Н, -у, *ч.* Речовина гормонального характеру; виділяється хоріоном плаценти.

ПРО́ЛАПС, -а, *ч.* Випадіння або відвисання назовні чи вивертання назовні внутрішнього органа або його частини через природний чи штучний отвір. ** **Про́лапс прямо́ї ки́шки** – випинання прямої кишки через задній прохід.

ПРОЛА́СУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех. і без додатка, розм.* Витратити на ласощі.

ПРОЛЕБЕДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док., перех. і без додатка, діал.* Звернутися до кого-небудь із ласкавими, ніжними словами.

ПРОЛЕГОМЕ́НИ, -е́н, *мн.* Вступні пояснення, преамбула, попередні відомості про предмет, поняття; передмова.

ПРОЛЕ́ЖАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проле́жати**.

ПРОЛЕ́ЖАТИ *див.* **проле́жувати**.

ПРО́ЛЕЖЕНЬ, -жня, *ч.* Змертвіння шкіри й м'яких тканин (у людини, тварини, рослини), зумовлене розладом їх живлення, тривалим тиском стороннього предмета або ураженням нервової системи.

ПРОЛЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проле́жувати**.

ПРОЛЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЛЕ́ЖАТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. *неперех.* Лежати (у 1 знач.) якийсь час. 2. *перев. док., неперех.* Залишитися якийсь час без застосування, без уваги (про неживі предмети). 3. *перех.* Пошкоджувати що-небудь довгим лежанням.

ПРОЛЕПЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *док., перех. і без додатка.* Вимовити неправильно, нерозбірливо (про дітей). // Проказати що-небудь невиразно через хвилювання, переляк, збентеження і т. ін.

ПРОЛЕПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док., перех. і без додатка, діал.* Пролепетати.

ПРО́ЛЕПСИС, -у, *ч., лінгв.* Уживання плеонастичних займенників і прислівників, що дублюють за значенням попередні слова.

ПРОЛЕТА́Р, -я́, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – громадянин, який не мав майнового цензу. 2. Найманий робітник. 3. *заст.* Людина, що не має власності.

ПРОЛЕТАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пролетаризува́ння**.

ПРОЛЕТАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пролетаризува́ти**.

ПРОЛЕТАРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пролетаризува́ти**.

ПРОЛЕТАРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Перетворювати кого-небудь на пролетарів. // Робити що-небудь пролетарським за суттю.

ПРОЛЕТАРІА́Т, -у, *ч.* У марксистській концепції та ін. близьких вченнях – клас найманих робітників, позбавлених власності на засоби виробництва.

ПРОЛЕТА́РІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **пролета́р**.

ПРОЛЕТА́РКА, -и. Жін. до **пролета́р**.

ПРОЛЕТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пролета́р** і **пролетаріа́т**. // Власт. пролетарю й пролетаріатові. // Здійснюваний пролетаріатом. // Очолюваний пролетаріатом. // Який відповідав духові, ідеології пролетаріату. // Який стоїть на боці пролетаріату, керується його ідеями і принципами, пройнятий його духом, настроями. // Який населяють пролетарі.

ПРОЛЕТІ́ТИ *див.* **пролі́тати**.

ПРОЛЕТКУ́ЛЬТ, -у, *ч., іст.* Культурно-освітня і літературно-мистецька організація, що виникла напередодні Жовтневої революції.

ПРОЛЕТКУ́ЛЬТІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член пролеткульту.

ПРОЛЕТКУ́ЛЬТІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до пролеткульту, пролеткультівця.

ПРОЛИ́В, -у, *ч., рідко.* Дія за знач. **проли́ти**, **пролива́ти**. ** **Проли́в кро́ві** – те саме, що **кровопролиття**.

ПРОЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пролива́ти**.

ПРОЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЛИ́ТИ**, -ллю́, -ллє́ш *і рідко* **ПРОЛЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех. і без додатка.* Ненавмисно, випадково розплескувати яку-небудь рідину; розливати, розхлюпувати. // Примушувати текти, струменіти; лити. // *перен.* Випромінювати, поширювати навколо (світло, тепло, звуки і т. ін.). *Проливати кров. Проливати сльози.*

ПРОЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРОЛИ́ТИСЯ**, -ллє́ться *і рідко* **ПРОЛЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* 1. Розплескуватися, розливатися, розхлюпуватися. 2. Випадати, проходити (про дощ, зливу і т. ін.). // *чим.* Утворювати опади (про хмари). // Скочуватися вниз (про сльози). 3. *перен.* Поширюватися (про світло і т. ін.). // Чутися, лунати (про звуки, голоси і т. ін.).

ПРО́ЛИВЕНЬ, -вня, *ч., рідко.* Проливний дощ; злива.

ПРОЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Дуже сильний (про дощ).

ПРОЛИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., вульг.* Те саме, що **проковтну́ти**.

ПРОЛИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех., вульг.* Од-

нокр. до **пролiга́ти**.

ПРО́ЛИЗ, -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **про́лизень**.

ПРОЛИЗА́ТИ *див.* **пролі́зувати**.

ПРО́ЛИЗЕНЬ, -зня, *ч.*, *розм.* Промите течією місце в льоду (звичайно на річці).

ПРОЛИ́ЗИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **про́лизень**.

ПРОЛИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проли́зувати**.

ПРОЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЛИЗА́ТИ**, -ижу́, -и́жеш, *док.*, *перех.* Лижучи (звичайно язиком), очищати що-небудь від чогось. // Лизанням псувати, знищувати що-небудь. // *перен.* Силою води руйнувати що-небудь; руйнуючи, утворювати щось (про течію річки, струмка і т. ін.).

ПРОЛИ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *діал.* Проникати.

ПРОЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *поет.* 1. Плавно, легко пролетіти. // Плавно пропливти (про хмару); пронестися в повітрі (про бурю, вітер і т. ін.). // Прудко пробігти (про живі істоти). // Швидко переміститися поверхнею чого-небудь (про тінь). // Поширитися в просторі (про звуки, запахи і т. ін.). 2. *перен.* Раптом і ненадовго з'явитися в свідомості, уяві, очах і т. ін. // *безос.* 3. *перен.* Швидко, непомітно минути (про час, життя, його періоди і т. ін.).

ПРОЛИ́СИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **лиси́на**.

ПРОЛИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проли́скуватися**.

ПРОЛИ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *рідко.* Яскраво відсвічуватися; сяяти, блищати.

ПРОЛИ́ТИ *див.* **пролива́ти**.

ПРОЛИ́ТИЙ, *рідко* **ПРОЛЛЯ́ТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проли́ти**, **пролля́ти**. // **проли́то**, **пролля́то**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЛИ́ТИСЯ *див.* **пролива́тися**.

ПРОЛИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **проли́ти**. ** **Пролиття́ кро́ві** – те саме, що **кровопроли́ття**.

ПРОЛІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проліза́ти**.

ПРОЛІЗА́ТИ *див.* **прола́зити**.

ПРОЛІ́ЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пролі́зти**.

ПРОЛІ́ЗТИ *див.* **прола́зити**.

ПРО́ЛІЙ, -ю, *ч.*, *зах.* Злива.

ПРОЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пролікува́ти**.

ПРОЛІКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЛІКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Витрачати на лікування. 2. *тільки док.* Лікувати якийсь час.

ПРОЛІКУВА́ТИ *див.* **проліко́вувати**.

ПРОЛІКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Лікуватися якийсь час.

ПРОЛІМФОЦИ́Т, -а, *ч.* Клітина, яка є попередником лімфоцита.

ПРОЛІ́Н, -у, *ч.* Амінокислота, що входить до складу майже всіх білків та деяких інших важливих у фізіологічному аспекті речовин.

ПРО́ЛІС[1], -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **пра́ліс**.

ПРО́ЛІС[2], -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **про́лісок**[1].

ПРО́ЛІСКА, -и, *ж.*, *одн.* (*мн.* **про́ліски**, -сок). Те саме, що **про́лісок**[1].

ПРО́ЛІСКИ *див.* **про́ліска** і **про́лісок**[1].

ПРО́ЛІСКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **про́ліска** і **про́лісок**[1]. // Який має колір проліски, проліска.

ПРО́ЛІСОК[1], -ска, *ч.*, *одн.* (*мн.* **про́ліски**, -ів). Рід трав'янистих рослин родини лілійних із блакитними або синіми, рідше фіолетовими або майже білими квітками на безлистому стеблі.

ПРО́ЛІСОК[2], -ску, *ч.*, *розм.* Місце в лісі або на узліссі, вільне від дерев; галява.

ПРОЛІ́Т[1], -льоту, *ч.* 1. Дія за знач. **пролеті́ти**, **проліта́ти** 1, 3. 2. Шлях, яким летять у вирій птахи.

ПРОЛІ́Т[2], -льоту, *ч.* 1. Те саме, що **проги́н** 6. 2. *розм.* Відстань між залізничними зупинками; перегін.

ПРОЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок. і док.*, **ПРОЛЕТІ́ТИ**, -ечу́, -ети́ш, *док.* 1. *неперех.* Летіти, переміщатися в повітрі за допомогою крил в якому-небудь напрямку, над ким-, чим-небудь, повз когось, щось і т. ін. (про птахів, комах тощо). // Швидко проноситися в повітрі над ким-, чим-небудь, повз когось, щось і т. ін. завдяки певній зовнішній силі (вітру, поштовху тощо). // Рухатися, пересуватися в повітрі або космічному просторі в якому-небудь напрямку, над кимсь, чимсь і т. ін. (про літальні апарати). // Летіти у повітрі, космосі в певному напрямку на літальних апаратах (про пасажира, командира корабля або пілота). // Проноситися над землею, поверхнею чого-небудь тощо (про вітер, вихор і т. ін.). // На льоту проникати, проходити через що-небудь, крізь щось. // Проходити навиліт (про кулю). // Швидко переміщатися в космічному просторі (про небесні тіла). // *перен.* Поширюватися, розноситися (про звуки, слова і т. ін.). // *перен.* Швидко поширюватися (про чутки, новини і т. ін.). 2. *неперех.* Проїжджати, рухатися у певному напрямку повз кого-, що-небудь і т. ін. на великій швидкості (про транспорт). // Проїжджати верхи на великій швидкості; швидко пересуватися завдяки транспортним засобам (про людей). // *розм.* Пробігати на великій швидкості у якому-небудь напрямку, повз кого-, що-небудь і т. ін. // *перен.* Швидко проноситися перед очима (про уявний рух предметів і навколишнього світу, повз які швидко рухається людина). // *перен.* Швидко проходити в думці, уяві, свідомості і т. ін. 3. *перех. і неперех.* Долати на льоту якусь відстань за певний відрізок часу. // *перен.* Швидко рухаючись, покривати якунебудь відстань, долати якийсь простір. 4. *неперех.*, *перен.* Швидко, непомітно минати (про час). 5. *док. тільки* **проліта́ти**, *неперех.* Проводити якийсь час у польоті. 6. *док. тільки* **проліта́ти**, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Літаючи, пропускати, упускати що-небудь.

ПРОЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Який відлітає на зиму в південні краї, а влітку повертається на рідну землю, де будує гнізда і розмножується (про птахів); перелітний.

ПРОЛІ́ТУВАТИ, -і́тую, -і́туєш, *док.*, *розм.* Прожити літо; перелітувати.

ПРОЛІФЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до проліферації.

ПРОЛІФЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Розростання тканини тварини або рослини через розмноження, збільшення клітин організму.

ПРОЛІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж. бот.* Проростання сформованої квітки або плода.

ПРОЛЛЯ́ТИ *див.* **пролива́ти**.

ПРОЛЛЯ́ТИЙ *див.* **проли́тий**.

ПРОЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **пролива́тися**.

ПРОЛО́Г, -у, *ч.* Вступна частина літературного або музичного твору. // Вступне слово актора, вступна арія співака перед початком вистави або сцена, що передує основній дії. // *перен.* Початок чого-небудь, вступ до чогось.

ПРО́ЛОГ, -у, *ч.*, *літ.*, *іст.* Житія святих, подані відповідно до днів їх поминання.

ПРОЛОГАРИФМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прологарифмува́ти**.

ПРОЛОГАРИФМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **логарифмува́ти**.

ПРОЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **проложи́ти**. // **проло́жено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЛОЖИ́ТИ, -ложу́, -ло́жиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **прокла́сти** 3, 5.

ПРОЛО́М, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **проломи́ти**, **проло́млювати** і **проломи́тися**, **проло́млюватися**. *Пролом стіни.* 2. Проламаний отвір, зроблений прохід у чому-небудь, діра, продавлена, пробита в чомусь.

ПРОЛО́МИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **проло́м** 2.

ПРОЛОМИ́ТИ *див.* **проло́млювати**.

ПРОЛОМИ́ТИСЯ *див.* **проло́млюватися**.

ПРОЛО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проломи́ти**. // **проло́млено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЛО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проло́млювати**.

ПРОЛО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОЛОМИ́ТИ**, -ломлю́, -ло́миш; *мн.* проло́млять; *док.*, *перех.* 1. Ударами, пострілами і т. ін. робити отвір у чому-небудь, продавлювати щось; пробивати, продірявлювати. 2. Те саме, що **прола́мувати** 2. 3. *перев. док.*, *перен.*, *розм.* Зламавши опір, проникнути, пробитися крізь що-небудь.

ПРОЛО́МЛЮВАТИСЯ, -юються, -юєшся, *недок.*, **ПРОЛОМИ́ТИСЯ**, -ломлю́ся, -ло́мишся; *мн.* проло́мляться; *док.* 1. Від ударів, певної зовнішньої сили або під вагою продавлюватися, руйнуватися. // Власною вагою ламаючи що-небудь ламке, крихке, втрачати під собою опору; провалюватися. 2. Долаючи перешкоди, із зусиллям прокладати собі шлях, дорогу.

ПРОЛО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **проло́м**.

ПРОЛОНГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пролонгації.

ПРОЛОНГА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *юр.* Дія за знач. **пролонгува́ти**. ** **Пролонга́ція ве́кселя** – продовження строку платежу по векселю; відстрочка векселя шляхом заміни його новим. **Пролонга́ція до́говору** – продовження терміну чинності договору.

ПРОЛОНГО́ВАНИЙ, -а, -е, *юр.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **пролонгува́ти**. // **пролонго́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЛОНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *юр.* Продовжувати термін чинності чого-небудь. *Пролонгувати угоду.*

ПРОЛОНГУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *юр.* Пас. до **пролонгува́ти**.

ПРОЛОПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *розм.* Док. до **лопота́ти**.

ПРОЛОПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *розм.* Док. до **лопоті́ти**.

ПРО́ЛУБ, -у, *ч.*, *зах.* Ополонка.

ПРОЛУНА́ТИ, -а́є. Док. до **луна́ти**. // *безос.*

ПРОЛУ́ПАТИСЯ *див.* **пролу́пуватися**.

ПРОЛУПИ́ТИ *див.* **пролу́плювати**.

ПРОЛУ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пролу́плювати**.

ПРОЛУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОЛУПИ́ТИ**, -луплю́, -лу́пиш; *мн.* пролу́плять; *док.*, *перех.*, *у сполуч. зі сл.* о ч і, *розм.* Пробуджуватися від сну; прокидатися.

ПРОЛУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пролу́пувати**.

ПРОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **проколу́пувати** 1.

ПРОЛУ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОЛУ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Пробуджуватися від сну, дрімоти, отямлюватися від глибокої задуми; опам'ятовуватися.

ПРОЛЬО́ТКА, -и, *ж.* Легкий чотириколісний відкритий екіпаж.

ПРОЛЮВІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **пролю́вій**.

ПРОЛЮ́ВІЙ, -ю, *ч.*, *геол.* Крихкі відклади біля підніжжя гір, височин, змиті з вершин і схилів тимчасовими потоками.

ПРОЛЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пролягати**.

ПРОЛЯГА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРОЛЯГТИ́**, -я́же; *мин. ч.* проліг, -лягла́, -лягло́; *док.* 1. Проходити в якому-небудь напрямку, тягтися, простягатися десь, повз когось, щось тощо (про дорогу, стежку, канаву і т. ін.). // *перен.* Бути між ким-, чим-небудь, розділяючи, роз'єднуючи когось, щось. 2. З'являтися, виникати, утворюватися (про зморшки). 3. Спрямовуватися куди-небудь. 4. *безос.* Минати (про час).

ПРОЛЯГТИ́ *див.* **пролягати**.

ПРОЛЯЩА́ТИ, -щи́ть. Док. до **ляща́ти**.

ПРОМАГІСТРА́Т, -а, *ч.* У Стародавньому Римі – виконувач консульських, преторських або квесторських обов'язків поза Римом.

ПРОМАГІСТРАТУ́РА, -и, *ж.* У Стародавньому Римі – посада, що її посідає промагістрат.

ПРОМА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прома́зати**.

ПРОМА́ЗАТИ *див.* **прома́зувати**.

ПРОМА́ЗКА, -и, *ж.*, *спец.* Те саме, що **зма́зка** 2.

ПРОМА́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до промазування.

ПРОМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прома́зувати** 1.

ПРОМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМА́ЗАТИ**, -а́жу, -а́жеш, *док.* 1. *перех.* Змазувати жирною чи густою речовиною або змащувати що-небудь мастилом, спеціальним розчином і т. ін. 2. *тільки док.*, *неперех.* Мазати (у 1 знач.) якийсь час. 3. *неперех.*, *перен.*, *фам.* Не влучати в ціль, не досягати її (під час стрільби, у грі з м'ячем, у кеглі і т. ін.). 4. *перех.*, *перен.*, *фам.* Пропускати або втрачати що-небудь через неуважність. // Припускатися помилки; помилятися.

ПРОМАЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Безрозсудливо, безглуздо витратити що-небудь, втратити через неощадливість, необачність; промарнувати.

ПРОМАЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *неперех.* Однокр. до **прома́яти**. 2. *неперех.* З'явитися на короткий час у полі зору і швидко зникнути. // *перен.* На мить з'явитися, відбитися в очах, на обличчі тощо. // *перен.* Промайнути в свідомості, уяві тощо. // *безос.* 3. *перех. і неперех.* Пролетіти з великою швидкістю, промчати, пронестися повз кого-, що-небудь, над кимсь, чимсь і т. ін. // На великій швидкості подолати яку-небудь територію, залишаючи позаду щось. // Пронестися у полі зору того, хто швидко рухається мимо. 4. *неперех.* Минути, пролинути непомітно для кого-небудь (про час, періоди життя і т. ін.). 5. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Побіжно обвести (звичайно поглядом) що-небудь. 6. *неперех.*, *перен.* Швидко поширитися, рознестися (про чутки).

ПРОМАЙСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Майструвати якийсь час.

ПРОМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промалюва́ти**.

ПРОМАЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промальо́вувати** 1.

ПРОМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМАЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *перех.* Проводити чіткі лінії, накладати виразні мазки на малюнок. 2. *тільки док.*, *неперех.* Малювати якийсь час.

ПРОМАЛЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОМАЛЮВА́ТИСЯ**, -ю́ється, *док.* 1. Чітко, виразно проступати на малюнку, кресленні. // *перен.* Ставати видимим, доступним зору. 2. *тільки недок.* Пас. до **промальо́вувати** 1.

ПРОМАЛЮВА́ТИ *див.* **промальо́вувати**.

ПРОМАЛЮВА́ТИСЯ *див.* **промальо́вуватися**.

ПРОМАНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Проїхати, пройти певну відстань, мандруючи. 2. *неперех.* Мандрувати (у 1, 3 знач.) якийсь час.

ПРОМАНЕ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *перех.*, *спец.* Док. до **мане́жити**.

ПРОМАНІ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Побити кого-небудь. 2. Протомити, вимучити когонебудь, примусивши довго чекати, протримавши десь багато часу.

ПРОМАНІ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* Протомитися, вимучитися де-небудь у довгому чеканні.

ПРОМАНТА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проманта́чити**.

ПРОМАНТА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* 1. *перех.* Док. до **манта́чити**. *Промантачити косу.* 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Перевести на ніщо, витратити марно щонебудь. 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Пропрацювати де-небудь якийсь час.

ПРОМАНТА́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Перевівши гроші, кошти на що-небудь, витратитися або розоритися.

ПРОМАРИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промаринува́ти**.

ПРОМАРИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **маринува́ти**.

ПРОМА́РИТИ, -рю, -риш, *док.* Марити якийсь час.

ПРОМАРКІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промаркірува́ти**. // **промаркіро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОМАРКІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Зробити борозенки маркером (*див.* **марке́р**[2]).

ПРОМАРКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промаркува́ти**.

ПРОМАРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **маркува́ти**.

ПРОМАРНОТРА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *перех.* Док. до **марнотра́тити**.

ПРОМАРНОТРА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промарнотра́тити**.

ПРОМАРНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Безрозсудно, безглуздо витратити що-небудь, втратити через неощадливість, необачність. 2. Прогаяти (час).

ПРОМАРУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промару́дити**.

ПРОМАРУ́ДИТИ, -джу, -диш, *перех. і неперех.*, *розм.* Док. до **мару́дити**.

ПРОМАРУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Марудитися якийсь час.

ПРОМАРШИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промаршируваати**.

ПРОМАРШИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **марширува́ти**.

ПРОМАРШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **промарширува́ти**.

ПРОМАСАЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промасажува́ти**.

ПРОМАСАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **маса-**

жува́ти. *Промасажувати ногу.*

ПРОМА́СЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прома́слити**. 2. *у знач. прикм.* Просочений, насичений, промазаний маслом, жиром. // Вимазаний, заяложений маслом, жиром.

ПРОМА́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прома́слити, прома́слювати**.

ПРОМА́СЛИТИ *див.* **прома́слювати**.

ПРОМА́СЛИТИСЯ *див.* **прома́слюватися**.

ПРОМА́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прома́слювати**.

ПРОМА́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОМА́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Просочувати, насичувати, промазувати що-небудь маслом, жиром.

ПРОМА́СЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОМА́СЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Просочуватися, насичуватися маслом, жиром. 2. *тільки недок.* Пас. до **прома́слювати**.

ПРОМАСТИ́ТИ *див.* **прома́щувати**.

ПРОМАСТИ́ТИСЯ *див.* **прома́щуватися**.

ПРОМАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **промасажува́ти**.

ПРО́МАХ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **промахну́тися, прома́хуватися** 1. 2. Постріл, кидок, удар і т. ін. мимо цілі. // Невдала спроба, марні намагання що-небудь зробити. 3. *перен.* Помилка в діях, учинках, у суперечці або у словесному поєдинкові чи двобої. // Недолік якої-небудь авторської праці, прорахунок при виконанні чогось і т. ін. // Неблагополучний результат, наслідок якої-небудь справи; невдача. ** **Не про́мах** – про спритну, кмітливу людину. **Без про́маху**: а) влучно; б) безпомилково.

ПРОМАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Махати (у 1 знач.) якийсь час. 2. *розм.* Пройти, пробігти, проїхати певну відстань.

ПРОМАХНУ́ТИСЯ *див.* **прома́хуватися**.

ПРОМА́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОМАХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Стріляючи, кидаючи що-небудь, намагаючись ударити чимсь і т. ін., не влучати в ціль. 2. *перен.*, *розм.* Помилятися, прораховуватися (у 2 знач.).

ПРОМА́ЦАТИ *див.* **прома́цувати**.

ПРОМА́ЦУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прома́цувати** 2.

ПРОМА́ЦУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМА́ЦАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Мацаючи, виявляти що-небудь; перевіряти, досліджувати щось на дотик. // Відчувати що-небудь на дотик. 2. *також без додатка*, *перен.*, *розм.* Спостерігаючи, уважно придивляючись, створювати думку, уявлення про кого-, що-небудь. // Обстежувати, пильно оглядати з метою виявлення чого-небудь. // У розмові попередньо з'ясовувати, уточнювати для себе що-небудь.

ПРОМА́ЦУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **прома́цувати** 1.

ПРО́МАШКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Значна відстань для проходження. 2. *заст.*, *жарт.* Прогулянка.

ПРОМА́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промасти́ти**. 2. *у знач. прикм.* Просочений маслом, жиром, клеєм і т. ін.

ПРОМА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промасти́ти, прома́щувати**.

ПРОМА́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, признач. для промащування.

ПРОМА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прома́щувати**.

ПРОМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМАСТИ́ТИ**, -ащу́, -а́стиш, *док.*, *перех.* Насичувати, промазувати що-небудь маслом, жиром, клеєм і т. ін. // Забруднювати маслом, жиром, клеєм і т. ін.

ПРОМА́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОМАСТИ́ТИСЯ**, -ащу́ся, -а́стишся, *док.* 1. Насичуватися маслом, жиром, клеєм і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **прома́щувати**.

ПРОМА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОМА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* Коливаючись, час від часу виднітися; майоріти, маяти.

ПРОМА́ЯТИ *див.* **прома́ювати**.

ПРОМЕДО́Л, -у, *ч.* Медичний препарат, що його застосовують для втамування болю.

ПРО́МЕЖ *див.* **про́між**.

ПРОМЕ́ЖИНА, -и, *ж.* У людини і хребетних тварин – ділянка між заднім проходом і зовнішніми статевими органами.

ПРОМЕ́ЖИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **проме́жина**. ** **Проме́жинний ви́гин** – нижній сагітальний вигин прямої кишки, спрямований опуклістю вперед і вгору.

ПРОМЕ́ЖОК, -жку, *ч.*, *діал.* Стежка межею між двома полями.

ПРОМЕ́КАТИ, -аю, -аєш. Док. до **ме́кати**.

ПРОМЕКЕ́КАТИ, промекекаю, промекекаєш *і* промекечу, промекечеш. Док. до **мекека́ти**. // *перен.*, *розм.* Сказати що-небудь нерозбірливо, розтягуючи слова.

ПРОМЕ́Л, -у, *ч.*, *іст.* Плата за молоття зерна, сухомельщина.

ПРОМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промоло́ти**.

ПРОМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОМОЛО́ТИ**, -мелю́, -ме́леш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Добре розтираючи, подрібнюючи, перетворювати що-небудь на борошно або порошок; молоти. 2. *тільки док.* Молоти якийсь час.

ПРОМЕНА́Д, -у, *ч.* 1. *заст.*, *жарт.* Прогулянка, довготривале гуляння. 2. Місце для гуляння.

ПРОМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **про́мінь** 3. ** **Промене́ва терапі́я** – застосування з лікувальною метою різних видів іонізуючих випромінювань. **Промене́ва хворо́ба** – захворювання людини і тварини, спричинюване дією на організм радіоактивних випромінювань. **Промене́ве ура́ження** – ушкодження, спричинене впливом іонізуючих випромінювань, а також деяких видів неіонізуючого електромагнітного випромінювання. 2. Те саме, що **променеподі́бний**. ** **Промене́ва кі́стка** – у наземних хребетних і людини – одна з двох кісток передпліччя; радіальна кістка.

ПРОМЕНЕЗАЛО́МЛЕННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Заломлення променів при їх проходженні крізь яке-небудь середовище.

ПРОМЕНЕЗАЛО́МЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який заломлює промені.

ПРОМЕНЕЗАЛО́МЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* Здатність заломлювати промені.

ПРОМЕНЕЗАЛО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Те саме, що **променезало́млення**.

ПРОМЕНЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який нагадує собою промінь, промені, має вигляд променя, променів.

ПРОМЕНЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **променеподі́бний**.

ПРОМЕНЕПОДІ́БНО. Присл. до **променеподі́бний**.

ПРОМЕНЕПЕ́РІ, -их, *мн.* Підклас кісткових риб; включають 95% сучасних видів прісноводних і морських риб.

ПРОМЕНЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *діал.* Док. до **менжува́ти**.

ПРОМЕНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який випромінює світло. // Пройнятий світлом; блискучий. // Щедрий на сонце; сонячний. // *перен.* Життєрадісний, сяючий (про людину). // *перен.* Сповнений внутрішнього сяйва (про очі, погляд, обличчя і т. ін.). // *перен.* Радісний, щасливий (про долю, сучасне, майбутнє і т. ін.). // *перен.* Який западає в душу (про слово); проникливий. // *перен.* Який вражає (про красу); сліпучий. 2. Те саме, що **променеподі́бний**. // Який має променеподібну структуру. ** **Промени́сті гриби́** – те саме, що **актиномі́цети**. 3. *спец.* Який виникає внаслідок випромінювання (про енергію).

ПРОМЕНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **промени́стий** 1, 2.

ПРОМЕНИ́СТО. Присл. до **промени́стий** 1, 2.

ПРОМЕНИ́ТИСЯ *і* **ПРОМІНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *недок.* 1. Те саме, що **промені́ти**. // Виблискувати під дією світлових променів; світитися. // *перен.* Проявлятися в погляді, усмішці тощо (про любов, радість і т. ін.). // *чим і без додатка*, *перен.* Виражаючи які-небудь почуття, іскритися, сяяти, світитися (про очі, погляд, обличчя). 2. Розходитися врізнобіч або сходитися в одну точку, як промені.

ПРОМЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промені́ти**.

ПРОМЕНІ́ТИ, -іє, *недок.* Випромінювати яскраве світло; світити. // Відбиваючи світло, сяяти; блищати на сонці. // Пломеніти, майоріти (у 2 знач.). // *чим і без додатка*, *перен.* Світитися внутрішнім світлом (про очі); блищати, сяяти. // *перен.* Переповнювати душу, серце тощо і передаватися через які-небудь зовнішні ознаки (про радість, щастя, торжество і т. ін.).

ПРОМЕНЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до променювання.

ПРОМЕНЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Випромінювання тілами електромагнітної енергії в навколишнє середовище.

ПРОМЕНЯКИ́, -і́в, *мн.* Те саме, що **радіоля́рії**.

ПРОМЕНЯ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **промени́стий**.

ПРОМЕНЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **променя́стий**.

ПРОМЕРЕ́ЖАНИЙ, **ПРОМЕРЕ́ЖЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промере́жати, промере́жити**.

ПРОМЕРЕ́ЖАТИ, -аю, -аєш *і* **ПРОМЕРЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **мере́жати, мере́жити**. 2. Мережати, мережити (у 2, 3 знач.) якийсь час.

ПРОМЕРЕ́ЖЕНИЙ *див.* **промере́жаний**.

ПРОМЕРЕ́ЖИТИ *див.* **промере́жати**.

ПРОМЕРЕХТІ́ТИ, -ти́ть. Док. до **мерехті́ти**.

ПРОМЕРЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промерза́ти**.

ПРОМЕРЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОМЕ́РЗНУТИ** *і* **ПРОМЕ́РЗТИ**, -зну, -знеш; *мин. ч.* проме́рз, -ла, -ло; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Повністю або частково ставати мерзлим (у 1 знач.). 2. Пройматися, бути пронизаним холодом; сильно мерзнути (у 2 знач.). // Гинути від сильного морозу.

ПРОМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **проме́рзнути, проме́рзти**.

ПРОМЕ́РЗЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **проме́рзлий**.

ПРОМЕ́РЗНУТИ *див.* **промерза́ти**.

ПРОМЕ́РЗТИ *див.* **промерза́ти**.

ПРОМЕ́СА, -и, *ж.* 1. Документ, за яким власник облігації або лотерейного білета зобов'язується переуступити їх за певну винагороду, якщо на них випаде виграш у найближчому тиражі. 2. Іменна розписка, що її видають акціонерові, який не повністю оплатив свої акції.

ПРОМЕСТИ́ *див.* **промітати́**.

ПРОМЕТА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промета́ти**.

ПРОМЕТА́ТИ, промета́ю, промета́єш *і* промечу́, проме́чеш, *док.*, *перех.*: ** **Промета́ти банк** – в картярській грі – брати і розкривати карти, здаючи їх понтерам.

ПРОМЕТАФА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **метакіне́з**.

ПРОМЕТЕ́ЇВ, -є́єва, -є́єве. Належний Прометею. ** **Промете́єва ми́ша** – вид польової миші, що водиться на Кавказі. **Промете́їв вого́нь** – незгасаюче внутрішнє прагнення в досягненні чого-небудь.

ПРОМЕТЕ́ЇВСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **Промете́їв**.

ПРОМЕТЕЇ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Любов до свободи, незалежності; нескореність.

ПРОМЕТЕ́Й, -я, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – один із титанів, який викрав у Зевса вогонь для людей. 2. Символ людини, яка прагне робити добро.

ПРОМЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промести́**. // **проме́тено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОМЕ́ТІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **проме́тій**.

ПРОМЕ́ТІЙ, -ю, *ч.*, *хім.* Pm. Штучний радіоактивний хімічний елемент, проста речовина якого – світло-сірий рідкісноземельний метал.

ПРОМЕТНИЙ, -а́, -е́, *діал.* Те саме, що **промітни́й**.

ПРОМЕТРИ́Н, -у, *ч.* Препарат для знищення шкідників у посівах гороху, сої, соняшнику та ін.

ПРОМЕТУШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *док.* Метушитися якийсь час.

ПРОМЕ́ШКАТИ, -аю, -аєш, *док.* Прожити якийсь час де-небудь; пробути.

ПРОМЕШКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *заст.* Бути, знаходитися.

ПРОМИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для промивання чого-небудь. *Промивальна машина.*

ПРОМИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який промиває що-небудь.

ПРОМИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **промива́льник**.

ПРОМИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промива́ти**. ** **Промива́ння ву́ха** – лікувальна процедура для видалення сірчаної пробки або чужорідного тіла із зовнішнього слухового проходу. **Промива́ння тверди́х відхо́дів** – процес, що здійснюється для руйнування та вилучення мінеральних та органічних домішок. **Промива́ння шлу́нка** – процедура видалення із шлунка його вмісту з лікувальною або діагностичною метою.

ПРОМИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОМИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Очищати від бруду за допомогою води або іншої рідини. // Змочувати, обмивати що-небудь якоюсь рідиною з метою очищення, дезинфекції і т. ін. // Вводити рідину в яку-небудь порожнину з метою очищення. // *тільки 3 ос.* Вітром, дощем очищати від пилу, хмар і т. ін. (звичайно небо, повітря). 2. Відділяти від чого-небудь за допомогою води або іншої рідини потрібні частинки. 3. *тільки 3 ос.* Робити в землі, ґрунті заглибину, яр і т. ін. (про воду); вимивати. // Руйнувати що-небудь водою.

ПРОМИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОМИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Очищатися від бруду за допомогою води або іншої рідини. 2. *тільки недок.* Пас. до **промива́ти**. 3. *тільки док.* Митися якийсь час.

ПРОМИ́ВИНА, -и, *ж.* Крізний отвір або заглибина на поверхні чого-небудь, утворені потоком води.

ПРОМИ́ВКА, -и, *ж.*, *спец.* Те саме, що **промива́ння**.

ПРОМИВНИ́Й, -а́, -е́. Який здійснює промивання чого-небудь. // Який здійснюється з метою промивання чого-небудь. // Признач. для промивання чого-небудь. *Промивні води.*

ПРОМИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **промивни́й**.

ПРОМИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех і неперех.* Те саме, що **промайну́ти** 2, 3, 4.

ПРОМИГОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш. Док. до **миготі́ти**.

ПРОМИГТІ́ТИ, -ти́ть. Док. до **мигті́ти**.

ПРОМИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **ПРОМИ́КУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Пробиватися, прориватися, просочуватися, долаючи які-небудь перепони, перешкоди.

ПРОМИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проми́куватися**.

ПРОМИ́КУВАТИСЯ *див.* **промика́тися**.

ПРОМИ́МРИТИ, -рю, -риш, *перех. і неперех.* Док. до **ми́мрити**.

ПРОМИНА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **промина́ти**[1] 1, 2.

ПРОМИНА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **промина́ти**[2].

ПРОМИНА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОМИНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Проходячи, проїжджаючи і т. ін., залишати кого-, що-небудь позаду або збоку; поминати. // Долати який-небудь простір, територію, переходити через приміщення і т. ін., залишаючи їх позаду. // *неперех.* Взагалі проходити, проїжджати і т. ін. де-небудь. // *тільки 3 ос., неперех., рідко.* На якусь мить з'являтись у полі зору того, хто їде, біжить або йде мимо, залишаючись позаду або збоку кого-, чого-небудь. 2. *перех. і без додатка.* Рухаючись, ненароком або навмисне обминати кого-, що-небудь і не звертати уваги на когось, щось. // Проходити осторонь чого-небудь або регулярно відвідувати щось. // Непомітно проходити повз кого-, що-небудь. // *перев. у сполуч. із запереч. част.* н е, *перен.* Приділяти кому-небудь увагу, піклуватися про когось. // *перен.* Навмисне або мимоволі залишати щось поза увагою. // *перен.* Навмисне уникати чого-небудь, обходити щось, не згадувати в розмові. // *перен.* Мимоволі пропускати що-небудь (в друкованій продукції, виступах, мистецьких роботах і т. ін.). // *тільки док., у сполуч. із запереч. част.* н е *і інфін.*, *перен.* Не пройти байдуже повз що-небудь, не пропустити можливості зробити щось, скористатися з чогось. *Не проминати нагоди.* 3. *тільки 3 ос.*, *неперех.* Закінчуватися, спливати (про час, життя, його періоди, події і т. ін.) // *безос.* // Поступово зникати, слабшати (про фізичний і психічний стан). 4. *також безос.*, *неперех.*, *кому.* Минати, сповнюватися (про досягнення ким-небудь певного віку).

ПРОМИНА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОМ'Я́ТИ**, -мну́, -мне́ш, *док.*, *перех.* 1. М'яти (звичайно льон або коноплі), відділяючи кострицю від волокна. // М'яти дуже добре; розминати. *Пром'яти глину.* 2. Робити розминку ногам, тілу і т. ін., спри-

яючи їх життєдіяльності. // Примушувати рухатися, ходити для розминки (про собаку, коня). 3. *перев. док.* Торкаючись чого-небудь, зробити ум'ятину; пом'яти.

ПРОМИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОМ'Я́ТИСЯ**, -мну́ся, -мне́шся, *док.*, *розм.* 1. За допомогою різних рухів позбавлятися відчуття оніміння, фізичної скованості і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **промина́ти**².

ПРОМИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **промина́ння**².

ПРОМИНУ́ТИ *див.* **промина́ти**¹.

ПРО́МИСЕЛ, -слу, *ч.* 1. Добування засобів існування (про полювання на кого-, що-небудь, ловлю когось, чогось, збирання чогось і т. ін.). // Заняття яким-небудь ремеслом з метою добування засобів існування; дрібне ремісниче виробництво. // *розм.* Заняття чим-небудь недозволеним, ганебним (крадіжкою, шахрайством і т. ін.). ** **Відхо́жий про́мисел** – сезонна робота в містах, сільськогосподарських районах, куди йдуть селяни, залишаючи на певний час своє господарство. 2. Місце, родовище, де добувають що-небудь; добувне промислове підприємство. // Галузь промислового виробництва. 3. *заст.* Бойові дії проти ворога; служба в армії. 4. *рел.* Прояв божественних сил, їх вплив на долю людини. ** **Бо́жий про́мисел** – воля Божа.

ПРОМИСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Власник промислового підприємства. 2. Людина, яка працює в промисловості. 3. *рідко.* Те саме, що **промисло́вик** 1.

ПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **про́мисел** 1, 2 і **промисло́вість**. *Промислова артіль.* // Признач. для потреб промислу, промисловості. *Промисловий корпус. Промисловий струм.* // Який здійснюється в інтересах виробництва. // Який виробляється промисловістю. *Промислові товари.* // Який використовується на промислах, у промисловості. // Який працює на промислах, у промисловості. *Промисловий капітал.* // Який має розвинену промисловість. ** **Промисло́ва гра́фіка** – вид прикладної художньої графіки, що обслуговує сферу виробництва і збуту промислової продукції. **Промисло́ва зо́на** – зона будівництва або розташування, зосередження промислових підприємств. **Промисло́ве шпигу́нство** – вивідування, збір або викрадення інформації, що є технологічною таємницею конкуруючої фірми в іншій країні. **Промисло́ві сто́ки** – стічні води з розчиненими в них відходами промислового виробництва.

ПРОМИСЛОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Людина, яка займається промислом (у 1 знач.). 2. Той, хто працює на промислі (у 2 знач.).

ПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Найважливіша галузь суспільного матеріального виробництва; сукупність підприємств (фабрик, заводів, електростанцій, шахт і т. ін.), на яких виробляються знаряддя праці, добувається та обробляється сировина, виготовляється частина предметів споживання. // Окремий вид цієї галузі виробництва.

ПРОМИСЛО́ВО-ВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е. Стос. до промислового виробництва, пов'язаний з ним. *Промислово-виробничі фонди.*

ПРОМИСЛО́ВСТВО, -а, *с.*, *заст.* Те саме, що **про́мисел** 1.

ПРОМИ́ТИ *див.* **промива́ти**.

ПРОМИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проми́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРОМИ́ТИСЯ *див.* **промива́тися**.

ПРО́МИТО, -а, *с.*, *заст.* Високе мито.

ПРОМИШЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. *перех.*, *чим і без додатка.* Займатися яким-небудь промислом (у 1 знач.), ремеслом. // *розм.* Займатися чим-небудь недозволеним, ганебним (крадіжкою, шахрайством і т. ін.). 2. *неперех.*, *заст.* Піклуватися, думати про кого-, що-небудь.

ПРОМІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Промова.

ПРОМІЄЛОЦИ́Т, -у, *ч.* Клітина, яка є попередником мієлоцита.

ПРО́МІЖ, *рідко* **ПРО́МЕЖ**, *прийм.* Уживається з род., знах. і оруд. відмінками; поміж. Сполучення з прийм. **про́між**, **про́меж** виражають: Просторові відношення: 1. *з род. і оруд. в.* Уживається на означення просторового розташування предмета або вияву дії посеред чого-небудь, поміж чимсь. 2. *з род. і рідше знах. в.* Уживається на означення місця, куди спрямована дія. Часові відношення: 3. *з род. в.* Уживається на означення явищ, подій і т. ін., в проміжок часу між якими відбувається, здійснюється або має місце що-небудь. Об'єктні відношення: 4. *з оруд. і род. в.* Уживається на означення осіб, предметів і т. ін., що вступають у взаємодію або які-небудь стосунки. 5. *з оруд. і род. в.* Уживається на означення осіб, предметів і т. ін., між якими що-небудь розподіляється. Означально-обставинні відношення: 6. *з род. і рідше оруд. в.* Уживається на означення яких-небудь однорідних осіб, предметів і т. ін., в оточенні яких знаходиться предмет мовлення або відбувається якась дія; відповідає за знач. прийм. серед.

ПРОМІЖНИ́Й, -а, -е. 1. Який заповнює проміжок, простір або є проміжком між чим-небудь. 2. Розміщений, розташований у проміжку між чимнебудь основним, головним або як додаток до нього; другорядний. *Проміжний склад деталей.* // Який здійснюється в період між чим-небудь; додатковий. ** **Проміжни́й мо́зок** – один із відділів головного мозку хребетних тварин і людини. **Проміжні́ культу́ри (посі́ви)** – сільськогосподарські культури, що висіваються і дають урожай на полі до сівби або після збирання основної культури сівозміни. **Проміжні́ хазяї́**: а) тварини, в тілі яких розвиваються личинкові стадії паразитів; б) рослини, на яких проходить частину свого розвитку іржасті гриби та деякі сумчасті гриби. 3. Який виникає або перебуває між двома або кількома явищами, періодами і т. ін.; перехідний.

ПРОМІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **проме́жина**.

ПРОМІ́ЖОК, -жку, *ч.* 1. Вільний простір між чимнебудь. // Вільний прохід між ким-, чим-небудь. // Відстань між чим-небудь. 2. Час, що відмежовує одну подію, явище, дію і т. ін. від іншої. // Взагалі відрізок часу.

ПРОМІ́ЛЕ, *невідм.*, *ж.*, *спец.* Одна тисячна частка числа, десята частка процента, що позначається знаком $^0/_{00}$.

ПРОМІ́Н, -у, *ч.*, *зах.*, **ПРОМІ́НА**, -и, *ж.*, *діал.* Міна, обмін.

ПРОМІ́НА *див.* **промі́н**.

ПРОМІНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **про́мінь** 1, 2.

ПРОМІНИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Променистий (у 1 знач.).

ПРОМІНИ́ТИСЯ *див.* **промени́тися**.

ПРОМІННИ́Й, -а, -е. Те саме, що **промени́стий** 1, 2.

ПРОМІ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **про́мінь** 1 – 3. *Сонячне проміння.*

ПРОМІННЯ́ЧКО, -а, *с.* Зменш. до **промі́ння** 1.

ПРОМІ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **про́мінь** 1, 2.

ПРО́МІНЬ, -меня, *ч.* 1. Світловий пучок, що виходить із якого-небудь джерела світла чи предмета, який світиться, збирає у фокус або віддзеркалює світло. // *перен.* Прямі лінії, що розходяться врізнобіч із однієї точки. 2. *перен.* Швидкий, несподіваний прояв чого-небудь (щастя, радості, надії і т. ін.). 3. *спец.* Напрям поширення енергії хвиль (електромагнітних, світлових і т. ін.). *Рентгенівські промені.* 4. *іхт.* Кісточки плавців водяних тварин.

ПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промі́нювати**.

ПРОМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОМІНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *за що*, *на кого – що і без додатка.* 1. Віддавати яку-небудь річ, одержуючи за неї іншу; обмінювати. 2. Відмовляючись від кого-, чого-небудь, віддавати перевагу іншому.

ПРОМІНЯ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **промени́стий** 1, 2.

ПРОМІНЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **проміня́стий**.

ПРОМІНЯ́ТИ *див.* **промі́нювати**.

ПРОМІ́Р, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **промі́ряти**, **промі́рювати**, **проміря́ти**. 2. *спец.* Сукупність даних, що визначають розміри кого-, чого-небудь. 3. *діал.* Діаметр.

ПРОМІ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промі́рити**.

ПРОМІ́РИТИ *див.* **промі́рювати**.

ПРОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який займається проміром (у 1 знач.).

ПРОМІ́РНИК, -а, *ч.* Той, хто робить промір (у 1 знач.).

ПРОМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промі́рювати**.

ПРОМІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРОМІРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОМІ́РЯТИ**, -яю, -яєш *і рідко* **ПРОМІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Спеціальними приладами або на око визначати розміри кого-, чогонебудь. *Промірювати очима.* 2. *перен.* Долати пішки яку-небудь відстань (звичайно велику, важку). ** **Промі́ряти свій шлях** – прожити життя.

ПРОМІ́РЮВАТИСЯ, -юється *і* **ПРОМІРЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* Пас. до **промі́рювати**, **проміря́ти**.

ПРОМІ́РЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промі́ряти**. // **промі́ряно**, *безос. присудк. сл.*

ПРОМІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проміря́ти**.

ПРОМІ́РЯТИ *див.* **промі́рювати**.

ПРОМІРЯ́ТИ *див.* **промі́рювати**.

ПРОМІРЯ́ТИСЯ *див.* **промі́рюватися**.

ПРОМІСИ́ТИ *див.* **промі́шувати**¹.

ПРОМІСИ́ТИСЯ *див.* **промі́шуватися**¹.

ПРОМІ́СК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто має безладні статеві зв'язки.

ПРОМІСКУЇ́ТЕТ, -у, *ч.* Стадія нічим не обмежених статевих зносин у первісному суспільстві перед виникненням будь-яких норм шлюбу і форм сім'ї. // Про безладні статеві стосунки, що зв'язують групу людей.

ПРОМІ́Т, -а, *ч.*, *зах.* Проноза, шелихвіст.

ПРОМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОМЕСТИ́**, -мету́, -мете́ш; *мин. ч.* промі́в, -мела́, -ло́; *наказ. сп.* промети́, -мемо́ (-мети́мо), -мети́ть; *док.*, *перех. і без додатка.* Змітаючи з якої-небудь поверхні сніг, пил, сміття тощо, прокладати стежку, робити прохід, прочищати місце і т. ін. // Взагалі очищати яку-небудь поверхню від пилу, сміття тощо за допомогою мітли, віника і т. ін. // *тільки недок.* Торкаючись якої-небудь поверхні, здіймати сніг, куряву і т. ін.

ПРОМІТЕ́НТ, -а, *ч.* Особа, яка підписалася на акції.

ПРОМІТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Який веде справи, вдаючись до хитрощів, обману; пронозливий. // Який відзначається спритністю; заповзятливий. // Швидкий на розум; кмітливий.

ПРОМІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **промітни́й**.

ПРОМІ́ТТЯ, -я, *с.*, *зах.* Заграва.

ПРОМІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промісити**, **проміша́ти**. // **промі́шано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОМІША́ТИ *див.* **промі́шувати**².

ПРОМІША́ТИСЯ *див.* **промі́шуватися**².

ПРОМІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промісити**.

ПРОМІШКА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Співжиття.

ПРОМІ́ШУВАННЯ¹, -я, *с.* Дія за знач. **промі́шувати**¹.

ПРОМІ́ШУВАННЯ², -я, *с.* Дія за знач. **промі́шувати**².

ПРОМІ́ШУВАТИ¹, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМІСИ́ТИ**, -мішу́, -мі́сиш, *док.*, *перех.* Вимішувати до кінця, до готовності.

ПРОМІ́ШУВАТИ², -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМІША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Мішаючи що-небудь, робити однорідним, надавати рівномірної густоти чи складу. *Промішувати кашу.*

ПРОМІ́ШУВАТИСЯ¹, -ується, *недок.*, **ПРОМІСИ́ТИСЯ**, -міситься, *док.* 1. Вимішуватися до кінця, до готовності. 2. *тільки недок.* Пас. до **промі́шувати**¹.

ПРОМІ́ШУВАТИСЯ², -ується, *недок.*, **ПРОМІША́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Ставати однорідним при промішуванні (*див.* **промі́шування**²). 2. *тільки недок.* Пас. до **промі́шувати**².

ПРОМКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* 1. Пройти, проникнути крізь що-небудь; пронизати. 2. *перен.* Зрозуміти, осягнути щось, дізнатися про кого-, що-небудь.

ПРОМКНУ́ТИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **промкну́ти**.

ПРОМКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *у що*, *розм.* Долаючи перешкоди, пробиватися, проникати, пробиратися куди-небудь.

ПРОМО́ВА, -и, *ж.* Публічний виступ з якого-небудь приводу. // Текст такого публічного виступу. // *заст.* Слова, звернені до кого-небудь; мова, розмова. // *церк.* Проповідь.

ПРОМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто виголошує промову. // Той, хто вміє або любить виголошувати промови; громадський оратор. // *церк.* Проповідник.

ПРОМО́ВИСТИЙ, -а, -е. Який без зайвих коментарів, пояснень і т. ін. чітко, точно передає, висловлює, відтворює що-небудь. // Який зовнішніми ознаками передає почуття, настрій, на щось натякає (про стан людини, вираз обличчя і т. ін.); значущий. // Який підкреслює важливість чого-небудь, доводить щось, свідчить про щось; переконливий. *Промовисті цифри.*

ПРОМО́ВИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **промо́вистий**.

ПРОМО́ВИСТО. Присл. до **промо́вистий**.

ПРОМО́ВИТИ *див.* **промовля́ти**.

ПРОМО́ВИТИСЯ *див.* **промовля́тися**.

ПРОМО́ВКА, -и, *ж.* Розмова, бесіда. // Те саме, що **примо́вка**.

ПРОМО́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промо́вити**. // **промо́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОМОВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промовля́ти**.

ПРОМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОМО́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* промо́влять; *док.* 1. *перех. і без додатка*, *рідко неперех.* Говорити, проказувати щонебудь уголос, часом звертаючись до когось; усно висловлювати думки. // *до кого – чого.* Адресувати кому-, чому-небудь свої слова, звертатися до когось, чогось із якимись словами. // *тільки недок.* Взагалі говорити (у 1 знач.). // *тільки недок.* Розповідати про що-небудь. // *перен.* Викликати які-небудь думки, почуття. // *тільки недок.*, *у сполуч. зі сл.* до серця, *перен.* Впливати певним чином на розум, почуття, уяву тощо (про чиїсь твори, слова, думки і т. ін.). // *тільки недок.*, *перен.* Бути доказом, свідченням чогонебудь, указувати на щось. // *перен.* Звучати, викликаючи певні емоції (про музику, пісню і т. ін.). // *перен.* Виражати якісь почуття, думки і т. ін. // *перен.* Підказувати, провіщати що-небудь. 2. *перех. і без додатка.* Виголошувати промову, тост і т. ін.; звертатися до кого-небудь із промовою, поздоровленням тощо; доводити щось до загального відома. // *від кого – чого.* Виступати від чийого-небудь імені.

ПРОМОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРОМО́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* промо́вляться; *док.* 1. *перев. док.* Мимоволі розголосити те, що повинно було зберігатися в таємниці; проговоритися. // Заговорити після тривалого мовчання. // *чим.* Взагалі сказати що-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **промовля́ти** 1.

ПРОМОВНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Красномовний, велеречивий.

ПРОМО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до промовця і промовляння.

ПРОМО́ВЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промо́вчати**. // **промо́вчано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОМО́ВЧАТИ *див.* **промо́вчувати**.

ПРОМО́ВЧУВАННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **промо́вчувати** 1 – 3.

ПРОМО́ВЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМО́ВЧАТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Утримуватися від висловлювання чого-небудь уголос або на письмі. // Не відповідати на поставлене запитання. 2. *перех. і про кого – що.* З певною метою приховувати, обминати мовчанкою що-небудь, не розповідати, не згадувати про когось, щось; замовчувати. 3. *неперех.* Не заперечувати, не суперечити, не говорити наперекір кому-небудь. 4. *тільки док.*, *неперех.* Мовчати якийсь час.

ПРОМО́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Спроможність.

ПРОМОГОРИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Пропити гроші, ставлячи могоричі (у 1 знач.).

ПРОМОДЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промоделюва́ти**. // **промодельо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОМОДЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **моделюва́ти**.

ПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *зах.* Спроможність.

ПРОМО́ЇНА, -и, *ж.* Те саме, що **вими́вина**.

ПРОМОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який вбирає в себе вологу. *Промокальна губка.* // Стос. до промокання (*див.*

промока́ння²). *Промокальний папір.*

ПРОМОКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **промока́льний.**

ПРОМОКА́ННЯ¹, -я, *с.* Дія за знач. **промока́ти¹** 1.

ПРОМОКА́ННЯ², -я, *с.* Дія за знач. **промока́ти²**.

ПРОМОКА́ТИ¹, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОМО́КНУТИ** *і* **ПРОМО́КТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* промо́кнув, -о́кнула, -о́кнуло *і* промо́к, -о́кла, -о́кло; *док.* 1. Частково або повністю просочуватися якоюсь рідиною, робитися мокрим. // Пропускати крізь себе воду, вологу. 2. *тільки* 3 *ос.*, *тільки док.* Мокнути (у 2 знач.) якийсь час.

ПРОМОКА́ТИ², -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОМО́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.* Висушувати за допомогою предметів, які вбирають воду, вологу.

ПРОМОКА́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Промокальний папір.

ПРОМО́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **промо́кнути.**

ПРОМО́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **промо́клий.**

ПРОМО́КНУТИ *див.* **промока́ти¹.**

ПРОМОКНУ́ТИ *див.* **промока́ти².**

ПРОМО́КТИ *див.* **промока́ти¹.**

ПРОМОЛИ́ТИ, -молю́, -мо́лиш, *перех. і без додатка*, *док.* Молити якийсь час.

ПРОМОЛО́ТИ *див.* **проме́лювати.**

ПРОМОЛОТИ́ТИ *див.* **промоло́чувати.**

ПРОМОЛОТИ́ТИСЯ *див.* **промоло́чуватися.**

ПРОМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промолоти́ти.** // **промоло́чено,** *безос. присудк. сл.*

ПРОМОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промоло́чувати.**

ПРОМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* 1. Молотячи, вибивати зерно з колосся, волоття, насіння зі стручків і т. ін. *Промолочувати просо.* 2. *тільки док.* Молотити (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОМОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОМОЛОТИ́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́тишся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Піддаватися молотінню. 2. *тільки недок.* Пас. до **промоло́чувати** 1.

ПРОМОНТО́РІЙ, -я, *ч.* 1. Виступ, опуклість. 2. Крижовий мис – кісткова опуклість на межі між п'ятим поперековим хребцем та крижами.

ПРОМОРГА́ТИ *див.* **промо́ргувати.**

ПРОМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМОРГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *неперех.* Моргати (у 1 знач.) час від часу. 2. *неперех.*, *перен.* Проблискувати десь, крізь що-небудь (про предмети, які світяться). 3. *тільки док.*, *перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Упустити кого-, що-небудь, не помітити чогось.

ПРОМОРДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промордува́ти.**

ПРОМОРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Мордувати якийсь час.

ПРОМОРДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Мордуватися якийсь час.

ПРОМО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проморити.**

ПРОМОРИ́ТИ, -морю́, -мо́риш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Морити (у 2, 3 знач.) якийсь час.

ПРОМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проморо́зити.** 2. *у знач. прикм.* Дуже холодний, морозний.

ПРОМОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проморо́жувати.**

ПРОМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМОРО́ЗИТИ**, -о́жу, -о́зиш, *док.*, *перех.* 1. Охолоджувати до певної температури, допускати охолодження чого-небудь. 2. Охолоджуючи, робити суцільно твердим, перетворювати на лід. 3. *тільки док.* Морозити (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОМОРО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОМОРО́ЗИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати мерзлим; промерзати. 2. *тільки недок.* Пас. до **проморо́жувати** 1, 2.

ПРОМОРО́ЗИТИ *див.* **проморо́жувати.**

ПРОМОРО́ЗИТИСЯ *див.* **проморо́жуватися.**

ПРОМОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проморо́чити.**

ПРОМОРО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Морочити якийсь час.

ПРОМОРО́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Морочитися якийсь час.

ПРОМОСТИ́ТИ *див.* **промо́щувати.**

ПРОМО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промота́ти.** // **промо́тано,** *безос. присудк. сл.*

ПРОМОТА́ТИ *див.* **промо́тувати.**

ПРОМОТА́ТИСЯ *див.* **промо́туватися.**

ПРОМО́ТОРИ, -ів, *мн.* Речовини, додавання яких до каталізаторів підвищує їхню активність.

ПРОМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промо́тувати.**

ПРОМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. *тільки док.* Мотати (у 1 знач.) якийсь час. 2. *перен.*, *фам.* Нерозумно, без потреби, марно витрачати що-небудь.

ПРОМО́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОМОТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. *тільки док.* Мотатися (у 2 знач.) якийсь час. 2. *перен.*, *фам.* Розоритися від марнотратства. 3. *тільки недок.*, *перен.*, *фам.* Пас. до **промо́тувати** 2.

ПРОМО́УТЕР, -а, *ч.* 1. У комерційних фірмах – спеціаліст, який сприяє просуванню виробленого фірмою товару на ринку, а також залученню інвесторів, спонсорів. 2. Продюсер, імпресаріо, агент (актора, боксера і т. ін.). // Особа, що відповідає за організацію музичних концертів, фестивалів, конкурсів тощо.

ПРОМО́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Урочисте переведення з навчального закладу нижчого розряду до навчального закладу вищого розряду. // Присудження вищого (порівняно з попереднім) вченого ступеня, почесного звання. // Урочиста церемонія присвоєння чергового звання.

ПРОМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промочи́ти.** // **промо́чено,** *безос. присудк. сл.*

ПРОМОЧИ́ТИ *див.* **промо́чувати.**

ПРОМОЧИ́ТИСЯ *див.* **промо́чуватися.**

ПРОМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промо́чувати.**

ПРОМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМОЧИ́ТИ**, -мочу́, -мо́чиш, *док.*, *перех. і без додатка.* Частково або повністю просочуючи що-небудь якоюсь рідиною, робити його мокрим. // Робити мокрим, вологим; намочувати. // Зволожувати, змочувати (рот, губи і т. ін.) якоюсь рідиною. ** **Промо́чувати го́рло** – пити (перев. спиртні напої). // *безос.*

ПРОМО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОМОЧИ́ТИСЯ**, -мочу́ся, -мо́чишся, *док.* Просочуватися якоюсь рідиною, робитися мокрим.

ПРОМО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промости́ти.**

ПРОМО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **промо́щувати.**

ПРОМО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМОСТИ́ТИ**, -ощу́, -о́стиш, *док.*, *перех.* Вимощуючи чим-небудь, прокладати дорогу, стежку і т. ін. *Промощувати тротуар.* // *у сполуч. зі сл.* д о р о г а, *перен.* Пробиратися у важкопрохідній місцевості.

ПРОМПТ, -а, *ч.* 1. Термін, що його використовують при морських перевезеннях і який означає, що судно повинне бути готовим до навантаження через декілька днів після укладення фрахтової угоди. 2. Чартерна угода, що укладається у терміновому порядку. 3. Умова угоди, згідно з якою товар поставляється негайно після укладення угоди.

ПРОМРІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *док.* Мріяти якийсь час.

ПРОМТОВА́РИ, -ів, *мн.* Промислові товари.

ПРОМТОВА́РНИЙ, а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промтова́ри.**

ПРОМУГИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промуги́кати.**

ПРОМУГИ́КАТИ, промуги́каю, промуги́каєш *і* промуги́чу, промуги́чеш, *перех. і неперех.* Док. до **муги́кати.**

ПРОМУ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **му́кати** 1. 2. Мукати (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОМУЛЬГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Обнародування, опублікування якого-небудь державного акта.

ПРОМУЛЬГУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **промульга́ція.**

ПРОМУЛЬГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Обнародувати, опублікувати який-небудь державний акт.

ПРОМУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОМУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *перех. і неперех.* Док. до **муркота́ти, муркоті́ти.**

ПРОМУРКОТІ́ТИ *див.* **промуркота́ти.**

ПРОМУРМОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОМУРМОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *перех. і неперех.*, *розм.* Док. до **мурмота́ти, мурмоті́ти.**

ПРОМУРМОТІ́ТИ *див.* **промурмота́ти.**

ПРОМУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *перех. і неперех.* Док. до **мурча́ти.**

ПРОМУТИ́ТИ *див.* **прому́чувати¹.**

ПРОМУ́ЧИТИ *див.* **прому́чувати².**

ПРОМУ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Мучитися якийсь час.

ПРОМУ́ЧУВАТИ¹, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМУТИ́ТИ**, -мучу́, -му́тиш, *док.*, *перех.*, *спец.* Збовтуючи, прополіскуючи у воді, звільняти від зайвих частинок або каламуті.

ПРОМУ́ЧУВАТИ², -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОМУ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Завдавати кому-небудь мук, страждань. 2. *тільки док.* Мучити якийсь час.

ПРОМУШТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **промуштрува́ти.**

ПРОМУШТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **муштрува́ти** 1. 2. Муштрувати якийсь час.

ПРОМЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *неперех.* Переміститися в просторі з великою швидкістю. // Швидко пролетіти (про птахів і літальні апарати). // Швидко проїхати (про транспортні засоби). // Швидко проїхати (про людей, що користуються транспортними засобами або їздять верхи на конях). // Швидко пробігти. // Швидко проплисти. // Швидко, бурхливо протекти. 2. *тільки* 3 *ос.*, *неперех.*, *перен.* Швидко, непомітно минути (про час). 3. *перех.* Дуже швидко провезти, пронести, перемістити кого-, що-небудь. 4. *перех. і неперех.* Мчати (у 1 знач.) якусь відстань.

ПРОМЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.* 1. Те саме, що **промча́ти** 1. // Швидко пронестися (про звуки). 2. *тільки* 3 *ос.*, *перен.* Те саме, що **промча́ти** 2. 3. *безос.*, *кому*, *перен.* Минути, сповнитися (про досягнення кимось певного віку).

ПРОМ'Я́ТИ *див.* **промина́ти².**

ПРОМ'Я́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пром'я́ти.**

ПРОМ'Я́ТИСЯ *див.* **промина́тися.**

ПРОНАЙМИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Наймитувати якийсь час.

ПРО́НАОС, -у, *ч.* Напіввідкрита частина античного храму між вхідним портиком і наосом.

ПРОНАТІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Який є прихильником політики НАТО (Організації Північноатлантичного договору); який діє чи здійснюється в інтересах НАТО. *Пронатівська преса. Пронатівська політика.*

ПРОНА́ТОР, -а, *ч.* М'яз, що обертає передпліччя всередину.

ПРОНА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прона́тор.**

ПРОНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пронації.

ПРОНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Положення обличчям донизу. 2. Рух передпліччя та кисті руки, при якому поверхня долоні повертається назад, а великий палець усередину. // Позиція у фехтуванні, коли озброєна рука нахилена долонею донизу.

ПРОНЕДУ́ЖАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *рідко.* Недужати якийсь час.

ПРОНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пронести́** 1. // **проне́сено,** *безос. присудк. сл.*

ПРОНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пронести́.**

ПРОНЕСТИ́ *див.* **проно́сити.**

ПРОНЕСТИ́СЯ *див.* **проно́ситися.**

ПРОНЕ́ФРОС, -а, *ч.* Переднирка, орган виділення у зародків анамній; у вищих хребетних і людини закладається, але не функціонує.

ПРОНИ́ДІТИ, -ію, -ієш, *док.* Нидіти (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОНИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прониза́ти.** // **прони́зано,** *безос. присудк. сл.*

ПРОНИ́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прони́заний.**

ПРОНИЗА́ТИ *див.* **прони́зувати.**

ПРОНИЗА́ТИСЯ *див.* **прони́зуватися.**

ПРОНИ́ЗЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який, проникаючи крізь одяг, викликає неприємні фізичні відчуття (про вітер, холод і т. ін.); дідкливий. 2. *перен.* Пильний, проникливий (про очі, погляд, і т. ін.). // Якому властива проникливість, здатність швидко помічати що-небудь (про людину). // Характерний для такої людини. 3. *перен.* Який різко наповнює звуками повітря, простір і т. ін. // Який проймає тіло або його частини (про біль). // Який прохоплюється у свідомості (про думку, здогад і т. ін.).

ПРОНИ́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **прони́зливий.**

ПРОНИ́ЗЛИВО. Присл. до **прони́зливий.**

ПРОНИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прони́зувати.**

ПРОНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОНИЗА́ТИ**, -ижу́, -и́жеш, *док.*, *перех.* 1. Робити в чому-небудь отвір, крізну рану (гострим предметом, кулею і т. ін.). // *перен.* Швидким рухом розрізати, розділяти, розсікати (повітря, воду і т. ін.). // *тільки* 3 *ос.* Миттєво протікати по чому-небудь (про електричний струм, магнітний потік і т. ін.). // *чим і без додатка.* Перетинати що-небудь навпіл. // *чим і без додатка*, *перен.* Проникати, проходити крізь що-небудь (про світлові промені). 2. *тільки* 3 *ос.* Проростати на певну глибину крізь що-небудь (про коріння). 3. *також без додатка*, *перен.* Проникаючи крізь одяг, проймаючи наскрізь, викликати неприємні фізичні відчуття (про вітер, холод і т. ін.). // *безос.* // Раптово охоплювати тіло або його частину (про біль). // Раптово впливати на людину, її свідомість (про психічні відчуття). // Раптово промайнути у свідомості (про думку, здогад і т. ін.). ** **Прони́зувати до кісто́к:** а) проймати, дошкуляти (про холод, сирість і т. ін.); б) раптово проймати тіло або його частину (про біль). 4. *чим і без додатка*, *перен.* Пильно, прискіпливо, допитливо вдивлятися в кого-, що-небудь з метою оцінки, осуду і т. ін. 5. *чим*, *перен.* Різко, гучно наповнювати звуками повітря, простір і т. ін. 6. *перен.* Проходити через що-небудь основною, провідною думкою (про тему, ідею і т. ін.). 7. *тільки док.* Низати (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОНИ́ЗУВАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **прони́зливий.**

ПРОНИ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОНИЗА́ТИСЯ**, -и́жеться, *док.* 1. Пронизуючи що-небудь, пробиваючись крізь щось, проникати всередину чогось, з'являтися десь. // *чим.* Бути пронизаним чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **прони́зувати.**

ПРОНИ́ЗУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **прони́зуватий.**

ПРОНИ́ЗУВАТО. Присл. до **прони́зуватий.**

ПРОНИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до проникання. // Здатний проникати.

ПРОНИКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проника́льний.**

ПРОНИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проника́ти.**

ПРОНИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОНИ́КНУТИ** *і* **ПРОНИ́КТИ**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* прони́к, -ла, -ло *і* прони́кнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Удаючись до хитрощів, обману і т. ін., спритно пробиратися, прокрадатися куди-небудь. // Пробиратися в яку-небудь організацію, товариство і т. ін. з підривними, зрадницькими цілями. // Досягати важкодоступної місцевості, доходити до малодосліджених областей і т. ін. // *тільки* 3 *ос.* Бути здатним пролазити, проходити куди-небудь. // *тільки* 3 *ос.* Просочуючись, потрапляти куди-небудь (про рідини й сипкі речовини). // Заповнювати собою який-небудь простір, наповнювати щось і т. ін. (про повітря, газ тощо). // *крізь що.* Ледь пробиватися (про світло). 2. *тільки* 3 *ос.* Проростати на певну глибину (про коріння). 3. *крізь що.* Долаючи перешкоди, доноситися, ставати чутним (про звуки). 4. *перен.* Пильно вдивлятися в кого-, що-небудь, намагатися розгадати когось, щось. // Правильно розуміти суть чого-небудь, орієнтуватися, розбиратися в чомусь. *Проникати в душу.* 5. *перен.* Розповсюджуючись, поширюючись, здобувати загальне визнання, набувати широкого застосування і т. ін. // Швидко поширюватися, доходити до кого-небудь звідкись (про чутки, вісті і т. ін.). // Оволодіваючи чиїми-небудь думками, впливаючи на когось, поширюватися (про ідеї, теорії і т. ін.).

ПРОНИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **проника́ти.** // *у знач. прикм.* ** **Проника́юча радіа́ція** – потік гамма-променів і нейтронів, що випромінюється з космосу, зони ядерного вибуху і т. ін. **Проника́ючі ра́ни** – рани, при яких предмет, що поранив, потрапляє в будь-яку порожни-

ну людського тіла.
ПРОНИ́КЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який глибоко розуміє суть чого-небудь, правильно оцінює когось, щось, розбирається в чомусь. // Здатний проникати в суть чого-небудь. // Який вдало передає суть чого-небудь; глибокий. 2. Який виражає які-небудь почуття, настрої і т. ін. // Який викликає які-небудь почуття, настрої і т. ін. 3. Пильний, спостережливий, гострий (про очі, погляд і т. ін.). 4. Який проникає куди-небудь. // Який неприємно діє на слух (про звуки). *Проникливий крик.*
ПРОНИ́КЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **проникливий**.
ПРОНИ́КЛИВО. Присл. до **проникливий**.
ПРОНИ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проникнути**.
ПРОНИ́КНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прони́кнути**, **прони́кти**.
ПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́. Здатний пропускати крізь себе що-небудь.
ПРОНИКНІ́СТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проникний**. ** **Проникність клітин** – здатність живих клітин поглинати і затримувати речовини, розчинені в навколишньому середовищі.
ПРОНИ́КНУТИ *див.* **проника́ти**.
ПРОНИ́КНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прони́кнути**.
ПРОНИ́КТИ *див.* **проника́ти**.
ПРОНИ́РА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **проно́за**.
ПРОНИ́РЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **проно́зливий**. // Який виражає пронозливість, спритність.
ПРОНИРНУ́ТИ *див.* **прони́рювати**.
ПРОНИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОНИРНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Пірнувши у воду, пропливати певну відстань під водою. 2. *перен., розм.* Швидко, непомітно пробиратися куди-небудь.
ПРОНИ́ШПОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прони́шпорити**
ПРОНИ́ШПОРИТИ, -рю, -риш, *док., розм.* Нишпорити якийсь час.
ПРОНІМЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Який підтримує інтереси Німеччини, німців.
ПРО́НІЯ, -ї, *ж., іст.* У візантійському праві – довічне надання державних податків, що стягувалися з певної території.
ПРОНО́ЗА, -и, *ч. і ж., розм.* Спритна, хитра людина; пронира.
ПРОНО́ЗЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Про людину, яка всюди проникає; спритний, меткий.
ПРОНО́ЗЛИВІСТЬ, -вості, *ж., розм.* Абстр. ім. до **проно́зливий**.
ПРОНО́ЗЛИВО, *розм.* Присл. до **проно́зливий**.
ПРОНО́ЗУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **проно́злививий**. // Який виражає пронозливість.
ПРОНО́ЗУВАТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Абстр. ім. до **проно́зуватий**.
ПРОНО́ЗУВАТО, *розм.* Присл. до **проно́зуватий**.
ПРОНОМІНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., лінгв.* Вид конверсії – перехід слів з інших іменних частин слова до класу займенників.
ПРОНО́НС, -у, *ч.* Особливості звукової системи французької мови.
ПРОНО́С, -у, *ч.* Розлад функції травного тракту, який характеризується частими позивами до випорожнення і рідким калом. ** **Аліментáрний проно́с** – пронос, зумовлений незбалансованим, нераціональним харчуванням. **Дистрофі́чний проно́с** – пронос, зумовлений тривалим недостатнім харчуванням або виснаженням при тяжкому захворюванні. **Ексудати́вний проно́с** – пронос, який виникає внаслідок запалення, виразкування чи пухлинного росту в органах травлення. **Ентера́льний проно́с** – пронос, зумовлений ураженням тонкої кишки. **Невроге́нний проно́с** – пронос, зумовлений розладом діяльності центральної або периферійної нервової системи. **Панкреати́чний проно́с** – пронос, зумовлений ураженням підшлункової залози з порушенням її зовнішньосекреторної функції.
ПРОНОСИ́ТИ *див.* **проно́шувати**.
ПРОНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, **ПРОНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* проні́с, несла́, -несло́; *док., перех.* 1. Нести повз кого-, що-небудь, уздовж чогось, у полі зору когось і т. ін. // Таємно від кого-небудь вносити кудись або виносити звідкись якийсь предмет. // *перен.* Зберігати що-небудь довгий час у пам'яті, не забувати когось. // *перен.* Бути вірним певним принципам, ідеям і т. ін. // *також у сполуч. зі сл.* слава, *перен.* Прославляти кого-, що-небудь. 2. *тільки док.* Нести (у 1 знач.) якийсь час або на якусь відстань. 3. Швидко переміщати на кому-, чому-небудь когось, щось кудись. // Силою нести за собою кого-, що-небудь (про вітер, течію води і т. ін.) // *безос.* 4. *також без додатка.* Не зачіпати, не торкатися кого-небудь, обминати когось (про біду, лихо і т. ін.). // *безос.* 5. *перен.* Поширювати, передавати (вісті, чутки і т. ін.). 6. *безос.* Внаслідок захворювання кишечнику виходити назовні (про їжу в неперетравленому вигляді).
ПРОНОСИ́ТИСЯ *див.* **проно́шуватися**.
ПРОНО́СИТИСЯ, -о́шуся, -о́сишся, *недок.*, **ПРОНЕСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся; *мин. ч.* проні́сся, -несла́ся, -несло́ся; *док.* 1. З великою швидкістю переміщатися, пересуватися де-небудь, повз когось, щось, над кимсь, чимсь і т. ін. // *тільки 3 ос.* З великою швидкістю, силою мчати, переміщатися (про вітер, бурю і т. ін.). // *тільки 3 ос.* Про уявний рух навколишніх предметів, повз які рухається хто-, що-небудь. 2. *тільки 3 ос.* На мить з'являтися (про думки, спогади і т. ін.). // На мить поновлюватися в пам'яті, свідомості, уяві (про раніше бачене, чуте і т. ін.). 3. *тільки 3 ос.* Швидко минати (про час). 4. *тільки 3 ос.* Миттю розноситися, розходитися луною, доходити до слуху багатьох (про звуки). // *безос.* 5. *тільки 3 ос.* Швидко поширюватися, ставати широко відомим (про чутки, вісті і т. ін.). // *безос.*
ПРОНО́СЛИВИЙ, -а, -е. Про мисливського собаку, який на поворотах пробігає осторонь звіра і повільно виходить на слід.
ПРОНОСНЕ́, -о́го, *с.* Лікарський засіб, що його застосовують у медицині та ветеринарії для прискорення спорожнення кишечнику.
ПРОНОСНИ́Й, -а́, -е́. Який прискорює спорожнення кишечнику.
ПРОНО́ШЕНИЙ, -а, -е. Який проносився, став малопридатним для користування (про взуття, одяг і т. ін.); старий.
ПРОНО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОНОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Одягати що-небудь час від часу. 2. *тільки док.* Носити (у 1 – 6 знач.) якийсь час.
ПРОНО́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОНОСИ́ТИСЯ**, -ошу́ся, -о́сишся, *док.* 1. Ставати малопридатним для користування після тривалого або неакуратного носіння (про одяг, взуття і т. ін.). 2. *тільки док.* Носитися (у 1 – 3 знач.) якийсь час.
ПРОНУ́ДИТИСЯ, -ну́джуся, -ну́дишся, *док.* Нудитися (у 1 знач.) якийсь час.
ПРОНУ́КЛЕУС, -а, *ч.* Ядро яйця або сперматозоїда в процесі запліднення до утворення синкаріону.
ПРОНУМЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пронумерува́ти**. // **пронумеро́вано**, *безос. присудк. сл.*
ПРОНУМЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пронумеро́ваний**.
ПРОНУМЕРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОНУМЕРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Робити нумерацію. *Пронумеровувати сторінки.* 2. *тільки док.* Нумерувати якийсь час.
ПРОНУМЕРУВА́ТИ *див.* **пронумеро́вувати**.
ПРОНУНСІАМЕ́НТО, *невідм., с.* В Іспанії і Латинській Америці – назва державного воєнного перевороту.
ПРОНУ́РОК, -рка, *ч., орн., зах.* Гагара.
ПРОНЮ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пронюхати**. // **пронюхано**, *безос. присудк. сл.*
ПРОНЮ́ХАТИ *див.* **пронюхувати**.
ПРОНЮ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОНЮ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех. і без додатка.* 1. Нюхаючи кожну річ окремо, відчувати її запах. 2. *перен., розм.* Дізнаватися про що-небудь, вивідувати щось.
ПРОНЯ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **ня́вкати**. 2. Нявкати якийсь час.
ПРОНЯВЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш. Док. до **нявча́ти**.
ПРОНЯ́НЬЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* Няньчити якийсь час.
ПРОНЯ́НЬЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Няньчитися якийсь час.
ПРОО́БРАЗ, -у, *ч.* 1. Той, хто стає, або те, що стає зразком, взірцем кого-, чого-небудь. // Первісний зразок чого-небудь. 2. Особа, яка служить авторові оригіналом для створення літературного персонажа; прототип. // Відтворення художніми, мовними, інтонаційно-мелодійними і т. ін. засобами образу кого-, чого-небудь.
ПРОО́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Ойкати якийсь час.
ПРООЛІ́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прооліїти**. // **прооліє́но**, *безос. присудк. сл.*
ПРООЛІЇ́ТИ *див.* **прооліювати**.
ПРООЛІЇ́ТИСЯ *див.* **прооліюватися**.
ПРООЛІ́ФЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проолі́фити**.
ПРООЛІ́ФИТИ *див.* **прооліфлювати**.
ПРООЛІ́ФЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проолі́фити**.
ПРООЛІ́ФЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проолі́фити**.
ПРООЛІ́ФЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прооліфлювати**.
ПРООЛІ́ФЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРООЛІ́ФИТИ**, -флю, -фиш, *док.* Просочувати, насичувати, промазувати що-небудь оліфою.
ПРООЛІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прооліювати**.
ПРООЛІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРООЛІЇ́ТИ**, -і́ю, -ї́їш, *док., перех.* Просочувати, насичувати, промазувати що-небудь олією.
ПРООЛІ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРООЛІЇ́ТИСЯ**, -їться, *док.* 1. Просочуватися, насичуватися олією. 2. *тільки недок.* Пас. до **прооліювати**.
ПРООЛІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прооліїти**.
ПРООПЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прооперува́ти**. // **проопeróвано**, *безос. присудк. сл.*
ПРООПЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **оперува́ти**.
ПРОО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проора́ти**. // **про́орано**, *безос. присудк. сл.*
ПРООРА́ТИ *див.* **проо́рювати**.
ПРОО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проо́рювати**.
ПРОО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРООРА́ТИ**, -рю, -ре́ш, *док., перех.* 1. Прокладати борозну під час оранки. // *також неперех., перен., рідко.* Утворювати сліди, смуги і т. ін. чим-небудь твердим на м'якому. 2. *тільки док.* Орати якийсь час.
ПРОО́ХАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Док. до **о́хати**. 2. Охати якийсь час.
ПРОО́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* 1. Док. до **о́хкати**. 2. Охкати якийсь час.
ПРОПАГА́НДА, -и, *ж.* Поширення і постійне, глибоке та детальне роз'яснення яких-небудь ідей, поглядів, знань. // Ідейний вплив на широкі маси або певні групи людей, що має політичний або релігійний характер. // Система засобів масового поширення ідей, поглядів і т. ін.
ПРОПАГАНДИ́СТ, -а, *ч.* Особа, що займається пропагандою – виступає з бесідами, доповідями, лекціями тощо. // Те саме, що **популяриза́тор**.
ПРОПАГАНДИ́СТКА, -и. Жін. до **пропагандист**.
ПРОПАГАНДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пропаганди́ст**. 2. Прикм. до **пропага́нда**.
ПРОПАГАТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Пропагати́вна ста́дія** – стадія життєвого циклу паразита, в якій він має здатність до поширення.
ПРОПАГА́ТОР, -а, *ч., зах.* Пропагандист.
ПРОПАГАТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пропага́тор**.
ПРОПАГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розширення, поширення.
ПРОПАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пропагува́ти**.
ПРОПАГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пропаго́ваний**.
ПРОПАГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропагува́ти**.
ПРОПАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Поширювати і постійно, глибоко та детально роз'яснювати які-небудь ідеї, погляди, знання.
ПРОПАГУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **пропагува́ти**.
ПРОПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропада́ти**.
ПРОПАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОПА́СТИ**, -паду́, -паде́ш; *мин. ч.* пропа́в, -па́ла, -па́ло; *док.* 1. Загублюватися, втрачатися через недбалість, недогляд, крадіж і т. ін. // *перев. недок., у сполуч. із запереч. част.* не. Не зникати, бути весь час у наявності. 2. Бути відсутнім якийсь час. // Іти куди-небудь, вирушати звідкись, не повертаючись назад. // *тільки недок.* Перебувати де-небудь, бути у когось якийсь час або час від часу. 3. Зникати з поля зору, робитися невидимим; щезати. // Стікаючи куди-небудь, зникати з поля зору (про воду). // Танучи, зникати (про сніг). 4. Зовсім затихати, робитися нечутним (про звуки). 5. Безповоротно втрачатися. // Зникати, втрачатися внаслідок хвороби, старіння і т. ін. (про силу, здоров'я тощо). // Утрачати свіжість, привабливість. // Зникати, псуватися під впливом чого-небудь (про сон, апетит, спокій, гарний настрій тощо). // Утрачати спокій, захопившись, перейнявшись чим-небудь. // Переставати виділятися (про материнське молоко). 6. Гинути (звичайно передчасно) від нещасного випадку, внаслідок убивства, вмирати від хвороби, катувань і т. ін. (про людей та інші живі істоти). // Псуватися, засихати, в'янути або зовсім гинути від надлишку чи нестачі вологи, внаслідок захворювання, від шкідників і т. ін. (про рослини). // Гинути внаслідок перезрівання (про злакові культури, плоди фруктових дерев, ягідних кущів і т. ін.). // Ставати непридатним для вжитку, використання. // *перев. недок.* Залишатися без використання. 7. Перебувати або опинятися в скрутному чи безвихідному становищі, яке загрожує катастрофою, загибеллю і т. ін. // *тільки док., у сполуч. із запереч. част.* не. Зуміти добре влаштуватися в житті, досягти бажаної мети і т. ін. // Під впливом життєвих обставин або через безвілля морально опускатися, переставати дотримуватися загальноприйнятих норм у поведінці, діяльності і т. ін. // Нидіти, страждати, мучитися в неволі, тюрмі і т. ін. // Знемагати від нудьги, журби (перев. викликаної самотністю або нецікавим чи обтяжливим оточенням). // Будучи загарбаним, поневоленим, занепадати. ** **Все пропа́ло** – хтось потрапив у безнадійне, безвихідне становище. **Не все [ще] пропа́ло**: а) хтось сподівається вийти з безнадійного, безвихідного або скрутного становища; б) хтось хоче вірити у можливість виходу когось іншого з безнадійного або скрутного становища. 8. *перев. недок.* Жити нужденно, надголодь, терпіти нестатки, злидні; злидарювати. // Знемагати в наймах, від підневільної праці і т. ін. 9. Зводитися нанівець (про працю, зусилля і т. ін.). // *у сполуч. зі сл.* даром *і запереч. част.* не. Приносити кому-небудь користь. // Минати марно, без користі для кого-небудь, не приносити комусь задоволення (про час). // Не здійснюватися, не вдаватися з яких-небудь причин (про план, задум і т. ін.). 10. *тільки недок., за ким, розм.* Кохаючи, побиватися за ким-небудь. // Маючи ідеал, поривається, прагнути до нього. 11. *розм., рідко.* Бути більше непотрібним. ** **Бода́й ти (він, вона́** *і т. ін.*) **пропа́в (пропа́ла, пропа́ло** *і т. ін.*), *лайл.*: а) уживається як проклін на адресу кого-, чого-небудь; б) (*тільки зі сл.* воно) уживається як вираз, що передає досаду, гнів із приводу чого-небудь.
ПРОПА́ЖА, -і, *ж.* 1. Зникнення (звичайно таємниче) кого-, чого-небудь. 2. Той, хто пропав, зник, або те, що пропало, зникло.
ПРОПА́ЖЕНИЙ, -а, -е, *зах.* Який пропав. *Пропажені коні.*
ПРОПАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що за дією аналогічний аміназину, але менш токсичний.
ПРОПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропали́ти**. // **пропа́лено**, *безос. присудк. сл.*
ПРОПА́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пропа́сти**. // *у знач. ім.* **пропа́ле**, -лого, *с.* Те саме, що **пропа́жа** 2.
ПРОПА́ЛИНА, -и, *ж.* Діра, пропалена чим-небудь.
ПРОПАЛИ́ТИ *див.* **пропа́лювати**.
ПРОПАЛИ́ТИСЯ *див.* **пропа́люватися**.
ПРОПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропа́лювати**.
ПРОПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОПАЛИ́ТИ**, -палю́, -па́лиш, *док.* 1. *перех.* Руйнувати або псувати що-небудь вогнем, чимсь розпеченим або їдким, роблячи діру, отвір. // Робити в чому-небудь дірку,

отвір і т. ін. вогнем, чимсь розпеченим або їдким. 2. *перех.* Висушуючи, знищувати (рослинність). 3. *тільки недок., перех. і неперех.* Час від часу протоплювати де-небудь або щось. 4. *перех.* Піддаючи дії вогню, надавати міцності якому-небудь предметові. 5. *перев. недок., перех., перен.* Пронизувати, викликаючи відчуття болю. // Охоплювати (про почуття кохання, вдячності і т. ін.).

ПРОПА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОПАЛИ́ТИСЯ**, -па́литься, *док.* 1. Руйнуватися під дією вогню; прогоряти. 2. *тільки недок.* Пас. до **пропа́лювати** 1 – 4.

ПРОПА́М'ЯТНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *заст.* Який заслуговує на довге зберігання у пам'яті; незабутній.

ПРОПА́Н, -у, *ч.*, *хім.* Органічна сполука, що являє собою насичений вуглеводень; застосовується як паливо і як хімічна сировина.

ПРОПАНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір пропанової кислоти.

ПРОПА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пропа́н**.

ПРОПАНТРІО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **гліцери́н**.

ПРОПАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Панувати якийсь час.

ПРОПА́НЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Панькатися якийсь час.

ПРОПАРАДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Док. до **парадува́ти** 1. 2. Парадувати (у 1 знач.) якийсь час.

ПРОПАРАФІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропарафінува́ти**.

ПРОПАРАФІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **парафінува́ти**.

ПРОПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропа́рити**. // **пропа́рено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОПА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **пропа́рений**.

ПРОПА́РИТИ *див.* **пропа́рювати**.

ПРОПА́РИТИСЯ *див.* **пропа́рюватися**.

ПРОПА́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **пропа́рювання**.

ПРОПА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для пропарювання чого-небудь.

ПРОПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропа́рювати**.

ПРОПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*

ПРОПА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОПА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Піддаватися дії пари з метою очищення, розм'якшення і т. ін. 2. *тільки док.* Паритися якийсь час. 3. *тільки недок.* Пас. до **пропа́рювати**.

ПРОПА́РЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для пропарювання чого-небудь.

ПРОПАСИНКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропасинкува́ти**.

ПРОПАСИНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Док. до **пасинкува́ти**. 2. Пасинкувати якийсь час.

ПРОПА́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пропа́сниця**. // *у знач. ім.* **пропа́сна**, -ної, *ж.*, *діал.* Безодня, прірва.

ПРОПА́СНИЦЯ, -і, *ж.* Гостра інфекційна хвороба, що супроводжується виснажливими приступами гарячки; малярія. // Хворобливий стан, за якого людину кидає то в жар, то в холод; лихоманка. ** **Жо́вта пропа́сниця** – вид гарячки, різновиду малярії, поширеної в країнах з тропічним та субтропічним кліматом.

ПРОПА́СТИ *див.* **пропада́ти**.

ПРОПАТОКЛІ́ЗА, -и, *ж.* Стадія патоморфологічних змін топічних поєднань центральної нервової системи, яка ще не проявляється клінічними симптомами захворювання.

ПРОПАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОПА́ХНУТИ** *і* **ПРОПА́ХТИ**, -хну, -хнеш; *мин. ч.* пропа́хнув, -па́хнула, -па́хнуло *і* пропа́х, -па́хла, -па́хло; *док.* Насичуватися пахощами, вбирати в себе який-небудь аромат, запах.

ПРОПАХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОПА́ХНУТИСЯ** *і* **ПРОПА́ХТИСЯ**, -хнуся, -хнешся; *мин. ч.* пропа́хнувся, -па́хнулася, -па́хнулося *і* пропа́хся, -па́хлася, -па́хлося; *док.*, *рідко.* Те саме, що **пропаха́ти**.

ПРОПА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Док. до **па́хкати**. 2. Пахкати якийсь час.

ПРОПА́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пропа́хнути**.

ПРОПА́ХНУТИ *див.* **пропаха́ти**.

ПРОПА́ХНУТИСЯ *див.* **пропаха́тися**.

ПРОПА́ХТИ *див.* **пропаха́ти**.

ПРОПА́ХТИСЯ *див.* **пропаха́тися**.

ПРОПАХТІ́ТИ *див.* **пропа́хчувати**.

ПРОПАХТІ́ТИСЯ *див.* **пропа́хчуватися**.

ПРОПА́ХЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропахті́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який пропахчується запахом чого-небудь.

ПРОПА́ХЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОПАХТІ́ТИ**, -хчу́, -хти́ш, *док.*, *перех.* Насичувати що-небудь пахощами, просочувати запахом чогось.

ПРОПА́ХЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОПАХТІ́ТИСЯ**, -хчу́ся, -хти́шся, *док.* 1. Насичуватися пахощами, просякати запахом чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **пропа́хчувати**.

ПРОПА́ЩИЙ, -а, -е. 1. Який зник невідомо куди, довго не з'являвся де-небудь. // Безповоротно втрачений. // Який перестав звучати (про голос); зірваний. 2. Який потрапив у безвихідне становище; близький до загибелі. // Який морально опустився, занапастив себе. ** **Пропа́ща душа́**: а) (*хто*) про обездолену людину; б) (*у кого, чия*) яка належить такій людині, характеризує її. 3. Який минає без користі для кого-небудь (про час). // Даремно затрачений (про зусилля). ** **Іти́ на пропа́ще** – діяти відчайдушно, не задумуючись про наслідки. **Пропа́ще ді́ло; Пропа́ща спра́ва** – про що-небудь безнадійне, приречене на невдачу.

ПРОПА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропа́ювати** 1.

ПРОПА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОПАЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Скріплювати що-небудь способом паяння. 2. *тільки док.* Паяти якийсь час.

ПРОПА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропая́ти**.

ПРОПАЯ́ТИ *див.* **пропа́ювати**.

ПРОПЕДЕ́ВТИКА, -и, *ж.*, *книжн.* Вступ до курсу будь-якої науки; підготовчий вступний курс, викладений у стислій і приступній формі.

ПРОПЕДЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **пропеде́втика**.

ПРОПЕКТИ́ *див.* **пропіка́ти**.

ПРОПЕКТИ́СЯ *див.* **пропіка́тися**.

ПРОПЕЛЕ́НТИ, -ів, *мн.* Рідкі стабільні сполуки, які застосовуються для подачі препаратів, що містяться в аерозольних балонах, в атмосферу та диспергування їх.

ПРОПЕ́ЛЕР, -а, *ч.* Пристрій, який складається з кількох зігнутих лопатей і приводить у рух мотор літака, глісера і т. ін.

ПРОПЕ́ЛЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пропе́лер**. *Пропелерний гвинт.*

ПРОПЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **пропіле́н**.

ПРОПЕРДИ́Н, -у, *ч.* Білок сироватки крові, один із компонентів пропердинової системи.

ПРОПЕРДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пропердин**. ** **Проперди́нова систе́ма** – система сироватки крові, що бере участь у неспецифічному захисті організму.

ПРОПЕ́РТИ, -пру́, -пре́ш, *док.*, *вульг.* 1. *перех.* Пронести на собі що-небудь важке, велике. 2. *неперех.* Пройти, проїхати якусь відстань.

ПРОПЕ́РТИСЯ, -пру́ся, -пре́шся, *док.*, *вульг.* Те саме, що **пропе́рти** 2.

ПРОПЕ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проперчи́ти**. // **пропе́рчено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОПЕРЧИ́ТИ *див.* **пропе́рчувати**.

ПРОПЕРЧИ́ТИСЯ *див.* **пропе́рчуватися**.

ПРОПЕ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОПЕРЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.* 1. Насичувати страву перцем. 2. *перен.*, *розм.* Піддавати гострій критиці кого-небудь.

ПРОПЕ́РЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОПЕРЧИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Насичуватися перцем (звичайно про страву). 2. *тільки недок.* Пас. до **пропе́рчувати**.

ПРОПЕЧА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропеча́тати**. // *у знач. прикм.*

ПРОПЕЧА́ТАТИ *див.* **пропеча́тувати**.

ПРОПЕЧА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОПЕЧА́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. *заст.* Ставити печатку на чому-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Піддавати когонебудь гострій критиці у пресі.

ПРОПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропекти́**. // **пропе́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОПЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **пропе́чений**.

ПРОПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОПИ́ТИ**, -п'ю, -п'є́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Витрачати на розпивання алкогольних напоїв все чи багато чого-небудь (гроші, майно і т. ін.). // Втрачати внаслідок надмірного вживання алкогольних напоїв (природний голос, натуральний колір обличчя і т. ін.). ** **Пропива́ти ро́зум** – шкодити собі або справі, вживаючи багато алкогольних напоїв. 2. За старовинним звичаєм – завершати сватання розпиванням алкогольних напоїв. 3. *тільки док.* Пити якийсь час.

ПРОПИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОПИ́ТИСЯ**, -п'ю́ся, -п'є́шся, *док.* 1. Повністю або частково витрачатися на розпивання алкогольних напоїв. 2. *тільки недок.* Пас. до **пропива́ти** 1.

ПРОПИ́Л, -у, *ч.*, *спец.* Щілина, проріз, що утворюється при розпилюванні чого-небудь.

ПРОПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропили́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРОПИЛЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропили́ти**.

ПРОПИЛИ́ТИ *див.* **пропи́лювати**[1].

ПРОПИЛИ́ТИСЯ *див.* **пропи́люватися**[1].

ПРОПИЛОСОСИ́ТИ, -со́сю, -со́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Видалити пил, сміття за допомогою пилососа.

ПРОПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропи́лювати**.

ПРОПИ́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОПИЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Покривати шаром пилу, просочувати пилом.

ПРОПИ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Прорізувати пилою наскрізь або до певної межі. 2. *тільки док.* Пиляти якийсь час.

ПРОПИ́ЛЮВАТИСЯ[1], -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОПИЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* Покриватися шаром пилу, просочуватися пилом.

ПРОПИ́ЛЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.* Пас. до **пропи́лювати**[2].

ПРОПИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропиля́ти**. // **пропи́ляно**, *безос. присудк. сл.*

ПРОПИЛЯ́ТИ *див.* **пропи́лювати**.

ПРО́ПИС, -у, *ч.* 1. Навчальний посібник із зразками каліграфічного письма; тексти таких зразків. 2. *перен.* Те саме, що **прописна́ і́стина** (*див.* **прописни́й**). // Рецепт, рекомендація. // Те саме, що **зако́н** 4. 3. *жив.* Перша стадія роботи художника – нанесення пензлем основних елементів зображення.

ПРОПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прописа́ти** 1 – 4. // **пропи́сано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОПИСА́ТИ *див.* **пропи́сувати**.

ПРОПИСА́ТИСЯ *див.* **пропи́суватися**.

ПРОПИ́СКА, -и, *ж.* 1. Офіційна реєстрація за місцем проживання; оформлення документів на проживання. // Позначка в паспорті або іншому документі про офіційну реєстрацію за місцем проживання. 2. *жив.* Те саме, що **про́пис** 3.

ПРОПИ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пропи́ска**.

ПРОПИСНИ́Й, -а́, -е́. Який відповідає зразкам каліграфічного письма (про літери). ** **Прописна́ і́стина** – твердження, що є загальновідомим, заяложеним, банальним, що не вносить нічого свіжого, оригінального.

ПРОПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропи́сувати**.

ПРОПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Офіційно реєструвати чиєсь місце проживання. 2. *розм.* Повідомляти про кого, що-небудь у листі або в пресі. // *перен.* Те саме, що **пропеча́тувати** 2. 3. Залишати слід на чому-небудь. 4. Рекомендувати (звичайно хворому) методи лікування, ліки і т. ін. // *розм.* Диктувати кому-небудь норми поведінки, встановлювати для когось міру покарання і т. ін. 5. *жив.* Наносити пензлем основні елементи зображення. 6. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Провчити кого-небудь, помститися комусь (звичайно вживається як погроза). 7. *заст.* Заносити, записувати, включати кого-, що-небудь у документ, список і т. ін. 8. *тільки док.* Писати якийсь час.

ПРОПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОПИСА́ТИСЯ**, -пишу́ся, -пи́шешся, *док.* 1. Офіційно реєструватися за місцем проживання. 2. *тільки недок.* Пас. до **пропи́сувати** 3, 4.

ПРОПИ́ТИ *див.* **пропива́ти**.

ПРОПИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропи́ти**. // *у знач. прикм.* // **пропи́то**, *безос. присудк. сл.*

ПРОПИ́ТИСЯ *див.* **пропива́тися**.

ПРОПИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропиха́ти**.

ПРОПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОПХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **ПРОПХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* 1. Поштовхами, перемагаючи опір або долаючи перешкоди, просовувати кого-, що-небудь кудись; проштовхувати. 2. *перен.* Сприяти кому-небудь у розв'язанні певної справи, давати чомусь рух, пришвидшувати здійснення чогось. // Допомагати влаштуватися куди-небудь, обійняти якусь посаду і т. ін.

ПРОПИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОПХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся *і* **ПРОПХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* 1. Поштовхами, перемагаючи опір або долаючи перешкоди, проходити, пробиратися кудинебудь між кимсь, чимсь, крізь щось і т. ін.; проштовхуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **пропиха́ти**.

ПРОПИ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **пи́хкати** 3. 2. *розм.* Пройти, проїхати, пихкаючи. 3. Пихкати якийсь час.

ПРОПИХТІ́ТИ, -хчу́, -хти́ш, *док.* Те саме, що **пропи́хкати**.

ПРОПИЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Док. до **пища́ти**. 2. *неперех.* Пищати якийсь час.

ПРОПИ́ЯКА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Той (та), хто спився (спилася); п'яниця.

ПРОПИ́ЯЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* Провести якийсь час у пиятиці.

ПРОПІ́Й, *ч.* 1. -по́ю, *розм.* Витрата чогось на розпивання алкогольних напоїв. 2. -по́я, *заст.* Те саме, що **п'я́ниця**.

ПРОПІ́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **пропі́й** (у 1 знач.).

ПРОПІ́ЙНИЙ, -а, -е, *розм.*, *заст.* Прикм. до **пропі́й**.

ПРОПІ́ЙЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Жінка-п'яниця.

ПРОПІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропіка́ти** 1 – 3.

ПРОПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОПЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш; *мин. ч.* пропі́к, -пекла́, -пекло́; *наказ. сп.* пропечи́; *док.*, *перех.* 1. Гарно випікати, доводити до повної готовності. 2. Сильно, глибоко прогрівати. // Сильно прогріваючи, дошкуляти спекою. // *безос.* 3. Робити отвір вогнем, променем, чим-небудь розпеченим і т. ін. 4. *у сполуч. зі сл.* **о ч и м а**, **п о г л я д о м**, *перен.* Дивитися на когонебудь гостро, проникливо, з осудом і т. ін. // Пронизуючи кого-небудь, викликати якісь почуття (про погляд). 5. *перен.* Викликати різкі відчуття болю, жару. // Вражати, сильно діяти. // Пронизувати, проймати (про холод, мороз). // Раптово, різко діяти на кого-небудь, пронизуючи всю істоту (про почуття, думки і т. ін.). 6. *розм.* Дошкуляти, допікати.

ПРОПІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРОПЕКТИ́СЯ**, -ече́ться, *док.* Гарно випікатися, доводитися до готовності.

ПРОПІ́Л, -у, *ч.* Одновалентний радикал (залишок) пропану, один з алкілів.

ПРОПІЛЕ́Ї, -їв, *мн.*, *архіт.*, *іст.* Парадний, архітектурно оздоблений вхід; брама.

ПРОПІЛЕ́Н, -у, *ч.* Органічна сполука у вигляді газу, який утворюється під час перероблки нафти; використовується в органічному синтезі.

ПРОПІЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пропіле́н**.

ПРОПІЛІТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес метасоматичного перетворення гірських порід вулканогенних товщ за умов малих і середніх глибин.

ПРОПІ́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Пропі́ловий спирт** – одноатомний спирт, що його застосовують як розчинник, у парфумерії тощо.

ПРОПІОНА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **пропана́т**.

ПРОПІ́Р, -по́ру, *ч.*, *діал.* Пропорція, міра, доза.

ПРОПІТНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пропітні́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРОПІТНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Те саме, що **пропоті́ти** 2.

ПРОПІ́ЯКА, -и, *ч.*, *розм.* Пияк, гіркий п'яниця.

ПРОПЛА́ВАТИ, -аю, -аєш, *док.* Плавати якийсь час.

ПРОПЛА́ВИТИ *див.* **пропла́влювати**.

ПРОПЛА́ВКА, -и, *ж.* Дія за знач. **пропла́вити**, **пропла́влювати**, **проплавля́ти**.

ПРОПЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до

пропла́вити.

ПРОПЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропла́вити, проплавля́ти.**

ПРОПЛА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропла́влювати.**

ПРОПЛА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **ПРОПЛАВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОПЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* пропла́влять; *док.*, *перех.* Частково або повністю плавити що-небудь.

ПРОПЛА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **ПРОПЛАВЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється. Пас. до **пропла́влювати, проплавля́ти.**

ПРОПЛАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проплавля́ти.**

ПРОПЛАВЛЯ́ТИ *див.* **пропла́влювати.**

ПРОПЛАВЛЯ́ТИСЯ *див.* **пропла́влюватися.**

ПРОПЛАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех. і неперех.* Док. до **плазува́ти** 1.

ПРОПЛА́КАТИ *див.* **пропла́кувати.**

ПРОПЛА́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропла́кувати.**

ПРОПЛА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОПЛА́КАТИ**, -а́чу, -а́чеш, *док.* 1. *тільки док.*, *неперех.* Плакати якийсь час. 2. *перех. і неперех.* Плакати довго і часто. ** **Пропла́кати о́чі** – довго і часто плачучи, зіпсувати собі зір.

ПРОПЛЕ́НТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *розм.* Док. до **пле́нтатися** 1.

ПРОПЛЕСТИ́, -ету́, -ете́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Пронизувати щось наскрізь плетивом із чого-небудь. 2. Плести якийсь час або якусь частину чого-небудь.

ПРОПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проплести́** 1. // **пропле́тено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОПЛИВТИ́** *і* **ПРОПЛИСТИ́**, -иву́, -иве́ш, *док.* 1. *неперех.* Пливучи, переміщатися в якому-небудь напрямку, десь, повз когось, щось і т. ін. // *перен.* Плавно рухатися в повітрі. // *перен.* Здійснювати плавні танцювальні рухи, проходити плавною, граціозною ходою, повільно, плавно проїжджати і т. ін. // *перен.* Переміщатися на чому-небудь, що плавно рухається. // *перен.* Про уявний рух предметів, повз які хто-, що-небудь плавно рухається. // *перен.* Виникати, проходити у пам'яті, свідомості (про думки, спогади, образи і т. ін.). // *перен.* Зливаючись воєдино, розноситися навкруги (про звуки). 2. *перех.* Пливучи, залишати що-небудь позаду, минати щось. // Долати що-небудь уплав, перепливати щось із краю в край. 3. *неперех.* Долати плавом якусь відстань. 4. *тільки док.*, *неперех.* Пливти якийсь час. 5. *перен.* Проходити, минати (про час).

ПРОПЛИВТИ́ *див.* **пропливати.**

ПРОПЛИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Док. до **плига́ти** 1. 2. Плигати якийсь час.

ПРОПЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* Те саме, що **проплисти́** 1, 5.

ПРОПЛИСТИ́ *див.* **пропливати.**

ПРОПЛІОПІТЕ́К, -а, *ч.* Викопна людиноподібна мавпа, рештки якої виявлено в нижньоолігоценових відкладах Кайнозою. Є одним із предків гібонів.

ПРОПЛІСНЯ́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропліснявіти.**

ПРОПЛІСНЯ́ВІТИ, -іє, *док.* Пліснявіти наскрізь.

ПРОПЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проплюва́ти.**

ПРОПЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ює́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Забруднювати, суцільно покриваючи плювками.

ПРОПОВЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПРОПО́ВЗУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОПОВЗТИ́**, -зу́, -зе́ш, *док.* 1. Переміщатися повзком де-небудь, поверхнею чогось і т. ін. (про комах, плазунів). // *перен.* Повільно рухатися де-небудь, переміщатися через щось і т. ін. (про засоби пересування). // *перен.* Повільно просуватися над ким-, чим-небудь (про хмари, туман і т. ін.). // *перев. недок.*, *перен.* Ледь помітно звиватися (про стежку, річку і т. ін.). 2. Повзком пересуватися, переміщатися в якому-небудь напрямку, десь, повз когось, щось і т. ін. (про людей). // *тільки док.* Повзком долати якусь відстань. 3. *перен.* Крадькома, непомітно проникати, потрапляти куди-небудь.

ПРОПО́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *док.* Повзати якийсь час.

ПРОПОВЗТИ́ *див.* **проповза́ти.**

ПРОПО́ВЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропо́взувати.**

ПРОПО́ВЗУВАТИ *див.* **проповза́ти.**

ПРОПОВІДА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **проповіда́ти.**

ПРОПОВІДА́ТИ *див.* **пропові́дувати.**

ПРОПОВІ́ДНИК, -а, *ч.* 1. *рел.* Той, хто проповідує, поширює яке-небудь віровчення. // Той, хто виголошує проповідь (у 1 знач.); церковний оратор. 2. *перен.* Той, хто проповідує, пропагує які-небудь погляди, ідеї і т. ін.

ПРОПОВІ́ДНИЦТВО, -а, *с.* Діяльність проповідника.

ПРОПОВІ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пропові́дник** і **пропові́дниця**[1].

ПРОПОВІ́ДНИЦЯ[1], -і. Жін. до **пропові́дник.**

ПРОПОВІ́ДНИЦЯ[2], -і, *ж.* Те саме, що **амво́н.**

ПРОПОВІ́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пропові́дувати.**

ПРОПОВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропові́дувати.**

ПРОПОВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **ПРОПОВІДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *неперех.*, *рел.* Виголошувати проповідь (у 1 знач.). // *також перех. і без додатка.* Давати настанови релігійно-повчального змісту. // *також перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Повчати. 2. *перех. і без додатка*, *перен.* Поширювати, пропагувати яке-небудь вчення, ідеї і т. ін.; виступати поборником чого-небудь. // *розм.* Поширювати чутки, розповідати про що-небудь.

ПРОПОВІ́ДУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **пропові́дувати** 2.

ПРО́ПОВІДЬ, -і, *ж.* 1. Промова релігійно-повчального змісту, яка виголошується в церкві під час відправи. ** **Чита́ти про́повідь** *кому* – повчати кого-небудь. 2. Церковний літературно-ораторський жанр урочистого або повчального характеру. 3. Те саме, що **пропові́дування.** 4. *перен.* Публічний виступ на яку-небудь тему.

ПРОПО́ЄЦЬ, -йця, *ч.* П'яниця.

ПРОПОЗИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **проба́нт.**

ПРОПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пропозиції.

ПРОПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те, що пропонується чиїй-небудь увазі, виноситься на обговорення, розгляд і т. ін. // Порада, вказівка відносно того, як діяти, що робити і т. ін. // Те, що пропонується кому-небудь замість чогось або на вибір як угода, умова і т. ін. *Приставати на пропозицію.*

ПРОПО́ЛЕНИЙ, ПРОПО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прополо́ти.**

ПРО́ПОЛІС, -у, *ч.*, *спец.* Клейка зеленкувато-жовта чи бура гірка на смак речовина, яку виділяють бджоли; використовується в народній медицині як лікувальний препарат.

ПРОПОЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прополі́скувати.**

ПРОПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОПОЛОСКА́ТИ**, -ощу́, -о́щеш, *док.*, *перех.* Полощучи у воді, остаточно звільняти від мила, інших миючих засобів, залишків бруду і т. ін. // Промивати (рот, зуби, горло), полощучи водою чи якою-небудь рідиною. ** **Прополі́скувати го́рло** – пити алкогольні напої.

ПРОПОЛІ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОПОЛОСКА́ТИСЯ**, -о́щеться, *док.* 1. Промиватися водою або іншою рідиною. 2. *тільки недок.* Пас. до **прополі́скувати.**

ПРО́ПОЛІСОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **про́політ.** *Прополісова настоянка.*

ПРОПО́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **пропо́лювання.**

ПРОПОЛО́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прополоска́ти.**

ПРОПОЛОСКА́ТИ *див.* **прополі́скувати.**

ПРОПОЛОСКА́ТИСЯ *див.* **прополі́скуватися.**

ПРОПОЛО́ТИ *див.* **пропо́лювати.**

ПРОПО́ЛОТИЙ *див.* **пропо́лений.**

ПРОПО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Який підтримує інтереси Польщі, поляків.

ПРОПО́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для прополювання.

ПРОПО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропо́лювати.**

ПРОПОЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ює́ш, *док.* 1. *перех.*, *розм.* Втратити що-небудь внаслідок або в процесі полювання. 2. *неперех.* Полювати якийсь час.

ПРОПО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОПОЛО́ТИ**, -полю́, -по́леш, *док.*, *перех.* Очищати (звичайно посіви) від бур'янів, вириваючи їх руками, стинаючи сапою, механізмами або обробляючи хімікатами. // Знищувати бур'яни, вириваючи їх руками, стинаючи сапою чи обробляючи хімікатами. // Проріджувати, вириваючи частину рослин. *Прополювати буряки.*

ПРОПО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **пропо́лювати.**

ПРОПОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропонува́ти** і **пропонува́тися.**

ПРОПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *з інфін. і без додатка.* 1. Виявляти бажання, готовність допомогти кому-небудь або віддати кого-, що-небудь у чиєсь розпорядження. // Виявляти бажання, готовність продати, збути що-небудь. *Пропонувати послуги.* ** **Пропонува́ти ру́ку [і (й) се́рце]** *кому* – просити кого-небудь стати своєю дружиною. 2. Висловлювати кому-небудь якусь пропозицію, якесь побажання з наміром залучити до чогось, запросити до участі в чомусь. 3. Ставити, давати що-небудь на розгляд, вибір комусь. // Рекомендувати чию-небудь кандидатуру. // Вимагати виконання чого-небудь. 4. Радити комусь, як діяти, застерігати від чого-небудь.

ПРОПОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. *безос.* Вноситися (про рекомендацію і т. ін.). 2. Пас. до **пропонува́ти.**

ПРОПО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропоро́ти.**

ПРОПОРО́ТИ *див.* **пропо́рювати.**

ПРОПО́РОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропоро́ти.** // **пропо́рото**, *безос. присудк. сл.*

ПРОПОРЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який має правильне співвідношення розмірів, частин чого-небудь; розмірний. 2. Який ґрунтується на дотриманні пропорцій, правильного співвідношення між чим-небудь. ** **Пропорці́йна ви́борча систе́ма** – одна з систем виборів до представницьких органів, за якою мандати по кожному виборчому округу розподіляються між партіями відповідно до кількості голосів, поданих за кожний партійний список. **Пропорці́йні величи́ни**, *мат.* – величини, які залежать одна від одної таким чином, що збільшення або зменшення однієї з них викликає збільшення або зменшення іншої у стільки ж разів.

ПРОПОРЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **пропорці́йний.** 2. *мат.* Найпростіша функціональна залежність між величинами.

ПРОПОРЦІ́ЙНО. Присл. до **пропорці́йний.**

ПРОПОРЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пропорці́йний.**

ПРОПОРЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пропорціона́льний.**

ПРОПОРЦІОНА́ЛЬНО. Присл. до **пропорціона́льний.**

ПРОПО́РЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Співвідношення частин цілого між собою. // Кількісне співвідношення між складовими частинами чого-небудь. // Розмірність частин тіла людини. 2. У літературі, архітектурі та мистецтві – розмірне співвідношення частин твору; один з основних засобів композиції. 3. *мат.* Рівність двох відношень. *Геометрична пропорція.*

ПРОПО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропо́рювати.**

ПРОПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОПОРО́ТИ**, -порю́, -по́реш, *док.*, *перех.* Робити діру, отвір, рану чим-небудь гострим.

ПРОПОСО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат з протизапальною та болезаспокійливою дією, що застосовується в стоматологічній практиці.

ПРОПО́СТА, -и, *ж.*, *муз.* Ведучий, перший голос в імітаційно-поліфонічних творах.

ПРОПОТІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропотіва́ти.**

ПРОПОТІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОПОТІ́ТИ**, -ію, -ієш, *док.* 1. Покриватися рясним потом. 2. Просякати, насичуватися потом. 3. *тільки док.* Потіти якийсь час.

ПРОПОТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пропоті́ти** 1, 2. // *у знач. прикм.*

ПРОПОТІ́ТИ *див.* **пропотіва́ти.**

ПРОПО́ЦЕУМ, -у, *ч.* Мазь екстракту прополісу з протизапальною та протисвербіжною дією.

ПРОПРАНОЛО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **анаприлі́н.**

ПРОПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропрасува́ти.**

ПРОПРАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пропрасо́вувати.**

ПРОПРАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОПРАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Прасуючи, добре розгладжувати, вирівнювати. 2. *тільки док.* Прасувати якийсь час.

ПРОПРАСО́ВУВАТИСЯ, -о́вується, *недок.*, **ПРОПРАСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Добре розгладжуватися під праскою. 2. *тільки недок.* Пас. до **пропрасо́вувати.**

ПРОПРАСУВА́ТИ *див.* **пропрасо́вувати.**

ПРОПРАСУВА́ТИСЯ *див.* **пропрасо́вуватися.**

ПРОПРА́ТИ, -перу́, -пере́ш, *док.* Прати якийсь час.

ПРОПРАЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ює́ш, *док.* Працювати якийсь час.

ПРОПРЕ́ТОР, -а, *ч.* У Стародавньому Римі – особа, призначена у провінцію як її управитель (намісник).

ПРОПРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОПРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Пріючи, доходити до готової кондиції (про їжу). 2. *розм.* Псуватися під дією поту.

ПРО́ПРІЙ, -я, *ч.* Розділи католицької меси, текст яких змінюється протягом року залежно від церковного свята.

ПРОПРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **пропрі́ти.**

ПРОПРІОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Чутливі нервові закінчення, розташовані в скелетних м'язах, сухожилках, зв'язках.

ПРОПРІОРЕЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Загальний термін, що охоплює сенсорні системи, які забезпечують інформацію відносно позиції, положення, орієнтації та руху тіла (та його частин).

ПРОПРІОЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Сенсорні прилади опорно-рухового апарату.

ПРОПРІ́ТИ *див.* **пропріва́ти.**

ПРОПРЯ́СТИ, -пряду́, -пряде́ш, *док.* Прясти якийсь час.

ПРОПС, -а, *ч.* Кругла, очищена від кори колода певної довжини.

ПРОПТО́З, -у, *ч.* Патологічне зміщення органа або його частини вперед.

ПРОПУ́КЛИНА, -и, *ж.*, *зах.* Грижа, кила.

ПРОПУ́ЛЬСІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Схильність до падіння вперед.

ПРОПУРХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Пролетіти, пурхаючи.

ПРО́ПУСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **пропусти́ти, пропуска́ти** 1 – 4, 6, 7. 2. Відсутність кого-, чого-небудь внаслідок проминання (*див.* **промина́ння**[1]). // Незаповнене місце в тексті. // У системах обробки інформації: а) позиція на бланку або перфокарті, яка не містить знака абетки; б) текстовий символ, що відображається пустою позицією в процесі введення на екран або друк. // В обчислювальній техніці – ігнорування одного або декількох елементів даних на носії. 3. Документ, який засвідчує дозвіл на право входу, в'їзду куди-небудь, проходу, проїзду через щось; перепустка.

ПРОПУСКА́ННЯ -я, *с.* Дія за знач. **пропуска́ти** 3, 4.

ПРОПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОПУСТИ́ТИ**, -пущу́, -пу́стиш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Давати кому-небудь дорогу, прохід кудись, давати комусь, чомусь можливість обганяти, обходити себе. // Дозволяти кому-небудь пройти, проїхати кудись. // *перев. недок.* Оглядаючи кого-, що-небудь або виявляючи пошану до когось і т. ін., ставати осторонь. // Створювати умови для проходження, проїзду через що-небудь. // *тільки недок.* Контролювати проходження, проїзд кого-, чого-небудь. // Не перешкоджати просуванню, не затримувати (звичайно противника). // *спорт.* Давати можливість противнику забити м'яч, шайбу і т. ін. // Давати дозвіл на друк, постановку і т. ін. // *у сполуч. із запереч. част.* не, *перен.*, *розм.* Користуватися нагодою для залицяння до кого-небудь. 2. Не затримувати проходження, проникнення крізь себе (води, світла і т. ін.). 3. Піддавати що-небудь обробці (санітарній, дезінфекційній і т. ін.). // Піддавати що-небудь переробці, подрібнюючи, розмелюючи і т. ін. // Мати можливість одночасно або за певний проміжок часу перевозити, обслуговувати, вміщати якусь кількість кого-, чого-небудь. // *перен.* Зобов'язувати кого-небудь пройти курс навчання, лікуван-

ня і т. ін. 4. Давати можливість пройти, проникнути через що-небудь (про електричний струм, газ і т. ін.). // Просмикувати, просувати, просиляти крізь що-небудь. // Примушувати пройти наскрізь, проганяти через щось. 5. *розм.* З'їдати, випивати певну кількість чого-небудь. 6. Не з'являтися куди-небудь з якихось причин, не відвідувати чогось. // Не бути де-небудь, не робити чогось певний відрізок часу. // Не відвідуючи уроків, лекцій тощо, не засвоювати чого-небудь, не оволодівати чимсь. // *у сполуч. з дієсл.* б о я т и с я, п о б о я т и с я і т. ін., *а також із запереч. част.* не. Уважно прислухатися, дивитися, намагаючись почути, побачити кого-, що-небудь, зрозуміти щось, зустрітися з кимсь і т. ін. // Розповідаючи, пишучи, читаючи і т. ін., навмисне або мимоволі випускати що-небудь, не відтворювати чогось. // Залишати що-небудь поза увагою; обминати. ** **Пропуска́ти наго́ду** – не використовувати можливості зробити що-небудь, скористатися з чогось і т. ін. 7. Робити пропуски (у 2 знач.), інтервали в чому-небудь. 8. Марнувати, гайнувати (час).

ПРОПУСКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **пропуска́ти** 1, 3 – 8.

ПРОПУСКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пропуска́ти**.

ПРОПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з перевіркою і пропуском кого-, чого-небудь. // Який дає право на вхід, в'їзд кого-, чого-небудь кудись, на прохід, проїзд через щось. *Пропускний документ.* ** **Пропускна́ систе́ма** – режим роботи підприємства або установи, при якому вхід на їх територію можливий лише при наявності перепустки. // Який служить для проходження, проникнення чого-небудь. ** **Пропускна́ спромо́жність** – можливість одночасно або за певний проміжок часу перевезти, обслужити, вмістити якусь кількість кого-, чого-небудь.

ПРОПУСКНИ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **санпропускни́к**. 2. Приймальний покій у лікарні.

ПРОПУСТИ́ТИ *див.* **пропуска́ти**.

ПРОПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пропусти́ти**. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **пропу́щене**, -ного, *с.* Те, чого хто-небудь не засвоїв, чим не оволодів через невідвідування уроків, лекцій і т. ін.

ПРОПХА́ТИ *див.* **пропиха́ти**.

ПРОПХА́ТИСЯ *див.* **пропиха́тися**.

ПРОПХНУ́ТИ *див.* **пропиха́ти**.

ПРОПХНУ́ТИСЯ *див.* **пропиха́тися**.

ПРОРАДЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Який є прибічником Радянської влади; який виражає такі погляди.

ПРОРА́ЗЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Пронизливий.

ПРОРА́ЗЛИВО, *діал.* Присл. до **прора́зливий**.

ПРОРА́ЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прора́лити**. // **прора́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *перех. і без додатка, діал.* Док. до **ра́лити**.

ПРОРА́Н, -у, *ч.* 1. Протока, утворена при розмиванні берега річки, озера і т. ін. 2. *гідр.* Вузький прохід, залишений у греблі до повного перекриття річки.

ПРОРАСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Який підтримує расизм і расистів, діє в їхніх інтересах.

ПРОРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прорахува́ти**.

ПРОРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прорахо́вувати** 1 і **прорахо́вуватися** 2.

ПРОРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.* Робити підрахунок, перераховувати що-небудь. 2. *тільки док., неперех.* Рахувати якийсь час. 3. Зробити математичні розрахунки (звичайно на ЕОМ), що враховують всі складові частини. 4. *перен.* Врахувати, перебрати всі обставини для знаходження оптимального результату.

ПРОРАХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОРАХУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Помилятися при підрахунку, передавати кому-небудь зайві гроші. 2. Помилятись у діях, припущеннях, задумах і т. ін.

ПРОРАХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прорахува́ти** 1 і **прорахува́тися** 2.

ПРОРАХУВА́ТИ *див.* **прорахо́вувати**.

ПРОРАХУВА́ТИСЯ *див.* **прорахо́вуватися**.

ПРОРАХУ́НОК, -нку, *ч.* Помилка у діях, припущеннях, задумах і т. ін.

ПРОРАЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *розм.* Док. до **рачкува́ти**.

ПРОРАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *розм.* Раювати (у 2 знач.) якийсь час.

ПРО́РВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прорва́ти**. // **про́рвано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прорва́ти**.

ПРОРВА́ТИ *див.* **прорива́ти**[1].

ПРОРВА́ТИСЯ *див.* **прорива́тися**[1].

ПРОРЕАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прореагува́ти**.

ПРОРЕАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Те саме, що **відреагува́ти**.

ПРОРЕВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проревізува́ти**.

ПРОРЕВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех. і без додатка.* Док. до **ревізува́ти**.

ПРОРЕВІ́ТИ *і* **ПРОРЕВТИ́**, -ву́, -ве́ш, *мин. ч.* проревів, -ревіла, -ревіло *і* -ревла́, -ревло́, *док.* 1. Видати рев, ревіння (про тварину). // *перен.* Видати звуки, що нагадують протяжний крик тварини. 2. Ревіти, ревти якийсь час.

ПРОРЕВТИ́ *див.* **проревіти**.

ПРОРЕГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док.*, *розм.* Реготати якийсь час.

ПРОРЕДАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проредагува́ти**.

ПРОРЕДАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка.* Те саме, що **відредагува́ти**.

ПРОРЕЗИ́НЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прорези́нити**. // *у знач. прикм.*

ПРОРЕЗИ́НЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прорези́нити**.

ПРОРЕЗИ́НИТИ *див.* **прорези́нювати**.

ПРОРЕЗИ́НИТИСЯ *див.* **прорези́нюватися**.

ПРОРЕЗИ́НЮВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **прорези́нювати**.

ПРОРЕЗИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОРЕЗИ́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех., розм.* Те саме, що **прогумо́вувати**. *Прорезинювати тканину.*

ПРОРЕЗИ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОРЕЗИ́НИТИСЯ**, -иться, *док., розм.* 1. Те саме, що **прогумо́вуватися** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **прорези́нювати**.

ПРОРЕКЛАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прорекламува́ти**.

ПРОРЕКЛАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Повідомити, оголосити що-небудь, користуючись засобами реклами.

ПРОРЕКТИ́ *див.* **проріка́ти**.

ПРОРЕ́КТОР, -а, *ч.* Заступник ректора вищого навчального закладу.

ПРОРЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **проре́ктор**. 2. Належний, властивий проректору.

ПРОРЕПЕТИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прорепетирувати**. // **прорепети́рувано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРЕПЕТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *перех. і без додатка.* Док. до **репети́рувати**.

ПРОРЕПЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. Док. до **репетува́ти** 1. 2. Репетувати якийсь час.

ПРОРЕЦЕНЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прорецензува́ти**. // **прорецензо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРЕЦЕНЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех. і без додатка.* Док. до **рецензува́ти**.

ПРОРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проректи́**. // **проре́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРЕ́ЧИСТИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **красномо́вний**.

ПРОРЕ́ЧИСТО, *заст.* Присл. до **проре́чистий**.

ПРОРЕШЕТИ́ТИ, -ечу́, -ети́ш, *перех., розм.* Док. до **решети́ти** 1.

ПРОРЖАВИ́ТИ *див.* **проіржа́вити**.

ПРОРЖАВІ́ЛИЙ *див.* **проіржа́вілий**.

ПРОРЖАВІ́ТИ *див.* **проіржа́віти**.

ПРОРЖА́ВЛЕНИЙ *див.* **проіржа́влений**.

ПРОРЖА́ТИ *див.* **проіржа́ти**.

ПРОРИБА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех.* Витратити на рибальство (життя, вік). 2. *неперех.* Рибалити якийсь час.

ПРОРИ́В, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **прорва́ти, прорива́ти** 1 – 4. 2. Наступальна воєнна операція, розрахована на придушення опору противника і роз'єднання його фронту, армії і т. ін. // Прохід, утворений внаслідок проведення такої операції. // Прохід, утворений внаслідок роз'єднання чого-небудь. 3. Порушення графіка роботи, яке призводить до зриву виконання планових завдань. // Стан, що склався внаслідок такого порушення. // Недолік, прогалина. ** **На прори́в**: а) з метою зламати опір противника, вийти з оточення і т. ін.; б) на допомогу. 4. *ек.* Розвиток кон'юнктури всього ринку чи його окремого сектора за межі того рівня, коли стає очевидним опір продавців або покупців.

ПРОРИВА́ННЯ[1], -я, *с.* 1. Дія за знач. **прорива́ти**[1] 5 і **прорива́тися**[1] 2, 3. 2. *мед.* Раптове порушення цілості стінки порожнистого органа (перев. шлунково-кишкового тракту) внаслідок патологічного процесу в ньому.

ПРОРИВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **прорива́ти**[2].

ПРОРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОРВА́ТИ**, -рву́, -рве́ш, *док., перех.* 1. Пробивати, продавлювати в чому-небудь, що рветься, отвір або дірку; продірявлювати. // Розривати, розділяти на частини. // *перен.* Порушувати (звичайно тишу), заповнюючи все довкола (про звуки). 2. Сильним натиском, напором розмивати, руйнувати що-небудь (звичайно про воду). // *безос.* // *також безос., розм.* Відкриватися (про нарив, гнійник, абсцес). 3. Руйнуючи, знищуючи, зламувати опір (звичайно про наступ на противника). // Різкими діями порушувати єдність чого-небудь, утворюючи прохід у чомусь. // *перен.* Переборювати, знищувати те, що обмежує чию-небудь свободу, самостійність. 4. *перев. док., безос., перен., розм.* Несподівано висловити свої почуття (звичайно після тривалої мовчанки). // *чим.* Раптово засміятися, закричати і т. ін. 5. *с. г.* Проріджувати просапні технічні культури.

ПРОРИВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док., перех.* 1. Розгрібаючи (звичайно землю або що-небудь сипке), робити заглиби-ну, ямку і т. ін. // Вибирати ґрунт землерийними механізмами для спорудження чого-небудь. 2. *перев. док.* Руйнівною силою води промити в чому-небудь прохід, заглибину тощо (про річку, стру́мок і т. ін.).

ПРОРИВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОРВА́ТИСЯ**, -ву́ся, -ве́шся, *док.* 1. Розриватись від довгого вживання, внаслідок тертя і т. ін., утворювати дірку; продірявлюватися. // Утворюватися внаслідок розриву (про дірку). // Руйнуватися від сильного тиску, напору і т. ін. чого-небудь. // *перен.* Розсіюватися, розходитися (про туман, хмари і т. ін.). 2. Переборюючи, долаючи перешкоди, труднощі, опір і т. ін., проходити, пробиратися куди-небудь. // *спорт.* Обігруючи суперників, просуватися до воріт противника. // Навально просуватися, пролітати і т. ін., ламаючи оборону противника (про військову техніку). 3. *крізь що, через що, між чим, перен.* З силою долаючи або руйнуючи перешкоди, пробиватися, просочуватися куди-небудь (про потоки води), проникати кудись (про потоки повітря). // *перев. док.* Политися сильним струменем (про потік розплавленого металу). // Проникати крізь що-небудь (про світлові промені). // Раптово з'являтися між розривами хмар (про сонце, місяць, небо і т. ін.). // *перен.* Долаючи шумовий бар'єр, доноситися, ставати чутним (про звуки); лунати. // *перен.* Перестаючи бути приглушеним, затамованим, звучати на повну силу (про сміх, ридання, плач і т. ін.). // Ставати відчутним (про запахи). 4. *перен.* Виявлятися якими-небудь зовнішніми ознаками (про риси характеру, поведінки і т. ін.). // *розм.* Втрачаючи душевну рівновагу, не стримувати себе. // *розм.* Несподівано або час від часу проявлятись у словах, поведінці, вчинках і т. ін. (про злість, досаду, роздратування і т. ін.). 5. *тільки недок.* Пас. до **прорива́ти**[1] 1 – 3, 5.

ПРОРИВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Риючи, прокладати собі дорогу, проникати куди-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **прорива́ти**[2].

ПРОРИ́ВКА, -и, *ж.*, *с. г.* Дія за знач. **прори́ти, прорива́ти**[1] 5.

ПРОРИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. *лінгв.* Такий, за вимови якого відбувається змичка артикуляційних органів мови на шляху видихуваного повітря (про звуки мови). // *у знач. ім.* **проривни́й**, -но́го, *ч.* Приголосний звук, за вимови якого відбувається змичка артикуляційних органів мови на шляху видихуваного повітря. 2. *розм.* Стос. до прориву (у 3 знач.). 3. *мед.* Стос. до проривання (*див.* **прорива́ння**[1] 2).

ПРОРИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Ридаючи, промовити що-небудь. // *перен.* Видати звуки, подібні до ридання. 2. *неперех.* Ридати якийсь час.

ПРОРИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОРИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* Проходити, прослизати крізь що-небудь, попід чимсь і т. ін. // *перен.* Виявлятися якими-небудь зовнішніми ознаками (про почуття).

ПРОРИ́НУТИ *див.* **прорина́ти**.

ПРОРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* прориплять, *док.* 1. *неперех.* Пройти, проїхати з рипом (*див.* **рип**[1]). 2. *перех. і без додатка, перен., розм.* Сказати різким неприємним голосом. 3. *неперех.* Рипіти якийсь час.

ПРО́РИС, -у, *ч.* Контурна різьблена лінія.

ПРОРИСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прорисува́ти**. // **прорисо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРИСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прорисо́вувати**.

ПРОРИСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОРИСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Рисувати контурне зображення чого-небудь.

ПРОРИСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОРИСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Чітко, виразно позначатися на малюнку (про лінії, контури). // *перен.* Ставати видимим, доступним зорові.

ПРОРИСУВА́ТИ *див.* **прорисо́вувати**.

ПРОРИСУВА́ТИСЯ *див.* **прорисо́вуватися**.

ПРОРИ́ТИ *див.* **прорива́ти**[2].

ПРОРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прори́ти**.

ПРОРИ́ТИСЯ *див.* **прорива́тися**[2].

ПРОРИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **прори́ти, прорива́ти**[2].

ПРОРИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *неперех.* Док. до **рича́ти**. 2. *перех. і без додатка, розм.* Сказати що-небудь із ричанням у голосі. 3. *неперех.* Ричати якийсь час.

ПРОРІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проріди́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який став менш густим, щільним; поріділий.

ПРОРІ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проріди́ти, прорі́джувати**.

ПРОРІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прорі́джувати**.

ПРОРІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОРІДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док., перех.* 1. *с. г.* Видаляти з рядків посіяної технічної культури зайві рослини; проривати. // Зрізувати на кущах, кронах дерев зайві пагінці, гілки і т. ін. з метою поліпшення росту та плодоношення рослини. 2. *перен.* Робити менш густим, щільним.

ПРОРІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОРІДИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати менш густим, щільним; рідшати. 2. *тільки недок., с. г.* Пас. до **прорі́джувати** 1.

ПРОРІ́ДЖУВАЧ, -а, *ч.*, *с. г.* Машина для проріджування сходів цукрових буряків.

ПРОРІДИ́ТИ *див.* **прорі́джувати**.

ПРОРІДИ́ТИСЯ *див.* **прорі́джуватися**.

ПРОРІДІ́ЛИЙ, -а, -е. Який став менш густим, щільним; поріділий.

ПРОРІДІ́ТИ, -і́є, *док.* Стати менш густим, щільним; порідшати.

ПРОРІ́ДКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Рідкуватий.

ПРО́РІДЬ, -і, *ж.*, *розм.* Місце, де дерева або кущі ростуть дуже рідко.

ПРО́РІЗ, -у, *ч.* 1. Заглибина в чому-небудь, зроблена різальним інструментом; крізний отвір, діра, зроблені гострим предметом. // *перен.* Просвіт, щілина і т. ін. у чому-небудь. 2. Розрізана частина на одягу, передбачена фасоном. 3. Форма, обрис очної або ротової щілини. 4. Отвір у споруді, призначений для вікон, дверей і т. ін. // Вузький от-

вір певного призначення (в машині, механізмі і т. ін.). 5. Штучно або природно утворений прохід у чому-небудь, через щось.

ПРОРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прорі́зати**. // **прорі́зано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прорізáти**.

ПРОРІ́ЗАТИ *див.* **прорі́зувати**.

ПРОРІЗА́ТИ *див.* **прорі́зувати**.

ПРОРІ́ЗАТИСЯ *див.* **прорі́зуватися**.

ПРОРІЗА́ТИСЯ *див.* **прорі́зуватися**.

ПРОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Отвір у паркані для входу й виходу.

ПРОРІЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має прорізи (у 1 знач.). 2. Який утворився внаслідок прорізування. // Признач. для прорізування.

ПРОРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прорі́зувати**.

ПРОРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прорі́зувати** і **прорі́зуватися**.

ПРОРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПРОРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОРІ́ЗАТИ**, -і́жу, -і́жеш, *док.*, *перех.* 1. Ріжучи, робити в чому-небудь крізний отвір, діру, утворювати рану і т. ін. // Ріжучи, проорюючи, продавлюючи, порушувати суцільність, монолітність чого-небудь. // Порушуючи суцільність, монолітність чого-небудь, залишати, утворювати слід, борозну і т. ін. // Розмиваючи ґрунт, утворювати заглибини (про дію води). // Рухаючись уперед, розтинати навпіл (хвилю, повітря і т. ін.). 2. Розчищаючи місцевість, прокладати дорогу, вулицю і т. ін. 3. Пролягаючи у певному напрямку, перетинати що-небудь (про дорогу, вулицю, просіку і т. ін.). // Утворюючись на шкірі, перетинати (лоб, перенісся і т. ін.) (про зморшки). // *перен.* Проходити, проникати крізь що-небудь (про джерело світла). // *перен.* Несподівано різко лунати, порушуючи тишу (про звуки). // *перен.* Несподівано пронизувати кого-, що-небудь (про думки, почуття). // *безос.* // *перен.* Пильно вдивляючись, проймати (звичайно очима, поглядом). // *перен.* Долати що-небудь. 4. *рідко.* Те саме, що **вистрига́ти** 1. 5. *спец.* Проріджувати (про рослини).

ПРОРІ́ЗУВАТИСЯ, -ується *і рідко* **ПРОРІЗА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **ПРОРІ́ЗАТИСЯ**, -і́жеться, *док.* 1. З'являтися, проростаючи над поверхнею щелеп, лоба (про зуби, роги). // Утворюватися, з'являтися на шкірі (про зморшки). // З'являтися, проростаючи над поверхнею землі (про паростки рослин). // *перен.* Проявлятися (про талант, здібності і т. ін.). 2. *перен.* Ставати видимим, показуватися (про небесні світила). // Вирізнятися на тлі чого-небудь (про контури предметів). // Вирізнятися з-поміж інших звуків. 3. *перен.* Проходити, пролягати, перетинаючи що-небудь (про дорогу, вулицю і т. ін.). // *перен.* Проходити, проникати крізь що-небудь (про світлові промені). 4. *тільки недок.* Пас. до **прорі́зувати**.

ПРО́РІЗЬ, -і, *ж.* Те саме, що **про́різ** 1, 4.

ПРОРІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прорікáти**.

ПРОРІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОРЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. За релігійними уявленнями – пророкувати волю Божу. 2. Передбачати що-небудь. // *поет.* Урочисто провіщати що-небудь. 3. *поет.* Урочисто говорити, виголошувати що-небудь. // *ірон.* Промовляти що-небудь із надмірною патетикою, не допускаючи заперечень.

ПРО́РІСТ, -росту, *ч.* 1. Те саме, що **пророста́ння**. 2. Молоді пагони, пущені проintroslim насінням рослин.

ПРО́РІСТЬ, -рості, *ж.* 1. Густі сходи злакових або взагалі молоді пагони рослин. 2. Тонкий прошарок жиру в м'ясі або м'яса в салі.

ПРОРІ́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Вид шапки.

ПРОРОБИ́ТИ *див.* **пророблЯ́ти**.

ПРОРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пророби́ти** 1, 2, 4. // **проро́блено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пророби́ти** 1, 2, 4.

ПРОРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проро́блювати** 1, 2, 4.

ПРОРО́БЛЮВАТИ *див.* **пророблЯ́ти**.

ПРОРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пророблЯ́ти** 1, 2, 4.

ПРОРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **ПРОРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОРОБИ́ТИ**, -роблю́, -ро́биш; *мн.* **проро́блять**; *док.* 1. *перех.* Робити в чому-небудь (отвір, заглибину і т. ін.). // Розмиваючи ґрунт, утворювати заглибини (про дію води). 2. *перех.* Виконувати, здійснювати що-небудь. // Вивчати, досліджувати що-небудь. *Проробляти проблему.* 3. *тільки док.*, *неперех.* Робити (у 1 знач.) якийсь час. 4. *перех.*, *перен.*, *розм.* Піддавати кого-, що-небудь гострій критиці, викривати чиїсь вади, хиби. 5. *перех. і без додатка*, *розм.* Зазнавати втрат, збитків. // Витрачати що-небудь, позбуватися чогось.

ПРОРОБЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і рідко* **ПРОРО́БЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.* Пас. до **пророблЯ́ти**, **проро́блювати** 1, 2, 4, 5.

ПРОРОГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пророгації. ** **Пророгаці́йна уго́да** – міжнародний договір (угода), що визначає підсудність суперечок по зовнішньоторговельних угодах.

ПРОРОГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Право глави держави (монарха або президента республіки) відстрочувати парламентські сесії. 2. *фін.* Продовження терміну платежу. 3. У міжнародному праві – договірне визначення підсудності, суперечок по зовнішньоторговельних угод.

ПРОРОЗКОШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Розкошувати якийсь час.

ПРОРО́К, -а, *ч.* 1. За релігійними уявленнями – проповідник волі Божої. 2. *поет.* Провісник майбутнього. // *ірон.* Той, хто непереконливо, безпідставно передбачав що-небудь.

ПРОРОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пророкува́ти**. // **пророко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОРОКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. Док. до **рокота́ти**, **рокоті́ти**. 2. Рокотати (рокотіти) якийсь час.

ПРОРОКОТІ́ТИ *див.* **пророкота́ти**.

ПРОРОКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія та її результат за знач. **пророкува́ти**.

ПРОРОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* За релігійними уявленнями – проповідувати волю божу. // *заст.* Вгадувати майбутнє чи минуле на картах і т. ін.; ворожити. 2. *перех. і без додатка.* Передбачати що-небудь; прорікати. 3. *перех.* Бути ознакою, прикметою, передвістям чого-небудь.

ПРОРО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пророни́ти**.

ПРОРОНИ́ТИ, -роню́, -ро́ниш, *док.*, *перех.* 1. Ненароком упустити або згубити який-небудь предмет. ** **Пророни́ти сльозу́** – заплакати. 2. *у сполуч. зі сл.* с л о в о, з в у к, *перен.* Стримано, коротко промовити що-небудь (звичайно після тривалого мовчання).

ПРОРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який підтримує інтереси Росії, росіян.

ПРОРО́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прорости́**. // *у знач. прикм.*

ПРОРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пророста́ти**.

ПРОРОСТА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРОРОСТИ́**, -те́, *док.* 1. *неперех.* Пускати паростки (про насіння, бруньки і т. ін.). 2. *неперех.* Давати сходи (про рослинність). // Рости, пробиваючись крізь що-небудь, через щось, між чимсь. 3. *неперех.* Покриватися рослинністю (про якусь територію, місцевість); заростати. // Ставати місцем, основою для росту, появи чого-небудь. 4. *перех.* Даючи ріст, проникати крізь тканину, охоплювати нові ділянки організму (про пухлини).

ПРОРОСТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пророста́ти**.

ПРОРОСТИ́ *див.* **пророста́ти**.

ПРОРОСТИ́ТИ *див.* **проро́щувати**.

ПРОРОСТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **проро́сток**.

ПРОРО́СТОК, -тка, *ч.* Паросток у початковій стадії свого розвитку з насіння, бруньки і т. ін.

ПРОРО́ЦТВО, -а, *с.* 1. За релігійними уявленнями – пророкування, що є виявленням Божої волі. // *заст.* Передречення чийого-небудь майбутнього життя гаданням, ворожінням, різними прикметами і т. ін. 2. Твір релігійного змісту, що становить перелік божих одкровень. 3. Передбачення наперед того, що відбудеться, трапиться.

ПРОРО́ЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **проро́чий**.

ПРОРО́ЧЕ. Присл. до **проро́чий**.

ПРОРО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проро́чити**.

ПРОРО́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який пророкує що-небудь; віщий. // Власт. пророкові. 2. *рел.* Який є зібранням божих одкровень. // Який наслідує пророцтво (у 2 знач.). 3. Який є ознакою, прикметою того, що буде, що настане. // В якого є ознаки, прикмети того, що відбудеться, станеться. 4. Який ґрунтується на глибокому розумінні чого-небудь, на великому досвіді; мудрий, проникливий.

ПРОРО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Те саме, що **пророкува́ти**. 2. *ірон.* Безпідставно передбачати що-небудь.

ПРОРО́ЧИЦЯ, -і. Жін. до **проро́к**.

ПРОРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проростИ́ти**. // **проро́щено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проро́щувати** і стан. за знач. **проро́щуватися**.

ПРОРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОРОСТИ́ТИ**, -ощу́, -ости́ш, *док.*, *перех.* Створювати сприятливі умови для проростання зерна, бульб і т. ін.

ПРОРО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Те саме, що **пророста́ти** 1. 2. Пас. до **проро́щувати**.

ПРО́РУБ, -у, *ч.* 1. Отвір, прорубаний у кризі замерзлої водойми; ополонка. 2. *рідко.* Те саме, що **про́різ** 4.

ПРОРУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прорубáти**. // **прору́бано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОРУБА́ТИ *див.* **прору́бувати**.

ПРОРУБА́ТИСЯ *див.* **прору́буватися**.

ПРОРУ́БКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **прорубáти**, **прору́бувати**. 2. *діал.* Ополонка.

ПРОРУ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **прору́баний**.

ПРОРУ́БНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ополонка.

ПРОРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прору́бувати**.

ПРОРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Рубаючи або іншим способом порушувати суцільність чого-небудь. // Рубаючи, робити в стіні вікно, утворювати в чому-небудь дірку, щілину і т. ін. // Рубаючи, утворювати ополонку в кризі замерзлої водойми. // Рубаючи, утворювати заглибину в чому-небудь твердому. // Прокопувати, проривати в чому-небудь траншеї, міни і т. ін. 2. Спилюючи дерева, зрубуючи гілля, вирубуючи кущі і т. ін., утворювати прохід, проїзд.

ПРОРУ́БУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОРУБА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Спилюючи дерева, зрубуючи гілля, вирубуючи кущі і т. ін., пробиратися крізь що-небудь, вибиратися звідкись. 2. *тільки недок.* Пас. до **прору́бувати**.

ПРОРУ́БУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто що-небудь прорубує.

ПРОРУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Рухатися якийсь час.

ПРОСАДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Саджати якийсь час.

ПРОСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просади́ти**.

ПРОСА́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **проса́джувати**.

ПРОСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСАДИ́ТИ**, -саджу́, -са́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Проколювати кого-, що-небудь чимсь гострим; пробивати, провалювати щось, із силою вдаряючи. 2. *перен.* Програвати, марно витрачати (звичайно про значну кількість грошей).

ПРОСАДИ́ТИ *див.* **проса́джувати**.

ПРОСА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проса́лити**. 2. *у знач. прикм.* Який просочився, забруднився салом або чим-небудь жирним.

ПРОСА́ЛИТИ *див.* **проса́лювати**.

ПРОСА́ЛИТИСЯ *див.* **проса́люватися**.

ПРОСА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проса́лювати**.

ПРОСА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОСА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Просочувати, змащувати, забруднювати салом або чим-небудь жирним.

ПРОСА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОСА́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* 1. Просочуватися, забруднюватися салом або чим-небудь жирним. 2. *тільки недок.* Пас. до **проса́лювати**.

ПРОСАЛЮТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просалютува́ти**.

ПРОСАЛЮТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **салютува́ти**.

ПРОСА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просапа́ти**. // **проса́пано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСАПА́ТИ *див.* **проса́пувати**.

ПРОСА́ПКА, -и, *ж.* Дія за знач. **просапа́ти**, **проса́пувати**.

ПРОСАПНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який обробляється методом ручного або механізованого просапування. ** **Просапні́ культу́ри** – сільськогосподарські рослини, що нормально розвиваються при великій площі живлення. // *у знач. ім.* **просапні́**, -них, *мн.* Сільськогосподарські рослини, які обробляються методом ручного або механізованого просапування. 2. Призначений для механізованого обробітку міжрядь. 3. Засіяний просапними культурами. ** **Просапна́ систе́ма землеро́бства** – система вирощування сільськогосподарських культур за допомогою ручного або механізованого їх обробітку.

ПРОСАПНИ́К, -а́, *ч.* Сільськогосподарське ручне або механізоване знаряддя для обробітку просапних культур.

ПРОСА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проса́пувати** 1.

ПРОСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Розпушуючи ґрунт вручну або механізованим способом, виполювати бур'яни в міжряддях. 2. *тільки док.* Сапати якийсь час. *Просапати до вечора.*

ПРОСВА́ТАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **просва́тати**. // *у знач. ім.* **просва́тані**, -них, *мн.* Дівчина, яку просватали, і хлопець, за якого вона йде заміж.

ПРОСВА́ТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Одержати згоду на одруження у батьків майбутньої нареченої (про старостів); засватати.

ПРОСВЕ́РДЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просвердли́ти**. // **просве́рдлено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСВЕРДЛИ́ТИ *див.* **просве́рдлювати**.

ПРОСВЕРДЛИ́ТИСЯ *див.* **просве́рдлюватися**.

ПРОСВЕ́РДЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просве́рдлювати**.

ПРОСВЕ́РДЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОСВЕРДЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* 1. Свердлити що-небудь глибоко або наскрізь. // Свердлом, буром тощо утворювати в чому-небудь отвір, діру, свердловину і т. ін. // Обробляючи деталь на свердлильному верстаті, утворювати в ній необхідні отвори, заглибини і т. ін. 2. Ударяючи багаторазово, робити в чому-небудь наскрізний отвір, заглибину, виїмку і т. ін. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* о к о, п о г л я д, *перен.* Пильно, пронизливо, часом нетерпляче, підозріло вдивлятися, розглядаючи кого-, що-небудь. // Дивитися, пронизуючи або проймаючи кого-, що-небудь (перев. про очі).

ПРОСВЕ́РДЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОСВЕРДЛИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Піддаватися свердлінню. 2. *тільки недок.* Пас. до **просве́рдлювати**.

ПРОСВИ́СТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просвиста́ти**.

ПРОСВИСТА́ТИ *див.* **просви́стувати**.

ПРОСВИСТІ́ТИ *див.* **просви́стувати**.

ПРОСВИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСВИСТА́ТИ**, -ищу́, -и́щеш *і* **ПРОСВИСТІ́ТИ**, -ищу́, -исти́ш, *док.* 1. *тільки док.*, *неперех.* Видати свист. 2. *тільки док.*, *перех. і без додатка.* Вимовити, сказати що-небудь із свистом. 3. *тільки док.*, *неперех.* Утворити свистячі звуки, швидко рухаючись. // *безос.* 4. *перех.* Зі свистом пронизувати що-небудь. 5. *перех.*, *перен.*, *розм.* Нерозважливо, безрозсудно, марно витрачати що-небудь. 6. *тільки док.*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* Нічого не робити якийсь час; пробайдикувати. 7. *тільки док.*, *перех.*, *розм.* Свистом виявити своє несхвалення кому-небудь. 8. *тільки док.*, *неперех.* Свистати (свистіти) якийсь час.

ПРОСВІЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСВІЖИ́ТИ**, -жу́, -жи́ш, *док.*, *перех.* Давати доступ свіжому повітрю (перев. у приміщення); провітрювати.

ПРОСВІЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОСВІЖИ́ТИСЯ**, -жу́ся, -жи́шся, *док.* 1. Ставати чистим (перев. про повітря у приміщенні); провітрюватися. 2. Дихати свіжим повітрям для відновлення сил, бадьорості і т. ін. // Викликати, створювати відчуття свіжості, прохолоди, занурюючись у воду, обливаючись водою.

ПРОСВІЖИ́ТИ *див.* просвіжа́ти.
ПРОСВІЖИ́ТИСЯ *див.* просвіжа́тися.
ПРОСВІЖІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до просвіжі́ти.
ПРОСВІЖІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Стати свіжішим, чистішим (про повітря). // Стати свіжішим, бадьорішим на вигляд (про людину).
ПРО́СВІТ, -у, *ч.* 1. Проміжок, який утворюється між близько розташованими предметами; отвір у чому-небудь, щілина між чимсь, крізь яку щось проникає, проглядається і т. ін. // Вільний простір чого-небудь. // *фізіол.* Прохід між стінками судин, стравоходу і т. ін. 2. Світла смуга, пляма на темному тлі, утворена світловим променем. 3. Природне або утворене при насадженні вільне місце між деревами, кущами в лісі, саду і т. ін. 4. *перен.* Те саме, що **про́світок** 3. 5. Проріз між одвірками у дверях або між лутками у вікнах. 6. Те саме, що **зазо́р**. 7. Кольорова поздовжня смужка на погонах.
ПРОСВІ́ТА, -и, *ж.* 1. *заст.* Те саме, що **осві́та**. 2. *іст.* Культурно-освітня громадська організація, заснована 1868 р. у Львові народовцями з метою поширення освіти серед українського населення. // Система поглядів, смаків, уподобань, яких дотримувалися члени цієї організації.
ПРОСВІТИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. *іст.* Прихильник просвітительства (у 1 знач.). 2. Пропагандист прогресивних ідей, знань, культури і т. ін.
ПРОСВІТИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **просвіти́тель**.
ПРОСВІТИ́ТЕЛЬНИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **просвіти́тель** 1.
ПРОСВІТИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* 1. *іст.* Ідейний рух західноєвропейської прогресивної буржуазії 17 – 18 ст. // Рух російсько-слов'янської передової суспільної думки 18 – 19 ст. 2. Діяльність просвітителя.
ПРОСВІТИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **просвіти́тель** 1 і **просвіти́тельство**. // Власт. просвітителю.
ПРОСВІТИ́ТИ[1] *див.* **просві́чувати**[1].
ПРОСВІТИ́ТИ[2] *див.* **просвіща́ти**[2].
ПРОСВІТИ́ТИСЯ[1] *див.* **просві́чуватися**.
ПРОСВІТИ́ТИСЯ[2] *див.* **просвіща́тися**.
ПРОСВІ́ТЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просвіти́ти**[1]. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Сповнений радості, задоволення і т. ін. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який просвітлів, виражаючи яке-небудь (звичайно позитивне) почуття (про очі).
ПРОСВІ́ТЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **просві́тлений** 2, 3.
ПРОСВІ́ТЛЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **просвітли́ти, просві́тлювати** і **просвітли́тися, просві́тлюватися**.
ПРОСВІ́ТЛИЙ, -а, -е, *перев. у сполуч. зі сл.* г о д и н а, *розм.* Радісний, щасливий, нічим не затьмарений.
ПРОСВІТЛИ́ТИ *див.* **просві́тлювати**.
ПРОСВІТЛИ́ТИСЯ *див.* **просві́тлюватися**.
ПРОСВІТЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **просвітлі́ти**.
ПРОСВІТЛІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **просвітлі́ти**.
ПРОСВІТЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Стати світлим, світлішим. // Зникнути під дією світла (про темряву). 2. *перен.* Пройнятися радістю, вдоволенням і т. ін. // *чим.* Виразом обличчя передати стан радості, вдоволення і т. ін. // Виразити радість, вдоволення і т. ін. 3. *перен.* Стати виразним, чітким, ясним (про свідомість, думки і т. ін.).
ПРОСВІ́ТЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до просвітлювання.
ПРОСВІ́ТЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **просві́тлювати**.
ПРОСВІ́ТЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просві́тлювати**.
ПРОСВІ́ТЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **ПРОСВІТЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОСВІТЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* 1. *перев. недок.* Пронизуючи, заповнюючи світлом, робити що-небудь прозорішим або освітленим. 2. *перен.* Проймати радістю, насолодою (душу, серце і т. ін.).
ПРОСВІ́ТЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОСВІТЛИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати світлим, світлішим. 2. *тільки недок.* Пас. до **просві́тлювати**.
ПРОСВІТЛЯ́ТИ *див.* **просві́тлювати**.
ПРОСВІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **просві́та**.
ПРОСВІ́ТНИК, -а, *ч.*, *іст.*, *розм.* Той, хто займався освітою (у 2 знач.).
ПРОСВІ́ТНИЦТВО, -а, *с.*, *іст.* Період розвитку революційної буржуазної науки і культури в Західній Європі 17 – 18 ст. *Вік (епоха) просвітництва.*
ПРОСВІ́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до просвітництва.
ПРОСВІ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **просві́тник**.
ПРОСВІ́ТНІЙ, -я, -є, *заст.*, *іст.* Прикм. до **просві́та**.
ПРО́СВІТОК, -тку, *ч.* 1. Те саме, що **про́світ** 1 – 3. 2. Тимчасове припинення негоди. 3. *перен.* Тимчасова відрада, радість, короткочасне або часткове полегшення, душевний спокій в одноманітному, безрадісному житті. ** **Без про́світку**: а) без ознаки на швидкий кінець; б) без достатньої кількості світла; в) без радості, душевного спокою. **Про́світку нема́** *кому*: а) хто-небудь постійно заклопотаний, не має вільної хвилини, душевного спокою; б) хто-небудь створює для когось нестерпні умови життя, існування, хто-небудь когось переслідує; в) хто-небудь потрапив у скрутне, безвихідне становище.
ПРОСВІТЧА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Який пропускає крізь себе світло; прозорий.
ПРОСВІТЯ́НИН, -а, *ч.*, *іст.* Представник або послідовник просвіти (у 2 знач.).
ПРОСВІТЯ́НКА, -и, *іст.* Жін. до **просвітя́нин**.
ПРОСВІТЯ́НСТВО, -а, *с.* 1. *іст.* Діяльність просвітян. 2. *перен.* Неглибоке, поверхове ознайомлення кого-небудь з основами якихось знань.
ПРОСВІТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **просвітя́нин** і **просвітя́нство** 1. // Власт. просвітянинові, просвітянству.
ПРОСВІ́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просвіти́ти**[1]. // *у знач. прикм.*
ПРОСВІ́ЧЕНИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **просвіти́ти**[2].
ПРОСВІ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до просвічування.
ПРОСВІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е, 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **просві́чувати**[1]. 2. Якого можна просвітити.
ПРОСВІ́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **просві́чуваний** 2.
ПРОСВІ́ЧУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **просві́чувати**[1] 1 – 5. // Властивість за знач. **просві́чувати**[1] 5.
ПРОСВІ́ЧУВАННЯ[2], -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **просві́чувати**[2].
ПРОСВІ́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш *і рідко* **ПРОСВІЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСВІТИ́ТИ**, -ічу́, -і́тиш, *док.* 1. *перех.* Проймати, пронизувати світловими променями (про джерела світла). // Пропускаючи світло крізь предмет, робити його прозорим або доступним для зору якусь його частину. // Робити рентген. 2. *перев. недок.*, *неперех.* Світити, проникаючи крізь що-небудь (про джерела світла). 3. *перев. недок.*, *чим і без додатка*, *неперех.* Виднітися в проміжках, щілинах, просвітах і т. ін. між чим-небудь, проглядати крізь щось прозоре і т. ін. (про предмети). // *чим.* Проглядаючи крізь що-небудь, привабливим зір якоюсь зовнішньою яскравою ознакою. // Вирізнятися кольором на тлі чого-небудь. // Злегка проблискувати, час від часу показуватися з-під чого-небудь. 4. *перех.* Робити світлим, освітлювати що-небудь. // Пропускаючи світло крізь себе, наповнювати ним що-небудь. 5. *тільки 3 ос.*, *тільки недок.*, *неперех.* Мати властивість пропускати світлові промені. 6. *перев. недок.*, *неперех.*, *перен.* Проявлятися, відбиваючись на обличчі, в очах або знаходячи своє відображення в листах, творах і т. ін. (про риси характеру людини, її досвід, уподобання, почуття і т. ін.). // *чим.* Виражати внутрішній стан, настрій, характер і т. ін. (про очі, посмішку тощо). ** **Просві́чувати очи́ма** *кого* – пильно, гостро вдивлятися в кого-небудь. 7. *неперех.*, *перен.* З'являтися в думках, у пам'яті, у сні і т. ін. ** **Просвіти́ло в голові́** *кому*, *безос.* – кого-небудь вразила якась раптова думка або здогад.
ПРОСВІ́ЧУВАТИ[2] *див.* **просвіща́ти**[2].
ПРОСВІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОСВІТИ́ТИСЯ**, -ічу́ся, -і́тишся, *док.* 1. Світитися, проникаючи крізь що-небудь (про джерела світла). // Відсвічуватися чим-небудь, під дією світла набувати якогось відтінку і т. ін. 2. *перев. недок.* Виднітися в проміжках, щілинах, просвітах між чим-небудь, проглядати крізь щось прозоре і т. ін. // Вирізнятися контуром, обрисом. 3. Робитися прозорим під дією світла. // Наповнюючись світлом, робитися прозорим або освітленим. 4. *перен.* Те саме, що **просві́чувати**[1] 6. 5. *тільки недок.* Пас. до **просві́чувати**[1] 1, 4.
ПРОСВІЩА́ТИ[1] *див.* **просві́чувати**[1].
ПРОСВІЩА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш *і рідко* **ПРОСВІ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСВІТИ́ТИ**, -ічу́, -і́тиш, *док.*, *перех.* 1. *чим і без додатка.* Збагачуючи кого-небудь знаннями, культурою, досвідом і т. ін., робити його освіченим. // *ірон.* // Навчати кого-небудь. 2. *ірон.* Напучувати, наставляти на вірний шлях.
ПРОСВІЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОСВІТИ́ТИСЯ**, -ічу́ся, -і́тишся, *док.* 1. Набуваючи знань, культури, досвіду і т. ін., ставати освіченим. 2. *тільки недок.* Пас. до **просвіща́ти**[2] 1.
ПРОСВІЩЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Який, набувши знань, культури, досвіду і т. ін., став освіченим.
ПРОСЕМІНА́Р, -у, *ч.* Практичні заняття у вищих навчальних закладах, що передують більш складним заняттям семінарського типу.
ПРОСЕМІНА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **просеміна́р**. *Просемінарські заняття.*
ПРОСЕРЕ́Д, -у, *ч.*, *діал.* Піщана коса на річці.
ПРО́СЕРЕН, -у, **ПРО́СЕРЕНЬ**, -ю, *ч.*, *діал.* 1. Пролісок. 2. Крокіс.
ПРО́СИВЕНЬКИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Пестл. до **про́сивий**. 2. Сивенький (про птахів).
ПРО́СИВИЙ, -а, -е, *діал.* Сивуватий, із сивиною.
ПРОСИВИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* Сивина.
ПРО́СИВІНЬ, -і, *ж.*, *діал.* Сивина.
ПРОСИГНА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех. і неперех.* Те саме, що **просигналізува́ти** 1. *Просигналити тривогу.*
ПРОСИГНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просигналізува́ти**.
ПРОСИГНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Подати сигнал, повідомити про що-небудь сигналом. 2. *неперех.*, *перен.* Попередити, повідомити про те, що сталося або може статися.
ПРОСИ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Проведений у сидінні десь, над чимсь тощо (про відрізок часу). 2. Який протерся чи продавився від частого сидіння на ньому протягом тривалого часу.
ПРОСИ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проси́джувати**.
ПРОСИ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСИДІ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.* 1. *неперех.* Сидіти десь якийсь час. // Проводити якийсь час, сидячи за якою-небудь роботою, займаючись чимсь. 2. *неперех.* Залишатися, перебувати де-небудь якийсь час. // *тільки док.* Пробути якийсь час в ув'язненні, в ізоляції. // *перев. док.*, *розм.* Провчитися в навчальному закладі більше визначеного терміну, залишившись на повторний курс. 3. *перех.*, *розм.* Протирати чи продавлювати що-небудь унаслідок частого сидіння протягом тривалого часу.
ПРОСИ́ДІТИ *див.* **проси́джувати**.
ПРОСИЛАБІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просилабізува́ти**.
ПРОСИЛАБІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Док. до **силабізува́ти**.
ПРОСИ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **проси́лити**. // **проси́лено**, *безос. присудк. сл.*
ПРОСИЛИ́ТИ *див.* **просиля́ти**.
ПРОСИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просиля́ти**.
ПРОСИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОСИЛИ́ТИ**, -силю́, -си́лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Просовувати нитку у вушко голки або дратву в дірку, проколену шилом. // Протягати крізь що-небудь.
ПРОСИ́НА, -и, *ж.* Насінина проса.
ПРОСИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просина́тися**.
ПРОСИНА́ТИСЯ *див.* **просипа́тися**[1].
ПРО́СИНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Січень.
ПРО́СИНЬ, -і, *ж.* 1. Частина синього простору неба, яку видно в розриві між хмарами, у тумані. // Синій колір чистого неба. 2. Синюватий відтінок.
ПРО́СИП, -у, *ч.*, *розм.* Пробудження. ** **Без про́сипу**: а) не прокидаючись; б) не протверезуючись. **Нема́ про́сипу** *кому*, *розм.* – хто-небудь постійно п'яний.
ПРОСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проси́пати**.
ПРОСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСПА́ТИ**, -плю́, -пи́ш; *мн.* проспля́ть; *док.* 1. *неперех.* Спати якийсь час. 2. *неперех.* Прокидатися пізніше, ніж треба. 3. *перех.* Сплячи, пропускати що-небудь, зустріч із кимсь і т. ін. // *перев. док.*, *розм.* Сплячи, втратити що-небудь, проґавити когось, щось.
ПРОСИПА́ТИСЯ[1] *і* **ПРОСИНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОСНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Переставати спати; пробуджуватися від сну; прокидатися. // *перен.* Оживати після спокою, затишшя, сповнюючись звуками, рухом і т. ін. // *перен.* Відроджуватися, пробуджуватися з приходом весни (про природу). 2. *перен.* Виходячи зі стану спокою, застою і т. ін., ставати активним, діяльним. 3. *тільки 3 ос.*, *перен.* Проявлятися, виникати (про думки, почуття, стан і т. ін.).
ПРОСИПА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *рідко* **ПРОСИПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРОСПА́ТИСЯ**, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* проспля́ться; *док.* 1. Протверезуватися уві сні (про п'яного). 2. Те саме, що **висипля́тися**.
ПРОСИПЛЯ́ТИСЯ *див.* **просипа́тися**[2].
ПРОСИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просиса́ти** і **просиса́тися**.
ПРОСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОССА́ТИ**, -ссу́, -ссе́ш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **просмо́ктувати**. 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Ссати якийсь час.
ПРОСИСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРОССА́ТИСЯ**, -ссе́ться, *док.* Те саме, що **просмо́ктуватися**.
ПРОСИ́ТИ, прошу́, про́сиш, *недок.* 1. *перех. і неперех.*, *кого*, *у кого що*, *про що*, *з інфін.*, *із спол.* щ о б, *заст. о чім*, *об чім*, *діал. о що.* 1. Звертатися з проханням до кого-небудь, домагатися чогось; спонукати кого-небудь зробити, виконати щось. // *з інфін.* Пропонувати кому-небудь робити щось. // *у формі 1 ос. одн.*, *з наказ. сп. іншого дієслова.* Виражає ввічливе, але настійне прохання до кого-небудь зробити щось або не робити чогось. // *перен.*, *чого.* Потребувати чого-небудь, відчувати необхідність у чомусь. *Просити пробачення.* ** **Проси́ти сло́ва** – зголошуватися на публічний виступ. **Проси́ти руки́** *кого*, *чиєї* – звертатися до дівчини або до її батьків з проханням дати згоду на шлюб. 2. *перех. і без додатка*, *також з інфін.* Запрошувати, кликати куди-небудь. // *у сполуч. зі сл.* с т а р о с т а, б о я р и н, с в а т, к у м і т. ін. Запрошувати взяти участь у якомусь обряді, святі (перев. весіллі). // *у формі 1 ос.*, *також у сполуч. зі сл.* л а с к а в о, у к л і н н о, м и л о с т і, п о к і р н о. Уживається як ввічлива форма запрошення або дозволу зробити що-небудь. 3. *неперех.*, *розм.* Призначати ціну за що-небудь. 4. *неперех.*, *розм.* Збирати милостиню; жебракувати. ** **Проси́ти Христа́ ра́ди; Проси́ти ми́лостині (ми́лостиню)** – жебракувати, старцювати. 5. *перех.*, *за кого – що.* Клопотатися про кого-, що-небудь, заступатися за когось.
ПРОСИ́ТИСЯ, прошу́ся, про́сишся, *недок.*, *розм.* 1. Просити дозволу робити, зробити що-небудь. *Проситися на двір (про собаку, кота).* // Настійно просити, благати про помилування, співчуття, милосердя і т. ін. 2. *перен.* Бути дуже придатним, потрібним для чого-небудь. // Відчувати потребу в чомусь. // Шукати собі виходу, виявлення (про почуття, силу, слова і т. ін.). ** **Аж про́ситься**: а) дуже хочеться чого-небудь; б) є велика потреба в чому-небудь. 3. Просити, щоб прийняли куди-небудь.
ПРОСИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **просиха́ти**.
ПРОСИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСО́ХНУТИ** *і* **ПРОСО́ХТИ**, -хну, -хнеш, *док.* 1. Ставати сухим, позбуватися вологи; просушуватися. // *безос.* ** **О́чі [не] просиха́ють** *у кого* – [не] перестає плакати хто-небудь. **Не просиха́ти**, *розм.* – постійно знаходитись у стані сп'яніння. 2. Випаровуватися (про воду або іншу рідину); висихати.
ПРОСИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *неперех.* Видати сичання (про змію і т. ін.). // Видати звук, що нагадує сичання змії. 2. *перех. і без додатка*, *пе-*

рен. Вимовити звук "с-с-с", "цсс" і т. ін. // Промовити сичавим (перев. від злості, роздратування) голосом. 3. *неперех.* Сичати якийсь час.

ПРОСИ́ЩЕ, -а, *с., розм.* Поле, на якому росте або росло просо.

ПРОСІ́В, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **просі́яти, просіва́ти**. 2. Пропущене під час сівби місце; огріх.

ПРОСІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до просівання.

ПРОСІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просіва́ти**.

ПРОСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ПРОСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОСІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., перех.* 1. Пропускаючи що-небудь крізь сито, решето і т. ін. або трясучи на вилах, очищати від домішок. // *перен.* Відділяти основне, потрібне від зайвого. 2. *тільки док., також без додатка.* Сіяти якийсь час. *Просіяти цілий день.*

ПРОСІВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **ПРОСІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ПРОСІ́ЯТИСЯ**, -і́ється, *док.* 1. Проходячи крізь сито, решето і т. ін., очищатися від домішок. 2. Падати на землю (про опади). 3. Сипатися, проходити крізь щілини, отвори і т. ін. // *перен.* Проникати крізь щось прозоре (про світло). 4. *розм., рідко.* З'являтися, пробиватися (про вуса). 5. *тільки недок.* Пас. до **просіва́ти, просі́ювати**.

ПРОСІДА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія і стан за знач. **просіда́ти**.

ПРОСІДА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРОСІ́СТИ**, -ся́де, *док., спец.* Осідаючи, опускатися або прогинатися.

ПРО́СІДЬ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **сивина́**.

ПРО́СІК, -у, *ч.* 1. *гірн.* Допоміжна горизонтальна підземна виробка, признач. для провітрювання або з'єднання інших виробок у процесі їх прохождення. *Вентиляційний просік.* 2. *рідко.* Те саме, що **просі́ка**.

ПРОСІ́КА, -и, *ж.* Очищена від дерев смуга землі в лісі, яка є межею ділянки, дорогою і т. ін.

ПРОСІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просіка́ти** *і* **просіка́тися**.

ПРОСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСІ́КТИ**, -ічу́, -іче́ш, *док., перех.* 1. Ударяючи, пробивати, розсікати що-небудь, робити отвір у чому-небудь (звичайно чимсь гострим або про щось гостре). 2. Вирубуючи в лісі дерева, кущі, нижні віти, звільняти смугу землі, робити прохід, шлях.

ПРОСІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРОСІ́КТИСЯ**, -іче́ться, *док.* 1. Розлазитися, розриватися (про стару тканину). // *безос.* 2. *тільки недок.* Пас. до **просіка́ти**.

ПРОСІ́КТИ *див.* **просіка́ти**.

ПРОСІ́КТИСЯ *див.* **просіка́тися**.

ПРОСІ́Л, -со́лу, *ч.* 1. Дія за знач. **просоли́ти, просо́лювати** і стан за знач. **просоли́тися, просо́люватися**. *Просіл риби.* 2. *розм.* Солона риба; страва з солоної риби. 3. *спец.* Якість посолу; ступінь солоності.

ПРОСІ́ЛНЕ, -ного, *с., діал.* Вид пісного борщу.

ПРОСІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Який є прихильником сіонізму; діє або здійснюється в інтересах сіоністів.

ПРОСІ́СТИ *див.* **просіда́ти**.

ПРОСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просі́кти**.

ПРОСІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просі́кти, просіка́ти** і стан за знач. **просі́ктися, просіка́тися**.

ПРОСІ́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до просіювання.

ПРОСІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просі́ювати**.

ПРОСІ́ЮВАТИ *див.* **просіва́ти**.

ПРОСІ́ЮВАТИСЯ *див.* **просіва́тися**.

ПРОСІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просі́яти**. // **просі́яно**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСІ́ЯТИ *див.* **просіва́ти**.

ПРОСІЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* Те саме, що **прося́яти**.

ПРОСІ́ЯТИСЯ *див.* **просіва́тися**.

ПРОСКАВУЧА́ТИ, -чить, *док., розм.* 1. Док. до **скавуча́ти**. 2. Скавучати якийсь час.

ПРОСКАКА́ТИ *див.* **проска́кувати¹**.

ПРОСКА́КУВАННЯ¹, -я, *с.* Дія за знач. **проска́кувати¹** 1, 2.

ПРОСКА́КУВАННЯ², -я, *с.* Дія за знач. **проска́кувати²**.

ПРОСКА́КУВАТИ¹, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСКАКА́ТИ**, проскачу́, проска́чеш *і* проскака́ю, проскака́єш; *наказ. сп.* проскачи́ *і* проскака́й; *док.* 1. *неперех.* Пробігати або проїжджати навскач куди-небудь. 2. *тільки док., перех.* Подолати навскач певну відстань. 3. *тільки док., неперех.* Скакати якийсь час. *Проскакати цілу ніч.*

ПРОСКА́КУВАТИ², -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСКО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Швидко проїжджати, проходити, пробігати і т. ін. повз кого-, що-небудь або по чому-небудь, по якійсь місцевості, не зупиняючись. // Скачучи, минати кого-, що-небудь. 2. *неперех.* Проходити, пробиватися крізь щось, між чим-небудь (про іскри, світло і т. ін.). // *перен.* Іноді, час від часу з'являтися на мить. 3. *неперех., розм.* Спритно, швидко пробиратися через яку-небудь перешкоду, між чимсь. // Проїжджати або проходити куди-небудь, уникаючи небезпеки, минаючи перепони.

ПРОСКА́КУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **проска́кувати**.

ПРОСКАНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проскандува́ти**.

ПРОСКАНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **скандува́ти**.

ПРОСКА́ЧКА, -и, *ж., спорт.* Певна кількість неправильних стрибків, що позбавляє рисистого коня права на приз.

ПРОСКЕ́НІЙ, -я, *ч.* 1. У давньогрецькому театрі – дерев'яний фасад скени або декоративна стіна перед нею. 2. У театрі епохи еллінізму – кам'яна прибудова до скени.

ПРОСКИ́ГЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Док. до **ски́глити**. 2. *неперех.* Скиглити якийсь час.

ПРОСКІ́К, -ко́ку, *ч., зах.* Галоп. ◊ **У проскі́к**, *зах.* – галопом.

ПРОСКІ́МЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Док. до **скі́млити**. // *безос.* 2. *неперех.* Скімлити якийсь час.

ПРОСКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Мимовільне виконання або повторення хворим показаних йому або побачених ним рухів.

ПРОСКОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проскоро́дити**.

ПРОСКОРО́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Док. до **скоро́дити** 1. 2. *також без додатка.* Скородити якийсь час.

ПРОСКО́ЧИТИ *див.* **проска́кувати²**.

ПРОСКРЕБТИ́ *див.* **проскріба́ти**.

ПРОСКРЕБТИ́СЯ *див.* **проскріба́тися**.

ПРОСКРЕГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОСКРЕГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. *неперех.* Док. до **скрегота́ти, скреготі́ти**. 2. *перен., перех.* Сказати, вимовити що-небудь різким, неприємним голосом. 3. *неперех.* Скреготати, скреготіти якийсь час.

ПРОСКРЕГОТІ́ТИ *див.* **проскрегота́ти**.

ПРОСКРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* проскриплять; *док.* 1. *неперех.* Док. до **скрипі́ти** 1, 4. 2. *перех., перен., розм.* Сказати, вимовити що-небудь різким, неприємним голосом. 3. *неперех.* Скрипіти якийсь час.

ПРОСКРИПЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **проскри́пція**. *Проскрипційний список.*

ПРОСКРИ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У Стародавньому Римі – список осіб, яких прилюдно оголошували поза законом; публічне засудження осіб, занесених у такий список. // У деяких державах – список, до якого внесено прізвища підозрілих осіб; публічне засудження і переслідування осіб, внесених у такий список. 2. Оголошення про продаж на аукціоні.

ПРОСКРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проскріба́ти**.

ПРОСКРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСКРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док.* 1. *перех.* Скребучи, робити в чому-небудь отвір. 2. *тільки док., перех. і неперех.* Скребти якийсь час.

ПРОСКРІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОСКРЕБТИ́СЯ**, -бу́ся, -бе́шся, *док.* 1. Скребучись, проникати куди-небудь. 2. *тільки док.* Скребтися якийсь час.

ПРОСКУ́РА, -и, *ж.* Білий прісний хлібець особливої форми, що використовується в православному богослужінні.

ПРО́СКУРКА, -и, *ж.* Зменш. до **про́скура**.

ПРОСКУ́РНИК, -а, *ч.* Той, хто випікає проскури.

ПРОСКУ́РНИЦЬКИЙ, -а, -е. Належний проскурниці, проскурнику.

ПРОСКУ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **проску́рник**.

ПРО́СКУРНЯ, -і, *ж.* Місце, де печуть проскури.

ПРОСКУРНЯ́К, -а́, *ч., бот.* Те саме, що **кала́чики** 1.

ПРОСКУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Скучати якийсь час.

ПРОСЛАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., на що, чим.* Те саме, що **прохворі́ти**.

ПРОСЛА́ВА, -и, *ж., діал.* Велика слава, широка популярність.

ПРОСЛА́ВИТИ *див.* **прославля́ти**.

ПРОСЛА́ВИТИСЯ *див.* **прославля́тися**.

ПРОСЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просла́вити** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Широко відомий, славнозвісний.

ПРОСЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просла́вити, прославля́ти**.

ПРОСЛА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прославля́ти**.

ПРОСЛАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прославля́ти** 1, 2, 4.

ПРОСЛАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОСЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* просла́влять; *док., перех.* 1. Робити кого-, що-небудь славнозвісним, популярним, відомим. // *чим.* Ставати славнозвісним, популярним, відомим завдяки чомусь. 2. Звеличувати, вихваляти кого-, що-небудь, створювати популярність, славу комусь, чомусь (перев. описуючи в художньому творі, оспівуючи у пісні і т. ін.). 3. *перев. док., заст.* Проспівати величальну пісню. 4. *рідко.* Поширювати недобру славу про кого-, що-небудь.

ПРОСЛАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРОСЛА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* просла́вляться; *док.* 1. Ставати славнозвісним, популярним, відомим завдяки чому-небудь. 2. *рідко.* Здобувати недобру славу. 3. *тільки недок.* Пас. до **прославля́ти** 1, 2, 4.

ПРО́СЛАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просла́ти**. // **про́слано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який прослався куди-небудь, у якомусь напрямку (про шлях, стежку і т. ін.).

ПРОСЛА́ТИ *див.* **простила́ти**.

ПРОСЛА́ТИСЯ *див.* **простила́тися**.

ПРОСЛИЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прослиза́ти**.

ПРОСЛИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСЛИЗНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Легко, не затримуючись, проходити крізь що-небудь або між чимсь, кудись. 2. Спритно, швидко проходити, проповзати в який-небудь отвір, якусь щілину і т. ін. // Непомітно, ховаючись, швидко пробиратися куди-небудь, між чимсь. // Потай добиратися куди-небудь, долаючи певні перешкоди; прокрадатися. // *тільки док., перен., розм.* Пройти, пробратися кудись, не додержуючи правил, поза чергою, незаконно. 3. Плавно і швидко пересуваючись якою-небудь поверхнею, проїжджати або пропливати кудись, повз кого-, що-небудь. // Швидко пробігати. 4. *перен.* З'являтися на мить (про посмішку, думку і т. ін.).

ПРОСЛИЗНУ́ТИ *див.* **прослиза́ти**.

ПРО́СЛІД, -у, *ч.* Те саме, що **слід¹**.

ПРОСЛІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прослі́джувати**.

ПРОСЛІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., рідко*, **ПРОСЛІДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док., перех. і неперех.* 1. Дивитися на що-небудь, що переміщується, рухається. 2. Стежити за ким-небудь з метою його викрити, спіймати і т. ін. 3. Вивчаючи, досліджуючи тощо, встановлювати перебіг розвитку, зміни і т. ін. чого-небудь. 4. Іти слідом за ким-небудь.

ПРОСЛІДИ́ТИ¹ *див.* **прослі́джувати**.

ПРОСЛІДИ́ТИ², -джу́, -ди́ш, *док., перех., розм.* Залишити, зробити слід.

ПРОСЛІДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех. і неперех.* Док. до **слідкува́ти**.

ПРОСЛІ́ДОК, -дку, *ч., розм.* Те саме, що **слід¹**.

ПРОСЛУЖИ́ТИ, -служу́, -слу́жиш, *док.* Служити (у 1 – 7 знач.) якийсь час.

ПРО́СЛУХ, -у, *ч., розм.* Звістка про кого-, що-небудь. // Розмови, чутки.

ПРОСЛУ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прослу́хати** 1 – 3. // *у знач. ім.* **прослу́хане**, -ного, *с.* Те, що хто-небудь прослухав.

ПРОСЛУ́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прослу́хати** 1, 3.

ПРОСЛУ́ХАТИ *див.* **прослу́хувати**.

ПРОСЛУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех. і неперех., розм.* Пильно прислухатися до того, що говориться навколо.

ПРОСЛУХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прослухо́вувати** 1 – 3.

ПРОСЛУХО́ВУВАТИ *див.* **прослу́хувати**.

ПРОСЛУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прослу́хувати** 1 – 3.

ПРОСЛУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПРОСЛУХО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСЛУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Слухати що-небудь від початку до кінця; вислухати кого-небудь від початку до кінця. // Проходити курс, розділ навчальної дисципліни, слухаючи лекції. 2. Не слухати, не чути сказаного. 3. Вислуховуючи, визначати стан когось, чого-небудь. *Прослухувати хворого.* // Перевіряти на слух стан або роботу чого-небудь. *Прослухувати мотор.* 4. *тільки док.* Слухати якийсь час.

ПРОСЛУ́ХУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Бути чутним, чутися. 2. Пас. до **прослу́хувати** 1, 3.

ПРОСЛЬОЗИ́ТИСЯ, -ожу́ся, -ози́шся, *док., рідко.* Заплакати від зворушення.

ПРОСМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просма́жити**. // **просма́жено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСМА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просма́жити, просма́жувати** 1, 2 і стан за знач. **просма́житися, просма́жуватися**.

ПРОСМА́ЖИТИ *див.* **просма́жувати**.

ПРОСМА́ЖИТИСЯ *див.* **просма́жуватися**.

ПРОСМА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просма́жувати** 1, 2 і стан за знач. **просма́жуватися** 1, 2.

ПРОСМА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСМА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Смажити довго, до повної готовності. 2. *перен., розм.* Сильно прогрівати, висушувати. 3. *тільки док., також без додатка.* Смажити якийсь час.

ПРОСМА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОСМА́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Смажитися довго, до повної готовності. 2. *перен., розм.* Сильно прогріватися, висушуватися. 3. *тільки док.* Смажитися якийсь час. 4. *тільки недок.* Пас. до **просма́жувати** 1, 2.

ПРОСМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просмали́ти**. // **просма́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСМАЛИ́ТИ *див.* **просма́лювати**.

ПРОСМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просма́лювати**.

ПРОСМА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОСМАЛИ́ТИ**, -смалю́, -сма́лиш, *док., перех.* 1. Пропалювати що-небудь наскрізь. 2. Піддавати тривалій дії вогню, диму і т. ін. *Просмалити люльку.* // Обпікати, обвітрювати шкіру, роблячи її смуглою, темною (про сонце, вітер). 3. *тільки док.* Смалити якийсь час.

ПРОСМЕРДІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Який просмердівся.

ПРОСМЕРДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док., перех., розм.* Просочити, наповнити що-небудь неприємним запахом.

ПРОСМЕРДІ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док., розм.* Просочитися, наповнитися, пропахнути неприємним запахом.

ПРОСМИ́КНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просмикну́ти**.

ПРОСМИКНУ́ТИ *див.* **просми́кувати**.

ПРОСМИ́КНУТИЙ, -а, -е. Те саме, що **просми́кнений**.

ПРОСМИКНУ́ТИСЯ *див.* **просми́куватися**.

ПРОСМИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просми́кувати** і **просми́куватися**.

ПРОСМИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСМИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Смикаючи, просовувати що-небудь у щось, крізь щось.

ПРОСМИ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОСМИКНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Просовуватися у що-небудь, крізь щось. 2. *тільки недок.* Пас. до **просми́кувати**.

ПРОСМІ́Х, -у, *ч., діал.* Усмішка.

ПРОСМІХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОСМІХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док., діал.* Усміхатися.

ПРОСМІХНУ́ТИСЯ *див.* **просміха́тися**.

ПРОСМІ́ШКА, -и, *ж., діал.* Насмішка.

ПРОСМІ́ШНИК, -а, *ч., діал.* Насмішник.

ПРОСМІ́ШНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **просмі́шник**.

ПРОСМІЯ́ТИ, -ію́, -іє́ш, *док., перех., розм.* 1. *також без додатка.* Те саме, що **ви́сміяти**. 2. Втратити що-небудь через сміх, сміючись.

ПРОСМІЯ́ТИСЯ, -ію́ся, -іє́шся, *док.* Сміятися якийсь час.

ПРОСМОКТА́ТИ *див.* **просмо́ктувати**.

ПРОСМОКТА́ТИСЯ *див.* **просмо́ктуватися**.

ПРОСМО́КТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **просмо́ктуваний**.

ПРОСМО́КТУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до про-

смо́ктуваний.

ПРОСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просмо́ктувати** і **просмо́ктуватися.**

ПРОСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСМОКТА́ТИ**, -мокчу́, -мо́кчеш, *док.*, *перех.* 1. Просочуючись, утворювати отвір у чому-небудь (про рідину). 2. Всмоктуючи що-небудь (перев. повітря), проводити через щось. 3. Смокчучи (у 1 – 3 знач.), робити в чому-небудь отвір. 4. *тільки док.*, *також без додатка.* Смоктати якийсь час.

ПРОСМО́КТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОСМОКТА́ТИСЯ**, -мо́кчеться, *док.* 1. Просочуючись, проникати куди-небудь (про рідину). 2. *тільки недок.* Пас. до **просмо́ктувати.**

ПРОСМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просмоли́ти.** // **просмо́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який просякнув смолою, вкрився плямами смоли.

ПРОСМО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **просмо́лений.**

ПРОСМО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просмоли́ти.**

ПРОСМОЛИ́ТИ *див.* **просмо́лювати.**

ПРОСМОЛИ́ТИСЯ *див.* **просмо́люватися.**

ПРОСМО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **просмо́лювати.** 2. Якого можна просмолити.

ПРОСМО́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **просмо́люваний** 2.

ПРОСМО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просмо́лювати.**

ПРОСМО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОСМОЛИ́ТИ**, -смолю́, -смо́лиш, *док.*, *перех.* Покривати або просочувати смолою.

ПРОСМО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОСМОЛИ́ТИСЯ**, -смо́литься, *док.* 1. Просякати смолою, вкриватися плямами смоли. 2. *тільки недок.* Пас. до **просмо́лювати.**

ПРОСНІ́ДАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.*, *розм.* Втратити через сніданок, снідаючи. 2. *неперех.* Снідати якийсь час.

ПРОСНУ́ТИСЯ *див.* **просипа́тися**[1].

ПРО́СО, -а, *с.* 1. Злакова рослина, з зерен якої одержують пшоно. ** **Волосоподі́бне про́со** – бур'ян, що засмічує польові культури. **Ку́ряче про́со** – бур'ян, що засмічує рис, просапні культури і просо. 2. Зерно цієї рослини. 3. *тільки мн.* **проса́.** Поле цієї рослини; самі ці рослини на полі.

ПРОСО́ВАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Совати якийсь час.

ПРОСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просо́вувати** і **просо́вуватися.**

ПРОСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПРОСУВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Сунути, протягувати що-небудь кудись, крізь щось. 2. Сунучи, переміщати що-небудь уперед. // *перен.*, *розм.* Влаштовувати кого-небудь кудись нечесним способом; протягати. // *перен.* Сприяти розвиткові, поступальному рухові і т. ін. 3. *перен.* Те саме, що **висува́ти** 2. 4. *перен.* Впроваджувати у що-небудь, поширювати десь.

ПРОСО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ПРОСУВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Сунутися, всовуватися кудись, крізь щось. // *рідко.* Стирчати з якогось отвору, щілини. 2. Переміщатися, рухатись у певному напрямку. // Рухаючись, переміщаючись, наступати, захоплювати нові позиції (про військо). // З труднощами пробиратися крізь натовп; протоплюватися. // З трудом пробиратися між чимсь. 3. *перен.* Розвиватися, прогресувати. // *перен.* З'являтися, змінюючи одне одного (про думки, образи і т. ін.). // Потрапляти в певне товариство. 4. *перен.* Поширюватися десь.

ПРОСОДИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **просо́дія.**

ПРОСО́ДІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Система вимови наголошених і ненаголошених, довгих і коротких складів у певній мові. 2. Вчення про співвідношення складів у вірші; сукупність правил віршування. 3. Вид хорового співу урочистого характеру у Стародавній Греції.

ПРОСОКОТА́ТИ, -о́че *і* **ПРОСОКОТІ́ТИ**, -ти́ть. Док. до **сокота́ти, сокоті́ти.**

ПРОСОКОТІ́ТИ *див.* **просокота́ти.**

ПРОСО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просоли́ти.** 2. *у знач. прикм.* Пригот. соліннням (про страву). 3. *у знач. прикм.* Який просолився.

ПРОСО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **просо́лений.**

ПРОСО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просоли́ти, просо́лювати** і стан за знач. **просоли́тися, просо́люватися.**

ПРОСОЛИ́ТИ *див.* **просо́лювати.**

ПРОСОЛИ́ТИСЯ *див.* **просо́люватися.**

ПРОСОЛІ́ТИ, -іє, *док.* Просякнути сіллю, набратися солі, стати солоним.

ПРОСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просо́лювати** і стан за знач. **просо́люватися.**

ПРОСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОСОЛИ́ТИ**, -солю́, -со́лиш, *док.*, *перех.* Просочувати, насичувати що-небудь сіллю.

ПРОСО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОСОЛИ́ТИСЯ**, -со́литься, *док.* 1. Просякати сіллю, набиратися солі, ставати солоним. 2. *тільки недок.* Пас. до **просо́лювати.**

ПРОСО́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Неповне пробудження, стан напівсну.

ПРОСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до проса, схожий на нього.

ПРОСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **просоподі́бний.**

ПРОСОПОПЕ́Я, -ї, *ж.* Уособлення, втілення; стилістичний зворот, у якому предмет наділяють властивостями, що йому реально не властиві.

ПРОСОРУ́ШКА, -и, *ж.* Машина для переробки проса на пшоно.

ПРОСОТА́ТИСЯ *див.* **просо́туватися.**

ПРОСОТИ́ТИСЯ *див.* **просо́туватися.**

ПРОСО́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОСОТИ́ТИСЯ**, -со́титься *і* **ПРОСОТА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.*, *розм.* Те саме, що **просо́чуватися**[2].

ПРОСО́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просо́хнути.**

ПРОСО́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **просо́хлий.**

ПРОСО́ХНУТИ *див.* **просиха́ти.**

ПРОСО́ХТИ *див.* **просиха́ти.**

ПРОСОЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Загальна описова назва для тих моделей соціальної поведінки, які є суспільними за своїм характером.

ПРОСО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просочи́ти.**

ПРОСО́ЧЕННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **просочи́ти, просо́чувати** і стан за знач. **просочи́тися, просо́чуватися**[1].

ПРОСО́ЧЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **просочи́тися, просо́чуватися**[2].

ПРОСОЧИ́ТИ *див.* **просо́чувати.**

ПРОСОЧИ́ТИСЯ[1] *див.* **просо́чуватися**[1].

ПРОСОЧИ́ТИСЯ[2] *див.* **просо́чуватися**[2].

ПРОСО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для просочування (*див.* **просо́чування**[1]).

ПРОСО́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **просо́чувати.** 2. Якого можна просочити чим-небудь.

ПРОСО́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **просо́чуваний** 2.

ПРОСО́ЧУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **просо́чувати** і стан за знач. **просо́чуватися**[1].

ПРОСО́ЧУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **просо́чуватися**[2].

ПРОСО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСОЧИ́ТИ**, -сочу́, -со́чиш, *док.*, *перех.* Наскрізь промочувати, насичувати якою-небудь рідиною. // Насичувати якимсь запахом, сповнювати димом і т. ін. // *перен.* Сповнювати чим-небудь, поширювати десь.

ПРОСО́ЧУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **ПРОСОЧИ́ТИСЯ**, -со́читься, *док.*, *чим.* 1. Наскрізь просякати, насичуватися якою-небудь рідиною. // Насичуватися якимсь запахом, сповнюватися димом і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **просо́чувати.**

ПРОСО́ЧУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **ПРОСОЧИ́ТИСЯ**, -со́читься, *док.* 1. Поступово проникаючи крізь що-небудь, витікати, виділятися краплями або тонким струменем (про рідину). // Проникати, проходити через якісь отвори, щілини тощо (про повітря, запахи і т. ін.). // Пробиваючись крізь що-небудь, проникати, попадати кудись (про світло, звуки і т. ін.). // *перен.* Доходити, поширюватися, ставати відомим (про чутки, відомості і т. ін.). // *перен.* Поступово охоплювати кого-небудь, заволодівати кимсь (про почуття). // *перен.* Проникати куди-небудь (про думки, ідеї і т. ін.). 2. *перен.* Непомітно або долаючи якісь перепони, пробиратися, проникати куди-небудь, углиб чогось.

ПРО́СПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проспа́ти** 3.

ПРОСПА́ТИ *див.* **просипа́ти.**

ПРОСПА́ТИСЯ *див.* **просипа́тися**[2].

ПРОСПЕ́КТ, -у, *ч.* 1. Широка і пряма міська вулиця. 2. Докладний план, стислий зміст наукової праці або певного видання, що готується до друку. ** **Проспе́кт емі́сії** – документ встановленої форми, який містить необхідні відомості про наступний випуск емісійних цінних паперів. 3. Рекламна листівка або буклет; довідник з описом того, що рекламується.

ПРОСПЕРЕЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Сперечатися якийсь час.

ПРОСПЕ́РИТІ, *невідм.*, *с.* 1. Назва періоду піднесення економіки в країнах між економічними кризами. 2. Економічне процвітання.

ПРОСПИРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проспиртува́ти.** // **проспирто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСПИРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проспирто́ваний.**

ПРОСПИРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСПИРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Просочувати, насичувати що-небудь спиртом. *Проспиртувати препарат.*

ПРОСПИРТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОСПИРТУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Просякати, насичуватися спиртом. 2. *тільки недок.* Пас. до **проспирто́вувати.**

ПРОСПИРТУВА́ТИ *див.* **проспирто́вувати.**

ПРОСПИРТУВА́ТИСЯ *див.* **проспирто́вуватися.**

ПРОСПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проспіва́ти.** // **проспі́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСПІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Виконати голосом музичний твір або його частину, відтворити голосом музичний звук, музичну фразу. // Співуче вимовити. // *перен.* Створити що-небудь з натхненням. 2. *перех. і неперех.* Видати мелодійні звуки (про співочих і деяких інших птахів). // *перен.* Прозвучати співуче. // *перен.* Пролетіти зі співучим звуком. 3. *перех.*, *розм.* Втратити що-небудь, співаючи. // Надірвати голос, співаючи багато, надміру. *Проспівати увесь голос.* 4. *перех. і неперех.* Співати якийсь час. // *перен.* Жити легко, безтурботно якийсь час.

ПРОСПІВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.*, *рідко.* Бути виконаним, відтвореним співом.

ПРОСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Співаючи, виконувати, відтворювати (музичний твір або його частину).

ПРОСПІДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з протипухлинною, протизапальною та гіпотензивною дією, що застосовується при раку гортані, лімфосаркомі та ін.

ПРОСПО́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **проспо́рити.**

ПРОСПО́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, **ПРОСПО́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *розм.* 1. Спорити деякий час. 2. Програти спір.

ПРОСПО́РЮВАТИ *див.* **проспо́рити.**

ПРОССА́ТИ *див.* **просиса́ти.**

ПРОССА́ТИСЯ *див.* **просиса́тися.**

ПРОСТА́ВИТИ *див.* **проставля́ти.**

ПРОСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проста́вити.** // **проста́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* проста́влять; *док.*, *перех.* Писати, вписувати (перев. у спеціально залишене або пропущене місце).

ПРОСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **проставля́ти.**

ПРОСТАГЛАНДИ́НИ, -ів, *мн.* 1. Біологічно активні речовини, похідні ненасичених жирних кислот, які беруть участь у регуляції обміну речовин. 2. Гормон, виявлений у простаті; відіграє роль у сприйнятті болю.

ПРОСТА́К, -а́, *ч.* 1. *розм.* Простодушна, нелукава, трохи наївна людина. 2. *театр.* Амплуа актора, який грає простодушну, нелукаву, трохи наївну людину; актор, який виконує такі ролі. 3. *заст.* Простолюдин.

ПРОСТАКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Простодушний, нелукавий, трохи наївний. // Розумово обмежений; недалекий. 2. Який має нічим не примітну, ординарну зовнішність.

ПРОСТАКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **простакува́тий.**

ПРОСТА́ТА, -и, *ж.*, *анат.* Непарний орган чоловічого статевого апарату; передміхурова залоза, яка у поєднанні з сім'яними міхурцями утворює сім'япродукуючу систему.

ПРОСТАТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення передміхурової залози.

ПРОСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Простувати (у 1 знач.). ** **Проста́ти доро́гу** *кому* – прокладати шлях кому-небудь.

ПРОСТАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Симптомокомплекс, що виникає внаслідок захворювань передміхурової залози.

ПРОСТАТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення простати.

ПРОСТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **простати́т.** // Такий, що стосується передміхурової залози.

ПРОСТАТОВЕЗИКУЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення передміхурової залози та сім'яних міхурців.

ПРОСТАТОГЛАНДИ́НИ, -ди́н, *мн.* Група циклічних жирних кислот, що мають високу біологічну активність.

ПРОСТАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження передміхурової залози після контрастування органів та тканин, що оточують залозу.

ПРОСТАТОРЕ́Я, -ї, *ж.* Виділення секрету передміхурової залози під час дефекації або сечовиділення.

ПРОСТАТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний розтин передміхурової залози.

ПРОСТА́ЦТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Властивість за знач. **проста́цький.** 2. *збірн.* Прості, непривілейованого стану люди.

ПРОСТА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Власт. побутові, смакам простолюду. 2. Належний до непривілейованої верстви, непривілейованого класу; простий. 3. Власт. простій, невихованій людині.

ПРОСТА́ЦЬКО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **проста́цький** 1, 3.

ПРОСТАЧИ́СЬКО, -а, *ч.*, *діал.* Простак.

ПРОСТА́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **проста́к** 1, 3.

ПРОСТАЧО́К, -чка́, *ч.*, *ірон.* Те саме, що **проста́к** 1.

ПРОСТЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просте́жити.** // **просте́жено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСТЕ́ЖИТИ *див.* **просте́жувати.**

ПРОСТЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просте́жувати.**

ПРОСТЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСТЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Спостерігаючи за ким-, чим-небудь, виявляти, з'ясовувати щось. // Спостерігаючи, перевіряти виконання чого-небудь. // Іти назирці за ким-небудь з метою спостереження або запобігання чомусь. 2. *неперех.*, *за ким – чим.* Стежити поглядом за рухом, переміщенням кого-, чого-небудь. 3. *перех.* Досліджувати, вивчати що-небудь, стежачи за його розвитком, рухом, виявляючи характерні риси.

ПРОСТЕ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Бути помітним, виявлятися. 2. Пас. до **просте́жувати** 3.

ПРОСТЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **простели́ти.** // **просте́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який простелився де-небудь або в якомусь напрямку.

ПРОСТЕЛИ́ТИ *див.* **простила́ти.**

ПРОСТЕЛИ́ТИСЯ *див.* **простила́тися.**

ПРОСТЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **простеля́ти.**

ПРОСТЕЛЯ́ТИ *див.* **простила́ти.**

ПРОСТЕЛЯ́ТИСЯ *див.* **простила́тися.**

ПРО́СТЕНЬ, -і, *ж.*, *зах.* Нитка на веретені.

ПРОСТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **про́сти́й** 2 – 7.

ПРОСТЕ́НЬКО. Присл. до **просте́нький.**

ПРОСТЕРЕГТИ́, -ежу́, -еже́ш, *док.*, *перех.* 1. Стерегти якийсь час. 2. *розм.* Стережучи кого-, що-небудь, упустити, не додивитися.

ПРОСТЕРИЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч.

до **простерилізува́ти**. // **простерилізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСТЕРИЛІЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *перех.* Док. до **стерилізува́ти**. *Простерилізувати бинт.*

ПРОСТЕ́РТИ *див.* **простира́ти.**

ПРОСТЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просте́рти**. 2. *у знач. прикм.* Який простерся, простягся де-небудь, на чомусь.

ПРОСТЕ́РТИСЯ *див.* **простира́тися.**

ПРОСТЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **простісінький**.

ПРОСТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Простети́чна гру́па** – небілкова частина молекул складних білків, у тому числі ферментів.

ПРОСТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Прямий шлях.

ПРОСТЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **прост́ацький**.

ПРОСТИ́БІ, ПРОСТИ́БІГ, *присл.*, *заст.* 1. *у знач. вставн. сл.* Вибачай[те], вибач[те]. ** **За прости́бі (прости́біг)** – даром; **Спасибі і прости́бі (прости́біг)** – щиро дякую. 2. *у знач. ім., невідм., діал.* Милостиня.

ПРОСТИ́БІГ *див.* **прости́бі.**

ПРОСТИГА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРОСТИ́ГНУТИ** *і* **ПРОСТИ́ГТИ**, -гну, -гнеш, *док.* 1. Втрачаючи тепло, ставати холодним. 2. *перен.*, *розм.* Заспокоюватися. // Втрачати колишню силу (про почуття).

ПРОСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **прости́гнути** 1.

ПРОСТИГМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при міастенії, паралічах, невритах, для стимуляції родової діяльності; прозерин.

ПРОСТИ́ГНУТИ *див.* **простига́ти.**

ПРОСТИ́ГТИ *див.* **простига́ти.**

ПРО́СТИЙ, прóста́, прóсте́. 1. *тільки* **про́стий**. Елементарний за складом, однорідний; прот. *с к л а д н и й*, *с к л а д е н и й*. // Нескладний за будовою, устроєм. // Первинний, основний, вихідний. *Прості форми монополії.* ** **Про́ста́ речовина́** – сполука, що складається з атомів лише одного хімічного елемента. **Про́сте́ ре́чення**, *лінгв.* – найменша синтаксична одиниця з комунікативною функцією, яка означає подію чи ситуацію. **Просте́ това́рне виробни́цтво** – виробництво, яке ґрунтується на приватній власності на засоби виробництва та особистій праці дрібних ремісників і селян, що виробляють продукцію для обміну або продажу. **Про́стий інтерва́л**, *муз.* – інтервал, який за обсягом не перебільшує октави. **Про́стий проду́кт** – прибуток, що його одержують від землеробства, не рахуючи витрат виробництва. **Про́стий такт**, *муз.* – такт, до складу якого входить лише одна сильна доля. **Прості́ чи́сла**, *мат.* – числа натурального ряду, які більше за 1 і не мають інших дільників, крім 1 та самих себе. 2. Неважкий, легкий для розуміння, здійснення, виконання; прот. *с к л а д н и й*. 3. Позбавлений зовнішніх ефектів, вигадливості. // Буденний. // Не розкішний, скромний, позбавлений надмірностей, зайвих прикрас. // Позбавлений будь-якої манірності, пози; природний. ** **Про́стим звича́єм** – скромно, без урочистості, пишності. 4. Який нічим не вирізняється з-поміж інших, не має якихнебудь специфічних, визначних особливостей, якостей; звичайний. // Не рекомендований, не терміновий, без наперед оголошеної вартості (про лист, посилку, бандероль і т. ін.). ** **Про́стий сме́ртний** – звичайна людина. **Про́стий дріб** – не десятковий дріб. 5. Щирий, відвертий (про людину). // Невимушений, безпосередній. // Простодушний. // Позбавлений двоєдушності (про слова, думки і т. ін.). *Простий серцем.* 6. Невисокої якості, грубої обробки. // Грубий (про роботу, обробку і т. ін.). // *у знач. ім.* **про́ста́**, прóстої, *ж.*, *заст.* Нічим не заправлена горілка. 7. Який належить до непривілейованої верстви, непривілейованого класу. // *у знач. ім.* **про́стий**, прóстого, *ч.*; **про́ста́**, прóстої, *ж.* Той, хто належить до непривілейованої верстви, непривілейованого класу. ** **[З] про́стого ро́ду** – який походить із непривілейованої верстви, непривілейованого класу. 8. Належний до трудової частини суспільства, до трудящих. 9. *розм.* Рівно спрямований; прямий. // Найкоротший (про шлях до чого-небудь). // Із рівним станом; стрункий. ** **Про́стим о́ком** – без окулярів, бінокля, мікроскопа і т. ін.

ПРОСТИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **простила́ти**.

ПРОСТИЛА́ТИ, -áю, -áєш *і* **ПРОСТЕЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОСТЕЛИ́ТИ**, -стелю́, -сте́лиш *і рідко* **ПРОСЛА́ТИ**, -стелю́, -сте́леш, *док.*, *перех.* Стелити вздовж або по всій поверхні чого-не-будь.

ПРОСТИЛА́ТИСЯ, -áється *і* **ПРОСТЕЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **ПРОСТЕЛИ́ТИСЯ**, -сте́литься *і рідко* **ПРОСЛА́ТИСЯ**, -сте́леться, *док.* 1. Розстилаючись, укривати яку-небудь поверхню. 2. Охоплювати який-небудь широкий простір. 3. Стелячись, поширюватись у просторі (про дим, туман і т. ін.). 4. *у сполуч. зі сл.* *ш л я х*, *д о р о г а*, *с т е ж к а* і т. ін. Пролягати, тягнутися куди-небудь. // *перен.* Робити що-небудь приступним, можливим, досяжним для кого-сь. ** **Простели́вся шлях** – відкрився шлях кудись, перед ким-небудь (про те, що стає приступним, можливим, досяжним). 5. *тільки док.*, *розм.* Лягаючи, простягтися де-небудь, на чомусь. // *заст.* Упасти долілиць, ниць.

ПРО́СТИЛЬ, -я, *ч.* Тип античного храму: прямокутна в плані будівля з одним рядом колон на головному фасаді.

ПРОСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **про́стиль**.

ПРОСТИ́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **проще́нний**.

ПРОСТИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **прости́мий**.

ПРОСТИ́МО. Присл. до **прости́мий**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРОСТИНЯ́, -і, *ч. і ж.*, *розм.* Проста, негорда людина.

ПРОСТИРА́ДЛО *див.* **простира́ло.**

ПРОСТИРА́ЛО, ПРОСТИРА́ДЛО, -а, *с.* Довге і широке полотнище, найчастіше з білої тканини, яке стелиться на постіль, підкладається під ковдру або використовується для обтирання. // *перен.*, *розм.* Великий лист паперу.

ПРОСТИРА́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **простира́ло**.

ПРОСТИРА́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **простира́ло**.

ПРОСТИРА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРОСТЕ́РТИ**, -трý, -трéш, *док.*, *перех.* 1. Простягати, витягати в якому-небудь напрямку (перев. руку). 2. Розпускати, розводити, розпрямляти (крила). // Широко розставляти (руки). 3. *рідко.* Те саме, що **простила́ти**.

ПРОСТИРА́ТИСЯ, -áється, *недок.*, **ПРОСТЕ́РТИСЯ**, -тре́ться, *док.* 1. Охоплювати який-небудь широкий простір. 2. Простягатися, витягатися в якомунебудь напрямку (перев. про руку). 3. Лягаючи, простягатися де-небудь, на чомусь. 4. *рідко.* Те саме, що **поши́рюватися** 3.

ПРОСТИРЧА́ТИ, -чý, -чи́ш, *док.*, *розм.* Пробути деякий час безцільно, нічим не займаючись.

ПРОСТИРЯ́ДНО, -а, *с.*, *діал.* Простирадло.

ПРОСТИ́ТИ *див.* **проща́ти.**

ПРОСТИ́ТИСЯ *див.* **проща́тися.**

ПРОСТИТУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проституюва́ти**. // **проституйо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСТИТУ́ТКА, -и, *ж.* 1. Жінка, яка займається проституцією. 2. *перен.*, *розм.* Продажна, безпринципна, безчесна людина.

ПРОСТИТУ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Рід занять: вступ людей у безладні статеві стосунки за платню. 2. *перен.* Продажність, безпринципність, безчесність.

ПРОСТИТУЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проституюва́ти**.

ПРОСТИТУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.* 1. *перех.* Примушувати займатися проституцією. 2. *перех.*, *перен.* Робити продажним, безпринципним, безчесним. // Те саме, що **вульгаризува́ти**. 3. *неперех.* Займатися проституцією.

ПРОСТИТУЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **проституюва́ти**.

ПРОСТІ́Й, -тóю, *ч.* Непередбачена затримка, вимушена перерва в роботі. ** **Виробни́чі просто́ї** – тимчасове припинення роботи з вини працівника або з причин виробничого характеру.

ПРОСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до простою. *Простійний час.*

ПРОСТІ́НЕНЬКО, *присл.*, *зах.* Простісінько.

ПРОСТІ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **прості́нок**.

ПРОСТІ́НОК, -нка, *ч.* Частина стіни між прорізами вікон, дверей. // Частина стіни між чим-небудь. // *рідко.* Те саме, що **перегоро́дка** 1.

ПРОСТІО́Н, -а, *ч.* Найбільш виступаюча вперед точка альвеолярного краю верхньої щелепи в медіанній площині.

ПРО́СТІР, прóстору, *ч.* 1. *тільки одн.*, *філос.* Одна з основних об'єктивних форм існування матерії, яка характеризується протяжністю та обсягом. 2. Необмежена протяжність (в усіх вимірах, напрямах); тривимірна протяжність над землею. 3. Вільний, великий обшир; просторінь. // Площа чого-небудь на земній поверхні; територія. 4. *перен.* Відсутність яких-небудь обмежень, перешкод у чомусь; воля. ** **Є́диний економі́чний про́стір** – об'єднання територій декількох країн, у межах якого діють загальні принципи господарювання, узгоджені єдині правила зовнішньоекономічної діяльності. 5. *мат.* Абстрактна множина з аксіоматично заданою певною структурою, у якій розвивається та чи інша математична теорія.

ПРОСТІ́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Просторовий.

ПРО́СТІР-ЧАС, прóстору-чáсу, *ч.* Єдиний чотиривимірний континуум, що складається з тривимірного простору і одновимірного часу як основних і нерозривних форм існування матерії.

ПРОСТІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже простий.

ПРОСТІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **прості́сінький**.

ПРОСТІ́СТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Простота.

ПРОСТІ́Ш, *присл.* Те саме, що **простíше**.

ПРОСТІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати більш простим.

ПРОСТІ́ШЕ. Присл. до **прості́ший**.

ПРОСТІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **про́стий**.

ПРО́СТНИК, -а, *ч.*, *зах.* Пряма стеблина.

ПРО́СТО. 1. Присл. до **про́стий** 2 – 6, 9. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. прийм.*, *з род. в.*, *розм.* На протилежному боці чого-небудь, перед кимсь, чимсь. ** **Про́сто не́ба**: а) повернувшись обличчям до неба; б) надворі, не в приміщенні. 3. *у знач. підсил. част.* Уживається для підкреслення значення якого-небудь слова або всього речення. 4. *у знач. обмеж. част.* Тільки, лише. // Уживається при скороченому або неповному імені.

ПРОСТОВБИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *розм.* Пробути де-небудь якийсь час безцільно, нічим не займаючись.

ПРОСТОВИ́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Прямовисний.

ПРОСТОВИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **простови́сний**.

ПРОСТОВИ́СНО, *діал.* Присл. до **простови́сний**.

ПРОСТОВОЛО́СИЙ, -а, -е, *розм.* З непокритою головою.

ПРОСТОГНА́ТИ, -стогнý, -сто́гнеш, *док.* 1. *неперех.* Док. до **стогна́ти** 1. 2. *перех. і без додатка.* Сказати, вимовити зі стогоном. 3. *неперех.* Стогнати якийсь час.

ПРОСТОДУ́ШНИЙ, -а, -е. Довірливий, наївний. // Який виражає довірливість, наївність. // *у знач. ім.* **простоду́шний**, -ного, *ч.*; **простоду́шна**, -ної, *ж.* Довірлива, наївна людина.

ПРОСТОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **простоду́шний**.

ПРОСТОДУ́ШНО. Присл. до **простоду́шний**.

ПРОСТОЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **прямоліні́йний** 2.

ПРОСТОЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **простоліні́йний**.

ПРОСТОЛІНІ́ЙНО. Присл. до **простоліні́йний**.

ПРОСТО́ЛЮД, -у, *ч.*, *збірн.* Люди, що належать до непривілейованого класу, непривілейованої верстви населення.

ПРОСТОЛЮ́ДДЯ, -я, *с.*, *збірн.* Те саме, що **просто́люд**.

ПРОСТО́ЛЮДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **просто́людин**.

ПРОСТО́ЛЮДИН, -а, *ч.* Людина, яка належить до непривілейованого класу, непривілейованої верстви населення.

ПРОСТО́ЛЮДИНКА, -и. Жін. до **просто́людин**.

ПРОСТОЛЮ́ДІЯ, -ї, *ж.*, *збірн.*, *заст.* Простолюд.

ПРОСТО́ЛЮДКА, -и, *розм.* Жін. до **просто́людець**.

ПРОСТО́ЛЮДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **просто́людин**.

ПРОСТОНАРО́ДДЯ, -я, *с.*, *збірн.* Люди, що належать до непривілейованого класу, непривілейованої верстви населення.

ПРОСТОНАРО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **простонаро́ддя**. *Простонародна мова.*

ПРОСТОНАРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **простонаро́дний**.

ПРОСТОПА́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Вертикальний.

ПРОСТОПА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **простопа́дний**.

ПРОСТОПА́ДНО, *заст.* Присл. до **простопа́дний**.

ПРОСТО́РА, -и, *ж.*, *діал.* Простір (у 2, 3 знач.).

ПРОСТОРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **просто́рий** 1.

ПРОСТО́РИЙ, -а, -е. 1. Здатний вміщувати велику кількість кого-, чого-небудь, не тісний; місткий. // Який охоплює велику площу, розташований на великій площі. // Широкий (про вулицю, шлях і т. ін.). // Який не має видимих меж, тягнеться з краю в край; безмежний. // Який нещільно облягає (про одяг). 2. *перен.* Нічим не обмежений; вільний. // Здатний виявляти сильні почуття, співчувати багатьом і т. ін.; широкий. // *рідко.* Дуже об'ємний, широкий (про тему, галузь діяльності і т. ін.).

ПРОСТО́РИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Широкий простір.

ПРОСТОРІ́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* 1. Той, хто говорить багато, часто беззмістовно. 2. Дурна, некмітлива людина.

ПРОСТОРІ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **просторі́кати**.

ПРОСТОРІ́КАТИ *див.* **просторі́кувати.**

ПРОСТОРІ́КУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **просторі́кувати**. // Багатослівне, часто беззмістовне мовлення.

ПРОСТОРІ́КУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПРОСТОРІ́КАТИ**, -аю -аєш, *недок.*, *розм.* Багато, часто беззмістовно говорити.

ПРОСТОРІ́КУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Який багато, часто беззмістовно говорить. // В якому багато зайвого (про розповідь, оповідання і т. ін.); багатослівний.

ПРОСТОРІ́КУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **просторі́куватий**.

ПРОСТОРІ́КУВАТО, *розм.* Присл. до **просторі́куватий**.

ПРО́СТОРІНЬ, -роні, *ж.* Те саме, що **про́стір** 1 – 3.

ПРОСТО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **просто́рий**.

ПРОСТОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Власт. просторіччю (у 1 знач.). // Який містить елементи просторіччя.

ПРОСТОРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Побутове мовлення (на відміну від книжної, літературної мови). 2. *лінгв.* Слово, граматична форма, зворот, що не є нормою літературної мови, але вживається в побутовому мовленні, а в художніх творах використовується як стилістичний засіб для надання мові зневажливого, іронічного, жартівливого, грубуватого та іншого відтінку.

ПРОСТОРІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати просторішим. // *безос.*

ПРОСТО́РІШЕ. Присл. до **просто́ріший**.

ПРОСТО́РІШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **просто́рий**.

ПРО́СТОРО. Присл. до **просто́рий**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРОСТОРО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до простору (у 1, 2 знач.). ** **Простор́ова ізоля́ція**, *с. г.* – додержання відстані, на якій можна вирощувати певні сільськогосподарські культури на насіння.

ПРОСТОРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **простор́овий**.

ПРОСТОРО́ВО. Присл. до **просторо́вий**.

ПРОСТОРО́НИЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Простір, просторінь.

ПРОСТОСЕРДЕ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **простосе́рдий**.

ПРОСТОСЕРДЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **простосерде́чний**.

ПРОСТОСЕРДЕ́ЧНО, *рідко.* Присл. до **простосерде́чний**.

ПРОСТОСЕ́РДИЙ, -а, -е. Простодушний, довірливий, щирий.

ПРОСТОСЕ́РДІСТЬ, -дості, *ж.* Властивість за знач. **простосе́рдий**.

ПРОСТОСЕ́РДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **простосе́рдий**.

ПРОСТОСЕ́РДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **простосе́рдний**.

ПРОСТОСЕ́РДНО, *рідко.* Присл. до **простосе́рдний**.

ПРОСТОСЕ́РДО. Присл. до **простосе́рдий**.

ПРОСТОСЕ́РДЯ, -я, *с.* Те саме, що **простосе́рдість**.

ПРОСТОТА́, -и́, *ж.* 1. Якість і властивість за знач.

про́стий 2 – 4. ** **Свята́ простота́** – про надто довірливу, наївну людину. 2. Прості, невимушені стосунки між людьми.

ПРОСТО́ТА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Простий народ. 2. Наївна, простодушна людина.

ПРОСТО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просто́ювати**.

ПРОСТО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОСТО́ЯТИ**, -бю, -о́іш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Стояти (у 1 знач.) на одному місці якийсь час. // Стоячи, бути присутнім десь до кінця чого-небудь. // Проводити якийсь час у роботі, що вимагає довгого стояння біля чого-небудь. // *тільки док.*, *рідко.* Довго стоячи, простигнути (про їжу). 2. *тільки док.*, *неперех.* Пробути де-небудь якийсь час. 3. *тільки док.*, *неперех.* Стояти, існувати якийсь час, не руйнуючись, зберігаючись. 4. *перех. і неперех.* Не працювати, не функціонувати якийсь час. 5. *перев. док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Дуже втомити через довге стояння (ноги, коліна). 6. *тільки док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Пошкодити що-небудь, стоячи на ньому, в ньому.

ПРОСТО́ЯТИ *див.* **просто́ювати**.

ПРОСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* Стан надзвичайної фізичної та нервово-психічної кволості, занепаду сил, байдужості до всього навколишнього, який виникає у людини при тяжких захворюваннях, виснаженні, нервових зворушеннях і т. ін.

ПРОСТРЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **простре́лити** 1. // **простре́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСТРЕ́ЛИТИ *див.* **простріл́ювати**[1].

ПРОСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСТРИ́ГТИ**, -ижу́, -иже́ш, *док.*, *перех.* 1. Стрижучи, утворювати вільну смужку, плішинку і т. ін. на чому-небудь. 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Стригти якийсь час.

ПРОСТРИ́ГТИ *див.* **простригáти**.

ПРОСТРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **простри́гти**.

ПРО́СТРІЛ, -у, *ч.* 1. *тільки* **простріл**. Дія за знач. **простре́лити, прострі́лити**. // Прострелене місце. 2. *розм.* Сильний біль, що раптово виникає в попереку при захворюванні м'язів і нервів; люмбаго.

ПРОСТРІ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прострі́лити** 1. *Прострілений наскрізь.* // **прострі́лено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСТРІ́ЛИТИ *див.* **прострі́лювати**[1].

ПРОСТРІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прострі́лювати**.

ПРОСТРІ́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОСТРЕ́ЛИТИ** *і рідко* **ПРОСТРІ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Стріляючи, пробивати наскрізь. 2. *тільки недок.* Тримати під обстрілом який-небудь простір, ділянку і т. ін.; обстрілювати.

ПРОСТРІ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОСТРІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.* Те саме, що **пристрі́лювати**[2].

ПРОСТРІ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Бути під обстрілом (про який-небудь простір, ділянку і т. ін.).

ПРОСТРІЛЯ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **простріля́ти**. // **простріля́но**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСТРІЛЯ́ТИ *див.* **прострі́лювати**[2].

ПРО́СТРІНЬ, -я, *ч.*, *зах.* Нитка на веретені.

ПРОСТРОМИ́ТИ *див.* **простро́млювати**.

ПРОСТРОМИ́ТИСЯ *див.* **простро́млюватися**.

ПРОСТРО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **простроми́ти**. // **простро́млено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСТРО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **простро́млювати** і **простро́млюватися**.

ПРОСТРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОСТРОМИ́ТИ**, -стромлю́, -стро́миш; *мн.* простро́млять; *док.*, *перех.* 1. Проколювати наскрізь чим-небудь когось, щось. 2. *розм.* Просовувати щось куди-небудь.

ПРОСТРО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОСТРОМИ́ТИСЯ**, -стромлю́ся, -стро́мишся; *мн.* простро́мляться; *док.*, *рідко.* 1. *розм.* Просовуватися куди-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **простро́млювати** 1.

ПРОСТРО́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прострочи́ти** 1, 2.

ПРОСТРО́ЧЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прострочи́ти**. // **простро́чено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* *Прострочена заборгованість.*

ПРОСТРО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прострочи́ти**, **простро́чувати**[2].

ПРОСТРОЧИ́ТИ *див.* **простро́чувати**[1].

ПРОСТРОЧИ́ТИ *див.* **простро́чувати**[2].

ПРОСТРО́ЧУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **простро́чувати**[1].

ПРОСТРО́ЧУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **простро́чувати**[2].

ПРОСТРО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСТРОЧИ́ТИ**, -строчу́, -стро́чиш, *док.* 1. *перех.* Прошивати строчкою що-небудь, робити строчку на чомусь. *Прострочити шви.* 2. *перех. і без додатка.* Пробивати наскрізь кого-, що-небудь, стріляючи з кулемета, автомата (або про кулемет, автомат). 3. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Дати чергу з кулемета, автомата. // *перен.*, *розм.* Швидко промовити. 4. *тільки док.*, *неперех.* Строчити якийсь час.

ПРОСТРО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСТРО́ЧИТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Пропускати встановлений термін чого-небудь.

ПРОСТРУГА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **простругáти**. // **простру́гано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСТРУГА́ТИ *див.* **простру́гувати**.

ПРОСТРУ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **простру́гувати**.

ПРОСТРУ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСТРУГА́ТИ**, простружу́, простру́жеш *і* простругáю, простругáєш, *док.*, *перех.* 1. Вистругувати всю поверхню чого-небудь. *Простругати дошку.* 2. Вистругувати в чому-небудь смугу, заглиблення. 3. *тільки док.* Прочистити (шлях, дорогу і т. ін.).

ПРОСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Пересуватися пішки у просторі; іти. // Рухатися в певному напрямку; переміщатися, прямуючи куди-небудь. // Іти куди-небудь навпростець, скорочуючи шлях. 2. *перех.*, *діал.* Розпростовувати.

ПРОСТУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Дещо наївний, довірливий. 2. Невишуканий, пересічний.

ПРОСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* Розпростовуватися.

ПРОСТУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **простува́тий**.

ПРОСТУГОНІ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.* 1. Док. до **стугоні́ти** 1. 2. Проїхати або пройти з шумом, із гуркотом. // Видати шум, гуркіт.

ПРОСТУ́ДА, -и, *ж.* Охолодження організму людини, що спричинює різні хвороби; застуда. // Хворобливий стан, зумовлений охолодженням організму.

ПРОСТУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **простуди́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який простудився. // Який змінився внаслідок простуди. // *у знач. ім.* **просту́джений**, -ного, *ч.*; **просту́джена**, -ної, *ж.* Людина, що простудилася.

ПРОСТУ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **просту́джений**.

ПРОСТУ́ДЖЕНО. Присл. до **просту́джений** 2.

ПРОСТУ́ДЖУВАТИ, -джую, -джуєш, *недок.*, **ПРОСТУДИ́ТИ**, -студжу́, -сту́диш, *док.*, *перех.* 1. Спричиняти простуду яку-небудь хворобу; застуджувати. 2. *рідко.* Робити холодним, студеним.

ПРОСТУ́ДЖУВАТИСЯ, -джуюся, -джуєшся, *недок.*, **ПРОСТУДИ́ТИСЯ**, -студжу́ся, -сту́дишся, *док.* Захворювати від простуди, охолодження; застуджуватися.

ПРОСТУДИ́ТИ *див.* **просту́джувати**.

ПРОСТУДИ́ТИСЯ *див.* **просту́джуватися**.

ПРОСТУДІЙО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **простудіюва́ти**. // **простудійо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСТУДІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *книжн.*, *перех.* Док. до **студіюва́ти** 1.

ПРОСТУ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Який легко простуджується. *Простудлива дитина.*

ПРОСТУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **просту́дливий**.

ПРОСТУ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **просту́да**. // Який спричиняє простуду. *Простудна гарячка.*

ПРОСТУ́ДНИК, -а, *ч.*, *бот.*, *діал.* Бордун, чистотіл.

ПРОСТУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **просту́дний**.

ПРОСТУ́КАТИ *див.* **просту́кувати**.

ПРОСТУКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОСТУКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* 1. Док. до **стукота́ти, стукоті́ти**. 2. Пройти, пробігти, проїхати зі стукотом.

ПРОСТУКОТІ́ТИ *див.* **простукота́ти**.

ПРОСТУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просту́кувати**.

ПРОСТУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСТУ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Постукуючи, перевіряти, досліджувати що-небудь. // *розм.* Досліджувати стан внутрішніх органів за звуками, утвореними легким постукуванням медичного молоточка або пальців по тілу; вистукувати. *Простукати хворому груди.* 2. *перех. і без додатка*, *розм.* Передавати кому-небудь щось умовним стуком (звичайно про ув'язнених). 3. *тільки док.*, *неперех.* Видати стук. 4. *тільки док.*, *неперех.* Пройти, пробігти, проїхати, стукаючи чим-небудь. 5. *тільки док.*, *неперех.* Стукати якийсь час.

ПРОСТУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проступа́ти**.

ПРОСТУПА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРОСТУПИ́ТИ**, -сту́пить; *мн.* просту́плять; *док.* 1. З'являтися на поверхні чого-небудь, просочуючись із середини. // Виднітися на поверхні або виступати над поверхнею чого-небудь. // Поступово вкривати поверхню чого-небудь (про плями, рум'янець і т. ін.). 2. Ставати видимим крізь що-небудь (перев. злегка, частково). // Виднітися, вирізнятися на тлі чого-небудь. // Пробиватися крізь щось (про світло, темряву і т. ін.). // *перен.* Поставати в уяві, спогадах. 3. *перен.* Виявлятись у рисах, виразі обличчя (про настрій, почуття і т. ін.). // Виявлятися, бути помітним, відчутним.

ПРОСТУПИ́ТИ[1] *див.* **проступа́ти**.

ПРОСТУПИ́ТИ[2], -ступлю́, -сту́пиш; *мн.* просту́плять; *док.*, *розм.* Пройти з трудом; проштовхатися.

ПРОСТУПИ́ТИСЯ[1], -ступлю́ся, -сту́пишся; *мн.* просту́пляться; *док.*, *розм.* Те саме, що **проступи́ти**[2].

ПРОСТУПИ́ТИСЯ[2], -ступлю́ся, -сту́пишся; *мн.* просту́пляться; *док.*, *заст.* Провинитися.

ПРОСТУПИ́ТИСЯ[3], -ступлю́ся, -сту́пишся; *мн.* просту́пляться; *док.*, *діал.* Розступитися.

ПРОСТУ́ПОК, -пку, *ч.* Вчинок, що порушує які-небудь норми, правила поведінки, загальноприйнятий порядок; провина.

ПРОСТУ́ПСТВО, -а, *с.*, *заст.* Проступок.

ПРОСТУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має відношення до постави.

ПРОСТУ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **проста́чка**.

ПРОСТЬО́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **простьоба́ти**.

ПРОСТЬОБА́ТИ *див.* **простьо́бувати**.

ПРОСТЬО́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **простьо́бувати**.

ПРОСТЬО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСТЬОБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Прошивати що-небудь, стьобаючи (*див.* **стьоба́ти**[1]). *Простьобати підкладку.*

ПРОСТЯГА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **простяга́ти** та дія і стан за знач. **простяга́тися**. 2. *геол.* Напрямок розташування верств гірських порід.

ПРОСТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСТЯГТИ́** *і* **ПРОСТЯГНУ́ТИ**, -тягну́, -тя́гнеш, *док.*, *перех.* 1. Випрямляючи, витягати в якому-небудь напрямку (руку, ногу і т. ін.), тягтися чимсь до кого-небудь. // *у сполуч. зі сл.* р у к у . Подавати при зустрічі, прощанні і т. ін. // Тримаючи в руці що-небудь, підносити його до когось, подавати комусь. // Тягтися вітами, верхівкою і т. ін. у якомусь напрямку (про дерева та інші рослини). *Простягати руку.* 2. Розпускати, розводити в різні боки (крила); розпростирати. // Широко розставляти (руки). // Широко розкидати над ким-, чим-небудь віти (про дерева). // Розтягуючи що-небудь над кимсь, чимсь, покривати, прикривати його зверху. 3. *перев. док.*, *розм.* Примусити кого-небудь лягти пластом (щоб його побити). 4. *рідко.* Прокладати в якомусь напрямку (дорогу, стежку і т. ін.).

ПРОСТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОСТЯГТИ́СЯ** *і* **ПРОСТЯГНУ́ТИСЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся, *док.* 1. Випрямляючись, витягатися в якому-небудь напрямку (про руку, ногу і т. ін.). // *рідко.* Бути поданим комусь, наближеним до кого-небудь у витягнутій руці. // Тягтися в якомусь напрямку (про дерева, їхні віти та інші рослини). 2. Розпускатися, розводитися в різні боки (про крила). // Широко розкидатися над ким-, чим-небудь (про дерева, їхні віти). 3. Займати який-небудь (перев. великий) простір, розташовуватися на якомусь (перев. великому) просторі. // Тягтися в якомусь напрямку довгою лінією (про дорогу, стежку, річку і т. ін.); пролягати. // Розташовуватись у просторі або рухатися довгою низкою. // Пролягати по землі слідом за ким-, чим-небудь. // Бути натягненим на якійсь відстані, у якомусь напрямку. // Тягтися в полі зору довгою смугою (про світло, тіні і т. ін.). 4. *розм.* Лягати або лежати, розпроставшись, витягнувшись або витягнувши руки, ноги тощо. // *перев. док.* Упасти на весь зріст. // *тільки док.*, *заст.* Померти, загинути. 5. *діал.* Прямувати. // *з інфін.* Намірятися щось робити.

ПРОСТЯ́ГНЕНИЙ, **ПРОСТЯ́ГНУТИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **простягти́, простягну́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який простягся, простягнувся (у 1 – 4 знач.).

ПРОСТЯ́ГНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **простя́гнений**.

ПРОСТЯГНУ́ТИ *див.* **простяга́ти**.

ПРОСТЯ́ГНУТИЙ *див.* **простя́гнений**.

ПРОСТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **простяга́тися**.

ПРОСТЯГТИ́ *див.* **простяга́ти**.

ПРОСТЯГТИ́СЯ *див.* **простяга́тися**.

ПРОСТЯЖНИ́Й, -а́, -е́, *діал.*, *зах.* Довгий і спадистий. *Простяжна гора.*

ПРОСТЯКО́М, *присл.*, *діал.* Навпростець.

ПРОСТЯ́ХА, ПРОСТЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Рідновид плахти.

ПРОСТЯ́ЧКА *див.* **простя́ха**.

ПРОСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до просування.

ПРОСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просува́ти** і **просува́тися**. ** **Просува́ння това́ру** – будь-яка форма повідомлень, що використовується фірмою, підприємством для інформації чи нагадування про свої товари.

ПРОСУВА́ТИ *див.* **просо́вувати**.

ПРОСУВА́ТИСЯ *див.* **просо́вуватися**.

ПРОСУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просу́джувати**.

ПРОСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСУДИ́ТИ**, -суджу́, -су́диш, *док.*, *розм.* 1. *перех.*, *заст.* Витрачати (певні кошти) на судовий процес. 2. *тільки док.*, *перех. і неперех.* Судити якийсь час.

ПРОСУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОСУДИ́ТИСЯ**, -суджу́ся, -су́дишся, *док.* 1. *розм.*, *заст.* Розоритися через судовий процес. 2. *тільки док.* Судитися якийсь час. 3. *тільки недок.*, *заст.* Пас. до **просу́джувати** 1.

ПРОСУДИ́ТИ *див.* **просу́джувати**.

ПРОСУДИ́ТИСЯ *див.* **просу́джуватися**.

ПРОСУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Сумувати якийсь час.

ПРОСУ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просу́нути**.

ПРОСУ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просу́нути, просо́вувати, просува́ти** і **просу́нутися, просо́вуватися, просува́тися**.

ПРОСУ́НУТИ *див.* **просо́вувати**.

ПРОСУ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просу́нути**. // **просу́нуто**, *безос. присудк. сл.*

ПРОСУ́НУТИСЯ *див.* **просо́вуватися**.

ПРОСУРМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* просурмля́ть; *док.*, *перех. і неперех.* Док. до **сурми́ти**[1].

ПРО́СУШ, -і, *ж.*, *зах.* Сухий ліс.

ПРОСУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просуши́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який просушився.

ПРОСУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просуши́ти, просу́шувати** і стан за знач. **просуши́тися, просу́шуватися**.

ПРОСУШИ́ТИ *див.* **просу́шувати**.

ПРОСУШИ́ТИСЯ *див.* **просу́шуватися**.

ПРОСУ́ШКА, -и, *ж.* Дія за знач. **просуши́ти, просу́шувати**.

ПРОСУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **просу́шувати** і стан за знач. **просу́шуватися**.

ПРОСУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОСУШИ́ТИ**, -сушу́, -су́шиш, *док.*, *перех.* Робити що-небудь сухим, позбавляти вологи; висушувати. // Провітрюванням позбавляти плісняви. // Випаровувати (воду, вологу).

ПРОСУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОСУШИ́ТИСЯ**, -сушу́ся, -су́шишся, *док.* 1. Ставати сухим, позбавлятися вологи; висушуватися. // *розм.* Просушувати на собі мокрий одяг. // *розм.* Ставати дуже худим, виснаженим. 2. Пас. до **просу́шувати**.

ПРОСЦЕ́, *рідко* **ПРІСЦЕ́**, -я́, *с.* Пестл. до **про́со**.

ПРОСЦЕ́НІУМ, -у, *ч.* 1. У давньогрецькому театрі –

майданчик для гри акторів. 2. Передня частина сцени, трохи висунута в зал.

ПРО́СЬБА, -и, *ж.* 1. Ввічливе звертання до кого-небудь з метою домогтися чогось, спонукати кого-небудь зробити, виконати щось; прохання. 2. *заст.* Письмове клопотання, заява.

ПРОСЮРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. Док. до **сюркотіти**. 2. Сюркотіти якийсь час.

ПРОСЮРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. Док. до **сюрчати**. 2. Сюрчати якийсь час.

ПРОСЯКА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **просякати**.

ПРОСЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОСЯ́КНУТИ** *і* **ПРОСЯ́КТИ**, -кну, -кнеш, *док.* 1. *неперех.* Поступово проникаючи крізь що-небудь, витікати, виділятися краплями або тонким струменем (про рідину). // Проникаючи крізь якісь отвори, щілини і т. ін., потрапляти куди-небудь. 2. *перех.*, *чим, також у сполуч. зі сл.* с о б о ю. Наскрізь насичувати, просочувати чим-небудь. 3. *неперех.*, *чим.* Наскрізь насичуватися, сповнюватися, просочуватися чим-небудь.

ПРОСЯ́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **просякнути**, **просякти** 1, 3.

ПРОСЯ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **просяклий**.

ПРОСЯ́КНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **просякнути**, **просякти**, **просякати**.

ПРОСЯ́КНУТИ *див.* **просякати**.

ПРОСЯ́КНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **просякти**, **просякнути** 2.

ПРОСЯ́КНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **просякнутий**.

ПРОСЯ́КТИ *див.* **просякати**.

ПРОСЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **просо**. *Просяний лан.* // Пригот. із зерен проса. // Вигот. із стебел проса. // Уживається в назвах деяких комах, червів тощо. ** **Просяни́й кома́рик** – комаха ряду двокрилих родини галиць; шкідник проса.

ПРОСЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Просяна солома.

ПРОСЯ́НКА, -и, *ж.* 1. Невеликий співочий птах роду вівсянок. 2. *розм.* Те саме, що **ку́ряче про́со** (*див.* **просо**). 3. *діал.* Просяна солома.

ПРОСЯ́ЯТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. Засяяти; пройшовши крізь туман, морок і т. ін. (про світло, промені). // Освітитися променями світла. 2. *перен.* Набрати радісного, веселого, привітного виразу (про людину, її обличчя, очі). // Виявитись у виразі обличчя, очей (про почуття, настрій). 3. Сяяти якийсь час.

ПРОТАВА́ТИ, -тає́, *недок.*, **ПРОТА́НУТИ**, -не, *док.* 1. Танути на певну глибину, утворюючи заглибини, отвори (про сніг, лід). // З'являтися з-під снігу або льоду, що тане. // *безос.* 2. Відтавати на певну глибину, звільняючись від мерзлоти (про землю, ґрунт).

ПРОТА́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Таловина.

ПРОТАГОНІ́СТ, -а, *ч.* 1. У давньогрецькому театрі – актор, який виконував головні ролі. 2. *літ.* Головна дійова особа в художньому (перев. драматичному) творі.

ПРОТАГОНІ́СТКА, -и. Жін. до **протагоніст**.

ПРОТАЗА́Н, -а, *ч.* Спис з плоским і довгим металевим наконечником.

ПРОТАКТИ́НІЙ, -ю, *ч.* Ра. Радіоактивний хімічний елемент, актиноїд. Дуже рідкісний у природі. Проста речовина – світло-сірий метал.

ПРОТА́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **протанути**.

ПРОТА́ЛИНА, -и, *ж.* Місце, де протанув сніг і видно землю. // Місце на річці, озері і т. ін., де протанув лід. // *розм.* Протале місце на замерзлому склі.

ПРОТА́ЛІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **заросток**.

ПРОТАМІ́НИ, -ів, *мн.* Низькомолекулярні білки, що мають чітко виявлену лужну реакцію.

ПРОТА́НДРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **протерандрія**.

ПРОТАНОМА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Форма аномальної трихромазії, яка характеризується переважною слабкістю сприйняття червоного кольору.

ПРОТАНОМА́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Стан зору, при якому має місце незначне зменшення чутливості до світла довгих хвиль.

ПРОТАНО́П, -а, *ч.* Людина, яка страждає на протанопію.

ПРОТАНОПІ́Я, -ї, *ж.* Часткова кольорова сліпота, переважно до червоного кольору.

ПРОТА́НУТИ *див.* **протавати**.

ПРОТАНЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протанцювати** 1, 3.

ПРОТАНЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протанцьовувати**.

ПРОТАНЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТАНЦЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Виконувати який-небудь танець. // Проходити в танці певну відстань або повз когось, щось. 2. *перех. і без додатка.* Танцювати якийсь час. 3. *перех.*, *розм.* Втратити або проґавити щось через танці.

ПРОТАНЦЮВА́ТИ *див.* **протанцьовувати**.

ПРОТАРА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протаранити**.

ПРОТАРА́НИТИ *див.* **протаранювати**.

ПРОТАРА́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протаранювати**.

ПРОТАРА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОТАРА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Таранячи, пробивати що-небудь.

ПРОТАРГО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що використовується як в'яжучий, антисептичний і протизапальний засіб.

ПРОТАРГО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **протаргол**.

ПРОТАСКА́ТИ[1] *див.* **протаскувати**.

ПРОТАСКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Таскати якийсь час.

ПРОТАСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Таскатися якийсь час.

ПРОТА́СКУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **протаскувати**.

ПРОТА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТАСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Непомітно чи оманою впроваджувати що-небудь кудись. // Незаконним шляхом влаштовувати кого-небудь кудись, незаконно підтримувати чиюсь діяльність.

ПРОТАТА́КАТИ, -ає, *розм.* Док. до **татакати**.

ПРОТВЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протверезити**. 2. *у знач. прикм.* Який протверезився; тверезий.

ПРОТВЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протверезити**, **протвережувати** і стан за знач. **протверезитися**, **протвережуватися**.

ПРОТВЕРЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протвережувати** і стан за знач. **протвережуватися**.

ПРОТВЕРЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТВЕРЕЗИ́ТИ**, -ежу́, -ези́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **витвережувати**.

ПРОТВЕРЕ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОТВЕРЕЗИ́ТИСЯ**, -ежу́ся, -ези́шся, *док.* Те саме, що **витвережуватися**.

ПРОТВЕРЕЗИ́ТИ *див.* **протвережувати**.

ПРОТВЕРЕЗИ́ТИСЯ *див.* **протвережуватися**.

ПРОТВЕРЕЗІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **протверезіти**.

ПРОТВЕРЕЗІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **протверезіти**.

ПРОТВЕРЕЗІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати тверезим; витверезитися, отверезіти. 2. *перен.* Стати здатним свідомо діяти, міркувати, сприймати що-небудь.

ПРОТВЕРЕ́ЗНИЙ, -а́, -е́. Який протвережує. *Протверезний засіб.*

ПРОТЕ́. 1. *спол.*, *також у сполуч. зі спол.* а, та. Виражає протиставний зв'язок між сурядними реченнями або однорідними членами речення; але, та, однак. // За наявності допустового сполучника в підрядному реченні або при іншому однорідному члені речення – все ж. 2. *присл.*, *у знач. вставн. сл.* Незважаючи на це, все ж, все-таки.

ПРОТЕА́ЗИ, -а́з, *мн.* Те саме, що **протеолітичні ферменти**.

ПРОТЕГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **протегувати**. // *у знач. ім.* **протего́ваний**, -ного, *ч.*; **протего́вана**, -ної, *ж.* Людина, якій (яку) хто-небудь протегує.

ПРОТЕГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протегувати**.

ПРОТЕГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *неперех. і рідко перех.* Сприяти кому-, чому-небудь, підтримувати когось, бути його покровителем.

ПРОТЕЖЕ́, *невідм.*, *ч. і ж.*, *книжн.* Особа, що користується чиєю-небудь прихильністю або рекомендацією для влаштування своїх справ, для службової кар'єри; взагалі чийсь улюбленець або ставленик.

ПРОТЕ́З, -а, *ч.* Механічний пристрій чи апарат, якого застосовують для заміщення втрачених органів або частин тіла і часткового поновлення їхньої діяльності, а також для усунення косметичних вад.

ПРОТЕ́ЗА, -и, *ж.*, *лінгв.* Неетимологічний приголосний, який приєднується до початкового голосного у слові.

ПРОТЕЗИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець, який виготовляє протези.

ПРОТЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **протез**. // Який виготовляє протези.

ПРОТЕ́ЗНО-ОРТОПЕДИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Проте́зно-ортопеди́чні ви́роби** – технічні засоби для лікування хворих із захворюваннями та деформаціями опорно-рухового апарату, черепа, грудної або черевної стінки, органів слуху та зору.

ПРОТЕ́ЗОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **протезний**.

ПРОТЕЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протезувати**.

ПРОТЕЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Виготовляти протез якого-небудь органа або частини тіла. *Протезувати зуби.* // Забезпечувати протезом когось. *Протезувати хворого.*

ПРОТЕ́Ї, -їв, *мн.* Родина хвостатих земноводних.

ПРОТЕЇ́ДИ, -дів, *мн.* (*одн.* **протеї́д**, -у, *ч.*). Складні білки, утворені з простих білків і речовин небілкової природи (рибонуклеїнових кислот).

ПРОТЕЇ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Білковий препарат, що його застосовують як специфічний протианемічний засіб та ін.

ПРОТЕЇНА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти, що належать до групи пептидгідролаз.

ПРОТЕЇНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Наявність білків у плазмі крові.

ПРОТЕЇ́НИ, -нів, *мн.* (*одн.* **протеї́н**, -у, *ч.*). Прості білки – основна складова частина всіх живих організмів.

ПРОТЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **протеїни**.

ПРОТЕЇНО́З, -у, *ч.* Білкова дистрофія, порушення обміну білків.

ПРОТЕЇНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Білки, що входять до складу кісток, хрящів, волосся, шерсті.

ПРОТЕЇНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Введення в організм людини і тварин білкових речовин із лікувальною метою.

ПРОТЕЇНОХОЛІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст білка в жовчі; ознака тяжкого ураження печінки.

ПРОТЕЇНУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **альбумінурія**.

ПРОТЕ́Й, -я, *ч.* 1. *міф.* Морське божество-віщун, яке мало здатність змінювати свій вигляд. 2. Рід паличкоподібних неспороносних рухливих бактерій.

ПРОТЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **протей** 2.

ПРОТЕ́ЙОВІ, -их, *мн.* Родина хвостатих земноводних.

ПРОТЕКТИ́ *див.* **протікати**.

ПРОТЕ́КТОР[1], -а, *ч.* 1. Покровитель, захисник. 2. У міжнародному праві – держава, яка здійснює протекторат (у 1 знач.).

ПРОТЕ́КТОР[2], -а, *ч.*, *спец.* 1. Потовщена зовнішня частина автомобільної покришки, що захищає пневматичну шину від пошкоджень. 2. Захисне покриття у різних технічних пристроях.

ПРОТЕКТОРА́Т, -у, *ч.* 1. Форма залежності, за якої одна держава визначає і здійснює зовнішні відносини іншої держави, бере на себе захист її території та фактично ставить під свій контроль її внутрішні справи через свого резидента. 2. Держава, що перебуває в такій залежності від іншої держави. 3. Форма одноосібної диктатури, що здійснюється особою, яка управляє державою до повноліття наступника престолу або за інших обставин.

ПРОТЕ́КТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **протектор**[2].

ПРОТЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до протектора[1] 1.

ПРОТЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **протектувати**.

ПРОТЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **протегувати**.

ПРОТЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **протекція**. 2. Прикм. до **протекціонізм** 1.

ПРОТЕКЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Економічна політика держав, спрямована на захист національної промисловості й сільського господарства від іноземної конкуренції шляхом введення високого мита на продукцію, що ввозиться в країну, обмеження або повної заборони ввезення певних товарів. ** **Колекти́вний протекціоні́зм** – протекціонізм, що його здійснюють інтеграційні угруповання відносно третіх країн. **Ми́тний протекціоні́зм** – підвищення або зниження мита, додаткові імпортні та експортні податки, збори. **Селекти́вний протекціоні́зм** – протекціонізм не національного виробництва в цілому, а тільки окремої галузі; вибірний протекціонізм. 2. *розм.* Система підбору людей на службу, влаштування службових справ за протекцією, за знайомством. 3. Протегування.

ПРОТЕКЦІОНІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник протекціонізму (у 1 знач.).

ПРОТЕКЦІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **протекціонізм** і **протекціоніст**. *Протекціоністська політика.*

ПРОТЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Заступництво, впливова підтримка, прихильність із боку кого-небудь, що сприяє влаштуванню чиїх-небудь справ, чиїйсь кар'єрі. ** **За проте́кцією** – завдяки заступництву, підтримці впливової особи.

ПРОТЕЛЕГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протелеграфувати**.

ПРОТЕЛЕГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **телеграфувати**.

ПРОТЕЛЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *перех. і неперех.*, *розм.* Док. до **теленькати**.

ПРОТЕЛЕФОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **телефонувати**.

ПРОТЕО́ЛІЗ, -у, *ч.* Процес поступового розщеплення білків на пептиди і амінокислоти.

ПРОТЕОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що розщеплює білкові речовини.

ПРОТЕОТОКСИКО́З, -у, *ч.* Інтоксикація речовинами білкової природи або продуктами розпаду власних білків.

ПРОТЕ́ПОМ, *присл.*, *діал.* Прожогом, стрімголов.

ПРОТЕРА́НДРІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Дозрівання пиляків у квітці раніше дозрівання приймочок.

ПРО́ТЕРЕБ, -у, *ч.*, *діал.* 1. Дія за знач. **протеребити**, **протереблювати**. 2. Місце, розчищене від лісу (дерев, кущів).

ПРОТЕРЕБИ́ТИ *див.* **протереблювати**.

ПРОТЕРЕ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОТЕРЕБИ́ТИ**, -блю́, -би́ш; *мн.* протеребля́ть; *док.*, *перех.*, *діал.* Проріджувати рослинність на якому-небудь місці або розчищати якесь місце від лісу (дерев, кущів).

ПРОТЕРОГІ́НІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Дозрівання приймочок у квітці раніше дозрівання пиляків.

ПРОТЕРОЗО́Й, -ю, *ч.* Друга найдавніша ера в геологічній історії Землі, наступна після архейської.

ПРОТЕРОЗО́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **протерозой**. ** **Протерозо́йська е́ра** – те саме, що **протерозой**.

ПРОТЕРПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* протéрплять; *док.* 1. *перех. і неперех.* Терпіти якийсь час. 2. *перех.*, *рідко.* Те саме, що **витерпіти** 1.

ПРОТЕ́РТИ *див.* **протирати**.

ПРОТЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протерти**. // **проте́рто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який протерся від тривалого носіння, користування. // *розм.* З плішинами, витертий.

ПРОТЕ́РТИСЯ *див.* **протиратися**.

ПРОТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протесати**.

ПРОТЕСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протесати**.

ПРОТЕСА́ТИ *див.* **протісувати**.

ПРОТЕ́СТ, -у, *ч.* 1. Рішуче заперечення чого-небудь, категорична заява про незгоду з кимсь, чимсь, про небажаність чого-небудь. // *також у сполуч. зі сл.* в н у т р і ш н і й, м о в ч а з н и й і т. ін. Почуття рішучої незгоди з ким-, чим-небудь, невдоволення кимсь, чимсь. // Масове, колективне заперечення чого-небудь, яке виявляється в активних діях (мітингах, страйках, заявах і т. ін.). *Заявляти протест.* ** **Касаці́йний проте́ст** – процесуальний документ, в якому прокурор ставить перед вищим судом питання про відміну або зміну незаконного і необґрунтованого вироку. **На (у) знак проте́сту** – виявляючи незгоду з ким-, чим-небудь. 2. Офіційна заява держави, установи або

окремої особи про незгоду з певним рішенням, певною дією і т. ін. іншої держави, установи або особи. 3. *юр.* Письмова вимога офіційних осіб (перев. прокурора) про скасування або заміну незаконних актів, вироку, ухвали чи постанови суду. *Касаційний протест.* 4. *мор.* Офіційна заява капітана судна про аварію чи пошкодження вантажу внаслідок зіткнення кораблів; акт, складений за цією заявою. *Морський протест.* 5. *фін.* Офіційне засвідчення факту несплати за векселем у встановлений термін. ** **"Без проте́сту"** – напис позичальника чи гаранта на векселі для захисту векселетримача від опротестування цього векселя. **Проте́ст ве́кселя** – нотаріальна або через судові органи заява кредитора про несплату векселедавцем в строк суми, позначеної на векселі.

ПРОТЕСТА́НТ, -а, *ч.* 1. Особа, що сповідує протестантизм; прихильник протестантизму. 2. Особа, яка опротестовує вексель. // *розм.* Той, хто протестує проти кого-, чого-небудь.

ПРОТЕСТАНТИ́ЗМ, -у, *ч.* Один із трьох (поряд з католицизмом і православ'ям) головних напрямів у християнстві, що оформився у 16 ст. на основі ідеологічної опозиції до католицизму у процесі Реформації.

ПРОТЕСТА́НТКА, -и. Жін. до **протеста́нт**.

ПРОТЕСТА́НТСТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **протестанти́зм**. 2. *розм.* Виявлення ким-небудь протесту проти когось, чогось.

ПРОТЕСТА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **протестанти́зм, протеста́нтство** і **протеста́нт**. ** **Протеста́нтський хора́л** – духовний спів німецькою мовою, запроваджений в епоху Реформації на противагу григоріанському хоралу.

ПРОТЕСТА́Т, -а, *ч.*, *фін.* Особа, відносно якої здійснюється протест векселя.

ПРОТЕСТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Протест (у 1, 2 знач.).

ПРОТЕ́СТНИЙ, -а, -е, *політ.* Прикм. до **проте́ст**. *Протестний електорат.*

ПРОТЕСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Виражати протест проти кого-, чого-небудь, виступати з протестом. // *перен.* Бути сповненим рішучої незгоди з ким-, чим-небудь, невдоволення кимсь, чимсь (про свідомість, думки і т. ін.). 2. *перех.*, *фін.* Офіційно засвідчувати факт несплати за векселем у встановлений термін. *Протестувати вексель.*

ПРО́ТИ[1], *прийм.* Уживається з род. і рідко знах. відмінками. Сполучення з прийм. проти виражають: Просторові відношення: 1. Уживається для позначення місця, предмета, особи, що знаходиться, міститься, перебуває прямо перед ким-, чим-небудь, на протилежному боці чогось. // Біля кого-, чого-небудь. // Поруч із чимсь надрукованим, написаним (у списку, переліку і т. ін.). *Проставити риски проти прізвищ відсутніх.* // *у сполуч. зі сл.* сонце, місяць, світло і т. ін. Під променями сонця, місяця, світла і т. ін. // На фоні чогось. ** **Про́ти оче́й; про́ти о́чі** – прямо перед очима. 2. Уживається для позначення кого-, чого-небудь, що йому назустріч спрямована якась дія. // У напрямку до когось, чогось. *Плисти проти течії.* Об'єктні відношення: 3. Уживається для позначення кого-небудь, усупереч чиїм інтересам, думці і т. ін. щось робиться, здійснюється, на бій, поєдинок із ким хтось стає. // Указує на що-небудь, усупереч чому щось робиться, здійснюється, виявляється. ** **Бу́ти не про́ти** *чого* – схвалювати, підтримувати що-небудь, не заперечувати чогось. **Бу́ти про́ти** *кого, чого* – не схвалювати, не підтримувати кого-, чого-небудь, заперечувати щось. 4. Уживається для позначення предмета, явища, особи, для захисту від яких, знищення яких і т. ін. щось робиться, застосовується. *Окуляри проти сонця.* 5. Уживається для порівняння, зіставлення кого-, чого-небудь. 6. *розм.* Указує на особу, предмет, явище, яких стосується певна дія, стан або на які щось указує. Часові відношення: 7. Уживається для позначення часу, періоду, безпосередньо перед яким здійснюється певна дія, виявляється певний стан тощо.

ПРО́ТИ[2], *присл.* Не на підтримку, не на користь кого-, чого-небудь. // *у знач. присудк. сл.* // *у знач. ім.*, *розм.* Те, що є негативним чинником стосовно до чогось, заперечення чогось.

ПРОТИАВАРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який призначений для запобігання аварії. ** **Протиаварі́йна автома́тика** – автоматичний пристрій для виявлення передаварійної ситуації та для запобігання аварії (зазвичай в системі електроенергетики).

ПРОТИАЛЕРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який призначений для запобігання виникненню алергійних явищ. ** **Протиалергі́йний за́сіб** – ліки, які запобігають виникненню алергійних явищ, які служать для лікування алергічних захворювань.

ПРОТИАЛКОГО́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Призначений для лікування від пияцтва та алкоголізму. 2. Спрямований на боротьбу з пияцтвом і алкоголізмом; антиалкогольний. *Протиалкогольні заходи.*

ПРОТИАНЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Протианемі́чні лíка́рські за́соби** – лікарські засоби, що сприяють збільшенню кількості гемоглобіну та еритроцитів і застосовуються для лікування анемій.

ПРОТИАРИТМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Протиаритмі́чні ліка́рські за́соби** – група лікарських засобів, що застосовуються для попередження та припинення порушень ритму серцевої діяльності.

ПРОТИАСТМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Протиастмати́чні ліка́рські за́соби** – група лікарських засобів, що застосовуються для попередження та припинення нападів астми.

ПРОТИАТЕРОСКЛЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Протиатеросклероти́чні ліка́рські за́соби** – лікарські засоби, що застосовуються для лікування атеросклерозу.

ПРОТИА́ТОМНИЙ, -а, -е. Призначений для захисту від дії атомної зброї. *Протиатомний бункер.*

ПРОТИБЛЮВО́ТНИЙ, -а, -е: ** **Протиблюво́тні ліка́рські за́соби** – лікарські засоби, що застосовуються для попередження та усунення нудоти та блювання.

ПРОТИБОЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Який послаблює або припиняє біль, больові відчуття. *Протибольові засоби.*

ПРОТИБО́РСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Дія за знач. **протибо́рствувати**.

ПРОТИБО́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *книжн.* Боротися проти кого-, чого-небудь, протидіяти комусь, чомусь; боротися одне проти одного.

ПРО́ТИВ, *прийм.*, *заст.* Проти (*див.* **про́ти**[1]).

ПРОТИВА́ГА, -и, *ж.* 1. Важкий предмет, тягар, що застосовується у механізмах, спорудах тощо для врівноваження сили інерції, ваги. // *перен.* Те, що протидіє чому-небудь, урівноважує щось. ** **На (у, в) противáгу** *кому, чому*: а) на відміну від кого-, чого-небудь; б) для протидії комусь, чомусь. 2. *радіо.* Пристрій з дротів, яким заземлюють зовнішні антени.

ПРОТИВЕНЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування венеричних захворювань, для їх профілактики.

ПРОТИВЕ́НСТВО, -а, *с.* 1. *заст.* Протидія. // Суперечність. 2. *діал.* Протилежність. ** **У противе́нстві** *до кого-чого* – на протилежність кому-, чомунебудь.

ПРОТИВИПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.*: ** **Противипромі́нювання атмосфе́ри** – інфрачервоне випромінювання атмосфери, направлене в бік земної поверхні.

ПРОТИВИРАЗКО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для лікування виразки, для її профілактики.

ПРОТИ́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* проти́вляться; *недок.* Чинити опір, протидіяти кому-, чому-небудь.

ПРОТИВІ́РУСНИЙ, -а, -е: ** **Противі́русні ліка́рські за́соби** – біологічні та хімічні препарати, що перешкоджають виникненню та розвитку захворювань, які викликаються вірусами.

ПРОТИ́ВНИЙ[1], -а, -е. Дуже неприємний, огидний. // *лайл.* Який дратує, сердить кого-небудь.

ПРОТИ́ВНИЙ[2], -а, -е. 1. *перев. книжн.* Який не погоджується з чим-небудь, виступає проти чогось, не сприймає чогось. // Який суперечить чому-небудь, спрямований проти когось, чогось. 2. *розм.* Розташований проти кого-, чого-небудь. // Протилежний (про бік, край, кінець і т. ін.). // Який рухається назустріч кому-, чому-небудь; зустрічний. *Противна течія.* // *перен.* Який захищає інтереси, протилежні чиїм-небудь, ворожий комусь, чомусь. ** **Проти́вна ха́та** – хата по другий бік сіней. **Проти́вна сторона́**: у судовому процесі – особи, що захищають інтереси, протилежні інтересам іншої сторони. **У проти́вному ра́зі** – якщо буде навпаки, не так, як очікується, треба, необхідно і т. ін.

ПРОТИ́ВНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто вороже, негативно ставиться до кого-, чого-небудь, протидіє комусь, чомусь. 2. *збірн.* Вороже військо, ворожі збройні сили; ворог. 3. Той, хто виступає проти іншого у бійці, поєдинку і т. ін. // Суперник у спортивному змаганні, грі.

ПРОТИ́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **проти́вник** 1, 3.

ПРОТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* 1. Протилежність. 2. Перешкода.

ПРОТИ́ВНО[1]. Присл. до **проти́вний**[1]. // *у знач. присудк. сл.*

ПРОТИ́ВНО[2], *присл.*, *діал.* 1. На протилежність. 2. *у знач. вставн. сл.* Навпаки.

ПРОТИ́ВНО[3], *прийм. із дав. в.*, *книжн.* Проти, всупереч.

ПРОТИВО́ГКІСНИЙ, -а, -е. Признач. для захисту від вологи, її попередження.

ПРОТИГА́З, -а, *ч.* Спеціальний прилад для захисту органів дихання, обличчя та очей від шкідливої дії отруйних речовин. ** **Ізолюва́льний протига́з** – пристрій, що ізолює органи дихання від навколишнього середовища та забезпечує газовою сумішшю, придатною для дихання. **Промисло́вий фільтрува́льний протига́з** – дихальний апарат, що забезпечує захист органів дихання, очей і шкіри обличчя.

ПРОТИГА́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **протига́зовий**.

ПРОТИГА́ЗОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **протига́з**. 2. Признач. для захисту від шкідливої дії отруйних речовин.

ПРОТИГАНГРЕНО́ЗНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування гангрени, для її профілактики.

ПРОТИГІСТАМІ́ННИЙ, -а, -е: ** **Протигістамі́нні за́соби** – те саме, що **антигістамі́нні за́соби**.

ПРОТИГЛИ́СНИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з глистами, для знищення їх.

ПРОТИГЛИСТОВИ́Й, -а, -е. Те саме, що **протиглі́сний**. ** **Протиглистові́ ліка́рські за́соби** – хіміотерапевтичні засоби для лікування захворювань, спричинених паразитичними червами або їхніми личинками.

ПРОТИГНІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який запобігає процесові гниття, використовується як засіб проти гнильних бактерій.

ПРОТИГОНОРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування гонореї, для її профілактики.

ПРОТИГРА́ДОВИЙ, -а, -е. Стос. до заходів із запобігання випаданню граду (звичайно на сільськогосподарські угіддя). *Протиградовий захист.*

ПРОТИГРИБКО́ВИЙ, -а, -е: ** **Протигрибко́ві антибіо́тики** – біологічно активні речовини, що вибірково гальмують в організмі хворого життєдіяльність збудників грибкових захворювань. **Протигрибко́ві ліка́рські за́соби** – лікарські засоби, які застосовують для лікування грибкових захворювань.

ПРОТИГРИПО́ЗНИЙ, -а, -е. Призначений для лікування хворих на грип; що запобігає захворюванню на грип. *Протигрипозна вакцинація. Протигрипозний препарат.*

ПРОТИДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. Спрямований проти інтересів держави.

ПРОТИДЕСА́НТНИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з десантами противника, для захисту від них. *Протидесантна оборона.*

ПРОТИДИЗЕНТЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування дизентерії, для її профілактики.

ПРОТИДИФТЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування дифтерії, для її профілактики. *Протидифтерійне щеплення.*

ПРОТИДІАБЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Протидіабети́чні ліка́рські за́соби** – те саме, що **антидіабети́чні за́соби**.

ПРОТИДІ́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **протидія**.

ПРОТИДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **протидія**.

ПРОТИДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **протиді́яти**.

ПРОТИДІ́Я, -ї, *ж.* Дія, що спрямована проти іншої дії, перешкоджає їй.

ПРОТИДІ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протиді́яти**.

ПРОТИДІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *недок.* Спрямовувати дію проти кого-, чого-небудь, діяти всупереч комусь, чомусь. // Спрямовуватися проти іншої дії (про дію).

ПРОТИДОЩОВИ́Й, -а, -е. Признач. для захисту від дощу.

ПРОТИЕНЦЕФАЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Що оберігає від розносників енцефаліту, від захворювання енцефалітом. *Протиенцефалітне щеплення.*

ПРОТИЕПІДЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з епідемією, для запобігання їй. ** **Протиепідемі́чний режи́м** – сукупність заходів та обмежень, які здійснюються з метою попередження зараження людей усередині установи й за її межами. **Протиепідемі́чні за́ходи** – комплекс заходів, спрямованих на локалізацію і ліквідацію вогнищ заразних захворювань.

ПРОТИЕПІЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Протиеліпти́чні ліка́рські за́соби** – лікарські засоби, які застосовуються для попередження або зменшення судом.

ПРОТИЕРОЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який призначений, служить для боротьби з ерозією ґрунтів, для її запобігання. 2. Такий, який не руйнує структуру ґрунту при його обробці.

ПРОТИЕРОЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з ерозією, для запобігання їй. *Протиерозійна споруда.*

ПРОТИЗАКО́ННИЙ, -а, -е. Який не відповідає закону, суперечить йому.

ПРОТИЗАКО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **протизако́нний**.

ПРОТИЗАКО́ННО. Присл. до **протизако́нний**.

ПРОТИЗАПАЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для лікування запалень і для профілактики їх. // Спрямований проти запалення. ** **Протизапальні ліка́рські за́соби** – лікарські засоби, що гальмують прояви запальних процесів.

ПРОТИЗАПЛІ́ДНИЙ, -а, -е: ** **Протизаплі́дні ліка́рські за́соби** – лікарські засоби, що застосовуються для попередження вагітності.

ПРОТИЗАРА́ЗНЕННЯ, -я, *с.*, *мед.* Те саме, що **антисе́птика**.

ПРОТИЗАРА́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Те саме, що **антисепти́чний**.

ПРОТИЗАЧА́ТКОВИЙ, -а, -е. Признач. для запобігання зачаттю. *Протизачаткові засоби.*

ПРОТИЗЕНІ́ТНИЙ, -а, -е. Признач. для захисту від зенітної артилерії противника. *Протизенітний маневр.*

ПРОТИЗСУВНИ́Й, -а́, -е́. Що стосується запобігання обвалам, захисту від них. *Протизсувні роботи. Протизсувні заходи.*

ПРОТИІНФЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з інфляцією, для її запобігання.

ПРОТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протика́ти**.

ПРОТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОТКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Робити отвір, дірку в чому-небудь, тикаючи чим-небудь. // *перев. док.* Поранити або вбити (перев. колючою зброєю).

ПРОТИКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРОТКНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. *рідко.* Те саме, що **витика́тися**[1] 1. 2. Пас. до протикати.

ПРОТИКАШЛЬОВИ́Й, -а́, -е́: ** **Протикашльові́ ліка́рські за́соби** – лікарські засоби, які гальмують або послаблюють кашлевий рефлекс.

ПРОТИКОВЗНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для запобігання ковзання.

ПРОТИКОЗЕЛО́К, -лка́, *ч.* Виступ у нижній частині вушної раковини, який відділений міжкозелковою вирізкою від козелка.

ПРОТИКОНСТИТУЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **антиконституці́йний**.

ПРОТИКОРОЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який служить для запобігання появі корозії. *Протикорозійне покриття. Протикорозійні засоби.*

ПРОТИКОРО́СТЯНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування корости, для її профілактики.

ПРОТИЛАВИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до запобігання сніжним обвалам і лавинам, призначений для захисту від них. *Протилавинна служба.*

ПРОТИЛЕ́ЖНЕ, -ого, *с.* Те, що зовсім не схоже на що-небудь, несумісне з чимсь.

ПРОТИЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Розташований напроти ко-

го-, чого-небудь. // Який розташовується, міститься в іншому кінці чого-небудь. // Спрямований назустріч чому-небудь; зустрічний. *Протилежна течія.* 2. *часто у сполуч. зі сл.* цілком, діаметрально, просто, прямо і т. ін. Зовсім не схожий на кого-, що-небудь, несумісний із чимсь.

ПРОТИЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж., часто у сполуч. зі сл.* цілковита, діаметральна, повна, пряма і т. ін. 1. *тільки одн.* Властивість за знач. **протиле́жний** 2. ** **На протиле́жність** *кому, чому* – на відміну від кого-, чого-небудь, всупереч комусь, чомусь. 2. Хто- або що-небудь, протилежні іншому за якостями, властивостями, ознаками.

ПРОТИЛЕПРО́ЗНИЙ, -а, -е: ** **Протилепро́зні лі́карські за́соби** – хіміотерапевтичні засоби, які застосовуються для специфічної терапії та профілактики лепри.

ПРОТИЛІТАКО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з ворожими літаками або захисту від них.

ПРОТИМАЛЯРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування малярії, для профілактики її. ** **Протималярі́йні лі́карські за́соби** – хіміотерапевтичні засоби, що мають специфічну активність щодо збудників малярії.

ПРОТИМІКРО́БНИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з мікробами, для знищення мікробів. // Спрямований проти мікробів. *Протимікробна дія рослин.*

ПРОТИМІ́ННИЙ, -а, -е. Признач. для знешкодження мін противника, для захисту від них. *Протимінна артилерія.*

ПРОТИНАКИПНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для видалення накипу з посуду, попередження його утворення.

ПРОТИНАРО́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **антинаро́дний**.

ПРОТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОТНУ́ТИ** *і* **ПРОТЯ́ТИ**, -тну́, -тне́ш, *док., перех.* Розтинаючи, робити в чому-небудь отвір, крізну рану (гострим предметом, кулею і т. ін.). // *перен.* Швидким рухом розрізати, розсікати (повітря, воду, простір і т. ін.). // *перен.* Перетинати яку-небудь місцевість, перехрещуватися з чимсь, проходити крізь щонебудь (про дорогу, річку і т. ін.). // *перен.* Проникати, проходити крізь щось (про світлові промені). // *перен.* Різко, голосно звучати, порушуючи тишу. // *перен.* Пильно, прискіпливо, допитливо вдивлятися в кого-, що-небудь.

ПРОТИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док., розм.* Тинятися якийсь час.

ПРОТИОТРУ́ТА, -и, *ж.* Речовина, яка припиняє або послаблює дію отрути. // *перен.* Засіб або дія, спрямовані проти чого-небудь шкідливого, негативного, небажаного.

ПРОТИПА́ВОДКОВИЙ, -а, -е. Що стосується захисту від паводка, повені, призначений для такого захисту. *Протипаводкова комісія.*

ПРОТИПАРАЗИТА́РНИЙ, -а, -е: ** **Протипаразита́рні лі́карські за́соби** – лікарські засоби для лікування хворих паразитичними захворюваннями.

ПРОТИПІХО́ТНИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з піхотою противника, для захисту від неї.

ПРОТИПОВІТРЯ́НИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з авіацією противника, для захисту від неї. ** **Протиповітря́на оборо́на** – сукупність заходів і бойових дій по відбиттю повітряного нападу противника, захисту населення, важливих об'єктів тилу від ударів противника з повітря.

ПРОТИПОЖЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з пожежами, для захисту від них, для запобігання їм. *Протипожежні заходи.*

ПРОТИПОКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Для якого є протипоказання (у 1 знач.). // **протипока́зано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОТИПОКАЗА́ННЯ, -я, *с.* 1. Стан організму або певна ознака, що свідчить про шкідливість або неможливість застосування яких-небудь ліків, способу лікування і т. ін. *Протипоказання ліків.* // Ознака чи обставина, наявність якої унеможливлює застосування або виконання чого-небудь. 2. *юр.* Показання, що суперечить показанню іншої особи або виключає його. *Протипоказання свідків.*

ПРОТИПОСТА́ВИТИ *див.* **протиста́вити**.

ПРОТИПОСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протипоста́вити**.

ПРОТИПОСТА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протипоста́вити**.

ПРОТИПРА́ВНИЙ, -а, -е. Що суперечить правовим нормам, закону, що порушує їх; незаконний. *Протиправні дії.*

ПРОТИПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Невідповідність правовим нормам, закону, порушення їх; незаконність.

ПРОТИПРАВЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Признач. для лікування правцю, для профілактики його. *Протиправцеве щеплення.*

ПРОТИПРИГА́РНИЙ, -а, -е. Призначений для попередження від пригорання їжі.

ПРОТИПРИРО́ДНИЙ, -а, -е. Протилежний природному, нормальному, звичайному.

ПРОТИПРИРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість і властивість за знач. **протиприро́дний**.

ПРОТИПРИРО́ДНО. Присл. до **протиприро́дний**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРОТИПРОМЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Призначений для запобігання виникненню променевої хвороби. ** **Протипромене́вий за́хист**: а) зменшення ступеня опромінення організму його віддаленням або екрануванням від потоку іонізуючого випромінювання; б) зменшення ступеня радіаційного ураження під впливом введення в організм перед опроміненням речовин, що послаблюють виникнення радіаційних ушкоджень радіопротекторів.

ПРОТИПУХЛИ́ННИЙ, -а, -е. Що запобігає появі злоякісної пухлини, призначений для її лікування. ** **Протипухли́нні лі́карські за́соби** – лікарські засоби, які застосовуються для лікування пухлин.

ПРОТИРАДІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що запобігає дії радіації.

ПРОТИРАКЕ́ТА, -и, *ж.* Ракета, призначена для знищення в польоті бойової ракети далекого радіуса дії.

ПРОТИРАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Призначений для захисту від бойових ракет далекого радіуса дії, для знищення їх. *Протиракетна зброя.*

ПРОТИРА́КОВИЙ, -а, -е. Признач. для лікування раку, для профілактики його. *Протиракові препарати.*

ПРОТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для протирання чого-небудь.

ПРОТИРА́ЛЬНИК, -а, *ч., спец.* Робітник, який протирає що-небудь.

ПРОТИРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **протира́льник**.

ПРОТИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протира́ти**.

ПРОТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОТЕ́РТИ**, -тру́, -тре́ш, *док., перех.* 1. Тручи, робити отвір, дірку в чому-небудь, рану на чомусь. // Продірявлювати, псувати що-небудь, довго користуючись, носячи на собі. *Протерти взуття до дірок.* 2. Витираючи, робити чистим, сухим. // Натирати, змащувати чимнебудь. // *рідко.* Те саме, що **потира́ти** 1. ** **Протира́ти о́чі**: а) витирати заспані, запорошені, стомлені тощо очі рукою, хусткою і т. ін.; б) прокидатися, вставати після сну. 3. Розтираючи, пропускати крізь що-небудь. 4. *діал.* Торувати (шлях, стежку і т. ін.).

ПРОТИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРОТЕ́РТИСЯ**, -тре́ться, *док.* 1. Ставати дірявим, псуватися від довгого користування, носіння. // З'являтися на чому-небудь унаслідок тертя, довгого користування, носіння (про дірку). 2. *тільки недок.* Пас. до **протира́ти**.

ПРОТИРЕВМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Протиревмати́чні лі́карські за́соби** – лікарські засоби, які застосовуються для лікування ревматичних захворювань.

ПРОТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **супере́чність**.

ПРО́ТИРКА, -и, *ж.* 1. *спец.* Пристосування для протирання каналу ствола вогнепальної зброї. 2. *розм.* Ганчірка для протирання чого-небудь.

ПРОТИРУ́Х, -у, *ч., муз.* 1. У поліфонічній музиці – повторення теми або мотиву з протилежним напрямком інтервалів. 2. Одночасне звучання мелодії в прямому голосоведенні та оберненні.

ПРОТИСАРАНО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з сараною.

ПРОТИСЕЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний із захистом від селів, призначений для такого захисту. *Протисельова служба.*

ПРОТИСИФІЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Протисифіліти́чні лі́карські за́соби** – хіміотерапевтичні засоби, які застосовуються для специфічної терапії сифілісу.

ПРОТИСІ́ЯННЯ, -я, *с., спец.* Те саме, що **протися́яння**.

ПРОТИСКАРЛАТИНО́ЗНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування скарлатини, для її профілактики.

ПРОТИ́СКАТИ *див.* **проти́скувати**.

ПРОТИСКА́ТИ *див.* **проти́скувати**.

ПРОТИ́СКАТИСЯ *див.* **проти́скуватися**.

ПРОТИСКА́ТИСЯ *див.* **проти́скуватися**.

ПРОТИСКЛА́ДЕННЯ, -я, *с., муз.* 1. Контрапункт до будь-якого проведення теми в імітаційній формі.

ПРОТИСКЛЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який запобігає розвиткові атеросклерозу або зменшує його прояви. *Протисклеротичні засоби.*

ПРОТИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш *і розм.* **ПРОТИСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОТИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* проти́снув, -ти́снула, -ти́снуло *і* проти́с, -ти́сла, -ти́сло; *і розм.* **ПРОТИ́СКАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Тиснучи, з зусиллям проштовхувати, просовувати кудинебудь.

ПРОТИ́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і розм.* **ПРОТИСКА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОТИ́СНУТИСЯ**, -нуся, -нешся; *мин. ч.* проти́снувся, -ти́снулася, -ти́снулося *і* проти́сся, -ти́слася, -ти́слося; *і розм.* **ПРОТИ́СКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Проштовхуватися, пробиратися куди-небудь із зусиллям, крізь натовп, долаючи перешкоди. 2. *тільки недок.* Пас. до **проти́скувати, протиска́ти**.

ПРОТИ́СНЕНИЙ *див.* **проти́снутий**.

ПРОТИ́СНУТИ *див.* **проти́скувати**.

ПРОТИ́СНУТИЙ, ПРОТИ́СНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проти́снути**.

ПРОТИ́СНУТИСЯ *див.* **проти́скуватися**.

ПРОТИСО́НЯЧНИЙ, -а, -е. Непроникний для сонячних променів, який захищає від них.

ПРОТИСТА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* протиста́влять; *і* **ПРОТИСТАВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОТИПОСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* протипоста́влять; *док., перех.* 1. Порівнювати, зіставляти кого-, що-небудь, вказуючи на їх несхожість, різницю, протилежність. 2. *кому, чому.* Спрямовувати проти кого-, чого-небудь, протидіючи йому. // *у сполуч. зі сл.* себе. Вважати себе значнішим, розумнішим, ніж хто-, що-небудь, не погоджуватися з чиїмись думками, поглядами і т. ін.

ПРОТИСТА́ВИТИСЯ, -иться; *мн.* протиста́вляться; *і* **ПРОТИСТАВЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* Пас. до **протиста́вити, протиставля́ти**.

ПРОТИСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **протиста́вити**.

ПРОТИСТА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протиста́вити** і **протиста́витися**.

ПРОТИСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протиставля́ти** і **протиставля́тися**.

ПРОТИСТАВЛЯ́ТИ *див.* **протиста́вити**.

ПРОТИСТАВЛЯ́ТИСЯ *див.* **протиста́витися**.

ПРОТИСТА́ВНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з протиставленнями. ** **Протиста́вний сполу́чник**, *лінгв.* – сполучник, який поєднує речення або члени речення, що протиставляються одне одному (напр., а, та, проте).

ПРОТИ́СТИ, -ів, *мн., біол.* Об'єднана назва всіх одноклітинних організмів.

ПРОТИСТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до протистології.

ПРОТИСТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ зоології, що вивчає тварин типу найпростіших.

ПРОТИСТОЯ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **протистоя́ти**. 2. *астр.* Положення планети, в якому вона спостерігається з Землі у напрямі, протилежному щодо Сонця. *Протистояння Юпітера.* ** **Вели́ке протистоя́ння** – положення, за якого планета Марс перебуває на найкоротшій відстані від Землі.

ПРОТИСТОЯ́ТИ, -ою, -оїш, *недок., кому, чому.* 1. Бути протилежним до кого-, чого-небудь, суперечити комусь, чомусь. 2. Чинити опір дії, напору кого-, чого-небудь, витримувати тиск із боку когось, чогось. // *перен.* Опираючись, протидіючи комусь, чому-небудь, не давати йому можливості перемогти, поширитися, мати вплив на когось, щось і т. ін.

ПРОТИСУДО́МНИЙ, -а, -е: ** **Протисудо́мні лі́карські за́соби** – лікарські засоби, які застосовуються для припинення судом будь-якого походження.

ПРОТИСУПУ́ТНИКОВИЙ, -а, -е. Призначений для знищення космічних апаратів, що знаходяться на орбіті з військовою метою. *Протисупутникові системи оборони.*

ПРОТИСЯ́ЯННЯ, -я, *с., спец.* Світла пляма овальної форми, що з'являється на нічному небі діаметрально протилежно до Сонця.

ПРОТИТА́НКОВИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з танками противника, для захисту від них.

ПРОТИТЕЧІ́Я, -ї, *ж., спец.* Течія, протилежна напряму основної течії води, рідини.

ПРОТИТИ́СК, -у, *ч., тех.* Тиск, який протидіє іншому тискові.

ПРОТИТИ́СНЕННЯ, -я, *с., тех.* Те саме, що **промити́ск**.

ПРОТИТИФО́ЗНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування тифу, для його профілактики.

ПРОТИТІЛА́, -ті́л, *мн.* (*одн.* **протиті́ло**, -а, *с.*), *біох.* Те саме, що **антитіла́**.

ПРОТИТІ́ЛО *див.* **протитіла́**.

ПРОТИТОРПЕ́ДНИЙ, -а, -е. Признач. для знешкодження торпед противника, для захисту від них. *Протиторпедна оборона.*

ПРОТИТРИМА́ННЯ, -я, *с.* Мимовільне напруження м'язів-антагоністів при пасивному русі.

ПРОТИТРИХОМОНА́ДНИЙ, -а, -е: ** **Протитрихомона́дні лі́карські за́соби** – хіміотерапевтичні засоби, які застосовуються для лікування трихомонозу.

ПРОТИТУБЕРКУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування туберкульозу, для його профілактики. ** **Протитуберкульо́зні лі́карські за́соби** – лікарські засоби та антибіотики, які застосовуються для лікування і профілактики туберкульозу.

ПРОТИТУМА́ННИЙ, -а, -е. Призначений для покращення видимості. ** **Протитума́нні фа́ри** – фари, що забезпечують видимість дороги в умовах туману, дощу, снігопаду.

ПРОТИУГІ́ННИЙ, -а, -е. Що запобігає угону, крадіжці автомобіля, мотоцикла і т. ін.

ПРОТИУДА́РНИЙ, -а, -е. Який протидіє ударам, захищає від них. *Протиударний пристрій.*

ПРОТИУДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **протиуда́рний**.

ПРОТИУРЯДО́ВИЙ, -а, -е. Спрямований проти уряду.

ПРОТИФІЛЬТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який перешкоджає витоку води крізь ґрунт, пов'язаний з боротьбою проти такого витоку. *Протифільтраційне покриття.*

ПРОТИХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Признач. для боротьби з бойовими хімічними отруйними речовинами, для захисту від них. ** **Протихімі́чний за́хист** – комплекс заходів, які проводяться з метою захисту населення та сільськогосподарських тварин від ураження хімічною зброєю.

ПРОТИХОЛЕ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування холери, для її профілактики. *Протихолерна вакцина.*

ПРОТИЦИНГО́ТНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування цинги, для її профілактики.

ПРО́ТИЧКА, -и, *ж., розм.* Металевий прутик для чищення люльки.

ПРОТИЧОВНО́ВИЙ, -а́, -е́. Признач. для боротьби з підводними човнами ворога або захисту від них.

ПРОТИЧУ́МНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування чуми, для її профілактики. *Протичумна вакцина.*

ПРОТИШО́КОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з усуненням шоку, із запобіганням його виникненню. ** **Протишо́кові ріди́ни** – засоби, що мають властивість усувати порушення гемодинаміки та знижувати чутливість нервової системи до больових подразників при шокових станах.

ПРОТИШУМИ́, -і́в, *мн.* Засоби індивідуального захисту органа слуху.

ПРОТИШУ́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **протишумови́й**.

ПРОТИШУМОВИ́Й, -а́, -е́. Який захищає людину від шкідливої дії шуму. *Протишумові навушники.*

ПРО́ТІЙ, -ю, *ч., хім.* Легкий ізотоп Гідрогену.

ПРОТІ́К, -то́ку, *ч.* Те саме, що **прото́ка** 1.

ПРОТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протіка́ти**.

ПРОТІКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРОТЕКТИ́**, -ече́; *мин. ч.* проті́к, -текла́, -текло́; *док.* 1. *перев. недок.* Проходити де-небудь, по якійсь місцевості своєю течією. // Переміщуючись, текти в чомусь (про воду або іншу рідину). 2. Просочуватися, проникати крізь що-небудь, кудись (про воду або іншу ріди-

ну). 3. Пропускати крізь себе воду, рідину, вологу. // *безос.* 4. Проходити, минати (про час, відрізок часу, період життя). // Відбуватися, здійснюватися в часі.

ПРО́ТІР, -а, *ч.*, *діал.* Голка без вушка.

ПРОТІ́С, -тёсу, *ч.*, *спец.* 1. Дія за знач. **протеса́ти**, **проті́сувати**. 2. Протесане місце на чому-небудь.

ПРОТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проті́сувати**.

ПРОТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТЕСА́ТИ**, -тешу́, -те́шеш, *док.*, *перех.* 1. Тешучи, виготовляти, вирівнювати що-небудь. *Протесати пази.* 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Тесати якийсь час.

ПРОТІ́ЧНИЙ *див.* **прото́чний**.

ПРОТІ́ЧОК, -чка, *ч.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **проті́к**.

ПРО́ТКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протка́ти**.

ПРОТКА́ТИ, -тчу́, -тче́ш, *док.*, *перех.* 1. Виткати візерунок, малюнок на чому-небудь. *Проткати полотно шовком.* 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Ткати якийсь час.

ПРОТКНУ́ТИ *див.* **протика́ти**.

ПРОТКНУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проткну́ти**.

ПРОТКНУ́ТИСЯ *див.* **протика́тися**.

ПРОТЛІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Стати дірявим, зіпсуватися від дії тління. 2. Тліючи, прогоріти. 3. Тліти якийсь час.

ПРОТНУ́ТИ *див.* **протина́ти**.

ПРО́ТО, *присл.*, *зах.* Тому-то, через це.

ПРОТО... Перша частина складних слів, що означає: а) первинність, давність чого-небудь, напр.: п р о т о г р а ф, п р о т о і н д і й с ь к и й, п р о т о і с т о р і я і т. ін.; б) найвищий ступінь, напр.: п р о т о б е с т і я і т. ін.

ПРОТОБОЛГА́РИ, -га́р, *мн.* Народ тюркського походження.

ПРОТОБОЛГА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до протоболгар.

ПРО́ТОВП, -у, *ч.* Прохід крізь натовп, юрбу.

ПРОТО́ВПИТИСЯ *див.* **прото́впхуватися**.

ПРОТО́ВПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОТО́ВПИТИСЯ**, -плюся, -пишся; *мн.* прото́впляться; *док.*, *розм.* Штовхаючись, проходити, пробиратися крізь натовп куди-небудь.

ПРО́ТОВПОМ, *присл.* Проштовхуючись, проштовхавшись.

ПРОТОГІ́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **протерогі́нія**.

ПРОТОГІ́ПУС, -а, *ч.* Вимерлий трипалий кінь.

ПРОТО́ГРАФ, -а, *ч.* У джерелознавстві – первісний рукопис, який ліг в основу більш пізніх списків (копій, редакцій).

ПРОТОДЕ́РМА, -и, *ж.* Шар малодиференційованих клітин, який вкриває зародок рослин.

ПРОТОДИЯ́КОН, -а, *ч.*, *церк.* Старший диякон.

ПРОТОДИЯ́КОНСЬКИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **протодия́кон**. *Протодияконський сан.* // *розм.* Такий, як у протодиякона.

ПРОТОДІАСТОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується першої частини діастоли.

ПРОТОЄРЕ́Й *див.* **протоієре́й**.

ПРОТОЗІ́РКА, -и, *ж.* Щільне згущення газово-пилової речовини, що передує її переходу в зоряний стан.

ПРОТОЗО́А, *невідм.*, *мн.* Одноклітинні тваринні організми; найпростіші.

ПРОТОЗО́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що належить до найпростіших.

ПРОТОЗОО́ЗИ, -ів, *мн.* Інвазійні хвороби тварин, що викликаються найпростішими.

ПРОТОЗООЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до протозоології.

ПРОТОЗООЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **протистоло́гія**.

ПРОТОІЄРЕ́Й, *розм.* **ПРОТОЄРЕ́Й**, -я, *ч.*, *церк.* Священик, ієрей найвищого сану.

ПРОТО́КА, -и, *ж.* 1. Рукав річки; річка або струмок, що з'єднує дві водойми. 2. Вузька смуга води між двома ділянками суходолу, яка сполучає два моря, два океани або море з океаном. 3. Вузька порожнина, канал у живому організмі. *Жовчні протоки.*

ПРОТОКО́КОВІ, -их, *мн.* Клас зелених водоростей.

ПРОТОКО́Л, -у, *ч.* 1. Результат реєстрації в хронологічній послідовності інформації про хід деякого процесу. // Документ, який містить запис усього, про що йшла мова на зборах, засіданні, допиті і т. ін. 2. Документ, який засвідчує певний факт, подію і т. ін. і має юридичне значення. 3. Письмова угода між державами; одна з назв міжнародного договору. 4. У судочинстві – документ про проведення певних дій, про їх зміст і наслідки. ** **Дипломати́чний протоко́л** – сукупність загальноприйнятих у міжнародних відносинах правил, що визначають порядок здійснення дипломатичних актів. 5. У мережах передачі даних – сукупність семантичних та синтаксичних правил, що визначають процедуру обміну даними між функціональними пристроями систем. ** **Кана́льний протоко́л** – протокол, що регламентує встановлення, підтримання та роз'єднання логічного інформаційного каналу. **Мере́жний протоко́л** – рівень протоколу, який регламентує обмін порціями даних (пакетами) між двома станціями мережі. **Протоко́л висо́кого рі́вня** – протокол, що визначає взаємодію на рівні значущих протокольних одиниць. **Протоко́л керува́ння маршру́том** – протокол відтворення та підтримання зв'язку між джерелом даних і абонентом.

ПРОТОКОЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Стиль викладу, властивий протоколу.

ПРОТОКОЛІ́СТ, -а, *ч.*, *заст.* Дрібний чиновник, що веде протоколи (в суді, канцелярії і т. ін.).

ПРОТОКО́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **протоко́л**. *Протокольний запис.* 2. Власт. протоколу, такий, як у протоколі. *Протокольний стиль викладу.*

ПРОТОКО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **протоко́льний** 2.

ПРОТОКО́ЛЬНО. Присл. до **протоко́льний** 2.

ПРОТОКОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **протоколюва́ти**. // **протокольо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОТОКОЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протоколюва́ти**.

ПРОТОКОЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.* Вести, складати протокол (у 1, 2 знач.); заносити що-небудь у протокол.

ПРОТОКО́НУС, -а, *ч.*, *анат.* Горбик на міжзубоязиковій частині коронки верхніх молярів.

ПРОТОМИ́ТИ, -томлю́, -то́миш; *мн.* прото́млять; *док.*, *перех.* Томити якийсь час.

ПРОТОМИ́ТИСЯ, -томлю́ся, -то́мишся; *мн.* прото́мляться; *док.* Томитися якийсь час.

ПРОТОМО́ВА, -и, *ж.* Те саме, що **прамо́ва**.

ПРОТО́Н, -а, *ч.* Позитивно заряджена елементарна частинка атомного ядра будь-якого хімічного елемента.

ПРОТОНЕ́МА, -и, *ж.*, *бот.* Мохи на початковій стадії розвитку, коли вони розвиваються зі спори і мають вигляд ниток.

ПРОТОНЕОЛІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **мезолі́т**.

ПРОТОНЕФРИ́ДІЇ, -ій, *мн.* Органи виділення у багатьох безхребетних тварин.

ПРОТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **прото́н**. *Протонний мікроскоп.* ** **Прото́нне випромі́нювання** – іонізуюче випромінювання, що складається із тяжких заряджених частинок протонів. **Прото́нний синхротро́н** – те саме, що **синхрофазотро́н**.

ПРОТО́Н-ПРОТО́ННИЙ, -а, -е: ** **Прото́н-прото́нний цикл** – Те саме, що **водне́вий цикл**.

ПРОТО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Пройти певну відстань. 2. *неперех.* Пройти, топаючи.

ПРОТОПИ́ТИ[1] *див.* **прото́плювати**.

ПРОТОПИ́ТИ[2], -ів, *мн.* Те саме, що **прокаріо́ти**.

ПРОТОПІ́П, -піпа, *ч.*, *церк.* Те саме, що **протоієре́й**.

ПРОТО́ПКИ, -пок, *мн.*, *діал.* Сліди ніг на мокрій землі.

ПРОТОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Вміст клітини живого організму, жива речовина, в якій здійснюються всі життєві процеси.

ПРОТОПЛАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **протопла́зма**.

ПРОТОПЛА́ЗМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **протопла́зма**.

ПРОТОПЛАНЕ́ТА, -и, *ж.* Щільне згущення газово-пилової речовини, яке передує її перетворенню в планету.

ПРОТОПЛАНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Такий, з якого утворилися протопланети. *Протопланетна туманність.*

ПРОТОПЛА́СТ, -а, *ч.* 1. Живий вміст рослинної клітини. 2. Клітини бактерій, у яких відсутня клітинна оболонка.

ПРОТОПЛАТФО́РМА, -и, *ж.* Найдавніша тектонічна структура платформного типу, що відрізняється від платформ більш інтенсивним магнетизмом, гранітизацією порід фундаменту і осадового чохла.

ПРОТО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протопи́ти**. // **прото́плено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОТО́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прото́плювати**.

ПРОТО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прото́плювати**.

ПРОТО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОТОПИ́ТИ**, -топлю́, -то́пиш; *мн.* прото́плять; *док.*, *перех. і неперех.* 1. Розпалювати і підтримувати вогонь у печі, грубці і т. ін., обігріваючи приміщення; топити. 2. Топити (*див.* **топи́ти**) якийсь час.

ПРОТОПО́ПІВНА, -и, *ж.* Дочка протопопа.

ПРОТОПОРФІ́РИНИ, -ів, *мн.* Порфірини, у молекулі яких містяться чотири метальні та дві вінільні групи, а також два залишки пропіонової кислоти.

ПРОТОПОРФІРІ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до протопорфіринів.

ПРОТОПОРФІРІ́Я, -ї, *ж.* Спадкове захворювання; зумовлює значне накопичення протопорфірину в еритроцитах, плазмі та калі.

ПРОТОПРЕСВІ́ТЕР, -а, *ч.*, *церк.* 1. Головний священик у великих соборах. 2. У дореволюційній Росії – головний священик у військовому та придворному відомствах.

ПРОТО́ПТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протопта́ти**. // **прото́птано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Який протоптався, став дірявим від довгого ходіння. *Протоптані черевики. Протоптаний килим.*

ПРОТОПТА́ТИ *див.* **прото́птувати**.

ПРОТОПТА́ТИСЯ *див.* **прото́птуватися**.

ПРОТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прото́птувати**.

ПРОТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТОПТА́ТИ**, -топчу́, -то́пчеш, *док.*, *перех.* 1. Топчучи, ходячи, прокладати, утворювати (стежку, дорогу, слід і т. ін.). // Топчучи, наступаючи ногами, приминати (перев. сніг). *Протоптувати стежку.* 2. *розм.* Довго ходячи, протирати (перев. взуття). *Протоптати килим.*

ПРОТО́ПТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОТОПТА́ТИСЯ**, -топчу́ся, -то́пчешся, *док.* 1. Утворюватися від ходіння, топтання (про стежку, дорогу, слід і т. ін.). 2. *розм.* Протиратися від довгого носіння (перев. про взуття). 3. *тільки док.*, *розм.* Топтатися (у 1 – 3 знач.) якийсь час. 4. *тільки недок.* Пас. до **прото́птувати**.

ПРО́ТОРГ, -а, *ч.*, *діал.* Голка без вушка.

ПРОТОРГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТОРГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех.*, *розм.* Торгуючи, втрачати (гроші, капітал). 2. *тільки док.*, *неперех.* Торгувати якийсь час.

ПРОТОРГО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОТОРГУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *розм.* Торгуючи, зазнавати грошових втрат, розорятися. 2. *тільки док.* Торгуватися якийсь час.

ПРОТОРГУВА́ТИ *див.* **проторго́вувати**.

ПРОТОРГУВА́ТИСЯ *див.* **проторго́вуватися**.

ПРОТОРЕНЕСА́НС, -у, *ч.* Етап в історії італійського мистецтва (11 – початок 14 ст.). Передував добі Відродження. Характеризувався посиленням реалістичних тенденцій, орієнтацією на античне мистецтво.

ПРОТОРЕНЕСА́НСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **проторенеса́нс**.

ПРОТОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проторува́ти**. // *у знач. прикм.*

ПРОТОРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проторо́ваний**.

ПРОТОРОХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *розм.* Док. до **торохкоті́ти**.

ПРОТОРОХТІ́ТИ, -хчу́, -хти́ш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Проїхати з торохтінням. 2. *перех.* Вимовити швидко, голосно. 3. *неперех.* Торохтіти якийсь час.

ПРОТОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **торува́ти**.

ПРОТОСИ́НГЕЛ, -а, *ч.*, *іст.*, *заст.* Першодрукар.

ПРОТОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Те саме, що **фіте́ма**.

ПРОТОСКУ́ПЧЕННЯ, -я, *с.* Первісне скупчення зоряної матерії.

ПРОТОСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. Який передував формуванню слов'янської раси та диференціації її на окремі племена і народи.

ПРОТОСО́НЦЕ, -я, *с.* Сонце у первісній фазі свого існування, у стадії свого формування.

ПРОТОСО́НЯЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **протосо́нце**.

ПРОТОСТЕ́ЛА, -и, *ж.* Зірка на ранній стадії свого формування.

ПРОТОСТРА́ТОР, -а, *ч.*, *іст.* Головнокомандувач війська у Візантійській імперії.

ПРОТОТИ́П, -у, *ч.* 1. Конкретна особа, факти життя або риси характеру якої покладено в основу образу літературного персонажа. 2. *спец.* Первісний вигляд, первісна форма якогось органа чи організму, з якого історично розвинулися дальші органи або організми. *Прототип кінцівок хребетних тварин.* 3. Той (те), хто (що) є попередником, взірцем когось або чогось іншого. // У системах обробки інформації – мінімальна версія системи, яка використовується для генерації або розробки повної версії.

ПРОТОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **прототи́п**.

ПРОТОТІ́ЛО, -а, *с.* Первісне тіло; тіло на ранній стадії свого формування.

ПРОТОТРО́ФИ, -ів, *мн.* Мікроорганізми, які не потребують для свого розвитку готових вітамінів, амінокислот або ін. чинників росту, а синтезують їх з мінеральних або органічних сполук.

ПРОТОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Стос. до прототрофів.

ПРОТОФІ́БРИЛИ, -рил, *мн.* Найтонші білкові нитки, що утворюють фібрили.

ПРОТО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проточи́ти**.

ПРОТО́ЧИНА, -и, *ж.* 1. Отвір, проточений, проїдений (червами, комахами, гризунами і т. ін.). 2. Отвір, проточений, промитий водою; місце, в якому вода протікає звідкись.

ПРОТОЧИ́ТИ[1] *див.* **прото́чувати**.

ПРОТОЧИ́ТИ[2], -точу́, -то́чиш, *док.* Точити (*див.* **точи́ти**[2]) якийсь час.

ПРОТОЧИ́ТИ[3], -точу́, -то́чиш, *док.* Точити (*див.* **точи́ти**[3]) якийсь час.

ПРОТО́ЧКА, -и, *ж.*, *тех.* 1. Дія за знач. **проточи́ти**, **прото́чувати** 1. 2. Заглиблення, отвір, проточені у деталі, механізмі.

ПРОТО́ЧНИЙ, *рідко* **ПРОТІ́ЧНИЙ**, -а, -е. 1. Який тече, не стоячий (про воду). // З текучою, не стоячою водою (про водойму). 2. *тех.* Який діє завдяки рухові рідини або пари. *Проточна система змащування.* // Признач. для протікання рідини, проходження пари. *Проточна частина турбіни.*

ПРОТО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прото́чний** 1.

ПРОТО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прото́чувати** і стан за знач. **прото́чуватися**.

ПРОТО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.* 1. Виготовляти, обробляти на токарному верстаті. 2. Гризучи, проїдаючи, риючи, робити дірки, отвори в чому-небудь (звичайно про червів, комах, гризунів і т. ін.). // Поступово руйнувати щось, порушувати цілісність чогось постійним дінням (про воду, вітер і т. ін.). 3. *тільки док.*, *також без додатка.* Точити (*див.* **точи́ти**[1]) якийсь час.

ПРОТО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **прото́чувати**.

ПРОТРА́ВА, -и, *ж.*, *спец.* 1. Дія за знач. **протрави́ти**, **протравля́ти**, **протра́влювати**. 2. Хімічна речовина, що використовується у промисловості для різних потреб. *Кислотні протрави.* // Хімічний препарат, признач. для кращого закріплення фарби на прядильному волокні, тканинах. // Їдка речовина, що використовується у граверній справі (переважно азотна кислота або її суміш з іншими кислотами).

ПРОТРАВИ́ТИ *див.* **протравля́ти**.

ПРОТРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **протрави́ти**. // **протра́влено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОТРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **протрави́ти**, **протравля́ти**, **протра́влювати**.

ПРОТРА́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для протравлювання. *Протравлювальна речовина.*

ПРОТРА́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин.

ч. до **протра́влювати.**

ПРОТРА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **протра́влювати.** *Протравлювання тканин.*

ПРОТРА́ВЛЮВАТИ *див.* **протравля́ти.**

ПРОТРА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **протра́влювати.**

ПРОТРА́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, фахівець, що займається протравленням.

ПРОТРА́ВЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **протра́влювач.**

ПРОТРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **протравля́ти.** *Протравляння узору на металі.*

ПРОТРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПРОТРА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОТРАВИ́ТИ**, -травлю́, -тра́виш, *док.*, *перех.*, *спец.* Обробляти протравою (у 2 знач.). *Протравляти шкіри.* // Обробляти хімічним способом для одержання заглиблень або зображення. *Протравлювати металеву пластинку.* // Робити малюнок, візерунок, напис їдкою речовиною на тканині, металі і т. ін.; витравлювати. *Протравити контури рисунка.*

ПРОТРАВНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Прикм. до **протра́ва** 2. ** **Протравні́ барвники́** – органічні барвники; здатні утворювати на волокні нерозчинні комплекси при взаємодії з допоміжними речовинами фарбування.

ПРОТРАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Сповільнений, затяжний; такий, що довго триває.

ПРОТРА́КТОР, -а, *ч.*, *мор.* Прилад, за допомогою якого на карті позначають місцеперебування корабля, визначуване за двома кутами між трьома орієнтирами.

ПРОТРА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протра́лити.**

ПРОТРА́ЛИТИ *див.* **протра́лювати.**

ПРОТРА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протра́лювати.**

ПРОТРА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОТРА́ЛИТИ**, -лю, -лиш; *наказ. сп.* протра́ль; *док.*, *перех.* Очищати, звільняти водний простір від мін за допомогою тралу. *Протралити бухту.*

ПРОТРАНСКРИБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **транскрибува́ти.**

ПРОТРА́ТИТИ *див.* **протра́чувати.**

ПРОТРАХА́ТИ, -а́є, *діал.* Підсихати.

ПРОТРА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протра́тити.** // **протра́чено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОТРА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протра́чувати.**

ПРОТРА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТРА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **витра́чати.**

ПРОТРЕМТІ́ТИ, -мчу́, -мти́ш, *док.* Тремтіти якийсь час.

ПРОТРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* Тривати якийсь час.

ПРОТРИ́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протрима́ти.**

ПРОТРИМА́ТИ, -има́ю, -има́єш, *док.*, *перех.* Тримати якийсь час.

ПРОТРИМА́ТИСЯ, -има́юся, -има́єшся, *док.* Триматися якийсь час.

ПРОТРИ́НЬКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протри́нькати.**

ПРОТРИ́НЬКАТИ *див.* **протри́нькувати.**

ПРОТРИ́НЬКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протри́нькувати.**

ПРОТРИ́НЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТРИ́НЬКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Витрачати, тратити марно, нерозумно (гроші, майно); марнотратити.

ПРОТРІЄРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *с. г.* Док. до **тріэрува́ти.** *Протрієрувати зерно.*

ПРОТРІСКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш. 1. Док. до **тріскота́ти.** 2. Тріскотати якийсь час.

ПРОТРІСКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш. 1. Док. до **тріскоті́ти.** 2. Тріскотіти якийсь час.

ПРОТРІЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.* 1. Док. до **тріща́ти.** 2. Тріщати якийсь час.

ПРОТРОМБІ́Н, -у, *ч.* Білкова речовина, яка міститься в плазмі крові людини й тварин і з якої утворюється тромбін, що спричиняє зсідання крові.

ПРОТРОМБІНОГЕ́Н, -у, *ч.* Глобулін плазми крові, який бере участь у зсіданні крові.

ПРОТРОМБОКІНА́ЗА, -и, *ж.* Глобулін плазми крові, який бере участь в активації білка плазми крові, що утворюється в печінці.

ПРОТРОХОФО́РА, -и, *ж.* Вільноплаваюча личинка морських нижчих червів.

ПРОТРУБИ́ТИ, -трублю́, -тру́биш; *мн.* протру́блять; *док.*, *перех. і неперех.* 1. Док. до **труби́ти** 1 – 3. 2. Трубити (у 1 – 4 знач.) якийсь час.

ПРОТРУ́ЄНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **протру́їти.** // **протру́єно**, *безос. присудк. сл.*

ПРОТРУ́ЄННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **протру́їти, протру́ювати.**

ПРОТРУ́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Випинання.

ПРОТРУ́ЇТИ *див.* **протру́ювати.**

ПРОТРУ́ЙНИК, -а, *ч.*, *с. г.* Хімічна речовина, якою протруюють зерно, насіння.

ПРОТРУСИ́ТИ *див.* **протру́шувати.**

ПРОТРУСИ́ТИСЯ, -ушу́ся, -у́сишся, *док.* 1. *розм.* Проїхати, трусячись, на коні, на возі, у поїзді і т. ін. яку-небудь відстань. 2. Труситися якийсь час.

ПРОТРУ́ХЛИЙ, -а, -е, *розм.* Який протрухнув; трухлявий.

ПРОТРУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **протру́хлий.**

ПРОТРУХЛЯ́ВІТИ, -іє, *док.*, *розм.* Те саме, що **протру́хнути.**

ПРОТРУ́ХНУТИ, -не; *мин. ч.* протру́х, -у́хла, -у́хло *і* протру́хнув, -у́хнула, -у́хнуло; *док.*, *розм.* Стати наскрізь трухлявим.

ПРОТРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протру́шувати.**

ПРОТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТРУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Струшуючи, очищати від пилу, сміття і т. ін. *Протрушувати килим.* 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Трусити якийсь час.

ПРОТРУЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *с. г.* Признач. для протруювання. *Протруювальна машина.*

ПРОТРУ́ЮВАННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **протру́ювати.**

ПРОТРУ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОТРУЇ́ТИ**, -ую́, -уї́ш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Обробляти (зерно, насіння, призначене для сівби) хімічними речовинами для профілактики грибкових, бактеріальних захворювань.

ПРОТРУ́ЮВАЧ, -а, *ч.*, *с. г.* 1. Робітник, фахівець, який протруює зерно, насіння. 2. Те саме, що **протру́йник.**

ПРОТРУ́ЮВАЧКА, -и. Жін. до **протру́ювач** 1.

ПРОТРЮ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Док. до **трю́хати.** 2. Трюхати якийсь час.

ПРОТРЯСТИ́, -су́, -се́ш, *док.* 1. *перех.* Просіяти що-небудь (крізь сито, решето і т. ін.). 2. *перех.*, *розм.* Провезти кого-небудь нерівною, тряскою дорогою або в тряському екіпажі. 3. *перех.*, *розм.* Витратити марно (гроші); протринькати. 4. *перех. і неперех.* Трясти якийсь час.

ПРОТРЯСТИ́СЯ, -су́ся, -се́шся, *док.* 1. *розм.* Проїхати нерівною, тряською дорогою або в тряському екіпажі. // Проїхавшись або пройшовшись, зголодніти. 2. Трястися якийсь час.

ПРОТРЯХА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **протряха́ти.**

ПРОТРЯХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРОТРЯ́ХНУТИ**, -не; *мин. ч.* протря́х, -я́хла, -я́хло *і* протря́хнув, -я́хнула, -я́хнуло; *док.* Підсихати (про вологу землю, мокру білизну і т. ін.). // *безос.*

ПРОТРЯ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **протря́хнути.**

ПРОТРЯ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **протря́хлий.**

ПРОТРЯ́ХНУТИ *див.* **протряха́ти.**

ПРОТУБЕРА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **протубера́нець**, -нця, *ч.*), *спец.* Світні утворення з розжарених газів, що спостерігаються у вигляді яскравих виступів різноманітної форми на краю сонячного диска; збурення сонячної поверхні.

ПРОТУБЕРА́НЦ-СПЕКТРОСКО́П, -а, *ч.* Спектроскоп, що його застосовували для спостереження протуберанців та визначення їх хімічного складу у променях якої-небудь спектральної лінії.

ПРОТУЖИ́ТИ, -тужу́, -ту́жиш, *док.* Тужити якийсь час.

ПРОТУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **ту́пати** 2. 2. Тупати якийсь час.

ПРОТУПОТА́ТИ *див.* **протупоті́ти.**

ПРОТУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ПРОТУПОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.* 1. Док. до **тупоті́ти, тупота́ти** 1. // *безос.* 2. Тупотіти, тупотати якийсь час.

ПРОТУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **прогна́ти** 2.

ПРОТУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. Док. до **ту́ркати** 1. 2. Туркати якийсь час. *Протуркати вуха.*

ПРОТУРКОТА́ТИ *див.* **протуркоті́ти.**

ПРОТУРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ПРОТУРКОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док.* 1. Док. до **туркоті́ти, туркота́ти.** 2. Туркотіти, туркотати якийсь час. *Протуркотіти вуха.*

ПРОТУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **прoту́ркати.**

ПРОТУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протуха́ти.**

ПРОТУХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРОТУ́ХНУТИ**, -не; *мин. ч.* проту́х, -у́хла, -у́хло *і* проту́хнув, -у́хнула, -у́хнуло; *док.*, *розм.* Псуватися, набувати неприємного запаху (про харчові продукти, воду і т. ін.).

ПРОТУ́ХЛИЙ, -а, -е, *розм.* Який протух; тухлий.

ПРОТУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Властивість і стан за знач. **проту́хлий.**

ПРОТУ́ХНУТИ *див.* **протуха́ти.**

ПРОТУШКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протушкува́ти.**

ПРОТУШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Тушкуючи, довести до готовності (м'ясо, овочі і т. ін.). *Протушкувати свинину.* 2. Тушкувати якийсь час.

ПРОТУШКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Тушкуючись, дійти до готовності (про м'ясо, овочі і т. ін.).

ПРОТЮ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Док. до **тю́пати.** 2. Тюпати якийсь час.

ПРО́ТЯГ[1], -у, *ч.* Різкий струмінь повітря, що продуває приміщення крізь щілини або відчинені двері, вікна і т. ін., розташовані одне проти одного. // *розм.* Сильний, різкий вітер.

ПРО́ТЯГ[2], -у, *ч.* 1. Простір (в одному з трьох вимірів: довжини, ширини, висоті), на якому що-небудь розташовується, міститься. // *рідко.* Плин часу. 2. *розм.* Протяжний звук. ** **З про́тягом** – протяжно або протягаючи звук. 3. *заст.* Продовження.

ПРОТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протяга́ти**[1] 1 – 6, 10 і **протяга́тися**[1].

ПРОТЯГА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і* **ПРОТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОТЯГТИ́** *і* **ПРОТЯГНУ́ТИ**, -тягну́, -тя́гнеш; *мин. ч.* протя́г, -ла́, -ло́ *і* протягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.* 1. *перех.* Розтягати на певну відстань, тягти в якому-небудь напрямку або вздовж чогось. // Проводити, прокладати на яку-небудь відстань (лінію зв'язку, дорогу і т. ін.). 2. *перех.* Випрямляючи, витягати в якому-небудь напрямку (руку, ногу і т. ін.), тягти чимсь до кого-, чого-небудь; простягати. // *у сполуч. зі сл.* р у к у. // Тримаючи в руці що-небудь, підносити його до когось, подавати комусь. 3. *перех.* Тягнучи, просувати крізь що-небудь, попід чимсь. // *спец.* Виготовляти, пропускаючи метал крізь сталеву дошку з отворами певних розмірів; волочити. *Протягати дріт.* 4. *перех.* Тягнучи чимсь, переміщати в якому-небудь напрямку, на якусь відстань. 5. *перех.*, *розм.* Продовжувати (час тривання чого-небудь), затримувати (перебіг чогось). // *рідко.* Робити довшим (відстань, предмет і т. ін.). ** **Протягти́ час** – зволікаючи з чим-небудь, затримувати щось, гаяти час. 6. *перех. і без додатка.* Надавати довгого звучання. // Розтягати (слова), говорячи. 7. *перех. і неперех.*, *безос.* Відчуватися в повітрі (про вітер, холод). *В повітрі протягає холодом.* // *тільки док.* Застудити протягом (*див.* **про́тяг**[1]). 8. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Прожити, проіснувати якийсь час (перев. про хвору, стару чи бідну людину). 9. *тільки док.*, *перех.*, *розм.* Піддати критиці, висміяти (у газеті, публічному виступі тощо). 10. *перех.*, *спец.* Обробляти заготовку протяжкою.

ПРОТЯГА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Тягати якийсь час.

ПРОТЯГА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся *і* **ПРОТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОТЯГТИ́СЯ** *і* **ПРОТЯГНУ́ТИСЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся; *мин. ч.* протя́гся, -тягла́ся, -тягло́ся *і* протягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *док.* 1. Тягтися в певному напрямку, розташовуватися рівною лінією, смугою. 2. Випрямлюючись, витягатися в якому-небудь напрямку (про руку, ногу і т. ін.), тягтися до кого-, чого-небудь; простягатися. 3. *розм.* Лягати або лежати, розпростаавшись, витягнувшись або витягнувши руки, ноги. // *перев. док.* Видовжитися, схуднувши (про обличчя). 4. Тягнучись, просуватися крізь що-небудь. 5. Тривати якийсь час, затримуватися, продовжуватися. // *тільки док.* Пройти, минути (про відрізок часу). 6. *спец.* Піддаватися обробці протяжкою. 7. *тільки недок.* Пас. до **протяга́ти, протя́гувати** 1 – 6, 10.

ПРОТЯГА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Тягатися якийсь час.

ПРОТЯ́ГЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **протя́жний.**

ПРОТЯ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **протя́глий.**

ПРОТЯ́ГЛО. Присл. до **протя́глий.**

ПРОТЯ́ГНЕНИЙ *див.* **протя́гнутий.**

ПРОТЯГНУ́ТИ *див.* **протяга́ти**[1].

ПРОТЯ́ГНУТИЙ, ПРОТЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протягти́, протягну́ти** 1 – 7, 9, 10. // **протя́гнуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який протягся, протягнувся (у 1 – 6 знач.).

ПРОТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **протяга́тися**[1].

ПРО́ТЯГОМ. 1. *прийм. з род. в.* Уживається для позначення часу існування кого-, чого-небудь, тривання якої-небудь дії, якогось процесу і т. ін. // Уживається для позначення певної події, чиєсь діяльності, чийогось існування тощо, одночасно з якими що-небудь відбувається, здійснюється і т. ін. 2. *присл.*, *розм.* Розтягаючи звуки, плавно, протяжно.

ПРОТЯГТИ́ *див.* **протяга́ти**[1].

ПРОТЯГТИ́СЯ *див.* **протяга́тися**[1].

ПРОТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до протягування.

ПРОТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **протя́гувати** і **протя́гуватися.**

ПРОТЯ́ГУВАТИ *див.* **протяга́ти**[1].

ПРОТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **протяга́тися**[1].

ПРОТЯ́ЖКА, -и, *ж.*, *спец.* Багаторізцевий інструмент, яким обробляють наскрізні отвори або зовнішні поверхні заготовок, зрізуючи широкі й тонкі шари металу.

ПРОТЯ́ЖЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **протя́жний.**

ПРОТЯ́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **протя́жливий.**

ПРОТЯ́ЖЛИВО, *розм.* Присл. до **протя́жливий.**

ПРОТЯЖНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має протяжність (у 3 знач.). 2. *спец.* Признач. для обробки протягуванням, волочінням. *Протяжний прес.* ** **Протяжни́й верста́т** – металорізальний верстат, на якому внутрішні й зовнішні поверхні заготовок обробляють протяжкою. 3. *діал.* Тривалий.

ПРОТЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Який звучить довго, плавно (про звук, мелодію і т. ін.).

ПРОТЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **протя́жний.** 2. Відстань, зайнята чим-небудь (перев. у довжину); певний простір; протяг. 3. *філос.* Одна з основних характеристик простору, що виражає його розміри.

ПРОТЯ́ЖНО. 1. Присл. до **протя́жний.** 2. *діал.* Присл. до **протяжни́й** 3.

ПРОТЯ́ТИ *див.* **протина́ти.**

ПРОТЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **протя́ти.** // **протя́то**, *безос. присудк. сл.*

ПРОУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Який діє в інтересах України, українців.

ПРОУРЯДО́ВИЙ, -а, -е. Який діє в інтересах уряду, який відображає його позиції. *Проурядова радіостанція.*

ПРОУЧА́ТИ *див.* **проу́чувати.**

ПРОУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проучи́ти.**

ПРОУЧИ́ТИ *див.* **проу́чувати.**

ПРОУЧИ́ТИСЯ *див.* **провчи́тися.**

ПРОУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш *і* **ПРОВЧА́ТИ** *і рідко* **ПРОУЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОВЧИ́ТИ**, -чу́, -чиш *і рідко* **ПРОУЧИ́ТИ**, -учу́, -у́чиш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Карати когось, щоб не допустити повторення його проступків, небажаних учинків, дій. 2. *тільки док.* Учити якийсь час.

ПРОФА́Г, -а, *ч.* Прихована неінфекційна форма помірного бактеріофага.

ПРОФА́ЗА, -и, *ж.*, *біол.* Перша фаза поділу клітини, під час якої хромосоми стають видимими.

ПРОФАКТИ́В, -у, *ч.* Профспілковий актив.

ПРОФАКТИВІ́СТ, -а, *ч.* Член профактиву; профспіл-

ковий активіст.

ПРОФАКТИВІ́СТКА, -и. *Жін.* до **профактиві́ст**.

ПРОФА́Н, -а, *ч.* 1. Особа, не обізнана в якій-небудь галузі, некомпетентна особа. 2. У Стародавньому Римі – той, хто не мав права входити до храму.

ПРОФАНА́ЦІЯ, -ї, *ж., книжн.* Зневажливе, нешанобливе ставлення до чого-небудь загальновизнаного, загальношанованого; неуцьке перекручування, опоганення чогось.

ПРОФА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **профа́н**.

ПРОФАНО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **профанува́ти**. // **профано́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОФАНУВА́ННЯ, -я, *с., книжн.* Дія за знач. **профанува́ти**.

ПРОФАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., книжн.* Піддавати профанації.

ПРОФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **профарбува́ти**.

ПРОФАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **профарбо́вувати**.

ПРОФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОФАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Повністю покривати фарбою поверхню чого-небудь, просочувати щось фарбою наскрізь. *Профарбувати пряжу.* 2. *тільки док., також без додатка.* Фарбувати якийсь час.

ПРОФАРБО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОФАРБУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Ставати повністю пофарбованим, просочуватися фарбою наскрізь. 2. *тільки недок.* Пас. до **профарбо́вувати**.

ПРОФАРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **профарбува́ти**.

ПРОФАРБУВА́ТИ *див.* **профарбо́вувати**.

ПРОФАРБУВА́ТИСЯ *див.* **профарбо́вуватися**.

ПРОФАШИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник фашизму, фашистів, той, хто діє в інтересах фашизму.

ПРОФАШИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **профаши́ст**.

ПРОФБЮРО́, *невідм., с.* Бюро профспілкової організації; орган управління такої організації, що обирається самим колективом.

ПРОФВІДБІ́Р, -бо́ру, *ч.* Відбір працівників на основі професійної орієнтації.

ПРОФГІГІЄ́НА, -и, *ж.* Професійна гігієна – комплекс медико-профілактичних заходів з охорони здоров'я працівників різних професій.

ПРОФГРУ́ПА, -и, *ж.* Профспілкова група, яка входить до складу первинної профспілкової організації на підприємстві, в установі тощо.

ПРОФГРУПО́РГ, -а, *ч.* Виборний керівник профгрупи; профорг.

ПРОФЕРМЕ́НТ, -у, *ч.* Неактивний (недіючий) фермент. Активізується під впливом інших ферментів або простих хімічних сполук.

ПРОФЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **профе́сія**. // Пов'язаний з певною професією. // Який об'єднує людей однієї професії чи близьких професій. ** **професі́йна неприда́тність** – непридатність до виконання якої-небудь роботи, професійних обов'язків. **Професі́йна орієнта́ція** – система заходів, спрямована на надання допомоги молоді у виборі професії. **Професі́йна осві́та**: а) сукупність знань, навичок і умінь, оволодіння якими дає змогу працювати спеціалістом вищої і середньої кваліфікації; б) підготовка спеціалістів в навчальних закладах. **Професі́йна спі́лка** – масова організація, що на добровільних засадах об'єднує працівників однієї галузі господарства, однієї професії чи близьких професій. **Професі́йне захво́рювання** – захворювання, пов'язане з систематичним і тривалим впливом шкідливого чинника, властивого даній професії. **Професі́йний ві́дбір** – відбір працівників на основі визначення їхньої професійної придатності; комплексне обстеження з виявлення професійної придатності. **Професі́йні спі́лки** – масові організації трудящих, зв'язаних спільними інтересами за родом їхньої діяльності. 2. Прикм. до **професіона́л**. // Який є професіоналом. // У якому працюють професіонали.

ПРОФЕСІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **професі́йний** 2.

ПРОФЕСІ́ЙНО. Присл. до **професі́йний** 2.

ПРОФЕСІ́ЙНО-ТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до професійних навичок працівника у сфері матеріально-технічного виробництва. // Пов'язаний з професійною підготовкою кваліфікованих робітничих кадрів для різних галузей матеріально-технічного виробництва. *Професійно-технічна освіта.*

ПРОФЕСІОГРА́МА, -и, *ж.* 1. Науковий опис виду праці та необхідних професійних якостей, що може використовуватись у профорієнтації, підборі кадрів і т. ін. 2. Гігієнічна характеристика окремих виробничих груп.

ПРОФЕСІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод психології та фізіології праці, який полягає в детальному описі складу та організації трудових процесів, що лежать в основі конкретних видів праці.

ПРОФЕСІОНА́Л, -а, *ч.* Той, хто зробив яке-небудь заняття предметом своєї постійної діяльності, своєю професією. // *чого.* Добрий фахівець, знавець своєї справи.

ПРОФЕСІОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оволодіння якою-небудь професією як своїм постійним заняттям; перехід у ряди професіоналів.

ПРОФЕСІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Оволодіння основами та глибинами якої-небудь професії. 2. *лінгв.* Слово або зворот, властиві мовленню людей певної професії.

ПРОФЕСІОНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Здійснювати професіоналізацію. 2. Перетворювати якусь роботу, діяльність на професію.

ПРОФЕСІОНАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Ставати професіоналом.

ПРОФЕСІОНАЛІ́СТ, -а, *ч., заст.* 1. Професіонал. 2. Профспілковий працівник.

ПРОФЕСІОНА́ЛКА, -и. *Жін.* до **професіона́л**.

ПРОФЕСІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **професі́йний**.

ПРОФЕСІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **професіона́льний**.

ПРОФЕСІОНА́ЛЬНО. Присл. до **професіона́льний**.

ПРОФЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Рід занять, трудової діяльності, що вимагає певних знань і навичок та є для кого-небудь джерелом існування.

ПРОФЕ́СОР, -а, *ч.* 1. Найвище вчене звання, що надається найбільш кваліфікованим викладачам вищих навчальних закладів та працівникам наукових установ і лікувальних закладів, що керують науково-дослідною і лікувальною роботою; посада, яку обіймає людина з цим званням. // Особа, яка має це звання, обіймає цю посаду. // *жарт.* Великий знавець якої-небудь справи. 2. *зах.* Учитель, викладач.

ПРОФЕ́СОРІВ, -рова, -рове. Прикм. до **профе́сор**. // Належний професорові.

ПРОФЕ́СОРКА, -и, *ж., розм.* 1. Жінка-професор. 2. *заст.* Дружина професора.

ПРОФЕ́СОРСТВО, -а, *с.* 1. Звання професора; перебування на посаді професора. 2. *збірн., заст.* Професори.

ПРОФЕ́СОРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **профе́сор**. // Належний професорові. // Такий, як у професора; власт. професорові. 2. *у знач. ім.* **профе́сорська**, -кої, *ж.* Кімната у вищому навчальному закладі, призначена для перебування викладачів між лекціями.

ПРОФЕ́СОРСЬКО-ВИКЛАДА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. професорів та викладачів вищих навчальних закладів.

ПРОФЕСОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Бути професором (у 1 знач.), обіймати посаду професора.

ПРОФЕСО́РША, -і, *ж., розм.* Дружина професора.

ПРОФЕСУ́РА, -и, *ж.* 1. Посада професора (у 1 знач.). 2. *збірн.* Професори.

ПРОФЗАХВО́РЮВАННЯ, -я, *ж.* Професійне захворювання (*див.* **професі́йний**).

ПРОФЗБО́РИ, -ів, *мн.* Збори членів якої-небудь організації профспілки.

ПРО́ФІ, *невідм., ч.* Спортсмен-професіонал.

ПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* 1. Заходи, що запобігають виникненню й поширенню хвороб, сприяють охороні здоров'я населення. ** **Профіла́ктика захво́рювань** – система заходів, спрямованих на попередження захворювань через усунення причин та умов, що їх викликають. 2. *тех.* Сукупність заходів, які запобігають передчасним поломкам і спрацюванню машин, механізмів і т. ін., відвертають аварії на виробництві, транспорті тощо.

ПРОФІЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **профіла́ктика**. // Запобіжний, превентивний. *Профілактичний огляд.*

ПРОФІЛАКТИ́ЧНО, *присл.* З метою профілактики.

ПРОФІЛАКТО́РІЙ, -ю, *ч.* 1. Лікувально-профілактичний заклад санаторного типу. 2. *с. г.* Приміщення для новонароджених тварин (телят, ягнят і т. ін.). 3. *тех.* Майстерня, де провадяться профілактичний огляд і ремонт машин, механізмів і т. ін.

ПРОФІЛЕЗГИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який згинає профілі (у 2 знач.), признач. для цього. ** **Профілезгина́льний стан** – агрегат, на якому поступовим згинанням між валками металевих листів виготовляють вироби з різним поперечним перерізом.

ПРОФІЛЕШЛІФУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який шліфує профілі (у 2 знач.), признач. для цього.

ПРОФІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надання чому-небудь (підприємству або виробництву, установі, навчальному закладу або навчальному процесу і т. ін.) спеціального характеру; спеціалізація, профілювання. *Поглиблена профілізація.*

ПРОФІЛО́ГРАФ, -а, *ч., спец.* 1. Те саме, що **профіло́метр**. 2. Прилад, що реєструє профіль водного перерізу річок, озер тощо. 3. Прилад для реєстрації обрису (контуру) поперечного перерізу рейки.

ПРОФІЛО́МЕТР, -а, *ч., спец.* Прилад (перев. рухома котушка з голкою), яким визначають чистоту (величину нерівностей) обробленої поверхні.

ПРО́ФІЛЬ, -ю, *ч.* 1. Обриси обличчя збоку. // Взагалі обриси чого-небудь збоку. 2. *спец.* Вертикальний (поздовжній або поперечний) переріз чого-небудь (дороги, площадки, деталі, заготовки і т. ін.). // Форма поперечного перерізу прокатного виробу; виріб такої форми. ** **У (в) по́вний про́філь** – глибиною у повний зріст людини (про окоп, траншею і т. ін.). 3. Сукупність основних типових рис, які характеризують господарство, фах і т. ін. ** **По́вний про́філь вико́нання**: у програмуванні – подання абсолютної або відносної частоти виконання чи часу виконання команд програми.

ПРО́ФІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **про́філь** 1, 2. *Профільний інструмент.*

ПРО́ФІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **про́фільний**.

ПРОФІЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **профілюва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має певний профіль (у 2 знач.), форму. *Профільований алюміній.*

ПРОФІЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **профільо́ваний**.

ПРОФІЛЬТРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **профільтрува́ти**. // **профільтро́вано**. // *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який профільтрувався крізь що-небудь.

ПРОФІЛЬТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **профільтро́ваний**.

ПРОФІЛЬТРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **профільтро́вувати**.

ПРОФІЛЬТРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОФІЛЬТРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Проціджуючи, пропускаючи крізь фільтр, очищати (рідину, газ). *Профільтрувати воду.* 2. *перен., розм.* Піддавати перевірці, відбору, обговоренню. 3. *тільки док., також без додатка.* Фільтрувати якийсь час.

ПРОФІЛЬТРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОФІЛЬТРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Проціджуючись, проходячи крізь фільтр, очищатися (про рідину, газ). 2. *тільки док.* Фільтруватися якийсь час. 3. *тільки недок.* Пас. до **профільтро́вувати** 1, 2.

ПРОФІЛЬТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **профільтрува́ти**.

ПРОФІЛЬТРУВА́ТИ *див.* **профільтро́вувати**.

ПРОФІЛЬТРУВА́ТИСЯ *див.* **профільтро́вуватися**.

ПРОФІЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для профілювання. *Профілювальний стан.*

ПРОФІЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч., спец.* Робітник, майстер з профілювання.

ПРОФІЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **профілюва́льник**.

ПРОФІЛЮВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **профілюва́ти**. *Профілювання металу.*

ПРОФІЛЮВА́ТИ, -лю́ю, -лю́єш, *недок. і док., перех.* 1. *спец.* Надавати правильного, потрібного профілю чому-небудь (дорозі, площадці, деталі, заготовці і т. ін.). *Профілювати шини.* // Надавати певної форми деталі з листового або штабового металу поздовжнім згинанням між валками (роликами). *Профілювати метал.* 2. Надавати чому-небудь певного профілю (у 3 знач.). *Профілювати підприємство.*

ПРОФІЛЮВА́ТИСЯ, -лю́ється, *недок.* Пас. до **профілюва́ти**.

ПРОФІЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **профілюва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який визначає профіль (у 3 знач.) якого-небудь підприємства, інституту і т. ін. *Профілюючі предмети.*

ПРОФІНАНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **профінансува́ти**.

ПРОФІНАНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Забезпечити фінансами, коштами.

ПРОФІ́Т, -у, *ч.* Користь, зиск, вигода, прибуток.

ПРО́ФІТ-ЦЕНТР, -у, *ч.* Центр отримання прибутку; підрозділ компанії, який самостійно заробляє частку загального прибутку.

ПРОФІЦИ́Т, -у, *ч., ек.* Перевищення доходів над видатками.

ПРОФКВИТО́К, -тка́, *ч.* Профспілковий квиток, квиток члена профспілки.

ПРОФКО́М, -у, *ч., розм.* Профспілковий комітет – виборний керівний орган місцевої профспілкової організації.

ПРОФКО́МІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **профко́м**.

ПРОФНЕПРИДА́ТНИЙ, -а, -е. Непридатний до певної професії; непридатний виконувати якусь роботу.

ПРОФНЕПРИДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **профнеприда́тний**.

ПРОФОБ'Є́ДНАННЯ, -я, *с.* Об'єднання профспілкових організацій.

ПРОФО́ГЛЯД, -у, *ч.* Профілактичний медичний огляд жінок з метою виявлення та запобігання жіночих захворювань.

ПРОФО́РГ, -а, *ч., розм.* Профспілковий організатор – виборний керівник профспілкової групи.

ПРОФОРГАНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Те саме, що **профо́рг**.

ПРОФОРГАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., розм.* Профспілкова організація – місцева організація профспілки.

ПРОФОРІЄНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *розм.* Який стосується профорієнтації, служить її цілям. *Профорієнтаційна робота.*

ПРОФОРІЄНТА́ЦІЯ, -ї, *ж., розм.* Орієнтація у виборі професії. *Система профорієнтації.*

ПРОФО́РМА, -и, *ж.* Зовнішня формальність, видимість.

ПРОФО́РМА-РАХУ́НОК, профо́рми-раху́нку, *ч.* Попередній рахунок, що його продавець направляє покупцю відповідно до умов договору.

ПРОФОСВІ́ТА, -и, *ж.* Професійна освіта; навчання професійним знанням, професії.

ПРОФПРАЦІВНИ́К, -а́, *ч.* Профспілковий працівник – той, хто працює в галузі професійного руху або в системі профспілок.

ПРОФРУ́Х, -у, *ч.* Профспілковий рух на захист інтересів трудящих.

ПРОФСПІ́ЛКА, -и, *ж., розм.* Професійна спілка.

ПРОФСПІЛКО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до профспілки. *Профспілкові внески.* ** **Профспілко́ві комі́тети** – колективні виборні органи, які керують всією роботою профспілкової організації.

ПРОФСПІЛЧА́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **профспілко́вий**.

ПРОФТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **професі́йно-техні́чний**.

ПРОФТЕХОСВІ́ТА, -и, *ж., розм.* Професійно-технічна освіта. *Система профтехосвіти.*

ПРОФТЕХУЧИ́ЛИЩЕ, -а, *с., розм.* Професійно-технічне училище – училище для підготовки кваліфікованих працівників з молоді, що закінчила неповну середню загальноосвітню школу. ** **Сере́днє профтехучи́лище** – професійно-технічне училище, що дає, нарівні з професією, також загальну середню освіту.

ПРОФТЕХШКО́ЛА, -и, *ж.* Професійно-технічна школа.

ПРОФУ́ЗНИЙ, -а, -е. Надмірний, дуже сильний, численний.

ПРОФУ́КАТИ, -аю, -аєш, *розм.* 1. Легковажно, марно витратити що-небудь (гроші, майно і т. ін.). 2. *пе-*

рен. Нерозумно використати (життя, сили, час і т. ін.) на що-небудь дріб'язкове, пусте, не варте уваги; розтринькати.

ПРОФУНДА́ЛЬ, -я, *ч.* Глибоководна частина озера, в межах якої не спостерігається хвильовий рух і вітрове переміщення води.

ПРОФУ́РА, -и, *ж.*, *розм.* Пройдоха, пройдисвітка.

ПРОФХВОРО́БА, -и, *ж.* Професійна хвороба (*див.* **професійне захво́рювання**).

ПРОФШКІДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Професійна шкідливість (*див.* **шкідли́вість**).

ПРОХА́ЖКА, -и, *ж.*, *зах.* Прогулянка.

ПРОХА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить або виражає прохання.

ПРОХА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **проха́льний**.

ПРОХА́ЛЬНО. Присл. до **проха́льний**.

ПРОХА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **проха́ти**. // **про́хано**, *безос. присудк. сл. Проханий гість. Проханий обід.* ** **Про́хані гро́ші**, *заст.* – милостиня. 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Якого доводиться довго просити зробити що-небудь, запрошувати кудись; прошений.

ПРОХА́ННЯ, -я, *с.* 1. Ввічливе звертання до кого-небудь з метою домогтися чогось, спонукати кого-небудь зробити, виконати щось; просьба. 2. Письмове клопотання, заява, складена за офіційно встановленою формою.

ПРОХА́ННЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **проха́ння** 1.

ПРОХАРАМА́РКАТИ, -аю, -аєш, *перех. і неперех.*, *зневажл.* Док. до **харама́ркати**.

ПРОХАРИСТЕ́РІЇ, -ій, *мн.*, *міф.* Святкування приходу весни.

ПРОХАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *перех. і неперех.*, *розм.* Док. до **харча́ти**.

ПРОХАРЧИ́ТИ *див.* **прохарчо́вувати**.

ПРОХАРЧИ́ТИСЯ *див.* **прохарчо́вуватися**.

ПРОХАРЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОХАРЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і розм.* **ПРОХАРЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **прогодо́вувати** 1. 2. *тільки док.* Харчувати якийсь час.

ПРОХАРЧО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОХАРЧУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся *і розм.* **ПРОХАРЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чи́шся, *док.* 1. Те саме, що **прогодо́вуватися**. 2. *тільки док.* Харчуватися якийсь час.

ПРОХАРЧУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **прохарчува́ти**, **прохарчо́вувати** і **прохарчува́тися**, **прохарчо́вуватися**. 2. Те, чим харчуються; їжа.

ПРОХАРЧУВА́ТИ *див.* **прохарчо́вувати**.

ПРОХАРЧУВА́ТИСЯ *див.* **прохарчо́вуватися**.

ПРОХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і неперех.* Те саме, що **проси́ти** 1, 2, 4, 5. *Прохати порятунку. Прохати пробачення.*

ПРОХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Те саме, що **проси́тися**.

ПРОХА́ЦТВО, -а, *с.*, *діал.* 1. Те саме, що прохання. 2. Жебрання, збирання милостині.

ПРОХА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **проха́ч**.

ПРОХА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто звертається до кого-небудь, кудись із проханням. 2. *розм.* Те саме, що **жебра́к** 1.

ПРОХА́ЧКА, -и. Жін. до **проха́ч**.

ПРОХВИ́СЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **розтри́нькати**.

ПРОХВОРІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прохворі́ти**.

ПРОХВОРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Хворіти якийсь час.

ПРОХВОРОСТИ́ТИ, -ощу́, -ости́ш, *перех.*, *розм.* Док. до **хворости́ти**.

ПРОХВО́СТИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Прочуханка.

ПРОХЕЙЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Випинання верхньої губи вперед стосовно нижньої.

ПРОХІ́Д, -ходу, *ч.* 1. Дія за знач. **прохо́дити** 1, 3, 6. 2. Місце, де можна проходити, просуватися, проникати крізь що-небудь, між кимсь, чимсь. // Канал, частина порожнистого органа (в живому організмі). *Носоглотковий прохід. Слуховий прохід.* ** **Дава́ти прохі́д** – відсторонятися, звільняти дорогу, щоб дати кому-небудь можливість пройти. **Не дава́ти прохо́ду**: а) загороджувати дорогу комусь; б) надокучати чим-небудь комусь. 3. *спец.* Процес знімання одного шару металу. 4. *діал.* Прогулянка.

ПРОХІДКА́, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **прогу́лянка**.

ПРОХІДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має крізний прохід; крізь якого (яким) можна проходити кудись. // Признач. для перевірки перепусток, документів тощо тих, хто проходить на підприємство, в установу і т. ін. і виходить звідти. // *у знач. ім.* **прохідна́**, -но́ї, *ж.* Приміщення, признач. для перевірки перепусток, документів тощо тих, хто проходить на підприємство, в установу і т. ін. і виходить звідти. ** **Прохідни́й двір**: а) двір, яким можна пройти з однієї вулиці на іншу; б) місце, установа і т. ін., куди можна вільно потрапити і так само вільно піти. 2. Який пересувається з одного місця на інше (про звірів, риб, птахів). 3. Приступний для проходу, проїзду, переправи. 4. *перен.* Який не має суттєвого значення. 5. *спец.* Якого застосовують для поздовжнього обточування деталей (про різець). ** **Прохідна́ піч** – промислова піч, в якій оброблювані заготовки (вироби) переміщуються за допомогою рольгангів, конвеєрів, штовхачів тощо. **Прохідне́ свідо́цтво**, *іст.* – документ, що його видавала поліція в царській Росії на час дороги особам, яких засилали куди-небудь. **Прохідни́й бал** – мінімальна сума балів на вступних екзаменах, що дає право вступу до вищого навчального закладу. **Прохідни́й пішáк**, *шах.* – пішак, який має можливість досягти останньої лінії противника на шаховій дошці. **Прохідні́ ри́би** – риби, які для нересту йдуть з морів у ріки, рідше – з рік у моря.

ПРОХІДНИ́К, -а́, *ч.*, *гірн.* Робітник, який здійснює проходку (у 1 знач.).

ПРОХІДНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *гірн.* Стос. до проходки (у 1 знач.). *Прохідницькі роботи.* // Який здійснює проходку. // Признач. для проходки. *Прохідницький комбайн.*

ПРОХІДНИ́ЦЯ, -і, *гірн.* Жін. до **прохідни́к**.

ПРОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **прохідни́й** 3. *Прохідність шляхів.* 2. *мед.* Здатність пропускати що-небудь (про органи людини або тварини). *Кишкова прохідність.* 3. *спец.* Здатність транспортних засобів долати перешкоди на шляху і проходити поганими дорогами, бездоріжжям.

ПРОХІ́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Хитрий, підступний.

ПРОХІРО́Н, -а, *ч.*, *іст.* Кодифікація деяких основних інститутів візантійського права, складена у 879 р.

ПРОХІ́РСТВО, -а, *с.*, *діал.* Хитрість, підступність.

ПРОХЛОРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді зелених або бурих платівок.

ПРОХМЕЛИ́ТИСЯ *див.* **прохмеля́тися**.

ПРОХМЕЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прохмеля́тися**.

ПРОХМЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ПРОХМЕЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* Те саме, що **витверезо́вуватися**.

ПРОХОДЖА́ЛИЙ, *рідко* **ПРОХОЖА́ЛИЙ**, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **прохо́жий** 1. 2. *у знач. ім.* **проходжа́лий**, **прохожа́лий**, -лого, *ч.*; **проходжа́ла**, **прохожа́ла**, -лої, *ж.* Те саме, що **прохо́жий** 2.

ПРОХОДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* 1. *рідко.* Іти, пересуватися кроками; проходити. 2. Повільно ходити туди й назад.

ПРОХОДЖА́ТИСЯ *див.* **прохо́джуватися**.

ПРОХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прохо́дити**.

ПРОХО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*, **ПРОХО́ДИТИ**, -хо́джу, -хо́диш, *док.* 1. *перех.* Долати певну відстань, ходячи. 2. *тільки док.*, *неперех.* Ходити якийсь час. 3. *перех.*, *розм.* Ходячи з певною метою, витрачати (гроші).

ПРОХО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **ПРОХО́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся *і розм.* **ПРОХОДЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОЙТИ́СЯ**, пройду́ся, про́йдешся *і розм.* **ПРОХОДИ́ТИСЯ**, -ходжу́ся, -хо́дишся, *док.* 1. Ходити туди й назад. // Прогулюватися де-небудь. // *перев. док.* Піти кудись, побувати де-небудь із певною метою. // *перев. док.*, *у сполуч. зі сл.* о к о, п о г л я д і т. ін., *перен.* Обдивитися, оглянути кого-, що-небудь або проглянути щось. // *тільки док.* Прокотитися по кому-, чому-небудь. // *тільки док.*, *перен.* Пронизати когось, щось. 2. *тільки док.* По черзі доторкнутися до яких-небудь предметів легкими рухами. 3. *перев. док.*, *розм.* Піддати що-небудь якійсь дії.

ПРОХО́ДИТИ *див.* **прохо́джувати**.

ПРОХО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **ПРОЙТИ́**, пройду́, про́йдеш, *док.* 1. *неперех.* Іти, пересуватися кроками; крокувати. // Пропливати в морі, річці і т. ін. (про риб). // Їхати, скакати верхи де-небудь. // Переміщатися де-небудь (про поїзд, літак, пароплав і т. ін. і про людей, які на них перебувають під час руху). // Пересуватися по чому-небудь (про небесні світила, хмари, промені світла і т. ін.). // Поширюватися в якомусь середовищі (про вітер, тепло, холод, хвилі і т. ін.). // Розноситися, чутися (про звуки). // *перен.* Поширюватися серед когось, набувати розголосу (про чутки, відомості і т. ін.). // *перен.* Охоплювати людину, пронизувати її тіло; проймати (про відчуття холоду, тепла, болю і т. ін.). // На якийсь час з'являтися, відбиватися на обличчі (про почуття, переживання і т. ін.). // Послідовно відкриватися зору людини, що йде, їде, пливе де-небудь. // *перен.* З'являючись, пропливати в думках, спогадах, уяві тощо. // Мати можливість іти, переміщатися де-небудь. 2. *перев. недок.*, *неперех.* Простягатися, тягтися в якомусь напрямку (про дорогу, канал і т. ін.). // *перен.* Бути наявним, простежуватися в чому-небудь, протягом певного часу. 3. *перех. і неперех.* Ідучи, минати кого-, що-небудь; їдучи, їдучи тощо, залишати позаду, за собою. // Пересуваючись, перетинати певну місцевість з кінця в кінець. // *перен.* Залишатися непоміченим ким-небудь, поза чиєюсь увагою. 4. *неперех.* Іти в якому-небудь напрямку, до когось, чогось; прямувати. // Заходити або потрапляти, прокрадатися і т. ін. куди-небудь. // Проникати, просочуватися крізь що-небудь кудись. // Просовуватися крізь який-небудь отвір, прохід, підходячи за розміром. // *також перех.* Пробивати, пронизувати що-небудь (перев. про зброю, кулю). 5. *неперех.* Виявлятися прийнятим, обраним тощо куди-небудь, затвердженим кимсь (перев. внаслідок відбору, голосування, екзаменів і т. ін.). 6. *перех.* Ідучи, переміщаючись, долати певну відстань. // *у сполуч. зі сл.* ш л я х, п у т ь і т. ін., *перен.* Мати на своєму рахунку певні досягнення, звершення і т. ін. 7. *перех.* Виконувати певні роботи у товщі, глибині чого-небудь, просуваючись у певному напрямку. 8. *перех. і неперех.* Піддавати що-небудь якійсь дії (перев. з поверхні). *Пройти заготовку різцем.* // Обробляти на певній ділянці ґрунт (про сільськогосподарські знаряддя, машини). 9. *перех.* Знайомитися з чим-небудь, вивчати щось. // Закріплювати набуті під час навчання знання на практиці. // *розм.* Прослухувати курс навчання, набувати певних знань, навичок (у школі, інституті і т. ін.). 10. *перех.* Пізнавати на власному досвіді, переживати що-небудь, виконувати певну роботу, завдання і т. ін. *Проходити військову службу.* // Зазнавати на собі дії або впливу чого-небудь (про неживі предмети). *Проходити цензуру.* 11. *неперех.* Іти, минати (про час, період, пору року). // *безос.*, *із заперечю.* // Наближатися до кінця, закінчуватися. 12. *неперех.* Відбуватися, здійснюватися, мати місце (про які-небудь події, явища і т. ін.). // Завершуватися, припинятися. // Переставати мучити, тривожити кого-небудь; припинятися (про хворобу). // *розм.* Минати без поганих, небажаних наслідків; минатися. 13. *тільки док.*, *неперех.* Спливти по воді під час льодоходу (про кригу). 14. *неперех.*, *розм.* Просякати чим-небудь.

ПРОХОДИ́ТИСЯ *див.* **прохо́джуватися**.

ПРОХО́ДИТИСЯ[1], -иться, *недок.* Пас. до **прохо́дити** 3, 6 – 8.

ПРОХО́ДИТИСЯ[2] *див.* **прохо́джуватися**.

ПРОХО́ДКА, -и, *ж.* 1. *спец.* Дія за знач. **прохо́дити** 7. 2. *розм.* Те саме, що **прогу́лянка**.

ПРОХО́ДОМ, *присл.*, *розм.* Дорогою, мимохідь.

ПРОХОЖА́ЛИЙ *див.* **проходжа́лий**.

ПРОХО́ЖИЙ, -а, -е. 1. Який іде куди-небудь повз когось, щось. 2. *у знач. ім.* **прохо́жий**, -жого, *ч.*; **прохо́жа**, -жої, *ж.* Людина, яка йде куди-небудь повз когось, щось.

ПРОХОЛО́ДА, -и, *ж.* Свіжість у повітрі, легкий холодок, що освіжає, бадьорить. // Прохолодне місце, затінок (у 1 знач.).

ПРОХОЛОДЖА́ТИ *див.* **прохоло́джувати**.

ПРОХОЛОДЖА́ТИСЯ *див.* **прохоло́джуватися**.

ПРОХОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прохолоди́ти**. // **прохоло́джено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОХОЛО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прохолоди́ти**, **прохоло́джувати**, **прохолоджа́ти** та дія і стан за знач. **прохолоди́тися**, **прохоло́джуватися**, **прохолоджа́тися**.

ПРОХОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідше* **ПРОХОЛОДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОХОЛОДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* 1. Освіжати прохолодою або холодом. // Робити холодним, холоднішим. // *перен.* Зменшувати, послаблювати силу вияву чиїх-небудь почуттів, поривань (перев. про холод, прохолодне повітря); вгамовувати. // *безос.* 2. *с. г.* Піддавати охолодженню, щоб підняти схожість. *Прохолодити насіння.*

ПРОХОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідше* **ПРОХОЛОДЖА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОХОЛОДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.* 1. Освіжатися прохолодою, холодом. // Випивати прохолодного напою. 2. *тільки недок.*, *розм.* Проводити час у розвагах, уникати серйозних занять. 3. *тільки док.*, *розм.* Те саме, що **простуди́тися**. 4. *тільки недок.* Пас. до **прохоло́джувати**, **прохолоджа́ти**.

ПРОХОЛОДИ́ТИ *див.* **прохоло́джувати**.

ПРОХОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **прохоло́джуватися**.

ПРОХОЛО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Помірно холодний, свіжий (про вітер, повітря, воду). // Не жаркий і не холодний (про пору року, день і т. ін.). // В якому відчувається свіжість, прохолода (про приміщення, місцевість і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Байдужий (про ставлення, погляд і т. ін.).

ПРОХОЛОДНИ́Й, -а́, -е́. Який прохолоджує, освіжає (перев. про напої). // *у знач. ім.* **прохолодне́**, -но́го, *с.* Напій, що прохолоджує, освіжає.

ПРОХОЛО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **прохоло́дний**.

ПРОХОЛО́ДНО. Присл. до **прохоло́дний**. // *у знач. присудк. сл.*

ПРО́ХОЛОДЬ, -і, *ж.*, *поет.* Те саме, що **прохоло́да**.

ПРОХОЛО́ЛИЙ, -а, -е. Який прохолонув.

ПРОХОЛО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан і якість за знач. **прохоло́лий**.

ПРОХОЛО́НУТИ *і рідко* **ПРОХОЛО́ТИ**, -о́ну, -о́неш; *мин. ч.* прохоло́нув, -нула, -нуло *і* прохоло́в, -ло́ла, -ло́ло; *док.* Те саме, що **охоло́нути** 1, 2.

ПРОХОЛО́ТИ *див.* **прохоло́нути**.

ПРОХОПИ́ТИ *див.* **прохо́плювати**.

ПРОХОПИ́ТИСЯ *див.* **прохо́плюватися**.

ПРОХО́ПЛЮВАТИ, -ює, *недок.*, **ПРОХОПИ́ТИ**, -хо́пить; *мн.* прохо́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* Пронизувати, проймати (про холод, сирість і т. ін.). // Охоплювати кого-небудь, викликаючи біль, страждання тощо (про відчуття, почуття і т. ін.).

ПРОХО́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **ПРОХОПИ́ТИСЯ**, -хоплю́ся, -хо́пишся; *мн.* прохо́пляться; *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **проговорю́ватися**. // Вставляти своє слово, фразу серед загальної розмови, вигуків і т. ін. 2. Пробиратися куди-небудь (перев. швидко або непомітно для когось). 3. *перен.* З'являтися де-небудь, на тлі чогось. // Часом чутися серед інших звуків. // Раптово, несподівано вириватися у кого-небудь (про фразу, вигук, запитання). 4. *рідко.* Те саме, що **прокида́тися**.

ПРОХОРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш *і* **ПРОХОРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *діал.* Прохворіти.

ПРОХОРУВА́ТИ *див.* **прохорі́ти**.

ПРОХРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш, *док.* 1. *неперех.* Док. до **хрипі́ти**. 2. *перех.* Промовити що-небудь хрипким голосом. 3. *неперех.* Хрипіти якийсь час.

ПРОХРОМИ́ТИ *див.* **прохро́млювати**.

ПРОХРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОХРОМИ́ТИ**, -хромлю́, -хро́миш; *мн.* прохро́млять; *док.*, *перех.*, *діал.* Проколювати.

ПРОХРОНОМЕТРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прохронометрува́ти**. // **прохронометро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОХРОНОМЕТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *спец.* Док. до **хронометрува́ти**.

ПРОХРОПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* прохропля́ть; *і* **ПРОХРОПТИ́**, -пу́, -пе́ш, *док.* 1. Док. до **хропі́ти**, **хропти́**. 2. Хропіти, хропти якийсь час.

ПРОХРОПТИ́ *див.* **прохропі́ти**.

ПРОХРУСТІ́ТИ, -ти́ть, *док.* 1. Док. до **хрусті́ти**. 2. Хрустіти якийсь час.

ПРОХРУЩА́ТИ, -щи́ть, *док.* 1. Док. до **хруща́ти**. 2. Хрущати якийсь час.

ПРОХУ́КАТИ *див.* **прохукувати**.

ПРОХУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прохукувати**.

ПРОХУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОХУ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Хукаючи, утворювати проталинку на замерзлій шибці.

ПРОХУРКОТІ́ТИ, -ти́ть, *док.*, *розм.* 1. Док. до **хуркоті́ти**. 2. Хуркотіти якийсь час.

ПРОХУРЧА́ТИ, -чи́ть, *док.*, *розм.* 1. Док. до **хурча́ти**. 2. Хурчати якийсь час.

ПРОЦВИ́НДРИТИ *див.* **процви́ндрювати**.

ПРОЦВИ́НДРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОЦВИ́НДРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *фам.* Те саме, що **проци́ндрювати**.

ПРОЦВІСТИ *див.* **процвіта́ти**.

ПРО́ЦВІТ, -у, *ч.* Розквіт, розвій.

ПРОЦВІ́ТАНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **розцві́чений**.

ПРОЦВІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **процвіта́ти** 1, 2.

ПРОЦВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЦВІСТИ́**, -іту́, -іте́ш *док.* 1. *розм.* Розквітати або вкриватися квітами; цвісти. // Вирізнятися яскравою барвою на тлі чого-небудь. 2. *перев. недок.* Успішно розвиватися, маючи сприятливі умови для розвитку, розквіту. // *розм.* Жити щасливо, в достатку, в славі тощо. 3. *тільки док.* Цвісти якийсь час.

ПРОЦВІТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **процвіта́ти** 1, 2.

ПРОЦЕДУ́РА, -и, *ж.* 1. Офіційно встановлений чи узвичаєний порядок здійснення, виконання або оформлення чого-небудь. *Дипломатична процедура.* // *розм.* Ряд яких-небудь дій, хід виконання чого-небудь. 2. У програмуванні – блок з формальними параметрами або без них, виконання якого відбувається після приведення його до стану готовності до виконання. ** **Асинхро́нна процеду́ра** – процедура, що виконується одночасно з іншими частинами програми. **Процеду́ра ба́зи да́них** – процедура, що автоматично викликається системою керування базою даних в процесі виконання умов, що вказані для даної процедури у схемі бази даних. **Процеду́ра вимика́ння**: а) послідовність операцій за умови завершення сеансу зв'язку користувача з системою; б) процедура вилучення задачі з системного журналу. **Процеду́ра ви́правлення по́милок** – стандартна процедура відтворення обчислювального процесу за умови виявлення помилок. **Процеду́ра реєстра́ції**: а) процедура встановлення зв'язку з вилученим абонентом; б) процедура фіксації події у системному журналі. **Стандáртна процеду́ра** – процедура, функції якої задаються деякою алгоритмічною мовою, а реалізація забезпечується системою програмування. **Фо́нова процеду́ра** – процедура, яка є альтернативною до нормального виконання процесу. 3. Лікувальний захід, перев. призначений лікарем.

ПРОЦЕДУ́РНА, -ої, *ж.* Кабінет, в якому приймають процедури.

ПРОЦЕДУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **процеду́ра** 1. 2. Прикм. до **процеду́ра** 2. *Процедурний листок.* // Признач. для виконання процедур. *Процедурний кабінет.*

ПРОЦЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Сота частка числа, яке приймається за ціле, за одиницю (позначається знаком %), відсоток. // Кількість кого-, чого-небудь, що вимірюється у сотих частках чогось, прийнятого за одиницю. 2. *перев. мн.* Дохід, якого одержують на кожні сто грошових одиниць капіталу або грошової суми, покладеної у банк. // Плата, яку кредитор одержує від позичальника за користування наданими йому коштами. ** **Депози́тний проце́нт** – плата банків за кошти, що зберігаються на депозитних рахунках клієнтів. **Креди́тний проце́нт** – плата, що її позичальник повинен вносити за користування кредитом. **Облі́ковий проце́нт**: а) плата, що знімається банками за авансування грошей; б) позичковий, кредитний процент, що його стягують банки за надання міжбанківського кредиту. **Позича́ти під (за, на) проце́нти (проце́нт)** – брати або давати гроші в борг, домовляючись про певну суму як плату за користування наданими коштами. **Позичко́вий проце́нт** – плата, що її одержує кредитор від позичальника за користування наданими йому коштами. **Складні́ проце́нти** – нарахування процентів на проценти. 3. Винагорода, що нараховується залежно від обороту, доходу. *Працювати на процентах.*

ПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **проце́нт** 1. // Виражений у процентах. *Процентне обчислення.* 2. Прикм. до **проце́нт** 2, 3. *Процентні нарахування.* // Який приносить процент, проценти. *Процентні папери.* ** **проце́нтна ста́вка** – розмір процента, що встановлюється банками з різних видів операцій, які ними проводяться (короткострокові та довгострокові позики, строкові вклади, вклади до запитання і т. ін.). **Проце́нтна тра́тта** – тратта, оформлена з умовою, що трасат зобов'язаний виплачувати певний процент від дати оформлення документа до строку остаточного розрахунку по ньому. **Проце́нтне число́** – підсумований залишок коштів на особовому рахунку, на який за встановленою процентною ставкою банки нараховують процент. **Проце́нтні папе́ри** – цінні папери, боргові зобов'язання, що дають прибуток у формі процента до їхньої вартості. **Проце́нтні по́зики** – позики, за якими доход виплачується у вигляді певного твердого процента. **Проце́нтний ри́зик** – банківський ризик, обумовлений коливанням ринкових процентних ставок.

ПРОЦЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Обчислювати, нараховувати проценти.

ПРОЦЕРКО́ЇД, -а, *ч.* Личинкова стадія деяких стрічкових червів.

ПРОЦЕ́С, -у, *ч.* 1. Послідовна зміна станів або явищ, яка відбувається закономірним порядком; хід розвитку чого-небудь. // Сукупність послідовних дій, засобів, спрямованих на досягнення певного наслідку. ** **Виробни́чий проце́с** – систематична та цілеспрямована зміна кількісних та якісних характеристик засобів виробництва і робочої сили для отримання готової продукції. **Розгалу́жений проце́с**: у системах обробки інформації – процес, алгоритм якого містить хоча б одне розгалуження. **Систе́мний проце́с**: у системах обробки інформації – процес обробки даних, у якому функціонують певні компоненти керуючої програми. **Технологі́чний проце́с** – частина виробничого процесу, яка складається з дій, спрямованих на зміну та (або) визначення стану заготовок та виробів. **Трудови́й проце́с** – сукупність дій, що їх здійснюють виконавці, виготовляючи продукцію та її частини. **У проце́сі** *чого* – під час чого-небудь, у ході чогось. **Фі́зико-хімі́чний проце́с** – процес, що ґрунтується на залежності між фізичними властивостями рівноважної системи і чинниками, що визначають її стан рівноваги. 2. Активний розвиток хвороби. 3. Розгляд судової справи; сама судова справа. // Визначений законом порядок діяльності слідчих і судових органів при розгляді судових справ певного роду. *Кримінальний процес.*

ПРОЦЕ́СИНГ, -у, *ч.* 1. Обробка, переробка. 2. Технологія.

ПРОЦЕ́СИНГОВИЙ, -а, -е. Стос. до процесингу. **Проце́сингова компа́нія**: а) фірма, яка координує розрізнені процеси; б) компанія, яка координує розрахунки по кредитним картам між банком, торговою фірмою та користувачем кредитної карти.

ПРОЦЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Урочистий багатолюдний похід, часто пов'язаний із весіллям, святом, похороном і т. ін.

ПРОЦЕ́СОР, -а, *ч.* 1. Центральний пристрій в ЕОМ, що обробляє інформацію та управляє всім обчислювальним процесом. // Пристрій для обробки даних. ** **Інтерфе́йсний проце́сор** – спеціалізований процесор, що забезпечує діалоговий доступ до потужного обчислювального процесора чи мережі. **Конве́єрний проце́сор** – процесор, у якому команда виконується послідовно рядом пристроїв. **Ма́тричний проце́сор** – процесор із спеціальною архітектурою, розрахованою на обробку числових масивів. **Мо́вний проце́сор** – процесор, призначений для трансляції та виконання програм, написаних якоюсь мовою програмування. **Центра́льний проце́сор** – процесор, що виконує основні функції щодо обробки даних і керування роботою інших частин комп'ютера чи системи. 2. Складна логічна програма, що є частиною системи автоматизації програмування.

ПРОЦЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **проце́сор**.

ПРОЦЕ́С-ПСИХО́З, -у, *с.* Прогредієнтні психічні захворювання, виникнення яких ґрунтується на ендогенезі.

ПРОЦЕСУАЛІ́СТ, -а, *ч.*, *розм.* Фахівець з процесуального права.

ПРОЦЕСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до процесу (у 3 знач.). *Процесуальний кодекс.* ** **Процесуа́льне пра́во** – частина норм правової системи, яка регулює відносини, що виникають при розслідуванні злочинів, розгляді та вирішенні кримінальних та цивільних справ. **Процесуа́льне правонасту́пництво** – заміна у цивільному або арбітражному процесі зацікавленої особи, яка бере участь у справі, її правонаступником у матеріальному правовідношенні.

ПРОЦЕСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* Судитися.

ПРОЦИ́НДРИТИ *див.* **проци́ндрювати**.

ПРОЦИ́НДРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОЦИ́НДРИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *фам.* Витрачати на що-небудь марно (звичайно гроші, майно).

ПРОЦИТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **процитува́ти**. // **процито́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЦИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Навести цитату з якого-небудь твору, чиїсь вислів.

ПРОЦІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проціди́ти**. // **проці́джено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який процідився (у 1 знач.) крізь що-небудь.

ПРОЦІ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проціди́ти**.

ПРОЦІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проці́джувати** 1 та дія за знач. **проці́джуватися**.

ПРОЦІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЦІДИ́ТИ**, -ціджу́, -ці́диш, *док.*, *перех.* 1. Пропускати, цідити крізь що-небудь для очищення (перев. рідину). // Пропускати крізь вузький отвір, щілину і т. ін. 2. *часто зі сл.* крізь зуби, *перен.* Вимовляти повільно, невиразно або знехотя.

ПРОЦІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **ПРОЦІДИ́ТИСЯ**, -ці́диться, *док.* 1. Проходити, цідитися крізь що-небудь (перев. про рідину). // Проникати, проходити куди-небудь (часто крізь вузький отвір, щілину і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **проці́джувати** 1.

ПРОЦІДИ́ТИ *див.* **проці́джувати**.

ПРОЦІДИ́ТИСЯ *див.* **проці́джуватися**.

ПРОЦІЛО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проціло́вувати**.

ПРОЦІЛО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЦІЛУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Цілуючи, порушувати цілісність чого-небудь. 2. *тільки док.* Цілувати якийсь час.

ПРОЦІЛУВА́ТИ *див.* **проціло́вувати**.

ПРОЦО́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Док. до **цо́кати**. 2. Цокати якийсь час.

ПРОЦОКОТА́ТИ *див.* **процокоті́ти**.

ПРОЦОКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ПРОЦОКОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш. *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Док. до **цокоті́ти**, **цокота́ти**. 2. *перех.* Промовити, цокочучи зубами. // Промовити швидко і дзвінко. 3. *неперех.* Цокотіти якийсь час.

ПРОЧА́НИН, -а, *ч.* Богомолець, паломник, що ходить на прощу до святих місць.

ПРОЧА́НКА, -и. Жін. до **проча́нин**.

ПРОЧА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **проча́нин**.

ПРОЧАХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **ПРОЧА́ХТИ** *і* **ПРОЧА́ХНУТИ**, -хне, *док.* 1. Втрачаючи тепло, ставати холодним. // *перен.* Заспокоюватися, вгамовуватися (про сильні почуття). 2. Втрачати навесні вологу, просихати (про землю).

ПРОЧА́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **проча́хти**, **проча́хнути**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який заспокоївся, вгамувався.

ПРОЧА́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **проча́хлий**.

ПРОЧА́ХНУТИ *див.* **прочаха́ти**.

ПРОЧА́ХТИ *див.* **прочаха́ти**.

ПРОЧВАЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. Повільно пройти, проїхати. 2. Повільно йти, їхати якийсь час; повільно пройти, проїхати якусь відстань.

ПРОЧВА́РА, -и, *ч. і ж.*, *заст.* Потвора.

ПРОЧЕКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *кого, що, на кого – що.* Чекати якийсь час.

ПРОЧЕ́РГУВАТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Чергувати якийсь час.

ПРО́ЧЕРК, -у, *ч.* 1. Риска, проведена на чому-небудь. 2. Риска в якому-небудь документі, записі, що означає пропуск, відсутність даних.

ПРОЧЕРКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **проче́ркувати**.

ПРОЧЕ́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **проче́ркувати**.

ПРОЧЕ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Проводити риску на чому-небудь. 2. Робити прочерк (у 2 знач.) в якому-небудь документі, записі.

ПРО́ЧЕРТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Прогалина, галява.

ПРОЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прочеса́ти**. // **проче́сано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЧЕСА́ТИ *див.* **прочі́сувати**.

ПРОЧИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЧНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **прокида́тися**.

ПРОЧИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОЧНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **прокида́тися**. 2. Приходити до пам'яті; опам'ятовуватися, притомніти.

ПРОЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прочини́ти**. // **прочи́нено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЧИНИ́ТИ *див.* **прочиня́ти**.

ПРОЧИНИ́ТИСЯ *див.* **прочиня́тися**.

ПРОЧИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОЧИНИ́ТИ**, -чиню́, -чи́ниш, *док.*, *перех.* 1. Відчиняти трохи, не зовсім. 2. *розм.* Те саме, що **розчиня́ти**[1] 1.

ПРОЧИНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ПРОЧИНИ́ТИСЯ**, -чи́ниться, *док.* 1. Відчинятися трохи, не зовсім. 2. *розм.* Те саме, що **розчиня́тися**[1] 1. 3. *тільки недок.* Пас. до **прочиня́ти**.

ПРОЧИ́СТИТИ *див.* **прочища́ти**.

ПРОЧИ́СТИТИСЯ *див.* **прочища́тися**.

ПРО́ЧИСТКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Прочищена лопатою стежка. 2. Просіка.

ПРОЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прочита́ти**. // *у знач. ім.* **прочи́тане**, -ного, *с.* Те, що хтось прочитав. // **прочи́тано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЧИТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прочита́ти**.

ПРОЧИТА́ТИ *див.* **прочи́тувати**.

ПРОЧИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прочи́тувати**.

ПРОЧИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЧИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Сприймати що-небудь написане, надруковане, читаючи вголос або про себе. // *що, про що.* Знайомитися з чимсь шляхом читання. // *що, про що.* Знайомити когось із змістом чого-небудь написаного, надрукованого, читаючи вголос. 2. *перев. док.*, *перех.* Усно передати, викласти зміст чого-небудь слухачам. *Прочитати доповідь.* // Виголосити напам'ять, уголос (вірші, молитву і т. ін.). 3. *перех.* Виголошувати повчання, догану і т. ін.; вичитувати. 4. *перех.* Сприймати значення, зміст яких-небудь умовних позначок, шифрів і т. ін. // Розкривати, сприймати внутрішній смисл чого-небудь. // *перен.* Дізнаватися про чиїсь переживання, почуття (перев. з виразу очей, обличчя і т. ін.). 5. *тільки док.*, *перех. і без додатка.* Читати якийсь час. *Прочитати до ранку.*

ПРОЧИ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **прочи́тувати** 1 – 4.

ПРОЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прочища́ти**.

ПРОЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЧИ́СТИТИ**, -и́щу, -и́стиш, *док.*, *перех.* 1. Звільняти який-небудь отвір, якесь заглиблення тощо від бруду, сміття і т. ін. ** **Прочища́ти го́рло** – відкашлюватися, прокашлюватися. 2. Звільняючи, розчищаючи від чого-небудь, робити прохідним (шлях, стежку і т. ін.). // Прополюючи або вирубуючи, звільняти від зайвих рослин; проріджувати. // Звільняти від людей, тварин, засобів транспорту прохід, дорогу кудись. 3. *тільки док.* Чистити якийсь час.

ПРОЧИЩА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **ПРОЧИ́СТИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати чистим, вільним від чогонебудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **прочища́ти**.

ПРОЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прочи́стити**. // **прочи́щено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прочи́стити**, **прочища́ти** і **прочи́ститися**, **прочища́тися**.

ПРО́ЧІЛ, -чола *і* **ПРОЧО́ЛОК**, -лка, *ч.*, *зах.* 1. Передня частина хати. 2. Вершина гори.

ПРОЧІ́С, -чо́су, *ч.*, *спец.* Дія за знач. **прочеса́ти**, **прочі́сувати**.

ПРОЧІСНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до прочісування.

ПРОЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прочі́сувати**.

ПРОЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЧЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *перех.* 1. Розчісувати в певному напрямі. // Чесанням очищати, вирівнювати, готувати до прядіння (волокно). *Прочісувати вовну. Прочесати льон.* 2. *перен.*, *розм.* Детально оглядати, обстежувати яку-небудь місцевість, щоб знайти, спіймати когось. // *також без додатка.* Обстрілювати певну місцевість. 3. *тільки недок.* Чесати якийсь час.

ПРОЧНУ́ТИ *див.* **прочина́ти**.

ПРОЧНУ́ТИСЯ *див.* **прочина́тися**.

ПРОЧО́ВГАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прочо́вгати** 1, 2. // **прочо́вгано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОЧО́ВГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Протерти підошву, взуття і т. ін.; протоптати. 2. *перех.* Зіпсувати тривалим ходінням, танцями. *Прочовгати підлогу.* 3. *неперех.* Пройти, човгаючи.

ПРОЧО́ЛОК *див.* **про́чіл**.

ПРОЧУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Передчуття.

ПРОЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОЧУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.*, *розм.* Дізнаватися з чуток. // *перех.*, *заст.* Чути (у 1 знач.). 2. *перех.*, *діал.* Передчувати.

ПРОЧУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОЧУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *розм.* Те саме, що **чу́тися** 1. 2. *заст.* Прокидатися. // Опам'ятовуватися, притомніти.

ПРОЧУ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Привести до пам'яті.

ПРОЧУ́МАТИСЯ *див.* **прочу́мuватися**.

ПРОЧУ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОЧУ́МАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Приходити до пам'яті.

ПРОЧУ́НЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* Прийти до пам'яті. // Видужати.

ПРОЧУ́НЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.*, *розм.* Прийти до пам'яті.

ПРОЧУ́ТИ *див.* **прочува́ти**.

ПРОЧУ́ТИСЯ *див.* **прочува́тися**.

ПРОЧУТІ́ТИСЯ, -учу́ся, -у́тишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Прийти до пам'яті.

ПРОЧУТТЯ́, -я́, *с.*, *зах.* Передчуття.

ПРОЧУХА́Н, -а, *ч.*, *розм.* 1. Покарання побоями. // Бій, пов'язаний з великими втратами. 2. *перен.* Сувора догана, дорікання. *Давати прочухана.*

ПРОЧУХА́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **прочуха́н**.

ПРОЧУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1 Прийти до пам'яті. 2. Чухатися (в 1, 2 знач.) якийсь час.

ПРОЧХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Чхаючи, позбутися неприємного відчуття в носоглотці.

ПРОША́К, -а́, *ч.*, *діал.* Жебрак.

ПРОША́МКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Сказати, шамкаючи.

ПРОШАМКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **проша́мкати**.

ПРОШАМОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.* 1. *неперех.* Видати шамотіння. 2. *неперех.* Пройти, пролетіти з шамотінням. 3. *перех.*, *розм.* Сказати тихо, прошепотіти.

ПРОШАРО́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прошарува́ти**[1]. // **прошаро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОШАРО́ВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прошарува́ти**[2]. // **прошаро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОШАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **прошаро́ваний**.

ПРОШАРО́ВУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **прошаро́вувати**[1].

ПРОШАРО́ВУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **прошаро́вувати** 2.

ПРОШАРО́ВУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Перекладати щонебудь шаром, шарами чогось іншого.

ПРОШАРО́ВУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Розпушувати міжряддя просапних культур.

ПРОШАРО́ВУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **прошаро́вувати**[1].

ПРОШАРО́ВУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.* Пас. до **прошаро́вувати**[2].

ПРОША́РОК, -рку, *ч.* 1. Шар чого-небудь у чомусь іншому, між шарами чогось іншого. 2. *перен.* Частина суспільного класу, соціальна група, яка чимось вирізняється в межах класу; верства. // Група людей, що вирізняється з-поміж загалу за якими-небудь спільними ознаками. 3. *геол.* Тонкий шар якої-небудь гірської породи, ґрунту між шарами іншої породи, ґрунту.

ПРОШАРУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **прошарува́ти**, **прошаро́вувати**[1].

ПРОШАРУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **прошарува́ти**, **прошаро́вувати**[2].

ПРОШАРУВА́ТИ[1] *див.* **прошаро́вувати**[1].

ПРОШАРУВА́ТИ[2] *див.* **прошаро́вувати**[2].

ПРОШАРУДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док.* 1. Видати або викликати шарудіння. 2. Пройти, просунутися з шарудінням. 3. Шарудіти якийсь час.

ПРОША́СТАТИ, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.*, *розм.* Шастати якийсь час. 2. *перех.*, *діал.* Протринькати.

ПРО́ШВА, -и, *ж.* 1. Смужка мережива або вишитої тканини, шита чи призначена для вшивання у виріб із тканини. 2. Вузька смужка тканини чи шкіри, вшита у шви одягу (перев. форменого) або взуття.

ПРОШВЕ́НДЯТИ, -яю, -яєш, *док.*, *розм.* Швендяти якийсь час.

ПРО́ШВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **про́шва**.

ПРОШЕЛЕСТІ́ТИ, -ещу́, -murmur

ПРОШЕЛЕСТІ́ТИ, -ещу́, -ести́ш, *док.* 1. *неперех.* Видати або викликати шелест, шурхіт. 2. *неперех.* Пробігти, проїхати, пролетіти і т. ін. з шелестом. 3. *перех. і неперех.*, *перен.* Стиха промовити; прошепотіти. // Стиха прозвучати, ледь почутися (про звуки). // *безос.* 4. *неперех.* Шелестіти якийсь час.

ПРО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **проси́ти**. // **про́шено**, *безос. присудк. сл.* ** **Про́шений гість** – особа, яку куди-небудь запросили. **Про́шений хліб** – милостиня. 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Якого доводиться довго просити зробити що-небудь, запрошувати кудись.

ПРОШЕ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Письмове прохання, клопотання.

ПРОШЕПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ПРОШЕПОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **прошепта́ти**. // *безос.*

ПРОШЕПОТІ́ТИ *див.* **прошепота́ти**.

ПРОШЕПТА́ТИ, -епчу́, -е́пчеш, *док.*, *перех.* Промовити пошепки.

ПРОШЕРХОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш. 1. Док. до **шерхота́ти**. 2. Шерхотати якийсь час.

ПРОШЕРХОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш. 1. Док. до **шерхоті́ти**. 2. Шерхотіти якийсь час.

ПРОШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОШИБИ́ТИ**, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* прошиб, -ла, -ло; *док.*, *перех.*, *діал.* Пронизувати.

ПРОШИБИ́ТИ *див.* **прошиба́ти**.

ПРОШИ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прошиби́ти**.

ПРОШИ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Стан за знач. **прши́блений**.

ПРОШИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **прошивни́й** 2.

ПРОШИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається прошиванням.

ПРОШИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **прошива́льник**.

ПРОШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прошива́ти** 1, 4.

ПРОШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПРОШИ́ТИ**, -ию́, -ие́ш, *док.*, *перех.* 1. Шити, зшивати, вишивати що-небудь, протягуючи нитку, дратву і т. ін. наскрізь. 2. *перен.* Пробивати або простріхлювати кого-, що-небудь наскрізь. // *безос.* // Швидко, різко розтинати, розсікати (повітря, воду і т. ін.). // Сильно, різко звучати, чутися, вирізняючись на тлі чого-небудь (про звуки). // *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д. Пильно, гостро дивитися на кого-, що-небудь. 3. *перен.* Проходити, проникати вглиб, всередину крізь товщу чогось. // Проймати когонебудь, викликаючи гостре фізичне відчуття (про холод, біль і т. ін.). // *безос.* 4. *спец.* Пробивати отвори в заготовках// У теслярській справі – скріплювати що-небудь гвіздками. 5. *тільки док.*, *також без додатка.* Шити якийсь час.

ПРОШИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПРОШИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. *діал.* Проникати, пролізати. 2. *тільки недок.* Пас. до **прошива́ти** 1 – 4.

ПРО́ШИВЕНЬ, -вня, *ч.*, *тех.* Інструмент для продавлювання отворів або заглиблень при куванні та штампуванні металу.

ПРО́ШИВКА, -и, *ж.*, *діал.* Вишитий комір.

ПРОШИ́ВКА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Те саме, що **прошива́ння**. 2. *тех.* Спосіб обробки металів, що полягає у вдавлюванні в заготовку інструмента у вигляді зрізаного конуса, іноді циліндра, для утворення отворів чи заглиблень. 3. *спец.* Інструмент, яким роблять отвори у заготовках.

ПРОШИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прошитий наскрізним швом. *Прошивне взуття.* 2. *спец.* Признач. для прошивання. ** **Прошивни́й стан** – прокатний стан, на якому прошиванням виготовляють пустотілі гільзи.

ПРОШИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* прошиплять; *док.* 1. *неперех.* Видати шиплячий звук, шипіння 2. *перех.* Промовити шиплячим голосом, виражаючи роздратування, гнів і т. ін. 3. *неперех.* Пролетіти, проїхати і т. ін. з шипінням. 4. *неперех.* Шипіти якийсь час.

ПРОШИ́ТИ *див.* **прошива́ти**.

ПРОШИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проши́ти** 1 – 4. // **проши́то**, *безос. присудк. сл.*

ПРОШИ́ТИСЯ *див.* **прошива́тися**.

ПРОШИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **проши́ти** 1.

ПРОШКАНДИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. Пройти, шкандибаючи. 2. Шкандибати якийсь час.

ПРОШКО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **провини́тися**.

ПРОШКРЯ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прошкря́бати**.

ПРОШКРЯ́БАТИ *див.* **прошкря́бувати**.

ПРОШКРЯ́БАТИСЯ *див.* **прошкря́бuватися**.

ПРОШКРЯ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прошкря́бувати**.

ПРОШКРЯ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШКРЯ́БАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Шкрябаючи, робити дірку в чому-небудь. *Прошкрябати папір.* 2. *тільки док.*, *також без додатка.* Шкрябати якийсь час.

ПРОШКРЯ́БУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОШКРЯ́БАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Шкрябаючи, проникати куди-небудь. 2. *тільки док.* Шкрябатися якийсь час.

ПРОШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Іти навпростець, напрямки. // Прямувати куди-небудь.

ПРОШКУТИЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. Пройти, шкутильгаючи. 2. Шкутильгати якийсь час.

ПРОШЛІФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прошліфува́ти**.

ПРОШЛІФО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до прошліфовування. 2. Який використовується, признач. для прошліфовування чогось.

ПРОШЛІФО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШЛІФУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Обробляти матеріали, деталі шліфуванням їхньої поверхні.

ПРОШЛІФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прошліфува́ти**.

ПРОШЛІФУВА́ТИ *див.* **прошліфо́вувати**.

ПРОШЛЯ́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* прошля́плять; *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.*, *рідко.* Не додивитися, не врахувати чого-небудь; проґавити.

ПРОШМИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **прошми́гувати**. // *перен.*, *розм.* З'явитися на одну мить перед очима у кого-небудь; промайнути.

ПРОШМИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Швидко проходити, проїжджати і т. ін. куди-небудь, повз кого-, що-небудь; прослизати.

ПРОШМОРГНУ́ТИ *див.* **прошмо́ргувати**.

ПРОШМО́РГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШМОРГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Протягати щонебудь крізь отвір, смикаючи.

ПРОШНУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прошнурува́ти**. // **прошнуро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОШНУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШНУРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Прошивати що-небудь шнуром для скріплення, з'єднання. *Прошнурувати зошит.*

ПРОШНУРУВА́ТИ *див.* **прошнуро́вувати**.

ПРОШПАКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прошпаклюва́ти**. // **прошпакльо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОШПАКЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прошпакльо́вувати**.

ПРОШПАКЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШПАКЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Промащувати шпаклівкою, смолою тощо, загладжуючи щілини, нерівності на поверхні чого-небудь. *Прошпаклювати човен.*

ПРОШПАКЛЮВА́ТИ *див.* **прошпакльо́вувати**.

ПРОШПА́РЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **прошпа́рити**. // **прошпа́рено**, *безос. присудк. сл.*

ПРОШПА́РИТИ *див.* **прошпа́рювати**.

ПРОШПА́РИТИСЯ *див.* **прошпа́рюватися**.

ПРОШПА́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **прошпа́рювати**.

ПРОШПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОШПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Обдавати що-небудь парою або окропом для очищення або зм'якшення. *Прошпарювати діжку.*

ПРОШПА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **ПРОШПА́РИТИСЯ**, -иться, *док.*, *рідко.* 1. Піддаватися дії пари або окропу. 2. *тільки недок.* Пас. до **прошпа́рювати**.

ПРОШПЕ́ТИТИСЯ, -е́чуся, -е́тишся, *док.*, *розм.* Провинитися в чому-небудь, завинити перед кимось.

ПРОШПИГНУ́ТИ *див.* **прошпи́гувати**.

ПРОШПИГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **прошпигува́ти**. // **прошпиго́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПРОШПИГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прошпиго́вувати**.

ПРОШПИГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШПИГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **нашпиго́вувати** 1.

ПРОШПИГУВА́ТИ *див.* **прошпиго́вувати**.

ПРОШПИГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **ПРОШПИГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Протикати чимнебудь гострим наскрізь. 2. *перен.* Те саме, що **прони́зувати** 3.

ПРОШТАМПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проштампува́ти**.

ПРОШТАМПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* 1. Поставити штамп, штампи. 2. Формально затвердити прийняте раніше рішення.

ПРОШТЕМПЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проштемпелюва́ти**.

ПРОШТЕМПЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.* Поставити штемпель, штемпелі на чомусь.

ПРОШТОВХА́ТИ *див.* **проштовхувати**.

ПРОШТОВХА́ТИСЯ *див.* **проштовхуватися**.

ПРОШТОВХНИ́Й, -а́, -е́. Який використовується, признач. для проштовхування чогось, когось.

ПРОШТОВХНУ́ТИ *див.* **проштовхувати**.

ПРОШТО́ВХНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **проштовхну́ти**.

ПРОШТОВХНУ́ТИСЯ *див.* **прошто́вхуватися**.

ПРОШТО́ВХУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до проштовхування. // Який признач., використовується для проштовхування чого-, кого-небудь.

ПРОШТО́ВХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прошто́вхувати**.

ПРОШТО́ВХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШТОВХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш *і рідко* **ПРОШТОВХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Штовхаючи, просувати, переміщати куди-небудь, через що-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Давати хід чому-небудь, прискорювати щось; протегувати ** **Проштовхну́ти по слу́жбі** – влаштувати на посаду потрібну ("свою") людину.

ПРОШТО́ВХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **ПРОШТОВХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся *і рідко* **ПРОШТОВХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Просуватися, пробиратися крізь натовп, штовхаючись. ** **Не проштовхну́тися** – не пройти (про велике скупчення людей, про тісноту). 2. *тільки недок.* Пас. до про-

што́вхувати.

ПРОШТО́ВХУВАЧ, -а, *ч.* Те, що використовується, признач. для проштовхування чогось, когось.

ПРОШТО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до проштóпати. // проштóпано, *безос. присудк. сл.*

ПРОШТО́ПАТИ *див.* проштóпувати.

ПРОШТО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. проштóпувати.

ПРОШТО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШТО́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Лагодити що-небудь штопкою, штопати у багатьох місцях. *Проштопати панчохи.* 2. *тільки док., також без додатка.* Штопати якийсь час.

ПРОШТРА́ФИТИСЯ, -флюся, -фишся; *мн.* проштрáфляться; *док., розм.* Провинитися в чому-небудь, перед кимсь.

ПРОШТРА́ФЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до проштрáфитися.

ПРОШТРИКНУ́ТИ *див.* проштрúкувати.

ПРОШТРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. проштрúкувати.

ПРОШТРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОШТРИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Проколювати наскрізь кого-, що-небудь. // Завдаючи удари чим-небудь гострим, ранити, вбивати. // *також у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д і т. ін., *перен.* Пильно дивитися на кого-, що-небудь; пронизувати.

ПРОШТУДІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до проштудіювáти.

ПРОШТУДІЮВА́ТИ, -юю, -юєш. Док. до штудіювáти.

ПРОШТУКАТУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до проштукатýрити.

ПРОШТУКАТУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Док. до штукатýрити. *Проштукатурити стіни.* 2. *також без додатка.* Штукатурити якийсь час.

ПРОШУКА́ТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Шукати якийсь час.

ПРОШУМІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до прошумíти.

ПРОШУМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* прошумля́ть; *док.* 1. Видати або викликати шум. 2. Пройти, проїхати, пролетіти і т. ін. з шумом. // Пройти з дощем, снігом, вітром (про грозу, бурю і т. ін.). // *перен.* Пройти, закінчитися, минути (про певний відрізок часу або якусь подію). // *безос.* 3. Шуміти якийсь час.

ПРО́ЩА, -і, *ж.* 1. Богомілля, паломництво. 2. Відпущення гріхів.

ПРОЩА́ВА, -и, *ж., зах.* Простолюд.

ПРОЩАВА́ТИ: *у формі наказ. сп.* прощавáй, прощавáйте, *розм.* Те саме, що прощáти 3.

ПРОЩАВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш, *док.*, **ПРОЩА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що протрави́ти.

ПРОЩА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до прощави́ти.

ПРОЩА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. прощáвлювати.

ПРОЩА́ВЛЮВАТИ *див.* прощави́ти.

ПРОЩА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до прощання. // Викликаний прощанням. // Який буває, відбувається тощо під час прощання з покійником. // Який влаштовується з нагоди від'їзду. 2. *перен.* Останній.

ПРОЩА́ЛЬНИК, -а, *ч., заст.* Козак, що влаштовував прощальну гулянку перед тим, як іти в ченці.

ПРОЩА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до прощáльний.

ПРОЩА́ЛЬНО. Присл. до прощáльний.

ПРОЩА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. прощáтися 1. // Слова, які вимовляються перед розлукою, розставанням. *Час прощання.* 2. *перен.* Розставання з чим-небудь.

ПРОЩА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ПРОСТИ́ТИ**, прощу́, прости́ш, *док.* 1. *перех. і неперех., кому, кого і без додатка.* Пробачати чию-небудь провину; виявляти поблажливість до когось. 2. *у формі наказ. сп.* прости́, прості́ть, *неперех., у знач. вставн. сл.* Уживається при звертанні до кого-небудь як ввічливе попередження про що-небудь, як вибачення за щось сказане або зроблене. 3. *у формі наказ. сп.* прощáй, прощáйте, *неперех.* Прощальний вигук, формула прощання при розлуці, розставанні, а також наприкінці листа. // *тільки одн.* Уживається для вираження неминучості втрати, необхідності розлуки з ким-, чим-небудь (з відтінком наслідковості). 4. *у знач. ім.* прощáй, *невідм., розм.* Те саме, що прощáння 1. 5. *перех., діал.* Прощатися з ким-, чим-небудь.

ПРОЩА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок., рідко* **ПРОСТИ́ТИСЯ**, прощу́ся, прости́шся, *док.* 1. *з ким і без додатка, також у сполуч. зі сл.* п о ц і л у н о к, п о г л я д і т. ін. При розлуці тиснути один одному руки, говорити слова прощання і т. ін. // Останній раз дивитися на покійника, віддавати йому останню шану перед похованням. 2. *перен.* Залишати надовго або назавжди що-небудь, розставатися з чимсь. // Позбавлятися чого-небудь, відмовлятися від чогось надовго або назавжди. 3. *кому і без додатка.* Вважатися пробаченим, дарованим (про чиюсь провину, помилку, негідний вчинок). 4. *тільки недок.* Пас. до прощáти 1.

ПРОЩЕБЕТА́ТИ, -ечу́, -éчеш, *док.* 1. *неперех.* Видати щебет. 2. *перех., перен.* Примовити дзвінко і швидко. 3. *неперех.* Щебетати якийсь час.

ПРОЩЕДРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док., етн.* 1. Проспівати щедрівку. 2. Щедрувати якийсь час.

ПРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до прости́ти 1. // прóщено, *безос. присудк. сл.*

ПРО́ЩЕНИКИ, -ів, *мн.* У Давній Русі – вільновідпущені холопи, які знаходилися під захистом церкви, жили на її землі, за що несли повинності.

ПРОЩЕ́ННИЙ, -а, -е. Якого можна простити.

ПРОЩЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до прощéнний.

ПРОЩЕ́ННО. Присл. до прощéнний.

ПРОЩЕ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. прощáти, прости́ти 1. 2. Поблажливість до кого-небудь, скасування кари; помилування. ** Проси́ти прощéння – просити пробачити провину; просити поблажливості до кого-небудь; просити помилування.

ПРОЩІ́ЛИНА, -и, *ж.* 1. Вузьке міжгір'я в горах; ущелина. 2. Вузька щілина, тріщина в чому-небудь.

ПРОЩУ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до прощу́пати. // прощу́пано, *безос. присудк. сл.*

ПРОЩУ́ПАТИ *див.* прощу́пувати.

ПРОЩУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. прощу́пувати.

ПРОЩУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **ПРОЩУ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *чим і без додатка.* 1. Перевіряти, досліджувати, шукати що-небудь, щупаючи, обмацуючи. 2. *перен.* Спостерігаючи, перевіряючи, розпитуючи і т. ін., збирати відомості, складати думку про кого-, що-небудь. 3. *тільки док.* Щупати якийсь час.

ПРОЩУ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Відчуватися, виявлятися при прощупуванні. 2. Пас. до прощу́пувати.

ПРО́ЯВ, -у, *ч.* Дія, процес, що робить явним, помітним чий-небудь стан, чиїсь почуття, наміри і т. ін.; вияв. // Форма, в яку втілюється, в якій спостерігається що-небудь.

ПРОЯ́ВА, -и, *ч. і ж., розм.* 1. *тільки ж.* Те, що викликає подив; незвичайна подія; диво, оказія. 2. *тільки ж.* Незвичайна на вигляд, страхітлива, фантастична істота; потвора. 3. Той, хто своєю поведінкою, вчинками, зовнішністю викликає подив, занепокоєння; дивна, химерна людина. // Щось незрозуміле, непевне; невідомо хто, невідомо що. 4. *зневажл., лайл.* Пронозлива, шахраювата людина; пройда. 5. *тільки ж., заст.* Прояв. // Явище.

ПРОЯВИ́ТИ *див.* проявля́ти.

ПРОЯВИ́ТИСЯ *див.* проявля́тися.

ПРОЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до прояви́ти. // проя́влено, *безос. присудк. сл.*

ПРОЯ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. прояви́ти, проявля́ти і прояви́тися, проявля́тися.

ПРОЯВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. проявля́ти і проявля́тися.

ПРОЯВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ПРОЯВИ́ТИ**, -явлю́, -я́виш; *мн.* проя́влять; *док., перех.* 1. Виявляти, робити помітними свої якості, властивості, почуття і т. ін. ** Проявля́ти ініціати́ву в чому – бути ініціатором чого-небудь. Проявля́ти себе́ – виявляти свої здібності, можливості, здатність до чого-небудь. 2. *фот.* Обробляючи проявником, робити видимим зображення сфотографованого предмета на плівці, пластинці, папері і т. ін.

ПРОЯВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ПРОЯВИ́ТИСЯ**, -я́виться; *мн.* проя́вляться; *док.* 1. Виявлятися, ставати помітним (про якості, властивості, почуття і т. ін.). 2. *фот.* Ставати видимим під дією проявника (про зображення на плівці, пластинці, папері і т. ін.). 3. *заст.* З'являтися. 4. *тільки недок.* Пас. до проявля́ти 2.

ПРОЯВНИ́Й, -á, -é. *фот.* Стос. до проявлення. *Проявні машини. Проявний прилад.*

ПРОЯ́ВНИК, -а, *ч., фот.* Водяний розчин хімічних речовин, що їх застосовують у фотографії та кіновиробництві для перетворення прихованого зображення на плівці, пластинці, папері і т. ін. на видиме.

ПРОЯЗИ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм., заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до проязи́чити.

ПРОЯЗИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., розм., заст.* Розголосити.

ПРОЯЗИ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., розм., заст.* Проговоритися.

ПРОЯРОВИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до прояровизувáти.

ПРОЯРОВИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док., перех., с. г.* Піддати яровизації.

ПРОЯ́СНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до проясни́ти. // проя́снено, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Радісний, світлий.

ПРОЯ́СНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. проя́снений.

ПРОЯ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. проясни́ти, проясня́ти, проя́снювати та дія і стан за знач. проясни́тися, проясня́тися, проя́снюватися. ** Проя́снення о́птики – зменшення коефіцієнта відбиття світла поверхонь оптичних деталей нанесенням на них непоглинаючих плівок, товщина яких сумірна з довжиною хвилі оптичного випромінювання.

ПРОЯСНИ́ТИ *див.* проясня́ти.

ПРОЯСНИ́ТИСЯ *див.* проясня́тися.

ПРОЯСНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до прояснíти.

ПРОЯСНІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Стати світлим, не похмурим із появою сонця, місяця, зірок або звільняючись від хмар, туману і т. ін. // *безос.* // Стати прозорим (при світлі, сонці). 2. *перен.* Стати чітким, виразним, логічним (про мислення, думки, плани і т. ін.). // *безос.* 3. *чим і без додатка, перен.* Вийти зі стану байдужості, стати радісним, веселим; пожвавитися. // Стати радісним, незатьмареним, веселим (про очі, обличчя, погляд і т. ін.).

ПРОЯСНІ́ШАТИ, -ає, *док., розм.* Стати яснішим; прояснíти.

ПРОЯ́СНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для прояснювання чого-небудь. // Який сприяє, допомагає прояснюванню чого-небудь.

ПРОЯ́СНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. проя́снювати. ** Проя́снювання води́ – очищування води від домішок, що зумовлюють її каламутність.

ПРОЯ́СНЮВАТИ *див.* проясня́ти.

ПРОЯ́СНЮВАТИСЯ *див.* проясня́тися.

ПРОЯСНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **ПРОЯ́СНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **ПРОЯСНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* 1. Робити легким для розуміння що-небудь; з'ясовувати. 2. *перен.* Робити чітким, виразним, логічним (мислення, думки, свідомість і т. ін.). 3. Робити радісним, незатьмареним, веселим (обличчя, погляд і т. ін.). 4. *спец.* Робити виразним, видимим що-небудь. 5. *спец.* Робити прозорим, чистим (вино, сік і т. ін.). 6. *рідко.* Робити що-небудь світлим, не похмурим.

ПРОЯСНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **ПРОЯ́СНЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **ПРОЯСНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. *чим і без додатка.* Ставати світлим, не похмурим із появою сонця, місяця, зірок або звільняючись від хмар, туману і т. ін. (про небо, обрій і т. ін.). 2. Ставати легким для розуміння; з'ясовуватися. 3. Ставати чітким, виразним, логічним (про мислення, думки, свідомість і т. ін.). // *безос., перев. у сполуч. зі сл.* в г о л о в і. 4. *чим і без додатка, перен.* Виходити зі стану байдужості, ставати радісним, веселим; пожвавлюватися. // *у сполуч. зі сл.* д у м к и, д у м и і т. ін. Ставати приємнішими, веселішими. // Ставати радісним, незатьмареним, веселим (про очі, обличчя, погляд і т. ін.). // *безос., у сполуч. зі сл.* н а д у ш і, в д у ш і. Ставати веселим, радісним (про людину). ** Світ проясни́вся *кому, чий* – поліпшився моральний стан у кого-небудь, стало легше комусь. 5. *тільки недок.* Пас. до проясня́ти, проя́снювати 1, 2, 4, 5.

ПРОЯЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *неперех.* Видати ячання (перев. про лебедів). 2. *неперех.* Ячати якийсь час (перев. про лебедів). 3. *перех., перен.* Крикнути жалібно, стогнучи (про людей).

ПРУГ, -а, *ч., розм.* 1. Край чого-небудь. // Поздовжній вузький край, бік якогось предмета; ребро. *Пруг дошки.* // Ребро гранчастого предмета. // Верхній край (обріз) якої-небудь посудини (перев. круглої форми); вінця. *Пруг відра.* 2. Вузька поздовжня смужка по краю тканини, ременів і т. ін. // Лінія горизонту, обрій. 3. Лінія на поверхні шкіри; зморшка, складка. // Слід на шкірі від удару, рани і т. ін.; рубець, шрам. 4. Крива лінія, дуга, півколо, смуга на чому-небудь. 5. *перев. у сполуч. зі сл.* о с т а н н і й, *перен.* Межа чого-небудь. 6. Те саме, що упру́г 2. ** На вечі́рньому прузі́ – на заході.

ПРУГКИ́Й, -á, -é. Те саме, що пру́жний 1, 3 – 5.

ПРУ́ГКІСТЬ, -кості, *ж.* Якість і властивість за знач. пругкий.

ПРУ́ГКО. Присл. до пругкий.

ПРУГЛО́, -á, *с., заст.* 1. Петля, зашморг. 2. Тенета.

ПРУГОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до пруг.

ПРУД, -у, *ч., діал.* Швидка течія води, ріки.

ПРУДЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** Пруденці́йний на́гляд – система банківського нагляду, за якої головна увага органів нагляду зосереджується на регулярному проведенні оцінювання загального фінансового стану.

ПРУДИ́ВУС, **ПРУДИ́УС**, -а, *ч., розм.* Той, хто має довгі, пишні вуса; вусань, крутивус.

ПРУДИ́ТИ, пруджу́, пру́диш, *недок., перех., розм., рідко.* Те саме, що гати́ти 1.

ПРУДИ́УС *див.* пруди́вус.

ПРУДКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до прудки́й.

ПРУДКИ́Й, -á, -é. 1. Який має велику швидкість, прискорений темп (про рух, дію і т. ін.); стрімкий. *Прудкий танок.* // Який здійснюється швидко, раптово. // Який дуже швидко рухається, переміщується, летить, тече і т. ін. у просторі. // Належний тому, хто швидко біга́є, літає. // *перен.* Який виникає раптово, відразу. // *перен.* Який швидко поширюється, розповсюджується, далеко сягає. 2. *розм.* Який відзначається швидкими, зграбними рухами (про людей і тварин); меткий, проворний. // *також до чого, на що.* Спритний, здібний до чогось. // Належний кому-небудь меткому, проворному, спритному. // *перев. несхвально.* Схильний до поспіху, нетерплячий.

ПРУ́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* Якість і властивість за знач. прудки́й.

ПРУ́ДКО, *присл.* 1. Присл. до прудки́й. 2. *діал.* Скоро.

ПРУДКОБІ́ЖНИЙ, -а, -е, *поет.* Стрімкий, бистрий.

ПРУДКОБІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж., поет.* Абстр. ім. до прудкобі́жний.

ПРУДКОВІ́Д, -во́ду, *ч., діал.* Швидка течія.

ПРУДКОВО́ДИЙ, -а, -е. Який має прудку течію.

ПРУДКОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має прудкі крила.

ПРУДКОКРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. прудкокри́лий.

ПРУДКОНО́ГИЙ, -а, -е. Який має прудкі ноги.

ПРУДКОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. прудконо́гий.

ПРУДКОО́КИЙ, -а, -е, *розм.* Який має жвавий погляд.

ПРУДКОО́КІСТЬ, -кості, *ж., розм.* Властивість за знач. прудкоо́кий.

ПРУДНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., діал.* Кинутися.

ПРУДОНІ́ЗМ, -у, *ч., політ.* Одна з поширених у другій половині 19 ст. течій дрібнобуржуазного соціалізму та анархізму, в основу якої покладено філософські і соціологічні погляди П.-Ж. Прудона (1809 – 1865).

ПРУДОНІ́СТ, -а, *ч., політ.* Прибічник прудонізму.

ПРУДОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *політ.* Прикм. до прудоні́зм і прудоні́ст.

ПРУЖЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до пружо́к.

ПРУЖИ́НА, -и, *ж.* 1. Гнучка, пругка металева (пе-

рев. зі сталі) смужка або спіраль, яка протидіє тискові і часто використовується як деталь механізму. 2. *перен.* Рушійна сила, причина чого-небудь.

ПРУЖИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пружи́нити, пружи́нитися**.

ПРУЖИ́НИСТИЙ, -а, -е. 1. Який має здатність пружинити; пругкий, як пружина. 2. Позбавлений різкості, але сильний (про рухи); пружний. 3. *перен.* Тугий, міцний (про тіло, м'язи). // З тугим, гнучким тілом.

ПРУЖИ́НИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пружи́нистий**.

ПРУЖИ́НИСТО. Присл. до **пружи́нистий**.

ПРУЖИ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* 1. Прогинатися під дією якої-небудь сили та розпрямлятися, коли ця дія припиняється; чинити опір тискові. // Напружуватися й розслаблятися (часто ритмічно). // Рухаючись, погойдуватися, як на пружинах. 2. *чим.* Напружуючи, робити міцним, тугим (про м'язи, тіло і т. ін.).

ПРУЖИ́НИТИСЯ, -иться, *недок.*, *розм.* Те саме, що **пружи́нити** 1.

ПРУЖИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **пружи́на**. 2. *перен.* Фігура у танці.

ПРУЖИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до пружини. *Годинник із пружинним заводом.* // Зробл. на пружинах (перев. про меблі). // Який діє за допомогою пружини, пружин. 2. Признач. для виготовлення пружин. *Пружинна сталь.*

ПРУЖИ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє пружини.

ПРУЖИ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **пружи́нник**.

ПРУЖИНОНАВИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для навивання пружин. ** **Пружинонавива́льний верста́т** – верстат, який служить для навивання пружин.

ПРУЖИ́НУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Пружний.

ПРУЖИ́НЯСТИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **пружи́нистий**.

ПРУЖИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пружи́нистий**.

ПРУЖИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **пружи́стий**.

ПРУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *перех.* Напружуючи, робити міцним, тугим.

ПРУ́ЖИТИСЯ, -иться, *недок.* Чинити опір тискові; бути пружним.

ПРУЖКИ́Й, -а́, -е́, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **пру́жний**.

ПРУЖКІ́СТЬ, -кості, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Властивість за знач. **пружки́й**.

ПРУ́ЖКО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **пружки́й**.

ПРУЖНА́СТИЙ, ПРУЖНЯ́СТИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **пружи́нистий**.

ПРУ́ЖНИЙ, пру́жна, пру́жне. 1. Який після стискання, згинання, натягання швидко відновлює первісну форму. // Який пружинить, чинить опір тискові. 2. *перев.* **пру́жний**, *спец.* Який має здатність відновлювати первісну форму та об'єм після припинення дії якої-небудь сили на нього. // Пов'язаний з такою здатністю. 3. *перен.* Тугий, міцний (про тіло, м'язи і т. ін.). // З тугим, гнучким тілом, міцними м'язами. 4. Позбавлений різкості, але сильний (про рухи). 5. Який має велику силу тиску, напору, опору; тугий.

ПРУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість і властивість за знач. **пру́жний**.

ПРУЖНІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати пружним.

ПРУ́ЖНО. Присл. до **пру́жний** 1, 3 – 5.

ПРУЖНЯ́СТИЙ *див.* **пружна́стий**.

ПРУЖО́К, -жка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **пруг** 1 – 4. 2. *перев. мн.* Риси обличчя. 3. *діал.* Черешок.

ПРУ́ЗИК, -а, *ч.*, *ент.*, *діал.* Коник.

ПРУНЕ́ЛЕВИЙ *див.* **прюне́левий**.

ПРУРИГІНО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Сверблячий; такий, що стосується свербіжа.

ПРУРИ́ГО, *невідм.*, *с.* Те саме, що **сверербе́ць**.

ПРУС[1], -а, *ч.* Комаха родини саранових, темно-рудого забарвлення, що живе у степовій смузі та є шкідником сільськогосподарських рослин.

ПРУС[2], -а, *ч.*, *заст.* Пруссак.

ПРУСА́К, -а́, *ч.* Комаха ряду тарганоподібних, бурувато-рудого забарвлення, що живе в житлових приміщеннях і пошкоджує харчові продукти, книжки тощо, іноді переносить збудників різних захворювань людини; рудий тарган.

ПРУ́СИК, -а, *ч.* Те саме, що **прус**[1].

ПРУСС *див.* **пру́сси**.

ПРУССА́К *див.* **пруссаки́**.

ПРУССАКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **прусса́к**, -а́, *ч.*; **прусса́чка**, -и, *ж.*), 1. Німці – жителі або уродженці Пруссії; північно-східні німці. 2. Представники прусської (іноді ширше – німецької) вояччини (часто з несхвальним відтінком).

ПРУССА́ЦТВО, -а, *с.*, *політ.*, *іст.* 1. Реакційний, мілітаристський, поліцейсько-бюрократичний режим, що панував у колишній Прусській державі та в Німецькій імперії. 2. *збірн.* Те саме, що **пруссаки́** 2.

ПРУССА́ЧКА *див.* **пруссаки́**.

ПРУССА́ЧЧИНА, -и, *ж.*, *політ.*, *іст.* Те саме, що **прусса́цтво** 1.

ПРУ́ССИ, -ів, *мн.*, (*одн.* **прусс**, -а, *ч.*), *іст.* Група споріднених з литовцями балтійських племен, що здавна населяли узбережжя Балтійського моря між нижньою течією річок Німану та Вісли і на початку 13 ст. були підкорені німецьким Тевтонським орденом, частково знищені й частково асимільовані.

ПРУ́ССЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пруссаки́** і Пруссія. // Власт. пруссакам (у 2 знач.). 2. *іст.* Прикм. до **пру́сси**.

ПРУ́ССЬКО-АВСТРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до Пруссії та Австрії.

ПРУСТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді кристалів або зерен яскраво-червоного кольору з алмазним блиском; один із головних мінералів срібних руд.

ПРУТ, прута́, *ч.* 1. Тонка гнучка гілка без листя. // Довга тонка гілка, якою женуть худобу; хворостина. // Тонка лозина, призначена для тілесного покарання; різка. // Стебло, тонка гілка дуже гнучкої рослини. 2. Тонкий, довгий металевий стрижень. // Такий стрижень, що є деталлю, складовою частиною якого-небудь механізму, пристрою. 3. *діал.* Міра земельної площі, що дорівнює приблизно гектару; вузький шматок поля. 4. *мисл.* Хвіст пойнтера.

ПРУ́ТЕНЬ, -тня, *ч.* Чоловічий статевий член.

ПРУ́ТИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **прут**. 2. Вид мережки, що застосовується при підрублюванні рушників, скатертин і т. ін. 3. *розм.* Спиця для в'язання; дротик.

ПРУТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **прут** 1.

ПРУТИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **прути́на**. 2. *розм.* Елемент прутика (у 2 знач.).

ПРУТКО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Який має форму прута (у 2 знач.). 2. Признач. для виготовлення металевих прутів. *Прутковий автомат.* 3. Вигот. з металевих прутів; який має основу з металевих прутів.

ПРУТНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пру́тень**.

ПРУТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Швидко побігти.

ПРУТО́К, -тка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **прут**. 2. Заготовка для отримання деталей способами пластичної деформації або обробки різанням. 3. *зах.* Ніжка листка, плода.

ПРУ́ТТЯ, -я, *с.* Збірн. до **прут**.

ПРУ́ТЯНИЙ, пру́тяна, пру́тяне. Вигот. з пруття.

ПРУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пруча́тися**.

ПРУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Чинити опір кому-небудь, відбивати чийсь напад, роблячи різкі рухи ногами, руками, всім тілом. // Лежачи, робити безладні рухи, звиватися в судорогах; корчитися, борсатися. // *перен.* Чинити опір силі кого-, чого-небудь (про неживі предмети). 2. *перен.* Протидіяти чиїй-небудь волі, чиїмсь бажанням і т. ін.; не підкорятися. // Борючись із яким-небудь почуттям, станом і т. ін., не давати йому оволодіти собою.

ПРУЧНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. *розм.* Однокр. до **пруча́тися**. 2. *діал.* Кинутися, метнутися.

ПРЮНЕ́ЛЕВИЙ, *заст.* **ПРУНЕ́ЛЕВИЙ**, -а, -е. Вигот. з прюнелі.

ПРЮНЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Тонка цупка бавовняна або шовкова тканина, яку використовують для верху жіночого взуття, оббивки меблів тощо.

ПРЯ, -і, *ж.*, *заст.*, *книжн.* 1. Спір, змагання. 2. Боротьба, бій, борня. ** **Става́ти на прю** – вступати в боротьбу з ким-, чим-небудь.

ПРЯГТИ́, пряжу́, пряже́ш *і* **ПРЯ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *недок.* 1. *перех.* Готувати їжу з жиром на вогні, на жару без використання води; смажити, жарити. // Прожарювати що-небудь на жаровні, сковороді. *Пряжити борошно. Пряжити насіння.* // *перен.* Піддавати катуванню вогнем (людину). 2. *перех.* Довго кип'ятити, витримувати на малому жару в печі (молоко, вершки). 3. *перех. і неперех.* Дуже палити, обпалювати променями (про сонце). 4. *неперех.*, *діал.* Роздивлятися, придивлятися. 5. *тільки* **прягти́**, *перех.*, *діал.* Запрягати коней.

ПРЯГТИ́СЯ, пряжу́ся, пряже́шся *і* **ПРЯ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *недок.* 1. Готуватися з жиром на вогні, на жару без використання води; смажитися, жаритися. 2. Перебувати в якому-небудь жаркому місці; грітися на сонці. 3. Пас. до **прягти́, пря́жити** 1, 2, 6.

ПРЯДА́Ч, -а́, *ч.*, *діал.* Прядильник.

ПРЯДА́ЧКА, -и, *діал.* Жін. до **пряда́ч**.

ПРЯ́ДЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до прясти. 2. *у знач. прикм.* Зробл. з прядива.

ПРЯДЕ́ННЯ *див.* **пряді́ння**.

ПРЯДИВИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Одне конопляне волоконце.

ПРЯДИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пряди́льний** 2. ** **Пряди́вні культу́ри** – рослини, з яких одержують волокно для текстильно-джутової промисловості.

ПРЯ́ДИВО, -а, *с.* 1. Волокно конопель, льону, бавовни, вовни і т. ін., приготовлене для прядіння. 2. Те саме, що **пря́жа** 1. 3. Те саме, що **пряді́ння** 1.

ПРЯДИВОЧЕСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для розчісування прядива, признач. для цього.

ПРЯДИВ'Я́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **пря́диво** 1. // Вигот. з прядива.

ПРЯДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до прядіння (у 1 знач.). // Признач. для вироблення пряжі. ** **Пряди́льна маши́на** – машина, на якій з рівниці (або стрічки) виготовляють пряжу. **Пряди́льне виробни́цтво** – сукупність технологічних процесів виготовлення пряжі. 2. Який використовується для прядіння. *Прядильні рослини.*

ПРЯДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє пряжу.

ПРЯДИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пряди́льник**.

ПРЯДИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пряди́льний** 2.

ПРЯДИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Фабрика або майстерня, де виготовляють пряжу.

ПРЯДІ́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Пряля.

ПРЯДІ́ННЯ, *рідко* **ПРЯДЕ́ННЯ**, -я, *с.* 1. Дія за знач. **прясти** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **пря́жа** 1.

ПРЯ́ДКА, -и, *ж.* 1. Хатній верстат, призначений для ручного прядіння, який приводиться в рух ножним або ручним приводом. 2. Те саме, що **па́смо** 1.

ПРЯ́ДЛО, -а, *с.*, *зах.* Прядіння.

ПРЯ́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пря́дка**.

ПРЯ́ЖА, -і, *ж.* 1. Довга тонка нитка зі зсуканих, порівняно коротких волокон (конопель, льону, бавовни, вовни і т. ін.), яку одержують при прядінні. // Скручені, зсукані нитки, що використовуються для виробництва тканин. 2. Те саме, що **пряді́ння** 1.

ПРЯ́ЖАНКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ря́жанка**.

ПРЯ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **прягти́, пря́жити** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Пригот. пряженням (про страву). // *у знач. ім.* **пря́жене**, -ного, *с.* Страви, пригот. пряженням.

ПРЯ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прягти́, пря́жити** 1, 2.

ПРЯЖЕ́НЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ячня з борошном і молоком.

ПРЯ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пря́жка**.

ПРЯ́ЖИТИ *див.* **прягти́**.

ПРЯ́ЖИТИСЯ *див.* **прягти́ся**.

ПРЯ́ЖКА, -и, *ж.* Застібка, яка скріплює кінці ременя, пояса і т. ін. // Прикраса, оздоба у вигляді такої застібки.

ПРЯ́ЖКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пря́жка**.

ПРЯ́ЛЯ, -і, *ж.* Жінка, яка пряде ручним способом на прядці.

ПРЯМА́, -о́ї, *ж.*, *мат.* Пряма лінія.

ПРЯМЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **прями́й** 1, 2.

ПРЯМЕ́НЬКО. Присл. до **пряме́нький**.

ПРЯМЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **прями́й** 1, 2.

ПРЯМЕ́СЕНЬКО. Присл. до **пряме́сенький**.

ПРЯМЕ́ЦЬ, -мця́, *ч.*, *діал.* Пряма лінія.

ПРЯМИЗНА́, -и́, *ж.* 1. Абстр. ім. до **прями́й** 1. 2. Властивість за знач. **прями́й** 1.

ПРЯМИ́Й, -а́, -е́. 1. Рівно витягнутий у якому-небудь напрямку, без вигинів; прот. к р и в и й. // Який іде, пролягає навпростець, з'єднуючи якісь пункти (про шлях, стежку і т. ін.). // Не кучерявий (про волосся); рівний. // Без виступів, горбів, западин і т. ін.; не викривлений; рівний. // З рівним станом; стрункий. // Спрямований точно вперед, без відхилень від основного напряму. *Прямий рух.* 2. *у знач. ім.* **пряма́**, -мо́ї, *ж.*: а) частина спортивної дистанції, що є останньою прямою лінією. // Прямий відрізок шляху, дороги. *Вийти на пряму.* б) *перен.* Заключний етап чого-небудь. *Передвиборна пряма.* 3. *мат.* Те саме, що **пряма́ лі́нія**. ** **Пряма́ ки́шка**, *анат.* – кінцева частина кишечнику людини та вищих ссавців, що має вигляд короткої трубки. **Пряма́ лі́нія**, *мат.* – одне з основних геометричних понять, яке при систематичному викладі геометрії береться за вихідне й не підлягає означенню. **По прямі́й**: а) навпростець; б) без відхилень, затримок, ускладнень і т. ін. 4. Розташований по вертикалі, під кутом у 90° до чого-небудь; прот. к о с и й. *Прямий стовп.* // У якому використано, застосовано кут у 90. *Прямий комір.* // Який не має нахилу. *Прямий почерк.* ** **Прями́й кут**, *мат.* – кут, який дорівнює своєму суміжному; кут у 90°. 5. Який безпосередньо поєднує, зв'язує кого-, що-небудь із кимсь, чимсь (про засоби зв'язку, сполучення і т. ін.). *Прямий поїзд.* // *розм.* Признач. або розрахований на проїзд пасажира на транспорті без пересадки. 6. Який безпосередньо стосується кого-, чого-небудь або випливає з чого-небудь, зумовлює щось. // Який здійснюється без проміжних стадій, етапів. *Пряме влучання.* ** **Пряма́ мо́ва**, *лінгв.* – точно, дослівно відтворене мовлення особи, про яку розповідають. **Пряма́ трансля́ція** – безпосереднє розповсюдження теле- або радіопередач без попереднього запису і монтажу. **Пряме́ ви́борче пра́во** – виборче право, за яких обрання депутатів у всі представницькі органи здійснюється безпосередньо виборцями. **Пряме́ зна́чення** – буквальне, не переносне значення (перев. про слово). **Пряме́ інвестува́ння** – господарська операція, яка передбачає внесення коштів або майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою. **Прями́й відмі́нок**, *лінгв.* – називний відмінок. **Прями́й дода́ток**, *лінгв.* – додаток, який стоїть при перехідному дієслові та виражений знахідним відмінком іменника або його еквівалента без прийменника. **Прями́й ма́ркетинг** – завершальна стадія процесу рекламної діяльності, орієнтованої безпосередньо на укладення торгової угоди, здійснення купівлі в конкретній роздрібній торговій точці. **Прями́й пода́ток**, *фін.* – податок з прибутку, майна. **Прямі́ барвники́** – синтетичні органічні барвники, якими фарбують рослинне волокно та віскозу у водних розчинах без протрави. **Прямі́ ви́бори** – вибори, за яких обрання депутатів у всі представницькі органи здійснюється безпосередньо виборцями. 7. Який не викликає сумнівів, заперечень; очевидний, безспірний. *Пряма користь.* // Який проявляється цілком відкрито, звучить недвозначно; явний, неприхований. // Який не замасковує, не приховує своїх поглядів, почуттів і т. ін. *Пряма протилежність. Прямий виклик.* 8. Якому не властиві хитрість, лицемірство; відвертий, щирий. // Який виражає правдивість, чесність. // Сповнений правдивості, чесності (про думки, почуття і т. ін.). // В якому неприховано виражаються думки, почуття. 9. *розм.* Дуже схожий на кого-, що-небудь, надто подібний до когось, чогось. // Справжній, достеменний. 10. За якого збільшення (зменшення) одного викликає збільшення (зменшення) другого, який перебуває у співвідносній залежності з іншим. *Пряма пропорційність.*

ПРЯМІСІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже прямий.

ПРЯМІСІНЬКО, *присл.*, *розм.* 1. Дуже прямо (у 1 – 5 знач.). 2. *у знач. підсил. част.* Те саме, що **пря́мо** 6.

ПРЯ́МО, *присл.* 1. Рівно витягнувшись у якому-небудь напрямку, без вигинів. // У прямому напрямку від якогось пункту, якоїсь точки. // Не звертаючи з прямого шляху, прямої стежки і т. ін., не відхиляючись від основного напрямку. // Не згинаючись, рівно. // Вперед (у команді, наказі). 2. Під кутом у 90° до чого-небудь; вертикально. 3. Безпосередньо, без проміжних ланок. // Відразу, негайно. // Якраз, точно, саме. 4. Не хитруючи, не лицемірячи; відверто, щиро, чесно. // Твердо, впевнено. ** **Пря́мо протиле́жний** – зовсім, цілковито протилежний. 5. Так, що при збільшенні (зменшенні) одного відбувається збільшення (зменшення) другого, у співвідносній залежності. 6. *у знач. підсил. част.*, *розм.* Уживається для підкреслення значення якого-небудь слова або всього речення; просто. // Зовсім, цілком, чисто (як хто-, що-небудь, як у кого-, чого-небудь).

ПРЯМОВИ́СНИЙ, -а, -е. Спрямований по вертикалі; вертикальний. // Дуже стрімкий, крутий. ** **Прямови́сна лі́нія** – вертикаль.

ПРЯМОВИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. прямовисний.

ПРЯМОВИ́СНО. Присл. до **прямови́сний**.

ПРЯМОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до прямої, безпосередньої дії. 2. Який діє прямо, безпосередньо.

ПРЯМОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **прямоді́йний**.

ПРЯМОДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **прямоді́йний**.

ПРЯМОДУ́ШНИЙ, -а, -е. Якому властиві прямота, відсутність лицемірства, хитрості; щирий, відвертий. // Сповнений відвертості, прямоти.

ПРЯМОДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прямоду́шний**.

ПРЯМОДУ́ШНО. Присл. до **прямоду́шний**.

ПРЯМОЗУ́БИЙ, -а, -е. У якого прямі, рівні зуби.

ПРЯМОЇ́ЖДЖИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* Прямий (про шлях, дорогу).

ПРЯМОКИШКОВИ́Й, -а́, -е́. Такий, що стосується прямої кишки і матки.

ПРЯМОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має прямі крила (про комах).

ПРЯМОКРИ́ЛІ, -их, *мн.* Ряд комах, які мають гризучі ротові органи, дві пари прямих, добре розвинених крил і є небезпечними шкідниками сільськогосподарських культур та лісових рослин.

ПРЯМОКУ́ТНИЙ, -а, -е. Який має прямий кут або прямі кути. *Прямокутний трикутник.*

ПРЯМОКУ́ТНИК, -а, *ч.* Чотирикутник, у якого всі кути прямі. // Який має форму такого чотирикутника.

ПРЯМОЛИ́ЦЬ, *присл.*, *зах.* Лице в лице.

ПРЯМОЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Розташований по прямій лінії. ** **Прямоліні́йний рух** – рух, який відбувається по прямій лінії. 2. Який не приховує своїх думок, поглядів; прямий, щирий, відвертий. // Який відзначається прямотою, щирістю, відвертістю (про характер, вдачу). // Надто категоричний, спрощений.

ПРЯМОЛІНІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **прямоліні́йний**. 2. Властивість за знач. **прямоліні́йний**.

ПРЯМОЛІНІ́ЙНО. Присл. до **прямоліні́йний**.

ПРЯМОРО́СЛИЙ, -а, -е. З прямим стовбуром, стеблом (про рослини).

ПРЯМОСТЕ́БЛИЙ, -а, -е. У якого пряме стебло.

ПРЯМОСТЕ́БЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **прямосте́блий**.

ПРЯМОСТЕБЛОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **прямосте́блий**.

ПРЯМОСТО́ВБУРНИЙ, -а, -е. У якого прямий стовбур.

ПРЯМОСТО́ВБУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **прямосто́вбурний**.

ПРЯМОТА́, -и́, *ж.* 1. Абстр. ім. до **прями́й**. 2. Властивість за знач. **прями́й**.

ПРЯМОТЕЧІ́Я, -ї́, *ж.*, *спец.* Однаковий напрям потоків рідини, газу (в процесі теплообміну або під час хімічних реакцій).

ПРЯМОТО́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* В основу якого покладено принцип прямотечії.

ПРЯМОШАРУВА́ТИЙ, -а, -е, *спец.* З шарами, розташованими по прямій лінії (про деревину).

ПРЯМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **прямува́ти** 1. 2. *заст.* Напрям (у 2, 3 знач.).

ПРЯМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Пересуватися у просторі, крокуючи; іти, простувати. // Переміщатися в певному напрямку. // Рухатися до кого-, чого-небудь прямо, скорочуючи шлях. // Просуватися слідом за кимось. // Іти, бігти, їхати, орієнтуючись на що-небудь. // *перен.* Прагнучи досягти чого-небудь, наблизитися до чогось, робити певні зусилля, кроки в цьому напрямі. // *перен.* Поширюватись у певному напрямку, наближатися кудись. // *перен.* Спрямовуватися, звертатися до кого-, чого-небудь (про думки). 2. Пролягати, простягатись у певному напрямку.

ПРЯМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **прямува́ти** 1.

ПРЯМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **прямува́ти**.

ПРЯМЦЕ́М, *присл.*, *розм.* 1. Навпростець, напрямки. 2. Рівно, прямо, випроставшись. ** **Поста́вило прямце́м** *кого, безос.* – хтось остовпів.

ПРЯМЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **прямцюва́ти**.

ПРЯМЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **прямува́ти** 1.

ПРЯ́НИЙ, -а, -е. 1. У коренях, листках чи плодах якого містяться ароматичні або пекучого смаку речовини, що використовуються як прянощі (про рослини). 2. Приготовлений або зроблений із використанням прянощів. *Оселедець пряного засолу.* 3. Різкий, але приємний (про запах, смак і т. ін.). // Просякнутий різкими, але приємними запахами. 4. *зах.* Смуглявий.

ПРЯ́НИК, -а, *ч.* Солодке печиво у вигляді товстого коржика, приготовлене на меду, патоці або цукровому сиропі з доданням прянощів.

ПРЯ́НИКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пря́ник**. *Пряникове тісто.* // Який виготовляє пряники. *Пряниковий цех.* 2. Випечений з тіста для пряників. *Пряниковий коник.*

ПРЯ́НИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пря́ний** 3.

ПРЯ́НИЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **пря́никовий**.

ПРЯ́НИЧНИК, -а, *ч.* Той, хто пече або продає пряники.

ПРЯ́НИЧНИЦЯ, -і. Жін. до **пря́ничник**.

ПРЯ́НИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **пря́ник**.

ПРЯ́НІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Якість і властивість за знач. **пря́ний**. 2. Те саме, що **пря́нощі**.

ПРЯ́НО. Присл. до **пря́ний**.

ПРЯ́НОЩІ, -ів, *мн.* Рослини, в коренях, листках чи плодах яких містяться ароматичні або пекучі на смак речовини, що використовуються як приправа до їжі. // Продукти рослинного походження, що їх додають у невеликих кількостях до харчових продуктів для надання їм приємного запаху і смаку.

ПРЯ́СЕЛЬЦЕ, ПРЯ́СЛИЦЕ, -я, *с.* Те саме, що **пря́сло**[1].

ПРЯ́СЛИЦЕ *див.* **пря́сельце**.

ПРЯ́СЛО[1], -а, *с.* Металеве, глиняне, шиферне, скляне і т. ін. кільце, що надягається на веретено для надання йому ваги.

ПРЯ́СЛО[2], -а, *с.*, *діал.* Частина огорожі.

ПРЯ́СТИ[1], пряду́, пряде́ш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Скручуючи волокна коноплі, льону і т. ін., робити безперервну тонку нитку, пряжу. // *на що.* Виготовляти пряжу для певної тканини. ** **На оста́нню пря́сти** – бути близьким до смерті. **То́нко (на тонку́) пря́сти** – хитрувати.

ПРЯ́СТИ[2], пряду́, пряде́ш, *недок.*, *чим*, *розм.* Ворушити, перебирати (ногами, лапами і т. ін.). ** **Пря́сти очи́ма** (*див.* **о́ко**[1]).

ПРЯ́СТИСЯ, пряде́ться, *недок.* 1. Скручуватися на прядці, на веретені (про нитку, пряжу). 2. *безос.*, *розм.* Удаватися кому-небудь (про прядіння).

ПРЯ́ТАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **пря́тати**.

ПРЯ́ТАТИ, пря́чу, пря́чеш, *недок.*, *діал.* Прибирати (у 1 знач.).

ПРЯ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **пря́ля**.

ПРЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Пряжка. 2. *бот.* Хвощ.

ПРЯ́ЧКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Застібати пряжкою (у 1 знач.).

ПСА́ЛІЇ́, -ій, *мн. заст.* Пара вертикальних стрижнів, що прикріплювалися до кінців вудил.

ПСАЛМОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псалмоді́я**.

ПСАЛМО́ДІЯ, -ї, *ж.*, *муз.* Спосіб виконання псалмів у формі мелодичної декламації.

ПСАЛО́М, -лма́, *ч.* 1. Релігійна пісня, молитва, що як складова частина входить у псалтир. // Музичний твір для солістів, хору, органа, оркестру на такий текст. 2. *перен.* Захоплена хвала кому-, чому-небудь; гімн.

ПСАЛО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псало́м**.

ПСАЛО́МЩИК, -а, *ч.* Служитель православної церкви, що допомагає священикові під час богослужіння; дяк, причетник.

ПСАЛТЕ́РІЙ, -я, *ч.* Загальна назва стародавніх та середньовічних багатострунних щипкових музичних інструментів (перев. типу цитри).

ПСАЛТЕ́РІУМ, -а, *ч.* Те саме, що **псалте́рі́й**.

ПСАЛТИ́Р, -я́, *ч.* 1. Одна з біблійних книг Старого Завіту, що складається із 150 псалмів; Книга псалмів. // Така книга, що використовувалась як підручник для навчання грамоти. 2. Давньогрецький і давньоєврейський багатострунний музичний інструмент.

ПСА́ЛЬМА, -и, *ж.* Покладений на музику псалом; вокальний твір перев. духовного змісту.

ПСАМІ́ТИ, -ів, *мн.* Група уламкових осадових гірських порід.

ПСАМІ́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до псамітів.

ПСАМОБІО́НТИ, -ів, *мн.* Організми, що пристосувалися до проживання в піску.

ПСАМО́ЗНИЙ, -а, -е: ** **Псамо́зні ті́льця́** – дрібні кулеподібні шаруваті утворення, які складаються із солей кальцію.

ПСАМО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Морфологічний варіант менінгіоми.

ПСАМО́Н, -а, *ч.* Сукупність мікроскопічних мікроорганізмів, які живуть у вологому піску.

ПСАМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Використання піску з лікувальною метою.

ПСАМОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* Тварини, що живуть серед сипучих пісків.

ПСАМОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до псамофілів.

ПСАМОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, що пристосувалися до життя на пісках.

ПСАМОФІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до псамофітів.

ПСАР, -я́, *ч.*, *заст.* Людина, що доглядала за мисливськими собаками і брала участь у полюванні.

ПСА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пса́рня**.

ПСА́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення для мисливських собак.

ПСЕ, *невідм.*, *розм.* Ніщо. *Зводити усе на псе.*

ПСЕВДАМФІСТОМО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, що належить до групи трематодозів.

ПСЕ́ВДО, *невідм.*, *с.*, *зах.* Псевдонім, прибране ім'я чи прізвище.

ПСЕВДО... Перша частина складних слів, що означає: несправжній, позірний, удаваний, напр.: псевдогероїчний, псевдокислота, псевдомистецтво і т. ін.

ПСЕВДОАБДОМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Псевдоабдоміна́льний синдро́м** – те саме, що **абдоміна́льний синдро́м**.

ПСЕВДОАБСЦЕ́С, -у, *ч.* Патологічно змінена ділянка тканини або порожнина, які нагадують абсцес.

ПСЕВДОАГЛЮТИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Склеювання та випадіння в осад завислих частинок.

ПСЕВДОАДРЕ́СА, -и, *ж.* Несправжня, фальшива адреса.

ПСЕВДОАКТИНОМІКО́З, -у, *ч.* Те саме, що **актинобацильо́з**.

ПСЕВДОАЛЕ́ЛІ, -ів, *мн.*, *біол.* Тісно зчеплені локуси зі схожим, але не зовсім тотожним фенотиповим проявом.

ПСЕВДОАЛЕЛОМО́РФИ, -ів, *мн.* Те саме, що **псевдоале́лі**.

ПСЕВДОАЛЬДОСТЕРОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Спадкова тубулопатія.

ПСЕВДОАМЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Порушення схеми тіла, яке характеризується несправжнім відчуттям відсутності кінцівки.

ПСЕВДОАМІТО́З, -у, *ч.* Патологічний мітоз, який поєднує ознаки типового мітозу і амітозу.

ПСЕВДОАНГІ́НІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Функціональний біль у грудях, який нагадує серцевий напад.

ПСЕВДОАНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **анемі́я несправ́жня**.

ПСЕВДОАРТРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Рухоме з'єднання частин трубчастої кістки, патологічно зміненої внаслідок перелому або з інших причин.

ПСЕВДОАТРЕЗІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Псевдоатрезі́я жо́вчних шляхі́в** – тимчасова закупорка внутрішньопечінкових жовчних проток у новонароджених.

ПСЕВДОАТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Зворотне стоншення шкіри, яке розвивається при тривалому контакті з деякими токсичними речовинами.

ПСЕВДОАТРОФОДЕ́РМА, -и, *ж.*: ** **Псевдоатрофоде́рма ши́ї** – спадкова форма краплеподібної склеродемії.

ПСЕВДОАФЕ́КТ, -у, *ч.* Зовнішні прояви афекту без відповідного емоційного стану хворого.

ПСЕВДОАХОНДРОПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Форма епіфізарних дисплазій, що характеризується порушенням енхондрального закостеніння.

ПСЕВДОБІВАЛЕ́НТ, -а, *ч.*, *біол.* Асоціація, яка складається з двох хромосом і зовні нагадує бівалент, але не зумовлена кон'югацією.

ПСЕВДОБУЛЬБА́РНИЙ, -а, -е: ** **Псевдобульба́рний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається при двобічному ураженні волокон кірково-ядерних шляхів, які ведуть до ядер язикоглоткового, блукаючого і під'язикового нервів.

ПСЕВДОВЕ́КТОР, -а, *ч.*, *мат.* Вектор, напрям якого залежить від вибору правила правого або лівого гвинта.

ПСЕВДОВЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдове́ктор**.

ПСЕВДОВУ́ЗЛИКИ, -ів, *мн.*: ** **Псевдову́злики співакі́в** – утворення, які виникають на межі передньої і середньої третини справжніх голосових зв'язок у співаків.

ПСЕВДОВЧЕ́НИЙ, -а, -е. Який має лише зовнішні ознаки вченості. // *у знач. ім.* **псевдовче́ний**, -ного, *ч.*; **псевдовче́на**, -ної, *ж.* Людина, яка не є справжнім вченим.

ПСЕВДОВЧЕ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **псевдовче́ний**.

ПСЕВДОВЧЕ́ННЯ, -я, *с.* Те, що має лише зовнішні ознаки вчення, проте не є ним насправді.

ПСЕВДОГАЛОГЕ́Н, -у, *ч.* Сполука, яка за хімічною природою нагадує галогени, проте не є ними.

ПСЕВДОГАЛОГЕНІ́Д, -у, *ч.* Сполука, що за будовою і властивостями нагадує галогеніди, проте не є ними.

ПСЕВДОГАЛОГЕНІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдогалогені́д**.

ПСЕВДОГАЛЮЦИНАТО́РНИЙ, -а, -е: ** **Псевдогалюцинато́рні спо́гади** – уявлення минулого, що виникають у свідомості хворого, стають псевдогалюцинацією і помилково оцінюються ним як спогад про дійсний факт.

ПСЕВДОГАЛЮЦИНА́ЦІЇ, -ій, *мн.* Галюцинації, що відрізняються від справжніх галюцинацій відсутністю відчуття об'єктивної реальності. ** **Гіпнагогі́чні псевдогалюцина́ції** – псевдогалюцинації, які виникають перед засинанням із заплющеними очима.

ПСЕВДОГАЛЮЦИНО́З, -у, *ч.* Психопатологічний симптомокомплекс, який проявляється стійкими псевдогалюцинаціями.

ПСЕВДОГАМІ́Я, -ї, *ж.* 1. У нижчих рослин – те саме, що **псевдомі́ксис**. 2. У покритонасінних рослин – утворення зародку у насінні без запліднення, проте за обов'язкового стимулюючого впливу вмісту пилкової трубки, що проникає у зародковий мішок. 3. У тварин – те саме, що **гіногене́з**.

ПСЕВДОГЕМОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Геморагічні діатези, які нагадують гемофілію, але в крові міститься нормальна кількість антигемофільних факторів.

ПСЕВДОГЕРМАФРОДИ́Т, -а, *ч.* Індивід, чиї зовнішні статеві органи відносяться до однієї статі, а внутрішні – до іншої.

ПСЕВДОГЕРМАФРОДИТИ́ЗМ, -у, *ч.* Клінічні форми вроджених захворювань, які характеризуються неправильним розвитком зовнішніх статевих органів.

ПСЕВДОГІДРАРТРО́З, -у, *ч.* Збільшення суглоба внаслідок потовщення суглобової капсули.

ПСЕВДОГІПЕРТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Збільшення органа внаслідок надмірного розвитку проміжної та жирової тканини.

ПСЕВДОГІПОАЛЬДОСТЕРОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Спадкове за-

хворювання, яке характеризується нечутливістю ниркових канальців до альдостерону і його підвищеною екскрецією.

ПСЕВДОГІПОПАРАТИРЕО́З, -у, *ч.* Спадковий родинний псевдогіпопаратиреоз з гіпокальціємією.

ПСЕВДОГЛАУКО́МА, -и, *ж.* Патологічний стан ока, який нагадує глаукому при нормальних показниках внутрішньоочного тиску.

ПСЕВДОГО́ЛОС, -у, *ч.* Звуки людського мовлення, механізм утворення яких ґрунтується на створенні псевдоголосової щілини в стравоході та її довільному змиканні.

ПСЕВДОГО́ТИКА, -и, *ж.* Умовна назва течії в західноєвропейській архітектурі 18 – початку 19 ст., що наслідувала готичні зразки.

ПСЕВДОГОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдого́тика**.

ПСЕВДОДЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до псевдодеменції. ** **Псевдодеме́нтний синдро́м** – те саме, що **псевдодеме́нція**.

ПСЕВДОДЕМЕ́НЦІЯ, -ї, *ж*, *мед.* Тимчасове зниження ефективності інтелектуального функціонування, спричинене емоційним станом.

ПСЕВДОДЕМОКРА́Т, -а, *ч.* Той, хто прикриває свої погляди демократичними ідеями.

ПСЕВДОДЕМОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до псевдодемократії.

ПСЕВДОДЕМОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Те, що необґрунтовано видається за демократію.

ПСЕВДОДЕРЖА́ВА, -и, *ж.* Колоніальна територія, що має лише деякі, найчастіше ілюзорні ознаки суверенності та незалежності.

ПСЕВДОДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдодержа́ва**.

ПСЕВДОДИПСОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Щоденне пияцтво, яке переривається внаслідок зовнішніх обставин при збереженні здатності продовжувати вживання спиртних напоїв.

ПСЕВДОДИ́ПТЕР, -а, *ч.* Тип давньогрецького храму; від диптера відрізняється відсутністю внутрішнього ряду колон.

ПСЕВДОДІАБЕ́Т, -у, *ч.* Минуща гіперглікемія і глікозурія у новонароджених.

ПСЕВДОДІАБЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до псевдодіабету.

ПСЕВДОДУ́ПЛЕКС, -а, *ч.* Спосіб двофарбової репродукції напівтонового оригіналу.

ПСЕВДОЕВКЛІ́ДОВИЙ, -а, -е: ** **Псевдоевклі́довий про́стір**, *мат.* – простір, в якому квадрат модуля вектора може бути позитивним, від'ємним або дорівнювати нулю.

ПСЕВДОЕНЦЕФАЛІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **енцефалопатія**.

ПСЕВДОЕРО́ЗІЯ, -ї, *ж.*: ** **Псевдоеро́зія ши́йки ма́тки**, *мед.* – те саме, що **еро́зія ши́йки ма́тки несправжня**.

ПСЕВДОЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Будь-яка сенсорна ілюзія (напр. фантомна кінцівка).

ПСЕВДОЖОВТЯНИ́ЦЯ, -ї, *ж.* Жовтий колір шкіри, зумовлений надходженням забарвлюючої речовини ззовні.

ПСЕВДОЗАПІ́Й, -пою, *ч.* Те саме, що **псевдодипсома́нія**.

ПСЕВДОЗАСТІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Псевдозастійний сосо́чок** – вроджена аномалія зорового нерва, яка нагадує застійний сосочок, але при цьому не розвивається атрофія зорового нерва і не порушуються зорові функції.

ПСЕВДОЗРІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е: ** **Псевдозрі́джений шар** – те саме, що **кипля́чий шар**.

ПСЕВДОЗРІ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Перетворення шару зернистого матеріалу у "псевдорідину" під дією висхідного потоку газу або рідини.

ПСЕВДОІМПОТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Несправжні розлади потенції, викликані неадекватною особистою реакцією на фізіологічні коливання сексуальних проявів, підвищеними вимогами до себе та ін.

ПСЕВДОІНТЕЛІГЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до псевдоінтелігентності. 2. Якому властива псевдоінтелігентність.

ПСЕВДОІНТЕЛІГЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Позірна, несправжня інтелігентність, суто зовнішній прояв культурності, інтелігентності.

ПСЕВДОІСТОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Несправжній, мнимий історизм (у 1 знач.); спосіб дослідження, який підміняє справжній історизм довільними, суб'єктивними гіпотезами.

ПСЕВДОІСТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдоісторизм**.

ПСЕВДОІ́ШІАС, -у, *ч.* Больовий симптомокомплекс, який нагадує ішіас, але зумовлений патологічними змінами в м'язовій чи сполучній тканині.

ПСЕВДОКАВЕ́РНА, -и, *ж.* Порожнина, яка утворилася внаслідок будь-якого деструктивного процесу нетуберкульозної етіології.

ПСЕВДОКВЕРУЛЯ́НТИ, -ів, *мн.* Особи з психопатичними рисами характеру, які реагують на незначну несправедливість або зачіпання їхніх інтересів неадекватним афектом.

ПСЕВДОКЛА́СИК, -а, *ч.* Прихильник, послідовник псевдокласицизму; автор псевдокласичних творів.

ПСЕВДОКЛАСИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **класици́зм**.

ПСЕВДОКЛАСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдокласици́зм**. // Створений у стилі псевдокласицизму.

ПСЕВДОКОКСАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Спадковий асептичний некроз головки стегнової кістки.

ПСЕВДОКОКЦИДІОЇДО́З, -у, *ч.* Хронічне захворювання шкіри та підшкірної тканини, яке спричинюється грибковою флорою.

ПСЕВДОКОНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Псевдоконі́чні прое́кції** – картографічні проекції, паралелі яких – дуги концентричних кіл, а меридіани – криві, симетричні відносно середнього прямолінійного меридіана.

ПСЕВДОКРИПТОРХІ́ЗМ, -у, *ч.* Порушення опущення яєчка в калитку.

ПСЕВДОКСАНТО́МА, -и, *ж.*: ** **Еластична псевдоксанто́ма** – генералізоване захворювання сполучної тканини, яке характеризується передчасною інфільтрацією дерми і в'ялістю в ділянці згинальних складок шкіри.

ПСЕВДОКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Несправжня культура; зовнішні прояви культури за відсутності її гуманістичної ідейно-естетичної суті.

ПСЕВДОЛА́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Безглузде бурмотання.

ПСЕВДОЛЕЙКОДЕ́РМА, -и, *ж.* Лейкодерма, яка з'являється на місці шкірних висипів при різних дерматозах при їх завершенні.

ПСЕВДОЛІМФОГРАНУЛЬОМАТО́З, -у, *ч.* Лімфогранульоматозна реакція, яка виникає при застосуванні деяких протисудомних лікарських засобів.

ПСЕВДОЛІМФО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **псевдолімфогранульомато́з**.

ПСЕВДОЛІПО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **гіберно́ма**.

ПСЕВДОЛІТЕРАТУ́РА, -и, *ж.* Література, позбавлена художньо-естетичних цінностей; паралітература.

ПСЕВДОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Патологічна схильність до повідомлень про вигадані події, пригоди, зустрічі.

ПСЕВДОМАЛАХІ́Т, -у, *ч.* Мінерал; темні смарагдово- або блакитно-зелені голчасті кристали або агрегати з сильним шовковистим блиском.

ПСЕВДОМЕЛАНО́З, -у, *ч.* 1. Пігментація органів і тканин, схожа з пігментацією меланіном, але зумовлена накопиченням інших речовин. 2. Забарвлення кишечнику трупа в чорний колір внаслідок утворення сірчистого заліза з гемоглобіну під впливом сірководню.

ПСЕВДОМЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Порушення схеми тіла, яке характеризується відчуттям відсутності або наявності зайвої, ілюзорної кінцівки. ** **Парестетична псевдоме́лія** – несправжнє відчуття рухів паралізованою кінцівкою.

ПСЕВДОМЕМБРА́НА, -и, *ж.*, *біол.* Безструктурна мембрана, яка складається із сітки фібрину з включеними в неї клітинами ексудату та з частково некротизованої слизової оболонки.

ПСЕВДОМЕМБРАНО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується псевдомембрани або характеризується її наявністю.

ПСЕВДОМЕНСТРУА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Кровотеча в строки очікуваної менструації, але не є дійсною менструацією; несправжня менструація.

ПСЕВДОМИСТЕ́ЦТВО, -а, *с.* Несправжнє мистецтво.

ПСЕВДОМІКО́З, -у, *ч.* Пустульозне рецидивуюче запалення підошв і долонь.

ПСЕВДОМІ́КСИС, -у, *ч.* Тип статевого процесу у базидіальних і багатьох сумчастих грибів.

ПСЕВДОМІКСО́МА, -и, *ж.* Патологічний процес, який характеризується накопиченням у черевній порожнині слизових мас.

ПСЕВДОМІ́ЛІУМ, -у, *ч.* Дермальні кісти в поверхневій частині дерми, які спостерігаються при вродженому бульозному епідермолізі.

ПСЕВДОМІОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **нейроміотонія**.

ПСЕВДОМНЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Термін, що його іноді використовують для позначення псевдопам'яті у важких або патологічних випадках.

ПСЕВДОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Властивість мінералів набирати кристалічної форми, яка не відповідає їхній внутрішній структурі.

ПСЕВДОМОРФО́ЗА, -и, *ж.*, *спец.* Кристал, зовнішня форма якого не відповідає його внутрішній структурі.

ПСЕВДОМУСУЛЬМА́НИН, -а, *ч.* Той, хто удає з себе ревного мусульманина, проте не є ним.

ПСЕВДОНАРО́ДНИЙ, -а, -е. Який не є справді народним; який має лише зовнішні ознаки народного.

ПСЕВДОНАРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **псевдонаро́дний**.

ПСЕВДОНАУ́КА, -и, *ж.* Те, що видається за науку, але не є такою насправді.

ПСЕВДОНАУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдонау́ка**.

ПСЕВДОНЕВРАСТЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Псевдоневрастені́чний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається при органічних ураженнях головного мозку.

ПСЕВДОНІ́М, -а, *ч.* 1. Прибране ім'я, прізвище або авторський знак, яким користується письменник, журналіст, актор і т. ін. замість власного прізвища. 2. *заст.* Людина, що виступає під прибраним іменем, прізвищем.

ПСЕВДОНІ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдоні́м**.

ПСЕВДОНОВА́ТОРСТВО, -а, *с.* Несправжнє новаторство; видача минулих ідей і прийомів за нові.

ПСЕВДОНОВА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до псевдоноваторства.

ПСЕВДООТОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **тимпаносклеро́з**.

ПСЕВДОПА́М'ЯТЬ, -і, *ж.*, *мед.* Те саме, що **парамнезія**.

ПСЕВДОПАРАЗИ́ТИ, -ів, *мн.*, *біол.* Безхребетні тварини, які випадково потрапили в організм тварини чи людини і завдають шкоди.

ПСЕВДОПАРАЗИТИ́ЗМ, -у, *ч.* Випадкове нетривале існування одного вільно живучого організму в тілі іншої тварини.

ПСЕВДОПАРАЗИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до псевдопаразитів.

ПСЕВДОПАРАЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до псевдопаралічу. ** **Псевдопаралiти́чний синдро́м** – те саме, що **псевдопара́ліч**.

ПСЕВДОПАРА́ЛІЧ, -у, *ч.* Комплекс психічних та неврологічних розладів, що схожі або тотожні таким, які зустрічаються при прогресивному паралічі.

ПСЕВДОПЕЛА́ДА, -и, *ж.* Ураження шкіри, що є однією з форм атрофічного облисіння.

ПСЕВДОПЕРВЕ́РСІЇ, -ій, *мн.* Потяг до статевих збочень при збереженій здатності до нормального статевого життя.

ПСЕВДОПЕРЕЛО́М, -у, *ч.* Смуги просвітлення в кістках, які спостерігаються на рентгенограмах і відбивають пристосування окремих ділянок кістки до умов функціонального перенавантаження.

ПСЕВДОПЕРИКАРДИ́Т, -у, *ч.*: ** **Холе́рний псевдоперикарди́т** – шум тертя перикарда, який виникає у хворих холерою при різкому ексикозі.

ПСЕВДОПЕРИ́ПТЕР, -а, *ч.* Тип античного храму: колони бокових і заднього фасадів лише наполовину виступають із стіни.

ПСЕВДОПІДПРИЄ́МНИЦТВО, -а, *с.* Створення комерційної організації без наміру здійснювати підприємницьку або банківську діяльність.

ПСЕВДОПІДПРИЄ́МНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдопідприє́мництво**.

ПСЕВДОПОДА́ГРА, -и, *ж.* Захворювання суглобів з різноманітними проявами.

ПСЕВДОПО́ДІЇ, -ій, *мн.* Тимчасові випини цитоплазми у деяких одноклітинних організмів та в окремих клітин багатоклітинних організмів; виконують функції пересування і захоплювання їжі.

ПСЕВДОПОЙКІЛОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Патологічні зміни шкіри, які розвиваються після тривалої інсоляції.

ПСЕВДОПОЛІМЕ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Ілюзорне відчуття порушення схеми тіла у вигляді кількох несправжніх кінцівок.

ПСЕВДОПОЛІПЛОЇ́ДІЯ, -ї, *ж.* Збільшення основного числа хромосом без збільшення кількості генетичного матеріалу.

ПСЕВДОПОРЕНЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Виникнення кісти в корі півкуль великого мозку після інфаркту, крововиливу.

ПСЕВДОПСИХОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Психопатологічні зміни особи, які нагадують психопатичні і розвиваються після перенесеного нападу психозу, при психічній хворобі.

ПСЕВДОПТО́З, -у, *ч.* Опущення верхньої повіки, зумовлене потовщенням або звисанням шкіри верхньої повіки.

ПСЕВДОРЕМІНІСЦЕ́НЦІЇ, -ій, *мн.* Несправжні спогади непродуктивного типу.

ПСЕВДОРЕТИНІ́Т, -у, *ч.*: ** **Пігме́нтний псевдоретині́т** – форма набутого ретиніту, яка за клінічною картиною нагадує пігментну дегенерацію сітківки.

ПСЕВДОРОМАНТИ́ЗМ, -у, *ч.* У теорії та історії літератури – назва романтизму 19 ст. на відміну від романтизму середньовічної літератури та мистецтва.

ПСЕВДОРОМА́НТИК, -а, *ч.* Прихильник, послідовник псевдоромантизму; автор псевдоромантичних творів.

ПСЕВДОРОМА́НТИКА, -и, *ж.* Позірна романтика, яка має лише зовнішні ознаки справжньої романтики.

ПСЕВДОРОМАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдоромантизм** і **псевдорома́нтика**. // Створений у стилі псевдоромантизму.

ПСЕВДОРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який використовує зовнішні ознаки російської культури, побуту, менталітету тощо; який не є справді російським.

ПСЕВДОСИ́ЛІФІС, -у, *ч.*: ** **Ву́зликовий псевдосифіліс** – вузликові висипання на шкірі статевих органів, що нагадують сифілітичні.

ПСЕВДОСКАЛЯ́Р, -а, *ч.*, *мат.* Скалярна величина, яка при зміні вибору правила гвинта множиться на (–1).

ПСЕВДОСКАЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдоскаля́р**.

ПСЕВДОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Клінічна форма гепатоцеребральної дистрофії, яка проявляється ритмічними розмашистими гіперкінезами.

ПСЕВДОСКЛЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до псевдосклерозу.

ПСЕВДОСКО́П, -а, *ч.* Оптичний пристрій, який переміщує зображення, які падають на очі, таким чином, що світло, яке б падало на праву сітківку, падає на ліву, і навпаки.

ПСЕВДОСКОРПІО́НИ, -ів, *мн.* Ряд безхребетних тварин класу павукоподібних.

ПСЕВДОСКРОФУЛОДЕ́РМА, -и, *ж.* Хронічне захворювання, що розвивається при себореї, яка ускладнилася вторинною інфекцією.

ПСЕВДОСПОНДІЛОЛІСТЕ́З, -у, *ч.* Нехарактерна, підвищена рухомість хребта.

ПСЕВДОСТЕНО́З, -у, *ч.* Порушення прохідності в будь-якому відділі травного тракту, зумовлене розладами нервової регуляції.

ПСЕВДОСФЕ́РА, -и, *ж.* Поверхня, утворена обертанням трактриси навколо її осі.

ПСЕВДОСФЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдосфе́ра**.

ПСЕВДОТА́БЕС, -у, *ч.* Симптомокомплекс, зумовлений несифілітичним ураженням нервової системи. ** **Діабети́чний псевдота́бес** – псевдотабес, який розвивається при цукровому діабеті.

ПСЕВДОТСУ́ГА, -и, *ж.* Рід хвойних дерев родини соснових.

ПСЕВДОТУБЕРКУЛЬО́З, -у, *ч.* 1. Інфекційне захворювання з перев. аліментарним механізмом передачі збудника. 2. *вет.* Інфекційна хвороба свійських тварин, ознаки якої нагадують туберкульоз.

ПСЕВДОТУБЕРКУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до псевдотуберкульозу.

ПСЕВДОТУ́МОР, -у, *ч.* Опухлість, яка не викликана новоутворенням.

ПСЕВДОУРЕМІ́Я, -ї, *ж.* Синдром, зумовлений недос-

татнім кровопостачанням мозку внаслідок підвищеного артеріального тиску.

ПСЕВДОФАСЦИКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **міокімія**.

ПСЕВДОФОЛІКУЛІ́Т, -у, *ч.*: ** **Псевдофолікуліт бороди́** – захворювання, яке характеризується тим, що жорсткі кінчики волосся, ще не виходячи з волосяного фолікула, проникають у шкіру або ж, виходячи із нього, загинаються і вростають у шкіру, що викликає утворення невеликих пустул.

ПСЕВДОФО́Н, -а, *ч.* Прилад, який переміщує просторове розташування звуків так, що ті, які зазвичай потрапляють у праве вухо, починають надходити у ліве, і навпаки.

ПСЕВДОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **псевдофо́н**.

ПСЕВДОФУРУНКУЛЬО́З, -у, *ч.* Запалення екринних потових залоз, яке викликається стафілококами в новонароджених.

ПСЕВДОХОЛЕЛІТІА́З, -у, *ч.* Клінічний синдром, який характеризується нападом болів, що нагадують печінкові кольки.

ПСЕВДОХОЛЕ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **меліоїдо́з**.

ПСЕВДОЦИЛІНДРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Псевдоциліндри́чні прое́кції** – картографічні проекції, паралелі яких – паралельні прямі, а меридіани – криві, симетричні відносно середнього прямолінійного меридіана, перпендикулярного паралелям.

ПСЕВДОШИЗОФРЕНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **психо́з шизофреноподі́бний**.

ПСЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Розлади мовлення, які характеризуються нечітким вимовлянням окремих приголосних або заміною їх іншими приголосними.

ПСЕ́ННИК, -а, *ч.*, *зах.* Гицель.

ПСЕФІ́ТИ, -ів, *мн.* Група уламкових гірських порід, зерна яких мають розмір не менше ніж 2 мм (галька, щебінь, гравій тощо).

ПСЕФІ́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до псефітів.

ПСЕФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вивчення та аналіз голосування та електоральної поведінки.

ПСИЛОМЕЛА́Н, -у, *ч.* Мангановий мінерал чорного кольору, що належить до класу оксидів і гідроксидів.

ПСИЛОТОВИ́ДНІ *див.* **псило́тові**.

ПСИЛО́ТОВІ, ПСИЛОТОВИ́ДНІ, -их, *мн.* Відділ давніх судинних рослин.

ПСИЛОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Примітивні наземні вищі рослини.

ПСИЛОЦИБІ́Н, -у, *ч.* Галюциноген, за дією подібний до лізергінової кислоти та її похідних.

ПСИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **пес**. 2. Запах собаки, собачої шерсті. 3. Собаче м'ясо.

ПСИ́НИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **соба́чий**.

ПСИ́СЬКО, -а, *ч. і ж.*, *розм.* Собака.

ПСИТАКО́З, -у, *ч.* Гостре інфекційне захворювання, що ним може людина заразитися від папуг.

ПСИ́ТИ, псю, псиш, *недок.*, *діал.* Хиріти, хворіти.

ПСИХ, -а, *ч.*, *фам.* Психічно неврівноважена людина.

ПСИХАГО́ГІКА, -и, *ж.* Психотерапевтичний метод, що ґрунтується на переконанні хворого.

ПСИХАЛГІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Біль, що виникає внаслідок психічної травми.

ПСИХАСТЕ́НІК, -а, *ч.* Людина, хвора на психастенію.

ПСИХАСТЕ́НІЧКА, -и. Жін. до **психасте́нік**.

ПСИХАСТЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **психастенія** і **психасте́нік**.

ПСИХАСТЕНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Психічна хвороба, що характеризується нерішучістю людини, невпевненістю її у своїх силах; одна з форм неврозів.

ПСИХЕ́Я, -ї, *ж.*, *міф.* 1. Втілення душі, дихання людини (у вигляді метелика). 2. Кохана бога кохання Ерота, якій подарували безсмертя.

ПСИХІА́ТР, -а, *ч.* Лікар-фахівець у галузі психіатрії.

ПСИХІАТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **психіатрія**. // Признач. для лікування психічних хвороб. *Психіатрична лікарня.*

ПСИХІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Розділ медицини, що вивчає психічні хвороби, причини їх виникнення, методи запобігання й лікування. // Навчальна дисципліна (також книжка, підручник), що викладає зміст цього розділу медицини. ** **Експеримента́льна психіатрі́я** – напрям у психіатрії, який вивчає питання моделювання психопатологічних станів. **Межова́ психіатрі́я** – розділ психіатрії, який вивчає неврози, психопатії та реактивні стани. **Реабіліта-ці́йна психіатрі́я** – розділ психіатрії, який розробляє методи, що сприяють пристосуванню психічно хворих до життя в оточуючому соціальному середовищі. **Соціа́льна психіатрі́я** – розділ психіатрії, який вивчає роль соціальних чинників у виникненні психічних захворювань. **Спеціа́льна психіатрі́я** – розділ психіатрії, який вивчає етіологію, патогенез, клінічні прояви, закономірності перебігу психічних захворювань. **Судова́ психіатрі́я** – розділ психіатрії, що вивчає проблеми судово-медичної експертизи та правового становища психічно хворих.

ПСИ́ХІКА, -и, *ж.* Функція головного мозку, його здатність відображати об'єктивну дійсність. // Прояв цієї здатності конкретно у кого-небудь; душевна організація людини.

ПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пси́хіка**. // Який стосується психіки. // Пов'язаний з внутрішнім світом людини, її настроєм, почуттями тощо; душевний. // Пов'язаний із порушенням психіки. ** **Психі́чна ата́ка** – атака, що розрахована на пригнічення психіки і волі противника і вносить паніку в його ряди. **Психі́чна дисоціа́ція** – порушення внутрішнього зв'язку, послідовності та погодженості психічних процесів. **Психі́чне наванта́ження** – навантаження стосовно психічних функцій людини, яке полягає в прийомі та переробці інформації. **Психі́чне розще́плення** – порушення єдності психічної діяльності у вигляді розпаду логічної і змістовної єдності розумових процесів. **Психі́чний ро́зпад** – глибоке порушення психічної діяльності, яке характеризується повною зупинкою всіх розумових процесів. **Психі́чний склад; Психі́чна організа́ція**: а) особливості психіки певної людини; б) особливості психіки людей певної нації, які склались у процесі історичного розвитку. **Психі́чний стан**: а) ознаки психічної діяльності, які характеризують її в даний час; б) (у психіатрії) сукупність ознак психічного розладу. **Психі́чні проце́си** – окремі прояви психічної діяльності людини, що умовно виділяються як самостійні об'єкти дослідження. **Психі́чні хворо́би** – розлади психіки людини, що виявляються у втраті здатності правильно відображати навколишній світ і реагувати на нього. 2. *у знач. ім.* **психі́чне**, -ного, *с.* Те саме, що **пси́хіка**. 3. *у знач. ім.* **психі́чний**, -ного, *ч.*; **психі́чна**, -ної, *ж.*, *розм.* Людина з хворою психікою.

ПСИХІ́ЧНО. Присл. до **психі́чний** 1. ** **Психі́чно хво́рі** – хворі з набутим або вродженим розладом психічної діяльності.

ПСИХІЧНОХВО́РИЙ, -а, -е. 1. Який має хвору психіку. 2. *у знач. ім.* **психічнохво́рий**, -рого, *ч.*; **психічнохво́ра**, -рої, *ж.* Людина з хворою психікою.

ПСИХО... Перша частина складних слів, що відповідає словам **пси́хіка** та **психі́чний** у 1 знач., напр.: п с и х о г е н е з, п с и х о г і г і є н а і т. ін.

ПСИХОАКТИВА́ТОРИ, -ів, *мн.* Див. **психостимулю́ючі лі́карські за́соби**.

ПСИХОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який активізує емоції, психічні функції організму. ** **Психоакти́вні речови́ни** – психостимулювальні засоби, галюциногени та летючі розчинники.

ПСИХОАКУ́СТИКА, -и, *ж.* Дисципліна в психології, яка займається звуком, його сприйняттям та фізіологічними основами слуху.

ПСИХОАНАЛЕ́ПТИКИ, -ів, *мн.* Див. **психостимулю́ючі лі́карські за́соби**.

ПСИХОАНАЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психоаналептиків.

ПСИХОАНА́ЛІЗ, -у, *ч.*, *спец.* 1. У психіатрії – метод лікування неврозів; полягає у виявленні підсвідомих афективних переживань, що лежать в основі неврозів. 2. У сучасній психіатрії, психології, соціології та мистецтві – суб'єктивно-ідеалістичний напрямок, який намагається пояснити психічні прояви людини, а також усього суспільства підсвідомими біологічними потягами та інстинктами; фрейдизм.

ПСИХОАНАЛІ́ТИК, -а, *ч.* Фахівець із психіки, психоаналізу.

ПСИХОАНАЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **психоана́ліз**. *Психоаналітичні дослідження.*

ПСИХОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, який займається дослідженням психологічних процесів з біологічної точки зору.

ПСИХОБІО́НІКА, -и, *ж.* Розділ біоніки, що вивчає можливості використання механізмів психічних процесів та явищ у технічних пристроях.

ПСИХО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Психічно неврівноважений, ненормальний.

ПСИХОГАЛЬВАНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Психогальвані́чний рефле́кс** – те саме, що **шкірногальвані́чна реа́кція**.

ПСИХОГЕНЕ́З, ПСИХОГЕНЕ́ЗИС, -у, *ч.* Виникнення й розвиток у людини психічного життя – почуттів, мови, мислення і вольової діяльності.

ПСИХОГЕНЕ́ЗИС *див.* **психогене́з**.

ПСИХОГЕНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ генетики, який займається вивченням генетичних основ психологічних процесів.

ПСИХОГЕНІ́Ї, -ій, *мн.* 1. Психічні хвороби і стани, що спричинюються психічною травмою. 2. Видозміна клінічної картини психічних хвороб під впливом емоційних чинників. ** **Психогені́ї військо́вого ча́су** – психічні стани та захворювання, які розвиваються внаслідок травмуючих психіку впливів, зумовлених обставинами військового часу.

ПСИХОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Той, що виникає внаслідок впливу психіки, зумовлений психічними причинами.

ПСИХОГЕРІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Розділ психіатрії, який вивчає психічні захворювання у літньому та старечому віці.

ПСИХОГІГІЄ́НА, -и, *ж.* Розділ медицини і психіатрії, який вивчає вплив зовнішнього середовища на психічне здоров'я людини і який розробляє заходи з його збереження, а також самі ці заходи. *Спортивна психогігієна.*

ПСИХОГІГІЄНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психогігієни, до заходів із збереження психічного здоров'я людини. *Психогігієнічні норми.*

ПСИХОДЕ́ЛІКИ, -ів, *мн.*, *мед.* (*одн.* **психоде́лік**, -а, *ч.*). Речовини, що викликають психоделічний стан.

ПСИХОДЕЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який спричиняє сильне психічне збудження, подібне до наркотичного стану; який створюється, діється в такому стані. *Психоделічна музика.*

ПСИХОДЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Сприйняття світу через наркотичний транс; фантасмагорія.

ПСИХОДИСЛЕ́ПТИКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **психодислепти́чні речови́ни**.

ПСИХОДИСЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психодислептиків. ** **Психодислепти́чні речови́ни** – речовини, які викликають у здорових людей психічні розлади у формі зорових і слухових галюцинацій.

ПСИХОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Розділ психології, що вивчає психічні особливості й нахили людини; визначення таких особливостей і нахилів.

ПСИХОДРА́МА, -и, *ж.* Один із видів психотерапії, у процесі якої пацієнти грають ролі, що моделюють справжні життєві ситуації.

ПСИХОЕМОЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до психіки та емоцій, до їх проявів. *Психоемоційне напруження.*

ПСИХОЕНДОКРИНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наукова галузь, яка вивчає інтерактивну роль ендокринних залоз у різних неврологічних процесах.

ПСИХОЕПІЛЕ́ПСІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **психі́чна епіле́псія** (*див.* **епіле́псія**).

ПСИХО́З, -у, *ч.*, *мед.* 1. Хворобливий стан психіки, пов'язаний з розладом діяльності головного мозку. // Відхилення від норми у психіці певної людини. ** **Гіперкінети́чно-акінети́чний психо́з** – форма шизофренії, яка характеризується переважанням рухових розладів у формі чергування різкого моторного збудження та ступорозного стану. **Дискорда́нтний психо́з** – те саме, що **шизофрені́я**. **Лате́нтний психо́з** – форма шизофренії, що характеризується стертими проявами зміни особи, які повільно прогресують. 2. Великий вплив на психіку людей яких-небудь подій, явищ, які викликають страх, нервозність і т. ін. // *перен.*, *розм.* Надмірне захоплення ким-, чим-небудь.

ПСИХОІСТО́РІЯ, -ї, *ж.* Будь-яка літературна праця, в якій робиться спроба зрозуміти історичні події через детальний психологічний аналіз дійових осіб.

ПСИХОКІНЕ́З, -у, *ч.*, *псих.* 1. Гіпотетичний парапсихологічний феномен, коли припускається, що індивід впливає на фізичні події без прямого втручання. 2. *рідко.* Маніакальна поведінка.

ПСИХОЛАГНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Сексуальне збудження, яке спричиняється за допомогою власної уяви через створення уявних образів.

ПСИХОЛАМАРКІ́ЗМ, -у, *ч.* Теорія про еволюцію організмів, за якою еволюція всіх організмів спрямовується примітивними формами свідомості (психіки) і волі.

ПСИХОЛЕПСІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Короткочасна втрата свідомості. 2. Падіння психічного тонусу, яке наступає раптово без потьмарення свідомості. 3. Максимальний ступінь седативної дії деяких психофармакологічних засобів.

ПСИХОЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж.* Галузь мовознавства, що вивчає процеси мови з погляду відповідності змісту висловленого комунікативному намірові.

ПСИХОЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психолінгвістики.

ПСИХО́ЛОГ, -а, *ч.* 1. Фахівець із психології. 2. Той, хто тонко розуміється на характерах, поведінці і т. ін. людей.

ПСИХОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **психологізува́ння**.

ПСИХОЛОГІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Поглиблене зображення психічних явищ, душевних переживань; глибокий психологічний аналіз. 2. Суб'єктивно-ідеалістичний напрям у філософії, який вважає психологію основною філософською наукою.

ПСИХОЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **психологізува́ти**.

ПСИХОЛОГІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **психологізува́ти**.

ПСИХОЛОГІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Проводити поглиблений аналіз психічних явищ, душевних переживань.

ПСИХОЛОГІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник психологізму (у 2 знач.).

ПСИХОЛОГІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **психологі́зм** 2 і **психологі́ст**.

ПСИХОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до **психоло́гії** (у 1 знач.). *Психологічна наука.* ** **Психологі́чні те́сти** – стандартизовані завдання, результат виконання яких дозволяє виміряти деякі психофізіологічні та особистісні характеристики. 2. Пов'язаний з психічною діяльністю людини. // Який бере в основу знання психології людини, її внутрішнього світу. ** **Психологі́чна па́уза** – пауза в розмові, голосному читанні, доповіді тощо, зроблена з метою підкреслити певне висловлювання, звернути на нього особливу увагу. **Психологі́чний ана́ліз** – аналіз душевних переживань, поведінки, вчинків людини. **Психологі́чна сумі́сність (несумі́сність)** – можливість (неможливість) нормального спілкування між людьми в сімейній, громадянській, службовій і т. ін. сфері. 3. Побудований на глибокому змалюванні психології персонажів (про літературний твір).

ПСИХОЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **психологі́чний** 3.

ПСИХОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **психологі́чний** 1, 2.

ПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука про закономірності, розвиток і форми психічної діяльності живих істот. // Навчальна дисципліна (також книжка, підручник), що викладає зміст цієї науки. ** **Диференціа́льна психоло́гія** – підхід до вивчення психології, за якого основна увага зосереджується на індивідуальних відмінностях у поведінці. **Інжене́рна психоло́гія** – галузь психології, яка досліджує процеси інформаційної взаємодії людини і машини. **Меди́чна психоло́гія** – галузь психології, яка вивчає психічні прояви різних захворювань в їх динаміці. **Прикладна́ психоло́гія** – галузі психології, які прагнуть застосувати принципи, відкриття та теорії психології на практиці у суміжних галузях. **Спеціа́льна психоло́гія** – галузь психології, яка вивчає психологічні особливості аномальних дітей і дорослих. 2. Душевний склад, психіка, особливості характеру кого-

небудь. // Сукупність психічних особливостей, властивостей соціальної, національної і т. ін. групи людей (класу, прошарку тощо). // *розм.* Сукупність питань, роздумів, які стосуються моралі, поведінки, людських переживань тощо. 3. Сукупність психічних процесів, обумовлених певною діяльністю, станом і т. ін. ** **Психолóгія прáці** – галузь прикладної психології, яка вивчає психіку людини у трудовій діяльності. **Психолóгія спóрту** – галузь психологічної науки, що розробляє психологічні основи спортивної діяльності та фізичного виховання.

ПСИХÓЛОГО-ПЕДАГОГÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психології педагогічного процесу. *Психолого-педагогічний семінар.*

ПСИХОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до психометрії.

ПСИХОМÉТРІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Розділ психології, що вивчає застосування математичних методів, тестів у психологічних дослідженнях.

ПСИХОМОТÓРИКА, -и, *ж.* Індивідуальні особливості рухових реакцій людини, пов'язані з побудовою її тіла, віком та статтю. ** **Атлети́чна психомотóрика** – тип психомоторики, який характеризується підібраністю постави, твердістю ходьби та високою працездатністю. **Шизотимíчна психомотóрика** – тип психомоторики, який характеризується нерівномірністю і незграбністю рухів, невиразністю міміки, швидкою виснажливістю та ін.

ПСИХОМОТÓРНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний з нервово-руховим апаратом, із руховим збудженням. // Який виражає вплив психіки на рухову діяльність, стосується виконання мимовільних рухів. ** **Психомотóрні цéнтри** – відділи кори півкуль головного мозку, подразнення яких викликає скорочення відповідних м'язів.

ПСИХОНЕВРÓЗ, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання центральної нервової системи без органічних уражень. *Травматичний психоневроз.*

ПСИХОНЕВРÓЛОГ, -а, *ч.*, *спец.* Фахівець із психоневрології.

ПСИХОНЕВРОЛОГÍЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до психоневрології та психоневрозів.

ПСИХОНЕВРОЛÓГІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Комплекс наук, які стосуються вивчення мозку. // Галузь медичної науки, що вивчає психоневрози. ** **Військóва психоневролóгія** – розділ військової психіатрії та військової невропатології, що вивчає межову патологію, яка виникає в умовах військової служби або в період війни.

ПСИХОНЕВРОПАТÓЛОГ, -а, *ч.*, *спец.* Фахівець із психоневропатології.

ПСИХОНЕВРОПАТОЛОГÍЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до психоневропатології.

ПСИХОНЕВРОПАТОЛÓГІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Галузь медичної науки, яка вивчає питання психоневрології та психопатології.

ПСИХОНЕВРÓТИК, -а, *ч.*, *спец.* Людина, хвора на психоневроз.

ПСИХОНЕЙРОІМУНОЛÓГІЯ, -ї, *ж.* Міждисциплінарна наука, яка досліджує взаємозв'язки між психологічними, поведінковими, нейроендокринними процесами та імунологією.

ПСИХОНОМÍЧНИЙ, -а, -е. 1. Який, характеризує підхід до психології за зразком природничих наук. 2. *заст.* Який має відношення до впливу навколишнього середовища на психологічний розвиток.

ПСИХООНКОЛÓГІЯ, -ї, *ж.* Психологічні дослідження умов захворювання на рак.

ПСИХООРГАНÍЧНИЙ, -а, -е: ** **Психоорганíчний синдрóм** – форма неспецифічного психопатологічного розладу, основними проявами якого є порушення пам'яті, інтелекту, афективність, астенія.

ПСИХОПÁТ, -а, *ч.* Людина з психічним розладом, ненормальністю психіки. // *розм.*, *лайл.* Неврівноважена людина, слова, думки, вчинки якої оцінюються як ненормальні.

ПСИХОПАТИЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* Хвороблива зміна складу особистості у вигляді психічної дисгармонії.

ПСИХОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психопата і психопатії. // Власт. психопату.

ПСИХОПАТÍЯ, -ї, *ж.* Патологічний розвиток особи, що виникає внаслідок впливу несприятливих зовнішніх чинників на ґрунті вроджених особливостей. ** **Ананкасти́чна психопáтія** – психопатія, яка характеризується тривожно-помисливістю, делікатністю, совісністю. **Астенíчна психопáтія** – психопатія, яка характеризується загальною нервовою слабкістю, недостатньою активністю тощо. **Гіпертимíчна психопáтія** – психопатія, яка характеризується надмірним оптимізмом, підприємливістю. **Дистимíчна психопáтія** – психопатія, яка характеризується переважанням відхилень в емоційній сфері; дистиміки відрізняються песимізмом. **Експанси́вна психопáтія** – тип шизоїдної психопатії; експансивні шизоїди холодні, рішучі, вольові натури, байдужі до потреб інших. **Істери́чна психопáтія** – психопатія, яка характеризується проявами егоцентризму, демонстративністю та театральністю в поведінці. **Параноя́льна психопáтія** – психопатія, яка характеризується схильністю до утворення надцінних ідей. **Психоастенíчна психопáтія** – психопатія, яка характеризується схильністю до сумнівів, нерішучістю. **Шизоїдна психопáтія** – психопатія, яка характеризується замкненістю, нетовариськістю.

ПСИХОПÁТКА, -и. Жін. до **психопáт.**

ПСИХОПАТÓЛОГ, -а, *ч.*, *спец.* Фахівець із психопатології.

ПСИХОПАТОЛОГÍЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до психопатології.

ПСИХОПАТОЛÓГІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Розділ психіатрії, який вивчає психічні розлади або захворювання.

ПСИХОПЕДÍЯ, -ї, *ж.* Клінічна дитяча психологія.

ПСИХОПРОФІЛÁКТИКА, -и, *ж.* Попередження психічних розладів; заходи, спрямовані на таке попередження, а також питання соціальної і трудової адаптації психічно хворих. *Система психопрофілактики.*

ПСИХОПРОФІЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до профілактики психічних захворювань, до подолання негативних психічних навантажень.

ПСИХОРЕАКТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Психореакти́вні рóзлади** – психічні розлади, розвиток яких зумовлений психічною травмою.

ПСИХОРЕЛАКСÁНТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **транквілізáтори.**

ПСИХОРЕФЛÉКСИ, -ів, *мн.* Вегетативні рефлекси, які супроводжують емоції.

ПСИХОСЕКСУÁЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з формуванням та реалізацією сексуального потягу людини. ** **Психосексуáльна орієнтáція** – спрямованість статевого потягу, що визначає особливості статевої поведінки.

ПСИХОСЕНСÓРНИЙ, -а, -е: ** **Психосенсóрні рóзлади** – порушення сприйняття форми, розмірів, взаємного розміщення оточуючих предметів і/або розмірів, форми, ваги власного тіла.

ПСИХОСИНДРÓМ, -у, *ч.*: ** **Локáльний психосиндрóм** – симптомокомплекс, який спостерігається при вогнищевих ураженнях головного мозку. **Резидуáльний психосиндрóм** – стійкий психопатологічний стан зі зниженням рівня особи та психічної активності, який виникає після перенесеного психозу.

ПСИХОСОМÁТИКА, -и, *ж.* Напрям медичних досліджень, який вивчає вплив психічних чинників на виникнення і перебіг соматичних, непсихічних хвороб.

ПСИХОСОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який виник під впливом негативних психічних чинників (про соматичні, непсихічні хвороби). 2. Стос. до вивчення, профілактики, лікування таких захворювань. ** **Психосомати́чні рóзлади** – функціонально-морфологічні розлади органів і систем, які виникають внаслідок дії психотравмуючих чинників.

ПСИХОСОЦІÁЛЬНИЙ, -а, -е. Що відноситься до поведінки та діяльності людей різних соціальних груп.

ПСИХОСТИМУЛЮВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який стимулює психічні процеси. *Психостимулювальні лікарські засоби.*

ПСИХОСТИМУЛЯ́ТОРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **психостимуля́тор**, -а, *ч.*). Лікарські препарати, що тимчасово підвищують розумову та фізичну працездатність.

ПСИХОТЕРАПÉВТ, -а, *ч.*, *спец.* Фахівець із психотерапії.

ПСИХОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до психотерапії.

ПСИХОТЕРАПÍЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Лікування людини від неврозів, психастенії і т. ін. методом психічного впливу.

ПСИХОТÉХНІК, -а, *ч.* Людина, яка навчена спеціально і лише застосуванню певних видів психологічних та освітніх тестів.

ПСИХОТÉХНІКА, -и, *ж.* Одна з галузей прикладної психології, яка розробляла проблеми психології та психофізіології праці.

ПСИХОТЕХНÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психотехніки.

ПСИХОТЕХНОЛÓГІЯ, -ї, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **прикладнá психолóгія.**

ПСИХОТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний з психозами, властивий їм.

ПСИХОТÓНІКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **психостимуля́тори.**

ПСИХОТОНÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психотоніків.

ПСИХОТРÉНІНГ, -у, *ч.* Тренування, яке ставить за мету досягнення та підтримку деякого психологічного стану кого-небудь.

ПСИХОТРÓНІКА, -и, *ж.* Див. **парапсихолóгія.**

ПСИХОТРÓПНИЙ, -а, -е. Який діє на психічну діяльність людини (про лікарські засоби). *Психотропні медикаменти. Психотропні засоби.*

ПСИХОФАРМАКОЛОГÍЧНИЙ, -а, -е. Який впливає на психічні функції людини (про лікарські засоби). *Психофармакологічний препарат.*

ПСИХОФАРМАКОЛÓГІЯ, -ї, *ж.* Розділ фармакології та медицини, що займається створенням, вивченням і застосуванням засобів, що впливають на психічні функції людини.

ПСИХОФÍЗИКА, -и, *ж.* Галузь психології, яка займається кількісними відношеннями між фізичними стимулами та їх психологічними відчуттями.

ПСИХОФÍЗИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психофізики.

ПСИХОФІЗІÓЛОГ, -а, *ч.* Фахівець в галузі психофізіології.

ПСИХОФІЗІОЛОГÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психофізіології.

ПСИХОФІЗІОЛÓГІЯ, -ї, *ж.* Галузь психології, що досліджує нервові механізми психічної діяльності людини. 2. Наука, що вивчає рівень інтенсивності та змістовності трудової діяльності з метою розробки норм праці.

ПСИХОХІРУРГÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психохірургії, до операцій на мозку.

ПСИХОХІРУРГÍЯ, -ї, *ж.* Хірургічні методи лікування психічних захворювань і психопатологічних станів. // Розділ хірургії, пов'язаний з операціями на мозку.

ПСИХРОГІПЕРЕСТЕЗÍЯ, -ї, *ж.* Підвищена чутливість до холоду.

ПСИХРÓГРАФ, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для запису вологості повітря.

ПСИХРÓМЕТР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для вимірювання температури і відносної вологості повітря.

ПСИХРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до психрометрії.

ПСИХРОМÉТРІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Способи вимірювання температури та вологості повітря.

ПСИХРОФÍЛИ, -ів, *мн.* Мікроорганізми, здатні рости при температурах від −10 °С до +20 °С.

ПСИХРОФÍЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до психрофілів. ** **Психрофíльні мікроорганíзми** – те саме, що **психрофíли.**

ПСИХРОФÍТИ, -ів, *мн.* Рослини, що ростуть на вологих і холодних ґрунтах.

ПСИХРОФÓБІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь холоду.

ПСИХУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *фам.* Втрачати психічну рівновагу; нервувати.

ПСИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сука.

ПСИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **пес.**

ПСІЙ, пся, псе, *діал.*, *зах.* Псячий.

ПСÍТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *зах.* Жити у злиднях.

ПСОАСАБСЦÉС, -у, *ч.* Абсцес, який локалізується в тканинах, що оточують клубово-поперековий м'яз.

ПСОАССИМПТÓМ, -у, *ч.*, *мед.* Ознака псоїту або псоасабсцесу.

ПСÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пес.**

ПСОЇ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення клубово-поперекового м'яза.

ПСОРАЛÉН, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при вітиліго, гніздовій плішивості.

ПСОРІÁЗ, -у, *ч.*, *мед.* Хронічне незаразне захворювання шкіри людини, що проявляється у висипанні плям, вкритих тонкими сріблясто-білими лусочками, і пов'язане з порушенням функцій нервової та ендокринної систем.

ПСОРІАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до псоріазу. ** **Псоріати́чна трíада** – три феномени, які є характерними для псоріатичної папули: феномен псоріатичної плівки, феномен стеаринової плями і феномен точкового крововиливу.

ПСОРОПТÓЗ, -у, *с.*, *вет.* Інвазійна хвороба тварин, частіше великої рогатої худоби, коней, кролів; надшкірна короста.

ПСÓТА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Бідність, злидні. 2. Погана погода. 3. Уживається як лайливе слово.

ПСТРУГ, -а, *ч.*, *діал.* Форель.

ПСТРУЖÓК, -жкá, *ч.*, *діал.* Зменш. до **пструг.**

ПСУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **псувáти** 1 та дія і стан за знач. **псувáтися** 1 – 3.

ПСУВÁТИ, псую́, псує́ш, *недок.*, *перех.* 1. Робити непридатним для користування, вживання, споживання і т. ін. (іноді навмисне); пошкоджувати. // Витрачати даремно, марно; переводити. // Різко порушувати нормальний стан, порядок, нормальну форму чого-небудь. // Своєю дією чи впливом пошкоджувати або порушувати що-небудь (про неживі предмети, явища природи). // Завдавати шкоди здоров'ю, нервовій системі, пошкоджувати зір, зуби і т. ін. 2. Робити неприємним, поганим (настрій, характер, людські взаємини і т. ін.). // Заважати, перешкоджати кому-небудь або самому собі у чомусь. // Порушувати нормальний перебіг якого-небудь процесу, розвиток якоїсь дії. // Робити непривабливим, негарним, неприємним (чийсь зовнішній вигляд). // Своєю присутністю, наявністю порушувати загальний вигляд, форму чого-небудь, робити непривабливим для ока. 3. *перен.*, *розм.* Негативно впливати на кого-, що-небудь, прищеплювати погані звички, нахили; розбещувати.

ПСУВÁТИСЯ, псую́ся, псує́шся, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Робитися непридатним для користування, вживання, споживання і т. ін.; пошкоджуватися. // Втрачати нормальний вигляд, стан, нормальну форму. // Ставати поганим, слабким, пошкоджуватися (про здоров'я, нерви, зір, зуби і т. ін.). // Погіршуватися, ставати холодною, дощовою (про погоду). // Відходити від норми (про мову). 2. *тільки* 3 *ос.* Робитися неприємним, поганим (про настрій, характер, людські взаємини і т. ін.); погіршуватися. 3. *перен.*, *розм.* Підлягаючи негативному впливу, набувати поганих рис, звичок, нахилів; розбещуватися. 4. Пас. до **псувáти.**

ПСУЮ́ЧИ. Дієприсл. до **псувáти.**

ПСЮ́ГА, -и, *ч. і ж.* Зневажл. дол **пес** 1.

ПСЮ́КА, -и, *ч. і ж.* Зневажл. до **пес** 1.

ПСЮ́РА, -и, *ч. і ж.* Збільш.-зневажл. до **пес.**

ПСЮ́РНИК, -а, *ч.*, *діал.* Псар; собачник (у 3 знач.).

ПСЮ́РНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Дружина псаря. 2. Жін. до **собáчник** (у 3 знач.).

ПСЮ́РНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Псарня.

ПСЮХÉ, *невідм.*, *с.* Поняття давньогрецької філософії, в якому розкриваються уявлення про ідеально-духовні елементи реальності.

ПСЯ́КА, -и, *ч. і ж.* Зневажл. до **пес** 1.

ПСЯКУВÁННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **псякувáти.**

ПСЯКУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Ганити, лаяти мов собаку.

ПСИ́РА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Собака.

ПСЯ́РНИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **псю́рник.**

ПСЯ́ТИНА, -и, *ж.* Собаче м'ясо.

ПСЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **пес** 1. *Псяча відданість.*

ПСЯ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Те саме, що **псякувáти.**

ПСЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Собачі екскременти.

ПТА, -и, **ПТАХ**[2], -а, *ч.*, *міф.* Творець Всесвіту, батько богів, покровитель ремесел і мистецтв.

ПТÁСТВО, -а, *с.* Збірн. до **птах** 1.

ПТАХ[1], птахá, *ч.* 1. Хребетна тварина, яка має тіло, вкрите пір'ям, дзьоб і замість передніх кінцівок –

крила. // *перен.* Те, що нагадує цю істоту зовнішнім виглядом або якимись якостями (про літак, хмару і т. ін.). ** **Стрі́ляний птах** – людина досвідчена, яка багато чого бачила, зазнала. 2. *перен., розм., ірон.* Людина, яка відзначається чимсь незвичайним, особливим (перев. щодо суспільного стану, значення і т. ін.).

ПТАХ² *див.* пта.

ПТА́ХА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **птах**.

ПТАХА́РНЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **пташа́рня**.

ПТАХІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із птахівництва.

ПТАХІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Розведення свійської птиці як галузь тваринництва. // Галузь сільськогосподарської науки, яка займається питаннями розведення й удосконалення порід свійської птиці. 2. Підприємство, господарство, яке займається розведенням свійської птиці.

ПТАХІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **птахівни́цтво** і **птахівни́к**.

ПТАХІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Робітниця птахівницького господарства.

ПТАХІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **птахівни́цький**. *Птахівнича ферма.*

ПТАХОВІДГОДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для відгодівлі свійської птиці.

ПТАХОВІДГОДІВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **птаховідгодіве́льний**.

ПТАХОЇ́ДИ, -ів, *мн.* Підряд тропічних отруйних павуків.

ПТАХОКОМБІНА́Т, -у, *ч.* Промислове підприємство, на якому обробляють і переробляють яйця й м'ясо свійської птиці.

ПТАХОЛО́В, -а, *ч.* Той, хто ловить птахів (перев. на продаж).

ПТАХОЛО́ВСТВО, -а, *с.* Ловля птахів (перев. співочих) як промисел.

ПТАХОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Який займається переробкою свійської птиці, яєць, пера, пуху і т. ін. *Птахопереробна промисловість.*

ПТАХОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до птаха, схожий на нього.

ПТАХОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **птахоподі́бний**.

ПТАХОФА́БРИКА, -и, *ж.* Велике державне підприємство, продукцією якого є яйця і м'ясо свійської птиці.

ПТАХОФЕ́РМА, -и, *ж.* Господарство, яке займається розведенням свійської птиці. // Приміщення для птахів у такому господарстві.

ПТАША́, -а́ти, *с.* Те саме, що **пташеня́**.

ПТАША́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення, будівля для розведення й утримання свійської птиці; територія з такими приміщеннями, будівлями; пташиний двір.

ПТАША́ТКО, -а, *с.* Зменш. -пестл. до **пташа́**.

ПТАША́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пташи́ний**.

ПТАШЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля птаха. ** **Жовторо́те пташеня́** – молода, недосвідчена людина.

ПТАШЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **пташеня́**.

ПТА́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пта́шка** 1. // У пестливому звертанні до дитини, дівчини, жінки.

ПТА́ШИЙ, -а, -е, *зах.* Пташачий, пташиний.

ПТАШИ́НА, -и, *ж.* 1. *пестл.* Невеликий птах; птах взагалі. 2. *збірн.* Птахи.

ПТАШИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **птах** 1 і **пта́ха**. // Який складається з птахів. // Признач., обладнаний для птахів. // Такий, як у птаха; який нагадує чим-небудь птаха. ** **Пташи́не о́ко** – деревина з гарним малюнком, з якої роблять дорогі меблі. **Пташи́ний база́р** – масові колоніальні гніздування морських птахів. **Пташи́ні коло́нії** – спільні гніздища птахів одного чи кількох видів. **На пташи́них права́х [бу́ти (жи́ти і т. ін.)]** – без законних підстав, права, надійного становища, забезпечення. **Пташи́ні го́ри** – те саме, що **пташи́ний база́р**.

ПТАШИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пташи́на**.

ПТАШИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пташи́на**.

ПТАШІ́В'Я, -я, *с., зах.* Птаство.

ПТА́ШКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **птах** 1 і **пта́ха**. Птахи. // У пестливому звертанні до дитини, дівчини, жінки. 2. *перен., розм., ірон.* Те саме, що **птах** 2. 3. *розм.* Позначка на папері у вигляді двох рисок, що утворюють гострий кут, звернений донизу.

ПТАШНИ́К, -а́, *ч.* Приміщення, будівля для утримання свійської птиці (курей, гусей, індиків, качок і т. ін.).

ПТА́ШНИК, -а, *ч.* Той, хто доглядає свійську птицю.

ПТА́ШНИЦЯ, -і, *ж.*. 1. Жін. до **пта́шник**¹. 2. *мисл.* Лайка, яка полює виключно на птахів.

ПТА́ШНЯ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **пташни́к**.

ПТАШНЯ́, -і, *ж., розм.* Збірн. до **птах** 1.

ПТАШО́К, -шка́, *ч., розм.* Те саме, що **пта́шка** 1, 2.

ПТЕЛЕ́Я, -ї, *ж.* Рід рослин родини рутових.

ПТЕРАНОДО́Н, -а, *ч.* Здатний літати викопний плазун ряду птерозаврів, що мав беззубі щелепи, витягнуті у дзьоб.

ПТЕРИ́ГІЙ, -я, *ч.* Крилоподібна пліва; трикутне розростання кон'юнктиви очного яблука.

ПТЕРИ́ГІУМ, -у, *ч.* Те саме, що **птери́гій**. ** **Птери́гіум ні́гтя** – гіпертрофія епоніхія, який у вигляді крила наростає на ніготь.

ПТЕРИДОСПЕ́РМИ, -ів, *мн.* Клас вимерлих голонасінних рослин.

ПТЕРИ́ЛІЇ, -ій, *мн.* Ділянки шкіри птахів, вкриті пір'ям.

ПТЕРИ́НИ, -ів, *мн.* Азотисті, гетероциклічні сполуки; пігменти очей та крил комах.

ПТЕРІО́Н, -а, *ч.* Точка на черепі, розміщена на місці сходження лобної, тім'яної та скроневої кісток і великого крила клиноподібної кістки; антропометрична точка.

ПТЕРІПОГЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* Один із двох органів розмноження в акули-самця.

ПТЕРОДА́КТИЛЬ, -я, *ч.* Здатний літати викопний плазун ряду птерозаврів, що мав витягнуті в довгий дзьоб щелепи з дрібними зубами.

ПТЕРОЗА́ВР, -а, *ч.* Здатний літати викопний плазун; літаючий ящір.

ПТЕРОПО́ДИ, -ів, *мн.* Найдрібніші морські організми.

ПТЕРОПО́ДОВИЙ, -а, -е. Стос. до птероподів. ** **Птеропо́довий мул** – морський і океанічний вапняковий глибоководний осад, який містить у великій кількості раковинки птероподів.

ПТИЛО́З, -у, *ч.* Випадіння вій; запалення країв повік із втратою вій.

ПТИФУ́Р, -а, *ч.* Дрібне печиво до чаю.

ПТИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **птах**. ** **Пти́ця висо́кого польо́ту**, *ірон.* – впливова людина, що займає визначне місце в суспільстві. 2. *збірн.* Птахи. // Биті птахи як продукт харчування.

ПТИЧЕНЯ́, -я́ти, *с., заст.* Пташа, пташеня.

ПТИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **пташи́ний**.

ПТИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **пти́ця** 1. 2. *розм.* Те саме, що **пта́шка** 3.

ПТИ́ЧКО, -а, *с., зах.* Пташа, пташеня.

ПТІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **гіперсалівáція**.

ПТІАЛІ́Н, -у, *ч.* Фермент слини людини і деяких тварин, який має здатність розщеплювати крохмаль.

ПТОЗ, -у, *ч., вет., мед.* Опущення верхньої повіки у людини або тварин внаслідок відсутності, недорозвинення або паралічу м'яза, що її підіймає.

ПТОМАЇ́НИ, -ів, *мн.* Органічні (перев. отруйні) речовини, що утворюються внаслідок життєдіяльності гнильних мікроорганізмів із продуктів розпаду тваринних білків.

ПТОМАЇ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до птомаїнів.

ПТОМАТИ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **птомаї́ни**.

ПТУ́КАВКА, -и, *ж., зах.* Горлиця.

ПУА́З, -а, *ч., спец.* Одиниця виміру динамічної в'язкості.

ПУАНСО́Н, -а, *ч.* 1. *тех.* Робоча частина (звичайно металевий стрижень) деяких штампів та інших інструментів, що безпосередньо тисне на матеріал, якого обробляють або досліджують. 2. *друк.* Сталевий штамп із рельєфним дзеркальним зображенням літери, цифри, знака. 3. Умовна позначка на географічних картах.

ПУАНСО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пуансо́н**.

ПУАНСУВА́ННЯ, -я, *с., тех.* Обробка матеріалів пуансоном.

ПУА́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пуа́нт**, -а, *ч.*). Тверді носки балетних туфель. *Стояти на пуантах. Танець на пуантах.*

ПУАНТИЛІ́ЗМ, -у, *ч., спец.* 1. Напрям у західноєвропейському живопису кінця 19 – початку 20 ст., що відзначався особливою технікою – накладенням фарб мазками у вигляді крапок або вузьких смужок. 2. В музиці – тип музичного письма, що характеризується перевагою окремих звуків-крапок над мелодичними мотивами або акордами. 3. *муз.* Різновид серійної техніки, коли кожна нота відокремлюється від іншої паузою такої ж тривалості.

ПУАНТИЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник пуантилізму (у 1 знач.).

ПУАНТИЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пуантилізму.

ПУАСО́НІВ, -нова, -нове, *мат.* Належний Пуасону. *Пуасонів розподіл.*

ПУАСО́НІВСЬКИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **Пуасо́нів**.

ПУБА́РХЕ, *невідм., с.:* ** **Передча́сне пуба́рхе** – поява волосся на лобку в дівчаток, молодших за 8 років і в хлопчиків молодших за 10 років.

ПУБЕРТА́ТНИЙ, -а, -е, *мед.* Який належить до періоду статевого дозрівання. // Пов'язаний зі статевим дозріванням. ** **Пуберта́тний пері́од** – період розвитку, який починається з початком статевого розвитку і завершується досягненням фізіологічної або психологічної зрілості.

ПУБЕРТА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пуберта́тний**.

ПУБІОТОМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Оперативний розпил горизонтальної галузки лобкової кістки.

ПУБЛІ́КА, -и, *діал.* 1. *ж.* Ганьба, сором. 2. *ч. і ж.* Особа поганої поведінки.

ПУ́БЛІКА, -и, *ж., збірн.* 1. Люди, що перебувають де-небудь як глядачі, слухачі, відвідувачі. // Певні кола глядачів, читачів і т. ін. 2. *розм.* Люди, народ, товариство. // *жарт., зневажл.* Непевні, підозрілі люди.

ПУБЛІКА́НИ, -ів, *мн.* У Стародавньому Римі – особи, які отримували з торгів на відкуп державне майно, а також державні податки, підряди.

ПУБЛІКА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто публікує що-небудь.

ПУБЛІКА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до публікатора.

ПУБЛІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до публікації. *Публікаційні витрати.*

ПУБЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Друкування, видання якогонебудь твору, тексту. 2. Те, що надруковано, видано. // Оголошення про що-небудь, надруковане десь.

ПУБЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **публікува́ти**. // **публіко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПУБЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **публікува́ти**.

ПУБЛІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Друкувати, видавати який-небудь твір, текст.

ПУБЛІКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Виходити друком, видаватися. 2. *розм.* Вміщувати в друкованому органі свій твір, оголошення і т. ін. 3. Пас. до **публікува́ти**.

ПУБЛІЦИ́СТ, -а, *ч.* Письменник, журналіст, який створює публіцистичні твори.

ПУБЛІЦИ́СТИКА, -и, *ж.* Рід літератури, що висвітлює актуальні проблеми сучасності; сукупність літературних творів цього роду. // Відображення актуальних проблем сучасності у творах інших родів літератури.

ПУБЛІЦИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **публіци́ст** і **публіци́стика**. // Власт. публіцисту і публіцистиці. // Який торкається актуальних проблем сучасності (про літературний твір).

ПУБЛІЦИСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **публіцисти́чний**.

ПУБЛІЦИСТИ́ЧНО. Присл. до **публіцисти́чний**.

ПУБЛІЦИ́СТКА, -и. Жін. до **публіци́ст**.

ПУБЛІЦИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **публіци́ст**. // Власт. публіцисту.

ПУБЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається в присутності публіки, людей; прилюдний. ** **Публі́чна акціоне́рна компа́нія** – акціонерна компанія, акції якої продаються на фондовій біржі вільно, відкрито, без обмежень. **Публі́чна бібліоте́ка** – загальнодоступна бібліотека, призначена для обслуговування широких кіл читачів. **Публі́чна корпора́ція**: в Англії – правовий інститут, який виконує функції економічного та соціального характеру. **Публі́чна офе́рта** – пропозиція, яка адресована невизначеному колу осіб, містить усі істотні умови договору і з якої вбачається воля оферента укласти договір на вказаних у пропозиції умовах з будь-ким, хто відгукнеться. **Публі́чне пра́во** – сукупність галузей права, які регулюють відносини, що забезпечують загальнодержавний інтерес. **Публі́чний торг (про́даж)** – продаж майна з аукціону. 2. Признач. для широкого відвідування, користування; громадський. 3. *рідко.* Стос. до публіки (у 2 знач.).

ПУБЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **публі́чний**.

ПУБЛІ́ЧНО. Присл. до **публі́чний** 1.

ПУВАЛЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при псоріазі, нейродерміті, вітиліго та ін.

ПУ́ГА, -и, *ж.* Прикріплений до держака мотузок або ремінець, яким поганяють тварин; батіг.

ПУГА́, -і́й, *ж., зах.* Пугач.

ПУГАВІ́Й, -я, *ч., діал.* Батіг.

ПУ́ГАЛО, -а, *с., розм.* Те саме, що **опу́дало**. // *перен.* Той (те), хто (що) лякає кого-небудь, викликає страх.

ПУ́ГАННЯ, -я, *с., рідко.* Крики пугача або сича.

ПУГА́Р, -я́, *ч., зах.* Келих, кубок.

ПУГА́РИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пуга́р**.

ПУГА́РЧИК, -а, *ч., зах.* Зменш.-пестл. до **пуга́р**.

ПУ́ГАТИ, -ає, *недок., рідко.* Кричати (про пугача або сича).

ПУГА́Ч, -а́, *ч.* Іграшковий пістолет, що стріляє пробками або пістонами.

ПУ́ГАЧ, -а, *ч.* Хижий нічний птах ряду совоподібних, який живиться дрібними гризунами.

ПУГАЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до пугача.

ПУГА́ЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пуга́ч**.

ПУГАЧО́ВЕЦЬ, -вця, *ч., іст.* Прибічник О. Пугачова; учасник селянської війни під проводом О. Пугачова.

ПУГАЧО́ВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Пов'язаний із селянською війною під проводом О. Пугачова.

ПУГАЧО́ВЩИНА, -и, *ж., іст.* Про селянську війну в Росії у 1773 – 1775 рр.

ПУГИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пуги́кати**.

ПУГИ́КАТИ, -ає, *недок.* Те саме, що **пу́гати**.

ПУГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., однокр., перех., розм., рідко.* Те саме, що **пужну́ти**.

ПУ́ГОЛОВАТИЦЯ, -і, *ж., діал.* Пуголовок.

ПУ́ГОЛОВАЧ, -а, *ч., зах.* Пуголовок.

ПУ́ГОЛОВИЦЯ, -і, *ж., зах.* Пуголовок.

ПУ́ГОЛОВКА, -и, *ж., зах.* Пуголовок.

ПУ́ГОЛОВОК, -вка, *ч.* Личинка безхвостих земноводних, що живе у воді, має зябра і хвіст, але не має кінцівок.

ПУ́ГОМ, *присл., діал.* Грізно, сердито.

ПУГУ́, **ПУГУ́-ПУГУ́**, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає крик пугача або сича. 2. Умовне привітання у запорізьких козаків.

ПУГУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., однокр., розм.* Крикнути "пугу".

ПУГУ́-ПУГУ́ *див.* **пугу́**.

ПУГУ́ТЬКАЛО, -а, *ч., зах.* Сич.

ПУД¹, -а; *род. мн.* пудів *і заст.* пуд; *ч.* У Росії, Білорусії та Україні до запровадження Метричної системи мір – міра ваги, що дорівнювала 40 фунтам (близько 16,4 кг). // Велика кількість чогонебудь; щось дуже важке.

ПУД², -у, *ч., діал.* Страх. *Наганяти пуду.*

ПУДЕ́ЛКО, -а, *с., діал.* Зменш.-пестл. до **пу́дло**.

ПУ́ДЕЛЬ, -я, *ч.* Порода кімнатних собак із довгою кучерявою шерстю; собака цієї породи.

ПУ́ДЖИВНО, -а, *с., зах.* Пужално.

ПУ́ДИК, -а, *ч.* Пестл. до **пуд**¹.

ПУ́ДИНГ, -у, *ч., кул.* Запіканка з сиру, м'яса, крупи і т. ін. з доданням яєць, молока, прянощів.

ПУ́ДИТИ, -джу, -диш, *недок., перех., діал.* 1. Гнати. 2. Лякати.

ПУДЛІНГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пудлінгува́ти**.

ПУ́ДЛІНГОВИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до пудлінгування. *Пудлінгове залізо.* // Признач. для пудлінгування. *Пудлінгова піч.*

ПУДЛІНГУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається пудлінгуванням.

ПУДЛІНГУВА́ННЯ, -я, *с.* Застарілий спосіб одержання зварювального заліза з чавуну у спеціальних печах.

ПУДЛІНГУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок., перех., спец.* Піддавати пудлінгуванню.

ПУДЛІНГУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **пудлінгува́ти**.

ПУ́ДЛО, -а, *с., діал.* Коробка або футляр.

ПУ́ДНО, *присл., зах.* Страшно.

ПУДО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Який важить один пуд. // Дуже важкий.

ПУДОВИ́К, -á, *ч., заст.* 1. Гиря вагою один пуд. 2. Мішок, який вміщує один пуд чого-небудь сипкого.

ПУ́ДРА, -и, *ж.* Дрібний і м'який, перев. пахучий, порошок, що наноситься на шкіру як гігієнічний та косметичний засіб (раніше наносився також на волосся, перуки). ** **Цукро́ва пу́дра**, *кул.* – дрібно потовчений цукор.

ПУ́ДРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **пу́дрити**.

ПУ́ДРЕНИЦЯ, -і, *ж.* Коробочка для пудри.

ПУ́ДРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пу́дрити** і **пу́дритися**.

ПУДРЕ́Т, -у, *ч., спец.* Органічне добриво з висушених і подрібнених у порошок фекальних мас.

ПУДРЕ́ТКИ, -ток, *мн.* Невеликі ділянки на шкірі деяких птахів, покриті м'яким порошковим пухом.

ПУ́ДРИТИ, -рю, -риш, *недок., перех.* Вкривати пудрою.

ПУ́ДРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* Наносити на свою шкіру (рідше волосся, перуку) шар пудри.

ПУЕ́БЛО, *невідм., мн.* Іспанська назва групи індійських племен на території сучасних штатів Нью-Мехіко і Аризона (США).

ПУЕРА́РІЯ, -ї, *ж.* Рід витких рослин родини бобових.

ПУЕРИЛІ́ЗМ, -у, *ч., мед.* Повернення до дитячого рівня мислення, мовлення та поведінки.

ПУЕРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Такий, що стосується дитини; дитячий. 2. Подібний до дитячого.

ПУЕРПЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Післяпологовий. *Пуерперальна депресія.*

ПУЕРПЕ́РІЙ, -я, *ч.* Період після пологів (часто визначається у 42 дні).

ПУЕРТОРИКА́НЕЦЬ *див.* **пуерторика́нці**.

ПУЕРТОРИКА́НКА *див.* **пуерторика́нці**.

ПУЕ́РТО-РИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пуерторика́нці** й Пуерто-Рико.

ПУЕРТОРИКА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **пуерторика́нець**, -нця, *ч.*; **пуерторика́нка**, -и, *род. мн.* -нок, *ж.*). Основне населення Пуерто-Рико; окремі представники цього населення.

ПУЖА́К, -á, *ч., зах.* Пужално.

ПУ́ЖАЛНО, -а, *с.* Держак батога, пуги.

ПУЖА́ТИ, -áю, -áєш, *недок., перех., розм., рідко.* Те саме, що **ляка́ти**. // Те саме, що **полоха́ти**.

ПУЖИ́НА, -и, *ж., діал.* Пусте чи недозріле зерно.

ПУЖИ́НУВАТИЙ, -а, -е. Із пужиною. *Пужинувате просо.*

ПУ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пу́га**.

ПУЖЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **лякли́вий**.

ПУ́ЖНИК, -а, *ч.* Трав'яниста рослина родини хрестоцвітих із білими квітками.

ПУЗА́Н *див.* **пуза́нь**.

ПУЗАНЕ́ЦЬ, -нця, *ч.* Зменш.-пестл. до **пуза́нь, пуза́н**.

ПУЗАНО́К, -нка́, *ч.* Промислова риба родини оселедцевих із коротким тілом і відвислим черев-цем; поширена в Каспійському, Азовському та Чорному морях.

ПУЗА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **пуза́нь, пуза́н**.

ПУЗА́НЬ, -я́, **ПУЗА́Н**, -á, *ч., розм.* Чоловік із великим черевом; товстий чоловік. // Вгодована дитина.

ПУЗА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **пуза́тий**.

ПУЗА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. З великим черевом, товстий. 2. *перен.* Низький і широкий, з опуклими, випнутими боками (про неживі предмети).

ПУЗДЕ́РКО, -а, *с.* і **ПУЗДЕ́РОК**, -рка, *ч., заст.* Дорожня скринька з харчами.

ПУЗДЕ́РОК *див.* **пузде́рко**.

ПУ́ЗДРЯ, -і, *ж., заст.* Прищ; пухирець.

ПУЗИ́Р, -я́, *ч.* 1. Кулька, наповнена повітрям або газом, що виникає в рідині або рідкій масі чого-небудь. // *перен., жарт.* Мала дитина. 2. *рідко.* Те саме, що **мі́хур** 1. 3. Гумовий або прогумований мішок, який наповнюється водою або льодом і застосовується при лікувальних процедурах.

ПУЗИ́РИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пузи́рча́стий**.

ПУЗИ́РИТИСЯ, -и́риться, *недок.* Вкриватися пузирями; здиматися від пузирів.

ПУЗИРКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **пузи́рча́стий**. ** **Пузирко́ва ка́мера**, *фіз.* – прилад для дослідження різного типу вмпромінювань.

ПУЗИ́РЧА́СТИЙ, -а, -е. Вкритий пузирями; з пузирями всередині. *Пузирчасте скло.*

ПУЗИ́РЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пузи́рча́стий**.

ПУЗИ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **пузи́р**.

ПУ́ЗО, -а, *с., розм.* Велике, товсте черево. // *фам.* Черево взагалі.

ПУЗЦЕ́, -я́, *с.* Зменш.-пестл. до **пу́зо**.

ПУК, -а, *ч.* Те саме, що **пучо́к** 1, 2.

ПУ́КА, -и, *ж., заст.* Пучка (у 1 знач.).

ПУ́КАВКА, ПУ́КАЛКА, -и, *ж.* 1. Вид дитячої забавки, з якої стріляють. // *перен., ірон., жарт.* Вогнепальна зброя (перев. низької якості). 2. *заст.* Хлопавка.

ПУ́КАЛКА *див.* **пу́кавка**.

ПУКА́СТИЙ *див.* **пука́тий**.

ПУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ПУ́КНУТИ** *і* **ПУ́КТИ**, -кну, -кнеш, *док., діал.* 1. Лопатися, тріскатися. 2. Стукати. 3. Стріляти. // Ляскати.

ПУКА́ТИЙ, ПУКА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **опу́клий** 1. 2. Те саме, що **вирячкува́тий**.

ПУ́КНУТИ *див.* **пу́кати**.

ПУКНЯ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **пука́тий**.

ПУ́КОМ, *присл., заст.* Стрімко (про падіння).

ПУ́КТИ *див.* **пу́кати**.

ПУКЦИ́НІЯ, -ї, *ж.* Рід іржастих грибів, що паразитують на вищих рослинах.

ПУЛ[1], -а, *ч.* Розмінна монета Афганістану.

ПУЛ[2], -у, *ч.* 1. Одна з форм монополій, яка характеризується тим, що прибуток усіх учасників надходить у загальний фонд і розподіляється між ними пропорційно до розмірів їхніх капіталів. 2. У Канаді, США та Австралії – кооперативна організація для збуту сільськогосподарської продукції. *Канадський хлібний пул.*

ПУЛ[3], -а, *ч.* В обчислювальній техніці – сукупність однорідних динамічно розподілених об'єктів.

ПУ́ЛА, -и, *ж.* Грошова одиниця Ботсвани.

ПУ́ЛЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **пу́лька**.

ПУ́ЛИНГ, -у, *ч.* Об'єднання прибутку, отриманого всіма відділами, філіалами головної компанії.

ПУЛІКО́З, -у, *ч.* Те саме, що **дерматофіліа́з**.

ПУ́ЛКОВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Пулково. *Пулковська обсерваторія.*

ПУ́ЛО, *невідм., ж.* Російська мідна розмінна монета у 15 – на поч. 16 ст.

ПУЛО́ВЕР, -а, *ч.* Трикотажний светр без коміра.

ПУЛОРО́З, -а, *ч.* Інфекційна хвороба птиці, що її спричинюють мікроорганізми сальмонели.

ПУЛЬВЕРИЗА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для розпилювання рідини або порошку струменем повітря.

ПУЛЬВЕРИЗА́ТОРНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер, який працює з пульверизатором.

ПУЛЬВЕРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пульверизації.

ПУЛЬВЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розпилення рідини або порошку пульверизатором.

ПУЛЬВЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пульверизува́ти**.

ПУЛЬВЕРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пульверизува́ти**.

ПУЛЬВЕРИЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* Робити пульверизацію чого-небудь.

ПУ́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Партія гри в карти (у преферанс та деякі інші ігри). // Графа на аркуші паперу для запису результатів цієї гри. 2. *спорт.* Партія гри у футбол, ватерполо і т. ін. з вибуванням команди, що програла, з розіграшу. 3. *зах.* Індичка.

ПУЛЬКА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Опуклий. 2. Вирячкуватий.

ПУ́ЛЬМАН, -а, *ч.* Великий чотиривісний (чотирьохосний) пасажирський або товарний залізничний вагон (платформа). *Пульманівський вагон. Пульманівська платформа.*

ПУ́ЛЬМАНІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пу́льман**.

ПУЛЬМОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для здійснення пульмокардіографії.

ПУЛЬМОКАРДІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пульмокардіографії.

ПУЛЬМОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження серцевої діяльності, яке ґрунтується на аналізі пульсації повітря в дихальних шляхах.

ПУЛЬМОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується легень або належить до легень; легеневий.

ПУЛЬМОНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **пневмоектомі́я**.

ПУЛЬМОНІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **пневмоні́т**.

ПУЛЬМОНО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар – фахівець із хвороб легень.

ПУЛЬМОНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до пульмонології, пов'язаний з лікуванням легень.

ПУЛЬМОНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ науки, який вивчає патологію органів дихання.

ПУЛЬМОНОРАДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **радіопульмоногра́фія**.

ПУЛЬМОНОСКАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дослідження легень, дихальних шляхів ультразвуковим скануванням.

ПУЛЬМОТО́Р, -а, *ч.* Апарат для штучного дихання, який нагнітає в легені кисень під тиском.

ПУЛЬМОФОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Акустичне локальне дослідження легень.

ПУ́ЛЬПА, -и, *ж.* 1. *анат.* М'яка сполучна тканина, пронизана нервовими закінченнями, лімфатичними й кровоносними судинами, що заповнює порожнину зуба. // М'якуш селезінки. 2. *тех.* Суміш твердих частинок з рідиною (вода й ґрунт, вода й корисні копалини).

ПУЛЬПА́К, -á, *ч., зах.* Індик.

ПУЛЬПА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пу́льпа**.

ПУЛЬПІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення зубної пульпи.

ПУЛЬПОВІ́Д, -во́ду, *ч., тех.* Трубопровід для перекачування пульпи (у 2 знач.) під час провадження земляних, гірничих та інших робіт способом гідромеханізації.

ПУЛЬПО́ЗНИЙ, -а, -е. Який складається із м'якої маси або містить м'якуш; м'якушевий.

ПУЛЬПОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч., тех.* Те саме, що **пульпові́д**.

ПУЛЬС, -у, *ч.* 1. Поштовхоподібні коливання стінок кровоносних судин, спричинені викиданням крові з серця при кожному його скороченні. ** **Альтерну́ючий пульс** – пульс, при якому після кожної нормальної за наповненням хвилі наступає хвиля меншого наповнення. **Аритмі́чний пульс** – пульс з порушеним ритмом. **Дикроти́чний пульс** – пульс, що характеризується подвійним пульсовим ударом. **Інтермітуючий пульс** – пульс з випадінням окремих пульсових хвиль. **Трима́ти ру́ку на пу́льсі** *чого* – стежити за розвитком подій, знати все нове. // Місце (у людини звичайно над зап'ястком), де особливо помітні ці коливання. 2. *чого, який, перен.* Ритм, темп чого-небудь (перев. стосовно життя, епохи і т. ін.).

ПУЛЬСА́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пульса́р**, -а, *ч.*), *астр.* Космічні об'єкти, радіовипромінювання яких має характер коротких періодичних імпульсів.

ПУЛЬСА́ТОР, -а, *ч., спец.* 1. Прилад, який виробляє рівномірні імпульси електричного струму. 2. Прилад, машина, що працює поштовхами, з рівномірними перервами.

ПУЛЬСА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пульса́тор**.

ПУЛЬСАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пульсації.

ПУЛЬСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Ритмічні розширення кровоносних судин, спричинювані хвилеподібним рухом крові внаслідок скорочень серця. 2 Періодична зміна якої-небудь характеристики явища. // *спец.* Безперервна, ритмічна зміна розміру, форми, тиску і т. ін.

ПУЛЬСІ́ВНИЙ, -á, -é. Прикм. до **пульс**.

ПУЛЬСОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **пульс** 1. ** **Пульсова́ хви́ля** – хвиля підвищеного тиску, яка викликана викиданням крові з лівого шлуночка.

ПУЛЬСО́МЕТР, -а, *ч.* Пристрій для передачі рідини (на віддаль до 50 м), яка витісняється з камери паром.

ПУЛЬСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пульсува́ти**.

ПУЛЬСУВА́ТИ, -ýє, *недок.* 1. Ритмічно розширюватися і скорочуватися (про серце, кровоносні судини). // Ритмічно рухатися по кровоносних судинах (про кров). // Створювати враження биття, сіпання з болем (про нарив, пухлину і т. ін.). 2. Рівномірними поштовхами коливатися, переміщуватися (про воду в морі, річці і т. ін.). 3. *спец.* Безперервно, ритмічно змінювати розмір, форму, тиск і т. ін.

ПУЛЬСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **пульсува́ти**. ** **Пульсу́ючий струм** – електричний струм постійного напряму, але періодично змінної величини.

ПУЛЬТ, -а, *ч.* 1. Підставка для нот, книжок у вигляді похилої рамки, дошки (часто на високій ніжці або на столику). 2. Пристрій, на якому зосереджено устаткування для контролю над різними об'єктами і керування ними. ** **Пульт опера́тора**: а) частина пристрою керування, призначена для взаємодії оператора з системою; б) те саме, що **консо́ль** (у 3 знач.).

ПУЛЬТОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **пульт**.

ПУЛЬЧА́, -áти, *с., зах.* Індича.

ПУЛЬЧИНЕ́ЛА, -и, *ч., мист.* Персонаж слуги в італійській комедії масок.

ПУЛЮЄГРА́МА, -и, *ж.* Те саме, що **рентгеногра́ма**.

ПУЛЯ́, -я́ти, *с.* 1. *зах.* Індича. 2. *діал.* Курча.

ПУЛЯ́К, -á, *ч., зах.* Індик.

ПУЛЯКО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **пуля́к**.

ПУЛЯ́РДА, -и, *ж., заст.* Пулярка.

ПУЛЯ́РДКА, -и, *ж., заст.* Пулярка.

ПУЛЯ́РЕС, -а, *ч., діал.* Гаманець.

ПУЛЯ́РКА, -и, *ж.* Молода вихолощена відгодована курка.

ПУ́МА, -и, *ж.* Великий хижий ссавець родини котячих, що живе в лісах Америки; кугуар.

ПУ́МІ, *невідм., ж.* Угорська порода пастуших собак (вівчарок).

ПУМПЕЛІ́ЇТ, -у, *ч.* Мінерал у вигляді радіальноволокнистих або платівкових агрегатів, табличок або голчастих кристалів зі скляним блиском.

ПУ́НА, -и, *ж.* Тип високогірної рослинності в Центральних Андах, що характеризується поєднанням трав'яного покриву з окремими низькорослими деревами.

ПУ́НДИК, -а, *ч.* 1. Рід печива або пиріжків. 2. *перев. мн., розм.* Смачна їжа, ласощі.

ПУНДЮ́ХА, -и, *ж., зах.* Корова.

ПУНІ́ЄЦЬ *див.* **пуні́йці**.

ПУНІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **пуні́єць**, -і́йця, *ч.*), *іст.* Римська назва населення Фінікії та міст Північної Африки, заснованих у 9 ст. до н. е. фінікійцями.

ПУНІТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який має відношення до покарання, особливо такого, що має управляти поведінкою.

ПУНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до пунійців. *Пунічні війни.* ** **Пуні́чне письмо́** – різновид фінікійського буквеного письма, що функціонував у Карфагені в 9 – 2 ст. до н. е.

ПУНКТ, -у, *ч.* 1. Певне місце у просторі, на земній поверхні. // Місце, що має певне призначення, використовується для яких-небудь цілей, є метою чогось. // Місце, заселене людьми (місто, село і т. ін.). // Місце, приміщення, спеціально пристосоване, обладнане для якої-небудь роботи, заняття і т. ін. // У системах телекомунікацій – місце призначення, адресат, на адресу яких спрямовується повідомлення. // У системах обробки інформації – ділянка пам'яті, в яку надсилаються дані. ** **Насе́лений пункт** – забудована територія для проживання населення, в'їзди на яку і виїзди з якої позначаються відповідними дорожніми знаками. 2. Окремий розділ офіційного документа або частина тексту, що звичайно позначається цифрою чи буквою. // Певне місце в доповіді, виступі, розмові і т. ін. ** **За всіма́ пу́нктами** – цілком, повністю. 3. *який.* Певний окремий момент у розвитку чого-небудь. *Кульмінаційний пункт.* 4. Питання, подія, предмет і т. ін., на яких зосереджені чиї-небудь думки, чиясь увага. 5. *друк.* Одиниця виміру, за допомогою якої визначають розмір шрифтів, пробільних матеріалів тощо (дорівнює приблизно 0,4 мм). *Літера в п'ять пунктів.* 6. *муз.* Знак у вигляді крапки, що ставиться праворуч від ноти для додання половини її тривалості. // Знак, поставлений над нотою або під нею, який вимагає уривчастого виконання. 7. *ек.* Міра, якою вимірюються коливання ціни, курсу цінних паперів і валют. 8. У комп'ютеризованих видавничих системах – типографська міра

довжини, яка дорівнює $^1/_{72}$ дюйма або 0,376 мм.

ПУНКТА́Т, -у, *ч.* Невелика кількість рідини або тканини, яка витягується під час пункції.

ПУНКТБО́Л, -а, *ч.* Невеликий підвішений шкіряний м'яч, набитий кінським волоссям; служить боксерам для тренування.

ПУ́НКТИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **пункт** 1, 2. 2. *жарт.* Дивина, дивацтво, предмет палкого захоплення чим-небудь, яка-небудь нав'язлива думка.

ПУНКТИ́Р, -у, *ч.* Переривчаста лінія, утворена крапками або короткими рисками. // Що-небудь розташоване переривчастою лінією; те, що створює враження переривчастої лінії.

ПУНКТИ́РНИЙ, -а, -е. 1. Накреслений пунктиром. // Схожий на пунктир; який створює враження пунктиру. 2. *спец.* Який відбувається або діє по переривчастій лінії. *Пунктирна сівба. Пунктирна сівалка.*

ПУНКТИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пункти́рний**.

ПУНКТИ́РНО. Присл. до **пункти́рний**.

ПУНКТИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пунктирува́ти**. // **пунктиро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ПУНКТИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для пунктирування. *Пунктирувальна лінійка.*

ПУНКТИРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **пунктирува́ти**.

ПУНКТИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Креслити, малювати пунктиром.

ПУНКТИРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **пунктирува́ти**.

ПУНКТОГРА́МА, -и, *ж.*, *лінгв.* Вживання розділового знака, що відповідає правилу пунктуації.

ПУНКТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Дуже точний, акуратний.

ПУНКТУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **пунктуа́льний**.

ПУНКТУА́ЛЬНО. Присл. до **пунктуа́льний**.

ПУНКТУАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пунктуа́ція**. *Пунктуаційні правила.*

ПУНКТУА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Система розділових знаків. 2. Система правил уживання на письмі розділових знаків.

ПУНКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до пункції.

ПУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Прокол стінки порожнини, судини, тканини тіла людини або тварини з діагностичною або лікувальною метою. *Пункція мозку.*

ПУ́НОЧКА, -и, *ж.* Невеликий птах ряду горобцеподібних, що живе у північній тундрі.

ПУНСО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **пуансо́н**.

ПУНТОВЕ́, -во́го, *с.*, *іст.* Земський збір на поштових коней.

ПУНШ, -у, *ч.* Міцний спиртний напій з рому, коньяку, вина тощо з цукром, водою, лимонним соком і т. ін., що його подають до столу підігрітим.

ПУ́НШЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пунш**. *Пуншевий напій.* // Пригот. з пуншем. *Пуншева карамель.*

ПУП, -а, *ч.* Круглий рубець посередині живота, який залишається на місці відпадіння пуповини. ** **Пуп землі́**, *ірон.*, *жарт.* – про людину, яка вважає себе центром усього, найважливішою серед усіх.

ПУПЕ́РНИК, -а, *ч.*, *зах.* Карлик.

ПУПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **пуп**. 2. Нижня м'язова частина шлунка у птахів; пташиний шлунок взагалі.

ПУПІЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження зіничних реакцій, яке ґрунтується на реєстрації змін величини зіниці за допомогою фото- або кінозйомки.

ПУПІЛО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання діаметра зіниці.

ПУПІЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання діаметра зіниці за допомогою пупілометра.

ПУПІЛОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **скіаскопія**.

ПУПІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спосіб підвищення дальності передачі повідомлень лініями проводового зв'язку штучним збільшенням їх індуктивності.

ПУПІНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пупінізува́ти**.

ПУПІНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пупінізува́ти**.

ПУПІНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Підвищувати дальність передачі повідомлень лініями проводового зв'язку штучним збільшенням їх індуктивності.

ПУ́ПІНОК, -нка, *ч.*, *діал.* Пуп'янок.

ПУПКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пупо́к** 1. *Пупкова грижа.* ** **Пупко́вий кана́тик** – те саме, що **пупови́на**. **Пупко́вий се́псис** – інфекційне захворювання новонароджених внаслідок проникання хвороботворних мікробів з пупкової ранки у кров. 2. *біол.* Прикм. до **пупо́к** 3.

ПУПКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пупка, схожий на нього.

ПУПКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пупкоподі́бний**.

ПУПКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *біол.* Спосіб нестатевого розмноження деяких безхребетних тварин через розвиток нового організму з пупка (у 3 знач).

ПУ́ПЛИШОК, -шка, *ч.*, *зах.* Пуп'янок (у 1 знач.).

ПУ́ПЛЯНОК, -нка, *ч.*, *зах.* Пуп'янок (у 1 знач.).

ПУ́ПЛЯХ, -а, *ч.*, *діал.* Пуп'янок.

ПУПОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Подібний до пупа, схожий на нього.

ПУПОВИ́НА, -и, *ж.* У плацентних тварин і людини – шнуроподібний утвір, через який з організму матері в зародок надходять поживні речовини. ** **Обрива́ти з пупови́ною** *що* – рішуче, безповоротно відмовлятися від чого-небудь, покидати щось.

ПУПОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пупови́на**.

ПУПОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **пупови́на**.

ПУПОВНИ́ЧЕ, -чо́го, *с.*, *мед.*, *діал.* Запалення пупка у немовляти.

ПУПО́К, -пка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **пуп**. ** **Шкі́рний пупо́к** – вада розвитку пупка, що характеризується надлишком шкіри. 2. Те саме що **пупе́ць** 2. 3. *біол.* Зародок нового організму, що утворюється за нестатевого розмноження на поверхні тіла деяких безхребетних тварин.

ПУПОРІ́ЗКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **повиту́ха**.

ПУПС, -а, *ч.* 1. Невелика лялька у вигляді голої дитини (зазвичай немовляти). 2. *розм.* Про симпатичну, угодовану дитину.

ПУ́ПСИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **пупс**. 2. *перен.* Гарненька дівчина.

ПУ́ПЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **пуп**. 2. *діал.* Пуп'янок.

ПУ́П'ЯНОК, -нка, *ч.* 1. Зародок квітки, листка або пагона рослини; брунька. ** **З пу́п'янка** – з раннього дитинства, з колиски. 2. *діал.* Молодий огірок.

ПУ́П'ЯНОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **пу́п'янок**.

ПУ́П'ЯШОК, -шка, *ч.*, *зах.* Те саме, що **пу́п'янок**.

ПУРА́НИ, -ів, *мн.* Пам'ятки санскритської літератури 1-го тис. до н. е. – 1-го тис. н. е.

ПУРГА́, -и́, *ж.* 1. Сильний вітер зі снігом; завірюха, хуртовина. 2. *розм.* Нісенітниця, безглуздя.

ПУРГАТИ́ВИ, -ів, *мн.* Сильнодіючі проносні.

ПУРГЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що застосовується як проносний засіб.

ПУРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Прагнення, іноді показне, до чистоти й суворості звичаїв. 2. Надмірне прагнення очистити свою мову від слів іншомовного походження, неологізмів і т. ін. 3. Формалістичний напрям у живопису, що виник у Франції в 20-х рр. 20 ст. і відзначався абстрактністю, силуетністю і контурністю зображень, примітивізмом.

ПУРИ́М, -у, *ч.*, *іст.* Єврейське свято на відзначення упереджувальної різні, яку влаштували іудеї персам в їхній імперії за царювання Ахашвероша.

ПУ́РИМШПІЛЬ, -я, *ч.* Старовинна єврейська театралізована музична вистава, пов'язана з традиційним святом Пурим.

ПУРИ́Н, -у, *ч.* Нітрогеновмісна кристалічна сполука, якої в природі немає. Синтезована штучно. Її похідні відіграють виняткову роль у хімії живої речовини.

ПУРИ́НОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **пури́н**. *Пуриновий обмін.* ** **Пури́нові осно́ви**: похідні пурину – органічні речовини, які містяться в нуклеїнових кислотах і нуклеотидах живих організмів.

ПУРИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник пуризму.

ПУРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Власт. пуристу, пуристам. *Пуристичні настанови.*

ПУРИ́СТКА, -и. Жін. до **пури́ст**.

ПУРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пури́зм** і **пури́ст**.

ПУРИТА́НИН, -а, *ч.* 1. Послідовник пуританізму (у 1 знач.). 2. *перен.* Суворий ревнитель чистоти звичаїв, високої моральності і т. ін.

ПУРИТАНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. В Англії та Шотландії в 16 – 17 ст. – релігійно-політичний рух буржуазії, спрямований проти абсолютизму та англіканської церкви. // Переконання, погляди, поведінка пуританина (у 1 знач.). 2. *перен.* Суворе (часто надмірно) дотримання чистоти звичаїв, високої моральності і т. ін.

ПУРИТА́НКА, -и. Жін. до **пурита́нин**.

ПУРИТА́НСТВО, -а, *с.* Те саме, що **пуританізм**.

ПУРИТА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пурита́нин**. 2. Прикм. до **пуританізм** і **пурита́нство**.

ПУ́РКА, -и, *ж.*, *с. г.* Спеціальні терези для визначення ваги певного об'єму зерна.

ПУРНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **пірна́ти**.

ПУРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **пурна́ти**.

ПУРНЯ́ЛО, -а, *с.* Нічне пасовище овець влітку.

ПУРНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* Пасти вночі отару овець.

ПУ́РПУР, -у, *ч.* 1. Фарбувальна речовина червоно-фіолетового кольору, яку добували в давні часи з залоз морського молюска. 2. Стародавня дорога тканина, пофарбована цією речовиною, а також одяг та інші речі з цієї тканини. 3. Темно-червоний або яскраво-червоний колір із фіолетовим відтінком; багрянець.

ПУ́РПУРА, -и, *ж.*, *мед.* Висип у вигляді численних дрібних крововиливів на шкірі та слизових оболонках. ** **Мозкова́ пу́рпура** – множинні дрібні крововиливи в головному мозку. **Ортостати́чна пу́рпура** – зміни шкіри, що спостерігаються на нижніх кінцівках при серцевосудинній недостатності, хворобах нирок, печінки. **Старе́ча пу́рпура** – захворювання, що уражає людей літнього віку, особливо тих, які в минулому підпадали надмірній дії сонячних променів. **Тромбоцитопені́чна пу́рпура** – захворювання, за якого спостерігаються масивні крововиливи в слизові оболонки, петехії, шкіру.

ПУРПУРИ́Н, -у, *ч.*, *спец.* Органічна сполука у вигляді жовтих кристалів, якою фарбують тканину в червоний колір.

ПУРПУРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пурпури́н**.

ПУРПУРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; густо-червоні суцільні маси.

ПУРПУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пу́рпур** 1. *Пурпурний колір.* // Пофарбований пурпуром (про тканину, одяг та інші речі). 2. Який має колір пурпуру; темно-червоний або яскраво-червоний з фіолетовим відтінком; багряний. ** **Пурпу́рні бакте́рії** – те саме, що **родобакте́рії**.

ПУРПУ́РНО. Присл. до **пурпу́рний** 2.

ПУРПУРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **пурпу́рний**. ** **Пурпуро́ва печі́нка** – захворювання, яке характеризується наявністю в печінці множинних заповнених кров'ю порожнин, в яких відсутня ендотеліальна вистилка.

ПУРПУРО́ВО. Присл. до **пурпуро́вий**.

ПУРУЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується гною.

ПУ́РУША, -і, *ж.* В індійській філософії – дух, свідомість, духовне начало в його абсолютній протилежності матерії – пракриті.

ПУРХ, *виг.* 1. Звуконаслідування, яке означає шум від крил птаха, що злітає. 2. Уживається як присудок за знач. **пу́рхати**, **пу́рхнути**.

ПУ́РХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пу́рхати**.

ПУ́РХАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Легко перелітати з місця на місце (про пташок, метеликів). // *перен.* Легко, швидко, граціозно пересуватися, перебігати з місця на місце. // *перен.*, *ірон.* З легкістю міняти своє місцеперебування, місце роботи і т. ін.

ПУ́РХНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **пу́рхати**.

ПУСК, -у, *ч.* Дія за знач. **пусти́ти**, **пуска́ти** 4, 5.

ПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пуска́ти**.

ПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ПУСТИ́ТИ**, пущу́, пу́стиш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Переставати тримати в руках, затримувати руками кого-, що-небудь, не вдержувати в руках. // Розслаблюючи, розтуляючи руки, пальці, переставати стискати їх або щось у них. // Робити менш натягненим, ослаблювати; відпускати. // *часто із запереч.* Давати можливість, дозволяти кому-небудь іти, їхати кудись, звідкись. // *куди*, *з інфін.* Дозволяти робити що-небудь, іти кудись з певною метою. // *також у сполуч. зі сл.* н а в о л ю. Переставати затримувати когось, звільняти з ув'язнення, з-під арешту і т. ін. // *із запереч.* Перешкоджати кому-небудь у здійсненні чогось, затримувати десь (про предмети, явища і т. ін.). ** **Пуска́ти ґрунт з-під ніг** – бути, опинятися в непевному становищі; втрачати впевненість у собі. 2. *перех. і без додатка, до кого* – *чого, у що, куди, з інфін.* Давати можливість, дозволяти кому-небудь увійти, в'їхати, проникнути кудись; впускати. // Поселяти, поміщати у себе кого-небудь, давати комусь притулок. // Давати кому-небудь дорогу, прохід кудись; давати комусь, чомусь можливість обганяти, обходити себе; пропускати. // *перев. док.* Давати можливість, дозвіл бути десь надрукованим, обнародуваним, поставленим на сцені (перев. про цензуру). // *перев. із запереч.* Давати можливість чому-небудь проникати кудись, крізь щось (про предмети, явища природи і т. ін.). // Давати можливість, дозволяти кому-небудь підходити до кого-, чого-небудь, брати участь у чомусь, займати певне місце; допускати. ** **Не пуска́ти на порі́г** *кого* – не допускати до себе, забороняти приходити до себе. 3. *перех. і без додатка.* Спрямовувати, посилати, відправляти куди-небудь з певною метою; примушувати іти, їхати, бігти, летіти кудись. // Наказувати мучити, вбивати кого-небудь; посилати когось на муки, на смерть; спричиняти чиюсь смерть. // *перен.* Спрямовувати на якесь заняття, роботу і т. ін. // *ким.* Змушувати кого-небудь стати кимсь, вести певний спосіб життя. // Випускати, виганяти на пасовище (коней, худобу), звільняти від упряжі. 4. *перех. і неперех.* Примушувати або давати можливість рухатися певним чином, із певною швидкістю. // Давати можливість вільно рухатися за течією, вітром і т. ін. // Давати можливість занурюватись у воду під дією власної ваги або насильно топити у воді. // Спрямовувати дію якого-небудь предмета в якомусь напрямку. // Спрямовувати на виконання певної роботи (машину, механізм). // Давати можливість поширюватися в певному напрямку, випускати кудись (воду, вогонь і т. ін.). ** **Пуска́ти кров**, *мед.*, *іст.* – лікувати кровопусканням. **Пусти́ти** (*комусь*) **кров** – вбити, зарізати (*когось*), завдати різаної рани (*комусь*) для остраху. // *що*, *чим.* Із силою кидати, жбурляти щось. // *у сполуч. зі сл.* к у л я, с т р і л а і т. ін., *що*, *чим.* Стріляти з вогнепальної зброї або іншого пристрою. // *у сполуч. зі сл.* с л о в о, ф р а з а і т. ін., *перен.* Промовляти, писати і т. ін. // *перен.* Публікувати, робити надбанням громадськості, читачів. Пускати (пустити) на дно (під шум, під лід і т. ін.) *кого* – топити кого-небудь. ** **Пуска́ти (пусти́ти) ша́пку по кру́гу** – збирати гроші з усіх присутніх, підставляючи шапку. **Пуска́ти сла́ву** *на* (*про*) *кого* – поширювати чутки, звістки, які знеславлюють, ганьблять кого-небудь. **Пусти́ти під ніж** – винищити, порізавши. 5. *перех.* Приводити в дію, рух; змушувати працювати (машину, механізм, промислове підприємство). // Вмикати електричний струм, певні пристрої для надання руху машині, механізму і т. ін. 6. *перех.*, *у сполуч. з ім.*, *що означають дію або стан.* Піддавати якій-небудь дії, використовувати певним чином. // *на* (*під*) *що.* Використовувати для чого-небудь. 7. *перех.*, *розм.* Продавати або збувати іншим способом. // Витрачати (гроші). 8. *перех.* Давати росток, корінь і т. ін. (про рослину). 9. *перех.* Видавати які-небудь звуки; говорити, співати і т. ін. певним чином. 10. *перех.* Виділяти, випускати, випромінювати з себе що-небудь. *Пускати сльозу.* 11. *перех.*, *розм.* Давати можливість чому-небудь лягати, стелитися на чомусь певним чином, падати вільно; розпускати. // Опускати, похиляти що-небудь донизу; звішувати. // Шиючи одяг, лишати запас у швах, додавати тканини на виріст. // Надавати якогось кольору, відтінку чому-небудь, наносити візерунок на щось. 12. *перех.* Втрачати, ронити (листя, пір'я і т. ін.). 13. *неперех.*, *рідко.* Розпускатися, розтавати. 14. *перех.*, *діал.* Надсилати поштою (листи, гроші і т. ін.). ** **Пуска́ти бу́льбашки**: а) випускати пу-

хирці слини (перев. про дитину); б) тонучи, захлинатися. **Пуска́ти по сві́ту:** а) змушувати блукати в пошуках прожитку, житла, праці і т. ін.; б) публікувати, робити надбанням громадськості, читачів (літературні твори).

ПУСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ПУСТИ́ТИСЯ**, пущу́ся, пу́стишся, *док.* 1. *часто у сполуч. зі сл.* у дорогу, у мандри і т. ін. Вирушати кудинебудь. // Починати швидко йти, бігти, пливти в певному напрямку або певним чином. *Пускатися на дно.* 2. *у сполуч. з інфін., у що, розм.* Починати робити що-небудь. // *у що, на що, у сполуч. з ім., що означають дію.* Здійснювати щось; удаватися, звертатися до чого-небудь. *Пускатися на хитрощі.* 3. *розм.* Починати падати, литися (перев. про опади). // Текти, сочитися (про сльози, кров і т. ін.). 4. *розм.* Починати рости, проростати (про рослини). 5. *кого, чого, розм.* Залишати, кидати когось, що-небудь. 6. *на що, у що і без додатка, розм.* Забувати правила поведінки, моральні засади тощо. 7. *тільки недок.* Пас. до **пуска́ти**.

ПУСКА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для пуску машини, механізму.

ПУСКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **пуск**. *Пусковий період.* // Якого готують до пуску. *Пусковий об'єкт.* // Признач. для пуску машини, механізму. *Пусковий пристрій.*

ПУ́СЛИК, -а, *ч.*, *зах.* Вид одягу.

ПУ́СТА *див.* **пу́шта**.

ПУСТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пусте́ля** 1. // Власт. пустелі. // Який живе або росте у пустелі. 2. Безлюдний або малолюдний; порожній.

ПУСТЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Людина, що з релігійних міркувань оселилась у відлюдному місці й відмовилася від спілкування з людьми; самітник. // *перен.* Людина, що живе самотньо, віддалено від людей, від їхніх турбот.

ПУСТЕ́ЛЬНИКІВ, -кова, -кове. Належний пустельнику.

ПУСТЕ́ЛЬНИЦТВО, -а, *с.* Життя пустельника.

ПУСТЕ́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пусте́льник**.

ПУСТЕ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **пусте́льник**.

ПУСТЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **пусте́льний** 2.

ПУСТЕ́ЛЬНО. Присл. до **пусте́льний**. // *у знач. присудк. сл.*

ПУСТЕ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Великий (зазвичай посушливий) простір із бідною рослинністю або позбавлений рослинності. // *перен.* Великий, безмежний простір чого-небудь, позбавлений ознак життя. 2. Відлюдне місце, ненаселена або малонаселена місцевість.

ПУСТЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пусти́й** 1 – 4.

ПУСТИ́ЗНА, -и, *ж.*, *рідко.* Безлюдна, ненаселена місцевість.

ПУСТИ́Й, -а́, -е́. 1. Нічим не заповнений (про вмістище); порожній. // Без меблів, речей і т. ін. (про приміщення). // Безлюдний, ненаселений або малолюдний. // Ніким, нічим не зайнятий; вільний. // *розм.* Пригот. без м'яса, жирів і т. ін.; пісний. // *перен.* Позбавлений виразу (про очі, погляд). ** **Пуста́ поро́да** – породи, що входять до складу викопної мінеральної сировини і не мають практичної цінності. 2. Який має всередині порожнину; порожній, порожнистий. 3. *перен.* Позбавлений змісту, убогий змістом; беззмістовний, порожній. // Який не має значення, несуттєвий. ** **Пусті́ слова́** – позбавлені змісту, сенсу слова, фрази, розмови і т. ін. 4. *перен.* Несерйозний, духовно обмежений, легковажний (про людину). 5. *у знач. ім.* **пусте́**, *рідко* **пусте́є**, -то́го, *с.* Те, що не має істотного значення, не заслуговує на увагу; щось поверхове, беззмістовне. 6. *у знач. присудк. сл.* **пусте́**, *рідко* **пусте́є**. Не варто уваги або зусиль; дрібниця. // Уживається як вигук у знач. дрібниця!, дарма!, дурниця!.

ПУСТИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пусти́ня** 1. // Власт. пустині. 2. Безлюдний або малолюдний; порожній. 3. *заст.* Пустельницький.

ПУСТИ́ННИК, -а, *ч.*, *заст.* Пустельник.

ПУСТИ́ННИЦТВО, -а, *с.*, *заст.* Пустельництво.

ПУСТИ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **пусти́нник**.

ПУСТИ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **пусти́нник**.

ПУСТИ́ННО. Присл. до **пусти́нний** 2. // *у знач. присудк. сл.*

ПУСТИ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Пустир, рустка. 2. Занедбане обійстя.

ПУ́СТИНЬ, -і, *ж.*, *заст.* 1. Відлюдне місце, де жив пустельник. 2. Невеликий монастир у відлюдній місцевості.

ПУСТИ́НЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **пусте́ля**. 2. *заст.* Запустіння.

ПУСТИ́Р, -я́, *ч.* Незабудоване, запущене місце.

ПУСТИРИ́ЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **пусти́р**.

ПУСТИ́РНИК, -а, *ч.* Рід рослин родини губоцвітих.

ПУСТИ́ТИ *див.* **пуска́ти**.

ПУСТИ́ТИСЯ *див.* **пуска́тися**.

ПУСТИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Пустка.

ПУСТИ́ЩЕ, -а, *с.* Незаселена, необроблена ділянка землі, що заросла травою, кущами.

ПУСТІ́Й, -я́, *ч.*, *зах.* Пустун.

ПУСТІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім пустий (у 1 – 4 знач.).

ПУСТІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **пусті́сінький**. // *у знач. присудк. сл.*

ПУСТІ́ТИ, -іє, *недок.* Те саме, що **порожні́ти**. // *безос.*

ПУСТІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Те саме, що **пусті́ти**.

ПУ́СТКА, -и, *ж.* 1. Спустілий будинок; житло, залишене мешканцями. 2. Незаселена, необроблена ділянка землі; пустище. 3. Нічим не заповнений простір; безлюдне місце, безлюдна місцевість. // Стан запустіння, занепаду. // *перен.*

ПУ́СТО. 1. *присудк. сл.* Нікого, нічого немає де-небудь. // Є незайняті місця. // Про відчуття внутрішньої пустоти, самотності. 2. *присл.*, *розм.* Марно, безглуздо.

ПУСТОБРЕ́Х, -а, *ч.*, *розм.* 1. Брехун, базіка. 2. *мисл.* Гончак, який подає голос марно, не по звіру і не по його сліду.

ПУСТОБ'Я́КА, -и, *ч. і ж.*, *діал.*, *розм.* Пуста, розбещена людина.

ПУСТО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.* Пустотливий.

ПУСТОВЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **пустотли́вий**.

ПУСТОВЩИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **пу́стище**.

ПУСТОГОЛО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Дурний, нетямущий.

ПУСТОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **пустоголо́вий**.

ПУСТОДЗВІ́Н, -во́на, *ч.*, *розм.* Те саме, що **пустомоло́т**.

ПУСТОДЗВО́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Позбавлений змісту, убогий змістом; пустий.

ПУСТОДЗВО́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **пустодзво́нний**.

ПУСТОДЗВО́НСТВО, -а, *с.* Позбавлена змісту, убога мова.

ПУСТОДО́МОК, -мка, *ч.*, *розм.* Людина, що не має свого господарства.

ПУСТОЗЕ́РНИЙ, -а, -е. У якого відсутнє зерно.

ПУСТОЗЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність зерна у зернових рослин. *Пустозерність пшениці.*

ПУСТОМЕ́ЛЯ, -і, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **пустомоло́т**.

ПУСТОМО́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Жінка, яка говорить багато, але беззмістовно.

ПУСТОМОЛО́Т, -а, *ч.*, *розм.* Людина, яка говорить багато, але беззмістовно; базіка.

ПУСТОМОЛО́ТСТВО, -а, *с.*, *розм.* Беззмістовні розмови, пусті слова, фрази.

ПУСТО́ПАШ[1], -і, *ж.*, *рідко.* Незасіяна, необроблена земля.

ПУСТО́ПАШ[2], *присл.*, *розм.* Без пастуха; самопас.

ПУСТОПА́ШНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **пустопа́ш**[1]. ** **Пустопа́шна худо́ба**, *зах.* – худоба, що не використовується в роботі.

ПУСТОПЛЯ́С, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **неро́ба**.

ПУСТОПОРО́ЖНІЙ, -я, -є, *розм.* 1. Безлюдний або малолюдний. 2. *перен.* Позбавлений змісту, убогий змістом. 3. *перен.* Несерйозний, духовно обмежений, легковажний (про людину).

ПУСТОПОРО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **пустопоро́жній** 2, 3.

ПУСТОСЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Позбавлений змісту, убогий змістом.

ПУСТОСЛІ́В'Я, -я, *с.* Пусті розмови, беззмістовне розумування.

ПУСТОТА́, -и́, *ж.* 1. Якість і властивість за знач. **пусти́й** 1 – 4. // Відсутність людей де-небудь. 2. Нічим не заповнений простір. 3. *спец.* Порожнина всередині чого-небудь суцільного.

ПУСТО́ТА, -и, *ж.*, *заст.* Пустощі.

ПУСТОТІ́ЛИЙ, -а, -е. Який має всередині пустоту, порожнину; порожнистий. *Пустотілий гвинт. Пустотіле стебло.*

ПУСТОТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **пустоті́лий**.

ПУСТОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який любить пустувати, схильний до пустощів; грайливий. // Який свідчить про бажання пустувати, виражає схильність до пустощів. // Пов'язаний із пустощами. 2. Легковажно-жартівливий, невимушений.

ПУСТОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **пустотли́вий**. // Пустотливий настрій.

ПУСТОТЛИ́ВО. Присл. до **пустотли́вий**.

ПУСТО́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має пустоту (у 2, 3 знач.). *Пустотна лампа.*

ПУСТО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пусто́тний**.

ПУСТОТНЯ́, -і, *ж.*, *заст.* Пустощі.

ПУСТОЦВІ́Т, -у, *ч.* Цвіт, який не дає плодів. // *перен.* Людина, яка не приносить користі суспільству, не виправдовує покладених на неї надій.

ПУСТО́ШЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **пусто́шити** і стан за знач. **пусто́шитися**.

ПУСТОШИРО́КИЙ, -а, -е. Широкий і пустий, безлюдний.

ПУСТО́ШИТИ, -шу, -шиш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **спусто́шувати** 1, 2.

ПУСТО́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **спусто́шуватися** 1, 3.

ПУ́СТОЩІ, -ів, *мн.* Вчинок заради розваги, веселощів; витівка. // Легковажний вчинок, вартий осуду. // *розм.* Несерйозний, короткочасний любовний зв'язок або залицяння.

ПУСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пустува́ти**[1].

ПУСТУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.* Розважаючись, бавитися, гратися (перев. про дітей). // Поводитися легковажно, нерозважливо.

ПУСТУВА́ТИ[2], -у́є, *недок.* Бути пустим, ніким, нічим не зайнятим. // Бути, залишатися необробленим (про поле, ґрунт і т. ін.).

ПУСТУВА́ТИЙ, -а, -е. Схильний до пустощів, легковажний, нерозважливий.

ПУ́СТУЛА, -и, *ж.*, *мед.* Пухирець із гноєм на шкірі; гноячок.

ПУСТУЛЬО́З, -у, *ч.* Хронічне рецидивуюче ураження шкіри долонь та підошов.

ПУСТУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Гноячковий.

ПУСТУ́Н, -а́, *ч.* Той, хто любить пустувати, схильний до пустощів. // Легковажна, нерозважлива людина.

ПУСТУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Те саме, що **пусту́нчик**.

ПУСТУ́НКА, -и. Жін. до **пусту́н**.

ПУСТУ́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **пусту́н**.

ПУСТУ́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **пусту́нка**.

ПУТ, -а, *ч.*, *фін.* Опціон, який за певну плату дає право протягом певного часу за домовленою ціною продавати цінності (товар, цінні папери).

ПУ́ТА *див.* **пу́то**.

ПУТА́НА, -и, *ж.*, *розм.* Проститутка.

ПУТА́СУ, *невідм.*, *ж.* Морська промислова риба сімейства тріскових.

ПУ́ТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.* 1. Стягувати путами (у 1 знач.) передні ноги коня або іншої тварини. 2. *розм.* Те саме, що **плу́тати** 1 – 7.

ПУ́ТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **плу́татися**.

ПУТЕ́ННО, *присл.*, *діал.* Добре, як слід.

ПУ́ТЕРА, -и, *ж.*, *зах.* Дерев'яна посудина для виготовлення овечого сиру.

ПУТЕ́РЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сила, міць.

ПУТИ́ВЕЦЬ *див.* **путі́вець**.

ПУТИ́ВКА, -и, *ж.* 1. Осінній сорт яблуні. 2. Плід цього дерева.

ПУТИ́ВЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Путивль.

ПУ́ТИК, -а, *ч.*, *мисл.* Непомітна стежка, вздовж якої мисливці-промисловики встановлюють капкани або ін. ловильні знаряддя.

ПУТИ́НА[1], -и, *ж.* Період, сезон промислового лову риби; лов риби у цей період.

ПУТИ́НА[2], -и, *ж.*, *діал.* Посудина для молока або для виготовлення овечого сиру.

ПУТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пути́на**.

ПУТІ́ВЕЦЬ, ПУТИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Польова дорога.

ПУТІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Офіційне посвідчення, що видається особі, яку направляють куди-небудь (на роботу, відпочинок, навчання і т. ін.). 2. *спец.* Листок, на якому записується маршрут і завдання для водіїв транспорту.

ПУТІВНИ́К, -а́, *ч.* Довідник, що містить дані, які допомагають орієнтуватися в певному місці, під час подорожі і т. ін. // *перен.* Те, що допомагає орієнтуватися в чому-небудь, полегшує щось.

ПУТІ́ЄЦЬ, -ійця, *ч.* 1. Те саме, що **шляхови́к**. 2. Залізничник, що доглядає залізничне полотно.

ПУ́ТЛИЦЯ, -і, *ж.* Ремінь, яким прив'язується стремено.

ПУ́ТНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пу́тній**.

ПУ́ТНИКИ, -ів, *мн.*, *іст.* 1. Категорія військовослужилих людей у феодальній Литві та на загарбаних нею українських землях. 2. У російських князівствах – бояри, які управляли окремими галузями князівського господарства.

ПУ́ТНІЙ, -я, -є, *розм.* Який має певні позитивні якості. // *часто у сполуч. зі сл.* щось, що-небудь. // *у знач. ім.* **пу́тнє**, -нього, *с.* Те, що варте уваги, доречне, розумне. // Придатний для чого-небудь, доброї якості. ** **Не ва́ртий (варт) пу́тнього сло́ва** – дуже поганий, непривабливий. **Пу́тні боя́ри** – те саме, що **пу́тники** 2.

ПУ́ТНЬО. Присл. до **пу́тній**.

ПУ́ТНЯ, -і, *ж.*, *зах.* Діжка, цебро або відро.

ПУ́ТО, -а, *с.* (*мн.* **пу́та**, пут). 1. Ремінь, мотузка, ланцюг, якими стягують ноги якої-небудь тварини, щоб обмежити свободу її пересування (перев. під час випасу). 2. Кайдани, ремені, мотузяя, якими зв'язують руки та ноги людини, щоб позбавити її свободи рухів. // *чого, які, перен.* Те, що зв'язує, сковує, позбавляє свободи людину, суспільство і т. ін. ** **Пу́та Гімене́я**, *жарт.* – подружні відносини. 3. Нижня частина ноги коня між щіткою та копитом.

ПУТОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* 1. Прикм. до **пу́то** 1, 2. *Путові ремені.* 2. Прикм. до **пу́то** 3. ** **Путова́ кі́стка** – кістка суглоба над копитом кінської ноги. **Путови́й сугло́б** – суглоб над копитом кінської ноги.

ПУТРЕСЦИ́Н, -у, *ч.* Тетраметилендіамін – один із продуктів гниття м'яса, риби, дріжджів.

ПУТРЕСЦИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пуресци́н**.

ПУТРИ́ДНИЙ, -а, -е. Гнильний, гнилий.

ПУ́ТРЯ, -і, *ж.* Страва з ячної крупи й солодкого квасу.

ПУ́ТТІ, *невідм.*, *с.* Зображення маленьких хлопчиків; декоративний мотив у мистецтві Відродження та мистецтві 17 – 18 ст.

ПУТТЯ́, -я́, *с.* 1. *розм.* Добрі наслідки чого-небудь; щасливі, сприятливі обставини для кого-, чогонебудь; користь від когось, чогось. *Наставляти на путтяя.* ** **Без путтяя́**, *у знач. присл.* – даремно, марно; не так, як слід. **До путтяя́**, *у знач. присл.* – як слід; розумно, доречно. 2. *заст.* Путь, путі.

ПУТЧ, -у, *ч.* Збройний виступ групи змовників із метою вчинити державний переворот.

ПУТЧИ́ЗМ, -у, *ч.* Політика, що спирається на путчі, путчистів.

ПУТЧИ́СТ, -а, *ч.* Учасник, прихильник путчу.

ПУТЧИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **путч, путчи́ст, путчи́зм**.

ПУТЬ, -і, *ж.*, *заст. ч.* 1. Смуга землі, призначена для ходіння, їзди; шлях, дорога. // Місце, лінія у просторі, де що-небудь пересувається. *Повітряні путі.* // *перев. мн.* Залізнична або трамвайна колія, рейки. 2. Місце, яким можна пройти, проїхати, по якому хто-небудь іде, їде, щось пересувається; дорога, шлях. // Відстань, яку хто-небудь пройшов, проїхав або яку треба пройти, проїхати комусь. // *перен.* Доступ до кого-, чого-небудь, можливість досягти чогось. *Прокладати путь. Розчищати путь.* 3. Напрямок руху кудинебудь, до певного місця, звідкілясь. // Заздалегідь накреслений, визначений напрямок руху; маршрут, курс. // *перен.* Спосіб здійснення чогонебудь. // *перен.* Напрямок діяльності, розвитку кого-, чого-небудь. ** **Наставля́ти на путь і́стини** *кого* – даючи кому-небудь корисні поради, вказівки, спрямовувати, скеровувати його на правиль-

ний шлях у житті. 4. Процес пересування пішки, верхи або за допомогою транспортних засобів; подорож. ** **збира́ти в путь** *кого* – допомагати комусь готуватися до подорожі. 5. *заст.* Путтяя. 6. *муз.* Основний голос (мелодія) у давньоруському церковному багатоголоссі.

ПУ́ТЬКАЛО, -а, *с.*, *орн.* 1. Сич. 2. *діал.* Пугач.

ПУТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **путь** 6. ** **Путьови́й ро́зспів**, *іст.* – розспів, що існував поряд з демественним і знаменним розспівом.

ПУТЯ́ЩЕ, *розм.* Присл. до **путя́щий**.

ПУТЯ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пу́тній**.

ПУФ, -а, *ч.* 1. М'який низький табурет. 2. *тільки мн.*, *заст.* Буфи. 3. Помилкова, фальшива звістка, недоладна вигадка.

ПУФЕМІ́Д, -у, *ч.*, *фарм.* Протисудомний засіб, що його застосовують при різних формах епілепсії.

ПУ́ФИК, -а, *ч.* Зменш. -пестл. до **пуф** 1.

ПУХ, -у, *ч.* 1. Дрібне, ніжне пір'я на тілі птаха. // Перина, подушка, ковдра, набита таким пір'ям. // *перен.* Те, що легкістю, м'якістю схоже на таке пір'я (перев. про сніг, хмари). 2. Тонкі, короткі, м'які волоски на тілі тварин; підшерстя під довшою, товщою шерстю; ніжна, м'яка шерсть у деяких тварин. // Тонке, коротке волосся на обличчі, шиї людини. 3. Тонкі, ніжні волоски на насінні рослин, на поверхні стебла або листя. ** **Бавовня́ний пух** – короткі, грубіші волокна, що залишаються на насінні бавовнику після відділення основного волокна. 4. *діал.* Пухівка.

ПУХА́: ** **Добити пухи́ кому** (**до пухи́ кого**), *діал.* – довести до краю кого-небудь, покінчити з кимсь.

ПУХИ́Р, -я́, *ч.* 1. Наповнений рідиною кулястий виступ на поверхні шкіри або слизових оболонок, що виникає при опіках, потертості та за деяких захворювань. 2. Те саме, що **пузи́р** 1. 3. Те саме, що **мі́хур** 1.

ПУХИРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **пухи́р**.

ПУХИ́РИК, -а, *ч.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **пухи́р** 1, 2.

ПУХИРИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пухи́рчастий**.

ПУХИ́РИТИСЯ, -иться, *недок.* Вкриватися пухирями (у 2 знач.); надиматися пухирями.

ПУХИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пухи́р**. ** **Пухи́рний зане́сок** – патологічний процес, що належить до групи трофобластичних хвороб вагітності.

ПУХИ́РНИК, -а, *ч.* Комахоїдна трав'яниста водяна рослина родини пухирникових, що має на листі пухирці, якими вловлює й перетравлює дрібних комах і планктон.

ПУХИРНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пухи́рник**.

ПУХИРНИКО́ВІ, -вих, *мн.* Родина комахоїдних рослин, що мають пристосування у вигляді пухирців для вловлювання дрібних комах.

ПУХИ́РНИЦЯ, -і, *ж.*, *мед.* Те саме, що **пе́мфігус**.

ПУХИРОНО́ГИЙ, -а, -е, *ент.* У якого між двома кігтиками міститься присоска у вигляді пухирця.

ПУХИРОНО́ГІ, -гих, *мн.* Ряд комах із довгим вузьким тілом, на лапках у яких між двома кігтиками міститься присосок у вигляді пухирця.

ПУХИ́РЧАСТИЙ, -а, -е. Вкритий пухирями (у 1, 2 знач.), пухирцями; який містить пухирці повітря. *Пухирчаста осока.* // Який супроводжується появою пухирів, пухирців на шкірі та слизових оболонках, на поверхні рослини (про хвороби).

ПУХИ́РЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пухи́рчастий**.

ПУХИ́РЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пухи́рчастий**.

ПУХИ́РЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пухи́рчатий**.

ПУХИРЧА́ТКА, -и, *ж.* Шкірна хвороба, яка супроводжується появою пухирів, пухирців. ** **Пухирча́тка новонаро́джених** – гостре стафілококове ураження шкіри.

ПУХИ́РЧИК, -а, *ч.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **пухи́р** 1, 2.

ПУХІ́ВКА, -и, *ж.* Багаторічна водяно-болотяна трав'яниста рослина родини осокових, плоди якої вкриті довгим шовковистим пухом.

ПУХІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пухі́вка**.

ПУ́ХКАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **пу́хкати** і звуки, утворювані цією дією.

ПУ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **пи́хкати**.

ПУХКЕ́НИК, -а, *ч.* Вид солодкого печива з дріжджового тіста.

ПУХКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **пухки́й**.

ПУХКЕ́НЬКО. Присл. до **пухке́нький**.

ПУХКИ́Й, -а́, -е́. 1. Такий, часточки якого не прилягають щільно одна до одної; розсипчастий. // Добре розораний, м'який (про ґрунт). // М'який, легкий для споживання (перев. про вироби з тіста). ** **Пухкі́ поро́ди** – гірські породи, часточки в яких не зв'язані або слабко зв'язані одна з одною. 2. Досить повний, з округлими формами, рисами (про людину, її обличчя, тіло). // М'який на дотик.

ПУ́ХКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість і стан за знач. **пухки́й**.

ПУХКІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати пухкішим, пухким.

ПУХКІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **пухки́й**.

ПУ́ХКО. Присл. до **пухки́й**.

ПУХЛЕНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Пухлина.

ПУХЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **пу́хлий** 2.

ПУ́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Який опух, набряк (від хвороби, побоїв і т. ін.). 2. Досить повний, з округлими формами, рисами (про людину, її обличчя, тіло); пухкий. // Товстий, роздутий (про книжку, гаманець і т. ін.). // М'який, легкий для споживання (перев. про вироби з тіста).

ПУХЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Болюче припухле місце, здуття на шкірі людини або тварини. // Припухле місце біля очей. 2. Розрощення тканин, новоутворення в організмі людини або тварини. ** **Біла пухли́на** – ознака туберкульозного артриту. **Доброя́кісна пухли́на** – пухлина, яка має експансивний ріст; як правило, не метастазує. **Злоя́кісна пухли́на** – новоутворення в організмі людини або тварини, що має здатність метастазувати, розносити ракові клітини з плином крові або лімфи. **Ка́лова пухли́на** – накопичення калу в товстій кишці.

ПУХЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **пухли́на**.

ПУХЛИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до пухлини (у 2 знач.). *Пухлинні клітини.*

ПУХЛИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пухлини, схожий на неї.

ПУХЛИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пухлиноподі́бний**.

ПУХЛИНОСПЕЦИФІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Пухлиноспецифі́чні антиге́ни** – антигени, асоційовані з пухлинними клітинами і відсутні в нормальних клітин.

ПУХЛИНУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на пухлину.

ПУХЛИНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **пухлинува́тий**.

ПУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **пу́хлий**.

ПУХЛЯ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **пу́хлий** 2.

ПУХЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, розм. Властивість за знач. **пухля́вий**.

ПУХЛЯ́ТИНА, -и, *ж.*, *діал.* Пухлина.

ПУХНА́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **пухна́стий**.

ПУХНА́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **пухна́вий**.

ПУХНА́СТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **пухна́стий**.

ПУХНА́СТИЙ, -а, -е. 1. Вкритий м'яким, густим пухом (у 1, 2 знач.), м'якою, густою шерстю (про тварин). // Який має м'який густий ворс (про тканини, хутра, килими і т. ін.). // Вкритий пухом, пушком або пишний (про квіти, листя, плоди і т. ін.). // *бот.* Уживається в назвах деяких рослин. // Схожий на пух легкістю чи білим кольором. 2. М'який, густий, пишний (про шерсть, волосся). // *розм.* З довгими, густими віями (про очі). 3. *рідко.* Те саме, що **пухки́й** 1. 4. *рідко.* Те саме, що **пу́хлий** 2.

ПУХНА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пухна́стий**.

ПУХНА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **пухна́тий**.

ПУХНА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пухна́стий**.

ПУХНА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пухна́тий**.

ПУ́ХНУТИ *і рідко* **ПУ́ХТИ**, -хну, -хнеш; *мин. ч.* пу́хнув, -нула, -нуло *і* пух, пу́хла, -ло; *недок.* 1. Ставати ненормально, хворобливо пухлим; опухати. // Надиматися, набрякати від напруження (про жили, кровоносні судини). 2. *розм.* Ставати повним, товстим. 3. *перен.* Збільшуватися в об'ємі.

ПУХО́ВИЙ, -ова́, -ове́. 1. Прикм. до пух. // Вкритий пухом. // Зробл. з пуху (у 2 знач.). // Набитий пухом (у 1 знач.). 2. Схожий на пух легкістю або пухнастістю; який нагадує пух. 3. Який має м'яку, густу, довгу шерсть із великою кількістю пуху (про породи кіз, кролів і т. ін.).

ПУХОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Перина, набита пухом (у 1 знач.). 2. Пташеня, яке ще не піднялося на крило. 3. Різновид зимового верхнього одягу.

ПУХОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Пуховик.

ПУХОВИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **пухови́к**.

ПУХОВІДОКРЕ́МЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Машина для відокремлення бавовняного пуху від насіння.

ПУХО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Куртка з пуховою прокладкою; те саме, що **пухо́вка** 3..

ПУХОЇ́Д, -а, *ч.* Дрібна комаха, що паразитує на птахах і ссавцях, живлячись пухом і волоссям.

ПУХООЧИСНИ́Й, -исна́, -исне́. Признач. для очищення бавовняних тканин від пуху, волокон. *Пухоочисні машини.*

ПУХООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Очищення бавовняних тканин від пуху, волокон.

ПУ́ХО-ПЕРО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до пуху і пір'я; наповнений пухом і пір'ям.

ПУХОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пуху, схожий на нього.

ПУХОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пухоподі́бний**.

ПУХОЦВІ́Т, -у, *ч.* Трав'яниста рослина родини злакових із високим стеблом і дрібними колосками, оточеними довгими волосинками.

ПУХТЕ́ЛИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **пампу́шка**.

ПУ́ХТИ *див.* **пу́хнути**.

ПУХТІ́Й, -я́, *ч.*, *розм.* Товстий, неповороткий чоловік.

ПУЦОЛА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пуцола́н**, -у, *ч.*). Крихкі відклади вулканічного походження (попіл, пемза, туфи), що використовуються для виготовлення в'яжучих матеріалів, зокрема цементу.

ПУЦОЛА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **пуцола́ни**. *Пуцолановий цемент.*

ПУЦУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Той, хто займається пуцуванням.

ПУЦУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **пуцува́ти**.

ПУЦУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Чистити.

ПУЦЬ, *присудк. сл.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **пу́цьнути**.

ПУ́ЦЬВЕРИНОК *і* **ПУ́ЦЬВЕРІНОК**, **ПУ́ЦЬВІРІНОК**, -нка, *ч.*, *діал.* 1. Безпере пташеня. 2. Маленька дитина.

ПУ́ЦЬВЕРІНОК *див.* **пу́цьверинок**.

ПУ́ЦЬВІРІНОК *див.* **пу́цьверинок**.

ПУ́ЦЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Чоловічий статевий орган.

ПУ́ЦЬНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Швидко впасти; бухнутися.

ПУ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **пу́чка**.

ПУЧЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **пучо́к**.

ПУЧИ́НА, -и, *ж.* 1. Глибока драговина на болоті. 2. Нерівномірне підняття ґрунту на поверхні дороги внаслідок промерзання.

ПУЧИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **пучи́на**.

ПУ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Кінчик пальця руки. // *рідко.* Палець на руці взагалі. 2. Три пальці руки (великий, вказівний і середній), складені кінчиками разом. 3. Така кількість чого-небудь (перев. сипкого), яку можна взяти трьома (рідше – двома) складеними пальцями руки; щіпка.

ПУЧКОВИ́Й, -а́, -е́. Який складається з пучків. *Пучковий товар.* // Який має вигляд пучка.

ПУЧКОЗЯ́БРОВИЙ, -а, -е. У якого зябра у вигляді пучка.

ПУЧКОЗЯ́БРОВІ, -вих, *мн.*, *спец.* Ряд костистих риб, що мають зябра у вигляді пучків (напр., голкариба, морський коник).

ПУЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пучки, схожий на неї.

ПУЧКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **пучкоподі́бний**.

ПУЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який росте пучками. *Анемона пучкувата.* // Який має вигляд пучка.

ПУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* Ділянка стоячої хвилі, де амплітуда коливань найбільша. *Пучність струму.*

ПУЧНЯ́ВІТИ, -іє, *недок.*, *діал.* Набрякати.

ПУЧО́К, -чка́, *ч.* 1. В'язка однорідних предметів. // Однорідні предмети, скручені, зібрані в жмуток. 2. Сукупність чого-небудь, що розходиться з однієї точки, з одного джерела. // Листя, трава, волосся і т. ін., що росте з одного місця, розходячись у різні боки. 3. Група м'язових, нервових та інших тканин, волокон, розташованих у вигляді довгастих скупчень, шнурів. 4. *розм.* Те саме, що **буке́т** 1.

ПУШБО́Л, -у, *ч.* Командна спортивна гра з великим м'ячем, якого треба проштовхнути у ворота суперників.

ПУШБО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **пушбо́л**.

ПУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пуши́ти** і стан за знач. **пуши́тися**.

ПУ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **пу́шка**.

ПУШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до пушіння, признач. для цього.

ПУШИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **пуши́нка**.

ПУШИ́НКА, -и, *ж.* Окрема волокнина пуху, дрібна часточка пуху (у 1 – 3 знач.).

ПУШИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **пухна́стий**.

ПУШИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **пуши́стий**.

ПУШИ́ТИ, пушу́, пу́шиш, *недок.*, *перех.* 1. Робити пухнастим, пухким. // Вкривати що-небудь (про сніг, іній). 2. Легкими ударами розворушувати що-небудь, робити м'яким, пухким, пишним; збивати. // Розпушувати (ґрунт). 3. *заст.*, *розм.* Робити пухким, повним (людину).

ПУШИ́ТИСЯ, пу́шиться, *недок.* 1. Бути, ставати пухнастим, пухким, вкриватися пухом. 2. Пас. до **пуши́ти** 1, 2.

ПУШИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **пухі́вка**.

ПУШІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пуши́ти, пуши́тися**.

ПУ́ШКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **гарма́та**. // *ірон.* ** **Бра́ти на пу́шку**, *жарт.* – обманювати кого-небудь. 2. *діал.* Рушниця. 3. *діал.* Металева банка, коробка. 4. *діал.* Дрібка.

ПУШКА́Р, -я́, *ч.* 1. *іст.* Майстер, який виготовляв і обслуговував гармати; гармаш. 2. *заст.*, *розм.* Артилерист, гарматник. 3. *діал.* Озброєний сільський поліцай.

ПУШКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **пушка́р**.

ПУШКІНІА́НА, -и, *ж.* Сукупність видань творів О. С. Пушкіна та досліджень про нього.

ПУШКІНІ́СТ, -а, *ч.* Літературознавець, який спеціалізується на вивченні творчості О. С. Пушкіна.

ПУШКІНОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **пушкіні́ст**.

ПУШКІНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Вивчення життя та творчості О. С. Пушкіна.

ПУ́ШКІНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до О. С. Пушкіна.

ПУШО́К, *ч.* 1. *род.* -шку́. Зменш.-пестл. до **пух** 1 – 3. 2. *род.* -шка. Жмуток м'яких, пухнастих волокон, яким пудрять, пудряться.

ПУШПУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що працює за принципом "штовхай – тягни"; поширений в радіоелектроніці. *Пушпульний вихід.*

ПУ́ШТА, ПУ́СТА, -и, *ж.* Безлісі простори на Середньодунайській низовині в Угорщині; угорські степи.

ПУШТУ́, *незм. і невідм.*, *ж.* Мова пуштунів; належить до іранських мов індоєвропейської сім'ї.

ПУШТУ́Н *див.* **пушту́ни**.

ПУШТУ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **пушту́н**, -а, *ч.*; **пушту́нка**, -и, *ж.*). Народ, який мешкає племенами в Афганістані та поза його межами; окремі представники цього народу.

ПУШТУ́НКА *див.* **пушту́ни**.

ПУШТУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до пуштунів.

ПУ́ЩА, -і, *ж.* Великий, густий, дрімучий ліс; хащі. // *перен.* Глушина, відлюдне місце.

ПУЩА́ДЛО, ПУЩА́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Ланцет для пускання крові.

ПУЩА́ЛО *див.* **пуща́дло**.

ПУЩА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **пу́щання**.

ПУ́ЩАННЯ, -я, *с.*, *заст.* Те саме, що **пу́щення**.

ПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **пусти́ти**. // **пу́щено**, *безос. присудк. сл.*

ПУ́ЩЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Останній день вживання скоромної їжі перед постом.

ПУ́ЩИК, -а, *ч.*, *діал.* Сич.

ПФАЛЬЦГРА́Ф, -а, *ч.* У Франкській державі та середньовічній Німеччині спочатку – королівська посадова особа із судовими функціями, потім –

глава пфальцграфства.
ПФАЛЬЦГРА́ФСТВО, -а, *с.*, *іст.* Князівство у середньовічній Німеччині.
ПФА́ЛЬЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Пфальц.
ПФЕ́НІГ, -а, *ч.* У Німеччині до 2002 р. (раніше також в Австрії) – розмінна монета, що становила одну соту частину марки.
ПХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пха́ти** і **пха́тися**.
ПХА́ТИ, пха́ю, пха́єш, *недок.*, *перех.* 1. Штовхати кого-, що-небудь рукою, ногою або якимсь предметом. // Штовхаючи, примушувати пересуватися в певному напрямку; підштовхувати. // *перен.*, *розм.* Примушувати робити що-небудь, іти кудись, підбивати на щось. // *перен.*, *розм.* Допомагати кому-небудь досягти чогось, призначати кудись. 2. *розм.* Швидко, недбало засовувати що-небудь кудись; запихати.
ПХА́ТИСЯ, пха́юся, пха́єшся, *недок.* 1. Штовхати кого-небудь, штовхати один одного. // Штовхаючи інших, проходити, пробиратися кудись. 2. *розм.* Проникати всередину чого-небудь, залізати кудись. // *фам.* Заходити, залазити кудись (перев. нахабно). // *перен.* Настирливо, всіма способами добиватися чого-небудь, намагатися стати кимсь. 3. *фам.* Пересуватися, йти кудись (перев. повільно).
ПХА́ЧИЧ, -а, *ч.*, *муз.* Адигейський та кабардино-балкарський народний шумовий музичний інструмент.
ПХЕ, *виг.* Уживається для вираження зневаги, презирства і т. ін. // *у знач. ім.*, *невідм.*, *зневажл.* Хтось (щось), не вартий (не варте) уваги, доброго слова.
ПХЕ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пхе́кати**.
ПХЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Вигукувати, вимовляти "пхе", виражаючи зневагу, презирство і т. ін.
ПХЕ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **пхе́кати**.
ПХЕНЬЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Пхеньян.
ПХИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пхи́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ПХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Тихо плакати. 2. *розм.* Те саме, що **пхе́кати**.
ПХИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **пхи́кати**.
ПХИ́НЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пхи́нькати**.
ПХИ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **пхи́кати** 1.
ПХИ́НЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **пхи́нькати**.
ПХИ́ЦЬНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Пхнути, штовхнути, дати стусана.
ПХНУ́ТИ, пхну, пхнеш, *док.*, *перех.* Однокр. до **пха́ти**.
ПХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **пха́тися**.
ПХУ, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає звук плювання. 2. Уживається для вираження зневаги, презирства, прикрості, обурення і т. ін. 3. *розм.* Уживається як присудок за знач. **плюва́ти**.
ПХУ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пху́кати**.
ПХУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ху́кати**.
ПХУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **пху́кати**.
ПЧИХ, *виг.* Звуконаслідування, що означає звук чихання.
ПЧИ́ХАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **пчи́хати**.
ПЧИ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **чиха́ти**.
ПЧИ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **пчи́хати**.
ПЧІ́ЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **пчола́**.
ПЧОЛА́, -и́, *ж.*, *діал.* Бджола.
ПЧОЛИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зах.* Омшаник.
ПЧОЛИ́НИЙ, -а, -е, *зах.* Бджолиний.
ПША́ВИ, -ів, *мн.* Етнографічна група грузинів.
ПШЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Рослина родини злакових, із зерна якої виробляють біле борошно, крупу та інші продукти. 2. *тільки одн.* Зерна цієї рослини. // Борошно з зерна цієї рослини.
ПШЕНИ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **пшени́ця**.
ПШЕНИ́ЧИНА, -и, *ж.* Стеблина або зернина пшениці.
ПШЕНИ́ЧИСЬКО, -а, *с.*, *зах.* Пшеничище.
ПШЕНИ́ЧИЩЕ, -а, *с.* Поле, з якого зібрано пшеницю.
ПШЕНИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **пшени́ця**. 2. *розм.* Те саме, що **кукуру́дза** (перев. про качани кукурудзи). 3. *діал.* Рід узору для вишивання.
ПШЕНИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **пшени́ця**. // Засіяний пшеницею, вкритий рослинами пшениці. 2. Вигот. із зерна пшениці. *Пшенична горілка. Пшеничний хліб.* 3. Який кольором нагадує стиглий колос пшениці (перев. про волосся); золотистий.
ПШЕНИ́ЧНИК, -а, *ч.*, *діал.* Білий пшеничний хліб.
ПШЕНИ́ЧНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Пшенична солома.
ПШЕНИ́ЧНИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **пшени́чище**.
ПШЕНИ́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Пшеничний.
ПШЕНИ́ШНИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **пшени́чник**.
ПШЕНИ́ШНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Те саме, що **пшени́чниця**.
ПШИК, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає шипіння води, пари на чомусь розжареному, гарячому. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **пши́кати**. 3. *у знач. ім.* **пшик**, -у, *ч.*, *зневажл.* Ніщо, дурниця.
ПШИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **пши́кати**.
ПШИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **пи́хкати**.
ПШІ́НКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **кукуру́дза**. 2. Багаторічна трав'яниста рослина родини жовтцевих із жовтими блискучими квітками.
ПШІНЦЕ́, **ПШОНЦЕ́**, -я́, *с.* Пестл. до **пшоно́**.
ПШОНИ́НА, -и, *ж.* Одна зернина пшона.
ПШОНИ́НКА, -и, *ж.* Пестл. до **пшони́на**.
ПШОНО́, -а́, *с.* Крупа, виготовлена з проса.
ПШОНЦЕ́ *див.* **пшінце́**.
ПШОНЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **пшоно́**. *Пшоняна крупа.* // Приготовлений, зварений з пшона, з пшоном.
ПШОНЯ́НИК, -а, *ч.*, *кул.* Млинець із пшона.
ПЮПІ́ТР, -а, *ч.* Підставка для нот або книг у вигляді похилої рамки або дошки.
ПЮРЕ́, *невідм.*, *с.* Страва або приправа до страв, приготовлена з розім'ятих чи протертих овочів або фруктів. *Яблучне пюре.*
ПЮРЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до пюре, схожий на нього.
ПЮРЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **пюреподі́бний**.
П'Ю́ЧИ́. Дієприсл. до **пи́ти**.
П'Я, *невідм.*, *ч.* Розмінна монета М'янми.
П'Я́ВИЦЯ, -і, *ж.* Жук зеленувато-синього кольору, шкідник сільськогосподарських рослин.
П'Я́ВКА, -и, *ж.* Прісноводна тварина типу кільчастих червів, більшість видів якої живиться кров'ю тварин, до тіла яких вона присмоктується. // *мн.* Вид таких червів, що використовується в медицині для відсмоктування крові. // *перен.*, *розм.* Слід від удару палкою, батогом і т. ін. // *перен.* Жорстокий експлуататор; кровопивця. ** **Меди́чні п'я́вки** – вид кільчастих червів, що застосовуються в клінічній практиці як крововитягувальний та місцевий антикоагулюючий засіб. **Шту́чна п'я́вка** – пристрій для відсмоктування крові.
П'Я́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **п'я́вка**.
П'Я́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **п'я́вка**.
П'ЯВУ́ШНИК, -а, *ч.* Молюск, який живе у стоячих прісних водоймах.
П'ЯДА́К, -а́, *ч.* Те саме, що **п'яду́н**.
П'Я́ДИЧ, -а, *ч.* Трав'яниста рослина із сланким довгим стеблом, густо вкритим дрібними листками; розмножується спорами, які застосовуються в медицині.
П'ЯДИЧЕ́ВІ, -вих, *мн.* Родина вищих спорових трав'янистих рослин із дрібними, тісно посадженими листками.
П'ЯДУ́Н, -а́, *ч.* Невеликий метелик – шкідник дерев, гусінь якого пересувається, вигинаючи середню частину тіла вгору, начебто міряє простір п'ядями. *П'ядун зимовий. П'ядун сосновий.*
П'ЯДУНО́ВІ, -их, *мн.* Родина метеликів, багато з яких – шкідники плодоягідних культур і лісових дерев.
П'ЯДЬ, -і, *ж.* Давня східнослов'янська міра довжини, що дорівнювала відстані між кінцями розтягнутих великого і вказівного пальців; чверть аршина. // Невелика, незначна частина простору.
П'ЯЛИ́ЛО *див.* **п'я́ло**.
П'Я́ЛКА, -и, *ж.*, *анат.*, *зах.* Стравохід.
П'Я́ЛО, **П'ЯЛИ́ЛО**, -а, *с.*, *діал.* Вилки (*див.* **ви́лка**[1] 1), на яких розвішують шкури і т. ін.
П'Я́ЛЬЦІ, -ів, **П'Я́ЛЬЦЯ**, -лець, *мн.* Пристрій для рукоділля у вигляді рамки, на якій закріплюється розтягнута тканина.
П'Я́ЛЬЦЯ *див.* **п'я́льці**.
П'ЯНЕ́ННИЙ, -а, -е. Дуже п'яний.
П'ЯНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи п'яний. // *у знач. ім.* **п'яне́нький**, -кого, *ч.*; **п'яне́нька**, -кої, *ж.* Трохи п'яна людина.
П'Я́НИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває у стані сп'яніння; нетверезий. // *у знач. ім.* **п'я́ний**, -ного, *ч.*; **п'я́на**, -ної, *ж.* Той, хто перебуває у стані сп'яніння. // *перен.* Який перебуває у стані, схожому на сп'яніння. ** **Як (мов, на́че і т. ін.) п'я́ний**: а) (*хто*) хтось перебуває у стані, схожому на сп'яніння; б) (*що*) щось хитається, хилиться набік, падає. 2. Який буває у сп'янілої, нетверезої людини або людини, що перебуває у стані, схожому на сп'яніння. // Який свідчить про стан сп'яніння (перев. багатьох людей). // Пов'язаний з надмірним уживанням спиртних напоїв. 3. Який викликає сп'яніння; хмільний, п'янкий. // *перен.* Який викликає стан, схожий на сп'яніння. ** **П'я́ний хліб** – зерно, просочене отруйними речовинами – продуктами життєдіяльності особливих грибків; його споживання спричиняє отруєння, подібне до сп'яніння.
П'ЯНИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *перех.* і *без додатка.* Приводити у стан сп'яніння. // *перен.* Викликати стан, схожий на сп'яніння. // *перен.* Збуджувати, викликати захоплення.
П'ЯНИ́ЦТВО, -а, *с.*, *заст.* Пияцтво.
П'Я́НИЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Пов'язаний з надмірним уживанням спиртних напоїв. // Який буває у п'яниці.
П'ЯНИЦЮ́ГА, -и, *ч.* і *ж.*, *діал.* П'янюга.
П'ЯНИ́ЦЯ, -і, *ч.* і *ж.* Той, хто п'є багато спиртних напоїв, постійно напивається. ** **Гі́ркий п'яни́ця** – безпробудний п'яниця, який п'є з горя (зазвичай самонавіяного, удаваного).
П'Я́НИЧЕНЬКА, -и, *ч.* і *ж.*, *зневажл.* Те саме, що **п'яни́ця**.
П'Я́НИЧКА, -и, *ч.* і *ж.*, *зневажл.* Те саме, що **п'яни́ця**.
П'ЯНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Дуже сильно п'яний.
П'ЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Приходити в стан сп'яніння. // *перен.* Приходити у стан, схожий на сп'яніння. // *перен.* Збуджуватися, відчувати захоплення.
П'ЯНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **п'яні́ти**.
П'Я́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Гулянка, вечеря, обід і т. ін. з надмірним уживанням спиртних напоїв; пиятика.
П'ЯНКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який п'янить, приводить у стан сп'яніння. // *перен.* Який викликає стан, схожий на сп'яніння. // *перен.* Який збуджує, викликає захоплення. 2. Духмяний, ароматний.
П'ЯНКО́. Присл. до **п'янки́й**.
П'ЯНКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, дещо п'янкий.
П'ЯНЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **п'янки́й**.
П'ЯНЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **п'янли́вий**.
П'ЯНЛИ́ВО. Присл. до **п'янли́вий**.
П'Я́НО. Присл. до **п'я́ний**. // *у знач. присудк. сл.*
П'Я́НСТВО, -а, *с.* Постійне надмірне вживання спиртних напоїв; хвороблива пристрасть до них.
П'Я́НСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **пияч́ити**.
П'ЯНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи п'яний.
П'ЯНЧУ́ГА, -и, *ч.* і *ж.*, *зневажл.*, *лайл.*, *рідко.* Те саме, що **п'яни́ця**.
П'ЯНЮ́ГА, -и, *ч.* і *ж.*, *зневажл.*, *лайл.* Те саме, що **п'яни́ця**.
П'ЯНЮ́ЖКА, -и, *ч.* і *ж.*, *зневажл.* Те саме, що **п'яни́ця**.
П'ЯНЮ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **п'янки́й**.
П'Я́РТНЕРС, -а, *ч.* Отвір у палубі, через який проходить нижній кінець щогли.
П'Я́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **п'ястко́вий**.
П'ЯСТИ́ і **П'ЯНУ́ТИ**, пну, пнеш; *мин. ч.* п'яв, п'я́ла́, п'я́ло́ і пнув, пну́ла, пну́ло; *наказ. сп.* пни; *недок.*, *перех.* Напружуючи, надимаючи, виставляти що-небудь наперед; випинати. // Широко розкривати (очі); витріщати.
П'ЯСТИ́СЯ і **ПНУ́ТИСЯ**, пну́ся, пне́шся; *мин. ч.* п'я́вся, п'я́ла́ся, п'я́ло́ся і пну́вся, пну́лася, пну́лося; *наказ. сп.* пни́ся; *недок.* 1. Забиратися, лізти, просуватися нагору, чимраз вище. // Чіпляючись за що-небудь, обвиваючись навколо чогось, підніматися чимраз вище (про рослини). // В'ючись по схилах гори, горба і т. ін., підніматися нагору (про дорогу, стежку тощо). // Тягтися вгору, підніматися над чим-небудь. // Іти, просуватися, намагаючись проникнути, добратися куди-небудь, досягти чогось. *П'ястися навшпиньки.* 2. Напружуватися, намагаючись зробити щось. // Видаватися, виступати над поверхнею чогось; випинатися, напинатися. // *також у сполуч.* **зі с л. і з ш к і р и, з у с і х с и л і т. ін.**, *перен.* Усіма силами намагатися, прагнути зробити що-небудь, досягти чогось. 3. *куди, до кого – чого, з інфін.*, *зі спол.* щ о б і *без додатка*, *перен.* Домагатися, добиватися чого-небудь, намагатися стати кимсь, якимсь, увійти до якогось середовища, товариства, зрівнятися з ким-небудь.
П'ЯСТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **п'ясток**. *П'ясткові кістки.*
П'Я́СТОК, -тка, *ч.* У людини і наземних хребетних тварин – середня частина скелета кисті або передньої кінцівки. // Кисть руки; долоня з пальцями.
П'ЯСТУ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Кулак.
П'ЯСТЬ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **п'я́сток**. 2. *діал.* Кулак.
П'ЯТА́, -и́, *ж.* 1. Задня частина ступні. // Частина панчохи, шкарпетки, взуття, яка закриває цю частину ступні. ** **Ахілле́сова п'ята́** – дошкульне місце, вразливий бік кого-, чого-небудь. **Під п'ято́ю бу́ти (сиді́ти, залиша́тися** і т. ін.**)** *у кого, чиєю*: а) підкорятися кому-небудь, діяти згідно з його бажаннями; б) бути поневоленим кимсь. 2. Опорна частина чого-небудь, іноді місце з'єднання з чимсь. 3. *тех.* Цапфа валу, що приймає осьове навантаження. 4. Верхній камінь (або декілька каменів) опори, на який спирається арка або склепіння.
П'ЯТА́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Монета або грошова сума у п'ять копійок. ** **За п'ята́к** – дуже дешево, майже задарма. 2. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **п'ятачо́к** 2.
П'ЯТАКО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Який коштує п'ятак.
П'ЯТАЧКО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **п'ятачо́к**.
П'ЯТАЧО́К, -чка́, *ч.*, *розм.* 1. Пестл. до **п'ята́к** 1. 2. *перен.* Невеликий майданчик, обмежений чимсь простір землі. 3. Форма носа поросяти.
П'ЯТА́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* П'ятаковий.
П'ЯТДЕСЯ́Т, -ти́ і -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 50 та його цифрового позначення. // *кого, чого.* Кількість із 50 одиниць.
П'ЯТДЕСЯ́ТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **п'ятдеся́т**.
П'ЯТДЕСЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **п'ятдесятирі́чний**.
П'ЯТДЕСЯТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **п'ятдесятирі́ччя**.
П'ЯТДЕСЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має 50 років існування, віком у 50 років. *П'ятдесятирічна людина.*
П'ЯТДЕСЯТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Проміжок, період часу, що дорівнює 50 рокам. 2. Річниця події, що сталася 50 років тому.
П'ЯТДЕСЯ́ТКА, -и, *ж.* 1. Назва цифри і числа 50. 2. 50 років. 3. *розм.* Монета або купюра вартістю в 50 грошових одиниць.
П'ЯТЕРИ́К, -а́, *ч.* 1. Старовинна російська міра, що містить п'ять яких-небудь одиниць. 2. *розм.* П'ять якихось предметів або предмет, що складається з п'яти однакових частин. // П'ятеро коней в одній запряжці.
П'ЯТЕРИКО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Який містить п'ятерик (у 1 знач.) чого-небудь.
П'ЯТЕРНЯ́ *див.* **п'ятірня́**.
П'Я́ТЕРО, -тьо́х, *числ. кільк.* Збірн. до **п'ять** (уживається з іменниками чоловічого і середнього роду, що означають назви істот і предметів, з іменниками, що вживаються у множині й можуть мати одиничне значення, а також з особовими займенниками у множині). *П'ятеро курчат.*
П'ЯТИА́КТНИЙ, -а, -е. Який має п'ять актів, складається з п'яти актів.
П'ЯТИА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятиа́ктний**.
П'ЯТИА́ТОМНИЙ, -а, -е. Який має п'ять атомів.
П'ЯТИА́ТОМНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятиа́томний**.
П'ЯТИБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має, містить п'ять ба-

лів. *П'ятибальний вітер.*

П'ЯТИБА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятиба́льний**.

П'ЯТИБА́НЕВИЙ, -а, -е. Який має п'ять бань.

П'ЯТИБА́НЕВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятиба́невий**.

П'ЯТИБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має п'ять боків.

П'ЯТИБІ́ЧНИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, обмежене п'ятьма боками.

П'ЯТИБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Спортсмен, який займається п'ятиборством.

П'ЯТИБО́РСТВО, -а, *с.* Спортивне змагання, що охоплює п'ять видів спорту; комплекс фізичних вправ із цих видів спорту. *Легкоатлетичне п'ятиборство.*

П'ЯТИВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який утворює п'ять валентних хімічних зв'язків.

П'ЯТИВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **п'ятивале́нтний**.

П'ЯТИВЕ́РСТИЙ, -а, -е. 1. Довжиною, протяжністю у п'ять верст. 2. Який має масштаб п'ять верст у дюймі (про географічну карту).

П'ЯТИВЕ́РСТКА, -и, *ж.*, *розм.* Географічна карта, що має масштаб п'ять верст у дюймі.

П'ЯТИВЕРСТО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **п'ятиве́рстний**.

П'ЯТИВЕ́РХИЙ, -а, -е. Який має п'ять верхів (у 3 знач.). *П'ятиверха церква.*

П'ЯТИВЕРШИ́ННИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, яке має п'ять вершин.

П'ЯТИВИМІ́РНИЙ, -а, -е. Який має п'ять вимірів.

П'ЯТИВИМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятивимі́рний**.

П'ЯТИВІДСО́ТКОВИЙ, -а, -е. 1. Який складає п'ять відсотків чого-небудь. 2. Який дає прибуток у п'ять відсотків. 3. Який містить п'ять відсотків якої-небудь речовини.

П'ЯТИВІДСО́ТКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятивідсо́тковий**.

П'ЯТИВІКОВИ́Й, -а́, -е́. Який має 500 років існування, віком у 500 років.

П'ЯТИГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має п'ять голів. *П'ятиголова казкова потвора.*

П'ЯТИГО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до П'ятигорськ.

П'ЯТИГРА́ННИЙ, -а, -е. Який має п'ять граней.

П'ЯТИГРА́ННИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, яке має п'ять граней.

П'ЯТИДЕ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Проміжок часу у п'ять днів; іноді – чотири робочі та один вихідний день.

П'ЯТИДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який триває п'ять днів або розрахований на такий термін. *П'ятиденний робочий тиждень.*

П'ЯТИДЕСЯТИКІЛОГРАМО́ВИЙ (50-кілограмо́вий), -а, -е. Вагою у п'ятдесят кілограмів.

П'ЯТИДЕСЯТИКІЛОМЕТРО́ВИЙ (50-кілометро́вий), -а, -е. Протяжністю у п'ятдесят кілометрів.

П'ЯТИДЕСЯ́ТНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* У стрілецькому або козачому війську – командир підрозділу, що складався з 50 вояків. 2. У Росії 50-х рр. 19 ст. – прогресивний громадський діяч. 3. Член релігійної секти, яка примикає до секти баптистів.

П'ЯТИДЕСЯ́ТНИЦЯ, -і. 1. Жін. до **п'ятидеся́тник** 2, 3. 2. Православне свято.

П'ЯТИДО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який складається з п'яти долей. ** **П'ятидо́льний такт**, *муз.* – такт розміром 5/8 або 5/4, до складу якого входить п'ять долей.

П'ЯТИДЮЙМО́ВИЙ, -а, -е. Товщиною у п'ять дюймів (76 мм).

П'ЯТИЕЛЕКТРО́ДНИЙ, -а, -е. Який має п'ять електродів.

П'ЯТИЕЛЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який має п'ять елементів.

П'ЯТИЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має п'ять жил.

П'ЯТИЗІРКО́ВИЙ, -а, -е. Який відповідає вищому розряду (про готель).

П'ЯТИЗЛО́ТНИК, -а, *ч.*, *іст.*, *розм.* Монета вартістю в 75 копійок.

П'ЯТИЗНА́КОВИЙ, -а, -е. Який має п'ять знаків, складається з п'яти знаків.

П'ЯТИЗНА́КОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятизна́ковий**.

П'ЯТИЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Який складається з п'яти знаків десяткової системи числення. *П'ятизначне число.*

П'ЯТИЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятизна́чний**.

П'ЯТИ́Й, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **п'ять**.

П'ЯТИКІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має п'ять кінців.

П'ЯТИКЛА́СНИЙ, -а, -е. Який має п'ять класів.

П'ЯТИКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень п'ятого класу.

П'ЯТИКЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **п'ятикла́сник**.

П'ЯТИКНИ́ЖЖЯ, -я, *с.* Назва перших п'яти книг Старого Завіту, створених Мойсеєм.

П'ЯТИКО́ЛІРНИЙ, -а, -е. Який має п'ять кольорів.

П'ЯТИКОПІЙЧА́НИЙ, -а, -е. Вартістю в п'ять копійок. *П'ятикопійчана монета.* // Який коштує п'ять копійок.

П'ЯТИКО́РПУСНИЙ, -а, -е. Який має п'ять лемешів (про плуг).

П'ЯТИКРА́ТНИЙ, -а, -е. Який повторюється п'ять разів; збільшений у п'ять разів.

П'ЯТИКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятикра́тний**.

П'ЯТИКРА́ТНО. Присл. до **п'ятикра́тний**.

П'ЯТИКУ́ПОЛЬНИЙ, -а, -е. Який має п'ять куполів.

П'ЯТИКУ́ПОЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятику́польний**.

П'ЯТИКУ́ТНИЙ, -а, -е. Який має п'ять кутів.

П'ЯТИКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює п'ять кутів.

П'ЯТИЛА́МПОВИЙ, -а, -е. Який має п'ять ламп.

П'ЯТИЛІ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **п'ятирі́чка**.

П'ЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **п'ятирі́чний**.

П'ЯТИЛІ́ТОК, -тка, *ч.*, *розм.* Людина, тварина, рослина віком у п'ять років.

П'ЯТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **п'ятирі́ччя**.

П'ЯТИЛОПАТЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має п'ять лопатей.

П'ЯТИМІЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. 1. Який складається з п'яти мільйонів чого-небудь. 2. Порядковий числівник, відповідний кількісному числівнику п'ять мільйонів.

П'ЯТИМІ́СНИЙ, -а, -е. Який має п'ять місць, розрахований на п'ять місць.

П'ЯТИМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до п'ятимісний.

П'ЯТИМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Який триває п'ять місяців.

П'ЯТИ́НА, -и, *ж.* 1. Один із п'яти адміністративних районів, що на них було переділено Новгородську землю наприкінці 15 ст. 2. *заст.* П'ята частина чого-небудь.

П'ЯТИНЕ́ФНИЙ, -а, -е, *арх.* Який має п'ять нефів.

П'ЯТИНЕ́ФНІСТЬ, -ності, *ж.*, *арх.* Стан і властивість за знач. **п'ятине́фний**.

П'ЯТИПА́ЛИЙ, -а, -е. Який має п'ять пальців.

П'ЯТИПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **п'ятипа́лий**.

П'ЯТИПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. Який має п'ять поверхів.

П'ЯТИПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятиповерхо́вий**.

П'ЯТИПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **п'ятивідсо́тковий**.

П'ЯТИПРОЦЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятипроце́нтний**.

П'ЯТИРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Учинений, зроблений п'ять разів; який відбувається, буває, повторюється п'ять разів; п'ятикратний. // Признач., дійсний на п'ять разів.

П'ЯТИРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятиразо́вий**.

ТРИРАЗО́ВО. Присл. до **п'ятиразо́вий**.

П'ЯТИРІ́ЧКА, -и, *ж.*, *іст.* 1. П'ятирічний план розвитку народного господарства СРСР; період, охоплюваний цим планом. 2. *розм.* Те саме, що **п'ятирі́ччя** 1.

П'ЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, триває п'ять років. *П'ятирічний строк.* // Розрахований на п'ять років. 2. Віком у п'ять років. 3. Пов'язаний з річницею події, що сталася п'ять років тому. *П'ятирічний ювілей.*

П'ЯТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Проміжок, період часу, що дорівнює п'яти рокам. 2. Річниця події, що сталася п'ять років тому. 3. Те саме, що **п'ятирі́чка** 1.

П'ЯТИРОЗРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який має п'ять розрядів.

П'ЯТИРОЗРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятирозря́дний**.

П'ЯТИСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має п'ять серій, складається з п'яти серій.

П'ЯТИСЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятисері́йний**.

П'ЯТИСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е. Який має п'ять складів.

П'ЯТИСКЛАДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятискладо́вий**.

П'ЯТИСО́ТЕННИЙ, -а, -е. Який складається з п'яти сотень кого-, чого-небудь. *П'ятисотенне військо. П'ятисотенна асигнація.*

П'ЯТИСО́ТЕННИЦІ, -ниць, *мн.*, *іст.* Ініціатори масового руху (1935 р.) колгоспників за одержання високих врожаїв цукрових буряків.

П'ЯТИСО́ТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **п'ятсо́т**.

П'ЯТИСО́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Дистанція в п'ятсот метрів на спортивних змаганнях. *Бігти п'ятисотку.*

П'ЯТИСОТЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **п'ятисотрі́чний**.

П'ЯТИСОТЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **п'ятисотрі́ччя**.

П'ЯТИСОТРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який існує 500 років, віком у 500 років.

П'ЯТИСОТРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Проміжок, період часу, що дорівнює 500 рокам. 2. Річниця події, що сталася 500 років тому.

П'ЯТИСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який має п'ять стін.

П'ЯТИСТІ́ННИК, -а, *ч.* Велика хата, яка розділена на дві частини капітальною стіною.

П'ЯТИСТО́ПНИЙ, -а, -е. Який складається з п'яти стоп (про віршовий розмір, рядок).

П'ЯТИСТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятисто́пний**.

П'ЯТИСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має п'ять струн.

П'ЯТИСТУПЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має п'ять ступенів.

П'ЯТИТА́КТОВИЙ, -а, -е. Який має п'ять тактів.

П'ЯТИТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Числівник, порядковий відповідний до кількісного числівника **п'ять ти́сяч**. 2. Який складається з 5000 кого-, чого-небудь. *П'ятитисячне військо.* 3. Вартістю в п'ять тисяч карбованців.

П'ЯТИТО́МНИЙ, -а, -е. Який складається з п'яти томів.

П'ЯТИТО́МНИК, -а, *ч.*, *розм.* Зібрання творів у п'яти томах. // Видання у п'яти томах.

П'ЯТИТО́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Вантажна автомашина вантажопідйомністю в п'ять тонн.

П'ЯТИТО́ННИЙ, -а, -е. 1. Який важить п'ять тонн. 2. Який має вантажопідйомність у п'ять тонн.

П'ЯТИТОНОВИ́Й, -а́, -е́. Який має п'ять тонів.

П'ЯТИУ́СТКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **язичко́ві**.

П'ЯТИХВИЛИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Коротка виробнича нарада. 2. Фотокартка, виготовлена в дуже короткий строк. // Майстерня, де виготовляють такі фотокартки.

П'ЯТИХВИЛИ́ННИЙ, -а, -е. Який відбувається, триває п'ять хвилин. // *розм.* Дуже короткий.

П'ЯТИЦИФРОВИ́Й, -а́, -е́. Який має п'ять цифр.

П'ЯТИШАРО́ВИЙ, -а, -е. Який має п'ять шарів.

П'ЯТИШАРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **п'ятишаро́вий**.

П'ЯТІ́РКА, -и, *ж.* 1. Назва цифри і числа 5. // *розм.* Назва предметів (перев. видів транспорту – трамвая, тролейбуса, автобуса), позначених цією цифрою. 2. Шкільна оцінка (у п'ятибальній системі ряду країн означає: відмінно). 3. *розм.* Грошовий знак або сума в п'ять грошових одиниць. 4. *розм.* Група з п'яти чоловік, тварин, предметів. 5. Гральна карта, що має п'ять очок.

П'ЯТІ́РКО, *числ.* П'ятеро.

П'ЯТІРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **п'яті́рка**.

П'ЯТІРНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Який складається з п'яти однакових або подібних частин, предметів; який складається з п'яти людей. 2. Збільшений уп'ятеро; вп'ятеро більший.

П'ЯТІРНЯ́, *рідко* **П'ЯТЕРНЯ́**, -і́, *ж.*, *розм.* Долоня руки з пальцями; кисть руки.

П'ЯТІ́РОЧНИК, -а, *ч.*, *розм.* Учень, який зазвичай отримує п'ятірки; відмінник.

П'ЯТІ́РОЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **п'яті́рочник**.

П'Я́ТКА[1], -и, *ж.* 1. Те саме, що **п'ята́** 1. 2. Нижній кінець, задній бік, кінець, опорна частина чого-небудь, іноді місце з'єднання з чимсь. // Верхній кут приклада рушниці.

П'Я́ТКА[2], -и, *ж.* 1. *діал.* П'ятірка. 2. *розм.* Купка з п'яти снопів, складених на полі.

П'ЯТКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **п'я́тка**[1]. *П'яткова кістка.* ** **П'яткова́ то́чка** – найбільш виступаюча дозаду точка п'ятки; антропометрична точка.

П'ЯТНА́ДЦЯТЕРО, -тьох, *числ. кільк.* Збірн. до **п'ятна́дцять** (уживається з іменниками чоловічого і середнього роду, що означають назви істот і предметів, з іменниками, що вживаються у множині й можуть мати одиничне значення, а також з особовими займенниками у множині).

П'ЯТНА́ДЦЯТИЙ, -а, -е. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **п'ятна́дцять**.

П'ЯТНАДЦЯТИКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює п'ятнадцять кутів.

П'ЯТНАДЦЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **п'ятнадцятирі́чний**.

П'ЯТНАДЦЯТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **п'ятнадцятирі́ччя**.

П'ЯТНАДЦЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має 15 років існування, віком у 15 років.

П'ЯТНАДЦЯТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Строк, період у 15 років. 2. Річниця події, що сталася 15 років тому.

П'ЯТНА́ДЦЯТЬ, -ти *і* -тьох, *числ. кільк.* Назва числа 15 та його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 15 одиниць.

П'ЯТНИ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* Дверний гак.

П'Я́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Назва п'ятого дня тижня (після неділі). // *перев. мн.* Збори, вечори і т. ін., що регулярно відбуваються десь у цей день тижня. ** **Сім п'я́тниць на ти́ждень** *у кого* – хтось часто змінює свою думку, свої рішення.

П'Я́ТНИЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до п'ятниці; який відбувається в п'ятницю.

П'Я́ТНИШНИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **п'я́тничний**.

П'ЯТНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Плямувати.

П'Я́ТРА, -тер, **П'Я́ТРИНИ**, -ин, *мн.*, *діал.* Полиці, що на них гончар ставить готовий посуд.

П'Я́ТРИНИ *див.* **п'я́тра**.

П'ЯТСО́Т, п'ятисо́т, *числ. кільк.* Назва числа 500 та його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 500 одиниць.

П'ЯТСОТДВАДЦЯТИП'ЯТИТИ́СЯЧНИЙ (525-ти́сячний), -а, -е. 1. Який складається з п'ятсот двадцяти п'яти тисяч чого-небудь. 2. Порядковий числівник, відповідний кількісному числівнику п'ятсот двадцять п'ять тисяч.

П'ЯТСОТКІЛОМЕТРО́ВИЙ (500-кілометро́вий), -а, -е. Протяжністю у п'ятсот кілометрів.

П'ЯТСОТЛІ́ТНІЙ (500-літній), -я, -є. 1. Який триває п'ятсот років. 2. Який розрахований на п'ятсот років. 3. Віком у п'ятсот років. 4. Пов'язаний з річницею чого-небудь, що відбулося п'ятсот років тому.

П'ЯТСОТЛІ́ТТЯ (500-лі́ття), -я, *с.* 1. Проміжок часу, строк у п'ятсот років. 2. Річниця чого-небудь, що відбулося чи розпочалося п'ятсот років тому.

П'ЯТСОТРІ́ЧНИЙ (500-рі́чний), -а, -е. Те саме, що **п'ятсотлі́тній**.

П'ЯТСОТРІ́ЧЧЯ (500-рі́ччя), -я, *с.* Те саме, що **п'ятсотлі́ття**.

П'ЯТЬ, -ти́ *і* -тьо́х, *числ. кільк.* 1. Назва числа 5 та його цифрового позначення. // *кого, чого.* Кількість із 5 одиниць. ** **Без п'яти́ хвили́н**, *перен.* – майже. 2. *у знач. ім.* Те саме, що **п'яті́рка** 2. 3. *у знач. ім.*, *фам.* Рука людини (при рукостисканні).

Рр

Р, *невідм.*, *с.* Двадцять перша літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "р" (вимовляється "ер").

РА, *невідм.*, *ч.* В давньоєгипетській релігії – бог Сонця, творець світу.

РАБ, -**а́**, *ч.* 1. У рабовласницькому суспільстві – людина, яка була позбавлена будь-яких прав і засобів виробництва й перебувала у повній власності рабовласника. // Селянин-кріпак або слуга кріпосника. // Людина, яка потрапила в економічну, політичну залежність від кого-небудь, втратила свої права, свободу дій. 2. *перен.* Той, хто сліпо виконує волю вищестоящої особи, осіб, плазує перед ними. 3. *перен.* Той, хто повністю підпорядковує чому-небудь свою волю, вчинки і т. ін. ** **Раб бо́жий**: а) (*рел.*) християнин; б) (*жарт.*) чоловік взагалі.

РАБА́, -**и́**. Жін. до **раб**.

РАБА́Б *див.* **реба́б**.

РА́БАД, -а, *ч.* Передмістя, ремісничі слободи, розташовані за межами шахристану (резиденції правителя і знаті), у феодальних містах Середньої Азії, Ірану, Афганістану.

РАБАНА́СТР, -а, *ч.* Індійський струнний смичковий музичний інструмент.

РАБАРБА́Р, -у, *ч.*, *бот.*, *рідко.* Те саме, що **ре́вінь**.

РАБА́Т[1], -у, *ч.* Середньовічний арабський укріплений табір, який мав прямокутний план і стіни з вежами.

РАБА́Т[2], -у, *ч.* 1. Комерційна знижка з усієї суми грошей, що належить за товар; надається в разі сплачування готівкою, закупівлі товару оптом тощо. 2. Знижка з суми страхової премії при особливо вигідних для страхувальника умовах договору.

РАБА́ТКА, -и, *ж.* Вузька грядка квітів уздовж паркових доріжок, навколо клумб і т. ін.

РАБА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до рабату[1] і рабату[2].

РАБДИТО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози, які характеризуються проносами та ін. розладами; паразити можуть локалізуватися у нирках, шкірі та ін.

РАБДОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Родина РНК-вмісних вірусів, яка включає роди вірусів сказу, віруси везикулярного стоматиту та ін.

РАБДОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Стос. до рабдовірусів.

РАБДОМІОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **рабдоміосарко́ма**.

РАБДОМІО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, яка локалізується перев. в ділянці верхньої частини шиї, язика, стінки глотки і навколо гортані. ** **Альвеоля́рна рабдоміо́ма** – рабдоміома, найважливішою ознакою якої є альвеолярний характер будови. **Ембріона́льна рабдоміо́ма** – рабдоміома, яка утворена перев. дрібними клітинами різноманітної форми; зустрічається в ділянці голови, шиї, сечостатевого тракту. **Плеомо́рфна рабдоміо́ма** – рабдоміома, яка уражає перев. дорослих, розміщуючись у м'яких тканинах кінцівок і тулуба. **Рабдоміо́ма се́рця** – рабдоміома, яка звичайно розвивається в дітей, у більшості випадків на фоні туберозного склерозу, аденоматозу сальних залоз шкіри, пухлин нирок та аритмій.

РАБДОМІОСАРКО́МА, -и, *ж.* Найпоширеніша форма сарком м'яких тканин, яка найчастіше зустрічається у дітей віком від 2 до 6 років.

РАБДОСФІ́НКТЕР, -а, *ч.*, *анат.* Сфінктер, утворений поперечносмугастою м'язовою тканиною.

РА́БИН, -а, *ч.* Служитель культу і духовний керівник єврейської релігійної громади.

РАБИ́НИН, -а, -е. Прикм. до **раби́ня**; належний рабині.

РА́БИНІВ, -нова, -нове. Належний рабинові.

РАБИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́бин**.

РАБИ́НЯ, -і, *ж.* Те саме, що **раба́** 1.

РАБІВНИ́К, -**а́**, *ч.*, *діал.* Грабіжник.

РАБІВНИ́ЦТВО, -а, *с.*, *діал.* Грабіжництво.

РАБІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **рабівни́к**.

РАБІВНИ́ЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **рабівни́к**.

РАБІТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді дрібних волокнистих кристалів з шовковистим блиском.

РАБО́Б *див.* **рубо́б**.

РАБО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **рабува́ти** 1.

РАБОВЛА́СНИК, -а, *ч.* У рабовласницькому суспільстві – власник, володар рабів та всіх засобів виробництва.

РАБОВЛА́СНИЦТВО, -а, *с.* 1. Рабовласницький лад. 2. Те саме, що **рабоволоді́ння**.

РАБОВЛА́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **рабовла́сник**. 2. Заснований на рабстві, рабоволодінні. ** **Рабовла́сницький лад** – перша суспільно-економічна формація, заснована на експлуатації примусової праці рабів.

РАБОВЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **рабовла́сник**.

РАБОВОЛОДІ́ННЯ, -я, *с.* Володіння рабами (у 1 знач.).

РАБОТОРГІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **работорго́вець**.

РАБОТОРГІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Торгівля рабами (у 1 знач.).

РАБОТОРГО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто торгує рабами (у 1 знач.).

РА́БСТВО, -а, *с.* 1. Становище, положення раба (у 1 знач.). 2. Перший в історії людства суспільний лад, за якого виробники – раби – були у повному, неподільному розпорядженні рабовласників. 3. *перен.* Цілковите, абсолютне підкорення чужій волі, чужому впливові.

РА́БСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Перебувати в рабстві.

РА́БСЬКИ, *присл.* Як раб.

РА́БСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до раба (у 1 знач.). // Власт. рабові. // Який виражає покору, догідливість. 2. *перен.* Заснований на сліпому, некритичному ставленні до кого-, чого-небудь.

РАБУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **рабува́ти**.

РАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *зах.* 1. *перех.* Грабувати (у 1 знач.). 2. *неперех.*, *ким*, *рідко.* Тримати кого-небудь у рабстві, поневолювати когось.

РАБУ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* 1. Грабунок. 2. Награбоване майно; здобич.

РАВАНА́СТР, **РАВА́НСТР**, **РАВАНСТРО́Н**, -а, *ч.* Стародавній індійський смичковий 1–2-струнний музичний інструмент.

РАВА́НСТР *див.* **равана́стр**.

РАВАНАСТРО́Н *див.* **равана́стр**.

РАВА́П *див.* **рубо́б**.

РАВЕЛІ́Н, -у, *ч.* Допоміжна фортифікаційна споруда трикутної форми, розташована поза огорожею старовинної фортеці між двома бастіонами.

РАВЕНДУ́К, -у, *ч.*, *текст.* Груба льняна тканина; парусина.

РАВЕНДУ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **равенду́к**.

РАВЕНДУ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **равенду́ковий**.

РАВІО́ЛІ, -ей, *мн.*, *кул.* Італійські пельмені з напівздобного або прісного тіста, що їх готують з м'ясною, рибною, овочевою та ін. начинкою.

РАВЛ, -а, *ч.*, *зах.* Равлик (у 1 знач.).

РА́ВЛИК, -а, *ч.* 1. *зоол.* Молюск, який має черепашку, дуже повільно пересувається і живе перев. у болотах. 2. *заст.* Рід шкіряних постолів.

РА́ВЛИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́влик**.

РАВЛИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -є. Подібний до равлика, схожий на нього.

РАВЛИКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **равликоподі́бний**.

РА́ГА, -и, *ж.* Основоположне поняття індійської музики, що охоплює взаємопов'язану систему її естетичних принципів і уявлень про лад, мелос, жанри та композиційні закономірності.

РАГА́ДИ, -га́д, *мн.* Тріщини; невеликі, дуже болючі, пошкодження шкіри та слизових оболонок.

РА́ГЛИК, -а, *ч.*, *зах.* Жук-рогач.

РАГЛЯ́К, -**а́**, *ч.*, *зах.* Олень.

РАГУ́, *невідм.*, *с.* Страва з дрібно нарізаного м'яса, тушкованого з овочами, або з тушкованих овочів із пряною, гострою приправою.

РАҐА́Ш, -**а́**, *ч.*, *зах.* Шлях, яким гуцульські лісоруби стягують зрубані дерева в купи.

РАҐЕ́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сітка для ловіння раків.

РАД[1] *див.* **ра́дий**.

РАД[2], -а, *ч.* Одиниця поглинутої енергії радіоактивного випромінювання, при якому одному граму речовини передається енергія в 100 ерг.

РА́ДА, -и, *ж.* 1. Пропозиція, вказівка, як діяти в яких-небудь обставинах, допомога добрим словом у скруті; порада. *Давати собі раду.* 2. Спільне обговорення яких-небудь питань, обмірковування чого-небудь із кимсь. // Нарада, засідання. ** **Держа́ти (ра́дити) ра́ду** – радитися з ким-небудь. 3. Колегіальний орган якої-небудь організації, установи чи сама організація, установа, що розпоряджається, керує ким-, чим-небудь або радить у чомусь. *Вчена рада. Педагогічна рада.* ** **Біржова́ ра́да** – вищий орган управління біржі. **Ра́да Безпе́ки ООН** – основний постійно діючий орган ООН, на який покладено головну відповідальність за підтримання міжнародного миру й безпеки. **Ра́да директорі́в** – колегіальний орган, який здійснює загальне керівництво діяльністю акціонерного товариства. 4. Орган державної влади, який є формою політичної організації суспільства. ** **Верхо́вна Ра́да Украї́ни** – найвищий орган державної влади та єдиний законодавчий орган України. **Ра́да міні́стрів**: а) в царській Росії у 1857 – 1882 рр. – дорадчий орган із загальнодержавних справ під головуванням царя, у 1905 – 1917 рр. – вищий орган влади (уряд); б) в СРСР в 1946 – 1990 рр. – вищий виконавчий і розпорядчий орган державної влади (уряд) Союзу РСР; в) в Російській Федерації – назва уряду до прийняття Конституції 1993 р.; г) назва урядів в Болгарії, Угорщині, Греції, Італії та деяких ін. країнах. **Ра́да шта́тів** – назва верхньої палати парламенту Індії. 5. У Запорізькій Січі та в Лівобережній Україні у 17 – 18 ст. – загальні збори козаків. ** **Ра́да генера́льної старши́ни**: в Україні у 17 – 18 ст. – вузький дорадчий орган при гетьмані, створений зі складу Ради старшини. **Ра́да старши́ни**: в Україні у 17 – 18 ст. – дорадчий орган при гетьмані, до складу якого входила вся старшинська верхівка.

РАДА́Р, -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **радіолока́тор**.

РАДА́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **рада́р**.

РАДАРОСКО́П, -а, *ч.* Кінескоп (електроннопроменева трубка) в радіолокаторі.

РАДГО́СП, -у, *ч.*, *іст.* Радянське господарство; соціалістичне державне сільськогосподарське підприємство.

РАДГО́СПІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до радгоспу.

РАДГО́СПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **радго́сп**. // Стос. до радгоспу.

РАДГО́СПНО-КОЛГО́СПНИЙ, -а, -е. Стос. до радгоспу і

колгоспу.
РАДЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ра́дий**.
РАДЕ́НЬКО. Присл. до **раде́нький**.
РАДЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **раде́нький**.
РА́ДЖА, -і, *ч.* У Стародавній Індії – правитель держави; від часів середньовіччя і до 1950 р. – князівський титул і особа, що мала цей титул.
РАДЖАСТА́НІ *див.* **РАДЖАСТХА́НІ**.
РАДЖАСТА́НЦІ *див.* **раджастха́нці**.
РАДЖАСТХА́НІ, РАДЖАСТА́НІ, *невідм., ж.* Мова раджастханців; належить до індійських мов індоєвропейської сім'ї.
РАДЖАСТХА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до раджастханців та Раджастхану.
РАДЖАСТХА́НЦІ, РАДЖАСТА́НЦІ, -ів, *мн.* Народ, корінне населення штату Раджастхан в Індії.
РА́ДЖИН, -а, -е. Прикм. до **ра́джа**. // Належний раджі.
РАДЖПУ́ТИ, -ів, *мн.* Військова каста-стан у середньовічній Індії; група каст у сучасній Індії.
РА́ДИ, *прийм., з род. в.* Те саме, що **зара́ди**. ** **Чого́ ра́ди** – навіщо.
РА́ДИЙ, *рідше* **РАД**, -а, -е. 1. Сповнений радості, задоволення з якогось приводу. // Який виражає радість, задоволення. // *кому, чому.* Який з радістю зустрічає, приймає кого-небудь, радіє з приводу чогось і т. ін. // *у сполуч. із запереч. част.* **не**. Який виражає невдоволення, досаду, каяття, жаль з приводу чого-небудь. *З радою душею.* 2. *з інфін.* Який виражає готовність, бажання, згоду що-небудь зробити. ** **Ра́дий (рад, ра́да) [вас] ба́чити** – форма привітання при зустрічі з кимнебудь.
РАДИКА́Л[1], -а, *ч.* 1. Представник деяких політичних партій, які вимагають проведення демократичних реформ із збереженням буржуазного ладу. 2. Прихильник крайніх заходів, рішучих дій.
РАДИКА́Л[2], -а, *ч.* 1. Математичний знак на позначення дії добування кореня, а також результату цієї дії. 2. Стійка група атомів у молекулі, яка у процесі хімічних перетворень переходить без зміни з однієї сполуки в іншу. ** **Ві́льні радика́ли** – електронейтральні, здебільшого нестійкі активні частинки, що утворюються при розпаді молекул речовини і мають одиничні електрони.
РАДИКА́Л-АНІО́Н, -а, *ч.* Аніон, що має неспарені електрони.
РАДИКАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Посилення радикального начала (у вирішенні політичних питань).
РАДИКАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Світогляд і політика радикалів (див. **радика́л**[1] 1). 2. Обстоювання і застосування радикальних, зокрема політичних, заходів у розв'язанні питань теорії і практики.
РАДИКАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **радикалізува́ти**.
РАДИКАЛІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Посилювати радикальне начало у чому-небудь.
РАДИКА́ЛКА, -и. Жін. до **радика́л**[1].
РАДИКА́Л-СОЦІАЛІ́СТ, -а, *ч.* Представник партії радикалів, найстарішої буржуазної партії Франції, створеної в 1901 р.
РАДИКА́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. 1. Прикм. до **радика́л**[1]. // Який дотримується поглядів, переконань радикалів. 2. Найбільш дійовий; докорінний, основний, рішучий.
РАДИКА́ЛЬНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **радика́л**[2].
РАДИКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **радика́льний**[1].
РАДИКА́ЛЬНО, *присл.* Рішуче, докорінно.
РАДИКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне перерізання задніх корінців спинного мозку.
РАДИКУЛАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль, який локалізується в зоні іннервації корінця спинномозкового нерва.
РАДИКУЛІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення корінців спинномозкових нервів у людини. ** **Дискоге́нний радикулі́т** – радикуліт, який виникає при остеохондрозі хребта.
РАДИКУЛОНЕВРИ́Т, -у, *ч.* Поєднане ураження спинномозкових нервів та їхніх корінців.
РАДИКУЛОПАТІ́Я, -ї, *ж.*: ** **дискоге́нна радикулопаті́я** – розлади, обумовлені ураженням корінців спинного мозку внаслідок остеохондрозу хребта.
РАДИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується корінця; корінцевий.
РАДИ́МИЧІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ради́мич**, -а, *ч.*). Група східнослов'янських племен, які жили в межиріччі Дніпра і Десни.
РАДИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **радирува́ти**.
РАДИРУ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **радирува́ти**. // **радиру́вано**, *безос. присудк. сл.*
РАДИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **радирува́ти**.
РАДИРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.* Повідомляти по радіо.
РАДИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із пересилання та приймання повідомлень по радіо.
РАДИ́СТКА, -и. Жін. до **ради́ст**.
РАДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до радиста; належний радисту.
РА́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.* 1. *неперех., з інфін.* Давати кому-небудь пропозицію, вказівку, як діяти за яких-небудь обставин, допомагати добрим словом у скруті. 2. *неперех.* Те саме, що **ра́дитися** 2. 3. *перех.* Шукати вихід з якого-небудь становища, робити щось для поліпшення його. 4. *неперех. ким, рідко.* Розпоряджатися чиєю-небудь долею.
РА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.* 1. *з ким.* Питати, просити у кого-небудь ради (у 1 знач.). 2. Спільно обговорювати які-небудь питання, обмірковувати що-небудь із кимсь.
РАДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Який розходиться радіусами, спрямований за радіусами. 2. *анат.* Такий, що стосується променевої кістки; променевий.
РАДІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Абстр. ім. до **радіа́льний**.
РАДІА́ЛЬНО, *присл., спец.* У напрямі радіусів, за радіусами.
РАДІА́ЛЬНО-КІЛЬЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який містить розташування чого-небудь по наростаючому радіусу у вигляді концентричних кіл.
РАДІА́Н, -а, *ч.* Центральний кут, довжина дуги якого дорівнює радіусові цієї дуги.
РАДІА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіа́н**.
РАДІА́НТ, -а, *ч.* Точка небосхилу, з якої нібито виходять (внаслідок перспективи) видимі траєкторії метеорів одного метеорного потоку.
РАДІА́ТОР, -а, *ч.* 1. Теплообмінний апарат для охолодження води, мастила, повітря у двигунах внутрішнього згоряння. 2. Нагрівальний прилад у системах водяного, парового, іноді електричного опалення. 3. Пристрій для охолодження радіотехнічних елементів, що нагріваються під час роботи.
РАДІА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіа́тор**. // Який виготовляє радіатори.
РАДІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до радіації. // Який виникає внаслідок охолодження поверхні ґрунту і рослин через випромінювання тепла. ** **Приро́дний радіаці́йний фон** – доза випромінювання, що створюється космічним випромінюванням та випромінюванням природних радіонуклідів. **Радіаці́йна ава́рія** – подія, внаслідок якої втрачено контроль над ядерною установкою, джерелом іонізуючого випромінювання, і яка призводить або може призвести до радіаційного впливу на людей та навколишнє природне середовище, що перевищує допустимі межі. **Радіаці́йна безпе́ка** – дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище. **Радіаці́йна гене́тика** – наука, яка вивчає генетичний вплив випромінювань; знаходиться на стику генетики і радіобіології. **Радіаці́йна хімі́я** – галузь хімії, яка вивчає хімічні процеси, що відбуваються за дії іонізуючих випромінювань. **Радіаці́йне розві́дування** – збирання відомостей про наявність радіоактивних речовин у навколишньому середовищі. **Радіаці́йний бала́нс** – баланс надходження і витрат радіаційного тепла, що його поглинають і випромінюють земна поверхня та атмосфера. **Радіаці́йний ефе́кт** – реакція клітин або організму на дію іонізуючих випромінювань. **Радіаці́йний за́хист** – сукупність радіаційно-гігієнічних, проектно-конструкторських, технічних та організаційних заходів, спрямованих на забезпечення радіаційної безпеки. **Радіаці́йні поя́си Землі́** – потоки заряджених частинок, які утворюють у навколоземному космічному просторі ділянки підвищеного іонізуючого випромінювання. **Техноге́нно змі́нений радіаці́йний фон** – природний радіаційний фон, що зазнав змін внаслідок діяльності людини.
РАДІАЦІ́ЙНО. Присл. до **радіаці́йний**. ** **Радіаці́йно небезпе́чні зе́млі** – землі, на яких неможливе подальше проживання населення, одержання сільськогосподарської та ін. продукції, продуктів харчування, що відповідають допустимим рівням вмісту радіоактивних речовин.
РАДІАЦІЙНОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який захищає від радіації, призначений для цього.
РАДІАЦІ́ЙНО-ХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Радіаці́йно-хімі́чні проце́си** – хімічні реакції, які протікають при взаємодії іонізуючого випромінювання з речовиною.
РАДІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Випромінювання, зокрема електромагнітної енергії, яким-небудь тілом. // Електромагнітні хвилі, випромінювані яким-небудь джерелом. // Потік енергії від будь-якого джерела у формі радіохвиль. ** **Со́нячна радіа́ція** – випромінювання електромагнітної і корпускулярної природи, яке виходить із Сонця.
РА́ДІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́дій**. *Радієве випромінювання.*
РА́ДІЄВО-БЕРИ́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Стос. до суміші радію і берилію.
РА́ДІЙ, -ю, *ч.* Ra. Радіоактивний хімічний елемент, проста речовина якого – сріблястий блискучий м'який активний лужноземельний метал. Він і його сполуки світяться у темряві.
РАДІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **раді́ти**. 2. Те саме, що **ра́дість** 1. 3. Обряд у деяких релігійних сектах, під час якого віруючі надто енергійними рухами тіла доводять себе до екстазу, фанатичної несамовитості.
РА́ДІННЯ, -я, *с., заст.* 1. Дія за знач. **ра́дити**. 2. Порада, напучення.
РА́ДІО, *невідм., с.* 1. Пересилання на відстань без дротів інформації за допомогою радіохвиль. 2. *розм.* Те саме, що **радіопереда́ча** 2. 3. *розм.* Те саме, що **радіоприйма́ч**. *Ввімкнути радіо.* 4. *розм.* Центр, звідки ведеться радіопередача.
РАДІОАВТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоавтографії.
РАДІОАВТОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Утворення фотографічних зображень внаслідок діяння на фотоплівку випромінювань радіоактивних елементів, що є в досліджуваних об'єктах.
РАДІОАКТИВАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоактивації. ** **Радіоактиваці́йний ме́тод** – те саме, що **активаці́йний ме́тод**.
РАДІОАКТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Опромінення нерадіоактивних об'єктів альфа-частинками, нейтронами тощо, що відтак стають радіоактивними. 2. Активація хімічних, біологічних та ін. процесів дією радіоактивного випромінювання.
РАДІОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який має радіоактивність. // Який має в своєму складі елементи з радіоактивністю. // Зумовлений радіоактивністю, пов'язаний з нею. *Радіоактивна енергія.* ** **Радіоакти́вне забру́днення біосфе́ри** – наявність радіоактивних речовин у середовищі, на поверхні об'єктів навколишнього середовища і живих організмів у кількостях, що перевищують рівень природної радіоактивності. **Радіоакти́вне зара́ження** – зараження ґрунту, води й повітря продуктами радіоактивного розпаду. **Радіоакти́вні відхо́ди** – матеріальні об'єкти та субстанції, активність радіонуклідів або радіоактивне забруднення яких перевищує межі, встановлені діючими нормами, за умов, що використання цих об'єктів та субстанцій не передбачається. **Радіоакти́вні еле́менти** – хімічні елементи, всі ізотопи яких радіоактивні. **Радіоакти́вні ізото́пи** – нестійкі ізотопи хімічних елементів, що самочинно перетворюються на інші нукліди. **Радіоакти́вні мінера́ли** – мінерали, що містять радіоактивні елементи у кількостях, які значно перевищують їхній середній вміст у земній корі. **Радіоакти́вні препара́ти**, *мед.* – радіоактивні ізотопи або їхні сполуки з органічними чи неорганічними речовинами, що використовуються для діагностики і лікування пухлин. **Радіоакти́вні речови́ни** – речовини, до складу яких входять нестійкі атоми ізотопів, що зазнають радіоактивного розпаду.
РАДІОАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Самочинний або штучно викликаний розпад атомних ядер деяких хімічних елементів, який супроводжується випромінюванням елементарних частинок: електронів, позитронів і т. ін.
РАДІОАКТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який став радіоактивним внаслідок опромінення його радіоактивними частинками. 2. Який став збудженим, ініційованим дією на нього радіовипромінювання.
РАДІОАЛЬТИМЕ́ТР, -а, *ч.* Те саме, що **радіовисотомі́р**.
РАДІОАМА́ТОР, -а, *ч.* Те саме, що **радіолю́битель**.
РАДІОАМА́ТОРСТВО, -а, *с.* Заняття радіоаматорів.
РАДІОАМА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіоама́тор**.
РАДІОАНКЕ́ТА, -и, *ж.* Збирання яких-небудь відомостей, опитування за допомогою радіопередач.
РАДІОАНТЕ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **анте́на**.
РАДІОАНТЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіоанте́на**.
РАДІОАПАРА́Т, -а, *ч.* Прилад, пристрій для пересилання, перетворення та прийому радіохвиль.
РАДІОАПАРА́ТНА, -ої, *ж.* Приміщення для радіоапаратури.
РАДІОАПАРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіоапара́т**.
РАДІОАПАРАТУ́РА, -и, *ж., збірн.* Сукупність радіоапаратів.
РАДІОАСТРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоастрометрії.
РАДІОАСТРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ астрометрії, в якому для визначення координат космічних радіоджерел, відстаней до найближчих тіл Сонячної системи і т. ін. застосовуються радіофізичні методи і прилади.
РАДІОАСТРОНО́М, -а, *ч.* Фахівець із радіоастрономії.
РАДІОАСТРОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується радіоастрономії; служить для вивчення космічних об'єктів шляхом аналізу радіохвиль, випромінених або відбитих ними. *Радіоастрономічні спостереження.*
РАДІОАСТРОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ астрономії, який вивчає космічні об'єкти шляхом спостереження за їхнім радіовипромінюванням і за відбитими від них радіохвилями, що посилаються з Землі та її штучних супутників.
РАДІОАСТРОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Спеціаліст з радіоастрофізики.
РАДІОАСТРОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Розділ астрономії, що вивчає фізичні явища в небесних тілах, їхніх системах і в космічному просторі, а також хімічні процеси в них за допомогою радіотехнічних засобів.
РАДІОАСТРОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоастрофізики.
РАДІОАТЕЛЬЄ́, *невідм., с.* Ательє з ремонту радіоприймачів, радіоапаратури.
РАДІОАУДИТО́РІЯ, -ї, *ж.* Слухачі радіопередач.
РАДІОАВТО́ГРАФ, -а, *ч.* Те саме, що **авторадіогра́ма**.
РАДІОАВТОШТУ́РМАН, -а, *ч.* Прилад (автоштурман), що діє за сигналами радіонавігаційних засобів.
РАДІОБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Одержання видимого зображення об'єктів за допомогою радіохвиль для вивчення внутрішньої будови об'єктів, непрозорих в оптичному діапазоні хвиль, і спостереження об'єктів, що знаходяться в оптично непрозорому середовищі.
РАДІОБІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із радіобіології.
РАДІОБІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується радіобіології, служить для вивчення дії радіоактивного випромінювання на тваринні й рослинні організми. ** **Радіобіологі́чний ефе́кт** – функціональні і органічні зміни, які виникають в організмі при дії на нього іонізуючого випромінювання.
РАДІОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає дію радіоактивних випромінювань на організми. ** **Молекуля́рна радіобіоло́гія** – розділ радіобіології, що вивчає на молекулярному рівні процеси, які відбуваються в біологічних об'єктах під впливом іонізуючого випромінювання. **Стохасти́чна радіобіоло́гія** – концепція імовірної біологічної дії випромінювання, що пояснює причини різної чутливо-

сті клітин, тканин і органів до іонізуючого випромінювання.

РАДІОБУ́Й, -я, *ч.* Буй з радіопередавачем, який автоматично подає радіосигнали.

РАДІОБУ́РЯ, -і, *ж.* Бурхливий, вибуховий процес на космічних тілах, що супроводжується могутнім радіовипромінюванням.

РАДІОБЮРО́, *невідм.*, *с.* Пункт диспетчерського радіозв'язку.

РАДІОВЕ́ЖА, -і, *ж.* Архітектурна споруда у вигляді вежі, яка обладнана радіоантенами і входить до комплексу радіостудії.

РАДІОВИ́ДИМІСТЬ, -мості, *ж.* Положення передавальної та приймальної радіостанцій, при якому між ними можливий радіозв'язок.

РАДІОВИ́ЗНАЧЕННЯ, -я, *с.* Визначення місцезнаходження, швидкості і/або інших характеристик об'єкта або отримання інформації щодо цих параметрів за допомогою властивостей поширення радіохвиль.

РАДІОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується радіовимірювання, служить для радіовимірювання. *Радіовимірювальна апаратура.*

РАДІОВИМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Вимірювання змінних електричних і магнітних величин звукової, високої та надвисокої частот за допомогою електричних і радіотехнічних приладів.

РАДІОВИПРОМІ́НЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **радіовипромінювання.**

РАДІОВИПРОМІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до радіовипромінювання.

РАДІОВИПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Випромінювання електромагнітних хвиль.

РАДІОВИПРОМІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, який випромінює електромагнітні хвилі.

РАДІОВИПРОМІ́НЮЮЧИЙ, -а, -е. Який випромінює електромагнітні хвилі.

РАДІОВИСИЛА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **радіовипромінювання.**

РАДІОВИСИЛА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **радіовипромінювач.**

РАДІОВИСОТОМІ́Р, -а, *ч.* Радіолокаційний прилад для вимірювання висоти польоту літального апарата відносно поверхні Землі.

РАДІОВИСОТОМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **радіовисотомір.** 2. Призначений для вимірювання висоти польоту літального апарата за допомогою радіолокаційного приладу.

РАДІОВИСТА́ВА, -и, *ж.* Вистава, що транслюється з радіостудії.

РАДІОВИ́ЯВЛЕННЯ, -я, *с.* Визначення місцеположення якого-небудь об'єкта за допомогою радіолокації.

РАДІОВІДБИВА́ННЯ, -я, *с.* Відбивання електромагнітних хвиль.

РАДІОВІДДАЛЕМІ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **радіодалекомір.**

РАДІОВІДДАЛЕМІ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання відстаней за допомогою радіохвиль.

РАДІОВІ́ЗОР, -а, *ч.* Прилад, що дає можливість побачити недоступні людському оку інфрачервоні промені і надвисокочастотні радіохвилі.

РАДІОВІЙНА́, -и́, *ж.* 1. Заглушення радіоелектронних засобів супротивника тими самими засобами. 2. Активна політична пропаганда, що проводиться радіостанціями ворогуючих країн.

РАДІОВУГЛЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Заснований на врахуванні часу радіоактивного розпаду одного з ізотопів вуглецю.

РАДІОВУ́ЗОЛ, -зла́, *ч.* Комплекс апаратури для здійснення радіозв'язку та передавання радіомовних програм радіотрансляційною мережею.

РАДІОГАЗЕ́ТА, -и, *ж.* Вид радіопередачі, яка формою подавання матеріалів нагадує газету.

РАДІОГАЛА́КТИКА, -и, *ж.* Галактика, що характеризується могутнім радіовипромінюванням.

РАДІОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний походженням із розпадом радіоактивних речовин.

РАДІОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **радіоге́нний.**

РАДІОГЕОДЕЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіогеодезії. ** **Радіогеодезична систе́ма** – комплекс радіотехнічних пристроїв для розв'язання геодезичних задач із визначення координат об'єктів і побудові радіогеодезичних сіток.

РАДІОГЕОДЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Напрям у геодезії, що ґрунтується на застосуванні електронно-технічних засобів при вимірюванні віддалі, кутів, перевищень, а також при визначенні місцезнаходження різних об'єктів.

РАДІОГЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіогеології.

РАДІОГЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь геології, що вивчає закономірності природних ядерних перетворень у речовині Землі та їхній прояв у геологічних процесах.

РАДІОГЕОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ геохімії, який вивчає закономірності поширення, розподілу і міграції, а також ізотопний склад радіоактивних елементів у природі.

РАДІОГІДРОГЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіогеології.

РАДІОГІДРОГЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь гідрогеології, що вивчає природні радіоактивні води, поширення й умови формування їх та зв'язок із родовищами радіоактивних корисних копалин.

РАДІОГОДИ́ННИК, -а, *ч.* Електронний годинник, шо коректується по радіо.

РАДІОГОНІО́МЕТР, -а, *ч.* Пристрій для визначення напряму, в якому міститься передавальна радіостанція.

РАДІОГОНІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіогоніометрії.

РАДІОГОНІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів визначення напряму, в якому міститься радіостанція, що передає певні сигнали; застосовуються на морських суднах, літаках для визначення їхнього географічного положення.

РАДІОГРА́МА, -и, *ж.* Повідомлення, що передається радіотелеграфом.

РАДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із радіографії.

РАДІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується фотографічного методу реєстрації іонізуючих випромінювань.

РАДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **радіоавтогра́фія.** 2. Динамічна реєстрація накопичення, перерозподілення та виведення з органу радіофармацевтичних препаратів; застосовується для дослідження швидкоплинних фізіологічних процесів.

РАДІОДАЛЕКОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання відстаней за допомогою радіохвиль.

РАДІОДАЛЕКОМІ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання відстаней за допомогою радіохвиль.

РАДІОДАЛЕМІ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **радіодалекомі́р.**

РАДІОДЕРМАТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **радіодермі́т.**

РАДІОДЕРМІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення шкіри, яке викликається рентгенівськими та радіоактивними променями.

РАДІОДЕТА́ЛЬ, -і, *ж.* Деталь радіопередавачів, приймачів.

РАДІОДЕФЕКТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дефектоскопії, що ґрунтується на властивостях сантиметрових і міліметрових радіохвиль, які проникають у контрольований виріб, змінювати свої характеристики при наявності дефектів.

РАДІОДЖЕРЕЛО́, -а́, *с.* Джерело радіовипромінювання.

РАДІОДЗЕ́РКАЛО, -а, *с.* Пристрій для збільшення спрямованої дії приймальної та передавальної антен, а також для зміни напряму випромінювання радіохвиль передавальною антеною.

РАДІОДИВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* Дезінформація, яка здійснюється за допомогою радіомовлення.

РАДІОДИ́КТОР, -а, *ч.* Диктор студії радіомовлення.

РАДІОДИНАМІ́К, -а, *ч.* Електродинамічний гучномовець.

РАДІОДИСПЕ́ТЧЕР, -а, *ч.* Той, хто здійснює диспетчерське управління за допомогою радіотехніки.

РАДІОДИСПЕТЧЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Диспетчеризація, за якої використовують засоби радіозв'язку.

РАДІОДИСПЕ́ТЧЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до **радіодиспе́тчера.**

РАДІОДИ́СПУТ, -у, *ч.* Диспут, який проводиться на радіо.

РАДІОДІАПАЗО́Н, -у, *ч.* Область спектра електромагнітних коливань із довжиною хвилі, яка відповідає радіохвилям; діапазон радіохвиль.

РАДІОДРАМАТУРГІ́Я, -ї, *ж.*, *збірн.* Драматургічні твори, призначені для радіомовлення.

РАДІОДУКТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіодуктографії.

РАДІОДУКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Дослідження прохідності будь-якої протоки за допомогою радіографії.

РАДІОЕКО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із радіоекології.

РАДІОЕКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоекології.

РАДІОЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ екології, що вивчає накопичення радіоактивних речовин організмами та їх міграцію в біосфері.

РАДІОЕЛЕКТРО́НІКА, -и, *ж.* Назва комплексу різних галузей науки і техніки, пов'язаних із радіотехнікою та електронікою.

РАДІОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. Що стосується радіоелектроніки, що використовує електронну радіотехніку. *Радіоелектронна промисловість.*

РАДІОЕПІДЕРМІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **радіодермі́т.**

РАДІОЕПІТЕЛІЇ́Т, -у, *ч.* Ураження слизових оболонок, яке виникає внаслідок дії іонізуючого випромінювання.

РАДІОЕФІ́Р, -у, *ч.* Простір як середовище поширення радіохвиль.

РАДІОЕФІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоефіру.

РАДІОЖУРНА́Л, -у, *ч.* Періодична радіопередача, що складається з матеріалів різних жанрів на певні теми.

РАДІОЖУРНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Журналіст, який працює в системі радіомовлення.

РАДІОЖУРНАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Літературно-публіцистична діяльність в системі радіомовлення.

РАДІОЖУРНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **радіожурналі́ст.**

РАДІОЗАВА́ДИ, -ва́д, *мн.* Те саме, що **радіоперешко́ди. Кондукти́вна радіозава́да** – радіозавада, яка поширюється у провідниках. **Мере́жна радіозава́да** – радіозавада, яка передається чутливому пристрою мережею живлення.

РАДІОЗА́ЄЦЬ, -за́йця, *ч.*, *розм.* Радіолюбитель, що виходить в ефір нелегально.

РАДІОЗАТЕ́МНЕННЯ, -я, *с.* Затемнення джерел космічного радіовипромінювання.

РАДІОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́: ** **Радіозахисні́ за́соби** – те саме, що **радіопроте́ктори. Радіозахисні́ речови́ни** – речовини, що зменшують шкідливий вплив радіоактивних речовин.

РАДІОЗВ'Я́ЗОК, -зку́, *ч.* Передавання та приймання повідомлень за допомогою електромагнітних хвиль; зв'язок по радіо.

РАДІОЗІ́РКА, -и, *ж.* Зірка, що є могутнім джерелом радіовипромінювання.

РАДІОЗОБРАЖЕ́ННЯ, -я, *с.* Зображення космічного джерела, одержане за допомогою радіохвиль.

РАДІОЗО́НД, -а, *ч.* Аерологічний прилад для вимірювання метеорологічних показників атмосфери та одночасного передавання наслідків вимірювання за допомогою радіохвиль.

РАДІОЗО́НДОВИЙ, -а, -е. Який здійснюється за допомогою радіозонда, радіозондів.

РАДІОЗОНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дослідження атмосфери за допомогою радіозонда.

РАДІОЗОНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати радіозондування.

РАДІОІЗОТО́П, -у, *ч.* Радіоактивний ізотоп.

РАДІОІЗОТО́ПНИЙ, -а, -е: ** **Радіоізото́пна діагно́стика** – застосування радіоактивних ізотопів і мічених сполук для дослідження органів і систем людини. **Радіоізото́пне дослі́дження**, *біол.*, *мед.*, *вет.* – використання радіоактивних ізотопів та мічених сполук з метою вивчення будови та функцій органів і тканини у нормі та патології.

РАДІОІ́МПУЛЬС, -у, *ч.* Короткочасна посилка високочастотних коливань у діапазоні радіохвиль. *Короткі радіоімпульси.*

РАДІОІ́МПУЛЬСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіоімпульс.**

РАДІОІМУНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Радіоімунологі́чні ме́тоди** – методи дослідження взаємодії антитіла з антигеном, при яких в один із компонентів вводять радіоактивне мічення.

РАДІОІНЖЕНЕ́Р, -а, *ч.* Фахівець з радіосправи.

РАДІОІНТЕРФЕРО́МЕТР, -а, *ч.* Радіоприймальний пристрій, призначений для реєстрації радіовипромінювання неземних об'єктів.

РАДІОІНТЕРФЕРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоінтерферометрії.

РАДІОІНТЕРФЕРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ радіоастрономії, що вивчає радіовипромінювання неземних об'єктів; метод, оснований на обліку явища інтерференції радіохвиль.

РАДІОІНФОРМА́ТОР, -а, *ч.* Інформатор, що повідомляє по радіо про хід спортивних змагань.

РАДІОІНФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Інформація, що передається радіомережею.

РАДІОКАНА́Л, -у, *ч.* Сукупність радіотехнічних пристроїв, призначених для передавання і приймання інформації у смузі певних частот.

РАДІОКА́ПСУЛА, -и, *ж.* Те саме, що **радіопілю́ля.**

РАДІОКАРБО́ННИЙ, -а, -е. Оснований на обліку часу радіаційного розпаду Карбону (вуглецю); радіовуглецевий.

РАДІОКАРБО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **радіокарбо́нний.**

РАДІОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення, що його отримують за допомогою радіокардіографії.

РАДІОКАРДІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіокардіографії.

РАДІОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження серцевої діяльності, яке ґрунтується на графічній реєстрації змін концентрації радіофармацевтичного препарату в крові, що протікає через будь-яку порожнину серця.

РАДІОКАРДІОЦИРКУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження гемодинаміки, яке ґрунтується на одночасній графічній реєстрації змін концентрації радіофармацевтичного препарату в крові, що протікає через будь-яку порожнину серця.

РАДІОКАРТОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Картографування космічного тіла, яке здійснюється за допомогою радіотелескопа.

РАДІОКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Керований за допомогою радіосигналів. ** **Радіокеро́вана моде́ль** – модель автомобіля, корабля, літака, геліокоптера тощо, керована по радіо.

РАДІОКЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Керування механізмами за допомогою радіосигналів.

РАДІОКІНОУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Радіо- та кіноапаратура, встановлена на місці її постійної експлуатації.

РАДІОКЛУ́Б, -у, *ч.* Клуб для занять радіолюбителів.

РАДІОКО́Д, -у, *ч.* Система символів, застосовувана у радіозв'язку.

РАДІОКОЛОЇ́ДАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоколоїдів.

РАДІОКОЛО́ЇДИ, -ів, *мн.* Колоїдні системи з дисперсною фазою, утвореною радіоактивною речовиною.

РАДІОКОЛОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоколоїдів.

РАДІОКОМА́НДА, -и, *ж.* Сигнал, що передається по радіо для керування роботою автоматичних пристроїв і приладів.

РАДІОКОМБА́ЙН, -а, *ч.* Прилад, в якому конструктивно поєднано радіоприймач, телевізор, магнітофон з програвачем.

РАДІОКОМЕНТА́Р, -я́, *ч.* Роз'яснення або тлумачення якого-небудь тексту по радіо.

РАДІОКОМЕНТА́РІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **радіокомента́р.**

РАДІОКОМЕНТА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто виступає з радіокоментарями.

РАДІОКОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Об'єднання підприємств, що здійснюють радіомовлення.

РАДІОКОМПАРА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання інтенсивності енергії електромагнітних хвиль.

РАДІОКО́МПАС, -а, *ч.* Прилад, що автоматично і неперервно фіксує кут між поздовжньою віссю літака або корабля і напрямом на передавальну радіостанцію.

РАДІОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* 1. Сукупність, комплекс радіотехнічних пристроїв для виконання певного завдання. 2. Система радіоприймальних і звукозаписувальних пристроїв для побутового використання.

РАДІОКОМПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Композиція з літературних, музичних творів, складена для передачі по радіо.

РАДІОКОНТА́КТ, -у, *ч.* Спілкування, контакт за допомогою радіозв'язку.

РАДІОКОНТРО́ЛЬ, -ю, *ч.* Перевірка, контроль за допомогою радіоелектронних засобів.

РАДІОКОНЦЕ́РТ, -у, *ч.* Концерт, що передається по радіо.

РАДІОКОРПОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Об'єднання підприємств і компаній, що здійснюють радіомовлення.

РАДІОКОСМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає космос за допомогою методів радіоастрономії.

РАДІО́ЛА, -и, *ж.* Апарат, в якому конструктивно поєднано радіоприймач і електропрогравач.

РАДІОЛАБОРАТО́РІЯ, -ї, *ж.* Лабораторія для наукових або технічних дослідів із радіотехніки.

РАДІОЛА́МПА, -и, *ж.* Електронна лампа для радіоапаратури.

РАДІО́ЛІЗ, -у, *ч.* Розпад хімічної речовини під дією радіоактивного випромінювання.

РАДІОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **радіотерапія**.

РАДІОЛІ́НІЯ, -ї, *ж.* Сукупність паралельно або послідовно працюючих радіоканалів.

РАДІО́ЛОГ, -а, *ч.* 1. Фахівець із радіології. 2 Лікар-фахівець з медичної радіології та променевої терапії. // Лікар, який застосовує радіотерапію для лікування хворих.

РАДІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіології. ** **Радіологі́чний вік** – вік мінералів і гірських порід, а також органічних решток, що визначається за накопиченням у них продуктів розпаду радіоактивних елементів.

РАДІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає радіоактивність. ** **Військо́ва радіоло́гія** – розділ військової медицини та медичної радіології, який вивчає особливості радіаційних уражень та розробляє методи і засоби їхньої діагностики, лікування та профілактики. **Меди́чна радіоло́гія** – розділ медицини, що вивчає теорію і практику використання іонізуючого випромінювання для діагностики та лікування захворювань, а також біологічну дію цього випромінювання.

РАДІОЛОКА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій для виявлення об'єктів і визначення їхнього місцезнаходження методами радіолокації.

РАДІОЛОКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Стос. до радіолокації. 2. Заснований на радіолокації. ** **Радіолокаці́йна астроно́мія** – розділ радіоастрономії, в якому вивчають різні космічні об'єкти за допомогою радіолокаторів. **Радіолокаці́йна ста́нція** – станція (пристрій) для спостереження за об'єктами методами радіолокації. **Радіолокаці́йний мая́к** – наземна приймально-передавальна радіостанція, що дає змогу визначати напрям на маяк і віддаль до нього.

РАДІОЛОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Метод виявлення об'єктів і визначення їх місцезнаходження за допомогою радіохвиль.

РАДІОЛО́Т, -а, *ч.* Радіотехнічний прилад для визначення висоти польоту повітряного корабля.

РАДІОЛЮБИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто займається радіотехнікою і радіозв'язком не як професіонал, а як любитель.

РАДІОЛЮБИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* Заняття радіолюбителів.

РАДІОЛЮБИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіолюби́тель**.

РАДІОЛЮМІНЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до радіолюмінесценції.

РАДІОЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Люмінесценція, що збуджується під дією ядерного випромінювання або рентгенівського проміння.

РАДІОЛЯРИ́Т, -у, *ч.* Органогенна осадова гірська порода, яка складається більш ніж на 50% із залишків скелетів радіолярій.

РАДІОЛЯ́РІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіоля́рії**. ** **Радіоля́рієвий мул** – різновид сучасних океанічних глибоководних кременисто-глинистих мулів.

РАДІОЛЯ́РІЇ, -ій, *мн.* Підклас морських одноклітинних тварин класу саркодових з кулястим тілом і псевдоподіями, що розходяться променями; променяки.

РАДІОМА́РКЕР, -а, *ч.* Керуючий пристрій, забезпечений радіопередавачем, що служить для маркірування (позначення) пунктів на повітряних трасах і в зонах аеродромів.

РАДІОМАРКЕ́РНИЙ, -а, -е. Призначений для радіомаркування.

РАДІОМАРКУВА́ННЯ, -я, *с.* Маркірування пунктів на повітряних трасах і в зонах аеродромів за допомогою радіомаркерів.

РАДІОМАСКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для радіомаскування.

РАДІОМАСКУВА́ННЯ, -я, *с.* Заходи, що вживаються з метою утруднити дії радіорозвідки противника.

РАДІОМА́ЯК, -а́, *ч.* Передавальна наземна радіостанція, яка дає можливість кораблям або літакам визначати своє місцезнаходження.

РАДІОМЕДИЦИ́НА, -и, *ж.* Наука про застосування іонізуючих випромінювань у медицині.

РАДІОМЕРЕ́ЖА, -і, *ж.* Спосіб організації радіозв'язку з багатьма кореспондентами одночасно.

РАДІОМЕТЕО́РНИЙ, -а, -е: ** **Радіометео́рний патру́ль** – спостереження за метеорами за допомогою метеорних радіолокаторів.

РАДІОМЕТЕОРО́ГРАФ, -а, *ч.* Те саме, що **радіозо́нд**.

РАДІОМЕТЕОРО́ЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст із радіометеорології.

РАДІОМЕТЕОРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіометеорології. ** **Радіометеорологі́чна ста́нція** – комплекс автоматичних приладів для вимірювання температури, кількості опадів, напряму вітру, сонячної радіації та інших метеорологічних елементів і передавання по радіо даних вимірювання.

РАДІОМЕТЕОРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про вплив метеорологічних умов на поширення радіохвиль у просторі та дослідження метеорологічних процесів за допомогою радіолокації.

РАДІОМЕТЕОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Радіометеорологічна станція; автоматична метеорологічна станція, що забезпечує одержання і передачу по радіо інформації про метеорологічну ситуацію в місці її установлення.

РАДІОМЕТЕОЦЕ́НТР, -у, *ч.* Центр збору і поширення гідрометеорологічної інформації по радіо та інших каналах зв'язку.

РАДІОМЕ́ТОД, -у, *ч.* Метод дослідження атмосфери і космосу за допомогою радіотехнічних засобів (шляхом аналізу відбитих радіохвиль і т. ін.).

РАДІО́МЕТР, -а, *ч.* 1. Прилад для вимірювання енергії світла. 2. Прилад для вимірювання потужності випромінювання малої інтенсивності в діапазоні радіохвиль. 3. Прилад для розвідування радіоактивних корисних копалин. 4. Механічний пристрій для вимірювання звукового тиску. 5. Прилад для вимірювання дози радіаційного випромінювання у радіаційно забруднених місцях.

РАДІОМЕТРИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із радіометрії.

РАДІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіометрії. ** **Радіометри́чна ро́звідка** – група геофізичних методів дослідження, що базуються на природній радіоактивності гірських порід. **Радіометри́чний вакуумме́тр** – манометр, дія якого базується на радіометричному ефекті. **Радіометри́чний ефе́кт** – взаємне відштовхування двох поверхонь з різною температурою, що знаходяться в розрідженому газовому середовищі.

РАДІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність методів вимірювання енергії або кількості частинок будь-якого проміння за його поширення, вбирання чи розсіювання. ** **Радіоме́трія люди́ни** – визначення активності та розподілу радіонуклідів, що містяться в організмі, за їхнім зовнішнім випромінюванням. 2. Метод розвідування радіоактивних корисних копалин за допомогою радіохвиль. 3. Розділ фізики, що вивчає способи вимірювання променевої енергії.

РАДІОМЕХА́НІК, -а, *ч.* Спеціаліст з обслуговування та ремонту радіоапаратури.

РАДІОМИСТЕ́ЦТВО, -а, *с.* Вид словесно-звукового мистецтва, художні образи якого створюються за допомогою звукових засобів (голосу, музики, шумів, акустичних ефектів).

РАДІОМІКРОФО́Н, -а, *ч.* Прилад, що перетворює звукові коливання в радіохвилі, які служать для передачі інформації на відстань за допомогою приймально-передавальних пристроїв.

РАДІОМІМЕ́ТИКИ, -ів, *мн.* Хімічні сполуки, які при введенні їх в організм або в поживне середовище зумовлюють реакцію організму, що нагадує радіаційний ефект.

РАДІОМІМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоміметиків. ** **Радіоміметична акти́вність** – здатність деяких речовин діяти на організм людини, тварин, рослин, на мікроорганізми, спричиняючи ураження, за своїми проявами схожі з радіаційним ураженням. **Радіоміметичні речови́ни** – те саме, що **радіоміме́тики**.

РАДІОМІ́НА, -и, *ж.* Мінний заряд, який підривається за допомогою радіоімпульсу.

РАДІОМІ́СТ, -моста́ *і* -мо́сту, *ч.* Встановлена на короткий час далека лінія радіозв'язку.

РАДІОМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Виробництво та розміщення аудіопрограм. // Передача по радіо текстових і музичних програм.

РАДІОМО́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до радіомовлення.

РАДІОМОВЧА́ННЯ, -я, *с.* Обмеження або повна заборона використання радіотехнічних засобів у військах, щоб приховати підготовку до тих або інших дій.

РАДІОМОНТА́Ж, -у́, *ч.* 1. Монтаж радіоустаткування. 2. Інсценізація літературних творів або окремих їхніх частин для передавання по радіо.

РАДІОМОНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Фахівець із радіомонтажу (у 1 знач.).

РАДІОМОНТЕ́Р, -а, *ч.* Робітник, що лагодить радіоустаткування.

РАДІОМУТА́ЦІЇ, -ій, *мн.* Раптові спадкові зміни ознак або властивостей організму, що виникли від дії іонізуючого випромінювання.

РАДІОНАВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Наведення (ракети, літака, катера і т. ін.) на об'єкт із використанням радіоелектронних методів і засобів.

РАДІОНАВІГА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець із радіонавігації.

РАДІОНАВІГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до радіонавігації. ** **Радіонавігаційна систе́ма** – комплекс радіотехнічних засобів для розв'язування задач радіонавігації.

РАДІОНАВІГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Визначення в просторі координат кораблів, літаків і керованих снарядів за допомогою радіотехнічних засобів. 2. Розділ навігації, що вивчає і розробляє теорію і практику керування суднами, літальними апаратами за допомогою радіотехнічних засобів.

РАДІОНАВУ́ШНИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **радіонаву́шник**, -а, *ч.*). Пристрій для слухання радіопередач, що прикладається до вух або надівається на них.

РАДІОНАРА́ДА, -и, *ж.* Нарада по радіотелефону або селектору.

РАДІОНА́РИС, -у, *ч.* Нарис, художньо інтерпретований для передачі по радіомережі.

РАДІОНОВИ́НИ, -и́н, *мн.* Новини, які транслюються по радіо.

РАДІОНУКЛІ́Д, -а, *ч.* Радіоактивний нуклід; такий, ядро якого здатне до радіоактивного розкладу.

РАДІОНУКЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіонуклі́д**. *Радіонуклідне забруднення території.*

РАДІООБЛА́ДНАННЯ, -я, *с.* Сукупність приладів, пристроїв і т. ін., необхідних для здійснення радіозв'язку.

РАДІОО́БМІН, -у, *м.* Обмін інформацією по радіо.

РАДІООГЛЯДА́Ч, -ядача́, *ч.* Той, хто веде радіоогляд.

РАДІООКЕАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ океанографії, який вивчає структуру і параметри морської поверхні за випромінюванням, розсіянням та поглинанням нею радіохвиль.

РАДІООКИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Окиснення, спричинене дією іонізуючих радіоактивних променів і частинок на речовини.

РАДІОО́КО, -а, *с.*, *перен.* Про радіоапаратуру виявлення. ** **Космі́чне радіоо́ко**, *перен.* – про радіотелескоп.

РАДІООПЕРА́ТОР, -а, *ч.* Працівник, який обслуговує приймальні й передавальні засоби радіозв'язку.

РАДІООРГАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Юридична особа, яка має право створювати і поширювати радіопередачі та програми каналами і мережами мовлення на підставі відповідної ліцензії.

РАДІОП'Є́СА, -и, *ж.* П'єса, яка поставлена в радіостудії і транслюється по радіо.

РАДІОПЕ́ЛЕНГ, -а, *ч.*, *спец.* 1. Кут, утворюваний географічним меридіаном і напрямом від радіоприймача на випромінювач радіохвиль. 2. Сигнал передавальної радіостанції, за яким визначається кут між меридіаном і напрямом на цю станцію.

РАДІОПЕЛЕНГА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для визначення напряму на передавальну радіостанцію за допомогою спрямованої антени.

РАДІОПЕЛЕНГА́ТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **радіопеленга́тор**.

РАДІОПЕЛЕНГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для радіопеленгації.

РАДІОПЕЛЕНГА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Визначення спеціальними приладами (радіопеленгаторами) напряму на передавальну радіостанцію.

РАДІОПЕРЕГОВО́РИ, -ів, *мн.* Обмін інформацією, переговори, які здійснюються по лінії радіозв'язку. *Радіопереговори екіпажів.*

РАДІОПЕРЕДАВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для передавання інформації на відстань за допомогою радіохвиль.

РАДІОПЕРЕДА́ЧА, -і, *ж.* 1. Передавання музики, мови на відстань за допомогою радіохвиль. 2. Те, що передається по радіо.

РАДІОПЕРЕ́КЛИК, -у, *ч.* Зв'язок по черзі з кількома радіостанціями з метою взаємної інформації, обміну думками і т. ін.

РАДІОПЕРЕХО́ПЛЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* 1. Приймання і записування радіопередач противника як вид розвідки. 2. Відомості, одержані шляхом приймання радіопередач противника.

РАДІОПЕРЕХО́ПЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто здійснює радіопідслуховування (одержання інформації шляхом приймання і запису передач інших радіостанцій).

РАДІОПЕРЕШКО́ДИ, -ко́д, *мн.* Природні або штучно утворені електромагнітні коливання, що спотворюють або заглушують передавану по радіо інформацію.

РАДІОПІДСЛУХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **радіопрослу́хування**.

РАДІОПІЛО́Т, -а, *ч.* Куля-пілот з відбивачем радіохвиль, що дозволяє визначити її місцезнаходження методом радіолокації.

РАДІОПІЛЮ́ЛЯ, -і, *ж.* Мініатюрний радіопередавач, який при проковтуванні людиною або твариною дозволяє реєструвати різні прояви діяльності шлунково-кишкового тракту.

РАДІОПІРА́Т, -а, *ч.* Той, хто займається радіопіратством.

РАДІОПІРА́ТСТВО, -а, *с.* Ведення радіопередач незареєстрованими приватними радіостанціями.

РАДІОПІРА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до радіопірата і радіопіратства.

РАДІОПЛЯ́МА, -и, *ж.* Пляма радіоактивного забруднення на поверхні землі, споруд, техніки тощо.

РАДІОПНЕВМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **радіопульмонографія**.

РАДІОПОБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Про розмову по радіо зі співрозмовником, що знаходиться на значній відстані.

РАДІОПОВІДО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Повідомлення, зроблене засобами радіовисилання на каналах радіомовлення.

РАДІОПО́ДОРОЖ, -і, *ж.* Радіорозповідь, що знайомить слухачів з якою-небудь країною, регіоном земної кулі, їхніми природою, тваринним світом, населенням і т. ін.

РАДІОПОЗИВНІ́, -их, *мн.* Умовні радіосигнали, які служать для розпізнання радіостанції, судна і т. ін.

РАДІОПОЛЯРИМЕ́ТР, -а, *ч.* Радіотелескоп для вимірювання поляризації радіовипромінювання небесних об'єктів.

РАДІОПОСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Вистава, яка поставлена в радіостудії і транслюється по радіо.

РАДІОПО́ШУК, -у, *ч.* 1. Пошук з метою виявлення якого-небудь об'єкта за допомогою радіотехнічних засобів. 2. Розшук, пошук кого-, чого-небудь за допомогою радіомовлення.

РАДІОПРИЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який уловлює, перетворює і використовує енергію радіохвиль. *Радіоприймальна установка.*

РАДІОПРИЙМА́ННЯ, -я, *с.* Уловлювання, перетворення і використання енергії радіохвиль.

РАДІОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для уловлювання, перетворювання і використання енергії радіохвиль.

РАДІОПРИЙНЯ́ТТЯ, -я́, *с.* Те саме, що **радіоприйма́ння**.

РАДІОПРИЙО́М, -у, *ч.* Те саме, що **радіоприйма́ння**.

РАДІОПРИ́СТРІЙ, -строю, *ч.* Апаратура для передавання і приймання звуків на відстані за допомогою радіохвиль.

РАДІОПРОГРА́МА, -и, *ж.* План, список передач по

радіо.

РАДІОПРОЖЕ́КТОР, -а, *ч.*, *спец.* Складна антена, яка має здатність випромінювати ультракороткі радіохвилі у вигляді вузького пучка радіопроменів.

РАДІОПРОЖЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіопроже́ктор.**

РАДІОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Промисловість, що виробляє радіотовари.

РАДІОПРО́МІНЬ, -меня, *ч.* Вузький пучок радіохвиль.

РАДІОПРОПАГА́НДА, -и, *ж.* Пропаганда засобами радіомовлення.

РАДІОПРОСВІ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для радіопросвічування.

РАДІОПРОСВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Регулярне надсилання радіосигналів куди-небудь (у космос, у товщу Землі і т. ін.) з метою одержання дослідної інформації.

РАДІОПРОСЛУХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **радіопрослу́хування.**

РАДІОПРОСЛУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Прослухування передач радіостанцій з розвідувальною метою.

РАДІОПРОТЕ́КТОР, -а, *ч.* Речовина, що служить хімічним захистом від іонізуючої радіації та застосовується в радіобіології.

РАДІОПРОТИДІ́Я, -ї, *ж.* Заходи, що виключають або утруднюють застосування противником його радіотехнічних засобів.

РАДІОПУБЛІЦИ́СТИКА, -и, *ж.* Висвітлення актуальних суспільно-політичних питань радіожурналістом.

РАДІОПУЛЬМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Радіографічне дослідження легеневої вентиляції та життєвої місткості легень, що ґрунтується на використанні для дихання повітряно-ксенонової суміші, яка містить радіоактивний ксенон.

РАДІОПУЛЬСА́Р, -а, *ч.* Космічний об'єкт, радіовипромінювання якого має характер коротких періодичних імпульсів.

РАДІОРЕГУЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спеціаліст з регулювання радіоапаратури.

РАДІОРЕЗИСТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність організму, окремих тканин або клітин витримувати високі дози іонізуючого випромінювання, не втрачаючи життєдіяльності.

РАДІОРЕЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для напрямленого передавання радіосигналів надвисокої частоти через проміжні приймально-передавальні радіостанції на великі відстані. 2. Який здійснюється за допомогою передавання сигналів через проміжні приймально-передавальні радіостанції. ** **Радіореле́йний зв'язо́к** – зв'язок за допомогою приймально-передавальних радіостанцій, розташованих одна від одної на віддалі прямої видимості їхніх антен.

РАДІОРЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ренogра́фія радіоізото́пна.**

РАДІОРЕПОРТА́Ж, -у, *ч.* Передача по радіо про яку-небудь подію, про стан справ десь безпосередньо з місця дії.

РАДІОРЕПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Кореспондент, автор репортажів для радіомовлення.

РАДІОРЕПРОДУ́КТОР, -а, *ч.* Те саме, що **репроду́ктор.**

РАДІОРО́ЗВІДКА, -и, *ж.* 1. Спосіб ведення розвідувальної роботи за допомогою проникнення до радіомережі. 2. Військова служба, яка здійснює таку діяльність.

РАДІОРУ́БКА, -и, *ж.* Службове приміщення (на кораблі, літаку і т. ін.), в якому розміщено приймально-передавальну радіоапаратуру.

РАДІОРУ́ПОР, -а, *ч.* Репродуктор у вигляді рупора.

РАДІОСВІ́ТЛО, -а, *с.* Випромінювання космічних тіл у спектрі радіохвиль.

РАДІОСВІТЛОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до радіосвітла.

РАДІОСЕА́НС, -у, *ч.* Сеанс радіозв'язку.

РАДІОСЕКСТА́НТ, -а, *ч.*, *спец.* Радіонавігаційний прилад, яким визначають напрям на Сонце за його радіовипромінюванням.

РАДІОСЕНСИБІЛІЗА́ТОРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **радіосенсибілізу́ючі речови́ни.**

РАДІОСЕНСИБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підвищення радіочутливості біологічних об'єктів, викликане агентами різної природи.

РАДІОСЕНСИБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **радіосенсибілізува́ти.**

РАДІОСЕНСИБІЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати радіосенсибілізацію.

РАДІОСЕНСИБІЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **радіосенсибілізува́ти.** ** **Радіосенсибілізу́ючі речови́ни** – засоби, які застосовуються для підсилення біологічної дії іонізуючого випромінювання.

РАДІОСИГНА́Л, -у, *ч.* Електромагнітне випромінювання, яке створюється яким-небудь радіопередавачем.

РАДІОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Комплекс радіоелектронного обладнання, призначений для виконання певного завдання. *Антени радіосистеми.*

РАДІОСЛУ́ЖБА, -и, *ж.* 1. Сукупність експлуатаційних робіт з радіозв'язку. 2. Сукупність установ, які забезпечують радіозв'язок і радіомовлення.

РАДІОСЛУХА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто слухає програми радіомовлення, радіопередачі.

РАДІОСЛУХА́ЧКА, -и. Жін. до **радіослуха́ч.**

РАДІОСПЕ́КТР, -а, *ч.* Спектр космічного радіовипромінювання.

РАДІОСПЕКТРО́ГРАФ, -а, *ч.* Пристрій для дослідження спектра космічного радіовипромінювання, що приймається радіотелескопом, який використовується в радіоастрономії.

РАДІОСПЕКТРО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **радіоспектро́граф.**

РАДІОСПЕКТРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіоспектроскопії.

РАДІОСПЕКТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Наука про спектри випромінювання і поглинання найкоротших радіохвиль.

РАДІОСПІРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **радіо-пульмогра́фія.**

РАДІОСПО́РТ, -у, *ч.* Вид спорту – комплексні змагання з використанням радіозв'язку.

РАДІОСПОРТСМЕ́Н, -а, *ч.* Той, хто займається радіоспортом.

РАДІОСПОСТЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Спостереження, яке здійснюється за допомогою радіотехнічних засобів.

РАДІОСПРА́ВА, -и, *ж.*, *розм.* Галузь знань, пов'язана з радіозв'язком, радіомовленням та радіотехнікою; рід занять, пов'язаних з цією галуззю.

РАДІОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність технічних пристроїв для передавання і приймання інформації за допомогою радіохвиль. 2. Установа, яка здійснює передавання та приймання радіоповідомлень, радіовистав, радіоконцертів і т. ін.

РАДІОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Стійкий до впливу радіації.

РАДІОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **радіості́йкий.**

РАДІОСТРО́НЦІЙ, -ю, *ч.* Радіоактивний ізотоп – один з продуктів ядерного поділу.

РАДІОСТУ́ДІЯ, -ї, *ж.* Відповідно обладнане приміщення, з якого ведуться радіопередачі.

РАДІОСХЕ́МА, -и, *ж.* Схема, принципове розміщення деталей у радіопристрої.

РАДІОТА́НК, -а, *ч.*, *військ.* Пересувна броньована машина з радіоапаратурою.

РАДІОТЕА́ТР, -у, *ч.* 1. Жанр радіопередач – трансляція вистав із радіостудії; сукупність радіовистав. 2. Колектив, що виконує радіовистави.

РАДІОТЕЛЕАПАРАТУ́РА, -и, *ж.* Апаратура, призначена для передавання і приймання програм телебачення і радіомовлення.

РАДІОТЕЛЕВІЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до радіомовлення і телебачення, призначений для них.

РАДІОТЕЛЕГРА́МА, -и, *ж.* Те саме, що **радіогра́ма.**

РАДІОТЕЛЕГРА́Ф, -у, *ч.* 1. Сукупність передавальної та приймальної апаратури для телеграфного зв'язку по радіо. 2. Установа, яка здійснює такий зв'язок.

РАДІОТЕЛЕГРАФІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із радіотелеграфії.

РАДІОТЕЛЕГРАФІ́СТКА, -и. Жін. до **радіотелеграфі́ст.**

РАДІОТЕЛЕГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Передавання та приймання повідомлень по радіо за допомогою телеграфного коду.

РАДІОТЕЛЕГРА́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіотелегра́ф** і **радіотелеграфі́я.** ** **Радіотелегра́фний зв'язо́к** – телеграфний зв'язок з передаванням повідомлень (телеграм) за допомогою радіохвиль.

РАДІОТЕЛЕКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Яким керують на відстані за допомогою радіо. 2. Яким можна керувати за допомогою радіо.

РАДІОТЕЛЕКЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **радіокеро́ваний** 2.

РАДІОТЕЛЕКЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Керування за допомогою радіо.

РАДІОТЕЛЕКОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Компанія, яка володіє радіо- і телестудіями, різним радіо- і телевізійним обладнанням.

РАДІОТЕЛЕКОРПОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Корпорація, у віданні якої знаходиться радіо- і телемовлення.

РАДІОТЕЛЕМА́ЙСТЕР, -ма́йстра, *ч.* Спеціаліст із ремонту радіо- і телевізійної апаратури.

РАДІОТЕЛЕМЕТРИ́СТ, -а, *ч.* Спеціаліст з радіотелеметрії.

РАДІОТЕЛЕМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіотелеметрії.

РАДІОТЕЛЕМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Наука про засоби вивчення на відстані за допомогою радіосигналів стану людини, властивостей верхніх шарів атмосфери, космічного простору і т. ін.

РАДІОТЕЛЕМЕХА́НІКА, -и, *ж.* Наука про вимірювання певних величин (швидкості, температури і т. ін.) і керування на відстані за допомогою радіо об'єктами, що рухаються, а також відповідна галузь техніки.

РАДІОТЕЛЕМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіотелемеханіки.

РАДІОТЕЛЕСКО́П, -а, *ч.* Пристрій для вивчення радіохвиль, що відходять від космічних об'єктів.

РАДІОТЕЛЕСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіотелескопії.

РАДІОТЕЛЕСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Розділ радіоастрономії, що вивчає різні космічні об'єкти за допомогою радіотелескопа.

РАДІОТЕЛЕСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіотелеско́п.**

РАДІОТЕЛЕСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Комплекс пристроїв і споруд для передавання програм теле- і радіомовлення.

РАДІОТЕЛЕТА́ЙП, -а, *ч.* Літеродрукувальний апарат (телетайп) із радіозв'язком.

РАДІОТЕЛЕУПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Управління різними механізмами на відстані за допомогою радіозасобів.

РАДІОТЕЛЕФО́Н, -у, *ч.* Сукупність приймальної та передавальної апаратури для телефонного зв'язку по радіо.

РАДІОТЕЛЕФОНІ́Я, -ї, *ж.* Зв'язок по радіо, здійснюваний за допомогою людського голосу, а не телеграфного коду.

РАДІОТЕЛЕФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіотелефо́н** і **радіотелефоні́я.** ** **Радіотелефо́нний зв'язо́к** – телефонний зв'язок з передаванням повідомлень за допомогою радіохвиль.

РАДІОТЕЛЕЦЕ́НТР, -у, *ч.* Комплекс споруд і технічних засобів, який включає радіостанцію та телевізійний центр.

РАДІОТЕПЛОЛОКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до радіотеплолокації.

РАДІОТЕПЛОЛОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виявлення і дослідження об'єктів у просторі способом відбитих радіохвиль або за тепловим випромінюванням.

РАДІОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіотерапії. ** **Радіотерапевти́чний інтерва́л** – різниця у вихідній радіочутливості пухлини і оточуючих нормальних тканин.

РАДІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікувальний метод, в основі якого лежить діяння на організм людини і тварини певних доз природних або штучних радіоактивних препаратів.

РАДІОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець із радіотехніки.

РАДІОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* 1. Наука про електромагнітні коливання високої частоти і радіохвилі. 2. Галузь техніки, що розробляє і застосовує радіоапаратуру в системах радіозв'язку, радіомовлення, телебачення, радіонавігації і т. ін.

РАДІОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіотехніки.

РАДІОТОКСЕМІ́Я, -ї, *ж.* Отруєння організму радіоактивними речовинами.

РАДІОТОКСИКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ токсикології, що вивчає дію радіоактивних речовин на організм тварин і людини.

РАДІОТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Хімічні сполуки, які накопичуються в опромінених рослинах і тваринах в результаті радіаційного порушення обмінних процесів.

РАДІОТОКСИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність різних радіонуклідів завдавати шкоди організму людини.

РАДІОТОРАКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **радіопульмогра́фія.**

РАДІОТО́РІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **радіото́рій.**

РАДІОТО́РІЙ, -ю, *ч.* Радіоактивний елемент, що утворюється внаслідок радіоактивного розпаду торію.

РАДІОТО́ЧКА, -и, *ж.* Установка для приймання передач радіомовлення.

РАДІОТРАЄКТО́РНИЙ, -а, -е: ** **Радіотраєкто́рні вимі́рювання** – визначення траєкторії тіла, що рухається над Землею, за допомогою наземних радіотехнічних засобів.

РАДІОТРАНСЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до радіотрансляції. *Радіотрансляційний вузол.*

РАДІОТРАНСЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Трансляція передач радіомовлення.

РАДІОТРА́СА, -и, *ж.* Лінія, траса радіозв'язку.

РАДІОТУМА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Космічний об'єкт у вигляді туманності, який є джерелом радіовипромінювання.

РАДІОУНІВЕРСИТЕ́Т, -у, *ч.* Програма передач по радіо (лекції, консультації і т. ін.), що має на меті поширення знань і розрахована на постійних слухачів. *Радіоуніверситет культури.*

РАДІОУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Комплект радіоустаткування, встановленого на місці його постійного використання.

РАДІОФАРМАЦЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Радіофармацевти́чні препара́ти** – діагностичні або лікувальні засоби, що містять радіонукліди.

РАДІОФЕСТИВА́ЛЬ, -ю, *ч.* Серія передач, підготовлених місцевими центрами радіомовлення і присвячених огляду досягнень республік, областей і т. ін.

РАДІОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Фахівець із радіофізики.

РАДІОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Розділ фізики, який вивчає фізичні основи радіотехніки і суміжних з нею галузей техніки.

РАДІОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіофізики.

РАДІОФІКА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець із радіофікації.

РАДІОФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до радіофікації.

РАДІОФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Планомірний розвиток приймальної радіомережі в міській та сільській місцевостях.

РАДІОФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до радіофікувати. // **радіофіко́вано**, *безос. присудк. сл.*

РАДІОФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **радіофікува́ти.**

РАДІОФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати радіофікацію чого-небудь.

РАДІОФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Ставати радіофікованим. 2. *тільки недок.* Пас. до **радіофікува́ти.**

РАДІОФІ́РМА, -и, *ж.* Фірма з виробництва радіоапаратури.

РАДІОФО́Б, -а, *ч.* Той, кому властива радіофобія.

РАДІОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Надмірна, часто безпідставна боязнь радіоактивного ураження.

РАДІОФО́Н, -у, *ч.* Телефон без проводів, який з'єднує абонента з будь-яким іншим абонентом, що має автоматичний зв'язок з центральним вузлом (включаючи й міжміський зв'язок).

РАДІОФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіофонії.

РАДІОФОНІ́Я, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **радіотелефоні́я.** 2. Галузь радіомовної техніки, що займається проблемами якості музичної передачі.

РАДІОФОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Фотографічна реєстрація випромінювань радіоактивних елементів.

РАДІОХВИЛЕВІ́Д, -во́ду, *ч.* Канал, всередині або вздовж якого поширюються радіохвилі.

РАДІОХВИ́ЛІ, -хвиль, *мн.* (*одн.* **радіохви́ля**, -і, *ж.*). Електромагнітні хвилі, довжиною від 30 км до 0,1 м, що поширюються в просторі для передачі сигналів, музики, мови, зображень і т. ін. *Довгі радіохвилі. Ультракороткі радіохвилі.*

РАДІОХВИ́ЛЯ *див.* **радіохви́лі.**

РАДІОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець із радіохімії.

РАДІОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до радіохімії.

РАДІОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Наука про фізико-хімічні процеси, що відбуваються при ядерних перетвореннях, про хімічні властивості радіоактивних речовин і

методи виділення цих речовин.

РАДІОХІРУ́РГ, -а, *ч.* Фахівець із радіохірургії.

РАДІОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Лікування злоякісних пухлин за допомогою променевої терапії і оперативного втручання.

РАДІОХОЛЕГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **холегра́фія** радіоізото́пна.

РАДІОХУЛІГА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **радіопіра́т**.

РАДІОЦЕ́НТР, -у, *ч.* Пункт, обладнаний спеціальною апаратурою для радіозв'язку та радіомовлення.

РАДІОЦИ́КЛ, -у, *ч.* Сукупність радіопередач, що об'єднуються загальною тематикою.

РАДІОЦИРКУЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження гемодинаміки за допомогою радіографічних методів.

РАДІОЧАСТОТА́, -и́, *ж.* Діапазон електромагнітних коливань від 100 кГц до 110 МГц..

РАДІОЧАСТО́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до радіочастот. ** **Радіочасто́тний ка́бель** – кабель для передавання радіо- і відеосигналів.

РАДІОЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Чутливий до дії іонізуючого випромінювання.

РАДІОЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Чутливість біологічних об'єктів до дії іонізуючого випромінювання.

РАДІОШИ́ФР, -у, *ч.* Система умовних знаків для передач по радіо, телеграфу.

РАДІОШУМИ́, -ів, *мн.* Електромагнітні випромінювання в діапазоні радіохвиль, що створюються неземними джерелами.

РАДІОЩО́ГЛА, -и, *ж.* Конструкція, призначена для встановлення на певній висоті антен радіостанцій.

РАДІОЯСКРА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Інтенсивність світлового радіовипромінювання.

РАДІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дуже радий, сповнений великої радості з приводу чого-небудь. 2. *з інфін.* Який виражає готовність, бажання, згоду що-небудь зробити.

РАДІ́СІНЬКО. Присл. до **раді́сінький**.

РА́ДІСНИЙ, -а, -е. 1. Який відчуває радість із приводу чого-небудь. // Який виражає радість. // Який має веселу вдачу; життєрадісний. 2. Сповнений радості, веселощів, приємностей і т. ін. // Який приносить, дає радість, втіху; відрадний. // Викликаний радістю. // *у знач. ім.* **ра́дісне**, -ного, *с.* Те, що сповнене радості. 3. *кому, розм., рідко.* Який викликає у кого-небудь радість, тішить (про особу, предмет, подію і т. ін.).

РА́ДІСНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Стан за знач. **ра́дісний** 1, 2.

РА́ДІСНО. Присл. до **ра́дісний** 1, 2. // *у знач. присудк. сл.*

РА́ДІСТЬ, -дості, *ж.* 1. Почуття задоволення, втіха, приємність. ** **З [вели́кою] ра́дістю** – з готовністю, задоволенням, дуже охоче. **З якої ра́дості** – чому, для чого. 2. Особа, предмет, подія і т. ін., що викликають радісні почуття, тішать. // Приємна, втішна звістка. // Лагідне, ніжне звертання до кого-небудь.

РАДІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* Відчувати радість із приводу чого-небудь. // *за кого – що, з чого.* Відчувати радість за кого-небудь, з приводу чиїхось успіхів, приємних, радісних подій і т. ін. // *кому, чому.* Відчувати радість з якоїсь нагоди, з певного приводу. // *ким, розм., рідко.* Утішатися, тішитися ким-небудь.

РАДІ́ТИСЯ, -ється, *недок., безос., кому, розм., рідко.* Перебувати в радісному настрої.

РА́ДІУС, -а, *ч.* 1. Відрізок прямої, що сполучає будь-яку точку кола або сфери з центром. // Віддаль від певної точки кола або сфери до центра. 2. Величина охоплення, сфера дії, поширення чого-небудь стосовно якогось центру. ** **Ра́діус польо́ту** – максимальна віддаль, яку може подолати літак від бази і повернутися назад, не поповнюючи запасів пального.

РА́ДІУС-ВЕ́КТОР, -а, *ч.* Вектор, спрямований у визначувану точку з деякої наперед заданої точки, полюса.

РА́ДІУСНИЙ, -а, -е. Розміщений уздовж радіуса (у 1 знач.).

РАДІ́ЮЧИ. Дієприсл. до **раді́ти**.

РАДНАРГО́СП, -у, *ч., іст.* В СРСР 1917 – 1932 рр. і 1957 – 1965 рр. – Рада народного господарства.

РАДНАРГО́СПІВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до раднаргоспу.

РАДНАРКО́М, -у, *ч., іст.* В СРСР 1917 – 1946 рр.: Рада народних комісарів (назва вищого виконавчого і розпорядчого органу державної влади).

РАДНАРКО́МІВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до раднаркому.

РА́ДНИЙ[1], -а, -е, *діал.* Радий. ** **З ра́дної душі́** – з великим бажанням, охоче.

РА́ДНИЙ[2], -ного, *ч., іст.* Те саме, що **ра́дник** 3.

РА́ДНИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **пора́дник** 1. 2. Назва деяких службових посад, а також осіб, що обіймають ці посади. 3. У дореволюційній Росії – складова частина в назві цивільних чинів різних класів за табелем рангів, а також назва осіб, які мали ці чини.

РА́ДНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **ра́дник** 1. 2. Дружина радника (у 2, 3 знач.).

РАДНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Раді́сінький.

РАДНІ́Ш, РАДНІ́ШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **ра́до**.

РАДНІ́ШЕ *див.* **радні́ш**.

РАДНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **ра́дий**.

РА́ДО. Присл. до **ра́дий**.

РАДОГО́СТ, -а, *ч.* У міфології слов'ян – бог Сонця, вогню, торгівлі та війни.

РА́ДОМИШЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Радомишль.

РАДО́Н, -у, *ч.* Rn. Радіоактивний хімічний елемент, благородний газ, дуже рідкісний на Землі; проста речовина – важкий газ без запаху, що випромінює блакитне сяйво; застосовується у медицині, як радіоактивний індикатор у металургії, хімічній індустрії, на газопроводах та ін.

РАДО́НОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **радо́н**. // Який має у своєму складі радон або пов'язаний із застосуванням радону. ** **Радо́нові во́ди** – радіоактивні мінеральні води, збагачені радоном.

РАДОНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Променева терапія з використанням дуже малих доз випромінювання; застосування дії на організм радону та його дочірніх продуктів (у вигляді ванн, інгаляцій та ін.).

РА́ДОЩІ, -ів, *мн.* Те саме, що **ра́дість**. ** **З ра́дощів**; **На ра́дощах** – з якої-небудь приємної, щасливої нагоди. **Теля́чі ра́дощі**, *ірон.* – бурхливий, несвідомий вияв радісних почуттів.

РАДУВА́ННЯ, -я, *с., заст.* Нарада.

РА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* Викликати почуття радості. // *чим.* Приносити кому-небудь радість своєю сумлінністю, готовністю щось робити і т. ін. *Радувати око.*

РА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Те саме, що **раді́ти**.

РА́ДУЛА, -и, *ж.* Апарат для зскрібання та подрібнення їжі, що знаходиться у глотці молюсків (крім двостулкових).

РАДФО́Т, -а, *ч.* Застаріла одиниця світності.

РА́ДЦЯ, -і, *ч., заст.* Радник (у 2 знач.). Радця посольства.

РА́ДШЕ, *присл.* 1. Краще, з більшою радістю. 2. Точніше, правильніше. // У реченнях із порівняльними зворотами вживається в знач. ш в и д ш е, с к о р і ш е.

РАДЯНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Запроваджувати радянський спосіб життя, радянську ідеологію, систему управління тощо.

РАДЯНО́ЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст із радянології.

РАДЯНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Сукупність дисциплін, які вивчають радянський устрій і його вплив на усі сфери життя, культури, суспільного ладу.

РАДЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* 1. Прикм. до **ра́да** 4. // Який стосувався роботи Рад як органів влади. 2. Який існував у Радянському Союзі, належав йому. // Зробл., вигот., одержаний і т. ін. у Радянському Союзі. // Власт. СРСР. // Власт. людям СРСР. *Радянська ідеологія.*

РАДЯ́НЩИНА, -и, *ж., зневажл.* Те, що характеризувало радянський період історії, було властивим йому.

РАЖ, -у, *ч., розм.* Сильне збудження; несамовитість, шаленство. ** **Вхо́дити в раж** – ставати збудженим, несамовитим; шаленіти.

РА́ЖЕНЬ, -жню, *ч., діал.* У шевців – підошовний товар.

РАЗ[1], *ч.* 1. *род.* -у. У сполуч. з числ. о д и н або без нього означає однократність дії. // У сполуч. з іншими кільк. числ. вказує на повторення дії. ** **В оди́н раз** – відразу, раптово. **За оди́н раз** – в одним заходом. **За одни́м ра́зом** – зразу, без передиху. **Раз-дру́гий** – трохи, недовго. **Раз за ра́зом**; **Раз у раз** – регулярно, систематично, весь час повторюючись (повторюючи) один за одним. **Раз од ра́зу** – з кожним новим випадком. 2. *род.* -у. У сполуч. з порядк. числ., вказ. та означ. займ., прикм. характеризує дію кількісно, вказує на її багатократність. ** **В (у) ко́жному (ко́жнім) ра́зі** – за будь-яких обставин. **В са́мий раз**: а) вчасно; коли це потрібно; б) якраз впору (про одяг, взуття і т. ін.). **В (у) тако́му ра́зі** – за даних обставин, умов; тоді. **Ко́жного ра́зу** – постійно, використовуючи будь-яку нагоду. **На пе́рший раз** – для початку. **Ні в яко́му ра́зі** – ні за яких обставин, умов; ні за що. **Ні ра́зу** – ніколи. **Раз і наза́вжди** – на весь час, остаточно, безповоротно. 3. *невідм.* Уживається при лічбі в знач. кільк. числ. о д и н . // *розм., рідко.* Уживається при переліку на позначення першого пункту. 4. *у знач. присудка.* Уживається для вираження раптової, несподіваної для когось дії. ** **От тобі́ й раз!** – уживається при вираженні здивування, заперечення і т. ін.

РАЗ[2], *присл.* Якось, одного дня, колись.

РАЗ[3], *спол., розм.* Уживається для приєднання умовних підрядних речень; якщо.

РА́ЗЕР, -а, *ч.* Рентгенівський лазер.

РАЗИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **разо́к**[2].

РАЗИ́ТИ, ражу́, рази́ш, *недок., перех.* 1. Робити рани зброєю, убивати, знищувати (ворога). // *перен.* Непримиренно ставлячись до кого-, чого-небудь, нещадно викривати, піддавати гострій критиці. 2. *діал.* Вражати, (*див.* **вража́ти**[1]). 3. *діал.* Уражати, осліплювати (про яскраве світло).

РА́ЗІНЩИНА, -и, *ж.* У Росії 17 ст. – селянська війна під проводом козачого отамана Степана Разіна.

РАЗКО́М, *присл., рідко.* 1. Одразу, без передиху. 2. Те саме, що **ра́зом** 1.

РАЗЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **разю́чий** 1.

РА́ЗНО, *присл., діал.* Дружно.

РА́ЗОВИЙ, -а, -е. Який виготовляється, випускається за один раз. // Розрахований на один раз, дійсний один раз. *Разова перепустка.* // Який бере участь у чому-небудь не завжди, не постійно.

РАЗО́ВИЙ, -ова́, -ове́. Грубо змелений (про борошно грубого помолу). // Спечений з такого борошна (про хліб).

РА́ЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ра́зовий**.

РАЗО́ВКА, -и, *ж.* Грубо змелене борошно.

РА́ЗОВО. Присл. до **ра́зовий**.

РАЗО́К[1], -зка́, *ч.* Пестл. до **раз**[1] 1, 2.

РАЗО́К[2], -зка́, *ч.* 1. Нанизані на нитку, мотузку, дротину і т. ін. однорідні предмети; низка. 2. Сукупність предметів, розташованих послідовно один за одним, або осіб, що рухаються.

РА́ЗОМ, *присл.* 1. Спільно, вкупі з ким-, чим-небудь. // Спільними зусиллями, гуртом. // Щільно один біля одного. 2. В той самий час, в ту саму мить, одночасно. // Заодно. ** **Ра́зом з тим** – у той же час; водночас. 3. Раптом, несподівано, зненацька. // От-от, швидко. 4. За один раз, заразом. 5. *бухг.* У підсумку, всього (при підрахунку).

РАЗО́ЧОК[1], -чка, *ч.* Пестл. до **разо́к**[1].

РАЗО́ЧОК[2], -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **разо́к**[2].

РАЗУРА́ЗНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **постійний** 1.

РАЗЮ́ЧЕ. Присл. до **разю́чий**.

РАЗЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який має велику руйнівну силу. // *перен.* Який відзначається особливою гостротою; нещадний, непримиренний, нищівний. 2. Який викликає подив або захоплення, вражає (*див.* **вража́ти**[1] 1).

РАЗЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **разю́чий**.

РАЗЮ́ЧО, *присл., рідко.* Те саме, що **разю́че**.

РАЇ́НА, -и, *ж., діал.* Пірамідальна тополя.

РАЇ́ТИ *див.* **ра́яти**.

РАЇ́ТИСЯ *див.* **ра́ятися**.

РАЙ, ра́ю, *ч.* 1. За релігійними уявленнями – місце, де блаженствують праведники після смерті. // За біблійною легендою – сад, в якому жили перші люди Адам і Єва до гріхопадіння. 2. *перен.* Красива, благодатна місцевість. // Чудове, спокійне, щасливе життя. // Насолода, блаженство, щастя. 3. *перен.* Лагідне, ніжне звертання до близької, дорогої людини.

РАЙБОРІ́НКА, -и, *ж.* Легка борона для розпушування землі та скородження посівів.

РАЙВЕТЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Районна ветеринарна лікарня.

РАЙВИКОНКО́М, -у, *ч.* 1. Районний виконавчий комітет (як установа). 2. Приміщення цієї установи.

РАЙВИКОНКО́МІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **райвиконко́м**. // Належний райвиконкомові.

РАЙВНО́, *невідм., с.* 1. Районний відділ народної освіти (як установа). 2. Приміщення цієї установи.

РАЙГРА́С, -у, *ч.* Одно- і багаторічна кормова трава родини злакових.

РА́ЙД-БІТ, -у, *ч., муз.* Різновид пунктирного ритму в джазі та рок-музиці.

РАЙ-ДЕ́РЕВО, -а, *с.* 1. Кущ або невелике дерево з зеленувато-жовтою деревиною та дрібними квіточками, зібраними у великі волоті. 2. *діал.* Бузок.

РА́ЙДУГА, -и, *ж.* Те саме, що **весе́лка**.

РА́ЙДУЖКА, -и, *ж.* Частина судинної оболонки ока, що розташована між рогівкою і кришталиком та має пігменти, від яких залежить колір очей.

РА́ЙДУЖНИЙ, -а, -е. 1. Який має кольори райдуги; багатокольоровий. ** **Ра́йдужна оболо́нка** – те саме, що **ра́йдужка**. 2. *перен.* Який несе в собі приємні, щасливі сподівання і т. ін.; радісний. // Який відзначається радістю; піднесений. // Який виражає веселість, грайливість.

РА́ЙДУЖНИЦЯ, -і, *ж.* 1. *ент.* Жук родини листоїдових, які мають яскраве забарвлення з райдужним полиском. 2. *розм.* Різновид форелі, що має райдужне забарвлення.

РА́ЙДУЖНО. Присл. до **ра́йдужний**.

РАЙДУЖНОРОГІВКО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Стос. до райдужної рогівки.

РАЙКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **райо́к**.

РАЙКО́М, -у, *ч.* 1. Районний комітет (як установа). 2. Приміщення цієї установи.

РАЙКО́МІВЕЦЬ, -вця, *ч., розм.* Працівник апарату райкому.

РАЙКО́МІВКА, -и, *розм.* Жін. до **райко́мівець**.

РАЙКО́МІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до райком. // Який працює в райкомі. // Належний райкомові.

РАЙКОНФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Районна конференція.

РАЙНВА́ЙН *див.* **рейнве́йн**.

РАЙНО́, -а́, *с., діал.* Бруд.

РАЙО́К, -йка́, *ч.* 1. *заст.* Народна розвага – ящик із збільшуваними стеклами для розгляду картинок, показ яких супроводжується жартівливими поясненнями в римованій прозі. 2. *літ.* Римований монолог на злободенну тему, перев. сатиричний, насичений народними приказками, прислів'ями тощо. 3. *театр., заст.* Верхній ярус театрального залу.

РАЙО́Н, -у, *ч.* 1. Адміністративно-територіальна одиниця в Україні, яка є складовою частиною областей та великих міст. // *розм.* Адміністративний центр такої одиниці та керівні установи в ньому. 2. Частина території, що становить єдине ціле як економічна, промислова, географічна і т. ін. одиниця. // Частина території, що має характерні для неї ознаки. // *чого.* Місце, простір, у межах якого що-небудь відбувається. *Район воєнних дій.* 3. *чого.* Місцевість, що прилягає до чого-небудь або розташована поблизу чи навколо чогось.

РАЙО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **райо́н** 1. // Признач. для обслуговування району. *Районна лікарня.* // Який організовується, відбувається в районі.

РАЙОНО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **районува́ти** 2. // **районо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РАЙОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **районува́ти**.

РАЙОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Робити поділ певної території на райони (адміністративні, економічні й т. ін.). 2. *спец.* Виводити або впроваджувати, розподіляти по районах нові сорти рослин, найбільш пристосовані до умов певних фізико-географічних районів.

РАЙОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **районува́ти**.

РАЙО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **райо́к**.

РАЙО́ШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **райо́к**. ** **Райо́шний вірш** – акцентний вірш з парним римуванням; застосовувався у балаганних виставах, народних драмах та ін.

РАЙО́ШНИК, -а, *ч.* Учасник балаганної вистави,

який пояснював показ картинок у райках (*див.* **райо́к** 1).

РАЙРА́ДА, -и, *ж.*, *іст.* В СРСР – районна рада народних депутатів.

РАЙСПОЖИВСПІ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Районна споживча спілка (спілка споживачів).

РАЙСФЕ́ДЕР *див.* **рейсфе́дер**.

РАЙСШИ́НА *див.* **рейсши́на**.

РА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **рай**[1]. 2. *перен.* Який викликає почуття прекрасного, чарує; чудовий, чарівний. ** **Ра́йські пта́хи (пти́ці)** – родина птахів ряду горобцеподібних, які мають яскраве оперення. **Ра́йські я́блука** – яблучка жовточервоного кольору.

РАЙТ, -у, *ч.* Мінерал – водний силікат натрію і мангану з домішками інших елементів.

РА́ЙТЕР, -а, *ч.* Особа, яка зобов'язується купувати і продавати цінні папери за опціонною ціною.

РАЙТС, -а, *ч.* Документ, що його підприємство надає власникам своїх акцій на право першочергового придбання нових акцій.

РАЙФІНВІ́ДДІЛ, -у, *ч.* 1. Районний фінансовий відділ (як установа). 2. Приміщення цієї установи.

РАЙФФА́ЗЕН-БА́НК, -у, *ч.* Невеликий кредитний кооператив в німецькомовних країнах, який кредитує на пільгових умовах своїх членів.

РАЙХСВЕ́Р *див.* **рейхсве́р**.

РАЙХСКА́НЦЛЕР *див.* **рейхска́нцлер**.

РАЙХСРА́Т *див.* **рейхсра́т**.

РАЙХСТА́Г *див.* **рейхста́г**.

РАЙЦЕ́НТР, -у, *ч.* Районний центр.

РАЙЦЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікувальні заходи, що застосовуються з метою підвищення захисно-пристосувальних реакцій організму при ареактивних формах хронічних захворювань.

РА́ЙЦЯ, -і, *ч.* 1. *заст.* Радник. 2. *іст.* Ратман, член магістрату.

РА́ЙЯ, -ї, *ч.* 1. В країнах Близького і Середнього Сходу за доби феодалізму – спочатку всі піддані, згодом податний стан. 2. З 18 ст. в Османській імперії – немусульманське населення, незалежно від соціального положення. 3. В сучасній Індонезії термін "райя" означає "народ".

РАЙЯТВА́РІ, *невідм.*, *ж.* Земельно-податкова система в Індії.

РАЙЯ́ТИ, -ів, *мн.* В державах Близького і Середнього Сходу в епоху феодалізму – податне сільське і міське населення.

РАК[1], -а, *ч.* 1. *зоол.* Покрита панцером безхребетна прісноводна тварина класу членистоногих із великими клішнями біля голови і черевцем, схожим на хвіст. 2. *перен.* Прикріплений до жердини гачок, яким витягають воду з криниці.

РАК[2], -у, *ч.* 1. *мед.* Злоякісна пухлина на зовнішніх або внутрішніх органах людини чи тварини. 2. Хвороба рослин, яка виявляється в утворенні наростів, напливів або ран на їх стеблах і корінні.

РАК[3], -а, *ч.*, *астр.* Одне з дванадцяти сузір'їв зодіаку, розташоване в Північній півкулі неба.

РА́КА[1], -и, *ж.* Велика кам'яна гробниця для зберігання останків тих, кого християнська церква визнавала святими.

РА́КА[2] *див.* **ра́ком**.

РА́КАВКА, -и, *ж.*, *зоол.*, *зах.* Скрекотуха.

РАКА́НЯ, -і, *ж.*, *зоол.*, *зах.* Скрекотуха.

РАК-БОГОМО́Л, ра́ка-богомо́ла, *ч.* Безхребетна тварина ряду ротоногих ракоподібних.

РА́КВА, -и, *ж.*, *зах.* Масельничка.

РА́КЕЛЬ, -я, *ч.*, *друк.* У машинах глибокого друку – тонка загострена на кінці сталева пластинка для знімання фарби з пробільного матеріалу друкарської форми.

РА́КЕЛЬНИЙ, -а, -е, *друк.* Прикм. до **ра́кель**.

РАКЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Наповнений піротехнічною сумішшю снаряд, який при спалахуванні злітає високо в повітря; використовується для світлової сигналізації, освітлення місцевості, феєрверків і т. ін. 2. Літальний апарат або пристрій з реактивним двигуном. // *військ.* Бойовий снаряд, який приводиться в рух реактивною силою. ** **Балісти́чна раке́та** – ракета, що долає частину шляху після припинення роботи її двигуна по балістичній траєкторії. **Бойова́ раке́та** – безпілотний керований (крилаті ракети) або некерований на траєкторії (балістичні ракети) літальний апарат, що здійснює політ під дією реактивної сили і признач. для доставки бойової частини ракети до цілі. 3. Невелике судно на підводних крилах, яке рухається з великою швидкістю.

РАКЕ́ТА-ЗОНД, ракети-зо́нда, *ж.* Безпілотна ракета з радіоапаратурою для передавання наукової інформації з космосу або з великих висот на Землю.

РАКЕ́ТА-НОСІ́Й, ракети-носія́, *ж.* Багатоступінчата ракета, за допомогою якої виводять на орбіту штучний супутник, космічний корабель і т. ін.

РАКЕ́ТКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **раке́та** 3.

РАКЕ́ТКА[2], -и, *ж.*, *спорт.* Затягнутий сіточкою дерев'яний або металевий обруч овальної форми з держаком або лопаточка з ручкою для тенісу, бадмінтону, пінг-понгу. ** **Пе́рша (дру́га, тре́тя) раке́тка** – про тенісиста (тенісистку), який (яка) посідає відповідне місце в турнірній таблиці.

РАКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **раке́та** 1, 2. // Признач. для запуску ракет (у 2 знач.). // Який діє за принципом ракети (у 2 знач.). // Який здійснюється за допомогою ракети (у 2 знач.). *Ракетні війська.* ** **Раке́тна збро́я** – зброя, в якій засоби ураження доставляють до цілі за допомогою керованих і некерованих бойових ракет. **Раке́тне па́ливо** – тверда або рідка речовина, згоряння якої у двигунах створює потужний реактивний струмінь газу. **Раке́тний двигу́н** – реактивний двигун, у якого робоче тіло (газ) утворюється з речовин, що містяться в самому літальному апараті. **Раке́тний сту́пінь** – частина багатоступеневої ракети, яка забезпечує розгін її на певній ділянці траєкторії польоту.

РАКЕ́ТНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто подає сигнали ракетами (у 1 знач.). 2. Той, хто будує та обслуговує ракети (у 2 знач.).

РАКЕ́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Спеціальне пристосування для запуску ракет (у 1 знач.).

РАКЕ́ТНО-КОСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується космічних ракет, їх виробництва, використання. ** **Раке́тно-космі́чна систе́ма** – сукупність ракетно-космічних і наземних комплексів і служб, признач. для реалізації довгочасної програми досліджень і використання космічного простору.

РАКЕ́ТНО-Я́ДЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до бойових ракет з ядерним зарядом, до їхнього застосування. ** **Раке́тно-я́дерна збро́я** – зброя, в якій засобом ураження є ядерні боєприпаси (ядерна зброя), а засобом доставки їх до цілі – бойові ракети.

РАКЕТОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до ракетобудування.

РАКЕТОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Будівництво ракет (у 2 знач.).

РАКЕТОВО́З, -а, *ч.* Самохідна установка для транспортування і запуску ракети.

РАКЕТОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Наука, що вивчає закони руху ракет (у 2 знач.).

РАКЕТОДРО́М, -у, *ч.* Спеціально обладнана ділянка для випробування та запуску ракет (у 2 знач.).

РАКЕТОМОДЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Вид технічної творчості і спорту, що включає створення моделей ракет і змагання з їх запуску за певними правилами.

РАКЕТОНО́СЕЦЬ, -но́сця, *ч.* Бойовий надводний корабель, підводний човен або літак, що мають на своєму борту ракети (у 2 знач.) з необхідним для їхнього запуску обладнанням.

РАКЕТОНОСІ́Й, -я́, *ч.* Літак, озброєний ракетами.

РАКЕТОНО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ракетоно́сець**.

РАКЕТОПЛА́ВАННЯ, -я, *с.* Теорія і практика літання на ракеті (у 2, 3 знач.).

РАКЕТОПЛА́Н, -а, *ч.* Ракета з крилами, що надають їй стійкості в польоті.

РАКЕТОПЛА́НЕР, -а, *ч.* Планер з ракетним двигуном.

РАКЕТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Що нагадує за формою ракету.

РА́КІЯ, -ї, *ж.* Сливова або взагалі фруктова горілка.

РАКЛІ́СТ, -а, *ч.*, *спец.* Робітник текстильної фабрики, який обслуговує машину для набивання кольорових візерунків на тканині.

РАКЛО́, -а́, *ч.*, *заст.* Злодій, бандит.

РАКЛЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **ракло́**.

РАК-НЕБОРА́К, ра́ка-небора́ка, *ч.*, *фольк.* Бідна, нещасна людина; бідолаха.

РА́КОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **рак**[1]. // Пригот. з раків. ** **Ра́кові ши́йки** – багаторічна трав'яниста рослина з дрібними білими квітками; використовується в медицині як лікувальний засіб.

РА́КОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **рак**[2] 1.

РА́КОВИНА, -и, *ж.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **черепа́шка** 1, 2. 2. Частина зовнішнього вуха у людини і ссавців. 3. Керамічна або металева посудина під водопровідним краном. 4. *спец.* Порожнина в металі, гіпсі і т. ін., що утворюється при їхньому переході з рідкого стану у твердий.

РА́КОВИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **ра́ковина**.

РА́КОВИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́ковина**. ** **Ра́ковинні аме́би** – ряд найпростіших класу саркодових.

РА́КОВИННІ, -них, *мн.* Підтип молюсків.

РАКОВИ́ННЯ, -я, *с.* Ракова шкаралупа.

РА́КОВИСТИЙ, -а, -е, *спец.* Який має у своїй структурі відбитки раковин (у 1 знач.) або заглиблення, утворені раковинами. // Який має заглиблення, схоже на раковину. *Раковистий чавун.*

РА́КОВИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ра́ковистий**.

РА́КОМ, **РА́КА**, *присл.*, *розм.* Низько нахилившись, упершись руками в землю. ** **Догори́ ра́ком** – вверх основою, дном і т. ін.

РАКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на рака (*див.* **рак**[1] 1).

РАКОПОДІ́БНІ, -них, *мн.* Клас безхребетних тварин типу членистоногих, які живуть перев. у воді.

РАКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ракоподі́бний**.

РАКО́РД, -у, *ч.* Ділянка кінофільму або запису на магнітній стрічці; служить для захисту фільму (запису) від механічних пошкоджень, нанесення розпізнавальних та ін. відомостей.

РАКОСКОРПІО́НИ, -ів, *мн.* Клас безхребетних тварин типу членистоногих.

РАКОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Здатний протистояти раковій хворобі (*див.* **рак**[2]).

РА́КОТИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ратиця.

РАК-САМІ́ТНИК, ра́ка-самі́тника, *ч.* Один із видів десятиногих раків, що ховає своє черевце в черепашку і виставляє з неї тільки клішні та передні пари ніжок.

РАКУ́РС, -у, *ч.* 1. Перспективне зменшення різних частин віддалених предметів, фігур, архітектурних елементів і т. ін., що призводить до зміни їхніх звичних обрисів. // *фот.*, *кін.* Незвична для ока перспектива зображення предмета, спричинена непаралельністю площини світлочутливого шару фотоматеріалу до площини, в якій розташований предмет. 2. *перен.* Кут зору, певний погляд, особливість явища.

РАКУ́РСНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до ракурсу.

РАКУ́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Черепашка (у 1, 2 знач.).

РАКУШНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Черепашник.

РА́КША, -і, *ж.* Перелітний птах із блискучим строкатим оперенням; сиворакша.

РА́КШАСА, -и, *ч.* В індуїстській міфології – розряд злих демонів, які часто маскуються під людей.

РАКШОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ракші, схожий на неї.

РАКШОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Ряд птахів довжиною від 9 до 160 см (зимородки, одуди та ін.).

РАКШОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ракшоподі́бний**.

РАЛЕНТА́НДО, *невідм. і незм.*, *с.*, *муз.* Поступове сповільнення темпу.

РАЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч.*, *заст.* 1. Подарунок, приношення (у 2 знач.). 2. *перен.* Те саме, що **бенке́т**.

РА́ЛИТИ, -лю, -лиш; *наказ. сп.* раль; *недок.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Орати ралом упоперек ріллі.

РАЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *с. г.*, *заст.* Поле, зоране ралом.

РА́ЛІ, *невідм.*, *с.* 1. Спортивне змагання на спеціально підготовлених стандартних автомобілях або мотоциклах за заданим режимом руху. 2. *фін.* Стрімке зростання цін (або ціни окремої акції) після їх попереднього падіння на фондовому ринку.

РАЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́лі**.

РАЛІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що бере участь у ралі.

РА́ЛО, -а, *с.* 1. *с. г.*, *заст.* Примітивне знаряддя для оранки землі. 2. *іст.* У давній Русі – одиниця оподаткування.

РА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до рала. // *Ральне залізо.*

РА́ЛЬЦЕ, -я, *с.*, *с. г.*, *заст.* Зменш. до **ра́ло** 1.

РА́ЛЯНКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Орання ралом. 2. Час орання ралом. 3. Поле, розпушене ралом.

РАЛЯ́Ч, -а́, *ч.*, *с. г.*, *заст.* Той, хто йшов за ралом.

РА́МА[1], -и, *ч.* В індійській міфології – одне з утілень бога Вішну.

РА́МА[2], -и, *ж.* 1. Віконне дерев'яне сплетіння перев. прямокутної форми з шибками чи без них. // Дерев'яна дверна коробка, яку вставляють у прорізи стін будинків. // Довільної форми дерев'яна або металева оправа, яку вставляють у прорізи корпусу літака, автобуса і т. ін. // Засклене сплетіння перев. великого розміру для захисту рослин у парниках і теплицях. 2. Довільної форми оправа з різного матеріалу, в яку вставляють дзеркала, портрети, картини тощо. // *перен.* Те, що служить тлом чому-небудь, є його обрамленням, облямуванням. 3. Прямокутник із скріплених між собою балок, планок і т. ін., що має різноманітне застосування в господарстві, промисловості тощо. // Пристрій для стільників у вулику. 4. Несуча частина машини, конструкції, установки і т. ін.; станина. 5. *ав.*, *розм.* Розвідувальний літак з двома фюзеляжами часів Другої світової війни.

РАМАДА́Н, **РАМАЗА́Н**, -у, *ч.* Дев'ятий місяць за мусульманським календарем, протягом якого мусульмани, за догмами ісламу, не можна їсти й пити від сходу до заходу сонця.

РАМАЗА́Н *див.* **рамада́н**.

РА́МАНІВСЬКИЙ, -а, -е, *фіз.* Належний Ч. Раману. *Раманівські спектри.*

РАМАПІТЕ́К, -а, *ч.* Рід викопних людиноподібних мавп.

РАМА́Т, -у, *ч.*, **РАМА́ТКА**, -и, *ж.*, *зах.* Ганчірка для стирання.

РАМА́ТКА *див.* **рама́т**.

РАМА́ТТЯ, -я, *с.*, *зах.* Рам'я (*див.* **ра́м'я**[1]).

РАМБУЛЬЄ́, *невідм.*, *с.* Тонкорунна порода мериносових овець; вівця такої породи.

РА́МБУРС, -у, *ч.*, *фін.* 1. Відшкодування, що його отримує банк від банку-емітента або рамбурсувального банку в разі здійснення платежів на користь бенефіціара. 2. У міжнародній торгівлі – оплата товару, купленого через кредитні установи.

РА́МБУРСНИЙ, -а, -е. Стос. до рамбурсу.

РАМБУРСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рамбурсува́ти**.

РАМБУРСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *фін.* 1. Повертати борги. 2. Сплачувати за векселедавця. 3. Сплачувати борг через третю особу.

РАМЕЛЬСБЕРГІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; непрозорі агрегати з металічним блиском.

РАМЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **раме́но**.

РАМЕ́НО, -а, *с.*, *заст.* Плече.

РА́МЕНЬ, -і, *ж.*, *діал.* Густий ялинник.

РАМЗАЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; легкотопкі кристали з алмазним блиском.

РА́МИК, -а, *ч.*, *зах.* Зарубка.

РА́МІ, *невідм.*, *с.* Субтропічна рослина родини кропивових із довгим і міцним волокном, що використовується для виготовлення тканин.

РАМІКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативний перетин сполучних галузок між спинним мозком і симпатичним стовбуром, між симпатичним стовбуром і спинномозковим нервом, між сусідніми гангліями симпатичного стовбура або між симпатичними стовбурами лівого та правого боку.

РАМІ́ННИК, -а, *ч.*, *зах.* Те саме, що **ремі́нник**[2].

РАМІ́НЬ, -меня, *ч.*, *діал.* Ремінь.

РАМІСЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **рамікотомі́я**.

РАМІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розгалуження.

РА́МКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **ра́ма** 2. 2. Те саме, що **ра́ма** 2. 3. Те саме, що **ра́ма** 3. 4. *військ.* Пристрій на стволі вогнепальної зброї для прицілу. 5. *перев. мн.*, *перен.* Певні межі, в яких що-небудь відбувається, розміщується і т. ін.

РАМКА́СТИЙ, **РАМУВА́ТИЙ**, -а, -е, *зах.* Із зарубками.

РА́МКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́мка** 1 – 4. Рамкові вулики. ** **Ра́мкова анте́на** – довільної форми коток з одного або кількох витків проводу для приймання або випромінювання електромагнітної енергії. **Ра́мкова уго́да**, *політ.* – узгоджене сторо-

нами переговорів коло питань, що розглядатимуться згодом.
РА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́ма**. // У якому виготовляють рами. ** **Ра́мний міст** – міст, статична схема якого є рамою.
РА́МНИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє рами.
РАМНО́ЗА, -и, *ж.* Моносахарид; входить до складу багатьох глікозидів і полісахаридів рослин і бактерій.
РАМОЛІ́, *невідм.*, *ч.* Старечо розслаблена, немічна, близька до недоумства людина.
РАМО́ЛІК, -а, *ч.* Те саме, що **рамолі́**.
РАМООБОРО́Т, -у, *ч.*, *с. г.* Чергування, зміна протягом року культур при вирощуванні їх у парниках.
РА́МОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ра́мка** 2.
РА́МОЧНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **ра́мковий**.
РА́МПА, -и, *ж.* 1. Невисокий бар'єр уздовж авансцени, який прикриває апаратуру для освітлення знизу передньої частини сцени. // Апаратура для освітлення, розміщена за цим бар'єром. 2. *перен.*, *рідко*. Театральна сцена. // Залізобетонна споруда для переходу поїздів метрополітену з поверхні під землю. 3. Похила споруда, що сполучає між собою поверхні різних рівнів (напр., у багатоповерхових гаражах). 4. Похилий майданчик для остаточного гасіння коксу, його висушування й остигання.
РА́МТЯ, -я, *с.*, *рідко*. Те саме, що **ра́м'я**[1].
РАМУВА́ТИЙ *див.* **рамка́стий**.
РАМФОРИ́НХИ, -ів, *мн.* Ряд вимерлих плазунів надряду літаючих ящерів.
РАМФОТЕ́КА, -и, *ж.* Роговий чохол, який покриває дзьоб птахів і утворює на верхній щелепі наддзьобок, на нижній – піддзьобок.
РА́МЦІ, -ів, **РА́МЦЯ**, -мець, *мн.*, *заст.* Рамки (*див.* **ра́мка** 1, 2).
РА́МЦЯ *див.* **ра́мці**.
РА́М'Я[1], -я, *с.* Старий, поношений або подертий одяг; лахміття. // Клапті, обривки матерії, одягу.
РА́М'Я[2], -я, *с.*, *діал.* Плече.
РА́НА, -и, *ж.* 1. Пошкодження тканин тіла або внутрішніх органів людини, тварини чим-небудь. ** **Асепти́чні ра́ни** – операційні рани, які заподіюються в умовах збереження принципів асептики і антисептики. **Вогнепа́льні ра́ни** – рани, які виникають внаслідок дії вогнепального заряду. **Гнійна́ ра́на** – рана, яка характеризується гнійним запаленням стінок і дна її порожнини. **Гранулю́юча ра́на** – рана, порожнина якої заповнена грануляційною тканиною. **Заби́та ра́на** – рана, яка виникає від ударів тупим предметом. **Інфіко́вана ра́на** – рана, до якої занесені патогенні мікроорганізми, що спричинили ранову інфекцію. **Ко́лена ра́на** – рана, яка заподіюється гострим предметом із незначними поперечними розмірами. **На́скрізна ра́на** – рана, що має вхідний і вихідний отвір. **Операці́йна ра́на** – рана, що вимушено заподіюється під час оперативних втручань. **Поверхне́ві ра́ни** – неповне (тільки поверхневих шарів) пошкодження шкіри або слизових оболонок. **Проника́ючі ра́ни** – рани, при яких предмет, що поранив, потрапляє в будь-яку порожнину людського тіла. **Рва́на ра́на** – рана, яка утворюється при дії пошкоджуючого фактора на м'які тканини, що перевищує фізичну здатність їх до розтягнення. **Рі́зана ра́на** – рана, яка заподіюється гострим предметом. **Розмі́жчена ра́на** – рана, при заподіянні якої виникло роздушування та розрив тканин. **Ру́бана ра́на** – рана, яка виникає внаслідок удару тяжким гострим предметом, має велику глибину. **Сліпі́ ра́ни** – рани, при яких рановий канал не має вихідного отвору і закінчується в тканинах. **Уку́шена ра́на** – рана, яка виникає внаслідок укусу тварини або людини. **Роз'я́трювати ра́ну** – спричинити біль, кровотечу. 2. *перен.* Сильне переживання, душевний біль, страждання. // Те, що найбільше непокоїть, турбує кого-небудь. *Незагоєна рана*. ** **Роз'я́трювати ра́ну [в се́рці (душі́)]** – торкатися в розмові того, що завдає душевного болю, моральних страждань. 3. *тільки мн.*, *перен.* Матеріальна і моральна шкода, заподіяна кому-, чому-небудь.
РАНВЕРСЕ́, *невідм.*, *ч.* Боковий рух коня головою від стінки манежу; прот. т р а в е р с.
РА́НВЕРСМАН, -а, *ч.* Фігура вищого пілотажу, яка дає змогу швидко змінити напрям польоту на 180°.
РАНГ, -у, *ч.* 1. Спеціальне звання, чин. *Табель про ранги*. 2. Категорія, розряд яких-небудь предметів, явищ, певних осіб і т. ін. 3. Місце в ряду яких-небудь величин, розташованих послідовно за якими-небудь ознаками. 4. Вище офіцерське звання на військовому флоті. *Капітан першого рангу. Капітан другого рангу.*
РА́НГОВИЙ, -а, -е. Стос. до рангу. ** **Ра́нгові зе́млі (ма́єтності)**: в Україні у 17 – 18 ст. – земельні володіння, що надавались гетьманом і царем козацькій старшині як винагорода за службу. ** **Ра́нгові селя́ни** – категорія феодально залежних селян на Лівобережній і Слобідській Україні в 2-й пол. 17 – 18 ст., які жили в рангових маєтностях.
РАНГО́УТ, -у, *ч.*, *мор.* Сукупність круглих дерев'яних балок і сталевих труб, що становлять частину оснащення судна і призначені для несення вітрил, встановлення сигнальних вогнів, антен, вантажопідіймальних пристроїв і т. ін.
РАНГО́УТНИЙ, -а, -е, *мор.* Прикм. до **ранго́ут**.
РАНГУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Рангун.
РАНД *див.* **ренд**.
РАНДА́Р, -я, *ч.*, *заст.*, *розм.* Орандар, шинкар.
РАНДА́РСТВО, -а, *с.*, *заст.*, *розм.* Орандарство, шинкарювання.
РАНДА́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *розм.* Стос. до рандаря.
РАНДБА́ЛКА, -и, *ж.* Балка, яка спирається на окремі фундаменти і приймає навантаження від стіни, що лежить вище.
РАНДЕВУ́, *невідм.*, *с.* 1. Наперед умовлене побачення. 2. У морському флоті – обумовлене місце зустрічі кораблів.
РАНДОМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес випадкового вибору елементів статистичної сукупності при проведенні вибіркового дослідження.
РАНДОМІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рандомізува́ти**.
РАНДОМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Відбирати суб'єкти експерименту таким чином, щоб кожний з них мав рівну імовірність бути відібраним. 2. Організовувати послідовність або підбір подій, об'єктів таким чином, щоб не було ніякої очевидної моделі чи системи.
РАНДЯ́Р, -а́, *ч.*, *зах.* Лахмітник, ганчірник.
РА́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ра́нити**. // **ра́нено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Те саме, що **пора́нений** 2. // *у знач. ім.* **ра́нений**, -ного, *ч.* **ра́нена**, -ної, *ж.* Людина, яка дістала поранення.
РАНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить ранній (у 2 знач.).
РАНЕ́НЬКО, *присл.* У досить ранній час.
РАНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Дуже ранній (у 2 знач.).
РАНЕ́СЕНЬКО, *присл.* У дуже ранній час.
РАНЕ́Т, РЕНЕ́Т, -у, *ч.* 1. Південний високоцінний сорт яблунь. 2. Плід цього дерева. // Уживається як складова частина назв деяких сортів яблук.
РАНЕ́ТКИ, -ток, *мн.* Дрібноплідні, зимостійкі, в основному сибірські сорти яблуні; використовують в селекції як підщепи.
РАНЕ́ТОВИЙ, РЕНЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ране́т**, **рене́т**.
РА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Похідна військова або школярська сумка зі шкіри чи іншого матеріалу, яку носять на спині за допомогою заплічних ремінців та лямок.
РАНЖИ́Р, -у, *ч.* 1. Шикування людей за зростом в одну шеренгу. ** **За ранжи́ром; згідно з ранжи́ром**: а) за зростом; б) за чином, старшинством, ступенем значимості, важливості і т. ін. 2. Певний порядок у чому-небудь. ** **Під оди́н ранжи́р** – нехтуючи індивідуальними рисами.
РАНЖИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ранжирува́ти**. ** **Ранжиро́вана ви́бірка** – розташування елементів вибірки у зростаючому (або спадному) порядку.
РАНЖИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Послідовне розміщення чогось.
РАНЖИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати ранжирування.
РАНИ́МИЙ, -а, -е. Якого легко поранити (фізично і морально).
РАНИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Властивість за знач. **рани́мий**.
РА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Заподіювати, робити кому-небудь рану, рани (у 1 знач.). // *безос.* // *перен.* Пошкоджувати (перев. рослини). 2. *перен.* Завдавати душевного болю, моральних страждань, примушувати переживати, хвилюватися.
РАНІ́СІНЬКО, *присл.* Дуже рано, на світанні.
РАНІ́Ш, *присл.* Те саме, що **раніше**.
РАНІ́ШЕ, *присл.* 1. Вищ. ст. до **ра́но**[1]. 2. Колись, давніше. // До цього часу, дотепер. 3. До настання певного моменту, строку, якого-небудь часу. 4. Попереду кого-небудь; спочатку, перше. 5. *у знач. прийм.*, *з род. в.* Уживається для означенні первинності чиєї-небудь дії.
РАНІ́ШИЙ, -а, -е. Більш ранній.
РА́НІШНІЙ, -я, -є. 1. Те саме, що **ранко́вий**. // Приготовлений, зварений ранком. 2. Те саме, що **ра́нні́й** 2.
РА́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **ра́на** 1.
РАНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́нок** 1. // Який буває ранком, власт. ранкові. // Признач. для використання ранком (про одяг). // Який відбувається, здійснюється ранком і т. ін. // Який діє, курсує ранком. // Який подають, уживають і т. ін. ранком. ** **Ранко́вий синдро́м**, *мед.* – симптомокомплекс, що спостерігається при хронічному алкогольному гастриті; характеризується періодичним ранковим блюванням, перев. слизом.
РА́НКОМ, *присл.* Те саме, що **вра́нці**.
РАНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *фольк.* Проводити де-небудь ранок.
РА́ННИЙ, -а, -е, *арх.* Ранений.
РА́ННИК, -а, *ч.* Рід багаторічних трав'яних і декоративних рослин із дрібними квітками, зібраними у волоть на верхівці стебла.
РА́ННИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́нник**.
РА́ННИКОВІ, -их, *мн.* Родина дводольних рослин, що використовуються в медицині.
РА́ННІЙ, -я, -є. 1. Який являє собою початкову пору або стадію певного періоду, часу, моменту або певної епохи. // Який перебуває на початковому етапі, на початковій стадії розвитку. 2. Який настає рано (про час). // Який починається або з'являється раніше, ніж належить, ніж звичайно буває, ніж можна чекати; передчасний. // Який зацвітає або дозріває раніше за всі інші (про рослини, плоди, овочі). // Який приходить, починає діяти, працювати раніше за інших. 3. *рідко*. Те саме, що **ранко́вий**.
РА́ННІМ-РА́НО, *присл.* Дуже рано.
РАННЬОВЕСНЯ́НИЙ, -а́, -е́. Який припадає на початок весни, який застосовується, зустрічається на початку весни.
РАННЬООСІ́ННІЙ, -я, -є. Який припадає на початок осені, який застосовується, зустрічається на початку осені.
РАННЬОСПІ́ЛИЙ, -а, -е. Який спіє, дозріває рано, в короткий термін (про овочі, фрукти).
РАННЬОСПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **ранньоспі́лий**.
РАННЬОСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **ранньоспі́лий**.
РАННЬОСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **ранньости́глий**.
РАННЬОФЕОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який відноситься до раннього феодалізму.
РАННЬОХРИСТИЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Який відноситься до раннього християнства; пов'язаний із зародженням християнства.
РА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **ра́нок** 1. ** **Від ра́ння до ве́чора** – цілий день.
РА́НО[1], *присл.* 1. У ранішній час. // *у знач. присудк. сл.* 2. На початку якого-небудь періоду, відрізку часу і т. ін. 3. Раніше, ніж належить, ніж звичайно буває, ніж можна чекати; передчасно. 4. *у знач. присудк. сл.* Не час, не пора. ** **Ра́но чи пі́зно** – коли-небудь, у майбутньому (про те що неодмінно має відбутися, статися).
РА́НО[2], -а, *с.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **ра́нок** 1. ** **Від ра́на до но́чі** – те саме, що **од (від) ра́нку до но́чі** (*див.* **ра́нок**). **До ра́на**, *поет.* – до світання, до ранкової зорі.
РА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́на**. ** **Ра́нова балі́стика** – дані про рух снаряду, що поранив, в органах і тканинах та характер пошкоджуючої дії на них. **Ра́нова порожни́на** – простір, обмежений стінками та дном рани. **Ра́новий кана́л** – ранова порожнина, яка відбиває рух у тканинах снаряду, що поранив. **Ра́новий проце́с** – процес, який характеризується сукупністю бактеріологічних, біохімічних, клінічних та ін. змін, які відбивають динаміку загоєння рани.
РА́НО-ВРА́НЦІ, *присл.* Дуже рано, на світанку.
РА́НОК, -нку, *ч.* 1. Частина доби після ночі, початок, перші години дня. ** **Од (від) ра́нку до но́чі** – протягом усього дня, довгого часу. **На ра́нок** – ранком. 2. Публічне ранкове зібрання, де виконуються літературні, музичні та інші твори.
РА́НО-ПОРАНЕ́НЬКУ, *присл.* Те саме, що **ра́но-вра́нці**.
РА́НО-РАНЕ́НЬКО, *присл.* Те саме, що **вдо́світа**.
РА́НО-РАНЕ́СЕНЬКО, *присл.* Дуже рано, на світанку.
РА́НО-РАНІ́СІНЬКО, *присл.* Те саме, що **ра́но-ране́сенько**.
РА́НО-РА́НО, *присл.* Вдосвіта, перед світанком.
РАНОРОЗШИ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який розширює краї рани, признач. для цього.
РАНОРОЗШИ́РЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для розширення країв рани.
РА́НОЧКОМ, *присл.* Вранці.
РА́НОЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **ра́нок** 1.
РАНСЬЄ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді сріблясто-сірих, бурувато-чорних, фіалкових крихких кристалів або агрегатів з металічним блиском.
РАНТ, -а, *ч.* Вузенька смужка шкіри, яка пришивається, з'єднуючи верх взуття з підошвою.
РАНТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **рант**. // Який має рант.
РАНТУ́Х, -а́, *ч.* 1. *зах.* Головний убір заміжньої жінки – біла, тонка хустка; покривало. 2. Тонка бавовняна тканина. 3. Різновид спідниці з сукняної тканини. 4. Лантух.
РАНТУХО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ранту́х**. // Вигот. з рантуха (у 2 знач.).
РАНТ-ХВОРО́БА, -и, *ж.* Захворювання, яке виникає внаслідок імунної реакції на введення генетично чужорідних клітин імунологічно зрілої тварини проти організму реципієнта; викликається в експериментальних умовах.
РАНТЬЄ́, *невідм.*, *ч.* Особа, що живе за рахунок доходів від цінних паперів (акцій, облігацій), на проценти від капіталів, що їх передає в позичку.
РАНУВА́ТО, *присл.*, *розм.* Надто рано (*див.* **ра́но**[1] 1, 3).
РА́НУЛА, -и, *ж.* Кіста під'язикової залози, інколи дрібних слинних залоз дна порожнини рота або передніх залоз язика.
РА́НЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́нець**. // Якого носять на спині, як ранець.
РАНЧЕ́РО, *невідм.*, *ч.* Власник ранчо.
РА́НЧО, *невідм.*, *с.* 1. У країнах Латинської Америки – хутір, садиба. 2. На заході США – тваринницька ферма.
РАНЬ, -і, *ж.*, *розм.* Дуже ранній, ранковий час.
РА́О, *невідм.*, *ч.* У Стародавній Індії – правитель держави, з часів середньовіччя і до проголошення країни республікою (1950 р.) – князівський титул; раджа.
РАП, -а, *ч.* Грошова одиниця, $^{1}/_{100}$ швейцарського франка; сантим.
РАПА́, -и́, *ж.* Насичена солями вода соляних озер та лиманів, що використовується у промисловості та медицині.
РА́ПАВИЙ, -а, -е, *діал.* Шорсткий, шершавий.
РА́ПАВКА, -и, *ж.*, *діал.* Ропуха.
РАПА́К, РАПА́Ч, -а, *ч.*, *діал.* Деркач (*див.* **деркач**[1]).
РАПАКІ́ВІ, *невідм.*, *ч.* Магматична гірська порода, різновид граніту.
РАПА́НА, -и, *ж.* Рід черевоногих молюсків, із раковиною заввишки 22 см, які живляться устрицями та мідіями.
РАПАНУ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Корінне населення о. Пасхи.
РАПА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Шорсткий, шершавий. *Рапаті долоні.*
РАПА́Ч *див.* **рапа́к**.
РАПІ́Д, -а, *ч.* Швидкісне кінознімання, що дозво-

ляє відтворювати на екрані швидкий процес у повільному темпі.

РАПІДО́ГРАФ, -а, *ч.* Пристрій для написання текстів на кресленнях або малюнках за допомогою трафарету (у 1 знач.).

РАПІ́РА, -и, *ж.* Колюча зброя з довгим і гнучким чотиригранним клинком і держаком.

РАПІРИ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається фехтуванням на рапірах.

РАПІРИ́СТКА, -и. Жін. до **рапіри́ст**.

РАПІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рапі́ра**.

РАПІ́ТИ, -пчу́, -пи́ш, *недок.*, *зах.* Шуміти, стукотіти.

РА́ПОРТ, -у, *ч.* Усне або письмове офіційне повідомлення про що-небудь вищій інстанції, керівництву. // Доповідна записка, в якій стисло, але докладно викладено суть якої-небудь справи.

РАПО́РТ, -у, *ч.* 1. Повторювана частина малюнка на тканині, шпалерах, килимах і т. ін. 2. Зв'язок, що встановлюється між гіпнотизером та особою, на яку він впливає. 3. Поняття, що характеризує зв'язок, який встановлюється у близьких міжособових стосунках. 4. У парапсихології – зв'язок, який припускається між медіумом та його спірітичним контактером.

РАПОРТИ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Стисла відомість про надходження певних матеріалів, невеликий письмовий звіт про виконання чого-небудь.

РАПОРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. Офіційно, в усній або письмовій формі, повідомляти про що-небудь вищій інстанції, керівництву. 2. Звітувати про виконання робіт про досягнення у певній сфері діяльності.

РАПС, -у, *ч.* Олійна та кормова трав'яниста рослина родини хрестоцвітих з яскраво-жовтими квітками.

РА́ПСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рапс**. // Який добувають з рапсу або його насіння. *Рапсова олія.* ** **Ра́псовий клоп** – комаха родини щитників. **Ра́псовий пи́льщик** – комаха ряду перетинчастокрилих родини справжніх пильщиків. **Ра́псовий хрущ** – жук, шкідник насінників хрестоцвітих рослин.

РАПСО́Д, -а, *ч.* У Стародавній Греції – мандрівний народний співець і декламатор, виконавець епічних творів. // Виконавець народних пісень.

РАПСОДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рапсо́дія**.

РАПСО́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. *літ.* В античній літературі – уривок з епічного твору, що виконувався рапсодом під акомпанемент ліри. 2. *муз.* Інструментальний твір, здебільшого вільної форми, на основі народних мелодій. 3. Епічна п'єса, подібна до балади.

РАПТО́ВИЙ, -а, -е. Який відбувся, настав несподівано, непередбачено. // Швидкий, блискавичний, миттєвий.

РАПТО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **рапто́вий**.

РАПТО́ВО. Присл. до **рапто́вий**.

РА́ПТОМ, *присл.* Враз, відразу; зненацька. // Несподівано, непередбачено. // Нарешті, після всього.

РА́ПТУС, -а, *ч.* 1. Хапання; несамовитість, імпульсивна дія у вигляді нападу. 2. Гострий стан збудження, викликаний надзвичайно сильним депресивним афектом.

РАПТЯ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Швидкий і дзвінкий ручай.

РАПЧА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Деркач (*див.* **деркá́ч**[1]).

РАРЕФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Рарефіка́ція кі́стки** – те саме, що **остеопоро́з**.

РАРИТЕ́Т, -у, *ч.*, *книжн.* 1. Цінна рідкісна річ. 2. Рідковживане слово.

РАРИТЕ́ТНИЙ, -а, -е, *книжн.* Прикм. до **рарите́т**.

РАРИТЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **рарите́тний**.

РА́РІГ, -рога, *ч.*, *зах.* Яструб-балабан.

РА́РОГ, -а, *ч.* У стародавніх слов'ян-поганинів – вогненний дух, пов'язаний з культом вогнища.

РАРО́ЖИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **ра́ріг**.

РА́СА[1], -и, *ж.* 1. *антр.* Велика група людей, що мають спільне походження і ряд характерних спільних фізичних особливостей, набутих у процесі історичного розвитку під впливом природних і соціальних умов існування. *Негроїдна раса.* 2. *біол.* Сукупність організмів одного виду чи підвиду, що набула деяких відмінностей внаслідок різних умов існування.

РА́СА[2], -и, *ж.* Ссавець роду вівер.

РАСИ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність концепцій, що ґрунтуються на уявленнях про психічну та біологічну нерівноцінність людських рас.

РАСИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник расизму.

РАСИ́СТКА, -и. Жін. до **раси́ст**.

РАСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **раси́ст**. // Власт. расизму і расистам.

РА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́са**[1]. ** **Ра́сові озна́ки** – морфологічні, біохімічні та ін. ознаки, які стійко успадковуються і використовуються для диференціації людських рас.

РА́СОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ра́совий**.

РАСОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес формування рас людини.

РАСОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Розділ антропології, який вивчає людські раси.

РАСПІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; бурувато-жовті кристалики з алмазним блиском.

РАСТР, -а, *ч.* 1. *друк.* Оптичний пристрій для структурного перетворення пучка променів світла, які застосовуються при відтворенні напівтонових оригіналів для отримання дрібноточкового зображення. 2. Сукупність рядків, що на них розкладається зображення на екрані телевізора. 3. Пристрій для розграфлювання нотного паперу, за допомогою якого одночасно наносяться п'ять ліній.

РА́СТРА, -и, *ж.*, *спец.* Те саме, що **растр** 3.

РА́СТРОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **растр**. ** **Ра́стровий екра́н** – проекційний екран, що його світловідбивна або світлопропускна поверхня є шаром растрових елементів.

РАТ, -а, *ч.* 1. У більш низьких видів тварин – сезонний період статевого збудження. 2. У тварин – парування.

РА́ТА, -и, *ж.*, *заст.* Термін сплати боргу, а також частина боргу, сплачена в якийсь відрізок даного строку.

РАТА́Й, рата́я, *ч.*, *нар.-поет.* Плугатар, орач.

РАТА́НІЯ, -ї, *ж.* Низький чагарник чи багаторічні трави родини бобових, коріння яких містить дубильні речовини.

РАТИ́Н, -у, *ч.* Вовняна тканина для верхнього одягу зі смужками короткого густого ворсу на лицьовому боці.

РАТИНДА́Н, -а, *ч.* Препарат для знищення шкідливих гризунів.

РАТИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ратинува́ти**.

РАТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рати́н**. // Пошитий з ратину. *Ратинове пальто.*

РАТИНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для ратинування.

РАТИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ратинува́ти**.

РАТИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Підвивати ворс на драпі, сукні та інших вовняних тканинах, оброблюючи їх на ратинувальних дошках.

РАТИНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ратинува́ти**.

РАТИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ратифікації. ** **Ратифікаці́йна гра́мота** – документ, що підтверджує ратифікацію міжнародного договору.

РАТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *дипл.* Затвердження верховним органом державної влади міжнародного договору, підписаного уповноваженими на це особами. 2. Затвердження суб'єктами федерації, референдумом або органами, що спеціально скликаються, змін чи доповнень до тексту конституції, прийнятих парламентом даної країни.

РАТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *дипл.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ратифікува́ти**. // **ратифіко́вано**, *безос. присудк. сл.*

РАТИФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ратифікува́ти**.

РАТИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *дипл.* Здійснювати ратифікацію.

РАТИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *дипл.* Пас. до **ратифікува́ти**.

РАТИЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні та бактеорологічні засоби для знищення пацюків і мишей.

РА́ТИЦЯ, -і, *ж.* Рогове утворення в кінці ніг деяких ссавців; копито. // Уживається як лайливе слово стосовно до людини.

РА́ТИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ра́тиця**.

РА́ТИЩЕ, -а, *с.*, *заст.* 1. Древко (у 1 знач.). 2. Спис.

РА́ТМАН, -а, *ч.* У дореформеній Росії – член органу міського самоврядування (магістрату, ратуші).

РА́ТНИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Стос. до раті. // Признач. для раті. ** **Ра́тні лю́ди** – ратники, воїни. 2. *уроч.* Бойовий, воєнний. // На якому відбувається бій, битва. // Стос. до війни (про час).

РА́ТНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Боєць раті, воїн. 2. У дореволюційній Росії – рядовий державного ополчення.

РАТОБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* 1. *заст.* Ратник (у 1 знач.). 2. *чого*, *уроч.* Поборник, захисник чого-небудь.

РАТОБО́РСТВО, -а, *с.*, *заст.*, *уроч.* Битва.

РАТОБО́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *заст.* Воювати, боротися. 2. *уроч.* Діяти, говорити і т. ін. на захист або проти кого-, чого-небудь.

РАТОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Те саме, зо **рати́ще**.

РАТОВКІ́Т, -у, *ч.* Темно-фіалковий флюорит осадовий – дрібні зерна в доломітизованих вапняках.

РА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.*, *уроч.*, *рідко.* Те саме, що **ратобо́рствувати** 2.

РА́ТУШ, -а, *ч.*, *зах.* Ратуша.

РА́ТУША, -і, *ж.* 1. Орган самоврядування в містах феодальної Західної Європи. 2. В Україні та Росії у 18 – 19 ст. – один з органів міського самоврядування. 3. Орган міського самоврядування в ряді європейських країн, а також будинок, в якому він розміщений.

РА́ТУШНИЙ, -а, -е. Стос. до ратуші.

РАТЬ, -і, *ж.* 1. У Київській Русі, а згодом у Російській державі до 18 ст. – назва війська, збройного загону. // Урочиста назва сучасного війська, збройного загону. 2. *кого*, *чого і яка*, *перен.* Величезна кількість кого-, чого-небудь однорідного. 3. *уроч.* Битва.

РАУВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді пурпурово-червоних землистих і порошкуватих мас.

РАУВО́ЛЬФІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **раუво́льфія** ** **Раuво́льфієві алкало́їди** – група лікарських засобів, що їх отримують з раувольфії і які містять резерпін.

РАУВО́ЛЬФІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини барвінкових.

РАУНАТИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський засіб, що його застосовують при гіпертонічній хворобі.

РА́УНД, -у, *ч.* 1. У боксі: проміжок часу (зазвичай 3 хвилини), протягом якого відбувається бій. 2. *перен.* Етап, період. 3. *муз.* Невеликий і нескладний безкінечний канон в унісон або в октаву з рівними віддалями вступів голосів.

РА́УНД-ТЕ́РН, -у, *ч.* Ліквідація довгої чи короткої позиції через зворотну операцію або через придбання фінансових активів (товарів) чи їх поставку.

РАУТ, -у, *ч.*, *заст.* Урочистий званий вечір; прийом.

РАУХТОПА́З, -у, *ч.* Мінерал, прозорий димчастий різновид кристалів кварцу.

РА́УШ-МА́НІЯ, -ї, *ж.* Форма гіпертимії (у 2 знач.); хворі зовні нагадують осіб, які перебувають у стані сп'яніння.

РА́УШ-НАРКО́З, -у, *ч.* Короткочасний неглибокий наркоз, викликаний вдиханням повітря з високою концентрацією парів ефіру або хлоретилу.

РА́УШ-СТАН, -у, *ч.* Патологічний стан, який характеризується легким потьмаренням свідомості зі збереженням аутопсихічного і алопсихічного орієнтування при порушенні рухових, мовленнєвих реакцій та ін.

РАФАНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **булімі́я**.

РАФІ́Д *див.* **рафі́ди**.

РАФІ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **рафі́д**, -а, *ч.*). Голчасті кристали моно- і тригідрату щавлевокислого кальцію, що відкладаються в кристалах рослин (перев. однодольних).

РАФІНА́Д, -у, *ч.* Очищений і спресований у грудки цукор.

РАФІНА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рафіна́д**. // Признач. для виготовлення рафінаду.

РАФІНА́ДНИК, -а, *ч.*, *розм.* Фахівець із виробництва рафінаду.

РАФІНА́ДНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **рафіна́дник**.

РАФІНА́Ж, -у́, *ч.* Те саме, що **рафінува́ння**.

РАФІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **рафінува́ння**.

РАФІНЕ́Р, -а, *ч.* Машина для подрібнення та очищення деревної маси в паперовому виробництві.

РАФІНЕ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Те саме, що **рафінува́льний**. 2. Який підлягає рафінуванню.

РАФІНЕ́РНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається подрібненням та очищенням деревної маси в паперовому виробництві.

РАФІНЕ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **рафіне́рник**.

РАФІНО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Очищений, звільнений від домішок. *Рафінована олія.* 2. *перен.*, *книжн.* Вишуканий, витончений формою, змістом і т. ін. // Довершений, закінчений у своєму вияві (про риси вдачі, поведінки). *Рафінований інтелігент.*

РАФІНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Властивість за знач. **рафіно́ваний** 2.

РАФІНО́ЗА, -и, *ж.* Трисахарид, який міститься в цукрових буряках.

РАФІНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для рафінування.

РАФІНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із рафінування.

РАФІНУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **рафінува́льник**.

РАФІНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **рафінува́ти**.

РАФІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* 1. Очищати, звільняти від домішок. 2. Оброблювати цукор, перетворювати його в рафінад.

РАФІНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **рафінува́ти**.

РА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Тропічна рослина родини пальмових із коротким стовбуром і величезним перистим листям. 2. Міцне волокно, що його виготовляють із зовнішнього шару листя деяких видів цієї пальми.

РА́ФКА, -и, *ж.*, *зах.* Круглий дерев'яний посуд для масла, сиру.

РАФЛЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Тропічна рослина, що паразитує на коренях і стеблах інших рослин.

РАХА́Т-ЛУКУ́М, -у, *ч.* Східні ласощі з цукру, фруктових соків і крохмалю, з горіхами і мигдалем.

РА́ХВА, -и, *ж.* Дерев'яна інкрустована шкатулка круглої форми.

РАХІАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль невралгічного характеру в спині або в хребті.

РАХІАНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Анестезія нижніх частин тіла, яка викликається введенням анестезуючої речовини в спинномозковий канал.

РАХІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із рахівництва.

РАХІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Ведення обліку фінансових операцій за рахунками (у 3, 4 знач.); бухгалтерський облік.

РАХІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Простий лічильний прилад у вигляді чотирикутної рами з поперечними металевими прутиками і нанизаними на них кісточками для грошових та інших підрахунків.

РАХІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Стос. до рахівництва і рахівника. *Рахівничий персонал.*

РАХІМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Вимірювання тиску цереброспінальної рідини в хребетному каналі.

РАХІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Хірургічний розтин хребтового каналу. 2. Розрізання мертвого плода під час пологів вздовж хребта.

РА́ХІС, -у, *ч.*, *бот.* 1. Головна вісь (центральна жилка з черешком) складного листа. 2. Вісь складного колоса злаків. 3. Головна вісь квітконосного пагона рослин.

РАХІСХІ́ЗИС, -у, *ч.* Вада розвитку, яка характеризується незарощенням м'яких тканин, хребта, мозкових оболонок і спинного мозку.

РАХІ́Т, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Хвороба дітей, а також молодняка деяких птахів та інших тварин, що характеризується ненормальним розвитком кісткової та нервової систем унаслідок порушень фосфорно-кальцієвого обміну в організмі.

РАХІТЕРМОМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Вимірювання температури цереброспінальної рідини, яке виконується за допомогою термопари, введеної при спинномозковій пункції.

РАХІТИ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність ознак рахіту.

РАХІ́ТИК, -а, *ч.*, *розм.* Людина, хвора на рахіт.

РАХІ́ТИЧКА, -и, *розм.* Жін. до **рахі́тик**.

РАХІ́ТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рахіту. *Рахітична голова.* // Хворий на рахіт. // *перен.* Бездарний змістом і формою.

РАХІ́ТИЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **рахі́тичний**.

РА́ХКАВКА, -и, *ж.*, *зах.* Скрекотуха.

РА́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ра́хкати**.

РА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Скрекотати.
РАХКОТА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Скрекотання. *Рахкотання жаб.*
РАХМА́Н, -а, *ч.* 1. Уявний праведний християнин із міфічної країни. 2. Жебрак.
РАХМА́ННИЙ, -а, -е. Смирний, тихий; спокійної вдачі.
РАХМА́ННО. Присл. до **рахма́нний**.
РАХМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **рахма́н**.
РАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рахува́ти**.
РА́ХТА, -и, *ж.*, *церк.* Другий день храмового свята.
РАХУ́БА, -и, *ж.*, *розм.* 1. *заст.* Лічба, рахування. ** **Раху́би не да́ти** *кому, чому*: а) не змогти порахувати кого-, що-небудь; б) не змогти справитися, впоратися з ким-, чим-небудь. 2. *заст.* Розрахунок (у 4 знач.), міркування. ** **Добра́ти раху́би** *в чому* – зрозуміти що-небудь, розібратися в чомусь. 3. Неприємний клопіт із ким-, чим-небудь.
РАХУ́БИСТИЙ, -а, -е. 1. Ощадливий, меркантильний. 2. Пов'язаний з клопотами, метушнею; марудний.
РАХУ́БНО, *присл.*, *діал.* Розважливо, обмірковано.
РАХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рахува́ти** 1, 2, 7 і **рахува́тися** 1.
РАХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Вимовляти, називати числа в послідовному порядку (під час підрахунку). // Ритмічно повторюючи числа, відмірювати такт (у музиці, танці, під час ходьби і т. ін.). // Знати назви і послідовність чисел у певних межах. // Уміти виконувати арифметичні дії з числами. 2. *перех. і без додатка.* Визначати кількість, суму. *Рахувати гроші.* // Вести які-небудь підрахунки. 3. *перех.* Вести початок чого-небудь від чогось. 4. *перех.* Враховувати, включати кого-, що-небудь. // Брати до уваги кого-, щось. 5. *неперех.*, *на кого – що, розм.* Надіятися, розраховувати на кого-, що-небудь у своїх діях, планах і т. ін. 6. *перех.*, *за кого – що, ким, чим, розм.* Те саме, що **вважа́ти**. 7. *неперех.*, *розм.* Думати, розмірковувати над чим-небудь. // *із спол.* **що**. Ґрунтуючись на чомусь, робити певний висновок, певне припущення з приводу кого-, чого-небудь. 8. *у знач. вставн. сл.*, *неперех.*, *рідко.* Уживається для підтвердження певної думки.
РАХУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Вести взаємні, перев. грошові, розрахунки. // Вести облік взаємних послуг або претензій, образ і т. ін. 2. *з чим.* Брати до уваги, враховувати що-небудь, зважати на щось у своїх діях, планах і т. ін. // *з ким.* Цінити, поважати кого-небудь, уважно ставитися до когось. 3. *тільки 3 ос.* Обчислюватися в якій-небудь кількості, певними одиницями виміру. 4. Розцінюватися, сприйматися певним чином; вважатися. // *із спол.* **що**, *безос.* 5. Пас. до **рахува́ти** 3, 4, 6.
РАХУНКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до рахівництва.
РАХУ́НОК, *ч.* 1. *род.* -у. Виражений у числах результат яких-небудь підрахунків, обчислень; загальна кількість, підсумок. // Результат спортивних зустрічей, змагань, цифрове співвідношення очок. *Нічийний рахунок матчу.* ** **Відкрива́ти раху́нок** – у спортивній грі одержувати перше очко на свою користь. **В (на) [кінце́вому (оста́нньому)] раху́нку** – кінець кінцем, зрештою. 2. *род.* -а. Документ із вказаною сумою грошей, які треба заплатити за придбану річ, зроблену послугу, виконану роботу і т. ін. 3. *род.* -у, *перев. мн.* Облік, підрахунок прибутків і витрат у господарстві, а також запис такого обліку, підрахунку. 4. *род.* -у, *перев. мн.*, *бухг.* Фінансові операції якого-небудь підприємства, якоїсь установи або окремої особи, а також облік таких операцій. ** **Акти́вний раху́нок** – бухгалтерський рахунок, признач. для обліку складу й розміщення коштів підприємства, їх руху. **Ба́нківський раху́нок** – бухгалтерський документ, що ведеться в банку, в якому враховується рух коштів клієнта банку. **Блоко́ваний раху́нок** – банківський рахунок, власника якого позбавлено права розпоряджатися коштами з цього рахунку. **Бухга́лтерський раху́нок** – сукупність записів бухгалтерського обліку, в яких фіксується рух певного виду коштів підприємства, фірми. **Бюдже́тний раху́нок** – рахунок, що його відкривають банки підприємствам, організаціям та установам, яким виділено кошти з державного чи місцевого бюджету. **Валю́тний раху́нок** – рахунок особи в банківській установі, на якому нагромаджуються та витрачаються їхні кошти в іноземній (конвертованій) валюті. **Відкрива́ти раху́нок в ба́нку** – вносити перший грошовий вклад до банку з правом провадити фінансові операції через банк. ** **Відкри́тий раху́нок** – форма розрахунково-кредитних відносин, коли продавець відвантажує товар покупцю, відображаючи суму заборгованості на рахунку, відкритому ним на ім'я покупця. **Депози́тний раху́нок** – рахунок для розміщення на депозити банку коштів фізичних або юридичних осіб з нарахуванням плати за депозит (річних). **Кореспонде́нтський раху́нок** – рахунок, призначений для розрахунків, які здійснюються однією кредитною установою за дорученням і за кошти іншої кредитної установи. **Онко́льний раху́нок** – поточний рахунок банку, що його відкривають під заставу цінних паперів. **Особо́вий раху́нок**, *бухг.* – рахунок, що відбиває розрахунки з юридичною особою або громадянином. **Пото́чний раху́нок** – рахунок, що відкривається банками негосрозрахунковим, громадським та деяким ін. організаціям, які не мають підстав для відкриття розрахункового рахунку. **Прива́тний раху́нок** – банківський рахунок фізичної особи. **Розрахунко́вий раху́нок** – банківський рахунок фізичної або юридичної особи, через який він зобов'язаний проводити усі розрахунки за участю банку. **Скида́ти з раху́нку (з раху́нків)** *кого, що* – не брати кого-, що-небудь до уваги, не рахуватися з кимось, чимось. 5. *род.* -у, *рідко.* Те саме, що **рахува́ння**. ** **Без раху́нку** – не рахуючи, дуже багато. **У раху́нок** *чого*: а) відносячи прибутки або витрати до якої-небудь статті бюджету; б) за планами, зобов'язаннями якого-небудь часу. 6. *род.* -у, *розм.* Те саме, що **розраху́нок** 5. 7. *род.* -у, *розм.* Користь, вигода. 8. *род.* -у, *перев. мн.* Взаємні грошові розрахунки. // Взаємні претензії, образи і т. ін.
РАХУ́НОК-ФАКТУ́РА, раху́нку-факту́ри, *ч.* Платіжний документ, який видається продавцем покупцю для розрахунків по окремим операціям (містить ім'я та адресу покупця, найменування товару, його ціну та ін.).
РАХУ́НОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **раху́нок** 2.
РА́ЦАВИЙ, -а, -е, *зах.* Шорсткий, шершавий.
РА́ЦАВКА, -и, *ж.*, *зах.* Ропуха.
РАЦЕМА́ЗИ, -ма́з, *мн.*, *біол.* Ферменти класу ізомераз, які каталізують у живих клітинах оборотне перетворення стереоізомерів.
РАЦЕМА́Т, -а, *ч.*, *спец.* Суміш рівних кількостей енантіомерів.
РАЦЕМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перетворення оптично активних хімічних сполук на неактивні.
РАЦЕМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати рацемізацію.
РАЦЕМІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **рацемізува́ти**.
РАЦЕ́Я, -ї, *ж.*, *заст.* Довга й нудна промова з повчанням, напученням.
РАЦІО́Н, -у, *ч.* 1. Склад і норма їжі, харчовий пайок для людини на певний проміжок часу. 2. Набір різних кормів у певній кількості для худоби і свійської птиці на добу.
РАЦІОНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто займається раціоналізацією виробництва, виробничих процесів.
РАЦІОНАЛІЗА́ТОРСТВО, -а, *с.* Діяльність раціоналізатора, раціоналізаторів.
РАЦІОНАЛІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до раціоналізаторства, раціоналізації та раціоналізаторів.
РАЦІОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Організація якої-небудь діяльності більш доцільними, раціональними способами; вдосконалення. *Раціоналізація праці.* 2. *псих.* Захисний механізм особистості, що виявляється у прагненні до обґрунтування та пояснення своїх ідей та вчинків.
РАЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Філософський напрям, що протиставляє містиці, теології, ірраціоналізму переконання у здатності людського розуму пізнати закони розвитку природи і суспільства. 2. Напрям у теорії пізнання, який вважає розум єдиним джерелом і критерієм пізнання. 3. Розсудливе ставлення до життя; розсудливість у вчинках.
РАЦІОНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **раціоналізува́ти**. // *у знач. прикм.*
РАЦІОНАЛІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для раціоналізації чого-небудь.
РАЦІОНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Проводити, здійснювати раціоналізацію.
РАЦІОНАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* Підлягати раціоналізації.
РАЦІОНАЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **раціоналізува́ти**.
РАЦІОНАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Послідовник раціоналізму (у 2 знач.). 2. Той, хто розсудливо ставиться до життя.
РАЦІОНАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до раціоналізму (у 2 знач). 2. Який керується тільки вимогами розуму, логіки; розсудливий.
РАЦІОНАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **раціоналісти́чний** 2.
РАЦІОНАЛІ́СТКА, -и. *Жін.* до **раціоналі́ст**.
РАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до раціоналізму (у 2 знач.). 2. Який ґрунтується на вимогах розуму, логіки; розумний. *Раціональне мислення.* // Спрямований до кращого, розумнішого застосування чого-небудь; доцільний. *Раціональна організація виробництва.* ** **Раціона́льне зерно́** – суть, ядро чого-небудь. 3. *мат.* Сумірний з одиницею або частиною одиниці; прот. і р р а ц і о н а л ь н и й. // Який не має знака добування кореня (радикала). ** **Раціона́льні фу́нкції** – елементарні функції, утворені в результаті скінченного числа арифметичних операцій над однією або кількома змінними та довільними сталими числами. **Раціона́льні чи́сла** – усі як від'ємні, так і додатні цілі та дробові числа й число нуль.
РАЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **раціона́льний** 1, 2. 2. *мат.* Властивість за знач. **раціона́льний** 3.
РАЦІОНА́ЛЬНО. Присл. до **раціона́льний** 2.
РАЦІОНАЛЬНОДРОБО́ВИЙ, -а́, -е́, *мат.* Стос. до раціонального дробу.
РАЦІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **раціо́н**.
РАЦІОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **раціонува́ти**.
РАЦІОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **раціонува́ти**.
РАЦІОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Визначати раціон.
РА́ЦІЯ[1], -ї, *ж.* Радіостанція, звичайно пересувна або переносна.
РА́ЦІЯ[2], -ї, *ж.* 1. Розумна підстава, обґрунтування чого-небудь. // Розрахунок, користь, вигода. 2. *заст.* Вітальна промова.
РАЦПРОПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Раціоналізаторська пропозиція.
РА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Рачачий.
РАЦЮ́ГА, -и, *ч.*, *діал.* Великий рак.
РА́ЧАЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **рак**[1]. // В якому живуть раки. ** **Ра́чачі о́чі** – витрішкуваті очі.
РАЧЕНЯ́, -я́ти, *с.*, *розм.* Маля рака (*див.* **рак**[1]).
РАЧИ́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ра́чачий**. *Рачині клешні.*
РА́ЧИНЦІ, -ів, *мн.* Етнографічна група грузинів.
РА́ЧИТИ, -чу, -чиш; *наказ. сп.* рач; *недок.*, *заст.* Бажати.
РАЧИ́ХА, -и, *ж.* Самиця рака (*див.* **рак**[1]).
РАЧИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Те саме, що **рачи́ха**.
РАЧІ́Й, *присл.*, *діал.* Радше.
РА́ЧКИ, *присл.*, *розм.* Спираючись на обидві долоні і на обидва коліна.
РАЧКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **рачкува́ти**.
РАЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Пересуватися рачки.
РАЧКУВА́ТО, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ра́чки**.
РАЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш. до **рак**[1]. 2. *тільки мн.* Загальна назва групи дрібних безхребетних тварин класу ракоподібних. 3. Пристрій у вигляді невеликої кітви для піднімання затонулих предметів.
РА́ШКЕТ, -а, *ч.* Рамка, що перешкоджає забрудненню полів паперового аркуша під час друкування.
РА́ШКУЛЬ, -я, *ч.* Вугільний олівець для малювання.
РА́ШПІЛЬ, -я, *ч.* Великий напилок з рідко розміщеними великими зубцями для первинної грубої обробки поверхні деталей з металу або іншого матеріалу. // Різновид слюсарного інструменту. 2. Терпуг.
РА́ШПІЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ра́шпіль**.
РА́ШТРА, -и, *ч.* Різець із п'ятьма лезами, застосовуваний у графленні нотного паперу.
РАЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *міф.*, *розм.* Дія за знач. **раюва́ти**.
РАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. *міф.* Бути в раю (*див.* **рай**[1] 1). 2. *розм.* Відчувати насолоду, блаженство, щастя.
РА́ЯТИ, ра́ю, ра́єш *і рідко* **РА́ЇТИ**, ра́ю, ра́їш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *кому*, *рідше кого*, *діал.* Радити (у 1 знач.).
РА́ЯТИСЯ, ра́юся, ра́єшся *і рідко* **РА́ЇТИСЯ**, ра́юся, ра́їшся, *недок.*, *діал.* Радитися.
РВА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. ч. до **рва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Розірваний на частини, обірваний. 3. *у знач. прикм.* З дірками, дірявий; драний. 4. *у знач. прикм.* З нерівними, ніби розірваними краями; нерівний. 5. *у знач. прикм.* Який насилу вимовляється; уривчастий.
РВАНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Плоди, зірвані з дерев, а не струшені.
РВАННЯ́, -я́, *с.*, *розм.*, *рідко.* 1. Дія за знач. **рва́ти** 1 – 3. 2. *збірн.* Що-небудь рване, з дірками (про одяг, взуття і т. ін.).
РВАНЬ, -і, *ж.* 1. *спец.* Розірвані нитки, рештки пряжі як відходи виробництва. 2. *розм.*, *лайл.* Людина з найбідніших верств населення.
РВА́ТИ, рву, рвеш *і рідше* **ІРВА́ТИ**, ірву́, ірве́ш, *недок.* 1. *перех.* Порушуючи цілісність чого-небудь, різким рухом розділяти його на частини. // Робити дірявим, драним. // Роздираючи на частини, умертвляти (про тварин). // Розчленяти, розділяти ціле. ** **Рва́ти ду́шу (се́рце)** – завдавати мук, страждань; мучити. 2. *перех.* З силою, різкими рухами смикати, тягнути. // Тріпати, шарпати що-небудь. // Із силою, рвучко висмикувати, витягати; виривати. // Ривками, різкими рухами стягувати, скидати, знімати що-небудь. ** **Рва́ти воло́сся на собі́** – бути в розпачі, впадати у відчай. 3. *перех.* Відокремлювати, відділяючи від стебла, кореня; обламувати, ламати стебла; зривати. 4. *перех.* Підривати, висаджувати в повітря. 5. *перех.*, *перен.* Припиняти, розривати (стосунки, зв'язки і т. ін.). 6. *перех. і без додатка*, *перен.*, *фам.* Брати, одержувати, захоплювати, перев. нечесно, незаконно, але з вигодою для себе. 7. *неперех.*, *безос.*, *розм.* Завдавати гострого болю, сіпати (при нагниванні). 8. *перех.*, *перен.* Спонукати до чого-небудь. 9. *неперех.* Поривчасто віяти (про вітер), нестримно котитися (про хвилі). 10. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Працювати на повну силу, потужність. ** **Рва́ти жи́ли [на робо́ті]** – працювати тяжко, багато, з усіх сил, з надмірним напруженням. 11. *неперех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **рва́тися** 6.
РВА́ТИСЯ, рву́ся, рве́шся, *недок.* 1. Розриватися, розділятися на частини (про предмети). // *безос.* // Ставати дірявим, драним. // Ставати уривчастим, перериватися (про розмову, думки, дихання, голос і т. ін.). 2. Робити різкі, поривчасті рухи, намагаючись звільнитися від кого-, чого-небудь, вирватися звідкілясь. // Кидатися з боку на бік, метатися. 3. Відокремлюватися, відділятися від стебла, кореня; обламуватися; зриватися. 4. Розлітатися, розриватися на частини, осколки. // Знищуватися, руйнуватися, діставати пошкодження від вибуху; вибухати. 5. *перен.* Припинятися, розриватися, переставати існувати (про стосунки, зв'язки і т. ін.). 6. Прагнути до чого-небудь, кудись. // Бути сповненим пристрасного бажання чого-небудь, прагнення до чогось (про душу, серце). // Рости, здійматися, підноситися стрімко, високо. 7. Поривчасто віяти (про вітер), нестримно котитися (про хвилі). 8. Працюючи на повну силу, потужність, знемагати, надриватися. 9. Пас. до **рва́ти** 1 – 5.
РВА́ЦТВО, -а, *с.*, *розм.* Вчинки, поведінка рвача.

РВА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до рвацтва і рвача.

РВАЧ, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто намагається одержати за свою працю більше, ніж вона варта, або різними нечесними способами здобути за тих чи інших обставин якнайбільшу матеріальну вигоду для себе.

РВА́ЧКА, -и. *Жін.* до **рвач**.

РВАЧКИ́Й, -а́, -е́, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **рвучки́й**.

РВА́ЧКО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **рвачки́й**.

РВІ́ЙНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Те саме, що **ре́вний**. 2. Рвучкий, неспокійний.

РВІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **рві́йний**.

РВІ́ЙНО, *рідко.* Присл. до **рві́йний**.

РВІЯ́, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ре́вність 2**.

РВОНУ́ТИ *і рідше* **ІРВОНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.* 1. *перех.* Порушуючи цілісність чого-небудь, одним рухом рвучко розділити, розірвати його на частини. // Вкусити, гризонути. // Різко, гучно пролунати. 2. *перех. і без додатка.* Рвучко, з силою смикнути, потягти. // *безос.* // Різким рухом, ривком висмикнути, витягти; вирвати. // Ривком, різким рухом стягнути, скинути, зняти що-небудь із когось, чогось. 3. *перех.* Різко відокремити, відділити від стебла, гілки квіти, листя і т. ін.; зірвати. 4. *перех. і без додатка.* Вибухом розірвати на частини, осколки, висадити в повітря. // *безос.* 5. *перех. і без додатка, перен.*, *фам.* Узяти, одержати, захопити (перев. нечесно, незаконно, але з вигодою для себе). 6. *неперех.*, *розм.* Поривчасто, раптово рушити, різко почати рух. // *безос.* // Кинутися, помчати куди-небудь. 7. *неперех.* Рвучко, поривчасто повіяти. 8. *перех. і неперех.*, *розм.* Зробити що-небудь енергійно, поривчасто.

РВОНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *однокр.* 1. Різко, гучно пролунати (про звуки). 2. Зробити різкий, поривчастий рух, намагаючись звільнитися від кого-, чого-небудь. 3. Відокремитися, відділитися від чого-небудь; зірватися. 4. Розлетітися, розірватися на частини, осколки від вибуху; вибухнути. 5. *розм.* Поривчасто, різко рушити, раптово почати рух. // Вирушити, кинутися, помчати куди-небудь.

РВУЧИ́. Дієприсл. до **рва́ти**.

РВУ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Рвучкий.

РВУЧКИ́Й, -а́, -е́. 1. З раптовими різкими поривами неоднакової сили; поривчастий, нерівномірний. 2. Який здійснюється раптово, з великою швидкістю; дуже швидкий. // Уривчастий, різкий. 3. Запальної вдачі, енергійний, швидкий (про людину). 4. *до чого*, *розм.* Який відзначається великим потягом, прагненням до чого-небудь.

РВУ́ЧКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **рвучки́й**.

РВУ́ЧКО. Присл. до **рвучки́й 1 – 2**.

РВ'Я́НИЙ, -а, -е, *заст.*, *рідко.* Ревний.

РВ'Я́НО, *заст.*, *рідко.* Присл. до **рв'я́ний**.

РДЕ́СНИК, -а, *ч.* Водяна рослина з довгим стеблом і невеликим плаваючим листям; цвіте білими квітками. // *у знач. ім.* **рде́сникові**, -вих, *мн.* Родина болотяних рослин.

РДЕ́СНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рде́сник**.

РДЕСТ, -а, *ч.* Те саме, що **рде́сник**.

РДЖОК, рджо́ка, *ч.*, *зоол.*, *зах.* Землерийка.

РЕ, *невідм.*, *с.*, *муз.* 1. Одна зі складових назв звуків, те саме, що D або d. 2. Стрій транспонуючих інструментів (in D), що звучить на тон вище від запису (малий кларнет).

РЕАБІЛІТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який стосується реабілітації, допомагає реабілітації.

РЕАБІЛІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Поновлення доброго імені, репутації несправедливо заплямованої або безпідставно звинуваченої людини. 2. *юр.* Відновлення в правах людини, стосовно якої скасовано судовий вирок. 3. *мед.* Комплекс медичних, педагогічних, професійних засобів, спрямованих на відновлення (або компенсацію) порушених функцій організму і працездатності хворих та інвалідів. ** **Психологі́чна реабіліта́ція** – комплекс заходів, що сприяють психологічній підготовці хворого до необхідної адаптації, реадаптації або перекваліфікації при неповному відновленні його професійних навичок.

РЕАБІЛІТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реабілітува́ти**. // **реабіліто́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕАБІЛІТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **реабілітува́ти**.

РЕАБІЛІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *кого, що.* Поновлювати добре ім'я, репутацію несправедливо заплямованої або безпідставно звинуваченої людини. // *що.* Знаходити виправдання чому-небудь. 2. *юр.* Поновлювати в правах людину, стосовно якої скасовано судовий вирок.

РЕАБІЛІТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Одержувати реабілітацію. 2. *тільки недок.* Пас. до **реабілітува́ти**.

РЕАБРА́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Повторне вишкрібання стінок порожнини матки.

РЕАБСО́РБЦІЯ, -ї, *ж.* Зворотне всмоктування води й розчинених в ній речовин з первинної сечі в ниркових канальцях.

РЕАГЕ́НТ, -у, *ч.*, *хім.* 1. Те саме, що **реакти́в**. ** **Флотаці́йний реаге́нт** – препарат, що містить компоненти, які активно взаємодіють із поверхнею розділюваних мінералів, утворюють сприятливі умови для флотації. 2. Речовина або суміш речовин, які є початковим компонентом деяких фізико-хімічних процесів.

РЕАГЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **реаге́нт**.

РЕАГІ́Н, -у, *ч.* Особливе антитіло, що міститься в живому організмі та значною мірою визначає особливості його алергічної реакції.

РЕАГІ́НИ, -ів, *мн.*, *біол.* Алергічні антитіла, здатні фіксуватися на деяких клітинах і брати участь у розвитку атопії та анафілаксії.

РЕАГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **реагува́ти 1**.

РЕАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Діяти, поводити себе певним чином під впливом чого-небудь або у відповідь на щось, виявляючи відповідне ставлення до кого-, чого-небудь. // Виявляти певні рефлекси, відповідати якимись рухами на яке-небудь подразнення, вплив зовнішнього середовища (про організм, тіло людини чи тварини та його частини). 2. Вступати в хімічну реакцію.

РЕАГУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **реагува́ти**.

РЕАДАПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Повторне пристосування будови і функцій організму до умов земного середовища. 2. Комплекс заходів, спрямованих на поновлення втрачених або послаблених реакцій людини, які сприяють її пристосуванню до умов праці й побуту. ** **Психологі́чна, соціа́льна реадапта́ція** – повторне звикання людини до соціальних умов, суспільства, праці після закінчення якої-небудь вимушеної перерви, ізоляції. *Соціальна реадаптація психічно хворих.*

РЕАДАПТО́ВАНИЙ, -а, -е. Заново пристосований до умов земного середовища.

РЕАДАПТУВА́ТИСЯ, -у́юсь, -у́єшся, *недок. і док.* Заново пристосовуватися (пристосуватися) до умов земного середовища.

РЕАКЛІМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **реакліматизува́ти** і стан за знач. **реакліматизува́тися**.

РЕАКЛІМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реакліматизува́ти**.

РЕАКЛІМАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Заново розводити в будь-якій місцевості ті чи інші цінні сорти рослин або породи тварин, які там колись були, але потім вимерли.

РЕАКЛІМАТИЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Заново акліматизуватися, пристосовуватися до кліматичних чи інших життєвих умов будь-якої місцевості (про рослини, тварин). 2. *перен.* Заново призвичаюватися до певної обстановки, до того чи іншого середовища (про людей).

РЕАКТА́НС, -у, *ч.* Реактивний опір, тобто частина опору змінному струмові, яка разом з резистансом (активним опором) становить повний опір – імпеданс.

РЕАКТА́НСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **реакта́нс**.

РЕАКТИ́В, -у, *ч.*, *хім.* 1. Речовина, що вступає в характерну реакцію з іншою речовиною і цим дає можливість виявити наявність останньої в певній сполуці. 2. Регламентований за складом і властивостями препарат, що застосовується для наукових досліджень і хімічного аналізу.

РЕАКТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відновлення діяльності, повернення до стану діяльності. 2. *мед.* Загострення, нове підсилення патологічного процесу. ** **Реактива́ція па́м'яті** – термін, що його використовують відносно споминів, які викликаються за допомогою зовнішнього стимулу.

РЕАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. *хім.* Прикм. до **реакти́в**. 2. *фіз.* Який виникає під дією сили віддачі. ** **Реакти́вна си́ла** – сила реакції (віддачі) струменя газу (або іншого робочого тіла), що витікає з сопла реактивного двигуна. 3. *тех.* Сконструйований на основі використання сили тяги, створюваної струменем газу, пари і т. ін. ** **Реакти́вний двигу́н** – двигун, що його тяга створюється реакцією (віддачею) продуктів згоряння палива, які витікають з нього. 4. *фізіол.*, *біол.* Здатний реагувати певним чином на вплив зовнішнього середовища, на будь-яке подразнення. ** **Реакти́вний психо́з** – загальний термін, що його використовують для позначення психозу, який виникає внаслідок сильного тиску навколишнього середовища та стресів. **Реакти́вний стан** – тимчасовий розлад психіки, спричинений тяжкими душевними потрясіннями та переживаннями.

РЕАКТИ́ВНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Реактивний літак. 2. Пілот реактивного літака.

РЕАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *хім.* Здатність бути реактивом, вступати в реакцію. 2. *фізіол.*, *біол.* Здатність реагувати певним чином на вплив зовнішнього середовища, на будь-яке подразнення.

РЕАКТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реактивува́ти**.

РЕАКТИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати реактивацію. (у 1 знач.).

РЕАКТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до реактології.

РЕАКТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Механістична концепція в радянській психології 20 – 30-х рр., яка розглядала психічну діяльність тварин і людини лише як суму реакцій на зовнішні подразники.

РЕАКТОПЛА́СТИ, -ів, *мн.* Пластичні маси, переробка яких у вироби супроводиться необоротною хімічною реакцією, яка веде до утворення неплавкого і нерозчинного матеріалу.

РЕА́КТОР, -а, *ч.* 1. *ел.* Потужна котушка індуктивності для обмеження струмів короткого замикання і підтримування напруги у високовольтних установках. 2. *хім.* Апарат для проведення хімічних реакцій при певних температурах і тисках. 3. *фіз.* Установка, де відбувається керована ланцюгова ядерна реакція поділу атомних ядер. ** **Дослі́дний реа́ктор** – ядерний реактор, признач. для проведення фундаментальних та прикладних дослідів. **Реа́ктор-розмно́жувач** – ядерний реактор, в якому витрата ядерного палива супроводжується його розширеним відтворюванням; бридер. **Я́дерний реа́ктор** – пристрій, признач. для організації та підтримання керованої ланцюгової реакції поділу ядер.

РЕА́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **реа́ктор**.

РЕАКТОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь науки і техніки, що займається конструюванням і виробництвом ядерних реакторів.

РЕАКЦЕПТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фін.* Повторне прийняття до акцепту переказного векселя, якщо спочатку акцепт було зроблено з обмеженням.

РЕАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з реакцією (у 3 знач.); прот. п р о г р е с и в н и й.

РЕАКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **реакці́йний**.

РЕАКЦІ́ЙНО. Присл. до **реакці́йний**.

РЕАКЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Прибічник політичної реакції. // Запеклий ворог усього нового, прогресивного.

РЕАКЦІОНЕ́РКА, -и. *Жін.* до **реакціоне́р**.

РЕА́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія, вчинок, жест, міміка і т. ін., що виникають у відповідь на яку-небудь дію, вчинок, вплив ззовні. 2. *фізіол.*, *біол.* Відповідь організму на зовнішнє чи внутрішнє подразнення. // *тільки одн.* Різкий спад, занепад фізичних і душевних сил після піднесення, напруження. ** **Психоге́нна реа́кція** – патологічні зміни психічної діяльності, які виникають як відповідь на психічну травму або психічне напруження. **Реа́кція аве́рсії** – захисна реакція організму, яка є його переміщенням з метою виходу зі сфери дії несприятливого подразника. 3. *тільки одн.* Активний опір прогресові; політичний режим, установлений для збереження і зміцнення старих порядків. // *збірн.* Реакціонери, реакційні угруповання. 4. Хімічна взаємодія між двома або кількома речовинами, що призводить до створення нових речовин. ** **Бімолекуля́рна реа́кція** – хімічна реакція, елементарний акт якої відбувається в результаті взаємодії двох частинок (молекул, іонів, радикалів). **Екзотермі́чна реа́кція** – реакція, яка супроводжується виділенням тепла. **Ендотермі́чна реа́кція** – реакція, яка супроводжується поглинанням тепла. **Зворо́тна хімі́чна реа́кція** – хімічна реакція, що відбувається в напрямку, зворотному до напрямку прямої реакції. **Ланцюго́ва реа́кція** – хімічна або ядерна реакція, у кожному елементарному акті якої з'являється принаймні хоч одна активна частинка, що викликає ланцюг перетворень. **Необоро́тна хімі́чна реа́кція** – хімічна реакція, що відбувається тільки в прямому напрямку. **Оборо́тна хімі́чна реа́кція** – хімічна реакція, яка відбувається за даної температури одночасно в двох протилежних напрямках із порівнянними швидкостями. **Пряма́ реа́кція** – реакція, що відбувається в напрямку, указаному в рівнянні реакції, зліва направо. **Реа́кція Ва́ссермана** – метод діагностики сифілісу. **Хімі́чна реа́кція** – взаємодія, яка призводить до зміни хімічної природи реагентів, що беруть у ній участь. **Я́дерна реа́кція** – перетворення атомних ядер, викликане їх взаємодією з елементарними частинками, із гамма-квантами, або одне з одним. 5. В обчислювальній техніці: а) відповідь термінала на сигнали дистанційного керування; б) сукупність дій, що виконуються системою у відповідь на запит користувача або програми.

РЕА́Л[1], -а, *ч.* 1. Старовинна іспанська срібна монета. 2. Грошова одиниця Бразилії, що дорівнює 100 сентаво.

РЕА́Л[2], -а, *ч.*, *друк.* 1. Стіл із похилою верхньою дошкою, на яку ставиться каса зі шрифтом для складання. 2. Друкарський шрифт, кегль (розмір) якого дорівнює 120 пунктам.

РЕАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто реалізовує, втілює що-небудь. 2. Той, хто займається збутом чого-небудь. *Реалізатор театральних квитків.*

РЕАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **реалізува́ти**. ** **Апара́тна реаліза́ція**, *спец.* – рішення тієї чи іншої задачі тільки за допомогою технічних засобів, без використання програмного забезпечення. **Програ́мна реаліза́ція**, *спец.* – рішення тієї чи іншої задачі програмним шляхом.

РЕАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Основний метод художнього пізнання і правдивого відображення об'єктивної дійсності в її типових рисах, а також напрям у літературі й мистецтві, представники якого застосовують цей метод. 2. Уміння і здатність правильно враховувати і творчо оцінювати об'єктивні умови, можливості, співвідношення сил і т. ін. ** **Наї́вний реалі́зм** – стихійно-матеріалістичний світогляд людини, який формується на основі безпосереднього життєвого досвіду. 3. Об'єктивно-ідеалістичний напрям у середньовічній схоластичній філософії, представники якого вважали, що загальні поняття (універсали) існують реально, незалежно від речей, передують речам.

РЕАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реалізува́ти**. // **реалізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **реалізо́ваний**.

РЕАЛІЗО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Якого можна реалізувати. 2. Показник легкості, з якою що-небудь може бути продано або куплено.

РЕАЛІЗО́ВУВАТИ *див.* **реалізува́ти**.

РЕАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **РЕАЛІЗО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Здійснювати, робити реальним, втілювати що-небудь у життя. 2. Переводити на гроші, продавати.

РЕАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Здійснюватися, ставати реальним, втілюватись у життя. 2. Переводитися на гроші, продаватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **реалізува́ти**.

РЕАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Послідовник реалізму (у 1 знач.). 2. Людина, яка вміє і здатна правильно враховувати і тверезо оцінювати об'єктивні умови, можливості, співвідношення сил і т. ін. 3. У дореволюційній Росії – учень реального училища. 4. Послідовник реалізму (у 3 знач.).

РЕАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до реалізму.

РЕАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **реалісти́чний**.

РЕАЛІСТИ́ЧНО. Присл. до **реалісти́чний**.

РЕАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **реалі́ст** 1, 2.

РЕА́ЛІЯ, -ї, *ж., наук.* Річ, що існує матеріально; будь-який предмет матеріальної цінності.

РЕАЛЬГА́Р, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів оранжевого або червоного кольору; руда миш'яку.

РЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який існує в об'єктивній дійсності; дійсний; прот. уявний. // *у знач. ім.* **реа́льне**, -ного, *с.* Те, що існує в об'єктивній дійсності; протилежне уявне. ** **Реа́льна заробі́тна пла́та** – кількість предметів споживання й послуг, що їх може мати трудящий на свою номінальну заробітну плату. **Реа́льна проце́нтна ста́вка** – процентна ставка, очищена від інфляції. **Реа́льний обмі́нний курс** – обмінний курс валют двох країн, підрахований з урахуванням рівня цін на товари в цих країнах. **Реа́льний това́р** – товар з негайною поставкою або з поставкою у майбутньому, але який володіє індивідуальними властивостями, якостями, на відміну від абстрактного товару. **Реа́льні пода́тки** – вид прямих податків, що їх стягують з окремих видів майна платника. 2. Який можна здійснити, виконати. 3. Який відзначається вмінням і здатністю правильно враховувати і тверезо оцінювати об'єктивні умови, можливості й т. ін. 4. *заст.* Який має практичне значення, практично потрібний. ** **Реа́льна шко́ла**; **Реа́льне учи́лище** – у дореволюційній Росії – середній навчальний заклад, в якому віддавалася перевага природничим і точним наукам. 5. *рідко.* Реалістичний.

РЕА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **реа́льний** 1 – 3, 5. 2. Об'єктивно існуюча дійсність; явища, події, факти, предмети дійсності. // *діал.* Нерухоме майно.

РЕА́ЛЬНО. Присл. до **реа́льний** 1 – 3, 5.

РЕАМПУТА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Повторна або додаткова ампутація; виправлення недоліків і форми культі з метою протезування.

РЕАНІМАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із реаніматології.

РЕАНІМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, який вивчає методи оживлення організму, що перебуває в стані клінічної смерті, а також способи запобігання клінічній смерті під час операцій.

РЕАНІМА́ТОР, -а, *ч.* Спеціаліст із реанімації (у 1 знач.).

РЕАНІМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реанімації.

РЕАНІМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність медичних заходів, спрямованих на відновлення життєдіяльності вмираючого організму; оживлення організму після клінічної смерті. 2. *розм.* Відділення, палата лікарні, в яких проводиться відновлення життєвих функцій організму, оживляння. 3. *розм.* Машина швидкої допомоги для реанімації (у 1 знач.) на догоспітальному етапі. 4. *перен.* Відновлення, відродження, оживлення чого-небудь.

РЕАНІМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реанімува́ти**.

РЕАНІМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Піддавати реанімації (у 1 знач.), відновлювати основні життєві функції організму; оживляти. 2. *перен.* Відновлювати, відроджувати що-небудь.

РЕАФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Загальний термін, що його використовують для позначення тих сенсорних подій, які викликаються мимовільними рухами органа сприйняття.

РЕБА́Б, **РАБА́Б**, -а, *ч., муз.* Позначення різних типів струнних щипкових і смичкових музичних інструментів на Близькому Сході, Азії, Північній Африці.

РЕ́БЕ, *невідм., ч., розм.* Те саме, що **ра́бин**.

РЕБЕ́К, -а, *ч.*, **РЕБЕ́КА**, -и, *ж.* Смичковий струнний музичний інструмент, що був поширений у Європі з 10 – 11 ст.

РЕБЕ́ЛІЯ, -ї, *ж., зах.* Заколот, бунт, повстання.

РЕ-БЕМО́ЛЬ-МАЖО́Р, -у, *ч., муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є ре-бемоль.

РЕБЕ́РЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ребе́рце**.

РЕБЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ребро́** 1.

РЕБЕ́РЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **ребро́** 1.

РЕБЕ́РЧАСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ребри́стий**.

РЕБЕ́РЧАСТІСТЬ, -тості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **ребе́рчастий**.

РЕБО́П, -у, *ч., муз.* Початкова назва стилю **бібо́п**.

РЕБО́РДА, -и, *ж., спец.* Круговий виступ по краю обода колеса або шківа, який не дає колесу під час руху зійти з рейки і запобігає спозданню ременя зі шківа. // Спеціальне обладнання на дискових сошниках сівалок для обмеження глибини загортання насіння землею.

РЕБО́РДНИЙ, -а,-е. Прикм. до **ребо́рда**.

РЕБРА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **ребри́стий**.

РЕБРИ́СТИЙ, -а, -е. 1. У якого випинаються ребра (у 1 знач.). 2. Який має в своїй основі ребра (у 2 знач.). 3. Який має поверхню з виступами, гранями, нерівними краями.

РЕБРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ребри́стий**.

РЕБРИ́СТО. Присл. до **ребри́стий**.

РЕБРО́, -а́, *с.* 1. Дугоподібний скелетний утвір людини і хребетних тварин від хребта до грудної кістки. 2. Частина кістяка якої-небудь споруди або предмета, яка щось підтримує чи скріплює собою. 3. Місце, лінія перетину двох площин. // Виступ або кут, утворюваний у місці перетину двох площин. // Вузький край чи бік якого-небудь предмета (по його довжині). 4. *у знач. присл.* ребром. Вертикально. ** **Ста́вити пита́ння ребро́м** – питати про що-небудь або заявляти щось відверто, принципово, категорично, з усією рішучістю. 5. *муз.* Горизонтальна риска, що з'єднує кілька восьмих нот.

РЕБРОВА́ЧКА, -и, *ж., зах.* Рубель (у 1 знач.).

РЕБРО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Стос. до ребра (у 3 знач.). ** **Ребро́ва́ дуга́** – кістково-хрящове утворення дугоподібної форми, яке обмежує грудну клітку знизу.

РЕБРО́НТ, -у, *ч.* Те саме, що **робро́н**.

РЕБРОПЛА́ВИ, -ів, *мн.* Тип безхребетних тварин

РЕБРУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ребри́стий**.

РЕ́БУС, -а, *ч.* 1. Загадка, в якій слова або фрази, що розгадуються, зображено у вигляді комбінації малюнків із літерами та іншими знаками. 2. *перен.* Що-небудь загадкове, незрозуміле.

РЕВ, -у, *ч.* 1. Гучний, протяжливий крик тварини, тварин; ревіння. // Несамовитий крик, ґвалт, лемент людини, людей. // *перен.* Звуки, що нагадують гучний, протяжливий крик тварини, тварин; сильний шум, гуркіт. 2. *рідко.* Голосний плач.

РЕ́ВА, -и, *ч. і ж., розм.* Людина, яка часто, багато плаче; плакса.

РЕВАКЦИНА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Повторна вакцинація.

РЕВАКЦИНО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ревакцинува́ти**. // **ревакцино́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕВАКЦИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., мед.* Повторювати вакцинацію.

РЕВАЛОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відновлення розміну паперових грошей на золото за номіналом. 2. Те саме, що **ревальва́ція**.

РЕВАЛЬВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вид грошової реформи з метою стабілізації валюти; підвищення державного курсу паперових грошей щодо золота або іноземної валюти.

РЕВАЛЬВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Піддавати ревальвації грошову одиницю; підвищувати курс грошової одиниці країни.

РЕВА́НШ, -у, *ч.* 1. Відплата за поразку, невдачу, програш і т. ін. у чому-небудь. ** **Бра́ти рева́нш** – відплачувати за поразки, невдачі, програш і т. ін. у чомусь. 2. Повторна боротьба (гра), розпочата з метою взяти гору над колишнім переможцем.

РЕВА́НШЕВИЙ, -а, -е. Те саме, що **рева́ншний**.

РЕВАНШИ́ЗМ, -у, *ч.* Політика реваншистів.

РЕВАНШИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто прагне узяти реванш після своєї воєнної поразки.

РЕВАНШИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до реваншизму і реваншиста. *Реваншистські кола.*

РЕВА́НШНИЙ, -а, -е. Стос. до реваншу.

РЕВАНШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Здійснювати реванш.

РЕВАСКУЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Відновлення судин у будь-якій ділянці тканини або органа.

РЕВЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ре́вінь**.

РЕВЕРА́НС, -у, *ч.* 1. Присідання на праву ногу разом із шанобливим уклоном на знак привітання, подяки і т. ін. 2. *перен.* Перебільшений вираз шанобливості; розшаркування.

РЕВЕРБЕРА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для створення штучної ревербераціï.

РЕВЕРБЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реверберації.

РЕВЕРБЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж., фіз.* Наявність у замкненому просторі поступово згасаючого звучання.

РЕВЕРЕ́НДА, -и, *зах.* Ряса.

РЕ́ВЕРС, *ч.* 1. *род.* -а, *тех.* Пристосування для зміни напряму руху машини чи обертання окремих її робочих частин у зворотний бік. 2. *род.* -у. Зворотний бік монети або медалі. 3. *род.* -у, *ек.* Письмове зобов'язання, гарантія чого-небудь. // Зобов'язання викупити заставлений вексель. // Зобов'язання купувати певні товари тільки у даного монополістичного об'єднання. 4. *род.* -у. Гарантійний лист, що його видає вантажовідправник капітанові судна, беручи на себе ризик за можливі збитки. 5. *род.* -а. У тенісі – удар над головою зліва.

РЕВЕ́РСЕР, -а, *ч., тех., рідко.* Те саме, що **реве́рсор**.

РЕВЕРСИ́ВНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **ре́верс** 1. // Такий, в якому можна змінювати напрям руху або обертання. *Реверсивний двигун. Реверсивний гвинт.*

РЕВЕРСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **реверси́вний**. 2. Властивість серії операцій, яка дозволяє відновлювати їх початковий стан.

РЕВЕРСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реверсії.

РЕВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Те саме, що **атаві́зм**. // Повне або часткове відновлення вихідного фенотипового прояву гена, який був втрачений або змінений внаслідок мутації. 2. *тех.* Те саме, що **реверсува́ння**. 3. *юр.* Повернення майна колишньому власникові. 4. Тимчасова передача кредиторові цінностей для забезпечення зобов'язання, що виникло. 5. У вексельному праві – передача в заставу векселя для одержання позички. 6. В генетиці – поновлення у мутантного організму дикого або псевдодикого фенотипу внаслідок повторної мутації.

РЕВЕ́РСОР, -а, *ч., тех.* Пристосування для пуску, зміни напряму і швидкості обертання електричних машин.

РЕВЕРСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до реверсування.

РЕВЕРСУВА́ННЯ, -я, *с., тех.* Зміна напряму руху робочих частин машини на зворотний.

РЕВЕРСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати реверсування.

РЕВЕРСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **реверсува́ти**.

РЕВЕРТА́ЗА, -и, *ж.* В генетиці – фермент, що здійснює перенесення генетичної інформації не від ДНК до РНК (як звичайно), а від РНК до ДНК.

РЕ́ВИ, -ів, *мн., розм.* Голосний плач. ** **Ре́ви насі́ли** *кого* – хтось голосно заплакав, заревів.

РЕ́ВИЩЕ, -а, *с., розм.* 1. Дуже гучний, протяжливий крик тварини, тварин. // Несамовитий крик, ґвалт, лемент людини, людей. // *перен.* Дуже сильний шум, гуркіт, схожий на протяжливий крик тварин. 2. Дуже голосний плач. 3. *рідко.* Місце забою рогатої худоби. 4. Місце реву оленя, де відбувається запліднення самок.

РЕВІЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ревізії (у 1 знач.). ** **Ревізі́йна комі́сія** – постійний або тимчасовий орган для проведення ревізії (у 1 знач.).

РЕВІЗІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Про політичні та наукові течії, що піддають ревізії які-небудь вчення, теорії і т. ін.

РЕВІЗІОНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник ревізіонізму.

РЕВІЗІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **ревізіоні́ст**.

РЕВІЗІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ревізіонізму і ревізіоніста.

РЕВІ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Перевірка правильності й законності діяльності підприємства, установи, організації або службової особи. // Документальний контроль за фінансово-господарською діяльністю підприємства, установи, фірми, організації, дотриманням чинного законодавства з фінансових питань, достовірності обліку та звітності, викриття недостач, розтрат і підробок, попередження фінансових зловживань і т. ін. // *розм.* Обстеження, огляд з метою перевірки стану або виявлення наявності кого-, чого-небудь. // *розм.* Особи, які здійснюють перевірку діяльності, проводять обстеження, огляд або виявлення наявності кого-, чого-небудь. 2. Перегляд вчення, теорії з внесенням змін, поправок, що порушують їхні основи, викривляють їхню сутність. 3. У техніці – періодичний огляд і налагодження механізмів, пристроїв. ** **Ревізія ба́зи да́них** – перевірка показників бази даних за допомогою спеціальних програм перевірки. **Ревізія за́собів вимі́рювань** – перевірка стану засобів вимірювань та їх застосування, яка провадиться органом державної метрологічної служби. **Ревізія програ́ми**, *спец.* – перевірка відповідності програми специфікаціям. 4. У кріпосницькій Росії – перепис населення, що повинно було платити подушну подать і відбувати рекрутську повинність. // *розм.* Списки осіб чоловічої статі, які складалися під час перепису.

РЕВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ревізува́ти**. // **ревізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕВІЗО́Р, -а, *ч.* 1. Особа, яка здійснює ревізію (у 1 знач.). 2. Особа, яку уповноважено перевірити діяльність, звітність підприємства, установи або організації. 3. Контролер в окремих ділянках служби руху.

РЕВІЗО́РСТВО, -а, *с.* Виконання обов'язків, функцій ревізора; перебування на посаді ревізора.

РЕВІЗО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ревізо́р**.

РЕВІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ревізува́ти**.

РЕВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Здійснювати ревізію (у 1 знач.). 2. Піддавати ревізії (у 2 знач.).

РЕВІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ревізува́ти**.

РЕВІ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ревізії (у 3 знач.). ** **Ревізькі ре́єстри** – списки податного населення Російської імперії у 18 – першій половині 19 ст., які складалися під час проведення ревізії (у 3 знач.).

РЕВІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Гучний, протяжливий крик тварини, тварин. // Несамовитий крик, гвалт, лемент людини, людей. // *перен.* Звуки, що нагадують гучний, протяжливий крик тварини, тварин; сильний шум, гуркіт. 2. *рідко.* Дуже голосний плач, ридання.

РЕ́ВІНЬ, -веню, *ч.* Трав'яниста багаторічна рослина з великим листям і товстим корінням; використовується в кулінарії та народній медицині.

РЕ́ВІТ, -у, *ч., діал.* Рев.

РЕВІ́ТИ *і* **РЕВТИ́**, -ву́, -ве́ш; *мин. ч.* ревів, ревіла, -ло *і* рів, ревла́, -ло́; *недок.* 1. Видавати рев, ревіння (про тварин). // Несамовито кричати, лементувати (про людину). // Сповнюватися ревом, ревінням, нестямним криком, ґвалтом, шумом, гуркотом і т. ін. // *на кого.* Несамовито кричати, гукати на кого-небудь. // Співати дуже голосно, із запалом. // Співати дуже низьким, грубим голосом. // Сповнюватися голосним, несамовитим співом. // *перен.* Видавати звуки, що нагадують гучний, протяжливий крик тварин; створювати сильний шум, гуркіт. // *безос.* // Сповнюватися звуками, що нагадують гучний, протяжливий крик тварин, шумом, гуркотом. 2. *розм.* Дуже голосно плакати, ридати. ** **Ре́вма реві́ти** (**ревти́**, **пла́кати**, **крича́ти** і т. ін.) – дуже, сильно ридати.

РЕВКО́М, -у, *ч., іст.* 1. Революційний комітет – назва тимчасових надзвичайних органів Радянської влади. 2. *розм.* Про воєнно-революційні комітети – бойові органи підготовки та проведення збройного повстання, які були створені в Росії у 1917 р.).

РЕВКО́МІВЕЦЬ, -вця, *ч., іст.* Член ревкому.

РЕВКО́МІВКА, -и, *іст.* Жін. до **ревко́мівець**.

РЕВКО́МІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ревкому, ревкомівця.

РЕВЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Плаксивий. 2. Крикливий, ревучий.

РЕВМАТИ́ЗМ, -у, *ч., мед.* Інфекційно-алергічне захворювання серцево-судинної системи, суглобів і

м'язів людини.

РЕВМА́ТИК, -а, *ч.*, *розм.* Хворий на ревматизм.

РЕВМАТИ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **ревма́тик**.

РЕВМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ревматизму, викликаний ревматизмом. // Уражений ревматизмом. ** **Ревмати́чна ата́ка** – активна фаза ревматизму з вираженими клінічними проявами. **Ревмати́чна тріа́да**, *псих.* – поєднання депресії, галюцинацій та моторної загальмованості; прояв ревматичного психозу. 2. Стос. до ревматика, властивий йому.

РЕВМАТО́ЇДНИЙ, -а, -е: ** **Ревмато́їдний артри́т** – хронічний синдром, який характеризується неспецифічним запаленням периферійних суглобів.

РЕВМАТО́ЛОГ, -а, *ч. і ж.* Лікар, який лікує ревматизм.

РЕВМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Признач. для лікування ревматизму.

РЕВМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ клінічної медицини, що вивчає етіологію, патогенез, клінічні прояви, лікування та профілактику ревматичних захворювань.

РЕВМОКАРДИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання серця, спричинюване ревматизмом.

РЕ́ВНЕ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **ре́вно**.

РЕВНИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *розм.* Людина, схильна до ревнощів (у 1 знач.).

РЕВНИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Схильний до ревнощів (у 1 знач.), охоплений ними. // Який виражає ревнощі, сповнений або викликаний ними. 2. *розм.*, *рідко.* Схильний до заздрощів; заздрісний у чомунебудь. // Який виражає заздрість до успіхів іншої людини. 3. *книжн.*, *рідко.* Дуже старанний, ретельний, завзятий; ревний.

РЕВНИ́ВИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **ревни́вець**.

РЕВНИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **ревни́вий**.

РЕВНИ́ВО. Присл. до **ревни́вий**.

РЕ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Дуже ретельний, старанний у чому-небудь. // Який відзначається ретельністю, старанністю. 2. Дуже щирий, зворушливий. 3. Пройнятий гіркотою, сумом, болем; гіркий, сумний, болісний. 4. *розм.* Дуже рясний, густий. 5. *рідко.* Те саме, що **ревни́вий** 1, 2.

РЕВНИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *книжн.* Щирий, завзятий прихильник кого-, чого-небудь.

РЕВНИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **ревни́тель**.

РЕВНИ́ЦІ, -ниць, *мн.*, *діал.* Ревнощі.

РЕ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **ре́вний** 1 – 4. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ре́внощі**.

РЕ́ВНО. Присл. до **ре́вний**.

РЕ́ВНОСНО, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **ре́вно**.

РЕ́ВНОЩІ, -ів, *мн.* 1. Сумнів у вірності, коханні, підозра у зраді подружжя. 2. Заздрість до успіхів іншої людини.

РЕВНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Відчувати ревнощі (у 1 знач.). // Вважати когонебудь своїм суперником (своєю суперницею) в коханні. // Тяжко переживати, страждати через те, що хтось виявляє більшу прихильність до кого-, чого-небудь іншого.

РЕВНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* 1. Однокр. до **реві́ти**, **ревти́** 1. // *безос.* 2. Дуже голосно заплакати, заридати.

РЕ́ВНЯВА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Дуже сильний, оглушливий рев.

РЕВОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Скасування певного розпорядження або наказу. 2. Відкликання дипломатичного представника чи уповноваженої особи державою або організацією, які призначали їх. 3. Пропозиція того, хто видав чек, анулювати цей чек.

РЕВОЛЬВЕ́Р, -а, *ч.* Багатозарядна барабанна нарізна вогнепальна зброя для ураження живих цілей.

РЕВОЛЬВЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **револьве́р**. 2. *тех.* Який може рухатися. ** **Револьве́рний верста́т** – металорізальний верстат із рухомою головкою, на якій можна встановлювати і закріпляти багато металорізальних інструментів. **Револьве́рний креди́т**, *перен.* – кредит, який поновлюється автоматично і застосовується на ринку позичкового капіталу.

РЕВОЛЬВЕ́РНИК, -а, *ч.* Токар, який працює на револьверному верстаті.

РЕВОЛЬВЕ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **револьве́рник**.

РЕВОЛЬВЕ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **револьве́р**.

РЕВОЛЮЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до революції (у 1 знач.). // Пов'язаний з проведенням революції (про місце, час і т. ін.). // Який здійснює революцію або стоїть на її боці, обстоюючи її ідеї, принципи. // Пройнятий духом, ідеями, настроями революції. *Революційні пісні.* // Який є наслідком революції, викликаний, зумовлений нею. 2. Який може викликати докорінні зміни, перетворення в якій-небудь галузі або веде до них. 3. Який характеризується докорінними змінами, перетвореннями в якій-небудь галузі.

РЕВОЛЮЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **революці́йний**.

РЕВОЛЮЦІ́ЙНО, *присл.* По-революційному.

РЕВОЛЮЦІ́ЙНО-ВИЗВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із визволенням кого-небудь революційним шляхом від гніту, експлуатації.

РЕВОЛЮЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* 1. Переконаний діяч революції, учасник революційного руху. 2. *перен.* Той, хто робить переворот, відкриває нові шляхи розвитку в якій-небудь галузі.

РЕВОЛЮЦІОНЕ́РКА, -и. Жін. до **революціоне́р**.

РЕВОЛЮЦІОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **революціонізува́ти** і стан за знач. **революціонізува́тися**.

РЕВОЛЮЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **революці́йність**.

РЕВОЛЮЦІОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **революціонізува́ти**. // **революціонізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕВОЛЮЦІОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **революціонізува́ти** і стан за знач. **революціонізува́тися**.

РЕВОЛЮЦІОНІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Робити кого-, що-небудь революційно настроєним, пройнятим ідеями революції. 2. Якісно змінювати що-небудь шляхом докорінних перетворень, нововведень.

РЕВОЛЮЦІОНІЗУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок. і док.* 1. Ставати революційно настроєним, пройнятим ідеями революції. 2. *тільки недок.* Пас. до **революціонізува́ти**.

РЕВОЛЮЦІОНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **революціонізува́ти**.

РЕВОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Докорінний переворот у житті суспільства, який приводить до ліквідації віджилого суспільного ладу і утвердження нового, прогресивного. // Революційні ідеї. 2. Переворот у якій-небудь галузі, що приводить до докорінного перетворення, удосконалення чого-небудь.

РЕВОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **ревну́ти**.

РЕВТИ́ *див.* **реві́ти**.

РЕВТРИБУНА́Л, -у, *ч.*, *іст.* Революційний трибунал – органи правосуддя, створені Радянським урядом для боротьби з контрреволюційними елементами і саботажниками.

РЕ́ВТУХ, -а, *ч.*, *діал.* Рептух.

РЕВУЛЬСИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до ревульсії. ** **Ревульси́вні за́соби** – подразнюючі шкіру засоби, що спричинюють прилив крові до шкіри.

РЕВУ́ЛЬСІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Відвернення.

РЕВУ́Н, -а́, *ч.* 1. *розм.* Той, хто багато і часто реве, плаче. 2. *мор.* Звуковий сигнальний прилад; сирена. 3. Велика широконоса мавпа родини цебусових; має дуже гучний голос.

РЕВУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **реву́н** 1.

РЕВУЧИ́. Дієприсл. до **ревти́**.

РЕВУ́ЧИЙ, -а, -е. Який створює, видає рев, ревіння (у 1 знач.).

РЕВ'Ю́, *невідм.*, *с.* Естрадне або театральне видовище-огляд, що складається з невеликих сценок, вокально-інструментальних, танцювальних і циркових номерів, різних за жанром, але об'єднаних спільною темою.

РЕГАБІЛІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відновлення для корисної трудової діяльності, повернення до професійної праці осіб зі зниженою, внаслідок захворювання, працездатністю.

РЕГА́ЛІЇ, -ій, *мн.* (*одн.* **рега́лія**, -ї, *ж.*). 1. Предмети, що символізують монархічну владу (корона, скіпетр і т. ін.). 2. Предмети відзнаки (ордени, медалі). // Знаки розрізнення людей певних професій. 3. За часів феодалізму в Західній Європі – особливі монопольні права та привілеї королів, великих феодалів на стягнення мита, судових штрафів і т. ін., а також на експлуатацію вод, земних надр і лісів. 4. Підприємства сфери послуг, які знаходяться у віданні держави і служать джерелом державних доходів. ** **Грошова́ рега́лія** – виключне право держави на випуск грошей.

РЕГА́ЛЬ, -я, *ч.*, *муз.* 1. У 16 – 18 ст. – малий переносний орган з язичковими трубами без розтрубів. 2. Язичковий регістр органа, труби якого розміщуються зазвичай на мануалі брустверка.

РЕГА́ТА, -и, *ж.* Великі змагання на гребних, парусних або моторних суднах, в яких бере участь багато спортсменів.

РЕ́ГБІ, *невідм.*, *с.* Спортивна гра з м'ячем овальної форми; різновид футболу.

РЕГБІ́СТ, -а, *ч.* Гравець у регбі.

РЕГБІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до регбі, регбіста.

РЕ́ГЕЙ, -я, *ч.* Музичний стиль, який виник під впливом ритмо-мелодичних структур музики країн Карибського архіпелагу, культових пісень і Нью-Орлеанського блюзу.

РЕГЕНЕРА́Т, -у, *ч.* Тканина або речовина з відновленими вихідними властивостями. // *тех.* Використаний матеріал, в якому відновлено ту чи іншу вихідну властивість.

РЕГЕНЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **регенера́т**. // Признач. для регенерації. // Такий, що пов'язаний з відновленням чого-небудь.

РЕГЕНЕРА́ТНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **регенера́т**.

РЕГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Відновлювач, відроджувач. 2. *тех.* Теплообмінний апарат періодичної дії для регенерації тепла використаних продуктів горіння, що виходять з мартенівської, доменної і т. ін. печі.

РЕГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **регенера́тор**. *Регенераторні решітки.*

РЕГЕНЕРА́ТОРНИК, -а, *ч.*, *тех.* Фахівець, який працює біля регенератора.

РЕГЕНЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до регенерації.

РЕГЕНЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відновлення, поновлення, відтворення. **Регенера́ція да́них**, *спец.* – періодичне зчитування та перезапис даних у динамічному запам'ятовувальному пристрої з метою їх збереження. **Регенера́ція зобра́ження**, *спец.* – періодичне відтворення зображення для його підтримування. **Регенера́ція пам'я́ті**, *спец.* – відтворення вмісту пам'яті, що зруйнована, зчитуванням. **Регенера́ція сигна́лу**, *спец.* – процес приймання і відновлення цифрового сигналу таким чином, що амплітуда, форма та тривалість його елементів відновлюється у заданих межах. 2. *тех.* Відновлення цінних вихідних властивостей матеріалів, що використовувались у робочих процесах різних виробництв. 3. *тех.* Повернення частини тепла, що відходить, для постійного використання у теплосиловій установці. 4. *біол.* Відновлення якимнебудь організмом утрачених або пошкоджених органів і тканин.

РЕГЕНЕРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **регенерува́ти**. // *у знач. прикм.*

РЕГЕНЕРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Відновлювальний.

РЕГЕНЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *тех.* Дія за знач. **регенерува́ти** 1. 2. *біол.* Дія і стан за знач. **регенерува́ти** 2, 3 і **регенерува́тися** 1.

РЕГЕНЕРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.* 1. *перех.*, *тех.* Проводити регенерацію (у 1, 2 знач.) чогонебудь. 2. *перех.*, *біол.* Відновлювати утрачені або пошкоджені органи і тканини якого-небудь організму. 3. *неперех.*, *біол.* Відроджуватися, відновлюватися внаслідок регенерації (у 3 знач.).

РЕГЕНЕРУВА́ТИСЯ, -ується, *недок. і док.* 1. *біол.* Те саме, що **регенерува́ти** 3. 2. *тільки недок.*, *тех.* Пас. до **регенерува́ти** 1.

РЕГЕНЕРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **регенерува́ти**.

РЕГЕНСБУ́РЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Регенсбург.

РЕ́ГЕНТ, -а, *ч.* 1. Тимчасовий правитель монархічної держави, який призначається в разі відсутності, хвороби, неповноліття і т. ін. монарха, а також коли престол лишається незайнятим протягом тривалого часу. 2. Керівник церковного хору.

РЕ́ГЕНТСТВО, -а, *с.* 1. Тимчасове перебування влади в монархічній державі в руках одного або кількох правителів, які призначаються в разі відсутності, хвороби, неповноліття і т. ін. монарха, а також коли престол лишається незайнятим протягом тривалого часу. 2. Звання, посада регента.

РЕ́ГЕНТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ре́гент**.

РЕГЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Перебування в званні або на посаді регента.

РЕГЕНТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *муз.* Бути регентом (у 2 знач.).

РЕ́ГЕНТША, -і, *ж.* 1. Жін. до **ре́гент**. 2. *розм.* Дружина регента.

РЕ́ГІ, *невідм.*, *ч.* Різновид, стиль рок-музики (який використовує шумові ефекти та елементи народної музики).

РЕГІМЕ́НТ, -у, *ч.*, *заст.*, *рідко.* Полк найманого війська.

РЕГІМЕНТА́Р, -я́, *ч.*, *заст.*, *рідко.* Командир регіменту.

РЕГІМЕНТА́РІЙ, -я, *ч.*, *заст.*, *рідко.* Регіментар.

РЕГІО́Н, -у, *ч.* Певна територіальна одиниця (район, область, зона), що вирізняється з-поміж інших таких же одиниць специфічними рисами (географічними, економічними й т. ін.).

РЕГІОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Здійснення політики регіоналізму.

РЕГІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Підхід до розгляду і вирішення яких-небудь проблем з позиції інтересів регіону. 2. Елемент діалектної мови, територія побутування якого обмежується однією чи кількома говірками, рідше – невеликим ареалом. 3. Напрям в американському живописі, прибічники якого поєднували натуралістичну буквальність з елементами примітивізму, а награний оптимізм – з елементами іронії.

РЕГІОНАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Прибічник, послідовник регіоналізму (у 1, 3 знач.). 2. Спеціаліст з регіоналістики.

РЕГІОНАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Наука, яка вивчає проблеми з позицій регіоналізму. // Наука, яка вивчає територіальну організацію економіки, господарської діяльності та економічне районування.

РЕГІОНАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Що стосується регіоналізму, пов'язаний з ним.

РЕГІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *наук.* Стос. до регіону. ** **Регіона́льна уго́да**; **регіона́льний пакт** – міжнародний договір з яких-небудь питань, укладений між державами, що розташовані в одному географічному районі. **Регіона́льні ці́ни**: а) у внутрішній торгівлі – диференційовані ціни, які відображають економіко-географічні умови формування вартості товарів у різних районах країни; б) у світовій торгівлі – ціни, що відображають умови формування витрат на окремих ринках збуту.

РЕГІОНА́РНИЙ, -а, -е, *мед.* Місцевий; такий, що стосується будь-якої ділянки тіла. *Регіонарна анестезія.*

РЕГІСТА́Н, -у, *ч.* Парадна площа в містах Середнього Сходу.

РЕГІ́СТР, *ч.* 1. *род.* -у, *спец.* Список, перелік чогонебудь; книга для записування, обліку чогось. 2. *род.* -у, *муз.* Частина звукоряду, що займає певне положення по висоті звучання і має однаковий тембр. 3. Висота звучання голосу співака (співачки). *Високий регістр. Низький регістр.* 4. *род.* -у, *муз.* У язичкових і духових інструментах (клавесин, фісгармонія, акордеон, орган) – набір язичків або труб різної настроєності одного тембру. 5. *род.* -а, *спец.* Розподільник, регулятор у деяких машинах і приладах. // Ряд клавіш у клавішних літерних або лічильно-аналітичних машинах. 6. *род.* -у. Особливий орган, який здійснює функції нагляду в спеціальній галузі управління. // Орган державного нагляду за якістю морських і річкових суден, що будуються, та за безпекою їх плавання. 7. *род.* -а, *спец.* Елемент комп'ютера для проміжного зберігання інформації (команд, даних і т. ін.). ** **Ба́зовий регі́стр** – регістр, в якому зберігається базова адреса. **Інде́ксний регі́стр** – регістр, вміст якого під час виконання команди додається до вказаної в ній адре-

си. **Регі́стр кома́нд** – регістр процесора, який містить виконувану в даний момент команду.

РЕҐІ́СТРОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до реґістр.

РЕ́ГІТ, -готу, *ч.* Нестримний, голосний сміх. // *перен.* Крик птахів, тварин, що нагадує гучний сміх. // *перен.* Створювані предметами, стихійними силами природи і т. ін. гучні, розкотисті звуки, що нагадують людський нестримний сміх. *Захлинатися реготом.*

РЕ́ГІТНО, *присл.* Нестримно регочучи. // *перен.* Створюючи звуки, схожі на регіт людини.

РЕГІТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **реготня́**.

РЕГЛА́МЕНТ, -у, *ч.* 1. Прийнятий розпорядок ведення зборів, засідання і т. ін. // *розм.* Час, відведений згідно з цим розпорядком для доповіді або виступу. 2. Заведений розпорядок дня, режим праці і т. ін. 3. Інструкція, зведення правил для користування чим-небудь. ** **Гігієні́чний регла́мент** – науково обґрунтовані параметри чинників навколишнього середовища, які виключають їх шкідливий вплив на організм. **Радіаці́йно-гігієні́чний регла́мент** – затверджені правила, умови та критерії, за яких приймають рішення, а також методи і засоби вимірювань, що забезпечують однозначність і єдність вимог радіаційної безпеки і засобів радіаційного контролю. 4. Назва деяких актів міжнародних конференцій і конгресів.

РЕГЛАМЕНТА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до регламенту. ** **Регламента́рна вла́да**: в деяких країнах – право уряду регулювати суспільні відносини актами (регламентами), юридична сила яких нижча, ніж закону.

РЕГЛАМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **регламентува́ти**. 2. Сукупність правил, що регламентують, визначають, регулюють, обмежують чию-небудь діяльність. ** **Гігієні́чна регламента́ція** – затвердження науково обґрунтованих, апробованих державних санітарних норм, правил, гігієнічних нормативів.

РЕГЛА́МЕНТНИЙ, -а, -е. Стос. до регламенту.

РЕГЛАМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **регламентува́ти**. // **регламенто́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕГЛАМЕНТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до регламентування.

РЕГЛАМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **регламентува́ти**.

РЕГЛАМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Примушувати кого-небудь дотримуватися певних правил, обмежень. // Точно визначати, суворо встановлювати що-небудь.

РЕГЛАМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **регламентува́ти**.

РЕГЛАМЕНТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **регламентува́ти**.

РЕГЛА́Н, -а, *ч.*, *крав.* 1. *невідм.* Фасон верхнього одягу, в якому рукав із плечем становлять одне ціле. 2. *род.* -а, *розм.* Пальто, куртка такого фасону.

РЕГЛЕ́Т, -а, *ч.*, *друк.* Прокладний матеріал у вигляді металевої пластинки.

РЕГМАГЛІ́ПТИ, -ів, *мн.* Заглиблення на поверхні метеоритів, утворені внаслідок "свердлильної" дії земної атмосфери на поверхню метеоритів під час їхнього руху в атмосфері з космічними швидкостями.

РЕГНА́НТНИЙ, -а, -е: ** **Регна́нтний проце́с**, *псих.* – те саме, що **регна́нтність**.

РЕГНА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *псих.* Термін, що його використовують для позначення великої кількості мозкових процесів, які виникають одночасно.

РЕ́ГНУТИ, -ну, -неш, *недок.*, *діал.* Дуже хотіти.

РЕГОЛІ́Т, -у, *ч.* Поверхневий пухкий шар місячного ґрунту. *Материковий реголіт.*

РЕГОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **регота́ти**.

РЕГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і рідко* **РЕГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Гучно, нестримно сміятися. // *з кого.* Насміхатися, глузувати з кого-небудь. // *перен.* Видавати характерний звук, що нагадує гучний сміх (про птахів, тварин). // *перен.* Створювати розкотистий звук, що нагадує гучний сміх (про предмети, явища природи і тощо). 2. *зах.* Іржати.

РЕГОТА́ТИСЯ, -го́чуся, -го́чешся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **регота́ти**.

РЕГОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **реготі́ти**.

РЕГОТІ́ТИ *див.* **регота́ти**.

РЕГОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який любить реготати. 2. Який супроводжується реготом.

РЕГОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **реготли́вий**.

РЕГОТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **регота́ти**.

РЕГОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Нестримний гучний сміх.

РЕГОТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто любить реготати. 2. Уживається як прикладка до назви птахів родини чайок або як назва цих птахів.

РЕГОТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Жін. до **регоду́н** 1. 2. Те саме, що **регоду́н** 2.

РЕГОТУ́ШКА, -и, *ж.* Пестл. до **регоду́ха** 1.

РЕГРАДА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Повернення до попередньої стадії ґрунтоутворення.

РЕГРАДО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Який зазнав реградації.

РЕГРЕДІЄ́НТ, -а, *ч.*, *фін.* Тримач векселя, який вимагає, щоб векселедавець сплатив гроші за опротестованим векселем.

РЕГРЕДІЄ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* У психіатрії – розвиток психічного захворювання з послабленням позитивних, а у ряді випадків – і негативних психічних симптомів.

РЕГРЕ́С, -у, *ч.* 1. Рух назад, повернення до старих, віджилих форм, занепад, деградація; прот. п р о г р е с. // Зміни у гірший бік. 2. У біології – спрощення організмів у процесі еволюції. 3. *юр.* Право особи, яка виконувала зобов'язання іншої особи, пред'являти до неї зворотну вимогу про повернення витрат. 4. *фін.* Право зворотної вимоги, тобто право кожного надписувача (у 2 знач.), який оплатив вексель, звернутися з вимогою про платіж як до векселедавця, так і до кожного з надписувачів, надписи яких на векселі стоять вище його підпису.

РЕГРЕСА́НТ, -а, *ч.*, *юр.* 1. Особа, яка пред'являє до іншої особи зворотну вимогу про відшкодування збитків у разі недотримання нею взятих зобов'язань. 2. Надписувач, якому здійснено платіж за векселем.

РЕГРЕСА́Т, -а, *ч.* 1. Особа, до якої спрямовано вимогу регресанта. 2. Надписувач, який оплатив та отримав назад вексель і, відповідно, знову став векселедержателем.

РЕГРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який веде до регресу (у 1 знач.); такий, що перебуває в стані зворотного розвитку; прот. п р о г р е с и в н и й. *Регресивне явище.* ** **Регреси́вне оподаткува́ння** – система оподаткування доходів, за якої норма оподаткування зменшується із зростанням доходів. 2. *лінгв.* Який впливає на попередній звук.

РЕГРЕСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **регреси́вний** 1.

РЕГРЕСИ́ВНО. Присл. до **регреси́вний**.

РЕГРЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до регресії. ** **Регресі́йний ана́ліз** – дослідження статистичних даних через побудову рівняння регресії (у 2 знач.).

РЕГРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Відступання моря з суходолу. 2. *мат.* Імовірнісна залежність середнього значення якоїсь величини від іншої величини. 3. Вживання слів у зворотному порядку. 4. *біол.* Повернення на ранній рівень розвитку з актуалізацією латентної інфантильної реактивності за нездатності з реалістичних позицій вирішувати проблеми, обумовлені зовнішніми обставинами та внутрішнім конфліктом.

РЕГРЕ́СНИЙ, -а, -е. Стос. до регресу. ** **Регре́сний по́зов**, *юр.* – зворотна вимога; вимога кредитора про повернення грошової суми (або іншої майнової цінності), яку він сплатив третій особі з вини боржника.

РЕГРЕ́СО, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **регре́сний по́зов**.

РЕГРЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Переходити від вищих форм розвитку до нижчих, рухатися назад, занепадати, погіршуватися; прот. п р о г р е с у в а т и.

РЕГТА́ЙМ, -у, *ч.* 1. Танцювальна музика американських негрів кінця 20 ст., попередник джазу. 2. Американський салонний і бальний танець, від якого походить фокстрот, тустеп.

РЕ́ГУЛА, -и, *ж.*, *заст.* Правило. // *військ.* Статут.

РЕ́ГУЛИ, -гул, *мн.*, *фізіол.* Те саме, що **менструа́ція**.

РЕГУЛІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Який може бути регульованим.

РЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **регулюва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який регулюється.

РЕГУЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **регульо́ваний** 2.

РЕГУЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна регулювати.

РЕГУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для регулювання.

РЕГУЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто регулює дорожній рух (рух транспорту на поворотах, перехрестях доріг, вулиць; на залізничному переїзді, паромній переправі тощо). 2. Той, хто регулює роботу машини, механізму, установки і т. ін.

РЕГУЛЮВА́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **регулюва́льник** 1.

РЕГУЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **регулюва́льник** 1.

РЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **регулюва́ти**. ** **Бюдже́тне регулюва́ння** – система перерозподілу коштів між бюджетами; передача частини фінансових ресурсів бюджетів вищих рівнів бюджетам нижчих рівнів для збалансування останніх. **Валю́тне регулюва́ння** – форма державного регулювання міжнародних економічних відносин; регулювання міжнародних розрахунків та порядку здійснення операцій з валютою і валютними цінностями. **Індикати́вне регулюва́ння еконо́міки** – вплив держави на виробництво з допомогою економічних важелів (податків, державних інвестицій тощо). **Податко́ве регулюва́ння** – заходи непрямого впливу на економіку та соціальні процеси через зміну податків, податкових пільг, відрахувань до бюджету та ін. **Регулюва́ння грошово́го о́бігу** – сукупність заходів для забезпечення сталості грошового обігу, стримування інфляції, гнучкого забезпечення грошима потреб сфери обігу. 2. *спец.* Керування, що полягає у забезпеченні наближення значень параметрів об'єкта керування до заданих значень. ** **Автомати́чне регулюва́ння** – автоматична підтримка в заданих межах регульованої величини. 3. *біол.* Сукупність процесів, спрямованих на підтримку певної структури біологічної системи для забезпечення необхідних режимів її функціонування.

РЕГУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* 1. Впорядковувати що-небудь, керувати чимось, під-коряючи його відповідним правилам, певній системі. 2. *також чим.* Домагатися нормальної роботи машини, установки, механізму і т. ін., забезпечуючи злагоджену взаємодію складових частин, деталей. // Зменшуючи або збільшуючи швидкість, величину і т. ін., досягати потрібної сили, належного ступеня вияву чого-небудь.

РЕГУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **регулюва́ти**.

РЕГУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **регулюва́ти**.

РЕГУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, здійснюється, проводиться систематично, рівномірно, через певні проміжки часу. ** **Регуля́рне відобра́ження**, *мат.* – морфізм комплексних алгебраїчних багатовидів. 2. Який має встановлену постійну організацію і систематичний курс військового навчання (про армію, військо). // Який проводиться військовими частинами. ** **Регуля́рна а́рмія** – війська постійної армії, які систематично поповнюються з нових призовів, мають встановлену організацію і проходять курс військового навчання. 3. Геометрично правильний (про планування саду, парку і т. ін.).

РЕГУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **регуля́рний**.

РЕГУЛЯ́РНО. Присл. до **регуля́рний** 1.

РЕГУЛЯТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який регулює, визначає напрям, спрямовує розвиток чого-небудь.

РЕГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій для автоматичного регулювання чого-небудь. // Пристрій для підтримування в заданих межах параметру процесу. *Багатопозиційний регулятор. Двопозиційний регулятор.* 2. *перен.* Те, що регулює, спрямовує що-небудь. 3. *тех.*, *іст.* Головний важіль (контрóлер), що регулював подачу пари на поршні парової машини – паровоза, пароплава тощо.

РЕГУЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до регулятора.

РЕГУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до регуляції. ** **Регуляці́йні спору́ди**: гідротехнічні споруди, які створюють опір підмиву, відкладенню наносів, руйнівній дії води та криги, – дамби, греблі та ін.

РЕГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **регулюва́ти**.

РЕГУРГІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відрижка; рефлюкс, поворотна течія. 2. Зворотний нормальному рух рідин або газів, що виникає в порожнистих м'язових органах при їх скороченні.

РЕДАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **редагува́ти**. // **редаго́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕДАГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **редагува́ти**.

РЕДАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Перевіряти і виправляти або відповідно оформляти певний текст. 2. Бути керівником якого-небудь видання.

РЕДАГУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **редагува́ти** 1.

РЕДА́КТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто редагує (у 1 знач.) текст. *Художній редактор.* // *спец.* Програма, що забезпечує редагування. ** **Графі́чний реда́ктор** – програма редагування графічної інформації. **Екра́нний реда́ктор** – текстовий редактор, що забезпечує відображення та редагування тексту на екрані дисплея. **Реда́ктор ба́зи да́них** – програма у складі системи керування базами даних, яка забезпечує редагування структури та вмісту баз даних. **Реда́ктор зв'язкі́в** – програма, признач. для створення завантажувального модуля з одного чи кількох об'єктних модулів. **Реда́ктор програ́м** – *див.* **синтаксичнозорієнто́ваний реда́ктор**. **Рядко́вий реда́ктор** – текстовий редактор, що виконує операції у відповідності з текстовими командами над вказаними у них рядками. **Синтаксичнозорієнто́ваний реда́ктор** – редактор текстових програм, який враховує синтаксис мови програмування. 2. Керівник якого-небудь видання.

РЕДАКТОРА́Т, -у, *ч.* Рада редакторів.

РЕДА́КТОРКА, -и. Жін. до **реда́ктор**.

РЕДА́КТОРСТВО, -а, *с.* Діяльність редактора.

РЕДА́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **реда́ктор**. // Який складається з редакторів. // Признач. для редактора, редакторів.

РЕДАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **реда́кція** 1. // Який складається з осіб, відповідальних за яке-небудь видання. // Належний редакції. ** **Редакці́йна колегі́я** – дорадчий орган управління діяльністю редакції друкованого засобу масової інформації. **Редакці́йна стаття́** – стаття, яка не має підпису автора і виходить від імені редакції (у 1 знач.). 2. Стос. до редакції (у 4 знач.).

РЕДАКЦІ́ЙНО-ВИДАВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Пов'язаний з редагуванням та видавництвом друкованих видань.

РЕДА́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Організація (колектив), що здійснює підготовку видання до друку. 2. Організація (колектив), що здійснює підготовку і випуск у світ друкованих видань. 3. Приміщення, в якому здійснюється редагування чого-небудь. 4. Варіант якого-небудь літературного або музичного твору чи окремої його частини. // Певним чином оброблений текст. // Пристосування твору до нових умов музичного або сценічного виконання. // Формулювання, форма викладу думки, положення. 5. Виконавська обробка музичного твору (нюанси, темпи, динаміка, аплікатура і т. ін.). 6. Те чи інше формулювання, форма вираження думки. 7. Те саме, що **редагува́ння**. // Керівництво яким-небудь виданням.

РЕДА́Н, -а, *ч.* 1. Уступ на днищі швидкохідного катера, летючого човна або поплавка гідролітака, що зменшує опір під час руху по воді і полегшує злітання летючих човнів і гідролітаків. 2. Польова фортифікаційна споруда з двох фасів під кутом 60 – 120°, що виступає у бік противника.

РЕДЕМАРКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до редемаркації.

РЕДЕМАРКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перевірка раніше визначеної лінії державного кордону з відновленням або заміною прикордонних знаків.

РЕДЕРИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Те саме, що **зворо́тна дерива́ція**.

РЕ́ДЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ре́дька**.

РЕДЖА́НГ-ЛАМПУ́НГИ, -ів, *мн.* Група народів в Індонезії.

РЕДИ́КУЛ, -а, *ч.*, *міф.* Римське божество, яке примушувало ворогів до відступу.

РЕДИНГІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; рожеві або жовтувато-білі кристали.

РЕДИНГО́Т, -а, *ч.*, *заст.* 1. Довгий сюртук широкого крою, якого одягали для верхової їзди. 2. Особливий крій жіночого верхнього плаття.

РЕДИ́С, -у, *ч.* Те саме, що **редиска** 1.

РЕДИ́СКА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Однорічна овочева рослина родини хрестоцвітих з їстівним невеликим червоним, іноді білим коренеплодом круглої або довгастої форми. 2. Їстівний коренеплід цієї рослини.

РЕДИСТИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повторне дистилювання, повторна перегонка.

РЕДИ́Ф, -а, *ч.* Поширена у східній поезії форма римування, яка полягає в тому, що після рими повторюється слово або кілька слів.

РЕ-ДІЄ́З-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мінорна тональність, тонікою якої є ре-дієз.

РЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* Стадія розвитку дигенетичних присисонів; паразитує у молюску.

РЕДКОЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* Скорочення: редакційна колегія.

РЕДОКСМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до редоксиметрії.

РЕДОКСМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Група методів титриметричного аналізу, що базується на застосуванні окисно-відновних реакцій.

РЕДО́КС-ПОТЕНЦІА́Л, -у, *ч.*, *спец.* Окисно-відновний потенціал системи-відновника і системи-окисника у різних середовищах, вимірюється у вольтах.

РЕДРЕСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Виправлення деформацій тіла, перев. кінцівок, розтягненням тканин або здавленням їх із наступним накладенням фіксаційних пов'язки.

РЕДСТОКІ́СТИ, -ів, *мн.* У 2-й пол. 19 ст. в Росії – секта євангельських християн.

РЕДУБЛЕМА́Н, -а, *ч.* У фехтуванні – повторна атака.

РЕДУКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Який змінився в бік зменшення, послаблення. *Редуковані голосні.*

РЕДУКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **редуко́ваний**.

РЕДУКО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна редукувати.

РЕДУКО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **редуко́вний**.

РЕДУ́КТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Механізм зубчастої передачі, що зменшує швидкість обертання при передаванні руху від одного вала до іншого. 2. Прилад для зниження тиску рідини або газу, що подаються трубопроводом.

РЕДУ́КТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Який виготовляє редуктори.

РЕДУКТОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь верстатобудівної та інструментальної промисловості, що займається розробкою та виготовленням редукторів, варіаторів та механічних приводів.

РЕДУКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до редукування.

РЕДУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **редукува́ти**.

РЕДУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *спец.* 1 *перех.* Змінювати в бік зменшення, послаблення. 2. *неперех.* Те саме, що **редукува́тися** 2.

РЕДУКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* 1. Зменшуватися, послаблюватися. 2. Змінювати свою будову, склад, зменшуючись, послаблюючись або скорочуючись, спрощуючись.

РЕДУКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **редукува́ти**.

РЕДУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до редукції. ** **Редукці́йний по́діл**, *біол.* – один з поділів мейозу, наслідком якого є зменшення (редукція) числа хромосом удвічі.

РЕДУКЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Філософська концепція, орієнтована на розв'язання проблеми узгодженості наукових знань на основі вироблення загальної мови описання.

РЕДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Зведення в процесі дослідження одного явища до іншого з метою спрощення та порівняння. // *спец.* Процес або дія, що призводить до зменшення, послаблення або спрощення чого-небудь, іноді до повної втрати якихось об'єктів, ознак. ** **Реду́кція пра́ці** – зведення якісно відмінних видів праці до певної кількості однорідної праці. 2. *біол.* Зменшення органів або тканин, відмирання чи зміна їхньої будови внаслідок втрати функцій. *Редукція кінцівок.* 3. *хім.* Відновлення елемента. 4. *лінгв.* Значне ослаблення або втрата ненаголошених звуків при їх вимовлянні. 5. *ек.* Зведення складного виробничого процесу до простішого в умовах товарного виробництва. 6. *фін.* Зниження біржових цін, а також біржових курсів валют і цінних паперів. 7. У системах обробки інформації – перетворення даних в іншу форму. 8. *мед.* Репозиція, вправляння.

РЕДУПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *лінгв.* Засіб словотвору, який полягає у подвоєнні основи слова або цілого слова. 2. *біол.* Подвоєння хромосоми під час клітинного поділу. 3. *мед.* Різновид парамнезії, проявом якої є переконаність хворого в наявності двох осіб, предметів, подій замість єдиного реально існуючого.

РЕДУПЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Утворений засобом редуплікації.

РЕДУ́Т, -у, *ч.*, *військ.*, *заст.* Зімкнуте квадратне або багатокутне польове укріплення, здатне до самостійної оборони.

РЕДУЦЕ́НТ, -у, *ч.* Загальна назва організмів, що розкладають органічні речовини і здійснюють поступову мінералізацію органічної матерії та її повернення в неорганічний світ.

РЕ́ДЬКА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Дворічна овочева рослина родини хрестоцвітих з їстівним чорним або білим коренеплодом круглої чи довгастої форми. 2. Їстівний коренеплід цієї рослини. // *у знач. збірн.* 3. Те саме, що **редиска**.

РЕ́ДЬКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ре́дька**. // Вигот. з редьки (у 2, 3 знач.). *Редьковий сік.*

РЕДЮ́Т, -у, *ч.*, *військ.*, *заст.* Укріплений пункт усередині фортеці чи польового укріплення – останній оплот гарнізону під час оборони.

РЕЕВАКУАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реевакуації.

РЕЕВАКУА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повернення до місць, звідки відбувалась евакуація.

РЕЕВАКУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реевакуюва́ти**.

РЕЕВАКУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.* Повертати з евакуації.

РЕЕВАКУЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок. і док.* 1. Повертатися з евакуації. 2. *тільки недок.* Пас. до **реевакуюва́ти**.

РЕЕ́КСПОРТ, -у, *ч.* Експорт з країни товарів, привезених із-за кордону.

РЕЕКСПОРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Проводити реекспорт для перепродажу іншим державам.

РЕЕКСПОРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **реекспортува́ти**.

РЕЕМІГРА́НТ, -а, *ч.* Той, хто повернувся на Батьківщину після еміграції.

РЕЕМІГРА́НТКА, -и. Жін. до **реемігра́нт**.

РЕЕМІГРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до рееміграції.

РЕЕМІГРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повернення емігрантів на Батьківщину.

РЕЕМІГРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Повертатися на Батьківщину після еміграції.

РЕЕНТЕРА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Якому властива реентерабельність.

РЕЕНТЕРА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Властивість підпрограми або модуля програми, яка полягає в тому, що вони можуть бути викликані рекурсивно або кількома паралельними процесами одночасно.

РЕЄ́СТР, -у, *ч.* 1. Список, письмовий перелік кого-, чого-небудь. // *лінгв.* Список, перелік у словнику слів, що тлумачаться або перекладаються іншою мовою. 2. Книга для запису справ, документів, майна, земельних володінь, обліку наявності, руху коштів та цінностей і т. ін. ** **Ба́нківський реє́стр** – книга реєстрації банків, що функціонують на території певної країни. **Реє́стр векселі́в** – банківський документ, що його розробляють для відстежування термінів оплати векселів, облік яких здійснив банк. **Реє́стр ці́нних папе́рів** – реєстр, що містить відомості про всі цінні папери, що належать тому чи іншому підприємству.

РЕЄСТРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Особа, яка здійснює реєстрацію кого-, чого-небудь. // Юридична особа, яка має дозвіл на ведення реєстру власників іменних цінних паперів. ** **Спеціалізо́ваний реєстра́тор** – тримач реєстра акціонерного товариства, діяльність якого полягає виняткова у веденні та збереженні реєстрів. 2. Механічний прилад для фіксування чого-небудь. // Автоматичний прилад, який здійснює реєстрацію окремих показників. 2. *перен.* Той, хто констатує, фіксує події, явища, які відбуваються. 3. *спец.* Пристрій для запису на носії інформації явищ, що спостерігаються, результатів вимірювання або обчислень та інших даних.

РЕЄСТРА́ТОРКА, -и, *розм.* Жін. до **реєстра́тор** 1.

РЕЄСТРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **реєстра́тор** 1.

РЕЄСТРАТУ́РА, -и, *ж.* Відділ в установі, в якому реєструють кого-, що-небудь.

РЕЄСТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реєстрації.

РЕЄСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **реєструва́ти**. ** **Біржова́ реєстра́ція** – умова обов'язкової реєстрації компанії на біржі, перш ніж її буде допущено до здійснення біржових операцій з цінними паперами. **Реєстра́ція шлю́бу** – юридичне оформлення вступу до шлюбу.

РЕЄ́СТРИК, -а, *ч.* Зменш. до **реє́стр**.

РЕЄСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реєструва́ти**.

РЕЄСТРО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто служив у реєстровому війську.

РЕЄСТРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **реє́стр**. ** **Реєстро́ва то́нна** – одиниця виміру внутрішнього об'єму морських торговельних суден. **Реєстро́ве коза́цтво (ві́йсько)** – наймане військо, сформоване польським урядом у 16 – першій половині 17 ст. з українських козаків для охорони південних кордонів із занесенням козаків до особливого списку – реєстру. **Реєстро́ве сло́во** – заголовне слово кожної статті в словнику, яке вирізняється окремим шрифтом. 2. *у знач. ім.* **реєстро́вий**, -вого, *ч.* Те саме, що **реєстро́вець**.

РЕЄСТРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна реєструвати.

РЕЄСТРОУТРИ́МУВАЧ, -а, *ч.*, *фін.* Емітент, що має дозвіл на ведення реєстру власників випущених ним іменних цінних паперів; реєстратор.

РЕЄСТРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до реєстрування. // Який признач., використовується для реєстрування чого-, кого-небудь

РЕЄСТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **реєструва́ти**.

РЕЄСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Вносити кого-, що-небудь у список, книгу для запису справ, документів, майна, земельних володінь і т. ін. з метою обліку або надання йому законної чинності. ** **Реєструва́ти шлюб** – юридично оформляти вступ до шлюбу. 2. Фіксувати, перев. за допомогою приладів, яке-небудь явище, спостереження, якийсь факт. // Автоматично записувати значення вимірюваної величини, що змінюється в часі.

РЕЄСТРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Ставати на облік, відмічатися в якому-небудь списку. 2. *розм.* Юридично оформляти шлюб. 3. Пас. до **реєструва́ти**.

РЕЄСТРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **реєструва́ти**.

РЕЖИ́М, -у, *ч.* 1. Державний лад, спосіб правління. 2. Точно встановлений розпорядок життя, праці, відпочинку і т. ін. *Постільний режим.* 3. Система заходів, правил, запроваджуваних для досягнення певної мети. ** **Режи́м еконо́мії** – принцип господарювання, який передбачає досягнення найкращих наслідків за найменших витрат шляхом збереження трудових, матеріальних та фінансових ресурсів. 4. Певні умови, необхідні для забезпечення роботи, функціонування, існування чого-небудь. ** **Авари́йний режи́м** – режим функціонування підприємства (об'єкта) у разі виникнення аварії. **Режи́м найбі́льшого спри́яння** – максимально сприятливі умови для діяльності, роботи, надані кому-, чому-небудь. ** **Режи́м пра́ці** – фізіологічно та економічно обґрунтоване чергування періодів праці та перерв. 5. *спец.* Сукупність параметрів, які характеризують функціонування об'єкта. 6. *спец.* Стан системи, що визначається множиною різних процесів. ** **Автоно́мний режи́м** – режим роботи, за якого об'єкт функціонує самостійно, без керування з боку верхнього рівня. **Динамі́чний режи́м** – режим роботи, за якого хоча б один з параметрів режиму змінюється у часі. **Мультизада́чний режи́м** – режим роботи обчислювальної системи, який передбачає одночасне виконання декількох процесів. **Норма́льний режи́м** – режим функціонування виробу, який характеризується робочими значеннями усіх параметрів.

РЕЖИ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до режиму.

РЕЖИСЕ́Р, -а, *ч.* Постановник спектаклю, кінофільму, естрадно-концертної програми, циркової вистави і т. ін.

РЕЖИСЕ́РСТВО, -а, *с.* Діяльність режисера.

РЕЖИСЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **режисе́р**. // Признач. для режисера. // Який складається з режисерів.

РЕЖИСЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **режисерува́ти**.

РЕЖИСЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути на посаді режисера, працювати режисером.

РЕЖИСИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **режиси́рувати**.

РЕЖИСИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Здійснювати постановку спектаклю, кінофільму, естрадно-концертної програми, циркової вистави і т. ін.

РЕЖИСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок* Те саме, що **режиси́рувати**.

РЕЖИСУ́РА, -и, *ж.* 1. Режисерська діяльність, керівництво постановкою спектаклю, кінофільму, циркової вистави і т. ін. 2. Режисерське оформлення якого-небудь спектаклю, кінофільму, естрадно-концертної програми й т. ін. 3. *збірн.* Люди, які займаються режисерською діяльністю; режисери.

РЕЗ, -а, *ч.* У Стародавній Русі – процент від позичених грошей.

РЕЗЕДА́, -и́, *ж.* Трав'яниста декоративна рослина з пахучими дрібними квітками, зібраними в колосоподібне суцвіття. // Квітка цієї рослини.

РЕЗЕДО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **резеда́**. // Вигот. з вмістом резеди або з резеди.

РЕЗЕ́ДОВІ, -их, *мн.* Родина трав'янистих декоративних рослин із пахучими дрібними квітками, зібраними в колосоподібне суцвіття.

РЕЗЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **резектува́ти**.

РЕЗЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *мед.* Піддавати якийсь орган чи його частину резекції.

РЕЗЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до резекції. // Признач. для резекції.

РЕЗЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Оперативне видалення ушкоджених хворобою органа, кістки або час-тини їх.

РЕЗЕ́РВ, -у, *ч.* 1. Запас чого-небудь, який спеціально зберігається для використання в разі потреби. // *перев. мн.* Ще не використані можливості, засоби для здійснення чого-небудь. ** **Ба́нківські резе́рви** – частина банківського капіталу, призначена для компенсації кредитів, а також для страхування вкладів фізичних осіб. **Бюдже́тний резе́рв** – наперед зарезервована частина бюджетних коштів, призначена для фінансування різних непередбачених витрат держави. **Валю́тний (золотовалю́тний) резе́рв** – запаси іноземної валюти, а також золота, які є у розпорядженні центрального банку держави. **Відкри́тий фіна́нсовий резе́рв** – резервний капітал, показаний у фінансовому звіті. **Держа́вні резе́рви** – створювані державою запаси найважливіших видів сировини, палива, обладнання, зерна на випадок непередбаченої ситуації. **Капіта́льні резе́рви** – резерви підприємства або банку, які підлягають розподілові між акціонерами. **Ліквíдний резе́рв** – частина капіталу підприємства, що його зарезервовано для інвестування у можливі високорентабельні проекти. **Стату́тний резе́рв** – резервний фонд акціонерного товариства, що його зафіксовано статутом цього товариства. **Фіна́нсовий резе́рв** – кошти, зарезервовані державою, підприємствами на непередбачувані витрати і спеціальні потреби. 2. Джерело, звідки беруться нові сили для кого-, чого-небудь. 3. Частина військ, залишена в розпорядженні командира і призначена для використання в разі гострої потреби в бою. ** **Бу́ти (лиша́тися) в резе́рві** – не використовуватися в даний момент, бути в запасі. 4. Категорія громадян,

які перебувають на військовому обліку і призиваються в армію в разі необхідності. 5. В обчислювальній техніці – ресурс, який використовується або може використовуватись як замінник головного ресурса або за зруйнування інформації у файлі.

РЕЗЕРВА́Т, -у, *ч.* Територія, природні багатства якої зберігаються і перебувають під особливою державною охороною.

РЕЗЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Збереження чого-небудь у резерві (у 3 знач.). 2. У деяких країнах – місце відокремленого поселення корінних жителів. 3. Територія, природні багатства якої перебувають під особливою охороною держави; заповідник.

РЕЗЕРВІ́СТ, -а, *ч.* Військовослужбовець нижчого чину, який перебуває в запасі.

РЕЗЕ́РВНИЙ, -а, -е. 1. Який заготовляється для резерву (у 1 знач.) і використовується в разі потреби; запасний. ** **Резе́рвна но́рма**, *фін.* – норматив депозитних зобов'язань, що їх комерційний банк повинен зберігати у центральному банку або у власних сховищах. **Резе́рвне мі́сто** – одне із 12 міст у США, де розташовані федеральні резервні банки. **Резе́рвний капіта́л** – частина грошових прибутків, що виділяється для відшкодування можливих збитків. **Резе́рвна валю́та** – іноземна валюта, що накопичується центральним банком країни для міжнародних розрахунків. 2. Який перебуває у резерві (у 3, 4 знач.).

РЕЗЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **резервува́ти**. // **резерво́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕЗЕРВУА́Р, -а, *ч.* 1. Посудина, вмістилище для зберігання рідини або газу. // Водосховище, басейн. 2. *перен.* Велике, багате джерело чого-небудь.

РЕЗЕРВУА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **резервуа́р** 1.

РЕЗЕРВУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **резервува́ти**. 2. Спосіб забезпечення надійності об'єкта за рахунок використання додаткових засобів та можливостей. 3. Наявність у виробі більше, ніж одного засобу для виконання потрібної функції.

РЕЗЕРВУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Залишати що-небудь у резерві.

РЕЗЕРВУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **резервува́ти**.

РЕЗЕРПІ́Н, -у, *ч.* Лікарський алкалоїдний препарат, що застосовується при гіпертонічній хворобі та психічних захворюваннях.

РЕЗЕРФО́РД, -а, *ч., фіз.* Позасистемна одиниця активності радіоактивних нуклідів (Рд).

РЕ́ЗЕШІ, -ів, *мн.* Дрібні вотчинники в Молдавії в 16 – 19 ст., які жили общинами на основі пайового землеволодіння.

РЕЗИҐНА́ЦІЯ, -ї, *ж., книжн., заст.* Цілковита покірливість долі.

РЕЗИҐНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *книжн., заст.* Цілковито підкорятися долі.

РЕЗИДЕ́НТ, -а, *ч.* 1. За часів середньовіччя – дипломатичний представник, що постійно перебував у даній країні. 2. Іноземець, який постійно проживає у якій-небудь державі; офіційне представництво країни за кордоном, крім того, представництво підприємства, компанії, організації, яке не займається господарською або комерційною діяльністю. 3. Таємний уповноважений іноземної розвідки, що на території даної держави спрямовує діяльність своїх агентів. 4. Юридична особа, зареєстрована на території іноземної держави, яка має визначений статус і підлягає законам цієї держави. 5. Громадянин, мешканець своєї країни у порівнянні з іноземцем-нерезидентом. 6. У програмуванні – частина керівної програми, яка постійно знаходиться в оперативній пам'яті під час роботи ЕОМ.

РЕЗИДЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до резидента (у 5 знач.).

РЕЗИДЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до резидента (у 1 – 4 знач.).

РЕЗИДЕНТУ́РА, -и, *ж., збірн.* Резиденти, уповноважені розвідувальним центром здійснювати зв'язок з агентурою і керувати її діями.

РЕЗИДЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Місцеперебування уряду, керівників держав і високопоставлених осіб. // *жарт.* Місце постійного проживання або перебування кого-небудь. *Резиденція посла.* 2. У програмуванні – місце постійного розташування програм і даних.

РЕЗИДУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Залишковий. // Який має відношення до перцептивної функції, яка залишається після нещасного випадку, травми або операції. *Резидуальна шизофренія.* ** **Резидуа́льна фа́за** – фаза хвороби або розладу, яка настає після первинних симптомів.

РЕЗИДУА́ЛЬНО. Присл. до **резидуа́льний**.

РЕЗИ́НА, -и, *ж., розм.* 1. Еластична речовина, яка не пропускає води, повітря і виготовляється шляхом вулканізації каучуку; гума. 2. Виріб, предмет із цієї речовини.

РЕЗИНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір однієї із смоляних кислот каніфолі. ** **На́трійний резина́т** – складник мила.

РЕЗИ́НКА, -и, *ж., розм.* 1. Шматочок гуми для стирання написаного. 2. Тасьма або шнур із гумових та простих ниток, що розтягуються в довжину. // Пристосування з гумової тасьми для підтримування панчіх, шкарпеток на нозі. 3. *тільки одн.* Особливий вид в'язки, який надає виробові властивості розтягуватися.

РЕЗИ́НОВИЙ, -а, -е, *розм.* Виготов., зробл. з резини (у 1 знач.).

РЕЗИНО́ЗИС, -у, *ч.* Виділення смоли з стовбура або гілок хвойних дерев; смолотеча.

РЕЗИНЬЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повна покора долі, смиренна покірливість.

РЕЗИСТА́НС, -у, *ч.* Активний омічний опір змінному електричному струмові, частина повного опору – імпедансу.

РЕЗИСТА́НСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **резиста́нс**.

РЕЗИСТЕ́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Стійкий, здатний чинити опір чому-небудь.

РЕЗИСТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Властивість за знач. **резисте́нтний**. ** **Резисте́нтність мікроорганізмів** – стійкість мікроорганізмів до дії екстремальних чинників зовнішнього середовища.

РЕЗИСТИ́ВНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується опору.

РЕЗИСТИ́Н, -у, *ч.* Сплав міді, марганцю й заліза; застосовують у виробництві опорів електричних нагрівальних приладів.

РЕЗИСТО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для проведення резистографії.

РЕЗИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж., мед.* Вимірювання опору судин органу кровотоку.

РЕЗИ́СТОР, -а, *ч.* Елемент електричного кола, який призначений для обмеження в ньому струму.

РЕЗИ́СТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рези́стор**.

РЕЗІ́Т, -у, *ч.* Синтетичний полімер.

РЕЗНАТРО́Н, -а, *ч.* Електронна лампа для генерування і підсилювання потужних коливань надвисоких частот.

РЕЗО́Л, -у, *ч.* Рідинна суміш дьогтю, спирту і калійного лугу, що застосовується для дезінфекції смітних ям.

РЕЗОЛЬВЕ́НТА, -и, *ж., мат.* Рівняння, функції чи оператор, які дають можливість простіше розв'язувати якесь рівняння.

РЕЗОЛЬВЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **резольве́нта**.

РЕЗОЛЬВО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким визначають роздільну здатність фотографічних матеріалів.

РЕЗОЛЬВОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення роздільної здатності фотографічних матеріалів.

РЕЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **резо́л**.

РЕЗОЛЮТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який містить висновки, резолюцію.

РЕЗОЛЮ́ТНИЙ, -а, -е, *зах.* Енергійний, сміливий.

РЕЗОЛЮ́ТНО, *зах.* Присл. до **резолю́тний**.

РЕЗОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Рішення, постанова, прийняті, ухвалені з'їздом, зборами і т. ін. внаслідок обговорення будь-яких питань. 2. Напис службової особи на заяві, доповідній записці, ділових паперах, в якому міститься стисле рішення з приводу викладених у цих документах питань. *Накладати резолюцію.* 3. *розм.* Розпорядження, висновки з приводу чого-небудь.

РЕЗО́Н, -у, *ч., розм.* 1. Достатня підстава, причина, розумний привід до чого-небудь. 2. Переконливий доказ, розумне пояснення, міркування. ** **Не резо́н** – нема рації, сенсу.

РЕЗОНА́НС, -у, *ч.* 1. *спец.* Явище різкого зростання амплітуди коливань у коливальній системі, що настає при певній частоті зовнішнього впливу на цю систему. 2. Здатність деяких приміщень, предметів, простору збільшувати силу і довжину звуку. 3. Вибіркове поглинання електромагнітних хвиль. 4. *перен.* Відгомін, відгук, дія як відповідь на що-небудь. ** **Афекти́вний резона́нс** – здатність індивідуума проявляти емоційну чуйність стосовно оточуючих осіб.

РЕЗОНА́НСНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до резонансу. // Здатний викликати резонанс. ** **Резона́нсна спра́ва** – справа, розгляд якої у суді викликає бурхливу реакцію у засобах масової інформації та суспільстві. **Резона́нсні пиломатеріа́ли** – пиломатеріали з деревних пород, деревина яких посилює звук. **Резона́нсні части́нки**, *спец.* – нестабільні елементарні частинки, які розпадаються на легші адрони за рахунок сильних взаємодій.

РЕЗОНА́НСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **резона́нсний**.

РЕЗОНА́НСОВИЙ, -а, -е, *спец.* Який використовується для створення резонансу (у 2 знач.). ** **Резона́нсові стру́ни**, *муз.* – розташовані під ігровими струнами спеціальні струни, які звучать внаслідок коливання ігрових струн.

РЕЗОНА́НСОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **резона́нсовий**.

РЕЗОНА́ТОР, -а, *ч.* 1. *спец.* Система, прилад, де виникає або може виникнути резонанс. // Пристрій або прилад для відтворення і підсилення акустичних, електричних та інших коливань. // Підсилювач звука в музичних інструментах. 2. Порожнина рота, носа, грудної клітки, зі зміною величини яких змінюється тембр голосу і звуків мовлення. 3. Корпус струнного музичного інструмента – бандури, гітари та ін.

РЕЗОНА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **резона́тор**. ** **Резона́торний о́твір**, *муз.* – отвір у корпусі музичних інструментів, що покращує його акустичні властивості.

РЕЗОНА́ТОРНИК, -а, *ч.* Фахівець із резонування (у 1 знач.).

РЕЗОНЕ́Р, -а, *ч.* 1. Літературний персонаж, що дає моральну оцінку вчинкам інших дійових осіб. // Актор, який виконує таку роль. 2. Людина, яка має схильність до довгих повчальних промов і просторікувань.

РЕЗОНЕ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **резоне́р** 2.

РЕЗОНЕ́РСТВО, -а, *с.* 1. Схильність до довгих повчальних промов і просторікувань. 2. *збірн.* Довгі повчальні промови і просторікування.

РЕЗОНЕ́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Довго й нудно просторікувати про що-небудь повчальним тоном.

РЕЗОНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **резоне́р**.

РЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Цілком обґрунтований, розумний. *Резонна відповідь.*

РЕЗО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **резо́нний**.

РЕЗО́ННО. Присл. до **резо́нний**.

РЕЗОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **резонува́ти**.

РЕЗОНО́НИ, -ів, *мн.* Короткоіснуючі утворення (частинки), які виникають при різних взаємодіях елементарних частинок.

РЕЗОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для створення резонансу.

РЕЗОНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **резонува́ти**. 2. Здатність резонувати.

РЕЗОНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *неперех.* Створювати резонанс (у 1 знач.). 2. *перех.* Робити сильнішим, підсилювати звук.

РЕЗОНУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Ставати сильнішим, підсилюватися (про акустичні, електричні та інші коливання).

РЕЗОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **резонува́ти**.

РЕЗОРБТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до резорбції. ** **Резорбти́вна ді́я** – дія лікарських засобів або токсичних речовин, яка проявляється після всмоктування їх у кров.

РЕЗОРБЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **резо́рбція**.

РЕЗО́РБЦІЯ, -ї, *ж., біол.* Поглинання, всмоктування речовин живим організмом. 2. *мед.* Розсмоктування, розчинення.

РЕЗОРЦИ́Н, -у, *ч., спец.* Безбарвна кристалічна речовина, що застосовується в медицині як знезаражувальний засіб при лікуванні шкірних хвороб і в хімічному виробництві – при виготовленні лаків та барвників.

РЕЗУЛЬТА́НТ, -а, *ч.* Алгебраїчний вираз, який застосовують, знаходячи спільні розв'язки двох або кількох рівнянь, кратні корені рівняння з одним невідомим тощо.

РЕЗУЛЬТА́Т, -у, *ч.* Остаточний, кінцевий підсумок якого-небудь заняття, діяльності, розвитку і т. ін. // Наслідок якої-небудь дії, якогось явища і т. ін. // Сума, яку одержують після певних математичних дій. // Показник чого-небудь. ** **Фіна́нсовий результа́т** – різниця між доходами та витратами підприємства за певний час.

РЕЗУЛЬТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **результа́т**. 2. Який дає або приносить позитивний результат.

РЕЗУЛЬТАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **результати́вний** 2.

РЕЗУЛЬТАТИ́ВНО. Присл. до **результати́вний**.

РЕЗУЛЬТА́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **результати́вний**.

РЕ́ЗУС, -а, *ч.* Вузьконоса мавпа породи макак, у крові якої в 1940 р. було виявлено резус-фактор. ** **Ре́зус-негати́вний** – такий, що не містить резус-фактора (про кров людини). // Який має таку кров. **Ре́зус-позити́вний** – який має резус-фактор (про кров людини). // Який має таку кров.

РЕ́ЗУС-КОНФЛІ́КТ, -у, *ч.* Те саме, що **ре́зус-несумі́сність**.

РЕ́ЗУС-НЕСУМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан вагітності, коли кров матері і плоду має протилежний резус-фактор.

РЕ́ЗУСНИЙ, -а, -е, *розм.* Що має кров із негативним резус-фактором.

РЕ́ЗУС-ФА́КТОР, -а, *ч., мед.* 1. Особлива речовина, що міститься в еритроцитах крові людини і мавпи резус.

РЕЗЮМЕ́, *невідм., с.* 1. Стислий виклад суті доповіді, статті і т. ін. // Стислий висновок зі сказаного, написаного або прочитаного. 2. Відомості про свою освіту, професійний досвід, наукові інтереси і т. ін., що їх повідомляє претендент на яку-небудь роботу або особа, яка хоче вступити до вищого навчального закладу.

РЕЗЮМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **резюмува́ти**.

РЕЗЮМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **резюмува́ти**.

РЕЗЮМУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех. і без додатка. Робити резюме.*

РЕЗЮМУВА́ТИСЯ, -ується, *недок. і док.* 1. Викладатися, подаватись у вигляді резюме. 2. *тільки недок.* Пас. до **резюмува́ти**.

РЕІДЕОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Соціально-філософська концепція, яка виходить із протиставлення ідеології та науки і розробляє нову ідеологію на основі науково обґрунтованих ідей матеріалізму.

РЕІМПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Зворотна пересадка, приживлення.

РЕІ́МПОРТ -у, *ч.* Ввезення з-за кордону раніше експортованого товару.

РЕІ́МПОРТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **реі́мпорт**.

РЕІНВА́ЗІЯ, -ї, *ж.* Повторне зараження організму збудником тієї самої хвороби.

РЕІНВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Мутація, яка веде до відновлення послідовності генів, раніше зміненої на зворотну. 2. *мед.* Вправлення, повернення назад у нормальну позицію.

РЕІНВЕСТИ́ЦІЇ, -ій, *мн.* (*одн.* **реінвести́ція**, -ї, *ж.*). 1. Господарські операції, які передбачають здійснення інвестицій за рахунок доходу (прибутку), отриманого від інвестиційних операцій. 2. Капіталовкладення частини прибутку, доходу якої-небудь фірми, країни в економіку країни-приймальниці.

РЕІНВЕСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реінвестува́ти**.

РЕІНВЕСТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Повторне або додаткове вкладення в дану галузь економіки або країну капіталу за рахунок одержаного прибутку. 2. Переведення капіталу з менш вигідних об'єктів на більш ефективні. ** **Реінвестува́ння диві́дендів** – використання частини прибутку акціонерного то-

вариства, одержаного у формі дивідендів, для повернення його капіталу.

РЕІНВЕСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати реінвестування.

РЕІНВЕСТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **реінвестува́ти**.

РЕІНЖИНІ́РИНГ, -у, *ч.* 1. Процес оздоровлення підприємств, фірм, компаній через підвищення інжинірингу на вищий рівень. 2. Діяльність по модернізації раніше реалізованих технічних рішень на діючому об'єкті.

РЕІНКАРНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У східних релігіях – теорія перевтілення людини після смерті в іншу істоту.

РЕІННЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відновлення порушеної іннервації органів та тканин хірургічними методами.

РЕІНТЕГРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Об'єднання на нових принципах того, що раніше було роз'єднаним. 2. Відновлення у громадянстві якої-небудь держави осіб, що раніше його мали.

РЕІНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Повторне зараження організму тим самим мікробом.

РЕЇ́ЗМ, -у, *ч., філос.* Різновид номіналізму.

РЕ́ЙБЕР, -а, *ч.* Дерев'яний брусок, яким притискують папір до друкарської форми, коли її протягують під пресом на літографському друкарському верстаті.

РЕЙВ, -у, *ч.* 1. Різновид сучасної молодіжної музики, для якої характерні електронне звучання, стандартний набір використовуваних моделей синтезаторів, електронних ударних установок і семплерів. 2. Велике молодіжне зібрання ("тусовка"), яке розпочинається увечері і закінчується вранці і на якому слухають, гол. чином, танцювальну музику.

РЕ́ЙВАХ, -у, *ч.* 1. Безладна біганина, метушня. // Галас, крик із приводу чого-небудь. 2. Безладно розкидані предмети, речі.

РЕЙГАНО́МІКА, -и, *ж.* Неоконсервативна економічна політика, яку проводила адміністрація президента США Р. Рейгана.

РЕЙД[1], -у, *ч., мор.* Прибережний водний простір, придатний для стоянки суден на якорі.

РЕЙД[2], -у, *ч.* 1. *військ.* Проникнення військових частин у тил ворога з певною метою. 2. *перен.* Несподівана перевірка, обстеження чого-небудь.

РЕ́ЙДЕР, -а, *ч.* 1. Озброєне судно, що виконує самостійні бойові дії на морських шляхах з метою знищення суден противника. 2. Фірма, яка прагне поглинути іншу фірму.

РЕ́ЙДЕРСТВО, -а, *с.* Дії одиночного військового судна на морських шляхах противника з метою знищення його суден.

РЕ́ЙДОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **рейд**[1].

РЕ́ЙДОВИЙ[2], -а, -е. Стос. до рейду (*див.* **рейд**[2]).

РЕЙДОВИ́К, -а́, *ч., розм.* Учасник рейду (*див.* **рейд**[2]).

РЕЙДОВ'Я́К, -а, *ч.* Чеський народний танець.

РЕЙДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рейдува́ти**.

РЕЙДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., військ.* Здійснювати рейд (*див.* **рейд**[2] 1).

РЕ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Сталевий вузький брусок, що прикріплюється двома рядами на шпалах для руху залізничних, трамвайних та інших поїздів, вагонеток, підйомних кранів і т. ін. // Кусок такого бруска, що використовується для подання певних сигналів. 2. *перев. мн., перен.* Напрям діяльності, способи дії і т. ін. ** **Става́ти на ре́йки** *чого, які* – обирати певний спосіб життя, дії, напрям діяльності і т. ін. 3. Вузька і тонка дерев'яна планка чи брусок. 4. Дерев'яний брусок або планка з поділками для вимірювання лінійних величин. ** **Геодези́чна ре́йка** – вимірювальний пристрій, що його використовують при нівелюванні.

РЕЙКОБА́ЛКОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виготовленням рейок, балок та інших виробів важкого прокату. ** **Ре́йко-ба́лковий стан** – сортовий стан, на якому виготовляють рейки, балки та ін. великосортний фасонний прокат.

РЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ре́йка** 1. // Призначений для рейок. // Зробл. з рейок. *Рейкова колія.* // Здійснюваний за допомогою рейки. ** **Ре́йкове ко́ло** – ізольована ділянка залізничної колії, рейки якої служать провідниками електричного струму; елемент систем автоблокування і локомотивної сигналізації. 2. Який рухається, пересувається по рейках (у 1 знач.).

РЕЙКОЗВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для зварювання рейок (у 1 знач.). ** **Рейкозва́рювальна маши́на** – машина для зварювання рейок у подовжені ланки.

РЕЙКОЗГИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для згинання рейок (у 1 знач.).

РЕЙКОНАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для навантаження рейок.

РЕЙКОНАРІЗНИ́Й, -а, -е. Признач. для нарізання рейок (у 1 знач.).

РЕЙКООЧИСНИ́Й, -а, -е. Признач. для очищення рейок.

РЕЙКОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для піднімання рейок.

РЕЙКОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Шляхова машина для піднімання рейко-шпалової решітки при ремонті залізничних шляхів.

РЕЙКОПІДІЙО́МНИК, -а, *ч.* Те саме, що **рейкопідіймач**.

РЕЙКОПІДНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рейкопідійма́льний**.

РЕЙКОПІДНІМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **рейкопідійма́ч**.

РЕЙКОПРОКА́Т, -у, *ч.* Виготовлення, прокат рейок.

РЕЙКОПРОКА́ТНИЙ, -а, -е, *мет.* Стос. до виготовлення, прокату рейок (у 1 знач.). *Рейкопрокатний стан.*

РЕЙКОПРОКА́ТНИК, -а, *ч.* Фахівець із прокату рейок (у 1 знач.).

РЕЙКОУКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Комплект і обладнання для транспортування і укладки рейково-шпалової решітки.

РЕЙМЕ́НТ, -у, *ч., заст., розм.* Полк, військо.

РЕЙМЕ́НТАР, -я, *ч., заст., розм.* Воєначальник, командир.

РЕЙМЕ́НТАРСЬКИЙ, -а, -е, *заст., розм.* Прикм. до **реймéнтар**.

РЕЙМЕНТАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., заст., розм.* Бути на чолі, командувати.

РЕЙНВЕ́ЙН, РАЙНВА́ЙН, -у, *ч.* Сорт виноградного вина; вино цього сорту.

РЕ́ЙНДЖЕР, -а, *ч.* Військовослужбовець десантних і диверсійно-розвідувальних військ США, Великої Британії.

РЕ́ЙНСЬКЕ, -ого, *с.* Те саме, що **рейнве́йн**.

РЕ́ЙНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Рейн.

РЕЙС[1], -а, *ч.* Розмінна монета Португалії в 1854 – 1911 рр. та Бразилії в 1854 – 1942 рр.

РЕЙС[2], -у, *ч.* Закінчена операція щодо переміщення вантажів або пасажирів транспортними засобами, а також рух цих засобів за визначеним маршрутом. // *розм.* Шлях, пройдений ким-небудь за певним маршрутом, у визначеному напрямі. ** **Саніта́рний рейс** – рейс вертольота, літака, пов'язаний з наданням медичної допомоги і заходами щодо санітарної гігієни.

РЕ́ЙСМУС, -а, *ч., спец.* Інструмент для прокреслювання ліній, рисок; деревообробний верстат.

РЕ́ЙСМУСОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ре́йсмус**. ** **Ре́йсмусовий верста́т** – деревообробний верстат для простругування до заданої товщини дощок, брусів або щитів, попередньо простругани на фугувальних верстатах.

РЕ́ЙСОВИЙ, -а, -е. Стос. до рейсу. // Який здійснює певні рейси (про транспортні засоби).

РЕЙСФЕ́ДЕР, РАЙСФЕ́ДЕР, -а, *ч.* 1. Креслярський інструмент для проведення ліній тушшю або чорнилом. 2. Металева трубочка із затискачем для грифеля.

РЕЙСШИ́НА, РАЙСШИ́НА, -и, *ж.* Креслярський інструмент у вигляді великої лінійки з нерухомою і рухомою поперечками для проведення паралельних ліній.

РЕ́ЙТА́Р, -а, *ч.* Перев. найманий солдат важкої кавалерії у Західній Європі 16 – 17 ст. та Росії на початку 18 ст.

РЕЙТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ре́йта́р**. // Який складається з рейтарів.

РЕ́ЙТЕР, -а, *ч.* 1. Невеликий тягарець, що його пересувають на коромислі терезів, щоб встановити їх рівновагу. 2. Металевий затискач на картці, яким відділяють розділи картотеки тощо.

РЕ́ЙТИНГ, -у, *ч.* 1. Показник оцінки діяльності, популярності, авторитету якоїсь особи, організації, групи, програм у певний час, що визначається соціологічним опитуванням, голосуванням та ін. і визначається місцем, яке вони посідають серед собі подібних. 2. Відносний показник надійності ділового партнера, банку, страхової компанії тощо. 3. Становище спортсмена серед йому подібних, що оцінюється певним числом балів. // Індивідуальний числовий коефіцієнт шахіста, складений з урахуванням його попередніх виступів; числовий коефіцієнт шахового турніру, рівний середньому індивідуальному коефіцієнту його учасників.

РЕЙТИНГ-ЛИСТ, -а́ *ч.* Офіційний перелік, бюлетень із переліком або підтвердженням рейтингів шахістів.

РЕ́ЙТИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ре́йтинг**. ** **Ре́йтингова шкала́** – будь-який прийом, що його використовують для визначення рейтингу. **Біполя́рна ре́йтингова шкала́** – рейтингова шкала, в якій виміри, за якими оцінюється рейтинг, визначаються двома протилежними полюсами, а сама шкала розміщується між ними. **Графі́чна ре́йтингова шкала́** – будь-яка рейтингова шкала у графічному або ілюстративному форматі.

РЕЙТУ́ЗИ, рейту́з *і* рейту́зів, *мн.* 1. Вузькі штани, які щільно облягають ноги (перев. для верхової їзди). 2. Дитячі або жіночі в'язані довгі штани.

РЕЙХСБА́Н, -у, *ч.* Назва системи залізниць у Німеччині (1871 – 1945 рр.).

РЕЙХСБА́НК, -у, *ч.* Німецький банк (1871 – 1945 рр.).

РЕЙХСВЕ́Р, РАЙХСВЕ́Р, -у, *ч., іст.* Збройні сили Німеччини, які були створені у 1919 р. та існували до створення фашистського вермахту.

РЕЙХСКАНЦЕЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Резиденція рейхсканцлера.

РЕЙХСКА́НЦЛЕР, РАЙХСКА́НЦЛЕР, -а, *ч., іст.* Назва глави уряду Німеччини в 1871 – 1945 рр.

РЕЙХСКОМІСАРІА́Т, -у, *ч.* Адміністративно-територіальна одиниця, створена німецькими окупантами на території СРСР, тимчасово окупованій під час Великої Вітчизняної війни.

РЕЙХСМА́РКА, -и, *ж.* Грошова одиниця Німеччини в 1924 – 1948 рр.

РЕЙХСРА́Т, РАЙХСРА́Т, -у, *ч., іст.* 1. У Баварії (1818 – 1918) – верхня палата ландтагу; титул члена цієї палати. 2. У Данії (до 1866) і Швеції (до 1772) – державна рада при королі. 3. В Австрії та Австро-Угорщині (1867 – 1918) – двопалатний парламент. 4. У Німеччині (1919 – 1934) – орган представництва земель (областей) держави.

РЕЙХСТА́Г, РАЙХСТА́Г, -у, *ч., іст.* 1. За часів середньовіччя у Священній Римській імперії германської нації – загальноімперський станово-представницький орган влади. 2. Парламент у Північнонімецькому союзі (1867 – 1871), Німецькій імперії (1871 – 1918) і Веймарській республіці (1919 – 1933). 2. Приміщення в Берліні, де засідав парламент Німеччини.

РЕЙХСФЮ́РЕР, -а, *ч.* Командувач охоронними військами, службою безпеки і таємною поліцією (гестапо) у нацистській Німеччині 1933 – 1945 рр.

РЕК, -а, *ч., міф.* 1. Один із кентаврів. 2. Коханець німфи-гамадріади, якого вона осліпила за невірність.

РЕКАЛЬЦИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відновлення нормальної кількості кальцієвих солей в організмі.

РЕКА́МБІО, *невідм., ч., фін.* 1. Вимога, що пред'являється векселедавцеві особою, яка сплатила опротестований вексель, про повернення їй внесеної суми та про сплату процентів, пені і витрат за протестом. 2. Рахунок від банку клієнтові на погашення витрат, пов'язаних з опротестуванням прийнятого на інкасо векселя.

РЕКАПІТУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Повторення організмами в процесі їх індивідуального розвитку ознак, що були властиві їхнім предкам, але поступово зникли у дорослих форм. 2. Скорочене повторення сказаного. 3. Звірка записів бухгалтерського обліку з першоджерелами для уникнення помилок.

РЕ́КВІЄМ, -у, *ч.* 1. Католицьке богослужіння над померлим. // *перен.* Те, що віщує кінець існуванню кого-, чого-небудь. 2. Багатоголосий циклічний вокальний чи вокально-інструментальний твір скорботно-патетичного характеру.

РЕ́КВІЄМНИЙ, -а, -е. Стос. до реквієму.

РЕКВІЗИ́Т, -у, *ч., спец.* 1. Сукупність справжніх чи бутафорських речей, необхідних для вистави або кінозйомки. // Окремий предмет, потрібний акторові під час вистави або кінознімання. // Сукупність предметів, речей, які є у розпорядженні кого-, чого-небудь. 2. Обов'язковий елемент оформлення офіційних документів: дата, місце складання, підписи, печатка і т. ін. ** **Реквізи́ти організа́ції** – адресні дані, телефони, що їх одна з сторін, які домовляються, повідомляє іншій для підтримування зв'язку. 3. Вихідні дані книжки. 4. **реквізи́ти**, *мн.* У праві – дані, які повинні міститися в акті або іншому документі для визнання його дійсним. 5. **реквізи́ти**, *мн., друк.* Дані про видавництво та друкарню. (За державним стандартом України розміщуються на останній сторінці книжки).

РЕКВІЗИ́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **реквізи́т** 1.

РЕКВІЗИ́ТОР, -а, *ч., спец.* Той, хто розпоряджається в театрі чи на кіностудії реквізитом (у 1 знач.).

РЕКВІЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реквізиції.

РЕКВІЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Примусове вилучення державою майна у власника в державних або громадських інтересах з виплатою йому вартості майна.

РЕКВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **реквізува́ти**. // *у знач. прикм.*

РЕКВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати реквізицію. // Насильно відбирати що-небудь без відшкодування.

РЕКВІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **реквізува́ти**.

РЕКВІРЕ́НТ, -а, *ч., фін.* Тримач векселя, який звертається до якогось уповноваженого органу (напр., нотаріального) з вимогою опротестувати вексель.

РЕК-ДЖО́БІНГ, -у, *ч.* Договір про тимчасове надання площі для торгівлі, який укладає дрібний підприємець з великим магазином.

РЕ́КЕТ, -у, *ч.* Злочинне вимагання, яке здійснюється шляхом шантажу, загроз, насильством.

РЕКЕТИ́Р, -а, *ч.* Той, хто займається вимаганням, погрожуючи насиллям.

РЕКЕТИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до рекетира.

РЕКЕТМЕ́ЙСТЕР, -тра, *ч., іст.* Доповідач прохань царю, імператору, якомусь вищому державному органу в Росії.

РЕ́КЕТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ре́кет**.

РЕКЛА́МА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Популяризація товарів, видовищ, послуг і т. ін. з метою привернути увагу покупців, споживачів, глядачів, замовників і т. ін. // Поширення відомостей про кого-, що-небудь для створення популярності. ** **Інституціона́льна рекла́ма** – тип реклами, направлений на покращення репутації фірми, прямо не пов'язаний з рекламою якої-небудь конкретної продукції. **Інформати́вна рекла́ма** – реклама, яка створює первинний попит та інформує споживача про існування товару, його властивості. **Непряма́ рекла́ма** – неявна реклама, рекламування товарів та послуг через інтерв'ю, публікації, радіо і телепередачі, в яких згадується рекламований товар. 2. Плакат, об'ява і т. ін., що використовуються як засіб привертання уваги покупців, споживачів.

РЕКЛАМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до рекламації.

РЕКЛАМА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* 1. Скарга, претензії, невдоволення чимсь. 2. Заява про виявлені вади у придбаній продукції та вимога відшкодувати збитки.

РЕКЛАМІ́СТ, -а, *ч.* 1. Той, хто складає і оформлює реклами. 2. *розм.* Той, хто розхвалює, рекламує себе, свою роботу.

РЕКЛАМІ́СТКА, -и. Жін. до **рекламі́ст**.

РЕКЛА́МНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до реклами (у 1 знач.). // Який містить рекламу, є рекламою. 2. Признач. для реклами (у 2 знач.). ** **Рекла́мна кампа́нія** – здійснення комплексу ретельно спланованих рекламних заходів, розрахованих на певний період часу, район дії, коло осіб. **Рекла́мне аге́нтство** – спеціалізована компанія, яка займається розробкою рекламних засобів та розміщенням реклами. **Рекла́мне ательє́** – невелике рекламне агентство, яке надає мінімум послуг переважно творчого, інтелектуального характеру. **Рекла́мне**

шо́у – реклама у формі пишного сценічного видовища, дійства за участі відомих акторів, спортсменів та ін. **Рекла́мний проспе́кт** – друкована реклама, яскраве видання, буклет, які містять інформацію про товар або групу товарів, що їх пропонує фірма. **Рекла́мні за́соби** – засоби, що використовуються для доведення реклами до її споживача.

РЕКЛА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Прагнення привернути увагу, досягти ефектності.

РЕКЛА́МНО, *присл.* Як на рекламі, ефектно.

РЕКЛАМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **рекламува́ти**.

РЕКЛАМОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Особа чи установа, за замовленням якої робиться реклама.

РЕКЛАМОНОСІЇ́, -їв, *мн.* Будь-які матеріальні носії інформації, які містять візуальне зображення реклами, зокрема друкована продукція, аплікації, мальовані, світлові, електронні зображення тощо, в тому числі з аудіотрансляцією.

РЕКЛАМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рекламува́ти**.

РЕКЛАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Популяризувати що-небудь, повідомляти про щось засобами реклами. // Поширювати відомості про кого-, що-небудь, надмірно розхвалювати когось, щось для створення популярності.

РЕКЛАМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **рекламува́ти**.

РЕКЛІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виправлення деформації хребта внаслідок дії сили, що викликає його деформацію в протилежному напрямі.

РЕКОГНОСЦИРО́ВАНИЙ, -а, -е, *військ., геод.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **рекогносцирува́ти**.

РЕКОГНОСЦИРО́ВКА, -и, *ж.* 1. *військ.* Розвідка, що провадиться перед початком бою з метою уточнення розташування сил ворога, характеру місцевості і т. ін. 2. *геод.* Огляд та обслідування місцевості з метою вибору положення астрономічних та геофізичних опорних пунктів для топографічних зйомок.

РЕКОГНОСЦИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *військ., геод.* Стос. до рекогносцирування.

РЕКОГНОСЦИРУВА́ННЯ, -я, *с., військ., геод.* Дія за знач. **рекогносцирува́ти**.

РЕКОГНОСЦИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., військ., геод.* Здійснювати рекогносцировку.

РЕКОГНОСЦИРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., військ., геод.* Пас. до **рекогносцирува́ти**.

РЕКОМБІНА́НТ, -а, *ч., біол.* Дочірня клітина чи особень, що виникла внаслідок перерозподілу генетичного матеріалу батьків.

РЕКОМБІНА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рекомбіна́нт**. ** **Рекомбіна́нтна моле́кула** – молекула, що бере участь у створенні рекомбінанта.

РЕКОМБІНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до рекомбінації.

РЕКОМБІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *фіз.* Взаємодія протилежно заряджених частинок, внаслідок якої утворюються електрично нейтральні частинки (молекули, атоми). 2. Розміщення складових частин чого-небудь у новому порядку. 3. *біол.* У генетиці – перерозподіл генетичного матеріалу батьків у потомстві.

РЕКОМБІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рекомбінува́ти**.

РЕКОМБІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати рекомбінацію.

РЕКОМБІНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **рекомбінува́ти**.

РЕКОМЕНДАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який містить рекомендацію (у 1, 2 знач.). *Рекомендаційний лист.*

РЕКОМЕНДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Позитивний усний або письмовий відзив про кого-небудь, зазвичай із порукою за нього. // Характеристика кого-, чого-небудь. 2. Порада, вказівка кому-небудь; пропозиція. ** **Гігієні́чні рекоменда́ції** – комплекс науково обґрунтованих рекомендацій, виконання яких виключає шкідливий вплив на здоров'я людини та довкілля певних об'єктів та чинників. 3. Дія за знач. **рекомендува́ти**.

РЕКОМЕНДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **рекомендува́ти**. // *у знач. ім.* **рекомендо́ваний**, -ного, *ч.*; **рекомендо́вана**, -ної, *ж.* Людина, яку рекомендують кудись. // **рекомендо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Відправлений поштою з додатковою оплатою і підвищеною відповідальністю за доставку. 3. *у знач. прикм.* Пропонований ким-небудь для чогось. *Рекомендована література.*

РЕКОМЕНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рекомендува́ти**.

РЕКОМЕНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Давати позитивний усний або письмовий відзив про кого-небудь, зазвичай із порукою за нього. // Характеризувати кого-, що-небудь. 2. *також з інфін.* Давати поради, вказівки або настанови кому-небудь зробити щось; пропонувати. 3. *також без додатка.* Знайомити з кимось, представляти кому-небудь когось, називаючи його.

РЕКОМЕНДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Знайомлячись із ким-небудь, представляючись комусь, називати себе. 2. *безос.* Пропонується кому-небудь діяти певним чином, дається порада, вказівка або настанова. 3. *тільки недок.* Пас. до **рекомендува́ти**.

РЕКОМПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Лікування кесонної хвороби шляхом поміщення хворого в барокамеру з підвищеним атмосферним тиском, який поступово знижують до нормального.

РЕКО́Н, -а, *ч., біол.* Одиниця рекомбінації генів, що є найменшим, здатним до рекомбінації, структурним елементом гена.

РЕКОНВАЛЕСЦЕ́НТ, -а, *ч., мед.* Людина, яка ще не одужала остаточно, але вже не має яскраво виявлених клінічних ознак хвороби.

РЕКОНВАЛЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Такий, що перебуває в стадії одужання; одужуючий.

РЕКОНВАЛЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Період одужання від будь-якої хвороби після зникнення яскраво виявлених клінічних її ознак.

РЕКОНВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* Переведення народного господарства країни після закінчення війни на виробництво продукції мирного часу.

РЕКОНКІ́СТА, -и, *ж., іст.* Відвоювання іспанцями і португальцями на Піренейському півострові земель, загарбаних на початку 8 ст. арабами та берберами.

РЕКОНСЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Введення в дію чогось після консервації; поновлення чогось.

РЕКОНСТРУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **реконструюва́ти**. // **реконструйо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕКОНСТРУЙО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна реконструювати.

РЕКОНСТРУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до реконструкції.

РЕКОНСТРУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Перебудова, переобладнання чого-небудь з метою вдосконалення. 2. Відтворення, відновлення первісного вигляду чого-небудь за рештками або описами.

РЕКОНСТРУ́ЮВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **реконструюва́ти**. 2. У системах обробки інформації – зміна логічної структури запису, файлу, бази даних, викликане новими вимогами їх використання.

РЕКОНСТРУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех.* 1. Здійснювати реконструкцію (у 1 знач.). 2. Відтворювати, відновлювати первісний вигляд чого-небудь за рештками або описами. 3. Змінювати конструкцію об'єкта, системи для їх удосконалення, модернізації.

РЕКОНСТРУЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок. і док.* 1. Підлягати реконструкції (у 1 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **реконструюва́ти**.

РЕКО́РД, -у, *ч.* 1. Найвище досягнення, здобуте в чому-небудь. ** **встано́влювати реко́рд** – досягати найвищих показників у чому-небудь. 2. *перен., розм.* Найвищий ступінь вияву чого-небудь.

РЕКО́РДЕР, -а, *ч.* Пристрій у звукозаписувальному апараті, який перетворює електричні коливання звукової частоти на механічні коливання різця, щоб зафіксувати звуки на звуконосії.

РЕКОРДИ́ЗМ, -у, *ч.* Надмірне прагнення встановлювати рекорди (у 1 знач.), викликане нездоровою конкуренцією.

РЕКОРДИ́СТ, -а, *ч.* 1. Той, хто досягає найвищих показників у чому-небудь. 2. Свійська тварина, що дає найкращі показники тих своїх якостей, які використовуються в господарстві.

РЕКОРДИ́СТКА, -и. Жін. до **рекорди́ст**.

РЕКОРДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до рекордиста і рекордизму.

РЕКО́РДНИЙ, -а, -е. Який є рекордом (у 1 знач.).

РЕКО́РДНО. Присл. до **реко́рдний**.

РЕКОРДОМА́НІЯ, -ї, *ж., несхв.* Захоплення рекордами, встановленням рекордів.

РЕКОРДСМЕ́Н, -а, *ч.* Спортсмен, який встановив рекорд (у 1 знач.), досяг найвищих результатів у змаганнях з того чи іншого виду спорту.

РЕКОРДСМЕ́НКА, -и. Жін. до **рекордсме́н**.

РЕКОРДСМЕ́НСТВО, -а, *с.* Прагнення до встановлення рекордів.

РЕКОРДСМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до рекордсмена і рекордсменства.

РЕ́КО-РЕ́КО, *невідм., ч.* Латиноамериканський дерев'яний ударний музичний інструмент з родини ідіофонів.

РЕКОРТА́Н, -у, *ч.* Синтетичне покриття ігрових майданчиків, бігових доріжок.

РЕКОРТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рекорта́н**. *Рекортанова доріжка.*

РЕКРЕАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Той, що містить розважальні елементи.

РЕКРЕАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до рекреації. // Признач. для користування під час рекреації. ** **Рекреаці́йні зо́ни** – ділянки суходолу та водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення і туризму. **Рекреаці́йні ресу́рси** – об'єкти і явища природного і антропогенного походження, що використовуються для оздоровлення, відпочинку і туризму.

РЕКРЕАЦІ́ЙНО-ЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з рекреацією та лікуванням.

РЕКРЕА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Відпочинок, поновлення сил людини, витрачених на трудову діяльність. 2. Зал, майданчики та кімнати у школі, що служить для відпочинку під час перерви.

РЕКРЕДИТИ́В, -у, *ч., спец.* 1. Відкличнa грамота уряду своєму дипломатичному представникові в іншій державі. 2. Документ про припинення акредитиву.

РЕКРИСТАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до рекристалізації.

РЕКРИСТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес зміни кристалічного стану тіла під впливом різних фізичних факторів, але без розплавлення чи розчинення тіла.

РЕКРИСТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рекристалізува́ти**.

РЕКРИСТАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати рекристалізацію.

РЕКРИСТАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **рекристалізува́ти**.

РЕКРУДЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Новий спалах, рецидив, погіршення; погіршення стану хворого після деякого періоду покращення.

РЕКРУ́ЇТМЕНТ, -а, *ч., псих.* Нервовий процес, шляхом якого послідовна або тривала стимуляція збільшує кількість збуджених нервових клітин; рекруїтна реакція.

РЕ́КРУТ, -а, *ч., іст.* Солдат-новобранець.

РЕКРУ́ТКА, -и, *ж., іст.* Дружина рекрута.

РЕКРУТО́ВАНИЙ, -а, -е, *іст.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **рекрутува́ти**. // **рекруто́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕКРУ́ТСТВО, -а, *с., іст.* Те саме, що **рекру́тчина**.

РЕКРУ́ТСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **ре́крут**. ** **Рекру́тська пови́нність** – спосіб комплектування російської регулярної армії та військового флоту у 18 – 19 ст.

РЕКРУТУВА́ННЯ, -я, *с., іст.* Дія за знач. **рекрутува́ти**.

РЕКРУТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. *іст.* Брати в рекрути. 2. *заст.* Залучати людей до якоїсь справи, набирати їх для чого-небудь; вербувати.

РЕКРУТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., заст.* Залучатися до якої-небудь справи; вербуватися.

РЕКРУ́ТЧИНА, -и, *ж., іст.* Рекрутський набір. // Перебування в рекрутах, рекрутська служба.

РЕКС[1], -а, *ч., іст.* Вождь римського народу у ранній період римської держави-поліса, що обирався народними зборами; був проводирем війська, верховним жрецем та суддею з міжродових справ.

РЕКС[2], -а, *ч.* Шкуркова порода середніх за величиною короткошерстих кролів.

РЕКСИ́СТИ, -ів, *мн.* Члени фашистської партії в Бельгії (кінець 1935 – 1944 рр.).

РЕКТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до прямої кишки. ** **Ректа́льне дослі́дження** – діагностичні прийоми, що виконуються через просвіт прямої кишки.

РЕКТИ́, речу́, рече́ш; *мин. ч.* рік, рекла́, рекло́; *наказ. сп.* речи, речіть; *недок., перех. і без додатка, заст., поет.* Промовляти.

РЕКТИФИКА́Т, -у, *ч., спец.* Ректифікований спирт.

РЕКТИФИКА́ТОР, -а, *ч., спец.* Апарат для ректифікації чого-небудь.

РЕКТИФИКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для ректифікації.

РЕКТИФИКА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Розділення рідких сумішей на складові частини шляхом перегонки. // Очищення дистильованої рідини шляхом повторної дистиляції; редистиляція. // Очищення спирту та інших легкокиплячих рідин від домішок у спеціальних перегонних апаратах.

РЕКТИФИКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ректифікува́ти**.

РЕКТИФИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ректифікува́ти**.

РЕКТИФИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Піддавати ректифікації.

РЕКТИФИКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., спец.* Пас. до **ректифікува́ти**.

РЕ́КТО, *невідм., ч.* Текст, надрукований лише на правій сторінці розгорнутої книги.

РЕ́КТО-ВЕ́КСЕЛЬ, -я, *ч.* Вексель, на якому є позначка: "Без права передачі"; іменний вексель .

РЕКТОКОЛІ́Т, -у, *ч.:* ** **виразко́вий ректоколі́т** – захворювання, яке характеризується хронічним колітом з розвитком ерозій, виразок, крововиливів та ін. уражень кишкової стінки.

РЕ́КТОР, -а, *ч.* 1. Особа, яка очолює вищий навчальний заклад. 2. *іст.* Особа, яка очолює духовний навчальний заклад.

РЕКТОРА́Т, -у, *ч.* 1. Адміністративне управління вищого навчального закладу, підпорядковане ректорові. 2. Приміщення цього управління.

РЕКТОРОМАНОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для проведення ректороманоскопії.

РЕКТОРОМАНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Ендоскопічне дослідження внутрішньої поверхні прямої та дистальної частини сигмоподібної кишки.

РЕ́КТОРСТВО, -а, *с.* Діяльність, посада ректора.

РЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ре́ктор**.

РЕКТОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Бути ректором, виконувати обов'язки ректора.

РЕКТОСИГМО́ЇД, -у, *ч.* Ділянка товстої кишки в місці переходу сигмоподібної кишки в пряму.

РЕКТОСИГМОЇДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення прямої і сигмоподібної ободової кишки.

РЕКТОСИГМОЇДОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ректороманоскопія**.

РЕКТОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють ректоскопію.

РЕКТОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ректоскопії.

РЕКТОСКОПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Огляд поверхні слизової оболонки прямої кишки за допомогою ректального дзеркала або ректоскопа.

РЕКТОЦЕ́ЛЕ, *невідм., с., мед.* Захворювання, зумовлене випинанням передньої стінки прямої кишки в піхву.

РЕКУЛЬТИВА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює рекультивацію, сприяє їй.

РЕКУЛЬТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Повернення чогось до культурного стану. 2. Відновлення продуктивності земель, що стали неродючими внаслідок діяльності людини (видобутку корисних копалин, створення гідроспоруд і т. ін.).

РЕКУЛЬТИВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рекультивува́ти**.

РЕКУЛЬТИВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рекультивува́ти**.

РЕКУЛЬТИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., спец.* Проводити рекультивацію.

РЕКУПЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до рекуперації. *Рекуперативне гальмування.*

РЕКУПЕРА́ТОР[1], -а, *ч., іст.* У Стародавньому Римі – особливі магістрати, які судили римських грома-

дян з іноземцями.

РЕКУПЕРА́ТОР[2], -а, *ч.*, *тех.* Апарат для рекуперації (*див.* **рекупера́ція** 1).

РЕКУПЕРА́ТОРНИК, -а, *ч.*, *тех.* Фахівець із рекуперації.

РЕКУПЕРА́ТОРНИЦЯ, -і. *Жін.* до **рекупера́торник**.

РЕКУПЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до рекуперації.

РЕКУПЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *тех.* Уловлювання та повернення енергії, газу і т. ін., що були використані під час робочого процесу, для повторного використання їх у цьому процесі. ** **Рекупера́ція відхо́дів виробни́цтва** – повернення для повторного використання теплоти хімічних реакцій та раніше використаної речовини, яка міститься у відходах виробництва. **Рекупера́ція коштовного камі́ння** – вилучення коштовного каміння з відпрацьованих інструментів з подальшим доведенням до якості, що відповідає технічним умовам або класифікатору алмазів. 2. Поновлення курсу акції після його різкого падіння. 3. Повернення боргу, погашення кредиту.

РЕКУПЕРНИ́Й, -а́, -е́. Який можна рекуперувати.

РЕКУПЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рекуперува́ти**.

РЕКУПЕРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для рекуперації.

РЕКУПЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати рекуперацію.

РЕКУРАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Мимовільне відновлення блокади нервово-м'язового проведення внаслідок недостатньої декураризації.

РЕКУРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надмірне згинання суглобів з їх деформацією та порушенням функції.

РЕКУРЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Поворотний; такий, що повторюється, повертається. 2. Той, що дає змогу відшукувати значення якоїсь величини за знайденими раніше іншими значеннями тієї самої величини.

РЕКУРЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рекуре́нтний**.

РЕКУРЕ́НТНО. Присл. до **рекуре́нтний**.

РЕКУРСИ́ВНИЙ, -а, -е, *мат.* Такий, значення якого для даного аргументу розраховується за допомогою значень для попередніх аргументів. ** **Рекурси́вні фу́нкції**: в обчислювальній математиці – функції, які визначені на множині натуральних чисел і приймають значення тієї самої множини.

РЕКУРСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рекурси́вний**.

РЕКУРСИ́ВНО. Присл. до **рекурси́вний**.

РЕКУ́РСІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Процес визначення або подання функції, процедури, мовної конструкції, рішення задачі за допомогою них самих.

РЕЛАКСА́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **релакса́нт**, -а, *ч.*). Лікарські речовини, що використовуються для релаксації.

РЕЛАКСАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до релаксації. ** **Релаксаці́йна терапі́я** – будь-яка психотерапія, в якій основне значення надається методикам навчання клієнта розслаблятися. **Релаксаці́йні колива́ння** – коливання, які складаються з етапів повільного накопичення енергії та швидкої її розрядки. **Релаксаці́йні я́вища**, *біол.* – явища, які характеризують особливості процесу повернення біологічної системи в стан рівноваги після зупинки дії чинників, що вивели її з цього стану.

РЕЛАКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Поступовий перехід фізичної системи з нерівноважного стану, спричиненого зовнішніми впливами, в рівноважний. 2. *мед.* Штучне зниження тонусу скелетної мускулатури, яке здійснюється, під час деяких хірургічних операцій. ** **Рела́ксація діафра́гми** – вроджений недорозвиток м'язових шарів діафрагми. 3. Розслаблення, зняття психологічного напруження.

РЕЛАКСИ́Н, -у, *ч.* Гормон ссавців і людини, що виробляється яєчниками і плацентою.

РЕЛАКСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **релаксува́ти**.

РЕЛАКСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для релаксації.

РЕЛАКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати релаксацію.

РЕЛАКСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **релаксува́ти**.

РЕЛАПАРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Повторний розтин черевної порожнини для виконання повторного, додаткового оперативного втручання.

РЕЛЕ́, *невідм.*, *с.*, *спец.* Автоматичний пристрій, що замикає і розмикає електричне коло. ** **Герко́нове реле́** – електромагнітне реле з герметизованим магнітокерованим контактом. **Електри́чне реле́** – апарат для вироблення стрибкоподібних змін у вихідних колах за заданих значень електричних величин. **Електромехані́чне реле́** – електричне реле, робота якого ґрунтується на використанні відносного переміщення його механічних елементів під дією електричного струму. **Електротеплове́ реле́** – електричне реле, яке налаштоване на спрацьовування зі зміною температури контактної групи. **Напівпровіднико́ве реле́** – електричне реле, робота якого ґрунтується на використанні напівпровідникових елементів.

РЕЛЕВА́НТНИЙ, -а, -е. 1. Важливий, істотний. ** **Релева́нтна інформа́ція** – набір відомостей з конкретного питання. **Релева́нтний ри́нок** – діловий ринок конкретного товару, побудований на принципах узгодження попиту та пропозиції, взаєморозуміння продавця та покупця. 2. *лінгв.* Здатний служити для розрізнення мовних одиниць.

РЕЛЕВА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Смислова відповідність між документом і запитом. // У системах обробки інформації – змістовна відповідність між запитом, введеним у документальну інформаційно-пошукову систему, та списком виданих нею документів.

РЕЛЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* 1. В Римській імперії – пом'якшена форма вигнання, що її накладав батько родини, сенат, магістрати або імператор на термін від півроку до довічного. 2. У Франції – вигнання рецидивістів та небезпечних злочинців в колонії з тяжкими кліматичними умовами.

РЕЛЕ́ЇВСЬКИЙ, -а, -е. Належний британському фізику Релею. *Релеївське розсіювання.*

РЕЛЕ́Й, -я, *ч.*, *фіз.* Одиниця питомого акустичного опору в системі одиниць СГС.

РЕЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **реле́**.

РЕЛІГІЄЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із релігієзнавства.

РЕЛІГІЄЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука, що вивчає релігію, її історію, типологію і т. ін.

РЕЛІГІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до релігії. // Який ґрунтується на релігії, пройнятий нею. 2. Який вірить у Бога; віруючий, богомільний.

РЕЛІГІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Віра в Бога.

РЕЛІГІ́ЙНО. Присл. до **релігі́йний**.

РЕЛІ́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Погляди та уявлення, в основі яких лежить віра в існування надприродних сил – богів, духів, душ, в їхнє панування над світом. // Та чи інша віра; віросповідання. 2. *чого*, *перен.* Те, що сліпо наслідують, чому поклоняються.

РЕЛІ́ЗЕР, -а, *ч.* В етології – будь-який знаковий стимул, який виконує комунікативні функції та ініціює соціальні моделі поведінки.

РЕЛІКВА́РІЙ, -я, *ч.* Вмістилище для зберігання реліквій.

РЕЛІКВІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **релі́квія**.

РЕЛІ́КВІЯ, -ї, *ж.* 1. *перев. мн.* Предмети релігійного поклоніння. 2. Річ, яку особливо шанують і зберігають як пам'ять про минуле.

РЕЛІ́КТ, -а, *ч.* Організм, предмет або явище, що збереглись як залишок давніх епох.

РЕЛІ́КТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **релі́кт**. ** **Релі́ктове випромі́нювання** – електромагнітне випромінювання, яке було на ранніх стадіях існування Всесвіту і спостерігається зараз.

РЕЛІ́Н, -у, *ч.* Гумовий листовий або рулонний двошаровий матеріал для покриття підлоги.

РЕ́ЛІНГИ, -ів, *мн.* Мотузяна огорожа вздовж борту.

РЕЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **релі́н**.

РЕЛО́Н, -у, *ч.* Синтетичне текстильне волокно, до складу якого входять гума і нейлон.

РЕЛЬЄ́Ф, -у, *ч.* 1. Скульптурне зображення на площині. // *спец.* Скульптурний витвір із випуклим або заглибленим зображенням на площині. 2. Сукупність нерівностей на земній поверхні. ** **Техноге́нний рельє́ф** – рельєф, утворений в результаті промислової діяльності людини. 3. *перен.* Те, що помітно вирізняється з-поміж однорідних предметів, явищ.

РЕЛЬЄ́ФНИЙ, -а, -е. 1. Який виступає над поверхнею; опуклий. // З випуклим узором на поверхні. ** **Рельє́фна ка́рта** – макет (карта) із скульптурним зображенням нерівностей земної поверхні. 2. *перен.* Чітко окреслений, яскраво виражений; виразний.

РЕЛЬЄ́ФНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рельє́фний**.

РЕЛЬЄ́ФНО. Присл. до **рельє́фний**.

РЕЛЬЄФОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення рельєфу, рельєфів.

РЕ́ЛЯ, -і, *ж.*, *рідко*. 1. *заст.* Ліра. 2. *перев. мн.*, *діал.* Гойдалка.

РЕЛЯТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Принцип відносності людських знань. ** **Ети́чний релятиві́зм** – принцип тлумачення моралі, який виходить з твердження про відносний характер моральних уявлень та понять. 2. *філос.* Суб'єктивно-ідеалістичне вчення, яке заперечує можливість об'єктивного пізнання світу.

РЕЛЯТИВІ́СТ, -а, *ч.*, *філос.* Прихильник релятивізму.

РЕЛЯТИВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* Стос. до релятивізму.

РЕЛЯТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. *філос.* Стос. до релятивізму і релятивіста. 2. *фіз.* Який належить до явищ, що розглядаються на основі теорії відносності. ** **Релятиві́стська астрофі́зика**: розділ астрофізики, який вивчає властивості надщільних космічних тіл – нейтронних зірок і чорних дірок. **Релятиві́стська меха́ніка** – розділ теоретичної фізики, що вивчає рух частинок (тіл), наближених до швидкості світла у вакуумі. **Релятиві́стські ефе́кти (швидкості)** – явища, що спостерігаються за швидкостей тіла (частинки), наближених до швидкості світла.

РЕЛЯТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який визначається, встановлюється у порівнянні, зіставленні з чим-небудь іншим; відносний.

РЕЛЯТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **релятивний**.

РЕЛЯТИ́ВНО, *рідко*. Присл. до **релятивний**.

РЕЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реляції.

РЕЛЯЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Гносеологічна теорія, відповідно до якої дійсність обмежена сферою логічних відносин.

РЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *заст.* Письмове повідомлення про перебіг бойових дій. 2. Описання бойового подвигу однієї особи або всієї військової частини для представлення їх до нагороди. 3. *перен.* Повідомлення про які-небудь події, факти (перев. у письмовій формі).

РЕМ, -а, *ч.* За римською легендою – брат-близнюк Ромула, першого царя Стародавнього Риму.

РЕ́МА, -и, *ж.*, *грам.* Та частина речення, в якій міститься основний зміст висловлювання.

РЕ-МАЖО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є нота ре.

РЕМАНЕ́НТ, -у, *ч.* 1. *перев. с. г.* Сукупність предметів, необхідних для якої-небудь галузі діяльності; інвентар. ** **Живи́й реманент** – робоча, молочна та м'ясна худоба. 2. *рідко*. Список якого-небудь майна.

РЕМАНЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **реманент**.

РЕМАНТАДИ́Н, -у, *ч.* Протигрипозний лікарський препарат.

РЕМА́РКА, -и, *ж.* 1. Авторська примітка в тексті п'єси, що містить стислу характеристику обстановки дії, зовнішності та поведінки дійових осіб. 2. Взагалі примітка чи зауваження кого-небудь. // Зауваження режисера або сценариста на робочому примірнику п'єси для акторів та помічників. 3. *лінгв.* Спеціальна позначка у словнику, що містить граматичну, стилістичну і т. ін. характеристику слова.

РЕМА́РКЕТИНГ, -у, *ч.* Маркетингові заходи у ситуації зниження попиту, характерного для всіх видів товарів і будь-якого періоду часу.

РЕМЕ́ДІУМ, -у, *ч.*, *спец.* Межа допустимого відхилення ваги та проби монети від законної норми, встановлюваної державою.

РЕ́МЕЗ, -а, *ч.* Маленька пташка ряду горобцеподібних.

РЕ́МЕЗІВ, -зова, -зове. Прикм. до **ре́мез**.

РЕМЕ́НИК, -а, *ч.*, *зах.* Ремінець.

РЕМЕНЯ́КА, **РЕМІНЯ́КА**, -и, *ж.* Збільш. до **ре́мінь** 1.

РЕМЕ́НЯНИЙ, -а, -е, *зах.* Ремінний.

РЕМЕНЯ́Р, -а́, *ч.*, *зах.* Лимар.

РЕМЕРІ́Я, -ї, *ж.* Рід рослин родини макових.

РЕМЕСЛО́, -а́, *с.* 1. Дрібне виробництво готових виробів, що базується на ручній техніці за відсутності виробничого поділу праці. 2. *розм.* Певна професія, фах. // Взагалі яке-небудь заняття, справа. 3. *перен.*, *розм.* Робота, праця без натхнення, творчості.

РЕМЕСНИ́Й, -а́, -е́. Ремісницький, ремісничий.

РЕМЕСТВО́, -а́, *с.*, *розм.* Те саме, що **ремесло́**.

РЕМЕСТВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко*. Те саме, що **ремісникува́ти**.

РЕМИҐА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ремиґа́ти**.

РЕМИҐА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Відригувати та повторно пережовувати проковтнуту їжу (про деяких жуйних тварин). 2. *вульг.* Їсти що-небудь (про людину).

РЕМИҐНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **ремиґа́ти**.

РЕМІ́З, -а, *ч.* 1. *фін.* Комісійна винагорода, що її біржовий маклер сплачує посередникові між ним та покупцем цінних паперів. 2. *фін.* Виплата грошей за допомогою переказного векселя. 3. *спорт.* Повторний попереджувальний удар (укол) у фехтуванні. 4. У деяких картярських іграх – недобір встановленої кількості взяток; штраф за такий недобір.

РЕМІ́ЗА[1], -и, *ж.*, *текст.* Те саме, що **ремі́зка**.

РЕМІ́ЗА[2], -и, *ж.* Ділянка мисливського угіддя, де для птахів і звірів створені сприятливі захисні, гніздові та ін. умови.

РЕМІ́ЗКА, -и, *ж.*, *текст.* Робочий орган ткацького верстата, який здійснює підняття та опускання ниток основи.

РЕМІ́ЗНИЙ, -а, -е, *текст.* Прикм. до **ремі́за**. // В якому застосовується ремізка.

РЕМІ́ЗНИК, -а, *ч.*, *текст.* Робітник, який працює на ремізному верстаті.

РЕМІ́ЗНИЦЯ, -і, *текст.* Жін. до **ремі́зник**.

РЕМІ́КС, -а, *ч.* Новий варіант, переробка старої мелодії, пісні і т. ін.

РЕМІЛІТАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відновлення воєнного потенціалу, озброєння держав або частини їхніх територій, які перед цим були роззброєні.

РЕМІЛІТАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ремілітаризува́ти**.

РЕМІЛІТАРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Проводити ремілітаризацію.

РЕМІЛІТАРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ремілітаризува́ти**.

РЕМІ́НГТОН, -а, *ч.* Друкарська машинка особливої системи.

РЕМІНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Невеликий або вузький ремінь (у 1 знач.). 2. *тільки мн.* Дві з'єднані між собою смужки зі шкіри або цупкої тканини для зв'язування і перенесення ручного багажу.

РЕМІНІСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* 1. Невиразний спогад, відгомін якоїсь події або враження. 2. Відгомін у художньому творі якихось мотивів, образів, деталей тощо з широковідомого твору іншого автора. // Повернення у музичний твір мотиву або теми, що прозвучали раніше. 3. *псих.* Поліпшення відтворення запам'ятовуваного матеріалу, яке спостерігається через деякий час після його заучування.

РЕМІ́ННИЙ, -а, -е. Зробл. з ременя, ременів. // Виготовлений, зробл. зі шкіри; шкіряний. // Який здійснюється за допомогою ременів, пасів. ** **Ремі́нна переда́ча** – різновид трансмісії у верстатах, двигунах внутрішнього згоряння та сучасних мотоциклах замість цепу.

РЕМІ́ННИК[1], -а, *ч.* Той, хто виготовляє ремені.

РЕМІ́ННИК[2], -а, *ч.*, *заст.* Подвійний широкий шкіряний ремінь для зберігання в ньому грошей.

РЕМІ́ННО-ЗУ́БЧАТИЙ, -а, -е: ** **Ремі́нно-зу́бчата переда́ча**, *тех.* – така, що здійснюється ременем, з однієї сторони якого нарізані зубці для кращого зчеплення з шестернями.

РЕМІ́ННЯ[1], -я, *с.*, *розм.* Збірн. до **ре́мінь** 1.

РЕМІ́ННЯ[2], -я, *с.*, *розм.* Збірн. до **ремі́нь**.

РЕ-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мінорна тональність, тонікою якої є нота ре.

РЕМІНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Зробл. з ремінця, ремінців.

Реміцеві босоніжки.

РЕМІЦІ́, -ів, *мн.* Родина паразитичних стрічкових черв'яків.

РЕМІ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ре́мінь** 1.

РЕ́МІНЬ, -меня, *ч.* 1. Довга смужка обробленої шкіри. // Шкіряний пояс. 2. *заст.* Широкий шкіряний пояс із сумочкою при ньому. 3. Довга смужка шкіри або цупкої тканини, що використовується для передачі руху від одного шківа до іншого.

РЕМІ́НЬ, -ме́ню, *ч.* Оброблена шкіра, шевський товар.

РЕМІ́НЬ-РИ́БА, -и, *ж.* Риба з дуже довгим стрічкоподібним тілом; водиться в океанах на великій глибині.

РЕМІНЯ́КА *див.* **ременя́ка**.

РЕМІ́СА, РІМЕ́СА, -и, *ж.* Платіжний документ для міжнародних розрахунків в іноземній валюті, що купується боржником у своїй країні за національну валюту і пересилається зарубіжному кредитору для погашення заборгованості.

РЕМІ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Тимчасове ослаблення або навіть повне зникнення проявів хвороби. 2. *ек.* Знижка, яку постачальник робить платникові для округлення суми платежу. 3. Звільнення від штрафу, податку.

РЕМІСНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **ремісни́чий**.

РЕМІСНИ́К, -а́, *ч.* 1. Особа, яка володіє певним ремеслом і виготовляє на продаж та на замовлення вироби ручним кустарним способом, користуючись власними засобами виробництва. 2. *перен.* Той, хто працює шаблонно, без творчої ініціативи, натхнення. 3. *розм.* Учень ремісничого училища.

РЕМІСНИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ремісникува́ти**.

РЕМІСНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Займатися ремеслом (у 1 знач.).

РЕМІСНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Заняття ремеслом (у 1 знач.). 2. *перен.* Робота за шаблоном, без творчої ініціативи, натхнення. 3. *збірн.* Ремісники (у 1 знач.).

РЕМІСНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ремісни́к** 1. // Зробл. кустарним, не фабричним чи заводським способом. *Ремісницькі вироби.* // Належний ремісникові, власт. йому. // В якому навчаються ремісники (у 3 знач.). 2. *перен.* Позбавлений творчої ініціативи.

РЕМІСНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **ремісни́к** 1, 3.

РЕМІСНИ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ремісни́к** 1. // Який носять ремісники (у 3 знач.) (про одяг). // *у знач. ім.* **ремісни́че**, -чого, *с.*, *розм.* Те саме, що **Ремісни́че учи́лище**. ** **Ремісни́че учи́лище** – профеcійно-технічний навчальний заклад, що готує кваліфікованих робітників для різних галузей народного господарства. 2. Пов'язаний з ремеслом (у 1 знач.). // Заснований на ремеслі. // Яким відзначається ремесло. 3. *перен.* Шаблонний, позбавлений творчої ініціативи, натхнення.

РЕМІТЕ́НТ, -а, *ч.*, *фін.* Особа, на яку виписано вексель і якій має бути сплачена певна сума грошей за цим векселем.

РЕМІ́ТЕР, -а, *ч.* Відправник грошового переказу на адресу ремітента.

РЕМІТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ремітува́ти**.

РЕМІТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *фін.* Погашення боргів в іноземній валюті у разі, коли боржник, купуючи платіжний документ на національному валютному ринку, відправляє його кредиторові в рахунок сплати боргу. *Ремітування векселя.*

РЕМІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *фін.* Пересилати кредиторові трати, чеки, телеграфні перекази, виписані в іноземній валюті, в рахунок погашення боргу.

РЕМІТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Пас. до **ремітува́ти**. 2. Зазнавати ремісії.

РЕМІТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ремітува́ти**. 2. Такий, що характеризується повторними періодами ослаблення проявів захворювання.

РЕМНЕ́ЦЬ, -я́, *ч.* Стрічковий черв'як, що паразитує у тілі риб та водяних птахів.

РЕ́МНО, *присл.*, *діал.* Ревно.

РЕМО́НТ, -у, *ч.* 1. Виправлення пошкоджень, усунення дефектів, поломок, лагодження чого-небудь. ** **Капіта́льний ремо́нт** – ремонт, що виконується для відновлення справності та повного відновлення ресурсу об'єкта із заміною або відновленням будь-яких його частин, включаючи базові. **Космети́чний ремо́нт** – поновлення фарбового покриття, заміна шпалер та інші незначні за вартістю роботи у квартирі, офісі тощо. **Пото́чний ремо́нт** – вид планового ремонту, під час якого провадиться заміна чи відновлення окремих зношених деталей, регулювання механізмів, які забезпечують нормальну експлуатацію устаткування. 2. Підсаджування молодих рослин замість загиблих. 3. Систематична заміна молодняком тварин, що вибувають із господарства, як необхідна умова відтворення стада. 4. Поповнення поголів'я коней (у війську дореволюційної армії). 5. *розм.* Відновлення лікуванням здоров'я, фізичних сил людини.

РЕМОНТА́НТНИЙ, -а, -е, *сад.* Здатний до кількаразового цвітіння і плодоносіння протягом одного вегетаційного періоду.

РЕМОНТА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *сад.* Властивість за знач. **ремонта́нтний**.

РЕМОНТЕ́Р, -а, *ч.*, *іст.* Офіцер дореволюційної армії, який займався закуповуванням коней для ремонту (у 4 знач.).

РЕМО́НТИК, -а, *ч.* Зменш. до **ремо́нт** 1.

РЕМО́НТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ремонту (у 1 знач.). // Признач. для ремонту. // Який здійснює, проводить ремонт. 2. Стос. до ремонту (у 2 – 4 знач.).

РЕМО́НТНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається ремонтом (у 1 знач.).

РЕМО́НТНИЦЯ, -і. Жін. до **ремо́нтник**.

РЕМО́НТНО-ПРОФІЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з проведенням профілактичного огляду і ремонту.

РЕМОНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ремонтува́ти** 1. // **ремонто́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕМОНТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна відремонтувати.

РЕМОНТОПРИДА́ТНИЙ, -а, -е. Якому властива ремонтопридатність.

РЕМОНТОПРИДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість об'єкта бути пристосованим до підтримання та відновлення стану, в якому він здатний виконувати потрібні функції за допомогою технічного обслуговування та ремонту.

РЕМОНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ремонтува́ти**.

РЕМОНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Виправляти пошкодження, усувати дефекти, поломки, лагодити що-небудь. 2. Здійснювати ремонт (у 2 знач.). 3. Систематично замінювати молодняком тварин, які вибувають із господарства, для відтворення стада. 4. Поповнювати поголів'я коней (у війську дореволюційної армії). 5. *розм.* Відновлювати лікуванням здоров'я, фізичні сили людини.

РЕМОНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *розм.* Відновлювати лікуванням здоров'я, фізичні сили (про людину). 2. *тільки недок.* Пас. до **ремонтува́ти** 1 – 4.

РЕМСТ, -у, *ч.*, *діал.* Ремство.

РЕ́МСТВО, -а, *с.* Невдоволення ким-, чим-небудь, нарікання на когось, щось.

РЕ́МСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ре́мствувати**.

РЕ́МСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Виявляти невдоволення ким-, чим-небудь, нарікати на когось, щось.

РЕ́МСТИТИ, ре́мщу, ре́мстиш, *недок.*, *діал.* Ремствувати.

РЕНА́Л, -у, *ч.* Засекречена назва пероксогідрогену у гітлерівській Німеччині; використовувався у літаках, на підводних човнах та в ракетах.

РЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Рена́льна глікозури́я** – те саме, що **діабе́т ни́рковий**.

РЕНАРДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі жовті кристали.

РЕНА́Т, -у, *ч.* Зелена нетривка сіль, в аніоні якої Реній перебуває у ступені окиснення +6.

РЕНА́ТА, -и, *ж.*, *друк.* Гарнітура шрифтів, яка своїм малюнком наближається до латинської гарнітури.

РЕНА́Т-АНГІДРИ́Д, -у, *ч.* Триокисень ренію – червоні кристали з металічним блиском, нерозчинні у воді.

РЕНАТУРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відновлення у правах громадянства даної країни осіб, які з будь-яких причин їх втратили.

РЕНАТУРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ренатуралізува́ти**.

РЕНАТУРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати ренатуралізацію.

РЕНАТУРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ренатуралізува́ти**.

РЕНАТУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повне або часткове відновлення денатурованими біополімерами своїх природних властивостей.

РЕНАЦІОНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повернення у державну власність приватної власності, яка виникла в результаті проведеної приватизації.

РЕНГЛО́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **ренкло́д**.

РЕНД, РАНД, -а, *ч.* Грошова одиниця Південно-Африканської Республіки – 100 центів.

РЕНДЖ, -а, *ч.* 1. Ряд портів на вказаному відрізку берега, куди фрахтувальник має право направити судно. 2. Діапазон, розмах між найбільшим та найменшим значенням.

РЕНДЖИ́ГЛО, -а, *с.*, *заст.*, *розм.* Сідниця.

РЕНДЖ-ФО́РВАРД, -а, *ч.* Гібрид форвардної та опційної валютних угод.

РЕНДЗЮ́, *невідм.*, *с.* Різновид гри в шашки.

РЕНЕГА́ДОС, *невідм.*, *мн.* В арабських державах на Піренейському півострові (у 8 – 15 ст.) – християни, які прийняли іслам.

РЕНЕГА́Т, -а, *ч.* 1. Той, хто поступився своїми переконаннями і перейшов у табір противників; зрадник. 2. Людина, яка зреклася своїх релігійних уявлень, свого віросповідання; відступник.

РЕНЕГА́ТКА, -и. Жін. до **ренега́т**.

РЕНЕГА́ТСТВО, -а, *с.* 1. Відмовлення від своїх переконань і перехід у табір противників; зрадництво. 2. Зречення своїх релігійних уявлень, свого віросповідання.

РЕНЕГА́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Поступатися своїми переконаннями, переходити у табір противників. 2. Зрікатися своїх релігійних уявлень, свого віросповідання.

РЕНЕГА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ренегата і ренегатства. *Ренегатські ідеї.*

РЕНЕСА́НС, -у, *ч.* 1. Період ідеологічного й культурного розквіту в ряді країн Європи, що внаслідок зародження капіталізму змінив середньовіччя у 14 – 16 ст.; Відродження. // *перен.* Взагалі розквіт, піднесення чого-небудь, що було в стані занепаду. 2. Архітектурний стиль епохи Відродження, який змінив готичний і сприйняв елементи греко-римської архітектури з великою кількістю рельєфних прикрас.

РЕНЕСА́НСНИЙ, -а, -е. Стос. до Ренесансу. // У стилі ренесанс.

РЕНЕ́Т *див.* **ране́т**.

РЕНЕ́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ране́т**.

РЕНЕ́ТОВИЙ *див.* **ране́товий**.

РЕНЗИ́НИ, -ів, *мн.* Дерново-карбонатні ґрунти.

РЕ́НИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ренієвмі́сний**.

РЕ́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ре́ній**.

РЕНІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. До складу якого входить Реній, який містить Реній.

РЕНІЄВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Оводень ренію у ступені його окиснення -1.

РЕНІЄГІДРОГЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **ренієво́день**.

РЕ́НІЙ, -ю, *ч.* Re. Хімічний елемент, проста речовина якого – сріблясто-сірий важкий і важкотопкий метал.

РЕНІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Рені.

РЕНІ́Н, -у, *ч.* 1. Гормон нирки. 2. Сичужний фермент.

РЕНІ́Т, -у, *ч.* 1. Сіль з аніоном, у якому Реній перебуває у ступені окиснення +4. 2. Друга назва псевдомалахіту. 3. Різновид енігматиту, у якому частина Натрію-Силіцію замінена на Кальцій-Алюміній.

РЕНІФЛЕ́Р, -а, *ч.* Статеве збочення, за якого еротична стимуляція спричиняється запахами, особливо запахами сечі інших.

РЕНКЛО́Д, *ч.* 1. *род.* -у. Група сортів сливи з круглими, звичайно жовтими або зеленими плодами. 2. *род.* -а. Плід цього сорту.

РЕНОВАЗОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження кровоносних судин нирок після їх контрастування.

РЕНОВАСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Реваскуля́рна гіперте́нзія** – гостре або хронічне підвищення системного артеріального тиску, спричинене оклюзією однієї або більше ниркових артерій (чи їх галузок).

РЕНОВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Економічний процес заміни засобів виробництва, які вибувають унаслідок морального і фізичного зносу.

РЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **нефрогра́фія**. ** **Радіоізото́пна ренографі́я** – дослідження функції нирок, яке полягає в неперервній графічній реєстрації змін вмісту радіоактивної речовини в кожній нирці після її внутрішньовенного введення.

РЕНОМЕ́, *невідм.*, *с.* Громадська думка, що закріпилася за ким-небудь; репутація.

РЕНО́НС, -у, *ч.* У картярській грі – відсутність карти якої-небудь масті у гравця.

РЕНОРАДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ренографі́я радіоізото́пна**.

РЕ́НСЬКЕ, -кого, *с.* Те саме, що **рейнве́йн**.

РЕ́НТА, -и, *ж.*, *спец.* Дохід з капіталу, землі або майна, що його власники одержують регулярно, не займаючись підприємницькою діяльністю. ** **Абсолю́тна ре́нта** – форма земельної ренти, одержувана землевласниками незалежно від родючості і місця розташування земельних ділянок. **Дові́чна ре́нта** – умовна рента, при якій платежі припиняються у разі смерті певної особи (або осіб), зазвичай ануїтента. **Натура́льна ре́нта** – рентна плата у вигляді частини врожаю орендаря, що передається землевласнику.

РЕНТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е, *ек.* Який виправдовує затрати, дає прибутки; прибутковий, доцільний. *Рентабельне виробництво.*

РЕНТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *ек.* Абстр. ім. до **рента́бельний**. ** **Ба́зова рента́бельність** – показник відношення прибутку від товарної або реалізованої продукції до її повної собівартості за звітний рік. **Гра́нична рента́бельність** – граничний показник рентабельності продукції, що враховується при застосуванні договірних цін і тарифів, а також для оподаткування підприємств і організацій. **Зага́льна рента́бельність** – один із показників ефективності роботи організації, економіки в цілому, який є відношенням балансового прибутку до щорічної вартості основних виробничих фондів та нормованих оборотних коштів. **Рента́бельність виробни́цтва** – відношення чистого доходу (прибутку) до собівартості продукції. **Рента́бельність проду́кції** – економічний показник, що його обчислюють як відношення прибутку від реалізованої продукції до поточних витрат на її виробництво.

РЕНТА́БЕЛЬНО, *ек.* Присл. до **рента́бельний**.

РЕНТГЕ́Н, *ч.* 1. *род.* -у. Те саме, що **Рентге́нівське про́міння** (*див.* **рентге́нівський**). // Просвічування цим промінням. // Знімок, зроблений внаслідок просвічування цим промінням. 2. *род.* -а. Апарат для просвічування цим промінням. 3. *род.* -а. Одиниця дози рентгенівського чи гамма-випромінювання.

РЕНТГЕНАПАРА́Т, -а, *ч.* Рентгенівський апарат.

РЕНТГЕНАПАРАТУ́РА, -и, *ж.* Рентгенівська апаратура.

РЕНТГЕ́Н-ЕКВІВАЛЕ́НТ, -а 1. Біологічний еквівалент рентгена (бер) – кількість будь-якого іонізуючого випромінювання, що відповідає за своєю біологічною дією 1 рентгенові рентгенівського або гамма-проміння. 2. Фізичний еквівалент рентгена (фер) – доза будь-якого іонізуючого проміння, яка створює таку саму кількість пар іонів, як і доза в 1 Р.

РЕНТГЕ́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний із застосуванням рентгену (у 1 знач.). ** **Рентге́нівська апарату́ра** – обладнання, яке дозволяє використати рентгенівське випромінювання в біології, медицині, ветеринарії. **Рентге́нівське про́міння; Рентге́нівські про́мені** – невидиме короткохвильове електромагнітне проміння, здатне проникати крізь більшість непрозорих тіл. **Рентге́нівський ана́ліз** – метод дослідження складу, структури й властивостей речовин за допомогою рентгену (у 1 знач.). **Рентге́нівський діапазо́н** – діапазон довжин і частот рентгенівських променів. **Рентге́нівський кабіне́т** – сукупність спеціально обладнаних приміщень для застосування рентгенівського

випромінювання з діагностичною метою. **Рентге́нівські апара́ти** – пристрої для отримання рентгенівського випромінювання та застосування його в медицині, а також у промисловості.

РЕНТГЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Просвічування з метою виявлення змін і дефектів у чому-небудь або опромінювання кого-небудь рентгенівським промінням з лікувальною метою.

РЕНТГЕНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **рентгенізува́ти**.

РЕНТГЕНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Піддавати рентгенізації.

РЕНТГЕНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **рентгенізува́ти**.

РЕНТГЕНКАБІНЕ́Т, -у, *ч.* Ретгенівський кабінет (*див.* **рентге́нівський**).

РЕНТГЕНМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання рівня радіації.

РЕНТГЕНОАНАТО́МІЯ, -ї, *ж.* Особливий розділ анатомії, в якому для вивчення будови організму людини і тварин застосовуються рентгенівські промені.

РЕНТГЕНОАНГІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ангіогра́фія**.

РЕНТГЕНОАСТРОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рентгеноастрономії.

РЕНТГЕНОАСТРОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ астрономії, що виявляє і вивчає рентгеновипромінні космічні об'єкти Всесвіту – зорі, галактики та ін.

РЕНТГЕНОВАЗОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ангіогра́фія**.

РЕНТГЕНОВАЗОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ангіокардіогра́фія**.

РЕНТГЕНОГРА́МА, -и, *ж.* Зображення на рентгенівській плівці, утворене внаслідок діяння на неї рентгенівського проміння, що пройшло крізь досліджуваний об'єкт.

РЕНТГЕНОГРАММЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів кількісної оцінки рентгенівського дослідження.

РЕНТГЕНО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із рентгенографії.

РЕНТГЕНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до рентгенографії.

РЕНТГЕНОГРАФІ́ЧНО, *присл., спец.* Застосовуючи рентгенографію.

РЕНТГЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж., спец.* 1. Метод дослідження речовини або організму за допомогою рентгенівського проміння. 2. Фотографування у рентгенівському промінні.

РЕНТГЕНОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Здійснення рентгенографії.

РЕНТГЕНОДЕНСИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **рентгеноденситометрія**.

РЕНТГЕНОДЕНСИТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення проникливості органів і тканин для рентгенівського випромінювання.

РЕНТГЕНОДЕФЕКТОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рентгеноскопії.

РЕНТГЕНОДЕФЕКТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дефектоскопії, що ґрунтується на просвічуванні контрольованих виробів рентгенівським промінням.

РЕНТГЕНОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Розпізнавання захворювань тканин або органів людини чи тварини за допомогою рентгенівського проміння.

РЕНТГЕНОДІАГНОСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рентгенодіагностики. ** **Ретгенодіагности́чний кабіне́т** – те саме, що **рентге́нівський кабіне́т**.

РЕНТГЕНОЕЛЕКТРОКІМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **електрокімогра́фія**.

РЕНТГЕНОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до випромінювання рентгенівських променів речовиною, яку бомбардують прискореними електронами. 2. Стос. до вибивання електронів з атомів опромінюваних їх рентгенівськими променями.

РЕНТГЕНОЕНДОВАСКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Рентгеноендоваскуля́рна хірургі́я** – сукупність внутрішньосудинних черезкатетерних діагностичних та лікувальних маніпуляцій, які здійснюються під рентгенівським контролем.

РЕНТГЕНОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який захищає від рентгенівського проміння.

РЕНТГЕНОЗЙО́МКА, -и, *ж.* Зйомка у рентгенівських променях.

РЕНТГЕНОКА́МЕРА, -и, *ж.* Камера, призначена для робіт із застосуванням рентгенівського випромінювання.

РЕНТГЕНОКАРДІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рентгенокардіології.

РЕНТГЕНОКАРДІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вивчення анатомії й роботи серця методами рентгеноскопії і рентгенографії.

РЕНТГЕНОКАРДІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення лінійних розмірів та об'єму серця шляхом вимірювання його рентгенівської тіні.

РЕНТГЕНОКІМО́ГРАФ, -а, *ч., мед.* Фахівець із рентгенокімографії.

РЕНТГЕНОКІМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до рентгенокімографії.

РЕНТГЕНОКІМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж., мед.* Метод функціонального рентгенологічного дослідження людини чи тварини. // Реєстрація рухів органа шляхом його рентгенографії.

РЕНТГЕНОКІНЕЗИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Рентгенівські методи вивчення рухів органів та частин тіла.

РЕНТГЕНОКІНЕМАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження, що ґрунтується на кінознімáнні рентгенівського зображення. // Кінозйомка в рентгенівських променях.

РЕНТГЕНОКОЛЬПОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **кольпогра́фія**.

РЕНТГЕНОКОНТРА́СТНИЙ, -а, -е: ** **Рентгеноконтра́стні речови́ни** – засоби, які застосовують для візуалізації невидимих або погано видимих при звичайному рентгенологічному дослідженні органів або порожнин тіла.

РЕНТГЕНОЛІЄНОПОРТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **спленопортогра́фія**.

РЕНТГЕНОЛІМФОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **лімфогра́фія**.

РЕНТГЕНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із рентгенології та рентгенотерапії.

РЕНТГЕНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рентгенології. ** **Рентгенологі́чне дослі́дження** – дослідження органів і систем людини, що ґрунтується на отриманні та аналізі рентгенівського зображення відповідних ділянок тіла.

РЕНТГЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про рентгенівське проміння та його застосування з діагностичною і лікувальною метою.

РЕНТГЕНОЛЮМІНЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до рентгенолюмінісценції.

РЕНТГЕНОЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Свічення речовини від дії рентгенівського проміння або гамма-проміння.

РЕНТГЕНОЛЮМІНОФО́Р, -а, *ч.* Люмінофор, який збуджується і світиться під дією рентгенівських променів.

РЕНТГЕНОМЕТАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Вивчення будови металів методом рентгенографії.

РЕНТГЕНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для здійснення рентгенометрії.

РЕНТГЕНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рентгенометрії.

РЕНТГЕНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання рівня радіації приладами з іонізаційними лічильниками.

РЕНТГЕНООСТЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ рентгенології, який вивчає нормальну будову та патологічні зміни кісток і суглобів.

РЕНТГЕНОПАЛЕОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **палеорентгеноло́гія**.

РЕНТГЕНОПЕЛЬВІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення розмірів тазу при рентгенограмметрії.

РЕНТГЕНОПЕЛЬВІЦЕФАЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення розмірів тазу вагітної жінки та розмірів головки плода при рент-генограмметрії.

РЕНТГЕНОПЛІ́ВКА, -и, *ж.* Плівка із зображенням, одержаним за допомогою рентгенівських променів.

РЕНТГЕНОПНЕВМОПЕЛЬВІГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження тазових органів після їх контрастування за допомогою газу, введеного в черевну порожнину.

РЕНТГЕНОПНЕВМОПОЛІГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження функції органів грудної клітки шляхом суміщення на одній і тій самій плівці кількох знімків грудної клітки в різних фазах дихання.

РЕНТГЕНОПРОЗО́РИЙ, -а, -е. Який практично не вбирає рентгенівське проміння, вільно його пропускає.

РЕНТГЕНОПРОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Стан і властивість за знач. **рентгенопрозо́рий**.

РЕНТГЕНОПРОСВІ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який просвічується рентгенівським промінням.

РЕНТГЕНОПРОСВІ́ЧУЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **рентгенопросві́чувальний**.

РЕНТГЕНОРАДІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується вивчення і використання дії рентгенівських променів та радіоактивних випромінювань на живі організми.

РЕНТГЕНОРАДІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вивчення та використання дії рентгенівського проміння й радіоактивних випромінювань на живі організми.

РЕНТГЕНОСКІАЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ рентгенології, який вивчає закономірності утворення рентгенівського зображення.

РЕНТГЕНОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють рентгеноскопію.

РЕНТГЕНОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рентгеноскопії.

РЕНТГЕНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* 1. Просвічування органа або частини тіла людини чи тварини рентгенівським промінням з метою виявлення їх захворювання. 2. Просвічування рентгенівським промінням металевих виробів для виявлення їх внутрішніх дефектів.

РЕНТГЕНОСПЕКТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Рентгеноспектра́льний ана́ліз** – метод визначення у речовині дуже малих вмістів хімічних елементів за їх рентгенівським спектром.

РЕНТГЕНОСТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е. Що стосується вивчення структури речовини за допомогою рентгенівських променів. ** **Рентгеноструктýрний ана́ліз** – метод визначення кристалічної структури речовини за допомогою рентгенівського проміння.

РЕНТГЕНОТЕЛЕБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Метод рентгенодіагностики із застосуванням телевізійних пристроїв для передавання на відстань рентгенівського зображення.

РЕНТГЕНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Лікування рентгенівським промінням.

РЕНТГЕНОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Спеціаліст з обслуговування рентгенівського апарата, рентгенотехніки.

РЕНТГЕНОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Сукупність методів і технічних засобів для використання рентгенівського випромінювання в медицині, науці та техніці.

РЕНТГЕНОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рентгенотехніки.

РЕНТГЕНОТОМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **томогра́фія**.

РЕНТГЕНОФАЗОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження серця в певній фазі серцевого циклу.

РЕНТГЕНОФІЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ фізіології, в якому дослідження функції органів та систем організму ґрунтується на даних, отриманих при рентгенологічному дослідженні.

РЕНТГЕНОФЛУОРОГРА́ФІЯ *див.* **рентгенофлюорогра́фія**.

РЕНТГЕНОФЛЮОРОГРА́ФІЯ, РЕНТГЕНОФЛУОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **флюорогра́фія**.

РЕНТГЕНОФОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **флюорогра́фія**.

РЕНТГЕНОЦЕРВІКОГІСТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження шийки і тіла матки після контрастування її порожнини.

РЕНТГЕНОЦЕРВІКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження шийки матки після контрастування її каналу.

РЕНТГЕНОЦИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **цистогра́фія**.

РЕНТГЕНОЦИСТОУРЕТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **цистоуретерогра́фія**.

РЕ́НТИНГ, -у, *ч.* Короткотермінова оренда обладнання та машин без права їх подальшого придбання.

РЕ́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до ренти. *Рентний фонд.* ** **Ре́нтна по́зика** – один із видів державної позики, умовами якої є зобов'язання держави сплачувати позикодавцям певний дохід (ренту) без встановлення строку повернення самого капіталу.

РЕ́НЬҐОРТ, -а, *ч., діал.* Попруга.

РЕОБА́ЗА, -и, *ж.* Мінімальна сила постійного електричного струму, що здатна викликати збудження нерва чи м'яза при тривалій його дії.

РЕОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Група вірусів, що містять рибонуклеїнову кислоту.

РЕОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Стос. до реовірусів.

РЕОГЕПАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічний метод дослідження кровотоку печінки, що ґрунтується на реєстрації коливань електричного опору тканини печінки при проходженні через неї струму високої частоти.

РЕОГІСТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження кровоносних судин матки, яке ґрунтується на графічній реєстрації змін повного електричного опору її тканини, зумовлених пульсовими коливаннями кровонаповнення судин.

РЕО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для здійснення реографії.

РЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується реографії, що використовує її.

РЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження кровонаповнення органів і тканин шляхом вимірювання їх електричного опору. ** **Грудна́ реогра́фія** – те саме, що **реокардіогра́фія**. **О́чна реогра́фія** – те саме, що **офтальмореогра́фія**. **Прекардіа́льна реогра́фія** – те саме, що **реокардіогра́фія**.

РЕОЕНЦЕФАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження мозкового кровообігу, що ґрунтується на вимірюванні змін та запису пульсових коливань повного електричного опору головного мозку при пропусканні через нього струму високої частоти.

РЕОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення, яке отримують в результаті реокардіографії.

РЕОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження серцевої діяльності, що ґрунтується на вимірюванні змін імпедансу грудної клітки, які пов'язані з динамікою кровонаповнення серця та великих судин упродовж серцевого циклу.

РЕОКОРТИКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Різновид рео-енцефалографії, при якій електроди накладають на поверхню кори півкуль великого мозку.

РЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до реології.

РЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж., фіз.* Наука про плинність і деформацію суцільних середовищ, які відзначаються пластичністю.

РЕО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання витрати газів.

РЕОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання повного електричного опору тканин організму.

РЕООФТАЛЬМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **офтальмореогра́фія**.

РЕОПАРОДОНТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження стану кровоносних судин пародонту, яке ґрунтується на графічній реєстрації змін повного електричного опору його тканин.

РЕОПЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повторна операція. // Повторне оперативне втручання.

РЕОПЛЕТИЗМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Різновид плетизмографії, при якому реєстрацію змін електричного імпедансу здійснюють за допомогою струмів більш високої частоти, ніж при реографії.

РЕОПУЛЬМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження легеневого кровообігу та легеневої вентиляції, яке полягає в графічній реєстрації змін опору тканин легені змінному електричному струму, що проходить через неї, в умовах пульсуючого кровотоку та дихання.

РЕОРГАНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто займається реорганізацією.

РЕОРГАНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реорганізації. *Реорганізаційний період.*

РЕОРГАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Перебудова, перетворення, зміна структури, форми організації, управління і т. ін. ** **Реорганіза́ція бо́ргу** – один з напрямів санації підприємства-боржника, що здійснюється до чи в процесі розгляду справи про банкрутство. 2. У системах обробки інформації – зміна структури даних.

РЕОРГАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реорганізува́ти**. // **реорганізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕОРГАНІЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РЕОРГАНІЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Перебудовувати, перетворювати, змінювати структуру, форму організації, управління і т. ін. // *у що.* Перетворювати що-небудь у щось з метою поліпшення.

РЕОРГАНІЗО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РЕОРГАНІЗУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *недок. і док.* 1. Перебудовуватися, перетворюватися, змінювати свою структуру,

форму своєї організації, свого управління і т. ін. // Перетворюватись у що-небудь з метою поліпшення. 2. *тільки недок.* Пас. до **реорганізо́вувати, реорганізува́ти.**

РЕОРГАНІЗУВА́ТИ *див.* **реорганізо́вувати.**

РЕОРГАНІЗУВА́ТИСЯ *див.* **реорганізо́вуватися.**

РЕОСТА́Т, -а, *ч.*, *ел.* Електричний прилад, яким регулюють струм в електричному колі.

РЕОСТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **реоста́т.**

РЕОСУБКОРТИКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Різновид реоенцефалографії, при якій електроди вводять у підкіркові ділянки головного мозку.

РЕОСФІГМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження пульсових коливань кровоносної судини, яке ґрунтується на реєстрації змін омічного опору його стінки.

РЕОТА́КСИС, -у, *ч.* Рух деяких нижчих рослин, найпростіших тварин і окремих клітин (сперматозоїдів) назустріч потоку рідини.

РЕОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Орієнтована реакція на потік води коріння багатьох рослин.

РЕОФІ́ЛИ, -ів, *мн.* Водяні тварини, що живуть у проточних водах.

РЕОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до реофілів. ** **Реофі́льні твари́ни** – те саме, що **реофі́ли.**

РЕОФЛЕБОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реосфігмографія венозних судин.

РЕОХО́РД, -а, *ч.*, *ел.* Прилад, за допомогою якого вимірюють електричні опори провідників струму.

РЕП, -у, *ч.* 1. Декламація, речитативне виконання віршів під ритмічну музику. 2. Танець під таку музику.

РЕ́ПАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Плід або хліб, що тріснув.

РЕ́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який потріскався, лопнув від чогось, покрився тріщинами, дав тріщини. 2. *перен.*, *зневажл.* Неграмотний, неосвічений (про людину).

РЕ́ПАНИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **ре́панець.**

РЕ́ПАНКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **ре́панець.**

РЕ́ПАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **ре́пати.**

РЕПАРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *політ.* Стос. до репарації. ** **Репараці́йні платежі́** – платежі в рахунок репарації.

РЕПАРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *політ.* Повне або часткове відшкодування збитків, завданих державі, що перемогла у війні, за рахунок переможеної держави, яка розв'язала війну. 2. Процес відновлення після ушкоджень різними факторами. 3. Процес ліквідації радіаційного ураження клітини або організму. 4. Повне або неповне відновлення внутрішньоклітинних структур, клітин, ділянок тканини або органа, пошкоджених внаслідок будь-якого патологічного процесу.

РЕПАРТИМ'Є́НТО, *невідм.*, *с.* Система поневолення в іспанських колоніях в Америці, яка полягала у розподілі між колоністами земель разом із корінним населенням, що проживало на них.

РЕПАРТИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розподіл грошей між пов'язаними спільним інтересом особами.

РЕ́ПАТИ, -ає, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ре́патися.**

РЕ́ПАТИСЯ, -ається, *недок.*, *розм.* Тріскатися, лопатися від чогось, покриватися тріщинами, давати тріщини.

РЕПАТРІА́НТ, -а, *ч.*, *політ.* Той, хто повертається на Батьківщину згідно з репатріацією.

РЕПАТРІА́НТКА, -и, *політ.* Жін. до **репатріа́нт.**

РЕПАТРІАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *політ.* Стос. до репатріації.

РЕПАТРІА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *політ.* 1. Повернення емігрантів на Батьківщину з поновленням їх у правах громадянства. ** **Репатріа́ція капіта́лів** – повернення капіталів із-за кордону до країни, з якої їх було вивезено. **Репатріа́ція по́зик** – повернення в країну облігацій позик, розміщених серед іноземних власників за кордоном. 2. Повернення на батьківщину військовополонених і цивільних осіб, що опинилися за межами своєї країни внаслідок війни.

РЕПАТРІЙО́ВАНИЙ, -а, -е, *політ.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **репатріюва́ти.** // *у знач. ім.* **репатрійо́ваний**, -ного, *ч.*; **репатрійо́вана**, -ної, *ж.* Особа, що репатріювалась.

РЕПАТРІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *політ.* Проводити репатріацію кого-небудь.

РЕПАТРІЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок. і док.*, *політ.* 1. Повертатися на Батьківщину з еміграції, полону і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **репатріюва́ти.**

РЕПЕЛЕ́НТ, -у, *ч.* Пахуча речовина для відлякування шкідливих комах і деяких тварин.

РЕПЕЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **репеле́нт.**

РЕПЕ́ЛЕР, -а, *ч.* 1. Відбивний електрод у відбивному клістроні. 2. Вітроколесо вітряного двигуна.

РЕПЕ́Р, -а, *ч.* 1. Знак, позначка. 2. *геод.* 1. Закріплений на місцевості знак у вигляді стовпчика, рейки і т. ін., що позначає висоту над рівнем моря, визначену нівелюванням. 3. Допоміжна точка з певними координатами. // *військ.* Допоміжна точка, за допомогою якої здійснюється пристрілювання гармат з подальшим перенесенням вогню на ціль. 4. Сукупність лінійно незалежних векторів, взятих у певному порядку і відкладених від спільного початку. 5. Зразкова міра для перевірки приладів.

РЕ́ПЕР, -а, *ч.* Виконавець репу.

РЕПЕРКУ́СА, -и, *ж.*, *муз.* Тон повторення – друга ладова опора григоріанської мелодії або виділений іншими способами звук, характерний для даного ладу.

РЕПЕРКУ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. *муз.* Повторення звука на тій самій висоті в деяких невмах і при псалмодуванні. 2. *муз.* Характерна інтонація певного григоріанського ладу, що підкреслює інтервал між реперкусою і фіналісом. 3. *мед.* Вторинні, відбиті розлади, які спричинюються реакціями нервової системи у відповідь на подразнення з первинного вогнища в ураженому органі або тканині.

РЕПЕ́РНИЙ, -а, -е, *геод.*, *військ.* Прикм. до **репе́р.**

РЕПЕРТУА́Р, -у, *ч.* Сукупність творів, що виконуються в театрі, на концертній естраді і т. ін. // Коло ролей, номерів, музичних, літературних творів, які виконуються ким-небудь. // *перен.*, *розм.* Запас, наявність чого-небудь. ** **(Бу́ти) в своє́му репертуа́рі** – поводитися згідно зі своїм характером і своїми звичками.

РЕПЕРТУА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до репертуару. // Який відає, займається репертуаром.

РЕПЕРФОРА́ТОР, -а, *ч.* Телеграфний пристрій, що автоматично пробиває отвори в паперовій стрічці відповідно до електричних сигналів, які надходять від телеграфного апарата.

РЕПЕРФОРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **реперфора́тор.**

РЕ́ПЕТ, -у, *ч.*, *розм.* Крик, зойк від болю, переляку і т. ін. // Сильний гамір, шум.

РЕПЕТИ́Р, -а, *ч.*, *тех.* Механізм у старовинному годиннику, що відбиває час, а також сам годинник із таким механізмом.

РЕПЕТИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **репети́рувати.**

РЕПЕТИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **репети́рувати.**

РЕПЕТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Розучувати що-небудь, готуючись до публічного виступу; проводити репетицію. // *розм.* Перевіряти, випробувати щось перед остаточним виконанням. 2. Проводячи додаткові заняття з ким-небудь, допомагати йому засвоїти необхідні знання.

РЕПЕТИ́РУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **репети́рувати 1.**

РЕПЕТИ́ТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто проводить додаткові заняття з ким-небудь, допомагаючи йому засвоїти необхідні знання. 2. У закритих навчальних закладах дореволюційної Росії – учитель, який стежив, як учні виконують домашні завдання. 3. Той, хто проводить репетицію, перев. у театрі.

РЕПЕТИ́ТОРКА, -и. Жін. до **репети́тор 1.**

РЕПЕТИ́ТОРСТВО, -а, *с.* Робота репетитора (у 1, 2 знач.).

РЕПЕТИ́ТОРСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Працювати репетитором (у 1, 2 знач.).

РЕПЕТИ́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **репети́тор 1, 2.**

РЕПЕТИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до репетиції (у 1 знач.). // Признач. для репетиції. // *у знач. ім.* **репетиці́йна**, -ної, *ж.* Кімната для проведення репетицій.

РЕПЕТИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розучування або пробне виконання спектаклю, п'єси і т. ін. як основна форма підготовки театрального колективу чи окремого актора до виступів. // Попереднє пробне виконання чого-небудь. *Генеральна репетиція.* 2. Особлива конструкція фортепіанного механізму, яка дозволяє прискорювати видобування повторних звуків. 3. *перен.* Яка-небудь подія, що є провозвісником майбутнього, ніби підготовкою до нього. 4. *заст.* Репетиторство.

РЕПЕТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Крик, зойк від болю, переляку і т. ін.

РЕПЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. Сильно кричати, видавати зойки від болю, переляку і т. ін. // Здіймати галас, шум, голосно вигукуючи щось. 2. Дуже голосно говорити, розмовляти. // Говорити з ким-небудь підвищеним тоном, роздратовано; кричати, галасувати.

РЕ́ПИЦЯ, -і, *ж.* Основа хвоста хребетних тварин.

РЕПІГНОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Викуп застави.

РЕПІ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *розм.* 1. *перех.* Дуже, сильно бити, шмагати, хльостати кого-небудь. 2. *неперех.* Лити, періщити (про дощ). 3. *неперех.* Сильно, надривно плакати.

РЕПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Зворотна пересадка органа або тканини в організм. // Метод відновлення зубів, які раніше не піддавались лікуванню і видалялись. 2. Повторна посадка рослин.

РЕПЛАНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Відновлений унаслідок реплантації (у 1 знач.).

РЕ́ПЛІКА, -и, *ж.* 1. Коротке висловлювання, зауваження одного співбесідника іншому з нагоди чого-небудь. // Коротке заперечення, закид, зауваження, висловлені з місця ораторові. 2. Відповідь або заперечення, зауваження однієї дійової особи іншій у сценічному діалозі. 3. *юр.* Заперечення сторони на судовому процесі. 4. *муз.* Повторення музичної фрази іншим голосом чи інструментом або в іншій тональності. 5. *біол.* Молекула нуклеїнової кислоти, синтезована на іншій молекулі (матриці). 6. Точна копія чогось.

РЕПЛІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **реплікá́ція.** ** **Реплікаці́йна терапі́я** – методика, що її використовують в деяких підходах біхевіоральної терапії.

РЕПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Подвоєння молекул ДНК; лежить в основі редуплікації (у 2 знач.). 2. Термін, що його зазвичай використовують в обговореннях експериментальної методології: а) другий експеримент, який відтворює більш ранні дослідження; б) кожна з частин експерименту, яка містить усі основні параметричні зміни.

РЕПЛІКО́Н, -а, *ч.* Елементарна генетична структура, здатна до реплікації як одне ціле.

РЕ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Тріснути, лопнути від чогось, покритися тріщинами.

РЕ́ПНУТИСЯ, -еться, *док.* Те саме, що **ре́пнути.**

РЕПО́, *невідм.*, *ж.* Те саме, що **репо́рт.**

РЕПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Повернення на нормальне місце; вправлення зміщеного уламка кістки при переломі.

РЕПОЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повторна поляризація. // Повернення різниці потенціалів на мембрані живої клітини до рівня, який передував її деполяризації.

РЕПО́РТ, -у, *ч.* 1. Спекулятивна біржова угода на певний строк, яка укладається в розрахунку на підвищення курсу цінних паперів; прот. д е п о р т. 2. Відстрочення фінансової, біржової чи торгової операції. // Відтермінування розрахунків за біржовими операціями. 3. *бухг.* Перенесення суми з однієї сторінки документа на іншу.

РЕПОРТА́Ж, -у, *ч.* Інформація, повідомлення, розповідь про поточні події, що публікуються в періодичній пресі або транслюються по радіо і телебаченню. // Жанр газетно-журнальної публіцистики.

РЕПОРТА́ЖНИЙ, -а, -е. Власт. репортажеві.

РЕПОРТА́ЖНО, *присл.* У стилі репортажу, інформаційно.

РЕПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Співробітник газети, радіо, телебачення і т. ін., який збирає і подає інформацію про різні актуальні події, факти повсякденного життя для преси.

РЕПОРТЕ́РКА, -и. Жін. до **репорте́р.**

РЕПОРТЕ́РСТВО, -а, *с.* Заняття, робота репортера.

РЕПОРТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **репорте́р.** // Власт. репортерові. // Яким користуються репортери.

РЕПОРТЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути репортером.

РЕПО́РТНИЙ, -а, -е. Стос. до репорту. *Репортна угода.*

РЕПРЕЗЕНТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Солідний, статечний.

РЕПРЕЗЕНТА́БЕЛЬНО. Присл. до **репрезента́бельний.**

РЕПРЕЗЕНТА́НТ, -а, *ч.*, *книжн.* Представник кого-, чого-небудь.

РЕПРЕЗЕНТА́НТКА, -и, *книжн.* Жін. до **репрезента́нт.**

РЕПРЕЗЕНТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до репрезентації. 2. Характерний, типовий для чого-небудь.

РЕПРЕЗЕНТАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **репрезентати́вний.**

РЕПРЕЗЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Представлення кого-, чого-небудь і представництво від когось, чогось.

РЕПРЕЗЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **репрезентува́ти.** // **репрезенто́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕПРЕЗЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *тільки недок.* Бути представником кого-, чого-небудь і від кого, чогось; представляти. // Бути виразником якихось поглядів. 2. Рекомендувати кого-небудь, називаючи його, знайомлячи з ним.

РЕПРЕЗЕНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. *тільки недок.* Представлятися, бути представленим ким-небудь. 2. Називати себе при знайомстві.

РЕПРЕСА́ЛІЇ, -ій, *мн.* (*одн.* **репреса́лія**, -ї, *ж.*). Примусові заходи, що застосовуються однією державою у відповідь на неправомірні дії іншої держави.

РЕПРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до репресії. *Репресивна політика.*

РЕПРЕСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **репреси́вний.**

РЕПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Захід державного примусу, покарання. 2. У генетиці – явище гальмування фенотипового прояву будь-якого гена.

РЕПРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **репресува́ти.** // **репресо́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **репресо́ваний**, -ного, *ч.*; **репресо́вана**, -ної, *ж.* Людина, яка зазнала репресій.

РЕПРЕ́СОР, -а, *ч.*, *біол.* Спеціальний регуляторний блок, який утворюється у клітинах бактерій і служить для припинення транскрипції матричної, або інформаційної, рибонуклеїнової кислоти з певного оперона.

РЕПРЕСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Піддавати кого-небудь репресії.

РЕПРЕСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **репресува́ти.**

РЕПРИВАТИЗА́ЦІЯ, -і, *ж.* Повернення до приватної власності раніше націоналізованого майна.

РЕПРИВАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реприватизува́ти.**

РЕПРИВАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснити реприватизацію.

РЕПРИ́З, -у, *ч.* 1. *спец.* Те саме, що **репри́за.** 2. *мед.* Судомний вдих, який супроводжується свистом і виникає за швидкими кашлевими поштовхами під час нападу кашлю в дітей, хворих на коклюш.

РЕПРИ́ЗА, -и, *ж.*, *спец.* 1. Короткий вставний номер-жарт, що його виконують актори розмовного жанру в цирку і на естраді. 2. Повторення одного з розділів музичного твору. 3. У фехтуванні – повторний удар. 4. Перехід коня на алюр після подолання перешкоди.

РЕПРИ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **репри́за.**

РЕПРИ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **репри́зний.**

РЕПРИМА́НД, -а, *ч.* Усна догана підлеглому по службі.

РЕПРИ́НТ, -у, *ч.* Репродукування текстів, креслень і т. ін. електрографічним способом.

РЕПРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до репрографії.

РЕПРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Факсимільне копіювання документів на світлочутливому матеріалі.

РЕПРОДУКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **репродукува́ти.** // **репродуко́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕПРОДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до репродукції (у 3, 4 знач.). ** **Репродукти́вна фу́нкція** – біологічний термін, що його використовують для позначення тих видів активності організмів, які призводять до появи нових організмів. **Репроду-**

ти́вні о́ргани – органи, пов'язані з функцією розмноження.

РЕПРОДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **репродукти́вний**.

РЕПРОДУКТИ́ВНО, *присл.*, *спец.* Відновлюючи, відтворюючи те, що збереглось у пам'яті.

РЕПРОДУ́КТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій для перетворення електричних коливань у гучні звуки; гучномовець. 2. В обчислювальній техніці – пристрій для перезапису інформації з одночасним контролем результату.

РЕПРОДУ́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **репроду́ктор**.

РЕПРОДУКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **репродукува́ти**.

РЕПРОДУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *поліграф.*, *фот.* Робити репродукцію (у 1, 2 знач.). 2. *псих.* Відновлювати, відтворювати те, що збереглось у пам'яті. 3. *біол.* Відтворювати, розмножувати рослини і тварин.

РЕПРОДУКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **репродукува́ти**.

РЕПРОДУКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до репродукції. // Признач. для репродукції (у 1 знач.). *Репродукційні фотоплівки.*

РЕПРОДУКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **репродукці́йний**.

РЕПРОДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Фотографічне або поліграфічне відтворення зображень друкованого тексту, творів живопису й т. ін. 2. Картина, малюнок, фотознімок, креслення і т. ін., відтворені поліграфічним способом. 3. *псих.* Психологічний процес відтворення запам'ятованого. 4. *біол.* Відтворення організмами собі подібних; розмноження. 5. *ек.* Те саме, що **відтво́рення** 2.

РЕПС, -у, *ч.* Цупка вовняна, бавовняна або шовкова тканина у дрібний рубчик.

РЕ́ПСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **репс**.

РЕПТИ́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. *зоол.* Те саме, що **плазу́н** 1. 2. *перен.*, *зневажл.* Особа, яка відзначається угодовством або плазуванням перед вищими за рангом людьми.

РЕПТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *зневажл.* Стос. до рептилії.

РЕ́ПТУХ, -а, *ч.*, *розм.* 1. Широкий, але неглибокий мішок з кормом для коней, який прив'язують до оглобель. 2. Вид плетеного з вірьовок мішка для сіна.

РЕПТУШО́К, -шка́, *ч.* Зменш. до **ре́птух**.

РЕ́ПТЮХ, -а, *ч.*, *діал.* Рептух.

РЕПУДІА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *ек.* Відмова населення приймати знецінені гроші, визначення цін та різних платежів в іноземній валюті, широке використання бартерних розрахунків.

РЕПУТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Загальна думка про кого, щонебудь.

РЕП'Я́Х, -а́, *ч.* 1. Бур'ян родини складноцвітих із чіпким суцвіттям і з колючками. 2. Колюча чіпка головка, суцвіття цієї рослини. 3. *перен.*, *розм.* Про причіпливу людину.

РЕП'Я́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **реп'я́х**. ** **Реп'я́хова олі́я** – настояне на коріннях реп'яха вазелінове масло, що використовується як косметичний засіб для волосся.

РЕП'ЯХООЧИ́СНИЙ, -а́, -е́. Призначений для очищення від реп'яхів.

РЕП'ЯХУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має реп'яхи; з реп'яхами. 2. *перен.* Причіпливий, колючий, як реп'ях.

РЕП'ЯХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **реп'яхува́тий**.

РЕП'ЯШО́К, -шка́, *ч.*, *бот.* Рід трав'янистих рослин родини жовтецевих.

РЕС, -а, *ч.* Міфічний фракійський володар, союзник троянців.

РЕСЕ́ЛЕР, -а, *ч.* Той, хто займається перепродажем майна, нерухомості.

РЕСИ́ВЕР, -а, *ч.*, *тех.* 1. Резервуар для нагромадження пари або газів з метою подачі їх кудинебудь. 2. Приймач телеграфного апарату, телемеханічного пристрою.

РЕСИ́ВЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **реси́вер**.

РЕСКА́ЛЬ, -я́, *ч.*, *діал.* Заступ.

РЕСКО́НТРО, *невідм.*, *с.* Бухгалтерська книга для допоміжного обліку розрахунків з різними організаціями та особами.

РЕСКРИ́ПТ, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – письмова відповідь імператора на подане йому для розв'язання питання, що мала силу закону. 2. У дореволюційній Росії – доведений до загального відома лист царя на ім'я певної службової особи з покладенням на неї тих чи інших доручень, з висловленням подяки, оголошенням про нагороду і т. ін. 3. У Західній Європі – акт монарха в деяких справах, що потребують його затвердження. 4. Особлива форма опублікованого листа монарха до посадової особи, підданому з дорученням, вираженням подяки тощо.

РЕСКРИ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Письмове доручення на приймання або видавання грошей. 2. Казначейські облігації та векселі, що випускаються для акумуляції коштів та регулювання ліквідності грошового ринку. ** **Стерилізаці́йні рескри́пції** – рескрипції, що їх обов'язково купують усі банки країни; кошти від емісії блокуються на спеціальному рахунку для зменшення готівки у фінансовій системі країни.

РЕ́СЛІНГ, -у, *ч.* Різновид боротьби, що використовує всі прийоми класичної та вільної боротьби, дзюдо; фактично – боротьба без правил.

РЕСО́РА, -и, *ж.* Пружна частина підвіски між віссю і кузовом вагона, машини й т. ін., призначена для пом'якшення ударів під час їзди.

РЕСО́РБЦІЯ, -ї, *ж.* Проникнення речовин в організм тварин і людини крізь поверхню шкіри, слизові оболонки, клітинні мембрани шляхом дифузії.

РЕСОРДЖИМЕ́НТО, *невідм.*, *с.* Відродження, воскресіння.

РЕСО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ресо́ра**. // Признач. для виготовлення ресор. *Ресорна сталь.* // З ресорами.

РЕСО́РНИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє ресори.

РЕСОЦІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес повторного вживання колишнього злочинця в систему уявлень про цінності, які існують у суспільстві.

РЕСПЕ́КТ, -у, *ч.*, *заст.* Повага, шана.

РЕСПЕКТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Поважний, солідний.

РЕСПЕКТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **респекта́бельний**.

РЕСПЕКТА́БЕЛЬНО. Присл. до **респекта́бельний**.

РЕСПІРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для індивідуального захисту органів дихання від пилу, отруйних випаровувань, газів і т. ін. ** **Ізолюва́льний регенерати́вний респіра́тор** – автономний дихальний апарат, в якому видихуване повітря регенерується, після чого повторно використовується для дихання.

РЕСПІРАТО́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до респіратора і респірації. // Дихальний. ** **Респірато́рна інфе́кція** – зараження через дихальні шляхи. **Респірато́рні ві́русні захво́рювання** – вірусні захворювання, які характеризуються переважним ураженням слизових оболонок дихальних шляхів.

РЕСПІРАТО́РНО-СИНЦИТІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **Респірато́рно-синцитійна інфе́кція** – респіраторне вірусне захворювання, при якому вражаються органи дихання.

РЕСПІРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до респірації.

РЕСПІРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дихання. 2. *спец.* Процес газообміну у людини та тварин.

РЕСПОНДЕ́НТ, -а, *ч.* Той, хто відповідає на лист, запит і т. ін.

РЕСПОНСО́РІЙ, -я, *ч.* У католицькій службі – спів у формі діалогу між солістом і хором.

РЕСПОНСО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **респонсо́рій**.

РЕСПУ́БЛІКА, -и, *ж.* 1. Одна з форм державного правління, за якої верховні органи державної влади обираються на певний строк у тому чи іншому порядку. 2. Країна з такою формою правління. 3. Національно-територіальна частина країни з органами самоврядування.

РЕСПУБЛІКА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *політ.* 1. Прихильник республіки (у 1 знач.). 2. Член республіканської партії.

РЕСПУБЛІКАНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *політ.* Прихильність до республіки (у 1 знач.).

РЕСПУБЛІКА́НКА, -и. Жін. до **республіка́нець**.

РЕСПУБЛІКА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до республіки. // Який відбувається, діє в межах республіки (у 2, 3 знач.). 2. Прикм. до **республіка́нець**. ** **Республіка́нський календа́р** – нове числення часу, запроваджене замість григоріанського календаря у Франції в період революції кінця 18 ст.

РЕСТ, -у, *ч.*, *фін.*, *бухг.* Залишок.

РЕСТАВРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Фахівець із реставрації (у 1 знач.). 2. Прихильник реставрації (у 2 знач.).

РЕСТАВРА́ТОРСТВО, -а, *с.* Робота реставратора (у 1 знач.).

РЕСТАВРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **реставра́тор**.

РЕСТАВРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реставрації. *Реставраційні роботи.* // Признач. для реставрації.

РЕСТАВРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відновлення в первісному вигляді творів мистецтва, будівель і т. ін., що були зруйновані, пошкоджені або спотворені під час дальших переробок. // Ремонт чого-небудь, повернення його до стану, придатного для користування. *Реставрація годинників.* 2. Відновлення політичного чи суспільного ладу, що історично віджив чи був повалений революцією.

РЕСТАВРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **реставрува́ти**. // **реставро́вано**, *безос. присудк. сл.*

РЕСТАВРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **реставрува́ти**.

РЕСТАВРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Проводити реставрацію (у 1 знач.). 2. Здійснювати реставрацію (у 2 знач.).

РЕСТАВРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **реставрува́ти**.

РЕСТА́НТ, -у, *ч.* 1. *фін.* Залишок заборгованості або неоплачений вексель на час складання балансу. 2. Неходовий товар або його залишок.

РЕСТА́РТ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Поновлення роботи системи після її аварійного завершення. 2. В обчислювальній техніці – повторний запуск програми, системи.

РЕСТЕНО́З, -у, *ч.*, *мед.* Повторне звуження просвіту будь-якого органа після його розширення будьяким способом.

РЕСТИТУЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реституції, пов'язаний з нею.

РЕСТИТУ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *юр.* Повернення кожною зі сторін усього, що вона одержала за договором, який згодом визнано недійсним. 2. *юр.* Повернення за мирним договором майна, що було неправомірно вилучене під час війни однією державою з території іншої держави. 3. *біол.* Здатність живого організму відновлювати втрачені частини.

РЕСТОРА́Н, -у, *ч.* Торговельний заклад (іноді з музикою, танцями), де подаються страви та напої.

РЕСТОРА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **рестора́н**. // Який проводить свій вільний час у ресторанах.

РЕСТОРА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **рестора́н**.

РЕСТОРА́ТОР, -а, *ч.*, *заст.* Власник ресторану.

РЕСТОРА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **рестора́тор**.

РЕСТОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Ресторан.

РЕСТРИКТА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти, які є компонентами системи рестрикції.

РЕСТРИКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Якому властива рестриктивність.

РЕСТРИКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість викупу цінних паперів їх тримачем за заздалегідь узгодженими умовами.

РЕСТРИКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до рестрикції.

РЕСТРИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Застосування будь-яких обмежень. 2. Обмеження виробництва, продажу та експорту монополіями з метою одержати монопольно високий прибуток. 3. Обмеження банками і державою розмірів кредиту з метою стримування інфляції. 4. Повернення сторонами, які уклали угоду, всього, що отримано ними за угодою, якщо її визнано недійсною. ** **Креди́тна рестри́кція** – підвищення процентних ставок, обмеження банківського кредитування, накладання обмежень на торговельні угоди, здійснювані урядом для оздоровлення економічної ситуації в країні. 5. *біол.* Руйнування чужорідної дезоксирибонуклеїнової кислоти під дією ендонуклеаз клітини.

РЕСТРУКТУРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зміна структури, перебудова чого-небудь. ** **Реструктуриза́ція бо́ргу** – угода кредитора з позичальником про нову схему погашення своїх зобов'язань.

РЕСТРУКТУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реструктурува́ти**.

РЕСТРУКТУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **реструктурува́ти**.

РЕСТРУКТУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснити реструктуризацію.

РЕСУ́РС, -у, *ч.* 1. *тільки мн.*, *які*, *чого.* Запаси чого-небудь, які можна використати в разі потреби. // Грошові цінності, джерела чого-небудь. ** **Ба́нківські ресу́рси** – кошти, які є у розпорядженні банків і використовуються ними для активних операцій. **Бюдже́тні ресу́рси** – кошти, з яких формується державний бюджет. **Во́дні ресу́рси** – придатні для використання людиною запаси поверхневих вод, а також вода льодовиків, водна пара атмосфери та ін. **Вто́ринний енергети́чний ресу́рс** – енергетичний потенціал продукції, відходів, побічних і проміжних продуктів, який може бути частково чи повністю використаний для енергопостачання інших агрегатів (процесів). **Вто́ринні ресу́рси** – матеріали та вироби, які після повного первісного використання (зношування) можуть застосовуватися вторинно у виробництві як вихідна сировина. **Депози́тні ресу́рси** – кошти, розміщені на зберігання в банках на умовах виплати вкладникам процентів. **Енергети́чний ресу́рс** – паливо чи енергія різних видів та параметрів, що використовуються або можуть бути використані в промисловості. **Фіна́нсові ресу́рси** – сукупність коштів, які перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання. 2. Засіб, можливість, якими можна скористатися в разі необхідності. 3. Сумарний наробок об'єкта від початку його експлуатації чи поновлення після ремонту до переходу в критичний стан. 4. В обчислювальних системах – логічна або фізична частина системи, яка може бути виділена процесу. ** **Ресу́рс комп'ютерної мере́жі** – програмні, технічні, інформаційні та організаційні засоби комп'ютерної мережі, призначені для розв'язання задач користувачів. **Ресу́рс систе́ми обро́бки інформа́ції** – засоби системи, які можуть бути виділені процесу обробки даних на певний інтервал часу.

РЕСУ́РСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ресу́рс**.

РЕСУРСОВИКОРИСТА́ННЯ, -я, *с.* Природне або цілеспрямоване використання ресурсів різних видів на стадіях життєвого циклу об'єкта та під час надання послуг на певному рівні розвитку суспільства.

РЕСУРСОЗАБЕЗПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який забезпечений ресурсами.

РЕСУРСОЗАБЕЗПЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ресурсозабезпе́чений**.

РЕСУРСОЗБЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Раціональне використання ресурсів, система заходів із його забезпечення.

РЕСУРСОМІСТКИ́Й, -а́, -е́. Стос. до ресурсомісткості.

РЕСУРСОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Техніко-економічний показник досконалості продукції (робіт, послуг) та ефективності виробництва, який характеризує витрати всіх видів ресурсів для виробництва одиниці певної продукції (роботи, послуги), зазвичай у вартісному виразі.

РЕСУСИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **реаніма́ція**.

РЕТА́БЛО, *невідм.*, *с.* Завівтарний образ великих розмірів в іспанській і латиноамериканській церквах у 15 – 18 ст.

РЕТАРДА́НТ, -у, *ч.* Організм тварини або людини, що повільно росте і розвивається.

РЕТАРДА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *літ.* 1. Композиційний прийом, який полягає у штучному уповільненні розгортання сюжету, дії шляхом введення в художній твір вставних сцен та епізодів, описів природи і т. ін. 2. *лінгв.* Повторення фонетичної ознаки одного з попередніх звуків у наступному; асиміляція. 3. *біол.* Більш пізня закладка органу та уповільнення його розвитку порівняно з предками. 4. Тимчасова або стійка зупинка психічного розвитку, а також затримка його темпу.

РЕТГЕРСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; смарагдово-зелені кірочки або прожилки з блакитним відтінком.

РЕТЕ́ЛЬНЕ, *присл.*, *діал.* Поза сумнівом.

РЕТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє старанність,

сумлінність у чому-небудь. // Який виконує все точно; пунктуальний. 2. Виконуваний, здійснюваний дуже старанно, уважно, сумлінно. // Який здійснюється з урахуванням всіх дрібниць, деталей; ґрунтовний. // Надто уважний, пильний. // Точно виконаний; чіткий, акуратний.

РЕТЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість. за знач. **рете́льний** 1. 2. Старанність, сумлінність у чому-небудь.

РЕТЕ́ЛЬНО. Присл. до **рете́льний.**

РЕТЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ретенції.

РЕТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Затримка. // Процес утримання або збереження предмета; найчастіше стосується збереження інформації. 2. *фізіол.* Стримування, довільне чи мимовільне, калу або сечі. ** **Рете́нція зу́ба** – затримка термінів прорізування нормально сформованого постійного зуба.

РЕТЗЕРФОРДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді темно-жовтих, бурих або чорних кристалів з алмазним блиском.

РЕ́ТИ, -ів, *мн.* Давні кельто-іллірійські племена, що розселилися у долинах Західних і Центральних Альп.

РЕТИКУЛОГІСТІОЦИТО́МА, -и, *ж.*: ** **Ретикулогістіоцито́ма шкі́ри** – один із варіантів дерматофіброми; відрізняється наявністю багатоядерних гігантських клітин.

РЕТИКУЛОЕНДОТЕЛІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *біол.*: ** **Ретикулоендотеліа́льна систе́ма** – сукупність клітин мезенхімного походження в організмі хребетних тварин і людини, здатних до перетворення у вільнорухливі фагоцитуючі клітини – макрофаги.

РЕТИКУЛОЕНДОТЕЛІО́З, -у, *ч.*, *мед.* Гістіоцитоз, що належить до групи гострих лейкемій.

РЕТИКУЛОПЛАЗМОЦИТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **мієло́мна хворо́ба.**

РЕТИКУЛОСАРКО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина з клітин ретикулярної тканини (кровотворних клітин кісткового мозку, лімфатичних вузлів, мигдалин).

РЕТИКУЛОСПИННОМОЗКОВИ́Й, -а́, -е́: ** **Ретикулоспинномозкови́й шлях** – еферентний нервовий шлях екстрапірамідної системи.

РЕТИКУЛОТАЛАМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Ретикулоталамі́чний шлях** – висхідний нервовий шлях, який починається в ретикулярній формації стовбура головного мозку і закінчується в ретикулярному ядрі таламуса.

РЕТИКУЛЬО́З, -у, *ч.* Те саме, що **ретикулоендотеліо́з.**

РЕТИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *мед.* Сіткоподібний; такий, що схожий на сітку, мережу. ** **Ретикуля́рна тка́нина** – різновидність сполучної тканини, що складає основу кісткового мозку, селезінки, лімфатичних вузлів. **Ретикуля́рна форма́ція** – сукупність структур, розміщених у центральних відділах спинного мозку та мозкового стовбура.

РЕТИ́НА, -и, *ж.*, *мед.* Світлочутлива оболонка ока; сітківка.

РЕТИНА́ЛЬ, -ю, *ч.* Маленька молекула, похідна з вітаміну А, який є основною хімічною складовою фотопігментів.

РЕТИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **рети́на.**

РЕТИНІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **ретина́ль.**

РЕТИНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення сітчастої оболонки (ретини) ока. ** **Метастати́чний ретині́т** – ретиніт, який характеризується ознаками внутрішньоочної інфекції. **Опері́зуючий ретині́т** – дегенерація сітківки, яка розвивається при атеросклерозі. **Пігме́нтний ретині́т** – спадкова, з повільним перебігом двобічна дегенерація сітківки.

РЕТИНОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Злоякісна внутрішньоочна пухлина, яка належить до групи ембріональних нейроектодермальних пухлин.

РЕТИНОДИСТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Дистрофічне ураження сітківки.

РЕТИНО́Л, -у, *ч.* Одноатомний спирт, вітамін, що підсилює гостроту зору.

РЕТИНОПАТІ́Ї, -і́й, *мн.* Різні захворювання сітківки ока циркуляторно-обмінного характеру та ураження сітківки при деяких захворюваннях інших органів. ** **Гіпертоні́чні ретинопа́тії** – зміни судин сітківки функціонального характеру, які спостерігаються при артеріальній гіпертензії. **Суди́нні ретинопа́тії** – крововиливи, ексудати, набряк, ішемія або інфаркт сітківки, викликані судинними порушеннями в оці або у всьому організмі.

РЕТИНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **скіаскопі́я.**

РЕТИНОТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ретинотопі́я.**

РЕТИНОТО́ПІЯ, -ї, *ж.* Топологічне представлення сітківки на зоровій ділянці кори головного мозку.

РЕТИНОХОРІОЇДИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **хоріорети́ніт.**

РЕТИНОШИ́ЗИС, -а, *ч.*, *мед.* Розщеплення сітківки на дві пластинки при її кістозній дегенерації.

РЕТИРА́Д, -у, *ч.*, *військ.*, *заст.* Те саме, що **ретира́да.**

РЕТИРА́ДА, -и, *ж.*, *заст.* 1. *військ.* Відступ. 2. *військ.* Укріплене місце в кріпосних спорудах і на польових позиціях для оборони на випадок відступу. 3. *ірон.* Ухилення від рішучих дій. 4. Вбиральня.

РЕТИРА́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ретира́да.**

РЕТИРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. *заст.* Відступати під час бойових дій. 2. *розм.*, *жарт.* Виходити звідкись, залишати попереднє місце.

РЕТИ́ТИСЯ, речу́ся, рети́шся, *недок.*, *зах.* Битися, боротися.

РЕТОРАКОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Повторна торакопластика, яка виконується в тій самій ділянці і внаслідок того самого захворювання.

РЕТОРАКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Повторна торакотомія, яка супроводжується розведенням країв раніше вшитої операційної рани з розтином плевральної порожнини.

РЕТОРОМА́НЕЦЬ *див.* **ретороманці.**

РЕТОРОМА́НКА *див.* **ретороманці.**

РЕТОРОМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ретороманці.** ** **Ретороманські мо́ви** – мови ретороманців; належать до романських мов індоєвропейської сім'ї.

РЕТОРОМА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ретороманець**, -нця, *ч.*; **ретороманка**, -и, *ж.*). Група народностей, що населяє Північно-Східну та Північну Італію, а також високогірні альпійські райони Південно-Східної Швейцарії; представники цих народностей.

РЕТО́РСІЯ, -ї, *ж.*, *політ.* Обмежувальні заходи, застосовувані однією державою до іншої держави (або до її громадян) у відповідь на деякі її дії з метою домогтися припинення цих дій.

РЕТО́РТА, -и, *ж.* 1. Скляна, фарфорова або металева лабораторна хімічна посудина грушоподібної форми з довгим носиком, повернутим убік. 2. Вогнетривка посудина різних форм, в яку вміщують матеріали при їх нагріванні в промислових печах.

РЕТО́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рето́рта.**

РЕТРАГЕ́НТ, -а, *ч.* Особа, яка викуповує закладене майно.

РЕТРАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до ретраактивності.

РЕТРАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість викупу цінних паперів їх тримачем на заздалегідь обумовлених умовах.

РЕТРА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Скорочення, зморщування, відтягування.

РЕТРАНСЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ретранслюва́ти.**

РЕТРАНСЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна ретранслювати.

РЕТРАНСЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для ретранслювання.

РЕТРАНСЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ретранслюва́ти.**

РЕТРАНСЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Здійснювати ретрансляцію.

РЕТРАНСЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **ретранслюва́ти.**

РЕТРАНСЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ретранслюва́ти.**

РЕТРАНСЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Одна з проміжних радіо- або телевізійних станцій в ланцюгу передавальних і приймальних станцій.

РЕТРАНСЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для ретрансляції.

РЕТРАНСЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Проміжне приймання сигналів у системі радіомовного чи телевізійного зв'язку для підсилення їх і наступного передавання.

РЕТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повторна трансплантація.

РЕТРАНСФУЗІ́Я, -ї, *ж.* Зворотне введення в кровообіг власної стерильної крові.

РЕТРАНШЕМЕ́НТ, -у, *ч.*, *військ.*, *заст.* Військове укріплення, розміщене за головною позицією для підсилення внутрішньої оборони.

РЕТРА́ТА, -и, *ж.*, *фін.* 1. Зворотний переказний вексель. 2. Рахунок, що його виставляє банк клієнтові на відшкодування витрат, пов'язаних з опротестуванням векселя, прийнятого на інкасо.

РЕТРЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Ретректи́вні ці́нні папе́ри** – облігації або привілейовані акції, які можуть бути пред'явлені емітенту у певний строк для їх викупу на вказаних умовах.

РЕТРЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Можливість викупу цінних паперів їх тримачем на заздалегідь обумовлених умовах з попереднім повідомленням.

РЕ́ТРО, *невідм.*, *с.* 1. Напрям, стиль, звернений в минуле; захоплення минулим, мода на минуле. 2. *у знач. прикм.* Властивий стилю ретро, що стосується смаків, моди минулого.

РЕТРОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Термін, що його використовують для описання будь-якої події, стимулу або процесу, які впливають на події, стимули або процеси, що мали місце раніше.

РЕТРОАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **ретроакти́вний.** 2. Зворотна сила закону.

РЕТРОАУРИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений позаду вуха.

РЕТРОБУЛЬБА́РНИЙ, -а, -е Такий, що розміщений позаду очного яблука. ** **Ретробульба́рний неври́т** – запалення орбітального відділу зорового нерва, звичайно однобічне.

РЕТРОВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* Нахилення назад. ** **Ретрове́рсія ма́тки** – розміщення матки, яке характеризується тим, що її тіло відхилено назад, а шийка – наперед стосовно осі тазу.

РЕТРОВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Родина вірусів, які характеризуються наявністю в структурі віріонів ревертази.

РЕТРОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Вроджене зміщення нижньої щелепи назад при її нормальних розмірах.

РЕТРОГНАТІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене зміщення верхньої щелепи назад при її нормальних розмірах.

РЕТРОГРА́Д, -а, *ч.*, *книжн.* Ворог прогресу, всього передового; реакціонер.

РЕТРОГРА́ДКА, -и, *книжн.* Жін. до **ретрогра́д.**

РЕТРОГРА́ДНИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Ворожий прогресові, всьому передовому; реакційний. 2. Спрямований назад, у протилежному до основного напрямку; зворотний. // Спрямований на розгляд того, що відбулося раніше.

РЕТРОГРА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **ретрогра́дний** 1.

РЕТРОГРА́ДНО, *книжн.* Присл. до **ретрогра́дний.**

РЕТРОГРА́ДСТВО, -а, *с.*, *книжн.* Ворожість до прогресу, до всього передового; реакційність.

РЕТРОГРЕ́СІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* Повернення до більш ранньої форми поведінки, яка дійсно була у даного індивіда.

РЕТРОДЕВІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Ретродевіта́ція ма́тки** – позиція матки, яка характеризується відхиленням її тіла назад, а шийки – вперед; кут між ними відкритий назад.

РЕТРОКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений позаду серця. ** **Ретрокардіа́льний про́стір** – простір, розміщений між задньою поверхнею серця та передньою поверхнею хребта.

РЕТРОЛЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Ретролента́льний про́стір** – простір щілиноподібної форми, розміщений між задньою поверхнею кришталика та передньою поверхнею склоподібного тіла.

РЕТРОМАНДИБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений позаду нижньої щелепи.

РЕТРО́МЕТР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад, що передає повідомлення на великі відстані за допомогою світлових сигналів, промодульованих звуковими сигналами.

РЕТРОМИСТЕ́ЦТВО, -а, *с.* Напрям у мистецтві, який прагне до детального відтворення минулого.

РЕ́ТРО-МО́ДА, -и, *ж.* Напрям в моді, який відтворює стиль порівняно недавнього минулого і використовує його реалії.

РЕТРОНАЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується носової частини глотки, розміщений за носом, в носоглотковій порожнині.

РЕТРОПЕРИТОНЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений за очеревиною; заочеревинний.

РЕТРОПЕРИТОНІ́Т, -у, *ч.* Запалення тканини заочеревинного простору.

РЕТРОПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зміщення назад стосовно нормальної позиції. ** **Ретропози́ція ма́тки**, *мед.* – зміщення матки назад відносно осі тазу.

РЕТРОПУ́ЛЬСІЯ, -ї, *ж.* Стан, за якого при поштовху хворого назад спостерігається непереборне прискорення руху в цьому напрямі; ознака паркінсонізму.

РЕ́ТРО-РОК, -а, *ч.* Рок-музика минулих років.

РЕТРОСПЕКТИ́ВА, -и, *ж.* 1. Звернення до минулого; огляд, аналіз минулих подій. 2. Демонстрація старих фільмів, створених де-небудь або ким-небудь.

РЕТРОСПЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який містить розгляд минулих подій; звернений у минуле.

РЕТРОСПЕКТИ́ВНО, *книжн.* Присл. до **ретроспекти́вний.**

РЕТРОСПЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* 1. Погляд у минуле, аналіз минулих подій, вражень і т. ін. 2. Спосіб розгляду суспільних ідей, подій сучасності під кутом зору минулого.

РЕТРОТРАНСПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне подовження м'якого піднебіння шляхом переміщення назад слизово-окісних фрагментів з твердого піднебіння.

РЕТРОУТЕРИ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений за маткою; заматковий.

РЕТРОФАРИНГЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений за глоткою; заглотковий.

РЕТРОФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Хірургічне прикріплення ззаду.

РЕТРОФЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* Згинання назад, перегин назад. ** **Ретрофле́ксія ма́тки**, *мед.* – перегин між тілом і шийкою матки, при якому утворений ними тупий кут відкритий назад.

РЕТРОЦЕДЕ́НТ, -а, *ч.* Страхова чи перестрахувальна компанія, яка передає прийняті у перестрахування ризики в ретроцесію.

РЕТРОЦЕКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений позаду сліпої кишки.

РЕТРОЦЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ретроцесії. ** **Ретроцесі́йний до́говір** – договір, за умовами якого здійснюється подальше перестрахування прийнятих у перестрахування ризиків.

РЕТРОЦЕСІОНЕ́Р, -а, *ч.* Перестрахувальник, який приймає ризик у перестрахуванні у порядку ретроцесії.

РЕТРОЦЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Передача перестрахувальником частини уже прийнятого на себе ризику іншим перестрахувальникам. 2. Передача частини комісійних одним посередником іншому.

РЕТУ́Р, -а, *ч.*, *фін.* Те саме, що **ретра́та.**

РЕ́ТУШ, -і, *ж.* 1. *фот.* Виправлення, підмальовування картин, фотознімків і т. ін. олівцями, фарбами або зішкрібанням чи хімічною обробкою. 2. *археол.* Обробка каменя сколюванням.

РЕТУШЕ́Р, -а, *ч.* Фахівець із ретушування.

РЕТУШЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ре́туш.**

РЕТУШО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ретушува́ти.**

РЕТУШУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для ретушування.

РЕТУШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ретушува́ти.**

РЕТУШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Піддавати що-небудь ретуші.

РЕТУШУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ретушува́ти.**

РЕТЯЗЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ре́тязь.** *Ретязеві дроби.*

РЕ́ТЯЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ретязе́вий.**

РЕТЯЗО́К *див.* **ретязьо́к.**

РЕ́ТЯЗЬ, -я, *ч.*, *заст.* Ланцюг. // *тільки мн.* Кайдани. // *діал.* Залізний засув. ** **Уврва́вся ре́тязь** – кінчилося терпіння.

РЕТЯЗЬО́К, -зька́, *рідко* **РЕТЯЗО́К**, -зка́, *ч.*, *заст.* Зменш. до ретязь.

РЕУТИЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реутилізації.

РЕУТИЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Повторне, іноді багаторазове використання рослиною засвоєних нею раніше мінеральних речовин.

РЕФЕКТУ́РА, -и, *ж.* Право вивозу з лісу будівельного матеріалу.

РЕФА́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Знижка з оптової ціни або ваги товару, якщо фактична якість його нижча за передбачену договором, стандартом чи технічними умовами. 2. Знижка з тарифу, надана вантажовідправникові за окремою угодою в разі наявності великої кількості вантажу.

РЕФА́Л, -у, *ч.*, *спец.* Мова програмування високого рівня.

РЕФЕРА́Т, -у, *ч.* 1. Стислий усний або письмовий виклад наукової праці, результатів наукового дослідження, змісту книги і т. ін. 2. Доповідь на будь-яку тему, написана, зроблена на основі критичного огляду літературних та інших джерел. 3. Жанр журналістики, що популяризує серед читачів певний твір. 4. Жанр інформативного видання, що включає короткий виклад змісту реферованої праці, вказівку на методику дослідження тощо.

РЕФЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який викладає зміст чогонебудь у вигляді реферату; який містить реферат, реферати (у 1 знач.). ** **Реферати́вні журна́ли** – різновид оперативних видань для поточної та ретроспективної вторинної інформації.

РЕФЕРА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до реферату.

РЕФЕРЕ́НДУМ, -у, *ч.*, *політ.* Всенародний опит із найважливіших питань державного життя.

РЕФЕРЕ́НСНИЙ, -а, -е. Стос. до референції.

РЕФЕРЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Особа, яка складає або читає денебудь реферат. 2. Службова особа, що є доповідачем, консультантом із певних питань. 3. *спец.* Особа, яка дає відповіді на питання соціологів. 4. *лінгв.* Предмет або явище навколишньої дійсності, з яким співвідноситься дана мовна одиниця.

РЕФЕРЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до референта.

РЕФЕРЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *псих.* Залежність суб'єкта від інших людей або групи, що виявляється у запозиченні їхнього ставлення до певного об'єкта, цінностей, цілей.

РЕФЕРЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до референта.

РЕФЕРЕ́НЦ-ЕЛІПСО́ЇД, -а, *ч.* Земний еліпсоїд, який служить допоміжною математичною поверхнею, до якої приводять результати геодезичних вимірювань на земній поверхні.

РЕФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Довідка, відзив про колишню службу, роботу. // Рекомендація, характеристика, яка дається особі чи підприємству іншою особою, яка користується довірою в ділових колах. 2. Довідка про платоспроможність певної фірми чи особи. 3. Відношення між референтом (у 4 знач.) і мовним знаком. 4. *лінгв.* Позначення словом, реченням реально існуючого або вигаданого предмета, об'єкта, явища тощо.

РЕ́ФЕРІ, *невідм.*, *ч.* Суддя спортивних змагань.

РЕФЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **реферува́ти**[1].

РЕФЕРУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **реферува́ти**[1].

РЕФЕРУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **реферува́ти**[2].

РЕФЕРУВА́ТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Робити реферат, стислий виклад чого-небудь.

РЕФЕРУВА́ТИ[2], -ую, -уєш, *недок.* Виконувати обов'язки рефері.

РЕФЕРУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **реферува́ти**[1].

РЕФІНАНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рефінансува́ти**.

РЕФІНАНСУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **реінвестува́ння**. 2. Погашення старої заборгованості новою. 3. Продовження терміну позики або збільшення суми, що її може отримати позичальник. ** **Рефінансува́ння ве́кселя** – перепродаж векселя комерційним банком центральному банку за дисконтною ціною. **Рефінансува́ння дебіто́рської заборго́ваності** – система фінансових операцій, що забезпечують прискорену конверсію дебіторської заборгованості в грошові активи. **Рефінансува́ння креди́ту** – залучення банком більш дешевих короткотермінових міжбанківських позик для зміцнення грошової системи.

РЕФІНАНСУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.* Здійснити рефінансування.

РЕФЛЕ́КС, -у, *ч.* 1. *фізіол.* Реакція живого організму людини чи тварини на зовнішнє подразнення, яка відбувається за участю центральної нервової системи. // Несвідома мимовільна реакція, викликана зовнішнім подразником. *Безумовний рефлекс. Умовний рефлекс.* 2. *мист.* Зміна забарвлення предмета, яка виникає, коли світло, відбившись від навколишніх об'єктів, падає на цей предмет. 3. Наслідок, результат чого-небудь; вторинне явище, викликане іншим явищем. // Вплив чогонебудь на щось.

РЕФЛЕКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Історично закономірна поява звука на місці давнього звука в певній позиції.

РЕФЛЕКСИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рефлекти́вний**.

РЕФЛЕКСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рефлекси́вний**. // В теорії множин – нерозрізненність об'єкта самого з собою, тобто a=a.

РЕФЛЕКСИ́ВНО. Присл. до **рефлекси́вний**.

РЕФЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* 1. Самоаналіз, роздуми людини над власним душевним станом. 2. В ідеалістичній філософії – відображення, а також дослідження процесу пізнання. 3. Осмислення людиною власних дій, діяльність самопізнання. 4. *мист.*, *рідко.* Те саме, що **рефле́кс** 2.

РЕФЛЕ́КСНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний з відбиттям якої-небудь енергії (світла, радіохвиль). ** **Рефле́ксна схе́ма** – схема радіотехнічного пристрою, в якому та сама лампа служить для підсилення на високих та низьких частотах.

РЕФЛЕКСОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Той, що спричинює рефлекс. ** **Рефлексоге́нні зо́ни** – ділянки тіла, що включають сукупність рецепторів, адекватне подразнення яких викликає певний рефлекс.

РЕФЛЕКСОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Встановлення діагнозу на основі реєстрації мимовільних реакцій живого організму в результаті впливу тонких голок, електричного струму на певні точки тіла.

РЕФЛЕКСО́ЛОГ, -а, *ч.*, *псих.* Фахівець із рефлексології.

РЕФЛЕКСОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *псих.* Стос. до рефлексології.

РЕФЛЕКСОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* Механістичний напрям у психології початку 20 ст., представники якого зводили психічну діяльність людини до сукупності рефлексів, викликаних зовнішнім впливом.

РЕФЛЕКСО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого здійснюють рефлексометрію.

РЕФЛЕКСОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рефлексометрії.

РЕФЛЕКСОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Дослідження амплітудночасових характеристик рефлекторних реакцій, яке ґрунтується на вимірюванні сили подразника, необхідної для виникнення рефлексу.

РЕФЛЕКСОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Загальна назва методів лікування, які використовують подразнення біологічно активних точок поверхні тіла.

РЕФЛЕКСУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **рефлектува́ти**.

РЕФЛЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, проходить і т. ін. мимовільно, несвідомо. *Рефлективні рухи.* 2. *мист.* Стос. до рефлексу (у 2 знач.).

РЕФЛЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рефлекти́вний**.

РЕФЛЕКТИ́ВНО. Присл. до **рефлекти́вний** 1.

РЕФЛЕКТО́МЕТР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад для визначення коефіцієнта відображення світла.

РЕФЛЕКТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до рефлектометрії.

РЕФЛЕКТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Визначення коефіцієнта відображення світла.

РЕФЛЕ́КТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій, що змінює напрям та інтенсивність світлового проміння в освітлювальних приладах, радіохвиль у радіотехнічних пристроях і т. ін. // Відбивач світла у формі ввігнутого дзеркала. 2. Обігрівальний прилад, що складається з електричної лампи з відбивачем. 3. *астр.* Телескоп, що дає зображення за допомогою відбивного ввігнутого дзеркала. 4. Система дротів навколо антени для утворення напрямленого випромінювання радіохвиль.

РЕФЛЕКТО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до рефлексу (у 1 знач.). // Який відбувається, проходить і т. ін. мимовільно, несвідомо. ** **Рефлекто́рна дуга́** – шлях, яким іде нервовий імпульс. **Рефле́кторна тео́рія** – теоретична концепція, відповідно до якої реакції організму є рефлексами, тобто відповіддю на дію оточуючого або внутрішнього середовища.

РЕФЛЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до рефлектора.

РЕФЛЕКТО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рефлекто́рний**.

РЕФЛЕКТО́РНО. Присл. до **рефлекто́рний**.

РЕФЛЕКТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Реагувати на зовнішні подразнення рефлексом (у 1 знач.). 2. Створювати кольоровий відтінок на предметі відбиттям світла, що падає від якихось об'єктів.

РЕФЛЕКТУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **рефлектува́ти**.

РЕФЛЮ́КС, -у, *ч.* Зворотний тік, зворотна течія.

РЕФЛЮКС-ЕЗОФАГІ́Т, -у, *ч.* Патологічні зміни, що виникають при закиданні в стравохід шлункового соку.

РЕФЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до рефляції. ** **Рефляці́йна полі́тика** – вид антициклічного регулювання економіки; розширення сукупного попиту і зайнятості через зниження податків, процентних ставок та ін.

РЕФЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *ек.* 1. Відновлення, зростання цін, які знизилися раніше. 2. Сукупність заходів, що призводять до збільшення попиту, відновлення економічної діяльності, збільшення зайнятості.

РЕФО́РМА, -и, *ж.* Перетворення, зміна, нововведення в якій-небудь сфері суспільного життя, галузі знань. *Реформа ціноутворення.* ** **Грошова́ рефо́рма** – проведення деномінації грошових знаків, вилучення з обігу знецінених і випуск нових грошей і т. ін. з метою зміцнення грошової системи. **Компенсаці́йна грошова́ рефо́рма** – грошова реформа, яка передбачає обмін старих грошових знаків на нові. **Політи́чна рефо́рма** – нововведення в політичну доктрину суспільства, заміна старих законів розвитку внутрішніх та зовнішніх взаємовідносин новими.

РЕФОРМА́Т *див.* **реформа́ти**.

РЕФОРМА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **реформа́т**, -а, *ч.*; **рефо́рма́тка**, -и, *ж.*), *рел.* Прихильники однієї з течій кальвінізму.

РЕФОРМА́ТКА *див.* **реформа́ти**.

РЕФОРМА́ТОР, -а, *ч.* 1. Особа, що проводить реформу в якій-небудь галузі. 2. Діяч або прихильник реформації.

РЕФОРМА́ТОРКА, -и. Жін. до **реформа́тор**.

РЕФОРМА́ТОРСТВО, -а, *с.* Діяльність реформатора.

РЕФОРМА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **реформа́тор** 1. 2. Стос. до реформи, пов'язаний з нею.

РЕФОРМА́ТСТВО, -а, *с.*, *рел.* Один із різновидів протестантства, що виник у західному християнстві у зв'язку з реформацією як протест проти католицизму.

РЕФОРМА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Стос. до реформатства.

РЕФОРМАТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* В обчислювальній техніці – зміна форматів даних. ** **Реформатува́ння да́них** – один із видів реорганізації баз даних, який полягає у зміні форматів даних, що зберігаються.

РЕФОРМАТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *спец.* Здійснювати реформатування.

РЕФОРМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до реформації.

РЕФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Широкий соціально-політичний рух проти феодалізму в Західній і Центральній Європі в 16 ст., який набув форми релігійної боротьби проти католицької церкви, папської влади.

РЕФО́РМЕНИЙ, -а, -е. Стос. до реформ.

РЕФОРМІ́ЗМ, -у, *ч.*, *політ.* Політична течія, що замінює революційну боротьбу політикою соціальних реформ.

РЕФОРМІ́СТ, -а, *ч.*, *політ.* Прихильник реформізму.

РЕФОРМІ́СТКА, -и. Жін. до **реформі́ст**.

РЕФОРМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *політ.* Прикм. до **реформі́ст** і **реформі́зм**. // Власт. реформістові.

РЕФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **реформува́ти**. // **реформо́вано**, безос. присудк. сл.

РЕФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **реформува́ти**.

РЕФОРМУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Змінювати що-небудь шляхом реформи (реформ); перетворювати, перебудовувати.

РЕФОРМУВА́ТИСЯ, -ується, *тільки недок.* Пас. до **реформува́ти**.

РЕФРАКТАЛО́Й, -я, *ч.* Жаростійкий сплав, з якого виготовляють деталі реактивних двигунів.

РЕФРАКТЕ́РНИЙ, -а, -е. Несприятливий. *Рефрактерний період.*

РЕФРАКТЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рефракте́рний**.

РЕФРАКТО́МЕТР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад для вимірювання показника заломлення променів світла у прозорих рідинах і твердих тілах.

РЕФРАКТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.* Прикм. до **рефракто́метр**.

РЕФРАКТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів дослідження фізико-хімічних властивостей речовин на основі вимірювання їхніх показників заломлення світла. ** **Рефрактоме́трія о́ка** – визначення рефракції ока за допомогою очних рефрактометрів.

РЕФРА́КТОР, -а, *ч.*, *астр.* Телескоп, об'єктив якого складається з лінз.

РЕФРА́КТОРНИЙ, -а, -е, *астр.* Прикм. до **рефра́ктор**.

РЕФРАКТУ́РА, -и, *ж.* Повторний перелом у ділянці кісткової мозолі при її незавершеній консолідації.

РЕФРАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до рефракції.

РЕФРА́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *фіз.* Заломлення променів світла, що проявляється в уявному зміщенні віддалених предметів, а іноді в уявному зміненні їх форми. 2. *астр.* Уявне зміщення небесного світила, що відбувається внаслідок заломлення променів, світла в земній атмосфері. 3. *фіз.* Здатність оптичної системи ока заломлювати світлові промені, змінюючи їх напрям. ** **Клі́нічна рефра́кція** – співвідношення між силою діоптричного апарату ока. 4. *фіз.* Поступова зміна напрямку звукових коливань із поширенням хвилі в атмосфері або у воді.

РЕФРЕ́Н, -у, *ч.* 1. *літ.* Рядок або кілька рядків, які повторюються в кінці кожної строфи чи групи строф. // У прозових творах – фраза, яка повторюється, щоб наголосити певну думку, звернути на неї увагу. // Слова пісні, що повторюються після кожного куплету; приспів. 2. Музична форма рондо, для якої характерне кількаразове повторення основної теми. 3. *перен.* Те, про що постійно говорять, основна думка.

РЕФРИЖЕРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Частина холодильної установки, в якій відбувається випаровування рідини і утворення внаслідок цього низької температури. // Камера для зберігання чого-небудь при низькій температурі. 2. Транспортний засіб із холодильними машинами для перевезення продуктів, що швидко псуються.

РЕФРИЖЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рефрижера́тор** 1. // Оснащений рефрижератором.

РЕФУЛЕ́Р, -а, *ч.*, *тех.*, *заст.* Землесосний снаряд для виведення ґрунту через трубопровід під час днопоглиблювальних робіт.

РЕФУЛЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рефуле́р**.

РЕФУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Перекачування суміші вичерпуваного ґрунту й води (пульпи) трубопроводами до місця його укладання.

РЕФУНДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Погашення, відшкодування державної заборгованості через випуск позик. 2. Продаж компанією нових цінних паперів з метою використання отриманих грошей для вилучення з обігу раніше випущених цінних паперів. 3. Повернення покупцю товару грошей у разі обґрунтованих претензій.

РЕ́ХКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ре́хкати**.

РЕ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Кумкати.

РЕ́ХКІТ, -коту, *ч.*, *діал.* Те саме, що **ре́хкання**.

РЕЦЕНЗЕ́НТ, -а, *ч.* Автор рецензії. // Той, хто спеціально пише рецензії, відгуки для преси; критик.

РЕЦЕНЗЕ́НТКА, -и. Жін. до **рецензе́нт**.

РЕЦЕНЗЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **рецензе́нт**. // Належний рецензентові.

РЕЦЕ́НЗІЙКА, -и, *ж.* Зневажл. до **реце́нзія**.

РЕЦЕНЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Характерний для рецензії; схожий на рецензію. *Рецензійний характер критики.*

РЕЦЕНЗІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Рецензійний характер чого-небудь.

РЕЦЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Стаття, що аналізує та оцінює який-небудь твір, спектакль, концерт і т. ін. // Критичний розбір твору, праці з метою реко-

мендації їх до друку, захисту і т. ін.; відзив.

РЕЦЕНЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **рецензува́ти**.

РЕЦЕНЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рецензува́ти**.

РЕЦЕНЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Писати рецензію, відзив на що-небудь.

РЕЦЕНЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **рецензува́ти**.

РЕЦЕПІ́СА, -и, *ж.* Попередня розписка про отримання товару, що відіграє роль свідоцтва.

РЕЦЕ́ПТ, -а, *ч.* 1. Письмова вказівка лікаря аптеці про виготовлення і застосування ліків, оптиці – окулярів і т. ін. хворому. *Рецепт еліксиру молодості.* // Спеціальний бланк із такою вказівкою лікаря. 2. Вказівка про склад і спосіб виготовлення будь-якої суміші, розчину, страви і т. ін. *Рецепт борщу.* 3. *перен.*, *розм.* Порада, вказівка щодо способу розв'язання, здійснення чого-небудь.

РЕЦЕПТА́Р, -я́, *ч.*, *заст.* Аптекар.

РЕЦЕПТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Рецепти́вні поля́** – те саме, що **рефлексоге́нні зо́ни**.

РЕЦЕ́ПТНИЙ, -а, -е. Стос. до рецепта (у 1 знач.). *Рецептний бланк.*

РЕЦЕ́ПТОР, -а, *ч.*, *фізіол.* Кінцевий утвір чутливих нервових волокон, який сприймає подразнення; орган чуття. ** **Клі́тинні реце́птори** – ділянки клітинної оболонки, молекулярна структура яких характеризується вибірковою спорідненістю до деяких речовин, здатністю вступати з ними в хімічну взаємодію.

РЕЦЕ́ПТОРНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Прикм. до **реце́птор**. ** **Реце́пто́рні поля́** – те саме, що **рефлексоге́нні зо́ни**.

РЕЦЕПТУ́РА, -и, *ж.* 1. Сукупність відомостей про виготовлення і призначення ліків. ** **Зага́льна рецепту́ра** – правила оформлення рецептурних бланків та написання рецептів, а також правила виготовлення, зберігання та відпускання різних лікарських форм. **Спеціа́льна рецепту́ра** – принципи виписування лікарських засобів при певних захворюваннях і патологічних станах. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **реце́пт** 1. 3. Сукупність відомостей про склад і спосіб виготовлення будь-якої суміші, розчину, страви і т. ін.

РЕЦЕПТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до рецептури.

РЕЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Запозичення та застосування державою соціологічних і культурних форм, що виникли в іншій країні або в іншу епоху. 2. Запозичення однією державою більш розвиненого права іншої держави. *Рецепція права.* 3. Здійснюване рецепторами сприйняття і перетворення енергії подразників на нервові збудження. // Процес сприйняття та переробки інформації, яка надходить в організм від сенсорних систем при дії на них адекватних подразників.

РЕЦЕСИ́ВНИЙ, -а, -е, *біол.* Нояскраво виражений; прихований. ** **Рецеси́вні озна́ки** – спадкові риси батьківського або материнського організму, які у гібридних нащадків не виявилися.

РЕЦЕСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *біол.* Абстр. ім. до **рецеси́вний**.

РЕЦЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до рецесії.

РЕЦЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Відносно помірний спад виробництва або уповільнення темпів економічного зростання протягом тривалого часу. 2. Хірургічне виправлення косоокості.

РЕЦИДИ́В, -у, *ч.* 1. *мед.* Повернення або повторення хвороби в типовій формі зразу після одужання або в період одужання. 2. Повторний вияв чого-небудь. 3. *юр.* Повторне (чи неодноразове) вчинення злочину. ** **Пенітенціа́рний рецидив** – повторне скоєння будь-якого злочину особами, що відбувають чи відбули покарання у вигляді позбавлення волі.

РЕЦИДИВІ́ЗМ, -у, *ч.* Повторюваність явища.

РЕЦИДИВІ́СТ, -а, *ч.*, *юр.* Особа, яка, відбувши покарання, вчинила повторний злочин.

РЕЦИДИВІ́СТКА, -и, *юр.* Жін. до **рецидиві́ст**.

РЕЦИДИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до рецидиву. *Рецидивна злочинність.*

РЕЦИДИВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Повторюватися; знову повертатися (напр., про хворобу).

РЕЦИПІЄ́НТ, -а, *ч.* 1. Хворий, якому переливають кров або пересаджують тканину чи якийсь орган. 2. *хім.* Посудина – приймач рідини або газу. 3. Особа, яка одержує платежі або субсидії. 4. В генетиці – клітина, в яку переносять генетичний матеріал клітини-донора.

РЕЦИПІЄ́НТКА, -и. Жін. до **реципіє́нт** 1, 3.

РЕЦИПРО́КНИЙ, -а, -е: ** **Реципро́кне схре́щування** – система двох схрещувань (прямого і зворотного), в одному з яких організми з ознаками, що вивчаються, використовують як материнські, в іншому – як батьківські.

РЕЦИПРО́КНІСТЬ, -ності, *ж.* Фізіологічний механізм координації діяльності нервових центрів, що забезпечує спільний регулюючий вплив на функції органів і тканин.

РЕЦИРКУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до рециркуляції.

РЕЦИРКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Багаторазове повернення потоку рідин, газів або твердих речовин у систему, установку і т. ін. з метою регулювання процесу, утилізації відходів та ін. ** **Рециркуля́ція сті́чних вод** – повернення очищеної води на споруди стадії очищення стічних вод для розведення або підтримання певної витрати стічних вод у цих спорудах.

РЕЦИТА́ТОР, -а, *ч.*, *заст.* Декламатор (у 1 знач.).

РЕЦИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Дія за знач. **рецитува́ти**.

РЕЦИТО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **рецитува́ти**. // *у знач. прикм.*

РЕЦИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Декламувати.

РЕЦИТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *заст.* *Пас.* до **рецитува́ти**.

РЕЧЕНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *заст.* Строк.

РЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Граматично та інтонаційно оформлена цілісна мовна одиниця, яка є основним засобом формування та вираження думки. ** **Безособо́ве ре́чення** – речення, в якому головний член виражає який-небудь процес або стан без віднесення його до суб'єкта дії. **Просте́ ре́чення** – речення, що складається з одного або кількох граматично поєднаних слів, які виражають відносно закінчену думку. **Складне́ ре́чення** – речення, що складається з двох або кількох взаємозв'язаних простих речень, які за допомогою різних синтаксичних засобів об'єднані в одне структурне й інтонаційне ціле. 2. У мовах програмування – базова одиниця, що має певну для даної мови синтаксичну та змістовну завершеність.

РЕЧЕ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Сполучення слів, що становить короткий вираз.

РЕЧИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який уміє красиво висловлюватися; красномовний. // Який передається, виражається красномовно.

РЕЧИ́СТО. Присл. до **речи́стий**.

РЕЧИТАТИ́В, -у, *ч.*, *муз.* 1. Форма вокально-музичного твору, яка інтонаційно та ритмічно наближається до декламації; наспівне декламування. // Промовляння співучим голосом, наспівним декламуванням. 2. *у знач. присл.* **речитати́вом**. Наспівно, протяжно.

РЕЧИТАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **речитати́в** 1. // Власт. речитативу.

РЕЧИТАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *муз.* Абстр. ім. до **речитати́вний**.

РЕ́ЧІ, -е́й, *мн.* Див. **річ**[1].

РЕ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Виразник чиїхось поглядів, бажань, інтересів і т. ін. // Завзятий, пристрасний захисник, прихильник кого-, чого-небудь; поборник. // Той, хто в своїй особі представляє кого-, що-небудь; представник. 2. *заст.* Оратор. 3. *заст.*, *рідко.* Адвокат (у 1 знач.).

РЕЧНИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Балакучий, говіркий.

РЕ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **ре́чник**.

РЕЧОВІ́ЗМ, -у, *ч.*, *розм.* Надмірна схильність до накопичення матеріальних благ.

РЕЧОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **річ**[1]. // Представлений річчю (речами), предметом (предметами); у вигляді речей. ** **Речова́ кни́жка** – книжка військовослужбовця, в якій ведеться облік постачання його обмундируванням, взуттям, білизною і т. ін. **Речове́ зна́чення сло́ва**, *лінгв.* – значення основної частини слова на відміну від значення його формальної, або граматичної частини. **Речові́ до́кази** – предмети, які служили знаряддям злочину, або зберегли на собі сліди злочину, або були об'єктом злочинних дій, а також інші предмети, які можуть служити засобами для виявлення злочину. 2. *філос.* Пов'язаний з матерією; фізичний.

РЕЧОВИНА́, -ини́, *ж.*, *фіз.* 1. Якісне визначення матерії; те, з чого складається фізичне тіло. ** **Біологі́чно акти́вна речовина́** – речовина, що здійснює вплив на метаболізм та життєдіяльність організмів. **Вибухонебезпе́чна речовина́** – речовина, здатна до вибуху в умовах транспортування або переробки. **Про́ста́ речовина́** – речовина, утворена атомами одного елемента. **Радіоакти́вна речовина́** – речовина, в якій відбувається радіоактивний розпад. **Складна́ речовина́** – сполука, утворена атомами різних елементів. **Токси́чна речовина́** – хімічна сполука або суміш речовин, вплив невеликої кількості якої на живу істоту суттєво порушує її функціонування аж до припинення життєвої діяльності; отрута. 2. Вид матерії, яка на відміну від фізичного поля, має масу спокою.

РЕЧОВИ́ННИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до речовини. // Представлений речовиною; фізичний.

РЕЧОВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* Абстр. ім. до **речови́нний**. ** **Катего́рія речови́нності**, *лінгв.* – група іменників, що означають однорідну за своїм складом речовину.

РЕЧОВИ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **речовина́**.

РЕШЕТА́Р, -я́, *ч.*, *заст.* Той, хто виготовляв решета.

РЕШЕТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ре́шето**.

РЕШЕТИ́ТИ, -ечу́, -ети́ш, *недок.*, *перех.* 1. *розм.* Пробивати дірки в багатьох місцях. 2. *буд.*, *заст.* Прикріплювати, прибивати лати поперек кроков перед покриттям покрівлі соломою; латувати.

РЕШЕТИ́ТИСЯ, -ечу́ся, -ети́шся, *недок.*, *розм.* Дуже сердитися, гарячкувати.

РЕШЕТИ́ЩЕ, -а, *с.* Обід у решеті.

РЕШЕТНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Назва гриба.

РЕ́ШЕТО, -а, *с.* 1. Господарська річ у вигляді дерев'яного обода з натягнутою з одного боку сіткою для просіювання чого-небудь (перев. зерна, борошна). 2. Пристрій у сільськогосподарських машинах та установках для просіювання і сортування зерна. 3. *рідко.* Народний музичний ударний інструмент, рід бубна; тамбурин.

РЕШЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **решетува́ти**.

РЕШЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **решетува́ти**.

РЕШЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Просіювати що-небудь (перев. зерно, борошно) крізь решето з метою очищення від непотрібних домішок.

РЕШІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Загорода, паркан із дерев'яних або металевих прутів, планок і т. ін., які перехрещуються. // Предмет, річ, зроблені з дерев'яних або металевих прутів у вигляді перехрещених, переплетених ліній. // Пристрій з отворами того чи іншого розміру для затримування або пропускання чого-небудь. 2. Ажурне перехрещення ліній при в'язанні, плетенні, різьбі, художньому зображенні і т. ін. 3. Частина топки, признач. для спалювання на ній твердого палива. 4. *рідко.* Народний музичний ударний інструмент. 5. *діал.* Моховик. 6. *рідко.* Гачок, на якого чіпляється прикраса. ** **Кристалі́чна решітка** – закономірне, геометрично правильне розташування атомів, іонів, молекул, властиве речовині, яка перебуває у кристалічному стані. 7. *мат.* Тип алгебр з двома бінарними операціями.

РЕШІ́ТКОВИЙ, -а, -е. Схожий на решітку (у 1 знач.).

РЕШІ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до решета (у 2 знач.).

РЕШІ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє решета.

РЕШІ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **решітка** 1.

РЕШІТЦЕ́, -я́, *с.* Зменш.-пестл. до **ре́шето** 1.

РЕШІ́ТЧАСТИЙ, -а, -е. Який має вигляд решітки (у 1 знач.). // Який має в собі решітку.

РЕ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Протилежний гербовому зображенню бік монети, на якому позначається її вартість.

РЕШПЕ́КТ, -у, *заст.*, *рідко.* Те саме, що **респе́кт**.

РЕ́ШТА, -и, *ж.* 1. Те, що залишилось невикористаним, невитраченим, незайнятим кимнебудь і т. ін. // Частина чого-небудь, яка ще є в наявності, крім названого, даного. // Остання, кінцева частина чого-небудь, яка залишилась ще не пройдено, не прожитою і т. ін. 2. Те, що додається до чого-небудь, доповнює щось. 3. Усі інші предмети або істоти, крім згаданого (згаданих). // Усе інше, що не стосується названого, того, про що йдеться. 4. Те, що збереглося, уціліло від чого-небудь при руйнуванні і т. ін. 5. *рідко.* Лишок грошей, що повертається при розрахункові; здача. ** **До ре́шти** – дощенту, дотла.

РЕ́ШТКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ре́шта** 1, 4.

РЕ́ШТКИ, -ток, *мн.* 1. Сліди, залишки чого-небудь. // Пережитки чого-небудь, негативне, що залишилося від минулого. 2. Те, що збереглося, вціліло від остаточного зруйнування. 3. Частини війська, що вціліли після бою. 4. Те, що залишається після чого-небудь (перев. після виробничого процесу, обробки чогось).

РЕ́Я[1], -ї, *ж.* У грецькій міфології – титаніда, мати Зевса, Гери, Деметри та інших олімпійських богів.

РЕ́Я[2], -ї, *ж.*, *мор.* Круглий брус, якого прикріплюють до щогли або стеньги судна, залишаючи його рухомим.

РЖА *див.* **іржа́**.

РЖАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Гниле болото.

РЖА́ВИЙ *див.* **іржа́вий**.

РЖАВИ́НКА *див.* **іржа́винка**.

РЖАВІ́ННЯ *див.* **іржа́віння**.

РЖА́ВІСТЬ *див.* **іржа́вість**.

РЖАВІ́ТИ *див.* **іржа́віти**.

РЖАВІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ржаві́ти**.

РЖА́ВО *див.* **іржа́во**.

РЖА́ННЯ *див.* **іржа́ння**.

РЖА́ТИ *див.* **іржа́ти**.

РЖЕ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ржевськ.

РЖУЧИ́. Дієприсл. до **ржа́ти**.

РИ́БА, -и, *ж.* 1. Водяна хребетна тварина з непостійною температурою тіла, яка дихає жабрами і має плавці та шкіру, звичайно вкриту лускою. // *у знач. збірн.* // *тільки одн.* Страва, приготовлена з м'яса цієї тварини. 2. *перен.* В'яла, млява людина, яка зовні не виявляє своїх емоцій. 3. *астр.* Одне з сузір'їв зодіаку.

РИБА́К, -а́, *ч.* Людина, яка ловить рибу, займається рибальством; риболов.

РИБА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **риба́лити**.

РИБА́ЛИТИ, -лю, -лиш, **РИБА́ЛЧИТИ** *і рідко* **РИБА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *недок.* Ловити рибу, займатися рибальством.

РИБА́ЛКА, -и. 1. *ч. і ж.* Людина, яка ловить рибу, займається рибальством. 2. *тільки одн.*, *ж.*, *розм.* Те саме, що **риболо́вля**. 3. *тільки ж.*, *діал.* Чайка.

РИБА́ЛОНЬКА, -и, *ч. і ж.* Пестл. до **риба́лка** 1, 3.

РИБА́ЛОЧКА, -и, *ч. і ж.* 1. Пестл. до **риба́лка** 1. 2. Рід птахів, що мають красиве оперення, довгий прямий дзьоб і живуть біля води; птах цього роду.

РИБАЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *зах.* Рибалити.

РИБА́ЛЧЕНКО, -а, *ч.* Син рибалки.

РИБА́ЛЧИК, -а, *ч.*, *зах.* Рибалка (у 1 знач.).

РИБА́ЛЧИН, -а, -е. Прикм. до **риба́лка** 1.

РИБА́ЛЧИТИ *див.* **риба́лити**.

РИБА́ЛЧИХА, -и, *ж.* Дружина рибалки.

РИБА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Місце рибальського промислу.

РИБА́ЛЬСТВО, -а, *с.* 1. Ловіння риби. 2. Лов, добування риби як галузь народного господарства; рибальський промисел.

РИБА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **риба́лка** 1. // Признач. для рибалок. // В якому живуть рибалки. // Характерний для рибалок, власт. їм. 2. Який займається або займався рибальством. // Признач. для ловіння риби. ** **Риба́льський спорт** – ловіння риби спортивними риболовними снастями (вудками, спінінгами і т. ін.). 3. В якій або коли відбувається ловіння риби.

РИБА́Р, -я́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **риба́к**.

РИБА́РИТИ, -а́рю, -а́риш, *недок.*, *зах.* Рибалити.

РИБА́РСТВО, -а, *с.*, *зах.* Рибальство.

РИБА́С, -а, *ч.*, *рідко.* Продавець риби.

РИБА́СКА, -и, *рідко.* Жін. до **риба́с**.

РИБА́ЦТВО, -а, *с.*, *діал.* Рибальство.

РИБА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **риба́льський**.

РИБА́ЧИТИ *див.* **риба́лити.**
РИБА́ЧИХА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина рибака.
РИБА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **риба́к**. 2. Дружина рибака. 3. *діал.* Чайка.
РИБГО́СП, -у, *ч.* Підприємство по виведенню та розведенню риби.
РИБГО́СПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рибго́сп.**
РИБЕКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді темно-синіх до чорного призматичних або голчастих кристалів зі скляним блиском.
РИБЕКІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рибекі́т.**
РИБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Риба родини коропових.
РИ́БИ-МЕТЕ́ЛИКИ, риб-мете́ликів, *мн.* Декілька родів загону окунеподібних – яскраво забарвлені рибки з широкими плавцями.
РИБИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Одна риба, перев. велика.
РИБИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **рибина.** // *у знач. збірн.*
РИБІВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, працівник водно-рибного господарства, що розводить і вирощує риб.
РИБІНСПЕ́КТОР, -а, *ч.*, *розм.* Інспектор з охорони водних басейнів від браконьєрів.
РИБІНСПЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Служба охорони водних басейнів від браконьєрів.
РИ́БКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ри́ба 1.** ** **Золота́ ри́бка** – одомашнений китайський золотий карась. 2. Пестливе звертання до дівчини, жінки.
РИБНА́ГЛЯД, -у, *ч.* Нагляд за дотриманням правил риболовства; органи, які здійснюють цей нагляд.
РИ́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ри́ба 1.** // Признач. для зберігання риби. // Вигот. з риби. // Пов'язаний з добуванням, обробкою, продажем риби. *Рибна гавань.* ** **Ри́бна промисло́вість** – галузь харчової промисловості, підприємства якої зайняті виловом риби, добуванням морського звіра, морепродуктів та виробництвом з них харчової, медичної, кормової та технічної продукції. // *у знач. ім.* **ри́бне**, -ного, *с.* Страва з риби або з рибою.
РИБНИ́Й, -а́, -е́. Багатий на рибу (у 1 знач.).
РИ́БНИК, -а, *ч.* 1. Штучне водоймище або судно для живої риби. 2. Робітник рибного підприємства. 3. Пиріг із рибою.
РИ́БНИЦТВО, -а, *с.* Галузь господарства, що займається збільшенням і поліпшенням якості рибних запасів у природних водоймах та розведенням риби в штучних водоймах. // Наука про біологічні основи рибоводних заходів, а також техніку розведення промислових видів риб.
РИ́БНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до рибництва. // Який займається розведенням риби. *Рибницька бригада.*
РИ́БНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Промислове риболовецьке судно. 2. *розм.* Жін. до **ри́бник 2.**
РИ́БНО, *присудк. сл.*, *розм.*, *рідко.* Багато риби.
РИБОБОРОШНЯ́НИЙ, -а, -е. 1. Стос. до борошна з риб'ячих кісток або висушеної риби. 2. *іст.* Стос. козацької каші – тетері, яку варили з борошна і в'яленої тарані.
РИБОВІ́З, -во́за, *ч.* Транспорт, признач. для транспортування риби.
РИБОВО́Д, -а, *ч.* Той, хто займається штучним розведенням риби.
РИБОВО́ДНИЙ, -а, -е. Який признач., служить для штучного розведення риби. ** **Рибово́дний заво́д** – підприємство, що займається інкубацією ікри і вирощуванням молоді цінних промислових видів риб.
РИБОВО́З, -а, *ч.* Те саме, що **рибові́з.**
РИБОГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з рибним господарством.
РИБО́ЗА, -и, *ж.*, *біол.* Моносахарид класу пентоз; входить до складу: рибонуклеїнової кислоти, коферментів та ін.
РИБОЗАВО́Д, -у, *ч.* Підприємство, що займається обробкою риби (консервуванням, засолюванням і т. ін.).
РИБОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець з рибознавства.
РИБОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Галузь рибного господарства, яка займається збільшенням та покращенням якості рибних запасів у водоймах.
РИБОЇ́Д, -а, *ч.*, *орн.* Чорний лелека.
РИБОЇ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **рибої́д.** 2. Який живиться рибою.
РИБОКЕТО́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **рибуло́за.**
РИБОКОМБІНА́Т, -у, *ч.* Комбінат по обробці риби.
РИБОКОНСЕ́РВНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виготовленням рибних консервів.
РИБОКОПТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з коптінням риби; який призначений, служить для цього.
РИБОКОПТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається коптінням риби.
РИБОКОПТИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **рибокопти́льник.**
РИБОКОПТИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Рибокоптильний цех, підприємство.
РИБОКСИ́Н, -у, *ч.* Ліки, що зміцнюють серцевий м'яз, стимулюють окисно-відновлювальні процеси.
РИБОЛО́В, -а, *ч.* 1. Той, хто займається ловінням риби. 2. Те саме, що **риба́лка 3.**
РИБОЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **риболо́в 1.**
РИБОЛОВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Який займається рибною ловлею як промислом. *Риболовецька бригада. Риболовецька артіль.* // Пов'язаний з ловінням риби. *Риболовецький промисел.* 2. Признач. для ловіння риби.
РИБОЛО́ВИЧ, -а, *ч.*, **РИБОЛО́ВКА**, -и, *ж.*, *зах.* Чайка.
РИБОЛО́ВКА *див.* **риболо́вич.**
РИБОЛО́ВЛЯ, -і, *ж.* Ловіння риби.
РИБОЛО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для ловіння риби. 2. Багатий на рибу. 3. *рідко.* Те саме, що **риболове́цький 1.**
РИБОЛО́ВСТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **риба́льство 2.** 2. Ловіння риби.
РИБОЛОКА́ТОР, -а, *ч.* Гідроакустичний прилад, що його встановлюють на рибопромислових суднах для розвідування промислових скупчень риби, крабів тощо.
РИБОМИ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для миття риби.
РИБОМОРОЗИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Обладнаний морозильним обладнанням для заморожування виловленої риби.
РИБОНАСО́С, -а, *ч.* Насос для перекачування води разом із рибою з трала, сітей, неводів у трюми транспортних суден, а на приймальних причалах рибозаводів для вивантаження риби з трюмів суден.
РИБОНАСО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рибонасо́с.**
РИБОНІ́ТИ, -ів, *мн.* Члени таємних організацій в Ірландії в 19 ст., які боролися проти національного та соціального гніту.
РИБОНУКЛЕА́ЗА, -и, *ж.*, *біол.* Фермент, який розщіплює рибонуклеїнові кислоти і синтетичні рибонуклеотиди.
РИБОНУКЛЕЇ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Рибонуклеї́нові кисло́ти** – складні органічні сполуки, що відіграють важливу роль у передачі генетичної інформації та синтезі білка в організмі.
РИБОНУКЛЕОПРОТЕЇ́ДИ -ів, *мн.* Складні біоорганічні сполуки, побудовані з простих білків і рибонуклеїнової кислоти.
РИ́БОНЬКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **ри́ба 1.** 2. Пестливе звертання до дівчини, жінки.
РИБООБКУ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з обкурюванням риби. // Який призначений, служить для обкурювання риби.
РИБООБКУ́РЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається обкурюванням риби.
РИБООБКУ́РЮВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **рибообку́рювальник.**
РИБООБКУ́РЮВАЛЬНЯ, -і, *ж.* Цех, підприємство по обкурюванню риби.
РИБООБРО́БНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з обробкою риби. ** **Рибообро́бна маши́на** – машина для виконання однієї або комплексу операцій обробки риби.
РИБООХОРО́НА, -и, *ж.* Охорона рибних запасів у водоймах; державна організація, яка займається цією охороною.
РИБООХОРО́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний з охороною рибних запасів у водоймах, призначений для цього.
РИБОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з переробкою риби у промислових умовах, призначений для цього.
РИБОПІДЙО́МНИК, -а, *ч.* Гідротехнічна споруда для пропускання риби через загату.
РИБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до риби, схожий на неї.
РИБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рибоподі́бний.**
РИБОПОШУКО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з пошуком, виявленням скупчень риби в морях, океанах.
РИБОПРИЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для приймання виловленої риби.
РИБОПРОДУ́КТИ, -ів, *мн.* Харчові продукти, одержані після переробки риби.
РИБОПРОДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність давати рибну продукцію, забезпечувати вилов риби.
РИБОПРОМИСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Власник рибопромислового підприємства.
РИБОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з промисловим ловінням риби. // Який займається рибним промислом. *Рибопромислова артіль.* ** **Рибопромисло́вий флот** – сукупність суден, спеціально обладнаних для вилову риби в океанах, морях і внутрішніх водоймах та для переробки, зберігання й доставляння її в порти.
РИБОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Галузь харчової промисловості, яка займається добуванням, переробкою риби, ракоподібних та ін.
РИБОПРОПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з пропусканням (переміщенням) риби через перешкоди до місць нересту. ** **Рибопропускні́ спору́ди** – гідротехнічні споруди, що ними пропускають (переміщують) рибу через греблі або в обхід природних перешкод до місць нересту.
РИБОРОЗВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Штучне розведення риби.
РИБОРОЗВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **риборозве́дення.**
РИБОРОЗПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з розведенням мальків риби для її вирощування в ставках до товарної ваги.
РИБОРОЗПЛІ́ДНИК, -а, *ч.* Господарство, що займається розведенням мальків риби для її вирощування в ставках до товарної ваги.
РИБОСО́МА, -и, *ж.* Складовий елемент рослинних і тваринних клітин, що відзначається високим вмістом рибонуклеїнової кислоти.
РИБОТОРГІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Торгівля рибою та рибними продуктами.
РИБОТОРГОВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з торгівлею рибою та рибопродуктами.
РИБОТОРГО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **риботоргове́льний.**
РИБОФЛАВІ́Н, -у, *ч.* Вітамін групи В, що входить до складу ферментів, які беруть участь в окисних процесах в організмі.
РИБОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Споруда, що забезпечує самостійний прохід риби через перешкоди.
РИБОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до рибоходу.
РИ́БОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ри́ба 1.** 2. Пестливе звертання до дівчини, жінки.
РИБСТУ́Л, -а, *ч.* Спортивний прилад, що нагадує ряд вертикально поставлених драбин; гімнастична стінка.
РИБУЛО́ЗА, -и, *ж.* Моносахарид, що належить до кетопентоз; в організмі людини зустрічається у вигляді моно- і дифосфатів.
РИБЧИ́НА, -и, *ж.* 1. *розм.* Маленька риба. 2. Пестливе звертання до дівчини, жінки.
РИБЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **рибчи́на.**
РИБЧИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **рибчи́на.**
РИБ'Я́, -я́ти, *с.*, *розм.*, *рідко.* Молода рибка.
РИ́Б'ЯЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ри́ба 1.** // Притаманний рибам, характерний для них. // Пов'язаний з рибою. // Якого добувають, одержують із риби. ** **Ри́б'яче бо́рошно** – білковий корм, що його виготовляють з висушеної й розмеленої риби та відходів її переробки. **Ри́б'ячий жир** – густа масляниста рідина із специфічним запахом; одержують з печінки тріскових риб. // Пригот. з риби або з рибою (про страву). ** **На ри́б'ячому ху́трі**, *перен.* – який погано гріє (про верхній одяг). 2. *перен.* Безпристрасний, холодний, байдужий до всього. // Який не має яскравого забарвлення, невиразний (про очі, обличчя).
РИВА́ЙВЛ, -у, *ч.* У джазі, поп- і рок-музиці – повернення до якого-небудь старого стилю з привнесенням нових оригінальних відтінків.
РИВАНО́Л, -у, *ч.* Профілактичний і лікувальний антимікробний засіб, що його застосовують при лікуванні ран, шкіри та слизових оболонок.
РИВКИ́Й, -а́, -е́. Який здійснюється, відбувається ривком, ривками.
РИВО́К, -вка́, *ч.* 1. Короткий, різкий, поривчастий рух кого-, чого-небудь. // *розм.* Різке, грубе шарпання, смикання кого-небудь. // *перен.* Стрибок у розвитку чого-небудь. *Зробити ривок.* 2. *спорт.* Підняття ваги різким рухом на себе. 3. Стрімке просування кого-небудь за один захід. // Поспішність у роботі, нерівномірне різке прискорення її темпу. 4. *у знач. присл.* **ривко́м.** Одним різким коротким рухом; поривчасто. 5. *у знач. присл.* **ривка́ми.** Порушуючи ритм чого-небудь; неритмічно, нерівномірно. // Неплавно.
РИГА́ННЯ, -я, *с.*, *вульг.* Дія за знач. **рига́ти** та результат цієї дії.
РИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *вульг.* Те саме, що **блюва́ти.**
РИГА́ЧКА, -и, *ж.*, *вульг.* Те саме, що **блюво́та.** ** **Напива́тися до рига́чки** – пити зайву кількість алкоголю; перепивати.
РИГВЕ́ДА, -и, *ж.* Найдавніша і найбільша збірка індійських священних гімнів.
РИ́ГЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Горизонтальний елемент деяких будівельних несучих конструкцій. 2. Засув у замках.
РИ́ГЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ри́гель.** *Ригельний замок.*
РИ́ГИ, -ів, *ч.*, *мн.*, *діал.* 1. Ридання. 2. Блювання.
РИГІ́ДНИЙ, -а, -е. Закляклий, негнучкий, нерухомий.
РИГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Закляклість, негнучкість, що викликається напруженням м'язів. 2. Стан, при якому знижена здатність до переключення психічних процесів і пристосування до умов середовища.
РИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *вульг.* Однокр. до **рига́ти.**
РИГО́ВИНА, -и, *ж.*, *діал.* Блювотина.
РИГОДО́Н, -у, *ч.* Старовинний французький парний танець провансальського походження.
РИГОРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Суворе, надмірно дріб'язкове дотримання яких-небудь моральних принципів.
РИГОРИ́СТ, -а, *ч.*, *книжн.* Прибічник ригоризму.
РИГОРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до ригоризму.
РИГОРИСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ригористи́чний.**
РИГОРИСТИ́ЧНО, *книжн.* Присл. до **ригористи́чний.**
РИГОРИ́СТКА, -и, *книжн.* Жін. до **ригори́ст.**
РИГСДА́Г, -у, *ч.*, *іст.* Двопалатний парламент у Данії в 1849 – 1953 рр.
РИГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* 1. Метатися з ревом (про рогату худобу). 2. Погано писати.
РИДА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Плаксій.
РИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рида́ти** і звуки, утворювані цією дією. *Заходитися риданням.*
РИДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Голосно плакати, схлипуючи й захлинаючись сльозами. // *перен.* Видавати, утворювати звуки, подібні до ридання.
РИ́ДБЕРГ, -а, *ч.* Позасистемна одиниця енергії, що її використовують в атомній фізиці та оптиці.
РИДВА́Н, -а, *ч.* У 18 – на початку 20 ст. – велика карета для далеких подорожей, запряжена 6 – 12 кіньми.
РИ́ДЕР, -а, *ч.* Голландська монета, що дорівнює 2,5 гульдена.
РИ́ДЖЕР, -а, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя з робочим органом типу відвалу для утворення земляних валів, гряд.
РИДИКЮ́ЛЬ, -я, *ч.* Жіноча сумочка.
РИДИКЮ́ЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **ридикю́ль.**
РИДМА́: ** **Ридма́ рида́ти (пла́кати, зарида́ти і т. ін.)** – дуже голосно плакати, схлипуючи й захлинаючись сльозами.
РИЖ, -у, *ч.*, *діал.* Рис.
РИ́ЖЕВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **риж.**
РИЖЕ́НЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **ри́жий.** 2. Не дуже рижий; рижуватий.
РИ́ЖИЙ, -а, -е, *розм.* Червоно-жовтий або жовто-червоний (про колір волосся, шерсті, оперення); рудий. // Який має волосся, шерсть, оперення такого кольору. // Червонувато-жовтий, світло-коричневий (про колір очей, різних предметів і т. ін.). // *у знач. ім.* **ри́жий**, -жого, *ч.*; **ри́жа**, -жої, *ж.* Людина з волоссям червоно-жовтого або жовто-червоного кольору.
РИ́ЖИК, -а, *ч.* Їстівний гриб зі шляпкою та ніжкою

червонувато-жовтого кольору.

РИЖИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рижик**.

РИЖИНКА, -и, *ж.*, *розм.* Відтінок рижого кольору.

РИЖІЄВИЙ, -а, -е. Виготовлений з рижію.

РИЖІЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Поле, де був рижій.

РИЖІЙ, -ю, *ч.* Однорічна трав'яниста рослина родини хрестоцвітих із жовтими квіточками, з насіння якої виготовляють олію перев. для технічних потреб.

РИЖІЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рижієвий**.

РИЖІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Ставати рижим.

РИЖОБОРО́ДИЙ, -а, -е. У якого рижа борода.

РИЖОВОЛО́СИЙ, -а, -е. У якого риже волосся.

РИЖО́К, -жка́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **рижик**.

РИЖУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* З рижим відтінком; трохи рижий.

РИ́ЗА, -и, *ж.* 1. *церк.* Верхнє вбрання священика, яке вдягається під час богослужіння. 2. Парадний одяг царів. 3. Металеве покриття, оздоблення на іконах, що залишає відкритими лише зображення обличчя та рук; оклад. 4. *заст.*, *поет.* Взагалі одяг. ** **Напи́тися до покладá́ння риз**, *перен.* – дуже сильно, до непритомності сп'яніти. 5. *розм.* Смуга землі. 6. *зах.* Спеціальне пристосування у вигляді дерев'яного жолоба, яким гуцульські лісоруби спускають з гори вниз зрубані дерева.

РИЗАЛІ́Т, -у, *ч.*, *архіт.* Частина будинку, що виступає за основну лінію фасаду.

РИЗАРТРО́З, -у, *ч.* Деформуючий артроз з ураженням плечових та кульшових суглобів.

РИЗЕНШНА́УЦЕР, -а, *ч.* Порода собак, що вирізняється великими розмірами та злобним норовом; собака такої породи.

РИ́ЗЗЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *рідко.* Те саме, що **лахміття**.

РИ́ЗИ, -ей, *мн.*, *зах.* Збитий з колод жолоб, що ним гуцульські лісоруби спускають з гори зрубані дерева.

РИ́ЗИК, -у, *ч.* 1. Усвідомлена можливість небезпеки. // Сміливий, ініціативний вчинок, дія із сподіванням щастя, успіху, позитивного результату. ** **Йти (піти́) на ри́зик** – ризикувати, наражаючись на можливу небезпеку і сподіваючись успіху. **На свій [вла́сний] ри́зик** – на свою відповідальність. 2. Можливість збитків або неуспіху в якійсь справі. ** **Ба́нківський ри́зик** – небезпека втрат, що випливають із специфіки операцій, що їх здійснюють кредитні установи. **Валю́тний ри́зик** – небезпечність валютних втрат, пов'язаних із зміною курсу іноземної валюти щодо національної. **Інвестиці́йний ри́зик** – ймовірність виникнення непередбачених фінансових втрат у процесі інвестиційної діяльності підприємства. **Інфляці́йний ри́зик** – ризик, спричинений непербаченим зростанням витрат виробництва, знеціненням грошових активів, доходів та прибутку внаслідок інфляційних процесів. **Креди́тний ри́зик** – ризик невиконання позичальником його зобов'язань відносно кредитора. **Податко́вий ри́зик** – небезпека втрат, зумовлених змінами податкового законодавства.

РИЗИКА́НТ, -а, *ч.*, *зах.* Відчайдух.

РИЗИКНУ́ТИ *див.* **ризикува́ти**.

РИЗИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з ризиком (у 1 знач.).

РИЗИКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ризико́ваний**.

РИЗИКО́ВАНО. Присл. до **ризико́ваний**. // *у знач. присудк. сл.*

РИЗИКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ризико́ваний**.

РИЗИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **РИЗИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Здійснювати ризикований вчинок, ризиковану дію, справу і т. ін. // *з інфін.* Відважуватися на що-небудь ризиковане. 2. *з інфін.* Підлягати можливому ризику (у 1 знач.), небезпеці, піддавати ризикові. 3. *чим.* Піддавати кого-, що-небудь ризикові (у 1 знач.), небезпеці; жертвувати кимсь, чимсь.

РИ́ЗНИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **ри́зничий**. 2. Кравець, який шиє ризи (*див.* **ри́за** 1, 2).

РИ́ЗНИЦЯ, -і, *ж.* Приміщення при церкві для зберігання риз та іншого церковного майна.

РИ́ЗНИЧИЙ, -чого, *ч.* Той, хто відає церковним майном, ризницею.

РИЗОБАКТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Бактерія, за допомогою якої відбувається процес зв'язування молекулярного азоту (азотфіксація).

РИЗО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ризо́їд**, -а, *ч.*). Ниткоподібні утвори спорових рослин (мохів, лишайників, деяких грибів), які замінюють їм корінь.

РИЗОКТОНІО́З, -у, *ч.*, *біол.* Дуже шкідливе захворювання висаджених бульб картоплі, коренів цукрових буряків і т. ін., спричинюване грибком ризоктонії.

РИЗОКТОНІ́Я, -ї, *ж.*, *біол.* Збудник ризоктоніозу.

РИЗОМО́РФ, -у, *ч.* Сплетіння грибних ниток у деяких грибів, що проводить воду і поживні речовини до плодового тіла.

РИЗОМО́РФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ризомо́рф**.

РИЗОПО́ДИ, -ів, *мн.* Клас тварин типу найпростіших, що пересуваються за допомогою ризоподіїв.

РИЗОПОДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ризоподії.

РИЗОПО́ДІЯ, -ї, *ж.* Вирост протоплазми, за допомогою яких пересуваються ризоподи.

РИЗОСФЕ́РА, -и, *ж.*, *спец.* Шар ґрунту, що безпосередньо прилягає до коріння рослин і має особливий склад мікрофлори.

РИЗОСФЕ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ризосфе́ра**.

РИЗОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **радикотомія**.

РИЗОТОРФІ́Н, -у, *ч.* Бактеріальне добриво, що його виготовляють з чистої культури бульбочкових бактерій, розмножених у стерильному торфі.

РИЗО́ТТО, *невідм.*, *с.* Італійська страва з рису, цибулі і масла.

РИЗОФО́РИ, -ів, *мн.* Тонкі кореноподібні вирости, які утворюються на пагонах у деяких папоротеподібних.

РИ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Рига.

РИ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Жук, що живиться перев. гноєм. 2. *діал.* П'ятачок у свині.

РИ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що риє. ** **Ри́йні о́си** – те саме, що **сфеци́ди**.

РИК, -у, *ч.* Сильний рев тварин (перев. свійських), злісне ричання (хижаків). // *перен.* Гучний, різкий крик, що нагадує ричання. // *перен.* Будь-який різкий, сильний звук.

РИ́КАЛО, -а, *ч.*, *розм.* 1. Володар сильного голосу. 2. Гаркава людина.

РИ́КА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ри́кати** і звуки, утворювані цією дією.

РИКА́ПЕР, -а, *ч.*, *мисл.* Металевий стрижень для виймання капсулів із стріляних гільз.

РИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **РИКНУ́ТИ**, -рикну́, рикне́ш, *док.* 1. *неперех.* Видавати рик (про тварин). // *перен.* Створювати різкі, сильні звуки, що нагадують рик тварин. 2. *перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Говорити що-небудь грубо й уривчасто.

РИКЕ́ТСІЇ, -ій, *мн.*, *біол.* Бактеріоподібні мікроорганізми, збудники рикетсіозу.

РИКЕТСІО́З, -у, *ч.*, *біол.* Інфекційне захворювання людини й тварини, збудником якого є рикетсії. ** **Кліщові́ рикетсіо́зи** – інфекційні захворювання, що спричинюються рикетсіями, передача яких людині відбувається трансмісійно через різного роду кліщів.

РИКЕТСІО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рикетсіо́з**.

РИКНУ́ТИ *див.* **ри́кати**.

РИКО́ВИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **ре́вище** 4.

РИКОШЕ́Т, -у, *ч.* Відскакування, відлітання якого-небудь предмета під певним кутом від поверхні, об яку він ударяється. // *перен.*, *розм.* Побічний результат дії чого-небудь.

РИКОШЕ́ТИТИ *див.* **рикошетува́ти**.

РИКОШЕ́ТНИЙ, -а, -е. Який відскакує, відлітає рикошетом.

РИКОШЕ́ТОМ, *присл.* Відскочивши, відлетівши під певним кутом від якої-небудь поверхні.

РИКОШЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рикошетува́ти**.

РИКОШЕТУВА́ТИ, -у́є, *недок. і док.*, **РИКОШЕ́ТИТИ**, -ить, *недок.* Відскакувати, відлітати рикошетом.

РИКРИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Письмове доручення на прийом або видачу грошей.

РИКСДА́Г, -у, *ч.* Парламент у Швеції.

РИКСТАГШВЕ́Д, -а, *ч.* Парламент у Швеції.

РИ́КША, -і, *ж.* 1. У деяких країнах Східної й Південної Азії та Африки – легка двоколісна ресорна коляска, в яку впрягається людина. 2. Людина, яка везе таку коляску з вантажем або пасажиром.

РИЛ, -у, *ч.* Народний хороводний швидкий танець, поширений в Шотландії та Ірландії.

РИЛА́Ч, -а, *ч.* Тварина з рилом, кабан.

РИЛІЗИНГ-ГОРМО́НИ, -ів, *мн.* Біологічно активні речовини, що належать до нейрогормонів.

РИ́ЛО, -а, *с.* 1. Видовжена вперед передня частина голови деяких тварин. // *перен.*, *розм.* Видовжена передня частина чого-небудь узагалі. 2. *вульг.* Обличчя людини. // Уживається як лайлива назва людини.

РИЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до рила.

РИЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рилоподі́бний**.

РИ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **ри́ло** 1.

РИ́ЛЯ, -і, *ж.*, *заст.* Те саме, що **ре́ля** 1.

РИМ, -а, *ч.*, *мор.* Металеве кільце, прикріплене до болта (у 1 знач.) або продіте в його отвір. // Кільце, укріплене в стінці набережної для причалювання суден.

РИ́МА, -и, *ж.* Співзвуччя кінців віршованих рядків. ** **Вну́трішня ри́ма** – співзвучність слів у середині віршованого рядка. **Дактилі́чна ри́ма** – співзвучність слів із наголосом на третьому від кінця складі.

РИ́МАР, -я, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ли́мар**.

РИМАРЕ́НКО, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Син римаря.

РИМАРИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Дружина римаря.

РИМАРІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Дочка римаря.

РИ́МАРКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **римари́ха**.

РИМА́РНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Стос. до римарства.

РИМА́РНЯ, -і, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **лима́рня**.

РИМА́РСТВО, -а, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **лима́рство**.

РИМА́РСЬКИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **рима́рний**.

РИМАРУ́К, **РИМАРЧУ́К**, -а́, *ч.* Учень римаря.

РИМАРЧУ́К *див.* **римару́к**.

РИ́МАРЩИНА, -и, *ж.* Римарське ремесло.

РИМАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **римарюва́ти**.

РИМАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **лимарюва́ти**.

РИМА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Поганий, бездарний поет.

РИМЕ́ЙК, -а, *ч.* 1. Прагнення до відтворення минулого у зовнішньому вигляді речей, звичаях, етикеті. 2. Випуск нової продукції з використанням ідей, які зустрічалися раніше. 3. Повторний випуск товару (напр. перевидання книги). // *муз.* Нова редакція, аранжування, інструментовка відомого твору.

РИМЕ́СА, -и, *ж.*, *фін.* 1. Переказний вексель щодо ремітента. 2. У міжнародних розрахунках – різні форми платіжних засобів в іноземній валюті (вексель, чек, переказ).

РИМЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Погашення заборгованості в іноземній валюті за допомогою римеси.

РИ́МЛЯНИ, -лян, *мн.* (*одн.* **ри́млянин**, -а, *ч.*; **римля́нка**, -и, *ж.*). 1. Громадяни давньої Римської держави. 2. Жителі міста Риму.

РИ́МЛЯНИН *див.* **ри́мляни**.

РИМЛЯ́НКА *див.* **ри́мляни**.

РИМО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **римува́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Який має риму, рими, складається з рядків або слів, що римуються.

РИМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **римо́ваний**.

РИ́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ри́мляни** і Рим. // Власт. римлянам, такий, як у римлян. ** **Ри́мське пра́во** – сукупність правових норм, вироблених у Стародавньому Римі, що виражали волю панівного класу рабовласників та були засвоєні багатьма європейськими державами. **Ри́мський ніс** – правильної форми великий ніс із горбинкою. **Ри́мський па́па** – глава католицької церкви. **Ри́мські ци́фри** – знаки чисел: I, II, III, IV, V, VI та ін., запозичені від стародавніх римлян.

РИМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **римува́ти**. 2. Порядок, система чергування рим у вірші, тип рим.

РИМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Поєднувати слова, склади для створення рими. 2. *неперех.*, *розм.* Складати вірші.

РИМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Бути співзвучним, становити риму. 2. Пас. до **римува́ти** 1.

РИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **ринь**.

РИ́НВА, -и, *ж.* Труба або жолоб для стікання води. ** **Як із ри́нви** – суцільним потоком.

РИ́НВОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ри́нва**.

РИНГ[1], -у, *ч.* 1. *спорт.* Огороджений канатом квадратний майданчик на помості, де провадяться змагання з боксу, реслінгу та ін. видів єдиноборств. 2. Загороджений майданчик, на якому демонструються якості собаки на спеціально організованих виставках або виводках собак.

РИНГ[2], -у, *ч.* 1 Одна з форм монополій; тимчасова угода про скуповування або вилучення з ринку певного товару, щоб підвищити попит і потім продати за вищою ціною. 2. Система прийняття управлінських рішень, пов'язана з розглядом проблеми серед широкого кола зацікавлених осіб на усіх ступенях управління фірмою. 3. Біржове кільце, яма.

РИНГ[3], -у, *ч.* Вихор в океані циклонічного або антициклонічного походження, холодне ядро якого обмежене вузьким кільцем теплих вод.

РИНГІ́Т, -а, *ч.* Грошова одиниця Малайзії.

РИ́НДА[1], -и, *ж.* 1. Зброєносець та охоронець московських князів і царів у 14 – 17 ст. 2. *діал.* Свиня. // *перен.* Про незугарну, недоладну людину.

РИ́НДА[2], -и, *ж.* 1. *заст.* Особливий дзвін, що звучить опівдні на суднах парусного флоту. 2. Судновий дзвін для подавання певних сигналів. // Сигнальний підвісний інструмент на судні.

РИ́НДЗА, -и, *ж.*, *рідко.* Різновид сиру, до рецепту виготовлення якого входить порошок з висушеного шлуночка молодого ягняти або теляти, що прискорює процес зсідання молока. // Порошок із такого сиру, що використовується для скорішого зсідання молока.

РИНДЗА́К, -а́, *ч.*, *заст.* Шлунок.

РИ́НДЗІВКА, -и, *ж.*, *етн.* Старовинна українська величальна пісня.

РИ́НДЗКА, -и, *ж.*, *зах.* Сичуг.

РИ́НДЗЯ, -і, *ж.*, *зах.* Телячий шлунок.

РИ́НДЯ, -і, *ж.*, *діал.* Свиня.

РИНЕСТРО́ЗИ, -ів, *мн.*, *вет.* Інвазійні хвороби непарнокопитних, що викликаються личинками оводів, які паразитують в носовій та суміжних порожнинах тварин.

РИНІОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Відділ найдавніших і найпримітивніших вимерлих вищих рослин.

РИНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки носа, що супроводжується слизово-гнійними виділеннями, іноді чиханиям. ** **Алергі́чний рині́т** – алергічна реакція, яка проявляється значним набряком слизової оболонки носа, чиханням та ін.

РИНК, -у, *ч.* Майданчик з дерев'яним або асфальтовим покриттям для катання на роликових ковзанах; скетинг-ринк.

РИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Невисока глиняна миска, яка розширюється вгору.

РИ́НКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ри́нок** 1. // Признач. для ринку. 2. Стос. до ринку (у 2 знач.). // Який обумовлюється попитом і пропозицією. ** **Ри́нкова еконо́міка** – економіка, за якої попит на товари та послуги породжує їх виробництво та визначає ціни на них. **Ри́нкова інфраструкту́ра** – система установ і організацій, які забезпечують вільний рух товарів та послуг на ринку. **Ри́нкова систе́ма** – сукупність ринків товарів та послуг.

РИНКОЛІ́Т, -у, *ч.* Важлива рідкісноземельна руда – жовтувато-зелені до бурого кристали з алмазним блиском.

РИНК-ХОКЕ́Й, -ю, *ч.* Хокей з м'ячем на роликових ковзанах.

РИНОБЛЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Гнійне запалення слизової оболонки носа; гнійні виділення з носа.

РИ́НОВ, -нви, *ж.*, *зах.* Ринва.

РИНОВІ́РУС, -у, *ч.* Вірус, який включає збудників гострих респіраторних захворювань та ящура.

РИНОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ринові́рус**. ** **Ринові́русна хворо́ба** – гостре захворювання верхніх дихальних шляхів, яке спричинюється риновірусами.

РИНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що починається в носі, виникає в носі, походить від носа.

РИ́НОК, -нку, *ч.* 1. Місце роздрібного продажу продуктів харчування та інших товарів; базар. ** **Ри́нок збу́ту** – сфера ринкової економіки, що споживає вироблені товари та послуги і визначає їх необхідну кількість та ціну. **Чо́рний ри́нок** – сфера нелегального товаро-грошового обігу, товарообігу. 2. Сфера товарного обміну; пропозиція і платоспроможний попит на товари у масштабі світового господарства, країни або окремих її районів. ** **Валю́тний ри́нок** – система фінансово-економічних відносин, пов'язаних із здійсненням операцій купівлі-продажу (обміну) іноземних валют і платіжних документів в іноземних валютах. **Зо́внішній ри́нок** – сфера товарного обміну, що виходить за національні межі. **Іпоте́чний ри́нок** – складова частина ринку позикових капіталів; тут акумулюють довготермінові грошові нагромадження через випуск іпотечних облігацій, що використовуються для надання кредитів під заставу нерухомості. **Клі́ринговий ри́нок** – система безготівкових розрахунків, базована на зарахуванні взаємних вимог, зобов'язань. **Контрольо́ваний ри́нок** – ринок, на якому пропозиція, попит та ціни формуються під впливом державних і майнових органів. **Ри́нок ці́нних папе́рів** – частина ринку позичкових капіталів, де купуються та продаються цінні папери, а також здійснюється їхня емісія. **Світови́й ри́нок** – сукупність національних ринків країн, зв'язаних між собою зовнішньою торгівлею.

РИНОКЛАДІО́З, -у, *ч.* Те саме, що **споротрихо́з**.

РИНОЛАЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гугня́вість**.

РИНОЛІ́Т, -а, *ч.*, *мед.* Тверде утворення в носі, що містить солі кальцію.

РИНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ринології.

РИНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що вивчає захворювання носа.

РИНОМІКО́З, -у, *ч.*, *мед.* Ураження слизової оболонки порожнини носа, викликане паразитичними грибками.

РИНОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **риносинусопа́тія**.

РИНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.*, *мед.* Відновлення носа або виправлення його форми за допомогою пластичної хірургії.

РИНОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до ринопластики.

РИНОПНЕВМОНІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Ринопневмоні́я ко́ней** – вірусна хвороба; бронхопневмонія, риніт, фарингіт (у лошат), масові аборти в останній період жеребності.

РИНОРА́ГІЯ, -ї, *ж.* Кровотеча з носа.

РИНОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Значне виділення ексудату слизової оболонки порожнини носа.

РИНОСИНУСИ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення слизової оболонки порожнини носа та приносових пазух. ** **Алергі́йний риносинуси́т** – респіраторний алергоз, який найчастіше зустрічається у дітей 2 – 4 років.

РИНОСИНУСОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Захворювання порожнини носа і його придаткових пазух алергічної природи.

РИНОСКЛЕРО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Ущільнення слизової оболонки носа інфекційного походження.

РИНОСКО́П, -а, *ч.*, *мед.* Дзеркало для огляду носової порожнини людини або тварини.

РИНОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до риноскопії.

РИНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Дослідження порожнини носа за допомогою носових дзеркал (носових розширювачів) та носоглоткового дзеркала.

РИНОСПОРИДІО́З, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання інфекційної етіології; характеризується утворенням на слизовій оболонці носа, очей, гортані, піхви, інколи на шкірі вух або статевого члена великих пухких поліпів з широкою основою або ніжкою.

РИНОФАРИНГІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **назофарингі́т**.

РИНОФАРИНГОСКЛЕРО́МА, -и, *ж.* Склерома з ураженням тканин носа та глотки.

РИНОФІ́МА, -и, *ж.* Потовщення носа при червоних чи рожевих вуграх.

РИНОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гугня́вість**.

РИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ри́нка**.

РИ́НОЧОК, -чку, *ч.* Зменш.-пестл. до **ри́нок** 1.

РИ́НСЬКИЙ, -кого, *ч.* Назва австрійського гульдена на західно-українських землях, які перебували під владою Австрії (з 1867 р. – Австро-Угорщини).

РИ́НУТИ, -ну, -неш, *недок. і док.* 1. Швидко, навально рухатися, сунути навалою в одному напрямку. // *на кого.* Швидко, разом кидатися, нападати на кого-небудь. // Падати стрімко. // Бурхливо текти, литися (про рідку масу). // Рясно литися, текти струменем (про сльози, кров і т. ін.). // Випромінюючись або поширюючись, проникати, надходити у великій кількості (про проміння, повітря і т. ін.). // Вириватися, лунати (про звуки). 2. *поет.* Летіти в певному напрямку, кудинебудь. 3. *перен.* З запалом, завзяттям братися за що-небудь. 4. *перен.*, *рідко.* Розвіюватися, зменшуватися, ставати невідчутним. // Зникати, ставати невидимим.

РИ́НУТИСЯ, -нуся, -нешся, *недок. і док.* Те саме, що **ри́нути** 1 – 3.

РИНЬ *див.* **рінь**.

РИП[1], -у, *ч.* Різкий звук, що виникає від тертя предмета або його частин чи деталей об щось інше. // Звук, якого видають деркачі, снігурі та деякі інші птахи. // Різкий, неприємний звук у голосі людини. ** **За одни́м ри́пом** – водночас, заразом. **З ри́пом** – з труднощами, через силу.

РИП[2], **РИП-РИП**, *виг.* 1. Звуконаслідування, що відтворює різкий звук від тертя чогось об що-небудь. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **ри́пнути**.

РИ́ПА, -и, *ж.*, *діал.* Вибій (*див.* **ви́бій**[1]).

РИ́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ри́пати** і звуки, утворювані цією дією.

РИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Час від часу або дуже часто видавати рип (*див.* **рип**[1]). // *чим.* Створювати рип.

РИ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. Багато ходити туди-сюди, відчиняючи раз у раз двері. 2. *перев. з запереч. част.* н е . Пориватися, намагатися кудись піти або зробити що-небудь. ** **Сиді́ти [й (і, та)] не ри́патися** (*див.* **сиді́ти**).

РИ́ПИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Леп.

РИПІЛЕ́РИ, -ів, *мн.* В 1830 – 40 рр. – члени ірландських організацій, які виступали за розрив англоірландської унії 1801 р.

РИПІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рипі́ти** і звуки, утворювані цією дією.

РИПІ́ТИ, -плю, -пи́ш; *мн.* рипля́ть; *недок.* 1. Видавати рип (*див.* **рип**[1]). // *чим.* Створювати рип. 2. *розм.* Говорити різким, неприємним голосом. // Різко звучати. 3. *розм.* Хрипіти (про легені). // *безос.*

РИПЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який має властивість рипіти.

РИПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **рипли́вий**.

РИПЛЯЧИ́. Дієприсл. до **рипі́ти**.

РИ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ри́пати**.

РИПНЯ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **рипли́вий**.

РИПО́СТ, -а, *ч.* У фехтуванні – відповідний удар або укол після виконання захисту.

РИПОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рипоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

РИПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **рипі́ти** 1.

РИПОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Неперервне рипіння.

РИПОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь бруду, нечистот.

РИП-РИП *див.* **рип**[2].

РИ́ПУС, -а, *ч.* Риба родини лососевих.

РИПУ́ЧЕ, *присл.* Видаючи або створюючи рип (*див.* **рип**[1]).

РИПУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який рипить, видає рип (*див.* **рип**[1]). 2. *розм.* Різкий, неприємний (про голос, звук).

РИПУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **рипу́чий**.

РИПУ́ЧО, *присл.* Те саме, що **рипу́че**.

РИРЕКРА́Н, -у, *ч.* У кінозніманні – просвічуваний екран, за допомогою якого здійснюється рирпроекція (*див.* **рирпрое́кція**).

РИРПРОЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Ме́тод рирпрое́кції** – метод комбінованого кінознімання, за яким реальний об'єкт знімають на фоні раніше зафіксованого (на плівці, стрічці) зображення, що його проеціюють на рирекран, розміщений за об'єктом.

РИС, -у, *ч.* 1. Трав'яниста рослина родини злакових, зерна якої є цінним харчовим продуктом, а солома використовується як сировина у легкій промисловості. 2. *збірн.* Білі продовгуваті зерна цієї рослини, що використовуються в їжі. // Страва, виготовлена з цих зерен.

РИ́СА, -и, *ж.* 1. Лінія, проведена на чому-небудь. // Лінія, що окреслює предмет і дає уявлення про його форму; контур. 2. *перев. мн.*, *звичайно у сполуч. зі сл.* о б л и ч ч я, з о в н і ш н і с т ь і т. ін. Сукупність частин, ліній, що утворюють зовнішній вигляд, обриси лиця. // Зовнішній вираз якогось почуття, настрою і т. ін. 3. Особливість, ознака, властивість кого-, чого-небудь. // Подробиця, деталь. ** **У головни́х (зага́льних) ри́сах** – в основному, без подробиць, деталей.

РИСА́К, -а́, *ч.* Легкий рисистий кінь.

РИСА́ЧКА, -и, *ж.* Самиця рисака.

РИСБЕ́РМА, -и, *ж.* Частина гідротехнічної споруди, признач. для кріплення річища потоку.

РИСЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля рисі (*див.* **рись**[1]).

РИСЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **рисеня́**.

РИСИ́СТИЙ, -а, -е. Який має швидку рись (*див.* **рись**[2]) (про коней). // На якому займаються виведенням рисаків.

РИСИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **риси́стий**.

РИСИ́ТИ, -сю, -си́ш, *недок.* 1. Бігти риссю (про коней). 2. Їхати риссю на коні.

РИСИ́ХА, -и, *ж.* Самиця рисі (*див.* **рись**[1]).

РИСІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із рисівництва.

РИСІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Вирощування рису як галузь сільського господарства.

РИСІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *с.* Стос. до рисівництва. *Рисівницьке господарство. Рисівницькі бригади.*

РИСІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **рисівни́к**.

РИСК, -у, *ч.* Те саме, що **ри́зик**.

РИ́СКА[1], -и, *ж.* 1. Зменш. до **ри́са**. *Підбивати риску.* 2. Те саме, що **дефі́с**.

РИ́СКА[2], -и, *ж.* 1. Крихта (у 1 знач.). 2. *перен.* Незначна частинка, трошки, дуже мало чого-небудь.

РИСКАЛИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Держак заступа.

РИСКА́ЛЬ, -я́, *ч.*, *зах.* Заступ.

РИ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ри́скати**.

РИ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Бігати, їздити і т. ін. в пошуках кого-, чого-небудь. // *розм.* Ходити, блукати довго чи по багатьох місцях з певною метою.

РИСКНУ́ТИ *див.* **рискува́ти**.

РИСКО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ризико́ваний**.

РИСКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **ристо́ваний**.

РИСКО́ВАНО, *рідко.* Присл. до **риско́ваний**. // *у знач. присудк. сл.*

РИСКОВИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який допускає риск, їде на риск.

РИСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **РИСКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **ризикува́ти**, **ризикну́ти**.

РИ́СЛІНГ, -у, *ч.* 1. Сорт білого винограду. 2. Біле натуральне сухе вино, яке виготовляють із цього сорту винограду.

РИСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. і мин. ч. до **рисува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Створений рисуванням, який складається з рисунків.

РИ́СОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **рис**. // Відведений під посіви рису. // Який сприяє вирощуванню рису. // Зробл. із зерен рису. *Рисовий крохмаль.* // Зробл. із стебел рису. ** **Ри́сова кукуру́дза** – сорт кукурудзи, зерна якої своєю формою схожі на рис. **Ри́совий папі́р** – тонкий міцний папір, який виготовляють із соломи рису. 2. Уживається як складова частина назв деяких рослин, схожих чимсь на рис, комах – шкідників рису.

РИСОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для збирання рису. ** **Рисозбира́льні комба́йни** – машини для збирання врожаю рису, зернобобових та ін. важковимолочуваних культур на перезволожених ґрунтах.

РИСООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для очищення рису.

РИСОРДЖИМЕ́НТО, *невідм.*, *с.* Національно-визвольний рух італійського народу з кінця 18 ст. за возз'єднання країни і знищення австрійського гніту.

РИСОСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з сіянням, вирощуванням рису.

РИСОСІЯ́ННЯ, -я, *с.* Сіяння, вирощування рису.

РИ́СОЧКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **ри́са**.

РИ́СОЧКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ри́ска**[2].

РИСПО́СТА, -и, *ж.*, *муз.* Другий та наступні голоси в імітаційно-поліфонічних творах (каноні, фузі та ін.), що імітують пропосту.

РИС-СИРЕ́ЦЬ, ри́су-сирцю́, *ч.* Нешеретоване зерно посівного рису; сировина для одержання рисових крупів.

РИ́ССЮ, *присл.* 1. Швидким алюром, середнім між галопом і ступою (про коней). // Верхи на конях цим алюром (про людей). 2. *розм.* Бігом, швидко (про людей).

РИСТА́ЛИЩЕ, -а, *с.*, *заст.* Площа для гімнастичних, кінних та ін. змагань, а також самі змагання.

РИСТОМІЦИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антибіотик, що його застосовують при тяжких інфекціях, викликаних стійкими до інших антибіотиків стафілококами та ентерококами.

РИСТО́РНО *див.* **рито́рно**.

РИ́СТУ-КО́НДРА, -и, *ж.* Карельський народний танець, поширений також у Фінляндії.

РИ́СТУ-ПЯ́РЕ, *невідм.*, *ч.* Карельський народний танець-гра.

РИСТЬ, -і, *ж.*, *заст.* Рись (*див.* **рись**[2]). ** **У соба́чу ристь**, *жарт.* – дуже прудко.

РИ́СТЮ, *присл.*, *заст.* Риссю (у 1 знач.).

РИСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до рисування. // Признач. для рисування. // В якому вчать рисувати.

РИСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **малюва́льник**. 2. *заст.* Кресляр.

РИСУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **рисува́льник**.

РИСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рисува́ти** і **рисува́тися** 2.

РИСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Те саме, що **малюва́ти** 1, 3, 4. 2. *перех.* Креслити чимось по чому-небудь.

РИСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Те саме, що **малюва́тися** 2 – 4. 2. Виставляти себе на показ, хизуватися, поводитися манірно.

РИСУНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рису́нок** 1.

РИСУ́НОК, *ч.* 1. *род.* -нка. Те саме, що **малю́нок** 1, 2. 2. *род.* -нку. Мистецтво зображення, відтворення чого-небудь рисуванням. 3. *род.* -нка. Те саме, що **кре́слення** 2. 4. *род.* -нка, *перен.* Обрис, контур чого-небудь. 5. *род.* -нка. Характерні особливості виконання, художнього втілення якого-небудь твору мистецтва.

РИСУ́НОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **рису́нок** 1.

РИСУ́НЧАСТИЙ, -а, -е, *рідко.* З рисунком, узором. *Рисунчасті шкарпетки.*

РИСЬ[1], -і, *ж.* Великий хижий ссавець родини котячих із дуже гострим зором.

РИСЬ[2], -і, *ж.* 1. Швидкий алюр, середній між галопом і ступою. ** **На рися́х** – риссю. 2. *перен.*, *розм.* Про швидкий біг людини.

РИ́СЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **рись**[1]. // Такий, як у рисі, який нагадує чим-небудь рись. // Зробл. із шкури рисі.

РИТАРДА́НДО, *незм. і невідм.*, *с.*, *муз.* Поступове уповільнення темпу.

РИТЕНУ́ТО, *незм. і невідм.*, *с.*, *муз.* Вказівка поступового переходу до повільнішого темпу.

РИ́ТИ, ри́ю, ри́єш, *недок.* 1. *перех.* Розкопувати, розривати, розпушувати що-небудь рихле, сипке. 2. *перех.* Вибираючи, викидаючи землю, робити, копати заглиблення, яму і т. ін. 3. *перех.* Викопувати, видобувати що-небудь із землі. 4. *перех.*, *розм.* Перебирати, перекладати, ворушити що-небудь, шукаючи щось. 5. *неперех.*, *на кого, проти кого, рідко під ким, перен.* Підступно, таємно діяти на шкоду кому-небудь. 6. *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **ри́тися** 2.

РИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ри́ти** 1 – 4. 2. *у знач. прикм.*, *заст.* Тиснений.

РИ́ТИНА, -и, *ж.* Малюнок, вирізаний на металі, камені або дереві і відтиснений на папері.

РИ́ТИСЯ, ри́юся, ри́єшся, *недок.* 1. Розривати, розпушувати що-небудь рихле або сипке, копатися в ньому. 2. *розм.* Перебирати, перекладати, ворушити що-небудь, шукаючи щось. 3. *розм.* Переглядати твори, книжки, вивчати їх, дістаючи потрібну інформацію. 4. *перен.* Докладно аналізувати що-небудь.

РИ́ТІВНИК, -а, *ч.* Майстер, митець, який вирізує малюнки, образи на металі, камені, дереві.

РИТМ, -у, *ч.* 1. Рівномірне чергування впорядкованих елементів (звукових, мовних, зображальних і т. ін.), циклів, фаз, тих чи інших процесів і явищ. // *муз.* Чергування і співвідношення довгих і коротких долей та акцентів. 2. *перен.* Розміреність, злагодженість у протіканні чогось.

РИТМ-ЕНД-БЛЮЗ, -у, *ч.* Урбанізована модифікація блюзу, що являє собою поєднання чистого блюзу і напружено-енергійного джазу.

РИТМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Введення ритму у що-небудь.

РИТМІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ритмізува́ти**. // **ритмізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РИТМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Робити що-небудь ритмічним (у 1 знач.).

РИТМІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **ритмізува́ти**.

РИ́ТМІКА, -и, *ж.* 1. Сукупність усіх конкретних виявів ритму. 2. Наука про ритм та його закономірності. *Закони ритміки.* // Розділ віршування, що вивчає природу віршового ритму, принципи й методику його аналізу. 3. Система фізичних вправ із музичним супроводом, призначених для виховання відчуття ритму.

РИТМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ритміки (у 1 знач.). ** **Ритмі́чна гру́па**, *лінгв.* – група слів у реченні, які об'єднані логічним наголосом і виражають єдине смислове ціле. 2. Який підпорядкований ритму, відбувається у ритмі; безперебійний. // Який повторюється через рівні проміжки часу; рівномірний. ** **Ритмі́чна гімна́стика** – те саме, що **аеро́біка**. **Ритмі́чна гру́па**, *муз.* – група музикантів, які виконують в ансамблі чи оркестрі функцію ритмічного супроводу.

РИТМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ритмі́чний**. ** **Ритмі́чність виробни́цтва** – систематичний випуск продукції за встановленим графіком, асортиментом і відповідної якості.

РИТМІ́ЧНО. Присл. до **ритмі́чний**.

РИТМОМЕЛО́ДИКА, -и, *ж.*, *лінгв.* Членування мови відповідно до певних інтонаційних та ритмічних моделей.

РИТМОМЕЛОДИ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.*, *рідко.* Те саме, що **ритмомелоді́йний**.

РИТМОМЕЛОДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *лінгв.*, *рідко.* Властивість за знач. **ритмомелоди́чний**.

РИТМОМЕЛОДІ́ЙНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Стос. до ритмомелодики.

РИТМОМЕЛОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *лінгв.* Властивість за знач. **ритмомелоді́йний**.

РИТМОМЕЛО́ДІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.*, *рідко.* Те саме, що **ритмомело́дика**.

РИТМОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Система фізичних вправ для всебічного гармонійного розвитку тіла.

РИТМОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ритмопластики.

РИТМ-СЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Група інструментів в естрадному або джаз-оркестрі, яка забезпечує ритм (ударні й фортепіано).

РИ́ТОВИНА, -и, *ж.* Те саме, що **ри́тина**.

РИТО́Н, -а, *ч.* Стародавня посудина для пиття (найчастіше для вина) у вигляді рога, іноді з невеликим отвором у нижній вузькій частині.

РИ́ТОР, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції та Стародавньому Римі – оратор і вчитель красномовства. // Оратор, який має хист красномовця. 2. Оратор, який, володіючи мистецтвом красномовця, говорить красиво, але беззмістовно. 3. У братських школах і в академії України та в духовних семінаріях дореволюційної Росії – учитель або учень по класу риторики.

РИТОРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *перен.* Те саме, що **рито́рика** 2.

РИТО́РИКА, -и, *ж.* 1. Наука красномовства, ораторське мистецтво. // Навчальний предмет, в якому викладено теорію красномовства, ораторського мистецтва. // *рідко.* Підручник із цього предмета. 2. *перен.* Зовнішньо красиве, але позбавлене змісту красномовство. 3. *заст.* Назва молодшого класу духовної семінарії.

РИТОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до риторики. // Написаний за правилами риторики (у 1 знач.). ** **Ритори́чне запере́чення** – одна з фігур поетичної мови, що полягає у використанні заперечення як засобу наголошення уваги на чому-небудь. **Ритори́чне пита́ння (запита́ння)** – одна із стилістичних фігур поетичної мови, яка полягає у використанні запитання, що містить ствердну відповідь. **Ритори́чні фігу́ри** – засіб підсилення емоційної впливовості художньої та ораторської мови.

РИТОРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ритори́чний**.

РИТОРИ́ЧНО. Присл. до **ритори́чний**.

РИТО́РНО, **РИСТО́РНО**, *невідм.*, *с.* У практиці страхування – утримання страхувачем частини страхової премії у разі розірвання страхувальником укладеного договору страхування внаслідок обставин, що дають йому право на це.

РИ́ТОРСТВО, -а, *с.*, *заст.* Риторика (у 2 знач.).

РИ́ТОРСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ри́торствувати**.

РИ́ТОРСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Ораторствувати.

РИ́ТОРСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до риторства і ритора.

РИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **ри́ти**.

РИТУА́Л, -у, *ч.*, *книжн.* 1. Сукупність обрядів, що супроводжують релігійну відправу і становлять її зовнішнє оформлення. 2. Вироблений звичаєм або запроваджений порядок здійснення чого-небудь; церемонія, церемоніал. 3. *біол.* Поведінка тварин у певних випадках їхнього спілкування. 4. *псих.* Прості або складні рухи чи дії, які виконуються проти волі та всупереч розуму з метою попередження уявного нещастя або його переборення.

РИТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Пов'язаний з ритуалом. // Признач. для ритуалу.

РИТУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ритуа́льний**.

РИТУРНЕ́ЛЬ, -ю, *ч.*, *муз.* 1. Частина акомпанементу, що повторюється на початку та в кінці кожної строфи пісні, романсу, оперної арії і т. ін. 2. Назва теми у концертній формі. 3. Розділ жвавого характеру, що протиставляється більш наспівній музиці як свого роду моторне доповнення. 4. У танцювальній музиці – вступний та заключний інструментальний відіграш у танці. 5. В балеті 17 – 18 ст. – інструментальний вступ до танцю.

РИ́ТЬМИ, **РИ́ТЮ**, *присл.*, *зах.* Назад.

РИ́ТЮ *див.* **ри́тьми**.

РИФ[1], -у, *ч.*, *геол.* Пасмо підводних або невисоких надводних скель на мілководді. *Коралові рифи.*

РИФ[2], -а, *ч.*, *мор.* Поперечний ряд отворів або петельок на вітрилі, через які просувають вірьовку, щоб зменшити площу вітрила під час сильного вітру. ** **Бра́ти риф** – зменшувати площу вітрила.

РИФ[3], -а, *ч.* Засіб мелодійної техніки року і джазу, особливо характерний для свінгу – багаторазово повторювана групою інструментів коротка мелодійна фраза.

РИФАМПІЦИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Напівсинтетичний антибіотик широкого спектру дії.

РИФЕ́Й, -я, *ч.* Етап геологічної історії розвитку земної кори у пізньому протерозої.

РИФЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. ** **Рифе́йська е́ра** – те саме, що **рифе́й**.

РИ́ФИ, риф, *мн.* Берберський народ у Марокко, який населяє гірську область Риф.

РИ́ФИТИ, -флю, -фиш; *мн.* ри́флять; *недок.*, *перех.*, *мор.* Зменшувати площу вітрила за допомогою рифів (*див.* **риф**[2]).

РИ́ФЛЕНИЙ[1], -а, -е, *мор.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ри́фити**.

РИ́ФЛЕНИЙ[2], -а, -е, *тех.* Який має рифлі.

РИ́ФЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ри́флений**.

РИ́ФЛЕННЯ, -я, *с.*, *тех.* 1. Нанесення рифлів на поверхню чого-небудь. 2. Те саме, що **ри́флі**.

РИ́ФЛІ, -ів, *мн.*, *тех.* Борозенки, заглиблення та виступи на якій-небудь поверхні.

РИ́ФОВИЙ[1], -а, -е, *геол.* Стос. до рифу (*див.* **риф**[1]).

РИ́ФОВИЙ[2], -а, -е, *мор.* Стос. до рифа (*див.* **риф**[2]). ** **Ри́фовий ву́зол** – особливий вид вузла, якого можна зав'язати легко і швидко.

РИФО́РМІНГ, -у, *ч.* 1. Спосіб переробки нафти з метою одержання високоякісних бензинів і ароматичних вуглеводнів. 2. Устаткування для такої переробки.

РИФОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який утворює рифи.

РИ́ФСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ри́фи** і **Риф**.

РИФТ, -у, *ч.* Западина, що утворюється при опусканні ділянки земної кори.

РИ́ФТОВИЙ, -а, -е. Що стосується рифту. *Рифтова долина. Рифтова ущелина.*

РИ́ХВА, -и, *ж.*, *розм.* Металеве кільце для скріплення чого-небудь.

РИХТА́, -и́, *ж.*, *зах.* Прибуток, дохід.

РИ́ХТИНО, *присл.*, *діал.* Отож, напевно.

РИХТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рихтува́ти**.

РИХТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до рихтування.

РИХТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається рихтуванням.

РИХТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **рихтува́льник**.

РИХТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рихтува́ти**.

РИХТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. *розм.* Готувати, підготовляти що-небудь. // Збирати, споряджати куди-небудь. 2. *спец.* Випрямляти, вирівнювати металеві листові конструкції. 3. Поновлювати первинну форму понівеченим в аваріях автомобілів та їх частин (крил, дверцят, бампперів та ін.) за допомогою спеціального інструменту та обладнання.

РИХТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *розм.* Готуватися, підготовлятися до чого-небудь. // Збиратися, споряджатися куди-небудь. 2. *спец.* Пас. до **рихтува́ти** 2.

РИ́ЦАР, -я, *ч.* Те саме, що **ли́цар**.

РИ́ЦАРСТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **ри́цар**. 2. *перен.* Вихованість, підкреслена чемність, благородство рицаря.

РИ́ЦАРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до рицаря. 2. *перен.* Вихований, підкреслено чемний, благородний (у 1 знач.).

РИЦИ́Н, -у, *ч.* Білок-альбумін – складник рицинового насіння; високомолекулярний токсин; надзвичайно отруйний.

РИЦИ́НА, -и, *ж.* 1. Олійна рослина родини молочайних, з насіння якої одержують касторову олію. 2. *рідко.* Те саме, що **Рици́нова олі́я** (*див.* **рици́новий**).

РИЦИНІ́Н, -у, *ч.* Отруйний алкалоїд піридинового ряду, що міститься у рициновому насінні.

РИЦИ́НОВИЙ, -а, -е. Вигот. з рицини (у 1 знач.). // Який залишається внаслідок обробки рицини. ** **Рици́нова олі́я** – в'язка, добре розчинна у спирті рідина, яка використовується у техніці, лакофарбовій і хімічній промисловості, медицині.

РИЦИНОЛЕА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір рицинолевої кислоти, гліцерид якої є головним складником рицинової олії.

РИЦИНО́ЛЕВИЙ, -а, -е: ** **Рицино́лева кислота́** – оксипохідна одеїнової кислоти.

РИЦИ́ПКА, -и, *ж.*, *зах.* Рецепт на ліки.

РИЦОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Збирання лікарських рослин.

РИЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рича́ти**.

РИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. Видавати протяжні загрозливі звуки низького тону, що нагадують звук "р-р-р" (про тварин). // Видавати протяжні звуки від болю, злості і т. ін. (про людей). // *рідко.* Ревіти, мукати (про рогату худобу). 2. *розм.* Кричати, говорити грубим, злим, дратівливим голосом.

РИЧЕРКА́Р, -а, *ч.* Музична форма, поширена у західно-європейській музиці 16 – 17 ст.; складався з декількох розділів, в кожному з яких розвивалася поліфонічно своя тема.

РИЧЕРКА́ТА, -и, *ж.* Різновид фуги з особливо складними прийомами композиційної техніки.

РИЧКІВНЯ́, -і, *ж.*, *діал.* 1. Приміщення для дійної худоби. 2. Приміщення для молочних продуктів.

РИШЕЛЬЄ́, *невідм.*, *с.* Ажурне вишивання, в якому краї малюнка обметано петельним швом, а просвіти заповнено гротчастими з'єднаннями.

РИ́ШТА[1], -и, *ж.* Безхребетна паразитична тварина класу круглих червів; мединська нитянка.

РИ́ШТА[2], -и, *ж.* Те саме, що **дракункульо́з**.

РИШТА́К, -а́, *ч.* 1. Жолоб, канава для стікання води. 2. *гірн.* Похилий дощаний настил для спускання вугілля, видобутого в забої. // Металевий жолоб конвеєра, що застосовується в гірничій справі. 3. *буд.* Те саме, що **ришто́вання** 1.

РИШТАКО́ВИЙ, **РИШТА́ЧНИЙ**, -а, -е. Прикм. до **ришта́к**.

РИШТА́ЧНИЙ *див.* **риштако́вий**.

РИШТО́ВАННЯ, **РИШТУВА́ННЯ**, -я, *с.* 1. *буд.* Тимчасове дерев'яне або трубчасте обладнання, що встановлюється біля стін споруди під час її відбудови, ремонту, реставрації і т. ін. 2. Тимчасовий дощаний настил на підвищенні; поміст. 3. Тимчасове пристосування для підтримування чого-небудь у певному положенні.

РИШТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Див. **ришто́вання**. 2. Дія за знач. **риштува́ти**.

РИШТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.*, *буд.* Ставити, зводити риштовання для чого-небудь. 2. *перех.*, *розм.* Готувати, збирати, споряджати куди-небудь. // Забезпечувати, оснащувати і т. ін. що-небудь чимось.

РИШТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Готуватися, збиратися, споряджатися куди-небудь. 2. Пас. до **риштува́ти** 2.

РИШТУ́НОК, -нку, *ч.* 1. *збірн.*, *заст.* Спорядження (у 2, 3 знач.). 2. *буд.*, *рідко.* Те саме, що **ришто́вання** 1.

РІА́Л, -а, *ч.* 1. Грошова одиниця Ємену – 100 філсів. 2. Грошова одиниця Ірану – 100 динарів. 3. Грошова одиниця Оману – 1000 байзів.

РІВ, ро́ву, *ч.* Довга глибока канава, розмита водою або викопана в землі.

РІ́ВЕНЬ, -вня, *ч.* 1. Умовна горизонтальна лінія або площина, що служить межею висоти, яку має або на якій міститься хто-, що-небудь. // Міра величини, розвитку, значущості чогось. 2. Висота стояння води. ** **Рі́вень мо́ря** – умовна вихідна точка для визначення висот на земній поверхні. 3. *чого*, *який*, *перен.* Ступінь якості, величина і т. ін., досягнуті у чому-небудь. // Ступінь абстракції. // *кого.* Ступінь чиєсь освіти, культури, підготовки і т. ін. ** **Рі́вень життя́** – рівень споживання населення, характеризується кількісними та якісними показниками: обсягом реальних доходів на душу населення, рівнем і структурою споживання продовольчих, непродовольчих товарів та послуг, рівнем і динамікою цін на основні предмети споживання, квартирної плати, плати за транспортні послуги. **На найвищому рі́вні** – між керівниками урядів, партій, держав. **На рі́вні**: а) як слід, як треба, як належить; б) (*чого*) у повній відповідності з чим-небудь. **Підня́ти (виважити** *і т. ін.*) **на рі́вень** *кого, чого* – стати самому чи зробити кого-, що-небудь таким, як хтось інший або щось інше у розумовому, культурному, виробничому і т. ін. аспектах. 4. Простий прилад для перевірки горизонтального положення лінії, площини; ватерпас. 5. Шар ієрархічної структури. 6. *спец.* Шар логічної структури комп'ютерної мережі, який описує певний комплекс задач, що виконуються цією мережею.

РІВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Зменш. до **рів**.

РІВ'Є́РА, -и, *ж.* Намисто з діамантів.

РІ́ВНЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рі́вень**.

РІВНЕМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання рівня рідинних середовищ або сипких речовин. ** **Гідростати́чний рівнемі́р** – рівнемір, яким вимірюється гідростатичний тиск рідини, залежний від висоти її рівня. **Поплавко́вий рівнемі́р** – рівнемір, у якому вимірюється переміщення поплавка, частково зануреного у рідину. **Ультразвуко́вий рівнемі́р** – акустичний рівнемір з використанням ультразвукового випромінювання.

РІ́ВНЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Рівне.

РІВНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **рі́вний** (у 1 – 5 знач.).

РІВНЕ́НЬКО. Присл. до **рівне́нький**.

РІВНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Дуже, зовсім рівний (у 1 – 5 знач.).

РІВНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **рівне́сенький**.

РІ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який не має западин і підвищень (про поверхню); гладкий. // *у знач. ім.* **рі́вне**, -ного, *с.* Місцевість, місце без западин і підвищень. 2. Який не має викривлень, закрутів; прямий. // Який не має нахилу; стрімкий. // Який не має різких потовщень, розширень. *Рівна нитка.* // Стрункий, не сутулий (про людину, її поставу і т. ін.). // Який не має випуклостей (про лоб). // Який має правильну, без викривлень форму. 3. Який нічим не відрізняється від кого-,

чого-небудь; однаковий. // Однаковий за розміром, величиною, формою, вагою, зростом і т. ін. // Який здійснюється, проводиться однаковими щодо сили, вправності сторонами, противниками (про бій, змагання і т. ін.). *Рівний двобій.* // Такий самий, однаковий особистими якостями, властивостями. // *кому, чому, з ким – чим.* Рівноцінний з ким-, чим-небудь. 4. Рівномірний, постійний у своєму виявленні. // Одного, однакового ритму; розмірений. *Рівний пульс.* // Який не має підвищень чи знижень тону (про голос і т. ін.). // Однаковий за кольором, забарвленням, інтенсивністю і т. ін. // Позбавлений труднощів, ускладнень, без відступів, збочень (про життя, життєвий шлях). 5. Який може рівнятися з ким-небудь своєю гідністю, заслугами, знаннями, досвідом, походженням і т. ін. // Який має однакові з ким-, чим-небудь права; рівноправний. // Заснований на рівноправності, зумовлений рівноправністю. 6. *перен.* Урівноважений, спокійний (про людину, її вдачу, поведінку). 7. *чому і без додатка.* Який дорівнює, відповідає величині чого-небудь або складає якусь величину. 8. Виражений круглими цифрами (про число, рахунок і т. ін.).

РІВНИ́К, -а, *ч., діал.* Екватор.

РІВНИ́НА, -и, *ж.* 1. Досить велика ділянка земної поверхні без істотних западин і підвищень. 2. *чого, яка.* Водяна поверхня чималих розмірів.

РІВНИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **рівни́на** 1. // Власт. рівнині. // Розташований на рівнині.

РІВНИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівни́нний**. *Рівнинність степу.*

РІВНИ́ЦЯ, -і, *ж., текст.* Напівфабрикат прядильного виробництва у вигляді слабо зсуканої нитки, що йде на виготовлення пряжі.

РІВНИ́ЧНИЙ, -а, -е, *текст.* Прикм. до **рівни́ця**. // Признач. для вироблення рівниці. ** **Рівни́чна маши́на** – машина прядильного виробництва, на якій формують рівницю.

РІВНИ́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто займається виготовленням рівниці.

РІВНИ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **рівни́чник**.

РІВНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **рівне́сенький**.

РІВНІ́СІНЬКО. Присл. до **рівні́сінький**.

РІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **рі́вний** 1 – 6. 2. Рівне становище людей у суспільстві, що виражається в однаковому ставленні до засобів виробництва і в користуванні тими самими політичними та громадянськими правами. 3. Алгебраїчний вираз із двох рівних між собою частин. ** **Знак рі́вності** – математичний знак у вигляді двох коротких паралельних ліній (=), які вказують на те, що частини алгебраїчного виразу, між якими він стоїть, рівні. **Ста́вити (поста́вити) знак рі́вності** (*див.* **знак**).

РІВНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рівні́шати**.

РІВНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати більш рівним.

РІВНІ́ШЕ. Присл. до **рівні́ший**.

РІВНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **рі́вний**.

РІ́ВНО, *присл.* 1. Присл. до **рі́вний** 1 – 4. 2. *у знач. присудк. сл.* Немає западин та підвищень. 3. *у знач. част.* Якраз, саме. // Точно. 4. *у знач. част.* Так само, однаково, такою ж мірою. 5. *з чим, розм.* На одному рівні, урівень з чим-небудь. 6. *у знач. спол., у сполуч. зі сл.* **я к**, *рідко.* Так само, як. 7. *у знач. част., розм.* Зовсім, абсолютно.

РІВНОАПО́СТОЛЬНИЙ, -а, -е. Якого за його діяння, подвижництво, святість прирівнюють до перших апостолів. *Рівноапостольні солунські брати.*

РІВНОБЕ́ДРЕНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має рівні бокові сторони (про геометричну фігуру).

РІВНОБЕ́ДРЕНИК, -а, *ч., мат.* Трикутник, який має рівні бокові сторони.

РІВНОБЕ́ДРЕНІСТЬ, -ності, *ж., мат.* Властивість за знач. **рівнобе́дрений**.

РІВНОБІ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **парале́льний**.

РІВНОБІ́ЖНИК, -а, *ч.* Те саме, що **парале́ль**.

РІВНОБІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівнобі́жний**.

РІВНОБІ́ЖНО. Присл. до **рівнобі́жний**.

РІВНОБІЖНОСТІ́ННИК, -а, *ч.* Геометрична фігура з рівнобіжними (паралельними) стінками (гранями).

РІВНОБІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **рівносторо́нній**.

РІВНОБІ́ЧНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, у якої сторони рівні.

РІВНОБІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівнобі́чний**.

РІВНОБО́КИЙ, -а, -е. У якого рівні боки.

РІВНОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **рівнобо́кий**.

РІВНОВА́ГА, -и, *ж.* 1. Стан нерухомості, спокою, в якому перебуває яке-небудь тіло під дією рівних, протилежно направлених сил. *Динамічна рівновага. Теплова рівновага.* ** **О́ргани рівнова́ги** – органи людини, більшості тварин та деяких рослин, які реагують певним чином на зміни положення тіла в просторі. **Рівнова́га сил**, *мех.* – зрівноваження дії кількох сил на тіло. 2. Стійке положення кого-, чого-небудь у просторі. // *перен.* Спокійний душевний стан людини. ** **Виво́дити (ви́вести) з рівнова́ги** *кого* – позбавляти кого-небудь спокою, терпіння, витримки і т. ін. **Втрача́ти рівнова́гу**: а) не міцно, не твердо стояти, триматися і т. ін., падаючи, хитаючись; б) перебувати в стані нервового збудження, хвилювання, роздратування і т. ін., втрачати спокій, самовладання, терпіння. **Душе́вна рівнова́га** – стан спокою, відсутність переживань, хвилювань і т. ін. 3. *перен.* Стійке співвідношення між чим-небудь, урівноваження одного іншим. ** **Екологі́чна рівнова́га** – баланс компонентів, що утворюють довкілля, і природних процесів, які призводять до довготривалого існування екосистеми.

РІВНОВА́ГИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Зрівноважений. 2. Однаковий для всіх.

РІВНОВА́ГІСТЬ, -гості, *ж., діал.* Стан і властивість за знач. **рівнова́гий**.

РІВНОВА́ГОВИЙ, -а, -е, *заст.* Рівноважний.

РІВНОВА́ГОВІСТЬ, -вості, *ж., заст.* Стан і властивість за знач. **рівнова́говий**.

РІВНОВА́ЖИТИСЯ, -уся, -ишся, *недок.* 1. Зрівноважуватися. 2. Мірятися силою.

РІВНОВА́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до рівноваги. 2. Однаковий з чим-небудь за вагою, якістю, значенням і т. ін.

РІВНОВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **рівнова́жний**.

РІВНОВЕЛИ́КИЙ, -а, -е. 1. Який має однакову з чим-небудь величину, такий самий, як у чогось, розмір. // *мат.* Який має однаковий порівняно з чим-небудь іншим об'єм або таку саму площу. 2. *перен.* Однаковий з чим-небудь значенням; рівнозначний.

РІВНОВЕЛИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **рівновели́кий**.

РІВНОВІДДА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який перебуває на однаковій відстані від чого-небудь.

РІВНОВІДДА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рівновідда́лений**.

РІВНОВІДСО́ТКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **рівнопроце́нтний**.

РІВНОВІЙЧА́СТИЙ, -а, -е: ** **Рівновійча́сті інфузо́рії** – підклас найпростіших класу інфузорій, у яких війки розподілені по всьому тілу.

РІВНОДЕ́ННИЙ, -а, -е, *астр.* Стос. до рівнодення.

РІВНОДЕ́ННИК, -а, *ч., геогр.* Екватор.

РІВНОДЕ́ННЯ, -я, *с., астр.* Час, що буває двічі на рік, коли тривалість дня й ночі на всій Землі (крім полюсів) однакова.

РІВНОДІ́ЙНА, -ої, *ж., фіз.* Те саме, що **рівноді́йна си́ла**.

РІВНОДІ́ЙНИЙ, -а, -е, *фіз.* Який діє однаково з силами, сумою сил. ** **Рівноді́йна си́ла**, *фіз.* – сила, дія якої дорівнює дії кількох сил.

РІВНОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рівноді́йний**.

РІВНОДІ́ЮЧА, -ої, *ж., фіз.* Те саме, що **рівноді́йна**.

РІВНОДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **рівноді́йний**.

РІВНОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Такий, під час якого його величина за будь-які однакові проміжки часу змінюється на те саме значення. *Рівнозмінний рух.*

РІВНОЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівнозмі́нний**.

РІВНОЗМІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рівнозмі́нний**.

РІВНОЗМІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Якого за будь-які однакові проміжки часу змінюють на те саме значення, на ту саму величину.

РІВНОЗМІ́НЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівнозмі́нюваний**.

РІВНОЗМІ́НЮЮЧИЙ, -а, -е. Який за будь-які однакові проміжки часу змінює що-небудь на те саме значення, на ту саму величину.

РІВНОЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Який дорівнює чому-небудь значенням, значимістю.

РІВНОЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рівнозна́чний**.

РІВНОЗНА́ЧНО. Присл. до **рівнозна́чний**. // *у знач. присудк. сл.*

РІВНОЗУ́БИЙ, -а, -е. У якого рівні зуби.

РІВНОЗУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **рівнозу́бий**.

РІВНОКРИ́ЛИЙ, -а, -е, *ент.* Який має однакові за розміром крила.

РІВНОКРИ́ЛІ, -их, *мн.* Ряд рослиноїдних комах, перев. шкідників сільськогосподарських культур і лісу.

РІВНОКРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **рівнокри́лий**.

РІВНОКУ́ТНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має рівні кути. ** **Рівноку́тні прое́кції** – картографічні проекції, які передають на карті кути без спотворень і зберігають у кожній точці постійний масштаб.

РІВНОКУ́ТНИК, -а, *ч., мат.* Фігура з рівними кутами.

РІВНОКУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівноку́тний**.

РІВНОЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **парале́льний**.

РІВНОЛЕ́ЖНИК, -а, *ч.* Те саме, що **парале́ль**.

РІВНОЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівноле́жний**.

РІВНОЛЕ́ЖНО. Присл. до **рівноле́жний**.

РІВНОМІНЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **рівнозмі́нний**.

РІВНОМІНЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **рівномінли́вий**.

РІВНОМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Однаковий, постійний у всіх своїх частинах, елементах або протягом усієї дії. // Який звучить весь час ритмічно, з однаковою силою. // Який здійснюється весь час з однаковою швидкістю, ритмічністю. *Рівнозмінний рух.* 2. *заст.* Який має однакову з чим-небудь величину.

РІВНОМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівномі́рний**.

РІВНОМІ́РНО. Присл. до **рівномі́рний**.

РІВНОМОЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який має таку ж, однакову можливість, ймовірність, як і інший.

РІВНОМОЖЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. **рівноможли́вий**.

РІВНОНО́ГИЙ, -а, -е. У якого рівні ноги. ** **Рівноно́гі ракоподі́бні** – ряд з підкласу вищих ракоподібних; мешкають переважно у морях, а також у прісних водах і на суходолі.

РІВНОПЛЕ́ЧИЙ, -а, -е. Який має рівні (у 2 знач.) плечі.

РІВНОПЛЕ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **рівнопле́чий**.

РІВНОПОДІ́ЛЬНА, -ої, *ж., мат.* Лінія, що ділить кут якої-небудь геометричної фігури на дві рівні частини.

РІВНОПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який ділить що-небудь на рівні частини.

РІВНОПОДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рівноподі́льний**.

РІВНОПО́ЛЮСНИЙ, -а, -е. Що стосується рівних полюсів чого-небудь.

РІВНОПО́ЛЮСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівнопо́люсний**.

РІВНОПОТЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має однакові потенціали.

РІВНОПРА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який має однакові, рівні з ким-, чим-небудь права. // Заснований на рівноправності, зумовлений рівноправністю. 2. *перен.* Який виконує таку саму роль або має таке саме значення; рівнозначний.

РІВНОПРА́ВНИЦТВО, -а, *с., заст.* Рівноправність.

РІВНОПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Користування однаковими, рівними з ким-, чим-небудь правами.

РІВНОПРА́ВНО. Присл. до **рівнопра́вний**.

РІВНОПРА́В'Я, -я, *с., рідко.* Те саме, що **рівнопра́вність**.

РІВНОПРИСКО́РЕНИЙ, -а, -е, *мех.* Швидкість якого рівномірно зростає.

РІВНОПРИСКО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж., мех.* Властивість за знач. **рівноприско́рений**.

РІВНОПРИШВИ́ДШЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рівноприско́рений**.

РІВНОПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Взятий в однаковому процентному відношенні.

РІВНОРАМЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **рівнобе́дрений**.

РІВНОРАМЕ́ННИК, -а, *ч.* Рівнобедрений трикутник.

РІВНОРАМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівнораме́нний**.

РІВНОСИ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **рівнозна́чний**.

РІВНОСИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівноси́льний**.

РІВНОСИ́ЛЬНО. Присл. до **рівноси́льний**.

РІВНОСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е, *грам., літ.* Який має однакову кількість складів або полягає у чергуванні рівної кількості складів.

РІВНОСКЛАДО́ВІСТЬ, -вості, *ж., грам., літ.* Властивість за знач. **рівноскладо́вий**.

РІВНОСМУ́ГИЙ, -а, -е. У якого рівні смуги.

РІВНОСМУГОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **рівносму́гий**.

РІВНОСПОВІ́ЛЬНЕНИЙ, -а, -е, *мех.* Швидкість якого рівномірно зменшується.

РІВНОСПОВІ́ЛЬНЕНІСТЬ, -ності, *ж., мех.* Властивість за знач. **рівноспові́льнений**.

РІВНОСТЕПЕНЕ́ВИЙ, -а, -е, *мат.* У якого рівні степені.

РІВНОСТЕПЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж., мат.* Властивість за знач. **рівностепене́вий**.

РІВНОСТОРО́ННІЙ, -я, -є, *мат.* Який має рівні сторони (про геометричні фігури).

РІВНОСТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж., мат.* Властивість за знач. **рівносторо́нній**.

РІВНОУПОВІ́ЛЬНЕНИЙ, -а, -е, *мех.* Те саме, що **рівноспові́льнений**.

РІВНОУПОВІ́ЛЬНЕНІСТЬ, -ності, *ж., мех.* Властивість за знач. **рівноупові́льнений**.

РІВНОФА́ЗНИЙ, -а, -е. У якого рівні фази (*див.* **фа́за** 2).

РІВНОФА́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рівнофа́зний**.

РІВНОФО́КУСНИЙ, -а, -е, *фіз.* У якого рівні фокуси.

РІВНОФО́КУСНІСТЬ, -ності, *ж., фіз.* Властивість за знач. **рівнофо́кусний**.

РІВНОЦІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який має однакові з чим-небудь ціну, вартість. 2. Однаковий з ким-, чим-небудь своїми якостями, властивостями, значенням, роллю і т. ін.

РІВНОЦІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рівноці́нний**.

РІВНОЦІ́ННО. Присл. до **рівноці́нний**.

РІВНОЧА́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **одноча́сний**.

РІВНОЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рівноча́сний**.

РІВНОЧА́СНО. Присл. до **рівноча́сний**.

РІВНОЧАСТО́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* У якого рівні частоти (*див.* **частота́** 2).

РІВНОЧАСТО́ТНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Властивість за знач. **рівночасто́тний**.

РІ́ВНЯ, -і, *ч. і ж., розм.* Людина, рівна іншій походженням, соціальним станом, віком, освітою і т. ін. // Те, що рівняється до чого-небудь своїми якостями, властивостями, значенням, роллю і т. ін.

РІ́ВНЯВА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **рівни́на**. *Степова рівнява.*

РІВНЯ́ЛЬНИК, -а, *ч., тех.* Сітчастий циліндр папероробної машини для пресування й вирівнювання паперової маси.

РІВНЯ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **рівня́ти** і **рівня́тися**. ** **Трима́ти (взя́ти) рівня́ння** *на кого, що* – брати кого-, що-небудь за взірець для наслідування. 2. *мат.* Рівність між двома функціями від однієї або кількох невідомих величин. *Зведене рівняння.* ** **Хімі́чні рівня́ння** – зображення хімічних реакцій за допомогою хімічних формул вихідних і утворюваних речовин та математичних знаків.

РІВНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., перех.* 1. Робити що-небудь рівним (у 1, 2 знач.), без заглибин, виступів і т. ін.; вирівнювати. 2. *до кого – чого, з ким – чим і без додатка.* Зіставляти, порівнювати кого-, що-небудь із кимсь, чимсь. 3. Вважати, визнавати кого-, що-небудь рівнозначним, рівноцінним комусь, чомусь у певному аспекті; уподібню-

вати. 4. Робити кого-небудь однаковим із кимсь у певному аспекті; зрівнювати. 5. Розташовувати, розміщувати кого-небудь в один ряд, по рівній, прямій лінії.

РІВНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* 1. *до кого, з ким, розм.* Бути або вважати, визнавати себе рівноцінним кому-небудь у певному аспекті. 2. *перен., на кого – що.* Намагатися наслідувати чийсь приклад або кого-небудь. 3. *з чим.* Бути однаковим із чимсь, подібним до чого-небудь у певному аспекті. 4. Шикуватися в рівну, пряму лінію, вирівнювати свої шеренги, ряди, ставати струнко. // *на кого – що.* Шикуючись, стаючи струнко, повертати голову в бік того, кого або що вшановують. ** **Рівня́йсь!** – уживається як військова, спортивна і т. ін. команда для вирівнювання шеренги, рядів. // *на кого – що.* Уживається як команда вишикуватися, стати струнко і повернути голову в бік того, кого або що вшановують. 5. Наблизившись, опинятися поряд з ким-, чим-небудь.

РІВЧА́К, -а́, *ч.* 1. Не дуже глибокий і широкий рів; канава. 2. *перен.* Маленьке заглиблення, складка, зморшка на чому-небудь. 3. *мет.* Спеціальний пристрій у вигляді канави, жолоба, по якому тече розплавлений метал. // Порожнина у стальній формі, яку заповнює розплавлений метал. 4. Невеликий водяний потік, що утворюється від снігових, дощових або підземних вод.

РІВЧАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рівча́к**.

РІВЧАКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який формою, рельєфом нагадує рівчак. 2. Який вкритий рівчаками.

РІВЧАКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан або властивість за знач. **рівчакува́тий**.

РІВЧАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **рівча́к**.

РІГ, *ч.* 1. *род.* ро́га. На голові деяких ссавців – твердий кістковий наріст, що звужується до кінця. // Відросток на голові у деяких комах та м'якотілих тварин, що нагадує такий наріст. *Роги жука.* // Що-небудь, що формою нагадує кістковий наріст на голові тварин. // Порожнистий, спеціально оброблений кістковий наріст, що вживається для зберігання в ньому чого-небудь або як посуд для пиття. ** **Ріг доста́тку** – символ невичерпного багатства. 2. *род.* ро́гу, *тільки одн.* Роговий покрив. // Кісткова речовина, що використовується для виготовлення чого-небудь. 3. *род.* ро́га. Вигот. з кісткової речовини духовий музичний або сигнальний інструмент, який має форму вигнутої труби з розширеним кінцем і видає звуки одного тону. 4. *род.* рогу. Місце, де перетинаються дві вулиці або де вулиця повертає вбік. 5. *род.* ро́гу. Місце, де сходяться дві зовнішні сторони якогось предмета. ** **З-за ро́гу** – нишком, крадучись. 6. *род.* ро́гу. Те саме, що **мис**. 7. *род.* ро́гу, *рідко.* Сторона, край чого-небудь. 8. *тільки мн.* Уживається як символічне позначення подружньої зради з боку жінки. ** **Наставля́ти ро́ги** *кому:* а) зраджувати чоловіка; б) обдурювати чоловіка, ставши коханцем його дружини.

РІД, ро́ду, *ч.* 1. Форма спільності людей за первіснообщинного ладу, господарське і соціальне об'єднання кровних родичів. 2. Ряд поколінь, що походять від одного предка. // *збірн.* Усі родичі, рідні; родина, рідня. // Уживається на позначення належності за народженням до якої-небудь соціальної групи, національності і т. ін. // *рідко.* Яка-небудь порода. ** **З (від) ро́ду в рід** – у всіх поколіннях; з покоління в покоління, від батьків до дітей. **Ро́дом** *звідки, хто* – уживається для визначення місця народження, національності, фаху і т. ін. кого-небудь. 3. Вид, тип чого-небудь. // *заст.* Жанр творів, що виник унаслідок розвитку різних способів відображення дійсності в літературі. ** **Рід ві́йськ** – категорія військ, що мають однакове основне озброєння та однакове бойове призначення. **Сво́го ро́ду** – своєрідний, певною мірою. **Тако́го ро́ду** – подібний до кого-, чого-небудь. **Уся́кого (рі́зного) ро́ду** – різноманітний, всілякий. 4. *біол.* Група тварин або рослин, що об'єднує близькоспоріднені види. 5. *лог.* Поняття, що включає в себе ряд менш загальних, видових понять. 6. Граматична категорія, властива іменникові багатьох мов.

РІДЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **рідки́й** 2, 3, 5 – 7.

РІДЕ́НЬКО. Присл. до **ріде́нький**.

РІДЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Дуже рідкий (у 2, 3, 5 – 7 знач.).

РІДЕ́СЕНЬКО. Присл. до **ріде́сенький**.

РІДИНА́, -и́, *ж.* Один із станів речовини, проміжний між твердим і газуватим. // Текуча суміш із різних твердих і рідких речовин. ** **Горю́ча рідина́** – рідина, що здатна самостійно горіти після віддалення джерела запалювання та має температуру спалаху не більше 61 °С у закритому тиглі або 66 °С у відкритому тиглі. **Ети́лова рідина́** – високотоксичний рідинний продукт, що його використовують для підвищення детонаційної стійкості бензину. **Легкозаймиста рідина́** – рідина, що здатна самостійно горіти після віддалення джерела запалювання та має температуру спалаху не більше 61 °С у закритому тиглі або 66 °С у відкритому тиглі.

РІДИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **рідина́**.

РІДИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до рідини за зовнішнім виглядом, характеристиками, властивостями тощо.

РІДИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рідиноподібний**.

РІДІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. Ставати рідким (у 3, 6 знач.). 2. Зменшуватися в кількості, ставати нечисленним.

РІДІ́ШАТИ *див.* **рідшати**.

РІДКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який перебуває в стані рідини. ** **Рідке́ па́ливо** – горюча суміш таких органічних речовин, як бензин, гас, мазут і т. ін. **Рідке́ скло** – водний розчин силікатів лужних металів та їхніх сумішей. **Рідкі́ криста́ли** – органічні сполуки, що за певних умов мають одночасно властивості кристала і рідини. 2. Позбавлений достатнього вмісту чого-небудь в якійсь рідині; негустий. 3. Розташований, розміщений неблизько або нещільно один до одного (про однорідні предмети). // Який складається з неблизько або нещільно розташованих, розміщених один до одного однорідних предметів чи деталей. // Негусто зітканий, сплетений. // Розташований на значній віддалі один від одного. // Який є, буває в невеликій кількості. 4. Який буває, трапляється і т. ін. нечасто. 5. Який повторюється, відбувається, буває і т. ін. через певні проміжки часу. 6. Ненасичений, розріджений (про млу, туман і т. ін.). 7. Який не відзначається звучністю (про голос, звуки). 8. Позбавлений інтенсивності, яскравості (про світло і т. ін.).

РІДКІ́СНИЙ, -а, -е. Який трапляється, буває і т. ін. рідко; незвичайний. // Який вирізняється з-поміж інших своїми якостями, властивостями і т. ін.; чудовий. *Рідкісна книга.*

РІДКІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рідкісний**.

РІДКІ́СНО. Присл. до **рідкісний**.

РІДКІСНОЗЕМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Кожний із 17-ти хімічних елементів, куди входять Скандій, Ітрій та 15 лантаноїдів і які в природі містяться в гранітах, апатитах, мармурі, монациті та ін.

РІ́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість за знач. **рідки́й** 3 – 6. 2. Предмет, жива істота, явище і т. ін., що бувають, трапляються рідко. *Бібліографічна рідкість.* ** **На рі́дкість** – дуже, надзвичайно. **Не рі́дкість** – часто буває, трапляється.

РІДКІ́ШИЙ, **РІ́ДШИЙ**, -а, -е. 1. Більш рідкий (у 2 – 6 знач.). 2. Менш численний, зменшений кількісно.

РІ́ДКО. Присл. до **рідки́й** 3 – 5. ** **Рі́дко де** – в небагатьох місцях. **Рі́дко хто** – майже ніхто. **Рі́дко ..., щоб не ...** – уживається для підкреслення чи наголошення повторюваності якої-небудь дії.

РІДКОВЖИ́ВАНИЙ, -а, -е. Якого рідко вживають.

РІДКОВЖИ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рідковжи́ваний**.

РІДКОВОЛО́СИЙ, -а, -е. Який має рідке, негусте волосся.

РІДКОДУ́БИНА, -и, *ж.*, *діал.* Рідкий дубовий лісок.

РІДКОЗУ́БИЙ, -а, -е. З рідкими зубами.

РІДКОЗУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **рідкозу́бий**.

РІДКОКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який є рідким кристалом, який містить його. 2. Властивий рідкому кристалу.

РІДКОКРИСТАЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **рідкокристалі́чний**.

РІДКОЛІ́ССЯ, -я, *с.* Рідкий ліс.

РІДКОМЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Який складається з розтоплених металів, напівметалів або напівпровідників, зв'язаний з їх використанням.

РІДКОМЕТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рідкометале́вий**.

РІДКОНАСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. З малою кількістю населення.

РІДКОНАСЕ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рідконасе́лений**.

РІДКОПЛЕ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* З вузькими плечима.

РІДКОПЛЕ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **рідкопле́чий**.

РІДКОТЕКУ́ЧИЙ, -а, -е. Стос. до рідкотекучості.

РІДКОТЕКУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Здатність розплавлених матеріалів, в основному металів (сплавів), заповнювати ливарну форму.

РІДКОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. Який має рідку, негусту шерсть.

РІДКОШЕ́РСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **рідкоше́рстий**.

РІДКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, не зовсім рідкий (у 2 – 8 знач.).

РІДКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **рідкува́тий**.

РІДКУВА́ТО, *присл.* Не дуже часто.

РІДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **рі́дний**.

РІДНЕ́НЬКО, *присл.* Пестл. до **рі́дно**.

РІДНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **рі́дний**. ** **Ма́тінко моя́ ріднесе́нька!** – уживається в знач. виг. при вираженні різних почуттів.

РІДНЕ́СЕНЬКО, *присл.* Пестл. до **рі́дно**.

РІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який має кровну спорідненість, кровний зв'язок із ким-небудь. // Власт. людині, яка має кровну спорідненість, кровний зв'язок із ким-небудь. // Який належить тому, хто має таку спорідненість, такий зв'язок із ким-небудь. // Який перебуває у шлюбі з ким-небудь (про чоловіка стосовно дружини і навпаки). // Який складається з кровно споріднених осіб. 2. *у знач. ім.* **рі́дні**, -них, *мн.* Батьки. // Близькі й далекі родичі. 3. *перен.* Близький кому-небудь духом, звичками, поглядами і т. ін. // Якому віддав себе, присвятив своє життя. // З яким зжився, до якого звик. // В якому все знайоме до дрібниць. // *у знач. ім.* **рі́дне**, -ного, *с.* Те, що є дорогим, близьким серцю. // Де або в якому хтось працює, служить, учиться і т. ін. // З якого вийшов, до якого належить хто-небудь. // Характерний для певного народу, притаманний йому. 4. В якому народився, виріс хто-небудь або який пов'язаний з чиїмсь місцем народження. ** **Рі́дна мо́ва** – мова, якою володіє певна особа з раннього дитинства (зазвичай мова тієї національності, до якої належить ця особа). 5. Уживається при пестливому звертанні до кого-, чого-небудь.

РІДНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех.* 1. Створювати родинні стосунки, зв'язки між ким-небудь. 2. *перен.* Робити близькими духом, звичками, поглядами і т. ін., створювати дружні взаємини. 3. *перен.* Робити що-небудь подібним до чогось, схожим на щось у певному відношенні.

РІДНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *недок.* 1. Вступати у родинні стосунки, зв'язки з ким-небудь. 2. *перен.* Ставати рідним (у 3 знач.) кому-небудь, близьким духом, звичками, поглядами і т. ін. // Звикати до кого-небудь, призвичаюватися до чогось, зживатися з кимсь, чимсь. 3. Бути подібним до чого-небудь, схожим на щось у певному відношенні.

РІДНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **рі́дний**.

РІ́ДНО, *присл.* 1. Те саме, що **по-рі́дному**. 2. Щиро, від усієї душі, приязно.

РІДНОНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що стосується однієї й тієї ж національності.

РІДНЯ́, -і, *ж.* 1. *збірн.* Чиїсь родичі близькі або далекі. 2. *кому, розм.* Родич або родичка кому-, чому-небудь. // *перен.* Який має у певному відношенні подібність до когось, чогось, схожість з ким-, чим-небудь.

РІДНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Родич.

РІДО́ТА, -и, *ж.* Що-небудь рідке (у 2 знач.).

РІ́ДШАТИ, *розм.* **РІДІ́ШАТИ**, -ає, *недок.* 1. Ставати рідким (у 2 – 6 знач.). 2. Ставати нечисленним, зменшуватися кількісно. // *безос.*

РІ́ДШЕ. Присл. до **рі́дший**.

РІ́ДШИЙ *див.* **рідкі́ший**.

РІ́ДШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **рідки́й**.

РІЕ́ЛТЕР, **РІЕ́ЛТОР**, -а, *ч.* Агент, торговий посередник з продажу нерухомого майна.

РІЕ́ЛТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ріелтера. *Ріелтерська діяльність.*

РІЕ́ЛТОР *див.* **ріе́лтер**.

РІЄ́ЛЬ, -я, *ч.* Грошова одиниця Камбоджі – 10 каків, 100 сенів.

РІ́ЖДЖА, -і, *ж.*, *зах.* Хмиз.

РІЖЕ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Чоловічий секрет (*див.* **секре́т**[2]), сім'я.

РІЖЕ́ЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **ріжо́к** 1 – 9. 2. Певний вид вишивки.

РІЖКА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Кутастий.

РІЖКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ріжо́к**. ** **Ріжко́ве де́рево** – вічнозелене дерево родини бобових з гронами дрібних квіток; має їстівні плоди.

РІЖКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ріжка, ріжків.

РІЖКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ріжкоподі́бний**.

РІЖНА́ТИЙ, -а, -е. З рожнами (у 1 знач.). ** **Ріжна́ті са́ни** – сани з рожнами для перевезення сіна, дров і т. ін. // *у знач. ім.* **ріжна́ті**, -тих, *мн.* Ріжнаті сани.

РІ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Різний.

РІЖНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Те саме, що **різни́ця**[1].

РІЖО́К, -жка́, *ч.* 1. *мн.* **ріжки**. Зменш.-пестл. до **ріг** 1. 2. *мн.* **ріжки́**. Зменш.-пестл. до **ріг** 4 – 6. 3. *мн.* **ріжки́**. Духовий музичний або сигнальний інструмент у вигляді труби з розширеним кінцем. ** **Англі́йський ріжо́к** – альтовий гобой. 4. *мн.* **ріжки́**. Назва різних, схожих формою на ріг (у 1 знач.) виробів для зберігання тютюну, пороху та інших, перев. сипких, речовин. // *розм.* Магазин ручного кулемета або автомата у формі рога для патронів. 5. *мн.* **ріжки́**. Наповнений фарбою волячий або який-небудь інший ріг із вставленим у тонкий кінець пером для розмальовування посуду. 6. *мн.* **ріжки́**. Частина предмета або весь предмет, схожий формою на ріг (у 1 знач.); використовується як пристосування для чого-небудь. 7. *мн.* **ріжки́**. Солодка булочка або інші які-небудь ласощі, подібні формою до рога (у 1 знач.). 8. *мн.* **ріжки́**. Гострий кінець вил. 9. *мн.* **ріжки́**, *рідко.* Освітлювальний пристрій у вигляді ковпачка або короткої трубки з розширеним кінцем. 10. *тільки мн.* **ріжки́**, *рідко.* Певним способом заплетені коси. 11. *тільки мн.* **ріжки**, *бот.* Паразитичний грибок на злакових культурах (житі, рідше – пшениці), що містить отрујну речовину; використовується в медицині. // Хвороба злакових рослин, спричинювана паразитичним грибком, що перетворює зерна в колосі на наріст чорно-фіолетового кольору. 12. *тільки мн.* **ріжки́**. Плід ріжкового дерева. 13. *тільки мн.* **ріжки**. Різновид макаронів.

РІЖЧО́К, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **ріжо́к**.

РІ́ЖУЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **рі́зати** 1. 2. *у знач. прикм.* Признач. для різання. 3. *у знач. прикм., перен.* Різкий, гострий (про біль). 4. *у знач. прикм., перен.* Який викликає неприємні відчуття, справляє неприємне враження.

РІ́ЗА, -и, *ж.*, *заст.* Досить мала, відрізана від великого масиву ділянка землі, яка в різних місцевостях України дорівнювала трьом, шести або десяти моргам.

РІЗА́К, -а́, *ч.* 1. Інструмент для різання чого-небудь. // Ріжуча частина якого-небудь інструмента, знаряддя, машини і т. ін. 2. Великий широкий ніж; сікач. 3. Інструмент для кисневого різання металів. 4. *бот.* Трав'яниста дворічна рослина – бур'ян з колючим дрібнозубчастим листям довгастої форми та з білим суцвіттям; використовується як пряність замість тмину. 5. *бот.* Те саме, що **тілорі́з**. 6. *рідко.* Те саме, що **різни́к** 1.

РІЗАЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Інструмент для різання чого-небудь.

РІЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для різання чого-небудь. // Який полягає у різанні чого-небудь.

// Який виявляється у здатності різати що-небудь. 2. Який використовують для нарізування різі (у 3 знач.) на чому-небудь.

РІЗАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто ріже що-небудь.

РІЗАЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **різальник**.

РІЗАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Євнух, кастрат.

РІЗАНИЙ, -а, -е. 1. *Дієприкм. пас. мин. ч.* до **різати** 1 – 7, 9. // *у знач. прикм.* ** **Мов різаний** – дуже голосно. 2. *у знач. прикм.* Якого зроблено чимнебудь гострим, який утворюється від порізу (про рану). 3. *у знач. прикм.* Зробл., вигот. вирізуванням. // Прикрашений вирізьбленим візерунком. 4. *у знач. прикм.*, *спорт.*, *розм.* Здійснений по дотичній відносно м'яча, кулі; спрямований убік. *Різаний удар. Різана подача.* // Який є наслідком такого удару, подання. *Різаний м'яч.*

РІЗАНИНА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **різати** 2. 2. Жорстоке кровопролиття, вбивство людей.

РІЗАНКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Зріз, половина бочки. 2. *зах.* Локшина.

РІЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **різати** 1 – 7, 10 – 13.

РІЗАТИ, ріжу, ріжеш, *недок.* 1. *перех.* Чим-небудь, перев. гострим, розділяти щось на частини, подрібнювати або відокремлювати частину від цілого. // Ранити людину, частини її тіла (про щось гостре або чимсь гострим). // *розм.* Зрізувати, відрізати що-небудь, відокремлюючи від основи. // *розм.* Розмежовувати земельний масив на окремі ділянки. // *перен.* Проходячи, пролягаючи через що-небудь, розділяти, пересікати його. ** **Різати пуп (пупа)** – приймати дитину під час пологів. 2. *перех. і без додатка.* Ранити, убивати кого-небудь холодною зброєю. // Знищувати, винищувати кого-небудь різнею. // *розм.* Наїжджаючи на кого-небудь, убивати (про трамвай, поїзд). // Забивати свійських тварин, птахів і т. ін. на м'ясо. // *розм.*, *рідко.* Загризати (про дику, хижу тварину). 3. *перех.*, *розм.* Робити операцію комунебудь. // Розрізати ножем, кинджалом тіло. // Анатомувати труп. 4. *неперех.* Обробляти поверхню металу, дерева і т. ін. різальним інструментом, різцем. *Різати по металу.* // *перех.* Виготовляти що-небудь вирізуванням, різьбою. 5. *перех.* Врізаючись, проникаючи у що-небудь, залишати на ньому сліди, борозни. 6. *перех. і без додатка.* Врізатися в тіло, терти його, спричиняючи різкий біль. // *безос.* 7. *перех.* Викликати різкий біль, болючі відчуття. // *перен.* Завдавати комунебудь сильного душевного страждання, болю; мучити, терзати. // *перех. і без додатка, перен.* Неприємно діяти на органи чуттів своєю незвичною яскравістю, різкістю, негармонійним звучанням і т. ін. // *безос. Різати око.* 8. *перех.*, *розм.* Викликати в кого-небудь труднощі, змушувати опинитися в скрутному становищі. 9. *перех.*, *спорт.*, *розм.* Бити по дотичній прямій, направляючи м'яч, кулю вбік, у косий politi. 10. *перех. і без додатка, перен.*, *розм.* Ставити кому-небудь незадовільну оцінку на іспитах. 11. *неперех.* Діяти добре при використанні (про інструменти, пристрої, машини і т. ін.). 12. *перех. і без додатка, фам.* Азартно, темпераментно, швидко робити, виконувати що-небудь. // *неперех.* Говорити або читати швидко, не зупиняючись. // *неперех.* Різко, інтенсивно дути (про вітер). 13. *перех. і без додатка, розм.* Говорити без натяків, з грубою відвертістю. *Різати правду в очі.*

РІЗАТИСЯ, ріжуся, ріжешся, *недок.* 1. Розділятися на частини під дією різального знаряддя, інструмента (про предмети). 2. Боротися, битися холодною зброєю. 3. З'являтися, прорізуватися (про зуби). 4. *розм.* Азартно грати в що-небудь. 5. *перен.*, *розм.* Темпераментно сперечатися один з одним. 6. *тільки недок.* Пас. до **різати** 1 – 5, 10.

РІЗАЧКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Ріжучий біль у животі. 2. Кривавий пронос.

РІЗАЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **різак** 1.

РІЗДВО, -а, *с.* Християнське свято народження Христа, що відзначається православною церквою 25 грудня за старим стилем. ** **Різдво Богородиці** – свято на честь народження Діви Марії – матері Христа. Відзначається 8 (21) вересня.

РІЗДВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Святкувати Різдво.

РІЗДВЯНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з Різдвом, буває на Різдво. // Присвячений Різдву. ** **Різдвяний дід** – те саме, що **Дід Мороз** (*див.* **дід**). **Різдвяні свята** – Різдво.

РІЗДВЯНСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **різдвяний**.

РІЗЕЦЬ, -зця, *ч.* 1. Однолезовий інструмент для обробки площин, а також циліндричних і фасонних поверхонь металевих, пластмасових та інших заготовок; ріжуча частина інструмента чи якого-небудь знаряддя. // Інструмент для різьблення. // Інструмент для підрізування стільників. 2. Знаряддя кам'яного віку з кременю для обробки кістки, рогу та деяких порід каменю. 3. *тільки одн.*, *перен.* Про мистецтво скульптури. // Майстерність, стиль, манера якого-небудь скульптора. 4. Передній зуб плоскої форми у людини або тварини.

РІЗЗЯ, -я, *с.*, *зах.* Зрубані гілки дерева.

РІЗКА, -и, *ж.* 1. Зрізаний з якого-небудь дерева або куща тонкий, гнучкий прутик. // Один або кілька зв'язаних прутиків, якими карають кого-небудь. // *перев. мн.* Покарання, удари такими прутиками або довгою гнучкою палицею. *Давати різок.* 2. Дрібно порізана, посічена солома для годівлі худоби; січка. 3. Пристрій або інструмент для різання чого-небудь. 4. *заст.*, *розм.* Міра землі, що дорівнювала 2,5 морга.

РІЗКИЙ, -а, -е. 1. Який діє, проявляється з великою силою; дуже сильний, пронизливий. 2. Занадто сильний, міцний або яскравий, що неприємно діє на органи чуття. 3. Чітко окреслений, виразно видимий. // Не розпливчастий (про риси обличчя). // *перен.* Сильно, яскраво виражений. 4. Раптовий і досить значний. // Поривчастий, швидкий (про рух). 5. Позбавлений лагідності, чемності у поводженні з людьми; грубий. // Власт. такій людині. // Який не допускає компромісів; категоричний. // Пронизливий, гострий (про погляд). *Різке слово.* 6. *рідко.* Те саме, що **гострий** 1.

РІЗКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість за знач. **різкий** 1 – 5. ** **Наводити на різкість** – настроювати фотоапарат, бінокль і т. ін. так, щоб досягти найбільшого ступеня чіткості, видимості деталей об'єкта. 2. Грубе слово, різкий вислів.

РІЗКІШ, РІЗКІШЕ. Присл. до **різкіший**.

РІЗКІШЕ *див.* **різкіш**.

РІЗКІШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **різкий**.

РІЗКО. Присл. до **різкий** 1 – 5. // Не поступово, зразу.

РІЗКУВАТИЙ, -а, -е. Трохи різкий (у 1 – 5 знач.).

РІЗКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **різкуватий**.

РІЗКУВАТО. Присл. до **різкуватий**.

РІЗНАЦІЯ, -ї, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **різниця**[1] 1.

РІЗНЕ, -ого, *с.* 1. Всілякі, будь-які речі, явища і т. ін. 2. Пункт порядку денного зборів, засідання, присвячений різним другорядним питанням.

РІЗНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений схожості, однаковості; несхожий, неоднаковий, відмінний у чому-небудь або в усьому. 2. Не той самий (у кожному окремому випадку); інший. // Протилежний за поглядами, місцезнаходженням і т. ін. 3. Всіх видів, різноманітний, всілякий. // *зневажл.* Усякий, будь-який.

РІЗНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто забиває худобу або птицю на м'ясо. 2. Продавець м'яса; м'ясник. 3. Спеціальний служка у синагозі, який виконує обрядову операцію обрізання у хлопчиків.

РІЗНИКІВНА, -и, *ж.* Дочка різника.

РІЗНИКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко.* Бути різником.

РІЗНИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Робити різницю між ким-, чим-небудь; відрізняти одне від одного. 2. *перех.* Викликаючи ворожнечу, чвари між ким-небудь, роз'єднувати. 3. *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **різнитися** 1. 4. *неперех.*, *рідко.* Розходитися в різні боки, не бути разом; роз'єднуватися. // Розкидати дріб в усі боки (про рушницю). 5. *неперех.*, *рідко.* Фальшивити в хорі або оркестрі.

РІЗНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.* 1. Мати різницю у чомусь, несхожість з ким-, чим-небудь; відрізнятися від когось, чогось. 2. *рідко.* Розходитися в різні боки; розлучатися.

РІЗНИЦЕВИЙ, -а, -е. Стос. до різниці (*див.* **різниця**[1]).

РІЗНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **різник**. // Признач. для різання худоби, птиці. // В якому ріжуть, забивають худобу, птицю. ** **Різницький собака** – уживається як лайливий, образливий вираз.

РІЗНИЦЯ[1], -і, *ж.* 1. Несхожість, відмінність у чомусь, між ким-, чим-небудь. // Невідповідність між чим-небудь. // Розмежування, розрізнення чого-небудь. ** **Різниця потенціалів** – енергетична характеристика силового поля. **Тільки й різниці, що** – про щось одне, що відрізняє кого-, що-небудь від когось, чогось. 2. Результат арифметичної дії віднімання. // *чого, в чому.* Числова відмінність між двома якими-небудь порівнюваними величинами. *Курсова різниця* валюти.

РІЗНИЦЯ[2], -і, *ж.* 1. Приміщення або підприємство, де забивають худобу і птицю на м'ясо; бойня. 2. *заст.* М'ясна крамниця.

РІЗНИЧЕНКО, -а, *ч.* Син різника.

РІЗНИЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **різницький**.

РІЗНИЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *діал.* Різникувати.

РІЗНИЧИХА, -и, *ж.* Дружина різника.

РІЗНИЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **різничиха**.

РІЗНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **різниця**[1] 1.

РІЗНО, *присл.* 1. Неоднаково, по-різному. 2. Різноманітно, по-всякому. 3. У різні боки, порізно. // Окремо, не разом.

РІЗНОБАРВИТИ, -влю, -виш, *недок.* Фарбувати у різні кольори. 2. Урізноманітнювати.

РІЗНОБАРВНИЙ, -а, -е. 1. Який має неоднаковий колір, різне забарвлення; різнокольоровий. 2. *перен.* Який відрізняється один від одного змістом, формою, виявом; різноманітний. // Неоднаковий за своїм складом.

РІЗНОБАРВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різнобарвний**.

РІЗНОБАРВНО. Присл. до **різнобарвний**.

РІЗНОБАРВ'Я, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **різнобарвність**.

РІЗНОБІЙ, -бою, *ч.* Відсутність єдності, злагодженості, порядку і т. ін., неузгодженість у чому-небудь.

РІЗНОБІЧНИЙ, -а, -е. 1. Який охоплює різні аспекти життя, дійсності; багатогранний змістом, значенням. 2. Який має різноманітні інтереси, здібності, знання. // Який свідчить про різноманітність чиїхось інтересів, здібностей, знань.

РІЗНОБІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різнобічний**.

РІЗНОБІЧНО. Присл. до **різнобічний**.

РІЗНОВЕКТОРНИЙ, -а, -е. Який має декілька напрямів.

РІЗНОВЕКТОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різновекторний**.

РІЗНОВЕЛИКИЙ, -а, -е. Неоднаковий за розміром, величиною, значенням, силою.

РІЗНОВИД, -у, *ч.* 1. Окремий вид якої-небудь загальної категорії, типу, явища і т. ін. // Усяке відхилення від морфологічного типу того чи іншого виду. 2. У біології – група окремих представників у межах одного виду, що відрізняються певними особливостями від інших представників того самого виду. // Представник такої групи.

РІЗНОВИДНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **різновид**.

РІЗНОВИСОКИЙ, -а, -е, *спорт.* Який має неоднакову висоту.

РІЗНОВИСОТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **різновисокий**.

РІЗНОВІДМІНЮВАНИЙ, -а, -е, *грам.* Який становить виняток з нормального типу відмінювання і відмінюється за різними типами відмін чи дієвідмін.

РІЗНОВІДМІНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *грам.* Абстр. ім. до **різновідмінюваний**.

РІЗНОВІДОМЧИЙ, -а, -е. Який відноситься до різних відомств, організацій.

РІЗНОВІДТІНКОВИЙ, -а, -е. Який має різні відтінки.

РІЗНОВІДТІНКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. **різновідтінковий**.

РІЗНОВІКОВИЙ, -а, -е. Неоднаковий за віком. // Який складається з неоднакових за віком осіб.

РІЗНОГЛИБИННИЙ, -а, -е. Зробл., здійснений і т. ін. на різній глибині; неоднаковий за глибиною. // Признач. для різних глибин.

РІЗНОГОЛОСИЙ, -а, -е. 1. Який відрізняється від іншого (інших) своєрідним голосом, звучанням. 2. Який звучить на різні голоси. // Негармонійний, незлагоджений (про спів, розмову і т. ін.). ** **Різноголосі птахи** – те саме, що **співочі птахи**.

РІЗНОГОЛОСИТИ, -ошу, -осиш, *недок.*, *рідко.* Співати, звучати негармонійно, незлагоджено.

РІЗНОГОЛОСИЦЯ, -і, *ж.* 1. Незлагодженість голосів, звуків. // Голоси, мова, що звучать по-різному, на різні лади; безладний шум. 2. *перен.* Відсутність єдності, одностайності в поглядах, думках, діях і т. ін.

РІЗНОГОЛОСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різноголосий**.

РІЗНОГОЛОСО. Присл. до **різноголосий**.

РІЗНОГОЛОССЯ, -я, *с.* Негармонійний, незлагоджений спів. // Голоси, звуки, мова, що звучать на різні лади.

РІЗНОГРУПНИЙ, -а, -е. Який належить до різних груп. 2. Який складається з різних груп.

РІЗНОДЖГУТИКОВИЙ, -а, -е: ** **Різноджгутикові водорості** – те саме, що **жовто-зелені водорості**.

РІЗНОЖАНРОВИЙ, -а, -е. Який належить до різних жанрів.

РІЗНОЖАНРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **різножанровий**.

РІЗНОЖАНРОВО. Присл. до **різножанровий**.

РІЗНОЗНАЧНИЙ, -а, -е. Який відрізняється один від одного значенням, має інше значення.

РІЗНОЗНАЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різнозначний**.

РІЗНОЙМЕННИЙ, -а, -е. 1. Який має іншу назву або інше ім'я, ніж хто-, що-небудь. 2. *спец.* Який несе або має протилежні заряди.

РІЗНОЙМЕННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різнойменний**.

РІЗНОЙМЕННО. Присл. до **різнойменний**.

РІЗНОКАЛІБЕРНИЙ, -а, -е. 1. Який відрізняється один від одного калібром. 2. *перен.*, *розм.* Неоднаковий, різноманітний за розміром, формою, звучанням і т. ін. // Який відрізняється один від одного внутрішніми якостями, властивостями (про людей).

РІЗНОКАЛІБЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різнокаліберний**.

РІЗНОКВІТТЯ, -я, *с.*, *рідко.* Різноманітність квітів.

РІЗНОКОЛІРНИЙ, -а, -е. Який має неоднаковий з іншим колір; пофарбований у різні кольори.

РІЗНОКОЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різноколірний**.

РІЗНОКОЛЬОРОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **різнобарвний** 1.

РІЗНОКОЛЬОРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **різнокольоровий**.

РІЗНОКУЛЬТУРНИЙ, -а, -е. Який стосується різних культур, який має особливості різних культур.

РІЗНОКУТНИЙ, -а, -е. У якого різні кути.

РІЗНОЛИКИЙ, -а, -е, *книжн.* Різноманітний за національністю, родом занять і т. ін.

РІЗНОЛИКІСТЬ, -кості, *ж.* Наявність різноманітних елементів, рис в чому-небудь.

РІЗНОЛИСТИЙ, -а, -е, *бот.* Який має листя різної форми.

РІЗНОЛИСТІСТЬ, -тості, *ж.*, *бот.* Властивість за знач. **різнолистий**.

РІЗНОЛІССЯ, -я, *с.* Ліс, який складається з різних порід дерев.

РІЗНОМАНІТИТИ, -ічу, -ітиш, *недок.*, *перех.* Робити що-небудь різноманітним.

РІЗНОМАНІТИТИСЯ, -иться, *недок.* Ставати, бути різноманітним.

РІЗНОМАНІТНИЙ, -а, -е. 1. Неоднаковий з іншим, несхожий на інше чим-небудь; різний. // Який складається з неоднакових, несхожих один на одного предметів, осіб і т. ін. 2. Сповнений багатства, неоднорідний за змістом, формою і т. ін.; багатогранний.

РІЗНОМАНІТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різноманітний**.

РІЗНОМАНІТНО. Присл. до **різноманітний**.

РІЗНОМАНІТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **різноманітність**.

РІЗНОМАСТИЙ, -а, -е. 1. Який відрізняється від іншого (інших) мастю. // Який складається з тварин або птахів різної, неоднакової масті. 2. *перен.*, *розм.* Який відрізняється від іншого (інших) формою, змістом, кольором, складом, виглядом і т. ін.; різної форми, різного змісту, кольору, вигляду

і т. ін. // Який складається з осіб або предметів, різних за виглядом, формою, кольором і т. ін.

РІЗНОМА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **різнома́стий**.

РІЗНОМАСШТА́БНИЙ, -а, -е. 1. Який має різний масштаб, різне відношення розмірів зображення на карті, кресленні і т. ін. до дійсних розмірів. 2. *перен.* Відмінний від іншого за значущістю, масштабністю.

РІЗНОМАСШТА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Відношення розмірів зображення на карті, кресленні і т. ін. до дійсних розмірів. 2. *перен.* Відмінність один від одного по значущості.

РІЗНОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який має неоднаковий з іншим (іншими) розмір.

РІЗНОМО́ВНИЙ, -а, -е. Який розмовляє відмінною від іншого (інших) мовою. // Який складається з людей, що розмовляють різними мовами. // Який належить людям, що розмовляють різними мовами. // Написаний відмінною від іншого (інших) мовою.

РІЗНОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різномо́вний**.

РІЗНОНАГОЛО́ШЕНИЙ, -а, -е. З різними наголосами.

РІЗНОНАГОЛО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різнонаголо́шений**.

РІЗНОНАРО́ДНИЙ, -а, -е. Який складається з різних народів, з людей різних національностей.

РІЗНОНАРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різнонаро́дний**.

РІЗНОНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що стосується різних національностей; складається з представників різних національностей.

РІЗНОО́КИЙ, -а, -е. Який має різні, неоднакові очі.

РІЗНОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **різноо́кий**.

РІЗНОПЕЛЮСТКО́ВИЙ, -а, -е. Який має пелюстки різної форми.

РІЗНОПЕ́РИЙ, -а, -е. Який має пір'я різного, неоднакового забарвлення або відрізняється один від одного опеpенням.

РІЗНОПЛА́НОВИЙ, -а, -е. Який розглядається, створюється і т. ін. в різних планах.

РІЗНОПЛА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Різноманітність, багатоаспектність чого-небудь.

РІЗНОПЛА́НОВО, *присл.* У різних аспектах.

РІЗНОПЛЕМІ́ННИЙ, -а, -е. Який належить не до одного племені, народу. // Який складається з різних племен, народів або їхніх представників.

РІЗНОПЛЕМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різноплемі́нний**.

РІЗНОПЛЕ́ЧИЙ, -а, -е. З різними плечима.

РІЗНОПЛЕ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **різнопле́чий**.

РІЗНОПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. Який розташований на різних рівнях, який має різну кількість поверхів (про будівлі).

РІЗНОПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **різноповерхо́вий**.

РІЗНОПО́ЛЮСНИЙ, -а, -е. 1. Що стосується різних полюсів чого-небудь. 2. *перен.* Протилежний.

РІЗНОПО́ЛЮСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різнопо́люсний**.

РІЗНОПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Протилежний; різнополюсний (у 2 знач.).

РІЗНОПОЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різнополя́рний**.

РІЗНОПОРІ́ДНИЙ, -а, -е. Що складається з різних порід.

РІЗНОПОРІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різнопорі́дний**.

РІЗНОПОРЯ́ДКОВИЙ, -а, -е. Який відноситься до явищ різного порядку, різної значимості.

РІЗНОПОРЯ́ДКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **різнопоря́дковий**.

РІЗНОПРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що характеризується наявністю різних профілів, напрямів (про навчальний заклад, підприємство, сферу діяльності і т. ін.). *Різнопрофільне ПТУ.*

РІЗНОПРОФІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різнопро́фільний**.

РІЗНОРАМЕ́ННИЙ, -а, -е. Який має різні сторони, плечі.

РІЗНОРАМЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **різнораме́нний**.

РІЗНОРЕНТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. У якого різна дохідність, прибутковість.

РІЗНОРЕНТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Різна дохідність, прибутковість.

РІЗНОРІ́ДНИЙ, -а, -е. Який відрізняється від іншого (інших) ознаками, властивостями, змістом і т. ін.; різний. // Неоднманітний за складом.

РІЗНОРІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різнорі́дний**.

РІЗНОРІ́ДНО. Присл. до **різнорі́дний**.

РІЗНОРІ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *літ.* Одиниця територіальної диференціації діалектної мови.

РІЗНОРО́Б, -а, *ч.* Робітник, який виконує різноманітну підсобну, допоміжну роботу.

РІЗНОРОБО́ЧА, -чої. Жін. до **різноробо́чий**.

РІЗНОРОБО́ЧИЙ, -чого, *ч.* Те саме, що **різноро́б**.

РІЗНОСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. У якого наявні різні серії у виробництві чого-небудь.

РІЗНОСЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність різних серій у виробництві чого-небудь.

РІЗНОСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е, *лінгв.*, *літ.* Рядки якого мають неоднакову кількість складів.

РІЗНОСКЛАДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **різноскладо́вий**.

РІЗНОСО́РТНИЙ, -а, -е. 1. Який належить до різних сортів. 2. Який має, складається з різних сортів чого-небудь; неоднорідний за сортом.

РІЗНОСО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різносо́ртний**.

РІЗНОСПРЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який спрямований у різні сторони. 2. Який виявляється, діє у різних напрямках.

РІЗНОСПРЯМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різноспрямо́ваний**.

РІЗНОСТАНОВИ́Й, -а́, -е́. Який належить до різних станів.

РІЗНОСТАТЕ́ВИЙ, -а, -е. Який відрізняється від іншого (інших) статтю.

РІЗНОСТАТЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **різностате́вий**.

РІЗНОСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який відрізняється від іншого (інших) стилем; різноманітний за стилем.

РІЗНОСТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різности́льний**.

РІЗНОСТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Різноманітність стилів.

РІЗНОСТИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **різности́льний**.

РІЗНОСТИЛЬО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **різностильови́й**.

РІЗНОСТІ́ННИЙ, -а, -е. У якого різні стіни.

РІЗНОСТІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різності́нний**.

РІЗНОСТО́ПНИЙ, -а, -е, *літ.* Який характеризується неоднаковою кількістю змінюваних без певного правильного чергування стоп у рядках. *Різностопний вірш.*

РІЗНОСТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різносто́пний**.

РІЗНОСТОРО́ННІЙ, -я, -є, *мат.* Сторони якого мають різну, неоднакову довжину. *Різносторонній трикутник.*

РІЗНОСТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різносторо́нній**.

РІЗНОТЕ́МБРОВИЙ, -а, -е. Який відрізняється різним тембром.

РІЗНОТЕ́МБРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **різноте́мбровий**.

РІЗНОТЕ́МНИЙ, -а, -е. Який присвячений різним темам, належить до різних тем.

РІЗНОТЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різноте́мний**.

РІЗНОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Який відрізняється від іншого (інших) типом.

РІЗНОТИ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різноти́пний**.

РІЗНОТОВЩИ́ННИЙ, -а, -е. Який має різну, неоднакову товщину.

РІЗНОТОВЩИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різнотовщи́нний**.

РІЗНОТО́ННИЙ, -а, -е. Який відрізняється від іншого (інших) тоном, звучанням. // Створюваний звуками різних, неоднакових тонів.

РІЗНОТО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різното́нний**.

РІЗНОТРА́ВНИЙ, -а, -е. Такий, де різноманітні трави ростуть уперемішку.

РІЗНОТРА́В'Я, -я, *с.*, *збірн.* 1. Різноманітні трави, що ростуть упереміщку. 2. *спец.* Група кормових трав'янистих рослин, крім злаків, осок, ситників та бобових.

РІЗНОФАСО́ННИЙ, -а, -е. Який відрізняється за фасоном, формою, виглядом; різного фасону.

РІЗНОФІГУ́РНИЙ, -а, -е. Що має різні контури, форми.

РІЗНОФОРМА́ТНИЙ, -а, -е. Який має різний формат, розмір.

РІЗНОФОРМА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різноформа́тний**.

РІЗНОХАРА́КТЕРНИЙ, -а, -е. 1. Який відрізняється від іншого (інших) характером, рисами вдачі. 2. *театр.* Який відтворює різні характери, типи людей. Різнохарактерна роль. *Різнохарактерний актор.* 3. Який має неоднакові з іншим (іншими) ознаки, властивості; різний.

РІЗНОХАРА́КТЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різнохара́ктерний**.

РІЗНОЦВІ́ТНИЙ, -а, -е, *рідко.* Стос. до різноцвіття.

РІЗНОЦВІ́ТТЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Різноманітність кольорів, барв. 2. *збірн.* Різноманітні рослини, що цвітуть.

РІЗНОЧА́СНИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається і т. ін. в різний час, неодночасно з чим-небудь.

РІЗНОЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різноча́сний**.

РІЗНОЧА́СНО. Присл. до **різноча́сний**.

РІЗНОЧАСОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **різноча́сний**.

РІЗНОЧАСО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **різночасови́й**.

РІЗНОЧИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* У Росії кінця 18 – початку 19 ст. – інтелігент, який був вихідцем з різних станів, перев. з дрібних урядовців недворянського походження. // У 19 ст. в Росії – прогресивно настроєний інтелігент недворянського походження.

РІЗНОЧИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до різночинця.

РІЗНОЧИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **різночи́нний**.

РІЗНОЧИТА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Варіант основного тексту писаного твору або його частини.

РІЗНОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. 1. Який відрізняється від іншого (інших) забарвленням шерсті. // Який складається з неоднакових за забарвленням шерсті тварин. 2. Який складається з різних, неоднакових в якому-небудь відношенні людей. 3. *перен.*, *розм.* Несхожий один на одного якимись ознаками, рисами, властивостями; різноманітний.

РІЗНОШЕ́РСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **різноше́рстий**.

РІЗНОЯ́КІСНИЙ, -а, -е. Який відрізняється від іншого (інших) якістю.

РІЗНОЯ́КІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **різноя́кісний**.

РІЗНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Однокр. до **рі́зати** 1 – 3, 5 – 13. 2. *фам.* Сильно вдарити кого-небудь.

РІЗНЯ́, -і, *ж.* 1. *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **рі́зати** 2 і **рі́затися** 2. 2. Масове знищення, вбивство людей. // Рукопашний бій із застосуванням холодної зброї.

РІЗОВИ́НИ, -ин, *мн.*, *зах.* Тирса.

РІЗОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Тирса.

РІЗОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Підсил. до **різну́ти**.

РІ́ЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **рі́зка** 1.

РІЗУ́Н, -а́, *ч.* Горлоріз, розбійник.

РІЗУ́ХА, -и, *ж.* Трав'яниста водяна рослина із зубчастими листками.

РІЗУ́ХОВИЙ, -а,-е. Прикм. до **резу́ха**.

РІЗУ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Яким можна різати або який може порізати. *Різучий кремінь.* 2. Який викликає неприємні відчуття, справляє неприємне враження.

РІЗЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **різе́ць**. ** **Різце́ва гравю́ра** – вид поглибленої гравюри на металі, при якому рисунок прорізається штихелем на поверхні платини з міді, цинку, сталі; утворені заглиблення заповнюються фарбою для друкування на папері.

РІЗЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до різця.

РІЗЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **різцеподі́бний**.

РІЗЦЕТРИМА́Ч, -а́, *ч.*, *тех.* Спеціальне пристосування для закріплення різця в потрібному положенні.

РІЗЬ, -і, *ж.* 1. Гострий ріжучий біль. *Різь у шлунку.* 2. *тех.* Гвинтова канавка на циліндричній або конічній поверхні чого-небудь; нарізка; різьба. ** **Дюймова різь** – різь, діаметр та крок якої вимірюється в дюймах. **Метрична різь** – різь, діаметр та крок якої вимірюється в міліметрах. **Різь Бриґса** – конічна різь.

РІЗЬБА́, -и́, *ж.* 1. Мистецтво вирізування малюнка, візерунка на якому-небудь твердому матеріалі. 2. Малюнок, візерунок, вирізаний на якому-небудь твердому матеріалі.

РІЗЬБА́Р *див.* **різьбя́р**.

РІЗЬБА́РСТВО *див.* **різьбя́рство**.

РІЗЬБА́РСЬКИЙ *див.* **різьбя́рський**.

РІЗЬБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* різьбля́ть; *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Наносити малюнок, візерунок різцем на який-небудь твердий матеріал; прикрашати щось різьбленням. 2. Вирізуючи, ріжучи, створювати скульптурне зображення з якого-небудь, перев. твердого, матеріалу. // Обробляти поверхню твердого матеріалу, створюючи яке-небудь зображення.

РІЗЬБИ́ТИСЯ, -и́ться; *мн.* різьбля́ться; *недок.* 1. Проступати, окреслюватися, вимальовуватися на чому-небудь. 2. Пас. до **різьби́ти**.

РІЗЬБЛЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до різьбити. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* З різкими лініями, чітко, ясно окреслений, вимальований.

РІ́ЗЬБЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **різьби́ти**. 2. Мистецтво вирізування малюнка, візерунка на якому-небудь твердому матеріалі; різьба (у 1 знач.). ** **Худо́жнє рі́зьблення** – вид декоративно-ужиткового мистецтва; оздоблення виробів з дерева, кості, каменю та ін. різьбленими орнаментальними або сюжетними зображеннями. 3. Візерунок, малюнок, вирізаний на якому-небудь твердому матеріалі.

РІЗЬБОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **різьба́**.

РІЗЬБОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання різьби (у 2 знач.).

РІЗЬБОМІ́Р, -а, *ч.* Пристрій для вимірювання різьби (у 2 знач.).

РІЗЬБОНАРІЗНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для нарізання різьби (у 2 знач.).

РІЗЬБООБРО́БНИЙ, -а, -е. Признач. для обробки різьби (у 2 знач.). ** **Різьбообро́бний верста́т** – металорізальний верстат, призначений для створення й обробки різьби.

РІЗЬБЯ́Р, -а́, **РІЗЬБА́Р**, -а́, *ч.* Майстер різьблення (у 1 знач.).

РІЗЬБЯ́РСТВО, **РІЗЬБА́РСТВО**, -а, *с.* 1. Мистецтво створення малюнка, візерунка, зображення на твердому матеріалі. 2. Мистецтво створення скульптурного зображення з каменю, дерева, кості і т. ін. різанням, вирізуванням.

РІЗЬБЯ́РСЬКИЙ, **РІЗЬБА́РСЬКИЙ**, -а, -е. Прикм. до **різьбя́р**, **різьба́р**. // Стос. до різьбярства, різьбарства. // Признач. для різьблення (у 1 знач.). // Зробл., вигот. різьбленням.

РІЗЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має різь (у 2 знач.). // Здійснюваний за допомогою різі (у 2 знач.). *Різьове з'єднання.* 2. Признач. для нарізування різі (у 2 знач.). // Який використовується для вимірювання або перевірки різі (у 2 знач.).

РІЙ[1], *ч.* 1. *род.* ро́ю *і* ро́я. Сім'я бджіл або інших подібних комах, які з маткою утворюють окрему групу. ** **Ро́єм ро́їтися** – у масі рухатися без упину. 2. *род.* рою. Безліч літаючих комах, зграя птахів. // Велика кількість сніжинок, іскор і т. ін., що кружляють у повітрі. 3. *род.* ро́ю, *перен.* Велика кількість, дуже багато кого-, чого-небудь.

РІЙ[2], рою, *ч.* Найменший військовий підрозділ, частина взводу.

РІЙБА́, -и́, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ро́їння**.

РІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рій**.

РІЙНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ро́ївня**.

РІ́ЙНО, *присл.*, *зах.* У великій кількості, роями.

РІЙО́К, -йка́, *ч.* Зменш. до **рій**[1] 1.

РІК, ро́ку, *ч.* 1. Одиниця літочислення, проміжок часу, близький до періоду одного обертання Землі навколо Сонця; має 12 календарних місяців. *Навчальний рік. Пори року.* ** **Ба́зисний рік** – рік, що його беруть за базу, початкову точку відліку при визначенні темпів росту, динаміки змін економічних індексів. **Бюдже́тний рік** – час (12 місяців), протягом якого здійснюється виконання державного бюджету. **Високо́сний рік** – кожний четвертий календарний рік, що має на одну добу більше (366) за звичайний (365), номер якого без остачі ділиться на чотири. **По́лісний рік** – період часу, на який судновласник застрахував свою відповідальність у клубі (товаристві) взаємного страхування. **Світлови́й рік** – відстань, яку проходить світло за один рік. **Фіна́нсовий рік** – *див.* **бюдже́тний рік**. **З рока́ми** – з часом, після того, як мине якийсь час. **З ро́ку в рік**; **Рік у рік** – постійно, протягом тривалого часу. 2. Період часу в дванадцять місяців, що рахується від будь-якого дня. // У сполуч. з числ. уживається на позначення чийогось віку. 3. *тільки мн.* Тривалість чийогось життя; вік 4. *тільки мн.* Період, пора в чиєму-небудь житті; літа. // Період, епоха в житті людства, народу, держави і т. ін., позначені чим-небудь. 5. *тільки мн.* У сполуч. з порядк. числ. уживається для позначення десятиліття. 6. *тільки мн.* Час. // Великий період, тривалий час. 7. *у знач. присл.* **рока́ми**. Протягом тривалого періоду, часу; дуже довго.

РІКА́, -и́, *ж.* 1. Водний потік, що живиться із джерела або стоком атмосферних опадів і тече по видовжених зниженнях рельєфу від верхів'я до гирла. // *чого, у сполуч. з ім. у род. в.* Уживається для образного позначення процесу, розвитку чого-небудь. 2. *чого, перен.* Велика кількість чого-небудь такого, що тече, сиплеться і т. ін. // *кого, чого, яка.* Безперервний великий потік, маса кого-, чого-небудь, що рухається. 3. *у знач. присл.* **ріко́ю**, **ріка́ми**.

РІ́ЛІО, *невідм., ч.* Сучасний бальний танець, побудований на основі литовської польки.

РІЛЛЯ́, -і́, *ж.* Виоране поле. // Зораний шар ґрунту.

РІЛЬНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* 1. Прикм. до **рілля́**. // Оброблений для рільництва (про землю). 2. Який займається рільництвом.

РІЛЬНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто займається рільництвом; землероб.

РІЛЬНИ́ЦТВО, -а, *с.* Вирощування польових культур як галузь сільського господарства; землеробство.

РІЛЬНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **рільни́чий**. *Рільницька бригада.*

РІЛЬНИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **рільни́к** 1 і **рільни́цтво**. // *у знач. ім.* **рільни́чий**, -чого, *ч.* Те саме, що **рільни́к**.

РІ́МАНІВ, -нова, -нове, *мат.* Належний Ріману. *Ріманова поверхня.*

РІМЕ́СА *див.* **реміса**.

РІНИ́СТИЙ, -а, -е. Який складається з грубого піску, гравію, гальки і т. ін. // Покритий грубим піском, гравієм, галькою і т. ін.

РІ́ННЯ, -я, *с., збірн., поет.* Рінь.

РІНЬ, **РИНЬ**, -і, *ж.* 1. Грубий пісок, гравій, галька і т. ін. 2. Берег або дно річки з грубого піску, гравію, гальки і т. ін.

РІ́НЯВИЙ, -а, -е. Те саме, що **рінистий**. // В якому багато грубого піску, гравію, гальки і т. ін.

РІНЯ́К, -у́, *ч., зах.* Рінь.

РІ́О, *невідм, ж.* Річка; додається до багатьох географічних назв.

РІОДОКСО́Л, -у, *ч., фарм.* Лікарський засіб із противірусною активністю, що його застосовують при вірусних захворюваннях шкіри.

РІОЛІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **ліпари́т**.

РІ́ПА, -и, *ж.* 1. Овочева коренеплідна дворічна рослина родини хрестоцвітих. 2. *збірн.* Їстівні солодкуваті на смак корені цієї рослини, що мають біле, жовте, часом червоне або фіолетове забарвлення. 3. *діал.* Картопля.

РІПА́К, -а́, *ч.* Трав'яниста однорічна олійна та кормова рослина родини хрестоцвітих із сизуватозеленим листям і жовтими квітками.

РІПАКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ріпа́к**. 2. Який пошкоджує ріпак (про шкідників).

РІПАЧИ́ННЯ, -я, *с., зах.* Стебла ріпака.

РІПАЧНИ́СЬКО, -а, *с., зах.* Поле під ріпаком.

РІПАЧО́К, -чка́, *ч., розм.* Те саме, що **сурі́пиця**.

РІ́ПИЦЯ, -і, *ж.* Покрита шерстю основа хвоста у хребетних тварин. // *перен.* Основа, початок чого-небудь.

РІПІЄ́НО, *невідм., с.* В оркестровій музиці 17 – 18 ст. – позначення виконання усім складом оркестру (пізніше – тутті).

РІ́ПКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ріпа**.

РІ́ПНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ріпа**. 2. Який пошкоджує ріпу (про шкідників).

РІПНИ́К, -а́, *ч., заст.* Робітник у шахті, який видобував нафтову ропу (у 4 знач.).

РІПНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., заст.* Працювати ріпником.

РІПНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ріпни́к**.

РІПНИ́ЦЯ, -і, *ж., заст.* Робітниця нафтової шахти.

РІ́ПОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ріпний**.

РІПЧА́СТИЙ, -а, -е. Схожий зовні на ріпу (у 2 знач.).

РІП'ЯНИ́К, -а́, *ч., зах.* Перепічка з кукурудзи та картоплі.

РІ́СА, -и, *ж., зах.* Зборка на спідниці.

РІСА́, -и́, *ж.* 1. Краплина роси; росинка. // Краплина якої-небудь іншої рідини. 2. Те саме, що **кри́хта** 1.

РІ́СОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ріска**.

РІ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ріска**.

РІСТ, ро́сту, *ч.* 1. Дія за знач. **рости́** 1 – 3. *Підніматися в ріст.* 2. Те саме, що **зріст** 2. 3. *рідко.* Висота тварин, дерев, рослин. 4. *заст.* Процентний прибуток від грошей, які даються кому-небудь у борг.

РІСТАКТИВУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який активує, пожвавлює ріст живих організмів, кристалів тощо.

РІ́СШИ. Дієприсл. до **рости́**.

РІТУРНЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Музичний вступ до танцю або акомпанементу.

РІЧ[1], ре́чі, *ж.* (*мн.* **ре́чі**, -е́й). 1. Предмет, перев. хатнього вжитку, трудової діяльності і т. ін. // Будь-який предмет взагалі. // *мн.* Одяг, білизна, предмети особистого користування і спеціального призначення. *Зимові речі.* // *мн.* Предмети особистого користування, зібрані й запаковані для перевезення їх в інше місце. // *мн.* Предмети, що належать кому-небудь; майно. // Що-небудь їстівне. // Який-небудь предмет, що викликає захоплення. *Речі першої потреби.* 2. Явище дійсності, вияв або результат якої-небудь дії, діяльності; випадок, факт, подія. // Ситуація, становище, які склались у кого-небудь із чимсь. // *у сполуч. з означ.* Те, що для кого-небудь є важливим, має неабияке значення, становить певну цінність. // Те, що стосується якогось кола питань, пов'язане з ним. // Те, від чого залежить щось, потреба в чому-небудь. *Звісна річ.* ** **Стан рече́й** – певна ситуація, що склалася на даному етапі, в даний момент. 3. Твір літератури, мистецтва, наукова книга. 4. Робота, справа і т. ін., якою займається або повинен займатися хто-небудь; діло. // Те, що безпосередньо стосується кого-небудь, входить у чиїсь обов'язки, є чиїмсь завданням. // *мн.* Вчинки, поведінка кого-небудь. ** **У тім-то й річ, що ...** – уживається для наголошення, підкреслення того, що висловлюється. **До ре́чі**: а) в потрібний момент, вчасно, до ладу; б) потрібний, своєчасний; в) так, як треба, вдало, влучно; г) (*у знач. вставн. сл.*) уживається для позначення побіжного зауваження, доповнення до щойно висловленого або у зв'язку з ним. 5. *тільки мн., філос.* Об'єктивний світ (предмети, явища), що існує поза свідомістю людини і діє на її свідомість.

РІЧ[2], ре́чі, *ж., розм.* 1. Те саме, що **мо́ва** 1 – 3. 2. Те, що вимовляє, говорить хто-небудь; чиїсь слова, вислови. // Розмова, бесіда між кимсь, розповідь про кого-, що-небудь. ** **Не об тім річ** – уживається на позначення того, що чиєсь припущення не має жодного зв'язку з висловленим. 3. *рідко.* Публічний виступ, промова.

РІЧЕ́НЬКА, -и, *ж., нар.-поет.* Пестл. до **ріка́** 1 і **річка**.

РІ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ріка́** 1 і **річка**.

РІ́ЧИЩЕ, -а, *с.* 1. Найнижча ділянка дна річкової долини, по якій тече або текла вода. // Великий водяний потік. // Заглиблення у ґрунті, де тече водяний потік. 2. *перен., чого, який.* Шлях або напрямок розвитку, руху чого-небудь.

РІ́ЧКА, -и, *ж.* Те саме що **ріка́**.

РІЧКО́ВИЙ, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ріка́** 1 і **річка**. // Який живе у ріці, річці. ** **Річкові́ ра́ки** – безхребетні тварини ряду десятиногих ракоподібних. 2. Признач. для плавання по ріці, річці, пов'язаний з роботою на ній. // Який здійснюється, відбувається по ріці, річці. *Річкові перевезення.*

РІЧКОВИ́К, -а́, *ч.* Працівник річкового транспорту і всіх служб, пов'язаних з ним.

РІЧНИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Стос. до року (у 1, 2 знач.). *Річна оцінка.* // Який здійснюється, відбувається і т. ін. за рік. *Річне виробництво електроенергії.* // Який виростає, з'являється протягом року. // Який триває рік. // Розрахований на рік. *Річна аспірантура. Річна норма.* // Який охоплює, висвітлює роботу за рік. // Надрукований за рік. 2. Який буває раз на рік, щороку.

РІЧНИ́Й[2], -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **річкови́й** 1.

РІЧНИ́К[1], -а́, *ч., рідко.* Періодичне видання, що виходить раз на рік; щорічник.

РІЧНИ́К[2], -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **річкови́к**.

РІЧНИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Балакучий, говіркий.

РІЧНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Календарна дата, коли закінчується рік від початку якої-небудь події.

РІ́ЧНО, *присл., рідко.* Кожного року, щороку.

РІЧНЯ́К, -а́, *ч., зах.* Однорічна худобина.

РІЧНЯ́К, -а́, *ч., розм.* Тварина, рослина у річному віці.

РІЧНЯЧО́К, -чка́, *ч., зах.* Пестл. до **річня́к**.

РІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док., розм.* 1. *перех.* Вираховуючи, обчислюючи і т. ін., виконувати, розв'язувати що-небудь. // Шукати яку-небудь відповідь на питання, намагатися пояснити щось і т. ін. 2. *неперех.* Роздумуючи, обмірковуючи, спостерігаючи і т. ін., робити певний висновок; вирішувати. 3. *перех.* Доводити до кінця, завершувати що-небудь. // Мати основне, вирішальне значення у закінченні, завершенні чого-небудь. 4. *перех. і без додатка.* Обговорюючи що-небудь, ухвалювати певне рішення, приймати постанову, виносити вирок і т. ін. 5. *неперех.* Поміркувавши, зваживши всі можливі варіанти, вибирати один, зупинятися на одному якомусь способі дії, намірі і т. ін. // *перех., з інфін.* Після роздумів наважуватися щось виконати, зробити. 6. *перех.* // Розбивати, ламати, трощити що-небудь. ** **Рішити життя́** – убити. 7. *чого, перех., рідко.* Позбавляти (у 1 знач.) чого-небудь. 8. *тільки док., перех., рідко.* Жадібно з'їсти, випити і т. ін. все до останку. // Повністю витратити що-небудь.

РІША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РІШИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -ши́шся, *док., розм.* 1. *на що, з інфін. і без додатка.* Відважуватися, насмілюватися на якийсь вчинок, на якусь дію; наважуватися. // *тільки док., перев. з інфін.* Вирішити що-небудь, прийняти якесь рішення. 2. Діставати розв'язання, завершення (перев. про справи і т. ін.). // Остаточно визначатися, ставати ясним. // *безос.* 3. *кого, чого, рідко.* Позбавлятися (у 2 знач.) кого-, чого-небудь, втрачати когось, щось. 4. *тільки недок.* Пас. до **ріша́ти** 1, 3, 4, 6.

РІШЕНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч., рідко.* 1. Вирок суду, постанова, рішення якої-небудь організації, зборів і т. ін. 2. Те саме, що **рішення** 3. 3. *перен., рідко.* Те саме, що **кіне́ць**[1] 3.

РІ́ШЕНИЙ, -а, -е, *зах.* Складений брижами (у 2 знач.).

РІ́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. *розм.* Дія за знач. **ріша́ти**, **рішити** 1, 3. // Результат цієї дії. 2. Вирок суду, постанова, розпорядження якої-небудь організації, зборів і т. ін. 3. Продуманий намір зробити що-небудь, якось вчинити. 4. Спосіб вирішення, зображення, подання, розв'язання чого-небудь.

РІШИ́МІСТЬ, -мості, *ж., рідко.* Те саме, що **рішу́чість**. // Мужність, хоробрість у вчинках, діях.

РІШИ́ТИ *див.* **ріша́ти**.

РІШИ́ТИСЯ *див.* **ріша́тися**.

РІШУ́ЧЕ, *присл.* 1. Присл. до **рішу́чий** 1, 2, 4. 2. Зовсім, цілком. // Без сумніву, безперечно. 3. Категорично, твердо, не вагаючись.

РІШУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Сміливий, непохитний у своїх рішеннях, діях, вчинках. // Який виражає сміливість, непохитність людини, свідчить про її впевненість, твердість характеру і т. ін. 2. Дуже наполегливий, сильний, енергійний, завзятий. // Який виражає різке заперечення; категоричний. 3. Найважливіший, найістотніший для подальшого розвитку чого-небудь, для перелому в чомусь; вирішальний. 4. Який становить певне рішення; остаточний. 5. *розм., зрідка.* Який не викликає сумніву; очевидний, явний.

РІШУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **рішу́чий** 1, 2.

РІШУ́ЧО, *присл.* Те саме, що **рішуче**.

РІ́ЩЕ, -а, *с., діал.* Хмиз.

РІЯЗА́Т, -а, *ч.* Мусульманський піст, каяття.

РІЯ́Л, -а, *ч.* Грошова одиниця Катару – 100 дирхамів; Саудовської Аравії – 100 халалів.

РКАЦИТЕ́ЛІ, *незм., с.* 1. Грузинський сорт винограду. 2. Сорт вина, виготовленого з цих ягід.

РОБ, -а, *ч.* 1. В оруд. в. одн. у сполуч. з прикм. уживається в знач.: с п о с і б. ** **Свої́м ро́бом** **роби́ти** – діяти, чинити, поводитися за власним (його і т. ін.) розсудом. **Таки́м ро́бом**: а) отак, таким чином; б) (*у знач. вставн. сл.*) отже, отож. **Ходи́ти лихи́м ро́бом** – діяти несправедливо, чинити зле, недобре. 2. *заст.* Робітник.

РО́БА[1], -и, *ж.* 1. *спец.* Робочий одяг. 2. *заст.* Одяг взагалі, перев. формений. // *збірн.* Речі особистого користування.

РО́БА[2], -и, *ж.* 1. У Давній Русі – рабиня, невільниця. 2. *заст.* Роботяща, працьовита людина (про жінку).

РОБА́К, -а́, *ч.* Те саме, що **черв'я́к**.

РОБАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **роба́к**.

РОБА́СТНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Міра здатності обчислювальної системи відновлюватися в процесі виникнення помилкових ситуацій.

РОБА́ЦТВО, -а, *с., збірн.* Хробаки, черви.

РОБАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **роба́к**.

РО́БЕР, -а, *ч.* У деяких картярських іграх – коло гри, що складається з трьох окремих партій.

РОБИ́ТИ, роблю́, ро́биш; *мн.* ро́блять; *недок.* 1. *перех.* Займатися якою-небудь справою, діяльністю. // *у сполуч. з ім. у знах. в.* Уживається в знач.: виконувати, здійснювати те, що виражено іменником. // *у сполуч. зі словами на позначення міри, кількості.* Уживається в знач.: виконувати роботу, дію у вказаному обсязі. // *рідко.* Обробляти (землю). *Робити внесок.* ** **Ні́чого (нема́ що) роби́ти** – неможливо вчинити так, як хочеш, треба примиритися з тим, що є. **Роби́ти візи́т (візи́ти)** *кому* – відвідувати кого-небудь. **Роби́ти сце́ну** *кому* – сваритися з ким-небудь, виражаючи своє незадоволення. 2. *перех.* Виготовляти, виробляти що-небудь. // Створювати мистецькі вироби, твори. 3. *перех. і без додатка.* Діяти, поводитися яким-небудь способом, чином. // Уживати якихось заходів. // *для кого.* Подавати допомогу кому-небудь. ** **Роби́ти під се́бе** – мочитися, випорожнятися в постелі (про дітей, хворих). **Роби́ти ста́вку** *на що* – розраховувати, покладати великі надії на що-небудь. 4. *перех., ким, чим.* Перетворювати кого-, що-небудь у когось, щось. // Надавати кому-, чому-небудь певних властивостей, якостей, ознак, якогось вигляду. // Примушувати кого-небудь бути кимсь. // Характеризувати кого-небудь певним чином. 5. *перех. і без додатка.* Приводити до чого-небудь, спричиняти, викликати щось. // *перех.* Заподіювати, чинити кому-небудь зло, завдавати болю і т. ін. // *перех.* Створювати що-небудь. 6. *неперех.* Займатися якою-небудь, перев. фізичною, працею; працювати. // *ким, чим, на кому – чому.* Використовувати кого-, що-небудь як силу, засіб, знаряддя праці. 7. *неперех.* Обслуговувати кого-небудь своєю працею. // Працювати де-небудь, перебувати на службі, роботі. // Перебувати на якійсь посаді. 8. *неперех., розм.* Перебувати в дії, діяти, виконуючи своє призначення; функціонувати.

РОБИ́ТИСЯ, роблю́ся, ро́бишся; *мн.* ро́бляться; *не-*

док. 1. Перетворюватися в кого-, що-небудь. // Ставати яким-небудь, набуваючи певних властивостей, якостей, ознак, якогось вигляду. // Ставати ким-небудь, набуваючи певної кваліфікації, якихось навичок, уміння. 2. *безос., кому і без додатка.* У сполуч. з присл. уживається на позначення виникнення якогось стану людини або природного явища. 3. Відбуватися (про яку-небудь дію, подію, природне явище і т. ін.). // *з ким.* Творитися, діятися. // Здійснюватися, виконуватися. ** Що [тільки] **рбби́ться!** – уживається для вираження здивування, захоплення і т. ін. чим-небудь. 4. *тільки* 3 *ос.* Створюватися. 5. *безос.* Є, було бажання, прагнення працювати. 6. Пас. до **роби́ти** 1, 2.

РОБІ́Г, -а, *ч.*, *міф.* Римське божество, яке оберігало хлібні злаки від хвороб.

РОБІГА́ЛІЇ, -ій, *мн.*, *міф.* Свято, під час якого народ приносив у жертву Робігу ладан, вівцю або рудого собаку з проханням захистити колосся.

РОБІНЗО́Н, -а, *ч.* 1. Літературний персонаж із роману "Робінзон Крузо" англійського письменника Д. Дефо (1660 – 1731). 2. *перен.* Людина, яка силою обставин позбавлена людського середовища, відірвана від нього.

РОБІНЗОНА́ДА, -и, *ж.* 1. Літературний твір про чиюнебудь подорож з пригодами. // Сюжет такого твору. 2. Пригоди, подібні до тих, що трапилися з Робінзоном (у 1 знач.).

РОБІ́НІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини бобових.

РОБІ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Праця, труд.

РОБІ́ТКА, -и, *ж.*, *зневажл.* Те саме, що **робо́та** 1, 3, 7. // Зменш.-пестл. до **робо́та** 1, 3, 7.

РОБІТКО́М, -у, *ч.*, *заст.* Робітничий комітет на підприємстві.

РОБІТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Працелюбний, роботящий.

РОБІ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Працьовитий. 2. Який працює; трудящий. ** **Робі́тні лю́ди** – у Росії 16 – 18 та першій половині 19 ст. – робітники підприємств, промислів і т. ін. 3. Признач., відведений для роботи і робітників. ** **Робі́тний буди́нок**, *іст.* – особливий притулок для бідних із дуже тяжкими умовами життя і праці.

РОБІТНИ́К, -а́, *ч.* Людина, зайнята фізичною працею у сфері матеріального виробництва. // *мн.* **робітники́**, -і́в. Одна із соціальних верств суспільства.

РОБІТНИ́ЦТВО, -а, *с.*, *збірн.* Люди, які належать до робітничого класу; робітники.

РОБІТНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Робітничий.

РОБІТНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **робітни́к**. ** **Ха́тня робітни́ця** – жінка, яка виконує всю хатню роботу в кого-небудь за наймом.

РОБІТНИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **робітни́к**. // Власт., притаманний робітникові. // Характерний для робітника. // Який складається з робітників. // Який очолює маси робітників, виражає і захищає їх інтереси. // Здійснюваний робітниками. // Признач. для робітників. // Заселений робітниками, в якому живуть робітники.

РОБІТНИ́ЧО-СЕЛЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Який складається з робітників і селян. // Який виражає й захищає інтереси робітників і селян.

РОБІ́ТНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Майстерня. // Цех.

РОБІ́ТОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **робо́та**.

РО́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роби́ти** 1 – 5. // *безос. присудк. сл.* **ро́блено**. 2. *у знач. прикм.* Позбавлений природності; удаваний. // Позбавлений щирості, відвертості; нещирий. // Штучний, ненатуральний.

РО́БЛЕНИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Насипна гора, курган.

РО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ро́блений** 2.

РО́БЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **роби́ти** 1 – 5.

РО́БЛЕНО. Присл. до **ро́блений** 2.

РО́БЛИВО, -а, *с.*, *діал.* Виріб, продукт праці.

РО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Створювати.

РО́БЛЯЧИ. Дієприсл. до **роби́ти**.

РО́БОТ, -а, *ч.* 1. Автоматизований пристрій, призначений для заміни людини при виконанні монотонних або небезпечних робіт. ** **Ро́бот-маніпуля́тор** – робот, що замінює людину у виробничому процесі. 2. *перен.* Людина, яка діє несвідомо, автоматично.

РОБО́ТА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **роби́ти** 1 – 3, 7, 8. // Процес, дія, функціонування. ** **Парале́льна робо́та**: в обчислювальній техніці – режим роботи ЕОМ, за якого окремі команди або процедури обробки виконуються одночасно. ** **Послідо́вна робо́та**: в обчислювальній техніці – режим роботи ЕОМ, за якого окремі команди або процедури обробки виконуються послідовно, а процедура обміну також здійснюється послідовно по одному каналу. **Фо́нова робо́та**: у системах обробки інформації – обробка низькопріоритетних завдань, які є фоном інших задач, програм, процесів і т. ін. 2. Чиєсь виконання чого-небудь, чийсь труд. ** **Чиє́ї робо́ти** *що* – хтось виготував що-небудь. 3. *тільки мн.*, *з означ.* Та чи інша діяльність щодо виготовлення, створення, обробки чого-небудь. // Місце, де відбувається така діяльність. // Примусова праця як метод покарання, впливу на засуджених. 4. Коло занять, обов'язків, те, чим зайнятий хто-небудь; справа, діло. 5. Праця, заняття, служба на якому-небудь підприємстві, в якійсь установі як засіб існування, джерело заробітку. ** **До́слідно-констру́кторська робо́та** – комплекс робіт зі створення конструкторської і/або технологічної документації з виготовлення та випробування дослідних або головних зразків виробів одиничного виробництва. **Науко́во-до́слідна робо́та** – робота, пов'язана з проведенням наукових досліджень і розробок. 6. Те, що підлягає виконанню, здійсненню. // Заходи для виконання, здійснення чого-небудь. // Те, над чим працює хто-небудь; предмет праці. ** **Ма́ти робо́ту** *з ким – чим* – морочитись, клопотатися з кимсь, чимнебудь. 7. *з означ.* Спосіб, манера, стиль виконання, виготовлення чого-небудь. 8. Продукт чиєїсь праці; виріб, твір. 9. *фіз.* Кількісна характеристика перетворення будь-якого виду енергії на інші її види. ** **Робо́та ви́ходу** – найменша енергія, необхідна для видалення електрона з твердого тіла або рідини у вакуум.

РОБОТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Впровадження роботів у виробництво. 2. *перен.* Загроза втрати гуманістичності, духовності у вік кібернетики, роботів.

РОБОТИ́ЗНА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **робо́та**. 2. *заст.* Панщина.

РОБОТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роботизува́ти**.

РОБОТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **роботизо́ваний**.

РОБОТИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док. і недок.*, *перех.* Впровадити роботи у виробництво, піддати роботизації (у 1 знач.).

РОБОТОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто дає, пропонує кому-небудь роботу, наймає робочу силу.

РОБОТОЗДА́ТНИЙ, -а, -е. Здатний працювати; здатний виконувати якусь роботу.

РОБОТОЗДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **роботозда́тний**.

РОБОТОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Технічні пристрої, які діють за принципом роботів, що використовуються на вищій стадії автоматизації виробництва.

РОБОТОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **робототе́хніка**. ** **Робототехні́чний ко́мплекс**; **Робототехні́чна систе́ма** – технічний комплекс, система, які діють за принципом робота.

РОБОТУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.*, *розм.* Працьовита жінка.

РОБОТЯ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Роботяща, працьовита людина. // Робітник, робітниця.

РОБОТЯ́Й, -я, *ч.*, *діал.* Трудяга, трудівник.

РОБОТЯ́ЩИЙ, -а, -е. Старанний, завзятий у праці; працьовитий. // Належний, власт. працьовитим людям. *Роботящі руки.*

РОБОТЯ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Властивість за знач. **роботя́щий**.

РОБО́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який працює, живе своєю працею; трудовий. // *у знач. ім.* **робо́чий**, -чого, *ч.*, *рідко.* Робітник. ** **Робо́ча си́ла** – сукупність фізичних і духовних здібностей людини, які вона використовує в процесі виробництва матеріальних благ; головний елемент виробництва в будь-якому суспільстві. 2. Який використовується для корисної роботи, на якого лягає основне навантаження під час роботи. *Робоча бджілка.* // Який забезпечує дію, функціонування чогось, приводить у рух що-небудь (про механізм та його частини). // Пов'язаний з корисною роботою, дією чого-небудь. *Робочий захват. Робочий хід.* ** **Робо́че ті́ло** – газоподібна або рідка речовина, за допомогою якої відбувається перетворення будь-якої енергії для одержання механічної роботи (у двигунах), холоду (в холодильних машинах), теплоти (у теплових системах). 3. *рідко.* Який уміє добре працювати, трудитися; працьовитий, роботящий. // Який свідчить про працьовитість кого-небудь. 4. Стос. до роботи (у 1, 4 знач.). *Робочий стаж.* // Признач. для роботи. *Робочий зошит.* // Сприятливий для роботи (у 1 знач.). *Робочий настрій.* // Який використовується як безпосереднє керівництво для роботи. // Встановлений, відведений для роботи (про час). *Робочий день.* ** **Робо́ча гіпо́теза** – наукове припущення, гіпотеза, яка служить підставою для подальшого дослідження до того, як даний феномен буде вивчено досить, щоб висувати більш формальну гіпотезу. **Робо́че мі́сце** – частина простору, пристосована для виконання працівником (або групою працівників) виробничих функцій. **Робо́чий дім**: у ряді європейських країн 17 – початку 20 ст – спеціальні будинки для примусового утримання та експлуатації декласованих елементів. **Робо́чий ти́ждень** – встановлена законом кількість днів на тиждень, протягом яких робітник або службовець має працювати на виробництві або в установі. **Робо́чі мо́ви** – офіційні мови, прийняті у повсякденній роботі міжнародних організацій. 5. Те саме, що **робітни́чий**.

РОБРО́Н, -а, *ч.* Старовинна жіноча сукня з криноліном.

РОБУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. *діал.* Робочий. 2. *зах.* Трудовий.

РОБУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **робу́чий**.

РОБФА́К, -у, *ч.* Робочий факультет: у 1919 – 1940 рр. – загальноосвітній навчальний заклад в СРСР для підготовки у вузи молоді, яка не мала середньої освіти; створювались при вузах.

РО́ВДУГА, -и, *ж.* Замша з оленячої або лосиної шкіри, якою народи Півночі і Сибіру користувалися у побуті

РО́ВЕНЬ, -вня, *ч.*, *зах.* 1. До пари, рівний. 2. Рівнина.

РОВЕ́СНИК, -а, *ч.* Людина, яка має однаковий з ким-небудь вік.

РОВЕ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **рове́сник**.

РОВЕ́ЦЬ, рівця́, *ч.* Зменш. до **рів**.

РО́ВИК, -а, *ч.* Зменш. до **рів**.

РОВІ́ЛЬ, -ю, *ч.* Торгова назва полівінілхлоридного волокна, що випускається у Франції.

РО́ВІНЬ, -вию, *ч.*, *зах.* Рівнина.

РО́ВТА, -и, *ж.*, *зах.* Військовий загін.

РОГА́ЛИК, -а, *ч.* Невелика булочка, що має форму рога.

РОГА́ЛЬ, -я́, *ч.* 1. Віл з великими рогами. 2. Те саме, що **рога́лик**. 3. Те саме, що **рога́ч** 2.

РОГА́НЬ, -я́, *ч.*, *діал.* Рогаль (у 1 знач.).

РОГАТИ́ЗНА, -и, *ж.*, *розм.* Велика рогата худоба.

РОГА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має роги, з рогами (у 1 знач.). // *у знач. ім.* **рога́тий**, -того, *ч.* Те саме, що **чорт**. // Уживається у деяких назвах рослин і тварин. *Велика рогата худоба.* ** **Рога́ті диноза́ври** – те саме, що **церато́пси**. 2. Який має форму рога (у 1 знач.). // З гострими кінцями, схожими на роги. 3. *перен.*, *рідко.* Який вражає, дошкуляє; різкий, колючий. 4. *розм.* Якого зраджує жінка.

РОГА́ТИКИ, -ів, *мн.* Родина класу базидіальних грибів порядку афілофорових.

РОГА́ТИНА, -и, *ж.* 1. Холодна зброя у вигляді ножа, насадженого на довгий дерев'яний держак, якою користувалися піші війська у середні віки. // Мисливська зброя для полювання на ведмедя. 2. *рідко.* Те саме, що **рога́тка** 1. 3. *рідко.* Розвилина на дереві або на дорозі. 4. Стародавнє примітивне землеробське знаряддя; соха.

РОГАТИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Мешканець м. Рогатин.

РОГАТИ́НКА, -и. Жін. до **рогати́нець**.

РОГАТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Рогатин.

РОГА́ТКА, -и, *ж.* 1. Переносна загорожа у вигляді довгастого бруса, що тримається на зроблених навхрест стояках. // *тільки мн.*, *перен.* Взагалі якісь свідомо створені перешкоди. 2. Дерев'яна розвилка з прив'язаною до обох кінців гумовою стьожкою для метання чого-небудь. 3. *заст.* Металевий обруч з довгими вістрями, який з метою покарання одягається в'язневі на лице і замикається на шиї.

РОГА́ТОРИ, -ів, *мн.* У Давньому Римі – особи, що збирали під час виборів голоси на особливих дощечках.

РОГА́Ч, -а́, *ч.* 1. Довгий дерев'яний держак з двома металевими заокругленими ріжками на кінці, якими беруть і ставлять у піч або виймають з неї горщики, чавуни і т. ін. 2. Самець-олень або інший самець з рогами (у 1 знач.). 3. Жук, верхня щелепа якого має форму рога. 4. Палиця з розвилкою на кінці.

РОГА́ЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **рога́ч**. // Пристрій, що має форму розвилки, признач. для тримання чого-небудь. 2. *тільки мн.* Спосіб вишивання.

РОГАЧИ́ЛНО, -а, *с.* Ручка, держак рогача (у 1 знач.).

РОГА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **рога́тка** 1. 2. Дерев'яний, з виступаючими кінцями нашийник для свійських тварин, який не дає їм змоги пройти крізь вузький прохід. 3. *розм.* Рогата вівця. 4. *ент.* Те саме, що **щи́павка**.

РОГІ́ВКА, -и, *ж.* Передня частина білкової оболонки ока; одне з його світлозаломних середовищ. ** **Ова́льна рогі́вка**, *мед.* – вроджена вада розвитку, яка характеризується тим, що вертикальний діаметр рогівки більший, ніж горизонтальний.

РОГІВКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рогі́вка**.

РОГІ́ЖКА, -и, *ж.* Те саме, що **рого́жка**.

РОГІ́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє рогожі.

РОГІ́З, -го́зу, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини рогозових; листя використовується для виготовлення мотузків, плетених виробів, паперу і т. ін., а кореневище – як цінний корм для деяких тварин.

РОГОВЕ́, -во́го, *с.*, *іст.* Плата за випасання рогатої худоби.

РОГОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до рогу (у 2 знач.). // Виго*т.* з рогу. ** **Рогова́ обма́нка** – непрозорий мінерал темно-зеленого або чорно-бурого кольору з блискучим полиском, як у рога. **Рогова́ оболо́нка** – рогівка. 2. Стос. до рогу (у 3 знач.). ** **Рогова́ му́зика** – оркестр російських мисливських рогів. 3. *рідко.* Те саме, що **рога́тий** 1.

РОГОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Щільна, зерниста гірська порода бурого або сірого кольору, що утворюється внаслідок дії магми на породи. 2. Багаторічна трав'яниста декоративна рослина родини гвоздикових з вузькими листочками та білими квітками.

РОГОВИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рогови́к**.

РОГОВИ́НА, -и, *ж.* Рогова речовина.

РОГОВІ́ТИ, -іє, *недок.* Перетворюватись у рогову речовину.

РОГОДЗЬО́БИ, -ів, *мн.* Те саме, що **широкодзьо́би**.

РОГО́ЖА, -і, *ж.* 1. Цупка, плетена з личаних стрічок тканина для упаковування або накривання чого-небудь. // Шмат такої тканини. 2. Груба, перев. полотняна матерія з шашковим переплетенням ниток.

РОГО́ЖАНИЙ, -а, -е. Стос. до рогожі. // Зробл., пошитий з рогожі. *Рогожані мішки.* // Обгорнутий чи обшитий рогожею (у 1 знач.).

РОГО́ЖЕВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **рого́жаний**.

РОГОЖИ́НА, -и, *ж.* Шмат рогожі (у 1 знач.).

РОГО́ЖКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **рого́жа** 1. 2. Те саме, що **рого́жа** 2. ** **В рого́жку** – з шаховим переплетенням ниток, як у рогожі (у 2 знач.).

РОГО́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рого́жаний**.

РОГОЗА́, -і́, *ж.* Те саме, що **рогі́з**.

РОГОЗИ́НА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **рогожи́на**. 2. Одяг із грубої матерії.

РОГОЗО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рогі́з**, **рогоза́**. // Зробл. з рогозу, рогози.

РОГОЗО́ВІ, -их, *мн.* Родина водяних трав'янистих рослин з циліндричним суцвіттям у вигляді качана.

РОГОЗОПЛЕТІ́ННЯ, -я, *с.* Плетіння личаків, кошиків

тощо з рогозу.

РОГОЗУ́Б, -а, *ч.* Велика австралійська прісноводна риба, що дихає зябрами і легенями.

РОГО́ЗЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рогозо́вий**.

РОГОЛИ́СНИК *див.* **роголи́ст**.

РОГОЛИ́СТ, РОГОЛИ́СНИК, -а, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина, що плаває у воді; кушир.

РОГОНО́СЕЦЬ, -но́сця, *ч.*, *розм.* Чоловік, якого зраджує жінка.

РОГОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на ріг або рогову речовину.

РОГОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рогоподі́бний**.

РОГОХВО́СТИ, -ів, *мн.* Надродина рослиноїдних перетинчастокрилих комах.

РОГУ́ЛЕНЬКИ, -ньок, *мн.*, *етн.* Хорові весняні пісні з іграми і танцями, в яких органічно поєднуються слово, рух і мелодія.

РОГУ́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **рогу́ля**. // Гострий кінець чого-небудь. 2. Водяна трав'яниста рослина з ланцетним листям; водяний горіх.

РОГУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *розм.* Палиця з розвилкою, розгалуженням у вигляді рога на кінці.

РОД, -а, *ч.* У слов'янській міфології – родоначальник життя; дух предків, покровитель сім'ї, дому.

РОДА́К, -а́, *діал.* Родич.

РОДАМІ́НИ, -ів, *мн.* Фарбники, що застосовуються для фарбування шкіри, паперу, мила, а також як органічний лазерний матеріал.

РОДАМІ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до родамінів.

РОДА́Н, -у, *ч.* Псевдогалоген – безбарвні кристали, розчинні у воді; реагує з металами, утворюючи роданіди.

РОДА́НИСТИЙ, -а, -е. Прикм. до **рода́н**.

РОДАНИСТОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е: ** **Роданистоводне́ва кислота́** – те саме, що **тіоціа́нова кислота́**.

РОДАНІ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **тіоціана́ти**.

РОДА́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **рода́нистий**.

РОДАНОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Летка оліїста рідина з різким запахом, розчинна у воді; сильна кислота; міститься у цибулячому соці, слині та ін.

РОДАНОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **роданово́день**.

РОДАНОГРУ́ПА, -и, *ж.* Радикал або іон, що містить по одному атому Сульфуру, Карбону і Нітрогену.

РОДАНОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Катіонний, нейтральний або аніонний комплекс із роданід-іоном як лігандом.

РОДАНОМЕРКУРІА́Т, -у, *ч.* Роданідний комплекс меркурію (ртуті).

РОДАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **родану́вати**.

РОДАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вводити роданогрупу до складу комплексу або органічної молекули.

РОДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Родичатися.

РОДА́ЧКА, -и, *діал.* Жін. до **рода́к**.

РОДЕЗІ́ЄЦЬ *див.* **родезі́йці**.

РОДЕЗІ́ЙКА *див.* **родезі́йці**.

РОДЕЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **родезі́йці** та Родезія.

РОДЕЗІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **родезі́єць**, -і́йця, *ч.*; **родезі́йка**, -и, *ж.*). Основне населення Родезії.

РОДЕ́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Рибальське знаряддя.

РОДЕНТИЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Речовини, які застосовуються для знищення гризунів.

РОДЕ́О, *невідм.*, *с.* Вид спорту, що полягає в умінні протриматися на спині дикого бика, коня, вхопившись рукою за перекинуту через тулуб вірьовку.

РОДЕО́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **фуко́за**.

РОДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* *і без додатка*, *діал.* Народжувати.

РО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до роджати.

РОДЖЕ́РСІЯ, -ї, *ж.* Рід багатолітніх трав родини ломикаменевих.

РОДЗИ́НКИ, -нок, *мн.* Сушені ягоди винограду.

РОДЗИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **родзи́нки**.

РОДЗИ́НОЧКИ, -чок, *мн.* Зменш.-пестл. до **родзи́нки**.

РО́ДИВО, -а, *с.*, *діал.* Пологи (*див.* **поло́ги**[1]).

РОДИ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Пологовий будинок або пологова кімната.

РОДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для надання медичної допомоги під час пологів. *Родильне відділення.* 2. Який буває при пологах (*див.* **поло́ги**[1]). *Родильна гарячка.*

РОДИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Пологовий будинок або пологова кімната.

РОДИ́МЕЦЬ, -мця, *ч.*, *розм.* Приступ хвороби у маленьких дітей, вагітних та породіль, який супроводжується корчами і втратою свідомості.

РОДИ́МИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який має від народження якісь здібності, нахил до чого-небудь; природжений. 2. Який має пряму кровну спорідненість, безпосередній кровний зв'язок з ким-небудь; рідний (у 1 знач.). 3. Те саме, що **рі́дний** 4. Родима сторона. 4. Який належить кому-небудь від народження; власний. ** **Роди́ма пля́ма (ця́точка)**: а) те саме, що **ро́димка**; б) (чого) недоліки, що є пережитком чого-небудь.

РО́ДИМКА, -и, *ж.* Темна пляма на шкірі.

РО́ДИМОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ро́димка**.

РОДИ́МЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **роди́мець**.

РОДИ́НА, -и, *ж.* 1. Група людей, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, які живуть разом; сім'я. // Група тварин, птахів, яка складається з самця, самки та малят. // Група рослин одного виду, які ростуть разом, мають спільний корінь або одну грибницю. 2. *перен.*, *кого або з означ.* Група людей, народів, націй, згуртованих дружбою, спільною діяльністю, спільними інтересами. 3. *розм.* Родич або родичка кого-небудь. 4. *біол.* Група, що складається з декількох родів тварин або рослин, схожих будовою і близьких між собою за походженням. 5. *поет.* Рідна сторона; Батьківщина. 6. Рід, покоління кого-небудь. 7. Група споріднених хімічних елементів.

РОДИ́НИ, -ди́н, *мн.*, *розм.* 1. Те саме, що **поло́ги**[1]. 2. Святкування з нагоди народження дитини. ** **День роди́н** – день народження.

РОДИ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **роди́на** 1. *зменш.*

РОДИНИ́НИЙ, -а, -е. Належний родині.

РОДИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **роди́на** 1. // Який належить родині, сім'ї. // Який переходить від покоління до покоління. // Який здійснюється, відбувається за участю членів родини, сім'ї. // Який складається з членів родини, сім'ї. 2. Стос. до родини (у 1 знач.), пов'язаний з життям родини, в родині. ** **Роди́нне пра́во** – галузь права, що регулює шлюбні стосунки, спорідненість, усиновлення та взяття дітей у сім'ю на виховання. 3. Притаманний, власт. рідним (про почуття, стосунки, ставлення). // Сповнений сердечності, інтимності; душевний. // Який існує між родичами. *Вступати в родинні стосунки.* 4. *діал.* В якому народився і виріс хто-небудь; рідний (у 4 знач.).

РОДИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **роди́нний** 1 – 3.

РОДИ́ННО, *присл.* Те саме, що **по-рі́дному**.

РОДИ́НОНЬКА, -и, *ж.*, *фольк.* Пестл. до **роди́на** 1, 3, 5.

РОДИ́Т, -у, *ч.* Різновид самородного золота, який містить до 43% родію.

РОДИ́ТЕЛІ, -ів, *мн.*, *рідко.* Те саме, що **батьки́** 1.

РОДИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ба́тько** 1.

РОДИ́ТЕЛЬКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ма́ти**[1] 1.

РОДИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **роди́телі**.

РОДИ́ТИ, роджу́, ро́диш, *недок. і док.*, *перех. і без додатка.* 1. Давати життя дитині (дітям) під час пологів (про жінку). // *розм.* Ставати батьком. 2. *тільки недок.*, *перен.* Давати початок чому-небудь, бути причиною появи чогось, створювати що-небудь. // Пробуджувати, викликати що-небудь у когось. 3. *тільки недок.* Приносити плоди, давати урожай (про рослини, землю). // *тільки неперех.* // *безос.*

РОДИ́ТИСЯ, роджу́ся, ро́дишся, *недок. і док.* 1. З'являтися на світ під час пологів (про дитину, дітей). ** **В соро́чці роди́тися**, *перен.* – бути щасливою людиною, яка в усьому, скрізь має талан. 2. *ким, яким, з чим.* Бути наділеним певними властивостями, якостями від народження; уродитися ким-, яким-небудь. 3. *перен.* З'являтися, виникати (про явища, події, почуття і т. ін.). // Наставати (про час). 4. *тільки недок.* Виростати, спіти, даючи урожай (про рослини та плоди).

РОДИЦИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; піроелектричні кристали зі скляним блиском.

РО́ДИЧ, -а, *ч.* 1. *кому, чий, рідко кого.* Той, хто перебуває у спорідненості з ким-небудь. // *ірон.* 2. *перен.* Той, хто має однакові з ким-небудь думки, риси характеру і т. ін., схожий чимсь на когось. 3. Рослина, тварина чи птах одного виду з іншими рослинами, тваринами або птахами. // Предмет одного роду, розряду з іншими предметами.

РОДИЧА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* 1. Дія за знач. **родича́тися**. 2. Родинні стосунки, зв'язки.

РОДИЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* 1. *з ким.* Вступати в родинні стосунки, зв'язки з ким-небудь. 2. Підтримувати родинні стосунки, зв'язки, визнавати спорідненість із ким-небудь. 3. *перен.* Ставати кому-небудь близьким, рідним звичками, поглядами і т. ін.; зближуватися з кимсь.

РО́ДИЧІВ, -чева, -чеве. Належний родичеві.

РОДИЧІ́ВСТВО, -а, *с.*, *розм.* Родинні стосунки, зв'язки з ким-небудь.

РОДИЧІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **роди́нний** 1 – 3.

РО́ДИЧКА, -и, *кому, чия, рідко кого.* Жін. до **ро́дич** 1.

РО́ДІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ро́дій**.

РО́ДІЙ, -ю, *ч.* Rh. Хімічний елемент, платиноїд. Проста речовина – важкий сріблястий пасивний метал, зі стопів якого з платиною виготовляють склотопильні апарати, тиглі для вирощування монокристалів тощо.

РОДІ́ЛЛЯ, -і. Жінка, яка народжує або щойно народила; породілля.

РОДІО́ЛА, -и, *ж.* Рід рослин родини товстолистих. ** **Роже́ва родіо́ла** – те саме, що **золоти́й кі́рінь** (*див.* **золоти́й**).

РОДІОЛОЗІ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат; стимулюючий засіб.

РОДІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Електролітичне нанесення тонкого шару родію на поверхню металевих виробів для підвищення корозійної стійкості та ін.

РОДОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Група фотосинтезуючих бактерій; є переважно анаеробними і рухомими, різними за формою водними бактеріями.

РОДО́ВИЙ, -ова́, -ове́. 1. Який існував під час життя людей родами (у 1 знач.). 2. Прикм. до **рід** 2. // Який належить родові, переходить від покоління до покоління; спадкоємний. // Який передається спадково; спадковий (про фізичні та духовні якості). // Який засвідчує належність кого-небудь до певного роду. // Пов'язаний із належністю до певного роду. 3. Який служить для розрізнення роду (у 6 знач.). ** **Родо́вий відмі́нок**, *грам.* – відмінок, що відповідає на питання: кого? чого?

РОДОВИ́К, -а́, *ч.* Багаторічна трав'яниста лікарська рослина родини розових з протизапальною, кровоспинною, в'яжучою дією.

РОДОВИ́ТИЙ, -а, -е. Який належить до старовинного роду (у 2 знач.). // Який свідчить про належність до такого роду. // Який є власністю такого роду.

РОДОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **родови́тий**.

РОДО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *яке, чого.* Природне скупчення корисних копалин у будь-якій ділянці земної кори у величезній кількості.

РОДОВІ́Д, -во́ду, *ч.* 1. Походження, послідовність, історія поколінь певного роду. // Походження кого-небудь. 2. Дані про походження якої-небудь рослини або тварини. // Походження якої-небудь рослини або тварини. 3. *перен.* Історія створення, виникнення, появи чого-небудь.

РОДОВІ́ДНА, -ої, *ж.* Те саме, що **родові́д**.

РОДОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **родові́д** 1, 2. ** **Родові́дна кни́га** – книга з відомостями про походження, родинні зв'язки, службу предків дворянських родів. **Родові́дне де́рево** – деревовидне зображення споріднених зв'язків у будь-якій природній групі організмів або в межах всього органічного світу.

РОДОДЕ́НДРОН, -а, *ч.* Рід вічнозелених, рідше листопадних, з великими квітками різного забарвлення чагарникових рослин родини вересових, які ростуть у гірській місцевості й розводяться як декоративні.

РОДОДЕ́НДРОНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рододе́ндрон**.

РОДОМОНТА́ДА, -и, *ж.* Хвастощі, хвальба, хвалькуватість, нахвалляння.

РОДОНАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який дає початок чому-небудь. *Родоначальна форма породи.*

РОДОНАЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Предок, від якого веде свій початок який-небудь рід. 2. Тварина або рослина, від якої походять певні роди тварин або рослин. 3. *перен.* Той, хто започаткував розвиток чого-небудь; основоположник. // Те, що стало початком, основою чого-небудь.

РОДОНАЧА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **родонача́льник**.

РОДОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал рожевого кольору; використовується як виробний камінь; орлець.

РОДОПЛЕМІ́ННИЙ, -а́, -е́, *іст.* Стос. до роду (у 1 знач.) і до племені (у 1 знач.).

РОДОПО́МІЧ, -мочі, *ж.* Організація медичної допомоги вагітним і породіллям.

РОДОПСИ́Н, -у, *ч.*, *біол.* Світлочутливий пігмент фоторецепторів людини і більшості видів тварин.

РОДО́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Родос.

РОДОХРОЗИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу карбонатів.

РО́ДСТЕР, -а, *ч.* Тип кузова легкового автомобіля з верхом, що складається, двома боковими дверима і одним або двома рядами сидінь.

РОДЮ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Здатний давати великий урожай (про землю). // Багатий на землі, здатні давати великий урожай (про місцевість). *Родючий край.* // Який дає великий урожай зерна, плодів, ягід (про рослини). 2. Багатий на врожай (про пору року).

РОДЮ́ЧИНА, -и, *ж.*, *діал.* Дикі плодові дерева.

РОДЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* 1. Властивість за знач. **родю́чий** 1. 2. Здатність рослини плодоносити, родити (у 3 знач.).

РОЄ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **рій**[1] 1.

РОЄ́ЦЬ, рійця́, *ч.* Зменш. до **рій** 1, 2.

РОЄ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **рій** 1, 2.

РО́ЖА, -і, *ж.* 1. Багаторічна декоративна рослина родини мальвових з високим стеблом та великими яскравими, різних кольорів квітками. ** **Соба́ча (польова́, ди́ка) ро́жа** – багаторічна невелика рослина перев. з рожевими квітками родини мальвових. 2. *розм.* Те саме, що **ро́за** 1, 2. ** **Гайова́ ро́жа**, *рідко* – шипшина. **Па́нська (по́вна) ро́жа** – троянда.

РОЖАЇ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **родю́чий** 1. //Який має велике розлоге гілля (про дерево).

РОЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *діал.* 1. Народжувати. 2. Родити (у 3 знач.).

РОЖДЕ́НИК, -а, *ч.*, *діал.* Батько.

РОЖДЕ́НИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Мати. 2. Породілля.

РОЖДЕ́НКА, -и, *діал.* Жін. до **рожде́нець**.

РОЖДЕ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Природжений.

РОЖДЕ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* 1. Народження. 2. Потомство, нащадки.

РОЖЕ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **роже́вий** 1.

РОЖЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Світло-червоний. // *у знач. ім.* **роже́ве**, -вого, *с.* Одяг, фарба і т. ін. світло-червоного кольору. // Який має рум'янці; рум'яний. // Уживається як складова частина назв деяких рослин і тварин. ** **Роже́ва хворо́ба** – те саме, що **акродині́я**. **Роже́ве де́рево** – деревина тропічних і субтропічних дерев рожевого або рожево-червоного кольору, іноді із запахом троянди. **Роже́вий лиша́й** – захворювання шкіри з групи інфекційних еритем. **Роже́вий шпак** – рід птахів родини шпакових. 2. *перен.* Нічим не затьмарений; радісний, світлий. // З радісними сподіваннями (про мрії, надії, плани). *Дивитися крізь рожеві окуляри.* 3. Прикм. до **ро́жа** 2. // Вигот. з рожі.

РОЖЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **роже́вий** 1, 2.

РОЖЕВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати рожевим (у 1 знач.), рожевуватим, набувати рожевого кольору, відтінку (перев. про предмети). // *безос.* // Ставати рожевим, рум'яним від припливу крові; червоніти. 2. Вирізнятися рожевим кольором. // Бути рожевим, мати рожевий колір, відтінок.

РОЖЕ́ВО. Присл. до **роже́вий** 1, 2.

РОЖЕВОБО́КИЙ, -а, -е. Який має бік (боки) рожевого кольору.

РОЖЕВОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **рожевобо́кий**.

РОЖЕ́ВО-ЗОЛОТИ́Й, -а́, -е́. Рожевий із золотим відблиском, відтінком.

РОЖЕВОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. З рожевими крилами.

РОЖЕВОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. У якого рожеві плоди, плоди рожевого кольору.

РОЖЕВОПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рожевоплі́дний**.

РОЖЕВОЩО́КИЙ, -а, -е. Який має рожеві, рум'яні щоки.

РОЖЕВОЩО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **рожевощо́кий**.

РОЖЕВУВА́ТИЙ, -а, -е. З рожевим відтінком, світлорожевий.

РОЖЕ́Н, -жна́, *ч.* 1. Довга палиця з загостреним кінцем. // Гострий кілок у санях. 2. Металевий прут, на якого настромлюють м'ясо, рибу для смаження на вогні. ** **Лі́зти (полі́зти, іти́ і т. ін.) на роже́н** – чинити, діяти ризиковане, наперед знаючи про можливий неталан, поразку. **Лі́зти про́ти рожна́** – домагатися свого всупереч волі, бажанню кого-небудь набагато сильнішого; іти наперекір.

РО́ЖЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **ро́жа**.

РО́ЖИН, -а, -е, *заст.* Належний рожі, мальві.

РОЖИ́НА, -и, *ж.* Квітка рожі.

РО́ЗА, -и, *ж.* 1. Кущова рослина з великими запашними квітками різних кольорів та стеблами, вкритими колючками; троянда. 2. Квітка цієї рослини. 3. Архітектурна прикраса готичних вікон або саме вікно у вигляді кола з лініями, що радіально розходяться від центра. ** **Ро́за ві́трів** – графічне зображення повторюваності напрямів і величин сили вітру у певній точці земної поверхні за певний час. **Ро́за те́чій** – графічне зображення повторюваності напрямів і швидкостей морських течій за певний період у даному районі.

РОЗАГІТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗАГІТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Посилено, настійно агітувати кого-небудь. // Агітуючи кого-небудь, переконувати його в помилковості його попередніх поглядів, переконань.

РОЗАГІТУВА́ТИ *див.* **розагіто́вувати**.

РОЗАЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; зелені, синьозелені або яскраво-блакитні кірочки.

РОЗА́Н, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Різка (у 1 знач.). ** **Да́ти роза́нів**, *заст.* – побити різками.

РОЗАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *зах.* Солодке печиво.

РОЗАНІЛІ́Н, -у, *ч.* Зелені кристали з металічним блиском, які розчиняються у воді і спирті з утворенням темночервоних розчинів.

РОЗАНІЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **розанілі́н**.

РОЗА́РІЙ, -ю, *ч.*, *сад.* Розсадник або квітник, де вирощують рози (троянди).

РОЗА́РІУМ, -у, *ч.*, *сад.* Те саме, що **роза́рій**.

РОЗА́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати багато ахати.

РОЗА́ХКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **роза́хатися**.

РОЗАЦЕ́А, *невідм.*, *с.* Хронічне запальне захворювання, що характеризується телеангіектазіями, гіперемією, появою папул і пустул, особливо на центральних ділянках обличчя; інколи спостерігається ураження тулуба та кінцівок.

РОЗАЦЕ́А-КЕРАТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Ураження рогівки при рожевих вуграх.

РОЗБА́ВИТИ *див.* **розбавля́ти**.

РОЗБА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розба́вити**. // **розба́влено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗБА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розба́влений**.

РОЗБА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розба́вити**, **розбавля́ти**.

РОЗБА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розба́влювати**.

РОЗБА́ВЛЮВАТИ *див.* **розбавля́ти**.

РОЗБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбавля́ти**.

РОЗБАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, **РОЗБА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗБА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* розба́влять; *док.*, *перех.* 1. Додаючи в який-небудь розчин воду або іншу рідину, зменшувати його насиченість. // Змішувати яку-небудь рідину з іншою рідиною. // *перен.* Порушувати цілість, однорідність чого-небудь додаванням якихось елементів іншого плану. 2. Змішувати що-небудь із рідиною.

РОЗБАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **розбавля́ти**.

РОЗБАВЛЯ́Ч, -а́, *ч.* Рідина для розбавляння лаків, фарб.

РОЗБАГАТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розбагаті́ти**.

РОЗБАГАТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати багатим. // *на що*, *розм.* Придбати, одержати що-небудь. // *на чому.* Дістати щось як основу для створення багатства, достатку.

РОЗБА́ГНЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Який став багнистим, таким, по якому важко або неможливо йти, їхати.

РОЗБАГНИ́ТИ, -и́ть, *док.*, *безос.*, *розм.* Перетворити в багно, болото, зробити таким, по якому важко або неможливо йти, їхати.

РОЗБАГНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *розм.* Стати багнистим, таким, по якому важко або неможливо йти, їхати. // *безос.*

РОЗБАДЬОРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *док.* 1. Стати бадьорим, жвавим, діяльним. 2. *розм.* Розхрабритися.

РОЗБАЗА́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбаза́рити**. // **розбаза́рено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗБАЗА́РИТИ *див.* **розбаза́рювати**.

РОЗБАЗА́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **розбаза́рювати**. *Розбазарювання часу.*

РОЗБАЗА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗБАЗА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Витрачати, роздавати і т. ін. що-небудь нерозсудливо, не по-хазяйському, не за призначенням. // *перен.* Безцільно, безглуздо витрачати (час, талант і т. ін.).

РОЗБАЗА́Р'Я, -я, *с.*, *діал.* Закінчення базару.

РОЗБАЗІ́КАТИ, -аю, -аєш, *розм.* Розповісти те, чого не можна було розголошувати.

РОЗБАЗІ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *зневажл.* Захопитися базіканням, забувши про все інше. // Почати базікати, говорити не те, що треба.

РОЗБАЗІ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зневажл.* Багато базікати.

РОЗБАЛА́КАТИСЯ *див.* **розбала́куватися**.

РОЗБАЛА́КУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **розбала́кувати**. // *мн.* Багатослівні, беззмістовні висловлювання.

РОЗБАЛА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Беззмістовно чи багато балакати про що-небудь. // Витрачати час на пусту балаканину.

РОЗБАЛА́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗБАЛА́КАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Поступово захоплюючись розмовою, ставати говірким. 2. Починати заводити з ким-небудь бесіду, вступати, заходити з кимсь у розмову. // *тільки док.*, *рідко.* Поговорити, наговоритися з ким-небудь досхочу.

РОЗБАЛАНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбалансува́ти**.

РОЗБАЛАНСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розбалансований**.

РОЗБАЛАНСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбалансо́вувати**.

РОЗБАЛАНСО́ВУВАТИ *див.* **розбалансува́ти**.

РОЗБАЛАНСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбалансува́ти**.

РОЗБАЛАНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **РОЗБАЛАНСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Позбавляти збалансованості.

РОЗБАЛАНСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Пас. до **розбалансува́ти**.

РОЗБА́РВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розба́рвлювати**.

РОЗБА́РВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що **розфарбо́вувати**.

РОЗБАТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбатува́ти**.

РОЗБАТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБАТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розрізати що-небудь на шматки. // *безос.* // Розривати, шматувати що-небудь.

РОЗБАТУВА́ТИ, *див.* **розбато́вувати**.

РОЗБЕНТЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбенте́жити**.

РОЗБЕНТЕ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан розбентеженої чим-небудь людини.

РОЗБЕНТЕ́ЖЕНО, *присл.* Стривожено, схвильовано.

РОЗБЕНТЕ́ЖИТИ *див.* **розбенте́жувати**.

РОЗБЕНТЕ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБЕНТЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Викликати у кого-небудь тривогу, бентежність з приводу чогось. // *перен.* Порушувати спокій де-небудь, хвилювати когось, щось.

РОЗБЕСІ́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *розм.* Захопитися бесідою.

РОЗБЕ́СТИТИ *див.* **розбе́щувати**.

РОЗБЕ́СТИТИСЯ *див.* **розбе́щуватися**.

РОЗБЕ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Розлити. 2. Розбити.

РОЗБЕШКЕТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Почати бешкетувати.

РОЗБЕ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбе́стити**. 2. *у знач. прикм.* Морально зіпсований, з поганими, аморальними звичками. // Який виражає моральну зіпсованість. // *у знач. ім.* **розбе́щений**, -ного, *ч.*; **розбе́щена**, -ної, *ж.* Морально зіпсована людина. 3. *у знач. прикм.* Недисциплінований, свавільний внаслідок чийогось потурання; розпущений. // Яким не можна управляти, якого не можна приборкати; нестримний. // Зіпсований надмірною увагою з чийогось боку; неслухняний, вередливий.

РОЗБЕ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розбе́щений** 2, 3.

РОЗБЕ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбе́стити**.

РОЗБЕ́ЩЕНО. Присл. до **розбе́щений** 2, 3.

РОЗБЕ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбе́щувати**.

РОЗБЕ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБЕ́СТИТИ**, -е́щу, -е́стиш, *док.*, *перех.* 1. Привчати кого-небудь до поганих, аморальних звичок, робити аморальним; псувати. // Робити нестійким у поглядах, збивати з правильного шляху. 2. Потураючи кому-небудь, робити його недисциплінованим, свавільним; розпускати. // Надмірною увагою псувати кого-небудь, робити неслухняним, вередливим.

РОЗБЕ́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗБЕ́СТИТИСЯ**, -е́щуся, -е́стишся, *док.* 1. Привчатися до поганих, аморальних звичок, ставати аморальним; псуватися. 2. Послаблюючи вимогливість до себе, ставати недисциплінованим, свавільним; розпускатися.

РОЗБЕ́ЩУВАЧ, -а, *ч.* Той (те), хто (що) розбещує кого-, що-небудь.

РОЗБЕ́ЩУВАЧКА, -и. Жін. до **розбе́щувач**.

РОЗБИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розбиває що-небудь; який признач., використовується для цього.

РОЗБИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбива́ти** 1 – 3, 5 – 7, 9 – 18.

РОЗБИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗБИ́ТИ**, -зіб'ю́, -зіб'є́ш, *док.*, *перех.* 1. Ударяючи чим-небудь об щось чи упускаючи на землю, підлогу, порушувати його цілісність. // Ударяючи по чому-небудь, ділити, дробити, роздавлювати його на частини, шматки. // *безос. Розбивати окови.* 2. Пошкоджувати, руйнувати, приводити до непридатного стану що-небудь поштовхами, ударами, струсом і т. ін. // *безос.* 3. Ушкоджувати, ранити, дуже забивати яку-небудь частину тіла. // Уражати все або яку-небудь частину тіла, роблячи його нерухомим, безсилим (про параліч). *Розбивати лоба.* 4. Позбавляти кого-небудь сил, енергії; знесилювати, виснажувати. *Розбити серце.* 5. Завдавати поразки кому-, чому-небудь, перемагати когось, щось у боротьбі, битві. // Здобувати перемогу у грі або в змаганнях. // Убивати, знищувати у битві, бою. 6. *перен.* Перешкоджати у здійсненні, виконанні чого-небудь, робити неможливим це здійснення, виконання. // Припиняти вплив, дію чого-небудь. // Роз'єднувати, позбавляти можливості бути поряд, разом. 7. *перен.* Доводити неспроможність, помилковість певного твердження, переконання і т. ін. 8. *перен.* Занапащати, марнувати що-небудь. // Псувати (нерви), погіршувати (настрій). 9. *перен.* Порушувати що-небудь (гармонію, спокій, тишу і т. ін.). 10. *перен.* Розвіювати, робити непомітним що-небудь. 11. Ділити, розподіляти кого-, що-небудь на певні групи, частини. // Класифікувати кого-, що-небудь за якимсь принципом, за певними ознаками. // Розміщати, розташовувати що-небудь (перев. твори, друковану продукцію). 12. Розміряти, розплановувати ділянки землі. // Садити що-небудь на певній ділянці землі після розпланування. 13. *розм.* Заміняти одні грошові знаки на інші. 14. *також без додатка*, *розм.* Грабувати кого-небудь; безчинствувати, чинити розбої. 15. З силою, різкими рухами розсікати, розділяти що-небудь (воду, повітря і т. ін.). 16. Розташовувати, розміщувати, влаштовувати в певному місці що-небудь (намет, табір і т. ін.). 17. *розм.*, *рідко.* Розганяти по судинах (кров). 18. *розм.*, *рідко.* Розправляти, розстилати (постіль).

РОЗБИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗБИ́ТИСЯ**, -зіб'ю́ся, -зіб'є́шся, *док.* 1. Втрачати цілісність від ударів, поштовхів, струсів і т. ін. // Ділитися, дробитися на невеличкі частини, шматки, ударяючись об щось тверде. // Падаючи на що-небудь, набігаючи на щось, розбризкуватися (про воду, хвилі). // *перен.* Розсіюватися, відбиваючись від чого-небудь (про проміння). // *перен.* Відлунюватися, роздрібнюючись на окремі звуки. 2. Діставати ушкодження, дуже забиватися під час падіння, від удару, поштовху, струсу і т. ін. // Гинути, умирати від ушкоджень під час падіння, від ударів, струсів і т. ін. 3. Втрачати сили, енергію; знесилюватися, виснажуватися. 4. *перен.* Не здійснюватися, не відбуватися через кого-, що-небудь. // *об (о) що.* Наражатися на якусь перешкоду у намірі, намаганні здійснити, виконати що-небудь. // Зазнавати краху, розвіюватися, натрапляючи на якусь перешкоду. 5. *перен.* Занапащатися, марнуватися. // Псуватися (про нерви), погіршуватися (про настрій). 6. *перен.* Розвіюватися, стаючи непомітним. 7. Ділитися, розподілятися на певні групи, частини. // *розм.*, *рідко.* Ставати у певному порядку. // Розгалужуватися (про річку, дорогу). 8. *розм.*, *рідко.* Побиватися за ким-небудь, виявляти велику турботу про когось. 9. *рідко.* Розтріпуватися (про волосся, зачіску). 10. *тільки недок.* Пас. до **розбива́ти** 1 – 3, 5 – 18.

РОЗБИ́ВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Дія за знач. **розби́ти**, **розбива́ти** 11 – 13. 2. *спец.* Планування на місцевості якої-небудь споруди. 3. *друк.* Рідше від звичайного розташування літер у слові для вирізнення його у тексті.

РОЗБИНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбинтува́ти**.

РОЗБИНТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбинто́вувати**.

РОЗБИНТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБИНТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Знімати бинти, пов'язки з кого-, чого-небудь.

РОЗБИНТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗБИНТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Знімати з себе бинти, пов'язки.

РОЗБИНТУВА́ТИ *див.* **розбинто́вувати**.

РОЗБИНТУВА́ТИСЯ *див.* **розбинто́вуватися**.

РОЗБИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбира́ти** 1 – 4, 10, 11.

РОЗБИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІБРА́ТИ**, розберу́, розбере́ш, *док.* 1. *перех.* Брати, забирати все (всіх) по одному або частинами. // *розм.* Те саме, що **розкупо́вувати**. ** **Розбира́ти буке́ти** – проривати, прополювати яку-небудь кущисту сільськогосподарську культуру, залишаючи по одній чи дві стеблини. 2. *перех.* Розкладати що-небудь на складові частини, деталі. // Роз'єднувати, розділяти на частини. // Обробляти тушу свійської тварини. // Порушувати цілісність якої-небудь споруди, руйнувати, розкладаючи її на окремі частини. // Прибирати руїни, згарища, забираючи звідти все частинами. // *розм.* Викручуючи голівку в снаряді, виймати з нього вибухівку. 3. *перех.* Перебираючи що-небудь, розкладати, розміщувати, сортувати і т. ін. за певним принципом. // Виймаючи з чого-небудь те, що міститься в ньому, розкладати, сортувати. // Беручи віжки, правильно розподіляти їх в руках для управління. // Перебирати що-небудь (чотки, волосся і т. ін.). 4. *перех.*, *також із спол.* чому, чом, що. Вникати в подробиці чого-небудь, розглядаючи щось детально, з'ясовувати істину, виносити певне рішення. // Піддавати аналізові що-небудь. // Вести слідство, розглядати судові справи. 5. *перех.*, *також із спол.* що. Розпізнавати, вгадувати що-небудь зором, на слух, дотик і т. ін. // Уміти прочитати що-небудь (перев. нерозбір-

ливо, дуже дрібно написане). ** Не розбира́ючи доро́ги – навмання. 6. *перех., також із спол.* що, де. Розуміти, усвідомлювати що-небудь, з'ясовувати щось для себе. // Розуміти чию-небудь поведінку, натуру. // Мати певні знання в якій-небудь галузі, бути добре обізнаним у чомусь. // Розучувати, засвоювати музичний твір, відтворюючи його на інструменті. ** Розібра́ти смак *чого* – відчути повною мірою що-небудь. 7. *перех. і без додатка.* Розрізняти кого-, що-небудь, враховувати відмінність, різницю між кимсь, чимсь. 8. *перех., перен., розм.* Охоплювати, оволодівати ким-небудь (про почуття, стан і т. ін.). 9. *перех., перен., розм.* Сильно діяти, впливати на кого-небудь, викликаючи хвилювання, збудження і т. ін.; проймати. // *безос.* // Приводити кого-небудь до стану сп'яніння (про алкогольні напої). // Розладнувати шлунок. // *безос.* 10. *перех., розм.* Скидати одяг; роздягати. 11. *перех., грам.* Піддавати аналізові; аналізувати. *Розбирати речення.*

РОЗБИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗІБРА́ТИСЯ**, розберу́ся, розбере́шся, *док.* 1. Вникаючи в подробиці чого-небудь, розглядаючи щось детально, з'ясовувати істину, виносити певне рішення. // Вникаючи в суть, деталі чого-небудь, доходити до розуміння чогось. // Орієнтуватися в ситуації, розуміти те, що відбувається. // Піддавати аналізові що-небудь. 2. *у (на) чому.* Розуміти, усвідомлювати, з'ясовувати що-небудь для себе. // Мати певні знання в якій-небудь галузі, бути добре обізнаним у чомусь. // Критично сприймати, оцінювати що-небудь. 3. Розрізняти кого-, що-небудь, враховувати відмінність, різницю між кимсь, чимсь. 4. *тільки док., розм.* Стати зарозумілим, розпущеним, почати свавільно поводити себе; розпуститися. 5. *розм.* Знімати з себе одяг; роздягатися. 6. *розм.* Ставати дужчим, сильнішим; посилюватися (про стихійні сили природи). 7. *розм., рідко.* Ставати на свої місця, розходитися по своїх місцях. 8. *тільки недок.* Пас. до **розбира́ти 1 – 4.**

РОЗБИРА́Ч, -а́, *ч., спец.* Робітник, який розбирає (у 2 знач.) що-небудь на частини.

РОЗБИРА́ЧКА, -и, *спец.* Жін. до **розбира́ч.**

РОЗБИ́ТИ *див.* **розбива́ти.**

РОЗБИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розби́ти 1 – 11, 15.** // **розби́то,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Розколотий на шматки, потрісканий, побитий. 3. *у знач. прикм.* Дуже поношений, рваний (про взуття). 4. *у знач. прикм.* Який розтріпався, скуйовдився (про зачіску, волосся); розтріпаний. 5. *у знач. прикм.* Знесилений, виснажений чим-небудь. // Морально пригнічений. // Кволий, безсилий (про тіло або його частини). 6. *у знач. прикм.* Позбавлений жвавості, ритмічності, твердості (про ходу). 7. *у знач. прикм.* Який втратив своє нормальне звучання (про голос); хриплий, дрижачий. 8. *у знач. прикм.* Якого зіпсовано частою їздою, ходінням і т. ін. (про шлях, дорогу). 9. *у знач. прикм., перен.* Якого занапащено, знівечено чим-небудь. // Якого погіршено, зіпсовано чимось.

РОЗБИ́ТИСЯ *див.* **розбива́тися.**

РОЗБИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **розби́тий 5.**

РОЗБИТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Який уміє вдало, швидко, за будь-яких обставин усього домагатися, все діставати і т. ін.; спритний, моторний.

РОЗБИ́ТО. Присл. до **розби́тий 5.**

РОЗБИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **розби́ти, розбива́ти.** // Виділення розділів, декомпозиція. ** **Розбиття́ на сектори́**: у системах обробки інформації – форматування магнітного диска на мінімальні фізичні адресовні одиниці. **Функціона́льне розбиття́**: у системах обробки інформації – декомпозиція систем або програм, за якої кожний з одержаних модулів забезпечує виконання однієї функції або розв'язування однієї задачі.

РО́ЗБИШ, -а, *ч., діал.* Розбійник.

РОЗБИША́КА, -и, *розм.* 1. *ч.* Те саме, що **розбі́йник 1.** // Уживається як лайливе слово. // *перен.* Той, хто чинить насильство над ким-небудь, пригноблює когось. 2. *ч. і ж.* Той, хто любить бешкетувати, пустувати. // *перен.* Той, що б'ється (про птахів).

РОЗБИШАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм., рідко.* Бути розбишакою.

РОЗБИШАКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який може грабувати, вбивати людей. 2. Який любить бешкетувати, пустувати.

РОЗБИШАКУВА́ТО. Присл. до **розбишакува́тий 2.**

РОЗБИША́ЦТВО, -а, *с.* 1. Грабіж, що супроводжується погрозами, вбивством і т. ін.; розбій. 2. *збірн.* Люди, які займаються грабежем, розбоєм; розбишаки.

РОЗБИША́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **розбиша́ка.** // Який складається з розбійників, розбишак. // Належний розбишаці. // Власт. розбишаці, такий, як у розбишаки. 2. Стос. до розбишацтва.

РО́ЗБІГ, -у, *ч.* 1. Біг зі швидкістю, що поступово збільшується. ** **З ро́збігу**: а) поступово збільшуючи швидкість під час бігу; розбігшись; б) не встигнувши зупинитися після бігу. 2. Рух (машин, механізмів і т. ін.) з поступовим збільшенням, наростанням швидкості. 3. Дія за знач. **розбі́гтися і розбіга́тися 1, 5, 7.** 4. Те, що простягається далеко вперед. 5. Контури, обриси чого-небудь у вигляді ліній, що розходяться в різні боки.

РОЗБІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбіга́тися.**

РОЗБІ́ГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Почати багато бігати.

РОЗБІГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗБІ́ГТИСЯ**, -біжу́ся, -біжи́шся, *док.* 1. Дуже швидко рушати, розходитися з одного місця в різні боки, місця (про всіх чи багатьох). // Бігти в різні боки, тікаючи від кого-, чого-небудь. 2. Вирушаючи куди-небудь, кидати місце своєї роботи, свого проживання і т. ін. (про всіх чи багатьох). // *розм.* Не бути, не жити разом (про подружжя). 3. Швидко розходитися звідкись, від чого-небудь у різні боки. // Поширюватися, розповсюджуватися. // Розсіюватися, ставати негустим, рідким (про туман, хмари і т. ін.). // Поширюватися (про чутку). 4. Розгалужуватися в різних напрямах (про шлях, річку і т. ін.). // Простягатися далеко вперед у різних напрямах. // Бути рідко розміщеним на великій території. 5. Бігти, поступово набираючи швидкість; розганятися. 6. Бути неоднаковим з чим-небудь, відрізнятися від чогось змістом, формою і т. ін. 7. Швидко переходити з одного об'єкта на інший, не зупиняючись, не зосереджуючись на жодному (про думку). 8. *тільки док., розм.* Почавши бігати, захопитися, ввійти в азарт.

РОЗБІ́ГТИСЯ *див.* **розбіга́тися.**

РОЗБІ́ЖКА, -и, *ж., розм.* Дія за знач. **розбі́гтися, розбіга́тися 5.**

РОЗБІ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який розбігається (у 3 знач.) звідкись, від чого-небудь у різні боки. 2. Суперечливий, несумісний змістом. 3. Неоднаковий, різний.

РОЗБІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **розбі́жний.** 2. Відмінність.

РОЗБІ́ЖНО. Присл. до **розбі́жний 2, 3.**

РОЗБІ́Й, -бо́ю, *ч.* Напад з метою пограбування, який супроводжується погрозами, насильством, убивством і т. ін. // *перен., розм.* Насильство, здирство, утиски і т. ін. щодо кого-небудь.

РОЗБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до розбою. // Який займається розбоєм.

РОЗБІ́ЙНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто займається розбоєм, грабіжництвом. // *перен., розм.* Той, хто чинить насильство, утиски, здирство і т. ін. щодо кого-небудь. // Уживається як лайливе слово. 2. *розм.* Той, хто любить бешкетувати, пустувати (про дітей).

РОЗБІ́ЙНИКІВ, -кова, -кове. Належний розбійникові.

РОЗБІ́ЙНИЦТВО, -а, *с.* Заняття розбоєм.

РОЗБІ́ЙНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **розбі́йник 1.** // Власт. розбійникові; такий, як у розбійника. 2. Який характеризується розбоєм, загарбництвом.

РОЗБІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **розбі́йник.**

РОЗБІ́ЙНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Займатися розбоєм, грабіжництвом. // *перен., розм.* Чинити насильство, утиски, здирство і т. ін. щодо кого-небудь.

РОЗБІ́ЙНИЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **розбі́йницький.**

РОЗБІ́ЙНИЧОК, -чка, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **розбі́йник 1.** 2. Пестл. до **розбі́йник 2.**

РОЗБІ́ЙСТВО, -а, *с., заст.* Розбійництво.

РОЗБІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **розбі́йницький.**

РОЗБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Одержаний унаслідок додавання білої фарби до іншої фарби.

РО́ЗБІЛЬ, -болю, *ч., зах.* Захворювання.

РОЗБІ́Р, -о́ру, *ч., заст.* Аналіз.

РО́ЗБІР, ро́збору, *ч.* 1. Дія за знач. **розбира́ти 1 – 4, 11.** ** **Без ро́збору** – усе, всіх поспіль; не вибираючи. 2. Стаття, що містить аналіз, критичну оцінку чого-небудь. 3. *розм.* Те саме, що **ґату́нок 1, 3.** // *рідко.* Рід, категорія, людей з певними рисами, особливостями. 4. У програмуванні – синтаксичний аналіз оператора (речення) формальної мови. ** **Висхідни́й ро́збір** – спосіб синтаксичного аналізу, за якого дерево розбору будується, починаючи з листів. **Грамати́чний ро́збір** – синтаксичний аналіз операторів (речень) мови програмування, який виконується транслятором. **Низхідни́й ро́збір** – спосіб синтаксичного аналізу, за якого дерево розбору будується від верхівки (аксіоми) з метою одержання заданого речення на кінцевих вузлах. **Ро́збір програ́ми** – аналіз тексту програми групою програмістів для перевірки її правильності.

РОЗБІ́РЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє вимогливість під час вибору або оцінки кого-, чого-небудь. 2. Якого можна легко сприйняти слухом або зором; чіткий, ясний.

РОЗБІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **розбі́рливий.**

РОЗБІ́РЛИВО. Присл. до **розбі́рливий.**

РОЗБІ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розбі́рливий.**

РОЗБІРНИ́Й, -а́, -е́. Який можна розібрати і знову скласти.

РОЗБІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розбі́рний.**

РОЗБІ́РНО. Присл. до **розбі́рний.**

РОЗБІСО́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Розбійницький.

РОЗБІЯ́КА, -и, *рідко.* 1. *ч.* Той, хто займається розбоєм, грабіжництвом; розбійник. 2. *ч. і ж.* Те саме, що **задира́ка.**

РО́ЗБЛИСК, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **блиск 1.**

РОЗБЛИ́СКАТИСЯ, -ається, *док.* Почати інтенсивно блискати (у 1 знач.).

РОЗБЛИ́СКУВАТИ, -ує, *недок., рідко.* Те саме, що **розблискува́тися.**

РОЗБЛИ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Блищати, сяяти, світитися.

РОЗБЛИЩА́ТИСЯ, -щи́ться, *док.* Почати дуже блищати, сяяти.

РОЗБЛОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розблокува́ти.** // **розблоко́вано,** *безос. присудк. сл.*

РОЗБЛОКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розблоко́вувати.**

РОЗБЛОКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБЛОКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Знімати заборону на користування чим-небудь, ліквідовувати перешкоди до користування чим-небудь.

РОЗБЛОКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розблокува́ти.**

РОЗБЛОКУВА́ТИ *див.* **розблоко́вувати.**

РОЗБО́ВКАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбо́вкати.**

РОЗБО́ВКАТИ *див.* **розбо́вкувати.**

РОЗБО́ВКАТИ *див.* **розбо́вкувати.**

РОЗБО́ВКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБО́ВКАТИ**, -аю, -аєш, *док., розм.* Розголошувати якісь відомості, таємниці і т. ін.

РОЗБО́ВКУВАТИСЯ, -ується, *недок., розм.* Пас. до **розбо́вкувати.**

РОЗБО́ВТАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбовта́ти.** 2. *у знач. прикм.* Якого розмісили, їздячи, ходячи по ньому під час негоди (про шлях, дорогу). 3. *у знач. прикм., перен.* Недисциплінований, позбавлений витримки (про людину); неорганізований.

РОЗБО́ВТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість і властивість за знач. **розбо́втаний 2, 3.**

РОЗБО́ВТАНО, *присл.* 1. Хитаючись, коливаючись. 2. *перен.* Не виявляючи дисциплінованості, витримки; неорганізовано.

РОЗБОВТА́ТИ *див.* **розбо́втувати.**

РОЗБОВТА́ТИСЯ *див.* **розбо́втуватися.**

РОЗБО́ВТОК, -тка, *ч., розм.* Насиджене яйце без зародка з неприємним запахом.

РОЗБО́ВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбо́втувати.**

РОЗБО́ВТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБОВТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Розбавляти що-небудь водою або якоюсь іншою рідиною, роблячи менш насиченим, густим. 2. Розмішувати що-небудь, рівномірно розподіляючи в рідині. 3. Розчиняти що-небудь у воді чи якійсь іншій рідині. 4. *розм.* Розхитувати, виводити з ладу що-небудь, ослаблюючи кріплення.

РОЗБО́ВТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗБОВТА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. *розм.* Розхитуватися, виходити з ладу. 2. *тільки недок.* Пас. до **розбо́втувати.**

РОЗБОГАРА́ДИТИ, -джу, -диш, *док., розм., рідко.* Дістати, випросити що-небудь десь; роздобути.

РОЗБО́ЛА, -и, *ж., зах.* Причина, початок болю.

РОЗБОЛІ́ТИСЯ *див.* **розбо́люватися.**

РОЗБОЛТИ́ТИ *див.* **розбо́лтовувати.**

РОЗБОЛТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБОЛТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і* **РОЗБОЛТИ́ТИ**, -лчу́, -лти́ш, *док., перех., тех.* Викручувати з чого-небудь болти.

РОЗБОЛТУВА́ТИ *див.* **розболто́вувати.**

РОЗБО́ЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -ює́шся, *недок.*, **РОЗБОЛІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Починати сильно боліти (про органи, частини тіла і т. ін.). 2. Захворювати, занедужувати (про людину).

РОЗБОМБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* розбомбля́ть; *док., перех.* 1. Розбити, зруйнувати що-небудь, знищити когось бомбардуванням. // *безос.* 2. *перен., розм.* Дуже розкритикувати або вилаяти кого-небудь за щось.

РОЗБО́МБЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбомби́ти 1.** // **розбо́мблено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗБОРО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розборони́ти.** // **розборо́нено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗБОРОНИ́ТИ *див.* **розбороня́ти.**

РОЗБОРОНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбороно́вувати.**

РОЗБОРОНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБОРОНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Розпушувати землю, поле бороною.

РОЗБОРОНУВА́ТИ *див.* **розбороно́вувати.**

РОЗБОРОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗБОРОНИ́ТИ**, -роню́, -ро́ниш, *док., перех.* Силою примушувати відійти один від одного учасників бійки. // Мирити кого-небудь, втручаючись у суперечку.

РОЗБОРОНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **розбороня́ти.**

РОЗБО́РСАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбо́рсати.** // **розбо́рсано,** *безос. присудк. сл.*

РОЗБО́РСАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* 1. Розкидати. 2. Розплутати.

РОЗБО́РСАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., діал.* Розкинутися.

РОЗБРАКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбракува́ти.** // **розбрако́вано,** *безос. присудк. сл.*

РОЗБРАКО́ВУВАННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **розбрако́вувати.**

РОЗБРАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБРАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., спец.* Відбирати браковані вироби з виготовленої продукції.

РОЗБРАКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок., спец.* Пас. до **розбрако́вувати.**

РОЗБРАКО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто займається розбраковуванням.

РОЗБРАКО́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **розбрако́вувач.**

РОЗБРАКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до розбраковування, признач. для нього.

РОЗБРАКУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **розбракува́ти.**

РОЗБРАКУВА́ТИ *див.* **розбрако́вувати.**

РО́ЗБРАТ[1], -у, *ч.* Ворожнеча, розлад між ким-небудь. // Розходження в чому-небудь між кимсь, відсутність взаєморозуміння; незгода. // Збентеження, розгубленість, паніка де-небудь. // Недружні, неприємні стосунки між ким-небудь; чвари. ** **Сі́яти ро́збрат** – викликати ворожнечу, чвари, паніку. **Я́блуко ро́збрату** – причина, предмет ворожнечі, чвар, розладу кого-небудь з кимсь.

РО́ЗБРАТ[2], -у, *ч., кул.* Смажений відбитий шматок м'яса.

РОЗБРАТА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **розбрата́ти.**

РОЗБРАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., розм.* Перервати, припинити дружбу, посварити кого-небудь з кимсь.

РОЗБРАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Перервати, припинити дружбу, посваритися з ким-небудь.
РОЗБРЕДА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *недок.* Те саме, що **розбріда́тися**.
РОЗБРЕСТИ́СЯ *див.* **розбріда́тися**.
РОЗБРЕХА́ТИ *див.* **розбрі́хувати**.
РОЗБРЕХА́ТИСЯ *див.* **розбрі́хуватися**.
РОЗБРИ́ЗКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбри́зкати**. // **розбри́зкано**, *безос. присудк. сл.*
РОЗБРИ́ЗКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розбри́зканий**.
РОЗБРИ́ЗКАТИ *див.* **розбри́зкувати**.
РОЗБРИ́ЗКАТИСЯ *див.* **розбри́зкуватися**.
РОЗБРИ́ЗКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який признач., використовується для розбризкування чого-небудь.
РОЗБРИ́ЗКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбри́зкувати**.
РОЗБРИ́ЗКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБРИ́ЗКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Розплі́скувати рідину бризками, дрібними краплями. // Розпиляти, розсіювати що-небудь. // Розсипати, розкидати в різні боки (іскри, сніг і т. ін.).
РОЗБРИ́ЗКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗБРИ́ЗКАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Розплі́скуватися бризками, дрібними краплями (про рідину). // Розпилятися, розсіюватися. // Розсипатися, розкидатися в різні боки (про іскри, сніг і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **розбри́зкувати**.
РОЗБРИ́ЗКУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, пристосування для розбризкування чого-небудь.
РОЗБРИ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **розбри́зкувати**.
РОЗБРИ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* 1. Який розбрикався. 2. *перен.* Який виявляє норовистість, капризує.
РОЗБРИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Почати брикатися (про копитних тварин). 2. *перен.* Почати виявляти норовистість, капризувати.
РОЗБРИНІ́ТИСЯ, -ни́ться, *док.*, *розм.* Почати сильно бриніти.
РО́ЗБРІД, -роду, *ч.* Непогодженість у чому-небудь; розлад.
РОЗБРІДА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся *і діал.* **РОЗБРО́ДИТИСЯ**, -имося, -итеся, *недок.*, **РОЗБРЕСТИ́СЯ**, -едемо́ся, -едете́ся *і діал.* **РОЗБРОДИ́ТИСЯ**, -бро́димося, -бро́дитеся, *док.* 1. Розходитися в різні боки, в різних напрямках (про всіх чи багатьох). // *по чому.* Розходитись у різні боки, у різних напрямках по певній території. // *розм.* Розходитись або роз'їжджатись у різні місця, пориваючи родинні, службові і т. ін. зв'язки. 2. *перен.* Бути рідко розташованим (про предмети). // *по чому.* Рости на певній відстані одне від одного. 3. *перен.*, *розм.* Розсіюватися (про туман, хмари і т. ін.).
РОЗБРІ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБРЕХА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *фам.* Розголошувати те, що слід тримати в таємниці.
РОЗБРІ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗБРЕХА́ТИСЯ**, -ешу́ся, -е́шешся, *док.* 1. *розм.* Ставати дуже говірким, балакучим. 2. *тільки док.*, *розм.* Почати гучно гавкати (про собаку).
РОЗБРО́ДИТИСЯ *див.* **розбріда́тися**.
РОЗБРОДИ́ТИСЯ *див.* **розбріда́тися**.
РОЗБРОНЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розброню́вати**.
РОЗБРОНЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розброньо́ваний**.
РОЗБРОНЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розброню́вати**.
РОЗБРОНЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Звільнити від броні (у 3 знач.).
РОЗБРУ́НЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **розбрунько́ваний**.
РОЗБРУ́НИТИСЯ *див.* **розбру́нюватися**.
РОЗБРУ́НЬКНУТИСЯ *див.* **розбрунько́вуватися**.
РОЗБРУНЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який розтулився, розкрився (про бруньки, квіти, листя). // Який покрився листям, квітами, сережками (про дерево).
РОЗБРУНЬКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбрунько́вувати**.
РОЗБРУНЬКО́ВУВАТИ, -ує, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **розбрунько́вуватися**.
РОЗБРУНЬКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗБРУ́НЬКНУТИСЯ**, -неться *і* **РОЗБРУНЬКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Виростаючи, розтулятися, розкриватися (про бруньки, квіти, листя). // Покриватися листям, квітами, сережками (про дерево).
РОЗБРУНЬКУВА́ТИСЯ *див.* **розбрунько́вуватися**.
РОЗБРУ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗБРУ́НИТИСЯ**, -иться, *док.*, *рідко.* Те саме, що **розбрунько́вуватися**.
РОЗБРЯ́ЗКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати сильно брязкати чим-небудь.
РОЗБУБНЯ́ВІТИ, -іє, *док.* Набрякнути від води.
РОЗБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗБУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Скидати з кого-небудь взуття.
РОЗБУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗБУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Скидати з себе взуття.
РОЗБУДЖА́ТИ *див.* **розбу́джувати**.
РОЗБУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбуди́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який прокинувся від сну. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який оживився, став діяльним, активним. 4. *у знач. прикм.*, *перен.* Який виник, проявився або посилився (про свідомість, думки, уяву і т. ін.).
РОЗБУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбуди́ти** і **розбуди́тися**.
РОЗБУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **РОЗБУДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗБУДИ́ТИ**, -буджу́, -бу́диш, *док.*, *перех.* 1. Переривати чийсь сон, примушувати кого-небудь прокинутися. // *перен.* Примушувати кого-небудь опам'ятатися, скинувши з себе заціпеніння, відірватися од нав'язливих думок і т. ін. 2. *перен.* Спонукати до дії, примушувати бути діяльним, активним. 3. *перен.* Сприяти виникненню, прояву або посиленню якихось почуттів, переживань, думок і т. ін.
РОЗБУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗБУДИ́ТИСЯ**, -буджу́ся, -бу́дишся, *док.*, *розм.* 1. Прокидатися від сну. 2. *перен.* Виходити зі стану спокою, апатії, ставати діяльним, активним. 3. *перен.* Виникати, проявлятися або посилюватися (про почуття, переживання, думки і т. ін.).
РОЗБУДИ́ТИ *див.* **розбу́джувати**.
РОЗБУДИ́ТИСЯ *див.* **розбу́джуватися**.
РОЗБУДО́ВА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **розбудува́ти**, **розбудо́вувати** і **розбудува́тися**, **розбудо́вуватися**.
РОЗБУДО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбудува́ти**. // **розбудо́вано**, *безос. присудк. сл.*
РОЗБУДО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБУДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Прибудовуючи, збільшувати, розширювати будівлю, споруду. 2. Перебудовуючи, змінювати конструкцію чого-небудь.
РОЗБУДО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗБУДУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* 1. Збільшуватися, зростати, розширюючи свою площу за рахунок нових споруд (про місто, села, вулиці і т. ін.). 2. Збільшувати у себе кількість будівель, обзаводитися новими спорудами.
РОЗБУДУВА́ТИ *див.* **розбудо́вувати**.
РОЗБУДУВА́ТИСЯ *див.* **розбудо́вуватися**.
РОЗБУНДЮ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* 1. Стати пихатим, зарозумілим; загордитися. 2. Стати дуже збудженим, запальним; розпалитися.
РОЗБУНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Який дуже схвилювався, розтривожився від чого-небудь; схвильований. // Який зняв бунт (*див.* **бунт**[1]).
РОЗБУНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Дуже схвилюватися, розтривожитися від чого-небудь. // Зняти бунт (*див.* **бунт**[1]).
РОЗБУРА́ВИТИ *див.* **розбура́влювати**.
РОЗБУРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбура́вити**.
РОЗБУРА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбура́влювати**.
РОЗБУРА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗБУРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* розбура́влять; *док.*, *перех.* За допомогою свердла, бурава розширювати отвір у чому-небудь.
РОЗБУРА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **розбура́влювати**.
РОЗБУ́РКАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбу́ркати**. 2. *у знач. прикм.* Який перебуває у стані нервового збудження, схвильованості; неспокійний, стривожений. 3. *у знач. прикм.* Якого стривожив, роздратував хто-небудь.
РОЗБУ́РКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розбу́рканий**.
РОЗБУ́РКАТИ *див.* **розбу́ркувати**.
РОЗБУ́РКАТИСЯ *див.* **розбу́ркуватися**.
РОЗБУРКОТІ́ТИСЯ, -очу́ся, -оти́шся, *док.*, *розм.* Почати багато буркотіти.
РОЗБУ́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбу́ркувати**.
РОЗБУ́РКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБУ́РКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **розбу́джувати** 1. 2. *перен.* Виводити кого-небудь із стану замріяності, заціпеніння і т. ін. 3. *перен.* Пробуджувати, спонукати до дії, змушувати бути діяльним, активним. // Викликати у кого-небудь нервове збудження, хвилювання. // Викликати, пробуджувати у кого-небудь почуття, спогади, думки і т. ін. // Збуджувати, пожвавлювати кого-, що-небудь. // Порушувати що-небудь (тишу, застій і т. ін.). 4. *рідко.* Тривожити, роздратовувати кого-небудь.
РОЗБУ́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗБУ́РКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Прокидатися від сну. 2. *перен.* Виходити зі стану спокою, задуми і т. ін. 3. *перен.* Пробуджуватися до дії, ставати діяльним, активним. // Пробуджуватися, виявлятися (про почуття, думки і т. ін.).
РОЗБУРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБУРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Забирати що-небудь з буртів.
РОЗБУРТУВА́ТИ *див.* **розбурто́вувати**.
РОЗБУ́РХАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбу́рхати**. 2. *у знач. прикм.* Який втратив спокій; збуджений, розтривожений. 3. *у знач. прикм.* Який розбурхався, став бурхливим, неспокійним (про річку, море і т. ін.). // Який став діючим (про вулкан). 4. *у знач. прикм.* Який досяг великої інтенсивності, сили у своєму прояві.
РОЗБУ́РХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розбу́рханий** 2 – 4.
РОЗБУ́РХАТИ *див.* **розбу́рхувати**.
РОЗБУ́РХАТИСЯ *див.* **розбу́рхуватися**.
РОЗБУ́РХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБУ́РХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Пробуджувати, спонукати кого-небудь до дії; викликати неспокій, розтривожувати. // Приводити до стану збудження, схвильованості. 2. Викликати посилений прояв, збудження яких-небудь почуттів, думок і т. ін. 3. Робити бурхливим, неспокійним (річку, море і т. ін.).
РОЗБУ́РХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗБУ́РХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Втрачати спокій; розтривожуватися. 2. Ставати бурхливим, неспокійним (про річку, море і т. ін.). // Ставати діючим, вибухати (про вулкан). 3. Наростати, посилюватися, досягати великої інтенсивності, сили у своєму виявi (про явища природи).
РОЗБУРЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *розм.* Почати багато бурчати.
РОЗБУ́ТИ *див.* **розбува́ти**.
РОЗБУ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбу́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який не має взуття; босий.
РОЗБУ́ТИСЯ *див.* **розбува́тися**.
РОЗБУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розбуха́ти**.
РОЗБУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗБУ́ХНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* розбу́х, -ла, -ло *і* розбу́хнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Збільшуватися в об'ємі від води, наповнюватися водою. // Насичуватися, просякати вологою. // Збільшуватися від наповнення соками (про бруньки, зерно). // Розширюватися, набухати від надмірного припливу крові, молока і т. ін. // *перен.*, *розм.* Розтягуватися від збільшення вмісту чого-небудь. 2. *розм.* Ставати повним, товстим, одутлим (про людину). // Розпухати, набрякати (про частини тіла, органи людини). 3. *перен.*, *розм.* Надмірно збільшуватися, розростатися.
РОЗБУХИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати сильно, багато бухикати, кашляти.
РОЗБУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розбу́хнути**. // *у знач. прикм.*
РОЗБУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розбу́хлий**.
РОЗБУ́ХНУТИ *див.* **розбуха́ти**.
РОЗБУШО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розбушува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який розбушувався, став бурхливим, неспокійним (про море, річку і т. ін.).
РОЗБУШО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗБУШУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розкидати, розривати що-небудь.
РОЗБУШО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *рідко*, **РОЗБУШУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Ставати бурхливим, неспокійним (про море, річку і т. ін.). 2. *розм.* Посилюватися, наростати, досягати у своєму виявi великої сили, інтенсивності (про почуття, стихійні сили і т. ін.). 3. *перен.*, *розм.* Почати бушувати, поводити себе нестримано, виявляючи гнів, роздратування.
РОЗБУШУВА́ТИ *див.* **розбушо́вувати**.
РОЗБУШУВА́ТИСЯ *див.* **розбушо́вуватися**.
РОЗБУЯ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який посилився, досяг у своєму виявi великої сили, інтенсивності (про почуття, стихійні сили і т. ін.). 2. Який став бурхливим, неспокійним (про море, річку і т. ін.). *Розбуялі хвилі.* 3. Який пишно розрісся.
РОЗБУЯ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Почати буянити.
РОЗБУЯ́ТИСЯ, -я́ється, *док.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **розбушува́тися** 2. 2. Стати бурхливим, неспокійним (про море, річку і т. ін.). 3. Пишно розростися.
РОЗВА́ГА, -и, *ж.* 1. Те, що розвеселяє, розважає людину. // *перев. мн.* Заходи з метою розвеселяти, розважати людей. // Місце, де людина може повеселитися, розважити себе. 2. Те, що заспокоює, утішає кого-небудь у горі, нещасті і т. ін.; утіха. 3. *зах.* Розсудливість.
РОЗВАЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розважання.
РОЗВАЖА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто розважає, звеселяє кого-небудь; жартун, витівник.
РОЗВАЖА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розважа́льник**.
РОЗВАЖА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розважа́льний**.
РОЗВАЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розважа́ти**.
РОЗВАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **РОЗВА́ЖУВАТИ** -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.* 1. *перех.* Звертаючись до кого-небудь із розмовами, справами і т. ін., відволікати його від чогось гнітючого, важкого, неприємного. // Заспокоювати, втішати у горі, нещасті і т. ін. кого-небудь. *Розважати журбу.* 2. *перех.* Веселити, забавляти, потішати кого-небудь чимсь. // Забавляти, тішити дитину. 3. *перех.*, *розм.*, *рідко.* Всебічно зважувати, обмірковувати що-небудь. 4. *неперех.* Роздумувати, розмірковувати над чим-небудь. // *неперех.* Зважати на що-небудь, враховувати щось.
РОЗВАЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗВА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Займаючись розмовами, справами і т. ін., відволікатися від чогось гнітючого, важкого, неприємного. 2. Веселитися, проводити час в якихось забавах, розвагах, потішатися чим-небудь. // Бавитися, гратися (про дітей). 3. *рідко.* Те саме, що **розважа́ти** 4.
РОЗВА́ЖЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розва́жити**[1].
РОЗВА́ЖЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розва́жити**[2].
РОЗВА́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розва́жений**.
РОЗВА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розва́жити**[2].
РОЗВА́ЖЕНО. Присл. до **розва́жений**.
РОЗВА́ЖИТИ[1] *див.* **розважа́ти**.
РОЗВА́ЖИТИ[2] *див.* **розва́жувати**[1].
РОЗВА́ЖИТИСЯ *див.* **розважа́тися**.
РОЗВА́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Здатний всебічно зважувати, обмірковувати що-небудь. // Який свідчить про розсудливість, сповнений розсудливості.
РОЗВА́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **розва́жливий**. 2. Здатність всебічно зважувати, обмірковувати що-небудь.
РОЗВА́ЖЛИВО. Присл. до **розва́жливий**.
РОЗВА́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розва́жливий**.
РОЗВАЖНИ́Й[1], -а́, -е́. Який може розважати (у 2 знач.).
РОЗВАЖНИ́Й[2], -а́, -е́. Якого можна ділити на частини, розважувати (*див.* **розва́жувати**[1]).

РОЗВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розва́жний**.

РОЗВА́ЖНО, *присл.* 1. Присл. до **розва́жний**. 2. *рідко.* Не поспішаючи, повільно.

РОЗВА́ЖУВАЛЬНА, -ої, *ж.* Приміщення для розважування чого-небудь.

РОЗВА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розважування.

РОЗВА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розва́жувати**[1].

РОЗВА́ЖУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Зважуючи, ділити на частини.

РОЗВА́ЖУВАТИ[2] *див.* **розважа́ти**.

РОЗВА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розва́жувати**[1].

РОЗВА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто здійснює розважування.

РОЗВА́ЖУВАЧКА, -и. Жін. до **розва́жувач**.

РОЗВА́Л, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розвали́ти**, **розва́лювати** 2. 2. Стан за знач. **розвали́тися**, **розва́люватися**, **розваля́тися** 2. 3. *розм.* Порушення, розлад нормальної роботи, діяльності чого-небудь.

РОЗВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розвали́ти**. // **розва́лено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розвали́ти** 1 і **розвали́тися** 1.

РОЗВА́ЛИНА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Людина із зруйнованим хворобою здоров'ям.

РОЗВАЛИ́ТИ *див.* **розва́лювати**.

РОЗВАЛИ́ТИСЯ *див.* **розва́люватися**.

РОЗВА́ЛИЩЕ, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **руї́на** 1.

РОЗВА́ЛЬКУВАТИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений спритності у рухах; вайлуватий. // Позбавлений підтягнутості, недбалий (про позу). 2. Здійснюваний з перевалюванням, хитанням з боку на бік (про ходу).

РОЗВА́ЛЬКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **розва́лькуватий**.

РОЗВА́ЛЬКУВАТО, *присл.* 1. Недбало розкинувшись. 2. Перевалюючись з боку на бік під час ходіння; перевальцем.

РО́ЗВАЛЬНІ, -ней, *мн.*, *розм.* 1. Низькі селянські сани з боками, що широко розходяться від передка. 2. Те саме, що **опли́нь** 2.

РО́ЗВАЛЬЦЕМ, *присл.* Перевалюючись з боку на бік під час ходіння.

РОЗВАЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розвальцюва́ти**.

РОЗВАЛЬЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розвальцьо́ваний**.

РОЗВАЛЬЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **розвальцьо́вувати**.

РОЗВАЛЬЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВАЛЬЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Обробляти отвори в металевих виробах вальцями.

РОЗВАЛЬЦЬО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **розвальцьо́вувати**.

РОЗВАЛЬЦЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розвальцювання.

РОЗВАЛЬЦЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається розвальцюванням.

РОЗВАЛЬЦЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розвальцюва́льник**.

РОЗВАЛЬЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **розвальцюва́ти**.

РОЗВАЛЬЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **розвальцюва́ти**.

РОЗВАЛЬЦЮВА́ТИ *див.* **розвальцьо́вувати**.

РОЗВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розва́лювати** і **розва́люватися** 1.

РОЗВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗВАЛИ́ТИ**, -валю́, -ва́лиш *і діал.* **РОЗВАЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Руйнувати, ламати що-небудь. 2. *перен.* Приводити до стану повного розпаду, розладу, занепаду. 3. *розм.* Розділяти на частини; роз'єднувати. // Розсікати, розрубувати що-небудь (перев. голову) чимсь гострим або важким.

РОЗВА́ЛЮВАТИСЯ, -юкися, -юєшся, *недок.*, **РОЗВАЛИ́ТИСЯ**, -валю́ся, -ва́лишся *і діал.* **РОЗВАЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Руйнуватися, ламатися (про споруду, які-небудь предмети і т. ін.). // *розм.* Рватися, зношуватися (про взуття). 2. *тільки* 3 *ос.*, *перен.* Приходити до стану повного розпаду, розладу, занепаду; розпадатися, переставати існувати. // Не здійснюватися, не реалізовуватися. 3. *розм.* Розділятися на частини; роз'єднуватися. 4. *розм.* Сидіти або лежати, недбало розкинувшись. ** **Голова́ розва́люється (як не розва́литься)** *у кого* – хтось відчуває сильний головний біль. 5. *розм.*, *рідко.* Перевалюватися з боку на бік під час ходіння.

РОЗВАЛЯ́ТИ *див.* **розва́лювати**.

РОЗВАЛЯ́ТИСЯ *див.* **розва́люватися**.

РОЗВАНТА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розванта́жити**. // **розванта́жено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розванта́жити**. ** **Розванта́ження зі змі́ною вмі́сту**: у комп'ютерних мережах – процес повернення змін (модифікованої) програми в станцію, яка ініціює завантаження програми у віддалену.

РОЗВАНТА́ЖИТИ *див.* **розванта́жувати**.

РОЗВАНТА́ЖИТИСЯ *див.* **розванта́жуватися**.

РОЗВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розванта́жувальний**.

РОЗВАНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Робітник, який розвантажує будь-що.

РОЗВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розвантаження, пов'язаний з ним. // Признач. для розвантаження. ** **Розванта́жувальні дні** – дні дотримання спеціальних дієт зі зниженою калорійністю.

РОЗВАНТА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розванта́жувати**.

РОЗВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розванта́жувати**.

РОЗВАНТА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВАНТА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Звільняти кого-, що-небудь від вантажу; знімати, виносити вантаж із машини або якогось іншого виду транспорту. 2. Звільняти що-небудь від чогось зайвого, непотрібного. // Звільняти кого-, що-небудь від надмірного навантаження.

РОЗВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗВАНТА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Звільнятися від вантажу. // Знімати, виносити свій вантаж, свої речі з машини або якогось іншого виду транспорту. 2. Звільнятися від чого-небудь зайвого, непотрібного. // Звільнятися від надмірного навантаження. 3. *тільки недок.* Пас. до **розванта́жувати**.

РОЗВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для розвантажування чого-небудь.

РОЗВАНТА́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розванта́жувати**.

РОЗВА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розвари́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який розварився, став розсипчастим, крихким. // Зовсім готовий до вживання або дуже м'який. 3. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Який перебуває у розслабленому стані; розморений.

РОЗВАРИ́ТИ *див.* **розва́рювати**.

РОЗВАРИ́ТИСЯ *див.* **розва́рюватися**.

РОЗВАРНИ́Й, -а́, -е́. Пригот. варінням; варений.

РОЗВА́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність чого-небудь розварюватися (у 1 знач.).

РОЗВА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗВАРИ́ТИ**, -варю́, -ва́риш, *док.*, *перех.* 1. Варячи, робити щонебудь розсипчастим, крихким. // Варінням доводити що-небудь до повної готовності або надмірної м'якості. 2. *перен.*, *розм.* Викликати у когонебудь розслаблений стан; розморювати.

РОЗВА́РЮВАТИСЯ, -юкися, -юєшся, *недок.*, **РОЗВАРИ́ТИСЯ**, -варю́ся, -ва́ришся, *док.* 1. Втрачати від варіння свою форму, ставати розсипчастим, крихким. // Варячись, ставати зовсім готовим до вживання або дуже м'яким. 2. *перен.*, *розм.* Набувати розслабленого стану (про живі істоти); розморюватися. 3. *розм.*, *рідко.* Варити багато страв.

РОЗВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розвести́**. // **розве́дено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розвести́**, **розво́дити**.

РОЗВЕ́ЗА, -и, *ч. і ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **роззя́ва**.

РОЗВЕ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розвезти́**. // **розве́зено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розвезти́**, **розво́зити**.

РОЗВЕЗТИ́ *див.* **розво́зити**.

РОЗВЕЛИЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати надмірно величатися, пишатися, хвалитися чимнебудь.

РОЗВЕРЕ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розвереди́ти**.

РОЗВЕРЕ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВЕРЕДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Викликати, заподіювати біль, торкаючись хворого місця, рани. 2. *перен.* Викликати, посилювати які-небудь почуття, спогади, бажання.

РОЗВЕРЕДИ́ТИ *див.* **розвере́джувати**.

РОЗВЕРЕДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док.* 1. *розм.* Знову заболіти від доторкання (про хворе місце, рану). 2. *діал.* Розвередуватися.

РОЗВЕРЕДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **розвередува́тися**.

РОЗВЕРЕДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Стати вередливим, примхливим.

РОЗВЕРЕЩА́ТИСЯ, -щу́ся, -щи́шся, *док.*, *розм.* Почати сильно верещати.

РОЗВЕ́РЖЕНИЙ, -а, -е, *ритор.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розве́рзнути** і **розве́рзти**. 2. *у знач. прикм.* Який розверзся. 3. *у знач. прикм.* Розкиданий або зруйнований.

РОЗВЕРЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗВЕ́РЗНУТИ**, -ну, -неш *і* **РОЗВЕ́РЗТИ**, -зу, -зеш, *док.*, *перех.*, *ритор.* Широко розкривати, розсовувати що-небудь.

РОЗВЕРЗА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗВЕ́РЗНУТИСЯ**, -неться *і* **РОЗВЕ́РЗТИСЯ**, -зе́ться, *док.*, *ритор.* Широко розкриватися, розсовуватися. // Утворюватися, виникати внаслідок розкривання, розсовування (про отвір, провалля). // Несподівано з'являтися, виникати перед кимсь (про безодню, провалля). ** **Не́бо розверза́ється** – починається злива або сильний снігопад.

РОЗВЕ́РЗЕНИЙ *див.* **розве́рзнутий**.

РОЗВЕ́РЗНУТИ *див.* **розверза́ти**.

РОЗВЕ́РЗНУТИЙ, **РОЗВЕ́РЗЕНИЙ**, -а, -е, *ритор.* Те саме, що **розве́ржений**.

РОЗВЕ́РЗНУТИСЯ *див.* **розверза́тися**.

РОЗВЕ́РЗТИ *див.* **розверза́ти**.

РОЗВЕ́РЗТИСЯ *див.* **розверза́тися**.

РОЗВЕ́РНЕНИЙ *див.* **розве́рнутий**.

РОЗВЕ́РНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розверну́ти**.

РОЗВЕРНУ́ТИ *див.* **розверта́ти**.

РОЗВЕ́РНУТИЙ, **РОЗВЕ́РНЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розверну́ти**. // **розве́рнуто**, **розве́рнено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВЕРНУ́ТИСЯ *див.* **розверта́тися**.

РОЗВЕ́РСТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розверста́ти**. // **розве́рстано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВЕРСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розверста́ти**.

РОЗВЕРСТА́ТИ *див.* **розве́рстувати**.

РОЗВЕ́РСТИЙ, -а, -е, *ритор.*, *рідко.* Широко розкритий, широкий.

РОЗВЕ́РСТКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **розверста́ти**, **розве́рстувати** 1. 2. *іст.* У період "воєнного комунізму" – спосіб державної заготівлі сільськогосподарських продуктів, який полягав у тому, що селяни повинні були здавати всі лишки продуктів від норм, установлених на особисті потреби. // *розм.* Продукти, зібрані в такий спосіб.

РОЗВЕ́РСТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розверстки.

РОЗВЕ́РСТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розве́рстувати**.

РОЗВЕ́РСТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВЕРСТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Розподіляти щось між ким-, чим-небудь. 2. *друк.* Розподіляти друкарський набір тексту по сторінках; верстати. 3. *друк.* Роз'єднувати, розбирати сторінки чого-небудь зверстаного.

РОЗВЕ́РСТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розве́рстувати**.

РОЗВЕРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розверта́ти**.

РОЗВЕРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗВЕРНУ́ТИ**, -верну́, -ве́рнеш, *док.*, *перех.* 1. Руйнувати, знищувати що-небудь. // *безос.* // Розриваючи, вивертати в різні боки. // *безос.* 2. *розм.* Розправляти щонебудь згорнуте, скручене. // Розкладати що-небудь складене. 3. Повертаючи що-небудь, примушувати змінювати положення або напрям руху; робити розворот. 4. *розм.* Відводити вбік (руку), розмахуватися (рукою) для удару, поштовху, кидка і т. ін. // Робити прямим що-небудь зігнуте; випрямляти, розправляти. ** **Розверну́ти гру́ди** – стати чи сісти рівно, прямо, випнувши груди, розправивши плечі. 5. *перен.*, *розм.* Давати можливість розвинутися, проявитися повною мірою. // *рідко.* Робити відчутнішим, яскравішим. 6. *перен.*, *рідко.* Детально, вичерпно доводити, показувати що-небудь, даючи можливість глибше зрозуміти.

РОЗВЕРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗВЕРНУ́ТИСЯ**, -верну́ся, -ве́рнешся, *док.* 1. *розм.* Переставати бути згорнутим, скрученим; розгортатися, розправлятися. 2. Повертаючись, змінювати своє положення або напрям свого руху; робити розворот. 3. *розм.* Відводити вбік (руку), розмахуватися (рукою) для удару, кидка і т. ін. 4. *перен.* Розвиватися, рости (про бруньки, листки). // Розпускати бруньки, листки (про рослину). 5. *перен.*, *розм.* Проявляти, показувати себе, свої здібності, можливості повною мірою. // *тільки* 3 *ос.* Досягати у своєму прояві великої сили, інтенсивності. 6. *тільки док.*, *розм.* Лягти або сісти, недбало розкинувшись. 7. *тільки док.* Широко розкинутися, простягтися на велику відстань. // Стати доступним, відкритим зорові. 8. *перен.* Поширюватися, розповсюджуватися далеко. 9. *розм.* Розташовуватися, розміщуватися де-небудь. 10. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **розкрива́тися** 1.

РОЗВЕРТІ́ТИ *див.* **розві́рчувати**.

РОЗВЕРТІ́ТИСЯ *див.* **розві́рчуватися**.

РО́ЗВЕРТКА, -и, *ж.*, *тех.* Металорізальний багатолезовий інструмент для обробки отворів.

РОЗВЕРТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ро́звертка**.

РОЗВЕСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розвесели́ти**.

РОЗВЕСЕЛИ́ТИ *див.* **розвеселя́ти**.

РОЗВЕСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **розвеселя́тися**.

РОЗВЕСЕЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Розвага, веселощі.

РОЗВЕСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗВЕСЕЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Робити кого-небудь веселим, радісним; викликати у когось веселий, радісний настрій. // Створювати приємне враження для очей, зору. // Сповнювати веселощами, радістю.

РОЗВЕСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗВЕСЕЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* Ставати веселим, радісним, мати веселий, радісний настрій. // *тільки док.* Провести час у розвагах, веселощах. // Сповнюватися веселощами, радістю.

РОЗВЕСНИ́ТИСЯ *див.* **розвесня́тися**.

РОЗВЕСНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **РОЗВЕСНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *безос.* Наставати (про весну).

РОЗВЕСТИ́ *див.* **розво́дити**.

РОЗВЕСТИ́СЯ *див.* **розво́дитися**.

РОЗВЕ́ШТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати часто вештатися.

РОЗВИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розвива́ючий**.

РОЗВИ́ВАНИЙ, -а, -е. Який розвивається, якого можна розвинути.

РОЗВИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розвива́ти**.

РОЗВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗВИ́ТИ**, розів'ю́, розів'є́ш *і* **РОЗВИ́НУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* розви́в, -вила́, -вило́ *і* розви́нув, -нула, -нуло; *док.*, *перех.* 1. *розм.* Розвертати, розгортати що-небудь згорнуте, складене, скручене. // *рідко.* Робити прямим, випрямленим що-небудь зігнуте, складене, скручене; розправляти. // Звільняти що-небудь від того, чим воно було загорнуте. // Розв'язувати що-небудь замотане; розмотувати. // Розпускати, розправляти полотнища чого-небудь (прапорів, корогов і т. ін.). // Розплітати, розв'язувати що-небудь сплетене, зв'язане. 2. *перен.* Сприяти виникненню або підсиленню чого-небудь. // Надавати великого розмаху чому-небудь, сприяти збільшенню, розширенню чогось. // Доводити до значного ступеня вияву. // Широко розгортати що-небудь, здійснюючи його у великих масштабах, з усією повнотою. 3. *перен.* Давати можливість чому-небудь зростати, міцніти. // Сприяти духовному зростанню кого-небудь, розширювати чийсь світогляд. 4. *перен.* Детально, послідовно викладати що-небудь, розширюючи його зміст, обґрунтовуючи новими доказами, підкріплюючи фактами. 5. *перен.* Робити що-небудь кращим, досконалішим, піднімати його на вищий щабель. // Поглиблювати що-небудь, розширюючи зміст або поліпшуючи, збагачуючи його. 6. *рідко.* При-

мушувати розпускатися, розквітати (рослини, бруньки). 7. *перен.* Починати що-небудь, поступово інтенсифікуючи його.

РОЗВИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗВИ́ТИСЯ**, розів'ю́ся, розів'є́шся *і рідко* **РОЗВИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся; *мин. ч.* розвився, -вила́ся, -вило́ся *і* розви́нувся, -нулася, -нулося; *док.* 1. *розм.* Розгортатися, розвертатися (про що-небудь згорнуте). // Ставати прямим, рівним (про що-небудь зігнуте, складене); розправлятися. // Знімати, розмотувати з себе що-небудь одягнуте, намотане. // Розмотуватися з чого-небудь (про щось намотане). // Розходитися в різні боки. // Ставати розплетеним; розплітатися (про волосся). // Розпускаючись, розправляючись, маяти на повітрі (про полотнища прапорів, корогов і т. ін.). 2. *тільки 3 ос., перен.* Виникати або підсилюватися, зростати. // Набувати великого розмаху, значення; розширюватися. // Досягати значного ступеня вияву. ** **Краї́ни, що розвива́ються** – країни зі слабо розвинутою економікою, невисоким економічним потенціалом, відсталою технікою та технологією, непрогресивною структурою промисловості та економіки в цілому, які намагаються подолати бар'єр відсталості, вийти на рівень розвинених країн. 3. *перен.* Досягати розумової, духовної зрілості, ставати розумово, духовно вищим. 4. *перен.* Ставати кращим, досконалішим, підніматися на вищий щабель, досягати високого рівня у чому-небудь. 5. Розпускатися (у 1 знач.) (про бруньки, квіти). // Вкриватися листям, квітами (про рослини). // Добре рости. // Виростаючи, укорінюватися. 6. Досягати фізичної зрілості (про людину). 7. *перен.* Відбуватись у певній послідовності.

РОЗВИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розвива́ти**. ** **Розвива́юче навча́ння** – спрямованість принципів, методів і прийомів навчання на досягнення найбільшої ефективності розвитку пізнавальних можливостей учнів.

РОЗВИ́ДНИТИСЯ *див.* **розвидня́тися.**

РОЗВИ́ДНІТИ, -іє, *док., безос., рідко.* 1. Те саме, що **розви́днітися** 1. 2. *перен.* Стати краще, легше (про поліпшення життя, матеріальних умов і т. ін.).

РОЗВИ́ДНІТИСЯ *див.* **розвидня́тися.**

РОЗВИ́ДНЮВАТИСЯ *див.* **розвидня́тися.**

РОЗВИДНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **РОЗВИ́ДНЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **РОЗВИ́ДНІТИСЯ**, -іється *і діал.* **РОЗВИ́ДНИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. *безос.* Наставати, наближатися (про світанок); світати. // Розсіюватися, зникати (про темряву). 2. Ставати світлішим, яснішим, краще видним. 3. *перен.* Ставати ясним, зрозумілим. // *безос.* // *безос.* Ставати краще, легше (про поліпшення самопочуття, настрою і т. ін.).

РОЗВИ́ЛИНА, -и, *ж.* Те саме, що **розви́лка**.

РОЗВИ́ЛИСТИЙ, -а, -е. Який має розвилину; розсохуватий, розгалужений. *Розвилисті роги.*

РОЗВИ́ЛИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **розви́листий**.

РО́ЗВИЛКА, -и, *ж.* 1. Відгалуження (у 2 знач.) гілок. 2. Місце розгалуження дороги.

РОЗВИ́ЛКУВАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **розви́листий**.

РОЗВИ́ЛОК, -лка, *ч.* Те саме, що **ро́звилка**.

РОЗВИ́НЕНИЙ, **РОЗВИ́НУТИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розви́нути**. // **розви́нено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен.* Який досяг розумової, духовної зрілості, став розумово, духовно вищим. 3. *у знач. прикм., перен.* Який став кращим, досконалішим, піднявся на вищий щабель, досяг високого рівня у чому-небудь. 4. *у знач. прикм.* Який виріс, укорінився, зміцнів. 5. *у знач. прикм.* Який досяг фізичної зрілості.

РОЗВИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розви́нений** 2 – 5.

РОЗВИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розви́нути**.

РОЗВИ́НУТИ *див.* **розвива́ти.**

РОЗВИ́НУТИЙ *див.* **розви́нений.**

РОЗВИ́НУТИЙ *див.* **розви́нений.**

РОЗВИ́НУТИСЯ *див.* **розвива́тися.**

РОЗВИ́НУТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **розви́нутий**.

РОЗВИ́ТИ *див.* **розвива́ти.**

РОЗВИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розви́ти**. // *у знач. прикм.*

РОЗВИ́ТИСЯ[1] *див.* **розвива́тися.**

РОЗВИ́ТИСЯ[2], -ию́ся, -ие́шся, *док., розм.* Почати сильно і довго вити.

РО́ЗВИТОК, -тку, *ч.* 1. Дія за знач. **розвива́ти** 2 – 7 і **розвива́тися** 2 – 7. 2. Процес, унаслідок якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого. 3. Ступінь освіченості, культурності, розумової, духовної зрілості.

РОЗВИ́ТОК, -тку, *ч., діал.* 1. Відбитий від чого-небудь шматок; залишок чогось зламаного. 2. Той, хто зазнав поразки, потрапив в аварію і т. ін.

РОЗВИ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Розгойдати.

РОЗВИ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., діал.* 1. Розгойдатися. 2. Посилитися (про вітер). *Завірюха розвихалася.*

РОЗВИ́ХРЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розви́хрити**. 2. *у знач. прикм.* Який здійнявся вихором. // Який розтріпався, розметався в різні боки.

РОЗВИ́ХРЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розви́хрений**.

РОЗВИ́ХРИТИ, -рю, -риш, *док., перех.* Здійняти вихором. // Розтріпати, розметати в різні боки.

РОЗВИ́ХРИТИСЯ, -иться, *док.* Здійнятися вихором. // Розтріпатися, розметатися в різні боки.

РОЗВИЩА́ТИСЯ, -щу́ся, -щи́шся, *док., розм.* Почати сильно і довго вищати.

РОЗВІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розвіва́ти**.

РОЗВІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідше* **РОЗВІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗВІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., перех.* 1. Розносити, роздувати, розсіювати що-небудь у різні боки (про вітер). // *безос.* // Примушувати розноситися за вітром, поширюватися в повітрі. **Як ві́тром розві́яло** *що, безос.* – щось зникло безслідно. 2. *перен.* Розсіювати щось, сприяти зникненню чого-небудь. // *тільки док.* Примусити розійтися, роз'їхатися в різні місця, далеко один від одного. // *тільки док.* Розкидати, розігнати (ворожі війська), завдавши поразки, розгромивши. // *тільки док.* Розгубити, розтратити що-небудь, позбутися чогось із часом. *Розвіяти на попіл.* 3. Примушувати що-небудь коливатися, тріпотіти на вітрі. // *чим.* Примушувати що-небудь розгортатися, розходитися в різні боки. 4. *недок. тільки* **розві́ювати**, *перен.* Розважати кого-небудь, відвертаючи його увагу від якихось думок, переживань і т. ін.

РОЗВІВА́ТИСЯ, -а́ється *і рідше* **РОЗВІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **РОЗВІ́ЯТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Розноситися, розсіюватися в повітрі, за вітром (про запах, хмару, туман, дим, пил і т. ін.). 2. *перен.* Розсіюватися, зникати (про стихійні явища, а також про думки, почуття і т. ін.). // *тільки док.* Розійтися, роз'їхатися в різні місця, далеко один від одного. *Розвіюватися по світу.* 3. Коливатися, тріпотіти на вітрі. // Розгортатися, розходитися в різні боки. 4. *тільки* **розві́юватися**, *перен.* Розважитися, відвертаючи свою увагу від якихось сумних думок, переживань і т. ін. 5. *тільки недок.* Пас. до **розвіва́ти**, **розві́ювати** 1 – 3.

РО́ЗВІД, ро́зводу, *ч.* 1. Дія за знач. **розво́дити** 1. ** **На ро́звід** – з метою розвести, розмножити, одержати новий урожай, приплід. 2. *тільки* **ро́звід**, *військ.* Огляд і розподіл по постах військових підрозділів, признач. у караул. 3. *тільки* **ро́звід**. Відстань між розведеними, розсунутими кінцями або частинами чого-небудь.

РОЗВІ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розві́дати**. // **розві́дано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВІ́ДАТИ *див.* **розві́дувати.**

РОЗВІ́ДАТИСЯ *див.* **розві́дуватися.**

РОЗВІ́ДАЧ, -а, *ч., заст.* Розвідник (у 1, 3, 4 знач.).

РОЗВІДДА́НІ, -их, *мн.* Дані розвідки.

РОЗВІ́ДИНИ, -дин, *мн.* 1. Те саме, що **ро́звідка**[2] 1. 2. *етн.* Те саме, що **розгля́дини** 2.

РО́ЗВІДКА[1], -и, *ж.* Наукове дослідження, наукова праця з будь-якого питання.

РО́ЗВІДКА[2], -и, *ж., діал.* Жінка, яка розірвала шлюб з чоловіком.

РО́ЗВІДКА[3], -и, *ж.* 1. Дія за знач. **розві́дати**, **розві́дувати**. ** **На ро́звідки** – з метою дізнатися шляхом розпитування або спостереження про кого-, що-небудь. **Ро́звідка бо́єм** – з'ясування бойової спроможності противника шляхом несподіваного збройного нападу. 2. Військова група, що збирає відомості про ворога або про місцевість, яку він займає. 3. Організація, що збирає відомості про економічне й політичне становище інших держав та про стан їхніх збройних сил. 4. Попереднє обстеження місцевих умов, яке здійснюється до початку будівництва промислових об'єктів, залізниць, розробки корисних копалин і т. ін.

РОЗВІДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який використовується для розведення, розмноження чого-небудь. *Розвідні теплиці.* 2. Який служить для розподілу чого-небудь. 3. Який має рухомі частини, завдяки чому його можна розводити, розсувати. ** **Розвідни́й міст** – міст з рухомою (розвідною) прогоновою будовою для проходження суден значної висоти.

РОЗВІ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто займається розвідкою або перебуває у розвідці (*див.* **ро́звідка**[3] 1, 2). 2. Літак для повітряної, катер для морської розвідки (*див.* **ро́звідка**[3] 1). 3. Працівник, агент розвідки (*див.* **ро́звідка**[3] 3). 4. Фахівець із розвідки (*див.* **ро́звідка**[3] 4).

РОЗВІДНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із розводження пилки.

РОЗВІ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **розві́дник** 1 – 3. // Власт. розвідникові. *Розвідницька школа.*

РОЗВІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **розві́дник** 1, 3, 4.

РОЗВІДНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **розвідни́к**.

РОЗВІ́ДУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розвідування, пов'язаний з ним. // Признач. для розвідування. *Розвідувальна служба. Розвідувальний центр.*

РОЗВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розві́дувати**.

РОЗВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВІ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Здобувати відомості про супротивника, ворога або про місцевість, яку він займає. // *розм.* Дізнаватися про кого-, що-небудь, розпитуючи когось або спостерігаючи за кимсь, чимсь. 2. *перех.* Обстежувати, досліджувати, вивчати що-небудь з певною метою. // Шукати родовища корисних копалин.

РОЗВІ́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗВІ́ДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. *діал.* Дізнаватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **розві́дувати** 2.

РОЗВІ́ДУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **розві́дник**.

РОЗВІ́ДУВАЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **розві́дниця**.

РОЗВІДЦЕ́НТР, -у, *ч.* Розвідувальний центр.

РОЗВІ́ДЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **розві́дувальний**.

РОЗВІДШКО́ЛА, -и, *ж.* Розвідувальна школа – спеціальний військовий навчальний заклад, який готує розвідників (у 1, 3, 4 знач.).

РО́ЗВІЗ, розво́зу, *ч.* Дія за знач. **розвезти́**, **розво́зити**.

РОЗВІЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який здійснюється способом розвозу. 2. На якому розвозять товари покупцям. *Розвізний візок.*

РОЗВІЗНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, який розвозить товари покупцям.

РОЗВІЗНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **розвізни́к**.

РО́ЗВІЙ, ро́звою, *ч., заст.* 1. Розвиток. 2. Розпускання (дерев). 3. Розквіт (сил).

РОЗВІ́Й, -во́ю, *ч., спец.* 1. Розмотування навитого на що-небудь матеріалу. 2. Що-небудь розмотане з чогось.

РОЗВІ́НЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розвінча́ти**. // **розві́нчано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВІНЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розвінча́ти**.

РОЗВІНЧА́ТИ *див.* **розві́нчувати.**

РОЗВІНЧА́ТИСЯ *див.* **розві́нчуватися.**

РОЗВІ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розві́нчувати**.

РОЗВІ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВІНЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Робити недійсним чиє-небудь вінчання на царство, князівство і т. ін. 2. *розм., заст.* Припиняти церковний шлюб з ким-небудь. 3. *перен.* Позбавляти слави, громадського визнання, показуючи, розкриваючи негативні риси чиєї-небудь поведінки, вдачі. // Викривати, засуджувати кого-, що-небудь.

РОЗВІ́НЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗВІНЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *розм., заст.* Припиняти. 2. *тільки недок., перен.* Пас. до **розві́нчувати** 3.

РО́ЗВІР, -вору, *ч., зах.* Провалля.

РОЗВІРНЯ́КА, -и, *ч. і ж., діал.* Роззява.

РОЗВІ́РЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розверті́ти**.

РОЗВІ́РЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розві́рчувати**.

РОЗВІ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВЕРТІ́ТИ**, -рчу́, -рти́ш, *док., перех.* 1. Обертаючи, послаблюючи, розкручувати що-небудь. 2. За допомогою якого-небудь інструмента розширювати (отвір). 3. Те саме, що **розгорта́ти** 2. 4. Крутячи, надавати чому-небудь обертового руху.

РОЗВІ́РЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗВЕРТІ́ТИСЯ**, -ти́ться, *док.* 1. Обертаючись, послаблюючись, розкручуватися. 2. Розширюватися під час обробки яким-небудь інструментом (про отвір). 3. Те саме, що **розгорта́тися** 2. 4. Те саме, що **розкру́чуватися** 2. 5. *тільки недок.* Пас. до **розві́рчувати**.

РОЗВІ́СИТИ *див.* **розві́шувати.**

РОЗВІ́ТРИТИСЯ, -иться, *безос.* Здійнятися (про вітер).

РОЗВІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розві́шати**. // **розві́шано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розві́шати**.

РОЗВІ́ШАТИ *див.* **розві́шувати.**

РОЗВІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розві́сити**. // **розві́шено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розві́шувати**.

РОЗВІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВІ́ШАТИ**, -аю, -аєш *і* **РОЗВІ́СИТИ**, -і́шу, -і́сиш, *док., перех.* 1. Вішати що-небудь у декількох місцях. // Вішати що-небудь на свої місця. 2. Вішати що-небудь, розправляючи кінці, розгладжуючи складки. 3. Звішувати, опускати що-небудь. ** **Розві́шувати ву́ха**: а) слухати що-небудь із захопленням, цікавістю; б) довірливо слухати що-небудь, забуваючи про все інше.

РОЗВІ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розві́шувати**.

РОЗВІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розві́ювати** і **розві́юватися**.

РОЗВІ́ЮВАТИ *див.* **розвіва́ти.**

РОЗВІ́ЮВАТИСЯ *див.* **розвіва́тися.**

РОЗВІ́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розві́яти**. // **розві́яно**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який розійшовся, роз'їхався в різні місця, далеко один від одного (про всіх чи багатьох). 3. *у знач. прикм., перен.* Ні на чому не зосереджений.

РОЗВІ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розві́яти**.

РОЗВІ́ЯТИ *див.* **розвіва́ти.**

РОЗВІ́ЯТИСЯ *див.* **розвіва́тися.**

РОЗВО́ГНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., зах.* Розпалювати.

РОЗВО́ДДЯ, -я, *с.* Простір чистої води між крижинами.

РОЗВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розво́дити**.

РОЗВО́ДИ, -ів, *мн.* Візерунчастий малюнок; візерунки. ** **Розво́ди розво́дити (розвести́)** *з ким* – бути надто несміливим, делікатним, не виявляти належної рішучості, наполегливості в чомусь.

РОЗВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, **РОЗВЕСТИ́**, -веду́, -веде́ш, *док., перех.* 1. Приводити кожного у певне місце. 2. Віддаляти одне від одного, примушуючи їх розійтися в різні боки. // *розм.* Примушувати припинити суперечку, помиритися. 3. Відводити, розсовувати що-небудь у різні боки (кінці, частини чогось, руки і т. ін.). // Роз'єднувати рухомі частини (мосту). // Розтягувати баян, гармонію і т. ін. // Збільшувати відстань між чим-небудь; розсовувати. // Примушувати розтулитися, розкритися (очі, губи, повіки). // Відхиляти, розгортати що-небудь. // Розправляти (крила). ** **Розво́дити пи́лку** – відгинати один за одним зубці пилки вправо і вліво стосовно її площини. **Розво́дити плечі́** – ставати рівно, прямо, випинаючи груди. **Розво́дити рука́ми** – рухом рук у різні боки вказувати на тяжке чи безвихідне становище, виражати здивування, розгубленість і т. ін. 4. Змішуючи з чимсь рідким, перетворювати що-небудь у рідку масу; розчиняти щось у рідині. // Робити яку-небудь рідину не дуже насиченою, не густою, не міцною, додаючи в неї воду або іншу рідину. 5. Примушувати горіти; розпалювати. // *розм.* Запалюючи вогонь у

чому-небудь, приводити його в дію, змушувати діяти. // Розпалюючи, розігріваючи, доводити до значного ступеня (вогонь). 6. Розмножувати, вирощувати кого-, що-небудь у великій кількості. // Закладати (сад), створювати (квітник і т. ін.). // Придбавати що-небудь, обзаводитися чимсь. 7. Змушувати припинити приятелювання, дружбу, зв'язок, спілкування кого-небудь з кимсь. // Викликати чвари, ворожнечу між ким-небудь. 8. *також без додатка, розм.* Писати або говорити про що-небудь багато, довго, із зайвими подробицями. *Розводити балачки.* 9. *розм.* У сполуч. з абстр. ім. означає: починати робити те, що виражене цим іменником. *Розводити сентименти.* 10. Запроваджувати, вводити, влаштовувати що-небудь. 11. Змушувати розвіятися, зникнути (тугу, горе і т. ін.). 12. Наносити на яку-небудь поверхню візерунки, мазки, робити плями. // Розмазувати що-небудь по чомусь. 13. *розм.* Обдурювати.

РОЗВО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, **РОЗВЕСТИ́СЯ**, -веду́ся, -веде́шся, *док.* 1. Плодячись, розмножуватися. // *безос.* // *розм.* Виникати, з'являтись у великій кількості. 2. *розм.* Писати або говорити про що-небудь багато, довго, із зайвими подробицями. // Займатися чим-небудь тривалий час. 3. *тільки недок.* Пас. до **розво́дити** 3 – 6, 10 – 12. 4. Те саме, що **розлуча́тися** 3.

РОЗВО́ДКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Дія за знач. **розвести́**, **розво́дити** 1, 3. 2. *спец.* Інструмент, яким розводять пилку.

РОЗВО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок.*, **РОЗВЕЗТИ́**, -зу́, -зе́ш, *док.*, *перех.* 1. Везучи, доставляти кожну особу або кожен предмет у певне місце. 2. *безос.*, *розм.* Доводити кого-небудь до стану повної знемоги, знесилення (про дію алкоголю, спеки, духоти і т. ін.). 3. *також без додатка, безос., розм.* Робити (шлях, дорогу) малопридатним для їзди, ходьби. 4. *розм.* Розмазувати що-небудь по поверхні чогось. 5. *розм.*, *рідко.* Писати або говорити про що-небудь довго, із зайвими подробицями.

РОЗВОЗИ́ТИСЯ, -вожу́ся, -во́зишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Витратити багато часу на когось, щось.

РОЗВО́ЗИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **розво́зити** 1.

РОЗВО́ЗКА, -и, *ж.* Машина, віз і т. ін., признач. для розвезення якихось товарів, людей і т. ін.

РОЗВО́Й, -ю, *ч.* Те саме, що **ро́звій**, **ро́звій**.

РОЗВОЛІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗВОЛОКТИ́**, -лочу́, -ло́чеш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розносити, розтягати що-небудь частинами.

РОЗВОЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розволо́жити**. // **розволо́жено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВОЛО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розволо́жений**.

РОЗВОЛО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Зробити що-небудь вологим; зволожити.

РОЗВОЛОКТИ́ *див.* **розволіка́ти**.

РОЗВОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розволочи́ти**.

РОЗВОЛОЧИ́ТИ *див.* **розволо́чувати**.

РОЗВОЛОЧИ́ТИСЯ *див.* **розволо́чуватися**.

РОЗВОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розволо́чувати**.

РОЗВОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко.*, **РОЗВОЛОЧИ́ТИ**, -лочу́, -ло́чиш, *док.*, *перех.* 1. Розпушувати чим-небудь зорану землю. 2. *тільки док.*, *розм.* Зробити кого-небудь морально зіпсованим, привчити його до аморальних вчинків, звичок.

РОЗВОЛО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *рідко*, **РОЗВОЛОЧИ́ТИСЯ**, -лочу́ся, -ло́чишся, *док.* 1. *тільки док.*, *розм.* Стати морально зіпсованим, набувши аморальних звичок. // Звикнути гуляти, байдикувати. 2. *тільки недок.* Пас. до **розволо́чувати**.

РОЗВО́РА, -и, *ж.* 1. Жердина, якою подовжують віз. 2. *зах.* Ледащиця.

РОЗВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розво́рити**. // *у знач. прикм.*

РОЗВО́РИНА, -и, *ж.*, *діал.* Розвора (у 1 знач.).

РОЗВО́РИТИ *див.* **розво́рювати**.

РОЗВОРКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Почати багато і довго воркувати.

РОЗВОРО́Т, -у, *ч.* 1. Поворот чого-небудь для зміни напрямку його руху. 2. Форма чого-небудь у розгорнутому вигляді. 3. *спец.* Дві суміжні сторінки у розгорнутій газеті, книжці і т. ін. 4. *розм.* Широта, розмах у розвиткові, вияві чого-небудь.

РОЗВОРО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **розворо́т**.

РОЗВОРО́ТТЯ, -я, *с.* Місце для воріт.

РОЗВОРСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Розколупати.

РОЗВОРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розворуши́ти**. // **розвору́шено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВОРУ́ШЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Дія за знач. **розворуши́ти** 1, 2. 2. Те саме, що **збу́дження** 2.

РОЗВОРУШИ́ТИ *див.* **розвору́шувати**.

РОЗВОРУШИ́ТИСЯ *див.* **розвору́шуватися**.

РОЗВОРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВОРУШИ́ТИ**, -рушу́, -ру́шиш, *док.*, *перех.* 1. Ворушачи, перекидати, перевертати або розкидати що-небудь. // Ворушачи що-небудь, вчиняти розгардіяш. // Руйнувати, знищувати що-небудь. // *розм.* Примушувати кого-небудь рухатися. 2. *перен.* Спонукати кого-небудь до дії, робити активним, виводити зі стану бездіяльності, апатії, байдужості. // Викликати, пробуджувати у кого-небудь (почуття, думки, спогади і т. ін.). // Глибоко хвилювати, тривожити, збуджувати кого-небудь. *Розворушувати душу.* 3. *перен.*, *рідко.* Активно, діяльно розпочинати що-небудь.

РОЗВОРУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗВОРУШИ́ТИСЯ**, -рушу́ся, -ру́шишся, *док.* 1. Починати рухатися, перестаючи бути малорухомим. 2. *перен.* Ставати діяльним, активним, виходити зі стану бездіяльності, апатії, байдужості. // Виникати, з'являтися (про почуття, думки, спогади).

РОЗВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗВО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Подовжувати віз розворою (у 1 знач.) для перевезення колод, дощок і т. ін.

РОЗВОЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.*, *розм.* Почати бурхливо виявляти роздратування.

РОЗВ'Ю́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розв'ю́чити**. // **розв'ю́чено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗВ'Ю́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розв'ю́чити**, **розв'ю́чувати**.

РОЗВ'Ю́ЧИТИ *див.* **розв'ю́чувати**.

РОЗВ'Ю́ЧИТИСЯ *див.* **розв'ю́чуватися**.

РОЗВ'Ю́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розв'ю́чувати**.

РОЗВ'Ю́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВ'Ю́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Звільняти (тварину) від в'юків, вантажу.

РОЗВ'Ю́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗВ'Ю́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Звільнятися від в'юків, вантажу. 2. *тільки недок.* Пас. до **розв'ю́чувати**.

РОЗВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розв'яза́ти**. // **розв'я́зано**, *безос. присудк. сл.* ◊ **Розв'я́зані ру́ки** *в кого*: а) у когось немає родинних обов'язків; б) хтось звільнився від будь-яких обмежень, має можливість жити, діяти вільно, за власним розсудом.

РОЗВ'ЯЗА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розв'яза́ти**, **розв'я́зувати**. 2. *муз.* Перехід нестійкого звука ладу до стійкого або відносно стійкого на основі ладового тяжіння. // Перехід дисонуючого інтервалу або акорду у консонуючий.

РОЗВ'ЯЗА́ТИ *див.* **розв'я́зувати**.

РОЗВ'ЯЗА́ТИСЯ *див.* **розв'я́зуватися**.

РОЗВ'Я́ЗКА, -и, *ж.* 1. Кінець, завершення чого-небудь. // Епізод, яким завершується розвиток сюжету в творі; прот. з а в ' я з к а. 2. Розгадка чого-небудь (кросворда, ребуса, загадки і т. ін.). 3. *спец.* Споруда на перехресті головних шляхів, призначена для забезпечення нормального руху перехожих і транспорту.

РОЗВ'Я́ЗНИЙ, -а́, -е́. Який можна розв'язати, вирішити, з'ясувати і т. ін.; який піддається розв'язанню, вирішенню.

РОЗВ'Я́ЗНИЙ, -а, -е. Який поводить себе надто вільно, фамільярно, зухвало. // Який характеризується, відзначається надмірною вільністю, фамільярністю, зухвалістю.

РОЗВ'Я́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розв'я́зний**.

РОЗВ'Я́ЗНО. Присл. до **розв'я́зний**.

РО́ЗВ'ЯЗОК, -зку, *ч.* Відповідь на поставлену умову (в завданні з математики, фізики, хімії і т. ін.).

РОЗВ'Я́ЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розв'язування; який призначений, використовується для цього.

РОЗВ'Я́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Який розв'язується, який можна розв'язати.

РОЗВ'Я́ЗУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розв'я́зуваний**.

РОЗВ'Я́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розв'я́зувати**.

РОЗВ'Я́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗВ'ЯЗА́ТИ**, -в'яжу́, -в'я́жеш, *док.*, *перех.* 1. Розпускати, роз'єднувати кінці чого-небудь зв'язаного. // Звільняти кого-, що-небудь від мотузки, шпагату, зав'язки і т. ін. ◊ **Розв'я́зувати ру́ки** *кому, чиї*: а) звільняти від родинних обов'язків; б) звільняти кого-небудь від будь-яких обмежень, давати можливість діяти вільно, жити за власним розсудом. **Розв'я́зувати світ (пу́та)** *кому*: а) звільняти від шлюбних обов'язків; б) робити щасливим, позбавляти душевних мук; в) (*заст.*) звільняти від кріпацтва. **Розв'язувати язик**: а) привести до невимушеної розмови; б) силою змусити кого-небудь заговорити, виказати таємницю; в) почати говорити після мовчання. 2. Знаходити відповідь на поставлену умову (в завданні з математики, фізики, хімії і т. ін.). // Розгадувати що-небудь (кросворд, ребус, загадку і т. ін.). // *рідко.* Певним чином інтерпретувати виставу (театральну, циркову); оригінально розкривати яку-небудь тему (в літературі, мистецтві і т. ін.). 3. *перен.* Вирішувати щось (питання, проблему, справу і т. ін.). *Розв'язувати війну.*

РОЗВ'Я́ЗУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗВ'ЯЗА́ТИСЯ**, -в'яжу́ся, -в'я́жешся, *док.* 1. Розпускатися, роз'єднуватися (про кінці чого-небудь зв'язаного). // Звільнятися від мотузки, шпагату, зав'язки і т. ін. (про когось зв'язаного чи обв'язаного, про щось перев'язане). 2. *перен.* Вирішуватися (про питання, проблему, справу і т. ін.). 3. *перен.*, *розм.* Пориваючи будь-які стосунки, зв'язки з ким-небудь, звільнятися від нього. // Управлятися з чим-небудь, закінчувати щось (перев. роботу). 4. *перен.*, *розм.* Розпочинатися (про розмову). 5. *тільки недок.* Пас. до **розв'я́зувати**.

РОЗВ'Я́ЗУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розв'я́зувати**.

РО́ЗВ'ЯЗЬ, -і, *ж.*, *с. г.*, *збірн.* 1. Розв'язані (зазвичай для молотьби) снопи. 2. *у знач. присл.* **ро́зв'яззю**. У незв'язаному вигляді, незв'язаним.

РОЗГА́ВКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Почати часто й сильно гавкати (про собаку). 2. *перен.*, *вульг.* Почати несамовито лаятися (про людину).

РОЗГА́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгада́ти** 1, 2. // **розга́дано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗГАДА́ТИ *див.* **розга́дувати**.

РОЗГАДА́ТИСЯ *див.* **розга́дуватися**.

РОЗГА́ДКА, -и, *ж.* 1. Пояснення яких-небудь таємних, загадкових явищ і т. ін. 2. Відповідь на щось загадане (ребус, загадку і т. ін.).

РОЗГА́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто вміє розгадувати що-небудь.

РОЗГА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **розга́дник**.

РОЗГА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розга́дувати** 1, 2.

РОЗГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГАДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Орієнтуючись на окремі характерні ознаки або керуючись якими-небудь відомостями, усвідомлювати, осягати розумом що-небудь. // Спостерігаючи за чиїмись діями, вчинками, вдивляючись в когось, прислухаючись до чиєїсь мови, намагатися зрозуміти, оцінити кого-небудь. // *в кому кого.* Вбачати, вгадувати. // Вгадувати чиї-небудь думки, наміри, виявляти чиюсь вдачу і т. ін. // Розкривати смисл, значення чого-небудь неясного, незрозумілого. 2. *перех.* Знаходити відповідь на щось загадане (загадку, кросворд, ребус і т. ін.); відгадувати. 3. *тільки недок.*, *неперех.* Розмірковувати, думати над чим-небудь. 4. *тільки док.*, *неперех.*, *з інфін.* Роздумати робити що-небудь.

РОЗГА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗГАДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *тільки док.*, *розм.* Глибоко задуматися з приводу чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **розга́дувати** 1, 2.

РОЗҐАЗДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *діал.* Розгосподарюватися.

РОЗГАЛАСО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Який розгаласувався, розлементувався.

РОЗГАЛАСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Сильно розшуміти́ся, розлементуватися.

РОЗГАЛДИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Голосно й швидко розговоритися.

РОЗГАЛУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгалу́зити**. 2. *у знач. прикм.* Який має багато гілок; гіллястий. 3. *у знач. прикм.* Який розходиться в різні боки, напрями. 4. *у знач. прикм.* Який ділиться на частини, відділи (про організацію, установу і т. ін.).

РОЗГАЛУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розгалу́жений** 2 – 4.

РОЗГАЛУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розгалу́зити** і **розгалу́зитися** 1 – 3. 2. Те саме, що **відгалу́ження** 2, 3. 3. Напрям, галузь чого-небудь (науки, виробництва, мистецтва і т. ін.). 4. Залізнична розвилка. 5. У програмуванні – вибір у програмі однієї з декількох послідовностей команд.

РОЗГАЛУ́ЖЕНО. Присл. до **розгалу́жений**.

РОЗГАЛУЖНИ́Й, -а́, -е́. Який може розгалужуватися.

РОЗГАЛУ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розгалуження.

РОЗГАЛУ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розгалу́жувати**.

РОЗГАЛУ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгалу́жувати**.

РОЗГАЛУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГАЛУ́ЗИТИ**, -у́жу, -у́зиш, *док.*, *перех.* 1. Випускати, утворювати пагони, галузки, бічні корінці і т. ін. (про рослини). 2. Відводити вбік від основної частини, від головного напряму. 3. Ділити на частини, відділи (організацію, установу і т. ін.). // Створювати напрям, галузь чого-небудь (науки, виробництва, мистецтва і т. ін.). 4. Передавати керування за наявності альтернатив.

РОЗГАЛУ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗГАЛУ́ЗИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Розростатися в різні боки, випускаючи, утворюючи пагони, галузки, бічні корінці і т. ін. (про рослини). 2. Розходитися в різні боки, напрями. 3. Ділитися на частини, відділи (про організацію, установу і т. ін.). // Створюватися, виникати (про напрям, галузь науки, виробництва, мистецтва і т. ін.). 4. *тільки недок.* Пас. до **розгалу́жувати**.

РОЗГАЛУ́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Те, що розгалужує що-небудь.

РОЗГАЛУ́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розгалу́жувати**.

РОЗГАЛУ́ЗИТИ *див.* **розгалу́жувати**.

РОЗГАЛУ́ЗИТИСЯ *див.* **розгалу́жуватися**.

РОЗГАЛЬМО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгальмува́ти**.

РОЗГАЛЬМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розгальмо́ваний**.

РОЗГАЛЬМО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розгальмовування; який признач., використовується для цього.

РОЗГАЛЬМО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **розгальмо́вувати**.

РОЗГАЛЬМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГАЛЬМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка, спец.* 1. Перешкоджаючи гальмуванню, пришвидшувати хід чого-небудь. 2. Звільняти подразнення від гальмівного впливу.

РОЗГАЛЬМО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗГАЛЬМУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.*, *спец.* 1. Піддаватися розгальмовуванню. 2. *тільки недок.* Пас. до **розгальмо́вувати**.

РОЗГАЛЬМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **розгальмува́ти**.

РОЗГАЛЬМУВА́ТИ *див.* **розгальмо́вувати**.

РОЗГАЛЬМУВА́ТИСЯ *див.* **розгальмо́вуватися**.

РОЗГАМУ́ЗА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Телепень, недотепа.

РОЗГАНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розганяння; який призначений, використовується для цього.

РОЗГАНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розганя́ти** 1.

РОЗГАНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **РОЗГО́НИТИ**, -ню, -ниш, *недок.*, **РОЗІГНА́ТИ**, розжену́, розжене́ш, *док.*, *перех.* 1. Примушувати розійтися, розбігтися, розлетітися в різні боки. // *розм.* Звільняти з роботи, служби (всіх чи багатьох). // *перен.*, *розм.* Ліквідувати, розпускати яку-небудь організацію, установу, збори і т. ін. 2. Примушувати зникнути, розвіятися, розсіятися (туман, темряву, хмару і т. ін.). // *перен.* Розвіювати що-небудь (сум, ту-

гу, сумніви, переживання і т. ін.); відганяти щось (мрії, видіння і т. ін.). 3. Поступово збільшувати швидкість руху чого-небудь. *Розганяти кров.* 4. Примушувати що-небудь розтектися, розійтися по поверхні, на всі боки. 5. *розм.* Збільшувати, розширювати що-небудь. *Розігнати текст.*

РОЗГАНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **РОЗГÓНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *недок.*, **РОЗІГНА́ТИСЯ**, розженýся, розженéшся, *док.* 1. Рухатися, поступово збільшуючи швидкість. // *тільки док., до кого, куди, розм.* Поспішити, кинутися до кого-небудь, кудись. // *з інфін., розм.* Поспішати що-небудь зробити. 2. *тільки 3 ос., перен.* Поширюватися на велику площу або простягатися на велику відстань. 3. *розм.* Починати що-небудь робити з надмірно великим розмахом. // Надто далеко заходити в якійсь справі або в оцінці чого-небудь. ** **Не розженéшся** *на чому, на що* – неможливо що-небудь зробити, вдіяти за існуючих обставин. 4. *тільки недок.* Пас. до **розганя́ти**, **розгóнити**.

РОЗГАРДІЯ́Ш, -у, *ч.*, *розм.* 1. Відсутність або порушення належного, звичного порядку в чому-небудь; безладдя. // Безладна метушня, гамір, гармидер. // Хаос, веремія, стовпотворіння, часто породжувані умовами воєнного часу. 2. *рідко.* Соціальне заворушення, безпорядки. 3. *рідко.* Можливість жити, діяти без будь-яких обмежень, на власний розсуд.

РОЗГАРДІЯ́ШИТИ, -шу, -шиш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Учиняти розгардіяш (у 1 знач.).

РОЗГАРИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Почати багато гарикати.

РОЗГАРЧА́ТИСЯ, -чýся, -чи́шся, *док.*, *розм.* 1. Почати сильно гарчати (про тварин). 2. *перен.*, *зневажл.* Почати бурчати, висловлюючи невдоволення (про людину).

РОЗГАРЯЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗГАРЯ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГАРЯЧИ́ТИ**, -чý, -чи́ш, *док.*, *перех.* 1. *рідко.* Робити що-небудь дуже гарячим, сильно нагрівати. 2. *перен.* Приводити кого-небудь у збуджений стан, змушувати гарячитися.

РОЗГАРЯЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **РОЗГАРЯ́ЧУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗГАРЯЧИ́ТИСЯ**, -чýся, -чи́шся, *док.* 1. *рідко.* Робитися дуже гарячим, сильно нагріватися (про предмети). // Дуже зігріватися (про людину). 2. *перен.* Приходити у збуджений стан, гарячитися.

РОЗГАРЯ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгарячи́ти**. // **розгаря́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який розгарячився, став збудженим.

РОЗГАРЯЧИ́ТИ *див.* **розгаряча́ти**.

РОЗГАРЯЧИ́ТИСЯ *див.* **розгаряча́тися**.

РОЗГАРЯЧІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розгарячі́ти**. // *у знач. прикм.*

РОЗГАРЯЧІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розгарячі́лий**.

РОЗГАРЯЧІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати, зробитися гарячим. 2. *перен.* Стати збудженим.

РОЗГАРЯЧКÓВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Розгарячений.

РОЗГАРЯ́ЧУВАТИ *див.* **розгаряча́ти**.

РОЗГАРЯ́ЧУВАТИСЯ *див.* **розгаряча́тися**.

РОЗГАСА́ТИ, -а́є, *недок.*, **РОЗГА́СНУТИ** *і* **РОЗГА́СТИ**, -сне; *мин. ч.* розга́с, -ла, -ло; *док.*, *рідко.* Розмокати від дощів, талого снігу, покриваючись багном (про ґрунт, дорогу). // *безос.*

РОЗГАСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати багато гасати.

РОЗГА́СЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **розга́снути**, **розга́сти**. // *у знач. прикм.*

РОЗГА́СНУТИ *див.* **розгаса́ти**.

РОЗГА́СТИ *див.* **розгаса́ти**.

РОЗҐВАЛТУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *док.*, *розм.* Почати багато ґвалтувати (у 2, 3 знач.).

РОЗГВИНТИ́ТИ *див.* **розгви́нчувати**.

РОЗГВИНТИ́ТИСЯ *див.* **розгви́нчуватися**.

РОЗГВИ́НЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгвинти́ти**. // **розгви́нчено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Неврівноважений, нетвердий.

РОЗГВИ́НЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **розгви́нчений** 2.

РОЗГВИ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгви́нчувати** 1.

РОЗГВИ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГВИНТИ́ТИ**, -гвинчý, -гвинти́ш, *док.*, *перех.* 1. Роз'єднувати на частини що-небудь згвинчене. 2. *перен.*, *розм.* Робити неврівноваженим, нетвердим.

РОЗГВИ́НЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗГВИНТИ́ТИСЯ**, -гвинчýся, -гвинти́шся, *док.* 1. Роз'єднуватися на частини (про що-небудь згвинчене). 2. *перен.*, *розм.* Ставати неврівноваженим. // Виходити зі стану нормального функціонування.

РОЗҐЕ́ДЗКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати багато ґедзкатися.

РОЗГЕРМЕТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Порушення герметичності.

РОЗГЕРМЕТИЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгерметизува́ти**.

РОЗГЕРМЕТИЗÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГЕРМЕТИЗУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* Порушувати герметичність чого-небудь.

РОЗГЕРМЕТИЗÓВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗГЕРМЕТИЗУВА́ТИСЯ**, -ýється, *док. і недок.* Втрачати герметичність.

РОЗГЕРМЕТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгерметизува́ти**.

РОЗГЕРМЕТИЗУВА́ТИ *див.* **розгерметизóвувати**.

РÓЗГИН, -у, *ч.* Дія за знач. **розгина́ти**. ** **Без рóзгину** – не розгинаючи спини.

РОЗГИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Який служить для розгинання суглобів.

РОЗГИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгина́ти**.

РОЗГИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІГНУ́ТИ**, -нý, -нéш, *док.*, *перех.* Випрямляти, розправляти що-небудь зігнуте.

РОЗГИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗІГНУ́ТИСЯ**, -нýся, -нéшся, *док.* 1. Ставати прямим, розправлятися (про що-небудь зігнуте). 2. *тільки недок.* Пас. до **розгина́ти**.

РОЗГИНА́Ч, -а́, *ч.*, *анат.* М'яз, що розгинає який-небудь суглоб.

РОЗГІ́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **рóзвилка** 1.

РОЗГІ́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **рóзвилка** 1.

РОЗГІ́ЛЛЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **рóзвилка** 1.

РОЗГІ́ЛЧАСТИЙ, -а, -е. Який має густе, розлоге гілля.

РОЗГІ́Н, -гóну, *ч.* 1. Дія за знач. **розгина́ти**, **розганя́ти** 1. 2. Рух з постійно збільшуваною швидкістю. // Швидкість, набута ким-, чим-небудь внаслідок такого руху. // Відстань, потрібна для набуття відповідної швидкості. *Набирати розгону.* ** **З розгóну**: а) на повній швидкості; б) щосили. 3. Відстань від одного пункту до іншого. 4. *спец.* Розплескування шматка металу в поперечному напрямку. 5. *спец.* Послідовна повторна перегонка рідини, сумішей. *Розгін мастил.* ** **У (в) розгі́н** – від середини до країв. **У (в) розгóні (розгóнах)** *хто, що* – хто-, що-небудь посланий, відряджений кудись.

РОЗГІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до розгону (у 1, 2 знач.).

РОЗГЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгла́дити**. // **розгла́джено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗГЛА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгла́дити**.

РОЗГЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгла́джувати**.

РОЗГЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Розпрямляти що-небудь зібгане. // Вирівнювати що-небудь. // Розправляючи (зморшки), робити шкіру гладенькою.

РОЗГЛА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗГЛА́ДИТИСЯ**, -диться, *док.* 1. Розпрямлятися (про що-небудь зібгане). // Розправляючись, зникати (про зморшки, складки, нерівності і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **розгла́джувати**.

РОЗГЛА́ДИТИ *див.* **розгла́джувати**.

РОЗГЛА́ДИТИСЯ *див.* **розгла́джуватися**.

РОЗГЛА́ДНУТИ, -ну, -неш, *рідко і* **РОЗГЛА́ДШАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. Стати товстим, повним; розтовстіти. 2. *перен.* Стати багатим, заможним.

РОЗГЛА́ДШАТИ *див.* **розгла́днути**.

РОЗГЛЕ́ДІТИ *див.* **розгляда́ти**.

РОЗГЛЕ́ДІТИСЯ *див.* **розгляда́тися**.

РÓЗГЛЯД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розгляда́ти**. 2. Розбір, аналіз чого-небудь. 3. *юр.* Розбір судової справи.

РОЗГЛЯДА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **розгляда́ти** 1, 3, 4.

РОЗГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгляда́ти** 1 – 3.

РОЗГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **РОЗГЛЯ́ДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГЛЯ́ДІТИ**, *діал.* **РОЗГЛЕ́ДІТИ**, -джу, -диш *і* **РОЗГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* розгля́дів, *діал.* розглéдів, -діла, -діло *і* розгля́нув, -нула, -нуло; *док.* 1. *перех.* Уважно оглядати кого-, що-небудь. // *тільки док., також з підрядним реченням.* Пильно вдивившись, побачити, розрізнити що-небудь. // *тільки з підрядним реченням.* Відшукувати кого-, що-небудь очима, поглядом. // *тільки док., перен., у кому, у кого.* Розпізнати когось за якими-небудь рисами характеру, поведінки і т. ін. // Розгадувати що-небудь (підступність, оману, хитрощі і т. ін.). 2. *тільки недок.*, *неперех.*, *розм.* Роздивлятися навколо. 3. *перех.*, *перен.* Вивчати, оцінювати кого-небудь, досліджувати, аналізувати щось. ** **Розгляда́ти як** *кого, що* – оцінювати, вважати ким-, чим-небудь. 4. *перех.*, *перен.* Розбирати, обговорювати що-небудь (перев. на зборах, засіданнях).

РОЗГЛЯДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗГЛЯ́ДІТИСЯ**, *діал.* **РОЗГЛЕ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся *і* **РОЗГЛЯ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Роздивлятися навколо. // Дивитись, поглядати на кого-, що-небудь, оглядати когось, щось. // *рідко.* Розбиратися в чому-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **розгляда́ти** 3, 4.

РОЗГЛЯ́ДАЧ, -а, *ч.*, *діал.* Нишпорка.

РОЗГЛЯ́ДИНИ, -дин, *мн.* 1. Дія за знач. **розгляда́ти** 1. 2. *етн.* Старовинний український обряд знайомства молодого та його рідні з молодою.

РОЗГЛЯ́ДІТИ *див.* **розгляда́ти**.

РОЗГЛЯ́ДІТИСЯ *див.* **розгляда́тися**.

РОЗГЛЯ́ДУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. ч. до **розгля́дувати**.

РОЗГЛЯ́ДУВАТИ *див.* **розгляда́ти**.

РОЗГЛЯ́НУТИ *див.* **розгляда́ти**.

РОЗГЛЯ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгля́нути** 3, 4. // **розгля́нуто**, *безос. присудк. сл.*

РОЗГЛЯ́НУТИСЯ *див.* **розгляда́тися**.

РОЗГНИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **РОЗГНИ́ТИ**, -и́є, *док.*, *розм.*, *рідко.* Поступово згнивати; розтлівати.

РОЗГНИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗГНИ́ТИСЯ**, -и́ється, *док.*, *розм.*, *рідко.* Робитися гнилим, згнивати.

РОЗГНИ́ТИ *див.* **розгнива́ти**.

РОЗГНИ́ТИСЯ *див.* **розгнива́тися**.

РОЗГНІ́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгні́вати**. 2. *у знач. прикм.* Який розгнівався, розсердився. // Який виражає гнів, сповнений гніву.

РОЗГНІ́ВАНО, *присл.* З гнівом, сердито.

РОЗГНІ́ВАТИ, -аю, -аєш *і* **РОЗГНІВИ́ТИ**, -влю́, -ви́ш; *мн.* розгнівля́ть; *док.*, *перех.* Викликати гнів, роздратування у кого-небудь; розсердити.

РОЗГНІ́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся *і* **РОЗГНІВИ́ТИСЯ**, -влю́ся, -ви́шся; *мн.* розгнівля́ться; *док.* Піддатися гніву, роздратуванню; розсердитися.

РОЗГНІВИ́ТИ *див.* **розгні́вати**.

РОЗГНІВИ́ТИСЯ *див.* **розгні́ватися**.

РОЗГНІ́ЖДЖУВАТИСЯ *див.* **розгнізди́тися**.

РОЗГНІЗДИ́ТИСЯ, -гнізди́ться, *док.*, **РОЗГНІ́ЖДЖУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Розміститися купками, гніздами.

РОЗГНІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗГНІ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГНІТИ́ТИ**, -ічý, -іти́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Потоком повітря роздмухувати жар, вогонь; розпалювати що-небудь.

РОЗГНІТИ́ТИ *див.* **розгніта́ти**.

РОЗГНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгні́чувати**.

РОЗГНІ́ЧУВАТИ *див.* **розгніта́ти**.

РОЗГНОЇ́ТИ *див.* **розгнóювати**.

РОЗГНОЇ́ТИСЯ *див.* **розгнóюватися**.

РОЗГНÓЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгнóювати**.

РОЗГНÓЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗГНОЇ́ТИ**, -ою́, -ої́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Робити гнійним.

РОЗГНÓЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗГНОЇ́ТИСЯ**, -ї́ться, *док.*, *розм.* Робитися гнійним.

РОЗГНУ́ЗДАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгнузда́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який дійшов до крайніх меж свавілля, розпусти, втратив почуття міри в чомусь. // Який нікім, нічим не стримується. // Який виражає безмежну сваволю, крайню розпусту; сповнений сваволі, розпусти.

РОЗГНУ́ЗДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розгну́зданий** 2.

РОЗГНУЗДА́ТИ *див.* **розгну́здувати**.

РОЗГНУЗДА́ТИСЯ *див.* **розгну́здуватися**.

РОЗГНУ́ЗДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГНУЗДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Виймати з рота у коня вудила, звільняти його від них. 2. *перен.* Усуваючи всілякі перешкоди на шляху, давати повну волю кому-, чому-небудь.

РОЗГНУ́ЗДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗГНУЗДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Випускати з рота вудила, звільнятися від них (про коня). 2. *перен.* Ставати свавільним, розбещеним.

РÓЗГОВИНИ, -вин, *мн.*, *церк.* 1. Дія за знач. **розговля́тися**. 2. Перший день споживання скоромної їжі після посту.

РОЗГОВІ́ННЯ, -я, *с.*, *церк.* Скоромна їжа, яку вживають під час розговин.

РОЗГОВІ́ТИСЯ *див.* **розговля́тися**.

РОЗГОВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗГОВІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.*, *церк.* Споживати скоромну їжу в перший день після посту. // *жарт.* Ласувати чим-небудь після довгої перерви; пити спиртне.

РОЗГОВОРИ́ТИ *див.* **розговóрювати**.

РОЗГОВОРИ́ТИСЯ, -ворю́ся, -вóришся, *док.* Поступово захопившись розмовою, стати говірким, балакучим. // Завести розмову, вступити у бесіду.

РОЗГОВÓРКИ, -ок, *мн.*, *зах.* Розмови.

РОЗГОВÓРЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **РОЗГОВОРЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗГОВОРИ́ТИ**, -ворю́, -вóриш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Розважати розмовою. 2. *тільки недок.*, *неперех.*, *рідко.* Те саме, що розмовляти. 3. *перех.*, *рідко.* Відговорювати, відмовляти від чого-небудь.

РОЗГОВОРЯ́ТИ *див.* **розговóрювати**.

РОЗГОВ'Я́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Марнотратний.

РОЗГОДИ́НИТИ *див.* **розгоди́нювати**.

РОЗГОДИ́НИТИСЯ *див.* **розгоди́нюватися**.

РОЗГОДИ́НЮВАТИ, -ює, *недок.*, **РОЗГОДИ́НИТИ**, -ить, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Робити ясним, погожим. 2. *неперех.* Те саме, що **розгоди́нюватися**.

РОЗГОДИ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗГОДИ́НИТИСЯ**, -иться, *док.*, *розм.* 1. Звільнятися від хмар, туману. 2. Робитися ясним, погожим; розпогоджуватися. // *безос.*

РОЗГОДÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгодува́ти**. // **розгодóвано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗГОДÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розгодóваний**.

РОЗГОДÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГОДУВА́ТИ**, -ýю, -ýєш, *док.*, *перех.* Надміру вгодовувати.

РОЗГОДУВА́ТИ *див.* **розгодóвувати**.

РОЗГÓЙДАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгойда́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який розгойдався, набув коливального руху. 3. *у знач. прикм.* Який розхитався від ритмічних поштовхів. 4. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Який вийшов із стану спокою, апатії, бездіяльності; розхвильований.

РОЗГÓЙДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розгóйданий**.

РОЗГÓЙДАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **розгойда́ти**.

РОЗГОЙДА́ТИ *див.* **розгóйдувати**.

РОЗГОЙДА́ТИСЯ *див.* **розгóйдуватися**.

РОЗГÓЙДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгóйдувати**.

РОЗГÓЙДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгóйдувати**.

РОЗГÓЙДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГОЙДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Штовхаючи вперед і назад, з боку на бік або вгору і вниз, розколихувати. 2. Розхитувати що-небудь ритмічними поштовхами. 3. *перен.*, *розм.* Виводити зі стану спокою, апатії, бездіяльності.

РОЗГÓЙДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗГОЙДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Починати гойдатися, колихаючись з боку на бік або вгору і вниз. 2. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Розійтися, розбреститися. 3. *тільки недок.* Пас. до **розгóйдувати**.

РÓЗГОЛОС, -у, *ч.* 1. Розголошення, обнародування чого-небудь. // Поширеність, популярність чого-небудь. *Набирати широкого розголосу.* ** **Не робити рóзголосу** – приховувати, тримати в таєм-

ниці що-небудь. Піддава́ти ро́зголосу – розголошувати що-небудь. 2. Чутка, поговір. 3. *перен., рідко.* Шум, гамір.

РОЗГОЛОСИ́ТИ *див.* **розголо́шувати.**

РОЗГОЛОСИ́ТИСЯ[1] *див.* **розголо́шуватися.**

РОЗГОЛОСИ́ТИСЯ[2], -ошу́ся, -о́сишся, *док., розм.* Тужливо розплакатися, розревітися.

РОЗГОЛО́СНИК, -а, *ч.* Те саме, що **розголо́шувач.**

РОЗГОЛО́СНИЦЯ, -і. Жін. до **розголо́сник.**

РОЗГОЛО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розголоси́ти.** // **розголо́шено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗГОЛО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розголоси́ти.**

РОЗГОЛО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розголо́шувати.**

РОЗГОЛО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГОЛОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Піддавати розголосові, обнародувати що-небудь. // Робити широко відомим, популярним. 2. Пускати чутку, поговір.

РОЗГОЛО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗГОЛОСИ́ТИСЯ**, -о́ситься, *док.* 1. Бути предметом розголосу, обнародування. // Ставати широко відомим, популярним. 2. *тільки недок.* Пас. до **розголо́шувати.**

РОЗГОЛО́ШУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто розголошує що-небудь.

РОЗГОЛО́ШУВАЧКА, -и. Жін. до **розголо́шувач.**

РОЗГОЛУ́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* розголу́бляться; *док., розм.* Почати надміру голубитися; розніжитися.

РОЗГОМОНІ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. Почати багато і довго говорити, захопившись розмовою. 2. *розм., рідко.* Розшуміти́ся, розкричатися. 3. *рідко.* Почати розмову про що-небудь.

РОЗГО́НИСТИЙ, -а, -е. 1. Який рухається з великим розгоном, надмірною швидкістю. // Якому властива стрімкість руху (про ходу, крок і т. ін.). 2. Який простягається на велику відстань; просторий. // Якому властиві видовженість, розмах. // Який має великі проміжки між літерами, словами, уміщує мало слів у рядку (про почерк або текст). 3. Якого чути на далеку відстань; голосний, розкотистий. // *рідко.* Привільний, роздольний (про пісню).

РОЗГО́НИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **розго́нистий.**

РОЗГО́НИСТО. Присл. до **розго́нистий.**

РОЗГО́НИТИ *див.* **розганя́ти.**

РОЗГО́НИТИСЯ *див.* **розганя́тися.**

РОЗГО́НИЧ, -а, *ч., заст.* Маховик.

РОЗГО́НКА, -и, *ж., спец.* 1. Послідовна повторна перегонка рідини, суміші. *Розгонка нафти. Розгонка дьогтю.* 2. Розпліскування шматка металу в поперечному напрямку.

РОЗГОПЦЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док., розм.* Розтанцюватися.

РОЗГОРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгора́тися.**

РОЗГОРА́ТИСЯ *див.* **розгоря́тися.**

РОЗГОРДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *док., розм., рідко.* Стати занадто гордим.

РОЗГО́РИТИ *див.* **розгорюва́ти.**

РОЗГОРІ́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Який розгорівся; розгарячений, розпашілий.

РОЗГОРІ́ТИСЯ *див.* **розгоря́тися.**

РОЗГОРЛА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати горлати, галасувати; розгаласуватися.

РОЗГО́РНЕНИЙ *див.* **розго́рнутий.**

РОЗГО́РНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгорну́ти.**

РОЗГОРНУ́ТИ *див.* **розгорта́ти.**

РОЗГО́РНУТИЙ, **РОЗГО́РНЕНИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгорну́ти.** // **розго́рнуто,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Випрямлений, розправлений. // Розкритий, відкритий (про зошит, книжку, лист, газету і т. ін.). 3. *у знач. прикм.* Який розпустився, напнувся, майорить у повітрі (про прапор, вітрило і т. ін.). 4. *у знач. прикм., перен.* Який розкинувся на певну відстань; розташований у певних межах. 5. *у знач. прикм., перен.* Який характеризується великими масштабами. // Якому властива деталізація; розширений, розвинутий. 6. *у знач. прикм.* Розміщений уздовж ліній фронту.

РОЗГО́РНУТИСЯ *див.* **розгорта́тися.**

РОЗГО́РНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **розго́рнутий.**

РОЗГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгороди́ти.** // **розгоро́джено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗГОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгороди́ти.**

РОЗГОРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгоро́джувати.**

РОЗГОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГОРОДИ́ТИ**, -роджу́, -ро́диш, *док., перех.* 1. Звільняти що-небудь від загород, перегородок, перепон, барикад і т. ін. // Ламати, руйнувати те, чим загороджено що-небудь. 2. Перегороджувати, розділяти що-небудь чимсь. // *перен.* Розмежовувати, роз'єднувати кого-, що-небудь.

РОЗГОРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗГОРОДИ́ТИСЯ**, -роджу́ся, -ро́дишся, *док.* 1. Відокремлюватися один від одного загородою, перегородкою, перепоною, барикадами і т. ін. // Відгороджуватися від кого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **розгоро́джувати.**

РОЗГОРОДИ́ТИ *див.* **розгоро́джувати.**

РОЗГОРОДИ́ТИСЯ *див.* **розгоро́джуватися.**

РОЗГОРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розгортання; який призначений, використовується для цього.

РОЗГОРТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розгорта́ти** і **розгорта́тися.** 2. У програмуванні – процедура повернення до оперативної пам'яті програм та наборів даних для окремого завдання, які зберігаються у зовнішній пам'яті.

РОЗГОРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **РОЗГО́РТУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГОРНУ́ТИ**, -горну́, -го́рнеш, *док., перех.* 1. Розправляти що-небудь згорнуте, зібгане. // Розкочувати, розмотувати що-небудь (рулон, сувій і т. ін.). // Розкривати пелюстки, листя (про рослини). // Надавати чому-небудь природної форми. // Розпрямляти що-небудь зігнуте, складене; витягувати. // Широко розставляти в сторони (руки, крила). // Розпускати що-небудь, напинаючи (прапор, вітрило і т. ін.). // *перен.* Робити що-небудь доступним, відкритим зорові. 2. Розв'язувати, розкривати, розмотувати що-небудь зав'язане, загорнуте, спаковане. // Розкривати для письма, читання (зошит, книжку і т. ін.). // *безос.* 3. Прокладаючи собі шлях, розштовхувати, розпихати і т. ін. кого-, що-небудь. // Розсовувати, розхиляти на обидва боки (гілля, стебла, кущі і т. ін.). // Відвертати, відкидати поли одягу. 4. Розгрібати, розкидати що-небудь сипке. 5. *перен.* Розвивати, здійснювати що-небудь (перев. у великому масштабі, широко). 6. *перен.* Давати чому-небудь (здібностям, силам, таланту і т. ін.) вільно розвиватися, проявлятися. // Збільшуючи об'єм, поглиблюючи зміст, розширювати твір (літературний, музичний). 7. *перен.* Готувати що-небудь до дії, до виконання яких-небудь функцій. ** **Розгорта́ти військá:** а) здійснювати мобілізацію збройних сил, створювати фронт; б) розташовувати війська на бойових позиціях. 8. *перен.* Описувати, зображувати, розкривати суть чогось, розповідати про що-небудь.

РОЗГОРТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **РОЗГО́РТУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗГОРНУ́ТИСЯ**, -горну́ся, -го́рнешся, *док.* 1. Розправлятися (про що-небудь згорнуте, зібгане). // Розкочуватися, розмотуватися (про рулон, сувій чого-небудь). // Розкриватися, розвиватися, розпукуватися (про пелюстки, листя). // Розпрямлятися, розтягуватися (про що-небудь зігнуте, складене і т. ін.). // Широко розставлятися в різні боки (про руки, крила). // Розпускатися, напинаючись (про прапор, вітрило і т. ін.). 2. Розв'язуватися, розкриватися, розмотуватися (про що-небудь зав'язане, загорнуте, спаковане). // Звільнятися від обгортки. // Розкриватися (про зошит, книжку і т. ін.). 3. Розсовуватися, розхилятися на обидва боки (про гілля, стебла, кущі і т. ін.). // Відвертатися, відкидатися (про поли одягу). 4. Робити поворот, змінюючи напрям руху. 5. *перен.* Розвиватися, здійснюватися (перев. у великому масштабі, широко). // Набирати сили, розносячись на далекі відстані (про пісні, різні звуки тощо). // Розвиватись у певній послідовності. 6. Готуватися до дії, до виконання яких-небудь функцій. // *спец.* Розміщуватися вподовж лінії фронту, займаючи бойові позиції. 7. *перен.* Проявлятися на повну силу, вільно розвиватися (про вдачу, здібності, силу і т. ін.). // Проявляти себе, цілком розкриваючи свої здібності, вдачу і т. ін. ** **Є де (ні́де) розгорну́тися** – є (відсутні) відповідні умови для чого-небудь. 8. *перен.* Розстелятися на великій площині, простягатися на велику відстань. // Ставати доступним, відкритим зорові. // Поступово збільшуватися, займаючи дедалі ширшу площу. // Відтворюватися, розкриватись у всіх деталях. 9. *тільки недок.* Пас. до **розгорта́ти.**

РОЗГО́РТКА, -и, *ж., спец.* Розгорнута поверхня будь-якої геометричної фігури. *Розгортка призми.*

РОЗГОРТНИ́Й, -а, -е. Якого можна розгортати.

РОЗГО́РТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розго́ртуваний.** // Якого можна розгорнути.

РОЗГО́РТУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розго́ртуваний.**

РОЗГО́РТУВАТИ *див.* **розгорта́ти.**

РОЗГО́РТУВАТИСЯ *див.* **розгорта́тися.**

РОЗГОРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш *і* **РОЗГО́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., розм.* 1. Спромогтися на що-небудь з труднощами, зазнавши горя. 2. Розвіяти горе.

РОЗГОРЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док., на що, розм.* Розжитися на що-небудь з великими труднощами, зазнавши горя.

РОЗГОРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгоря́тися.**

РОЗГОРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **РОЗГОРА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗГОРІ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док.* 1. Починати горіти дедалі сильніше (про що-небудь займисте). // Палати дедалі яскравіше, поширюючись на велику площу (про вогонь, пожежу, багаття і т. ін.). 2. Світити, сяяти, блищати дедалі яскравіше (про небесні світила, джерела світла). // Ставати яскраво освітленим (про обрій на сході й заході сонця, про предмети і т. ін.). ** **Очі розгоря́ються:** а) з'являється блиск в очах під впливом чого-небудь; б) (*на що*) з'являється велике бажання мати, придбати собі що-небудь, заволодіти чимсь. 3. *рідко.* Ставати гарячим, задушливим від спеки. // Розжарюватися, розпікатися. 4. Покриватися рум'янцем, червоніти. 5. *перен.* Опинятись у стані сильного збудження, душевного піднесення. // Виражати стан сильного збудження, душевного піднесення (про кров, серце і т. ін.). // Перебувати у хворобливому стані, мати підвищену температуру. 6. *перен.* Проявлятися повною мірою, ставати дуже сильним (про почуття, фізичні або душевні переживання і т. ін.). // Досягати найвищої точки у своєму вияві. // Розростатися, посилюватися.

РОЗГОСПОДАРЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док., розм., рідко.* Господарюючи, обзавестися господарством; розбагатіти.

РОЗГОСТИ́ТИСЯ, -гощу́ся, -гости́шся, *док., діал.* Будучи гостем, розташуватися, відчути себе, як удома.

РОЗГРА́БАТИ *див.* **розгріба́ти.**

РОЗГРАБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розграбува́ти.** // **розграбо́вано,** *безос. присудк. сл.*

РОЗГРАБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розграбо́вувати.**

РОЗГРАБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГРАБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Розкрадати або силою забирати що-небудь.

РОЗГРАБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розграбува́ти.**

РОЗГРАБУВА́ТИ *див.* **розграбо́вувати.**

РОЗГРА́БУВАТИ *див.* **розгріба́ти.**

РОЗГРАВА́ТИ *див.* **розі́грувати.**

РОЗГРАВА́ТИСЯ *див.* **розі́груватися.**

РОЗГРАФИ́ТИ *див.* **розгра́флювати.**

РОЗГРА́ФЛЕНИЙ, -а, -е. Розкреслений на графи.

РОЗГРА́ФЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розграфи́ти.**

РОЗГРА́ФЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгра́флювати.**

РОЗГРА́ФЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **РОЗГРАФЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗГРАФИ́ТИ**, -флю́, -фи́ш; *мн.* розграфля́ть; *док., перех.* Розкреслювати на графи.

РОЗГРАФЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розграфля́ти.**

РОЗГРАФЛЯ́ТИ *див.* **розгра́флювати.**

РОЗГРЕ́БЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгребти́.**

РОЗГРЕБТИ́ *див.* **розгріба́ти.**

РОЗГРИЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгриза́ти.**

РОЗГРИЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗГРИ́ЗТИ**, -зу́, -зе́ш, *док., перех.* Гризучи, розкушувати, розтирати зубами що-небудь тверде, міцне.

РОЗГРИЗА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗГРИ́ЗТИСЯ**, -зу́ся, -зе́шся, *док.* 1. *тільки док., розм.* Пересваритися з багатьма (про одного) або поміж собою (про двох чи багатьох). 2. *тільки недок.* Пас. до **розгриза́ти.**

РОЗГРИ́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгри́зти.** // **розгри́зено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗГРИ́ЗТИ *див.* **розгриза́ти.**

РОЗГРИ́ЗТИСЯ *див.* **розгриза́тися.**

РОЗГРИ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **розгриза́ти.**

РОЗГРИ́МАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Почати сильно гримати.

РОЗГРИМІ́ТИСЯ, -ми́ться; *мн.* розгримля́ться; *док., розм.* Почати гриміти сильно, безперестанку.

РОЗГРИМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгримува́ти.** // **розгримо́вано,** *безос. присудк. сл.*

РОЗГРИМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розгримо́ваний.**

РОЗГРИМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГРИМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Знімати грим з кого-небудь.

РОЗГРИМО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗГРИМУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Знімати грим із свого обличчя. 2. *тільки недок.* Пас. до **розгримо́вувати.**

РОЗГРИМУВА́ТИ *див.* **розгримо́вувати.**

РОЗГРИМУВА́ТИСЯ *див.* **розгримо́вуватися.**

РОЗГРІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгріба́ти.**

РОЗГРІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і діал.* **РОЗГРАБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **РОЗГРЕБТИ́**, -бу́, -бе́ш *і діал.* **РОЗГРА́БАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Розгортати, розкидати що-небудь ногами, руками, лопатою, граблями і т. ін. 2. *тільки недок.* Розгортати воду, пливучи.

РОЗГРІВА́ТИ *див.* **розігріва́ти.**

РОЗГРІВА́ТИСЯ *див.* **розігріва́тися.**

РОЗГРІША́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗГРІ́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГРІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док., перех., заст., рідко.* Відпускати кому-небудь його гріхи.

РОЗГРІ́ШЕННЯ, -я, *с., заст., рідко.* Дія за знач. **розгріша́ти.**

РОЗГРІШИ́ТИ *див.* **розгріша́ти.**

РОЗГРІ́ШУВАТИ *див.* **розгріша́ти.**

РОЗГРО́М, -у, *ч.* Дія за знач. **розгроми́ти.** // Цілковите безладдя; розгардіяш.

РОЗГРОМИ́ТИ *див.* **розгро́млювати.**

РОЗГРО́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгроми́ти.** // **розгро́млено,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зазнав поразки, розгрому.

РОЗГРО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгроми́ти.**

РОЗГРО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгро́млювати.**

РОЗГРО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗГРОМИ́ТИ**, -омлю́, -о́миш; *мн.* розгро́млять; *док., перех.* 1. Розоряти, спустошувати що-небудь. // Розганяти, знищувати (яку-небудь організацію). // *рідко.* Ламати, руйнувати що-небудь. 2. Завдавати поразки кому-небудь у бою. // *перен.* Завдавати ідейної поразки кому-небудь, доводячи помилковість поглядів, переконань.

РОЗГРО́МНИЙ, -а, -е. Стос. до розгрому.

РОЗГРО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розгро́мний.**

РОЗГРО́МНО. Присл. до **розгро́мний.**

РОЗГРУЗИ́ТИ *див.* **розвантажувати.**

РОЗГРУ́ЗЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **розгру́знути.** // *у знач. прикм.*

РОЗГРУ́ЗЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розгру́злий.**

РОЗГРУ́ЗНУТИ, -не; *мин. ч.* розгру́з, -ла, -ло; *док., рідко.* Розм'якнути, розкиснути від дощу, вологи.

РОЗГРУПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгрупува́ти.**

РОЗГРУПО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розгрупо́ваний.**

РОЗГРУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгрупо́вувати.**

РОЗГРУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗГРУПУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Переділяти на групи.

РОЗГРУПО́ВУВАТИСЯ, -ується, -уємося, *недок.*, **РОЗ**

ГРУПУВА́ТИСЯ, -у́ється, -у́ємося, *док.* 1. Розподілятися по групах; групуватися (про всіх чи багатьох). 2. *тільки недок.* Пас. до **розгрупо́вувати**.
РОЗГРУПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розгрупува́ти**.
РОЗГРУПУВА́ТИ *див.* **розгрупо́вувати**.
РОЗГРУПУВА́ТИСЯ *див.* **розгрупо́вуватися**.
РОЗГУ́БА, -и, *ч. і ж.* 1. *фам.* Забудькувата людина. 2. *рідко.* Те саме, що **розгу́бленість**.
РОЗГУБИ́ТИ *див.* **розгу́блювати**.
РОЗГУБИ́ТИСЯ *див.* **розгу́блюватися**.
РОЗГУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгуби́ти**. // **розгу́блено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен.* Який розгубився, втратив спокій, холоднокровність, рівновагу, рішучість від хвилювання, страху, сорому і т. ін. // Який виражає розгубленість.
РОЗГУ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розгу́блений** 2.
РОЗГУ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **розгу́бленість**.
РОЗГУ́БЛЕНО, *присл.* Розгубившись (у 4 знач.).
РОЗГУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗГУБИ́ТИ**, -гублю́, -гу́биш; *мн.* розгу́блять; *док., перех.* 1. Втрачати все чи багато чого-небудь, ненароком, через неуважність або від страху гублячи, розкидаючи, залишаючи і т. ін. в різних місцях. 2. *перен.* Частково або повністю втрачати які-небудь фізичні особливості, моральні якості і т. ін. ** **Розгу́блювати слова́** – забувати про те, що хотілося сказати. 3. *перен.* Занедбувати молоде життя (літа, вік, молодість), передчасно старіти. 4. Поступово втрачати кого-небудь.
РОЗГУ́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗГУБИ́ТИСЯ**, -гублю́ся, -гу́бишся; *мн.* розгу́бляться; *док.* 1. Пропадати, губитися ненароком через чиюсь неуважність або від страху (про все чи багато чого-небудь). 2. *тільки док., розм.* Розминутися один з одним, згубити один одного. // Зникнути, пропасти кудись (про всіх або багатьох). 3. *розм., рідко.* Те саме, що **розгу́блювати** 1, 4. 4. *перен.* Втрачати спокій, холоднокровість, рівновагу, рішучість від хвилювання, страху, сорому і т. ін. 5. *тільки недок.* Пас. до **розгу́блювати**.
РОЗГУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм., заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгу́дити**.
РОЗГУ́ДЖУВАТИ *див.* **розгу́дити**.
РОЗГУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, **РОЗГУ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., розм., заст.* Знеславивши кого-небудь, розлучити.
РОЗГУДІ́ТИСЯ *і* **РОЗГУСТИ́СЯ**, -гуду́ся, -гуде́шся, *док., розм.* Почати часто і сильно гудіти, густи, не перестаючи. // Почати монотонно дзижчати (про комах).
РОЗГУ́КАНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Який вийшов з нормального стану. 2. Який розбурхався, розігрався (про явища природи).
РОЗГУКА́ТИСЯ[1], -а́ється, *док., рідко.* Розбушуватися, розігратися (про природу).
РОЗГУКА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *док., рідко.* Те саме, що **розкрича́тися**.
РОЗГУ́Л, -у, *ч.* 1. Сильний, нестримний вияв чого-небудь. // Свавілля, розгнузданість кого-, чого-небудь. 2. Буйні веселощі з пиятикою, гульбою.
РОЗГУ́ЛЛЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **розгу́л**.
РОЗГУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Нічим не стримуваний у дії, вияві (про явища природи). 2. Сповнений розгулу (у 2 знач.). // Який супроводжує розгул. 3. На якому можна розгулятися.
РОЗГУ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розгу́льний**.
РОЗГУ́ЛЬНО. Присл. до **розгу́льний** 1, 2.
РОЗГУЛЬТЯ́ЇТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док., розм.* Стати ледарем.
РОЗГУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗГУЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.* 1. *тільки недок., неперех.* Неквапливо походжати (перев. для відпочинку, розваги). // Спокійно ходити, літати, плавати, повзати (про тварин, птахів, комах). // Рухатися вільно, в будь-якому напрямку, не зустрічаючи на своєму шляху ніяких перешкод. // Розважати себе нестримними веселощами. 2. *перех., розм.* Розважати кого-небудь прогулянкою, примушуючи забути щось прикре, неприємне. // Гуляючи, розважаючись, розвіювати, розганяти (тугу, сон і т. ін.). ** **Розгуля́ти дити́ну** – не дати заснути дитині.
РОЗГУ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗГУЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док., розм.* 1. Гуляючи, відпочивати, відволікатися від будених справ, переживань і т. ін. 2. Відганяти від себе сон. 3. Починати діяти, повністю проявляючи себе у чомусь. // *перен.* Виходити з нормального стану (про нерви). // *перен.* Проявляти себе з новою силою (про хворобу). // Досягати у виявленні великої сили, інтенсивності (про явища природи). // *безос., рідко.* Вигодинюватися (про погоду). ** **Ні́де розгуля́тися о́ку** *де* – де-небудь дуже тісно. 4. *тільки док.* Поринути в нестримні веселощі. 5. Поширюватися на далеку відстань. 6. *рідко.* Зникати під впли-вом чого-небудь (про сон).
РОЗГУЛЯ́НИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розгуля́ти** 2. 2. *у знач. прикм.* Збуджений веселощами, гулянкою і т. ін. // Який досяг у дії, вияві великої інтенсивності, сили. 3. *у знач. прикм.* Який збільшив вагу на доброякісних кормах у природних умовах (про тварин).
РОЗГУЛЯ́ТИ *див.* **розгу́лювати**.
РОЗГУЛЯ́ТИСЯ *див.* **розгу́люватися**.
РОЗГУ́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Почати часто і сильно гуркати, не перестаючи.
РОЗГУРКОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся *і* **РОЗГУРКОТІ́ТИСЯ**, -очу́ся, -оти́шся, *док., розм.* Підсил. до **розгу́ркатися**.
РОЗГУРКОТІ́ТИСЯ *див.* **розгуркота́тися**.
РОЗГУСТИ́СЯ *див.* **розгуді́тися**.
РОЗГУТО́РИТИ, -рю, -риш, *док., діал.* Те саме, що **розгуто́ритися**.
РОЗГУТО́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док., діал.* Розговоритися.
РОЗДАБА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., діал.* Розбалакуватися.
РОЗДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до роздавання. // Признач. для роздавання.
РОЗДАВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, який займається роздаванням чого-небудь. 2. Пристрій для роздавання чого-небудь. *Роздавальник кормів.*
РОЗДАВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **роздава́льник** 1.
РОЗДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздава́ти**[1].
РОЗДАВА́ТИ[1], -аю́, -ає́ш, *недок.*, **РОЗДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док., перех.* Віддавати щось частинами різним особам, розподіляти між усіма чи багатьма. ** **Роздава́ти благослове́ння** *кому* – благословляти всіх чи багатьох. **Роздава́ти гарбузи́** – відмовляти усім або багатьом, хто сватається.
РОЗДАВА́ТИ[2], -аю́, -ає́ш, *недок.*, **РОЗДА́ТИ**, -да́м, -даси́, *док., перех.* 1. Робити що-небудь ширшим; розширювати. 2. Змушувати кого-небудь розступитися, щось розсунутися в різні боки, стати просторішим.
РОЗДАВА́ТИСЯ[1], -ає́ться, *недок.* Пас. до **роздава́ти**[1].
РОЗДАВА́ТИСЯ[2], -ає́ться, *недок.*, **РОЗДА́ТИСЯ**, -а́сться, *док.* 1. Ставати ширшим; розширюватися. // Ставати товщим, повнішим, збільшуватися в розмірі. // Збільшуватися в об'ємі. ** **Роздава́тися в плеча́х** – ставати широкоплечим. 2. Розступатися або розсуватися в різні боки, утворюючи посередині вільний простір.
РОЗДАВА́ТИСЯ[3], -ає́ться, *недок.*, **РОЗДА́ТИСЯ**, -а́сться, *док., розм., рідко.* Лунати, розлягатися, чутися (про звук). // *безос.*
РОЗДАВА́Ч, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **роздава́льник** 1. 2. Те саме, що **роздава́льник** 2.
РОЗДАВА́ЧКА, -и. Жін. до **роздава́ч** 1.
РОЗДАВИ́ТИ *див.* **розда́влювати**.
РОЗДА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздави́ти**. // *у знач. прикм.*
РОЗДА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розда́влювати**.
РОЗДА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗДАВИ́ТИ**, -давлю́, -да́виш; *мн.* розда́влять; *док., перех.* 1. Надавлюючи або натискуючи, розчавлювати, розплющувати, роздушувати що-небудь. 2. Тиснучи, тяжко ранити, умертвляти. // Збиваючи з ніг, калічити, вбивати. // Дуже гнітити, пригнолмшувати, завдаючи страждань. 3. Завдавати кому-небудь рішучої поразки. 4. *фам.* Розпивати що-небудь спиртне.
РОЗДА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **розда́влювати**.
РО́ЗДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розда́ти**[1].
РОЗДАРИ́ТИ *див.* **роздаро́вувати**.
РОЗДАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздари́ти**.
РОЗДАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗДАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і рідко* **РОЗДАРИ́ТИ**, -дарю́, -да́риш, *док., перех.* Роздавати що-небудь різним особам як дарунки. *Роздаровувати усмішки.*
РОЗДАРУВА́ТИ *див.* **роздаро́вувати**.
РОЗДАРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док., рідко.* Захопитися даруванням.
РОЗДА́ТИ[1] *див.* **роздава́ти**[1].
РОЗДА́ТИ[2] *див.* **роздава́ти**[2].
РОЗДА́ТИСЯ[1] *див.* **роздава́тися**[2].
РОЗДА́ТИСЯ[2] *див.* **роздава́тися**[3].
РОЗДА́ЧА, -і, *ж.* Дія за знач. **розда́ти**[1].
РОЗДВІ́Й, -во́ю, *ч., діал.* Роздвоєння.
РОЗДВО́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздвої́ти**. 2. *у знач. прикм., перен.* Який роздвоївся (у 2 знач.).
РОЗДВО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **роздво́єний** 2.
РОЗДВО́ЄННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **роздвої́ти** і стан за знач. **роздвої́тися**. 2. Місце, де що-небудь роздвоїлося (у 1 знач.); роздвоєна частина чого-небудь.
РОЗДВО́ЄНО, *присл.* У стані внутрішнього розладу.
РОЗДВОЇ́ТИ *див.* **роздво́ювати**.
РОЗДВОЇ́ТИСЯ *див.* **роздво́юватися**.
РОЗДВО́РА, -и, *ж., зах.* Ледащиця.
РОЗДВО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздво́ювати**, **роздво́юватися**.
РОЗДВО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗДВОЇ́ТИ**, -о́ю, -ої́ш, *док., перех.* 1. Ділити на дві частини, роз'єднувати надвоє. 2. *перен.* Позбавляти цілісності (почуття, ставлення, погляд); приводити до стану внутрішнього розладу.
РОЗДВО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗДВОЇ́ТИСЯ**, -о́юся, -ої́шся, *док.* 1. Ділитися на дві частини, роз'єднуватися надвоє. // Розгалужуватися на два боки або надвоє (про дорогу, колію і т. ін.). 2. *перен.* Втрачати цілість (почуття, ставлення, погляду); опинитись у стані внутрішнього розладу.
РОЗДЕБЕ́НДЮВАННЯ, -я, *с., діал.* Розмова, балачки зичев'я.
РОЗДЕБЕ́НДЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., перех. і без додатка, діал.* Зичев'я розмовляти. // Вести балачки.
РОЗДЕРЖА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Зміна форми власності, перетворення державних підприємств у підприємства, що ґрунтуються на інших (недержавних) формах власності.
РОЗДЕ́РТИ *див.* **роздира́ти**.
РОЗДЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розде́рти**.
РОЗДЕ́РТИСЯ *див.* **роздира́тися**.
РОЗДЗВЕНІ́ТИСЯ, -ни́ться, *док., розм.* Почати гучно, не перестаючи дзвеніти.
РОЗДЗВОНИ́ТИ *див.* **роздзво́нювати**.
РОЗДЗВОНИ́ТИСЯ *див.* **роздзво́нюватися**.
РОЗДЗВО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗДЗВОНИ́ТИ**, -дзвоню́, -дзво́ниш, *док., перех. і без додатка, розм.* Розголошувати, поширювати скрізь яку-небудь новину, чутку, плітку і т. ін.
РОЗДЗВО́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗДЗВОНИ́ТИСЯ**, -дзвоню́ся, -дзво́нишся, *док., розм.* 1. *тільки док.* Почати довго й настирливо дзвонити. 2. *тільки недок.* Пас. до **роздзво́нювати**.
РОЗДЗИЖЧА́ТИСЯ, -чи́ться, *док., розм.* Почати довго й настирливо дзижчати.
РОЗДЗЬО́БАТИ *див.* **роздзьо́бувати**.
РОЗДЗЬО́БУВАТИ *і* **РОЗДЗЮБУВА́ТИ**, -ує, *недок.*, **РОЗДЗЬО́БАТИ** *і* **РОЗДЗЮ́БАТИ**, -ає, *док.* Розкльовувати що-небудь дзьобом.
РОЗДЗЮ́БАТИ *див.* **роздзьо́бувати**.
РОЗДЗЮБУВАТИ *див.* **роздзьо́бувати**.
РОЗДИВИ́ТИ *див.* **роздивля́ти**.
РОЗДИВИ́ТИСЯ *див.* **роздивля́тися**.
РОЗДИВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздивля́ти**, **роздивля́тися** 1.
РОЗДИВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗДИВИ́ТИ**, -дивлю́, -ди́виш; *мн.* роздивлять; *док., перех., рідко.* Те саме, що **роздивля́тися** 1.
РОЗДИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗДИВИ́ТИСЯ**, -дивлю́ся, -ди́вишся; *мн.* роздивляться; *док.* 1. *перех. і без додатка, також на кого – що.* Уважно оглядаючи, розглядаючи, ознайомлюватися з ким-, чим-небудь. // Пильно вдивляючись, старанно розглядаючи, помічати, розрізняти, бачити кого-, що-небудь. 2. *неперех.* Те саме, що **розгляда́тися** 1. 3. *неперех., перен., рідко.* Пильно приглядаючись, старанно розбираючись, оцінювати кого-, що-ебудь.
РОЗДИМА́ТИ *див.* **роздува́ти**.
РОЗДИМА́ТИСЯ *див.* **роздува́тися**.
РОЗДИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до роздирання.
РОЗДИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь роздирає.
РОЗДИРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **роздира́льник**.
РОЗДИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздира́ти**.
РОЗДИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗДЕ́РТИ** *і* **РОЗІДРА́ТИ**, роздеру́, роздере́ш; *мин. ч.* розде́р, -де́рла, -де́рло *і* розідра́в, -дра́ла, -дра́ло; *наказ. сп.* роздери́; *док., перех.* 1. Розривати на шматки. // Робити порваним, дірявим. // Роздрібнювати, розмелювати зерно. // Розриваючи, відкривати що-небудь. // Завдавати рваних ран, робити глибокі подряпини (на тілі). // Знищувати, загризаючи, розривати на шматки (про хижака). // Прокладаючи собі дорогу, вклинюватись у що-небудь, розсікати щось. // Розтуляти (очі). // Дуже широко розкривати (рот), розтягувати (губи). // *перен.* Порушувати (тишу, спокій) чим-небудь. 2. *тільки недок., перен.* Спричиняти, викликати внутрішній розлад, суперечності. // Роз'єднувати, розчленовувати що-небудь. 3. *тільки недок., перен.* Сильно, різко роздратовувати, болюче діяти на щось. 4. *перен.* Надто хвилювати, мучити морально. *Роздирати душу.*
РОЗДИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗДЕ́РТИСЯ** *і* **РОЗІДРА́ТИСЯ**, роздеру́ся, роздере́шся; *мин. ч.* розде́рся, -де́рлася, -де́рлося *і* розідра́вся, -дра́лася, -дра́лося; *док.* 1. Розриватися на шматки. // Робитися порваним, дірявим. // Різко розходитися в різні боки. // Розтулятися (про очі). // Широко розкриватися (про рот, губи). 2. *перен., розм.* Трудитися понад силу, докладати великих зусиль у чому-небудь. 3. *перен.* Дуже голосно кричати. 4. *тільки недок.* Пас. до **роздира́ти**.
РОЗДИРА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **роздира́льник**.
РОЗДИРА́ЧКА, -и. Жін. до **роздира́ч**.
РОЗДИЧА́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздича́віти**.
РОЗДИЧА́ВІТИ, -ію, -ієш, *док., розм., рідко.* Відвикнути від людей.
РОЗДІ́Й, -до́ю, *ч.* Те саме, що **роздо́ювання**.
РОЗДІЙМА́ТИ *див.* **рознима́ти**.
РОЗДІЙНЯ́ТИ *див.* **рознима́ти**.
РО́ЗДІЛ, -у, *ч.* 1. Присвячена одній темі частина книжки, твору і т. ін. 2. *рідко.* Дія за знач. **розділи́ти**, **розділи́тися** 1, 2.
РОЗДІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розділи́ти**. // **розді́лено**, *безос. присудк. сл.*
РОЗДІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розді́лений**.
РОЗДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розділи́ти**, **розділя́ти**.
РОЗДІЛИ́ТИ *див.* **розділя́ти**.
РОЗДІЛИ́ТИСЯ *див.* **розділя́тися**.
РО́ЗДІЛКА, -и, *ж., заст.* Риска.
РОЗДІЛО́ВИЙ, -а, -е. Який що-небудь розділяє, позначає розділення. ** **Розділо́ві зна́ки** (*див.* **знак**).
РОЗДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який ділиться на послідовні етапи або частини. // Який полягає у здійсненні таких етапів. 2. Який діє, відбувається і т. ін. окремо від чогось іншого; відокремлений. *Роздільний баланс.* 3. В якому чітко виявляються складові елементи (про вимову, звуки і т. ін.); виразний.
РОЗДІЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Який розділяє, відокремлює що-небудь одне від одного. ** **Роздільна́ зда́тність [фотооб'єкти́ва]** – властивість (фотооб'єктива) роздільно передавати на оптичному зображенні дуже близько розміщені точки або лінії. **Роздільни́й пру́тик**: у художньому вишиванні – пружок,

яким прикрашають рубці в жіночих сорочках, серветках, скатерках і т. ін.

РОЗДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Прилад, устаткування для розділення чого-небудь.

РОЗДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **роздільний**.

РОЗДІ́ЛЬНІСТЬ[1], -ності, *ж.* Властивість за знач. **роздільний**.

РОЗДІ́ЛЬНІСТЬ[2], -ності, *ж.* Властивість за знач. **роздільний**.

РОЗДІ́ЛЬНО. Присл. до **роздільний**.

РОЗДІЛЬНОМО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **роздільномо́влення**.

РОЗДІЛЬНОМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Особливий вид вимовляння слів у давньоруському церковному співі, коли в закритих складах після приголосних додавались голосні або ж закінчення "хомо" в закінченнях дієслів минулого часу.

РОЗДІЛЬНОПЕЛЮСТКО́ВИЙ, -а, -е, *бот.* Який має пелюстки, що не зрослися. *Роздільнопелюсткові калачики.*

РОЗДІЛЬНОСТАТЕ́ВИЙ, -а, -е. Якому властива роздільностатевість.

РОЗДІЛЬНОСТАТЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Розділення статі – явище, при якому чоловічі статеві органи властиві одним особинам, а жіночі – іншим.

РОЗДІЛЬНОЧАСТКО́ВИЙ, -а, -е, *геол.* Бідний на глинисті частинки, сипкий, малозв'язний (про ґрунт).

РОЗДІ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розділо́вий**. *Розділювальна пауза.* ** **Розділювальна смуга** – конструктивно виділений елемент проїзної частини, який розділяє суміжні проїзні частини і не призначений для руху або стоянки транспортних засобів.

РОЗДІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розді́лювати**. 2. Якого можна розділити.

РОЗДІ́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розді́люваний** 2.

РОЗДІ́ЛЮВАТИ *див.* **розділя́ти**.

РОЗДІ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **розділя́тися**.

РОЗДІ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **роздільник**. 2. У системах обробки інформації – один або декілька знаків, якими позначають початок або кінець послідовності знаків. 3. У мовах програмування – символ, що розподіляє складові операторів та виразів.

РОЗДІ́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розді́лювати**.

РОЗДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко*. Дія за знач. **розділя́ти**.

РОЗДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **РОЗДІ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗДІЛИ́ТИ**, -ділю́, -ді́лиш, *док.*, *перех.* 1. Ділити що-небудь на частини, шматки і т. ін. // Поділяти (колектив людей) на менші одиниці. // Класифікувати за певними ознаками. // *перен.* Певним чином розпоряджатися своїми силами, часом і т. ін. 2. Здійснювати арифметичну дію ділення. 3. Розподіляти між ким-небудь, даючи або призначаючи кожному відповідну частину. // Давати кому-небудь частину свого, ділитися чимсь. 4. Створювати проміжок (проміжки) між ким-, чим-небудь, роз'єднувати когось. // Бути межею між ким-, чим-небудь, розмежовувати когось, щось. // *перен.* Унеможливлювати зв'язки, єднання, спілкування. 5. Переживати що-небудь спільно з кимсь; утішати когось у чому-небудь. // Брати участь у чому-небудь разом з іншим (іншими). 6. *рідко.* Приєднуватися до чиїх-небудь думок, почуттів, схвалювати, підтримувати їх.

РОЗДІЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **РОЗДІ́ЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*; **РОЗДІЛИ́ТИСЯ**, -ділю́ся, -ді́лишся, *док.* 1. Ділитися на частини, шматки і т. ін. // Поділятися на менші одиниці (про колектив людей). // Утворювати розгалуження; розгалужуватися. 2. Ділитися на якесь число без лишку. 3. Розподіляти між собою (спільне господарство, майно і т. ін.). 4. Роз'єднуватися, утворюючи проміжок між ким-, чим-небудь. // Розходитися в різні боки. // Розмежовуватися, відділяючись чим-небудь, що є посередині. 5. *перен.* Бути різними; виявлятися суперечливими. 6. *тільки недок.* Пас. до **розділя́ти**, **розді́лювати** 1 – 3.

РОЗДІЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розділя́ти**.

РОЗДІ́Р, -до́ру, *ч.*, *зах.* Частина повоза при задніх колесах.

РОЗДЛУ́БАТИ *див.* **роздлу́бувати**.

РОЗДЛУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗДЛУ́БАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **розколу́пувати** 1. 2. *рідко.* Розв'язувати, розправляти щось туго зав'язане, замотане і т. ін.

РОЗДМУ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздму́хати**. // **роздму́хано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗДМУ́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **роздму́ханий**.

РОЗДМУ́ХАТИ *див.* **роздму́хувати**.

РОЗДМУХА́ТИ *див.* **роздму́хувати**.

РОЗДМУ́ХАТИСЯ *див.* **роздму́хуватися**.

РОЗДМУХНУ́ТИ *див.* **роздму́хувати**.

РОЗДМУ́ХУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **роздму́хувати**.

РОЗДМУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздму́хувати**.

РОЗДМУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **РОЗДМУХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗДМУ́ХАТИ**, -аю, -аєш *і рідко* **РОЗДМУХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Струменем повітря або віянням вітру підсилювати горіння чого-небудь. // *безос.* // Примушувати яскраво палати, світити (вогонь, полум'я). // Розпалюючи паливо і роздуваючи вогонь у чому-небудь, нагрівати щось. *Роздмухувати кадило.* 2. *перен.* Робити більшим, великим за розмахом, поширенням і т. ін. // Пробуджувати, підсилювати які-небудь думки, почуття і т. ін. 3. *перен.*, *розм.* Навмисне перебільшувати що-небудь; уявляти щось більшим, ніж є насправді. 4. Рухом повітря розносити, розвівати що-небудь. // Подувом вітру розсувати що-небудь у різні боки, примушувати коливатися щось.

РОЗДМУ́ХУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗДМУ́ХАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Починати горіти сильніше внаслідок припливу повітря. // Починати яскраво світитися, палати (про іскри, вогонь, полум'я). 2. Починати сильно віяти, дути (про вітер). 3. *тільки недок.* Пас. до **роздму́хувати**.

РОЗДОБІ́ЧА, -і, *ж.*, *заст.* Те саме, що **роздобу́ток**.

РОЗДОБРІ́ТИ *див.* **роздо́брювати**.

РОЗДОБРІ́ТИСЯ *див.* **роздо́брюватися**.

РОЗДОБРІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **роздобрі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який став товстим, огрядним.

РОЗДОБРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* 1. Стати добрим, добродушним. 2. Стати товстим, огрядним.

РОЗДО́БРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗДОБРИ́ТИ**, -добрю́, -до́бриш, *док.*, *перех.*, *розм.* Всілякими способами примушувати кого-небудь стати добрим, лагідним, щедрим.

РОЗДО́БРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗДОБРИ́ТИСЯ**, -добрю́ся, -до́бришся, *док.*, *розм.* Ставати добрим, лагідним, щедрим.

РОЗДОБУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗДОБУ́ТИ**, -бу́ду, -бу́деш, *док.*, *перех.* Діставати що-небудь, перев. з труднощами, після довгих пошуків. // Знаходити, підшукувати кого-небудь.

РОЗДОБУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗДОБУ́ТИСЯ**, -бу́дуся, -бу́дешся, *док.*, *розм.* 1. *на що, чого.* Те саме, що **роздобува́ти**. 2. *тільки недок.* Пас. до **роздобува́ти**.

РОЗДОБУ́ТИ *див.* **роздобува́ти**.

РОЗДОБУ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздобу́ти**. 2. *у знач. прикм.* Придбаний (перев. з труднощами).

РОЗДОБУ́ТИСЯ *див.* **роздобува́тися**.

РОЗДОБУ́ТОК, -тку, *ч.*, *розм.* 1. Дія за знач. **роздобу́ти**. 2. Те саме, що **здо́бич** 1 – 2.

РОЗДО́ВБАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздовба́ти**. 2. *у знач. прикм.* Розритий, розкопаний; весь у ямах, вирвах.

РОЗДО́ВБАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **роздо́вбаний**.

РОЗДОВБА́ТИ *див.* **роздо́вбувати**.

РОЗДОВБТИ́ *див.* **роздо́вбувати**.

РОЗДО́ВБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздо́вбувати**.

РОЗДО́ВБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗДОВБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і діал.* **РОЗДОВБТИ́**, -бу́, -бе́ш, *док.*, *перех.* 1. Довбаючи, робити заглиблення у чому-небудь, розкопувати щось. 2. *розм.* Руйнувати, псувати (бомбами, снарядами і т. ін.). // *розм.* Ушкоджувати тіло, робити рани. // Розколупуючи, змушувати кровоточити (рану, виразку і т. ін.). *Роздовбувати рану.* 3. *розм.* Довбаючи дзьобом, поїдати, знищувати.

РОЗДО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздої́ти**. // **роздо́єно**, *безос. присудк. сл.*

РОЗДО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **роздо́єний**.

РОЗДО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздої́ти**.

РОЗДОЇ́ТИ *див.* **роздо́ювати**.

РОЗДОЇ́ТИСЯ *див.* **роздо́юватися**.

РОЗДО́Л, -у, *ч.* 1. Те саме, що **роздо́лля** 1.

РОЗДО́ЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **роздо́льний**.

РОЗДО́ЛИНА, -и, *ж.*, *рідко.* Низинне місце на рівнині, долина.

РОЗДО́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Вільний, широкий простір; широчінь. 2. *розм.* Відсутність будь-яких обмежень у чому-небудь; повна свобода дії.

РОЗДО́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який розкинувся, розмістився на великій площі; широкий, просторий. 2. Який звучить широко, розноситься на велику відстань.

РОЗДО́ЛЬНО. Присл. до **роздо́льний**.

РОЗДОРІ́ЖЖЯ, -я, *с.* Місце, звідки розходяться або куди сходяться дві чи кілька доріг; розпуття. // Те саме, що **розви́лка** 2. ** **На роздорі́жжі** – у стані нерішучості, тяжких роздумів, вагань.

РОЗДОСА́ДУВАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздоса́дувати**. 2. *у знач. прикм.* Який відчув досаду (у 1 знач.).

РОЗДОСА́ДУВАНО, *розм.* Присл. до **роздоса́дуваний** 2.

РОЗДОСА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Викликати у кого-небудь досаду.

РОЗДОСА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *розм.* Відчути досаду.

РОЗДОЩИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *безос.* Почати безперестанку дощити.

РОЗДО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздо́ювати**.

РОЗДО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗДОЇ́ТИ**, -дою́, -до́їш, *док.*, *перех.* Досягати збільшення надою молока.

РОЗДО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗДОЇ́ТИСЯ**, -до́їться, *док.* Починати давати більше молока.

РОЗДРА́ЖНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздражни́ти**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **роздрато́ваний** 2.

РОЗДРА́ЖНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **роздражни́ти**.

РОЗДРА́ЖНЕНО. Присл. до **роздра́жнений** 2.

РОЗДРАЖНИ́ТИ *див.* **роздра́жнювати**.

РОЗДРА́ЖНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗДРАЖНИ́ТИ**, -ражню́, -ра́жниш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **роздрато́вувати** 1. 2. *розм.* Пробуджувати або підсилювати у кому-небудь якесь бажання, почуття і т. ін. // Виводити з нормального стану.

РОЗДРАКО́НИТИ *див.* **роздрако́нювати**.

РОЗДРАКО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗДРАКО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *розм.*, *перех. і без додатка.* Сильно лаяти, критикувати кого-небудь.

РОЗДРАТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздратува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який утратив спокій, вийшов із нормального стану. // Який виражає роздратування.

РОЗДРАТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **роздрато́ваний** 2.

РОЗДРАТО́ВАННЯ *див.* **роздратува́ння**.

РОЗДРАТО́ВАНО. Присл. до **роздрато́ваний** 2.

РОЗДРАТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздрато́вувати**.

РОЗДРАТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗДРАТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Дратуючи, доводити кого-небудь до збудженого стану, викликати гостре невдоволення, злість. 2. *розм.* Те саме, що **роздра́жнювати** 2.

РОЗДРАТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗДРАТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Приходити до збудженого стану, починати відчувати гостре невдоволення, злість. 2. Пробуджувати або підсилювати в собі якесь бажання, почуття і т. ін. // Виходити з нормального стану (про нерви). 3. *тільки недок.* Пас. до **роздрато́вувати**.

РОЗДРАТУВА́ННЯ, **РОЗДРАТО́ВАННЯ**, -я, *с.* Дія і стан за знач. **роздратува́ти**, **роздрато́вувати** і **роздратува́тися**, **роздрато́вуватися**.

РОЗДРАТУВА́ТИ *див.* **роздрато́вувати**.

РОЗДРАТУВА́ТИСЯ *див.* **роздрато́вуватися**.

РО́ЗДРІБ, -робу, *ч.* Роздроблення, роздрібнення. ** **На (в) ро́здріб**, *у знач. присл.* – поштучно або невеликими кількостями (зазвичай зі сл. торгувати, продавати). *Торгувати в роздріб.*

РОЗДРІ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **роздрі́блений**.

РОЗДРІ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **роздрі́блений**.

РОЗДРІ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **роздрі́бнення**.

РОЗДРІ́БНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздрібни́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який складається з окремих частин; розчленований. // Роз'єднаний, розпорошений.

РОЗДРІ́БНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **роздрі́бнений** 2.

РОЗДРІ́БНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздрі́бнювати**.

РОЗДРІБНИ́Й, -а́, -е́. 1. Якого можна роздрібнити. 2. *торг.* Пов'язаний з торгівлею в роздріб. // Який здійснює торгівлю в роздріб. *Роздрібні ціни.* ** **Роздрібна́ торгі́вля** – діяльність по продажу товарів безпосередньо громадянам та іншим кінцевим споживачам для їх особистого некомерційного використання. **Роздрібна́ франши́за** – контракт між організаціями оптової торгівлі та роздрібними торговими точками. **Роздрібни́й товарооборо́т** – обіг товарів, що забезпечує рух товарних мас із сфери виробництва безпосередньо до споживачів. **Роздрібні́ ці́ни** – ціни, за якими товари споживання продають населенню.

РОЗДРІБНИ́ТИ *див.* **роздрі́бнювати**.

РОЗДРІБНИ́ТИСЯ *див.* **роздрі́бнюватися**.

РОЗДРІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **роздрібни́й** 1.

РОЗДРІ́БНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який дробить, роздрібнює що-небудь.

РОЗДРІ́БНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **роздрі́бнювати**.

РОЗДРІ́БНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість роздрібнюваного.

РОЗДРІ́БНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздрі́бнювати**.

РОЗДРІ́БНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗДРІБНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Розбивати, розкришувати на дрібні шматочки, частинки. 2. *перен.* Переділяти на частини, розчленовувати. // Роз'єднувати, розпорошувати що-небудь згуртоване, зміцнене.

РОЗДРІ́БНЮВАТИСЯ, -юється, -юєшся, *недок.*, **РОЗДРІБНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. Розбиватися, розкришуватися на дрібні шматочки, частинки. 2. *перен.* Розділятися на частини, розчленовуватися. // Роз'єднуватися, розпорошуватися (про що-небудь згуртоване, зміцнене). 3. *перен.*, *рідко.* Приділяти увагу дрібницям. 4. *тільки недок.* Пас. до **роздрі́бнювати**.

РОЗДРІ́БНЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто що-небудь роздрібнює (у 1 знач.).

РОЗДРІ́БНЮВАЧКА, -и. Жін. до **роздрі́бнювач**.

РОЗДРІМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати дрімати.

РОЗДРОБИ́ТИ *див.* **роздробля́ти**.

РОЗДРОБИ́ТИСЯ *див.* **роздробля́тися**.

РОЗДРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздроби́ти**. // **роздро́блено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Ідейно роз'єднаний, розпорошений.

РОЗДРО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість роздробленого (у 1 знач.). 2. *перен.* Стан за знач. **роздро́блений** 2.

РОЗДРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздроби́ти**.

РОЗДРО́БЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для роздроблювання.

РОЗДРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздро́блювати**.

РОЗДРО́БЛЮВАТИ *див.* **роздробля́ти**.

РОЗДРО́БЛЮВАТИСЯ *див.* **роздробля́тися**.

РОЗДРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздробля́ти**.

РОЗДРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **РОЗДРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗДРОБИ́ТИ**, -роблю́, -ро́биш; *мн.* **роздро́блять**; *док.*, *перех.* Те саме, що **роздрі́бнювати**. // Сильним ударом розбивати (кістку). // *безос.*

РОЗДРОБЛЯ́ТИСЯ, *-я́ється і* **РОЗДРО́БЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **РОЗДРОБИ́ТИСЯ**, -ро́биться; *мн.* роздро́бляться; *док.* 1. Те саме, що **роздрі́бнюватися** 1, 2. 2. *тільки недок.* Пас. до **роздробля́ти, роздро́блювати.**

РОЗДРО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздрочи́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який розсердився, розлютувався.

РОЗДРО́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* 1. Дія за знач. **роздрочи́ти.** 2. Стан за знач. **роздрочи́тися.**

РОЗДРОЧИ́ТИ *див.* **роздро́чувати.**

РОЗДРОЧИ́ТИСЯ *див.* **роздро́чуватися.**

РОЗДРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗДРОЧИ́ТИ**, -рочу́, -ро́чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **роздрато́вувати** 1. // Дратуючи, роздражнювати кого-небудь (зазвичай тварин).

РОЗДРО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗДРОЧИ́ТИСЯ**, -рочу́ся, -ро́чишся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **роздрато́вуватися** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **роздро́чувати.**

РОЗДРУЖИ́ТИ, -ружу́, -ру́жиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Припинити, розірвати чию-небудь дружбу.

РОЗДРУЖИ́ТИСЯ, -ружу́ся, -ру́жишся, *док.*, *з ким*, *розм.* Припинити, розірвати свою дружбу з кимнебудь.

РО́ЗДРУК, -у, *ч.* 1. Надруковані дані, лістинг. 2. Розмноження тексту або фотографій за допомогою друкуючого пристрою (принтера, ксерокса або фотокопіювальних машин).

РОЗДРУКІ́ВКА, -и, *ж.* Лист або рулон паперу, на якому надруковано виведену з ЕОМ інформацію.

РОЗДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздрукува́ти.**

РОЗДРУКО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздрукува́ти.**

РОЗДРУКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздруко́вувати.**

РОЗДРУКО́ВУВАТИ *див.* **роздрукува́ти.**

РОЗДРУКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **роздруко́вувати.**

РОЗДРУКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздрукува́ти.**

РОЗДРУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **РОЗДРУКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Надрукувати на папері (з плівки, стрічки та ін.); розмножити за допомогою друкуючого пристрою. // *спец.* Вивести дані на друк.

РОЗДРУ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *діал.* Відходити від сну.

РОЗДРЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздря́пати** 1. // **роздря́пано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗДРЯ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **роздря́паний.**

РОЗДРЯ́ПАТИ *див.* **роздря́пувати.**

РОЗДРЯ́ПАТИСЯ *див.* **роздря́пуватися.**

РОЗДРЯ́ПИНКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **подря́пинка.**

РОЗДРЯ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздря́пувати.**

РОЗДРЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗДРЯ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Сильно, до крові дряпати; вкривати шкіру подряпинами. 2. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Неглибоко, абияк зорати землю.

РОЗДРЯ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗДРЯ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Сильно, до крові дряпати себе; вкривати свою шкіру подряпинами. 2. *тільки недок.* Пас. до **роздря́пувати.**

РОЗДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для роздування.

РОЗДУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь роздуває.

РОЗДУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **роздува́льник.**

РОЗДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздува́ти.**

РОЗДУВА́ТИ *і рідше* **РОЗДИМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗДУ́ТИ**, роздму́, роздує́ш *і рідше* роздму́, роздме́ш; *мин. ч.* роздув, -ла, -ло; *док.*, *перех.* 1. Струменями повітря підсилювати горіння чого-небудь. // Примушувати яскраво палати (вогонь, пожежу, полум'я і т. ін.). // Розпалювати паливо у чомунебудь, нагрівати щось. *Роздувати кадило.* 2. *перен.* Робити більшим, великим за розмахом, поширенням і т. ін. // Пробуджувати, підсилювати яке-небудь почуття, настрій і т. ін. 3. Збільшувати в об'ємі, наповнюючи повітрям; надувати. // Тиском ізсередини робити більшим, ширшим. // *безос.* // Реагуючи на певні психологічні або фізіологічні подразники, збільшувати в об'ємі (щоки, губи, ніздрі і т. ін.). // Діючи фізіологічно або психологічно, сприяти збільшенню об'єму (грудей, живота, ніздрів і т. ін.). // *безос.* // *спец.* Виготовляти що-небудь способом дуття. 4. *перен.*, *розм.* Навмисне перебільшувати що-небудь; уявляти щось більшим, ніж є насправді. // Навмисне завищувати, збільшувати. *Роздувати штати.* 5. Рухом повітря розносити, розвіювати що-небудь. // Подувом вітру розсувати що-небудь у різні боки, примушувати коливатися.

РОЗДУВА́ТИСЯ *і рідше* **РОЗДИМА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗДУ́ТИСЯ**, роздую́ся, роздує́шся *і рідше* роздму́ся, роздме́шся; *мин. ч.* роздувся, -лася, -лося; *док.* 1. Починати горіти сильніше внаслідок припливу повітря. // Починати яскраво палати (про вогонь, пожежу, полум'я і т. ін.). 2. *перен.* Ставати більшим, великим за розмахом, поширенням і т. ін. // Збільшуватися внаслідок розширення. 3. Збільшуватися в об'ємі; надуватися. // Реагуючи на певні психологічні або фізіологічні подразники, збільшуватися в об'ємі (про щоки, губи, ніздрі і т. ін.). // Збільшуватися в об'ємі, розходячись у різні боки; здуватися. 4. *перен.*, *розм.* Проявлятися з надмірною інтенсивністю. 5. Розсуватися, розходитися в різні боки від подуву вітру, коливатися. 6. *розм.*, *рідко.* Починати сильно віяти, дути (про вітри). 7. *тільки недок.* Пас. до **роздува́ти, роздима́ти** 1 – 4.

РО́ЗДУМ, -у, *ч.* 1. *перев. мн.* Думки, міркування з приводу чого-небудь. 2. Те саме, що **розду́мування** 1. ** **Без ро́здумів** – не думаючи, не вагаючись. 3. Стан заглиблення у власні думки. ** **В ро́здумі (ро́здумах)** – в задумливому стані; задумливо. 4. Твір або частина твору, в якій автор висловлює свої думки, переживання, почуття.

РОЗДУ́МА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ро́здум.**

РОЗДУ́МАТИ *див.* **розду́мувати.**

РОЗДУ́МАТИСЯ *див.* **розду́муватися.**

РОЗДУ́МЛИВИЙ, -а, -е. Схильний до роздумів (у 2, 3 знач.). // Якому властиві задушевність, роздум (у 1 – 3 знач.).

РОЗДУ́МЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **розду́мливий.**

РОЗДУ́МЛИВО, *присл.* Роздумуючи над чимсь, міркуючи про щось.

РОЗДУ́МУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розду́мувати** 1 – 3. 2. Те саме, що **ро́здум** 1.

РОЗДУ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗДУ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *тільки недок.*, *неперех.* Багато і напружено думати, міркувати. // *також док.*, *про кого – що*; *над ким – чим.* Спрямовувати свої думки на кого-, що-небудь. // *також док.*, *із спол.* що, як і т. ін. Розмірковувати над чимнебудь. // Багато думати, вагатися, приймаючи яке-небудь рішення. ** **Недо́вго розду́муючи** – одразу, швидко. 2. *перех. і без додатка.* Всебічно обдумувати, продумувати що-небудь. 3. *тільки недок.*, *неперех.*, *рідко.* Мислити, думати. 4. *тільки док.*, *неперех.* Відмовитися від задуманого, змінити свій попередній намір, своє попереднє рішення.

РОЗДУ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗДУ́МАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **розду́мувати** 1. // *про кого – що*; *також із спол.* що, як і т. ін. Розмірковувати з приводу кого-, чого-небудь. // *безос.*, *рідко.* 2. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **розду́мувати** 4.

РОЗДУРІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док.*, *розм.* Почати багато, надміру дуріти, пустувати.

РОЗДУ́ТИ *див.* **роздува́ти.**

РОЗДУ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розду́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який палає внаслідок припливу повітря. 3. *у знач. прикм.* Який збільшився в об'ємі, роздувся. 4. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Навмисне перебільшений. // Навмисне завищений, збільшений.

РОЗДУ́ТИСЯ *див.* **роздува́тися.**

РОЗДУ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **розду́тий** 3, 4.

РОЗДУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **розду́ти.**

РОЗДУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздуши́ти.** 2. *у знач. прикм.* Розплющений, зім'ятий під тиском чого-небудь.

РОЗДУШИ́ТИ *див.* **розду́шувати.**

РОЗДУШИ́ТИСЯ *див.* **розду́шуватися.**

РОЗДУ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до роздушування.

РОЗДУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розду́шувати.**

РОЗДУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗДУШИ́ТИ**, -душу́, -ду́шиш, *док.*, *перех.* 1. Придавлюючи, притискуючи до чого-небудь, розплющувати, м'яти щось. // *безос.* 2. Давлячи, знищувати, вбивати кого-небудь. // Збиваючи з ніг, підминаючи під себе, калічити. 3. Те саме, що **розда́влювати** 3. 4. Те саме, що **розда́влювати** 4.

РОЗДУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗДУШИ́ТИСЯ**, -ду́шиться, *док.* 1. Ставати роздушеним; розплющуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **розду́шувати.**

РОЗДЯГА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **роздяга́льня.**

РОЗДЯГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для роздягання.

РОЗДЯГА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто роздягає.

РОЗДЯГА́ЛЬНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **роздяга́льник.**

РОЗДЯГА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення для роздягання.

РОЗДЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роздяга́ти** 1 і **роздяга́тися** 1.

РОЗДЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗДЯГТИ́** *і* **РОЗДЯГНУ́ТИ**, -дягну́, -дя́гнеш; *мин. ч.* роздя́г, -ла́, -ло́ *і* роздягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.*, *перех.* 1. Знімати, скидати з кого-небудь одяг. // *безос.* // Знімати, скидати одяг із себе; роздягатися. // *перен.* Розкривати справжню суть кого-небудь. ** **Роздяга́ти очи́ма** *кого* – уявляти кого-небудь без одежі, голим. 2. *перен.* Позбавляти землю, дерева і т. ін. зеленого вбрання. 3. *перен.*, *розм.* Руйнуючи, розорюючи, спустошуючи, призводити до бідності, злиднів. 4. *розм.* Грабувати, знімаючи верхній одяг.

РОЗДЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗДЯГТИ́СЯ** *і* **РОЗДЯГНУ́ТИСЯ**, -дягну́ся, -дя́гнешся; *мн. ч.* роздя́гся, -дягла́ся, -дягло́ся *і* роздягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *док.* 1. Знімати, скидати з себе одяг. 2. *перен.* Скидати з себе зелене вбрання (про дерева, землю і т. ін.).

РОЗДЯ́ГНЕНИЙ, РОЗДЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роздягти́, роздягну́ти.** // **роздя́гнуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Без одягу; неодягнений, голий. // *у знач. ім.* **роздя́гнений**, -ного, *ч.*; **роздя́гнена**, -ної, *ж.* Без одягу, неодягнена, гола людина. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Без зеленого вбрання (про дерева, землю і т. ін.). 4. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Якого було піддано руйнуванню, розоренню; спустошений, бідний, убогий.

РОЗДЯГНЕ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **роздяга́ння.**

РОЗДЯГНУ́ТИ *див.* **роздяга́ти.**

РОЗДЯ́ГНУТИЙ *див.* **роздя́гнений.**

РОЗДЯГНУ́ТИСЯ *див.* **роздяга́тися.**

РОЗДЯГТИ́ *див.* **роздяга́ти.**

РОЗДЯГТИ́СЯ *див.* **роздяга́тися.**

РОЗДЯ́КУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *з ким*, *розм.* Висловити подяку кому-небудь чи багатьом.

РОЗЕВІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Лікарський засіб із протипухлинною активністю.

РОЗЕЇ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Червона анілінова фарба, яка використовується для фарбування дешевих тканин і шкіри.

РОЗЕНБУШИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; оранжеві або сірі кристали.

РОЗЕНКРЕ́ЙЦЕРИ, -ів, *мн.* Члени таємних (перев. релігійно-містичних) товариств у 17 – 18 ст. в Німеччині, Росії, Нідерландах та деяких ін. країнах.

РОЗЕО́ЛА, -и, *ж.*, *мед.* Невелика яскраво-червона пляма на шкірі, яка з'являється при деяких інфекційних захворюваннях.

РОЗЕОЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **розео́ла.**

РОЗЕ́ТА, -и, *ж.* Орнаментальний малюнок у вигляді квітки з однаковими пелюстками або вписаного в коло листя.

РОЗЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Пристрій для вмикання освітлювальних, нагрівальних та інших приладів в електромережу. 2. Маленьке блюдечко для варення, меду і т. ін. 3. *бот.* Група листків, скупчено розташованих на вертикальному стеблі, ледве піднятому над землею. 4. *спец.* Те саме, що **розе́та.** 5. Стрічка, тасьма, шнур, зібрані в пучок у вигляді квітки, яка є прикрасою на одязі, розпізнавальним знаком і т. ін. // Оторочка на значку у формі квітки з однаковими пелюстками. 6. Скляний, кришталевий, фарфоровий або металевий кружечок з отвором посередині, який охороняє свічник від крапель воску, стеарину і т. ін. 7. Прикраса навколо резонаторного отвору музичних інструментів.

РОЗЕ́ТКОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **розе́тка** 3, 4. *Розеткове листя.*

РОЗЕ́ТКОВІСТЬ, -вості, *ж.*, *бот.* Один із видів захворювання яблунь.

РОЗЕТКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до розетки.

РОЗЕТКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розеткоподі́бний.**

РОЗЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до м. Розета (тепер м. Рашид у Єгипті). ** **Розе́тський ка́мінь** – базальтова плита 196 р. до н. е. з текстом давньоєгипетською та грецькою мовами.

РОЗ'Є́ДНАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роз'єдна́ти.** // **роз'є́днано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Відокремлений від інших; поодинокий. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Позбавлений згуртованості, єдності.

РОЗ'Є́ДНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Відсутність зв'язку, спілкування між ким-, чим-небудь.

РОЗ'Є́ДНАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роз'єдна́ти** і **роз'єдна́тися.**

РОЗ'Є́ДНАНО. Присл. до **роз'є́днаний** 2, 3.

РОЗ'ЄДНА́ТИ *див.* **роз'є́днувати.**

РОЗ'ЄДНА́ТИСЯ *див.* **роз'є́днуватися.**

РОЗ'Є́ДНУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який роз'єднує що-небудь. *Роз'єднувальний пристрій.*

РОЗ'Є́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роз'є́днувати** і **роз'є́днуватися.**

РОЗ'Є́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗ'ЄДНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Відокремлювати, відділяти одне від одного те, що стикається, з'єднується. // Переривати зв'язок, порушувати контакт в електромережі. // Знаходячись поміж чим-небудь, відокремлювати, відмежовувати одне від одного. // Віддаляти одне від одного, розділяти тих, хто перебуває разом. 2. *також без додатка.* Відокремлювати одне від одного, позбавляти єдності. 3. *перен.* Позбавляти згуртованості, єдності.

РОЗ'Є́ДНУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗ'ЄДНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Розходячись у різні боки, відокремлюючись від одного, віддалятися. // *з ким.* Переставати бути разом. 2. *перен.* Розходитися, ставати далекими, чужими один одному. 3. *тільки недок.* Пас. до **роз'є́днувати.**

РОЗ'Є́ДНУВАЧ, -а, *ч.* 1. Пристрій для швидкого розмикання електромережі високої напруги. *Автоматичний роз'єднувач.* 2. *перен.* Той, хто сприяє роз'єднуванню або роз'єднує (у 2 знач.) кого-небудь.

РОЗ'Є́ДНУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **роз'є́днувати.**

РОЗ'Є́М, -у, *ч.* 1. Місце роз'єднання деталей. 2. Електромеханічний пристрій для з'єднання та роз'єднання електричних кіл.

РОЗ'Є́МНИЙ, -а, -е, *тех.* Якого можна розібрати на частини без руйнування. *Роз'ємна головка. Роз'ємний кожух.*

РОЗЖА́ЛИТИ *див.* **розжаля́ти.**

РОЗЖА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **розжа́лобитися.**

РОЗЖАЛІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док.*, *розм. рідко.* 1. Те саме, що **розжа́лобитися.** 2. Почати жалітися (у 1 знач.).

РОЗЖАЛКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **розжа́лобитися.**

РОЗЖА́ЛОБИТИ *див.* **розжало́блювати.**

РОЗЖА́ЛОБИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* розжа́лобляться; *док.*, *розм.* Перейнятися жалощами; розчулитися. // *над ким*, *рідко.* Почати жаліти когонебудь.

РОЗЖА́ЛОБЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розжа́лобити.** 2. *у знач. прикм.* Який перейнявся жалощами; розчулений. // Сповнений жалощами. // Який виражає жалощі.

РОЗЖАЛО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЖА́ЛОБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* розжа́лоблять; *док.*, *перех.* 1. Викликати жалощі у кого-небудь до себе. // *чим.* Викликати жалощі, співчуття у кого-

небудь до себе слізьми, просьбами і т. ін. // *рідко.* Робити кого-небудь жалісливим. 2. Викликати в кого-небудь тривогу, схвильованість. // *чим.* Хвилювати, тривожити кого-небудь чимсь.

РОЗЖА́ЛУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розжа́лувати**. // **розжа́лувано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЖА́ЛУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розжа́лувати**.

РОЗЖА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., заст.* Позбавити кого-небудь попереднього звання, чину. // Понизити на посаді; позбавити попередньої посади.

РОЗЖА́ЛУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док., розм., рідко.* Те саме, що **розжа́лобитися**.

РОЗЖАЛЯ́ТИ, -яю, -яєш, *недок., рідко*, **РОЗЖА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех., розм.* 1. Те саме, що **розжало́блювати** 1. 2. Розтривожувати, хвилювати серце, душу і т. ін.

РОЗЖА́Р, -у, *ч.* Те саме, що **розжа́рення**.

РОЗЖА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розжа́рити**. 2. *у знач. прикм.* Надто гарячий. // Який пече сильніше, ніж звичайно. 3. *у знач. прикм.* Розпашілий, розпалений від перенапруженості, утоми і т. ін.

РОЗЖА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розжа́рений** 2, 3.

РОЗЖА́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розжа́рити** і **розжа́ритися**. 2. *тех.* Світіння розжареного тіла.

РОЗЖА́РИТИ *див.* **розжа́рювати**.

РОЗЖА́РИТИСЯ *див.* **розжа́рюватися**.

РОЗЖАРІ́ЛИЙ, -а, -е. Який розжарився, розпікся, став надто гарячим під дією вогню.

РОЗЖАРІ́ТИСЯ, -іється, *док.* Під дією вогню розжаритися, розпектися, зробитися надто гарячим.

РОЗЖА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **розжа́р**.

РОЗЖАРТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Почати часто і багато жартувати.

РОЗЖА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розжарювання; який призначений, служить для розжарювання.

РОЗЖА́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до розжарювання.

РОЗЖА́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність до розжарювання. *Розжарюваність печі.*

РОЗЖА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розжа́рювати** і **розжа́рюватися** 1. ** **Нитка розжа́рювання** – деталь електроламп; волосок, виготовлений з важкотопкого металу (зазвичай вольфраму).

РОЗЖА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЖА́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* Сильно нагріваючи, робити надто гарячим; розпікати. // *перен.* Збуджувати, розпалювати кого-небудь.

РОЗЖА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗЖА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Сильно нагріваючись, ставати надто гарячим; розпікатися (про предмети). // Пекти сильніше, ніж звичайно (про сонце). // Світити, палати сильніше, ніж звичайно (про зорю, заграву і т. ін.). // *тільки док.* Розпашітися від перенапруженості, втоми і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **розжа́рювати**.

РОЗЖА́РЮВАЧ, -а, *ч.* Признач. для розжарювання.

РОЗЖА́ТИ *див.* **розжима́ти**.

РОЗЖА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розжа́ти**.

РОЗЖА́ТИСЯ *див.* **розжима́тися**.

РОЗЖАХА́ТИ *див.* **розжа́хувати**.

РОЗЖА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЖАХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., рідко.* Лякаючи кого-небудь, наводячи жах, розганяти у різні боки.

РОЗЖВА́КАТИ *і рідко* **РОЗЖВЯ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док., розм.* Те саме, що **розжува́ти**.

РОЗЖВЯ́КАТИ *див.* **розжва́кати**.

РОЗЖЕ́ВРЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розже́врити**. 2. *у знач. прикм.* Який розжеврівся, розгорівся від припливу повітря. 3. *у знач. прикм.* Який блищить, сяє дедалі яскравіше (про сонце, зорі, заграву і т. ін.). // Який спалахує вогниками, блищить (про очі). 4. *у знач. прикм.* Який став рум'яним, червоним (про щоки, вуха і т. ін.).

РОЗЖЕ́ВРИТИ *див.* **розже́врювати**.

РОЗЖЕ́ВРИТИСЯ *див.* **розже́врюватися**.

РОЗЖЕ́ВРІЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **розже́врі́ти**. // *у знач. прикм.*

РОЗЖЕ́ВРІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розже́врілий**.

РОЗЖЕ́ВРІТИ, -іє, *док., рідко.* Те саме, що **розже́врітися**.

РОЗЖЕ́ВРІТИСЯ *див.* **розже́врюватися**.

РОЗЖЕ́ВРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЖЕ́ВРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. *поет.* Примушувати спалахувати, горіти або яскраво світити. 2. Викликати у кого-небудь рум'янець. 3. *перен.* Доводити кого-небудь до стану збудження, схвильованості. // Пробуджувати, підсилювати яке-небудь почуття, настрій, бажання і т. ін.

РОЗЖЕ́ВРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗЖЕ́ВРИТИСЯ**, -иться *і* **РОЗЖЕ́ВРІТИСЯ**, -іється, *док.* 1. Починати горіти, розгорятися від припливу повітря. // Починати яскраво палати (про вогонь, пожежу, полум'я і т. ін.). // Сильно нагріватися, розпікатися (про предмети). 2. Починати блищати, сяяти дедалі яскравіше (про сонце, зорі, заграву і т. ін.). // Поступово освітлюватися сонцем (про обрій, небо і т. ін.). // Червоніти, освітлюючись променями сонця. // Спалахувати вогниками, блищати (про очі). 3. Ставати рум'яним, червоним (про щоки, вуха і т. ін.). 4. *перен.* Пройматися якимнебудь почуттям. 5. *перен.* Проявлятися дедалі сильніше; посилюватися.

РОЗЖЕНИ́ТИ, -женю́, -же́ниш, *док., перех., розм.* Розлучити з дружиною; розірвати чийсь шлюб.

РОЗЖЕНИ́ТИСЯ, -женю́ся, -же́нишся, *док., розм.* Розлучитися з дружиною; розірвати свій шлюб.

РОЗЖИ́ВА, -и, *ж., розм., рідко.* Дія за знач. **розжива́тися** 1, 2. ** **На розжи́ву** – для придбання чогонебудь, для обзаведення чимсь.

РОЗЖИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗЖИ́ТИСЯ**, -живу́ся, -живе́шся, *док.* 1. *неперех.* Обзаводитися господарством, наживати достатки; багатіти. // *на чому, з чого.* Багатіти за рахунок чогонебудь. 2. *перех. і без додатка.* Роздобувати, придбавати шляхом купівлі, позички і т. ін. 3. *неперех.* Жити де-небудь довго, довше, ніж годиться.

РОЗЖИМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗЖА́ТИ**, розіжму́, розіжме́ш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **розтиска́ти**.

РОЗЖИМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗЖА́ТИСЯ**, розіжме́ться, *док., рідко.* Те саме, що **розтиска́тися**.

РОЗЖИРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розжирі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який став надто жирним, повним, огрядним. // *перен., фам.* Який розбагатів, став заможним за чужий рахунок.

РОЗЖИРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розжирі́лий** 2.

РОЗЖИРІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати надто жирним, повним, огрядним. // *перен., фам.* Розбагатіти, стати заможним за чужий рахунок.

РОЗЖИРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Почати надміру жирувати (у 1 знач.).

РОЗЖИТТЯ́, -я́, *с., діал.* Добре життя.

РОЗЖИ́ТИСЯ *див.* **розжива́тися**.

РОЗЖИ́ТОК, -тку, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **розжи́ва**.

РОЗЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розжува́ти**. // *у знач. прикм.*

РОЗЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розжо́вувати**.

РОЗЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЖУВА́ТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Роздрібнювати, розминати зубами. 2. *перен.* Дуже докладно пояснювати, розтлумачувати що-небудь. // Намагатися осягнути, зрозуміти що-небудь. // *тільки док.* Добре обміркувати, зважити що-небудь.

РОЗЖУВА́ТИ *див.* **розжо́вувати**.

РОЗЗБРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роззбро́їти**. // **роззбро́єно**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЗБРО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роззбро́їти**.

РОЗЗБРО́ЇТИ *див.* **роззбро́ювати**.

РОЗЗБРО́ЇТИСЯ *див.* **роззбро́юватися**.

РОЗЗБРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роззбро́ювати**.

РОЗЗБРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЗБРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док., перех.* 1. Відбирати в кого-небудь зброю; позбавляти кого-, що-небудь засобів озброєння. 2. *перен.* Послаблювати волю людини. // Позбавляти можливості здійснити який-небудь намір, висловити чи обстояти якусь думку і т. ін.

РОЗЗБРО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗЗБРО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.* 1. Знімати з себе зброю; звільнятися від зброї. 2. *перен.* Втрачати силу волі, відмовлятися від здійснення своїх намірів, думок і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **роззбро́ювати**.

РОЗЗЕЛЕНІ́ТИСЯ, -іється, *док.* Почати буйно зеленіти.

РОЗЗИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., розм., рідко.* Поглядати навколо, роздивляючись, розглядаючи щонебудь.

РОЗЗИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., рідко* **РОЗЗИРНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Те саме, що **розгляда́тися** 1.

РОЗЗИРНУ́ТИСЯ *див.* **роззира́тися**.

РОЗЗИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗЗИ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЗИ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех., рідко.* Роздавати в позику; розпозичати.

РОЗЗИ́ЧИТИ *див.* **роззича́ти**.

РОЗЗИ́ЧУВАТИ *див.* **роззича́ти**.

РОЗЗІПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати багато і довго кричати.

РОЗЗІ́ПИТИ, -плю, -пиш, *док.*, **РОЗЗІ́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок., розм.* Те саме, що **роззя́пити**.

РОЗЗІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роззі́пити**.

РОЗЗІ́ПЛЮВАТИ *див.* **роззі́пити**.

РОЗЗЛОСТИ́ТИСЯ, -злощу́ся, -зло́стишся, *док., розм.* Стати злим; розізлитися.

РОЗЗНАВА́ТИ, -аю, -ає́ш, *недок.*, **РОЗІЗНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Шляхом розпитування дізнаватися про кого-небудь, довідуватися про щось.

РОЗЗНАЙО́МИТИ *див.* **рознайо́млювати**.

РОЗЗНАЙО́МИТИСЯ *див.* **рознайо́млюватися**.

РОЗЗНАЙО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЗНАЙО́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* рознайо́млять; *док., перех., розм.* Сприяти знайомству кого-небудь з кимсь.

РОЗЗНАЙО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗЗНАЙО́МИТИСЯ**, -млюся, -мишся; *мн.* рознайо́мляться; *док., розм.* Знайомитися ближче з кимнебудь. // *тільки док.* Добре познайомитися з кимнебудь.

РОЗЗОЛОТИ́ТИ *див.* **роззоло́чувати**.

РОЗЗОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роззолоти́ти**. // **роззоло́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Розшитий або окантований золотом, позолотою. // Іскристий (про вино).

РОЗЗОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роззоло́чувати**.

РОЗЗОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЗОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *недок., перех.* Густо покривати шаром золота, позолоти.

РОЗЗУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗЗУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Скидати взуття з чиїх-небудь ніг. // *безос.* ** **Роззу́ти о́чі** – придивившись уважніше, побачити, помітити що-небудь.

РОЗЗУВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗЗУ́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Скидати взуття зі своїх ніг. 2. *док., розм.* Повністю використати ресурс шин автомобіля.

РОЗЗУ́ТИ *див.* **роззува́ти**.

РОЗЗУ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роззу́ти**. 2. *у знач. прикм.* Без взуття на ногах; босий.

РОЗЗУ́ТИСЯ *див.* **роззува́тися**.

РОЗЗУХВА́ЛИТИСЯ *див.* **роззухва́люватися**.

РОЗЗУХВА́ЛЮВАТИСЯ, -юююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗЗУХВА́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док., рідко.* Ставати зухвалим.

РОЗЗЯ́ВА, -и, *ч. і ж., розм.* 1. Неуважна людина. 2. Забудькувата людина. 3. Людина, яка, гайнуючи час, задивляється на кого-, що-небудь. 4. Вайлувата, неповоротка людина. 5. Недбала у справах людина.

РОЗЗЯ́ВИНА, -и, *ж., діал.* 1. Розколина. 2. Паща.

РОЗЗЯ́ВИТИ *див.* **роззявля́ти**.

РОЗЗЯ́ВИТИСЯ *див.* **роззявля́тися**.

РОЗЗЯ́ВКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Позбавлений спритності, незграбний, неуважний.

РОЗЗЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роззя́вити**. 2. *у знач. прикм.* Відкритий, розтулений, перев. широко (про рот, пащу і т. ін.). // Відкритий, відчинений (зазвичай широко – про ворота, двері і т. ін.).

РОЗЗЯВЛЯ́КА, -и, *ч. і ж., розм., рідко.* Те саме, що **роззя́ва**.

РОЗЗЯВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗЗЯ́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* роззя́влять; *док., перех., розм.* Відкривати, розтуляти, перев. широко (рот, пащу і т. ін.). *Роззявляти рот.*

РОЗЗЯВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **РОЗЗЯ́ВИТИСЯ**, -иться; *мн.* роззя́вляться; *док., розм.* Відкриватися, розтулятися, перев. широко (про рот, пащу і т. ін.).

РОЗЗЯ́ПИТИ *див.* **роззя́плювати**.

РОЗЗЯ́ПИТИСЯ *див.* **роззя́плюватися**.

РОЗЗЯ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роззя́пити**.

РОЗЗЯ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЗЯ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* роззя́плять; *док., перех., розм.* Те саме, що **роззявля́ти**. // Відчиняти, відкривати, перев. широко (ворота, двері і т. ін.).

РОЗЗЯ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗЗЯ́ПИТИСЯ**, -питься; *мн.* роззя́пляться; *док., розм.* Те саме, що **роззявля́тися**. // Розхриставатися (про сорочку).

РОЗЗЯ́ПНУТИЙ, -а, -е. Те саме, що **роззя́плений**.

РО́ЗИГРИ, -ів, *мн.* Перший день Петрівки, коли, за народними переказами, в луках і лісах розгулює нечиста сила.

РОЗІБГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розправити щонебудь згорнуте, зібгане.

РОЗІ́БРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розібра́ти**. // **розі́брано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗІБРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розібра́ти**.

РОЗІБРА́ТИ *див.* **розбира́ти**.

РОЗІБРА́ТИСЯ *див.* **розбира́тися**.

РОЗІ́ГНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розігна́ти**. // **розі́гнано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗІГНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розігна́ти**.

РОЗІГНА́ТИ *див.* **розганя́ти**.

РОЗІГНА́ТИСЯ *див.* **розганя́тися**.

РОЗІГНУ́ТИ *див.* **розгина́ти**.

РОЗІ́ГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розі́гнути**.

РОЗІГНУ́ТИСЯ *див.* **розгина́тися**.

РОЗІ́ГНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **розі́гнутий**.

РОЗІ́ГРАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розігра́ти**. // **розі́грано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., розм.* Який довго був у користуванні (зазвичай про музичний інструмент).

РОЗІ́ГРАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розі́граний**.

РОЗІГРА́ТИ *див.* **розі́грувати**.

РОЗІГРА́ТИСЯ *див.* **розі́груватися**.

РО́ЗІГРАШ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **ро́зигри** 1. 2. Розігрування виграшів (у лотереї і т. ін.).

РО́ЗІГРАШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ро́зіграш**.

РО́ЗІГРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ро́зигри**.

РОЗІГРІ́В, -у, *ч.* Дія за знач. **розігрі́ти**, **розігріва́ти** 1.

РОЗІГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для розігрівання.

РОЗІГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розігріва́ти**.

РОЗІГРІВА́ТИ *і рідко* **РОЗГРІБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІГРІ́ТИ**, -ію, -ієш, *док., перех.* 1. Нагріваючи, робити що-небудь теплим, гарячим. 2. Підігрівати заново те, що охололо (перев. їжу). 3. Підсилювати відчуття тепла в тілі. 4. *перен.* Викликати у кого-небудь сильне нервове збудження. *Розігрівати кров.*

РОЗІГРІВА́ТИСЯ *і рідко* **РОЗГРІБА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗІГРІ́ТИСЯ**, -іюся, -ієшся, *док.* 1. Нагріваючись, ставати теплим, гарячим. 2. *безос.* Підігріватися заново (про те, що охололо, перев. про їжу). 3. Починати відчувати тепло в тілі; зігріватися. 4. *перен.* Виявляти сильне нервове збудження.

РОЗІГРІ́ТИ *див.* **розігріва́ти**.

РОЗІГРІ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розігрі́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.* Який розігрівся, став збудженим унаслідок чогонебудь.

РОЗІГРІ́ТИСЯ *див.* **розігріва́тися**.

РОЗІ́ГРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розі́грувати**.

РОЗІ́ГРУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **РОЗГРАВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІГРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Виконувати, відтворювати що-небудь у формах сценічного мистецтва. 2. *перен.* Прикидатися ким-небудь, видавати себе за когось іншого. // Зображувати що-небудь удавано, нещиро. ** **Розі́грувати роль**: а) відтворювати образ когонебудь; б) удавати з себе кого-небудь. 3. Граючи в яку-небудь гру, доводити її до кінця, до якогонебудь результату. 4. Розподіляти, присуджувати що-небудь через лотерею, шляхом жеребкування і т. ін. 5. *розм.* Обманюючи, ставити в безглузде

становище; піддурювати.

РОЗІГРУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **РОЗГРАВА́ТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *недок.*, **РОЗІГРА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *перев. док.* Граючись, бавлячись, поступово захопитися грою, забавою. // Почати рвучко гарцювати (про коня). 2. *перев. док.*, *розм.* Граючи на сцені або виконуючи що-небудь на музичному інструменті, поступово увійти в роль. 3. *перев. док.* Граючи в яку-небудь спортивну гру, поступово набути спортивної форми. 4. Посилюватися, наростати з великою інтенсивністю (про стихійні явища природи). // Хвилюватися, ставати бурхливим, штормовим (про море, річку і т. ін.). // Проявлятися з великою силою (про фізичний або моральний стан людини, про думки, почуття і т. ін.). 5. Відбуватися, траплятися (про які-небудь події). 6. *тільки недок.* Розподілятися, присуджуватися через лотерею, шляхом жеребкування і т. ін. 7. *тільки недок.* Пас. до **розігрувати** 1, 3, 4.

РОЗІГРУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розігрувати**.

РОЗІ́ДРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розідра́ти**. // **розі́драно**, *безос. присудк. сл.*

РОЗІДРА́ТИ *див.* **роздира́ти**.

РОЗІДРА́ТИСЯ *див.* **роздира́тися**.

РОЗІ́ЗЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розізли́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який розізлився, перебуває у стані роздратування.

РОЗІЗЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Пробудити, викликати злість, роздратування в кому-небудь.

РОЗІЗЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *док.* Виявити почуття злості.

РОЗІЗНА́ТИ *див.* **розпізнава́ти**.

РОЗІЙТИ́СЯ *див.* **розхо́дитися**.

РОЗІКЛА́СТИ *див.* **розклада́ти**.

РОЗІКЛА́СТИСЯ *див.* **розклада́тися**.

РОЗІКРА́СТИ *див.* **розкрада́ти**.

РОЗІЛЛЯ́ТИ *див.* **розлива́ти**.

РОЗІЛЛЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розілля́ти**. // **розілля́то**, *безос. присудк. сл.*

РОЗІЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **розлива́тися**.

РОЗІ́МКНЕНИЙ *див.* **розі́мкнутий**.

РОЗІ́МКНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розі́мкнений**.

РОЗІМКНЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розімкну́ти**.

РОЗІМКНУ́ТИ *див.* **розмика́ти**.

РОЗІ́МКНУТИЙ, **РОЗІ́МКНЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розімкну́ти**. // **розі́мкнуто**, **розі́мкнено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗІМКНУ́ТИСЯ *див.* **розмика́тися**.

РОЗІ́МКНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **розі́мкнутий**.

РОЗІМЛІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІМЛІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Розм'якати, розпарюватися під дією тепла (про предмети). // Знемагати, знесилюватися від душевного або фізичного перенапруження, спеки, тепла і т. ін. (про людей). // Знемагати, знесилюватися від переїдання, надмірного споживання спиртного і т. ін. // *розм.* Переставати бути напруженим; розслаблюватися. 2. Розварюватися, упрівати під дією тепла й вологи (про їжу).

РОЗІМЛІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розімлі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який розм'як, розпарився під дією тепла (про предмети). // Який земіг, знесилився від душевного або фізичного перенапруження, спеки, тепла і т. ін. (про людей). // *розм.* Який перестав бути напруженим; розслабився. // Який виражає душевну або фізичну розслабленість. 3. *у знач. прикм.* Який розварився, упрів під дією тепла й вологи (про їжу).

РОЗІМЛІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розімлі́лий** 2, 3.

РОЗІМЛІ́ТИ *див.* **розімліва́ти**.

РОЗІМЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Швидко поширити, рознести у всі боки. // *розм.* Розтягти по частинах.

РОЗІМЧА́ТИСЯ, -чи́ться, *док.*, *рідко.* Швидко поширитися, рознестися у всі боки.

РОЗІМ'Я́ТИ *див.* **розмина́ти**.

РОЗІМ'Я́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розім'я́ти**. // **розім'я́то**, *безос. присудк. сл.*

РОЗІМ'Я́ТИСЯ *див.* **розмина́тися**[1].

РОЗІ́ПНЕНИЙ *див.* **розі́пнутий**.

РОЗІПНУ́ТИ *див.* **розпина́ти**.

РОЗІ́ПНУТИЙ, **РОЗІ́ПНЕНИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розіпну́ти**. // **розі́пнуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який лежить, широко, вільно розкинувши руки, ноги. // Який широко розставив ноги, розвів в різні боки руки. 3. *у знач. прикм.* Без хустки на голові.

РОЗІПНУ́ТИСЯ *див.* **розпина́тися**.

РОЗІ́ПНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **розі́пнутий**.

РОЗІПРІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІПРІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Розм'якати, розпарюватися під дією вологи й тепла (про предмети). 2. *розм.* Укриватися потом від утоми, задухи, сильно розігріватися (про людей).

РОЗІПРІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розіпрі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який розм'як, розіпрів під дією вологи й тепла (про предмети). 3. *у знач. прикм.*, *розм.* Який употів від утоми, задухи, сильно розігрівся (про людей).

РОЗІПРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **розіпрі́лий** 2, 3.

РОЗІПРІ́ТИ *див.* **розіпріва́ти**.

РОЗІПХА́ТИ *див.* **розпиха́ти**.

РОЗІПХНУ́ТИ *див.* **розпиха́ти**.

РОЗІП'Я́СТИ *див.* **розпина́ти**.

РОЗІП'Я́СТИСЯ *див.* **розпина́тися**.

РОЗІП'Я́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розіп'я́сти**. // **розіп'я́то**, *безос. присудк. сл.*

РОЗІ́РВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розірва́ти**. // **розі́рвано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Різким рухом розділений на частини; розідраний. // Увесь у дірках; порваний. // Розпечатаний (про пакет, конверт, телеграму і т. ін.) // Який має пропуски; обірваний, уривчастий. 3. *у знач. прикм.* Який має рвані рани. 4. *у знач. прикм.* Роз'єднаний внаслідок розриву. // Переділений на частини різким порухом повітря. 5. *у знач. прикм.*, *перен.* Позбавлений органічної єдності (про суспільно-політичні явища).

РОЗІ́РВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **розі́рваний** 2 – 5. 2. Стан душевного розладу, розпачу. ** **Розі́рваність мо́влення** – розлад мовлення, який характеризується порушенням або відсутністю в ній змістових або граматичних зв'язків, наявністю неологізмів та деформованих слів.

РОЗІРВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розірва́ти**.

РОЗІ́РВАНО, *присл.* З перервами, уривчасто.

РОЗІРВА́ТИ *див.* **розрива́ти**[1].

РОЗІРВА́ТИСЯ *див.* **розрива́тися**[1].

РОЗІРИТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *рідко.* Дуже рознервуватися.

РОЗІСКІ́МЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Почати скімлити безупинно.

РОЗІ́СКРЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розіскри́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який випромінює іскри, сяє, виблискує.

РОЗІСКРИ́ТИ *див.* **розі́скрювати**.

РОЗІСКРИ́ТИСЯ *див.* **розі́скрюватися**.

РОЗІ́СКРЮВАТИ, -ює, *недок.*, **РОЗІСКРИ́ТИ**, -и́ть, *док.*, *перех.*, *рідко.* Викликати яскраве сяяння, іскристе світіння.

РОЗІ́СКРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗІСКРИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *рідко.* Починати яскраво сяяти, світитися, виблискувати. // Розсипатися іскрами.

РОЗІ́СЛАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розісла́ти**[1]. // **розі́слано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗІ́СЛАНИЙ[2], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розісла́ти**[2]. 2. *у знач. прикм.* Якого простелили, розправивши кінці.

РОЗІСЛА́ТИ[1] *див.* **розсила́ти**.

РОЗІСЛА́ТИ[2] *див.* **розстели́ти**.

РОЗІСЛА́ТИСЯ *див.* **розстеля́тися**.

РОЗІ́СПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який розіспався; заспаний.

РОЗІСПА́ТИСЯ, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* розіспля́ться; *док.*, *розм.* Заснути міцно, надовго.

РОЗІССА́ТИ *див.* **розсиса́ти**.

РОЗІССА́ТИСЯ *див.* **розсиса́тися**.

РОЗІТКА́ТИ, -тчу́, -тче́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Прикрасити що-небудь тканням.

РОЗІТЛІ́ТИСЯ, -і́ється, *док.*, *рідко.* Розгорітися, займаючись вогнем.

РОЗІТНУ́ТИ *див.* **розтина́ти**.

РОЗІ́ТНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розітну́ти**. // **розі́тнуто**, *безос. присудк. сл.*

РОЗІТНУ́ТИСЯ *див.* **розтина́тися**.

РОЗІХО́ДИТИСЯ *див.* **розхо́дитися**.

РОЗІЧХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати часто чхати.

РОЗ'ЇДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **роз'їда́ти**.

РОЗ'ЇДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗ'Ї́СТИ**, -ї́м, -ї́си́; *док.*, *перех.* 1. Знищувати що-небудь, поїдаючи (про міль, черв'яків і т. ін.). // Руйнувати, розчиняючи, окислюючи. // Руйнувати, вивітрюючи, вимиваючи і т. ін. // Руйнувати тканини тіла, викликаючи в них загноювання. // *перен.* Згубно діяти, впливати на кого-небудь (про досаду, жаль, тугу, бездушність, егоїзм і т. ін.). *Роз'їдати серце.* 2. *перен.* Вносити розлад, хаос у що-небудь. 3. *перев. док.*, *розм.* Надмірно споживаючи їжу, зробити повним, огрядним (тіло, обличчя і т. ін.). 4. *розм.*, *рідко.* З'їдати що-небудь відразу, повністю.

РОЗ'ЇДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗ'Ї́СТИСЯ**, -ї́мся, -ї́си́ся, *док.* 1. *розм.* Надмірно споживаючи їжу, ставати повним, огрядним. // *на чому, зневажл.* 2. *тільки док.* Захопитися споживанням їжі. // Почати кусати, ранячи жалом або хоботком (про комах і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **роз'їда́ти** 1, 2, 4.

РОЗ'ЇДА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **роз'їда́ти**.

РОЗ'Ї́ДЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роз'ї́сти**. 2. *у знач. прикм.* Зруйнований, пошкоджений чим-небудь (про шкіру тіла, поверхню чого-небудь і т. ін.).

РОЗ'Ї́ДНИЙ, -а́, -е́. Який роз'їдається, піддається роз'їданню, корозії.

РОЗ'ЇЖДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і діал.* **РОЗ'Ї́ЗДИТИ**, -ї́жджу́, -ї́здиш, *недок.* Здійснювати поїздки по різних місцях. // *чим, у (в) чому.* Здійснювати поїздки певним видом транспорту.

РОЗ'ЇЖДЖА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся *і розм.* **РОЗ'Ї́ЗДИ́ТИСЯ**, -и́ться, -и́мося, -и́теся, *недок.*, **РОЗ'Ї́ХАТИСЯ**, -ї́деться, -ї́демося, -ї́детеся, *док.* 1. Полишати місце свого перебування, збору і т. ін., від'їжджаючи куди-небудь (про всіх чи багатьох). // Від'їжджати, віддалятися один від одного, прямуючи в різні боки, місця. // Прямувати в різні кінці для виконання певного завдання. 2. Переставати жити разом, в одному приміщенні. 3. Прямуючи назустріч один одному, не зустрічатися. // Не зачіпаючи, об'їжджати один одного при зустрічі. 4. Сковзаючи, розходитися, розповзатися в різні боки. 5. *розм.* Розходитися в боки, роз'єднуватися, утворюючи проміжок, щілину і т. ін. // Розмотуватися від послаблення зав'язок. 6. *розм.* Розповзатися, розвалюватися від неміцності, давності і т. ін. (про предмети). 7. *розм.*, *рідко.* Надміру товстіти.

РОЗ'ЇЖДЖЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **роз'ї́здити**. 2. *у знач. прикм.* Уторований частою їздою (про дорогу, шлях і т. ін.). 3. *у знач. прикм.* Який зіпсувався, став непридатним для проїзду від надмірної вологи і частої їзди (про дорогу, шлях і т. ін.).

РОЗ'Ї́ЖДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗ'Ї́ЗДИТИ**, -ї́жджу, -ї́здиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Частою їздою торувати, укочувати, робити придатним для проїзду (дорогу, шлях і т. ін.). 2. Псувати, робити непридатним для проїзду (дорогу, шлях і т. ін.).

РОЗ'Ї́ЖДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗ'Ї́ЗДИТИСЯ**[1], -ї́здиться, *док.* Псуватися, ставати непридатним для проїзду від надмірної вологи і частої їзди (про дорогу, шлях і т. ін.).

РОЗ'Ї́ЗД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **роз'їжджа́ти**. 2. Дія за знач. **роз'їжджа́тися** 3. 3. Невеликий кінний загін для розвідки, охорони або зв'язку між військовими частинами. 4. Роздвоєння одноколійної залізниці, яке дає можливість розійтися зустрічним поїздам, вагонам і т. ін.; зупинка на місці такого роздвоєння.

РОЗ'Ї́ЗДИТИ *див.* **роз'їжджа́ти**.

РОЗ'Ї́ЗДИТИ *див.* **роз'ї́жджувати**.

РОЗ'Ї́ЗДИ́ТИСЯ *див.* **роз'їжджа́тися**.

РОЗ'Ї́ЗДИТИСЯ[1], *див.* **роз'ї́жджуватися**.

РОЗ'Ї́ЗДИТИСЯ[2], -ї́жджуся, -ї́здишся, *док.*, *розм.* Почати багато їздити; захопитися поїздками.

РОЗ'Ї́ЗНИЙ, -а́, -е́. 1. Признач. для поїздки, роз'їзду (у 1 знач.). 2. Який постійно перебуває в поїздках, роз'їздах (у 1 знач.) за родом служби, занять. // Діяльність якого пов'язана з роз'їздом.

РОЗ'Ї́СТИ *див.* **роз'їда́ти**.

РОЗ'Ї́СТИСЯ *див.* **роз'їда́тися**.

РОЗ'Ї́ХАТИСЯ *див.* **роз'їжджа́тися**.

РОЗКАБА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкабали́ти**.

РОЗКАБАЛИ́ТИ *див.* **розкабаля́ти**.

РОЗКАБАЛИ́ТИСЯ *див.* **розкабаля́тися**.

РОЗКАБАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗКАБАЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Звільняти, визволяти від кабали, залежності, гніту.

РОЗКАБАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗКАБАЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* Позбавлятися кабали, залежності, гніту.

РОЗКАДРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкадрува́ти**.

РОЗКАДРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКАДРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Розбивати, переділяти кіносценарій на умовні кадри майбутнього фільму.

РОЗКАДРУВА́ННЯ -я, *с.* Дія за знач. **розкадрува́ти**, **розкадрувати**.

РОЗКАДРУВА́ТИ *див.* **розкадро́вувати**.

РО́ЗКАЗ, -у, *ч.*, *заст.* Наказ. // Розпорядження. ** **На ро́зказ** *кого, чий* – за чим-небудь наказом.

РОЗКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розказа́ти**. // **розка́зано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **розка́зане**, -ного, *с.* Те, про що йшла розмова.

РОЗКАЗА́ТИ *див.* **розка́зувати**.

РОЗКАЗА́ТИСЯ *див.* **розка́зуватися**.

РОЗКА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розка́зувати**.

РОЗКА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКАЗА́ТИ**, -кажу́, -ка́жеш, *док.*, *перех. і без додатка, про кого – що, рідко за кого – що.* Розповідати, описувати, викладати що-небудь побачене, почуте і т. ін., повідомляти про когось, щось. // Розповідати щонебудь по пам'яті (байку, казку і т. ін.). // Переказувати, викладати зміст роману, оповідання, фільму і т. ін. // Пояснюючи, описувати прикмети, деталі чого-небудь. // *у знач. вставн. сл.* Уживається як посилання на чию-небудь розповідь або на якесь писемне джерело. ** **Розка́зувати свої́ми слова́ми** – докладно переказувати зміст чого-небудь.

РОЗКА́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗКАЗА́ТИСЯ**, -ка́жеться, *док.* 1. Бути предметом розповіді; повідомлятися, описуватися. // *безос.* 2. *тільки недок.* Пас. до **розка́зувати**.

РО́ЗКАЛЬ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **бездорі́жжя** 2.

РОЗКАПРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Який розкапризувався.

РОЗКАПРИЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Почати надто капризувати.

РОЗКАПУ́СТИТИСЯ, -у́щуся, -у́стишся, *док.*, *розм.* Зайняти більше місця, ніж звичайно. // Невимушено розсістися.

РОЗКАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкарбува́ти**.

РОЗКАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **розкарбо́вувати**.

РОЗКАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *тех.* 1. Покривати карбівкою (у 1 знач.) поверхню металевих виробів. 2. Обробляти з'єднання, шви яких-небудь металевих виробів з метою ущільнення.

РОЗКАРБО́ВУВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Фахівець із розкарбовування.

РОЗКАРБО́ВУВАЧКА, -и, *тех.* Жін. до **розкарбо́вувач**.

РОЗКАРБУВА́ННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **розкарбува́ти**.

РОЗКАРБУВА́ТИ *див.* **розкарбо́вувати**.

РОЗКА́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Почати сильно і часто каркати (зазвичай про воронів, ворон). 2. *перен.*, *зневажл.* Почати говорити про настання чого-небудь неприємного.

РОЗКАРЯ́КА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Що-небудь незграбно вигнуте, розчепірене. 2. Дерево з вигнутим розгалуженням у верхній частині короткого стовбура.

РОЗКАРЯ́КУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Незграбно вигнутий, розчепірений (перев. про ноги). // З вигну-

тими, незграбно розчепіреними ногами (про людину). // З вигнутими, незграбно розчепіреними клешнями (про ракоподібних). // Який має незграбну форму, неоковирний (про предмети). 2. З коротким стовбуром, який має вигнуте розгалуження гілок і коріння (про дерева).

РОЗКАРЯ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Незграбно вигнутий, розчепірений. 2. Те саме, що **розкаря́куватий** 2.

РОЗКАРЯ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розкаря́чений.**

РОЗКАРЯ́ЧЕНО, *присл.*, *розм.* Незграбно вигинаючи ноги.

РОЗКАРЯ́ЧИТИ *див.* **розкаря́чувати.**

РОЗКАРЯ́ЧИТИСЯ *див.* **розкаря́чуватися.**

РОЗКАРЯ́КУВАТИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **розкаря́куватий.**

РОЗКАРЯ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКАРЯ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Незграбно вигинаючи, розставляти в різні боки (зазвичай ноги).

РОЗКАРЯ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКАРЯ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Розкарячувати свої ноги; сидіти або стояти, розкарячивши ноги. // Незграбно вигинаючись, розчепірювати пальці (про руку).

РОЗКАСИРУВА́ТИ *див.* **розкасува́ти.**

РОЗКАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкасува́ти.** // **розкасо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкасува́ти.**

РОЗКАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і рідко* **РОЗКАСИРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Розформувати, призначивши в інші місця. 2. *розм.* Витратити або зовсім ліквідувати що-небудь.

РОЗКА́Т, -у, *ч.* 1. Схил або укочене чим-небудь місце (перев. на зимовій дорозі). 2. *заст.* Плоский насип або дерев'яний поміст біля кріпосної стіни чи окопу для встановлення гармат. // *розм.* Весь кріпосний вал, усе земляне укріплення фортеці. 3. *спец.* Стальне полотно, яке рухається між прокатними валками на прокатному стані. 4. *перев. мн.* Тривалий, розкотистий гук, відзвук, який лунає, поширюється далеко навкруги.

РОЗКАТА́ТИ *див.* **розка́чувати[1].**

РОЗКАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Захопитися катанням, забувши про все інше.

РОЗКАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розка́тувати.**

РОЗКА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Захоплюватися катанням, кататися тривалий час.

РОЗКА́ЧАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкача́ти[1].** // *у знач. прикм.*

РОЗКА́ЧАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкача́ти[2].**

РОЗКАЧА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **розкача́ти[1].**

РОЗКАЧА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **розкача́ти[2].**

РОЗКАЧА́ТИ[1] *див.* **розка́чувати[1].**

РОЗКАЧА́ТИ[2] *див.* **розка́чувати[2].**

РОЗКАЧА́ТИСЯ[1] *див.* **розка́чуватися[1].**

РОЗКАЧА́ТИСЯ[2] *див.* **розка́чуватися[2].**

РОЗКА́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **розка́чуватися[2].**

РОЗКА́ЧУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **розка́чувати[1].**

РОЗКА́ЧУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **розка́чувати[2].**

РОЗКА́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і розм.* **РОЗКАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Розплющуючи, розплющуючи, робити що-небудь плоским, тонким. 2. Розгортати, розпластувати що-небудь згорнуте, скатане. 3. *тільки док.*, *розм.* Зробити швидко і легко яку-небудь справу, виконати якесь завдання.

РОЗКА́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Штовхаючи кого-, що-небудь уперед-назад або вгору-вниз, надавати йому коливального руху; розхитувати. *Розкачати човен.* // *тільки док.*, *розм.* Розштовхуючи, вивести кого-небудь із дрімотного або задумливого стану.

РОЗКА́ЧУВАТИСЯ[1], -уеться, *недок.*, **РОЗКАЧА́ТИСЯ**, -а́еться, *док.* 1. Внаслідок розкачування розплескуватися, розплющуватися, ставати плоским, тонким (перев. про тісто). 2. *тільки недок.* Пас. до **розка́чувати[1]** 1, 2.

РОЗКА́ЧУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКАЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Набирати коливального руху; розхитуватися. 2. *перен.*, *розм.* Виходити зі стану бездіяльності.

РОЗКА́ШЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗКА́ШЛЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *док.* Починати сильно, часто і довго кашляти.

РОЗКА́ШЛЯТИСЯ *див.* **розка́шлюватися.**

РОЗКА́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗКА́ЯТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *без додатка*, *у чому*, *рідко за що.* 1. Визнавати помилковість якого-небудь свого вчинку; шкодувати, усвідомлюючи необачність вчиненого. 2. *церк.* Зізнаватись у своїх гріхах; сповідатися.

РОЗКА́ЯНИЙ, -а, -е. Який розкаявся у чому-небудь. ** **Розка́яний грі́шник:** а) людина, яка розкаялась у порушеннях Божих заповідей; б) людина, яка публічно визнала помилковість своїх вчинків, що суперечать узвичаєній у суспільстві моралі.

РОЗКА́ЯННЯ, -я, *с.* Почуття жалю з приводу якого-небудь свого помилкового, необачного вчинку.

РОЗКА́ЯТИСЯ *див.* **розка́юватися.**

РОЗКВА́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати довго і сильно квакати (зазвичай про жабу). // Почати видавати звуки, схожі на квакання жаби.

РОЗКВАРТИРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розквартиро́вувати.** // **розквартиро́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКВАРТИРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКВАРТИРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Оселяти де-небудь, розміщувати по квартирах.

РОЗКВАРТИРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКВАРТИРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Оселятися де-небудь, розміщуватися по квартирах (про військову частину, велику групу людей і т. ін.). // *тільки док.*, *рідко.* Зупинитися де-небудь на тривале проживання.

РОЗКВАРТИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розквартирува́ти і розквартирува́тися.**

РОЗКВАРТИРУВА́ТИ *див.* **розквартиро́вувати.**

РОЗКВАРТИРУВА́ТИСЯ *див.* **розквартиро́вуватися.**

РО́ЗКВАС, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **заква́ска** 1.

РОЗКВА́СИТИ *див.* **розква́шувати.**

РОЗКВА́СИТИСЯ *див.* **розква́шуватися.**

РОЗКВА́СЛИЙ, -а, -е. Мокрий від надмірної вологи; багнистий, грузький.

РО́ЗКВАСЬ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **бездорі́жжя** 2.

РОЗКВАЦЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *док.*, *діал.* Розкваситися (у 1 знач.).

РОЗКВА́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розква́сити.** // **розква́шено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який розквасився, став багнистим, грузьким (про землю, дорогу, шлях і т. ін.).

РОЗКВА́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розква́шувати.**

РОЗКВА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКВА́СИТИ**, -а́шу, -а́сиш, *док.*, *перех.* 1. Розмочуючи, робити багнистим, грузьким (землю, дорогу, шлях і т. ін.). // Розмочуючи, псувати що-небудь, робити непридатним для користування. 2. *розм.* Розбивати до крові (зазвичай обличчя, ніс). ** **Розква́сити гу́би**, *фам.*: а) скривити губи, збираючись заплакати або плачучи; б) розплакатися; в) почати задаватися, чванитися.

РОЗКВА́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКВА́СИТИСЯ**, -а́шуся, -а́сишся, *док.* 1. Розмокаючи, ставати багнистим, грузьким (про землю, дорогу, шлях і т. ін.). 2. *тільки док.*, *фам.* Скривити губи, збираючись заплакати. 3. *тільки недок.* Пас. до **розква́шувати.**

РОЗКВИЛИ́ТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *фольк.* Почати видавати сильні, гучні звуки; розкричатися (про птахів). // *перен.* Почати плакати, ридати; розплакатися, розридатися.

РОЗКВИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **РОЗКВИ́ТУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *док.*, *розм.* 1. Здійснити взаємні грошові розрахунки, розплатитися один з одним. // *чим.* Заплатити за що-небудь натурою. 2. *перен.* Покінчити, упоратися з якою-небудь справою. // Відмовитися, звільнитися від чого-небудь. // Позбутися чого-небудь. ** **Розквита́тися з життя́м** – загинути, померти. 3. *перен.* Відплатити, помститися за вчинене зло, за кривду, образу і т. ін.

РОЗКВИ́ТУВАТИСЯ *див.* **розквита́тися.**

РО́ЗКВІТ, -у, *ч.* 1. Розпускання бутонів, поява квітів; цвітіння. 2. *перен.* Найкраща пора в розвитку фізичних, інтелектуальних і духовних сил людини. 3. *перен.* Найвищий ступінь піднесення, процвітання чого-небудь.

РОЗКВІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розквіта́ти.**

РОЗКВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗКВІ́ТНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* розквіт, розквітла, розквітло *і* розквітнув, розквітнула, розквітнуло; *док.* 1. Розкривши бутони, давати квітки; розпускатися. // Покриватися, встелятися квітами, буяти цвітінням. 2. *перен.* Досягати найкращої пори розквіту своїх фізичних і духовних сил, молодості, краси, таланту і т. ін. // Ставати радісним, жвавим, набувати радісного, жвавого вигляду. // Проявлятися з більшою силою, міцніти (про почуття, талант і т. ін.). // Пройматися, сповнюватися радістю, щастям. *Розквітати посмішкою.* 3. *перен.* Успішно розвиваючись, досягати найвищого ступеня піднесення, процвітання. // *поет.* Ставати кращим, прекраснішим.

РОЗКВІ́ТЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розквітнути.** 2. *у знач. прикм.* Який розкрив свої бутони, розпустився. // Який покрився, встелився квітами, буяє цвітінням. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який досяг найвищого розквіту своїх фізичних і духовних сил, молодості, краси, таланту і т. ін. (про людину). // Пройнятий, сповнений радістю, щастям. 4. *у знач. прикм.*, *перен.* Який, успішно розвиваючись, досяг найвищого ступеня піднесення, процвітання.

РОЗКВІ́ТЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розкві́тлий.**

РОЗКВІ́ТНУТИ *див.* **розквіта́ти.**

РОЗКВІ́ТЧАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розквітча́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який покрився, встелився квітами, буяє цвітінням.

РОЗКВІТЧА́ТИ *див.* **розкві́тчувати.**

РОЗКВІТЧА́ТИСЯ *див.* **розкві́тчуватися.**

РОЗКВІ́ТЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКВІТЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Покривати, встеляти, прикрашати що-небудь квітами, роблячи яскравішим, барвистішим.

РОЗКВІ́ТЧУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, **РОЗКВІТЧА́ТИСЯ**, -а́еться, *док.*, *рідко.* Покриватися, встелятися квітами, стаючи яскравішим, барвистішим.

РОЗКВОКТА́ТИСЯ, -вокчу́ся, -во́кчешся, *док.*, *розм.* 1. Почати багато квоктати (у 1 знач.). 2. *перен.*, *ірон.* Те саме, що **розбурча́тися.**

РОЗКИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати часто кивати (у 1, 2 знач.).

РО́ЗКИД, -у, *ч.* 1. Дія і стан за знач. **розкида́ти[1]** 1, 2, 4 і **розкида́тися[1]** 1, 2. 2. Розташування об'єктів у різних місцях. 3. Відхилення результатів вимірювань, показів. 4. У системах обробки інформації – розташування логічно суміжних об'єктів (напр. записів файлу) у фізично несуміжних ділянках пам'яті. 5. *рідко.* Постава кінцівок (у тварин).

РОЗКИДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розкидає що-небудь, признач. для цього.

РОЗКИ́ДАНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розки́дати[1].** // **розки́дано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Покладений не на своєму місці, безладно. // Який перебуває у безпорядку; неприбраний. 3. *у знач. прикм.* Який змушений жити, працювати у різних місцях, далеко один від одного (про всіх чи багатьох). 4. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Необачно, марно витрачений. 5. *у знач. прикм.*, *розм.* Який ні на чому не зосереджується.

РОЗКИ́ДАНИЙ[2] -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розки́дати[2].** // **розки́дано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який розташувався, розмістився де-небудь. // Розташований у різних місцях (про все чи багато чого-небудь). // Розосереджений поодинці, купками, групами (безладно чи у певному порядку). // Який має складові частини, віддалені одна від одної; роз'єднаний. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Логічно не зв'язаний, непослідовний (про думки).

РОЗКИ́ДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розки́даний.**

РОЗКИ́ДАНІСТЬ[1], -ності, *ж.* Властивість за знач. **розки́даний[1]** 2 – 5.

РОЗКИ́ДАНІСТЬ[2], -ності, *ж.* Стан за знач. **розки́даний[2]** 2, 3.

РОЗКИДА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **розкида́ти[1].**

РОЗКИДА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **розкида́ти[2].**

РОЗКИ́ДАНО, *присл.* 1. Вільно, невимушено розкинувшись (*див.* **розкида́тися[2]** 1, 2). 2. У різних місцях, окремо один від одного.

РОЗКИ́ДАТИ[1] *див.* **розкида́ти[1].**

РОЗКИДА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗКИ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Кидати в різні боки які-небудь предмети, порушуючи порядок їх первісного розташування. // *на* (*по*) *чому.* Кидати, розсипати що-небудь по якійсь поверхні. // *безос.* // Розтоптувати, розминати (ногами, колесами і т. ін.) що-небудь, відкидаючи його в різні боки. // Розгрібати, розворушувати (солому, сіно і т. ін.). // Руйнувати, розвалювати яку-небудь будівлю або щось складене в купу. // Прокладаючи собі дорогу в натовпі або відбиваючись від кого-небудь, енергійними рухами розштовхувати, розпихати людей у різні боки. // *перен.* Розповсюджувати, поширювати що-небудь серед багатьох. 2. Кидати або класти не на своє місце, не дотримуючись певного порядку. 3. *розм.* Змушувати (всіх чи багатьох) жити, працювати в різних місцях, далеко один від одного. 4. *розм.* Необачно, марно витрачати що-небудь.

РОЗКИ́ДАТИ[2] *див.* **розкида́ти[2].**

РОЗКИДА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗКИ́НУТИ**, -ну, -неш *і діал.* **РОЗКИ́ДАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Розставляти, простягати, простирати вільно, невимушено (руки, ноги, крила). // *неперех.* Робити різкі рухи руками або ногами під час розмови, сміху і т. ін. // Розпускати в різні боки далеко від стовбура (гілля, коріння, листя). // Відгортати в різні боки (краї, поли одягу). // Безладно розсипати, куйовдити (волосся). 2. *перех.* Стелити, розстеляти що-небудь на чомусь, розпростирати, навішувати над чимсь. // *тільки док.* Надати вільної, невимушеної пози власному тілові (в ліжку, кріслі і т. ін.). // Напинати (вітрила). ** **Розкида́ти на ка́ртах** – займатися ворожінням. 3. *перех.* Розташовувати, розміщувати, будувати (стан, табір, намет і т. ін.). // Плести (павутину). // Ставити (сіті, невід і т. ін.). 4. *перех.* Робити видним кому-небудь, розкривати щось. 5. *перех.*, *розм.* Розподіляти кого-небудь по місцях роботи. // *також без додатка.* Розподіляти на певний проміжок часу; розраховувати. ** **Розкида́ти на па́льцях** – рахувати що-небудь. 6. *перев. неперех.*, *розм.* Думати, розмірковувати над чим-небудь, про щось.

РОЗКИ́ДАТИСЯ[1] *див.* **розкида́тися[1].**

РОЗКИДА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗКИ́ДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Розлітатися, розсипатися навкруги. 2. *тільки недок.*, *розм.* Необачно, марно витрачати що-небудь своє. // Не дорожити ким-, чим-небудь, не прагнути зберегти, залишити його у себе, при собі. ** **Розкида́тися слова́ми** – бути необачним у висловлюваннях. 3. *тільки недок.*, *розм.* Братися за кілька чи багато справ одночасно, не зосереджуючись серйозно на жодній з них. 4. *тільки недок.* Пас. до **розкида́ти[1]** 1, 2, 4.

РОЗКИ́ДАТИСЯ[2] *див.* **розкида́тися[2].**

РОЗКИДА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗКИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся *і діал.* **РОЗКИ́ДАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Розставлятися, простягатися, простиратися вільно, невимушено (про руки, ноги, крила). // Розпускатися в різні боки далеко від стовбура (про гілля, коріння, листя). // Розпускати в різні боки далеко від стовбура своє гілля, коріння, листя. // Відгортатися, розходитися в різні боки (про краї, поли одягу). 2. *тільки док.* Прибрати вільну, невимушену позу (в ліжку, кріслі і т. ін.). // Вільно розкинути руки й ноги у сні. // Упасти, розпростершись на чому-небудь (про мертвого або тяжкопораненого). 3. Розташовуватися, розміщуватися, рости де-небудь. // *чим.* Розташовуватися, розміщуватися, рости де-небудь, чітко вирізняючись своїми складовими частинами. // *тільки док.*, *по* (*на*, *в*, *у*) *чому.* Розосередитися поодинці, купками, групами (безладно або у певному порядку). // *розм.* Розсипатися, розбрідатися на певній площі. 4. Простягатися, простелятися на далеку відстань,

на великій площі. // Лунати на далеку відстань. // Відкриватися погляду; простелятися перед очима. 5. *рідко.* Ділитися на групи, частини. 6. *тільки недок.* Пас. до **розкидáти**² 1 – 3.

РОЗКИДÁЧ, -á, *ч.* 1. Той, хто що-небудь розкидає. 2. *спец.* Пристрій для внесення в ґрунт органічних і мінеральних добрив.

РОЗКИДÁЧКА, -и. Жін. до **розкидáч** 1.

РОЗКИ́ДИСТИЙ, -а, -е. 1. Який має широко розгалужене гілля, пагони. // Який широко розходиться у різні боки, розгалужується. *Розкидисте гілля.* 2. Широкий, просторий.

РОЗКИ́ДИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **розки́дистий**.

РОЗКИ́ДКА, -и, *ж.* Компонент узору художньої вишивки.

РОЗКИ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Позбавлений внутрішньої зібраності, нездатний зосередитися на чому-небудь.

РОЗКИДНИ́Й, -á, -é. 1. Якого можна розсунути, розкласти. 2. *с. г.* Який служить для розкидання, розсіювання зерна. // Який здійснюється способом розкидання, розсіювання.

РОЗКИ́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розкидáти**.

РОЗКИ́ДЧАСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **розки́дистий**.

РОЗКИ́НЕНИЙ *див.* **розки́нутий**.

РОЗКИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розки́нути, розки́нутися**.

РОЗКИ́НУТИ *див.* **розкидáти**².

РОЗКИ́НУТИЙ, *рідко* **РОЗКИ́НЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розки́нути**. // **розки́нуто**, *рідко* **розки́нено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКИ́НУТИСЯ *див.* **розкидáтися**².

РОЗКИПÁТИ, -áє, *недок.*, **РОЗКИПІ́ТИ**, -и́ть, *док.* 1. Те саме, що **розкипáтися** 1.

РОЗКИПÁТИСЯ, -áється, *недок.*, **РОЗКИПІ́ТИСЯ**, -пи́ться, *док.* 1. Варячись, ставати м'яким; розварюватися 2. *тільки док.* Почати дуже, бурхливо кипіти. 3. *перен., розм.* Ставати збудженим, роздратованим.

РОЗКИПІ́ЛИЙ, -а, -е. Який розкипівся, розварився.

РОЗКИПІ́ТИ *див.* **розкипáти**.

РОЗКИПІ́ТИСЯ *див.* **розкипáтися**.

РОЗКИП'ЯТИ́ТИСЯ, -ячу́ся, -яти́шся, *док., розм.* Те саме, що **розкипáтися** 3.

РОЗКИСÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкисáти**.

РОЗКИСÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **РОЗКИ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Під дією води, вологи або тепла ставати м'яким, грузьким, перетворюватися на кисіль, місиво. // Насичуючись вологою, розбухати. 2. *перен., розм.* Внаслідок чого-небудь набувати розслабленого стану, ставати млявим. // Втрачати волю, витримку, бажання діяти. // Піддаватися сентиментальному настрою; розчулюватися.

РОЗКИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкисли́ти**. // **розки́слено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен., розм.* Який унаслідок чого-небудь набув розслабленого стану, став млявим.

РОЗКИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкисли́ти**.

РОЗКИ́СЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розки́снути**. 2. *у знач. прикм.* Який під дією води, вологи або тепла став м'яким, грузьким, перетворився на кисіль, місиво. 3. *у знач. прикм., перен., розм.* Який унаслідок чого-небудь набув розслабленого стану, став млявим. // Якому не властива зібраність, зосередженість. // Який виражає розслаблений стан, млявість.

РОЗКИ́СНЕННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **розкисни́ти, розкисня́ти, розки́снювати**. *Розкиснення сталі.*

РОЗКИСНИ́ТИ *див.* **розкисня́ти**.

РОЗКИ́СНУТИ *див.* **розкисáти**.

РОЗКИ́СНЮВАННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **розки́снювати**.

РОЗКИ́СНЮВАТИ *див.* **розкисня́ти**.

РОЗКИ́СНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **розки́снювати**.

РОЗКИ́СНЮВАЧ, -а, *ч., спец.* Хімічна речовина, признач. для розкиснювання металу.

РОЗКИСНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **РОЗКИ́СНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКИСНИ́ТИ**, -лю, -ли́ш, *док., перех., спец.* Очищати метал, видаляючи з нього кисень.

РОЗКИСНЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **розкисня́ти**.

РОЗКІ́Л, -кóлу, *ч.* 1. *с. г.* Невелика трикутна загорожа для відбору овець, свиней і т. ін. 2. Місце, в якому що-небудь розколене або розкололося; розщіп.

РОЗКІЛЬЦЮВÁТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех., спец.* Звільнити від кільця (зазвичай птаха).

РОЗКІЛЬЦЮВÁТИСЯ, -ю́ється, *док., спец.* Звільнитися від кільця (зазвичай про птаха).

РОЗКІ́С, -кóсу, *ч., тех.* Розпірка, похило розташована до горизонтальних або вертикальних частин конструкції.

РÓЗКІШ, -коші, *ж.* (*мн.* **розкóші**, -ів). 1. *перев. одн.* Життєва вигода, пов'язана з комфортом, багатством, пишнотою. // Надмірність в обстановці, убранні. 2. Життя в достатках, з комфортом. *Купатися в розкошах.* 3. *перев. мн.* Надмірності в задоволенні життєвих потреб, пов'язані з марнотратством. // *перев. мн.* Коштовні речі, які не є першою необхідністю. // *перев. одн.* Що-небудь зазвичай неможливе, недоступне, недозволене. // *тільки одн., розм.* Про що-небудь дуже смачне. 4. *перев. одн.* Солодка знемога, млість від чого-небудь пережитого. // Найвищий ступінь прояву чого-небудь. // Насолода, щастя від чого-небудь. 5. Багатство природи. 6. *тільки одн.* Краса, пишність, яскравість чого-небудь. 7. *тільки одн., у знач. присудк. сл., розм.* Про те, що викликає чиєсь захоплення, є дуже приємним для когось, повністю задовольняє кого-небудь. // Роздолля (у 2 знач.).

РОЗКІ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається розкішшю (у 1 знач.), багатством оздоблення, коштовністю і т. ін. // Просторий, зручний для проживання. // Добре обладнаний, багато укомплектований. // Дуже смачний. 2. Який супроводжується великими витратами грошей, марнотратством. // Який проходить у достатках, безтурботності. 3. Щедрий на природні багатства. // Багатий, красивий. // Буйний у своєму рості, цвітінні. 4. Який відзначається красою, пишністю, яскравістю. // Щедрий на тепло, яскраві фарби. 5. Який задовольняє найвищі естетичні вимоги, смаки. // Вишуканий, прекрасний. // З красивою, привабливою зовнішністю (про людей). // В яскравому вбранні, пишний (про тварин і птахів). // *розм.* Огрядний.

РОЗКІ́ШНИК, -а, *ч., рідко.* Той, хто живе в розкоші; сибарит.

РОЗКІ́ШНИЦЯ, -і, *ж.* 1. *рідко.* Жін. до **розкі́шник**. 2. *зах.* Жіночий статевий орган.

РОЗКІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **розкі́шний**.

РОЗКІ́ШНО, *присл.* 1. З великою розкішшю (у 1 знач.). 2. Витрачаючи великі гроші, у достатках, безтурботно. 3. Буйно, пишно. 4. Дуже красиво, яскраво, барвисто. 5. Задовольняючи найвищі естетичні вимоги, смаки; вишукано, прекрасно. 6. *у знач. присудк. сл., розм.* Захоплююче, дуже приємно.

РÓЗКЛАД, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розклáсти, розкладáти**. 2. Дія і стан за знач. **розкладáти- ся** 3 – 5. ** **Реáкція рóзкладу** – хімічна реакція, внаслідок якої одна речовина розпадається на дві або на кілька нових речовин. ** **Рóзклад тканúн** – зміни у тканинах, які виникають після зупинки їх життєдіяльності й зумовлені процесами аутолізу і/або гниття. 3. Графік (занять, руху поїздів і т. ін.). // Розпорядок, режим (дня і т. ін.). 4. *рідко.* Структура, архітектура якої-небудь споруди.

РОЗКЛАДÁЙКА, -и, *ж., розм.* Легке розкладне ліжко.

РОЗКЛАДÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розкладання.

РОЗКЛАДÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкладáти** 1 – 6 і **розкладáтися** 1 – 4.

РОЗКЛАДÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **РОЗКЛÁСТИ** *і рідше* **РОЗІКЛÁСТИ**, -аду́, -аде́ш, *док., перех.* 1. Класти, розставляти, розміщати окремо одне від одного, у різних місцях (усе чи багато чого-небудь). // Класти на якій-небудь поверхні знаряддя праці, їжу, білизну тощо, готуючись до роботи, обіду, відпочинку і т. ін. // Розміщувати, розставляти що-небудь у порядку, зручному для загального огляду. // Розподіляти що-небудь на порції. // Класти у певному порядку гральні карти, займаючись ворожінням або пасьянсом. 2. Класти що-небудь, розправляючи, розтягуючи по поверхні. // Класти, розкриваючи що-небудь (книгу, зошит і т. ін.). // Простягати, простирати що-небудь (гілля, крила, ноги і т. ін.). // Розставляти який-небудь складений предмет, розгинаючи, розпрямляючи в місцях згину, з'єднання. 3. Укладаючи дрова, хмиз і т. ін., розпалювати, розводити вогонь. 4. Ділити на складові частини, елементи. // Подавати який-небудь математичний вираз у вигляді суми або добутку інших виразів. *Розкласти число на доданки.* // Аналізуючи що-небудь, ділити умовно на складники. 5. *розм.* Піддавати що-небудь детальному аналізові. *Розкладати в умі.* ** **Розкладáти по пу́нктах** – привести у певну систему, логічну послідовність. 6. Розподіляти що-небудь між кимсь, керуючись певними розрахунками. 7. *перен.* Доводити до повного морального занепаду, розладу; дезорганізовувати.

РОЗКЛАДÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **РОЗКЛÁСТИСЯ** *і рідко* **РОЗІКЛÁСТИСЯ**, -аду́ся, -аде́шся, *док.* 1. *розм.* Зупинятися, розташовуватися, робити привал де-небудь, на якомусь місці. // *тільки док.* Розміститися, розкинутися де-небудь. 2. Розміщати, розставляти свої речі (зазвичай після дороги, переїзду). 3. Ділитися на складові частини, елементи. // Мати властивість розпадатися на доданки або множники (про математичний вираз). 4. Піддаватися розпаду під дією бактерій; гнити. 5. *перен.* Доходити до повного морального занепаду, розладу; дезорганізовуватися. 6. *тільки недок.* Пас. до **розкладáти**.

РОЗКЛАДÁЧ, -á, *ч.* Той, хто що-небудь розкладає.

РОЗКЛАДÁЧКА, -и, *ж.* 1. *розм., рідко.* Те саме, що **розкладáйка**. 2. Жін. до **розкладáч**.

РОЗКЛАДÁЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розкладáти**.

РОЗКЛÁДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розклáсти**. // **розклáдено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКЛÁДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розклáсти, розкладáти** 1 – 6 і **розклáстися, розкладáтися** 1 – 4.

РÓЗКЛÁДКА, -и, *ж.* 1. *тільки* **розкладкá**. // Місце на базарі, де продають приношені речі. 2. Пропорція, за якою що-небудь розподіляється. 3. Те, що підлягає виконанню після розподілу, проведених розрахунків.

РОЗКЛАДКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рóзклáдка**.

РОЗКЛАДНИ́Й, -á, -é. Якого можна розкласти, розсунути, розгинаючи, розпрямляючи в місцях згину, з'єднання.

РОЗКЛÁДНИК, -а, *ч.* 1. Те, що сприяє розкладанню чого-небудь на окремі частини, елементи. 2. *перен.* Той, хто сприяє моральному занепадові, розладові, дезорганізації кого-небудь.

РОЗКЛÁДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Який сприяє моральному занепадові, розладові, дезорганізації кого-небудь.

РОЗКЛÁДНИЦЯ, -і, *перен.* Жін. до **розклáдник** 2.

РОЗКЛÁДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість чого-небудь розкладатися чи бути розкладеним.

РОЗКЛАДÓВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **розклáдницький**.

РОЗКЛÁДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розкладáти**.

РОЗКЛÁНЮВАТИСЯ, -юююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗКЛÁНЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *док.* 1. Кланятися багато на знак поваги до кого-небудь. // Відповідати поклонами на оплески, вітання публіки. 2. Кланятися кому-небудь при зустрічі або прощанні.

РОЗКЛÁНЯТИСЯ *див.* **розклáнюватися**.

РОЗКЛÁСТИ *див.* **розкладáти**.

РОЗКЛÁСТИСЯ *див.* **розкладáтися**.

РОЗКЛÉСНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розклéїти**. // **розклéєно**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен., розм.* Який занепав духом. // Який погано себе почуває, нездужає.

РОЗКЛÉСНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Стан за знач. **розклéсний** 2.

РОЗКЛÉЇТИ *див.* **розклéювати**.

РОЗКЛÉЇТИСЯ *див.* **розклéюватися**.

РОЗКЛÉЙКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **розклéювання**. 2. Те, що розклеєне.

РОЗКЛЕКÓТАНИЙ, -а, -е. 1. Який розклекотався (у 1 знач.). 2. *перен.* Який розклекотався (у 2 знач.). // Схожий на клекіт.

РОЗКЛЕКОТÁТИСЯ, -очу́ся, -óчешся *і* **РОЗКЛЕКОТІ́ТИСЯ**, -очу́ся, -оти́шся, *док.* 1. Почати випускати бульки під час кипіння, видаючи клекіт. 2. *перен.* Розхвилюватися, вимовляючи або видаючи звуки, схожі на клекіт.

РОЗКЛЕКОТІ́ТИСЯ *див.* **розклекотáтися**.

РОЗКЛÉПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розклепáти**. // **розклéпано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКЛÉПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розклéпаний**.

РОЗКЛЕПÁТИ *див.* **розклéпувати**.

РОЗКЛЕПÁТИСЯ *див.* **розклéпуватися**.

РОЗКЛЕПИ́ТИ *див.* **розклі́плювати**.

РОЗКЛÉПНИК, -а, *ч., тех.* Той, хто розклепує щонебудь.

РОЗКЛÉПУВАННЯ, -я, *с., тех.* Дія за знач. **розклéпувати** 1.

РОЗКЛÉПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКЛЕПÁТИ**, -áю, -áєш, *док., перех.* 1. *тех.* Розплющувати щось ударами молота, чого-небудь важкого. 2. *тех.* Роз'єднувати які-небудь деталі, виймаючи заклепки. 3. *перен., розм.* Розповідати, не тримаючи чогонебудь у таємниці.

РОЗКЛÉПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗКЛЕПÁТИСЯ**, -áється, *док., тех.* 1. Розплющуватися під ударами молота, чого-небудь важкого. 2. *тільки недок.* Пас. до **розклéпувати**.

РОЗКЛÉЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розклéювати** 1, 2.

РОЗКЛÉЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКЛÉЇТИ**, -éю, -éїш, *док., перех.* 1. Роз'єднувати що-небудь склеєне. // Розкривати, розтуляти (губи, очі, повіки). 2. Наклеювати скрізь, у різних місцях. 3. *розм.* Розбивати до крові (зазвичай ніс).

РОЗКЛÉЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗКЛÉЇТИСЯ**, -éюся, -éїшся, *док.* 1. Роз'єднуватись у місцях склеювання (про предмети). // Розкриватися, розтулятися (про губи, очі, повіки). 2. *перен., розм.* Розладнуватися, не відбуватися (про справи, починання і т. ін.). // Припинятися, розриватися (про дружні, інтимні або сімейні стосунки). 3. *перен., розм.* Занепадати духом. // Погано себе почувати, нездужати. // Погіршуватися (зазвичай про стан здоров'я). 4. *тільки недок.* Пас. до **розклéювати** 1, 2.

РОЗКЛÉЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто розклеює що-небудь (у 1, 2 знач.).

РОЗКЛÉЮВАЧКА, -и. Жін. до **розклéювач**.

РОЗКЛИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розклини́ти**.

РОЗКЛИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розклини́ти, розкли́нювати**.

РОЗКЛИНИ́ТИ *див.* **розкли́нювати**.

РОЗКЛИНИ́ТИСЯ *див.* **розкли́нюватися**.

РОЗКЛИ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розклинення чого-небудь.

РОЗКЛИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкли́нювати**.

РОЗКЛИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКЛИНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Вбиваючи або вставляючи клин, розщеплювати чи розширювати що-небудь.

РОЗКЛИ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗКЛИНИ́ТИСЯ**, -ни́ться, *док.* 1. Розщеплюватися від забитого клину. 2. *тільки недок.* Пас. до **розкли́нювати**.

РОЗКЛІ́ПАТИСЯ *див.* **розклі́пуватися**.

РОЗКЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКЛЕПИ́ТИ**, -клеплю́, -клéпиш; *мн.* розклéплять, *док., перех., розм.* Розплющувати (очі), розтуляти повіки.

РОЗКЛІ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКЛІ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Часто кліпати очима після сну або від яскравого світла.

РОЗКЛОПОТÁТИСЯ, -очу́ся, -óчешся, *док., розм.* Почати багато і часто клопотатися.

РОЗКЛÓЧИТИСЯ, -иться, *док., розм.* Розпастися на окремі частини, клоччя.

РОЗКЛУБÓЧЕНИЙ, -а, -е. Який має вигляд нагромаджених клубків.

РОЗКЛУБÓЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розклубóчений**.

РОЗКЛЬÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розклювáти**. // **розкльóвано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКЛЬÓВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКЛЮВÁТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех.* 1. Клюючи, поїдати, роз-

тягувати що-небудь. 2. Розбивати, пошкоджувати кого-, що-небудь дзьобом.

РОЗКЛЬО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розклошити**. // *у знач. прикм.*

РОЗКЛЬО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розкльо́шений**.

РОЗКЛЬОШИ́ТИ *див.* **розкльо́шувати**.

РОЗКЛЬОШО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розкльо́шений**.

РОЗКЛЬО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКЛЬОШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.* Розширяти донизу (одяг), вшиваючи клин (клини).

РОЗКЛЮВА́ТИ *див.* **розклльо́вувати**.

РОЗКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який звільнився від кайданів. // *перен.* Який звільнився від залежності, неволі, рабства. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* На якому розтанув сніг, лід (про землю, водну поверхню).

РОЗКОВЕРЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **розкапризува́тися**.

РОЗКО́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зробити слизьким.

РОЗКО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати довго і часто ковзатися (на ковзанах, санках і т. ін.).

РОЗКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розко́вувати**.

РОЗКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКУВА́ТИ** *і* **РОЗКУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Розбивати, роз'єднувати що-небудь, з'єднане куванням. // Знімати кайдани з кого-небудь. // *перен.* Звільняти від залежності, неволі, рабства. // Звільняти від підків (коня). *Розковувати сили.* 2. Куванням сплющувати, робити тоншим що-небудь. 3. *перен.* Звільняти від снігу і льоду (землю, водну поверхню). 4. *заст.*, *уроч.* Перековуючи, робити з чогонебудь щось інше.

РОЗКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Звільнятися від кайданів. // *перен.* Звільнятися від залежності, неволі, рабства. 2. Звільнятися від підков, губити підкови (про коней). 3. *перен.* Звільнятися від снігу і льоду (про землю, водну поверхню). 4. *тільки недок.* Пас. до **розко́вувати** 1, 2, 4.

РОЗКОДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкодува́ти**.

РОЗКОДО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкодо́вувати**.

РОЗКОДО́ВУВАТИ *див.* **розкодува́ти**.

РОЗКОДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкодува́ти**.

РОЗКОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **РОЗКОДО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Розгадати, вгадати, розкрити код, секрет чого-небудь. 2. *розм.* Позбавити кого-небудь гіпнотичного впливу, навіювання, яке було проведено з якою-небудь метою (зазвичай при лікуванні алкоголізму, паління).

РОЗКОДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Пас. до **розкодува́ти**.

РОЗКОКО́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док.*, *розм.* Почати проявляти смішну зарозумілість, запальність; розгарячитися.

РОЗКО́Л, -у, *ч.* 1. *іст.* У Московщині середини 17 ст. – релігійний рух проти офіційної церкви, її догматів, який закінчився утворенням ряду сект. // Відокремлення від офіційної церкви. 2. *перен.* Дія і стан за знач. **розколо́ти, розко́лювати** 2 і **розколо́тися, розко́люватися** 2. 3. *спец.* Довгий вузький коридор із дерев'яних щитів з розширеним входом, який споруджується для індивідуального огляду та підрахунку овець, коней.

РОЗКО́ЛЕНИЙ *див.* **розко́лотий**.

РОЗКО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розко́лений**.

РОЗКО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розко́лювати**.

РОЗКОЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Надати чому-небудь коливального руху; розхитати.

РОЗКОЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Почати дуже коливатися, хитатися.

РОЗКО́ЛИНА, -и, *ж.* 1. Вузька ущелина в горах; міжгір'я. 2. Велика, глибока щілина, тріщина в чому-небудь.

РОЗКО́ЛИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **розко́лина**.

РОЗКОЛИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розколиса́ти**. // *у знач. прикм.*

РОЗКОЛИСА́ТИ *див.* **розколи́хувати**.

РОЗКОЛИСА́ТИСЯ *див.* **розколи́хуватися**.

РОЗКОЛИ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розколиха́ти**.

РОЗКОЛИХА́ТИ *див.* **розколи́хувати**.

РОЗКОЛИХА́ТИСЯ *див.* **розколи́хуватися**.

РОЗКОЛИ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розколи́хувати**.

РОЗКОЛИ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКОЛИХА́ТИ**, розколишу́, розколи́шеш *і рідко* розколиха́ю, розколиха́єш *і рідше* **РОЗКОЛИСА́ТИ**, розколишу́, розколи́шеш *і рідко* розколиса́ю, розколиса́єш, *док.*, *перех.* 1. Примушувати сильно колихатися, хитатися і т. ін. 2. *перен.* Вселяти тривогу, хвилювання. // Виводити зі стану замріяності, заціпеніння і т. ін., спонукати до дії.

РОЗКОЛИ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКОЛИХА́ТИСЯ**, розколишу́ся, розколи́шешся *і рідко* розколиха́юся, розколиха́єшся *і рідше* **РОЗКОЛИСА́ТИСЯ**, розколишу́ся, розколи́шешся *і рідко* розколиса́юся, розколиса́єшся, *док.* 1. Починати сильно колихатися. 2. *перен.* Сповнюватися тривогою, хвилюванням. // Виходити зі стану байдужості, замріяності, заціпеніння і т. ін.; приступати до дії. 3. *тільки недок.* Пас. до **розколи́хувати** 1.

РОЗКОЛО́ТИ *див.* **розко́лювати**.

РОЗКО́ЛОТИЙ, РОЗКО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розколо́ти**. // **розко́лото**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який розколовся (у 2 знач.).

РОЗКОЛО́ТИСЯ *див.* **розко́люватися**.

РОЗКОЛОТИ́ТИ *див.* **розколо́чувати**.

РОЗКОЛОТИ́ТИСЯ *див.* **розколо́чуватися**.

РОЗКО́ЛОТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **розко́лотий** 2.

РОЗКОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розколоти́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який часто і сильно б'ється, колотиться від перенапруження, хвилювання, збудження (про серце).

РОЗКОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКОЛОТИ́ТИ**, -лочу́, -ло́тиш, *док.*, *перех.* Розмішувати щонебудь, рівномірно розподіляючи в рідині. // Розбовтувати що-небудь, роблячи рідким.

РОЗКОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗКОЛОТИ́ТИСЯ**, -ло́титься, *док.* 1. Розмішуватися, рівномірно розподіляючись у рідині. // Розбовтуватися, стаючи рідким. 2. *перен.* Часто і сильно битися, колотитися від перенапруження, хвилювання, збудження (про серце). 3. *тільки недок.* Пас. до **розколо́чувати**.

РОЗКОЛО́ШКАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розколо́шкати**. 2. *у знач. прикм.* Розпатланий, скуйовджений (про волосся).

РОЗКОЛО́ШКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Спонукати кого-небудь до дії. // Змусити прокинутися від сну; розбудити. // Налякавши, примусити кого-небудь розбігтись у різні боки. 2. Розпатлати, скуйовдити (волосся). 3. *перен.* Розгромити в бою, бійці, сутичці; знищити.

РОЗКОЛО́ШКАТИСЯ, -ається, *док.*, *розм.* Розпатлатися, скуйовдитися (про волосся).

РОЗКОЛОШМА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розгромити в бою, бійці, сутичці. // Розбити (перев. голову).

РОЗКОЛОШМА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розколошма́тити**.

РОЗКОЛУ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розколупа́ти**. // **розколу́пано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКОЛУПА́ТИ *див.* **розколу́пувати**.

РОЗКОЛУ́ПЛЮВАТИ *див.* **розколу́пувати**.

РОЗКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **РОЗКОЛУ́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКОЛУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Колупаючи, робити дірку, ямку, заглиблення і т. ін. у чому-небудь. // Копаючи, роздовбувати землю. 2. Колупаючи, розбирати що-небудь.

РОЗКО́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. *рел.*, *заст.* Учасник розколу (у 1 знач.). // Член однієї із сект, які належать до розколу; старообрядець, старовір. 2. *перен.* Той, хто вносить розкол (у 2 знач.).

РОЗКО́ЛЬНИЦТВО, -а, *с.* Діяльність, поведінка розкольника.

РОЗКО́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Характерний для розкольника. 2. *перен.* Який спричиняє розкол.

РОЗКО́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розко́льник**.

РОЗКО́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розколювання.

РОЗКО́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розко́лювати**. 2. Якого можна розколоти.

РОЗКО́ЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розко́люваний** 2.

РОЗКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розко́лювати** 1.

РОЗКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКОЛО́ТИ**, -колю́, -ко́леш, *док.*, *перех.* 1. Ударом, тиском і т. ін. розділяти що-небудь на частини, розбивати на уламки, шматки. // *безос.* // Розбивати (голову). 2. *перен.* Розділяти суспільство, колектив, організацію і т. ін. та їх членів на групи, вносячи розбіжність у думки, погляди. // Вносити у щонебудь внутрішній розлад, роздвоєність.

РОЗКО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗКОЛО́ТИСЯ**, -ко́леться, *док.* 1. Від удару, тиску і т. ін. розділятися на частини, уламки, шматки. 2. *перен.* Розділятися на групи внаслідок розбіжності в думках, поглядах (про суспільство, колектив, організацію і т. ін. та їх членів). // Набувати внутрішнього розладу, роздвоєності. 3. *тільки недок.* Пас. до **розко́лювати**.

РОЗКОМИЗИ́ТИСЯ, -ижу́ся, -изи́шся, *док.*, *розм.* Почати дуже вередувати, капризувати.

РОЗКОНВОЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розконвоюва́ти**. // **розконвойо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКОНВОЙО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розконвойо́ваний**.

РОЗКОНВО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розконвоюва́ти**.

РОЗКОНВОЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Звільнити від конвою.

РОЗКОНОПА́ТИТИ *див.* **розконопа́чувати**.

РОЗКОНОПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розконопа́тити**.

РОЗКОНОПА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розконопа́чувати**.

РОЗКОНОПА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКОНОПА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* Виймати зі шпарин, дірок те, чим вони були законопачені.

РОЗКОНСЕРВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Припинення консервації, поновлення діяльності, роботи чого-небудь.

РОЗКОНСЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розконсервува́ти**. // **розконсерво́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКОНСЕРВО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКОНСЕРВУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Припиняти консервацію, відновлювати діяльність підприємства, закладу і т. ін.

РОЗКОНСЕРВУВА́ТИ *див.* **розконсерво́вувати**.

РОЗКОНСПІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Зняти конспірацію з кого-, чого-небудь.

РОЗКО́П, -у, *ч.*, *рідко.* Розкопане місце. ** **Заклада́ти розко́п** – починати вести розкопки (у 2 знач.).

РОЗКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкопа́ти**. // **розко́пано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКОПА́ТИ *див.* **розко́пувати**.

РО́ЗКОПИ, -ів, *мн.* Те саме, що **розко́пка** 2.

РОЗКО́ПИНИ, -ин, *мн.* Те саме, що **розко́пка** 2.

РОЗКОПИ́РСАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкопирса́ти**. // **розкопи́рсано**, *безос. присудк. сл.*.

РОЗКОПИРСА́ТИ *див.* **розкопи́рсувати**.

РОЗКОПИ́РСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКОПИРСА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **розколу́пувати** 1. 2. Роздряпувати (болячку, рану, прищ і т. ін.). *Розкопирсати виразку.* // *перен.* Спричинювати моральні страждання, душевний біль.

РОЗКО́ПКА, -и, *ж.* 1. *чого.* Те саме, що **розко́пування**. 2. *тільки мн.* Роботи, спрямовані на пошуки і добування чого-небудь захованого під землею, снігом, руїнами і т. ін. // *археол.* Знімання шарів землі з метою добування, розкриття пам'яток старовини. // Місце, де ведуться або велися такі роботи.

РОЗКО́ПУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розкопок (у 2 знач.).

РОЗКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розко́пувати**.

РОЗКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКОПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Риючи, розгрібати, розривати що-небудь. // Розриваючи землю, розкидаючи руїни і т. ін., знаходити, відшукувати кого-, щонебудь. // Копаючи, риючи, розширювати що-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Детально розбирати що-небудь, копатися в чомусь з метою з'ясувати щось. // Знаходити, виявляти що-небудь внаслідок пошуків, розбору.

РОЗКО́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розко́пувати**.

РОЗКОРЕНИ́ТИСЯ *див.* **розкорі́нюватися**.

РОЗКОРЕНЯ́ТИСЯ *див.* **розкорі́нюватися**.

РОЗКОРІНИ́ТИСЯ *див.* **розкорі́нюватися**.

РОЗКОРІ́НЮВАТИСЯ, -юється *і* **РОЗКОРЕНЯ́ТИСЯ, РОЗКОРІНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **РОЗКОРЕНИ́ТИСЯ** *і* **РОЗКОРІНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Пускати коріння в різні боки. // *перен.* Кількісно розростатися (зазвичай про рід). 2. *перен.* Поширюватися, закріплятися в чому-небудь. // Зміцнювати своє становище.

РОЗКОРІНЯ́ТИСЯ *див.* **розкорі́нюватися**.

РОЗКОРКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкоркува́ти**. // **розкорко́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКОРКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкорко́вувати**.

РОЗКОРКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКОРКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Витягати корок і т. ін. із шийки пляшки.

РОЗКОРКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗКОРКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Випадати із шийки пляшки (про корок). 2. *тільки недок.* Пас. до **розкорко́вувати**.

РОЗКОРКО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Пристосування для розкорковування.

РОЗКОРКУВА́ТИ *див.* **розкорко́вувати**.

РОЗКОРКУВА́ТИСЯ *див.* **розкорко́вуватися**.

РОЗКОРМИ́ТИ *див.* **розко́рмлювати**.

РОЗКО́РМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкорми́ти**.

РОЗКО́РМЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розко́рмлювати**.

РОЗКО́РМЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКОРМИ́ТИ**, -кормлю́, -ко́рмиш; *мн.* розко́рмлять; *док.*, *перех.* Згодовуючи багато корму, робити жирним, угодованим (тварину).

РОЗКОРЧО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкорчува́ти**. // **розкорчо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКОРЧО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкорчо́вувати**.

РОЗКОРЧО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКОРЧУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Розчищати яку-небудь ділянку, викопуючи, вириваючи корчі дерев, чагарників.

РОЗКОРЧО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розкорчо́вувати**.

РОЗКОРЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкорчува́ти**.

РОЗКОРЧУВА́ТИ *див.* **розкорчо́вувати**.

РОЗКО́С, -у, *ч.*, *спец.* Бічний хід у шахті.

РОЗКО́СИЙ, -а, -е. 1. Який має косий розріз (про очі). 2. Який має розкосість (у 2 знач.).

РОЗКО́СИНА, -и, *ж.* 1. Косий розріз очей. 2. Те саме, що **косоо́кість**.

РОЗКОСИ́ТИСЯ, -кошу́ся, -ко́сишся, *док.*, *розм.* Захопитися косінням.

РОЗКОСИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Прикрашений, убраний квітами, стрічками і т. ін. (перев. про волосся).

РОЗКО́СІСТЬ, -сості, *ж.* 1. Властивість за знач. **розко́сий** 1. 2. Те саме, що **косоо́кість**.

РОЗКО́СО. Присл. до **розко́сий**.

РОЗКО́Т, -у, *ч.* 1. Розлога, широка, рівна поверхня. 2. *перев. мн.* Тривалий, розкотистий гук, який лунає, поширюється далеко навкруги.

РОЗКО́ТИСТИЙ, -а, -е. 1. Гучний і переривчастий, з розкотами (у 2 знач.). 2. З розлогою, широкою, рівною поверхнею. 3. *заст.* Легкий на ходу (про бричку, віз і т. ін.).

РОЗКО́ТИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **розко́тистий**.

РОЗКО́ТИСТО. Присл. до **розко́тистий** 1.

РОЗКОТИ́ТИ *див.* **розко́чувати**.

РОЗКОТИ́ТИСЯ *див.* **розко́чуватися**.

РОЗКО́ХАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкоха́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який, споживаючи багато їжі, став огрядним, жирним. // Який, живучи в достатках, став випещеним. // Який буйно розрісся за сприятливих умов (про рослинність).

РОЗКОХА́ТИ *див.* **розко́хувати**.

РОЗКОХА́ТИСЯ *див.* **розко́хуватися**.

РОЗКО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКОХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Надмірною їжею розгодовувати, робити огрядним, жирним (тіло). // Ростити, пестити в достатках (людину). // Дбайливо вирощувати (рослинність), створюючи сприятливі умови.

РОЗКО́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКОХА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Переставати кохати кого-небудь. 2. *заст.* Те саме, що **зако́хуватися**. 3. Споживаючи багато їжі, ставати огрядним, жирним. // Буйно розростатися за сприятливих природних умов (про рослинність).

РОЗКОЧЕГА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкочега́рити**.

РОЗКОЧЕГА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Роздути вогонь, пожежу, примусити розгорітися. 2. *перен.* Вивести зі стану пасивності, захопити, зацікавити чим-небудь.

РОЗКО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкоти́ти**.

РОЗКО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розко́чувати**.

РОЗКО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для розкочування.

РОЗКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розко́чувати**.

РОЗКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКОТИ́ТИ**, -кочу́, -ко́тиш, *док.*, *перех.* 1. Розгортати, розпластувати згорнуте (трубочкою, рулоном). // *рідко.* Відгинати закочені догори краї рукавів, холош і т. ін. 2. Котячи, скеровувати з одного місця в різні боки одне за одним. 3. Котячи, розганяючи, поступово збільшувати швидкість руху чого-небудь. 4. *перен.* Примушувати звучати лунко, розкотисто.

РОЗКО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗКОТИ́ТИСЯ**, -ко́титься, *док.* 1. Розгортатися, розпластуватися (про що-небудь згорнене трубочкою, рулоном). 2. Котитися з одного місця в різні боки, одне за одним. // Безладно розсипатися, розділяючись на пасма (про волосся). // Розходитися, розбігатися в різні боки. // Роз'їжджатися в різних напрямках (про засоби транспорту). // *перен.* Пориваючи дружні або сімейні зв'язки, починати жити в різних місцях. // *перен.*, *розм.* Користуючись попитом, ставати власністю кількох, багатьох. 3. Під час їзди хилитися з боку на бік на слизьких, нерівних місцях. 4. *перен.* Лунко, розкотисто звучати. // *безос.* // Передаватися на далеку відстань (про луну). 5. *перен.* Поширюватися, ставати відомим багатьом. 6. *перен.*, *розм.* Витрачатися швидко, у великій кількості, марно (про гроші, майно і т. ін.). 7. *рідко.* Розливаючись, виходити з берегів (про річку). 8. *тільки недок.* Пас. до **розко́чувати**.

РОЗКО́ШІ *див.* **ро́зкіш**.

РОЗКОШІ́ТИ, -іє, *недок.*, *рідко.* Ставати більш розкішним, пишним.

РОЗКО́ШЛАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розко́шлати**. 2. *у знач. прикм.* З непричесаним, скуйовдженим волоссям.

РОЗКО́ШЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розко́шланий**.

РОЗКО́ШЛАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Розтріпати, зробити кошлатим. // Скуйовдити (волосся).

РОЗКОШЛА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *док.*, **РОЗКОШЛА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **розко́шлати**.

РОЗКОШЛА́ТИТИСЯ, -а́чуся, -а́тишся, *док.*, **РОЗКОШЛА́ЧУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Стати розкошланим, скуйовдженим (про волосся).

РОЗКОШЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкошла́тити**. 2. *у знач. прикм.*

РОЗКОШЛА́ЧУВАТИ *див.* **розкошла́тити**.

РОЗКОШЛА́ЧУВАТИСЯ *див.* **розкошла́титися**.

РОЗКОШОЛЮ́Б, -а, *ч.* Те саме, що **розкі́шник**.

РОЗКОШОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Пристрасть, любов до розкоші, розкішного життя.

РОЗКОШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкошува́ти**.

РОЗКОШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Жити в достатку, розкошах. // Вести безтурботне, розгульне життя. // Відчувати задоволення, насолоду, втіху від чого-небудь. // *перен.* Виявляти себе у всій красі, силі (про природу).

РОЗКОШУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *рідко.* Зазнавати насолоди, втіхи від кого-, чого-небудь; утішатися кимсь, чимсь.

РОЗКРАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкрада́ти**.

РОЗКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗКРА́СТИ** *і рідко* **РОЗІКРА́СТИ**, -кра́ду, -кра́деш, *док.*, *перех.* Красти частинами, час від часу.

РОЗКРАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **розкрада́ти**.

РОЗКРАДА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто розкрадає що-небудь.

РОЗКРАДА́ЧКА, -и. Жін. до **розкрада́ч**.

РОЗКРА́ДЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкра́сти**. // **розкра́дено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКРАДЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкрада́ти**.

РОЗКРА́СТИ *див.* **розкрада́ти**.

РОЗКРА́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **розкра́ювати**.

РОЗКРА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкра́ювати**.

РОЗКРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКРА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Розділяти, різати на частини, шматки, порушуючи цілість чого-небудь. // Наносити глибокі рани, розрубувати до крові. // *Розкраювати серце.*

РОЗКРА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗКРА́ЯТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. *розм.* Намагатися всюди встигнути, викопувати або прагнути зробити багато справ одразу. 2. *тільки недок.* Пас. до **розкра́ювати**.

РОЗКРА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкра́яти**. // **розкра́яно**, *безос. присудк. сл.*.

РОЗКРА́ЯТИ *див.* **розкра́ювати**.

РОЗКРА́ЯТИСЯ *див.* **розкра́юватися**.

РОЗКРЕКТА́ТИСЯ, -крекчу́ся, -кре́кчешся, *док.*, *розм.* 1. Почати часто, не перестаючи кректати. 2. Те саме, що **розква́катися**.

РОЗКРЕМСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Недбало розрізати на шматки, клапті.

РОЗКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкре́слити**. // **розкре́слено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКРЕ́СЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість розкресленого.

РОЗКРЕ́СЛИТИ *див.* **розкре́слювати**.

РОЗКРЕ́СЛИТИСЯ *див.* **розкре́слюватися**.

РОЗКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКРЕ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Проводити на чому-небудь риски, прямі лінії. // Позначати рисками, зображати у вигляді креслення.

РОЗКРЕ́СЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗКРЕ́СЛИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. *рідко.* Переділятися прямими лініями на частини. 2. *тільки недок.* Пас. до **розкре́слювати**.

РОЗКРИВА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* розкрива́влять; *док.*, **РОЗКРИВА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Розбити, роздерти, поранити до крові.

РОЗКРИВА́ВЛЮВАТИ *див.* **розкрива́вити**.

РОЗКРИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розкривання; який призначений, використовується для розкривання чого-небудь.

РОЗКРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розкрива́ти**.

РОЗКРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкрива́ти** і **розкрива́тися**.

РОЗКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗКРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. Піднімаючи або знімаючи, відсуваючи кришку, ляду тощо, робити вільним доступ усередину чого-небудь. // Розводити, розсувати стулки дверей, вікна, віконниці тощо. 2. Скидати, зривати покрівлю, верх з будівлі, споруди. // Знімати покриття, верхній шар з чого-небудь. // Відгортати, зсувати яке-небудь накриття на кому-, чому-небудь, роблячи його видним, доступним зорові. // Розкутувати або розстібати що-небудь з одягу. // Позбавляючи покриття, оголяти що-небудь. 3. *перен.* Робити щонебудь доступним, можливим, досяжним для кого-небудь. // Віддавати щось у чиє-небудь розпорядження; надавати. 4. Розправляти або розгинати що-небудь згорнуте, складене. // Розмикати, розтуляти що-небудь стулене і т. ін. // Розпускати (бруньки, листя, квітки). // Розпрямляти, розслаблювати що-небудь стиснуте, зціплене; розтискати, розціплювати. *Розкривати обійми.* 5. Розпечатувати або розпаковувати що-небудь (лист, пакунок і т. ін.). 6. *перен.* Допомагати зрозуміти, усвідомити що-небудь, давати уявлення про щось. // Робити ясним, доступним для розуміння, сприйняття. // Щиро й відверто розповідати, повідомляти про що-небудь особисте, інтимне. *Розкривати душу.* 7. *перен.* Виявляти, помічати і показувати в кому-, чому-небудь те, що раніше не було відоме, помічене. // Повністю виявляти можливості, якості і т. ін. чого-небудь. // Робити відомим, відкривати (якусь таємницю і т. ін.). ** **Розкрива́ти себе́** – виявляти, показувати свої здібності, можливості в чому-небудь. **Розкрива́ти [свої́] ка́рти** – повідомляти про (свої) задуми, наміри і т. ін. 8. Виявляти, викривати (таємну організацію, групу, змову і т. ін.). // Розповідати, повідомляти про чий-небудь злочин, чиїсь зловживання і т. ін. 9. Відкривати, встановлювати що-небудь шляхом досліджень, висновків, спостережень.

РОЗКРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗКРИ́ТИСЯ**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Відтуляючись, розсуваючись і т. ін., ставати доступним для проникнення ззовні або назовні. // Розводитися, розсуватися (про стулки дверей, вікна й т. ін.). 2. Звільняючись від накриття, ставати видним; висуватися з-під ковдри і т. ін. 3. *перен.* Ставати доступним, можливим, досяжним для кого-небудь. 4. *перен.* Ставати доступним для огляду, поставати перед очима. // Раптово опинятися, виявлятися в полі зору. // Виникати, поставати в уяві, свідомості. // Ставати ясним, доступним для розуміння, сприйняття. 5. *перен.* Повністю виявляти свої якості, риси характеру, погляди, здібності, смаки і т. ін. // Ставати явним, помітним, неприхованим (про почуття, риси характеру і т. ін.); повністю виявлятися. // Ділитися з ким-небудь своїми думками, почуттями; щиро й відверто розповідати, повідомляти щось про себе. 6. Розходитися, зміщуватися в різні боки, роблячи видимим щонебудь (про те, що затуляє, покриває собою щось). // Розстібаючись, розходитися, відхилятися в різні боки (про поли одягу). 7. Переставати бути зімкнутим, стуленим; розмикатися, розтулятися. 8. Розпрямлятися, розправлятися (про що-небудь згорнуте, складене). // Розпускатися, розпукуватися (про бруньки, квітки). 9. Ставати відомим кому-небудь, переставати бути таємницею (про щось раніше приховане, невідоме); викриватися, виявлятися. 10. Починати знову ятритися, гноїтися (про рану). 11. *тільки недок.* Пас. до **розкрива́ти** 1, 2, 5 – 7.

РОЗКРИВНИ́Й, -а́, -е́, *гірн.* 1. Який підлягає зніманню для забезпечення видобутку корисних копалин відкритим способом. 2. Який здійснюється для забезпечення видобутку корисних копалин відкритим способом. ** **Розкривні́ робо́ти** – видалення гірських порід, що покривають або вміщують корисну копалину.

РО́ЗКРИЛ, -у, *ч.* Обриси чого-небудь у вигляді розгорнених крил.

РОЗКРИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкри́лити**. 2. *у знач. прикм.* Який має вигляд розгорнених крил. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який розходиться, розкидається в різні боки ніби крила. 4. *у знач. прикм.*, *перен.* Сповнений душевного піднесення; натхненний.

РОЗКРИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розкри́лений** 4.

РОЗКРИ́ЛЕНО. Присл. до **розкри́лений** 4.

РОЗКРИ́ЛИСТИЙ, -а, -е. Який має розгорнені крила, з розгорненими крилами.

РОЗКРИ́ЛИТИ *див.* **розкри́лювати**.

РОЗКРИ́ЛИТИСЯ *див.* **розкри́люватися**.

РОЗКРИ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Широко розгорнені крила; широкий розмах крил. 2. *перен.* Обриси чогонебудь у вигляді розгорнених крил.

РОЗКРИ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **РОЗКРИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗКРИ́ЛИТИ**, -илю, -илиш, *док.*, *перех.* 1. Широко розгортати (крила). 2. *перен.* Широко розводити, розкидати в боки щонебудь ніби крила.

РОЗКРИ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **РОЗКРИЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗКРИ́ЛИТИСЯ**, -илюся, -илишся, *док.* 1. Широко розгортати свої крила. 2. *перен.* Широко розходитися, розкидатися в різні боки. 3. *перен.* Розвиватися на повну силу.

РОЗКРИЛЯ́ТИ *див.* **розкри́лювати**.

РОЗКРИЛЯ́ТИСЯ *див.* **розкри́люватися**.

РОЗКРИ́ТИ *див.* **розкрива́ти**.

РОЗКРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкри́ти**. // **розкри́то**, *безос. присудк. сл.* ** **З розкри́тим ро́том** – дуже уважно, з цікавістю.

РОЗКРИТИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкритикува́ти**. // **розкритико́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКРИТИКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розкритико́ваний**.

РОЗКРИТИКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКРИТИКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Дуже критикувати, піддавати критиці кого-, що-небудь.

РОЗКРИТИКУВА́ТИ *див.* **розкритико́вувати**.

РОЗКРИ́ТИСЯ *див.* **розкрива́тися**.

РОЗКРИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **розкри́ти** і **розкри́тися**.

РОЗКРИЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.* 1. Почати дуже кричати; підняти крик. 2. Почати лаятися, сваритися, говорити з надмірною гарячковістю.

РОЗКРИ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкриши́ти**. // **розкри́шено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКРИ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкриши́ти**.

РОЗКРИШИ́ТИ *див.* **розкри́шувати**.

РОЗКРИШИ́ТИСЯ *див.* **розкри́шуватися**.

РОЗКРИ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкри́шувати**.

РОЗКРИ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКРИШИ́ТИ**, -кришу́, -кри́шиш, *док.*, *перех.* Розбивати, розколювати щось на дрібні шматочки, крихти; кришити, подрібнювати. // Смітити крихтами чогонебудь.

РОЗКРИ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗКРИШИ́ТИСЯ**, -кри́шиться, *док.* 1. Розпадатися, розсипатися на дрібні шматочки, крихти; кришитися. 2. *тільки недок.* Пас. до **розкри́шувати**.

РОЗКРІ́Й, -кро́ю, *ч.* 1. Дія за знач. **розкро́їти**, **розкро́ювати**. 2. *крав.* Те, що розкроєне; розкроєний і підготовлений для пошиття матеріал.

РОЗКРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до розкрою (у 1 знач.). *Розкрійні роботи.* // Признач. для розкрою.

РОЗКРІ́ЙНИК, -а, *ч.* Робітник, який розкроює тканину, шкіру і т. ін.; фахівець із розкроювання.

РОЗКРІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **розкрі́йник**.

РОЗКРІПА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкріпа́чити**. // **розкріпа́чено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗКРІПА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкріпа́чити**, **розкріпа́чувати** і **розкріпа́читися**, **розкріпа́чуватися**.

РОЗКРІПА́ЧИТИ *див.* **розкріпа́чувати**.

РОЗКРІПА́ЧИТИСЯ *див.* **розкріпа́чуватися**.

РОЗКРІПА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкріпа́чувати**, **розкріпа́чуватися**.

РОЗКРІПА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКРІПА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. *іст.* Звільняти від кріпацтва. 2. *перен.* Звільняти кого-небудь від будь-якої залежності, від утисків, гніту. // Робити щонебудь вільним, непідвладним. // Створювати умови, можливості для вільного, безперешкодного розвитку чого-небудь.

РОЗКРІПА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКРІПА́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. *іст.* Позбуватися, звільнятися від кріпацтва. 2. *перен.* Звільнятися від будь-якої залежності, від утисків, гніту.

РОЗКРІПИ́ТИ *див.* **розкрі́плювати**.

РОЗКРІПИ́ТИСЯ *див.* **розкрі́плюватися**.

РОЗКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкріпи́ти**.

РОЗКРІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкріпи́ти**.

РОЗКРІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкрі́плювати**.

РОЗКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **РОЗКРІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗКРІПИ́ТИ**, -кріплю́, -крі́пиш; *мн.* розкрі́плять; *док.*, *перех.* 1. Звільняти щонебудь від кріплення, роз'єднувати щось скріплене. 2. *за ким і без додатка.* Розподіляти між кимсь, чимсь кого-, що-небудь. 3. *спец.* Встановлювати опори у забої шахти з метою запобігання обвалу.

РОЗКРІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється *і рідко* **РОЗКРІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **РОЗКРІПИ́ТИСЯ**, -крі́питься; *мн.* розкрі́пляться, *док.* 1. Звільнятися від кріплення

(про що-небудь скріплене). 2. *тільки недок.* Пас. до **розкрі́плювати** 2.
РОЗКРІПЛЯ́ТИ *див.* **розкрі́плювати.**
РОЗКРІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **розкрі́плюватися.**
РОЗКРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкрої́ти.** // **розкро́єно,** *безос. присудк. сл.*
РОЗКРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розкро́єний.**
РОЗКРОЇ́ТИ *див.* **розкро́ювати.**
РОЗКРОПИ́ТИ, -кроплю́, -кро́пиш; *мн.* розкро́плять; *док., перех.* Розлити дрібними краплями, бризками; розбризкати.
РОЗКРО́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розкрі́йний.**
РОЗКРО́ЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **розкрі́йник.**
РОЗКРО́ЮВАЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **розкро́ювальник.**
РОЗКРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкро́ювати** 1.
РОЗКРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКРОЇ́ТИ**, -о́ю, -о́їш, *док., перех.* 1. Розрізати, розтинати за певним зразком тканину, шкіру і т. ін. на частини відповідної форми та розміру для пошиття з них одягу, взуття і т. ін.; кроїти. // Розрізати на частини відповідної форми і розміру які-небудь матеріали для виготовлення або ремонту чогось, виконання певних робіт і т. ін. *Розкроїти листи заліза.* 2. *розм.* Розсікати, розрубувати до крові.
РОЗКРО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **розкро́ювати.**
РОЗКРУ́ПНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкрупни́ти.**
РОЗКРУПНИ́ТИ *див.* **розкру́пнювати.**
РОЗКРУ́ПНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкру́пнювати.**
РОЗКРУ́ПНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКРУПНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Ділячи, створювати з якої-небудь великої організації або адміністративно-територіальної одиниці кілька менших.
РОЗКРУ́ПНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **розкру́пнювати.**
РОЗКРУТИ́ТИ *див.* **розкру́чувати.**
РОЗКРУТИ́ТИСЯ *див.* **розкру́чуватися.**
РОЗКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкрути́ти.** // **розкру́чено,** *безос. присудк. сл.*
РОЗКРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкрути́ти, розкру́чувати.**
РОЗКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розкру́чувати.** 2. У системах обробки інформації: а) самонавантажування, самонастроювання, початкове завантаження; б) спосіб розробки програмного забезпечення, за якого спочатку розробляється простий варіант програми, що використовується потім для побудови більш складних програм.
РОЗКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКРУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док., перех.* 1. Розмотуючи, розправляти, розгортати що-небудь згорнуте, змотане, скручене. // Розмотуючи, розв'язуючи, відкривати що-небудь. // *перен., розм.* Розкривати, розпускати (бруньки, пелюстки і т. ін.). 2. *розм.* Звільняти кого-небудь від мотузків, ланцюгів і т. ін.; розв'язувати. 3. Відгвинчувати, відкручувати. 4. Поступово починати дедалі швидше крутити, обертати що-небудь. 5. *перен., розм.* Розпочинати якусь справу, розвивати якусь діяльність і т. ін. 6. *перен., розм.* Чинити, діяти інакше, ніж хтось, на свій лад у якійсь справі, перев. всупереч комусь. 7. *тільки док., діал.* Заробити.
РОЗКРУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКРУТИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́тишся, *док.* 1. Розмотуючись, розправлятися, розгортатися (про що-небудь згорнуте, змотане, скручене). // *розм.* Розкриватися, розпускатися (про бруньки, пелюстки і т. ін.). 2. Поступово починати крутитися, обертатися з дедалі більшою швидкістю. 3. *перен., розм.* Відкриватися, поставати перед зором; ставати видимим. 4. *тільки недок.* Пас. до **розкру́чувати** 1 – 4.
РОЗКРЯЖО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкряжува́ти.**
РОЗКРЯЖО́ВУВАННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **розкряжо́вувати.**
РОЗКРЯЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКРЯЖУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., спец.* Розпилювати впоперек стовбури дерев.
РОЗКРЯЖО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок., спец.* Пас. до **розкряжо́вувати.**
РОЗКРЯЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкряжува́ти.**
РОЗКРЯЖУВА́ТИ *див.* **розкряжо́вувати.**
РОЗКРЯ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Почати дедалі дужче крякати.
РОЗКУ́БЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док., розм., рідко.* 1. Почати дуже кублитися. 2. *перен., фам.* Народити багато дітей.
РОЗКУ́БРИТИ *див.* **розку́брювати.**
РОЗКУ́БРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКУ́БРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., діал.* Відкривати, відкупорювати.
РОЗКУВА́ТИ *див.* **розко́вувати.**
РОЗКУВА́ТИСЯ *див.* **розко́вуватися.**
РОЗКУДКУДА́КАТИСЯ, розкудкуда́чуся, розкудкуда́чешся *і* розкудкуда́каюся, розкудкуда́каєшся, *док.* 1. Почати дуже й довго кудкудакати. 2. *перен., розм.* Розкричатися, розбурчатися.
РОЗКУ́ДЛАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розку́длати.** 2. *у знач. прикм.* Безладно розтріпаний, розкуйовджений (про волосся). // З розтріпаним, розкуйовдженим волоссям. // Розбитий, розсмиканий. 3. *у знач. прикм.* З довгою кудлатою, кошлатою вовною, шерстю (про одяг, хутро).
РОЗКУ́ДЛАНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Стан за знач. **розку́дланий** 2, 3.
РОЗКУ́ДЛАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **РОЗКУ́ДЛУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок., перех., розм.* Зробити кудлатим, патлатим, кошлатим (волосся, шерсть); розскубти, розкуйовдити.
РОЗКУ́ДЛАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, **РОЗКУ́ДЛУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок., розм.* Стати кудлатим, патлатим, кошлатим (про волосся, шерсть).
РОЗКУДЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **розку́дланий** 2.
РОЗКУДЛА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розкудла́чений.**
РОЗКУ́ДЛУВАТИ *див.* **розку́длати.**
РОЗКУ́ДЛУВАТИСЯ *див.* **розку́длатися.**
РОЗКУДО́ВЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкудо́вчити.** 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **розкуйо́вджений** 2, 3.
РОЗКУДО́ВЧЕНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Стан за знач. **розкудо́вчений.**
РОЗКУДО́ВЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* Те саме, що **розкуйо́вдити.**
РОЗКУДО́ВЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., розм.* Те саме, що **розкуйо́вдитися.**
РОЗКУ́ЙДАНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розку́йдати.** 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **розкуйо́вджений** 2.
РОЗКУ́ЙДАТИ, -аю, -аєш *і* **РОЗКУ́ЙДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **розкуйо́вдити.**
РОЗКУ́ЙДАТИСЯ, -аюся, -аєшся *і* **РОЗКУ́ЙДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док., рідко.* Те саме, що **розкуйо́вдитися.**
РОЗКУ́ЙДИТИ *див.* **розку́йдати.**
РОЗКУ́ЙДИТИСЯ *див.* **розку́йдатися.**
РОЗКУЙО́ВДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкуйо́вдити.** 2. *у знач. прикм.* Безладно розтріпаний, розпатланий (про волосся). // З розтріпаним, розпатланим волоссям. // *розм.* Розбитий, розсмиканий. *Розкуйовджений сніп.* 3. *у знач. прикм.* Який має вигляд окремих пасом або клаптів (про хмари, туман і т. ін.).
РОЗКУЙО́ВДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розкуйо́вджений.**
РОЗКУЙО́ВДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКУЙО́ВДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* Безладно розтріпувати, розпатлувати (волосся). // *розм.* Розбивати, розсмикувати, розкидати.
РОЗКУЙО́ВДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКУЙО́ВДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Ставати безладно розтріпаним, розпатланим (про волосся). 2. *тільки недок.* Пас. до **розкуйо́вджувати.**
РОЗКУЙО́ВДИТИ *див.* **розкуйо́вджувати.**
РОЗКУЙО́ВДИТИСЯ *див.* **розкуйо́вджуватися.**
РОЗКУКУРІ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Почати дуже кукурікати.
РОЗКУМА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія і стан за знач. **розкума́тися.**
РОЗКУМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Припинити кумівські стосунки; перестати куматися.
РОЗКУМЕ́КАТИ *див.* **розкуме́кувати.**
РОЗКУМЕ́КУВАННЯ, -я, *с., фам.* Дія за знач. **розкуме́кувати.**
РОЗКУМЕ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКУМЕ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех., фам.* Те саме, що **розбира́тися** 1, 2.
РОЗКУПА́ТИ *див.* **розкупо́вувати.**
РОЗКУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почавши купатися, захопитися купанням.
РОЗКУПИ́ТИ *див.* **розкупо́вувати.**
РОЗКУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкупи́ти.** // **розку́плено,** *безос. присудк. сл.*
РОЗКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *і рідко* **РОЗКУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗКУПИ́ТИ**, -куплю́, -ку́пиш; *мн.* розку́плять; *док., перех.* Купувати що-небудь частинами, нічого не залишаючи для продажу надалі.
РОЗКУПО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розкупо́вувати.**
РОЗКУ́ПОРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розку́порити.** // **розку́порено,** *безос. присудк. сл.*
РОЗКУ́ПОРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розку́порити.**
РОЗКУ́ПОРИТИ *див.* **розку́порювати.**
РОЗКУ́ПОРИТИСЯ *див.* **розку́порюватися.**
РОЗКУ́ПОРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розку́порювати.**
РОЗКУ́ПОРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКУ́ПОРИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* Відкривати закупорену пляшку, банку і т. ін.
РОЗКУ́ПОРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗКУ́ПОРИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Відкриватися (про закупорену пляшку, банку і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **розку́порювати.**
РОЗКУРА́ЖИТИ *див.* **розкура́жувати.**
РОЗКУРА́ЖИТИСЯ *див.* **розкура́жуватися.**
РОЗКУРА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКУРА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех., розм.* Викликати збудження, занепокоєння, тривогу і т. ін. у кого-небудь.
РОЗКУРАЖУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, **РОЗКУРА́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док., розм.* Виявляти збудження, занепокоєння, тривогу і т. ін.
РОЗКУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкури́ти** 1.
РОЗКУРИ́ТИ *див.* **розку́рювати.**
РОЗКУРИ́ТИСЯ *див.* **розку́рюватися.**
РОЗКУРКУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкурку́лити.** // **розкурку́лено,** *безос. присудк. сл.*
РОЗКУРКУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкурку́лити.**
РОЗКУРКУ́ЛИТИ *див.* **розкурку́лювати.**
РОЗКУРКУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розкурку́лювати.**
РОЗКУРКУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКУРКУ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех., іст.* Позбавляти куркулів засобів виробництва та землі (в період ліквідації куркульства як класу).
РОЗКУРКУ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **розкурку́лювати.**
РОЗКУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розку́рювати.**
РОЗКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗКУРИ́ТИ**, -курю́, -ку́риш, *док., перех.* 1. Затягуючись, викликати або підтримувати горіння (цигарки, люльки і т. ін.). // Запалювати, припалювати (цигарку, люльку і т. ін.) для куріння; прикурювати. 2. *перев. недок.* Проводити час за курінням; курити, покурювати.
РОЗКУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗКУРИ́ТИСЯ**, -ку́риться, *док.* Починати дуже горіти, розгорятися від затяжок (про цигарку, люльку і т. ін.).
РОЗКУСИ́ТИ *див.* **розку́шувати.**
РОЗКУ́СТРАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розку́страти.** 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **розкуйо́вджений** 2.
РОЗКУ́СТРАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Те саме, що **розкуйо́вдити.**
РОЗКУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розку́тати.** // **розку́тано,** *безос. присудк. сл.*
РОЗКУ́ТАТИ *див.* **розку́тувати.**
РОЗКУ́ТАТИСЯ *див.* **розку́туватися.**
РОЗКУ́ТИ *див.* **розко́вувати.**
РОЗКУ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розку́ти.** 2. *у знач. прикм., перен.* Вільний, нічим не обмежений.
РОЗКУ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **розку́тий** 2.
РОЗКУТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **розку́ти.**
РОЗКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* Розгортати кого-, що-небудь, вивільняючи від одягу, покриття і т. ін. // Розмотувати одяг, покриття і т. ін., яким закутано кого-, що-небудь.
РОЗКУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКУ́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Розгортаючи, розмотуючи, знімати з себе одяг, покриття і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **розку́тувати.**
РОЗКУЧЕРЯ́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* розкучеря́вляться; *док.* Розростися, розвитися або розвіятися кучерями. // Стати дуже кучерявим; покритися кучерями. // *перен.* Густо розростися буйним, розкішним листям (про дерева, кущі).
РОЗКУЧЕРЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Який в'ється, розвівається кучерями. // *перен.* Який густо розрісся буйним, розкішним листям (про дерева, кущі).
РОЗКУ́ЧМАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розку́чмати.** 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **розкуйо́вджений** 2.
РОЗКУ́ЧМАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Те саме, що **розкуйо́вдити.**
РОЗКУ́ЧМАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Те саме, що **розкуйо́вдитися** 1.
РОЗКУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розкуси́ти** 1.
РОЗКУ́ШКАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розку́шкати.**
РОЗКУ́ШКАТИ *див.* **розку́шкувати.**
РОЗКУ́ШКАТИСЯ *див.* **розку́шкуватися.**
РОЗКУ́ШКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКУ́ШКАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Те саме, що **розку́тувати.**
РОЗКУ́ШКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗКУ́ШКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Те саме, що **розку́туватися.**
РОЗКУШТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКУШТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Куштуючи, визначати смак чого-небудь.
РОЗКУШТУВА́ТИ *див.* **розкушто́вувати.**
РОЗКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗКУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док., перех.* 1. Кусаючи, розділяти що-небудь на шматки, частини. // Кусаючи, руйнувати оболонку, покриття чого-небудь (горіха і т. ін.). 2. *перев. док., перен., розм.* Зрозуміти кого-, що-небудь, розібратись у комусь, чомусь.
РОЗКУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розку́шувати** 1.
РОЗКУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Який розрісся кущем (кущами), розкущився (перев. про посіви зернових культур).
РОЗКУ́ЩИТИСЯ *див.* **розку́щуватися.**
РОЗКУ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗКУ́ЩИТИСЯ**, -иться, *док.* Рости, розростатися кущем (кущами), пускаючи нові пагони від основного стебла (перев. про посіви зернових культур).
РОЗЛАГО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗЛА́ГОДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док., розм.* Відмовлятися робити що-небудь раніше задумане, підготовлене.
РОЗЛА́ГОДИТИСЯ *див.* **розла́годжуватися.**
РО́ЗЛАД, -у, *ч.* 1. Відсутність згоди у стосунках між ким-небудь; нелад. // Чвари, ворожнеча, розбрат. 2. Відсутність погодженості, єдності в чиїх-небудь діях, вчинках і т. ін. // Відсутність відповідності з чимсь у чиїх-небудь діях, вчинках. 3. Порушення душевної рівноваги. 4. Порушення нормальної діяльності, функціонування яких-небудь органів. 5. Відсутність злагодженості у звучанні (музики, співів).
РОЗЛА́ДДЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **ро́злад** 1, 2.
РОЗЛА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розла́дити.** 2. *у знач. прикм., рідко.* Який перестав ладити з ким-небудь, перебуває в незгоді з кимсь.
РОЗЛА́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розла́джений** 2.
РОЗЛА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розла́дити.**
РОЗЛА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розла́джувати.**
РОЗЛА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Порушувати лад у звучанні (музичних інструментів і т. ін.). 2. Те саме, що **розла́днувати** 2.
РОЗЛА́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗЛА́ДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Втрачати лад у звучанні (про му-

зичні інструменти і т. ін.). 2. Те саме, що **розла́днуватися** 3.

РОЗЛА́ДИТИ *див.* **розла́джувати.**

РОЗЛА́ДИТИСЯ *див.* **розла́джуватися.**

РОЗЛА́ДНАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розладна́ти**. 2. *у знач. прикм., перен.* Розміщений безладно, без належного порядку. 3. *у знач. прикм.* Який розладнався, став непридатним для використання внаслідок несправності окремих частин, деталей, вузлів і т. ін. (про машини, механізми й т. ін.). 4. *у знач. прикм.* З порушенням нормальної діяльності, функціонування яких-небудь органів; дуже ослаблений, підірваний (про здоров'я, нервову систему і т. ін.). // З порушенням нормального перебігу (про функції організму). 5. *у знач. прикм.* З порушенням ладу в звучанні (про музичні інструменти і т. ін.).

РОЗЛА́ДНАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розла́днаний** 2 – 5.

РОЗЛАДНА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розладна́ти, розла́днувати.** 2. Те саме, що **ро́злад** 4.

РОЗЛАДНА́ТИ *див.* **розла́днувати.**

РОЗЛАДНА́ТИСЯ *див.* **розла́днуватися.**

РОЗЛА́ДНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розла́днувати.**

РОЗЛА́ДНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛАДНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Порушувати лад, належний порядок у розташуванні, пересуванні і т. ін. кого-, чого-небудь. 2. Вносити незгоду, розлад у стосунки між ким-небудь. 3. Втрачати згоду, взаєморозуміння у стосунках з ким-небудь. 4. Порушувати нормальну діяльність, функціонування яких-небудь органів. // Порушувати нормальний перебіг яких-небудь процесів у живому організмі. 5. Порушувати лад у звучанні (музичних інструментів і т. ін.).

РОЗЛА́ДНУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗЛАДНА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Втрачати лад, належний порядок у розташуванні, пересуванні і т. ін. 2. Ставати непридатним для використання внаслідок несправності окремих частин, деталей, вузлів і т. ін. (про машини, механізми, знаряддя, пристрої і т. ін.). 3. Припинятися, перериватися у своєму ході, розвитку і т. ін. // Не здійснюватися, не збуватися через якісь перешкоди. 4. Переставати нормально діяти, функціонувати (про які-небудь органи). // Переставати нормально відбуватися, протікати (про які-небудь процеси в живому організмі). 5. Переставати звучати в лад; ставати розладнаним (у 5 знач.).

РОЗЛА́ЗИТИСЯ, -иться *і рідко* **РОЗЛІЗА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **РОЗЛІ́ЗТИСЯ**, -зеться, *док.* 1. Лізти, повзти в різні боки; розповзатися. // *розм.* Повільно розходитися в різні боки на певному просторі. // Розростаючись, стелитися, розстилатися по поверхні чого-небудь (про рослини). 2. *перен., розм.* Втрачати виразність форм, окреслення; розпливатися. // Втрачаючи чіткість, ставати неясним, невиразним (про спогади, думки і т. ін.). 3. Руйнуватися, розвалюватися. // Розриватися від довгого користування (про одяг, взуття і т. ін.). 4. *перен., розм.* Розходитися в різні місця. // Переставати бути разом, розходячись або роз'їжджаючись в різні місця.

РОЗЛА́М, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розлама́ти, розла́мувати.** 2. Місце, по якому розламується або розламано що-небудь.

РОЗЛА́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлама́ти**. // **розла́мано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен.* Який виснажився, знесилився від утоми, хвороби і т. ін.

РОЗЛА́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розла́маний** 2.

РОЗЛАМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розлама́ти** і **розлама́тися.**

РОЗЛАМА́ТИ *див.* **розла́мувати.**

РОЗЛАМА́ТИСЯ *див.* **розла́муватися.**

РОЗЛА́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розла́мувати** і **розла́муватися.**

РОЗЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛАМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Ламаючи, ділити що-небудь; переламувати. // Ламаючи в кількох чи багатьох місцях, ділити, дробити на частини, шматки що-небудь. 2. Руйнувати, розбивати що-небудь. // *розм.* Псувати, робити непридатним для використання що-небудь. 3. *перев. недок., тільки 3 ос., розм.* Викликати ломоту, біль (у кістках, суглобах, м'язах). // *безос.* 4. *розм.* Розправляти, розминати (кінцівки, частини тіла), розвивати за допомогою рухів гнучкість (кінцівок, частин тіла).

РОЗЛА́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗЛАМА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Ламаючись, розпадатися на частини, шматки. 2. *тільки 3 ос.* Ламаючись, руйнуватися, розбиватися. // Ламаючись, псуватися, ставати непридатним для використання. 3. *тільки 3 ос., тільки недок., розм.* Дуже боліти від перевтоми, напруження, хвороби і т. ін. 4. *розм.* Розправляти, розминати кінцівки, частини тіла, розвивати за допомогою рухів їх гнучкість. 5. *тільки недок.* Пас. до **розла́мувати.**

РОЗЛА́ПИСТИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* 1. Який має розложисте гілля, розкішну крону (про дерева); гіллястий, крислатий. 2. Незграбний, вайлуватий (про ходу, рухи).

РОЗЛА́ПИСТІСТЬ, -тості, *ж., розм., рідко.* Властивість за знач. **розла́пистий.**

РОЗЛА́СИТИ *див.* **розла́сувати.**

РОЗЛА́СИТИСЯ *див.* **розла́суватися.**

РОЗЛА́СУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **РОЗЛА́СИТИ**, -а́шу, -а́сиш, *док., перех., розм.* Виглядом, смаком, запахом викликати, підсилити бажання ласувати, їсти що-небудь смачне. // *перен.* Викликати бажання, заохотити до чогось.

РОЗЛА́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **РОЗЛА́СИТИСЯ**, -а́шуся, -а́сишся, *док., розм.* Почати відчувати ще більше бажання ласувати чим-небудь. // *на що, перен.* Почати відчувати ще більше бажання, охоту до чого-небудь.

РОЗЛА́ЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *док., розм.* Почати дуже лащитися до кого-небудь.

РОЗЛА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Почати дуже лаяти кого-небудь; дуже вилаяти.

РОЗЛА́ЯТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати дуже лаятися. // Те саме, що **пола́ятися.**

РОЗЛЕДА́ЧИТИСЯ *див.* **розледа́щитися.**

РОЗЛЕДАЧІ́ЛИЙ *див.* **розледащі́лий.**

РОЗЛЕДАЧІ́ТИ *див.* **розледащі́ти.**

РОЗЛЕДА́ЩИТИСЯ, -щуся, -щишся *і рідко* **РОЗЛЕДА́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Те саме, що **розледащі́ти.**

РОЗЛЕДАЩІ́ЛИЙ, *рідко* **РОЗЛЕДАЧІ́ЛИЙ**, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розледащі́ти, розледачі́ти.**

РОЗЛЕДАЩІ́ТИ *і рідко* **РОЗЛЕДАЧІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати ледачим, звикнути до лінощів; розлінуватися. // *розм.* Стати нестриманим у своїх діях, вчинках, у поведінці; розбеститися, розпуститися.

РОЗЛЕЖА́ТИСЯ *див.* **розле́жуватися.**

РОЗЛЕ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗЛЕЖА́ТИСЯ**, -жу́ся, -жи́шся, *док., розм.* Лежати дуже довго, довше, ніж слід.

РОЗЛЕМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Почати дуже лементувати.

РОЗЛЕМІ́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Розгрузлий, розмоклий (про дорогу, ґрунт і т. ін.).

РОЗЛЕТІ́ТИСЯ *див.* **розліта́тися**[1].

РО́ЗЛИ́В, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розли́ти, розлива́ти.** *Розлив металу.* ** **Ро́зли́в кро́ві** – убивство, поранення кого-небудь. 2. Вихід річки, озера з берегів (навесні, після великих дощів і т. ін.); повінь. 3. Поверхня, простір, залиті водою; водяна гладінь. // *перен.* Широкий простір, зайнятий чим-небудь однорідним (рослинністю і т. ін.). // *перен.* Простір, залитий, заповнений світлом, туманом і т. ін. 4. *перен.* Про милозвучні, переливчасті звуки, переливи голосу. 5. *перен.* Великий, широкий рум'янець.

РОЗЛИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розливання чого-небудь. *Розливальна машина.*

РОЗЛИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який спеціалізується на розливанні чого-небудь; фахівець із розливання.

РОЗЛИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розлива́льник.**

РОЗЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розлива́ти.** *Розливання сталі.*

РОЗЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗЛИ́ТИ**, розіллю́, розіллє́ш *і рідко* **РОЗІЛЛЯ́ТИ**, розіллю́, розіллє́ш, *іноді* розілля́ю, розілля́єш, *док., перех.* 1. Проливати, лити яку-небудь рідину, хлюпати, бризкати якоюсь рідиною на що-небудь (перев. мимоволі, ненароком, через неуважність і т. ін.). ** **Розлива́ти сльо́зи** *чиї*: а) (*чужі*) завдавати кому-небудь багато горя, страждань; б) (*свої*) гірко плакати. 2. Розподіляти яку-небудь рідину, переливаючи з однієї посудини в декілька чи багато інших. // *спец.* Заповнювати розплавленим металом ливарні форми. 3. *рідко.* Покривати водою, затоплювати який-небудь простір, поверхню чогось. // *безос.* Викликати повінь, вихід річки і т. ін. з берегів. 4. *перен.* Поширювати, розносити що-небудь у різні напрямки в навколишньому просторі або в певних межах. 5. *розм.* Розбороняти тих, що б'ються, обливаючи їх водою. 6. *діал.* Розбавляти, розводити.

РОЗЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗЛИ́ТИСЯ**, розіллє́ться *і рідко* **РОЗІЛЛЯ́ТИСЯ**, розіллє́ться, *іноді* розілля́ється, *док.* 1. Проливатися, литися на що-небудь; розхлюпуватися, розбризкуватися. 2. *спец.* Мати здатність литися, заповнювати ливарні форми. // Виходити з берегів під час повені (про водоймище). // Охоплювати великий простір (про водоймище). 4. *перен.* Поширюватися, розноситися в різних напрямках у навколишньому просторі, в певних межах. // Охоплювати дедалі ширший простір, захоплювати більшу кількість людей і т. ін. 5. *перен.* Широко розстилатися, розкидатися на якому-небудь просторі, займати собою якийсь простір. // Розходитися, розпливатися по поверхні чого-небудь. // Ставати відчутнішим (про якісь раптові відчуття, почуття). 6. *перев. у сполуч. зі сл.* с л ь о з и, *перен., розм.* Гірко, невтішно плакати. 7. *чим і без додатка, перен., розм.* Утворювати гармонійні, переливчасті звуки. 8. *перен., розм.* Говорити про що-небудь довго і з запалом. *Розливатися соловейком.* 9. *тільки недок.* Пас. до **розлива́ти** 2.

РОЗЛИВА́Ч, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **розлива́льник.**

РОЗЛИ́ВКА, -и, *ж., спец., рідко.* Дія за знач. **розли́ти, розлива́ти** 2. *Розливка сталі.*

РОЗЛИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для розливу (у 1 знач.). 2. Який продається на розлив (у 1 знач.), у тару покупця або для пиття на місці. *Розливне вино.* 3. Який широко розливається, заповнюючись водою (про водоймище). 4. *перен.* Дуже дзвінкий, голосний, з переливами.

РОЗЛИ́ВНИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **розлива́льник.**

РОЗЛИ́ВНО. Присл. до **розливни́й** 3, 4.

РОЗЛИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Який часто розливається, має властивість дуже розливатися (про водоймище). 2. *перен.* Нечіткий, невиразний. 3. *перен.* Дуже дзвінкий, голосний, з переливами.

РОЗЛИ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлига́ти.**

РОЗЛИГА́ТИ *див.* **розли́гувати.**

РОЗЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛИГА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Розв'язувати, знімати вірьовку, налигач з рогів вола, корови.

РОЗЛИЗА́ТИ *див.* **розли́зувати.**

РОЗЛИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛИЗА́ТИ**, -ижу́, -и́жеш, *док., перех.* Поступово, частинами повністю злизувати що-небудь.

РОЗЛИ́ЙВОДА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **по́вінь** 1.

РОЗЛИПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗЛИ́ПНУТИСЯ**, -неться; *мин. ч.* розли́пся, -и́плася, -и́плося *і* розли́пнувся, -и́пнулася, -и́пнулося; *док.* 1. Переставати злипатися, липнути; відставати, відклеюватися один від одного. 2. *розм.* Розкриватися, розплющуватися (про повіки, очі).

РОЗЛИ́ПНУТИСЯ *див.* **розлипа́тися.**

РОЗЛИ́ТИ *див.* **розлива́ти.**

РОЗЛИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розли́ти** 1 – 4, 6. // **розли́то**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЛИ́ТИСЯ *див.* **розлива́тися.**

РОЗЛИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **розли́ти, розлива́ти** і **розли́тися, розлива́тися.** 2. Те саме, що **ро́зли́в** 2.

РОЗЛІ́Г *див.* **розло́ги.**

РОЗЛІЗА́ТИСЯ *див.* **розла́зитися.**

РОЗЛІ́ЗЛИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Який розлізся, розповзся (від тривалого користування і т. ін.). 2. *перен.* Нерівний, покручений; незграбний.

РОЗЛІ́ЗЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розлі́злий.**

РОЗЛІ́ЗЛО, *рідко.* Присл. до **розлі́злий** 2.

РОЗЛІ́ЗТИСЯ *див.* **розла́зитися.**

РОЗЛІНИ́ТИСЯ *див.* **розлі́нюватися.**

РОЗЛІНІ́ЙОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлінійова́ти.** // **розлінійо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЛІНІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розлі́нювати.** *Розлінювання зошита.*

РОЗЛІНІЮВА́ТИ *див.* **розлі́нювати.**

РОЗЛІНІ́ЮВАТИ, -і́юю, -і́юєш *і* **РОЗЛІНО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛІНІЮВА́ТИ**, -і́юю, -і́юєш, **РОЗЛІНІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш *і* **РОЗЛІНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Проводити на чому-небудь лінії; розкреслювати щось рівними лініями.

РОЗЛІНІ́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлінія́ти.** // **розлінія́но**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЛІНІ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розлінія́ти.**

РОЗЛІНІ́ЯТИ *див.* **розлі́нювати.**

РОЗЛІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлінува́ти.** // **розліно́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЛІНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розліно́ваний.**

РОЗЛІНО́ВУВАТИ *див.* **розлі́нювати.**

РОЗЛІНУВА́ТИ *див.* **розлі́нювати.**

РОЗЛІНУВА́ТИСЯ *див.* **розлі́нюватися.**

РОЗЛІ́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗЛІНУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся *і* **РОЗЛІНИ́ТИСЯ**, -ліню́ся, -лі́нишся, *док.* Ставати ледачим; звикати до лінощів.

РОЗЛІПИ́ТИ *див.* **розлі́плювати.**

РОЗЛІПИ́ТИСЯ *див.* **розлі́плюватися.**

РОЗЛІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розліпи́ти.**

РОЗЛІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розлі́плювати.**

РОЗЛІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЛІПИ́ТИ**, -ліплю́, -лі́пиш; *мн.* розлі́плять; *док., перех.* 1. Роз'єднувати що-небудь зліплене, склеєне. 2. *розм.* Те саме, що **розкле́ювати** 2.

РОЗЛІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗЛІПИ́ТИСЯ**, -лі́питься; *мн.* розлі́пляться; *док.* Роз'єднуватися, розходитися, відділятися одне від одного (про зліплені, склеєні частини чого-небудь).

РОЗЛІ́ССЯ, -я, *с., діал.* Місцина, вкрита лісом.

РО́ЗЛІТ, -льоту, *ч.* 1. Дія за знач. **розлеті́тися, розліта́тися**[1]. *Розліт птахів.* 2. Контур, окреслення чого-небудь у вигляді ліній, що розходяться в різні боки і вгору. 3. Політ, рух з поступовим наростанням швидкості. // Сила польоту, швидкість, набута під час польоту.

РОЗЛІТА́ЙКА, -и, *ж., розм.* Верхній одяг у вигляді накидки, плаща з незастебнутими полами.

РОЗЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розліта́тися**[1].

РОЗЛІТА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗЛЕТІ́ТИСЯ**, -ечу́ся, -ети́шся, *док.* 1. Відлітати з якого-небудь одного місця в різні боки (про птахів, комах). // Розноситись у повітрі в різні боки (про дрібні речі, частинки чого-небудь). // Розвіватися в різні боки від швидкої ходи, вітру і т. ін. (про волосся, поли одягу тощо). // *перен.* Поширюватися в навколишньому просторі (про звуки, голос і т. ін.). // *перен.* Швидко поширюватися, ставати відомим у багатьох місцях, усюди. *Розлітатися прахом.* 2. *перен.* Розходитися, роз'їжджатися в різні місця; переставати бути разом. // Тікати, розбігатися в різні боки. 3. *розм.* Розпадатися на частини від удару, вибуху і т. ін.; розбиватися. // Рватися, розлазитися від тривалого користування (про одяг, взуття і т. ін.). // *перен.* Припиняти існування, розділившись на частини. 4. *перен.* Безслідно зникати; щезати. 5. Набирати розгону під час польоту; починати летіти з дедалі більшою швидкістю. // *розм.* Бігти, поступово набираючи швидкість; розганятися, розбігатися.

РОЗЛІТА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати багато і довго літати; не переставати літати.

РОЗЛІЧИ́ТИ *див.* **розлі́чувати.**

РОЗЛІЧИ́ТИСЯ *див.* **розлі́чуватися.**

РОЗЛІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛІЧИ́ТИ**, -лічу́, -лі́чиш, *док., перех. і неперех., заст.* Розраховувати.

РОЗЛІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗЛІЧИ́ТИСЯ**, -лічу́ся, -лі́чишся, *док., заст.* Рахувати, лічити.

РОЗЛО́ГИ, -ів, *мн.* (*одн.* **розлі́г, розло́г**, -ло́гу, *ч.*). 1. Широкий, відкритий простір; широчінь. 2. *зах.* Ворота у гуцулів.

РОЗЛО́ГИЙ, -а, -е. 1. Який розкинувся на великій площі, обіймає великий простір. // Великий, просторий. 2. Який має широко розкинуте гілля (про дерева, кущі і т. ін.); крислатий, гіллястий. // Який буйно розрісся, широко розкинувся в боки (про гілля, листя). // Який широко розходиться в боки. // *перен.* Міцної будови тіла; Кремезний. 3. *перен.* Який звучить вільно, рівно, невимушено. // Який розноситься на далеку відстань. // Плавний, повільний, без різких переходів і змін. 4. Який, поступово знижуючись, не має крутих схилів (про рельєф місцевості); спадистий.

РОЗЛО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **розло́гий**.

РОЗЛО́ГО. Присл. до **розло́гий**.

РОЗЛО́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розложи́ти**.

РОЗЛО́ЖИСТИЙ, -а, -е. Те саме. що **розло́гий**.

РОЗЛО́ЖИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **розло́жистий**.

РОЗЛО́ЖИСТО. Присл. до **розло́жистий**.

РОЗЛОЖИ́ТИ, -ложу́, -ло́жиш, *док., перех., розм., рідко.* 1. Те саме, що **розкла́сти** 1 – 4, 6. 2. Те саме, що **розпра́вити**[1] 1.

РОЗЛОЖИ́ТИСЯ, -ложу́ся, -ло́жишся, *док., розм., рідко.* 1. Те саме, що **розкла́стися**. 2. Те саме, що **розташува́тися** 1. 3. Те саме, що **розки́нутися**[2] 2.

РОЗЛО́М, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розломи́ти, розло́млювати** і **розломи́тися, розло́млюватися**. 2. Місце, по якому розломилося що-небудь. 3. *перен., рідко.* Внутрішній розлад, порушення єдності, цільності (у свідомості людини, в певному середовищі і т. ін.). // Розходження в поглядах, думках.

РОЗЛОМИ́ТИ *див.* **розло́млювати**.

РОЗЛОМИ́ТИСЯ *див.* **розло́млюватися**.

РОЗЛО́МЛЕНИЙ, -а. -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розломи́ти**. // **розло́млено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЛО́МЛЮВАТИ, -люю, -люєш, *недок.*, **РОЗЛОМИ́ТИ**, -ломлю́, -ло́миш; *мн.* розло́млять; *док., перех.* Те саме, що **розла́мувати**.

РОЗЛО́МЛЮВАТИСЯ, -люються, -люєшся, *недок.*, **РОЗЛОМИ́ТИСЯ**, -ломлю́ся, -ло́мишся; *мн.* розло́мляться; *док.* Те саме, що **розла́муватися**.

РОЗЛУ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлуза́ти**. // **розлу́зано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЛУЗА́ТИ *див.* **розлу́зувати**.

РОЗЛУ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛУЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Лузаючи, очищати (насіння, горіхи і т. ін.) від лушпиння, шкаралупи.

РОЗЛУ́КА, -и, *ж.* 1. Розставання, прощання з ким-, чим-небудь близьким, дорогим. 2. Тимчасове перебування далеко від кого-, чого-небудь близького, дорогого. 3. *рідко.* Те саме, що **розлу́чення** 2.

РОЗЛУ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* 1. *тільки 3 ос., неперех.* Розноситися, поширюватися луною в навколишньому просторі; лунати. 2. *перех.* Розносити, підсилювати які-небудь звуки.

РОЗЛУ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм., рідко.* Прокинувшись, відкрити, розплющити очі.

РОЗЛУПИ́ТИ *див.* **розлу́плювати**.

РОЗЛУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлупи́ти**.

РОЗЛУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЛУПИ́ТИ**, -луплю́, -лу́пиш; *мн.* розлу́плять; *док., перех., розм., рідко.* 1. Те саме, що **розлу́щувати**. 2. *тільки док.* Розбити, розколоти на шматки.

РОЗЛУ́СКАТИ *див.* **розлу́скувати**.

РОЗЛУ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛУ́СКАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Те саме, що **розлу́щувати**.

РОЗЛУЧА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **розлуча́ти** і **розлуча́тися**.

РОЗЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **РОЗЛУ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛУЧИ́ТИ**, -лучу́, -лу́чиш, *док., перех.* 1. Примушувати кого-небудь розійтися, віддійти один від одного. 2. Роз'єднувати, відділяти одне від одного кого-небудь (близьких, рідних, друзів і т. ін.). 3. Припиняти, розривати чий-небудь шлюб. 4. *розм.* Відділяти по одному з гурту (свійських тварин); вилучати.

РОЗЛУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **РОЗЛУ́ЧУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗЛУЧИ́ТИСЯ**, -лучу́ся, -лу́чишся, *док., з ким – чим і без додатка.* 1. Попрощавшись, іти від кого-небудь або розходитися в різні боки. 2. Переставати бути, жити разом, бачитися, зустрічатися і т. ін. з ким-небудь. // Поривати ділові, дружні і т. ін. стосунки з ким-небудь; припиняти зв'язки, взаємини з кимсь. 3. Припиняти, розривати шлюб із ким-небудь. 4. Покидати, залишати що-небудь (перев. близьке, дороге, звичне і т. ін.). ** **Душа́ з ті́лом розлуча́ється** *чия* – хтось помирає. 5. *перен.* Переставати користуватися чим-небудь. // Відмовлятися від чого-небудь.

РОЗЛУ́ЧЕНА, -ої, *ж.* Див. **розлу́чений** 2.

РОЗЛУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлучи́ти**. // **розлу́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. ім.* **розлу́чений**, -ного, *ч.*; розлучена, -ної, *ж.* Той (та), що розірвав (розірвала) шлюб.

РОЗЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **розлу́ка** 1, 2. 2. Припинення, розрив шлюбу.

РОЗЛУЧИ́ТИ *див.* **розлуча́ти**.

РОЗЛУЧИ́ТИСЯ *див.* **розлуча́тися**.

РОЗЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з розлученням (у 2 знач.). 2. Пов'язаний з розлукою; прощальний.

РОЗЛУ́ЧНИК, -а, *ч., розм.* Той, хто розлучає або розлучив кого-небудь із кимсь.

РОЗЛУ́ЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **розлу́чник**.

РОЗЛУ́ЧУВАТИ *див.* **розлуча́ти**.

РОЗЛУ́ЧУВАТИСЯ *див.* **розлуча́тися**.

РОЗЛУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлу́щити**. // **розлу́щено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЛУ́ЩИТИ *див.* **розлу́щувати**.

РОЗЛУ́ЩИТИСЯ *див.* **розлу́щуватися**.

РОЗЛУ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розлу́щувати**.

РОЗЛУ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛУ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* Очищати, звільняти що-небудь від зовнішньої оболонки (шкаралупи, лушпиння і т. ін.), руйнуючи, розламуючи її.

РОЗЛУ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗЛУ́ЩИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Очищатися, звільнятися від зовнішньої оболонки (шкаралупи, лушпиння і т. ін.) внаслідок її руйнування. 2. *перев. док.* Почати багато і довго лущити що-небудь.

РОЗЛЬО́ТИСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **розкри́лений** 2.

РОЗЛЮБИ́ТИ *див.* **розлюбля́ти**.

РОЗЛЮБИ́ТИСЯ *див.* **розлюбля́тися**.

РОЗЛЮ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлюби́ти**.

РОЗЛЮ́БЛЮВАТИ *див.* **розлюбля́ти**.

РОЗЛЮ́БЛЮВАТИСЯ *див.* **розлюбля́тися**.

РОЗЛЮБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **РОЗЛЮ́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЛЮБИ́ТИ**, -люблю́, -лю́биш; *мн.* розлю́блять; *док., перех. і без додатка.* Переставати любити кого-, що-небудь.

РОЗЛЮБЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **РОЗЛЮ́БЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **РОЗЛЮБИ́ТИСЯ**, -лю́биться; *мн.* розлю́бляться; *док., розм.* 1. Те саме, що **розлюбля́ти**. 2. *тільки док.* Перестати любити один одного.

РОЗЛЮТИ́ТИ *див.* **розлюто́вувати**.

РОЗЛЮТИ́ТИСЯ *див.* **розлюто́вуватися**.

РОЗЛЮТІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **розлюті́ти**.

РОЗЛЮТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Стати дуже лютим; розлютитися.

РОЗЛЮТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлютува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Дуже роздратований; лютий. // Який виражає лють, гнів, злість.

РОЗЛЮТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розлюто́ваний** 2.

РОЗЛЮТО́ВАНО. Присл. до **розлюто́ваний** 2.

РОЗЛЮТО́ВУВАТИ *і* **РОЗЛЮ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛЮТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш *і* **РОЗЛЮТИ́ТИ**, -ючу́, -ю́тиш, *док.* 1. *перех.* Викликати в кого-небудь стан сильного роздратування, люті. 2. *перев. док., неперех., на кого – що.* Дуже розсердитися, розгніватися.

РОЗЛЮТО́ВУВАТИСЯ *і* **РОЗЛЮ́ЧУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗЛЮТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся *і* **РОЗЛЮТИ́ТИСЯ**, -ючу́ся, -ю́тишся, *док., на кого – що, чим і без додатка.* Ставати дуже роздратованим, лютим, озлобленим; дуже сердитися, гніватися.

РОЗЛЮТУВА́ТИ[1] *див.* **розлюто́вувати**.

РОЗЛЮТУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *док., перех., заст.* Розпаяти.

РОЗЛЮТУВА́ТИСЯ[1] *див.* **розлюто́вуватися**.

РОЗЛЮТУВА́ТИСЯ[2], -у́ється, *док., заст.* Розпаятися.

РОЗЛЮ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розлюти́ти**. 2. *у знач. прикм.* Дуже роздратований; лютий. // Який виражає лють, гнів, злість.

РОЗЛЮ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розлю́чений** 2.

РОЗЛЮ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розлюти́ти** і **розлюти́тися**.

РОЗЛЮ́ЧЕНО. Присл. до **розлю́чений** 2.

РОЗЛЮ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розлю́чувати** і **розлю́чуватися**.

РОЗЛЮ́ЧУВАТИ *див.* **розлюто́вувати**.

РОЗЛЮ́ЧУВАТИСЯ *див.* **розлюто́вуватися**.

РОЗЛЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗЛЯГТИ́СЯ**, -ля́жуся, -ля́жешся; *мин. ч.* розлі́гся, -ляглася́, -ляглося́; *наказ. сп.* розля́жся; *док.* 1. Лягати вільно, невимушено, розкинувшись; зручно вмощуватися, лежачи на чому-небудь. // *розм.* Вільно, зручно сідати на що-небудь; розсідатися. 2. *перен., розм.* Розноситися в навколишньому просторі (про дрібні частинки чогось, запахи і т. ін.). 3. *перен.* Голосно звучати, дзвінко лунати в навколишньому просторі. // Ставати широко відомим; поширюватися, розповсюджуватися (про новини, чутки, поголоски і т. ін.). 4. *чим, від чого і без додатка, перен.* Наповнюватися голосними звуками (криком, співом, сміхом і т. ін.). 5. *перен.* Охоплювати великий простір, далеко простягатися; розкидатися. // Широко відкриватися перед очима, зором; ставати видним на всьому просторі. 6. *перен., рідко.* Дуже голосно, надривно плакати, кричати. // Дзвінко, переливчасто співати. // Нестримно сміятися, реготати. 7. *перев. недок., перен., рідко.* Натужно, з надмірним зусиллям працювати; надриватися. 8. *рідко.* Хилитися, розходитися в різні боки від чого-небудь. // Руйнуючись, валитися в різні боки; розвалюватися.

РОЗЛЯГТИ́СЯ *див.* **розляга́тися**.

РОЗЛЯКА́ТИ *див.* **розля́кувати**.

РОЗЛЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛЯКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Лякаючи, розганяти, примушувати розходитися, розбігатися, розлітатися і т. ін. кого-, що-небудь.

РОЗЛЯ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розля́пати** 1. // **розля́пано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЛЯ́ПАТИ *див.* **розля́пувати**.

РОЗЛЯ́ПАТИСЯ *див.* **розля́пуватися**.

РОЗЛЯ́ПИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Незграбний, з нерівними, розмазаними краями. *Розляпистий напис.*

РОЗЛЯ́ПИСТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **розля́пистий**.

РОЗЛЯ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЛЯ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Розплескувати, розкидати що-небудь краплями, бризками; розбризкувати. 2. *перех. і неперех., розм.* Розголошувати (секрети, таємниці).

РОЗЛЯ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗЛЯ́ПАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Розплескуватися, розпадатися краплями, бризками; розбризкуватися. 2. *перев. док., розм.* Почати надто багато говорити, базікати, сказати багато зайвого або недоречного. 3. *тільки недок.* Пас. до **розля́пувати** 1.

РОЗЛЯЩА́ТИСЯ, -щи́ться, *док., розм.* Почати дуже лящати.

РОЗМ'ЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗМ'Я́КНУТИ** *і* **РОЗМ'Я́КТИ**, -кну, -кнеш, *док.* 1. Ставати м'яким або м'якшим. 2. Втрачати пружність, еластичність (про частини тіла). 3. *перен.* Ставати розслабленим, млявим (про людину). 4. *перен.* Ставати розчуленим, добрим, лагідним.

РОЗМ'ЯКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗМ'Я́КНУТИ** *і* **РОЗМ'Я́КТИ**, -кну, -кнеш, *док.* 1. Ставати м'яким або м'якшим. 2. Втрачати пружність, еластичність (про частини тіла). 3. *перен.* Ставати розслабленим, млявим (про людину). 4. *перен.* Ставати розчуленим, добрим, лагідним.

РОЗМАГА́ТИ, -а́є, *недок.* Розслабляти, зморювати. ** **Сон розмага́є** – сон бере, знемагає.

РОЗМАГНІ́ТИТИ *див.* **розмагні́чувати**.

РОЗМАГНІ́ТИТИСЯ *див.* **розмагні́чуватися**.

РОЗМАГНІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмагні́тити**. 2. *у знач. прикм.* Позбавлений магнітних властивостей (про яке-небудь фізичне тіло, прилад і т. ін.). *Розмагнічена сталь.* 3. *у знач. прикм., перен., розм.* Позбавлений активності, енергії; безвольний, бездіяльний, пасивний. // Позбавлений смислової насиченості, змістовності, гостроти.

РОЗМАГНІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розмагні́чений** 2, 3.

РОЗМАГНІ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який розмагнічує. // Признач. для розмагнічування.

РОЗМАГНІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розмагні́чувати**. 2. Якого можна розмагнітити.

РОЗМАГНІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмагні́чувати** і **розмагні́чуватися**.

РОЗМАГНІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМАГНІ́ТИТИ**, -і́чу, -і́тиш, *док., перех.* 1. Позбавляти яке-небудь фізичне тіло, прилад і т. ін. магнітних властивостей. *Розмагнічувати металеву голку.* 2. *перен., розм.* Викликати в кого-небудь стан бездіяльності, безвольності, пасивності; позбавляти когось активності, енергії.

РОЗМАГНІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗМАГНІ́ТИТИСЯ**, -і́чуся, -і́тишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Втрачати магнітні властивості (про яке-небудь фізичне тіло, прилад і т. ін.). 2. *перен., розм.* Ставати бездіяльним, безвольним, пасивним; втрачати активність, енергію. 3. *тільки недок.* Пас. до **розмагні́чувати**.

РОЗМАГНІ́ЧУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розмагні́тити**.

РОЗМА́ЄНИЙ, -а, -е, *поет.* З буйною, пишною рослинністю, квітами.

РОЗМА́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розма́зати**. // **розма́зано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Позбавлений чітких обрисів; розпливчастий.

РОЗМА́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розма́заний**.

РОЗМА́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розма́зати**.

РОЗМА́ЗАТИ *див.* **розма́зувати**.

РОЗМА́ЗАТИСЯ *див.* **розма́зуватися**.

РОЗМАЗНЯ́, -і, *ж., розм.* 1. Несмачна рідка страва (перев. каша). // *перен., зневажл.* Про що-небудь розпливчасте, позбавлене чіткості, виразності. 2. *перен., зневажл.* Нерішуча, слабохарактерна людина.

РОЗМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розма́зувати**.

РОЗМА́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМА́ЗАТИ**, -а́жу, -а́жеш, *док.* 1. *перех.* Водячи чим-небудь по якійсь поверхні, розтирати щось рідке. 2. *перех.* Розтираючи що-небудь, забруднювати ним поверхню чогось. // *безос.* // *перен.* Грубо, невдало розмальовувати. 3. *перех. і неперех., перен., розм.* Багатослівно, надто докладно розповідати про що-небудь.

РОЗМА́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗМА́ЗАТИСЯ**, -а́жеться, *док.* 1. Розпливаючись, поширюватися по якій-небудь поверхні. 2. *перен., розм.* Ставати ширшим від усмішки, радощів, задоволення і т. ін.; розпливатися.

РОЗМАЇ́ТИЙ, -а, -е. 1. Неоднаковий, несхожий з іншим (іншими) в чому-небудь; різноманітний. // Який складається з несхожих, неоднакових між собою предметів, осіб і т. ін. 2. Неоднорідний за змістом, формою, силою вияву і т. ін. // Різний за кольором, тоном; різнобарвний.

РОЗМАЇ́ТИТИ, -ї́чу, -ї́тиш, *недок., перех., рідко.* 1. Те саме, що **різномані́тити**. 2. Робити різнобарвним, різним за кольором, тоном і т. ін.

РОЗМАЇ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **розмаї́тий**.

РОЗМАЇ́ТО. Присл. до **розмаї́тий**.

РОЗМАЇ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **розмаї́тість**.

РОЗМА́Й, -ю, *ч., нар.-поет.* 1. Що-небудь буйно розквітле, зелене (ліс, гай і т. ін.). 2. Приворотне, чарівне зілля. ** **Розма́й-зі́лля** – те саме, що **розма́й** 2. **Розма́й-коса́**, *етн.* – брат нареченої, який розплітає їй косу.

РОЗМАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмалюва́ти**. // **розмальо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМАЛЬО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмалюва́ти**.

РОЗМАЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмальо́вувати** 1.

РОЗМАЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМАЛЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док.*, *перех.* 1. Розписувати що-небудь малюнками, візерунками і т. ін. // Надмірно гримувати, фарбувати (обличчя). // Розмазуючи, розтираючи щось, покривати ним поверхню чого-небудь, змінюючи її вигляд. // Зображувати, малювати кого-, що-небудь у карикатурному вигляді. 2. *перен.*, *розм.* Бити, залишаючи на обличчі, тілі сліди від ударів. 3. *перен.*, *розм.* Довго, красномовно розповідаючи про кого-, що-небудь, перебільшувати його роль, значення, зображувати у вигідному для себе вигляді. 4. *перен.* Викликати в уяві в певній послідовності які-небудь образи, картини.

РОЗМАЛЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗМАЛЮВА́ТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *док.* 1. Надмірно гримувати, фарбувати собі обличчя; фарбуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **розмальо́вувати**.

РОЗМАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмалюва́ти**.

РОЗМАЛЮВА́ТИ *див.* **розмальо́вувати**.

РОЗМАЛЮВА́ТИСЯ *див.* **розмальо́вуватися**.

РОЗМАНІ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Який надто манірно поводиться.

РОЗМАНІ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* 1. Почати надто манірно поводитися, виявляючи неприродну ніжність, зайву сентиментальність. // Стати надто чутливим, сентиментальним. 2. *перен.*, *розм.* Розслабитися, стати млявим.

РОЗМАНІ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Почати маніритися, манірно поводитися.

РОЗМА́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже замріяний.

РОЗМА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **розма́рений**.

РОЗМАРИ́Н, -у, *ч.* 1. *бот.* Вічнозелена запашна кущова рослина родини губоцвітих, із листя і гілок якої добувають ефірну олію. 2. Зимовий сорт яблуні, поширений у південних районах України. 3. Плід цього дерева – невелике довгасте яблуко, кисло-солодке на смак.

РОЗМАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **розмари́н** 1.

РОЗМА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Надмірно замріятися, надто захопитися мріями про що-небудь; розмріятися.

РОЗМАРІ́Я, -ї, *ж.*, *зах.* Розмарин.

РОЗМАРКІРО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмаркірува́ти**. // **розмаркіро́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМАРКІРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Провести маркером спеціальні борозенки, смуги для визначення місця садіння дерев, кущів або висівання сільськогосподарських культур.

РОЗМАРНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Стати рум'яним, червоним, перев. від спеки, хвороби, нервового збудження тощо.

РОЗМАСТИ́ТИ *див.* **розма́щувати**.

РО́ЗМАХ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розмахну́ти**, **розма́хувати** і **розмахну́тися**, **розма́хуватися**. ** З (із) [усього] ро́змаху; з ро́змахом: а) з силою, розмахнувшись, замахнувшись; б) з розгону. 2. Величина відхилення чого-небудь від положення рівноваги; амплітуда коливань. *Розмах маятника.* 3. Відстань між краями, крайніми точками чого-небудь розправленого, розгорнутого, розкинутого на боки і т. ін. 4. *перен.* Широкий простір, на якому що-небудь розкинулося; широчінь. 5. *перен.* Широта й різноманітність у виявленні чого-небудь. // Великий обсяг, масштабність у виявленні або перебігу чого-небудь; бурхливий розвиток чогось.

РОЗМАХА́ТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Розхитати, розгойдати кого-, що-небудь з метою надання йому швидкості, сили руху і т. ін. (перед тим як кинути, розкрутити і т. ін. когось, щось). 2. *перен.* Рознести, розвіяти в різні боки що-небудь. // *безос.*

РОЗМАХА́ТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати швидко, посилено махати чим-небудь. // Почати збуджено сперечатися з ким-небудь, жестикулюючи, махаючи при цьому руками.

РОЗМАХНУ́ТИ *див.* **розма́хувати**.

РОЗМАХНУ́ТИСЯ *див.* **розма́хуватися**.

РОЗМА́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розма́хувати**.

РОЗМА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМАХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *неперех.*, *чим і без додатка.* Робити поривчасті махові рухи чим-небудь. 2. *перех. і неперех.* Широко розводити, розкидати в різні боки (руки, крила і т. ін.). 3. *перех.*, *розм.* Різким рухом відводити вбік, піднімати руку або якийсь предмет (перев. для удару, кидка).

РОЗМА́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗМАХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. *чим і без додатка.* Різким рухом відводити вбік, піднімати руку або якийсь предмет (перев. для удару, кидка). 2. *перев. док.*, *перен.* Розкинутися на великому просторі, далеко простягтися. // Розправившись, здатися більшим, ширшим. // Широко, далеко рознестися, поширитися в навколишньому просторі (про звуки). 3. *перев. док.*, *розм.* Зробити розгін, розбіг; розігнатися. // *перен.* Наміритися, спробувати щось зробити (перев. непосильне). 4. *перев. док.*, *розм.*, *перен.* Виявити широту, надзвичайну активність у якій-небудь діяльності, у своїх задумах тощо.

РОЗМАЧУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмачу́лити**. // **розмачу́лено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМАЧУ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розмачу́лений**.

РОЗМАЧУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмачу́лити**.

РОЗМАЧУ́ЛИТИ *див.* **розмачу́лювати**.

РОЗМАЧУ́ЛИТИСЯ *див.* **розмачу́люватися**.

РОЗМАЧУ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розмачу́лити**.

РОЗМАЧУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмачу́лювати**.

РОЗМАЧУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗМАЧУ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Тріпанням, ударами перетворювати на волокно, клоччя.

РОЗМАЧУ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗМАЧУ́ЛИТИСЯ**, -иться, *док.* Від тріпання, ударів перетворюватися на волокно, клоччя.

РОЗМА́ШИСТИЙ, -а, -е. 1. Який супроводжується широкими помахами, для якого характерні вільні, широкі рухи. // Великий за розміром, розгонистий (про напис, почерк і т. ін.). // *перен.* Який виходить за межі стриманості, коректності, об'єктивності (про критичні судження, висновки і т. ін.). 2. *перен.* Широкий, розкидистий. 3. *перен.* Який відзначається широкою натурою, характером; якому властива широта, розмах у вчинках, діях.

РОЗМА́ШИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **розма́шистий**.

РОЗМА́ШИСТО. Присл. до **розма́шистий**.

РОЗМАШНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **розма́шистий** 1.

РО́ЗМАШНО, *рідко.* Присл. до **розмашни́й**.

РОЗМА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМАСТИ́ТИ**, -ащу́, -а́стиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Розтирати що-небудь рідке по поверхні чогось; розмазувати.

РОЗМА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗМА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. *тільки* 3 *ос.* Подувом розвівати в різні боки (волосся, одяг). 2. *тільки* 3 *ос.* Розганяти, розсіювати (хмари, туман і т. ін.). 3. *перен.* Легковажно, безцільно розтрачувати що-небудь (талант, здібності і т. ін.). 4. *перев. док.*, *перен.* Позбутися якого-небудь неприємного відчуття, поганого настрою і т. ін.

РОЗМА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розма́яти**.

РОЗМА́ЯТИ *див.* **розма́ювати**.

РОЗМА́ЯТИСЯ, -а́ється, *док.* Розвіятися, розпуститися (про волосся, одяг).

РОЗМЕЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмежува́ти**. // **розмежо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМЕЖО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмежо́вувати** і **розмежо́вуватися**.

РОЗМЕЖО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМЕЖУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Розділяти (землю, яку-небудь ділянку і т. ін.), проводячи, визначаючи, встановлюючи межі. // Роз'єднувати що-небудь, бути межею між чимсь. 2. *перен.* Відділяти одне від одного кого-, що-небудь. // Відділяти, протиставляти одне одному кого-, що-небудь. // Визначати межі чиїх-небудь обов'язків, повноважень і т. ін.

РОЗМЕЖО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗМЕЖУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Розділятися, проводячи, визначаючи, встановлюючи межі між землями, якими-небудь ділянками і т. ін.; роз'єднуватися. // Відділятися одне від одного чим-небудь. 2. *перен.* Відділятися, відокремлюватися одне від одного внаслідок протилежності поглядів, інтересів і т. ін. // Розділяти між собою які-небудь обов'язки, повноваження і т. ін. 3. *тільки недок.* Пас. до **розмежо́вувати** 1.

РОЗМЕЖО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Те, що розмежовує що-небудь.

РОЗМЕЖУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розмежування. // Який розмежовує що-небудь, є межею чогось.

РОЗМЕЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмежува́ти** і **розмежува́тися**. ** **Розмежува́ння до́ступу**: у системах обробки інформації – сукупність методів, засобів та заходів, що забезпечують захист даних від несанкціонованого доступу користувачів.

РОЗМЕЖУВА́ТИ *див.* **розмежо́вувати**.

РОЗМЕЖУВА́ТИСЯ *див.* **розмежо́вуватися**.

РОЗМЕ́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **розмежо́вувач**.

РОЗМЕ́Л, -у, *ч.* Дія за знач. **розмоло́ти**, **розме́лювати** 1.

РОЗМЕ́ЛЕНИЙ, **РОЗМО́ЛОТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмоло́ти**. // **розме́лено**, **розмо́лото**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМЕ́ЛКУВАТИЙ, -а, -е, *діал.* Такий, у якого більший отвір, ніж товщина осі. *Розмелкувате колесо.*

РОЗМЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розме́лювальний**.

РОЗМЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розме́льний**.

РОЗМЕ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розмелювання.

РОЗМЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розме́лювати**.

РОЗМЕ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗМОЛО́ТИ**, -мелю́, -ме́леш, *док.* 1. *перех.* Мелючи, подрібнювати, розтирати зерно, перетворюючи його на борошно або крупи. // Подрібнювати, розтирати що-небудь, перетворюючи його на порошок або дрібну масу. // *перен.* Ударами або натискуванням дробити, розбивати що-небудь. 2. *перев. док.*, *неперех.*, *перен.*, *фам.* Розголосити, розказати (всім чи багатьом) якусь таємницю.

РОЗМЕ́ЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **РОЗМОЛО́ТИСЯ**, -мелю́ся, -ме́лешся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Від подрібнення, розтирання перетворюватися на борошно (про зерно). // Від подрібнення, розтирання перетворюватися на порошок. 2. *перев. док.*, *перен.*, *фам.* Почати говорити багато зайвого; розбазікатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **розме́лювати** 1.

РОЗМЕ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто розмелює що-небудь.

РОЗМЕ́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **розме́лювач**.

РОЗМЕРЕ́ЖАНИЙ, **РОЗМЕРЕ́ЖЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмере́жати**, **розмере́жити**.

РОЗМЕРЕ́ЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмере́жати**.

РОЗМЕРЕ́ЖАТИ, -аю, -аєш *і* **РОЗМЕРЕ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* Покривати що-небудь мережками.

РОЗМЕРЕ́ЖЕНИЙ *див.* **розмере́жаний**.

РОЗМЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмере́жити**.

РОЗМЕРЕ́ЖИТИ *див.* **розмере́жати**.

РОЗМЕРЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмерза́тися**, **розме́рзнутися**, **розме́рзтися**.

РОЗМЕРЗА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗМЕ́РЗНУТИСЯ** *і* **РОЗМЕ́РЗТИСЯ**, -знеться, *док.* Під дією тепла відтавати, переставати бути замерзлим; розморожуватися.

РОЗМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. Який розмерзся; відталий.

РОЗМЕ́РЗЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розме́рзлий**.

РОЗМЕ́РЗНУТИСЯ *див.* **розмерза́тися**.

РОЗМЕ́РЗТИСЯ *див.* **розмерза́тися**.

РОЗМЕСТИ́ *див.* **розміта́ти**.

РОЗМЕ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмета́ти**. // **розме́тано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМЕТА́ТИ, розмета́ю, розмета́єш *і* розмечу́, розме́чеш, *док.*, *перех.* 1. Швидко або з силою розкидати що-небудь у різні боки. // Зруйнувати, розвалити що-небудь, кидаючи в різні боки його частини. // *безос.* // Рознести, розвіяти в різні боки (хмари, дим і т. ін.). 2. Розштовхуючи, примусити розбігтися, розійтися кого-небудь; розігнати. // Розбити, знищити кого-, що-небудь, завдати поразки комусь, чомусь. // *безос.* 3. Широко розвести, розкинути в боки (руки, крила і т. ін.). // Розпустити, розсипати, розтріпати (волосся).

РОЗМЕТА́ТИСЯ, розмета́юся, розмета́єшся *і* розмечу́ся, розме́чешся, *док.* 1. Розбігтися, розсіятися в різні боки, місця. 2. Лягти, широко розкинувши руки, ноги; розкинутися. // Розпуститися, розсипатися (про волосся).

РОЗМЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмести́**. // **розме́тено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМЕТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розважливо поміркувати, подумати про що-небудь або над чимсь.

РОЗМЕТНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.*, *розм.* 1. Раптово широко, навстіж розчинитися. 2. *рідко.* Розбігтися, розсипатися, розсіятися. 3. Розкинутися, простягтися на великому просторі.

РОЗМИ́В, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розми́ти**, **розмива́ти**. 2. Місце, розмите водою.

РОЗМИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмива́ти**.

РОЗМИВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **РОЗМИ́ТИ**, -и́є, *док.*, *перех.* 1. Руйнувати поверхню ґрунту, поступово змиваючи, зносячи її частинки (про воду). // Робити грузьким, в'язким (шлях); псувати. // *безос.* // Руйнувати, знищувати (яку-небудь споруду) сильною течією, надмірною кількістю води. 2. Частково змиваючи, робити невиразним, нечітким (яке-небудь зображення, напис, малюнок і т. ін.). 3. *перен.* Підривати, ослаблювати що-небудь.

РОЗМИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗМИ́ТИСЯ**, -и́ється, *док.* 1. Руйнуватися, псуватися від води, водяних хвиль, течії. 2. Ставати невиразним, нечітким від струменів, потоків води. // *перен.* Втрачати чіткість обрисів, поступово зникаючи з поля зору. 3. *тільки недок.* Пас. до **розмива́ти**.

РОЗМИВА́Ч, -а́, *ч.* Прилад, пристрій, признач. для розмивання чого-небудь.

РОЗМИ́ВИНА, -и, *ж.* Місце, розмите водою.

РОЗМИВНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна розмити.

РОЗМИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розмивни́й**.

РОЗМИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е. 1. Який легко розмивається. *Розмивчастий берег.* 2. *перен.* Позбавлений виразності, чіткості; невиразний, неясний, нечіткий.

РОЗМИ́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **розми́вчастий**.

РОЗМИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розмикання; який признач., служить для розмикання чого-небудь.

РОЗМИ́КАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розмика́ти**.

РОЗМИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмика́ти** і **розмика́тися**.

РОЗМИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІМКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Роз'єднувати що-небудь зімкнуте, стулене, з'єднане; розтуляти. // Збільшувати інтервали, дистанцію між тими, хто стоїть в строю. // Порушувати контакт в електричному колі. ** **Розмика́ти уста́** – починати говорити. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **відмика́ти** 1.

РОЗМИКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗІМКНУ́ТИСЯ**, -зімкне́ться, *док.* Роз'єднуватися, переставати бути зімкнутим, стуленим, з'єднаним. // Відходячи одне від одного, збільшувати інтервал, відстань між собою.

РОЗМИКА́Ч, -а́, *ч.* Прилад для розмикання електричного кола.

РОЗМИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розмика́ти**.

РОЗМИКНИ́Й, -а́, -е́. Який можна розімкнути.

РОЗМИЛОСЕ́РДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *рідко.* Виявити милосердя, зглянутися на кого-небудь; змилосердитися.

РОЗМИЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Милуючись, задивитися, захопитися ким-, чим-небудь; розхвилюватися від замилування.

РОЗМИ́Н, -у, *ч.* Дія за знач. **розмина́тися**[2] і **розімну́тися**.

РОЗМИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмина́ти**.

РОЗМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІМ'Я́ТИ**, -зімну́, -зімне́ш, *док.*, *перех.* 1. Мнучи, розтираючи що-небудь, робити його м'яким або перетворювати в м'яку масу; роздрібнювати, розтирати. // Рози-

раючи (колосок), виминати зерно. // Мнучи, розправляти що-небудь. 2. *розм.* За допомогою рухів відновлювати гнучкість, еластичність (кінцівок, частин тіла). *Розім'яти кісточки.*

РОЗМИНА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, РОЗІМ'Я́ТИСЯ, -зімну́ся, -зімне́шся, *док.* 1. Ставати м'яким, перетворюватись у м'яку масу при розтиранні; роздрібнюватися, розтиратися. 2. *розм.* За допомогою рухів позбуватися відчуття втоми, скованості, оніміння суглобів і т. ін. // Спеціальними вправами посилювати гнучкість, чутливість частин тіла перед початком змагань (про спортсменів). 3. *тільки недок.* Пас. до розмина́ти 1.

РОЗМИНА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, РОЗМИНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Рухаючись назустріч, обходити, об'їжджати і т. ін. одне одного. // Розходитися, роз'їжджатися при зустрічі (у вузькому або незручному місці), не зачепивши одне одного. // *перев. док.* Ідучи назустріч одне одному, не зустрітися, не побачитися. 2. *розм.* Попрощавшись, розходитися, іти одне від одного в різні боки. 3. *перен.* Нехтувати чим-небудь, облишати щось або відмовлятися від чогось. ** Ні з чим не розмине́ться – вчасно скористається чим-небудь, нічого не упустить. Розмину́тися з гріхо́м – уникнути гріха, чогось неприємного, недоброго.

РОЗМИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. розім'я́ти, розмина́ти 2 і розім'я́тися, розмина́тися[1] 2.

РОЗМИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до розми́нка.

РОЗМИНУ́ТИСЯ *див.* розмина́тися[2].

РО́ЗМИР, -у, *ч.*, *рідко.* 1. Розрив мирних відносин, порушення миру; війна. 2. Замирення, мир.

РОЗМИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.* і *неперех.*, *рідко.* Відновлювати мир, згоду між ким-небудь; мирити, примиряти.

РО́ЗМИСЕЛ, -слу, *ч.* 1. Те саме, що ро́здум 1 – 3. 2. *розм.* Свідомість, здатність свідомо сприймати навколишнє.

РОЗМИ́СЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Обтяжений роздумами; замислений, задуманий.

РОЗМИ́СЛИТИ *див.* розмишля́ти.

РОЗМИСЛО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Сповнений роздумів, міркувань.

РОЗМИ́СЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. розми́слювати 1.

РОЗМИ́СЛЮВАТИ *див.* розмишля́ти.

РОЗМИ́ТИ *див.* розмива́ти.

РОЗМИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до розми́ти. // розми́то, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Позбавлений чіткості, яскравості, виразності (про колір, розпис і т. ін.).

РОЗМИ́ТИСЯ *див.* розмива́тися.

РОЗМИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. розми́тий 2.

РОЗМИТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. розми́ти і розми́тися.

РО́ЗМИЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. розімкну́ти, розмика́ти і розімкну́тися, розмика́тися.

РОЗМИШЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш і *рідко* РОЗМИ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, РОЗМИ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* 1. Вдаватися до роздумів про що-небудь, обдумувати щось; роздумувати. // *перев. док.* Дійти якогось висновку після деяких роздумів. 2. *тільки недок.*, *рідко.* Розуміти що-небудь, розбиратися, бути обізнаним у чомусь.

РОЗМІ́ЖЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розмі́жчити.

РОЗМІ́ЖЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розмі́жчити.

РОЗМІ́ЖЧИТИ *див.* розмі́жчувати.

РОЗМІ́ЖЧИТИСЯ *див.* розмі́жчуватися.

РОЗМІ́ЖЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, РОЗМІЖЧИ́ТИ, -чу́, -чиш, *док.*, *перех.* Сильним ударом, стискуванням розбивати, дробити на частини (кістки, тіло).

РОЗМІ́ЖЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, РОЗМІЖЧИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.* Від сильного удару, стискування розбиватися, дробитися на частини (про кістки, тіло).

РО́ЗМІН, -у, *ч.* Дія за знач. розміня́ти, розмі́нювати і розміня́тися, розмі́нюватися.

РОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Признач. для розміну чого-небудь (перев. грошей). *Розмінна каса.* // Який використовується для розміну. // Якого можна розміняти.

РОЗМІ́ННИК, -а, *ч.*, *спец.* Апарат для розміну монет.

РОЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до розмі́нний.

РОЗМІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розмінува́ти. // розміно́вано, *безос. присудк. сл.*

РОЗМІНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розміно́вувати.

РОЗМІНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, РОЗМІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Очищати від мін.

РОЗМІНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до розміно́вувати.

РОЗМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розмінува́ти.

РОЗМІНУВА́ТИ *див.* розміно́вувати.

РОЗМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розмі́нювати і розмі́нюватися.

РОЗМІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, РОЗМІНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Віддаючи, одержувати натомість кого-, що-небудь; міняти, обмінювати. // *перен.* Відмовившись від чого-небудь, приймати замість нього щось інше. 2. Обмінювати великі грошові знаки на відповідну кількість дрібніших одиниць. 3. *на що* і *без додатка*, *перен.* Витрачати (сили, енергію, талант та інші цінні якості) на що-небудь дрібне, малозначне або не варте уваги. 4. *у сполуч. з порядк. числ. та ім.* д е с я т о к, *перен.*, *розм.* Вступати в який-небудь новий віковий рубіж у своєму житті, розпочинати новий десяток років свого життя (про людину).

РОЗМІ́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, РОЗМІНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Обмінюватися, мінятися з кимсь ким-, чим-небудь. 2. *на що* і *без додатка*, *перен.*, *розм.* Витрачати свої сили, енергію, талант та інші цінні якості на що-небудь дрібне, малозначне або не варте уваги.

РОЗМІ́НЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розміня́ти. // розмі́няно, *безос. присудк. сл.*

РОЗМІНЯ́ТИ *див.* розмі́нювати.

РОЗМІНЯ́ТИСЯ *див.* розмі́нюватися.

РО́ЗМІР, -у, *ч.* 1. Кількісна оцінка. // Лінійна величина. // Величина, обсяг чого-небудь в одному або в кількох вимірах. // Номер, що вказує на величину якого-небудь одягу, взуття. 2. Величина грошової оплати або винагороди за що-небудь. 3. Величина, масштаб якого-небудь явища; сила, міра вияву чого-небудь. 4. *літ.* Регулярно повторювана комбінація тих або інших елементів фонетичної будови мови, яка служить одиницею визначення віршового ритму. 5. *муз.* Конкретне вираження того чи іншого музичного метра в певних ритмічних одиницях; кількість долей певної довжини, що утворюють такт. 6. *спец.* У системах обробки інформації – довжина (в бітах, байтах і т. ін.) слова, програми, елемента даних та ін. ** Ро́змір кро́ку: у комп'ютерній графіці – відстань між сусідніми адресованими точками поверхні відображення. Ро́змір програ́ми, *спец.* – довжина програми в бітах, байтах, в операторах, командах або рядках.

РОЗМІ́Р, -у, *ч.*, *заст.* Частина зернового хліба, яку залишали мірошникові за помел; мірчук.

РОЗМІ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється у певному ритмі, темпі; ритмічний. 2. Який здійснюється цілеспрямовано, відбувається за певними правилами, розпорядком.

РОЗМІ́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. розмі́рений.

РОЗМІ́РЕНО. Присл. до розмі́рений.

РОЗМІ́РИТИ *див.* розміря́ти.

РОЗМІРКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Здатний розумно мислити, правильно міркувати; розсудливий.

РОЗМІРКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до розмірко́ваний.

РОЗМІРКО́ВАНО, *розм.* Присл. до розмірко́ваний.

РОЗМІРКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розмірко́вувати.

РОЗМІРКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, РОЗМІРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Заглиблюватися думками в що-небудь; мислити, міркувати. 2. *про кого – що*, *над ким – чим.* Зіставляти різні думки, міркування, всебічно зважувати щось, роблячи певні висновки; обмірковувати. // *над чим* і *без додатка.* Думати над чим-небудь, роздумувати про щось 3. *перев. недок.* Висловлювати свої думки, говорити про що-небудь.

РОЗМІРКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розміркува́ти.

РОЗМІРКУВА́ТИ *див.* розмірко́вувати.

РОЗМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який характеризується певним розміром. // Признач. для розмірювання чого-небудь. *Розмірні числа.* 2. *рідко.* Те саме, що розмі́рений 1.

РОЗМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. розмі́рний 1. // В геометрії – число координат, потрібних для визначення довільної точки геометричної фігури. ** Розмі́рність величини́ – одиниця, через яку величина виражена. Розмі́рність лі́ні́йного про́стору – максимально можливе число лінійно незалежних векторів у просторі. Розмі́рність фізи́чної величини́ – вираз, який показує залежність довільної фізичної величини від основних величин певної системи величин. // У системах обробки інформації – число індексів, яке визначає елемент масиву; діапазон значень індекса масиву, для вектора – число елементів. Розмі́рність маси́ву – кількість індексів елементів масиву (векторів, матриць та ін.). 2. Кількість вимірів геометричної фігури. 3. Фізичні величини, вирази, які показують зв'язок даної величини з фізичними величинами, покладеними в основу системи одиниць.

РОЗМІ́РНО, *рідко.* Присл. до розмі́рний 2.

РОЗМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розмі́рювати.

РОЗМІ́РЮВАТИ *див.* розміря́ти.

РОЗМІ́РЮВАТИСЯ *див.* розміря́тися.

РОЗМІ́РЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до розміря́ти. // розмі́ряно, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *рідко.* Те саме, що розмі́рений 1.

РОЗМІ́РЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до розмі́ряний.

РОЗМІ́РЯНО, *рідко.* Присл. до розмі́ряний 2.

РОЗМІ́РЯТИ *див.* розміря́ти.

РОЗМІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш і *рідко* РОЗМІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, РОЗМІ́РЯТИ, -я́ю, -я́єш і *рідко* РОЗМІ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Міряючи, визначати величину, розміри чого-небудь, відстань між чимсь. // Міряючи, ділити що-небудь. // Міряючи, визначати місце для чого-небудь. 2. Заздалегідь визначати свої можливості, силу, ступінь вияву чого-небудь і т. ін. 3. Наперед намічати розпорядок, правила чого-небудь, послідовність у чомусь і т. ін.

РОЗМІРЯ́ТИСЯ, -я́ється і *рідко* РОЗМІ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до розміря́ти, розмі́рювати.

РОЗМІСИ́ТИ *див.* розмі́шувати[1].

РОЗМІСИ́ТИСЯ *див.* розмі́шуватися[1].

РОЗМІСТИ́ТИ *див.* розміща́ти.

РОЗМІСТИ́ТИСЯ *див.* розміща́тися.

РОЗМІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, РОЗМЕСТИ́, -ету́, -ете́ш, *мин. ч.* розмі́в, -мела́, -мело́; *док.*, *перех.* 1. Метучи в різні боки, прибирати що-небудь, розчищати, звільняти якусь поверхню (від снігу, пилу, сміття і т. ін.). *Розмітати стежку.* // Змітати що-небудь у різні боки (сніг, пил, сміття і т. ін.). // Роздувати, розносити в різні боки; розвівати. 2. *перев. док.*, *перен.*, *розм.* Розібрати, рознести, розграбувати. 3. *перев. док.*, *перен.*, *розм.* Завдати поразки, перемогти в боротьбі; дощенту розбити.

РОЗМІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до розміта́ти 1.

РОЗМІ́ТИНА, -и, *ж.* Те саме, що розмі́тка 2.

РОЗМІ́ТИТИ *див.* розміча́ти.

РОЗМІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. розмі́тити, розміча́ти. 2. Мітка, позначка, нанесена в процесі розмічування. ** Доро́жня розмі́тка – лінії, написи та ін. позначення на проїзній частині доріг, бордюрах, признач. для інформування учасників дорожнього руху та встановлення порядку їхніх дій.

РОЗМІ́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, фахівець із розмічання.

РОЗМІ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до розмі́тник.

РОЗМІЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розмічання чого-небудь.

РОЗМІЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розміча́ти.

РОЗМІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш і *рідко* РОЗМІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, РОЗМІ́ТИТИ, -ічу, -ітиш, *док.*, *перех.* 1. Ставити мітки, робити позначки, розбиваючи, ділячи поверхню чогось з певною метою. // *спец.* Наносити на поверхню заготовки контури майбутньої деталі, що вказують на межі, в яких потрібно виконувати її подальшу обробку відповідно до креслень. 2. *розм.*, *рідко.* Обдумуючи, визначати, намічати план подальших дій, заходів.

РОЗМІЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до розміча́ти 1.

РОЗМІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розмі́тити. // розмі́чено, *безос. присудк. сл.*

РОЗМІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розмі́тити, розміча́ти.

РОЗМІ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що розміча́льний.

РОЗМІ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до розмі́чувати.

РОЗМІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розмі́чувати.

РОЗМІ́ЧУВАТИ *див.* розміча́ти.

РОЗМІ́ШАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до розміша́ти. 2. *у знач. прикм.*, *рідко.* Який став густим, в'язким від тривалого місіння.

РОЗМІША́ТИ *див.* розмі́шувати[2].

РОЗМІША́ТИСЯ *див.* розмі́шуватися[2].

РОЗМІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розмісити. // розмі́шено, *безос. присудк. сл.*

РОЗМІ́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. розмі́шувати[1].

РОЗМІ́ШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. розмі́шувати[2].

РОЗМІ́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, РОЗМІСИ́ТИ, -ішу́, -і́сиш, *док.*, *перех.* Місячи, розминати що-небудь, перетворюючи його в густу, в'язку масу.

РОЗМІ́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, РОЗМІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Мішаючи, розводити, розбавляти що-небудь рідке або сипке, надаючи йому рівномірної густоти чи складу.

РОЗМІ́ШУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, РОЗМІСИ́ТИСЯ, -і́ситься, *док.* 1. Від тривалого місіння, розминання перетворюватися в густу, в'язку масу. 2. *тільки недок.* Пас. до розмі́шувати[1].

РОЗМІ́ШУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, РОЗМІША́ТИСЯ, -а́ється, *док.* 1. Набувати рівномірної густоти чи складу при розмішуванні, розведенні, розбавленні і т. ін. (про що-небудь рідке або сипке). 2. *тільки недок.* Пас. до розмі́шувати[2].

РОЗМІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розміща́ти.

РОЗМІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш і РОЗМІ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, РОЗМІСТИ́ТИ, -іщу́, -і́стиш, *док.* Розставляти, розсаджувати або розкладати кого-, що-небудь у певних місцях, у певному порядку. // Визначати послідовність у розташуванні чого-небудь, розташовувати щось у певній послідовності. // Надавати кожному приміщення, місце для проживання, ночівлі, відпочинку і т. ін.; розселяти. // Розподіляти що-небудь на певній площі, території і т. ін. // Відводити під щось яку-небудь площу, ділянку або якесь місце.

РОЗМІЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся і РОЗМІ́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, РОЗМІСТИ́ТИСЯ, -іщу́ся, -і́стишся, *док.* 1. Сідати або ставати в певних місцях, займати місця. // Влаштовуватися де-небудь на проживання, ночівлю, відпочинок і т. ін.; розселятися. 2. Перебувати в якому-небудь місці, бути розташованим де-небудь; розташовуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до розміща́ти, розмі́щувати.

РОЗМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розмісти́ти. // розмі́щено, *безос. присудк. сл.*

РОЗМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. розмісти́ти, розміща́ти. 2. Система, порядок розташування кого-, чого-небудь. *Розміщення наголосів.*

РОЗМІ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розмі́щувати.

РОЗМІ́ЩУВАТИ *див.* розміща́ти.

РОЗМІ́ЩУВАТИСЯ *див.* розміща́тися.

РОЗМНО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розмно́жити. // розмно́жено, *безос. присудк. сл.*

РОЗМНО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розмно́жити, розмно́жувати і розмно́житися, розмно́жуватися.

РОЗМНО́ЖИТИ *див.* розмно́жувати.

РОЗМНО́ЖИТИСЯ *див.* розмно́жуватися.

РОЗМНО́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розмножування, передруку, копіювання чого-небудь.

РОЗМНО́ЖУВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до розмно́жувати. 2. Якого можна розмножити.

РОЗМНО́ЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. розмно́жуваний 2.

РОЗМНО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. розмно́жувати і розмно́жуватися.

РОЗМНО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, РОЗМНО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Кількісно збільшувати що-небудь. // Друкувати, переписувати в кількох чи багатьох примірниках. 2. Розводити, розплоджувати у великій кількості (рослини або тварин).

РОЗМНО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗМНО́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Кількісно збільшуватися, з'являтись у великій кількості. 2. Розплоджуватися, розводитися (про рослини, тварин). // *розм.* Народжуватись у великій кількості (про людей). 3. *тільки недок.* Пас. до **розмно́жувати** 1.

РОЗМО́ВА, -и, *ж.* 1. Словесний обмін думками, відомостями і т. ін. між ким-небудь. // Обмін думками, відомостями за допомогою міміки, жестів і т. ін. // *заст., рідко.* Діалог у літературному творі. // Чиї-небудь слова, вислови; мова, розповідь. // Спосіб висловлювання, властивий кому-небудь; манера говорити, висловлюватися. // Бесіда з ким-небудь, перев. ділового змісту, з певною спрямованістю. // Тема або зміст обміну думками, бесіди. // *перев. мн.* Чутки, поголоски. // *перев. мн.* Негативні висловлювання, нарікання на чию-небудь адресу; осуд чиїхсь дій, вчинків, поведінки і т. ін.; пересуди. // Легка, невимушена балаканина. ** **Без розмо́в** – не роздумуючи, не беручи до уваги сумнівів, заперечень; не говорячи ні слова; мовчки. **Вести́ розмо́ву** – говорити, розмовляти. **Зво́дити (перево́дити** і т. ін.) **розмо́ву** *на кого – що* – починати говорити на іншу тему. **Ті́льки й розмо́ви** *про* (*за*) *кого – що* – хтонебудь весь час говорить про когось, щось. 2. *нар.-поет.* Уживається як пестлива назва любої, коханої людини або як звертання до неї.

РОЗМО́ВИНИ, -вин, *мн.* Розмови, балачки.

РОЗМО́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* розмо́вляться; *док., заст.* 1. Порозмовляти. // Порозумітися. 2. Розговоритися.

РОЗМОВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. Усно обмінюватися думками, вести розмову, бесіду з ким-небудь. // Передавати свої думки, почуття за допомогою міміки, жестів. // *перев. із запереч.* **н е**, *з ким, між ким, розм.* Підтримувати стосунки, зв'язки, спілкуватися з кимнебудь. 2. Мати здатність, уміти говорити, висловлювати свої думки, почуття. 3. Говорити, володіти якою-небудь мовою.

РОЗМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який уживається в розмові, характерний для усного мовлення. ** **Розмо́вна мо́ва**: а) різновид літературної мови, вживаний у повсякденному спілкуванні; б) будь-яке мовлення, яке відбуваєтьсяч в усній формі. 2. Який має вигляд розмови, діалога; викладений у формі розмови, діалога. ** **Розмо́вний жанр** – жанр естрадно-циркового мистецтва, оснований на монологічному або діалогічному мовленні (конферанс, пародії, клоунада і т. ін.). 3. Що стосується такого жанру, пов'язаний з його використанням. 4. *діал.* Говіркий, балакучий.

РОЗМО́ВНИК, -а, *ч.* 1. Посібник для вивчення іноземної мови, в якому подано зразки розмов на різноманітні теми. 2. *розм.* Той, хто розмовляє з ким-небудь; співрозмовник.

РОЗМО́ВНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **розмо́вник**.

РОЗМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розмо́вний** 1, 2.

РОЗМО́ВОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **розмо́ва** 1.

РОЗМО́ВОЧКА, -и, *ж., рідко.* Пестл. до **розмо́ва** 1.

РОЗМОКА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розмока́ти**.

РОЗМОКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **РОЗМО́КНУТИ** *і рідко* **РОЗМО́КТИ**, -кне; *мин. ч.* розмо́к, -ла, -ло *і* розмо́кнув, -нула, -нуло; *док.* Вбираючи в себе воду, вологу, ставати мокрим, м'яким або втрачати свою первісну форму.

РОЗМО́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розмо́кнути** і **розмо́кти**.

РОЗМО́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розмо́клий**.

РОЗМО́КНУТИ *див.* **розмока́ти**.

РОЗМО́КТИ *див.* **розмока́ти**.

РОЗМОЛО́ТИ *див.* **розме́лювати**.

РОЗМОЛО́ТИЙ *див.* **розме́лений**.

РОЗМОЛО́ТИСЯ *див.* **розме́люватися**.

РОЗМОЛОТИ́ТИ *див.* **розмоло́чувати**.

РОЗМОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док., перех.* 1. Молотячи, розбивати, подрібнювати що-небудь. 2. *тільки недок., перен., розм.* Дуже побити (перев. у бою, в сутичці); завдати поразки.

РОЗМОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок., розм.* Пас. до **розмоло́чувати** 1.

РОЗМОНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех., рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмонтува́ти**. // **розмонто́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМОНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., тех., рідко.* Те саме, що **демонтува́ти**.

РОЗМОРГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати довго і часто моргати.

РОЗМОРДА́ТІТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* Стати мордатим, пикатим.

РОЗМОРДО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмордува́ти**.

РОЗМОРДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Викликати в кого-небудь стан збудження, роздратування. // *безос.*

РОЗМОРДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Стати збудженим, роздратованим.

РОЗМО́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмори́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який розморився, відчув фізичну втому, млявість, сонливість; втомлений.

РОЗМО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розмо́рений**

РОЗМО́РЕНО. Присл. до **розмо́рений** 2.

РОЗМОРИ́ТИ *див.* **розмо́рювати**.

РОЗМОРИ́ТИСЯ *див.* **розмо́рюватися**.

РОЗМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розморо́зити**. // **розморо́жено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМОРО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розморо́зити** і **розморо́зитися**.

РОЗМОРО́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розморо́жувати**.

РОЗМОРО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМОРО́ЗИТИ**, -о́жу, -о́зиш, *док., перех.* Виводити із замороженого стану.

РОЗМОРО́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗМОРО́ЗИТИСЯ**, -иться, *док.* Те саме, що **розмерза́тися**.

РОЗМОРО́ЗИТИ *див.* **розморо́жувати**.

РОЗМОРО́ЗИТИСЯ *див.* **розморо́жуватися**.

РОЗМО́РЩИТИ *див.* **розмо́рщувати**.

РОЗМО́РЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМО́РЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех., розм.* Розгладжувати, розправляти зморшки (на лобі, обличчі).

РОЗМО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗМОРИ́ТИ**, -морю́, -мо́риш, *док., перех.* Викликати стан млявості, розслабленості, сонливості.

РОЗМО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗМОРИ́ТИСЯ**, -морю́ся, -мо́ришся, *док.* Ставати млявим, розслабленим, сонливим.

РОЗМО́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмота́ти**. // **розмо́тано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМОТА́ТИ *див.* **розмо́тувати**.

РОЗМОТА́ТИСЯ *див.* **розмо́туватися**.

РОЗМО́ТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розмотування. // Який признач., служить для розмотування чого-небудь.

РОЗМО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмо́тувати**.

РОЗМО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Розкручувати, розправляти що-небудь змотане або намотане на щось. 2. Знімати щось намотане, накручене на що-небудь. // Звільняти від чого-небудь намотаного, накрученого; розкутувати.

РОЗМО́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗМОТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Розкручуючись, розправляючись, переставати бути змотаним або намотаним на що-небудь. 2. Знімати з себе що-небудь намотане, накручене; розкутуватися. 3. *перен., розм.* З'ясовуватися, розкриватися, ставати очевидним, явним. 4. *тільки недок.* Пас. до **розмо́тувати**.

РОЗМО́ТУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто розмотує що-небудь.

РОЗМО́ТУВАЧКА, -и. Жін. до **розмо́тувач**.

РОЗМОЧА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмоча́лити**.

РОЗМОЧА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розмоча́лений**.

РОЗМОЧА́ЛИТИ *див.* **розмоча́лювати**.

РОЗМОЧА́ЛИТИСЯ *див.* **розмоча́люватися**.

РОЗМОЧА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмоча́лювати** і **розмоча́люватися**.

РОЗМОЧА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗМОЧА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док., перех.* Те саме, що **розмочу́лювати**.

РОЗМОЧА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗМОЧА́ЛИТИСЯ**, -иться, *док.* Те саме, що **розмачу́люватися**.

РОЗМО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмочи́ти**. // **розмо́чено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМОЧИ́ТИ *див.* **розмо́чувати**.

РОЗМОЧИ́ТИСЯ *див.* **розмо́чуватися**.

РОЗМО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмо́чувати**.

РОЗМО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМОЧИ́ТИ**, -мочу́, -мо́чиш, *док., перех.* Намочуючи, робити м'яким, викликати розбухання. ** **Розмо́чувати раху́нок** – програючи, відкривати рахунок під час спортивних змагань.

РОЗМО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗМОЧИ́ТИСЯ**, -мо́читься, *док.* 1. Намокаючи, ставати м'яким, розбухлим. 2. *тільки недок.* Пас. до **розмо́чувати**.

РОЗМРІ́ЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Який замріявся, поринув у мрії. // Сповнений мрій.

РОЗМРІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **розмрі́яний**.

РОЗМРІ́ЯНО, *розм.* Присл. до **розмрі́яний**.

РОЗМРІ́ЯТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док., розм.* Почавши мріяти, захопитися; поринути у мрії.

РОЗМРУ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех., розм., рідко.* Розкрити, розтулити частково або повністю (очі, повіки); розплющити.

РОЗМУРКОТА́ТИСЯ, -о́четься, *док., розм.* Почати довго муркотати.

РОЗМУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розмурува́ти**. // **розмуро́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМУРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розмуро́вувати**.

РОЗМУРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМУРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Розкривати що-небудь замуроване, закладене камінням, цеглою і т. ін.

РОЗМУРУВА́ТИ *див.* **розмуро́вувати**.

РОЗМ'ЯКА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розм'яка́ти**.

РОЗМ'Я́КЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розм'я́кнути**.

РОЗМ'Я́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розм'я́клий**.

РОЗМ'Я́КНУТИ *див.* **розм'яка́ти**.

РОЗМ'Я́КТИ *див.* **розм'яка́ти**.

РОЗМ'Я́КШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розм'якши́ти**. // **розм'я́кшено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗМ'Я́КШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розм'я́кшений**.

РОЗМ'Я́КШЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розм'якши́ти** і **розм'якши́тися**.

РОЗМ'ЯКШИ́ТИ *див.* **розм'я́кшувати**.

РОЗМ'ЯКШИ́ТИСЯ *див.* **розм'я́кшуватися**.

РОЗМ'Я́КШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розм'якшування.

РОЗМ'Я́КШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розм'я́кшувати** і **розм'я́кшуватися**.

РОЗМ'Я́КШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗМ'ЯКШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док., перех.* 1. Робити м'яким або м'якшим. 2. *перен.* Викликати в кого-небудь почуття доброти, лагідності, розчуленості. *Розм'якшувати серце.*

РОЗМ'Я́КШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗМ'ЯКШИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -ши́шся, *док.* Те саме, що **розм'яка́ти**.

РОЗМ'Я́КШУВАЧ, -а, *ч.* Те, що розм'якшує (у 1 знач.) що-небудь, признач. для цього.

РОЗНАРЯ́ДКА, -и, *ж.* 1. Плановий розподіл кого-, чого-небудь. // Документ, що містить розпорядження про такий розподіл. 2. Документ, розпорядження про виконання яких-небудь робіт.

РОЗНЕДУ́ЖАТИСЯ *див.* **рознеду́жуватися**.

РОЗНЕДУ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗНЕДУ́ЖАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Ставати хворим, слабим; занедужувати.

РОЗНЕМОГТИ́СЯ, -о́жуся, -о́жешся, *док., розм.* Стати хворим, слабим; занедужати.

РОЗНЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рознервува́ти**.

РОЗНЕРВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Викликати в кого-небудь стан нервового збудження, хвилювання; розхвилювати.

РОЗНЕРВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Стати нервово збудженим, схвильованим; розхвилюватися.

РОЗНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рознести́**. // **розне́сено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рознести́**, **розно́сити**.

РОЗНЕСТИ́ *див.* **розно́сити**.

РОЗНЕСТИ́СЯ *див.* **розно́ситися**.

РОЗНИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рознизати**. // **рознизано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗНИ́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розни́заний**.

РОЗНИЗА́ТИ *див.* **розни́зувати**.

РОЗНИЗА́ТИСЯ *див.* **розни́зуватися**.

РОЗНИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розни́зувати**.

РОЗНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗНИЗА́ТИ**, -ижу́, -и́жеш, *док., перех.* 1. Знімати з низки (бісер, перли, намистини і т. ін.). 2. Нанизуючи (бісер, перли, намистини і т. ін.), прикрашати. 3. *перен.* Різким рухом, ривком розривати, роздирати щонебудь.

РОЗНИ́ЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗНИЗА́ТИСЯ**, -и́жеться, *док.* 1. Зніматися з низки (про бісер, перли, намистини і т. ін.); переставати бути нанизаним. 2. *тільки недок.* Пас. до **розни́зувати**.

РОЗНІ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розні́жити**. 2. *у знач. прикм., перен., розм.* Який розніжився, став дуже чутливим до труднощів, нездатним витримувати велике фізичне або моральне напруження. 3. *у знач. прикм., рідко.* Який виражає ніжність. *Розніжені очі.*

РОЗНІ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **розні́жений** 2, 3.

РОЗНІ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **розні́житися**.

РОЗНІ́ЖЕНО. Присл. до **розні́жений** 2, 3.

РОЗНІ́ЖИТИ *див.* **розні́жувати**.

РОЗНІ́ЖИТИСЯ *див.* **розні́жуватися**.

РОЗНІ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Стрибок із розведеними ногами (у спорті, хореографії). 2. *розм.* Підставка, сидіння з ніжками, які розміщені під кутом одна до одної.

РОЗНІ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розні́жувати**.

РОЗНІ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗНІ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Викликати в кого-небудь почуття ніжності, розчуленості. 2. Викликати стан приємної розслабленості, млості. 3. *розм.* Ніжачи, робити кого-, що-небудь дуже чутливим до труднощів, нездатним витримувати велике моральне або фізичне напруження.

РОЗНІ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗНІ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Ставати ніжним, розчуленим. 2. *розм.* Ніжачись, ставати дуже чутливим до труднощів, нездатним витримувати велике моральне або фізичне напруження.

РО́ЗНІМ, -у, *ч., тех.* Місце роз'єднання; роз'єм.

РОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розніма́ти**.

РОЗНІМА́ТИ *і рідко* **РОЗДІЙМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗНЯ́ТИ**, -німу́, -ні́меш *і рідко* **РОЗДІЙНЯ́ТИ**, -дійму́, -ді́ймеш, *док., перех.* 1. Роз'єднувати, відділяти одне від одного що-небудь з'єднане, зімкнуте, стулене і т. ін. // Розводити (руки) в боки. // Роз'єднувати руки тих, що побилися об заклад або уклали між собою яку-небудь угоду. 2. Примушувати розійтися, насильно розводити тих, що б'ються; розбороняти.

РОЗНІМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗНЯ́ТИСЯ**, -ні́меться, *док.* 1. Роз'єднуватися, відділятися одне від одного (про що-небудь з'єднане, зімкнуте, стулене і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **розніма́ти** 1.

РОЗНІМНИЙ, -а́, -е́. Якого можна розняти, розібрати (на частини).

РОЗНІ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розні́мний**.

РОЗНО́С, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **рознести́**, **розно́сити** 1, 6, 7. 2. *розм.* Суворе повчання, гостра критика, осуд.

РОЗНОСИ́ТИ *див.* **розно́шувати**.

РОЗНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, **РОЗНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* розні́с, -несла́, -ло́; *док., перех.* 1. Носячи, доставляти що-небудь багатьом у різні місця. // *перен.* Переходячи, пересуваючись з місця на місце, переносити і розповсюджувати (хвороби і т. ін.). // *розм.* Поширювати, доводити до відома багатьох (чутки, поголоски, новини і т. ін.). // *перен., розм.* Передавати (про засоби технічного зв'язку). 2. Розподіляючи, записувати в різних місцях. 3. *розм.* Розкрадати, розтягувати частинами (майно, добро). 4. *перев. у сполуч. зі сл.* **в і т е р**. Подувом розкидати, роздувати в різні

боки або по поверхні чого-небудь. // Поширювати в навколишньому просторі (звуки, запахи). 5. *перев. у сполуч. із сл.* в і т е р. Розганяти, розсіювати в навколишньому просторі, в повітрі. 6. *перен., розм.* Руйнувати що-небудь, роблячи непридатним для використання. // Розривати, розбивати на частини, шматки кого-, що-небудь. // Знищувати в боротьбі. 7. *перен., розм.* Дуже лаяти, піддавати гострій критиці; засуджувати. 8. *перев. док., безос., розм.* Дуже збільшитися в об'ємі від опухання; опухнути. // Стати дуже гладким; надмірно розтовстіти.

РОЗНО́СИТИСЯ, -ться, *недок.*, **РОЗНЕСТИ́СЯ**, -есе́ться, *док.* 1. Переносячись, поширюватися де-небудь. // *розм.* Ставати широко відомим (про чутки, поголоски, новини і т. ін.). 2. Заповнювати собою навколишній простір (про звуки, запахи). 3. *розм.* Зникати, розсіюючись у навколишньому просторі. 4. *тільки недок.* Пас. до **розно́сити** 1 – 6.

РОЗНОСИ́ТИСЯ[1] *див.* **розно́шуватися**.

РОЗНОСИ́ТИСЯ[2], -ошу́ся, -о́сишся, *док., розм.* Почати надмірно захоплюватися ким-, чим-небудь; почати приділяти занадто багато уваги комусь або чомусь.

РОЗНО́СКА, -и, *ж., спец.* Лоток, признач. для розносної торгівлі.

РОЗНОСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для торгівлі, при якій розносять що-небудь; пов'язаний з торгівлею з рук. *Розносний товар.* 2. Який здійснюється способом розносу. 3. Признач. для реєстрації листів, документів і т. ін., що їх розсилають або розносять кому-небудь. // *у знач. ім.* **розносна́**, -но́ї, *ж.* Книжка для реєстрації листів, документів і т. ін., що їх розсилають або розносять кому-небудь.

РОЗНО́СНИК, -а, *ч.* Те саме, що **розно́щик**.

РОЗНО́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розноси́ти** 1. // **розно́шено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗНО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розно́шений**.

РОЗНО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рознести́**, **розно́сити** 1, 2.

РОЗНО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розно́шувати**.

РОЗНО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗНОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док., перех.* 1. Носячи, робити просторішим, вільнішим, зручнішим (одяг, взуття). 2. *тільки док., перев. безос., розм.* Почати ходити де-небудь, робити щось (уживається перев. при висловленні невдоволення з приводу чиїх-небудь дій).

РОЗНО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗНОСИ́ТИСЯ**, -о́ситься, *док.* 1. Ставати просторішим, вільнішим, зручнішим після носіння (про одяг, взуття). 2. *тільки недок.* Пас. до **розно́шувати** 1.

РОЗНО́ЩИК, -а, *ч.* 1. Той, хто розносить що-небудь. 2. Продавець, який розносить товари покупцям.

РОЗНО́ЩИЦЯ, -і. Жін. до **розно́щик**.

РОЗНУРТО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **рознуртува́ти** 2.

РОЗНУРТУВА́ТИ, -у́є, *док., розм.* 1. *неперех.* Почати дуже нуртувати, вирувати. 2. *перех.* Викликати нестримний рух чого-небудь із різкою зміною напрямку, обертанням то в один, то в інший бік, коливанням і т. ін.; розворушити, розкрутити.

РОЗНЮ́ХАТИ *див.* **рознюхувати**.

РОЗНЮ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рознюхувати**.

РОЗНЮ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗНЮ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Починати нюхати, намагаючись визначити, розпізнати який-небудь запах. 2. *перех., перен., розм.* Вишукувати, вистежувати, вивідувати щось, дізнаватися про кого-, що-небудь.

РОЗНЯ́ТИ *див.* **розніма́ти**.

РОЗНЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розня́ти**. // **розня́то**, *безос. присудк. сл.*

РОЗНЯ́ТИСЯ *див.* **розніма́тися**.

РОЗНЯТТЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **розня́ти** і **розня́тися**. ** **Електри́чне (ште́псельне) розняття́** – електромеханічний пристрій, призначений для сполучення (роз'єднання) одного або декількох електричних проводів.

РО́ЗОВІ, -вих, *мн.* Родина дводольних роздільнопелюсткових рослин, до якої належать яблуня, груша, вишня, полуниці, малина тощо.

РОЗОГНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., зах.* Розпалитися.

РОЗОДІ́ТИСЯ, -і́нуся, -і́нешся, *док.* 1. *діал.* Гарно вдягнутися, причепуритися. 2. *зах.* Роздягнутися.

РОЗО́ЙКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Почати дуже й довго ойкати, викрикувати раз у раз "ой!", виражаючи почуття болю, горя, співчуття, здивування, захоплення і т. ін.

РОЗОНА́ДЖИТИ, -джу, -диш, **РОЗОНА́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех., зах.* Розкуйовдити, розплести. *Розонаджити волосся.*

РОЗОНА́ЧИТИ *див.* **розона́джити**.

РОЗО́Р, -у, *ч., розм.* Дія і стан за знач. **розори́ти**, **розоря́ти** і **розори́тися**, **розоря́тися**. ** **Впа́сти в розо́р** – стати дуже бідним; зубожіти. **Прийти́ в розо́р** – зіпсуватися, стати непридатним.

РОЗО́РА, -и, *ж., розм.* Переділ, борозна, зроблена плугом або лопатою між двома полями або грядками. ** **Ора́ти в розо́ру** – орати, починаючи з країв ділянки і закінчуючи борозною посередині неї.

РОЗО́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розора́ти**. // **розо́рано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗО́РАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розо́раний**.

РОЗОРА́ТИ *див.* **розо́рювати**[1].

РОЗО́РВА, -и, *ж., розм.* Поквапне й надмірне споживання їжі. *Їсти в розорву.*

РОЗО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розори́ти**. // **розо́рено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розо́рений**.

РОЗО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розори́ти** і **розори́тися**.

РОЗОРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч., розм.* Той, хто розоряє або розорив кого-, що-небудь.

РОЗОРИ́ТЕЛЬКА, -и, *розм.* Жін. до **розори́тель**.

РОЗОРИ́ТИ *див.* **розоря́ти**.

РОЗОРИ́ТИСЯ *див.* **розоря́тися**[1].

РОЗО́РЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **розо́рний**.

РОЗО́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **розо́рливий**.

РОЗО́РНИЙ, -а, -е. Який призводить до розорення. // Який є наслідком розорення.

РОЗО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розо́рний**.

РОЗО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розорювання, призначений для цього.

РОЗО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розо́рювати**[1].

РОЗО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розо́рювати**[1].

РОЗО́РЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗОРА́ТИ**, -рю́, -ре́ш, *док., перех.* Обробляти землю плугом, сохою; орати. // Орючи необроблювані землі, вводити їх у господарський обіг. // Орючи, знищувати що-небудь. // Робити борозни плугом на поверхні ґрунту, на снігу.

РОЗО́РЮВАТИ[2] *див.* **розоря́ти**.

РОЗО́РЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.* Пас. до **розо́рювати**[1].

РОЗО́РЮВАТИСЯ[2] *див.* **розори́тися**[1].

РОЗОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **РОЗО́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗОРИ́ТИ**, -зорю́, -зо́риш, *док., перех.* 1. Ламати, спустошувати, перетворювати що-небудь у руїни. 2. Позбавляти кого-небудь багатства, достатку, майна; доводити до злиднів, зубожіння.

РОЗОРЯ́ТИСЯ[1], -я́юся, -я́єшся *і рідко* **РОЗО́РЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗОРИ́ТИСЯ**, -зорю́ся, -зо́ришся, *док.* 1. Позбуватися багатства, достатку, майна; ставати бідним, убогим, впадати в злидні. 2. *перев. док., розм.* Витратити свої кошти, гроші; розтратитися. 3. *тільки недок.* Пас. до **розоря́ти**, **розо́рювати**.

РОЗОРЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *недок., розм.* Лаятися, сваритися з надмірною гарячковістю.

РОЗОСЕРЕ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розосере́дити**. // **розосере́джено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗОСЕРЕ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Розміщення кого-, чого-небудь у різних місцях.

РОЗОСЕРЕ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розосере́дити** і **розосере́дитися**. 2. Розміщення кого-, чого-небудь у кількох чи багатьох місцях.

РОЗОСЕРЕ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розосереджування.

РОЗОСЕРЕ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розосере́джувати**.

РОЗОСЕРЕ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗОСЕРЕ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* Роз'єднуючи кого-, що-небудь, розташовувати в кількох чи багатьох місцях.

РОЗОСЕРЕ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗОСЕРЕ́ДИТИСЯ**, -иться, *док.* Роз'єднуючись, розташовуватися в кількох чи багатьох місцях.

РОЗОСЕРЕ́ДИТИ *див.* **розосере́джувати**.

РОЗОСЕРЕ́ДИТИСЯ *див.* **розосере́джуватися**.

РОЗО́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Почати дуже й довго охати, викрикувати раз у раз "ох!", виражаючи почуття болю, горя, співчуття, здивування, захоплення і т. ін.

РОЗО́ХКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Те саме, що **розо́хатися**.

РОЗОХО́ТИТИ *див.* **розохо́чувати**.

РОЗОХО́ТИТИСЯ *див.* **розохо́чуватися**.

РОЗОХО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розохо́тити**.

РОЗОХО́ЧЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія і стан за знач. **розохо́тити** і **розохо́титися**.

РОЗОХО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗОХО́ТИТИ**, -о́чу, -о́тиш, *док., перех., розм.* 1. *до чого і без додатка.* Викликати або посилювати у кого-небудь інтерес до чогось, бажання робити щось. 2. *в чому і без додатка, рідко.* Послаблювати інтерес до чогось, викликати нехіть, небажання робити щось.

РОЗОХО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗОХО́ТИТИСЯ**, -о́чуся, -о́тишся, *док., розм.* Починати відчувати інтерес до чогось, бажання робити що-небудь.

РОЗОЦВІ́ТІ, -тих, *мн.* Порядок дводольних роздільнопелюсткових рослин, до якого належать дерева, кущі і трави (перев. багаторічні).

РО́ЗОЧКА, -и, *ж., кул.* Булочка із загнутими всередину ріжками.

РО́ЗПАД, -у, *ч.* Дія і стан за знач. **розпа́стися**, **розпада́тися**[1] 1, 2. ** **Радіоакти́вний ро́зпад** – те саме, що **радіоакти́вність**.

РОЗПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпада́тися**[1].

РОЗПА́ДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Почати багато й часто падати.

РОЗПАДА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, **РОЗПА́СТИСЯ**, -аде́ться, *док.* 1. Руйнуватися, розвалюватися на частини, шматки; втрачати цілісність. // Розщеплюватися, розкладатися на складові частини, елементи. // *розм.* Рватися, розлазитися. // Вільно спадати, розсипатися пасмами (про волосся). 2. *перен.* Розділяючись на окремі частини, групи і т. ін., переставати бути одним цілим. // Занепадаючи, припиняти своє існування, переставати діяти, функціонувати. 3. *перен.* Стихати, змовкати.

РОЗПАДА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок., розм.* 1. *перед ким, біля (коло) кого.* Лестити, догоджати кому-небудь, запобігати перед кимсь. // Гаряче, пристрасно доводити щось кому-небудь. 2. *над ким – чим, перен.* Дуже старанно робити що-небудь, виявляти надмірну ретельність у чомусь.

РОЗПА́ДИНА, -и, *ж.* Глибока тріщина між горами або на поверхні ґрунту; ущелина. // Вузька долина, заглиблене місце на поверхні землі; западина, улоговина.

РОЗПАДНИ́Й, -а́, -е́. Який розпадається; якому притаманний розпад.

РОЗПА́ДОК, -дку, *ч.* Те саме, що **розпа́дина**.

РОЗПА́ЙКА, -и, *ж., рідко.* Дія за знач. **розпа́яти**, **розпа́ювати** і **розпа́ятися**, **розпа́юватися**.

РОЗПАЙО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпаюва́ти**. // **розпайо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПАЙО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розпайо́ваний**.

РОЗПАЙО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпайо́вувати**.

РОЗПАЙО́ВУВАТИ *див.* **розпаюва́ти**.

РОЗПАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпакува́ти**. // **розпако́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпако́вувати**.

РОЗПАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Розкривати, розбирати що-небудь запаковане; звільняти від упаковки. // *перен., жарт.* Знімати з кого-небудь верхній одяг.

РОЗПАКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПАКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. *розм.* Розпаковувати свої речі. 2. *тільки недок.* Пас. до **розпако́вувати**.

РОЗПАКО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто займається розпаковуванням чого-небудь.

РОЗПАКО́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **розпако́вувач**.

РОЗПАКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **розпако́вувач**.

РОЗПАКУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розпакува́льник**.

РОЗПАКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розпакува́ти**. 2. У системах обробки інформації: а) перетворення упакованих десяткових даних у розпакований формат; б) операція, зворотна до пакування; в) перетворення даних несимвольного подання, зручного для зберігання та пересилання, у подання, зручне для обробки; г) розподіл блока на записи. ** **Розпакува́ння да́них** – повернення початкової форми даним, що були упаковані.

РОЗПАКУВА́ТИ *див.* **розпако́вувати**.

РОЗПАКУВА́ТИСЯ *див.* **розпако́вуватися**.

РО́ЗПАЛ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розпали́ти**, **розпа́лювати**. 2. Стан найвищого напруження, найповніший вияв чого-небудь. 3. Велике внутрішнє збудження, нервове піднесення.

РОЗПАЛА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Почати дуже палати, горіти яскравим полум'ям. 2. *перен.* Покритися яскравим рум'янцем, стати червоним (від сорому, хвилювання і т. ін.). 3. *чим і без додатка, перен.* Перейнятися яким-небудь сильним почуттям.

РОЗПАЛАХКОТА́ТИ *див.* **розпалахкоті́ти**.

РОЗПАЛАХКОТА́ТИСЯ *див.* **розпалахкоті́тися**.

РОЗПАЛАХКОТІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розпалахкоті́ти**.

РОЗПАЛАХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і рідко* **РОЗПАЛАХКОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *док., перех.* Те саме, що **розпалахкоті́тися**, **розпалахкота́тися**.

РОЗПАЛАХКОТІ́ТИСЯ, -очу́ся, -оти́шся *і рідко* **РОЗПАЛАХКОТА́ТИСЯ**, -очу́ся, -о́чешся, *док.* Почати дуже палахкотіти, палахкотати, спалахувати яскравим вогнем, полум'ям.

РОЗПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпали́ти**. // **розпа́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен.* Дуже червоний, рум'яний. 3. *у знач. прикм., перен.* Який перебуває у стані нервового збудження; збуджений. // Який виражає стан нервового збудження.

РОЗПАЛЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розпалені́ти**.

РОЗПАЛЕНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розпалені́лий**.

РОЗПАЛЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Те саме, що **розпали́тися** 1 – 5.

РОЗПА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розпали́ти**.

РОЗПА́ЛЕНО. Присл. до **розпа́лений** 3.

РОЗПА́ЛИНА, -и, *ж., діал.* Розпадина.

РОЗПАЛИ́ТИ *див.* **розпа́лювати**.

РОЗПАЛИ́ТИСЯ *див.* **розпа́люватися**.

РО́ЗПАЛКА, -и, *ж.* Дрібні дрова і скіпки для розпалювання вогню.

РОЗПА́ЛУБИТИ *див.* **розпа́лублювати**.

РОЗПА́ЛУБКА, -и, *ж., спец.* 1. Розбирання опалубки бетонних і залізобетонних конструкцій чи споруд після того, як бетон набуде достатньої міцності. 2. В архітектурі – додаткові склеписті частини основного склепіння.

РОЗПА́ЛУБЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпа́лубити**.

РОЗПА́ЛУБЛЕННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **розпа́лубити**.

РОЗПА́ЛУБЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗПА́ЛУБИТИ**, -блю, -биш; *мн.* розпа́лублять, *док., перех., спец.* Знімати, розбирати опалубку (у 2 знач.).

РОЗПАЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **розпа́лювальний**.

РОЗПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розпалювання чого-небудь.

РОЗПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розпа́лювати**.

РОЗПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпа́лювати**.

РОЗПА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **РОЗПАЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗПАЛИ́ТИ**, -палю́, -па́лиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Викликати горіння чого-небудь; запалювати. // Розводити вогонь у печі, грубі і т. ін.; починати топити яким-небудь пали-

вом. // Викликати жевріння, тління тютюну (в цигарці, люльці). 2. *перен.* Викликати в кого-небудь стан нервового збудження. // Збуджувати в кому-небудь чуттєвість, пристрасть. // Посилювати у кого-небудь якісь почуття, настрої, бажання і т. ін. *Розпалювати кров.* 3. *перен.* Викликати наростання, розгортання, розвиток чого-небудь.

РОЗПА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **РОЗПАЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗПАЛИ́ТИСЯ**, -палю́ся, -па́лишся, *док.* 1. Починати дужче горіти, спалахувати вогнем, полум'ям. 2. Дуже нагріватися, розпікатися. 3. *перев. док.*, *перен.* Дуже зігрітися, перегрітися (від швидкого руху, спеки і т. ін.). // Відчути сильний жар (перев. від хвороби). 4. *перен.* Покриватися рум'янцем; червоніти. 5. *перен.* Виявляти дедалі дужче стан сильного нервового збудження. // Захопившись, починати виявляти запал, завзятість у чомусь. // Впадати в чуттєвість, відчувати пристрасть. // *чим.* Перейматися яким-небудь почуттям. 6. *перен.* Виникнувши, наростати, розгортатися, виявлятися дедалі сильніше; посилюватися. 7. *тільки недок.* Пас. до **розпа́лювати, розпаля́ти.**

РОЗПА́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Той, хто розпалює що-небудь. 2. *тех.* Те, що використовується для розпалювання чого-небудь.

РОЗПАЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **розпаля́ти.**

РОЗПАЛЯ́ТИ *див.* **розпа́лювати.**

РОЗПАЛЯ́ТИСЯ *див.* **розпа́люватися.**

РОЗПАНА́ХАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпана́хати.** // **розпана́хано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПАНА́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розпана́ханий.**

РОЗПАНА́ХАТИ *див.* **розпана́хувати.**

РОЗПАНА́ХАТИСЯ *див.* **розпана́хуватися.**

РОЗПАНА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПАНА́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Різким рухом, з силою рвати на частини, шматки що-небудь; розривати, роздирати. // *безос.* // Ранити, розрізаючи, розсікаючи або розриваючи чим-небудь гострим або колючим. // Убивати чим-небудь гострим або колючим. 2. Різким рухом розчиняти, розкривати що-небудь на обидва боки. *Розпанахати вікно.* // Різким рухом розстібати одяг. 3. *перен.* Раптово порушувати (тишу, спокій). // *безос.*

РОЗПАНА́ХУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗПАНА́ХАТИСЯ**, -ається, *док.*, *розм.* 1. Рватися на частини, шматки; роздиратися. 2. *перен.* Раптово порушуватися (про тишу, спокій). 3. *тільки недок.* Пас. до **розпана́хувати** 1, 2.

РОЗПАНО́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док.*, *розм.* 1. *заст.* Почати жити по-панськи, перейнявши панські звички та манери; запаніти. 2. Почати надто зухвало, пихато поводитися.

РОЗПА́НЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати дуже панькатися з ким-, чим-небудь.

РО́ЗПАР, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розпа́рити, розпа́рювати** та дія і стан за знач. **розпа́ритися, розпа́рюватися.** 2. *рідко.* Настій чого-небудь на окропі. 3. Газувата речовина, що утворюється внаслідок розпарювання чого-небудь. 4. *діал.* Розпал (у 2 знач.). 5. *мет.* Найширша частина робочого простору доменної печі.

РОЗПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпа́рити.** // **розпа́рено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розпа́рений.**

РОЗПА́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпа́рити.**

РО́ЗПАРИ, -ів, *мн.*, *діал.* 1. Відлига. 2. Непарні воли.

РОЗПА́РИТИ *див.* **розпа́рювати.**

РОЗПА́РИТИСЯ *див.* **розпа́рюватися.**

РО́ЗПАРКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Розпаровані предмети.

РОЗПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпарува́ти.** // **розпаро́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розпаро́ваний.**

РОЗПАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпаро́вувати.**

РОЗПАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Розділяти, роз'єднувати пару кого-, чого-небудь.

РОЗПАРУБКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Почати дуже парубкувати; розгулятися.

РОЗПАРУВА́ТИ *див.* **розпаро́вувати.**

РОЗПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпа́рювати.**

РОЗПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Розм'якшувати що-небудь парою, гарячою водою і т. ін. 2. *розм.* Нагрівати, прогрівати що-небудь до появи пари, випарів. // *безос.* Зігрівати тіло до появи поту. ** **Розпа́рювати кі́сткй** – добре прогріватися в лазні, на печі і т. ін.

РОЗПА́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗПА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Розм'якшуватися під дією пари, гарячої води і т. ін. 2. *розм.* Нагріватися, прогріватися до появи пари, випарів. // Зігріватися до появи поту.

РОЗПАСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗПА́СТИСЯ**, -су́ся, -се́шся, *док.* 1. Ставати ситим, угодованим від доброї паші (про худобу). 2. *перен.*, *зневажл.* Те саме, що **роз'ї́датися** 1.

РОЗПАСКУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпаску́дити.** 2. *у знач. прикм.* Який розпаскудився, набув поганих нахилів, звичок; розбещений, зіпсований.

РОЗПАСКУ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розпаску́джений.**

РОЗПАСКУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія і стан за знач. **розпаску́дити** і **розпаску́дитися.**

РОЗПАСКУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПАСКУ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Прищеплювати кому-небудь погані нахили, звички; розбещувати, псувати.

РОЗПАСКУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПАСКУ́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Набувати поганих нахилів, звичок; розбещуватися, псуватися.

РОЗПАСКУ́ДИТИ *див.* **розпаску́джувати.**

РОЗПАСКУ́ДИТИСЯ *див.* **розпаску́джуватися.**

РОЗПАСО́ВКА, -и, *ж.*, *спорт.* Передавання м'яча або шайби від одного гравця до іншого.

РОЗПА́СТИСЯ[1] *див.* **розпада́тися**[1].

РОЗПА́СТИСЯ[2] *див.* **розпаса́тися.**

РОЗПА́ТЛАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпа́тлати.** 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **розкуйо́вджений** 2, 3.

РОЗПА́ТЛАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розпа́тланий.**

РОЗПА́ТЛАТИ *див.* **розпа́тлувати.**

РОЗПА́ТЛАТИСЯ *див.* **розпа́тлуватися.**

РОЗПА́ТЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПА́ТЛАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **розкуйо́вджувати.**

РОЗПА́ТЛУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПА́ТЛАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **розкуйо́вджуватися.**

РОЗПАТЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *зневажл.* Розголосити якусь таємницю.

РОЗПАТЯ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *зневажл.* Почати багато патякати, говорити про щось неістотне, пусте, не варте уваги. // Почати говорити дурниці, вести беззмістовну, непослідовну розмову.

РОЗПАТЯ́КУВАННЯ, -я, *с.*, *зневажл.* Дія за знач. **розпатя́кувати.**

РОЗПАТЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зневажл.* Вести багатослівні, беззмістовні розмови, говорити дурниці; патякати. // Говорити те, чого не можна розголошувати; базікати.

РО́ЗПАЧ, -у, *ч.* Стан сильного душевного болю, безнадійності, безвихідності; відчай. ** **Впада́ти в ро́зпач** – піддаватися почуттю сильного душевного болю, безнадійності, безвихідності. **З ро́зпачу** – будучи охопленим почуттям сильного душевного болю, безнадійності, безвихідності.

РОЗПА́ЧЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який виражає розпач; сповнений, перейнятий розпачем. // Який впав у розпач; охоплений розпачем. // *у знач. ім.* **розпа́члйвий**, -вого, *ч.*; **розпа́члива**, -вої, *ж.* Люди-на, що впала в розпач, піддалася розпачу. 2. Дуже тяжкий; безпорадний, безвихідний.

РОЗПА́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **розпа́чливий** 1.

РОЗПА́ЧЛИВО. Присл. до **розпа́чливий** 1.

РОЗПАЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Впадати в розпач, виявляти розпач.

РОЗПАШІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розпаші́ти.** // *у знач. прикм.*

РОЗПАШІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розпаші́лий.**

РОЗПАШІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Те саме, що **розпаші́тися.**

РОЗПАШІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Покритися рум'янцем, стати червоним, рум'яним. 2. Дуже зігрітися (від роботи, спеки і т. ін.).

РОЗПАШНИ́К, -а́, *ч.* Знаряддя для розпушування ґрунту.

РОЗПАЩЕКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Почати дуже пащекувати.

РОЗПА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпа́ювати.**

РОЗПАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, **РОЗПАЙО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Поділити на паї, частини, пайки.

РОЗПА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗПАЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Роз'єднувати, розплавляти щось на місці спаювання.

РОЗПА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗПАЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* Роз'єднуватися, розплавлятися на місці спаювання.

РОЗПА́ЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпая́ти.** // **розпа́яно**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПАЯ́ТИ *див.* **розпа́ювати.**

РОЗПАЯ́ТИСЯ *див.* **розпа́юватися.**

РОЗПЕКТИ́ *див.* **розпіка́ти.**

РОЗПЕКТИ́СЯ *див.* **розпіка́тися.**

РОЗПЕРЕ́ЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпереза́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який розперезався (у 1 знач.). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який розперезався (у 2 знач.). // Який виражає нестриманість, свавільність, нахабство.

РОЗПЕРЕ́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розпере́заний** 3.

РОЗПЕРЕ́ЗАНО. Присл. до **розпере́заний** 3.

РОЗПЕРЕЗА́ТИ *див.* **розпері́зувати.**

РОЗПЕРЕЗА́ТИСЯ *див.* **розпері́зуватися.**

РОЗПЕРЕ́ЗУВАТИ *див.* **розпері́зувати.**

РОЗПЕРЕ́ЗУВАТИСЯ *див.* **розпері́зуватися.**

РОЗПЕРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпері́зувати.**

РОЗПЕРІ́ЗУВАТИ *і рідко* **РОЗПЕРЕ́ЗУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЕРЕЗА́ТИ**, -ежу́, -е́жеш, *док.*, *перех.* Розв'язувати, розстібати на кому-, чому-небудь або знімати з когось, чогось пояс.

РОЗПЕРІ́ЗУВАТИСЯ *і рідко* **РОЗПЕРЕ́ЗУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПЕРЕЗА́ТИСЯ**, -ежу́ся, -е́жешся, *док.* 1. Розв'язувати, розстібати на собі або знімати з себе пояс. 2. *перен.* Ставати нестриманим, свавільним, нахабним.

РОЗПЕ́РТИ *див.* **розпира́ти.**

РОЗПЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпе́рти.**

РОЗПЕ́РТИСЯ, -зіпру́ся, -зіпре́шся, *док.*, *розм.* Лягти або сісти в недбалій позі, широко розкинувши ноги і руки; розсістися, розвалитися.

РОЗПЕ́СТИТИ *див.* **розпе́щувати.**

РОЗПЕ́СТИТИСЯ *див.* **розпе́щуватися.**

РОЗПЕТЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпетля́ти.**

РОЗПЕТЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЕТЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розв'язувати, розплутувати петлі.

РОЗПЕТЛЯ́ТИ *див.* **розпетльо́вувати.**

РОЗПЕЧА́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпеча́тати.** // **розпеча́тано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПЕЧА́ТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпеча́тати.**

РОЗПЕЧА́ТАТИ *див.* **розпеча́тувати.**

РОЗПЕЧА́ТАТИСЯ *див.* **розпеча́туватися.**

РОЗПЕЧА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпеча́тувати.**

РОЗПЕЧА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЕЧА́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Знявши, зірвавши печатку, відкривати що-небудь. // Розкривати, розклеювати що-небудь запечатане, заклеєне, запаковане (лист, посилку, конверт і т. ін.). // Виймаючи корок, знімаючи кришку і т. ін., відкривати що-небудь закупорене; відкорковувати.

РОЗПЕЧА́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗПЕЧА́ТАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Розкриватися, розклеюватися (про що-небудь запечатане, заклеєне, запаковане). 2. *тільки недок.* Пас. до **розпеча́тувати.**

РОЗПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпекти́.**

РОЗПЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розпе́чений.**

РОЗПЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпекти́.**

РОЗПЕ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпе́стити.** 2. *у знач. прикм.* Який надто розпестився.

РОЗПЕ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розпе́щений** 2.

РОЗПЕ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЕ́СТИТИ**, -е́щу, -е́стиш, *док.*, *перех.* Псувати кого-небудь надмірною увагою до нього, ніжністю, пестощами.

РОЗПЕ́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПЕ́СТИТИСЯ**, -е́щуся, -е́стишся, *док.* Псуватися від надмірної уваги, ніжності, пестощів.

РОЗПИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпива́ти.**

РОЗПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПИ́ТИ**, -зіп'ю́, -зіп'є́ш; *мин. ч.* розпи́в, -пила́, -пило́; *док.*, *розм.* 1. *перех.* Пити, випивати разом з ким-небудь (перев. спиртні напої). // Випивати з ким-небудь з якоїсь нагоди певну кількість спиртного. ** **Розпива́ти могори́ч** – пити спиртні напої з якоїсь нагоди. 2. *перех.* *і неперех.* Проводити час у товаристві з кимсь за питтям чого-небудь.

РОЗПИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗПИ́ТИСЯ**, -зіп'ю́ся, -зіп'є́шся, *док.* 1. *тільки док.* Почати надміру вживати спиртні напої; стати п'яницею. 2. *тільки недок.* Пас. до **розпива́ти.**

РОЗПИ́ВОЧНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з вживанням спиртних напоїв на місці продажу, без виносу. *Розпивочний продаж.* 2. *у знач. ім.* **розпи́вочна**, -ної, *ж.* У дореволюційній Росії – шинок, у якому продавали і розпивали спиртні напої на місці продажу, без виносу.

РОЗПИ́ВОЧНО, *заст.* Присл. до **розпи́вочний** 1.

РО́ЗПИЛ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розпиля́ти**[2], **розпи́лювати**[2]. 2. Місце розрізу чого-небудь, зроблене пилкою або напилком.

РОЗПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпили́ти.** // **розпи́лено**, *безос. присудк. сл.* ** **Розпи́лені ґрунти́** – ґрунти, в яких окремі частинки за розміром дрібніші 0,25 мм в діаметрі.

РОЗПИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розпи́лений.**

РОЗПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розпили́ти, розпили́тися.**

РОЗПИЛИ́ТИ *див.* **розпиля́ти**[1].

РОЗПИЛИ́ТИСЯ *див.* **розпиля́тися**[1].

РОЗПИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для розпилювання (*див.* **розпи́лювання**[1]) чого-небудь.

РОЗПИ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розпи́лювати.**

РОЗПИ́ЛЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **розпи́лювати**[1].

РОЗПИ́ЛЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **розпи́лювати**[2].

РОЗПИ́ЛЮВАТИ[1] *див.* **розпиля́ти**[1].

РОЗПИ́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗПИЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* Розрізувати пилкою або напилком на частини (дерево, метал і т. ін.).

РОЗПИ́ЛЮВАТИСЯ[1] *див.* **розпиля́тися**[1].

РОЗПИ́ЛЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.*, **РОЗПИЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* 1. Розділятися на частини при пилянні. 2. *тільки недок.* Пас. до **розпи́лювати**[2].

РОЗПИ́ЛЮВАЧ[1], -а, *ч.* Прилад або пристрій для розсіювання якої-небудь рідини чи порошку.

РОЗПИ́ЛЮВАЧ[2], -а, *ч.* Той, хто розпилює що-небудь; фахівець із розпилювання (*див.* **розпи́лювання**[2]) чогось.

РОЗПИ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпиля́ти**[2]. // **розпи́ляно**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПИЛЯ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **розпиля́ти**[1] і **розпиля́тися**[1].

РОЗПИЛЯ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **розпиля́ти**[2].

РОЗПИЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і* **РОЗПИ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗПИЛИ́ТИ**, -пилю́, -пи́лиш, *док.*, *перех.* 1. Розсіювати, розносити що-небудь у повітрі найдрібнішими частинками, пилом. 2. *перен.* Витрачати основні кошти на дрібниці.

РОЗПИЛЯ́ТИ[2] *див.* **розпи́лювати**[2].

РОЗПИЛЯ́ТИСЯ[1], -я́ється *і* **РОЗПИ́ЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **РОЗПИЛИ́ТИСЯ**, -пи́литься, *док.* 1. Розсіюватися, розноситися в повітрі найдрібнішими частинками, пилом. 2. *тільки недок.* Пас. до **розпиля́ти**[1], **розпи́лювати**[1].

РОЗПИЛЯ́ТИСЯ[2] *див.* **розпи́люватися**[2].

РОЗПИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпина́ти.**

РОЗПИНА́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *заст.* Той, хто розпинає кого-небудь; мучитель, кат.

РОЗПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІПНУ́ТИ**, **РОЗП'Я́СТИ́** *і* **РОЗІП'Я́СТИ**, -зіпну́, -зіпне́ш, *док.*, *перех.* 1. У

давнину – карати на смерть, прибиваючи цвяхами руки й ноги до хреста. 2. Класти кого-небудь, тримаючи за руки й ноги. 3. *перен.* Катувати, мучити кого-небудь. // Завдавати кому-небудь сильних моральних страждань, знущатися з когось. // *за що.* Настирливо вимагати що-небудь від когось, завдаючи йому цим страждань. // *розм., рідко.* Гостро критикувати. 4. *розм.* Розгорнувши, розправляти, розтягати що-небудь складене, згорнуте. // Розправивши щось, вішати, натягати на що-небудь. // Розбивати, ставити, напинати (намет, шатро). // Розкривати, піднімати (вітрила). // Широко розставляти, розводити в різні боки (руки, ноги, крила і т. ін.). // Широко, в різні боки розкидати, простягати (гілки, листя, крону і т. ін.). // Розв'язувати, знімати з голови (перев. хустку). // Розстібаючи, відкидати в боки поли одягу. 5. *перен., розм.* Викликати в кого-небудь стан нервового збудження. // Оволодівати ким-небудь, переповнювати, охоплювати когось (про почуття, стан, настрій, думки і т. ін.).

РОЗПИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗІПНУ́ТИСЯ**, **РОЗП'Я́СТИСЯ** *і* **РОЗІП'Я́СТИСЯ**, -зіпну́ся, -зіпне́шся, *док.* 1. Давати розіп'ясти (у 1 знач.) себе. 2. Ставати, лягати або притулятися до чогось, широко розкинувши руки й ноги. // Розправлятися, розтягуватися над чим-небудь. // Широко, в різні боки розкидати, простягати гілки, листя; буйно розростатися. // Розв'язувати на собі, знімати з себе (перев. хустку). 3. *тільки недок., за кого – що і без додатка, перен., розм.* Гаряче обстоювати, захищати кого-, що-небудь, доводити щось. // Голосно кричати, з запалом говорити про щось. 4. *перен., розм., рідко.* Дуже переживати, мучитися. 5. *тільки недок.* Пас. до **розпина́ти** 1 – 4.

РОЗПИ́НДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., розм., рідко.* Те саме, що **розпиндю́читися**.

РОЗПИНДЮ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., розм.* Почати надмірно пиндючитися, дуже запишатися.

РОЗПИ́НКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **ро́зпірка**[2].

РОЗПИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для розпірки (*див.* **ро́зпірка**[2]).

РОЗПИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпира́ти**.

РОЗПИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПЕ́РТИ**, -зіпру́, -зіпре́ш, *док., перех.* 1. Тиском, напором ізсередини викликати розширення, збільшення в об'ємі чого-небудь. // *безос., розм.* Робити здутим; роздувати. // *безос., розм.* Викликати опух; розпухати. // *безос., розм.* Починати дуже товстіти; ставати надмірно товстим, гладким. 2. *перен., розм.* Руйнувати, порушувати цілісність чого-небудь. 3. *перен.* Оволодівати ким-небудь, переповнювати, охоплювати когось (про почуття, стан, настрій, думки і т. ін.).

РОЗПИ́РСКАТИСЯ *див.* **розпи́рскуватися**.

РОЗПИ́РСКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗПИ́РСКАТИСЯ**, -ається *і* **РОЗПИ́РСНУТИСЯ**, -неться, *док.* Розпадаючись на дрібні частинки, шматочки, розскакуватися, розлітатися в різні боки.

РОЗПИ́РСНУТИСЯ *див.* **розпи́рскуватися**.

РОЗПИ́РХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* 1. Почати дуже й довго пирхати. 2. *перен.* Почати говорити про кого-небудь з почуттям невдоволення, гніву, досади.

РО́ЗПИС, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розписа́ти**, **розпи́сувати** 1 – 3. 2. Сюжетні або орнаментальні живописні зображення на будівлях і побутових предметах. 3. *рідко.* Те саме, що **ро́зклад** 3. 4. *рідко.* Список із переліком кого-, чого-небудь; реєстр. ** **Поколі́нний ро́зпис**, *іст.* – родовід, систематичний перелік поколінь одного роду. **Шта́тний ро́зпис** – документ, що визначає склад працівників якого-небудь закладу, установи з зазначенням їх посадових окладів.

РОЗПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розписа́ти** 1 – 4. // **розпи́сано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПИ́САНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розпи́саний**.

РОЗПИСА́ТИ *див.* **розпи́сувати**.

РОЗПИСА́ТИСЯ *див.* **розпи́суватися**.

РОЗПИ́СКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **розписа́ти**, **розпи́сувати** 1 – 3. 2. Документ із підписом, який засвідчує одержання чого-небудь. ** **Пла́тіжна розпи́ска** – письмове засвідчення оплати за борговим зобов'язанням. **Здава́ти під розпи́ску** – здавати щось кому-небудь, вимагаючи письмового свідчення про це.

РОЗПИСНИ́Й, -а́, -е́. Розмальований фарбами, прикрашений розписом (у 2 знач.).

РОЗПИ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **розпи́ска** 2.

РОЗПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпи́сувати** 1 – 3.

РОЗПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПИСА́ТИ**, -ишу́, -и́шеш, *док., перех.* 1. Виписувати, переписувати окремо частини якого-небудь тексту, твору з певною метою. 2. Розподіляти кого-, що-небудь певним чином, роблячи про це запис. // *на кого, між ким, розм.* Ділити що-небудь між кимсь, складаючи про це відповідний письмовий документ. 3. Наносити на що-небудь малюнки, узори; покривати розписом (у 2 знач.). // *перен., розм.* Бити, залишаючи на тілі сліди ударів. 4. *перен., розм.* Розповідати про кого-, що-небудь, описувати когось, щось надто докладно, пишномовно, з перебільшенням. // Характеризувати кого-небудь певним чином; виставляти когось у певному світлі. // Малювати що-небудь у своїй уяві. 5. *діал.* Письмово повідомляти, оголошувати про що-небудь.

РОЗПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПИСА́ТИСЯ**, -пишу́ся, -пи́шешся, *док.* 1. Ставити свій підпис (перев. для посвідчення чого-небудь); підписуватися. // *перен., розм.* Брати на себе відповідальність за когось або виступати від чийого-небудь імені. 2. *перен., розм.* Мимоволі засвідчувати що-небудь, перев. неприємне, небажане для себе. 3. *з ким і без додатка, розм.* Реєструвати свій шлюб з ким-небудь. 4. *перев. док., розм.* Надмірно захопитися писанням чого-небудь. 5. *тільки недок.* Пас. до **розпи́сувати** 3.

РОЗПИ́СУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто розписує (у 1 – 3 знач.) що-небудь.

РО́ЗПИТ, -у, *ч.* Дія за знач. **розпита́ти**, **розпи́тувати**. // Запитання, яке вимагає відповіді, з'ясування.

РОЗПИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпита́ти**. // **розпи́тано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПИТА́ТИ *див.* **розпи́тувати**.

РОЗПИТА́ТИСЯ *див.* **розпи́туватися**.

РОЗПИ́ТИ *див.* **розпива́ти**.

РОЗПИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпи́ти**. // **розпи́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., рідко.* Який розпився, став п'яницею.

РОЗПИ́ТИСЯ *див.* **розпива́тися**.

РО́ЗПИТОК, -тку, *ч., рідко.* Те саме, що **ро́зпит**.

РОЗПИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпи́тувати**.

РОЗПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех. і неперех.* Звертатися до когось із запитаннями, намагаючись довідатися про кого-, що-небудь. // Дізнаватися, довідуватися про кого-, що-небудь, запитуючи багатьох людей.

РОЗПИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПИТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* 1. Те саме, що **розпи́тувати**. 2. *розм.* Запитуючи, розпитуючи одне одного, з'ясовувати що-небудь.

РОЗПИ́ТУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто розпитує кого-небудь.

РОЗПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІПХА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗІПХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Штовхаючи, відпихаючи в різні боки, примушувати натовп розійтися, розступитися, звільнити якесь місце, прохід і т. ін.; розштовхувати. // Відсувати, відпихати що-небудь у різні боки, розширюючи або звільняючи якийсь простір; розсувати. 2. *розм.* Поспіхом засовувати, запихати що-небудь у різні місця. // *перев. док., перен.* Влаштувати, пристроїти кого-небудь у різних місцях. 3. *безос., розм.* Ставати надмірно гладким, товстим.

РОЗПИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **розіпхну́ти**.

РОЗПИША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати дуже пишатися.

РОЗПИ́ШНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док., розм.* Буйно розцвісти, розвинутися.

РОЗПИШНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **розпишні́ти**.

РОЗПИШНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Те саме, що **розпи́шнитися**.

РОЗПИЩА́ТИСЯ, -щу́ся, -щи́шся, *док., розм.* Почати дуже або довго пищати.

РОЗПИЯ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док., розм.* Почати дуже, нестримно пиячити.

РО́ЗПІВ, -у, *ч., розм.* Протяжний наспів або наспівна вимова.

РОЗПІЗНАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для пізнавання чого-небудь (про знаки, сигнали і т. ін.).

РОЗПІЗНА́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розпізнава́ти**.

РОЗПІЗНА́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розпізна́ваний**.

РОЗПІЗНАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпізнава́ти**.

РОЗПІЗНАВА́ТИ, -аю́, -ає́ш, *недок.*, **РОЗПІЗНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Визначати щось за певними ознаками, прикметами. // Сприймати, розрізняти що-небудь органами чуття. // Виявляти, впізнавати в кому-, чому-небудь знайомого або щось знайоме; упізнавати. 2. Діставати повніше уявлення про кого-, що-небудь; глибше узнаючи, правильно оцінювати когось, щось. 3. З'ясовувати, виявляти відмінність, різницю між кимчим-небудь за якимись ознаками, прикметами; розрізняти.

РОЗПІЗНАВА́ТИСЯ, -аю́ся, -ає́шся, *недок.*, **РОЗПІЗНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док., розм., рідко.* 1. Орієнтуватися в чомусь раніше знайомому, відомому. 2. Пізнавати, осягати суть чого-небудь, розбиратися в чомусь. 3. Знайомитися з ким-, чим-небудь. // Зустрічатися, стикатися з ким-, чим-небудь, зазнавати чогось. 4. *тільки недок.* Пас. до **розпізнава́ти**.

РОЗПІ́ЗНАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпізна́ти**. // **розпі́знано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПІЗНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпізна́ти**.

РОЗПІЗНА́ТИ *див.* **розпізнава́ти**.

РОЗПІЗНА́ТИСЯ *див.* **розпізнава́тися**.

РОЗПІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпіка́ти**.

РОЗПІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПЕКТИ́**, -ечу́, -ече́ш, *док., перех.* 1. Дуже нагрівати; розжарювати. 2. *перен., розм.* Викликати в кого-небудь стан сильного збудження, роздратування, гніву. *Розпікати душу.* 3. *перен., розм.* Дуже картати, гостро критикувати що або лаяти кого-небудь.

РОЗПІКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗПЕКТИ́СЯ**, -ечу́ся, -ече́шся, *док.* 1. Дуже нагріватися; розжарюватися. 2. *перен., розм.* Дуже збуджуватися, роздратовуватися; сердитися, гніватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **розпіка́ти**.

РОЗПІКІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпікірува́ти**. // **розпікіро́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПІКІРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПІКІРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Пересаджувати (розсаду, сіянці) за допомогою кілочка; пікірувати.

РОЗПІКІРУВА́ТИ *див.* **розпікіро́вувати**.

РОЗПІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпі́нити**.

РОЗПІ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розпі́нений**.

РОЗПІ́НИТИ, -ню, -ниш, *док., перех.* Викликати, спричинити утворення піни на чому-небудь.

РОЗПІ́НИТИСЯ, -иться, *док.* Почати сильно пінитися.

РО́ЗПІР, -пору, *ч., рідко.* Те саме, що **ро́зпірка**[1].

РО́ЗПІРКА[1], -и, *ж.* Розпорене місце в одязі. // Розріз в одязі, зроблений відповідно до його крою, фасону.

РО́ЗПІРКА[2], -и, *ж., спец.* Брус, що використовується в різних конструкціях і спорудах для фіксації їх у певному положенні. // Будь-що, чим розпирають, розсовують що-небудь.

РОЗПІРКО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ро́зпірка**[2].

РОЗПІРНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для розпирання чого-небудь.

РО́ЗПЛАВ, -у, *ч., спец.* Однорідна рідка суміш розплавлених речовин.

РОЗПЛА́ВИТИ *див.* **розплавля́ти**.

РОЗПЛА́ВИТИСЯ *див.* **розплавля́тися**.

РОЗПЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпла́вити**. // **розпла́влено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпла́вити**.

РОЗПЛА́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розплавлювання. // Який признач., служить для розплавлювання.

РОЗПЛА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпла́влювати**.

РОЗПЛА́ВЛЮВАТИ *див.* **розплавля́ти**.

РОЗПЛА́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **розплавля́тися**.

РОЗПЛАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розплавля́ти**.

РОЗПЛАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **РОЗПЛА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗПЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* розпла́влять; *док., перех.* Нагріваючи (метал, скло і т. ін.) до високої температури, перетворювати їх у рідину, доводити до рідкого стану.

РОЗПЛАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **РОЗПЛА́ВЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **РОЗПЛА́ВИТИСЯ**, -иться; *мн.* розпла́вляться; *док.* Нагріваючись до високої температури, перетворюватися в рідину, доходити до рідкого стану (про метал, скло і т. ін.).

РОЗПЛА́КАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який розплакався; заплаканий.

РОЗПЛА́КАТИСЯ, -а́чуся, -а́чешся, *док.*, **РОЗПЛА́КУВАТИСЯ**, -куюся, -куєшся, *недок.* 1. Почати сильно плакати. 2. *перен., розм.* Почати дуже скаржитися, намагаючись викликати співчуття, жалість.

РОЗПЛА́КУВАТИСЯ *див.* **розпла́катися**.

РОЗПЛАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпланува́ти**. // **розплано́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПЛАНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розплано́ваний**.

РОЗПЛАНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розплано́вувати**.

РОЗПЛАНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛАНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Визначати послідовність здійснення чогось, намічати план яких-небудь дій, заходів і т. ін. 2. Розмічати яке-небудь місце під щось, розташовувати щось відповідно до плану, креслення і т. ін.

РОЗПЛАНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з розплануванням.

РОЗПЛАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпланува́ти**.

РОЗПЛАНУВА́ТИ *див.* **розплано́вувати**.

РОЗПЛА́СТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпласта́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який лежить пластом, навзнак або на грудях, обличчям донизу. 3. *у знач. прикм., розм.* Який витягнувся в стрімкому русі (перев. про коней).

РОЗПЛА́СТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розпла́станий**.

РОЗПЛА́СТАНО. Присл. до **розпла́станий** 2, 3.

РОЗПЛАСТА́ТИ *див.* **розпла́стувати**.

РОЗПЛАСТА́ТИСЯ *див.* **розпла́стуватися**.

РОЗПЛА́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛАСТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Класти пластом, навзнак або на груди, обличчям донизу. 2. Широко розставляти, розводити в різні боки (руки, крила). // *перев. док.* Широко, вільно розкинути в різні боки (гілки, листя і т. ін.). // Розправляти що-небудь згорнуте, складене.

РОЗПЛА́СТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПЛАСТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Лягати пластом, навзнак або на груди, обличчям донизу. // *перен., розм.* Запобігати перед ким-небудь, підлещуватися до когось. // Широко простягатися, займати великий простір. 2. Розходячись, стелитися над землею (про дим, хмари і т. ін.). 3. *розм.* Витягуватися в стрімкому русі (перев. про коней).

РОЗПЛА́ТА, -и, *ж.* 1. Плата, винагорода за що-небудь. 2. *перен.* Те саме, що **відпла́та**.

РОЗПЛА́ТАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпла́тати**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **розпла́станий** 2.

РОЗПЛАТА́ТИ *див.* **розпла́тувати**.

РОЗПЛАТА́ТИСЯ *див.* **розпла́туватися**.

РОЗПЛАТИ́ТИСЯ *див.* **розпла́чуватися**.

РОЗПЛА́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛАТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Розбирати (рибу), розділяючи на дві половини. // *розм.* Розрізувати, розтинати кого-, що-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **розпла́стувати**.

РОЗПЛА́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПЛАТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док., рідко.* Те саме, що **розпла́стуватися** 1, 2.

РОЗПЛА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПЛАТИ́ТИСЯ**, -ачу́ся, -а́тишся, *док.* 1. Повністю розраховуватися з ким-небудь, віддавати плату за щось (перев. грошима). 2. *рідко.* Віддячувати за послугу, добре ставлення і т. ін. 3. *перен.* Зводити рахунки з ким-небудь; мститися за заподіяне зло.

4. *чим, за що, перен.* Зазнавати покарання за щонебудь.
РОЗПЛЕ́СКАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до розплескати. // **розпле́скано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який не має звичайних окружностей, опуклостей (про обличчя, ніс, лоб і т. ін.); плескатий.
РОЗПЛЕСКА́ТИ *див.* **розплі́скувати**.
РОЗПЛЕСКА́ТИСЯ *див.* **розплі́скуватися**.
РОЗПЛЕ́СКУВАТИ *див.* **розплі́скувати**.
РОЗПЛЕ́СКУВАТИСЯ *див.* **розплі́скуватися**.
РОЗПЛЕСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **розплі́скувати**. *Розплеснути воду.*
РОЗПЛЕСНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **розплі́скуватися**.
РОЗПЛЕСТИ́ *див.* **розпліта́ти**.
РОЗПЛЕСТИ́СЯ *див.* **розпліта́тися**.
РОЗПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розплести́**.
РОЗПЛЕ́ТЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розплести́**, **розплести́ся**.
РОЗПЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розплива́тися**.
РОЗПЛИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗПЛИВТИ́СЯ** *і рідко* **РОЗПЛИСТИ́СЯ**, -иву́ся, -иве́шся, *док.* 1. Розливаючись, розтікаючись, поширюватися по чому-небудь (про рідину). // Розріджуючись, втрачати первісну форму, вигляд. // *перен.* Лягати або сідати, розвалюватися, втрачаючи нормальні обриси (про гладку людину). 2. Входячи, всмоктуючись у папір, тканину і т. ін., утворювати патьоки, плями, залишати сліди (про чорнило, фарбу і т. ін.). // Від вологи втрачати виразність окреслення, чіткість форм (про щонебудь написане або намальоване). 3. Концентричними колами розходитися по поверхні чогонебудь. // Збільшуючись, розростаючись, охоплювати ширший простір, більшу поверхню. // *перен.* Поширюватися, заповнюючи собою навколишній простір (про звуки, запахи і т. ін.). // *перен.* Зникати, поступово розходячись, розсіюючись у повітрі (про дим, хмари, туман і т. ін.). 4. *перен.* Втрачати чіткість обрисів, окреслення; ставати невиразним (в тумані, сутінках, від запаморочення і т. ін.). // Переставати сприйматися зором, зливаючись з навколишнім середовищем. // Переставати виявлятися, відчуватися, давати знати про себе (про стан, почуття людини). // Втрачати ясність, визначеність, ставати аморфними (про думки, спогади). 5. *перен., розм.* Ставати ширшим від посмішки, виражаючи радість, добрий настрій і т. ін. (про обличчя). 6. Пливти в різні боки, напрями. // *перен., розм.* Розходитися в різні боки, сторони, напрями. // *перен., розм.* Спадати окремими пасмами (про волосся); розпадатися. 7. *перен., розм.* Ставати товстим, гладким; товстіти. 8. *розм., рідко.* Говорити щонебудь приємне для когось, намагаючись завоювати його прихильність, симпатії.
РОЗПЛИВНИ́Й, -а́, -е́. Який розпливається; якому притаманна така властивість.
РОЗПЛИВТИ́СЯ *див.* **розплива́тися**.
РОЗПЛИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е. 1. Який розпливається по поверхні чого-небудь. 2. Який не має чітких обрисів; невиразний. 3. *перен.* Позбавлений чіткості, ясності, конкретності; не досить визначений.
РОЗПЛИ́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **розпли́вчастий** 2, 3.
РОЗПЛИ́ВЧАСТО. Присл. до **розпли́вчастий** 2, 3.
РОЗПЛИ́ВЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **розпли́вчастий**.
РОЗПЛИ́ВЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **розпли́вчатий**.
РОЗПЛИ́ВЧАТО. Присл. до **розпли́вчатий**.
РОЗПЛИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати дуже і довго плигати.
РОЗПЛИ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розпливтися** і **розплистися**.
РОЗПЛИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розпли́лий**.
РОЗПЛИСТИ́СЯ *див.* **розплива́тися**.
РО́ЗПЛІД, ро́зпліду, *ч., спец.* 1. Дія за знач. **розплоди́ти** і **розплоди́тися**. ** **На ро́зплід** – для розведення, одержання приплоду. 2. Відкладені бджолиною маткою яєчка, а також личинки, лялечки, які виросли з цих яєчок.
РОЗПЛІ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Спеціалізоване племінне господарство для розмноження й вирощування тварин.
РОЗПЛІ́СКУВАТИ *і* **РОЗПЛЕ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛЕСКА́ТИ**, розплещу́, розпле́щеш *і рідко* розплеска́ю, розплеска́єш, *док., перех.* 1. Схлюпуючи, розливати, розбризкувати (рідину). 2. Б'ючи по чомусь або натискуючи на щось, робити його плескатим. 3. *перен., зневажл.* Розголошувати яку-небудь таємницю.
РОЗПЛІ́СКУВАТИСЯ *і* **РОЗПЛЕ́СКУВАТИСЯ**, -ується, *недок.*, **РОЗПЛЕСКА́ТИСЯ**, розпле́щеться *і рідко* розплеска́ється, *док.* 1. Схлюпуючи, спадати бризками, проливатися по якій-небудь поверхні; розбризкуватися, розхлюпуватися. 2. Ставати плескатим (від ударів, тиску). 3. *тільки недок.* Пас. до **розплі́скувати**, **розпле́скувати**.
РОЗПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпліта́ти**.
РОЗПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПЛЕСТИ́**, -ету́, -ете́ш, *док., перех.* Розділяти, роз'єднувати на окремі пасма (перев. косу, волосся). // Роз'єднувати, розчіплювати (пальці, руки, обійми).
РОЗПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗПЛЕСТИ́СЯ**, -ете́ться, *док.* 1. Розпускатися, розмотуватися, розділятися на окремі пасма (про що-небудь сплетене, скручене). // Роз'єднуватися, розчіплюватися (про пальці, руки, обійми). 2. Розплітати собі косу.
РОЗПЛІ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розплі́шити**.
РОЗПЛІШИ́ТИ *див.* **розплі́шувати**.
РОЗПЛІШИ́ТИСЯ *див.* **розплі́шуватися**.
РОЗПЛІ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для розплішування.
РОЗПЛІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розплі́шувати**.
РОЗПЛІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛІШИ́ТИ**, -плішу́, -плі́шиш, *док., перех.* Вибиваючи заплішку, розкріплювати що-небудь.
РОЗПЛІ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗПЛІШИ́ТИСЯ**, -лі́шиться, *док.* Звільнятися від заплішки.
РОЗПЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розплоди́ти**.
РОЗПЛО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розплоди́ти** і **розплоди́тися**.
РОЗПЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпло́джувати** і **розпло́джуватися**.
РОЗПЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛОДИ́ТИ**, -пложу́, -пло́диш; *док., перех.* 1. Розводити у великій кількості (перев. тварин). // *перев. док., розм.* Через недогляд, недбайливість і т. ін. дати можливість розмножитися чому-небудь шкідливому, небажаному. // *розм.* Давати велике потомство. // *розм.* Народжувати (багато дітей). 2. *перен., розм.* Сприяти збільшенню когось, чогось або появі кого-, чого-небудь у великій кількості (перев. небажаного).
РОЗПЛО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗПЛОДИ́ТИСЯ**, -о́диться, *док.* 1. Розводитися, розмножуватися у великій кількості (перев. про тварин). // *розм.* Народжуватися у великій кількості (про людей). 2. *перен., розм.* Збільшуватися, з'являтися у великій кількості (перев. про щось небажане).
РОЗПЛОДИ́ТИ *див.* **розпло́джувати**.
РОЗПЛОДИ́ТИСЯ *див.* **розпло́джуватися**.
РОЗПЛОДО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для розведення, розмноження.
РОЗПЛО́ДОК, -дка, *ч., рідко.* Те саме, що **ви́водок**.
РОЗПЛОМБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпломбува́ти**.
РОЗПЛОМБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розпломбо́ваний**.
РОЗПЛОМБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпломбува́ти**.
РОЗПЛОМБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Зняти пломбу (у 1 знач.), якою що-небудь запечатано.
РОЗПЛОМЕНІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док., розм.* Те саме, що **розгорі́тися** 1.
РОЗПЛУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розплу́тати**. // **розплу́тано**, *безос. присудк. сл.*
РОЗПЛУ́ТАТИ *див.* **розплу́тувати**.
РОЗПЛУ́ТАТИСЯ *див.* **розплу́туватися**.
РОЗПЛУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розплу́тувати**.
РОЗПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Розправляти, розмотувати або розв'язувати що-небудь заплутане. 2. *перен.* Розбиратися в чому-небудь складному, заплутаному, робити щось складне, заплутане ясним, зрозумілим. ** **Розплу́тувати клубо́к** – з'ясовувати суть якої-небудь складної, заплутаної справи.
РОЗПЛУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПЛУ́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Розправлятися, розмотуватися або розв'язуватися; переставати бути заплутаним, туго зв'язаним і т. ін. 2. *перен.* Ставати простим, ясним, зрозумілим, легким для сприйняття (про щось складне, заплутане); з'ясовуватися. 3. *перен.* Позбуватися чого-небудь небажаного, обтяжливого. 4. *тільки недок.* Пас. до **розплу́тувати**.
РОЗПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛЮВА́ТИ**, -юю, -юєш, *док., перех.* 1. Плюючи, викидати з рота слину. // Випльовувати що-небудь разом із слиною. 2. *перен., розм.* Виявляти зневагу, презирство до кого-небудь.
РОЗПЛЬО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПЛЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док., розм.* 1. Починати дуже або довго плювати. 2. *перен.* Посварившись, розходитися, розлучатися з ким-небудь. // *перев. док.* Покласти край чому-небудь; покінчити з чимсь.
РОЗПЛЮВА́ТИ *див.* **розпльо́вувати**.
РОЗПЛЮВА́ТИСЯ *див.* **розпльо́вуватися**.
РОЗПЛЮ́СКАТИ *див.* **розплю́скувати**.
РОЗПЛЮ́СКАТИСЯ *див.* **розплю́скуватися**.
РОЗПЛЮ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛЮ́СКАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Те саме, що **розплі́скувати** 1, 2.
РОЗПЛЮ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗПЛЮ́СКАТИСЯ**, -ається, *док., розм.* Те саме, що **розплі́скуватися** 1, 2.
РОЗПЛЮ́СНУТИ, -ну, -неш, *док., перех., розм.* Однокр. до **розплю́скувати**.
РОЗПЛЮ́СНУТИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розплю́снути**.
РОЗПЛЮ́СНУТИСЯ, -неться, *док., розм.* Однокр. до **розплю́скуватися**.
РОЗПЛЮ́СНУТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Стан за знач. **розплю́снутий**.
РОЗПЛЮ́ЩЕНИЙ^1, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розплю́щити**^{1}.
РОЗПЛЮ́ЩЕНИЙ^2, -а, -е, *перев. у сполуч. зі сл.* о к о, о ч і. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розплю́щити**^{2}.
РОЗПЛЮ́ЩИТИ^1 *див.* **розплю́щувати**^{1}.
РОЗПЛЮ́ЩИТИ^2 *див.* **розплю́щувати**^{2}.
РОЗПЛЮ́ЩИТИСЯ^1 *див.* **розплю́щуватися**^{1}.
РОЗПЛЮ́ЩИТИСЯ^2 *див.* **розплю́щуватися**^{2}.
РОЗПЛЮ́ЩУВАННЯ^1, -я, *с.* Дія за знач. **розплю́щувати**^{1}.
РОЗПЛЮ́ЩУВАННЯ^2, -я, *с.* Дія за знач. **розплю́щувати**^{2}.
РОЗПЛЮ́ЩУВАТИ^1, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛЮ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* Те саме, що **розплі́скувати** 2. // *перев. док.* Ударивши або придушивши, зім'яти, знищити.
РОЗПЛЮ́ЩУВАТИ^2, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПЛЮ́ЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* Розкривати (око, очі).
РОЗПЛЮ́ЩУВАТИСЯ^1, -ується, *недок.*, **РОЗПЛЮ́ЩИТИСЯ**, -иться, *док.* Ставати плоским від удару або натискування.
РОЗПЛЮ́ЩУВАТИСЯ^2, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПЛЮ́ЩИТИСЯ**, -щуся, -щишся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Розкриватися (про очі). 2. *рідко.* Розкривати, розплющувати свої очі.
РОЗПОВЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розповза́тися**.
РОЗПОВЗА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗПОВЗТИ́СЯ**, -зе́ться, *док.* 1. Відповзати в різні боки (про кількох чи багатьох людей, тварин, комах); розлазитися. // Повільно розходитися, роз'їжджатися в різні боки, місця; переставати бути разом. // Повільно поширюючись, охоплювати більший простір (про туман, хмари, дим і т. ін.). // *перен.* Ширше розходитися поверхнею чого-небудь. // Поступово зникати, розходячись, розсіваючись у повітрі, в просторі (про туман, хмари, дим і т. ін.). // Розростаючись, стелитися поверхнею чого-небудь (про рослини або їх частини). // *перен.* Ставати широко відомим (про чутки, новини і т. ін.); розголошуватися. 2. Розпливатися поверхнею чогонебудь (про щось рідке). // Розтікаючись, заливати який-небудь простір, поверхню чого-небудь. // Входячи, всмоктуючись у папір, тканину і т. ін., утворювати патьоки, плями, залишати сліди (про чорнило, фарбу і т. ін.). // Від вологи втрачати виразність, чіткість форм (про що-небудь написане або намальоване). // Осуватися в різні боки (про ґрунт). // *перен.* Поширюватися, заповнюючи собою навколишній простір (про звуки, запахи і т. ін.). 3. Розпадатися, розлазитися, втрачаючи форму, цілість. // *розм.* Рватися, розлазитися від тривалого носіння (про одяг, тканини, взуття). 4. *перен., розм.* Втрачати певність, чіткість, ставати аморфними, невизначеними (про думки, спогади і т. ін.). 5. *перен., розм.* Ставати ширшим від усмішки, радощів, доброго настрою і т. ін.; розпливатися. 6. *перен., розм.* Розходитися в різні боки, вести в різних напрямках (про шляхи, дороги, стежки). // Спадати окремими пасмами (про волосся); розпадатися, розсипатися.
РОЗПО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., розм.* Почати багато або довго повзати.
РОЗПОВЗТИ́СЯ *див.* **розповза́тися**.
РОЗПОВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПОВИ́ТИ**, розпов'ю, розпов'єш *і* розповию, розповиєш, *док., перех.* Звільняти від пелюшок (дитину); розмотувати пелюшки (на дитині).
РОЗПОВИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗПОВИ́ТИСЯ**, розпов'ю́ся, розпов'є́шся *і* розповию́ся, розповиє́шся, *док.* Звільнятися від пелюшок; розмотуватися (про дитину).
РОЗПОВИ́ТИ *див.* **розповива́ти**.
РОЗПОВИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розповити**.
РОЗПОВИ́ТИСЯ *див.* **розповива́тися**.
РОЗПОВІДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має форму розповіді.
РОЗПОВІДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **розповіда́ч**.
РОЗПОВІДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розповіда́ч**.
РОЗПОВІДА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **розповіда́ти**.
РОЗПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПОВІСТИ́**, -і́м, -іси́, *док., перех. і неперех.* Повідомляти усно щось про кого-, що-небудь; передавати словами бачене, пережите і т. ін.; оповідати. // Переказувати, передавати своїми словами що-небудь прочитане або почуте. // *перен.* Підтверджувати щонебудь, свідчити про щось. // Повідомляти про що-небудь, викладати щось у письмовій формі.
РОЗПОВІДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Повідомлятися, описуватися, діставати вираження в оповіданні, розповіді; оповідатися.
РОЗПОВІДА́Ч, -відача́, *ч.* Те саме, що **оповіда́ч**.
РОЗПОВІДА́ЧКА, -и. Жін. до **розповіда́ч**.
РОЗПОВІ́ДКА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **ро́зповідь**.
РОЗПОВІДНИ́Й, -а́, -е́. Який містить розповідь. // Власт. розповіді. ** **Розповідне́ ре́чення** (*див.* **ре́чення**).
РОЗПОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розповідни́й**.
РО́ЗПОВІДЬ, -і, *ж.* Усне, словесне повідомлення про кого-, що-небудь. // *рідко.* Що-небудь написане для повідомлення; опис якоїсь події і т. ін.
РОЗПОВІСТИ́ *див.* **розповіда́ти**.
РОЗПОВНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розповні́ти**.
РОЗПОВНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати повним, товстим; поповніти.
РОЗПОВСЮ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розповсю́дити**. // **розповсю́джено**, *безос. присудк. сл.*
РОЗПОВСЮ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розповсю́джений**.
РОЗПОВСЮ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розповсю́дити** і **розповсю́дитися**.
РОЗПОВСЮ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розповсю́джувати**.
РОЗПОВСЮ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розповсю́джувати**.
РОЗПОВСЮ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПОВСЮ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Роздавати, передавати, продавати і т. ін. багатьом для придбання, ознайомлення і т. ін.; поширювати. 2. Доводити до відома багатьох, поширювати серед багатьох (певні

ідеї, погляди, чутки і т. ін.). 3. Розносити в різні боки, на велику відстань. // Переносити, передавати (хвороби, епідемію і т. ін.).

РОЗПОВСЮ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПОВСЮ́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Роздаватися, передаватися, продаватися і т. ін. багатьом для придбання, ознайомлення і т. ін.; поширюватися. 2. Ставати відомим багатьом, поширюватися серед багатьох (про певні ідеї, погляди, чутки і т. ін.). 3. Охоплювати дедалі більший простір; поширюватися на великій площі. 4. *тільки недок.* Пас. до **розповсю́джувати**.

РОЗПОВСЮ́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто розповсюджує що-небудь; поширювач.

РОЗПОВСЮ́ДЖУВАЧКА, -и. Жін. до **розповсю́джувач**.

РОЗПОВСЮ́ДИТИ *див.* **розповсю́джувати**.

РОЗПОВСЮ́ДИТИСЯ *див.* **розповсю́джуватися**.

РОЗПОВСЮ́ДНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **розповсю́джувач**.

РОЗПОВСЮ́ДНИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **розповсю́дник**.

РОЗПОВСЮ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **розповсю́джувати**.

РОЗПОГО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПОГО́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. *безос.* Наставати ясній погоді. 2. *перен.* Позбуватися похмурого вигляду, перейматися добрим настроєм; веселішати. // Набувати ясного, спокійного виразу, виражати добрий настрій (про обличчя).

РОЗПОГО́ДИТИСЯ *див.* **розпого́джуватися**.

РОЗПОДІ́БНЕННЯ, -я, *с.*, *лінгв.* Те саме, що **дисимілја́ція** 2.

РОЗПОДІ́БНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *лінгв.* Зазнавати розподібнення.

РОЗПО́ДІЛ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розподіли́ти**, **розподіля́ти** 1, 2. *Розподіл матеріальних благ.* 2. Розташування, розміщення чого-небудь. 3. Ряд чисел, що показують, як часто трапляється те чи інше значення випадкової величини. ** **Розпо́діл імові́рностей** – зіставлення множини можливих значень випадкової величини з імовірностями.

РОЗПОДІЛЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розподіли́ти** 1, 2. // **розподі́лено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПОДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розподіли́ти**, **розподіля́ти** 1, 2. 2. В обчислювальній техніці – процес закріплення ресурсів за окремим завданням. ** **Динамі́чне розподі́лення** – розподілення, за якого ресурси, призначені для виконання програм, визначаються критеріями, що їх застосовують у потрібний момент. **Розподі́лення да́них** – одночасне використання тих самих даних різними користувачами, у різних програмах або у різних процесах.

РОЗПОДІЛИ́ТИ *див.* **розподіля́ти**.

РОЗПОДІЛИ́ТИСЯ *див.* **розподіля́тися**.

РОЗПОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для розподілу, пов'язаний з розподілом чого-небудь. *Розподільний механізм.* ** **Розподі́льна мере́жа (сі́тка)** – сукупність споруд, труб або дротів для розподілення рідин, газів чи електричної енергії між споживачами. **Розподі́льний вал**: а) пристрій, що забезпечує певну послідовність виконання машиною різних операцій і циклічність процесу в цілому; б) вал, який через кулачки (рокери) "керує" впускними та випускними клапанами у двигуні внутрішнього згоряння. **Розподі́льний щит** – пристрій для розподілення електричного струму низької напруги на електричних станціях і підстанціях, а також між споживачами.

РОЗПОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Пристрій, машина і т. ін. для розподілення чого-небудь (електричного струму, газу, води, добрива тощо). 2. *іст.* У період існування карткової системи – магазин, в якому розподілялися між прикріпленими до нього особами товари відповідно до встановлених норм. 3. *тех.* У двигуні внутрішнього згоряння – механізм, що забезпечує вчасне подання струму на свічки запалення; трамблер.

РОЗПОДІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розподі́льний**.

РОЗПОДІ́ЛЬЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **розподі́льний**.

РОЗПОДІ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розподілення. // Який призначений, служить для розподілення чого-небудь.

РОЗПОДІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розподіля́ти**.

РОЗПОДІ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Особа, яка займається розподілом чого-небудь.

РОЗПОДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розподіля́ти** 1, 2.

РОЗПОДІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗПОДІЛИ́ТИ**, -ділю́, -ді́лиш, *док.*, *перех.* 1. Ділити щось між кимось, чим-небудь, даючи кожному окрему частку. // Призначати на яку-небудь посаду, роботу. // Розміщувати, розташовувати кого-небудь десь. *Розподілити обов'язки.* 2. Правильно використовувати (час). 3. *військ.* Розраховувати в строю за номерами для перешикування.

РОЗПОДІЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **РОЗПОДІЛИ́ТИСЯ**, -ді́литься, *док.* 1. Ділитися, бути розділеним на які-небудь частини. // Розміщуватися, розташовуватися десь. 2. *тільки недок.* Пас. до **розподіля́ти** 1, 2.

РОЗПОДІЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розподіля́ти**.

РОЗПОЗИЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПОЗИ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Позичати, роздавати у борг щонебудь багатьом.

РОЗПОЗИ́ЧИТИ *див.* **розпозича́ти**.

РОЗПОЗІХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Почати часто позіхати.

РОЗПОЛІ́Г, -ло́гу, *ч.*, *заст.* Розташування, розміщення чого-небудь.

РОЗПОЛІ́СКУВАТИ, -ує, *недок.*, **РОЗПОЛОСКА́ТИ**, -о́ще, *док.*, *перех.*, *розм.* Руйнувати, зносити, змивати своїм плином.

РОЗПОЛОВИ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розрубати, розбити навпіл.

РОЗПОЛОНИ́ТИСЯ *див.* **розполо́нюватися**.

РОЗПОЛО́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗПОЛОНИ́ТИСЯ**, -ло́ниться, *док.*, *рідко.* 1. Розтікаючись, покривати який-небудь простір, якусь поверхню; розливатися. 2. Широко, далеко розноситися, лунати (про звуки). 3. Розростатися (про рослинність).

РОЗПОЛОСКА́ТИ *див.* **розполі́скувати**.

РОЗПОЛОСКА́ТИСЯ, -ощу́ся, -о́щешся, *док.*, *розм.* Почати багато полоскатися, хлюпатися.

РОЗПОЛО́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розполо́хати**.

РОЗПОЛО́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розполо́ханий**.

РОЗПОЛО́ХАТИ *див.* **розполо́хувати**.

РОЗПОЛО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПОЛО́ХАТИ**, -аю, -аєш *і* **РОЗПОЛОШИ́ТИ**, -лошу́, -ло́шиш, *док.*, *перех.* Лякаючи, примушувати кого-небудь розбігатися, розлітатися і т. ін. в різні боки.

РОЗПОЛОШИ́ТИ *див.* **розполо́хувати**.

РОЗПОЛОШИ́ТИ *див.* **розполо́хувати**.

РОЗПО́РЕНИЙ *див.* **розпо́ротий**.

РОЗПО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпоро́ти**, **розпо́рювати**.

РОЗПОРО́ТИ *див.* **розпо́рювати**.

РОЗПО́РОТИЙ, **РОЗПО́РЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпоро́ти**. // **розпо́рото**, **розпо́рено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПОРО́ТИСЯ *див.* **розпо́рюватися**.

РОЗПОРО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпороши́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який розпорошився (у 3 знач.).

РОЗПОРО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розпоро́шений** 2.

РОЗПОРО́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпороши́ти**, **розпоро́шувати** і **розпороши́тися**, **розпоро́шуватися** 1 – 3.

РОЗПОРО́ШЕНО. Присл. до **розпоро́шений**.

РОЗПОРОШИ́ТИ *див.* **розпоро́шувати**.

РОЗПОРОШИ́ТИСЯ *див.* **розпоро́шуватися**.

РОЗПОРО́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розпорошення; який призначений, служить для розпорошення чого-небудь.

РОЗПОРО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розпоро́шувати**.

РОЗПОРО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпоро́шувати**.

РОЗПОРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПОРОШИ́ТИ**, -рошу́, -ро́шиш, *док.*, *перех.* 1. Перетворювати на пил, порох. 2. Розсіювати сильним струменем (рідину, порошок). 3. Роздробивши, розподіливши на маленькі частки, розташовувати в різних місцях, відокремлювати одне від одного. // *перен.* Розсіювати увагу, енергію і т. ін., спрямовуючи одночасно на різні об'єкти. // *перен.* Розвіювати сум, гнітючі думки і т. ін.

РОЗПОРО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗПОРОШИ́ТИСЯ**, -ро́шиться, *док.* 1. Перетворюватися на пил, порох (про землю і т. ін.). 2. Розсіюватися сильним струменем (про рідину, порошок). 3. Дроблячись, розподіляючись на маленькі частки, розташовуватися в різних місцях, відокремлюватися одне від одного. // *перен.* Розсіюватися, спрямовуючись одночасно на різні об'єкти (про увагу, енергію). // *перен.* Розвіюватися, зникати (про сум, гнітючі думки і т. ін.). // *розм.* Розбігатися. 4. *тільки недок.* Пас. до **розпоро́шувати**.

РОЗПОРО́ШУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для розпорошування рідини, порошку.

РОЗПОРОЩА́ТИСЯ, -щу́ся, -щи́шся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **розкрича́тися** 1.

РОЗПО́РПАТИ *див.* **розпо́рпувати**.

РОЗПО́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПО́РПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Розгрібати, розкидати що-небудь зібране докупи.

РОЗПО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для розпорювання чого-небудь.

РОЗПО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпо́рювати**.

РОЗПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗПОРО́ТИ**, -порю́, -по́реш, *док.*, *перех.* 1. Розрізаючи, витягаючи нитки, роз'єднувати по швах що-небудь зшите. 2. Розрізати, розривати чим-небудь гострим або колючим.

РОЗПО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗПОРО́ТИСЯ**, -по́реться, *док.* 1. Розриватися по швах (про щонебудь зшите). 2. *тільки недок.* Пас. до **розпо́рювати**.

РОЗПОРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **розпоряджа́ти**, **розпоряджа́тися**.

РОЗПОРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗПОРЯ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПОРЯДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **розпоряджа́тися**.

РОЗПОРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗПОРЯДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.* 1. Давати розпорядження, наказ. // *тільки недок.* Поводити себе як хазяїн, командир; хазяйнувати, командувати. 2. Володіти чим-небудь, мати у своєму розпорядженні щось. 3. Діяти по відношенню до кого-, чого-небудь на свій розсуд. // Використовувати що-небудь, знаходити йому застосування. ** **Розпоряджа́тися собо́ю** – діяти за своїм бажанням, на свій розсуд.

РОЗПОРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розпоряди́тися**, **розпоряджа́тися** 2, 3. ** **У (в) розпоря́дженні** *кого, чого* – у володінні, у віданні кого-, чого-небудь. **У (в) розпоря́дження** *кого, кому* – для використання на чийсь розсуд. 2. Наказ в усній або письмовій формі, даний директивним органом чи повноважною особою. // Папір, на якому викладено наказ. // Взагалі чиєсь веління. *Віддавати розпорядження.*

РОЗПОРЯ́ДЖУВАТИ *див.* **розпоряджа́ти**.

РОЗПОРЯ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Те саме, що **розпоряджа́тися**.

РОЗПОРЯДИ́ТИ *див.* **розпоряджа́ти**.

РОЗПОРЯДИ́ТИСЯ *див.* **розпоряджа́тися**.

РОЗПОРЯДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *рідко.* Те саме, що **розпоряджа́тися**.

РОЗПОРЯ́ДЛИВИЙ, -а, -е. Який уміло розпоряджається, керує кимось, чим-небудь.

РОЗПОРЯ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **розпоря́дливий**.

РОЗПОРЯ́ДЛИВО. Присл. до **розпоря́дливий**.

РОЗПОРЯ́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто розпоряджається, керує кимось, чим-небудь і відповідає за нього. // Володар, власник чого-небудь; господар. // Рушійна сила чого-небудь. ** **Розпоря́дник креди́ту** – керівник підприємства, установи, організації, уповноважений розпоряджатися бюджетними асигнуваннями.

РОЗПОРЯ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **розпоря́дник**.

РОЗПОРЯ́ДОК, -дку, *ч.* 1. Заздалегідь встановлені порядок, послідовність у чому-небудь. // Сукупність правил, якими регулюється що-небудь. ** **Пра́вила вну́трішнього розпоря́дку** – певні норми поведінки, дисципліни, обов'язкові для всіх де-небудь. **Розпоря́док [робо́чого] дня** – послідовність виконання чого-небудь протягом дня. 2. *рідко.* Наказ, розпорядження. // Вміння розпоряджатися, керувати кимось, чим-небудь, давати лад у чомусь.

РОЗПОРЯ́ДЧИЙ, -а, -е. Стос. до розпорядження (у 1 знач.). ** **Розпоря́дче засі́дання** – попереднє засідання, на якому розглядаються питання, пов'язані з наступним вирішенням справи.

РОЗПОСО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Розбивати, товкти, трощити.

РОЗПОТРО́ШЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпотроши́ти**.

РОЗПОТРО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розпотро́шений**.

РОЗПОТРОШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Очистити від нутрощів, потрухів. // *перен.* Розбиваючи, розгромити, зруйнувати. // *перен.* Розриваючи, знищити.

РОЗПОЧА́ТИ *див.* **розпочина́ти**.

РОЗПОЧА́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпоча́ти**. // **розпоча́то**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПОЧА́ТИСЯ *див.* **розпочина́тися**.

РОЗПОЧИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПОЧА́ТИ**, -чну́, -чне́ш, *док.*, *перех.* 1. *також з інфін.* Приступати до виконання, здійснення чого-небудь. *Розпочинати справу.* 2. *чим, з чого.* Чим-небудь починати, започатковувати щось.

РОЗПОЧИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗПОЧА́ТИСЯ**, -чне́ться, *док.* 1. Проявляти перші ознаки. 2. Починати здійснюватися, відбуватися. 3. Мати щонебудь на початку, чимсь починатися. 4. *тільки недок.* Пас. до **розпочина́ти**.

РОЗПРА́ВА[1], -и, *ж.* 1. У Росії та Україні кінця 18 – початку 19 ст. – сільська адміністративна установа та приміщення, де вона містилася. 2. *заст.* Розгляд якої-небудь справи повноважним органом, а також рішення цього органу. 3. Фізичне або моральне покарання за що-небудь. ** **Чини́ти (твори́ти) суд і розпра́ву** – розправлятися з кимсь, карати когонебудь не за законом, а на свій розсуд.

РОЗПРА́ВА[2], -и, *ж.*, *заст.* Стаття, розвідка, наукове дослідження з якого-небудь питання.

РОЗПРА́ВИТИ[1] *див.* **розправля́ти**[1].

РОЗПРА́ВИТИ[2] *див.* **розправля́ти**[2].

РОЗПРА́ВИТИСЯ[1] *див.* **розправля́тися**[1].

РОЗПРА́ВИТИСЯ[2] *див.* **розправля́тися**[2].

РОЗПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпра́вити**[1]. // **розпра́влено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпра́вити**, **розправля́ти**[1].

РОЗПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розправля́ти**[1].

РОЗПРАВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* розпра́влять; *док.*, *перех.* 1. Розпрямляти, розрівнювати, розгладжувати, зручно розміщувати що-небудь скручене або зіжмакане, зім'яте. // Розгортати, розкривати (листя, пелюстки). // Упорядковувати що-небудь, надаючи йому чепурного вигляду. 2. Випрямляти, розгинати, випростувати що-небудь. *Розправляти крила.*

РОЗПРАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* розпра́влять; *док.*, *діал.* Говорити докладно.

РОЗПРАВЛЯ́ТИСЯ[1], -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗПРА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* розпра́вляться; *док.* 1. Ставати прямим, рівним, розгладженим (про що-небудь скручене або зіжмакане, зім'яте). // Вирівнюючись, розгладжуючись, зникати (про зморшки, складки і т. ін.). // Розгортатися, розкриватися (про листя, пелюстки). 2. Випрямлятися, розгинатися, випростовуватися. ** **Розправля́ються кри́ла** *у кого* – хтось проявляє повною мірою себе, свої сили, здібності, свій талант, хист до чого-небудь. **Розправля́ються плечі́** *у кого* – хтось відчуває в собі появу нової сили, енергії під впливом чого-небудь.

РОЗПРАВЛЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗПРА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* розпра́вляться; *док.*, *з*

ким – чим. 1. Учиняти розправу над ким-небудь, карати, мститися за щось. // Бажаючи звільнитися від кого-небудь, знищувати його. 2. *розм.* З'їдати що-небудь повністю, не залишаючи нічого.

РОЗПРАВЛЯ́Ч, -а́, *ч.* Те, що розправляє що-небудь.

РОЗПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпрасува́ти**. // **розпрасо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПРАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпрасо́вувати**.

РОЗПРАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПРАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Праскою розгладжувати шви, складки і т. ін. на чому-небудь.

РОЗПРАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗПРАСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Розгладжуватися під праскою (про шви, складки і т. ін. на чому-небудь). 2. *тільки недок.* Пас. до **розпрасо́вувати**.

РОЗПРАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпрасува́ти**.

РОЗПРАСУВА́ТИ *див.* **розпрасо́вувати**.

РОЗПРАСУВА́ТИСЯ *див.* **розпрасо́вуватися**.

РОЗПРЕДМЕ́ТИТИ, -чу, -тиш, *док.*, **РОЗПРЕДМЕ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *спец.* Перетворити предметне, конкретне знання індивідуума в абстрактне поняття, ідею тощо.

РОЗПРЕДМЕ́ТНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпредме́тити**.

РОЗПРЕДМЕ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпредме́чувати**.

РОЗПРЕДМЕ́ЧУВАТИ *див.* **розпредме́тити**.

РОЗПРИ́НДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* 1. Образитися, розсердитися на кого-небудь. 2. Повестися зарозуміло, гордовито.

РОЗПРИ́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпри́скати**.

РОЗПРИ́СКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розпри́сканий**.

РОЗПРИ́СКАТИ *див.* **розпри́скувати**.

РОЗПРИ́СКАТИСЯ *див.* **розпри́скуватися**.

РОЗПРИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпри́скувати і розпри́скуватися**.

РОЗПРИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПРИ́СКАТИ**, -аю, -аєш *і* **РОЗПРИ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Розплюскувати, розхлюпувати бризками, маленькими краплинами (рідину). 2. *рідко.* Те саме, що **розпри́скуватися 1**.

РОЗПРИ́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПРИ́СКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся *і* **РОЗПРИ́СНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Розплюскуватися, розхлюпуватися бризками, маленькими краплинами (про рідину). // Дроблячись, розпорошуватися, розлітатися в різних напрямках. 2. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Дуже розсердитися.

РОЗПРИ́СКУВАЧ, -а, *ч.* Прилад для розприскування якої-небудь рідини або нанесення її струменем на якусь поверхню.

РОЗПРИ́СНУТИ *див.* **розпри́скувати**.

РОЗПРИ́СНУТИСЯ *див.* **розпри́скуватися**.

РОЗПРОДАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпродава́ти**.

РОЗПРОДАВА́ТИ, -аю, -ає́ш, *і* **РОЗПРО́ДУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПРОДА́ТИ**, -а́м, -аси́, *док.*, *перех.* Продавати все (перев. по частинах).

РОЗПРОДАВА́ТИСЯ, -ає́ться *і* **РОЗПРО́ДУВАТИСЯ**, -ується, *недок.* Пас. до **розпродава́ти, розпро́дувати**.

РОЗПРО́ДАЖ, -у, *ч.* Дія за знач. **розпрода́ти, розпродава́ти**.

РОЗПРОДА́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до розпродажу. 2. *перен.*, *зневажл.* Те саме, що **прода́жний 2**.

РОЗПРО́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпро́дати**. // **розпро́дано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПРОДА́ТИ *див.* **розпродава́ти**.

РОЗПРО́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпро́дувати**.

РОЗПРО́ДУВАТИ *див.* **розпродава́ти**.

РОЗПРО́ДУВАТИСЯ *див.* **розпродава́тися**.

РОЗПРОКЛЯ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Якого клянуть, проклинають; огидний, ненависний.

РОЗПРОМІ́НЕНИЙ, -а, -е. Який розпромінився; сяючий, променистий. // Щасливо, весело, радісно усміхнений.

РОЗПРОМІ́НИТИСЯ *див.* **розпромі́нюватися**.

РОЗПРОМІ́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗПРОМІ́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* Сяяти промінням (про джерело світла). // *перен.* Щасливо, весело, радісно усміхатися.

РОЗПРОПАГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпропагува́ти**.

РОЗПРОПАГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розпропаго́ваний**.

РОЗПРОПАГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Проводячи відповідну пропаганду, остаточно переконати кого-небудь відмовитися від своїх поглядів. 2. *рідко.* Те саме, що **загітува́ти**.

РОЗПРО́СТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпро́стати**.

РОЗПРО́СТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпро́стати**.

РОЗПРО́СТАТИ *див.* **розпро́стувати**.

РОЗПРО́СТАТИСЯ *див.* **розпро́стуватися**.

РОЗПРОСТЕ́РТИ *див.* **розпростира́ти**.

РОЗПРОСТЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпросте́рти**. ** **З розпросте́ртими обі́ймами**: а) з широко розставленими для обіймів руками; б) дуже привітно, надзвичайно гостинно. 2. *у знач. прикм.* Який охоплює велику площину, далеко простирається. 3. *у знач. прикм.* Який лежить долі, витягнувшись.

РОЗПРОСТЕ́РТИСЯ *див.* **розпростира́тися**.

РОЗПРОСТЕ́РТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **розпросте́ртий**.

РОЗПРОСТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПРОСТЕ́РТИ**, -тру́, -тре́ш, *док.*, *перех.* 1. Розгинаючи, випрямляючи, широко розсувати, розставляти в різні боки. *Розпростирати крила.* 2. *рідко.* Валити кого-небудь на підлогу, на землю і т. ін.

РОЗПРОСТИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗПРОСТЕ́РТИСЯ**, -тру́ся, -тре́шся, *док.* 1. Займати велику площу, далеко простиратися. 2. Лежати вільно, у невимушеній позі. 3. *перен.* Запобігати перед ким-небудь, поступаючись своєю гідністю; плазувати.

РОЗПРОСТО́ВУВАТИ *див.* **розпро́стувати**.

РОЗПРОСТО́ВУВАТИСЯ *див.* **розпро́стуватися**.

РОЗПРОСТО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпросто́рити**.

РОЗПРОСТО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпросто́рювати**.

РОЗПРОСТО́РИТИ *див.* **розпросто́рювати**.

РОЗПРОСТО́РИТИСЯ *див.* **розпросто́рюватися**.

РОЗПРОСТОРІ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати дуже багато, довго говорити.

РОЗПРОСТО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпросто́рювати**.

РОЗПРОСТО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗПРОСТО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Простягати в різних напрямах, займаючи великий простір. // Широко розкидати, розсувати. 2. *перен.*, *рідко.* Розповсюджувати, поширювати що-небудь.

РОЗПРОСТО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗПРОСТО́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Простягатися в різних напрямах, займаючи великий простір. // Широко розкидатися, розсуватися. 2. *перен.*, *рідко.* Розповсюджуватися, поширюватися.

РОЗПРО́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпро́стувати і розпро́стуватися**.

РОЗПРО́СТУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **РОЗПРОСТО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПРО́СТАТИ**, -о́стаю, -о́стаєш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **розправля́ти**[1] 2. // Широко розставляти в різні боки; розпростирати. *Розпростувати крила.* 2. Робити рівним, без зморщок і складок; розправляти.

РОЗПРО́СТУВАТИСЯ *і рідко* **РОЗПРОСТО́ВУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПРО́СТАТИСЯ**, -про́стаюся, -про́стаєшся, *док.* 1. Напружуючи м'язи, розгинатися, випрямлятися. 2. Ставати рівним, без зморщок і брижів; розправлятися.

РОЗПРОЩА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **розпроща́тися**. ** **На розпроща́ння** – перед розставанням.

РОЗПРОЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Попрощатися перед розставанням. // *перен.* Надовго або назавжди відмовитися від чого-небудь. ** **Розпроща́тися зі сві́том (життя́м)** – умерти.

РОЗПРУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Почати пручатися, чинячи опір.

РОЗПРЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпряга́ти**.

РОЗПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПРЯГТИ́**, -яжу́, -яже́ш; *мин. ч.* розпріг, -прягла́, -прягло́; *док.*, *перех.* Звільняти від упряжі, випрягати (коня або іншу упряжну тварину).

РОЗПРЯГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗПРЯГТИ́СЯ**, -яже́ться; *мин. ч.* розпрігся, -прягла́ся, -прягло́ся; *док.* 1. Звільнятися від упряжі, випрягатися (про коня або іншу упряжну тварину). 2. *тільки недок.* Пас. до **розпряга́ти**.

РОЗПРЯГТИ́ *див.* **розпряга́ти**.

РОЗПРЯГТИ́СЯ *див.* **розпряга́тися**.

РОЗПРЯ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпрягти́**. // **розпря́жено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПРЯ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпрягти́, розпряга́ти**.

РОЗПРЯ́МИТИ *див.* **розпрямля́ти**.

РОЗПРЯ́МИТИСЯ *див.* **розпрямля́тися**.

РОЗПРЯ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпря́мити**. // **розпря́млено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПРЯ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпря́мити, розпрямля́ти**.

РОЗПРЯ́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпря́млювати**.

РОЗПРЯ́МЛЮВАТИ *див.* **розпрямля́ти**.

РОЗПРЯ́МЛЮВАТИСЯ *див.* **розпрямля́тися**.

РОЗПРЯМЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпрямля́ти**.

РОЗПРЯМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **РОЗПРЯ́МЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗПРЯ́МИТИ**, -я́млю, -я́миш; *мн.* розпря́млять; *док.*, *перех.* 1. Робити рівним, прямим, розправляючи зморшки, брижі і т. ін. 2. Те саме, що **розправля́ти**[1] 2.

РОЗПРЯМЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і рідко* **РОЗПРЯ́МЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗПРЯ́МИТИСЯ**, -я́млюся, -я́мишся; *мн.* розпря́мляться; *док.* 1. Ставати рівним, прямим, без зморщок, брижів і т. ін. // Розгладжуючись, зникати (про зморшки, брижі і т. ін.). 2. Випрямлятися, розгинатися, випростуватися.

РОЗПРЯ́СТИ, -яду́, -яде́ш, *док.*, *перех.* Прядінням обробити певну кількість прядива.

РОЗПРЯ́СТИСЯ, -яду́ся, -яде́шся, *док.* Захопитися прядінням.

РОЗПУБЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпублікува́ти**. // **розпублі́ковано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПУБЛІКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПУБЛІКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Друкувати, щоб довести до відома людей; публікувати, опубліковувати.

РОЗПУБЛІКУВА́ТИ *див.* **розпублiко́вувати**.

РОЗПУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпу́джувати**. // **розпу́джено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗПУ́ДЖУВАТИ, -джую, -джуєш, *недок.*, **РОЗПУДИ́ТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Лякаючи, розганяти кого-небудь. // Звільняти з посад.

РОЗПУДИ́ТИ *див.* **розпу́джувати**.

РОЗПУ́КА, -и, *ж.* Безнадія, відчай. // Душевний біль, страждання. *Впадати в розпуку.*

РОЗПУКА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **розпука́ти**. *Розпукання бруньок.*

РОЗПУКА́ТИ, -ає́ *і* **РОЗПУ́КУВАТИ**, -ує, *недок.*, **РОЗПУ́КНУТИ**, -не, *док.*, *розм.* Те саме, що **розпука́тися 1**. ** **Се́рце розпукає** – з'являється великий душевний біль, гнітить страждання.

РОЗПУ́КАТИСЯ *див.* **розпука́тися**.

РОЗПУКА́ТИСЯ, -а́ється *і* **РОЗПУ́КУВАТИСЯ**, -ується, *недок.*, **РОЗПУ́КАТИСЯ**, -ається *і* **РОЗПУ́КНУТИСЯ**, -неться, *док.*, *розм.* 1. Виростаючи, розбруньковуватися, розпускатися, розкриватися (про бруньки, квіти, листя). // Вкриватися листям або квітками (про рослини). 2. *перен.* Розриватися на шматки; лопатися.

РОЗПУ́КЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **розпу́кнути**. // *у знач. прикм.*

РОЗПУ́КЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розпу́клий**.

РОЗПУ́КНУТИ *див.* **розпука́ти**.

РОЗПУ́КНУТИСЯ *див.* **розпука́тися**.

РОЗПУ́КУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **розпу́куватися**.

РОЗПУ́КУВАТИ *див.* **розпука́ти**.

РОЗПУ́КУВАТИСЯ *див.* **розпука́тися**.

РОЗПУ́РХАТИСЯ *див.* **розпу́рхуватися**.

РОЗПУ́РХНУТИСЯ *див.* **розпу́рхуватися**.

РОЗПУ́РХУВАТИСЯ, -ується, -уємося, -уєтеся, *недок.*, **РОЗПУ́РХАТИСЯ**, -ається, -аємося, -аєтеся *і* **РОЗПУ́РХНУТИСЯ**, -неться, -немося, -нетеся, *док.*, *розм.*, *рідко.* 1. Розлітатися в різні боки (про птахів). // *перен.* Швидко розбігатися в різні боки (про людей). 2. *тільки док.* Почати дуже пурхати.

РО́ЗПУСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розпусти́ти, розпуска́ти 1, 8**. 2. *заст.* Послаблення вимогливості до кого-небудь. 3. *спец.* Причіп без кузова.

РОЗПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпуска́ти і розпуска́тися 1 – 9**.

РОЗПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПУСТИ́ТИ**, -ущу́, -у́стиш, *док.*, *перех.* 1. Відпускати (всіх чи багатьох), звільнивши від виконання якихось завдань, обов'язків. // Звільняти з роботи, служби. // Припиняти діяльність якої-небудь організації, установи, виборного органу і т. ін.; ліквідувати. // Давати можливість розійтися, розбігтися, роз'їхатися в різні боки. 2. *розм.* Не перешкоджати текти. *Розпускати сльози.* ** **Розпуска́ти сли́ни (сли́нки)**: а) починати плакати; б) розніжуватися від надмірного розчулення. 3. Широко, в усі боки розкидати, простягати, займаючи великий простір. 4. Послабляти, попускати, роблячи не туго затягнутим. // Давати можливість вільно спадати, не стягуючи, не скріплюючи (волосся і т. ін.). // Тягнучи нитку, розмотувати або розплітати що-небудь. // Розпорюючи шви, складки, робити просторішим (одяг). ** **Розпуска́ти гу́бу** – говорити багато неприємного. **Розпуска́ти ко́су**: а) розплітати волосся; б) *розм.* Проводити першу шлюбну ніч. 5. Розвертати, розкривати, розгортати що-небудь згорнуте, складене. *Розпускати листя. Розпускати пазурі.* 6. *перен.* Послаблюючи вимогливість до кого-небудь, контроль за кимсь, дозволяти йому не стримуватися у виявленні своїх почуттів, настрою і т. ін. *Розпускати себе. Розпускати язика.* 7. *розм.* Розсіювати, поширювати у навколишньому просторі. 8. Розповідати, повідомляти всім або багатьом. // Поширювати (чутки, новини, брехні і т. ін.). // *рідко.* Розповсюджувати для ознайомлення (книги, твори, видання і т. ін.). 9. *розм.* Перетворювати що-небудь на рідину; розплавляти, розтоплювати. // Розчиняти в рідині, розбавляти рідиною. 10. *перев. док.*, *безос.*, *розм.* Зробити важким для їзди, ходьби. 11. *перев. док.* Розтратити що-небудь марно. ** **Розпусти́ти за ві́тром** – марно витратити.

РОЗПУСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗПУСТИ́ТИСЯ**, -ущу́ся, -у́стишся, *док.* 1. Розвиваючись під дією тепла, сонячного проміння, ростучи, розпукатися, розкриватися (про бруньки, квіти, листя). // Вкриватися листям, квітами (про рослини). 2. Послаблятися, стаючи не туго затягнутим. // Вільно спадати, не бути стягнутим, скріпленим (про волосся і т. ін.). // Розплітатися (про косу). // Розмотуватися, розплітатися (про клубок, в'язану річ і т. ін.). 3. Розвертатися, розкриватися, розгортатися (про що-небудь згорнуте, складене). 4. *перен.* Послаблюючи вимогливість до себе, контроль над собою, переставати стримуватися у виявленні своїх почуттів, настрою і т. ін. // Ставати неслухняним, недисциплінованим. 5. *розм.* Розсіюватися, поширюватися в просторі (про звук, запах і т. ін.). 6. *розм.* Утворювати разом з рідиною рідку суміш, розчин, розчинятися в рідині. // *перен.* Поступово зникати, ставати непомітним, нечутним. 7. *розм.* Ставати важким для ходьби, їзди. 8. *тільки недок.* Пас. до **розпуска́ти 1, 4, 5, 8, 11**.

РОЗПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **розпуск**.

РОЗПУСКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **розпускни́й**.

РОЗПУ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який зневажає норми моралі, веде аморальний спосіб життя. // Сповнений розпусти; непристойний. ** **Розпу́сний дім** – те саме, що **дім розпу́сти** (*див.* **дім**). **Розпу́сні ді́ї** – дії стосовно малолітнього або неповнолітнього, які являють собою задоволення статевого потягу в ненормальній формі, тобто без статевого акту. 2. Який нікого не слухає, неслухняний; буйний.

РОЗПУ́СНИК, -а, *ч.* Той, хто зневажає норми моралі, веде аморальний спосіб життя.

РОЗПУ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **розпу́сник**.

РОЗПУ́СНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Вести розпусне життя.

РОЗПУ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розпу́сний 1**.

РОЗПУ́СНО, *присл.* Займаючись розпустою (у 1 знач.).
РО́ЗПУСТ, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **розпу́ста.**
РОЗПУ́СТА, -и, *ж.* 1. Аморальний, розпусний (у 1 знач.) спосіб життя. ** **Буди́нок розпу́сти** – те саме, що **Дім розпу́сти** (*див.* **дім**). **Дім розпу́сти** (*див.* **дім**). **Кубло́ розпу́сти** – місце, де панує розпуста. 2. Зневажання певних правил, законів. // Непокірність, неслухняність.
РОЗПУСТИ́ТИ *див.* **розпуска́ти.**
РОЗПУСТИ́ТИСЯ *див.* **розпуска́тися.**
РОЗПУСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Захопитися пустуванням, пустощами.
РОЗПУ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпу́тати.** // **розпу́тано**, *безос. присудк. сл.*
РОЗПУ́ТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпу́тати.**
РОЗПУ́ТАТИ *див.* **розпу́тувати.**
РОЗПУ́ТАТИСЯ *див.* **розпу́туватися.**
РОЗПУ́ТНИЙ, -а, -е. Який поринає в розпусту, поводиться аморально. // Власт. розпутникові, такий, як у розпутника.
РОЗПУ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто веде розпутне життя; розпусник.
РОЗПУ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **розпу́тник.**
РОЗПУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розпу́тний.**
РОЗПУ́ТНО, *присл.* Вдаючись до розпусти, поводячись аморально.
РОЗПУ́ТСТВО, -а, *с.* Те саме, що **розпу́ста.**
РОЗПУ́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Вести розпутне, аморальне життя.
РОЗПУ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Перехрестя двох або кількох доріг; роздоріжжя. ** **Стоя́ти (бу́ти** *і т. ін.*) **на розпу́тті** – перебувати в стані нерішучості, вагатися. 2. *Діал.* Бездоріжжя.
РОЗПУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпу́тувати.**
РОЗПУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Те саме, що **розплу́тувати.** // *перен.* Розгадувати, з'ясовувати для себе що-небудь. 2. Звільняти від пут. *Розпутувати коней.*
РОЗПУ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗПУ́ТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *рідко.* 1. Те саме, що **розплу́туватися.** 2. Звільнятися від пут (перев. про коней).
РОЗПУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпуха́ти.**
РОЗПУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗПУ́ХНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* розпу́х, -ла, -ло *і* розпу́хнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Набрякати, потовщуватися від запалення, хвороби. 2. *перен.*, *розм.* Збільшуватися в обсязі. 3. *розм.* Ставати огрядним, повнішати, гладшати.
РОЗПУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розпу́хнути.** // *у знач. прикм.*
РОЗПУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **розпу́хлий.**
РОЗПУ́ХНУТИ *див.* **розпуха́ти.**
РОЗПУ́ЧЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Розпачливий.
РОЗПУ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Стан за знач. **розпу́чливий.**
РОЗПУ́ЧЛИВО, *діал.* Присл. до **розпу́чливий.**
РОЗПУ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Розпачливий.
РОЗПУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Стан за знач. **розпу́чний.**
РОЗПУ́ЧНО, *діал.* Присл. до **розпу́чний.**
РОЗПУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпуши́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який розпушився, став пухнастим (про волосся, шерсть, пір'я і т. ін.).
РОЗПУ́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **розпу́шений.**
РОЗПУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпуши́ти, розпу́шувати.**
РОЗПУШИ́ТИ *див.* **розпу́шувати.**
РОЗПУШИ́ТИСЯ *див.* **розпу́шуватися.**
РОЗПУ́ШНИК, -а, *ч.*, *с.г.* Знаряддя для розпушування грунту, знищення бур'янів у міжряддях тощо.
РОЗПУШУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розпушування. // Признач. для розпушування.
РОЗПУ́ШУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість чого-небудь ставати пухким.
РОЗПУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпу́шувати.**
РОЗПУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗПУШИ́ТИ**, -пушу́, -пу́шиш, *док.*, *перех.* 1. Робити пухким, нещільним, розсипчастим. 2. Робити пухнастим (волосся, шерсть, пір'я і т. ін.). 3. *перен.*, *розм.* Піддавати гострій критиці; критикувати.
РОЗПУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗПУШИ́ТИСЯ**, -пу́шиться, *док.* 1. Ставати пухким, нещільним, розсипчастим. 2. Ставати пухнастим (про волосся, шерсть, пір'я і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **розпу́шувати.**
РОЗПУ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для розпушування чого-небудь.
РОЗПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпусти́ти.** // **розпу́щено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який розпустився, розкрився під дією тепла, сонячного проміння (про бруньки, листя, квітки). // Який вкрився листям, квітами (про рослини). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Неслухняний, нестриманий.
РОЗПУ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Розпуста, аморальна поведінка. Статева розпущеність. 2. *перен.* Властивість за знач. **розпу́щений** 3.
РОЗПУ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розпусти́ти, розпуска́ти.**
РОЗПУ́ЩЕНО. Присл. до **розпу́щений.**
РОЗПХИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.* Почати пхикати.
РОЗП'Я́СТИ *див.* **розпина́ти.**
РОЗП'Я́СТИСЯ *див.* **розпина́тися.**
РОЗП'Я́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розп'я́сти.** // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **розп'я́тий**, -того, *ч.*; **розп'я́та**, -тої, *ж.* Людина, яку розіп'яли на хресті. // **розп'я́то**, *безос. присудк. сл.*
РОЗП'Я́ТТЯ, -я, *с.*, *рел.* Хрест із зображенням розп'ятого на ньому Ісуса Христа і саме зображення розп'ятого.
РОЗРА́ДА[1], -и, *ж.* 1. Те, що приносить заспокоєння, полегшення в горі, печалі. 2. *розм.* Втіха, розвага.
РОЗРА́ДА[2], -и, *ж.* 1. Сварка, ворожнеча, відсутність єдності, узгодженості дій, думок. 2. *рідко.* Стан заглиблення у свої думки; роздуми.
РОЗРАДЖА́ТИ *див.* **розра́джувати.**
РОЗРА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **РОЗРАДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗРА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Висловлюючи співчуття, заспокоювати, втішати кого-небудь. // Відвертати чиюсь увагу від гнітючих думок, переживань, розважати кого-небудь. 2. Умовляти кого-небудь відмовитися від якоїсь дії, якогось наміру, вчинку; відраджувати.
РОЗРА́ДИТИ *див.* **розра́джувати.**
РОЗРА́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто втішає, розраджує.
РОЗРА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **розра́дник.**
РОЗРА́ДОНЬКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **розра́да**[1].
РОЗРА́ДОНЬКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **розра́да**[2] 1.
РОЗРА́ДУВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розра́дувати.**
РОЗРА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Викликати радість; розвеселити.
РОЗРАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗРАЗИ́ТИ**, -ажу́, -ази́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Дотиком викликати біль у пошкодженому місці.
РОЗРАЗИ́ТИ *див.* **розража́ти.**
РОЗРА́ЛЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розра́лити.**
РОЗРА́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **розра́лити.**
РОЗРА́ЛИТИ *див.* **розра́лювати.**
РОЗРА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розра́лювати.**
РОЗРА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗРА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Виорати землю ралом.
РОЗРА́НИТИ *див.* **розра́нювати.**
РОЗРА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗРА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Заподіювати рану кому-небудь. // Роз'ятрювати (рану).
РОЗРАХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розрахува́ти** 1 – 3. // **розрахо́вано**, *безос. присудк. сл.*
РОЗРАХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розрахо́вувати.**
РОЗРАХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗРАХУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Рахуючи, обчислюючи, визначати розмір, кількість і т. ін. чого-небудь. // Робити технічне або математичне обчислення чого-небудь. 2. *перех.* Обмірковуючи, оцінювати, зважувати сили, можливості і т. ін. кого-, чого-небудь. 3. *перех.* Платити, винагороджувати за роботу по її закінченні. // Видавши заробітну платню, звільняти з роботи. 4. *перех.*, *також зі спол.* що. Припускати, вважати можливим що-небудь. // *тільки недок.*, *неперех.* Чекати, сподіватися на щось. // *тільки недок.*, *неперех.* Покладати надію на кого-небудь. // *тільки недок.*, *з інфін.* Мати намір виконати, здійснити що-небудь.
РОЗРАХО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗРАХУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Повністю сплачувати гроші кому-небудь за щось. // *перен.* Робити що-небудь у відповідь на чиїсь дії, вчинки; зводити рахунки з ким-небудь; мститися. 2. Звільнятися з попереднього місця роботи. 3. *військ.* Робити підрахунок за номерами в строю. 4. *тільки недок.* Пас. до **розрахо́вувати** 1 – 3.
РОЗРАХО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Фахівець із технічних розрахунків.
РОЗРАХО́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **розрахо́вувач.**
РОЗРАХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розрахува́ти.**
РОЗРАХУВА́ТИ *див.* **розрахо́вувати.**
РОЗРАХУВА́ТИСЯ *див.* **розрахо́вуватися.**
РОЗРАХУНКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з проведенням технічних розрахунків при проектуванні. 2. Який використовується для полегшення обчислень. *Розрахункова лінійка.* 3. Признач. для обліку коштів, проведення платежів та інших грошових розрахунків. // Признач. для запису грошових розрахунків, заробітної платні і т. ін. ** **Розрахунко́ва пала́та** – орган товарної або фондової біржі, міжбанківська організація, що здійснює розрахунки за угодами і контролює їх виконання. **Розрахунко́вий бала́нс** – поточне співвідношення грошових вимог країни до інших країн, які виникли в результаті експорту, надання кредитів, і грошових зобов'язань, які виникли в результаті імпорту та отримання кредитів. **Розрахунко́вий банк** – банк, з яким депозитарій уклав договір про грошові розрахунки за угодами щодо цінних паперів. **Розрахунко́вий день**: а) день, за курсом якого здійснюється розрахунок за угодою; б) день завершення розрахунків за укладеними угодами на біржі. **Розрахунко́вий раху́нок** – рахунок, що його банки відкривають юридичним особам, які мають самостійний баланс. **Розрахунко́вий чек** – документ, що містить письмове розпорядження власника рахунку установі банку, яка веде його рахунок, сплатити чекотримачеві зазначену в чеку суму коштів. **Розрахунко́ві докуме́нти** – оформлені у письмовому вигляді платіжні вимоги або доручення підприємств, компаній, організацій на перерахування коштів у безготівковому вигляді для оплати товарів, робіт, послуг або інших платежів.
РОЗРАХУ́НОК, -нку, *ч.* 1. Дія за знач. **розрахува́ти, розрахо́вувати.** // Результат обчислення якихнебудь даних. // Результат технічних підрахунків необхідних даних при проектуванні. ** **З розраху́нку**: а) беручи певну кількість чого-небудь; б) враховуючи що-небудь. **Актуа́рні розраху́нки** – розрахунки у галузі страхової математичної статистики. 2. Виплата грошей за роботу, за борговими зобов'язаннями, оплата рахунків і т. ін. // Звільнення з роботи з повною виплатою зароблених грошей. ** **Безакце́птний розраху́нок** – оплата, що здійснюється на основі платіжних вимог у тих випадках, коли для цього не потрібна згода платника. **Безготі́вкові розраху́нки** – розрахунки, що провадяться без готівки, за допомогою чеків або перерахуванням грошових сум на рахунок одержувача. **Клі́рингові розраху́нки** – форма безготівкових розрахунків за товари, послуги, за якої рівновеликі вимоги взаємно зараховують, а незараховану суму оплачують звичайним порядком. 3. *перен.* Відплата, покарання, помста. 4. Припущення, що будується на яких-небудь міркуваннях, фактах і т. ін. // Надія на кого-, що-небудь. ** **З таки́м розраху́нком** – так, таким способом. **Що-не́будь [не] вхо́дило у розраху́нки** *чиї* – хтось не мав наміру (мав намір) здійснити щось. 5. Корисливе міркування з метою одержання якої-небудь вигоди. 6. *рідко.* Обслуга гармати, кулемета і т. ін.
РОЗРА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗРА́ЯТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Висловлюючи співчуття, заспокоювати, розвеселяти кого-небудь. 2. Умовляти кого-небудь відмовитися від якоїсь дії, якогось наміру, вчинку; не радити щось робити.
РОЗРА́ЯТИ *див.* **розра́ювати.**
РОЗРЕВІ́ТИСЯ *і* **РОЗРЕВТИ́СЯ**, -ву́ся, -ве́шся, *док.*, *розм.* 1. Почати ревіти, ревти. 2. *перен.* Розбурхатися, розбушуватися (про явища природи).
РОЗРЕВТИ́СЯ *див.* **розреві́тися.**
РОЗРЕГОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся *і* **РОЗРЕГОТІ́ТИСЯ**, -очу́ся, -оти́шся, *док.* Почати сильно реготати, реготіти.
РОЗРЕГОТІ́ТИСЯ *див.* **розрегота́тися.**
РОЗРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розрегулюва́ти, розрегулюва́тися.**
РОЗРЕГУЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розрегульо́ваний.**
РОЗРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Порушення функціонування якої-небудь системи.
РОЗРЕГУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Порушити функціонування якої-небудь системи.
РОЗРЕГУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *док.* Втратити нормальне функціонування якої-небудь системи, злагодженість.
РОЗРЕКЛАМО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розрекламува́ти.** // **розрекламо́вано**, *безос. присудк. сл.*
РОЗРЕКЛАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Посилено рекламуючи, зробити відомим, розхвалити кого-, що-небудь.
РОЗРЕПЕТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Почати багато і довго репетувати. // *на кого.* Голосно розкричатися на кого-небудь.
РОЗРИ́В, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розірва́ти, розрива́ти**[1] **і розірва́тися, розрива́тися**[1] 1 – 6. ** **Випробо́вувати на розри́в** – визначати міцність тіла, поступово збільшуючи навантаження. // *мн.*, *мед.* Закриті механічні пошкодження м'яких тканин або органів з порушенням їх анатомічної неперервності. **Розри́в се́рця** – утворення наскрізного дефекту в стінці серця при трансмуральному інфаркті міокарда. 2. *фольк.* Казкове зілля, що нібито має силу розривати кайдани, відмикати замки і т. ін. 3. Простір, проміжок між чим-небудь, що роз'єдналося, розсунулося. ** **Тектоні́чні розри́ви** – загальна назва різних видів тектонічних порушень суцільності шарів земної кори,. // Просвіт, прогалина між чим-небудь. // *перен.* Відсутність співвідносності, узгодженості між чим-небудь, відповідності чомусь. // Часова перерва в чому-небудь. ** **Протипоже́жний розри́в** – простір між будівлями для запобігання поширення вогню. 4. Повне припинення стосунків, відносин з ким- або між ким-небудь. // Остаточна відмова від чого-небудь, зречення чогось. 5. *фіз.* Один з видів деформації твердого тіла. // Результат деформації розтягу.
РОЗРИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розрива́ти.**
РОЗРИВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **розрива́ти**[1].
РОЗРИВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **розрива́ти**[2].
РОЗРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІРВА́ТИ**, -зірву́, -зірве́ш, *док.* 1. *перех.* Різкими рухами, ривками розділяти на частини, шматки; роздирати. // Розпечатувати, відкривати (пакет, конверт, телеграму і т. ін.). // Робити рваним, дірявим (одяг, взуття). // Заподіювати комусь рани, подряпини; ранити кого-, що-небудь. // Умертвляти, розриваючи на частини, шматки. // *перен.* Порушувати цілісність чого-небудь, роз'єднувати щось. *Розривати серце.* 2. *перех.* Розносити на частини, уламки, руйнувати вибухом, пострілом, висаджувати в повітря. // *безос.* 3. *перех.* Роз'єднувати, розсувати що-небудь з'єднане, суцільне, утворюючи між його частинами просвіт, прогалину. // *безос.* // *розм.* // *перен.* Порушувати, переривати що-небудь. // *розм.* Розводити в різні боки, розборонюючи. 4. *перех.*, *перен.* Переривати, припиняти те, що зв'язує кого-небудь із кимсь певними стосунками. ** **Розрива́ти зв'язки́** *з ким* – припиняти спілкування, стосунки з ким-небудь. 5. *неперех.* Припиняти будь-які стосунки, взаємини з ким-небудь. // Рішуче відмовлятися від чого-небудь,

зрікатися чогось. 6. *перех.*, *перен.* Знищувати те, що обмежує чиюсь свободу, самостійність, що є обтяжливим для кого-небудь.

РОЗРИВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗРИ́ТИ**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. Риючи, розкидати, розгрібати що-небудь. // *перен.*, *розм.* Абияк, недбало розкидати, щось шукаючи. 2. Риючи, відкидаючи землю, сніг і т. ін., робити заглиблення, яму.

РОЗРИВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗІРВА́ТИСЯ**, -зірву́ся, -зірве́шся, *док.* 1. Від різких рухів, ривків розділятися на частини, шматки; роздиратися. // Лопаючись, тріскаючись, розпадатися, кришитися на дрібні шматочки. // Ставати рваним, дірявим (про одяг, взуття). 2. Розділятися на частини, осколки, руйнуватися під дією вибуху, пострілу. 3. Роз'єднуватися, розсуватися, утворюючи просвіт, прогалину (про що-небудь з'єднане, суцільне). 4. *перен.* Перериватися, припинятися (про те, що зв'язує кого-небудь із кимсь певними стосунками). 5. *рідко.* Припиняти свої стосунки, відносини з ким-небудь. 6. *перен.* Зникати (про те, що обмежує чиюсь свободу, самостійність, що є обтяжливим для кого-небудь). 7. *перен.*, *розм.* Одночасно займатися багатьма справами; намагатися встигнути скрізь. // Дуже старатися, докладати великих зусиль, роблячи що-небудь. 8. *перен.* Сильно, гучно звучати, лунати. // Дуже голосно ридати, кричати, співати і т. ін. 9. *тільки недок.* Пас. до **розрива́ти**[1] 1 – 6.

РОЗРИВА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.* Пас. до **розрива́ти**[2].

РОЗРИ́ВИНА, -и, *ж.*, *розм.* Місце розриву чогось.

РОЗРИ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Розвага.

РОЗРИВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який утворює вибух. // Який розривається після влучення в ціль. *Розривна куля.* 2. *спец.* Признач. для розривання чогонебудь на частини. *Розривна машина.* // За якого що-небудь розривається, руйнується. ** **Розривна́ фу́нкція**, *мат.* – функція, яка називається так у такому випадку, коли при неперервній зміні аргумента значення функції змінюються стрибками.

РОЗРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. до **розривни́й** 2.

РОЗРИ́В-ТРАВА́, -и́, *ж.* Декоративна одно- і багаторічна трав'яниста рослина родини бальзамінових.

РОЗРИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* Почати сильно, нестримно ридати.

РОЗРИПА́ТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати рипатися (у 1 знач.).

РОЗРИСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розрисува́ти**. // **розрисо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗРИСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розрисо́ваний**.

РОЗРИСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розрисо́вувати**.

РОЗРИСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗРИСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **розмальо́вувати**.

РОЗРИСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розрисува́ти**.

РОЗРИСУВА́ТИ *див.* **розрисо́вувати**.

РОЗРИ́ТИ *див.* **розрива́ти**[2].

РОЗРИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розри́ти**. // **розри́то**, *безос. присудк. сл.*

РОЗРИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **розри́тий**.

РОЗРІ́ВНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розрівнювання; який призначений, служить для цього.

РОЗРІ́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розрі́внювати**.

РОЗРІ́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗРІВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. Робити рівним, без ям, заглибин, пагорбів і т. ін.; усувати нерівності. 2. Робити гладким, прямим; розгладжувати, розправляти.

РОЗРІ́ВНЮВАТИСЯ, -юється, -юєшся, *недок.*, **РОЗРІВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *док.* 1. Ставати рівним, без ям, заглибин, пагорбів і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **розрі́внювати**.

РОЗРІ́ВНЮВАЧ, -а, *ч.* Те, що розрівнює що-небудь.

РОЗРІ́ВНЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розрівня́ти**. // **розрі́внянo**, *безос. присудк. сл.*.

РОЗРІВНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розрівня́ти**.

РОЗРІВНЯ́ТИ *див.* **розрі́внювати**.

РОЗРІВНЯ́ТИСЯ *див.* **розрі́внюватися**.

РОЗРІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розрiди́ти**. // **розрі́джено**, *безос. присудк. сл.*.

РОЗРІ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан розрідженого.

РОЗРІ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розрiди́ти**, **розрі́джувати** і **розрiди́тися**, **розрі́джуватися** 1, 2. ** **Розрі́дження кі́стки** – те саме, що **остеопоро́з**.

РОЗРІ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розріджування. // Який признач. для розріджування, сприяє йому.

РОЗРІ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **розрі́джувати**.

РОЗРІ́ДЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розрі́джуваний**.

РОЗРІ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розрі́джува-ти**.

РОЗРІ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗРIДИ́ТИ**, -ріджу́, -рі́диш, *док.*, *перех.* 1. Створюючи проміжки, прогалини, робити рідким, менш густим. 2. Робити рідким або менш насиченим.

РОЗРІ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗРIДИ́ТИСЯ**, -рі́диться, *док.* 1. Ставати рідким, менш густим, щільним. // Ставати нечисленним. 2. Ставати рідким або менш насиченим. 3. *тільки недок.* Пас. до **розрі́джувати**.

РОЗРІ́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Спеціальна рідина для розрідження лаків і фарб.

РОЗРІ́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розрі́джувати**.

РОЗРIДИ́ТИ *див.* **розрі́джувати**.

РОЗРIДИ́ТИСЯ *див.* **розрі́джуватися**.

РО́ЗРІЗ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розрі́зати**, **розрізува́ти** 1, 3. 2. Розрізане місце, отвір, прорізаний у чому-небудь. // Форма, обрис очної щілини. 3. Площина дійсного чи уявного перерізу якогонебудь предмета. ** **Геологі́чний ро́зріз** – графічне зображення на вертикальній площині умов залягання гірських порід, геологічних структур. ** **В (у) ро́зрізі** *чого, якому* – під кутом зору. **Іти́ (йти) в ро́зріз** *із чим* – суперечити чому-небудь, не збігатися з чимсь. 4. *спец.* Гірниче підприємство для добування корисних копалин відкритим способом; кар'єр. 5. Переріз. // *спец.* У системах обробки інформації – множина зв'язків, що входять до деякого перерізу мережі.

РОЗРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розрі́зувати**. // **розрі́зано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗРІЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розрі́зати** 1, 3.

РОЗРІ́ЗАТИ *див.* **розрі́зувати**.

РОЗРІЗА́ТИ *див.* **розрі́зувати**.

РОЗРІ́ЗАТИСЯ *див.* **розрі́зуватися**.

РОЗРІЗА́ТИСЯ *див.* **розрі́зуватися**.

РО́ЗРІЗКА, -и, *ж.*, *іст.* Поділ землі, якоїсь території, встановлювання меж.

РОЗРІ́ЗНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розрізни́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Який не має зв'язку з іншими; роз'єднаний, поодинокий. // Який здійснюється не зв'язаними між собою окремими групами людей. // Позбавлений внутрішньої єдності, цілісності. 3. *у знач. прикм.* Який не становить комплекту; в якому немає окремих частин, примірників.

РОЗРІ́ЗНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розрі́знений** 2, 3.

РОЗРІ́ЗНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розрізни́ти**[1]. ** **Зна́ки розрі́знення** (*див.* **знак**). 2. Відмінність, різниця між ким-, чим-небудь.

РОЗРІ́ЗНЕНО. Присл. до **розрі́знений** 2.

РОЗРІЗНИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для розрізування. 2. Якого утворено розрізуванням.

РОЗРІЗНИ́ТИ[1] *див.* **розрі́знювати**[1].

РОЗРІЗНИ́ТИ[2] *див.* **розрізня́ти**[1].

РОЗРІЗНИ́ТИСЯ *див.* **розрі́знюватися**.

РОЗРІ́ЗНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розрізнювання. // Який признач., служить для розрізнювання чого-небудь.

РОЗРІ́ЗНЮВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розрі́знювальний**.

РОЗРІ́ЗНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розрі́знювати**.

РОЗРІ́ЗНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розрі́знюваний**.

РОЗРІ́ЗНЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **розрі́знювати**[1].

РОЗРІ́ЗНЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **розрі́знювати**[2].

РОЗРІ́ЗНЮВАТИ[1], -юю, -юєш, **РОЗРІЗНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗРІЗНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.* Відокремлювати, відділяти одне від одного. // Розлучати кого-небудь з кимсь.

РОЗРІ́ЗНЮВАТИ[2] *див.* **розрізня́ти**[1].

РОЗРІ́ЗНЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся *і* **РОЗРІЗНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗРІЗНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* Розлучатися з ким-небудь, покидати когось.

РОЗРІ́ЗНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розрі́знювати**.

РОЗРІЗНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який є ознакою відмінності між ким-, чим-небудь.

РОЗРІЗНЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розрізня́льний**.

РОЗРІЗНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розрізня́ти**[1].

РОЗРІЗНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і* **РОЗРІ́ЗНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗРІЗНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Сприймати, розпізнавати щонебудь органами відчуттів. // Визначати, відрізняти за якимись ознаками. 2. Встановлювати за певними особливостями, відмінностями, характерними рисами різницю між чим-небудь.

РОЗРІЗНЯ́ТИ[2] *див.* **розрі́знювати**[1].

РОЗРІЗНЯ́ТИСЯ[1], -я́ється, *недок.* 1. Мати певні особливості, відмінності, характерні риси, які відрізняють що-небудь від чогось. 2. Пас. до **розрізня́ти**[1].

РОЗРІЗНЯ́ТИСЯ[2] *див.* **розрі́знюватися**.

РОЗРІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розрізування.

РОЗРІЗУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається розрізуванням чого-небудь.

РОЗРІЗУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розрізува́льник**.

РОЗРІ́ЗУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **розрі́зувати**.

РОЗРІ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розрі́зувати** 1, 3.

РОЗРІ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш *і рідше* **РОЗРІЗА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗРІ́ЗАТИ**, -і́жу, -і́жеш, *док.*, *перех.* 1. Ріжучи, переділяти на частини, шматки. 2. Проходити, пролягати через що-небудь, роз'єднуючи, розділяючи його. // З'являтися на шкірі (про зморшки). 3. Порушувати цілісність чогонебудь, роблячи надріз. // Робити на тілі, кістці поріз, розтинати яку-небудь порожнину.

РОЗРІ́ЗУВАТИСЯ, -ується *і рідше* **РОЗРІЗА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **РОЗРІ́ЗАТИСЯ**, -і́жеться, *док.* 1. Ставати, виявлятися розрізаним. 2. *тільки недок.* Пас. до **розрі́зувати**, **розрізá́ти**.

РОЗРІ́ЗУВАЧ, -а, *ч.* Робітник, який займається розрізуванням чого-небудь.

РОЗРІ́ЗУВАЧКА, -и. Жін. до **розрі́зувач**.

РО́ЗРІСТ, -росту, *ч.*, *заст.* Збільшення, розростання, розширення чого-небудь. *Буйний розріст зелені.* // *перен.* Розвиток.

РОЗРІША́ННЯ, -я, *с.*, *церк.* Дія за знач. **розріша́ти**.

РОЗРІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗРІШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех. і без додатка.*, *церк.* Відпускати гріхи. // *заст.* Дозволяти вживання скоромного під час посту.

РОЗРІША́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗРІШИ́ТИСЯ**, -ши́ться, *док.*, *рідко.* Пас. до **розріша́ти**.

РОЗРІ́ШЕННЯ, -я, *с.*, *церк.* Відпущення гріхів.

РОЗРІШИ́ТИ *див.* **розріша́ти**.

РОЗРІШИ́ТИСЯ *див.* **розріша́тися**.

РОЗРОБИ́ТИ *див.* **розробля́ти**.

РОЗРО́БКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **розроби́ти**, **розробля́ти**. ** **Відкри́та розро́бка** – метод добування корисних копалин, за якого виймання розкривних порід і корисних копалин відбувається у відкритих просторах на земній поверхні. **Підзе́мна розро́бка** – метод добування корисних копалин, за якого розривання, підготовка родовищ і виймання корисних копалин відбувається під землею. 2. Результат всебічного вивчення, дослідження якого-небудь питання, якоїсь проблеми. 3. *муз.* Середній розділ сонатної форми; тонально нестійка частина, що розробляє теми першого розділу. 4. *муз.* Розвиток однієї або кількох тем.

РОЗРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розроби́ти**. // **розро́блено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗРО́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан розробленого.

РОЗРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розроби́ти**.

РОЗРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розро́блювати**.

РОЗРО́БЛЮВАТИ *див.* **розробля́ти**.

РОЗРО́БЛЮВАТИСЯ *див.* **розробля́тися**.

РОЗРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розробля́ти**.

РОЗРОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **РОЗРО́БЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗРОБИ́ТИ**, -роблю́, -ро́биш; *мн.* розро́блять; *док.*, *перех.* 1. Робити придатним до використання, проводячи підготовчу роботу; обробляти. 2. Виконувати роботу з добування корисних копалин. 3. Старанно обмірковуючи всі деталі, складати, створювати що-небудь. 4. Працюючи над чим-небудь, розвивати, вдосконалювати його. 5. *тільки док.*, *рідко.* Те саме, що **переро́бити** 2.

РОЗРОБЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **РОЗРО́БЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.* 1. Піддаватися обробці. 2. Пас. до **розробля́ти**, **розро́блювати** 1 – 4.

РОЗРО́БНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто розробляє щонебудь (наукову тему, родовище корисних копалин та ін.).

РОЗРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розроди́тися**, **розро́джуватися**.

РОЗРО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗРОДИ́ТИСЯ**, -роджу́ся, -ро́дишся, *док.* Народжувати дитину.

РОЗРОДИ́ТИСЯ *див.* **розро́джуватися**.

РОЗРОЇ́ТИСЯ, -ї́ться, *док.*, *розм.* Утворитися (про нові рої бджіл). // *перен.* Розплодитися, розмножитися, з'явитись у великій кількості (перев. про людей).

РОЗРОСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розроста́тися**.

РОЗРОСТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗРОСТИ́СЯ**, -те́ться, *док.* 1. Виростати, утворюючи нові ростки, пагони (про рослину). 2. Ставати більшим за розміром, кількістю; збільшуватися. // *перен.* Поширювати сферу дії, прояву; посилюватися. ** **Розроста́тися** *в що* – збільшуючись, посилюючись, перетворюватись у що-небудь. **Розроста́тися** *до чого* – збільшуватися до якихось розмірів. **Розроста́тися** *з чого* – починати рости, збільшуватися від чого-небудь. 3. *рідко.* Ставати товстим; товстіти.

РОЗРОСТИ́СЯ *див.* **розроста́тися**.

РОЗРОСТИ́ТИ *див.* **розро́щувати**.

РОЗРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розрости́ти**.

РОЗРО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія і результат за знач. **розрости́ся**, **розроста́тися** 1, 2.

РОЗРО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розро́щувати**.

РОЗРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗРОСТИ́ТИ**, -ощу́, -ости́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Вирощувати у великій кількості, примушувати розростатися, збільшуватися.

РО́ЗРУБ, -у, *ч.* 1. Місце, по якому розрубано щонебудь. 2. *заст.* Розподіл.

РОЗРУ́БАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розруба́ти**. // **розру́бано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має рубану (у 3 знач.) рану.

РОЗРУБА́ТИ *див.* **розру́бувати**.

РОЗРУ́БКА, -и, *ж.* Дія за знач. **розруба́ти**, **розру́бувати** 1.

РОЗРУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розруби́ти**.

РОЗРУБНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для розрубування чого-небудь.

РОЗРУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розру́бувати** 1.

РОЗРУ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗРУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Рубаючи, розділяти, розсікати на частини, шматки. // Рубаючи, псувати річ. // Заподіювати рубану (у 3 знач.) рану; ранити. // *перен.* Сильним швидким змахом чого-небудь розсікати повітря, воду і т. ін. // *перен.* Порушувати цілісність чого-небудь, роз'єднувати, відокремлювати щось. ** **Розру́бувати ву́зол** – швидко розв'язувати що-небудь складне, заплутане. 2. *перен.* Припиняти дію, прояв чого-небудь, що зв'язує, скріплює певними стосунками. 3. *перен.* Звільнятися від чого-небудь обтяжливого.

РОЗРУ́БУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розру́бувати**.

РО́ЗРУЙ, -ю, *ч.*, *поет.* Те саме, що **руйнува́ння**.

РОЗРУ́ЙНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **руйнівни́й**.

РОЗРУЙНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розруйнува́ти**. // **розруйно́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗРУЙНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗРУЙНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **руйнува́ти**.

РОЗРУЙНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗРУЙНУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.*, *рідко*. 1. Те саме, що **руйнува́тися**. 2. *тільки недок.* Пас. до **розруйно́вувати**.
РОЗРУЙНУВА́ТИ *див.* **розруйно́вувати**.
РОЗРУЙНУВА́ТИСЯ *див.* **розруйно́вуватися**.
РОЗРУМ'Я́НЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розрум'я́нити**. 2. *у знач. прикм.* Який розрум'янився, став рум'яним.
РОЗРУМ'Я́НИТИ *див.* **розрум'я́нювати**.
РОЗРУМ'Я́НИТИСЯ *див.* **розрум'я́нюватися**.
РОЗРУМ'Я́НІЛИЙ, -а, -е. Який став рум'яним.
РОЗРУМ'Я́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗРУМ'Я́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Робити дуже рум'яним, викликаючи рум'янець на чиєму-небудь обличчі. 2. *розм.* Густо покривати рум'янами (щоки, обличчя). 3. *перен.* Забарвлювати в червоний, рожевий кольори, надавати чому-небудь багряного відтінку.
РОЗРУМ'Я́НЮВАТИСЯ, -нююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗРУМ'Я́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Ставати дуже рум'яним, покриватися рум'янцем. 2. *розм.* Густо покривати собі щоки, обличчя рум'янами. 3. *тільки недок.* Пас. до **розрум'я́нювати**.
РО́ЗРУХ, -у, *ч.* 1. Велика, безладна метушня, біганина. 2. Заколот, бунт людей, обурених, невдоволених чим-небудь. 3. Тривога, замішання; сильний переполох.
РОЗРУ́ХА, -и, *ж.* 1. Повний розлад, розвал, перев. у господарстві, економіці країни. 2. *рідко.* Перетворення в руїни, руйнування. 3. *заст.* Розбрат, незгода.
РОЗРУ́ХАТИ *див.* **розру́хувати**.
РОЗРУ́ХАТИСЯ *див.* **розру́хуватися**.
РОЗРУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗРУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **розворо́шувати** 2.
РОЗРУ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗРУ́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **розворо́шуватися** 2.
РОЗРУ́ШАТИ *див.* **розруша́ти**.
РОЗРУША́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗРУ́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗРУ́ШИТИ**, -шу, -шиш *і* **РОЗРУ́ШАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Розворушувати.
РОЗРУ́ШИТИ *див.* **розруша́ти**.
РОЗРУ́ШУВАТИ *див.* **розруша́ти**.
РОЗРЮ́МАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **розрю́мсатися**.
РОЗРЮ́МСАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати плакати, пхикати; розплакатися, розпхикатися.
РОЗРЯ́Д[1], -у, *ч.* 1. У Московській державі 16 – 17 ст. – центральна урядова установа, яка відала служилими людьми, військовими справами та управлінням південних прикордонних областей. 2. Група осіб, ряд предметів або рід явищ, об'єднаних однією чи кількома спільними ознаками. // *у сполуч. з порядк. числ. або прикм.* Ступінь, ґатунок. 3. *перев. у сполуч. з порядк. числ. або прикм.* Категорія; ступінь виробничої, спортивної і т. ін. кваліфікації. 4. В арифметиці – місце цифри при письмовому позначенні числа. ** **Двійко́вий розря́д**, *спец.*: а) одиниця кількості інформації; б) одиниця ємності пам'яті. **Зна́ковий розря́д**: у поданні двійкових даних у пам'яті ЕОМ – розряд, що містить код знаку числа. **Значу́щий розря́д** – те саме, що **значу́ща ци́фра**. **Контро́льний розря́д**, *спец.* – контрольний ключ, що складається з одного розряду. **Розря́д за́хисту** – додаткові розряди проміжних результатів, що забезпечують збереження точності.
РОЗРЯ́Д[2], -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розряди́ти**[1], **розряджа́ти** і **розряди́тися**[1], **розряджа́тися** 1 – 3. 2. Втрата електричного заряду яким-небудь тілом; явище, що супроводжує цю втрату; виснага. ** **Електри́чний розря́д** – сукупність явищ, які відбуваються в речовині в процесі проходження крізь неї електричного струму.
РОЗРЯДЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з розряджанням, призначений для цього.
РОЗРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розряджа́ти**[1] і стан за знач. **розряджа́тися**[1] 1 – 3.
РОЗРЯДЖА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗРЯДИ́ТИ**, -ряджу́, -ря́диш, *док.*, *перех.* 1. Виймати заряд із вогнепальної зброї або з міни, бомби, снаряда і т. ін. // Звільняти зброю від заряду, стріляючи з неї. 2. Позбавляти що-небудь електричного заряду. 3. *перен.* Послабляти або ліквідувати напруженість чого-небудь.
РОЗРЯДЖА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗРЯДИ́ТИ**, -ряджу́, -ря́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Дуже гарно, пишно вбирати, одягати кого-небудь.
РОЗРЯДЖА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, **РОЗРЯДИ́ТИСЯ**, -ря́диться, *док.* 1. Звільнятися від заряду внаслідок пострілу або вибуху; ставати розрядженим (про вогнепальну зброю, міну, бомбу, снаряд і т. ін.). 2. Втрачати електричний заряд (заряди). 3. *перен.* Послаблятися або зникати (про напруженість чого-небудь). 4. *тільки недок.* Пас. до **розряджа́ти**[1].
РОЗРЯДЖА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗРЯДИ́ТИСЯ**, -ряджу́ся, -ря́дишся, *док.*, *розм.* Дуже гарно, пишно вбиратися, одягатися.
РОЗРЯДЖА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розряджа́ти**.
РОЗРЯ́ДЖЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розряди́ти**[1].
РОЗРЯ́ДЖЕНИЙ[2], -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розряди́ти**[2]. 2. *у знач. прикм.* Дуже гарно, пишно вбраний, одягнений.
РОЗРЯ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розря́джений**.
РОЗРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розряди́ти**[1], **розряджа́ти** і стан за знач. **розряди́тися**[1], **розряджа́тися** 1 – 3.
РОЗРЯ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розрядження.
РОЗРЯ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розряджа́ти**.
РОЗРЯДИ́ТИ[1] *див.* **розряджа́ти**[1].
РОЗРЯДИ́ТИ[2] *див.* **розряджа́ти**[2].
РОЗРЯДИ́ТИСЯ[1] *див.* **розряджа́тися**[1].
РОЗРЯДИ́ТИСЯ[2] *див.* **розряджа́тися**[2].
РОЗРЯ́ДКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **розряди́ти**[1], **розряджа́ти** і **розряди́тися**[1], **розряджа́тися** 1 – 3. 2. *перен.* Послаблення або зникнення напруженості чого-небудь. 3. *друк.* Розбивка літер у слові для виразнення його в тексті.
РОЗРЯ́ДНИЙ[1], -а, -е. Стос. до розряду (*див.* **розря́д**[1]). *Розрядні норми.* ** **Розря́дні книги** – книги записів (розрядів) розпоряджень уряду про щорічні призначення на військову, адміністративну і придворну службу в Російській державі в 16 – на початку 18 ст.
РОЗРЯ́ДНИЙ[2], -а, -е. Стос. до розряду (*див.* **розря́д**[2]).
РОЗРЯ́ДНИК[1] -а, *ч.* Спортсмен, який має певний розряд (*див.* **розря́д**[1] 2).
РОЗРЯ́ДНИК[2], -а, *ч.* Автоматичний прилад або пристрій для захисту електричного устаткування від перенапруги.
РОЗРЯ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **розря́дник**[1].
РОЗРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* У системах обробки інформації: а) кількість розрядів; б) довжина слова, яке може зберігатися у регістрі. ** **Розря́дність ЕОМ** – характеристика ЕОМ, яка визначається числом двійкових розрядів у машинному слові.
РОЗСА́ДА, -и, *ж.* Молоді рослини, що їх спочатку вирощують у парниках, теплицях і т. ін., а потім пересаджують у відкритий ґрунт.
РОЗСА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсади́ти**.
РОЗСА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсади́ти**, **розса́джувати**.
РОЗСА́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розса́джувати** і **розса́джуватися**.
РОЗСА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСАДИ́ТИ**, -саджу́, -са́диш *і розм.* **РОЗСАДОВИ́ТИ**, -довлю́, -до́виш; *мн.* розсадо́влять; *док.*, *перех.* 1. Садовити всіх чи багатьох на місця. 2. Розміщати окремо один від одного, в різні місця. 3. Садити рослини, дерева, розташовуючи їх певним чином. // Розріджувати рослини способом пересаджування. 4. *тільки* **розса́джувати**, **розсади́ти**, *розм.* З силою розбивати, розламувати, розколювати що-небудь. // *безос.* // *тільки док.* Сильно поранити. // *безос.*
РОЗСА́ДЖУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *недок.*, **РОЗСІ́СТИСЯ**, -ся́демося, -ся́детеся, *док.* 1. Сідати на свої місця (про всіх чи багатьох). 2. *тільки недок.* Пас. до **розса́джувати**.
РОЗСА́ДИНА, -и, *ж.* Стебло розсади.
РОЗСАДИ́ТИ *див.* **розса́джувати**.
РОЗСАДНИ́Й, -а́, -е́, *с. г.* Признач. для розсаджування.
РОЗСА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **розса́да**. // Якого розводять за допомогою розсади. *Розсадні культури.*
РОЗСА́ДНИК, -а, *ч.* 1. *с. г.* Спеціальний ящик із землею для вирощування розсади овочевих і кормових культур, а також декоративних рослин. 2. *с. г.* Місце, ділянка, де вирощують молоді рослини для пересадження. 3. *перен.* Те, що є зосередженням, джерелом чого-небудь.
РОЗСА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *с. г.* Прикм. до **розса́дник** 1, 2.
РОЗСАДОВИРО́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з вирощуванням розсади, призначений для цього.
РОЗСАДОВИ́ТИ *див.* **розса́джувати**.
РОЗСАДОСАДЖА́ЛКА, -и, *ж.*, *с. г.* Машина для садіння розсади овочевих і кормових культур.
РОЗСАДОСАДЖА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається висаджуванням розсади.
РОЗСАДОСАДЖА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розсадосаджа́льник**.
РОЗСАДОСАДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *с. г.* Признач. для садіння розсади.
РОЗСА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсапа́ти**. // **розса́пано**, *безос. присудк. сл.*
РОЗСАПА́ТИ *див.* **розса́пувати**.
РОЗСА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розса́пувати**.
РОЗСА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *с. г.* Обробляючи, розпушувати землю сапою.
РОЗСАТАНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **розсатані́ти**. // *у знач. прикм.*
РОЗСАТАНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсатані́ти**.
РОЗСАТАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Стати дуже лютим.
РОЗСВАРИ́ТИ, -сварю́, -сва́риш, *док.*, *перех.*, **РОЗСВА́РЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *розм.* Викликати сварку між ким-небудь; посварити.
РОЗСВАРИ́ТИСЯ, -сварю́ся, -сва́ришся, *док.*, **РОЗСВА́РЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, *розм.* Посваритися з ким-небудь; розійтися.
РОЗСВА́РЮВАТИ *див.* **розсвари́ти**.
РОЗСВА́РЮВАТИСЯ *див.* **розсвари́тися**.
РОЗСВЕРБІ́ТИСЯ, -бі́ться, *док.*, *розм.* Почати сильно свербіти.
РОЗСВЕ́РДЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсвердли́ти**. // **розсве́рдлено**, *безос. присудк. сл.*
РОЗСВЕ́РДЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсвердли́ти**.
РОЗСВЕРДЛИ́ТИ *див.* **розсве́рдлювати**.
РОЗСВЕРДЛИ́ТИСЯ *див.* **розсве́рдлюватися**.
РОЗСВЕ́РДЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсве́рдлювати**.
РОЗСВЕ́РДЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗСВЕРДЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.* Свердлячи, розширити отвір у чому-небудь.
РОЗСВЕ́РДЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗСВЕРДЛИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати ширшим внаслідок свердління (про отвір у чому-небудь). 2. *тільки недок.* Пас. до **розсве́рдлювати**.
РОЗСВІНУ́ТИ *див.* **розсвіта́ти**.
РОЗСВІНУ́ТИСЯ *див.* **розсвіта́тися**.
РО́ЗСВІТ, -у, *ч.* Пора доби перед сходом сонця; світанок. // Освітлення, забарвлення неба над горизонтом на світанку; ранкова зоря. ** **На ро́зсвіті** – рано-вранці.
РОЗСВІТА́ННЯ, -я, *с.*, *поет.* Розсвіт.
РОЗСВІТА́НОК, -нку, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ро́зсвіт**. ** **На розсвіта́нку** – те саме, що **На ро́зсвіті** (*див.* **ро́зсвіт**).
РОЗСВІТА́ТИ, -а́є, *недок.*, **РОЗСВІНУ́ТИ**, -не́; *мин. ч.* розсві́в, -віла́, -віло́ *і* розсвіну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.* 1. Ставати світлішим, яснішим із настанням світанку. 2. *безос.* Наставати (про світанок); світати, розвиднятися.
РОЗСВІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗСВІНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* Те саме, що **розсвіта́ти**.
РОЗСВІТИ́ТИ *див.* **розсві́чувати**.
РОЗСВІТИ́ТИСЯ *див.* **розсві́чуватися**.
РОЗСВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсві́чувати**.
РОЗСВІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСВІТИ́ТИ**, -свічу́, -сві́тиш, *док.*, *перех. і рідко без додатка*, *розм.* 1. Запалювати що-небудь для освітлення, примушувати горіти. 2. Заливати, заповнювати сяйвом, світлом, освітлювати.
РОЗСВІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗСВІТИ́ТИСЯ**, -сві́титься, *док.*, *розм.* Починати сяяти, світитися. // *перен.* Прояснятися.
РОЗСЕКРЕ́ТИТИ *див.* **розсекре́чувати**.
РОЗСЕКРЕ́ТИТИСЯ *див.* **розсекре́чуватися**.
РОЗСЕКРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсекре́тити**. // **розсекре́чено**, *безос. присудк. сл.*
РОЗСЕКРЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розсекре́чений**.
РОЗСЕКРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсекре́тити**.
РОЗСЕКРЕ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСЕКРЕ́ТИТИ**, -е́чу, -е́тиш, *док.*, *перех.* 1. Робити доступним, відомим те, що раніше було секретним, таємним. 2. *розм.* Усувати кого-небудь від секретної роботи.
РОЗСЕКРЕ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗСЕКРЕ́ТИТИСЯ**, -е́чуся, -е́тишся, *док.* 1. Вибувати зі складу осіб, причетних до секретної роботи. 2. *тільки недок.* Пас. до **розсекре́чувати**.
РОЗСЕЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Особа, що підлягає розселенню.
РОЗСЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсели́ти**.
РОЗСЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсели́ти** і **розсели́тися**.
РОЗСЕЛИ́ТИ *див.* **розселя́ти**.
РОЗСЕЛИ́ТИСЯ *див.* **розселя́тися**.
РОЗСЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсе́лювати** і **розсе́люватися**.
РОЗСЕ́ЛЮВАТИ *див.* **розселя́ти**.
РОЗСЕ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **розселя́тися**.
РОЗСЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розселя́ти** і **розселя́тися**.
РОЗСЕЛЯ́НЮВАННЯ, -я, *с.*, *іст.* Розпад класу селян при капіталізмі на сільський пролетаріат і сільську буржуазію.
РОЗСЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **РОЗСЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗСЕЛИ́ТИ**, -селю́, -се́лиш, *док.*, *перех.* 1. Розміщувати, поселяти (всіх чи багатьох). 2. Розміщувати, поселяти окремо один від одного, в різні місця.
РОЗСЕЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, -я́ємося, -я́єтеся *і* **РОЗСЕ́ЛЮВАТИСЯ**, -юється, -юємося, -юєтеся, *недок.*, **РОЗСЕЛИ́ТИСЯ**, -се́литься, -се́лимося, -се́литеся, *док.* 1. Розміщатися, поселятися (про всіх чи багатьох). // Поселятися на якій-небудь території. 2. Розміщатися, поселятися окремо один від одного, в різних місцях. 3. *тільки недок.* Пас. до **розселя́ти**, **розсе́лювати**.
РОЗСЕ́РДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсе́рдити**. 2. *у знач. прикм.* Який розсердився, перебуває у стані роздратування, обурення, гніву. // Який виражає роздратування, обурення, гнів.
РОЗСЕ́РДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Привести кого-небудь у стан роздратування, обурення, гніву.
РОЗСЕ́РДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.* Відчути роздратування, обурення, гнів.
РОЗСИ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗСИ́ДІТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. *розм.* Довго просиджувати де-небудь, за чим-небудь. 2. Досягати стану, необхідного для висиджування курчат і т. ін.
РОЗСИДІ́ТИСЯ *див.* **розси́джуватися**.
РОЗСИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсила́ти**.
РОЗСИЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІСЛА́ТИ**, -ішлю́, -ішле́ш, *док.*, *перех.* Посилати, відправляти в різні місця. // Посилати, відправляти всіх (усе), нікого (нічого) не залишаючи.
РОЗСИ́ЛЬНА, -ної. Жін. до **розси́льний**.
РОЗСИЛЬНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який служить для запису пакетів, що розсилаються з кур'єром (про книгу, зошит). 2. Признач. для розсилання.
РОЗСИ́ЛЬНИЙ, -ного, *ч.* Той, хто розносить за призначенням листи, пакети, виконує різні доручення і т. ін.; кур'єр.
РО́ЗСИП, -у, *ч.* 1. *розм.* Те, що розсипано чи розсипалось у великій кількості. // *перен.* Те, що подібне своїм розташуванням на що-небудь розсипане. // *перен.* Велика кількість зірок, вогнів і т. ін. // *перен.* Про дрібні переливчасті звуки. ** **В ро́зсип**: а) розбігаючись у різні боки; б) вид про-

дажу сипучих товарів (крупи, цукору-піску тощо) невеликими порціями. 2. *розм.* Кількість чого-небудь сипкого, втраченого, розсипаного під час пакування, вантаження, перевезення. 3. *геол.* Те саме, що **розси́пище** 1. 4. *спец.* Те саме, що **розси́пище** 2. 5. *тільки одн., розм., заст.* Розсипаний друкарський шрифт.

РОЗСИПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається розсипкою товару.

РОЗСИПА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **розсипа́льник.**

РОЗСИ́ПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розси́пати**. // **розси́пано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який розсипався, безладно розкотився, розкидався у різні боки (про предмети). 3. *у знач. прикм.* Розміщений, розкиданий де-небудь безладно, у великій кількості. // Розкиданий, розсіяний по різних місцях. // Наявний, вміщений де-небудь (у творах, виданнях і т. ін.) у великій кількості. 4. *у знач. прикм.* Який розбігся, розлетівся в різні боки (про всіх чи багатьох). // Розташований на відстані один від одного.

РОЗСИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсипа́ти** і **розсипа́тися** 1 – 5.

РОЗСИ́ПАТИ *див.* **РОЗСИПА́ТИ.**

РОЗСИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗСИ́ПАТИ**, -плю, -плеш; *мн.* розси́плють; *док., перех.* 1. Несподівано, мимоволі висипати що-небудь сипке, розкидати багато предметів. // Давати можливість волоссю вільно спадати, лягати, розділяючись на пасма. // Навмисно розкидати, сипати по поверхні, накидати, насипати на що-небудь (багато предметів або щось сипке). 2. Порушувати цілісність чого-небудь, руйнуючи, роз'єднуючи. 3. Насипати в різні місця, розподіляти що-небудь сипке. 4. Розбивши, розділивши (групу людей) на дрібніші одиниці, розташовувати на відстані один від одного; розосереджувати. 5. *розм.* Витрачати, розтринькувати. 6. *перен.* Вимовляти часто й у великій кількості. // Видавати дрібні, уривчасті звуки.

РОЗСИПА́ТИСЯ *див.* **розсипа́тися.**

РОЗСИПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗСИ́ПАТИСЯ**, -плюся, -плешся; *мн.* розси́пляться; *док.* 1. Сиплячись, падати, безладно котитися, розкидатися в різні боки (про предмети або про щось сипке). // Вільно спадати, лягати, розділяючись на пасма (про волосся). // *перен.* З'являтися, проступати де-небудь (перев. у великій кількості). // *перен.* Бути безладно розміщеним, розкиданим де-небудь у великій кількості. 2. Розпадатися на дрібні частини; дробитися, кришитися. // Руйнуючись, ламаючись, розпадатися на частини; розвалюватися. // *перен.* Переставати існувати як єдине ціле; розпадатися. *Розсипатися на порох.* 3. Розходитися, розбігатися в різні боки. // Розділившись, розташовуватися на певній відстані один від одного; розосереджуватися. 4. *перен.* Видавати дрібні, уривчасті звуки. // Чутися, лунати (про дрібні, уривчасті звуки). 5. *перен., розм.* Говорити кому-небудь багато люб'язностей, намагаючись заслужити прихильність, догоджаючи комусь або підлещуючись до когось. ** **Розсипа́тися бі́сером** *перед ким* – посилено догоджати кому-небудь, підлещуючись до когось. 6. *тільки док., кім і без додатка, розм.* Народити дитину. 7. *тільки недок.* Пас. до **розсипа́ти** 1 – 4, 6.

РОЗСИ́ПИЩЕ, -а, *с.* 1. Крихкі уламкові відклади, які містять зерна або кристали коштовних металів (золота, платини і т. ін.). // Місце, де є корисні копалини (золото, алмази, платина і т. ін.). // *перен.* Розмаїття, багатство чого-небудь. 2. *спец.* Скупчення різних за величиною і формою уламків вивітрених гірських порід.

РОЗСИ́ПИЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **розси́пище.**

РО́ЗСИПКА, -и, *ж., розм.* Втрата у вазі сипких товарів.

РОЗСИПНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який складається з окремих крупинок або зерен; сипкий. // Який продається на штуки. // Розрізнений, окремий, поодинокий. ** **Розсипни́й стрій** – розташування стрільців ланцюгом на значній відстані один від одного. 2. *перен.* Роздрібнений, уривчастий (про звуки).

РО́ЗСИПОМ, *присл.* 1. У розсипаному стані. 2. *спец.* У незв'язаному вигляді (про ліс, який сплавляють).

РОЗСИ́ПЧАСТИЙ, -а, -е. 1. Який легко розсипається на окремі, не зв'язані між собою частинки, крупинки. // Який легко кришиться; крихкий. 2. *перен.* Розкотистий, уривчастий (про звуки).

РОЗСИ́ПЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **розси́пчастий** 1.

РОЗСИ́ПЧАСТО. Присл. до **розси́пчастий** 2.

РОЗСИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсиса́ти** і стан за знач. **розсиса́тися.**

РОЗСИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗІССА́ТИ**, -ссу́, -ссе́ш, *док., перех.* Поступовою дією чого-небудь примушувати спадати, зникати.

РОЗСИСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗІССА́ТИСЯ**, -ссе́ться, *док.* 1. Спадати, зникати (про пухлину і т. ін.). 2. *перен., розм.* Поступово розходитися (про скупчення людей). // Зникати, розсіюючись, ріднішаючи (про дим, темряву і т. ін.).

РОЗСИТИ́ТИ, -ичу́, -ити́ш, *док., перех., розм.* Розбавити, розвести водою (мед, цукор і т. ін.).

РОЗСИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розсиха́тися.**

РОЗСИХА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗСО́ХНУТИСЯ**, -неться; *мн. ч.* розсо́хся, -со́хлася, -со́хлося; *док.* Тріскатися від надмірного висихання, від зайвої сухості.

РО́ЗСІВ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **розсіва́ння.** // Спосіб, якість посіву. 2. *спец.* Пристрій для просіювання зерна, крупи, борошна.

РОЗСІВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на розсіві (у 2 знач.).

РОЗСІВА́ЛЬНИЦЯ, -і. *Жін.* до **розсіва́льник.**

РОЗСІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсіва́ти.**

РОЗСІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗСІ́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗСІ́ЯТИ**, -і́ю, -і́єш, *док., перех.* 1. Сіяти зерна, насіння, розкидаючи, розтрушуючи їх. // Розсипати, розпорошувати, розтрушувати що-небудь порошкоподібне. // Розпиляти дрібними бризками. // Розкидати в різні боки. // *перен.* Розтрачувати марно; марнувати. // *перен.* Поширювати де-небудь. 2. Розміщувати, розташовувати в різних місцях, на певній відстані один від одного. 3. Змушувати розійтися, розбігтися, роз'їхатися і т. ін. в різні боки; розганяти. // Робити менш густим, щільним (пітьму, морок, дим, туман і т. ін.); розріджувати. 4. *перен.* Примушувати минати, зникати (перев. неприємне почуття, поганий стан). 5. *тільки* **розсі́ювати, розсі́яти,** *фіз.* Ослабляти, робити розсіяним (ступінь вияву сили, енергії чого-небудь). *Розсіювати випромінювання.*

РОЗСІВА́ТИСЯ, -а́ється *і* **РОЗСІ́ЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **РОЗСІ́ЯТИСЯ**, -і́ється, *док.* 1. Падаючи, розлітатися в різні боки; сіятися. // Розсипатися, розпорошуватися, розтрушуватися (про що-небудь порошкоподібне). // Розпилятися дрібними бризками (про рідину). // *перен.* Видавати дрібні, уривчасті звуки. 2. Розміщуватися, розташовуватися у різних місцях, на певній відстані одне від одного. // Бути розкиданим, розміщеним на чому-небудь. 3. Розходитися, розбігатися, роз'їжджатися і т. ін. в різні боки. // Ставати менш густим, щільним (про пітьму, морок, дим, туман і т. ін.); розріджуватися. 4. *перен.* Минати, зникати (перев. про неприємне почуття, поганий стан). 5. *тільки* **розсі́юватися, розсі́ятися,** *фіз.* Слабшати, ставати розсіяним (про ступінь вияву сили, енергії чого-небудь). 6. *тільки недок.* Пас. до **розсіва́ти, розсі́ювати.**

РОЗСІВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для розсівання.

РОЗСІДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗСІ́СТИСЯ**, -ся́дуся, -ся́дешся, *док.* 1. Те саме, що **розса́джуватися** 1. 2. *розм.* Сідати розвалюючись, займаючи багато місця. 3. *розм.* Довго просиджувати де-небудь або за чимсь. 4. *розм.* Займати певну територію; поселятися. // *тільки док.* Розташуватися, розміститися. 5. Даючи тріщини, розколюватися, розпадатися на частини. // *перен., розм.* Бурхливо, сильно виявляти негативні почуття. ** **Розсіда́тися від сміху** – дуже сильно сміятися.

РОЗСІ́ДЛАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсідла́ти.** // **розсі́длано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗСІДЛА́ТИ *див.* **розсі́длувати.**

РОЗСІДЛА́ТИСЯ *див.* **розсі́длуватися.**

РОЗСІ́ДЛУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розсі́длувати.**

РОЗСІ́ДЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСІДЛА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Знімати сідло з осідланої тварини.

РОЗСІ́ДЛУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗСІДЛА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Скидати з себе сідло, звільнятися від сідла (про осідлану тварину). 2. *тільки недок.* Пас. до **розсі́длувати.**

РОЗСІЙНИ́К, -а́, *ч.* Пристрій для просіювання і сортування зерна, крупи, борошна і т. ін.

РОЗСІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсіка́ти** і **розсіка́тися** 1.

РОЗСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗСІКТИ́**, -ічу́, -іче́ш, *док., перех.* 1. Чимсь гострим розділяти, розрубувати або розрізати що-небудь на шматки. // *перен.* Швидким, різким рухом наче розділяти, розрізати (повітря, воду, хвилі і т. ін.). // *перен.* Різким, пронизливим криком, звуком ніби розтинати (повітря, тишу і т. ін.). // *перен.* Несподівано освітлювати темряву, пітьму і т. ін. 2. Сильно ранити, зробивши розріз на тілі. 3. Переділяти на частини. // Здійснюючи прорив, розчленяти, роз'єднувати армію, фронт і т. ін. // Проходити, пролягати, перетинаючи поверхню чого-небудь. // З'являтися на шкірі обличчя (про зморшки, шрами). 4. *розм.* Ганяти на мотоциклі або автомобілі вулицями міста, порушуючи правила дорожнього руху.

РОЗСІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗСІКТИ́СЯ**, -іче́ться, *док.* 1. Розділятися на частини. 2. *тільки недок.* Пас. до **розсіка́ти.**

РОЗСІКА́Ч, -а́, *ч.* Те, що розсікає (у 1 знач.) що-небудь, признач. для цього.

РОЗСІКТИ́ *див.* **розсіка́ти.**

РОЗСІКТИ́СЯ *див.* **розсіка́тися.**

РОЗСІ́Л, -со́лу, *ч.* 1. Спеціально приготовлений солоний (перев. з прянощами) розчин для засолювання овочів, риби і т. ін. // Солона рідина, насичена соками засолених у ній продуктів. 2. Дуже насичена сіллю природна вода. 3. *спец.* Водний розчин солей, що застосовується у техніці.

РОЗСІ́ЛИНА, -и, *ж., діал.* Розколина, тріщина.

РОЗСІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **розсі́л.**

РОЗСІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., кул., зах.* Капусняк із кукурудзяним борошном.

РОЗСІ́СТИСЯ[1] *див.* **розса́джуватися.**

РОЗСІ́СТИСЯ[2] *див.* **розсіда́тися.**

РОЗСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсі́кти.** // **розсі́чено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗСІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість, зовнішня ознака чого-небудь розсіченого, переділеного на частини.

РОЗСІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсі́кти, розсіка́ти.**

РОЗСІ́ШКА, -и, *ж.* Зменш. до **розсо́ха.**

РОЗСІ́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розсіювання; призначений для цього.

РОЗСІ́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розсі́ювати.**

РОЗСІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсі́ювати** і **розсі́юватися** і стан за знач. **розсі́юватися.**

РОЗСІ́ЮВАТИ *див.* **розсіва́ти.**

РОЗСІ́ЮВАТИСЯ *див.* **розсіва́тися.**

РОЗСІ́ЮВАЧ, -а, *ч.* Те, що розсіює що-небудь, признач. для цього.

РОЗСІ́ЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розсі́ювати.**

РОЗСІ́ЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсі́яти.** // **розсі́яно**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Розкиданий на великому просторі, розташований рідко. 3. *у знач. прикм., фіз.* Поширений у різних напрямках на великому просторі або на значній площі, ослаблений щодо ступеня вияву сили, енергії чого-небудь. 4. *у знач. прикм.* Який не може або не вміє зосередитися на чому-небудь; неуважний.

РОЗСІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розсі́яний** 4.

РОЗСІ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсі́яти, розсі́ювати** і **розсі́ятися, розсі́юватися** і стан за знач. **розсі́ятися, розсі́юватися.**

РОЗСІ́ЯНО. Присл. до **розсі́яний.**

РОЗСІ́ЯТИ *див.* **розсіва́ти.**

РОЗСІ́ЯТИСЯ *див.* **розсіва́тися.**

РОЗСКАВУЛІ́ТИСЯ, -лі́ться, *док., розм.* Те саме, що **розскавуча́тися.**

РОЗСКАВУЧА́ТИСЯ *і* **РОЗСКАВЧА́ТИСЯ**, -чи́ться, *док., розм.* Почати сильно й довго скавучати, скавчати (про собаку).

РОЗСКАВЧА́ТИСЯ *див.* **розскавуча́тися.**

РОЗСКАКА́ТИСЯ, -скачу́ся, -ска́чешся, *док., розм.* 1. Розігнатися, скачучи. 2. Почати багато скакати; захопитися скаканням. 3. Скачучи, роз'їхатися, розбігтися в різні боки.

РОЗСКА́КУВАТИСЯ, -уємося, -уєтеся, *недок.*, **РОЗСКО́ЧИТИСЯ**, -чимося, -читеся, *док., розм.* 1. Швидко розбігатися, відскакуючи, відплигуючи в різні боки (про всіх чи багатьох). 2. Розірвавшись, розколовшись, розпадатися на частини. // Із силою роз'єднуватися (про що-небудь з'єднане, зчеплене). 3. Від удару, поштовху і т. ін. розпадатися, розламуватися на шматки. // *перен.* Лопатися, тріщати від болю, думок, якихось почуттів і т. ін. (про голову). // *перен.* Розриватися від тяжких переживань, страху і т. ін. (про серце).

РОЗСКЕ́ЛИНА, -и, *ж., діал.* Розколина.

РОЗСКИ́ГЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док., розм.* 1. Почати сильно вищати, скиглити (про собак і т. ін.). // Почати жалібно стогнати, надокучливо скаржитися (про людей). // Почати скиглити, видавати звуки, що нагадують жалібний плач (про птахів). 2. *перен.* Почати утворювати одноманітні високі й різкі звуки (про предмети).

РОЗСКО́ЧИТИСЯ *див.* **розска́куватися.**

РОЗСКУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розску́бати, розску́бти.** // **розску́бано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗСКУ́БАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розску́баний.**

РОЗСКУ́БАТИ *див.* **розску́бувати.**

РОЗСКУБА́ТИ *див.* **розску́бувати.**

РОЗСКУ́БТИ *див.* **розску́бувати.**

РОЗСКУ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розску́бувати.**

РОЗСКУ́БУВАТИ, -ую, -уєш *і* **РОЗСКУБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗСКУ́БТИ**, -бу́, -бе́ш *і* **РОЗСКУ́БАТИ**, -аю, -аєш; *мин. ч.* розску́б, -ла, -ло *і* розску́бав, -бала, -бало; *док., перех.* Скубучи, розсмикувати, розділяти на волокна, пір'їни і т. ін.; щипаючи, роздрібнювати. // Розкуйовджувати (волосся).

РОЗСЛА́БИТИ *див.* **розсла́блювати.**

РОЗСЛА́БИТИСЯ *див.* **розсла́блюватися.**

РОЗСЛА́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсла́бити.** 2. *у знач. прикм.* Фізично та психічно слабий, кволий, немічний. // Який виражає фізичну та психічну слабість, кволість, немічність. // Ненапружений, млявий (про м'язи).

РОЗСЛА́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розсла́блений** 2.

РОЗСЛА́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсла́бити, розсла́блювати** і **розсла́битися, розсла́блюватися** і стан за знач. **розсла́битися, розсла́блюватися.**

РОЗСЛА́БЛЕНО, *присл.* Слабо, кволо, без напруження м'язів.

РОЗСЛА́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсла́блювати.**

РОЗСЛА́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **РОЗСЛАБЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗСЛА́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* розсла́блять; *док., перех.* 1. Робити фізично та психічно слабим, кволим, немічним. // Робити ненапруженим, млявим; знімати напруження. *Розслабити м'язи.* 2. *перен.* Робити слабим, пасивним, нездатним протистояти кому-, чому-небудь.

РОЗСЛА́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **РОЗСЛАБЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗСЛА́БИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* розсла́бляться; *док.* 1. Ставати фізично та психічно слабим, кволим, немічним. // Ставати ненапруженим, млявим (про м'язи). // Робити м'язи ненапруженими. 2. *перен.* Ставати слабим, пасивним, нездатним протистояти кому-, чому-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до **розсла́блювати, розслабля́ти.**

РОЗСЛАБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розслабля́ти.**

РОЗСЛАБЛЯ́ТИ *див.* **розсла́блювати.**

РОЗСЛАБЛЯ́ТИСЯ *див.* **розсла́блюватися.**

РОЗСЛА́ВИТИ *див.* **розславля́ти.**

РОЗСЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розпла́вити.**

РОЗСЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсла́вити**.

РОЗСЛАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розславля́ти**.

РОЗСЛАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗСЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* розсла́влять; *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Перебільшено, надміру розхвалювати кого-, що-небудь. 2. Поширювати чутки, плітки, розголошувати що-небудь.

РОЗСЛИ́НИТИ *див.* **розсли́нювати**.

РОЗСЛИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсли́нювати**.

РОЗСЛИ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗСЛИ́НИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *фам.* 1. Розмазувати слину по чому-небудь. 2. Говорити, розмірковувати про що-небудь із зайвими подробицями.

РО́ЗСЛІД, -у, *ч.* Те саме, що **розслі́дування**.

РОЗСЛІ́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *зах.* Слідство, розслідування.

РОЗСЛІДИ́ТИ *див.* **розслі́дувати**.

РОЗСЛІ́ДУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розслі́дувати**.

РОЗСЛІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розслі́дувати**.

РОЗСЛІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *і діал.* **РОЗСЛІДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити дослідження, вивчення кого-, чого-небудь. 2. Виясняти, з'ясовувати, проводячи слідство або розбираючись в якомусь питанні.

РОЗСЛІ́ДУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розслі́дувати**.

РОЗСЛУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Добре, ясно почути; розчути.

РОЗСЛУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **розслу́хати**. 2. Узнати, вивідати що-небудь від когось.

РОЗСЛЬОТИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *безос.*, *розм.* Початися, настати (про сльоту).

РОЗСМАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Куштуючи, визначити смак, відчути смакові якості чого-небудь; розкуштувати. 2. *перен.* Відчути, зрозуміти що-небудь.

РОЗСМИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсми́кати**. // *у знач. прикм.*

РОЗСМИ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розсми́каний**.

РОЗСМИ́КАТИ *див.* **розсми́кувати**[1].

РОЗСМИКНУ́ТИ *див.* **розсми́кувати**[2].

РОЗСМИКНУ́ТИСЯ *див.* **розсми́куватися**[2].

РОЗСМИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **росми́кувати**.

РОЗСМИ́КУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСМИ́КАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Смикаючи, розривати, розщипувати, розділяти на частини; смикаючи, роздрібнювати. 2. *перен.*, *розм.* Смикати, шарпати кого-небудь на всі боки.

РОЗСМИ́КУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСМИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Смикаючи, роз'єднувати що-небудь з'єднане, зчеплене.

РОЗСМИ́КУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **розсми́кувати**[1].

РОЗСМИ́КУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.*, **РОЗСМИКНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Роз'єднуватися від смикання (про з'єднане, зчеплене). 2. *тільки недок.* Пас. до **розсми́кувати**[2].

РОЗСМІ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсміши́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає сміх; усміхнений.

РОЗСМІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.* Викликати сміх, примусити сміятися.

РОЗСМІЯ́ТИСЯ, -ію́ся, -іє́шся, *док.* Почати сміятися; засміятися.

РОЗСМОКТА́ТИ *див.* **розсмо́ктувати**.

РОЗСМОКТА́ТИСЯ *див.* **розсмо́ктуватися**.

РОЗСМО́КТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсмо́ктувати** і **розсмо́ктуватися**.

РОЗСМО́КТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСМОКТА́ТИ**, -смокчу́, -смо́кчеш, *док.*, *перех.* Примушувати зменшитися, зникнути (пухлину, крововилив і т. ін.).

РОЗСМО́КТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗСМОКТА́ТИСЯ**, -смо́кчеться, *док.* 1. Зменшуватися, зникати (про пухлину, крововилив і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Поступово розходитися, розсіюватися (про скупчення кого-, чого-небудь). // Зникати, поступово розсіюючись, рідшаючи (про дим, пітьму, морок і т. ін.).

РОЗСНАСТИ́ТИ *див.* **розсна́щувати**.

РОЗСНАЩА́ТИ *див.* **розсна́щувати**.

РОЗСНА́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розснасти́ти**.

РОЗСНА́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розснаща́ти**, **розснасти́ти**.

РОЗСНА́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсна́щувати**.

РОЗСНА́ЩУВАТИ, -ую, -уєш *і* **РОЗСНАЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗСНАСТИ́ТИ**, -ащу́, -асти́ш, *док.*, *перех.* Прибирати, знімати оснастку (із судна).

РОЗСНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСНУВА́ТИ**, -ую́, -уе́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Розкручувати, розвивати що-небудь змотане; знімати з чого-небудь намотане.

РОЗСНУВА́ТИ *див.* **розсно́вувати**.

РОЗСО́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати совatися.

РОЗСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсо́вувати** і **розсо́вуватися**.

РОЗСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і* **РОЗСУВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Переміщати, відставляти що-небудь у різні боки, звільняючи місце. // Примушувати кого-небудь розступитися, розійтися, посунутися в сторони, даючи прохід, звільняючи місце. 2. Посуваючи в різні боки, роз'єднувати, розтуляти (що-небудь зімкнуте, стулене). // Розставляти, розводити в сторони (руки, ноги, коліна і т. ін.). 3. Розширяти, збільшувати площу, розміри чогось. // Розтягувати в усмішці (рот, губи). // *перен.* Розширюючи межі, рамки і т. ін. чого-небудь, робити його багатшим за складом, змістом.

РОЗСО́ВУВАТИСЯ, -ується *і* **РОЗСУВА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **РОЗСУ́НУТИСЯ**, -неться, *док.* 1. Розступатися, розходитися, посуватися в сторони, даючи прохід, звільняючи місце. 2. Посуваючись у різні боки, роз'єднуватися, розтулятися (про що-небудь зімкнуте, стулене). 3. Розширятися, збільшуватися (про площу, розміри чого-небудь). // Розтягуватися в усмішці (про рот, губи). // *перен.* Розширюючись, робити що-небудь багатшим за складом, змістом (про межі, рамки і т. ін. чогось). 4. Обвалюючись, розсипаючись і т. ін., руйнуватися, розвалюватися. // *розм.* Розсмикуватися, розв'язуватися (про що-небудь зав'язане). 5. *тільки недок.* Пас. до **розсо́вувати**, **розсува́ти**.

РОЗСОКОРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *док.* 1. Почати сильно сокорити (про курей та індичок). 2. *перен.*, *розм.* Швидко, жваво, безугавно заговорити.

РОЗСОКОТА́ТИСЯ, -кочу́ся, -ко́чешся *і* **РОЗСОКОТІ́ТИСЯ**, -очу́ся, -оти́шся, *док.* Те саме, що **розсокори́тися**.

РОЗСОКОТІ́ТИСЯ *див.* **розсокота́тися**.

РОЗСО́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Зменшення вмісту мінеральних солей у ґрунті.

РОЗСОЛИ́ТИ *див.* **розсо́лювати**.

РОЗСОЛО́ДА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Неповоротка, незграбна людина.

РОЗСОЛОНІ́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Те саме, що **розсо́лення**.

РОЗСОЛОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Трубопровід, яким подається, перекачується розсіл, ропа.

РОЗСОЛОПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **розсолопровід**. 2. Признач. для подачі, перекачування розсолу.

РОЗСО́ЛЬНИК, -у, *ч.* Суп із солоними огірками та огірковим розсолом.

РОЗСО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсо́лювати**.

РОЗСО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗСОЛИ́ТИ**, -солю́, -со́лиш, *док.*, *перех.*, *спец.* Зменшувати вміст мінеральних солей у ґрунті.

РОЗСОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсортува́ти**. // **розсортиро́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗСОРТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розсорто́ваний**.

РОЗСОРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсорто́вувати**.

РОЗСОРТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСОРТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Розподіляти за сортами, розрядами або за якими-небудь іншими ознаками.

РОЗСОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсортува́ти**.

РОЗСОРТУВА́ТИ *див.* **розсорто́вувати**.

РОЗСОТА́ТИ *див.* **розсо́тувати**.

РОЗСОТА́ТИСЯ *див.* **розсо́туватися**.

РОЗСО́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсо́тувати**.

РОЗСО́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСОТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Розмотувати, розкручувати що-небудь змотане; знімати з чогось намотане, заплутане. // Порушувати зв'язок петель у в'язанні; розпускати що-небудь вив'язане. *Розсотувати панчоху.* // Розсмикувати на клоччя, волокна і т. ін.

РОЗСО́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗСОТА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Розмотуватися, розкручуватися (про що-небудь змотане, намотане, заплутане). // Втрачати зв'язок, розпускатися (про петлі у в'язанні, вив'язану річ і т. ін.). // Розсмикуватися на клоччя, волокна і т. ін. 2. *перен.*, *розм.* Поступово розходитися, розсіюватися в різні боки, в різних напрямках (про скупчення кого-, чого-небудь). // Поступово розсіюватися, рідшати (про хмари, дим, туман і т. ін.). // Зникати.

РОЗСО́ХА, -и, *ж.* Розгалуження двох гілок, відростків на дереві, роздвоєння на кінці якого-небудь предмета.

РОЗСОХА́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Червоний коршак, шуліка.

РОЗСОХА́ТИЙ, -а, -е. Який має розсоху, розсохи; розгалужений.

РОЗСО́ХАЧ, -а, *ч.*, *зах.* Олень.

РОЗСО́ХЛИЙ, -а, -е. Який розсохся, потріскався від надмірного висихання.

РОЗСО́ХНУТИСЯ *див.* **розсиха́тися**.

РОЗСО́ХТИСЯ, -хнеться, *док.* Те саме, що **розсо́хнутися**.

РОЗСО́ХУВАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **розсоха́тий**.

РОЗСОЧИ́ТИСЯ *див.* **розсо́чуватися**.

РОЗСО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗСОЧИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.*, *рідко.* 1. Ставати розрідженим, нещільним, негустим. 2. *перен.* Поступово зникати, затихати.

РО́ЗСПІВ, -у, *ч.* 1. Протяжний наспів, мелодія. 2. *спец.* Співи православної церкви, об'єднані певним принципом будови мелодії.

РОЗСПІ́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розспіва́ти** 1 – 3.

РОЗСПІВА́ТИ *див.* **розспі́вувати**.

РОЗСПІВА́ТИСЯ *див.* **розспі́вуватися**.

РОЗСПІ́ВНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **ро́зспів**.

РОЗСПІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *муз.* Абстр. ім. до **розспі́вний**.

РОЗСПІ́ВУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розспі́вувати**. 2. Виконання спеціальних вокально-слухових вправ перед початком занять або концертного виступу.

РОЗСПІ́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСПІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Співати, виконувати (пісні і т. ін.). 2. *перех.* Співати, розучуючи або репетируючи що-небудь. 3. *перех.* Виконуючи певні вправи голосом, домагатися доброго його звучання. 4. *тільки недок.*, *неперех.* Багато і весело виспівувати. // Співом повідомляти багатьом про що-небудь.

РОЗСПІ́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗСПІВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* 1. Співатися, лунати (про пісню). 2. Виконуючи певні вправи голосом, починати співати легко, вільно. 3. *тільки док.* Почавши співати, захопитися співом. // Защебетати дзвінко (про птахів). // Сповнитися співом, піснями. // *перен.*, *жарт.* Почавши говорити, захопитися розмовою. 4. *тільки недок.* Пас. до **розспі́вувати** 1 – 3.

РОЗСТАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстава́тися**. // *розм.* Перебування в розлуці далеко один від одного. ** **На розстава́нні** – прощаючись.

РОЗСТАВА́ТИСЯ, -аю́ся, -ає́шся, *недок.*, **РОЗСТА́ТИСЯ**, -а́нуся, -а́нешся, *док.* 1. Попрощавшись, розходитися один з одним, іти куди-небудь після прощання. // Розлучатися з ким-небудь. // Розлучаючись, залишатися ким-небудь стосовно когось. // *з ким.* Розривати зв'язок, спілкування, стосунки, знайомство з ким-небудь. // Відпускати від себе, відмовлятися від співробітництва, товаришування і т. ін. з ким-небудь. 2. Покидати, залишати кого-, що-небудь. 3. Переставати користуватися чим-небудь, уживати щось. // Відмовлятися від чого-небудь; втрачати щось.

РОЗСТА́ВИТИ *див.* **розставля́ти**.

РОЗСТА́ВИТИСЯ *див.* **розставля́тися**.

РОЗСТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розста́вити**. // **розста́влено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗСТА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розста́вити**, **розставля́ти**.

РОЗСТАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розставля́ти**.

РОЗСТАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗСТА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* розста́влять; *док.*, *перех.* 1. Ставлячи, розміщувати де-небудь. // Розміщувати, розташовувати (людей). // Ставити правильно на свої місця (розділові знаки і т. ін.). // Призначати на постій, розквартировувати (військових). // Розподіляти по робочих і т. ін. місцях. 2. Розводити в сторони на певну відстань. // *розм.* Розсовувати краї чого-небудь, збільшуючи отвір. 3. Розсувати що-небудь складене, установлювати, готуючи до використання, вживання. *Розставляти пастку.*

РОЗСТАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **РОЗСТА́ВИТИСЯ**, -иться; *мн.* розста́вляться; *док.* 1. Стаючи, розміщуватися, розташовуватися в якому-небудь порядку (про всіх чи багатьох). 2. *розм.* Ставлячи, розміщати свої речі, меблі у кімнаті. 3. *розм.* Ставати, розставивши ноги. 4. *тільки недок.* Пас. до **розставля́ти**.

РОЗСТА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **розстава́ння**.

РОЗСТАНО́ВА, -и, *ж.*, *діал.* Розстановка.

РОЗСТАНОВИ́ТИ *див.* **розстано́влювати**.

РОЗСТАНО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Дія за знач. **розстанови́ти**, **розстано́влювати**, **розстановля́ти**. 2. Порядок, послідовність у розміщенні чого-небудь. 3. Короткі перерви, паузи у вимові звуків, слів.

РОЗСТАНО́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розстанови́ти**. // **розстано́влено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗСТАНО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **РОЗСТАНОВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗСТАНОВИ́ТИ**, -новлю́, -но́виш; *мн.* розстано́влять; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **розставля́ти** 1.

РОЗСТАНОВЛЯ́ТИ *див.* **розстано́влювати**.

РОЗСТАНО́ВНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається на виробництві розстановкою чого-небудь.

РОЗСТАНО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **розстано́вник**.

РОЗСТА́НОК: ** **на розста́нку**, *поет.* – те саме, що **на розстава́нні** (*див.* **розстава́ння**).

РО́ЗСТАНЬ, -і, *ж.* Місце перехрещення, розгалуження доріг; роздоріжжя.

РОЗСТАРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Докласти зусиль, старання, щоб дістати, роздобути кого-, що-небудь.

РОЗСТА́ТИСЯ *див.* **розстава́тися**.

РОЗСТЕ́БНЕНИЙ *див.* **розстебну́тий**.

РОЗСТЕБНУ́ТИ *див.* **розстіба́ти**.

РОЗСТЕ́БНУТИЙ, **РОЗСТЕ́БНЕНИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розстебну́ти**. // **розсте́бнуто**, **розсте́бнено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* З роз'єднаними, нескріпленими застібками. 3. *у знач. прикм.*, *розм.* Такий, у якого незастебнутий, розхристаний одяг.

РОЗСТЕБНУ́ТИСЯ *див.* **розстіба́тися**.

РОЗСТЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *зах.* Слідство, розслідування.

РОЗСТЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розстели́ти**. // **розсте́лено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗСТЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстели́ти** і **розстелити́ся**.

РОЗСТЕЛИ́ТИ *див.* **розстеля́ти**.

РОЗСТЕЛИ́ТИСЯ *див.* **розстеля́тися**.

РОЗСТЕ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсте́лювати**.

РОЗСТЕ́ЛЮВАТИ *див.* **розстеля́ти**.

РОЗСТЕ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **розстеля́тися**.

РОЗСТЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстеля́ти** і **розстеля́тися**.

РОЗСТЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, **РОЗСТИЛА́ТИ**, -а́ю, -а́єш *і рідко* **РОЗСТЕ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗСТЕЛИ́ТИ**, -стелю́, -сте́лиш *і* **РОЗІСЛА́ТИ**, розстелю́, розсте́леш, *док.*, *перех.* Класти, розгорнувши, розправивши, розтягнувши по якій-небудь поверхні. // Розкладати, розтрушувати, розсипати тонким шаром по чому-небудь. // Поширювати, розносити де-небудь.

РОЗСТЕЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, **РОЗСТИЛА́ТИСЯ**, -а́ється *і рідко* **РОЗСТЕ́ЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **РОЗСТЕЛИ́ТИСЯ**, -сте́литься *і* **РОЗІСЛА́ТИСЯ**, розсте́лється, *док.* 1. Покривати собою яку-небудь поверхню.

2. Простягатися, пролягати у просторі, займати велике місце. 3. Стелячись у повітрі, розходитися. // *перен.* Лунати у просторі (про звуки). // *перен.* Поширюватися навколо (про запах). // *перен., розм.* Підлещуватися, плазувати перед ким-небудь. // *перен., розм.* Виявляти вдячність кому-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **розстеля́ти, розстила́ти, розсте́лювати.**

РОЗСТИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дія за знач. **розстикува́ти.**

РОЗСТИКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розстико́ваний.**

РОЗСТИКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстико́вувати.**

РОЗСТИКО́ВУВАТИ *див.* **розстикува́ти.**

РОЗСТИКУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Роз'єднання чого-небудь стикованого.

РОЗСТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **РОЗСТИКО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Провести розстикування.

РОЗСТИКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док., спец.* Проводити розстикування.

РО́ЗСТИЛ, -у, *ч., спец.* Дія за знач. **розстила́ти, розісла́ти.** ** У ро́зстил – розстеляючи по поверхні чого-небудь.

РОЗСТИЛА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розстилання.

РОЗСТИЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстила́ти** і **розстила́тися.**

РОЗСТИЛА́ТИ *див.* **розстеля́ти.**

РОЗСТИЛА́ТИСЯ *див.* **розстеля́тися.**

РОЗСТІБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстіба́ти** і **розстіба́тися.**

РОЗСТІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *рідше* **РОЗСТІ́БУВАТИ** *і рідко* **РОЗСТЬО́БУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСТЕБНУ́ТИ**, -стебну́, -сте́бнеш *і рідко* **РОЗСТІБНУ́ТИ**, -стібну́, -стібнеш, *док., перех.* Робити незастебнутим, роз'єднувати що-небудь застебнуте. // Виймати з петельок (гудзики, гаплики і т. ін.), розв'язувати, роз'єднувати застібки.

РОЗСТІБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *рідше* **РОЗСТІ́БУВАТИСЯ** *і рідко* **РОЗСТЬО́БУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗСТЕБНУ́ТИСЯ**, -стебну́ся, -сте́бнешся *і рідко* **РОЗСТІБНУ́ТИСЯ**, -стібну́ся, -стібнешся, *док.* 1. Ставати, робитися незастебнутим (про одяг). // Вийматися з петельок (про гудзики, гаплики і т. ін.), розв'язуватися, роз'єднуватися (про застібки). 2. Розстібати на собі одяг. 3. *тільки недок.* Пас. до **розстіба́ти, розстібувати, розстьо́бувати.**

РОЗСТІБНИ́Й, -а́, -е́. Який не має застібок, з полами, що вільно розходяться.

РОЗСТІБНУ́ТИ *див.* **розстіба́ти.**

РОЗСТІ́БНУТИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розстібну́ти.** 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **розсте́бнутий** 2, 3.

РОЗСТІБНУ́ТИСЯ *див.* **розстіба́тися.**

РОЗСТІ́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстібувати** і **розстібуватися.**

РОЗСТІ́БУВАТИ *див.* **розстіба́ти.**

РОЗСТІ́БУВАТИСЯ *див.* **розстіба́тися.**

РОЗСТРИБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Почати стрибати багато, із захопленням.

РОЗСТРИ́ГА, -и, *ж.* Служитель релігійного культу, позбавлений духовного сану, або чернець, монах, позбавлений чернецтва.

РОЗСТРИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗСТРИ́ГТИ**, -ижу́, -иже́ш, *док., перех.* 1. Позбавляти духовного сану або чернецтва. 2. *розм.* Розрізувати ножицями.

РОЗСТРИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗСТРИ́ГТИСЯ**, -ижу́ся, -иже́шся, *док.* 1. Відмовлятися від духовного сану або чернецтва. 2. *тільки недок.* Пас. до **розстрига́ти.**

РОЗСТРИ́ГТИ *див.* **розстрига́ти.**

РОЗСТРИ́ГТИСЯ *див.* **розстрига́тися.**

РО́ЗСТРІЛ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розстрі́лювати, розстріля́ти** 1 – 3. // Смертна кара, що здійснюється пострілом із вогнепальної зброї. 2. *спец.* Пошкодження каналу ствола вогнепальної зброї (від довгого користування, частої стрільби). 3. *спец.* Розпірка в рудному кріпленні.

РОЗСТРІ́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **розстрі́лювати** 1 – 3. // *у знач. ім.* **розстрі́люваний**, -ного, *ч.*; **розстрі́лювана**, -ної, *ж.* Людина, яку розстрілюють.

РОЗСТРІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстрі́лювати.**

РОЗСТРІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗСТРІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Піддавати смертній карі, що здійснюється пострілом із вогнепальної зброї. 2. Стріляючи з близької відстані, піддавати сильному обстрілу. 3. Стріляючи, витрачати, використовувати патрони, снаряди і т. ін. 4. *спец.* Спричинювати утворення розстрілу (у 2 знач.) у каналі ствола вогнепальної зброї.

РОЗСТРІ́ЛЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розстріля́ти** 1 – 3. // **розстрі́ляно**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **розстрі́ляний**, -ного, *ч.*; **розстрі́ляна**, -ної, *ж.* Людина, яку розстріляли. 2. *у знач. прикм.* Використаний при стрільбі (про гільзу від патрона і т. ін.).

РОЗСТРІЛЯ́ТИ *див.* **розстрі́лювати.**

РОЗСТРІСКА́ТИСЯ, -ається, *док.* Дати багато тріщин, покритися тріщинами.

РОЗСТРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розстро́їти.** // **розстро́єно**, *безос. присудк. сл.*

РОЗСТРО́ЄННЯ, -я, *с., рідко.* Дія і стан за знач. **розстро́їти** і **розстро́їтися.**

РОЗСТРО́ЇТИ *див.* **розстро́ювати.**

РОЗСТРО́ЇТИСЯ *див.* **розстро́юватися.**

РОЗСТРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розстро́чити.**

РОЗСТРО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстро́чити.**

РОЗСТРО́ЧИТИ *див.* **розстро́чувати.**

РОЗСТРО́ЧКА, -и, *ж., розм.* Виплата або виконання чого-небудь частинами у визначені строки.

РОЗСТРО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстро́чувати.**

РОЗСТРО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСТРО́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Розподіляти на кілька строків виплату або виконання чого-небудь.

РОЗСТРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстро́ювати.**

РОЗСТРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗСТРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док., перех.* 1. Розладнувати стрій, ряди, порушувати рух і т. ін. // Приводити в стан небоєздатності, замішання. 2. Порушувати лад музичного інструмента. // Порушувати, розладнувати роботу якого-небудь механізму. 3. Заважати нормальному перебігові чого-небудь. // Не допускати до здійснення чого-небудь. 4. Доводити до ненормального, хворобливого стану. 5. Створювати поганий настрій, завдавати смутку.

РОЗСТРО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗСТРО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.* 1. Розладнуватися (про стрій, ряди), порушуватися (про рух і т. ін.). 2. Порушуватися (про лад музичного інструмента). 3. Перериватися (про нормальний перебіг чого-небудь). // Не здійснюватися внаслідок яких-небудь перешкод. 4. Набувати ненормального, хворобливого стану. 5. Засмучуватися. 6. *тільки недок.* Пас. до **розстро́ювати** 1 – 4.

РОЗСТУПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗСТУПИ́ТИСЯ**, -сту́питься, *док.* 1. Відходячи, відступаючи в сторони, утворювати вільний простір. // Розсуватися, відхилятися в сторони. // Бути розташованим обабіч чого-небудь. 2. Розходячись, розсуваючись, утворювати щілину, отвір, заглибину.

РОЗСТУПИ́ТИСЯ *див.* **розступа́тися.**

РОЗСТЬО́БА, -и, *ж., діал.* Нечепура.

РОЗСТЬО́БУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розстьо́бувати** і **розстьо́буватися.**

РОЗСТЬО́БУВАТИ *див.* **розстіба́ти.**

РОЗСТЬО́БУВАТИСЯ *див.* **розстіба́тися.**

РО́ЗСУВ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **розсува́ння.** 2. Наслідок, результат розсування.

РОЗСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розсування. // Який признач., служить для розсування чого-небудь.

РОЗСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсува́ти.**

РОЗСУВА́ТИ *див.* **розсо́вувати.**

РОЗСУВА́ТИСЯ *див.* **розсо́вуватися.**

РОЗСУВНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна розсувати (у 2 знач.). // Якого можна розкладати або розставляти, розгинаючи, розтягуючи в місцях згинів, з'єднань.

РО́ЗСУД, -у, *ч.* 1. Рішення, висновок. ** **На свій (вла́сний, твій** *і т. ін.*) **ро́зсуд** – згідно зі своїм (власним, твоїм *і т. ін.*) рішенням, розумінням чого-небудь. 2. Розмірковування, роздум. 3. Те саме, що **ро́зум** 1, 2. 4. Суд.

РОЗСУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСУДИ́ТИ**, -суджу́, -су́диш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Проаналізувавши обставини, виносити рішення в якій-небудь спірній справі, встановлювати, хто правий, хто винуватий. 2. *неперех.* Подумавши, поміркувавши над чим-небудь, доходити певного висновку, рішення. 3. *неперех.* Обдумувати щось; думати, розмірковувати про кого-, що-небудь.

РОЗСУДИ́ТИ *див.* **розсу́джувати.**

РОЗСУ́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Здатний мислити, міркувати, діяти правильно й розумно. 2. Який виражає розсудливість. 3. Обгрунтований, розумний.

РОЗСУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **розсу́дливий.**

РОЗСУ́ДЛИВО. Присл. до **розсу́дливий** 3.

РОЗСУ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Розсудливий.

РОЗСУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Властивість за знач. **розсу́дний.**

РОЗСУ́ДНО, *діал.* Присл. до **розсу́дний.**

РОЗСУ́ДОК, -дку, *ч., рідко.* Те саме, що **ро́зум** 1, 2.

РОЗСУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсука́ти.**

РОЗСУ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розсу́каний.**

РОЗСУКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсука́ти.**

РОЗСУКА́ТИ *див.* **розсу́кувати.**

РОЗСУКА́ТИСЯ *див.* **розсу́куватися.**

РОЗСУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсу́кувати.**

РОЗСУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСУКА́ТИ**, розсучу́, розсу́чиш *і* розсука́ю, розсука́єш, *док., перех.* 1. Розкручувати, розплітати, розділяти на волокна, частини що-небудь зсукане, звите. 2. *розм.* Відгортати, відкочувати що-небудь засукане.

РОЗСУ́КУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗСУКА́ТИСЯ**, розсу́читься *і* розсука́ється, *док.* 1. Розкручуватися, розплітатися, розділятися на волокна, частини (про що-небудь зсукане, звите). 2. *розм.* Відгортатися, відкочуватися (про що-небудь засукане). 3. *тільки недок.* Пас. до **розсу́кувати.**

РОЗСУМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Почати сумувати; зажуритися.

РОЗСУНЕ́НИЙ *див.* **розсу́нутий.**

РОЗСУ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсу́нути, розсо́вувати, розсува́ти.**

РОЗСУ́НУТИ *див.* **розсо́вувати.**

РОЗСУ́НУТИЙ, *рідше* **РОЗСУ́НЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсу́нути.** // **розсу́нуто, розсу́нено**, *безос. присудк. сл.*.

РОЗСУ́НУТИСЯ *див.* **розсо́вуватися.**

РОЗСУПО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розсупо́нити.** // *у знач. прикм.*

РОЗСУПО́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розсупо́нений.**

РОЗСУПО́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсупо́нити.**

РОЗСУПО́НИТИ *див.* **розсупо́нювати.**

РОЗСУПО́НИТИСЯ *див.* **розсупо́нюватися.**

РОЗСУПО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсупо́нювати.**

РОЗСУПО́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗСУПО́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* Розв'язувати супоню, що стягує хомут запряженого коня. // *перен., розм.* Розв'язувати, розпускати що-небудь зв'язане, стягнуте.

РОЗСУПО́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗСУПО́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Розв'язуватися (про супоню, що стягує хомут запряженого коня). // *перен., розм.* Розв'язуватися, розпускатися (про що-небудь зв'язане, стягнуте). 2. *перен., розм.* Розв'язувати, розстібати що-небудь на собі. 3. *тільки недок.* Пас. до **розсупо́нювати.**

РОЗСЬО́РБАТИ *див.* **розсьо́рбувати.**

РОЗСЬО́РБУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розсьо́рбувати.**

РОЗСЬО́РБУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗСЬО́РБАТИ**, -сьо́рба́ю, -сьо́рба́єш, *док., перех., розм.* 1. Гуртом з'їдати, випивати (щось рідке). 2. *перен.* Розплутувати, улагоджувати (якусь складну, заплутану, неприємну справу).

РОЗТАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтава́ти.**

РОЗТАВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗТА́НУТИ** *і* **РОЗТА́ТИ**, -а́ну, -а́неш, *док.* 1. Переходити в рідкий стан перев. під дією тепла (про тверді речовини). // Звільнятися від крижаного покрову (про воду). // *розм.* Розчинятися, розпускатися в рідині. // *перен.* Поступово зникати, ставати непомітним, нечутним. // *перен.* Поступово витрачаючись, добігати кінця, кінчатися (про запаси чого-небудь). // *перен.* Розходитися, розбігатися; переставати існувати. 2. *перен.* Розчулюватися, ставати добрішим, лагіднішим. // Сповнюватися ніжністю, чуйністю, теплом (про серце, душу).

РОЗТАЄМНИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* Те саме, що **розсекре́тити.**

РОЗТАЄМНИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **розсекре́чувати.**

РОЗТАЛАБО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Розмішаний, розколочений.

РОЗТАЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., розм.* Забруднити, замурзати.

РОЗТА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **розта́нути, розта́ти, розта́яти.** 2. *у знач. прикм.* Який розтав, перетворився у рідину під дією тепла; талий. // Який відтанув, розморозився під дією тепла; розмерзлий.

РО́ЗТАЛЬ, РО́ЗТАНЬ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **відли́га.** 2. Розталий, талий сніг; розтала, тала вода.

РОЗТА́НУТИ *див.* **розтава́ти.**

РОЗТАНЦЮВА́ТИСЯ, -ююся, -юєшся, *док., розм.* Захопитися танцями.

РО́ЗТАНЬ *див.* **ро́зталь.**

РОЗТА́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтаска́ти.**

РОЗТАСКА́ТИ *див.* **розта́скувати.**

РОЗТА́СКУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **розта́скувати.**

РОЗТА́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТАСКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Те саме, що **розтяга́ти** 2, 6, 7.

РОЗТАСО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтасува́ти.**

РОЗТАСО́ВУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **розтасо́вувати.**

РОЗТАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Перемішувати карти в колоді перед тим, як роздавати для гри; перетасовувати. // *перен.* Розміщати по різних місцях, знаходити для кожного місце.

РОЗТАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок., розм.* Пас. до **розтасо́вувати.**

РОЗТАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтасува́ти.**

РОЗТАСУВА́ТИ *див.* **розтасо́вувати.**

РОЗТА́ТИ *див.* **розтава́ти.**

РОЗТАШО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розташува́ти.** // **розташо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗТАШО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розташо́вувати.**

РОЗТАШО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТАШУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Розміщувати, розкладати, розставляти в якомусь порядку, місці. // Знаходити місце для чого-небудь, вибирати якесь місцеположення. // Розміщати, розставляти в певному порядку, співвідносячи окремі частини чого-небудь. // Влаштовувати, оселяти де-небудь на проживання, відпочинок і т. ін.

РОЗТАШО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗТАШУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Займати місце, розміщуватися де-небудь. // Влаштовуватися, оселятися де-небудь на проживання, відпочинок і т. ін. // Знаходитися, міститися де-небудь, мати певне місцезнаходження. // Вмощуватися, сідати, лягати і т. ін. де-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **розташо́вувати.**

РОЗТАШУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розташува́ти, розташо́вувати.** 2. Стан за знач. **розташува́тися** 1. 3. Місце, зайняте якою-небудь військовою частиною. 4. Порядок розміщення чого-небудь десь.

РОЗТАШУВА́ТИ *див.* **розташо́вувати.**

РОЗТАШУВА́ТИСЯ *див.* **розташо́вуватися.**

РОЗТЕКТИ́СЯ *див.* **розтіка́тися.**

РОЗТЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Роди у корів та інших травоїдних тварин.

РОЗТЕЛЕ́ПА, -и, *ч. і ж., фам.* Неспритна, неуважна людина; роззява.

РОЗТЕЛИ́ТИСЯ, -те́литься, *док.* Док. до **тели́тися.**

РОЗТЕПІ́РЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтепі́рчити.** // *у знач. прикм. Розтепірчені пальці.*

РОЗТЕПІ́РЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розтепі́рчений.**

РОЗТЕПІ́РЧИТИ *див.* **розтепі́рчувати.**

РОЗТЕПІ́РЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТЕПІ́РЧИТИ,** -чу, -чиш, *док., перех., діал.* Широко розставляти, розсувати.

РОЗТЕРЕВЕ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док., розм.* Почати теревенити; стати балакучим.

РОЗТЕ́РЗАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтерза́ти.** // **розте́рзано,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Розірваний у багатьох місцях; драний, пошматований (про одяг). 3. *у знач. прикм.* Обірваний, у брудному, драному одязі. 4. *у знач. прикм., перен.* Морально дуже змучений. // Сповнений моральних страждань, муки (про серце, душу).

РОЗТЕ́РЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розте́рзаний.**

РОЗТЕРЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтерза́ти, розте́рзувати.**

РОЗТЕРЗА́ТИ *див.* **розте́рзувати.**

РОЗТЕ́РЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розте́рзувати.**

РОЗТЕ́РЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТЕРЗА́ТИ,** -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Із силою роздирати на шматки, клапті. // Убивати або загризати, розриваючи на частини, шматки. // *перен.* Дуже лаяти, гостро критикувати. 2. *перен.* Завдавати сильних моральних страждань; мучити, терзати.

РОЗТЕРМО́СИТИ, -ошу, -о́сиш, *док., перех., розм.* 1. Почавши термосити, розбудити, розбуркати. // *перен.* Вивести зі стану байдужості, млявості, активізувати до яких-небудь дій; розворушити. 2. Зробити безпорядок, розкидавши, переплутавши і т. ін. що-небудь.

РОЗТЕ́РТИ *див.* **розтира́ти.**

РОЗТЕ́РТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розте́рти.** // **розте́рто,** *безос. присудк. сл.*.

РОЗТЕ́РТИСЯ *див.* **розтира́тися.**

РОЗТЕ́РТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **розте́ртий.**

РОЗТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтеса́ти.** // **розте́сано,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТЕСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтеса́ти.**

РОЗТЕСА́ТИ *див.* **розті́сувати.**

РОЗТЕСА́ТИСЯ *див.* **розті́суватися.**

РОЗТИ́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розти́кати.** // **розти́кано,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТИ́КАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розти́каний.**

РОЗТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтика́ти.**

РОЗТИ́КАТИ *див.* **розтика́ти.**

РОЗТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗТИ́КАТИ,** -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Встромляти, втикати що-небудь гостре в різні місця. // *перен.* Абияк розміщувати, безладно розкидати що-небудь у великій кількості по різних місцях. // *перен.* Роздавати кому-небудь щось. // Розсовувати, розставляти що-небудь у кількох місцях з метою схову. // *перен.* Витрачати значну суму грошей на дрібниці.

РО́ЗТИН, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розтя́ти, розітну́ти, розтина́ти** 1, 3. ** **Ро́зтин тру́па** – те саме, що **аутопсія.** 2. Місце, де що-небудь розрізано. 3. Площина дійсного або уявного перерізу якого-небудь предмета. ** **У ро́зтині ча́су** – в історичній перспективі.

РОЗТИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтина́ти.**

РОЗТИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗТЯ́ТИ** *і* **РОЗІТНУ́ТИ,** -зітну́, -зітне́ш; *мин. ч.* розтя́в, -тяла́, -тяло́ *і* розітну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док., перех.* 1. Розрізати на частини, шматки, пласти або скиби. // Розрубувати, розсікати на частини, шматки ударом чогось гострого. // Розрізати з'єднані разом сторінки книги, журналу і т. ін. так, щоб їх можна було перегортати. // Рухаючись по воді, розганяти її обабіч. // Швидко рухаючись, розсікати повітря. // *перен.* Порушувати (тишу, спокій) чим-небудь. // Різко лунати (про звук). // Раптово освітлювати вузькою смугою, променем світла, блискавки і т. ін. // *перен.* Морально мучити, терзати, завдаючи болю, страждань. 2. *перен.* Переділяти що-небудь на частини; роз'єднувати, розчленовувати. // Проходити, пролягати і т. ін. через що-небудь, перетинаючи, розділяючи його. // Заподіювати рану (рани); ранити. // Робити розріз на тілі, анатомувати.

РОЗТИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗТЯ́ТИСЯ** *і* **РОЗІТНУ́ТИСЯ,** -зітне́ться; *мин. ч.* розтя́вся, -тяла́ся, -тяло́ся *і* розітну́вся, -ну́лася, -ну́лося, *док.* 1. Різко, пронизливо звучати; лунати дзвінко. // *безос.* 2. *тільки недок.* Пас. до **розтина́ти.**

РОЗТИНЯ́ННЯ, -я, *с., розм., рідко.* Дія за знач. **розтиня́тися.**

РОЗТИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док., розм.* Почати тинятися, захопитися тинянням, вештанням.

РОЗТИРАЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтиражува́ти.** // **розтиражо́вано,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТИРАЖО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розтиражо́ваний.**

РОЗТИРАЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтиражува́ти.**

РОЗТИРАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., спец.* 1. Розповсюдити, розмножити що-небудь у великій кількості примірників (великим тиражем). 2. *перен.* Розповсюдити що-небудь у великій кількості.

РОЗТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується, застосовується для розтирання.

РОЗТИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається розтиранням чого-небудь.

РОЗТИРА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розтира́льник.**

РОЗТИРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розтира́ти** і **розтира́тися.** 2. Рідка або напіврідка речовина, яку втирають у шкіру, розтираючи хворе місце.

РОЗТИРА́ТИ, -а́ю, -а́є, *недок.*, **РОЗТЕ́РТИ,** -зітру́, -зітре́ш; *мин. ч.* розте́р *і* розіте́р, -ла, -ло; *док., перех.* 1. Розминаючи або тручи, подрібнювати що-небудь. // Розмішувати, розминати тверді речовини, додаючи рідину для одержання м'якої або напіврідкої маси. *Розтерти на порох.* 2. Водячи чим-небудь по шкірі, робити масаж, знімати біль і т. ін. // Втирати в шкіру з лікувальною метою рідку або напіврідку речовину. 3. Тертям під час ходіння, бігу, тяжкої роботи і т. ін. пошкоджувати (шкіру тіла). 4. Розмазувати що-небудь по якійсь поверхні.

РОЗТИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗТЕ́РТИСЯ,** -зітру́ся, -зітре́шся; *мин. ч.* розте́рся *і* розіте́рся; -лася, -лося: *док.* 1. Розтирати себе чим-небудь. 2. Дробитися на дрібні частини, подрібнюватися тертям (про предмети). 3. *тільки недок.* Пас. до **розтира́ти.**

РОЗТИРА́Ч, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **розтира́льник.** 2. Знаряддя для розтирання чого-небудь.

РОЗТИРА́ЧКА, -и. Жін. до **розтира́ч.**

РО́ЗТИРКА, -и, *ж.* Знаряддя для розтирання чого-небудь.

РОЗТИСКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розтискання.

РОЗТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтиска́ти, розтиска́тися.**

РОЗТИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗТИ́СКУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТИ́СНУТИ,** -ну, -неш; *мин. ч.* розти́снув, -нула, -нуло *і* розти́с, -ла, -ло; *док., перех.* Розводити, розсувати в різні боки (що-небудь стиснуте, зімкнуте). // Розпрямляти, розслабляти, розтуляти (що-небудь стулене, затиснуте).

РОЗТИСКА́ТИСЯ, -а́ється *і* **РОЗТИ́СКУВАТИСЯ,** -ується, *недок.*, **РОЗТИ́СНУТИСЯ,** -неться; *мин. ч.* розти́снулося *і* розти́слося; *док.* 1. Розсуватися в різні боки (про що-небудь стиснуте, зімкнуте). // Розпрямлятися, розслаблятися, розтулятися (про щонебудь стулене, затиснуте). 2. *тільки недок.* Пас. до **розтиска́ти, розти́скувати.**

РОЗТИСКНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* 1. Якого можна розтискати, здатний розтискатися. 2. Признач. для розтискування.

РОЗТИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розти́скувати.**

РОЗТИ́СКУВАТИ *див.* **розтиска́ти.**

РОЗТИ́СКУВАТИСЯ *див.* **розтиска́тися.**

РОЗТИ́СНЕНИЙ *див.* **розти́снутий.**

РОЗТИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розти́снути.**

РОЗТИ́СНУТИ *див.* **розтиска́ти.**

РОЗТИ́СНУТИЙ, РОЗТИ́СНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розти́снути.** // **розти́снуто, розти́снено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТИ́СНУТИСЯ *див.* **розтиска́тися.**

РО́ЗТІК, -току, *ч.* 1. Місце роздвоєння основного русла річки. // Водяний потік, що відокремився від основного русла. 2. *рідко.* Місце розгалуження або перетину доріг, вулиць; роздоріжжя, перехрестя.

РОЗТІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтіка́тися.**

РОЗТІКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗТЕКТИ́СЯ,** -ече́ться, *док.* 1. Текти в різні боки. // Вбираючись у папір, тканину і т. ін., утворювати плями, патьоки; розпливатися по поверхні, втрачаючи чіткі контури. // *перен.* Поширюватися, насичуючи собою повітря (про запахи). // *перен.* Поширюватися, розповсюджуватися (про чутку, звістку і т. ін.). // *перен.* Заповнювати простір. // *перен.* Охоплювати, проймати тіло людини або окремі його частини (про фізичні та моральні відчуття). 2. *перен.* Розходитися, роз'їжджатися в різні боки, в різних напрямках. 3. *перен.* Марно або не на те, що треба, витрачатися (про гроші, майно). 4. *перен., розм.* Розмірковувати довго або розповідати що-небудь надто докладно.

РОЗТІ́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтіпа́ти.** // **розті́пано,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* Привести в повне безладдя, розтріпати, розкуйовдити. // *безос.*

РОЗТІПА́ХА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **шльо́ндра.**

РОЗТІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розті́сувати.**

РОЗТІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТЕСА́ТИ,** -ешу́, -е́шеш, *док., перех.* Обтісуючи, обрубуючи і т. ін. стовбур дерева, виготовляти з нього тес. // Вирубувати або розширювати отвір у чому-небудь (у дерев'яній стіні, у віконних прорізах і т. ін.).

РОЗТІ́СУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗТЕСА́ТИСЯ,** -е́шеться, *док.* 1. Розширятися від тесання (про отвір). 2. *тільки недок.* Пас. до **розті́сувати.**

РО́ЗТІЧ, -течі, *ж., рідко.* Те саме, що **ро́збрід.**

РОЗТІ́ЧКА, -и, *ж., зах.* Поперечний видолинок.

РОЗТЛИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто розтліває кого-небудь; спокусник, розбещувач.

РОЗТЛИ́ТИ *див.* **розтліва́ти**[1].

РОЗТЛИ́ТИСЯ *див.* **розтліва́тися**[1].

РОЗТЛІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтліва́ти**[1] і **розтліва́тися**[1].

РОЗТЛІВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗТЛИ́ТИ,** -лю́, -ли́ш, *док., перех.* 1. Позбавляти незайманості, вступати в статевий зв'язок з дівчиною, що не досягла статевої зрілості. 2. *перен.* Морально розкладати; розбещувати.

РОЗТЛІВА́ТИ[2], -а́є, *недок., діал.* Починати жевріти, розгорятися.

РОЗТЛІВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗТЛИ́ТИСЯ,** -лю́ся, -ли́шся, *док.* 1. Ставати аморальним, розпутним; розбещуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **розтліва́ти**[1].

РОЗТЛІВА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок., діал.* Розгорятися.

РОЗТЛІ́ННИЙ, -а, -е. Морально розкладений; розбещений. // Який сприяє моральному розкладові, призводить до розбещеності.

РОЗТЛІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розтлі́нний.**

РОЗТЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **розтли́ти, розтли́тися.**

РОЗТЛУМА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтлума́чити.** // **розтлума́чено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТЛУМА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтлума́чити.**

РОЗТЛУМА́ЧИТИ *див.* **розтлума́чувати.**

РОЗТЛУМА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтлума́чувати.**

РОЗТЛУМА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТЛУМА́ЧИТИ,** -чу, -чиш, *док., перех.* Роз'яснювати щось, давати пояснення, тлумачення чого-небудь. // Уясняти собі, розуміти певним чином що-небудь.

РОЗТЛУМА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розтлума́чувати.**

РОЗТОВКМА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтовкма́чити.** // **розтовкма́чено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТОВКМА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розтовкма́чений.**

РОЗТОВКМА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтовкма́чити.**

РОЗТОВКМА́ЧИТИ *див.* **розтовкма́чувати.**

РОЗТОВКМА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтовкма́чувати.**

РОЗТОВКМА́ЧУВАТИ *і* **РОЗТОВМА́ЧУВАТИ,** -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТОВКМА́ЧИТИ** *і* **РОЗТОВМА́ЧИТИ,** -чу, -чиш, *док., перех., розм.* Те саме, що **розтлума́чувати.**

РОЗТОВКТИ́ *див.* **розто́вкувати.**

РОЗТО́ВКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розто́вкувати.**

РОЗТО́ВКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТОВКТИ́,** -вчу́, -вче́ш; *мин. ч.* розто́вк, -ла́, -ло́; *док., перех., розм.* 1. Товчінням роздробляти, подрібнювати що-небудь, перетворювати на дрібні шматки або на м'яку масу чи порошок. // Розтоптуючи, порушувати цілісність чого-небудь. 2. *тільки док.* Порушити цілісність чого-небудь ударом (ударами); розбити щось. // Пошкодити, ранити яку-небудь частину тіла (в бійці, при падінні і т. ін.). // *рідко.* Роздавити, розчавити кого-, що-небудь. 3. *тільки док., у сполуч. зі сл.* с о б і, *діал.* Уяснити, усвідомити; розтлумачити.

РОЗТОВМА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтовма́чити.** // **розтовма́чено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТОВМА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтовкма́чити.**

РОЗТОВМА́ЧИТИ *див.* **розтовкма́чувати.**

РОЗТОВМА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтовкма́чувати.**

РОЗТОВМА́ЧУВАТИ *див.* **розтовкма́чувати.**

РОЗТОВСТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати товстим, дуже погладшати.

РОЗТО́ВЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтовкти́** 1, 2. // *у знач. прикм.*

РОЗТО́КА, -и, *ж.* Те саме, що **ро́зтік.**

РОЗТОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтолочи́ти.**

РОЗТОЛО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розтоло́чений.**

РОЗТОЛО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтолочи́ти.**

РОЗТОЛОЧИ́ТИ, -лочу́, -ло́чиш, *док., перех., діал.* Розтоптати.

РОЗТО́П, -у, *ч.* Те саме, що **ро́зплав.**

РОЗТОПА́СК, -у, *ч., зах.* Бордун, чистотіл.

РОЗТОПИ́ТИ[1] *див.* **розто́плювати**[1].

РОЗТОПИ́ТИ[2] *див.* **розто́плювати**[2].

РОЗТОПИ́ТИСЯ[2] *див.* **розто́плюватися**[2].

РОЗТО́ПЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтопи́ти**[1]. // **розто́плено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТО́ПЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтопи́ти**[2]. // **розто́плено,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТО́ПЛЕННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **розтопи́ти**[1].

РОЗТО́ПЛЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **розтопи́ти**[2].

РОЗТО́ПЛЮВАЛЬНИЙ[1], -а, -е. Признач. для розтоплення (*див.* **розто́плення**[1]), розпалення.

РОЗТО́ПЛЮВАЛЬНИЙ[2], -а, -е. Признач. для розтоплення (*див.* **розто́плення**[2]).

РОЗТО́ПЛЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **розто́плювати**[1].

РОЗТО́ПЛЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **розто́плювати**[2].

РОЗТО́ПЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш *і рідко* **РОЗТОПЛЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗТОПИ́ТИ,** -топлю́, -то́пиш; *мн.* розто́плять; *док., перех. і без додатка.* Починати топити що-небудь (піч, грубу і т. ін.), розпалювати вогонь у чомусь. // Нагрівати приміщення, воду і т. ін., запалюючи вогонь у чому-небудь.

РОЗТО́ПЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш *і рідко* **РОЗТОПЛЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗТОПИ́ТИ,** -топлю́, -то́пиш; *мн.* розто́плять; *док., перех.* Нагріваючи, перетворювати тверду речовину в рідку. // *перен.* Робити м'якшим, лагіднішим; розчулювати. // *перен.* Сприяти зникненню (якого-небудь почуття, сумніву, настрою і т. ін.).

РОЗТО́ПЛЮВАТИСЯ[1], -юється *і рідко* **РОЗТОПЛЯ́ТИСЯ,** -я́ється, *недок.* Пас. до **розто́плювати**[1], **розтопля́ти**[1].

РОЗТО́ПЛЮВАТИСЯ[2], -юється *і рідко* **РОЗТОПЛЯ́ТИСЯ,** -я́ється, *недок.*, **РОЗТОПИ́ТИСЯ,** -то́питься; *мн.* розто́пляться; *док.* 1. Ставати рідким, перетворюватися на рідину від нагрівання. // *перен.* Ставати м'якшим, лагіднішим; розчулюватися. // *перен.* Зникати, розсіюватися (про яке-небудь почуття, сумнів, настрій і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **розто́плювати**[2], **розтопля́ти**[2].

РОЗТОПЛЯ́ТИ[1] *див.* **розто́плювати**[1].

РОЗТОПЛЯ́ТИ[2] *див.* **розто́плювати**[2].

РОЗТОПЛЯ́ТИСЯ[1] *див.* **розто́плюватися**[1].

РОЗТОПЛЯ́ТИСЯ[2] *див.* **розто́плюватися**[2].

РОЗТО́ПТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтопта́ти.** // **розто́птано,** *безос. присудк. сл.*

РОЗТОПТА́ТИ *див.* **розто́птувати.**

РОЗТОПТА́ТИСЯ *див.* **розто́птуватися.**

РОЗТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розто́птувати**.

РОЗТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТОПТА́ТИ**, -топчу́, -то́пчеш, *док.*, *перех.* 1. Топчучи чим-небудь, роздавлювати, знищувати. // Уминати, топчучи ногами (сніг, ґрунт і т. ін.), протоптувати (дорогу, стежку і т. ін.). // *перен.* Зневажати чиїсь почуття, принижувати чию-небудь гідність. 2. *розм.* Носячи протягом тривалого часу, робити надто просторим, зовні непривабливим (взуття); розношувати.

РОЗТО́ПТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗТОПТА́ТИСЯ**, -то́пчеться, *док.* 1. *розм.* Ставати надто просторим, зовні непривабливим (про взуття); розношуватися. // Уминатися, утоптуватися (про сніг, ґрунт і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **розто́птувати**.

РОЗТОРГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розторго́вувати**.

РОЗТОРГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТОРГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Продавати, розпродавати все, без залишку.

РОЗТОРГО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗТОРГУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* 1. Починати жваво, успішно торгувати. 2. Продавати весь свій товар. 3. *тільки недок.* Пас. до **розторго́вувати**.

РОЗТОРГУВА́ТИ *див.* **розторго́вувати**.

РОЗТОРГУВА́ТИСЯ *див.* **розторго́вуватися**.

РОЗТО́РЖЯ, -я, *с.*, *діал.*, *рідко.* Завершення ярмарку.

РОЗТОРО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* Те саме, що **збагну́ти**.

РОЗТОРО́ПНИЙ, -а, -е. Який відзначається спритністю; моторний, меткий.

РОЗТОРО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розторо́пний**.

РОЗТОРО́ПША, -і, *ж.* Однорічна або дворічна колюча рослина родини складноцвітих, з червоними квітками, яку використовують у гомеопатії як лікувальний засіб при захворюванні печінки.

РОЗТОРО́ЩЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розторощи́ти**. // **розторо́щено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗТОРО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розторощи́ти**.

РОЗТОРОЩИ́ТИ, -рощу́, -ро́щиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Розтрощити.

РОЗТО́РСАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розто́рсати**.

РОЗТО́РСАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розто́рсаний**.

РОЗТО́РСАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **розто́рсати** і стан за знач. **розто́рсатися**.

РОЗТО́РСАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. *розм.* Торсаючи, розбудити, розбуркати. 2. Торсаючи, хитаючи, пошкодити що-небудь. 3. *перен.* Довести до хворобливого стану, розладнати (здоров'я, нерви і т. ін.).

РОЗТО́РСАТИСЯ, -ається, *док.*, *рідко.* 1. Робитися нестійким, хитким. 2. *перен.* Дійти до хворобливого стану, розладнатися (про здоров'я, нерви і т. ін.).

РОЗТО́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розточи́ти**[1]. // **розто́чено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗТО́ЧЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розточи́ти**[2].

РОЗТО́ЧЕНИЙ[3], -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розточи́ти**[3].

РОЗТО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розточи́ти**[1], **розто́чувати**[1].

РОЗТОЧИ́ТИ[1] *див.* **розто́чувати**[1].

РОЗТОЧИ́ТИ[2] *див.* **розто́чувати**[2].

РОЗТОЧИ́ТИ[3] *див.* **розто́чувати**[3].

РОЗТОЧИ́ТИСЯ[1] *див.* **розто́чуватися**[1].

РОЗТОЧИ́ТИСЯ[2] *див.* **розто́чуватися**[2].

РОЗТО́ЧКА, -и, *ж.* Дія за знач. **розточи́ти**[1], **розто́чувати**.

РОЗТО́ЧНИК, -а, *ч.* Те саме, що **розто́чувальник**.

РОЗТО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розточування. *Розточувальні роботи.* // Признач. для розточування. ** **Розто́чувальний верста́т** – металорізальний верстат, на якому різцем або іншим інструментом розточують отвори, нарізують різьбу, обточують циліндричні поверхні тощо.

РОЗТО́ЧУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із розточування.

РОЗТО́ЧУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розто́чувальник**.

РОЗТО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розто́чувати**[1].

РОЗТО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.* 1. Виточуванням на токарному верстаті розширювати отвір у чому-небудь. // Обробляти що-небудь виточуванням. // Поглиблювати, подовжувати і т. ін. що-небудь. 2. Розширювати (одяг, деталі одягу), вставляючи що-небудь.

РОЗТО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.* 1. Примушувати текти, литися звідки-небудь повільно, по краплі. 2. *заст.* Розганяти, розсіювати.

РОЗТО́ЧУВАТИ[3], -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТОЧИ́ТИ**, -точу́, -то́чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. З'їдати, продірявлюючи; точити, сточувати. // Роз'ятрювати, руйнувати (тканини тіла, кістки). 2. *перен.* Згубно діяти на людину (про журбу, горе і т. ін.).

РОЗТО́ЧУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.*, **РОЗТОЧИ́ТИСЯ**, -то́читься, *док.* 1. Ставати ширшим внаслідок виточування. 2. *тільки недок.* Пас. до **розто́чувати**[1].

РОЗТО́ЧУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗТОЧИ́ТИСЯ**, -точу́ся, -то́чишся, *док.*, *рідко.* 1. Текти в різні боки, розтікатися, розпливатися. 2. *перен.* Розсіюватися, скеровуючись одночасно на різні об'єкти (про увагу і т. ін.). 3. *перен.* Розходитися, розбігатися в різні боки, в різних напрямках. 4. *перен.*, *розм.* Багатослівно виражати що-небудь, говорити про щось.

РОЗТРАВИ́ТИ *див.* **розтравля́ти**.

РОЗТРАВИ́ТИСЯ *див.* **розтравля́тися**.

РОЗТРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтрави́ти**.

РОЗТРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтрави́ти**, **розтравля́ти**.

РОЗТРА́ВЛЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **розтра́влювач**.

РОЗТРА́ВЛЮВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розтра́влювальник**.

РОЗТРА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтра́влювати**.

РОЗТРА́ВЛЮВАТИ *див.* **розтравля́ти**.

РОЗТРА́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **розтравля́тися**.

РОЗТРА́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Робітник текстильної промисловості, фахівець із травлення рисунків.

РОЗТРА́ВЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **розтра́влювач**.

РОЗТРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтравля́ти**.

РОЗТРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **РОЗТРА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗТРАВИ́ТИ**, -травлю́, -тра́виш; *мн.* розтра́влять; *док.*, *перех.* 1. *спец.* Поглиблювати або піднімати рельєф малюнка кислотою або якоюсь іншою їдкою речовиною. 2. *перен.*, *розм.* Необережними словами або діями примушувати знову переживати що-небудь тяжке, неприємне, посилювати відчуття чогось болісного. *Розтравляти душу.*

РОЗТРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **РОЗТРА́ВЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **РОЗТРАВИ́ТИСЯ**, -тра́виться; *мн.* розтра́вляться; *док.* 1. *спец.* Поглиблюватися або підніматися під дією кислоти чи іншої їдкої речовини (про рельєф малюнка). 2. *тільки недок.* Пас. до **розтравля́ти**, **розтра́влювати**.

РОЗТРА́ТА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **розтра́тити**, **розтра́чувати**. 2. Злочинна витрата службовою особою довірених їй грошей, цінностей або іншого майна. 3. Розтрачені гроші, цінності або інше майно.

РОЗТРА́ТИТИ *див.* **розтра́чувати**.

РОЗТРА́ТИТИСЯ *див.* **розтра́чуватися**.

РОЗТРА́ТЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Який багато і нерозсудливо витрачає що-небудь; неощадливий.

РОЗТРА́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **розтра́тливий**.

РОЗТРА́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто зробив розтрату (у 2 знач.).

РОЗТРА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **розтра́тник**.

РОЗТРАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтра́чувати**, **розтрача́ти**.

РОЗТРАЧА́ТИ *див.* **розтра́чувати**.

РОЗТРАЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **розтрача́ти**.

РОЗТРА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтра́тити**. // **розтра́чено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗТРА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **РОЗТРАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗТРА́ТИТИ**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* 1. Витрачати, тратити, перев. легковажно (гроші, цінності і т. ін.). // *перен.* Нерозумно використовувати (сили, час і т. ін.) на що-небудь дріб'язкове, не варте уваги. ** **Розтра́чувати [само́го] себе́** – витрачати свою енергію, свої фізичні й душевні сили на що-небудь дріб'язкове, не варте уваги. 2. Злочинно витрачати довірені гроші, цінності або інше майно.

РОЗТРА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗТРА́ТИТИСЯ**, -а́чуся, -а́тишся, *док.* 1. *розм.* Витрачати свої гроші, цінності і т. ін. на кого-, що-небудь. 2. *перен.* Витрачати свою енергію, свої фізичні й душевні сили на що-небудь дріб'язкове, не варте уваги. 3. *тільки недок.* Пас. до **розтра́чувати**.

РОЗТРЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Який втратив нормальні фізичні реакції, працездатність, тренованість.

РОЗТРЕНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розтрено́ваний**.

РОЗТРИВО́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтриво́жити**. 2. *у знач. прикм.* Приведений у рух, дію, виведений зі стану спокою, нерухомості. 3. *у знач. прикм.* Який перебуває у стані тривоги, неспокою, хвилювання. // Сповнений тривоги, неспокою, хвилювання (про душу, серце).

РОЗТРИВО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розтриво́жений**.

РОЗТРИВО́ЖЕНО, *присл.* Перебуваючи у стані тривоги, неспокою, хвилювання.

РОЗТРИВО́ЖИТИ *див.* **розтриво́жувати**.

РОЗТРИВО́ЖИТИСЯ *див.* **розтриво́жуватися**.

РОЗТРИВО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТРИВО́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Викликати в кому-небудь тривогу, неспокій, хвилювати когось. // Сповнювати тривогою, неспокоєм, хвилюванням (душу, серце). 2. Приводити в рух, дію, виводити зі стану спокою, нерухомості. // *перен.* Посилювати прояв чого-небудь. 3. *розм.* Торкаючись хворого місця, уражати його. // Посилювати чим-небудь відчуття болю.

РОЗТРИВО́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗТРИВО́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.*, *розм.* 1. Ставати стривоженим, неспокійним, починати хвилюватися. // Сповнюватися тривогою, неспокоєм, хвилюванням (про душу, серце). 2. *тільки недок.* Пас. до **розтриво́жувати**.

РОЗТРИ́НЬКАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтри́нькати**.

РОЗТРИ́НЬКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **розтри́нькати**.

РОЗТРИ́НЬКАТИ *див.* **розтри́нькувати**.

РОЗТРИ́НЬКАТИСЯ *див.* **розтри́нькуватися**.

РОЗТРИ́НЬКУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **розтри́нькувати**.

РОЗТРИ́НЬКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТРИ́НЬКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Легковажно, марно витрачати що-небудь (гроші, майно і т. ін.). // *перен.* Нерозумно використовувати (життя, сили, час і т. ін.) на що-небудь дріб'язкове, пусте, не варте уваги.

РОЗТРИ́НЬКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗТРИ́НЬКАТИСЯ**, -ається, *док.*, *розм.* 1. Легковажно, марно витрачати свої гроші, майно і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **розтри́нькувати**.

РОЗТРИ́НЬКУВАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто розтринькує що-небудь.

РОЗТРИ́НЬКУВАЧКА, -и, *розм.* Жін. до **розтри́нькувач**.

РОЗТРІ́ПАНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтріпа́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який розтріпався, розкуйовдився (про волосся); розпатланий. // Із незачесаним, розкуйовдженим, розпатланим волоссям. // Настовбурчений, розшарпаний (про пір'я, шерсть). // Із настовбурченим, розшарпаним пір'ям, шерстю. 3. *у знач. прикм.* Який недбало, неохайно одягнений, має нечепурний вигляд.

РОЗТРІ́ПАНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтрі́пати**.

РОЗТРІПА́ТИ *див.* **розтрі́пувати**[1].

РОЗТРІ́ПАТИ *див.* **розтрі́пувати**[2].

РОЗТРІПА́ТИСЯ *див.* **розтрі́пуватися**.

РОЗТРІ́ПУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТРІПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Доводити до безладдя; розкуйовджувати. 2. Псувати, недбало поводячись з чим-небудь або довго користуючись ним. 3. Розсмикувати, розривати, розділяти на частини. // *перен.* Завдавати значних втрат бойовими діями. 4. *перев. док.*, *перен.*, *розм.* Розголосити, поширити (чутку, звістку, новину і т. ін.).

РОЗТРІ́ПУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТРІ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Сильно струшувати, розправляючи що-небудь. // Те саме, що **розтру́шувати** 1.

РОЗТРІ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗТРІПА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Розкуйовджуватися (про волосся). 2. Набувати нечепурного вигляду. 3. Псуватися від недбалого поводження або від довгого користування. 4. *тільки недок.* Пас. до **розтрі́пувати**[1].

РО́ЗТРІСК, -у, *ч.*, *зах.* Розкол, розпад. ** **До ро́зтріску**, *зах.* – до повного знесилення.

РОЗТРІ́СКАНИЙ, **РОЗТРІ́СНУТИЙ**, -а, -е. Який має тріщини, покрився тріщинами.

РОЗТРІ́СКАТИСЯ *див.* **розтрі́скуватися**.

РОЗТРІСКОТА́ТИСЯ, -кочу́ся, -ко́чешся, *док.*, *розм.* Почати багато й голосно тріскотати. // *перен.* Захопившись балаканиною, почати говорити голосно й швидко, скоромовкою.

РОЗТРІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтрі́скуватися**.

РОЗТРІ́СКУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗТРІ́СКАТИСЯ**, -ається *і* **РОЗТРІ́СНУТИСЯ**, -неться, *док.* Давати тріщини, покриватися тріщинами. // Лопатися, розколюватися на частини, шматки.

РОЗТРІ́СНУТИЙ *див.* **розтрі́сканий**.

РОЗТРІ́СНУТИСЯ *див.* **розтрі́скуватися**.

РОЗТРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтрощи́ти**. // **розтро́щено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗТРО́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розтро́щений**.

РОЗТРО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтрощи́ти**.

РОЗТРОЩИ́ТИ *див.* **розтро́щувати**.

РОЗТРОЩИ́ТИСЯ *див.* **розтро́щуватися**.

РОЗТРО́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який розтрощує кого-, що-небудь.

РОЗТРО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтро́щувати**.

РОЗТРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТРОЩИ́ТИ**, -рощу́, -ро́щиш, *док.*, *перех.* 1. Ламати, розбивати на частини, шматки. // З силою надавлюючи, натискаючи, роздробляти, руйнувати що-небудь. // Повністю виводити з ладу. // *розм.* Пошкоджувати, ранити яку-небудь частину тіла. // *безос.* 2. Викликати відчуття болю, слабості в тілі. // *безос.* 3. Розгромлювати, розбивати в боротьбі, бою. // *перен.*, *розм.* Доводити повну неспроможність чиїх-небудь положень, поглядів, брати верх над кимсь у суперечці. 4. *перен.* Руйнувати, нищити, ліквідувати що-небудь.

РОЗТРО́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗТРОЩИ́ТИСЯ**, -ро́щиться, *док.* 1. Ламатися, розбиватися на дрібні частини, шматки. 2. *тільки недок.* Пас. до **розтро́щувати**.

РОЗТРОЮ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтрою́дити**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **роз'я́трений** 3.

РОЗТРОЮ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТРОЮ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **роз'я́трювати**.

РОЗТРОЮ́ДИТИ *див.* **розтрою́джувати**.

РО́ЗТРУБ, -а, *ч.* 1. Лійкоподібне розширення на кінці трубки; предмет такої форми. // Розширений вихідний отвір деяких духових музичних інструментів. 2. Розширена частина в одязі або взутті. 3. Широка частина чого-небудь (проходу, тунелю і т. ін.).

РОЗТРУБИ́ТИ *див.* **розтру́блювати**.

РОЗТРУ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтру́блювати**.

РОЗТРУ́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗТРУБИ́ТИ**, -рублю́, -ру́биш; *мн.* розтру́блять; *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Розголошувати, розказувати скрізь що-небудь або про когось, щось.

РО́ЗТРУБНИЙ, -а, -е. Який має розтруб.

РОЗТРУСИ́ТИ *див.* **розтру́шувати**.

РОЗТРУСИ́ТИСЯ *див.* **розтру́шуватися**.

РО́ЗТРУСКА, -и, *ж.* Втрата у вазі продуктів, сипких речовин під час їх зберігання та перевезення.

РОЗТРУСНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для розтрушування, розкидання чого-небудь рівним шаром.

РОЗТРУ́ТИТИ *див.* **розтруча́ти**.

РОЗТРУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Шльондра.

РОЗТРУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗТРУ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш,

недок., **РОЗТРУ́ТИТИ**, -у́чу, -у́тиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Розштовхувати, розганяти.

РОЗТРУ́ЧУВАТИ *див.* **розтруча́ти.**

РОЗТРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтруси́ти.** // **розтру́шено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗТРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтру́шувати** 1, 2, 5.

РОЗТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТРУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* 1. Розкидати, розстеляти рівним шаром. // Розсипати трусячи. // Розгортаючи, розпрямляючи, струшувати. 2. Губити, розсипати, розливати по дорозі (від тряски). // *безос.* // *розм.* Нерозумно. // *перен.*, *розм.* Марнувати, занапащати що-небудь. 3. *тільки док.*, *розм.* Стомити кого-небудь дорожньою тряскою. 4. *тільки док.*, *розм.* Трясучи, розхитати, зламати що-небудь. 5. *розм.* Торгати, смикати, будячи, розбуркуючи кого-небудь.

РОЗТРУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗТРУСИ́ТИСЯ**, -у́ситься, *док.* 1. Губитися, розсипатися по дорозі (від тряски). // Падаючи, розсипатися в багатьох місцях. 2. *тільки док.*, *розм.* Стомитися від дорожньої тряски. 3. *тільки недок.* Пас. до **розтру́шувати** 1, 2.

РОЗТРУ́ШУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто займається розтрушуванням чого-небудь.

РОЗТРУ́ШУВАЧКА, -и. Жін. до **розтру́шувач.**

РОЗТРЯСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗТРЯСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* розтря́с, -ла́, -ло́; *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Те саме, що **розтру́шувати** 1 – 3. // *безос.* 2. *перен.*, *розм.* Розвіювати, розганяти (думки, поганий настрій і т. ін.).

РОЗТРЯСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗТРЯСТИ́СЯ**, -се́ться, *док.*, *рідко.* Те саме, що **розтру́шуватися** 1, 2.

РОЗТРЯСТИ́ *див.* **розтряса́ти.**

РОЗТРЯСТИ́СЯ *див.* **розтряса́тися.**

РОЗТУЖИ́ТИСЯ, -тужу́ся, -ту́жишся, *док.*, *розм.* Почати сильно тужити, сумувати.

РОЗТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтули́ти.** // **розту́лено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗТУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтули́ти, розтули́тися.**

РОЗТУЛИ́ТИ *див.* **розтуля́ти.**

РОЗТУЛИ́ТИСЯ *див.* **розтуля́тися.**

РОЗТУ́ЛОК, -лку, *ч.*, *зах.* Розум, тяма, думка.

РОЗТУ́ЛЮВАТИ *див.* **розтуля́ти.**

РОЗТУ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **розтуля́тися.**

РОЗТУЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтули́ти.**

РОЗТУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідше* **РОЗТУ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗТУЛИ́ТИ**, -тулю́, -ту́лиш, *док.*, *перех.* 1. Розтискати, розмикати що-небудь стиснуте, зімкнуте. // Розпрямляти, розслабляти що-небудь складене, зігнуте, стулене. *Розтуляти рот.* 2. *розм.* Розкривати, розгортати що-небудь закрите, згорнуте. 3. Розсовувати частини, краї чого-небудь, відслоняти щось, відкриваючи те, що було закрите, затулене.

РОЗТУЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і рідше* **РОЗТУ́ЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **РОЗТУЛИ́ТИСЯ**, -ту́литься, *док.* 1. Розтискатися, розмикатися (про що-небудь стиснуте, зімкнуте). // Розпрямлятися, розслаблятися (про що-небудь складене, зігнуте, стулене). 2. *розм.* Розкриватися, розгортатися (про що-небудь закрите, згорнуте). 3. Розсовуватися, відслонятися (про частини, краї чого-небудь). 4. *тільки недок.* Пас. до **розтуля́ти.**

РОЗТУРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтурбува́ти.**

РОЗТУРБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розтурбо́ваний.**

РОЗТУРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтурбо́вувати, розтурбо́вуватися.**

РОЗТУРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТУРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Сильно турбувати, непокоїти, хвилювати кого-небудь.

РОЗТУРБО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗТУРБУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Починати сильно турбуватися, непокоїтися, хвилюватися.

РОЗТУРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтурбува́ти, розтурбува́тися.**

РОЗТУРБУВА́ТИ *див.* **розтурбо́вувати.**

РОЗТУРБУВА́ТИСЯ *див.* **розтурбо́вуватися.**

РОЗТУ́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся *і* **РОЗТУРЧА́ТИСЯ**, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *розм.* 1. Почати туркати, турчати сильно, безперервно (про голубів). 2. *перен.* Почати говорити швидко, скоромовкою, повторюючи те саме.

РОЗТУРКОТА́ТИСЯ, -кочу́ся, -ко́чешся *і* **РОЗТУРКОТІ́ТИСЯ**, -очу́ся, -оти́шся, *док.*, *розм.* Підсил. до **розту́ркатися.**

РОЗТУРКОТІ́ТИСЯ *див.* **розтуркота́тися.**

РОЗТУРЧА́ТИСЯ *див.* **розту́ркатися.**

РОЗТУШО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтушува́ти.**

РОЗТУШО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розтушо́ваний.**

РОЗТУШО́ВКА, -и, *ж.*, *спец.* 1. Результат розтушовування. 2. Загострена паличка з м'якого матеріалу (паперу, замші, пробки і т. ін.) для ґрунтування, тушування, накладання гриму.

РОЗТУШО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **розтушо́вувати.**

РОЗТУШО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТУШУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Рівномірно розмазувати туш, олівець, вугілля, накладені в тіньових місцях малюнка.

РОЗТУШО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розтушо́вувати.**

РОЗТУШУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **розтушува́ти.**

РОЗТУШУВА́ТИ *див.* **розтушо́вувати.**

РОЗТЬО́ХКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати безугавно співати, щебетати (про птахів). // *перен.*, *жарт.* Почавши говорити, захопитися розмовою (про людей).

РОЗТЮКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтюкува́ти.**

РОЗТЮКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтюко́вувати.**

РОЗТЮКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТЮКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Розфасовувати, пакувати що-небудь у формі тюків. 2. Розпаковувати, розв'язувати тюки.

РОЗТЮКУВА́ТИ *див.* **розтюко́вувати.**

РО́ЗТЯГ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **розтягти́, розтягну́ти, розтяга́ти, розтя́гувати** 1 – 4 і дія та стан за знач. **розтягти́ся, розтягну́тися, розтяга́тися, розтя́гуватися** 1 – 4. 2. Пошкодження (сухожилля, зв'язки і т. ін.) внаслідок падіння, удару, різкого, незручного руху і т. ін. *Розтяг зв'язок.* ** **на ро́зтяг** – повільно, протяжно.

РОЗТЯГА́Й, -я, *ч.* Пиріжок з отвором зверху, крізь який видно начинку (перев. рибну).

РОЗТЯГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розтягання. // Який призначений, служить для розтягання чого-небудь.

РОЗТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтяга́ти** і **розтяга́тися.**

РОЗТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **РОЗТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗТЯГТИ́** *і* **РОЗТЯГНУ́ТИ**, -тягну́, -тя́гнеш; *мин. ч.* розтя́г, -ла́, -ло́ *і* розтягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.*, *перех.* 1. Сильно натягуючи, робити довшим, ширшим, більшим за розміром. // *безос.* // Розпрямляючи, класти, розташовувати на чому-небудь. // Розсуваючи або розгладжуючи, робити тонким. 2. Пошкоджувати (сухожилля, зв'язку і т. ін.) внаслідок падіння, удару, різкого, незручного руху і т. ін. 3. Простягати, випрямляючи, випростуючи що-небудь. 4. Розташовувати довгим рядом, розміщувати в одну лінію. // Робити надто довгим. 5. Подовжувати, робити тривалішим (час, строк дії чого-небудь, користування чимсь і т. ін.). // Навмисно повільно, протяжно вимовляти (звуки, слова). 6. Розносити, розбирати що-небудь одне за одним або частинами, у кілька заходів, у різні місця. // *розм.* Виносити, забирати потай частинами. 7. *розм.* Відтягати одне від одного; розбороняти.

РОЗТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **РОЗТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗТЯГТИ́СЯ** *і* **РОЗТЯГНУ́ТИСЯ**, -тягну́ся, -тя́гнешся; *мин. ч.* розтя́гся, -тягла́ся, -тягло́ся *і* розтягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *док.* 1. Сильно натягуючись, ставати довшим, ширшим, більшим за розміром. // *перев. док.* Стати ніби довшим, схуднувши (зазвичай про обличчя). // Мати властивість витягатися. 2. Пошкоджуватися внаслідок падіння, удару, різкого, незручного руху і т. ін. (про сухожилля, зв'язку і т. ін.). 3. Простягатися, випрямляючись, випростуючись. // *розм.* Падати ниць, витягнувшись на весь зріст. 4. Розташовуватися, розміщуватися в одну лінію. // Ставати надто довгим. 5. Тягнутися, тривати надто довго (про час, строк дії чого-небудь, користування чимсь). 6. *тільки недок.* Пас. до **розтяга́ти, розтя́гувати.**

РОЗТЯ́ГЛИВИЙ, -а, -е. Якого можна розтягнути, який може розтягнутися.

РОЗТЯ́ГЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **розтя́гливий.**

РОЗТЯ́ГНЕНИЙ, РОЗТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтягти́, розтягну́ти.** // **розтя́гнено, розтя́гнуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який розтягнувся, випроставсь на весь зріст. 3. *у знач. прикм.* Який розташувався довгим рядом, розмістився в одну лінію.

РОЗТЯ́ГНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розтя́гнений.**

РОЗТЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розтягти́, розтягну́ти, розтяга́ти, розтя́гувати** і дія та стан за знач. **розтягти́ся, розтягну́тися, розтяга́тися, розтя́гуватися.** 2. Пошкодження сухожилля, зв'язки і т. ін. внаслідок падіння, удару, різкого, незручного руху і т. ін.

РОЗТЯГНУ́ТИ *див.* **розтяга́ти.**

РОЗТЯ́ГНУТИЙ *див.* **розтя́гнений.**

РОЗТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **розтяга́тися.**

РОЗТЯ́ГНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **розтя́гнутий.**

РОЗТЯ́ГНУТО, *присл.* Надто повільно.

РОЗТЯГТИ́ *див.* **розтяга́ти.**

РОЗТЯГТИ́СЯ *див.* **розтяга́тися.**

РОЗТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розтяга́льний.**

РОЗТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розтя́гувати.**

РОЗТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розтя́гувати** і **розтя́гуватися.**

РОЗТЯ́ГУВАТИ *див.* **розтяга́ти.**

РОЗТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **розтяга́тися.**

РОЗТЯ́ЖКА, -и, *ж.* 1. *розм.*, *рідко.* Навмисно повільне, протяжне вимовляння (звуків, слів). 2. Стальний трос, дріт і т. ін., які використовуються для збереження чого-небудь у певному положенні.

РОЗТЯЖНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який можна розтягнути (у 1 знач.). 2. *перен.* Який можна розуміти або тлумачити по-різному.

РОЗТЯ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розтяжни́й.**

РОЗТЯ́ПА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Неуважна людина.

РОЗТЯПА́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **розтя́па.**

РОЗТЯ́ТИ *див.* **розтина́ти.**

РОЗТЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розтя́ти.** // **розтя́то**, *безос. присудк. сл.*

РОЗТЯ́ТИСЯ *див.* **розтина́тися.**

РОЗУЗО́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розузо́рити.**

РОЗУЗО́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *розм.* Прикрасити узорами.

РОЗУКОМПЛЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розукомплектува́ти.**

РОЗУКОМПЛЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розукомплектува́ти.**

РОЗУКОМПЛЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. Порушити комплект, комплектність чого-небудь; роз'єднати на складові частини. 2. Порушити цілісність, склад чого-небудь укомплектованого. 3. Привести до неробочого стану, знявши або вилучивши частину обладнання, порушивши комплектність механізму, обладнання.

РОЗУКРУ́ПНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розукрупни́ти.**

РОЗУКРУ́ПНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розукрупни́ти, розукру́пнювати.**

РОЗУКРУПНИ́ТИ *див.* **розукру́пнювати.**

РОЗУКРУ́ПНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розукру́пнювати.**

РОЗУКРУ́ПНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗУКРУПНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Розділяючи, членуючи, утворювати з більшої організації або адміністративно-територіальної одиниці кілька менших, дрібніших.

РОЗУКРУ́ПНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **розукру́пнювати.**

РО́ЗУМ, -у, *ч.* 1. Здатність людини мислити, відображати і пізнавати об'єктивну дійсність. // *з означ.* Певний склад, характер мислення. // Загальний інтелектуальний розвиток, рівень пізнання, знань кого-небудь. ** **Дохо́дити свої́м (вла́сним) ро́зумом** – самостійно осмислювати, усвідомлювати що-небудь. **Жи́ти свої́м (чужи́м) ро́зумом** – дотримуватись у житті власних (або чужих) поглядів, переконань і т. ін. **Не з твої́м (мої́м *і т. ін.*) ро́зумом роби́ти** *що* – у когось недостатньо знань, уміння, здібностей для здійснення чого-небудь. **Приро́дний ро́зум** – закладена від народження здатність людини мислити. **Свої́м ро́зумом** – самостійно. 2. Те саме, що **ми́слення** 1. // Нормальний стан мислення, психіки людини. // *перев. з означ.* Практичне, розсудливе мислення; розсудливість. // *розм.* Інстинкт тварини. // *розм.* Норов, характер поведінки тварини. ** **Бра́ти ро́зумом** *над ким* – перевершувати когонебудь у здатності мислити логічно, правильно і т. ін. **Втрача́ти ро́зум** – позбуватися здатності ясно, чітко, правильно мислити, ставати психічно ненормальним. **Ро́зум потьма́рило** *що кому, чий* – хтось втрачає ясність думки, мислення. **Спа́сти з ро́зуму** – збожеволіти. **Чи ти (він, вона́) спо́вна́ ро́зуму?** – уживається при вираженні здивування, застереження, коли хтось діє необачно, необдумано. 3. *розм.* Зміст, значення чого-небудь. // Доцільність, сенс у чому-небудь. 4. *перен.* Людина, група людей, що характеризується високими розумовими, інтелектуальними здібностями.

РОЗУМА́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **розума́ха.**

РОЗУМА́ХА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Розумна людина. // *ірон.* Той, хто вважає себе розумнішим за інших.

РОЗУМЕ́ЦЬ, -мця, *ч.* Зменш.-пестл. до **ро́зум** 1, 2. // *ірон.* Те саме, що **розума́ха.**

РОЗУМІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розумі́ти** 1 – 6 і **розумі́тися** 1 – 3. 2. Погляд, кут зору. 3. Знання, досвід у чому-небудь; уявлення про щось. ** **У розумі́нні** *чиєму* – так, як уявляє хто-небудь. 4. *рідко.* Те саме, що **ро́зум** 1. ** **У вузько́му розумі́нні [цього́ сло́ва]** – у конкретному значенні; у спеціальному, специфічному значенні. **У прямо́му розумі́нні [цього́ сло́ва]** – в основному значенні (цього слова). 5. Зміст, значення чого-небудь.

РОЗУМІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *перех.* 1. *також без додатка і з підрядним реченням.* Сприймати, осягати розумом (у 1, 2 знач.). // Сприймати інформацію, передану жестами, знаками і т. ін. // *що.* Осягати, схоплювати розумом, усвідомлювати ідею, зміст, значення чого-небудь написаного, прочитаного, сказаного і т. ін. // Сприймати, схоплювати зміст висловленого нерідною мовою. // *кого.* Сприймати, усвідомлювати зміст, значення чогонебудь висловленого, написаного, створеного кимсь. // *кого.* Правильно сприймати людину, поділяючи її світогляд, вчинки, настрої, почуття і т. ін. *Розуміти з півслова.* 2. *перев. із спол.* що. Пройматися свідомістю (у 2 знач.), бути свідомим (у 2 знач.) чого-небудь, ясно, чітко усвідомлювати щось. 3. *перех. і з підрядним реченням.* Сприймати не розумом, а інтуїцією, чуттям; відчувати. // Сприймати відчуттям, інстинктивно мову, бажання, накази людини (про тварину). *Розуміти серцем.* 4. Пізнавати закономірності, проникати в суть якого-небудь явища, процесу. // *перев. із запереч. част.* не. Знаходити пояснення, причину чого-небудь. // Робити припущення, здогадуватися про що-небудь. // Осмислюючи, визнавати, приймати що-небудь. 5. Оцінюючи, визначати, кваліфікувати певним чином що-небудь. // *під чим.* Мати на увазі. 6. Мати відомості, знання про кого-, що-небудь. // *в чому, на чому.* Добре розбиратися в чому-небудь, бути добре обізнаним у чомусь. ** **Розумі́ти що-небудь (де́що)** – розбиратися в чомунебудь, мати певні знання з чогось. **Ні́чо́го не розумі́ти** – не тямити зовсім у чому-небудь. **Розумі́ти ді́ло:** а) бути досвідченим, обізнаним, розбиратися в чому-небудь; б) здогадуватися, про що йде мова.

7. *тільки 2 ос., також зі сл.* с а м, с а м а, *у знач. вставн. сл. і вставн. речення, розм.* Уживається для зосередження уваги співрозмовника на чому-небудь. ** **Нічо́го не розумі́ю** – уживається для вираження здивування, збентеження і т. ін. **Оце́ [й] я розумі́ю!** – уживається як вигук при вираженні схвалення, заохочення. **Що ви розумі́єте!** – уживається як вигук при запереченні чого-небудь.

РОЗУМІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *недок.* 1. *на чому, у (в) чому.* Бути обізнаним з чим-небудь, вміти розбиратися, мати досвід у чомусь. // Знати смак у чому-небудь. // Мати елементарні початкові відомості з якої-небудь галузі знання. 2. *також над чим, рідко за чим, безос.* Мислитися, сприйматися, матися на увазі. ** **Розумі́ється само́ собо́ю** *що* – що-небудь не потребує доказів, є очевидним для всіх. 3. *рідко.* Спілкуючись один з одним, правильно сприймати думки, почуття і т. ін. співрозмовника. 4. *у знач. вставн. сл.* Без сумніву, звичайно, безперечно. 5. *у знач. стверд. част., рідко.* Так, авжеж.

РОЗУМНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **розу́мний**.

РОЗУМНЕ́НЬКО. Присл. до **розумне́нький**.

РОЗУ́МНИЙ, -а, -е. 1. Який має ясний розум (у 1, 2 знач.). // Тямущий, кмітливий. // Який має освіту; письменний, грамотний. // Який має великий життєвий досвід, знання. // *розм.* Слухняний, розсудливий (про дітей). // Який виражає розум. // Вправний, умілий (про руки, пальці). // Який швидко сприймає, засвоює що-небудь (про тварину). // Який виражає слухняність, вірність людині (про тварину). // *перен.* Який діє розумно, як людина (про машину). // *у знач. ім.* **розу́мний**, -ного, *ч.*; **розу́мна**, -ної, *ж.* Людина з розумом. ** **Який розу́мний!** *у знач. виг.* – уживається при вираженні обурення з приводу чого-небудь. 2. Який керується розумом, виконується з розумом (у 2 знач.). // Проникнутий розумом; змістовний (про книгу, твір). // Який містить здоровий глузд, слушні думки і т. ін. // Практично корисний; доцільний. // Мудрий, хитрий. // Який свідчить про освіченість, ученість. // *у знач. ім.* **розу́мне**, -ного, *с.* Те, що відзначається змістовністю, доцільністю.

РОЗУ́МНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Розумна, розсудлива, знаюча людина. // Тямущий, слухняний хлопчик. // Догадлива людина. 2. *ірон.* Той, хто вважає себе розумнішим за інших, намагається вдавати з себе розумного.

РОЗУ́МНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **розу́мник**.

РОЗУ́МНИЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **розу́мниця** 1.

РОЗУ́МНИЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **розу́мник** 1.

РОЗУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розу́мний**.

РОЗУМНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш *і* **РОЗУМНІ́ШАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *рідко.* Ставати розумним.

РОЗУМНІ́ШАТИ *див.* **розумні́ти**.

РОЗУМНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **розу́мний**.

РОЗУ́МНО. 1. Присл. до **розу́мний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Правильно, добре.

РОЗУМО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до діяльності розуму, пов'язаний з нею (у 1, 2 знач.). // Який керується розумом. ** **Лю́ди розумо́вої пра́ці** – інтелігенція. **Розумо́ва відста́лість** – інтелектуальна спроможність, що не досягає середнього рівня; зниження інтелекту, що проявляється від народження і супроводжується порушеннями розвитку, труднощами навчання і соціальної адаптації. **Розумо́ве вихова́ння** – формування основ світогляду, знань, навичок і т. ін. **Розумо́вий ро́звиток (рі́вень)** *кого* – чий-небудь інтелект. 2. Який проходить у думках, в уяві; уявний. 3. Абстрактний, суто теоретичний.

РОЗУМО́ВО. Присл. до **розумо́вий** 1.

РОЗУМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **розумува́ти**. // Результат роздумів, погляди, переконання.

РОЗУМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. Думаючи, робити певні висновки; міркувати, розмірковувати. 2. *ірон.* Удаватися в зайві, непотрібні міркування; мудрувати.

РОЗУТЮ́ЖИТИ *див.* **розутю́жувати**.

РОЗУТЮ́ЖИТИСЯ *див.* **розутю́жуватися**.

РОЗУТЮ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗУТЮ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **розпрасо́вувати**.

РОЗУТЮ́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗУТЮ́ЖИТИСЯ**, -иться, *док.*, *рідко.* 1. Те саме, що **розпрасо́вуватися**. 2. *тільки недок.* Пас. до **розутю́жувати**.

РОЗУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розучи́ти**. // **розу́чено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗУЧИ́ТИ *див.* **розу́чувати**.

РОЗУЧИ́ТИСЯ *див.* **розу́чуватися**.

РОЗУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **розу́чувати**.

РОЗУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розу́чувати**.

РОЗУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗУЧИ́ТИ**, -учу́, -у́чиш, *док.*, *перех.* Вивчувати, засвоювати щонебудь з метою відтворення, виконання.

РОЗУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗУЧИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́чишся, *док.* 1. Втрачати набуті навики, уміння що-небудь робити. 2. *тільки недок.* Пас. до **розу́чувати**.

РОЗУЩІ́ЛЬНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розущі́льнити**.

РОЗУЩІ́ЛЬНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розущі́льнювати**.

РОЗУЩІ́ЛЬНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗУЩІ́ЛЬНИТИ**, -ню, -ниш, *док.* Робити менш щільним.

РОЗФАНТАЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Почати надмірно фантазувати; захопитися фантазуванням.

РОЗФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розфарбува́ти**. // **розфарбо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗФАРБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розфарбо́ваний**.

РОЗФАРБО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розфарбо́вувати**.

РОЗФАРБО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розфарбо́вувати**.

РОЗФАРБО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗФАРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Покривати, розмальовувати різними фарбами або однією фарбою.

РОЗФАРБО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗФАРБУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Розцвічуватися фарбами, ставати різноколірним. 2. *тільки недок.* Пас. до **розфарбо́вувати**.

РОЗФАРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розфарбува́ти**.

РОЗФАРБУВА́ТИ *див.* **розфарбо́вувати**.

РОЗФАРБУВА́ТИСЯ *див.* **розфарбо́вуватися**.

РОЗФАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розфасува́ти**. // **розфасо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗФАСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розфасо́ваний**.

РОЗФАСО́ВАННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **розфасува́ння**. 2. Результат розфасування.

РОЗФАСО́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **розфасо́вання**.

РОЗФАСО́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **розфасо́вувач**.

РОЗФАСО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **розфасо́вник**.

РОЗФАСО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розфасовування. // Який призначений, служить для розфасовування.

РОЗФАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розфасо́вувати**.

РОЗФАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗФАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Упаковувати що-небудь у певній кількості, вазі і т. ін.

РОЗФАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **розфасо́вувати**.

РОЗФАСО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Робітник, який займається розфасовуванням.

РОЗФАСО́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **розфасо́вувач**.

РОЗФАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розфасува́ти**.

РОЗФАСУВА́ТИ *див.* **розфасо́вувати**.

РОЗФІЛОСО́ФСТВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *док.*, *розм.* Захопитися філософствуванням.

РОЗФОКУСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розфукусува́ти**.

РОЗФОКУСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розфокусо́ваний**.

РОЗФОКУСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розфокусо́вувати**.

РОЗФОКУСО́ВУВАТИ *див.* **розфокусува́ти**.

РОЗФОКУСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розфокусува́ти**.

РОЗФОКУСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **РОЗФОКУСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Змістити фокус, порушити фокусування.

РОЗФОКУСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* Пас. до **розфокусува́ти**.

РОЗФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розформува́ти**. // **розформо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗФОРМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розформо́ваний**.

РОЗФОРМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розформо́вувати**.

РОЗФОРМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗФОРМУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Припиняти існування чого-небудь як цілого, як організованої одиниці.

РОЗФОРМО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗФОРМУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Припиняти своє існування як цілого, як організованої одиниці. 2. *тільки недок.* Пас. до **розформо́вувати**.

РОЗФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розформува́ти**.

РОЗФОРМУВА́ТИ *див.* **розформо́вувати**.

РОЗФОРМУВА́ТИСЯ *див.* **розформо́вуватися**.

РОЗФУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Роздмухувати.

РОЗФУРЯ́ТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *зах.* Розкидати, розметати.

РОЗХАЗЯ́ЙНУВАТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *рідко.* 1. Обзавестися господарством; розбагатіти. 2. Захопитися хазяйнуванням, забувши про все інше.

РОЗХАЗЯЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.*, *розм.* Почати господарювати, займатися хазяйством.

РОЗХА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхапа́ти**. // **розха́пано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗХАПА́ТИ *див.* **розха́пувати**.

РОЗХА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розха́пувати**.

РОЗХА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗХАПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Жадібно, квапливо хапати, розбирати все по одному або частинами. // Швидко розкуповувати.

РОЗХВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхвали́ти**. // **розхва́лено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗХВА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розхва́лений**.

РОЗХВАЛИ́ТИ *див.* **розхва́лювати**.

РОЗХВАЛИ́ТИСЯ *див.* **розхва́люватися**.

РОЗХВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розхва́лювати**.

РОЗХВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗХВАЛИ́ТИ**, -хвалю́, -хва́лиш, *док.*, *перех.* Дуже, надмірно хвалити кого-, що-небудь.

РОЗХВА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗХВАЛИ́ТИСЯ**, -хвалю́ся, -хва́лишся, *док.* 1. *розм.* Починати надміру хвалитися. 2. *тільки недок.* Пас. до **розхва́лювати**.

РОЗХВА́СТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати дуже хвастатися.

РОЗХВА́ТАНИЙ, -а, е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхвата́ти**.

РОЗХВАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **розхапа́ти**.

РОЗХВИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхвилюва́ти** і **розхвилюва́тися**. 2. *у знач. прикм.* Який розхвилювався, став неспокійним. 3. *у знач. прикм.* Який став бурхливим, розбурханим (про річку, море і т. ін.).

РОЗХВИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Викликати у кого-небудь сильне хвилювання, великий неспокій.

РОЗХВИЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* Відчути сильне хвилювання, великий неспокій.

РОЗХВОРІ́ТИСЯ *див.* **розхво́рюватися**.

РОЗХВО́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗХВОРІ́ТИСЯ**, -і́юся, -і́єшся, *док.*, *розм.* Починати хворіти, ставати хворим.

РО́ЗХИЛ, -у, *ч.* Кут, що утворюється розсунутими кінцями чого-небудь (циркуля, ножиць і т. ін.).

РОЗХИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхили́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який розхилився, розчинився. 3. *у знач. прикм.* Розкритий, розтулений. 4. *у знач. прикм.* Який розкинувся, простягся широко в різні боки.

РОЗХИ́ЛИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **розхи́льчастий**.

РОЗХИЛИ́ТИ *див.* **розхиля́ти**.

РОЗХИЛИ́ТИСЯ *див.* **розхиля́тися**.

РОЗХИ́ЛЬЧАСТИЙ, -а, -е. Який розхиляється (у 4 знач.); розлогий.

РОЗХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗХИЛИ́ТИ**, -хилю́, -хи́лиш, *док.*, *перех.* 1. Відводити в різні боки, відхиляти набік, роз'єднувати що-небудь зімкнуте, з'єднане, дотичне. // Розставляти, розводити в сторони (руки, ноги, крила). 2. Розкривати, розчиняти (що-небудь закрите, зачинене). // Розкривати, розтуляти (очі, уста і т. ін.). // Розпускати, розгортати (що-небудь згорнуте, стулене). 3. *спец.* Розсовувати, розставляти на певну відстань кінці чого-небудь (циркуля, ножиць і т. ін.). 4. Розпрямляти, розгинати що-небудь зігнуте, нахилене. *Розхиляти спину.* 5. Розкидати, простягати широко в сторони. 6. Примушувати сильно колихатися, хитатися; розгойдувати.

РОЗХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **РОЗХИЛИ́ТИСЯ**, -хилю́ся, -хи́лишся, *док.* 1. Відходити в різні боки, відхилятися набік, роз'єднуватися (про щонебудь зімкнуте, з'єднане, дотичне). 2. Розкриватися, розчинятися (про що-небудь закрите, зачинене). // Розкриватися, розтулятися (про очі, уста, губи). 3. Розпрямлятися, розгинатися. 4. Розкидатися, простягатися широко в сторони. 5. *тільки недок.* Пас. до **розхиля́ти** 1 – 4, 6.

РОЗХИ́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхита́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який неміцно тримається, хитається; нестійкий, хиткий. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Доведений до стану занепаду; розладнаний, ослаблений. // Слабкий від хвороби, зіпсований (про сили, здоров'я, нерви і т. ін.). 4. *у знач. прикм.* Неспокійний, розбурханий (про море, хвилі і т. ін.).

РОЗХИ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **розхи́таний** 2 – 4.

РОЗХИТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розхита́ти**.

РОЗХИ́ТАНО. Присл. до **розхи́таний** 2.

РОЗХИТА́ТИ *див.* **розхи́тувати**.

РОЗХИТА́ТИСЯ *див.* **розхи́туватися**.

РОЗХИ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розхи́тувати**.

РОЗХИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗХИТА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех.* Хитаючи, змушувати неміцно триматися в чому-небудь, виривати, висмикувати щось і т. ін. // Робити погано закріпленим, нестійким, неміцним у місцях з'єднань. // *перен.* Робити нестійким, несталим, змінювати (погляди, уявлення і т. ін.). 2. *перех.*, *перен.* Призводити до розладу, занепаду (лад, підвалини і т. ін.). // Призводити до поганого стану, розладнувати, підривати (сили, здоров'я, нерви і т. ін.). 3. *перех.* Штовхаючи, рухаючи в різні боки, примушувати колихатися; розгойдувати. // *рідко.* Викликати хвилювання на морі, річці і т. ін. 4. *тільки недок.*, *неперех.*, *чим.* Робити коливальні рухи чим-небудь. // *тільки недок.* Часто хитати; похитувати.

РОЗХИ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗХИТА́ТИСЯ**, -а́ється, *док.* 1. Ставати, робитися нестійким, неміцним у місцях з'єднань. // *перен.* Ставати нестійким, несталим, змінюватися (про погляди, уявлення і т. ін.). 2. *перен.* Розладнуватися, занепадати (про лад, підвалини і т. ін.). // Погіршуватися, ставати розладнаним, підірваним (про сили, здоров'я, нерви і т. ін.). 3. Коливатися в різні боки; розгойдуватися. 4. *тільки недок.* Пас. до **розхи́тувати** 1 – 3.

РОЗХІ́Д, -хо́ду, *ч.* 1. *рідко.* Дія за знач. **розхо́дитися** 1, 9, 10. 2. *розм.* Затрата, витрачання грошей, коштів на що-небудь; сума витрачених грошей. // Споживання, витрачання чого-небудь.

РОЗХІДНИ́Й, -а́, -е́. Який розходиться, розгалужується в різні боки.

РОЗХІ́ДНИК, -у, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина зі сланким стеблом і фіолетовими або голубувато-бузковими квітками; використовується в народній медицині як антисептичний, тонізуючий, відхаркувальний, діуретичний засіб.

РОЗХЛЕБТА́ТИ *див.* **розхле́бтувати**.

РОЗХЛЕ́БТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗХЛЕБТА́ТИ**, -хлебчу́, -хле́бчеш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Гуртом з'їдати або випивати щось рідке. 2. *перен.* Розплутувати, уладнувати яку-небудь заплутану, перев. неприємну, справу.

РОЗХЛЕСНУ́ТИ *див.* **розхльо́стувати**[1].

РОЗХЛИ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати невтримно плакати, схлипуючи; розплакатися.

РОЗХЛЬО́СТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхльоста́ти**.

РОЗХЛЬО́СТАТИ *див.* **розхльо́стувати²**.

РОЗХЛЬО́СТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розхльо́стувати**.

РОЗХЛЬО́СТУВАТИ¹, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗХЛЕСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розплутувати, розв'язувати, звільняти захлеснутий кінець чого-небудь.

РОЗХЛЬО́СТУВАТИ², -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗХЛЬО́СТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Частим або сильним хльостанням псувати, розтріпувати що-небудь.

РОЗХЛЮ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхлю́пати**. // **розхлю́пано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗХЛЮ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розхлю́паний**.

РОЗХЛЮ́ПАТИ *див.* **розхлю́пувати**.

РОЗХЛЮ́ПАТИСЯ *див.* **розхлю́пуватися**.

РОЗХЛЮ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Однокр. до **розхлю́пувати**.

РОЗХЛЮ́ПНУТИСЯ, -неться, *док.* Однокр. до **розхлю́пуватися** 1.

РОЗХЛЮПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **РОЗХЛЮПОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *док.*, *перех.* Підсил. до **розхлю́пати**.

РОЗХЛЮПОТІ́ТИ *див.* **розхлюпота́ти**.

РОЗХЛЮ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розхлю́пувати**.

РОЗХЛЮ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗХЛЮ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Хлюпаючи, розливати, розбризкувати що-небудь.

РОЗХЛЮ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗХЛЮ́ПАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Хлюпаючись, розливатися, розбризкуватися. 2. *тільки док.*, *розм.* Почати невтримно плакати, схлипуючи; розплакатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **розхлю́пувати**.

РОЗХЛЯ́БАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхля́бати**. 2. *у знач. прикм.* Який слабо тримається, неміцно скріплений, розхитаний. // Нетвердий, хиткий, вертлявий (про ходу, рух). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Недисциплінований, неорганізований, позбавлений чіткості в діях, зібраності.

РОЗХЛЯ́БАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* 1. Стан за знач. **розхля́баний** 2, 3. 2. Відсутність чіткості в діях, організованості; недисциплінованість, неорганізованість.

РОЗХЛЯ́БАНО, *розм.* Присл. до **розхля́баний** 2, 3.

РОЗХЛЯ́БАТИ *див.* **розхля́бувати**.

РОЗХЛЯ́БАТИСЯ *див.* **розхля́буватися**.

РОЗХЛЯ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗХЛЯ́БАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **розхи́тувати** 1, 2. 2. *перен.* Послабляти вимогливість до кого-небудь щодо чіткості в діях, організованості, дисциплінованості.

РОЗХЛЯ́БУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗХЛЯ́БАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **розхи́туватися** 1, 2. 2. *перен.* Втрачати чіткість у діях, організованість; ставати недисциплінованим. 3. *тільки недок.* Пас. до **розхля́бувати** 1.

РОЗХМА́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхма́рити**. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Радісний, привітний. // Ненасуплений, непохмурий.

РОЗХМА́РИТИ *див.* **розхма́рювати**.

РОЗХМА́РИТИСЯ *див.* **розхма́рюватися**.

РОЗХМА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розхма́рювати**.

РОЗХМА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗХМА́РИТИ**, -рю, -риш, *док.* 1. *неперех.*, *безос.* Зникати з обрію (про хмари). 2. *перех.*, *перен.*, *розм.* Осявати, освітлювати що-небудь. 3. *перех.*, *перен.* Робити кого-небудь радісним, привітним; надавати радісного, веселого виразу чомусь. // Робити ненасупленим, непохмурим.

РОЗХМА́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **РОЗХМА́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати ясним, безхмарним (про небо, обрій і т. ін.). // *безос.* Зникати з обрію, розходитися (про хмари). 2. *перен.*, *розм.* Розвіюватися, зникати. 3. *перен.* Ставати радісним, привітним. // Набувати радісного, веселого виразу.

РОЗХМУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *розм.* Перестати хмуритися, супитися, стати веселішим, привітнішим.

РОЗХНИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати невтримно хникати.

РОЗХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розхо́дитися** 1 – 10. 2. Розбіжність, суперечність з кимсь у чому-небудь; незгода з кимсь, чимсь.

РОЗХО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗХОДИ́ТИ**, -ходжу́, -хо́диш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Носячи, розтягувати, робити просторим, зручним (взуття); розношувати. 2. *перех.*, *у сполуч. зі сл.* **н о г и**. Ходінням позбавлятися отерплості, фізичної скутості в ногах; розминати ноги. 3. *тільки недок.*, *неперех.* Ходити неквапливо, прогулюючись туди-сюди; походжати.

РОЗХО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.*, *рідко*. 1. Те саме, що **розхо́джувати** 3. 2. *перен.* Починати вередувати, капризувати. // Починати посилюватися, дужчати (про вітер).

РОЗХОДИ́ТИ *див.* **розхо́джувати**.

РОЗХО́ДИТИСЯ *і рідко* **РОЗІХО́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *недок.*, **РОЗІЙТИ́СЯ**, розійду́ся, розі́йдешся, *док.* 1. Залишаючи місце збору, перебування, іти в різні боки, місця (про всіх чи багатьох). // Іти, попрощавшись; розставатися на якийсь час. // Розбрідатися, розбігатися по чомусь, де-небудь. // Відходити один від одного на деяку відстань. 2. Проходити різними дорогами, не зустрівшись, не помітивши один одного; розминатися. // Не зачепивши, обходити один одного при зустрічі; давати пройти один одному. // Розступатися в сторони, даючи прохід, звільняючи місце. // Рости по боках, залишаючи вільний простір посередині. 3. Поривати стосунки, зв'язки, припиняти знайомство, спілкування з ким-небудь. // Розривати шлюб; розлучатися. 4. Виявляти розбіжність, суперечність з кимнебудь у чомусь, незгоду з кимсь, чимсь. // Не збігатися, відрізнятися один від одного; бути різними (про думки, погляди і т. ін.). // *розм.* Не приходити до згоди, не домовившись один з одним у чомусь. 5. Розсовуватися в різні боки, роз'єднуватися, утворюючи відстань, щілину і т. ін. (про зімкнуті, дотичні предмети або їх частини). 6. Розширюватися, збільшуватися в розмірі. 7. Розділяючись, розгалужуючись, простягатися в різні боки, напрямки. 8. Поширюватися, розпливатися по якій-небудь поверхні. // Поширюючись, заповнювати якийсь простір. // Лунати, розноситися (про звуки). // Охоплювати, огортати, проймати когонебудь (про відчуття). // *безос.* 9. Розповсюджуватися, поширюватися де-небудь, серед когось. // *безос.* // Не залежуватися; розкуповуватися, розбиратися ким-небудь. 10. Поступово розсіюватись у повітрі, просторі; зникати. // *безос.* // Розгладжуватися, розправлятися. // Танути, розчинятися. // *розм.* Розладнуватися (про якийсь намір, задум). // *розм.* Витрачатися (про гроші, майно). 11. Набирати швидкість у русі, дії (про машини, механізми і т. ін.). // Почавши іти, посилюватися, дужчати (про атмосферні опади). 12. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Те саме, що **розходи́тися** 4.

РОЗХОДИ́ТИСЯ, -ходжу́ся, -хо́дишся, *док.* 1. Почати багато й часто ходити туди-сюди. 2. *розм.* Втягтися в ходьбу, перестати відчувати від неї втому; розім'ятися ходінням. 3. *розм.* Набути спритності й легкості в дії, русі. 4. *перен.*, *розм.* Відчути збудження, запалитися, розхвилюватися. // Дуже закалатати, забитися (про серце). // Почати сильно проявлятися (про біль, хворобливий стан). // Відчути сильне роздратування, гнів; розсердитися. // Розбушуватися, розбурхатися (про явища природи).

РОЗХО́ЖИЙ, -а, -е, *розм.* Признач. для постійного використання, носіння; робочий, буденний. // Признач. для щоденних витрат. // *заст.* Звичайний, звичний. *Розхожа думка*.

РОЗХО́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Абстр. ім. до **розхо́жий**.

РОЗХОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхолоди́ти**.

РОЗХОЛО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розхоло́джений**.

РОЗХОЛО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розхолоди́ти** і стан за знач. **розхолоди́тися**.

РОЗХОЛО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розхоло́джувати**, **розхоло́джуватися**.

РОЗХОЛО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗХОЛОДИ́ТИ**, -лоджу́, -ло́диш, *док.*, *перех.* Робити когонебудь байдужим до кого-, чого-небудь, менш захопленим кимсь, чимсь; примушувати байдуже ставитися до когось, чогось. // Ослаблювати, гасити що-небудь (почуття, настрій, надію і т. ін.).

РОЗХОЛО́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗХОЛОДИ́ТИСЯ**, -лоджу́ся, -ло́дишся, *док.* 1. Ставати байдужим до кого-, чого-небудь, менш захопленим кимсь, чимсь; ставитися байдуже до кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **розхоло́джувати**.

РОЗХОЛО́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто кого-небудь розхолоджує.

РОЗХОЛОДИ́ТИ *див.* **розхоло́джувати**.

РОЗХОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **розхоло́джуватися**.

РОЗХОЛОДНИ́Й, -а́, -е́. Який розхолоджує.

РОЗХОПИ́ТИ, -хоплю́, -хо́пиш; *мн.* розхо́плять; *док.*, *перех.*, *діал.* Розхапати.

РОЗХОРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *діал.* Розхворітися.

РОЗХОТІ́ТИ, -о́чу, -о́чеш, *док.*, *перех.*, *розм.* Перестати хотіти, втратити якесь бажання.

РОЗХОТІ́ТИСЯ, -о́четься, *док.*, *безос.*, *розм.* Перестати хотітися.

РОЗХРАБРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *док.*, *розм.* Набратися хоробрості, сміливості; насмілитися.

РОЗХРЕ́СТЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **перехре́стя** 1.

РОЗХРИ́СТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхри́стати**. 2. *у знач. прикм.* Розстебнутий перев. на грудях (про одяг та його частини). // Оголений, відкритий (перев. про груди). // З оголеними, відкритими грудьми, у розстебнутому одязі. ** **Розхри́стана душа́** *чия* – хтось дуже схвильований, збентежений. 3. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Недисциплінований, неорганізований, незібраний, без витримки. // Нестримний, відчайдушний. // Занадто розв'язний. 4. *у знач. прикм.*, *перен.* В якому немає ніякого порядку; безладний. // В якому немає певної послідовності, ритму. // Позбавлений організованості, певного порядку. 5. *у знач. прикм.*, *перен.* Розшарпаний, розкуйовджений. 6. *у знач. прикм.*, *перен.* Розірваний, розшматований. // Незв'язний, розпливчастий (про думки, почуття).

РОЗХРИ́СТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розхри́станий** 3 – 6.

РОЗХРИ́СТАНО. Присл. до **розхри́станий** 3 – 6.

РОЗХРИ́СТАТИ *див.* **розхри́стувати**.

РОЗХРИ́СТАТИСЯ *див.* **розхри́стуватися**.

РОЗХРИ́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗХРИ́СТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Розстібати перев. на грудях (одяг). // Оголювати, відкривати (перев. груди).

РОЗХРИ́СТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗХРИ́СТАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Розстібатися перев. на грудях (про одяг). // Оголюватися, відкриватися (перев. про груди). 2. Розстібати собі перев. на грудях одяг. 3. *тільки недок.* Пас. до **розхри́стувати**.

РОЗХРИ́СТЯ, -і, *ч. і ж.*, *розм.* Людина з відкритими, оголеними грудьми, у розстебнутому перев. на грудях одязі.

РОЗХРОПІ́ТИСЯ, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* розхропля́ться; *і* **РОЗХРОПТИ́СЯ**, -пу́ся, -пе́шся; *мин. ч.* розхрі́пся, -хропла́ся, -хропло́ся; *док.*, *розм.* Почати дуже хропіти, хропти.

РОЗХРОПТИ́СЯ *див.* **розхропі́тися**.

РОЗХРЯ́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **розхря́пати**. // **розхря́пано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗХРЯ́ПАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **розхря́паний**.

РОЗХРЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розбити, розколоти, розламати.

РОЗХУРЧА́ТИСЯ, -чи́ться, *док.*, *розм.* Почати сильно хурчати (про веретено).

РОЗЦВІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **розцвісти́**. // *у знач. прикм.*

РОЗЦВІРІНЧА́ТИСЯ *див.* **розцвірі́нькатися**.

РОЗЦВІРІ́НЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся *і* **РОЗЦВІРІНЧА́ТИСЯ**, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *розм.* Почати дуже цвірінькати, цвірінчати (про птахів); розщебетатися. // *перен.*, *розм.* Почати швидко і дзвінко говорити (зазвичай про дітей).

РОЗЦВІСТИ́ *див.* **розцвіта́ти**.

РОЗЦВІСТИ́СЯ *див.* **розцвіта́тися**.

РО́ЗЦВІТ, -у, *ч.*, *рідко*. Те саме, що **ро́зквіт**. *У розцвіті років*.

РОЗЦВІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розцвіта́ти**.

РОЗЦВІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗЦВІСТИ́**, -іту́, -іте́ш, *док.* 1. Починати цвісти, вкриватися квітами (про рослини); зацвітати. // Розпускатися (про квітки). 2. *перен.* Вступати в пору розквіту (у 2 знач.). // Ставати свіжим, гарним; починати краще виглядати. // Відчувати радість, приємність, насолоду. // Ставати усміхненим, веселим. // Сповнюватися радістю, приємністю, насолодою (про серце, душу). 3. *перен.* Успішно розвиваючись, досягати розквіту, піднесення. // Проявлятися повною мірою (про талант, майстерність і т. ін.).

РОЗЦВІТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РОЗЦВІСТИ́СЯ**, -іту́ся, -іте́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **розцвіта́ти**.

РОЗЦВІТИ́ТИ *див.* **розцві́чувати**.

РОЗЦВІТИ́ТИСЯ *див.* **розцві́чуватися**.

РО́ЗЦВІТКА, -и, *ж.* Поєднання кольорів, барв на чому-небудь; різноколірне забарвлення чогось.

РОЗЦВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розцвіти́ти**. // **розцві́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Кольоровий, барвистий. // Різнобарвний.

РОЗЦВІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розцвіти́ти**, **розцві́чувати**.

РОЗЦВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розцві́чувати**.

РОЗЦВІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЦВІТИ́ТИ**, -ічу́, -іти́ш, *док.*, *перех.* 1. Фарбувати в яскраві або різноманітні кольори, робити барвистим. // Надавати чому-небудь яскравості, барвистості. // Прикрашати чим-небудь яскравим, різнобарвним (прапорами, вогнями і т. ін.). 2. *перен.* Надавати чому-небудь більшої виразності, краси; прикрашати.

РОЗЦВІ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗЦВІТИ́ТИСЯ**, -і́титься, *док.* 1. Забарвлюватися в яскраві або різноманітні кольори, ставати барвистим. // Прикрашатися чим-небудь яскравим, різнобарвним (прапорами, вогнями і т. ін.). 2. *перен.* Ставати виразнішим, красивішим. 3. *тільки недок.* Пас. до **розцві́чувати**.

РОЗЦВІ́ЧУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто що-небудь розцвічує.

РОЗЦВІ́ЧУВАЧКА, -и. Жін. до **розцві́чувач**.

РОЗЦІЛО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЦІЛУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Довго, міцно цілувати.

РОЗЦІЛО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗЦІЛУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* З почуттям, від душі цілувати один одного; цілуватися декілька разів.

РОЗЦІЛУВА́ТИ *див.* **розціло́вувати**.

РОЗЦІЛУВА́ТИСЯ *див.* **розціло́вуватися**.

РОЗЦІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розціни́ти**.

РОЗЦІНИ́ТИ *див.* **розці́нювати**.

РОЗЦІ́НКА, -и, *ж.* 1. Установлена вартість, ціна якого-небудь товару. 2. *перев. мн.* Установлені ставки оплати за одиницю виробітку при відрядній роботі. 3. *перен.* Думка, судження про кого-, що-небудь; оцінка. 4. *перен.*, *заст.* Осуд кого-, чого-небудь.

РОЗЦІНКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до розцінки (*див.* **розці́нка** 2, 3).

РОЗЦІ́ННИК, -а, *ч.* Особа, яка визначає розцінки (*див.* **розці́нка** 2).

РОЗЦІ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **розці́нник**.

РОЗЦІ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розці́нювати**.

РОЗЦІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розці́нювати**.

РОЗЦІ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЦІНИ́ТИ**, -ціню́, -ці́ниш, *док.*, *перех.* 1. Оцінювати щось, визначати вартість, ціну чого-небудь. 2. *перен.* Сприймати кого-, що-небудь, ставитися до когось, чогось певним чином.

РОЗЦІ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **розці́нювати**.

РОЗЦІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **розці́нник**.

РОЗЦІ́НЮВАЧКА, -и. Жін. до **розці́нювач**.

РОЗЦІ́ПИТИ *див.* **розці́плювати**.

РОЗЦІ́ПИТИСЯ *див.* **розці́плюватися**.

РОЗЦІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розці́пити**. // **розці́плено**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЦІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **РОЗЦІПЛЯ́ТИ**, -я́ю,

-*áєш*, *недок*., **РОЗЦІ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн*. розці́плять; *док*., *перех*. Розводити в різні що-небудь з'єднане, зчеплене. // Розтуляти, розтискати що-небудь стиснуте, зімкнуте.

РОЗЦІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється *і рідко* **РОЗЦІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок*., **РОЗЦІ́ПИТИСЯ**, -иться; *мн*. розці́пляться; *док*. 1. Розводитися в різні боки (про що-небудь з'єднане, зчеплене). // Розтулятися, розтискатися (про що-небудь стиснуте, зімкнуте). 2. *тільки недок*. Пас. до **розці́плювати**.

РОЗЦІПЛЯ́ТИ *див*. **розці́плювати**.

РОЗЦІПЛЯ́ТИСЯ *див*. **розці́плюватися**.

РОЗЦОКОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *док*., *розм*. Почати дуже цокотати.

РОЗЦУРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док*., *діал*. Розійтися.

РОЗЦЯЦЬКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм*. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розцяцькува́ти**. // **розцяцько́вано**, *безос. присудк. сл*. 2. *у знач. прикм*. У строкато прикрашеному одязі.

РОЗЦЯЦЬКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **розцяцько́ваний**.

РОЗЦЯЦЬКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **РОЗЦЯЦЬКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док*., *перех*., *розм*. Розмальовувати, прикрашати чим-небудь.

РОЗЦЯЦЬКУВА́ТИ *див*. **розцяцько́вувати**.

РОЗЧАВИ́ТИ *див*. **розча́влювати**.

РОЗЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчави́ти**. // **розча́влено**, *безос. присудк. сл*.

РОЗЧА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок*., **РОЗЧАВИ́ТИ**, -чавлю́, -ча́виш; *мн*. розча́влять; *док*., *перех*. 1. Надавлюючи або стискаючи, трощити, м'яти. 2. Давлячи, стискаючи, заподіювати смерть. // *перен*. Пригнічувати морально. Завдавати кому-небудь поразки, знищувати в бою.

РОЗЧАВУ́ЧИТИ, -у́чу, -у́чиш, *док*., *розм*. Розчавити, розтрощити, роздушити.

РÓЗЧАЛ, -у, *ч*., *спец*. Дія за знач. **розча́лити**, **розча́лювати**.

РОЗЧА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розча́лити**.

РОЗЧА́ЛЕННЯ, -я, *с*., *спец*. Дія за знач. **розча́лити**, **розча́лювати**.

РОЗЧА́ЛИТИ *див*. **розча́лювати**.

РÓЗЧАЛКА, -и, *ж*., *спец*. Механічна тяга у вигляді троса або стержня, що застосовується для утримування окремих частин споруди у певному положенні.

РОЗЧА́ЛЮВАННЯ, -я, *с*., *спец*. Дія за знач. **розча́лювати**.

РОЗЧА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок*., **РОЗЧА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док*., *перех*., *спец*. Установлювати й утримувати що-небудь у певному положенні за допомогою розчалки.

РОЗЧАРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчарува́ти**. 2. *у знач. прикм*. Який перебуває в стані розчарування. // Який виражає розчарування.

РОЗЧАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж*. Стан за знач. **розчаро́ваний** 2.

РОЗЧАРО́ВАНО, *присл*. З почуттям невдоволення ким-, чим-небудь, зневіри в комусь, чомусь.

РОЗЧАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **РОЗЧАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док*., *перех*. Вселяти в кого-небудь розчарування ким-, чим-небудь.

РОЗЧАРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок*., **РОЗЧАРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док*. Відчувати розчарування ким-, чим-небудь.

РОЗЧАРУВА́ННЯ, -я, *с*. Почуття невдоволення ким-, чим-небудь, зневіра в комусь, чомусь.

РОЗЧАРУВА́ТИ *див*. **розчаро́вувати**.

РОЗЧАРУВА́ТИСЯ *див*. **розчаро́вуватися**.

РОЗЧА́ТИ *див*. **розчина́ти**.

РОЗЧА́ТИЙ, -а, -е, *діал*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розча́ти**. // **розча́то**, *безос. присудк. сл*.

РÓЗЧАХ, -у, *ч*., *діал*. Розколина в дереві уздовж стовбура.

РОЗЧА́ХНЕНИЙ *див*. **розча́хнутий**.

РОЗЧАХНУ́ТИ *див*. **розча́хувати**.

РОЗЧА́ХНУТИЙ, **РОЗЧА́ХНЕНИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчахну́ти**. // **розча́хнуто**, *безос. присудк. сл*. 2. *у знач. прикм*. Який розколовся, розщепився на частини (про дерева, гілки і т. ін.). 3. *у знач. прикм*. Широко, навстіж відчинений.

РОЗЧАХНУ́ТИСЯ *див*. **розча́хуватися**.

РОЗЧА́ХУВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **розча́хувати** 1, 3.

РОЗЧА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок*., **РОЗЧАХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док*., *перех*. 1. Розколювати, розщеплювати (дерева, гілки і т. ін.) на частини. // *безос*. // Розсікати, розтинати зверху до низу чимсь гострим. 2. *тільки док*. Спричинити незручним, різким рухом розрив зв'язок, тканини в паху. 3. Широко, навстіж відчиняти.

РОЗЧА́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок*., **РОЗЧАХНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док*. 1. Розколюватися, розщеплюватися на частини (про дерева, гілки і т. ін.). 2. *тільки док*. Незручним, різким рухом порвати собі зв'язки, тканини в паху. 3. Широко, навстіж відчинятися. 4. *тільки недок*. Пас. до **розча́хувати** 1, 3.

РОЗЧВА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док*., *розм*. Почати дуже чванитися.

РОЗЧЕПИ́ТИ *див*. **розчі́плювати**.

РОЗЧЕПИ́ТИСЯ *див*. **розчі́плюватися**.

РОЗЧЕПІ́РА, -и, *ч. і ж*., *розм*. Людина з кривими, розкаряченими ногами.

РОЗЧЕПІ́РЕНИЙ, -а, -е, *розм*. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчепі́рити**. 2. *у знач. прикм*. Розставлений, розсунутий у різні боки (іноді незграбно, криво).

РОЗЧЕПІ́РИТИ *див*. **розчепі́рювати**.

РОЗЧЕПІ́РИТИСЯ *див*. **розчепі́рюватися**.

РОЗЧЕПІ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок*., **РОЗЧЕПІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док*., *перех*., *розм*. Розставляти, розсувати що-небудь у різні боки (іноді незграбно, криво). // Розкидати, широко розпускати, розпростирати (гілки, коріння і т. ін.). // Розтягувати, розправляти (одяг, тканину і т. ін.). *Розчепірювати пальці*.

РОЗЧЕПІ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок*., **РОЗЧЕПІ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док*., *розм*. 1. Розставлятися, розсуватися в різні боки (іноді незграбно, криво). 2. Розставляючи, розсовуючи в сторони частини тіла, незграбно розпростиратися на чому-небудь. // Сидіти, стояти, розставивши (іноді незграбно, криво) руки, ноги. 3. *тільки недок*. Пас. до **розчепі́рювати**.

РОЗЧЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с*. 1. Дія за знач. **розчепи́ти**, **розчі́плювати** і **розчепи́тися**, **розчі́плюватися**. 2. *фіз*. Різновид ядерної реакції. *Розчеплення ядра*.

РОЗЧЕПУ́РЕНИЙ, -а, -е, *розм*. Одягнений надто ошатно.

РОЗЧЕПУРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *док*., **РОЗЧЕПУ́РЮВАТИСЯ**, -рююся, -рюєшся, *недок*., *розм*. Одягтися надто ошатно.

РОЗЧЕПУ́РЮВАТИСЯ *див*. **розчепури́тися**.

РОЗЧЕРВОНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який розчервонівся, став червоним від припливу крові до шкіри. // Який розрум'янився, став рум'яним. 2. Розпечений до червоного.

РОЗЧЕРВОНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж*. Стан за знач. **розчервоні́лий**.

РОЗЧЕРВОНІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *док*. Сильно почервоніти від припливу крові до шкіри. // Покритися рум'янцем; розрум'янитися.

РОЗЧЕРЕПИ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн*. розчереплять; *док*., **РОЗЧЕРЕ́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок*., *перех*., *розм*. Розбити вщент, на черепки. // Сильним ударом (ударами) поранити або розміжчити (голову).

РОЗЧЕРЕ́ПЛЮВАТИ *див*. **розчерепи́ти**.

РÓЗЧЕРК, -у, *ч*. Ламана лінія, риска, що замикається від швидкого, розмашистого руху пером, олівцем по паперу під час писання. // Риска, завиток, яким закінчується підпис. *Розчерк пера*.

РОЗЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчеса́ти**. // **розче́сано**, *безос. присудк. сл*.

РОЗЧЕСА́ТИ *див*. **розчі́сувати**.

РОЗЧЕСА́ТИСЯ *див*. **розчі́суватися**.

РОЗЧЕТВЕРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док*., *перех*., *розм*. Піддати четвертуванню.

РÓЗЧИН[1], -у, *ч*. Однорідна фізико-хімічна система, в якій одна речовина рівномірно розподілена в іншій. // Рідка лікарська форма, що її отримують шляхом розчинення одного або кількох лікарських засобів. ** **Га́зовий ро́зчин** – гомогенна система, що складається з двох чи більше компонентів, відносні кількості яких можуть безперервно змінюватися. **Ки́слий ро́зчин** – розчин, водневий показник якого менше семи. **Концентро́ваний ро́зчин** – розчин речовини, який містить цю речовину в кількості, близькій до насичення. **Лу́жний ро́зчин** – розчин, водневий показник якого більше семи. **Наси́чений ро́зчин** – розчин, який містить максимально можливу кількість речовини, що розчинилася. **Ненаси́чений ро́зчин** – розчин, в якому концентрація розчиненої речовини менша, ніж у насиченому розчині. **Поглина́льний ро́зчин** – розчин або розчинник, призначений для поглинання шкідливої речовини з повітря. **Тверди́й ро́зчин** – змішаний кристал, ґратку якого утворюють частинки речовин, розташовані одна відносно одної не впорядковано.

РÓЗЧИН[2], -у, *ч*. Отвір, що утворюється в разі відчинення двостулкових вікон, дверей і т. ін.

РОЗЧИ́НА, *розм*. **РОЩИ́НА**, -и, *ж*. Закваска для тіста.

РОЗЧИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок*., **РОЗЧА́ТИ**, розічну́, розічне́ш, *док*., *перех*., *діал*. Починати.

РОЗЧИ́НЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчини́ти**[1]. // **розчи́нено**, *безос. присудк. сл*.

РОЗЧИ́НЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчини́ти**[2].

РОЗЧИ́НЕННЯ[1], -я, *с*. Дія за знач. **розчини́ти**, **розчиня́ти**[1].

РОЗЧИ́НЕННЯ[2], -я, *с*. Дія за знач. **розчини́ти**, **розчиня́ти**[2].

РОЗЧИНИ́ТИ[1] *див*. **розчиня́ти**[1].

РОЗЧИНИ́ТИ[2] *див*. **розчиня́ти**[2].

РОЗЧИНИ́ТИСЯ[1] *див*. **розчиня́тися**[1].

РОЗЧИНИ́ТИСЯ[2] *див*. **розчиня́тися**[2].

РОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е, *хім*. 1. Здатний розчиняти (*див*. **розчиня́ти**[2] 1). 2. Який може розчинятися (*див*. **розчиня́тися**[2] 1). ** **Розчи́нне скло** – прозорий склоподібний сплав, злегка забарвлений у зелений чи жовтий колір чи безбарвний. **Розчи́нна ка́ва** – кава, оброблена таким чином, щоб вона розчинялася без осаду в гарячій воді, не вимагаючи кип'ятіння.

РОЗЧИ́ННИК, -а, *ч*., *хім*. Сполука або суміш, що розчиняє якусь іншу речовину.

РОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж*., *хім*. Властивість за знач. **розчи́нний**.

РÓЗЧИНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ро́зчин**.

РОЗЧИНОГІ́Н, -го́ну, *ч*. Трубогін, яким подається, перекачується якийсь розчин.

РОЗЧИНОЗМІ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для змішування, приготування розчинів.

РОЗЧИНОЗМІ́ШУВАЧ, -а, *ч*. Те саме, що **розчиномі́шалка**.

РОЗЧИНОМЕ́Т, -а, *ч*. Пристрій, механізм, який випорскує, викидає розчин.

РОЗЧИНОМІША́ЛКА, -и, *ж*. Машина для приготування розчинів перемішуванням їх складових частин.

РОЗЧИНОНАСÓС, -у, *ч*. Насос для переміщення (по трубах, прогумованих рукавах) будівельного розчину до місця укладання.

РОЗЧИНОПÓМПА, -и, *ж*. Те саме, що **розчинонасо́с**.

РОЗЧИНОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч*. Трубопровід для переміщення будівельного розчину до місця укладання.

РОЗЧИНОСМÓК, -у, *ч*. Те саме, що **розчинонасо́с**.

РОЗЧИ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *хім*. Який розчиняється, здатний розчинятися (*див*. **розчиня́тися**[2] 1).

РОЗЧИ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розчиня́ти**.

РОЗЧИ́НЮВАННЯ, -я, *с*. Те саме, що **розчиня́ння**.

РОЗЧИНЯ́ЛЬНИК, -а, *ч*. Робітник, який приготовляє розчини (*див*. **ро́зчин**[1]).

РОЗЧИНЯ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розчиня́льник**.

РОЗЧИНЯ́ННЯ[1], -я, *с*. Дія за знач. **розчиня́ти**[1].

РОЗЧИНЯ́ННЯ[2], -я, *с*. Дія за знач. **розчиня́ти**[2].

РОЗЧИНЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок*., **РОЗЧИНИ́ТИ**, -чиню́, -чи́ниш, *док*., *перех*. 1. Відчиняти, розкривати (двері, вікно і т. ін.). // Відчиняючи, розкриваючи двері, вікно і т. ін., робити вільним доступ, прохід куди-небудь. // *рідко*. Розтуляти що-небудь стулене, стиснуте. 2. *розм*. Те саме, що **анатомува́ти**. // Очищати від нутрощів, потрухів; патрати.

РОЗЧИНЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок*., **РОЗЧИНИ́ТИ**, -чиню́, -чи́ниш, *док*., *перех*. 1. Змушувати розчинитися в чому-небудь (*див*. **розчиня́тися**[2] 1). 2. *перен*. Примушувати злитися з чим-небудь, стати частиною чогось. 3. Розводити борошно рідиною, приготовляючи тісто.

РОЗЧИНЯ́ТИСЯ[1], -я́ється, *недок*., **РОЗЧИНИ́ТИСЯ**, -чи́ниться, *док*. 1. Відчинятися, розкриватися (про двері, вікно і т. ін.). // Відчиняючись, розкриваючись, робити вільним доступ, прохід куди-небудь. // *рідко*. Розтулятися (про що-небудь стулене, стиснуте). 2. *тільки недок*. Пас. до **розчиня́ти**[1].

РОЗЧИНЯ́ТИСЯ[2], -я́ється, *недок*., **РОЗЧИНИ́ТИСЯ**, -чи́ниться, *док*. 1. Утворювати однорідну суміш у сполученні з рідиною або іншою речовиною. 2. *перен*. Ставати непомітним у чому-небудь, зникати. // *перен*. Зливатися з ким-, чим-небудь, стаючи його частиною. 3. *тільки недок*. Пас. до **розчиня́ти**[2].

РОЗЧИ́СЛИТИ *див*. **розчисля́ти**.

РОЗЧИСЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок*., **РОЗЧИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док*., *перех*., *розм*. Розраховувати, розподіляти згідно з підрахунком, обчисленням. // Підрахувавши, підводити підсумок.

РОЗЧИ́СТИТИ *див*. **розчища́ти**.

РОЗЧИ́СТИТИСЯ *див*. **розчища́тися**.

РОЗЧИ́СТКА, -и, *ж*. Дія за знач. **розчи́стити**, **розчища́ти**.

РОЗЧИЩА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **розчища́ти**.

РОЗЧИЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок*., **РОЗЧИ́СТИТИ**, -и́щу, -и́стиш, *док*., *перех*. 1. Очищати, звільняти що-небудь від чогось непотрібного, зайвого і т. ін., що захаращує, засмічує його. // Прибирати, згрібати і т. ін. що-небудь звідкись, звільняючи місце, простір. ** **Розчища́ти ліс** – вирубувати дерева, проріджуючи ліс. 2. Звільняти (місце, прохід і т. ін.) від кого-, чого-небудь. // *перен*. Усувати соціальні, економічні і т. ін. причини, перешкоди для розвитку чого-небудь. 3. Прочищаючи, розширяти, вирівнювати що-небудь.

РОЗЧИЩА́ТИСЯ, -а́ється, *недок*., **РОЗЧИ́СТИТИСЯ**, -иться, *док*. 1. Очищатися, звільнятися від чогось непотрібного, зайвого і т. ін., що захаращує, засмічує. 2. *тільки недок*. Пас. до **розчища́ти**.

РОЗЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчи́стити**. // **розчи́щено**, *безос. присудк. сл*.

РОЗЧИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **розчи́щений**.

РОЗЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **розчи́стити**, **розчища́ти**.

РОЗЧІ́МХАНИЙ, -а, -е, *діал*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчі́мхати**.

РОЗЧІ́МХАТИ, -аю, -аєш, *док*., *перех*., *діал*. Розколоти, розсікти.

РОЗЧІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчепи́ти**.

РОЗЧІ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розчіплювання, призначений для цього.

РОЗЧІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розчі́плювати**.

РОЗЧІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **розчі́плювати**.

РОЗЧІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **РОЗЧІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок*., **РОЗЧЕПИ́ТИ**, -чеплю́, -че́пиш; *мн*. розче́плять; *док*., *перех*. 1. Відчіплювати одну річ від іншої; роз'єднувати, розтискати що-небудь зчеплене, стиснуте. 2. *фіз*. Розкладати атомне ядро на складові (протони, нейтрони) внаслідок ядерної реакції розщеплення.

РОЗЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **РОЗЧІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок*., **РОЗЧЕПИ́ТИСЯ**, -чеплю́ся, -че́пишся; *мн*. розче́пляться; *док*. 1. Роз'єднуватися, розтискатися (про що-небудь зчеплене, стиснуте). // Роз'єднуючи зчеплені руки, відходити один від одного. 2. *перен*., *розм*. Переставати спілкуватися з тим, хто надокучає, заважає кому-небудь.

РОЗЧІ́ПЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **розчі́плювати**.

РОЗЧІПЛЯ́ТИ *див*. **розчі́плювати**.

РОЗЧІПЛЯ́ТИСЯ *див*. **розчі́плюватися**.

РОЗЧІПНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна розчіплювати.

РОЗЧІ́ПЧАНИЙ *див*. **розчі́пчений**.

РОЗЧІ́ПЧЕНИЙ, **РОЗЧІ́ПЧАНИЙ**, -а, -е, *розм*. Без очіпка, з непокритою головою.

РÓЗЧІС, -чо́су, *ч*., *розм*. Місце на тілі, пошкоджене, роздряпане чесанням, іноді натерте грубою тканиною.

РОЗЧІ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчеса́ти**.

РОЗЧІ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розчі́сувати**.

РОЗЧІ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЧЕСА́ТИ**, -ешу́, -е́шеш, *док.*, *перех.* 1. Переділяти волосся на пасма, проводячи чим-небудь (перев. гребінцем) по всій його довжині. 2. *тільки док.*, *перен.*, *фам.* Завдати кому-небудь поразки, побити когось.

РОЗЧІ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗЧЕСА́ТИСЯ**, -ешу́ся, -е́шешся, *док.* 1. Розділяти своє волосся на пасма, проводячи чим-небудь (перев. гребінцем) по всій його довжині. 2. *тільки недок.* Пас. до **розчі́сувати**.

РОЗЧЛЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчленува́ти**. // **розчлено́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЧЛЕНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан розчленованого.

РОЗЧЛЕНО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна розчленувати.

РОЗЧЛЕНО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розчлено́вувати**.

РОЗЧЛЕНО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЧЛЕНУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Розділяти що-небудь суцільне, єдине на окремі частини. // *перен.* Розбивати на основні складові елементи.

РОЗЧЛЕНО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗЧЛЕНУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Розділятися на окремі частини (про що-небудь суцільне, єдине). 2. *тільки недок.* Пас. до **розчлено́вувати**.

РОЗЧЛЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розчленува́ти**, **розчлено́вувати**.

РОЗЧЛЕНУВА́ТИ *див.* **розчлено́вувати**.

РОЗЧЛЕНУВА́ТИСЯ *див.* **розчлено́вуватися**.

РОЗЧО́ВГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Почати довго ходити, весь час човгаючи ногами.

РОЗЧО́ВПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Зрозуміти, збагнути що-небудь. // Побачити, роздивитися кого-, що-небудь.

РОЗЧО́ЛИНА, -и, *ж.*, *зах.* Гора, вкрита смугою лісу, з яким межує поле чи пасовисько.

РОЗЧОЛО́ПАТИ *див.* **розшоло́пати**.

РОЗЧУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчу́лити**. 2. *у знач. прикм.* Приємно схвильований, зворушений. // Який виражає схвильованість, зворушеність. // Сповнений схвильованості, зворушеності.

РОЗЧУ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розчу́лений** 2.

РОЗЧУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Почуття, стан приємної схвильованості, зворушеності.

РОЗЧУ́ЛЕНО. Присл. до **розчу́лений** 2.

РОЗЧУ́ЛИТИ *див.* **розчу́лювати**.

РОЗЧУ́ЛИТИСЯ *див.* **розчу́люватися**.

РОЗЧУ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **РОЗЧУ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Викликати в кого-небудь приємне почуття схвильованості, зворушеності. // Сповнювати хвилюванням, зворушенням.

РОЗЧУ́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **РОЗЧУ́ЛИТИСЯ**, -люся, -лишся, *док.* Ставати приємно схвильованим, зворушеним.

РОЗЧУ́МАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Розібрати, зрозуміти.

РОЗЧУ́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і без додатка*. Добре, ясно почути, розібрати те, що говорять. // Відчути, уловити іронію, сарказм у чому-небудь.

РО́ЗЧУХ, -у, *ч.* Розчухане місце (на тілі).

РОЗЧУ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчу́хати** 1. // **розчу́хано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗЧУ́ХАТИ *див.* **розчу́хувати**.

РОЗЧУ́ХАТИСЯ *див.* **розчу́хуватися**.

РОЗЧУ́ХРАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розчухра́ти**. 2. *у знач. прикм.*, *розм.* Розкуйовджений, сплутаний і т. ін. (про волосся). // З розкуйовдженим, сплутаним і т. ін. волоссям. 3. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Розбитий, розтрощений.

РОЗЧУХРА́ТИ *див.* **розчу́хрувати**.

РОЗЧУ́ХРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЧУХРА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Розкуйовдити, сплутати і т. ін. (волосся). 2. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Розбити, розтрощити кого-, що-небудь. 3. *спец.* Очищати, розчісуючи і розділяючи на волокна (вовну).

РОЗЧУ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розчу́хувати**.

РОЗЧУ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗЧУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Дуже чухати, роздряпуючи шкіру на тілі, обличчі. 2. *тільки док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Зрозуміти, розібрати.

РОЗЧУ́ХУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗЧУ́ХАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Дуже чухатися, роздряпуючи собі шкіру на тілі, обличчі. 2. *тільки недок.* Пас. до **розчу́хувати** 1.

РОЗШАЛЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розшаленіти**.

РОЗШАЛЕНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати шаленим, несамовитим; розбушуватися.

РОЗШАЛЕНІ́ТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.*, *рідко*. Те саме, що **розшаленіти**.

РОЗШАЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Який розбушувався. // Розлютований, лютий.

РОЗШАЛІ́ТИСЯ, -ію́ся, -іє́шся, *док.*, *діал.* Розбушуватися. // Розлютуватися.

РОЗША́РЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Розшарілий.

РОЗШАРІВНИ́Й, -а́, -е́. Який сам розшаровується.

РОЗШАРІ́ЛИЙ, -а, -е. Який розшарівся.

РОЗШАРІ́ТИСЯ, -іюся, -ієшся, *док.* Розчервонітися, стати червоним на обличчі.

РОЗША́РКАТИСЯ *див.* **розша́ркуватися**.

РОЗША́РКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розша́ркуватися**.

РОЗША́РКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **РОЗША́РКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Розкланюватися, шаркаючи ногою. 2. *перен.*, *розм.* Виявляти надмірну запобігливість перед ким-небудь. 3. *тільки док.*, *розм.* Почати надто багато, довго розкланюватися, шаркаючи ногою.

РОЗШАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розшарува́ти**.

РОЗШАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розшаро́ваний**.

РОЗШАРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна розшарувати.

РОЗШАРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розшаро́вувати**.

РОЗШАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розшаро́вувати** і **розшаро́вуватися**.

РОЗШАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗШАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Розділяти на шари (*див.* **шар**[1] 1). 2. *перен.* Ділити на соціальні верстви і т. ін.

РОЗШАРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗШАРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Розділятися на шари (*див.* **шар**[1] 1). 2. *перен.* Ділитися (про соціальні верстви і т. ін.).

РОЗША́РПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розша́рпати**. // **розша́рпано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Розірваний на частини, шматки. 3. *у знач. прикм.* Розтріпаний, обірваний. 4. *у знач. прикм.* Який став непридатним, несправним внаслідок недбалого поводження, довгого користування і т. ін. // *перен.*, *розм.* Доведений до стану повного розладу, виснаження (про здоров'я, нервову систему і т. ін.). 5. *у знач. прикм.*, *перен.* Який страждає, мучиться, терзається.

РОЗША́РПАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розша́рпаний**.

РОЗША́РПАТИ *див.* **розша́рпувати**.

РОЗША́РПАТИСЯ *див.* **розша́рпуватися**.

РОЗША́РПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗША́РПАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Різко шарпаючи, смикаючи, розривати на частини, шматки. // Убиваючи, умертвляючи, роздирати на шматки. // *перен.* Розбирати, розділяти, порушуючи цілісність чого-небудь. 2. Робити непридатним, несправним, недбало поводячись з чим-небудь, довго користуючись чимсь і т. ін. // *перен.*, *розм.* Доводити до стану повного розладу, виснаження (здоров'я, нервову систему і т. ін.). 3. *перен.* Завдавати сильних моральних страждань; мучити, терзати.

РОЗША́РПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗША́РПАТИСЯ**, -ається, *док.* 1. Ставати розтріпаним, обірваним. 2. Робитися непридатним, несправним від недбалого поводження, довгого користування і т. ін. // *перен.*, *розм.* Доходити до стану повного розладу, виснаження (про здоров'я, нервову систему і т. ін.). 3. *перен.* Морально страждати, мучитися, терзатися. 4. *тільки недок.* Пас. до **розша́рпувати**.

РОЗШАРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розшарування.

РОЗШАРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розшарува́ти**, **розшаро́вувати** і **розшарува́тися**, **розшаро́вуватися**. ** **Розшарува́ння ао́рти**, *мед.* – хвороба з високою летальністю, яка характеризується надривом внутрішньої оболонки аорти, через який кров проникає в товщу аортальної стінки. 2. *геол.* Шар породи. 3. *спец.* Почергове виконання двох або більше операцій чи функцій за допомогою суміщеного використання пристроїв. ** **Розшарува́ння па́м'яті** – розшарування елементів пам'яті з послідовними адресами у фізично різних блоках пам'яті.

РОЗШАРУВА́ТИ *див.* **розшаро́вувати**.

РОЗШАРУВА́ТИСЯ *див.* **розшаро́вуватися**.

РОЗШАХРАЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.*, *розм.* Зробитися, стати шахраєм.

РОЗШВЕ́НДЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *док.*, *розм.* Почати довго, багато швендяти.

РОЗШЕРЕ́ПА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Людина, яка ходить, розставляючи ноги.

РОЗШИ́ВА, -и, *ж.* Старовинне волзьке дерев'яне парусне судно, зазвичай плоскодонне, з гострими носом і кормою.

РОЗШИ́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко*. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розшива́ти**. 2. *у знач. прикм.* Оздоблений вишивкою; вишитий.

РОЗШИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розшива́ти**.

РОЗШИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РОЗШИ́ТИ**, -ию́, -иє́ш, *док.*, *перех.* 1. Розпорювати по шву що-небудь зшите. // *спец.* Роз'єднувати, розділяти в місцях з'єднань, скріплень. // Знімати солом'яну покрівлю. 2. Оздоблювати вишивкою; вишивати. 3. *буд.* Вирівнювати шви, місця з'єднань, скріплень.

РОЗШИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **РОЗШИ́ТИСЯ**, -иє́ться, *док.* 1. Розпорюватися по шву (про що-небудь зшите). 2. *тільки недок.* Пас. до **розшива́ти**.

РОЗШИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* 1. Бігати. 2. Тривожитися, піклуватися, турбуватися за когось, щось.

РОЗШИ́ВКА, -и, *ж.* Оздоблення, узорне шитво на чому-небудь; вишивка.

РО́ЗШИР, -у, *ч.*, *рідко*. Те саме, що **про́стір** 3.

РОЗШИ́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розши́рити**. // **розши́рено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який збільшився в розмірах. 3. *у знач. прикм.* Який зріс кількісно, в обсязі тощо.

РОЗШИ́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **розши́рити**, **розши́рювати** і **розши́ритися**, **розши́рюватися**. 2. Потовщена, збільшена частина чого-небудь. 3. *У системах обробки інформації* – процес одночасного кодування групи символів або результат цього процесу.

РО́ЗШИРЕНЬ, -рня, *ч.*, *діал.* Те саме, що **ро́зтруб** (у 3 знач.).

РОЗШИ́РИТИ *див.* **розши́рювати**.

РОЗШИ́РИТИСЯ *див.* **розши́рюватися**.

РОЗШИРНИ́Й, -а́, -е́. Який може розширити щось; який може розширитися. ** **Розширни́й цеме́нт** – цемент, що в процесі тужавіння і твердження розширюється.

РОЗШИ́РНИК, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій, інструмент для розширення чого-небудь.

РОЗШИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **розширни́й**.

РОЗШИ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який розширює, признач. для розширювання.

РОЗШИ́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розши́рювати**.

РОЗШИ́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Здатність розширюватися. 2. У програмуванні – можливість опису на мові програмування нових мовних конструкцій.

РОЗШИ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розши́рювати** і **розши́рюватися**.

РОЗШИ́РЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **РОЗШИРЯ́ТИ**, я́ю, -я́єш, *недок.*, **РОЗШИ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Робити ширшим, більшим за площею, далі відсуваючи межі чого-небудь. // Збільшувати розміри чого-небудь. 2. Сприяти зростанню чого-небудь кількісно, в обсязі і т. ін., робити повнішим, різнобічнішим; удосконалювати, додавати можливості. 3. Розповсюджувати, поширювати, посилювати дію чого-небудь.

РОЗШИ́РЮВАТИСЯ, -юється *і* **РОЗШИРЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **РОЗШИ́РИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати ширшим, більшим за площею. // Збільшуватись у своїх розмірах. 2. Зростати кількісно, в обсязі і т. ін., ставати повнішим, різнобічнішим. 3. Розповсюджуватися, поширюватися, посилюватися (про дію чого-небудь). 4. *тільки недок.* Пас. до **розши́рювати**, **розширя́ти**.

РОЗШИ́РЮВАЧ, -а, *ч.* 1. *спец.* Те саме, що **розши́рник**. // Медичний інструмент для розширення ран, природних отворів, каналів та порожнин, відтягування м'яких тканин, відтискування органів при огляді або оперативному втручанні. 2. *перен.* Той, хто розширює, робить повнішим, різнобічнішим що-небудь. 3. В обчислювальній техніці – пристрій, що дозволяє підключити до шини додаткові плати.

РОЗШИРЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **розши́рювальний**.

РОЗШИРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розширя́ти**.

РОЗШИРЯ́ТИ *див.* **розши́рювати**.

РОЗШИРЯ́ТИСЯ *див.* **розши́рюватися**.

РОЗШИ́ТИ *див.* **розшива́ти**.

РОЗШИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розши́ти**. // **розши́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Оздоблений вишивкою; вишитий.

РОЗШИ́ТИСЯ *див.* **розшива́тися**.

РОЗШИТТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що **розши́вка**.

РОЗШИФРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розшифрува́ти**. // **розшифро́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОЗШИФРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **розшифро́ваний**.

РОЗШИФРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна розшифрувати.

РОЗШИФРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **розшифро́вувати**.

РОЗШИФРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розшифро́вувати**.

РОЗШИФРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗШИФРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Розбирати, читати написане, передане шифром. // *розм.* Читати написане нерозбірливо або незрозумілою мовою. // *розм.* Розкривати зміст яких-небудь знаків. // *перен.*, *розм.* Розуміти, розгадувати смисл чогось невідомого, загадкового. // *перен.*, *розм.* Здогадуватися про що-небудь, розгадувати щось за якимись ознаками. // *перен.*, *розм.* Викривати кого-небудь.

РОЗШИФРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **РОЗШИФРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Піддаватися розшифруванню. 2. *тільки недок.* Пас. до **розшифро́вувати**.

РОЗШИФРО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Фахівець із розшифрування.

РОЗШИФРО́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **розшифро́вувач**.

РОЗШИФРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для розшифрування.

РОЗШИФРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **розшифрува́ти**, **розшифро́вувати**.

РОЗШИФРУВА́ТИ *див.* **розшифро́вувати**.

РОЗШИФРУВА́ТИСЯ *див.* **розшифро́вуватися**.

РОЗШЛІХТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розшліхтува́ти**.

РОЗШЛІХТО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до розшліхтовування. // Який признач. для розшліхтовування.

РОЗШЛІХТО́ВУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **розшліхто́вувач**.

РОЗШЛІХТО́ВУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **розшліхто́вувальник**.

РОЗШЛІХТО́ВУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **розшліхто́вувати**.

РОЗШЛІХТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **РОЗШЛІХТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *спец.* Видаляти шліхту з тканини, пряжі.

РОЗШЛІХТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **розшліхто́вувати**.

РОЗШЛІХТО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Фахівець із розшліхтовування.

РОЗШЛІХТО́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **розшліхто́вувач**.

РОЗШЛІХТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **розшліхтува́ти**, **розшліхто́вувати**.

РОЗШЛІХТУВА́ТИ *див.* **розшліхто́вувати**.

РОЗШЛІХТУВА́ТИСЯ, -ва́вся, *док.* Пас. до **розшліхтува́ти**.

РОЗШМАТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **розшматува́ти**. // **розшмато́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Рваний, дірявий.

РОЗШМАТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **розшмато́ваний**.

РОЗШМАТÓВУВАТИ, -ую, -уєш, недок., РОЗШМАТУВÁТИ, -ýю, -ýєш, док., перех. З силою розривати на частини, шматки. // Убиваючи, умертвляючи, роздирати на шматки. // Вибухом розносити на частини. // Робити рваним, дірявим. // перен. Розбирати, розділяти, порушуючи цілісність чого-небудь. // Уживається як лайлива погроза.

РОЗШМАТÓВУВАТИСЯ, -ується, недок., РОЗШМАТУВÁТИСЯ, -ýється, док. 1. Розриватися на частини, шматки. // Ставати рваним, дірявим. 2. тільки недок. Пас. до розшматóвувати.

РОЗШМАТУВÁННЯ, -я, с. Дія за знач. розшматувáти, розшматóвувати.

РОЗШМАТУВÁТИ див. розшматóвувати.

РОЗШМАТУВÁТИСЯ див. розшматóвуватися.

РОЗШМОРГНУ́ТИ див. розшмóргувати.

РОЗШМОРГНУ́ТИСЯ див. розшмóргуватися.

РОЗШМÓРГУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. розшмóргувати.

РОЗШМÓРГУВАТИ, -ую, -уєш, недок., РОЗШМОРГНУ́ТИ, -нý, -нéш, док., перех. Розв'язувати, розпускати зав'язку, петлю, вузол і т. ін. // Розв'язуючи, розкривати що-небудь.

РОЗШМÓРГУВАТИСЯ, -ується, недок., РОЗШМÓРГНУТИСЯ, -неться, док. 1. Розв'язуватися, розпускатися (про зав'язку, петлю, вузол і т. ін.). 2. тільки недок. Пас. до розшмóргувати.

РОЗШНУРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розшнурувáти. // розшнурóвано, безос. присудк. сл.

РОЗШНУРÓВУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. розшнурóвувати.

РОЗШНУРÓВУВАТИ, -ую, -уєш, недок., РОЗШНУРУВÁТИ, -ýю, -ýєш, док., перех. Розпускати, розв'язувати шнурок, тасьму і т. ін. або стягнене, зав'язане ними.

РОЗШНУРÓВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, недок., РОЗШНУРУВÁТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, док. 1. Розв'язуватися, розпускатися (про шнурки, тасьму і т. ін. або про щось стягнене, зав'язане ними). 2. Розв'язувати, розпускати на собі шнурівку. 3. тільки недок. Пас. до розшнурóвувати.

РОЗШНУРУВÁННЯ, -я, с. Дія за знач. розшнурувáти, розшнурóвувати.

РОЗШНУРУВÁТИ див. розшнурóвувати.

РОЗШНУРУВÁТИСЯ див. розшнурóвуватися.

РОЗШОЛÓПАТИ і рідко РОЗЧОЛÓПАТИ, -аю, -аєш, док., перех. і без додатка, розм. Зрозуміти, збагнути що-небудь.

РОЗШПУРЛЯ́ТИ див. розшпýрювати.

РОЗШПУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., РОЗШПУРЛЯ́ТИ і РОЗШПУРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, док., перех., розм. Шпурляючи, кидати в різні боки, розкидати скрізь.

РОЗШПУРЯ́ТИ див. розшпýрювати.

РОЗШТОВХÁТИ див. розштóвхувати.

РОЗШТОВХНУ́ТИ, -нý, -нéш, док., перех., розм. Однокр. до розштóвхувати.

РОЗШТÓВХУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. розштóвхувати.

РОЗШТÓВХУВАТИ, -ую, -уєш, недок., РОЗШТОВХÁТИ, -áю, -áєш, док., перех., розм. 1. Штовхати, відпихати в різні боки, звільняючи собі дорогу, прохід і т. ін. 2. Смикаючи, будити.

РОЗШУГÁКАТИ, -аю, -аєш і РОЗШУГНУ́ТИ, -нý, -нéш, док., перех., розм. Розчинити навстіж, широко двері, вікно і т. ін.

РОЗШУГÁТИ, -áю, -áєш, док., перех., розм. Злякавши, примусити розлетітися, розбігтися і т. ін.; розполохати.

РОЗШУГНУ́ТИ див. розшугáкати.

РÓЗШУК, -у, ч. 1. Дія за знач. розшукáти, розшýкувати. 2. юр. Система слідчих та оперативних заходів щодо виявлення злочинця, який зник, викраденого майна і т. ін. 3. тільки одн. Відділ міліції, що займається розкриттям злочинів, запобіганням злочинності та виявленням злочинців. ** Кáрний рóзшук – те саме, що рóзшук 3.

РОЗШУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розшукáти. // розшýкано, безос. присудк. сл.

РОЗШУКÁННЯ, -я, с. Дія за знач. розшукáти, розшýкувати.

РОЗШУКÁТИ див. розшýкувати.

РОЗШУКÁТИСЯ див. розшýкуватися.

РОЗШУКНИ́Й, -á, -é. Який щось, когось розшукує, признач. для цього.

РОЗШУКÓВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до розшуку (у 1 знач.). // Який проводить розшук кого-, чого-небудь. 2. Те саме, що розвíдувальний.

РОЗШУКОВИ́К, -á, ч. Той, хто когось або щось розшукує, зайнятий розшуком.

РОЗШУ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до розшýкувати.

РОЗШУ́КУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. розшýкувати.

РОЗШУ́КУВАТИ, -ую, -уєш, недок., РОЗШУКÁТИ, -áю, -áєш, док., перех. 1. тільки недок. Робити пошуки кого-, чого-небудь. 2. Внаслідок пошуків виявляти, знаходити кого-, що-небудь.

РОЗШУ́КУВАТИСЯ, -ується, недок., РОЗШУКÁТИСЯ, -áється, док. 1. Виявлятися, знаходитися внаслідок пошуків. 2. тільки недок. Пас. до розшýкувати.

РОЗШУЛÍЧИТИ, -чу, -чиш, док., перех. і без додатка, діал. Розібрати, зрозуміти.

РОЗШУМÍТИСЯ, -млюся, -мíшся; мн. розшумля́ться; док. Почати сильно і довго шуміти. // Почати голосно кричати, лаятися і т. ін.

РОЗШУМÓВАНИЙ, -а, -е, розм. Який розшумувався.

РОЗШУМÓВАНІСТЬ, -ності, ж., розм. Стан за знач. розшумóваний.

РОЗШУМУВÁТИСЯ, -ýється, док., розм. Почати довго шумувати.

РОЗЩЕБÉНЕННЯ, -я, с., спец. Дія за знач. розщебенúти, розщебéнювати.

РОЗЩЕБЕНИ́ТИ див. розщебéнювати.

РОЗЩЕБÉНЮВАННЯ, -я, с., спец. Дія за знач. розщебéнювати.

РОЗЩЕБÉНЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., РОЗЩЕБЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, док., перех., спец. 1. Дробити, перетворювати на щебінь. 2. Заповнювати, забивати щебенем отвори, щілини і т. ін. у чому-небудь.

РОЗЩЕБЕТÁТИСЯ, -ечýся, -éчешся, док. Почати довго щебетати. // Сповнитися щебетанням.

РОЗЩÉБЕНИЙ, РОЗЩÉБНУТИЙ, -а, -е, розм., заст. Дієприкм. пас. мин. ч. до розщебнýти.

РОЗЩЕБНУ́ТИ див. розщібáти.

РОЗЩЕБНУ́ТИЙ див. розщéбений.

РОЗЩЕБНУ́ТИСЯ див. розщібáтися.

РОЗЩÉДРИТИСЯ див. розщéдрюватися.

РОЗЩÉДРЮВАТИСЯ, -юємося, -юєшся, недок., РОЗЩÉДРИТИСЯ, -рюся, -ришся, док., розм. Починати проявляти щедрість.

РОЗЩÉЛИНА див. розщíлина.

РОЗЩЕМИ́ТИ див. розщемля́ти.

РОЗЩЕМÍТИСЯ, -ми́ться, док., розм. Почати дуже щеміти.

РОЗЩÉМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розщеми́ти.

РОЗЩЕМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, недок., РОЗЩЕМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; мн. розщемля́ть; док., перех., розм. Розтискати, розводити те, чим затиснуте що-небудь.

РОЗЩÉПИНА, -и, ж., розм. Те саме, що рóзщіп.

РОЗЩЕПИ́ТИ див. розщéплювати.

РОЗЩЕПИ́ТИСЯ див. розщéплюватися.

РОЗЩÉПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розщепи́ти. // розщéплено, безос. присудк. сл.

РОЗЩÉПЛЕННЯ, -я, с. Дія за знач. розщепи́ти, розщéплювати і розщепи́тися, розщéплюватися. ** Розщéплення áкцій – збільшення кількості випущених акцій з пропорційним зниженням номінальної або оголошеної вартості кожної акції. Розщéплення нóса – вроджена наявність щілини по середній лінії спинки носа.

РОЗЩÉПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-небудь розщеплює, сприяє цьому, призначений для цього.

РОЗЩÉПЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до розщéплювати. 2. Який може бути розщепленим.

РОЗЩÉПЛЮВАНІСТЬ, -ності, ж. Властивість за знач. розщéплюваний 2.

РОЗЩÉПЛЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. розщéплювати і розщéплюватися.

РОЗЩÉПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., РОЗЩЕПИ́ТИ, -щеплю́, -щéпиш; мн. розщéплять; док., перех. 1. Розколювати, розділяти на частини (вздовж, по довжині чого-небудь). // Руйнувати, дроблячи на шматочки, частинки. // Вирізняти складові елементи. 2. Розкладати шляхом хімічної реакції. // Змушувати розпадатися на легші ядра і нуклони під дією нейтральних або заряджених частинок. 3. тільки док., діал. Розстебнути (одяг). 4. тільки док., діал. Розтулити.

РОЗЩÉПЛЮВАТИСЯ, -юється, недок., РОЗЩЕПИ́ТИСЯ, -щéпиться; мн. розщéпляться; док. 1. Розколюватися, розділятися на частини (вздовж, по довжині чого-небудь). // Руйнуватися, дроблячись на шматочки, частинки. // Ділитися на складові елементи. // перен. Відриватися один від одного. 2. Розкладатися внаслідок хімічної реакції. // Розпадатися на легші ядра і нуклони під дією нейтральних або заряджених частинок. 3. тільки недок. Пас. до розщéплювати 1, 2.

РОЗЩÉПЛЮВАЧ, -а, ч.: ** Розщéплювач фаз – асинхронна або синхронна електрична машина з однофазною статорною обмоткою, підключеною до джерела живлення.

РОЗЩИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до розщипáти. // розщи́пано, безос. присудк. сл.

РОЗЩИПÁТИ див. розщи́пувати.

РОЗЩИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, недок., РОЗЩИПÁТИ, -áю, -áєш, док., перех. 1. Щипками розривати, розділяти на частини що-небудь. 2. Щипаючи, розсмикувати на волокна.

РОЗЩІБÁТИ, -áю, -áєш і рідко РОЗЩÍБУВАТИ, -ую, -уєш, недок., РОЗЩІБНУ́ТИ, -щібнý, -щíбнеш і рідко РОЗЩЕБНУ́ТИ, -щебнý, -щéбнеш, док., перех., розм., заст. Розстібати.

РОЗЩІБÁТИСЯ, -áюся, -áєшся і рідко РОЗЩÍБУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, недок., РОЗЩІБНУ́ТИСЯ, -щібнýся, -щíбнешся і рідко РОЗЩЕБНУ́ТИСЯ, -щебнýся, -щéбнешся, док., розм., заст. Розстібатися.

РОЗЩÍБНЕНИЙ, РОЗЩÍБНУТИЙ, -а, -е, розм., заст. Дієприкм. пас. мин. ч. до розщібнýти.

РОЗЩІБНУ́ТИ див. розщібáти.

РОЗЩІБНУ́ТИЙ див. розщíбнений.

РОЗЩІБНУ́ТИСЯ див. розщібáтися.

РОЗЩÍБУВАННЯ, -я, с. Дія за знач. розщíбувати.

РОЗЩÍБУВАТИ див. розщібáти.

РОЗЩÍБУВАТИСЯ див. розщібáтися.

РОЗЩÍЛЕННЯ, -я, с. Утворення щілин у чомусь.

РОЗЩÍЛИНА, РОЗЩÉЛИНА, -и, ж., рідко. 1. Те саме, що ущéлина. 2. Велика тріщина, щілина в чому-небудь.

РОЗЩÍЛИНКА, -и, ж., рідко. Зменш. до розщíлина.

РÓЗЩІП, -щепу, ч. Розщеплене, розрізане місце (вздовж, по довжині чого-небудь).

РОЗ'Ю́ШЕНИЙ[1], -а, -е, розм. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до роз'ю́шити[1]. 2. у знач. прикм. Лютий, злий.

РОЗ'Ю́ШЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до роз'ю́шити[2]. // у знач. прикм.

РОЗ'Ю́ШЕНИЙ[3], -а, -е, діал. Який роз'юшився (див. роз'ю́шитися[2]).

РОЗ'Ю́ШИТИ[1], роз'ю́шу, роз'ю́шиш, док., перех., розм. Розлютувати, розізлити кого-небудь.

РОЗ'Ю́ШИТИ[2] див. роз'ю́шувати.

РОЗ'Ю́ШИТИСЯ[1], роз'ю́шуся, роз'ю́шишся, док., розм. Розлютуватися, розізлитися.

РОЗ'Ю́ШИТИСЯ[2], -юшиться, док., діал. Розмокнути, стати грузьким (про ґрунт, дорогу і т. ін.).

РОЗ'Ю́ШУВАТИ, -ую, -уєш, недок., РОЗ'Ю́ШИТИ, роз'ю́шу, роз'ю́шиш, док., перех. Розбивати до крові (зазвичай ніс, обличчя); розквашувати.

РОЗ'Я́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до роз'я́рити. 2. у знач. прикм. Який роз'ярився, став дуже злим, лютим. // Який виражає роз'ярення. Роз'ярений погляд. // перен. Шалений, бурхливий (про явища природи).

РОЗ'Я́РЕНІСТЬ, -ності, ж. Стан за знач. роз'я́рений 2.

РОЗ'Я́РЕННЯ, -я, с. Дія і стан за знач. роз'я́рити, роз'яря́ти і роз'я́ритися, роз'ярятися.

РОЗ'Я́РЕНО. Присл. до роз'я́рений 2.

РОЗ'Я́РИТИ див. роз'яря́ти.

РОЗ'Я́РИТИСЯ див. роз'ярятися.

РОЗ'Я́РІЛИЙ, -а, -е. Те саме, що роз'я́рений 2.

РОЗ'ЯРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, недок., РОЗ'Я́РИТИ, -рю, -риш, док., перех. Розлютовувати, дуже злити кого-небудь.

РОЗ'ЯРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, недок., РОЗ'Я́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, док. Розлютовуватися, ставати дуже злим.

РОЗ'Я́СНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до роз'ясни́ти. // роз'я́снено, безос. присудк. сл.

РОЗ'Я́СНЕННЯ, -я, с. 1. Дія за знач. роз'ясни́ти, роз'ясня́ти, роз'я́снювати. 2. Те, що вносить ясність у що-небудь, сприяє з'ясуванню чогось.

РОЗ'ЯСНИ́ТИ див. роз'ясня́ти.

РОЗ'ЯСНИ́ТИСЯ див. роз'ясня́тися.

РОЗ'Я́СНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить або має на меті роз'яснення чого-небудь.

РОЗ'Я́СНЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. роз'я́снювати.

РОЗ'Я́СНЮВАТИ див. роз'ясня́ти.

РОЗ'Я́СНЮВАТИСЯ див. роз'ясня́тися.

РОЗ'ЯСНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш і РОЗ'Я́СНЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., РОЗ'ЯСНИ́ТИ, -ясню́, -я́сниш, док., перех. 1. Робити що-небудь ясним, зрозумілим; пояснювати. // Вносити ясність у що-небудь, сприяти з'ясуванню чогось. 2. діал. Освітлювати.

РОЗ'ЯСНЯ́ТИСЯ, -я́ється і РОЗ'Я́СНЮВАТИСЯ, -юється, недок., РОЗ'ЯСНИ́ТИСЯ, -и́ться, док. 1. Ставати ясним, зрозумілим; з'ясовуватися. 2. діал. Світлішати, ставати ясним. // перен. Ставати веселішим, привітнішим (зазвичай про обличчя). 3. тільки недок. Пас. до роз'ясня́ти, роз'я́снювати 1.

РОЗ'Я́ТРЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до роз'я́трити. 2. у знач. прикм. Який став болючим від подразнення, доторкання. // у знач. прикм. Стривожений, схвильований. 3. у знач. прикм. Підсилений, загострений чим-небудь (про почуття, бажання і т. ін.). 4. у знач. прикм. Сильно роздратований. // Який виражає сильне роздратування.

РОЗ'Я́ТРЕННЯ, -я, с. 1. Дія і стан за знач. роз'я́трити, роз'я́трювати і роз'я́тритися, роз'я́трюватися. 2. Стан сильного роздратування.

РОЗ'Я́ТРЕНО. Присл. до роз'я́трений 2 – 4.

РОЗ'Я́ТРИТИ див. роз'я́трювати.

РОЗ'Я́ТРИТИСЯ див. роз'я́трюватися.

РОЗ'Я́ТРЮВАННЯ, -я, с. Дія за знач. роз'я́трювати і роз'я́трюватися.

РОЗ'Я́ТРЮВАТИ, -юю, -юєш, недок., РОЗ'Я́ТРИТИ, -ятрю, -ятриш, док., перех. 1. Спричиняти, викликати у чому-небудь запалення, біль, подразнення чимсь. Роз'ятрювати рану. 2. перен. Необережними словами, діями змушувати знову відчувати, переживати щось гнітюче, неприємне. // Тривожити, хвилювати (душу і т. ін.). 3. перен. Підсилювати, загострювати чимсь яке-небудь почуття, бажання і т. ін. 4. перен., розм. Сильно роздратовувати кого-небудь.

РОЗ'Я́ТРЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, недок., РОЗ'Я́ТРИТИСЯ, -ятрюся, -ятришся, док. 1. Ставати запаленим, болючим від подразнення, доторкання. 2. перен. Підсилюватися, загострюватися (про почуття, бажання і т. ін.). 3. перен. Опинятись у стані сильного роздратування. 4. тільки недок. Пас. до роз'я́трювати.

РОЇ́ВНЯ, -і, ж. Обтягнутий тканиною кошик, куди збирають бджолиний рій для пересадження в інший вулик.

РОЇ́ННЯ, -я, с. Дія за знач. роїтися. ** Роїння бджіл – форма розмноження і розселення медоносних та інших бджіл.

РОЇ́СТИЙ, -а, -е. Багатий на рої (див. рій[1] 1, 2); який часто роїться.

РОЇ́ТИ, рою́, рої́ш, недок., перех. 1. Збирати, об'єднувати в рій (див. рій[1]). 2. перен. Виконувати у великій кількості, масово, безперервно, сильно.

РОЇ́ТИСЯ, роїться, недок. 1. Скупчуватися навколо матки, утворюючи рій; виділятися в новий рій (про бджіл і подібних до них комах). // перен. Збиратися групами, купками; купчитися (про людей). // перен. Бути або з'являтись у великій кількості. 2. Літати, повзати, скупчуючись роєм (про бджіл і подібних до них комах). // Кружляти в повітрі (про сніжинки, порошинки і т. ін.). 3. перен. Безперервно з'являтися, виникати одне за одним (про думки, почуття і т. ін.).

РОЙОВИ́Й[1], -á, -é. Прикм. до рій[1] 1. // В якому міститься рій. Ройовий вулик.

РОЙОВИ́Й[2], -á, -é. Стос. до рою (див. рій[2]). // у знач. ім. ройовий, -вóго, ч. Командир відділення (рою).

РОЙОВИ́К, -á, ч. Те саме, що мáточка 1.

РОЙОВИ́ЦЯ, -і, ж., рідко. Те саме, що роїння.

РОЙО́К, -йка́, *ч.* Зменш. до рій[1] 1.

РОК, -у, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **рок-н-ро́л** (у 1 знач.). 2. Стиль популярної музики, що характеризується чітким ритмом, застосуванням електромузичних і ударних інструментів.

РОКАБІ́ЛІ, *незм. і невідм., ж.* Народна пісня, що виконується в ритмі року – поєднання рок-н-ролу і кантрі-енд-вестерну.

РОКА́ДА, -и, *ж.* Дорога у прифронтовій смузі, паралельна лінії фронту.

РОКА́ДНИЙ, -а, -е. Паралельний лінії фронту.

РОКА́ЙЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рока́йль**.

РОКА́ЙЛЬ, *невідм., ж.* Архітектурний орнамент стилю рококо, що імітує природне з'єднання уламків скель, раковин, гротів і диких рослин.

РОКА́ЙЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рока́йль**.

РОКА́ЙЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рока́йльний**.

РОКА́Л, -у, *ч.* Клейка плівка різних кольорів, з якої виготовляються літери, тексти або візерунки для нанесення на скло, пластик тощо.

РОКАМБО́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Старовинна гра в карти. 2. Багаторічна трав'яниста рослина родини лілійних.

РОКА́МИ, *присл.* Див. **рік** 7.

РОК-АНСА́МБЛЬ, -ю, *ч.* Група співаків і музикантів, що виконують музику в стилі рок-н-ролу.

РОК-ГРУ́ПА, -и, *ж.* Те саме, що **рок-анса́мбль**.

РО́КЕР[1], -а, *ч.* 1. Учасник молодіжної групи, яка влаштовує нічні гонки на мотоциклах. 2. Виконавець музичних творів у стилі рок. 3. Палкий прихильник року та його виконавців.

РО́КЕР[2], -а, *ч. тех.* Кулачок у розподільному валу двигуна автомобіля.

РОК-ЗІ́РКА, -и, *ж.* Знаменитість у сфері рок-музики.

РОКИ́ТА, -и, *ж.* Народна назва деяких видів верби, вербових кущів.

РОКИ́ТИНА, -и, *ж.* Окреме дерево рокити.

РОКИ́ТНИК, -а, *ч.* Чагарникова рослина родини бобових, яка має трироздільні листки й жовті, червоні чи білі квіточки.

РОКИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **роки́та**.

РОКИ́ТЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **роки́товий**.

РОКІВЩИ́НА, -и, *ж.*, **РОКОВЕ́**, -вого, *с.*, *іст.* Щорічний збір із парафіян для священика.

РОКІРО́ВАНИЙ, -а, -е, *шах.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **рокірува́ти**.

РОКІРО́ВКА, -и, *ж.* 1. Шаховий хід, котрим туру переміщують впритул до короля, який ще не рухався з місця, а короля переносять через туру й ставлять поряд. 2. *перен.* Перегрупування сил з метою зміцнення позиції (у спорті, у воєнних діях). 3. *перен.* Перестановка, заміна одного іншим.

РОКІРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **рокіро́вка**. 2. *шах.* Дія за знач. **рокірува́ти**.

РОКІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех. і без додатка, шахи.* Те саме, що **рокірува́тися**.

РОКІРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* У шаховій грі – робити рокіровку.

РО́КІТ, -коту, *ч.* 1. Розкотисті звуки, що зливаються в монотонне звучання. // Шум моря, річки, хвиль. // Монотонний, глухий, приглушений гуркіт працюючих машин, механізмів і т. ін. *Рокіт мотора.* // Звуки оркестру, музичних інструментів. // Низьке звучання голосу або приглушений шум багатьох голосів. 2. Мелодійні переливчасті звуки.

РОКІТЛИ́ВИЙ, *рідко* **РОКОТЛИ́ВИЙ**, -а, -е. 1. Який розкотисто звучить, гуркоче. 2. Який утворює рокіт, рокоче.

РОК-МУ́ЗИКА, -и, *ж.* Те саме, що **рок-н-ро́л** (у 2 знач.).

РОК-МУЗИКА́НТ, -а, *ч.* Автор, виконавець рок-музики.

РОК-Н-РО́Л, -у, *ч.* 1. Динамічний парний танець американського походження, що характеризується хореографічними підтримками; музика до цього танцю. 2. Стиль джазової музики, який поширився на початку 50-х рр., походить від негритянського музичного мистецтва та сільського американського фольклору і який створив основу поп-музики.

РОКО́ВАНИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рокува́ти**. // **роко́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Неминучий, невідворотний; фатальний. // Визначений наперед долею. // Який виражає покірність долі.

РОКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **роко́ваний** 2.

РОКОВЕ́ *див.* **роківщи́на**.

РОКОВИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який буває раз на рік; щорічний.

РОКОВИ́НИ, -ви́н, *мн.* Календарна дата, коли закінчується ще один рік від початку якої-небудь події; святкування цієї події. // Закінчення повного року від початку якої-небудь події. // День народження, іменини.

РОКОКО́, *невідм., с.* 1. Архітектурний і декоративний стиль 18 ст., який виник у Франції; відзначався вишуканою складністю форм і вигадливим орнаментом. 2. Стиль європейської музики, якому властиві камерність та мініатюрність форми, багатство мелізматики та ін.

РОК-О́ПЕРА, -и, *ж.* Музично-сценічний твір оперного характеру, що використовує сучасні ритми рок-музики.

РОКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рокота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

РОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *рідко* **РОКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Утворювати розкотисті монотонні звуки, рокіт. ** **Рокота́ти сла́ву** *кому* – прославляти, оспівувати кого-небудь. 2. Лунати, звучати (про рокітливі звуки). // *безос.* 3. Говорити, співати, сміятися низьким, розкотистим голосом.

РОКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **рокоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

РОКОТІ́ТИ *див.* **рокота́ти**.

РОКОТЛИ́ВИЙ *див.* **рокітли́вий**.

РО́КОШ, -у, *ч.*, *іст.* Конституційне право магнатів і шляхти у Речі Посполитій до кінця 18 ст. бунтувати, збиратися в бойові загони і підіймати повстання у разі незгоди з указами короля та постановами сейму.

РОКСОЛА́НИ, -ів, *мн.* Група кочових сарматських племен, які населяли Північне Причорномор'я з 2 ст. до н. е. до 4 ст. н. е. Вели боротьбу проти Херсонеса, Римської імперії.

РОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка, поет.* Те саме, що **прирікáти** 1.

РОКФО́Р, -у, *ч.* Сорт гострого сиру з овечого молока.

РОЛ, *ч.*, *тех.* 1. *род.* -а. Вал, коток, циліндр, що обертається. 2. *род.* -у. Сувій циліндричної форми з листів або суцільної стрічки якого-небудь матеріалу. 3. *род.* -а. Машина для розмелювання волокнистих матеріалів у виробництві паперу та картону. 4. *род.* -а, *фін.* Спосіб страхування ризику втрат за допомогою відновлення строкової операції або ряду послідовних контрактів, коли після закриття однієї позиції відкривається нова.

РОЛА́НИК, -а, *ч.*, *зах.* Ремез.

РОЛЕ́ВИЙ, -а, -е, *тех.* Те саме, що **рольови́й**.

РО́ЛЕР, -а, *ч.* 1. Те саме, що **самока́т** 2. 2. Машина для скручування чайного листу.

РО́ЛИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **рол.** 2. Невелике металеве коліщатко (в ніжках меблів, рояля і т. ін.) для зручності пересування. 3. Фарфоровий ізолятор у вигляді котушки для закріплення на стіні, стелі і т. ін. електричного дроту. 4. *тільки мн.* Ковзани на коліщатках. 5. *кіно.* Котушка з кінострічкою. 6. Короткометражний фільм.

РО́ЛИКИ, -ів, *мн.* Див. **ро́лик** 4.

РОЛИКОБІ́ЖЕЦЬ, -жця, *ч.* Той, хто бігає на роликах, займається роликовим спортом.

РОЛИКОБІ́ЖКА, -и. Жін. до **роликобі́жець**.

РОЛИКОБІ́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до катання на роликах.

РО́ЛИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ро́лик**. // Який складається з роликів, діє за їхньою допомогою.

РОЛИКОДРО́М, -у, *ч.* Спеціально обладнане місце для проведення занять і змагань на роликових ковзанах, лижах.

РОЛИКОПІДШИ́ПНИК, -а, *ч.*, *спец.* Підшипник кочення з циліндричними, конічними та бочкоподібними роликами.

РОЛИКОПІДШИ́ПНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **роликопідшипник**.

РО́ЛКЕР, -а, *ч.* Судно для перевезення вантажів з горизонтальним (безкрановим) способом навантаження і розвантаження; ро-ро (у 2 знач.).

РОЛ-О́ВЕР *див.* **роло́вер**.

РОЛО́ВЕР, **РОЛ-О́ВЕР**, -а, *ч.*, *фін.* 1. Продовження терміну кредиту з погашенням його та одночасним наданням нового кредиту. 2. Переведення грошових сум з однієї форми інвестицій в іншу.

РОЛ-О́ВЕРНИЙ *див.* **роло́верний**.

РОЛО́ВЕРНИЙ, **РОЛ-О́ВЕРНИЙ**, -а, -е. Прикм. до **роло́вер.** ** **Роло́верна іпоте́ка** – іпотечний кредит з плаваючою ставкою або періодичним рефінансуванням. **Роло́верний креди́т** – середньо- та довгострокові міжнародні фінансові кредити з плаваючою процентною ставкою.

РОЛ-ТРЕ́ЙЛЕР, -а, *ч.* Трейлер для транспортування вантажів на ролкері.

РОЛЬ, -і, *ж.* 1. Художній образ, втілюваний актором на сцені, у кінофільмі і т. ін. // *перен.* Нещирий, роблений спосіб поведінки, дії. 2. Повний текст однієї дійової особи в п'єсі. 3. Яка-небудь робота, якесь заняття, певний вияв себе в чому-небудь. // Становище, стан, обумовлені певними обставинами. 4. Вплив кого-, чого-небудь на щось, чия-небудь участь у чомусь. 5. *псих.* Форма поведінки людини в тій чи ін. ситуації на виробництві, в системі суспільних або міжособових відносин. 6. *перен.* Ступінь участі, міра впливу, значення в чомусь. *Відігравати роль.* ** **Бра́ти роль** *кого* – бути ким-небудь, виконувати чиїсь обов'язки.

РОЛЬГА́НГ, -а, *ч.* Пристрій для переміщення вантажів; роликовий транспортер.

РОЛЬГА́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рольга́нг**.

РО́ЛЬКА, -и, *ж.*, *зневажл.* Те саме, що **роль** 1 – 3.

РО́ЛЬНА, -ої, *ж.* Те саме, що **ро́льня**.

РО́ЛЬНИЙ, -а, -е. *тех.* Прикм. до **рол** 2. // Зробл. у вигляді листів або суцільної стрічки, що скручується у сувій.

РО́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який обслуговує рол (у 3 знач.) і керує процесом розмелювання волокнистих матеріалів.

РО́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **ро́льник**.

РО́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення на паперовій фабриці, де встановлено рол (у 3 знач.).

РОЛЬОВИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Прикм. до **рол**.

РОЛЯ́, -і, *ж.*, *діал.* Рілля.

РО́ЛЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Роль.

РОМ, *ч.* 1. *род.* -у. Міцний напій із соку, що перебродив, або з патоки тростинного цукру. 2. *род.* -а, *етн.*, *літ.* Циган.

РОМА́Н[1], -у, *ч.* 1. Великий за розміром і складний за побудовою прозовий твір художньої літератури, в якому широко охоплено життєві події, глибоко розкривається історія формування характерів багатьох персонажів і т. ін. 2. *розм.* Любовні стосунки, зв'язки між чоловіком і жінкою. *Крутити роман.*

РОМА́Н[2], -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **роме́н**.

РОМАН-ЕПОПЕ́Я, рома́ну-епопе́ї, *ч.* Роман, в якому зображаються значні історичні події або події, що тривають протягом великого проміжку часу.

РОМАНЕ́СКА, -и, *ж.* 1. Італійський народний та-нець. 2. Поширений у країнах Зах. Європи у 17 – 18 ст. інструментальний танцювальний варіаційний цикл п'єс, а також арій і пісень з інструментальним супроводом.

РОМА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **рома́н**[1].

РОМАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *рідко.* Пестл. до **рома́н**[2].

РОМАНЕШИ́Т, -у, *ч.* Друга назва мінералів – псиломелану і криптомелану.

РОМА́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **ром** 2.

РОМАНІ́, *невідм., ж.* Мова циган.

РОМАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Дія і стан за знач. **романізува́ти** і **романізува́тися**.

РОМАНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *лінгв.* Слово чи мовний зворот, запозичені з романських мов або створені за зразком слів чи зворотів романських мов.

РОМАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *іст.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **романізува́ти**. // **романізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

РОМАНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **романізува́ти**.

РОМАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.*, *іст.* Примушувати кого-небудь засвоювати мову, культуру, звичаї і т. ін. Стародавнього Риму.

РОМАНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док. іст.* 1. Засвоювати мову, культуру, звичаї і т. ін. Стародавнього Риму. 2. *тільки недок.* Пас. до **романізува́ти**.

РОМАНІ́СТ[1], -а, *ч.* Письменник, який створює романи (*див.* **рома́н**[1] 1); автор романів.

РОМАНІ́СТ[2], -а, *ч.* 1. Фахівець із романської філології. 2. Фахівець із римського права.

РОМАНІ́СТИКА[1], -и, *ж.* Мистецтво писати, створювати романи (*див.* **рома́н**[1] 1).

РОМАНІ́СТИКА[2], -и, *ж.* Наука про мову, літературу, культуру романських народів; романська філологія.

РОМАНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до романістики.

РОМАНІ́СТКА[1], -и. Жін. до **романі́ст**[1].

РОМАНІ́СТКА[2], -и. Жін. до **романі́ст**[2].

РОМАНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **романі́ст**.

РОМАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рома́н**[1].

РОМАНІ́ЧНО, *присл.* Як у романі (*див.* **рома́н**[1]).

РОМА́НКА, -и. Жін. до **рома́нин**.

РОМА́ННИЙ, -а, -е, *літ.* Прикм. до **рома́н**[1] 1.

РОМА́НС, -у, *ч.* 1. Невеликий словесно-музичний твір, перев. ліричного змісту, для голосу з музичним супроводом (фортепіано, гітари, арфи і т. ін.). // В інструментальній музиці – невелика п'єса наспівного мелодійного характеру. 2. Невеликий ліричний, перев. інтимного характеру вірш, покладений на музику. 3. *діал.* Роман (*див.* **рома́н**[1] 2).

РОМАНСЕ́РО, *невідм., ч.* В іспанській літературі – збірка ліричних поезій. *Циганський романсеро.*

РОМА́НСИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **рома́нс**.

РОМАНСИ́СТ, -а, *ч.*, *рідко.* Той, хто створює або виконує романси.

РОМА́НСНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **рома́нсовий**.

РОМА́НСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рома́нс** 1, 2.

РОМА́НСОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **рома́нсовий**.

РОМАНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **залиця́тися**.

РОМА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Який виник на основі давньоримської культури або тісно пов'язаний з цією культурою. // Який належав Стародавньому Риму. ** **Рома́нська гру́па наро́дів** – народи, які розмовляють романськими мовами. **Рома́нський стиль** – стиль у західноєвропейському мистецтві раннього феодалізму 10 – 13 ст., пов'язаний з давньоримською культурою. **Рома́нські мо́ви** – група споріднених мов, що входять до індоєвропейської сім'ї мов: французька, іспанська, італійська, португальська, румунська та ін. 2. Пов'язаний з вивченням культури і мови народів, що живуть у Південній та Південно-Західній Європі. *Романська філологія.*

РОМАНТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **романтизува́ти**.

РОМАНТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Напрям у європейській літературі й мистецтві, який виник наприкінці 18 – на початку 19 ст.; його представники боролися проти канонів класицизму, висували на перший план інтереси особи та почуття і використовували у своїй творчості історичні та народно-поетичні теми. 2. Художній метод літератури й мистецтва, пройнятий оптимізмом і прагненням показати в яскравих образах високе призначення людини. 3. Умонастрій, який характеризується ідеалізацією дійсності, мрійливою споглядальністю.

РОМАНТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **романтизува́ти**. // *у знач. прикм.*

РОМАНТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **романтизува́ти**.

РОМАНТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Уявляти, зображати кого-, що-небудь романтично, ідеалізовано.

РОМАНТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **романтизува́ти**.

РОМА́НТИК, -а, *ч.* 1. Послідовник романтизму (у 1, 2 знач.). 2. Романтично настроєна людина, схильна до мрійності, до ідеалізації дійсності.

РОМА́НТИКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **романти́зм** 2, 3. 2. Незвичайність, казковість чого-небудь, що викликає до себе емоційне, піднесене ставлення з боку людини. // Героїка, піднесення (боротьби, праці і т. ін.). 3. *збірн.*, *рідко.* Романтичні твори літератури й мистецтва.

РОМАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до романтизму (у 1, 2 знач.). 2. Схильний до романтизму (у 3 знач.), власт. романтикові (у 2 знач.); мрійний, емоцій-

но-піднесений. 3. Який приваблює, захоплює своєю незвичайністю, таємничістю, казковістю і т. ін. // Сповнений героїки, піднесення (про боротьбу, працю і т. ін.). // З фантазією, не строгий (про одяг і т. ін.). 4. *перен.* Який має характер любовних стосунків.

РОМАНТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **романти́чний** 1 – 3.

РОМАНТИ́ЧНО, *присл.* 1. Присл. до **романти́чний** 1 – 3. 2. *у знач. присудк. сл.* Про наявність у чому-небудь романтики (у 2 знач.).

РОМА́Н-ХРО́НІКА, рома́ну-хро́ніки, *ч.* Роман, в якому описуються події з посиланням на справжні документи епохи, що зображається.

РОМАНЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Гідравлічна в'яжуча речовина.

РОМА́ШКА, -и, *ж.* Трав'яниста рослина родини складноцвітих з дуже розгалуженими стеблами й суцвіттями-кошиками, що складаються з білих пелюсток і жовтого осердеку. // *у знач. збірн.* // Квітка цієї рослини. ** **Ліка́рська рома́шка** – найпоширеніший вид цієї рослини; квіткові кошики її мають лікувальні властивості і використовуються в медицині як протизапальний, жовчогінний, послаблюючий, протиспастичний засіб; рум'янок.

РОМА́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рома́шка**. *Ромашковий цвіт.* // Укритий, зарослий ромашками. // Зробл. з квітів ромашки. *Ромашковий вінок.* // Виготь із висушених квітів ромашки.

РОМБ, -а, *ч.* 1. Паралелограм з рівними сторонами і непрямими кутами. 2. Який-небудь предмет або якась фігура такої форми. 3. Знак розрізнення командирів і політпрацівників вищого командного складу Радянської армії до введення погонів, який мав форму рівностороннього паралелограма.

РОМБИ́К, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ромб**.

РОМБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ромб** 1. // Який має форму ромба, складається з ромбів.

РОМБІ́ЧНО, *присл.* У вигляді ромба, як ромб (у 1 знач.).

РОМБОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ромбоподі́бний**.

РО́МБОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ромб**.

РО́МБОВИКИ́, -ів, *мн.* Родина рослиноїдних клопів.

РОМБОДОДЕКА́ЕДР, -а, *ч.* Проста форма кубічної кристалографічної системи, обмежена дванадцятьма гранями, що мають форму ромбів.

РОМБО́ЕДР, -а, *ч.* Шестигранник з гранями у вигляді рівних ромбів.

РОМБОЕДРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ромбо́едр**.

РОМБО́ЇД, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **паралелогра́м**.

РОМБОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має форму ромбоїда, складається з ромбоїдів.

РОМБО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ромбо́їд**. // Який має форму ромбоїда, складається з ромбоїдів.

РОМБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ромба, у формі ромба. ** **Ромбоподі́бний мо́зок**, *анат.* – відділ головного мозку, що складається з довгастого та заднього мозку.

РОМБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ромбоподі́бний**.

РОМБУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ромбоподі́бний**.

РОМБУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ромбува́тий**.

РОМЕ́Н, -у, *ч.* 1. Народна назва ромашки. 2. Багаторічна рослина-бур'ян родини складноцвітих з гіллястим стеблом і жовтими квітками.

РОМЕ́Н-САЛА́Т, -у, *ч.* Різновид салату з довгими листками і нещільними головками.

РО́МНІ-МАРШ, -у, *ч.* Порода скороспілих м'ясововнових овець.

РОМНЯ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* Запашна ромашка.

РО́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ром** 1. // Пригот. з ромом. *Ромові бабки.*

РОМО́К, -мка́, *ч.* Пестл. до **ром** 1.

РОМПА́С, -а, *ч.*, *зах.* Подвійна підошва.

РОМПАСО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **ромпа́с** *Ромпасові чоботи.*

РО́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ром** 2. // Власт. ромам. *Ромський фольклор.*

РО́МУЛ, -а, *ч.* Легендарний засновник м. Рим і перший цар Стародавнього Риму.

РОМШТЕ́КС, -а, *ч.* Овальний шматок відбитої та засмаженої яловичини.

РОНГАЛІ́Т, -у, *ч.* Безбарвна сіль – дводовний адукт формальдегіду і гідрогеносіркоксиліту натрію; енергійний відновник при фарбуванні тканин.

РОНГАЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ронгалі́т**.

РОНД, -у, *ч.*, *заст.* Збруя.

РОНДЕ́ЛЬ, -я, *ч.* Старовинна французька віршова форма з обов'язковим повторенням у строфі тих самих рядків у певному порядку; віршований твір, написаний у такій формі.

РОНДЕ́НЬЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **малаге́нья**.

РОНДИ́НО, *невідм.*, *с.*, *муз.* Невелика п'єса, написана у формі рондо.

РОНДО́, *невідм.*, *с.* 1. Віршова форма, що так само, як і рондель, має тематичні повтори, але утворюються вони іншим способом; віршований твір, написаний у такій формі. 2. Закруглений з різкими потовщеннями рукописний, а також друкований шрифт. 3. Перо з широким тупим кінцем для такого письма. 4. *перен.* Що-небудь кругле, круглої форми.

РО́НДО, *невідм.*, *с.* Музична форма, для якої характерне кількаразове повторення основної музичної теми, що чергується з побічними; музичний твір, написаний у такій формі. // Музична фраза, в якій певний розділ (рефрен) повторюється багато разів, чергуючись з епізодами різного змісту.

РО́НДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ро́ндо**.

РОНДО́НЬЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **фанда́нго**.

РО́НДО-СОНА́ТА, -и, *ж.* Музична форма, в якій поєднуються ознаки рондо та сонатної форми.

РО́НДО-СОНА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до рондо-сонати. ** **Ро́ндо-сона́тна фо́рма** – побудова музичного твору, яка має експозицію і репризу та не менше трьох проведень головного розділу в основній тональності.

РО́НЖА, -і, *ж.* Лісовий птах, що живе в Середній і Північній Європі та Сибіру; різновид сойки.

РОНИ́ТИ, роню́, ро́ниш *і рідко* **РОНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.* 1. Позбуватися чого-небудь, втрачати, губити щось (листя, цвіт, зерна і т. ін.). // Давати можливість упасти чому-небудь, що відокремилося, відірвалося, кидати щось зверху вниз. // *перен.* Вселяти в кого-небудь якесь почуття, думки, надії і т. ін. ** **Дух рони́ти** *за ким* – дуже переживати, турбуватися за кого-небудь. **Рони́ти (роня́ти) сльо́зи (сльозу́)**, *нар.-поет.* – плакати. 2. *перен.* Вимовляти, говорити скупо, нехотя (слова). 3. *рідко.* Випускати мимоволі, несподівано з рук, не втримувати чого-небудь у руках. // Давати чому-небудь можливість випасти, вивалитися; розгублювати щось. 4. *перен.*, *рідко.* Принижувати, применшувати що-небудь.

РОНІДА́ЗА, -и, *ж.*, *фарм.* Лікарський засіб, що його застосовують при рубцях, контрактурах і тугорухливостях суглобів після запальних процесів та травм, ранах, що довго не загоюються та ін.

РОНЯ́ТИ *див.* **рони́ти**.

РОП, -а, *ч.* Одиниця довжини в англійській системі мір (6,069 м).

РОПА́, -и́, *ж.* 1. Соляний розчин високої концентрації. 2. Насичена солями вода солоних озер. 3. *спец.* Розчин солей для різних технічних потреб. 4. *зах.* Нафта. 5. *діал.* Сукровиця. 6. *діал.* Піт.

РОПА́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ропа́**.

РО́ПАВКА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Ропуха. 2. Жаба.

РОПА́К, -а́, *ч.* Різновид торосистих утворень морського льоду у вигляді крижини, що стоїть ребром на порівняно рівній льодяній поверхні.

РО́ПИЩЕ, -а, *с.*, *зах.* Місцина, де під землею є нафта.

РОПЛЯ́НИЙ, -а́, -е́, *діал.* Змочений розсолом.

РО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ропа́**. // Який являє собою ропу (у 2 знач.). // *спец.* Який містить у собі ропу (у 3 знач.).

РО́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *фізіол.* Випустити вітри.

РОПТА́ТИ, ропчу́, ро́пчеш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що **ре́мствувати**. 2. Те саме, що **дзюрча́ти** 1.

РОПУ́ХА, -и, *ж.* Безхвоста земноводна тварина з горбкуватою слизовою шкірою; живе в тінистих сирих місцях, знищує шкідників рослин.

РОПУХА́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ропуха.

РОПУХА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Товстий, схожий на ропуху.

РОП'Я́НИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **ропа́**.

РО́РЕР, -а, *ч.* Хвороба тварин; те саме, що **свистя́ча заду́ха**.

РО-РО́. *невідм.* 1. *прикм.* Пристосоване для перевезення автомобілів та іншої колісної техніки судно, завантаження й розвантаження якого здійснюється крізь носові, кормові чи бортові ворота. 2. *с.* Те саме, що **ро́лкер**.

РОС, -а, *ч.*, *іст.* Назва східно-слов'янських племен у візантійських і арабських авторів.

РОСА́, -и́, *ж.* Краплі води, що осідають на поверхні ґрунту, рослин та інших предметів, коли з ними стикається охолоджений приземний шар повітря. // Мокра від таких крапель трава. // Пора доби, коли осідають такі краплі. // Краплі будь-якої рідини, що осідають на чому-небудь, покривають щось. ** **Борошни́ста роса́** – назва хвороби рослин, за якої на листях і стеблах з'являється білий наліт, що нагадує борошно. **То́чка роси́** – температура, при якій повітря досягає стану насичення водяною парою при незмінному тиску.

РОСИ́НА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **роси́нка**.

РОСИ́НКА, -и, *ж.* 1. Крапля роси. // Крапля якої-небудь рідини. *Росинки сліз.* 2. *перен.* Дуже мало, трохи чого-небудь. *Росинка тривоги.*

РОСИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **роси́нка**.

РОСИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Густо вкритий росою. 2. Який супроводжується випаданням рясної роси. 3. Насичений росою; такий, що буває, коли випадає роса. 4. Стос. до роси.

РОСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовті призматичні кристали.

РОСИ́ТИ, рошу́, ро́сиш, *недок.* 1. *неперех.*, *безос.* Випадати росі. 2. *неперех.* Падати рясними краплями, накрапати (про дощ). 3. *перех.* Поливати струменем, змочувати краплями якої-небудь рідини. // Насичувати ґрунт вологою або якоюсь рідиною.

РОСИ́ТИСЯ, роси́ться, *недок.* 1. Покриватися росою. 2. Падати рясними краплями (про росу). 3. Поливатися струменем, змочуватися краплями якоїнебудь рідини. ** [І] **не роси́вся** – нічого не їв, не пив.

РОСИ́ЦЯ, -і, *ж.* Зменш. до **роса́**.

РОСИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *бот.* Трав'яниста болотна комахоїдна рослина родини росичкових. 2. *діал.* Зменш. до **роса́**.

РОСИ́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **роси́чка**.

РОСИ́ЧКОВІ, -их, *мн.* Родина багаторічних болотних комахоїдних рослин.

РОСІ́ВНИЦЯ, -і, *ж.*, *кул.*, *зах.* Кулінарна страва.

РОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **росі́яни** і Росія. // У назвах тварин і рослин. // Створений росіянами, у Росії. // Власт. росіянам, такий, як у росіян. // *у знач. ім.* **росі́йська**, -кої, *ж.* Російська мова.

РОСІ́ЙСЬКО-ІНОРО́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* У Російській імперії: стос. до великоросів (росіян) та інородців – українців, білорусів, поляків, вірменів та ін.

РОСІЙСЬКОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який розмовляє, пише російською мовою. 2. Який створюється, видається російською мовою. 3. Який населений людьми, що розмовляють російською мовою.

РОСІ́ЙЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Російські народність, мова, дух.

РОСІ́Л, -со́лу, *ч.* 1. *рідко.* Те саме, що **розсі́л** 1. 2. *діал.* Бульйон.

РОСІ́Н, -а, *ч.*, *зах.* Росіянин.

РОСІ́ЯНИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **росія́нин**, -а, *ч.*; **росія́нка**, -и, *ж.*). Східнослов'янський народ; основне населення Росії, представлене і в інших країнах; представники цього народу.

РОСІ́ЯНИН *див.* **росі́яни**.

РОСІЯНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **русизм**.

РОСІЯ́НКА *див.* **росі́яни**.

РОСКА́ЛЬ, -і, *ж.*, *заст.* Бездоріжжя.

РОСКОЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; червоно- або зелено-бурі лищакові лусочки.

РОСЛА́ВИЙ, **РОСЛЯ́ВИЙ**, -а, -е, *розм.* Те саме, що **ро́слий**.

РО́СЛИЙ, -а, -е. 1. Високий на зріст (про людину). // Великий (перев. про коня). 2. Який виріс до значної висоти (про рослину).

РОСЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Організм, який живиться неорганічними речовинами повітря й ґрунту, є однією з форм існування живої матерії на Землі та разом із тваринними організмами належить до живої природи. *Красильні рослини. Спорові рослини.* 2. *діал.* Рослинність (у 1 знач.).

РОСЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **росли́на** 1.

РОСЛИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **росли́на**. // Який складається з рослин. // У якому наявні рештки рослин. // Який добувається, вигот. з рослин, рослин. ** **Росли́нний орна́мент (моти́в, узо́р)** – орнамент, мотив, узор, що зображає рослину, рослини. ** **Росли́нне угрупо́вання** – сукупність рослин, що зростають спільно на одній ділянці земної поверхні і перебувають у тісній взаємодії як між собою, так і з умовами фізико-географічного середовища. **Росли́нний світ** – один із підрозділів живої природи, що його утворюють рослини. 2. Який живе, гніздиться на рослині, рослинах. 3. Пов'язаний з ростом рослини, рослин. ** **Росли́нне життя́; росли́нне існува́ння** – життя без духовних інтересів.

РОСЛИ́ННИК, -а, *ч.* Фахівець із рослинництва.

РОСЛИ́ННИЦТВО, -а, *с.* 1. Вирощування культурних сільськогосподарських рослин; відповідна галузь сільського господарства. 2. Наука про розведення рослин.

РОСЛИ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до рослинництва і рослинності (у 1 знач.).

РОСЛИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Сукупність рослин, рослинний покрив якої-небудь місцевості. 2. *розм.* Волосся на обличчі й тілі людини.

РОСЛИНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про вирощування рослин.

РОСЛИНОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Який живиться рослинами або їхнім соком.

РОСЛИНОЇ́ДНІ, -их, *мн.* Рід тварин, риб, комах, що живляться рослинами або їхнім соком.

РОСЛИНОЇ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **рослиноїдний**.

РОСЛИНОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить рослини.

РОСЛИНОПІДЖИ́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з підживленням рослин.

РОСЛИНОПІДЖИ́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя типу просапного культиватора з пристосуванням для внесення в ґрунт сухих і рідких добрив.

РО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **ро́слий**.

РОСЛЯ́ВИЙ *див.* **росла́вий**.

РО́СНИЙ, -а, -е, *діал.* Росяний.

РОСОМА́ХА, -и, *ж.* Хижий звір родини куницевих з густою, довгою і грубою шерстю перев. каштаново-бурого забарвлення. // Хутро цього звіра.

РОСОМА́ШАЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **росома́ха**. // Зробл. з хутра росомахи.

РОСОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кількості роси, що випала.

РО́СОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **роса́**.

РО́СТБІФ, -а, *ч.* Шматок яловичини, вирізаний з хребтової частини туші і дуже засмажений.

РО́СТВЕРК, -а, *ч.*, *спец.* Нижня частина фундаменту споруди.

РО́СТВЕРКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ро́стверк**.

РО́СТЕР, -а, *ч.* Електроприлад для приготування гарячих бутербродів.

РОСТЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, різновид берилу, який містить значну кількість домішків лужних елементів.

РОСТИ́, -ту́, -те́ш; *мин. ч.* ріс, росла́, росло́; *недок.* 1. Ставати більшим на зріст, довшим, вищим, збільшуватися внаслідок життєвого процесу (про людину, тварину, рослину і т. ін.). // Ставати старшим, дорослішим, розвиватися (про дитя). // *яким.* Стаючи старшим, набувати певних рис характеру, поведінки і т. ін. // Жити певним чином у дитячі та юнацькі роки. 2. Збільшуватися якісно, в розмірах, обсязі, кількості. // *з чого.* Виникати, з'являтися, поступово збільшуючись у кількості. // Ставати сильнішим; дужчати, міцніти (перев. про почуття). // Посилюватися, ставати гучнішим, голоснішим (про звук, голос і т. ін.). // Поширюватися, розноситися (про чутки, славу і т. ін.). // *перен.* Ставати добре видним, ніби збільшуючись у розмірах (із наближенням до кого-, чого-небудь, поліпшенням видимості і т.

ін.). 3. *перен.* Ставати вищим у культурному, моральному і т. ін. відношенні; вдосконалювати, розширювати свої знання, досвід. 4. Мати поширення в якій-небудь місцевості, зоні, на певних ґрунтах і т. ін. (про рослини). // Виростати (перев. про волосся).

РОСТИ́НА, -и, *ж.*, *заст.* Рослина.

РОСТИ́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **рости́на**.

РОСТИ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Рослинний. ** **Рости́нне життя́** – те саме, що **Росли́нне життя́** (*див.* **росли́нний**).

РОСТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Рослинність.

РОСТИ́ТИ, рощу́, рости́ш, *недок.*, *перех.* 1. Вирощувати, розводити що-небудь. 2. Ходити за кимнебудь, доглядати когось, турбуючись про здоров'я, виховання, розвиток, харчування і т. ін. // Сприяти вдосконаленню, розвиткові кого-, чогонебудь. // *який.* Розвивати в комусь які-небудь риси характеру, поведінки і т. ін. 3. *перен.* Безперервно збільшувати кількість, обсяг, розмір і т. ін. // Посилювати, зміцнювати що-небудь.

РОСТИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Пас. до **рости́ти**.

РОСТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **росто́к**. ** **Росткова му́ха** – муха, личинки якої живляться насінням, що проростає, сходами рослин і т. ін.

РОСТО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Мешканець м. Ростов.

РОСТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ріст** 1. ** **Ростови́й гормо́н** – те саме, що **соматотропі́н**. 2. Який сприяє росту рослин.

РОСТОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Який швидко росте.

РОСТО́ВКА, -и, *ж.* Мешканка м. Ростов.

РОСТО́К, -тка́, *ч.* 1. Пестл. до **ріст** 2. 2. Стебло рослини на самому початку його розвитку із зерна, бульби або від кореня. // Відрізок гілки з бруньками для посадки; черешок. 3. *тільки мн.*, *чого, перен.* Перші прояви чого-небудь.

РОСТОМІ́Р, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для вимірювання зросту людини.

РОСТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **росто́к** 2, 3.

РОСТР, -а, *ч.*, *іст.* Таран у вигляді голови якоїнебудь тварини на носовій частині давньоримського військового судна.

РО́СТРА, -и, *ж.* 1. *іст.* Трибуна на площі Стародавнього Риму, прикрашена носами кораблів, захоплених у ворогів. 2. *архіт.* Прикраса колон у вигляді носової частини давньоримського військового судна. 3. *мн.*, *мор.* Настили, перев. ґратчасті, над палубою судна для розміщення шлюпок і зберігання запасного рангоуту.

РОСТРА́Д, -а, *ч.* 1. *архіт.* Прикраса у вигляді носової частини давнього судна. 2. *іст.* Трибуна на форумі Стародавнього Риму, прикрашена носами кораблів, захоплених у ворога.

РОСТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *архіт.* Прикм. до **ро́стра** 2. ** **Ростра́льна коло́на** – колона з рострами (у 2 знач.). 2. *біол.* Який стосується дзьоба. // Який має відношення до голови або передньої частини тіла.

РО́СТРИ, -ів, *мн.* 1. Сукупність запасних рангоутних дерев на парусному судні. 2. Частина палуби середньої надбудови у вигляді платформи, на якій розміщують шлюпки.

РОСТУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Сорт льону, насіння якого вилущується саме.

РОСТУ́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **рости́**.

РОСТЬ, -і, *ж.*, *заст.* Рослинність.

РОСТЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який швидко росте.

РО́СЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **роса́**. // Вкритий росою. // Який супроводжується випаданням роси. // Насичений росою; який буває під час випадання роси. // Який здійснюється, відбувається під час випадання роси.

РОСЯНИ́СТИЙ, -а, -е, *поет.*, *рідко.* Те саме, що **ро́сяний**.

РО́СЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ро́сяний**.

РОСЯ́НКА, -и, *ж.* Багаторічна трав'яниста болотна комахоїдна рослина родини росянкових; росичка.

РОСЯНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **роси́нка**. // *у знач. ім.* **росянко́ві**, -вих, *мн.* Родина багаторічних комахоїдних рослин.

РО́СЯНО. Присл. до **ро́сяний**. // *у знач. присудк. сл.* Мокро від роси.

РОТ, -а, *ч.* 1. Порожнина між верхньою і нижньою щелепами з отвором у нижній частині обличчя. // Обрис і розріз губ. // Дзьоб, паща, писок і т. ін. у тварин. ** **Диви́тися в рот** – з цікавістю слухати кого-небудь. **З пі́ною в ро́ті** – у великому гніві, зі злістю. **З ро́та ве́рне** *що* – що-небудь дуже неприємне для споживання. **Роззявля́ти рот**: а) починати промовляти, говорити; б) (*на кого*) починати лаяти кого-небудь, кричати на когось; в) захоплено або здивовано слухати чи дивитися на кого-, що-небудь, забуваючи про все інше; г) бути неуважним. 2. *перен.*, *розм.* Кожна окрема людина (при розподілі витрат, харчових запасів і т. ін.); їдець. // Член сім'ї, утриманець, який харчується разом з іншими її членами. ** **Зайви́й рот** – про того, хто обтяжує.

РО́ТА, -и, *ж.* Військовий підрозділ, що входить до складу батальйону. // *перен.*, *кого.* Про велику кількість людей.

РОТАВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Рід вірусів, які викликають гострі гастроентерити людини і тварин.

РОТАКСА́Н, -у, *ч.* Хімічна сполука.

РОТАМЕ́ТР, -а, *ч.* 1. *спец.* Витратомір постійного перепаду тиску. 2. Прилад, яким вимірюють лінійні розміри деталей машин і механізмів.

РОТАМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ротаметрії.

РОТАМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання лінійних розмірів деталей машин і механізмів.

РОТА́НГ, -а, *ч.* Ліанова тропічна пальма, гнучкі, тонкі стебла якої ідуть на виготовлення меблів, кошиків і т. ін.

РОТА́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рота́нг**.

РОТА́НЬ, -я́, *ч.* Риба ряду окунеподібних.

РОТАПРИ́НТ, -а, *ч.* Малоформатна друкарська машина, робота якої ґрунтується на принципі офсетного друку.

РОТАПРИ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ротапри́нт**.

РОТА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який має великий рот (у 1 знач.); з великим ротом. 2. *перен.* Крикливий, галасливий.

РОТА́ТОР, -а, *ч.* 1. Будь-яка обертова система. 2. Малоформатний апарат для виготовлення копій текстового матеріалу, схем тощо; застосовується головним чином для розмноження службової документації, рефератів і т. ін.

РОТА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рота́тор**.

РОТАЦИ́ЗМ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Гаркавість, нечіткість у вимові звука "р". 2. Чергування приголосних, що полягає в переході зубних "з", "с", "л" у сонорний "р".

РОТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з обертанням, зумовлений ним. // *спец.* Заснований на принципі обертання окремих деталей. ** **Ротаці́йна маши́на** – друкарська машина, друкувальний пристрій якої складається з двох обертових циліндрів.

РОТАЦІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який працює на ротаційній машині.

РОТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Обертання, круговий рух. 2. Послідовне поступове переміщення елементів якоїнебудь структури з місця на місце, членів якогонебудь колективу з посади на посаду. 3. *спец.* Те саме, що **Ротаці́йна маши́на** (*див.* **ротаці́йний**). 4. Період часу, протягом якого відбувається повна зміна сільськогосподарських культур на певній земельній ділянці згідно з сівозміною. 5. Оновлення якого-небудь повноважного органу.

РОТВЕ́ЙЛЕР, -а, *ч.* Порода собак з короткою чорною шерстю з іржаво-червоними підпалинами, яка використовується для караульної та пошукової служби.

РОТЕНФЮ́РЕР, -а, *ч.* Звання в СС у фашистській Німеччині; відповідає званню унтер-офіцера.

РО́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **рот** 1.

РО́ТИКИ, -ів, *мн.* Рід одно- чи багаторічних трав'янистих декоративних рослин родини ранникових з квітками різноманітних кольорів, зібраними в китиці.

РОТИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **рот**.

РО́ТМІСТР, -а, *ч.* У дореволюційній російській кавалерії та жандармерії, а також в деяких ін. європейських країнах – офіцерський чин, що відповідав чинові капітана в піхоті та інших військах; офіцер у такому чині.

РО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ро́та**. // *у знач. ім.* **ро́тний**, -ного, *ч.*, *розм.* Командир роти.

РОТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **рот** 1. ** **Ротова́ порожни́на** – частина рота, обмежена спереду і з боків губами та щоками; верхньою її стінкою є тверде і м'яке піднебіння, а нижньою – дно порожнини рота. **Ротова́ части́на гло́тки** – середня частина глотки, розміщена між рівнями твердого піднебіння та верхнього краю надгортанника.

РОТОГЛО́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **ротова́ части́на гло́тки**.

РОТОГЛО́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ротогло́тка**.

РОТОГРАВЮ́РА, -и, *ж.* Глибокий друк на ротаційних машинах.

РОТО́К, -тка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **рот** 1.

РОТО́НДА, -и, *ж.* 1. Кругла або напівкругла в плані споруда (будинок, павільйон, зал), зазвичай увінчана банею і оточена розташованими вздовж стін колонами. 2. *заст.* Верхній жіночий теплий одяг без рукавів у вигляді довгої накидки.

РОТО́НИ, -ів, *мн.* Короткохвильові елементарні збудження (квазічастинки) у рідкому гелії.

РОТОНО́ГИЙ, -а, -е: ** **Ротоно́гі ракоподі́бні** – ряд безхребетних підкласу вищих ракоподібних, деякі з яких їстівні.

РОТОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **ротоно́гий**.

РО́ТОР, -а, *ч.* 1. *спец.* Обертова частина машин, за допомогою якої енергія одного виду перетворюється в енергію іншого виду. 2. Гвинт вертольота. 3. *мат.* Вектор, який характеризує обертовий рух у даній точці векторного поля.

РО́ТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ро́тор**.

РОТОФО́ТО, *невідм.*, *с.* Фотонабірна машина з програмним керуванням.

РО́ТСЕ, *невідм.*, *мн.* Народ в Замбії.

РО́ТТА, -и, *ж.*, *муз.* Середньовічне позначення струнних щипкових (рідше смичкових) музичних інструментів типу ліри.

РОТТЕРДА́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Роттердам.

РОТЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **рот** 1.

РОУЛАНДИ́Т, -у, *ч.* Різновид таленіту, що містить до 1,63% Флуору.

РОФЕОЦИТО́З, -у, *ч.* Процес всмоктування клітиною субмікроскопічних часток та макромолекул з оточуючого середовища.

РО́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **свиня́** 1.

РО́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ро́хкати** і звуки, утворювані цією дією.

РО́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати характерні звуки "рох-рох-рох" (про свиней). // *перен.*, *розм.* Видавати звуки, що нагадують рохкання (про людей).

РО́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ро́хкати**.

РОХРЕМА́ТИКА, -и, *ж.* Вивчення процесів руху матеріалів від початкового джерела до кінцевого споживача.

РОЧИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Який буває раз у рік; річний.

РОЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **рік** 2.

РО́ШЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Росяний.

РОШТЕ́ЙН, -а, *ч.* Сплав сульфідів міді, нікелю чи кобальту з сульфідом заліза, який є проміжним продуктом, що його одержують при виплавці руд або концентратів цих та ін. кольорових металів.

РО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **рости́ти**.

РО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рости́ти**.

РО́ЩИНА *див.* **ро́зчина**.

РОЯЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Прихильність до королівської влади.

РОЯЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник роялізму.

РОЯЛІ́СТКА, -и. Жін. до **рояліст**.

РОЯЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **роялі́зм** і **рояліст**.

РО́ЯЛТІ, *невідм.*, *с.*, *фін.* Компенсація, яка виплачується протягом обумовленого терміну за використання авторських патентних прав, природних ресурсів і т. ін.

РОЯ́ЛЬ, -я, *ч.* Струнний ударно-клавішний музичний інструмент з горизонтально розташованими струнами й корпусом крилоподібної форми; різновид фортеп'яно.

РОЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **роя́ль**. // Признач. для виготовлення струн рояля.

РТУ́ТИТИ, -чу, -тиш, *недок.* 1. Обробляти метали ртуттю. 2. Обробляти насіння ртутними препаратами. 3. Обробляти руки розчином сулеми перед хірургічною операцією.

РТУ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ртуть**. // Який містить ртуть. ** **Рту́тні ру́ди** – природні мінеральні утворення, з яких технологічно можливо і доцільно вилучати ртуть. // Який діє за допомогою ртуті. *Ртутні лампи.* // Вигот. із ртуті, зі ртуттю. 2. *перен.* Подібний чим-небудь (кольором, вагою, рухливістю і т. ін.) до ртуті.

РТУ́ТНО-КВА́РЦОВИЙ, -а, -е: ** **Рту́тно-ква́рцова ла́мпа** – лампа ультрафіолетового випромінювання.

РТУТЬ, -і, *ж.* Проста речовина хімічного елемента Меркурію – рідкий важкий сріблястий рухливий метал; застосовують як рідкий катод при електролізі, для наповнення приладів, газорозрядних ламп, у синтезах тощо; її пара і розчинні сполуки – надзвичайно отруйні.

РТУТЬОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить ртуть.

РТУТЬОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ртутьовмі́сний**.

РТУТЬОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Ртутьоргані́чні сполу́ки** – металоорганічні сполуки, в молекулах яких атом ртуті безпосередньо зв'язаний з атомом вуглецю.

РУАНДІ́ЄЦЬ *див.* **руанді́йці**.

РУАНДІ́ЙКА *див.* **руанді́йці**.

РУАНДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **руанді́йці** та Руанда.

РУАНДІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **руанді́єць**, -йця, *ч.*; **руанді́йка**, -и, *ж.*). Основне населення Руанди.

РУБ, -а, *ч.*, *розм.* 1. Вузький край, кромка чогонебудь; ребро. 2. *рідко.* Шов на тканині; рубець. ** **[І] ру́ба сухо́го не зоста́лося** *на кому* – хтось зовсім змок.

РУ́БА, *присл.* Вертикально, ребром, на вузький край. ** **Пита́ння сто́їть ру́ба** – про те, що набуває надзвичайної гостроти, важливості для когонебудь. **Сказа́ти (запита́ти) ру́ба** – висловитися у стверджувальній чи питальній формі категорично, з усією рішучістю. **Става́ти ру́ба**: а) застрявати в горлі; б) втрачати рухливість, гнучкість, переставати згинатися.

РУБА́Б *див.* **рубо́б**.

РУБАЇ́, *невідм.*, *с.* Жанр перської поезії; чотиривірш із закінченою думкою, де римуються перший, другий і четвертий рядки.

РУБАЇ́СТ, -а, *ч.* Письменник, який пише рубаї.

РУБА́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Дроворуб.

РУБА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Дроворуб.

РУБА́КА, -и, *ч.*, *розм.* Хоробра, відважна людина, яка майстерно володіє холодною зброєю.

РУБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для рубання.

РУБА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Поліно, цурпалок.

РУ́БАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **руба́ти**. 2. *у знач. прикм.* Одержаний унаслідок рубання, подрібнення гострим знаряддям; дрібний, порубаний. 3. *у знач. прикм.* Зроблений, нанесений зброєю, яка рубає. // Який має багато таких ран. 4. *у знач. прикм.*, *рідко.* Те саме, що **рубле́ний** 2. 5. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Уривчастий і різкий, без плавних переходів у звучанні.

РУБАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **руба́ти** 1 – 3 і **руба́тися** 1.

РУБАНИ́СЬКО, -а, *с.*, *зах.* Місцина в лісі, де вирубано дерева.

РУ́БАНКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Колода. 2. Сорт дрібнолистого тютюну.

РУБА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **руба́нок**.

РУБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **руба́ти** 1 – 4, 6, 7.

РУБА́НОК, -нка, *ч.* Теслярський інструмент для ручного стругання деревини.

РУБАНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **рубну́ти**.

РУБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Розсікати, розділяти на частини, ударяючи чим-небудь гострим з розмаху. // Робити різкий помах, енергійний рух рукою, ніби розсікаючи повітря. // Довбаючи чим-небудь гострим, робити отвір, виїмку, зарубку і т. ін. // Ударяючи чимсь гострим, роздрібнювати, трощити що-небудь. // *перен.*, *розм.* Різко, чітко вимовляти (слова, фрази). 2. Бити, розтинати холодною зброєю (ша-

шкою, шаблею і т. ін.). 3. Підсікаючи, валити на землю, відокремлювати від основи, кореня. // Відсікати, відрубувати, стинати, ударяючи чим-небудь гострим. *Рубати під корінь.* 4. Відколюючи шматки від суцільного пласта, видобувати (вугілля, руду і т. ін.). 5. *перен., розм.* Говорити, висловлюватися про кого-, що-небудь або діяти стосовно до когось дуже різко, категорично. ** **Рубáти з плечá** – говорити, діяти різко, категорично. 6. *спец.* Будувати, ставити яку-небудь споруду з колод, дерева. 7. *перен., розм.* Їсти багато, з апетитом. 8. *перен., розм.* Іти швидко, енергійно, ступаючи чітко, твердо.

РУБÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.* 1. Битися, воювати холодною зброєю (шашкою, шаблею і т. ін.). 2. Пас. до **рубáти** 1 – 4, 6.

РУБÁТКА, -и, *ж., діал.* Сорочка з грубої тканини.

РУБÁТО, *незм. і невідм., муз.* Ритмічно вільне виконання без точного дотримування тривалості нот. // Відхилення від основного темпу музичної п'єси для досягнення художньої виразності.

РУБÁЧ, -á, *ч.* 1. Той, хто рубає ліс, дерева; лісоруб. 2. Робітник, що займається рубанням, подрібненням чого-небудь.

РУБАЯ́Т, -у, *ч.* Збірка рубаї.

РУБЕАНОВОДЕ́НЬ, -дню, *ч.* Червоно-оранжеві кристали; із катіонами низки металів утворює нерозчинні забарвлені сполуки.

РУБЕАНОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рубеанововóдень.**

РУБЕЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, червоного кольору; різновид турмаліну.

РУБЕ́ЛЬ, -бля́, *ч.* 1. Вузька дерев'яна дошка з ручкою і поперечними зарубками для качання білизни. 2. Довга жердина, яку кладуть зверху на віз із сіном, снопами й притягують за кінці вірьовкою так, щоб утримати вантаж.

РУБЕО́З, -у, *ч.:* ** **Діабетíчний рубеóз**, *мед.* – почервоніння шкіри в ділянці вилиць та підборіддя у хворих цукровим діабетом.

РУБЕРО́ЙД, -у, *ч.* Рулонний покрівельний та ізоляційний матеріал з картону, просоченого легкоплавким нафтовим бітумом і вкритого шаром тугоплавкого нафтового бітуму.

РУБЕРО́ЙДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **руберóйд.**

РУБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* 1. Продовгувата заглибина, подряпина, складка на поверхні чого-небудь. 2. Слід на шкірі у вигляді невеликої складки від рани, що загоїлася, від побоїв (ременем, батогом і т. ін.); шрам. // Спайка, шрам на внутрішніх органах на місці операційного шва, виразки, що загоїлися, зарубцювалися. 3. Те саме, що **крáйка** 1. 4. Шов, що утворюється при зшиванні краю одного куска тканини, шкіри з краєм іншого; підрублений край чого-небудь. // Загладжена, запрасована складка на одязі. ** **До [остáннього] рубця́** – зовсім, остаточно, вкрай. **Не залишилося ні (й) рубця́ сухóго** *на кому* – хтось зовсім, наскрізь промок. **Рубéць** *на* **рубці́** – про дуже старий, латаний одяг. 5. Перший, найбільший відділ шлунка жуйних тварин. // Їжа, приготовлена з цього відділу шлунка.

РУБИ́ЛО, -а, *с.* Знаряддя праці первісної людини з каменя мигдалеподібної форми, потовщеного й заокругленого в основі, з загостренням на кінці.

РУБИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Ручний пристрій для вмикання, вимикання та перемикання електричного струму.

РУБИ́ТИ, рублю́, ру́биш; *мн.* ру́блять; *недок., перех.* Підшивати, заломивши край (тканини); підрублювати.

РУБІВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Рід вірусів родини тогавірусів, що містять рибонуклеїнову кислоту (напр., вірус краснухи).

РУБІ́ДІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рубíдій.**

РУБІ́ДІЙ, -ю, *ч.* Rb. Хімічний елемент, проста речовина якого – дуже м'який сріблястий лужний метал; на повітрі спалахує, з водою вибухає.

РУБІ́Ж, -бежу́, *ч.* 1. Лінія, межа, що відділяє кого-, що-небудь від когось, чогось. // Природна перешкода, яка служить такою лінією, межею. // *перен.* Те, що відділяє одне від одного (перев. у часі); грань. // *перен.* Межа або ступінь розвитку, діяльності кого-, чого-небудь. 2. Державний кордон. 3. Лінія оборони, укріплень, місце розташування війська, передова позиція. ** **Вогневи́й рубі́ж** – лінія ведення вогню (у 6 знач.).

РУБІ́ЖНИЙ, -а, -е. Який означає досягнення певного рівня, рубежу в якій-небудь діяльності.

РУБІКО́Н, -у, *ч., книжн.* Те саме, що **рубі́ж** 1. ** **Перехóдити Рубікóн** – робити рішучий крок, приймати остаточне рішення.

РУБІ́Н, -а, *ч.* Коштовний камінь червоного кольору; прозорий різновид корунду.

РУБІ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **рубíн.** // Зробл. з рубіна, рубінів; з рубіном, рубінами. 2. Кольору рубіна; червоний.

РУ́БКА[1], -и, *ж.* Дія за знач. **рубáти** 1 – 4, 6 і **рубáтися** 1. ** **Ру́бки дóгляду** – періодичні вирубування гірших дерев і чагарників, щоб збільшити приріст деревини на кращих деревах, підвищити продуктивність лісу та його санітарний стан тощо. **Ру́бки лíсу** – планова заготівля деревини в лісових насадженнях.

РУ́БКА[2], -и, *ж.* 1. На кораблях і суднах – закрите приміщення на верхній палубі (чи вище від неї в надбудові), стіни якого не доходять до бортів. ** **Бойовá ру́бка** – приміщення на військовому кораблі, де зосереджено управління кораблем і його зброєю. 2. Назва різних спеціальних приміщень.

РУБКО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Вигот. з рубку (у 1 знач.).

РУ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рубáти** 6. 2. *у знач. прикм.* Зробл. або приготовлений з того, що порубано, посічено (про їжу). 3. *у знач. прикм.* Збудований зрубом (*див.* **зруб**[2] 4). 4. *у знач. прикм.* З рубцем, обшитий, обметаний.

РУБЛЬ, -я́, *ч.* Грошова одиниця Росії та деяких країн СНД – 100 копійок.

РУБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка.* Однокр. до **рубáти** 1 – 5, 7.

РУБО́Б, РАБО́Б, РАВА́П, РУБА́Б, -а, *ч.* Назва ряду струнних щипкових музичних інструментів народів Сер. та Близького Сходу, Південної та Центральної Азії.

РУБО́К, -бку́, *ч., заст.* 1. Сорт лляного полотна. 2. Хустка з батисту або перкалю.

РУБОМІЦИ́Н, -у, *ч., фарм.* Антибіотик з антибактеріальною активністю та сильною цитостичною дією, що його застосовують при гострому лейкозі, ретикулосаркомі та ін.

РУБОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка, однокр.* Підсил. до **рубну́ти.**

РУ́БОЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **рубóк.**

РУ́БРИКА, -и, *ж.* 1. Розділ у газеті, журналі і т. ін. або відділ у радіо- і телепередачах. 2. Назва розділу, підрозділу, графи взагалі.

РУБРИКА́ТОР, -а, *ч.* Друкований або рукописний документ, текстом якого є перелік рубрик якого-небудь видання.

РУБРИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розподіл за рубриками.

РУБРИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Розподіляти за рубриками.

РУБРОМІКО́З, -у, *ч.* Те саме, що **руброфíтія.**

РУБРОТАЛАМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Руброталамíчний синдрóм**, *мед.* – симптомокомплекс, зумовлений ураженням таламуса і червоного ядра або їх провідникових шляхів на протилежному боці; характеризується поєднанням тремтіння кінцівок з асинергією, дисметрією та ін.

РУБРОФІ́ТІЯ, -ї, *ж.* Найчастіше грибкове захворювання стоп; може поширюватися на інші ділянки шкірного покриву.

РУБЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рубéць** 2. // Викликаний рубцем, пов'язаний з появою рубця.

РУБЦІ́, -ів, *мн.* Див. **рубéць** 5.

РУБЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **рубцювáти.**

РУБЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рубцювáтися.** *Рубцювання виразок.* // Процес дозрівання грануляційної тканини, який закінчується утворенням рубця.

РУБЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* 1. Робити рубчастим. 2. Лишати на чому-небудь слід у вигляді рубця (у 2 знач.). 3. Зшивати краї шматків тканини, шкіри, утворюючи рубець (у 4 знач.).

РУБЦЮВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має нерівну рельєфну поверхню у вигляді рубців (у 1 знач.). 2. Вкритий рубцями (у 2 знач.).

РУБЦЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Загоюватися, лишаючи слід у вигляді рубця (у 2 знач.) (про рану, виразку і т. ін.).

РУБЧА́СТИЙ, -а, -е. Прикм. до **рубéць** 1. // З нерівною, рельєфною поверхнею.

РУБЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **рубчáстий.**

РУ́БЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **рубéць** 1 – 4. 2. Рельєфна смужка по тканині. ** **В ру́бчик** – із тканини з рельєфною смужкою.

РУБ'Я́, -я́, *с.* Дуже старий подертий одяг; лахміття, дрантя.

РУ́ГА, -и, *ж., заст.* 1. Земля, передана громадою церкви або духовній особі на її утримання. 2. На Русі у 9 – 16 ст. – платня духовенству, що її видавали хлібом, іноді грошима.

РУГО́ЗИ, -го́з, *мн.* Чотирипроменеві корали – підклас викопних морських тварин класу коралових поліпів.

РУД, -а, *ч.* Одиниця площі в англійській системі мір – дорівнює чверті акра (1011.71 $м^2$).

РУДА́, -и́, *ж.* 1. Гірська порода або мінеральне утворення, що містить метали та їх сполуки. 2. *діал.* Іржаве багно, болото.

РУДА́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **рудувáтий.**

РУДБЕ́КІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини складноцвітих.

РУДЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **руди́й.**

РУДЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Засмічений. ** **Рудерáльні рослини** – рослини, які ростуть поблизу житла, на узбіччі доріг, на звалищах.

РУ́ДЕРПІС, -а, *ч.* Основна передня частина руля судна у вигляді литої вертикальної частини рульової рами.

РУДЕРПО́СТ, -а, *ч.* Вертикальний брус кормового кінця судна, на якому навішують руль.

РУДИГОЛОВА́, -и́, *ч. і ж., діал.* Рудоволоса людина.

РУДИ́ЗНА, -и, *ж.* Абстр. ім. до **руди́й.**

РУДИ́Й, -а́, -е́. Червоно-жовтий (про колір, забарвлення чого-небудь); рижий. // *у знач. ім.* **рудá**, -дої́, *ж.:* а) кров; б) червоно-жовта фарба. // З волоссям, шерстю або шкірою такого кольору. // З веснянками, рясним ластовинням. // *у знач. ім.* **руди́й**, -до́го, *ч.;* **рудá**, -дої́, *ж.:* а) людина з волоссям червоно-жовтого кольору або з рясним ластовинням на обличчі; б) тварина з шерстю або шкірою такого кольору. // Який зробився бурим, втративши свій попередній колір.

РУДИМЕ́НТ, -а, *ч.* 1. *біол.* Те саме, що **Рудиментáрний óрган** (*див.* **рудиментáрний**). 2. *перен., книжн.* Залишок, пережиток того, що зникло.

РУДИМЕНТА́РНИЙ, -а, -е. 1. *біол.* Недорозвинений, зникаючий, залишковий. ** **Рудиментáрний óрган** – орган, який втратив своє первинне значення в процесі історичного розвитку організму. 2. *перен., книжн.* Стос. до рудимента (у 2 знач.).

РУДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати рудим або рудуватим. 2. Вирізнятися рудим кольором, виднітися (про що-небудь руде).

РУДІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **рудíти** 1.

РУ́ДКА, -и, *ж., діал.* Іржаве багно, болото.

РУ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рудá** 1. ** **Ру́дний двір** – частина території металургійного заводу, призначена для зберігання запасів шихтових матеріалів.

РУДНИ́К, -а́, *ч.* Система підземних споруд для видобування корисних копалин, а також гірничопромислове підприємство, що здійснює це видобування.

РУ́ДНИК, -а, *ч., заст.* Рудокоп.

РУДНИКО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний із рудником (див. **рудни́к**), з роботою на рудниках. ** **Рудникóвий газ** – горючий газ, що виділяється з пластів кам'яного вугілля або тріщин прилеглих порід. **Рудникóві вóди** – підземні, іноді поверхневі води, що надходять у гірничі виробки і ускладнюють умови добування корисних копалин.

РУДНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рудникóвий.**

РУДНОМЕТАЛУРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до руди для металургії.

РУДНОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з термічною обробкою руди (у 1 знач.).

РУ́ДНЯ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **рудни́к.**

РУДОБОРО́ДИЙ, -а, -е. З рудою бородою. // *у знач. ім.* **рудобарóдий**, -дого, *ч.* Чоловік з рудою бородою.

РУДОБРО́ВИЙ, -а, -е. З рудими бровами.

РУДОВИВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для вивантажування руди (у 1 знач.).

РУДОВИПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з випалюванням руди (у 1 знач.), признач. для цього.

РУДОВІДДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Апарат, установка, в яких руда (у 1 знач.) відокремлюється від породи.

РУДОВІДКА́ТНИК, -а, *ч., гірн.* Робітник, який відкочує руду.

РУДОВІДКА́ТНИЦЯ, -і, *гірн.* Жін. до **рудовідкáтник.**

РУДОВІДНО́ВНИЙ, -а, -е: ** **Рудовіднóвна (рудотермíчна) піч** – електрична дугова піч для проведення рудовідновних процесів; застосовується у виробництві феросплавів.

РУДОВО́З, -а, *ч.* Однопалубне судно для перевезення руди (у 1 знач.).

РУДОВОЛО́СИЙ, -а, -е. З рудим волоссям.

РУДОВУ́СИЙ, -а, -е. З рудими вусами.

РУДОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для подрібнення руди (у 1 знач.).

РУДО-ЖО́ВТИЙ, -а, -е. Жовтий з рудим відтінком.

РУДОЗБАГА́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який збагачує руду (у 1 знач.), признач. для цього.

РУДОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Знавець рудної справи, розвідувач корисних копалин.

РУДОКОНЦЕНТРА́Т, -у, *ч.* Збагачена руда (у 1 знач.), в якій вміст корисного складника набагато вищий, ніж у добутій руді.

РУДОКО́П, -а, *ч.* Робітник рудника.

РУДОКО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до добування руди (у 1 знач.).

РУДОНАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, служить для навантаження руди (у 1 знач.).

РУДОНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Машина, пристрій для навантажування руди.

РУДОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить поклади руди (у 1 знач.).

РУДОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рудонóсний.**

РУДОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рудопідйóмний.**

РУДОПІДІЙМА́ННЯ, -я, *с.* Піднімання руди (у 1 знач.) з шахти на поверхню землі.

РУДОПІДЙО́МНИЙ, -а, -е. Який служить для піднімання руди (у 1 знач.) з шахти на поверхню землі.

РУДОПІДЙО́МНИК, -а, *ч.* Машина, пристрій для піднімання руди (у 1 знач.) з шахти на поверхню землі.

РУДОПІДНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **рудопідйóмний.**

РУДОПІДНІМА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **рудопідіймáння.**

РУДОПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якому плавлять руду (у 1 знач.), випалюючи її і витоплюючи з неї метал.

РУДОПРОМИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **рудопромивни́й.**

РУДОПРОМИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається промиванням руди (у 1 знач.).

РУДОПРОМИВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **рудопромивáльник.**

РУДОПРОМИВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до очистки руди (у 1 знач.) водою.

РУДОСПУ́СК, -у, *ч.* Похила підземна гірнича виробка, призначена для спускання корисних копалин, порожньої породи та інших вантажів самопливом.

РУДОУПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Орган управління рудником або кількома рудниками.

РУДОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Геохімічний процес утворення рудного мінералу.

РУДОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. З рудою шерстю.

РУ́ДРА, -и, *ч.* Бог у ведичній релігії, який уособлював грізні, руйнівні сили природи; в індуїзмі заміненийШивою.

РУДУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи рудий.

РУДУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **рудувáтий.**

РУДЬ, -я, **РУДЬКО́**, -á, *ч.* Прізвисько рудих хатніх тварин, перев. котів та собак.

РУДЬКО́ *див.* **рудь.**

РУДЯ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **рудувáтий.**

РУДЯ́К, -у́, *ч., розм.* 1. Що-небудь руде або поруділе. 2. Погано налите, плюскле зерно (перев. гречки, проса).

РУЄВИ́Т, РУЇВИ́Т, -а, *ч.* У балтійській слов'янській

міфології – бог війни.

РУ́ЖА, -і, *ж.*, *зах.* Троянда.

РУЖИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Рушниця.

РУ́ЖНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ру́га**. *Ружна земля.*

РУЗВЕЛЬТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді дуже крихких кристалічних кірочок з алмазним блиском.

РУЇ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **руйні́вний**.

РУЇ́ВНИЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **руївни́чий**.

РУЇ́НА, -и, *ж.* 1. *перев. мн.* Залишки зруйнованої споруди, населеного пункту. // *розм.* Будівля, що перебуває у надзвичайно занедбаному стані. // *перен.* Те, що залишилось, уціліло від чого-небудь, що знищено, минуло. *Зводити з руїн.* ** **Підво́дитися з руї́н** – відроджуватися, відбудовуватися (про зруйновані міста, села, будівлі і т. ін.). 2. *перен., розм.* Немічна від старості або хвороби людина. 3. Повний розвал, розруха. 4. Руйнування, знищення чого-небудь. 5. Повне розорення, занепад чого-небудь.

РУЇ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **руї́на** 1. 2. Те саме, що **руйні́вний**.

РУЇ́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **руйнівни́к**.

РУЇ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **руйні́вний**.

РУЇ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **руї́нник**.

РУЙНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Те саме, що **руйнува́ння**.

РУЙНА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **руйні́вний**.

РУЙНА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **руйнівни́к**.

РУЙНІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Який руйнує що-небудь.

РУЙНІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто (те, що) руйнує що-небудь.

РУЙНІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **руйнівни́к**.

РУЙНІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **руйні́вний**.

РУЙНІ́ВНО, *присл.* Викликаючи, спричиняючи руйнування.

РУЙНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **руйнува́ти**.

РУЙНО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **руї́на** 1. // Місце, територія, вкриті руїнами.

РУЙНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **руйні́вний**.

РУЙНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **руйнівни́к**.

РУЙНУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **руйнува́льник**.

РУЙНУВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **руйнува́льний**.

РУЙНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **руйнува́ти** та дія і стан за знач. **руйнува́тися**. // Результат цієї дії.

РУЙНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Ламаючи, розбиваючи і т. ін., розвалювати що-небудь. // Знищувати, перетворювати на руїни (про дію стихійного лиха, про війну і т. ін.). // Скасовувати, ліквідувати (державу й т. ін.). // Доводити до повного розорення, занепаду; розоряти. // Порушувати цілість чого-небудь. // *перен.* Розладнувати або знищувати що-небудь. // *перен.* Припиняти (дію, вияв і т. ін. чого-небудь), примушувати зникати. // *перен.* Не давати здійснитися чому-небудь. 2. Спустошувати (перев. гнізда). // *розм.* Змушувати витрачатися, доводити до марнотратства. 3. Примушувати що-небудь розпадатися, змінювати будову, склад (про дію води, вітру, мікроорганізмів і т. ін.).

РУЙНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Ламаючись, розбиваючись і т. ін., розвалюватися. // Знищуватися, перетворюватися на руїни (внаслідок стихійного лиха, війни і т. ін.). // Гинути, зникати, ліквідуватися (про державу, суспільний лад і т. ін.). // Доходити до повного розорення, занепаду; розорятися. // *перен.* Розладнуватися, підриватися, слабнути (про здоров'я, людське тіло). // *перен.* Виявлятися нездійсненним, не здійснюватися. 2. Розпадатися, змінювати свою будову, свій склад (під дією води, вітру, мікроорганізмів і т. ін.). 3. Пас. до **руйнува́ти**. // Доходити до повного розорення, занепаду; розорятися. // *перен.* Розладнуватися, підриватися, слабнути (про здоров'я, людське тіло). // *перен.* Виявлятися нездійсненним, не здійснюватися. 4. Розпадатися, змінювати свою будову, свій склад (під дією води, вітру, мікроорганізмів і т. ін.). 5. Пас. до **руйнува́ти**.

РУЙНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **руйнува́ти**.

РУКА́, -и́, *ж.* 1. Кожна з двох верхніх кінцівок людини від плечового суглоба до кінчиків пальців. // Частина цієї кінцівки від зап'ястка до кінчиків пальців; кисть. // Кожна з двох передніх кінцівок мавпи. // Складова частина якого-небудь предмета, що зовнішнім виглядом або функцією подібна до верхньої кінцівки людини. ** **Би́ти по рука́х** – рукостисканням виражати згоду в чому-небудь, домовленість про щось. **Да́ти по рука́х** *кому* – рішуче припинити чиї-небудь дії (зазвичай шкідливі), змусити відмовитися від них. **Зв'я́зувати по рука́х і нога́х** – сковувати чиїсь дії, заважати в чому-небудь, не давати змоги вільно діяти. **Зігра́ти на ру́ку** *кому* – допомогти кому-небудь, посприяти в чомусь. **Іти́ на ру́ку** *кому* – сприяти, ставати в пригоді кому-небудь. **На рука́х** *чиїх, у кого*: а) під чиєю-небудь опікою, на чиємусь утриманні; б) у чиєму-небудь володінні, розпорядженні; в) у чий-небудь присутності (померти). **На ру́ку** *кому що* – щось влаштовує кого-небудь, збігається з його бажаннями. **На ру́ку!** – військова команда, що означає: взяти гвинтівку, автомат і т. ін. напереваги. **На швидку́ (скору́) ру́ку** – квапливо, поспіхом, похапки. **[Не] з руки́** *кому*: а) вигідно (невигідно), [не] варто кому-небудь, [не] влаштовує когось; б) зручно (незручно); в) [не] личить, [не] годиться, [не] потрібно. **Підверта́тися під ру́ку** – випадково опинятися поблизу, біля, в полі зору кого-небудь. **Підніма́ти ру́ку**: а) (*на кого – що*) бити кого-небудь, робити замах на когось, щось, зазіхати на що-небудь; б) (*на себе*) кінчати життя самогубством; в) (*на кого – що*) засуджувати кого-, що-небудь. **По рука́х** – вирішено, домовились. **Ру́ки вго́ру!** – наказ здатися без бою, не чинячи опору. **Ру́ки геть** *від кого – чого!* – вигук, який виражає вимогу невтручання в чиї-небудь справи, збереження недоторканності кого-, чого-небудь. 2. Кожна з верхніх кінцівок людини як знаряддя діяльності, праці. // *перен.* Слід, результат чиєї-небудь діяльності. ** **Брудни́ми рука́ми роби́ти** *що* – нечесно, непорядно (діяти). **Від руки́** – ручним способом. **Під ру́ку говори́ти** *кому* – заважати кому-небудь працювати, розмовляючи з ним або поглядаючи його роботу. **Пра́ва рука́** *чия* – чий-небудь найближчий помічник, спільник. **Ру́ки не підніма́ються** *до чого* – немає сил, бажання робити що-небудь. **Умі́лі ру́ки** – про людину працьовиту, вправну в роботі. 3. *тільки одн.* Манера писання, почерк. ** **Підробля́ти ру́ку** *чию* – писати почерком, дуже схожим на чий-небудь. 4. *тільки мн., перен.* Робоча сила, робітники. // Здатність до праці, діяльності. *Роботящі руки.* 5. *тільки мн., перен.* Про людину взагалі, яка має відношення до того, про що йде мова. ** **З (із) дру́гих (тре́тіх і т. ін.) рук** – через посередника (посередників); не безпосередньо. **З (із) пе́рших рук** – без посередника (посередників); безпосередньо. **З рук на ру́ки** – безпосередньо, особисто кому-небудь (віддавати, передавати і т. ін.). **Ходи́ти (піти́) по рука́х**: а) переходити від одного до іншого; б) *зневажл.* вступати у статеві зносини то з одним, то з іншим (про жінку). 6. *перев. з означ., перен.* Символ влади, панування. ** **Бра́ти в [свої́] ру́ки**: а) (*кого*) підкоряти собі, примушувати слухатися, коритися і т. ін.; б) (*що*) переймати на себе керівництво, управління чим-небудь; в) (*що*) захоплювати що-небудь, заволодівати чимсь. **Бра́ти себе́ в ру́ки** – переборюючи свої почуття, настрій і т. ін., добиватися повного самовладання. **Прибира́ти до [свої́х] рук**: а) (*кого*) підкоряти собі кого-небудь, примушувати слухатися; б) (*що*) захоплювати що-небудь, заволодівати чимсь. **У (в) наді́йних рука́х** *зі сл.* б у т и, п е р е б у в а т и і т. ін. – у людини, яка викликає повне довір'я. 7. *тільки одн., перен., розм.* Впливова людина, яка може, здатна захистити, підтримати і т. ін. кого-небудь. ** **Ма́ти ру́ку** – користуватися протекцією, підтримкою, допомогою впливової людини. 8. *тільки одн.* Згода на шлюб, на одруження. ** **Віддава́ти ру́ку [і (й) се́рце]** *кому*: а) погоджуватися стати чиєю-небудь дружиною, одружуватися з кимсь; б) погоджуватися на одруження своєї дитини з ким-небудь.

РУКА́В, -а́, *ч.* 1. Частина одягу, що покриває руку (від плеча до кисті або коротше). ** **Спусти́вши рукава́ працюва́ти** – нехотя, не стараючись добре виконувати роботу. 2. Водяний потік, що відійшов у бік від головного русла; відгалуження ріки. // Відгалуження гілки рослини. 3. *спец.* Пристрій у вигляді труби або кишки для відведення чи передачі рідин, газів, сипких тіл. ** **Напі́рний поже́жний рука́в** – пожежний рукав для транспортування вогнегасних речовин під надлишковим тиском. **Поже́жний рука́в** – гнучкий трубопровід (переважно з брезенту) для транспортування вогнегасних речовин. **Рятува́льний рука́в** – пожежний рятувальний пристрій з тканини для ковзного спускання врятованих.

РУКАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **рука́в**. 2. *заст.* Торбинка.

РУКАВИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Виріб з цупкої теплої тканини, шкіри, вовняних ниток, хутра і т. ін. з відділенням (для великого пальця), якого надівають на кисть руки у холод або для роботи. 2. *іст.* Металевий футляр, якого надівав рицар на руку під час бою.

РУКАВИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Виріб з тонкої тканини, шкіри, бавовняних ниток і т. ін. з відділеннями (для всіх пальців), якого надівають на кисть руки. ** **Діелектри́чні рукави́чки** – засіб індивідуального електрозахисту рук. **Ки́нути рукави́чку**: а) (*іст.*) викликати на дуель, поєдинок; б) (*спорт.*) вступати в боротьбу з ким-небудь. 2. Зменш.-пестл. до **рукави́ця** 1.

РУКАВИ́ЧКОВИЙ, -а, -е. Стос. до рукавиці, рукавичок. ** **Рукави́чковий сік** – секрет потових і сальних залоз, який накопичується при тривалій роботі у хірургічних рукавичках.

РУКАВИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рукави́ця** і **рукави́чка**. // Признач. для виготовлення рукавиць, рукавичок.

РУКАВИ́ЧНИК, -а, *ч.* Майстер, що виготовляє рукавиці, рукавички.

РУКАВИ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **рукави́чник**.

РУКА́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рука́в**.

РУКА́ВЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **рука́в** 1, 2.

РУКА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* З великими, довгими руками.

РУКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.*, *розм.* Те саме, що **ру́чкатися**.

РУКІ́В'Я, -ів'я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **руко́ятка**.

РУКОБЛУ́ДДЯ, -я, *с.* Те саме, що **рукоблу́дство**.

РУКОБЛУ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до рукоблуддя.

РУКОБЛУ́ДНИК, -а, *ч.* Людина, що вдається до рукоблудства; онаніст.

РУКОБЛУ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **рукоблу́дник**.

РУКОБЛУ́ДНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Займатися рукоблудством, бути рукоблудником.

РУКОБЛУ́ДСТВО, -а, *с.* Подразнення статевих органів руками для задоволення статевого інстинкту; онанізм, мастурбація.

РУКОВИ́НИ, -ин, *мн.*, *етн.*, *заст.* Заручини.

РУКОДА́ВНИК, -а, *ч.*, *зах.* Кінець косовища, за якого тримаються лівою рукою.

РУКОДА́ЇНИ, -їн, *ж.*, *мн.*, *етн.*, *заст.* Заручини.

РУКОДА́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Урочисто обіцяний (при рукостисканні). ** **Рукода́йний слуга́** – вірний слуга.

РУКОДІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *діал.* Рукодільник.

РУКОДІ́ЙНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **рукоді́йник**.

РУКОДІ́ЛЛЯ, -я, *с.* 1. Виготовлення яких-небудь виробів, речей ручним способом; ручна (перев. жіноча) робота взагалі. // Виріб, виконаний таким способом. 2. Шиття, в'язання, вишивання і т. ін. як вид ручної праці.

РУКОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рукоді́лля**. *Рукодільна творчість.*

РУКОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається рукоділлям.

РУКОДІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **рукоді́льник**. 2. *заст.*, *нар.-поет.* Примірна, старанна робітниця, трудівниця.

РУКОДІ́ЛЬНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Займатися рукоділлям.

РУКОДІ́ЛЬСТВО, -а, *с.*, *діал.* Ремесло, кустарництво.

РУКОДІ́Я, -ї, *ж.*, *діал.* Рукоділля.

РУКОДІ́ЯННЯ, -я, *с.*, *діал.* Рукоділля.

РУКОКРИ́ЛІ, -лих, *мн.* Тварини, передні кінцівки яких пристосовані для літання.

РУКОМЕСЛО́, -а́, *с.*, *розм.* Те саме, що **ремесло́**.

РУКОМЕ́СНИЙ, -а, -е. Ремісницький, ремісничий.

РУКОМЕ́СНИК, -а, *ч.* 1. Ремісник. 2. Майстер.

РУКОМЕ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **рукоме́сник**.

РУКОМЕ́СТВО, -а, *с.*, *діал.* Ремесло.

РУКОМИ́ЙНИК, -а, *ч.* Невелика, різної форми висяча посудина, пристосована для умивання.

РУКОНІ́ЖКА, -и, *ж.* Ссавець, подібний до лемура, що живе на Мадагаскарі.

РУКО́ПАШ, *присл.*, *розм.* 1. Те саме, що **врукопа́ш**. 2. Те саме, що **вручну́**.

РУКОПА́ШНИЙ, -а, -е. Який здійснюється без зброї або холодною зброєю (про бій, битву). // *у знач. ім.* **рукопа́шний**, -ного, *ч.*; **рукопа́шна**, -ної, *ж.* Бій, битва, що здійснюються врукопаш.

РУКО́ПИС, -у, *ч.* 1. Текст будь-якого твору, написаний автором від руки або надрукований на машинці. 2. Пам'ятка стародавньої писемності.

РУКОПИСА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Рукопис. // Писання від руки.

РУКОПИ́СНИЙ, -а, -е. 1. Написаний від руки. *Рукописний журнал.* 2. Стос. до рукопису. *Рукописна традиція.* // Признач. для зберігання рукописів. *Рукописний відділ.*

РУКОПОКЛАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РУКОПОКЛА́СТИ**, -аду́, -аде́ш, *док.* Висвячувати когось у духовний сан покладанням на його голову рук.

РУКОПОКЛА́СТИ *див.* **рукопоклада́ти**.

РУКОПОЛО́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рукоположи́ти**.

РУКОПОЛОЖИ́ТИ, -ожу́, -о́жиш, *док.* Те саме, що **рукопокла́сти**.

РУКОПРИКЛА́ДСТВО, -а, *с.*, *розм.* Нанесення побоїв (руками).

РУКОСТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Взаємне стискання рук на знак привітання, виявлення вдячності і т. ін.

РУКОТВО́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Зроблений руками людини, створений людською працею.

РУКОТВО́РНО. Присл. до **рукотво́рний**.

РУКОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Гімнастичний снаряд, який складається з ряду перекладин, тримаючись за які, пересуваються.

РУКО́ЯТКА, -и, *ж.* 1. Частина ручного інструмента, зброї і т. ін., за яку його тримають; держак. 2. Деталь механізму, приладу, за яку беруться рукою для пересування, перемикання, повороту.

РУКО́ЯТЬ, -і, *ж.* Те саме, що **руко́ятка**.

РУЛА́ДА, -и, *ж.* Віртуозний пасаж (у 3 знач.) у співі. // Переливчастий спів птахів.

РУЛЕ́Т, -у, *ч.* 1. Страва з рубленого м'яса або м'якої картоплі з начинкою, запечена у вигляді товстої ковбаси. 2. Кондитерський виріб із тіста, загорнутого в кілька шарів, із солодкою начинкою. 3. Окіст з вийнятою кісткою, якому надано форми товстої ковбаси.

РУЛЕ́ТА, -и, *ж.*, *мат.* Крива, що описується на нерухомій площині точкою, яка жорстко зв'язана з однією з двох яких-небудь ліній, коли одна з них без ковзання котиться по іншій (циклоїда та ін.).

РУЛЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Вузька металева, полотняна або клейончаста стрічка з поділками, згорнута в рулон у футлярі; признач. для вимірювання невеликих відстаней. 2. Спеціальний пристрій для певного роду азартної гри, а також сама ця гра. ** **Росі́йська руле́тка** – гра, в якій людина ризикує вбити саму себе, стріляючи собі в голову з револьвера, який має лише одну кулю в одному з гнізд барабана. 3. Інструмент для гравіювання.

РУЛЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **руле́тка**.

РУЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *ав.* 1. Вести літак по землі. 2. Котитися, рухатися по землі (про літак).

РУЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *ав.* Дія за знач. **рули́ти**.

РУ́ЛКА, -и, *ж.*, *заст.* Трубка.

РУЛО́Н, -у, *ч.* Згорнутий у трубку папір, тканина, лінолеум і т. ін.

РУЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **руло́н**. // Який має вигляд, форму рулону.

РУЛОНОРОЗМО́ТУВАЧ, -а, *ч.* Машина, пристрій для розмотування рулонів.

РУЛО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **руло́н**.

РУЛЬ, -я́, *ч.* Те саме, що **кермó**.
РУ́ЛЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Трубка.
РУЛЬОВИ́Й, -á, -é. 1. Прикм. до **руль**. 2. *у знач. ім.* **рульови́й**, -вóго, *ч.* Той, хто править рулем на судні.
РУЛЮВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рулювáти**.
РУЛЮВÁТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех. і неперех.* 1. Правити рулем. 2. Повертаючи руль або те, що його заміняє, вести, примушувати рухатися щонебудь у певному напрямку.
РУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *заст.* Дуло рушниці.
РУМ, -у, *ч.*, *заст.* Суходіл.
РУМÁК, -á, *ч.* Старовинна назва породистого верхового коня у східних народів.
РУМÁНДЯ, -я, *с.*, *зах.* Лахміття.
РУМБ, -а, *ч.*, *спец.* 1. Поділка на шкалі компаса як одиниця, що відповідає $^1/_{32}$ частині видимого обрію. // Напрям відносно сторін світу. 2. У геодезії – кут між даним напрямом і географічним меридіаном.
РУ́МБА, -и, *ж.* Бальний швидкий танець мексиканського походження чотиридольного розміру, а також музика до нього – одна з форм джазу.
РУ́МБОВИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до **ру́мба**.
РУМÉЇ, -їв, *мн.* Греки, які переселилися у Північне Приазов'я з Криму у 1778 – 79 рр.
РУМÉЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до румеїв. *Румейські говірки.*
РУМИГÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, *діал.* Ремигати.
РУМІ́НА, -и, *ж.*, *міф.* Римська богиня немовлят-сисунців.
РУМІНÁЦІЯ, -ї, *ж.* Вторинне пережовування; пережовування їжі, що повернулася назад в рот із шлунка. ** **Психі́чна румінáція** – нав'язливий стан, який характеризується появою у свідомості хворого одних і тих самих думок.
РУМОВИ́Й, -á, -é, *заст.* Суходільний; такий, що росте на сухому місці.
РУМÓВИЩЕ, -а, *с.*, *заст.* Руїна.
РУ́МПЕЛЬ, -я, *ч.* Одноплечий або двоплечий важіль на судні для повертання стерна.
РУ́МПЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ру́мпель**.
РУМУ́Н *див.* **руму́ни**.
РУМУ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **руму́н**, -а, *ч.*; **руму́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Румунії; представники цього народу.
РУМУНІЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* Насильницьке запровадження румунської мови, культури і т. ін.
РУМУНІ́ЗМ, -у, *ч.* Слово, зворот, вислів, граматична форма тощо, запозичені з румунської мови або утворені за її зразком ін. мовою.
РУМУНІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **румунізувáти**.
РУМУНІЗУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати румунізацію.
РУМУ́НКА *див.* **руму́ни**.
РУМУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **руму́ни** і Румунія. // Належний румунам. // Вигот. у Румунії. // Який складається з румунів.
РУМ'Я́НА, -м'я́н, *мн.* (*одн.* **рум'я́но**, -а, *с.*). Косметична фарба рожевого або червоного кольору.
РУМ'Я́НЕНЬКИЙ, -а, -е. Досить рум'яний.
РУМ'Я́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Природний рожевий або червонястий колір щік, обличчя. // Жовтий відтінок забарвлення щік, обличчя хворої людини. // Почервоніння обличчя від припливу крові. // Рожевий або червонястий колір щік як результат уживання рум'ян. *Палати рум'янцем.* 2. *перен.* Рожево-червоне або багряне забарвлення чого-небудь від променів сонця під час його сходу чи заходу. 3. *перен.* Червоний або рожевий бік (боки) плоду, червона пляма на плоді. 4. *тільки мн.*, *розм.* Те саме, що **рум'я́на**. 5. *заст.* Зілля, яким рум'янилися (у 2 знач.).
РУМ'Я́НИЙ, -а, -е. 1. Покритий рум'янцем (у 1 знач.). // З лицем, покритим рум'янцем (у 1 знач.). 2. Який має червоний або рожевий колір. 3. *перен.* Який має рожево-червоне чи багряне забарвлення від променів сонця під час його сходу чи заходу. 4. *перен.* З рожевим або червоним боком (боками) (про плід); червонобокий. 5. *перен.* Який має червонуватий, золотисто-коричневий відтінок (про страви, кулінарні вироби після смаження або випікання).
РУМ'Я́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.* 1. Викликати рум'янець (у 1 знач.) на щоках, обличчі. 2. Покривати, фарбувати щоки, обличчя рум'янами. 3. *перен.* Надавати чому-небудь рожево-червоного чи багряного забарвлення. 4. *перен.* Дією сонця і теплого повітря червонити бік (боки) плодів.
РУМ'Я́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.* 1. Ставати рум'яним, покриватися рум'янцем (у 1 знач.). 2. Покривати, фарбувати свої щоки, своє обличчя рум'янами. 3. *тільки 3 ос.*, *перен.* Ставати рожево-червоним чи багряним від променів сонця під час його сходу чи заходу. 4. *перен.* Набувати червонуватого, золотисто-коричневого відтінку (про страви, кулінарні вироби під час смаження або випікання). 5. Те саме, що **рум'яні́ти** 5.
РУМ'Я́НІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **рум'я́ний**.
РУМ'ЯНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Те саме, що **рум'я́нитися** 1. 2. *перен.* Ставати рожево-червоним чи багряним під час сходу чи заходу сонця. 3. *перен.* Ставати червоним, рожевим (про плід). 4. *перен.* Набувати червонуватого, золотисто-коричневого відтінку під час смаження або випікання. 5. *перен.* Вирізнятися червоним, рожевим забарвленням або червонуватим, золотисто-коричневим відтінком. // Цвісти червоним, рожевим цвітом.
РУМ'ЯНІ́ТИСЯ, -íюся, -íєшся, *недок.* Те саме, що **рум'яні́ти**.
РУМ'Я́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **волови́к** 2. // Квітка цієї рослини.
РУМ'Я́НО[1]. Присл. до **рум'я́ний** 2.
РУМ'Я́НО[2] *див.* **рум'я́на**.
РУМ'Я́НОК[1], -нку, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **ромáшка** 1. 2. *діал.* Ромен (у 2 знач.).
РУМ'Я́НОК[2], -нку, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **рум'я́нець** 1.
РУМ'ЯНОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має рожеве або червоне лице. *Рум'янолиця жінка.*
РУМ'ЯНОТІ́ЛИЙ, -а, -е. Який має рожеве або червоне тіло.
РУМ'ЯНОЩÓКИЙ, -а, -е. Який має рожеві або червоні щоки. // *у знач. ім.* **рум'янощóкий**, -кого, *ч.*; **рум'янощóка**, -кої, *ж.* Людина з рум'яними щоками.
РУМ'ЯНОЩÓКО. Присл. до **рум'янощóкий**.
РУМ'Я́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **рум'я́нець** 1 – 3.
РУНÁ[1], -и́, *ж.*, *діал.* Луна.
РУ́НА[2] *див.* **ру́ни**[1].
РУ́НА[3] *див.* **ру́ни**[2].
РУ́НА[3], рун, *мн.* (*одн.* **ру́но**, -а, *с.*). Молоді, густі сходи посівів; вруна. // Густа, буйна зелень.
РУ́НДІ, *невідм.*, *мн.* Народ, основне населення Бурунді; живуть також у Танзанії, Уганді, Руанді.
РУНДУ́К, -á, *ч.* 1. Те саме, що **ґáнок**. 2. Легка споруда, що являє собою відкритий або критий прилавок для роздрібної торгівлі. 3. Невелика споруда для ремонту, лагодження чого-небудь (перев. взуття). 4. Великий ящик з кришкою для зберігання чого-небудь. // Продовгуватий ящик для сидіння або лежання.
РУНДУКÓВИЙ, -а, -е. Те саме, що **рунду́чний**.
РУНДУ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рунду́к** 2.
РУНДУЧÓК, -чкá, *ч.* Зменш.-пестл. до **рунду́к**.
РУНÉЦЬ, -нця́, *ч.*, *етн.* Біла хустина або шматок полотна. ** **Овéчий рунéць** – паразитична безкрила комаха родини кровососкових; живе здебільшого у вовні на тілі овець.
РУ́НИ[1], рун, *мн.* (*одн.* **ру́на**, -и, *ж.*). Літери давньогерманських алфавітів, що збереглися (перев. у скандинавів) у написах на каменях, зброї, прикрасах і т. ін.
РУ́НИ[2], рун, *мн.* (*одн.* **ру́на**, -и, *ж.*). Народні карельські та фінські епічні пісні.
РУНИ́СТИЙ[1], -а, -е. З густою і довгою вовною (перев. про овець); вовнистий.
РУНИ́СТИЙ[2], -а, -е. Який росте густо, кущиться (про злаки і трави); густий, кущуватий.
РУНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **рунистий**[2].
РУНИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* 1. Розвиваючись, густо рости, кущитися (про злаки і трави). 2. Буяти добрими сходами, молодою зеленню; зеленіти.
РУНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ру́ни**[1].
РУ́ННИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **ру́но**[1]. // Зробл. з такої вовни. *Рунна хустка.*
РУ́ННИЙ[2], -а, -е. Який пишно розрісся; буйний, розкішний (про рослини).
РУ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ру́нний**[1].
РУ́НО[1], -а, *с.* Густа і довга вовна з овець, яка не розпадається на окремі пасма, а становить одне ціле. // Вовна, настрижена з однієї вівці. // Овеча шкура з вовною. // *перен.* Густе, пишне волосся. ** **Золоте́ ру́но**: а) в давньогрецькій міфології – золота бараняча шкура; б) те, що має найвищу якість, є найціннішим.
РУ́НО[2] *див.* **ру́на**[3].
РУНОСПІВÉЦЬ, -вця́, *ч.* Виконавець рун (*див.* **ру́ни**[2]).
РУ́НТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Тривожити, турбувати. // Зрушувати з місця, чіпати.
РУ́НТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Тривожитися, турбуватися. // Зрушуватися з місця.
РУНТУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Руйнувати.
РУ́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* 1. Рушити. 2. Повалитися, упасти.
РУ́НЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **ру́но**[1].
РУНЬ, -і, *ж.*, *поет.* Те саме, що **ру́на**[3].
РУНЯ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **політри́хум**.
РУ́ПА, -и, *с. г.*, *зах.* Яма, де взимку тримають картоплю.
РУ́ПИТИ, -ить; *мн.* ру́плять; *недок.*, *діал.* Цікавити.
РУ́ПІЯ[1], -ї, *ж.* Грошова одиниця Індії, Непалу, Пакистану – 100 пайсів; Індонезії – 100 сенів; Маврикію, Сейшельських островів, Шрі-Ланки – 100 центів.
РУ́ПІЯ[2], -ї, *ж.*, *мед.* Конічної форми, шарувата, кров'янисто-гнійна кірка, що утворюється внаслідок поверхневого гнійного розплавлення запального інфільтрату або висихання ексудату пустули. ** **Сифіліти́чна ру́пія** – пустульозний сифілід у вигляді виразки, яка вкрита багатошаровою кіркою.
РУ́ПОР, -а, *ч.* 1. Труба у вигляді зрізаного конуса або піраміди для посилення звуку. // *розм.* Те саме, що **гучномóвець**. 2. *перен.*, *книжн.* Виразник чиїхось ідей, думок, почуттів і т. ін.
РУ́ПОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ру́пор** 1. // У вигляді рупора. *Рупорний гучномовець.*
РУ́РА, -и, *ж.* 1. *зах.* Те саме, що **трубá** 1. 2. Жердина, з якою працюють стриптизери і стриптизерки. 3. *діал.* Комин.
РУ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **тру́бка**. // Те саме, що **рулóн**.
РУ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Рур.
РУС, -а, *ч.*, *іст.* Житель Київської Русі.
РУСÁК[1], -á, *ч.* Сірий заєць, у якого взимку і влітку колір шерсті не змінюється.
РУСÁК[2], -á, *ч.*, *розм.* Російська людина, росіянин.
РУСÁЛІЇ, -ій, *мн.*, *етн.* Весняний обряд у давніх слов'ян, пов'язаний з поминанням померлих.
РУСÁЛКА, -и, *ж.* За народними повір'ями – казкова водяна істота в образі гарної дівчини з довгими розпущеними косами й риб'ячим хвостом; водяна німфа.
РУСÁЛКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **русáлка**. 2. *перен.* Загадковий, вабливий, з холодним блиском (про очі, погляд).
РУСАЛКУВÁННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **русалкувáти**.
РУСАЛКУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути русалкою.
РУСÁЛОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **русáлка**.
РУСÁЛОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **русáлка**.
РУСÁЛЧАЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **русáлковий**.
РУСÁЛЧИН, -а, -е. Прикм. до **русáлка**; належний русалці. ** **Русáлчин Вели́кдень** – за народними повір'ями – свято русалок.
РУСÁЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **русáлка**.
РУСÁЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **русáк**[1]. *Русаче хутро.*
РУСÁЧКА, -и, *розм.* Жін. до **русáк**[2].
РУСЕЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; блідо-жовті до зеленкуватих тонкозернисті щільні маси.
РУСÉЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **руслó** 1.
РУСÉНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ру́сий**.
РУСИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово, яке окреме значення, зворот, вислів, граматична форма тощо, запозичені з російської мови або утворені за її зразком іншою мовою.
РУ́СИЙ, -а, -е. Світло-коричневий з жовтуватим або сіруватим відтінком (про волосся). // Який має волосся такого кольору (про людину).
РУСИ́Н *див.* **руси́ни**.
РУСИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **руси́н**, -а, *ч.*; **руси́нка**, -и, *ж.*). Стара назва українського населення Буковини, Галичини, Закарпатської України, Словаччини і Воєводини.
РУСИ́НКА *див.* **руси́ни**.
РУСИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **руси́ни**.
РУСИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із русистики.
РУСИ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність наук, які вивчають російську мову та літературу; російська філологія.
РУСИ́СТКА, -и. Жін. до **руси́ст**.
РУСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **руси́ст**.
РУСИФІКÁТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює русифікацію.
РУСИФІКÁТОРСТВО, -а, *с.* Діяльність русифікатора.
РУСИФІКÁТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **русифікáтор** і **русифікáція**.
РУСИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **русифікáція**.
РУСИФІКÁЦІЯ, -ї, *ж.* Насильницьке запровадження російської мови, культури і т. ін.
РУСИФІКÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **русифікувáти**. // **русифікóвано**, *безос. присудк. сл.*
РУСИФІКУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Піддавати русифікації.
РУ́СИЧІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ру́сич**, -а, *ч.*). 1. Народонаселення давньої Русі. 2. Те саме, що **руси́ни**.
РУ́СІ, *невідм.*, *ч.* Камінь з грубо обтесаною опуклою лицьовою поверхнею, який застосовується при муруванні або облицюванні будівель.
РУ́СКУС, -а, *ч.* Рід вічнозелених рослин родини лілійних.
РУСЛИЦÉВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ру́слиця**.
РУ́СЛИЦЯ, -і, *ж.* Рід невеликих однорічних трав'янистих рослин із тонким стеблом, дрібними пазушними квітками і подвійною оцвітиною.
РУСЛÓ, -á, *с.* 1. Заглиблення в ґрунті, по якому тече річка, струмок і т. ін. 2. *перен.* Напрям, шлях розвитку чого-небудь.
РУСЛОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **руслó**.
РУСЛООЧИСНИ́Й, -á, -é. Який очищає русло, призн. для його очищення.
РУСЛООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **руслоочисни́й**.
РУСНÁК *див.* **руснаки́**.
РУСНАКИ́, -íв, *мн.* (*одн.* **руснáк**, -á, *ч.*; **руснáчка**, -и, *ж.*), *зах.* Русини.
РУСНÁЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **руснаки́**.
РУСНÁЧКА *див.* **руснаки́**.
РУСОБОРÓДИЙ, -а, -е. Який має русу бороду, з русою бородою.
РУСОВОЛÓСИЙ, -а, -е. Який має русе волосся, з русим волоссям.
РУСОГОЛÓВИЙ, -а, -е. Який має русе волосся на голові.
РУСОКÓСИЙ, -а, -е. Який має русе волосся на голові, русу косу.
РУСОФІ́Л, -а, *ч.* Прихильник росіян і всього російського; прот. р у с о ф о б.
РУСОФІ́ЛКА, -и. Жін. до **русофі́л**.
РУСОФІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* Напрям, склад думок і дій русофіла.
РУСОФІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **русофі́л** і **русофі́льство**.
РУСОФÓБ, -а, *ч.* Противник, ненависник росіян і всього російського; прот. р у с о ф і л.
РУСОФÓБСТВО, -а, *с.* Напрям, склад думок і дій русофоба.
РУСОФÓБСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **русофóб** і **русофóбство**. *Русофобська політика.*
РУСОЧУ́БИЙ, -а, -е. Який має русий чуб, з русим чубом.
РУССОЇ́ЗМ, -у, *ч.*, *іст.* Система поглядів, що ґрунтується на соціальних і педагогічних переконаннях французького мислителя Ж.-Ж. Руссо (1712 – 1778).
РУССОЇ́СТ, -а, *ч.*, *іст.* Послідовник, прихильник руссоїзму.
РУСТ, -у, *ч.*, *архіт.* Камінь з грубо обтесаною опук-

лою лицьовою поверхнею, який застосовується при муруванні або облицюванні будівель.
РУСТІ́, рую́, руе́ш, *недок.*, *діал.* Ревти.
РУ́СТИКА, -и, *ж.*, *архіт.* Рельєфне мурування або облицювання будівель рустом.
РУСТИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Селянський. ** **Рустика́льні зе́млі** – селянські земельні наділи у феодально-кріпосницькій Австрії та на загарбаних нею західно-українських землях.
РУСТО́ВАНИЙ, -а, -е, *архіт.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **рустува́ти**.
РУСТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *архіт.* Дія за знач. **рустува́ти**. *Рустування стін.*
РУСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *архіт.* Оздоблювати будівлю рустом.
РУ́СЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до Русь. 2. *іст.*, *зах.* Український. ** **Ру́ське воєво́дство** – адміністративно-територіальна одиниця на Україні в 15 – 18 ст.
РУСЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **руся́вий**.
РУСЯ́ВИЙ, -а, -е. Який наближається кольором до русого (про волосся); світло-русий. // Вкритий волоссям світло-русого кольору (про голову). // Який має світло-русе волосся (про людину). // *у знач. ім.* **руся́вий**, -вого, *ч.*; **руся́ва**, -вої, *ж.* Людина, що має світло-русе волосся.
РУСЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **руся́вий**.
РУСЯ́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Ставати, робитися русявим. 2. Вирізнитися русявістю.
РУСЯ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Жінка, дівчина з русявим волоссям.
РУСЯ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **руся́вка**.
РУСЯ́ВЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Чоловік, хлопець із русявим волоссям.
РУ́ТА, -и, *ж.* 1. Багаторічна напівкущова або трав'яниста рослина родини рутових, яка містить ефірну олію. // *нар.-поет.* Уживається як символ привабливості, краси. *Дівчина-рута.* 2. Настій, відвар цієї рослини.
РУ́ТВИЦЯ, -і, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина родини жовтцевих з дрібними жовтими квітками, зібраними у суцвіття; використовується в медицині (як кровоспинний, антисептичний засіб) та промисловості.
РУТВЯ́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ру́товий** 1.
РУТЕНА́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої Рутеній має ступінь окиснення +6; енергійний окисник.
РУТЕ́НЕЦЬ *див.* **руте́нці**.
РУТЕ́НИСТИЙ, -а, -е. Той, що містить рутеній.
РУТЕ́НІСВИЙ, -а, -е. Прикм. до **руте́ній**.
РУТЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **галіци́зм**.
РУТЕ́НІЙ, -ю, *ч.* Ru. Хімічний елемент, платиноїд. Важкотопкий, блискучий, сріблястий, пасивний метал. Зі стопів рутенію виготовляють фільтри для формування скловолокна і віскози, термопари, пера авторучок, каталізатори тощо.
РУТЕНІЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Покриття поверхні металів шаром металічного рутенію. 2. Легування металів рутенієм.
РУТЕ́НКА *див.* **руте́нці**.
РУТЕ́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **руте́нці**.
РУТЕ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **руте́нець**, -нця, *ч.*; **руте́нка**, -и, *ж.*), *іст.* В Австро-Угорській монархії – офіційна назва українського населення Буковини, Галичини та Закарпатської України.
РУ́ТЕР, -а, *ч.* Машина для розпушування кам'янистих та твердих ґрунтів.
РУТИ́Л, -у, *ч.* Мінерал бурого або червоного кольору.
РУТИ́Н, -у, *ч.* Біоорганічна речовина з групи біофлавоноїдів; міститься в листках гречки, евкаліпта, спаржі; застосовується для лікування крововиливів, гіпертонічної хвороби та ін.
РУТИ́НА, -и, *ж.* 1. Монотонна, щоденна, однакова за змістом робота. 2. Побоювання змін, відсутність почуття нового, слідування шаблонові, віджилим правилам і звичкам.
РУТИНЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто побоюється змін, слідує шаблону, віджилим правилам і звичкам, у кого відсутнє почуття нового.
РУТИНЕ́РКА, -и. Жін. до **рутине́р**.
РУТИНЕ́РСТВО, -а, *с.* Поведінка рутинера; слідування рутині.
РУТИНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **рутине́р** і **рутине́рство**.
РУТИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який ґрунтується на рутині; шаблонний. // *у знач. ім.* **рути́нне**, -ного, *с.* Те, що стало шаблоном, характеризується відсталістю. 2. Повсякденний. 3. Нудний (про роботу, діяльність).
РУТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **рути́нний**.
РУ́ТИТИ, ру́чу, ру́тиш, *недок.*, *діал.*, *ірон.* Міцно й багато спати.
РУ́ТКА, -и, *ж.* Лікарська однорічна рослина з родини макових із сечогінною, тонізуючою дією.
РУ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ру́тка**.
РУ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ру́та** 1. // Зробл., виготовлений із рути. *Рутова олія.* // Який має колір листя рути.
РУ́ТОВІ, -их, *мн.* Родина дводольних роздільнопелюсткових рослин, у корі й листі яких міститься ефірна олія.
РУ́ТОНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **ру́та** 1.
РУТУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до рутульців. *Рутульська мова.*
РУТУ́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* Народ у Дагестані.
РУТЯНИ́Й, -а́, -е́. Та саме, що **ру́товий** 1.
РУ́ФІЯ, -ї, *ж.* Грошова одиниця Мальдівів – 100 ларі.
РУХ, -у, *ч.* 1. *філос.* Спосіб існування матерії, який полягає в безперервній зміні всього сущого і виявляється в безпосередній єдності перервності й неперервності простору і часу. 2. Процес розвитку, внаслідок якого відбувається зміна якості предмета, явища і т. ін., перехід від одного якісного стану до іншого, вищого. 3. Зміна положення кого-, чого-небудь унаслідок обертання, коливання, переміщення і т. ін. // Переміщення транспорту, ходьба тощо в різних напрямках (на вулицях, дорогах і т. ін.). ** **Доро́жній рух** – процес руху по дорогах транспортних засобів та учасників дорожнього руху. 4. Робота якого-небудь механізму, машини, пристрою і т. ін. 5. Зміна положення тіла або його частин (у людини або тварини). 6. Зміна в душевному стані, викликана яким-небудь почуттям, переживанням і т. ін. // Розвиток процесу мислення в людини. 7. *перен.* Громадська діяльність або масовий виступ, спрямований на досягнення певної мети. 8. *перен.* Розвиток дії в літературному або музичному творі. *Криволінійний рух. Поступальний рух.*
РУ́ХАВКА, -и, *ж.*, *діал.* Фізична зарядка.
РУ́ХАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ру́хати**.
РУХАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Безладний, похапливий рух (у 3 знач.).
РУ́ХАНКА, -и, *ж.*, *зах.* Фізичні вправи.
РУ́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ру́хати** 1 – 3 і **ру́хатися** 1 – 3.
РУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **РУ́ШИТИ**, -шу, -шиш, *недок. і док.* 1. *перех.* Переміщати, пересувати що-небудь. 2. *тільки недок.*, *перех. і неперех.* Приводити в рух, примушувати рухатися, діяти. // *ким, чим, кого, що, перен.* Спонукати до діяльності чи бути причиною чиїх-небудь дій, учинків. 3. *недок. тільки* **ру́хати**, *неперех.* Робити рухи якою-небудь частиною тіла. // Виконуючи певну роботу, робити рухи яким-небудь знаряддям. 4. *недок. тільки* **ру́хати**, *перех.*, *перен.* Сприяти розвиткові чого-небудь. // Сприяти виконанню, здійсненню чого-небудь. *Рухати справу.* 5. *тільки* **ру́хати**, *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **руша́ти** 1.
РУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, **РУ́ШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *недок. і док.* 1. *тільки недок.* Перебувати в постійному русі (у просторі й часі). 2. *недок. тільки* **ру́хатися**. Переміщатися, пересуватися. 3. Перебувати в русі, залишаючись на тому самому місці. // Робити рухи (про тіло людини або тварини). // Мати здатність руху (про тіло людини або тварини). 4. *тільки* **ру́хатися**, *перен.* Розвиватися в якомусь напрямку.
РУ́ХІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член, прибічник, послідовник Народного Руху України.
РУ́ХІВКА, -и. Жін. до **ру́хівець**.
РУ́ХІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Народного Руху України і рухівців.
РУХЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває в русі. // Здатний до руху. // Який рухається завдяки своїй будові (про пристрій, механізм і т. ін.). // Який рухається під дією чого-небудь. 2. Повний життєвої сили, енергії, зі швидкими, легкими рухами; жвавий. // Який легко приходить у рух (про частини тіла). // Який часто змінює свій вираз (про обличчя). // *перен.* Діяльний, енергійний (про характер, склад розуму). 3. *перен.* Який розвивається, змінюється.
РУХЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **рухли́вий**.
РУХЛИ́ВО. Присл. до **рухли́вий** 2.
РУ́ХЛИЙ, -а, -е, *розм.* Пухкий, розсипчастий, сипкий. *Рухлий сніг.* // Який легко кришиться. *Рухлий камінь.*
РУХЛЯ́ВИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **рухли́вий** 2.
РУХЛЯ́К, -у́, *ч.*, *геол.* Осадова гірська порода, до складу якої входять глина і шматочки вапна.
РУХЛЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рухля́к**.
РУХЛЯКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **рухляко́вий**.
РУХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **ру́хати** 2, 3.
РУХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Однокр. до **ру́хатися** 2, 3. 2. Почати рухатися (у 2 знач.).
РУХОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до руху (у 3, 5 знач.). // Який приводить що-небудь у рух або керує рухом когось, чогось. ** **Рухова́ бу́ря**, *мед.* – імпульсивне рухове збудження, яке проявляється агресією, хаотичними діями. **Руховий аналіза́тор** – фізіологічна система, що передає та опрацьовує інформацію від рецепторів скелетно-м'язового апарата та бере участь в організації і здійсненні координованих рухів.
РУХО́МИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває в постійному русі. *Рухомий рядок* (*на електронному табло*). 2. Який переміщається з місця на місце. // Який переноситься, перевозиться з місця на місце. 3. Який може бути переміщений з одного місця в інше. ** **Рухо́ме майно́**, *юр.* – майно, яке не пов'язане безпосередньо з землею і може бути переміщене. 4. Який рухається завдяки своїй будові (про механізм, машину, пристрій і т. ін.). ** **Рухо́мий склад** – сукупність одиниць колісного транспорту на залізницях, у трамвайно-тролейбусних парках і т. ін. 5. Який часто змінює свій вираз (про обличчя). 6. *перен.* Який міняється.
РУХО́МІСТЬ, -мості, *ж.* 1. Властивість за знач. **рухо́мий** 2, 4, 6. 2. Те саме, що **рухо́ме майно́** (*див.* **рухо́мий** 3).
РУХОМОГРУ́ДІ, -дих, *мн.*, *зоол.* Група земноводних, до якої належить рід жаб.
РУЦАВІ́ЄТИС, -а, *ч.* Латиський народний танець, подібний до кадрилі.
РУ́ЦЯ, -і, *ж.* Зменш.-пестл. до **рука́** 1.
РУЧ, *розм.* 1. *невідм.*, *ж.* Те саме, що **рука́** 1. ** **На руч** *чию* – на чию-небудь користь, чийсь бік. **На ско́ру руч** – нашвидку. 2. *у знач. присл.* За допомогою рук, руками.
РУЧА́ЄВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **руча́й**.
РУЧА́ЄЦЬ, -а́йця, *ч.* Зменш. до **руча́й**.
РУЧА́Й, -ю, *ч.* Невеликий потік води; струмок. // Про будь-яку рідину, що тече по чому-небудь, стікає з чогось.
РУЧА́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Горстка (у 1 знач.).
РУЧАЙО́К, -йка́, *ч.* Зменш. до **руча́й**.
РУЧА́ТА, -ча́т, *мн.* (*одн.* **руча́**, -а́ти, *с.*), *рідко.* Те саме, що **рученя́та**.
РУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РУЧИ́ТИСЯ**, ручу́ся, ру́чишся, *док.* 1. Будучи впевненим у чому-небудь, гарантувати його. *Ручатися головою.* 2. Брати на себе відповідальність за кого-небудь; поручатися. *Ручатися за себе.*
РУЧЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Болгарський народний сольний, парний та груповий танець.
РУ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ру́чка** 1.
РУЧЕНЯ́ *див.* **рученя́та**.
РУЧЕНЯ́ТА, -ня́т, *мн.* (*одн.* **рученя́**, -я́ти, *с.*). Зменш.-пестл. до **ру́ки** (*див.* **рука́** 1).
РУЧЕНЯ́ТКА, -ток, *мн.* (*одн.* **рученя́тко**, -а, *с.*). Зменш.-пестл. до **рученя́та**.
РУЧЕНЯ́ТКО *див.* **рученя́тка**.
РУ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ру́чка** 1.
РУ́ЧИЙ, -а, -е, *заст.* Беручкий (у 1 знач.).
РУЧИ́СЬКО, -а, *с.* Збільш. до **рука́** 1.
РУЧИ́ТИ, ручу́, ру́чиш, *недок.*, *діал.* Ручатися. ** **Ручи́ти за се́бе** – те саме, що **руча́тися за се́бе** (*див.* **руча́тися**).
РУЧИ́ТИСЯ *див.* **руча́тися**.
РУЧИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **рука́** 1. 2. Один із чотирьох похило укріплених у насаді воза кілків, що підтримують з обох боків драбини.
РУЧИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **рука́** 1.
РУ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **рука́** 1. 2. Частина предмета, за яку його держать чи беруть рукою. // Пристрій для приведення в рух машини, апарата і т. ін. обертанням, крутінням рукою. 3. Прилад для писання. 4. Частина крісла, дивана і т. ін., на яку, сидячи, спираються рукою, ліктем; підлокітник. 5. Те саме, що **гриф**[2]. 6. *с. г.* Смуга покосу на один захват коси.
РУ́ЧКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **рукостиска́ння**.
РУ́ЧКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Вітатися при зустрічі, потискуючи один одному руку.
РУЧНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **рука́** 1. *Ручна робота.* 2. Який здійснюється руками, без застосування машин. // Якого приводять у дію руками. // Який виготовляють руками. *Ручне полотно.* ** **Ручни́й м'яч** – спортивна гра в м'яч між двома командами, учасники якої повинні руками закидати м'яч у ворота; гандбол. 3. Такий, що можна нести в руках (про багаж, кладь і т. ін.). ** **Ручна́ кладь** – речі пасажира, які знаходяться під час перевезення під наглядом самого пасажира. 4. Який звик до людини, не боїться її (про тварину).
РУЧНИ́К, -а́, *ч.* 1. *діал.* Рушник. 2. *зах.* Поперечина, за яку тримається той, хто щось товче ногами. 3. *розм.* Ручне гальмо в автомобілі.
РУЧНІ́СТ, -а, *ч.* Посада в аптеці; до його посадових обов'язків входить відпускання ліків у готових упаковках (без рецептів), предметів санітарії і гігієни та ін.
РУ́ЧНО, **РУ́ШНО**, *присл.*, *діал.* Зручно.
РУЧУ́ХНА, -и, *ж.*, *діал.* Рука.
РУША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **руша́ти** і **руша́тися**.
РУША́НЦІ, -ів, *мн.* Один із припамірських народів.
РУША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **РУ́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док.* 1. *неперех.* Починати рух, пересування, переміщення. // Відправлятися куди-небудь або до когось, чогось. // *перев. з інфін.* Відправлятися куди-небудь або до когось з якоюсь метою. // Відправлятися звідки-небудь; виходити, виїжджати. // Відходити (про поїзд, пароплав і т. ін.). // Прямувати слідом за ким-, чим-небудь. *Рушати в дорогу. Рушати з місця.* ** **Ані́ руш**: а) ні на крок; б) кінець, годі, усе. 2. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Початися, піднятися і т. ін. (про явища природи). 3. *перех.*, *розм.* Брати що-небудь. ** **Не руш (ру́ште)!** – уживається як наказ або прохання не чіпати, не займати кого-, що-небудь.
РУША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **РУ́ШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **руша́ти** 1, 2. 2. Те саме, що **ру́хатися** 2, 3.
РУ́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ру́шити**[1] 3.
РУ́ШЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Рух (у 5, 7 знач.).
РУШЕ́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.*, *заст.* Ополчення. *Посполите рушення.*
РУШИ́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Рушій, двигун.
РУ́ШИТИ[1] *див.* **ру́хати**.
РУ́ШИТИ[2] *див.* **руша́ти**.
РУ́ШИТИСЯ[1] *див.* **ру́хатися**.
РУ́ШИТИСЯ[2] *див.* **руша́тися**.
РУШІ́Й, -я́, *ч.* 1. Пристрій для надання руху певному транспортному засобу, двигун, мотор. 2. *перен.* Сила, яка спонукає до чого-небудь, сприяє росту, розвиткові чогось. // Людина, яка рухає що-небудь, сприяє розвиткові чогось.
РУШІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який приводить що-небудь у рух або керує рухом чогось. 2. *перен.* Який спонукає до чого-небудь, сприяє росту, розвиткові чогось.
РУШІ́ЙНИК, -а, *ч.* Те саме, що **руші́й**.
РУ́ШНИЙ, -а, -е, *зах.* Рухливий, прудкий.
РУШНИ́К, -а́, *ч.* 1. Довгастий шматок тканини (бавовняної, лляної, полотняної і т. ін.) для вити-

рання обличчя, тіла, посуду тощо. ** **Сталéвий (стальний) рушни́к** – довгий лист сталі для піднімання затонулих суден. 2. Шматок декоративної тканини з вишиваним або тканим орнаментом; традиційно використовується для оздоблення житла, в українських народних обрядах і т. ін. *Рушники дбати.* ** **Ставáти на рушникý (на рушни́к),** *заст.* – брати шлюб, одружуватися.

РУШНИКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рушни́к.** // Признач. для виготовлення рушників. *Рушникова тканина.*

РУШНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Вогнепальна ручна зброя. *Мисливська рушниця.*

РУШНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **рушни́ця.**

РУШНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **рушни́ця.** // Признач. для змащення рушниці. *Рушничне мастило.*

РУШНИ́ЧНИК, -а, *ч., іст.* Майстер, який виготовляв рушниці.

РУШНИЧÓК, -чкá, *ч.* Зменш.-пестл. до **рушни́к.**

РУ́ШНО[1] *див.* **ру́чно.**

РУ́ШНО[2], *зах.* Присл. до **ру́шний.**

РУШТАВИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Те саме, що **руштина.**

РУШТИ́НА, -и, *ж., діал.* Колосники.

РУШТÓВАННЯ, -я, *с., діал.* Риштовання.

РУШТУ́НОК, -нку, *ч., зах.* Риштунок.

РЮКЗÁК, -á, *ч.* Заплічний мішок для речей.

РЮМ, -у, *ч.* Те саме, що **плач.**

РЮ́МА, -и, *ч. і ж., розм.* Плаксива людина.

РЮ́МАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рю́мати.**

РЮ́МАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Плакати.

РЮ́МИ, -ів, *мн., розм.:* ** **Розпусти́ти рю́ми** – розплакатися.

РЮ́МСА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **рю́ма.**

РЮ́МСАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **рю́мсати.**

РЮ́МСАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **рю́мати.**

РЮ́МСИ, -ів, *мн., розм.:* ** **Розпусти́ти рю́мси** – те саме, що **Розпусти́ти рю́ми** (*див.* **рю́ми**).

РЮШ, -у, *ч.* Густо зібрана смужка тканини для оздоблення одягу.

РЮ́ШЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **рюш.**

РЯБÉНЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **ряби́й.** // *у знач. ім.* **рябéнький,** -кого, *ч.;* **рябéнька,** -кої, *ж.;* **рябéньке,** -кого, *с.* Тварина, що має неоднорідне, плямисте забарвлення. 2. *розм.* Те саме, що **рябий** 2.

РЯБÉСЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **рябéнький.**

РЯБÉЦЬ, -бця́, *ч.* Те саме, що **ря́бчик** 1.

РЯБÉЦЬ, -бця, *ч., розм.* Те саме, що **шулі́ка.**

РЯБИЗНÁ, -и́, *ж.* Абстр. ім. до **рябий** 1.

РЯБИ́Й, -á, -é. 1. Покритий плямами іншого кольору, відтінку, що вирізняються на основному фоні. // Забарвлений в різні, перев. яскраві кольори (про тканину, вироби з паперу і т. ін.), з узорами різного кольору; строкатий. // Який має неоднорідне, плямисте забарвлення (про тварин). // *у знач. ім.* **рябий,** -бóго, *ч.;* **рябá,** -бóї, *ж.;* **рябé,** -бóго, *с.;* **рябі́,** -би́х, *мн.* Тварина, що має неоднорідне, плямисте забарвлення. 2. Покритий шрамами від віспи або ластовинням. // У якого віспувате або ластовинчате обличчя. // *у знач. ім.* **рябий,** -бóго, *ч.;* **рябá,** -бóї, *ж.;* **рябé,** -бóго, *с.* Віспувата або ластовинчата людина. 3. Укритий брижами, дрібними хвилями (про водну поверхню).

РЯБИ́ТИ, -и́ть, *недок.* 1. *перех.* Робити що-небудь рябим, строкатим. 2. *безос., перех.* Утворюючи брижі, дрібні хвилі на поверхні води, робити її рябою.

РЯБИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок., рідко.* 1. Те саме, що **рябі́ти** 2. 2. Вирізнятися рябизною з-поміж чогонебудь, на тлі чогось.

РЯБІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **рябéсенький.**

РЯБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати рябим (у 1, 2 знач.). 2. *тільки 3 ос.* Укриватися брижами, дрібними хвилями (про водну поверхню). 3. Вирізнятися рябизною з-поміж чого-небудь, на тлі чогось. // *чим, від чого.* Бути рябим. // Виднітися на якому-небудь фоні у вигляді плям. // Невиразно виднітися вдалині; маячити. 4. *чим, перен.* Рясніти чим-небудь, що часто повторюється, зустрічається. // *безос.* 5. *у сполуч. зі сл.* в о ч а х. Розпливатися, зливатися від напруження зору, мерехтіти перед очима внаслідок швидкого руху і т. ін.

РЯБІ́ТИСЯ, -і́ється, *недок., рідко.* Те саме, що **рябі́ти** 3.

РЯБІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати рябим, рябішим.

РЯБКАНИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Строкатий.

РЯБКИ́, -ів, *мн.* Підряд (ряд) птахів ряду голубоподібних.

РЯБКÓ, -á, *ч.* 1. Каша з пшона й розтертого в дрібні кульки гречаного борошна, заправлена шкварками. 2. *розм.* Непородистий дворовий собака або кіт (зазвичай рябої масті).

РЯБКОПОДІ́БНІ, -них, *мн.* Ряд птахів, поширений у пустелях і напівпустелях Африки, Азії та Піренейського півострова.

РЯ́БО. Присл. до **рябий** 1. // *у знач. присудк. сл.*

РЯБÓК, -бкá, *ч., діал.* Рябчик (у 1 знач.).

РЯБОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. З рябим пір'ям на крилах. // *у знач. ім.* **рябокрилий,** -лого, *ч.;* **рябокрила,** -лої, *ж.* Птах, що має рябі крила.

РЯБОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З листям різного забарвлення, різних відтінків; з рябим листям.

РЯБОТИ́НА, -и, *ж., рідко.* 1. Шрам від віспи або руда пігментна цяточка на шкірі людини. 2. Одна з багатьох плям або цяточок іншого кольору на якому-небудь фоні.

РЯБОТИ́НКА, -и, *ж., рідко.* Зменш.-пестл. до **работи́на.**

РЯБОТИ́ННЯ, -я, *с., збірн.* 1. Шрами від віспи або руді пігментні цяточки на шкірі людини. 2. Плями або цяточки іншого кольору на якому-небудь фоні. 3. *чого.* Безліч предметів, від яких рябить в очах. 4. Дрібні хвилі на поверхні води; брижі.

РЯБОТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія і стан за знач. **работі́ти.**

РЯБОТІ́ТИ, рябóтіє *і* рябóтить, *недок., розм.* Підсил. до **рябі́ти** 2 – 5.

РЯБОШКІ́РИЙ, -а, -е. З рябою шкірою.

РЯБОЩÓКИЙ, -а, -е. З рябими щоками.

РЯБУВÁТИЙ, -а, -е. Злегка рябий (у 2 знач.). *Рябувате обличчя.*

РЯБУВÁТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **рябувáтий.**

РЯБУ́ХА, -и, *ж.* 1. *розм.* Хтось рябий або щось рябе. 2. *розм.* Різношерста, плямиста тварина або птах різнобарвного оперення. 3. *спец.* Хвороба тютюну та махорки, при якій на листках утворюються численні бурі плями, що поступово призводять до відмирання уражених тканин.

РЯБУ́ШКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **рябу́ха** 1, 2.

РЯБЦУ́Н *див.* **рябчу́н.**

РЯ́БЧИК, -а, *ч.* 1. Лісовий птах родини тетерукових з рябим оперенням. // М'ясо цього птаха, що вживається як їжа. 2. Рід багаторічних трав'янистих рослин родини лілійних з квітами різного забарвлення, перев. з рябим малюнком.

РЯ́БЧИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ря́бчик** 1. // Приготовлений з м'яса рябчика.

РЯБЧУ́Н, РЯБЦУ́Н, -а, *ч., діал.* Різнобарвний домотканий килим.

РЯ́ВКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **ря́вкати** і звуки, утворювані цією дією.

РЯ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Те саме, що **гáвкати** 1. 2. *перен.* Голосно говорити, кричати.

РЯ́ВКІТ, -коту, *ч., розм.* Те саме, що **ря́вкання.**

РЯ́ВКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **ря́вкати.**

РЯД, -у, *ч.* 1. Сукупність однорідних предметів або живих істот, розташованих одне поруч з одним, одне за одним, витягнутих в одну лінію. // Те саме, що **грядá.** // *у знач. присл.* **ря́дом, рядáми.** Один повз одного, один за одним, один біля одного, в одну лінію. 2. Стрій, вишикуваний в одну лінію; шеренга. // Люди, що перебувають в такому строю, в шерензі. 3. Те саме, що **лáва**[2] 2. 4. Місця для сидіння (у театрі, кіно і т. ін.), розташовані в одну лінію. // Люди, що займають такі місця. 5. Сукупність подій, явищ і т. ін., послідовних у часі. 6. *тільки мн.* Коло осіб, об'єднаних певними стосунками, організацією тощо. ** **Ставáти в ряди́** *чого* – займати відповідне місце в якій-небудь організації, групі. 7. *тільки одн.* Певна кількість кого-, чого-небудь. 8. *спец.* Група, категорія, розряд у якому-небудь поділі предметів, явищ і т. ін. *Вирівнювальний ряд.* // *хім.* Сукупність речовин, що мають певні спільні властивості. *Ароматичний ряд.* // *біол.* Сукупність близькоспоріднених видів тварин. // *мат.* Сукупність величин, розташованих у певній послідовності. *Тригонометричний ряд.* 9. Рундуки або прилавки для продажу яких-небудь однорідних товарів, розташовані на ринку в одну лінію. 10. *с. г.* Те саме, що **рядóк** 3. 11. *заст.* Договір, угода. // *рідко.* Згода. 12. *заст.* Черга. ** **В однóму рядý** *з ким* – разом, заодно. **В пéрших рядáх** *кого і без додатка* – в загалі найкращих, передових; попереду. **В (у) рядý (рядáх):** а) (*кого, чого*) у числі, серед; б) (*з ким*) разом, спільно. **Стáвити в [оди́н] ряд** *кого, що* – уподібнювати кого-, щонебудь у якомусь відношенні.

РЯДÉНЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **ряднó.**

РЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ряди́ти** 1. 2. *у знач. ім.* **ря́джений,** -ного, *ч.;* **ря́джені,** -них, *мн.* Людина, одягнена в маскарадний костюм або в незвичний одяг.

РЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ряди́ти** 1 і **ряди́тися** 1.

РЯДИ́ТИ, ряджý, ря́диш, *недок.* 1. *перех.* Гарно, пишно вбирати, причепурювати кого-, що-небудь; одягати когось у незвичний одяг або маскарадний костюм. 2. *перех. і неперех., заст.* Розпоряджатися. 3. *неперех.* Вести розмову; розмовляти. 4. *перех. і без додатка, заст.* Наймати (у 1 знач.).

РЯДИ́ТИСЯ, ряджýся, ря́дишся, *недок., рідко.* 1. Гарно, пишно вбиратися, причепурюватися; одягатись у незвичний одяг або маскарадний костюм. 2. *заст.* Збиратися. 3. *заст.* Найматися (у 1 знач.).

РЯДКÓВИЙ, -óва, -óве. Прикм. до **рядóк** 2, 3. ** **Рядкóва сівáлка** – сівалка, що робить посів правильними рядками. **Рядкóве дóбриво** – добриво, яке загортається в рядок під час сівби або садіння.

РЯДКÓМ, *присл.* Те саме, що **ря́дом.**

РЯДЛÓ, -á, *с., діал.* Зернина у кісточці плода.

РЯ́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Договірний. *Рядна грамота.* // *у знач. ім.* **ря́дна,** -ної, *ж.* Угода, договір.

РЯДНИ́НА, -и, *ж.* 1. Цупке домоткане полотно з конопляної або лляної пряжі. // Одяг із такої тканини. 2. Те саме, що **ряднó** 1.

РЯДНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **рядни́на.**

РЯДНИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **рядни́на** 1. // Зробл., пошитий з рядни́ни.

РЯДНИ́НОЧКА, -и, *ж.* Змеш.-пестл. до **рядни́на.**

РЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж., заст.* Абстр. ім. до **ря́дний.**

РЯДНÓ, -á, *с.* 1. Вид простирадла або покривала з рядни́ни (у 1 знач.). // Різнокольоровий килим або ковдра з грубої вовни. 2. *розм.* Оберемок, купа чого-небудь, що вміщується в одному рядні.

РЯДНЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **рядни́на** 1. // Зробл., пошитий з рядни́ни. // *у знач. ім.* **рядня́не,** -ного, *с.* Те, що зроблене або пошите з рядни́ни.

РЯДОВИ́Й, -á, -é. 1. Який нічим не вирізняється з-поміж інших, не має яких-небудь специфічних особливостей; простий, звичайний. // Буденний, звичайний. 2. Який не перебуває на керівній посаді, не провідний. // *у знач. ім.* **рядови́й,** -вóго, *ч.* Той, хто не перебуває на керівній посаді, не є провідним працівником. 3. *військ.* Який не належить до командного складу. // *у знач. ім.* **рядови́й,** -вóго, *ч.* Найнижче військове звання; солдат. 4. *с. г.* Те саме, що **рядкóвий.** 5. *заст.* Черговий, наступний. 6. *діал.* Рядняний.

РЯДОВИ́К, -á, *ч., розм., заст., військ.* Те саме, що **рядовий** 3. *Козак-рядовик.*

РЯДОВИНÁ, -и́, *ж., діал.* 1. Груба тканина з валу (*див.* **вал**[2]), що йде на рядна, мішки і т. ін. 2. Поганої якості сукно, рідка тканина.

РЯДОВИ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Вигот. з рядовини.

РЯДÓВИЧ *див.* **рядóвичі.**

РЯДÓВИЧІ, -ів, *мн.* (*одн.* **рядóвич,** -а, *ч.;* **рядóвка,** -и, *ж.*). 1. У давній Русі – категорія залежних людей, які відбували феодальні повинності на підставі певного договору з паном. 2. У 14 – 17 ст. – члени торговельних кооперацій, власники лавок у торговельних рядах, жителі торгово-ремісничих поселень.

РЯДÓВКА *див.* **рядóвичі.**

РЯДÓК, -дкá, *ч.* 1. Зменш. до **ряд** 1. 2. Кілька слів, літер або інших знаків, написаних чи надрукованих в одну лінію. // *перев. мн.* Написаний або надрукований текст чи його частина. 3. *с. г.* Рівна борозна з посівами.

РЯ́ДОМ, *присл.* Безпосередньо один коло одного; поруч, поряд. // Поблизу.

РЯДÓЧКОМ, *присл.* Пестл. до **ря́дом.**

РЯДÓЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **рядóк.**

РЯ́ДЧИК, -а, *ч., заст.* Підрядчик.

РЯДЮ́ГА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **рядни́на.**

РЯДЮ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **рядю́га.**

РЯ́ЖА, -і, *ж.* Те саме, що **ря́жка.**

РЯ́ЖАНКА, -и, *ж.* Топлене незбиране молоко, заквашене сметаною.

РЯ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ряди́ти, ряди́тися.**

РЯ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ря́жка.**

РЯ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Невелика дерев'яна або металева посудина з ручками у вигляді низького шаплика (перев. для миття в лазні). 2. *розм.* Те саме, що **пи́ка.** ** **Нáсти ря́жку** – зробитися гладким, товстим.

РЯЖКОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **ря́жка.**

РЯЗÁНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Рязань.

РЯ́МА, -и, *ж., діал.* Рама.

РЯ́МИ, рям, *мн., зах.* Брижі.

РЯ́МКА, -и, *ж., діал.* Рамка.

РЯ́МЦІ, РЯ́МЦЯ, -ів, *мн., заст.* Рамки.

РЯ́НДА, -и, *ж., зах.* Клапоть, ганчірка.

РЯНДÁВИЙ, -а, -е, *зах.* Обірваний, у дранті.

РЯ́НДЯ, -я, *с., зах.* Лахміття, дрантя.

РЯПУ́ХА, -и, *ж., зах.* Ропуха.

РЯ́ПУШКА, -и, *ж.* Невелика промислова риба родини лососевих.

РЯ́СА, -и, *ж.* Верхній довгий одяг у талію з широкими рукавами у православного духовенства.

РЯСИ́ЦЯ, РЯСНИ́ЦЯ, -і, *ж., заст.* Складка, брижа.

РЯ́СКА[1], -и, *ж., розм.* Те саме, що **ря́са.**

РЯ́СКА[2], -и, *ж.* Багаторічна трав'яниста дрібна плавуча круглолиста рослина, що покриває води (зазвичай стоячі) та є їжею для водоплавних птахів.

РЯ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ря́ска**[2]. *Рясковий килим.*

РЯ́СКОВІ, -их, *мн.* Родина однодольних дрібних рослин, що живуть у прісній воді.

РЯСНÉНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **рясни́й.**

РЯСНÉНЬКО, *розм.* Присл. до **рясненький.**

РЯСНИ́Й, -á, -é. 1. Який має велику кількість близько розміщених однорідних предметів, частин і т. ін. // Скупчений у великій кількості. // Який складається з крапель або часток, що безперервно падають (про дощ, сльози, піт). // Який складається з однорідних безперервних рухів, звуків і т. ін., що швидко змінюються один одним. // Малопроникний, малопрозорий. 2. Багатий, високий (про урожай). // *перен.* Плідний на що-небудь, чимсь. 3. З багатьма складками, в густих зборках (про одяг); широкий. 4. *перен., рідко.* Гарно, пишно вбраний (про людей). 5. *розм.* Дуже яскравий, колористий (про розцвітку чого-небудь).

РЯСНИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **рясни́й** 1.

РЯСНИ́ЦЯ *див.* **раси́ця.**

РЯ́СНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **рясни́й** 1.

РЯСНІ́ТИ, -і́є, *недок.* 1. *ким, чим.* Бути густо покритим великою кількістю близько розміщених однорідних предметів, частин і т. ін., мати щось у великій кількості. // Містити багато чого-небудь однорідного, такого, що часто зустрічається. 2. Виднітися, вирізнятися своєю рясното́ю. 3. Ставати, робитися інтенсивним у своєму прояві.

РЯСНІ́ШАТИ, -ає, *недок., рідко.* Ставати, робитися ряснішим (*див.* **рясни́й** 1).

РЯ́СНО. Присл. до **рясни́й.** // *у знач. присудк. сл.*

РЯСНОЗÓРЯНИЙ, -а, -е. Рясно вкритий зорями (про небо, тканину тощо). *Ряснозоряне небо.*

РЯСНОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З рясним листям.

РЯСНОТÁ, -оти́, *ж.* Абстр. ім. до **рясни́й** 1, 3.

РЯСНОЦВІ́ТИЙ, -а, -е. Який рясно цвіте, з великою кількістю квіток.

РЯСНОЦВІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ряснецві́тий.**

РЯСОТÁ, -оти́, *ж., рідко.* Те саме, що **ряснотá.**

РЯСОФÓРНИЙ, -а, -е, *рел.* Який має право носити чернечу рясу з клобуком без постригу. // *у знач. ім.* **рясофóрний,** -ного, *ч.* Послушник, що має право носити чернечу рясу з клобуком.

РЯ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ря́ска**[2].

РЯСТ, -у, *ч.* 1. Багаторічна трав'яниста лікарська рослина з білими, жовтими, червонуватими або

фіолетовими квіточками, зібраними в китиці. ** **Білий ряст**, *поет.*, *діал.* – пролісок. 2. Зелень, трава; земля, вкрита зеленню, травою. ** **Топта́ти ряст** – жити, ходити по землі.

РЯ́СТКА, -и, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина родини лілійних з невеликими квітками, зібраними в зонтикоподібне суцвіття; вирощується як декоративна. // Квіти цієї рослини.

РЯТІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Те саме, що **рятува́льний**. *Рятівний пояс.* 2. Який дає, приносить рятунок або сприяє рятунку.

РЯТІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто рятує або врятував кого-, що-небудь. 2. Те саме, що **рятува́льник**.

РЯТІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **рятівни́к** 1.

РЯТІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **рятівни́й** 2.

РЯТІВНИ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **рятівни́чий**.

РЯТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для рятування кого-, чого-небудь. *Рятувальний пояс.*

РЯТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається рятуванням кого-, чого-небудь.

РЯТУВА́ЛЬНО-ВОДОЛА́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до підводних рятувальних робіт за участю водолазів та спеціальної техніки.

РЯТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **рятува́ти**.

РЯТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Усувати загрозу смерті, знищення і т. ін. для кого-, чого-небудь; захищати когось, щось від чогось, небезпечного для життя, існування. // Визволяти кого-, що-небудь із біди, з неволі і т. ін. // Оберігати, укривати кого-небудь від чогось шкідливого, небажаного, небезпечного і т. ін. // *наказ. сп.* **рятý́йте**. Уживається як волання, заклик негайно прийти на допомогу, захистити в біді, від небезпеки і т. ін. ** **Рятува́ти [грі́шну (свою́)] ду́шу** – у християнській релігії – позбавляти себе або когось від гріхів; звільняти себе або когось од вічних мук у загробному житті.

РЯТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Уникати смерті, загибелі, знищення і т. ін. // Намагатися звільнитися від пригнічення, поневолення, утисків, переслідування і т. ін. // Знаходити в чому-небудь спочинок, відраду для себе. // Укриватися від чого-небудь шкідливого, небажаного, небезпечного і т. ін. 2. Пас. до **рятува́ти**.

РЯТУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Рятівник.

РЯТУ́НКА, -и, *діал.* Жін. до **рятý́н**.

РЯТУНКО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **рятува́льний**.

РЯТУ́НОК, -нку, *ч.* 1. *розм.* Дія за знач. **рятува́ти** і **рятува́тися**. 2. Можливість врятувати, врятуватися; вихід із небезпечного, скрутного становища. // Те, що звільняє, захищає від чого-небудь. // Той, хто рятує, визволяє від чого-небудь; рятівник. 3. *рел.* Звільнення від гріхів, од вічних мук у потойбічному житті.

РЯ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Збиратися йти, рушати.

РЯХТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.*, *поет.* Те саме, що **мерехті́ти**.

РЯХТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **мерехтли́вий**.

РЯХТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **ряхтли́вий**.

РЯ́ЦЬКИ, *присл.*, *зах.* Рачки.

РЯЦЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *зах.* Рачкувати.

Сс

С, *невідм., с.* Двадцять друга літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "с" (вимовляється "ес").

СААЗ *див.* **саз.**

СААМ *див.* **саа́ми.**

СААМЕЦЬ, -мця, *ч.* Те саме, що **саа́м.**

СААМИ, -ів, *мн.* (*одн.* **саа́м**, -а, *ч.*; **саа́мка**, -и, *ж.*). Народність, що живе на півночі Норвегії, Швеції, Фінляндії, на Кольському півострові; лапландці; стара назва – лопарі.

СААМІ, *невідм., мн.* (*одн.* **саа́мі**, *ч. і ж.*). Те саме, що **саа́ми.**

СААМКА *див.* **саа́ми.**

СААМСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **саа́ми й саа́мі.** ** **Саа́мська мо́ва** – мова саамів; відноситься до фіно-угорської групи мов.

СААРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Саар.

САБ, -а, *ч., міф.* Син бога Санка, епонім племені сабінів.

САБА́, -й, *ж.* У східних народів – мішок із цілої шкури тварини для зберігання або перевезення кумису, вина, води тощо; бурдюк.

САБАДА́ШКИ, -шок, *мн., діал.* Веселі пісеньки.

САБАДИ́ЛА, -и, *ж.* Багаторічна цибулинна рослина родини лілійних.

САБАДИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сабади́ла.** // Вигот. із насіння сабадили.

САБА́ЗІЙ, -я, *ч., міф.* 1. Фракійсько-фрігійське божество, яке пізніше ототожнилося з Діонісом. 2. Епітет Юпітера у Фрігії та на Криті.

САБАЙО́Н, -у, *ч.* Підлива зі збитих із цукром жовтків, вина й прянощів. // Напій, виготовлений у такий спосіб.

САБА́ЛЬ, -я, *ч.* Рід рослин родини пальмових.

САБА́Н, -а, *ч., заст.* Примітивний дерев'яний плуг із металевим лемешем.

САБАНИ́ТИ, -ню, -ни́ш, *недок., зах.* Сильно лаяти.

САБАНТУ́Й, -я, *ч.* 1. У башкирів і татар – народне свято з нагоди закінчення весняних польових робіт. 2. *жарт.* Галаслива гулянка, вечірка.

СА́БАШ, -у, *ч., діал.* Шабаш.

САБАШІ́ВКА, -и, *ж., діал.* Горілка (*див.* **горі́лка** 1).

САБЕ́, *виг.* Те саме, що **цабе́** (у 3 знач.).

САБЕ́ЄЦЬ *див.* **сабе́йці.**

САБЕ́Ї, -ів, *мн.* (*одн.* **сабе́й**, -я, *ч.*; **сабе́йка**, -и, *ж.*). Те саме, що **сабе́йці.**

САБЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Давня релігія деяких арабських племен, заснована на культі небесних світил.

САБЕЇ́СТ, -а, *ч.* Прихильник сабеїзму.

САБЕЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сабеїзму.

САБЕ́ЙКА *див.* **сабе́йці.**

САБЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сабе́ї.**

САБЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **сабе́єць**, -е́йця, *ч.*; **сабе́йка**, -и, *ж.*). Південноарабські племена, що жили в 9 ст. до н. е. – 2 ст. н. е. на території сучасного Ємену.

САБЕ́ЛИ, -ів, *мн.* Італійські племена, підкорені римлянами на початку 3 ст. до н. е.

САБЗА́, -й, *ж.* Сорт дрібного ізюму без кісточок із винограду кишмиш, обробленого перед сушінням лужним розчином.

САБІ́НИ, -ів, **САБІ́НЯНИ**, -нян, *мн.* (*одн.* **сабі́нянин**, -а, *ч.*; **сабі́нянка**, -и, *ж.*). Давнє італійське плем'я, що жило у східній частині Середньої Італії.

САБІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сабі́ни.**

САБІ́НЯНИ *див.* **сабі́ни.**

САБІ́НЯНИН *див.* **сабіня́ни.**

САБІ́НЯНКА *див.* **сабіня́ни.**

САБЛУ́К, -а́, *ч., діал.* Дика яблуня; кислиця.

САБЛУ́КА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **саблу́к.**

САБЛЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Російська срібна монета, що випускалася в сер. 15 – кінці 16 ст.

САБО́, *невідм., с.* Черевики на дерев'яних підошвах або видовбані з дерева (у Франції та Бельгії).

СА́БОР, -а, *ч.* 1. *іст.* Назва представницького органу в Хорватії (16 ст. – 1918 р.), в Далмації (1861 – 1918 рр.). 2. Назва парламенту в Хорватії.

САБОТА́Ж, -у, *ч.* 1. Навмисний зрив роботи, який виявляється у прямій відмові від неї або в недбалому, несумлінному її виконанні. 2. *чого.* Прихована протидія здійсненню чого-небудь.

САБОТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **саботá́ж.**

САБОТА́ЖНИК, -а, *ч.*. Той, хто саботує, вдається до саботажу.

САБОТА́ЖНИЦТВО, -а, *с., розм.* Дії, поведінка саботажника; саботаж.

САБОТА́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **саботá́ж** і **саботá́жник.** // Який є саботажем.

САБОТА́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **саботá́жник.**

САБОТА́ЖНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **саботува́ти.**

САБОТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **саботува́ти.**

САБОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **саботува́ти.**

САБОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Ухиляючись від роботи або виконуючи її недбало, несумлінно, викликати певні політико-економічні ускладнення. 2. *перех.* Приховано зривати виконання важливих заходів, указівок тощо. // Не визнавати кого-, що-небудь.

САБОТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **саботува́ти** 2.

САБУ́Р, -у, *ч.* Згущений сік листя алое, який у висушеному вигляді використовують як ліки.

САБУ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сабу́р.** // Вигот. із сабуру, з сабуром. *Сабурові порошки.*

СА́ВАН, -а, *ч.* 1. Поховальне убрання з білої тканини, що має вигляд мішка чи довгої сорочки. 2. *перен.* Покрив (перев. сніговий).

САВА́НА *див.* **сава́ни.**

САВА́НИ, -ва́н, *мн.* (*одн.* **сава́на**, -и, *ж.*). Тропічний степ, порослий високими травами у поєднанні з окремими деревами, групами дерев і чагарниками. // Тип тропічної та субекваторіальної рослинності – поєднання трав'яного покриву з окремими деревами, групами дерев або чагарниками. // *тільки мн.* Природні зони тропічного поясу з обох сторін екватора, де переважає такий степ.

САВА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сава́ни.** *Саванна рослинність.*

САВАНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Подібний до савани, схожий на неї.

САВАО́Ф, -а, *ч.* 1. Одна з назв бога Яхве – єдиного бога в іудаїзмі. 2. У християнстві – перша особа Святої Трійці, Бог-Отець.

САВА́Р, -а, *ч.* Одиниця частотного інтервалу в музичній акустиці.

САВІ́РИ, -ів, *мн.* Прикаспійські кочові племена (1 тис. н. е.).

СА́ВКА[1], -и, *ж.* Птах родини качачих.

СА́ВКА[2], -и, *ж., зах.* Різновид ятера.

САВО́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Савойя. ** **саво́йська капу́ста** – різновид городньої капусти, що відзначається високою морозо- і посухостійкістю.

САВРОМА́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **сарма́ти.**

СА́ГА, -и, *ж.* 1. Давньоскандинавське і давньоірландське епічне сказання про легендарних героїв та історичних діячів, що має прозову форму з віршованими вставками. 2. Поетичне сказання, легенда.

САГА́, -й, *ж.* 1. Річкова затока. 2. Протока; рукав ріки; стариця. 3. Улоговина серед піщаних відкладів річки. // Озеро в такій улоговині чи в заплаві річки. // Болото в заплаві річки. // Рослинність у заплаві річки.

САГАЙДА́К, -а́, *ч.* 1. Шкіряна сумка або дерев'яний футляр для стріл. 2. *рідко.* Те саме, що **лук.** 3. *рідко.* Чохол для рушниці, музичного інструмента тощо.

САГАЙДА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сагайда́к.**

САГАЙДАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **сагайда́к.**

САГЕНІ́Т, -у, *ч.* Складносітчасті двійникові зростки кристалів рутилу – титандіоксиду.

САГІ́Б (**САГІБ**, **САХІБ**), -а, *ч.* Найменування знатної особи, перев. європейця, в Індії; пан.

САГІБ *див.* **сагі́б.**

САГІ́ТА, -и, *ж.* Дрібна хижа морська тварина з класу хетогнат; має прозоре тіло; морська стріла.

САГІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стрілоподібний. 2. *анат.* Який ділить тіло поздовжньо на праву та ліву половини. *Сагітальна лінія.*

САГІТА́РІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **стрілолист.**

СА́ГО, *невідм., с.* Крупи із зерен крохмалю, добутого з серцевини сагових та інших пальм; сурогат цих круп із картопляного та кукурудзяного крохмалю.

СА́ГОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **са́го.** *Сагові крупи.* // Пригот. із саго. *Саговий пудинг.* // Пов'язаний з виробництвом саго. *Саговий цех.* 2. *бот.* Уживається як складова частина назв деяких тропічних рослин. ** **са́гова па́льма** – пальма, серцевина якої багата на крохмаль. 3. *у знач. ім.* **са́гові**, -вих, *мн.* Клас тропічних дерев типу пальм.

САГО́ВНИК, -у, *ч.* 1. Тропічне і субтропічне дерево, схоже на пальму. 2. *тільки мн.* **саго́вники**, -ів. Клас голонасінних тропічних і субтропічних дерев'янистих рослин.

САГО́ВНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **саго́вник.**

САГО́ВНИКОВІ, -их, *мн.* Те саме, що **саго́вники** (*див.* **саго́вник** 2).

САД, -у, *ч.* Спеціально відведена значна площа землі, на якій вирощують плодові дерева, кущі тощо. // Те саме, що **парк** 1. ** **Ботані́чний сад** – науковий і культурно-освітній заклад, у якому вивчають і демонструють різні рослини.

САДЖА́, -і, *ж.* Птах ряду рябкоподібних.

СА́ДЖАВКА, **СА́ДЖАЛКА**, -и, *ж., діал.* Сажалка.

САДЖА́ЛКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина або знаряддя для садіння картоплі, розсади, сіянців дерев тощо.

САДЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Яким користуються при садінні.

САДЖА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто садить що-небудь; садильник.

САДЖА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **саджа́льник.**

СА́ДЖАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Молода рослина (дерев, кущів), вирощена в розсаднику з сіянцю, живця або чубука і признач. для садіння.

СА́ДЖАНКА, -и, *ж.* Рослина, яку вирощують не сіянням насіння, а садінням (цибулин, розсади тощо); прот. с і я н к а. *Цибуля-саджанка.*

САДЖАНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **са́джанка.** // Якого вирощують не з насіння. *Саджанкова махорка.*

САДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **саджа́ти.**

САДЖАНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **саджанко́вий.**

САДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* 1. Допомагати кому-небудь або примушувати чи запрошувати когось сісти. // Піднімаючи, допомагати комусь сісти на щось високе. 2. *ким, за кого, на що, розм.* Призначати чи обирати кого-небудь на якусь посаду, доручати комусь яку-небудь роботу.

3. *перев. у сполуч. зі сл.* в тюрму, по тюрмах, під арешт, за ґрати і т. ін., *розм.* Ув'язнювати, позбавляти волі. // Поміщати денебудь, усередину чогось упійману тварину, пташку тощо. 4. Поселяти десь, кудись (звичайно для ведення господарства). 5. Поміщати в гарячу піч для випікання, обпалювання тощо. 6. Те саме, що **садити** 1. 7. Поміщати куди-небудь для розведення (тварин, риб).

СА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сади́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* Насаджений; не природний. 3. *у знач. прикм.* Оздоблений коштовним камінням, перлами тощо.

СА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **садити 1 – 7**.

САДИ́БА, -и, *ж.* 1. Житловий будинок і господарські будівлі з прилеглими до них садом і городом, що разом є окремим господарством. // Те саме, що **маєток** 1. 2. *іст.* Адміністративно-громадські, виробничо-господарські та житлові будівлі колгоспу, радгоспу тощо, зосереджені в одному місці. 3. Ділянка землі, що відводиться комусь для забудови, під сад і город. // Ділянка землі біля будинку, зайнята садом, городом і т. ін.

САДИ́БКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сади́ба**.

САДИ́БНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сади́ба**.

САДИВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для садіння.

САДИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Статеве збочення, за якого для отримання задоволення необхідно завдати фізичного болю партнерові. 2. Пристрасть до жорстокості, катування, насолода від страждань інших.

САДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Яким користуються при садінні. // Підготовлений, зроблений для садіння.

САДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто садить що-небудь; саджальник.

САДИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **сади́льник**.

САДИ́СТ, -а, *ч.* Людина із садистичними нахилами, одержима садизмом.

САДИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Власт. садисту; оснований на садизмі, пройнятий ним.

САДИСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **садисти́чний**.

САДИСТИ́ЧНО. Присл. до **садисти́чний**.

САДИ́СТКА, -и. Жін. до **сади́ст**.

САДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **садисти́чний**.

САДИ́ТИ, саджу́, са́диш, *недок., перех.* 1. Закопувати в землю коріння саджанців, бульби, цибулини, насіння тощо для їх вирощування. 2. *ким, за кого, на що, розм.* Те саме, що **саджа́ти** 2. *Садити на престол.* 3. Допомагати кому-небудь або примушувати чи запрошувати когось сісти; саджати. ** **сади́ти квочку** – підкладати під квочку яйця для виведення курчат. 4. *перев. у сполуч. зі сл.* в тюрму, під арешт і т. ін., *розм.* Ув'язнювати, позбавляти волі. 5. Поміщати в гарячу піч для випікання, обпалювання тощо. 6. Те саме, що **саджа́ти** 7. 7. Розташовуючи певним чином, прикріпляти, пришивати на чомусь, де-небудь щось. 8. *перен., розм.* Витрачати кошти на щось неекономно, марно. 9. *також неперех., розм.* Уживається на позначення дій, що виконуються з особливою силою, інтенсивністю, азартом і т. ін. // Танцювати із запалом. // Швидко, стрімко бігти; мчати. // Сильно бити. // Стукати із силою по чому-небудь. // Безперервно стріляти; обстрілювати щось. // Вириватися звідкись густою масою; валити, бухати.

САДИ́ТИСЯ[1], са́диться, *недок.* 1. Розмножуватися способом садіння. 2. Пас. до **сади́ти**.

САДИ́ТИСЯ[2], саджу́ся, са́дишся, *недок., на що, діал.* Силкуватися зробити що-небудь, досягти чогось.

САДІ́БНЯ, -і, *ж., діал.* Садова шкілка.

САДІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Те саме, що **садо́вий**. 2. Який саджають, висаджують у ґрунт.

САДІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із садівництва, особа, що вирощує та доглядає садові рослини.

САДІВНИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **садівникува́ти**.

САДІВНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути садівником; займатися садівництвом (у 1 знач.).

САДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Галузь сільського господарства: вирощування плодових і ягідних культур. // Аматорське вирощування садових рослин. 2. Сільськогосподарська наука про розведення і культуру вирощування садів. // Практика розведення і вирощування садів. 3. Господарство, що займається розведенням садових рослин.

САДІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до садівництва (у 1 знач.). // Який займається садівництвом, роботою в саду. // Признач. для робіт у саду, для догляду за садом.

САДІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **садівни́к**.

САДІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **садівни́цький**. 2. *у знач. ім.* **садівни́чий**, -чого, *ч.* Те саме, що **садівни́к**.

САДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сади́ти**.

СА́ДКА[1], -и, *ж., с. г.* Акт статевого парування тварин.

СА́ДКА[2], -и, *ж., мисл.* Змагання в стрільбі по раніше впійманих птахах, яких випускають із клітки.

СА́ДКА[3], -и, *ж., мет.* Матеріали, закладені в металургійну піч для обробки.

САДКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **са́дка**[2]. ** **садко́ва стрільба́** – стендова стрільба по живих голубах, зайцях, що практикувалась з кінця 19 ст. **садко́вий го́луб** – голуб, менший за розміром від дикого голуба; в сер. 19 ст. був об'єктом полювання в Росії і ряді країн Європи.

САДКО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Прикм. до **садо́к**[1]. *Садкове сіно.*

САДНИ́ТИ, -и́ть, *недок., перев. безос., розм.* Боліти від ран, опіків, подразнень (про шкіру, слизові оболонки тощо); щеміти.

САДНО́, -а́, *с.* Невелика, неглибока ранка або місце, де здирано чи натерто шкіру.

САДНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., розм.* Однокр. до **садити 9**.

САДОБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Проектування, насаджування, вирощування садів.

САДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сад**. // Який займається роботою в саду. // Признач. для робіт у саду, для його догляду. // Признач. для саду, який міститься в саду, розташований у ньому чи навколо нього. *Садовий вар.* 2. Якого вирощують у саду; культивований; прот. дикорослий. // Який живе, водиться в саду. // Уживається як складова частина назв рослин, птахів. *Садова вівсянка.* ** **садо́вий жасми́н** – рід рослин родини ломикаменевих. 3. Стос. до садівництва (у 1 знач.); садівницький, садівничий.

САДОВИНА́, -и́, *ж., збірн.* 1. Садові дерева (перев. плодові). // Саджанці плодових дерев. 2. Плоди садових дерев; фрукти.

САДОВИ́ТИ, -довлю́, -до́виш; *мн.* садо́влять; *недок., перех.* 1. Допомагати кому-небудь або примушувати чи запрошувати когось сісти; саджати. // Допомагати зайняти місце, влаштуватися десь для поїздки. // Піднімаючи, допомагати комусь сісти на щось високе. *Садовити на мілину.* 2. *ким, за кого, на що, розм.* Призначати чи обирати кого-небудь на якусь посаду, доручати комусь яку-небудь роботу. 3. Обмежувати чим-небудь у харчуванні. 4. *перев. у сполуч. зі сл.* в тюрму, під арешт, за ґрати і т. ін., *розм.* Ув'язнювати, позбавляти волі. 5. Поселяти десь (звичайно для ведення господарства). *Садовити на престол.* 6. Поміщати в гарячу піч для випікання, обпалювання і т. ін. 7. *ав.* Скеровуючи до землі, примушувати опускатися, сісти на землю (літак або який-небудь інший літальний апарат). 8. Надівати, накладати на щось. 9. *розм.* Те саме, що **садити 1**.

САДОВИ́ТИСЯ, -довлю́ся, -до́вишся; *мн.* садо́вляться; *недок., розм.* Те саме, що **сіда́ти 1**.

САДОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Місце, де колись був сад.

САДОВЛА́СНИК, -а, *ч.* Власник, господар саду.

САДОВЛА́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до садовласника.

САДО́ВО-ГОРО́ДНІЙ, -я, -є. Стос. до садів і городів.

САДОВО́Д, -а, *ч., розм.* Те саме, що **садівни́к**.

САДО́ВО-ПА́РКОВИЙ, -а, -е: ** **садо́во-па́ркове мисте́цтво** – мистецтво створення парків, садів, скверів.

САДОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для захисту садів.

САДОІРИГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до садоіригації.

САДОІРИГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Система технічного забезпечення і оснащення водопостачання і зрошування садів та виноградників.

САДО́К[1], -дка́, *ч.* 1. Те саме, що **сад**. *Дитячий садок.* 2. Зменш. до **сад**.

САДО́К[2], -дка́, *ч.* 1. Опущена у водоймище на спеціальному кріпленні дротяна клітка, в якій вирощують рибу. 2. Приміщення для утримання, розведення і відгодівлі тварин, птиці. 3. Невелика дротяна або капронова сітка, до якої рибалки складають упійману на вудку рибу, утримують живців.

САДОМАЗОХІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Статеве збочення, за якого сексуальне задоволення досягається через завдавання фізичного болю партнером та партнерові. 2. *розм.* Ненормальна пристрасть, потяг до жорстокості, насолода своїми та чужими стражданнями.

САДОМАЗОХІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто страждає на садомазохізм.

САДОМАЗОХІ́СТКА, -и. Жін. до **садомазохі́ст**.

САДОМАЗОХІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до садомазохізму, садомазохіста.

САДОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., однокр., розм.* Підсил. до **садну́ти**. // *безос.*

СА́ДОНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **сад**.

САДО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **сад** і **садо́к**[1].

САДРАЗА́М, -а, *ч.* Глава уряду (великий візир) в Османській імперії (в 16 ст. – 1922 р.), Ірані (в 19 – на поч. 20 ст.).

САДУКЕ́Ї, -їв, *мн.* (*одн.* **садуке́й**, -я, *ч.*; **садуке́янка**, -и, *ж.*). У стародавній Іудеї – представники релігійно-політичної течії.

САДУКЕ́ЙСТВО, -а, *с.* Релігійна течія в іудаїзмі, яка заперечувала безсмертя, невмирущість душі; трансформувалася в єговізм.

САДУКЕ́ЯНКА *див.* **садуке́ї**.

СА́ДЧИК, -а, *ч., спец.* Робітник, що завантажує піч (домену, цегловипалювальну тощо).

СА́ДЯЧИ. Дієприсл. до **садити**.

САЄ́Т, -у, *ч.*, **САЄ́ТА**, -и, *ж., заст.* Ґатунок тонкого англійського сукна. // Ґатунок оксамиту. // Вироби, одяг із цих тканин.

САЄ́ТА *див.* **саєт**.

САЄ́ТОВИЙ, *рідко* **САЄТО́ВИЙ**, -а, -е. Прикм. до **саєт** і **саєта**. // Зробл. із саєту, саєти.

САЖ, -а́, *ч.* 1. Рублений хлів, у якому відгодовують свиней. // Такий хлів, що використовувався для покарання, для тимчасового ув'язнення. // Місце у хліві, клітка, де відгодовують гусей, індиків і т. ін. 2. Сплетений з лози овальний (у формі яйця) кошик, у якому, зануривши у воду, зберігають виловлену рибу; садок[2].

СА́ЖА, -і, *ж.* 1. Чорна порошкова маса, що утворюється внаслідок неповного згоряння палива й осідає у печах, димоходах і т. ін.; кіптява, кіпоть. 2. *також мн., спец.* Цей же продукт неповного згоряння або термічного розкладу органічних речовин, що його виробляють промисловим способом і використовують для виготовлення гумових шин, пластичних мас тощо.

СА́ЖАВКА, -и, *ж.* Те саме, що **са́жалка**.

СА́ЖАЛКА, -и, *ж.* Невелике штучне водоймище, в якому розводять і утримують рибу; копанка.

СА́ЖАНКА, -и, *ж., діал.* Саджанка.

СА́ЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сажа́ти**.

САЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., діал.* Садити, садовити, саджати.

САЖЕНИ́ЙКА, -і, *ж., діал.* Сорочка сажотруса.

САЖЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Розміром в один сажень (у 1 знач.). 2. Дуже великий (завдовжки, завширшки, завглибшки). // Дуже високий.

СА́ЖЕНЬ, -жня, *ч., заст.* 1. Давня східнослов'янська лінійна міра, яка вживалася до запровадження метричної системи мір; з 18 ст. дорівнювала 3 аршинам, або 2,134 м. ** **косовий са́жень** – міра довжини, що дорівнює відстані між кінчиком середнього пальця витягнутої вгору і убік правої руки і носком відставленої убік лівої ноги чи навпаки. **Маховий са́жень** – міра довжини, що дорівнює відстані між кінчиками середніх пальців розкинутих рук. **Пого́нний са́жень** – лінійна міра, що дорівнює одному сажневі. 2. Ця лінійна одиниця, вживана для виміру площі. 3. Кількість (об'єм) чого-небудь, що дорівнює цій одиниці (кубічній). 4. Спеціально виготовлена мірка, що відповідає цій лінійній одиниці і використовується для різних вимірів. 5. *тільки мн., спорт.* Спосіб плавання на грудях, під час якого плавець по черзі викидає над водою то одну, то іншу випростану руку.

САЖЕ́Р, -а, *ч., зах.* Сажотрус.

СА́ЖИСТИЙ, -а, -е. 1. Вкритий, припорошений сажею. 2. Схожий на сажу, нагадує її.

СА́ЖІВКА, -и, *ж., діал.* Сажалка.

СА́ЖКА, -и, *ж.* Грибкова хвороба багатьох культурних (хлібних злаків, кукурудзи, цибулі-сіянки) та диких рослин; зона.

СА́ЖКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **са́жка**. *Сажкові гриби.* 2. *у знач. ім.* **са́жкові**, -вих, *мн.* Рід нижчих спорових грибів-паразитів, що стимулюють появу сажки на злакових рослинах.

САЖКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сажо́к**.

САЖНЕ́ВИЙ, -а, -е, **САЖНЬОВИ́Й**, -а́, -е́. Те саме, що **саже́нний**.

САЖНИ́Й, -а́, -е́. Покритий, вимащений сажею. *Сажна одежа.*

САЖНЬОВИ́Й *див.* **сажне́вий**.

САЖОВИ́Й[1], -а́, -е́. Який відгодовується у сажу (у 1 знач.).

САЖОВИ́Й[2], -а́, -е́. Прикм. до **са́жа**. // Який виготовляє, обробляє сажу.

САЖОВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вловлювання сажі.

САЖОВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, пристосування, признач. для вловлювання сажі.

САЖОЗДУВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для здування сажі.

САЖО́К, -жка́, *ч.* 1. Зменш. до **саж**. 2. Клітка для співочих птахів.

САЖОНАПО́ВНЕНИЙ, -а, -е. Який складається із матриці (у 1 знач.), армованої сажею як наповнювачем (напр., чорна гдина).

САЖОНАПО́ВНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **сажонапо́внений**.

САЖОТРУ́С, -а, *ч.* Робітник, що очищає від сажі димарі, димоходи.

САЖОТРУ́СНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з очищенням від сажі димарів і димоходів, признач. для цього.

САЖОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення сажі.

САЗ, **СА́АЗ**, -а, *ч.* Струнний щипковий музичний інструмент, поширений серед народів Закавказзя, Ірану, Афганістану та інших країн.

САЗА́Н, -а́на́, *ч.* 1. Прісноводна риба родини коропових із видовженим тілом і темною мідно-жовтою лускою. 2. *рідко.* Те саме, що **ко́роп**.

САЗАНДА́РІ, *невідм., ч.* 1. Музикант-виконавець на сазі або ін. народних музичних інструментах народів Закавказзя. 2. Народний інструментальний ансамбль, поширений в Азербайджані, Вірменії, Грузії, до складу якого входять тар, кеманча та бубон.

САЗА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **саза́н**.

САЗА́НЯЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **саза́новий**.

САЙ, -я, *ч.* Назва сухих ярів і балок в горах Середньої Азії та Казахстану.

САЙГА́, -и́, *ж.* 1. Те саме, що **сугак**. 2. Самка сайгака.

САЙГА́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **суга́к**. 2. *діал.* Два кілки, між якими прив'язують овець.

САЙГАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сайга́к**.

САЙГАЧА́, -а́ти, *с.* Маля сайги.

САЙГАЧИ́ХА, -и, *ж.* Самка сайгака.

СА́ЙДА, -и, *ж.* Велика північна промислова риба родини тріскових.

САЙДА́К, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **сагайда́к** 1.

САЙДЯНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **са́йда**. ** **сайдяни́й кит** – те саме, що **сейва́л**.

СА́ЙКА[1], -и, *ж.* Невелика довгаста пшенична булка з заокругленими краями.

СА́ЙКА[2], -и, *ж.* Невелика полярна риба родини тріскових.

СА́ЙРА, -и, *ж.* Тихоокеанська промислова риба.

СА́ЙРОВИЙ, -а, -е. Стос. до сайри, пов'язаний із добуванням сайри.

САЙТ, -а, *ч.* Сторінка для викладення інформації зі своєю адресою в Інтернеті.

САЙФО́С, -у, *ч.* Препарат для знищення шкідливих комах у посівах овочевих культур, картоплі, у садах.

САК[1], -а, *ч.* 1. Риболовна снасть із сітки, що має форму конусоподібного мішка, натягнутого на обруч і прикріпленого до держална. 2. *заст.* Сумка, торба з цупкої тканини для зберігання і переве-

зення речей. 3. Мішок, набитий землею, для захисту від куль.
САК[2], -а, *ч.*, *заст.* Жіноче півпальто вільного крою.
САКА́, -и́, *ж.*, *діал.* Бочка, діжка, в якій возять воду.
САКА́ДИ, -а́д, *мн.* Швидкі рухи очей, стрибки з однієї точки фіксації в іншу.
САКАДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сакад.
САКВИ́, -ко́в, *мн.* Дві з'єднані одним полотнищем торби, що їх перекидають через плече або через спину коня, осла тощо.
САКВОЯ́Ж, -а, *ч.* Дорожня сумка з цупкої тканини або шкіри із застібкою.
САКВОЯ́ЖИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **саквоя́ж**.
САКВОЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **саквоя́ж**.
САКЕ́, *невідм.*, *ж.* Японська рисова горілка.
СА́КИ, -ів, *мн.* Давні іраномовні племена Середньої Азії.
САКІВКИ́, **САКОВКИ́**, -во́к, *мн.* Зменш.-пестл. до **сакви́**.
САКЛА́К, -у, *ч.*, *бот.* Те саме, що **бруслина́**.
СА́КЛЯ, -і, *ж.* Житло горців Кавказу.
СА́КМА, -и, *ж.* Назва кінних степових шляхів на південному кордоні Російської держави в 16 – 17 ст.
САКМА́Н, -у, *ч.*, *с. г.* Група маток з ягнятами однакового віку.
САКМА́ННИК, -а, *ч.*, *с. г.* Чабан, що доглядає за сакманом.
САКМА́ННИЦЯ, -і. Жін. до **сакма́нник**.
САКОВКИ́ *див.* **саківки́**.
СА́КОС, -а, *ч.*, *церк.* Вбрання, що його одягає вище духовенство під час відправ.
САКРАЛІЗА́ЦІЯ[1], -ї, *ж.* 1. Залучення у сферу релігійного регулювання різних форм громадської та індивідуальної свідомості, соціальних відносин, діяльності установ, людей. 2. Процедура освячення різного роду предметів, завдяки чому вони набувають надприродних властивостей.
САКРАЛІЗА́ЦІЯ[2], -ї, *ж.*, *мед.* Вроджена аномалія поперековокрижового відділу хребта.
САКРА́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. Те саме, що **сакрамента́льний** 1.
САКРА́ЛЬНИЙ[2], -а, -е, *анат.* Те саме, що **крижови́й**.
САКРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сакра́льний**[1].
САКРА́ЛЬНО. Присл. до **сакра́льний**[1].
САКРА́МЕНТ, -у, *ч.*, *церк.* 1. Те саме, що **прича́стя**. 2. Церковне таїнство.
САКРАМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується релігійного культу; обрядовий, ритуальний, священний. // Якого дуже цінують, оберігають; священний, заповітний. 2. Який став звичним, узвичаєним; традиційний. 3. Який має сумнівну або погану славу; горезвісний. ** **Сакрамента́льне пита́ння** – питання, на яке може бути лише негативна відповідь або ніякої відповіді.
САКРАМЕНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сакрамента́льний**.
САКРАМЕНТА́ЛЬНО. Присл. до **сакрамента́льний**.
САКРАМЕНТА́РІЙ, -я, *ч.* У західній церкві раннього середньовіччя – зібрання текстів, що їх промовляли під час меси.
САКРАМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сакраментува́ти**, **сакраментува́тися**.
САКРАМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *церк.* Те саме, що **причаща́ти**.
САКРАМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *церк.* Те саме, що **причаща́тися** 1.
САКРОДИ́НІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Біль у крижах, у крижовій ділянці.
САКРОІЛЕЇ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення крижовоклубового суглоба.
САКРОКОКСИ́Т, -у, *ч.* Запалення крижовоклубового суглоба, суглоба між крижовою та клубовою кістками.
САКРОКОКЦИГЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Крижовокуприковий; такий, що одночасно стосується крижової кістки і куприка.
САКРОЛЮМБА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Крижовопоперековий; такий, що стосується крижової кістки та поперекової ділянки.
САКС *див.* **са́кси**.
САКСАГА́Н, -у, *ч.*, *діал.* Кінець, смерть.
САКСАУ́Л, -у, *ч.* Невелике безлисте дерево або кущ, що росте у середньоазіатських солончакових та піщаних пустелях.
САКСАУ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **саксау́л**.
САКСАУ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Зарості саксаулу.
САКСГО́РНИ, -ів, *мн.* (*одн.* **саксго́рн**, -а, *ч.*). Родина мідних духових мундштучних музичних інструментів.
СА́КСИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сакс**, -а, *ч.*). Група давніх германських племен, що населяли Північно-Західну Європу і Британію.
САКСО́НЕЦЬ *див.* **саксо́нці**.
САКСО́НКА *див.* **саксо́нці**.
САКСО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **саксо́нці** і Саксонія. ** **Саксо́нський фа́рфо́р**; **саксо́нська порцеля́на**: а) фарфор, виготовлений у місті Майсені (Саксонія); б) художні вироби з цього фарфору.
САКСО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **саксо́нець**, -нця, *ч.*; **саксо́нка**, -и, *ж.*). Населення округів Німеччини, розташованих на території колишнього королівства Саксонія.
САКСОФО́Н, -а, *ч.* Духовий мідний язичковий музичний інструмент із характерним тембром та вигнутою S-подібною формою; за регістром звучання поділяються на бас, тенор та альт. ** **Саксофо́н-сопра́но** – саксофон високого регістру, єдиний, що має пряму, як у кларнета, форму.
САКСОФОНІ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на саксофоні.
САКСОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **саксофо́н**.
СА́КСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Саки.
САКТОСА́ЛЬПІНКС, -у, *ч.*, *мед.* Мішкоподібне утворення маткових труб, яке розвивається при облітерації маткового і ампулярного відділів труби та накопичення в ній запального ексудату.
САКУЛІ́НА, -и, *ж.* Морська безхребетна тварина ряду вусоногих ракоподібних.
САКУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин сферичного мішечка перетинчастого лабіринту.
СА́КУРА, -и, *ж.* Вишня з неїстівними плодами, що росте і культивується як декоративна рослина в основному на Далекому Сході.
САЛ, -у, *ч.* Увесь простір води чи льоду, охоплений рибальськими сітями.
СА́ЛА, -и, *ж.*, *іст.* Невеличкий пліт із снопів.
САЛАБО́Н, -а, *ч.*, *жарг.* Військовослужбовець першого року служби до прийняття присяги.
САЛА́ГА, -и, *ч.* 1. *жарг.* Військовослужбовець першого року служби. 2. *розм.* Молода недосвідчена людина, молодик.
САЛАЗОДИМЕТОКСИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при неспецифічному виразковому коліті.
САЛАЗОПІРИДАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з протизапальною та імунодепресивною дією.
САЛА́КА, -и, *ж.* Дрібна морська промислова риба родини оселедцевих; балтійський оселедець.
САЛАМА́НДРА, -и, *ж.* 1. У міфології західноєвропейських народів – дух вогню. 2. Хвостате земноводне, схоже на ящірку. *Плямиста саламандра.*
САЛАМА́НДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **саламандра** 2.
САЛАМА́НДРОВІ, -их, *мн.* Родина хвостатих земноводних.
САЛАМА́ТА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **салама́ха**.
САЛАМА́ХА, **САЛОМА́ХА**, -и, *ж.*, *кул.* Страва, приготована з товченого часнику з сіллю і хлібом, а також квасолі.
САЛА́МІ *див.* **салямі́**.
САЛАМУ́РІ, *невідм.*, *ч.* Грузинський духовий музичний інструмент, свисткова флейта.
САЛАНГА́НА, -и, *ж.* Птах підряду стрижів; поширений у Південно-Східній Азії, Індонезії, Австралії.
САЛА́Т[1], -у, *ч.* 1. Трав'яниста городня рослина, листя якої, багате на вітаміни, споживають у сирому вигляді. ** **За́ячий сала́т** – народна назва пшінки весняної. **Посівни́й сала́т** – однорічна овочева рослина з родини складноцвітих. 2. Холодна страва, приготована з листя цієї рослини, приправлена оцтом, сметаною тощо. 3. Холодна страва з дрібно нарізаних сирих або варених овочів, зелені, яєць, іноді з м'ясом або рибою, приправлена олією, оцтом, сметаною, майонезом тощо.
САЛА́Т[2], **САЛЯ́Т**, -а, *ч.* Один із головних обрядів ісламу – щоденне п'ятикратне богослужіння.
САЛА́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **сала́т**. ** **За́яча сала́та** – те саме, що **за́ячий сала́т** (*див.* **сала́т**).
САЛА́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **сала́т**.
САЛА́ТКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сала́та**.
САЛА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сала́т** і **сала́та**. // Признач. для набирання салату (у 2, 3 знач.). ** **Сала́тні о́вочі** – група овочевих рослин, листки або головки яких вживають у їжу перев. у сирому вигляді. 2. Який має або нагадує барву салату (у 1 знач.); світло-зелений.
САЛА́ТНИК[1], -а, *ч.* Миска для салату (у 2, 3 знач.).
САЛА́ТНИК[2], -а, *ч.*, *діал.* Пшінка весняна.
САЛА́ТНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **сала́тник**[1].
САЛА́ТНО-ЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е. Блідо-зелений, кольору листя салату.
САЛА́ТОВИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **сала́тний**. 2. Блідо-зелений.
САЛА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сала́ка**. // Признач. для вилову салаки. *Салачні сіті.*
САЛГА́Н, -а́, **САЛОГА́Н**, **САЛОГО́Н**, -а, *ч.*, *діал.* 1. Бойня разом із салотопнею. 2. Різник. 3. Салотоп. // Власник салотопні.
САЛГА́ННИК, -а, *ч.* 1. Різник, що забиває худобу і витоплює сало. 2. Власник, господар салгану (у 1 знач.).
САЛЕЇ́Т, -у, *ч.* Вторинний мінерал урану; лимонножовті платівки.
САЛЕ́П, -у, *ч.* Висушені м'ясисті кореневі бульби рослин родини зозулинцевих.
СА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.* Мастити, намащувати салом або якимсь іншим жиром.
СА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* Намащуватися салом або якимсь іншим жиром. // *тільки* 3 *ос.* Покриватися тонким шаром жиру (про шкіру).
САЛІВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Слинотеча, надмірне виділення слини.
САЛІВОГЛАНДУЛЬО́З, -у, *ч.*: ** **Епідемі́чний салівогландульо́з** – вірусне захворювання, яке характеризується значним збільшенням привушних, інколи підщелепних, залоз без помітного погіршення загального стану.
САЛІВОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **сіалогра́фія**.
СА́ЛІЇ, -ій, *мн.*, *міф.* Колегія з 12 жерців, заснована на честь Марса; влаштовували святкові процесії з танцями і співами.
САЛІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Гробак.
СА́ЛІНГ, -а, *ч.*, *мор.* Рама з брусків, яку встановлюють на верхньому краї стеньги для міцнішого кріплення снастей.
СА́ЛІНГОВИЙ, -а, -е, *мор.* Прикм. до **са́лінг**. *Салінгова конструкція.*
САЛІНІМЕ́НТ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують як знеболюючий і протизапальний засіб при ревматизмі, артритах, невралгіях тощо.
САЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал, за хімічним складом і властивостями проміжний між геденбергітом і діопсидом.
САЛІУРЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **саліурі́я**.
САЛІУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Надмірне виведення солей з сечею.
САЛІЦИЛАЛЬДОКСИ́М, -у, *ч.* Продукт конденсації саліцилового альдегіду з гідроксиламіном.
САЛІЦИЛАМІ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат з болезаспокійливою, жарознижувальною та протизапальною дією.
САЛІЦИЛА́ТИ, -ів, *мн.* Лікарські препарати саліцилової кислоти; застосовуються як протиревматичні, болезаспокійливі і жарознижувальні засоби.
САЛІЦИЛА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до саліцилатів.
САЛІЦИЛАТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить саліцилати.
САЛІЦИЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Отруєння аспірином та іншими саліцилатами.
САЛІЦИ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **саліци́ловий натр (на́трій)** (*див.* **саліци́ловий**).
САЛІЦИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Той, що належить до саліцилових сполук. ** **Саліци́лова кислота́** – оксикарбонова кислота, що вживається в медицині як ліки, в техніці – для виготовлення барвників, желатину і т. ін., у харчовій промисловості – при консервуванні тощо.
САЛМА́Ш, -а́, *ч.*, *діал.* Помічник вівчаря.
САЛМОНЕ́Й, -я, *ч.*, *міф.* Син Еола; імітував грім грюкотом казанів та брязкотом колісниць, а блискавку – запаленими смолоскипами.
СА́ЛО, -а, *с.* 1. Жирове відкладення у тілі живого організму; жир. 2. Відокремлений від м'яса підшкірний свинячий жир, що зберігається солоним і вживається сирим, смаженим чи вареним. // *перен.*, *жарт.* Про свиней. 3. Відокремлений від м'яса жир інших тварин і птахів. 4. Розтоплений тваринний жир (перев. свинячий). 5. Жирова речовина, яку виділяють сальні залози. 6. *тех.* Мінеральне або рослинне мастило. ** **Артилері́йське (гарма́тне) са́ло** – різновид мастила, яким змащують металеві частини крупнокаліберної зброї (гармат) під час довгострокового зберігання (консервації). 7. Тонкий шар криги або невеликі крижинки на поверхні води перед льодоставом; шуга, шерешень.
САЛОВА́Р, -а, *ч.* 1. Те саме, що **салото́п**. 2. Боєць, який готує гарматне сало.
САЛОВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Витоплювання сала (як галузь харчової промисловості).
САЛОГА́Н *див.* **салга́н**.
САЛОГО́Н *див.* **салга́н**.
САЛОГУ́Б, -а, *ч.*, *заст.*, *зневажл.* Міщанин; торговець.
САЛО́Л, -у, *ч.*, *фарм.* Препарат, що вживається як дезинфікуючий засіб при захворюванні кишечнику і сечових шляхів.
САЛО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сало́л**.
САЛОЛОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить салол.
САЛОМА́С, -у, *ч.* Твердий штучний жир, що добувається хімічною обробкою рослинної олії, жиру морських ссавців і риби.
САЛОМА́ХА *див.* **салама́ха**.
САЛОМ'Я́К, -а́, *ч.*, *діал.* Нашатир.
САЛОМ'Я́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **салом'я́к**.
САЛО́Н, -у, *ч.* 1. Парадний зал або простора кімната для приймання гостей; вітальня. 2. Світський, політичний, літературно-художній гурток, який збирається у якогось діяча, мецената і т. ін. *Літературний салон.* 3. Комфортабельне умебльоване спільне приміщення для пасажирів на пароплаві, в поїзді, літаку і т. ін. // Спільний зал на кожному поверсі у готелі. 4. Приміщення для демонстрації художніх виробів, картин і т. ін.; місце показу новинок техніки і т. ін. // Зал для демонстрації та продажу предметів торгівлі. // Зал спеціального призначення – перукарня і т. ін. 5. Магазин художніх виробів. 6. *спец.* Внутрішня частина автобуса, тролейбуса і т. ін., признач. для пасажирів.
САЛО́Н-ВАГО́Н, -у, *ч.* Комфортабельний пасажирський вагон, в одній половині якого містяться купе, а в іншій – спільне приміщення для пасажирів.
САЛО́НИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **сало́н** 1.
САЛО́Н-МАГАЗИ́Н, -у, *ч.* Магазин, який спеціалізується на виставці-продажу художніх виробів, авторських робіт або товарів поліпшеної якості.
САЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сало́н** 1, 2. // Власт. салонові (у 1, 2 знач.); заведений у салоні, такий, як у салоні. *Салонні манери.* // Розрахований на смаки салону (у 2 знач.). *Салонна поезія.* ** **Сало́нна му́зика** – розважальна музика 19 – початку 20 ст., якій властиві сентиментальність, мелодраматизм. // Вишуканий; підкреслено ґречний.
САЛО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сало́нний**.
САЛО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **сало́н** 1.
САЛО́П, -а, *ч.*, *заст.* Верхній жіночий одяг у вигляді довгої накидки з прорізами для рук.
САЛО́ПНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **сало́п**. *Салопний крій.*
САЛО́ПНИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* 1. Жебрачка. 2. Жінка міщанських поглядів; пліткарка.
САЛО́ПОВИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **сало́пний**.
САЛО́ПЧИК, -а, *ч.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **сало́п**.
САЛОТО́ВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **ко́вга́нка** 1. 2. *діал.* Дурень.
САЛОТО́П, -а, *ч.* Той, хто витоплює сало.
САЛОТО́ПКА, -и, *ж.* Те саме, що **салото́пня**.
САЛОТО́ПНИЙ, -а, -е. Признач. для витоплювання сала.
САЛОТО́ПНЯ, -і, *ж.* Підприємство, де витоплюють сало.
САЛУ́Н, -у, *ч.* Закусочна, пивний бар в Америці.
САЛУРЕ́ТИКИ, -ів, *мн.* Сечогінні лікарські засоби,

які підсилюють виведення з організму іонів натрію і хлору.

САЛУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **саліурі́я**.

САЛФЕ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **серве́тка**.

САЛФЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **салфе́тка**.

САЛЬБУТАМО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при бронхіальній астмі.

СА́ЛЬВА, -и, *ж., заст.* Залп; салют (у 1 знач.).

САЛЬВАДО́РЕЦЬ *див.* **сальвадо́рці**.

САЛЬВАДОРИ́Т, -у, *ч.* 1. Друга назва пізаніту. 2. Здвійникований кренкеїт – двоводний динатрійкупрумсульфат.

САЛЬВАДО́РКА *див.* **сальвадо́рці**.

САЛЬВАДО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сальвадо́рці** й Сальвадор.

САЛЬВАДО́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **сальвадо́рець**, -я, *ч.*; **сальвадо́рка**, -и, *ж.*). Основне населення Сальвадору.

САЛЬВАРСА́Н, -у, *ч.* Арсеновий препарат, що вживається для лікування сифілісу, малярії та деяких інших захворювань.

САЛЬВАРСА́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **сальварса́новий**.

САЛЬВАРСА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сальварса́н**.

САЛЬВАРСАНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить сальварсан.

САЛЬВАРСАНОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сальварсановмі́сний**.

САЛЬВІ́Н, -у, *ч.* Комплексний лікарський препарат, що його застосовують при хронічному запаленні слизової оболонки порожнини рота, абсцесах та ін.

САЛЬВІ́НІЄВІ, -вих, *мн.* Родина рослин, що належить до підкласу водяних папоротей.

САЛЬВІ́НІЯ, -ї, *ж.* Водяна однорічна трав'яниста рослина з плавучим розгалуженим стеблом.

СА́ЛЬВІЯ, -ї, *ж., рідко.* Те саме, що **ша́львія**.

СА́ЛЬВОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **са́львія**.

СА́ЛЬДО, *невідм., с.* 1. Різниця між надходженням (дебетом) і видатком (кредитом) бухгалтерського обліку. ** **Акти́вне (позити́вне) са́льдо** – перевищення надходження над видатком у торговельному чи платіжному балансі. **Де́бетове са́льдо** – перевищення підсумкових сум по дебету рахунку у порівнянні з кредитом; зазвичай вказується в активі балансу. **Кредито́ве са́льдо**: а) *бухг.*, перевищення підсумкових сум по кредиту рахунку у порівнянні з дебетом, зазвичай вказується у пасиві балансу; б) *бірж.*, заборгованість брокера або дилера клієнту. **Паси́вне (негати́вне) са́льдо** – перевищення видатку над надходженням у торговельному чи платіжному балансі. **Са́льдо взає́мних розрахун́ків** – співвідношення (різниця) платежів та надходжень за певний період, відображене на особовому рахунку підприємства. **Са́льдо зо́внішньої торгі́влі** – різниця між експортом та імпортом країни, зазвичай у вартісному виразі; зовнішньоторговельне сальдо. 2. Залишок на рахунку бухгалтерського обліку. 3. *ек.* Різниця між грошовими надходженнями і платежами з усіх видів розрахунків однієї держави з іншою. // Різниця між сумою експорту та імпорту (у зовнішньоторгових операціях). 4. *бірж.* Заборгованість клієнта брокерській фірмі або брокерської фірми клієнту.

САЛЬДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сальдува́ти**.

СА́ЛЬДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **са́льдо**. ** **Са́льдовий бала́нс** – *див.* **бала́нс**. **Са́льдовий сертифіка́т** – сертифікат, що видається замість акціонерного сертифіката при продажу частини вказаних в ньому акцій.

САЛЬДУВА́ННЯ, -я, *с.* Остаточна оплата за рахунком.

САЛЬДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Визначати сальдо. *Сальдувати рахунок.*

САЛЬДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **сальдува́ти**.

СА́ЛЬЗА, -и, *ж., геол.* Невисокий конусоподібний або плескатий горб з отвором на вершині, з якого виділяються гази, вода і грязь; грязьовий вулкан.

САЛЬМОНЕ́ЛА, -и, *ж.* Різновид кишкової бактерії; збудник сальмонельозів у тварин і людини, черевного тифу й паратифу в людини.

САЛЬМОНЕЛЬО́З, -у, *ч.* Гостра інфекційна хвороба, спричинювана кишковими бактеріями сальмонелами (крім черевного тифу та паратифів).

СА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **са́ло**. // Який забезпечує нарощення сала (у свиней). // З великою кількістю сала (про свиней). ** **Са́льні за́лози** – шкірні залози людини і ссавців, які виділяють жирову речовину. 2. *перен.* Непристойний, грубоцинічний; масний; соромітний. *Сальний анекдот. Сальна коломийка.*

СА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Жирова складка в очеревині людини і ссавців, що є захисним органом черевної порожнини; чепець. ** **Вели́кий са́льник** – сальник, який утворюється листками очеревини, що покривають стінки шлунка. **Мали́й са́льник** – дуплікатура очеревини, яка йде від воріт печінки до малої кривизни шлунка та дванадцятипалої кишки. // Те саме, що **здір**. 2. Страва з гречаної каші з печінкою і меленим перцем, запечена у здорі. 3. *тех.* Пристрій для ущільнення отворів, крізь які проходять рухомі частини механізмів (вали, штоки тощо).

САЛЬНИ́К, -а́, *ч., діал.* Продавець сала.

СА́ЛЬНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **са́льник** 1, 3.

СА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **са́льний** 1. *Свині високої сальності.* 2. *перен.* Непристойний, грубо-цинічний вислів.

СА́ЛЬПИ, -ів, *мн.* Клас морських вільноплаваючих тварин підтипу покривників.

САЛЬПІНГЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення маткової труби.

САЛЬПІНГІ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення фаллопієвих труб у жінок.

САЛЬПІНГОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження маткових труб після заповнення їх контрастною речовиною.

САЛЬПІНГОЛІ́ЗИС, -у, *ч.* Хірургічне відновлення прохідності маткових труб.

САЛЬПІНГООВАРІЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення маткової труби та яєчника.

САЛЬПІНГООТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **євстахіїт**.

САЛЬПІНГООФОРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **аднекси́т**.

САЛЬПІНГОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Візуальне дослідження барабанного і глоткового отворів євстахієвої труби за допомогою спеціальних пристроїв.

САЛЬПІНГОСТОМАТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **сальпінгостомі́я**.

САЛЬПІНГОСТОМАТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **сальпінгостомі́я**.

САЛЬПІНГОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне утворення отвору в матковій трубі, який сполучає її порожнину з черевною порожниною.

САЛЬПІНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Хірургічна процедура перерізання, перев'язування або видалення маткової труби.

САЛЬТАРЕ́ЛО, *невідм., ч.* Італійський танець народного походження, що його виконує пара танцюристів у супроводі гітари і тамбурина.

САЛЬТИСО́Н, -у, *ч.* Очищений, промитий і проварений свинячий шлунок, начинений шматочками вареної головизни, язика тощо, приправлений спеціями; ковбик, кендюх.

СА́ЛЬТО, СА́ЛЬТО-МОРТА́ЛЕ, *невідм., с.* Акробатичний стрибок із перевертанням у повітрі через голову (вперед або назад).

СА́ЛЬТО-МОРТА́ЛЕ *див.* **са́льто**.

СА́ЛЬТУСИ, -ів, *мн.* У Стародавньому Римі – латифундії, а також великі ділянки лісів, пасовищ на державній землі, що здавалися в оренду.

САЛЬЦЕ́, -я́, *с.* Зменш.-пестл. до **са́ло** 1, 2.

САЛЬЦЕСО́Н, -у, *ч., розм.* Те саме, що **сальтисо́н**.

СА́ЛЮС, *невідм., ж., міф.* Римська богиня здоров'я та успіху.

САЛЮ́Т, -у, *ч.* 1. Урочисте вшанування кого-, чого-небудь рушничними або артилерійськими залпами, ракетами, спуском і підняттям прапора і т. ін. *Віддавати салют.* 2. *у знач. виг.* Команда, наказ дати залп на знак вшанування кого-, чого-небудь. 3. *іст.* Піонерське привітання, при якому підносили вгору над головою зігнуту праву руку із зімкнутими випростаними пальцями. 4. Привітання борців проти фашизму, при якому підносять угору праву руку із затиснутими в кулак пальцями. 5. *у знач. виг.* Уживається як фамільярне привітання при зустрічах.

САЛЮ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **салю́т** 1.

САЛЮТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Однокр. до **салютува́ти**.

САЛЮТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **салютува́ти**.

САЛЮТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Урочисто вшановувати кого-, що-небудь рушничними або артилерійськими залпами, ракетами, спуском і підняттям прапора і т. ін. // *рідко.* Приклавши руку до головного убору, вітати когось по-військовому.

САЛЯ́МІ, САЛА́МІ, *невідм., ж.* Сорт твердої сирокопченої ковбаси.

САЛЯ́НИК, -а, *ч., зах.* Хрущ.

САМ, *рідше* **САМИ́Й**, сама́, само́ *і* саме́; *мн.* самі́ *і* са́мі; *займ. означ.* 1. Уживається з ім. чи особ. займ., вказуючи на особу чи предмет, що безпосередньо є джерелом чи об'єктом дії, стану. // Уживається для більшої конкретизації, вирізнення особи чи предмета; власне хтось; власне щось. // Уживається в знач. н е х т о і н ш и й, я к, х т о с ь в л а с н о ю о с о б о ю. // Уживається для підкреслення, що дія або стан поширюються і на визначувану особу чи предмет; теж, також, і (й). // Уживається самостійно, заступаючи ім. чи особ. займ. // Уживається на позначення відокремлення особи чи предмета від інших осіб або предметів (перев. зі спол. "а"). 2. Уживається для позначення особи, яка діє, виконує щось особисто. // Не доручаючи іншим. // Без сторонньої допомоги; власними силами. // Без намови, спонукання, примусу; добровільно, самохіть. 3. Уживається для підкреслення того, що що-небудь зароджується, з'являється, відбувається, зникає і т. ін. без будь-яких зусиль, незалежно від будь-яких чинників. // Без участі свідомості, неконтрольовано; мимохіть. 4. Уживається для позначення особи, предмета, що перебуває, живе, росте і т. ін.; десь окремо, ізольовано від інших. // Без сторонніх: один, наодинці. // Без рідних, без близьких; одинокий. // Без супроводу. 5. Уживається для підкреслення значущості, особливої ваги й величі особи чи предмета. 6. *у знач. ім.* **сам**, -мо́го, *ч.*; **сама́**, -мо́ї, *ж., розм.* Уживається на позначення певної знатної, впливової особи, великого начальника, хазяїна і т. ін. // Евфемістична народна назва нечистої сили; біс, чорт. 7. Уживається у знач. у т і л е н и й, у о с о б л е н и й (перев. як означення при іменному присудку). 8. Уживається з обмежувальною функцією, у знач. т і л ь к и. // Уживається як підсилювальна частка при словах о д и н, т і л ь к и. 9. Уживається у знач. н а в і т ь. 10. *рідко.* Те саме, що **са́мий** 2. ** **Сам на сам**: а) без нікого; б) наодинці з ким-, чим-небудь; віч-на-віч; в) без сторонньої допомоги, власними силами; самотужки. **Сам-оди́н**: а) без нікого; б) без рідних і близьких; в) без чиєїсь участі, допомоги, власними силами; самотужки. **Сам (сама́, само́, самі́) по собі́**: а) окремо, ізольовано від когось, чогось; б) без стороннього втручання, спонукання; мимоволі; підсвідомо; в) органічно. **Сам (сама́, само́, самі́) собі́**: а) без нікого; б) окремо, ізольовано від когось, чогось; в) без стороннього втручання, спонукання; г) ледве чутно; не в голос; подумки. **Сам (сама́, само́, самі́) собо́ю**: а) мимоволі; підсвідомо; б) без стороннього втручання, спонукання; в) незалежно ні від кого, ні від чого; г) (*рідко*) одинокий; у самотині; ґ) (*тільки* **само́ собо́ю**, *у знач. вставн. сл.*) звичайно, зрозуміло. **[Як] сам (сама́, самі́ і т. ін.) зна́єш (зна́єте)**: а) (*див.* **зна́ти**); б) вставне словосполучення, що вживається для підкреслення чогось добре відомого, знаного.

САМАКУЕ́КА, -и, *ж.* Старовинний креольський парний танець, що походить від іспанських танців – пантомім 15 – 16 ст.

САМА́Н, -у́, *ч.* 1. Будівельний стіновий матеріал, що являє собою необпалену цеглу, вигот. з глини з домішкою солом'яної січки, полови, гною та ін. і висушену на сонці; лимпач. 2. Солом'яна січка; адоб.

САМА́НА *див.* **сама́я**.

САМА́НКА, -и, *ж., розм.* Хата, побудована із саману.

САМА́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **сама́новий**.

САМА́ННИК, -а, *ч.* Робітник, що виробляє саман.

САМА́ННИЦЯ, -і. Жін. до **сама́нник**.

САМА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сама́н**. // Зробл. із саману. *Саманова стіна.* // Який виробляє саман.

САМА́РАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Бути схожим, скидатися.

САМАРИТЯ́НИ, -тя́н, *мн.* (*одн.* **самаритя́нин**, -а, *ч.*; **самаритя́нка**, -и, *ж.*), *рел.* Те саме, що **самаря́ни**.

САМАРИТЯ́НИН *див.* **самаритя́ни**.

САМАРИТЯ́НКА *див.* **самаритя́ни**.

САМАРИТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Прикм. до **самаритя́ни**.

САМА́РІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сама́рій**.

САМАРІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить самарій.

САМА́РІЙ, -ю, *ч.* Sm. Хімічний елемент, проста речовина якого – сріблясто-жовтий рідкісноземельний метал.

САМАРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Те саме, що **самаря́нський**.

САМАРКА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Самарканд.

САМА́РНО, *присл., заст.* Мабуть, імовірно.

САМАРСКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний, дуже радіоактивний мінерал; оксамитово- або бурувато-чорні кристали або агрегати.

САМАРСКІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **самарскі́т**.

САМА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Самара.

САМАРЯ́НИ, -ря́н, *мн.* (*одн.* **самаря́нин**, -а, *ч.*; **самаря́нка**, -и, *ж.*), *рел.* Об'єднані в релігійну общину нащадки давньоєврейського населення Ізраїльського царства; етнічна група в Палестині.

САМАРЯ́НИН *див.* **самаря́ни**.

САМАРЯ́НКА *див.* **самаря́ни**.

САМАРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Прикм. до **самаря́ни**.

САМА́-САМІ́СІНЬКА, -а, -е. Зовсім одна, самотня.

САМА́Я, -ї, **САМА́НА**, -и, *ж.* Старовинний грузинський обрядовий танець.

СА́МБА, -и, *ж.* 1. Афро-бразильський швидкий парний танець вільної композиції. 2. Музика в ритмі цього танцю. 3. Назва самакуеки в Аргентині та Перу.

САМБІ́КА, -и, *ж.* У Давній Греції та Стародавньому Римі – струнний щипковий музичний інструмент типу кутової арфи.

САМБІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається боротьбою самбо; той, хто володіє прийомами самбо.

САМБІ́СТКА, -и. Жін. до **самбі́ст**.

СА́МБО[1], *невідм., с.* Вид, система боротьби, що включає больові прийоми і дає змогу чинити опір сильнішому чи озброєному супротивникові (скорочення від російського "самозащита без оружия").

СА́МБО[2], *невідм., с.* В Латинській Америці – нащадки від шлюбів індіанців з неграми.

САМБУ́К[1], -у, *ч.* Те саме, що **бузина́** 1.

САМБУ́К[2], -у, *ч.* Солодка холодна страва, яку готують збиванням фруктового пюре з цукром і яєчним білком. *Яблучний самбук.*

САМБУ́К[3], -а, *ч., військ.* Абордажне озброєння – встановлена на кораблі рухома висока драбина з платформою нагорі.

САМБУ́КА, -и, *ж.* У стародавніх греків і римлян – широка драбина, яку застосовували під час облоги фортеці, міста.

САМВИДА́В, -у, *ч., розм.* Самостійне (без участі видавництва) тиражування літературних, публіцистичних і т. ін. творів для їх поширення.

САМЕ́[1] *див.* **са́мий**.

САМЕ́[2]. 1. *присл.* У цей час, у цей момент; якраз. // Незадовго перед чимсь; тільки що. // У розпалі. *Саме вчас.* 2. *присл.* Точно; прямо. 3. *част.* Уживається для вирізнення, більшої конкретизації особи чи предмета, для підсилення ознаки тощо. *Саме той.* // Уживається для уточнення, підсилення обставин часу, місця, способу дії тощо. // Уживається для підсилення питальних займенників, сполучників, сполучних слів і т. ін. 4. *спол. поясн. у сполуч. з* "а". Уживається перед переліком.

САМЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *займ. означ., розм.* 1. Пестл. до **сам** 1 – 5, 8. 2. Пестл. до **са́мий** 1 – 3.

САМЕ́ЦЬ, -мця́, *ч.* Особина чоловічої статі у тварин, комах і т. ін. // Чоловік як носій чоловічих статевих ознак; хтивий, сластолюбний чоловік.

САМИ́Й *див.* **сам**.

СА́МИЙ, -а, -е, *займ. означ.* 1. Уживається після

вказ. займ. той, та, те, ті, цей, ця, це, ці, такий, така, таке, такі та ін., підкреслюючи: а) тотожність із ким-, чим-небудь або подібність до когось, чогось; б) незмінність людини, предмета, ситуації і т. ін., їх наявності де-небудь або їх певної ознаки; в) одночасність чи послідовність певних дій, розгортання якихось подій і т. ін. // Уживається для увиразнення, конкретизації, вирізнення особи, предмета, місця, часу і т. ін.: а) саме хтось, саме щось; не хто інший; не що інше; саме там, саме тоді та ін.; б) уже відомий, згадуваний раніше. // Уживається після особ. займ. із знач. хтось власною особою. 2. Уживається з іменниками: а) у поєднанні з прийм. з, від, до, на, перед, під і т. ін. на позначення часу – певної пори доби чи року, певного періоду тощо, вказуючи на часову межу дії; саме тоді, саме відтоді; б) у поєднанні з прийм. в, до, край, на, під, при, біля і т. ін. на позначення місця, вказуючи на просторову межу дії, місцезнаходження тощо; аж; близько; безпосередньо. // Уживається з ім. в поєднанні з тими ж прийм. і підсил. част. аж. 3. Уживається з ім. (перев. на означення явищ природи тощо), підкреслюючи високий ступінь вияву певної властивості, момент найбільшого розвитку, розпал чогось. 4. Уживається в поєднанні з прикм.: а) з відносними – для підкреслення найвищого ступеня вияву ознаки; б) (*розм.*, *рідко*) з якісними звичайного і вищого ступеня – для творення форм найвищого ступеня, з якісними найвищого ступеня – для їх підсилення. *Від самого малечку. Того самого дня.*

САМИ́ЦЯ, -і, *ж.* Особина жіночої статі у тварин, комах і т. ін. // Жінка як носій жіночих статевих ознак; хтива, сластолюбна жінка.

САМИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сами́ця**.

САМІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Зовсім самотній, одинокий; сам (у 4 знач.). ** **Сам-самі́сінький** (сама́-самісінька, саме́-самісіньке і т. ін.) – абсолютно самотній, одинокий. 2. Підсил. до **сам** 1, 5. 3. Підсил. до **са́мий** 1 – 3.

САМІ́СЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Самісінький.

САМІ́Т, -у, *ч.* Конференція, нарада, збори глав держав та урядів.

САМІ́ТНІЙ, -ітна́, -ітне́. 1. Який стоїть, розташований і т. ін. окремо, ізольовано (про предмет); одинокий // Лише один; єдиний. // *Рідко.* Безлюдний. 2. Який залишився, живе і т. ін. наодинці, без нікого (про людину); сам. 3. Який не має сім'ї, рідних, близьких; одинокий; сам. // *у знач. ім.* **самітні́й**, -мітньо́го, *ч.*; **самітна́**, -мітньо́ї, *ж.* Людина, що не має родини або не живе в родині. // Який відбувається без сім'ї, рідних, близьких. // *Рідко.* В якому живе одинока людина.

САМІ́ТНИК, САМО́ТНИК, -а, *ч.* 1. Релігійний фанатик, який живе у відлюдному місці – в пустелі, печері тощо; пустельник; відлюдник. // *у знач. присл.* **самітником**. Відлюдно; не спілкуючись ні з ким; як самітник. 2. *перен.* Той, хто живе самітно або тримається осторонь від інших людей; відлюдько.

САМІ́ТНИЦТВО, САМО́ТНИЦТВО, -а, *с.* 1. Життя самітника (у 1 знач.). 2. Зречення або уникання стосунків з людьми; життя на самоті; відлюдництво.

САМІ́ТНИЦЬКИЙ, САМО́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **самі́тник** і **само́тник**. *Самітницьке життя.* // Власт. самітникові.

САМІ́ТНИЦЯ, САМО́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **самі́тник, само́тник**.

САМІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **самітні́й**.

САМІ́ТНО, САМО́ТНО. Присл. до **самітні́й, само́тній**. // *у знач. присудк. сл.*

СА́МКА[1], -и, *ж.* Те саме, що **сами́ця**.

СА́МКА[2], -и, *ж.*, *діал.* Вид дитячої хвороби.

САМНІ́ТИ, -ів, *мн.* Італійське плем'я в Середній Італії; підкорене римлянами на поч. 3 ст. до н. е.

САМНІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до самнітів. *Самнітські війни.*

САМО́, *присл.*, *зах.* Хоча, однак, але.

САМОА́, *невідм.*, **САМОА́НЦІ**, -ів, *мн.* Народ, корінне населення островів Самоа.

САМОАКТУАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* В теорії особистості – вершинний рівень психологічного розвитку, якого можна досягти, коли здійснюється актуалізація повного потенціалу особистості.

САМОАНА́ЛІЗ, -у, *ч.* Аналіз власних вчинків і переживань.

САМОАНАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *рідко.* Аналізувати власні вчинки і переживання.

САМОА́НЦІ *див.* **самоа́**.

САМОБИЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самобичува́тися**.

САМОБИЧУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Те саме, що **самокатува́тися**.

САМОБІ́ЄЦЬ, -бійця, *ч.*, *фольк.* Який сам рубає. *Меч-самобієць.*

САМОБІ́ЙКА, -и, *фольк.* Жін. до **самобі́єць**. *Шабля-самобійка.*

САМОБРА́НКА: ** **скатерти́на (ска́терть) самобра́нка**, *нар.-поет.* – у казках – чарівна скатертина, на якій за бажанням її власника можуть з'являтися різні страви, напої тощо.

САМОБРИ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Безпечна бритва.

САМОБУ́Д, -у, *ч.*, *розм.* Зведення будинків силами майбутніх мешканців; побудоване таким чином житло.

САМОБУ́ТНІЙ, -я, -є. Який відзначається природною своєрідністю, не схожий на інших (інше); самостійний у своєму розвитку, незалежний від будь-яких впливів; неповторний, оригінальний. *Самобутній талант.* // *у знач. ім.* **самобу́тнє**, -нього, *с.* Те, що відзначається природною своєрідністю, не схоже на інше.

САМОБУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **самобу́тній**.

САМОБУ́ТНЬО. Присл. до **самобу́тній**.

САМОВ'Я́ЗАНИЙ, -а, -е. В'язаний ручним способом, не фабричного виробництва.

САМОВА́Р, -а, *ч.* Металева своєрідна за формою посудина для кип'ятіння води з топкою всере-дині, що наповнюється перев. вугіллям. // Така ж за формою посудина, в якій вода кип'ятиться за допомогою електрики. // *чого і без додатка.* Кількість води, що вміщується в цій посудині.

САМОВА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **самова́р**. // Признач. для самовара. *Самоварна труба.* // Такий, як у самовара.

САМОВА́РНИК, -а, *ч.* Майстер, що виготовляє самовари.

САМОВА́РЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **самова́р**.

САМОВБИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **самогу́бець**.

САМОВБИ́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **самогу́бство**.

САМОВБИ́ВЦЯ, -і, *ч.* і *ж.* Те саме, що **самогу́бець**.

САМОВБИ́ВЧИЙ, -а, -е. Те саме, ще **самогу́бний**.

САМОВДОВО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який відчуває вдоволення самим собою і не приховує цього, усвідомлюючи свої достоїнства, заслуги, переваги тощо. // Який виражає самовдоволення, свідчить про нього.

САМОВДОВО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **самовдово́лений**.

САМОВДОВО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Почуття і стан вдоволення самим собою.

САМОВДОВО́ЛЕНО. Присл. до **самовдово́лений**.

САМОВДОСКОНА́ЛЕННЯ, САМОУДОСКОНА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Удосконалення самого себе (моральне і т. ін.), своєї фахової майстерності тощо.

САМОВДОСКОНА́ЛЮВАННЯ, САМОУДОСКОНА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самовдоскона́люватися** .

САМОВДОСКОНА́ЛЮВАТИСЯ, САМОУДОСКОНА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* Вдосконалювати самого себе (морально і т. ін.), свою фахову майстерність тощо.

САМОВИ́ВЕЗЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Вивезення купленого товару транспортом покупця.

САМОВИ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* Те саме, що **очеви́дець**.

САМОВИЗНАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до самовизначання.

САМОВИЗНАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самовизнача́тися**.

САМОВИЗНАЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **САМОВИ́ЗНАЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Знаходити, визначати своє місце в житті, в суспільстві; усвідомлювати свої класові, політичні, національні і т. ін. інтереси. 2. *політ.* Здобувати самостійний національний державний устрій.

САМОВИ́ЗНАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самови́значитися**.

САМОВИ́ЗНАЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **самовизнача́тися** 2. *політ.* Волевиявлення певного народу щодо свого національного й державного устрою.

САМОВИ́ЗНАЧИТИСЯ *див.* **самовизнача́тися**.

САМОВИКРИВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самовикриття́**.

САМОВИКРИТТЯ́, -я́, *с.* Викриття самого себе, своїх дій, учинків, вад тощо.

САМОВИМИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до самовимикання, признач. для цього.

САМОВИМИКА́ННЯ, -я, *с.* Автоматичне або самочинне вимкнення якого-небудь пристрою.

САМОВИМИКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Здійснювати самовимикання.

САМОВИМИКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **самовимика́тися**.

САМОВИМИКНИ́Й, -а́, -е́. Такий, що здатний до самовимикання.

САМОВИ́МКНЕНИЙ, -а, -е. Який автоматично або самочинно вимкнувся (про пристрій).

САМОВИ́МКНЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самовимика́ння**.

САМОВИМО́ГЛИВИЙ, -а, -е. Вимогливий до самого себе, до своїх учинків, роботи тощо.

САМОВИМО́ГЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **самовимо́гливий**.

САМОВИМО́ГЛИВО. Присл. до **самовимо́гливий**.

САМОВИРАЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Розкривати своє "я", свою індивідуальність; виявляти (перев. у художній творчості, в художньому образі) свої думки, настрої, переконання.

САМОВИ́РАЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самовиража́тися**.

САМОВИ́РАЗ, -у, *ч.* Те саме, що **самови́раження**.

САМОВИСУВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто висуває самого себе на яку-небудь посаду.

САМОВИ́СУНЕННЯ -я, *с.* Висунення самого себе на яку-небудь посаду.

САМОВИХВАЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самовихваля́тися**.

САМОВИХВАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* Вихваляти самого себе.

САМОВИХОВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самовихо́вний**.

САМОВИХОВА́ННЯ, -я, *с.* Систематична й свідома діяльність людини, спрямована на вироблення в собі бажаних фізичних, розумових, моральних якостей.

САМОВИХОВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до самовиховання.

САМОВИХО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самовихова́ння**.

САМОВИ́ЯВ, -у, *ч.* Те саме, що **самови́явлення**.

САМОВИ́ЯВЛЕННЯ, -я, *с.* Розкриття свого "я", виявлення (також у художній творчості, в художньому образі) своїх думок, настроїв, переконань, своїх індивідуальних особливостей.

САМОВІДВІ́Д, -во́ду, *ч.* Відхилення своєї кандидатури від висунення на яку-небудь виборну громадську посаду з умотивуванням відмови.

САМОВІ́ДДАНИЙ, -а, -е. 1. Здатний на самовідданість; готовий пожертвувати собою, поступитися своїми особистими інтересами заради інших людей. 2. Сповнений самовідданості (про дії, вчинки, почуття і т. ін.).

САМОВІ́ДДАНІСТЬ, -ності, *ж.* Готовність пожертвувати собою, поступитися своїми особистими інтересами заради інших людей.

САМОВІДДА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко* Те саме, що **самові́дданість**.

САМОВІ́ДДАНО. Присл. до **самові́дданий**.

САМОВІДДА́ЧА, -і, *ж.* Цілковита віддача всіх своїх сил, знань, здібностей, зусиль.

САМОВІДНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Самостійне відновлення, відродження своїх функцій.

САМОВІДРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самозре́чений**.

САМОВІДРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозре́чення**.

САМОВІДРЕ́ЧЕНО. Присл. до **самовідре́чений**.

САМОВІДТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Відтворення, поновлення себе в собі подібному.

САМОВІДЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самовідчуття́**.

САМОВІДЧУТТЯ́, -я́, *с.* Відчуття власного морального або фізичного стану. // Здатність свідомо осягати навколишнє; притомність. // Усвідомлення, відчуття в собі яких-небудь властивостей.

САМОВІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Схильність діяти за своєю волею, незважаючи на волю й думку інших; сваволля.

САМОВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється без дозволу; самочинний. // *рідко.* Якого зроблено навмисно. 2. Який діє на власний розсуд, незважаючи на волю й думку інших; свавільний. 3. Який відбувається, виникає і т. ін. сам по собі, без будь-якого зовнішнього втручання, стимулювання; спонтанний.

САМОВІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Самоволець.

САМОВІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **самові́льник**.

САМОВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **самові́льний** 2.

САМОВІ́ЛЬНО. Присл. до **самові́льний** 1, 3.

САМОВІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* Те саме, що **самові́лля**.

САМОВЛА́ДА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **самовлада́ння**.

САМОВЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Здатність володіти собою; витримка, холоднокровність.

САМОВЛА́ДДЯ, -я, *с.*, *заст.* 1. Самодержавство. 2. Сваволля.

САМОВЛА́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *заст.* Самодержець.

САМОВЛА́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Який має необмежену державну владу; самодержавний. // Який є проявом самовладдя (у 1 знач.), заснований на самовладді. 2. Який самовільно взяв на себе право безроздільно управляти кимсь, чимсь; свавільний.

САМОВЛА́ДНИК, -а, *ч.*, *заст.* Самодержець.

САМОВЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Властивість за знач. **самовла́дний**.

САМОВЛА́ДНО, *заст.* Присл. до **самовла́дний**.

САМОВЛА́ДСТВО, -а, *с.*, *заст.* Самодержавство.

САМОВЛА́ДЦЯ, -і, *ч.*, *заст.* Самодержець.

САМОВЛА́СТЯ, -я, *с.*, *заст.* Самодержавство.

САМОВО́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* 1. Людина, яка діє на власний розсуд, не зважаючи на волю й думку інших; свавілець. 2. Людина, яка діє, робить щонебудь без дозволу.

САМОВО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* Діяти на власний розсуд, не зважаючи на волю й думку інших; робити що-небудь без дозволу.

САМОВО́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Самовільний відхід чи від'їзд із військової частини на певний час; самовільний вчинок на військовій службі.

САМОВО́ЛЬСТВО, -а, *с.* Те саме, що **самові́лля**.

САМОВО́ЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **самові́лля**.

САМОВПЕ́ВНЕНИЙ, -а, -е. Занадто впевнений у собі, у своїх можливостях, здібностях і т. ін. // Який виражає впевненість у собі, свідчить про неї.

САМОВПЕ́ВНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **самовпе́внений**.

САМОВПЕ́ВНЕНО. Присл. до **самовпе́внений**.

САМОВРО́ДОК, -дка, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **саморо́док**.

САМОВРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який самостійно вирішує питання внутрішнього управління.

САМОВРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **самовря́дний**.

САМОВРЯ́ДНО. Присл. до **самовря́дний**.

САМОВРЯДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Форма управління, за якого суспільство, певна організація, господарська чи адміністративна одиниця тощо має право самостійно вирішувати питання внутрішнього керівництва. // Виборна установа, яка здійснює таке управління. 2. Право державної одиниці самостійно вирішувати питання внутрішнього законодавства й управління, а також мати свої урядові органи.

САМОВТІ́ХА, -и, *ж.* 1. Неприховане почуття і стан задоволення самим собою; самозадоволення. 2. Втішання, заспокоєння самого себе.

САМОВТІ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Який виражає почуття і стан задоволення самим собою. 2. Який втішає, заспокоює самого себе. *Самовтішне міркування.*

САМОВТІ́ШНО. Присл. до **самовті́шний**.

САМОВТРА́ТА, -и, *ж.* Спустошеність, втрата особистістю духовності, моральності.

САМОВЧИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Підручник, посібник для самостійного навчання чого-небудь без керівника. *Самовчитель гри на гітарі.*

САМОВ'Я́З, -а, *ч.* Краватка, яку зав'язують на собі.

САМОГАРТІВНИ́Й, -а́, -е́. Який має здатність до са-

мозагартування.

САМОГІПНО́З, -у, *ч.* Навіювання самому собі певних уявлень, думок, почуттів; піддавання себе самого гіпнозові.

САМОГЛА́СЕН, -а, *ч.* У давньоруській музиці – спів із самостійним оригінальним матеріалом погласиць.

САМОГОДІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Спеціальний пристрій, до якого корм надходить автоматично, відповідно до потреби; автогодівниця.

САМОГО́Н, -у, *ч.* Алкогольний напій, якого виготовляють кустарним способом із буряків, картоплі, цукру тощо.

САМОГО́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **самого́н**.

САМОГО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **самого́н**. // Признач. для виготовлення самогону. *Самогонний апарат.*

САМОГО́ННИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто займається виготовленням самогону.

САМОГО́ННИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **самого́нник**.

САМОГОНОВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення самогону.

САМОГО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **самого́нний**.

САМОГО́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **самого́нка**.

САМОГО́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **самого́н**.

САМОГРА́Й, -ю, *розм.*, *жарт.* Те саме, що **самова́р** 1.

САМОГРА́ЙКА, -и, *ж.*, *муз.*, *жарт.* Клавішний електроінструмент з вбудованою функцією оркестрових акомпанементів.

САМОГУ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Той, хто сам себе позбавив життя. // *перен.* Той, хто зважується на ризиковану дію, на відчайдушний вчинок і т. ін., що може закінчитися його власною загибеллю.

САМОГУ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до самогубства.

САМОГУ́БСТВО, -а, *с.* Позбавлення себе життя. // *перен.* Можлива власна загибель, ймовірне знищення самого себе, зумовлені ризикованою дією, відчайдушним вчинком і т. ін. *Покінчити життя самогубством.*

САМОГУ́БЦЯ, -і, *ч. і ж.* Те саме, що **самогу́бець**.

САМОДЕМОНСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Подання, демонстрація себе як особистості через навмисно підкреслені висловлювання або вчинки.

САМОДЕРЖА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *заст.* Самодержець.

САМОДЕРЖА́ВНИЙ, -а, -е, *політ.* 1. Який має необмежену державну владу. // Який діє, поводиться свавільно; повновладний. 2. Заснований на самодержавстві, який є проявом самодержавства; який існує при самодержавстві. // Яким править самодержець.

САМОДЕРЖА́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е, *політ.*, *рідко.* Те саме, що **самодержа́вний**.

САМОДЕРЖА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **самодержа́вство**.

САМОДЕРЖА́ВНО, *політ.* Присл. до **самодержа́вний**.

САМОДЕРЖА́ВСТВО, -а, *с.* Форма правління державою, за якою верховна влада зосереджена необмежено в руках однієї особи – самодержця; абсолютна монархія, абсолютизм. // Необмежена влада самодержця. // Царський уряд.

САМОДЕ́РЖЕЦЬ, -жця, *ч.* Необмежений у своїй владі самодержавний правитель; монарх.

САМОДЕ́РЖИЦЯ, -і. Жін. до **самоде́ржець**.

САМОДЕСЕНСИБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У біхевіоральній терапії – використання методу десенсибілізації індивідом у повсякденних ситуаціях як способу подолання тривоги.

САМ-ОДИ́Н, само́го-одно́го, *ч.* Самітник, одинак, зовсім самотня людина.

САМОДИСТАНЦІЮВА́ТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, *книжн.* Відмежуватися, відособитися від кого-, чого-небудь.

САМОДИСЦИПЛІ́НА, -и, *ж.* Дисципліна у власній поведінці; вміння підкоряти свої дії певним вимогам.

САМОДИФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Дифузія у чистій речовині або у розчині постійного складу, коли дифундують власні частинки речовини і її хімічний склад не змінюється.

САМОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Самостійне, без допомоги лікаря визначення свого захворювання.

САМОДІАГНОСТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Діагностування об'єкта за допомогою вмонтованих засобів діагностування чи спеціальних програм.

САМОДІ́ЄЦЬ *див.* **самоді́йці**.

САМОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самоді́ючий**.

САМОДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **самоді́йці**.

САМОДІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **самоді́єць**, -йця, *ч.*). Загальна назва групи споріднених північних народів Росії (ненців, селькупів і т. ін.).

САМОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **саморо́бний**.

САМОДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який діє автоматично; автоматичний. *Самодіючі апарати.*

САМОДІ́Я, -ї, *ж.* 1. Самостійна, автоматична дія. 2. Дія, вчинок за власним бажанням, особистою ініціативою.

САМОДІЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який ґрунтується на активних самостійних діях (перев. про організацію, орган і т. ін.). // Який діє за власним бажанням, за особистою ініціативою. // Який здійснюється за почином мас. 2. Стос. до самодіяльності (у 2 знач.). 3. *спец.* Який займається будь-якою діяльністю, що дає заробіток; той, хто має самостійний заробіток.

САМОДІЯ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Учасник самодіяльності (у 2 знач.).

САМОДІЯ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Особистий почин, творча ініціатива в якій-небудь справі, активна самостійна діяльність. 2. Художня (музична, театральна, хореографічна, поетична та ін.) творчість осіб, які не є професіоналами. 3. *розм.* Самовільні дії, недоречний вияв активності.

САМОДІЯ́ЛЬНО. Присл. до **самодія́льний** 1.

САМОДОПОМО́ГА, -и, *ж* Надання допомоги самому собі. // Перша допомога, яку потерпілий надає собі.

САМОДОСЛІ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дослідження самого себе, виявлення тих або інших якостей в своєму характері, вчинках.

САМОДОСТА́ТНІЙ, -я, -є. 1. Який має цінність сам по собі; який має цілком самостійне значення. 2. Який обмежується самим собою, не має потреби в чому-небудь іншому.

САМОДОСТА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Власт. за знач. **самодоста́тній**.

САМОДОСТА́ТНЬО. Присл. до **самодоста́тній**.

САМОДРУ́ГИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Який перебуває удвох із кимось. 2. *у знач. ім.* **самодру́га**, -ої. Вагітна.

САМОДУ́Р, -а, *ч.* 1. Той, хто діє з власної примхи, поводиться свавільно, не зважаючи на інших. 2. Спеціальна снасть для ловлі морської риби.

САМОДУ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **самоду́р** 1.

САМОДУ́РСТВО, -а, *с.* Спосіб дій, поводження самодура; вчинок самодура.

САМОДУ́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Поводитися як самодур, відзначатися самодурством.

САМОЕКРАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Який сам себе екранує.

САМОЕКРАНО́ВНИЙ, -а, -е. Який може сам себе екранувати.

САМОЕКРАНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який призначений, використовується для самоекранування.

САМОЕКРАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Самозахист апаратів, приладів, машин від зовнішніх впливів (електричного, магнітного полів тощо).

САМОЕКРАНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **самоекранува́льний**.

САМОЖЕ́Р, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто картається, часто безпідставно, за якісь негаразди, біди, нещастя, що сталися з іншими людьми. // Той, хто постійно заздрить комусь, "з'їдаючи" себе.

САМОЖЕ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **саможе́р**.

САМОЖЕ́РТВА, -и, *ж.* Те саме, що **самопоже́ртва**.

САМОЖЕРТО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Здатний пожертвувати собою, власними інтересами заради інших людей. 2. Сповнений самопожертви (про дії, вчинки).

САМОЖЕРТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **саможертóвний**.

САМОЗАБЕЗПЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність самостійно забезпечити себе всім необхідним.

САМОЗАБЕЗПЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самозабезпе́чуватися**.

САМОЗАБЕЗПЕ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозабезпе́чення**.

САМОЗАБЕЗПЕ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Самостійно забезпечувати себе всім необхідним.

САМОЗАБУ́ТНІЙ, -я, -є. Сповнений самозабуття.

САМОЗАБУ́ТНЬО. Присл. до **самозабу́тній**.

САМОЗАБУТТЯ́, -я́, *с.* 1. Стан забуття себе, своїх турбот, думок, переживань і т. ін. // Стан глибокої задуми. 2. Найвищий ступінь натхнення, захоплення, збудження, що призводить до граничної зосередженості на чому-небудь. ** **До самозабуття**: а) із великим захопленням; натхненно; самозабутньо; б) дуже; пристрасно; до нестями. 3. Добровільна відмова від своїх особистих інтересів в ім'я кого-, чого-небудь; саможертва, самозречення.

САМОЗАВАНТА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Завантаження за допомогою власного механічного пристрою.

САМОЗАВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самозаванта́жуваний**.

САМОЗАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який завантажується за допомогою власного механічного пристрою.

САМОЗАВАНТА́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Якого завантажують за допомогою власного механічного пристрою.

САМОЗАВАНТА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самозаванта́жуватися**.

САМОЗАВАНТА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Здійснювати завантаження чим-небудь за допомогою допоміжних пристроїв (про транспортний засіб). 2. *спец.* Виконувати набір команд, що приводять до стану готовності до роботи (про комп'ютер).

САМОЗАВАНТА́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **самозаванта́жувальний**.

САМОЗАГАРТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозагартува́ння**.

САМОЗАГАРТО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. *спец.* Бути здатним до самозагартування (про сплави). 2. Підвищувати опірність власного організму до застудних захворювань.

САМОЗАГАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Здатність деяких металевих сплавів загартовуватися спонтанно; спонтанне загартування. 2. Підвищення опірності власного організму до застудних захворювань.

САМОЗАГЛИ́БЛЕНИЙ, -а, -е. Заглиблений у себе, у свій внутрішній світ, у свої почуття й переживання. // Який свідчить про заглиблення в себе, у свій внутрішній світ.

САМОЗАГЛИ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **самозагли́блений**.

САМОЗАГЛИ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Заглиблення в себе, у свій внутрішній світ, у свої почуття й переживання.

САМОЗАГЛИ́БЛЕНО. Присл. до **самозагли́блений**.

САМОЗАГЛИ́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозагли́блення**.

САМОЗАГЛИ́БЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* Здійснювати самозаглиблення.

САМОЗАГОРА́ТИСЯ *див.* **самозагоря́тися**.

САМОЗАГОРЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* САМОЗАГОРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **самозайма́тися**.

САМОЗАДОВО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який відчуває задоволення самим собою і не приховує цього, усвідомлюючи свої достоїнства (у 1 знач.), заслуги, переваги та ін.; самовдоволений. // Який виражає задоволення самим собою.

САМОЗАДОВО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Почуття і стан задоволення самим собою.

САМОЗАДОВО́ЛЕНО. Присл. до **самозадово́лений**.

САМОЗАЙМА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **самозайма́тися**.

САМОЗАЙМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, САМОЗАЙНЯ́ТИСЯ, -ме́ться, *док.*, *спец.* Займатися (*див.* **займа́тися**[1]) спонтанно внаслідок посиленого окиснення, викликаного припливом повітря або хімічною реакцією.

САМОЗАЙМИ́СТИЙ, -а, -е, *спец.* Який займається (*див.* **займа́тися**[1]) спонтанно. *Самозаймиста речовина.*

САМОЗАЙМИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *спец.* Здатність самозайматися.

САМОЗАЙНЯ́ТИСЯ *див.* **самозайма́тися**.

САМОЗАЙНЯ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Зайнятість працею, управлінням у власному господарстві, власній фірмі.

САМОЗАКО́ХАНИЙ, -а, -е. Закоханий у самого себе, впевнений у своїй надзвичайній вроді, у винятковиx розумових здібностях тощо.

САМОЗАКО́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **самозако́ханий**.

САМОЗАКО́ХАНО. Присл. до **самозако́ханий**.

САМОЗАМИЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Милування самим собою, своїми достоїнствами (у 1 знач.), успіхами.

САМОЗАПА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самозапали́тися**.

САМОЗАПАЛИ́ТИСЯ *див.* **самозапа́люватися**.

САМОЗАПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самозайми́стий**.

САМОЗАПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **самозапа́люватися** 1.

САМОЗАПА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, САМОЗАПАЛИ́ТИСЯ, -палюся, -па́лишся, *док.* 1. *тільки недок.*, 3 *ос.*, *спец.* Те саме, що **самозайма́тися**. 2. *перен.* Дуже збуджувати самого себе; викликати натхнення у самого себе.

САМОЗАПЕРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Заперечення своїх особистих достоїнств (у 1 знач.), заслуг.

САМОЗАПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самозапили́тися**. ** **Самозапи́лені лі́нії** – потомство перехреснозапильної рослини, одержане внаслідок кількаразового примусового самозапилення і добору.

САМОЗАПИ́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *бот.* Запилення квітки власним пилком або пилком інших квітів цієї самої рослини.

САМОЗАПИЛИ́ТИСЯ *див.* **самозапи́люватися**.

САМОЗАПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *бот.* Який запилюється своїм власним пилком або пилком інших квітів цієї самої рослини.

САМОЗАПИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *бот.* Рослина, що самозапилюється.

САМОЗАПИ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *бот.* Дія за знач. **самозапи́люватися**.

САМОЗАПИ́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, САМОЗАПИЛИ́ТИСЯ, -литься, *док.*, *бот.* Запліднюватися самозапиленням (про рослини).

САМОЗАПИ́ЛЮВАЧ, -а, *ч.*, *бот.* Те саме, що **самозапи́льник**.

САМОЗАПИ́СУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самозапи́суючий**.

САМОЗАПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Автоматичне записування чого-небудь.

САМОЗАПИ́СУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій для самозаписування.

САМОЗАПИ́СУЮЧИЙ, -а, -е. Який автоматично здійснює запис чого-небудь.

САМОЗАПЛІ́ДНЕНИЙ, а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самозаплі́днюватися**.

САМОЗАПЛІ́ДНЕННЯ, -я, *с.*, *біол.* Запліднення жіночої статевої клітини чоловічою статевою клітиною тієї самої особини двостатевих організмів (тварин і рослин).

САМОЗАПЛІ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.*, *біол.* Те саме, що **самозаплі́днення**.

САМОЗАПЛІ́ДНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *біол.* Здійснювати самозапліднення.

САМОЗАРА́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *мед.* Зараження самого себе якою-небудь хворобою.

САМОЗАРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *біол.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **самозаро́джуватися**.

САМОЗАРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *біол.* Уявлення про можливість раптового виникнення живих істот із неорганічної матерії.

САМОЗАРО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е, *біол.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **самозаро́джуватися**.

САМОЗАРО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.*, *біол.* Те саме, що **самозаро́дження**.

САМОЗАРО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *біол.* Здійснювати самозародження.

САМОЗАРЯ́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* Який заряджається автоматично.

САМОЗАСПОКО́ЄНИЙ, -а, -е. Який не дбає, не турбується про справи, вважаючи їх успішними, часом без достатніх підстав.

САМОЗАСПОКО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан. за знач. **самозаспоко́єний**.

САМОЗАСПОКО́ЄННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **самозаспоко́їтися**.

САМОЗАСПОКО́ЄНО. Присл. до **самозаспоко́єний**.

САМОЗАСПОКО́ЇТИСЯ *див.* **самозаспоко́юватися**.

САМОЗАСПОКО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, САМОЗАСПОКО́ЇТИСЯ, -о́юся, -о́їшся, *док.* 1. Заспокоювати себе. 2. Ставати самозаспокоєним.

САМОЗАСУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **само́осуд**.

САМОЗАТИСКНИ́Й, -а́, -е́. Який має автоматичний затискуючий пристрій.

САМОЗАТО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має здат-

ність заточуватися (*див.* **зато́чуватися**[1]) у процесі роботи.

САМОЗАТО́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **самозато́чуватися**.

САМОЗАТО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Заточуватися (*див.* **зато́чуватися**[1]) у процесі роботи (про деталі певних пристроїв, різальний інструмент).

САМОЗАХВА́Т, -у, *ч.*, *розм.* Самовільне привласнення, захоплення чого-небудь.

САМОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Призначений для самозахисту. *Самозахисні функції організму.*

САМОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Захист самого себе від небезпеки, нападу, ворожих дій і т. ін.; захист самого себе власними силами.

САМОЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Захищений власними силами.

САМОЗАХИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **самозахи́щений**.

САМОЗАХО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Захоплення самим собою.

САМОЗАЧАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Зачарований самим собою.

САМОЗАЧАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **самозачаро́ваний**.

САМОЗАЧАРО́ВАНО. Присл. до **самозачаро́ваний**.

САМОЗАЧАРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Зачаровуватися самим собою.

САМОЗБАГА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Збагачення самого себе; власне збагачення.

САМОЗБАГА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозбага́чення**.

САМОЗБАГА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Збагачувати самого себе (статками, знаннями тощо).

САМОЗБЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Прагнення зберегти своє життя, застерегти себе від загибелі.

САМОЗБУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Який виник спонтанно (про фізичні явища).

САМОЗБУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *фіз.*, *тех.* Спонтанне виникнення певних фізичних явищ.

САМОЗБУДЖУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який збуджується спонтанно, самочинно.

САМОЗБУ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Який піддається самозбудженню.

САМОЗБУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.*, *фіз.*, *тех.* Те саме, що **самозбу́дження**.

САМОЗБУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Спонтанно, самочинно збуджуватися, виникати.

САМОЗБУ́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **самозбу́джувальний**.

САМОЗБУДИ́ТИСЯ, -у́диться. Док. до **самозбу́джуватися**.

САМОЗБУ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самозбу́джуваний**.

САМОЗВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Той, хто видає себе за іншу особу, незаконно присвоюючи собі чуже ім'я, звання тощо. 2. *жарт.* Той, хто з власної ініціативи, без уповноваження, береться за певну справу, самочинно приступає до виконання якихось обов'язків.

САМОЗВА́НИЙ, -а, -е. 1. Який незаконно присвоїв собі чуже ім'я, звання тощо. 2. *жарт.* Який з власної ініціативи, без уповноваження, береться за певну справу.

САМОЗВА́НКА, -и. Жін. до **самозва́нець**.

САМОЗВА́НСТВО, -а, *с.* Незаконне присвоєння собі чужого імені, звання тощо.

САМОЗВЕЛИЧА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозвели́чення**.

САМОЗВЕЛИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самозвели́чуватися**.

САМОЗВЕЛИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **саозвели́чуватися**.

САМОЗВЕЛИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозвели́чення**.

САМОЗВЕЛИ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Звеличувати себе, свої достоїнства (у 1 знач.), заслуги.

САМОЗВИНУВА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самозвинува́чуватися**.

САМОЗВИНУВА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Звинувачення самого себе у чому-небудь.

САМОЗВИНУВА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозвинува́чення**.

САМОЗВИНУВА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Звинувачувати самого себе у чому-небудь.

САМОЗВІ́ЛЬНЕННЯ, -я, *с.* Звільнення самого себе від чого-небудь обтяжливого; звільнення своїми власними силами.

САМОЗВІ́Т, -у, *ч.* Звіт про свою роботу, заняття.

САМОЗГУ́БА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **самогу́бство**.

САМОЗІГРІВА́ННЯ, *рідко* **САМОЗОГРІВА́ННЯ**, -я, *с.*, *спец.* Зігрівання чого-небудь без спеціального підігрівання внаслідок надмірного вмісту вологи й відсутності вентиляції.

САМОЗМАЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Те саме, що **самозма́щувальний**.

САМОЗМА́ЗУВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* Те саме, що **самозма́щування**.

САМОЗМА́ЩЕННЯ, -я, *с.*, *тех.* Те саме, що **самозма́щування**.

САМОЗМА́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який змащується автоматично.

САМОЗМА́ЩУВАННЯ, -я, *с.*, *тех.* Автоматичне змащування.

САМОЗМА́ЩУВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Той, що змащується автоматично.

САМОЗНЕВА́ГА, -и, *ж.* Зневага самого себе, приниження своїх достоїнств (у 1 знач.), заслуг.

САМОЗНЕВАЖА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самознева́га**.

САМОЗНЕВА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самознева́га**.

САМОЗНЕВА́ЖЛИВИЙ, -а, -е. Сповнений самозневаги. *Самозневажливий виступ.* // Який виражає самозневагу.

САМОЗНЕВА́ЖЛИВО. Присл. до **самознева́жливий**.

САМОЗНИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Знищення самого себе.

САМОЗНИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який сам себе знищує.

САМОЗНИ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозни́щення**.

САМОЗОГРІВА́ННЯ *див.* **самозігріва́ння**.

САМОЗРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Сповнений самозречення (у 1 знач.).

САМОЗРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Зречення, добровільна відмова від особистих благ в ім'я кого-, чого-небудь. 2. Офіційний документ про відмову від своїх прав.

САМОЗРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самозре́чений**.

САМОІЗОЛЮВА́ТИСЯ, -ююся, -юєшся, *док. і недок.* Ізолювати самого (самих) себе.

САМОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Ізоляція себе від кого-, чого-небудь.

САМОІНДУКО́ВНИЙ, -а, -е. Здатний до самоіндукції.

САМОІНДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.*, *ел.* Виникнення електрорушійної сили в провіднику зі зміною в ньому електричного струму.

САМОІРОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який містить, виражає самоіронію.

САМОІРО́НІЯ, -ї, *ж.* Іронія, спрямована на самого себе.

САМО́ЇД *див.* **само́їди**.

САМО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **само́їд**, -а, *ч.*; **само́їдка**, -и, *ж.*), *заст.* Самодійці.

САМО́ЇДКА *див.* **само́їди**.

САМО́ЇДСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **само́їди**.

САМОКАЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *біол.* Мимовільне відкидання деякими тваринами в момент небезпеки окремих частин тіла (хвоста, кінцівок), які згодом відновлюються.

САМОКАРТА́ННЯ, -я, *с.* Засудження своїх вчинків, поведінки, викликане усвідомленням своєї вини.

САМОКА́Т, -а, *ч.* 1. *заст.* Назва велосипеда і мотоцикла, вживана перев. у період першої світової та громадянської воєн. 2. Дитяча іграшка для катання на роликах або колесах, яку рухають відштовхуванням ноги.

САМОКА́ТКА, -и, *ж.*, *заст.* Назва різноманітних механічних візків, а також автомобіля, велосипеда, мотоцикла.

САМОКА́ТКОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **самока́тка**.

САМОКА́ТНИЙ[1], -а, -е, *заст.* Прикм. до **самока́т**. *Самокатна рота.*

САМОКА́ТНИЙ[2], -а, -е, *гірн.* Який здійснюється під дією сили своєї ваги. *Самокатна відкатка вугілля.*

САМОКА́ТНИК, -а, *ч.*, *заст.* Військовослужбовець самокатних частин.

САМОКА́ТОМ, *присл.* Під дією сили власної ваги.

САМОКАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самокатува́тися**.

САМОКАТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Катувати самого себе, завдавати собі моральних або фізичних мук, страждань.

САМОКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Який керується автоматично або спонтанно. *Самокерована ракета.*

САМОКЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **самокеро́ваний**.

САМОКЕРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **самокерува́тися**.

САМОКЕРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Керуватися автоматично або спонтанно.

САМОКИ́ДКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **самоски́дка**.

САМО́КИСЬ, -і *і* **САМОКИ́Ш**, **САМОКИ́ША**, -і, *ж.*, *зах.* Кисле молоко, кисляк.

САМОКИ́Ш *див.* **само́кись**.

САМОКИ́ША *див.* **само́кись**.

САМОКОНТРО́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Контроль над самим собою, своєю поведінкою, роботою, своїм станом. 2. Контроль над якістю продукції самим її виготівником.

САМОКОРЕКТО́ВНИЙ, -а, -е. Який здатний самостійно коректуватися.

САМОКОРЕКТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до самокоректування.

САМОКОРЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самокоректува́ти**.

САМОКОРЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Самому коректувати свої дії, поведінку.

САМОКОРЕКТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **самокоректува́ти**.

САМОКОРЕКТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **самокоректува́ти**.

САМОКРИ́ТИКА, -и, *ж.* Критика помилок, недоліків у своїй діяльності, своєї поведінки.

САМОКРИТИКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Піддавати критиці свої помилки, недоліки у діяльності, свою поведінку.

САМОКРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який критично ставиться до себе, до своєї діяльності, поведінки. // Сповнений самокритики; який містить самокритику.

САМОКРИТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **самокрити́чний**.

САМОКРИТИ́ЧНО. Присл. до **самокрити́чний**.

САМОКРИ́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Покритка.

САМОКРУ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Цигарка, зроблена самим курцем.

САМОЛІКВІДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Ліквідація кого-, чого-небудь за власною ініціативою. 2. Ліквідація, що відбувається внаслідок занепаду, непотрібності і т. ін. чого-небудь. 3. Запланований вибух ракети, торпеди та ін., які не вразили ціль.

САМОЛІКВІДО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого піддано самоліквідації.

САМОЛІКВІДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до самоліквідації.

САМОЛІКВІДУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самоліквіда́ція**.

САМОЛІКВІДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Ліквідуватися самочинно, за власною ініціативою.

САМОЛІКВІДУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **самоліквідува́льний**.

САМОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Лікування самого себе без допомоги лікаря, без консультації з лікарем. 2. Лікування хворого без лікарського втручання, завдяки дії захисних сил організму.

САМОЛІКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Здійснювати самолікування.

САМОЛО́В, -а, *ч.*, *мисл.* Самодіюча пастка для ловлі звірів і птахів. // Різновид риболовної снасті.

САМОЛО́ВНИЙ, -а, -е, *мисл.* Прикм. до **самоло́в**.

САМОЛЮ́Б, -а, *ч.* Людина егоїстичної вдачі; себелюб.

САМОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Те саме, що **самолю́б**.

САМОЛЮБИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **самолю́бний**.

САМОЛЮБИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Те саме, що **самолю́бство**.

САМОЛЮБИ́ВО. Присл. до **самолюби́вий**.

САМОЛЮ́БКА, -и. Жін. до **самолю́б**.

САМОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається самолюбством. // Сповнений самолюбства. 2. Пройнятий егоїзмом.

САМОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **самолю́бство**.

САМОЛЮ́БНО. Присл. до **самолю́бний**.

САМОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Почуття власної гідності, звичайно загострене підвищеною чутливістю до думки про себе оточуючих. // *кого, яке.* Почуття власної гідності, зумовлене усвідомленням важливості свого фаху, роду занять тощо. *Тішити самолюбство.*

САМОЛЮБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самолюбува́тися**.

САМОЛЮБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Любуватися самим собою, своїми достоїнствами (у 1 знач.), успіхами і т. ін.

САМОМАСА́Ж, -у, *ч.* Масажування, масаж свого тіла без сторонньої допомоги.

САМОМАСА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **самомаса́ж**.

САМОМИЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самомилува́тися**.

САМОМИЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Милуватися самим собою, своїми достоїнствами, успіхами тощо.

САМОМОБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Мобілізація самого себе; приведення себе в стан, що забезпечує виконання якого-небудь завдання.

САМОМОБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самомобілізува́тися**.

САМОМОБІЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Мобілізувати самого себе; виявляти мобілізаційну готовність.

САМОМОДИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Самочинний перехід з одного стану, різновиду, форми тощо в інші без дії сторонніх чинників.

САМОМОДИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самомодифікува́тися**.

САМОМОДИФІКО́ВНИЙ, -а, -е. Здатний самомодифікуватися.

САМОМОДИФІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до самомодифікування.

САМОМОДИФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самомодифікува́тися**.

САМОМОДИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Здійснювати самомодифікацію.

САМОНАВА́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *гірн.* Навалення, навантаження на що-небудь вугілля, руди і т. ін. без будь-якого втручання, саме по собі.

САМОНАВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *гірн.* Те саме, що **самонава́лення**.

САМОНАВА́ЛЮВАТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Здійснювати самонавалювання.

САМОНАВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Автоматично наведений на ціль (про літак, ракету і т. ін.).

САМОНАВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Автоматичне наведення на ціль (літака, ракети і т. ін.).

САМОНАВІДНИ́Й, -а́, -е́, *військ.* Який автоматично наводиться на ціль (про літак, ракету і т. ін.).

САМОНАВІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самонаві́яння**.

САМОНАВІ́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* Здійснювати самонавіювання.

САМОНАВІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **самонаві́яння**.

САМОНАВІ́ЯННЯ, -я, *с.* Психічний вплив людини на саму себе, який спричиняє різні психічні і соматичні стани. // Навіяння чого-небудь (думок, уявлень, почуттів і т. ін.) самому собі.

САМОНАВО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до самонаведення.

САМОНАВО́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Який здійснює самонаведення.

САМОНАВО́ДИТИСЯ, -диться, *недок.*, *військ.* Наводитися автоматично на ціль.

САМОНАВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самонаве́дення**.

САМОНАВЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, який удосконалюється шляхом самостійного пошуку оптимального рішення (про систему, програму, пристрій і т. ін.).

САМОНАВЧА́ННЯ, -я, *с.* 1. Самостійне навчання поза навчальним закладом, перев. без допомоги вчителя. 2. Дія за знач. **самонавча́тися**.

САМОНАВЧА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Автоматично вдосконалювати алгоритм із нагромадженням досвіду в самому пристрої (машині, системі).

САМОНАВЧИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **самовчи́тель**.

САМОНАГРІ́В, -у, *ч.* Те саме, що **самонагріва́ння**.

САМОНАГРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до самонагрівання.

САМОНАГРІВА́ННЯ, -я, *с.* Нагрівання, підвищення температури, викликане внутрішніми причинами; спонтанне нагрівання.

САМОНАГРІВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Який нагрівається за рахунок внутрішніх процесів.

САМОНАГРІВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який нагріває, підвищує температуру під впливом внутрішніх причин, за рахунок внутрішніх процесів.

САМОНАГРІВНИ́Й, -а́, -е́. Якому властива здатність самонагрівання.
САМОНАДІ́Я, -ї, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **самовпе́вненість**.
САМОНАДІ́ЯНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **самовпе́внений**.
САМОНАДІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість і стан за знач. **самонадіяний**.
САМОНАДІ́ЯНО, *рідко.* Присл. до **самонадіяний**.
САМОНА́ЗВА, -и, *ж.* Ім'я, яким називає сама себе яка-небудь народність, якесь плем'я.
САМОНАКЛА́Д, -у, *ч.*, *друк.* Апарат для автоматичного подавання аркушів паперу в друкарську машину.
САМОНАКЛАДА́Ч, -а́, *ч.*, *друк.* Те саме, що **самонакла́д**.
САМОНАПУВА́ЛКА, -и, *ж.* Спеціальне обладнання з автоматичним подаванням води для напування худоби; автонапувалка.
САМОНАПУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **самонапува́лка**.
САМОНАСТРІ́Й, -стро́ю, *ч.* Те саме, що **самонастро́ювання**.
САМОНАСТРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до самонастроювання.
САМОНАСТРО́ЄННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самонастро́ювання**.
САМОНАСТРО́ЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до самонастроювання, признач. для цього.
САМОНАСТРО́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **самонастро́юватися**.
САМОНАСТРО́ЮВАННЯ, -я, *с.* Автоматичне настроювання механізму, системи механізмів, електронного пристрою тощо.
САМОНАСТРО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Здійснювати самонастроювання.
САМОНЕПЛІ́ДНИЙ, -а, -е, *біол.* Нездатний утворювати зав'язь при самозапиленні.
САМОНЕПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *біол.* Властивість за знач. **самонеплі́дний**.
САМОНЕСУ́ЧИЙ, -а, -е. Що витримує навантаження власної ваги. *Самонесучі конструкції лоджій.*
САМООБВА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самообва́лювання**.
САМООБВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самообва́люватися**.
САМООБВА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Обвалюватися самочинно під дією власної ваги без дії сторонніх сил (про споруди, гірські породи, снігові лавини тощо).
САМООБВИНУВА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозвинува́чення**.
САМООБВИНУВА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самозвинува́чування**.
САМООБВИНУВА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Те саме, що **самозвинува́чуватися**.
САМООБДУ́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самообма́н**.
САМООБДУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самообду́рення**.
САМООБДУ́РЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.* Обдурювати самого себе; навіювати собі думки, що не відповідають дійсності.
САМООБКРАДА́ННЯ, -я, *с.* Позбавлення самого себе чого-небудь.
САМООБМА́Н, -у, *ч.* Обман самого себе; навіяння собі думок, що не відповідають дійсності.
САМООБМА́ННИЙ, -а, -е. Стос. до самообману. // Викликаний, зумовлений самообманом.
САМООБМЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Добровільне обмеження своїх потреб, інтересів тощо.
САМООБМЕ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до самообмежування.
САМООБМЕ́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самообме́ження**.
САМООБМЕ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Здійснювати самообмеження.
САМООБМО́ВА, -и, *ж.*, *юр.* Хибне звинувачення самого себе, взяття на себе чужої провини.
САМООБОРО́НА, -и, *ж.* Оборона самого себе від небезпеки, нападу, ворожих дій і т. ін.; оборона самого себе власними силами; самозахист. // Оборона країни силами й засобами самого населення поряд з обороною силами держави. // Загін із місцевого населення для оборони свого населеного пункту від нападу ворога.
САМООБСЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* 1. Обслуговування самого себе, задоволення своїх побутових потреб власними силами. 2. Метод торгівлі, за якого покупець сам бере потрібний товар, оплачуючи його вартість у касі при виході.
САМООДУ́РЕНИЙ, -а, -е. Одурений самим собою.
САМООДУ́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самообма́н**.
САМООКИ́СНЕННЯ, -я, *с.*, *хім.* Реакція окиснення, яка відбувається без каталізаторів.
САМООКИ́СНЮВАННЯ, -я, *с.*, *хім.* Те саме, що **самоокиснення**.
САМООКИ́СНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Окиснюватися за відсутності каталізаторів.
САМООКСИДА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *хім.* Те саме, що **самоокиснення**.
САМООКУПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **САМООКУПИ́ТИСЯ**, -ку́питься, *док.*, *ек.* Те саме, що **самоопла́чуватися**.
САМООКУПИ́ТИСЯ *див.* **самоокупа́тися**.
САМООКУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самоокупи́тися**.
САМООКУПНИ́Й, -а́, -е́, *ек.* Те саме, що **самоопла́тний**.
САМООКУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.*, *ек.* Те саме, що **самоопла́тність**.
САМООМА́НА, -и, *ж.* Те саме, що **самообма́н**.
САМООНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **самооно́влюватися**.
САМООНО́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* 1. *біол.* Відроджуватися в організмі спонтанно (про втрачені чи пошкоджені клітини, тканини тощо); регенеруватися, регенеруватися. 2. *перен.* Набувати нових рис, властивостей, удосконалюючись, збагачуючись.
САМООПЛА́ТА, -и, *ж.*, *ек.* Те саме, що **самоопла́тність**.
САМООПЛАТИ́ТИСЯ *див.* **самоопла́чуватися**.
САМООПЛА́ТНИЙ, -а, -е, *ек.* Який покриває витрати власними прибутками.
САМООПЛА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *ек.* Спосіб ведення господарства, який дає можливість покривати витрати власними прибутками підприємства.
САМООПЛА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **САМООПЛАТИ́ТИСЯ**, -пла́титься, *док.*, *ек.* Покривати витрати власними прибутками (про підприємство).
САМООПЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Викриття власних вад, применшення власних достоїнств (у 1 знач.), заслуг.
САМООПОДАТКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самооподаткува́тися**.
САМООПОДАТКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самооподатко́вуватися**.
САМООПОДАТКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **САМООПОДАТКУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* Здійснювати самооподаткування.
САМООПОДАТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Добровільне збирання коштів на місцеві громадські потреби за ухвалою самого населення, колективу.
САМООПОДАТКУВА́ТИСЯ *див.* **самооподатко́вуватися**.
САМООРГАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Самостійна організація своєї роботи, поведінки. 2. Процес, у перебігу якого створюється, відтворюється або вдосконалюється організація складної динамічної системи. 3. Упорядкування яких-небудь елементів, обумовлене внутрішніми причинами, без зовнішнього впливу.
САМООРГАНІЗО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самоорганіза́ція**.
САМООРГАНІЗО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Приходити до упорядкованого стану під впливом внутрішніх причин.
САМООРГАНІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самоорганізу́ючий**.
САМООРГАНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Здатний до самоорганізації. ** **самоорганізу́юча систе́ма** – система, що має властивість змінювати свої функції та будову залежно від завдань і зовнішніх умов.
САМООСА́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **самоса́дний**. ** **самооса́дні озе́ра** – мінеральні соляні озера з високою концентрацією солей.
САМООСВІ́ТА, -и, *ж.* Здобуття знань самостійним навчанням поза навчальним закладом, перев. без допомоги вчителя.
САМООСВІ́ТНІЙ, -я, -є. Стос. до самоосвіти. *Самоосвітній гурток.*
САМООСІДА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Природне випадіння з розчину і осідання солі у водоймах з солоною водою.
САМОО́СУД, -у, *ч.* Засудження власної поведінки, власних вчинків.
САМООСУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самоо́суд**.
САМООТРУ́ЄННЯ, -я, *с.*, *мед.* Отруєння організму шкідливими речовинами, що виробляються в ньому.
САМООТРУ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самоотру́єння**.
САМООХОРО́НА, -и, *ж.* Те саме, що **самооборо́на**.
САМООЦІ́НКА, -и, *ж.* Оцінка самого себе, своїх достоїнств (у 1 знач.) і недоліків.
САМООЧЕВИ́ДНИЙ, -а, -е. Очевидний без додаткового розгляду, обґрунтування.
САМООЧЕВИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **самоочевидний**.
САМООЧЕВИ́ДНО. Присл. до **самоочевидний**.
САМООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Який звільняється внаслідок різних біохімічних процесів від домішок, бруду тощо.
САМООЧИ́СТКА, -и, *ж.* Те саме, що **самоочи́щення**.
САМООЧИЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самоочища́тися**.
САМООЧИЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.*, *спец.* Звільнятися внаслідок різних біохімічних процесів від домішок, бруду і т. ін. (про воду, ґрунт). 2. *перен.* Очищати себе від чого-небудь, свої лави від когось, чогось зайвого, стороннього, ворожого.
САМООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самоочища́тися**. ** **Самоочи́щення атмосфе́ри** – часткове або повне відновлення природного складу атмосфери внаслідок вилучення домішок під впливом природних процесів.
САМОПА́Л[1], -а, *ч.* Старовинна зброя – ґнотова рушниця, що не має замка і заряджається з дула. // *розм.* Рушниця взагалі (перев. саморобна). // *розм.* Саморобна вогнепальна іграшкова зброя.
САМОПА́Л[2], -а, *ч.*, *жарг.* Про те, що виготовлене кустарним способом (з імітацією фірменої продукції).
САМОПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **самопа́л**. 2. Який загоряється сам.
САМОПА́С[1], -а, *ч.*, *діал.* Той, хто пасе свою худобу окремо, не в спільному стаді.
САМОПА́С[2], *присл.*, *розм.* 1. Без пастуха. 2. *перен.* Без нагляду. // Стихійно, без керівництва; самопливом.
САМОПА́СКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **самопа́с**[2].
САМОПА́СНО, *присл.*, *розм.* Те саме, що **самопа́с**[2].
САМОПА́СОМ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **самопа́с**[2].
САМО́ПАШ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **самопа́с**[2].
САМОПЕ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самовпе́внений**.
САМОПЕ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **самопе́вний**.
САМОПЕ́ВНО. Присл. до **самопе́вний**.
САМОПЕРЕВІ́РКА, -и, *ж.* Перевірка самого себе, своїх знань; перевірка власними силами своєї роботи.
САМОПЕРЕВІ́РОЧНИЙ, -а, -е. Стос. до самоперевірки.
САМОПЕРЕКИДНИ́Й, -а́, -е́. Який перекидається для розвантаження автоматично.
САМОПЕРЕОЦІ́НКА, -и, *ж.* Переоцінка самого себе, своїх здібностей тощо.
САМОПЕРЕ́ТИН, -у, *ч.*, *мат.* Перетин самого себе. ** **То́чка самоперетину криво́ї** – точка, яка утворюється при перетині кривої самою собою.
САМОПЕРЕТИ́ННИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **самопере́тин**.
САМОПЕРЕТРА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Посмертні зміни органів, що наступають внаслідок дії травних соків.
САМОПЕ́РШЕ, *присл.*, *зах.* Насамперед, передусім.
САМОПИ́С, -а, *ч.* Пристрій, який автоматично записує показання приладу.
САМОПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Те саме, що **самопис 1**.
САМОПИ́СКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **самопи́сна ру́чка** (*див.* **самопи́сний**).
САМОПИ́СКИ, *присл.*, *розм.* Самотужки, самоуком (навчитися писати).
САМОПИ́СНИЙ, -а, -е. Який автоматично робить які-небудь записи. ** **самопи́сна ру́чка** – ручка з уміщеним у її корпусі резервуаром для чорнила чи пасти, які автоматично надходять під час писання.
САМОПИ́ХОМ, *присл.*, *діал.* Нахабно; самовільно.
САМОПІДГОТО́ВКА, -и, *ж.* Самостійні заняття, самостійна підготовка до чого-небудь.
САМОПІДГОТО́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до самопідготовки.
САМОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, **САМОПІДНІМА́ЛЬНИЙ**, -а, -е. Який має у своїй конструкції пристрій, що дозволяє переміщатися по вертикалі. *Самопідіймальний агрегат.*
САМОПІДНІМА́ЛЬНИЙ *див.* **самопідійма́льний**.
САМОПІЗНА́ННЯ, -я, *с.* Пізнання людиною, суспільством себе, своєї внутрішньої суті.
САМОПЛИ́В, -у, *ч.* 1. Рух рідин і сипких речовин силою власної ваги. 2. *перен.* Хід якої-небудь справи, роботи без плану, без керівництва; стихійне здійснення чого-небудь. ** **Пуска́ти на самопли́в** – не надавати належної уваги керівництву чим-небудь, плануванню чогось.
САМОПЛИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до самопливу (у 1 знач.). // Який функціонує за принципом самопливу чи побудований на основі самопливу.
САМОПЛИ́ВОМ, *присл.* 1. Силою власної ваги (про рух рідин і сипких речовин). 2. *перен.* Само собою, не організовано, без плану, керівництва.
САМОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е, *біол.* Здатний утворювати зав'язь при самозапиленні.
САМОПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **самоплі́дний**.
САМОПОВА́ГА, -и, *ж.* Повага до самого себе, до своєї особи.
САМОПОВТО́РЕННЯ, -я, *с.* Повторення чого-небудь раніше сказаного, написаного чи зробленого самим собою.
САМОПОДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який подає що-небудь автоматично.
САМОПОДАВА́Ч, -а́, *ч.*, *тех.* Пристрій для автоматичного подавання чого-небудь.
САМОПОДРА́ЗНЕННЯ, -я, *с.* Штучно вироблена форма поведінки тварин і людини, спрямована на самостимуляцію емоціогенних структур власного мозку.
САМОПОЖЕ́РТВА, -и, *ж.* Жертвування собою, своїми особистими інтересами заради інших людей.
САМОПОЖЕ́РТВУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самопоже́ртва**.
САМОПОЇ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **самонапува́лка**.
САМОПОКО́РА, -и, *ж.* Добровільна приниженість, смиренство.
САМОПО́МІЧ, -мочі, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **взаємодопомо́га**.
САМОПОСВЯ́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **самопоже́рт-ва**.
САМОПОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.* Постачання самого себе, постачання власними силами і засобами.
САМОПОЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самопочуття́**. *Гарне самопочування.*
САМОПОЧУТТЯ́, -я́, *с.* Загальний фізичний та моральний стан людини.
САМОПОША́НА, -и, *ж.* Пошана до самого себе, до своєї особи; самоповага.
САМОПОШКО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Пошкодження, нанесене самому собі навмисно або випадково.
САМОПРА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Людина, яка діє, поводиться самовільно, порушує законний порядок, вирішуючи які-небудь справи; свавілець.
САМОПРА́ВНИЙ, -а, -е. Який діє, поводиться самовільно, порушує законний порядок, вирішуючи які-небудь справи; свавільний.
САМОПРА́ВНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *рідко.* Діяти, поводитися самовільно, чинити самоправство; сваволити.
САМОПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **самопра́вний**.
САМОПРА́ВНО. Присл. до **самопра́вний**.
САМОПРА́ВСТВО, -а, *с.* Порушення законного порядку при вирішенні яких-небудь справ; самовільне здійснення чогось; свавілля.
САМОПРЕ́С, -а, *ч.*, *спец.* Прес, що застосовується у текстильному виробництві для розгладжування, ущільнення та вирівнювання шерстяних тканин.
САМОПРИ́МУС, -у, *ч.* Примус самого себе.
САМОПРИНИ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самоприни́жуватися**.
САМОПРИНИ́ЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Принижувати самого себе, применшувати свої заслу-

ги, достоїнства (у 1 знач.) і знання.

САМОПРИНИ́ЗЛИВИЙ, -а, -е. Стос. до самоприниження.

САМОПРИСТОСО́ВНИЙ, -а, -е. Який сам пристосовується до якихось умов, змін тощо. ** **Самопристосо́вна систе́ма** – те саме, що **адапти́вна систе́ма**.

САМОПРИСТОСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж*. Властивість за знач. **самопристосо́вний**.

САМОПРИ́СУД, -у, *ч*., *іст*. Право власного суду, самоуправління. *Козацький самоприсуд*.

САМОПРЯ́ДКА, -и, *ж*. Ножна прядка.

САМОПРЯ́ДКОВИЙ, -а, -е. Стос. до самопрядки.

САМОПУ́СК, -у, *ч*., *тех*. Пристрій для пуску двигуна без ручного заведення.

САМОРЕАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж*. Реалізація свого творчого, людського потенціалу.

САМОРЕГУЛІВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **саморегульо́вний**.

САМОРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **саморегулюва́ти** і **саморегулюва́тися**. // *у знач. прикм*. ** **Саморегульо́вана систе́ма** – система, що має властивість саморегуляції.

САМОРЕГУЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Який може саморегулюватися.

САМОРЕГУЛЬО́ВНІСТЬ, -ності, *ж*. Властивість за знач. **саморегульо́вний**.

САМОРЕГУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який володіє здатністю до саморегулювання.

САМОРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с*. 1. Регулювання, що здійснюється в організмі внутрішніми силами, без стороннього втручання, впливу. 2. Автоматичне регулювання режиму роботи якої-небудь машини, агрегату, пристрою. 3. Те саме, що **авторегуля́ція**.

САМОРЕГУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок*., *перех*., *спец*. Регулювати що-небудь внутрішніми силами, без стороннього втручання, впливу.

САМОРЕГУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок*., *спец*. Регулюватися внутрішніми силами, без стороннього втручання, впливу.

САМОРЕГУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е, *спец*. Здатний до саморегулювання. ** **Саморегулю́юча систе́ма**: а) система, яка автоматично регулює режим роботи яких-небудь машин, апаратів; б) система, яка має властивість самостійно регулювати свої процеси, дії.

САМОРЕГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж*., *спец*. Те саме, що **саморегулюва́ння**.

САМОРЕЄСТРУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *спец*. Який автоматично реєструє свої показання.

САМОРЕКЛА́МА, -и, *ж*. Рекламування самого себе, своїх заслуг і достоїнств (у 1 знач.).

САМОРЕКЛА́МНИЙ, -а, -е. Який містить самореклaму, служить її цілям.

САМОРЕКЛАМУВА́ННЯ, -я, *с*. Те саме, що **самореклáма**.

САМОРЕКОМЕНДА́ЦІЯ, -ї, *ж*. Інформація про себе, яку повідомляють при знайомстві, спілкуванні з ким-небудь.

САМОРЕМО́НТ, -у, *ч*. Ремонт чого-небудь власними силами, без залучення ремонтних служб.

САМОРЕФЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж*. Самоаналіз, контроль власної інтелектуальної роботи, емоційного стану, поведінки.

САМОРІ́ДНИЙ *див*. **саморо́дний**.

САМОРО́БКА, -и, *ж*., *розм*. Саморобна річ.

САМОРО́БНИЙ, -а, -е. Зроблений власноручно, виготовлений кустарним способом.

САМОРО́БНИЦТВО, -а, *с*. Виготовлення виробів власноручно, кустарним способом.

САМОРО́ДКОВИЙ, -а, -е. Стос. до самородка.

САМОРО́ДНИЙ, *рідше* **САМОРІ́ДНИЙ**, -а, -е. 1. Який зустрічається у природі в готовому вигляді, створений природою; природний; прот. ш т у ч н и й. // Який зустрічається у природі в хімічно чистому вигляді. *Самородне золото*. 2. *перен*. Який розвинувся без впливу освіти й виховання (про хист, душевні якості); природжений. 3. *перен*. Який виник, склався і т. ін. самостійно.

САМОРО́ДОК, -дка, *ч*. 1. Велике природне зерно або шматок здебільшого благородних металів (золота, срібла, платини). 2. *перен*. Людина, у якої природний хист, нахил до чого-небудь виявилися без впливу освіти й виховання.

САМОРОЗВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е, *тех*. Те саме, що **саморозванта́жувальний**.

САМОРОЗВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *тех*. Який має пристрій для механічного розвантажування, який розвантажується автоматично.

САМОРОЗВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч*., *тех*. Пристрій на транспортних засобах для механічного розвантажування.

САМОРО́ЗВИТОК, -тку, *ч*. 1. Розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійними заняттями, вправами. 2. Розвиток кого-, чого-небудь власними силами, без впливу, сприяння яких-небудь зовнішніх сил. 3. *філос*. Те саме, що **самору́х**.

САМОРО́ЗКЛАД, -у, *ч*., *хім*. Самочинний розклад молекул або кристалів багатьох хімічних сполук.

САМОРОЗКЛАДА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **саморозклада́тися**.

САМОРОЗКЛАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок*. 1. Розкладатися, гнити зсередини. 2. Розпадатися на дрібні частини. 3. Розкладатися самочинно, найчастіше з вивільненням енергії, іноді з вибухом (про хімічні сполуки). 4. *розм*. Деградувати у моральному відношенні.

САМОРОЗКЛА́ДЕННЯ, -я, *с*. Те саме, що **саморозклада́ння**.

САМОРОЗКЛАДНИ́Й, -а́, -е́. Який здатний розкладатися самочинно.

САМОРОЗКРИТТЯ́, -я́, *с*. Розкриття себе, вияв своїх особливостей, характерних рис (про людину).

САМОРО́ЗПАД, -у, *ч*., *фіз*. Спонтанний розпад ядер радіоактивної речовини.

САМОРОЗПАДА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **саморозпада́тися**.

САМОРОЗПАДА́ТИСЯ, -а́ється, *недок*. 1. *фіз*., *хім*. Розпадатися, розкладатися на дрібніші частинки (про речовину). 2. Руйнуватися, дробитися на частини під дією внутрішніх сил (про колектив, рух тощо).

САМОРОЗПАДНИ́Й, -а́, -е́. Здатний до саморозпаду.

САМОРО́ЗПУСК, -у, *ч*. Добровільний розпуск партії, організації тощо.

САМОРОЗРАХУНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **саморозраху́нок**.

САМОРОЗРАХУ́НОК, -нку, *ч*. Самостійний розрахунок, плата за що-небудь без допомоги касира.

САМОРОЗРЯДЖА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **саморозряджа́тися**.

САМОРОЗРЯДЖА́ТИСЯ, -а́ється, *недок*. 1. *тех*. Розряджатися внаслідок тривалого зберігання або ін. причин (про електричну батарейку тощо). 2. *розм*. Заспокоюватися, приходити до нормального психологічного стану.

САМОРО́СЛИЙ, -а, -е, *діал*. Незайманий (про ґрунт). ** **Саморо́сла земля́**, *діал*. – цілина.

САМОРУ́Х, -у, *ч*. 1. *філос*. Вічний рух і розвиток матерії, що відбувається внаслідок притаманних їй суперечностей, боротьби протилежностей. 2. Рух, який здійснюється під впливом внутрішніх причин.

САМОРУХО́МИЙ, -а, -е. Те саме, що **самору́шний**.

САМО́РУЧ, *присл*., *розм*. Те саме, що **власнору́чно**.

САМОРУ́ШНИЙ, -а, -е. Який рухається за допомогою власного двигуна.

САМОРЯ́Д, -у, *ч*., *заст*. Те саме, що **самоврядува́ння**.

САМОРЯТІВНИ́К, -а́, *ч*., *спец*. Індивідуальний рятувальний пристрій, що використовується пожежниками, шахтарями і т. ін. ** **Ізолюва́льний саморятівни́к** – регенеративний респіратор, який пристосований і використовується тільки для аварійного виходу працівників у безпечну зону. **Фільтрува́льний саморятівни́к** – дихальний апарат, що забезпечує захист органів дихання під час аварійного виходу людини в безпечну зону у випадку пожежі на шахтах і рудниках.

САМОРЯТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч*. Те саме, що **саморятівни́к**.

САМОСА́Д, -у, *ч*. Тютюн власного посіву і домашньої обробки.

САМОСА́ДКА, -и, *ж*., *спец*. Сіль, що осідає сама собою у соляних озерах.

САМОСА́ДНИЙ, -а, -е, *спец*. Який дає, містить самосадку. ** **Самоса́дна сіль** – те саме, що **самоса́дка**.

САМОСА́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **самоса́д**.

САМОСВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Обладнаний пристроєм для скидання власного вантажу.

САМОСВІДО́МИЙ, -а, -е. Якому властива самосвідомість.

САМОСВІДО́МІСТЬ, -мості, *ж*. Ясне розуміння своєї суті, своїх особливостей, своєї ролі у житті, суспільстві.

САМОСВІДО́МО. Присл. до **самосвідо́мий**.

САМОСВІ́ТНИЙ, -а, -е. Який світиться власним світлом.

САМОСЕ́Л, -а, *ч*., *розм*. Той, хто самовільно заселяється куди-небудь.

САМОСИ́Л, -у, *ч*. Рід рослин родини ґубоцвітих.

САМОСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко*. Який діє, відбувається сам собою, без впливу ззовні.

САМОСИ́ЛЬНО, *рідко*. Присл. до **самоси́льний**.

САМОСИНХРОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж*. 1. *тех*. Синхронізація електричних сигналів, коливань тощо один з одним без зовнішнього впливу. 2. *книжн*. Встановлення узгодженості у здійсненні яких-небудь заходів, дій, обумовлене внутрішніми причинами.

САМОСИНХРОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с*. Те саме, що **самосинхроніза́ція**.

САМОСІ́В, -у, *ч*., *бот*., *с. г*. 1. Природний посів рослин насінням, що осипається. 2. *у знач. присл*. **самосі́вом**. Унаслідок природного висівання. 3. Рослина, що виросла внаслідок такого висівання.

САМОСІ́Й, -ю, *ч*., *бот*., *с. г*. Те саме, що **самосі́в** 3. *Мак самосій*.

САМОСІ́ЙКА, -и, *ж*., *бот*., *с. г*. Те саме, що **самосі́в** 3.

САМОСІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. *бот*., *с. г*. Який виріс із насіння, що саме висіялося. 2. *перен*., *рідко*. Те саме, що **саморо́дний** 2. 3. *у сполуч. зі сл*. д и т и н а, с и н, д о ч к а, *перен*., *заст*. Позашлюбний.

САМОСКАЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який скалічив самого себе.

САМОСКАЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с*. Калічення самого себе.

САМОСКИ́Д, -а, *ч*., *тех*. 1. Вантажний автомобіль з перекидним кузовом, а також кузов такого автомобіля. 2. Транспортний засіб (баржа, вагон і т. ін.), що механічно скидає вантаж.

САМОСКИДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самоски́дний**.

САМОСКИ́ДКА, -и, *ж*. Жниварська машина, що автоматично скидає готовий сніп.

САМОСКИ́ДНИЙ, -а, -е. Який механічно скидає вантаж; обладнаний пристроєм для скидання вантажу.

САМОСПАЛА́ХУВАННЯ, -я, *с*. Самозаймання, що супроводжується появою полум'я.

САМОСПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самоспа́люватися**.

САМОСПА́ЛЕННЯ, -я, *с*. Добровільне спалення себе як вияв протесту.

САМОСПА́ЛЮВАТИСЯ, -юєшся, -юється, *недок*. Здійснювати самоспалення.

САМОСПЛА́В, -у, *ч*. Сплав чого-небудь силою течії ріки без допомоги пароплава, баржі.

САМОСПОГЛЯДА́ННЯ, -я, *с*. Споглядання власної особи, заглиблення у свій внутрішній світ, у свої почуття, переживання.

САМОСПОСТЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с*. Спостереження за самим собою, своїм станом, за своїми думками, почуттями та ін.; аналіз власного духовного життя. // Таке спостереження як метод психологічного дослідження.

САМОСПРЯ́ЖЕНИЙ, -а, -е: ** **Самоспря́жена ма́триця**, *мат*. – квадратна матриця, яка співпадає зі своєю спряженою.

САМОСТА́ЙНИЙ *див*. **самості́йний**.

САМОСТА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **самоста́йний**.

САМОСТА́ЙНО *див*. **самості́йно**.

САМОСТВЕ́РДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самостве́рджуватися**.

САМОСТВЕ́РДЖЕННЯ, -я, *с*. Ствердження себе, своєї особистості, визнання своєї цінності, значущості своєї особи.

САМОСТВЕ́РДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок*., *док*. Ставати упевненим в собі, у своїх силах, можливостях, стверджувати себе як особистість.

САМОСТЕРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якому властива самостерильність.

САМОСТЕРИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж*. Те саме, що **автостери́льність**.

САМОСТИ́Л, -а, *ч*., *тех*. Машина, що подає і розстилає торфини на полі для сушіння.

САМОСТІ́ЙНИЙ, *заст*. **САМОСТА́ЙНИЙ**, -а, -е. 1. Який не перебуває під чиєюсь владою; не підпорядкований, не підлеглий кому-, чому-небудь (про держави, політичні організації тощо). // Вільний, незалежний. // Здатний діяти сам, без сторонньої допомоги або керівництва; здатний на незалежні дії, вчинки і т. ін. // Власт. незалежній людині. 2. Відособлений від інших; який в ряді інших має значення сам по собі; окремий. 3. Який здійснюється своїми силами чи з власної ініціативи, без сторонньої допомоги або керівництва. // Позбавлений сторонніх впливів; оригінальний.

САМОСТІ́ЙНИК, -а, *ч*., *політ*. Учасник, прибічник національного руху, руху за незалежність своєї держави.

САМОСТІ́ЙНИЦТВО, -а, *с*., *політ*. Рух за незалежність, самостійність своєї держави.

САМОСТІ́ЙНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до самостійництва, самостійника.

САМОСТІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **самості́йник**.

САМОСТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж*. Властивість і стан за знач. **самості́йний**. // Уміння діяти без сторонньої допомоги або керівництва; самостійні дії.

САМОСТІ́ЙНО, *заст*. **САМОСТА́ЙНО**. Присл. до **самості́йний**, **самоста́йний**.

САМОСТРА́ТА, -и, *ж*., *рідко*. Те саме, що **самогу́бство**.

САМОСТРА́ТНИК, -а, *ч*., *рідко*. Те саме, що **самогу́бець**.

САМОСТРАХУВА́ЛЬНИК, -а, *ч*. Той, хто вдається до самострахування.

САМОСТРАХУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **самострахува́льник**.

САМОСТРАХУВА́ННЯ, -я, *с*., *спорт*. Застереження себе від нещасного випадку при виконанні певних вправ.

САМОСТРАХУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок*. Здійснювати самострахування.

САМОСТРІ́Л[1], -а, *ч*. 1. Старовинна зброя – лук із прикладом і спусковим механізмом для метання стріл і каміння. // Дитяча іграшка у вигляді такої зброї. 2. Пристрій особливої будови, за допомогою якого полюють на звірів.

САМОСТРІ́Л[2], -а, *ч*. Солдат, який навмисне поранив себе.

САМОСТРІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **самострі́л** 1. 2. Який автоматично стріляє. *Самострільна твинтівка*.

САМОСУ́Д, -у, *ч*. 1. Самочинна розправа (без відома властей і без суду) над злочинцем чи запідозреним у злочині. // *у знач. присл*. **самосу́дом**. Без відома властей і без суду; самочинно. 2. *рідко*. Те саме, що **самосу́дник**.

САМОСУ́ДНИЙ, -а, -е. Здійснюваний самосудом. *Самосудна розправа*.

САМОСУ́ДНИК, -а, *ч*. Той, хто здійснює розправу самочинно, без відома властей і без суду.

САМОТА́, -и́, *ж*. 1. Стан за знач. **самі́тній**, **само́тній**; самотність. // Гостре відчуття відокремленості, ізольованості від кого-, чого-небудь. 2. *у знач. присл*. **самото́ю**. Без нікого; наодинці. // Без сім'ї, рідних, близьких, друзів; сам. // Окремо від інших; осібно. ** **На (в) самоті́**: а) те саме, що **самото́ю**; б) (*тільки* **на самоті́**, *з ким – чим*) без свідків; віч-на-віч.

САМОТВЕ́РДНУЧИЙ, -а, -е, *спец*. Який твердне сам, без спеціальних зовнішніх впливів: температурних, хімічних і т. ін.

САМОТЕ́КА, -и, *ж*., *діал*. Річка без назви.

САМОТИНА́, -и́ни, *ж*. Те саме, що **самота́**. ** **На (в) самоти́ні** – те саме, що **на (в) самоті́** (*див*. **самота́**).

САМОТИ́ННИЙ, -а, -е. Який здійснюється, відбувається і т. ін. без інших; самітний.

САМОТИ́ННІСТЬ, -ності, *ж*. Властивість за знач. **самоти́нний**.

САМОТИ́ННО. Присл. до **самоти́нний**.

САМОТИ́НОНЬКА, -и, *ж*. Пестл. до **самотина́**.

САМОТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок*. 1. Бути розташованим, стояти відокремлено, ізольовано від кого-, чого-небудь. 2. *рідко*. Жити одиноко, самотньо. // Бути, залишатися без догляду, уваги.

САМОТКА́НИЙ, -а, -е. Витканий у домашніх умовах, кустарним способом; домотканий.

САМОТКА́НКА, -и, *ж*. Домотканна тканина; тканина, виготовлена кустарним способом.

САМÓТНИК *див.* **самíтник.**
САМÓТНИЦТВО *див.* **самíтництво.**
САМÓТНИЦЬКИЙ *див.* **самíтницький.**
САМÓТНИЦЯ *див.* **самíтниця.**
САМÓТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **самíтній.** // *у знач. ім.* **самóтній,** -нього, *ч.*; **самóтня,** -ньої, *ж.* Людина, яка не має родини або не живе в родині.
САМÓТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **самóтній.** // Усвідомлення такого стану.
САМÓТНО *див.* **самíтно.**
САМÓТНЬО. Присл. до **самóтній.** // *у знач. присудк. сл.*
САМОТÓКА, -и, *ж.*, *фольк.* Річка без назви.
САМОТÓП, -а, *ч.*, *мисл.*, *розм.* Зневажлива назва осіннього полювання на водно-болотних птахів без собаки, коли мисливець сам шукає дичину.
САМОТÓЮ, *присл.* На самоті.
САМОТРЕНУВÁННЯ, -я, *ч.* Тренування свого тіла, пам'яті, нервової системи тощо.
САМОТРÍСОК, -ска, *ч.*, *діал.* Сильце.
САМОТÚЖКИ, *присл.* Без сторонньої допомоги, керівництва, підтримки і т. ін.; самостійно.
САМОТЯ́Г, -а, *ч.*, *тех.* Ланцюговий транспортер для подавання вантажу, матеріалів.
САМОТЯ́Ж, *присл.*, *діал.* Самотужки.
САМОУДОСКОНАЛÉННЯ *див.* **самовдосконалéння.**
САМОУДОСКОНÁЛЮВАННЯ *див.* **самовдосконáлювання.**
САМОУДОСКОНÁЛЮВАТИСЯ *див.* **самовдосконáлюватися.**
САМОÚК, -а, *ч.* 1. Той, хто навчився чого-небудь самостійно, без систематичного навчання, без керівника. 2. *у знач. присл.* **самоýком.** Самостійно, без систематичного навчання, без керівництва.
САМОУПРÁВА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **самовряду́вання.**
САМОУПРАВЛÍННЯ, -я, *с.* Те саме, що **самовряду́вання.**
САМОУПРÁВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **самовря́дний.**
САМОУПРÁВНО. Присл. до **самоупрáвний.**
САМОУПРÁВСТВО, -а, *с.* Порушення законного порядку при вирішенні певних справ; прояв особистої сваволі.
САМОУСВІДÓМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **самоусвідóмлювати.**
САМОУСВІДÓМЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самоусвідóмлювати.**
САМОУСВІДÓМЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Чітко усвідомлювати свою суть, свої характерні риси, свою роль в суспільстві, в житті і т. ін.
САМОУСУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самоусувáтися.**
САМОУСУВÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **САМОУСÚНУТИСЯ,** -нуся, -нешся, *док.* Самовільно ухилятися від виконання своїх обов'язків, своєї справи.
САМОУСÚНЕНИЙ, -а, -е. Який самовільно ухилився від виконання своїх обов'язків, своєї справи.
САМОУСÚНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самоусу́нутися, самоусувáтися.**
САМОУСÚНУТИСЯ *див.* **самоусувáтися.**
САМОУТВЕ́РДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самоутве́рдитися, самоутве́рджуватися.**
САМОУТВЕ́РДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **САМОУТВЕ́РДИТИСЯ,** -джуся, -дишся, *док.* Утверджувати самого себе, свою особу, цінність, своє значення.
САМОУТВЕ́РДИТИСЯ *див.* **самоутве́рджуватися.**
САМОÚЦТВО, -а, *с.* Самостійне набуття знань; самоосвіта.
САМОÚЧКА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **самоýк.**
САМОУЩÍЛЬНЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Який добровільно відмовився від частини своєї житлової площі на користь іншим жильцям.
САМОУЩÍЛЬНЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Добровільна відмова від частини своєї житлової площі на користь іншим жильцям.
САМОУЩІЛЬНИ́ТИСЯ *див.* **самоущíльнюватися.**
САМОУЩÍЛЬНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до самоущільнювання.
САМОУЩÍЛЬНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **самоущíльнюватися.**
САМОУЩÍЛЬНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **САМОУЩІЛЬНИ́ТИСЯ,** -нюся, -нишся, *док.* Здійснювати самоущільнення.
САМОФІНАНСÓВАНИЙ, -а, -е. У якому випуск продукції здійснюється за рахунок доходів від реалізації без залучення коштів державного бюджету.
САМОФІНАНСУВÁННЯ, -я, *с.*, *фін.* Система господарювання, за якої випуск продукції підприємства здійснюється за рахунок доходів від реалізації без залучення коштів державного бюджету.
САМОФІНАНСУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Знаходитися на самофінансуванні.
САМОФОКУСУВÁННЯ, -я, *с.* Ефект взаємодії дуже сильного випромінювання і певної речовини, що викликає сходження випромінювання у вузький пучок. *Самофокусування променя.*
САМОФОКУСУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Володіти ефектом самофокусування.
САМОФОТОГРАФУВÁННЯ, -я, *с.* Точна реєстрація розподілення часу, коштів і т. ін. на підприємстві; досягається суворим самоконтролем.
САМОХАРАКТЕРИ́СТИКА, -и, *ж.* Характеристика самого себе, своїх дій, своєї діяльності.
САМОХВÁЛ, -а, *ч.* Той, хто сам себе вихваляє; хвалько.
САМОХВÁЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Те саме, що **самохвáл.**
САМОХВÁЛКА, -и. Жін. до **самохвáл.**
САМОХВАЛЬБÁ, -и́, *ж.* Те саме, що **самохвáльство.**
САМОХВÁЛЬНИЙ, -а, -е, *розм.* Який любить вихваляти сам себе.
САМОХВÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **самохвáлець.**
САМОХВÁЛЬНО, *розм.* Присл. до **самохвáльний.**
САМОХВÁЛЬСТВО, -а, *с.* Вихваляння самого себе.
САМОХÍД, *ч.* 1. *род.* -хóда. Назва деяких машин і транспортних засобів із власною тягою. 2. *род.* -хóда. Гармата на танковому шасі з власною тягою. 3. *род.* -хóду, *спец.* Автоматичний рух машини чи її частини. *Самохід лічильника.*
САМОХÍДКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **самохíд** 2.
САМОХÍДНИЙ, -а, -е. 1. Який рухається за допомогою власної тяги. *Самохідна гармата.* ** **самохíдне шасí** – трактор особливої конструкції, який разом із сільськогосподарськими машинами та знаряддями являє собою агрегат, признач. для виконання тягловых і стаціонарних робіт. 2. Який має на озброєнні самоходи (у 2 знач.). *Самохідний полк.*
САМОХÍТНИЙ, -а, -е, *розм.* Який здійснюється, діє і т. ін. з власної волі, без примусу; добровільний.
САМОХÍТНО, *розм.* Присл. до **самохíтний.**
САМОХÍТТЮ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **самохíть.**
САМОХÍТЬ, *присл.* 1. З власної волі, без примусу; добровільно. 2. Усупереч власній волі; несвідомо, мимоволі.
САМОЦВÍТ, -у, *ч.* 1. Кольоровий чи безколірний коштовний, напівкоштовний або виробний камінь з яскравим блиском. // Вироби, прикраси з такого каменю, оздоблені таким камінням. // *перев. чим, перен.* Те, що, даючи яскраві відблиски, нагадує цей камінь (про кристали снігу, краплі дощу, роси, сліз і т. ін.). 2. *перев. чого, перен.* Те, що вражає яскравістю вияву, є самобутнім взірцем чогось.
САМОЦВÍТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **самоцвíт.** // Виroт. із самоцвітів, оздоблений ними. 2. Кольоровий, блискучий, сяючий, як самоцвіт.
САМОЦВÍТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **самоцвíт.**
САМОЦИТУВÁННЯ, -я, *с.* Цитування самого себе.
САМОЦÍЛЬ, -і, *ж.* Те, що саме по собі є метою, а не засобом для досягнення чого-небудь іншого.
САМОЦÍЛЬНИЙ, -а, -е. Який є самоціллю.
САМОЦÍЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Обмеженість власною, вузькою метою.
САМОЦÍННИЙ, -а, -е. Якому властива самоцінність.
САМОЦÍННІСТЬ, -ності, *ж.* Власна, що не залежить ні від чого, цінність.
САМОЧИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який робиться, учиняється самовільно, незаконно. *Самочинний виступ.* 2. Який здійснюється за власним почином, за власною ініціативою.
САМОЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **самочи́нний.**
САМОЧИ́ННО. Присл. до **самочи́нний.**
САМОЧИ́НСТВО, -а, *с.* Порушення законного порядку при вирішенні певних справ; прояв сваволі; самоуправство.
СÁМОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сáмка**[1].
САМОЧУТТЯ́, -я́, *с.*, *заст.* 1. Самопочуття. 2. Самосвідомість.
САМОЯ́ДЬ, *невідм.*, *мн.* Літописна назва ряду племен півночі Європейської Росії і Сибіру; у 18 – 19 ст. називалися самоїдами.
САМПÁН, -а, *ч.* Невелике дерев'яне плоскодонне веслове судно (іноді з вітрилом або мотором) у народів Східної та Південно-Східної Азії.
САМ-САМÍСІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім один, самітній.
САМСÁРА, -и, *ж.* Див. **метемпсихóз.**
САМСÓН, -а, *ч.* Біблійний герой, який мав надзвичайну фізичну силу, що крилася в пасмах його волосся.
САМСОНÍТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сталево-сірі кристали з металічним блиском.
САМÚМ, -у, *ч.* Сухий гарячий вітер у пустелях Азії та Африки; піщаний ураган.
САМÚМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **самýм.**
САМÚРА, -и, *ж.*, *зах.* Свиня.
САМУРÁЙ, -я, *ч.* 1. У феодальній Японії – член привілейованого військового стану; світський феодал. 2. *розм.* Про японських військових.
САМУРÁЙСТВО, -а, *с.* 1. Приналежність до самурайського клану. 2. Кодекс честі самураїв.
САМУРÁЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до самурая, власт. йому. *Самурайський дух.*
СÁМЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **самéць.**
САМШИ́Т, -у, *ч.*, *бот.* Невелике південне вічнозелене дерево або чагарник із дуже твердою важкою деревиною, з якої виготовляють різні вироби; букс.
САМШИ́ТОВИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **самши́т.** // Схожий на самшит.
САН, -у, *ч.* 1. У монархічних державах – громадське становище особи, пов'язане з високою посадою. // Високе і почесне становище, що його посідає хто-небудь у певній сфері діяльності, в ритуалах і т. ін. 2. Звання духовної особи, служителя культу.
САНАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат, що його використовують при гнійно-запальних процесах, дифтерії, коклюші, дизентерії тощо.
САНАСÓЛ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що застосовується при гіпертонії, серцевій недостатності, хронічних і гострих нефритах та ін.
САНАТÓРІЙ, -ю, *ч.* Лікувально-профілактичний заклад для лікування і відпочинку. // *перен.* Мешканці такого закладу.
САНАТÓРІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Санаторій.
САНАТÓРНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **санатóрій** і **санатóрія.** // Який працює або живе в санаторії. 2. Власт. санаторію; такий, як у санаторії. *Санаторний режим.*
САНАТÓРНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто лікується і відпочиває в санаторії.
САНАТÓРНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **санатóрник.**
САНАТÓРНО-КУРÓРТНИЙ, -а, -е: ** **санатóрно-курóртний вíдбір** – сукупність медичних заходів, які проводяться для виявлення показань до курортного лікування, а також визначення місця, медичного профілю санаторію, тривалості і сезону лікування.
САНАТÓРСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **санатóрний** 1.
САНАТРÓН, -а, *ч.*, *спец.* Модифікація фантастрона, що її зазвичай застосовують для формування напруг, що швидко змінюються за лінійним законом.
САНАТРÓННИЙ, -а, -е. Прикм. до **санатрóн.**
САНАЦÍЙНИЙ, -а, -е, *мед.*, *ек.* Стос. до санації.
САНÁЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Профілактичний лікувальний захід; оздоровлення. *Санація організму від хвороб.* 2. *ек.* Система заходів, здійснюваних державою, щоб запобігти банкрутству банків, трестів і т. ін. // Система заходів, що її провадять банки (часто за участю держави) для запобігання банкрутства чи підвищення конкурентоспроможності підприємств. *Санація фінансів.* 3. Назва політичного режиму в Польщі в 1926 – 1939 рр.
САНБÁТ, -у, *ч.* Санітарний батальйон.
САНВІРИТРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при ураженнях шкіри та слизових оболонок, захворюваннях середнього вуха, пародонтозах, опікових ранах тощо.
САНВÚЗОЛ, -злá, *ч.* Санітарний вузол.
САНГВÍН, -у, *ч.* Те саме, що **сангíна.**
САНГВÍНА, -и, *ж.* Те саме, що **сангíна.**
САНГВÍНІК, -а, *ч.* Людина сангвінічного темпераменту.
САНГВÍНІЧКА, -и. Жін. до **сангвíнік.**
САНГВІНÍЧНИЙ, -а, -е. Який відзначається швидкою збудженістю, бурхливою, хоч і не глибокою, реакцією на зовнішні подразнення; жвавий, життєрадісний (про нервову організацію, темперамент). // Який має такий темперамент.
САНГВÍНОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сангíновий.**
САНГВІНОЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Такий, що містить кров, забарвлений кров'ю, з кров'ю; кров'янистий.
САНГІГІЄ́НА, -и, *ж.* Санітарна гігієна: а) розділ медицини, що вивчає санітарні умови, необхідні для збереження здоров'я; б) система дій, заходів, направлених на підтримку санітарних умов.
САНГІГІЄНÍСТ, -а, *ч.* Санітарний лікар, фахівець із сангігієни.
САНГІГІЄНÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сангігієни, пов'язаний з нею. *Сангігієнічні умови.*
САНГÍН *див.* **сангíна.**
САНГÍНА, -и, *ж.*, **САНГÍН,** -а, *ч.* 1. М'який червоний або червоно-брунатний олівець без оправи, що його використовують у живописі. 2. Малюнок, виконаний таким олівцем.
САНГÍНОВИЙ, -а, -е. Виконаний сангіною.
САНДÁЛ[1], **САНТÁЛ,** *ч.* 1. *род.* -а. Вічнозелене тропічне дерево, деревина якого багата на ефірну олію. 2. *род.* -у. Кристалічна речовина, яку одержують із деревини цієї рослини. 3. *род.* -у. Барвник червоного або жовтого кольору, що його одержують із деревини цієї та деяких інших рослин.
САНДÁЛ[2], -а, *ч.*, *заст.* Невелике судно, що було поширене у тюркських народів Причорномор'я.
САНДÁЛ[3], -а, *ч.*, *заст.* Пристрій для обігрівання житла (у народів Сходу).
САНДАЛЕ́ТА *див.* **сандалéти.**
САНДАЛЕ́ТИ, -лéт, *мн.* (*одн.* **сандалéта,** -и, *ж.*). Легкі літні туфлі.
САНДÁЛИК *див.* **сандáлики.**
САНДÁЛИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сандáлик,** -а, *ч.*). Зменш. до **сандáлі.**
САНДÁЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.* Фарбувати сандалом (*див.* **сандáл**[1] 3).
САНДÁЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* Фарбуватися сандалом (*див.* **сандáл**[1] 3).
САНДÁЛІ, -ів, *мн.* (*одн.* **сандáля,** -і, *ж.*). Те саме, що **сандáлії.**
САНДÁЛІЇ, -ів, *мн.* (*одн.* **сандáлія,** -ї, *ж.*). 1. У давніх греків і римлян – взуття, що являло собою дерев'яну або шкіряну підошву без каблуків, яку прив'язували до ноги ремінцями. 2. Сучасне легке взуття без каблуків із застібкою-ремінцем.
САНДÁЛІЯ *див.* **сандáлії.**
САНДÁЛОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сандáл**[1] 1. // Зробл., вигот. із сандала. *Сандалові барвники.* 2. *у знач. ім.* **сандáлові,** -вих, *мн.* Родина дводольних рослин (трав, чагарників, рідше – невеликих дерев).
САНДÁЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сандáлії** і **сандáлі.**
САНДÁЛЯ *див.* **сандáлі.**
САНДАРÁК, -у, *ч.* Запашна густа смола північноафриканського хвойного дерева родини кипарисових, з якої виготовляють лаки.
САНДАРÁКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сандарáк.**
СÁНДВІЧ, СЕ́НДВІЧ, -а, *ч.* 1. Дві складені разом скибки хліба з маслом, сиром, ковбасою і т. ін. між ними. 2. *перен.* Жива реклама, людина, яка на грудях і спині носить рекламні плакати.
САНДЖÁК, -á, *ч.*, *іст.* 1. Адміністративний округ у султанській Туреччині. 2. Турецький губернатор.
САНДЖАКÍВНА, -и, *ж.*, *іст.* Дочка санджака (у 2 знач.).
САНДИНÍЗМ, -у, *ч.* Рух сандиністів.
САНДИНÍСТ, -а, *ч.* Член Фронту національного визволення ім. Сандино (Нікарагуа).
САНДИНÍСТКА, -и. Жін. до **сандинíст.**
САНДИНÍСТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сандинізму, сандиністів.
САНДÓЛЯ, -і, *ж.* Рибальське знаряддя – довга жердина із залізною вилкою на кінці.
САНДОМИ́РКА, -и, *ж.* Сорт пшениці.
СÁНДРИК, -а, *ч.* Архітектурна прикраса, карниз над вікнами на фасаді будинку.

САНДРИЛЬЙО́НА, -и, *ж.*, *перен.* Бідна, вродлива, доброчесна дівчина (від імені літературної героїні французького письменника Ш. Перро (1628 – 1703)).

САНЕПІДЕМІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **саніта́рно-епідеміологі́чний.**

САНЕПІДЕМСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Те саме, що **санепідста́нція.**

САНЕПІДСЛУ́ЖБА, -и, *ж.*, *розм.* Санітарно-епідеміологічна служба: система державних установ, що здійснюють санітарний нагляд, а також розробку і проведення санітарно-профілактичних і протиепідемічних заходів.

САНЕПІДСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Санітарно-епідеміологічна станція: установа, що відає санітарним станом населених пунктів і займається профілактичними заходами щодо запобігання епідеміям.

САНЖА́РІВКА, -и, *ж.* Народна пісня і танець.

САНЖА́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **санжа́рівка.**

СА́НЗА, -и, *ж.*, *мух.* Те саме, що **ца́нца.**

СА́НИ, -е́й, *мн.* Зимовий віз на полозях. // Приблизна міра ваги, об'єму, що дорівнює поклажі одних саней. *Сани дров.*

САНИ́ЦІ, -иць, *мн.*, *зах.* Полозся.

САНІДИ́Н, -у, *ч.* Породоутворюючий мінерал класу силікатів, групи польових шпатів.

САНІ́ЙОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **саніювати.**

САНІНСПЕ́КТОР, -а, *ч.* Працівник санітарної інспекції.

САНІНСТРУ́КТОР, -а, *ч.* Санітарний інструктор; молодший медичний працівник в армії.

САНІ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сані́рувати.**

САНІ́РУВАННЯ, -я, *с.*, *мед.*, *ек.* Дія за знач. **сані́рувати.**

САНІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* 1. *мед.* Оздоровлювати, робити здоровим кого-небудь. *Санірувати школярів.* 2. *ек.* Поліпшувати стан чого-небудь. *Санірувати фінанси.*

САНІ́РУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок. і док.* 1. *мед.* Оздоровлюватися, ставати здоровим. 2. *тільки недок.*, *мед.*, *ек.* Пас. до **сані́рувати.**

САНІТА́Р, -а, *ч.* 1. Особа молодшого медичного персоналу (без спеціальної медичної підготовки), що працює в лікарні, госпіталі і доглядає хворих та поранених, стежить за чистотою приміщення тощо. 2. Рядовий медичної служби в армії, який подає першу допомогу пораненим і виносить їх з поля бою.

САНІТАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Проведення комплексу санітарних заходів.

САНІТА́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Система заходів, скерована на охорону громадської гігієни, на поліпшення умов праці й побуту населення. // Система заходів, скерована на охорону чистоти певного середовища. ** **Виробни́ча саніта́рія** – система організаційних, гігієнічних і санітарно-технічних заходів та засобів запобігання впливові шкідливих виробничих чинників на працівників. 2. Наука, що розробляє теоретичні основи вимог до громадської гігієни.

САНІТА́РКА[1], -и. Жін. до **саніта́р.**

САНІТА́РКА[2], -и, *ж.*, *розм.* В армії – транспорт-ний засіб (автомашина, віз) для перевезення хворих і поранених, для лікування їх у дорозі.

САНІТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до санітарії, пов'язаний із санітарією. // Здійснюваний відповідно до вимог санітарії. // Який виконує обов'язки, пов'язані з санітарією. ** **Саніта́рна обро́бка**: а) миття людей з одночасною дезінфекцією (дезінсекцією) їхньої білизни, одягу, житла та транспортних засобів; б) заходи щодо видалення з поверхні тіла людини біологічних засобів ураження, радіоактивних або отруюючих речовин. **Саніта́рна осві́та** – система поширення медичних і санітарно-гігієнічних правил, підвищення санітарної культури у широких мас населення. **Саніта́рна очи́стка** – система заходів щодо збирання, зберігання та знешкодження відходів. **Саніта́рна те́хніка**: а) загальна назва ряду розділів техніки (система водопроводів, каналізації тощо), які стосуються питань санітарного благоустрою житлових і громадсько-комунальних приміщень, підприємств, міст і т. ін.; б) сукупність технічних засобів, які забезпечують санітарний благоустрій. **Саніта́рне число́** – відношення кількості азоту гумусу до всієї кількості органічного азоту в пробі ґрунту. **Саніта́рний ву́зол**: а) *див.* **ву́зол**; б) сукупність будов або приміщень, признач. для здійснення санітарно-гігієнічних заходів (лазня, пральня, туалет і т. ін.). 2. Пов'язаний із медичним обслуговуванням, із медичною службою в армії. // Признач. для медичного обслуговування в армії під час воєнних дій. ** **Саніта́рна маши́на**; **саніта́рний по́їзд** – транспорт, що його використовують для перевезення поранених і надання їм медичної допомоги. **Саніта́рна части́на** – окрема військова одиниця медичної служби у складі військових з'єднань. **Саніта́рний інстру́ктор** – особа молодшого медичного складу в армії, що здійснює контроль за санітарним станом роти і надає першу медичну допомогу. **Саніта́рний лі́кар** – фахівець, що отримав закінчену вищу медичну освіту санітарно-гігієнічного профілю.

САНІТА́РНО-БАКТЕРІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до профілактики зараження бактеріями.

САНІТА́РНО-ГІГІЄНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Саніта́рно-гігієні́чні до́слідження** – дослідження, які проводяться з метою вивчення чинників виробничого і оточуючого середовища та оцінки їх впливу на здоров'я людини.

САНІТА́РНО-ЕПІДЕМІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується санітарії та епідеміології. ** **Саніта́рно-епідеміологі́чна слу́жба** – служба, яка забезпечує розробку, проведення і координацію санітарно-профілактичних і протиепідеміологічних заходів, спрямованих на охорону здоров'я населення від впливу шкідливих чинників навколишнього середовища, поліпшення санітарно-гігієнічних умов праці, побуту, навчання. **Саніта́рно-епідеміологі́чна ста́нція** – спеціалізований заклад санітарно-епідеміологічної служби, що виконує функції санітарного нагляду за відповідною територією.

САНІТА́РНО-ЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до захисту населення від шкідливих факторів виробництва (шуму, викидів і т. ін.). ** **Саніта́рно-захисна́ зо́на** – зона між промисловими підприємствами, комунальними та ін. спорудами і сельбищною територією для захисту її населення від дії промислових викидів, шуму, вібрації тощо.

САНІТА́РНО-ОЗДОРО́ВЧИЙ, -а, -е. Спрямований на охорону і зміцнення здоров'я.

САНІТА́РНО-ПОБУТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до санітарії побуту.

САНІТА́РНО-ПРОФІЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Саніта́рно-профілакти́чні за́ходи** – система заходів, що спрямовані на попередження заразних захворювань.

САНІТА́РОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **саніта́рка**[1].

САНІ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сані́ювати.**

САНІ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.* Те саме, що **сані́рувати.**

САНК, -а, *ч.*, *міф.* Сабінське божество неба, яке стало римським божеством договорів і подружжя.

СА́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Санний полоз.

САНКАБІ́НА, -и, *ж.* Кабіна для санітарної обробки.

СА́НКИ́, сано́к, *мн.* 1. Те саме, що **са́ни.** 2. Маленькі сани для катання малечі, спускання з гір, перевезення невеликого вантажу вручну і т. ін. 3. *гірн.*, *заст.* Спеціальні ящики, якими відтягували вугілля із забою у головний штрек.

САНКОМІ́СІЯ, -ї, *ж.* Санітарна комісія.

СА́НКТУС, -а, *ч.* Один з основних розділів католицької меси, що характеризується піднесено-урочистим звучанням.

САНКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *діал.* Кататися на санках.

СА́НКХ'Я, -ї, *ж.* Філософська школа в давній та середньовічній Індії, що базувалася на ідеї страждання, яке проголошувала найвищою сутністю тілесного існування.

САНКЦІОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **санкціонува́ти.** // **санкціоно́вано**, *безос. присудк. сл.*

САНКЦІОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **санкціонува́ти.** // У системах обробки інформації – надання права користування послугами системи, наприклад, права доступу до даних. ** **Санкціонува́ння да́них** – визначення і встановлення ступеня приватності даних у базі даних. **Санкціонува́ння програ́ми** – визначення приватності програми та встановлення обмеження на доступ до неї з боку інших програм та користувачів.

САНКЦІОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Давати санкцію на що-небудь; визнавати щось законним, правильним, затверджувати, схвалювати щось.

САНКЦІОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **санкціонува́ти.**

СА́НКЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Схвалення. 2. Затвердження чого-небудь вищою інстанцією; визнання законності чогось. // Дозвіл, схвалення. 3. *юр.* Заходи впливу, покарання за порушення закону. *Кримінальна санкція.* // У міжнародному праві – заходи впливу до держави, яка порушила міжнародну угоду. 4. *ек.* У кредитних відносинах – заходи впливу, застосовувані банком до порушників фінансової, касової, розрахункової або кредитної дисципліни. ** **Ба́нківські са́нкції** – система заходів кредитного впливу банків на своїх клієнтів за порушення останніми своїх договірних зобов'язань. **Договірні́ са́нкції** – санкції, що застосовується по відношенню до підприємств і організацій, спрямований на забезпечення безумовного і повного виконання господарських угод. **Економі́чні са́нкції** – санкції, що застосовуються до порушників державних стандартів і технічних умов, фінансового законодавства, правил ціноутворень та ін. **Ка́рна са́нкція** – вид покарання за злочин. **Міжнаро́дно-правова́ са́нкція** – захід впливу (економічний, політичний, військовий), що його застосовують до держави, яка не виконує міжнародних угод. **Податко́ві са́нкції** – штрафи та пені за порушення податкового законодавства.

САНКЮЛО́Т, -а, *ч.*, *іст.* Представник народних мас часів французької революції кінця 18 ст. // *заст.* Бунтар.

САНКЮЛО́ТСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **санкюло́т.**

САНЛІ́КАР, -я, *ч.*, *розм.* Санітарний лікар.

САН-МАРИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сан-Марино.

САНМІ́НІМУМ, -у, *ч.*, *розм.* Санітарний мінімум.

СА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **са́ни.** // Пов'язаний з використанням саней, санок. // Придатний, зручний для їзди на санях. ** **Са́нний спорт** – швидкісний спуск на гоночних санях штучними або природними трасами з віражами.

СА́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Погода, сприятлива для їзди на санях. // Дорога, в'їжджена саньми.

СА́ННО-ТРА́КТОРНИЙ, -а, -е. 1. Що складається з гусеничних тракторів, до яких чіпляються сани з вантажем. *Санно-тракторний поїзд.* 2. Пов'язаний з використанням гусеничних тракторів з причепленими до них саньми з вантажем.

САНОБРО́БКА, -и, *ж.* Санітарна обробка кого-, чого-небудь.

САНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сануВа́ти.**

САНОВИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має високий сан, чин. 2. Показний; величний з вигляду.

САНОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **санови́тий.**

САНОВИ́ТО. Присл. до **санови́тий** 2.

САНО́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **санови́тий.**

САНО́ВНИК, -а, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – особа, що мала високий сан, чин. 2. *ірон.* Особа, яка зазналася, обіймаючи високу посаду.

САНО́ВНО. Присл. до **сано́вний.**

САНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Комплекс захисно-пристосувальних процесів, які виникають при дії на організм надзвичайного подразника і спрямовані на відновлення змін саморегуляції організму.

САНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про санітарію, профілактику захворювань і збереження здоров'я.

САНОРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із судинорозширювальною та протизапальною дією, що його застосовують при ринітах, гайморитах, алергійних кон'юктивітах та ін.

САНО́ЧКИ, -чо́к, *мн.* Зменш.-пестл. до **са́ни** і **са́нки́.**

СА́НОЧНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Робітник у шахті, який відтягував спеціальними ящиками вугілля із забою у головний штрек. 2. Той, хто займається швидкісним спуском на спортивних санях.

СА́НОЧНИЦЯ, -і. Жін. до **са́ночник** 2.

САНПРОПУСКНИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Санітарно-профілактичний заклад, який провадить масову санітарну обробку (купання людей, дезінфекцію одягу).

САНСА́РА, -и, *ж.* У брахманізмі, буддизмі, джайнізмі та ін. – вчення про неминучі страждання істот за земного життя й переселення душ померлих в інші тіла.

САНСЕВ'Є́РА, -и, *ж.* Рід рослин родини лілійних.

САНСКРИ́Т, -у, *ч.* Літературна давньоарійська мова, що вживалась у Стародавній та середньовічній Індії.

САНСКРИТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із санскриту.

САНСКРИТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає санскритську мову та літературу.

САНСКРИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **санскри́т.** *Санскритський рукопис.*

САНСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Скорочення: санітарна станція.

СА́НТА-КЛА́УС, -а, *ч.* У деяких країнах – традиційний персонаж різдвяних і новорічних свят; Дід Мороз.

САНТА́Л *див.* **санда́л**[1].

САНТА́ЛИ, -ів, *мн.* Найчисленніший з народів мунда, який живе в Індії.

САНТА́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **санта́л.**

САНТА́НҐ, -а, *ч.* Розмінна монета Таїланду.

САНТЕРІ́Я, -ї, *ж.* Одна з релігій, що її сповідують кубинці.

САНТЕ́РОС, *невідм.*, *мн.* Послідовники релігії сантерія.

САНТЕХКАБІ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Готовий будівельний блок – кабіна з санітарно-технічним обладнанням.

САНТЕ́ХНІК, -а, *ч.*, *розм.* Санітарний технік – робітник, що займається наладкою та ремонтом сантехнічного обладнання.

САНТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Санітарна техніка.

САНТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **санте́хніка** і **санте́хнік.**

САНТИ... Приставка, яка у складі слова означає 10^{-2}(с).

САНТИГРА́М, -а, *ч.* Одиниця ваги, що дорівнює сотій частині грама.

САНТИЛІ́ТР, -а, *ч.* Одиниця місткості, що дорівнює сотій частині літра.

САНТИ́М, -а, *ч.* Розмінна монета Алжиру – $^1/_{100}$ динара; Бельгії, Бурунді, Гвінеї, Джибуті, Коморських Островів, Ліхтенштейну, Люксембургу, Франції, Мадагаскару, Монако, Руанди, Швейцарії – $^1/_{100}$ франка; Вануату – $^1/_{100}$ вату; Латвії – $^1/_{100}$ лата; деяких ін. країн.

САНТИМЕ́ТР, -а, *ч.* 1. Одиниця виміру довжини, що дорівнює одній сотій метра. 2. *розм.* Лінійка або стрічка з поділками на сантиметри. 3. *спец.* Одиниця виміру ємності електричного струму.

САНТИМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до сантиметра. // Довжиною в один сантиметр. ** **Сантиметро́ві хви́лі** – радіохвилі, що мають довжину від 1 до 10 сантиметрів.

САНТИМО́ЛЬ, -я, *ч.* Одна сота частина моля (*див.* **моль**[1]).

САНТИМОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до сантимоля.

САНТИНОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить одну соту моль еквівалентів речовини в одному літрі розчину (0,01N або 10^{-2} N).

САНТИПУА́З, -а, *ч.* Позасистемна одиниця динамічної в'язкості, що становить соту частину пуаза.

САНТИСТО́КС, -а, *ч.* Позасистемна одиниця кінематичної в'язкості, що становить одну соту частину стокса.

САНТОЛІ́НА, -и, *ж.* Рід рослин родини складноцвітих.

САНТОНІ́Н, -у, *ч.* Глистогінний засіб, що його виготовляють із нерозквітлих суцвіть цитварного полину.

САНТОНІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сантоні́н.** // Який містить сантонін. *Сантонінні таблетки.*

САНТОНІ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сантоні́нний.**

САНТУ́Р, -а, **САНТУ́РІ**, *невідм.*, *ч.* Струнний ударний музичний інструмент типу цимбалів, поширений в країнах Сходу, Закавказзі, Азії.

САНТУ́РІ *див.* **санту́р.**

САНУВА́ННЯ, -я, *с.* Див. **сана́ція.**

САНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати санування.

СА́НЦА, -и, *ж.*, *муз.* Те саме, що **ца́нца.**

САНЧАСТИ́НА, -и, *ж.* Санітарна частина.
САНЧА́ТА, -ча́т, *мн.* Зменш.-пестл. до **са́ни** і **са́нки́**.
САНЧИ́ЩА, -чи́щ, *мн.* Збільш. до **са́ни**.
САО́, *невідм., ж.* Археологічна культура 10 – 19 ст. в Центральній Африці (Республіка Чад).
САП[1], -у, *ч.* Заразна хвороба однокопитих (може передаватись і людині), яка супроводжується появою гнійних пухирців у носоглотці та виразок на тілі. ** **Несправжній сап** – те саме, що **меліоїдо́з**.
САП[2], -у, *ч.* 1. Звук сопіння; свистячі звуки під час тяжкого дихання. 2. *перен.* Свистячі звуки, утворювані деякими механізмами.
СА́ПА, -и, *ж., військ.* Окоп, траншея, хід сполучення, що їх риють у напрямі до позицій противника для поступового й непомітного наближення до нього. ** **Ти́хою са́пою**, *перен.* – непомітно, приховано; спідтиха.
СА́ПА́, са́пи́, *ж.* Ручне сільськогосподарське знаряддя для підпушування ґрунту й знищення бур'яну.
САПАЖУ́, *невідм., ч.* Рід американських чіпкохвостих мавп; капуцин (у 2 знач.).
САПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто, користуючись сапою, підпушує ґрунт і виполює бур'яни.
САПА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **сапа́льник**.
САПА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **сапа́ти**. 2. Пора, період, коли найінтенсивніше сапають.
СА́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **са́пати** і звуки, утворювані цією дією.
САПАРА́Л, -у, *ч.* Тонізуючий засіб, що його застосовують при неврастенії, гіпотонії, імпотенції, розумовій і фізичній перенапрузі тощо.
САПАТЕА́ДО, *невідм., ч.* Іспанський сольний танець з характерним синкопованим ритмом.
СА́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Видавати носом свистячі звуки, важко дихаючи. 2. *чим і без додатка, перен.* Утворювати свистячі звуки, випускаючи газ, пару і т. ін. (про механізми, машини).
САПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех. і без додатка.* Підпушувати ґрунт і виполювати бур'ян, користуючись сапою.
САПА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **сапни́й**.
САПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., безос.* Підпушуватися і виполюватися сапою.
САПА́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **сапа́**.
САПЕ́Р, -а, *ч.* Військовослужбовець інженерних, військово-будівельних частин і підрозділів, які будують і ремонтують шляхи, мости, фортифікаційні споруди тощо.
САПЕРА́ВІ, *невідм., с.* 1. Винний сорт грузинського винограду середньопізнього періоду визрівання. 2. Сорт виноградного вина.
САПЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сапе́р**. // Який складається із саперів. 2. Здійснюваний саперами; пов'язаний з військово-інженерними роботами. // Признач. для виконання військово-інженерних робіт.
САПЕ́Т, -а, *ч.* Виплетений з лози і т. ін. вертикально видовжений кошик, якого використовують для зберігання і перенесення овочів, фруктів і т. ін. // Такий же кошик для виловленої риби.
САПЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **сапе́т**. 2. Спеціально обладнане приміщення для зберігання кукурудзи.
САПЕТО́Н, -у, *ч.* Кисіль із бузини.
САПИ́ЛНО, -а, *с.* Держак сапи.
САПІЄНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес перетворення древньої людини в homo sapiens – людину розумну.
СА́ПКА, -и, *ж.* Те саме, що **са́па́**.
САПКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Пухкий.
САПНИ́Й, -а́, -е́. Хворий на сап (*див.* **сап**[1]). *Сапний кінь.* ** **Сапна́ гранульо́ма** – гранульома, яка утворюється при сапі.
СА́ПНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **са́пати**.
САПНУ́ТИ[1], -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **сапа́ти**.
САПНУ́ТИ[2], -не́, *док., безос., розм.* Повіяти, потягти.
САПОНІ́Н, -у, *ч.* Органічна безазотна речовина, що міститься в деяких рослинах і дає з водою піну, схожу на мильну; використовують у виробництві шипучих напоїв, халви.
САПОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; аморфний водний алюмосилікат магнезію шаруватої будови.
САПОНІФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до сапоніфікації.
САПОНІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Омилення, процес розкладання жирів під дією лугів.
САПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., однокр., розм.* Підсил. до **са́пнути**. // *безос.*
САПОТЕ́КИ, -ів, *мн.* Індійський народ в Мексиці.
САПОТІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* Підсил. до **са́пати**.
САПО́ТОВІ, -их, *мн.* Родина дводольних зрослопелюсткових рослин.
САПОТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Отруйні сапоніни.
СА́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **са́па́**.
САПРЕМІ́Я, -ї, *мн.* Гнилокрів'я; гнильне отруєння крові.
САПРО́БИ, **САПРОБІО́НТИ**, -ів, *мн., біол.* Організми, що живуть у водоймах, забруднених органічними речовинами.
САПРОБІО́НТИ *див.* **сапро́би**.
САПРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до сапробів. ** **Сапро́бні органі́зми** – те саме, що **сапробіо́нти**.
САПРОГЕ́ННИЙ, -а, -е, *бакт.* Який породжує гниття. ** **Сапроге́нні бакте́рії** – бактерії, що спричинюють гниття.
САПРОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сапроге́нний**.
САПРО́Л, -у, *ч.* Суміш крезолу з мінеральними маслами; застосовують для дезинфекції.
САПРОЛЕГНІ́ЄВИЙ, -а, -е: ** **Сапролегні́єві гриби́** – порядок нижчих, перев. водних грибів класу ооміцетів.
САПРОЛЕГНІО́З, -у, *ч.* Грибкова хвороба риб, в т. ч. акваріумних.
САПРОПЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **сапропе́ль**. // Який утворився із сапропелю. *Сапропелеве вугілля. Сапропелевий торф.*
САПРОПЕЛІ́Т, -у, *ч., спец.* Викопне вугілля, що утворилося внаслідок ущільнення сапропелю.
САПРОПЕЛІ́ТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **сапропелі́т**. *Сапропелітові відкладення.* // Який утворився із сапропеліту. *Сапропелітове вугілля.*
САПРОПЕ́ЛЬ, -ю, *ч., спец.* Мулисте відкладення перегнилих залишків нижчих організмів на дні перев. стоячих водоймищ; використовується як добриво, для грязелікування тощо.
САПРОФА́Г, -а, *ч., біол.* Тварина, яка живиться органічними речовинами, що розклалися.
САПРОФІ́Т, -а, *ч., бот.* Рослинний організм, який живиться органічними речовинами решток мертвих рослин і тварин.
САПРОФІ́ТНИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **сапрофі́т**.
САПСА́Н, -а́, *ч.* Птах родини соколових; справжній сокіл.
САПУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **сапа́льник**.
САПУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **сапува́льник**.
САПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сапува́ти**.
САПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка.* Те саме, що **сапа́ти**.
САПУ́ГА, -и, *ж., зах.* Пужално.
САПУ́Н, -а́, *ч., тех.* Пристрій в картері двигуна внутрішнього згоряння.
САПУНИ́, -ів, *мн.* Одна з груп секти молокан.
САПУ́ХА, -и, *ж., діал.* Сажа.
САПФІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **лесбі́йство**.
САПФІ́Р, *ч.* 1. *род.* -у. Різновид мінералу корунду прозоро-синього або волошково-синього кольору, коштовний. *Родовища сапфіру.* 2. *род.* -а. Окремий камінець цього мінералу, що використовується як ювелірна прикраса.
САПФІ́РИН, -у, *ч.* Мінерал, різновид халцедону блакитного кольору.
САПФІ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сапфі́ровий**.
САПФІ́РОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сапфі́р**. // Виготовлений із сапфіру (сапфірів), із сапфіром (сапфірами). *Сапфірове намисто.* 2. *перен.* Який кольором, блиском схожий на сапфір.
САПФІ́РОС, -а, *ч.* Застаріла назва лазуриту й азуриту.
САПФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до Сапфо (давньогрецька поетеса). ** **Сапфі́чна строфа́**: в античній ліриці та її імітаціях – строфа з трьох 11-складових і 5-складових віршів логаедичної будови.
САП'Я́Н, -у, *ч.* Тонка м'яка шкіра найрізноманітніших кольорів, вигот. із козлячих (рідше овечих, телячих) шкур.
САП'Я́НЕЦЬ, *ч.* 1. *род.* -нця (*мн.* **сап'я́нці**, -ів). Чоботи або черевики, пошиті із сап'яну. 2. *род.* -нцю, *рідко.* Те саме, що **сап'я́н**.
САП'Я́ННИЙ, -а, *с., рідко.* Те саме, що **сап'я́новий**.
САП'Я́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сап'я́н**. *Сап'янова шкіра.* // Зробл., пошитий із сап'яну; оббитий, обтягнутий сап'яном.
САП'Я́НЦІ *див.* **сап'я́нець** 1.
САРАБА́НДА, -и, *ж.* Старовинний іспанський танець. // Музика до цього танцю; музичний твір у ритмі цього танцю.
САРА́Й, -ю, *ч.* Господарське приміщення для зберігання різного майна.
САРА́ЙЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **сара́й**. 2. Середньовічне місто (14 – 16 ст) Золотої Орди, потім – Ногайської Орди.
САРА́КА, -и, *ч. і ж., зах.* Бідолаха.
САРАКІ́НИ, -ів, *мн.* Кредитні установи в Японії, які спеціалізуються на кредитуванні споживачів.
САРАНА́, -і́, *ж.* 1. Комаха, схожа на коника, яка перелітає величезними зграями, знищує посіви і рослинність. // *збірн.* ** **Перелі́тна сарана́** – сарана з крилами, що може перелітати на великі віддалі. **Пі́ша сарана́** – безкрила сарана, що пересувається по землі. 2. *збірн., перен., зневажл.* Велика кількість людей як уособлення зажерливої та руйнівної сили. // *розм.* Про тих, кого важко нагодувати.
САРА́НГІ, *невідм., ч.* Індійський струнний смичковий музичний інструмент.
САРАНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сарана́**. *Саранова личинка.* 2. *у знач. ім.* **сарано́ві**, -вих, *мн.* Підряд комах із ряду прямокрилих.
САРА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Саранськ.
САРАНЧА́, -і́, *ж., рідко.* Те саме, що **сарана́**.
САРАНЯ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **сарано́вий**.
САРАСВА́ТІ, *невідм., ж.* В давньоіндійській міфології – богиня красномовства, наук і мистецтва.
САРА́ТОВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Саратов.
САРАФА́Н, -а, *ч.* 1. Довгий чоловічий каптан особливого крою, що його носили за часів давньої Русі. 2. Російське національне жіноче вбрання у вигляді довгої вільної сукні з застібкою посередині, без рукавів. 3. Легка жіноча сукня без рукавів, звичайно на шлейках, бретелях, а також сукня такого крою з теплої тканини.
САРАФА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сарафа́н**. *Сарафанний крій.*
САРАФА́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сарафа́нний**.
САРАФА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **сарафа́н**.
САРАЦЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Рід комахоїдних багаторічних трав родини сараценієвих
САРАЦИ́Н *див.* **сараци́ни**.
САРАЦИ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сараци́н**, -а, *ч.*; **сараци́нка**, -и, *ж.*), *іст.* Давня назва мусульманських народів (арабів, турків і т. ін.), прийнята у європейців. // **сараци́н**, *збірн.* Ці народи як супротивник на війні.
САРАЦИ́НКА *див.* **сараци́ни**.
САРАЦИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сараци́ни**. *Сарацинські купці.*
САРБАДА́РИ *див.* **сербеда́ри**.
САРБА́З, -а, *ч.* У Персії, а також у дореволюційній Середній Азії – рядовий регулярних військ.
САРБАКА́Н, -а, *ч.* Духова рушниця у деяких районах Південної Америки.
САРВ, -а, *ч.* Естонський пастушачий музичний інструмент; луйк.
САРГА́Н, -а, *ч.* Промислова риба родини сарганових.
САРГА́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до саргана. *Сарганoвий промисел.*
САРГА́НОВІ, -их, *мн.* Родина риб, до яких належать сарган і т. ін.
САРДА́К, **СЕРДА́К**, -а́, *ч., зах.* Рід верхнього теплого короткого сукняного одягу.
САРДА́НА, -и, *ж.* Каталонський танець зі співом, який виконується колом у супроводі інструментального ансамблю.
САРДА́Р *див.* **серда́р**.
САРДАЧИ́НА, **СЕРДАЧИ́НА**, -и, *ж., зах.* Зменш.-пестл. до **сарда́к**, **серда́к**.
САРДЕ́ЛЬКА[1], -и, *ж.* Те саме, що **сарди́на** 1.
САРДЕ́ЛЬКА[2], -и, *ж.* Товста коротка сосиска.
СА́РДЕР, -а, *ч.* Мінерал, різновид халцедону бурого кольору.
САРДИ́НА, -и, *ж.* 1. Невелика морська промислова риба родини оселедцевих. 2. *тільки мн.* Консерви з цієї риби.
САРДИНЕ́ЛА, -и, *ж.* Океанська промислова риба родини оселедцевих.
САРДИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Мешканець о-ва Сардинії.
САРДИ́НКА, -и, *ж.* Те саме. що **сарди́на**.
САРДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сарди́на**. *Сардинові консерви.*
САРДИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сардинців, Сардинії.
САРДОНІ́КС, *ч.* 1. *род.* -у. Різновид мінералу агату буро-червоного або молочно-білого кольору зі смугастим малюнком, коштовний. 2. *род.* -а. Окремий камінець цього мінералу, що використовується як ювелірна прикраса.
САРДОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Злісно-глузливий, уїдливий (перев. про сміх, посмішку).
САРДОНІ́ЧНО. Присл. до **сардоні́чний**.
СА́РЖА, -і, *ж., текст.* Тканина з діагональним переплетінням ниток, використовується перев. на підкладку.
СА́РЖЕВИЙ, -а, -е, *текст.* Прикм. до **са́ржа**. *Саржева тканина.* // Зробл., пошитий із саржі. *Саржева підкладка.*
САРИКО́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* Один із припамірських народів.
СА́РИЧ, -а, *ч.* Хижий птах, який винищує гризунів; канюк.
СА́РІ, *невідм., с.* Індійський жіночий одяг у вигляді полотнища тканини, один край якого прикріплюють до тугого пояса, обвиваючи ним стегна і ноги, інший – накидають на плече або на голову як хустку.
САРКА́ЗМ, -у, *ч.* 1. Злісна, уїдлива насмішка, їдка іронія. 2. *перев. мн.* **сарка́зми**, -ів. Уїдливі, злісно-глузливі зауваження.
САРКАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Сповнений сарказму, який виражає сарказм.
САРКАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **саркасти́чний**.
САРКАСТИ́ЧНО. Присл. до **саркасти́чний**.
САРКО́ДОВІ, -вих, *мн.* Клас безхребетних тварин типу найпростіших.
САРКОЗИ́Н, -у, *ч.* Проміжний продукт обміну деяких азотистих основ і амінокислот.
САРКОЗИНЕМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Порушення обміну саркозину; клінічно спостерігається розумова відсталість.
САРКО́ЇД, -у, *ч.*: ** **Підшкі́рний сарко́їд** – ураження шкіри у вигляді підшкірно розміщених глибоких неболючих вузлів.
САРКОЇДО́З, -у, *ч.* Полісистемне гранульоматозне захворювання, яке характеризується наявністю епітеліоїдних горбиків у різних органах і тканинах.
САРКОЇДО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до саркоїдозу.
САРКО́ЇД, -у, *ч.* Ураження шкіри при саркоїдозі; характеризується виникнення горбиків у шкірі та підшкірних вузлів.
САРКОЛЕ́МА, -и, *ж., анат.* Оболонка, що вкриває гладенькі м'язові клітини.
САРКОЛІЗИ́Н, -у, *ч.* Синтетичний препарат, що його застосовують для лікування злоякісних пухлин.
САРКО́МА, -и, *ж., мед., вет.* Злоякісна пухлина у людини й тварин, що розвивається з елементів сполучної тканини.
САРКОМАТО́З, -у, *ч.* Стан, що характеризується утворенням численних сарком.
САРКОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сарко́ма**. *Саркоматозна пухлина.*
САРКОМОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до саркоми.
САРКОМОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **саркомоподі́бний**.
САРКОПЛА́ЗМА, -и, *ж., анат.* Протоплазма гладеньких м'язових клітин.
САРКОПСИЛЬО́З, -у, *ч.* Паразитарне захворювання, яке спричинюється піщаною блохою.
САРКОПТО́З, -у, *ч.* Свербунова короста – хронічне захворювання людини і тварин, що характеризується свербінням, запаленням шкіри і випаданням волосяного покриву в уражених місцях.
САРКОСПОРИ́ДІЇ, -ій, *мн.* Найпростіші, що паразитують зазвичай у м'язовій, рідше – сполучній тканині ссавців, птахів, іноді – плазунів.
САРКОСПОРИДІО́З, -у, *ч.* Протозойна інвазія, яка

спричиняється саркоспоридіями. ** **кишкóвий саркоспоридіóз** – клінічна форма саркоспоридіозу; джерелом інвазії для людини є велика рогата худоба та свині.

САРКОФÁГ, -а, *ч.* Оздоблена труна (звичайно кам'яна), невелика гробниця, а також кам'яний надгробок у вигляді труни (перев. у давніх народів).

САРКОФАГÍДИ, -ів, *мн.* Сірі м'ясні мухи – родина комах ряду двокрилих.

САРКОФÁГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **саркофáг**. // Схожий за формою на саркофаг.

САРКОЦИСТÓЗ, -у, *ч.* Те саме, що **саркоспоридіóз**.

САРМÁ, -й, *ч.* Місцевий сильний вітер на західному узбережжі Байкалу.

САРМÁТ *див.* **сармáти**.

САРМÁТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сармáт**, -а, *ч.*; **сармáтка**, -и, *ж.*). Кочові племена, що населяли степи Поволжя, Приуралля, Причорномор'я, Приазов'я у 6 – 2 ст. до н. е.

САРМÁТКА *див.* **сармáти**.

САРМÁТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сармáти**. // Належний сарматам.

СÁРНА, *рідше* **СÉРНА**, -и, *ж.* Гірська коза з невеликими, загнутими на кінцях рогами.

САРНÁЙ, -я, *ч.*, *муз.* Чуваський варіант волинки.

САРНЕНЯ́, *рідше* **СЕРНЕНЯ́**, -я́ти, *с.* Маля сарни, серни.

САРНЕНЯ́ТКО, *рідше* **СЕРНЕНЯ́ТКО**, -а, *с.* Пестл. до **сарненя́**, **серненя́**.

САРНОБÍК, -á, *ч.* Рід антилоп з єдиним видом сарнобик, або орикс, з кількома підвидами: бейза, нубійська антилопа та ін.

СÁРНОНЬКА, *рідше* **СÉРНОНЬКА**, -и, *ж.* Пестл. до **сáрна**, **сéрна**.

СÁРНОЧКА, *рідше* **СÉРНОЧКА**, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сáрна**, **сéрна**.

САРНЮ́К, -á, *ч.* Самець сарни, серни.

СÁРОНГ, **САРУ́НГ**, -а, *ч.* Чоловічий і жіночий одяг народів Індонезії і сингальців Шрі-Ланки.

САРОС, -а, *ч.*, *астр.* Період повторюваності в однаковому порядку сонячних і місячних затемнень, що дорівнює приблизно 18 рокам.

САРПЕДÓН, -а, *ч.*, *міф.* Легендарний родоначальник лікійських володарів.

САРПÍНКА, -и, *ж.* Легка бавовняна смугаста або картата тканина типу ситцю.

САРПÍНКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сарпíнка**. *Сарпинкова тканина.* // Пошитий із сарпинки. *Сарпинкова спідниця.*

САРПÍННИК, -а, *ч.* Робітник, що працює на виробництві сарпинки.

САРПÍННИЦЯ, -і. Жін. до **сарпíнник**.

САРПИНОТКÁЦЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виробництвом сарпинки.

САРСАЗÁН, -у, *ч.* Чагарник висотою в 30 – 45 см з недорозвинутими листками.

САРСÁМА, -и, *ж.*, *зах.* Інструменти ремісника.

САРСАПАРÉЛЬ, **САСАПАРИ́ЛЬ**, -і, *ж.* Рід ліан родини лілійних.

САРСУÉЛА, -и, *ж.* Старовинний жанр іспанської опери; лірична п'єса (згодом також комедія), у якій спів і танці чергувалися з діалогами.

СÁРТИ, -ів, *мн.* Осіла з давніх часів частина узбеків.

САРТÍСЕР, -а, *ч.*, *мисл.* Пристосування для закрутки гільз.

САРТОРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мівнерал; непрозорі, дуже крихкі свинцево-сірі кристали з металічним блиском.

САРЦИ́НИ, -ів, *мн.* Кулясті бактерії (коки), які утворюють кубічні пакетоподібні скупчення.

САРЮСОФÓН, -а, *ч.* Духовий язичковий металевий музичний інструмент.

САС, -а, *ч.*, *зах.* Прусак, тарган.

САСÁКИ, -ів, *мн.* Один із народів в Індонезії.

САСАПАРИ́ЛЬ *див.* **сарсапарéль**.

САСАФРÁС, -а, *ч.* Вид деревних декоративних рослин родини лаврових.

САСАФРÁСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сасафрáс**.

САСОЛÍН, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; непрозорі, дуже крихкі кристали з металічним блиском.

САТАВÁДО, *невідм.*, *мн.* Категорія феодальних володінь в Грузії в 15 – 18 ст., фактично незалежних від центральної влади.

САТАНÁ, -й, 1. *ч.* Уявна надприродна істота, яку зображують у вигляді людини з козячими ногами, хвостом і ріжками; є уособленням злого начала. 2. *ч. і ж.* Уживається як лайливе слово; антихрист.

САТÁНГ, -а, *ч.* Розмінна монета в Таїланді.

САТАНИ́НИЙ, -а, -е, *заст.* Сатанинський.

САТАНИ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сатанá**. 2. *перен.* Власт. сатані; такий, як у сатани. // Сповнений підступності, зла і т. ін. ** **сатани́нський гриб** – шапкові гриби родини болетових, отруйні у сирому вигляді. 3. *перен.*, *розм.* Надзвичайно сильний за ступенем вияву. *Сатанинське зусилля волі.*

САТАНÍЗМ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **сатани́нство**. 2. Культ сатани. // Оспівування злих сил, схиляння перед злим началом.

САТАНÍННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сатанíти**.

САТАНÍТИ, -íю, -íєш, *недок.*, *розм.* Ставати, робитися дуже злим, лютувати; скаженіти. // *безос.* // Виявлятися з великою силою (про бурю, вітер і т. ін.).

САТАНÍЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сатани́нський**.

САТАНОФÓБІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **демонофóбія**.

САТАНЮ́КА, -и, *ч. і ж.* Збільш. до **сатанá**.

САТАНЯ́, -я́ти, *с.*, *розм.* 1. Маленький сатана. 2. Жвава, пустотлива дитина.

САТАНЯ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **сатани́нський**.

САТЕЛÍТ, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – озброєний найманець, слуга, що супроводжував свого володаря. 2. *перен.* Залежна особа, покірний виконавець чужої волі; прибічник; поплічник. // Держава або уряд, формально незалежні, але фактично підлеглі іншій державі або урядові. 3. *астр.* Супутник планети. 4. *тех.* Зубчасте колесо з рухомою віссю обертання, яке здійснює рух одночасно навколо своєї осі та осі центрального колеса. 5. *спец.* Додаткова слабка лінія, що супроводжує яскраву лінію у спектрі світла. 6. *біол.* Відокремлена вторинною довгою і глибокою перетяжкою ділянка хромосоми.

САТЕЛÍТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сателíт**.

САТИ́Н, -у, *ч.* Атласиста з лицьового боку бавовняна або шовкова тканина.

САТИНÉР, -а, *ч.*, *тех.* Машина для тиснення на поверхні паперу рельєфу малюнка полотняної тканини.

САТИНÉТ, -у, *ч.* Сорт тонкого сатину.

САТИНÉТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сатинéт**. *Сатинетова тканина.* // Пошитий із сатинету. *Сатинетова сорочка.*

САТИНÓВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Вигот. сатинуванням.

САТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сати́н**. *Сатинова тканина.* // Пошитий із сатину. // Критий, обшитий сатином. *Сатинова ковдра.*

САТИНУВÁЛЬНИК, -а, *ч.* Робітний, майстер, який займається сатинуванням.

САТИНУВÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **сатинувáльник**.

САТИНУВÁННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **сатинувáти**.

САТИНУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Надавати паперові блискучого, атласистого вигляду; лощити.

САТИНУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **сатинувáти**.

САТИ́Р, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – лукава, хтива істота з цапиними ногами, бородою і рогами; супутник бога Діонісія. // *перен.* Лукава, насмішкувата або хтива людина. 2. Вид великих денних метеликів. 3. Птах ряду курячих з двома рогоподібними виростами на голові (живе в Індії, Китаї).

САТИ́РА, -и, *ж.* 1. Художній прийом у творах літератури або мистецтва, заснований на різкому, дошкульному висміюванні вад, хиб, негативних явищ дійсності. 2. Твір літератури або мистецтва, в якому використано цей прийом. // Сукупність таких творів. 3. Різка, уїдлива насмішка. // *на кого – що.* Викриття, розвінчування когось, чогось.

САТИ́РИК, -а, *ч.* Представник сатиричного напряму в літературі або мистецтві; автор сатир.

САТИРИКÓН, -у, *ч.* В епоху античності й середньовіччя – назва сатиричної драми, іноді – сатиричного роману.

САТИ́РИКО-ПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до жанру політичної сатири.

САТИРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сати́ра**. // Сповнений сатири (у 3 знач.). // Властивий сатирикові. 2. Уїдливо-глузливий, вразливо-викривальний.

САТИРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сатири́чний**.

САТИРИ́ЧНО. Присл. до **сатири́чний**.

САТИРІÁЗ, **САТИРІÁЗИС**, -у, *ч.*, **САТИРОМÁНІЯ**, -ї, *ж. мед.* Хворобливо загострений статевий потяг у чоловіків.

САТИРІÁЗИС *див.* **сатиріáз**.

САТИРОМÁНІЯ *див.* **сатиріáз**.

САТИСФÁКЦІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* 1. У богослов'ї католицизму – задоволення, що його нібито дістає Бог, караючи людей за гріхи. 2. Почуття приємності; задоволення. 3. У феодально-дворянському побуті – утамування почуття образи, перев. у формі поєдинку, дуелі з особою, яка образила. ** **дáти сатисфáкцію** – прийняти виклик на дуель.

САТРÁП, -а, *ч.* 1. *іст.* Правитель області, провінції у Стародавній Персії та Мідії, який мав необмежену владу. 2. *перен.*, *книжн.* Деспотичний правитель, начальник, адміністратор, який не зважає на закони, поводиться самовладно; тиран.

САТРÁПІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Область, провінція, якою управляв сатрап (у 1 знач.).

САТУ́РА, -и, *ж.* У давньоримській літературі – жанр розважально-дидактичного характеру, що поєднував прозу і вірші.

САТУРÁТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Апарат для насичення чи обробки рідини газами. 2. Апарат хімічної водоочисної установки, що служить для приготування насиченого та освітленого вапнистого розчину.

САТУРÁТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до сатуратора, який є сатуратором. *Сатураторна установка.*

САТУРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до сатурації; признач. для сатурації.

САТУРÁЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Насичення рідини газами; газування. 2. Хімічна обробка вуглекислотою цукрового соку для вилучення з нього вапна.

САТУ́РН, -а, *ч.* 1. У давньоримській міфології – бог посівів, покровитель землеробства (згодом – бог часу). 2. Шоста планета Сонячної системи, орбіта якої знаходиться між Юпітером та Ураном. *Кільця Сатурна.*

САТУРНÁЛІЇ, -ій, *мн.* 1. У Стародавньому Римі – веселе народне свято після закінчення польових робіт на честь бога часу й землеробства Сатурна. 2. *перен.*, *заст.* Нестримно-веселе свято; гульбище.

СÁТУРНІЄВІ, -их, *мн.* Те саме, що **павинóочкові**.

САТУРНÍЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Хронічне отруєння свинцем.

САТУ́РНІЇ, -ій, *мн.* (*одн.* **сату́рнія**, -ї, *ж.*), *ент.* Родина нічних метеликів.

САТУРНÍЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сатурній.

САТУ́РНІЯ *див.* **сату́рнії**.

САТУРНОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який оточує Сатурн, розміщений навколо нього.

САТУРÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сатурувáти**.

САТУРУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сатурування; признач. для сатурування.

САТУРУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сатурувáти**.

САТУРУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати сатурацію.

САТЬЯГРÁХА, -и, *ж.* В колоніальній Індії – тактика ненасильницької боротьби за незалежність у формі неспівробітництва і громадянської непокори.

СÁУНА, -и, *ж.* Сухоповітряна лазня (типу фінської) з температурою вище за 100 °С.

СÁУНД, -а, *ч.* У джазі, рок- та поп- музиці: індивідуалізована якість звучання окремого інструмента чи голосу, а також ансамблю або оркестру.

СÁУНДТРÉК, -а, *ч.* Фонограма, звукова доріжка (зазвичай до фільму).

САУРІÁЗ, -у, *ч.* Те саме, що **іхтіóз**.

САУТРÁНТИКА, -и, *ж.* Філософська школа буддизму хінаяни.

САФАÍЛЬ, **САФÁЙЛЬ**, -я, *ч.* Узбецький, таджицький, уйгурський шумовий ударний музичний інструмент з родини ідіофонів.

САФÁЙЛЬ *див.* **сафаíль**.

САФÁРІ, *невідм.*, *с.* 1. Спеціальний заповідник (перев. в Африці), в якому дозволене полювання на диких звірів. 2. Полювання в такому заповіднику; час такого полювання. 3. Одяг в стилі традиційного тропічного костюма з легкої плащової однотонної тканини з накладними кишенями і клапанами, погонами, строчкою. 4. Змагання, перегони, що проводяться в Африці з метою випробовування ходових або льотних якостей машин.

САФЛÓР, -у, *ч.* 1. *бот.* Південна трав'яниста рослина родини складноцвітих. 2. Червона і жовта фарби, виготовлені із суцвіть цієї рослини. 3. Ефірна олія з насіння цієї рослини.

САФЛОРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі непрозорі, електропровідні кристали з металічним блиском.

САФЛÓРОВИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **сафлóр** 1. *Сафлорові посіви.* // Вигот. із сафлору.

СÁФРА, -и, *ж.* Період збирання цукрової тростини на Кубі й переробки її на цукрових заводах.

САФРАНÍН, -у, *ч.*, *спец.* Барвник червоно-фіолетового кольору.

САФРАНÍНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сафранíн**.

САФРÓЛ, -у, *ч.* Жовтувата рідина, складова частина деяких видів ефірної олії; використовують у парфюмерії.

САФ'Я́Н, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **сап'я́н**.

САФ'Я́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *рідко.* 1. *род.* -нця. Те саме, що **сап'я́нець** 1. 2. *род.* -нцю. Те саме, що **сап'я́нець** 2.

САФ'Я́НОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **саф'я́н**.

САХАЛÍНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сахалін.

САХАРÁЗИ, -ів, *мн.* Ферменти класу гідролаз, що каталізують гідролітичне розщеплення сахарози на фруктозу і глюкозу.

САХАРÁТ, -у, *ч.* Клешнювата сполука сахарози з іоном металу; використовують у цукроварінні, медицині та ін.

САХАРИ́ДИ, -ів, *мн.* Вуглеводи, при гідролізі яких утворюється дві й більше молекули моносахридів.

САХАРИ́Н, -у, *ч.* Дуже солодка на смак біла кристалічна речовина, позбавлена будь-яких поживних якостей; сурогат цукру.

САХАРИНÁТ, -у, *ч.* Продукт заміни гідрогенового атома імідогрупи сахарину на атом металу.

САХАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сахари́н**.

САХАРÓЗА, -и, *ж.* Те саме, що **цукрóза**.

САХАРÓЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сахарóза**.

САХАРОМІЦÉТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **дрíжджі**.

САХÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.* 1. *від кого – чого, кого, чого і без додатка.* Лякаючись, різко відсторонятися; шарахатися. 2. *кого, від кого.* Відчуваючи страх, незручність і т. ін., уникати зустрічі, не спілкуватися з ким-небудь; жахатися; цуратися. 3. *кого, чого і рідко без додатка.* Боятися кого-, чого-небудь, відчувати страх перед кимсь, чимсь.

САХÉМ, -а, *ч.* 1. Назва глави роду або племені в індіанців-алгонкінів. 2. Позначення спадкової посади вождя в більшості індіанських племен Півн. Америки.

САХÍБ *див.* **сагíб**.

САХІÓБА, -и, *ж.* Вид давньогрузинського театру; вистави включали декламацію, співи, танці, виступи акробатів і жонглерів.

САХНУ́ТИ, -нé, *док.*, *діал.* 1. Війнути, дихнути. 2. Блиснути.

САХНУ́ТИСЯ, -нýся, -нéшся, *док.* Однокр. до **сахáтися** 1.

САХТÍТИ, -тúть, *недок.*, *безос.*, *діал.* Віяти; пашіти.

САЧКАНУ́ТИ, -нý, -нéш, *док.*, *неперех.*, *розм.* Побайдикувати, ухилитися, відволіктися від справи.

САЧОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сочевиця.

САЧÓК[1], -чкá, *ч.* Сітка для ловлі риби, комах і т. ін., що має форму конусоподібного мішка, натягнутого на обруч або чотирикутну раму і прикріпленого до довгого держална.

САЧÓК[2], -чкá, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **сак**[2]. 2. *жарт.* Ліниви й хлопець, який ухиляється від роботи.

САШÉ, *невідм.*, *с.* 1. Напахчена або наповнена ароматичними речовинами подушечка, яку кладуть між білизною для надання їй приємного запаху. 2. Сумочка з матерії і т. ін. для зберігання носових хусточок, гребінців тощо.

СБІР, -а, *ч.* 1. *іст.* Нижчий прислужник інквізиції.

2. *перен.* Зневажливе прізвисько поліцейського агента.

СВАВІЛЕЦЬ, -льця, *ч.* 1. Людина, яка діє на власний розсуд, не зважаючи на волю й думку інших; самоволець. 2. Людина, яка робить що-небудь без дозволу.

СВАВІЛЛЯ, -я, *с.* 1. Необмежена влада, відсутність законності, справедливості. 2. Схильність діяти на власний розсуд, не зважаючи на волю й думку інших; самовілля. // Відображення явищ реальної дійсності, що ґрунтується лише на власному, часто спотвореному, сприйнятті, відступ від правди життя (у творах мистецтва тощо). 3. Свавільна поведінка, свавільний вчинок.

СВАВІЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який діє на власний розсуд, не зважаючи на волю й думку інших; самовільний. // Власт. такій людині. // Який виражає свавілля. // Здійснюваний без дозволу, на власний розсуд, без достатніх підстав. // Який розвивається, відбувається безконтрольно, стихійно. 2. Який суперечить установленим законам, позбавлений справедливості; беззаконний.

СВАВІЛЬНИК, -а, *ч.* Свавільна людина; самоволець.

СВАВІЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **свавільник**.

СВАВІЛЬНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **сваволити**.

СВАВІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **свавільний**.

СВАВІЛЬНО. Присл. до **свавільний**.

СВАВІЛЬСТВО, -а, *с.* Те саме, що **свавілля**.

СВАВОЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **свавільник**.

СВАВОЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* Діяти, поводитися, робити щось на власний розсуд, не зважаючи на волю й думку інших.

СВАВОЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Свавільний.

СВАВОЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Свавільник.

СВАВОЛЬНИЦЯ, -і, *заст.* Жін до **сваво́льник**.

СВАВОЛЬНО, *заст.* Присл. до **сваво́льний**.

СВАВОЛЬСТВО, -а, *с.*, *заст.* Свавілля.

СВАВОЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **свавілля**.

СВАДА, -и, *ж.*, *міф.* Римська назва богині Пейто.

СВАДЕШІ, *невідм.*, *ч.* Одна з форм антиімперіалістичного руху в Індії, прихильники якого в основному боролися за розвиток національних промисловості й ремесла.

СВАЗІ, *невідм.*, *мн.* 1. Народ, основне населення Свазіленду. 2. Мова народу свазі.

СВАЙБА, -и, *ж.*, *діал.* Весілля.

СВАН *див.* **свани**.

СВАНБЕРГІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовті, бурі або рожеві кристали зі скляним блиском.

СВАНИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сван**, -а, *ч.*; **сванка**, -и, *ж.*). Етнографічна група грузинів, що живе в гірській частині Західної Грузії (Сванетії).

СВАНКА *див.* **свани**.

СВАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **свани**.

СВАР, -у, *ч.*, *діал.* Сварка.

СВАРА *див.* **свари**.

СВАРАДЖ, -у, *ч.* Основне гасло національно-визвольного руху в колоніальній Індії з поч. 20 ст. до 1947 р.

СВАРАДЖИСТ, -а, *ч.* Прибічник свараджу.

СВАРИ, свар, *мн.* (*рідко одн.* **свара**, -и, *ж.*). 1. Незгоди, конфлікти, що виникають між державами, суспільними групами тощо; чвари, розбрат. // Суперечки, що виникають між окремими особами, між членами родини тощо; сварка. 2. *заст.* Збройна боротьба; бій; війна.

СВАРИТИ, сварю, свариш, *недок.*, *перех.* 1. *кого, на кого і без додатка.* Різкими, образливими словами висловлювати невдоволення, осуд, докори, лаяти. // Докоряючи за щось погане, хибне, засуджувати; корити. 2. *кого з ким.* Викликати сварку між кимось; сприяти загостренню стосунків.

СВАРИТИСЯ, сварюся, сваришся, *недок.* 1. Вступати в сварку з кимось; сперечатися один з одним. 2. *на кого і без додатка.* Висловлювати своє невдоволення, осуд (іноді образливо); лаяти. 3. *на кого, рідше кому.* Робити погрозливий жест чим-небудь. // *рідко.* З погрозою говорити щонебудь, нахвалятися зробити щось, погрожувати.

СВАРІННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **сварка** 1.

СВАРКА, -и, *ж.* 1. Гостра суперечка, що супроводжується взаємними докорами, образами. // Голоси людей, що сваряться. *Заводити сварку.* 2. Грубі, образливі слова; лайка. 3. *рідко.* Нахвалянння зробити кому-небудь прикрість, учинити зло; погроза.

СВАРКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сварливий**.

СВАРЛИВЕ, *присл.*, *діал.* Сварливо.

СВАРЛИВЕЦЬ, -вця, *ч.* Сварлива людина.

СВАРЛИВИЙ, -а, -е. Схильний до сварок. // Власт. такій людині. // Сповнений сварками.

СВАРЛИВИЦЯ, -і. Жін. до **сварливець**.

СВАРЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **сварливий**; схильність до сварок.

СВАРЛИВО. Присл. до **сварливий**.

СВАРНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **сварка** 1.

СВАРОГ, -а, *ч.*, *міф.* Один з головних слов'янських богів, бог неба й небесного вогню; згодом його почали вшановувати як покровителя ковальства, а також шлюбу та сім'ї.

СВАРОЖИЧ, -а, *ч.* У міфології східних і західних слов'ян – бог земного вогню; син Сварога.

СВАРЯЧИСЬ. Дієприсл. до **сваритися**.

СВАСТИКА, -и, *ж.* 1. Хрест із загнутими під прямим кутом кінцями – один із релігійних знаків, який зустрічається у творах мистецтв давніх культур Європи, Азії, рідше Африки й Америки. 2. Знак у вигляді хреста із загнутими під прямим кутом кінцями, який став емблемою німецького фашизму. // *перен.* Фашизм.

СВАТ[1], -а, *ч.* 1. Людина, яка за дорученням того, хто хоче одружитися, або його рідних сватає обрану особу; староста у весільному обряді. // Людина, що часто й охоче виконує такі доручення. *Засилати сватів.* 2. Батько або родич одного з подружжя щодо батьків або родичів другого. // **свати**, -ів, *мн.* Батьки одного з подружжя. 3. *перен.*, *розм.* Людина, що посилено пропонує когось на якусь посаду, умовляє взятися за якусь справу. ** **Бути сватами** (часто у формі майбутнього часу: **Будемо сватами**) – домовлятися з кимось щодо влаштування когось на якусь роботу, щодо ціни під час торгування тощо.

СВАТ[2], -а, *ч.* Залізний стрижень усередині ткацького човника, на якому обертається цівка з нитками.

СВАТАЛЬНИЙ, -а, -е. Якого використовують під час сватання. // Стос. до сватання. *Сватальний обряд.*

СВАТАЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Сват.

СВАТАНКИ, -нок, *мн.*, *діал.* Сватання.

СВАТАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **сватати** і **сватитися**. 2. Одна з частин традиційного весілля, під час якої вирішується питання про шлюб. ** **запити сватання**, *заст.* – випити горілки на знак остаточної згоди на шлюб.

СВАТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.* 1. *кого, за кого, рідко на кому.* За дорученням того, хто хоче одружитися, або його рідних, просити згоди на шлюб в обраної особи та її батьків. // Підшукуючи комусь пару, бути посередником в одруженні. 2. Самому пропонувати себе в чоловіки чи дружини; сватитися. 3. *перен.*, *розм.* Посилено пропонувати кого-небудь на якусь посаду; умовляти когось узятися за якусь справу.

СВАТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Звертатися до батьків дівчини, звичайно через старостів або взагалі через посередників, прохаючи дати згоду на одруження з їхньою дочкою. // Самому пропонувати себе в чоловіки дівчині, жінці.

СВАТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Ставати сватами (*див.* **сват**[1] 2); підтримувати добрі стосунки зі сватами.

СВАТАЧ, -а, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто сватається. 2. Те саме, що **сват**[1] 1.

СВАТІВ, -това, -тове. Прикм. до **сват**[1]. // Належний сватові.

СВАТКО, -а, *ч.* Пестл. до **сват**[1].

СВАТОК, -тка, *ч.* Пестл. до **сват**[1].

СВАТОНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **сват**[1].

СВАТТЯ, -я, *с.* Збірн. до **сват**[1].

СВАТУНЬО, -я, *ч.* Пестл. до **сват**[1].

СВАХА, -и, *ж.* 1. Жінка, яка, добре знаючи весільні обряди, порядкує на весіллі. // Жінка, яка займається сватанням, влаштуванням шлюбів. ** **Перейджа сваха**, *перен.* – той, хто не тримається одного місця. 2. Мати або родичка одного з подружжя щодо батьків або родичів другого.

СВАШЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **сваха**.

СВАШЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **сваха**.

СВАШИН, -а, -е. Належний свасі.

СВАШКА, -и, *ж.* Те саме, що **сваха** 1.

СВАШКУВАННЯ, -я, *с.*, *заст.* Виконання ролі свашки.

СВАШКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Бути за сваху; займатися сватанням.

СВЕВИ, -ів, *мн.*, *іст.* Група германських племен; у 58 р. до н. е. були розбиті Ю. Цезарем.

СВЕДЕНБОРГІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні або винно-жовті призми.

СВЕКОР, -кра, *ч.* Батько чоловіка. // **свекри**, **свекрів**, *мн.* Батько і мати чоловіка.

СВЕКОРКО, -а, *ч.* Пестл. до **свекор**.

СВЕКРІВ, -рова, -рове. Прикм. до **свекор**. // Належний свекрові.

СВЕКРІВОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **свекруха**.

СВЕКРІВЩИНА, -и, *ж.* Спадщина, що залишилася після смерті свекра, свекрухи, свекрів.

СВЕКРОНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **свекор**.

СВЕКРУХА, -и, *ж.* Мати чоловіка.

СВЕКРУХНА, -и, **СВЕКРУХНЯ**, -і, *ж.*, *діал.* Свекруха.

СВЕКРУХНЯ *див.* **свекрухна**.

СВЕКРУШЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **свекруха**.

СВЕКРУШИН, -а, -е. Прикм. до **свекруха**; належний свекрусі.

СВЕКРУШИСЬКО, -а, *с.*, *зневажл.* Те саме, що **свекруха**.

СВЕКРУШИЩЕ, -а, *с. і ж.*, *зневажл.* Те саме, що **свекруха**.

СВЕНТОВІТ, -а, *ч.* Вище божество (бог богів) у балтійських слов'ян.

СВЕРБ, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **свербіж**.

СВЕРБЕЦЬ, -бця, *ч.* 1. *мед.* Захворювання шкіри, які характеризуються свербежем та висипами у вигляді папул, уртикацій та папуловезикул. ** **Зимовий свербець** – хронічний рецидивуючий свербець, який звичайно локалізується на ногах у чоловіків. 2. Те саме, що **сверблячка**. 3. Інфекційна хвороба овець, що повільно розвивається.

СВЕРБИВУС, **СВЕРБИУС**, -а, *ч.*, *бот.*, *розм.* Те саме, що **свербигуз**.

СВЕРБИГА, -и, *ж.*, *бот.*, *розм.* Те саме, що **свербигуз**.

СВЕРБИГУЗ, -а, *ч.* 1. *бот.* Рід дво- чи багаторічних трав'янистих рослин родини хрестоцвітих. 2. *розм.* Той, хто часто чеше сідниці.

СВЕРБИЛА, -и, *ж.*, *зах.* Плід шипшини.

СВЕРБИУС *див.* **свербивус**.

СВЕРБІЖ, -бежу, *ч.* Хворобливо-лоскотливе подразнення шкіри, слизової оболонки, яке викликає потребу чухати подразнене місце.

СВЕРБІЖНИЦЯ, -і, *ж.*, *бот.* Трав'яниста або кущова рослина родини черсакових із світло-бузковими квітами, зібраними в кошики.

СВЕРБІННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **свербіти**; свербіж.

СВЕРБІТИ, -бить, *недок.* 1. Відчувати свербіж (про тіло і його частини). // *безос.* // Викликати відчуття свербежу (про рани, що загоюються, прищі і т. ін.). // *рідко.* Давати відчуття тупого болю; нити. ** **Руки сверблять** *у кого, кому*: а) комусь дуже хочеться побитися з кимось, ударити когось; б) комусь дуже хочеться робити щонебудь, займатися чимсь. 2. *безос. з інфін.*, *перен.*, *розм.* Дуже хочеться щось зробити. 3. *перен.*, *розм.* Викликати хвилювання, тривогу; бентежити; непокоїти.

СВЕРБЛЯЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **свербіти** 1. // *у знач. прикм.* Який викликає свербіж.

СВЕРБЛЯЧКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **свербіж**. // Уживається як лайливе слово. ** **Сверблячка язика**, *жарт.* – схильність до базікання. 2. *перен.*, *розм.* Сильне бажання, прагнення.

СВЕРБОТА, -и, *ж.*, *мед.*, *діал.* Свербіж.

СВЕРБ'ЯЧКА, -и, *ж.*, *мед.*, *зах.* 1. Свербіж. 2. Короста.

СВЕРГОТІТИ, -очу, -отиш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **цвірінькати**.

СВЕРДАН, -а, *ч.*, *зах.* Цвіркун.

СВЕРДЕЛ, -дла, *ч.* Ріжучий інструмент, обертаючи якого, роблять отвори, заглибини в металі, дереві, ґрунті тощо.

СВЕРДЕЛЬ, -для, *ч.*, *діал.* Свердел.

СВЕРДЕЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **свердел**, **свердло**.

СВЕРДЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **свердлити**.

СВЕРДЛЕННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **свердлити**.

СВЕРДЛИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **свердел** і **свердло**. 2. Жук – шкідник листяних і хвойних порід дерев, личинки якого вигризають у деревині горизонтальні ходи. *Свердлик листяний.*

СВЕРДЛИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **свердлик**.

СВЕРДЛИЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до свердління. *Свердлильні роботи.* // Признач. для свердління. ** **Свердлильний верстат** – металорізальний або деревообробний верстат для свердління й обробки отворів у заготовках, рідше – для нарізання різьби тощо.

СВЕРДЛИЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **свердлувальник**.

СВЕРДЛИЛЬНИКОВІ, -их, *мн.* Родина жуків; завдають шкоди деревині на лісосіках, складах, іноді в будівлях.

СВЕРДЛИЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **свердлильник**.

СВЕРДЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.* 1. Обертаючи свердло, робити в чому-небудь отвори, заглибини. // Робити свердлом глибокі отвори в гірській породі, ґрунті і т. ін.; закладати свердловини. ** **Свердлити очима** *кого, що* – пильно, пронизливо дивитися, розглядати когось, щось. 2. Прочищати, проточувати отвори, ходи (про тварин і водорості). 3. *перен.* Швидко рухаючись, пронизувати повітря. 4. *перен.* Постійно і сильно тривожити (про біль). 5. *перен.* Невідступно переслідуючи, непокоїти, гнітити, мучити (про думки, почуття і т. ін.).

СВЕРДЛИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **свердлити** 1.

СВЕРДЛІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **свердлувальник**.

СВЕРДЛІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **свердлити**.

СВЕРДЛО, -а, *ч.* 1. Те саме, що **свердел**. 2. Танцювальний рух у гуцульському танці.

СВЕРДЛОВИЙ, -а, -е. Стос. до свердла. // Признач. для свердлування.

СВЕРДЛОВИНА, -и, *ж.* Глибокий, вузький круглого перерізу отвір у ґрунті, зроблений буровим інструментом.

СВЕРДЛОВИННИЙ, -а, *с.* Признач. для закладання свердловин.

СВЕРДЛОПОДІБНИЙ, -а, -е. Подібний до свердла, схожий на нього.

СВЕРДЛОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **свердлоподібний**.

СВЕРДЛУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для свердлування.

СВЕРДЛУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається свердлуванням.

СВЕРДЛУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **свердлувальник**.

СВЕРДЛУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **свердлувати**.

СВЕРДЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **свердлити**.

СВЕРДЛЯР, -а, *ч.* Те саме, що **свердлувальник**.

СВЕРДЛЯРКА, -и. Жін. до **свердляр**.

СВЕРДЛЯЧИ. Дієприсл. до **свердлити**.

СВЕРДЛЯЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **свердлити** 1. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Різкий, пронизливий (про звуки). 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Пильний, гострий (про погляд, очі). 4. *у знач. прикм.*, *перен.* Невідступний, нестерпний (про біль).

СВЕРЩОК, -щка, **СВЕРЩУК**, -а, *ч.*, *зах.* Цвіркун.

СВЕРЩУК *див.* **сверщок**.

СВЕТР, -а, *ч.* В'язана тепла кофта без застібок з високим коміром, яку одягають через голову.

СВЕТРИК, -а, *ч.* Зменш. до **светр**.

СВИД, -у, *ч.* 1. *бот.*, *зах.* Свидина. 2. *діал.* Велика палиця, міцний дрюк. ** **у свид (на свид, у свиду)**, *діал.* – недозрілим. *Скосити у свид.* **На свиді**, *діал.* – моложавий. *Чоловік на свиді.*

СВИДИНА, -и, *ж.* 1. *бот.* Рід рослин родини кизилових – кущ або деревце з синьо-чорними плодами, деревина якого йде на токарні та столярні вироби, а плоди – на виготовлення технічної олії. 2. *збірн.* Плоди цих рослин.

СВИДНИЙ, -а, -е, *зах.* Свидовий.

СВИДОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **свид**. 2. *діал.* Трохи недозрілий.

СВИДОВИ́ТИЙ, СВИДУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Недозрілий, зеленкуватий. 2. Моложавий.

СВИДУВА́ТИЙ *див.* **свидови́тий.**

СВИНА́Р, -а́, *ч.* 1. Той, хто доглядає свиней. 2. *заст.* Пастух свиней; свинопас.

СВИНА́РИК, -а, *ч.* Зменш. до **свина́р.**

СВИНА́РКА, -и. Жін. до **свина́р 1.**

СВИНА́РКИЙ, -а, -е. Стос. до свинаря.

СВИНА́РНИК, -а, *ч.* Приміщення для свиней.

СВИНА́РНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **свина́рник.**

СВИНА́РСТВО, -а, *с.* Розведення свиней як галузь тваринництва.

СВИНА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до свинарства.

СВИНАРЧА́, -а́ти, *с.*, **СВИНАРЧУ́К**, -а́, *ч.* Хлопчик-свинопас.

СВИНАРЧУ́К *див.* **свинарча́.**

СВИНАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **свинарюва́ти.**

СВИНАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Бути свинарем.

СВИНГ, -у, *ч.*, *муз.* Те саме, що **сві́нг.**

СВИНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *муз.* Те саме, що **свінгува́ти.**

СВИНЕ́НЯ, -я́ти, *с.* 1. Зменш. до **свиня́.** 2. Маля свині.

СВИНЕ́ЦЬ, -нцю́, *ч.* 1. Проста речовина елемента Плюмбуму. Важкий м'який легкоплавкий метал синювато-сірого кольору. 2. *перен.* Куля. // *у знач. збірн.* Кулі.

СВИНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **свиня́чий.** ** **У свини́й го́лос** – занадто пізно.

СВИНИ́НА, -и, *ж.* М'ясо свині.

СВИНИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **свина́рник.**

СВИНИ́НКА, -и, *ж.* Пестл. до **свини́на.**

СВИ́НКА[1], -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **свиня́.** // Самка (молода) ссавців роду свинячих. ** **Морська́ сви́нка** – невелика безхвоста тварина ряду гризунів, що має біле чи біле з чорними або жовтими плямами забарвлення. 2. Рід гри, під час якої намагаються загнати палицею дерев'яну кульку в ямку чи ямки. // Дерев'яна кулька, яку ганяють палицею в цій грі. 3. *перев. мн.* **сви́нки**, -нок, *бот.*, *розм.* Рослина родини складноцвітих, що має довгасті плоди, вкриті колючками; з її листя і коріння добувають жовту та зелену фарби. 4. *ент.*, *розм.* Те саме, що **довгоно́сик.** 5. *мет.* Зливок металу у вигляді довгастого бруска; болванка.

СВИ́НКА[2], -и, *ж.*, *мед.* Дитяча інфекційна хвороба – запалення привушної залози; епідемічний паратит.

СВИНОВІДГОДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з відгодівлею свиней. *Свиновідгодівельний пункт.*

СВИНОВІДГОДІВЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Приміщення для відгодівлі свиней. 2. *розм.* Той, хто займається відгодівлею свиней.

СВИНОВІДГОДІВЕ́ЛЬНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **свиновідгодіве́льник 2.**

СВИНОВІДГОДІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Вирощування та відгодівля свиней.

СВИНОГРИ́З, -а, *ч.*, *жарт.*, *діал.* Пес.

СВИНОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Комплекс споруд, призначений для вирощування і відгодівлі свиней.

СВИНОМА́ТКА, -и, *ж.* Свиня, що дає приплід.

СВИНОПА́С, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто пасе свиней.

СВИНОПОГОЛІ́В'Я, -я, *с.*, *збірн.* Загальна кількість свиней у якому-небудь господарстві; свині.

СВИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до свині, схожий на неї.

СВИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **свиноподі́бний.**

СВИНОРАДГО́СП, -у, *ч.*, *іст.* Радгосп, який спеціалізувався на розведенні, вирощуванні та відгодівлі свиней.

СВИНОРИ́Й, -ю, *ч.* 1. *бот.* Бур'ян родини злакових. 2. Зрита земля.

СВИНОРИ́Я, -ї, *ж.*, *діал.* Зрита земля.

СВИНО́ТА, -и, *ж.* 1. *збірн.*, *розм.* Свині. 2. *перен.*, *лайл.* Неохайна людина.

СВИНОТОВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до товарного, промислового розведення свиней.

СВИНОФА́БРИКА, -и, *ж.* Великий свинокомплекс.

СВИНОФЕ́РМА, -и, *ж.* Свинарська ферма.

СВИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **свиня́.**

СВИ́НСТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Бруд, неохайність; відсутність культурних навичок, невігластво. 2. Непорядний, низький вчинок; нечесна, підступна поведінка; неподобство.

СВИ́НСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Прикм. до **свиня́ 1.** 2. *перен.* Непорядний, підступний, нечесний.

СВИ́НТУС, -а, *ч.*, *фам.* Те саме, що **свиня́ 2.**

СВИНУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Такий, як у свині, подібний до свині. 2. *перен.* Неохайний. // Нахабний. // Грубий, нечемний.

СВИНУ́ШНИК *див.* **свиню́шник.**

СВИНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **свине́ць 1.** *Свинцевий зливок.* // Який має у своєму складі свинець або його хімічні сполуки; багатий на свинець. // Зробл. зі свинцю. // Пов'язаний із дією свинцю. // Пов'язаний із видобутком та обробкою свинцю. ** **Свинце́вий блиск** – мінерал кристалічної будови темно-сірого кольору з металевим блиском. 2. Темно-сірий, кольору свинцю. 3. *перен.* Який здається значним вагою внаслідок утоми, слабості і т. ін.; важкий. // Який виражає суворість, похмурість, гнів (про погляд, очі). 4. Прикм. до **свине́ць 2.**

СВИНЦЕ́ВИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **свинцюва́тий.**

СВИНЦЕВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить свинець.

СВИНЦЕВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Асбтр. ім. до **свинцевмі́сний.**

СВИНЦЕВОЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до виготовлення з розтопленого свинцю виливанців та різних виробів.

СВИНЦЕВОЛИВА́РНЯ, -і, *ж.* Цех або майстерня для виготовлення свинцеволиварних виробів.

СВИНЦЕЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **свинцеволива́рний.**

СВИНЦЕЛИВА́РНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **свинцеволива́рня.**

СВИНЦЕНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить у собі свинець.

СВИНЦЕОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Молекула якого містить зв'язки Плюмбум-Карбон.

СВИНЦЕПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який плавить свинець, признач. для цього.

СВИНЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **свинцюва́ти.**

СВИНЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **свинцюва́ти.**

СВИНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* Вкривати тонким шаром свинцю поверхню металевих виробів.

СВИНЦЮВА́ТИЙ, -а, -е. Який має у своєму складі невелику кількість свинцю.

СВИНЦЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **свинцюва́ти.**

СВИНЧА́, -а́ти, *с.*, *діал.* Порося.

СВИНЧА́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Свинцеве грузило на рибальських сітях. 2. Те саме, що **ба́бка**[3] 2.

СВИНЧА́ТКО, -а, *с.*, *діал.* Поросятко.

СВИНЮ́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **свиня́ 1, 2.**

СВИНЮ́ШНИК, СВИНУ́ШНИК, -а, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **свина́рник.** 2. *перен.*, *розм.* Брудне, неохайне приміщення.

СВИНЮ́ШНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **свина́рник.**

СВИНЯ́, -і, *ж.* 1. Парнокопитий ссавець родини свинячих, свійський вид якого розводять для одержання м'яса, сала, щетини, шкіри; самка кнура. ** **Морська́ свиня́** – те саме, що **дельфі́н.** 2. *перен.*, *лайл.* Неохайна людина. // Непорядна, нечемна, невдячна людина. 3. *перев. оруд. в. одн.* **свине́ю**, *заст.* Порядок шикування військ у вигляді клину. 4. Рід картярської гри. ** **Підклада́ти свиню́** *кому* – завдавати прикрощів комусь, діяти підступно проти когось.

СВИНЯ́К, -а́, *ч.* 1. *діал.* Рід пластинчатих грибів порядку анарикових. 2. *зах.* Свинячий екскремент.

СВИНЯ́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **свиня́ 1, 2.**

СВИНЯКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Подібний до свиняка, схожий на нього. 2. *розм.* Схожий на свиняку. 3. *перен.* Дуже неохайний.

СВИНЯКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **свинякува́тий.**

СВИНЯ́ТНИК, -а, *ч.*, *діал.* Свинарник.

СВИНЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **свиня́ 1.** // Признач. для свиней. *Свинячий хлів. Свинячий корм.* // Зробл., виготовлений із шкіри або м'яса свині. // Такий, як у свині, власт. свині (у 1 знач.).

СВИРІ́ЛКА, -и, *ж.* Зменш. до **свирі́ль.**

СВИРІ́ЛЬ, -і, *ж.* Народний духовий інструмент, що складається із скріплених між собою дерев'яних, очеретяних і т. ін. дудочок.

СВИРІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **свирі́ль.**

СВИРІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто грає на свирілі.

СВИРІ́ПА, -и, **СВИРІ́ПИЦЯ**, -і, *ж.* Те саме, що **сурі́пиця.**

СВИРІ́ПИЦЯ *див.* **свирі́па.**

СВИРІ́ПОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **свирі́п'яний.**

СВИРІ́П'ЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **свирі́па.** // Вигот. із насінин свиріпи.

СВИ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех.* Однокр. до **свиста́ти** і **свисті́ти 1.** 2. *неперех.* Свистом підігнати тварину (коня, вола і т. ін.). 3. *перех. і неперех.*, *розм.* Сильно, з розмаху ударити, хльоснути. 4. *неперех.*, *розм.* Забити сильним струменем (про рідину). 5. *перех.*, *розм.* Украсти. 6. *неперех.*, *розм.* Швидко втекти.

СВИСНЯ́ВА, -и, *ж.* Свист, свистіння.

СВИСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Сильно, пронизливо свиснути.

СВИСТ, -у, *ч.* 1. Різкий, високий звук, утворюваний сильним видиханням повітря крізь стулені зуби або губи, а також за допомогою свистка, дудки і т. ін. // Такі звуки як вияв осуду або схвалення кого-, чого-небудь. // Свистячий призвук, що утворюється під час утрудненого дихання, кашлю і т. ін. ** **Худо́жній свист** – відтворення за допомогою свисту якої-небудь мелодії, співу деяких птахів. 2. Звук, що його видають деякі птахи й тварини. 3. Різкий, високий звук, утворюваний повітрям або парою, що вириваються крізь вузький отвір. 4. Звук, утворюваний швидким рухом предмета, що розсікає повітря. // Звук, утворюваний дуже швидким рухом повітряного потоку в шарах атмосфери. // Звук, утворюваний тертям предметів.

СВИСТА́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **свисто́к 1.**

СВИСТА́ЛО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **свисто́к 1.**

СВИСТА́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **свиста́ло.**

СВИСТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **свиста́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СВИСТА́ТИ, свищу́, сви́щеш, *недок.* 1. *неперех.* Те саме, що **свисті́ти 1 – 4.** 2. *перех.* Те саме, що **свисті́ти 5.** 3. *неперех.* Свистом кликати, запрошувати. ** **Свиста́ти всіх наго́ру**, *мор.* – команда, за якою весь екіпаж судна збирається на верхній палубі для роботи, бою. 4. *неперех.*, *розм.* Бити, текти сильним струменем (про рідину).

СВИСТА́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **свисто́к 1.**

СВИ́СТИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **свисто́к 1.**

СВИСТІ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **свисто́к 1.**

СВИСТІ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **свисті́лка.**

СВИСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **свисті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СВИСТІ́ТИ, свищу́, свисти́ш, *недок.* 1. *неперех.* Видавати, утворювати свист (у 1 знач.). 2. *неперех.* Видавати свист (у 2 знач.). 3. *неперех.* Утворювати свист (у 3 знач.). 4. *неперех.* Утворювати свист (у 4 знач.). // *безос.* 5. *перех.* Відтворювати свистом яку-небудь мелодію; насвистувати.

СВИСТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **свисто́к.**

СВИСТО́ВАЧ, -а, *ч.*, *зах.* Порожній горіх з отвором.

СВИСТО́К, -тка́, *ч.* 1. Пристрій для свисту (у 1 знач.). // Пристрій для подання сигналів за допомогою свисту (у 4 знач.). // Дитяча іграшка, за допомогою якої утворюють свист. 2. Свист, утворюваний таким пристроєм.

СВИСТОПЛЯ́СКА, -и, *ж.*, *розм.* Безладдя, плутанина в чому-небудь.

СВИСТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **свисто́к.**

СВИСТУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *бот.* Багаторічна трава родини зонтичних з перистими листками і білими виїмчастими пелюстками.

СВИСТУ́Н, -а́, *ч.* 1. Той, хто свистить. 2. *розм.* Дитяча іграшка, за допомогою якої утворюють свист; свисток. 3. *перен.*, *розм.* Пуста людина; нероба, базіка.

СВИСТУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **свисту́н 2.**

СВИСТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Жін. до **свисту́н 1, 3.** 2. *діал.* Пронос.

СВИСТЮ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **свистя́чий 2.**

СВИСТЯ́ЧИ. Дієприсл. до **свисті́ти.**

СВИСТЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **свиста́ти.** ** **Свистя́ча заду́ха** – розлад дихання у тварин, що настає від звуження голосової щілини, спричинюваного атрофією м'язів. 2. *у знач. прикм.* Який утворює присвист, свист. // З тембром свисту, зі свистом. ** **Свистя́чі зву́ки (приголо́сні)**, *лінгв.* – те саме, що **свистя́чі.**

СВИСТЯ́ЧІ, -их, *мн.* Приголосні, при вимовлянні яких повітря проходить крізь вузьку щілину між зубами і язиком, напр.: с, з, ц.

СВИ́ТА, -и, *ж.* Старовинний довгополий верхній одяг, звичайно з домотканого грубого сукна. // *перен.* Ознака належності до простих людей. ** **Сі́ра сви́та**: а) свита, пошита з грубого сірого сукна; одяг убогих людей; б) бідний селянин у дореволюційній Росії.

СВИТИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **сви́та**[1]. // Благенька, поношена свита.

СВИТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **свити́на.**

СВИТИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **свити́нка.**

СВИ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **сви́та**[1].

СВИТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сви́тка.**

СВИ́ТНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто шиє свити. 2. Той, хто торгує свитами.

СВИ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сви́та**[1].

СВИТЯ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Коротка свита.

СВИЩ[1], -а́, *ч.* 1. *спец.* Дефект у чому-небудь у вигляді отвору або щілини. // Прихована порожнина, раковина в металевому литві. 2. *мед.* Отвір у стінці порожнистого органа або канал, що виник унаслідок хворобливого процесу і йде від хворого органа на поверхню тіла або від одного хворого органа до іншого. *Кишковий свищ.* 3. *діал.* Виїдений черв'яками порожній горіх. 4. *діал.* Дуже рідка страва.

СВИЩ[2], -а́, *ч.* Вид дикої качки.

СВИ́ЩИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **свисто́к.**

СВИЩУВА́ТИЙ, -а, -е. Зі свищами (*див.* **свищ**[1] 1, 3). *Свищуватий горіх.*

СВИЩУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **свищува́тий.**

СВИ́ЩУЧИ. Дієприсл. до **свисті́ти.**

СВІ́ДЕР, -а, *ч.*, *діал.* Свердел.

СВІДЕРО́К, -рка́, *ч.*, *діал.* Зменш. до **сві́дер.**

СВІ́ДКА, -и, *заст.* Жін. до **сві́док.**

СВІДКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **свідкува́ти.**

СВІДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *заст.* Свідчити.

СВІ́ДОК, -дка, *ч.* 1. Людина, що була присутня при якій-небудь події, пригоді й особисто бачила що-небудь; очевидець. // Сучасник і спостерігач чого-небудь. // Предмет, річ, що існували під час подій, які відбувалися безпосередньо на цьому місці або неподалік. ** **Показа́ння сві́дків** – усне повідомлення свідка про обставини, які мають значення для кримінальної або цивільної справи. **Без сві́дків** – наодинці з ким-небудь; без зайвих людей. **Живи́й сві́док** – спостерігач чи безпосередній учасник яких-небудь подій. **При сві́дках** – у присутності кого-небудь. 2. Особа, яку викликають до суду для свідчення про відомі їй обставини справи. 3. Особа, присутня при чому-небудь для офіційного підтвердження дійсності або правильності чогось.

СВІДО́МИЙ, -а, -е. 1. Який має свідомість (у 1, 2 знач.). 2. Пов'язаний з розвитком свідомості (у 2 знач.), розуму; усвідомлений, розумний. *Свідоме життя.* // Який спирається на систему певних поглядів. 3. Який має свідомість (у 2 знач.); який правильно розуміє та оцінює навколишню дійсність. // Перейнятий свідомістю. // *чого.* Який розуміє, усвідомлює що-небудь. 4. Зроблений, заподіяний з певним наміром, навмисно. // Ужитий з наміром, з певною метою. 5. *діал.* Знайомий, відомий.

СВІДО́МІСТЬ, -мості, *ж.* 1. *філос.*, *псих.* Процес відображення дійсності мозком людини, який охоплює всі форми психічної діяльності й зумовлює цілеспрямовану діяльність людини. // Психологія, а також політичні, філософські, релігійні, мистецькі і т. ін. погляди людей як представників певних суспільних класів. *Суспільна свідомість.* 2. Сприйняття, розуміння навколишнього, властиві людині; розум. // Здатність осмислено сприймати навколишнє; притомність; прот. **непритомність, безпам'ятство.** ** **У по́вній свідо́мості** – не впадаючи в безпам'ятство, непритомність. 3. Ясне розуміння, усвідомлення

чого-небудь. // Розуміння, усвідомлення суспільного життя людиною як представником певної суспільної верстви. // Думка про що-небудь, відчуття чогось. 4. *діал.* Знайомство.

СВІДО́МО. Присл. до **свідо́мий** 2 – 5.

СВІДО́ЦТВО, -а, *с.* 1. Офіційний документ, який підтверджує якийсь факт або містить відомості про кого-небудь; посвідчення. *Свідоцтво про одруження. Свідоцтво про народження.* ** **Авторське свідо́цтво** – документ, що засвідчує визнання пропозиції винаходом, його пріоритет і авторство. **Вкладне́ свідо́цтво** – документ, який підтверджує внесок грошей у кредитну установу, за яким вклад може бути витребуваний. **Депозитне свідо́цтво** – те саме, що **вкладне́ свідо́цтво. Заставне́ свідо́цтво** – документ про заставу майна боржником, який дає право кредиторові у разі неповернення вчасно боргу продати заставлене майно. **Пайове́ свідо́цтво** – документ, який засвідчує внесення паю; на відміну від акції не є цінним папером і не підлягає передачі іншій особі. 2. *заст.* Свідчення.

СВІДРО́ВИЙ, -а́, -е́, *діал.* Прикм. до **сві́дер.**

СВІ́ДЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Факт, річ, обставина, що підтверджують що-небудь. 2. Повідомлення про щось, підтвердження чого-небудь очевидцем чи обізнаною у певній справі людиною. // Розповідь про щонебудь (у книгах, документах). 3. Давання показань на суді або на допиті; показання свідка.

СВІ́ДЧИЙ, -чого, *ч., діал.* Свідок.

СВІ́ДЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех. і неперех.* 1. Будучи свідком, очевидцем чи обізнаною у певній справі особою, підтверджувати істинність, правильність чого-небудь. // Повідомляти, стверджувати що-небудь (у книгах, документах). ** **Сві́дчити пова́гу (подя́ку, симпа́тію** і т. ін.) *кому* – висловлювати кому-небудь свою повагу, подяку, симпатію і т. ін. 2. Бути, служити свідченням, доказом чого-небудь, доводити щось. 3. *юр.* Давати показання на суді або на допиті як свідок. *Свідчити під присягою.* 4. Офіційно підтверджувати дійсність, істинність чого-, когонебудь; підписом або печаткою завіряти щонебудь. *Свідчити підпис. Свідчити особу.*

СВІ́ДЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.* 1. *заст.* Посилатися на кого-небудь як на свідка або на щонебудь як на свідчення. // Клястися ким-, чимнебудь. 2. Пас. до **сві́дчити** 4.

СВІЖА́К, -а́, *ч., розм., рідко.* 1. Те саме, що **новачо́к.** 2. Свіжа вода, свіжий продукт тощо.

СВІЖЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сві́жий.**

СВІЖЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **свіжі́сінький.**

СВІ́ЖИЙ, -а, -е. 1. Який не втратив своїх природних властивостей, своєї якості. // Щойно приготовлений. // Недавно або щойно зарізаний, зірваний (про квіти, рослини). // Недавно скошений (про сіно, солому). // Якого не піддано солінню, маринуванню, консервуванню і т. ін., залишений у природному вигляді. 2. Який не був у вжитку, не використовувався. // Чистий, не забруднений (про білизну, одяг і т. ін.). 3. Нічим не зіпсований, чистий, який постійно або часто оновлюється (про повітря). // Тільки що набраний, принесений з колодязя і т. ін. (про воду). 4. Досить холодний, прохолодний. // Сповнений прохолоди. // *мор.* Сильний (про вітер, хвилю). 5. Який не втратив своєї яскравості, блиску, природних барв. // Яскравозелений, молодий (про зілля, листя дерев і т. ін.). // *перен.* Дзвінкий, звучний, чистий (про голос, сміх). // *перен.* Яскравий, виразний, який не забувся. 6. Який має добрий вигляд, повний здоров'я, сил, енергії (про людину). // Який свідчить про такий стан. // *перен.* Якому притаманна безпосередність почуттів, сприйняття. 7. *перен.* Який відновив свої сили, енергію, бадьорість, виспавшись, відпочивши. // *рідко.* Який освіжає, відновлює сили, енергію, бадьорість. // Не виснажений, не стомлений. // Не вичерпаний, не розтрачений або поновлений. // Який ще не брав участі в бою, маневрах і т. ін. ** **Сві́жа голова́**, *спец., розм.* – літературний співробітник редакції газети, не пов'язаний з випуском чергового номера, в обов'язки якого входить останнє читання підготовлених газетних шпальт. **На сві́жу го́лову** – поки не втомився; після того, як відпочив. 8. Який недавно або щойно виник, з'явився; якого недавно або щойно зробили. // Недавно або щойно надрукований, виданий (про газети, журнали і т. ін.). // Якого не було раніше; новий. // Якого не зазнавав, не відчував раніше. // Недавно або щойно вчинений. // Не такий, як раніше; інший. // Який раніше не був у тому чи іншому місці або товаристві, уперше з'явився де-небудь. // Ще нікому не відомий; останній, найновіший. // Уперше висловлений, запропонований, вжитий і т. ін.; оригінальний.

СВІЖИНА́, -и́, *ж., розм.* 1. Свіже м'ясо щойно забитого кабана, свині. 2. *рідко.* Свіжість (у 1 знач.).

СВІЖИ́НКА, -и, *ж.* Пестл. до **свіжина́** 1.

СВІЖИ́ТИ, -и́ть, *недок., рідко.* Те саме, що **освіжа́ти.**

СВІЖІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже свіжий.

СВІ́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* 1. Властивість і якість за знач. **сві́жий.** *Свіжість продуктів. Свіжість білизни.* ** **Не пе́ршої сві́жості**: а) не дуже чистий; б) уже відомий, не дуже новий. 2. Чисте, прохолодне повітря; прохолода. 3. Гарний, здоровий вигляд. // *перен.* Безпосередність у почуттях, сприйнятті.

СВІЖІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати холоднішим (про вітер, воду і т. ін.). // *безос.* Холоднішати (про погоду). 2. Набувати кращого, здоровішого вигляду (після відпочинку, купання і т. ін.); набиратися сил, бадьорості; здоровшати. 3. Ставати яскравішим, густішим (про колір, забарвлення і т. ін.).

СВІЖІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **свіжі́ти.** // *безос.*

СВІ́ЖО. 1. Присл. до **сві́жий** 4 – 6, 8. 2. *присл., розм.* Щойно, недавно. 3. *у знач. присудк. сл.* Прохолодно; досить холодно.

СВІЖОАСФАЛЬТО́ВАНИЙ, -а, -е. Недавно, щойно заасфальтований.

СВІЖОВИ́БІЛЕНИЙ, -а, -е. Щойно вибілений.

СВІЖОВИ́БІЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **свіжови́білений.**

СВІЖОВИ́БРИТИЙ, -а, -е. Те саме, що **свіжови́голений.**

СВІЖОВИ́ГОЛЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно виголили; який недавно або щойно виголився.

СВІЖОВИ́ГОЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **свіжови́голений.**

СВІЖОВИ́КОПАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно викопали.

СВІЖОВИ́МИТИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно вимили.

СВІЖОВИ́МИТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **свіжови́митий.**

СВІЖОВИ́ПЕЧЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно випекли.

СВІЖОВИ́ПРАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно випрали.

СВІЖОВИ́ПРАСУВАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно випрасували.

СВІЖОВИ́РИТИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно вирили.

СВІЖОВИ́РОБЛЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно виробили.

СВІЖОВИ́РУБАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно вирубали.

СВІЖОВИ́СТРУГАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно вистругали.

СВІЖОВІДКИ́НУТИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно відкинули.

СВІЖОВМИ́ТИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно вмили; який недавно або щойно вмився.

СВІЖОВМИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **свіжовми́тий.**

СВІЖОГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно поголили; який недавно або щойно поголився.

СВІЖОГО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **свіжого́лений.**

СВІЖОЗВА́РЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно зварили.

СВІЖОЗВЕ́ДЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно звели.

СВІЖОЗІ́БРАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно зібрали.

СВІЖОЗІ́ДРАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно здерли.

СВІЖОЗО́РАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно зорали.

СВІЖОЗРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно зрізали.

СВІЖОЗРУ́БАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно зрубали.

СВІЖОЛАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно полакували.

СВІЖОМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Якого заморозили у свіжому вигляді. *Свіжоморожені фрукти. Свіжоморожена риба.*

СВІЖОНАДО́ЄНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно надоїли.

СВІЖОНАДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно надрукували.

СВІЖОНАКА́ТАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно накатали.

СВІЖОНАПРАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно напрасували.

СВІЖОНАСИ́ПАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно насипали.

СВІЖООБМОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно обмолотили.

СВІЖООБСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно обстругали.

СВІЖООБТЕ́САНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно обтесали.

СВІЖОПЕРЕО́РАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно переорали.

СВІЖОПОБІ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно побілили. *Свіжопобілена хата.*

СВІЖОПОБІ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **свіжопобі́лений.**

СВІЖОПОГО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно поголили; який недавно або щойно поголився.

СВІЖОПОГО́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **свіжопого́лений.**

СВІЖОПОФАРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно пофарбували.

СВІЖОПОФАРБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **свіжопофарбо́ваний.**

СВІЖОРОЗРІ́ЗАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно розрізали.

СВІЖОСКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно склали.

СВІЖОСКО́ПАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно скопали.

СВІЖОСКО́ШЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно скосили.

СВІЖОСПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно спекли.

СВІЖОСТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно обстругали.

СВІЖОТЕ́САНИЙ, -а, -е. Якого недавно або щойно обтесали.

СВІЖОЦИТРА́ТНИЙ, -а, -е: ** **свіжоцитра́тна кров** – гемотрансфузійний засіб; заготовлюється безпосередньо перед переливанням.

СВІЙ, своя́, своє́, *займ. присв.* 1. Який належить собі, який є у себе. // Стос. до себе. // *у знач. ім.* **своє́, свого́**, *с.* Те, що торкається безпосередньо себе, стосується себе. // Власт. собі. // Здійснюваний, виконуваний і т. ін. самою особою, особисто, самостійно. // Який є особистим майном, власністю; власний. *Додержувати свого слова. Залишатися при своїй думці. Знати своє місце.* ** **Свої́ми слова́ми** – не дотримуючись слів, висловів прочитаного, почутого. **Сказа́ти своє́ сло́во** – виявити себе в якійсь справі, відіграти певну роль у чомусь, унісши щось оригінальне, особисте. **Стоя́ти на своє́му** – дотримуючись певних поглядів, думок, обстоювати їх. **Трима́тися свого́** – наполегливо домагатися чого-небудь, не йдучи ні на які поступки. 2. Який перебуває в родинних, дружніх або інших близьких стосунках чи пов'язаний з місцем постійного проживання, спільною працею, спільними переконаннями і т. ін. // *у знач. ім.* **свій**, свого́, *ч.*; **своя́**, своє́ї, *ж.*; **своє́**, свого́, *с.*; **свої́**, свої́х, *мн.* Той, хто перебуває в родинних, дружніх або інших близьких стосунках чи пов'язаний місцем постійного проживання, спільною працею, спільними переконаннями і т. ін. 3. Власт. тільки цій особі, цьому предметові; особливий, своєрідний. // *у знач. ім.* **своє́**, свого́, *с.* Те, що властиве тільки цій особі, цьому предметові. // Не чужоземний, не запозичений, не чужий; рідний, вітчизняний. // *у знач. ім.* **своє́**, свого́, *с.* Те, що не є чужоземним, запозиченим, чужим; рідне, вітчизняне. // Природний, не штучний. 4. Належний, відповідний. *Іти своєю чергою. Не при своєму розумі.*

СВІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Який живе при людях, не дикий (про птахів, тварин). // Який звик до людини; приручений, ручний. // *перен., розм.* Покірний, слухняний (про людину та її вдачу). 2. *розм.* Звичний.

СВІНГ, -у, *ч.* 1. У боксі – боковий удар зі значної віддалі. 2. Ритмічний феномен, один із визначальних елементів джазу, у якому ритмічна пульсація характеризується незбіганням акцентів мелодичної та ритмічної ліній. 3. Джазовий стиль, характерною особливістю якого є сольна імпровізація, складний акомпанемент, великий склад виконавців. 4. *фін.* Межа взаємного кредитування підприємствами, банками яких-небудь фінансових об'єктів, міжгосподарських зв'язків, розрахунків. 5. *фін.* Коливання курсу цінних паперів і валюти, а також біржових цін на товари. 6. У США – кредитна лінія, що відкривається банками для своїх клієнтів. 7. Кредит у формі проміжної позики, що надається для купівлі майна на термін, поки позичальник не продасть інше майно; кредит-пост.

СВІ́НГЕР, -а, *ч.* Фасон жіночого верхнього одягу, розкльошеного від плечей, у вигляді куртки, пальто; виріб такого фасону.

СВІ́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **свінг.**

СВІНГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **свінгува́ти.**

СВІНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Виконувати музичні твори у свінговій манері.

СВІНУ́ТИ, -не́, *док.* 1. Яскраво спалахнути. ** **Сві́нути очи́ма** – швидко глянути на кого-, що-небудь, виявляючи поглядом гнів, радість і т. ін. 2. *перев. у сполуч. зі сл.* с в і т. Розвиднітися. // *безос.* ** **Як світ свіну́в** *кому* – раптом з'явився здогад у кого-небудь; стало відразу ясно комусь.

СВІНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док., безос.* Те саме, що **свіну́ти** 2.

СВІП-ГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Генератор електро-магнітних коливань змінної частоти.

СВІРГУ́Н, -а́, *ч., зах.* Цвіркун.

СВІ́РКА[1], -и, *ж., діал.* Мотузок або ремінець, яким прикріплюють батіг до батожилна. // Капиця.

СВІ́РКА[2], -и, *ж., діал.* Ялина.

СВІ́РКА[3], -и, *ж., діал.* Цвіркун.

СВІ́РНІ, -ів, *мн., зах.* Кайдани.

СВІСТЬ, -і, *ж., діал.* Своячка.

СВІТ[1], -у *і заст.* -а, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **сві́тло**[1] 1. 2. *розм.* Те саме, що **сві́тло**[1] 8. 3. Час перед сходом сонця; світанок. *Благословлятися на світ.*

СВІТ[2], -у *і заст.* -а, *ч.* 1. Сукупність усіх форм матерії як єдине ціле; всесвіт. *Геоцентрична система світу.* 2. Окрема частина всесвіту. 3. Земна куля, Земля з усім, що на ній є. // Усе живе; все навколишнє; все, що оточує людину. // Оточення – суспільство, люди. ** **Заступа́ти світ** *кому:* а) позбавляти когось зв'язків із навколишньою дійсністю, зменшуючи потребу в спілкуванні з близькими, друзями і т. ін.; б) позбавляти чіткості сприйняття, викликаючи потемніння в очах (про тяжкі переживання). **Зжива́ти зі сві́ту**: а) створюючи нестерпні умови, не давати можливості жити де-небудь, спокійно існувати; б) позбавляти життя. **Нови́й світ** – Америка, що була відкрита пізніше, на відміну від Старого Світу – Європи, Азії, Африки. **Поба́чити світ**: а) народитися; б) бути опублікованим, надрукованим. **По всіх світа́х** – скрізь. **Той світ** – потойбічний світ (як протиставлення земному світові, життю на землі). 4. *який, чого.* Людське суспільство, об'єднане певними соціальними, культурно-історичними та етнографічними ознаками. // Лад, устрій, спосіб життя. 5. *який, чого.* Певна галузь, сфера явищ природи. // Сукупність яких-небудь

явищ, предметів, що оточують людину. // Певне коло явищ психічного життя (почуттів, переживань, уявлень і т. ін.). 6. Певна галузь, сфера діяльності людей. // Коло людей, об'єднаних спільністю професії, належністю до якого-небудь середовища і т. ін. 7. Обмежене коло людей, що складає вищий прошарок привілейованих класів. ** **Виїжджа́ти у світ** – бувати на світських балах, прийомах (у 3 знач.) тощо.

СВІ́ТА, -и, *ж.*, *геол.* Сукупність шарів гірських порід, що залягають одна над одною та об'єднуються подібним складом і спільністю умов відкладання.

СВІТАЛЬСЬКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений на Криворіжжі; яскраво-зелені лусочки.

СВІТА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **світа́нок** 1.

СВІТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **світа́ти**. 2. Те саме, що **світа́нок**.

СВІТА́НОК, -нку, *ч.* 1. Пора доби перед сходом сонця, коли починає розвиднятися; початок ранку. // Освітлення, забарвлення неба над горизонтом у цей час; ранкова зоря. ** **Бра́тися на світа́нок**, *безос.* – починати світати. **На світа́нку** – рано-вранці. 2. *у знач. присл.* **світа́нком**. Рано-вранці. 3. *чого, перен.* Початок, ранній період, зародження чого-небудь; зоря.

СВІТА́НЬ, -і, *ж.*, *поет.* Те саме, що **світа́нок** 1.

СВІТА́ТИ, -а́є, *недок.* 1. Ставати світлішим, яснішим на світанку; розсвітати. 2 *безос.* Наставати (про світанок); розвиднятися.

СВІ́ТАЧ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **світи́ло** 1, 2.

СВІТЕ́ЛКА, -и, *ж.* Невелика світлиця.

СВІТЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Пестл. до **світло**[1] 1, 3.

СВІТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.* Старовинний пристрій для освітлення, що має вигляд підставки, в яку вставлялася скіпка.

СВІТИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Який світить, світиться.

СВІТИК, -а, *ч.*, *рідко.* Зменш. до **світ**[2] 5.

СВІТИ́ЛЕНЬ, -льня, *ч.*, *зах.* Рибальське знаряддя на кшталт сака (*див.* **сак**[1] 1).

СВІТИ́ЛКА, -и, *ж.* Дівчина, що виконує обряд тримання меча й свічки на весіллі.

СВІТИ́ЛО, -а, *с.* 1. Небесне тіло, яке випромінює світло. ** **Де́нне світи́ло** – сонце. **Нічне́ світи́ло** – місяць 2. *чого, яке, перен.* Людина, що прославилася в якій-небудь сфері діяльності; знаменитість. 3. *діал.* Церковна свічка.

СВІТИ́ЛОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **світи́лка**.

СВІТИ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **світи́лка**.

СВІТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для освітлення. ** **Світи́льний газ** – суміш горючих газів, яку раніше використовували для освітлення, а зараз – як паливо в побуті й техніці.

СВІТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Прилад для освітлення у вигляді лампади, плошки, куди наливають олію і вставляють гніт. 2. Те саме, що **свічни́к**. 3. Великий освітлювальний прилад, а також арматура до нього. 4. Оздоблена свічка, яку тримає світилка на весіллі.

СВІТИ́ЛЬНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **світи́льник**.

СВІТИ́МИЙ, -а, -е. Здатний світитися.

СВІТИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* 1. Властивість за знач. **світи́мий**. 2. Потужність світіння.

СВІ́ТИНГ, -у, *ч.*, *діал.* Тяжка надомна праця.

СВІТИ́ТИ, свічу́, світиш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Запалювати, палити що-небудь для освітлення, викликати світіння чогось; засвічувати. 2. *неперех.* Випромінювати або відбивати світло. // Спрямовувати світло куди-небудь, на щось, роблячи його видним; присвічувати. // *чим.* Використовувати яку-небудь речовину і т. ін. для освітлення. // *на що, рідко що.* Освітлювати щонебудь. // *рідко.* Сяяти, виблискувати; світитися. 3. *перех., рідко.* Палити світло тривалий час. 4. *неперех., чим.* Робити видним те, що має бути прикритим, мимоволі показувати щось. // *без додатка.* Виднітися крізь що-небудь; просвічуватися. 5. *неперех.* Те саме, що **світи́тися** 1. 6. *неперех., перен.* Блищати, сяяти. // Ставати щасливим, радісним (про обличчя). // *чим.* Виражати які-небудь почуття (про обличчя, очі, зовнішній вигляд людини). 7. *перех. і неперех., карт.* Показувати козирну масть; бути козирем. ** **Світи́ти ко́зиря** – відкривати козиря. **Не світить** *кому що, де* – немає в когось підстав розраховувати на успіх у чому-небудь; немає надій на щось. 8. *зах.* Фотографувати.

СВІТИ́ТИСЯ, свічу́ся, світишся, *недок.* 1. Давати світло; горіти. // Бути освітленим. // *безос.* // Випромінювати або відбивати світло. 2. Сяяти, блищати, відбиваючи світло, промені; виблискувати. 3. Виднітися, вирізнятися своїм світлим, білим кольором. // Бути видним. // Виднітися крізь що-небудь. ** **Світи́тися дірка́ми** – мати багато дірок, бути дірявим. 4. Пропускати світло крізь себе; просвічуватися. // Бути дуже худим, виснаженим. // *чим.* Виражати які-небудь почуття, переживання (про обличчя, очі, зовнішній вигляд людини). // Виявляти своїм зовнішнім виглядом задоволення, радість, щастя (про людину). // Виявлятися, ставати помітним (про почуття, переживання).

СВІ́ТИЧ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **світоч**. 2. *бот., діал.* Тирлич.

СВІ́ТИЩЕ, -а, *с.*, *поет.* Те саме, що **світоч**.

СВІТІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **світи́тися** 1. ** **Світі́ння мо́ря** – явище, що зумовлюється наявністю в поверхневих шарах води організмів, здатних до біолюмінесценції.

СВІ́ТКА, -и, *ж.*, *карт.* Карта, яка показує козирну масть.

СВІ́ТКОМ, *присл.*, *діал.* Вдосвіта, рано-вранці.

СВІТЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **світлий** 1 – 4.

СВІТЛЕ́НЬКО. Присл. до **світле́нький**.

СВІТЛЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **світлий** 1 – 4.

СВІТЛЕ́СЕНЬКО. Присл. до **світле́сенький**.

СВІ́ТЛИЙ, -а, -е. 1. Який випромінює яскраве світло (про джерело світла). 2. Добре освітлений, наповнений світлом. // Добре освітлюваний денним світлом (про приміщення). 3. Не темного кольору. // Менш насичений порівняно з основним кольором. 4. Чистий, прозорий (про рідину, скло і т. ін.). // Високий, ясний, чистого тембру (про голос, звуки і т. ін.). 5. *перен.* Нічим не засмучений; радісний, щасливий. // Приємний, радісний (про почуття, настрій). // *у знач. ім.* **світле**, -лого, *с.* Приємне, радісне почуття, радісний настрій. // Осяяний внутрішнім світлом (про обличчя, чоло). // Неглибокий за ступенем вияву; легкий. 6. *перен.* Нічим не затьмарений; спокійний. // Який виражає умиротворення, заспокоєність, упокорення. 7. *перен.* Який має високі моральні якості; благородний. // *у знач. ім.* **світле**, -лого, *с.* Символ істини, розуму, освіти або радості, щастя. // Який виражає чистоту, щирість почуттів, прагнень. 8. *перен.* Ясний, логічний, чіткий (про розум, думки і т. ін.). ** **Світла голова́**: а) (*у кого*) розумна голова; б) (*хто*) розумна людина. 9. *заст., нар.-поет.* Вживається як постійний епітет (звичайно до сл. ц а р, к н я з ь, б о я р и н, а також при сл. р а й). // Вельможний, знатний.

СВІТЛИ́НА, -и, *ж.* 1. *зах.* Фотографія. 2. *рідко.* Полиск світла.

СВІТЛИ́ТИ, -лю, -ли́ш, *недок.*, *зах.* Фотографувати, фільмувати.

СВІТЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Чиста, світла, парадна кімната в будинку. 2. Кімната в будинку. 3. Невелика кімната у верхній частині будинку.

СВІТЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **світли́ця**.

СВІТЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **світли́ця**.

СВІ́ТЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Властивість за знач. **світлий** 1 – 8. 2. Титулування деяких можновладних осіб у дореволюційній Росії, звичайно із займ. в а ш а, й о г о, ї ї, ї х.

СВІТЛІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. Ставати світлим, світлішим. 2. *безос.* Розвиднятися, світати. 3. *перен.* Набирати веселого, радісного, привітного виразу (звичайно про обличчя, очі). 4. *перен.* Ставати ясним, логічним, чітким (про думки). 5. Вирізнятися світлим кольором; виднітися.

СВІТЛІ́ШАТИ, -ає, *недок.* 1. Ставати світлішим. // *безос.* 2. *безос.* Розвиднятися, світати. 3. *перен.* Набирати веселішого, радіснішого, привітнішого виразу (звичайно про обличчя, очі). 4. *перен.* Ставати яснішим, логічнішим, чіткішим (про думки).

СВІТЛО[1], -а, *с.* 1. Промениста енергія, що випромінюється яким-небудь тілом, сприймається зором і робить видимим навколишнє. ** **Монохромати́чне світло** – електромагнітне випромінювання однієї певної частоти. **Кидати світло** *на що* – розкривати, робити ясним, зрозумілим щось. **Поставати в світлі** *якому* – сприйматися з певного погляду, певним чином. **У світлі** *чого* – з позиції чогось виходячи з певного погляду на кого-, що-небудь. 2. *перев. з означ.* Освітлення, характерне для певного часу доби. // *розм.* Світанок, схід сонця. 3. Джерело освітлення і пристрій для освітлення в приміщенні та на вулиці. // Освітлення, яке дають освітлювальні прилади. // *перев. мн., заст.* Вогник. 4. Місце, звідки йде освітлення; освітлене місце, освітлений простір. 5. *розм.* Речовина для освітлення. 6. *жив.* Світле місце, світла пляма на картині, що відтворює найінтенсивніше освітлення певної ділянки зображуваного простору. *Контрасти світла й тіней.* // *фот.* Поверхня, звернена до джерела світла, а також зображення самих джерел світла. 7. *перен.* Блиск очей, що з'являється під впливом радісного, світлого почуття; радісний, світлий, ясний вираз обличчя. // Приємне, радісне почуття. 8. *чого і без додатка, перен.* Те, що робить ясним, зрозумілим навколишній світ; те, що робить радісним, щасливим життя. // Уживається як символ істини, розуму, освіти або радості, щастя.

СВІТЛО[2]. 1. Присл. до **світлий** 1 – 3, 5, 6. 2. *у знач. присудк. сл.* Про наявність світла де-небудь.

СВІТЛОАДАПТО́ВАНИЙ, -а, -е. Адаптований, пристосований до світла.

СВІТЛОАДАПТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **світлоадапто́ваний**.

СВІТЛОБОЯЗКИ́Й, -а́, -е́. Якому властива світлобоязнь.

СВІТЛОБО́ЯЗНЬ, -і, *ж.* Підвищена хвороблива чутливість ока до світла.

СВІТЛОБРО́ВИЙ, -а, -е. Зі світлими бровами (про людину).

СВІТЛОВБИРА́ННЯ, -я, *с.* Вбирання, абсорбція світла речовиною, середовищем.

СВІТЛОВБИРА́Ч, -а́, *ч.* Речовина, середовище, які вбирають, абсорбують світло.

СВІТЛОВБИРНИ́Й, -а́, -е́. Який вбирає, абсорбує світло.

СВІТЛОВИДА́ТНИЙ, -а, -е. Який видає, висилає, випромінює світло.

СВІТЛОВИДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **світловида́тний**.

СВІТЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **світло**[1] 1. // Який здійснюється, виконується і т. ін. за допомогою світла. ** **Світлова́ росли́на**, *бот.* – рослина, що росте на відкритому, незатіненому місці. **Світлова́ ста́дія**, *біол.* – період розвитку рослини, під час якого основну роль відіграє освітлення. **Світлови́й рік** – віддаль, яку проходить світло за тропічний рік; дорівнює 63240 астрономічним одиницям. **Світлові́ одини́ці** – одиниці світлових величин, тобто сили світла, світлового потоку, яскравості тощо.

СВІТЛОВИПРОМІ́НЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **світловипромі́нювання**.

СВІТЛОВИПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Випромінювання світла.

СВІТЛОВИПРОМІ́НЮВАЧ, -а, *ч.* Те, що випромінює світло (зоря, дуже нагріте тіло тощо).

СВІТЛОВІ́Д, -во́да, *ч.* Променевий хвилевід для передачі електромагнітного випромінювання видимого діапазону довжин хвиль.

СВІТЛОВКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Різновид рефлексотерапії – вплив на рефлекторні точки променем лазера.

СВІТЛОВОЛО́СИЙ, -а, -е. Який має світле волосся.

СВІТЛОГАЗЕ́ТА, -и, *ж.* Електронне вуличне світлове табло, на якому висвічується яка-небудь текстова інформація; інформація, що подається таким чином.

СВІТЛОГРА́МА, -и, *ж.* Повідомлення, передане за допомогою світлових сигналів; світлові сигнали, за допомогою яких передаються повідомлення на відстань.

СВІТЛОДАЛЕКОМІ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **світлодальномі́р**.

СВІТЛОДАЛЕМІ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **світлодальномі́р**.

СВІТЛОДАЛЬНОМІ́Р, -а, *ч.* Електричний прилад для вимірювання відстаней під час геодезичних робіт.

СВІТЛОДІО́ДИ, -ів, *мн.* Прилади, що перетворюють електричну енергію на енергію оптичного випромінювання.

СВІТЛОДІО́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до світлодіодів.

СВІТЛОЗАЛО́МЛЕННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Заломлення світла.

СВІТЛОЗАЛО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *фіз.* Те саме, що **світлозало́млення**.

СВІТЛОЗБИРНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до фокусування світлових хвиль.

СВІТЛОЗВУКОПАНОРА́МА, -и, *ж.* Майстерне підсвічування з музичним супроводом архітектурних споруд, комплексів.

СВІТЛОКОПІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який служить для виготовлення світлокопій. *Світлокопіювальна машина.* ** **Світлокопіюва́льний папі́р** – папір, вкритий шаром світлочутливої емульсії.

СВІТЛОКОПІЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається виготовленням свтлокопій.

СВІТЛОКОПІЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **світлокопіюва́льник**.

СВІТЛОКОПІЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Виготовлення світлокопій.

СВІТЛОКО́ПІЯ, -і, *ж.*, *спец.* Виготовлена на світлочутливому папері копія з креслень, планів тощо.

СВІ́ТЛО-КОРИЧНЕВИЙ, -а, -е. Коричневий зі світлим відтінком.

СВІТЛОКО́СИЙ, -а, -е. Із світлим волоссям, із світлими косами.

СВІТЛОКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.*: ** **Світлокульту́ра росли́н** – вирощування рослин при штучному освітленні.

СВІТЛОЛИ́ЦИЙ, -цього, *ч.* Той, у кого світла шкіра обличчя.

СВІТЛОЛІ́ДЕР, -а, *ч.* Прилад, що проектує на бігову доріжку світлову точку, що переміщається із заданою швидкістю і використовується для тренування бігунів.

СВІТЛОЛІКА́РНЯ, -і, *ж.* Медичний заклад, де здійснюється світлолікування.

СВІТЛОЛІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до світлолікування, призначений для цього.

СВІТЛОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **фототерапія**.

СВІТЛОЛЮ́Б, -а, *ч.* Світлолюбна рослина.

СВІТЛОЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *бот.* Який добре росте на відкритому, незатіненому місці.

СВІТЛОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.*, *бот.* Властивість за знач. **світлолюбний**. *Світлолюбність рослини.*

СВІТЛОМАСКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для світломаскування. *Світломаскувальні штори.*

СВІТЛОМАСКУВА́ННЯ, -я, *с* Маскування освітлених об'єктів в умовах можливого нападу ворога.

СВІТЛОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *військ.* Стос. до світлометрії. *Світлометрична служба.*

СВІТЛОМЕ́ТРІЯ, -і, *ж.*, *військ.* Визначення місця розташування батарей ворога за спалахом пострілу.

СВІТЛОМУ́ЗИКА, -и, *ж.* Синтез музики та візуальних мистецтв (у тому числі архітектури); кольоромузика.

СВІТЛОМУЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до світломузики.

СВІТЛОНЕПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який не пропускає світла. *Світлонепроникний папір.*

СВІТЛОНЕПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **світлонепроникний**.

СВІТЛОНО́СНИЙ, -а, -е. Який несе або випромінює світло.

СВІТЛОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **світлоно́сний**.

СВІ́ТЛОНЬКА, -и, *ж.* Зменш. пестл. до **світли́ця**.

СВІ́ТЛОНЬКО, -а, *с.* Пестл. до **світло**[1] 1.

СВІТЛОО́КИЙ, -а, -е. Із світлими очима.

СВІТЛО́ПИС, -у, *ч.*, *спец.* Одержання зображень за допомогою оптичного апарата на основі дії світла на світлочутливі речовини.

СВІТЛОПИ́СНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до світлопису, виготовлений світлописом.

СВІТЛОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Приймач світлової енергії.

СВІТЛОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.*, *спец.* Канал (нитка або пучок волокон) для передачі світла на відстань.

СВІТЛОПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Який передає світло на

відстань, признач. для цього.
СВІТЛОПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **світлопровідний**.
СВІТЛОПРОЗО́РИЙ, -а, -е. Який добре пропускає світло, не затримує його.
СВІТЛОПРОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **світлопрозо́рий**.
СВІТЛОПРОНИКНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який пропускає світло. *Світлопроникний папір.*
СВІТЛОПРОНИ́КНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **світлопроникний**.
СВІТЛОРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Регулювання яскравості електричного світла.
СВІТЛОРЕГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Пристрій, за допомогою якого змінюється, регулюється сила світла ламп розжарювання.
СВІТЛОСИГНА́Л, -у, *ч.* Світловий сигнал.
СВІТЛОСИГНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Подавання світлових сигналів.
СВІТЛОСИГНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який подав світлосигнали, який здійснюється за допомогою світлосигналів.
СВІТЛОСИ́ЛА, -и, *ж.*, *фіз.* Характеристика об'єктива оптичного приладу, яка визначає яскравість зображення.
СВІТЛОСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. *фіз.* Який має велику світлосилу.
СВІТЛОСПОЛУ́КА, -и, *ж.*, *спец.* Сполука, речовина, яка має властивість світитися в темряві.
СВІТЛОСТАБІЛІЗА́ТОРИ, -ів, *мн.* Вид стабілізаторів полімерів.
СВІТЛОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Який не міняється під дією світла. *Світлостійкі фарби.*
СВІТЛОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **світлостійки́й**.
СВІТЛОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець із світлотехніки.
СВІТЛОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Наука про одержання і використання променистої енергії.
СВІТЛОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **світлоте́хніка**. *Світлотехнічна лабораторія.*
СВІТЛОТІ́НЬ, -і, *ж.* Розподіл світлих і тіньових штрихів як засіб передачі в живопису об'ємності зображуваного. // Наявність, чергування освітлених і тіньових місць у чомусь або де-небудь.
СВІТЛОТІНЬОВИ́Й, -а́, -е́. Виконаний із застосуванням світлотіні. *Світлотіньовий малюнок.*
СВІТЛОФІЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь фізіології рослин, що вивчає дію природного і штучного світла на фізіологічні процеси (ріст, фотосинтез рослин і т. ін.).
СВІТЛОФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* Оптичний пристрій, за допомогою якого змінюють величину і спектральний склад світлового потоку.
СВІТЛОФІЛЬТРОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до світлофільтра. *Світлофільтрові окуляри.*
СВІТЛО-ФІОЛЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Фіолетовий зі світлим відтінком.
СВІТЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **світлобоя́знь**.
СВІТЛОФО́Р, -а, *ч.* Сигнальний електричний ліхтар із різнокольоровим склом для регулювання руху на вулицях і шляхах. // Світловий сигнальний пристрій на річних машинах, приладах і т. ін. *Світлофор доменної печі.*
СВІТЛОФО́РНИЙ, -а, -е. Здійснюваний за допомогою світлофора. *Світлофорна сигналізація.*
СВІТЛОФО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **світлофо́рний**.
СВІТЛОХВО́ЙНИЙ, -а, -е, *бот.* У якого світла хвоя.
СВІ́ТЛО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Червоний зі світлим відтінком.
СВІТЛОЧО́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має світле, ясне чоло.
СВІТЛОЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Сприйнятливий, чутливий до світла. *Світлочутливий папір.*
СВІТЛОЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **світлочутли́вий**. *Світлочутливість фотографічної плівки.*
СВІТЛОШКІ́РИЙ, -а, -е. У якого світла шкіра.
СВІТЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Зі світлим відтінком, трохи світлий.
СВІТЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **світлюва́ти**.
СВІТЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *зах.* Фотографувати, фільмувати.
СВІТЛЯ́К, -а́, *ч.*, *ент.* Невеликий жук, який світиться в темряві. // *перев. мн.*, *перен.*, *рідко.* Блиск очей, вогник.
СВІТЛЯКО́ВІ, -их, *мн.* Родина жуків, які мають здатність світитися.
СВІТЛЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до світло[1] 1. 2. Який світиться. // Який виблискує. 3. *рідко.* Те саме, що **сві́тлий** 2, 5. 4. *заст.* Освітлений.
СВІТЛЯЧО́К, -чка́, *ч.*, *ент.* Пестл. до **світля́к**.
СВІТНИ́Й, -а́, -е́. Який світиться. ** **Світні́ організми** – тварини, рослини і мікроорганізми, здатні випромінювати світло.
СВІТНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Світильник, ліхтар. 2. Підсвічник, канделябр. 2. Панікадило, церковна жирандоля.
СВІТНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **світни́к**.
СВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *астр.* Величина, яка показує, у скільки разів кількість світла, що його випромінює зірка, більша або менша від кількості світла, що його випромінює сонце.
СВІТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *діал.* Блиснути.
СВІТОБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Сприйняття, розуміння навколишнього світу.
СВІТОБУДО́ВА, -и, *ж.*, *книжн.* Те саме, що **все́світ** 1.
СВІТОВИ́Й[1], -а́, -е́. 1. *розм.* Прикм. до **світ**[1] 1. 2. Стос. до світу (*див.* **світ**[1] 2). // Який буває на світанку. ** **Від світово́ї зорі́ до вечі́рньої** – з раннього ранку до пізнього вечора. **До зорі́ світово́ї** – до сходу сонця.
СВІТОВИ́Й[2], -а́, -е́. 1. Стос. до світу (*див.* **світ**[2] 1). 2. Який стосується земної кулі; який охоплює всю земну кулю, все людство; всесвітній. // Належний світові. // Відомий усьому світові; славнозвісний, славетний. // Визнаний у всьому світі. ** **Світови́й океа́н** – безперервна водна оболонка земної кулі; основна частина гідросфери. **Світови́й ри́нок** – сукупність національних ринків, пов'язаних торговельно-економічними відносинами. 3. *рідко.* Власт. звичайному, буденному життю. // Власт. життю в усіх його проявах. // Який відповідає усталеним вимогам певного суспільства, колективу. // Власт. усім; людський. // Якого всі добре знають; загальновідомий. ** **Світова́ річ**: а) звичайна річ, нічого дивного; б) уживається як вставне словосполучення: в і д о м о, з в и ч а й н о.
СВІТОВИ́Т *див.* **СВЯТОВИ́Т**.
СВІТОВІДНО́ШЕННЯ, -я, *с.*, *філос.* Спосіб самовизначення, саморозвитку та самосвідомості людини.
СВІТОВІДЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Сприймання людиною навколишнього світу, дійсності, яке виявляється в почуттях, учинках, настроях.
СВІТОВІДЧУТТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що **світовідчува́ння**.
СВІТО́ГЛЯД, -у, *ч.* Система поглядів на життя, природу і суспільство.
СВІТО́ГЛЯДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **світо́гляд**.
СВІТО́ГЛЯДНО. Присл. до **світо́глядний**.
СВІТОЗО́РИЙ, -а, -е, *поет.* Осяяний яскравим світлом; який випромінює яскраве світло. // *перен.* Пройнятий радістю, щастям; який виявляє радість.
СВІТОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **світозо́рий**.
СВІТО́К, світку́ *і розм.* світка́, *ч.* Пестл. до **світ**[1]. ** **Світку [мій]**: а) пестливе звертання до кого-небудь; б) уживається для вираження подиву.
СВІТО́К, світку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **світ**[2].
СВІ́ТОМ, *присл.* На світанку.
СВІТОНО́СНИЙ, -а, -е. Який несе, випромінює, породжує світло; люмінофорний, фосфорний.
СВІТОНУ́ТИ, -не́, *док.*, *однокр.*, *діал.* Підсил. до **світи́ти**.
СВІ́ТОНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **світ**[2].
СВІТО́ПИС, -у, *ч.* Те саме, що **світло́пис**.
СВІТОПІЗНАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який пізнає світ, признач. для цього.
СВІТОПІЗНА́ННЯ, -я, *с.* Пізнання довколишнього світу, світобудови, Всесвіту.
СВІТОПРА́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Який править світом.
СВІТОРОЗУМІ́ННЯ, -я, *с.* Сукупність поглядів на світ; розуміння світу, дійсності.
СВІТОСЛА́ВНИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Осяяний славою. 2. Який зажив світової слави.
СВІТОСПА́ЛАХ, -у, *ч.* Спалах світла.
СВІТОСПОГЛЯДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який споглядає довколишній світ.
СВІТОСПОГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* Споглядання довколишнього світу.
СВІТОСПРИЙМА́ННЯ, -я, *с.* Сприймання людиною навколишнього світу, дійсності. // Сукупність думок, почуттів людини як реакція на навколишній світ.
СВІТОСПРИЙНЯТТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що **світосприйма́ння**.
СВІТОСЯ́ЙНИЙ, -а, -е, *поет.* Осяяний світлом.
СВІТО́ТА, -и, *ж.* Далека сторона.
СВІТОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Творення, виникнення світу, Всесвіту. 2. Світловисилання, випромінювання світла.
СВІТОТВОРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Творець усього сущого, Всесвіту; Господь-Бог.
СВІТОТЕ́ЧА, -і, *ж.* Потік світла, світлових променів.
СВІ́ТОЧ, -а, *ч.* 1. *заст.*, *поет.* Велика свічка. // Смолоскип. // Свічник. // Світило. 2. *перен.* Той, хто є носієм правди, волі, освіти і т. ін. 3. *перен.* Те, що є джерелом істини, правди, волі, освіти тощо.
СВІТО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **світ**[2].
СВІТОЧУТТЯ́, -я́, *с.* Те саме, що **світовідчува́ння**, **світовідчуття́**.
СВІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Не церковний, не духовний. // *у знач. ім.* **світський**, -кого, *ч.* Той, хто не має духовного сану. 2. Прикм. до **світ**[2]. // Який відповідає вимогам світу.
СВІ́ТСЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **світський** 2.
СВІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *арх.* Ходити світами, подорожувати.
СВІТУ́Н, -а́, *ч.*, *ент.*, *діал.* Світляк.
СВІТЧ, -у, *ч*, *фін.* 1. Реалізація залишку на двосторонньому рахунку за курсом, нижчим за офіційний. 2. Ліквідація боргових зобов'язань за одними цінними паперами для укладання угод за іншими. // Сукупність операцій з валютою та цінними паперами, пов'язаних зі зміною зобов'язань учасників цих операцій. 3. Операція з використання заблокованого рахунку. ** **Анома́льний світч** – перенесення інвестицій з одних цінних паперів в інші для отримання прибутку від аномальної зміни кон'юнктури ринку. 4. Перенесення терміну поставки з укладенням нового договору.
СВІТЯ́ЧИ. Дієприсл. до **світи́ти**.
СВІФТ, -а, *ч.* Система електронної передачі інформації з міжнародних розрахунків.
СВІЧА́, -і, *ж.* Те саме, що **свічка** 1 – 3, 5.
СВІЧА́ДЛО, -а, *с.*, *зах.* Дзеркало.
СВІЧА́ДО, -а, *с.*, *поет.* 1. Дзеркало. 2. Підвісний свічник для багатьох свічок.
СВІЧА́Р, -а́, *ч.* Те саме, що **свічка́р**.
СВІЧА́РНИК, -а, *ч.* Те саме, що **свічка́р**.
СВІЧА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **свіча́рник**.
СВІЧА́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Те саме, що **свічка́рня**.
СВІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **світі́ння**.
СВІ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **свічка**.
СВІ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **свічка** 1 – 3, 5.
СВІ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Паличка воску, лою, стеарину з ґнотом усередині, яку використовують для освітлення. // *перев. мн.*, *розм.* Суцвіття деяких рослин, що нагадують свічку. // *у знач. присл.* **сві́чкою**. *Поставити свічку.* 2. *спец.* Пристрій, за допомогою якого запалюють пальну суміш в двигунах внутрішнього згоряння. ** **Сві́чка розжа́рення** – пристрій в камері згоряння дизельного двигуна, що підігріває пальну суміш для спрощення запуску двигуна у холодну погоду. 3. *мед.* Лікувальний препарат у вигляді маленької палички з одним конусоподібним кінцем, що його використовують при лікуванні геморою, запору і т. ін. 4. *фіз.*, *заст.* Одиниця виміру сили світла. 5. *перен.* Прямий, вертикальний зліт угору (м'яча, літака і т. ін.). 6. *діал.* Очанка.
СВІЧКА́Р, -я́, *ч.* Той, хто виготовляє свічки або торгує ними.
СВІЧКА́РКА, -и. Жін. до **свічка́р**.
СВІЧКА́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Свічковий завод.
СВІЧКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **свічка**. // Признач. для виробництва свічок. // Признач. для свічок. *Свічковий ставець.*
СВІЧКОГА́С, -а, *ч.* Людина (перев. при церкві), що гасить свічки, знімає нагар із свічок.
СВІЧНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **свічкови́й**.
СВІЧНИ́К, -а́, *ч.* Підставка для свічки або свічок; канделябр.
СВІ́ЯЗЬ, -і, *ж.* Те саме, що **свищ**[2].
СВОБІ́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Вільний.
СВОБІ́ДНО, *присл.*, *заст.* 1. Присл. до **свобі́дний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Без почуття гніту, тривог (про душевний етап). 3. *у знач. присудк. сл.* Просторо, не тісно. 4. *у знач. присудк. сл.* Дозволено, не заборонено.
СВОБО́ДА, -и, *ж.* 1. Відсутність політичного й економічного гноблення, утиску та обмежень; воля. // Державний суверенітет. ** **Демократи́чні свобо́ди** сукупність усіх політичних прав громадян (свобода слова, друку, зборів, мітингів, виборчі та ін. права громадян). 2. Перебування не під арештом, не ув'язненим, не в неволі і т. ін. 3. Життя, існування і т. ін. без залежності від кого-небудь, можливість поводитися на свій розсуд. 4. Можливість діяти без перешкод і заборон у якій-небудь галузі. *Свобода слова.* 5. Філософська категорія – можливість вияву суб'єктом своєї волі в умовах усвідомлення законів розвитку природи і суспільства. 6. Легкість, відсутність утруднень у чому-небудь. 7. *заст.*, *рідко.* Простота, невимушеність у поводженні. 8. *розм.*, *рідко.* Вільний від праці час.
СВОБОДОЛЮ́Б, -а, *ч.* Волелюбна людина.
СВОБОДОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Те саме, що **свободолю́б**.
СВОБОДОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить свободу, незалежність, який прагне до свободи, незалежності; волелюбний.
СВОБОДОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **свободолю́бний**.
СВОБОДОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Любов, прагнення до свободи, незалежності.
СВОБО́ДОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **свобо́да** 1 – 3.
СВОЄЗЕ́МЕЦЬ, -мця, *ч.*, *діал.* Землевласник.
СВОЄКОРИ́СЛИВИЙ, -а, -е. Який прагне власної вигоди, наживи, дбає про користь лише для себе. // Власт. такій людині; побудований на турботі лише про свою користь.
СВОЄКОРИ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **своєкори́сливий**.
СВОЄКОРИ́СЛИВО. Присл. до **своєкори́сливий**.
СВОЄКОРИ́СНИЙ, -а, -е, *заст.* Своєкорисливий.
СВОЄКОРИ́СНІСТЬ, -ності, *ж.*, *наст.* Властивість за знач. **своєкори́сний**.
СВОЄКОРИ́СНО, *заст.* Присл. до **своєкори́сний**.
СВОЄКО́ШТНИЙ, -а, -е, *заст.* Який вчився у навчальному закладі власним, а не казенним коштом.
СВОЄКО́ШТНИК, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Той, хто вчився у навчальному закладі власним, а не казенним коштом.
СВОЄРІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який має характерні особливості, не схожий на інших; незвичайний, оригінальний. // *у знач. ім.* **своєрі́дне**, -ного, *с.* Те, що не схоже на інше, має характерні особливості. 2. Який своїми особливостями, якостями нагадує що-небудь; свого роду (що).
СВОЄРІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **своєрі́дний** 1.
СВОЄРІ́ДНО. Присл. до **своєрі́дний** 1.
СВОЄУ́МЕЦЬ, -мця, *ч.*, *розм.* Той, хто діє за власним розсудом, ні на кого не зважаючи.
СВОЄУ́МКА, -и, *розм.* Жін. до **своєу́мець**.
СВОЄУ́МНИЙ, -а, -е, *розм.* Який діє за власним розсудом, ні на кого не зважаючи. // Який ґрунтується на таких діях.
СВОЄУ́МСТВО, -а, *с.*, *розм.* Властивість за знач. **своєу́мний**.
СВОЄЧА́СНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється тоді, коли потрібно, у свій час. // Який відповідає потребам, вимогам даного моменту; доречний, актуальний.
СВОЄЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **своєча́сний**.
СВОЄЧА́СНО. Присл. до **своєча́сний**.
СВОЄ́ЩИНА, -и, *ж.*, *діал.* Власне господарство чи майно.
СВОЇ́ТИ, свою́, свої́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Привласнювати.
СВОЇ́ТИСЯ, -ю́ся, -ї́шся, *недок.*, *зах.* Родичатися.
СВО́ЛОК, -а, *ч.* Балка, яка підтримує стелю в будівлях. // Така балка, де є місце схову різних предме-

тів. // Поперечна балка в деяких спорудах.
СВОЛО́ТА, -и, *ж.*, *вульг.* 1. *збірн.* Підлі люди; мерзотники. 2. Підла людина; мерзотник. // Уживається як лайка.
СВОЛОЦЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *вульг.* Те саме, що **своло́та** 2.
СВОЛОЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **сво́лок**.
СВОП, -а, *ч.*, *бірж.* 1. Тимчасова купівля з гарантією подальшого продажу. 2. Продаж одного цінного паперу і купівля іншого з більш тривалим терміном погашення. 3. Операція з обміну національної валюти на іноземну із зобов'язанням зворотного обміну через певний строк. 4. Продаж наявної валюти (спот) з одночасною купівлею на термін (форвард) або навпаки. 5. Різниця у процентних ставках по двом валютам на той самий термін. ** **валю́тно-проце́нтний своп** – обмін зобов'язань із плаваючою процентною ставкою в одній валюті на зобов'язання з фіксованою процентною ставкою в іншій валюті.
СВО́ПІНГ, -у, *ч.* 1. Різновид операцій з цінними паперами, коли одночасно купують і продають однакові цінні папери з метою зменшення податків. 2. *спец.* Підкачування, сторінковий обмін між оперативною та зовнішньою пам'яттю.
СВОП-КУ́РС, -у, *ч.* Ціни одночасної купівлі та продажу банками іноземної валюти за умови розрахунків за них у різні дати.
СВОП-ОПЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **своп.** ** **валю́тна своп-опера́ція** – купівля іноземної валюти з негайною оплатою в національній валюті за умови наступного зворотного викупу.
СВОПЦІО́Н, -у, *ч.*, *бірж.* Комбінація свопа і опціону у формі опціону на здійснення операції своп на певних умовах.
СВО́РІНЬ, -рня, *ч.*, *діал.* Шворінь.
СВОРНЕ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **сво́рінь**.
СВОЯ́К, -а́, *ч.* 1. Брат дружини. // Чоловік жінчиної сестри. 2. *діал.* Родич. 3. *розм.* Своя, близька людина.
СВОЯ́КИНЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **своя́чка** 1.
СВОЯКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **своя́к**; належний своякові.
СВОЯ́ЦТВО, -а, *с.* 1. *збірн.* Родичі не по крові, а по шлюбу. 2. Спорідненість, що виникає внаслідок шлюбу: стосунки між чоловіком і кровними родичами дружини, між дружиною і кровними родичами чоловіка, а також між родичами подружжя.
СВОЯ́ЧЕНИЦЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **своя́чка** 1.
СВОЯ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.*, *розм.* Ріднитися через одруження.
СВОЯ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Сестра дружини. 2. *діал.* Родичка.
СВОЯЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **своя́к**.
СВЯТ *див.* **святи́й**.
СВЯТВЕ́ЧІР, -чора, *ч.*, *церк.* Вечір перед Різдвом.
СВЯТВЕЧІ́РНІЙ, -я, -є, *церк.*, *рідко.* Прикм. до **святве́чір**.
СВЯТВЕЧОРО́ВИЙ, -а, -е, *церк.* Те саме, що **святовечі́рній**.
СВЯ́ТЕННИК, -а, *ч.* 1. Богомільна людина, яка суворо дотримується церковних обрядів. 2. Удавано побожна, лицемірно-праведна людина.
СВЯ́ТЕННИЦТВО, -а, *с.* Поведінка, дії святенника.
СВЯ́ТЕННИЦЬКИЙ, -а, -е. Власт. святеннику.
СВЯ́ТЕННИЦЯ, -і. Жін. до **святе́нник**.
СВЯ́ТЕННІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **святе́нництво**.
СВЯ́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **святи́й**.
СВЯ́ТЕНЬКО, -а, *с.* Пестл. до **свя́то**[1] 1, 3.
СВЯ́ТЕЦЬ, -тця́, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **святи́й** 2. 2. Те саме, що **святе́нник**. 3. *заст.* Жрець.
СВЯ́ТЕЧКО, -а, *с.* Пестл. до **свя́то**[1] 1, 3 – 5.
СВЯ́ТЕШНІЙ, -я, -е, *діал.* Святковий (у 2 знач.). // *у знач. ім.* **святе́шне**, -ного, *с.* Святкове вбрання.
СВЯ́ТЕШНО, *діал.* Присл. до **святе́шний**.
СВЯТИ́Й, *поет.* СВЯТ, -а́, -е́. 1. Пов'язаний з релігією, Богом, наділений божественною силою. // Перейнятий божественною силою. // Уживається як постійний епітет до слів, пов'язаних із місцями або предметами релігійного поклоніння. // Освячений. // (*тільки* **свят** – *повторюване*) *у знач. виг.* Уживається при вираженні переляку, подиву, обурення. *Святе Письмо. Святий Дух.* ** **святі́ місця́** – місця, які користуються особливою пошаною віруючих і куди ходять на прощу. **святи́й Бо́же!**, *у знач. виг.*, *заст.* – уживається для вираження переляку, здивування, захоплення, радості і т. ін. 2. Який, за християнською релігією, провів життя у служінні Богові та якого після смерті церква визнала небесним заступником віруючих. // Праведний, непорочний, угодний Богові. // *у знач. ім.* **святі́**, -ти́х, *мн.* (*одн.* **святи́й**, -то́го, *ч.*; **свята́**, -то́ї, *ж.*). Люди, які все життя присвятили служінню Богові й після смерті визнані церквою небесними заступниками віруючих. // *у знач. ім.* **святі́**, -ти́х, *мн.* Те саме, що **іко́ни** (*див.* **іко́на**). *Житія святих.* 3. Стос. до Великодня. // Уживається як постійний епітет до свят, визначених християнською релігією. *Свята вечеря. Святий вечір.* 4. *перен.* Морально чистий, благородний, бездоганний у житті, поведінці тощо. // Не винний у чому-небудь, перед кимсь; безгрішний. // *у знач. ім.* **святи́й**, -то́го, *ч.*; **свята́**, -то́ї, *ж.* Людина, яка не винна ні в чому, ні перед ким. // Чистий, благородний. // Який виражає чистоту, благородство (про очі, обличчя і т. ін.). // Освячений високою метою. // Особливо почесний. *Святий обов'язок. Свята правда.* ** **свята́ спра́ва**: а) добра, потрібна, корисна справа; б) добре, прекрасно. **свята́ наї́вність** – простодушна, нехитра, наївна людина. 5. Якого глибоко шанують; дорогий, заповітний. // *у знач. ім.* **святе́**, -то́го, *с.* Те, що глибоко шанують. // Непорушний, непохитний. // Якого мають дотримуватися всі, обов'язковий для всіх. // Звичний, природний, особливо бажаний. ** **Свята́я святи́х**: а) щось таємне, неприступне для непосвячених; б) щось недоторканне.
СВЯТИ́ЛИЩЕ, -а, *с.* 1. *заст.* Храм. 2. *перен.* Місце, яке викликає почуття глибокої пошани, побожності.
СВЯТИ́НЯ, -і, *ж.* 1. *заст.* Храм. 2. Місце, предмет релігійного поклоніння. 3. *перен.*, *уроч.* Що-небудь особливо дороге, глибоко шановане; те, що зберігають з любов'ю й пошаною.
СВЯТИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *церк.* 1. Урочиста назва вищої особи духовної ієрархії – архієрея. 2. Той, хто провів своє життя в служінні Богу й після смерті визнаний небесним заступником віруючих.
СВЯТИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **святи́тель**.
СВЯТИ́ТИ, свячу́, свя́тиш, *недок.*, *перех.*, *церк.* 1. Здійснювати церковний обряд, що символізує очищення чого-небудь від гріховності, надання чомусь святості; освячувати. 2. Висвячувати кого-небудь у духовний сан.
СВЯТИ́ТИСЯ, свя́титься, *недок.* 1. *заст.* Шануватися як святиня. 2. *церк.* Висвячуватися в духовний сан.
СВЯ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* 1. Властивість за знач. **святи́й** 1, 2, 4, 5. // Риси, властиві святому (у 2 знач.). 2. *рідко.* Те саме, що **святи́ня** 2.
СВЯТКИ́, -то́к, *мн.* 1. Святкова пора від Різдва до Водохрещів (у православних). 2. Святкові дні (перев. Великодні). *Зелені святки.* 3. *у знач. присл.* **святка́ми**. У святкові дні.
СВЯТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **свя́то**[1] 1, 3 – 5. // Який буває, якого влаштовують під час свят. 2. Ошатний, не буденний.
СВЯТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **святко́вий**.
СВЯТКО́ВО. Присл. до **святко́вий**. // *у знач. присудк. сл.*
СВЯТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **святкува́ти**.
СВЯТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Відзначати свято (*див.* **свя́то**[1] 1, 3, 4). // Влаштовувати свято на честь або в пам'ять кого-, чого-небудь. // Відзначати певним чином яку-небудь подію (перев. радісну, приємну). // *перен.* Радіти, смакуючи свій успіх у чому-небудь. *Святкувати перемогу.* 2. *неперех.*, *розм.*, *заст.* Не працювати, нічого не робити. 3. *неперех.*, *перен.* Відчувати задоволення, радість, приємність і т. ін. з приводу чого-небудь події.
СВЯТКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Відзначатися певним чином, як свято.
СВЯТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **святко́вий**. // *у знач. ім.* **святне́**, -но́го, *с.* Святкове вбрання.
СВЯ́ТО[1], -а, *с.* 1. День або дні, коли урочисто відзначають видатні події, знаменні дати. // Відзначуваний звичаєм або церквою день на честь якої-небудь події чи святого. // *мн.* Кілька неробочих днів підряд з нагоди таких торжеств; прот. б у д н і. // *розм.*, *заст.* Неділя. *Зелені свята.* 2. *у знач. присл.* **свята́ми**. У святкові дні. 3. Торжество, влаштоване з якої-небудь нагоди. 4. Важлива, радісна, приємна подія, а також день, коли вона сталася. // *чого*, *перен.* Бурхливий вияв, буяння чого-небудь. *Свято барв.* 5. *перен.* Почуття приємності, радості, піднесення.
СВЯ́ТО[2]. Присл. до **святи́й** 2, 5.
СВЯТОБЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який вірить у Бога і старанно виконує всі релігійні обряди; побожний. // Який виражає побожність. 2. Сповнений найщирішої поваги, шани.
СВЯТОБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **святобли́вий**.
СВЯТОБЛИ́ВО. Присл. до **святобли́вий**.
СВЯТОВИ́Т, СВІТОВИ́Т, -а, *ч.* Язичницький бог Сонця у слов'ян, пізніше – бог родючості й війни.
СВЯТОКРА́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **святота́тець**.
СВЯТОКРА́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **святокра́дство**.
СВЯТОКРА́ДСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **святота́тство**.
СВЯ́ТОНЬКО, -а, *с.* Пестл. до **свя́то**[1] 1, 3.
СВЯТОРУ́СЬКИЙ, -а, -е, *фольк.* Те саме, що **ру́ський** 2.
СВЯТОТА́ТЕЦЬ, -тця, *ч.* Той, хто вчиняє святотатство.
СВЯТОТА́ТСТВО, -а, *с.* Образа, зневага церковної святині; блюзнірство. // *перен.* Образа чого-небудь дорогого, заповітного, глибоко шанованого.
СВЯТОТА́ТСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **святота́тствувати**.
СВЯТОТА́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Вчиняти святотатство.
СВЯТОТА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **святота́тство** і **святота́тець**.
СВЯТО́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **святко́вий**.
СВЯТО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **свято́чний**.
СВЯТО́ЧНО, *рідко.* Присл. до **свято́чний**. // *у знач. присудк. сл.*
СВЯТО́ША, -і, *ч. і ж.* Те саме, що **святе́нник** і **святе́нниця**.
СВЯ́ТОЩІ, -ів, *мн.* (*рідко одн.* **свя́тощ**, -і, *ж.*). Те саме, що **святи́ня** 1, 2.
СВЯ́ТЦІ, -ів, *мн.* Церковна книга, в якій подано списки святих і церковних свят у календарному порядку.
СВЯТЬО́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Русалка.
СВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *церк.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **святи́ти**.
СВЯЧЕ́НИЙ, -а, -е. Над яким було здійснено обряд освячення. // *у знач. ім.* **свяче́не**, -ного, *с.* Те, над чим було здійснено обряд освячення.
СВЯЧЕНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Свячене (*див.* **свяче́не**).
СВЯЧЕ́ННЯ, -я, *с.*, *церк.* Дія за знач. **святи́ти**.
СВЯЩЕ́НИК, -а, *ч.*, *церк.* Служитель культу православної церкви, за саном середній між дияконом і єпископом, а також особа, що має цей сан; служитель культу, який відправляє церковну службу; ієрей.
СВЯЩЕ́НИКІВ, -кова, -кове, *церк.* Прикм. до **свяще́ник**; належний священикові.
СВЯЩЕ́НИЦЬКИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **свяще́ник**.
СВЯЩЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з релігією, церквою. // Який має божественну силу. // Який є предметом релігійного поклоніння. ** **Свяще́нна істо́рія** – текст Біблії; предмет викладання, в основу якого покладено вивчення тексту Біблії. **Свяще́нна кни́га** – книжка релігійного змісту. 2. Які ведуть, здійснюють в інтересах релігії. *Священні війни.* 3. Який глибоко шанують; дорогий, заповітний. // *у знач. ім.* **свяще́нне**, -ного, *с.* Те, що глибоко шанують. // Якого мають дотримуватися всі, обов'язковий для всіх. 4. На який не можна посягати. 5. Високий, благородний. // Особливо почесний.
СВЯЩЕННОДІ́ЙСТВО, -а, *с.* 1. *рел.* Церковний обряд; відправа, служба. 2. *перен.* Виконання якої-небудь справи з особливою урочистістю і поважністю, як обряду.
СВЯЩЕННОДІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. *рел.* Здійснювати церковний обряд; відправляти, служити. 2. *перен.* Виконувати яку-небудь справу особливо урочисто й поважно, як обряд.
СВЯЩЕ́ННО-ОБРЯДО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до релігійного обряду.
СВЯЩЕННОСЛУЖИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Служитель релігійного культу (диякон, священик, єпископ) у православній церкві. // Взагалі особа, що здійснює богослужіння.
СВЯЩЕ́НСТВО, -а, *с.* 1. Сан священика; служба священика. 2. *збірн.* Священики, священнослужителі. 3. Таїнство, за допомогою якого здійснюється зведення у сан священнослужителя.
СГРАФІ́ТО, *невідм.*, *с.* 1. Спосіб двоколірної декоративної обробки керамічних виробів вишкоблюванням у певних місцях кольорового лицювального шару, яким спочатку була вкрита поверхня виробу. // Спосіб декоративного оздоблення стін продряпуванням шарів штукатурки. 2. Художній твір, виконаний таким способом.
СЕ[1], *част.*, *заст.* Це (*див.* **це**[1]).
СЕ[2] *див.* **сей**.
СЕА́НС, -у, *ч.* 1. Виконання, здійснення чого-небудь (роботи, лікування та ін.) у певний проміжок часу без перерви, а також проміжок часу безперервного виконання чогось. 2. Демонстрування, показ чого-небудь (кінокартини, шахової гри тощо) без перерви протягом певного проміжку часу.
СЕА́НСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сеа́нс**.
СЕБЕ́, *наз. в. нема*, *одн. і мн.*, *займ. зворотний.* Вказує на спрямованість дії на самого виконавця дії, заміняючи за змістом особові займенники. ** **від се́бе** – від свого імені. **у се́бе** – у своїй кімнаті, квартирі, у своєму будинку і т. ін. **Бра́ти на се́бе** *що*: а) зважуватися відповідати, розплачуватися за що-небудь самому; б) бути готовим виконати, очолити що-небудь самому; в) перебирати чиїсь функції, обов'язки і т. ін. **Бу́ти собо́ю (з се́бе)** *яким* – мати певні риси обличчя, зовнішності. **Не по собі́** *кому*: а) нездужається, погано кому-небудь; б) незручно, ніяково кому-небудь; в) моторошно, страшно кому-небудь. **По собі́**: а) відповідно до своїх смаків, можливостей, вимог. *Знайти роботу по собі*; б) після себе. **Сам (сама́, само́) за се́бе говори́ть** *що* – що-небудь не потребує, не вимагає пояснення, підтвердження. **Сам (сама́, само́) не при собі́**: а) у дуже поганому настрої, у стані сильного душевного розладу; б) у незвичному для себе стані, не такий, як завжди.
СЕБЕ́ЛИК, -а, *ч.*, *діал.* Верховодка (*див.* **верхово́дка**[1]).
СЕБЕ́ЛЬ, -я, *ч.*, *діал.* Верховодка (*див.* **верхово́дка**[1]).
СЕБЕЛЮ́Б, -а, *ч.* Те саме, що **себелю́бець**.
СЕБЕЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Себелюбна людина; егоїст.
СЕБЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить тільки себе, який дбає тільки про свої інтереси; егоїстичний. // Власт. такій людині. // Сповнений себелюбства.
СЕБЕЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **себелю́бний**.
СЕБЕЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Турбота тільки про себе, про свої інтереси; егоїзм.
СЕ́БІН, -а, *ч.* Одиниця поглинання енергії звукових хвиль.
СЕБОБЕЗОА́Р, -а, *ч.* Чужорідне тіло шлунка – жирове каміння із деяких видів жирів.
СЕБОЛІ́Т, -а, *ч.* Конкремент у сальній залозі.
СЕБОРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується себореї.
СЕБОРЕ́Я, -ї, *ж.* Захворювання, що характеризується збільшенням або зменшенням виділення шкірного жиру.
СЕБОЦИСТОМАТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **пілосебоцистомато́з**.
СЕБОЦИ́Т, -у, *ч.* Секреторна клітина сальної залози.
СЕ́БТО, *спол.* Цебто, тобто.
СЕВАСТО́ПОЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Севастополь.
СЕВІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Севілья.
СЕВІЛЬЯ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **сегіди́лья**.
СЕВІ́Н, -у, *ч.* Препарат для знищення шкідливих комах у посівах бавовнику, льону, в садах.
СЕВР, -у, *ч.*, *збірн.* Високохудожні вироби із фарфору, виготовлені на фарфоровому заводі в м.

Севрі (Франція).

СЕ́ВРСЬКИЙ, -а, -е. Виготовлений на фарфоровому заводі в місті Севрі (Франція). ** **Се́врський фа́рфо́р** – те саме, що **севр**.

СЕВРЮ́ГА, -и, *ж.* Цінна промислова риба родини осетрових. // М'ясо цієї риби як їжа; севрюжина.

СЕВРЮ́ГОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **севрю́жачий**.

СЕВРЮ́ЖАЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **севрю́га**. *Севрюжача ікра.* // Пригот. із севрюги. *Севрюжача юшка.*

СЕВРЮ́ЖИНА, -и, *ж.* М'ясо севрюги.

СЕВРЮ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **севрю́га**.

СЕГЕ́ЛЬБА, -и, *ж.*, *зах.* Місце, де викорчувано й випалено ліс.

СЕГЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Посівний. ** **Сегета́льні росли́ни** – бур'яни, що зростають разом із культурними рослинами.

СЕГІДІ́ЛЬЯ, -ї, *ж.* Іспанський народний танець швидкого темпу, який супроводжується співом, грою на гітарі та на кастаньєтах, а також музика до цього танцю. // Музичний твір у ритмі цього танцю.

СЕГМЕ́НТ, -а, *ч.* 1. У математиці – частина круга, обмежена дугою та хордою, а також частина кулі, відокремлена січною площиною. // Фігура, предмет або частина площі такої форми. // *тех.* Назва деяких деталей такої форми. ** **Сегме́нт ри́нку** – сукупність споживачів, однаково реагуючих на одні й ті самі товар та на їх купівлю; зона ринкового попиту на товар. 2. Відрізок прямої разом з його кінцями; сукупність усіх дійсних чисел між двома заданими (включно з останніми). 3. *зоол.* Один із поздовжньо розташованих члеників тіла, з яких складається організм деяких тварин. *Сегмент хробака.* 4. *анат.* Одна з однорідних ділянок, із яких складаються деякі органи, частини тіла. *Сегмент хребта.* 5. У програмуванні – частина програми, що може бути виконана без введення усієї програми і є резидентною в оперативній пам'яті. 6. У комп'ютерній графіці – сукупність примітивів виведення, якою можна маніпулювати як єдиним цілим. ** **Оверле́йний сегме́нт**: у програмуванні – кожний із кількох сегментів програми, що по черзі займають одне і те саме місце в оперативній пам'яті під час виконання програми.

СЕГМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сегме́нт**.

СЕГМЕНТА́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Який складається із сегментів. // Те саме, що **сегме́нтний**. ** **Сегмента́рна резе́кція** – те саме, що **сегментектомі́я**. **Сегмента́рні рефле́кси** – рефлекси, рефлекторна дуга яких замикається на рівні одного або кількох сусідніх сегментів спинного мозку. **Сегмента́рні ро́злади** – розлади іннервації, які свідчать про ураження відповідного сегмента спинного мозку.

СЕГМЕНТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім.до **сегмента́рний**.

СЕГМЕНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до сегментації.

СЕГМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Поділ тіла або окремих органів деяких тварин на ряд ділянок-сегментів. 2. Дроблення яйця на клітини під час розвитку зародка. 3. Поділ, розчленування чого-небудь складного на окремі частини. ** **Сегмента́ція ри́нку**, *ек.* – розподіл ринку на окремі частини (сегменти) за видом товару, що продається, територіальним розміщенням, типом найбільш представлених у даній частині ринку покупців тощо.

СЕГМЕНТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Видалення одного або кількох сегментів органа в межах міжсегментарних анатомічних меж.

СЕГМЕ́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **сегме́нт**.

СЕГМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сегментува́ти**.

СЕГМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сегментува́ти**.

СЕГМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати сегментацію (у 3 знач.).

СЕГМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **сегментува́ти**.

СЕГНЕ́ТОВИЙ, -а, -е: ** **Сегне́това сіль** – подвійна сіль винної кислоти.

СЕГНЕТОЕЛЕ́КТРИКИ, -ів, *мн.* Діелектричні та напівпровідникові кристали, які у певному інтервалі температур мають спонтанну поляризацію.

СЕГНЕТОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сегнетоелектриків.

СЕГНЕТОКЕРА́МІКА, -и, *ж.* Керамічні матеріали із сегнетоелектричними властивостями.

СЕГРЕГАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до сегрегації.

СЕГРЕГАЦІОНІ́СТИ, -ів, *мн.* Прибічники сегрегації (у 1 знач.).

СЕГРЕГАЦІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сегрегаціоністів.

СЕГРЕГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Вид расової дискримінації, який полягає в різних формах відокремлення якої-небудь групи населення за расовою чи етнічною ознакою. 2. *мет.* Неоднорідність хімічного складу сплавів, що виникає під час їх кристалізації. 3. *бірж.* Розподіл засобів і операцій клієнта і брокера, різних клієнтів. 4. *біол.* Виділення будь-яких нових структурних одиниць живої матерії у процесі її розвитку.

СЕГРЕГО́ВАНИЙ, -а, -е. Підданий сегрегації, політиці сегрегації.

СЕГРЕГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати сегрегацію.

СЕГУ́Н, -а, *ч.* В Японії з 1192 р. по 1867 – 1868 рр. – назва військово-феодальних правителів з різних династій, які управляли країною від імені імператора (позбавленого реальної влади).

СЕГУНА́Т, -у, *ч.* Уряд сегунів у феодальній Японії в 1192 – 1967 рр. (японський термін – бакуфу).

СЕДАЛЬГІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з жарознижувальною, болезаспокійливою та протизапальною дією, що його застосовують при мігрені, невралгіях, артриті, радикуліті та ін.

СЕДА́Н, -а, *ч.* Назва кузова легкового автомобіля, обладнаного чотирма дверима, з двома чи трьома рядами сидінь.

СЕДАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Заспокійливий. ** **Седати́вні за́соби** – психотропні засоби заспокійливої дії.

СЕДЕНТАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Термін, прийнятий в історичній науці для позначення процесу осідання кочовиків.

СЕДИМЕНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до седиментації.

СЕДИМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Осідання завислих у рідині твердих частинок. 2. Сукупність процесів нагромадження відкладів у водному середовищі.

СЕДИМЕНТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Стадія утворення і випадання осаду.

СЕ́ДІ, *невідм.*, *ж.* Грошова одиниця Гани – 100 песев.

СЕДЛЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Селянин.

СЕДЛЯЧО́К, -чка́, *ч.*, *зах.* Зменш. до **седля́к**.

СЕДМИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Тиждень.

СЕДНО́, -а́, *с.* 1. Сідниця. 2. Садно.

СЕДУКСЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб із групи транквілізаторів.

СЕЗА́ЛЬ *див.* **сиза́ль**.

СЕЗА́М, -у, *ч.*, *бот.* Те саме, що **кунжу́т**. ** **Сеза́м, відчини́сь**: а) уживається як жартівливе заклинання, коли хтось прагне розгадати яку-небудь таємницю, подолати якусь перешкоду; б) приємна несподіванка.

СЕЗА́МОВИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **сеза́м**. // Вигот. із сезаму.

СЕЗО́Н, -у, *ч.* 1. Одна з чотирьох пір року. 2. Частина року, найбільше придатна для яких-небудь робіт, занять, відпочинку тощо. *Футбольний сезон.* // Період, протягом якого працюють театри. // Час дозрівання плодів, ягід, цвітіння квітів і т. ін. *Виноградний сезон.* ** **Ме́ртвий сезо́н** – час застою, затишшя в торгівлі, промисловості. **Театра́льний, музи́чний сезо́н** – період, коли регулярно працюють театри, концертні зали тощо.

СЕЗО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сезо́н**. // Признач. для певного сезону. *Сезонний одяг.* // Спричинений умовами (погодними тощо) певного сезону. *Сезонний катар.* // Придатний, дійсний протягом певного сезону. *Сезонний квиток.* // Який працює протягом певного сезону. ** **Сезо́нні ці́ни** – ціни, які змінюються в залежності від пори року, сезону.

СЕЗО́ННИК, -а, *ч.* Сезонний робітник.

СЕЗО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **сезо́нник**.

СЕЗО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сезо́нний**. // Можливість здійснення чого-небудь протягом певного сезону, припасування чого-небудь до певного сезону. ** **Сезо́нність виробни́цтва** – пов'язана з сезонами нерівномірність випуску продукції ряду галузей промисловості, будівництва, сільського господарства.

СЕЗО́ННО. Присл. до **сезо́нний**.

СЕЇ́Д, -а, *ч.* Почесний титул мусульманина, який претендує на походження від нащадків пророка Мухамеда.

СЕЙ, ся, се, *займ. вказ.*, *заст.* Цей.

СЕЙВА́Л, -а, *ч.* Вид беззубих китів родини смугачів.

СЕЙДОЗЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі, напівпрозорі кристали зі скляним блиском.

СЕЙЛЗ-ПРОМО́УШН, -а, *ч.* 1. Просування товару, стимулювання збуту. 2. Заохочення праці торгових працівників за допомогою премій, подарунків.

СЕЙМ, -у, *ч.* 1. У деяких державах Східної Європи в епоху феодалізму – центральний станово-представницький орган. 2. Збори станових або інших високих представників. 3. Найвищий однопалатний законодавчий орган державної влади Польщі. 4. Однопалатний законодавчий орган Фінляндії.

СЕ́ЙМИК, -у, *ч.* У Польщі та Литві 15 – 18 ст. – з'їзд, збори феодалів одного воєводства, повіту.

СЕЙМИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до сеймику.

СЕЙМО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до сейму.

СЕЙМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сеймува́ти**.

СЕЙМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.* Брати участь у сеймі.

СЕ́ЙНЕР, -а, *ч.* Морське моторне або моторно-вітрильне рибальське судно.

СЕ́ЙНЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́йнер**.

СЕЙСМІ́К, -а, *ч.* Дослідник сейсмічних явищ, фахівець із сейсміки.

СЕ́ЙСМІКА, -и, *ж.* 1. Більша або менша схильність якої-небудь місцевості до землетрусів або їх інтенсивність. 2. Галузь геофізики, що вивчає коливання ґрунту якої-небудь певної місцевості.

СЕЙСМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з явищами землетрусу. // Який служить для реєстрації та вивчення землетрусів. *Сейсмічна служба.* // На якому часто бувають землетруси. ** **Сейсмі́чна о́бласть** – територія, де часто бувають землетруси. **Сейсмі́чна ро́звідка** – група геофізичних методів дослідження земної кори, що ґрунтується на вивченні розповсюдження в ній штучно збуджених сейсмічних хвиль. **Сейсмі́чна ста́нція** – установа, яка реєструє сейсмічні хвилі та обробляє одержувані дані. **Сейсмі́чне зондува́ння** – один з видів сейсмічної розвідки, признач. для визначення положення сейсмічних меж. **Сейсмі́чні хви́лі** – хвилі, що виникають внаслідок землетрусу й поширюються в вигляді коливань у гірських породах.

СЕЙСМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Схильність до землетрусів, інтенсивність землетрусів.

СЕЙСМІ́ЧНО, *присл.* У сейсмічному відношенні. *Сейсмічна активна зона.*

СЕЙСМОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Активний в сейсмічному відношенні.

СЕЙСМОАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Сейсмічна активність.

СЕЙСМОАКУ́СТИКА, -и, *ж.* Наука, яка займається сейсмоакустичними дослідженнями.

СЕЙСМОАКУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується методів, основаних на спостереженні відбитих і заломлених сейсмічних хвиль, що спричинюються невеликими вибухами.

СЕЙСМОБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Метод одержання візуального зображення результатів сейсмічного дослідження земних надр.

СЕЙСМОБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Не схильний до землетрусів, безпечний в сейсмічному відношенні.

СЕЙСМОБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **сейсмобезпе́чний**.

СЕЙСМОГЕО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець у галузі сейсмогеології.

СЕЙСМОГЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сейсмогеології, пов'язаний з нею.

СЕЙСМОГЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ геофізики, що вивчає землетруси і пов'язані з ними явища.

СЕЙСМОГОЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сейсмоголографії.

СЕЙСМОГОЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод одержання топографічного представлення результатів сейсмічного дослідження земних надр.

СЕЙСМОГРА́МА, -и, *ж.* Автоматичний безперервний запис на паперовій стрічці коливань земної поверхні, здійснюваний сейсмографом; стрічка з таким записом.

СЕЙСМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для автоматичного безперервного запису та вимірювання коливань земної кори, що виникають під час землетрусів і вибухів.

СЕЙСМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сейсмографії.

СЕЙСМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **сейсмоло́гія**. 2. Автоматичний запис коливань земної кори, здійснюваний сейсмографом.

СЕЙСМОЗА́ПИС, -у, *ч.* Те саме, що **сейсмогра́ма**.

СЕЙСМОЗО́НА, -и, *ж.* Сейсмічна зона, зона коливань земної поверхні.

СЕЙСМОЗОНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що сейсморозвідка.

СЕЙСМОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Захист споруд від землетрусу розміщенням між фундаментами і самими спорудами демпферних прошарків, напр., бетонних куль.

СЕЙСМОКАРДІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічний запис вібрації тіла, викликаних скороченнями серця.

СЕЙСМОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження серця за допомогою сейсмокардіограм.

СЕЙСМО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із сейсмології.

СЕЙСМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сейсмології. *Сейсмологічні дослідження.*

СЕЙСМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь геофізики, що вивчає коливання земної кори та внутрішню будову Землі на основі спостережень за цими коливаннями.

СЕЙСМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, який вимірює зсув ґрунту, частин будівель і т. ін., спричинений струсами, коливаннями земної кори.

СЕЙСМОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сейсмометрії.

СЕЙСМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Галузь сейсмології, що вивчає методи вимірювання коливань земної кори.

СЕЙСМОНАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сейсмонастії.

СЕЙСМОНА́СТІЯ, -ї, *ж.* Рух органів рослин у відповідь на дотик або струс.

СЕЙСМОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Схильний до землетрусів, небезпечний в сейсмічному відношенні. *Сейсмонебезпечні райони.*

СЕЙСМОНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **сейсмонебезпе́чний**.

СЕЙСМОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Прилад для реєстрації коливань земної поверхні, які виникають при проходженні сейсмічних хвиль.

СЕЙСМОРО́ЗВІДКА, -и, *ж.* Розвідка корисних копалин, основана на спостереженні відбитих і заломлених сейсмічних хвиль, що спричинюються невеликими вибухами. // *збірн.*, *розм.* Група фахівців, які займаються такою розвідкою.

СЕЙСМОРОЗВІ́ДНИК, -а, *ч.* Геофізик, що проводить сейсморозвідування.

СЕЙСМОРОЗВІ́ДУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сейсморозвідування. *Сейсморозвідувальні роботи.*

СЕЙСМОРОЗВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Розвідування корисних копалин, що ґрунтується на спостереженнях за сейсмічними хвилями; сейсмічні методи розвідування.

СЕЙСМОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, який відмічає час першого поштовху при коливаннях земної кори, а також його напрямок.

СЕЙСМОСТА́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **сейсмості́йкий**.

СЕЙСМОСТА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Те саме, що **сейсмості́йкість**.

СЕЙСМОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Станція з апаратурою для приймання та реєстрації сейсмічних хвиль.

СЕЙСМОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Стійкий до коливань земної поверхні.

СЕЙСМОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Здатність чинити опір силам, викликаним коливальними поштовхами під час землетрусу.

СЕЙСМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Електросудомна терапія.

СЕЙСМОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **сейсмості́йкий**.

СЕЙСМОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **сейсмотривки́й**.

СЕЙСМОХВИ́ЛІ, -хвиль, *мн.* Коливання, що поширюються в Землі від епіцентрів землетрусів, вибухів та інших джерел.

СЕЙФ, -а, *ч.* Вогнетривка сталева шафа або скриня

для зберігання грошей, цінних документів, коштовностей і т. ін. // Приміщення, пристосоване для зберігання цінних предметів. *Підземний сейф.*

СЕ́ЙША, -і, *ж.* Стояча хвиля у водних басейнах.

СЕ́ЙШЕН, -а, *ч.*, *жарг.* 1. Концерт (звичайно рок-групи, окремих виконавців). 2. Вечірка, збіговисько.

СЕ́ЙШІ, -ів, *мн.* Періодичні коливання рівня води у замкнутих або напівзамкнутих водоймах.

СЕКА́М, -у, *ч.* Система кольорового телебачення з одночасним по черзі передаванням двох кольорорізницевих сигналів при безперервному передаванні сигналу яскравості.

СЕ́КАНС, -а, *ч.* Одна з тригонометричних функцій кута в прямокутному трикутнику, що дорівнює відношенню гіпотенузи до катета, який прилягає до даного кута.

СЕКАНСО́ЇДА, -и, *ж.*, *мат.* Графік функції секанса в прямокутній системі координат.

СЕКА́ТОР, -а, *ч.* Садові ножиці для обрізання крони дерев і декоративних рослин, нарізання живців та інших робіт.

СЕКВА́НИ, -ів, *мн.*, *іст.* Кельтське плем'я на території Галії.

СЕКВЕ́НСЕР, -а, *ч.* Електронний пристрій, який дозволяє програмувати автоматичне відтворення фрагментів музичних творів.

СЕКВЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до секвенції (у 1 знач.).

СЕКВЕНЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **секвенці́йний**.

СЕКВЕНЦІ́ЙНО. Присл. до **секвенці́йний**.

СЕКВЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *муз.* 1. Повторення того самого наспіву на різних ступенях висхідної або низхідної гами. 2. Різновид середньовічних католицьких культових пісень.

СЕКВЕ́СТР, -у, *ч.* 1. *юр.* Заборона чи обмеження, накладене органами державної влади на користування приватним майном. 2. Пропорційне зниження державних бюджетних витрат протягом часу, який залишається до кінця поточного бюджетного року. // Фінансова політика, за якої залежно від надходження коштів обмежуються витрати. 3. *мед.* Ділянка змертвілої тканини, що відділилася від здорової.

СЕКВЕСТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до секвестра.

СЕКВЕСТРА́ТОР, -а, *ч.*, *зах.* Збирач податків.

СЕКВЕСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *юр.* Накладання секвестру (у 1 знач.). 2. *мед.* Відділення змертвілої тканини від здорової; утворення секвестру (у 2 знач.).

СЕКВЕСТРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення секвестру.

СЕКВЕСТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **секвеструва́ти**.

СЕКВЕСТРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин секвестральної капсули з метою видалення секвестру.

СЕКВЕСТРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до секвестрування.

СЕКВЕСТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **секвеструва́ти, секвеструва́тися**.

СЕКВЕСТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *юр.* Накладати на що-небудь секвестр, піддавати секвестру (у 1 знач.).

СЕКВЕСТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **секвеструва́ти**.

СЕКВО́ЇЗ, -у, *ч.* Альвеоліт алергічної природи, який виникає внаслідок вдихання грибків, що вегетують на тирсі червоного дерева.

СЕКВО́Я, -ї, *ж.*, *бот.* Рід рослин родини таксодієвих; має міцну деревину.

СЕКВОЯДЕ́НДРОН, -а, *ч.* Рід рослин родини таксодієвих; те саме, що **ма́монтове де́рево** (*див.* **ма́монтовий**).

СЕКЕ́Ї, -ів, *мн.* Те саме, що **секле́ри**.

СЕКЕ́РНИЙ, -а, -е, *зах.* Стрункий, спритний.

СЕКЛЕ́РИ, -ів, *мн.* Етнографічна група угорців в Трансильванії (Румунія).

СЕКЛЮ́ЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Стадія у розвитку фронтального циклону, що інколи спостерігається перед оклюзією (у 3 знач.). 2. *мед.* Зрощення райдужної оболонки ока з передньою поверхнею кришталика біля краю зіниці.

СЕ́КОНД-ХЕ́НД, -у, *ч.* Про річ, яка була у вжитку, стару, куплену у спеціальному для таких товарів магазині.

СЕКРЕ́Т[1], -у, *ч.* 1. Те, що не підлягає розголошенню, що приховується від інших; таємниця. // *чого.* Прихована причина. // Невідомий комусь іншому або ще не відкритий прийом, спосіб (одержання, виготовлення і т. ін. чого-небудь). *Видавати секрет. Держати в секреті.* ** **Не секре́т** – відомо всім. **Під [вели́ким] секре́том**; *рідше* **По секре́ту** – таємно від інших; вимагаючи збереження таємниці сказаного. **Розкрива́ти секре́т** *чого* – виявляти внутрішню суть явища, предмета. 2. Потайний пристрій у механізмах, предметах хатнього вжитку тощо. *Замок із секретом.* 3. *військ.* Додатковий сторожовий пост із кількох осіб, виставлений таємно на найбільш небезпечних підступах з боку противника, а також місце розташування такого поста.

СЕКРЕ́Т[2], -у, *ч.*, *фізіол.* Речовина, яку виробляють залози людини й тварини (слина, шлунковий сік і т. ін.).

СЕКРЕТА́Р[1], -я́, *ч.* 1. Службовець, який відповідає за діловодство установи, організації тощо. // Особа, що веде ділове листування окремої людини. ** **Губе́рнський секрета́р** – у дореволюційній Росії – цивільний чин дванадцятого класу. **Держа́вний секрета́р** – міністр закордонних справ у США. **Колé́зький секрета́р** – у дореволюційній Росії – цивільний чин десятого класу. 2. Особа, що веде протокол зборів, засідання і т. ін. 3. Виборний керівник якої-небудь організації, якогось органу. // Особа, що очолює організаційно-адміністративний або виконавчий орган міжнародної організації. *Генеральний секретар ООН.* 4. Керівник поточної роботи установи, органу або якого-небудь відділу. ** **Уче́ний секрета́р** – службова особа, що відповідає за організацію поточної наукової роботи в науковій установі.

СЕКРЕТА́Р[2], -я́, *ч.* Хижий птах з довгими ногами та з чубчиком на голові, подібним до гусячого пера.

СЕКРЕТАРІА́Т, -у, *ч.* 1. Відділ якої-небудь установи, організації, що веде поточну роботу організаційно-виконавчого характеру. // Сукупність працівників такого відділу. 2. Особи, яких обирають на зборах, конференціях і т. ін. для ведення протоколів, підготовки резолюцій тощо.

СЕКРЕТА́РКА, -и. Жін. до **секрета́р**[1] 1.

СЕКРЕТА́РСТВО, -а, *с.* Посада, робота, обов'язки секретаря (*див.* **секрета́р**[1] 1).

СЕКРЕТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **секрета́р**[1]. // Власт. секретареві.

СЕКРЕТА́РША, -і, *розм.* Те саме, що **секрета́рка**.

СЕКРЕТАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **секретарюва́ти**.

СЕКРЕТАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Бути секретарем, виконувати обов'язки секретаря (*див.* **секрета́р**[1]).

СЕКРЕТЕ́Р, -а, *ч.* 1. Рід письмового стола або шафи з відкидною або висувною дошкою для писання, з шухлядами й полицями для зберігання паперів, книжок. 2. Гра, що полягає в угадуванні речення за початковими літерами слів.

СЕКРЕ́ТИК, -у, *ч.* Зменш. до **секре́т**.

СЕКРЕТИ́Н, -у, *ч.*, *фізіол.* Гормональна речовина, яку виробляє слизова оболонка дванадцятипалої кишки і яка викликає виділення соку підшлункової залози.

СЕКРЕТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **секрети́н**.

СЕКРЕ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Спеціальний поштовий папір, що заклеюється по берегах і відсилається без конверта; лист на такому папері.

СЕКРЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який не підлягає розголошенню, тримається в секреті від інших; таємний. // Зроблений, схований, розміщений таємно. *Секретний хід.* 2. Який веде справи, що не підлягають розголошенню. *Секретний відділ.* 3. Який має в собі секрет (*див.* **секре́т**[1] 2). *Секретний замок.*

СЕКРЕ́ТНИЧАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **секре́тничати**.

СЕКРЕ́ТНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Розмовляти з ким-небудь так, щоб не чули інші.

СЕКРЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **секре́тний 1**.

СЕКРЕ́ТНО. Присл. до **секре́тний**.

СЕКРЕТО́РНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Стос. до секреції або її продуктів; видільний. *Секреторні нерви. Секреторна функція.*

СЕКРЕТУВА́ТИ, -у́є, *недок.*, *фізіол.* Утворювати й виділяти залозами секрети (*див.* **секре́т**[2]).

СЕКРЕ́ЦІЯ[1], -ї, *ж.*, *фізіол.* Утворення й виділення залозами особливих речовин, необхідних для життєдіяльності організму.

СЕКРЕ́ЦІЯ[2], -ї, *ж.*, *геол.* Мінеральне утворення, що виникло в результаті заповнення порожнини в гірській породі кристалічною або колоїдною речовиною.

СЕКС, -у, *ч.* 1. Статевий потяг; статеві зносини, статева близькість. 2. Еротика, хтивість.

СЕКСАГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Шестикутний.

СЕКСАПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який збуджує чуттєві емоції. 2. Який має яскраво виражену сексуальну привабливість.

СЕКСАПІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сексапі́льний**.

СЕКС-БОЙОВИ́К, -а́, *ч.* Фільм еротичного змісту, що користується великим успіхом.

СЕКС-БО́МБА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Про чоловіка або жінку з яскраво вираженою сексуальністю.

СЕКСИ́ЗМ, -у, *ч.* Упередження, засноване на проблемі статі.

СЕКС-КЛУ́Б, -у, *ч.* Заклад, в якому демонструються еротичні фільми, даються вистави, що викликають сексуальні емоції.

СЕКС-КУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Різновид культури, присвячений зображенню статевих аспектів людського життя.

СЕКС-МЕ́НШІСТЬ, -шості, *ж.* Про осіб зі статевими відхиленнями від норми як єдиної соціальної групи; про гомосексуалістів, лесбіянок.

СЕКСО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з сексології.

СЕКСОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сексології. *Сексологічні обстеження. Сексологічний кабінет.*

СЕКСОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про статеві відмінності, статеве виховання, статеве життя й статеву поведінку.

СЕКСОПАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із сексопатології.

СЕКСОПАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сексопатології.

СЕКСОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, який займається вивченням і лікуванням захворювань, пов'язаних із порушенням статевого життя й статевої поведінки.

СЕКСО́Т, -а, *ч.*, *розм.*, *лайл.* Донощик, стукач.

СЕКС-СИ́МВОЛ, -а, *ч.* Про людину, що має яскраво виражену сексуальну привабливість та сприймається як взірець.

СЕ́КСТА, -и, *ж.*, *муз.* Шостий ступінь у діатонічній гамі. // Інтервал від будь-якої даної ноти до шостої цієї гами.

СЕКСТАКО́РД, -у, *ч.*, *муз.* 1. Один з основних інтервалів, що охоплює шість ступенів. 2. Шостий ступінь від того, що заданий.

СЕКСТА́Н, -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **секста́нт**.

СЕКСТА́НТ, -а, *ч.* 1. Екваторіальне сузір'я. 2. *спец.* Кутовимірювальний інструмент для астрономічних і геодезичних спостережень.

СЕКСТЕ́РЕНЬ, -рня, *ч.*, *заст.* Зошит.

СЕКСТЕ́Т, -у, *ч.*, *муз.* 1. Музичний твір для шістьох інструментів або шістьох голосів із самостійною партією для кожного. 2. Ансамбль із шістьох виконавців (музикантів або співаків).

СЕКСТИЛЬЙО́Н, -а, *ч.* Число, яке зображають одиницею з 21 нулем (у деяких країнах – з 36 нулями).

СЕКСТИ́НА, -и, *ж.*, *поет.* Строфа з шести рядків подовженого (п'ятистопного або шестистопного) ямба.

СЕ́КСТОВИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **се́кста**.

СЕКСТО́ЛЬ, -я, *ж.*, *муз.* Особлива ритмічна фігура з шести нот, що дорівнює за тривалістю чотирьом або восьми нотам тієї ж тривалості.

СЕКСУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Підвищена статева чуттєвість; хтивість.

СЕКСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний із статевими зносинами; статевий. *Сексуальний потяг.* 2. Що викликає сильний чуттєвий потяг. ** **Сексуа́льна ангедоні́я** – переживання ерекції та еякуляції без почуття насолоди під час оргазму. **Сексуа́льна культу́ра** – система диференціації статевих ролей, відповідні стереотипи маскулінності та фемінності, соціальні інститути і норми, що регулюють статеве життя, і відповідні обряди та звичаї. **Сексуа́льний ексце́с** – здійснення чоловіком більше одного статевого акту (з еякуляцією) у межах однієї доби. **Сексуа́льні і́гри**: а) дії сексуальних партнерів з метою взаємного збудження; б) дії дітей, які є проявами еротизму.

СЕКСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Статева чуттєвість.

СЕКСУА́ЛЬНО. Присл. до **сексуа́льний**.

СЕКС-ФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Фільм сексуального змісту.

СЕКСШО́П, -у, *ч.* Магазин, кіоск, що торгує літературою сексуального змісту, товарами сексуального призначення.

СЕ́КТА, -и, *ж.* 1. Релігійна громада, що відокремилася від панівної церкви. 2. *перен.* Відокремлена група осіб, що замкнулась у своїх вузьких групових інтересах.

СЕКТА́НТ, -а, *ч.* 1. Послідовник певної релігійної секти. 2. *перен.* Людина, що керується вузькими груповими інтересами, відзначається догматичними поглядами і переконаннями; учасник секти (у 2 знач.).

СЕКТА́НТКА, -и. Жін. до **секта́нт**.

СЕКТА́НТСТВО, -а, *с.* 1. Належність до релігійної секти; релігійний рух осіб, що відокремилися від панівної церкви. 2. *перен.* Вузькість поглядів осіб, що замкнулися в своїх групових інтересах; замкнутість, властива секті (у 2 знач.).

СЕКТА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **секта́нт** і **секта́нтство**.

СЕ́КТОР, -а, *ч.* 1. *спец.* Частина круга, обмежена дугою і двома радіусами. // Деталі, частини предметів, машин і т. ін. такої форми. *Зубчастий сектор.* 2. Ділянка, обмежена радіальними лініями. // Частина певної площі; ділянка, район. 3. Частина народного господарства, яка має певні соціальні та економічні ознаки. // Складова частина чого-небудь. ** **Держа́вний се́ктор** – частина економіки, яка управляється, контролюється державними органами і знаходиться у власності держави. **Прива́тний се́ктор** – економічні об'єкти, які знаходяться у приватній власності, належать приватному капіталу. **Се́ктор еконо́міки** – велика, значна частина економіки. 4. Відділ в установі або організації. 5. *спец.* Відділ системи управління літака, пароплава тощо. 6. Частина глядацьких трибун на стадіоні, у палацах спорту, цирку, літніх театрах та кінотеатрах, обмежена проходами.

СЕКТОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́ктор 2 – 4**. *Секторальне засідання.*

СЕ́КТОРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **се́ктор 1**. // Який має форму сектора. *Секторний щит.*

СЕКТЯ́Р, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **секта́нт**.

СЕКТЯ́РКА, -и, *рідко.* Жін. до **сектя́р**.

СЕКТЯ́РСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **секта́нтство**.

СЕКТЯ́РСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **се́ктяр** і **сектя́рство**.

СЕКУЛЯРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **секуляриза́ція**.

СЕКУЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Перетворення церковної та монастирської власності на світську, державну. 2. Вилучення чого-небудь із церковного, духовного відання і передання світському, цивільному. *Секуляризація шкіл.* // *перен.* Звільнення від церковного, духовного впливу (в суспільній і розумовій діяльності, в художній творчості). 3. Звільнення від впливу церкви в громадській та розумовій діяльності, в художній творчості.

СЕКУЛЯРИ́ЗМ, -у, *ч.* Принцип світськості.

СЕКУЛЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **секуляризува́ти**. // **секуляризо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СЕКУЛЯРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Піддавати секуляризації.

СЕКУЛЯРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **секуляризува́ти**.

СЕКУ́НДА, -и, *ж.* 1. Міжнародна одиниця часу. Секунда дорівнює 9 192 631 770 періодам (частотам) випромінювання, що відповідає переходу між двома надтонкими рівнями основного стану атома Цезію-133 (с). // Дуже короткий проміжок часу; мить. ** **В одну́ секу́нду** – дуже швидко; миттю. **У цю (ту) секу́нду** – відразу, зараз же. **Секу́нда-ве́ксель** – другий примірник випущеного переказного векселя. 2. Одиниця вимірювання кутів і

дуг, яка дорівнює $^1/_{3600}$ градуса і позначається двома скісними рисками (″) праворуч, угорі біля цифри. 3. *муз.* Другий ступінь у діатонічній гамі. // Інтервал між двома сусідніми звуками в діатонічній гамі. 4. *муз.* Інструмент в оркестрі, що веде другу партію; втора.

СЕКУНДАКО́РД, -у, *ч.*, *муз.* Третє обернення септакорду.

СЕКУНДА́НТ, -а, *ч.* 1. Свідок і посередник, який супроводжує кожного з учасників дуелі. 2. Посередник і помічник учасників спортивних змагань (із боксу, шахів, фехтування і т. ін.).

СЕКУНДА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **секунда́нт**. *Секундантські повноваження.*

СЕКУНДА́РНИЙ, -а, -е. 1. Другий за рахунком. 2. Вторинний. *Секундарний амін.*

СЕКУНДА́ТОР, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто карав різками учнів бурси.

СЕКУ́НД-МАЙО́Р, -а, *ч.* У російській армії 18 ст. – офіцерський чин, наступний після чину капітана, а також особа, яка мала цей чин.

СЕКУ́НДНИЙ, -а, -е. 1. Який показує на годиннику секунди (у 1 знач.). 2. Який триває, відбувається протягом секунди; дуже короткочасний. *Секундна пауза.*

СЕКУ́НДОВИЙ, -а, -е, *муз.* Стос. до секунди (у 3 знач.).

СЕКУНДОМЕТРИ́СТ, -а, *ч.* Особа, яка за допомогою секундоміра веде облік часу на спортивних змаганнях.

СЕКУНДОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання часу з точністю до десятої частки секунди.

СЕКУ́НДОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **секу́нда**. // У формі знах. в. уживається як прохання трохи зачекати.

СЕКУНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *зах.* Допомагати, сприяти.

СЕКУРИНЕ́ГА, -и, *ж.* Рід чагарників або невеликих дерев родини молочайних.

СЕКУРИНІ́Н, -у, *ч.* 1. Алкалоїд, що міститься в рослинах родини молочаєвих. 2. Лікарський препарат, що його застосовують при астенічних станах, неврастенії, серцевій недостатності тощо.

СЕКУ́РИТАС, -а, *ч.*, *міф.* Римське божество, що уособлювало спокій і безпеку держави та її громадян.

СЕКЦІ́ЙНА, -ої, *ж.* Приміщення, де здійснюють розтини трупів.

СЕКЦІ́ЙНИЙ[1], -а, -е. 1. Який складається із секцій (*див.* **се́кція**[1] 1). // Який виготовляється, споруджується з окремих секцій. ** **Секці́йні будинки** – багатоквартирні будинки; поділюються на секції зі своїми під'їздами, сходами та ліфтами. **Секці́йні ме́блі** – корпусні меблі, що складаються з самостійних секцій-блоків. 2. Який відбувається за секціями, в секціях (*див.* **се́кція**[1] 2).

СЕКЦІ́ЙНИЙ[2], -а, -е, *мед.* Прикм. до **се́кція**[2]. // Признач. для розтину трупів. *Секційний стіл.*

СЕКЦІ́ЙНО. Присл. до **секці́йний** (*див.* **секці́йний**[1]).

СЕКЦІ́ЙОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **секціюва́ти**.

СЕКЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **секці́йний**[1].

СЕКЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто займається секціонуванням.

СЕКЦІОНЕ́РКА, -и. Жін. до **секціоне́р**.

СЕКЦІОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **секціонува́ти**.

СЕКЦІОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до секціонування.

СЕКЦІОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **секціонува́ти**.

СЕКЦІОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Розділяти на секції, частини. 2. *мед.*, *рідко.* Розтинати труп.

СЕКЦІОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **секціонува́ти**.

СЕКЦІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до секціювання, признач. для цього.

СЕКЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **секціюва́ти**.

СЕКЦІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Розділяти на секції, частини.

СЕКЦІЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **секціюва́ти**.

СЕ́КЦІЯ[1], -ї, *ж.* 1. Одна з частин, ділянок, що складають яке-небудь ціле. // *рідко.* Те саме, що **зупи́нка** 2. 2. Відділ або підвідділ установи, організації, товариства і т. ін., що має певну спеціалізацію. // Частина торгового приміщення, де продають однорідні предмети. // Один із підвідділів з'їзду, конференції та ін., на засіданнях яких обговорюють спеціальні питання. 6. Те саме, що **се́ктор** 6.

СЕ́КЦІЯ[2], -ї, *ж.*, *мед.* Розтин трупа.

СЕ́КЦІЯ[3], -ї, *ж.*, *біол.* Таксон у систематиці рослин; займає проміжне місце між родом і видом.

СЕК'ЮРИТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Процес трансформування неліквідних фінансових активів банку в ліквідні цінні папери. 2. Розширення використання цінних паперів як інструмента регулювання ринкових відносин та руху позичкового капіталу.

СЕК'Ю́РИТІ, *незм.*, *ч.* 1. Служба безпеки. 2. Охоронець.

СЕЛАГІНЕ́ЛА, -и, *ж.* Рід рослин порядку селагінелових відділу плауноподібних.

СЕЛАДО́Н[1], -а, *ч.*, *заст.* Залицяльник.

СЕЛАДО́Н[2], -а, *ч.* Вид виробів із сірувато-зеленуватим глазуруванням.

СЕЛАДОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; ферумовий різновид глауконіту; лускуваті, зернисті і радіальноволокнисті агрегати.

СЕЛА́Н, -у, *ч.* Один із оводнів селену – селеногідрогенів (моноселан, диселантощо).

СЕЛАХІ́Т, -у, *ч.* Підряд хижих хрящових риб ряду акулоподібних; деякі види – об'єкт промислу; справжні акули.

СЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **сель**. *Селевий потік.*

СЕЛЕВІ́НІЯ, -ї, *ж.* Рід ссавців родини селевінієвих ряду гризунів.

СЕЛЕГРЯЗЬОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до грязьопотокового селю, грязьової лави.

СЕЛЕ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **оселе́дець**.

СЕЛЕЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який призначений, служить для захисту від селевих потоків.

СЕЛЕЗА́ХИСТ, -у, *ж.* Захист від селю, селевих потоків.

СЕЛЕЗАХИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Захищений від селевих потоків.

СЕЛЕЗАХИ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **селезахи́щений**.

СЕ́ЛЕЗЕНЬ, -зня, *ч.* 1. Самець качки; качур. 2. *розм.* Намерзлий візерунок на віконних шибках; лисиця. 3. *розм.* Розколина на кризі, що утворюється від удару.

СЕЛЕЗІ́НКА, -и, *ж.*, *анат.* Кровотворний орган хребетних тварин і людини, який бере участь також в обміні речовин і виконує різноманітні захисні функції. ** **Блука́юча селезі́нка** – селезінка, яка надмірно зміщується внаслідок слабкості зв'язкового апарату, вродженої відсутності брижі шлунка.

СЕЛЕЗІ́НКОВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **селезі́нка**.

СЕ́ЛЕЗНИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **се́лезень** 1.

СЕЛЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Здатний робити відбір. *Селективні розчинники.* // Який ґрунтується на селективності.

СЕЛЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Вибірковість, здатність робити відбір.

СЕЛЕКТИ́ВНО. Присл. до **селекти́вний**.

СЕЛЕКТИ́НИ, -ів, *мн.*, *фізіол.* Лектиноподібні молекули клітинної адгезії, що мають здатність специфічного пізнавання певних вуглеводів.

СЕЛЕ́КТОР, -а, *ч.* 1. *тех.* Електромагнітний апарат для одночасного телефонного виклику кількох або всіх абонентів певної лінії; вся система вибірного зв'язку. 2. *спец.* Пристрій, що здійснює селекцію вхідних сигналів за певними ознаками.

СЕЛЕ́КТОРНИЙ, -а, -е, *тех.* 1. Прикм. до **селе́ктор**. *Селекторний зв'язок. Селекторний ключ.* 2. Який здійснюється за допомогою селектора. *Селекторна нарада.*

СЕЛЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **селе́кція**. // Який займається селекцією. ** **Селекці́йні ста́нції** – науково-дослідні установи, що створюють високопродуктивні сорти і гібриди сільськогосподарських культур. // Одержаний у результаті селекції. 2. *спец.* Не суцільний; вибірковий.

СЕЛЕКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **селекці́йний**.

СЕЛЕКЦІ́ЙНО. Присл. до **селекці́йний**.

СЕЛЕКЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* 1. Фахівець із селекції (у 1 знач.). 2. *розм.* Спортивний керівник, який відбирає спортсменів до складу збірної команди.

СЕЛЕКЦІОНЕ́РСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Робота, досліди селекціонера.

СЕЛЕКЦІОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **селекціонува́ти**.

СЕЛЕКЦІОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **селекціонува́ти**.

СЕЛЕКЦІОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Займатися селекцією.

СЕЛЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Виведення нових або поліпшення існуючих порід свійських тварин та рослин штучним відбором і схрещенням. // Наука, що вивчає методи виведення нових або поліпшення існуючих порід свійських тварин і сортів рослин. 2. Вирізнення кого-, чого-небудь із загальної маси за певною ознакою; відбір.

СЕЛЕ́Н, -у, *ч.* Se. Хімічний елемент, проста речовина якого – чорний і червоний селени; використовують у фотоелементах, ксерографії, як напівпровідник, вулканізатор і стабілізатор гуми тощо.

СЕЛЕ́НА, -и, *ж.* У давньогрецькій міфології – богиня, уособлення Місяця; у давньоримській міфології – Діана, яка була також богинею полювання.

СЕЛЕНА́ТНИЙ, -а, -е. У якому Селен перебуває у ступені окиснення +6. *Селенатна кислота.*

СЕ́ЛЕНГ, -у, *ч.* Грошово-майнова операція, за якої власник майна чи коштів передає селенг-фірмі за певну плату свої права на використання грошей чи майна з безумовним їх поверненням за першою вимогою.

СЕЛЕНЕБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Небезпека руйнування селями, селевими потоками.

СЕЛЕНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Небезпечний відносно руйнування селями, селевими потоками. *Селенебезпечна зона.*

СЕЛЕНЗАМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. У якому Оксиген або Сульфур замінений Селеном.

СЕЛЕ́НИСТИЙ, -а, -е: ** **селе́нистий во́день** – те саме, що **селеново́день**.

СЕЛЕНІ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **селені́д**, -у, *ч.*). Хімічні сполуки – похідні селену. *Селенід кадмію.*

СЕЛЕНІДОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить селенід.

СЕЛЕНІДОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **селенідовмі́сний**.

СЕЛЕНІ́Т[1], -у, *ч.*, *мін.* Різновид гіпсу рожевого, жовтого чи білого кольору; використовують як виробне каміння.

СЕЛЕНІ́Т[2], -а, *ч.* У науково-фантастичній літературі – назва жителя Місяця.

СЕЛЕНІ́ТКА, -и. Жін. до **селені́т**[2].

СЕЛЕНІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **селені́товий**.

СЕЛЕНІ́ТОВИЙ, -а, -е, *мін.* Прикм. до **селені́т**[1]. // Зробл. із селеніту. *Селенітова попільничка.*

СЕЛЕНІТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить селеніт.

СЕЛЕНІТОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **селенітовмі́сний**.

СЕЛЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. Оброблений, легований селеном.

СЕЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **селе́н**. // Який має в своєму складі селен. // Вигот., зробл. із селену. *Селеновий фотоелемент.*

СЕЛЕНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить селен.

СЕЛЕНОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **селеновмі́сний**.

СЕЛЕНОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Безбарвний газ з неприємним запахом; утворюється при дії кислот на селеніди; дуже отруйний.

СЕЛЕНОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **селеново́день**.

СЕЛЕНОВОДНЕВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить селеноводень.

СЕЛЕНОВОДНЕВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **селеноводневмі́сний**.

СЕЛЕНОГІДРОГЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **селеново́день**.

СЕЛЕНОГІДРОГЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **селеногідроге́н**.

СЕЛЕНО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із селенографії.

СЕЛЕНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до селенографії. 2. Стос. до Місяця, його поверхні, природних умов.

СЕЛЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ астрономії, що вивчає Місяць.

СЕЛЕНОДЕЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до селенодезії. *Селенодезична зйомка.*

СЕЛЕНОДЕ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Розділ астрономії, що вивчає форму й розмір Місяця в цілому.

СЕЛЕНОЕКВАТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *астр.* Стос. до екватора Місяця.

СЕЛЕНОЕФІ́Р, -у, *ч.* Ефір, у якому Оксиген замінено Селеном.

СЕЛЕНО́ЇД, -а, *ч.*, *астр.* Поверхня, яка у всіх своїх точках паралельна до лінії виска на Місяці, що обмежує об'єм, який дорівнює об'ємові Місяця.

СЕЛЕНО́Л, -у, *ч.* Спирт, у якому Оксиген замінено Селеном.

СЕЛЕНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із селенології.

СЕЛЕНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до селенології. *Селенологічна обсерваторія. Селенологічна інформація.*

СЕЛЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ астрономії, що вивчає рельєф, склад, будову та історію розвитку верхньої твердої оболонки Місяця.

СЕЛЕНОМЕРКАПТА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **селено́л**.

СЕЛЕНО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **селено́ній**.

СЕЛЕНО́НІЙ, -ю, *ч.* Гіпотетичний однозарядний катіон – продукт приєднання протона (дейтрона, тритона) до селеногідрогену.

СЕЛЕНООРБІ́ТА, -и, *ж.*, *астр.* 1. Навколоземна орбіта Місяця. 2. Навколомісячна орбіта.

СЕЛЕНООРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до селенoорбіти (у 2 знач.).

СЕЛЕНООРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. У молекулі якого є зв'язки Селен-Карбон.

СЕЛЕНОСУЛЬФА́Т, -у, *ч.* Сульфат, у якому оксигеновий атом замінено на двовалентний атом Селену.

СЕЛЕНОТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* Тектоніка надр і поверхні Місяця.

СЕЛЕНОФЕНО́Л, -у, *ч.* Фенол, у якому оксигеновий атом замінено на атом Селену.

СЕЛЕНОХІ́Д, -хода, *ч.* Те саме, що **місяцехі́д**.

СЕЛЕНОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який оточує Місяць, розміщений навколо нього; навколомісячний. ** **Селеноцентри́чна орбі́та** – орбіта космічного тіла, центром якої є Місяць.

СЕЛЕНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до селенування, признач. для цього.

СЕЛЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **селенува́ти**.

СЕЛЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Обробляти Селеном або його сполуками, вводити Селен до складу чого-небудь.

СЕЛЕНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **селенува́ти**.

СЕЛЕ́ПКО, -а, *ч.*, *зневажл.*, *зах.* Селюк, мужик.

СЕЛЕПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Гідротехнічна споруда для пропускання селевих потоків через комунікації в селенебезпечних районах.

СЕЛЕ́РА, -и, *ж.*, *бот.* Дворічна овочева городня рослина родини зонтичних, коріння і листя якої використовують як ароматичну приправу для страв.

СЕЛЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* У біхевіористичних дослідженнях – частота виникнення подій за одиницю часу (напр., кількість реакцій на добу).

СЕЛЕ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **селе́ра**.

СЕЛЕСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Частина селезахисної споруди – глибокий котлован, де збирається сель.

СЕ́ЛЕХ, -а, *ч.*, *діал.* Селезень.

СЕЛИ́ТВА, -и, *ж.*, *зах.* Підмурок, фундамент.

СЕЛИ́ТИ, селю́, се́лиш, *недок.*, *перех.* Влаштовувати жити на незаселених місцях; оселяти, поселяти. // Давати житло, розташовувати на постій тощо.

СЕЛИ́ТИСЯ, селю́ся, се́лишся, *недок.* 1. Влаштовуватися жити на незаселених місцях; оселятися, поселятися. // Займати приміщення під житло, розташовуватися на постій і т. ін. 2. Розміщуватися, гніздитися де-небудь (про птахів, тварин і т. ін.). 3. *перен.* З'являтися, виникати (про почуття, настрій і т. ін.). 4. Пас. до **сели́ти**.

СЕЛИ́ТЬБА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Селище (у 1 знач.). 2. Ділянка землі біля будинку, зайнята городом, садом; садиба. 3. *рідко.* Будинок, оселя (у 2 знач.).

СЕ́ЛИШІ, -ів, *мн.* Група індійських племен на півд. заході Канади і півн. сході США.

СЕ́ЛИШСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до селишів. ** **Се́лишські мо́ви** – родина близькоспоріднених індійських мов селишів.

СЕЛИЩА́НИН, -а, *ч.*, *рідко.* Житель селища.

СЕЛИЩА́НСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **селища́нин**.

СЕ́ЛИЩЕ, *рідко* **СЕЛИ́ЩЕ**, -а, *с.* 1. Населений пункт у сільській місцевості; село. // Місце розташування кочівників, будівельних загонів, розвідуваль-

них партій і т. ін. 2. Населений пункт міського типу, розташований поблизу міста або фабрики, заводу тощо. 3. *археол.* Залишки стародавнього неукріпленого поселення. 4. *заст.* Поселення (у 2 знач.). 5. *рідко.* Місце, де колись було село.
СЕ́ЛИЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́лище** 1, 2.
СЕЛІ́Н, -у, *ч.* Рослина з роду аристида родини злаків.
СЕЛІТЕ́БНИЙ, -а, -е: ** **селіте́бна терито́рія** – земельні ділянки, зайняті містами і населеними пунктами міського типу, а також призначені для містобудування.
СЕ́ЛІТОК, -тка, *ч.* Який народився поточного року.
СЕЛІ́ТРА, -и, *ж.* Назва нітратів натрію, калію, амонію, кальцію і т. ін., що їх використовують для виготовлення вибухових речовин, добрив, при засолюванні м'яса та ін. *Натрієва селітра. Кальцієва селітра.*
СЕЛІТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **селітрува́ти**.
СЕЛІТРОВА́Р, -а, *ч.* Той, хто виготовляє селітру.
СЕЛІТРОВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення селітри.
СЕЛІТРОВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до селітроваріння, признач. для цього.
СЕЛІТРОВА́РНЯ, -і, *ж.* Місце, де виготовляють селітру.
СЕЛІ́ТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **селі́тра**.
СЕЛІТРОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить у собі селітру.
СЕЛІТРОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення, формування селітри в перебігові хімічних або біохімічних процесів.
СЕЛІТРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Піддавати щось хімічній обробці для одержання селітри або додавати селітру до складу чого-небудь.
СЕЛІТРУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **селітрува́ти**.
СЕЛІ́ТРЯНИЙ, -а, -е. Прикм. до **селі́тра**. // Признач. для виготовлення селітри.
СЕЛО́, -а́, *с.* 1. Населений пункт (звичайно великий) неміського типу, жителі якого займаються перев. обробітком землі. 2. Сільська місцевість узагалі. 3. *збірн.* Жителі села, сільської місцевості.
СЕЛЬ, -ю, *ч.*, *геол.* Короткочасний бурхливий паводок на гірських річках із великим вмістом намулу та уламків гірських порід.
СЕ́ЛЬБИЩЕ, -а, *с.*, *заст.* Поселення.
СЕ́ЛЬБИЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́льбище**.
СЕ́ЛЬВА, -и, *ж.* Вологий екваторіальний тропічний ліс Південної та Центральної Америки.
СЕЛЬВА́СИ, -ів, *мн.* Вічнозелені вологі екваторіальні ліси Південної Америки.
СЕЛЬДЖУ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сельджу́к**, -а, *ч.*). Стародавні туркменські племена, які створили в 11 ст. велику державу на завойованих землях Малої та Середньої Азії.
СЕЛЬДЖУКІ́ДИ, -ів, *мн.* Султани тюркської династії і її гілок, що правили у ряді країн Близького і Середнього Сходу в 11 – 14 ст.
СЕЛЬДЖУ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сельджу́ки**.
СЕЛЬКУ́П *див.* **селькупи**.
СЕЛЬКУ́ПИ, -ів, *мн.* (*одн.* **селькуп**, -а, *ч.*; **селькупка**, -и, *ж.*). Північна народність, що живе у Красноярському краї, в Томській і Тюменській областях Росії.
СЕЛЬКУ́ПКА *див.* **селькупи**.
СЕЛЬКУ́ПСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до селькупів. ** **селькупська мо́ва** – мова, що відноситься до самодійської групи уральських мов.
СЕ́ЛЬНИЙ: ** **се́льний крин**, *заст.*: а) дика польова лілія; б) символ чистоти, юності, краси.
СЕЛЬСИ́Н, -а, *ч.* Інформаційна електрична машина змінного струму, призначена для вироблення напруг, амплітуди і фази яких визначаються кутовим положенням ротора.
СЕЛЬСИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **сельси́новий**.
СЕЛЬСИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сельси́н**.
СЕ́ЛЬТЕРСЬКА, *рідко*: ** **се́льтерська вода́** – те саме, що **зе́льтерська вода́** (*див.* **зе́льтерська**).
СЕЛЮ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Житель села.
СЕЛЮ́Х, -а́, *ч.*, *діал.* Селюк.
СЕЛЮ́ЦТВО, -а, *с.*, *розм.* Властивість за знач. **селю́цький**.
СЕЛЮ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **селю́к**. // Власт. селюкові.
СЕЛЮЧА́, -а́ти, *с.*, *розм.* Селянська дитина.
СЕЛЮ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **селю́к**.
СЕЛЮЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **селю́к**.
СЕЛЮ́ЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **селю́чка**. // Належний або власт. селючці.
СЕЛЯ́ВА, -и, *ж.*, *іхт.* Те саме, що **шемая́**.
СЕЛЯ́НИ *див.* **селяни́н**.
СЕЛЯНИ́Н, -а, *ч.* (*мн.* **селя́ни**, -ля́н). Житель села, основним заняттям якого є обробіток землі. ** **селя́ни-да́нники**: в 15 – 16 ст. – найчисленніша категорія "похожих" селян у феодальній Литві та на загарбаних нею українських землях.
СЕЛЯ́НИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Селянка.
СЕЛЯ́НКА, -и. Жін. до **селяни́н**.
СЕЛЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **селя́нка**.
СЕЛЯ́НСТВО, -а, *с.* Верства сільськогосподарських виробників, що ведуть індивідуальне господарство. // *збірн.* Селяни.
СЕЛЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **селяни́н**. // Який походить із класу селян або живе в селі. // Належний селянинові, селянам. // Власт. селянинові, селянам. // Вигот., зробл. селянином, селянами. // Який звичайно вживають, використовують, носять і т. ін. селяни. // Признач. для селян.
СЕ́МА, -и, *ж.*, *лінгв.* Смислова одиниця; в математичній лінгвістиці – семантичний множник.
СЕМА́НГИ, -ів, *мн.* Група негритоських племен мандрівних мисливців в Малайзії і Таїланді.
СЕМА́НТИКА, -и, *ж.* 1. Значення мовних одиниць – окремих слів, фразеологізмів, складових частин слова тощо. 2. Те саме, що **семасіоло́гія**. ** **логі́чна сема́нтика** – розділ математичної та формальної логіки, що вивчає взаємовідношення між виразами мови і позначуваними ними поняттями чи судженнями. 3. Значення (слова, виразу). 4. Розділ семіотики, що вивчає знакові системи як засоби вираження змісту. 5. Частина опису мови програмування, яка приписує зміст його конструкціям. ** **сема́нтика да́них** – зміст даних (на відміну від синтаксису даних, який розглядає тільки форми їх подання). **сема́нтика програ́ми** – зміст програми, змістове значення її структури.
СЕМАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сема́нтика**. ** **семанти́чний диференціа́л**, *соц.* – метод кількісного і якісного індексування значень при вимірюванні емоційного ставлення особистості до об'єктів. **семанти́чний ідеалі́зм** – суб'єктивно-ідеалістичний напрям, за яким центральною проблемою філософії є проблема мови, аналіз зв'язку між знаком (словом) і його змістом. **семанти́чні катего́рії** – характеристики мовних виразів, що визначають спорідненість між ними за певними ознаками.
СЕМАНТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **семанти́чний**.
СЕМАНТИ́ЧНО. Присл. до **семанти́чний**.
СЕМАСІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із семасіології.
СЕМАСІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **семасіоло́гія**. *Семасіологічні дослідження.*
СЕМАСІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ мовознавства, що вивчає лексичні значення мовних одиниць – окремих слів, фразеологізмів і т. ін. та зміни цих значень.
СЕМАФО́Р, -а, *ч.* 1. *зал.* Сигнальний пристрій на залізничній колії, положення крила або вогні якого показують машиністові, чи вільна колія. 2. *мор.* Спосіб зорової сигналізації, яка здійснюється прапорцями, зміною положення рук. // Спеціальний апарат, що встановлюється на березі для сигналізації суднам. *Береговий семафор.* 3. У системах обробки інформації – змінна, що використовується для забезпечення взаємовилучення.
СЕМАФО́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *розм.* Подавати сигнали семафором (у 2 знач.).
СЕМАФО́РНИЙ, -а, -е, *зал.*, *мор.* Прикм. до **семафо́р**.
СЕМАФО́РНИК, -а, *ч.* 1. *зал.* Залізничник, який управляє семафором. 2. *мор.* Той, хто передає і приймає сигнали по семафору.
СЕМЕ́МА, -и, *ж.* Одиниця мовного змісту, співвідносна з морфемою, сукупність сем.
СЕМЕНА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **сім'яни́стий**[1]. *Семенастий півень.* 2. З темними дрібними цяточками; пістрявий.
СЕМЕ́НИК, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Очеретянка.
СЕМЕНИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **семена́стий** 2.
СЕМЕНО́, -а́, *с.*, *заст.* Сім'я (у 1, 2 знач.).
СЕМЕ́НОВЩИНА, -и, *ж.* Режим білогвардійської контрреволюції, встановлений отаманом Г. М. Семеновим за підтримки японських інтервентів у 1918 – 20 рр. у Забайкаллі.
СЕМЕРИ́К, -а́, *ч.*, *заст.* 1. Предмет, який складається з семи однакових частин. 2. Сім пар волів.
СЕМЕРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Семерик (у 2 знач.).
СЕМЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який складається із семи одиниць, частин, предметів.
СЕ́МЕРКО, *невідм.*, *числ. кільк.*, *розм.* Те саме, що **се́меро**.
СЕМЕРНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який є в кількості семи. 2. Взятий усемеро більшим (помноженим на сім).
СЕ́МЕРО, сімо́х, *числ. кільк.*, *збірн.* Сім.
СЕМЕРЯ́ГА *див.* **семиря́га**.
СЕМЕРЯ́ЖКА *див.* **семиря́жка**.
СЕМЕ́СТР, -у, *ч.* Половина навчального року у вищих і спеціальних середніх навчальних закладах.
СЕМЕСТРО́ВИЙ, -а, -е. Який відбувається протягом або наприкінці семестру. *Семестровий залік.*
СЕМИАРШИ́ННИЙ, -а, -е. Довжиною (шириною, висотою) у сім аршинів.
СЕМИА́ТОМНИЙ, -а, -е. Молекула або формульна одиниця якого складається з семи атомів.
СЕМИА́ТОМНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан або властивість за знач. **семиа́томний**.
СЕМИБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який оцінюється у сім балів. *Семибальний землетрус.*
СЕМИБА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **семиба́льний**.
СЕМИБА́НЕВИЙ, -а, -е. У якого сім бань (про архітектурну споруду, напр., церкву, собор тощо).
СЕМИБА́НЕВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **семиба́невий**.
СЕМИБА́РВНИЙ, -а, -е. У якого сім барв, кольорів. *Семибарвна веселка.*
СЕМИБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **семиба́рвний**.
СЕМИБІ́ЧНИЙ, -а, -е. У якого сім боків, сторін.
СЕМИБО́РСТВО, -а, *с.* Легкоатлетичні змагання з семи видів спорту.
СЕМИБОЯ́РЩИНА, -и, *ж.* Боярський уряд з 7 чоловік у Росії, створений після скинення в липні 1610 р. царя Василія Шуйського.
СЕМИВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який утворює сім валентних зв'язків, валентність якого становить сім.
СЕМИВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **семивале́нтний**.
СЕМИВА́ХТОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з обслуговуванням двох бурових установок сьома вахтами.
СЕМИВА́ХТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **семива́хтовий**.
СЕМИВО́ДНИЙ, -а, -е. Молекула або формульна одиниця якого сполучена з сімома молекулами води.
СЕМИГЛА́ВИЙ, -а, -е. У якого сім голів.
СЕМИГЛА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **семигла́вий**.
СЕМИГОДИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який триває сім годин. *Семигодинний робочий день.* // Розрахований на сім годин. 2. Який починається, вирушає або прибуває о сьомій годині (про кіносеанс, поїзд і т. ін.).
СЕМИГРА́ННИЙ, -а, -е. Який має сім граней.
СЕМИГРА́ННИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, яке має сім граней.
СЕМИГРА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **семигра́нний**.
СЕМИГРИ́ВЕНИК, -а, *ч.*, *розм.*, *заст.* Монета вартістю двадцять копійок.
СЕМИГРИ́ВЕННИЙ, -ного, *ч.*, *розм.*, *заст.* Семигривеник.
СЕМИДЕ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Проміжок часу, що дорівнює семи дням.
СЕМИДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який триває сім днів. *Семиденний термін.* // Розрахований на сім днів. *Семиденний запас їжі.* // Якому минуло від народження сім діб. *Семиденна дитина.*
СЕМИДІ́Л, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто береться виконувати одночасно багато справ, не завершуючи жодної.
СЕМИДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **семиді́л**.
СЕМИДІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **семиді́льник**.
СЕМИДО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *муз.* Який складається з семи долей. ** **семидо́льний такт** – такт, який містить сім долей (7/4 та 7/8).
СЕМИДО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *муз.* Властивість за знач. **семидо́льний**.
СЕМИЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Сплетений з семи жил. 2. *розм.* Надзвичайно міцний, дужий, витривалий.
СЕМИЖИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **семижи́льний**.
СЕМИЗАРЯ́ДНИЙ, -а, -е. 1. *фіз.* Який має електричний заряд +7 або -7. 2. *військ.* Який ладується сімома зарядами.
СЕМИЗАРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **семизаря́дний** (у 2 знач.).
СЕМИЗІ́Р'Я, -я, *с.* Сім видимих зірок у сузір'ях Великого та Малого Воза.
СЕМИЗУ́БИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Граблі.
СЕМИКЛА́СНИЙ, -а, -е. Який має сім класів. // Розрахований на сім класів. *Семикласна освіта.*
СЕМИКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень сьомого класу.
СЕМИКЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **семикла́сник**.
СЕМИКО́ЛІРНИЙ, -а, -е. Те саме, що **семиба́рвний**.
СЕМИКО́ЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **семико́лірний**.
СЕМИКРА́ТНИЙ, -а, -е. Збільшений у сім разів, помножений на сім. // Який відбувається, здійснюється сім разів.
СЕМИКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **семикра́тний**.
СЕМИКРА́ТНО. Присл. до **семикра́тний**.
СЕМИКУ́ПОЛЬНИЙ, -а, -е. У якого сім куполів, маківок (про церкву, собор тощо).
СЕМИКУ́ПОЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **семику́польний**.
СЕМИКУ́ТНИЙ, -а, -е. Який має сім кутів. *Семикутна фігура.*
СЕМИКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює сім кутів.
СЕМИЛА́МПОВИЙ, -а, -е. Який освітлюється сімома лампами або працює на семи лампах.
СЕМИЛА́НКОВИЙ, -а, -е. Який складається з семи ланок.
СЕМИЛЕМІ́ШНИЙ, -а, -е. Який має сім лемешів. *Семилемішний плуг.*
СЕМИЛІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **семирі́чка** 1. 2. *розм.* Дівчинка семирічного віку. 3. Те саме, що **семирі́чка** 2.
СЕМИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **семирі́чний**.
СЕМИЛІ́ТОК, -тка, *ч. і ж.*, *розм.* Дитина семирічного віку.
СЕМИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **семирі́ччя**.
СЕМИМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Довжина, ширина або висота якого становить сім метрів.
СЕМИМИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має довжину сім миль. ** **семими́льними кро́ками йти (просува́тися** і т. ін.) – іти, просуватися і т. ін. дуже швидко.
СЕМИМІЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. 1. Числ. порядк., відповідний до кількісн. числ. сім мільйонів. 2. Який складається з семи мільйонів одиниць. *Семимільйонна армія.* // Який коштує сім мільйонів. *Семимільйонний кредит.*
СЕМИМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Який триває сім місяців. // Якому минуло сім місяців від зачаття (про плід в утробі матері, про недоношену дитину). // Якому минуло сім місяців від народження. // Розрахований на сім місяців. *Семимісячна програма.*
СЕМИПАЛА́ТИНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Семипалатинськ.
СЕМИПІ́ЛКА[1], -и, *ж.*, *розм.* Спідниця із семи пілок, семи полотнищ.
СЕМИПІ́ЛКА[2], -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **семипі́лля**.
СЕМИПІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Система сівозміни з поділом поля на сім ділянок.
СЕМИПІ́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. Який має сім пілок, сім полотнищ. *Семипільна спідниця.*
СЕМИПІ́ЛЬНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **семипі́лля**.
СЕМИПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. У якого сім поверхів.
СЕМИПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **семиповерхо́вий**.
СЕМИПУДО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Який важить сім пудів.
СЕМИП'Я́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Який має довжину сім п'ядей.
СЕМИРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Здійснюваний (здійснений) сім разів. // Удостоєний якогось звання сім разів.
СЕМИРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **семиразо́вий**.
СЕМИРАЗО́ВО. Присл. до **семиразо́вий**.
СЕМИРІ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *іст.* Неповна середня школа в

СРСР, у якій навчалися сім років. // *збірн., розм.* Учні та вчителі такої школи. 2. Відрізок часу, що триває сім років.

СЕМИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває сім років. // Розрахований на сім років. 2. Віком у сім років. // *у знач. ім.* **семирі́чні**, -них, *мн.* Діти віком у сім років. 3. Який має сім класів; семикласний.

СЕМИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Відрізок часу, що триває сім років. 2. Річниця чого-небудь, що відбулося або почалося сім років тому. *Семиріччя одруження.*

СЕМИРЯ́ГА, СЕМЕРЯ́ГА, СЕМРЯ́ГА, -и, *ж., заст.* 1. Домоткане грубе нефарбоване сукно; сірячина. 2. Верхній селянський одяг із такого сукна; сіряк. // *перен., розм.* Людина, яка носить такий одяг.

СЕМИРЯ́ЖКА, СЕМЕРЯ́ЖКА, СЕМРЯ́ЖКА, -и, *ж., заст.* Зменш.-пестл. до **семиря́га, семеря́га, семря́га**.

СЕМИСВІ́ЧНИК, -а, *ч.* Свічник для семи свічок.

СЕМИСЕ́Н *див.* **сямисе́н**.

СЕМИСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який складається із семи серій.

СЕМИСО́ТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **сімсо́т**.

СЕМИСОТЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **семисотрі́чний**.

СЕМИСОТЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **семисотрі́ччя**.

СЕМИСОТРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сімсотрі́чний**.

СЕМИСОТРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **сімсотрі́ччя**.

СЕМИСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який має сім стін, стінок.

СЕМИСТІ́ННИК, -а, *ч.* 1. Споруда, яка має сім стін. 2. *мат.* Те саме, що **семигра́нник**.

СЕМИСТО́ПНИЙ, -а, -е. Розмір вірша, що має сім стоп.

СЕМИСТОРО́ННІЙ, -я, -є. Те саме, що **семибі́чний**.

СЕМИСТРУ́НКА, -и, *ж., розм.* Семиструнна гітара.

СЕМИСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має сім струн (про музичний інструмент).

СЕМИСТРУ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **семистру́нний**.

СЕМИСТУПЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який містить сім ступенів, перебіг якого відбувається у сім ступенів, стадій.

СЕМИСТУПЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **семиступене́вий**.

СЕМИТИЖНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який триває сім тижнів. *Семитижневий відпочинок.* // Якому минуло сім тижнів від народження. *Семитижневе дитя.*

СЕМИТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **сім ти́сяч**. 2. Який складається із семи тисяч одиниць. *Семитисячне військо.* // Який коштує сім тисяч.

СЕМИТИ́СЯЧНИК, -а, *ч., розм.* Гірський пік висотою сім і понад сім тисяч метрів.

СЕМИТО́МНИЙ, -а, -е. Який складається з семи томів.

СЕМИТО́МНИК, -а, *ч* Твір або зібрання творів у семи томах.

СЕМИТО́ННИЙ, -а, -е. Який важить сім тонн або розрахований на сім тонн вантажу.

СЕМИФТО́РНИЙ, -а, -е. Молекула або формульна одиниця якого містить сім атомів фтору.

СЕМИЧЛЕ́ННИЙ, -а, -е. Який складається з семи членів, який містить сім членів.

СЕМИЧЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **семичле́нний**.

СЕМИ́ШНИК, -а, *ч., іст.* Стара російська монета вартістю дві копійки.

СЕМИЯ́РУСНИЙ, -а, -е. Який має сім ярусів.

СЕМИЯ́РУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **семия́русний**.

СЕМІБРЕ́ВІС, -а, *ч., муз.* Один із нотних знаків мензуральної нотації; напівкоротка.

СЕМІМІ́НІМА, -и, *ж., муз.* Один із нотних знаків мензуральної нотації; напівнайменша.

СЕМІНА́Р, -у, *ч.* 1. Форма групових занять із якогось предмету або теми студентів вищих навчальних закладів, учнів середньої школи та ін., що відбуваються під керівництвом викладача. 2. Форма групових навчально-теоретичних або практичних занять членів наукових гуртків, слухачів курсів і т. ін. // Вид групових занять з якої-небудь наукової, навчальної і т. ін. проблеми, обговорення учасниками заздалегідь підготовлених повідомлень, доповідей і т. ін. 3. *заст.* Семінарист. 4. *заст., діал.* Школа для народних учителів.

СЕМІНАРИ́СТ, -а, *ч.* 1. Учень семінарії (у 1, 2 знач.). 2. Той, хто вчився в семінарії, закінчив семінарію.

СЕМІНАРІ́ЙНИЙ[1], -а, -е, *рідко.* Прикм. до **семіна́рія**.

СЕМІНАРІ́ЙНИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Те саме, що **семіна́рський**[2].

СЕМІНА́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Середній духовний навчальний заклад. 2. У дореволюційній Росії, а також у Галичині – середній педагогічний навчальний заклад. 3. *рідко.* Те саме, що **семіна́р** 1.

СЕМІНА́РСЬКИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **семіна́р** 1, 2. // Якого готують для виголошення на семінарі (про доповідь, реферат і т. ін.).

СЕМІНА́РСЬКИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **семіна́рія** 1, 2.

СЕМІНО́ЛИ, -ів, *мн.* Плем'я північно-американських індійців у США.

СЕМІНО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина з герміногенних клітин.

СЕМІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до семіології.

СЕМІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **семіо́тика**.

СЕМІО́ТИК, -а, *ч* Фахівець із семіотики.

СЕМІО́ТИКА, -и, *ж., спец.* 1. Наука про різні знаки й системи знаків (мовні й немовні), що їх використовують у людському суспільстві для передавання інформації. 2. Розділ медицини, що вивчає ознаки хвороб.

СЕМІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до семіотики.

СЕМІПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Різновид зв'язку за донорно-акцепторним механізмом, коли неподілена електронна пара переноситься на вакантну орбіталь іншого атома і на обох виникають дробні електричні заряди.

СЕМІРАМІ́ДА, -и, *ж.* 1. *міф.* Правителька Ассирії, якій приписують ряд переможних походів у Єгипет, Ефіопію та Індію, створення чудових пам'яток архітектури, "висячих садів" у Вавилоні. 2. *перен.* Багата, могутня, але порочна володарка.

СЕМІРАМІ́С, *невідм., ж.* Те саме, що **семіраміда**.

СЕМІ́РКА, -и, *ж., заст.* Полотно, ткане у сім пасом.

СЕМІ́Т *див.* **семі́ти**.

СЕМІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **семі́т**, -а, *ч.*; **семі́тка**, -и, *ж.*). Група народів, що населяють або населяли Північну та Східну Африку і частину Азії, до яких належать стародавні вавилоняни, ассирійці, фінікійці та ін., а також сучасні народи: араби, євреї, ефіопи.

СЕМІТИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або вислів, створені за зразком будь-якої семітичної мови або запозичені з неї.

СЕМІТИ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **семі́ти**. *Семітичні мови. Семітичні племена.*

СЕМІ́ТКА *див.* **семі́ти**.

СЕМІТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із семітології.

СЕМІТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до семітології. *Семітологічні праці.*

СЕМІТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Сукупність наук, що вивчають семітську культуру, семітські мови, літературу.

СЕМІ́ТО-ХАМІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до семітів і хамітів. ** **Семі́то-хамі́тські мо́ви** – сім'я мов, поширених у Північній Африці й Південно-Західній Азії.

СЕМІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **семі́ти**.

СЕМІ́ТСЬКО-ХАМІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **семі́то-хамі́тський**.

СЕМПЛ, -у, *ч., муз.* 1. Поєднання звуків для повторення їх зі зміною тону, частоти і т. ін. 2. Цифровий зразок звучання електронного інструмента.

СЕ́МПЛЕР, -а, *ч.* 1. Пристрій для з'єднання аркушів паперу або тканини металевою скобкою. 2. Електронно-акустичний пристрій, за допомогою сервісних можливостей якого можна здійснювати цифровий запис і відтворення музичних творів.

СЕМРЯ́ГА *див.* **семиря́га**.

СЕМРЯ́ЖКА *див.* **семиря́жка**.

СЕМСЕ́ЙТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі непрозорі свинцево-сірі кристали або темно-сірі агрегати.

СЕН, -а, *ч.* Розмінна монета Індонезії, Камбоджі, Малайзії, Японії.

СЕНАРМОНТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; прозорі кристали, агрегати й кірки зі смоляним блиском.

СЕНА́Т, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – рада старійшин, найвищий орган державної влади. // *збірн.* Члени цієї ради. 2. У царській Росії та деяких інших країнах – найвища судово-адміністративна установа. 3. У США, Франції та деяких інших державах – верхня палата парламенту. 4. Приміщення, в якому містяться такі установи.

СЕНА́ТОР, -а, *ч.* Член сенату; звання члена сенату.

СЕНА́ТОРКА, -и, *ж., розм.* Дружина сенатора.

СЕНА́ТОРСТВО, -а, *с.* Звання, посада сенатора. ** **Сена́торські ревізії**: В Росії 18 – поч. 20 ст. – перевірка діяльності місцевого державного апарату спеціально призначеними сенаторами.

СЕНА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сена́тор**.

СЕНА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сена́т**. // Пов'язаний з діяльністю сенату; якого видає сенат. *Сенатський указ.* ** **Сенатський реєстратор**, *іст.*: в Росії – цивільний чин 13-го класу; особи, які його мали, посідали посади дрібних службовців.

СЕНА́ТУС-КОНСУ́ЛЬТ, -а, *ч.* 1. Складова частина римського права – рішення сенату, що приймається за запитом магістрату і має обов'язковий характер. 2. В період Консульства, першої і другої Імперії у Франції – акти, що змінювали або доповнювали конституцію волею консула та імператора.

СЕНБЕРНА́Р, -а, *ч* Порода великих, перев. довгошерстих, собак, а також собака цієї породи.

СЕНБЕРНА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сенберна́р**.

СЕНГІЄ́РИТ, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Заїрі; крихкі прозорі платівки зі скляним блиском.

СЕНДА́СТ, -у, *ч.* Сплав заліза з кремнієм і алюмінієм.

СЕНДА́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сенда́ст**.

СЕ́НДВІЧ *див.* **са́ндвіч**.

СЕ́НДВІЧЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́ндвіч**.

СЕНДВІЧОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до сендвіча, схожий на нього.

СЕНДВІЧОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сендвічоподі́бний**.

СЕ́НЕ, *невідм., с.* Розмінна монета Західного Самоа – $^1/_{100}$ тали.

СЕНЕ́ГА, -и, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина родини китяткових; корені використовують як відхаркувальний засіб.

СЕНЕГА́ЛЕЦЬ *див.* **сенега́льці**.

СЕНЕГА́ЛКА *див.* **сенега́льці**.

СЕНЕГА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сенега́льці** і Сенегал.

СЕНЕГА́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **сенега́лець**, -льця, *ч.*; **сенега́лка**, -и, *ж.*). Основне населення Сенегалу.

СЕНЕКТУ́ТА, -и, *ж., міф.* Богиня старості, яка жила біля дверей підземного царства поряд з ін. духами, що пов'язаними із смертю.

СЕНЕСТОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сенестопатій.

СЕНЕСТОПА́ТІЇ, -ій, *мн., мед.* Болісні відчуття в різних частинах тіла.

СЕНЕША́Л, -а, **СЕНЕША́ЛЬ**, -я, *ч.* 1. У Франкській державі в 5 – 8 ст. – головний управляючий королівським палацом, з 8-го ст. виконував судові та воєнні функції. 2. На Півдні та Заході Франції з 13 ст. – керівник округу (сенешальства) з воєнно-адміністративними функціями, вищий представник місцевої судової влади.

СЕНЕША́ЛЬ *див.* **сенеша́л**.

СЕНЗИ́Т, -у, *ч* Лікарський препарат, що його застосовують при коронарній недостатності, стенокардії, коронарному склерозі тощо.

СЕНЗИТИ́ВНИЙ, -а, -е. Чутливий до сприйняття чого-небудь. *Сензитивний період.*

СЕНІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хіміко-біологічна обробка посівів зернових культур для підсушення стебел з метою прискорення дозрівання і підвищення якості зерна.

СЕНІЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Раннє, або передчасне старіння; ранній розумовий спад у молодих людей.

СЕНІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Який стосується мислення і поведінки, характерних для людей похилого віку. ** **Сені́льне божеві́лля** – психотична форма старечого слабоумства, яке проявляється афективними, маревними і галюцинаторно-маревними розладами.

СЕНІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Комплекс фізичних та розумових змін, що виникають у старечому віці; старість, старечий вік.

СЕНІ́ТІ, *невідм., с.* Розмінна монета Тонга – $^1/_{100}$ паанги.

СЕНО́Ї, -їв, *мн.* Група племен в Малайзії і Таїланді.

СЕНО́НИ, -ів, *мн., іст.* Кельтські племена, які у 283 р. до н. е. були розбиті і майже повністю знищені римлянами.

СЕНПО́ЛІЯ, -ї, *ж.* Узамбарська фіалка, рід рослин родини геснерієвих.

СЕНС, -у, *ч.* 1. Сутність чого-небудь; значення; зміст. // Те, що відіграє особливу роль, має винятткове значення; сила. 2. Розумна підстава; рація (*див.* **ра́ція**[2]). // Доцільність, корисність чого-небудь. 3. Мета, основне призначення чого-небудь. 4. Почуття, замисел.

СЕНСАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який викликає або здатний викликати сенсацію; розрахований на сенсацію.

СЕНСАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сенсаці́йний**.

СЕНСАЦІ́ЙНО. Присл. до **сенсаці́йний**. // *у знач. присудк. сл.*

СЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *тільки одн.* Сильне, приголомшливе враження, що його справляє на громадськість певна подія, якесь повідомлення. 2. Подія, повідомлення, що, вражаючи чимсь, збуджують багатьох, викликають загальне зацікавлення.

СЕНСЕ́Й, -я, *ч.* У східних вченнях та єдиноборствах – учитель, наставник.

СЕНСИ́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Той, що осягається за допомогою відчуттів.

СЕНСИБІЛІЗА́ТОР, -а, *ч., спец.* Речовина, що викликає сенсибілізацію. *Оптичний сенсибілізатор.*

СЕНСИБІЛІЗА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сенсибіліза́тор**.

СЕНСИБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *фізіол.* Біологічний процес, унаслідок якого підвищується чутливість організму щодо повторної дії на нього чужорідних речовин. 2. *фот., кін.* Підвищення чутливості до світла фотографічних пластинок, паперу та плівок додаванням до фотоемульсії спеціальних речовин.

СЕНСИБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сенсибілізува́ти**.

СЕНСИБІЛІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сенсибілізування.

СЕНСИБІЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сенсибілізува́ти**.

СЕНСИБІЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Викликати сенсибілізацію.

СЕНСИБІЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **сенсибілізува́ти**.

СЕНСИБІЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **сенсибілізува́ти**. // *у знач. прикм. Сенсибілізуюча ін'єкція.*

СЕНСИ́ЛИ, -сил, *мн.* Чутливі утворення, які у безхребетних відіграють роль органів дотику, смаку, нюху.

СЕНСИТИ́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Чутливий.

СЕНСИТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Властивість за знач. **сенситивний**; емоційна чутливість.

СЕНСИТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання чутливості світлочутливих матеріалів.

СЕНСИТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сенситометрії.

СЕНСИТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вчення про вимірювання чутливості світлочутливих матеріалів.

СЕНСИТОМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сенсиметрува́ти**.

СЕНСИТОМЕТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вимірювати чутливість світлочутливих матеріалів.

СЕН-СІМОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення французького соціаліста-утопіста Сен-Сімона (1675 – 1755) та його послідовників.

СЕН-СІМОНІ́СТ, -а, *ч* Прихильник, послідовник сен-сімонізму.

СЕН-СІМОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сен-сімонізму й сен-сімоністів.

СЕНСОМОТО́РИКА, -и, *ж.* Взаємодія сенсорних та рухових компонентів у психічній та нервовій організації людини, тварини.

СЕНСОМОТО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до сенсомоторики.

СЕНСОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Порушення чуттєвого пізнання при психічних захворюваннях.

СЕ́НСОР, -а, *ч.* 1. *спец.* Датчик; елемент, що сприймає дотик, зміну температури, освітлення, швидкості та ін. з подальшою передачею на вимірювальні або керуючі прилади. 2. Людина, що володіє чутливістю шкіри. 3. *фізіол.* Окремий рецептор або рецепторний орган (око, вухо та ін.).

СЕНСО́РИКА, -и, *ж.* 1. Сукупність органів чуття організму, що реагують на зовнішні подразники. 2. *спец.* Який реагує на дотик (про прилад).

СЕ́НСОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́нсор** 1.

СЕНСО́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний з чуттям, з органами чуття; оснований на дії біоелектричного імпульсу, що утворюється від дотику людини;

чутливий. *Сенсорний рефлекс.* ** **Сенсо́рна інформа́ція** – інформація, що її одержує організм за допомогою органів чуттів.

СЕНСО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Чутливість, збудження, що передаються з органів і тканин у центральну нервову систему.

СЕНСУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрямок у філософії, який визнає відчуття єдиним джерелом пізнання.

СЕНСУАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник сенсуалізму.

СЕНСУАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* 1. Стос. до сенсуалізму й сенсуалістів. *Сенсуалістична концепція.* 2. Те саме, що **сенсуа́льний**.

СЕНСУАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **сенсуалі́ст**.

СЕНСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *філос.* Заснований на власному чутті, відчутті.

СЕНСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *філос.* Властивість за знач. **сенсуа́льний**.

СЕНТА́ВО, *невідм.*, *с.* Розмінна монета Аргентини, Болівії, Бразилії, Гватемали, Гвінеї-Бісау, Домініканської Республіки, Колумбії, Куби, Мексики, Філіппін, Гондурасу, Еквадору, Кабо-Верде, Португалії, Мозамбіку, Нікарагуа, Перу, Сан-Томе і Принсіпі.

СЕНТЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який містить сентенцію; повчальний.

СЕНТЕНЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сентенці́йний**.

СЕНТЕНЦІ́ЙНО. Присл. до **сентенці́йний**.

СЕНТЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Вислів повчального характеру, коротке напучення.

СЕНТЕ́СИМО, *невідм.*, *с.* Розмінна монета Панами – $^1/_{100}$ бальбоа; Уругваю, Чилі – $^1/_{100}$ песо.

СЕНТИМЕНТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Літературний напрям другої половини 18 – початку 19 ст., що розвивався як заперечення класицизму, характеризувався особливою увагою до індивідуального духовного світу людини, до природи; відзначався ідеалізацією дійсності та надмірною чутливістю в її зображенні. 2. Те саме, що **сентимента́льність**.

СЕНТИМЕНТАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Прихильник, послідовник, представник сентименталізму (у 1 знач.). 2. Той, хто виявляє надмірну чутливість до кого-, чого-небудь.

СЕНТИМЕНТАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **сентименталі́ст**.

СЕНТИМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до сентименталізму (у 1 знач.). *Сентиментальний роман.* 2. Здатний легко розчулитися; надмірно ніжний у вияві почуттів. // Власт. надмірно чутливій людині; який свідчить про надмірну чутливість. // Який характеризується, відзначається надмірною чутливістю. // Пройнятий надмірною чутливістю.

СЕНТИМЕНТА́ЛЬНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Бути сентиментальним (у 2 знач.), виявляти надмірну чутливість. // *перен.* Ставитися до кого-небудь надмірно м'яко, поблажливо.

СЕНТИМЕНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сентимента́льний** 2.

СЕНТИМЕНТА́ЛЬНО. Присл. до **сентимента́льний** 2.

СЕНТИМЕНТА́ЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *зневажл.* Надмірна сентиментальність. // Сентиментальні вчинки, розмови.

СЕНТИМЕ́НТИ, -ів, *мн.*, *розм.* Вияв надмірної чутливості. ** **Розво́дити сентиме́нти**, *розм.* – виявляти надмірну чутливість.

СЕНТИ́МО, *невідм.*, *с.* Розмінна монета Венесуели, Гаїті, Коста-Рики, Парагваю та деяких ін. країн.

СЕ́НТІ, *невідм.*, *с.* Розмінна монета Естонії.

СЕНТРА́ЛЬ, -і, *ж.* Цукровий завод і прилеглі до нього плантації цукрової тростини (в деяких країнах Латинської Америки).

СЕНУ́СІЯ, -ї, *ж.* Мусульманський релігійно-політичний орден, заснований у 30-х рр. 19 ст.

СЕНУ́ФО, *невідм.*, *ч.* Народ в Малі, у Верхній Вольті та в Республіці Берег Слонової Кістки.

СЕ́НЧИК, -а, *ч.* Пташка з блакитними крилами й хвостом: блакитна синиця.

СЕНЬЙО́Р¹, -а, *ч.*, *іст.* У Західній Європі часів середньовіччя – феодал, який мав право власності на землю і повну владу на своїй території.

СЕНЬЙО́Р², -а, *ч.* Ввічливе називання, звертання до чоловіка в Іспанії та деяких інших країнах; називання будь-якої особи чоловічої статі.

СЕНЬЙО́РА, -и, *ж.* Ввічливе називання, звертання до жінки в Іспанії та деяких інших країнах.

СЕНЬЙОРА́Ж, -у, *ч.*, *фін.* Прибуток, що його одержує національний банк або державна скарбниця від випуску грошей.

СЕНЬЙОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до сеньйора (*див.* **сеньйо́р**¹) і сеньйорії.

СЕНЬЙОРА́Т, -у, *ч.* Права феодального сеньйора, зокрема система спадкового права, що охороняє неподільність нерухомого майна.

СЕНЬЙОРЕ́Н-КОНВЕ́НТ, -у, *ч.* 1. У деяких країнах – збори представників делегацій, які скликають під час роботи з'їзду. 2. У парламентах деяких країн – рада старійшин, до складу якої входять лідери політичних партій.

СЕНЬЙОРИ́ТА, -и, *ж.* Ввічливе називання, звертання до дівчини в Іспанії та деяких інших країнах.

СЕНЬЙОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сеньйора́льний**.

СЕНЬЙОРІ́Я, -ї, *ж.*, *іст.* 1. У Західній Європі часів середньовіччя – земельне володіння, що належало сеньйору (*див.* **сеньйо́р**¹). 2. У Західній Європі часів середньовіччя – виборний орган міської влади.

СЕПАРА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *юр.* Роздільний. 2. *тех.* Розпімний. ** **Сепарабельний про́стір**, *мат.* – топологічний простір, у якому існує зчисленна щільна множина.

СЕПАРА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сепара́бельний**.

СЕПАРА́БЕЛЬНО. Присл. до **сепара́бельний**.

СЕПАРАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *політ.* Пройнятий сепаратизмом. *Сепаративні настрої. Сепаративні тенденції.*

СЕПАРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *політ.* Властивість за знач. **сепарати́вний**.

СЕПАРАТИ́ВНО. Присл. до **сепарати́вний**.

СЕПАРАТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *політ.* Прагнення до відокремлення, відособлення. // У багатонаціональних державах – політичний рух національних меншостей, скерований на відокремлення від державного цілого й утворення самостійної держави.

СЕПАРАТИ́СТ, -а, *ч.*, *політ.* Прихильник сепаратизму.

СЕПАРАТИ́СТКА, -и, *політ.* Жін. до **сепарати́ст**.

СЕПАРАТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *політ.* Стос. до сепаратиста і сепаратизму. *Сепаратистський рух.* // Настроєний у дусі сепаратизму.

СЕПАРА́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* Кабінет.

СЕПАРА́ТНИЙ, -а, -е, *політ.* Відокремлений, відособлений від інших. *Сепаратна організація.* // Який провадиться, відбувається відокремлено, відособлено від інших. ** **Сепара́тний мир** – у міжнародному праві – договір про мир чи перемир'я у війні, укладений однією державою або групою держав із противником окремо від своїх союзників. **Сепара́тні перегово́ри**: у міжнародному праві – переговори з противником, що провадяться однією державою або групою держав без відома або згоди її союзників.

СЕПАРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *політ.* Властивість за знач. **сепара́тний**.

СЕПАРА́ТНО, *політ.* Присл. до **сепара́тний**.

СЕПАРА́ТОР, -а, *ч.* 1. Апарат для відокремлення однієї речовини від іншої або для виділення однієї речовини зі складу іншої. // Апарат для виділення вершків із незбираного молока. 2. У підшипниках – металева обойма для роз'єднання кульок або роликів, для збереження однакової відстані між ними.

СЕПАРА́ТОРНА, -ої, *ж.* Приміщення, в якому встановлено сепаратор (сепаратори).

СЕПАРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сепара́тор**. // Признач. для виробництва сепараторів. *Сепараторний цех.* // Признач. для сепарування молока.

СЕПАРА́ТОРНИК, -а, *ч.* Робітник, що сепарує що-небудь.

СЕПАРА́ТОРНИЦЯ, -і. Жін. до **сепара́торник**.

СЕПАРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *тех.*, *політ.* Стос. до сепарації. // Признач. для сепарації (у 1 знач.).

СЕПАРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Відокремлення, поділ на складові частини. 2. *тех.* Відокремлення однієї речовини від іншої, виділення однієї речовини зі складу іншої. 3. *політ.* Відособлення, відокремлення від певної держави частини території, заселеної національною меншістю. *Політична сепарація.*

СЕПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сепарува́ти**.

СЕПАРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сепарування, признач. для цього.

СЕПАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сепарува́ти**.

СЕПАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Відокремлювати одну речовину від іншої, виділяти одну речовину зі складу іншої.

СЕПАРУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **сепарува́ти**.

СЕПІОЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал – білі чи сірувато-білі з жовтуватим, буруватим, червонуватим відтінками жовна або сплутановолокнисті агрегати.

СЕ́ПІЯ, -ї, *ж.* 1. Морський головоногий молюск, у тілі якого виробляється коричневий барвник; каракатиця. 2. Натуральна або синтетична коричнева фарба, стійка щодо дії сонця та повітря. 3. Малюнок, виконаний такою фарбою. 4. Фотографія коричневого тону.

СЕ́ПСИС, -у, *ч.*, *мед.* Загальне зараження організму людини або тварини, яке виникає внаслідок того, що в кров потрапляють різні мікроби. ** **Отоге́нний се́псис** – сепсис, який виникає як ускладнення гострого або хронічного гнійного отиту. **Рецидиву́ючий се́псис** – сепсис, що характеризується зміною періодів загострення з утворенням метастазів, періодами ремісій.

СЕПТАКО́РД, -у, *ч.*, *муз.* Акорд, який складається із прими (основного тону), терції, квінти й септими.

СЕПТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що стосується перегородки. ** **Септа́льна ділянка** – утворення головного мозку, яке входить до складу лімбічної системи.

СЕПТЕ́Т, -у, *ч.* 1. Музичний твір для семи голосів або інструментів із самостійними партіями для кожного. 2. Ансамбль із семи виконавців (співаків або музикантів).

СЕ́ПТИК, -а, *ч.*, *тех.* Басейн у системі каналізаційної мережі для очищення стічних вод.

СЕПТИКОГРАНУЛЬОМАТО́З, -у, *ч.*: ** **Септикогранульомато́з новонаро́джених** – форма лістеріозу новонароджених при транплацентарному або трансвагінальному зараженні.

СЕПТИКОПІЄ́МІЯ, -ї, *ж.* Форма сепсису, при якій явища інтоксикації організму супроводжуються утворенням метастатичних абсцесів у різних тканинах і органах.

СЕПТИКТА́НК, **СЕПТИКТЕ́НК**, -а, *ч.* Те саме, що **се́птик**.

СЕПТИКТЕ́НК *див.* **септикта́нк**.

СЕ́ПТИМА, -и, *ж.*, *муз.* Сьомий ступінь у діатонічній гамі. // Інтервал між першим і сьомим ступенем діатонічної гами.

СЕПТИМА́РНИЙ, -а, -е. Який складається з семи елементів, одиниць, осіб тощо.

СЕ́ПТИМОВИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **се́птима**. *Септимовий тон.*

СЕПТИЦЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до септицемії, пов'язаний з нею.

СЕПТИЦЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Токсична форма сепсису. ** **Септицемія бджіл** – інфекційна хвороба бджіл, що супроводжується паралічами рухових органів і падежем комах.

СЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до сепсису, пов'язаний з ним; гнильний.

СЕПТО́ЛЬ, -і, *ж.* Ритмічна фігура, аналогічна квінтолі, але яка складається з семи музичних долей.

СЕПТО́Н, -а, *ж.* Друкарська фотонабірна машина для набору ієрогліфами.

СЕПТОРІО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби рослин, які спричиняються паразитичними грибами.

СЕПТРО́Н, -а, *ч.* Пристрій для розпізнавання мовних сигналів методом спектрального аналізу.

СЕПУ́КУ, *невідм.*, *с.* У японських самураїв – самогубство через розпорювання живота, коли він розтинається у формі конверта; недовершену форму сепуку називають харакірі.

СЕР, -а, *ч.* 1. В Англії – титул баронета, а також особа, яка має цей титул. 2. В Англії, США та в деяких інших країнах – ввічливе звертання до чоловіка.

СЕРАДЕ́ЛА, -и, *ж.*, *бот.* Однорічна кормова медоносна рослина родини бобових, яку використовують також як зелене добриво.

СЕРА́КА, -и, *ч. і ж.*, *зах.* Бідолаха.

СЕРА́КИ, -ів, *мн.* Крижані зубці на поверхні льодовика, що утворюються при обваленні та за нерівномірного танення льоду.

СЕРА́ЛЬ, -ю, *ч.* У країнах Сходу – палац і його внутрішні покої. *Султанський сераль.* // Жіноча половина у палаці, будинку; гарем. // *у знач. збірн.* Жінки багатого мусульманина.

СЕРА́ПІС, -а, *ч.*, *міф.* Єгипетсько-елліністичне божество, в образі якого поєдналися риси божества рослинності, яка вмирає і воскресає.

СЕРАСКИ́Р, -а, *ч.* У давній Туреччині – головнокомандувач; згодом (у султанській Туреччині) – військовий міністр.

СЕРАСКИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сераски́р**. // Належний сераскирові. *Сераскирський палац.*

СЕРАФИ́М, -а, *ч.* В іудейській та християнській релігіях – ангел вищого рангу, зображуваний із шістьма крилами.

СЕРАФИ́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **серафи́м**. // Власт. серафимові.

СЕРБ *див.* **се́рби**.

СЕРБЕДА́РИ, **САРБАДА́РИ**, -ів, *мн.* Учасники народно-визвольного руху 14 ст. проти монгольсько-тюркської кочової знаті в державі Хулагуїдів.

СЕ́РБИ, -ів, *мн.* (*одн.* **серб**, *рідше* **се́рбин**, *заст.* **сербія́нин**, -а, *ч.*; **се́рбка**, *рідше* **се́рбинка**, *заст.* **сербія́нка**, -и, *ж.*). Південнослов'янська народність, що живе в Югославії, Боснії та Герцеговині та в інших балканських країнах.

СЕРБИНЧУ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Молодий серб

СЕРБІ́ЗМ, -у, *ч.* Слово, зворот, вислів тощо, запозичені з сербської мови або утворені за її зразком іншою мовою.

СЕРБІЯ́НИН *див.* **се́рби**.

СЕРБІЯ́НКА¹ *див.* **се́рби**.

СЕРБІЯ́НКА², -и, *ж.* Циганський народний танець швидкого темпу.

СЕ́РБКА *див.* **се́рби**.

СЕРБОЛУ́ЖИЦЬКИЙ, -а, -е: ** **Серболу́жицькі мо́ви** – лужицькі мови, мови лужичан; належать до західно-слов'янських мов індоєвропейської сім'ї.

СЕ́РБОХОРВА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сербів і хорватів. ** **Сербохорва́тська мо́ва** – мова сербів, хорватів, чорногорців та боснійців; належить до південно-слов'янських мов індоєвропейської сім'ї.

СЕ́РБСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́рби** і Сербія.

СЕ́РБСЬКО-ХОРВА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сербів і хорватів.

СЕРВ, -а, *ч.* У Західній Європі часів середньовіччя – кріпосний селянин, особисто залежний від феодала.

СЕРВА́Ж, -у, *ч.* У Західній Європі часів середньовіччя – форма кріпосної залежності сервів.

СЕРВА́Л, -а, *ч.* Хижак родини котячих жовто-сірої масті з темними плямами на боках і смугами вздовж хребта; живе в Африці.

СЕРВА́НТ, -а, *ч.* Низький буфет для зберігання посуду й столової білизни.

СЕРВАНТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; прозорі блискучі агрегати і кірочки.

СЕРВАНТИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **серванти́т**.

СЕРВА́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **серва́нт**.

СЕРВЕЛА́Т, -у, *ч.* Сорт копчено-вареної або сирокопченої ковбаси з дрібно нарізаною начинкою.

СЕ́РВЕР, -а, *ч.* 1. У тенісі та інших спортивних іграх – гравець, який вводить м'яч у гру. 2. *спец.* Апаратно-програмний вузол у локальних комп'ютерних мережах, який керує рештою вузлів мережі. // Комп'ютер, що керує розподілом ресурсів обчислювальної мережі та централізованого доступу до даних. // Комп'ютер, що надає послуги іншим комп'ютерам у мережі, які називаються клієнтами. 3. *спец.* Програма, що забезпечує управління доступом до ресурсів мережі. ** **Се́рвер ба́зи да́них** – програмно-апаратний комплекс, який зберігає дані та приймає й обробляє запити, що керують цими даними.

СЕ́РВЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́рвер**.

СЕ́РВЕРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **се́рверний**.

СЕРВЕ́ТА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **серве́тка**.

СЕРВЕ́ТКА, -и, *ж.* 1. Невеликий (звичайно квадратний) шматок тканини або спеціального паперу,

що його використовують під час їжі, щоб запобігти забрудненню одягу, а також для витирання рук і губів. // Такий же виріб із тканини, що використовується для різних потреб у перукарнях, лікарнях і т. ін. 2. Скатерка для невеликого стола, тумбочки тощо. // Рукодільний виріб, яким прикрашають меблі або підстеляють під статуетки, вази тощо.

СЕРВЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **серве́тка**. // Признач. для виготовлення серветок. *Серветкове полотно.*

СЕРВЕ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **серве́тка**.

СЕ́РВИ, -ів, *мн.* В середньовічній Західній Європі – категорія феодально залежного селянства.

СЕРВІ́З, -у, *ч.* Повний набір столового, чайного чи кавового посуду, розрахований на певну кількість осіб.

СЕРВІ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **серві́з**. // Який є складовою частиною сервізу. *Сервізний чайник.* // Признач. для сервізу. *Сервізний столик.*

СЕРВІ́ЗОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **серві́зний**.

СЕРВІЛІ́ЗМ, -у, *ч., книжн.* Рабська догідливість, улесливість; прислужництво.

СЕРВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до сервілізму.

СЕРВІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сервірува́ти**. // **сервіро́вано**, *безос. присудк. сл.*

СЕРВІРО́ВКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **сервірува́ти**. 2. Убрання столу, підготовленого для обіду, вечері і т. ін. // Сервізний посуд і столова білизна.

СЕРВІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сервірування, признач. для цього.

СЕРВІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сервірува́ти**.

СЕРВІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Накривати стіл для обіду, вечері та ін., розставляючи у певному порядку посуд, страви тощо.

СЕРВІРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **сервірува́ти**.

СЕ́РВІС, -у, *ч.* 1. Обслуговування населення, забезпечення його побутових потреб. // Сукупність організацій, обов'язком яких є обслуговування побутових потреб населення і створення різноманітних вигод для нього. 2. У тенісі – подача м'яча.

СЕ́РВІС-КА́РТА, -и, *ж.* Документ, що засвідчує пільгове право користувача на які-небудь сервісні послуги.

СЕ́РВІС-ЦЕНТР, -у, *ч.* Центр, де провадиться підготовка для перепродажу та гарантійний ремонт яких-небудь технічних виробів.

СЕ́РВІС-ПЕРІО́Д, -у, *ч.* Період від отелення корови до наступного її запліднення, або час від закінчення однієї до наступної тільності.

СЕ́РВІСНИЙ, -а, -е. Стос. до сервісу, побутового обслуговування, призначений для нього.

СЕРВІТУ́Т, -у, *ч., юр.* Обмеження права користування чужою власністю, головним чином землею, заборона проїзду через приватні володіння тощо. ** **Міжнаро́дний сервіту́т** – обмеження суверенітету однієї держави над тією чи іншою її територією на користь іншої держави (інших держав).

СЕРВІТУ́ТНИЙ, -а, -е, *юр.* Стос. до сервітуту.

СЕРВІТУ́ТОВИЙ, -а, -е, *юр.* Те саме, що **сервіту́тний**.

СЕРВО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сервіро́ваний**.

СЕРВОДВИГУ́Н, -а́, *ч.* Допоміжний двигун для дистанційного автоматичного керування роботою машин, апаратів тощо.

СЕРВОКОМПЕНСА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій, який дає пілотові можливість прикладати менше зусилля до штурвала або ручки, щоб повернути кермо літака.

СЕРВОМОТО́Р, -а, *ч.* Те саме, що **серводвигу́н**.

СЕРВОМОТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сервомото́р**.

СЕ́РГА, -и, *ж.* 1. Прикраса у вигляді кільця, підвіска та ін., дужка якої просмикується в мочку вуха (у деяких народів – у носову перетинку). 2. М'ясисті відростки під шиєю у півня й курки, а також у кіз та овець. 3. *тех.* Пристрій у вигляді кільця або напівкільця для підвішування або з'єднання різних предметів.

СЕРГІ́Й, -я́, *ч., зах.* Циганський батіг.

СЕРДА́К *див.* **сарда́к**.

СЕРДА́Р, САРДА́Р, -а, *ч.* 1. У деяких мусульманських країнах Сходу – головнокомандувач. 2. В Ірані та Афганістані – глава племені, впливовий вельможа. 3. В Єгипті в період англійського панування – британський офіцер, який командував військами хедива. 4. В Індії – титул, поширений серед сикхів, що належать до касти джатів.

СЕРДАЧИ́НА *див.* **сардачи́на**.

СЕРДЕ́ГА, *рідко* **СЕРДЕ́КА, СЕРДЯ́ГА**, -и, *ч. і рідше ж.* Нещасна людина (уживається здебільшого при згадці про кого-небудь з відтінком співчуття, жалю); бідолаха.

СЕРДЕ́КА *див.* **серде́га**.

СЕРДЕ́НЬКО, *рідше* **СЕРДЕ́НЬКО**, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **се́рце** 1 – 3. // Коханий або кохана.

СЕРДЕНЯ́, -я́ти, *с.* Зменш. -пестл. до **се́рце** 1 – 3. // Коханий або кохана.

СЕРДЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **серденя́**.

СЕ́РДЕЧКО, -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **се́рце** 1 – 3. // *перен.* Предмет, річ і т. ін., що має форму серця. // Коханий або кохана. 2. Середина, внутрішня частина якогось предмета. // Графітний стержень олівця; осердя. 3. Внутрішня частина стебла, стовбура або кореня рослин; серцевина. 4. Верхівкова брунька у трав'янистих рослин.

СЕРДЕ́ЧНЕ, *присл., діал.* Сердечно.

СЕРДЕ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **се́рце** 1. // Пов'язаний з хворобами серця; серцевий. // При-знач. для лікування серця; серцевий. 2. Стос. до серця (у 2 знач.), пов'язаний із почуттями, настроями, переживаннями людини. ** **Серде́чна ра́на**, *перен.* – душевний біль, страждання. 3. Добрий, чуйний (про людину та її вдачу). // Вірний, відданий (про друга, дружину і т. ін.). // Сповнений доброзичливості, душевності, чуйності; задушевний. // Щирий, непідробний. // У сполуч. зі сл. в і т а н н я, п р и в і т, п о з д о р о в л е н н я, п о д я к а, с п а с и б і і т. ін. уживається перев. у листах, текстах привітань і т. ін. для вияву прихильного ставлення до когось. // Який зворушує, розчулює (про пісню, мелодію і т. ін.). 4. Пов'язаний з почуттям кохання, закоханості; любовний. 5. Те саме, що **серде́шний**.

СЕРДЕ́ЧНИК[1], -а, *ч., тех.* Стержень, який є внутрішньою частиною чого-небудь або на якого намотується, насаджується щось; осердя.

СЕРДЕ́ЧНИК[2], -а, *ч., розм.* 1. Людина, що страждає на хворобу серця. 2. Лікар, що лікує хвороби серця; кардіолог.

СЕРДЕ́ЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **серде́чник**[2] 1.

СЕРДЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **серде́чний** 3.

СЕРДЕ́ЧНО. Присл. до **серде́чний** 3.

СЕРДЕ́ШНЕ, СЕРДЕ́ШНО, *присл., заст.* Сердечно.

СЕРДЕ́ШНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **серде́шний**.

СЕРДЕ́ШНИЙ, -а, -е. Який викликає співчуття; бідолашний. // *у знач. ім.* **серде́шний**, -ного, *ч.*; **серде́шна**, -ної, *ж.* Нещасна, безталанна людина.

СЕРДЕ́ШНО *див.* **серде́шне**.

СЕРДЗЕ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Червоний.

СЕРДИ́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **серди́тий**.

СЕРДИ́ТЕНЬКО. Присл. до **серди́тенький**.

СЕ́РДИТИ, -джу, -диш, *недок., перех.* Викликати гнів, роздратування; гнівити.

СЕРДИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Схильний сердитися, гніватися (про людину); гнівливий. // Власт. такій людині. *Сердита вдача.* // Злий, лютий (про тварин). 2. Який сердиться на кого-, що-небудь, який перебуває у стані гніву, роздратування; гнівний. // *у знач. ім.* **серди́тий**, -того, *ч.*; **серди́та**, -тої, *ж.* Гнівна людина. ** **Серди́ті** – критично настроєна молодь в Англії після другої світової війни, що висловлювала (головним чином в творах мистецтва) свій протест проти соціальних вад. // Який виражає гнів, роздратування (про очі, обличчя і т. ін.). // Вчинений, зроблений у стані гніву, роздратування. // Викликаний, пройнятий гнівом, роздратуванням. ** **Під серди́ту годи́ну** – у той час, коли хтось сердиться; спересердя. 3. *перен.* Дуже великої сили прояву (про мороз, вітер і т. ін.). // *розм.* Який спричиняє подразнення; їдкий, міцний. *Сердита цибуля.*

СЕ́РДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.* Бути в стані гніву, роздратування; гніватися.

СЕРДИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **серди́тий** 2. // Гнів, роздратування.

СЕРДИ́ТО. Присл. до **серди́тий** 2, 3. // *у знач. присудк. сл.*

СЕ́РДІННЯ, -я, *с., заст.* Гнів.

СЕРДОБО́ЛЕЦЬ, -льця, *ч., розм.* Людина, яка вболіває за когось, співчуває чужому горю, нещастю; жалісливець, уболівальник.

СЕРДОБО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *розм.* Який вболіває за когось, співчуває чужому горю, нещастю; жалісливий, чуйний.

СЕРДОБО́ЛЬНО, *розм.* Присл. до **сердобо́льний**.

СЕРДОЛІ́К, -у, *ч.* Напівдорогоцінний камінь червоного чи оранжевого кольору, різновид халцедону.

СЕРДОЛІ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сердолі́к**. // Вигот. із сердоліку, з сердоліком. *Сердолікове намисто.* // Власт. сердолікові, схожий на сердолік. *Сердоліковий блиск.*

СЕРДОПИ́ШНИЙ, -а, -е, *зах.* Чваньковитий, пихатий.

СЕРДЮ́К, -а́, *ч., іст.* На Лівобережній Україні кінця 17 – початку 18 ст.: козак найманих піхотних полків, що був на повному утриманні гетьманського уряду; охоронець гетьмана.

СЕРДЮ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сердюка.

СЕРДЮ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Сердита, дратівлива жінка.

СЕРДЮ́ЧЧИНА, -и, *ж., іст., збірн.* Сердюки.

СЕРДЯ́ГА *див.* **серде́га**.

СЕРДЯ́ЧИСЬ. Дієприсл. до **се́рдитися**.

СЕРЕБРИ́Н, -у, *ч.* Водонепроникна фарба срібного кольору; серебрянка.

СЕРЕБРО́, -а́, *с., заст.* Срібло.

СЕРЕ́БЩИНА, -и, *ж.* Грошова данина – державний податок, що його у 14 – 16 ст. стягували з селян у феодальній Литві та на загарбаних нею українських і білоруських землях.

СЕРЕ́Д, *прийм., з род. в.* Сполучення з прийм. **се́ред** виражають: П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: 1. Уживається для позначення простору, місця, предмета, в центрі чи недалеко від центру якого розташоване що-небудь, перебуває хтось чи відбувається якась дія; посеред. // Уживається взагалі для означення простору, місця, де відбувається дія, перебуває хто-, що-небудь: а) як рівнозначне прийменникові **в**; б) як рівнозначне прийменникові **н а**. 2. Уживається для позначення місця, простору, в середину якого, куди спрямована дія; посеред. О б' є к т н о - о б с т а в и н н і в і д н о ш е н н я: 3. Уживається для позначення осіб, предметів і т. ін., в оточенні яких перебуває хто-, що-небудь або відбувається якась дія; між, поміж. // Уживається для позначення осіб, предметів, у складі, у числі яких знаходиться хто-, що-небудь; поміж. // Уживається для позначення певного кола людей, середовища, в якому відбувається якась дія або хтось перебуває. 4. Уживається для позначення певних фактів, подій, явищ, які супроводжують кого-, що-небудь; в умовах чого; в обстановці чого; під час чого. Ч а с о в і в і д н о ш е н н я: 5. Уживається для позначення проміжку між початком і кінцем певного часу, періоду, в який відбувається якась дія або наявний якийсь стан. // У сполуч. зі сл. **д е н ь, н і ч, л і т о, з и м а** та ін. часто означає також **у д е н ь, у н о ч і, в л і т к у, в з и м к у** та ін. 6. Уживається для позначення дії, заняття і т. ін., під час яких відбувається якась інша дія або які перериваються іншою дією, заняттям тощо.

СЕРЕДА́, -и́, *ж.* Назва третього дня тижня (після неділі). ** **Перепла́вна середа́** – православне весняне свято між Великоднем і Трійцею.

СЕРЕДГІ́Р'Я, -я, *с., рідко.* Те саме, що **міжгі́р'я**.

СЕРЕДЗЕМНОМО́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Середземного моря і Середземномор'я. *Середземноморський клімат.* // Який живе, водиться або росте в Середземному морі.

СЕРЕ́ДИНА, -и, *ж.* 1. Місце, однаково віддалене від кінців, країв чого-небудь. ** **У сере́дині** – між двома особами або предметами. 2. *у знач. присл.* **середи́ною**. Посередині. 3. Внутрішня частина чого-небудь. // Простір в обгородженому місці, у приміщенні. // Внутрішні органи людини або тварини; нутро, нутрощі. // *перен.* Сфера внутрішніх переживань, психічний склад людини; душа. 4. Час, однаково віддалений від початку й кінця чого-небудь. 5. Проміжна поміркована позиція в чому-небудь. ** **Трима́тися сере́дини** – утримуватися від рішучих дій, вчинків; займати поміркову позицію в чому-небудь.

СЕРЕ́ДИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сере́дина** 1, 3.

СЕРЕДИ́ННИЙ, -я, -є. Який міститься, розташований у середині чого-небудь. *Серединна жилка.* // Вигот. із середини чого-небудь. *Серединна дошка.* ** **Середи́нні маси́ви** – відносно стійкі в тектонічному відношенні блоки материкової земної кори, витягнуті вздовж приосьових зон рухливих поясів.

СЕРЕДИ́ННО-ОКЕАНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Середи́нно-океані́чні хребти́** – один з основних елементів рельєфу і геологічної структури Світового океану, якому властиві активна сейсмічна і тектонічна активність та інтенсивний вулканізм.

СЕРЕДМІ́СТЯ, -я, *с., рідко.* Центральна частина міста.

СЕРЕ́ДНЄ, -нього, *с.* Див. **сере́дній** 6.

СЕРЕ́ДНИК, -а, *ч., спец.* 1. Назва якого-небудь предмета, розташованого в центрі чого-небудь. 2. Середній поперечний брусок у віконній рамі або дверях. 3. Пробіл між колонками тексту в газеті, журналі, книжці.

СЕРЕ́ДНІЙ, -я, -є. 1. Який міститься, знаходиться в середині, між двома особами, предметами, смугами і т. ін. ; який однаково віддалений від кінців, країв чого-небудь. // Другий за віком із трьох (дітей, братів, сестер). ** **Сере́дній па́лець** – палець, розташований між вказівним та безіменним пальцями. 2. Який припадає на проміжок між початком і кінцем певного відрізку часу. 3. Який міститься, знаходиться у внутрішній частині чого-небудь. ** **Сере́днє ву́хо** – частина слухового органа, розташована за барабанною перетинкою. 4. Проміжний за своїми ознаками, властивостями між двома крайніми, протилежними ознаками, властивостями (між великим і малим, високим і низьким, важким і легким, передовим і відсталим і т. ін.). // Який займає проміжне становище в середині класу або між двома класами, двома суспільними станами, угрупованнями і т. ін. // *у знач. ім., перев. мн.* **сере́дні**, -ніх, *розм.* Те саме, що **сере́дняцтво**. // Який займає проміжне становище між старшим і молодшим за званням, посадою тощо. *Середній медичний персонал.* ** **Сере́дній рід** – граматична категорія, властива деяким мовам, що мають форми трьох родів (протиставляється чоловічому і жіночому). **Сере́дній стан** – граматична категорія, до якої належать дієслова, що означають дію безвідносно до об'єкта. **Сере́дня осві́та** – освіта, здобута по закінченні середньої школи або середнього навчального закладу. 5. Який нічим не вирізняється, визначається серед кого-, чого-небудь; посередній; ні хороший, ні поганий. 6. Якого одержують діленням суми декількох величин на їх кількість; типовий, нормальний для групи яких-небудь явищ. // *у знач. ім.* **сере́днє**, -нього, *с., мат.* Величина, яку одержують діленням суми декількох чисел на їх кількість. *Середнє арифметичне. Середнє геометричне.* ** **В сере́дньому** – виходячи з середньої величини, норми.

СЕРЕ́ДНЬО. Присл. до **сере́дній** 5.

СЕРЕДНЬОАЗІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Середньої Азії.

СЕРЕДНЬОАЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **середньоазіа́тський**.

СЕРЕДНЬОАРИФМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Одержаний внаслідок додавання частин і подальшого поділу на кількість цих частин. 2. *перен.* Рядовий, звичайний, який нічим не вирізняється з-поміж інших.

СЕРЕДНЬОВІКО́ВИЙ, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **середньові́чний**.

СЕРЕДНЬОВІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **середньові́ччя**. *Середньовічний лицар.* // Власт. середньовіччю, як у часи середньовіччя. // *перен.* Який не відповідає нормам сучасної цивілізації; варварський. *Середньовічна мораль.* ** **Середньові́чні лади́**, *муз.*: церковні лади – назва восьми (наприкінці епохи Відродження – дванадцяти) монодичних ладів музики Середньовіччя, що після введення мажорно-мінорної системи поступово втратили своє значення.

СЕРЕДНЬОВІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Історична епоха, що охоплює час від загибелі Римської рабовласницької

імперії (кінець 5 ст.) до початку капіталізму (середина 17 ст.).

СЕРЕДНЬОГАЛУЗЕ́ВИЙ, -а, -е. Що складає середню величину, яка виводиться з яких-небудь показників усіх підприємств галузі; середній по галузі.

СЕРЕДНЬОДНІПРО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Середнього Придніпров'я. ** **Середньодніпро́вська культу́ра** – археологічна культура племен бронзового віку, пам'ятки якої поширені в Середньому та Верхньому Придніпров'ї.

СЕРЕДНЬОДОБОВИ́Й, -а́, -е́. Середній за якимись показниками за добу. *Середньодобова температура.*

СЕРЕДНЬОЄВРОПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Розташований у центрі, середині Європи. 2. Середній за якимись показниками в європейському масштабі.

СЕРЕДНЬОКАЛІ́БЕРНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується середнього калібру (про вогнепальну зброю). 2. *розм.* Про те, що має середні розміри, обсяги.

СЕРЕДНЬОМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Середній за якимись показниками за місяць. *Середньомісячна температура.*

СЕРЕДНЬОНАДДНІПРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **Середньонаддніпря́нський го́вір** – говір української мови, що належить до її південно-східного наріччя.

СЕРЕДНЬООПЛА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Середній за оплатою праці серед інших категорій населення.

СЕРЕДНЬОПІ́ЗНІЙ, -я, -є. Середній за часом дозрівання серед пізніх сортів.

СЕРЕДНЬОРА́ННІЙ, -я, -є. Середній за часом дозрівання серед ранніх сортів.

СЕРЕДНЬОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Середній за якимись показниками за рік. *Середньорічна температура.*

СЕРЕДНЬОРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Середній за якимись показниками в масштабах Росії.

СЕРЕДНЬОСАГІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Середньосагіта́льна площина́**, *анат.* – площина, яка проходить через середню лінію, що розділяє тіло на дві симетричні половини.

СЕРЕДНЬОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Що стосується середніх технічних даних, показників, норм. 2. Що стосується середньої технічної освіти.

СЕРЕДНЬОУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Середній за якимись показниками в масштабах України.

СЕРЕДНЬОЯЗИКО́ВИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який утворюється піднесенням середньої частини спинки язика до твердого піднебіння.

СЕРЕДНЬОЯЗИ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Те саме, що **середньоязико́вий**.

СЕРЕДНЯ́К, -а́, *ч.* 1. *іст.* Селянин-одноосібник, який мав невелику земельну ділянку, обробляв її власними силами і займав проміжне становище між бідняком і куркулем. // *у знач. збірн.* Середняки; середняцтво. 2. *розм.* Людина посередніх здібностей. // Працівник, що не відзначається високими показниками в роботі. ** **Ходи́ти у середняка́х**: а) належати до прошарку середнього селянства; б) бути працівником, що не відзначається високими показниками в роботі.

СЕРЕДНЯ́ЦТВО, -а, *с.*, *іст.* Збірн. до **середня́к** 1.

СЕРЕДНЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **середня́к** 1. // Який складається із середняків. // Який походить із середняків.

СЕРЕДНЯ́ЧКА, -и. Жін до **середня́к**.

СЕРЕДНЯЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **середня́к**.

СЕРЕДО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. 1. *розм.* Який є, міститься всередині чого-небудь; внутрішній. ** **Середо́ве са́ло** – здір. **Середо́вий ключ** – ключ до замків, вмонтованих усередину дверей, до внутрішніх засувів тощо. 2. Вигот. із середньої частини чого-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **сере́дній** 1, 2.

СЕРЕДО́ВИЩЕ, -а, *с.* 1. *спец.* Речовини, тіла, що заповнюють який-небудь простір і мають певні властивості; сфера. 2. Сукупність природних умов, у яких відбувається життєдіяльність якого-небудь організму. ** **Абіоти́чне середо́вище** – неорганічне середовище, яке впливає на організм. **Агреси́вне середо́вище** – середовище, яке руйнує елементи, які контактують з ним. **Вибухонебезпе́чне середо́вище** – хімічно активне середовище, що перебуває за таких умов, коли може виникнути вибух. **Виробни́че середо́вище** – сукупність фізичних, хімічних, біологічних, соціальних чинників, що діють на людину в процесі її трудової діяльності. **Горю́че середо́вище** – середовище, яке може самостійно горіти після віддалення джерела запалювання. **Загазо́ване середо́вище** – повітря робочої зони, що містить у небезпечних концентраціях шкідливі речовини. **Зо́внішнє середо́вище** – середовище, що оточує об'єкт. **Навко́лишнє приро́дне середо́вище** – сукупність природних чинників і об'єктів довкілля, які мають природне походження або розвиток. **Навко́лишнє середо́вище (довкі́лля)** – сукупність природних, техногенних та соціальних умов існування людського суспільства. **Навко́лишнє техноге́нне середо́вище** – штучно створена частина навколишнього середовища, яка складається з технічних і природних елементів. **Середо́вище прожива́ння** – природні тіла та явища, з якими організм вступає в безпосередні чи опосередковані відносини. 3. Соціально-побутові умови життя людини; оточення. ** **Навко́лишнє соціа́льне середо́вище** – сукупність людей, зв'язаних спільністю життєвих умов, занять, інтересів і т. ін. *Літературне середовище.* 4. В обчислювальній техніці – програми та апаратура, з якими вона використовується. 5. *спец.* Матеріальний носій інформації, на який записуються та на якому зберігаються дані.** **Інформаці́йне середо́вище** – інформація про предметну ділянку, яка не зафіксована явно в інформаційній системі, але застосовується користувачем. **Операці́йне середо́вище** – частина операційної системи або надбудова над нею, яка надає користувачеві засоби безпосередньої взаємодії з прикладними програмами. **Програ́мне середо́вище** – інтегрована сукупність технічних та програмних засобів, за допомогою яких здійснюється розробка програм. **Систе́мне середо́вище** – *див.* **операці́йне середо́вище**.

СЕРЕДО́ДНЯ, *присл.*, *діал.* Серед дня, вдень.

СЕРЕДОПІ́СТЯ, -я, *с.*, *церк.* Четвертий тиждень великого посту.

СЕРЕДОСТІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **медіастина́льний**.

СЕРЕДОСТІ́ННЯ, -я, *с.*, *анат.* Частина грудної порожнини людини та ряду хребетних тварин, у якій розташоване серце, бронхи, стравохід тощо.

СЕРЕДОХРЕ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **середохре́стя** 2, 3. *Середохресна дорога.* // *у знач. ім.* **середохре́сна**, -ної, *ж.*, *церк.* Третя неділя великого посту. ** **Середохре́сна неді́ля** – те саме, що **середохре́сна**. **Середохре́сний ти́ждень** – те саме, що **середопі́стя**.

СЕРЕДОХРЕ́СТЯ, -я, *с.* 1. Два бруски, дві планки і т. ін., з'єднані навхрест. 2. *діал.* Роздоріжжя. 3. *церк.* Те саме, що **середопі́стя**.

СЕРЕДПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е, *рідко.* Внутрішньопартійний.

СЕРЕДУ́ЛЬШИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **сере́дній** 1.

СЕРЕДУ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **сере́дній** 1.

СЕРЕ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **сере́жка** 1.

СЕРЕ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Те саме. що **се́рга** 1. 2. *бот.* Суцвіття деяких деревних рослин у вигляді китиці з дрібних квітів. // *рідко.* Волоть у деяких злакових рослин, а також грона ягід. 3. Те саме, що **се́рга** 2.

СЕРЕ́Н, -у, *ч.*, *зах.* Змерзлий твердий сніг.

СЕРЕНА́ДА, -и, *ж.* 1. У середньовічній поезії трубадурів – вечірня віншувальна пісня, яку виконували просто неба. 2. *муз.* В Італії, Іспанії та деяких інших країнах часів середньовіччя – вечірня пісня на честь коханої, яку виконували під її вікном у супроводі гітари або мандоліни. // Музичний твір типу сюїти спокійного, ліричного характеру.

СЕРЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *зах.* Напирати, натискати.

СЕРЕ́Р, -а, *ч.* Народ у Сенегалі.

СЕРЖА́НТ, -а, *ч.* В армії, міліції – звання або чин молодшого командного складу, а також особа, що має це звання. // *іст.* У дореволюційній армії 18 ст. – піхотний унтер-офіцер.

СЕРЖА́НТІВ, -това, -тове. Прикм. до **сержа́нт**; належний сержантові.

СЕРЖА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сержа́нт**. *Сержантське звання. Сержантський склад.*

СЕРЖИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Жоржина.

СЕРИГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Трафаретний друк, при якому фарба протискується ракелем крізь тонку сітку, чарунки якої на друкуючих елементах відкриті, а на пробільних – закриті копіювальним шаром.

СЕРИ́Н, -у, *ч.* Одна з найпоширеніших природних амінокислот; входить до складу майже всіх білків.

СЕРИНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить серин.

СЕРИЦИ́Н, -у, *ч.* Білок, який складає разом з фіброїном усю масу натурального шовку-сирцю.

СЕРИЦИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **серици́н**.

СЕРИЦИ́Т, -у, *ч.* Дрібнолускуватий різновид мінералу мусковіту, безбарвний чи зеленуватого кольору.

СЕРИЦИТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес заміщення плагіоклазу та інших мінералів серицитом.

СЕРІА́Л, -у, *ч.* Ряд теле- або кіносерій, що розгортають драматичну багатоступінчасту дію; багатосерійний фільм. *Детективний серіал. Телевізійний серіал.* // Про ряд серій літературних творів, об'єднаних тематично.

СЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **серіа́л**.

СЕРІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **серіа́льний**.

СЕРІЄ́МИ, -ів, *мн.* Родина птахів ряду журавлеподібних.

СЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до серії. // Якого виготовляють серіями за певним взірцем, стандартом. ** **Сері́йне виробни́цтво** – одночасне виготовлення на підприємстві порівняно широкої номенклатури однорідної продукції, випуск якої повторюється протягом тривалого часу.

СЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сері́йний**.

СЕРІ́ЙНО. Присл. до **сері́йний**.

СЕРІ́К, *присл.*, *заст.* Цього року.

СЕРІ́ШНІЙ, -я, -є, *заст.* Сьогорічний.

СЕ́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Ряд однорідних або споріднених за спільною ознакою предметів. // Послідовний ряд яких-небудь дій, подій і т. ін. 2. Ряд виробів, машин, деталей, що виготовляються за певним взірцем, стандартом. 3. Частина великого фільму, яку демонструють самостійно перев. протягом цілого сеансу. 4. Розряд, категорія цінних паперів (грошових знаків, облігацій або документів), що позначається цифрами чи літерами.

СЕРЙО́З, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **серйо́зність**. ** **На [по́вному] серйо́зі** – з усією серйозністю.

СЕРЙО́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається вдумливістю, розважливістю в думках і вчинках, у ставленні до життя (про людину); статечний. // Стриманий у вияві своїх почуттів; суворий. // Який відзначається вдумливим, вимогливим ставленням до своєї роботи; який ґрунтовно знає свою справу; кваліфікований, досвідчений. 2. Який свідчить про вдумливість, вимогливість (про працю, ставлення до чого-небудь і т. ін.). 3. Важливий, значний за темою, змістом і т. ін.; не легковажний. *Серйозна справа. Серйозний твір.* 4. Який заслуговує на особливу увагу (своєю важливістю, складністю і т. ін.). // Який загрожує неприємними наслідками, ускладненнями тощо; небезпечний. // Досить помітний, відчутний; великий, істотний, вагомий. *Серйозна провина.* 5. Зосереджений, заклопотаний чим-небудь; зібраний. // Який виражає зосередженість, зібраність. 6. Справжній, непідробний. *Серйозні почуття.*

СЕРЙО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **серйо́зний**.

СЕРЙО́ЗНІШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати серйознішим, серйознішим.

СЕРЙО́ЗНО, *присл.* 1. Присл. до **серйо́зний**. 2. *у знач. встав. сл.*, *розм.* Уживається для підтвердження висловленого; справді, дійсно.

СЕРМІО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при церебральних і периферійних судинно-метаболічних розладах.

СЕРМ'Я́ГА, -и, *ж.*, *заст.* Семиряга.

СЕРМ'ЯЖИ́НА, СЕРМ'ЯНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Семиряга.

СЕРМ'ЯНИ́НА *див.* **серм'яжи́на**.

СЕ́РНА *див.* **са́рна**.

СЕРНЕНЯ́ *див.* **сарненя́**.

СЕРНЕНЯ́ТКО *див.* **сарненя́тко**.

СЕРНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Серна, сарна.

СЕ́РНОНЬКА *див.* **са́рнонька**.

СЕ́РНОЧКА *див.* **са́рночка**.

СЕРНЮ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Самець серни, косулі.

СЕРОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Діагностика, яка ґрунтується на серологічних дослідженнях.

СЕРОДІАГНОСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до серодіагностики.

СЕРОЗИ́Т, -у, *ч.* Запалення серозної оболонки.

СЕРО́ЗНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Якого виділяє оболонка, що вкриває внутрішні порожнини (очеревини, плеври і т. ін.) людини і хребетних тварин. // Стос. до виділення рідини оболонкою внутрішніх порожнин тіла; який зволожується цією рідиною. *Серозні залози. Серозні порожнини.* ** **Серо́зна оболо́нка**, *анат.* – тонка оболонка, що вкриває внутрішні порожнини тіла й органи, що є в них. **Серо́зна ріди́на** – рідина, яка виробляється серозними оболонками. **Серо́зні порожни́ни** – замкнені порожнини тіла, вкриті серозною оболонкою.

СЕРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із серології.

СЕРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до серології. ** **Серологі́чна діагно́стика** – те саме, що **серодіагно́стика**. **Серологі́чні дослі́дження** – методи імунології, що вивчають специфічні властивості крові людини або тварин з метою виявлення антигенів або антитіл за допомогою серологічних реакцій.

СЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Наука, що вивчає властивості сироватки крові у людей і тварин.

СЕРОПНЕВМОПЕРИКА́РД, -а, *ч.* Накопичення серозної рідини та газу в перикардіальній порожнині.

СЕРОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Імунізація людей і тварин сироватками, гамаглобулінами для швидкого створення пасивного імунітету після можливого зараження збудниками інфекцій.

СЕРОПРОФІЛАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до серопрофілактики.

СЕРОПУРУЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який складається з сироватки крові та гною або містить їх; серозногнійний.

СЕРОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Лікування інфекційного захворювання введенням хворому відповідної сироватки, яку одержують із крові штучно заражених тварин.

СЕРОТОНІ́Н, -у, *ч.* Нейротрансмітер, який знаходиться у нервових доріжках периферійного ганглія і в центральній нервовій системі.

СЕРОТОНІНОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Зв'язування вільного серотоніну білками сироватки крові та деякими клітинами.

СЕРОФІБРИНО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що складається із сироватки крові і фібрину.

СЕРП, -а́, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя для зрізання злаків, трави і т. ін. при корені; має вигляд вигнутого дугою, дрібно зазубленого ножа з короткою ручкою. // *чого*, *перен.* Те, що формою нагадує таке знаряддя. // *у знач. присл.* **серпо́м**. Утворюючи дугу. // Місяць у початковій або кінцевій фазі, коли із Землі видно лише частину його освітленого Сонцем диска.

СЕРПА́НКОВИЙ, -а́нкова, -а́нкове. Прикм. до **серпа́нок** 1, 4. // Зробл. із серпанку (у 1 знач.).

СЕРПА́НОК, *ч.* 1. *род.* -нку. Легка прозора тканина. 2. *род.* -нка, *заст.* Головний убір заміжньої жінки з прозорої легкої тканини, що має вигляд шарфа. // Легке жіноче покривало. 3. *род.* -нка. Те саме, що **вуа́ль**. 4. *род.* -нку, *чого і без додатка, який.* Легка, схожа на дим поволока, що обмежує видимість, скрадає обриси кого-, чого-небудь; пелена. // *перен.* Те, що заважає бачити, сприймати щось чітко, окреслено, виразно. // *перен.* Ледве помітний прояв якого-небудь настрою, стану і т. ін., який заступає або супроводжує щось інше. *Серпанок смутку.*

СЕРПА́НОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **серпа́нок** 2, 3.

СЕРПАНТИ́Н, *ч.* 1. *род.* -у. Звинена у рулончик довга вузька стрічка з кольорового паперу, яку кидають на присутніх під час балів, маскарадів, а також прикрашають нею зал. 2. *род.* -а, *перен.* Звивиста (перев. гірська) дорога.

СЕРПАНТИ́НА, -и, *ж.*, *спец.* Закруглення шляху.

СЕРПАНТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **серпанти́н**. *Серпантинна стрічка.*

СЕРПАНТИ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **серпанти́нний**.

СЕРПА́СТИЙ, -а, -е. Формою схожий на серп.

СЕРПЕ́НТ, -а, *ч.* Духовий мідний музичний інструмент.

СЕРПЕНТА́РІЙ, -я, *ч.* Приміщення для утримання отруйних змій; зміїний розплідник.

СЕРПЕНТИ́Н, -у, *ч.* Смугастий мінерал зеленого кольору найрізноманітніших відтінків; змійовик.

СЕРПЕНТИНІ́Т, -у, *ч.* Метаморфічна ультраосно́вна гірська порода, що складається головним чином з серпентину.

СЕРПЕНТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **серпенти́н**.

СЕ́РПЕНЬ, -пня, *ч.* Восьмий місяць календарного року.

СЕ́РПИК, -а, *ч.* Зменш. -пестл. до **серп**.

СЕ́РПІЙ, -ю, *ч.*, *бот.* Трав'яниста рослина родини складноцвітих, яку використовують для одержання жовтої та зеленої фарб.

СЕРПНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́рпень**. // Який буває, відбувається в серпні. // Розрахований на виконання протягом серпня. *Серпневий план.*

СЕРПОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **серп**.

СЕРПО́К, -пка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **серп**.

СЕРПОКРИ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *орн.*, *рідко.* Те саме, що **стриж**.

СЕРПОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму серпа; серпастий.

СЕРПОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **серпоподі́бний**.

СЕРПОПОДІ́БНО. Присл. до **серпоподі́бний**.

СЕРПО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **серп**.

СЕРПУ́ХА, -и, *ж.*, *бот.*, *рідко.* Те саме, що **се́рпій**.

СЕРП'Я́НКА, -и, *ж.*, *текст.* Подібна до марлі льняна тканина з рідко переплетених ниток.

СЕРП'Я́НКОВИЙ, -а, -е, *текст.* Прикм. до **серп'я́нка**.

СЕРРА́ЦІЇ, -ій, *мн.* Умовнопатогенні мікроби, що викликають у людини гнійнозапальні захворювання різної локалізації.

СЕРРАЦІО́З, -у, *ч.* Інфекційне захворювання, яке спричинюється умовнопатогенною бактерією роду серацій.

СЕРСО́, *невідм.*, *с.* Гра з тонким легким обручем, який підкидають і ловлять спеціальною паличкою. // Приладдя для цієї гри – палички та обруч.

СЕРСТІ́ННИК, -а, *ч.*, *зах.* Підкладка під сідло.

СЕРТИОРА́РІ, *невідм.*, *ч.* У країнах англо-саксонської системи права – судовий наказ, що видається у порядку нагляду для витребування справи із судочинства нижчої інстанції.

СЕРТИФІКА́Т, -а, *ч.* 1. Посвідчення, письмове свідоцтво. 2. Документ, що засвідчує склад, якість продукції, а також сортність, асортимент тощо, і додається до товарів, які надходять у продаж. 3. *фін.* Позикове фінансове зобов'язання держави. // Назва білета деяких державних позичок. 4. *фін.* Бланк цінного паперу, який видається власнику цінного паперу (цінних паперів) і містить визначені законодавством реквізити та назву виду цінного паперу та засвідчує право власності на цінний папір. ** **Акціоне́рний сертифіка́т** – документ, що посвідчує право власника на частину капіталу компанії. **Аудиторський сертифіка́т**: а) сертифікат аудитора, який дає йому право займатися аудиторською діяльністю; свідоцтво про наявність ліцензії на таку діяльність; б) свідоцтво, що його видають за результатами аудиторської перевірки. **Глоба́льний сертифіка́т емісії** – документ, що його емітент складає на весь випуск цінних паперів у бездокументарній формі. **Депози́тний сертифіка́т** – те саме, що **оща́дний сертифіка́т**. **Золоти́й сертифіка́т** – свідоцтво про депонування золота у банк. **Інвестиці́йний сертифіка́т** – цінний папір, що дає право його власникові на дивіденди без участі в контролюванні підприємства. **Оща́дний сертифіка́т** – письмове свідоцтво банку про вклад коштів. **Сертифіка́т відпові́дності** – документ, що підтверджує якість послуг, що надаються, та їх відповідність конкретному стандарту чи іншому нормативному документу. **Сертифіка́т я́кості** – свідоцтво, яке засвідчує якість фактично поставленого товару і його відповідність умовам контракту.і **Страхови́й сертифіка́т** – документ, що містить умови договору страхування, замінює страховий поліс.

СЕРТИФІКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сертифіка́т**.

СЕРТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Одержання сертифікату на право чого-небудь. 2. Офіційна атестація програми. 3. Підтвердження відповідності якісних характеристик тому рівню, якого вимагають стандарти якості.

СЕРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Тягати в різні боки.

СЕРТУ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **сюрту́к**.

СЕ́РУМ, -у, *ч.*, *спец.* Сироватка лімфи або крові.

СЕРФ, -а, *ч.* Американський стильовий напрям у рок-музиці, що виник на початку 60- рр. 20 ст., близький до поп-музики.

СЕ́РФІНГ, *ч.* 1. *род.* -у. Вид водного спорту – ковзання хвилями на спеціальній дошці. 2. *род.* -а. Дошка для такого ковзання.

СЕРФІНГІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається серфінгом.

СЕРФІНГІ́СТКА, -и. Жін. до **серфінгі́ст**.

СЕ́РЦЕ, -я, *с.* 1. Центральний орган кровоносної системи у вигляді м'язового мішка, ритмічні скорочення якого забезпечують кровообіг. // Місце з лівого боку грудної порожнини, де розміщений цей орган. ** **Пивне́ се́рце** – зміни в серці, які розвиваються при хронічному алкоголізмі. **Поли́в'яне се́рце** – серце, яке спостерігається при хронічному серозному перикардиті. 2. Цей орган людини як символ зосередження почуттів, настроїв, переживань і т. ін. // Здатність почувати й розуміти інших; чуйність, сердечність. // Цей орган людини як символ любовних почуттів, любовної прив'язаності. // *перен.* Внутрішній психічний світ людини, її настрої, переживання, почуття. // *з означ.* Сукупність якостей, рис, властивих певній особі; вдача людини. // *з означ.* Людина як носій тих чи інших рис, якостей. ** **Бра́ти [бли́зько] до се́рця** *що* – дуже перейматися чимсь, надавати чомусь небудь великого значення. **Вели́ке се́рце** *у кого* – хтось дуже добрий, чулий, здатний гаряче й глибоко перейматися чим-небудь. **Відійшло́ від (од) се́рця** *у кого, кому* – комусь полегшало, хтось заспокоївся, перестав тривожитися, хвилюватися. **Всім се́рцем**: а) щиро, гаряче (любити, вірити і т. ін.); б) цілком, повністю; всім єством (розуміти кого-небудь, співчувати комусь). **Гаря́че се́рце**: а) (*у кого, чиє*) у когось дуже запальна, войовнича вдача; б) (*чиє, у кого*) у когось дуже чутлива вдача; в) (*хто*) чутлива, чуйна людина. **З відкри́тим се́рцем** – щиро, без упереджень, відверто (ставитися до кого-небудь, робити щось і т. ін.). 3. *часто у сполуч. із займ.* м о є , *а також зі сл.* к о з а ч е , д і в ч и н о н ь к о і т. ін., *розм.* Ласкаве звертання до кого-небудь. 4. *перен.* Гнів, роздратування. ** **Відхо́дити се́рцем** – переставати гніватися, сердитися. **З се́рцем** – виявляючи гнів, роздратування; гнівно, роздратовано. 5. *чого, перен.* Головна, найважливіша частина, центр чого-небудь. 6. *перен.* Металева, циліндричної форми частина дзвона, розташована у внутрішній його частині; язик. 7. *діал.* Медуза. ** **Без се́рця**: а) (*хто*) хто-небудь жорстокий, безжалісний; б) безжалісно, не шкодуючи нікого, нічого; в) не гніваючись, пересердившись. **Ма́ти се́рце**: а) бути добрим, чуйним, доброзичливим; б) (*на кого, проти кого*) гніватися, сердитися на кого-небудь. **Не ма́ти се́рця**: а) бути недобрим, нечуйним, недоброзичливим; б) (*до кого – чого*) не відчувати прихильності до когось, чогось; в) (*на кого, проти кого*) не гніватися на когось.

СЕРЦЕБИТТЯ́, -я́, *с.* Биття серця. // Прискорене биття серця (від хвороби, хвилювання, швидкого руху і т. ін.).

СЕРЦЕВИ́ДКА, -и, *ж.* Група морських двостулкових молюсків різних родів.

СЕРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́рце** 1. // Пов'язаний з хворобою серця. // Признач. для лікування хвороб серця. ** **Серце́ва недоста́тність** – поліетіологічний синдром, який виникає в результаті того, що серцевий викид не відповідає потребам організму внаслідок глибокого порушення ефективності механічної роботи серця. **Серце́вий по́штовх** – струс ділянки передньої стінки грудної клітки, викликаний скороченням серця. **Серце́вий цикл** – сукупність біохімічних, біофізичних та електрофізіологічних процесів, які відбуваються в серці протягом одного скорочення.

СЕРЦЕВИ́НА, -и, *ж.* 1. Внутрішня частина стебла, стовбура або кореня рослин. // Внутрішня, покрита оболонкою або зовнішнім шаром частина плоду, зерна і т. ін. *Серцевина горіха.* // Внутрішня, серединна частина чого-небудь. 2. *перен.* Центр, головна, найважливіша частина чого-небудь. // Суть, основа чого-небудь.

СЕРЦЕВИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **серцеви́на**.

СЕРЦЕВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **серцеви́на**.

СЕРЦЕВІ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* Знавець людського серця, душевних порухів людини.

СЕРЦЕ́ВО-ДІАФРАГМА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Серце́во-діафрагма́льний синдро́м** – симптомокомплекс, що спостерігається при деяких ураженнях діафрагми; характеризується поєднанням аритмії серця з болями в ділянці проекції серця на передню грудну стінку.

СЕРЦЕ́ВО-СУДИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до серця і судин. ** **Серце́во-суди́нна недоста́тність** – патологічний стан, який характеризується поєднанням основних патогенетичних ознак та клінічних симптомів серцевої і судинної недостатності. **Серце́во-суди́нна систе́ма** – система організму людини та тварин, основною функцією якої є постачання органів і тканин киснем, живильними речовинами, а також виведення з них продуктів життєдіяльності. **Серце́во-суди́нні за́соби** – лікарські засоби, що застосовуються для лікування захворювань серця і порушення судинного тонусу.

СЕРЦЕЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **серцеві́дець**.

СЕРЦЕ́ЇД, -а, *ч.*, *жарт.* Чоловік, який має великий успіх у жінок.

СЕРЦЕ́ЇДКА, -и, *ж.*, *жарт.* Жінка, яка має великий успіх у чоловіків.

СЕРЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до серця; який має вигляд, форму серця.

СЕРЯ́НКА, -и, *ж.* Хвороба сосен, яка спричиняється іржастими грибами.

СЕСА́ЛЬ *див.* **сеза́ль**.

СЕСБА́НІЯ, -ї, *ж.* Рід трав, чагарників, дерев родини бобових.

СЕ́СЕ, *займ. вказ.*, *діал.* Це.

СЕСЕ́Н, -а, *ч.* Башкирський народний поет-імпровізатор.

СЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **се́сія**. *Сесійний період.* // Признач. для проведення сесій.

СЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Періодичні засідання представницького органу, суду, наукової установи чи громадської організації, а також період таких засідань. ** **Біржова́ се́сія** – спеціально встановлений час, протягом якого здійснюється торгівля на біржі точно визначеним товаром. 2. Екзамени у вищих і спеціальних середніх навчальних закладах, а також період таких екзаменів.

СЕСКВІГІДРА́Т, -у, *ч.* Гідрат, у кристалі якого на дві формульні одиниці чи молекули гідратованої сполуки припадає три молекули води.

СЕСКВІКАРБІ́Д, -у, *ч.* Карбід, у кристалі якого на два атоми металу припадає три атоми Карбону.

СЕСКВІОКСИ́Д, -у, *ч.*, *хім.* Бінарна сполука, у молекулі чи кристалі якої на два атоми хімічного елемента припадає три атоми Оксиґену і останні не зв'язані між собою.

СЕСКВІСЕЛЕНІ́Д, -у, *ч.* Селенід, у кристалі якого на два атоми хімічного елемента припадає три атоми Селену і останні не зв'язані між собою.

СЕСКВІСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.*, *хім.* Бінарна сполука, у кристалі якої на два атоми хімічного елемента припадає три атоми Сульфуру і останні не зв'язані між собою.

СЕСКВІТЕЛУРИ́Д, -у, *ч.* Сполука, однотипна із сесквісульфідом та сесквіселенідом.

СЕ́СКЛО, *невідм.*, *ж.* Археологічна культура епохи неоліту в Греції.

СЕСО́Н *див.* **сесу́н**.

СЕСТЕ́РЦІЙ, -я, *ч.* У Стародавньому Римі – дрібна розмінна монета спочатку із срібла, пізніше – із сплаву цінних металів.

СЕСТИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **сексти́на**.

СЕСТРА́, -и́, *ж.* 1. Кожна з дочок стосовно до інших дітей того ж батька або матері. // *перен.* Що-небудь близьке, споріднене. ** **Двою́рідна сестра́**; **Се́стра у пе́рших** – дочка дядька або тітки. **Моло́чна сестра́** – дочка годувальниці стосовно вигодуваних нею чужих дітей, а також ці діти стосовно дочки годувальниці. **Трою́рідна сестра́**; **Сестра́ у дру́гих** – дочка двоюрідного дядька або тітки. 2. Жінка, яку єднають із ким-небудь спільні інтереси, прагнення і т. ін. ** **Ва́ша сестра́** – ви, ти і подібні до вас, до тебе. **На́ша сестра́** – ми, я і подібні до нас, до мене. 3. Ласкаве звертання до сторонньої особи жіночої статі (перев. однакового віку з тим, хто звертається). 4. *також у сполуч. зі сл.* м е д и ч н а , с а н і т а р н а. Особа середнього медичного персоналу в лікувальних закладах. *Сестра милосердя.* ** **Патрона́жна сестра́** – медична сестра, яка обслуговує хворих і немовлят у дома. **Сестра́-хазя́йка** – особа, що відає господарством (білизною, інвентарем, іноді – харчуванням і т. ін.) у лікувальному закладі, будинку відпочинку і т. ін. **Ста́рша сестра́** – медична сестра, одним із обов'язків якої є стежити за роботою середнього і молодшого медичного персоналу. 5. Член жіночого релігійного братства; черниця.

СЕСТРЕ́НИЦЯ, СЕСТРИ́НИЦЯ, СЕСТРІ́НИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Племінниця – дочка сестри.

СЕСТРИ́Н, -а́, -е́. Прикм. до **сестра́** 1. // Належний сестрі.

СЕСТРИ́НЕЦЬ, СЕСТРІ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Племінник – син сестри.

СЕСТРИ́НИЦЯ *див.* **сестре́ниця**.

СЕСТРИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сестра́** 1; належний сестрі. // Власт. сестрі.

СЕСТРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *недок.* Виявляючи до кого-небудь сестринські почуття, ставати названою сестрою.

СЕСТРИ́ЦИН, -а, -е. Прикм. до **сестри́ця**. // Належний сестриці.

СЕСТРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Пестл. до **сестра́**.

СЕ́СТРИЧ, -а, *ч.*, *діал.* Племінник – син сестри.

СЕСТРИ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **сестри́чка**.

СЕСТРИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сестра́**.

СЕСТРИ́ЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **сестри́чка**. // Належний сестричці.

СЕСТРІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Племінниця – дочка сестри.

СЕСТРІ́НЕЦЬ *див.* **сестри́нець**.

СЕСТРІ́НИЦЯ *див.* **сестре́ниця**.

СЕСТРІ́НИЧ, -а, *ч.*, *діал.* Племінник – син сестри.

СЕСТРІ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Племінниця – дочка сестри.

СЕСТРОВБИ́ВЦЯ, -і, *ж.* Вбивця сестри.

СЕ́СТРОНЬКА, -и, *ж.* Зменш. -пестл, до **сестра́**.

СЕСТРУ́НЯ, -і, *ж.* Пестл. до **сестра́**.

СЕСУ́Н, СЕСО́Н, -а, *ч.* Один із видів короткої жіночої стрижки.

СЕТ[1], -а, *ч.* Один з головних богів у давньоєгипетській релігії, бог пустелі і зла, брат і вбивця "доброго бога" Осіріса.

СЕТ[2], -у, *ч.* Партія гри в тенісі та деяких інших спортивних іграх.

СЕТА́Р *див.* **сита́р**.

СЕТАРІ́ОЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози ссавців, що спричиняються нематодами, які паразитують в черевній порожнині, крові, мозку.

СЕТБО́Л, -у, *ч.* Становище під час гри в теніс, коли одній стороні не вистачає лише одного м'яча для виграшу партії (сету).

СЕ́ТЕРИ, -ів, *мн.* Породи мисливських лягавих собак із довгою шерстю, що їх використовують для полювання на пернату дичину, а також собаки цієї породи.

СЕТЛМЕ́НТ, СЕТЛЬМЕ́НТ, -у, *ч.*, *іст.* 1. Особливий район міста, що створювався в залежних країнах великими державами-метрополіями для проживання їх підданих; не підлягав юрисдикції місцевих властей. 2. У деяких містах Китаю – спеціальні квартали, що здавалися іноземцям в оренду для поселення, управлялися іноземною адміністрацією та користувалися екстериторіальністю.

СЕТЛЬМЕ́НТ *див.* **сетлме́нт**.

СЕУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сеул.

СЕУ́НЧ, -а, *ч.*, *іст.* У Київській Русі та Російській державі – гонець, вісник.

СЕФАДЕ́КС, -у, *ч.* Торгова назва мікропористого матеріалу, що випускається у Швеції.

СЕФА́РД *див.* **сефа́рди**.

СЕФА́РДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сефа́рд**, -а, *ч.*). Євреї –

вихідці з Піренейського півострова, що проживають у країнах Азії, Північної Африки та Близького Сходу.

СЕФЕВІ́Є, невідм., ч., іст. Суфійський дервішський орден.

СЕЦЕСІО́Н, -а, ч., іст. Назва художніх об'єднань в Німеччині та Австрії; художники, що входили до них, виступали проти офіційного академічного мистецтва.

СЕЦЕСІОНІ́СТ, -а, ч. Член сецесіона.

СЕЦЕ́СІЯ, -ї, ж. 1. Відпадання, відступництво. 2. Вихід із складу держави якої-небудь її частини. // Односторонній вихід із федерації. 3. біол. Процеси, які зумовлюють виникнення мозаїцизму соматичних клітин.

СЕЧ, -і, ж., діал. Те саме, що се́ча.

СЕ́ЧА, -і, ж. Рідина, що виділяється нирками людини й хребетних тварин як продукт обміну речовин і виводиться з організму через сечовивідні шляхи.

СЕЧІВНИ́К, -а́, ч. Трубчастий утвір у людини і ссавців, через який сеча виводиться з сечового міхура назовні.

СЕЧОВИ́ВЕДЕННЯ, -я, с. Процес виведення сечі із сечового міхура назовні.

СЕЧОВИВІДНИ́Й, -а́, -е́, у сполуч. з ім. канал, шляхи. Яким сеча виходить з нирок.

СЕЧОВИ́ДІЛЕННЯ, -я, с. Процес утворення сечі в нирках і виведення її з організму людини й тварини.

СЕЧОВИДІЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що сечовипуска́льний.

СЕЧОВИДІЛЯ́ННЯ, -я, с. Процес утворювання сечі в нирках і виділяння її з організму.

СЕЧОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до се́ча. ** Сечова́ кислота́ – кристалічна речовина, що є продуктом пуринового обміну в організмі людини й хребетних тварин і становить складову частину сечі. Сечови́й запли́в – проникнення і скупчення сечі в тканинах та порожнинах внаслідок пошкодження нирок та сечових шляхів. Сечови́й мі́ху́р – мішкоподібний орган людини та хребетних тварин, у якому збирається сеча перед виведенням її з організму. Сечови́й стаз – уповільнення або зупинка руху сечі в сечових шляхах. Сечові́ ка́мені – щільні утворення, які зустрічаються в сечовивідних шляхах; розвиваються при нирковокам'яній хворобі. Сечові́ шляхи́ – сукупність анатомічних утворів, в яких накопичується і через які виводиться сеча.

СЕЧОВИ́НА, -и, ж. 1. Безбарвна кристалічна речовина, що добре розчиняється у воді та являє собою кінцевий продукт білкового обміну в людини й більшості тварин. 2. Добриво з великим (до 50%) вмістом азоту. ** Синтети́чна сечови́на – карбонат-амід, який добувають із вуглекислого газу і амоніаку; використовують як добриво, сировину для виробництва лікарських препаратів тощо.

СЕЧОВИ́НО-ФОРМАЛЬДЕГІ́ДНИЙ, -а, -е: ** Сечови́но-формальдегі́дні смо́ли – продукти поліконденсації сечовини з формальдегідом; застосовуються у виробництві амінопластів, клеїв, лаків тощо.

СЕЧОВИПУСКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сечовипускання. // Признач. для сечовипускання. ** Сечовипуска́льний кана́л – вивідна протока сечового міхура, через яку сеча виводиться з організму назовні.

СЕЧОВИПУСКА́ННЯ, -я, с. Процес виведення сечі з організму людини й тварини.

СЕЧОВИ́СНАЖЕННЯ, -я, с. Хронічна хвороба, яка виникає внаслідок порушення обміну речовин і характерну особливість якої становить посилене виділення сечі.

СЕЧОВІ́Д, -во́да, ч. Трубчаста протока нирки людини й хребетних тварин, яка виводить сечу до сечового міхура.

СЕЧОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до сечові́д.

СЕЧОГІ́Н, -го́ну, ч. Сечогінний лікарський засіб (див. сечогі́нний).

СЕЧОГІ́ННИЙ, -а, -е. Який посилює виділення сечі. ** Сечогі́нні лі́карські за́соби – лікарські засоби, які викликають зменшення вмісту рідини в тканинах і серозних порожнинах організму.

СЕЧОЗБІ́РНИК, -а, ч. Резервуар, ізольований від доступу повітря колодязь, де зберігають сечу.

СЕЧОКАМ'Я́НИЙ, -а́, -е́: ** Сечокам'я́на хвороба – те саме, що уролітіа́з.

СЕЧОКИ́СЛИЙ, -а, -е: ** Сечоки́слий діате́з – аномалія конституції, яка характеризується порушенням обміну нуклеїнових кислот. Сечоки́слий інфа́ркт – скупчення в ниркових сосочках кристалів сечової кислоти.

СЕЧОКРІ́В'Я, -я, с. Виділення крові разом із сечею.

СЕЧОМІХУРО́ВИЙ, -а, -е: ** Сечоміхуро́вий трику́тник – ділянка дна сечового міхура між устями сечоводів та внутрішнім отвором сечовипускального каналу.

СЕЧОПРИЙМА́Ч, -а́, ч. Посудина для сечі з довгим носиком, яку подають лежачим хворим (чоловікам).

СЕЧОСТАТЕ́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з функціонуванням сечової та статевої систем організму людини й хребетних тварин. Сечостатеві органи. ** Сечостате́ва ді́лянка – передня частина промежини, обмежена попереду та з боків нижніми галузками лобкових та сідничих кісток, позаду – лінією, що з'єднує сідничі горби. Сечостате́ва систе́ма – сукупність анатомічно пов'язаних органів сечовиділення та розмноження. Сечостате́ві нориці – патологічні сполучення між органами сечової і статевої систем.

СЕЧОТВІРНИ́Й, -а́, -е́. Який творить, утворює сечу, виконує таку функцію.

СЕЧОУТВО́РЕННЯ, -я, с. Одна з найголовніших функцій нирок, спрямована на виділення з організму кінцевих продуктів обміну речовин.

СЕЧОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що сечотвірни́й.

СЕЧОУТВО́РЮВАННЯ, -я, с. Те саме, що сечоутво́рення.

СИ, част., діал. Ся.

СИБАЗО́Н, -у, ч. Транквілізатор, що заспокійливо впливає на центральну нервову систему, знижує м'язовий тонус, має протисудомні властивості.

СИБАРИ́Т, -а, ч. Бездіяльна, розпещена людина, що живе з чужої праці; дармоїд.

СИБАРИ́ТКА, -и. Жін. до сибари́т.

СИБАРИ́ТСТВО, -а, с. Спосіб життя, притаманний сибаритові.

СИБАРИ́ТСТВУВАТИ, -ую, -уєш, недок. Вести життя, притаманне сибаритові.

СИБАРИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Власт. сибаритові; такий, як у сибарита.

СИБИЗГІ́, невідм., ч. Казахський народний духовий музичний інструмент, подібний до поздовжньої флейти.

СИБІ́ЛА див. сиві́ла.

СИБІЛЯ́НТ, -а, ч., лінгв. Передньоязичний щілинний приголосний звук (с, з, ш, ж).

СИБІЛЯ́НТНИЙ, -а, -е, лінгв. Стос. до сибілянта. Сибілянтні звуки.

СИБІ́РКА, -и, ж. 1. мед., вет. Гостра інфекційна хвороба тварин і людини, що викликається сибірковою паличкою. 2. Старовинний російський верхній одяг із сукна, який має форму короткого приталеного каптана зі зборами та стоячим коміром.

СИБІ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до сибі́рка 1. // Признач. для лікування сибірки. Сибіркова сироватка.

СИБІ́РНИЙ, -а, -е, розм., заст. Лютий, злий, розбишакуватий. // Уживається як лайливе слово.

СИБІ́РНИК, -а, ч., заст. 1. Засланий до Сибіру. 2. Те саме, що сибіря́к.

СИБІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сибір. // Власт. Сибіру. // Який походить із Сибіру. // Уживається у складі деяких ботанічних і зоологічних назв. Сибірська яблуня. Сибірський мерино с. ** Сибі́рська виразка – гостре інфекційне захворювання тварин і людини; розрізняють шкірну, кишкову та легеневу форми. Сибі́рський кедр – народна назва кедрової сосни, що росте у Сибіру. Сибі́рський кіт; Сибі́рська кі́шка – кіт (кішка) особливої породи з довгою м'якою шерстю й пухнастим хвостом.

СИБІРЯ́К див. сибіряки́.

СИБІРЯ́КА, -и, ч. і ж., лайл. Лиходій, харцизяка, вража душа.

СИБІРЯКИ́, -і́в, мн. (одн. сибіря́к, -а́, ч.; сибіря́чка, -и, ж.). Мешканці Сибіру або ті, що родом із Сибіру.

СИБІРЯКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до сибіря́к. // Належний сибірякові.

СИБІРЯ́ЧКА див. сибіряки́.

СИБІРЯЧО́К, -чка́, ч. Зменш.-пестл. до сибіря́к.

СІ́БЛІНГ, -а, ч. Одна дитина з двох або більше дітей у сім'ї, брат, сестра.

СІ́БЛІНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до сі́блінг. // В біогенетиці – характеристика двох видів, які спадково дуже близько пов'язані.

СИВ, -а, -е, нар.-поет. Те саме, що си́вий 2.

СИВА́ВИЙ, -а, -е, розм. Те саме, що сивува́тий.

СИВА́К, -а́, ч. 1. Сивий чоловік. 2. Темно-сірий віл. 3. Порода голубів.

СИВАПІТЕ́К, -а, ч. Рід викопних людиноподібних мавп.

СИВА́СТИЙ, -а, -е, розм. Те саме, що сивува́тий.

СИВА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сиваш.

СИВА́Ш, -а́, ч., розм. Кінь сивої масті.

СИВЕ́ЗНИЙ, -а, -е. Дуже сивий.

СИВЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до си́вий 1 – 3.

СИВЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, нар.-поет. Пестл. до сиве́нький.

СИВЕ́ЦЬ, -вця́, ч., розм. Те саме, що сива́ш.

СИВИЗНА́, -і́зни, ж. Те саме, що сивина́.

СИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який утратив своє забарвлення, став білим, сріблистим (про волосся). // Із білим, сріблистим (внаслідок утрати свого забарвлення) волоссям. // у знач. ім. си́вий, -вого, ч.; си́ва, -вої, ж. Людина, волосся якої втратило своє забарвлення, стало білим, сріблистим. 2. Який має сірувато-біле, темно-сіре і т. ін. забарвлення шерсті або пір'я (про тварин). // у знач. ім. си́ві, -вих, мн. (одн. си́вий, -вого, ч.; си́ва, -вої, ж.). Коні або воли сивої масті. // Сірий із синюватим або голубуватим відтінком. 3. Сірувато-білий, білястий, білуватий. // Безбарвний, однотонний, невиразний. // Хмарний, похмурий (про ранок, день і т. ін.). 4. перен. Дуже давній.

СИВИНА́, -и́, ж. 1. Сиве волосся. // Сивий колір (волосся). // перен. Про старість. 2. перен. Сірувато-біле забарвлення чого-небудь, сірувато-білий наліт на чомусь. 3. перен. Далекі часи; давнина. ** З сивини́ ві́кі́в – з дуже давніх часів, з давніх-давен.

СИВИ́НКА, -и, ж., розм. Сиві волосини. // Окрема сива волосина.

СИВІ́ЛА, **СИБІ́ЛА**, -и, ж. 1. міф. У стародавніх греків, римлян і деяких інших народів – легендарна жінка-віщунка. 2. книжн. Ворожбитка.

СІ́ВІНЬ, -вені, ж., поет. Те саме, що сивина́.

СИВІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім, дуже сивий.

СИВІ́ТИ, сивію, сивієш, недок. 1. Ставати, робитися сивим (у 1 – 3 знач.). // Ставати старішим. 2. тільки сивіти, -іє. Вирізнятися своїм сивим кольором.

СИВІ́ТИСЯ, -іється, недок. Те саме, що сиві́ти 2.

СИВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, недок. Ставати, робитися сивішим (див. си́вий 1 – 3).

СИ́ВКА, -и, ж. Невеликий птах родини сивкових, що має золотисте пір'я, живе в тундрі, пустелях, горах тощо.

СИВКО́, -а́, ч., розм. Кінь сивої масті.

СИВКО́ВИЙ, -а, -е, діал. Сивий (у 1 – 3 знач.).

СИ́ВКОВІ, -вих, **СИВКОПОДІ́БНІ**, -них, мн. Родина птахів ряду куликоподібних.

СИВКОПОДІ́БНІ див. си́вкові.

СИ́ВО. Присл. до си́вий 3. // у знач. присудк. сл.

СИВОБОРО́ДИЙ, -а, -е. Який має сиву бороду; із сивою бородою. // у знач. ім. сивоборо́ді, -дих, мн. (одн. сивоборо́дий, -дого, ч.). Чоловіки із сивими бородами.

СИВОБОРО́ДЬКО, -а, ч., розм. Чоловік із сивою бородою.

СИВОБРО́ВИЙ, -а, -е. Який має сиві брови; із сивими бровами.

СИВОВОЛО́СИЙ, -а, -е. Який має сиве волосся; із сивим волоссям. // у знач. ім. сивоволо́сі, -сих, мн. (одн. сивоволо́сий, -сого, ч.; сивоволо́са, -сої, ж.). Люди з сивим волоссям.

СИВОВОРО́НКА, -и, ж. Те саме, що сивора́кша.

СИВОВУ́СИЙ, **СИВОУ́СИЙ**, -а, -е. Який має сиві вуса; із сивими вусами. // у знач. ім. сивову́сий, сивоу́сий, -сого, ч. Чоловік із сивими вусами.

СИВОГЛА́ВИЙ, -а, -е, поет. Те саме, що сивоголо́вий.

СИВОГОЛО́ВЕЦЬ, -вця, ч., розм. Чоловік із сивою головою.

СИВОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має сиве волосся; із сивою головою. // у знач. ім. сивоголо́вий, -вого, ч. Чоловік із сивою головою.

СИВОГРА́К, -а, ч., діал. Сиворакша.

СИВОГРИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має сиву гриву; із сивою гривою (про тварин). 2. перен. Який має густе, довге сиве волосся (про людину).

СИВОДУ́ШКА, -и, ж. Лисиця з темно-бурим або чорним черевцем.

СИВОЗАЛІ́ЗНИЙ, -а, -е, зах. Сталевого кольору; темносірої масті.

СИВОКО́СИЙ, -а, -е. Який має сиву косу, сиве волосся; із сивою косою, сивим волоссям (про жінку); сивоволосий. Сивокосі матері. // у знач. ім. сивоко́са, -сої, ж. Жінка з сивою косою, сивим волоссям.

СИВОКРИ́ЛИЙ, -а, -е, поет. Який має сиві крила; із сивими крилами.

СИВОЛА́П, -а, ч., зневажл., заст. Груба, невихована, неосвічена людина.

СИВОЛА́ПИЙ, -а, -е, зневажл., заст. Грубий, невихований, неосвічений.

СИВОМУ́ДРИЙ, -а, -е, поет. Розумний, навчений досвідом.

СИВОРА́КША, -і, ж. Те саме, що ра́кша.

СИВОУ́СИЙ див. сивову́сий.

СИВОЧО́ЛИЙ, -а, -е, поет. Те саме, що сивоголо́вий.

СИВОЧУ́БИЙ, -а, -е. Який має сивий чуб; із сивим чубом.

СИВОЧУПРИ́ННИЙ, -а, -е. Який має сиву чуприну; із сивою чуприною.

СИВУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи сивий (у 1 – 3 знач.). // у знач. ім. сивува́тий, -того, ч. Трохи сивий чоловік.

СИВУЛЯ́К, -а́, ч., зах. Сивий, без глазурі горщик.

СИВУ́ХА, -и, ж. Недостатньо очищена хлібна горілка. // розм. Горілка взагалі.

СИВУ́Ч, -а́, ч. Ссавець родини вухатих тюленів.

СИВУЧА́, -а́ти, с. Те саме, що сивучен́я.

СИВУЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до сиву́ч.

СИВУЧЕ́НЯ, -я́ти, с. Маля сивуча.

СИВУ́ШЕЧКА, -и, ж. Пестл. до сиву́шка.

СИВУ́ШКА, -и, ж. Пестл. до сиву́ха.

СИВУ́ШНИЙ, -а, -е. Прикм. до сиву́ха. ** Сиву́шна олі́я – отруйна з різким, неприємним запахом рідина, що утворюється під час спиртового бродіння. Сиву́шні масла́ – суміш одноатомних спиртів жирного ряду з домішками кислот і альдегідів, що утворюються при спиртовому бродінні.

СИГ, -а́, ч. Прісноводна промислова риба родини лососевих, яка поширена перев. на Півночі, але акліматизовується і в інших місцях.

СИГА́РА, -и, ж. 1. Щільно скручені в товсту трубку тютюнові листки для куріння. // перен. Що-небудь схоже на таку трубку. 2. розм., спец. Особливої форми морський пліт, що вміщує дві з половиною тисячі кубометрів лісу.

СИГАРЕ́ТА, -и, ж. 1. Маленька тонка сигара. 2. Цигарка без мундштука.

СИГАРЕ́ТКА, -и, ж. Те саме, що сигаре́та.

СИГАРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до сигаре́та. // Признач. для сигарет, їх виготовлення, зберігання і т. ін. Сигаретна машина.

СИГАРЕ́ТНИК, -а, ч. Той, хто виготовляє сигарети.

СИГАРЕ́ТНИЦЯ, -і, ж. 1. Жін. до сигаре́тник. 2. Коробка для сигарет.

СИГА́РКА, -и, ж. 1. Те саме, що сига́ра. 2. заст. Цигарка.

СИГА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до сига́ра. // Признач. для сигар, їх виготовлення, зберігання тощо.

СИГА́РНИК, -а, ч. Той, хто виготовляє сигари.

СИГА́РНИЦЯ, -і, ж. 1. Жін. до сига́рник. 2. Коробка для зберігання сигар, цигарок.

СИГАРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий формою на сигару.

СИГАРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до сигароподі́бний.

СИГА́РОЧКА, -и, ж. Зменш.-пестл. до сига́рка.

СИГА́РОЧНИК, -а, ч. Те саме, що сига́рник.

СИГА́РОЧНИЦЯ, -і, ж. Те саме, що сига́рниця.

СИГЕТИ́Н, -у, ч. Лікарський препарат, що його застосовують як лікувальний і профілактичний засіб при внутрішньоутробній асфіксії плода та

клімактеричних розладах у жінок.

СИГІЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **сфраґі́стика**.

СИГІЛЯ́РІЄВІ, -вих, *мн.* Родина вимерлих деревоподібних рослин.

СИГІЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Велика вимерла деревоподібна рослина класу плаунових.

СИ́ГЛА, -и, *ж., зах.* 1. Смерека, що має тільки верхівкове віття. 2. Гірський ліс із таких смерек.

СИ́ГМА, -и, *ж.* Назва літери грецького алфавіту на позначення приголосного звука "с".

СИГМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Артикулярний розлад мови, за якого шиплячі і свистячі звуки вимовляються неправильно, зазвичай замінюються міжзубним звуком з.

СИГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сигматизму.

СИГМОЇДИ́Т, -у, *ч.* Запалення сигмоподібної кишки. ** **Го́стрий сигмоїди́т** – сигмоїдит, який характеризується появою болей у лівій клубовій ділянці, зміною характеру та частоти випорожнень. **Хроні́чний сигмоїди́т** – сигмоїдит, що характеризується болями у лівій половині черева, які підсилюються перед дефекацією або після неї, при тривалій ходьбі, фізичному напруженні тощо.

СИГМОПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Накладення на стінку сигмоподібної кишки гофруючих швів з метою зменшення її довжини.

СИГМОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Такий, що має форму літери S, стосується сигмоподібної кишки. ** **Сигмоподі́бна ки́шка** – частина товстої кишки, яка є продовженням низхідної ободової кишки і переходить у пряму кишку.

СИГМОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сигмоподі́бний**.

СИГМОПРОКТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між сигмоподібною і прямою кишками.

СИГМОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування зовнішньої нориці сигмоподібної кишки.

СИГНА́Л, *ч.* 1. *род.* -у. Зоровий або слуховий умовний знак для передачі якого-небудь повідомлення, розпорядження, команди і т. ін. // *перен.* Дія, подія, що стає поштовхом, стимулом до початку чого-небудь, закликом до чогось. 2. *род.* -у, *перен.* Попередження, повідомлення про те (перев. небажане), що відбувається або може відбутися. 3. *род.* -у, *спец.* Вияв функціонування чогось, що викликає відповідну реакцію якого-небудь приладу або організму. 4. *род.* -а. Пристрій на автомобілі, мотоциклі і т. ін. для звукової сигналізації. 5. *род.* -у, *спец.* Матеріальний носій інформації. // Елементарний двійковий сигнал – носій одного біта інформації. ** **Ана́логовий сигна́л** – сигнал, інформаційний параметр якого змінюється безперервно. **Анізохро́нний сигна́л** – сигнал, у якого інтервали часу між сусідніми значущими моментами не обов'язково рівні чи кратні одиничному інтервалу. **Вхідни́й сигна́л** – сигнал, що надходить на вхід системи, пристрою чи елемента. **Двійко́вий сигна́л** – сигнал, параметри якого можуть приймати тільки одне з двох можливих значень. **Дискре́тний сигна́л** – сигнал, інформативний параметр якого може змінюватися тільки переривчасто та мати тільки скінченну кількість значень у заданому діапазоні протягом певного інтервалу часу. **Ізохро́нний сигна́л** – сигнал, у якого інтервали часу між сусідніми значущими моментами рівні чи кратні одиничному інтервалу. **Ко́довий сигна́л** – дискретний сигнал, інформативний параметр якого визначений в умовних символах у відповідності до певного коду. **Модульо́ваний сигна́л** – сигнал, що є результатом взаємодії двох або більше сигналів, які модулюються та модулюють. **Модулюва́льний сигна́л** – сигнал, що використовується для зміни якого-небудь параметра сигналу, що модулюється, в залежності від виду модуляції. **Приве́дений сигна́л** – сигнал, перетворений в один із стандартизованих видів. **Сигна́л керува́ння** – сигнал, передбачений для впливу на об'єкт керування з метою виконання вказівки, яка є в команді. **Сигна́л синхроніза́ції** – періодичний сигнал для тимчасового узгодження всіх синхронних операцій. **Сигна́л стимуля́ції** – сигнал, який подають на вхід об'єкта з метою отримання інформації про його технічний стан. **Цифрови́й сигна́л** – дискретний сигнал з певним значенням інформативного параметра, яке визначається у цифровій формі. **Дава́ти (подава́ти) сигна́л** – те саме, що **сигналізува́ти**. 6. *спец.* Електричний імпульс, що надходить від сенсорів, датчиків різного типу на вимірювальні або керуючі прилади.

СИГНА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* Те саме, що **сигналізува́ти** 1, 2.

СИГНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Прилад, признач. для сигналізації.

СИГНАЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сигналіза́ція** 2. // Признач. для сигналізації (у 1 знач.). *Сигналізаційний прилад.*

СИГНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **сигналізува́ти** 1. 2. Сукупність умовних знаків (сигналівл) та засобів їхнього передавання й приймання. 3. Прилад або пристрій для передавання сигналів.

СИГНАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сигналізува́ти**.

СИГНАЛІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для сигналізування.

СИГНАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сигналізува́ти** 1.

СИГНАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Передавати сигнальні знаки. 2. Повідомляти сигналом (у 1 знач.) про що-небудь. 3. *перен.* Попереджати, повідомляти про що-небудь (перев. небажане), що відбулося або може відбутися.

СИГНАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **сигналізува́ти** 2.

СИГНАЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **сигналізува́ти**.

СИГНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто подає й приймає сигнали (у 1 знач.).

СИГНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **сигналі́ст**.

СИГНА́ЛОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сигна́льний**.

СИГНАЛОГРА́МА, -и, *ж.* Носій інформації із зробленим на ньому записом сигналів (грамплатівка, кінострічка та ін.).

СИГНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сигна́л** 1; який є сигналом. // Признач. для подавання сигналів. *Сигнальна музика.* // *у знач. ім.* **сигна́льний**, -ного, *ч.* Те саме, що **сигна́льник** 1. ** **Дру́га сигна́льна систе́ма**, *фізіол.* – сукупність умовних рефлексів, сигналами до виникнення яких є не безпосередні подразники, а їх словесні позначення. **Пе́рша сигна́льна систе́ма**, *фізіол.* – сукупність умовних рефлексів, які формуються під впливом конкретних подразників зовнішнього або внутрішнього середовища і забезпечують складну умовно-рефлекторну поведінку організму. **Сигна́льний примі́рник** – перший друкований примірник книжки, журналу і т. ін., що являє собою зразок усіх інших примірників цього видання. **Сигна́льні систе́ми** – система умовних зв'язків, асоціацій, за допомогою яких живі організми взаємодіють з оточуючим середовищем.

СИГНА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Матрос або старшина, що веде спостереження за морем і повітрям, приймає та передає сигнали (у 1 знач.). 2. На деяких виробництвах – робітник, що здійснює спостереження за чим-небудь і подає сигнали до певних дій.

СИГНА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **сигна́льник** 2.

СИГНАРА́НТ-ФАРМАЦЕ́ВТ, сигнара́нта-фармаце́вта, *ч.* Посада в аптеці; до його посадових обов'язків входить писання етикеток або сигнатур, оформлення упаковок для ліків.

СИГНАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Копія рецепта лікаря, яку прикріплюють до ліків, що відпускають замовникові. // Частина рецепта, в якій зазначений спосіб прийому ліків. 2. *друк.* Цифра на першій і третій сторінках друкованого аркуша в книжці чи журналі, що позначає порядковий номер цього аркуша при брошуруванні видання. 3. Невелика виїмка на передній стінці ніжки літери, яка допомагає на дотик правильно встановити положення літери під час набору. 4. *спец.* Для алгебраїчної системи – сукупність відношень або предикатів, а також операцій, визначених на основній множині системи. 5. Знак, що свідчить про авторський (підписний) дизайн кузова легкового автомобіля.

СИГНАТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сигнату́ра**. *Сигнатурний ярлик. Сигнатурна цифра.*

СИГНАТУ́РНИК, -а, *ч.* Працівник аптеки, що переписує рецепти на сигнатури (у 1 знач.).

СИГНАТУ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **сигнату́рник**.

СИГНЕ́Т, -у, *ч.* Друкарська чи видавнича марка, яка відтворюється в книзі.

СИГНІТИ́ВНИЙ, -а, -е. Виражений за допомогою символів (знаків).

СИГНІ́ФІКА, -и, *ж.* Напрям дослідження значення слів, предметом якого є не мова як така, а насамперед мова як процес спілкування людей, в якому найважливіша роль належить психологічному аспектові.

СИГНІФІКА́Т, -у, *ч., лінгв.* Понятійний зміст мовного знаку; позначення.

СИГНОПА́М, -у, *ч.* Лікарський препарат із сильними болезаспокійливими та протифобійними властивостями.

СИ́ГНУМ, -а, *ч., мат.* Функція від дійсного числа х, яка дорівнює: 1 для додатних х, нулю для х = 0 і – 1 для від'ємних х.

СИГО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сиг**. *Сигова ікра.* 2. *у знач. ім.* **сиго́ві**, -вих, *мн.* Риби родини лососевих, до яких належать сиг, омуль тощо.

СИГУРА́НЦА, -и, *ж., іст.* У монархічній Румунії – політична поліція.

СІ́ДА *див.* **сі́да**.

СИ́ДЕНЬ, -дня, *ч., розм.* Малорухлива, пасивна, бездіяльна людина. ** **Си́днем сиді́ти**: а) сидіти довгий час, не встаючи; б) перебувати де-небудь постійно, не виходячи, не виїжджаючи. **Си́дні справля́ти** – нічого не робити; нічим не займатися.

СИДЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *с. г.* Стос. до сидерації. *Сидеральні добрива.*

СИДЕРА́Т, -а, *ч., с. г.* Те саме, що **сидера́ція** 2.

СИДЕРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до сидерації.

СИДЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж., с. г.* 1. Заорювання в ґрунт зеленої маси бобових рослин для підвищення його родючості. 2. Зелена маса бобових рослин як добриво.

СИДЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал сірого або жовтувато-бурого кольору; карбонат Феруму.

СИДЕРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сидери́т**.

СИДЕРИТОЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Осадові гірські породи, що на 50% або більше складаються із сидериту.

СИДЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Зоряний. ** **Сидери́чний мі́сяць**, *астр.* – проміжок часу між двома послідовними поверненнями Місяця в те саме місце небесної сфери відносно зір; зоряний місяць. **Сидери́чний рік** – період повного обертання Землі навколо Сонця.

СИДЕРОБАКТЕРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сидеробакте́рія**.

СИДЕРОБАКТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Залізобактерія, що є у водних джерелах, водоймах, водогонах тощо.

СИДЕРОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* Еритробласти, що містять залізо у вигляді гранул феритину, який не включений в молекулу гема.

СИДЕРОДРОМОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь наростаючої швидкості при їзді залізницею.

СИДЕРО́З, -у, *ч., мед.* Пневмоконіоз, який розвивається внаслідок дії пилу, що містить залізо та його сполуки. ** **Сидеро́з о́ка** – відкладення в тканинах ока неорганічних і органічних сполук заліза, пов'язане з наявністю в оці залізовмісного чужорідного тіла. **Черво́ний сидеро́з** – морфологічна форма сидерозу, яка виникає внаслідок дії пилу, що містить окисні заліза. **Чо́рний сидеро́з** – сидероз, який спричинюється дією пилу, що містить ферумммонооксид або його карбонат та фосфат.

СИДЕРО́ЇД, -а, *ч.* Елемент залізної родини (Ферум, Кобальт, Нікель).

СИДЕРО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сидеро́їд**.

СИДЕРОЛІ́Т, -а, *ч.* Залізонікелевий метеорит.

СИДЕРОПЕНІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст заліза в плазмі крові.

СИДЕРОСИЛІКО́З, -у, *ч.* Пневмоконіоз, який розвивається внаслідок тривалого систематичного вдихання пилу залізної руди.

СИДЕРОСТА́Т, -а, *ч.* Пристрій із рухомим плоским дзеркалом для спостереження за небесними світилами.

СИДЕРОСФЕ́РА, -и, *ж.* Залізовмісне металеве ядро планети Земля.

СИДЕРОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сидеросфе́ра**.

СИДЕРОФА́Г, -а, *ч.* Фагоцит, який поглинає та накопичує залізовмісні сполуки.

СИДЕРОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Процес поглинання сидерофагами залізовмісних сполук.

СИДЕРОФІЛІ́Т, -у, *ч.* Різновид біотиту, що містить до 1,5% магнезійоксиду, до 15% ферумммонооксиду і понад 20% ферумсесквіоксиду.

СИДЕРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гемохромато́з**.

СИДЕРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Сидерофі́льні елеме́нти** – хімічні елементи VIII групи періодичної системи елементів Менделєєва.

СИДЕРОЦИ́Т, -а, *ч.* Еритроцит, в якому при фарбуванні виявляються гранули заліза.

СИ́ДЖЕННЯ, -я, *с., діал.* Сидіння.

СИДЖО́, *невідм., с.* Жанр корейської середньовічної поезії.

СИДІ́ЛКА, -и, *ж., розм.* Особа молодшого медичного персоналу, що доглядає тяжкохворих.

СИДІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач **сиді́ти** 1 – 7. 2. Місце або предмет, на якому сидять, на який сідають.

СИДІ́ННЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл до **сиді́ння**.

СИ́ДІР, -дора, *ч., розм., жарт.* Торбина з харчами: їстівні припаси.

СИДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.* 1. Перебувати в положенні, за якого тулуб розміщується вертикально, спираючись на що-небудь сідницями (про людину). // Розміщуватися нерухомо у певний спосіб (з обставинними словами, що вказують на його характер, особливості). // Займати вертикальне положення, за якого тулуб спирається на що-небудь нижньою своєю частиною і підтримується передніми лапами (про собаку, кішку, вовка і т. ін.). // Перебувати на чому-небудь, на якійсь поверхні не переміщуючись (про птахів, комах). ** **Сиді́ти на я́йцях** – висиджувати пташенят, зігріваючи яйця теплом свого тіла (про птахів). **Сиді́ти на телефо́ні** – не відходити від телефону довгий час, передаючи або приймаючи які-небудь відомості, чекаючи на які-небудь повідомлення і т. ін. 2. Перебувати де-небудь; проводити час десь, у когось. // Перебувати де-небудь з метою відпочинку, розваг і т. ін.; гостювати. // Мешкати, проживати де-небудь, у когось. // *розм.* Проходити той самий курс навчання повторно або втретє. // *у сполуч. зі сл.* н а з е м л і, н а г р я д і, н а х а з я й с т в і і т. ін. Вести осіле життя або господарювати де-небудь. ** **Сиді́ти над душе́ю** *чиєю, у кого* – набридати своєю присутністю, настирливістю. 3. Перебувати в певному стані (здебільшого у стані бездіяльності). // Не мати чого-небудь, залишатися без чого-небудь очікуваного, потрібного. // *на чому, розм.* Обмежувати себе в чому-небудь (перев. у харчуванні). ** **Сиді́ти на ши́ї** *чиїй, у кого, діал. кому* – бути на чиємусь утриманні, під чиєюсь опікою, обтяжуючи кого-небудь. **Сиді́ти в кише́ні** *у кого, чиїй* – бути в повній фінансовій залежності від кого-небудь; бути чиїмсь боржником. 4. *за чим, над чим, з чим, на чому.* Займатися чим-небудь, робити щось сидячи. 5. *над ким, коло кого, біля кого, з ким.* Перебувати, проводити час поруч з ким-небудь, доглядаючи його (про дитину, хворого і т. ін.). 6. *розм., заст.* Обіймати яку-небудь посаду або якесь місце, виконувати якісь обов'язки; служити, бути кимсь. *Сидіти на престолі.* 7. *розм.* Бути ув'язненим, позбавленим волі. 8. *тільки.* 3 *ос.* Міститися, розміщуватися де-небудь. // *перен.* Таїтися, міститися, глибоко вкорінюватися в кому-, чому-небудь (про думки, почуття, нахили, звички і т. ін.). ** **Сиди́ть у крові́** *у кого, розм. кому* – кому-небудь від народження притаманне щось, що становить невід'ємну особливість його характеру, вдачі. 9. *тільки* 3 *ос.* Бути поміщеним куди-небудь (у піч і т. ін.) для виготовлення, обробки. 10. *тільки* 3 *ос., у сполуч. зі сл.* г а р н о, д о б р е а б о п о г а н о, н е з г р а б н о і т. ін. Приходитися в якийсь спосіб до статури, ноги і т. ін.

(про одяг, взуття, головний убір).

СИДІ́ТИСЯ, -ди́ться, *недок.*, *безос.*, *частіше із запереч.* не. Мати можливість чи бажання сидіти. // Сидіти в якийсь спосіб.

СИ́ДНІ, -ів, *мн.*, *розм.* Те саме, що **сідни́ці**.

СИДНОКА́РБ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при астенічних станах, після тяжких захворювань та черепно-мозкових травм, при невротичних розладах тощо.

СИДНОФА́РМ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для лікування хворих з коронарною недостатністю.

СИДНОФЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при астенічних станах, спричинених перевтомою і соматичними захворюваннями; невротичних станах тощо.

СИДНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* 1. Дія і стан за знач. **сиді́ти** 1 – 5. 2. Неробство, ледарство, байдикування.

СИДР, -у, *ч.* Слабоалкогольний, насичений вуглекислотою яблучний напій.

СИ́ДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сидр**. // Признач. для виготовлення сидру.

СИДУ́Н, -а́, *ч.* Те саме, що **си́день**.

СИДУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* Жінка, що займається дрібною приватною торгівлею на ринку або на вулиці.

СИДУ́ШКА, -и, *ж.* Стільчик для малят, які починають сидіти.

СИ́ДЬКА, -и, *ж.*, *мисл.* 1. Місце, де щойно сидів птах. 2. Укриття, в якому мисливець очікує на птаха.

СИ́ДЬМА, *присл.*, *розм.* Те саме, що **сидя́чи**.

СИДЯ́ЧИ, *присл.* У сидячому положенні.

СИДЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **сиді́ти** 1. 2. *у знач. прикм.* У якому перебувають під час сидіння (про позу, положення і т. ін.). 3. *у знач. прикм.* Пов'язаний із тривалим чи постійним сидінням або з перебуванням на одному місці; малорухливий. 4. *у знач. прикм.*, *розм.* Признач. для сидіння. 5. *у знач. прикм.* Який має дуже короткий черешок, квітконіжку і т. ін. (про листя, квітку тощо).

СИДЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Дія і стан за знач. **сиді́ти** 1 – 5. 2. Неробство, ледарство, байдикування.

СИДЯ́ЧКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **сидя́чи**.

СИЗ, -а, -е, *нар.-поет.* Те саме, що **си́зий** 1. *Сиз сокіл.*

СИЗА́ЛЬ, СЕЗА́ЛЬ, СИСА́ЛЬ, -ю, *ч.* Цупке, грубе натуральне волокно, яке одержують з листя агави й використовують для виготовлення канатів, сіток, щіток тощо.

СИЗА́Р, -я́, *ч.*, *розм.* Сизий голуб.

СИЗЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **си́зий** 1, 3.

СИЗЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* Пестл. до **сизе́нький**.

СИЗИГІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сизигії. ** **Сизигі́йські припли́ви** – особливо великі припливи біля берегів відкритих морів та океанів.

СИЗИГІ́Я, -ї, *ж.* 1. Спільна назва молодика і повного Місяця. 2. Астрономічний термін, який означає розташування трьох небесних тіл на одній прямій.

СИ́ЗИЙ, -а, -е. 1. Темно-сірий із синюватим полиском; сіро-голубий. // Який має синюватий відтінок (про шкіру обличчя та його частин). 2. Уживається як складова частина ботанічних та зоологічних назв. *Пирій сизий. Голуб сизий.* 3. *у сполуч. з ім.* орел, сокіл, голуб, голубка і т. ін., *перен.*, *нар.-поет.* Уживається при ласкавому звертанні до кого-небудь.

СИ́ЗИК, -а, *ч.*, *діал.* Джміль із зеленкувато-сизим пушком на верхньому щитку.

СИ́ЗИТИСЯ, -зиться, *недок.* Вирізнятися сизим кольором.

СИЗІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. Ставати, робитися сизим (у 1 знач.). 2. Те саме, що **си́зитися**.

СИ́ЗО. Присл. до **си́зий** 1. // *у знач. присудк. сл.*

СИЗОБО́КИЙ, -а, -е. Який має сизий бік (сизі боки) або сизі плями на боках.

СИЗОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **сизобо́кий**.

СИЗОКРИ́Л *див.* **сизокрилий**.

СИЗОКРИ́ЛЕНЬКИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* Пестл. до **сизокри́лий**.

СИЗОКРИ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *нар.-поет.* Птах із сизими крилами (здебільшого про голубів, орлів).

СИЗОКРИ́ЛИЙ, *рідше* **СИЗОКРИ́Л**, -а, -е, *нар.-поет.* 1. Який має сизі крила; із сизими крилами (уживається здебільшого як постійний епітет до голуба, орла і т. ін.). // *у знач. ім.* **сизокри́лий**, -лого, *ч.*, **сизокри́ла**, -лої, *ж.* Птах із сизими крилами. 2. *у сполуч. з ім.* голуб, голубка, орел і т. ін. Уживається при ласкавому звертанні до кого-небудь. // *у знач. ім.* **сизокри́лий**, -лого, *ч.*; **сизокри́ла**, -лої, *ж.* Ласкаве найменування людини.

СИЗОКРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **сизокри́лий**.

СИЗОО́КИЙ, -а, -е. Який має сизі очі; із сизими очима.

СИЗОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **сизоо́кий**.

СИЗОПЕ́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *фольк.* Птах із сизим пір'ям.

СИЗОПЕ́РИЙ, -а, -е. 1. Який має сизе пір'я; із сизим пір'ям. *Сизоперий птах.* 2. *у сполуч. з ім.* голубка, орел і т. ін., *нар.-поет.* Уживається як ласкаве найменування людини (перев. при звертанні).

СИЗОПЕ́РКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Сизоперий птах.

СИ́ЗО-СІ́РИЙ, -а, -е. Сірий із сизим відтінком.

СИЗО́ТА, -и, *ж.* Абстр. ім. до **си́зий** 1.

СИЗОЧО́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має сизе чоло, сизу голову; із сизим чолом, головою (про птахів).

СИЗОЧО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **сизочо́лий**.

СИЗРА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сизрань.

СИЗУВА́ТИЙ, -а, -е. Із сизим відтінком, трохи сизий (у 1 знач.). // Який має синюватий відтінок (про шкіру обличчя).

СИЗУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **сизува́тий**.

СИЗУВА́ТО. Присл. до **сизува́тий**.

СИЗЬ, -і, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **сизо́та**.

СИЗЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Сизий голуб; сизар.

СИК, -у, *ч.*, *діал.* Сичання.

СИ́КАВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Дитяча іграшка з бузинової трубки, в яку спершу всмоктують воду, а потім видувають її струменем. 2. *діал.* Пожежний насос.

СИКА́РІЇ, -їв, *мн.* Радикальне крило зелотів в Іудеї (1 ст.); боролись проти римського панування та соціально-політичного гноблення.

СИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Від болю, холоду і т. ін., важко дихаючи, видавати звуки, які нагадують протяжну вимову звука "с". // Вимовляти звуки "тс", закликаючи кого-небудь до обережності. 2. Випльовуючи що-небудь, видавати звуки, які нагадують протяжну вимову звука "с".

СИКАТИ́В, -у, *спец.* Речовина, що прискорює процес висихання олій, фарб, лаків з утворенням твердої лакової плівки.

СИКАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сикати́в**.

СИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Те саме, що **сі́катися** 3.

СИ́КВА, -и, *ж.* 1. Дрібна риба родини коропових із слизуватою шкіркою, без луски. 2. Риба родини лососевих, що водиться в північних морях.

СИ́КВЕЛ, -а, *ч.* Продовження кінофільму, який користувався комерційним успіхом, зазвичай, з тими ж акторами в головних ролях; іноді оригінал і продовження пов'язані лише формальною загальністю персонажів.

СИКІ́ЗКА, -и, *ж.*, *кул.* Настоянка з червоних ягід.

СИКЛ, -а, *ч.* 1. Вагова і грошова одиниця ряду країн Стародавнього Сходу. 2. Срібна монета Стародавньої Персії 6 – 5 ст. до н. е., Іудеї 2 ст. до н. е.

СИКЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Ромбічний ортофосфат літію, мангану, феруму; темно-бурі щільні маси.

СИКЛИ́НИ, -ин, *мн.*, *зах.* Сеча.

СИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **си́кати**.

СИКО́З, -у, *ч.* Захворювання шкіри, при якому уражається перев. волосиста частина голови.

СИКОМО́Р, -а, *ч.* Південне плодове дерево родини шовковичних.

СИКОМО́РА, -и, *ж.*, *діал.* Сикомор.

СИКО́РА, -и, *ж.*, *зоол.* Синиця-коник.

СИКОФА́НТ, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції – професійний донощик і шпигун. 2. Наклепник, сутяжник, шантажист. 3. Хижий жук зеленого забарвлення, що водиться у Східній Європі та в Середній Азії.

СИКОФА́НТСТВО, -а, *с.* Дії, вчинки сикофанта (у 2 знач.).

СИКОФА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сикофантства.

СИКТИВКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сиктивкар.

СИКУ́ЛИ, -ів, *мн.* Одне з найдавніших племен Середньої і Південної Італії і о. Сицилія.

СИ́КХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сикх**, -а, *ч.*). Послідовники сикхізму.

СИКХІ́ЗМ, -у, *ч.* Монотеїстична релігія в Індії.

СИ́КХСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **си́кхи**.

СИЛ, -у, *ч.*, *геол.* Пластоподібний інтрузив, що застигає у товщах гірських порід.

СИ́ЛА, -и, *ж.* 1. Здатність живих істот напруженням м'язів робити фізичні рухи, виконувати різні дії; фізична енергія людини, тварини. // *перев. мн.* Фізична здатність або можливість робити, здійснювати що-небудь. // Фізичний вплив, насильство. // Життєва енергія, життєдайність кого-, чого-небудь. ** **З оста́нніх сил** – з найбільшим напруженням, докладаючи неймовірних зусиль. **З усі́х сил** – з максимальним напруженням, інтенсивністю. **Че́рез си́лу**: а) з великим зусиллям; б) примушуючи себе. 2. Здатність людини до духовної діяльності, до вияву своїх розумових або душевних властивостей (волі, розуму, характеру і т. ін.). // Душевне піднесення. // *перев. мн.* Сукупність фізичної, духовної й розумової енергії людини, необхідної для здійснення якоїсь дії, вчинку і т. ін. // Спроможність, можливість робити що-небудь, діяти. *Докладати сил.* ** **Не під си́лу** *кому*: а) абсолютно, зовсім неможливо або важко; б) нестерпно; в) непосильний, надсильний; г) бракує вміння, здібностей і т. ін.; хтось не може охопити або осягнути якоїсь справи; ґ) не вистачає фізичних сил. **Ні за я́ку си́лу** – нізащо. **Під си́лу** *кому* – відповідно до фізичних, духовних і т. ін. можливостей кого-небудь. **Що [є́ (було́ і т. ін.)] си́ли** – з максимальним напруженням, найбільшою інтенсивністю. 3. Енергія, що діє на матеріальні тіла. // *тільки одн.* Міра механічної взаємодії між тілами. *Сила тяжіння.* 4. Могутність, влада, авторитет. // Право розпоряджатися на свій розсуд. // Здатність впливати, діяти на кого-, що-небудь, справляти враження на когось. // Той або те, що відіграє вирішальну, головну роль у чому-небудь. ** **Ринко́ві си́ли** – умови, які впливають на попит і пропозицію на вільному ринку та визначають як ціни, так і поведінку продавців і покупців, кредиторів і позичальників. **Ма́ти си́лу**: а) (*з інфін.*) могти, бути спроможним; б) мати вплив, владу, авторитет де-небудь; в) (*над ким – чим*) впливати на кого-, що-небудь, тримати в залежності когось, щось; г) бути дійсним, чинним. 5. Чинність, дієвість. // Фінансова дієвість (цінних паперів, грошей). 6. Глибина, значущість (розумових або душевних властивостей, переживань, вражень). ** **Електрору́шійна си́ла** – скалярна величина, яка характеризує здатність стороннього поля та індукованого електричного поля викликати електричний струм. **Магніторушійна си́ла** – скалярна величина, що визначається як лінійний інтеграл напруженості магнітного поля уздовж даного замкненого контура. **Си́ла електри́чного стру́му** – величина, що чисельно дорівнює кількості електрики, яка проходить за одну секунду через поперечний переріз провідника. **Си́ла зву́ку** – величина енергії, що переноситься звуковими хвилями через одиницю поверхні за одиницю часу. **Си́ла іне́рції** – міра діяння прискорюваного тіла на те тіло, що прискорює його. **Си́ла сві́тла** – величина світлового потоку, віднесеного до одиниці тілесного кута, де поширюється потік. **Си́ла притяга́ння** – сила, з якою тіла притягаються одне до одного; в класичній механіці залежить від мас цих тіл і віддалі між ними. 7. *розм.* Найсуттєвіше, головне; сутність. 8. Джерело діяльності, спонукання, могутності, впливу. // *перев. мн.* Стихійні джерела енергії. 9. *перев. мн.* Озброєні війська. *Збройні сили.* 10. *перев. мн.* Люди, що належать до якого-небудь виробничого колективу, до однієї професії; люди, зайняті якоюсь спорідненою працею, діяльністю. *Продуктивні сили.* ** **Робо́ча си́ла**: а) праця, енергія, спрямовані на створення, виробництво чого-небудь; б) робітники. 11. *перев. мн.* Частина суспільства або суспільна група, що характеризується певними ознаками або спрямованістю у своїй діяльності, своїх намірах. 12. *тільки одн.*, *розм.* Велика кількість, безліч, дуже багато. // *у знач. присудк. сл.* ** **Від (од) си́ли** – щонайбільше. **Збира́тися з си́лами**: а) нагромаджувати в собі сили; відпочиваючи, відновлювати свої сили; б) переборюючи, перемагаючи в собі страх, боязкість, непевність і т. ін., зважуватися на що-небудь. **Свої́ми (вла́сними) си́лами** – без чиєї-небудь допомоги, самостійно. 13. *фіз.* Векторна величина, що надає тілу з певною масою прискорення внаслідок взаємодії з іншими тілами або полем.

СИЛАБЕ́МА, -и, *ж.* 1. Склад, який розглядається як фонологічна одиниця. 2. Знак силабічного письма.

СИЛАБІ́ЗМ, -у, *ч.* Віршування, в основу якого покладено однакову кількість складів у віршових рядках.

СИЛА́БІКА, -и, *ж.* Те саме, що **силабі́зм**.

СИЛАБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Складовий. ** **Силабі́чне віршува́ння** – віршування, яке ґрунтується на дотриманні однакової кількості складів у віршовому рядку незалежно від розміщення в ньому наголосів. **Силабі́чне письмо́** – складове письмо, вид фонетичного письма, в якому одним знаком зображається послідовність голосних і приголосних.

СИЛАБОЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з пролонгованою анаболічною дією, що посилює синтез білка.

СИЛАБОТОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Віршування, у якому побудова вірша визначається кількістю складів і розташуванням наголосів.

СИЛА́БО-ТО́НІКА, -и, *ж.* Система віршування, де чергуються наголошені й ненаголошені склади у віршових рядках.

СИЛА́БО-ТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на дотриманні певної кількості складів у віршовому рядку та на відповідному розташуванні наголосів.

СИЛА́БУЛА, -и, *ж.* Частина слова, що допускає незалежне звертання та обробку; в обчислювальній техніці – це біт чи байт.

СИЛА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **сила́ч**.

СИЛАКПО́Р, -у, *ч.* Звукопоглинаюча будівельна плита пористої структури.

СИЛА́Л, -у, *ч.* Жаростійкий чавун.

СИЛА́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сила́н**, -у, *ч.*). Дуже отруйні сполуки силіцію з гідрогеном, що на повітрі самозаймаються або вибухають.

СИЛАНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить силан.

СИЛАНОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **силановмі́сний**.

СИЛА́НЬ, -я́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **сила́ч**.

СИ́ЛА-СИЛЕ́ННА, *присл.* Дуже багато.

СИЛА́Ч, -а́, *ч.* Людина великої фізичної сили.

СИЛА́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **сила́ч**.

СИЛЕЗА́НИ, -за́н, *мн.* Те саме, що **слєнза́ни**.

СИЛЕ́Н, -а, *ч.* У грецькій міфології – демон, вихователь і супутник Діоніса.

СИЛЕНІ́Т, -у, *ч.* Кубічний півтораокисень бісмуту; м'які тонкозернисті чи землисті агрегати з восковим блиском.

СИЛЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже сильний (у 1 – 5, 10 знач.).

СИЛЕ́ННО, *розм.* Присл. до **силе́нний**.

СИЛЕ́ЧА, -і, *ж.*, *рідко*. Збільш. до **си́ла** 12.

СИЛИ́ТИ, -лю, -ли́ш, *недок.*, *зах.* Зав'язувати вузол.

СИЛИ́ТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* Те саме, що **силкува́тися** (у 2 знач.).

СИ́ЛІ, *невідм.*, *ж.* Грошова одиниця Гвінеї.

СИЛІКАГЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **силікаге́ль**.

СИЛІКАГЕ́ЛЬ, -ю, *ч.*, *хім.* Зневоднений гель силікатної кислоти; ефективний поглинач газів, пари та розчинених речовин.

СИЛІКАЛЬЦИ́Т, -у, *ч.* Штучно створений будівельний матеріал великої міцності.

СИЛІКАЛЬЦИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сілікальци́т**. // Вигот. із силікальциту.

СИЛІКА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **силіка́т**, -у, *ч.*). 1. Мінерали і синтетичні хімічні сполуки, що за складом є

солями силікатних кислот. 2. Загальна назва виробів із таких мінералів або їх сполук (скло, фарфор, цемент, цегла і т. ін.).

СИЛІКАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Уведення в ґрунт силікатних розчинів для надання йому міцності й водонепроникності.

СИЛІКАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **силікатизува́ти.**

СИЛІКАТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **силікатизо́ваний.**

СИЛІКАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати силікатизацію.

СИЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сил́іка́ти.** // Вигот. із силікатів. ** **Силіка́тний бето́н** – бетон автоклавного твердження на основі вапняно-кремнеземистої в'яжучої речовини. // Який містить силікати. // Який виготовляє матеріали, вироби з силікатів. *Силікатний завод.* ** **Силіка́тні бакте́рії** – бактерії, що руйнують багаті на калій силікати, які містяться в ґрунті та є необхідними для рослин.

СИЛІКА́ТНИК, -а, *ч., розм.* 1. Учений, фахівець, що займається силікатами. 2. Робітник силікатної промисловості.

СИЛІКА́ТНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **силіка́тник.**

СИЛІКАТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Бетон, що одержується обробкою в автоклавах сумішей, що складаються з вапняно-кремнеземистого наповнювача і води.

СИЛІКАТОБЕТО́ННИЙ, СИЛІКАТОБЕТО́НОВИЙ, -а, -е. Зроблений, споруджений із силікатобетону. *Силікатобетонні блоки.*

СИЛІКАТОБЕТО́НОВИЙ *див.* **силікатобето́нний.**

СИЛІКАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **силікатува́ти.**

СИЛІКА́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до силікатів. // Який складається з силікатів. *Силікатові маси.*

СИЛІКАТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить силікат.

СИЛІКАТОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **силікатовмі́сний.**

СИЛІКАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Хронічні професійні захворювання легень, які розвиваються при тривалій дії на органи дихання пилу силікатів.

СИЛІКАТОКА́ЛЬЦІЙ, -ю, *ж.* Силікат кальцію.

СИЛІКАТОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення силікату.

СИЛІКАТОЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Силікатний цемент.

СИЛІКАТОЦЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Виготовлений, змурований із силікатного цементу. *Силікатоцементний бетон.*

СИЛІКАТУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **силікатува́ти.**

СИЛІКАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Обробляти що-небудь силікатами для надання міцності. *Силікатувати бетон.*

СИЛІКАТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., спец.* Пас. до **силікатува́ти.**

СИЛІКОАЛЮМІ́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **силікоалюмі́ній.**

СИЛІКОАЛЮМІ́НІЙ, -ю, *ч.* Сплав силіцію з алюмінієм, силіцид алюмінію.

СИЛІКОАНТРАКО́З, -у, *ч.* Те саме, що **антракосиліко́з.**

СИЛІКО́З, -у, *ч.* Хронічне легеневе захворювання гірників, спричинюване тривалим вдиханням силікатного пилу.

СИЛІКО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **силіко́з.**

СИЛІКО́ЗНИК, -а, *ч., розм.* Хворий на силікоз.

СИЛІКО́ЗНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **силіко́зник.**

СИЛІКОЗОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність пилу викликати силікоз.

СИЛІКО́ЛЬ, -ю, *ч.* Сплав силіцію (до 98%) з невеликою кількістю домішок, що його застосовують для одержання сплавів кольорових металів, багатих на силіцій.

СИЛІКОМА́НҐАН, -у, *ч.* Сплав силіцію з манґаном, силіцид манґану.

СИЛІКО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **силіко́н**, -у, *ч.*). Синтетичні хімічні сполуки, в молекулах яких Карбон безпосередньо зв'язаний з Силіцієм; надають гідрофобності тканинам, будівельним матеріалам тощо.

СИЛІКО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **силіко́ни.** // Який добувається з силіконів. *Силіконове покриття.*

СИЛІКОСИДЕРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **сидеросиліко́з.**

СИЛІКОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до силікотермії.

СИЛІКОТЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Отримання металів і сплавів відновленням окисних металів силіцієм, яке супроводжується виділенням значної кількості тепла.

СИЛІКОТУБЕРКУЛЬО́З, -у, *ч.* Силікоз, ускладнений туберкульозом.

СИЛІКОЦИРКО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **силікоцирко́ній.**

СИЛІКОЦИРКО́НІЙ, -ю, *ч.* Сплав силіцію з цирконієм, силіцид цирконію.

СИЛІМАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, з якого отримують вогне- й кислотривкі матеріали.

СИЛІМАНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **силімані́т.**

СИЛІЦИ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **силіци́д**, -у, *ч.*). Хімічні сполуки силіцію з металами, які характеризуються високою температурою плавлення, великою твердістю і жаротривкістю.

СИЛІЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **силіци́д.**

СИЛІЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Група осадових гірських порід, утворена мінералами кремнезему – опалом, халцедоном і кварцем.

СИЛІЦИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Збагачення гірських порід кремнеземом.

СИЛІ́ЦІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **силі́цій.**

СИЛІЦІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить силіцій.

СИЛІЦІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **силіцієвмі́сний.**

СИЛІ́ЦІЙ, -ю, *ч.* Si. Хімічний елемент, другий за поширенням у земній корі. Проста речовина – сріблясто-сірі кристали з металічним блиском.

СИЛІЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **силіціюва́ти.**

СИЛІЦІЙОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. У молекулі якого є хімічні зв'язки Силіцій – Карбон. *Силіційорганічний каучук.*

СИЛІЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Насичення поверхні металу кремнієм (силіцієм) для надання йому більшої стійкості проти корозії, зношування тощо.

СИЛІЦІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Здійснювати силіціювання.

СИЛІЦІЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **силіціюва́ти.**

СІ́ЛКА, -и, *ж.* Пестл. до **си́ла** 1.

СИЛКОВИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Сильний.

СИЛКО́М, *присл., розм.* Силоміць, насильно.

СИЛКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **силкува́тися.** // *перев. мн.* Зусилля (найчастіше даремні) досягти чого-небудь.

СИЛКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *перев. з інфін.* Намагатися робити що-небудь; докладати зусиль для досягнення чогось. 2. *розм.* Натужуватися, напружуючи м'язи. // Робити що-небудь повільно й довго, долаючи якісь перешкоди; вовтузитися.

СИЛОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* 1. Який виробляє або передає енергію для виконання відповідних робіт. *Силовий кабель.* // Який перетворює яку-небудь енергію. ** **Силова́ переда́ча** – механізм, що передає механічну енергію від двигуна до її споживача зі збільшенням сил (обертових моментів) внаслідок зменшення швидкості (частоти обертання). **Силова́ устано́вка** – установка, що виробляє механічну енергію, використовуючи енергію природних енергетичних ресурсів. 2. Який використовується для одержання якої-небудь енергії або виконання якоїсь роботи. *Силовий електромагніт.* 3. *тех.* Який здійснюється при збільшеній швидкості подачі різального інструмента. *Силове різання.* 4. *спорт.* Який пов'язується із застосуванням значної фізичної сили. 5. *фіз.* Який пов'язується з виявом магнітних, електричних та інших сил. *Силове поле.* 6. Що має війська, використовує війська. *Силові міністерства.*

СИЛОВИ́К, -а́, *ч., розм.* Про керівника міністерства, відомства, якому підпорядковані які-небудь війська.

СИЛОВИМІРНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **силомі́рний.**

СИЛОВИМІ́РНИК, -а, *с.* Пристрій, прилад для вимірювання сили; динамометр.

СИЛОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який вимірює силу, признач. для цього.

СИЛОВИМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Вимірювання величини сили.

СИЛОГІ́ЗМ, -у, *ч., лог.* Умовивід, у якому з двох суджень-засновків одержують зумовлене ними третє судження – висновок.

СИЛОГІ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Учення про силогізми у формальній логіці. 2. *перен., книжн.* Безпред-метні загальні міркування, безплідне розумування.

СИЛОГІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до силогізму і силогістики.

СИЛОГІСТИ́ЧНО. Присл. до **силогісти́чний.**

СИЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **силогісти́чний.** // Який ґрунтується на силогізмі. *Силогічне міркування.*

СИЛОКСА́НИ, -ів, *мн.* Сполуки, які містять у молекулі атоми кремнію та кисню, що чергуються.

СИЛОКСА́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до силоксанів.

СИЛОКСИ́Д, -у, *ч.* Кварцове скло; використовується перев. для виготовлення хімічного посуду.

СИ́ЛОМ, *присл., діал.* Проти волі, силоміць.

СИЛОМЕ́ТР, -а, *ч.* Те саме, що **силомі́р.**

СИЛОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання величини сили; динамометр.

СИЛОМІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **силомі́р.**

СИЛОМІ́ТТЯ, -я, *с., діал.* Насильство.

СИЛОМІ́ТЬ, *присл., діал.* Силоміць.

СИЛОМІ́ЦНИЙ, -а, -е, *діал.* Насильницький, силуваний.

СИЛОМІЦЦЮ *див.* **силомі́ць.**

СИЛОМІ́ЦЬ, *рідше* **СИЛОМІ́ЦЦЮ**, *присл., розм.* Проти волі, насильно. // Із зусиллям, примушуючи себе.

СИЛО́Н, -у, *ч.* Вид штучного волокна, а також тканина з такого волокна.

СИЛО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сило́н.** // Зробл. з силону. *Силонові панчохи.*

СИ́ЛОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **си́ла** 1.

СИЛОПИ́ХОМ, *присл., розм.* Те саме, що **силомі́ць.**

СИ́ЛОС, -у, *ч.* Соковитий корм для худоби, що його отримують заквашуванням подрібнених кормових рослин у спеціальних спорудах (траншеях, ямах і т. ін.).

СИ́ЛОСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **си́лос.** // Який є силосом. *Силосний корм.* // Який використовується для приготування силосу. ** **Си́лосні культу́ри** – рослини, що їх вирощують для виготовлення силосу (кукурудза, соняшник, горох та ін.). // Який готує з кормових рослин масу на силос. // Признач. для зберігання силосу, пов'язаний з його зберіганням.

СИ́ЛОСНО-КУКУРУ́ДЗЯНИЙ, -а, -е. Стос. до кукурудзяного силосу.

СИЛОСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **силосува́ти.** // *у знач. прикм.*

СИЛОСОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для збирання, транспортування, обробки рослин; признач. для силосування. ** **Силосозбира́льний комба́йн** – машина для збирання кукурудзи та ін. силосних культур з одночасним подрібненням їх та навантаженням у транспортні засоби.

СИЛОСОРІ́ЗАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для подрібнення кормових рослин при силосуванні. *Силосорізальний комбайн.*

СИЛОСОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина, признач. для подрібнення кормових рослин.

СИЛОСОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **силосорі́зальний.**

СИЛОСОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Місце, споруда для зберігання силосу.

СИЛОСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто силосує корми.

СИЛОСУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **силосува́льник.**

СИЛОСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **силосува́ти.** *Силосування кормів.*

СИЛОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Перетворювати на силос.

СИЛОСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Бути придатним для силосування; піддаватися силосуванню. 2. Пас. до **силосува́ти.**

СИ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **си́ла** 1.

СИ́ЛОЮ, *присл.* Насильно, проти чиєїсь волі; силоміць.

СИ́ЛУВАНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється всупереч чим-небудь бажанням, чийсь волі, за примусом. // Здійснюваний через силу. 2. Позбавлений природності, простоти; удаваний, штучний. // Напружений, натягнутий.

СИ́ЛУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **си́луваний.**

СИ́ЛУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **си́лувати.**

СИ́ЛУВАНО. Присл. до **си́луваний.**

СИ́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех. і без додатка, з інфін., із спол.* щоб. Спонукати силою, змушувати когось виконувати, робити що-небудь. // Робити над собою зусилля. // Виявлятися причиною, що змушує кого-небудь робити щось. // *розм.* Настійно припрошуючи, частувати.

СИ́ЛУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., з інфін.* Те саме, що **силкува́тися** 1.

СИЛУЕ́Т, -у, *ч.* 1. Однобарвне контурне зображення кого-, чого-небудь, намальоване на однотонному фоні або вирізане, вишите і т. ін. 2. Контури, обриси кого-, чого-небудь, що помітні або видніються на відстані, у темряві, в тумані і т. ін. // Не досить глибоко й детально зображений персонаж, герой літературного твору. 3. *архіт., мист.* Характерні, виразні з художнього погляду обриси, зовнішні контури будови, споруди, предмета, що сприймаються на відстані. 4. *заст.* Невеликий літературний твір, присвячений якомусь окремому питанню.

СИЛУЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **силуе́т** 1, 2.

СИЛУЕТИ́СТ, -а, *ч.* Художник, фахівець із зображення силуетів (у 1 знач.).

СИЛУЕТИ́СТКА, -и. Жін. до **силуети́ст.**

СИЛУЕ́ТИТИСЯ, -иться, *недок., поет.* Виднітися, вирізнятися силуетом.

СИЛУЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до силуету (у 1, 2 знач.). // Який є силуетом (у 1 знач.). *Силуетне зображення.* 2. *архіт., мист.* Контурний.

СИЛУЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж., архіт., мист.* Характерні обриси, зовнішні контури (будови, споруди, скульптури, малюнка і т. ін.).

СИЛУЕ́ТНО. 1. Присл. до **силуе́тний.** 2. *розм.* Не досить глибоко й детально; взагалі, в загальних рисах.

СИЛУМІ́Н, -у, *ч.* Сплав алюмінію із силіцієм, що добре протистоїть дії кислот, стійкий до корозії й застосовується в машинобудуванні та хімічній промисловості.

СИЛУМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **силумі́н.**

СИЛУ́Р, -у, *ч., геол.* Третій період палеозойської ери історії розвитку Землі.

СИЛУРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **силу́р.** *Силурійські відклади.* ** **Силурі́йський період** – те саме, що **силу́р.**

СИЛЬВА́Н, -у, *ч.* 1. Рідкісний мінерал; сріблясто-білі, непрозорі, крихкі кристали, агрегати з металічним блиском. 2. Самородний телур.

СИЛЬВА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сильва́н.**

СИЛЬВЕ́Т, -у, *ч., заст.* Силует (у 1, 2 знач.).

СИЛЬВЕ́ТКА, -и, *ж., заст.* Силует (у 1, 2 знач.).

СИЛЬВІ́Н, -у, *ч.* Прозорий мінерал, зовні подібний до кам'яної солі, гіркий на смак; хлорид калію.

СИЛЬВІНІ́Т, -у, *ч.* 1. Рожева або світло-червона осадова гірська порода хімічного походження, що складається в основному з кам'яної солі та сильвіну. 2. Калійне добриво, вигот. з цієї породи.

СИЛЬВІНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сильвіні́т.** *Сильвінітові відклади.* // Який містить сильвініт. *Сильвінітова руда.*

СИЛЬВІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сильві́н.**

СИ́ЛЬНЕ, *присл., діал.* Сильно.

СИЛЬНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Досить сильний (у 1 – 10 знач.).

СИЛЬНЕ́НЬКО, *розм.* Присл. до **сильне́нький.**

СИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який має велику фізичну силу (про людину, тварину); прот. с л а б к и й, с л а б и й. // *у знач. ім.* **си́льний**, -ного, *ч.* Той, хто має велику фізичну силу. // Який має велику силу або свідчить про неї (про частини організму людини або тварини); міцний. // Добре розвинений; дужий. // Який здійснюється з великою фізичною силою. // Який має велику життєву силу, енергію (про рослину, землю і т. ін.). 2. Який має твердий, стійкий, вольовий характер, який виявляє рішучість, наполегливість у чому-небудь, непохитність духу. // *у знач. ім.* **си́льний**, -ного, *ч.*; **си́льна**, -ної, *ж.* Людина з твердим, стійким, вольовим характером. // Який відзначається наполегливістю, рішучістю, непохитністю. ** **Си́льний ду́хом** – який виявляє наполегливість, рішучість у чому-небудь, непохитність духу. 3. Який має владу, великий вплив, авторитет; могутній, міцний. // Значний за своїм становищем; впливо-

вий. // *у знач. ім.* **сі́льний**, -ного, *ч.* Той, хто має владу, великий вплив, авторитет, значне становище. ** **Сі́льна рука́:** а) владна, впливова людина; б) авторитетна протекція, допомога, підтримка. 4. Значний за силою, ступенем вияву. // Інтенсивний, глибокий, значний за своєю напруженістю (про почуття, переживання, враження і т. ін.). ** **Сі́льна вода́** – про повноводу, швидку річку або велику повінь. **Сі́льне керува́ння**, *грам.* – синтаксичний зв'язок між словами, за якого вибір відмінкової форми пояснювального слова обумовлюється підпорядковувальним. **Сі́льні пшениці** – сорти пшениці, які мають великий вміст білка й настільки в'язку клейковину, що для одержання з їхнього борошна високоякісного хліба потрібне значне подовження бродильного процесу. 5. Добре озброєний, укріплений; значний за своїми оборонними й наступальними можливостями. 6. Значний за своєю дією, впливом на кого-небудь; вражаючий. // *чим.* Який вирізняється, характеризується чимсь, має перевагу в чомусь; визначальний. 7. Обґрунтований, достатній для переконання кого-небудь у чомусь; переконливий. *Сильний аргумент.* 8. Який ефективно діє на кого-, що-небудь. *Сильні ліки.* 9. *розм.* Який глибоко знає що-небудь, розуміється на чомусь, добре виконує свою справу; здібний, умілий. *Сильний учень.* // Який задовольняє високі вимоги, є майстром; визначний. 10. *розм.* Значний за силою впливу, величиною, розміром, розмахом, кількістю. 11. *діал.* Міцний.

СІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Сильний чоловік.

СИЛЬНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися сильнішим (*дав.* **сі́льний** 1 – 5).

СИЛЬНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **сі́льний**.

СИ́ЛЬНО, *присл.* 1. Присл. до **сі́льний** 1, 4, 6, 7. 2. *розм.* Великою мірою, надто, надзвичайно.

СИЛЬНОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сильноді́ючий**.

СИЛЬНОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сильноді́йний**.

СИЛЬНОДІ́ЙНО. Присл. до **сильноді́йний**.

СИЛЬНОДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який справляє сильну дію на кого-, що-небудь. *Сильнодіюча отрута. Сильнодіючі ліки.*

СИЛЬНОКИ́СЛИЙ, -а, -е. Який вирізняється підвищеною кислотністю (про розчини та ґрунти).

СИЛЬНОРО́СЛИЙ, -а, -е. Який характеризується сильним, інтенсивним ростом (про рослину).

СИЛЬФ, -а, *ч.* У кельтській та германській міфології, у повір'ях багатьох європейських народів: один із видів ельфів – дух повітря.

СИЛЬФІ́ДА, -и, *ж.* 1. Жін. до **сильф**. // *іров.* Про дівчину, жінку. 2. *тільки мн.*, *ент.* Те саме, що **мертво́їди**.

СИЛЬФО́Н, -а, *ч.* Поперечно-гофрована тонкостінна трубка, що працює як пружина.

СИЛЬФО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до сильфона, його застосування.

СИЛЬХРО́М, -у, *ч.* Жароміцні сталі.

СИЛЬЦЕ́, СІЛЬЦЕ́, -я́, *с.* 1. Пристрій у вигляді петлі, що затягується, для ловлення птахів і дрібних тварин. 2. *перев. з дієсл.* понаставляти, сплести, заплутати, розставити, попастися, уп'йматися і т. ін., *перен.* Навмисне влаштовані кимсь обставини, виявлені хитрощі, щоб спрямувати кого-небудь на певні дії, вчинки, спіймати або скомпрометувати його на чомусь; пастка.

СИЛЬЦЕ́ВИЙ, СІЛЬЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сильце́**, **сільце́**.

СИЛЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дуже сильний (у 1 – 5, 10 знач.).

СИ́ЛЯНКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Разок намиста. 2. Шнурок, нитка, на які щось нанизують. 3. Що-небудь, нанизане на шнурок, нитку.

СИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Низати, нанизувати.

СИ́МА[1], -и, *ж.* Риба родини лососевих.

СИ́МА[2], -и, *ж.*, *геол.*, *заст.* Оболонка Землі, що залягає нижче сіаля.

СИМАЗИ́Н, -у, *ч.* Гербіцид, що його застосовують для знищення бур'янів на кукурудзяних плантаціях.

СИМА́ХІЯ, -ї, *ж.* У Стародавній Греції – воєнний союз полісів, члени якого мали спільну скарбницю, ряд органів управління, вели спільні воєнні дії.

СИМБАМАТОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Реактивний психоз, що виникає при раптовій катастрофі (землетрусі, пожежі, повені та ін.).

СИМБІО́З, -у, *ч.* 1. *біол.* Форма співжиття організмів різних видів, яка забезпечує їм взаємну вигоду. 2. *перен.* Вдале поєднання різнорідних елементів.

СИМБІО́НТ, -а, *ч.*, *біол.* Організм, що бере участь у симбіозі.

СИМБІОТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *біол.* Стос. до симбіозу (у 1 знач.).

СИМБІОТИ́ЧНО, *біол.* Присл. до **симбіоти́чний**.

СИМБІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Симбірськ.

СИМБЛЕФАРО́Н, -у, *ч.* Зрощення повіки з очним яблуком, адгезія між кон'юнктивами повіки та склери або зрощення кон'юнктив обох повік.

СИМБОЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь предметів, явищ, сновидінь, в яких неначе прихований неприятливий для хворого зміст.

СИ́МВОЛ, -у, *ч.* 1. Умовне позначення якогось предмета, поняття або явища. ** **Корпорати́вні си́мволи** – назва фірми, знаки та торговельні зразки, які є важливою ознакою образу компанії. **Корпораці́йні си́мволи** – те саме, що **корпорати́вні си́мволи**. 2. Художній образ, який умовно відбиває яку-небудь думку, ідею, почуття і т. ін. 3. *мат.*, *фіз.* Умовне позначення якої-небудь величини, поняття, запроваджене певною наукою. 4. *перен.* Основи віровчення (кредо). ** **Си́мвол ві́ри**: а) стислий виклад головних догматів християнства; б) переконання, світогляд, погляди. 5. У системах обробки інформації – елемент множини, яка використовується для подання та організації даних, а також керування ними. ** **Контро́льний си́мвол** – контрольний ключ, що складається з одного символа.

СИМВОЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зображення, позначення чого-небудь за допомогою символів.

СИМВОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям у літературі та мистецтві кінця 19 – початку 20 ст., що проголошував головним художнім прийомом символ як вираження незбагненної суті предметів і явищ.

СИМВОЛІЗО́ВАНИЙ, -а. -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **символізува́ти**.

СИМВОЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Бути символом (у 1 знач.) чого-небудь. 2. Зображати за допомогою символів, символу (у 2 знач.).

СИМВОЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **символізува́ти**.

СИМВО́ЛІКА, -и, *ж.* 1. Умовне відображення подій, явищ, понять, ідей і т. ін. за допомогою умовних знаків – символів; символічне значення, яке надається чому-небудь. 2. *збірн.* Символи; сукупність символів. ** **Держа́вна симво́ліка** – офіційні емблеми держави, що зображаються на печатках, бланках державних органів, грошових знаках та ін.; встановлюються конституцією держави.

СИМВОЛІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник символізму.

СИМВОЛІ́СТИКА, -и, *ж.*, *заст.* Символіка.

СИМВОЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **символі́чний**. *Символістичні вірші.*

СИМВОЛІСТИ́ЧНО. Присл. до **символісти́чний**.

СИМВОЛІ́СТКА, -и. Жін. до **символі́ст**.

СИМВОЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до символіста і символізму. *Символістська поезія.*

СИМВОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який містить символ, символи, символізує собою що-небудь, є символом чогось. 2. Умовний, уявний. ** **Символі́чні гро́ші** – засоби платежу, вартість або купівельна спроможність яких як грошей набагато перевищує витрати на їх виробництво. 3. Який стосується символізму; символістський. *Символічна п'єса.*

СИМВОЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **символі́чний** 1, 2.

СИМВОЛІ́ЧНО. Присл. до **символі́чний** 1, 2.

СИ́МВОЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **си́мвол**.

СИМД, -а, *ч.* Осетинський народний танець.

СІ́МЕНС, -а, *ч.* Міжнародна одиниця електричної провідності (електропровідності) (См).

СИМЕНТА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Бик симентальської породи.

СИМЕНТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *фін.* 1. Грошова система, за якої паперові гроші забезпечуються золотом і сріблом. 2. Виробництво монет із сплавів коштовних металів.

СИМЕНТА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Корова симентальської породи.

СИМЕНТА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **симента́л** і **симента́лка**. ** **Симента́льська поро́да** – порода великої рогатої худоби палево-рябої, рідше – червоно-рябої масті, яка характеризується високими м'ясними та молочними якостями.

СИМЕТРА́ЛЬ, -і, *ж.*: ** **Симетра́ль відрі́зка**, *мат.* – серединний перпендикуляр цього відрізка.

СИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Побудований, розміщений за законами симетрії, який характеризується симетрією. ** **Симетри́чні фу́нкції**, *мат.* – функції кількох змінних, що не змінюються при перестановці цих змінних.

СИМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **симетри́чний**.

СИМЕТРИ́ЧНО. Присл. до **симетри́чний**.

СИМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* 1. Розмірне, пропорційне розміщення частин якогось цілого щодо центру, середини. 2. *мат.* Властивість геометричної фігури за певних змін свого положення накладатися на себе так, що не всі її точки займають початкове положення. 3. *фіз.* Незалежність фізичних явищ від певних просторово-часових або інших перетворень.

СИМИРЕ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Зимовий сорт яблуні. 2. Плід цієї яблуні – соковите яблуко зеленого кольору, що достигає пізно восени.

СИММА́ХІЯ, -ї, *ж.* у Стародавній Греції – військовий союз між рабовласницькими містами-державами.

СИМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до симонії.

СИМОНІ́Я, -ї, *ж.* У Західній Європі – продаж і купівля церковних посад, особливо поширені за доби середньовіччя.

СИМПАТАЛГІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Пекучі болі та трофічні порушення тканин, які виникають внаслідок ураження утворень симпатичної частини вегетативної нервової системи.

СИМПАТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Резекція симпатичного нервового стовбура для переривання патологічних доцентрових імпульсів, які утворюють стійкі вогнища збудження в центральній нервовій системі. ** **Тота́льна симпатектомі́я** – симпатектомія, при якій видаляються всі структури симпатичного нервового стовбура.

СИМПАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *кому*, *чому.* Відчувати симпатію (у 1 знач.), ставитися з симпатією до кого-, чого-небудь.

СИМПА́ТИК, -а, *ч.* 1. Прихильник якогось вчення, руху чи якоїсь партії. 2. *рідко.* Людина, якій симпатизує хто-небудь.

СИМПАТИКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне перерізання симпатичного стовбура.

СИМПАТИКОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Переважання тонусу симпатичної частини вегетативної нервової системи над тонусом її парасимпатичної частини.

СИМПАТИКОТРИПСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне роздушування симпатичного стовбура.

СИМПАТИКОЦИТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **гангліоневро́ма**.

СИМПАТИ́Н, -у, *ч.* Речовина в організмі людини і тварин, що бере участь у передаванні імпульсів.

СИМПАТИ́ЧНИЙ[1], -а, -е. 1. Який викликає симпатію, прихильне ставлення до себе (про людину); прот. антипатичний. 2. *розм.* Приємний, милий, привабливий.

СИМПАТИ́ЧНИЙ[2], -а, -е, *фізіол.* Який стосується відділу вегетативної нервової системи. ** **Симпати́чна нерво́ва систе́ма** – відділ вегетативної нервової системи людини й хребетних тварин, що регулює діяльність внутрішніх органів і систем організму, а також живлення тканин і обмін речовин в організмі.

СИМПАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **симпати́чний**[1].

СИМПАТИ́ЧНО. Присл. до **симпати́чний**[1]. // *у знач. присудк. сл.*

СИМПА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. Почуття приязні, прихильності, доброзичливості до кого-, чого-небудь; прот. антипатія. // *перев. мн.* Теплі, ніжні почуття; уподобання. 2. *розм.* Про людину, яка користується чиєюсь прихильністю; улюбленець; коханий (кохана), любий (люба).

СИМПАТОАДРЕНА́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Симпатоадрена́лова систе́ма**, *фізіол.* – система, що складається з нервової ланки і гормональної, яка включає гормони, що синтезуються мозковою речовиною наднирників і парагангліями.

СИМПАТОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Більш зрілий варіант нейробластоми.

СИМПАТОГАНГЛІОНІ́Т, -у, *ч.* Запалення симпатичного ганглію.

СИМПАТОГОНІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **нейробласто́ма**.

СИМПАТОЛІ́ТИКИ, -ів, *мн.* Лікарські засоби, що виключають вплив симпатичної іннервації на виконавчі органи.

СИМПАТОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до симпатолітиків.

СИМПАТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до симпатрії.

СИМПАТРІ́Я, -ї, *ж.* Спосіб формоутворення в процесі еволюції, при якому нові форми організмів походять від споріднених груп з ареалами, які сильно перекриваються чи співпадають.

СИМПАТЯ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *фам.* Симпатична, приємна людина.

СИМПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Конкремент у сім'яних міхурцях та спермі.

СИМПЛА́СТ, -а, *ч.* Тип тканини у тварин і рослин, який характеризується відсутністю меж між клітинами і розташуванням ядер у суцільній масі цитоплазми.

СИМПЛАСТОВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **симпла́ст**.

СИМПЛЕЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні або зеленкувато-сині кристали.

СИ́МПЛЕКС, -у, *ч.* 1. Спосіб телефонного чи телеграфного зв'язку, за якого даним каналом і в даний момент можна або передавати, або приймати повідомлення. 2. *мат.* Найпростіший опуклий многогранник з даним числом вимірів. 3. Непуста множина у лінійному програмуванні.

СИ́МПЛЕКСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **си́мплекс**. *Симплексний зв'язок.*

СИМПЛІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спрощення.

СИ́МПЛОКА, -и, *ж.* Стилістична фігура, в якій дві частини фрази мають подібні початок і закінчення.

СИМПО́ЗІУМ, -у, *ч.* 1. У давніх греків і римлян – бенкет з музикою, розвагами й бесідами. 2. Нарада з певних наукових питань (зазвичай за участю фахівців з різних країн).

СИМПТО́М, -у, *ч.* 1. Характерний вияв або ознака якого-небудь захворювання. ** **Облігáтний симпто́м** – ознака захворювання, яка зумовлена самою її природою і спостерігається при ній завжди. 2. *перен.* Зовнішня ознака якого-небудь явища.

СИМПТОМА́ТИКА, -и, *ж.*, *мед.* Учення про симптоми захворювань.

СИМПТОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *мед.* Спрямований на усунення виявів симптомів захворювання, а не його причин. ** **Симптомати́чне лікува́ння** – лікування, спрямоване на усунення проявів, симптомів захворювання. 2. *перен.* Який є зовнішньою ознакою чого-небудь; характерний з певного погляду; показовий.

СИМПТОМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мед.*, *перен.* Абстр. ім. до **симптомати́чний**.

СИМПТОМАТИ́ЧНО, *мед.*, *перен.* Присл. до **симптомати́чний**. // *у знач. присудк. сл.*

СИМПТОМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Те саме, що **симптомати́чний** 1.

СИМПТОМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **симптома́тика**.

СИМПТОМОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Те саме, що **синдро́м**.

СИ́МПУС, -а, *ч.* Те саме, що **сиреномелія**.

СИМСКРИ́ПТ, -у, *ч.* Мова програмування, зорієнтована на описання дискретних процесів.

СИ́МУЛА, -и, *ж.* Сімейство мов програмування для моделювання дискретних систем.

СИМУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **симулюва́ти**.

СИМУЛЬТАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Здатність мислення синтезувати багатопредметні ситуації, що виникають одночасно.

СИМУЛЬТАНІ́СТ, -а, *ч.* Той, кому властивий симультанізм.

СИМУЛЬТА́ННИЙ, -а, -е. Одночасний. ** **Симульта́нна**

декора́ція – тип оформлення вистави, при якому на сцені по прямій лінії встановлювалися одночасно усі декорації, необхідні по ходу дії.

СИМУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **симулюва́ти**.

СИМУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.* 1. *неперех.* Удавати з себе (перев. хворого). 2. *перех.* Удаючи, обманюючи, створювати хибне уявлення про свій фізичний стан, свої почуття тощо.

СИМУЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **симулюва́ти**.

СИМУЛЯ́НТ, -а, *ч.* Людина, яка симулює; удавальник.

СИМУЛЯ́НТКА, -и. Жін. до **симуля́нт**.

СИМУЛЯ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **симуля́нт**.

СИМУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до симуляції.

СИМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Удаване вираження певного фізичного стану, почуттів і т. ін. з метою введення кого-небудь в оману; удавання.

СИМФАЛАНГІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ортодактилія**.

СИМФІ́З, -у, *ч.* Зчленування, зрощення; сполучення двох кісток за допомогою шару хряща.

СИМФІЗЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне вирізання лобкового симфізу.

СИМФІЗИ́Т, -у, *ч.* Запалення лобкового симфізу.

СИМФІЗІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне розсікання лобкового симфізу з метою збільшення розмірів вузького таза.

СИМФІ́ЛИ, -іл, *мн.* Клас безхребетних тварин групи багатоніжок.

СИМФОДЖА́З, -у, *ч.* Джазовий оркестр з елементами симфонічного, що виконує симфонічну музику в перекладі для джазового оркестру; музика, що виконується таким оркестром.

СИМФОДЖА́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **симфоджа́з**.

СИМФОНІЄ́ТА, СИМФОНЬЄ́ТА, -и, *ж.* Маленька симфонія, призначена для виконання меншим складом музикантів.

СИМФОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перекладення для симфонічного оркестру; обробка в стилі симфонічних творів.

СИМФОНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Симфонічне мистецтво, симфонічний стиль. 2. Багатостороннє розкриття художнього замислу музичного твору через послідовний рух, розвиток музичних тем та образів, їх зміни та конфліктне зіткнення.

СИМФОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **симфонізува́ти**. // *у знач. прикм.*

СИМФОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Перекладати для симфонічного оркестру; обробляти у стилі симфонічних творів.

СИМФОНІ́СТ, -а, *ч.* Композитор, що пише симфонічні твори.

СИМФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **симфо́нія** 1. *Симфонічні форми музики.* // Пов'язаний із симфонією. 2. Призначений для виконання оркестром із смичкових, духових і ударних інструментів; пов'язаний з таким виконанням. // Який складається з творів, признач. для виконання на таких інструментах. ** **Симфоні́чна карти́на** – одночастинний симфонічний твір, програма якого має описовий характер і характеризується варіаційною формою. **Симфоні́чна му́зика** – музика, призначена для виконання симфонічним оркестром. **Симфоні́чна пое́ма** – великий симфонічний твір, де в музичних образах втілений конкретний сюжет, поетична або філософська ідея. **Симфоні́чна фанта́зія** – симфонічний, зазвичай одночастинний програмовий твір, що спирається на розробку народних пісенно-танцювальних тем. **Симфоні́чний орке́стр** – оркестр із смичкових, духових і ударних інструментів.

СИМФОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **симфоні́чний** 1.

СИМФО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Великий музичний твір для оркестру з однієї або кількох частин, що відрізняються одна від одної характером музики й темпом. // *чого і яка, перен.* Сукупність яких-небудь звуків. // *ірон.* Безладний шум, грюкіт і т. ін. 2. *перен.* Гармонійне сполучення різноманітних звуків, кольорів, тонів тощо.

СИМФОНЬЄ́ТА *див.* **симфоніє́та**.

СИН, -а, *ч.* 1. Особа чоловічої статі стосовно своїх батьків. // Ласкаве звертання батьків до сина. // *перев. мн., у сполуч. зі сл.* **сокіл, орел**, *нар.-поет.* Ласкаве називання синів. ** **Ба́тьків син** – син порядних батьків; спадкоємець батька. **Блу́дний син** – людина, яка після довгих блукань і розпусного життя з каяттям повертається до своєї родини. **Бо́жий син** – за християнським віровченням – Ісус Христос, один з елементів християнської формули триєдиного Бога – Бога-Отця, Бога-Сина, Бога – Духа Святого. **Вра́жий (су́чий, чо́ртів і т. ін.) син**: а) уживається як лайка; б) уживається для вираження доброзичливості, позитивного ставлення до когось; в) уживається для вираження здивування; г) уживається для вираження захоплення. 2. *перев. мн.* Нащадки, молоде покоління. 3. Ласкаве звертання літньої або дорослої людини до молодого за віком чоловіка, юнака, хлопчика. 4. *перен., рідко.* Тварина чоловічої статі стосовно своїх батьків. 5. *заст., перев. у звертанні.* Людина чоловічої статі щодо свого духівника чи особи духовного сану. 6. *з означ., заст.* Людина чоловічої статі, що виступає як представник певного суспільного стану. 7. Людина як уродженець, житель якої-небудь країни, місцевості, представник якоїсь національності. // Вихованець когось, чогось; людина, кровно, тісно зв'язана з ким-, чим-небудь. // *перев. мн.* Нащадки, послідовники, земляки. // Людина, на якій відбилися характерні, типові риси її часу, епохи, середовища і т. ін. // Поборник, служитель, представник чогось. ** **Син приро́ди** – про людину, яка не піддалася дії цивілізації, без культурних навичок, близька до природи.

СИ́НАВИЙ *див.* **си́нявий**.

СИНАГО́ГА, -и, *ж.* 1. Молитовний будинок, храм у іудеїв. 2. Релігійна єврейська громада.

СИНАГОГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **синаго́га**.

СИНАЛАГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Синалагмати́чний догові́р**: в теорії цивільного права – назва договору із двосторонніми зобов'язаннями.

СИНАЛА́Р, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при екземі, псоріазі, алергічних станах шкіри й слизових оболонок тощо.

СИНА́НТРОП, -а, *ч.* Викопна людина, що жила в епоху нижнього палеоліту і становить найдавнішу стадію розвитку людини.

СИНАНТРО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сина́нтроп**. ** **Синантро́пні органі́зми** – тварини, рослини та мікроорганізми, які пристосувалися до життя поблизу місць проживання людини, пов'язані з людиною деякою мірою.

СИНА́П, -у, *ч.* Сорт кримської яблуні.

СИ́НАПСИ, -ів, *мн.* Мікроскопічні спеціалізовані утвори, через які передаються нервові збудження (імпульси).

СИНА́ПСИДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **звіроподібні плазуни́**.

СИНАПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **си́напси**. ** **Синапти́чна переда́ча** – процес передачі інформації від одного нейрона до іншого.

СИНАРТРО́З, -у, *ч.* Сполучення кісток зрощенням; нерухомий суглоб.

СИНАФЛА́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з протизапальною, антиалергійною та протисвербіжною дією, що застосовуються при екземі, нейродермітах, псоріазі тощо.

СИНА́Ш, -а́, *ч.* Зменш.-пестл. до **син** 1, 3, 6.

СИНА́ШКО, -а, *ч.* Те саме, що **сина́ш**.

СИНГА́Л *див.* **синга́ли**.

СИНГАЛЕ́З *див.* **сингале́зи**.

СИНГАЛЕ́ЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сингале́з**, -а, *ч.*; **сингале́зка**, -и, *ж.*). Те саме, що **синга́льці**.

СИНГАЛЕ́ЗКА *див.* **сингале́зи**.

СИНГАЛЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сингале́зи**. *Сингалезька мова.*

СИНГА́ЛЕЦЬ *див.* **синга́льці**.

СИНГА́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **синга́л**, -а, *ч.*; **синга́лка**, -и, *ж.*). Те саме, що **синга́льці**.

СИНГА́ЛКА *див.* **синга́льці**.

СИНГА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **синга́ли** і **синга́льці**. ** **Синга́льська мо́ва** – мова сингалів; належить до індійських мов індоєвропейської сім'ї.

СИНГА́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **синга́лець**, -льця, *ч.*; **синга́лка**, -и, *ж.*). Народність, що становить основне населення острова Цейлон.

СИНГА́МИ, -ів, *мн.* Рід черв'яків класу нематод.

СИНГАМІДО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз верхніх дихальних шляхів.

СИНГА́МІЯ, -ї, *ж., біол.* З'єднання чоловічої й жіночої статевих клітин (гамет) з утворенням зиготи.

СИНГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до сингамії.

СИНГАРМОНІ́ЗМ, -у, *ч., лінгв.* У тюркських і деяких інших мовах – уподібнення голосних звуків афіксів голосним звукам кореня-основи.

СИНГАРМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Стос. до сингармонізму.

СИ́НГЕЛ, -а, *ч., заст.* Друкар.

СИНГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *геол.* Який утворився одночасно з чим-небудь.

СИНГЕНІ́Т, -у, *ч.* Моноклінний одноводний дикалійкальційсульфат; прозорі чи напівпрозорі кристали зі скляним блиском.

СИНГІ́ЛЬ, -я, *ч.* Поширена в Атлантичному океані, в Середземному, Чорному та Азовському морях риба родини кефалевих.

СИНГЛ, -у, *ч.* 1. Гра в теніс, коли кожна сторона представлена одним гравцем. 2. Маленька платівка, містить зазвичай одну чи дві пісні. ** **Сингл но́ут**: в практиці сучасного джазу – спосіб гри на фортепіано без використання акордової техніки в партії правої руки; поширений також у виконавців на гітарі та деяких ін. багатоголосних музичних інструментах.

СИНГЛЕ́ТИ, -ів, *мн.* В спектроскопії – одиничні спектральні лінії, зумовлені електронними квантовими переходами між нерозщепленими рівнями квантової системи.

СИНГЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до синглетів.

СИНГОНІ́Я, -ї, *ж.* У кристалографії – група видів симетрії, що мають один або кілька подібних елементів симетрії.

СИНГРА́ФА, -и, *ж.* У Стародавньому Римі – боргова розписка, складена у двох екземплярах.

СИНГУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Вид психохірургічної операції, при якій розділяються волокна в ділянці поясної звивини.

СИНГУЛЯРИ́ЗМ, -у, *ч.* Філософський напрям, що виводить усі особливості світу, усе його розмаїття з єдиного принципу.

СИНГУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до стану нескінченності деяких фізичних величин. 2. Окремий, одиничний, єдиний.

СИНГУЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Нескінченність деяких фізичних величин (простору-часу, щільності речовини і т. ін.).

СИНГУЛЯ́РНО. Присл. до **сингуля́рний**.

СИНГУЛЯТИ́ВИ, -ів, *мн.* Одиничні іменники – іменники, що називають один предмет, виділений із загальної маси.

СИНДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж., анат.* Повне або часткове зрощення пальців.

СИНДЕСМІ́Т, -у, *ч.*: ** **Осифіку́ючий синдесмі́т** – запалення зв'язки, яке супроводжується відкладанням у ній солей кальцію або виникненням вогнищ остеогенезу.

СИНДЕСМІ́Я, -ї, *ж.* Рід двостулкових морських молюсків; абра.

СИНДЕСМО́З, -у, *ч.* З'єднання кісток між собою за допомогою зв'язок.

СИНДЕСМОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до синдесмології.

СИНДЕСМОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ анатомії, що вивчає типи зчленування кісток і зв'язки скелета.

СИНДЕТИКО́Н, -у, *ч.* Рідкий клей для паперу, картону, що його виготовляють спеціальною обробкою кісткового клею.

СИ́НДИ, -ів, *мн.* Одне з меотських племен; жили в 1 тис. до н. е. і перших ст. н. е. на Таманському півострові та прилеглому до нього узбережжі Чорного моря.

СИ́НДИК, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції – захисник у суді, адвокат. 2. У деяких країнах – представник якої-небудь установи, громади або корпорації, уповноважений на ведення справ.

СИНДИКАЛІ́ЗМ -у, *ч., іст.* У робітничому русі кінця 19 – початку 20 ст. – течія, прибічники якої заперечували необхідність класової боротьби пролетаріату і створення пролетарської держави та визнавали тільки економічну боротьбу в межах профспілок.

СИНДИКАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник синдикалізму.

СИНДИКАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **синдикалі́ст**.

СИНДИКАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до синдикалізму і синдикалістів.

СИНДИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **синдика́т** 3. *Синдикальний конгрес.*

СИНДИКА́Т, -у, *ч.* 1. Одна з форм монополії, метою якої є одержання надприбутку шляхом організації збуту продукції. 2. *іст.* У період непу в СРСР – об'єднання трестів певної галузі промисловості для планових закупок сировини, збуту виробів і т. ін. 3. У Франції та деяких інших країнах – назва профспілок.

СИНДИКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **синдика́т** 1.

СИНДИКА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до синдикату (у 1 знач.).

СИНДИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **синдикува́ти**. // *у знач. прикм.* ** **Синдико́вана опера́ція** – операція, що здійснюється групою банків, компаній. **Синдико́ваний креди́т** – кредит, який надається декількома кредиторами одному позичальнику.

СИНДИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **синдикува́ти**.

СИНДИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Об'єднувати в синдикат (у 1 знач.).

СИНДИКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **синдикува́ти**.

СИНДРО́М, -у, *ч., мед.* Комплекс характерних для певного захворювання симптомів. ** **Синдро́м набу́того імунодефіци́ту (СНІД)** – смертельно небезпечне захворювання, при якому внаслідок ураження лімфатичної системи руйнується імунна система хворого.

СИ́НДХИ, -ів, *мн.* Нація, основне населення провінції Синд у Пакистані; живуть також в Індії.

СИ́НДХІ, *невідм., ж.* Мова синдхів, належить до індійських мов індоєвропейської сім'ї.

СИ́НДХСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до синдхів.

СИНЕДРІО́Н, -у, *ч.* В Єрусалимі в 3 – 1 ст. до н. е. – рада аристократів і старійшин, а після встановлення римського панування – верховний суд Іудеї. // *ірон., жарт.* Збори, рада, судилище.

СИНЕ́КДОХА, -и, *ж., літ.* Один із тропів, для якого характерне вживання назви частини замість цілого, видового поняття замість родового, однини в значенні множини або навпаки.

СИНЕКЛІ́ЗА, -и, *ж.* Великий прогин земної кори в межах платформи.

СИНЕКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до синекології.

СИНЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ екології, що вивчає життя угруповань різних видів організмів.

СИНЕ́КТИК, -а, *ч.* Фахівець із синектики.

СИНЕ́КТИКА, -и, *ж.* Один із методів підвищення творчої продуктивності, спрямований на подолання стереотипів у мисленні.

СИНЕКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до синектики, її використання.

СИНЕКУ́РА, -и, *ж.* 1. За середньовіччя – дохідна церковна посада, не пов'язана з певними обов'язками. 2. *перен.* Добре оплачувана посада, на якій майже нічого не треба робити.

СИНЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сине́ль**.

СИНЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Шнурок із бархатистим ворсом для вишивання, в'язання, оздоблення жіночого одягу, головних уборів тощо.

СИНЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сине́ль**.

СИНЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сине́ль**. // Вигот. із синелі. *Синельні торочки.* // Признач. для виготовлення синелі.

СИНЕМАСКО́П, -а, *ч.* Одна з систем широкоекранного кіно.

СИНЕМАТЕ́КА, -и, *ж., заст.* Фільмотека.

СИНЕМАТО́ГРАФ, -а, *ч., заст.* Кінематограф.

СИНЕМАТОГРАФІ́СТ, -а, *ч., заст.* Кінематографіст.

СИНЕМАТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до синематографа.

СИНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **си́ній**. // Із синім відтінком, трохи синій. 2. *у знач. ім.* **сине́нька**, -кої, *ж., розм.* У дореволюційній Росії – п'ятирублевий кредитний білет (назва за кольором). 3. *у*

знач. ім. **сине́нький**, -кого, *ч.*, *регіон.* Те саме, що **баклажа́н** 2.

СИНЕ́НЬКО. Присл. до **сине́нький** 1.

СИНЕНЯ́, -я́ти, *с.*, *пестл.* Маленький синочок.

СИНЕРА́МА, -и, *ж.* Одна з систем широкоекранного кіно.

СИНЕРГЕ́ТИКА, -и, *ж.* Науково-філософський принцип, що розглядає природу, світ як самоорганізовувану комплексну систему.

СИНЕРГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до синергетики. 2. *фізіол.* Такий, що діє сумісно, співдружньо.

СИНЕРГІ́ДИ, -ів, *мн.* Дві клітини в зародковому мішку покритонасінних рослин, які становлять разом з яйцеклітиною яйцевий апарат.

СИНЕРГІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Явище посилення дії одного каталізатора додаванням іншого. 2. Співдружня дія, сумісна діяльність органів в одному напрямі, взаємне підсилення дії.

СИНЕРГІ́СТИ, -ів, *мн.* М'язи або групи м'язів, що діють спільно в одному і тому самому напрямі.

СИНЕРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до синергізму.

СИНЕРГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **синергі́чний**.

СИНЕРГІ́Я, -ї, *ж.* Підвищена результативність спільної дії чинників порівняно з тими ж, які діють окремо.

СИНЕРГОАНТАГОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Особливість взаємодії двох лікарських речовин, яка характеризується тим, що при одних дозах вона має форму синергізму, а при інших – антагонізму.

СИНЕРЕ́ЗИС, -у, *ч.*, *хім.* Виділення рідини з чогонебудь, що супроводжується зменшенням об'єму його структури.

СИНЕРО́Д, -у, *ч.* Те саме, що **ціа́н**.

СИНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сине́нький** 1.

СИНЕСТЕЗІАЛГІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Прояв тяжкої форми каузалгії; при подразненні будь-якої ділянки тіла виникає напад болю.

СИНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Виникнення у людини відчуття не лише в чуттєвому органі, на який діє подразник, а й одночасно в іншому органі чуття. // Вираження в мовній семантиці фізіологічних асоціацій між даними різних видів відчуттів.

СИНЕСТРО́Л, -у, *ч.* Естрогенний гормон, що його застосовують при захворюванні на рак молочної залози, рак передміхурової залози, для штучного переривання вагітності тощо.

СИНЕ́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Темний ліс.

СИНЕХІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **спа́йка(и)**. ** **За́дня синехі́я** – зрощення райдужної оболонки з капсулою кришталика. **Пере́дня синехі́я** – зрощення райдужної і рогової оболонок.

СИНЕХОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання спайок райдужної оболонки.

СИНЕ́Ць, -нця́, *ч.* 1. Посиніле місце на тілі, обличчі як слід удару, стусана і т. ін. 2. Прісноводна риба, різновид ляща. 3. Те саме, що **во́лошка**[1].

СИНЗООХО́РІЯ, -ї, *ж.* Поширення плодів і насіння рослин тваринами (горіхи, жолуді та ін.).

СИНИЗНА́, -ізни́, *ж.* 1. Синій колір. 2. Синій простір, синя поверхня (про море, небо, повітря). 3. Синюватий відтінок шкіри.

СИ́НИК, -а, *ч.*, *зах.* Синиця.

СИНИКЛІ́Т, -у, *ч.* У Стародавній Греції та Римі – збори вищих сановників.

СИНИ́ЛО, -а, *с.*, *розм.* Синя фарба. // Те саме, що **си́нька**.

СИНИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для фарбування. *Синильний чан.* ** **Сини́льна кислота́** – дуже отруйна безбарвна летка рідина з запахом гіркого мигдалю; ціановодень.

СИНИ́ТИ, синю́, си́ниш, *недок.*, *перех.* 1. Робити синім, фарбувати в синій колір. *Синити тканину.* 2. Полоскати у воді з розведеною в ній синькою білизну чи білити з домішкою синьки хату; підсинювати.

СИНИ́ТИСЯ, си́ниться, *недок.* 1. Фарбуватися в синій колір. 2. Підсинюватися. 3. Пас. до **сини́ти**.

СИНИ́ХА, -и, *діал.*, *заст.* Невістка.

СИНИ́ЦЕВІ, -их, *мн.* Родина птахів ряду горобцеподібних.

СИНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Маленька співуча пташка з різнобарвним оперенням ряду горобцеподібних.

СИНИЧА́, -а́ти, *с.* Пташа синиці.

СИНИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **сини́ця**.

СИНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сини́ця**.

СИНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сини́чий**.

СИНИ́ЧНИК, -а, *ч.* Штучне гніздо для синиць у вигляді ящичка з отвором, прикріпленого на високій жердині чи на дереві.

СИНИ́ЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **сини́ця**. // Належний синиці.

СИ́НІВ, -нова, -нове. Прикм. до **син**. // Належний синові (у 1 знач.).

СИНІ́ВСТВО, -а, *с.*, *розм.*, *рідко.* Синівські права.

СИНІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **син** 1, 2, 7; притаманний, власт. синові.

СИ́НІЙ, -я, -є. 1. Який має забарвлення одного з основних кольорів спектра – середній між голубим і фіолетовим. // Який цвіте квітками такого кольору. // Зробл. із квіток такого кольору. // Який кольором наближається до синього; який має відтінок синього кольору. // Уживається як постійний епітет до деяких назв. ** **Си́ній мул** – осад морських басейнів сталево-сірого або синювато-сірого кольору із сірководневим запахом. // *у знач. ім.* **си́нє**, -нього, *с.* Синій колір. ** **Си́ня панчо́ха**, *зневажл.* – суха, черства жінка, що втратила чарівність, цілком віддалася науковим інтересам, книгам і т. ін. 2. Який дуже зблід, змарнів або почервонів, набувши відтінку такого кольору (про обличчя, шкіру і т. ін.). // Який має обличчя, шкіру такого кольору (про людину). // *у знач. ім.* **си́нє**, -нього, *с.* Відтінок такого кольору (про обличчя, шкіру). 3. Уживається як складова частина ботанічних, зоологічних та інших назв, термінів. ** **Си́ній кит** – водяний ссавець роду смугачів; найбільша тварина на земній кулі.

СИНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сині́ти**.

СИНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **сине́сенький**.

СИНІСТРОВЕ́РСІЯ, -ї, *ж.*: ** **Сині́строве́рсія ма́тки** – позиція матки, яка характеризується нахилом її тіла вліво, а шийки вправо, стосовно осі малого таза. **Сині́строве́рсія се́рця**: вроджена вада розвитку – розміщення верхівки серця в горизонтальній площині за грудниною поблизу середньої лінії тіла.

СИНІСТРОПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Сині́стропози́ція ма́тки** – положення матки, яке характеризується зміщенням її від серединної лінії таза вліво.

СИНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати, робитися синім; набувати синього кольору. // *безос.* // Ставати дуже блідим або червоніти, набуваючи аж синього відтінку, від нездужання, натуги, люті, холоду і т. ін. (про людину, частини її тіла). 2. Вирізнятися своїм синім кольором. // Виднітися (про що-небудь синє в далечині). // Цвісти синім цвітом.

СИНІ́ТИСЯ, -і́ється, *недок.*, *розм.* Те саме, що **сині́ти** 2.

СИНІ́ТКА, -и, *ж.* Вид плахти.

СИНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися синішим (*див.* **си́ній**).

СИНКА́НТ, -а, *ч.* Зрощення повік у куті очної щілини.

СИНКАРІО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **амфікаріо́н**.

СИНКІНЕЗІ́Я, -ї, *ж.* 1. Мимовільний рух однієї частини тіла, яке виникає одночасно з мимовільним рухом другої частини. 2. Мимовільний рух здорового м'яза, який супроводжує спробу руху паралізованого м'яза з протилежного боку тіла.

СИНКЛІНА́ЛЬ, -і, *ж.*, *геол.* Складка шарів гірських порід, повернена опуклістю донизу; прот. а н т и к л і н а л ь.

СИНКЛІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *геол.* Стос. до синкліналі. *Синклінальні долини.*

СИНКЛІНО́РІЙ, -ю, *ч.*, *геол.* Велика й складна складчаста структура синклінального характеру, що виникає в рухливих ділянках земної кори внаслідок тривалого їх опускання.

СИНКЛІ́Т, -у, *ч.* У Стародавній Греції та Стародавньому Римі – збори вищих сановників. // Зібрання духовних осіб, духівництва. // *перев. ірон.*, *жарт.* Зібрання яких-небудь осіб.

СИНКЛІТИ́ЗМ, -у, *ч.* Паралельність між поверхнями черепа плода та тазових кісток матері.

СИНКО́ПА, -и, *ж.* 1. *муз.* Зміщення музичного наголосу з сильної долі такту на слабку. 2. *лінгв.* Випадіння звука або групи звуків у середині слова. 3. *мед.* Глибока непритомність, спричинювана раптовим занепадом серцевої діяльності.

СИНКОПЕ́, *невідм.*, *с.* Тимчасова непритомність внаслідок зниження кровопостачання мозку.

СИНКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *муз.* Те саме, що **синкопо́ваний** 1. *Синкопічний ритм.*

СИНКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **синко́па**.

СИНКОПО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. *муз.* Побудований на вживанні синкоп, із синкопами. *Синкопована мелодія.* 2. *лінгв.* Який втратив звук або групу звуків внаслідок синкопи. *Синкоповане слово.*

СИНКОПО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **синкопо́ваний**.

СИНКО́ПОВИЙ, -а, -е, *муз.* Те саме, що **синкопо́ваний** 1.

СИНКОПУВА́ННЯ, -я, *с.*, *муз.* Дія за знач. **синкопува́ти**.

СИНКОПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *муз.* Будувати що-небудь на вживанні синкоп, із синкопами.

СИНКОПУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.*, *муз.* Ставати синкопованим.

СИНКРЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *книжн.* Нерозчленованість, злитість, характерні для початкового, нерозвиненого стану будь-якого явища. *Синкретизм первісного мистецтва.* // Формальне нерозрізнення, злиття в одній формі різнорідних мовних елементів. 2. *філос.* Різновид еклектизму; поєднання різнорідних, суперечливих, протилежних один одному поглядів. // Поєднання у віровченні та культі якої-небудь релігії елементів різних віросповідань і філософських ідей.

СИНКРЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який характеризується синкретизмом (у 1 знач.); який поєднує в собі різнорідні, нерозчленовані елементи.

СИНКРЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Властивість і стан за знач. **синкрети́чний**.

СИНКРЕТИ́ЧНО, *книжн.* Присл. до **синкрети́чний**.

СИНОБРОНХІ́Т, -у, *ч.* Див. **синусбронхіа́льний синдро́м**.

СИНОВА́, -во́ї, *ж.*, *діал.* Невістка.

СИНОВБИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Убивця свого сина.

СИНОВБИ́ВСТВО, -а, *с.* Убивство свого сина.

СИНОВБИ́ВЦЯ, -і, *ч. і ж.* Те саме, що **синовби́вець** і **синовбі́йниця**.

СИНОВБІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **синовби́вець**.

СИНОВЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Повне або часткове хірургічне видалення синовіальної оболонки суглобової капсули.

СИНОВЕ́Ць, -вця́, *ч.*, *діал.* 1. Син. 2. Син брата; племінник.

СИНОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дочка брата; племінниця.

СИНОВІАЛО́МА, -и, *ж.* Див. **синовіо́ма доброя́кісна**.

СИНОВІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **сино́вія**; який являє собою синовію. // Який виділяє синовію. ** **Синовіа́льна кіста́ шкі́ри** – доброякісна кіста, яка розвивається внаслідок слизової дистрофії сполучної тканини шкіри. **Синовіа́льна оболо́нка** – внутрішній шар суглобової сумки, який виробляє синовію. **Синовіа́льна ріди́на** – в'язка, прозора рідина, яка заповнює суглобові порожнини, синовіальні піхви сухожилків та синовіальні (слизові) сумки. **Синовіа́льні су́мки** – невеликі порожнини, відмежовані від оточуючих тканин капсулою і заповнені синовіальною рідиною.

СИНОВІОАРТРИ́Т, -у, *ч.* Запалення суглоба з переважним ураженням синовіальної оболонки.

СИНОВІО́МА, -и, *ж.* Пухлина, яка розвивається із синовіальних оболонок суглобів, синовіальних піхв і синовіальних сумок. ** **Злоя́кісна синовіо́ма** – злоякісний новоутвір, що метастазує у кровоносних судинах, інколи по лімфатичних шляхах.

СИНОВІОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Різновид клітин фібробластичного ряду, які є складовою частиною покривного шару синовіальної оболонки.

СИНОВІ́Т, -у, *ч.* Запалення синовіальної оболонки, обмежене її анатомічними структурами.

СИНО́ВІЯ, -ї, *ж.*, *анат.* Тягуча жовтава прозора рідина, яку виділяє синовіальна оболонка і яка зволожує суглобові поверхні кісток, зменшуючи цим їх тертя під час руху.

СИНО́ВНІЙ, -я, -є. Прикм. до **син**. // Належний синові. // Власт. синові.

СИНО́Д, -у, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – найвищий колегіальний орган Руської православної церкви; за радянського часу – дорадчий орган при патріархові московському і всієї Русі. 2. У протестантській церкві – зібрання духовних і світських осіб для розв'язання найважливіших церковних справ. ** **Єпи́скопський сино́д** – дорадчий орган у католицькій церкві.

СИНОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до синоду. *Синодальний хор.*

СИНО́ДИК, -а, *ч.* 1. Особлива церковна служба у Візантії. 2. У Росії та Україні – список померлих для поминання їх під час церковної відправи; поминальна книга. // Список, перелік кого-, чого-небудь.

СИНОДИ́ЧНИЙ, -а, -е, *астр.* Стос. до видимого на небі розташування небесних тіл відносно сонця або один одного. ** **Синоди́чний мі́сяць** – проміжок часу між двома послідовними однойменними фазами Місяця. **Синоди́чний пері́од оберта́ння** – проміжок часу, по закінченні якого яка-небудь планета повертається в попереднє положення відносно Сонця.

СИНО́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сино́дський**. *Синодний чиновник.*

СИНО́ДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до синоду. ** **Сино́дський реєстра́тор**, *іст.*: в Росії – цивільний чин 13-го класу (до 1811 р.); дрібний службовець в органах церковного управління.

СИНОЙКІ́ЗМ, -у, *ч.* У стародавніх державах (Греції та ін.) – процес злиття кількох самостійних поселень або міст в єдиний поліс, зумовлений розвитком ремесла і торгівлі.

СИНО́К, -нка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **син** 1, 6, 7. // Ласкаве звертання батьків до сина. 2. *зневажл.* Те саме, що **син** 1, 6. 3. Ласкаве звертання літньої або дорослої людини до молодого чоловіка, юнака, хлопчика. 4. *перен.*, *перев. у протиставленні.* Особа, до якої ставляться прихильніше, з більшою симпатією, ніж до інших; свій, нечужий.

СИНОКАРОТИ́ДНИЙ, -а, -е, *фізіол.*: ** **Синокароти́дна зо́на** – рефлексогенна зона, розміщена в місці розгалуження загальної сонної артерії на зовнішню та внутрішню. **Синокароти́дний рефле́кс** – рефлекс, що виникає при подразненні рецепторів, розміщених у сонному синусі.

СИНОКСА́ЛЬ, -ю, *ч.* Керамічний матеріал на основі окису алюмінію з хорошими термомеханічними і діелектричними властивостями.

СИНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із синології; китаїст, китаєзнавець.

СИНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до синології та синолога. *Синологічні дослідження.*

СИНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Сукупність наук, що вивчають історію, культуру, мову й літературу Китаю; китаїстика.

СИНО́НІМ, -а, *ч.* 1. Слово, близьке або тотожне за значенням до іншого, але відмінне від нього звуковою формою, напр.: к р а с и в и й, в р о д л и в и й, г а р н и й. 2. *книжн.* Тотожне поняття.

СИНОНІ́МІКА, -и, *ж.* 1. Сукупність синонімів певної мови. 2. Розділ лексикології, який вивчає синоніми. 3. Те саме, що **синоні́мія**.

СИНОНІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сино́нім**. // Який є синонімом. // Однозначний, рівнозначний, однойменний.

СИНОНІМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **синонімі́чний**. 2. Наявність синонімів у мові.

СИНОНІМІ́Я, -ї, *ж.* Подібність слів, морфем, фразеологічних одиниць і т. ін. за значенням за відмінності їхньої звукової форми.

СИ́НОНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **син** 1.

СИНО́ПСИС, -у, *ч.* 1. Загальний огляд; зведення; збірник статей різних авторів з певного предмету, або зведення різних матеріалів з одного питання. Термін вживається перев. для історичних творів. 2. Зведення тлумачень Святого Письма та інших релігійних творів.

СИНО́ПСІЯ, -ї, *ж.* Асоціації між зоровими і слухо-

вими враженнями.

СИНО́ПТИК, -а, *ч.* Фахівець із синоптики.

СИНО́ПТИКА, -и, *ж.* Наука про погоду та її передбачення.

СИНОПТИСКО́П, -а, *ч.* Модифікація амбліоскопа.

СИНОПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *книжн.* Зведений, оглядовий; який дає огляд усіх частин складного цілого. 2. Стос. до синоптики; пов'язаний із з'ясуванням метеорологічних умов, стану погоди. ** **Синопти́чна ка́рта** – географічна карта, де цифрами та спеціальними позначками нанесено результати спостережень за погодою, отримані одночасно в різних місцях; служить для метеорологічних прогнозів. **Синопти́чна метеороло́гія** – розділ метеорології, який вивчає циркуляцію атмосфери та процеси формування погоди з метою її передбачення.

СИНОПТОФО́Р, -а, *ч.* Модифікація амбліоскопа.

СИНОРХІДІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Вроджене неопущення яєчок у калитку.

СИНОСТО́З, -у, *ч.*, *анат.* Щільне зрощення двох кісток за допомогою кісткової тканини.

СИНОСТОЗУВА́ННЯ, -я, *с.* З'єднання кісткових уламків з метою створення оптимальних умов для зрощення перелому.

СИНОТІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене зрощення слухових кісточок.

СИНО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **сино́к**.

СИНПСИХАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Прояв каузалгії, який характеризується виникненням больового нападу під впливом емоцій.

СИНТА́ГМА, -и, *ж.*, *лінгв.* 1. Відрізок усного мовлення чи написаного тексту, який вирізняється в межах речення як певна синтаксична та інтонаційно-смислова єдність. 2. Сполучення або злиття двох суміжних мовних одиниць будь-якого рівня, розташованих у певній лінійній послідовності в мовному потоці.

СИНТАГМА́ТИКА, -и, *ж.*, *лінгв.* 1. Учення про членування мови на синтагми. 2. Учення про словосполучення.

СИНТАГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Стос. до синтагми і синтагматики. *Синтагматичний аналіз.*

СИНТАКСЕ́МА, -и, *ж.* Мінімальна семантично-синтаксична одиниця, компонент семантичної структури речення.

СИ́НТАКСИС, -у, *ч.* 1. Розділ граматики, який вивчає способи поєднання й розміщення слів у мові. 2. Будова речення й словосполучення та способи поєднання слів у реченні й словосполученні, властиві тій чи іншій мові, певному авторові, твору. // У мовах програмування – сукупність правил утворення правильних (припустимих) конструкцій мови. ** **Логі́чний си́нтаксис** – розділ математичної та формальної логіки, що вивчає правила побудови виразів у логічних мовах і правила оперування цими виразами безвідносно до їх семантичного значення.

СИНТАКСИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із синтаксису (у 1 знач.).

СИНТАКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до синтаксису (у 1 знач.). *Синтаксичний зв'язок. Синтаксична конструкція.* ** **Синтакси́чна фу́нкція** – роль, призначення синтаксичних одиниць і граматичних засобів у побудові зв'язного мовлення.

СИНТАКСИ́ЧНО. Присл. до **синтакси́чний**.

СИНТА́ТИКИ, -ів, *мн.* Газонаповнені пластики, наповнювачами яких служать порожнисті сферичні частинки (із синтетичних полімерів, скла та ін.).

СИ́НТЕЗ, -у, *ч.* 1. Метод наукового дослідження предметів, явищ дійсності в цілісності, єдності та взаємозв'язку їх частин; прот. а н а л і з. 2. Єдність, цілісність певних сполучених, пов'язаних між собою явищ, предметів дійсності. 3. *книжн.* Узагальнення, висновок із чого-небудь. 4. *хім.* Одержання або утворення складних хімічних речовин шляхом сполучання простіших речовин або елементів. ** **Си́нтез бі́лого сві́тла**, *фіз.* – утворення білого світла шляхом складання всіх кольорових спектральних променів. **Си́нтез мінера́лів** – штучне утворення мінералів та вирощування монокристалів з окремих елементів чи хімічних сполук у лабораторних або промислових умовах.

СИНТЕЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. У радіотехніці – пристрій для одержання гармонійних електричних коливань з потрібними частотами за допомогою лінійного перетворення постійних частот вихідних коливань. 2. Клавішний електромузичний інструмент, що імітує звуки деяких музичних інструментів (саксофона, гітари, фортепіано і т. ін.) і вокалу.

СИ́НТЕЗ-ГАЗ, -у, *ч.* Водяний газ – один із продуктів газифікації палив (суміш чадного газу з воднем).

СИНТЕЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **синтезува́ти**. // **синтезо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Цілісний.

СИНТЕЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **синтезо́ваний**.

СИНТЕЗО́ВАНО. Присл. до **синтезо́ваний** 2.

СИНТЕЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна синтезувати.

СИНТЕЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до синтезування.

СИНТЕЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **синтезува́ти**.

СИНТЕЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Здійснювати синтез (у 1, 3 знач.); узагальнювати, сполучати. 2. *хім.* Одержувати, утворювати шляхом синтезу (у 4 знач.).

СИНТЕЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Ставати цілісним; об'єднуватися. 2. *хім.* Утворюватися шляхом синтезу (у 4 знач.). 3. *тільки недок.* Пас. до **синтезува́ти**.

СИНТЕТА́ЗИ, -та́з, *мн.* Те саме, що **ліга́зи**.

СИНТЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Типологічна ознака мовної структури – об'єднання в межах одного слова кількох морфем.

СИНТЕ́ТИК, -а, *ч.* 1. Той, хто має схильність до синтезу (у 1 знач.). 2. Фахівець, який займається синтезом речовин. 3. *хім.* Те, що сприяє синтезу (у 4 знач.).

СИНТЕ́ТИКА, -и, *ж.* Матеріали, одержані внаслідок синтезу яких-небудь речовин; вироби з них.

СИНТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який ґрунтується на синтезі (у 1 знач.), на його застосуванні. ** **Синтети́чна геоме́трія** – розділ математики, що вивчає властивості фігур суто геометричними методами, на противагу аналітичній геометрії, яка спирається на алгебру й метод координат. 2. *книжн.* Який з'єднує окремі елементи, частини в єдине ціле. // Типізований, узагальнений. ** **Синтети́чні раху́нки** – рахунки бухгалтерського обліку, які дають на відміну від аналітичних рахунків узагальнені відомості. **Синтети́чний о́блік** – узагальнення відображення у грошовому вимірі економічно однорідних господарських коштів, їх джерел та господарських процесів. 3. *хім.* Стос. до синтезу (у 4 знач.); який здійснює синтез. // Одержаний внаслідок синтезу; штучний. // Вигот. із штучних матеріалів. ** **Синтети́чні алма́зи** – алмази з графіту, який піддають дії надвисокого тиску і високої температури. 4. *лінгв.* В якому граматичні відношення в реченні виражаються формами самих слів. *Синтетична структура мови.* ** **Синтети́чні мо́ви** – мови, в яких зв'язки між повнозначними словами в реченні здійснюються за допомогою зміни форм самих слів (зовнішньої та внутрішньої флексії, наголосу і т. ін.).

СИНТЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Органічне поєднання різних елементів у чому-небудь цілому.

СИНТИ́Н, -у, *ч.* Застаріла назва синтетичного рідкого палива.

СІ́НТО, *невідм.*, **СИНТОЇ́ЗМ**, -у, *ч.* В Японії – релігія, що виникла в ранньофеодальний період на основі елементів шаманства і згодом набула форми культу імператора.

СИНТОЇ́ЗМ *див.* **сі́нто**.

СИНТОЇ́СТ, -а, *ч.* Послідовник синтоїзму.

СИНТОЇ́СТКА, -и. Жін. до **синтоїст**.

СИНТОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Антибіотик, який застосовується для лікування дизентерії, черевного тифу та інших захворювань.

СИНТОМІЦИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **синтоміци́н**. // Який містить синтоміцин. *Синтоміцинова емульсія.*

СИНТО́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *псих.* Особливість особи, яка характеризується поєднанням внутрішньої урівноваженості з емоційною чуйністю і товариськістю. ** **Регреси́вна синто́нність**, *псих.* – прагнення постійно викладати свої переживання, навіть інтимного характеру, всім оточуючим.

СИНТОПІ́Я, -ї, *ж.* Топографічна позиція органа щодо суміжних анатомічних утворень.

СИНУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Сукупність видів рослин, які відносяться до однієї або до близьких життєвих форм.

СИ́НУС, -а, *ч.* 1. *мат.* Одна з тригонометричних функцій гострого кута, яка у прямокутному трикутнику дорівнює відношенню катета, протилежного цьому кутові, до гіпотенузи. 2. *анат.* Порожнина, заглибина в якомусь органі. *Синуси мозку. Венозний синус серця.* ** **Каро́тидний си́нус** – незначне розширення загальної сонної артерії в місці її розгалуження на зовнішню і внутрішню сонні артерії.

СИНУСБРОНХІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.*: ** **Синусбронхіа́льний синдро́м** – ускладнення хронічного синуситу хронічним бронхітом.

СИНУСИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки приносових пазух.

СИ́НУСНИЙ, -а, -е. Стос. до синуса.

СИ́НУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **си́нусний**.

СИ́НУСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **си́нус**.

СИНУСОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження синусів твердої мозкової оболонки і вен головного мозку після їхнього контрастування.

СИНУСО́ЇД, -а, *ч.* 1. Простір, схожий на порожнистий. 2. У морфології – тонкостінна судина з відносно великим просвітом, по якому тече кров або лімфа.

СИНУСО́ЇДА, -и, *ж.*, *мат.* Хвиляста крива лінія, що графічно зображає зміни синуса залежно від зміни кута.

СИНУСОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *мат.* Стос. до синусоїди; який є синусоїдою. *Синусоїдальна крива.* 2. *фіз.*, *тех.* Який змінюється за синусоїдою.

СИНУСОЇДА́ЛЬНО, *мат.*, *фіз.*, *тех.* Присл. до **синусоїда́льний**.

СИНУСО́ЇДНИЙ, -а, -е, *мат.*, *фіз.*, *тех.* Те саме, що **синусоїда́льний**.

СИНУСОПНЕВМОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **аденосинусопневмопатія**.

СИНУСОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **антроскопія**.

СИНУСОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин шлемового каналу шляхом розрізання його зовнішньої стінки з метою зниження внутрішньоочного тиску.

СИНУСОТРАБЕКУЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Видалення ділянки венозного синуса склери і корнесклеральної трабекули.

СИНУСОТРАБЕКУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція, яка є поєднанням синусотомії і трабекулотомії.

СИНУСТРОМБО́З, -у, *ч.* Тромбоз одного з синусів твердої мозкової оболонки.

СИНУСФЛЕБІ́Т, -у, *ч.* Запалення одного із венозних синусів твердої мозкової оболонки.

СИНФАЛАНГІ́Я, -ї, *ж.* Вроджене зрощення фаланг пальців рук або ніг.

СИНХЕЙЛІ́Я, -ї, *ж.* Зрощення верхньої і нижньої губ.

СИНХОНДРО́З, -у, *ч.* Нерухоме чи малорухоме з'єднання кісток за допомогою хряща.

СИНХРОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Прилад, що виробляє сигнали, які забезпечують синхронізацію роботи окремих пристроїв чи вузлів складніших пристроїв або систем.

СИНХРОКОНТА́КТ, -у, *ч.* Контактний пристрій у механізмі затвору фотоапарата.

СИНХРОМА́РКЕТИНГ, -у, *ч.* Маркетинг, функції якого реалізовуються у той момент, коли попит може значно перевищити виробничі потужності або ж, навпаки, обсяг виробництва даного товару може виявитися більшим за потреби ринку.

СИНХРОМІ́Я, -ї, *ж.* Одна з назв мозаїчного друку, коли одночасно друкують кількома фарбами з однієї друкарської форми.

СИНХРО́Н, -у, *ч.*, *спец.*, *розм.* Одночасність, синхронність знімання і запису звуку в кінематографії. // Документальний фільм, кадр фільму, знятий одночасно із записом звуку.

СИНХРОНІЗА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій, який забезпечує синхронізацію певних процесів або роботи механізмів. // Те, що сприяє синхронізації.

СИНХРОНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *тех.*, *книжн.* Стос. до синхронізації. // Признач. для синхронізації. *Синхронізаційна камера.*

СИНХРОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *тех.*, *книжн.* Приведення до синхронізму двох або кількох періодично змінних явищ чи процесів.

СИНХРОНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *тех.*, *книжн.* Точний збіг у часі двох або кількох явищ чи процесів; одночасність.

СИНХРОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех.*, *книжн.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **синхронізува́ти**. // **синхронізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СИНХРОНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **синхронізо́ваний**.

СИНХРОНІЗО́ВАНО. Присл. до **синхронізо́ваний**.

СИНХРОНІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна синхронізувати.

СИНХРОНІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до синхронізування.

СИНХРОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **синхронізува́ти**.

СИНХРОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *тех.*, *книжн.* Приводити до синхронізму два або кілька періодично змінних явищ чи процесів.

СИНХРОНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *тех.*, *книжн.* Пас. до **синхронізува́ти**.

СИНХРОНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **синхронізува́ти**.

СИНХРОНІ́СТ, -а, *ч.* Перекладач, який перекладає безпосередньо за тим, хто говорить.

СИНХРОНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **синхроні́чний** 1.

СИНХРОНІ́СТКА, -и. Жін. до **синхроні́ст**.

СИНХРОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *книжн.* Який відбувається, діє паралельно; який виражає синхронізм чого-небудь; одночасний. ** **Синхроні́чний ме́тод у ви́кладі істо́рії** – розгляд подій, що відбувалися в одній державі, у зв'язку з подіями, які одночасно відбувалися в інших державах. **Синхроні́чні табли́ці** – хронологічні таблиці подій, що відбувалися одночасно. 2. *лінгв.* Стос. до синхронії (у 2 знач.). ** **Синхроні́чний ме́тод у мовозна́встві** – вивчення мови одного періоду як системи співіснуючих мовних елементів.

СИНХРОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **синхроні́чний**. *Синхронічність явищ.*

СИНХРОНІ́ЧНО, *книжн.* Присл. до **синхроні́чний** 1.

СИНХРОНІ́Я, -ї, *ж.* 1. *тех.*, *книжн.* Те саме, що **синхроні́зм**. 2. Співіснування, збіг у часі елементів якої-небудь системи; метод дослідження співвідношення між елементами в лінгвістиці, інших гуманітарних і соціальних науках; прот. д і а х р о н і я. // *лінгв.* Співіснування і взаємозалежність мовних явищ у будь-який історичний період.

СИНХРО́ННИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, діє паралельно; який точно збігається з іншими періодично змінними явищами чи процесами; одночасний. ** **Синхро́нне пла́вання** – жіночий вид спорту – акробатичні вправи у воді, що виконуються під музику; фігурне плавання. 2. *тех.* Який ґрунтується на застосуванні принципу синхронізму. *Синхронний генератор.* 3. *лінгв.* Стос. до синхронії (у 2 знач.).

СИНХРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *тех.*, *книжн.* Абстр. ім. до **синхро́нний** 1, 2.

СИНХРО́ННО, *тех.*, *книжн.* Присл. до **синхро́нний** 1, 2.

СИНХРОНОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для контролю синхронності напруг змінного струму.

СИНХРОТРО́Н, -а, *ч.* Циклічний резонансний прискорювач заряджених частинок, що його використовують для досліджень у галузі фізики атомного ядра.

СИНХРОТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **синхротро́н**. *Синхротронне випромінювання.*

СИНХРОФАЗОТРО́Н, -а, *ч.* Циклічний резонансний прискорювач заряджених частинок, що його використовують для досліджень у галузі фізики атомного ядра.

СИНХРОФАЗОТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **синхрофазотро́н**.

СИНХРОЦИКЛОТРО́Н, -а, *ч.* Циклічний резонансний прискорювач важких заряджених частинок, який застосовують для досліджень у галузі фізики атомного ядра.

СИНХРОЦИКЛОТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **синхроци-**

клотрóн.
СИНЦИ́ТІЙ, -я, *ч*. Тип будови тканин у тварин, що має неповне розмежування клітин.
СИНЦИТІОТРОФОБЛА́СТ, -а, *ч*. Поверхневий шар трофобласта зародка людини; забезпечує функцію всмоктування живильних речовин із крові матері.
СИНЬ, -і, *ж*. 1. Те саме, що **си́нява**. 2. Синя фарба. 3. Назва деяких руд, що мають синій колір. *Мідна синь. Залізна синь.*
СИНЬЙО́Р, -а, *ч*. В Італії – слово, що додається до чоловічого прізвища або імені, а також форма ввічливого звертання до чоловіка; пан.
СИНЬЙО́РА, -и, *ж*. В Італії – слово, що додається до прізвища або імені одруженої жінки, а також форма ввічливого звертання до такої жінки; пані.
СИНЬЙОРИ́НА, -и, *ж*. В Італії – слово, що додається до прізвища або імені неодруженої жінки, а також форма ввічливого звертання до такої жінки; панна.
СИНЬЙОРІ́Я, -ї, *ж*. 1. Форма устрою ряду італійських міст-держав другої половини 13 – середини 16 ст., що характеризувалася зосередженням усієї влади в руках правителя-тирана. 2. У середньовічних італійських містах-республіках – орган міського управління.
СИ́НЬКА, -и, *ж*. 1. Мінеральна синя фарба, що застосовується для підсинювання тканини, паперу, розчину для білення хат, при пранні білизни і т. ін. 2. *спец*. Синій світлокопіювальний папір для розмноження креслень; креслення на такому папері. 3. *розм*. Те саме, що **синь** 3. 4. *розм., рідко*. Те саме, що **си́нява** 1, 2.
СИ́НЬО. Присл. до **си́ній**. // *у знач. присудк. сл.*
СИНЬОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Із синьою головою, голівкою.
СИНЬО-ЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е: ** **синьо-зеле́ні во́дорості** – відділ водоростей; характеризуються специфічним комплексом асиміляційних пігментів та повною відсутністю джгутиків і війчок.
СИНЬОЗО́РИЙ, -а, -е, *поет*. 1. Із синіми зорями. // Блакитний. 2. Із синіми очима. 3. Який нагадує сині зорі.
СИНЬОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Із синіми крилами.
СИНЬОЛА́МКІСТЬ, -кості, *ж*. Зниження пластичності сталі при одночасному підвищенні міцності, що спостерігається при деформації в інтервалі температур, які викликають синій колір мінливості.
СИНЬОО́КИЙ, -а, -е. 1. Із синіми очима // *у знач. ім.* **синьоо́ка**, -кої, *ж*. Жінка, дівчина з синіми очима. 2. *поет*. Із синіми квітками.
СИНЬОО́КІСТЬ, -кості, *ж*. Властивість за знач. **синьоо́кий**.
СИНЬОО́КО. Присл. до **синьоо́кий** 1.
СИНЬОО́ЧКА, -и, *ж*. Один із видів комеліни.
СИНЬОТА́, -і́, *ж., діал*. Синій колір.
СИНЬОЦВІ́Т, -у, *ч., діал*. 1. Сокирки. 2. Кручені паничі.
СИНЬОЦВІ́ТТЯ, -я, *с., збірн., поет*. Синій цвіт, сині квіти.
СИ́НЬО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Такий, що поєднує синій та червоний кольори.
СИНЮВА́ТИЙ, -а, -е. Із синім відтінком, трохи синій.
СИНЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж*. Абстр. ім. до **синюва́тий**.
СИНЮВА́ТО. Присл. до **синюва́тий**.
СИНЮ́К, -а́, *ч*. 1. *діал*. Різновид гриба. 2. *зах*. Синиця.
СИНЮ́ХА, -и, *ж*. 1. *мед*. Синювате забарвлення шкіри й слизових оболонок унаслідок зменшення в крові кількості кисню; ціаноз. 2. Одно- і багаторічна трав'яниста рослина родини синюхових, яку використовують у медицині й техніці. 3. *розм*. Те саме, що **синя́к** 4.
СИНЮХО́ВІ, -вих, *мн*. Назва родини одно- і багаторічних трав, до якої належать синюха, флокс та інші рослини.
СИНЮ́ШНИЙ, -а, -е. Синюватий, синій унаслідок зменшення в крові кількості кисню (про шкіру, губи і т. ін.). // Який має шкіру, губи і т. ін. синюватого кольору. ** **синю́шна хворо́ба** – різко виражений ціаноз всього тіла при вроджених серцевих вадах, тяжких легеневих захворюваннях тощо.
СИНЮ́ШНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **синю́шний**.
СИНЮ́ШНО. Присл. до **синю́шний**.
СИ́НЯВА, -и, *ж*. 1. Синій колір чого-небудь. // Ясне синє небо. // Серпанок. // *поет*. Сутінки. 2. Синій простір, синя поверхня (про небо, море). 3. Синюватий відтінок шкіри.
СИ́НЯВИЙ, *рідко* **СИНА́ВИЙ**, -а, -е. Те саме, що **синюва́тий**.
СИ́НЯВІСТЬ, -вості, *ж*. Абстр. ім. до **си́нявий**.
СИ́НЯВКА, -и, *ж., зах*. Стояча вода, калюжа.
СИ́НЯВО. Присл. до **си́нявий**.
СИНЯ́К, -а́, *ч*. 1. Те саме, що **сине́ць**[1]. 2. Дворічна трав'яниста медоносна рослина перев. з синіми квітками, за винятком одного виду, який має червоні квітки. 3. Бур'ян родини шорстколистих, поширений по всій Україні. 4. Їстівний гриб з вохряно-коричневою шапиною; розрізаний на повітрі, швидко синіє.
СИНЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **синя́к** 1 – 3.
СИНЯ́СТИЙ, -а, -е, *розм*. Те саме, що **синюва́тий**.
СИНЯ́ТИНА, -и, *ж., розм*. Те саме, що **сине́ць**[1].
СИНЯ́ТКА, -и, *ж., діал*. Синя плахта.
СИНЯ́ТКО, -а, *с*. Пестл. до **син** 1.
СИНЯЧО́К, -чка́, *ч*. Зменш.-пестл. до **синя́к** 1.
СИП, -а, *ч*. Великий хижий птах родини яструбиних з бурим опеto оперенням і білим пухом на голові й шиї; поширений у високогірних районах.
СИПА́Й, -я, *ч., іст*. В Індії – солдат найманого війська, яке формували англійські колонізатори у 18 – першій половині 20 ст. з місцевого населення.
СИПА́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *заст*. Прикм. до **сипа́й**. *Сипайське повстання.*
СИ́ПАНЕЦЬ, -нця, *ч., діал*. Комора.
СИ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **си́пати**. // **си́пано**, *безос. присудк. сл.*
СИ́ПАНКА, -и, *ж., діал*. Дерев'яна тара для зберігання зерна.
СИ́ПАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **си́пати**.
СИ́ПАТИ, -плю, -плеш; *мн*. си́плють; *недок*. 1. *перех. і без додатка*. Змушувати падати куди-небудь, поступово випускаючи щось сипке або дрібне. // Висипаючи в одне місце, збирати докупи що-небудь сипке або дрібне. // Покривати що-небудь шаром чогось; посипати. ** **си́пати со́лі на ра́ну**, *перен*. – викликати тяжкі спомини, роз'ятрювати душевний біль; хвилювати, тривожити, непокоїти когось, додавати ще більше болю, прикрощів комусь. 2. *перех*. Насипаючи землю, робити горб, вал і т. ін. 3. *перех*. Наливати з однієї посудини в іншу рідку страву. // *розм*. Наливати з однієї посудини в іншу напої. 4. *перех. і неперех., чим*. Кидати, жбурляти що-небудь сипке або дрібне. // Розкидати, розтрушувати що-небудь. // Ронити, губити щось. // Сіяти, трусити що-небудь. // Розкидати, розсипати, розбризкувати (іскри, дрібні частинки чого-небудь і т. ін.). // *перен*. Випромінювати, поширювати що-небудь. 5. *неперех*. Іти, падати (про рясний дрібний дощ, сніг і т. ін.). 6. *перех. і неперех., перен., чим, розм*. Говорити, вимовляти що-небудь швидко, безперервно, одне за одним. *Сипати докорами. Сипати дотепами.* 7. *перех. і неперех., чим, перен., розм*. Виконувати дії, пов'язані з великою інтенсивністю чи безперервністю. // Із захопленням, енергійно грати на музичному інструменті. // Співати енергійно, довго (про птахів). 8. *перех. і неперех., перен*. У великій кількості, щедро спрямовувати дію на кого-небудь. // *розм*. Бити, шмагати, лупцювати кого-небудь чимсь. // Посилено стріляти в кого-небудь. // Спрямовувати у великій кількості. // Давати кому-небудь щось у великій кількості, наділяти когось великою кількістю чого-небудь. 9. *неперех., розм*. Прибувати у великій кількості звідки-небудь або кудись. 10. *наказ. сп.* **сип (си́пте)**, *неперех., розм*. Уживається як спонукання до дії. 11. *перех., діал*. Відливати (у 6 знач.) що-небудь.
СИ́ПАТИСЯ, -плеться; *мн*. си́плються; *недок*. 1. Падати (про що-небудь сипке або дрібне). // Осипатися, зсуватися, обрушуватися (про землю, пісок і т. ін.). // Опадати, обсипатися (про зів'яле листя, переспіле зерно, про цвіт, достиглі плоди і т. ін.). // Губитися, втрачатися. // Випадати з чого-небудь (про багато предметів). 2. *розм*. Литися (про рідину). 3. Летіти, розлітатися, розсипатися, розбризкуватися в усі боки дрібними частинками (про що-небудь сипке або дрібне). // *перен*. Випромінюватися, поширюватися. // Спадати, розсипатися. 4. *перен*. Безперервно, у великій кількості летіти, Спрямовуватися, обрушуватися на кого-небудь, кудись. // З'являтися, надходити з усіх боків. 5. *перен*. Звучати, лунати безперервно або з усіх боків. 6. *перен., розм*. Руйнуватися (про дах, огорожу і т. ін.). // Ламаючись, відпадати. 7. Іти, падати (про рясний дрібний дощ, сніг і т. ін.). // Посилено литися, текти краплями (про сльози і т. ін.). 8. *перен., розм*. Виходити разом звідки-небудь або іти разом кудись (про багатьох людей).
СИПА́ХИ, -ів, *мн., іст*. 1. В Османській імперії – назва військовослужбовців, що одержували земельні наділи за військову службу. 2. В Османській імперії – назва одного з корпусів регулярної армії (важка артилерія).
СИПЕ́ЦЬ, -пцю, *ч*. 1. Перепрілий гній або подрібнений торф. 2. *розм*. Пересохла або суха земля.
СИПІ́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **сипі́ти**.
СИПІ́ТИ, -плю, -пи́ш; *мн*. сиплять; *недок*. 1. Видавати сиплі звуки. 2. Говорити сиплим голосом.
СИПКИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Який складається з дрібних твердих частинок, не зчеплених одна з одною; який має здатність розсипатися; сипучий. *Сипкі продукти. Сипкі матеріали.* // Який осипається, зсувається, обрушується (про землю, пісок і т. ін.). // *розм*. Який спадає, розсипається (про волосся). 2. Який легко розпадається на окремі частинки, крупинки (про картоплю, груші і т. ін.).
СИПКИ́Й[2], -а́, -е́, *рідко*. Те саме, що **си́плий**.
СИ́ПКІСТЬ[1], -кості, *ж*. Властивість за знач. **сипки́й**[1].
СИ́ПКІСТЬ[2], -кості, *ж., рідко*. Властивість за знач. **сипки́й**[2]. *Сипкість голосу.*
СИ́ПЛИЙ, -а, -е. Приглушено-хриплий; в якому чується легке шипіння і присвистування (про голос, звуки чого-небудь).
СИ́ПЛІСТЬ, -лості, *ж*. Властивість за знач. **си́плий**.
СИ́ПЛО. Присл. до **си́плий**.
СИПЛУВА́ТИЙ, -а, -е. З невеликою сиплістю, трохи сиплий.
СИПЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж*. Властивість за знач. **сиплува́тий**.
СИПЛУВА́ТО. Присл. до **сиплува́тий**.
СИ́ПНУТИ, -ну, -неш, *недок*. Ставати, робитися сиплим; починати сипіти.
СИПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док*. 1. *перех. і неперех*. Однокр. до **си́пати** 1, 4, 6 – 8. // *безос*. 2. *неперех*. Раптово, із силою посипатися; почати інтенсивно падати (про що-небудь сипке або дрібне). 3. *неперех*. Розлетітися, розсипатися, бризнути в усі боки дрібними частинками (про що-небудь сипке або дрібне, про велику кількість предметів). 4. *неперех*. Швидко, разом вийти, вибігти звідкись або піти, побігти куди-небудь (про багатьох людей).
СИПНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док., розм., рідко*. Однокр. до **си́патися** 1, 3 – 5. // *безос.*
СИПНЯ́К, -у́, *ч., розм*. Гостра інфекційна хвороба, яку переносять воші та одним із проявів якої є висип на шкірі.
СИПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех*. Підсил. до **сипну́ти**.
СИПУНКУЛІ́ДИ, -ів, *мн*. Клас безхребетних червоподібних тварин, близьких до кільчастих червів.
СИПУ́ХА, -и, *ж*. Корисний птах родини сипухових ряду совоподібних, що живиться мишоподібними гризунами.
СИПУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **сипки́й**[1]. *Сипуча маса.*
СИПУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж*. Властивість за знач. **сипу́чий**.
СИПУ́ЧКА, -и, *ж., розм*. 1. Розсипчастий сніг, який тільки що випав і не злігся. 2. Що-небудь сипке.
СИР, -у, *ч*. 1. Харчовий продукт, що його одержують із молока при його сквашуванні й відокремленні сироватки. 2. Харчовий продукт у вигляді твердої або напівтвердої маси, що його виготовляють шляхом сквашування молока й подальшої обробки згустку.
СИРВА́СЕР, -у, *ч., заст*. Азотна кислота (*див.* **азо́тний**).
СИ́РВАТКА, -и, *ж., зах*. 1. Сироватка. 2. *орн*. Плиска.
СИРДА́К, -а́, *ч., діал*. Сіряк.
СИРДАР'ЇНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сир-Дар'я.
СИРЕ́НА, -и, *ж*. 1. У давньогрецькій міфології – морська німфа (жінка з риб'ячим хвостом або птах із жіночою головою), що своїм співом зваблювала мореплавців у смертельно небезпечні, згубні місця. // *перен*. Про красиву, спокусливу, але бездушну жінку. 2. Хвостате земноводне з довгим змієподібним тілом, що зберігає протягом усього життя зовнішні зябра. 3. *тільки мн*. Ряд великих рослиноїдних водяних ссавців з ластами й хвостовим плавцем, що трапляються в теплих морях і річках. 4. *фіз*. Прилад для одержання звуків різної висоти й для вимірювання кількості звукових коливань. 5. Апарат, прилад, що може давати звуки великої сили й будь-якого тону; сигнальний гудок, що дає різкий, далеко чутний звук. // Звук, створений таким гудком. 6. Те саме, що **сиреномелі́я**.
СИРЕ́НІЯ, -ї, *ж*. Рід рослин родини хрестоцвітих.
СИРЕ́ННИЙ, -а, -е. Дуже сирий.
СИ́РЕНОВІ, -их, *мн*. Родина хвостатих земноводних; зустрічаються у канавах, ставках та болотах.
СИРЕНОМЕЛІ́Я, -ї, *ж*. Вроджене зрощення нижніх кінцівок.
СИРЕНОПОДІ́БНІ, -их, *мн*. Ряд водяних ссавців.
СИРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сири́й**.
СИРЕ́ЦЬ[1], -рцю, *ч., рідко*. Зменш. -пестл. до **сир**.
СИРЕ́ЦЬ[2], -рцю, *ч*. Не до кінця вироблений або неочищений продукт; напівфабрикат, сировина.
СИРИ́Й, -а́, -е́. 1. Покритий або просякнутий вологою; вогкий. // Заболочений, з великим вмістом ґрунтової вологи. // *у сполуч. зі сл.* з е м л я, м о г и л а, *нар.-поет*. Уживається як постійний епітет. 2. Який характеризується значною вологістю, насичений вологою. // Який характеризується значною вологістю повітря (про приміщення). 3. Який відзначається великою кількістю дощів, опадів. 4. Не варений, не смажений, не кип'ячений і т. ін. // *у знач. ім.* **сире́**, -ро́го, *с*. Неварена, несмажена і т. ін. їжа. 5. Недоварений, недосмажений, недопечений (про продукти харчування). 6. Не до кінця вироблений, оброблений, очищений (про продукт виробництва, матеріал). // *перен*. Не до кінця відшліфований, не оброблений як слід (про літературний твір, його мову і т. ін.).
СИ́РИН, -а, *ч*. 1. У давньоруській літературі й народних легендах – фантастичний птах із жіночим обличчям і жіночими грудьми. 2. Невеликий птах родини сов'ячих.
СИРИНГА́РІЙ, -ю, *ч*. Ділянка парку, саду, на якій вирощують різні сорти бузку.
СИРИНГОАДЕНО́МА, -и, *ж., мед*. Доброякісна пухлина шкіри, яка розвивається із проток потових залоз.
СИРИНГОБУЛЬБІ́Я, -ї, *ж., мед*. Сирингоміелія, яка локалізується в межах довгастого мозку або поширюється в краніальному напрямі від довгастого мозку.
СИРИНГО́МА, -и, *ж., мед*. Доброякісна пухлина потових залоз.
СИРИНГОМІЄЛІ́Я, -ї, *ж., мед*. Хронічне прогресуюче захворювання нервової системи, яке проявляється утворенням патологічних порожнин у головному та спинному мозку.
СИРИНГОЦИСТАДЕНО́МА, -и, *ж., мед*. Те саме, що **сирингоаденóма**.
СИРИНГОЦИСТО́МА, -и, *ж., мед*. Те саме, що **сирингоаденóма**.
СИ́РИНКС, -а, *ч*. 1. Давньогрецька одноствольна флейта з очеретини або дерева. 2. Давньогрецька пастуша багатоствольна флейта Пана (*див.* **фле́йта**).
СИРИ́ЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сири́ця**. // Зробл. із сириці.
СИРИ́ЦЯ, -і, *ж*. Недублена шкіра (перев. яловича, свиняча або верблюжа), оброблена жировими речовинами, які роблять її дуже міцною та еластичною. // Сирицевий ремінь.
СИРИ́ЧИНА, -и, *ж., діал*. Сириця.
СИРИ́ЧНИК, -а, *ч*. Фахівець із вичинки сирицевих шкір.
СИРИЧУВА́ТИЙ, -а, -е. Недостатньо вичинений, із погано вичиненої шкіри.
СИРИЧУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж*. Стан і якість за знач. **сиричува́тий**.

СИРІВЕ́ЦЬ, -вцю, *ч.* 1. Напій, вигот. із залитих кип'ятком і настояних протягом певного часу житніх сухарів; хлібний квас. 2. *діал.* Сировина. 3. *діал.* Сириця.

СИРІ́ВОЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Сопілка.

СИРІВЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Пригот. на сирівці, із сирівцем (у 1 знач.). 2. *діал.* Сирицевий.

СИРІ́ЄЦЬ *див.* **сирі́йці**.

СИРІ́ЙКА *див.* **сирі́йці**.

СИРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сирі́йці** і Сирія. ** **Сирі́йська мо́ва** – мова семітської групи семіто-хамітської сім'ї.

СИРІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **сирі́єць**, -ійця, *ч.*; **сирі́йка**, -и, *ж.*). Народ, який становить основне населення Сирії.

СИРІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім, дуже сирий (у 1 – 5 знач.).

СИ́РІСТЬ, -рості, *ж.* 1. Властивість і стан за знач. **сири́й** 1 – 3, 6. 2. Надмір вологи де-небудь, у чомусь; підвищена вологість. 3. *розм.* Специфічний запах чого-небудь.

СИРІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати сирим (у 1, 2 знач.).

СИРІ́ТКА, -и, *ч. і ж.* 1. Зменш.-пестл. до **сирота́** 1. 2. *тільки мн.* Народна назва фіалки триколірної.

СИРІТЛИ́ВИЙ *див.* **сиротли́вий**.

СИРІТЛИ́ВІСТЬ *див.* **сиротли́вість**.

СИРІТЛИ́ВО *див.* **сиротли́во**.

СИРІ́ТНИЙ *див.* **сиро́тний**.

СИРІ́ТНО *див.* **сиро́тно**.

СИРІ́ТОНЬКА, -и, *ч. і ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **сирі́тка** 1.

СИРІ́ТОЧКА, -и, *ч. і ж.* Пестл. до **сирі́тка** 1.

СИРІ́ТСТВО, -а, *с.* 1. Становище сироти (у 1 знач.). // Відсутність рідних і близьких. 2. *перен.* Безпритульність і беззахисність; самітність.

СИРІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сирота́** 1. // Належний сироті. // Власт. сироті. // Який відображає долю сиріт. // *перен.* Бідний, нуждений, убогий. // *перен.* Одинокий, самітний. ** **Сирі́тська зима́** – тепла, без великих морозів зима. 2. Признач. для утримання сиріт, піклування про них.

СИ́РІЧ, *спол. пояси.*, *заст.*, *ірон.* Тобто, або.

СИРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сиро́к**[1]. ** **Сирко́ва ма́са** – розтертий сир із різними приправами (цукром, ізюмом, кмином і т. ін.).

СИРМА́К, -а́, *ч.* Узорчастий казахський килим, зшитий із клаптів повсті різних кольорів.

СИРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сир**. // Пригот. із сиру. // Признач. для приготування сиру. *Сирний прес.*

СИ́РНИК, -а, *ч.* Корж із сиром і приправами, а також пиріжок або млинець із начинкою з сиру.

СИРНИ́СТИЙ, -а, -е. Схожий на сир за консистенцією, зовнішнім виглядом. *Сирнистий осад.*

СИ́РНИЦЯ, -і, *ж.* Посудина для зберігання сиру.

СИ́РНО, -а, *с.*, *діал.* Маленький низенький столик.

СИРНЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Сирі дрова.

СИРНЯ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *зах.* Сирі дрова.

СИ́РО. Присл. до **сири́й** 1. // *у знач. присудк. сл.* Про наявність надмірної вологості, сирості де-небудь.

СИРОВА́Р, -а, *ч.* Фахівець із сироваріння.

СИРОВАРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сирова́рний**.

СИРОВА́РІННЯ, -я, *с.* Виробництво сиру (у 2 знач.).

СИРОВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до сироваріння. // Пов'язаний з виробництвом сиру (у 2 знач.). *Сироварний завод.*

СИРОВА́РНЯ, -і, *ж.* Підприємство, що виготовляє сир (у 2 знач.).

СИРОВА́РСТВО, -а, *с.* Те саме, що **сирова́ріння**.

СИРО́ВАТЕНЬ, -тня, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **лунь**.

СИРО́ВАТКА, -и, *ж.* 1. Рідина, яка виділяється при згортанні молока та при утворенні з нього кисломолока й сиру. 2. *біол.*, *мед.* Рідина, що утворюється з крові та лімфи при їх зсіданні поза організмом і використовується в медицині як лікувальний і діагностичний засіб. ** **Гетерологі́чна сиро́ватка** – сироватка крові, яка отримана від особин іншого біологічного виду. **Іму́нні сиро́ватки** – застосовувані для лікування та профілактики препарати, що їх одержують із крові людини й тварин, які перехворіли на певні інфекційні захворювання.

СИРО́ВАТКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сиро́ватка** 1. // Пригот. із сироватки. *Сироватковий квас.* 2. *біол.*, *мед.* Який породжується, спричиняється або викликається введенням сироватки (у 2 знач.). *Сироваткове лікування.*

СИРОВАТЧА́НИЙ, -а, -е. Виготовлений з сироватки.

СИРОВЕ́ЦЬ, -вцю, *ч.*, *діал.* Сирівець.

СИРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Грубий, небілений (про тканину, нитки і т. ін.). // Зробл. із грубої, небіленої тканини. 2. Признач. для подальшої промислової обробки й виготовлення готового продукту; не до кінця оброблений. // *перен.* Не до кінця відшліфований, не оброблений як слід. 3. Не варений, не смажений, не кип'ячений і т. ін. 4. Те саме, що **сиром'я́тний**. 5. Покритий або просякнутий вологою; вологий, вогкий, сирий. 6. *розм.*, *рідко.* Із в'ялим, пухким тілом; крихкотілий.

СИРОВИНА́, -и́, *ж.* 1. Добутий або вироблений вихідний матеріал, признач. для подальшої промислової обробки та одержання напівфабрикатів або готових виробів. ** **Втори́нна сировина́** – вторинні матеріальні ресурси, які в даний час можуть повторно використовуватися в господарській діяльності. 2. *перен.*, *розм.* Що-небудь не до кінця відшліфоване, не оброблене як слід.

СИРОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сировина́**; який є сировиною. *Сировинна база.* // Який постачає сировину.

СИРОВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Сириця. 2. Сироватка (у 1 знач.). 3. Ґрунтова вода, з якої виварюють сіль.

СИ́РОВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **сирови́й** 5.

СИРОДІ́Й, -дою, *ч.* Сире молоко.

СИРОДУ́ТИЙ, -а, -е, *мет.* Те саме, що **сироду́тний**.

СИРОДУ́ТНИЙ, -а, -е, *мет.* Пов'язаний із стародавньою технологією добування заліза способом безпосереднього відновлення залізної руди вуглецем при високій температурі. // Признач. для добування заліза таким способом. *Сиродутна піч. Сиродутний горн.*

СИРОЇ́Д, -а, *ч.* 1. *заст.* Людина, що вживає сире м'ясо як їжу. 2. *діал.* Людожер.

СИРОЇ́ДІННЯ, -я, *с.* Вид харчування і дієти – вживання харчових продуктів тільки в сирому вигляді.

СИРОЇ́ДКА, -и. Жін. до **сирої́д**.

СИРОЇ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сирої́жка**.

СИРОЇ́ЖКА, -и, *ж.* Їстівний гриб з опуклою крихкою пластинчастою, яскраво забарвленою шапинкою на тонкій ніжці.

СИРОЇ́ЖКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сирої́жка**.

СИРО́К[1], *ч.* 1. *род.* -рку́. Зменш.-пестл. до **сир**. 2. *род.* -рка́. Розфасована сиркова маса, заправлена цукром, ізюмом, ваніллю і т. ін. // Спеціально упакований шматочок плавленого сиру.

СИРО́К[2], -рка́, *ч.* Риба родини лососевих, поширена в річках і озерах Північного Сибіру.

СИРО́КО, *невідм.*, *ч.* Сильний гарячий вітер у Південній Європі та Передній Азії, що дме з пустель Північної Африки й Аравії.

СИРОКО́ПЧЕНИЙ, -а, -е. Який пройшов копчення, але зберіг смак сирого, необробленого продукту.

СИРОМОЛО́Т, -у, *ч.*, *розм.* Вимолочене зерно без просушування в клуні.

СИРОМОЛО́ТНИЙ, -а, -е, *розм.* Вимолочений і не просушений.

СИРОМУ́ДРИЙ, -а, -е, *діал.*, *ірон.* Дуже мудрий.

СИРОМ'Я́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сирицевий**. *Сиром'ятний ремінь.* // Пов'язаний з виробництвом сириці. *Сиром'ятний цех.*

СИРО́П, -у, *ч.* 1. Концентрований розчин цукру звичайно у фруктовому або ягідному соці. 2. *фарм.* Густий відвар із лікарських трав тощо.

СИРО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сиро́п**.

СИРО́ПОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сиро́пний**.

СИРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до сиру.

СИРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **сироподі́бний**.

СИРОПУ́СНИЙ, -а, -е, *рел.* Стос. до сиропусту.

СИРОПУ́СТ, -у, *ч.*, *рел.* 1. Певний час, день, у які, за законами православної церкви, забороняється вживання молочної їжі. 2. Останній день масниці, неділя перед Великим постом.

СИРОРО́Б, -а, *ч.* Те саме, що **сирова́р**.

СИРОРО́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сирова́рний**. *Сироробна промисловість.*

СИРОТА́, -и́, *ч. і ж.* 1. Дитина, підліток, що втратили батька й матір або одного з них. // Людина, що залишилася без рідних, близьких; одинока, самітна людина. // *перен.* Бідна, нещасна людина; бідолаха. ** **Зоста́тися (залиши́тися, лиши́тися** і т. ін.) **сирото́ю**: а) втратити батька й матір або одного з них; б) бути одинокою, самітною людиною. 2. *перев. мн.*, *іст.* У давній Русі – різні категорії феодального залежного селянства. 3. *тільки мн.*, *розм.* Пухирці, що з'являються на шкірі людини від холоду або нервового збудження. ** **Узя́тися сиро́тами** – покритися пухирцями від холоду або нервового збудження.

СИ́РОТИН, -а, -е. Прикм. до **сирота́** 1. // Належний сироті.

СИРОТИ́НА, -и, *ч. і ж.*, *нар.-поет.* Те саме, що **сирота́** 1.

СИРОТИ́НКА, -и, *ч. і ж.* Зменш.-пестл. до **сироти́на**.

СИРОТИ́НОНЬКА, -и, *ч. і ж.*, *нар.-поет.* Зменш.-пестл. до **сироти́нка**.

СИРОТИ́НОЧКА, -и, *ч. і ж.* Зменш.-пестл. до **сироти́нка**.

СИРОТИ́НСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **сирі́тський**.

СИРОТИ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *перех.* Робити дитину, підлітка сиротою, позбавляти батька й матері або одного з них. // Залишати одиноким, самітним. // *перен.* Знедолювати кого-небудь. // *перен.* Залишати когось, щось.

СИРОТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати сиротою (у 1 знач.); втрачати батька й матір або одного з них. 2. Втрачати рідних, близьких або коханих людей; залишатися одиноким, самітним. 3. *перен.* Стояти одиноко, сиротливо.

СИРОТЛИ́ВИЙ, *рідко* **СИРІТЛИ́ВИЙ**, -а, -е. 1. Який не має рідних, близьких; одинокий, покинутий, забутий. 2. *перен.* Який міститься, розташований відособлено, окремо від інших; самітний. // Тужний, сумовитий.

СИРОТЛИ́ВІСТЬ, *рідко* **СИРІТЛИ́ВІСТЬ**, -вості, *ж.* Стан за знач. **сиротли́вий**, **сирітли́вий**.

СИРОТЛИ́ВО, *рідко* **СИРІТЛИ́ВО**. Присл. до **сиротли́вий**, **сирітли́вий**.

СИРО́ТНИЙ, **СИРІ́ТНИЙ**, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сиротли́вий**.

СИРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **сиро́тний**.

СИРО́ТНО, **СИРІ́ТНО**, *рідко.* Присл. до **сиро́тний**, **сирі́тний**. // *у знач. присудк. сл.*

СИРОТОВИ́НА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Сирота.

СИРО́ТОНЬКА, -и, *ч. і ж.*, *нар.-поет.* Зменш.-пестл. до **сирота́**.

СИРОТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сиротува́ти**.

СИРОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. Бути сиротою (у 1 знач.). 2. Лишатися одиноким, самітним.

СИРОТЮ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Хлопчик, що втратив батька й матір або одного з них; сирота.

СИРОТЮ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Дівчинка, що втратила батька й матір або одного з них; сирота.

СИРОТЯ́, -я́ти, *с.* Зменш.-пестл. до **сирота́** 1.

СИРОТЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **сиротя́**.

СИРОТЯ́ТОЧКО, -а, *с.* Пестл. до **сиротя́тко**.

СИРОХМА́Н, -а, *ч.*, *зах.* Сирота; бідолаха.

СИРОХМА́НЯ, -і, *зах.* Жін. до **сирохма́н**.

СИРТ *див.* **си́рти**.

СИРТА́КІ, *невідм.*, *ч.* Грецький груповий танець народного походження з хвилеподібною зміною темпу; музика до цього танцю.

СИ́РТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сирт**, -у, *ч.*, *розм.*). Високогірні рівні ділянки гірських систем, зайняті степами та напівпустелями.

СИ́РТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сирт**.

СИРТЬ, -і, *ж.* Промислова риба родини коропових, що водиться в басейнах Північного та Балтійського морів; рибець.

СИРУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи сирий (у 1 – 3, 5, 6 знач.).

СИРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і стан за знач. **сирува́тий**.

СИРУВА́ТО. Присл. до **сирува́тий**.

СИРФІ́ДИ, -ід, *мн.* Родина комах ряду двокрилих.

СИРХАКПХА́, -и́, *ж.* Прогресивний напрям громадської думки в Кореї в кінці 16 – на поч. 19 ст.

СИРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. дол **сире́ць**[2].

СИРЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Сирі дрова.

СИ́РЯНИЙ, -а, -е, *діал.* Який містить сир або виготовлений із сиру.

СИ́РЯНИК, -а, *ч.*, *зах.* Сирник.

СИРЯ́ЧЧЯ, *с.*, *зах.* Сирі дрова.

СИСА́К, -а́, *ч.*, *зах.* 1. Мундштук люльки (*див.* **лю́лька**[1]). 2. Сисун (у 2 знач.).

СИСА́ЛЬ *див.* **сиза́ль**.

СИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Ссати.

СИСЕРТСКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу самородних елементів.

СИСІ́ТІЇ, -ій, *мн.* У Спарті та ін. областях Стародавньої Греції – громадські обіди, які проходили за столами просто неба з однаково скромною їжею для всіх.

СИСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до ссання. // Який живиться соками рослин (про комаху). // Який служить для ссання. ** **Сисні́ інфузо́рії** – підклас найпростіших класу інфузорій. 2. *перен.* Який викликає неприємне відчуття у серці, шлунку і т. ін. *Сисний біль.*

СИСТЕ́МА, -и, *ж.* 1. Порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням і взаємним зв'язком частин чого-небудь. // Продуманий план. // Заведений, прийнятий порядок. ** **Систе́ма у́часті** – основана на використанні акціонерної форми підприємств; полягає у скуповуванні головною компанією контрольного пакету акцій іншої компанії, яка, у свою чергу підпорядковує собі ще одну компанію. 2. *бот.*, *зоол.* Класифікація. 3. Форма організації, будова чого-небудь (державних, політичних, господарських одиниць, установ і т. ін.). // Форма суспільного устрою; формація. **Ба́нківська систе́ма** – група фінансових інститутів, об'єднана угодою з метою регулювання грошово-кредитних стосунків для сприяння економічному зростанню. **Валю́тна систе́ма** – сукупність кредитно-грошових стосунків, сформованих на основі інтернаціоналізації господарського життя й розвитку світового ринку. **Грошова́ систе́ма** – встановлена державою форма організації грошового обігу та емісії національних грошових знаків. **Ви́борча систе́ма** – порядок формування виборних органів держави. **Двопарті́йна систе́ма** – поширена політична система, при якій дві найбільші партії періодично змінюють одна одну при владі. **Емісі́йна систе́ма** – законодавчо встановлений порядок емісії грошей та вилучення їх з обігу. **Інформаці́йна систе́ма** – система, призначена для рішення завдань пошуку та логічної обробки інформації. **Контра́ктна систе́ма**, *ек.* – сукупність замовлень державних приватним корпораціям на виконання досліджень або виробництво продукції із забезпеченням гарантованого ринку збуту. **Міжнаро́дна систе́ма одини́ць (СІ)** – єдина універсальна система одиниць фізичних величин, у якій основними одиницями є метр, кілограм, секунда, ампер, кельвін, кангдела і моль. **Націона́льна валю́тна систе́ма** – державно-правова форма організації валютних відносин держави, регламентована національним законодавством. **Обчи́слювальна систе́ма** – сукупність програм і технічних засобів, призначених для обробки інформації. **Однопарті́йна систе́ма** – форма суспільного устрою, при якому державна влада належить представникам однієї політичної партії. **Операці́йна систе́ма**, *спец.* – організована певним чином сукупність керівних та оброблювальних програм, що забезпечують найекономніший розподіл ресурсів системи та виконання програм. **Систе́ма оподаткува́ння** – сукупність податків, зборів, ін. обов'язкових платежів до бюджетів і внесків до державних цільових фондів. **Фіна́нсово-креди́тна систе́ма** – сукупність фінансових, інвестиційних та кредитних інститутів держави. 4. Сукупність яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднуваних за спільною ознакою, призначенням. ** **Гетероге́нна систе́ма** – неоднорідна система, яка складається з компонентів, що перебувають у різних фізичних станах. **Гомоге́нна систе́ма** – однорідна система, в якій усі компоненти перебувають

в одній фазі. **Двійко́ва систе́ма чи́слення** – позиційна система числення, в якій основа системи числення становить два. **Десятко́ва систе́ма чи́слення** – позиційна система числення, в якій основа системи числення становить десять. **Кліматична систе́ма** – сукупність атмосфери, гідросфери, біосфери, геосфери та їх взаємодія. **Макроскопічна систе́ма** – система, розміри якої в багато разів перевищують відстані між молекулами, що її створюють. **Періоди́чна систе́ма елеме́нтів** – система хімічних елементів, форми та властивості яких (а також їхніх сполук) перебувають у періодичній залежності від величини заряду ядер їх атомів. **Позиційна систе́ма чи́слення** – система числення, в якій конкретне значення числа визначається не тільки певними цифрами, а й положенням кожної з цифр. **Систе́ма координа́т**, *мат.* – сукупність умов, що визначають положення точки на прямій, на площині, в просторі. **Систе́ма чи́слення**, *мат.* – погоджена система правил та позначень для подання чисел у вигляді послідовності цифр. **Термодинамічна систе́ма** – сукупність макроскопічних тіл і полів, що обмінюються енергією та речовиною один з одним та із зовнішнім середовищем. // *у сполуч. зі сл.* річ к а, р і к а *та власними назвами річок.* Річка з її притоками. ** **Річкова́ (во́дна) систе́ма** – сукупність природних і штучних водойм. 5. Сукупність принципів, які є основою певного вчення. // Сукупність способів, методів, прийомів здійснення чого-небудь. *Система управління.* 6. Будова, структура, що становить єдність закономірно розташованих та функціонуючих частин. // Технічний комплекс, що складається із взаємопов'язаних споруд, механізмів, машин і т. ін. // Марка, тип, конструкція яких-небудь машин, їх частин і т. ін. *Система парашута.* // Сукупність предметів, пристроїв і т. ін. однакового призначення. // Сукупність господарчих одиниць, установ, об'єднаних організаційно. *Система охорони здоров'я. Модульна система. Система газопостачання.* ** **Автоматизо́вана систе́ма** – система, що реалізує встановлені функції за допомогою персоналу і комплексу засобів автоматизації. **Автомати́чна систе́ма** – система, що реалізовує встановлені функції автоматично, без участі людини. **Систе́ма керува́ння ба́зами да́них** – комплекс програм та мовних засобів, призначених для створення баз даних, підтримання їх в актуальному стані та організації санкціонованого доступу до них. **Систе́ма обро́бки да́них** – комплекс технічних і математичних засобів, що виконує автоматизовану обробку даних. 7. *геол.* Сукупність шарів гірських порід, що характеризується певними викопними фауною і флорою.

СИСТЕМАТИЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто систематизує що-небудь.

СИСТЕМАТИЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до систематизатора.

СИСТЕМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **систематизува́ти.**

СИСТЕМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **систематизува́ти**. // *у знач. прикм.*

СИСТЕМАТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **систематизо́ваний.**

СИСТЕМАТИЗО́ВАНО. Присл. до **систематизо́ваний.**

СИСТЕМАТИЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна систематизувати.

СИСТЕМАТИЗО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **систематизо́вний.**

СИСТЕМАТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **систематизува́ти**; систематизація.

СИСТЕМАТИЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Приводити в систему (у 1, 2 знач.).

СИСТЕМАТИЗУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **систематизува́ти.**

СИСТЕМА́ТИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **систематиза́тор**. // *рідко.* Людина, схильна до бездоганного порядку в усьому. 2. Фахівець із систематики (у 2 знач.).

СИСТЕМА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Групування, класифікація предметів і явищ. // *рідко.* Бездоганний порядок у чомусь; систематизація. 2. Галузь знань, у межах якої здійснюються позначення та опис усієї сукупності об'єктів, упорядкованої певним чином. // Розділ ботаніки або зоології, який класифікує, розподіляє на види, роди, родини і т. ін. та описує існуючі й вимерлі рослини чи тварини; біосистематика.

СИСТЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який являє собою систему; побудований, упорядкований за певним планом. ** **Систематичні дро́би**, *мат.* – дроби, записані в певній позиційній системі числення (нумерації). 2. Який спирається на певну систему; суворо планомірний. *Систематична освіта.* // Логічно впорядкований, стрункий, послідовний (про виклад думок). 3. Постійний, регулярний. 4. *бот., зоол.* Стос. до систематики (у 2 знач.).

СИСТЕМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Послідовність у діях, вчинках; наявність системи у чому-небудь.

СИСТЕМАТИ́ЧНО. Присл. до **систематичний** 1 – 3.

СИСТЕ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до системи (у 1 знач.); який є системою. ** **Систе́мний ана́ліз** – сукупність методологічних засобів, що їх використовують для підготовки та обґрунтування рішень з приводу складних проблем різного характеру. **Систе́мний підхі́д** – спосіб теоретичного та практичного дослідження, при якому кожний об'єкт розглядається як система.

СИСТЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **систе́мний.**

СИСТЕМОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *фізіол.* Процес формування в пре- і постнатальному періодах онтогенезу функціональних систем, які забезпечують можливість пристосування організму до умов навколишнього середовища.

СИСТЕМОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець із системотехніки.

СИСТЕМОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Науковий напрям, що охоплює проектування, створення, випробовування та експлуатацію складних систем.

СИСТЕМОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до системотехніки.

СИСТОЛА, -и, *ж.* Одна з ритмічно повторюваних фаз серцевого циклу – скорочення м'язів серця після їх розслаблення (діастоли).

СИСТОЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується систоли, або спостерігається під час систоли. // ** **Систолі́чний тиск** – артеріальний тиск у момент максимального підйому пульсової хвилі слідом за систолою лівого шлуночка серця.

СИ́СТОЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **си́стола.**

СИСТР, -а, *ч.* Давньоєгипетський ударний музичний інструмент.

СИСУ́Н, -а́, *ч.* 1. Плоский черв'як, що паразитує на шкірі та зябрах риби, а також у внутрішніх органах деяких тварин і людини. *Сисун печінковий.* 2. Маля ссавця, яке ще ссе матку.

СИСУНЕ́ЦЬ, -нця, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **сису́н** 2. // Немовля; маленька дитина. 2. *перен., зневажл.* Молода, недосвідчена, невміла людина.

СИСУНЧА́, -а́ти, *с.* Те саме, що **сисуне́ць** 1.

СИСУ́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **сисуне́ць.**

СИТА́, -и́, *ж.*, *заст.* Мед, розведений водою, або медовий відвар на воді.

СИТА́Л, -у, *ч.* Дрібнокристалічний будівельний матеріал, що його виробляють зі скла термічною обробкою.

СИТАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Фізико-хімічний процес перетворення аморфного скла на кристалічний ситал.

СИТА́ЛОВИЙ, -а, -е. Виготовлений із ситалу.

СИТАЛУРГІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ситалургії. *Ситалургійна промисловість.*

СИТАЛУ́РГІЯ, -ї, *ж.* Галузь промисловості, що виробляє ситали; виробництво ситалів.

СИТА́Р[1], -я́, *ч.* Майстер, що виготовляє сита; ситник (*див.* **си́тник**[1]).

СИТА́Р[2], **СЕТА́Р**, -а, *ч.*, **СИТА́РА**, -и, *ж.* Народний струнний музичний інструмент типу лютні, поширений в Індії, Афганістані, Ірані та Узбекистані.

СИТА́РА *див.* **сита́р**[2].

СИТЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже ситий.

СИТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **си́тий.**

СИ́ТЕЦЬ, -тцю, *ч.* Тонка бавовняна тканина з набивним малюнком, рідше однотонна. // *перев. мн.*, *заст.* Вбрання з такої тканини.

СИ́ТЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **си́то**[1]. // Маленьке сито. *Чайне ситечко.*

СИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який не відчуває голоду, наївся. // *чим, рідше з чого.* Який угамував голод, з'ївши що-небудь (перев. у малій кількості). // *у знач. ім.* **си́тий**, -того, *ч.*; **си́та**, -тої, *ж.* Людина, що не відчуває голоду, угамувала його. // Власт. людині або тварині, що угамувала голод. // *чим, рідко чого, перен.* Який має щось, зазнав чогось удосталь, донесхочу. 2. Добре вгодований (про людей, тварин та частини їх тіла); гладкий. // *у знач. ім.* **си́тий**, -того, *ч.*; **си́та**, -тої, *ж.* Добре вгодована людина. // Добре налитий, повний (про зерно); ваговитий. // Густий, соковитий (про траву). 3. Який живе в достатку; багатий, заможний. // *у знач. ім.* **си́ті**, -тих, *мн.* (**си́тий**, -того, *ч.*; **си́та**, -тої, *ж.*). Багаті, заможні люди; багачі. // Сповнений достатку (про життя). 4. Те саме, що **си́тний**[1]. // З великим вмістом жирів. 5. З великим вмістом поживних речовин (про землю, ґрунт); родючий. 6. *рідко.* Який відзначається яскравістю, соковитістю (про барви); густий.

СИТИ́ТИ, -сичу́, -ситиш, *недок., перех.* 1. *заст.* Підсолоджувати медом (воду, квас) або розводити мед водою; настоювати мед на чому-небудь. 2. Годувати досхочу; задовольняти собою або чим-небудь.

СИТИ́ТИСЯ, -йться, *недок.* Просочуватися, наповнюватися рідиною.

СИТИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Те саме, що **сита́.**

СИТІОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ситома́нія.**

СИТІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ситофо́бія.**

СИТІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **си́тий.**

СИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і стан за знач. **си́тий.**

СИТІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **сиі́шати.**

СИТІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Ставати ситим або ситішим.

СИ́ТКО, -а, *с.* Зменш. до **си́то**[1].

СИТКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до сита (*див.* **си́то**[1]). // Обладнаний ситом, ситами.

СИ́ТНИЙ[1], -а, -е. 1. Який, маючи багато поживних речовин, добре насичує (про страви, їжу); тривний. // Багатий на їжу, страви і т. ін. 2. *рідко.* Те саме, що **си́тий** 2. // *у знач. ім.* **си́тний**, -ного, *ч.* Гладка людина. 3. Те саме, що **си́тий** 5.

СИ́ТНИЙ[2], -а, -е. 1. Просіяний крізь сито. *Ситие борошно.* 2. Спечений з борошна, просіяного на ситі. *Ситний хліб.*

СИТНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Настояний на меді або підсолоджений медом.

СИ́ТНИК[1], -а, *ч.* Майстер, що виготовляє сита; ситар.

СИ́ТНИК[2], -у, *ч.*, *розм.* Хліб із борошна, просіяного на ситі.

СИТНИ́К, -у́, *ч.* Трав'яниста багаторічна, рідше однорічна рослина з волотистим або гроноподібним суцвіттям, яка росте на вологих місцях; оситняк.

СИТНИКІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка ситника (*див.* **си́тник**[1]).

СИ́ТНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **си́тник**[2].

СИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **си́тний**[1].

СИ́ТНО. Присл. до **си́тний**[1]. // *у знач. присудк. сл.*

СИТНЯ́Г, -у́, *ч.* Багаторічна трав'яна рослина родини осокових, що росте перев. на болотах та луках; оситняг.

СИТНЯГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ситня́г**. // Зробл. із ситнягу.

СИТНЯ́К, -у́, *ч.* Те саме, що **ситня́г.**

СИ́ТО[1], -а, *с.* 1. Натягнута на обруч густа сітка, крізь яку просівають борошно та інші сипкі речовини або проціджують що-небудь. // *тех.* Пристрій у вигляді металевого листа з дрібними дірочками або сітка для просіювання та сортування сипких речовин. // *спец.* Прилад для визначення тонкості млива. ** **Як (мов, на́че і т. ін.) крізь [густе́] си́то**: а) (*у сполуч. зі сл.* с і я т и, с і я т и с я і т. ін.) густо, безперервно (про дощ, мряку); б) (*у сполуч. зі сл.* в и д н о, б а ч и т и і т. ін.) невиразно, нечітко, не окреслено. 2. Поруватий адсорбент. ** **Молекуля́рне си́то** – поруватий адсорбент, розміри пор якого близькі до розмірів молекул.

СИ́ТО[2]. Присл. до **си́тий**. // *у знач. присудк. сл.*

СИТОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до сита (*див.* **си́то**[1]). *Ситова рама.* ** **Ситови́й ана́ліз** – метод визначення крупності подрібнених матеріалів просіюванням їх через стандартні комплекти сит.

СИТОВИ́НА, -и, *ж.*, *спец.* Хвороба дерев, унаслідок якої деревина стає дірчастою, схожою на сито.

СИТОВІ́ЙКА, -и, *ж.* Машина для сортування млива за допомогою струменя повітря, підведеного під сито.

СИТОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Періодично виникаюче хворобливе підвищення відчуття голоду внаслідок відсутності відчуття насичення.

СИТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до сита, який має вигляд, форму сита.

СИТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь прийому їжі, що може спостерігатися при неврозах, психопатіях.

СИ́ТОЩІ, -ів, *мн.*, *рідко.* Жир, жирна їжа.

СИТРО́, -а́, *с.* Фруктовий безалкогольний газований напій.

СИТУАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Викликаний певними умовами; який виник за певних умов. *Ситуативне речення.*

СИТУАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ситуати́вний.**

СИТУАТИ́ВНО. Присл. до **ситуати́вний.**

СИТУАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ситуації. ** **Ситуаці́йне управлі́ння** – оперативне управління, яке здійснюється на додаток до стратегічного; полягає у прийнятті управлінських рішень у разі виникнення проблем відповідно до наявної ситуації.

СИТУАЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ситуаці́йний.**

СИТУАЦІ́ЙНО. Присл. до **ситуаці́йний.**

СИТУА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність умов та обставин, що створюють певне становище, викликають ті чи інші взаємини людей. ** **Аварі́йна ситуа́ція** – стан потенційно небезпечного об'єкта, що характеризується порушенням меж та/чи умов безпечної експлуатації, але не перейшов в аварію, за якого всі несприятливі впливи джерел небезпеки утримуються у прийнятних межах. **Конфлі́ктна ситуа́ція**: а) ситуація, в якій зіштовхуються інтереси двох або більше сторін, що прагнуть різної мети; б) в обчислювальній техніці – ситуація, за якої два чи більше завдання водночас претендують на одні й ті самі ресурси. ** **Надзвича́йна ситуа́ція** – порушення нормальних умов життя та діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, стихійним лихом, епідемією та ін., що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат. // Фрагмент оповіді про якусь подію (у художньому творі); епізод. 2. *спец.* Зображення на карті або плані рельєфу місцевості, розташування чого-небудь.

СИ́ТУЛА, -и, *ж.*, *іст.* Металева, звичайно бронзова посудина у формі відра, іноді багато оздоблена; характерна для гальштатської і латенської культур ранньої залізної доби.

СИ́ТЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **си́то**[1].

СИТЦЕВИБИВА́ННЯ, -я, *с.*, *текст.* Нанесення на бавовняну тканину кольорового малюнка за допомогою вибивних машин.

СИТЦЕВИБИВНИ́Й, -а́, -е́, *текст.* Стос. до ситцевибивання. // Признач. для нанесення кольорового малюнка на ситець.

СИТЦЕВИБІ́ЙНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер – спеціаліст із ситцевибивання.

СИТЦЕВИБІ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **ситцевибі́йник.**

СИ́ТЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **си́тець**. // Пошитий із ситцю; оббитий ситцем.

СИТЦЕФАРБУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який фарбує ситець, признач. для цього.

СИ́ТЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *заст.* Товстішати, гладшати.

СИ́ТЧИК, -у, *ч.* Пестл. до **си́тець.**

СИТЬ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Жир (*див.* **жир**[1]). 2. Ситість.

СИТЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже ситий.

СИ́ТЯЧИЙ, -а, -е, *діал.* Надміру жирний, гладкий.

СИФІЛІ́ДИ, -лі́д, *мн.*, *мед.* Сифілітичний висип на слизовій оболонці, шкірі.

СИФІЛІДО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар, що лікує сифіліс; фахівець із сифілідології.

СИФІЛІДОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сифілідології.

СИФІЛІДОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ венерології, який вивчає патогенез, клінічні прояви та перебіг сифілісу і розробляє методи його діагностики, лікування та профілактики.

СИ́ФІЛІС, -у, *ч.* Інфекційна венерична хвороба, збу-

дником якої є особливий мікроорганізм – бліда спірохета.

СИФІЛІ́ТИК, -а, *ч.*, *розм.* Людина, хвора на сифіліс.

СИФІЛІ́ТИЧКА, -и, *розм.* Жін. до **сифілі́тик**.

СИФІЛІ́ТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сифілісу. *Сифілітичний висип.*

СИФІЛОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Сифілітичного походження.

СИФІЛО́МА, -и, *ж.* Інфекційна гранульома різних органів людини, що виникає в пізніх періодах сифілісу.

СИФІЛОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь захворіти на сифіліс.

СИФО́Н, -а, *ч.* 1. Вигнута трубка з колінами різної довжини, якою переливають рідину з однієї посудини в іншу, розташовану нижче. // Труба з колінами різної довжини для відведення рідкої маси (води, чавуну і т. ін.) у потрібному напрямку. 2. Посудина для газованої води та інших шипучих напоїв, які виливаються з неї через трубку під тиском вуглекислоти. 3. *спец.* Пристрій для посилення тяги в топці паровоза під час стоянки. 4. *спец.* У деяких молюсків – орган, що має вигляд трубки.

СИФО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до сифона. *Сифонна трубка.* // Заснований на принципі дії сифона (у 1 знач.).

СИФО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сифо́нний**. ** **Сифо́нові во́дорості** – клас зелених водоростей.

СИФОНОФО́РИ, -ів, *мн.* Підклас безхребетних тварин класу гідрозой.

СИЦЗЮ́Й, -я, *ч.* Китайська музична драма, що виникла в 12 ст.

СИЦИЛІА́НА, -и, *ж.* Старовинний італійський танець пасторального характеру. // Вокальна або інструментальна п'єса, що походить від цього танцю.

СИЦИЛІ́ЄЦЬ *див.* **сицилі́йці**.

СИЦИЛІ́ЙКА *див.* **сицилі́йці**.

СИЦИЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сицилі́йці** та Сицилія. *Сицилійська мафія.*

СИЦИЛІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **сицилі́єць**, -і́йця, *ч.*; **сицилі́йка**, -и, *ж.*). Жителі острова Сицилія.

СИЧ, -а́, *ч.* 1. Хижий нічний птах бурого кольору родини совиних. ** **Сиче́м жи́ти** – жити самітно, замкнуто, відлюдно. 2. *перен.*, *розм.* Похмура, нелюдима особа; відлюдок. ** **Ста́рий сич**, *жарт.*, *лайл.* – про старого, звичайно відлюдкуватого чоловіка.

СИЧА́ВИЙ, -а, -е. Із сичанням.

СИЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сича́ти**.

СИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. Видавати або утворювати звуки, які нагадують протяжну вимову звука "с". // Видавати такі звуки від болю, холоду і т. ін. (про людину). // Утворювати такі звуки під час горіння (про вогонь або щось сире). // Утворювати такі звуки, проникаючи крізь вузький отвір (про струмінь повітря, пари, газу і т. ін.). // Утворювати такі звуки, випускаючи пару (про паровоз, самовар і т. ін.). // *безос.* // Утворювати такі звуки під час кипіння, запікання і т. ін. (про їжу, що вариться, смажиться, печеться і т. ін.). // Утворювати такі звуки, пінячись, нуртуючи (про хвилі, море, воду і т. ін.). // Утворювати такі звуки під час дії (про механізми). // Утворювати такі звуки, посуваючись якоюсь поверхнею. 2. Утворювати свистячі звуки, швидко розсікаючи повітря (про предмети). // Утворювати такі звуки, швидко рухаючись, падаючи (про повітря, дощ і т. ін.). 3. Вимовляти протяжно звук "с", заспокоюючи кого-небудь, закликаючи до тиші і т. ін. // Говорити нерозбірливо, часто вимовляючи свистячі звуки. // *на кого.* Розмовляти з кимсь роздратовано, люто. // *перен.* Висловлювати невдоволення, злобувати (здебільшого приховано). // *на кого – що.* Неприхильно, вороже зустрічати когось, щось.

СИЧЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сити́ти** 1.

СИЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля сича.

СИ́ЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **сич**. 2. *заст.* Дитячі ласощі – подрібнене і підсмажене конопляне сім'я.

СИЧЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Який сичить.

СИЧЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **сичли́вий**.

СИЧЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **сичли́вий**.

СИЧУ́Г, *ч.* 1. *род.* -а́. Один із чотирьох відділів шлунка жуйних тварин, у якому їжа перетравлюється шлунковим соком. 2. *род.* -у́, *кул.* Фарширований телячий, ягнячий, свинячий і т. ін. шлунок.

СИЧУГО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сичу́жний**.

СИЧУ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сичу́г**. ** **Сичу́жний фе́рмент** – фермент, що міститься у слизовій оболонці та соку сичуга молодих жуйних тварин, які ще живляться молоком, і спричинює швидке зсідання молока.

СИ́ЩИК, -а, *ч.*, *рідко.* Таємний агент розшукної поліції.

СІ, *невідм.* 1. *с.*, *муз.* Одна із складових назв звуків, а також нота, що позначає цей звук. 2. *ч.*, *спец.* Мова програмування традиційного типу.

СІАЛАДЕНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення слинної залози.

СІАЛАДЕНІ́Т, -у, *ч.* Запалення слинної залози, слинних залоз.

СІА́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Сіа́лові кисло́ти** – ацильовані похідні нейрамінової кислоти, які входять до складу глікокон'югатів.

СІАЛОГЛІКОЛІПІ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **гангліози́ди**.

СІАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгеноконтрастне або радіоізотопне дослідження великих слинних залоз – привушної, піднижньощелепної та під'язикової.

СІАЛОДОХІ́Т, -у, *ч.* Запалення протоки слинної залози.

СІАЛОЛІТІА́З, -у, *ч.*, *мед.* 1. Утворення каменів у слинних залозах, гол. чином у піднижньощелепних залозах або у вивідних протоках цих залоз. 2. Слинні камені.

СІАЛОРЕ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гіперсаліва́ція**.

СІАЛОСТА́З, -у, *ч.* Затримка виділення секрету слинної залози з її вивідної протоки.

СІА́ЛЬ, -ю, *ч.* Застарілий термін, що його застосовували для позначення зовнішньої оболонки літосфери, складеної із гірських порід.

СІАМА́НГИ, -ів, *мн.* Рід мавп родини гібонів.

СІА́МЕЦЬ *див.* **сіа́мці**.

СІА́МКА *див.* **сіа́мці**.

СІА́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сіа́мці** і Сіам. // Виведений у Сіамі. ** **Сіа́мські близня́та**: а) близнята, які народжуються зрощеними; вперше засвідчені в Сіамі (тепер Таїланді) в середині 19 ст.; б) (*жарт.*) нерозлучні друзі.

СІА́МЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **сіа́мець**, -мця, *ч.*; **сіа́мка**, -и, *ж.*). Нація, що становить основне населення Сіаму (тепер Таїланду).

СІ-БЕМО́ЛЬ, -я, *ч.*, *муз.* 1. Одна із складових назв звуків. 2. Стрій транспонуючих музичних інструментів, що звучать: а) на тон нижче від записаного (кларнет, корнет, туба); б) на сім тонів нижче від записаного (бас-кларнет, духові музичні інструменти – тенор і баритон).

СІ-БЕМО́ЛЬ-МАЖО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є сі-бемоль.

СІ-БЕМО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **сі-бемо́ль**.

СІ́БСИ, -ів, *мн.* Потомки одних батьків, рідні брати і сестри.

СІВ, -у, *рідко.* 1. Те саме, що **сівба́**. 2. Те саме, що **схо́ди**[1].

СІВА́, -й, *ж.*, *заст.* 1. Частина поля, що засівається одним змахом руки. 2. Козуб або мішок із зерном, що його навішують на плече, коли засівають поле ручним способом.

СІВА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Сівач.

СІВА́ЛКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина для висіву насіння сільськогосподарських культур, кормових трав, деревних рослин, а також для внесення добрив у ґрунт.

СІВА́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сіва́лка**.

СІВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **сіва́ч**.

СІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Сіяти, засівати.

СІВА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сіва́ч**.

СІВА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто висіває насіння в ґрунт. 2. *чого*, *перен.* Той, хто поширює що-небудь серед людей (знання, досвід і т. ін.). // Той, хто викликає появу, розвиток чого-небудь.

СІВА́ЧКА[1], -и. Жін. до **сіва́ч**.

СІВА́ЧКА[2], -и, *ж.*, *діал.* Сіва (у 2 знач.).

СІВБА́, -й, *ж.* 1. Дія за знач. **сі́яти** 1. 2. Час, період, коли сіють.

СІВБИНА́, -й, *ж.*, *діал.* Посів (у 2 знач.).

СІВБИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Зерно для засіву.

СІ́ВЕР, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **сі́верко**[1].

СІ́ВЕРКИЙ, -а, -е, *діал.* Холодний, пронизливий.

СІ́ВЕРКО[1], -а, *ч.*, *діал.* Холодний, пронизливий вітер.

СІ́ВЕРКО[2], *діал.* Присл. до **сі́веркий**. // *у знач. присудк. сл.*

СІВЕРЯ́НИ, -ря́н, *мн.* (*одн.* **сіверя́нин**, -а, *ч.*; **сіверя́нка**, -и, *ж.*). Давнє східнослов'янське плем'я, що жило в басейнах річок Десни, Сейму і Сули.

СІВЕРЯ́НИН *див.* **сіверя́ни**.

СІВЕРЯ́НКА *див.* **сіверя́ни**.

СІВЕРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сіверя́ни**. // Власт. сіверянам.

СІВКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Сипкий. 2. Який засіває велику площу (про зерно).

СІВНЯ́, -і́, *ж.*, *діал.* Те саме, що **сіва́** 2.

СІВОЗМІ́НА, -и, *ж.* Чергування сільськогосподарських культур на тій самій земельній площі протягом ряду років. *Польова сівозміна. Овочева сівозміна.*

СІВОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сівозмі́на**.

СІВО́К, -вка́, *ч.* 1. Жменя взятого для посіву зерна (при сіянні ручним способом). 2. Отвір у сівалці, крізь який зерно висівається у землю.

СІ́ВЦІ, -ів, *мн.*, *діал.* Сійці.

СІГВАТЕ́РА, -и, *ж.* Захворювання, яке виникає внаслідок вживання в їжу деяких видів тропічних і субтропічних риб, в яких міститься токсин, склад якого не відомий.

СІГУАТЕ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **сігвате́ра**.

СІ́ДА, -и, *ж.* Рід рослин родини мальвових.

СІ́ДАВКА *див.* **сі́далка**.

СІДА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Сидіння (у 2 знач.).

СІДА́ЛИЩЕ, -а, *с.*, *заст.* Сидіння (у 2 знач.).

СІ́ДАЛКА, **СІ́ДАВКА**, -и, *ж.*, *діал.* Сидіння (у 2 знач.).

СІ́ДАЛО, -а, *с.* 1. Перекладина, жердина у пташнику чи в клітці, на яку сідають на ніч кури або індики. 2. *перен.* Місце або предмет, на яких сидять, на які сідають; сидіння. 3. *розм.* Частина тіла людини нижче спини; сідниці.

СІ́ДАЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **сі́дало** 1.

СІДА́МО, *невідм.*, *мн.* Група народів на південному заході Ефіопії.

СІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сіда́ти**.

СІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СІ́СТИ**, ся́ду, ся́деш, *док.* 1. Зігнувши корпус, опуститися сідницями на що-небудь; займати місце на сидінні. // Опускатися на задні ноги, лапи (про тварин). // Займати місце, розташовуватися, влаштовуватися де-небудь для поїздки. // Вискакувати, вилазити на спину коня чи іншої тварини. // *наказ. сп.* **сиди́**, **сиді́ть**. Уживається як застереження, наказ не втручатися в чужі справи, не пропонувати своїх послуг і т. ін. *Сідати за стіл переговорів. Сісти на лаву підсудних.* ** **Сіда́ти на го́лову** *кому* – цілком підкоряти когось собі, своїй волі. **Сі́сти в калю́жу** – потрапити в незручне становище, зазнати невдачі. 2. *за що, до чого і з інф.* Приступати до тривалої роботи, що виконується сидячи. // *перев. на що*, *розм.* Займати яку-небудь посаду, братися за виконання яких-небудь обов'язків. // Оволодівати якоюсь технікою (електровозом, бульдозером і т. ін.). 3. Поселятися десь, обирати собі постійне місце проживання і засновувати господарство; оселятися. 4. Підлягати ув'язненню, позбавленню волі. 5. *розм.* Обмежувати своє харчування чим-небудь. *Сідати на дієту.* 6. Припиняючи політ, опускатися на що-небудь (про птахів, комах). // Опускаючись, приземлюватися (про літальні апарати). 7. Наштовхуючись на що-небудь під час руху, зупинятися, застрявати в чому-небудь. *Сісти на мілину.* 8. Осідати на чомусь, вкривати собою яку-небудь поверхню. // Випадати (про росу, туман і т. ін.). 9. Спускатися за лінію обрію (про небесні світила); заходити. 10. Опускатися під впливом, дією чого-небудь, знижувати рівень своєї поверхні; осідати. // Ущільнюватися, втрачаючи пухкість (про сніг, тісто і т. ін.). // *перен.*, *розм.* Зазнавати провалу в чому-небудь, не впоратися з чимсь; засипатися (*див.* **засипа́тися**[3]). 11. *розм.* Втрачати силу, напругу, ставати слабшим. 12. З'являтися на шкірі, тілі (про прищ, чиряк і т. ін.).

СІДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Надриватися.

СІДА́Ч, -а́, *ч.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини складноцвітих.

СІДЕ́ЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **сідло́**.

СІДЕ́ЛКА, -и, *ж.* Частина упряжі для коней у вигляді подушки, що підкладається під черезсідельник.

СІДЕ́ЛКО, -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **сідло́**. 2. Те саме, що **сіде́лка**.

СІДЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сідло́**. // Якого прив'язують, прикріплюють до сідла.

СІДЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Майстер, що виготовляє сідла.

СІДЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **сідло́**.

СІДЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Зменш.-пестл. до **сиди́й**.

СІДЕ́ЦЬ, -дця́, *ч.*, *діал.* Стілець.

СІДИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **си́вий**.

СІДИ́-КОСА́, -и́, *ж.*, *нар.-поет.* Вік, коли сивіє волосся.

СІДЛА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сідла́ти**. // *у знач. прикм.*

СІДЛА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сідла́ти**.

СІДЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Накладати й закріплювати сідло на спині (коня або іншої тварини). // *перен.*, *розм.* Підкоряти когось собі.

СІДЛА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Якого можна сідлати (про коня).

СІДЛА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **сідла́ти**.

СІ́ДЛО, -а, *с.*, *діал.* Місце, де розсаджуються рибалки.

СІДЛО́, -а́, *с.* 1. Упряж для їзди верхи – сидіння для вершника, яке прикріплюють на спині коня, мула і т. ін. ** **Ви́бити із сідла́** *кого* – позбавити кого-небудь спокою, душевної рівноваги, позбавити сил нормально жити, працювати і т. ін. **Ви́летіти із сідла́** – втратити керівну посаду. 2. Те саме, що **сідлови́на** 1. 3. *тех.* Назва деталей для насадки, опори чого-небудь. 4. Частина баранячої або телячої туші, що міститься біля нирок. 5. *мат.* Тип особливої точки диференціального рівняння.

СІДЛОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Подібний до сідла, схожий на нього.

СІДЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **сідло́**.

СІДЛОВИ́НА, -и, *ж.* 1. Довга западина, неглибока виїмка між височинами гірського хребта. 2. Вигин, западина в якому-небудь предметі. 3. Вигин на спині тварини. 4. *мат.* Те саме, що **сідло́** 5.

СІДЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму сідла.

СІДЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сідлоподі́бний**.

СІДЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Із сідловиною.

СІДЛЯ́Р, -а́, *ч.* Майстер, який робить, виготовляє сідла.

СІДНЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сідней.

СІДНИ́ЦЯ, -і, *ж.* (*мн.* **сідни́ці**, -ни́ць). Частина людського тіла, на яку сідають. // Половина цієї частини тіла, що має вигляд півкулі.

СІДНИ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **сідни́чний**. ** **Сідни́чий горб** – потовщення сідничої кістки в місці сполучення її тіла та галузок.

СІДНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сідни́ця**.

СІДНИ́ЧНИЙ, -а, -е, *анат.* Розміщений у ділянці таза, сідниці. ** **Сідни́чна борозна́** – парне лінійне заглиблення на шкірі, яке розділяє сідницю і задню ділянку стегна. **Сідни́чний нерв** – найбільший нерв у тілі хребетних тварин і людини; іннервує шкіру та м'язи нижньої кінцівки.

СІДО́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто їде верхи на коні; вершник. 2. Пасажир, що їде в найнятому екіпажі. // Той, хто взагалі їде в будь-якому екіпажі, на мотоциклі тощо.

СІДУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сивува́тий**.

СІДУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Торговка, перекупка.

СІДЬ, -і, *ж.*, *діал.* Сивина.

СІЄ́НА, -и, *ж.* Темно-жовта фарба, яку застосовують в живопису; сієнська земля.

СІЄНІ́Т, -у, *ч.* Кристалічна гірська порода зернистої будови, яку використовують як будівельний матеріал.

СІЄНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сієні́т**. // Який містить сієніт. // Зробл. із сієніту.

СІЄНІ́ТО-ДІОРИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **монцоні́т**.

СІЄ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сієни. ** **сіє́нська земля́** – те саме, що **сіє́на**.
СІЄ́РА *див.* **сьє́ра**.
СІЄ́СТА, -и, *ж.* В Іспанії, Італії, країнах Латинської Америки – післяобідній відпочинок.
СІЗІ́Ф, СІСІ́Ф, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – цар, покараний за образу богів тим, що вічно мусив викочувати на гору великий камінь, який щоразу скочувався вниз.
СІЗІ́ФІВ, -фова, -фове. ** **сізі́фова пра́ця (робо́та)**, *перен.* – безплідна й виснажлива праця.
СІЗО́, *невідм.*, *с.* Слідчий ізолятор, в'язниця, у якій підозрюваний перебуває до суду.
СІЙБА́, -й, *ж.*, *діал.* Сівба.
СІ́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Сойка.
СІ́ЙНИК, -а, *ч.*, *діал.* Сівач.
СІЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **сі́яти**.
СІЙНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.* Однокр. до **сі́ятися**.
СІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Підставка для сита.
СІК, со́ку, *ч.* 1. Рідина, що міститься в клітинах, тканинах і порожнинах рослинних і тваринних організмів. // Напій з такої рідини, вигот. з ягід, фруктів, овочів і т. ін. *Томатний сік.* // *перен.* Енергія, сили, що їх затрачають у праці або під час якої-небудь діяльності. // *перен.* Те, що збагачує кого-, що-небудь, наснажує, надихає. ** **Са́ме в соку́**: а) зрілий (про рослину, плоди і т. ін.); б) у розквіті фізичних сил (про людей). **Набира́ти со́ку** – наповнюватися виразним змістом, набувати певного значення, яких-небудь якостей, властивостей і т. ін. 2. Рідина, яку виробляють залози травних органів, сприяючи травленню. 3. Волога та поживні речовини, що містяться в ґрунті і живлять рослинні організми.
СІКА́НИ, -ів, *мн.* Найдавніші племена о. Сицилія.
СІ́КАНКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Шмагання, биття різками. 2. Січена капуста.
СІКА́Р, -я́, *ч.*, *заст.* Той, хто бив, шмагав кого-небудь за якусь провину.
СІКА́РНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дошка, на якій січуть м'ясо.
СІ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Нападати, кидатися на кого-небудь, маючи намір ударити, побити і т. ін. // Рватися до кого-небудь, намагаючись укусити (про собак). 2. Починати сварку. // Безцеремонно втручатися (в розмову, сварку і т. ін.); встрявати. // Настирливо, вимогливо або погрозливо звертатися до кого-небудь; чіплятися. 3. *перев. з інфін.*, *з чим.* Намагатися щось зробити; збиратися, намірятися. // З'являтися до кого-небудь з якимись неприйнятними пропозиціями, всупереч чиємусь бажанню нав'язувати що-небудь; потикатися.
СІКА́Ч[1], -а́, *ч.* 1. Ручне знаряддя, яким січуть, рубають що-небудь. 2. Машина, механізм для різання чого-небудь. *Торф'яний сікач.* 3. Елемент бойового гопака – удар ребром долоні.
СІКА́Ч[2], -а́, *ч.* Дорослий самець кабана або морського котика (з іклами).
СІКА́ЧКА, -и, *ж.* Знаряддя, яким січуть капусту.
СІКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **сікти́**.
СІКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Однокр. до **сі́катися**.
СІКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Підсил. до **сікну́ти**.
СІКСТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з шести елементів, одиниць, осіб тощо. 2. Помножений на шість. *Сікстарна сполука.*
СІКТИ́, січу́, січе́ш, *недок.* 1. *перех.* Рубати що-небудь на дрібні частини чимсь гострим; подрібнювати. // Відрубувати, відтинати; відсікати. // Завдавати ударів холодною зброєю. // Влучаючи в що-небудь, пробивати, кришити і т. ін. (про дію куль, снарядів тощо). // Швидким рухом, ударом чого-небудь розтинати, розрізати (повітря, воду, хвилі і т. ін.). // Прорізувати простір, хмару і т. ін. (про промінь, прожектор і т. ін.). // Пошкоджувати стебло, листя рослин, виїдаючи дірки (про комах). 2. *перех. і без додатка.* Бити, карати (батогом, різкою, лозиною і т. ін.); шмагати, пороти. // Хльоскати по чому-небудь (про гілки, високу траву і т. ін.). 3. *перев. у сполуч. зі сл.* с л о в а м и, я з и к о м, *перех. і неперех.*, *перен.* Говорити щось різке, неприємне. 4. *неперех.*, *перен.* Сильно, безперервно йти, лити струменем (про дощ); періщити. 5. *перех. і неперех.* З силою бити, вдаряти (про дощ, вітер, сніг і т. ін.). // *безос.* // Виявляючись з особливою силою, викликати болісні відчуття (про дію морозу). 6. *перех. і неперех.*, *розм.* Безперервно та інтенсивно стріляти, обстрілювати з автоматів, кулеметів тощо.
СІ́КТИ́СЯ, січу́ся, січе́шся, *недок.* 1. Битися холодною зброєю. 2. Стаючи надміру сухим, розщеплюватися та обламуватися на кінцях (про волосся). // Розсукуватися (про волокно, нитку і т. ін.). // Розсотуватися, обтріпуватися (про тканину, одяг і т. ін.). 3. З'являтися внаслідок удару, тертя; викрешуватися. // Виникати, намічатися (про зморшки). 4. Пас. до **сікти́** 1, 2, 5.
СІКУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який добре січе, рубає (про холодну зброю). 2. Який боляче січе, шмагає (про вітер, дощ, сніг).
СІЛЕ́ЗЕЦЬ *див.* **сіле́зці**.
СІЛЕ́ЗЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **сіле́зець**, -зця, *ч.*). Жителі Сілезії.
СІЛЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сіле́зці** і Сілезія.
СІЛЕ́Н, -а, *ч.*, *міф.* Син Гермеса й однієї з німф, вихователь, опікун і товариш Діоніса.
СІЛКИ́Й, -а́, -е́. Який добре солить (про сіль).
СІ́ЛО, -а, *с.* Те саме, що **сильце́**.
СІЛЬ, со́лі, *ж.* 1. Біла речовина з гострим характерним смаком, що являє собою кристали хлористого натрію і вживається як приправа до страв, для консервування і т. ін. // Біла речовина, що осідає на одязі від випарів поту. *Зустрічати хлібом і сіллю.* ** **Кам'яна́ сіль** – мінерал, що за своїм хімічним складом є хлоридом натрію; гірська порода, що складається з цього мінералу. **Гла́уберова сіль** – десятиводний сульфат натрію, що його використовують у промисловості, медицині; мірабіліт. 2. *перен.* Те, що становить сутність, смисл чого-небудь. // Хтось особливо значний або щось винятково цінне, важливе. ** **Сіль землі́** – видатні представники якої-небудь суспільної групи; добірна частина певного товариства. 3. *перен.* Те, що надає гостроти словам, висловлюванням; дотепність. // Дотепні, але грубі слова та вислови. 4. Хімічна сполука, речовина, у якій Гідроґен кислоти повністю або частково заміщений металом. // Просочена нашатирним спиртом сода, яка раніше була лікувальним засобом. ** **Англі́йська сіль** – семиводний сульфат магнію солоно-гіркого смаку, вживаний як проносне. **Ки́сла сіль** – продукт неповного заміщення водню кислоти металом.
СІЛЬБАДО́Р, -а, *ч.* Людина, що спілкується з іншими людьми за допомогою свисту.
СІЛЬВА́Н, -а, *ч.*, *міф.* Італійський бог лісів, покровитель тварин і отар.
СІЛЬВА́НЕР, -а, *ч.* Сорт винограду із зеленими соковитими ягодами.
СІЛЬВИКОНКО́М, -у, *ч.*, *іст.* Сільський виконавчий комітет.
СІЛЬВИКОНКО́МІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сільвиконко́м**.
СІЛЬГОСПАВІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Авіація, яка обслуговує сільське господарство (розпорошування добрив, пестицидів та ін.).
СІЛЬГОСПАКАДЕ́МІЯ, -ї, *ж.* Вищий навчальний заклад, який готує фахівців з сільського господарства.
СІЛЬГОСПКООПЕРАТИ́В, -у, *ч.* Кооператив з виробництва або переробки сільськогосподарської продукції.
СІЛЬГОСПМАШИ́НА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина – машина, агрегат, признач. для виконання сільськогосподарських робіт.
СІЛЬГОСППОДА́ТОК, -тку, *ч.* Податок, що встановлюється на сільськогосподарську продукцію.
СІЛЬГОСПТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Машини, пристрої, що використовуються у сільському господарстві.
СІ́ЛЬКІСЬ, СІ́ЛЬКОСЬ, *присл.*, *заст.* 1. *у знач. присудк. сл.* Байдуже. 2. *у знач. вставн. сл.* Нехай, гаразд; так і бути.
СІЛЬКО́М, -у, *ч.*, *іст.* За Радянської влади – сільський комітет, що здійснював розкуркулювання, реквізиції, депортації, колективізацію тощо.
СІЛЬКО́Р, -а, *ч.* Сільський кореспондент.
СІЛЬКО́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сількора.
СІЛЬМА́Г, -у, *ч.* Сільський магазин.
СІЛЬНИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Соляний.
СІЛЬНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Невеличка посудина для солі, яку подають до столу.
СІЛЬНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сільни́ця**.
СІЛЬРА́ДА, -и, *ж.*, *іст.* 1. Сільська рада (як установа). 2. Приміщення цієї установи. 3. *розм.* Частина району, підлегла сільській раді.
СІЛЬРА́ДІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сільради.
СІЛЬРА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **сільра́дівський**.
СІЛЬСЬКИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **село́** 1. // Який міститься на території села. // Який відбувається у селі. // Який живе, працює у селі. // *у знач. ім.* **сільські́**, -ки́х, *мн.* (*одн.* **сільськи́й**, -ко́го, *ч.*; **сільська́**, -ко́ї, *ж.*). Ті, що живуть у селі. // Власт. селу, жителям села. *Сільські звичаї.* // Пов'язаний з управлінням і самоврядуванням села. ** **Сільська́ общи́на**, *іст.* – форма громадських відносин, що виникла в процесі розпаду первісного родового ладу. **Сільська́ ра́да**, *іст.* – місцевий виборний орган державної влади на селі. 2. Який міститься поза межами міста, передмістя; не міський. *Сільська місцевість.* // Власт. не міській місцевості. 3. *рідко.* Те саме, що **сільськогоспода́рський** 3. ** **Сільське́ господа́рство** – галузь народного господарства, що охоплює різні види рослинництва, тваринництва.
СІЛЬСЬКОГОСПОДА́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до сільського господарства, пов'язаний з ним. *Сільськогосподарські роботи.* // Одержуваний від сільського господарства. // Який переробляє продукти сільського господарства. // Якого використовують у сільському господарстві. // Який обслуговує потреби сільського господарства, займається сільським господарством. // Який готує фахівців для сільського господарства. 2. Стос. до форм трудового кооперування в сільському господарстві. *Сільськогосподарський кооператив.* 3. У якому переважає розвиток сільського господарства; аграрний.
СІЛЬФІ́ДИ, -ів, *мн.* За середньовічними повір'ями – духи повітря.
СІЛЬЦЕ́[1], -я́, *с.* Зменш.-пестл. до **село́** 1.
СІЛЬЦЕ́[2] *див.* **сильце́**.
СІЛЬЦЕ́ВИЙ *див.* **сильце́вий**.
СІЛЬЦЯ́, -і, *ж.* Пестл. до **сіль** 1.
СІЛЬЧА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Житель села.
СІМ[1], семи́ *і* сімо́х, *числ. кільк.* Назва числа і цифри 7. // *чого.* Кількість із 7 одиниць. ** **Під сімома́ ві́трами** – на відкритому, нічим не захищеному місці.
СІМ[2], -а, *ч.* У біблійній міфології – один з трьох синів Ноя.
СІ-МАЖО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є нота сі.
СІ-МАЖО́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **сі-мажо́р**.
СІМА́К, -а́, *ч.* Те саме, що **сьома́к**.
СІМДЕСЯ́Т, сімдесяти́ *і* сімдесятьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 70 і його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 70 одиниць.
СІМДЕСЯ́ТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **сімдеся́т**.
СІМДЕСЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **сімдесятирі́чний**.
СІМДЕСЯТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **сімдесятирі́ччя**.
СІМДЕСЯТИП'ЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **сімдесятип'ятирі́чний**.
СІМДЕСЯТИП'ЯТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **сімдесятип'ятирі́ччя**.
СІМДЕСЯТИП'ЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який дорівнює сімдесяти п'яти рокам. 2. Віком сімдесят п'ять років. *Сімдесятип'ятирічний дід.* 3. Стос. до сімдесятип'ятиріччя. *Сімдесятип'ятирічний ювілей.*
СІМДЕСЯТИП'ЯТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Строк, період у сімдесят п'ять років. 2. Річниця події, яка сталася сімдесят п'ять років тому.
СІМДЕСЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який дорівнює сімдесяти рокам. 2. Віком сімдесят років. 3. Стос. до сімдесятиріччя. *Сімдесятирічний ювілей.*
СІМДЕСЯТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Строк, період у сімдесят років. 2. Річниця події, яка сталася сімдесят років тому. *Сімдесятиріччя заводу.*
СІМЕ́СЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сіме́йка** 1. // *ірон.*
СІМЕ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **сім'я́** 1. // *перев. ірон.* Те саме, що **сім'я́** 1. 2. Зменш.-пестл. до **сім'я́** 3.
СІМЕ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який має сім'ю (у 1 знач.); не самотній. // *у знач. ім.* **сіме́йний**, -ного, *ч.*; **сіме́йна**, -ної, *ж.* Людина, що має сім'ю. 2. Стос. до сім'ї (у 1 знач.), пов'язаний з життям сім'ї, у сім'ї; родинний. // Розрахований на членів сім'ї. // Який належить сім'ї, переходить із покоління в покоління. *Сімейна реліквія.* // Який здійснюється, відбувається за участю членів сім'ї. ** **Сіме́йний пі́дря́д** – форма колективного підряду, при якій адміністрація підприємства, господарства укладає договір з колективом, що складається з членів однієї сім'ї. // Який складається з членів сім'ї. 3. *перен.* Приватний, домашній. // *перен.* Інтимний; душевний. 4. Стос. до сім'ї (у 3 знач.).
СІМЕ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан сімейного; сімейні стосунки, сімейне життя і т. ін. 2. *перен.* Інтимність; душевність. 3. *перен.* Порочний стиль добору кадрів, розподілу роботи тощо з наданням переваг, пільг родичам, друзям тощо.
СІМЕ́ЙНО-ПОБУТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до побуту сім'ї, його відображення. *Сімейно-побутовий роман.*
СІМЕ́ЙСТВО, -а, *с.*, *рідко.* 1. Те саме, що **сім'я́** 1. 2. *перен.* Група машин, приладів, апаратів і т. ін., що мають функціональну спільність.
СІМЕ́ЙЩИНА, -и, *ж.* Те саме, що **сіме́йність** 3.
СІМЕНА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Сіменястий.
СІМЕНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *зах.* Конопляне насіння.
СІМЕНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **плодови́тий** 1.
СІМЕНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *недок.*, *розм.* 1. Бути в періоді утворення насіння, сім'я (про рослини). 2. *перен.* Часто народжувати (про жінку).
СІМЕННИ́К, -а́, *ч.* Дерево, залишене в лісі незрубаним.
СІМЕНО́, -а́, *с.*, *розм.* Зерно для посіву.
СІМЕНУ́ХА, -и, *ж.*, *кул.*, *зах.* Каша з конопляним молоком.
СІМЕНЯ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **плодови́тий** 1.
СІМЕТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Виробництво грошей із сплавів дорогоцінних металів. 2. Забезпечення паперових грошей золотом і сріблом.
СІ-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мінорна тональність, тонікою якої є нота сі.
СІ-МІНО́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **сі-міно́р**.
СІ́МКА, -и, *ж.* 1. Назва цифри і числа 7. // *розм.* Назва різних предметів, нумерованих цифрою 7 (трамвая, автобуса і т. ін.). // Група із семи осіб. 2. Гральна карта з сімома вічками. 3. Про групу з семи найбільш розвинених капіталістичних країн. ** **Вели́ка сі́мка** – про керівників семи найбільш розвинених капіталістичних країн.
СІМКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сі́мка**.
СІМНА́ДЦЯТЕРО, -тьох, *числ. кільк.* Збірн. до **сімна́дцять**.
СІМНА́ДЦЯТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **сімна́дцять**.
СІМНАДЦЯТИКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює сімнадцять кутів.
СІМНАДЦЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **сімнадцятирі́чний**.
СІМНАДЦЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який дорівнює сімнадцяти рокам. 2. Віком сімнадцять років.
СІМНА́ДЦЯТКА, -и, *ж.*, *розм.* Сімнадцятирічна дівчина.
СІМНА́ДЦЯТЬ, сімна́дцяти і сімнадцятьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 17 і його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 17 одиниць.
СІМРЯ́ГА, -и, *ж.*, *заст.* Те саме, що **семиря́га**.
СІМРЯ́ЖКА, -и, *ж.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **сімря́га**.
СІМСО́Т, семисо́т, *числ. кільк.* Назва числа 700 і його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 700 одиниць.
СІМСОТЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **сімсотрі́чний**.
СІМСОТЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **сімсотрі́ччя**.
СІМСОТП'ЯТДЕСЯТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Строк, період у сімсот п'ятдесят років. 2. Річниця події, яка сталася сімсот п'ятдесят років тому.
СІМСОТП'ЯТДЕСЯТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **сімсотп'ятдесятиліття**.

СІМСОТРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який дорівнює семистам рокам. 2. Стос. до сімсотріччя. *Сімсотрічний ювілей.*

СІМСОТРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Строк, період у сімсот років. 2. Річниця події, яка сталася сімсот років тому.

СІМ'Я́, -ї́, *ж.* 1. Група людей, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, які живуть разом; родина. 2. *кого або з означ., перен.* Група людей, народів, націй, згуртованих дружбою, спільною діяльністю, спільними інтересами; родина. // *у знач. присл.* **сім'є́ю.** Дружно, згуртовано. 3. Група тварин, птахів, що складається з самця, однієї або кількох самиць та малят. // Окрема група бджіл, що складається з робочих бджіл, матки і трутнів; рій. // Група рослин одного виду, що ростуть поруч і часто мають спільні коріння чи грибницю. // *перен.* Сукупність однорідних, подібних між собою предметів, явищ. 4. *лінгв.* Група споріднених мов, об'єднаних спільністю походження.

СІМ'Я *і* **СІМ'Я́**, сім'я *і* сімені, *с.* 1. Те саме, що **насі́ння.** 2. Насіння конопель. 3. Те саме, що **спе́рма.**

СІМ'ЯВИВІДНИ́Й, -а́, -е́. Призначена для виведення сім'я. ** **Сім'явивідна́ прото́ка** – продовження каналу придатка сім'яників хребетних тварин і яєчка людини; її функція – виведення сперматозоїдів при статевому акті.

СІМ'ЯВИЛИТТЯ́, -я́, *с., фізіол.* Вихід, виверження сім'я (у 3 знач.).

СІМ'ЯВИНОСНИ́Й, -а́, -е́. Який виносить сім'я. ** **Сім'явиносна́ прото́ка** – парна протока, що є безпосереднім продовженням протоки придатка яєчка, закінчується біля місця злиття з видільною протокою сім'яного міхурця.

СІМ'ЯВИПО́РСКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сім'явпорскування.

СІМ'ЯВИПО́РСКУВАННЯ, -я, *с., фізіол.* Те саме, що **сім'явилиття́.**

СІМ'ЯВМІ́СТИЩЕ, -а, *с., бот.* Оболонка, в якій міститься сім'я (у 1 знач.).

СІМ'ЯГІ́Н, -го́ну, *ч.* Те саме, що **сім'япрові́д** (у 2 знач.).

СІМ'ЯГІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сім'ягі́н.** 2. Який сприяє утворенню сім'я, пожвавлює цей процес та сім'явиверження.

СІМ'ЯДО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **сім'ядо́ля.**

СІМ'ЯДО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сім'ядо́льний.**

СІМ'ЯДО́ЛЯ, -і, *ж., бот.* Зародок листя у насінині.

СІМ'ЯНИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Прикм. до **сім'я** 1, 2. *Сім'яна оболонка.* // Вигот. із насіння конопель. *Сім'яна олія.* 2. Прикм. до **сім'я** 3. *Сім'яний канал.* ** **Сім'яни́й го́рбик**, *анат.* – довгастої форми підвищення, розміщене в ділянці гребеня на задній стінці передміхурової частини сечовипускального каналу в чоловіків. **Сім'яни́й кана́тик** – парне анатомічне утворення, що підвішує яєчко і належить до внутрішніх чоловічих статевих органів. **Сім'яні́ міхурці́** – парні залози, що входять до складу внутрішніх чоловічих статевих органів тварин і людини і є частиною сім'явиносних шляхів.

СІМ'ЯНИ́Й[2], -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **сіме́йний** 1.

СІМ'ЯНИ́К, -а́, *ч., анат.* Чоловіча статева залоза, що виробляє сперматозоїди.

СІМ'ЯНИКО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **сім'яни́к.**

СІМ'ЯНИ́Н, -а, *ч.* 1. Той, хто має сім'ю (у 1 знач.). // Людина, що має риси, необхідні для родинного життя. 2. Член сім'ї (у 1 знач.); родич.

СІМ'ЯНИ́НКА, -и. Жін. до **сім'яни́н.**

СІМ'ЯНИ́СТИЙ[1], -а, -е, *розм.* Який дає багато насіння.

СІМ'ЯНИ́СТИЙ[2], -а, -е, *розм., рідко.* Який має велику сім'ю (у 1 знач.).

СІМ'ЯНІ́ЖКА, -и, *ж., бот.* Ниткоподібний паросток, який прикріплює сім'я (у 1 знач.) до стінки плода й насінний зачаток до стінок зав'язі.

СІМ'Я́НКА, -и, *ж., бот.* Плід рослин із жорстким шкірястим оплоднем, який не розкривається і не зростається з насіниною (соняшника, гречки, ковили і т. ін.).

СІМ'ЯПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* 1. Канал для виведення сім'я (у 3 знач.). 2. *рідко.* Те саме, що **насіннєпрові́д.**

СІМ'ЯПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сім'япрові́д.**

СІМ'ЯУТВО́РЕННЯ, -я, *с., фізіол.* Утворення сім'я (сперми).

СІМ'Я́ЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **сім'я** 1, 2.

СІМ'Я́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сім'ячко.**

СІНА́Ж, -у́, *ч.* Прісний силос, що його виготовляють із пров'ялених трав.

СІНАЖЕСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Вмістище для зберігання сінажу.

СІНА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сіна́ж.** // Признач. для зберігання сінажу. *Сінажна траншея.*

СІНАЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Закладення підв'яленої та подрібненої трави у спеціальні сховища як один із способів заготівлі кормів.

СІНАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Готувати (приготувати) сінаж.

СІНГАПУ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сінгапур.

СІ́НДИ, -ів, *мн.* Союз давніх племен, які жили в 6 – 4 ст. до н. е. на Таманському півострові й прилеглій до нього частині Чорноморського узбережжя та в пониззі Кубані і з 4 ст. до н. е. входили до складу Боспорського царства.

СІ́НЕЧКИ, -чок, *мн.* Зменш.-пестл. до **сі́ни.**

СІНЕ́ШНІЙ, -я, -є. Прикм. до **сі́ни.**

СІ́НИ, -не́й, *мн.* Нежила частина селянських хат і невеликих міських будинків, яка з'єднує жиле приміщення з ґанком, рундуком або ділить будинок, хату на дві половини.

СІНИ́НА, -и, *ж.* Стебло сіна.

СІНІ́С, -а, *ч., міф.* Син Посейдона, розбійник.

СІ́НКИ, -нок, *мн., розм.* Те саме, що **сі́ни.**

СІННИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Прикм. до **сі́но.** *Сінний запах.* // Вигот. із сіна. // Признач. для зберігання, перевезення і т. ін. сіна. ** **Сінна́ гаря́чка (лихома́нка, а́стма** і т. ін.) – захворювання, що виникає в осіб із підвищеною чутливістю до цвітіння рослин. **Сі́нна па́личка** – рухлива паличкоподібна бактерія, що утворює спори; спричиняє псування харчових продуктів. **Сінне́ бо́рошно** – корм для сільськогосподарських тварин, що його одержують, розмелюючи висакоякісне сіно. 2. Якого годують сіном.

СІННИ́Й[2], -а́, -е́. Прикм. до **сі́ни.**

СІННИ́К, -а́, *ч.* 1. Повітка, намет або приміщення над стайнею чи скотарником для зберігання сіна. 2. Матрац, набитий сіном або соломою.

СІННИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **сінни́к** 2.

СІ́НО, -а, *с.* 1. Скошена і висушена трава, яка йде на корм худобі. // Трава, признач. для заготівлі такого корму. 2. *тільки мн.* **сіна́**, сін. Лука з рослинами на ній травами; сама трава, яку косять для корму худобі.

СІНОБРИКЕТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який брикетує сіно, признач. для цього.

СІНОБРИКЕТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається брикетуванням сіна.

СІНОБРИКЕТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **сінобрикетува́льник.**

СІНОБРИКЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Брикетування сіна.

СІНОВОРУШИ́ЛКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина, яка ворушить, перевертає, перетрушує сіно.

СІНОЖА́ТКА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **сінокі́ть** 2.

СІНОЖА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сінож́ать.** // Відведений для косіння трави на сіно. *Сіножатні ділянки.* // Признач. для косіння трави на сіно.

СІНОЖА́ТТЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **сінож́ать** 2.

СІНОЖА́ТЬ, -і, *ж.* 1. Косіння трави на сіно, а також час, період цього косіння; косовиця. 2. Місце, відведене для косіння трави на сіно.

СІНОЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до заготівлі сіна.

СІНОЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Заготівля сіна.

СІНОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до збирання сіна. *Сінозбиральні роботи.* // Признач. для збирання сіна. *Сінозбиральний агрегат.*

СІНОЗБИРА́ННЯ, -я, *с.* Процес збирання трави на сіно, що складається зі скошування трави, просушування, згрібання у валки, копнування й скиртування.

СІНОЇ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сіно́їд**, -а, *ч.*). Ряд дрібних комах із довгими тонкими вусиками, що живляться лишайниками, грибами, органічними речовинами, які розкладаються.

СІНОКІ́С, -ко́су, *ч.* Те саме, що **сінож́ать.**

СІНОКІ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сінокі́с.** // Відведений для косіння трави на сіно. // Признач. для косіння трави на сіно.

СІНОКОПНУВА́Ч, -а́, *ч.* Сільськогосподарська машина для складання сіна в копиці й скирти.

СІНОКОСА́РКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина для косіння трави; косарка.

СІНОКОСІ́ННЯ, -я, *с.* Косіння трави на сіно; сіножать (у 1 знач.); косовиця.

СІНО́Н, -а, *ч., міф.* Родич Одіссея, учасник Троянської війни.

СІНОНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Сільськогосподарська машина для підбирання сіна з валків і подавання його на машину, віз тощо.

СІНОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для підбирання сіна з валків і подавання його на машину, віз тощо.

СІНОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Сільськогосподарська машина для подавання сіна під час укладання його в скирти або у сінник.

СІНОПІДІ́ЙМОВИК, -а, *ч.* Те саме, що **сінопідніма́ч.**

СІНОПІДНІМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **сінопідійма́ч.**

СІНОПРЕ́С, -а, *ч.* Машина для пресування сіна в копи; сінний прес.

СІНОСИ́ЛОС, -у, *ч.* Те саме, що **сіна́ж.**

СІНОСТА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **пищу́ха**[2].

СІНОСТА́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **пищу́ха**[2].

СІНОСУША́РКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина для штучного сушіння сіна.

СІНОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Приміщення для зберігання сіна.

СІНОТЯ́Г, -а, *ч.* Сільськогосподарська машина для підбирання великих оберемків сіна і подавання їх у сінник або сіносховище.

СІНЦЕ́, -я́, *с.* Пестл. до **сі́но** 1.

СІ́НЦІ, -ів, *мн.* Зменш. до **сі́ни.**

СІНЬ, -і, *ж., церк.* Дашок у вівтарі над престолом.

СІНЯ́НИЙ, -а́, -е́, *діал.* Сінешній.

СІНЯ́НКИ, -нок, *ж., мн.* Ґратки, що використовуються для перевезення сіна.

СІО́Н, -у, *ч.* 1. Назва одного з пагорбів у Єрусалимі; за біблійною легендою – священна гора. 2. Різновид православного церковного начиння, сховище проскур (освяченого хліба). 3. Назва ряду грузинських середньовічних церков.

СІОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Посилення впливу сіонізму.

СІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Націоналістична ідеологія і політична практика, що виникли наприкінці 19 ст. у середовищі єврейської буржуазії ряду країн.

СІОНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник сіонізму.

СІОНІ́СТКА, -и. Жін. до **сіоні́ст.**

СІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сіонізму і сіоністів.

СІОНІ́СТСЬКО-РАСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сіонізму як форми расизму.

СІО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сіон. *Сіонська дочка.*

СІП, *присудк. сл., розм.* Уживається за знач. **сіпну́ти** і **сіпну́тися.**

СІ́ПАВКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **су́дорога.**

СІПА́К, -а́, *ч., заст., зневажл.* Сіпака.

СІПА́КА, -и, *ч. і ж., заст., зневажл.* 1. Доскіпливий, уїдливий начальник. 2. Посіпака.

СІ́ПАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сіпання.

СІПАНИ́НА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **сі́пання.** 2. Те саме, що **тягани́на** 1, 2.

СІ́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сі́пати.**

СІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Тягнути рвучкими, різкими рухами; смикати. // Термосити когось, привертаючи увагу. 2. *неперех., чим.* Робити різкий рух якоюсь частиною тіла. *Сіпати головою.* 3. *перех., перен., розм.* Настирливо турбувати; надмірно хвилювати, тривожити когонебудь. 4. *перех.* Викликати судорожне тремтіння. // *безос.* Пульсуючи, тремтячи, поколюючи і т. ін., викликати болісне відчуття.

СІ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Робити рвучкі, різкі рухи; смикатися. // Роблячи рвучкі рухи, пориватися зробити що-небудь. // Неспокійно, прискорено битися (про серце). 2. Судорожно здригатися (про тіло, шкіру, губи і т. ін.). 3. *перен., рідко.* Те саме, що **сі́катися** 1.

СІПА́ЦТВО, -а, *с., заст.* Крутійство.

СІПА́ЧИЙ, -а, -е. Стос. до сіпаки.

СІПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Однокр. до **сі́пати.** // *безос.* 2. *неперех.* Різким рухом зрушити з місця.

СІПНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **сі́патися.**

СІПО́М, *присл., розм.* Рвучко, різко, смикаючи.

СІПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., однокр., перех. і неперех.* Підсил. до **сіпну́ти.** // *безос.*

СІПОНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., однокр.* Підсил. до **сіпну́тися.**

СІПУ́ГА, -и, *ч. і ж., заст.* Те саме, що **сіпа́ка.**

СІ́РА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **сі́рка.**

СІРАКУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сіракузи.

СІРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сі́рий** 1 – 4.

СІРЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сіре́нький.**

СІРИЗНА́, -и́, *ж.* Те саме, що **сірина́.**

СІ́РИЙ, -а, -е. 1. Колір, середній між білим і чорним; барва попелу. // Блідий, з відтінком такого кольору (про обличчя, про людину з таким обличчям). // Із шерстю, що має барву попелу (про тварин). // *у знач. ім.* **сі́рий**, -рого, *ч.* Тварина сірої масті (про вола, коня, вовка, зайця і т. ін.). // Із сивиною (про волосся). // Неяскравий, тьмяний. // Безбарвний, однотонний. ** **Сі́ра речовина́ [мо́зку]**, *фізіол.* – речовина, яка складається з нервових клітин і в якій містяться нервові центри різних органів. **Сі́ре ті́ло** – тіло, у якого коефіцієнт поглинання електромагнітних хвиль менший за 1 і не залежить від довжини хвилі. **Сі́рий спи́сок** – список шкідливих речовин, які можуть бути скинені в морські та океанські води за міжнародною угодою. **Сі́ре сукно́** – сирове, грубе небілене сукно, з якого шили верхній одяг (сіряки тощо). **Сі́рий папі́р** – папір низької якості. **Сі́рий ри́нок**: а) неофіційний, неявний ринок; б) неофіційне котирування та обмін цінних паперів за їх очікуваним курсом до офіційного випуску на біржу. 2. Хмарний, похмурий (про погоду, ранок, день і т. ін.). 3. *перен.* Нічим не примітний, невиразний. // Позбавлений новизни; одноманітний; беззмістовний. // Бідний за змістом (про художній твір, лекцію і т. ін.). // Позбавлений виразності, яскравості, оригінальності. 4. *перен., заст.* Який належить до непривілейованого класу; простий. // Неосвічений, малокультурний. 5. Уживається як складова частина зоологічних, ботанічних, геологічних, технічних та інших назв, термінів. *Сіра вільха.* ** **Сі́ра курі́пка** – птах родини фазанових, поширений в лісових і лісостепових зонах Європи і Західної Азії. **Сі́ра сова́** – те саме, що **нея́сить.** **Сі́рий кит** – морський ссавець підряду беззубих китів. **Сі́рий папу́га** – те саме, що **жако́.**

СІРИНА́, -и́, *ж.* Абстр. ім. до **сі́рий** 1 – 4. // Сіра барва чого-небудь.

СІРИ́НГА, -и, *ж., міф.* Наяда з Аркадії.

СІРІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім, дуже сірий.

СІ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **сі́рий** 1 – 4. // Сіра барва чого-небудь. // Властивість за знач. **сі́рий** 3, 4.

СІРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Ставати, робитися сірим, сірішим. 2. *тільки 3 ос.* Вирізнятися сірим кольором; виднітися (про що-небудь сіре). // *чим.* 3. Втрачати природний колір обличчя, блідну́ти від хвилювання, втоми, гніву і т. ін. 4. *безос.* Розвиднятися.

СІРІ́ТИСЯ, -і́ється, *недок., рідко.* Те саме, що **сірі́ти** 2.

СІРІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати, робитися сірішим.

СІ́РКА, -и, *ж.* 1. Проста речовина хімічного елемента Сульфуру; найчастіше – лимонно-жовті кристали; використовують для виробництва сульфатної кислоти, гуми, у піротехніці, медицині, сільському господарстві, виноробстві та ін. 2. Жовта жирна речовина, яка утворюється на стінках вушного каналу. 3. *розм.* Те саме, що **жиропі́т.**

СІРКА́Ч, -а́, *ч., зах.* Сірник.

СІРКО́, -а́, *ч.* 1. Собака, перев. сірої масті. 2. *розм., рідко.* Те саме, що **горі́лка.**

СІРКОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Бактерії, які спричиняють окиснення сірководню до сірки та сірчаної кислоти.

СІРКОБАКТЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сіркобакте́рія.**

СІРКОВИДА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Видалення, вилучення сірки (Сульфуру).

СІРКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **сі́рка** 1.

СІРКОВИПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який випалює сірку (Сульфур), признач. для цього.

СІРКОВИПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Випалювання сірки (Сульфуру).

СІРКОВЛО́ВНИЙ, -а, -е. Який вловлює сірку.

СІРКОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить сірку.

СІРКОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сірковмі́сний**.

СІРКОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Найпростіша сполука сірки з воднем; безбарвний газ із різким запахом гнилих яєць; надзвичайно отруйна речовина.

СІРКОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сірково́день**. // Який містить сірководень. *Сірководневі мінеральні води.*

СІРКОВОДНЕВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить сірководень.

СІРКОВОДНЕВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сірководневмі́сний**.

СІРКОВУГЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сірковугле́ць**.

СІРКОВУГЛЕЦЕВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить сірковуглець.

СІРКОВУГЛЕЦЕВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сірковуглецевмі́сний**.

СІРКОВУГЛЕ́ЦЬ, -ю, *ч.* Безбарвна легкозаймиста отруйна рідина з неприємним запахом.

СІРКОДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Який добуває сірку, признач. для цього.

СІРКО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сірко́ній**.

СІРКО́НІЙ, -ю, *ч.* Гіпотетичний однозарядний катіон – продукт приєднання протона (дейтрона, тритона) до сірководню.

СІРКОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить у собі сірку.

СІРКОО́КИСЕНЬ, -сню, *ч.* Те саме, що **сіркооксид**. ** **Сірко́окисень вуглецю** – отруйний газ без кольору і запаху.

СІРКООКСИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука Сульфуру (сірки) з Оксигеном (киснем), у якій оксигенові атоми між собою не з'єднуються.

СІРКООРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі зв'язки Сульфур-Карбон (сірка-вуглець).

СІРКООЧИ́СТКА, -и, *ж.* Те саме, що **сіркоочи́щення**.

СІРКООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Очищення чогось від сірки, видалення, вилучення сірки з речовини, матеріалу. 2. Очищення сірки від домішок.

СІРКООЧИЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який очищає щось від сірки, признач. для цього. 2. Який очищає сірку від домішок, признач. для цього.

СІРКОСПИРТ, -у, *ч.* Спирт, в якому Оксиген (кисень) замінений Сульфуром (сіркою).

СІРКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.*, *хім.* Утворення сірки внаслідок перебігу хімічних чи біохімічних процесів.

СІРКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сіркува́ти**.

СІРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Покривати сіркою (у 1 знач.).

СІРНИ́К, -а́, *ч.* 1. Тонка дерев'яна паличка з голівкою із легкозаймистої речовини, що загоряється від тертя. 2. *тільки мн.* Коробка чи інша упаковка з такими паличками.

СІРНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сірни́к**. // Признач. для зберігання сірників. *Сірникова коробка.* // Признач. для виготовлення сірників. *Сірникова фабрика.*

СІРНИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *зах.* Сірник. 2. *діал.* Обгорілий сірник.

СІРНИЧКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сірничо́к**. // Признач. для зберігання сірників.

СІРНИ́ЧНИЦЯ, -і, *ж.* Футляр або підставка для коробки з сірниками.

СІРНИЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **сірни́к**.

СІ́РО. 1. Присл. до **сірий** 1, 3. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. присудк. сл.* Сутінно (перед світанням). // Похмуро, темнувато (від хмар, диму, туману і т. ін.)

СІ́РО-БУ́РИЙ, -а, -е, *розм.* Невизначеного кольору.

СІРОГРИ́ВИЙ, -а, -е. Який має сіру гриву (про коней).

СІРОЗЕ́М, -у, *ч.* Ґрунт із світло-жовтим забарвленням, сформований на лесах під пустельно-степовою рослинністю.

СІРОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сірозе́м**. *Сіроземні ґрунти.*

СІРОКАМ'ЯНИ́Й, -а́, -е́. Змурований або витесаний із каменю, що має сіру барву.

СІРОЛИ́СТИЙ, -а, -е. З листям сіруватого відтінку.

СІРО́МА, -и. 1. *ч. і розм. ж.* Незаможна людина; бідняк. // Нещасна людина, що викликає співчуття; бідолаха. 2. *ж.*, *збірн.*, *іст.* Козацька біднота на Запорізькій Січі; голота. // *перев. зневажл.* Незаможні люди; біднота.

СІРОМА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **сірома́нець**.

СІРОМА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Уживається як сталий епітет вовка, часто у прикладці вовк-сіроманець.

СІРОМА́НОК, -нка, *ч.*, *зах.* Сіроманець.

СІРОМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сірома́нець**.

СІРОМА́СТИЙ, -а, -е. Який має сіру масть. *Сіромастий віл.*

СІРОМА́ХА, -и, *розм.* 1. *ч. і ж.* Те саме, що **сіро́ма** 1. 2. *ж.*, *збірн.*, *іст.*, *рідко.* Те саме, що **сіро́ма** 2.

СІРОМА́ШНИЙ, -а, -е. Нещасний, безталанний; бідолашний.

СІРОМА́ШНЯ, -і, *ж.*, *збірн.*, *іст.*, *розм.* Те саме, що **сіро́ма** 2.

СІРОМА́ШШЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *іст.*, *розм.* Те саме, що **сіро́ма** 2.

СІРОО́КИЙ, -а, -е. З сірими очима. // *у знач. ім.* **сіроо́кий**, -кого, *ч.*; **сіроо́ка**, -кої, *ж.* Людина, що має сірі очі.

СІРОПІЩА́НИЙ, -а, -е. Який складається із сірого піску, насипаний, змурований, виготовлений з нього.

СІРОЧУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Зробл. зі свинячої шкіри.

СІРТУ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Сюртук.

СІРТУЧИ́НА, -и, *ж.*, *заст.* Сюртук. // Благенький, поношений сюртук.

СІРУВА́ТИЙ, -а, -е. З сірим відтінком, трохи сірий; сірявий.

СІРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **сірува́-тий**.

СІРУВА́ТО. Присл. до **сірува́тий**.

СІРЧА́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сі́рка** 1. // Який містить сірку. *Сірчаний колчедан.* // Вигот. із сірки. 2. Який містить у своєму хімічному складі сірку з певною кількістю кисню. ** **Сірча́на (сульфа́тна) кислота́** – двоосновна сильна неорганічна кислота, що утворюється внаслідок взаємодії сірчаного ангідриду з водою. **Сірча́на про́бка** – накопичення вушної сірки в зовнішньому слуховому проході. **Сірча́ний ангідри́д** – сполука сірки з оксигеном (SO_3). **Сірча́ний колчеда́н** – те саме, що **пірит**. **Сірча́ні ру́ди** – гірські породи або штучна сировина, які містять самородну чи хімічно зв'язану сірку.

СІРЧА́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Сірчана кислота.

СІРЧАНОКИ́СЛИЙ, -а, -е: ** **сірчанокислі со́лі** – те саме, що **сульфати**.

СІРЧАНОКИСЛО́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до сірчаної кислоти.

СІРЧИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який містить сірку. *Сірчисті добрива.* 2. Який містить у своєму хімічному складі сульфур з певною кількістю оксигену. ** **Сірчи́ста кислота́** – слабка двоосновна кислота; сульфітна кислота. **Сірчи́стий ангідри́д** – сполука сірки з Оксигеном (SO_2); сульфіт-ангідрид, сірковий газ.

СІРЯ́ВА, -и, *ж.* Те саме, що **сірявість**.

СІРЯ́ВИЙ, -а, -е. Із сірим відтінком, трохи сірий; сіруватий.

СІРЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **сіря́вий**.

СІРЯ́К, -а́, *ч.* 1. Старовинний верхній довгополий одяг із грубого сукна. 2. *зневажл.*, *заст.* Незаможна людина; бідняк. // Неосвічена, некультурна людина з низів.

СІРЯКО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **сіря́к**.

СІРЯ́ТИНА, -и, *ж.*, *зневажл.* Про що-небудь сіре (у 3 знач.), позбавлене виразності, яскравості.

СІРЯЧИ́НА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **сіря́к** 1. // Благенький, поношений сіряк. 2. Домотканне грубе нефарбоване сукно.

СІРЯЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. -пестл. до **сіря́чина** 1.

СІРЯЧИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сіря́чина** 2. // Зробл. із сірячини (у 2 знач.).

СІРЯ́ЧКА, -и, *зневажл.*, *заст.* Жін. до **сіря́к** 2.

СІРЯЧКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сірячо́к**. ** **Сірячко́ва шля́хта**, *заст.* – маломаєтна шляхта.

СІРЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **сіря́к**.

СІСІ́Ф *див.* **сізіф**.

СІСТИ *див.* **сіда́ти**.

СІСТОНЬКИ, *пестл.* Те саме, що **сісти** 1.

СІСТР, -а, *ч.* Давньоєгипетське храмове брязкальце.

СІ́ТІ, *невідм.*, *с.* 1. Центральна частина Лондона, де зосереджено контори та правління найбільших банків, фондова й товарна біржі. 2. Синонім англійської фінансової олігархії.

СІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **сіть** 1; мережа (у 1 знач.). // Невелика сіть. // *перен.* Складне переплетіння чого-небудь (інтриг, подій, чуток і т. ін.). 2. Предмет різного призначення з перехрещених ниток, мотузок, дроту та ін. *Маскувальна сітка.* 3. *чого*, *перен.* Те, що нагадує своїми обрисами багато схрещених, переплетених ліній, ниток і т. ін.; мережа (у 2 знач.). 4. *яка*, *чого.* Сукупність яких-небудь шляхів, ліній зв'язку, каналів і т. ін., розташованих на певній території; мережа (у 3 знач.). *Зрошувальна сітка.* 5. *яка*, *чого.* Сукупність однорідних закладів, підприємств і т. ін., розташованих на певній території; мережа (у 4 знач.). 6. *розм.* Сумка, сплетена зі шнурків, мотузків, міцних ниток і т. ін., у якій носять продукти, дрібні речі тощо. 7. *розм.* Сорочка з тканини рідкого плетива, в'язання. 8. Клітинки, які утворюються внаслідок розлініювання паперу, карти і т. ін. *Градусна сітка.* 9. *спец.* Система чисел, прийнятих для виміру, оцінки чи визначення певних величин; шкала. 10. *анат.* Другий відділ шлунка жуйних тварин. 11. *радіо.* Гратчастий електрод електронної лампи. 12. У системах обробки інформації – двійковий формат комірки пам'яті або регістра. **Ра́строва сі́тка** – сітка адресованих координат на екрані дисплея; те саме, що растр у поліграфії. **Розря́дна сі́тка** – фіксована група розрядів, відведена в оперативній пам'яті для подання машинного півслова, слова, подвійного слова.

СІТКА́Р, -я́, *ч.* 1. Той, хто плете сітки. 2. Той, хто ловить рибу сіткою.

СІТКІ́ВКА, -и, *ж.* Світлочутлива оболонка ока; ретина.

СІТКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **сі́тка** 1, 2, 4, 6, 8 – 11. // Який виробляє сітки (у 1, 2, 6 знач.). *Сіткова машина.*

СІТКОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який піднімає сітку, признач. для цього.

СІТКОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, механізм для піднімання сітки.

СІТКОПІДНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, до **сіткопідійма́льний**.

СІТКОПІДНІМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **сіткопідійма́ч**.

СІТКОПЛЕТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який плете сітку, мережу, тенета тощо, признач. для цього.

СІТКОПЛЕТІ́ННЯ, -я, *с.* Плетіння сітки, мережі, тенет тощо.

СІТКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд сітки.

СІТКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сіткоподі́бний**.

СІТКОСНАСТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до снасті, яка виготовлена з сітки, містить останню.

СІТКОТРИМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, механізм для тримання сітки.

СІТКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення, формування сітки, мережі, тенет тощо.

СІТКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який виготовлений, зроблений з сітки. *Сіткуватий паркан.* 2. Схожий на сітку, мережу, тенета, такий, подібний до них.

СІ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сітка** 1 – 3, 6, 7. ** **Водяна́ сі́точка**, *бот.* – зелені водорості, поширені у прісноводних, перев. стоячих, водоймищах.

СІТЧА́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **сітча́стий**.

СІТЧА́СТИЙ, -а, -е. Зробл. із сітки (у 2 знач.). // Який має вигляд сітки; схожий на сітку. ** **Сітча́ста оболо́нка**, *анат.* – те саме, що **сітківка**. **Сітча́сті суди́ни**, *анат.* – судини, в яких потовщені місця між порами утворюють ніби сітку.

СІТЧАСТОКРИ́ЛІ, -лих, *мн.*, *ент.* Назва ряду комах з прозорими крилами, вкритими густою сіткою дрібних жилок.

СІТЬ, -і, *ж.* 1. Пристрій для ловлі риби, птахів і т. ін., зробл. з міцних ниток, які перехрещуються і закріплюються на однакових проміжках вузлами. // *чого*, *перен.* Складне переплетіння чого-небудь (інтриг, подій, чуток і т. ін.). ** **Потра́пити в сі́ті** *чиї*: а) дозволити комусь перехитрити, обдурити себе; б) бути залученим до виконання якоїсь непевної справи. 2. *чого*, *перен.* Те саме, що **сітка** 3.

СІТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **сітковий** 4.

СІТЯНИ́Й, -а́, -е́. Зробл. із сіті.

СІТЯ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Рідка тканина.

СІУ, *невідм.*, *мн.* Група індіанських племен, які живуть у резерваціях США і Канади.

СІФ, -а, *ч.* Умова продажу товару, згідно з якою до ціни реалізації товару включаються його вартість, витрати на страхування та транспортування до місця призначення.

СІХЕ́Й, -я, *ч.*, *міф.* Чоловік Дідони, якого вбив її брат Пігмаліон.

СІХОТЕ́-АЛІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сіхоте-Алінь.

СІЧ[1], -і, *ж.* (з великої літери): ** **Запорі́зька (Запоро́зька) Січ**: а) організація українського козацтва, яка склалася в середині 16 ст. у пониззі Дніпра за порогами; б) місце розташування цієї організації.

СІЧ[2], -і, *ж.*, *іст.* (з малої літери). Окремий городок, що входив до складу козацької організації в 16 – 18 ст.

СІЧ[3], -і, *ж.* (з малої літери), *рідко.* Те саме, що **січа**.

СІ́ЧА, -і, *ж.* Рукопашний поєдинок, бій із застосуванням холодної зброї (шаблі, списа і т. ін.). // *уроч.* Кривава битва.

СІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сікти́**. // *у знач. прикм. Січені котлети.*

СІЧЕ́НИК, -а, *ч.* Страва з посіченого м'яса, яке підсмажують, надаючи йому круглої або довгастої форми.

СІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сікти́** 1.

СІ́ЧЕНЬ, -чня, *ч.* Назва першого місяця календарного року.

СІЧЕСЛА́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Січеслава. *Січеславський козак.*

СІ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Дрібно нарізана солома або дрібно нарізане сіно, що використовують як корм для худоби. // Подрібнена маса інших рослин. // *перен.* Те, що нагадує дрібно нарізану солому тощо. ** **Сікти на сі́чку** *кого* – нещадно винищувати, рубаючи, шматуючи і т. ін. кого-небудь. 2. Подрібнені зерна, подрібнені крупи. *Рисова січка.* 3. *розм.* Різкий вітер зі снігом у вигляді дрібних зернинок. 4. *заст.* Намисто з коралових обрізків.

СІЧКА́Р, -я́, *ч.* Робітник, який виготовляє кормову січку. // Той, хто працює біля січкарні.

СІЧКА́РНЯ, -і, *ж.* Пристрій, механізм, признач. для різання соломи, сіна і т. ін. // Приміщення, в якому встановлено цей пристрій, механізм.

СІЧКОРІ́З, -а, *ч.* 1. Те саме, що **січка́р**. 2. Те саме, що **січка́рня**.

СІЧНА́, -о́ї, *ж.*, *мат.* Пряма, яка перетинає криву в двох чи більше точках.

СІЧНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сі́чень**. // Який відбувається в січні.

СІЧНИ́Й[1], -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **соковитий**. *Січний кавун.*

СІЧНИ́Й[2], -а́, -е́, *мат.* Який перетинає, відтинає що-небудь. *Січна площина.*

СІЧОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **січ**[1]. // Належний Січі, січовикам. // Власт. Січі, січовикам. // Який входить до складу Січі, є її членом. ** **Січова́ ра́да** – загальновійськові збори, верховний орган у Запорізькій Січі; обирала військову старшину та вирішувала найважливіші питання.

СІЧОВИ́К, -а́, *ч.* Козак Запорізької Січі.

СІЧУЧИ́. Дієприсл. до **сікти́**.

СІ́ШКА, СО́ШКА, -и, *ж.* 1. Невелика або погана соха (у 1 знач.). 2. Те саме, що **соха́** 2. 3. *тільки мн.* Пристрій з двох невеликих ніжок або підставка з розсохи, яку використовують як опору при стрілянні з гвинтівки, кулемета і т. ін. 4. *спец.* Одна з частин кермового управління автомобіля, комбайна тощо.

СІЯЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **сівалка**.

СІЯЛКОВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **сіялка**.

СІЯЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **сіва́ч**.

СІЯЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **сіяльник**.

СІЯНЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Молода рослина, вирощена з насіння. // Те саме, що **сіянка** 1. 2. *розм.* Уживається як прикладка до сл. д о щ, позначаючи його густоту, рясність.

СІЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сіяти** 1, 2, 4 – 6. // **сіяно**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Посіяний (на відміну від дикорослого). // З рослинами, посіяними людиною. *Сіяні луки. Сіяні пасовища.* 3. *у знач. прикм.* Просіяний крізь сито, решето тощо.

СІЯНКА, -и, *ж.* 1. Рослина, що вирощується сіянням насіння (на відміну від саджанки). 2. Час весняної сівби. 3. *розм.* Просіяне борошно.

СІ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сі́яти** 1.
СІЯ́ННЯ, -я, *с.*, *поет.* 1. Дія за знач. **сія́ти**. 2. Те саме, що **ся́йво**.
СІ́ЯНЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сі́янець** 1.
СІЯ́ТЕЛЬНИЙ, -а, -е, *іст.* Який має титул сіятельства.
СІЯ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* В Росії до 1917 р. – титулування князів, графів.
СІ́ЯТИ, сію, сієш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Кидати зерно, насіння звичайно в оброблену землю, певним способом розтрушуючи, розсипаючи його. 2. *перех. і без додатка.* Висіваючи зерно, насіння, займати ним яку-небудь ділянку землі; засівати. 3. *перех.*, *етн.* Розсипати по хаті, кімнаті зерно, вітаючи з Новим роком; посівати. 4. *перех.*, *біол.* Поміщати мікроорганізми в живильне середовище для вирощування. 5. *перех.*, *перен.* Поширювати серед людей (освіту, ідеї, чутки і т. ін.). // Викликати у людей яке-небудь почуття, створювати певний настрій і т. ін. *Сіяти ворожнечу. Сіяти паніку.* 6. *перех.* Пропускаючи щонебудь крізь сито, решето і т. ін., відокремлювати менші часточки від більших, очищати від сторонніх домішок. 7. *перех.*, *перен.* Розсипати рясні опади (про хмару). // *неперех.* Падати на землю (про густий, дрібний дощ, сніг і т. ін.). // *безос.* 8. *перех.*, *у сполуч. зі сл.* с в і т л о, п р о м і н н я, *перен.* Поширювати перев. неширокою смугою.
СІЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *уроч.* Те саме, що **ся́яти**.
СІ́ЯТИСЯ, сіється, *недок.* 1. Падати, сипатися в ґрунт (про зерно, насіння). 2. *перен.* З'являтися, виступати на чому-небудь, густо вкриваючи поверхню. // Виростати на шкірі (про вуса, бороду). 3. Випадати, висипатися під час пропускання крізь сито, решето і т. ін. // Сипатися, розсипатися (про щось сипке). 4. *перен.* Іти, падати (про густий, дрібний дощ, сніг і т. ін.). 5. *перен.* Проникаючи крізь що-небудь, поширюватися (про світло, проміння і т. ін.); струменіти. 6. Пас. до **сі́яти** 1, 2, 4, 6.
СІЯ́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **сіва́ч**.
СІЯ́ЧКА, -и. Жін. до **сія́ч**.
СКАБА́, -и́, *ж.*, *діал.* Залізна штаба.
СКАБІО́ЗА, -и, *ж.*, *бот.* Багаторічна (рідше – однорічна) трав'яниста рослина родини черсакових з великими квітками різного забарвлення.
СКАБІО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується корости або страждає на коросту; коростяний.
СКАБІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **акарофо́бія**.
СКА́БКА, -и, *ж.* Тонка, гостра трісочка, гострий осколок металу, скла та ін., які застряли у шкірі, в тілі; скалка.
СКАБРЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *рідко.* Непристойний, сороміцький.
СКА́ВКНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **скавуча́ти, скавча́ти** 1.
СКАВЛО́, -а́, *с.*, *розм.* Той, хто скавулить, скавучить.
СКАВУЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скавулі́ти**.
СКАВУЛІ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.* Те саме, що **скавуча́ти**.
СКАВУЧА́ННЯ, СКАВЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скавуча́ти, скавча́ти**.
СКАВУЧА́ТИ *і* **СКАВЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. Повискувати (жалібно, радісно або з нетерпінням), стиха вити (про собак та інших тварин). // Утворювати пронизливі звуки (про предмети, вітер і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Жалібно стогнати, плакати (про людину). 3. *перен.*, *розм.* Набридати кому-небудь скаргами, докорами; плакатися.
СКАВЧА́ННЯ *див.* **скавуча́ння**.
СКАВЧА́ТИ *див.* **скавуча́ти**.
СКАЖЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Хворий на сказ; який сказився. *Скажений вовк.* // *рідко.* Який має психічний розлад; божевільний. // *у знач. ім.* **скаже́ний**, -ного, *ч.*; **скаже́на**, -ної, *ж.* Хвора на сказ чи божевільна людина (уживається перев. як лайка). 2. Який легко втрачає самовладання, нестримний у гніві; несамовитий, нестямний. // Який перебуває у стані несамовитості, шаленства. // Який виражає несамовитість, шаленство. // Який діє за власним бажанням, за власною волею, не зважаючи ні на кого; свавільний. // Баский, гарячий (про коня). 3. *перен.* Дуже сильний, значний силою свого вияву. // Інтенсивний, надзвичайно глибокий (про стан, почуття і т. ін.). // Дуже швидкий. // Рвучкий (про вітер). // Нестерпний (про холод, спеку та ін.). // З великими морозами; лютий (про зиму). // Бурхливий (про море). // Міцний (про тютюн). // Дуже напружений, клопітливий, заповнений справами, роботою і т. ін. // Неймовірний, дивовижний. ** **Мов скаже́ний**: а) не здатний контролювати свої вчинки, дії; б) уживається для підкреслення енергійності, інтенсивності якоїсь дії, сили її вияву.
СКАЖЕНИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **сказ**.
СКАЖЕНІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **сказ**. 2. *перен.* Горілка.
СКАЖЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скажені́ти**.
СКАЖЕ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скаже́ний** 1, 2.
СКАЖЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Втрачаючи самовладання, ставати несамовитим, нестямним. // Дуже збуджуватися, лякаючись і т. ін. (про тварин). 2. Біснуватися від злості; лютувати. 3. *перен.* Досягати найвищого ступеня інтенсивності (про вітер, хуртовину і т. ін.); бушувати. // Лютувати (про мороз). 4. Ставати скаженішим (*див.* **скаже́ний** 2, 3).
СКАЖЕНКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дещо нестримний у гніві.
СКАЖЕНКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **скаженкува́тий**.
СКАЖЕ́НО. Присл. до **скаже́ний** 2, 3.
СКАЖЕНЮ́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Хвора на сказ тварина.
СКАЖІ́МО, *незм.* Див. **сказа́ти** 6.
СКАЗ, -у, *ч.* 1. Гостре інфекційне захворювання ссавців і людини, що спричинюється вірусом і передається слиною хворої тварини – собаки, кішки тощо; водобоязнь, гідрофобія. 2. Надзвичайний ступінь роздратування, гніву; несамовитість.
СКА́ЗА, -и, *ж.*, *зах.* Огріх, вада.
СКА́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сказа́ти** 1. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **ска́зане**, -ного, *с.* Те, що було висловлене, повідомлене. // *у знач. ім.* **ска́зане**, -ного, *с.* Те, що було згадане, назване вище. // **ска́зано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. вставн. сл.* **ска́зано**. Уживається для узагальнення висловленого у знач. в і д о м о, н і ч о г о д и в н о г о, я к і г о д и т ь с я. // *у знач. вставн. сл.* **ска́зано**. Уживається для підкреслення того, що вислів, який наводиться далі, є формулою народної мудрості – прислів'ям, приказкою тощо.
СКАЗА́ННЯ, -я, *с.* 1. Жанр давньоруської розповідної літератури про історичних діячів і ті події, в яких вони брали участь. // Оповідний твір історичного або легендарного змісту; легенда. 2. *заст.* Дія за знач. **сказа́ти** 1. 3. Навчальні церковно-співацькі трактати, що в практиці 17 ст. існували у формі розповідей, спрямованих на засвоєння музичної грамоти та розвиток музичних здібностей півчих.
СКАЗА́ТИ, скажу́, ска́жеш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Передати словами думки, почуття тощо; висловитися, повідомити усно що-небудь; промовити. // *на що.* Відповісти; висловити свою думку про що-небудь. // Переказати, передати на словах щось кому-небудь. // Поскаржитися. // Виголосити (промову, привітальне слово і т. ін.). // Повідомити, викласти що-небудь письмово. // Порадити. // *розм.* Розповісти. // *розм.* Визначити ціну. ** **Сказа́ти нове́ сло́во** *в чому* – зробити яке-небудь відкриття, домогтися значних досягнень у певній галузі науки, техніки, культури. **Сказа́ти по пра́вді** – висловитися щиро, не криючись. [**Це ще**] **як сказа́ти** – уживається, коли щонебудь викликає непевність, сумнів, може бути по-різному витлумачене. 2. *перех. і неперех.* Наказати, звеліти, запропонувати кому-небудь зробити щось. 3. *перех. і неперех.*, *перен.* Стати доказом, свідченням чого-небудь; зробити щось зрозумілим. // Втілити в чому-небудь якусь думку. 4. *перех.*, *розм.* Наперед визначити те, що буде, станеться; провістити. 5. *неперех.*, *на кого*, *розм.* Звинуватити кого-небудь у чомусь; наговорити. // Повідомити кому-небудь про когось, щось; донести. 6. *у знач. вставн. сл.* **скажі́мо**. Те саме, що **наприклад**. 7. Входить до складу вставних словосполучень і речень. ** **Гріх** [**сло́во** (**сло́ва**)] **сказа́ти**: а) не годиться, не можна говорити щось недобре про кого-, що-небудь; б) не варто нарікати на що-небудь. **Кра́ще** (**точні́ше** і т. ін.) **сказа́ти** – уживається за бажання уточнити що-небудь, правильніше висловитися. **Мо́жна сказа́ти** – уживається для підкреслення можливості, допустимості якого-небудь визначення, формулювання і т. ін. **Ні́чого не ска́жеш** – уживається на знак згоди з чим-небудь, для підтвердження справедливості, правильності чогось, неможливості заперечити що-небудь; безперечно, справді. **Ні́чого сказа́ти**: а) уживається для вираження осуду кого-, чогонебудь; б) те саме, що **ні́чого не ска́жеш**. **Пря́мо ска́жем** (**сказа́ти**) – уживається за бажання висловитися відверто, без недомовок, не пом'якшуючи чого-небудь. **Сказа́ти в до́брий час** – уживається забобонними людьми, щоб не зурочити кого-, що-небудь. **Со́ром** (**со́ромно**) **сказа́ти** – уживається для вираження ніяковості з приводу того, що повідомляється, говориться. [**Та** (**а**)] **й** (**і**) **то** (**те**) **сказа́ти**: а) уживається для підсилення переконливих, на думку мовця, міркувань; справді; б) уживається як підсумок роздумів. **Як би це сказа́ти** – уживається у випадках, коли складно характеризувати кого-, що-небудь, відповісти на щось і т. ін. 8. *у знач. вставн. сл.*, *перев. із част.* б и, б. Можна сказати. 9. *у знач. виг.* **скажи́** (**скажі́ть**), *розм.* Виражає, залежно від інтонації, здивування, обурення і т. ін. з приводу чогонебудь, недовіру до чиїхсь слів тощо.
СКАЗА́ТИСЯ, ска́жеться, *док.* Бути вимовленим кимнебудь.
СКАЗИ́ТИ, ска́зить, *док.*, *перех.* 1. *розм.* Зробити скаженим (у 1 знач.). // *безос.* 2. *діал.* Зіпсувати. // Розбити.
СКАЗИ́ТИСЯ, скажу́ся, ска́зишся, *док.* 1. Захворіти на сказ. // *рідко.* Стати психічно хворим; збожеволіти. 2. Утратити самовладання від гніву, злості та ін.; дуже розгніватися, розлютитися. // Розбушуватися (про море, хвилі і т. ін.). ** **Сказись** (**сказився б**) [**ти**] – уживається як лайка, що виражає обурення кимсь, чимсь, неприязнь до когонебудь і т. ін. **Хоч** [**ти**] **сказися** – уживається для підкреслення марності чиїхсь зусиль; що не роби, все марно. 3. *діал.* Зіпсуватися.
СКАЗОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *однокр.* Підсил. до **сказа́ти** 1.
СКАЙТЕР'Є́Р, -а, *ч.* Порода декоративних собак з групи шотландських тер'єрів; собака цієї породи.
СКАКАВИ́ЦЯ, -і, **СКА́КАВКА**, -и, *ж.*, *зах.* Жаба.
СКА́КАВКА *див.* **скакави́ця**.
СКАКА́ЛКА, -и, *ж.* Мотузок, шнурок з ручками на кінцях, через якого стрибають діти.
СКАКА́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **скака́лка**.
СКАКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який діє під час скакання. *Скакальний суглоб.* // Признач. для скакання.
СКАКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скака́ти**. ** **Скака́ння в гре́чку** – залицяння до чужих жінок; нешлюбні зв'язки.
СКАКА́ТИ, скачу́, ска́чеш *і* скака́ю, скака́єш, *недок.* 1. Робити стрибок, стрибки; стрибати. // Стрибком кидатися вниз. // Стрибком вихоплюватися кудись, на що-небудь. ** **Скака́ти в гре́чку** – *див.* **гре́чка**. **Скака́ти ді́да** – стрибати на одній нозі. // Стрибком перехоплюватися на інший бік чогонебудь. // Падаючи, ударяючись об що-небудь, підстрибувати, підлітати вгору або відлітати вбік. // Мерехтіти (про світло, тінь, відблиски та ін.). // Мигтіти перед очима того, хто швидко їде (про нерухомі предмети). 2. Роблячи стрибок, стрибки, переміщатися з одного місця на інше, просуватися далі. // Бігти, підстрибуючи. // Швидко текти, натикаючись на каміння, уступи і т. ін. (про струмок, річку тощо). // Швидко переходити з одного об'єкта на інший (про очі, погляд). // *перен.* Порушуючи послідовність, переходити від одного до іншого; думати, говорити або робити то одне, то інше. 3. Різко коливатися. // Прискорено, швидко битися (про серце). // Дуже тремтіти (про плечі, пальці тощо). // *перен.* Несподівано, різко змінюватися. *Ціни скачуть. Температура скаче.* 4. Бігти навскач, з великою швидкістю (про коней). // Їхати на коні, на конях навскач, швидко. // Швидко пересуватися, їхати (про віз, коляску і т. ін.). 5. *що, чого і без додатка, розм.* Танцювати. // *коло кого, перен.* Робити будь-що, намагаючись догодити кому-небудь, дістати згоду на щось і т. ін.
СКАКЕЛЮ́ХА, -и, *ж.*, *ент.*, *зах.* Земляна блоха.
СКАКІ́ЦЬ, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **скака́ти**.
СКАКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **скака́ти** 1 – 3.
СКАКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для скачок. 2. Який має високі бігові якості (про коней).
СКАКО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ска́чка** 2.
СКАКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.* Підсил. до **скакну́ти**.
СКАКУ́Н, -а́, *ч.* 1. Кінь з високими біговими якостями. *Донський скакун.* 2. *розм.* Той, хто весь час скаче, не всидить на місці; пострибун. 3. *розм.* Той, хто танцює; танцюрист. 4. *діал.* Коник (у 5 знач.). 5. Рід жуків родини жужелицевих.
СКАКУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Пестл. до **скаку́н**.
СКАКУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **скаку́н**.
СКАКУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Та, що весь час скаче, не всидить на місці.
СКАКУ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Жаба.
СКАКУ́ЧИЙ, -а, -е. Здатний стрибати.
СКАЛА́, -и́, *ж.* 1. *заст.* Скеля. 2. *зах.* Скабка.
СКА́ЛА, -и, *ж.*, *муз.* Ряд звуків, розташованих за висотою.
СКАЛАМБУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скаламбу́рити**.
СКАЛАМБУ́РИТИ, -рю, -риш. Док. до **каламбу́рити**.
СКАЛАМУ́ТИТИ, -у́чу, -у́тиш, *перех.* Док. до **каламу́тити**.
СКАЛАМУ́ТИТИСЯ, -иться. Док. до **каламу́тититися**.
СКАЛАМУТНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **скаламутні́ти**.
СКАЛАМУТНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скаламутні́ти**.
СКАЛАМУТНІ́ТИ, -іє. Док. до **каламутні́ти**.
СКАЛАМУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скаламу́тити**. // **скаламу́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Ніби вкритий поволокою (про очі, погляд); затуманений.
СКАЛАМУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скаламу́чений**.
СКАЛАМУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скаламу́тити**.
СКАЛАМУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скаламу́чувати**.
СКАЛАМУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Робити каламутним.
СКАЛАМУ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **скаламу́чувати**.
СКАЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*: ** **Вік** (**життя́**) **скалата́ти** – весь вік прожити в злиднях; пробідувати.
СКАЛАТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *рідко.* Однокр. до **калата́ти**. // *безос.*, *перех.* Дуже схвилювати, приголомшити.
СКАЛАТНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.*, *рідко.* Однокр. до **калата́тися**.
СКАЛИЗУ́Б, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто любить сміятися, жартувати або насміхатися.
СКАЛИНЕ́ЦЬ, -инця́, *ч.*, *геол.* Шпат.
СКАЛИНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **скалине́ць**.
СКА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.* 1. Розсуваючи губи, відкривати, показувати зуби (звичайно про тварин). 2. *розм.* Злегка прикривати повікою, повіками (око, очі); трохи примружувати.
СКАЛИ́ТИ, скалю́, ска́лиш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Ранити шкіру скалкою, колючкою тощо.
СКА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.*, *розм.* 1. Розсуваючи губи, показувати зуби. // *тільки 3 ос.* Відкриватися (про зуби). 2. Широко посміхатися, перев. глузуючи. 3. Проглядати, виднітися.
СКАЛІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скалі́чити**. // *у знач. ім.* **скалі́чений**, -ного, *ч.* Той, кого скалічили. // **скалі́чено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Який знівечився, зазнавши моральних травм; знівечений.
СКАЛІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скалі́чений**.

СКАЛІ́ЧЕННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **скалі́чити**.

СКАЛІ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Завдати каліцтва кому-небудь, зробити калікою. // Поранити, пошкодити які-небудь частини тіла. // *перен.* Завдати шкоди чому-небудь; зіпсувати. *Скалічити дерево.* 2. *перен.* Заподіяти моральних травм; знівечити.

СКАЛІ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Зазнати каліцтва, стати калікою. // Поранити себе.

СКАЛІЧІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **скалічі́ти**.

СКАЛІЧІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати калікою.

СКА́ЛКА, -и, *ж.* 1. Відколотий, відбитий шматок чого-небудь твердого; осколок. // Осколок снаряда, бомби і т. ін. // *чого, перен., рідко.* Те, що збереглося від минулого; залишки, уривки чого-небудь. 2. Тонка тріска, перев. сухого дерева. // Така тріска, якою освітлювали хати в давнину; лучина. 3. Тонка, гостра трісочка, гострий відламок металу, скла і т. ін., які застряли у шкірі, тілі; скабка. 4. Тонкий загострений довгастий кристал льоду, інею тощо. 5. *перев. мн.* Яскраві відблиски світла, звичайно на воді; полиски. // Найдрібніші частинки речовини, що горить або жевріє; іскри. 6. *перев. мн.* Краплі жиру на поверхні рідини. 7. *розм.* Те саме, що **більмо́**. 8. Деталь прядки на верхньому веретені. 9. *діал.* Скойка. 10. *діал.* Кремінь у рушниці.

СКАЛКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ска́лка** 2.

СКАЛКУВА́ТИЙ, -а, -е. З гострими краями. // Покритий грудками (у 2 знач.).

СКАЛКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **скалкува́тий**.

СКА́ЛЛЯ[1], -я, *с.*, *рідко.* Збірн. до **ска́лка** 1, 2.

СКА́ЛЛЯ[2], -я, *с.*, *заст.* Збірн. до **скала́**.

СКАЛНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Оцупок, відібраний для скалок, але ще не розколотий.

СКАЛОЗУ́Б, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **скализу́б**.

СКАЛОЗУ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* скалозублять; *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **зубоска́лити**.

СКАЛОО́КИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **більма́стий**. // *у знач. ім.* **скалоо́кий**, -кого, *ч.* Той, хто має більмо (більма) на оці (очах).

СКАЛОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **скалоо́кий**.

СКА́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ска́лка** 1 – 6.

СКАЛУБИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Вузький довгастий отвір у чому-небудь; щілина. // Отвір у замку, куди вставляють ключ.

СКАЛУБИ́ННИК, -а, *ч.*, *зах.* Останній місяць зими.

СКАЛЬ, -я, *ч.* *діал.* Бджоли, що вилітають першими в пошуках місця для рою.

СКАЛЬД, -а, *ч.* Давньоскандинавський поет-співак.

СКАЛЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скалькува́ти**. // **скальќовано**, *безос. присудк. сл.*

СКАЛЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **калькува́ти**. *Скалькувати креслення.*

СКАЛЬКУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скалькулюва́ти**. // **скалькульо́вано**, *безос. присудк. ос.*

СКАЛЬКУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *перех.* Док. до **калькулюва́ти**.

СКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Скелястий. // Який міститься, утворився у скелях.

СКАЛЬП, -а, *ч.* Волосся зі шкірою з голови подоланого ворога як трофей (у деяких диких племен).

СКА́ЛЬПЕЛЬ, -я, *ч.* Невеликий хірургічний ніж.

СКА́ЛЬПЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ска́льпель**.

СКА́ЛЬПЕР, -а, *ч.* Член біржі, який спекулює на швидких коливаннях цін.

СКАЛЬПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скальпува́ти**.

СКАЛЬПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скальпува́ти**.

СКАЛЬПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здирати з кого-небудь скальп.

СКАЛЯ́Р, -а, *ч.*, *мат.*, *фіз.* Величина, яка, на відміну від вектора, повністю визначається числовим значенням (дійсним числом), без вказівки на напрям.

СКАЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Рід риб ряду окунеподібних; існують акваріумні форми.

СКАЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *мат.*, *фіз.* Прикм. до **скаля́р**.

СКАЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скаля́рний**.

СКАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *перех.*, *розм.* Док. до **каля́ти**.

СКАМА́НДРІЙ, -я, *ч.*, *міф.* Син Гектора й Андромахи.

СКАМЕНІ́ЛИЙ *див.* **скам'яні́лий**.

СКАМЕНІ́ЛІСТЬ *див.* **скам'яні́лість**.

СКАМЕНІ́ЛО *див.* **скам'яні́ло**.

СКАМЕНІ́ННЯ *див.* **скам'яні́ння**.

СКАМЕНІ́ТИ *див.* **скам'яні́ти**.

СКАМНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ослін.

СКАМНИ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш. до **скамни́ця**.

СКАМ'ЯНИ́ТИ, -ни́ть, *перех.* Док. до **кам'яни́ти**.

СКАМ'ЯНІ́ЛИЙ, *рідше* **СКАМЕНІ́ЛИЙ**, -а, -е. 1. Який перетворився на камінь. // Який став твердим, наче камінь. // *перен.* Який зупинився в своєму розвитку, застиг у якій-небудь формі: закостенілий. 2. *перен.* Який став нерухомим, завмер під впливом якого-небудь сильного враження, переживання і т. ін.; заціпенілий. 3. *перен.* Який втратив здатність щось відчувати, виявляти якісь почуття. *Скам'яніле серце.*

СКАМ'ЯНІ́ЛІСТЬ, *рідше* **СКАМЕНІ́ЛІСТЬ**, -лості, *ж.* 1. Стан і властивість за знач. **скам'яні́лий, скамені́лий**. 2. *перев. мн.* Рослини, тварини чи їх залишки, що скам'яніли.

СКАМ'ЯНІ́ЛО, *рідше* **СКАМЕНІ́ЛО**. Присл. до **скам'яні́лий, скамені́лий** 2, 3.

СКАМ'ЯНІ́ННЯ, *рідше* **СКАМЕНІ́ННЯ**, -я, *с.* Стан за знач. **скам'яні́ти, скамені́ти**.

СКАМ'ЯНІ́ТИ, *рідше* **СКАМЕНІ́ТИ**, -ію, -ієш, *док.* 1. Стати твердим, схожим на камінь (у 1 знач.); закам'яніти. 2. *перен.* Стати нерухомим, завмерти під впливом якого-небудь сильного враження, переживання і т. ін.; заціпеніти. 3. *перен.* Втратити здатність щось відчувати, виявляти якісь почуття; стати байдужим, нечутливим, черствим.

СКАНДА́Л, -у, *ч.* 1. Подія, випадок, що набувають широкого розголосу й ганьблять їх учасників. // *розм.* Що-небудь варте осуду, недозволенне, ганебне. // Уживається як вигук у знач. г а н ь б а ! 2. Галаслива сварка, колотнеча; бешкет.

СКАНДА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* 1. *неперех.* Влаштовувати скандал (у 2 знач.); бешкетувати. 2. *перех.*, *заст.* Ганьбити кого-, що-небудь; осоромлювати.

СКАНДА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.*, *розм.* Потрапляти у незручне, неприємне становище; осоромлюватися.

СКАНДАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **скандалізува́ти**.

СКАНДАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *книжн.* 1. Викликати обурення, збентеження, знічковіння непристойною поведінкою, ганебним учинком і т. ін. 2. Ставити кого-небудь у незручне, неприємне становище; осоромлювати.

СКАНДАЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто любить влаштовувати скандали (у 2 знач.); бешкетник.

СКАНДАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **скандалі́ст**.

СКАНДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сканда́л**. // Який, набуваючи широкого розголосу, ганьбить, ставить у незручне, неприємне становище кого-небудь. 2. Який містить опис, що ганьбить кого-небудь. *Скандальна хроніка.* 3. Схильний до скандалів (у 2 знач.), який раз у раз влаштовує скандали. *Скандальна людина.*

СКАНДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сканда́льний**.

СКАНДА́ЛЬНО. Присл. до **сканда́льний** 1, 3.

СКАНДА́ЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **сканда́л**.

СКАНДЗЮ́БИТИ, -бить, *док.*, *безос.*, *перех.*, *розм.* Звести судомою; скорчити. // Зігнути, викривити.

СКАНДЗЮ́БИТИСЯ, -биться; *мн.* скандзюбляться; *док.*, *розм.* 1. Зігнутися, викривитися. 2. *перен.*, *вульг.* Здохнути.

СКАНДЗЮ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Якого звело судомою. // Який зігнувся, скорчився.

СКАНДИНА́В *див.* **скандина́ви**.

СКАНДИНА́ВЕЦЬ *див.* **скандина́вці**.

СКАНДИНА́ВИ, **СКАНДИНА́ВЦІ**, -ів, *мн.* (*одн.* **скандина́в**, -а, **скандина́вець**, -вця, *ч.*; **скандина́вка**, -и, *ж.*). Група народів (норвежці, шведи, датчани, ісландці), що заселяють Скандинавський півострів і прилеглі острови; особи, що належать до цієї групи народів.

СКАНДИНАВІ́ЗМ, -у, *ч.*, *лінгв.* Слово або вислів, запозичені з скандинавських мов.

СКАНДИНА́ВКА *див.* **скандина́ви**.

СКАНДИНА́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **скандина́ви, скандина́вці** і Скандинавія. ** **Скандина́вські мо́ви** – північна підгрупа германської групи індоєвропейської сім'ї мов.

СКАНДИНА́ВЦІ *див.* **скандина́ви**.

СКА́НДІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ска́ндій**.

СКА́НДІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить скандій.

СКА́НДІЙ, -ю, *ч.* Sc. Хімічний елемент, проста речовина якого – легкий сріблястий рідкісноземельний метал..

СКАНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скандува́ти**.

СКАНДО́ВАНО. Присл. до **скандо́ваний**.

СКАНДУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до скандування.

СКАНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скандува́ти**.

СКАНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Чітко вимовляти наголошений склад у кожній стопі вірша. // Чітко і голосно вимовляти слова, поділяючи їх на склади.

СКАНДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **скандува́ти**.

СКА́НЕР, -а, *ч.* 1. Прилад для радіоізотопної діагностики. 2. Пристрій для оптичного введення зображення (текстів, графіків, малюнків і т. ін.) в пам'ять комп'ютера. ** **Графі́чний ска́нер** – периферійний пристрій, що забезпечує автоматичне зчитування графічних даних з носія шляхом його сканування та введення даних в ЕОМ у растровій формі. **Ска́нер зобра́жень** – периферійний пристрій, що забезпечує автоматичне зчитування графічних даних з носія та введення до ЕОМ графічних даних елементів зображення, а також даних щодо їх тональної яскравості. **Факсимі́льний ска́нер** – сканер, який забезпечує введення в персональну ЕОМ зображення з параметрами розгортки факсимільного апарата. 3. У системах програмування – лексичний аналізатор. 4. Прилад для зчитування штрихового коду. 5. Прилад для зчитування монохроматичних та кольорових текстів, малюнків, фотографій, негативів та діапозитивів з подальшою їх комп'ютерною обробкою та видруком на різного типу принтерах.

СКАНІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **сканува́ння**.

СКА́ННИЙ, -а, -е, *мист.* Прикм. до **скань**.

СКАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сканува́ти**.

СКАНОГРА́МА, -и, *ж.* Зображення, отримане в результаті сканування.

СКАНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сканування, признач. для цього.

СКАНУВА́ННЯ, -я, *с.*, 1. *спец.* Послідовний перегляд, здійснюваний переміщенням променя зору або радіопроменя. *Режим сканування.* 2. Безперервне обстеження, просвічування радіолокаційним променем якого-небудь простору для виявлення сторонніх об'єктів. 3. Метод одержання інформації про стан якого-небудь органа людини або тварини на основі введених радіоактивних речовин за допомогою спеціального лічильника. 4. Оптичне введення зображення (текстів, графіків, малюнків і т. ін.) у пам'ять комп'ютера.

СКАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Здійснювати сканування. 2. *військ.* Уважно розглядати місцевість, запам'ятовуючи дрібні особливості, деталі тощо.

СКАНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **сканува́ти**.

СКАНЬ, -і, *ж.*, *мист.* Тонкий скручений золотий, срібний або мідний дріт, з якого виготовляють ажурний візерунок; ювелірний виріб із таким візерунком; філігрань. // Техніка виготовлення такого візерунка, виробу.

СКАП, -у, *ч.*, *діал.* Вода, що стікає звідкись. // Бурулька.

СКА́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ска́пати**.

СКАПАРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Те саме, що **скапа́ритися**.

СКАПА́РИТИ, -рю, -риш, *перех.*, *розм.* Док. до **капа́рити** 1.

СКАПА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Зникнути, пропасти. // Померти.

СКА́ПАТИ *див.* **ска́пувати**.

СКА́ПАТИСЯ *див.* **ска́пуватися**.

СКАПЕЛЮ́ШИТИСЯ, -иться, *док.*, *розм.* Розкрутившись, розхитавшись, відпасти (про колесо).

СКАПЛУ́НИТИ, -ню, -ниш, *перех.*, *рідко.* Док. до **каплу́нити**.

СКАПНУ́ТИ, -не́, *док.* Однокр. до **ска́пати** 1.

СКА́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *зах.* Повільно захиріти, померти.

СКАПОЛІ́Т, -у, *ч.* Різнобарвний (білий, зелений, жовтий і т. ін.), іноді безбарвний мінерал класу силікатів, який утворює стовпчасті кристали.

СКАПОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **скаполі́т**.

СКА́ПОСТИТИ, -ощу, -остиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **зіпсува́ти**.

СКАПОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *спец.* Док. до **капотува́ти** 1. // Піддатися капотажу.

СКАПРА́ВІТИ, -іє, *док.*, *діал.* Загноїтися (про очі).

СКА́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ска́пувати**.

СКА́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКА́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *неперех.* Стікати краплями або повільно. // Танути зверху, з країв, укриваючись патьоками, струмочками розтопленої речовини; обпливати. ** **Ска́пувати кро́в'ю** *за кого, рідко* – дуже піклуватися про кого-небудь, переживати за когось, побиватися за кимсь. 2. *перех.*, *рідко.* Вкривати краплями яку-небудь поверхню. *Скапати лист сльозами.*

СКА́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СКА́ПАТИСЯ**, -ається, *док.* Танути зверху, з країв, укриваючись патьоками, струмочками розтопленої речовини; обпливати. // *перен.*, *рідко.*

СКАПУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що стосується лопатки; лопатковий.

СКАПУ́СТИТИ, -у́щу, -у́стиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Зробити непридатним для користування; зіпсувати. 2. Порушити, перервати розвиток, перебіг чого-небудь, перешкодити здійсненню чогось.

СКАПУ́СТИТИСЯ, -у́щуся, -у́стишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **поме́рти**.

СКАПУ́ТИТИСЯ, -у́чуся, -у́тишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **скапу́ститися**.

СКАПЦАНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.*, *заст.* Стати бідним; збідніти.

СКАРАБЕ́Й, -я, *ч.* 1. *ент.* Пластинчастовусий жук, поширений перев. у Південній Європі, Північній Африці, Малій та Передній Азії. 2. У Стародавньому Єгипті – висічені з каменю зображення священного жука, які були предметами культу, амулетами, прикрасами, а також монета, камінь і т. ін. із зображенням такого жука.

СКАРАЛУ́ЩА, -і, *ж.*, *діал.* Скаралупа.

СКА́РАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скара́ти**. // **ска́рано**, *безос. присудк. сл.*

СКАРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скара́ти**.

СКАРА́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *кого, чого і без додатка*, *розм.* Позбутися кого-, чого-небудь неприємного; відкараскатися.

СКАРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *чим і без додатка.* 1. Покарати за що-небудь. // *перен.* Змусити когось тяжко страждати, мучитися. 2. Піддати страті; стратити. *Скарати на смерть.*

СКАРБ, -у, *ч.* 1. Коштовності, гроші, цінні речі. // Коштовності, гроші і т. ін., сховані в потаємному місці, закопані в землю. // *перев. мн.* 2. *перев. мн.*, *чого, які.* Духовні та культурні цінності, що їх створила людина. *Мовні скарби.* 3. *перен.* Хто-, що-небудь надзвичайної цінності, з винятковими достоїнствами, якостями і т. ін. // Людина або річ особливо потрібна, дорога для когось. // Багатство розуму, почуттів і т. ін. // *у сполуч. із сл.* м і й, *розм.*, *рідко.* Пестливе звертання до дорогої, любої людини. 4. *розм.* Господарські речі; пожитки, майно. *Хатній скарб.* 5. *заст.* Кошти. // *у знач. присл.* **ска́рбом**. На чиї-небудь кошти. 6. *заст.* Скарбниця (у 1 знач.). 7. *заст.* Поміщицьке володіння, маєток на Правобережній Україні.

СКАРБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Посудина (горщик, глечик, казанок і т. ін.), в якій закопували скарб.

СКА́РБИК, -а, *ч.* Зменш. до **скарб** 1.

СКАРБІВНИ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **скарбни́к** 1.

СКАРБІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *рідко*. 1. Те саме, що **скарбни́ця** 2. 2. Місце, де закопано скарб.
СКАРБІВНИ́ЧИЙ, -чого, *ч.*, *рідко*. Те саме, що **скарбни́к** 1 – 3.
СКАРБІ́ВНЯ, -і, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **скарбни́ця**.
СКАРБНИ́Й, -á, -é. Те саме, що **скарбо́вий**.
СКАРБНИ́К, -á, *ч.* 1. Той, хто відає коштами, цінними паперами та ін. у державних установах і громадських організаціях. 2. *іст.* Той, хто забезпечував матеріальне і технічне постачання у військових частинах і установах. 3. *іст.* У давній Русі та за старих часів в Україні – той, хто відав скарбницею князя, монастиря і т. ін. // Начальник приказу, який відав царською скарбницею в Російській державі 15 – 17 ст. 4. *міф.* Чорт, який стереже закопаний скарб.
СКАРБНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **скарбни́к** 1, 3. 2. *рідко*. Признач. для скарбниці (у 1 знач.).
СКАРБНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1 Урядова установа, яка відає державними коштами, державним майном. ** **Держа́вна скарбни́ця** – спеціальний орган, що забезпечує збір державних доходів і їх використання згідно з державним бюджетом, а також здійснює управління державним боргом, емісію скарбничих білетів та цінних паперів. 2. Кошти, гроші. 3. *іст.* Адміністративна установа Запорізької Січі, яка відала коштами. // Місце на Запорізькій Січі, де будували човни, виготовляли зброю і т. ін. 4. Місце, приміщення, де зберігаються скарби. // Скринька, шкатулка для зберігання коштовностей, грошей і т. ін. 5. Місце зосередження яких-небудь природних цінностей. 6. *чого, яка.* Сукупність культурних і духовних цінностей, створених людиною. *Скарбниця світової літератури.*
СКАРБНИ́ЧИЙ, -чого, *ч.* Те саме, що **скарбни́к** 1 – 3.
СКАРБНИ́ЧИХА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина скарбника.
СКАРБНИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *заст.* Скринька, шкатулка для зберігання коштовностей, грошей і т. ін. 2. *перен.* Про сукупність досягнень, матеріальних, духовних цінностей і т. ін., що є надбанням кого-, чого-небудь. // Внесок в *яку* скарбничку, в скарбничку *чого*, внести в скарбничку *яку, чого.*
СКАРБО́ВИЙ, -ова́, -ове́, *заст.* 1. Який належить державній скарбниці, стосується її. // *у знач. ім.* **скарбо́вий**, -бо́вого, *ч.* Той, хто жив на землях, що належали державній скарбниці, державі. // *у знач. ім.* **скарбо́вий**, -бо́вого, *ч.* Те саме, що **скарбни́к** 2. *Скарбові селяни.* 2. Прикм. до **скарб** 7. // *рідко*. Багатий.
СКАРБО́НА, -и, *ж.* 1. *церк.* Скринька, в яку віруючі кидають гроші на потреби церкви. // *заст.* Скринька, шкатулка для зберігання коштовностей, грошей і т. ін. 2. *перен.*, *рідко*. Те саме, що **скарб** 3.
СКАРБО́НКА, *рідко* **СКАРБО́НЬКА**, -и, *ж.* Зменш. до **скарбо́на** 1.
СКАРБО́НЬКА *див.* **скарбо́нка**.
СКАРБОШУКА́Ч, -á, *ч.* Той, хто шукає скарби (у 1 знач.).
СКАРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Збирати, нагромаджувати скарби.
СКА́РГА, -и, *ж.* 1. Висловлення невдоволення, суму, нарікання на неприємності, біль, горе і т. ін. 2. Офіційна письмова чи усна заява про незаконні або неправильні дії якої-небудь особи, установи і т. ін. *Книга скарг. Касаційна скарга.*
СКАРГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *зах.* Скаржитися.
СКА́РЖЕННЯ, -я, *с.*, *рідко*. Дія за знач. **ска́ржитися**.
СКА́РЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *рідко*. Подавати скаргу (у 2 знач.) на кого-небудь; оскаржувати.
СКА́РЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок.*, *на кого – що і без додатка, із сполучником сл.* 1. Висловлювати невдоволення чим-небудь; нарікати на неприємності, біль, горе і т. ін.; ремствувати. *Скаржитися на долю. Скаржитися на здоров'я.* 2. Подавати скаргу (у 2 знач.) куди-небудь на когось; оскаржувати.
СКАРЖЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко*. Схильний завжди і на все скаржитися (у 1 знач.).
СКАРЖЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко*. Властивість за знач. **скаржли́вий**.
СКАРЖЛИ́ВО, *присл.*, *рідко*. Те саме, що **ска́ржно**.
СКА́РЖНИК, скáржникá, *ч.* Той, хто скаржиться.
СКА́РЖНИЦЯ, скáржниці. Жін. до **ска́ржник**.
СКА́РЖНО, *присл.* Скаржачись на що-небудь; жалібно, сумно.
СКАРИКАТУ́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Зображений у карикатурному вигляді.
СКАРИКАТУ́РЕНО, *розм.* Присл. до **скарикату́рений**.
СКАРИФІКА́ТОР, -а, *ч.* 1. *с. г.* Машина для скарифікації насіння. 2. *с. г.* Знаряддя, признач. для скарифікації ґрунту. 3. *мед.* Прилад для насікання шкіри.
СКАРИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який служить для скарифікації. *Скарифікаційна машина.*
СКАРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *с. г.* 1. Штучне поверхневе пошкодження спеціальною машиною твердої оболонки насіння деяких рослин для прискорення його проростання. 2. Глибоке розпушування ґрунту, що сприяє більшому доступу повітря в нього. 3. *мед.* Нанесення на шкіру значної кількості маленьких надрізів з лікувальною метою.
СКАРИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скарифікува́ти**.
СКАРИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Піддавати скарифікації.
СКАРИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **скарифікува́ти**.
СКАРЛАТИ́НА, -и, *ж.*, *мед.* Гостре інфекційне захворювання людини (перев. дитячого віку), яке супроводжується високою температурою, червонуватим висипом на тілі та болем у горлі.
СКАРЛАТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **скарлати́на**. // Хворий на скарлатину.
СКАРЛАТИ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **скарлати́нний**.
СКАРЛАТИНО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **скарлати́на**. // Хворий на скарлатину. // Признач. для хворих на скарлатину. *Скарлатинозна палата.*
СКАРЛАТИНОФО́РМНИЙ, -а, -е. Такий, що схожий на скарлатину; скарлатиноподібний.
СКАРЛЮ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **скарлю́чити** 1. 2. *у знач. прикм.* Який зігнувся, зіщулився; скорчений. // Який неприродно викривився (про руки, пальці і т. ін.).
СКАРЛЮ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скарлю́чений**.
СКАРЛЮ́ЧЕНО. Присл. до **скарлю́чений**.
СКАРЛЮ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Сильно зігнути, скорчити. // Неприродно викривити (руки, пальці і т. ін.). 2. *безос.* Звести судомою; зсудомити.
СКАРЛЮ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Зігнутися, зіщулитися. // Неприродно викривитися (про руки, пальці і т. ін.).
СКАРН, -у, *ч.* Гірська порода, що утворюється під дією розтопленої магми або гарячих водних розчинів на вапняки, доломіти й мергелі.
СКА́РНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **скарн**.
СКАРПЕ́ЛЬ, -я, *ч.* Каменярський різець; долото.
СКАРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех.* Док. до **карта́ти**.
СКАСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скасува́ти**. // **скасо́вано**, *безос. присудк. сл.*
СКАСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скасо́ваний**.
СКАСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скасо́вувати**.
СКАСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКАСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Визнавати, оголошувати що-небудь недійсним, незаконним; анулювати. 2. Те саме, що **ліквідува́ти**.
СКАСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СКАСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Ставати недійсним, незаконним; анулюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **скасо́вувати**.
СКАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скасува́ти**.
СКАСУВА́ТИ *див.* **скасо́вувати**.
СКАСУВА́ТИСЯ *див.* **скасо́вуватися**.
СКАТ[1], -у, *ч.*, *гірн.* Похила підземна гірнича виробка, що не має безпосереднього виходу на земну поверхню й признач. для спускання корисних копалин, пустих порід і т. ін. самопливом.
СКАТ[2], -а, *ч.*, *спец.* 1. Колесо автомобіля, а також комплект гумових деталей автомобільного колеса. 2. Комплект колісних пар паровоза, вагона.
СКАТ[3], -а, *ч.* Велика хижа морська риба ряду акулоподібних із плоским тілом і вузьким хвостом. ** **Електри́чний скат** – скат, у якого на голові розташовані органи, що утворюють електричні розряди.
СКАТ[4], -у, *ч.*, *зах.* Скатерка.
СКАТ[5], -а, *ч.* Карткова гра з розряду комерційних.
СКА́ТАНИЙ, -а, -е, *тех.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ската́ти**.
СКАТАПУЛЬТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **катапультува́ти**.
СКАТАПУЛЬТУВА́ТИ(СЯ), -у́ю(ся), -у́єш(ся). Док. до **катапультува́ти(ся)**.
СКАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *тех.* Док. до **ката́ти** 3.
СКАТЕ́РКА, -и, *ж.* Вигот. із тканини особливого ґатунку або в'язаний виріб, яким покривають стіл.
СКАТЕРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **скате́рка**.
СКАТЕРТИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **скате́рка**.
СКАТЕРТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **скатерти́на**.
СКАТЕРТИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **скатерти́на**.
СКА́ТЕРТЬ, -і, *ж.* Те саме, що **скате́рка**. // *перен.* Рівна, гладка поверхня чого-небудь.
СКАТЕРЧИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Скатертина.
СКАТІ́РКА, -и, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **скате́рка**.
СКА́ТКА, -и. 1. *ж.* Згорнута трубкою і зв'язана на кінцях шинель, яку носять через плече. 2. **ска́ткою**, *у знач. присл.* У вигляді скатки.
СКА́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для скочування. *Скатна дошка.*
СКАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скатува́ти**. // **скато́вано**, *безос. присудк. сл.*
СКАТО́Л, -у, *ч.*, *хім.* Органічна сполука, продукт гниття білків у калі, що має специфічний запах.
СКАТО́ЛОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **скато́л**.
СКАТОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **копрофа́гія**.
СКАТОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Патологічний потяг до маніпуляції каловими масами.
СКА́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скатува́ти**.
СКАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **закатува́ти**.
СКА́УТ, -а, *ч.* У деяких країнах – член дитячої або юнацької організації військово-спортивного характеру.
СКАУТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Рух скаутів. 2. Система позашкільного виховання молодих громадян у віці 7 – 21 року через пізнання природи, ремесла та гри.
СКА́УТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ска́ут**. *Скаутська організація.*
СКАФАЛОЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **скафоцефа́лія**.
СКАФА́НДР, -а, *ч.* Спеціальний одяг із шоломом і дихальним апаратом, що ізолює людину від зовнішнього середовища.
СКАФА́НДРОВИЙ, -а, -е. Стос. до скафандра та його використання.
СКАФОЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджене подовження черепа з виступаючим гребенем на місці передчасно зарослого сагітального шва.
СКАЦА́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся, *док.*, *зневажл.* Вважати російську мову, культуру, менталітет, звичаї тощо своїми; стати кацапом.
СКА́ЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скача́ти**.
СКАЧАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Заклякнути.
СКАЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скача́ти**.
СКАЧА́ТИ *див.* **ска́чувати**.
СКА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Швидкий рух, біг коня (коней); швидка їзда на коні (на конях). 2. *тільки мн.* Змагання вершників; перегони.
СКА́ЧКИ, *присл.*, *розм.* Стрибаючи, підстрибуючи; вистрибом.
СКА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ска́чувати**.
СКА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКАЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Повертаючи, перевертаючи, надавати чому-небудь округлої, кулястої форми; ліплячи, робити що-небудь округлим. // Повертаючи, перевертаючи, надавати чому-небудь форми трубки; згортати в трубку. 2. Вирівнювати, вигладжувати качалкою та рублем що-небудь випране (полотно, білизну тощо). // Вирівнюючи, приплескуючи тісто качалкою, надавати йому певної форми.
СКА́ЯТИСЯ, ска́юся, ска́єшся, *док.*, *діал.* Покаятися.
СКВАЙР, -а, *ч.* 1. Скорочена форма англійського дворянського титулу – есквайра. 2. В Англії та США – титул суддів і місцевих службових осіб; той, хто має цей титул.
СКВАМО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що покритий лусочками, схожий на лусочку; лускоподібний.
СКВАПЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **квапли́вий**.
СКВАПЛИ́ВІСТЬ, -вості. *ж.* Властивість за знач. **скваплйвий**.
СКВАПЛИ́ВО. Присл. до **скваплйвий**.
СКВАПНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сквапни́й**.
СКВАПНЕ́НЬКО. Присл. до **сквапне́нький**.
СКВАПНИ́Й, -á, -é. 1. Те саме, що **квапли́вий**. 2. *діал.* Швидкий, спритний.
СКВА́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сква́пний**.
СКВА́ПНО. Присл. до **сква́пний**.
СКВАР, -у, *ч.*, *діал.* Спека.
СКВА́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **сквар**.
СКВА́СИТИ *див.* **сква́шувати**.
СКВА́СИТИСЯ *див.* **сква́шуватися**.
СКВАСНІ́ТИ, -іє, *розм.*, *рідко*. Док. до **квасні́ти**.
СКВА́ТЕР, -а, *ч.* 1. Фермер-колоніст, що зайняв вільну, необроблену ділянку землі при колонізації у США, Канаді, Австралії та Новій Зеландії. 2. В Австралії – скотар, що орендує для своїх стад необроблені ділянки землі. 3. Дрібний орендар.
СКВАТЕ́РСТВО, -а, *с.* Захоплення фермерами вільних земель.
СКВА́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **сква́сити**. 2. *у знач. прикм.*, *розм.*, *рідко*. Те саме, що **ки́слий** 3.
СКВА́ШЕНО, *розм.*, *рідко*. Присл. до **сква́шений** 2.
СКВА́ШУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **сква́шувати**.
СКВА́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКВА́СИТИ**, сква́шу, сква́сиш, *док.*, *перех.*, *спец.* Піддавати бродінню, робити кислим (у 1 знач.), квашеним що-небудь.
СКВА́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* **СКВА́СИТИСЯ**, сква́шуся, сква́сишся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Ставати кислим (у 1 знач.); скисати. 2. *перен.*, *розм.*, *рідко*. Ставати невдоволеним, кислим (у 3 знач.).
СКВЕР, -у, *ч.* Невеликий громадський сад у місті, селі, селищі.
СКВЕ́РИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **сквер**.
СКВЕ́РНА, -и, *ж.*, *книжн.*, *заст.* 1. Що-небудь мерзенне, порочне; те, що викликає огиду. // *чого.* Тіньовий бік чого-небудь; ганебні наслідки чиєїсь діяльності тощо. 2. *перен.*, *зневажл.* Про підлу, мерзенну людину; погань. // *збірн.* Про вороже угруповання; нечисть.
СКВЕ́РНЕНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **скверни́ти**.
СКВЕ́РНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *заст.* Порочний. // Поганий.
СКВЕРНИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *книжн.*, *заст.* Осквернитель.
СКВЕРНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *книжн.*, *заст.* Оскверняти.
СКВЕ́РНО, *книжн.*, *заст.* Присл. до **скве́рний**.
СКВЕРНО́ТА, -и, *ж.*, *книжн.*, *заст.* Мерзота.
СКВИ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Негода, сніг із вітром.
СКВИ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *діал.* Плакати; скімлити.
СКВИ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.*, *діал.* Те саме, що **скви́рити**.
СКВИРК, -у, *ч.*, *діал.* Плач; скімлення.
СКВИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **СКВИТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розрахуватися з ким-небудь. // Позбутися чогось. ** **Сквита́ти гол (м'яч)** – забити гол (м'яч) у відповідь. **Сквита́ти раху́нок** – зрівняти рахунок у грі.
СКВИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **СКВИТУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Розрахуватися з ким-небудь. // Відплатити комусь за що-небудь.
СКВИТУВА́ТИ *див.* **сквита́ти**.
СКВИТУВА́ТИСЯ *див.* **сквита́тися**.
СКВІЗ, -у, *ч.*: ** **Креди́тний сквіз** – обмеження можливості отримання кредитів у зв'язку з високими ставками кредитного процента.
СКВО́ТЕР, -а, *ч.* Бездомна людина (в Західній Європі), що самовільно вселилася в незайняту квартиру.
СКВОШ, -у, *ч.* Спортивна гра з ракеткою та м'ячем.
СКЕБ, -а, *ч.* Лайливе прізвисько штрейкбрехерів в Англії й США.
СКЕ́ЙЛІНГ, -а, *ч.*, *фіз.* Те саме, що **масшта́бна інварia̋нтність**.
СКЕЙТ[1], -а, *ч.* Роликова дошка для катання по асфальту.
СКЕЙТ[2], -а, *ч.* Відмова дилерів від котирування ак-

цій, заздалегідь опублікована ними у засобах масової інформації.

СКЕЙТБО́РД, -у, *ч.* 1. Вид спорту – катання на скейті. 2. Дошка для такого катання.

СКЕЙТИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається катанням на скейті, скейтбордом.

СКЕЙТИ́СТКА, -и. *Жін.* до **скейти́ст**.

СКЕЛЕДРО́М, -у, *ч.* Скелясте місце, що використовується для тренування і змагань зі скелелазіння.

СКЕЛЕЛА́З, -а, *ч.* Спортсмен, що займається скелелазінням. ** **Скелела́з-монта́жник** – спеціаліст із монтажних робіт у складних гірських умовах.

СКЕЛЕЛА́ЗІННЯ, -я, *с.* Вид спорту – сходження на скелі.

СКЕЛЕ́Т, -а, *ч.* 1. Сукупність кісток, що становлять тверду основу тіла людини та хребетних тварин; кістяк. // *перен.* Про дуже худу, виснажену людину. ** **М'яки́й скеле́т** – сполучнотканинний опорний апарат, який зв'язує, оточує і підтримує всі органи (клітковина, сухожилки, суглобові капсули та ін.). // Сукупність твердих опорних утворень у безхребетних. 2. Тверда основа дерева. // Тверді прожилки, що проходять через тканину листка. 3. Каркас чого-небудь. 4. *перен.* Те, що є суттю, основою чогось. ** **Скеле́т ґру́нту**, *геол.* – частинки та уламки гірських порід, що входять до складу ґрунту.

СКЕЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **скеле́т**. ** **Скеле́тний зако́н** – *див.* **зако́н-ра́мка**. **Скеле́тні м'я́зи** – м'язи, прикріплені до кісток скелета.

СКЕ́ЛЕТОН, *ч.* 1. *род.* -а. Спеціальні сани без керма. 2. *род.* -у. Швидкісний спуск з гір на таких санях.

СКЕЛЕТОТВІРНИ́Й, -а́, -е́. Який утворює, формує скелет (кістяк), здійснює таку функцію.

СКЕЛЕТОТОПІ́Я, -ї, *ж.* Розміщення органів у тілі людини стосовно елементів скелета.

СКЕЛЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скелетува́ти**.

СКЕЛЕТУВА́ТИ, -у́є, *недок.*, *перех.* 1. З'їдати м'яку частину листка, залишаючи його скелет. 2. Хірургічно відділяти окістя від компактної речовини кістки.

СКЕЛИ́НА, -и, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **ске́ля**.

СКЕЛИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **скеля́стий**.

СКЕЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **скели́стий**.

СКЕ́ЛИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **ске́ля**. // Скеляста місцевість.

СКЕ́ЛЛЯ, -я, *с.* Збірн. до **ске́ля**.

СКЕ́ЛПЕР, -а, *ч.* Маклер, який оперує на біржі дрібними партіями реального товару.

СКЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ске́ля**.

СКЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ске́ля**. // Який виникає у скелі, утворюється в скелі чи скелею (скелями). *Скельна печера.* // *рідко.* Вкритий скелями, зі скелями. // Який живе або росте серед скель на скелях. ** **Ске́льний дуб**, *бот.* – вид дуба, який росте в Криму, Придністров'ї та Прикарпатті. **Ске́льний живо́пис** – стародавні зображення на скелях, окремих каменях і стінах печер. 2. Який складається з твердих гірських порід; кам'янистий. // Який провадиться в кам'янистому ґрунті.

СКЕЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **ске́льний**.

СКЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **скло**. // Лінза в окулярах, пенсне тощо.

СКЕ́ЛЯ, -і, *ж.* Кам'яна брила або гора зі стрімкими схилами та гострими виступами.

СКЕЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Який складається зі скель, укритий скелями, зі скелями. // Який виникає у скелі, утворюється в скелі чи скелею (скелями). // Який має вигляд скелі, схожий на скелю. // Який живе або росте серед скель, на скелях.

СКЕЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **скеля́стий**. *Скелястість берега.*

СКЕМІ́ТИ, -мить, *недок.*, *розм.* Те саме, що **щемі́ти**.

СКЕ́НА, -и, *ж.* У давньогрецькому театрі – тимчасове дерев'яне приміщення для переодягання та виходу акторів.

СКЕНАТРО́Н, -а, *ч.* Прилад, застосовуваний для кольороподільної коректури; різновид кольорокоректора.

СКЕ́НЕР, -а, *ч.* Прилад, що його застосовують для виявлення злоякісних пухлин шляхом спостереження над розподілом радіоактивних ізотопів, введених в організм людини.

СКЕН-КО́Д, -у, *ч.* У мікро-ЕОМ – порядковий номер клавіші, який надсилається до системного блоку при її натисканні.

СКЕНОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення пухлинних новоутворень, що його одержують на скенері.

СКЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Виявлення злоякісних пухлин за допомогою скенера.

СКЕПКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *рідко*. Док. до **кепкува́ти**.

СКЕ́ПСИС, -у, *ч.* Те саме, що **скептици́зм** 2.

СКЕ́ПТИК, -а, *ч.* 1. Послідовник скептицизму (у 1 знач.). 2. Той, хто до всього ставиться критичнонедовірливо, в усьому сумнівається.

СКЕПТИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Ідеалістична філософська концепція, яка піддає сумніву можливість пізнання об'єктивної дійсності. 2. Критично-недовірливе ставлення до чого-небудь, сумнів у можливості або істинності чогось.

СКЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **скептици́зм** 1. *Скептична філософія.* 2. Схильний до скептицизму (у 2 знач.). // Сповнений скептицизму, просякнутий скептицизмом. // Який виражає скептицизм.

СКЕПТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скепти́чний**.

СКЕПТИ́ЧНО. Присл. до **скепти́чний** 2.

СКЕПТОФІЛАКСІ́Я, -ї, *ж.* Метод послаблення токсичної дії отрути, який ґрунтується на попередньому введенні в організм невеликої її дози.

СКЕРВА́ВИТИ, -влю, -виш, *перех.*, *діал.* Док. до **кервა́вити**.

СКЕРГЕ́ЛЯ, -і, *ч. і ж.*, *діал.* Хвороблива людина.

СКЕРЕДА́, -и́, *ж.*, *бот.* Одно-, дво- чи багаторічна трав'яниста рослина родини складноцвітих із жовтими квітками в суцвітті.

СКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скерува́ти**. // **скеро́вано**, *безос. присудк. сл.*

СКЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Направленість, спрямованість. // Зосередженість.

СКЕРО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **скеро́вування**.

СКЕРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна скерувати.

СКЕРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **скеро́вний**.

СКЕРО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос до скеровування. 2. Признач. для скеровування кого-, чого-небудь.

СКЕРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **скеро́вувати**.

СКЕРО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скеро́вуваний**.

СКЕРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скеро́вувати**.

СКЕРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКЕРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і рідко без додатка.* 1. Користуючись кермом та іншими пристроями, спрямовувати у певному напрямку літак, автомобіль, човен і т. ін. // Направляти певним чином течію, біг, ходу і т. ін. // Стежити за тим, щоб прилад, механізм і т. ін. працювали правильно, за заданим режимом. // *на кого – що.* Скеровувати, націлювати оптичний прилад, зброю і т. ін. на когось, щось. // *у сполуч. зі сл.* п о г л я д, з і р і т. ін. Дивитися на кого-, що-небудь. 2. *перен.* Давати потрібний напрямок діяльності, вчинкам, розмові тощо. // Зосереджувати на чому-небудь думки, увагу, сили тощо.

СКЕРО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СКЕРУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Направлятися кудись; зосереджуватися на чомусь. 2. *тільки недок.* Пас. до **скеро́вувати**.

СКЕРО́ВУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **скеро́вувати**.

СКЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скерува́ти**.

СКЕРУВА́ТИ *див.* **скеро́вувати**.

СКЕРУВА́ТИСЯ *див.* **скеро́вуватися**.

СКЕРЦИ́НО, *невідм.*, *с.* Невелике скерцо.

СКЕ́РЦО, *невідм.*, *с.*, *муз.* Невеликий музичний твір у швидкому темпі з підкресленим ритмом. // Частина великого музичного твору (симфонії, сонати) у такому темпі.

СКЕТ, -у, *ч.* Безтекстова, складова манера співу, часто пов'язана з імітацією звучання окремих інструментів, інструментальних груп і навіть великих оркестрів.

СКЕ́ТИНГ-РИНК, -у, *ч.* Майданчик з асфальтованим або дерев'яним покриттям для катання на роликових ковзанах.

СКЕТЧ, -у, *ч.* 1. Невелика естрадна п'єса жартівливого змісту з гострою фабулою. 2. Ескіз, начерк малюнка.

СКИ́БА, -и, *ж.* 1. Смуга, шар землі, яку вивертає плуг під час оранки. // Така смуга землі як одиниця виміру орної площі. ** **Сі́яти (розсіва́ти) по ски́бі** – сіяти злаки, багаторічні трави та ін. по вивернутих під час оранки шарах цілини, поля. 2. Відрізаний ножем великий плоский шматок чого-небудь їстівного (хліба, кавуна і т. ін.). ** **Відрі́зана ски́ба** – людина, яка відділилася від родини, стала жити самостійно (спершу – про дочку, що вийшла заміж).

СКИБИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ски́ба** 2.

СКИ́БИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **ски́ба**.

СКИ́БКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ски́ба** 2. 2. Те саме, що **ски́ба** 1. 3. Зменш. до **ски́ба**.

СКИ́БОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ски́ба**.

СКИБЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. У вигляді скибок. 2. З поздовжніми заглибленнями ззовні (про плоди). *Скибчаста диня.*

СКИБЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **скибча́стий**.

СКИВНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *розм.* Те саме, що **кивну́ти**.

СКИГ, -у, *ч.* Те саме, що **скигління**, **ски́глення**.

СКИ́ГЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ски́глити**.

СКИ́ГЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* 1. Підвивати, жалібно чи радісно повискувати (про собак та інших тварин), скавучати. // Видавати звуки, що нагадують плач (про птахів). // *розм.* Жалібно плакати (про людину). // *що і без додатка, розм.* Тужливо, сумно співати, грати. // Вити (про вітер). 2. *розм.* Утворювати різкі, пронизливі звуки (про механізми, машини та ін.). 3. *перен.*, *розм.* Набридливо скаржитися, жалітися на що-небудь; плакатися. // Набридливо просити що-небудь; канючити.

СКИГЛІ́Й, -я́, *ч.*, *розм.* 1. Людина, яка часто плаче, схильна до плачу, сліз; плакса. 2. Людина, яка завжди чим-небудь не задоволена, на щось скаржиться, нарікає; нитик.

СКИГЛІ́ЙКА, -и, *розм.* Жін. до **скиглі́й**.

СКИГЛІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **ски́глення**.

СКИГЛЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **скиглі́йка**.

СКИД, -у, *ч.* 1. *геол.* Розрив товщі шарів гірських порід і опускання їх. 2. *гідр.* Зливання зайвої (проти розрахованого рівня) води – з водоймищ, каналів тощо; скидання. // Зливання води назад у водоймище.

СКИДА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Який скидає що-небудь; призначений для скидання. *Скидальний механізм.*

СКИДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто скидає з жатки, косарки і т. ін. що-небудь зжате.

СКИДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **скида́льник**.

СКИ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скида́ти**.

СКИДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скида́ти**.

СКИДА́ТИ *і рідко* **ІСКИДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СКИ́НУТИ**, *і рідко* **ІСКИ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *перех.* Кидати кого-, що-небудь униз. // Зіштовхувати, спихати кого-, що-небудь звідкись. // *безос.* // Висаджувати кого-небудь або викидати щось із літака під час польоту. // *розм.* Вивантажувати на чиюсь вимогу речі (з поїзда і т. ін.). // Різким рухом опускати, знімати (звичайно з плечей) якунебудь ношу. // Атакуючи, примушувати противника відступати (з висоти або з позицій, розташованих вище). ** **Скида́ти гле́чика (го́рщика і т ін.)**, *заст.* – у народній медицині – ставити хворому на живіт попередньо підігрітий зсередини глечик, горщик і т. ін., що діє як банки (*див.* **ба́нка**[1]). **Ски́нути з небе́с на зе́млю** *кого* – допомогти комусь звільнитися від ілюзій, дійти до правильного розуміння реальної дійсності, тверезо сприймати навколишнє. 2. *перех.*, *перен.* Позбавляти влади, усувати з посади кого-небудь. 3. *перех.* Знімати з себе чи з кого-, чого-небудь щось одягнене, пов'язане тощо. // Переставати носити якийсь одяг, якесь взуття тощо. // Втрачати, позбуватися листя, вовни, пір'я тощо. // Очищатися, звільнятися від криги (про річку, море і т. ін.). // *перен.* Звільнятися від чого-небудь, позбуватися чогось неприємного, тяжкого і т. ін. // *перен.* Перемагати, долати якесь почуття, сон і т. ін. *Скидати з очей полуду.* ** **Скида́ти ша́пку**: а) вітаючись з ким-небудь, знімати головний убір; б) (*перед ким, рідше перед чим і без додатка*) виражати свою повагу до кого-, чого-небудь; складати шану комусь або чомусь, визнаючи великі заслуги, особливо цінуючи когось, щось. 4. *перех.* Підкидаючи, підхоплюючи різким рухом, поміщати на щось. // Різким рухом підносити, піднімати що-небудь. // Різким рухом одягати що-небудь. // *перев. чим.* Різко зводити вгору (брови, повіки і т. ін.). ** **Й о́ком не ски́нути** *чого, що* – всього не можна охопити поглядом, щось виходить за межі поля зору. 5. *перех.*, *на кого, перен.*, *розм.* Перекладати на кого-небудь свою роботу, свої обов'язки і т. ін. // Знімати з себе, перекладаючи на іншого, провину, відповідальність і т. ін. 6. *перех.* Звалювати, кидати щонебудь в одне місце. // *кому, для кого, розм.* Збирати кошти для кого-небудь. 7. *перех. і без додатка.* Передчасно народжувати; мати викидень. 8. *перех.* Відводити воду з якого-небудь водоймища. // Спускати з промислових об'єктів у водоймища воду, яка була потрібна для виробництва. 9. *перех.* Зменшувати на певну кількість (плату, ціну, вагу, роки тощо). 10. *тільки док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **ви́пити** 1. 11. *тільки недок.*, *неперех.*, *на кого – що, рідко.* Те саме, що **скида́тися** 4.

СКИ́ДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Звалити що-небудь в одне місце.

СКИДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СКИ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. Раптово, сильно здригатися. // *тільки док.* Раптово занепокоїтися, оживитися; стрепенутися. // *тільки док.*, *перен.* З'явитися на мить (про думку, почуття і т. ін.); промайнути. // *тільки док.* Раптово початися; вибухнути. // Різко зводитися вгору (про брови, повіки і т. ін.). // *з інфін.* Запізнившись, поспішно, із запалом братися робити щось; похоплюватися. // Відокремившись від чого-небудь, поширюватися. ** **Ски́нутися очи́ма** – переглянутися, перезирнутися. 2. Сплескувати, піднявшись до поверхні води (про рибу). 3. *розм.* Давати гроші для якої-небудь спільної справи, для допомоги комусь (про багатьох). ** **Ски́нутися по сло́ву**, *заст.* – перемовитися. 4. *на кого – що.* Бути схожим на кого-, щонебудь; нагадувати когось, щось. // *безос.* 5. *ким – чим.* Перетворюватися в кого-, що-небудь, обертатися на когось, щось. 6. *тільки недок.*, *кого, чого*, *діал.* Цуратися. 7. *чого, діал.* Відмовлятися від чого-небудь. 8. *тільки недок.* Пас. до **скида́ти** 1 – 9.

СКИДА́Ч, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **скида́льник**. 2. Пристрій у сільськогосподарських машинах для скидання соломи, сіна тощо.

СКИ́ДЕНЬ, -дня, *ч.*, *діал.* Різновид червоної риби в Азовському морі.

СКИ́ДКА, -и, *ж.*, *мисл.* Стрибок убік, що його робить тварина, тікаючи, заплутуючи сліди.

СКИДНИ́Й, -а́, -е́. 1. *гідр.* Признач. для скидання води. // Одержаний унаслідок скидання (про воду). 2. *буд.* Признач. для скидання будівельних відходів.

СКИДОВИ́Й, -а́, -е́, *геол.* Який утворився внаслідок скиду (у 1 знач.). *Скидові гори. Скидова розколина.*

СКИДЧА́, -а́ти, *с.*, *діал.* Недоношене ягня.

СКИДЯ́, *присл.*, *діал.* Кидаючи, кидком.

СКИКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Схибити.

СКИМІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **скимі́ти**.

СКИМІ́ТИ, -млю, -ми́ш *і* **СКИМЛІ́ТИ**, -лю́, -ли́ш; *мн.* скимля́ть, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **скі́млити**.

СКИМЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач **скимлі́ти**.

СКИМЛІ́ТИ *див.* **скимі́ти**.

СКИНБЕ́Ї, **СКИНВЕ́Ї**, -їв, *мн.*, *заст.* Нутрощі, кишки.

СКИНВЕ́Ї *див.* **скинбе́ї**.

СКИНДЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **скиндя́чка**.

СКИНДЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Стрічка, якою пов'язують голову.

СКИНДЯЧО́К, -чка́, *ч.*, *розм.* Зменш. до **скиндя́к**.

СКИ́НЕНИЙ *див.* **ски́нутий**.

СКИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ски́нути** 2.
СКИ́НІЯ, -ї, *ж.* За біблійною легендою – переносний храм, який був у давніх євреїв до побудови храму в Єрусалимі.
СКИ́НУТИ *див.* **скида́ти**.
СКИ́НУТИЙ, СКИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ски́нути** 1 – 8. // **ски́нуто**, *безос. присудк. сл.*
СКИ́НУТИСЯ *див.* **скида́тися**.
СКИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скипа́ти** 1 і **скипа́тися**[1].
СКИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СКИПІ́ТИ**, -плю́, -пи́ш, *мн.* скиплять; *док.* 1. 2. *чим і без додатка, перен.* Дуже пінитися, бушувати (про море, ріку, хвилю і т. ін.); закипати (у 2 знач.). 3. *перен.* Дуже збуджуватися, дратуватися; закипати (у 4 знач.). // *чим.* Пройматися, охоплюватися яким-небудь почуттям. 4. *перен.* Наростати з великою силою (про почуття); закипати (у 5 знач.). 5. *тільки док., розм.* Покипівши, досягти готовності (про страву, напій тощо); зваритися. // Опинившись у чому-небудь киплячому (у воді, смолі і т. ін.), загинути, вмерти. 6. *тільки док., рідко.* Щільно з'єднатися, зліпитися; прикипіти.
СКИПА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, **СКИПІ́ТИСЯ**, -пи́ться; *мн.* скипля́ться; *док.* 1. 2. Сплавлятися в тверду масу, утворювати компактні грудки (звичайно при високій температурі); спікатися. // З'єднуватися внаслідок паяння, зварювання тощо.
СКИПА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок., до кого, проти кого, діал.* Чіплятися до кого-небудь, діймати когось.
СКИ́ПЕНЬ, -пня, *ч., діал.* Лютий мороз.
СКИПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч., сад., зах.* Прищеплене дерево.
СКИПИДА́Р, -у, *ч.* Безбарвна або жовтувата рідина з їдким запахом, яку добувають перегонкою смоли хвойних дерев і використовують у медицині, лакофарбовому виробництві тощо.
СКИПИДА́РИТИ, -рю, -риш, *недок., перех.* Натирати скипидаром.
СКИПИДА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* 1. *розм.* Натирати себе скипидаром. 2. Пас. до **скипида́рити**.
СКИПИДА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **скипида́р**. *Скипидарний запах.* // Виготовлений із скипидару, із скипидаром. *Скипидарна мазь.*
СКИПИДА́РНИК, -а, *ч.* 1. Робітник скипидарного виробництва. 2. Торговець скипидаром.
СКИПИДА́РНО-КАНІФО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до скипидару і каніфолі, їх виробництва тощо.
СКИПИ́ТИ, -плю, -пи́ш, *недок., перех., сад., зах.* Прищеплювати.
СКИПІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **скипі́ти**.
СКИПІ́ТИ *див.* **скипа́ти**.
СКИПІ́ТИСЯ *див.* **скипа́тися**[1].
СКИП'ЯТИ́ТИ, -ячу́, -яти́ш, *док., перех.* Нагріваючи рідину, довести її до кипіння: закип'ятити.
СКИП'ЯЧЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скип'яти́ти**.
СКИРГИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скирги́кати**.
СКИРГИ́КАТИ, -и́чу, -и́чеш, *недок., перех., діал.* Погано співати.
СКИ́РТА, -и, *ж.* Великий стіг сіна, соломи або необмолочених снопів хліба, щільно укладених певним способом для зберігання просто неба. // *чого, перен., розм.* Велика кількість.
СКИ́РТИЩЕ, -а, *с.* Підстилка під скиртою, яка запобігає проникненню вологи, сирості знизу.
СКИРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скиртува́ти**.
СКИРТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ски́рта**. *Скиртове сіно.*
СКИРТОВО́З, -а, *ч.* Сільськогосподарська машина для перевезення скирт.
СКИРТОКЛА́Д, -а, *ч.* Сільськогосподарська машина для подавання сіна, соломи та ін. на скирти.
СКИРТОПРА́В, -а, *ч.* Те саме, що **скиртува́льник**.
СКИРТОРІ́З, -а, *ч.* Машина або пристрій для розрізування скирт.
СКИРТОУКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для укладання в скирти сіна, соломи тощо для зберігання просто неба.
СКИРТОУКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Сільськогосподарська машина, признач. для скиртоукладальних робіт.
СКИРТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для скиртування. *Скиртувальна сітка.* // Який займається скиртуванням. *Скиртувальна бригада.*
СКИРТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто скиртує сіно, солому тощо.
СКИРТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **скиртува́льник**.
СКИРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скиртува́ти**.
СКИРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Укладати в скирти сіно, солому або необмолочені снопи хліба для зберігання просто неба.
СКИРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **скиртува́ти**.
СКИСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скиса́ти** та дія і стан за знач. **скиса́тися**.
СКИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СКИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.*, скис, -ла, -ло і скиснув, -нула, -нуло; *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Ставати кислим унаслідок бродіння; прокисати. 2. *перен., розм.* Втрачати бадьорість, ставати млявим, бездіяльним, сумним; занепадати духом.
СКИСА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **СКИ́СНУТИСЯ**, -неться, *док., розм.* Те саме, що **скиса́ти** 1.
СКИ́СЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ски́снути**.
СКИСЛІ́ТИ, -і́є, *док., діал.* Скиснути, скваситися.
СКИ́СНУТИ *див.* **скиса́ти**.
СКИ́СНУТИСЯ *див.* **скиса́тися**.
СКИТ[1], -у, *ч.* 1. У православних монастирях – невелике житло ченців-самітників, розташоване віддалік від основних монастирських будівель. 2. Старообрядницький монастир або невелике поселення монастирського типу в безлюдній місцевості.
СКИТ[2] *див.* **ски́ти**.
СКИТ[3], -а, *ч.* Круглий стенд – тип стрілкової площі, стрільба на якій вимагає від стрільця великої майстерності.
СКИТА́ЛЬНИК, -а, *ч., рідко.* Той, хто блукає, поневіряється, не маючи постійного місця проживання; блукач.
СКИТА́ЛЬНИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **скита́льник**.
СКИТА́ЛЬСТВО, -а, *с., рідко.* Безперервне або довгочасне блукання, поневіряння.
СКИТА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **скита́тися**.
СКИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., рідко.* Блукати, не маючи постійного місця проживання; поневірятися.
СКИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **скит**, -а, *ч.*; **скитя́нка**, -нки, *ж.*). Те саме, що **скі́фи**.
СКИ́ТКИ, -ток, *мн., розм., заст.* Блукання. ** **Піти́ у ски́тки** – блукати, зазвичай жебракуючи.
СКИ́ТНИК, -а, *ч.* Чернець або старообрядець, який живе у скиті.
СКИ́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм до **ски́тник**. *Скитницьке життя.*
СКИ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **ски́тник**.
СКИТО́К, -тка́, *ч.* Зменш. до **скит**.
СКИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **скит**. // Належний скитові. 2. Прикм. до **ски́ти** і Скитія.
СКИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Жити в скиті; вести життя скитника.
СКИТЯ́НКА *див.* **ски́ти**.
СКІАГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **рентгеногра́фія**.
СКІАЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ рентгенології, що вивчає закономірності утворення рентгенівського зображення і розробляє правила визначення будови й функції досліджуваної частини тіла або органа за тінями і просвітленнями.
СКІАСКО́П, -а, *ч.* Прилад для здійснення скіаскопії.
СКІАСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **скіаскопі́я**.
СКІАСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Тіньовий метод визначення рефракції ока.
СКІАТРО́Н, -а, *ч.* Різновид електронно-променевої трубки для перетворення електричних сигналів на видиме зображення.
СКІАТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **скіатро́н**.
СКІ́БОБ, *ч.* 1. *род.* -а. Сани з рамою на кшталт велосипедної із закріпленими на ній лижами та кермом. 2. *род.* -у. Швидкісний спуск з гір спеціальними трасами на таких санях.
СКІК[1], ско́ку, *ч.* 1. Те саме, що **стрибо́к** 1, 4. 2. Швидкий рух стрибками. 3. *перен., заст.* Стрибок (у 2 знач.). 4. Танець з підскоками. // Певний ритмічний рух у танці. 5. *звичайно мн., діал.* Пороги.
СКІК[2]. Уживається як присудок за знач. **скі́кнути**.
СКІ́КАВКА, -и, *ч., зах.* Жаба.
СКІК-ВЕ́РТЬ. Уживається як присудок на позначення рвучких рухів з раптовими підскоками й поворотами в різні боки.
СКІ́КИ, СКІ́КО, *займ., діал.* Скільки.
СКІ́КНУТИ, скі́кну, скі́кнеш, *док., розм.* Однокр. до **скака́ти** 1, 2.
СКІ́КО *див.* **скі́ки**.
СКІ́ЛЛА, СЦІ́ЛЛА, -и, *ж., міф.* 1. Дочка мегарського царя Ніса. 2. Дочка Форкія й Гекати, красуня, в яку закохався морський бог Главк. 3. Міфічна потвора. ** **Скі́лла і Харі́бда** – двоє страховиськ, що жили обабіч вузької протоки між Італією й Сицилією і знищували мореплавців, кораблі. **Бу́ти між Скі́ллою й Харі́бдою**, *перен.* – потрапити в небезпеку, що загрожує звідусіль.
СКІ́ЛЬКА, -ко́х, *числ. неознач.-кільк., розм.* Те саме, що **кі́лька**[2].
СКІ́ЛЬКИ, -ко́х, *займ., числ., присл.* 1. *займ., пит.* Уживається при запитанні про кількість кого-, чого-небудь. 2. *займ. означ.* Уживається на позначення неозначеної великої кількості кого-, чого-небудь великої міри чогось (перев. в окличних реченнях). 3. *у знач. присл.* Наскільки, як, у якій мірі. // Дуже багато. *Скільки завгодно.* 4. *числ. неознач.-кільк., розм.* Те саме, що **кі́лька**[2]. 5. *займ., присл.* Уживається в значенні сполучного слова: а) у підрядних реченнях додаткових; б) у підрядних реченнях способу дії; в) у підрядних реченнях міри або ступеня (часто із співвідносним сл. с т і л ь к и у головному реченні); г) у підрядних означальних реченнях; ґ) у підрядних реченнях часу; д) у підрядних допустових реченнях.
СКІЛЬКИМО́ГА, *присл.* Наскільки можливо.
СКІ́ЛЬКИ-НЕ́БУДЬ. 1. *займ., присл.* Уживається на позначення неозначеної кількості кого-, чого-небудь. 2. *присл.* У тій чи іншій мірі.
СКІ́ЛЬКИСЬ, *займ., присл.* Те саме, що **скі́лькине́будь**.
СКІ́ЛЬКІСТЬ, -кості, *ж., зах.* Кількість.
СКІ́ЛЬКО, *займ., числ., присл., діал.* Скільки.
СКІ́ЛЬКО́РО, *числ. неознач.-кільк., діал.* Декілька.
СКІЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Скручений, звитий у кільце або кільцями. *Скільцьовані корені.*
СКІЛЬЦЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *док., розм.* Скрутитися, звитися в кільце або кільцями. // Пустити паросток у формі кільця.
СКІ́ЛЬЧЕНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Те саме, що **скільцьо́ваний**.
СКІ́ЛЬЧИТИСЯ, -читься, *док., розм., рідко.* Те саме, що **скільцюва́тися**.
СКІ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скі́млити** і звуки, утворювані цією дією.
СКІ́МЛИТИ, -млю, -млиш, *недок.* 1. Видавати протяжні, жалібні звуки (про тварин). 2. *розм.* Тихо, жалібно плакати. // Надокучливо скаржитися на кого-, що-небудь. 3. *безос.* Давати відчуття тупого болю; нити, скніти, щеміти.
СКІН, ско́ну, *ч., уроч.* Те саме, що **смерть**. // Кінець, межа. ** **До ско́ну вікі́в**, *рідко* – назавжди, навіки, до віку.
СКІНЕЇ́Т, -у, *ч.* Запалення парауретральних проток.
СКІ́НЕР, -а, *ч.* Американська назва групи мисливських ножів, призначених для білування здобичі та знімання шкури.
СКІН-ЕФЕ́КТ, -у, *ч.* Неоднорідний розподіл змінного струму та пов'язаного з ним електромагнітного поля по перерізу провідника.
СКІНХЕ́Д, -а, *ч.* "Бритоголовий" – учасник вуличної банди хуліганів у 60 – 70 рр. 20 ст. // Член профашистського, расистського угруповання молоді.
СКІНЧА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **скінча́ти** *і* **скінча́тися**.
СКІНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *рідко* **СКІ́НЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **СКІНЧИ́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *док.* 1. *перех.* Доводити що-небудь до кінця, до завершення; завершувати, закінчувати. // Завершувати навчання де-небудь. 2. *неперех., перев. з інф.* Переставати робити що-небудь.
СКІНЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., рідко*, **СКІНЧИ́ТИСЯ**, -чу́ся, -чи́шся, *док.* 1. Доходити до кінця, до завершення. // Доходити до кінця, кінчатися (в часі). // Досягати кінця, межі в просторі, наближатися до краю своєї протяжності. // Те саме, що **припиня́тися**. // Витрачатися, вичерпуватися, використовуватися повністю. 2. *чим.* Те саме, що **закі́нчуватися** 2. 3. *розм.* Те саме, що **вме́рти**.
СКІ́НЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скінчи́ти** 1. // **скі́нчено**, *безос. присудк. сл.*
СКІНЧЕ́ННИЙ, -а, -е. Який має кінець, межу (у просторі, часі та ін.).
СКІНЧЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **скінче́нний**.
СКІНЧЕННОВИ́ЗНАЧЕНИЙ, -а, -е: ** **Скінченнови́значена гру́па**, *мат.* – група, що має скінченну систему твірних і задається скінченним числом визначальних співвідношень.
СКІНЧЕННОВИ́МІРНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має скінченну кількість вимірів. *Скінченновимірний простір.*
СКІНЧЕННОПОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е: ** **Скінченнопоро́джена (універса́льна) а́лгебра** – універсальна алгебра, що має скінченну систему твірних.
СКІНЧЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **скінчи́ти, скінча́ти і скінчи́тися, скінча́тися**.
СКІНЧИ́ТИ *див.* **скінча́ти**.
СКІНЧИ́ТИСЯ *див.* **скінча́тися**.
СКІ́НЧУВАТИ *див.* **скінча́ти**.
СКІП, -а, *ч.* Підіймальний саморозвантажувальний короб, що рухається за допомогою каната по жорстких напрямних пристроях; застосовується для піднімання корисних копалин або породи з шахт на поверхню, а також для сипких вантажів.
СКІ́ПА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **скі́пка**.
СКІПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для скіпання.
СКІ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **скіпа́ти**.
СКІПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скіпа́ти**.
СКІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* Відколювати скіпки від чого-небудь; дробити на скіпки що-небудь.
СКІПА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.* Пас. до **скіпа́ти**.
СКІПА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок., розм.* Чіплятися, приставати до кого-небудь.
СКІ́ПЕТР, -а, *ч., іст.* Оздоблена дорогоцінним камінням та різьбленням палиця, що є символом, знаком царської влади; берло.
СКІПЕ́ЦЬ[1], -пця́, *ч., діал.* Ямка глибиною в одну лопату.
СКІПЕ́ЦЬ[2], -пця́, *ч., рідко.* Те саме, що **скі́пка**.
СКІ́ПКА, -и, *ж.* Невелика тонка пластинка, відколота, відрубана від деревини вздовж по волокнах. // Те саме, що **трі́ска**. // Тонка тріска сухого дерева, яку використовували в давнину для освітлення; лучина. // Тонкий, гострий шматочок тріски, який потрапив під шкіру; скалка. ** **На скіпки́** (*перев. зі сл.* т р о щ и т и, р о з б и в а т и і т. ін.) – зовсім, цілком, ущент. **Як (мов) скі́пка** (*перев. зі сл.* с у х и й, х у д и й і т. ін.) – дуже, великою мірою.
СКІПКИ́Й, -а́, -е́, *розм., рідко.* Який легко відколюється, розколюється.
СКІПКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **скі́пка**.
СКІ́ПЛИНА, -и, *ж., іст.* Те саме, що **скі́пщина**.
СКІ́ПОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **скіп**. // Який здійснюється за допомогою скіпів.
СКІ́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **скі́пка**.
СКІ́ПЧИК, -а, *ч., діал.* Зменш.-пестл. до **скіпе́ць**[1].
СКІ́ПЧИНА, -и, *ж., іст.* Те саме, що **скі́пщина**.
СКІ́ПЩИК, -а, *ч., іст.* Селянин, який оплачував оренду землі не грішми, а частиною свого врожаю.
СКІ́ПЩИНА, -и, *ж., іст.* Оренда землі, яку оплачували не грішми, а частиною свого врожаю. // Вид орендної плати за землю, найняту у землевласника.
СКІР, -у, *ч., мед.* Одна з форм раку, що відрізняється відносно повільним розвитком.
СКІ́РА, -и, *ж., зах.* Шкіра.
СКІРАНИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Шкіряний.
СКІ́РНІ, -рень, *мн.* (*одн.* **скі́рня**, -і, *ж.*), *зах.* Чоботи.
СКІРНЯ́ТКА, -ток, *мн., зах.* Чобітки. *Червоні скірнятка.*
СКІРО́Н, -а, *ч., міф.* Розбійник, який грабував людей на кордоні між Мегарою й Аттікою.
СКІРОФО́РІЇ, -ій, *мн., міф.* Свята на честь Афіни, під час яких ішла святкова процесія з Афін до Фалера.
СКІ́РОЧКА, -и, *ж., заст.* Скоринка.
СКІС[1], ско́су, *ч., спец.* 1. Дія і стан за знач. **ско́шу-**

вати², **скоси́ти**. 2. Похила поверхня, похилий бік чого-небудь. 3. *у знач. присл.* **ско́сом**, *діал.* Навскіс.

СКІС², ско́су, *ч.* Дія за знач. **ско́шувати¹**, **скоси́ти**.

СКІСНИ́Й, -а́, -е́. Який відхиляється від горизонтального або вертикального положення; похилий, косий. // Розташований під кутом до горизонтальної лінії, площини. // Який має похилу площину. // Який відхилився від свого звичайного напрямку і рухається або падає по діагоналі, навскіс. *Скісний погляд.*

СКІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скісни́й**.

СКІ́СНО. Присл. до **скісни́й**.

СКІ́СОК, -ска, *ч.*, *заст.* Сточена коса; шматок гостро відточеної коси, що його використовують замість ножа, бритви тощо.

СКІФ¹ *див.* **скі́фи**.

СКІФ², -а, *ч.* Вузький і довгий спортивний човен для змагань з академічної греблі.

СКІ́ФИ, -ів, *мн.* (*одн.* **скіф**, -а, *ч.*; **скіф'я́нка**, -и, *ж.*). Степові племена, які населяли південну частину території сучасної України в 1 тис. до н. е. – на початку 1 тис. н. е.

СКІФЛ, -а, *ч.*, *муз.* 1. Негритянські оркестри на поч. 20 ст. в Новому Орлеані та Чикаго, де музиканти використовували саморобні музичні інструменти. 2. Самодіяльні естрадні гуртки в Англії сер. 50-х рр. 20 ст., де музиканти крім саморобних музичних інструментів використовували також різні побутові предмети для видобування звуків.

СКІ́ФСТВО, -а, *с.* Збірн. до **скі́фи**.

СКІ́ФСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **скі́фи** і **Скіфія**. // Уживається як складова частина ботанічних назв. ** **Скі́фська ба́ба** – стародавня кам'яна статуя, поставлена на могилі скіфами або сарматами.

СКІФ'Я́НКА *див.* **скі́фи**.

СКІ́ЦНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Скікнути.

СКІЦЬ, *присудк. сл.*, *діал.* Уживається за знач. **скі́цнути**.

СКЛАВИ́НИ, -ів, *мн.* Стародавні західнослов'янські племена, що походили від венедів і населяли територію на північ від середнього і нижнього Дунаю.

СКЛАД¹, -у, *ч.* 1. Відповідно обладнане місце, будівля або приміщення для зберігання чого-небудь (продуктів, матеріалів і т. ін.). // *чого, з чого.* Велика кількість яких-небудь предметів, продуктів матеріалів і т. ін., зібраних і складених в одному місці, запаси чого-небудь. 2. *кого, чого, з означ.* Сукупність окремих частин, які утворюють що-небудь ціле. // Сукупність людей, що утворюють який-небудь колектив, якусь організацію. // Сукупність певних елементів, що входять у яку-небудь хімічну сполуку, речовину і т. ін. ** **Вхо́дити до скла́ду** – бути складовою частиною чого-небудь. **У по́вному скла́ді** – цілком, весь, повністю. **Зако́н ста́лості скла́ду**, *хім.* – один із основних законів хімії, який полягає в тому, що кожна хімічна сполука молекулярної будови має сталий якісний і кількісний склад незалежно від способу її одержання. **Склад зло́чину**, *юр.* – сукупність установлених кримінальним законом ознак, що визначають певну дію, вчинок і т. ін. як злочин. **Словнико́вий склад**, *лінгв.* – сукупність слів якоїсь мови.

СКЛАД², -у, *ч.* 1. Будова тіла людини, тварини. // *чого.* Будова якої-небудь частини тіла людини, тварини. 2. *чого, з означ.* Характерні особливості (розуму, вдачі, думок і т ін.) людини. 3. Спосіб викладу думок, манера письма. // Спосіб побудови пісні, музичного твору, вірша. 4. *грам.* Відрізок звукового потоку мови, що складається з одного або кількох звуків і визначається зміною наростання і спаду звучності. ** **Відкри́тий склад** – склад, що закінчується на складотворний звук.

СКЛАДА́ЛЬНА, -ої, *ж.* Те саме, що **склада́льня**.

СКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *друк.* Признач. для друкарського набору. 2. *тех.* Стос. до складання чогось. // Признач. для складання чого-небудь.

СКЛАДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, який займається складанням або укладанням чого-небудь. 2. Робітник, який займається з'єднанням, монтажем частин механізмів, пристроїв тощо.

СКЛАДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **склада́льник**.

СКЛАДА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *друк.* Приміщення, де готується друкарський набір.

СКЛАДА́НИЙ, -а, -е. Якого можна складати завдяки рухомому або збірному поєднанню частин.

СКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **склада́ти** і **склада́тися** 1 – 4, 7 – 10.

СКЛАДА́НОЧКА, -и, *ж.*, *пестл.* Те саме, що **пі́сенька**.

СКЛАДА́ТИ *і рідко* **ІСКЛАДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.* **СКЛА́СТИ** *і рідко* **ІСКЛА́СТИ**, складу́, складе́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Розміщувати що-небудь у певному порядку, в одному місці. // Збирати докупи що-небудь розкладене, розкидане і т. ін. // *у що, як.* Розміщувати що-небудь, надаючи йому певної форми. // Зібравши докупи, розміщувати у певному порядку, надавати чому-небудь якоїсь форми. // Згортаючи, згинаючи і зменшуючи цим об'єм чого-небудь, надавати йому нової форми. // *у що, на що, рідко до чого.* Поміщати, класти що-небудь усередину чогось або зверху на чомусь. // Надавати певного положення рукам, ногам, приймати яку-небудь позу. // *у що, до чого.* Надавати певного виразу обличчю. ** **Склада́ти же́ртви (в же́ртву)**: а) приносити як дар кому-небудь; б) робити що-небудь заради когось, поступатися власними інтересами. 2. З'єднуючи окремі частини, одержувати щось ціле (про механізми, машини і т. ін.); монтувати. // Будувати що-небудь, збиваючи, скріплюючи окремі частини. // З'єднуючи літери, утворювати слова; читати. // Відбираючи і розташовуючи певним чином матеріал, створювати що-небудь ціле (про збірник, словник і т. ін.). 3. Створювати літературний, музичний твір (вірш, пісню і т. ін.). // Писати, створювати що-небудь, підбираючи, об'єднуючи та розташовуючи певним чином матеріали, дані і т. ін. (про ділові папери, документи і т. ін.). // *у сполуч. зі сл.* м и р, у г о д а, к о н т р а к т і т. ін. Домовлятися про що-небудь. 4. Зберігаючи, відкладаючи, поступово збирати, робити запаси чого-небудь; нагромаджувати, накопичувати. 5. Проходити перевірку знань, уміння що-небудь робити; здавати. 6. *друк.* Набирати з друкарських літер який-небудь текст. 7. *мат.* Додавати одне число до другого; виконувати дію додавання. 8. Утворювати, становити що-небудь. // Бути складовою частиною; являти собою. 9. З деякими іменниками утворює сполуки зі значенням дії, названої іменником. *Складати вирок. Складати подяку.* ** **Склада́ти зізна́ння**, *діал.* – давати показання. **Склада́ти уя́влення** – в думках відтворювати; уявляти. **Склада́ти ціну́** *кому, чому* – оцінювати кого-, що-небудь об'єктивно, належним чином. 10. *перен.* Перекладати на кого-небудь будь-які обов'язки, відповідальність тощо.

СКЛАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СКЛА́СТИСЯ**, складу́ся, складе́шся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Утворюватися з яких-небудь елементів, частин і т. ін., мати своїми складовими частинами. // Створюватися, організовуватися, оформлятися шляхом об'єднання (про групу людей, колектив і т. ін.). // Виникати, утворюючись шляхом поєднання окремих частин (про слова, фрази і т. ін.). // Утворюватися на шкірі, із шкіри (про зморшки). 2. *тільки* 3 *ос.* Утворюватися шляхом додавання, збирання докупи, нагромадження. // *у що.* З'єднуючись, утворювати що-небудь ціле, нове формою. 3. Виникати, створюватися внаслідок творчого процесу (про вірш, пісню і т. ін.). 4. *перен.* Виникаючи, набувати якого-небудь закінченого вигляду, певної форми, структури, певного змісту, формуватися, оформлятися, утворюватися. // Виникати, з'являтися в думці, створюватися, вимальовуватись у свідомості, в уяві. ** **Склада́ється ду́мка** – уявляється, здається комусь що-небудь. 5. *перен, перев. із заперец.* н е. Таланити. 6. Улаштовуватися певним чином, набувати якогось спрямування (про життя, обставини, стосунки, справи і т. ін.). // *безос.* 7. Розташовуватися, розміщуватись у певному порядку, певним чином. // Згортаючого, згинаючись і зменшуючись цим в об'ємі, змінювати свою форму, набувати нового вигляду і т. ін. // *як, у що, до чого.* Змінюючи положення, набувати іншого виразу, вигляду (про губи, обличчя і т. ін.). 8. Збирати що-небудь в одне місце, перев. готуючись до від'їзду. 9. *на що.* Збирати гроші на що-небудь, робити складчину. 10. *на кого, розм.* Мати надію, покладатися на кого-, що-небудь. 11. *тільки док.* Відбутися, трапитися, статися (про біду, нещастя і т. ін.). 12. *тільки недок.* Пас. до **склада́ти**.

СКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто складає (у 2, 3 знач.), створює що-небудь. *Складач поїздів.* 2. *друк.* Робітник друкарні, що здійснює набір (у 3 знач.).

СКЛАДА́ЧКА, -и. Жін. до **склада́ч**.

СКЛА́ДЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **склада́ти** 1 – 9. // **скла́дено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який складається з кількох частин. 3. *у знач. прикм.* Який має певну будову тіла. ** **Скла́дене число́**, *мат.* – натуральне число, що має більш як два натуральних дільники. **Скла́дені інтерва́ли**, *муз.* – інтервали, ширші за октаву, що їх можна розглядати як суму октави і простого інтервалу.

СКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скла́сти**, **склада́ти**.

СКЛА́ДЕНЬ, -дня, *ч.* 1. Предмет, який складається. // Складна ікона з двох (диптих), трьох (триптих) чи декількох (поліптих) частин. 2. *заст.* Намисто.

СКЛА́ДИНА, -и, *ж.* Те саме, що **скла́дка** 1, 2.

СКЛА́ДКА, -и, *ж.* 1. Рівно складена удвоє і загнута смужка тканини, паперу і т. ін. // *перев. мн.* М'які поздовжні згини на тканині, утворені призбируванням, стягненням, складанням її. // Прямолінійний згин на тканині, папері і т. ін. // Довгасте заглиблення чи борозенка на шкірі обличчя, тіла людини. 2. *геол.* Хвилеподібний вигин шарів земної кори, перев. гірських порід. // Хвилеподібний вигин на якій-небудь поверхні (на снігу, воді і т. ін.). 3. Те саме, що **скла́дчина**. ** **У скла́дку** – разом, спільно; на спільні кошти.

СКЛАДКО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Зібраний складкою (у 3 знач.).

СКЛАДКОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **складкоутво́рення**.

СКЛАДКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.*, *геол.* Утворення шарів гірських порід земної кори.

СКЛАДКОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до складкоутворення.

СКЛА́ДНИЙ, -а, -е. 1. З гарно збудованими, витриманими пропорційно частинами тіла. 2. Добре побудований, скомпонований (про твір, мову, письмо і т. ін.); зв'язний.

СКЛАДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який складається з кількох частин, елементів і т. ін. // Якого можна складати завдяки рухомому або збірному поєднанню частин. ** **Складні́ слова́** – слова, які утворені з двох або більше основ і становлять структурно-семантичну єдність (землетрус, ледь-ледь). 2. Який відзначається взаємозв'язком багатьох частин. 3. Який становить сукупність багатьох взаємопов'язаних явищ, ознак, відношень, процесів і т. ін. // Мудрий, хитрий, вигадливий (про форму, будову і т. ін. чого-небудь). 4. З різноманітними і суперечливими якостями, властивостями, особливостями (про людину, її вдачу, почуття і т. ін.). 5. Важкий для розуміння, вирішення, здійснення.

СКЛАДНИ́К, складника́, *ч.* Складова частина чого-небудь, компонент.

СКЛАДНИЧО́К, -чка́, *ч.*, *діал.* Портмоне.

СКЛА́ДНІСТЬ¹, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скла́дний**.

СКЛАДНІ́СТЬ², -ності, *ж.* Абстр. ім. до **складни́й**.

СКЛАДНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Робитися складнішим (*див* **складни́й**); ускладнюватися.

СКЛА́ДНО¹. Присл. до **скла́дний**. // Доладно, добре, до речі.

СКЛАДНО́². Присл. до **складни́й**.

СКЛАДНОЕФІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до складного ефіру.

СКЛАДНОЛЕГО́ВАНИЙ, -а, -е, *мет.*, *хім.* Який легований кількома легівними складниками (домішками). *Складнолегований сплав.*

СКЛАДНОНАПРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Стос. до тіла, конструкції, які напружують(ся) у кількох (різних) напрямках.

СКЛАДНОПІДРЯ́ДНИЙ, -а, -е., *грам.* Із складною підрядністю. ** **Складнопідря́дне ре́чення** – речення, що складається з двох або кількох взаємопов'язаних синтаксично нерівноправних частин, одна з яких виступає як головне речення, а інші – як підпорядковані, підрядні речення.

СКЛАДНОПІДРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **складнопідря́дний**.

СКЛАДНОСКОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е, *грам.* Який складається зі скорочених частин. ** **Складноскоро́чене сло́во**, *грам.* – слово, яке утворюється з частин двох або кількох слів; абревіатура.

СКЛАДНОСУРЯ́ДНИЙ, -а, -е, *грам.* Із складною сурядністю. ** **Складносуря́дне ре́чення**, *грам.* – речення, що складається з двох або кількох тісно пов'язаних синтаксично рівноправних частин, кожна з яких зберігає формальні ознаки простого речення.

СКЛАДНОСУРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **складносуря́дний**.

СКЛАДНОЦВІ́ТИЙ, -а, -е, *бот.* 1. Квітки якого зібрані в суцвіття, схоже на окрему квітку. 2. *у знач. ім.* **складноцві́ті**, -тих, *мн.* Назва родини дводольних рослин, квітки яких зібрані в суцвіття, схоже на окрему квітку; кошикоцвіті.

СКЛАДНЯ́, -і, *ж.*, *с. г.* Копа в полі з 15 – 20 хлібних снопів.

СКЛАДОВА́, -о́ї, *ж.* Див. **складови́й** 2.

СКЛАДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **складува́ти**.

СКЛАДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **складо́ваний**.

СКЛАДОВИ́Й, -а́, -е́. 1. *у сполуч. зі сл.* ч а с т и н а, е л е м е н т і т. ін. Який входить як частина до складу чого-небудь. ** **Складови́й кубі́чний метр** – одиниця виміру дров, дощок і т. ін. 2. *у знач. ім.* **складова́**, -во́ї, *ж.*, *спец.* Те, що утворює що-небудь, входить до складу чого-небудь. 3. Прикм. до **склад¹** 1. 4. *грам.* Здатний утворити склад (*див.* **склад²** 4). ** **Складове́ письмо́** – один із видів письма, де графічні знаки пов'язані з фонемами та сполученнями фонем, які можуть утворювати склади. **Складови́й на́голос** – вирізнення в слові одного зі складів властивими даній мові артикуляційними засобами.

СКЛАДОМЕ́ТР, -а, *ч.* Складовий кубічний метр.

СКЛАДОНА́ГОЛОС, -у, *ч.*, *грам.* Складовий наголос.

СКЛАДОПО́ДІЛ, -у, *ч.*, *грам.* Поділ на склади (*див.* **склад²** 4). // Визначення межі складу та кількості складів у слові.

СКЛАДОТВО́РНИЙ, -а, -е, *грам.* Те саме, що **складови́й** 4.

СКЛАДОТВО́РЧИЙ, -а, -е, *грам.* Те саме, що **складотво́рний**.

СКЛА́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл до **скла́дка** 1, 2.

СКЛАДСЬКИ́Й, -а́, -е́, *спец*, Прикм. до **склад¹** 1. // Стос. до складу (*див.* **склад¹** 1). ** **Складська́ наці́нка** – надбавка до ціни продукції, що виплачується покупцем на користь постачальнозбутової організації.

СКЛА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скла́дувати**.

СКЛАДУВА́ТИ, -у́ю -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Поміщати у склад для зберігання.

СКЛА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех*, *рідко.* Те саме, що **склада́ти** 1, 3.

СКЛАДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **складува́ти**.

СКЛА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Те саме, що **склада́тися**.

СКЛАДЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має багато складок; оздоблений складками; збористий, рясний. 2. *геол.* Утворений вигинами шарів земної кори. *Складчастий рельєф.*

СКЛАДЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *геол.* 1. Процес утворення гірських складок. 2. Складчаста будова земної кори.

СКЛА́ДЧИНА, -и, *ж.* Внесення грошей, продуктів і т. ін. на яку-небудь спільну справу, а також усе, зібране таким чином. ** **У (в) скла́дчину** – разом, спільно; на спільні кошти.

СКЛА́СТИ *див.* **склада́ти**.

СКЛА́СТИСЯ *див.* **склада́тися**.

СКЛЕ́СНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **склеї́ти**.

СКЛЕ́ЇТИ *див.* **скле́ювати**.

СКЛЕ́ЇТИСЯ *див.* **скле́юватися**.

СКЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **скле́ювати, склеї́ти.** 2. Місце, де склеєно що-небудь.

СКЛЕ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Покритий поливою (про посуд); глазурований, полив'яний.

СКЛЕ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **скли́ти.**

СКЛЕ́ННЯ[2], -я, *с.*, *діал.* Обливання обпаленого посуду поливою.

СКЛЕП, -у, *ч.* 1. Закрите підземне приміщення, в якому зберігаються труни з померлими. // Розташоване під землею або всередині гірського масиву заглиблення, порожнистий простір із виходом на поверхню, підвал, підземелля, печера. 2. *чого, на що і без додатка.* Підсобне приміщення для зберігання зброї, господарського реманенту і т. ін.; склад. 3. *зах.* Крамниця. 4. *рідко.* Те саме, що **склепі́ння** 1.

СКЛЕ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **склепа́ти.** // **скле́пано**, *безос. присудк. сл.*

СКЛЕПА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Дрібний торговець; власник невеликої крамниці.

СКЛЕПА́ТИ *див.* **скле́пувати.**

СКЛЕПА́ТИСЯ[1] *див.* **скле́пуватися.**

СКЛЕПА́ТИСЯ[2] *див.* **склепля́тися.**

СКЛЕ́ПИК, -а, *ч.*, *зах.* Зменш.-пестл. до **склеп 3.**

СКЛЕПИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **склепі́нчастий.** // Який має стелю, подібну до склепіння.

СКЛЕПИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **склепи́стий.**

СКЛЕПИ́ТИ *див.* **склепля́ти.**

СКЛЕПИ́ТИСЯ *див.* **склепля́тися.**

СКЛЕПІ́ННИЙ, -а, -е, *архіт.* Те саме, що **склепі́нчастий.**

СКЛЕПІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Опукле перекриття або покриття, що з'єднує стіни, підпори будівель, споруд, мостів і т. ін. // Опукла стеля або взагалі верхнє внутрішнє покриття, перев. утворене криволінійною поверхнею будівлі. // Те саме, що **а́рка.** // Навіс, утворений переплетенням гілок та листя дерев, кущів. // Взагалі накриття, покрив; товща. ** **Склепі́ння гло́тки** – верхня стінка глотки, прикріплена до основи черепа. **Склепі́ння кон'юкти́ви** – частина кон'юнктиви в місцях переходу з повік на очне яблуко. **Склепі́ння пі́хви** – простір між стінкою піхви та піхвовою частиною шийки матки. // *перен.* Про сферичну поверхню чого-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **склеп 1.**

СКЛЕПІ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Який має форму склепіння; вигнутий півкругом, опуклий.

СКЛЕПІ́НЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **склепі́нчастий.**

СКЛЕ́ПКА, -и, *ж.*, *тех.* 1. Дія за знач. **скле́пувати, склепа́ти.** 2. Місце, де склепано що-небудь.

СКЛЕ́ПЛЕНИЙ[1], -а, -е, *рідко.* Те саме, що **склепі́нчастий.**

СКЛЕ́ПЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **склепи́ти.** // *у знач. прикм.*

СКЛЕ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скле́плювати.**

СКЛЕ́ПЛЮВАТИ *див.* **склепля́ти.**

СКЛЕ́ПЛЮВАТИСЯ *див.* **склепля́тися.**

СКЛЕПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **склепля́ти.**

СКЛЕПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **СКЛЕ́ПЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **СКЛЕПИ́ТИ**, -плю́, -пи́ш; *мн.* склеплять; *док.*, *перех.* Зводити впритул, з'єднувати, стулювати, закривати (уста, очі, повіки і т. ін.). // Змушувати стулюватися, закривати (повіки, уста, очі і т. ін.).

СКЛЕПЛЯ́ТИСЯ, -я́ється *і рідко* **СКЛЕ́ПЛЮВАТИСЯ**, -юється, **СКЛЕПА́ТИСЯ**, склепа́ється *і* скле́плеться; *мн.* склепа́ються *і* скле́плються; *недок.*, **СКЛЕПИ́ТИСЯ**, -и́ться; *мн.* склепля́ться; *док.* Зближуючись, стулюватися, закриватися (про очі, повіки, уста і т. ін.). // *чим.* Зближуючись, з'єднуватися, зчіплюватися. // *перен.*, *розм.* Бути схожим на склепіння (у 1 знач.), височіти, як склепіння.

СКЛЕ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **склеп 1.** *Склепна тиша.*

СКЛЕ́ПНИК, -а, *ч.*, *зах.* Те саме, що **склепа́р.**

СКЛЕПОВИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Крамничний, магазинний.

СКЛЕПО́К, -пка́, *ч.*, *зах.* Зменш. до **склеп 2.**

СКЛЕ́ПУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до склепування.

СКЛЕ́ПУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається склепуванням (у 1, 2 знач.) чого-небудь.

СКЛЕ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скле́пувати.**

СКЛЕ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКЛЕПА́ТИ**, склепа́ю, склепа́єш *і* склеплю́, скле́плеш; *мн.* склепа́ють *і* скле́плють; *док.*, *перех.* 1. Клепаючи, з'єднувати, скріплювати що-небудь. 2. *тільки док.*, *розм.* Клепаючи, виготовити що-небудь. 3. *перен.* Робити що-небудь наспіх, недбало, абияк.

СКЛЕПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Будувати склеп (у 1 знач.).

СКЛЕ́ПУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СКЛЕПА́ТИСЯ**, склепа́ється *і* скле́плеться; *мн.* склепа́ються *і* скле́плються; *док.* 1. З'єднуватися, скріплюватися за допомогою клепання. 2. *тільки недок.* Пас. до **скле́пувати.**

СКЛЕ́РА, -и, *ж.*, *анат.* Зовнішня білкова оболонка ока, яка спереду переходить у рогівку.

СКЛЕРАДЕНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запальне затвердження лімфатичних вузлів; спостерігається при сифілісі.

СКЛЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **скле́ра.** *Склеральний мішок. Склеральне тільце.*

СКЛЕРЕДЕ́МА, -и, *ж.*, *мед.* Дерматоз, пов'язаний з інфекційно-токсичним ураженням колагенових волокон.

СКЛЕРЕ́ЇДА, -и, *ж.*, *бот.* Товстостінна рослинна клітина.

СКЛЕРЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Обмежене випинання білкової оболонки ока внаслідок рубцевого її стоншення.

СКЛЕРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Вирізання смужки з білкової оболонки ока.

СКЛЕРЕ́МА *див.* **склеро́ма.**

СКЛЕРЕНХІ́МА, -и, *ж.*, *бот.* Тканина рослини, що складається з щільнорозташованих клітин з потовщеними здерев'янілими оболонками, які надають органам рослин міцності.

СКЛЕРЕНХІ́МНИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **склеренхі́ма.**

СКЛЕРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення склери.

СКЛЕРИ́Т-РОЗАЦЕ́А, склери́ту-розаце́а, *ч.* Ураження склери при рожевих вугрях із утворенням вузликів в епісклері.

СКЛЕРИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Стовщування і здерев'яніння оболонок рослинних клітин з подальшим відмиранням протопластів.

СКЛЕРИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який зазнав склерифікації.

СКЛЕРОДАКТИЛІ́Я, -ї, *ж.* Ураження пальців рук при системній склеродермії.

СКЛЕРОДЕ́РМА, -и, *ж.*, *мед.* Те саме, що **склеродермі́я.**

СКЛЕРОДЕРМІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **склеродермі́я.**

СКЛЕРОДЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до склеродермії.

СКЛЕРОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хронічне захворювання шкіри людини, яке характеризується ущільненням шкіри і підшкірної клітковини.

СКЛЕРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання, яке полягає в розростанні сполучної тканини в судинах мозку, серці і т. ін. ** **Розсі́яний склеро́з** – повільно прогресуюче захворювання центральної нервової системи. **Тубeró̸зний склеро́з** – спадкове захворювання, яке характеризується поєднаним ураженням нервової системи, шкіри, очей, кісткової і ендокринної систем, внутрішніх органів.

СКЛЕРО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **склеро́з.**

СКЛЕРОЗУВА́ННЯ, -я, *с.*, *мед.* Розростання сполучної тканини судин.

СКЛЕРО́МА, СКЛЕРЕ́МА, -и, *ж.*, *мед.* Інфекційне захворювання, при якому на слизовій оболонці носа і гортані утворюються щільні, вузлоподібні вогнища запалення (інфільтрати).

СКЛЕРОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Прори́вна склеромаля́ція** – некроз склери з наступним її прориванням.

СКЛЕРО́МЕТР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для вимірювання твердості кристалів.

СКЛЕРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до склерометрії.

СКЛЕРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вчення про вимірювання твердості різних матеріалів.

СКЛЕРО́МНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **склеро́ма.** *Склеромні інфільтрати.*

СКЛЕРО́Н, -у, *ч.*, *спец.* Сплав алюмінію з цинком, міддю, марганцем, літієм, кремнієм та залізом, що застосовується в машинобудівній та авіаційній промисловості.

СКЛЕРОНІХІ́Я, -ї, *ж.* Зміни нігтьових пластинок – потовщення, ущільнення, зміна кольору, незначне відділення від нігтьового ложа.

СКЛЕРООТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **тимпаносклеро́з.**

СКЛЕРОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічні операції на склері, метою яких є заміщення її дефектів або зміна форми очного яблука.

СКЛЕРОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до склеропластики.

СКЛЕРОПРОТЕ́ЇДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **склеропроте́їни.**

СКЛЕРОПРОТЕ́ЇНИ, -ів, *мн.* Фібрилярні білки, які складають основу сполучної тканини тварин і людини.

СКЛЕРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для здійснення склероскопії.

СКЛЕРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до склероскопії.

СКЛЕРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Визначення твердості матеріалів, переважно металів

СКЛЕРОСТЕО́З, -у, *ч.* Спадкове захворювання – защемлення черепномозкових нервів, що спричиняє параліч лицьового нерва і глухоту.

СКЛЕРО́ТИК, -а, *ч.*, *мед.*, *розм.* Людина, яка хворіє на склероз.

СКЛЕРО́ТИКА, -и, *ж.*, *анат.*, *рідко.* Те саме, що **скле́ра.**

СКЛЕРОТИНІО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби рослин, спричинювані склеротинією, що призводять до загнивання їхніх вегетативних органів і плодів під час зберігання.

СКЛЕРОТИ́НІЯ, -ї, *ж.* Сумчастий гриб, який викликає захворювання рослин, і назва хвороби, викликаної ним; біла гниль; сіра гниль.

СКЛЕРОТИ́ЧКА, -и, *мед.*, *розм.* Жін. до **склеро́тик.**

СКЛЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **склеро́з.** // Уражений склерозом.

СКЛЕРОТО́М, -а, *ч.* Зачаток осьового скелета у зародків хордових тварин і людини.

СКЛЕРОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хірургічна операція, яку застосовують при глаукомі з метою зниження внутрішньоочного тиску.

СКЛЕРОУВЕЇ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення склери та судинної оболонки очного яблука.

СКЛЕРОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Посухостійкі рослини із жорстким листям, покритим товстою кутикулою, що перешкоджає випаровуванню вологи.

СКЛЕРО́ЦІЙ, -я, *ч.* 1. Спочиваюча стадія грибниці у деяких грибів-паразитів. 2. Затверділа маса, в яку перетворюється вегетативне тіло міксоміцетів за несприятливих умов.

СКЛЕРОЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **склеро́цій.**

СКЛЕ́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скле́ювати.**

СКЛЕ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СКЛЕЇ́ТИ**, склею́, склеї́ш, *док.*, *перех.* 1. Скріплювати що-небудь за допомогою клею або чогось липкого клейкого. // Примушувати злипатися; зліплювати. 2. Виготовляти або відновлювати що-небудь розбите, розірване, розламане і т. ін., скріплюючи його частини чимсь липким, клейким. 3. *перен.* Компонуючи, поєднуючи разом, утворювати одне логічно зв'язане ціле. 4. *перен.* Відновлювати, налагоджувати, улаштовувати що-небудь.

СКЛЕ́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СКЛЕЇ́ТИСЯ**, склеї́ться, *док.* 1. Скріплюватися за допомогою клею або чогось липкого, клейкого. // Зліплюватися докупи від чого-небудь липкого, клейкого. 2. Виготовлятися, складатися з частин, скріплених чимсь липким, клейким. 3. Заплющуватися, закриватися (про повіки, очі). 4. *перев. док.*, *перен.*, *розм.* Відновитися, налагодитися, оздоровитися, улаштуватися. 5. *тільки недок.* Пас. до **скле́ювати** 1, 2.

СКЛЕ́ЮВАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який займається склеюванням чого-небудь.

СКЛЕ́ЮВАЧКА, -и, *спец.* Жін. до **скле́ювач.**

СКЛИК, -у, *ч.*, *рідко.* 1. Дія за знач. **скли́кати, склика́ти.** 2. Голосний, гучний вигук; окрик.

СКЛИ́КАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Закличний дзвін.

СКЛИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скли́кати.** // **скли́кано**, *безос. присудк. сл.*

СКЛИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скли́кати.**

СКЛИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **склика́ти.**

СКЛИКА́НЧИК, -а, *ч.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **склика́нець.**

СКЛИ́КАТИ *див.* **склика́ти.**

СКЛИКА́ТИ, *і рідко* **ІСКЛИКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, **СКЛИ́КУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **СКЛИ́КАТИ**, скли́чу, скли́чеш, *док.*, *перех.* 1. Криком, сигналом і т. ін. збирати разом усіх чи багатьох. // Кликати, запрошувати прийти, з'явитися куди-небудь з певною метою усіх чи багатьох. *Скликати збори.* ** **Склика́ти толо́ку** – одноразово збирати людей (сусідів, родичів і т. ін.) для виконання великої за обсягом роботи (без оплати). 2. Збирати членів колегіального органу, учасників якої-небудь наради і т. ін. для роботи, діяльності, обговорення певних питань тощо. 3. *заст.* Закликати (у 2 знач.).

СКЛИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **СКЛИ́КУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.* 1. *рідко.* Те саме, що **перегу́куватися.** 2. Пас. до **склика́ти, скли́кувати** 1, 2.

СКЛИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Те саме, що **ви́гукнути.**

СКЛИ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скли́кувати.**

СКЛИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скли́кувати.**

СКЛИ́КУВАТИ *див.* **склика́ти.**

СКЛИ́КУВАТИСЯ *див.* **склика́тися.**

СКЛИНА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **склина́ти.**

СКЛИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Проклинати.

СКЛИНЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.* Збити клинами (у 1 знач.).

СКЛИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який містить скло (про гірську породу). 2. Схожий на скло, подібний до скла.

СКЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **скли́стий.**

СКЛИ́ТИ, склю, склиш, *недок.*, *перех.* Вставляти у що-небудь скло.

СКЛИ́ТИСЯ, скли́ться, *недок.* 1. Ставати схожим на скло, подібним до скла. 2. Пас. до **скли́ти.**

СКЛІ́ВКА, -и, *ж.*, *ент.* Метелик з прозорими склоподібними крильцями, гусінь якого вигризає ходи у стовбурах, коренях і під корою рослин. *Яблунева склівка.*

СКЛІ́ВКОВІ, -вих, *мн.* Родина метеликів, серед яких багато шкідників сільськогосподарських рослин.

СКЛІ́ВОЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Скляночка.

СКЛІ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Ласкавий.

СКЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скли́ти.**

СКЛІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Заклі́пати.

СКЛІ́ТИ, скліє, *недок.* 1. Робитися, ставати схожим на скло, подібним до скла. 2. *діал.* Скніти.

СКЛО, -а, *с.* 1. Прозора речовина, яку одержують плавленням і хімічною обробкою кварцового піску з деякими іншими домішками. ** **Неорганíчне скло** – твердий, аморфний, звичайно прозорий матеріал, що утворюється при остиганні мінерального розплаву. **Органíчне скло** – склоподібний матеріал, продукт полімеризації деяких низькомолекулярних органічних сполук. **Рідке́ скло** – водяний розчин силікатного клею для приготування спеціальних бетонів та обробки металів перед анодуванням. 2. Виріб із такої речовини. // Тонкі листи цієї речовини, що вставляються у віконні рами, вітрини, а також у рамки для кращого збереження фотографій, творів живопису і т. ін. ** **Вітрове́ скло** – переднє скло у машині, що протидіє силі вітру та захищає від нього. **Лобове́ скло; оглядо́ве скло** – переднє скло в машині, признач. для огляду дороги. 3. *збірн.* Посуд або художні вироби з цієї речовини. // Окремі шматки, осколки таких виробів. ** **Ма́тове скло** – непрозорий різновид скла молочного кольору. **Бе́мське скло**, *тех.* – віконне скло високої якості, більше від звичайного за розміром листів і товщиною. **Худо́жнє скло** – вид декоративно-ужиткового мистецтва; художні вироби з скла.

СКЛОАСФАЛЬТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Композит, що складається зі скла, асфальту і бетону.

СКЛОАСФАЛЬТОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **склоасфальтобето́н.**

СКЛОБЕТО́Н, -у, *ч.* Бетон, у якому замість жорстви як наповнювач використовують скло.

СКЛОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Зроблений зі скла та бетону.

СКЛОБЕТО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **склобето́нний.**

СКЛОБІ́Й, -бо́ю, *ч.* Бите скло, розбиті скляні вироби.

СКЛОБЛО́КИ, -ів, *мн.* Скляні порожнисті вироби з двох пресованих елементів – півблоків, зварених між собою.

СКЛОБЛО́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до склоблоків.

СКЛОБРУ́С, -а, *ч.* Скляний брус.

СКЛОВА́Р, -а, *ч.* Робітник скляної промисловості,

який готує скломасу.

СКЛОВАРІННЯ, -я, *с.* Виготовлення скломаси плавленням і хімічною обробкою кварцового піску. *Процеси скловаріння.*

СКЛОВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до скловаріння. *Скловарне виробництво.* // Признач. для скловаріння.

СКЛОВА́РСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **склова́рний**.

СКЛОВА́ТА, -и, *ж.* Вата з волокон, отриманих шляхом розплавлення скла (будівельний, термоізоляційний матеріал).

СКЛОВИ́РІБ, -робу, *ч.* Виріб із скла.

СКЛОВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с.* Виробництво скла і виробів з нього.

СКЛОВОЛОКНИ́СТИЙ, -а, -е, *спец.* Який складається зі скловолокна; зробл. із нього.

СКЛОВОЛОКНІ́Т, -у, *ч.* Один із видів волокнітів.

СКЛОВОЛОКНО́, -а́, *с.*, *спец.* Волокно, яке одержують із розплавленого скла.

СКЛОВОЛОКО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **скловолокно́**.

СКЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Пристрій для друкування, що складається зі змочуваного клейкою речовиною матового скла, на якому робиться відбиток оригіналу.

СКЛОГРАФІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із друкування на склографі.

СКЛОГРАФІ́СТКА, -и. Жін. до **склографі́ст**.

СКЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до склографії.

СКЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб поліграфічного відтворення тексту та ілюстрацій на склографі.

СКЛОГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **склографува́ти**.

СКЛОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Друкувати на склографі.

СКЛОГРАФУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **склографува́ти**.

СКЛОГУ́МА, -и, *ж.* Гума, армована склом, найчастіше скловолокном.

СКЛОДОВСЬКІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; призматичні і голчасті кристали, а також землисті, променясті та сферолітові агрегати.

СКЛОДУ́В, -а, *ч.* Робітник, що займається виготовленням скляних виробів дуттям.

СКЛОДУ́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до дуття скляних виробів. *Склодувний цех.* // Признач. для дуття скляних виробів.

СКЛОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод із виготовлення скла та виробів з нього.

СКЛО́КА, -и, *ж.* Сварка, інтрига, плітка, що призводять до ворожих стосунків.

СКЛОКЕРА́МІКА, -и, *ж.* Спеціально оброблене скло з нульовим коефіцієнтом розширення; застосовується там, де потрібен прозорий, який не змінюється від коливання температури, матеріал.

СКЛОКЕРАМІ́Т, -у, *ч.* Будівельний матеріал з основою з суміші меленого скла і глини.

СКЛОКЕРАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Зроблений зі склокераміки.

СКЛОКРЕМНЕЗИ́Т, -у, *ч.* Облицювальний матеріал, який має високі декоративно-естетичні та експлуатаційні властивості.

СКЛОКРИСТАЛІ́Т, -у, *ч.* Облицювальний будівельний матеріал, що складається з кристалів скла.

СКЛОКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Який складається з дрібних кристалів, вирощених зі скла, і самого скла. ** **Склокристалі́чний матеріа́л** – матеріал, що складається з дрібних кристалів скла; ситал. // Виготовлений з такого матеріалу.

СКЛОКУ́ЛЬКИ, -льок, *мн.* (*одн.* **склоку́лька**, -и, *ж.*). Сировина у вигляді скляних кульок, що їх плавлять у склоплавильних печах для одержання скловолокна.

СКЛОЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Який формує, виготовляє скляні вироби з розтопленого скла, признач. для цього.

СКЛОЛИВА́РНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер склоливарні.

СКЛОЛИВА́РНЯ, -і, *ж.* Цех, майстерня чи завод з виготовлення скляних виробів з розтопленого скла.

СКЛОМА́РМУР, -у, *ч.* Облицювальний матеріал, виготовлений зі скла і має вигляд мармуру.

СКЛОМА́СА, -и, *ж.*, *спец.* Однорідна рідка маса, яку одержують під час плавлення кварцового піску; скляна маса.

СКЛОМОЗА́ЇКА, -и, *ж.*, *буд.* Облицювальний будівельний матеріал із кольорових скляних плиток.

СКЛОМОЗА́ЇЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **склмоза́їка**.

СКЛОНИ́ТКА, -и, *ж.* Скляна нитка.

СКЛООЧИ́СНИЙ, -а́, -е́. Який очищає скло, признач. для цього.

СКЛООЧИ́СНИК, -а, *ч.* 1. Пристрій для автоматичного очищення оглядового скла транспортних машин від дощу і снігу. 2. Спеціальна речовина для миття скла.

СКЛОПАКЕ́Т, -у, **СКЛОПАКУ́НОК**, -нка, *ч.*, *буд.* Будівельний виріб для засклення вікон, вітрин, який складається з двох листів скла, з'єднаних так, що між ними утворюється замкнений простір, заповнений сухим повітрям.

СКЛОПАКУ́НОК *див.* **склопаке́т**.

СКЛОПАНЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Скляна панель.

СКЛОПАНЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **склопане́ль**.

СКЛОПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **склова́рний**.

СКЛОПЛА́СТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **склопла́ст**, -у, *ч.*). Те саме, що **склопла́стики**.

СКЛОПЛА́СТИК, -у, *ч.* Пластмаса, в якій ущільнювальним наповнювачем є скляне волокно (у вигляді окремих ниток, джгутів, тканини і т. ін.).

СКЛОПЛА́СТИКОВИЙ, -а, -е. Вигот. із склопластику.

СКЛОПО́ВСТЬ, -і, *ж.* Повсть, виготовлена зі скляних волокон.

СКЛОПОВСТЯ́НИЙ, -яна́, -яне́. Прикм. до **склопо́всть**.

СКЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який чим-небудь нагадує скло. ** **Склоподі́бне ті́ло**, *анат.* – прозора желеподібна маса, яка заповнює простір між задньою поверхнею кришталика, плоскою частиною війчастого тіла і сітківкою.

СКЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **склоподі́бний**.

СКЛОПОЛОТНО́, -а́, *с.* Нетканий матеріал із склониток, що використовується як ізоляційний матеріал.

СКЛОПО́СУД, -у, *ч.* Скляний посуд, в якому продаються напої та консервовані продукти.

СКЛОПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *док.*, *перех*, *розм.* Те саме, що **заклопота́ти**.

СКЛОПРОТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для протирання скла.

СКЛОПРОФІЛІ́Т, -у, *ч.* Будівельні елементи зі скла, які використовуються для покрівельних робіт; профільне скло.

СКЛОРІ́З, -а, *ч.* 1. Інструмент для різання скла. 2. Робітник, що ріже скло.

СКЛОРІЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для різання скла.

СКЛОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **склоріза́льний**.

СКЛОРО́Б, -а, *ч.* Робітник скляної промисловості.

СКЛОРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до склоробства.

СКЛОРО́БСТВО, -а, *с.* Виробництво скла.

СКЛОРУБЕРО́ЇД, -у, *ч.* Рулонний матеріал у вигляді скляної тканини, просоченої та покритої з обох боків бітумом; застосовується для гідроізоляції та покрівельних робіт у промисловому будівництві.

СКЛОРУБЕРО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **склоруберо́їд**.

СКЛОТА́РА, -и, *ж.* Тара, вигот. зі скла.

СКЛОТА́РНИЙ, -а, -е. Який виготовляє склотару. *Склотарний завод.*

СКЛОТВІ́РНИЙ, -а́, -е́. Який утворює скло, признач. для цього.

СКЛОТЕКСТОЛІ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Шаруватий пластик, в якому шари склотканини склеєні синтетичною смолою.

СКЛОТЕКСТОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **склотекстолі́т**.

СКЛОТКАНИ́НА, -и, *ж.* Тканина, що виробляється зі скляного волокна.

СКЛОТОПИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Скловарна піч, у якій топиться шихта і утворюється рідка скломаса.

СКЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення скла внаслідок фізико-хімічного перетворення складників шихти за високої температури.

СКЛОФОРМІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Який формує скляний виріб з рідкої, розм'якшеної маси.

СКЛОФОРМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **склоформі́вний**.

СКЛОЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Будівельний матеріал, який складається з дрібних кристалів, зв'язаних між собою склоподібним прошарком.

СКЛОЦЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **склоцеме́нт**.

СКЛО́ЧНИЙ, -а, -е. Схильний до склок.

СКЛО́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто займається склоками.

СКЛО́ЧНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **скло́чник** і **скло́чниця**.

СКЛО́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **скло́чник**.

СКЛОШЛІФУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для шліфування скла.

СКЛУ́БИТИ, -бить; *мн.* склу́блять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Згорнути в клубок. 2. *перен.* Хаотично перемішати.

СКЛУ́БИТИСЯ, -биться; *мн.* склу́бляться; *рідко* **СКЛУ́БЛИТИСЯ**, -блиться, *док.*, *розм.* Згорнутися в клубок, клубком; утворити клубок.

СКЛУ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **склу́бити**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **клубча́стий**.

СКЛУ́БЛИТИСЯ *див.* **склу́битися**.

СКЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **склува́ти**.

СКЛУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *спец.* Плавленням перетворювати у скло.

СКЛУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який містить скло. *Склуваті породи.* 2. Який за складом, будовою або виглядом подібний до скла. *Склувата маса.*

СКЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **склува́тий**.

СКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **склюва́ти**.

СКЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **склюо́вувати**.

СКЛЬО́ВУВАТИ, -ує, *недок.*, **СКЛЮВА́ТИ**, -ює́, *док.*, *перех.* Клюючи, з'їдати.

СКЛЮВА́ТИ *див.* **скльо́вувати**.

СКЛЮ́НУТИ, -не, *док.* Однокр. до **клюва́ти**.

СКЛЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **скло**. *Скляна маса.* // Стос. до виробництва скла і виробів із нього. ** **Скляна́ промисло́вість** – галузь промисловості, підприємства якої виробляють різні види скла. **Скляні́ піски́** – кварцові рівномірнозернисті піски, що їх використовують для виробництва скла. 2. Зробл. зі скла. // Зі вставленим склом, засклений. // Зробл. із штучного волокна, яке виготовляють із розплавленого скла. ** **Скляна́ ва́та** – те саме, що **склова́та**. **Скляна́ ткани́на** – те саме, що **склотканина́**. **Скляни́й папі́р** – папір із нанесеним на нього шаром молотого скла, що його використовують для шліфування або полірування різних виробів. 3. *перен.* Власт. склу, подібний до скла (блиском, прозорістю, дзвоном і т. ін.). 4. *перен.* Нерухомий, застиглий (про очі, погляд).

СКЛЯНИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **склува́тий** 2.

СКЛЯНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **склянистий**.

СКЛЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **скля́нка**[1]. 2. *діал.* Невелика скляна фляга. 3. *ент.* Те саме, що **склі́вка**. *Яблунева скляниця. Порічкова скляниця.*

СКЛЯНИЧИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Шматок скла. 2. Склянка.

СКЛЯ́НІСТЬ, -ності, *ж.*, *перен.* Стан за знач. **скляни́й** 4.

СКЛЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Вирізнятися скляним блиском. 2. *перен.* Робитися, ставати нерухомим, застиглим (про очі).

СКЛЯ́НКА[1], -и, *ж.* 1. Скляна посудина циліндричної форми, без ручки, признач. для пиття, зберігання рідини і т. ін. // *чого.* Така посудина, наповнена чим-небудь, кількість чогось, що вміщається в такій посудині. // *рідко.* Взагалі скляна посудина, банка і т. ін. // Осколок якого-небудь скляного виробу. ** **Мі́рна скля́нка** – спеціальна скляна посудина з позначками на ній для визначення кількості рідини. 2. *військ.* Гільза, в якій міститься заряд артилерійського снаряда. 3. *тех.* Назва деяких пристроїв, деталей і т. ін., що мають циліндричну форму.

СКЛЯ́НКА[2], -и, *ж.*, *мор.* 1. Півгодинний проміжок часу, що визначається ударом у судновий дзвін, а також удар дзвона, що означає цей проміжок часу. 2. *тільки мн.* Старовинний судновий пісковий годинник.

СКЛЯНКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **скля́нка**[1] і **скля́нка**[2].

СКЛЯ́НО. Присл. до **скляни́й** 3.

СКЛЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **скля́нка**[1] 1.

СКЛЯНЧИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Склянка, стакан. 2. Скляні прикраси.

СКЛЯР, -а́, *ч.* 1. Майстер, який склить вікна, вставляє скло у вікна. 2. Робітник скляної промисловості; склороб.

СКЛЯРИ́ХА, **СКЛЯ́РКА**, -и, *ж.* Дружина скляра.

СКЛЯ́РКА *див.* **скляри́ха**.

СКЛЯ́РСТВО, -а, *с.* 1. Виробництво скла; склоробство. 2. *рідко.* Ремесло скляра (у 1 знач.).

СКЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до склярства. 2. Прикм. до **скляр**.

СКЛЯРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **скляруваа́ти**.

СКЛЯРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Бути склярем.

СКЛЯ́РУС, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **стекля́рус**.

СКЛЯ́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **скля́рус**.

СКЛЯ́РУСОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **скля́русний**.

СКЛЯ́ЧИЙ, -а, -е, *зах.* Лискучий, глянсуватий.

СКНА́РА, -и, *ч. і ж.* Надміру скупа, жадібна людина.

СКНА́РИЙ, -а, -е. Надміру скупий, жадібний.

СКНА́РИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **скна́рий**.

СКНА́РИТИ, -рю, -риш *і* **СКНАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш. *недок.* Бути надміру скупим, жадібним.

СКНА́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **скна́рий**.

СКНА́РО, *рідко.* Присл. до **скна́рий**.

СКНАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скнарува́ти**.

СКНАРУВА́ТИ *див.* **скна́рити**.

СКНАРУВА́ТИЙ, -а, -е. Схильний до скнарості.

СКНАРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **скнарува́тий**.

СКНАРЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Скнара.

СКНИ́РА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Скнара.

СКНІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Стан за знач. **скні́ти**. 2. Тупий, ниючий біль.

СКНІ́ТИ, скні́ю, скні́єш, *недок.* 1. Те саме, що **ни́діти** 1, 2. // *над чим, на чому.* Зазнавати душевної муки, знемагати від одноманітного і довгого виконання, здійснення і т. ін. чого-небудь. 2. Мучитися, жити в тяжких умовах. 3. Ставати фізично слабим, втрачати сили. // Дуже повільно, погано рости, розвиватися (про рослини). 4. *перен.* Існувати без розвитку, руху вперед, перебувати у стані занепаду.

СКОБА́[1], -и́, *ж.*, *орн.* Те саме, що **скопа́**.

СКОБА́[2], -и́, *ж.* 1. Зігнута півколом чи під кутом металева смужка, яка, вбита у що-небудь, служить ручкою або опорою при підніманні, відтягуванні, триманні і т. ін. // Назва різноманітних інструментів, пристроїв і т. ін., що мають таку форму. ** **Вимі́рювальна скоба́** – інструмент, яким контролюють зовнішні розміри деталей машин. **Спускова́ скоба́** – пристрій у гвинтівці, рушниці і т. ін., який служить для запобігання випадковому натисненню на спусковий гачок. 2. Зігнута під кутом залізна смужка або дріт, які служать для скріплення яких-небудь частин.

СКО́БЕЛЬ[1], -я, *ч.* Інструмент у вигляді ножа з двома ручками на кінцях для знімання кори, обстругування колод, дощок тощо.

СКО́БЕЛЬ[2], -бля, *ч.*, *тех.* Металева дужка з гострими кінцями, що забивається у двері, кришку і т. ін. для навішування замка.

СКО́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ско́бель**[1] і **ско́бель**[2].

СКО́БЗАЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Ковзанка.

СКО́БЗАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ско́бзатися**.

СКО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Ковзатися.

СКОБЗУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Ковзан.

СКОБЗУ́НИ, -ів, *ч.*, *діал.* Ковзани.

СКО́БКА, -и, *ж.* Те саме, що **скоба́**[2].

СКОБКОВИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Прикм. до **ско́бка**.

СКО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **скобли́ти**.

СКОБЛИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до скоблення, признач. для цього.

СКОБЛИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається скобленням чого-небудь.

СКОБЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *перех.* Зчищати, знімати верхній шар чогось чим-небудь гострим.

СКОБЛИ́ТИСЯ, -ли́ться, *недок.* Зчищатися, зніматися (про верхній шар чого-небудь).

СКОБЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скобли́ти**.

СКОБОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **скоба́**[2].

СКОБОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на скобу, який має вигляд скоби (*див.* **скоба́**[2] 1).

СКОБОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **скобоподі́бний**.

СКОБОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.*, *перех.*, *діал.* 1. Лоскотати. 2. Скрекотати.

СКО́БОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **скоба́**[2] і **ско́бка**.

СКОВ, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ско́ваність**.

СКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скува́ти**. 2. *у знач. прикм. перен.* Позбавлений свободи, легкості, невимушеності в діях або прояві чого-небудь. // *у знач. ім.* **ско́вані**, -них, *мн.* Ті, що перебувають у неволі.

СКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **ско́ваний** 2.

СКО́ВАНО. Присл. до **ско́ваний** 2.

СКО́ВЗАЛКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **ко́взанка**.

СКО́ВЗАНКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **ко́взанка**.

СКО́ВЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ско́взати**.

СКО́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Рухатися по гладкій, слизькій поверхні, не відриваючись від неї. // *тільки 3 ос.* Падати, не утримавшись на чому-небудь. 2. Легко, плавно переміщатися, злегка торкаючись поверхні чого-небудь. // Переміщатися, переходити з предмета на предмет, не затримуючись. // З'являтися час від часу (перев. про посмішку).

СКО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Те саме, що **ско́взати**. 2. Кататися, їздити на ковзанах, підошвах і т. ін.; ковзатися.

СКОВЗКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **слизьки́й**.

СКО́ВЗКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість і стан за знач. **сковзки́й**.

СКО́ВЗКО, *рідко.* Присл. до **сковзки́й**.

СКОВЗНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Однокр. до **ско́взати**. 2. Швидко, непомітно злізти, вийти, вибігти, пролетіти, швидко зникнути де-небудь.

СКОВЗНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **ско́взатися** 1.

СКОВИ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *док., діал.* Здохнути.

СКОВИРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Ковирнувши, здерти, вийняти що-небудь. 2. *розм.* Змусити впасти, повалити. // *перен.* Змусити піти, залишити займану посаду, місце тощо.

СКОВОРІ́ДКА, -и, *ж.* Те саме, що **сковорода́**; невелика сковорода.

СКОВОРІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сковорода́**.

СКОВОРОДА́, -и́, *ж.* Неглибокий круглий посуд, в якому смажать їжу.

СКО́ВОРОДЕНЬ, -дня, *ч., тех.* Шип у вигляді трапеції для скріплення балок, дерев'яних брусків.

СКО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сковування.

СКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ско́вувати**.

СКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКУВА́ТИ**, скую́, скує́ш, *док., перех.* 1. Виготовляти куванням, виковувати. // *рідко.* Те саме, що **обко́вувати** 1. // *перен.* Наполегливо, докладаючи великих зусиль, створювати що-небудь досконале, стійке міцне. 2. Надівати, накладати кайдани на кого-небудь. // З'єднувати кайданами кого-небудь з кимсь. // *у сполуч. зі сл.* к а й д а н и, п у т а, *перен.* Позбавляти свободи, поневолювати. 3. *перен.* Позбавляти можливості рухатися чи обмежувати її; заважати, перешкоджати легкості, свободі рухів. // Приводити у стан нерухомості, заціпеніння. 4. *перен.* Позбавляти можливості вільно діяти, перешкоджати свободі дій, прояву, вираженню чого-небудь. // Позбавляти ворога, супротивника можливості активно діяти. 5. *перен.* Щільно оточувати, охоплювати з усіх боків кого-, що-небудь. 6. *перен.* Робити твердим, заморожуючи, вкривати льодом (річку, озеро і т. ін.). // *безос.*

СКО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СКУВА́ТИСЯ**, скує́ться, *док.* 1. З'єднуватися куванням. 2. *перен.* Створюватися, організовуватися. 3. *перен.* Вкриватися льодом (про річку, озеро і т. ін.).

СКО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Який скове (у 1 знач.).

СКО́ВУВАЧКА, -и. Жін. до **ско́вувач**.

СКОГОЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок., діал.* Скиглити.

СКОЄ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скої́ти**.

СКОЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., діал.* Сперечатися.

СКОЇ́ТИ, скою́, скої́ш, *док.*, **СКО́ЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок., перех.* Зробити що-небудь (перев. погане), учинити.

СКОЇ́ТИСЯ, скої́ться, *док.* Зробитися, відбутися, трапитися (перев. про що-небудь погане), учинитися.

СКО́ЙКА, -и, *ж.* 1. Стулка черепашки двостулкових молюсків. 2. Двостулковий молюск, черепашка якого вкрита перламутром і використовується для виготовлення гудзиків, прикрас і т. ін. ** **Перло́ва ско́йка** – молюск, у захисному покритті якого утворюється перлина, перлінниця.

СКО́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ско́йка**.

СКО́КА, -и, *ж., зах.* Жаба.

СКО́КОМ, *присл.* Підстрибуючи, роблячи стрибки; швидким бігом. ** **Ско́ком чи бо́ком** – по-різному; різними способами.

СКО́КОМ-БО́КОМ, *присл.* Роблячи стрибки в різні боки. // Стрибаючи не прямо, а вбік.

СКОЛЕКТИВІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сколективізува́ти**.

СКОЛЕКТИВІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Об'єднати в колектив, здійснити, провести колективізацію.

СКО́ЛЕНИЙ, **СКО́ЛОТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сколо́ти**.

СКО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сколо́ти**, **ско́лювати**.

СКОЛЕЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **ни́жчі черв'яки́** (*див.* **ни́жчий**).

СКОЛЕЦИ́Т, -у, *ч.* Один із цеолітів; білі або безбарвні кристали, голчасті і променисті агрегати, волокнисті та сферолітові маси зі скляним блиском.

СКОЛИХА́ТИ, -ишу́, -и́шеш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **заколиса́ти**.

СКОЛИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Однокр. до **сколи́хувати** 1. // *безос. Сколихнути тишу.* 2. *перен.* Спричинити, викликати хвилювання, обурення, збудити, пожвавити кого-, що-небудь. // Вивести зі спокійного або млявого стану, викликати пожвавлення. 3. *перен.* Збудити, пожвавити, розворушити що-небудь (почуття, думки і т. ін.). *Сколихнути душу.*

СКОЛИ́ХНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сколихну́ти**. 2. *у знач. прикм.* Схвильований, зворушений.

СКОЛИХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Почати колихатися, хитатися, гойдатися. // Почати рухатися, метушитися. 2. *перен.* Почати хвилюватися, обурюватися; ставати збудженим, пожвавленим. 3. *перен.* Виникнути, з'явитися (про почуття, думки і т. ін.).

СКОЛИ́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сколи́хувати**.

СКОЛИ́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех., рідко.* 1. Приводити що-небудь у рух з одного боку в інший або зверху вниз. 2. *перен.* Виводити із спокійного або млявого стану. 3. *перен.* Збуджувати, пожвавлювати, розворушувати що-небудь (думки, почуття і т. ін.).

СКО́ЛІЇ, -їв, *мн.* Родина комах підряду жалких перетинчастокрилих.

СКОЛІНІ́ЧИТИСЯ, -і́чуся, -і́чишся *і* **СКОЛІНКУВА́ТИТИ**, -а́тію, -а́тієш, *док., зах.* Заслабнути на ноги.

СКОЛІНКУВА́ТІТИ *див.* **сколіні́читися**.

СКОЛІ́НЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Те саме, що **сколіні́читися**.

СКОЛІО́З, -у, *ч., мед.* Викривлення хребта у людини. ** **Спасти́чний сколіо́з** – сколіоз, зумовлений однобічним центральним паралічем м'язів спини та черева. **Стати́чний сколіо́з** – сколіоз, зумовлений систематичним однобічним навантаженням на м'язи спини або черева. **Функціона́льний сколіо́з** – сколіоз, який виникає як компенсаторне пристосування при укороченні нижньої кінцівки.

СКОЛІО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сколіо́з**.

СКОЛІОЗОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання ступеня деформацій хребта (сколіозу).

СКО́ЛОК, -лка, *ч., рідко.* Точна подоба, копія кого-, чого-небудь.

СКОЛОПЕ́НДРА, -и, *ж.* Невелика отруйна членистонога тварина класу багатоніжок, що живе у теплих краях.

СКОЛОПЕНДРЕ́ЛИ, -ре́л, *мн.* Родина багатоніжок класу симфіл.

СКОЛОПЕ́НДРИ, -пе́ндр, *мн.* Рід членистоногих класу губоногих.

СКОЛОПЕ́НДРІУМ, -а, *ч.* Рід папоротників родини аспленієвих.

СКОЛОПЕ́НДРОВІ, -их, *мн.* Ряд членистоногих класу губоногих.

СКОЛО́ТИ *див.* **ско́лювати**.

СКО́ЛОТИ, -ів, *мн.* Самоназва всіх або однієї з груп причорноморських скіфів.

СКО́ЛОТИЙ *див.* **ско́лений**.

СКОЛО́ТИНИ, -тин, *мн.* Побічний рідкий продукт, що його одержують при збиванні масла з вершків, сметани; маслянка.

СКОЛО́ТИСЯ *див.* **ско́люватися**.

СКОЛОТИ́ТИ *див.* **сколо́чувати**.

СКОЛОТИ́ТИСЯ *див.* **сколо́чуватися**.

СКОЛО́ТЯНИК, -а, *ч., діал.* Перепічка на сколотинах.

СКОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сколоти́ти**. // **сколо́чено**, *безос. присудк. сл.*

СКОЛО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сколоти́ти**, **сколо́чувати**.

СКОЛО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сколочування.

СКОЛО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сколо́чувати**.

СКОЛО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКОЛОТИ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *док., перех.* 1. Робити каламутним, нечистим; каламутити. 2. Розмішувати, перемішувати, змішувати що-небудь. 3. Збиваючи певну масу, виготовляти що-небудь. *Сколотити масло.* 4. *перен.* Хвилювати, викликати тривогу, неспокій, незадоволення. 5. *перен., розм.* Організовувати, створювати що-небудь.

СКОЛО́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СКОЛОТИ́ТИСЯ**, -о́титься, *док.* 1. Ставати каламутним; каламутитися. 2. Розмішуватися, перемішуватися, змішуватися з рідиною. 3. Виготовлятися способом збивання. 4. *тільки док., перен., розм.* Трапитися, відбутися. зробитися (перев. про що-небудь погане), скоїтися. 5. *тільки недок.* Пас. до **сколо́чувати**.

СКОЛО́ШКАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сколо́шкати**. 2. *у знач. прикм.* Розкуйовджений, кошлатий (про волосся, шерсть і т. ін.).

СКОЛО́ШКАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **сколо́шканий**.

СКОЛО́ШКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сколо́шкати**.

СКОЛО́ШКАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* 1. Злякати, сполошити кого-небудь. // Викликати тривогу, хвилювання, неспокій у кого-небудь. 2 Розкуйовдити, зробити кошлатим (волосся, шерсть і т. ін.).

СКОЛУ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сколупа́ти**.

СКОЛУПА́ТИ *див.* **сколу́пувати**.

СКОЛУПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Однокр. до **сколу́пувати**. 2. *перен., розм.* Змусити піти, залишити займане місце, прогнати.

СКОЛУ́ПНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сколупну́ти**.

СКОЛУ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сколу́пувати**.

СКОЛУ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКОЛУПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Колупаючи, виймати, витягати що-небудь. // Колупаючи, робити заглибини на чому-небудь. *Сколупувати долівку.*

СКО́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для сколювання чого-небудь.

СКО́ЛЮВАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто сколює що-небудь.

СКО́ЛЮВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **ско́лювальник**.

СКО́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ско́лювати**.

СКО́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СКОЛО́ТИ**, сколю́, ско́леш, *док., перех.* 1. Скріплювати, з'єднувати що-небудь гострим предметом. 2. Заподіювати собі рани гострим предметом у багатьох місцях. // Уражаючи кого-небудь чимсь гострим, завдавати ран у багатьох місцях. 3. Колючи, відділяти, знімати з поверхні шар чого-небудь.

СКО́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СКОЛО́ТИСЯ**, ско́леться, *док.* 1. Скріплюватися, з'єднуватися гострим предметом. 2. Заподіювати собі рани гострим предметом у багатьох місцях. 3. Розколовшись, відпадати. 4. *тільки недок.* Пас. до **ско́лювати** 1 – 3.

СКО́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Робітник, що займається сколюванням.

СКО́ЛЮВАЧКА, -и. Жін. до **ско́лювач**.

СКО́ЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ско́лювати**.

СКОМА́НДУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* Вимовити слова команди, дати команду. // Дати розпорядження зробити що-небудь (перев. владним тоном).

СКОМБІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скомбінува́ти**.

СКОМБІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **комбінува́ти** 1, 3.

СКОМБІНУВА́ТИСЯ, -у́ється. Док. до **комбінува́тися**.

СКО́МИНА, -и, *ж., зах.* Оскома.

СКО́МЛЕННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач **скомлі́ти**.

СКОМЛІ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок., діал.* Вити (*див.* **ви́ти**[1]).

СКОМОРО́СТВО, -а, *с.* Заняття, професія скоромоха.

СКОМОРО́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **скоморо́х**.

СКОМОРО́Х, -а, *ч.* За часів давньої Русі – мандрівний середньовічний актор.

СКОМПІЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скомпілюва́ти**. // **скомпільо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СКОМПІЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скомпільо́ваний**.

СКОМПІЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **компілюва́ти**.

СКОМПЛЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скомплектува́ти**.

СКОМПЛЕКТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скомплекто́ваний**.

СКОМПЛЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **комплектува́ти**.

СКОМПЛІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *зах.* Складний, важкий для розуміння, вивчення тощо.

СКОМПЛІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., зах.* Абстр. ім. до **скомпліко́ваний**.

СКОМПОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скомпонува́ти**. // **скомпоно́вано**, *безос. присудк. сл.*

СКОМПОНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скомпоно́ваний**.

СКОМПОНО́ВАНО. Присл. до **скомпоно́ваний**.

СКОМПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Док. до **компонува́ти** 1. 2. Створити, написати що-небудь, скласти композицію (картини, музичного, художнього твору і т. ін.).

СКОМПРОМЕТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скомпрометува́ти**. // **скомпромето́вано**, *безос. присудк. сл.*

СКОМПРОМЕТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скомпромето́ваний**.

СКОМПРОМЕТО́ВАНО. Присл. до **скомпромето́ваний**.

СКОМПРОМЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **компрометува́ти**. // Викликати недовір'я до якої-небудь ідеї, справи тощо.

СКОМПРОМЕТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **компрометува́тися**.

СКОМШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док., перех., діал.* Зім'яти.

СКОМШИ́ТИСЯ, -ши́ться, *док., діал.* Скуйовдитися.

СКОНА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач **скона́ти**. 2. Смерть із страшними муками.

СКОНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. Умерти, загинути, перев. зазнавши перед тим страшних фізичних мук. 2. *перен.* Кінчитися, припинити своє існування. // Перестати проявлятися.

СКОНДЕНСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **сконденсува́ти**. // **сконденсо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен.* Стислий, але місткий, ємний (за змістом, викладом і т. ін.). // Дуже насичений, наповнений чим-небудь (подіями, роботою і т. ін.).

СКОНДЕНСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сконденсо́ваний** 2.

СКОНДЕНСО́ВАНО. Присл. до **сконденсо́ваний**.

СКОНДЕНСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сконденсува́ти**.

СКОНДЕНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., спец.* 1. Зібрати, нагромадити, скупчити електроенергію і т. ін. 2. Перетворити пару або газ на рідину.

СКОНДЕНСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док., спец.* 1. Зібратися, нагромадитися, скупчитися (про електроенергію і т. ін.). 2. Перетворитися на рідину (про пару, газ).

СКО́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* Зробити піхотинця вершником.

СКОНСТАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., діал.* Установити, відзначити.

СКОНСТРУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сконструюва́ти**. // **сконструйо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СКОНСТРУЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сконструюва́ти**.

СКОНСТРУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **конструюва́ти**.

СКО́НТО, *невідм., с.* Знижка з базисної ціни товару,

що передбачається договором купівлі-продажу в разі оплати його готівкою або достроково.
СКОНТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Взаємне зарахування зустрічних платіжних вимог між установами чи особами.
СКОНФІСКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сконфіскува́ти**. // **сконфіско́вано**, *безос. присудк. сл.*
СКОНФІСКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сконфіскува́ти**.
СКОНФІСКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Здійснити конфіскацію чого-небудь.
СКОНФУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сконфу́зити**. 2. *у знач. прикм.* Який відчуває незручність, збентеження, зніяковілий. // Який виражає незручність, збентеження, зніяковілість.
СКОНФУ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **сконфу́жений**.
СКОНФУ́ЖЕНО. Присл. до **сконфу́жений** 2.
СКОНФУ́ЗИТИ, -у́жу, -у́зиш, *перех.* Док. до **конфу́зити**.
СКОНФУ́ЗИТИСЯ, -у́жуся, -у́зишся. Док. до **конфу́зитися**.
СКОНЦЕНТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сконцентрува́ти**. // **сконцентро́вано**, *безос. присудк. сл.*
СКОНЦЕНТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **сконцентро́ваний**.
СКОНЦЕНТРО́ВАНО. Присл. до **сконцентро́ваний**.
СКОНЦЕНТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сконцентро́ваний**.
СКОНЦЕНТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **концентрува́ти**. // *перен.* Направити на кого-, що-небудь, звернути на когось, щось (увагу, думки, зусилля і т. ін.).
СКОНЦЕНТРУВА́ТИСЯ, -у́ється. Док. до **концентрува́тися** 1.
СКООПЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скооперува́ти**.
СКООПЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скооперо́ваний**.
СКООПЕРО́ВАНО. Присл. до **скооперо́ваний**.
СКООПЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Об'єднати на засадах кооперації (у 1, 2 знач.). 2. *перен.*, *розм.* Об'єднати для спільних справ, дій (про зусилля).
СКООПЕРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Об'єднатися на засадах кооперації (у 1, 2 знач.). 2. *перен.*, *розм.* Об'єднатися для спільних справ, дій.
СКООРДИНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скоординува́ти**. // **скоордино́вано**, *безос. присудк. сл.*
СКООРДИНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скоордино́ваний**.
СКООРДИНО́ВАНО. Присл. до **скоордино́ваний**.
СКООРДИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скоординува́ти**.
СКООРДИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Здійснити координацію; погодити.
СКОП[1], -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ску́пчення** 2. ** **Усі́м ско́пом** – всі разом, гуртом.
СКОП[2], -а, *ч.*, *зах.* Кастрований баран.
СКОПА́, -и́, *ж.*, *орн.* Великий хижий птах родини яструбиних, що живе по берегах рік, озер, морів і живиться рибою.
СКО́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скопа́ти**. // **ско́пано**, *безос. присудк. сл.*
СКОПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скопа́ти**.
СКОПА́ТИ *див.* **ско́пувати**.
СКОПА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Пас. до **скопа́ти**.
СКОПЕ́ЦЬ[1], -пця́, *ч.* Людина, якій зроблено кастрацію.
СКОПЕ́ЦЬ[2], -пця́, *ч.*, *зах.* Дійниця.
СКОПЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **скопе́ць**[1].
СКОПИ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **закопи́лити**. *Скопилити носа.*
СКОПИ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.*, *зах.* Народити незаміжньою.
СКОПИ́ТИ[1], скоплю́, ско́пиш; *мн.* ско́плять; *док.*, *перех.*, *рідко*, *с. г.* Скласти в копи.
СКОПИ́ТИ[2], -плю́, -пи́ш; *мн.* скоплять; *недок. і док.*, *перех.* Те саме, що **каструва́ти**.
СКОПИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *перех.* Док. до **копи́чити**.
СКО́ПИЩЕ, -а, *с.* Велика кількість тварин, людей і т. ін., що перебувають або зібралися в одному місці; скупчення. // Велика кількість чого-небудь, нагромадженого в одному місці.
СКОПІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скопіюва́ти**. // **скопійо́вано**, *безос. присудк. сл.*
СКОПІЙО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скопійо́ваний**.
СКОПІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **копіюва́ти**.
СКОПОЛАМІ́Н, -у, *ч.* Алкалоїд, отриманий з рослин родини пасльонових; використовується як седативний засіб.
СКОПО́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *бот.* Багаторічна трав'яниста рослина родини пасльонових, кореневище якої широко застосовується в медицині.
СКО́ПОМ, *присл.*, *розм.* Усі разом, гуртом; спільно.
СКОПОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **вуайєри́зм**.
СКОПОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь виглядати смішним.
СКОПТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **скопофо́бія**.
СКО́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач **ско́пувати**.
СКО́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКОПА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Розпушувати землю заступом, лопатою і т. ін.; копати. 2. Робити заглиблення в багатьох місцях, викидаючи землю заступом, лопатою і т. ін. 3. Копаючи, зносити, розрівнювати що-небудь (виступ, нерівність ґрунту).
СКОПУЛЯРІОПСІО́З, -у, *ч.* Хронічний мікоз – ураження нігтьових пластинок великих пальців ступнів, інколи шкіри, підшкірної тканини та внутрішніх органів.
СКОПЦІ́, -ів, *мн.*, *іст.* Релігійна секта в Росії, що проповідувала боротьбу з плоттю шляхом оскоплення як єдину умову спасіння душі.
СКОРА́, -и́, *ж.*, *заст.* Невичинена шкура звіра.
СКОРБІ́ТИ, скорблю́, скорби́ш *і рідко* скорбію, скорбієш; *мн.* скорблять; **СКОРБУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *по кому – чому, за ким – чим і без додатка*, *книжн.*, *рідко*. 1. Дуже печалитися, тужити. 2. *заст.* Бути хворим.
СКО́РБНИЙ, -а, -е. Те саме, що **скорбо́тний**.
СКО́РБНО. Присл. до **ско́рбний**.
СКОРБО́ТА, -и, *ж.* 1. Почуття, викликане глибокими переживаннями, стражданнями, печаль, сум; прот. р а д і с т ь. // Прояв такого почуття. ** **У (в) скорбо́ті** – охоплений глибокими переживаннями, стражданнями. 2. *перев. мн.* Те, що викликає глибокі переживання, страждання, нещастя, лихо, прикрість, є їх причиною. 3. *рідко*. Біль.
СКОРБО́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який глибоко переживає, страждає від чого-небудь (про людину), печальний, сумний; прот. р а д і с н и й. // Який виражає глибокі переживання, страждання, власт. людині, що так переживає, страждає. // *заст.* Пов'язаний з трауром, траурний. *Скорботний марш.* 2. Сповнений, пройнятий скорботою, смутком, тугою; який містить що-небудь сумне, тужливе. *Скорботна звістка.* // Який завдає скорботи, який є причиною скорботи. // Тяжкий, безрадісний. 3. Який викликає, навіває скорботу, який справляє сумне враження.
СКОРБО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скорбо́тний**.
СКОРБО́ТНО. Присл. до **скорбо́тний**.
СКОРБО́ТОНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **скорбо́та**.
СКОРБУВА́ТИ *див.* **скорбі́ти**.
СКО́РБУТ, -у, *ч.*, *мед.*, *заст.* Цинга.
СКОРБУ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ско́рбут**.
СКОРДАТУ́РА, -и, *ж.* Тимчасова зміна звичайної настройки струнних музичних інструментів для полегшення виконання, а також зміна діапазону, характеру звучання тощо.
СКОРЕГО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.*, *друк.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **скорегува́ти**. // **скорего́ваний**, *безос. присудк. сл.*
СКОРЕГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скорего́ваний**.
СКОРЕГО́ВАНО. Присл. до **скорего́ваний**.
СКОРЕГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *книжн.*, *друк.* Те саме, що **скоректува́ти**.
СКОРЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скоректува́ти**.
СКОРЕКТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скоректо́ваний**.
СКОРЕКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *книжн.*, *друк.* Док. до **коректува́ти** 1, 2.
СКОРЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скорелюва́ти**.
СКОРЕЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скорельо́ваний**.
СКОРЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш. Док. до **корелюва́ти**.
СКО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скори́ти**. // *у знач. прикм.*
СКОРЕНИ́ТИ *див.* **скореня́ти**.
СКО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скори́ти, скори́тися, скоря́ти, скоря́тися**.
СКОРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ско́рий**.
СКОРЕ́НЬКО. Присл. до **скоре́нький**.
СКОРЕНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СКОРЕНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Винищувати, усувати кого-, що-небудь.
СКОРЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ско́рий**.
СКОРЕ́СЕНЬКО. Присл. до **скоре́сенький**.
СКО́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *діал.* Вузький довгий килим.
СКОРЗОНЕ́РА, -и, *ж.* Рід рослин родини складноцвітих.
СКОРИГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скоригува́ти**.
СКОРИГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скоригува́ти**.
СКОРИГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **коригува́ти**.
СКО́РИЙ, -а, -е. 1. Який швидко рухається, швидкий. // Який проходить, відбувається у швидкому темпі. ** **Ско́рий по́їзд**, *розм.* – пасажирський поїзд, який рухається з підвищеною швидкістю, без зупинок на маленьких станціях. 2. Який здійснюється, провадиться швидко, без затримки, в короткий проміжок часу. // Який повинен з'явитися, відбутися, статися через короткий проміжок часу, незабаром. *На скору руку.* 3. *розм.* Бистрий, швидкий у своїх діях, рішеннях і т. ін.; моторний, спритний. // *у знач. ім.* **ско́рий**, -рого, *ч.*, *розм.* Той, хто швидко, вправно працює. // *до чого.* Охочий, прихильний до чого-небудь.
СКОРИ́НА, -и, *ж.* 1. Твердий зовнішній шар хліба, пирога і т. ін. 2. Верхній затверділий шар чого-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **шкі́рка**.
СКОРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **скори́на**.
СКОРИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **скори́на**.
СКОРИСТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *з чого*, *рідко*. Те саме, що **скори́стуватися**.
СКОРИСТА́ТИСЯ *див.* **скори́стуватися**.
СКОРИ́СТУВАТИСЯ, -йсту́юся, -йсту́єшся *і* **СКОРИСТА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *чим і з чого*. Док. до **користува́тися**, **користа́тися**.
СКОРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *рідко*. Те саме, що **покори́тель**.
СКОРИ́ТИ *див.* **скоря́ти**.
СКОРИ́ТИСЯ *див.* **скоря́тися**.
СКОРІ́Й, *присл.*, *діал.* Скоріше.
СКО́РІСТЬ, -рості, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шви́дкість**.
СКОРІ́Ш *див.* **скорі́ше**.
СКОРІ́ШЕ, *рідше* **СКОРІ́Ш**, *присл.* 1. Вищ. ст. до **ско́ро**[1]. ** **Скорі́ше (скорі́ш) за все** – найімовірніше. 2. Точніше, більшою мірою. ** **Скорі́ше (скорі́ш) ..., ніж (ані́ж) ...** – уживається у порівняльному звороті зі знач.: а) краще, охоче; б) більше.
СКОРНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Розбудити.
СКО́РО[1]. Присл. до **ско́рий** 1, 2; *вищ. ст.* **скорі́ше**, *рідше* **скорі́ш**. // *у знач. присудк. сл.*
СКО́РО[2], *спол.*, *рідко*. 1. *часовий*. Уживається на початку підрядного речення часу і означає, що дія головного речення відбувається відразу після дії підрядного речення; уживається у знач. т і л ь к и, я к т і л ь к и, л и ш т і л ь к и. 2. *умовний*. Уживається на початку підрядного умовного речення, яке виражає реально можливу умову; уживається у знач. я к щ о, у т о м у в и п а д к у, к о л и. // *у сполуч. з част.* б (б и). Уживається в підрядному умовному реченні, яке виражає бажану, передбачувану або суперечну дійсності умову. // *у сполуч. з част.* в ж е (у ж е). Уживається в підрядному умовному реченні, яке виражає умову, що є причиною або обґрунтуванням того, про що говориться в головному реченні.
СКОРОБАГА́ТЬКО, -а, *ч.* Який прагне швидко забагатіти або вже розбагатів.
СКОРО́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* скоро́блять; *док.*, *перех.* 1. Зробити нерівним, покоробленим, зігнутим. 2. *розм.* Скорчити, скривити (людину або частини її тіла).
СКОРО́БИТИСЯ, -биться; *мн.* скоро́бляться; *док.* 1. Зробитися нерівним, зігнутим. 2. *розм.* Скорчитися, скривитися (про людину або частини її тіла).
СКОРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скоро́бити**. // *у знач. прикм.*
СКОРОБРЕ́ХА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Брехун (брехуха).
СКОРОВА́РКА, -и, *ж.* Герметично закрита посудина, призначена для прискореного готування страви.
СКОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скоро́дити**. // **скоро́джено**, *безос. присудк. сл.*
СКОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скоро́дити** 1.
СКОРОДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу фосфатів та їхніх аналогів.
СКОРО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *перех. і без додатка*. 1. Розпушувати землю бороною, граблями; боронувати. // *чим.* Залишати на чому-небудь сліди у вигляді довгих заглибин. 2. *розм.* Те саме, що **дря́пати**[1] 1. 3. *перен.*, *рідко*. Завдавати ударів кому-небудь.
СКОРО́ДИТИСЯ, -диться, *недок.* Пас. до **скоро́дити** 1.
СКОРОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **боронува́льник**.
СКОРОДІ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **скороді́льник**.
СКОРО́ЗДРА, -и, *ж.*, *діал.* Скороспілка.
СКОРО́ЗДРИЙ, -а, -е, *діал.* Скороспілий.
СКОРОЗДРІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Скороспілий.
СКОРО́ЛІСКИ, -ів, *мн.*, *діал.* Проліски.
СКО́РОМ, -у, *ч.* М'ясна або молочна їжа, заборонена церковними правилами для вживання у пісні дні.
СКОРО́МИНА, -и, *ж.* Те саме, що **ско́ром**.
СКОРО́МИНКА, -и, *ж.* Пестл. до **скоро́мина**.
СКОРОМИНУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **скороминущий**.
СКОРОМИНУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **скороминучий**.
СКОРОМИНУ́ЩИЙ, -а, -е. Який швидко минає, проходить (про час, роки, стан і т. ін.); недовговічний. // Який відбувається, триває недовго.
СКОРОМИНУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Абстр. ім. до **скороминущий**.
СКОРО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* скоро́млять; *недок.*, *розм.* Те саме, що **скоро́митися**.
СКОРО́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* скоро́мляться; *недок.* Їсти у пісний день скором усупереч релігійним заборонам.
СКОРО́МНИЙ, -а, -е. 1. Виготовлений з м'яса або молока та заборонений церковними правилами для вживання у пісні дні. // *у знач. ім.* **скоро́мне**, -ного, *с.* М'ясна або молочна їжа. ** **Скоро́мний день** – день, коли за церковними правилами дозволяється вживати скоромну їжу. 2. *перен.*, *розм.* Непристойний, цинічний; масний.
СКОРО́МНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто вживає у пісні дні скоромну їжу, не постує.
СКОРО́МНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **скоро́мник**.
СКОРОМО́ВКА, -и, *ж.* 1. Швидка, поспішна мова або швидкий темп мови. // *у знач. присл.* **скоромо́вкою**. 2. Жанр народної творчості – жартівливий вислів, скомпонований із складних для швидкої вимови слів.
СКОРОМО́ВНИЙ, -а, -е. Якому властива швидка, поспішна мова або швидкий темп мови.
СКОРОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **скоромо́вний**.
СКОРОМО́ВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **скоромо́вка**.
СКОРОПА́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Швидкий, прудкий.
СКОРОПА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **кулеме́т**.
СКОРОПА́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **дряпа́к** 1. 2. Те саме, що **соха́** 2.
СКОРО́ПИС, -у, *ч.*, *рідко* **СКОРО́ПИСЬ**, -і, *ж.* 1. Тип письма, для якого характерне зв'язне написання літер у слові та велика кількість лігатур. 2. *заст.* Стенографія.
СКОРОПИ́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Той, хто пише скорописом.
СКОРОПИ́СНИЙ, -а, -е. Який є скорописом, написаний скорописом.
СКОРО́ПИСЬ *див.* **скоро́пис**.
СКОРОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Здатний швидко давати плоди після насадження (про плодові та ягідні культури).
СКОРОПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність швидко давати плоди після насадження (про плодові та ягідні культури).
СКОРОСПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Недавно, щойно створений, організований. 2. Який недавно став ким-небудь, отримав звання, посаду.

СКОРОСПІЛИЙ, -а, -е. 1. Який рано й швидко досягав повного розвитку (про рослини, плоди та сільськогосподарських тварин). // Стос. до розведення швидкоростучих порід, сортів. 2. *перен.* Надто швидко зроблений, організований; недостатньо продуманий.
СКОРОСПІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Здатність рано й швидко досягати повного розвитку (про рослини, плоди та сільськогосподарські тварини).
СКОРОСПІЛКА, -и. 1. *ж.* Плід, що рано й швидко визрів, а також рослина, що дає такі плоди. 2. *ж., перен.* Те, що надто рано або швидко з'явилось, виникло, надійшло. 3. *ч. і ж., перен., розм.* Про людину, що надто швидко досягла повного розвитку.
СКОРОСПІШНИЙ, -а, -е. Те саме, що **скороспілий** 2.
СКОРОСПІШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скороспішний**.
СКОРОСПІШНО. Присл. до **скороспішний**.
СКОРОСТИГЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **скороспілий**.
СКОРОСТИГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Те саме, що **скороспілість**.
СКОРОСТРІЛ, -а, *ч., заст.* Кулемет.
СКОРОСТРІЛЬНИЙ, -а, -е, *військ.* Який має велику скорострільність, робить постріли один за одним, через короткі інтервали.
СКОРОСТРІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., військ.* Кількість пострілів, що їх можна зробити за одиницю часу. // Стрільба з короткими інтервалами.
СКОРОТАТИ, -аю, -аєш, *перех.* Док. до **коротати**.
СКОРОТИТИ *див.* **скорочувати**.
СКОРОТИТИСЯ *див.* **скорочуватися**.
СКОРОТЛИВИЙ, -а, -е, *фізіол.* Який має здатність скорочуватися.
СКОРОТЛИВІСТЬ, -вості, *ж., фізіол.* Здатність тканини живого організму скорочуватися.
СКОРОТНИЙ, -а, -е, *мат.* Якого можна скоротити (про числа). *Скоротний дріб.*
СКОРОТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *фізіол.* Те саме, що **скоротливість**. 2. *мат.* Властивість чисел скорочуватися. *Скоротність дробу.*
СКОРОХВАТ, -а, *ч., розм.* Спритна, метка людина.
СКОРОХВАЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Спритний, меткий (про людину).
СКОРОХІД, -а *і* **СКОРОХОДЕЦЬ**, -дця, *ч.* 1. Той, хто швидко ходить. // *спорт.* Спортсмен із швидкісної ходьби, бігу (на лижах, ковзанах і т. ін.). // У давнину – слуга, що біг перед екіпажем володаря, а також гонець, посильний. 2. Робітник, що здійснює проходку швидкісним методом. 3. *тільки мн., фольк.* Чарівні чоботи, які швидко переносять на велику відстань того, хто їх взуває.
СКОРОХОДЕЦЬ *див.* **скороход**.
СКОРОЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скоротити**. // **скорочено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який після скорочення став менший за кількістю, об'ємом, величиною і т. ін. 3. *у знач. прикм.* Виражений коротко, позначений початковими літерами, частиною слова (слів) або коротшим словом.
СКОРОЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скорочений**.
СКОРОЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **скоротити**, **скорочувати** і **скоротитися**, **скорочуватися**. 2. Скорочена назва, скорочене позначення кого-, чого-небудь. 3. Пропуск в якому-небудь тексті; купюра.
СКОРОЧЕНО. Присл. до **скорочений** 2, 3.
СКОРОЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Те саме, що **скоротливий**.
СКОРОЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скорочувати**.
СКОРОЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКОРОТИТИ**, -очу, -отиш, *док., перех.* 1. Робити що-небудь коротшим (*див.* **короткий** 1). // Зменшувати, обмежувати тривалість у часі. // Робити менш помітним час перебігу чого-небудь. 2. Коротше виражати що-небудь, позначаючи його початковими літерами, частиною слова (слів) або коротшим словом. 3. Зменшувати, обмежувати кількість, об'єм, величину і т. ін. чого-небудь. 4. *мат.* Виражати у менших числах яке-небудь математичне відношення, поділивши обидві частини його на якесь число. *Скорочувати дріб.* 5. Звільняти з роботи.
СКОРОЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СКОРОТИТИСЯ**, -ротиться, *док.* 1. Ставати коротшим (*див.* **короткий** 1). // Зменшувати свою тривалість у часі. 2. Зменшуватися, обмежуватися (про кількість, об'єм і т. ін.). 3. *фізіол.* Стискаючись, зменшувати довжину, ширину, об'єм (про тканини, органи, клітини). 4. *мат.* Мати здатність унаслідок ділення на яке-небудь число виражатися в менших числах.
СКОРОЧУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **скорочувати**.
СКОРПЕНА, -и, *ж.* Риба родини окуневих із колючими плавцями, що живе в субтропічних морських водах; морський йорж.
СКОРПЕНОПОДІБНІ, -них, *мн.* Ряд костистих риб, деякі з яких (напр., морський ленок) – об'єкт промислу.
СКОРПІОН, -а, *ч.* 1. У давнину – метальна машину типу балісти. 2. Сузір'я Південної півкулі неба. 3. *зоол.* Отруйна членистонога тварина ряду павукоподібних, поширена у країнах з теплим і жарким кліматом. 4. *перен.* Про підступну, підлу людину.
СКОРПІОННИЦІ, -ниць, *мн.* Те саме, що **скопіонові мухи**.
СКОРПІОНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **скорпіон**. ** **Скорпіонові мухи** – ряд широко поширених комах; хижаки.
СКОРС, -а, *ч.* Загнутий кінець полоза саней.
СКОРСИНА, -и, *ж.* Частина дерева, з якої виготовляють полозя.
СКОРТІТИ, -тить, *док., безос., кому, заст., кого, перев. з інфін., а також із спол.* щоб, *розм.* Дуже захотітися, забажатися.
СКОРУХ, -а, *ч., зах.* Горобина.
СКОРУШИНА, -и, *ж., зах.* Горобина.
СКОРУШИНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **скорушина**.
СКОРЦ, -а, *ч., діал.* Візерунчаста вовняна тканина, яку вішають на стіну як килим.
СКОРЦОНЕРА, -и, *ж., бот.* Багаторічна трав'яниста рослина родини складноцвітих; козелець.
СКОРЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скорчити**. // *у знач. прикм.*
СКОРЧИНГ, -у, *ч.* Те саме, що **підвулканізація**.
СКОРЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Док. до **корчити**. // *безос.* 2. Дуже зігнути (у 2 знач.). *Скорчити ноги.* 3. *розм.* Скрививши своє обличчя, надати йому іншого виразу. 4. *перен., рідко.* Перемогти, подолати кого-небудь. ** **Скорчити лазаря** – прикинутися безталанним, нещасним.
СКОРЧИТИСЯ *див.* **скорчуватися**.
СКОРЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., рідко*, **СКОРЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Вигинатися, кривитися в корчах. 2. Дуже згинатися (у 2 знач.). ** **Скорчитися в три погибелі** – дуже зігнутися, згорбитися. 3. Набирати певного виразу (про обличчя). 4. *тільки док., розм.* Вмерти, згинути.
СКОРШЕ, *присл.* Те саме, що **скоріше**.
СКОРЮВАЧ, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **підкорювач**.
СКОРЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скоряти**.
СКОРЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, **СКОРИТИ**, скорю, скориш, *док., перех.* 1. Насильно встановлювати свою владу, завойовувати (країну, місто і т. ін.); підкоряти. // Змушувати коритися. 2. *перен.* Повністю оволодівати чим-небудь, робити придатним для використання; освоювати. 3. Підкоряти своїй волі, своєму впливові, викликаючи довір'я, любов, симпатію і т. ін. ** **Скоряти серце** *кого* – змушувати покохати кого-небудь. 4. *перен.* Повністю оволодівати ким-небудь, захоплювати когось (про почуття, думки, стан і т. ін.).
СКОРЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.*, **СКОРИТИСЯ**, скорюся, скоришся, *док.* 1. Ставати залежним від чиєї-небудь влади, виявляти покірність завойовникам, володарям; підкорятися. 2. *перен.* Ставати повністю освоєним, робитися придатним для використання. 3. Покорятися, ставати покірним чиїй-небудь волі, впливу і т. ін. // Піддаватися дії чого-небудь, потрапляти під вплив чогось. // Беззаперечно слухатися кого-небудь. // Ставати слухняним, підкорятися (про тварин). *Скорятися владі. Скорятися наказові.* 4. Примирятися з чим-небудь, приймати що-небудь, не сперечаючись, без опору.
СКОСА, *присл.* Не прямо; скосивши очі.
СКОСАР, -я, *ч.* Безкрилий жук родини довгоносиків, шкідник рослин.
СКОСИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Скісний, похилий.
СКОСИТИ[1] *див.* **скошувати**[1].
СКОСИТИ[2] *див.* **скошувати**[2].
СКОСИТИСЯ *див.* **скошуватися**[2].
СКОСМАТИТИ *див.* **скосмачувати**.
СКОСМАЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скосматити**.
СКОСМАЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **іскосмачувати**.
СКОСМАЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКОСМАТИТИ**, -ачу, -атиш, *док., перех., розм.* Розкуйовджувати, кошлатити що-небудь.
СКОСОБОЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скособочити**. 2. *у знач. прикм.* Який має викривлений бік, викривлену постать (про людину); кривобокий. // Перекошений на один бік, викривлений, несиметричний.
СКОСОБОЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скособочений**.
СКОСОБОЧЕНО. Присл. до **скособочений**.
СКОСОБОЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* 1. *перен.* Нахилити набік; зробити косим, перекосити. // *безос.* ** **Скособочити очі** – подивитися косо. 2. *неперех.* Почати іти, летіти косо.
СКОСОБОЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.* Нахилитися набік; перекоситися.
СКОСОГІР, -гору, *ч., діал.* Косогір.
СКОСОМ, *присл., зах.* Навскіс.
СКОСТЕНІЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **закостенілий**.
СКОСТЕНІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **скостенілий**.
СКОСТЕНІЛО. Присл. до **скостенілий**.
СКОСТЕНІННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **скостеніти**.
СКОСТЕНІТИ, -ію, -ієш, *док.* Те саме, що **закостеніти**.
СКОТ, -у *і* -а, *ч., збірн.* Четвероногі свійські сільськогосподарські тварини.
СКОТА, -и, *ж., діал.* Нора, лігво.
СКОТАР, -я, *ч.* 1. *перев. мн.* Ті, що займаються розведенням скоту. 2. Робітник, що доглядає, вирощує скот.
СКОТАРИК, -а, *ч.* Зменш. до **скотар**.
СКОТАРИТИ *див.* **скотарювати**.
СКОТАРКА, -и. Жін. до **скотар**.
СКОТАРНИК, -а, *ч.* Приміщення для скоту.
СКОТАРНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **скотарник**.
СКОТАРСТВО, -а, *с.* Розведення скоту як галузь сільського господарства.
СКОТАРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до скотарства. 2. Належний скотареві.
СКОТАРЧА, -чати, *с. і* **СКОТАРЧУК**, -а, *ч.* Хлопчик-скотар, чередник.
СКОТАРЧУК *див.* **скотарча**.
СКОТАРЮВАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **скотарити** *і* **скотарювати**.
СКОТАРЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **СКОТАРИТИ**, -рю, -риш, *недок., с. г.* Займатися розведенням скоту.
СКОТИ, -ів, *мн.* Група кельтських племен у давній Ірландії і Шотландії.
СКОТИНА, -и, *ж.* 1. *збірн.* Те саме, що **скот**. // Одна тварина. 2. *перен., розм.* Про грубу, жорстоку, підлу людину. // Уживається як лайливе слово.
СКОТИНКА, -и, *ж., збірн.* Пестл. до **скотина** 1.
СКОТИННИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **скотина**.
СКОТИНОНЬКА, -и, *ж., збірн.* Зменш.-пестл. до **скотина** 1.
СКОТИНЮКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **скотина**.
СКОТИНЯКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **скотина**.
СКОТИНЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **скотина**.
СКОТИСТО, *присл., рідко.* Скісно, похило.
СКОТИТИ *див.* **скочувати**.
СКОТИТИСЯ *див.* **скочуватися**.
СКОТИЩЕ, -а, *с., діал.* Нора, лігво.
СКОТКА, -и, *ж., зах.* Землерийка.
СКОТЛЕНД-ЯРД, -а, *ч.* 1. Центральне управління лондонської поліції, політичної поліції та розшукового відділу. 2. Лондонська кримінальна поліція.
СКОТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **скотний**. ** **Скотний двір** – двір із спеціально обладнаними будівлями для великої рогатої худоби.
СКОТОБІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до забою скоту, признач. для забою скоту.
СКОТОБОЄЦЬ, -бійця, *ч.* Робітник, що займається забоєм скоту й первинною обробкою туш.
СКОТОВІДГОДІВЕЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із відгодівлею скоту, признач. для цього.
СКОТОЗАГОТІВЕЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із заготівлею скоту, признач. для цього.
СКОТОЛОЖЕЦЬ, -жця, *ч.* Той, хто займається скотолозтвом.
СКОТОЛОЗТВО, -а, *с.* Задоволення статевого потягу шляхом парування з твариною.
СКОТОМА, -и, *ж.* Захворювання очей, що полягає у звуженні поля зору ока.
СКОТОМЕТР, -а, *ч.* Прилад для здійснення скотометрії.
СКОТОМЕТРІЯ, -ї, *ж.* Виявлення та вимірювання вогнищевих дефектів полів зору (скотом).
СКОТОМІЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Захисний механізм, що його людина розвиває до деяких видів емоційних або таких, що викликають тривогу, ситуацій чи конфліктів. *Скотомізація пам'яті.*
СКОТОМОГИЛЬНИК, -а, *ч.* Місце, де закопують трупи тварин, небезпечні з огляду на санітарні норми.
СКОТОПІЧНИЙ, -а, -е: ** **Скотопічний зір** – зір в умовах темряви, коли зорові відчуття забезпечуються паличками сітківки.
СКОТОПОДІБНИЙ, -а, -е. Який уподібнився скоту своєю поведінкою.
СКОТОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скотоподібний**.
СКОТОПРИГІННИЙ, -а, -е. Признач. для приймання пригнаного скоту. *Скотопригінний двір.*
СКОТОПРОМИСЛОВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто скуповує скот і відгодовує його для забою й продажу.
СКОТОПРОМИСЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **скотопромисловість**.
СКОТОПРОМИСЛОВІСТЬ, -вості, *ж.* Галузь господарства, що займається закупівлею та відгодівлею скоту для забою й продажу.
СКОТОТОРГІВЕЦЬ *див.* **скототорговець**.
СКОТОТОРГОВЕЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із торгівлею скотом, признач. для цього.
СКОТОТОРГОВЕЦЬ, **СКОТОТОРГІВЕЦЬ**, -вця, *ч.* Торговець, що займається скупкою і продажем скоту на забій.
СКОТОФІЛІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **скопофілія**. 2. Надання переваги темряві або ночі; ніктофілія.
СКОТОФОБІЯ, -ї, *ж.* Страх перед темрявою або ніччю.
СКОТСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Прикм. до **скот**. 2. Як у скоту, не гідний людини.
СКОТЧ, -а, *ч.* Тонка стрічка з липким шаром, яка використовується для пакування дрібних предметів тощо.
СКОТЧ-ТЕР'ЄР, -а, *ч.* Різновид старовинної породи англійських низькорослих собак, а також собака цієї породи; шотландський тер'єр.
СКОТЯЧИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Прикм. до **скот**. 2. Як у скоту; не гідний людини.
СКОХАТИСЯ, -аємося, -аєтеся, *док., розм.* Полюбити одне одного.
СКОЦЕНЬ, -цня, *ч., зах.* Льон, у якого репаються дозрілі головки і з них випадає насіння.
СКОЦІЯ, -ї, *ж.* Асиметричний архітектурний облом із вігнутим профілем з двох дуг різного радіуса.
СКОЦЮБИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* скоцюбляться; *док., рідко.* Те саме, що **скоцюрбитися**.
СКОЦЮБЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **скоцюрблений**.
СКОЦЮБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скоцюблений**.
СКОЦЮБЛЕНО. Присл. до **скоцюблений**.
СКОЦЮРБИТИ, -блю, -биш; *мн.* скоцюрблять; *док., перех.* 1. Зробити зігнутим, покривленим. // Зробити нерівним, зморщеним. 2. *перен.* Справити неприємне враження, неприємно вразити.
СКОЦЮРБИТИСЯ *див.* **скоцюрблюватися**.
СКОЦЮРБЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скоцюрбити**. 2. *у знач. прикм.* Дуже зігнутий, скривлений (про людину, частини її тіла, а також про живу істоту). // Нерівний, зморщений.
СКОЦЮРБЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скоцюрблений**.
СКОЦЮРБЛЕНО. Присл. до **скоцюрблений**.

СКОЦЮ́РБЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, *рідко*, **СКОЦЮ́РБИТИСЯ**, -блюся, -бишся; *мн.* скоцюрбляться; *док.* Згинатися, ставати дуже зігнутим, скривленим (про людину, частини її тіла). // Стати нерівним, зморщеним.

СКОЧАКА́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **на́вска́ч**.

СКО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скоти́ти**.

СКО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скоти́ти**.

СКО́ЧИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Похилий. *Скочистий шлях.*

СКО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.* 1. Зробити стрибок куди-небудь. // *в чого.* Стрибнувши, спуститися, злізти з чого-небудь. // *на кого – що, у що.* Стрибнувши, піднятися, залізти куди-небудь. // Вистрибнути з чого-небудь назовні. // Швидко наблизитись, підбігти до кого-, чого-небудь. // Швидко віддалитися від кого-, чого-небудь. // *через що.* Стрибнувши, перебратися через що-небудь. // *перен.*, *розм.* Непослідовно, безладно, швидко перейти від одного до іншого у розмові, думках і т. ін. 2. Швидко встати, піднятися з чого-небудь. // *до чого*, *рідко.* Швидко, з запалом узятися за що-небудь. *Скочити на ноги.* 3. Швидко сходити, з'їздити куди-небудь. 4. Не утримавшись на чому-небудь, упасти.

СКО́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Лісова миша.

СКО́ЧКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **на́вска́ч**.

СКО́ЧНА, -и, *ж.* Чеський народний парний танець.

СКО́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Веселий, радісний, ритмічний.

СКО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ско́чувати** і **ско́чуватися**.

СКО́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКОТИ́ТИ**, скочу́, ско́тиш, *док.*, *перех.* 1. Котячи по похилій поверхні, спускати вниз. 2. Котячи, зрушувати з місця що-небудь. 3. Згортати в трубку, валик тощо.

СКО́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СКОТИ́ТИСЯ**, скочу́ся, ско́тишся, *док.* 1. Котячись по похилій поверхні, спускатися, падати вниз. // Котячись, перевертаючись, падати, з'їжджати вниз (перев. про людину). // Сповзати з чогось, падати звідки-небудь. // Сунучись, переміщатися в інше місце, нахилятися (*перев.* про голову). // Спускатися до горизонту (про місяць, сонце і т. ін.). // Переміщатися, стікати, текти вниз (про воду, сльози, краплі поту і т. ін.). 2. З'їжджати, спускатися вниз по похилій поверхні. 3. *розм.* Швидко спускатися, збігати, злазити звідки-небудь. 4. *перен.* Відмовляючись від попередніх поглядів, відходити, відступати від чого-небудь (перев. від чогось передового, прогресивного). 5. *перен.* Наступати, надходити. 6. *тільки недок.* Пас. до **ско́чувати**.

СКО́ШЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скоси́ти**[1]. // **ско́шено**, *безос. присудк. сл.*

СКО́ШЕНИЙ[2], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скоси́ти**[2]. 2. *у знач. прикм.* Перекошений на один бік, викривлений.

СКО́ШЛАНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **скошла́тити** і **ско́шлати**. 2. *у знач. прикм.*, *рідко.* Те саме, що **кошла́тий** 1.

СКО́ШЛАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **скошла́тити**.

СКО́ШЛАТИСЯ, -ається, *док.*, *рідко.* Те саме, що **скошла́титися**.

СКОШЛА́ТИТИ, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* Зробити кошлатим (у 1 знач.).

СКОШЛА́ТИТИСЯ, -иться, *док.* Стати кошлатим (у 1 знач.).

СКОШЛА́ТІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Те саме, що **скошла́титися**.

СКОШЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скошла́тити** і **скошла́тіти**.

СКОШЛА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скошла́чений**.

СКОШТУ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* Проба.

СКО́ШУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **ско́шувати**[1].

СКО́ШУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **ско́шувати**[2].

СКО́ШУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.*, **СКОСИ́ТИ**, скошу́, ско́сиш, *док.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Зрізати косою або косаркою траву, збіжжя і т. ін. // *перен.* Різким ударом збивати, зрізувати що-небудь. 2. *перен.* Позбавляти життя; знищувати, вбивати. // *безос.*

СКО́ШУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **СКОСИ́ТИ**, скошу́, ско́сиш, *док.* 1. *перех.* Надавати чому-небудь косої форми, положення, напряму. 2. *перех.*, *що і неперех.*, *чим.* Повертати, обертати в певний бік (очі, погляд).

СКО́ШУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.* Пас. до **ско́шувати**[1].

СКО́ШУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **СКОСИ́ТИСЯ**, скошу́ся, ско́сишся, *док.* Дивитися скоса, збоку.

СКО́ЮВАТИ *див.* **скої́ти**.

СКРА, скри, *ж.*, *діал.* Іскра.

СКРА́ГОЛЬ, скрагля́, *ч.* Те саме, що **скра́кля**.

СКРАД, -у, *ч.*, *мисл.* Полювання крадучись або з укриття на токуючого глухаря, лисицю, що мишкує, зайця тощо.

СКРАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скрада́ти**.

СКРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СКРА́СТИ**, -а́ду, -а́деш, *док.*, *перех.* 1. *тільки 3 ос.* Робити що-небудь менш помітним, виразним, очевидним; приховувати. 2. *також без додатка*, *розм.* Забирати потай що-, що-небудь у когось. 3. *тільки недок.* У мові мисливців – непомітно підкрадатися до звіра чи птаха або, сховавшись, вичікувати їх на відстані пострілу.

СКРАДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СКРА́СТИСЯ**, -а́дуся, -а́дешся, *док.* 1. Непомітно крадучись, наближатися, підходити до кого-, чого-небудь. // *рідко.* Те саме, що **ховатися**. // *перен.* Непомітно надходити, наближатися (про явища природи, які-небудь події і т. ін.). 2. *тільки недок.* Ставати, робитися менш помітним, виразним, очевидним.

СКРА́ДЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який пестощами, догоджанням здатний, уміє увійти в довір'я; улесливий. // Власт. такій людині (про голос, характер і т. ін.). // Розрахований на те, щоб викликати прихильність, довір'я до себе. 2. Ледве чутний; з намаганням бути тихим, не чутним (про стукіт, кроки, шерех і т. ін.). // Непомітний; з намаганням бути непомітним; потайний.

СКРА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **скра́дливий**.

СКРА́ДЛИВО. Присл. до **скра́дливий**.

СКРА́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **скра́дливий**.

СКРАЄ́ЧКУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **скра́ю**.

СКРА́ЙНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **кра́йній** 1, 3.

СКРА́КЛІ, -ів, *мн.* 1. Українська народна спортивна гра, яка полягає в тому, що гравці вибивають палкою з відведеного місця невеликі циліндричні цурпалки. 2. *заст.* Кріплення у дерев'яному плузі, в яке встромлюють дишло.

СКРА́КЛЯ, -і, *ж.* Дерев'яна циліндрична цурпалка, признач. для гри в скраклі.

СКРАКНИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* 1. Частина ткацького верстата. 2. Частина олійниці (*див.* **олі́йниця**[1] 1).

СКРА́КОЛЬ, скра́кля, *ч.* Те саме, що **скра́кля**.

СКРАМНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ослін.

СКРАНЬ, -і, *ж.*, *діал.* Скроня.

СКРАП, -у, *ч.* Металева сировина, що складається з відходів виробництва і брухту.

СКРА́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скра́плити**. // **скра́плено**, *безос. присудк. сл.* 2. Зріджений.

СКРА́ПЛЕННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **скра́плити**.

СКРАПЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який скраплюється, якого можна скраплити.

СКРАПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **скрапли́вий**.

СКРА́ПЛИТИ *див.* **скра́плювати**.

СКРА́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до скраплювання.

СКРА́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **скра́плювати**. 2. Якого можна скраплити.

СКРА́ПЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скра́плюваний**.

СКРА́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.*, *рідко.* Дія за знач. **скра́плювати**.

СКРА́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СКРА́ПЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *спец.* Перетворювати у рідкий стан; зріджувати.

СКРА́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СКРА́ПЛИТИСЯ**, -литься, *док.*, *спец.* 1. Переходити у рідкий стан. 2. *тільки недок.* Пас. до **скра́плювати**.

СКРА́ПЛЮВАЧ, -а, *ч.* Апарат, устаткування для скраплювання, зрідження.

СКРА́ПНИЙ, -а, -е. Те саме, що **скрапли́вий**.

СКРАПНУ́ТИ *див.* **скра́пувати**.

СКРА́ПУВАТИ, -ує, *недок.*, **СКРАПНУ́ТИ**, -не́, *док.*, *розм.* Спадати звідки-небудь краплями.

СКРА́СИТИ *див.* **скра́шувати**.

СКРА́СИТИСЯ *див.* **скра́шуватися**.

СКРАСНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **скрасні́ти**.

СКРАСНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **скрасні́лий**.

СКРАСНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **почервоні́ти**.

СКРА́СТИ *див.* **скрада́ти**.

СКРА́СТИСЯ *див.* **скрада́тися**.

СКРАША́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **скраша́ти** і **скраша́тися**.

СКРАША́ТИ *див.* **скра́шувати**.

СКРАША́ТИСЯ *див.* **скра́шуватися**.

СКРА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скра́сити**.

СКРА́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скра́шений**.

СКРА́ШУВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **скра́шувати** і **скра́шуватися**.

СКРА́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і* **СКРАША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СКРА́СИТИ**, -а́шу, -а́сиш, *док.*, *перех.* 1. Робити красивішим, привабливішим, приховуючи недоліки, вади і т. ін. // Робити що-небудь не таким тяжким, безрадісним, неприємним. 2. Своєю наявністю, присутністю надавати кому-, чому-небудь красивого, привабливого вигляду. // *що*, *чим.* Прибираючи чим-небудь, робити красивішим, привабливішим.

СКРА́ШУВАТИСЯ, -ується *і* **СКРАША́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.*, **СКРА́СИТИСЯ**, -а́ситься, *док.* 1. Ставати менш тяжким, безрадісним, неприємним. 2. *тільки недок.* Пас. до **скра́шувати**.

СКРА́Ю, *присл.* 1. На межі чого-небудь, на кінці чогось, на початку або на кінці ряду. 2. *у знач. прикм.*, *з род. в.* Указує на розміщення кого-, чого-небудь на межі або на кінці чогось.

СКРА́ЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **скра́яти**.

СКРА́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **скра́яний**.

СКРА́ЯТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **скро́їти**.

СКРЕБ *див.* **скруб**.

СКРЕБА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Знаряддя у вигляді гострої лопатки для зіскрібання чого-небудь. // Лопата на довгому держалні для зчищання льоду, бруду і т. ін. 2. Великий ківш із гострим краєм для зачерпування ґрунту або яких-небудь сипких матеріалів. 3. Пристрій у конвеєрах, що пересуває насипний вантаж. *Контурна скребачка.* 4. Металева пластинка, прикріплена біля входу у приміщення для зчищання бруду з взуття. 5. *археол.*, *рідко.* Те саме, що **скребло́** 1.

СКРЕБА́ЧКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **скребко́вий**.

СКРЕБКО́ВИЙ, -а, -е. Зі скребком (скребками) (у 2 знач.). // Признач. для зіскрібання чого-небудь.

СКРЕ́БЛИКИ, -ів, *мн.* Колючоголові акантоцефали – клас паразитичних первиннопорожнинних черв'яків.

СКРЕБЛО́, -á, *с.* 1. *археол.* Кремнієве знаряддя первісної людини, яким користувалися для різання, скоблення, обробки і т. ін. чого-небудь. 2. Те саме, що **скребни́ця**.

СКРЕБЛЯ́НКИ, -нок, *мн.* Тип паразитичних червів, що спричинюють акантоцефальози.

СКРЕБНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Металева щітка для чищення коней.

СКРЕБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **скребти́**.

СКРЕБО́К, -бка́, *ч.* 1. *археол.* Те саме, що **скребло́** 1. 2. Те саме, що **скреба́чка** 1 – 3.

СКРЕБТА́ТИ, -бчу́, -бтиш, *недок.* Те саме, що **скребти́**.

СКРЕБТИ́, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* скріб, скребла́, скребло́; *недок.*, *перех.* 1. *також без додатка.* Проводити по якій-небудь поверхні чим-небудь гострим, жорстким, дряпаючи або зачіплюючи. // *безос.* // Знімаючи верхній шар чим-небудь гострим, жорстким, чистити що-небудь. // Тручи чим-небудь гострим, жорстким, робити щось чистим, блискучим. 2. Чухати яку-небудь частину тіла. 3. *також без додатка*, *перев. у сполуч. зі сл.* д у ш а, с е р ц е, *перен.* Завдавати турбот, хвилювань; тривожити, мучити. // *безос.*

СКРЕБТИ́СЯ, -бу́ся, -бе́шся; *мин. ч.* скрі́бся, скребла́ся, скребло́ся; *недок.* Дряпаючи по чому-небудь або зачіплюючи щось, спричинювати шум.

СКРЕБУЧИ́. Дієприсл. до **скребти́**.

СКРЕ́ГІТ, -готу, *ч.* 1. Різкі скрипучі звуки, що утворюються сильним тертям кам'яних, металевих і т. ін. предметів. // Такі звуки, утворювані роботою механізмів, машин. 2. Звуки, утворювані тертям верхнього ряду зубів об нижній. ** **Скре́гіт зубо́вний** – страшенна лють, злість.

СКРЕГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **скреготати**, **скреготі́ти**.

СКРЕГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.* Підсил. до **скрегну́ти**.

СКРЕГОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скрегота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СКРЕГОТА́ТИ, -очу́, -очеш *і* **СКРЕГОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Створювати скрегіт (у 1 знач.). 2. Утворювати скрегіт (у 2 знач.). 3. *розм.* Те саме, що **скрекота́ти**, **скрекоті́ти** 1. // Надривно квакати (про жаб). // *перен.* Швидко, безупинно говорити.

СКРЕГОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скреготі́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СКРЕГОТІ́ТИ *див.* **скрегота́ти**.

СКРЕГОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який скрегоче, скреготить, утворює скрегіт. 2. Подібний до скреготу (про звук).

СКРЕГОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **скреготли́вий**.

СКРЕГОТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **скрегота́ти**, **скреготі́ти**.

СКРЕГОТНЯ́, -і́, *ж.* Дія за знач. **скрегота́ти**, **скреготі́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СКРЕГОТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Та, що безупинно скрегоче, скреготить (у 3 знач.).

СКРЕГУЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **кі́бець**.

СКРЕ́КІТ, -коту, *ч.* 1. Різкі короткі й часті, схожі на тріск, звуки, що їх видають деякі комахи, птахи і т. ін. 2. *перен.* Такі звуки, утворювані роботою кулемета, мотора тощо.

СКРЕКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скрекота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СКРЕКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **СКРЕКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Видавати скрекіт (у 1 знач.). // *перен.*, *розм.* Швидко, безупинно говорити. 2. *перен.* Утворювати скрекіт (у 2 знач.).

СКРЕКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скрекоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СКРЕКОТІ́ТИ *див.* **скрекота́ти**.

СКРЕКОТНЯ́ВА, -и, *ж.* Дія за знач. **скрекота́ти**, **скрекоті́ти**.

СКРЕКОТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Та, що безупинно скрекоче, скрекотить (у 1 знач.).

СКРЕКОТУ́ШКА, -и, *ж.* Пестл. до **скрекоту́ха**. *Жаба-скрекотушка.*

СКРЕ́МБЛЕР, -а, *ч.*, *спец.* Шифрувальний пристрій, шифратор.

СКРЕ́МСАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Порізати що-небудь поспіхом, неакуратно, незграбно.

СКРЕПЕ́НИК, -а, *ч.* Стільник (*див.* **стільни́к**[1]), прилілений у порожньому вулику для нового рою.

СКРЕ́ПЕР, -а, *ч.* 1. Землерийно-транспортна машина, основним робочим знаряддям якої є підіомно-поворотний ківш з ножами; застосовується в будівельній і гірничій справі. 2. Робочий орган (ківш) канатно-скреперних установок.

СКРЕПЕРИ́СТ, -а, *ч.* Робітник, що працює на скрепері.

СКРЕПЕРИ́СТКА, -и. Жін. до **скреперист**.

СКРЕ́ПЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **скре́пер**. // Здійснюваний за допомогою скрепера.

СКРЕПИ́ЦЯ *див.* **скрипи́ця**[1].

СКРЕС, -у, *ч.* Те саме, що **скреса́ння**.

СКРЕСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скреса́ти**[1].

СКРЕСА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, **СКРЕ́СНУТИ**, -не, *док.* Звільнятися від криги (про річки, озера і т. ін.). // Ламатися й починати рухатися (про лід).

СКРЕСА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СКРЕ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **воскреса́ти**.

СКРЕСА́ТИ[3], -а́є, *недок.* Те саме, що **спала́хувати**. // Те саме, що **блища́ти**.

СКРЕ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скре́слити**.

СКРЕ́СЛИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **скре́снути**[1].

СКРЕ́СЛИЙ[2], -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **скре́снути**[2].
СКРЕ́СЛИТИ *див.* **скре́слювати.**
СКРЕ́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **скре́слий.**
СКРЕ́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СКРЕ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Знімати копію з чого-небудь. 2. Вкривати суцільно штрихами. // Робити багато закреслень. 3. Креслячи, витрачати що-небудь (папір, туш і т. ін.). 4. *рідко.* Те саме, що **писа́ти** 1.
СКРЕ́СНУТИ[1] *див.* **скреса́ти** 1.
СКРЕ́СНУТИ[2] *див.* **скреса́ти**[2].
СКРЕ́СНУТИ[3], -не, *док.* Однокр. до **скреса́ти**[3].
СКРИБОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Дряпання, шкрябання.
СКРИ́ВА, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **ско́са.**
СКРИВА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* скрива́влять; *док.*, **СКРИВА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Залити, покрити, замазати, забризкати кров'ю. // Поранити до крові.
СКРИВА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* скрива́вляться; *док.*, **СКРИВА́ВЛЮВАТИСЯ**, -юся, -юєшся, *недок.* Залитися, покритися, замазатися, забризкатися кров'ю.
СКРИВА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скрива́вити.** 2. *у знач. прикм.* Залитий, покритий, замазаний, забризканий кров'ю.
СКРИВА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скрива́влений.**
СКРИВА́ВЛЮВАТИ *див.* **скрива́вити.**
СКРИВА́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **скрива́витися.**
СКРИВА́ЛО, -а, *с.*, *етн.* Намітка, якою покривають наречену.
СКРИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СКРИ́ТИ**, скри́ю, скри́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Поміщати кого-небудь у потайне місце, щоб не побачив хтось сторонній; ховати. 2. Не давати можливості іншим помітити, виявити що-небудь; приховувати. 3. *тільки* 3 *ос.* Робити кого-, що-небудь непомітним, недоступним для зору; заслоняти, закривати. // Робити що-небудь (властивість, якість і т. ін.) менш помітним, очевидним. 4. Не говорити, не розповідати комусь про що-небудь, приховувати щось. 5. *рідко.* Накривати чим-небудь. ** **Скрива́ти (скри́ти) молоду́**, *етн.* – одягати на голову молодої головний убір заміжньої жінки.
СКРИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СКРИ́ТИСЯ**, скри́юся, скри́єшся, *док.*, *розм.* 1. Перебувати в якому-небудь потайному місці, знаходити собі таємний притулок, ховаючись від кого-, чого-небудь, уникаючи зустрічі з кимсь. 2. Таємно піти, втекти звідки-небудь, ховаючись від кого-небудь, рятуючись від чогось і т. ін. // Відходити звідки-небудь непомітно, таємно. 3. Переміщаючись, віддаляючись, ставати невидимим, непомітним, зникати з поля зору. 4. *перев. недок.* Не говорити, не розповідати комусь про що-небудь, приховувати щось.
СКРИ́ВДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скри́вдити.** // **скри́вджено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **скри́вджені**, -них, *мн.* (*одн.* **скри́вджений**, -ного, *ч.*; **скри́вджена**, -ної, *ж.*). Ті, кого хто-небудь скривдив. 2. *у знач. прикм.* Який виражає почуття кривди (у 1 знач.).
СКРИ́ВДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **скри́вджений** 2.
СКРИ́ВДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скри́вдити.**
СКРИ́ВДЖЕНО. Присл. до **скри́вджений** 2.
СКРИ́ВДИТИ, -джу, -диш, *перех.*, *док.* 1. Док. до **кри́вдити.** 2. *перев. чим*, *розм.* Наділити чим-небудь у недостатній мірі або наділити чимсь поганим, позбавити чогось. 3. *рідко.* Порушити вірність чому-небудь.
СКРИВИ́ТИ *див.* **скри́влювати.**
СКРИВИ́ТИСЯ *див.* **скри́влюватися.**
СКРИВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Стати кривим.
СКРИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скриви́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який має неприродний вигляд, характеризується несиметричністю і виражає невдоволення, презирство чи біль. 3. *у знач. прикм.* Непрямий, нерівний, вигнутий. // Перекошений. // Покручений.
СКРИ́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **скри́влений** 2, 3.
СКРИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **скриви́ти**, **скри́влювати.** 2. Викривлена частина чого-небудь.
СКРИ́ВЛЕНО. Присл. до **скри́влений.**
СКРИ́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **скри́влювати.**
СКРИ́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скри́влювати.**
СКРИ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **СКРИВЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СКРИВИ́ТИ**, скривлю́, скри́виш; *мн.* скри́влять; *док.* 1. *перех.* Робити що-небудь кривим, зігнутим, нерівним; викривляти. // *безос.* // Надавати неприродного вигляду обличчю, його рисам і т. ін. // *безос.* 2. *неперех.*, *рідко.* Повертати вбік.
СКРИ́ВЛЮВАТИСЯ, -юся, -юєшся *і* **СКРИВЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СКРИВИ́ТИСЯ** *і рідко* **ІСКРИВИ́ТИСЯ**, скривлю́ся, скри́вишся; *мн.* скри́вляться; *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Ставати, робитися кривим, зігнутим, нерівним; викривлятися. // Схилятися набік; перекошуватися. // Набувати неприродного вигляду (про обличчя, його риси і т. ін.). 2. *перен.* Робити гримаси, виражаючи невдоволення, презирство, а також від болю тощо.
СКРИВЛЯ́ТИ *див.* **скри́влювати.**
СКРИВЛЯ́ТИСЯ *див.* **скри́влюватися.**
СКРИВОДУ́ШИТИ, -шу, -шиш. Док. до **криводу́шити.**
СКРИВОДУ́ШНИЧАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **скриводу́шити.**
СКРИ́ГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **скрипі́ти.** // Те саме, що **скрегота́ти, скреготі́ти.**
СКРИ́ГНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **скри́гати.**
СКРИГУ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *зах.* Яструб.
СКРИЖА́ЛЬ, -і, *ж.*, *книжн.* 1. Дошка, плита з написаним на ній текстом, звичайно священним, культовим. 2. *перев. мн.*, *які, чого, перен.* Те, що зберігає, куди занесено пам'ятні події, дати, імена тощо.
СКРИЖАНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **скрижаніти.**
СКРИЖАНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **скрижані́лий.**
СКРИЖАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Вкритися кригою або льодовою кіркою. // Те саме, що **заме́рзнути** 1, 3. 2. Те саме, що **похоло́нути** 3.
СКРИЖА́ПЕЛЬ, -я, *ч.*, *сад.* Сорт зимових яблук.
СКРИЖИ́ТИ, скрижу́, скри́жиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **схрести́ти** 1.
СКРИЖІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Кружальце, відрізане від стрижня капусти.
СКРИК, -у, *ч.* Раптовий, уривчастий крик, вигук.
СКРИКА́ТИ *див.* **скри́кувати.**
СКРИ́КНУТИ *див.* **скри́кувати.**
СКРИ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скри́кувати.**
СКРИ́КУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **СКРИКА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СКРИ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Раптово, уривчасто видавати крик. // Видавати голосні, пронизливі звуки (про тварин, птахів). // *перен.* Гучно, пронизливо густи, свистіти час від часу (про гудок, сирену і т. ін.). 2. Раптово, голосно говорити, вигукувати що-небудь.
СКРИМЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скримцюва́ти.**
СКРИМЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Міцно зв'язати.
СКРИ́НЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **скри́ня.**
СКРИ́НІНГ, -у, *ч.* 1. *біол.*, *бот.* Попереднє сортування отруйних речовин за мірою їх токсичності для подальшого використання. 2. *мед.* Медичне обстеження, контроль за ким-, чим-небудь з метою виявлення захворювань і проведення профілактичних заходів. 3. Відбір фактів, явищ із багатьох однорідних, які в процесі дослідження виявляють необхідні, шукані властивості. 4. Масове випробування культур мікроорганізмів на наявність у них певних властивостей. 5. Перевірка кредитоспроможності і порядності потенціальних партнерів.
СКРИ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє скрині.
СКРИ́НЬКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **скри́ня.** // Маленька коробка для зберігання коштовностей, яких-небудь дрібних предметів і т. ін. 2. Невеликий із щілиною ящик, куди вкидають кореспонденцію (листи, газети, журнали і т. ін.), бюлетені на виборчих дільницях і т. ін. // *перев. у сполуч. зі сл.* п о ш т о в и й. Спеціально обладнаний ящик для листів, що надсилаються поштою. ** **Бі́ла скри́нька**: у системах обробки інформації – програмний модуль, набір даних або пристрій, про внутрішню структуру та вміст яких є часткова або повна інформація. **Вихідна́ скри́нька**: в електронній пошті – поштова скринька, яка містить вихідні повідомлення і, можливо, ті, що вже відправлені. **Електро́нна пошто́ва скри́нька**: а) сукупність повідомлень і запитів на них, що зберігаються у пам'яті ЕОМ; б) файл, в якому зберігається електронна пошта; в) в операційній системі – засіб міжзадачного зв'язку, який надає процесам, що виконуються паралельно, пойменовані буфери, за допомогою яких вони обмінюються повідомленнями. **Прийма́льна скри́нька**: в електронній пошті – поштова скринька, яка містить лише вхідні повідомлення. **Прозо́ра скри́нька**: в системах обробки інформації – програма або пристрій, робота яких строго детермінована.
СКРИНЬО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **скри́ня.**
СКРИ́НЬОЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **скри́нечка.**
СКРИНЬЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **скри́нька** 1.
СКРИ́НЯ, -і, *ж.* Великий ящик із кришкою та замком для зберігання одягу, коштовних предметів тощо.
СКРИНЯ́Р, -а́, *ч.*, *діал.* Скринник.
СКРИП[1], -у, *ч.* Різкі, високі звуки, утворювані тертям, стисканням і т. ін. предметів або їх частин. // Звуки, що їх видають деякі птахи (снігурі, деркачі і т. ін.). ** **Зі скри́пом** – дуже трудно, через силу або знехотя.
СКРИП[2], *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає різкий, високий звук від тертя, стискання і т. ін. предметів або їх частин. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **скрипі́ти.**
СКРИП[3], -а, *ч.* Випереджальна видача сертифікату на нові акції до того, як вони будуть надруковані і видані на руки інвесторам.
СКРИПА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Скрипаль.
СКРИПА́ЛЬ, -я́, *ч.* Музикант, який грає на скрипці.
СКРИПА́ЛЬКА, -и. Жін. до **скрипа́ль.**
СКРИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **скрипі́ти.**
СКРИПА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **скрипа́ль.**
СКРИПА́ЧКА, -и. Жін. до **скрипа́ч.**
СКРИПИ́ЦЯ[1], **СКРЕПИ́ЦЯ**, -і, *ж.*, *заст.* Масивні дерев'яні кайдани.
СКРИПИ́ЦЯ[2], -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **скри́пка.**
СКРИПІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скрипі́ти** і звуки, утворювані цією дією.
СКРИ́ПІТ, -поту, *ч.* Те саме, що **скрип**[1].
СКРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* скриплять; *недок.* 1. Видавати скрип (*див.* **скрип**[1]). // *безос.* // *чим.* Утворювати скрип чим-небудь. // Видавати різкі звуки, схожі на скрип (про снігурів, деркачів і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Говорити різким, неприємним голосом. // Неприємно звучати (про музичні інструменти). 3. *перен.*, *розм.* Жити, існувати (звичайно з труднощами, абияк). 4. *перен.*, *розм.* Виявлятися з великою силою (про мороз).
СКРИПІ́ЧНИК, -а, *ч.*, *зах.* Скрипаль.
СКРИ́ПКА, -и, *ж.* Смичковий чотириьохструнний музичний інструмент, найвищий за регістром. ** **Пе́рша скри́пка** – скрипаль, який виконує у струнному або симфонічному оркестрі перший голос, найбільш виразний і важливий. **Дру́га скри́пка** – скрипаль, який виконує у струнному або симфонічному оркестрі другий (менш виразний) голос або підсилює перший голос.
СКРИПКО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **скри́пка.** *Скрипкові струни.* // Виконуваний на скрипці, написаний для скрипки. *Скрипковий концерт.* // Пов'язаний із грою, виконанням на скрипці. // Який виготовляє скрипки. ** **Скрипко́вий ключ** – нотний ключ високого регістру.
СКРИПЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **скрипу́чий** 1, 2.
СКРИПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **скрипли́вий.**
СКРИПЛИ́ВО. Присл. до **скрипли́вий.**
СКРИПЛЯ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **скрипу́чий.**
СКРИ́ПНИК, -а, *ч.*, *заст.* Скрипаль.
СКРИ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **скрипі́ти** 1.
СКРИПО́К, -пка́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **скрип**[1].
СКРИ́ПОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **скри́пка.**
СКРИПОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скрипоті́ти.**
СКРИПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **скрипі́ти** 1, 2.
СКРИПОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Колекціонування старовинних акцій, облігацій, векселів та інших цінних паперів.
СКРИ́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **скри́пка.**
СКРИПТ, -у, *ч.*, *заст.* Рукопис.
СКРИПТО́РІЙ, -я, *ч.* Майстерня рукописної книги в західноєвропейських монастирях 6 – 12 ст.
СКРИПТУ́РА, -и, *ж.*, *заст.* Зошит.
СКРИПУ́ЛА, -и, *ж.*, *зах.* Стара дівка.
СКРИПУ́Н, -а́, *ч.* 1. Той, хто скрипить. 2. Молодий глухар, який тільки починає токувати.
СКРИПУ́ЧЕ. Присл. до **скрипу́чий** 2.
СКРИПУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який скрипить, утворює скрип (*див.* **скрип**[1]). 2. Різкий, неприємний, схожий на скрип (*див.* **скрип**[1]). 3. *перен.*, *розм.* Великий за силою вияву; дуже сильний (про мороз).
СКРИПУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **скрипу́чий.**
СКРИПУ́ЧО, *присл.* Те саме, що **скрипу́че.**
СКРИСТАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скристалізува́ти.**
СКРИСТАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скристалізо́ваний.**
СКРИСТАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **кристалізува́ти.**
СКРИСТАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється. Док. до **кристалізува́тися.**
СКРИ́ТИ *див.* **скрива́ти.**
СКРИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скри́ти.** // **скри́то**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Якого тримають у таємниці; прихований.
СКРИТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *рідко.* Док. до **критикува́ти.**
СКРИ́ТИСЯ *див.* **скрива́тися.**
СКРИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **скри́тий** 2.
СКРИ́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Покритка. 2. Схованка.
СКРИ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який приховує свої почуття, настрої і т. ін., неохоче спілкується з іншими; замкнутий. // Власт. такій людині. 2. Якого приховують від людських очей; таємний; потайний.
СКРИ́ТНИЦЯ, -і, *ж.*, *бот.* Однорічна трав'яниста рослина родини злакових.
СКРИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **скри́тний** 1 і стан за знач. **скри́тний** 2.
СКРИ́ТНО. Присл. до **скри́тний.**
СКРИ́ТО, *розм.* Присл. до **скри́тий** 2.
СКРИЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **закрича́ти** 1 – 3.
СКРИЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *розм.* Стомитися, знемогти від тривалого крику.
СКРИШИ́ТИ, скришу́, скри́шиш, *перех.* Док. до **криши́ти.**
СКРИШИ́ТИСЯ, скри́шиться. Док. до **криши́тися.**
СКРІЗЬ[1], *присл.* 1. По всіх місцях; по всій території; всюди, повсюди. // У будь-якому, у кожному місці. // Уживається як уточнення певного місця, визначеного іменником. // В усіх справах, в усьому. // Уживається як узагальнююче слово при переліку. 2. *розм.*, *рідко.* Будь-коли; повсякчас; завжди. 3. *розм.*, *рідко.* Зовсім, цілком, повністю.
СКРІЗЬ[2], *прийм.*, *із знах. в.*, *діал.* Крізь.
СКРІ́ПА, -и, *ж.* 1. *спец.* Пристрій, що скріплює окремі предмети, частини механізмів, споруд і т. ін. // Те, що зв'язує окремі частини розповіді, тексту і т. ін. 2. *заст.* Підпис, що підтверджує справжність якого-небудь документа.
СКРІПИ́ТИ *див.* **скрі́плювати.**
СКРІПИ́ТИСЯ *див.* **скрі́плюватися.**
СКРІ́ПКА, -и, *ж.* Металевий затискач для скріплювання паперів.
СКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скрі́пити.** // **скрі́плено**, *безос. присудк. сл.*
СКРІ́ПЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скрі́плений.**
СКРІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **скріпи́ти**, **скріпля́ти.** 2. *спец.* Те саме, що **скрі́па** 1.
СКРІ́ПЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Якого використовують для скріплювання чого-небудь. *Скріплювальний матеріал.*
СКРІ́ПЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч.

до **скрі́плювати**.

СКРІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скрі́плювати**.

СКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **СКРІПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СКРІПИ́ТИ**, скріплю́, скрі́пиш; *мн.* скрі́плять; *док.*, *перех.* 1. *чим і без додатка.* З'єднувати одне з одним, приєднувати одне до одного. // Об'єднуючи окремі частини, робити щось цілісним, монолітним. // Робити ґрунт щільним, унеможливлюючи зсуви і т. ін. 2. *чим і без додатка, перен.* Робити кого-, що-небудь більш стійким, міцним, непорушним. // Згуртовувати, єднати. // *рідко.* Підтримувати кого-небудь морально, бути розрадою в тяжкі хвилини. 3. *чим і без додатка.* Засвідчувати ділові папери, документи підписом, печаткою. // Узаконювати щось, оформивши відповідні документи. // *перен.* Підтверджувати, підкріплювати щось чим-небудь. 4. *рідко.* Підсумовувати, стверджувати сказане раніше.

СКРІ́ПЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся *і* **СКРІПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СКРІПИ́ТИСЯ**, скріплю́ся, скрі́пишся; *мн.* скрі́пляться; *док.* 1. З'єднуватися одне з одним, приєднуватися одне до іншого. // Ставати щільнішим (про ґрунт). 2. *перен.* Ставати більш стійким, міцним, непорушним. // *рідко.* Набиратися сил, зміцнювати своє здоров'я. // Напружувати всі сили, очікуючи чогось неприємного. 3. *тільки недок.* Пас. до **скрі́плювати**, **скріпля́ти**.

СКРІ́ПЛЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **скрі́плювати**.

СКРІПЛЯ́ТИ *див.* **скрі́плювати**.

СКРІПЛЯ́ТИСЯ *див.* **скрі́плюватися**.

СКРІПНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Якого використовують для скріплювання чого-небудь.

СКРО́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **скрива́влений**.

СКРО́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скро́влений**.

СКРОВ'ЯНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *перех.*, *рідко.* Док. до **кров'яни́ти**.

СКРОВ'ЯНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **скров'яні́ти**.

СКРОВ'ЯНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **скров'яні́лий**.

СКРОВ'ЯНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скров'яні́ти**.

СКРОВ'ЯНІ́ТИ, -іє. Док. до **кров'яні́ти**.

СКРО́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скро́їти**. ** **Га́рно скро́єний** – який має гарну будову (про людину, її фігуру).

СКРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скро́єний**.

СКРО́ЇТИ, скро́ю, скро́їш, *перех.* Док. до **кро́їти**.

СКРО́ЛІНГ, -а, *ч.*, *спец.* Вертикальне або горизонтальне переміщення зображення у вікні екрана.

СКРОМА́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *перех.* 1. Зчищати чим-небудь гострим верхній шар чогось; скоблити, скребти. 2. Шкребучи чим-небудь гострим, твердим по якійсь поверхні, утворювати неприємні звуки. // *перен.*, *жарт.* Старанно писати, натискаючи на перо. 3. *розм.* Те саме, що **чу́хати**.

СКРОМА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.* 1. *розм.* Утворювати звуки, скребучи, шкрябаючи по чому-небудь. 2. Пас. до **скрома́дити** 1.

СКРОМА́ДІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скрома́дити**.

СКРОМНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **скро́мний**.

СКРОМНЕ́НЬКО. Присл. до **скромне́нький**.

СКРО́МНИЙ, -а, -е. 1. Який не любить підкреслювати свої заслуги, достоїнства і т. ін., хизуватися ними. // Який не претендує на особливе становище. 2. Стриманий у поводженні, вихований; прот. р о з в ' я з н и й. // Морально стійкий; цнотливий. // Який свідчить про стриманість у поводженні, вихованість. 3. Який нічим не вирізняється з-поміж інших, не має ніяких особливих рис, ознак і т. ін.; не видатний; простий, звичайний. // Невигадливий – в оздобленні, оформленні і т. ін. // Який не привертає уваги; нескравий; непоказний. 4. Недостатній щодо кількості, якості і т. ін. // Без претензій на розкіш, багатство і т. ін. // Без пишних фраз, без перебільшених оцінок і т. ін. 5. Невеликий, незначний. *Скромний бюджет.* // Обмежений (про бажання, вимоги і т. ін.).

СКРО́МНИК, -а, *ч.* Людина скромного поводження.

СКРО́МНИЦЯ, -і. Жін. до **скро́мник**.

СКРО́МНИЧАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **скро́мничати**.

СКРО́МНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Виявляти надмірну скромність; применшувати або замовчувати свої заслуги, достоїнства тощо.

СКРО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **скро́мний**.

СКРО́МНО. Присл. до **скро́мний**.

СКРОМНЯ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **скро́мник** і **скро́мниця**.

СКРОНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **скро́ня** 1.

СКРО́НЯ, -і, *ж.* 1. Бокова частина черепа від вуха до лоба. 2. *мн.* Волосся, що росте на цих частинах черепа.

СКРОПИ́ТИ *див.* **скро́плювати**.

СКРО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скропи́ти**. // **скро́плено**, *безос. присудк. сл.*

СКРО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скропи́ти**.

СКРО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скро́плювати**.

СКРО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **СКРОПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СКРОПИ́ТИ**, скроплю́, скро́пиш; *мн.* скро́плять; *док.*, *перех.* 1. *без додатка і чим.* Обдавати, вкривати краплями, бризками; оббризкувати. // Виступати краплями на обличчі, тілі (про піт). // *чим*, *заст.* Збризкувати кого-небудь водою, щоб вилікувати, розвіяти чари і т. ін. 2. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Сильно вдарити.

СКРО́ПЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **СКРОПЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* 1. Вкриватися краплями, бризками. 2. Пас. до **скро́плювати**, **скропля́ти** 1.

СКРОПЛЯ́ТИ *див.* **скро́плювати**.

СКРОПЛЯ́ТИСЯ *див.* **скро́плюватися**.

СКРОПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **скро́плювати**, **скропля́ти**.

СКРОТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується калитки; калитковий.

СКРО́ТУМ, -а, *ч.* Калитка; шкірна сумка, в якій розміщені чоловічі статеві залози (яєчка).

СКРОФУЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **скрофульо́з**. // Хворий на скрофульоз.

СКРОФУЛОДЕ́РМА, -и, *ж.* Одна з клінічних форм туберкульозу шкіри.

СКРОФУЛОТУБЕРКУЛЬО́З *див.* **скрофульо́з**.

СКРОФУЛЬО́З, **СКРОФУЛОТУБЕРКУЛЬО́З**, -у, *ч.* Те саме, що **золоту́ха**.

СКРОФУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до скрофульозу.

СКРУБ, **СКРЕБ**, -у, *ч.* Тип рослинності посушливих районів Австралії, що складається перев. з вічнозелених колючих чагарників.

СКРУ́БЕР, -а, *ч.* 1. Циліндричний апарат, пристрій для очищення промислових газів від небажаних домішок, переважно пилу. 2. Машина барабанного типу для очищення корисних копалин від глинистих та ін. домішок.

СКРУ́БЕРНИК, -а, *ч.* Робітник, що працює біля скрубера, обслуговує його.

СКРУ́БЕРНИЦЯ, -і. Жін. до **скру́берник**.

СКРУГ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **уще́рб**.

СКРУ́ГЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скругли́ти**.

СКРУ́ГЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скругли́ти**.

СКРУГЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, **ОКРУ́ГЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Зробити округлим.

СКРУГЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати округлим; округлитися.

СКРУ́ГЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скру́глювати**.

СКРУ́ГЛЮВАТИ *див.* **скругли́ти**.

СКРУГЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скругля́ти**.

СКРУГЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* Те саме, що **скру́глювати**.

СКРУПІ́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Заскорузлий.

СКРУ́ПУЛ, -а, *ч.* Застаріла одиниця аптекарської ваги, що дорівнює 20 гранам (1,244 г).

СКРУПУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Надзвичайно точний, детальний. // Який дотримується абсолютної точності, дуже ретельний у чому-небудь. // Дріб'язковий.

СКРУПУЛЬО́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **скрупульо́зний**.

СКРУПУЛЬО́ЗНО. Присл. до **скрупульо́зний**.

СКРУТ[1], -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **скру́та**. ** **До скру́ту тре́ба** – конче потрібно, необхідно. **Як прийшло́сь до скру́ту** *кому* – коли було тяжко, у скрутні часи, за складних обставин.

СКРУТ[2], -у, *ч.*, *зах.* 1. Поворот. *Скрут рейок.* 2. Петля, кільце, виток.

СКРУ́ТА, -и, *ж.* 1. Складні, тяжкі обставини, труднощі. // *у сполуч. зі сл.* г о д и н а, х в и л и н а і т. ін. Тяжкий період для кого-небудь. // Складні душевні переживання, тяжкий моральний стан людини. ** **Вихо́дити зі скру́ти** – знаходити можливість, спосіб позбутися труднощів, ускладнень і т. ін. 2. Тяжке матеріальне становище; нестатки, нужда. // *з чим, яка.* Брак, недостатня кількість чого-небудь; нестача.

СКРУ́ТЕЛЬ, **СКРУ́ТІЛЬ**, -тля, *ч.*, *діал.* 1. Петля, кільце. 2. Скрутень. 3. Сувій, згорток.

СКРУТЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **змійо́вик** 1.

СКРУ́ТЕНЬ, **СКРУ́ТІНЬ**, -тня, *ч.* Скручений жмут соломи, сіна, прядива і т. ін. // Щось скручене трубкою, кільцем, клубком.

СКРУТЕ́ЦЬ, -тця, *ч.*, *діал.* 1. *заст.* Сигара. 2. Паперова самокрутка з тютюном або махоркою.

СКРУТИ́ТИ *див.* **скру́чувати**.

СКРУТИ́ТИСЯ *див.* **скру́чуватися**.

СКРУ́ТІЛЬ *див.* **скру́тель**.

СКРУ́ТІНЬ *див.* **скру́тень**.

СКРУ́ТКА, -и, *ж.* 1. Те, чим що-небудь скручують, туго зв'язують докупи, разом. 2. Те саме, що **скру́тень**. 3. *розм.* Те саме, що **самокру́тка**.

СКРУТНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **скрутни́й**.

СКРУТНЕ́НЬКО. Присл. до **скрутне́нький**. // *у знач. присудк. сл.*

СКРУТНИ́Й, -а́, -е́. Який вимагає великого напруження, значних зусиль для здійснення, проведення, подолання і т. ін. чого-небудь; тяжкий, складний. // *перев. у сполуч. зі сл.* п о р а, ч а с, г о д и н а, х в и л и н а і т. ін. Який супроводжується особливими труднощами, ускладненнями. // Сповнений труднощів, пов'язаний з тяжкими матеріальними умовами, нестатками. *Скрутне життя.* ** **Скрутне́ стано́вище**: а) складні, тяжкі обставини; б) нестатки, нужда.

СКРУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скрутни́й**.

СКРУ́ТНО, *присл.* 1. Присл. до **скрутни́й**. 2. *у знач. присудк. сл., кому і без додатка.* Тяжко через складні обставини, великі труднощі. // Складно у матеріальному відношенні. // *з чим.* Не вистачає чогось.

СКРУТНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи скрутний.

СКРУТНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **скрутнува́тий**.

СКРУТНУВА́ТО. Присл. до **скрутнува́тий**. // *у знач. присудк. сл.*

СКРУТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **скру́чувати** 2 – 5, 9. // *безос.*

СКРУТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Однокр. до **скру́чуватися** 2 – 7. // Те саме, що **крутну́тися** 1.

СКРУ́ТОК, -тка, *ч.* Те саме, що **скру́тень**.

СКРУ́ТОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **скру́та**.

СКРУ́ХА, -и, *ж.* 1. Тяжкий, гнітючий настрій. // Співчуття, жаль. // Те, що завдає кому-небудь неприємностей, страждань. 2. Визнання своєї провини, вияв каяття.

СКРУ́ХО, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **скру́шно**.

СКРУЦА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Скрутень.

СКРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скрути́ти**. // **скру́чено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.*

СКРУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скру́чений**.

СКРУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скрути́ти**.

СКРУ́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до скручування, призначений для цього.

СКРУ́ЧУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який працює на скручуванні дроту тощо.

СКРУ́ЧУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **скру́чувальник**.

СКРУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **скру́чувати**.

СКРУ́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скру́чувати**.

СКРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скру́чувати**. ** **Скру́чування ли́стя** – вірусна хвороба рослин, що характеризується деформацією листя, а також один із симптомів вірусного, бактеріального чи грибкового захворювання рослин.

СКРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКРУТИ́ТИ**, -учу́, -у́тиш, *док.* 1. *перех.* Крутячи, звивати що-небудь. // Крутячи, сплітаючи нитки, пасма, стебла і т. ін., робити, виготовляти що-небудь. // Повертаючи в протилежні боки краї мокрої тканини, видавлювати воду чи іншу рідину. // Згинати, скорчувати (перев. про дію вогню). // Згортати що-небудь трубкою, клубком, кільцем і т. ін. ** **Скрути́ти ду́лю**, *вульг.* – стулити в кулак руку так, щоб великий палець просунувся між вказівним і середнім. 2. *перех.* Повертаючи вбік шию, голову, намагаючись побачити кого-, що-небудь, простежити за кимсь, чимсь. // Неприродно вивертати (кінцівки, шию і т. ін.). // *безос.* // Вивертати кому-небудь руки назад і, тримаючи або зв'язавши їх так, позбавляти можливості чинити опір. // Крутячи, повертаючи, відокремлювати, зривати чи пошкоджувати що-небудь. ** **Скрути́ти го́лову**: а) убити (тварину), відкрутивши голову; б) (*собі*) загинути, дуже покалічившись. 3. *перех.* Викривляти, робити косим; скошувати. 4. *перех.* Туго зв'язувати щонебудь докупи, разом. 5. *тільки док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Знесилювати, украй виснажувати (про хворобу). // *тільки док.* Довести до смерті. // *безос.* ** **Бода́й [же] його́ (тебе́, вас і т. ін.) скрути́ло**, *безос.* – уживається як проклін, побажання смерті, загибелі кому-небудь. **Щоб мене́ скрути́ло**, *безос.* – уживається як клятва на підтвердження правдивості сказаного. 6. *тільки док.*, *перех.*, *перен.* Змучити, замучити (про біду, горе і т. ін.). 7. *тільки док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Підкорити своїй волі, зробити слухняним, покірним кого-небудь. // Угамувати, перебороти в собі якесь почуття. // Скориставшись із певних обставин, скомпрометувати кого-небудь, домогтися усунення його з посади і т. ін. ** **Скрути́ти на гужа́** *кого* – примусити кого-небудь бути покірним. 8. *неперех.*, *розм.* Змінювати напрямок руху вбік від попереднього; звертати. // Змінювати напрямок свого плину, пролягання (про річку, дорогу і т. ін.). 9. *тільки док.*, *перех.*, *розм.* Змолоти (перев. на жорнах). 10. *тільки док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Зняти (кінофільм). 11. *тільки док.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Зробити щось підступне.

СКРУ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СКРУТИ́ТИСЯ**, -учу́ся, -у́тишся, *док.* 1. Крутячись, звиватися. // Завиватися (про волосся, вуса). 2. Згортатися трубкою, клубком, кільцем і т. ін. // Засихаючи, підгинати краї (про листя, пелюстки і т. ін.). // Дуже згинатися, скорчуватися (перев. під дією вогню). 3. Лягати, лежати, згорнувшись кільцем (перев. про повзуна). 4. Зіщулюватися, підтягаючи коліна до грудей. 5. *тільки док.* Скорчитися від болю. 6. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Бурхливо зреагувати на що-небудь, не стримуючи гніву, злості, заздрощів і т. ін. // *вульг.* Померти. 7. Змінювати напрямок свого плину, пролягання (про річку, дорогу і т. ін.). // *безос.* // *розм.* Перевертатися, перехилятися набік. // *перен.*, *розм.* Змінюватися на гірше, перетворюватися на щось небажане. // *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Зазнати невдачі у справах. 8. *тільки док.*, *перен.*, *розм.* Втратити розум, збожеволіти. 9. *тільки док.*, *безос.*, *перен.*, *розм.* Статися (про щось небажане, неприємне). 10. *тільки недок.* Пас. до **скру́чувати** 1, 2, 4.

СКРУ́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **скруши́ти**.

СКРУШИ́ТИ, скрушу́, скру́тиш, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Док. до **круши́ти**.

СКРУШНИ́Й, -а́, -е́. Який виражає сум, журбу; скорботний. // Сповнений суму, журби.

СКРУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скру́шний**.

СКРУ́ШНО. Присл. до **скрушни́й**.

СКРЮ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **скрю́чити** 1. // *у знач. прикм.*

СКРЮ́ЧИТИ *див.* **скрю́чувати**.

СКРЮ́ЧИТИСЯ *див.* **скрю́чуватися**.

СКРЮ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скрю́чувати**, **скрю́чуватися**.

СКРЮ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКРЮ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Згинати, скорчувати. 2. *тех.* Зчіплювати крюками.

СКРЮ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СКРЮ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.*, *рідко.* Згинатися, скорчуватися.

СКРЯБІНЕМО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози свійських і ди-

ких жуйних тварин, що викликаються нематодами, які паразитують в кишечнику.
СКРЯ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **скря́кувати**.
СКРЯ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скря́кувати**.
СКРЯ́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Крякати час від часу.
СКУБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до скубання. *Скубальні роботи.* // Признач. для скубання. *Скубальні машини.*
СКУ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скубти́, скуба́ти**.
СКУБАНКА, -и, *ж.* 1. Скубання вовни, пір'я, волосся. 2. Те саме, що **ко́рпія**.
СКУ́БА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скуба́ти**.
СКУБА́ТИ *див.* **скубти́**.
СКУБА́ТИСЯ *див.* **скубти́ся**.
СКУБІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **скуба́ння**.
СКУ́БКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Смикання за волосся, вуха і т. ін. як кара. 2. Картярська гра, при якій того, хто програв, смикають за волосся.
СКУБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Однокр. до **ску́бти** 1, 2.
СКУБОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Підсил. до **скубну́ти**.
СКУБРІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Хабарник, здирник.
СКУБТИ, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* скуб, -ла, -ло; *і* **СКУБА́ТИ**, ску́ба́ю, ску́ба́єш, *недок.*, *перех.* 1. Захоплюючи пальцями, злегка смикати що-небудь. // *також без додатка.* Захоплюючи пальцями, дзьобом, зубами і т. ін. волосся, пір'я, вовну тощо, завдавати болю. // *також без додатка, розм.* Караючи кого-небудь, смикати за волосся, вуха і т. ін. // *перен., розм.* Знущатися з кого-небудь; гнобити, визискувати когось. 2. Обривати посмиком що-небудь. // Відриваючи що-небудь губами, зубами, дзьобом, з'їдати; щипати. // Очищати від пір'я (забиту птицю); патрати. // *перен.* Діставати, одержувати що-небудь хитрістю, силою і т. ін.; уривати. 3. Роздираючи, робити пухнастим (вовну і т. ін.). // Смикати вовну і т. ін., виводячи нитку при прядінні. // Смикаючи, розбирати на пасма. // *також без додатка.* Відокремлювати пухнасті відростки від стрижня пера. 4. *розм.* Необережно або невміло стригти.
СКУ́БТИСЯ, -бу́ся, -бе́шся; *мин. ч.* ску́бся, -лася, -лося; *і* **СКУБА́ТИСЯ**, скуба́юся, скуба́єшся, *недок.* 1. Захоплюючи пальцями, дзьобом, зубами і т. ін. волосся, пір'я, вовну тощо, завдавати болю. 2. Б'ючись, висмикувати один одному пір'я (про птахів). // *перен.* Бити один одного, смикаючи, тягаючи за що-небудь. // *перен.* Воювати; змагатися між собою.
СКУБУЧИ́. Дієприсл. до **скубти́**.
СКУВА́ТИ *див.* **ско́вувати**.
СКУВА́ТИСЯ *див.* **ско́вуватися**.
СКУГИ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **скуги́кати** і звуки, утворювані цією дією.
СКУГИ́КАТИ, -иче, *недок.*, *розм.* Пронизливо кричати, верещати (про порося).
СКУГНІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **скугні́ти** і звуки, утворювані цією дією.
СКУГНІ́ТИ, -ни́ть, *недок.*, *розм.* Те саме, що **скуги́кати**.
СКУГОНІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **скугоні́ти** і звуки, утворювані цією дією.
СКУГОНІ́ТИ, -ни́ть, *недок.*, *розм.* Підсил. до **скугні́ти**.
СКУГОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скугота́ти**.
СКУГОТА́ТИ, -о́че, *недок.*, *розм.* Те саме, що **скуги́кати**.
СКУГУ́, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик свині.
СКУДЕ́ЛЬ, -і, *ж.*, *заст.* Глина. // Глиняний горщик або інша посудина.
СКУДЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **скуде́ль**.
СКУДЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Гончар.
СКУДЕ́ЛЬНИЦТВО, -а, *с.*, *заст.* Гончарне ремесло.
СКУДЕ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* У старовину – глибока широка яма, в якій ховали померлих від масових епідемій, голоду і т. ін.; кладовище для масових поховань.
СКУ́ДЛАТИ, -аю, -аєш, *перех.*, *розм.* Док. до **ку́длати**.
СКУДЛА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **ску́длати**.
СКУ́ДЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **ску́длати**.
СКУ́ДНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Кількісно невеликий, недостатній. // Нерясний (про сльози). 2. Бідний, одноманітний.
СКУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **ску́дний**.
СКУ́ДНО, *рідко.* Присл. до **ску́дний**.
СКУ́ДО, *невідм.* Старовинна італійська срібна або золота монета; у сучасній Італії так іноді називають монету у 5 лір.
СКУДО́ВЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скудо́вчити**. 2. *у знач. прикм.* Скуйовджений, сплутаний (про волосся, шерсть і т. ін.). // Із скуйовдженим, сплутаним волоссям, шерстю тощо.
СКУДО́ВЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скудо́вчений**.
СКУДО́ВЧИТИ, -чу, -чиш, *перех.*, *розм.* Док. до **кудо́вчити**.
СКУДО́ВЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *діал.* Док. до **кудо́вчитися**.
СКУДО́ТА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ску́дність**.
СКУДУ́ТІС, -а, *ч.* Литовський народний духовий інструмент типу багатоствольної флейти.
СКУДУЧА́Й, -я, *ч.* Те саме, що **скуду́тіс**.
СКУ́ЗА, -и, *ж.*, *діал.* Вибачення, виправдовування, відмовка.
СКУЙО́ВДАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч до **скуйо́вдати**.
СКУЙО́ВДАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **скуйо́вданий**.
СКУЙО́ВДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скуйо́вдати**.
СКУЙО́ВДАНО. Присл. до **скуйо́вдати**.
СКУЙО́ВДАТИ, -аю, -аєш, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **скуйо́вдити**.
СКУЙО́ВДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скуйо́вдити** 1. 2. *у знач. прикм.* Покошланий, сплутаний (про волосся, шерсть і т. ін.). // З покошланим, сплутаним волоссям, шерстю і т. ін. 3. *перен.* Сердитий, роздратований.
СКУЙО́ВДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **скуйо́вджений**.
СКУЙО́ВДЖЕНО. Присл. до **скуйо́вджений** 2.
СКУЙО́ВДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скуйо́вджувати**.
СКУЙО́ВДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКУЙО́ВДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Кошлатити, сплутувати (волосся, шерсть і т. ін.). 2. *тільки док.*, *розм.* Порушуючи звичайний порядок, перемішати, переплутати що-небудь. 3. *тільки док.*, *розм.* Те саме, що **зім'я́ти** 1. *Скуйовдити спідницю.* 4. *тільки док.*, *діал.* Схвилювати, збентежити.
СКУЙО́ВДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СКУЙО́ВДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Кошлатитися, сплутуватися (про волосся, шерсть і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **скуйо́вджувати** 1.
СКУЙО́ВДИТИ *див.* **скуйо́вджувати**.
СКУЙО́ВДИТИСЯ *див.* **скуйо́вджуватися**.
СКУ́ЛА, -и, *ж.*, *заст.* Нарив, болячка.
СКУЛЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ску́лити**². 2. *у знач. прикм.* Який зіщулився, скорчився (від холоду, болю, страху і т. ін.). // Який зсутулився, згорбився.
СКУЛИНІ́Г, *присл.*, *зах.* Підібгавши ноги.
СКУ́ЛИТИ¹, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **мру́жити**.
СКУ́ЛИТИ², -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Зігнути, скорчити своє тіло, частини його. // *безос.*, *у сполуч. зі сл.* б о д а й, щ о б. Уживається як лайливий вислів.
СКУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док.* 1. Щулитися, корчитися (від холоду, болю, страху і т. ін.). // *тільки док.* Зсутулитися, згорбитися. 2. Скручуватися у клубок. // Скорчуватися, примостившись де-небудь.
СКУ́ЛИТИСЯ¹, -люся, -лишся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **мру́житися**.
СКУ́ЛИТИСЯ² *див.* **ску́люватися**.
СКУЛОО́КИЙ, -а, -е, *зах.* Із косими очима, косоокий.
СКУЛЬБА́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **скульба́чити**.
СКУЛЬБА́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Стан за знач. **скульба́чений**.
СКУЛЬБА́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **скульба́чити**.
СКУЛЬБА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, **СКУЛЬБА́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* Осідлати (коня, верблюда, віслюка та ін.).
СКУЛЬБА́ЧУВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **скульба́чувати**.
СКУЛЬБА́ЧУВАТИ *див.* **скульба́чити**.
СКУЛЬГА́ВІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Стати кульгавим.
СКУ́ЛЬПТОР, -а, *ч.* Митець, що працює в царині скульптури.
СКУ́ЛЬПТОРКА, -и. Жін. до **ску́льптор**.
СКУ́ЛЬПТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ску́льптор**. // Признач. для праці скульптора.
СКУЛЬПТУ́РА, -и, *ж.* 1. *тільки одн.* Вид образотворчого мистецтва, твори якого мають об'ємну або рельєфну форму і виконуються способом витісування, виливання, різьблення, ліплення тощо з твердих чи пластичних матеріалів (каменю, металу, дерева, глини і т. ін.). 2. Твір цього виду мистецтва (статуя, бюст, барельєф і т. ін.). // *збірн.* Сукупність таких творів.
СКУЛЬПТУ́РКА, -и, *ж.* Зменш. до **скульпту́ра** 2.
СКУЛЬПТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до скульптури. *Скульптурне оформлення будинку.* // Який є скульптурою. // Признач. для виготовлення скульптур. *Скульптурна глина.* // В якому створюють, виготовляють скульптури. *Скульптурна майстерня.* 2. *перен.* Рельєфний, з чітко окресленими контурами, формами; придатний для відтворення в скульптурі. *Скульптурне обличчя.* // Виразно, чітко змальований (про художній образ у літературному творі).
СКУЛЬПТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **скульпту́рний** 2.
СКУЛЬПТУ́РНО. Присл. до **скульпту́рний** 2.
СКУМА́СНО, *присл.*, *діал.* Моторошно, страшно.
СКУ́МБРІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ску́мбрія**.
СКУ́МБРІЄВІ, -их, *мн.* Родина окунеподібних морських риб, до яких належать скумбрія звичайна, скумбрія японська і т. ін.
СКУ́МБРІЯ, -ї, *ж.* Цінна морська промислова риба родини скумбрієвих.
СКУ́МПІЯ, -ї, *ж.*, *бот.* Кущ або невелике дерево з зеленувато-жовтою деревиною та дрібними квіточками, зібраними у великі волоті: рай-дерево.
СКУНС, -а, *ч.* Дрібна хижа тварина родини куницевих з цінним темно-коричневим або чорним хутром, яка, захищаючись, викидає смердючу рідину. // Хутро цієї тварини.
СКУ́НСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **скунс**. *Скунсове хутро.* // Зробл., пошитий з хутра скунса. *Скунсовий комір.*
СКУП, -у, *ч.*, *діал.* Платня, винагорода; хабар.
СКУ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скупа́ти**. // *у знач. прикм.*
СКУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скупа́ти**.
СКУПА́Р, -я́, *ч.* Скупа людина.
СКУПА́РСТВО, -а, *с.* Властивість за знач. **скупи́й** 1.
СКУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех.* Док. до **купа́ти**. ** **Скупа́ти ру́ки в(у) крові́** – убити кого-небудь; бути причетним до вбивства.
СКУПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся. Док. до **купа́тися**.
СКУПЕ́НДРА, **СКУПИ́НДРА**, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **скупердя́га**.
СКУПЕНДРЯ́ГА, **СКУПИНДРЯ́ГА**, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **скупердя́га**.
СКУ́ПЕНЬ, -пня, *ч.*, *діал.* Те саме, що **ску́пник**.
СКУПЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить скупий.
СКУПЕ́НЬКО. 1. Присл. до **скупе́нький**. 2. *у знач. присудк. сл.* Мало.
СКУПЕРДЯ́, -і́, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **скупердя́га**.
СКУПЕРДЯ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Скупа людина.
СКУПЕРДЯ́Й, -я, *ч.*, *розм.* Те саме, що **скупа́р**.
СКУПЕРДЯ́ЙКА, -и, *розм.* Жін. до **скупердя́й**.
СКУПЕРДЯ́ЙСТВО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **скупа́рство**.
СКУПЕРДЯ́КА, -и, *ч. і ж.*, розм. Те саме, що **скупердя́га**.
СКУПИ́Й, -а, -е. 1. Який уникає витрат; надміру, до жадібності ощадливий (про людину). // *у знач. ім.* **скупи́й**, -по́го, *ч.*; **скупа́**, -по́ї, *ж.* Надміру, до жадібності ощадлива людина. // *на що.* Стриманий у вияві чого-небудь. 2. *перен.* Недостатній, неповний в якомусь відношенні; бідний на щось. // Незначний за розміром; невеликий. // Який не вичерпує чого-небудь, потребує доповнень, уточнень. // Недостатній щодо кількості, якості і т. ін.; скромний. // Нечисленний. // Не частий, не безперервний. // Небагатослівний, лаконічний. // Обмежений. 3. *перен.* Стриманий, слабкий у своєму вияві. // Нерясний (про сльози, дощ і т. ін.). // Неяскравий (про вогонь, світло і т. ін.).
СКУПИ́НДРА *див.* **скупе́ндра**.
СКУПИНДРЯ́ГА *див.* **скупендря́га**.
СКУПИ́НДЯ, -и́нді, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **скупердя́га**.
СКУ́ПИТИ *див.* **ску́плювати**.
СКУПИ́ТИ *див.* **скупо́вувати**.
СКУ́ПИТИСЯ *див.* **ску́плюватися**.
СКУПИ́ТИСЯ¹, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* скупля́ться; *недок.*, *на що, без додатка і з інфін.* Неохоче витрачати, давати іншим що-небудь, уникати витрат. // *чим, на чому.* Бути надміру ощадливим. // *на що.* Бути стриманим у вияві чого-небудь.
СКУПИ́ТИСЯ² *див.* **скупо́вуватися**.
СКУПІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **скупа́р**.
СКУ́ПІСТЬ, -пості, *ж.* Властивість за знач. **скупи́й**.
СКУПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати скупим.
СКУПІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати скупішим.
СКУ́ПКА, -и, *ж.* Дія за знач. **скупи́ти**, **скупо́вувати**.
СКУ́ПЛЕНИЙ¹, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ску́пити**. 2. *у знач. прикм.* Зосереджений, зібраний.
СКУ́ПЛЕНИЙ², -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скупи́ти**.
СКУ́ПЛЕННЯ¹, -я, *с.* Дія за знач. **ску́пити**.
СКУ́ПЛЕННЯ², -я, *с.* Дія за знач. **скупи́ти**.
СКУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СКУ́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* ску́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **ску́пчувати**.
СКУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СКУ́ПИТИСЯ**, -иться; *мн.* ску́пляться; *док.*, *розм.* Те саме, що **ску́пчуватися**.
СКУПЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **скупля́ти**.
СКУПЛЯ́ТИ *див.* **скупо́вувати**.
СКУПЛЯ́ТИСЯ *див.* **скупо́вуватися**.
СКУПНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ску́пка**. *Скупні операції.* // Признач. для скупки. *Скупний пункт.*
СКУ́ПНИК, -а, *ч.* Той, хто скуповує що-небудь для перепродажу.
СКУ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **ску́пник**.
СКУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скупни́й**.
СКУ́ПО. Присл. до **скупи́й**.
СКУПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скупи́ти**.
СКУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скупо́вувати**.
СКУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш *і розм.* **СКУПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СКУПИ́ТИ**, скуплю́, ску́пиш; *мн.* ску́плять; *док.*, *перех.* 1. Купувати все чи багато чого-небудь, у багатьох місцях, у всіх чи багатьох. 2. *тільки недок.* Купувати що-небудь для перепродажу.
СКУПО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і розм.* **СКУПЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СКУПИ́ТИСЯ**, скуплю́ся, ску́пишся; *мн.* ску́пляться; *док.* 1. Купувати все необхідне; робити покупки. 2. *тільки недок.* Пас. до **скупо́вувати, скупля́ти**.
СКУ́ПОЩІ, -ів, *мн.* Те саме, що **ску́пість**.
СКУПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **скупи́тися**¹.
СКУПУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи скупий.
СКУПУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **скупува́тий**.
СКУПУВА́ТО. Присл. до **скупува́тий**.
СКУПУ́ЧИЙ, -а, -е. Надзвичайно скупий.
СКУ́ПЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ску́пчити**. // **ску́пчено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зібрався, зійшовся в одне місце. // Який згромадився в одному місці. // Який розташувався близько один від одного. // Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів. *Дзвоники скупчені.* 3. *у знач. прикм.*, *рідко.* Зосереджений.
СКУ́ПЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Велика кількість розташованих в одному місці, на невеликій території людей, предметів і т. ін. *Скупченість будов.* 2. *рідко.* Зосередженість (людини).
СКУ́ПЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ску́пчити** і **скуп-**

чити́ся. 2. Велика кількість зібраних, зосереджених в одному місці людей, предметів і т. ін. ** **Зоря́ні ску́пчення,** *астр.* – системи зірок, в яких зорі розташовані тісніше, ніж у навколишньому просторі.

СКУ́ПЧЕНО. Присл. до **ску́пчений** 2, 3.

СКУ́ПЧИТИ *див.* **ску́пчувати.**

СКУ́ПЧИТИСЯ *див.* **ску́пчуватися.**

СКУ́ПЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ску́пчувати** і **ску́пчуватися.**

СКУ́ПЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКУ́ПЧИТИ,** -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. Збирати, зосереджувати в одному місці, в одних руках і т. ін. // Зосереджувати, сконцентровувати (війська) у великій кількості на невеликому просторі. // Розташовувати близько одне від одного. // *рідко.* Об'єднувати, згуртовувати в одне ціле що-небудь розрізнене. 2. Напружувати для чого-небудь (увагу, думки, волю і т. ін.).

СКУ́ПЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СКУ́ПЧИТИСЯ,** -иться, *док.* 1. Збиратися, сходитися докупи, в одне місце. // Зосереджуватися, сконцентровуватись у великій кількості на невеликому просторі (про війська). // Об'єднуватися, згуртовуватися навколо кого-, чого-небудь. // Збиратись у великій кількості; нагромаджуватися. // Розташовуватися близько одне від одного. 2. *рідко.* Спрямовувати, звертати на кого-, що-небудь свою увагу, свої думки, зусилля і т. ін.; зосереджуватися. // Спрямовуватися, звертатися на кого-, що-небудь (про увагу, думки, зусилля і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **ску́пчувати.**

СКУ́ПЩИНА, -и, *ж.* Парламент у Югославії.

СКУП'Я́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **скуперда́га.**

СКУРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* 1. Досягати, добиватися. 2. Діставати, добувати, придбавати, отримувати.

СКУРВА́Й, -я́, *ч.*, *лайл.* Син шльондри.

СКУ́РВИЙ, -а, -е. Розбещений. ** **Ску́рвий син,** *лайл.* – скурвай.

СКУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скури́ти.**

СКУРИ́ТИ *див.* **ску́рювати.**

СКУРИ́ТИСЯ *див.* **ску́рюватися.**

СКУ́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ску́рювати** 1.

СКУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СКУРИ́ТИ,** скурю́, ску́риш, *док.*, *перех.* 1. Випалювати, докурювати до кінця (цигарку, люльку). // Витрачати, використовувати на куриво. 2. *рідко.* Витрачати на виготовлення горілки, самогону тощо.

СКУ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СКУРИ́ТИСЯ,** ску́риться, *док.* 1. Витрачатися при курінні. 2. *тільки недок.* Пас. до **ску́рювати.**

СКУС, -у, *ч.*, *діал.* 1. Смак. 2. Стиль, триб.

СКУ́СА, -и, *ж.* 1. *мед.*, *зах.* Коклюш. 2. *діал.* Принада, спокуса.

СКУ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скуса́ти.**

СКУ́САНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ску́саний.**

СКУСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Покусати в багатьох місцях.

СКУСИ́ТИ[1] *див.* **скуша́ти.**

СКУСИ́ТИ[2] *див.* **ску́шувати.**

СКУ́СКА, -и, *ж.*, *зах.* Спокуса.

СКУТА́ГІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **щитові́ гро́ші.**

СКУ́ТЕР, -а, *ч.* Швидкохідне спортивне судно – невеликий глісер із підвісним мотором.

СКУТЕРИ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен – гонщик на скутері.

СКУТЕРИ́СТКА, -и. *Жін.* до **скутери́ст.**

СКУТЕРУДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу персульфідів; олов'яно-білого, сталево-сірого кольору; руда кобальту.

СКУТЕ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Успішний, результативний, дійовий, виграшний.

СКУТЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* 1. Абстр. ім. до **скуте́чний.** 2. Результат, наслідок.

СКУТЕ́ЧНО, *діал.* Присл. до **скуте́чний.**

СКУ́ТИ, скую́, скує́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **скува́ти.** // *безос.*

СКУ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скува́ти** і **ску́ти.** // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Позбавлений невимушеності, легкості, природності.

СКУ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Відсутність невимушеності, легкості, природності.

СКУ́ТО. Присл. до **ску́тий** 2.

СКУТО́К, -тку, *ч.*, *заст.* Наслідок, результат.

СКУТТЯ́, -я́, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **ску́ти.**

СКУФІ́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **скуфі́йка.**

СКУФІ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **скуфі́я.** 2. Те саме, що **скуфі́я.**

СКУФІ́Я, -ї, *ж.* Гостроверха шапка з чорного або фіолетового оксамиту у православного духовенства, монахів.

СКУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **скуча́ти.**

СКУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СКУ́ЧИТИ,** -чу, -чиш, *док.* 1. Відчувати скуку; нудьгувати. 2. *за ким – чим, без кого – чого і без додатка.* Почувати тугу через відсутність кого-, чого-небудь, сумувати без когось, чогось. // *ірон.* // Відчувати брак чого-небудь їстівного.

СКУЧЕРЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* скучеря́влять; *перех.* Док. до **кучеря́вити.**

СКУЧЕРЯ́ВИТИСЯ, -иться; *мн.* скучеря́вляться. Док. до **кучеря́витися.**

СКУЧЕРЯ́ВІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *розм.* Стати, зробитися кучерявим.

СКУЧЕРЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **скучеря́вити.** // *у знач. прикм.*

СКУЧЕРЯ́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **скучеря́влений.**

СКУ́ЧИТИ *див.* **скуча́ти.**

СКУЧНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить скучний.

СКУЧНЕ́НЬКО. 1. Присл. до **скучне́нький.** 2. *у знач. присудк. сл.*, *кому і без додатка.* Про почуття нудьги, туги, яке охоплює кого-небудь.

СКУЧНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який відчуває нудьгу; невеселий. // Який виражає нудьгу. // *у знач. ім.* **скучни́й,** -но́го, *ч.*; **скучна́,** -но́ї, *ж.* Той, хто відчуває нудьгу. 2. Який викликає нудьгу; нецікавий. // Який не викликає інтересу. // Який викликає нудьгу своєю одноманітністю, монотонністю, похмурістю. // Позбавлений різноманітності, яскравості, радості.

СКУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **скучни́й.**

СКУ́ЧНО. 1. Присл. до **скучни́й.** 2. *у знач. присудк. сл.*, *кому і без додатка.* Про почуття нудьги, туги, яке охоплює кого-небудь. 3. *у знач. присудк. сл.* Про відчуття нудьги, яка панує де-небудь.

СКУЧНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи скучний.

СКУЧНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **скучнува́тий.**

СКУЧНУВА́ТО. 1. Присл. до **скучнува́тий.** 2. *у знач. присудк. сл.* Про відчуття нудьги, яка панує де-небудь.

СКУША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СКУСИ́ТИ,** скушу́, ску́сиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *заст.* Спокушати.

СКУ́ШЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **скуси́ти.**

СКУШТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **куштува́ти.**

СКУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СКУСИ́ТИ,** скушу́, ску́сиш, *док.*, *перех.* Кусаючи, відділяти частину чого-небудь.

СЛАБА́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто має невелику фізичну силу. 2. Той, хто не відзначається твердістю, стійкістю, силою волі. 3. *перен.* Людина, яка не має певних знань, навичок тощо.

СЛАБАЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **слаба́к.**

СЛАБЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **слаби́й.**

СЛАБЕ́НЬКО. Присл. до **слабе́нький.**

СЛАБИ́Й, -а́, -е́. 1. Хворий, недужий. // *у знач. ім.* **слаби́й,** -бо́го, *ч.*; **слаба́,** -бо́ї, *ж.* Хвора людина. // *на що, рідко чим.* Хворий на яку-небудь хворобу; у якого щось болить. // Який не відзначається міцністю (про здоров'я). // Який функціонує з відхиленнями від норми (про організм, його орган). *Слабе серце.* 2. Який має невелику фізичну силу; прот. с и л ь н и й. // *у знач. ім.* **слаби́й,** -бо́го, *ч.*; **слаба́,** -бо́ї, *ж.* Той, хто не має великої фізичної сили. // В яких немає достатньої сили (про руки, ноги, м'язи і т. ін.). // Який знесилився, ослаб від хвороби, втоми, голоду і т. ін. // Неміцної будови, схильний до захворювань; хворобливий. // Який погано, повільно росте (про рослину). // Який втратив колишню гостроту, притупився (про слух, зір, пам'ять). 3. Який не відзначається твердістю, стійкістю, вольовим характером. 4. Який не має великої сили, влади, великого впливу, авторитету. *Слаба держава.* // *у знач. ім.* **слаби́й,** -бо́го, *ч.*; **слаба́,** -бо́ї, *ж.* Той, хто не має великої сили, влади, великого впливу, авторитету. // Який втратив свою воєнну міць, здатність до опору, наступу і т. ін. (про армію, її підрозділ). 5. Незначний за силою, ступенем вияву. *Слабий посміх.* // Неяскравий, тьмяний. // Неголосний. // Незначний, малий. 6. Непереконливий, необґрунтований. *Слабий доказ.* 7. Який не сягає потрібного рівня розвитку; відсталий. // Який не має певних знань, навичок і т. ін. *Слабий фахівець.* // Недосконалий у художньому відношенні.

СЛАБИНА́, -и́, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **сла́бість** 2. 2. *перен.* Людина або тварина, що має невелику фізичну силу. 3. *перен.* Вразливе місце кого-, чого-небудь. 4. Те саме, що **сла́бість** 5.

СЛАБИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **слабина́** 3, 4.

СЛАБИ́ТИ, -блю, -би́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Послаблювати.

СЛА́БІСТЬ, -бості, *ж.* 1. Властивість і стан за знач. **слаби́й** 2 – 5, 7. 2. Недостатність або занепад фізичних сил. 3. Хвороба, нездужання. 4. Відсутність твердого характеру, сили волі. 5. Звичка, нахил (перев. негативні), від яких немає бажання або сил відмовитися. // Прихильність, схильність, пристрасть до кого-, чого-небудь. // Те, що викликає до себе чию-небудь симпатію, є чиєюсь пристрастю. 6. Вразливе місце кого-, чого-небудь.

СЛАБІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Те саме, що **сла́бнути.** 2. Бути слабим (у 1 знач.); хворіти.

СЛАБІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **слабі́шати.**

СЛАБІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися слабішим (*див.* **слаби́й** 2, 5).

СЛАБКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **слабки́й.**

СЛАБКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має невелику фізичну силу; прот. с и л ь н и й. // В яких немає достатньої сили (про руки, ноги, м'язи і т. ін.). // Який знесилився, ослаб від хвороби, втоми, голоду і т. ін. // Погано розвинений, нездоровий, неміцний. 2. Який не відзначається твердістю, стійкістю, вольовим характером. 3. Незначний за силою, ступенем вияву. // Неяскравий, тьмяний. // Неголосний. // Незначний, малий. // Ледь помітний, відчутний. 4. Який має невелику потужність, енергію. 5. Недосконалий у художньому відношенні. 6. Не туго натягнутий, загвинчений і т. ін. 7. Неміцний, ненасичений. Слабкий розчин. 8. Нещільний, м'який (про ґрунт, породу і т. ін.). ** **Слабке́ керува́ння,** *грам.* – синтаксичний зв'язок між словами, за якого вибір відмінкової форми пояснювального слова обумовлюється не підпорядковувальним словом, а змістом висловлювання. ** **Слабка́ голова́** – нерозумна людина. **Слабке́ мі́сце** – щось найуразливіше, найдошкульніше у кого-небудь, у чомусь.

СЛА́БКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість і стан за знач. **слабки́й** 1 – 4, 6 – 8. 2. Недостатність або занепад фізичних сил. 3. Відсутність твердого характеру, сили волі. 4. Вразливе місце кого-, чого-небудь.

СЛА́БКО. Присл. до **слабки́й** 3, 6.

СЛАБКОДУ́ХИЙ, -а, -е. Те саме, що **легкоду́хий.**

СЛАБКОДУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.* Абстр. ім. до **слабкоду́хий.**

СЛАБКОКИ́СЛИЙ, -а, -е. Який містить незначну кількість кислоти, який має незначну кислотність.

СЛАБКОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **слаборозчи́нний.**

СЛАБКОРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **слабкорозчи́нний.**

СЛАБКОСТРУ́МОВИЙ, -а, -е, *фіз.*, *тех.* Стос. до використання слабких струмів. *Слабкострумова апаратура.*

СЛАБКОСТРУМОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Прилад, пристрій, установка тощо, які працюють на слабких струмах. 2. Спеціаліст зі слабких струмів, який обслуговує слабкострумову апаратуру.

СЛАБКОУЯ́ВНИЙ, -а, -е. Якого важко уявити; який уявляється невиразно, слабко, нечітко.

СЛАБКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи слабкий.

СЛАБКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **слабкува́тий.**

СЛАБКУВА́ТО. 1. Присл. до **слабкува́тий.** 2. *у знач. присудк. сл.* Не все гаразд.

СЛА́БНУТИ, -ну, -неш, *недок.* Ставати, робитися слабким (у 1, 3, 6 знач.); слабим (у 2, 5 знач.).

СЛА́БНУЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **сла́бнути.**

СЛА́БО, *присл.* 1. Присл. до **слаби́й** 5. 2. *рідко.* Неміцно. 3. Погано, мало. // *у знач. присудк. сл.* Недобре кому-небудь (про фізичний стан).

СЛАБОАЛКОГО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить незначну кількість алкоголю.

СЛАБОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Неміцної будови, схильний до захворювань; хворобливий. // Який має хворобливий вигляд. // *рідко.* Хворий.

СЛАБОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість і стан за знач. **слабови́тий.**

СЛАБОВИ́ТО, *розм.* Присл. до **слабови́тий.**

СЛАБОВІДБИВНИ́Й, -а́, -е́. Який погано, мало, недостатньо відбиває, віддзеркалює щось.

СЛАБОВІ́ЛЛЯ, СЛАБОВО́ЛЛЯ, -я, *с.* Відсутність твердої волі.

СЛАБОВІ́ЛЬНИЙ, СЛАБОВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Із слабою волею.

СЛАБОВІ́ЛЬНІСТЬ, СЛАБОВО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **слабові́льний, слабово́льний.**

СЛАБОВІ́НЬ, -ве́ні, *ж.*, *зах.* 1. Слабкість. 2. *перен.* Слабка людина.

СЛАБОВО́ЛЛЯ *див.* **слабові́лля.**

СЛАБОВО́ЛЬНИЙ *див.* **слабові́льний.**

СЛАБОВО́ЛЬНІСТЬ *див.* **слабові́льність.**

СЛАБОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Слабий на голову, недоумкуватий, дурний.

СЛАБОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **слабого́ловий.**

СЛАБОГРУ́ДИЙ, -а, -е, *розм.* Із слабими, нездоровими легенями. // *у знач. ім.* **слабогру́дий,** -дого, *ч.*; **слабогру́да,** -дої, *ж.* Людина зі слабими, нездоровими легенями.

СЛАБОГРУ́ДІСТЬ, -дості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **слабогру́дий.**

СЛАБОДУ́Х, -а, *ч.* Те саме, що **легкоду́х.**

СЛАБОДУ́ХИЙ, -а, -е. Те саме, що **легкоду́хий.** // *у знач. ім.* **слабоду́хий,** -хого, *ч.*; **слабоду́ха,** -хої, *ж.* Людина зі слабою волею.

СЛАБОДУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.* Абстр. ім. до **слабоду́хий.**

СЛАБОЛЕГО́ВАНИЙ, -а, -е. Який легований незначною кількістю легівного складника.

СЛАБОЛЕГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **слаболего́ваний.**

СЛАБОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е. Який має малу намагнічeність, створює слабке магнітне поле.

СЛАБОМІНЕРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який містить малу кількість мінеральних солей (про воду).

СЛАБО́НЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Слабенький.

СЛАБОПІДЗО́ЛИСТИЙ, -а, -е. Із слабо вираженими процесами утворення підзолу (про ґрунт).

СЛАБОРАДІОАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який має слабку інтенсивність радіорозпаду.

СЛАБОРОЗВИ́НЕНИЙ, СЛАБОРОЗВИ́НУТИЙ, -а, -е. Недостатньо розвинений. *Слаборозвинуті рослини.*

СЛАБОРОЗВИ́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **слаборозви́нений.**

СЛАБОРОЗВИ́НУТИЙ *див.* **слаборозви́нений.**

СЛАБОРОЗВИ́НУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **слаборозви́нутий.**

СЛАБОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Який погано розчиняється.

СЛАБОРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **слаборозчи́нний.**

СЛАБОРО́СЛИЙ, -а, -е. Який погано, повільно росте (про рослину).

СЛАБОРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **слаборо́слий.**

СЛАБОСИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який має невелику фізичну силу. // *у знач. ім.* **слабоси́лий,** -лого, *ч.*; **слабоси́ла,** -лої, *ж.* Фізично несильна, квола людина або тварина. // Який погано, повільно росте (про рослину). 2. *рідко.* Те саме, що **слабки́й** 3 і **слаби́й** 5. 3. Який не відзначається твердістю, стійкістю, вольовим характером. // *у знач. ім.* **слабоси́лий,** -лого, *ч.*; **слабоси́ла,** -лої, *ж.* Той, хто не відзначається твердістю, стійкістю, вольовим характером. 4. Недосконалий у художньому відношенні. *Слабосилий твір.*

СЛАБОСИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач.

слабоси́лий 1, 3, 4.

СЛАБОСИ́ЛЛЯ, -я, *с.* Недостатність або занепад фізичних сил.

СЛАБОСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **слабоси́лий**. // *у знач. ім.* **слабоси́льний**, -ного, *ч.*; **слабоси́льна**, -ної, *ж.* Той, хто не відзначається твердістю, стійкістю, вольовим характером.

СЛАБО́ТА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **сла́бість** 3, 4.

СЛАБОТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має слабку токсичність.

СЛАБОТОКСИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **слаботокси́чний**.

СЛАБОУ́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **недоу́мкуватий**.

СЛАБОУ́МСТВО, -а, *с.* Стійке зниження та спрощення психічної діяльності, яке характеризується послабленням пізнавальних процесів, збідненням емоцій та порушенням поведінки. ** **Алкого́льне слабоу́мство** – форма слабоумства, яке розвивається при хронічному алкоголізмі. **Вро́джене слабоу́мство** – загальна, різного ступеня вираженості розумова відсталість, зумовлена порушенням раннього онтогенезу. **Старе́че слабоу́мство** – слабоумство, яке починається перев. у старечому віці, зумовлене атрофією кори головного мозку.

СЛАБОХАРА́КТЕРНИЙ, -а, -е. Позбавлений сильної волі, твердого характеру.

СЛАБОХАРА́КТЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **слабохара́ктерний**.

СЛАБОХАРА́КТЕРНО. Присл. до **слабохара́ктерний**.

СЛАБУВА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **слабува́ти**.

СЛАБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути хворим; хворіти, нездужати. // *на що, рідко чим.* Хворіти на яку-небудь хворобу, мати хвору якусь частину тіла, якийсь орган.

СЛАБУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи слабий. *Слабуватий хлопець.*

СЛАБУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **слабува́тий**.

СЛАБУВА́ТО. Присл. до **слабува́тий**.

СЛА́БШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сла́бшати**.

СЛА́БШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **сла́бнути**.

СЛА́ВА, -и, *ж.* 1. Широка популярність як свідчення загального схвалення, визнання чиїхось заслуг, таланту, доблесті і т. ін. // *кого.* Відомість кого-небудь у певній сфері. // Доблесні діла, героїчні подвиги. // *чого, чия.* Той, ким пишаються, хто своїми заслугами, талантом і т. ін. приніс широке визнання, відомість кому-, чому-небудь. ** **На сла́ву**: а) для прославлення кого-, чого-небудь; б) дуже добрий, прекрасний, чудовий; в) дуже добре, прекрасно, чудово; г) дуже. **Ті́льки [й] сла́ви (сла́ва), що ...**, *розм.* – тільки говориться, вважається так (таким), а насправді інакше (інакший). 2. Загальна думка про кого-, що-небудь; репутація. // *звичайно у сполуч. зі сл.* н е д о б р и й, л и х и й і т. ін. Несхвальна думка про чиїсь дії, вчинки і т. ін. // *рідко.* Честь, добре ім'я. // Безчестя, ганьба. ** **Пуска́ти сла́ву** *на (про) кого* – ославляти, знеславлювати, ганьбити кого-небудь. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* х о д и т и, п і т и, р о з п у с к а т и і т. ін. Чутка, звістка про кого-, що-небудь. // Поговір, пересуди, розмови. 4. Вигук, який виражає схвалення, визнання і т. ін. // Бойовий поклик, ура. ** **Сла́ва Ісу́су! – Наві́ки сла́ва!**, *діал.* – форма вітання і відповіді на нього. **Ма́ти сла́ву**: а) бути широко відомим, популярним; б) (*кого*) вважатися ким-небудь.

СЛА́ВАЙСУ, *виг., діал.* Слава Ісусу.

СЛА́ВЕН *див.* **сла́вний**.

СЛА́ВЕНЬ, -вня, *ч., діал.* Гімн.

СЛАВЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який має широку славу, популярність; знаменитий. // Добре відомий багатьом, усім. // Прославлений героїчними ділами, подвигами і т. ін. // Пов'язаний з героїчними ділами, подвигами. // Який прославляє кого-небудь. 2. *розм.* Гідний поваги, пошани.

СЛАВЕ́ТНИК, -а, *ч.* 1. *рідко.* Уславлений чоловік. 2. *заст.* Міщанин.

СЛАВЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **славе́тний**.

СЛАВЕ́ТНО. Присл. до **славе́тний**.

СЛА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* сла́влять; *недок., перех.* 1. Звеличувати, прославляти кого-, що-небудь. // Те саме, що **благословля́ти** 3. 2. Оспівувати кого-, що-небудь, співати на честь когось, чогось. 3. Поширювати недобру славу про кого-, що-небудь; безчестити, ганьбити. // Засуджувати чиї-небудь дії, вчинки. // *ким.* Вважати когось ким-небудь. 4. *розм.* Говорити, розповідати щось про кого-, що-небудь. // *чим.* Називати. // *тільки 3 ос. мн.* Ходять чутки, поголоски, розмови; розповідають. 5. Співати величальну пісню.

СЛА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* сла́вляться; *недок.* 1. Мати широку славу, популярність. // *чим, як хто і без додатка.* Бути широко відомим у певному відношенні. 2. *уроч.* Прославлятися, звеличуватися. 3. *розм.* Хвалитися, вихвалятися. 4. Пас. до **сла́вити** 1, 2.

СЛАВІ́НІЯ, -ї, *ж., іст.* Племінне об'єднання у формі військово-територіального союзу у давніх придунайських і балканських слов'ян.

СЛАВІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із слов'янської філології.

СЛАВІ́СТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **слов'янозна́вство**. *Факультет славістики.*

СЛАВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до славістики.

СЛАВІ́СТКА, -и. Жін. до **славі́ст**.

СЛАВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до славістики.

СЛА́ВКА, -и, *ж.* Невелика співоча пташка з родини славкових, що гніздиться переважно на гілках кущів, на високих стеблах трави, іноді – на землі.

СЛА́ВКОВІ, -их, *мн.* Родина птахів ряду горобцеподібних.

СЛА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сла́вити** 1, 2.

СЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сла́вити** 1, 2.

СЛА́ВЛЯЧИ. Дієприсл. до **сла́вити**.

СЛАВНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **сла́вний** 3, 4.

СЛАВНЕ́НЬКО. Присл. до **славне́нький**.

СЛАВНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **славне́нький**.

СЛАВНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **славне́сенький**.

СЛА́ВНИЙ, *поет.* СЛА́ВЕН, -вна, -вне. 1. Який уславив себе чим-небудь, має велику славу; знаменитий. // Який відзначається героїчними ділами, подвигами і т. ін. // *у знач. ім.* **сла́вний**, -ного, *ч.* Людина, яка здобула собі славу, прославилася. 2. Широко відомий, популярний. // *ким, чим.* Який добре відомий ким-, чим-небудь. 3. Який викликає симпатію; гарний. // Який виражає симпатію. 4. Який дає задоволення, радість; приємний. // Дуже добрий.

СЛАВНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **славне́сенький**.

СЛАВНІ́СІНЬКО. Присл. до **славні́сінький**.

СЛА́ВНО, *присл.* 1. Присл. до **сла́вний** 4. 2. *рідко.* Із славою. 3. *у знач. присудк. сл.* Про почуття задоволення, приємності, яке охоплює кого-небудь. 4. *у знач. виг., рідко.* Уживається на означення схвалення, згоди; добре.

СЛАВНОЗВІ́СНИЙ, -а, -е. Який відомий багатьом людям; який здобув собі славу; знаменитий. // Який користується особливою популярністю. // *чим.* Який добре відомий чим-небудь.

СЛАВНОЗВІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **славнозві́сний**.

СЛАВОЛЮ́Б, -а, *ч.* Той, хто любить славу, прагне до неї.

СЛАВОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Те саме, що **славолю́б**.

СЛАВОЛЮ́БКА, -и. Жін. до **славолю́б**.

СЛАВОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить славу, прагне до неї.

СЛАВОЛЮ́БНИЦЯ, -і. Жін. до **славолю́бець**.

СЛАВОЛЮ́БСТВО, -а, *ч.* Любов до слави, прагнення до неї.

СЛА́ВОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **сла́ва** 1 – 3.

СЛАВОСЛІ́В'Я, СЛАВОСЛО́В'Я, -я, *с.* Прославляння кого-, чого-небудь у піснях, промовах і т. ін. // Надмірне вихваляння кого-, чого-небудь.

СЛАВОСЛО́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* славосло́влять; *недок.* Прославляти кого-, що-небудь у піснях, промовах і т. ін. // Надмірно вихваляти кого-, що-небудь.

СЛАВОСЛО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **славослі́в'я**.

СЛАВОСЛО́В'Я *див.* **славослі́в'я**.

СЛАВУ́ТНИЙ *див.* **славу́тній**.

СЛАВУ́ТНІЙ, -я, -є, СЛАВУ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Славетний.

СЛАГ, -а, *ч.* Одиниця маси в системі англійських мір.

СЛАЙД, СЛЕЙД, -а, *ч.* 1. Рухоме сидіння у гоночному човні. 2. Фотографічний позитивний знімок на склі або плівці, що розглядається на просвіт або проектується на екран; діапозитив.

СЛА́ЙДОВИЙ, -а, -е. Стос. до слайдів, призначений для їх показу.

СЛАЙД-ФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Фільм, складений зі слайдів.

СЛА́ЛОМ, -у, *ч.* 1. Вид лижного спорту – швидкісний спуск на лижах з гір із звивистим маршрутом, який позначається контрольними віхами, прапорцями. *Змагання зі слалому.* ** **Гіга́нтський сла́лом** – швидкісний спуск з гір на лижах по трасі великої довжини, але меншої, ніж звичайно, звивистості; слалом-гігант. 2. Змагання зі спуску гірськими потоками на одиночних байдарках. ** **Сла́лом на во́дних ли́жах** – долання траси з буями, що їх слід обійти за постійної швидкості та певної довжини буксирувального троса.

СЛАЛОМІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, який займається слаломом.

СЛАЛОМІ́СТКА, -и. Жін. до **слаломі́ст**.

СЛА́ЛОМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сла́лом**. *Слаломна траса.* // Признач. для слалому. *Слаломні лижі.*

СЛАНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має слань. ** **Сла́неві росли́ни** – те саме, що **ни́жчі росли́ни**.

СЛА́НЕЦЬ, -нцю, *ч.* Гірська порода, що має шарувату будову і легко розшаровується; лупак. ** **Горю́чі сла́нці** – глинисті, піскуваті й вапнякові породи, що містять продукти розкладу органічної речовини і внаслідок цього здатні горіти; використовуються як сировина для перегонки і як паливо.

СЛА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сла́ти**[1].

СЛА́НИКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **сла́нці**.

СЛАНКИ́Й, -а́, -е́. Який має стебло, стовбур і гілки, що стеляться по землі. // Уживається у складі ботанічних назв. *Сланка конюшина.*

СЛАННЯ́, -я́, *с.* Дія за знач. **сла́ти**.

СЛА́НЦЕВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сла́нець**. *Сланцеві породи.* // Який одержують зі сланцю. 2. Стос. до видобування, переробки і технічного використання сланцю. *Сланцеві шахти.*

СЛАНЦЕПЕРЕГІ́ННИЙ, -а, -е. Признач. для перегонки горючих сланців. *Сланцеперегінний завод.*

СЛАНЦЕПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Признач. для переробки горючих сланців.

СЛА́НЦІ, СТЛА́НЦІ, -ів, *мн.* Низькорослі форми дерев і чагарників із сланким стеблом і гілками, які часто притиснуті до землі і вкорінюються.

СЛАНЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сланцюва́ти**.

СЛАНЦЮВА́ТИЙ, -а, -е. Здатний розшаровуватися (про гірські породи). *Сланцювата глина.*

СЛАНЦЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Шарувата будова гірської породи, її здатність до розшарування. *Сланцюватість пісковику.*

СЛАНЬ, -і, *ж.* Нерозчленоване на стебло і листки тіло нижчих і деяких вищих рослин (грибів, водоростей, мохів і т. ін.). *Слань лишайників.*

СЛА́СНИЙ, сласна́, сласне́. 1. Схильний до надмірної почуттєвої насолоди; хтивий. // Який викликає почуттєвий потяг. // Який виражає схильність до почуттєвої насолоди, почуттєвого потягу. 2. *розм.* Який виходить за межі загальноприйнятих норм у чому-небудь; непристойний. *Сласні анекдоти.* 3. *розм.* Те саме, що **ла́сий**.

СЛА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Схильність до надмірної почуттєвої насолоди; хтивість.

СЛА́СНО. Присл. до **сла́сний**.

СЛАСНО́ТА, -оти́, *ж.* Те саме, що **сла́сність**.

СЛАСТОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Той, кому властиве сластолюбство.

СЛАСТОЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сла́сний** 1.

СЛАСТОЛЮ́БНО, *рідко.* Присл. до **сластолю́бний**.

СЛАСТОЛЮ́БСТВО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **сла́сність**.

СЛАСТЬО́Н, -а, *ч.* Пампушка з пшеничного борошна, смажена в олії, обсипана цукром або полита медом.

СЛАСТЬО́ННИЦЯ, -і, *ж.* Жінка, яка пече і продає сластьони.

СЛА́ТИ[1], шлю, шлеш; *мин. ч.* слав, сла́ла, сла́ло; *наказ. сп.* шли; *недок., перех.* 1. Відсилати, направляти кого-небудь кудись з певною метою, з певним дорученням. *Слати сватів.* 2. Відправляти що-небудь поштою або через посильного для передачі комусь; посилати. // *перен.* Виявляючи своє ставлення до кого-небудь, звертати до нього мову, усмішку і т. ін. ** **Сла́ти приві́т (віта́ння, покло́н, поклони́, поздоро́влення** *і т. ін.*) *кому* – вітати кого-небудь (звичайно у листі) або передавати вітання. **Сла́ти прокльо́ни (проклят́тя)** *кому, чому* – проклинати кого-, що-небудь. **Неха́й (хай) Бог (Госпо́дь) шле** *що, заст.* – уживається при побажанні добра, здоров'я і т. ін. 3. Направляти, скеровувати що-небудь у певному напрямку, до когось, чогось. // Спрямовувати на щось, кудись (проміння, світло, погляд і т. ін.).

СЛА́ТИ[2], стелю, сте́леш, *недок.* Те саме, що **стели́ти**.

СЛА́ТИСЯ[1], шле́ться; *мин. ч.* сла́вся, сла́лася, сла́лося; *недок.* 1. Направлятися, іти до когось з чиїмсь дорученням. 2. *до кого.* Те саме, що **засила́тися** 2.

СЛА́ТИСЯ[2], стелю́ся, сте́лешся, *недок.* Те саме, що **стели́тися**.

СЛЕБЕЗУВА́ННЯ, СЛЕБІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **слебезува́ти, слебізува́ти**.

СЛЕБЕЗУВА́ТИ і СЛЕБІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* 1. Читати по складах. // Мляво, повільно, одноманітно читати або розповідати. 2. Недоброзичливо, несхвально обговорювати кого-, що-небудь; пересуджувати. 3. Говорити багато, без упину, безладно, часто про що-небудь неістотне, нецікаве, не варте уваги. // Говорити запобігливо, улесливо.

СЛЕБІЗУВА́ННЯ *див.* **слебезува́ння**.

СЛЕБІЗУВА́ТИ *див.* **слебезува́ти**.

СЛЕЗА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Сльозавий.

СЛЕЗИ́ТИ[1], -и́ть, *недок., розм.* Повільно текти, витікати краплями або тоненькою цівкою (про рідину).

СЛЕЗИ́ТИ[2], -зю, -зи́ш, *недок., зах.* Плакати.

СЛЕЗИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок., розм.* Те саме, що **слези́ти**.

СЛЕЙД *див.* **слайд**.

СЛЕНГ, -у, *ч., лінгв.* 1. Розмовний варіант професіонального мовлення; жаргон. 2. Жаргонні слова або вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків.

СЛЕ́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сленг**.

СЛЕ́НДРО, *невідм., ж.* Поширена в індонезійській музиці звукорядна система, що утворена шляхом поділу октави на 5 однакових інтервалів.

СЛЕНЗА́НИ, -за́н, *мн.* Одне із західно-слов'янських племен, що стали основою формування польського і чеського народів.

СЛЕШ, -а, *ч., спец.* Риска "/", яка використовується як символ або знак літерації ділення.

СЛЕ́ШЕР, -а, *ч.* Багатопилковий верстат для поперечного розпилювання деревини (рейок, колод).

СЛИ, *спол., зах.* Якщо.

СЛИ́ВА, -и, *ж.* 1. Садове і лісове плодове дерево або кущ із соковитими плодами перев. фіолетового або жовтого кольору з великою довгастою кісточкою. ** **Колю́ча сли́ва** – рослина родини розових; те саме, що **те́рен**. **Розло́га сли́ва** – те саме, що **алича́**. 2. Плід цього дерева або куща.

СЛИВЕ́, *присл., розм.* Те саме, що **ма́йже**.

СЛИВЕ́НЬ, *присл., розм.* Те саме, що **ма́йже**.

СЛИВИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **сли́ва**.

СЛИ́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **сли́ва**. ** **Ускочи́ти у сли́вки** – опинитись у неприємному становищі. 2. *розм.* Те саме, що **пи́санка**.

СЛИ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сли́вка**.

СЛИВНИ́К, *ч.* 1. *род.* -а́. Садок із сливових дерев або молода сливова поросль. 2. *род.* -у́, *діал.* Слив'янка.

СЛИВНЯ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **сливни́к**. *Міцний сливняк.*

СЛИВО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сли́ва**. *Сливове гілля.* // Вигот. із слив (у 2 знач.). 2. Кольору стиглої сливи. 3. Уживається у складі назв окремих шкідників слив та деяких інших плодових дерев.

СЛИВОВИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **слив'я́нка**. 2. *діал.* Горілка зі слив.

СЛИ́ВОНЬКА, -и, *ж.* Пестл до **сли́ва**.

СЛИ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сли́ва**.

СЛИВ'Я́НИЙ, -а́, -е́, *діал.* Те саме, що **сливо́вий**.

СЛИВ'Я́НКА, -и, *ж.* Сливова наливка або настоянка на спирті, горілці тощо.

СЛИВ'Я́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **слив'я́нка**.

СЛИЖ[1], -**á**, *ч.*, *розм.* Невелика прісноводна риба родини коропових, тіло якої майже без луски, вкрите слизом; сиква.

СЛИЖ[2], -**á**, *ч.* Поперечний брус у стелі з хмизу.

СЛИЖÁН, **СЛИЖÚН**, -**á**, *ч.*, *зах.* Слиж (*див.* **слиж**[1]).

СЛИЖÚН *див.* **слижáн**.

СЛИЗ, -у, *ч.*, *розм.* **СЛИЗЬ**, -і, *ж.* В'язка рідина, що виділяється деякими клітинами рослин, тварин і людини. // Слизький, в'язкий наліт на поверхні чого-небудь, що виникає від вогкості і бруду.

СЛИ́ЗЕНЬ, -зня, *ч.*, *зах.* Селезінка.

СЛИЗЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Те саме, що **слизке́нький**.

СЛИЗЕ́НЬКО, *пестл.* Присл. до **слизе́нький**.

СЛИ́ЗИК, -а, *ч.*, *зах.* Слиж (*див.* **слиж**[1]).

СЛИЗИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **слизувáтий**.

СЛИЗИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість і стан за знач. **слизи́стий**.

СЛИЗИ́СТО-ГНІЙНИ́Й, -á, -é. Який містить в собі слиз і гній.

СЛИЗИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *розм.* 1. Бути, робитися слизьким. 2. Те саме, що **слези́ти**.

СЛИЗІВНИ́К, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **алте́й**.

СЛИЗКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Трохи слизький.

СЛИЗНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *анат.*, *діал.* Слизова оболонка.

СЛИ́ЗНІ, -ів, *мн.* Наземні черевоногі молюски, що не мають зовнішньої черепашки.

СЛИ́ЗНУТИ *і* **СЛИ́ЗТИ**, -зну, -знеш; *мин. ч.* слиз, -ла, -ло *і* слизнув, -нула, -нуло; *док.*, *розм.* Те саме, що **зсли́знути** *і* **зсли́зти**.

СЛИЗНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Легко, швидко сковзнути по гладкій поверхні. 2. Рухаючись повз кого-, що-небудь, майже торкнутися його. 3. *перен.* Пробігти не зупиняючись, не затримуючись довго на чому-небудь (про погляд, зір і т. ін.). // *також чим.* Швидко глянути. // З'явитися на мить і зникнути (про усмішку, тривогу і т. ін.); промайнути.

СЛИЗНЯ́К, -á, *ч.* Те саме, що **слимáк** 1, 2.

СЛИЗОВИДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Виділення слизу.

СЛИЗОВИДІЛЬНИ́Й, -á, -é. Який виділяє слиз, виконує таку функцію.

СЛИЗОВИ́Й, -á, -é, *фізіол.*, *анат.* Який є слизом, який складається зі слизу. *Слизова рідина. Слизова речовина.* // Який містить слиз, який виділяє слиз. *Слизова залоза.* // Стос. до слизу. // *у знач. ім.* **слизовá**, -вóї, *ж.* Те саме, що **слизовá оболо́нка**. ** **Слизовá оболо́нка** – тонка, завжди вкрита слизом оболонка, що вистеляє внутрішню поверхню деяких органів людини та хребетних тварин. **Слизові́ споровики́** – клас безхребетних тварин; те саме, що **міксоспори́дії**.

СЛИЗОВИ́К, -á, *ч.* Нижча безхлорофільна рослина, що живе на залишках інших рослин.

СЛИЗОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до слизу, схожий на нього.

СЛИЗОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **слизоподі́бний**.

СЛИЗО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Слизькість (на дорогах, стежках і т. ін.), що виникає від дощу, ожеледі тощо. 2. Те саме, що **слиз**.

СЛИЗОТЕ́ЧА, -і, *ж.* Захворювання дерев і кущів, яке супроводжується виділенням слизу з гілок і стовбура.

СЛИЗОТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.*, *розм.* Підсил. до **слизи́ти**.

СЛИЗОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Продукування слизу залозами мерокринового типу.

СЛИ́ЗТИ *див.* **слизнути**.

СЛИЗУВÁТИЙ, -а, -е. 1. Вкритий слизом. 2. Подібний до слизу, який нагадує слиз.

СЛИЗУВÁТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і стан за знач. **слизувáтий**.

СЛИЗЬ *див.* **слиз**.

СЛИЗЬКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **слизьки́й**.

СЛИЗЬКЕ́НЬКО, *пестл.* Присл. до **слизьке́нький**.

СЛИЗЬКИ́Й, -á, -é. 1. Дуже гладкий, який майже не утворює тертя, на якому важко втриматися, встояти; який ледве утримує на собі кого-, що-небудь; ковзкий. // Якого ледве можна втримати в руках; порский. // *у знач. ім.* **слизькé**, -кóго, *с.* Дуже гладке місце, на якому важко втриматися, встояти. // *перен.* Який може призвести до поганих наслідків; ненадійний, небезпечний. ** **Збивáти на слизькé** – ставити кого-небудь у скрутне, незручне становище. **Підбивáти на слизькé** – провокувати, штовхати кого-небудь на якісь непевні, небезпечні вчинки. 2. Вкритий слизом. 3. Який містить слиз або схожий на слиз. 4. *перен.* У якому приховане щось небезпечне, двозначне, сумнівне і т. ін. // Який уміє легко, спритно знаходити вихід із скрутного становища, вдаючись до хитрощів, підступу. // Непевний, нещирий. // У якому є щось непристойне, сласне. // Який виражає щось непристойне, сласне.

СЛИ́ЗЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість і стан за знач. **слизьки́й**.

СЛИ́ЗЬКО. Присл. до **слизьки́й**. // *у знач. присудк. сл.*

СЛИЗЬКУВÁТИЙ, -а, -е. Досить слизький.

СЛИЗЬКУВÁТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і стан за знач. **слизькувáтий**.

СЛИЗЬКУВÁТО. Присл. до **слизькувáтий**.

СЛИМÁК, -á, *ч.* 1. Безхребетна тварина роду черевоногих молюсків; равлик. 2. *перен.*, *розм.* Безхарактерна, слабовільна, нікчемна людина. 3. *заст.*, *розм.* Послушник.

СЛИМАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **слимáк** 1. ** **Слимако́вим хо́дом** – дуже повільно.

СЛИМАКУВÁТИЙ, -а, -е. Який нагадує слимака, схожий на слимака (у 1 знач.).

СЛИМАКУВÁТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **слимакувáтий**.

СЛИМÁЧИЙ, -а, -е, *зах.* Слимаковий.

СЛИМАЧКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **слимачо́к**.

СЛИМАЧО́К, -чкá, *ч.* Зменш. до **слимáк** 1.

СЛИМУ́Ж, -а, *ч.*, **СЛИМУ́ЖКА**, -и, *ж.* **СЛИМУ́Ш**, -а, *ч.*, *зах.* Слимак (у 1 знач.).

СЛИМУ́ЖКА *див.* **слиму́ж**.

СЛИМУ́Ш *див.* **слиму́ж**.

СЛИ́НА, -и, *ж.* Рідина, що виділяється особливими залозами у ротовій порожнині людини та хребетних тварин і зволожує ротову порожнину, сприяє змочуванню та перетравлюванню їжі.

СЛИ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* 1. *перех.* Змочувати, зволожувати слиною. 2. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Плакати.

СЛИ́НИТИСЯ, -иться, *недок.* Змочуватися, зволожуватися слиною.

СЛИ́НІВКА, -и, *ж.*, *вет.*, *зах.* Ящур.

СЛИ́НКА, -и, *ж.* Пестл. до **сли́на**.

СЛИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сли́на**. *Слинний рефлекс.* ** **Сли́нні зáлози** – залози, що виділяють слину. **Сли́нні ко́льки** – біль та підпухання слинної залози під час їжі. **Сли́нні нори́ці** – вузькі патологічні ходи, які сполучають протоки великих слинних залоз з поверхнею шкіри обличчя або порожниною рота.

СЛИННИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *анат.*, *діал.* Слинна залоза.

СЛИНОВИДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Виділення слини зі слинних залоз.

СЛИНОВИДІЛЬНИ́Й, -á, -é. Стос. до слиновиділення. *Слиновидільний процес.*

СЛИНОВИДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Виділяння слини зі слинних залоз.

СЛИНОГІ́ННИЙ, -а, -е. Який сприяє виділенню слини.

СЛИНОКАМ'ЯНИ́Й, -á, -é: ** **слинокам'янá хворо́ба** – те саме, що **сіалолітіáз**.

СЛИНОТВО́РЕННЯ, -я, *ж.* Те саме, що **слиноутво́рення**.

СЛИНОТЕ́ЧА, -і, *ж.* Надмірне виділення слини.

СЛИНОТОЧИ́ВИЙ, -а, -е. Який надмірно виділяє слину.

СЛИНОТОЧИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. **слинотoчи́вий**.

СЛИНОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення слини в слинних залозах.

СЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **сли́на**.

СЛИ́НУТИ, -не, -нуть, *док.*, *зах.* Линути.

СЛИНЬКО́, -á, *ч. і ж.* 1. Людина, в якої постійно тече слина з рота. 2. *перен.*, *зневажл.* Безвільна, безхарактерна, нікчемна людина.

СЛИ́НЯ, -і, *ж.*, *заст.*, *рідко.* Слина.

СЛИ́НЯВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. У якого постійно тече слина з рота. // *у знач. ім.* **сли́нявий**, -вого, *ч.*; **сли́нява**, -вої, *ж.* Людина, в якої постійно тече слина з рота. // Вкритий слиною, вологий від слини. 2. *перен.*, *зневажл.* Безвільний, безхарактерний, нікчемний.

СЛИ́НЯВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **сли́нявий**.

СЛИ́НЯВО, *розм.* Присл. до **сли́нявий**.

СЛИНЯ́ВЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Нагрудник для маленьких дітей з цупкої тканини або клейонки для захисту одежі від слини й забруднення.

СЛИХ, -у, *ч.*, *заст.* Слух, чутка.

СЛИ́ХАНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **слихáти**. ** **Де це (се) сли́хано** – уживається при вираженні здивування чи обурення.

СЛИХÁТИ, *теп. ч. не вживається*, *недок.*, *перех.*, *заст.* Чути. ** **Сли́хом слихáти [ви́дом (в ві́чі) видáти]!** – традиційна формула, якою зустрічають здебільшого того, хто давно вже не був у когось десь.

СЛИ́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Чутка, поголоска.

СЛИ́ЩЕ, -а, *с.*, *с. г.* Місце, де розстилають льон або полотно для просушування і відбілювання.

СЛІВЦЕ́, -я́, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **сло́во** 1. 2. Влучне, дотепне, виразне слово.

СЛІ́ГИ, -ів, *мн.* Товсті поперечини, бруси над урвищем для містка.

СЛІД[1], -у, *ч.* 1. Відбиток ноги чи лапи на якій-небудь поверхні. // Заглибини, смуги і т. ін., що залишаються на якійсь поверхні чи в просторі від переміщення чогось. *Замітати сліди.* ** **Іти́ по гаря́чих слідáх** – робити щось, не гаючи часу, відразу після того, що відбулося, сталося і т. ін. 2. Подряпина, рубець, пляма і т. ін., залишені чим-небудь; знак від чогось. // Те, що залишилося після кого-, чого-небудь, є ознакою чогось, свідчить про щось. // Характерний відбиток, який з'явився внаслідок чогось. // Наслідок чиєїсь діяльності, якої-небудь події і т. ін. 3. Те, що вціліло, збереглося від руйнування, нищення, загибелі і т. ін. // Рештки чого-небудь на чомусь. // *перев. мн.* Залишки того, що минуло, зникло. 4. *заст.* Земля, пісок і т. ін. з того місця, де ступала чиясь нога. ** **Проклинáти слід** *кого, чий* – проклинати кого-небудь. 5. У системах обробки інформації: а) послідовність викликів підпрограм, яка приводить до певної точки програми; б) вибіркові дані, отримані в результаті виконання програми. ** **Контро́льний слід** – дані у формі логічно пов'язаних послідовностей подій, що використовуються для простежування операцій, виконаних над записами.

СЛІД[2], *присудк. сл.*, *також з інфін.* Треба, необхідно, потрібно, варто. // Личить, годиться. ** **Куди́ [не] слід** – туди, куди [не] можна, [не] дозволено і т. ін. **Як слід**: а) добре; б) як годиться, як належить, як заведено.

СЛІДЕ́ЦЬ, -дця́, *ч.*, *заст.* Таємний агент розшукної поліції.

СЛІ́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **сліди́ти**[1] 1 – 4.

СЛІДИ́ТИ[1], сліджу́, сліди́ш, *недок.* 1. *за ким – чим, заст. кого, що.* Іти слідом за ким-небудь. // Переслідувати кого-, що-небудь, намагаючись наздогнати, захопити. 2. *за ким – чим, заст. кого, що і з підрядним реченням, розм.* Те саме, що **слідкувáти** 3. 3. *за чим, зі спол.* щоб, *розм.* Те саме, що **слідкувáти** 2. 4. *за ким – чим, заст. кого, що, зі спол.* як, що, *часто зі сл.* очима, *розм.* Те саме, що **слідкувáти** 1. 5. *що і без додатка, заст.* Слідкувати (у 4 знач.). 6. *кого і без додатка, заст.* Шукаючи, нападати на слід (перев. звіра).

СЛІДИ́ТИ[2], сліджу́, сліди́ш, *недок.* Залишати брудні сліди на чому-небудь.

СЛІДИ́ТИСЯ, сліди́ться, *недок.* Вкриватися слідами.

СЛІДКО́М, **СЛІДКОМÁ**, *присл.*, *звичайно у сполуч. з прикм.* за. 1. Те саме, що **слідо́м** 1. 2. У напрямі руху, переміщення кого-, чого-небудь.

СЛІДКОМÁ *див.* **слідко́м**.

СЛІДКУВÁЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Стос. до слідкування.

СЛІДКУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **слідкувáти**.

СЛІДКУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *за ким – чим, заст. кого, що, зі спол.* як, що, *часто зі сл.* очима. Дивитися на те, що переміщується, рухається; стежити. // Не відриваючи погляду, дивитися на що-небудь, спостерігати щось. // Уважно приглядатися до чогось, щоб не пропустити будь-яких змін. 2. *за чим, зі спол.* щоб. Наглядати за чим-небудь для контролю, забезпечення порядку і т. ін. // *за ким.* Піклуватися, дбати про кого-небудь. 3. *за ким – чим.* Стежити за ким-, чим-небудь перев. з метою викрити, піймати і т. ін. 4. *за чим.* Уважно стежити за розвитком, зміною, станом чогось. // Цікавлячись подіями, станом речей у певній галузі, бути завжди обізнаним у них. 5. *за ким, розм.* Іти, ходити слідом за ким-небудь.

СЛІДКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **слідкувáти**.

СЛІ́ДНО, *присл.*, *зах.* Видно, помітно.

СЛІДО́К, -дкá, *ч.* Пестл. до **слід**[1] 1.

СЛІДО́М, *присл.*, *звичайно у сполуч. з прикм.* за. 1. Безпосередньо за ким-, чим-небудь, не відстаючи; услід. // Одразу або незабаром після чого-небудь. 2. Наслідуючи кого-небудь; так само, як хтось.

СЛІДО́НЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **слід**[1] 1, 2.

СЛІДОПИ́Т, -а, *ч.* Той, хто добре розуміється на слідах, хто висліджує звіра по слідах. // Людина, яка веде пошуки кого-, чого-небудь.

СЛІДО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **слід**[1] 1, 2.

СЛІ́ДСТВО, -а, *с.* 1. Розслідування обставин, пов'язаних із злочином, яке проводять органи юстиції. // *розм.* Розпитування, дізнавання про кого-, що-небудь. ** **Бу́ти (перебувáти і т. ін.) під слі́дством** – бути притягненим до судового розслідування у зв'язку з підозрою у причетності до злочину. **Вести́ слі́дство** – вести розслідування якої-небудь судової справи для виявлення винних. 2. *збірн.*, *розм.* Ті, що ведуть розслідування судової справи; слідчі.

СЛІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **слі́дувати** 1, 2. *Вантажі далекого слідування.*

СЛІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *за ким – чим.* Рухатися слідом за ким-, чим-небудь. // Відбуватися, з'являтися, бути безпосередньо після чого-небудь. // *перен.* Керуватися у чому-небудь чиїмсь прикладом, брати щось за зразок. 2. *рідко.* Рухатися (йти, їхати і т. ін.) куди-небудь; прямувати. 3. *кому, чому, перен.* Дотримуватися чого-небудь, керуватися чимсь у житті, діях, творчості. 4. *з кого, перев. безос.*, *розм.* Належить одержати з кого-небудь щось. 5. *тільки 3 ос.*, *у знач. безос. присудк. сл.*, *розм.* Те саме, що **слід**[2].

СЛІДУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Слідувати (у 1 знач.).

СЛІ́ДЧИЙ, -а, -е. 1. Стос. до слідства, слідчого. // Який здійснює слідство. // Признач. для ведення слідства. ** **Слі́дчий експериме́нт** – слідча дія, яка полягає у перевірці дослідним шляхом у спеціально створених умовах можливості сприйняття яких-небудь об'єктів, процесів, явищ і т. ін. **Слі́дчі ді́ї**: у праві – дії зі збирання та перевірки доказів, що здійснюються слідчим, органом дізнання, прокурором, судом у встановленому законом порядку. **Слі́дчі о́ргани** – органи, які ведуть попереднє розслідування обставин, пов'язаних із злочином. 2. *у знач. ім.* **слі́дчий**, -чого, *ч.* Службова особа, яка здійснює слідство.

СЛІ́ЗКА, -и, *ж.* Пестл. до **сльозá**.

СЛІЗЛИ́ВИЙ, *рідко* **СЛЬОЗЛИ́ВИЙ**, -а, -е. 1. Який часто плаче; плаксивий. // Який сльозиться (у 1 знач.). 2. *перен.* Надмірно чутливий (про людину). // Сповнений особливої чутливості, який викликає розчулення; сентиментальний.

СЛІЗЛИ́ВІСТЬ, *рідко* **СЛЬОЗЛИ́ВІСТЬ**, -вості, *ж.* Властивість за знач. **слізли́вий**, **сльозли́вий**.

СЛІЗЛИ́ВО, *рідко* **СЛЬОЗЛИ́ВО**. Присл. до **слізли́вий**, **сльозли́вий**.

СЛІ́ЗНИЙ, -а, -е. 1. *анат.* Стос. до виділення сліз. ** **Слі́зна зáлоза** – залоза, яка виробляє сльозову рідину. **Слі́зне о́зеро** – розширення очної щілини біля медіального кута ока, куди поступає слізна рідина із кон'юнктивального мішка. **Слі́зний апарáт** – сукупність органів, що виробляють і відводять слізну рідину. **Слі́зний мішо́к** – структурна частина сльозовідвідних шляхів; розширений верхній кінець носослізної протоки. **Слі́зні о́ргани** – парні органи, що продукують слізну рідину і відводять її у порожнину носа. 2. Стос. до сльози. // *перен.* Пов'язаний зі стражданнями, горем і т. ін. 3. Повний сліз (про очі). 4. Сповнений скарг,

прохань і т. ін. і розрахований на те, щоб розчулити кого-небудь, викликати співчуття. // Жалібний (про тон, голос).
СЛІЗНО. Присл. до **слізний** 4. *Слізно плакати.*
СЛІЗОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **сльоза́**.
СЛІЗОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **сльоза́**.
СЛІП[1], -а, *ч.* 1. Споруда у вигляді похилої площини зі спеціальним пристроєм для витягування суден на берег та спускання їх на воду. 2. Похилий тунель на китобійних суднах для втягування китів із води на верхню палубу.
СЛІП[2], -а, *ч.* 1. Документ-пропозиція, що його висилає перестрахувальник потенційним перестрахувачам. 2. Документ з додатковою інформацією, що його прикріплюють до проданого цінного паперу.
СЛІПА́К, -а́, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **сліпе́ць** 1. 2. *тільки мн.*, *вульг.* Очі. 3. *зоол.* Те саме, що **сліпе́ць** 2. 4. *ент.*, *діал.* Сліпень (у 1 знач.). 5. *розм.* Те саме, що **каганець** 1.
СЛІПА́ТИ, сліпа́ю, сліпа́єш, *недок.*, *розм.* 1. Дивитися, щулячись, напружуючи зір, намагаючись щось розібрати, побачити. // Роблячи що-небудь перев. при поганому освітленні, напружувати зір. // *по чому, над чим.* Читати, ледве розбираючи літери, по складах, через силу. // Дивитися підсліпувато. 2. Іти, їхати поночі.
СЛІПАЧИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **сліпа́к** 1.
СЛІПА́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **сліпа́к** 1.
СЛІПАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **сліпа́к** 5.
СЛІ́ПЕНЬ, -пня, *ч.* 1. *ент.* Двокрила комаха, самка якої живиться кров'ю тварин і людини. 2. *тільки мн.*, *вульг.* Очі.
СЛІПЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **сліпи́й** 1 – 5, 7. // *у знач. ім.* **сліпе́нький**, -кого, *ч.*; **сліпе́нька**, -кої, *ж.*, *пестл.* Людина, позбавлена зору.
СЛІПЕ́НЬКО. Присл. до **сліпе́нький**.
СЛІПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.* 1. Людина, позбавлена зору. // *перен.* Той, хто не помічає, не розуміє, не бачить того, що відбувається навколо, нездатний правильно осягнути що-небудь. ** **Сліпці свата́ють** *кого* – хочеться спати кому-небудь, нападає дрімота на когось. 2. *зоол.* Невеликий гризун, що живе під землею, має недорозвинені очі, сховані під шкірою, і зуби, пристосовані для риття землі. 3. *розм.* Дитяча гра.
СЛІПИ, -ів, *мн.*, *вульг.* Очі. ** **Залити сліпи**, *вульг.* – напитися п'яним.
СЛІПИ́Й, -а́, -е́. 1. Позбавлений зору, здатності бачити; прот. з р я ч и й. // *у знач. ім.* **сліпи́й**, -по́го, *ч.*; **сліпа́**, -по́ї, *ж.* Людина, позбавлена зору. // *розм.* Те саме, що **короткозо́рий** 1. // Який не бачить (про очі). // Який не бачить у певний період доби (про птахів – курей, сову). // *від чого.* Який погано бачить у даний момент (через сльози, хвилювання, переляк і т. ін.). // *перен.* Неписьменний, неосвічений. // *у знач. ім.* **сліпи́й**, -по́го, *ч.*; **сліпа́**, -по́ї, *ж.* Неписьменна, неосвічена людина. ** **Сліпи́й дощ** – краплистий короткочасний дощ у сонячний день. **Сліпа́ ка́рта** – навчальна географічна карта без позначення назв. 2. *перен.* Який не помічає, не розуміє того, що відбувається навколо; нездатний правильно оцінити, осягнути що-небудь. // *до чого, рідко на що.* Який не звертає уваги на кого-, що-небудь, не виявляє зацікавленості в чомусь; байдужий. // Одурений, забитий. 3. *перен.* Який не усвідомлює своїх дій, діє не розмірковуючи. // Який не має розумних підстав (про почуття, переживання і т. ін.). // Який діє, виявляється стихійно, випадково. ** **Сліпа́ ку́ля** – куля, що випадково залетіла куди-небудь, улучила в когось, щось. 4. *перен.* Який не освітлює або погано освітлює. // Непроглядний (про ніч, темряву і т. ін.). 5. *перен.* Крізь який нічого не видно, погано видно (про вікно, скло). // Який зливається в суцільну масу (про хуртовину, завірюху і т. ін.). 6. Який здійснюється без участі зору, якому не передує зорове сприйняття. ** **Сліпи́й політ**; **сліпа́ поса́дка** – політ, посадка, здійснювані у темряві, тумані, хмарах без орієнтирів за допомогою самих лише приладів. 7. Який не має виходу, проходу, отворів. *Сліпа шахта. Сліпа вулиця.* // Який не має вікон. // Замурований (про вікна, двері). ** **Сліпа́ ки́шка**, *анат.* – початковий відділ товстого кишечника у людини і вищих хребетних тварин. **Сліпе́ боронува́ння**, *с. г.* – боронування, яке провадиться до появи сходів. **Сліпи́й варе́ник** – вареник, краї якого зліплені по всій довжині.
СЛІПИ́ТИ, сліплю́, сліпиш; *мн.* сліплять; *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Позбавляти зору, робити сліпим кого-небудь; осліплювати. // Псувати очі, працюючи при поганому освітленні або надто напружуючи зір. 2. *тільки 3 ос.* Засліплюючи, заважати добре бачити, дивитися (про світло, сяйво, що-небудь блискуче і т. ін.). // *безос.* // Стомлюючи очі, зір надзвичайною яскравістю, різноколірністю, барвистістю і т. ін., заважати дивитися. 3. *тільки 3 ос.* Засипаючи, заліплюючи, заливаючи очі, позбавляти людину можливості добре бачити. 4. *перен.* Вражати красою, розумом тощо.
СЛІПІЦЕ́Ю, *присл.*, *розм.* Те саме, що **сліпма́**.
СЛІПЛЯЧИ. Дієприсл. до **сліпи́ти**.
СЛІПМА́, *присл.* 1. Не дивлячись нікуди, не бачачи нічого; наосліп. 2. Не знаючи напевно обставин, не маючи точних даних.
СЛІ́ПНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* сліп, -ла, -ло *і* сліпнув, -нула, -нуло; *недок.* Ставати сліпим, втрачати зір. // Втрачати здатність добре бачити (про очі). // *від чого.* Погано бачити певний час через яскраве світло, дим, сльози, нервове збудження тощо.
СЛІ́ПНУЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **сліпнути**.
СЛІПНЯ́К, -а́, *ч.*, *ент.* Невелика хоботна комаха жовтого або зеленого кольору з добре розвиненими крилами, що є шкідником рослин.
СЛІПО. Присл. до **сліпи́й**.
СЛІПОГЛУХИ́Й, -а́, -е́. Який не бачить і не чує. // *у знач. ім.* **сліпоглухі**, -хих, *мн.* (*одн.* **сліпоглухи́й**, -хо́го, *ч.*; **сліпоглуха́**, -хо́ї, *ж.*). Люди, які не бачать і не чують.
СЛІПОГЛУХОНІМОТА́, -и́, *ж.* Поєднання повної сліпоти з глухотою та німотою.
СЛІПОГЛУХОТА́, -и́, *ж.* Поєднання сліпоти та глухоти.
СЛІПОЗМІ́ЙКОВІ, -их, *мн.* Родина змій; риючі тварини, живляться переважно дощовими червами, мурашками, термітами.
СЛІПОНАРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Який народився сліпим. // *у знач. ім.* **сліпонаро́джені**, -них, *мн.* (*одн.* **сліпонаро́джений**, -ного, *ч.*; **сліпонаро́джена**, -ної, *ж.*). Люди або тварини, які народилися сліпими. 2. *перен.* Те саме, що **сліпи́й** 2.
СЛІПОО́КИЙ, -а, -е, *розм.* Із сліпими або підсліпуватими очима. // Короткозорий.
СЛІПОРІ́Д, -ро́да, *ч.*, *розм.* 1. Людина, сліпа від народження. 2. *перен.* Людина, яка не помічає і не розуміє того, що відбувається, нездатна оцінити, осягнути що-небудь.
СЛІПОРО́ДИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **сліпонаро́джений**.
СЛІПОРО́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **сліпонаро́джений**.
СЛІПОРОЖДЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст.*, *книжн.* Сліпонароджений. // *у знач. ім.* **сліпорожде́нні**, -них, *мн.* (*одн.* **сліпорожде́нний**, -ного, *ч.*; **сліпорожде́нна**, -ної, *ж.*). Люди, сліпі від народження.
СЛІПОТА́, -и́, *ж.* 1. Стан за знач. **сліпи́й** 1. ** **Кольоро́ва сліпота́** – високий ступінь розладу відчуття кольорів з випаданням одного або двох компонентів сприйняття світла. **Музи́чна сліпота́** – втрата здатності розуміння нотного письма. **Нічна́ сліпота́** – те саме, що **гемералопія**. **Практи́чна сліпота́** – зниження функціональної здатності зорового аналізатора до рівня, який не дозволяє здійснювати більшість видів професійної діяльності та обмежує можливість переміщуватися та самообслуговування. **Рефле́кторна сліпота́** – сліпота, яка виникає внаслідок рефлекторного спазму колових м'язів ока, що призводить до закриття очної щілини. 2. *перен.* Нездатність, невміння помічати те, що відбуваєтьсяо, правильно оцінювати його. 3. *збірн.*, *розм.* Сліпі люди. // *перен.* Неписьменні, неосвічені люди.
СЛІПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. Бути сліпим; погано бачити. 2. *у знач. присл.* **сліпу́ючи**. Недобачаючи. // Навпомацки. 3. *перен.* Не мати здатності правильно розуміти і оцінювати щонебудь, розбиратися в чомусь. // *також чим.*
СЛІПУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **підсліпуватий**.
СЛІПУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **сліпува́тий**.
СЛІПУВА́ТО. Присл. до **сліпува́тий**.
СЛІПУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **кагане́ць** 1.
СЛІПУНИ́, -ів, *мн.* Те саме, що **сліпозмі́йкові**.
СЛІПУ́ЧЕ. Присл. до **сліпу́чий** 1.
СЛІПУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який сліпить очі (про сонце, світло, блиск і т. ін.). // Який засліплює очі, заважаючи добре бачити, дивитися (про сніг, дощ, пісок і т. ін.). // Надзвичайно яскравий. // Надзвичайно чистий (про щось біле). 2. *перен.* Чудовий, прекрасний; який справляє велике враження (про зовнішність, красу). // Який приваблює, чарує; надзвичайно приємний.
СЛІПУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **сліпу́чий**.
СЛІПУ́ЧО, *присл.* Те саме, що **сліпу́че**.
СЛІПУ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **кагане́ць** 1.
СЛІПУШО́К, -шка́, *ч.* Рід гризунів родини полівкових.
СЛІПЦЕ́М, *присл.*, *розм.* 1. Те саме, що **сліпма́**. 2. Те саме, що **настирливо**.
СЛІТ, -у, *ч.*, *зах.* Сльота.
СЛІТНИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Прикм. до **сліт**. // Те саме, що **сльота́вий**.
СЛІ́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Стьожка.
СЛОБІ́ДКА, -и, *ж.* 1. Частина міста, квартал, що зберіг історичну назву за професією, національністю і т. ін. людей, які жили колись там. 2. Те саме, що **слобода́** 2.
СЛОБІ́ДОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **слобода́** 2 і **слобідка**.
СЛОБІ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до слободи і слобідки. // Який живе у слободі, слобідці. *Слобідські козаки.* // *у знач. ім.* **слобі́дський**, -ко́го, *ч.* Той, хто живе у слободі, слобідці.
СЛОБІДЧА́НИЙ, -а, -е. Стос. до слобідки.
СЛОБІДЧИ́НА, -и, *ж.* Зменш. до **слобода́**.
СЛОБОДА́, -и́, *ж.* 1. *іст.* Поселення в Київській Русі, Україні та Московії в 11 – 18 ст., жителі яких тимчасово звільнялися від феодальних повинностей і податків. // Частина міста, квартал, де жили люди однієї професії, національності і т. ін. 2. Велике село, селище. // Відокремлена частина великого села.
СЛОБО́ДИ, -бід, *мн.*, *іст.* Пільги, привілеї, які надавалися на певний час тим, хто оселився на незаселених землях. // Незаселені землі, на яких селилися ті, хто втікав від панського гніту.
СЛОБОДЯ́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **слобожа́нин** 3.
СЛОБОДЯ́НКА, -и. Жін. до **слободя́нин**.
СЛОБОЖА́НИН, -а, *ч.* 1. Той, хто живе на Слобожанщині. 2. Той, хто селився і жив на слободах. 3. Житель слободи.
СЛОБОЖА́НКА, -и. Жін. до **слобожа́нин**.
СЛОБОЖА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до Слобожанщина. ** **Слобожа́нський го́вір** – говір української мови, належить до її південно-східного наріччя. 2. *рідко.* Те саме, що **слобідський**.
СЛОБОЖА́НЩИНА, -и, *ж.*, *іст.*, *розм.* Південно-східні, прикордонні з Росією території України; слободи.
СЛОБОНИ́ТИ *див.* **слобоня́ти**.
СЛОБОНИ́ТИСЯ *див.* **слобоня́тися**.
СЛОБОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СЛОБОНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *заст.*, *розм.* Звільняти, рятувати.
СЛОБОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СЛОБОНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.*, *заст.*, *розм.* Звільнятися, рятуватися.
СЛОВА́К *див.* **слова́ки**.
СЛОВА́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **слова́к**, -а, *ч.*; **слова́чка**, -и, *ж.*). Західнослов'янський народ, який становить основне населення Словаччини.
СЛОВАКІ́ЗМ, -у, *ч.* Слово, зворот, запозичені зі словацької мови іншою мовою.
СЛОВА́Р, -я́, *ч.*, *заст.* Словник.
СЛОВА́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Словниковий.
СЛОВА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **слова́ки** і Словаччина. ** **Слова́цька мо́ва** – мова словаків, належить до західно-слов'янських мов індоєвропейської сім'ї.
СЛОВА́ЧКА *див.* **слова́ки**.
СЛОВЕ́НЕЦЬ *див.* **слове́нці**.
СЛОВЕ́НИ, -ів, *мн.* 1. Застаріла назва всіх слов'ян. 2. Назва деяких східнослов'янських племен. *Словени новгородські.*
СЛОВЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **словакі́зм**.
СЛОВЕ́НКА *див.* **слове́нці**.
СЛОВЕ́НСЬКИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **слове́нці** і Словенія. ** **Слове́нська мо́ва** – мова словенців, належить до південно-слов'янських мов індоєвропейської сім'ї.
СЛОВЕ́НСЬКИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **слове́ни**.
СЛОВЕ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **слове́нець**, -нця, *ч.*; **слове́нка**, -и, *ж.*). Південнослов'янський народ, який становить основне населення Словенії.
СЛОВЕСА́, -ве́с, *мн.*, *заст.* Слова.
СЛОВЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сло́во** 1. 2. Який здійснюється за допомогою слів. // Який змальовується, передається за допомогою слова. // Текстовий (на відміну від музичного). // Не закріплений письмово; усний. *Словесна обіцянка.* 3. Стос. до словесності (у 1 – 3 знач.).
СЛОВЕ́СНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Особа, що одержала філологічну освіту; філолог. // У дореволюційній середній школі – викладач словесності. // У дореволюційній Росії – студент філологічного факультету, відділу. 2. Викладач мови і літератури в сучасній школі.
СЛОВЕ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **слове́сник**.
СЛОВЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *заст.* Художня література та усна народна творчість, а також сукупність творів літератури й фольклору якогось народу. 2. *заст.* Філологічні науки (лінгвістика, стилістика, літературознавство і т. ін.). // Дисципліна, предмет у дореволюційній середній школі, яка давала систематичні знання з літератури. 3. Назва філологічних дисциплін у сучасній школі. 4. *заст.*, *розм.* Усні заняття з солдатами дореволюційної російської армії, на яких вивчали військові статути. 5. *заст.*, *розм.* Усне повідомлення, переказ.
СЛОВЕ́СНО. Присл. до **слове́сний** 2.
СЛОВЕ́ЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **сло́во** 1.
СЛО́ВИНИ, -вин, *мн.*, *діал.* Сватання.
СЛОВІ́НЕЦЬ *див.* **словінці**.
СЛОВІ́НКА *див.* **словінці**.
СЛОВІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **словінці**. *Словінська мова.*
СЛОВІ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **словінець**, -нця, *ч.*; **слові́нка**, -и, *ж.*). Західнослов'янська народність, яка живе у Польщі.
СЛОВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Книга, в якій в алфавітному чи тематичному порядку подано слова якоїсь мови (з тлумаченням, перекладом на іншу мову і т. ін.). *Орфографічний словник. Тлумачний словник.* 2. *тільки одн.* Сукупність слів, які використовуються в чий-небудь мові. // Сукупність слів певної мови; лексика. // В обчислювальній техніці – структура даних, що забезпечує доступ до даних за текстовим ім'ям. ** **Паси́вний словни́к**, *лінгв.* – запас слів у будь-якого носія мови, значення яких він розуміє, але не вживає.
СЛОВНИКА́Р, -я́, *ч.* Той, хто укладає словники; лексикограф.
СЛОВНИКА́РСТВО, -а, *ж.* Те саме, що **лексикогра́фія**.
СЛОВНИКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **словника́р** і **словника́рство**.
СЛОВНИКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до укладання та видання словників. 2. Прикм. до **словни́к** 2; лексичний.
СЛОВНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Словник (у 1 знач.).
СЛОВНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **словни́к** 1.
СЛО́ВО, -а, *с.* 1. Мовна одиниця, що являє собою звукове вираження поняття про предмет або явище об'єктивного світу. // Заклинання, що, за марновірним уявленням, має магічну силу. // В обчислювальній техніці – послідовність символів ("літер") для позначення виду даних, повідомлення і т. ін. ** **Вказівне́ сло́во**, *грам.* – вказівний займенник або прислівник, який накреслює в головному реченні значення, що конкретизується підрядним реченням. **Го́стре сло́во** – сповнений дотепу, влучний, дошкульний вислів або одне

слово. **Зарезерво́ване сло́во:** у мовах програмування – ключове слово, що не може використовуватися як ідентифікатор. **Ключове́ сло́во:** у мовах програмування – а) слово, яке в певних контекстах описує мовну конструкцію; б) слово або словосполучення природної мови, яке вибирається з тексту документа та використовується для його індексування. **Маши́нне сло́во:** у системах обробки інформації – послідовність символів, яка займає одну комірку пам'яті машини; може бути командою, числом, літеро-числовою послідовністю. **Мода́льне сло́во,** *грам.* – слово, що виражає відношення змісту мовлення до дійсності. **Сло́во в сло́во** – абсолютно точно, відповідно до якогось тексту, розмови тощо; дослівно. **Сло́во за сло́вом** – повільно, поступово. **Соло́не сло́во** – грубий, непристойний вислів. **Сполу́чне сло́во,** *грам.* – повнозначна частина мови (перев. займенник або займенниковий прислівник), що виступає в ролі підрядного сполучника. 2. *тільки одн.* Мова, мовлення. *Друковане слово.* 3. Висловлювання, фраза. // *розм.* Відповідь, розповідь. // *у формі оруд. в. мн.* **слова́ми** *кого, чиїми.* Уживається у знач. як говорив (писав, учив і т. ін.) хто-небудь. ** **Закида́ти сло́во** *кому, за кого, про кого* – звертатися до когось із клопотанням про кого-небудь. **За слова́ми** *кого, чиїми, у знач. вставн. сл.* – як було сказано ким-небудь. **На слова́х:** а) усно; б) тільки у розмові, а не в дійсності. **Одни́м сло́вом,** *у знач. вставн. сл.* – уживається як узагальнення сказаного перед цим; коротко кажучи. **У в двох (кілько́х) слова́х** – дуже коротко, стисло. **Узя́ти свої́ слова́ наза́д** – відмовитися від сказаного раніше. 4. Обіцянка виконати щонебудь. // Згода на шлюб. *Дотримати* [*свого*] *слова.* 5. *тільки одн.* Прилюдний виступ, промова денебудь. *Брати слово. Позбавляти слова.* ** **Віта́льне сло́во** – промова, якою вітають кого-небудь. **Вступне́ сло́во** – промова, яку виголошують на початку зборів, конференцій і т. ін. **Напу́тне сло́во** – поради, побажання, що висловлюються кому-небудь у дорогу; напуття. **Оста́ннє сло́во:** а) (*чиє, кого*) категоричне, остаточне рішення про кого-, що-небудь; б) (*чого*) досягнення науки, техніки і т. ін.; в) виступ підсудного перед винесенням вироку. **Утрача́ти пра́во сло́ва** – бути позбавленим можливості висловитися. 6. *тільки одн.* Жанр літературного твору у формі ораторської розповіді. 7. *тільки мн.* Літературний текст до вокального твору. *Класти на музику слова.*

СЛОВОБЛУ́Д, -а, *ч., зневажл.* Людина, якій властиве словоблудство.

СЛОВОБЛУ́ДДЯ, -я, *с., зневажл.* Те саме, що **словоблу́дство.**

СЛОВОБЛУ́ДНИЙ, -а, -е, *зневажл.* Стос. до словоблудства.

СЛОВОБЛУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж., зневажл.* Те саме, що **словоблу́дство.**

СЛОВОБЛУ́ДСТВО, -а, *с., зневажл.* Пусті, беззмістовні розмови, балачки.

СЛОВОВЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Вживання слів у мові з тим чи іншим значенням.

СЛОВОВЖИ́ТОК, -тку, *ч.* Те саме, що **слововжива́ння.**

СЛОВОВИ́ВІД, -воду, *ч., грам., заст.* Деривація (у 3 знач.).

СЛОВОВИВІДНИ́Й, -а́, -е́, *грам., заст.* Стос. до слововиводу. *Слововивідний суфікс.*

СЛОВОЗМІ́НА, -и, *ж., грам.* 1. Зміна граматичних форм слова, а також способи такої зміни. 2. Розділ морфології, що вивчає зміну слів.

СЛОВОЗМІ́ННИЙ, -а, -е, *грам.* Стос. до словозміни.

СЛОВОЛИ́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до словолиття.

СЛОВОЛИ́ТНИК, -а, *ч., спец.* Робітник словолитного виробництва.

СЛОВОЛИ́ТНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **словоли́тник.**

СЛОВОЛИ́ТНЯ, -і, *ж., спец., заст.* Майстерня для відливання друкарських знаків і літер.

СЛОВОЛИТТЯ́, -я́, *с., спец.* Виготовлення з металу друкарських знаків і літер способом лиття.

СЛО́ВОНЬКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **сло́во** 1.

СЛО́ВО-ПАРАЗИ́Т, сло́ва-паразита, *с.* Зайве, повторюване слово, що не має змістового навантаження у фразі.

СЛОВОПОБУДО́ВА, -и, *ж., лінгв.* Побудова похідних слів від кореневих.

СЛОВОПОБУДО́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до словопобудови.

СЛОВОПО́ДІЛ, -у, *ч.* Смислова межа між словами у потоці мови.

СЛОВОПОКА́ЖЧИК, -а, *ч.* Покажчик слів із зазначенням самого слова та номерів сторінок книги, де вони є.

СЛОВОСКЛАДА́ННЯ, СЛОВОСКЛА́ДЕННЯ, -я, *с., грам.* Утворення складних слів способом з'єднання двох або кількох слів, основ чи коренів в одну лексичну одиницю.

СЛОВОСКЛА́ДЕННЯ *див.* **словоскладання.**

СЛОВОСПОЛУ́КА, -и, *ж., грам.* Те саме, що **словосполу́чення.**

СЛОВОСПОЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с., грам.* Найпростіша синтаксична одиниця мови, утворена з двох або кількох повнозначних слів, пов'язаних між собою в граматичному плані і за змістом.

СЛО́ВО-ТАБУ́, сло́ва-табу́, *с.* Заборонене слово.

СЛОВОТВІ́Р, -во́ру, *ч., грам.* 1. Творення слів у мові, а також способи їх творення. // Новоутворене слово. 2. Галузь мовознавства, що вивчає будову слів і способи їх творення.

СЛОВОТВІ́РНИЙ, -а, -е, *грам.* Стос. до словотворення. ** **Словотві́рне гніздо́** – сукупність слів, упорядкованих відношеннями похідності і об'єднаних спільним коренем. **Словотві́рний ланцюжо́к** – комплексна одиниця словотвірного гнізда, що об'єднує ряд споріднених слів, які перебувають у відношеннях послідовної похідності та взаємозалежності.

СЛОВОТВО́РЕННЯ, -я, *с., грам.* Те саме, що **словотві́р** 1.

СЛОВОТВО́РЧИЙ, -а, -е, *грам.* Стос. до словотворення.

СЛОВОТВО́РЧІСТЬ, -чості, *ж.* Творення нових слів.

СЛОВОТЛУМА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Тлумачення, пояснення значення слова.

СЛОВОФО́РМА, -и, *ж.* Граматична форма того самого слова, його граматичний різновид.

СЛОВ'Я́НИ, -в'ян, *мн.* (*одн.* **слов'яни́н,** -а, *ч.*; **слов'я́нка,** -и, *ж.*). Велика група споріднених за мовою та культурою народів, що живуть у Східній і Центральній Європі та утворюють три гілки: східнослов'янську (українці, білоруси, росіяни), західнослов'янську (поляки, чехи, словаки, лужичани), південнослов'янську (серби, болгари, хорвати, словенці, македонці).

СЛОВ'ЯНИ́Н *див.* **слов'я́ни.**

СЛОВ'ЯНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **слов'янізува́ти** та дія і стан за знач. **слов'янізува́тися.**

СЛОВ'ЯНІ́ЗМ, -у, *ч., лінгв.* 1. Слово або зворот, що ввійшли у східнослов'янські мови з церковнослов'янської. 2. Слово або зворот, запозичені неслов'янськими мовами з будь-якої слов'янської.

СЛОВ'ЯНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **слов'янізува́ти.**

СЛОВ'ЯНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Робити слов'янським за мовою, звичаями, культурою тощо.

СЛОВ'ЯНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Робитися слов'янським за мовою, звичаями, культурою тощо.

СЛОВ'Я́НКА[1] *див.* **слов'я́ни.**

СЛОВ'Я́НКА[2], -и, *ж.* Один із найпоширеніших мічурінських сортів яблунь.

СЛОВ'ЯНОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із слов'янознавства.

СЛОВ'ЯНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Сукупність наук, які вивчають слов'янські мови, літературу, історію, культуру та побут слов'ян; славістика.

СЛОВ'ЯНОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до слов'янознавства і слов'янознавців.

СЛОВ'ЯНОЛЮ́Б, -а, *ч.* Прихильник усього слов'янського.

СЛОВ'ЯНОФІ́Л, -а, *ч.* Прихильник, прибічник слов'янофільства.

СЛОВ'ЯНОФІ́ЛКА, -и. Жін. до **слов'янофі́л.**

СЛОВ'ЯНОФІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* 1. У Росії середини 19 ст. – суспільно-політичний напрям, представники якого висували ідею особливого, самобутнього розвитку Росії, відмінного від розвитку капіталістичного Заходу, та ідеалізували патріархальні елементи слов'янського суспільного ладу й культури. 2. Погляди, переконання слов'янофілів.

СЛОВ'ЯНОФІ́ЛЬСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **слов'янофі́льствувати.**

СЛОВ'ЯНОФІ́ЛЬСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бути слов'янофілом, дотримуватися слов'янофільських поглядів.

СЛОВ'ЯНОФІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до слов'янофільства. 2. Власт. слов'янофілам.

СЛОВ'ЯНОФО́Б, -а, *ч.* Противник культурно-політичного зближення зі слов'янськими народами і державами; ненависник усього слов'янського.

СЛОВ'ЯНОФО́БСТВО, -а, *с.* Погляди і дії слов'янофобів.

СЛОВ'ЯНОФО́БСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до слов'янофобства. 2. Власт. слов'янофобам.

СЛОВ'Я́НСТВО, -а, *с., збірн.* Те саме, що **слов'я́ни.** // Слов'янське походження, слов'янський характер кого-, чого-небудь.

СЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **слов'я́ни.** // Власт. слов'янам. ** **Слов'я́нські мо́ви** – мови слов'ян; становлять групу індоєвропейської сім'ї мов. 2. Який стосується давньої писемності слов'ян; церковнослов'янський.

СЛОВ'Я́НЩИНА, -и, *ж., заст.* 1. Слов'янські землі. 2. Те, що характеризує слов'ян, належить їм (мова, побут, культура і т. ін.).

СЛО́ГАН, -а, *ч.* 1. Гасло, девіз. 2. Рекламна формула (фраза для реклами товару, що впадає в очі, добре запам'ятовується).

СЛО́ЇК, -а, *ч.* Висока посудина зі скла, глини, фаянсу і т. ін. майже циліндричної форми з трохи звуженою верхньою частиною; скляна, глиняна або фаянсова банка. // Флакон, у якому тримають ліки, помаду тощо.

СЛО́ЇКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сло́їк.**

СЛО́ЇЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **сло́їк.**

СЛОЙ, -я, *ч.* Те саме, що **сло́їк.**

СЛО́ЙКА, -и, *ж., розм.* Булочка зі слойоного тіста.

СЛОЙО́НИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **листко́вий** 2.

СЛОН, -а́, *ч.* 1. Великий травоїдний ссавець з довгим хоботом і двома бивнями, що живе у Тропічній Африці та Азії. 2. Шахова фігура, що пересувається по діагоналі на будь-яку кількість клітин.

СЛОНЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля слона.

СЛО́НИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **слон** 1. // Маленька фігурка слона; іграшковий слон. 2. *ент.* Жучок з довгим хоботком, який є шкідником рослин; довгоносик.

СЛОНИ́ХА, -и, *ж.* Самка слона.

СЛОНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **слон** 1. *Слоновий хобот.* // Такий, як у слона. ** **Слоно́ва кі́сть** (**кі́стка**) – бивні слонів і мамонтів, що використовуються як цінний матеріал для виготовлення різних художніх виробів, прикрас і т. ін. **Слоно́ва па́льма** – те саме, що **юбе́я. Слоно́ва черепа́ха,** *зоол.* – велетенська наземна черепаха. **Слоно́вий папі́р,** *спец.* – товстий шорсткий папір для малювання або креслення. 2. Прикм. до **слон** 2. *Слоновий пішак.*

СЛОНО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Захворювання людини, що супроводжується значним і стійким потовщенням шкіри і підшкірної клітковини; елефантіаз.

СЛОНО́ВНИК, -а, *ч.* Приміщення для слонів.

СЛОНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на слона (у 1 знач.).

СЛОНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **слоноподі́бний.**

СЛОНЬ, -я, *ч. і* **СЛО́НЬКА,** -и, *ж., зах.* Вальдшнеп.

СЛО́НЬКА *див.* **слонь.**

СЛОНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **слоненя́.**

СЛОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* 1. *рідко.* Ходити сюди-туди, в різних напрямках, без певної мети; тинятися. 2. *діал.* Іти нетвердою ходою, хитаючись. // Хитатися з одного боку в інший.

СЛОНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **слоня́.**

СЛОНЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **слон** 1. *Слонячий хобот.* // Такий, як у слона.

СЛОПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч., зах.* Сильце, пастка для пташок.

СЛОТА́, -и́, *ж., заст.* Сльота.

СЛОТА́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Сльотавий.

СЛО́УФОКС, -а, *ч., муз.* Повільний фокстрот.

СЛУГА́, -и́, *ч. і ж.* 1. Людина для особистих послуг у домі. // *тільки ж.* Жінка, що прислуговує в домі. // *заст.* Озброєні люди, що перебувають на службі у кого-небудь. // *тільки ч.* Лакей у ресторані, готелі і т. ін. // *перен.* Людина, яка завжди готова виконувати чиєсь бажання, волю і т. ін. ** **Ваш (твій) покі́рний слуга́,** *заст.* – форма ввічливого закінчення листів. 2. Людина, яка служить кому-, чому-небудь, захищає чиїсь інтереси. // Людина, яка працює в ім'я кого-, чого-небудь, віддана комусь, чомусь. ** **Бо́жий (Госпо́дній, Христо́вий) слуга́** – представник духовенства.

СЛУГИ́НЯ, -і, *заст., рідко.* 1. *ж.* Те саме, що **служни́ця** 1. 2. *ч.* Те саме, що **слуга́** 1.

СЛУГІ́ВНИЦЯ, -і, *ж., заст., рідко.* Те саме, що **служни́ця** 1.

СЛУГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **слугува́ти.**

СЛУГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Бути слугою (у 1 знач.), прислугою у кого-небудь. // *кому і без додатка.* Прислуговувати за столом. 2. *кому.* Бути на службі у кого-небудь. // Виконувати чиїсь бажання, волю, догоджати кому-небудь. // Виконувати певні обов'язки при кому-небудь. 3. *чим і без додатка.* Бути корисним кому-, чому-небудь, працювати в ім'я когось, чогось. // *перен.* Впливати, діяти якимсь чином на кого-, що-небудь. 4. *кому і без додатка.* Виконувати своє призначення, свою роль. // *у сполуч. зі сл.* відмовлятися. Переставати діяти (про частини тіла, органи людини). // *за що, чим.* Використовуватися для чого-небудь.

СЛУЖА́КА, -и, *ч., часто у сполуч. зі сл.* вірний, добрий і т. ін., *розм.* Досвідчений, сумлінний службовець (перев. про військових). // *зневажл.*

СЛУЖА́НЕЦЬ, -нця, *ч., діал.* Слуга.

СЛУЖА́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **служни́ця** 1.

СЛУЖА́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **служа́нка.**

СЛУ́ЖАЧИ. Дієприсл. до **служи́ти.**

СЛУ́ЖАЩИЙ, -а, -е, *заст.* Отриманий за службу. *Служащий хліб.*

СЛУ́ЖБА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **служи́ти** 1 – 5, 7, 8. // Обов'язок, визначений посадою. ** **Стоя́ти на слу́жбі** *кому, чому* – бути корисним для кого-, чого-небудь. 2. Праця, заняття як засіб існування. // Місце, де хто-небудь працює, служить. // *заст.* Озброєні люди, що служать у ко356-небудь. 3. Перебування в армії, відбування військового обов'язку. // Певна галузь військових знань, обов'язків, а також система обслуговуючих установ у структурі армії. *Інтендантська служба. Санітарна служба.* // *у сполуч. з означ., заст.* Збройні сили, армія будь-якої країни. *Дійсна військова служба.* 4. *чого і з означ.* Галузь виробництва, а також установа, організація, що відає тією чи іншою ділянкою роботи. ** **Аудито́рська слу́жба** – організація, яка здійснює на договірних засадах позавідомчий незалежний контроль встановленого порядку проведення фінансово-господарських операцій, бухгалтерського обліку та звітності господарських організацій. **Ма́ркетингова слу́жба** – спеціальний підрозділ підприємства, який діє на основі принципів і методів маркетингу. **Метрологі́чна слу́жба** – мережа організацій, окрема організація або окремий підрозділ, на які покладена відповідальність за забезпечення єдності вимірювань в закріпленій сфері діяльності. **Слу́жба пого́ди** – система забезпечення народного господарства і населення даними про фактичний стан погоди, а також складання прогнозів погоди. **Слу́жба ча́су:** а) сукупність робіт по визначенню й зберіганню часу та передачі й прийому по радіо сигналів точного часу; б) об'єднання астрономічних установ, що проводять відповідну роботу. 5. *тільки мн.* Надвірні підсобні господарські приміщення, будівлі. 6. *збірн., заст.* Слуги, прислуга. 7. Виконання в церкві релігійних обрядів; богослужіння. 8. *розм., заст.* Військовослужбовець, солдат (перев. у звертанні). ** **Відслужи́ти слу́жбу:** а) відбути строк військової служби; б) стати непридатним внаслідок тривалого користування; вийти з ладу. **Нести́ слу́жбу** – виконувати певну роботу, обов'язки, доручення тощо. **Слу́жбу служи́ти:** а) робити що-небудь корисне, потрібне, не-

обхідне комусь, чомусь; б) мати певне значення, виконувати свою роль, своє призначення. **Слу́жбу услужи́ти** – зробити якусь послугу.

СЛУЖБІ́СТ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто старанно, але формально ставиться до своїх службових обов'язків.

СЛУЖБІ́ЗМ, -у, *ч.* Старанне, але формальне ставлення до своїх службових обов'язків.

СЛУЖБІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до службізму, службіста.

СЛУЖБО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто займається розумовою працею, а також фізичною працею, пов'язаною не з виробництвом, а з обслуговуванням кого-, чого-небудь.

СЛУЖБО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до служби (у 2 знач.). *Службові обов'язки. Службові справи.* ** **Службо́ві соба́ки** – група порід свійської собаки, що їх використовують при пасінні худоби, як транспортних тварин, для охорони майна і державних кордонів та ін. // Признач. для виконання обов'язків по службі. // Признач. спеціально для носіння на службі (про одяг). // Який перебуває на службі. // *у знач. ім.* **службо́вий**, -вого, *ч.* Те саме, що **службо́вець**. **Службо́ва кни́жка**, *заст.* – посвідчення, документ, що підтверджує особу. 2. Допоміжний, другорядний. // Підсобний. ** **Службо́ві слова́**, *грам.* – слова (сполучники, прийменники, частки), які виражають різні відношення між повнозначними категоріями слів у мові.

СЛУЖБО́ВКА, -и, *розм.* Жін. до **службо́вець**.

СЛУЖБО́ВО. Присл. до **службо́вий** 1. // По службі. ** **Службо́во-розшуко́вий соба́ка** – собака, що використовується в слідчій справі.

СЛУ́ЖБОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **слу́жба** 2.

СЛУЖЕ́БКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **служни́ця** 1.

СЛУЖЕ́БНИК, -а, *ч.* 1. Церковна книга, що містить тексти для богослужіння. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **слуга́** 1.

СЛУЖЕ́БНИЦЯ, -і, *розм.*, *рідко.* Жін. до **служе́бник** 2.

СЛУЖИ́ВИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Те саме, що **служи́лий** 1. 2. *заст.* Який перебуває на військовій службі. // *у знач. ім.* **служи́вий**, -вого, *ч.* Військовослужбовець, солдат.

СЛУЖИ́ЛИЙ, -а, -е, *іст.* 1. У Російській державі 15 – 17 ст. – який перебував на державній (перев. військовій) службі. ** **Служи́лі лю́ди** – у Великому князівстві Московському та Російській державі 15 – 17 ст. – ті, хто перебував на державній службі. 2. У дореволюційній Росії – який дістав звання, чини в нагороду за державну службу, а не в спадок. *Служиле дворянство.*

СЛУЖИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. *заст.* Те саме, що **слуга́** 1. 2. Службовець нижчого рангу в деяких установах. *Служитель музею.* 3. *чого і з означ.* Той, хто служить чому-небудь, працює на користь чогось. *Служителі культу.* ** **Служи́тель це́ркви** – особа духовного звання.

СЛУЖИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **служи́тель**.

СЛУЖИ́ТИ, служу́, слу́жиш, *недок.* 1. *неперех.* Працювати, займаючись розумовою працею, а також фізичною працею, пов'язаною не з виробництвом, а з обслуговуванням кого-, чого-небудь. // *ким*, *заст. за кого.* Бути, працювати на якійсь посаді. 2. *неперех.* Бути слугою (у 1 знач.), прислугою; виконувати роботу по найму. // *ким*, *заст. за кого.* Працювати ким-небудь. // *кому і без додатка.* Прислуговувати за столом, за обідом і т. ін. 3. *неперех.*, *кому.* Виконувати які-небудь обов'язки щодо когось, виконувати що-небудь, підкоряючись чиїйсь волі, владі і т. ін. // Робити які-небудь послуги, бути готовим виконати чиєсь бажання, прохання і т. ін. // *також у сполуч. зі сл.* г о д и т и. Працювати, намагаючись передбачливо виконати чиї-небудь бажання. *Служити вірою і правдою.* ** **Чим мо́жу (мо́жемо, ма́ю, ма́ємо) служи́ти?** – форма ввічливого офіційного пропонування своїх послуг. 4. *неперех.*, *кому*, *чому.* Працювати на користь кого-, чого-небудь, в ім'я когось, чогось. // Бути відданим, вірним чому-небудь, якійсь справі. 5. *неперех.*, *кому*, *чому.* Бути корисним кому-, чому-небудь. // Діяти якимсь чином на когось, щось. // Ставати у пригоді, бути придатним для кого-, чого-небудь. // Застосовуватися з користю для кого-небудь, використовуватися кимсь з певною метою. 6. *неперех.* Перебувати на військовій службі, бути військовим. 7. *неперех.* Виконувати своє призначення, роль. // Виконувати свої функції (про частини тіла, органи людини). 8. *перех. і без додатка*, *у сполуч. зі сл.* с л у ж б а, п а н а х и д а і т. ін. Відправляти церковну службу. 9. *неперех.* Стояти на задніх лапах, піднявши або витягнувши передні (про деяких тварин).

СЛУЖИ́ТИСЯ, слу́житься, *недок.*, *безос.* 1. Хочеться, є можливість служити (у 1 знач.). 2. Відправлятися (про церковну службу).

СЛУЖІ́ННЯ, -я, *с.* 1. *уроч.* Дія за знач. **служи́ти** 3 – 5. 2. Те саме, що **слу́жба** 7.

СЛУ́ЖКА, -и. 1. *ж. і ч.*, *заст.* Слуга (у 1, 2 знач.). 2. *тільки ч.* Слуга в монастирі або в архієрея.

СЛУЖНИ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Слуга (у 1, 2 знач.).

СЛУЖНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Жінка, що прислуговує в домі, кому-небудь. 2. *перен.* Те, що служить інтересам кого-, чого-небудь, сприяє якійсь справі.

СЛУ́КВА, -и, *ж.*, *орн.* Те саме, що **вальдшне́п**.

СЛУП, -а, *ч.*, *заст.* Стовп. // *чого.* Опора склепіння будь-якої споруди, будівлі.

СЛУПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **слуп**.

СЛУПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Прив'язувати до стовпа.

СЛУПЧА́СТИЙ, -а, -е, *заст.* Схожий на стовп.

СЛУ́ПЧИК, -а, *ч.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **слуп**.

СЛУТА́, -и́, *ж.*, *зах.* Параліч, розслаблення.

СЛУТА́ВИЙ, -а, -е *і* **СЛУ́ТИЙ**, слу́та́, слу́те́, *зах.* 1. Калічений, розслаблено-паралітичний. 2. Придуркуватий.

СЛУ́ТИЙ *див.* **слута́вий**.

СЛУТИ́ТИ, -учу́, -у́тиш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Робити слутим, слутавим.

СЛУХ[1], -у, *ч.* 1. *тільки одн.* Одне з п'яти зовнішніх чуттів, що дає можливість сприймати звуки за допомогою спеціального органа – вуха. // Здатність чути. // Здатність правильно сприймати музичні звуки різної висоти, сили, тривалості, тембру, аналізувати зв'язок між звуками, запам'ятовувати і свідомо відтворювати їх. // *перев. мн.* Те саме, що **ву́хо** 1. ** **Абсолю́тний слух** – здатність пізнавати або відтворювати висоту звука, не порівнюючи його з іншим звуком, висота якого відома. **Відно́сний слух** – здатність пізнавати або відтворювати висоту звука, порівнюючи його з іншим звуком, висота якого відома. **Вну́трішній слух** – здатність уявляти музику, не відтворюючи її ніяким способом (програвання, слухання запису, проглядання нотного запису і т. ін.). **Вока́льний слух** – здатність уявляти, оцінювати, відтворювати і контролювати звучання голосу. **Гармоні́чний слух** – здатність сприймати та аналізувати багатоголосну музику, якість іа характер зв'язків між звуками. **Інтонаці́йний слух** – здатність розрізняти та відтворювати незначні інтонаційні відхилення в межах одного музичного ступеня. **Кольоро́вий слух** – те саме, що **фонопсі́я**. **Музи́чний слух** – здатність сприймати висоту, гучність та тембр музичних звуків, а також їх взаємозв'язок. **Те́мбровий слух** – здатність розрізняти темброве забарвлення голосів, звуки музичних інструментів і т. ін. **Тона́льний слух** – здатність розпізнавати звуки за висотою. **На слух; По слу́ху**: а) тільки слухаючи або прислухаючись (визначати, узнавати, сприймати і т. ін. що-небудь); б) по пам'яті, без нот (співати, грати і т. ін.). **Нагостри́ти слух** – приготуватися з напруженою увагою й інтересом слухати; уважно прислухатися. 2. *перев. мн.*, *розм.* Звістки, повідомлення, достовірність яких точно не визначена; чутки. ** **Ні слу́ху, ні ду́ху** – немає ніякої звістки.

СЛУХ[2], -а, *ч.*, *мисл.* Ведмідь, який при ранньому весняному потеплінні готовий покинути барліг.

СЛУ́ХАВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Частина телефонного апарата, признач. безпосередньо для слухання. 2. *зах.* Телефонна трубка.

СЛУ́ХАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **слу́хати**.

СЛУ́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **слу́хати** 1 – 4.

СЛУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Спрямовувати слух на створювані ким-, чим-небудь звуки; намагатися сприймати що-небудь слухом. // Сприймаючи слухом, чути що-небудь; напружено вслухатися, прислухатися до чого-небудь. // Прислуховуючись, вникати в що-небудь, намагатися зрозуміти що-небудь або дізнатися про щось. // Вислуховувати кого-, що-небудь. // Сприймати органами чуття, відчувати що-небудь. 2. *перех.* Вислуховуючи, визначати стан і роботу внутрішніх органів (серця, легенів, бронхів). ** **Слу́хати пульс** – дотиками пальців рук визначати кількість поштовхоподібних коливань стінок кровоносних судин, що характеризує стан серцево-судинної системи. 3. *перех.* Публічно розглядати судову справу, заслуховувати показання підсудного. // Заслуховувати що-небудь, виголошуване на зборах, засіданні і т. ін., з метою розгляду, оцінки і т. ін. 4. *перех.*, *розм.* Вивчаючи щось, відвідувати лекції, заняття чи бути присутнім на лекціях, заняттях. 5. *перех.* Дотримуватися чиїх-небудь порад, прохань, повчань; слухатися. // *часто із запереч.* н е. Брати до уваги чиїсь слова, зважати на кого-, що-небудь. 6. *перех.*, *розм.* Коритися кому-, чому-небудь, виконувати чиїсь накази, розпорядження; слухатися. // Вимушено зважати на щось. // *перев. із запереч.* н е. Підкорятися кому-, чому-небудь, слухняно діяти (про керовані механізми, предмети або частини тіла). ** **Слу́хай (мою́) кома́нду!; Слу́хати кома́нду!** – підготовча військова команда, після якої дають конкретний наказ, розпорядження. 7. *тільки наказ. сп.* **слу́хай**, **слу́хайте**, *перех.*, *розм.* Уживається при звертанні до кого-небудь перев. на початку розмови для привернення уваги. 8. *тільки* 1 *ос.* **слу́хаю**, *перех.* Уживається як відповідь підлеглої особи на розпорядження або оклик, яка вказує на прийняття цього розпорядження до виконання або на готовість (за окликом) виконати щось.

СЛУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Дотримуватися чиїх-небудь порад, прохань, повчань. 2. Коритися кому-, чому-небудь, виконувати чиїсь накази, розпорядження і т. ін. // *перев. із запереч.* н е. Підкорятися кому-, чому-небудь, слухняно діяти (про керовані механізми, предмети або частини тіла). 3. *тільки* 1 *ос.* **слу́хаюсь**. Те саме, що **слу́хати** 8. 4. Пас. до **слу́хати** 1 – 4.

СЛУХА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **слуха́ч**.

СЛУХА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто слухає кого-, що-небудь. 2. Той, хто навчається, є студентом навчального закладу. // Той, хто підвищує свої знання в гуртках, на курсах, у постійно діючих семінарах і т. ін.; учасник постійно діючого семінару, член гуртка і т. ін. ** **Ві́льний слуха́ч** – особа, допущена до занять та іспитів у вищому навчальному закладі без зарахування до складу студентів.

СЛУХАЧІ́В, -че́ва, -че́ве. Належний слухачеві. // Прикм. до **слуха́ч**.

СЛУХА́ЧКА, -и. Жін. до **слуха́ч**.

СЛУХА́ЧЧИН, -а, -е. Належний слухачці. // Прикм. до **слуха́чка**.

СЛУХНЯ́НЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **слухня́ний**.

СЛУХНЯ́НЕНЬКО. Присл. до **слухня́ненький**.

СЛУХНЯ́НИЙ, -а, -е. Який слухається кого-небудь, який завжди підкоряється, не суперечить нікому; покірний, послушний. // Який виражає покірність; сповнений послуху (про очі, погляд, обличчя і т. ін.). // *перен.* Який швидко приводиться в дію, зручний у керуванні, легко піддається обробці і т. ін.; піддатливий. ** **Слухня́не знаря́ддя** *кого*, *чого* – той (те), що виконує чужу волю.

СЛУХНЯ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **слухня́ний**.

СЛУХНЯ́НО. Присл. до **слухня́ний**.

СЛУХНЯ́НСТВО, -а, *с.*, *заст.* Слухняність.

СЛУХОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до слуху (у 1 знач.). ** **Слухова́ труба́** – канал, який сполучає носоглотку з барабанною порожниною. **Слухови́й аналіза́тор** – поєднання механічних, рецепторних та нервових структур, що забезпечують сприйняття людиною та тваринами звукових коливань. 2. Який здійснюється за допомогою слуху (у 1 знач.). *Слуховий зв'язок. Слухове спостереження.* // Який утворюється за допомогою слуху. 3. Признач. для слухання, який дає можливість чути. ** **Слухове́ вікно́ (віко́нце)** – вікно в покрівлі будови для освітлювання, провітрювання горища і для виходу на дах. **Слухови́й апара́т** – електронний чи слуховий пристрій, який підсилює звук; застосовується з метою компенсації слухової функції в приглухуватих.

СЛУХОНІМОТА́, -и́, *ж.* Затримка формування мовлення в дитини при непорушеному слуху.

СЛУХОПРОТЕЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення і установлення слухових протезів (слухових апаратів).

СЛУ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Слуцьк. ** **Слу́цькі поя́си** – білоруські художні текстильні вироби 18 – 19 ст.; виготовлялися вручну з шовкових, золотих або срібних ниток.

СЛУ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Який відповідає, підходить, найбільш прийнятний, зручний, вигідний кому-небудь за даних обставин, у даному випадку. // Потрібний за даних обставин; придатний, підхожий. // Який сприяє успіхові, розвиткові чого-небудь; сприятливий. // Якого заслужили своїми діями. 2. Який відповідає істині; правильний, справедливий. // Який має достатні підстави; обґрунтований. // Який відображає суть чого-небудь; який має певне значення, заслуговує на увагу, важливий.

СЛУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **слу́шний**.

СЛУ́ШНО. Присл. до **слу́шний** 2.

СЛЬОЗА́, -и́, *ж.* 1. *тільки мн.* Безбарвна прозора солонувата рідина, яку виділяють розміщені в очній ямці залози при деяких фізіологічних або психічних станах (при подразненні, болю або сильних душевних переживаннях і т. ін.). // *тільки одн.* Одна краплина такої рідини. // *тільки одн.*, *у знач. збірн.* Певна кількість такої рідини на протилежність одній краплині. ** **Ви́плакати сльо́зи** – дуже багато поплакати. **Гіркі́ сльо́зи** – болісний, нестримний плач, ридання. **Дави́тися слі́зьми́ (сльоза́ми)** – задихатися від нападу плачу; ридати, захлинаючись. **До сліз**: а) дуже, надзвичайно; б) дуже сильний. **Згля́нутися (ува́жити) на сльо́зи** – задовольнити чиєсь слізне прохання, поставитись співчутливо до когось. **Крізь сльо́зи** (перев. з дієсл. п р о м о в л я т и, г о в о р и т и, в і д п о в і д а т и, п о с м і х н у т и с я, с м і я т и с я і т. ін.) – плачучи. **Ти́хі сльо́зи** – плач, при якому не хлипають і сльози спокійно течуть з очей. **Ли́ти крокоди́лячі сльо́зи** – лицемірно, удавано шкодувати з якогось приводу, нещиро співчувати кому-небудь. 2. *перев. мн.* Плач, ридання. 3. *перев. мн.* Горе, страждання. 4. *перев. мн.*, *перен.* Краплини соку, вологи, що виділяються на поверхні чого-небудь.

СЛЬОЗА́ВИЙ, -а, -е. Який сльозиться (у 1 знач.) або сльозить (у 1 знач.).

СЛЬОЗА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **сльоза́вий**.

СЛЬОЗИ́НА, -и, *ж.* 1. Одна краплина сліз. 2. *перен.* Крапля соку, вологи, що виділяється на поверхні чого-небудь.

СЛЬОЗИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сльози́на**.

СЛЬОЗИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сльози́на**.

СЛЬОЗИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сльози́на**.

СЛЬОЗИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **сльоза́вий**.

СЛЬОЗИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і стан за знач. **сльози́стий**.

СЛЬОЗИ́ТИ, -зи́ть, *недок.* 1. *неперех.* Виділяти сльози, плакати (про очі). 2. *перех.* Викликати в когось сльози. 3. *неперех.*, *перен.* Витікати по краплині; сочитися. // Нести обмаль води.

СЛЬОЗИ́ТИСЯ, -зи́ться, *недок.* 1. Наповнюватися сльозами, виділяти сльози (про очі). 2. *перен.* Виділяти краплі соку, вологи. // Витікати по краплині; сочитися. // Покриватися краплями вологи; пітніти.

СЛЬОЗЛИ́ВИЙ *див.* **слізли́вий**.

СЛЬОЗЛИ́ВІСТЬ *див.* **слізли́вість**.

СЛЬОЗЛИ́ВО *див.* **слізли́во**.

СЛЬОЗОВИДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Виділення сліз слізними залозами. *Посилене сльозовиділення.*

СЛЬОЗОВИДІ́ЛЬНИЙ, -а́, -е́. Стос. до сльозовиділення.

Сльозовидільний процес. // Який виділяє сльози. *Сльозовидільні залози.*

СЛЬОЗОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **слі́зний** 1 – 4.

СЛЬОЗОВІДВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Виділення сліз слізними залозами.

СЛЬОЗОВІДВІДНИ́Й, -а́, -е́. Який виділяє сльози, виконує таку функцію.

СЛЬОЗОГІ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **сльозоточи́вий**.

СЛЬОЗОТЕ́ЧА, -і, *ж.* Надмірне виділення сліз при захворюванні або подразненні очей.

СЛЬОЗОТОЧИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який викликає надмірне виділення сліз. *Сльозоточиві гази.* 2. *перен.* Перейнятий чутливістю, сентиментальністю.

СЛЬОЗОТОЧИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **сльозоточи́вий**.

СЛЬОЗОТОЧИ́ТИ, -чи́ть, *недок.* Виділяти сльози (про очі).

СЛЬОТА́, -и́, *ж.* 1. Хмарна, сира погода з дощем або мокрим снігом, із багном на землі. // Невпинний дощ, мряка або мокрий сніг. // Багно на землі, дорозі від дощу або мокрого снігу. // Те саме, що **него́да**. 2. *перен., лайл.* Набридлива, надокучлива людина. ** **Як сльота́** – невідступно, надокучливо, набридливо. 3. *у знач. присл.* **сльото́ю.** Невідступно, надокучливо, набридливо.

СЛЬОТА́ВИЙ, -а, -е. Сирий, з дощем або мокрим снігом, з багном на землі.

СЛЬОТИ́ТИ, -ти́ть, *недок., безос., розм.* Падати невпинно, дрібними краплями (про дощ); мрячити.

СЛЬОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сльота́вий**.

СЛЬОТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **сльота́вий**.

СЛЬОТЯНИ́Й, -а́, -е́, *розм., рідко.* Те саме, що **сльота́вий**.

СЛЮГА́, -и́, *ж., діал.* Сльота.

СЛЮДА́, -и́, *ж.* Прозорий шаруватий мінерал класу силікатів, що широко використовується в техніці.

СЛЮДИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить слюду, багатий на слюду.

СЛЮДОПЛА́СТ, -у, *ч.* Ізоляційний матеріал, що складається зі спресованих дуже тонких слюдяних пластинок.

СЛЮДЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **слюда́**. // Який містить слюду. // Зробл. із слюди; вигот. із використанням слюди. // Який виготовляє вироби із слюди або з використанням слюди. 2. Який нагадує слюду, схожий на слюду (блиском, прозорістю, шаруватістю і т. ін.).

СЛЮЗ, -у, *ч., діал.* Слиз.

СЛЮЗА́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Слизький, вкритий слизом.

СЛЮЗИ́ТИ, -зи́ть, *недок., діал.* Вкриватися слизом.

СЛЮЗУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **слюзува́ти**.

СЛЮЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* Часто плакати.

СЛЮСА́К, -а́, *ч., діал.* Дерев'яний гачок, що в нього западає дерев'яна клямка.

СЛЮ́САР, -я, *ч.* Робітник, який обробляє метали ручним або механічним інструментом, а також складає, регулює, ремонтує машини та механізми.

СЛЮСА́РНИЙ, -а, -е. Який стосується ручної або механічної обробки металів, складання машин і устаткування, ремонту металевих виробів. // У якому здійснюють ручну або механічну обробку металів, складання, ремонт і т. ін. машин та механізмів. ** **Слюса́рний інструме́нт** – ручний або механічний інструмент для обробки металів. **Слюса́рні робо́ти** – роботи з обробки металів у холодному стані слюсарними інструментами.

СЛЮСА́РНЯ, -і, *ж.* Слюсарна майстерня.

СЛЮСА́РСТВО, -а, *с.* Ремесло, заняття слюсаря.

СЛЮСА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **слю́сар**.

СЛЮСАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **слюсарюва́ти**.

СЛЮСАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Виконувати слюсарну роботу, займатися слюсарною справою; бути слюсарем.

СЛЮТНЯ́К, -а́, *ч., орн., зах.* Одуд.

СЛЯБ, -а, *ч., тех.* Сталева плеската прямокутна заготовка, з якої наступною прокаткою роблять листову сталь.

СЛЯ́БІНГ, -а, *ч., тех.* Потужний прокатний стан для обтискання важких сталевих зливків у плескаті прямокутні заготовки – сляби.

СЛЯ́БІНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сля́бінг**.

СЛЯ́БОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сляб**.

СЛЯЖ, -а́, *ч., діал.* Поперечний брус стелі, ща на нього кладуть комиш чи пліт.

СМА́ГА, смаги́, *ж.* 1. Сильне бажання пити; спрага. 2. Наліт у роті, на губах від спраги і т. ін. // Пересохла плівка на губах від підвищеної температури при гарячці і т. ін. // Підвищена температура тіла від хвороби; гарячка. 3. Золотисто-коричневий або темно-коричневий колір шкіри людини, якого вона набуває під дією сонячного проміння та вітру; засмага.

СМА́ГЛИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **смагля́вий**. 2. Який пересох, запікся або вкрився нальотом від спраги, гарячки і т. ін. (про губи).

СМАГЛІ́Й, -я́, *ч., розм.* Смаглявий чоловік, юнак.

СМА́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **сма́глий**.

СМАГЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати, робитися смаглим, смаглявим (у 2 знач.).

СМАГЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися смаглішим (*див.* **сма́глий** 1).

СМАГЛОВИ́ДИЙ, -а, -е. Який має смагляве обличчя; зі смаглявим обличчям; смаглолиций, смаглявовидий.

СМАГЛОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має смагляве обличчя; зі смаглявим обличчям; смагляволиций, смагловидий.

СМАГЛОЧО́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **смаглоли́ций**.

СМАГЛЮВА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **смаглюва́тий**.

СМАГЛЮВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи смаглявий, із смаглявим відтінком.

СМАГЛЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **смаглюва́тий**.

СМАГЛЮ́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **смаглі́й**.

СМАГЛЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **смагля́вий**.

СМАГЛЯ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., розм.* Те саме, що **смаглі́й**.

СМАГЛЯ́ВИЙ, -а, -е. 1. Темнуватого кольору, забарвлення (порівняно зі звичайним кольором шкіри людей білої раси). // Який має таку шкіру. 2. Який засмаг, загорів на сонці й на вітрі; засмаглий, загорілий.

СМАГЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **смагля́вий**.

СМАГЛЯ́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок., розм.* Ставати, робитися смаглявим (у 2 знач.).

СМАГЛЯ́ВКА, -и, *ж., розм.* Смаглява жінка, дівчина.

СМАГЛЯВОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має смагляве обличчя; зі смаглявим обличчям; смаглолиций, смагловидий.

СМАГЛЯВОНО́ГИЙ, -а, -е. Який має смагляві ноги; зі смаглявими ногами.

СМАГЛЯ́ВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **смагля́вка**.

СМАГЛЯВОЧО́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **смагляволи́ций**.

СМАГЛЯВОЩО́КИЙ, -а, -е. Який має смагляві щоки; зі смаглявими щоками.

СМАГЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **смаглюва́тий**.

СМА́ГНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* смаг, -ла, -ло *і* сма́гнув, -нула, -нуло; *недок.* 1. Набувати засмаги, ставати смаглявим під дією сонячного проміння й вітру; засмагати, загоряти. 2. Пересихати від спраги, гарячки і т. ін.; укриватися пересохлою плівкою, запікатися (про губи).

СМА́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сма́жити**. 2. *у знач. прикм.* Пригот. для їжі смаженням. *Смажене насіння.* // *у знач. ім.* **сма́жене**, -ного, *с.* Страва, приготовлена смаженням.

СМАЖЕНИ́НА, -и, *ж.* М'ясна страва – смажене або запечене (перев. посічене) м'ясо; печеня.

СМАЖЕНИ́ЦЯ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **смаже́ня**.

СМА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сма́жити** 1.

СМАЖЕ́НЯ, -і, *ж.* Страва зі смажених яєць (перев. курячих); яєчня.

СМА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Готувати їжу (м'ясо, рибу і т. ін.) перев. із жиром на вогні, на жару без використання води; жарити. // Тримаючи на вогні, на жару, добре пропікати (насіння, горіхи і т. ін.). // *розм.* Підпікати кого-небудь на вогні, на жару. 2. *перех. і неперех., розм.* Сильно гріти, припікати (про сонце); пекти, палити. // Робити сухим, пошерхлим (губи, обличчя і т. ін.).

СМА́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Готуватися на вогні, на жару перев. із жиром без використання води (про їжу); жаритися. // Пропікатися на вогні, на жару (про насіння, горіхи і т. ін.). 2. *розм.* Те саме, що **пекти́ся** 2. 3. *розм.* Засмагати.

СМАЖІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сма́жити**.

СМАЖНИ́Й, -а́, -е́. Який укрився смагою, запікся (про губи); запечений.

СМА́ЖНИЦЯ, -і, *ж., діал.* Яєчня, смаженя.

СМАЖНО, *присл., діал.* Тяжкою працею.

СМАК, -у́, *ч.* 1. Одне з п'яти зовнішніх чуттів, що виникає в людини й тварини при подразненні слизової оболонки язика харчовими та деякими нехарчовими речовинами. // Якість, властивість їжі й питва, що відчувається під час їх вживання. // Якість, властивість їжі й питва, що дають задоволення. // *розм.* Те саме, що **смакота́** 2. // Бажання їсти, охота до їди; апетит. *Добиратися смаку.* ** **О́ргани смаку́** – органи чуття у людини й тварини, що містяться в язиці та в м'якому піднебінні й служать для розпізнавання якості та властивостей їжі й питва. 2. Розвинене почуття прекрасного, здатність до естетичної оцінки. ** **Зна́ти (ма́ти, тя́мити) смак** – добре розбиратися в чому-небудь, розумітися на чомусь; любити що-небудь. 3. Схильність, любов до чого-небудь, зацікавлення чимсь; уподобання. ** **Вхо́дити в смак** – починати відчувати задоволення від чого-небудь, виявляти дедалі більший інтерес до чогось. **Знахо́дити смак** *у кому – чому* – відчувати інтерес до кого-, чого-небудь. **На смак** *чий* – відповідно до чиїхсь поглядів, міркувань, уподобань. **Під смак** *кому, чий*; **По смаку́** *кому, чиєму* – подобається, імпонує кому-небудь. **Припада́ти до смаку́** *кому* – подобатися, імпонувати кому-небудь. 4. Манера, стиль, зразок. 5. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **сма́чно** 3. ** **Добира́ти смаку́**: а) відчувати задоволення від їжі й питва; б) виявляти дедалі більший інтерес до чогось. **До смаку́**: а) так, щоб було смачно; б) з великим апетитом; в) гарно, вишукано; г) відповідно до чиїхсь вимог, уподобань; ґ) досхочу, до повного задоволення; д) (*кому*) подобається, імпонує; до вподоби. **З (із, зі) смако́м**: а) з великим апетитом; б) гарно, вишукано; в) із задоволенням, з приємністю. **Набира́ти смаку́** *для кого* – ставати важливим, значущим для когось, набувати неабиякого значення. **У смак**: а) з великим апетитом, з насолодою; б) смачно; в) досхочу, до повного задоволення. **Утрача́ти (утра́тити) смак**: а) ставати менш смачним; б) переставати смакувати кому-небудь; в) переставати подобатися комусь, радувати когонебудь; г) (*до чого*) переставати цікавитися чимнебудь; знеохочуватися.

СМАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **смакува́ти**.

СМАКОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до смаку (у 1 знач.), пов'язаний з ним. ** **Смакови́й аналіза́тор** – морфофізіологічна система, яка забезпечує сприйняття і аналіз хімічних речовин, що перебувають у порожнині рота.

СМАКОВИ́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **смачни́й** 1, 2.

СМАКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. смаковитий.

СМАКОВИ́ТО. Присл. до **смакови́тий**. // *у знач. присудк. сл.*

СМАКОТА́, -и́, *ж., розм.* 1. Те саме, що **смак** 1. 2. Що-небудь дуже смачне.

СМАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **смакува́ти**.

СМАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і неперех.* 1. *що, чим.* Їсти, пити, насолоджуючись смаком чого-небудь. // Повільно їсти, пити що-небудь, визначаючи, оцінюючи смакові якості споживаного. // *кому.* Викликати у когось бажання їсти, пити що-небудь. // *кому.* Подобатися чим-небудь; приваблювати. 2. *перен.* Відчувати задоволення, приємність від чого-небудь, бути вдоволеним чимсь. // З особливим задоволенням вимовляти слова, речення, розповідати що-небудь. // Милуватися чим-небудь. // Обмірковувати, аналізувати що-небудь, переживаючи, заглиблюючись у деталі, тонкощі.

СМАКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **смакува́ти**.

СМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **смали́ти** 1, 2, 4. 2. *у знач. прикм.* Який засмалився, засох на сонці й вітрі. // Якого обсмалено на вогні. // *у знач. ім.* **сма́лений**, -ного, *ч.* Той, хто обсмалився.

СМА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **смали́ти**.

СМА́ЛЕЦЬ, -льцю, *ч.* Жир, витоплений перев. зі свинячого здору. // Жир, витоплений з птиці. // Взагалі будь-який жир.

СМАЛИ́ТИ, смалю, сма́лиш, *недок.* 1. *перех.* Обпалювати вогнем, очищаючи від щетини, решток пір'я і т. ін.; обсмалювати. // Пошкоджувати вогнем що-небудь. // Піддаючи дії вогню, покривати кіптявою, робити чорним. // Завдавати опіків вогнем або чим-небудь гарячим. 2. *перех.* Обпікати, висушувати шкіру, роблячи її смуглою, темною (про дію сонячного проміння й вітру). 3. *неперех., розм.* Сильно гріти (про сонце); пекти, палити. // Бути дуже сильним, лютим (про мороз); кипіти. 4. *перех. і без додатка, розм.* Палити тютюн, цигарку, люльку і т. ін. з особливим задоволенням, часто, довго тощо. // Вживати тютюн, цигарки і т. ін. (про курця). 5. *неперех., з чого і без додатка, розм.* Інтенсивно стріляти з вогнепальної зброї (перев. залпами або часто); палити. 6. *неперех., перен., розм.* Енергійно, азартно, з особливою силою робити що-небудь, діяти (уживається замість іншого дієслова, зміст якого розкривається контекстом). ** **Смали́ти халя́вки** *до кого* – залицятися до кого-небудь, загравати з кимсь.

СМАЛИ́ТИСЯ, смалюся, сма́лишся, *недок.* 1. Пектися на вогні. 2. Пас. до **смали́ти** 1, 2.

СМАЛІ́Й, -лія́, *ч.* Той, хто щось обпалює.

СМАЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **смали́ти**.

СМАЛКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Дуже сильний, різкий, пронизливий (про вітер, мороз і т. ін.). 2. *рідко.* Дуже жаркий.

СМАЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Однокр. до **смали́ти** 5, 6.

СМА́ЛЬТА, -и, *ж.* 1. Яскраво-синя фарба для фарбування паперу, скла, гончарних виробів і т. ін. 2. Непрозоре кольорове скло, яке застосовують у мозаїці.

СМАЛЬТИ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу персульфідів; сировина для одержання нікелю й кобальту.

СМА́ЛЬТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сма́льта**.

СМАЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Діжприкм. пас. мин. ч. до **смальцюва́ти**.

СМАЛЬЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **смальцюва́ти**.

СМАЛЬЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* Намазувати, насичувати або забруднювати чим-небудь масним.

СМА́ЛЯТИНА, -и, *ж., розм.* Запах смаленого. // Щось смалене, із запахом гару.

СМА́ЛЯЧИ. Дієприсл. до **смали́ти**.

СМАРА́ГД, -у, *ч.* Коштовний прозорий камінь яскраво-зеленого забарвлення; ізумруд.

СМАРА́ГДОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **смара́гд**. // Зробл. із смарагду, смарагдів, оздоблений смарагдом, смарагдами. 2. Який має колір смарагду; яскраво-зелений.

СМАРИ́ДА, -и, *ж.* Морська промислова риба, що має на голові й тулубі голубі смуги.

СМАРКА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **шмарка́тий**.

СМАРКА́Ч, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **шмарка́ч**.

СМА́РКЛЯ, -ї, *ж., діал.* Шмаркля (*див.* **шма́ркля**).

СМАРОВИ́ДЛО, -а, *с., діал.* Шмаровидло.

СМАРО́ВНИЙ, -а, -е. Змазаний, підмазаний. *Смаровний віз.*

СМАРОВО́З, -а, *ч., діал.* Шмаровоз.

СМАРТ-КА́РТА, -и, *ж.* Пластикова розрахункова банківська картка з вбудованим мікропроцесором, чіпом.

СМАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **смарува́ти**.

СМАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал.* Шмарувати.

СМАЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок., розм.* 1. *перех.* Додавати що-небудь до страви для поліпшення смаку. 2. *неперех., кому.* Те саме, що **смакува́ти** 1.

СМАЧНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **смачни́й**. // *у знач. ім.* **смачне́ньке**, -кого, *с.* Те, що має приємний смак.

СМАЧНЕ́НЬКО. Присл. до **смачне́нький**.

СМАЧНИ́Й, -а́, -е́. 1. Приємний на смак. // *у знач. ім.* **смачне́**, -но́го, *с.* Те, що має приємний смак. // *у формі род. в. одн.* **смачно́го!** Уживається в

знач. виг. як традиційне побажання доброго апетиту. // Який поширює приємна на смак їжа (про запах). // Який подобається курцям (про тютюн, цигарку). 2. *розм.* Який має гарну зовнішність; привабливий, принадний. 3. *перен.* Який свідчить про задоволення, насолоду, приємність від чогось. 4. *перен.*, *ірон.* Який дає задоволення (не про їжу).

СМА́ЧНО, *присл.* 1. З апетитом, охоче. // Маючи, вживаючи і т. ін. вдосталь смачної їжі. // *у сполуч. з дієсл.* п а р у в а т и, п а х н у т и і т. ін. Апетитно. 2. Із задоволенням, насолодою. 3. *у знач. присудк. сл.* Про задоволення, яке відчуває хто-небудь від чогось приємного на смак. 4. *у знач. присудк. сл.* Добре комусь (живеться, працюється і т. ін.).

СМАЧНЮ́ЧИЙ, -а, -е. Дуже смачний (у 1 знач.).

СМЕ́ГМА, -и, *ж.* Секрет залоз крайньої плоті, що накопичується під її внутрішнім листком і у вінцевій борозні статевого члена.

СМЕГМОЛІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **постолі́т**.

СМЕКТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **галуази́т**.

СМЕРД, -а, *ч.* 1. У давній Русі – селянин, який належав до селянської громади і сплачував данину феодалові. 2. *перен.*, *заст.*, *зневажл.* Про людину незнатного походження.

СМЕ́РДІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **смерд** 1.

СМЕРДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.* 1. *чим і без додатка.* Мати, виділяти неприємний запах, погано пахнути. // *безос.* // Курити смердючий тютюн, смердючі цигарки і т. ін. // *перен.*, *розм.* Бути огидним. 2. *ким*, *чим*, *перен.*, *розм.* Нагадувати когось, щось, виявляти ознаки, властивості когочого-небудь; відгонити.

СМЕРДО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **смо́рід**. 2. *перен.* Про мерзенну, підлу людину.

СМЕРДЮ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Від кого смердить, тхне гиддю.

СМЕРДЮ́ХА, -и, *ж.*, *зах.* Щось смердюче.

СМЕРДЮ́ЧИЙ, -а, -е. Який має неприємний, поганий запах; сморідний. // Наповнений смородом. // *перен.* Який викликає гидливе почуття (виглядом, вчинками і т. ін.); огидний, бридкий. // Уживається як лайка.

СМЕРДЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **смердю́чий**.

СМЕРДЮ́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **скунс**.

СМЕРДЯ́ЧИ. Дієприсл. до **смерді́ти**.

СМЕРДЯ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **смердю́чий**.

СМЕРЕ́К, -а, *ч.*, *зах.* Те саме, що **смере́ка**.

СМЕРЕ́КА, -и, *ж.* Багаторічне вічнозелене хвойне дерево з конусоподібною кроною; ялина європейська. // Деревина цього дерева. // *збірн.* Зарослі цього дерева.

СМЕРЕ́КОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **смере́ка**. // Зробл., вигот. із смереки, з її гілок. // Засаджений, порослий смереками. 2. *перен.* Стрункий.

СМЕРЕЧА́, -а́ти, *с.* Молода смерека.

СМЕРЕ́ЧИНА, -и, *ж.* Смерекове дерево; смерека. // *збірн.* Смерекові зарослі, смерековий ліс. // Смерекова палиця.

СМЕРЕ́ЧКА *див.* **смері́чка**.

СМЕРЕ́ЧНИК, -а, *ч.* Птах родини в'юркових; щур.

СМЕРЕЧНЮ́К, -а́, *ч.* Співуча пташка родини в'юркових; щур.

СМЕРЕ́ЧЧЯ *див.* **смері́ччя**.

СМЕРІ́ЧКА, СМЕРЕ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **смере́ка**. 2. Вид орнаменту.

СМЕРІ́ЧЧЯ, СМЕРЕ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *збірн.* Смерековий ліс, гай; смерекова памолодь. // Гілки, віти смереки.

СМЕРК, -у́, *ч.* Те саме, що **смерка́ння** 1, 2. ** **До смерку́** – до настання темноти. **На смерку́** – коли смеркає.

СМЕРКА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **смерка́ти**. 2. Напівтемрява, яка настає після заходу сонця; сутінки. // Час між заходом сонця і настанням ночі. ** **До смерка́ння** – до настання темноти. **На смерка́нні** – після заходу сонця; коли смеркає. 3. *у знач. присл.* **смерка́нням**. Після заходу сонця; коли смеркає. 4. *перен.* Стан занепаду.

СМЕРКА́ТИ, -а́є, *недок.*, **СМЕ́РКНУТИ,** -не; *мин. ч.* сме́ркло *і* сме́ркнуло; *док.* 1. *безос.* Темніти після заходу сонця; вечоріти, сутеніти. 2. *перен.* Закінчуватися, наближатися до кінця.

СМЕРКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **СМЕ́РКНУТИСЯ,** -неться; *мин. ч.* сме́рклося *і* сме́ркнулося; *док.* Те саме, що **смерка́ти**.

СМЕ́РКНУТИ *див.* **смерка́ти**.

СМЕ́РКНУТИСЯ *див.* **смерка́тися**.

СМЕРКОВИ́Й, -а́, -е́. Який буває під час смеркання (про світло); неяскравий, слабий.

СМЕРКО́М, *присл.* Після заходу сонця; коли смеркає.

СМЕРКОМА́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **смерко́м**.

СМЕРТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який призводить до смерті, має своїм наслідком смерть (про рану, хворобу і т. ін.). // Вживання або вдихання якого викликає смерть (про отруйні речовини). // Який загрожує смертю, може привести до загибелі, смерті. *Смертельний риск.* ** **смерте́льний ви́падок** – випадок серйозного захворювання, тяжкої травми, що може закінчитися або закінчується смертю. 2. Який супроводить смерть. *Смертельний стогін. Смертельна тиша.* 3. Те саме, що **сме́ртний** 1. // *у знач. ім.* **смерте́льні**, -них, *мн.* (*одн.* **смерте́льний**, -ного, *ч.*; **смерте́льна**, -ної, *ж.*). Люди; прот. б е з с м е р т н і. 4. Те саме, що **сме́ртний** 2. 5. *перен.* Який досяг найвищого ступеня свого вияву; надзвичайно сильний. *Смертельна втома. Смертельна образа. Смертельна небезпека.*

СМЕРТЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **смерте́льний** 1, 5.

СМЕРТЕ́ЛЬНО. Присл. до **смерте́льний** 1, 2, 5. // *у знач. присудк. сл.*

СМЕРТЕ́ННИЙ, -а, -е. Безнадійно хворий.

СМЕ́РТНИЙ, -а, -е. 1. Який не живе вічно; прот. б е з с м е р т н и й. // *у знач. ім.* **сме́ртні**, -них, *мн.* (*одн.* **сме́ртний**, -ного, *ч.*; **сме́ртна**, -ної, *ж.*). Люди; прот. б е з с м е р т н і. *Простий смертний.* 2. Признач. для вмираючого або для мертвого. *На смертнім одрі.* ** **Сме́ртна постіль** – місце, на якому людина вмирає або лежить мертва. 3. Те саме, що **смерте́льний** 1, 2, 5. ** **Сме́ртна ка́ра** – страта. **Сме́ртна прися́га (кля́тва)** – присяга, клятва життям. **Сме́ртний гріх**: а) за релігійним уявленням – гріх, якого не можна спокутувати, який карається вічними муками на тому світі; б) велика провина.

СМЕ́РТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Людина, засуджена до страти. // Приречений на смерть. ** **Ка́мера сме́ртників** – камера у в'язниці для засуджених до страти.

СМЕ́РТНИЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **сме́ртник**.

СМЕ́РТНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **сме́ртник**.

СМЕ́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **сме́ртний** 1. 2. Кількість випадків смерті за який-небудь період серед певної групи людей (жителів країни, населеного пункту і т. ін.).

СМЕ́РТНО. Присл. до **сме́ртний** 3.

СМЕРТОВБИ́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **убивство**.

СМЕРТОВБИ́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до смертовбивства.

СМЕРТОДА́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **смертоно́сний**.

СМЕРТОДА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **смертода́йний**.

СМЕРТОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **смертода́йний**.

СМЕРТОНО́СНИЙ, -а, -е. Який призводить до смерті, викликає, несе смерть. // *перен.* Згубний, небезпечний, загрозливий.

СМЕРТОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **смертоно́сний**.

СМЕРТОНО́СНО. Присл. до **смертоно́сний**.

СМЕ́РТОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **смерть** 2.

СМЕ́РТОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **смерть** 2.

СМЕРТЬ, -і, *ж.* 1. Припинення життєдіяльності організму і загибель його; припинення біологічного обміну речовин в організмі або його частині. *Фізіологічна смерть.* ** **Раптова смерть** – смерть, що наступає несподівано протягом кількох секунд або хвилин після перших проявів захворювання. 2. Припинення існування людини, тварини; прот. ж и т т я; кончина, скін. // Те саме, що **Сме́ртна ка́ра** (*див.* **сме́ртний**). // *кому.* Уживається як заклик до помсти, відплати. // Персоніфікація кончини – людський скелет, звичайно з косою. // *перен.* Загибель, припинення існування чогонебудь. // *перен.* Занепад чого-небудь. ** **Голо́дна смерть** – смерть від голоду. **Дба́ти на смерть** – готувати заздалегідь одежу й усе необхідне для похорону. **Біологі́чна смерть** – необоротне припинення біологічних процесів у клітинах і тканинах і розпад білкових структур. **Клі́нічна смерть** – смерть, після якої ще можливе повноцінне відтворення життєвих функцій організму. **Легка́ смерть** – раптова смерть без мук. **Політи́чна смерть** – неможливість для кого-небудь продовжувати політичну діяльність через своє ідейне й політичне банкрутство. **На смерть**: а) так, що наступає смерть; б) дуже, сильно; нещадно. **Не дає́ (не посила́є) Бог (Госпо́дь) сме́рті** *кому, заст.* – хтось не помирає, хоч бажає цього, хоч уже пора. **При́ сме́рті** – в дуже тяжкому, небезпечному для життя стані. **Проси́ти (проха́ти) [у Бо́га] сме́рті** – виявляти небажання жити. **Смерть за плечи́ма** *у кого* – хтось дуже хворий, старий, скоро помре. **Смерть за смерть** – помста вбивством за вбивство; відплата. 3. *розм.* Щось дуже погане, неприємне, небажане.

СМЕРТЯНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Смертоносний.

СМЕРЧ, -у, *ч.* Великої руйнівної сили повітряний вихор, який виникає в грозовій хмарі і потім поширюється згори донизу у вигляді стовпа або хобота, захоплюючи пісок, воду і т. ін. // Те, що нагадує такий вихор.

СМЕРЧОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **смерч**.

СМЕТА́НА, -и, *ж.* Верхній жирний шар кислого незбираного молока; сквашені вершки.

СМЕТА́НКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **смета́на**. 2. Те саме, що **вершки́** 1. 3. *перен.*, *ірон.* Найвпливовіша частина суспільства.

СМЕТАНКА́Р, -я́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **пінкознімач**.

СМЕТА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **смета́нка** 2. // Пригот. із вершків або з вершками. *Сметанковий крем.*

СМЕТА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **смета́на**. // Пригот. із сметани або з сметаною.

СМЕТА́ННИК, -а, *ч.* 1. Посудина для сметани і вершків. 2. Рід солодкого пирога, пригот. із сметаною.

СМЕТА́ННИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **смета́нник** 1.

СМЕТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **смета́на**.

СМЕТА́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **смета́на**.

СМЕШ, -а, *ч.* У тенісі – удар по м'ячу, що летить над головою, для того щоб приземлити його на полі противника.

СМИК[1], -а́, *ч.* 1. Те саме, що **смичо́к**[1]. ** **Ба́бин смик**, *заст.* – парубок, який одружується зі старою багатою жінкою. 2. Давньоруська назва смичкового музичного інструменту, який згадується у пам'ятках писемності до 16 ст.

СМИК[2], -а́, *ч.* 1. Ремінь або ланцюжок, яким зв'язують гончих собак, прикріплюючи його до нашийників. 2. Пара або дві пари гончих собак, зв'язаних ременем або ланцюжком для полювання.

СМИК[3], *присудк. сл.*, *розм.* Уживається за знач. **смикну́ти** і **смикну́тися**.

СМИ́КАВЕЦЬ, -вця, *ч.* Рід одно- і багаторічних трав'янистих рослин родини осокових, до якого належать, зокрема, чуфа, папірус.

СМИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сми́кати** 1, 3 – 5.

СМИКАНИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **сми́кання**.

СМИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сми́кати**.

СМИ́КАТИ, сми́каю, сми́каєш і сми́чу, сми́чеш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Тягнути рвучкими і різкими рухами; сіпати. // *безос.* // Термосити, привертаючи увагу. // Шарпати, кошлатити щонебудь (про вітер). // Обсмикувати. // Те саме, що **клюва́ти** 4. 2. *неперех.*, *чим.* Робити різкий рух якоюсь частиною тіла. 3. *перех.* Витягати, виривати що-небудь звідкись, із чогось; висмикувати. // Зривати що-небудь (з дерева, гілки і т. ін.). // Виривати що-небудь (з ґрунту). 4. *перех.*, *перен.*, *розм.* Заважати, набридати кому-небудь настирливими вимогами, проханнями і т. ін. 5. *перех.*, *розм.* Викликати судорожне тремтіння. 6. *перех.*, *вульг.* Пити спиртне.

СМИ́КАТИСЯ, сми́каюся, сми́каєшся і сми́чуся, сми́чешся, *недок.* 1. Робити рвучкі, різкі рухи. // Злегка підстрибувати. // Роблячи рвучкі рухи, пориватися зробити що-небудь. 2. Судорожно здригатися (про тіло, шкіру, губи і т. ін.); сіпатися. 3. *перен.* Хвилюватися, нервуватися.

СМИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Однокр. до **сми́кати** 1 – 3, 5, 6. // *безос.* 2. *неперех.* Різким рухом зрушити (з місця). 3. *неперех.*, *розм.* Швидко піти, зникнути.

СМИКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **сми́катися**.

СМИКОВЕ́, -во́го, *с.*, *ірон.*, *діал.* Будь-яка подать.

СМИКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **смикну́ти**. // *безос.*

СМИКОНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **смикну́тися**.

СМИРЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який усвідомлює свою мізерність, нікчемність; позбавлений гордовитості. 2. Покірний, лагідний. // Який виражає покору, лагідність. // Сповнений покори.

СМИРЕ́ННИК, -а, *ч.*, *розм.* Чоловік покірної, лагідної вдачі. // *ірон.*

СМИРЕ́ННИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **смире́нник**.

СМИРЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **смире́нний**.

СМИРЕ́ННО. Присл. до **смире́нний**.

СМИРЕ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **смири́ти, смиря́ти** і стан за знач. **смири́тися, смиря́тися**. 2. Покірність, лагідність. 3. Відсутність гордовитості; усвідомлення своєї мізерності, нікчемності.

СМИРЕ́НСТВО, -а, *с.*, *заст.* Покора, смирення.

СМИРИ́ТИ *див.* **смиря́ти**.

СМИРИ́ТИСЯ *див.* **смиря́тися**.

СМИ́РНА, -и, *ж.* Ароматична смола, яку використовують для обкурювання, приготування запашних масел тощо.

СМИРНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сми́рний**.

СМИРНЕ́НЬКО. Присл. до **смирне́нький**. // *у знач. присудк. сл.*

СМИРНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **смирне́нький**.

СМИРНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **смирне́сенький**.

СМИ́РНИЙ, -а, -е. Покірний, лагідний (про людину); спокійний, не норовистий, не злий (про тварину). // *у знач. ім.* **сми́рний**, -ного, *ч.*; **сми́рна**, -ної, *ж.* Покірна, лагідна людина. // Який виражає покірність, лагідність. // Спокійний у вияві, перебігу (про життя, роботу і т. ін.).

СМИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **сми́рний**.

СМИРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати, робитися смирним.

СМИРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися смирнішим (*див.* **сми́рний**).

СМИ́РНО. 1. Присл. до **сми́рний**. 2. *у знач. виг.*, *військ.*, *заст.* Струнко.

СМИРНОТА́, -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **смире́ння** 2, 3.

СМИРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СМИРИ́ТИ,** смирю́, сми́риш, *док.*, *перех.* 1. Силою примушувати коритися; придушувати (повстання, збройний опір і т. ін.). 2. Угамовувати, тамувати яке-небудь почуття, бажання і т. ін.

СМИРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СМИРИ́ТИСЯ,** смирю́ся, сми́ришся, *док.* 1. Ставати смирним, покірним; коритися чиїй-небудь волі, впливу. // Підкорятися чиїй-небудь владі, силі і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **смиря́ти**.

СМИСЛ, -у, *ч.* 1. Уявлення про щось, поняття, розуміння чого-небудь. // Роль, важливість чого-небудь. 2. Внутрішній зміст, суть чого-небудь; значення. 3. Мета, завдання, призначення чого-небудь. // *розм.* Користь, вигода.

СМИСЛОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до смислу (у 2 знач.). *Смисловий наголос.*

СМИЧЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **смичо́к**[1].

СМИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Дерев'яний гак, що ним смикають сіно зі стогу.

СМИЧКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до смичка (*див.* **смичо́к**[1]). 2. На якому грають смичком (про струнні інструменти). // *у знач. ім.* **смичко́ві**, -вих, *мн.* Музичні інструменти, на яких грають смичком. // Признач. для виконання на таких інструментах.

СМИЧО́К[1], -чка́, *ч.* Дерев'яна паличка з натягнутим уздовж пучком кінського волосу; служить для видобування звуку на струнних музичних інструментах.

СМИЧО́К[2], -чка́, *ч.* Те саме, що **смик**[2].

СМІ́НИ, -і́н, *мн.*, *етн.*, *зах.* Учта (*див.* **у́чта**[1]) на четвертий день весілля.

СМІКІ́Т, -у, *ч.* Одноводний мангансульфат; брудно-білий до рожево-червоного зі смоляним блиском мінерал.
СМІ́ЛАКС, -а, *ч.* Те саме, що **сасапари́ль**.
СМІЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Смілива людина.
СМІЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який не знає страху, не боїться небезпеки; відважний, хоробрий. // *у знач. ім.* **смілúвий**, -вого, *ч.*; **смілúва**, -вої, *ж.* Людина, яка не знає страху, не боїться небезпеки. // Який виражає сміливість, відвагу, хоробрість. // Який свідчить про відвагу, хоробрість. 2. Який не боїться труднощів, невдач, перешкод; рішучий. // *у знач. ім.* **смілúвий**, -вого, *ч.*; **смілúва**, -вої, *ж.* Людина, яка не боїться труднощів, невдач, перешкод. // Сповнений сміливості, відваги, дерзання. // Який зачіпає, порушує гострі, назрілі, болючі питання. // Який містить щось нове, своєрідне; незвичайний, нетрафаретний. 3. Небоязкий, несоромливий у поводженні з іншими. 4. Який чітко вирізняється з-поміж інших.
СМІЛИ́ВИЦЯ, -і. Жін. до **смілúвець**.
СМІЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **смілúвий**. 2. Смілива поведінка, рішучість у вчинках; хоробрість, відвага. ** **Ма́ти смілúвість** – бути сміливим; осмілюватися зробити що-небудь. **Набира́тися смілúвості** – ставати сміливішим.
СМІЛИВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Робитися, ставати сміливішим (*див.* **смілúвий**).
СМІ́ЛИВО, *присл.* 1. Присл. до **смілúвий**. 2. Без зусиль; легко, вільно. // З повним правом.
СМІ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **смілúвий**.
СМІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Властивість за знач. **смі́лий**. 2. Те саме, що **смілúвість** 2.
СМІ́ЛІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *рідко.* Робитися, ставати смілим.
СМІЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Робитися, ставати сміліщим (*див.* **смі́лий**).
СМІ́ЛКА[1], -и, *ж.* Пестл. до **смола́**.
СМІ́ЛКА[2], -и, *ж.* Трав'яниста рослина родини гвоздикових з яскраво-червоними квітками і з клейким угорі стеблом.
СМІ́ЛКО, *присл.*, *діал.* Сміливо. ** **Не смі́лко** *кому* – страшно кому-небудь.
СМІ́ЛО, *присл.* 1. Присл. до **смі́лий**. 2. Те саме, що **смілúво** 2.
СМІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **смоляни́й**.
СМІЛЬЧА́К, -а́, *ч.* Те саме, що **смілúвець**.
СМІЛЯ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **смілúвець**.
СМІЛЯНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Те саме, що **смолянéць**.
СМІЛЯ́ЧКА, -и, *рідко.* Жін. до **смілякa**.
СМІТ-ВЕ́СОН, -а, *ч.* Одна з систем револьвера.
СМІ́ТИ, смію, смієш, *недок.* 1. Насмілюватися, наважуватися робити або казати що-небудь, осмілюватися. ** **Не смій (не смíйте)** – уживається як форма категоричної заборони робити що-небудь. **Смію ду́мати (запита́ти** *і т. ін.*) – уживається як ввічлива форма ствердження або запитання. **Як ти смієш (він сміє, ви смієте, вони́ сміють, ти смів, він смів** *і т. ін.*)? – уживається для вираження обурення чиїмись словами, діями, вчинками. 2. *перев. із запереч.* не. Мати право на що-небудь. 3. Бути в змозі робити що-небудь. // Бути здатним; могти.
СМІТИ́НА, -и, *ж.* Частинка сміття.
СМІТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **смітúна**.
СМІТИ́СЬКО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **смітни́к**.
СМІТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; світло- або оранжево-червоні кристалики з алмазним блиском.
СМІТИ́ТИ, смічу́, смітиш, *недок.* 1. Розкидати або губити сміття; насмічувати. 2. *перен.*, *розм.* Бути нестриманим у словах, у вияві своїх почуттів тощо.
СМІТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Стос. до сміття. *Смітна купа.* 2. Який, ростучи у великій кількості, засмічує, глушить культурні рослини, посіви. ** **смітна́ ри́ба** – дрібна малоцінна риба. **Смітні́ ку́ри** – родина птахів ряду куроподібних; яйця не насиджують, а відкладають у ямку і загрібають рослинними рештками та ін. сміттям.
СМІТНИ́К, смітника́, *ч.* Місце, куди скидають, звозять сміття, непотріб; звалище. // *перен.* Засмічене місце. // *перен.* ** **Викида́ти на смітни́к** *кого, що* – визнавати, вважати кого-, що-небудь непотрібним, некорисним, не вартим уваги.
СМІТНИКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **смітни́к**. // Признач. для сміття. *Смітниковий ящик.* 2. Який засмічує, заглушає культурні рослини, посіви. *Смітникова рослинність.* // Який виріс на смітнику.
СМІТНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Смітник.
СМІТНИЧО́К, смітничка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **смітни́к**.
СМІТСОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу карбонатів.
СМІТТЄ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сміття́** 1, 2. *Сміттєва купа.* // Признач. для сміття (у 1 знач.). *Сміттєве відро.*
СМІТТЄВО́З, -а, *ч.* Автомашина для вивезення сміття, побутових відходів до місць їх знешкодження або утилізації.
СМІТТЄЗБИРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Ємність (бачок, контейнер і т. ін.) для збирання сміття, побутових відходів.
СМІТТЄПОДРІБНЮВА́Ч, -а, *ч.* Машина для подрібнення сміття, побутових відходів.
СМІТТЄПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Вертикальний канал у стіні будинку, що ним видаляють на нижній поверх чи в підвал у центральний сміттєзбірник побутове сміття з квартир багатоповерхових будинків.
СМІТТЯ́, сміття́, *с.* 1. Дрібні, перев. сухі покидьки. ** **Як сміття́** – дуже багато, безліч. 2. *перен.*, *розм.* Те, що не має значення, цінності і т. ін.; що-небудь зайве, непотрібне. 3. *лайл.* Людина, яка здійснює ганебні, підлі, мерзенні вчинки.
СМІТТЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто займається прибиранням та вивезенням сміття.
СМІТТЯ́РКА, -и. Жін. до **сміттяр**.
СМІТТЯ́ЧКО, -а, *с.* Пестл. до **сміття́** 1.
СМІТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Хурделиця.
СМІТЮ́Х, -а́, *ч.*, *зах.* Посмітюха (у 1 знач.).
СМІТЯ́ЧИ. Дієприсл. до **смітúти**.
СМІХ, -у, *ч.* 1. Переривчасті, характерні звуки, які утворюються короткими видихальними рухами як вияв радості, задоволення, нервового збудження і т. ін. // *тільки мн.* Веселі розмови, розваги і т. ін. // *перев. мн.* Насмішки, глузування. ** **Без сміху** – не сміючись, серйозно. **Зара́ди (за́для, для) сміху** – заради жарту, щоб посміятися. **Сміху з се́бе наробúти** – виставити себе у смішному вигляді. **Хоч би на сміх** – уживається при вказівці на найменшу міру у здійсненні, виявленні і т. ін. якоїсь дії. **Як на сміх** – ніби навмисне. 2. *у знач. присудк. сл.* Про те, що здатне розсмішити, викликати подив. ** **[І] сміх і го́ре (і гріх, і плач, і сльо́зи)** – про те, що одночасно і смішне і сумне. 3. Виставляння кого-, чого-небудь у смішному вигляді; висміювання. ** **Ста́ти смі́хом** – стати предметом насмішок.
СМІХА́, *невідм.*, *ч.*, *розм.* Про те, що здатне розсмішити, викликати подив.
СМІХОВА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *зах.* Те саме, що **сміхова́нець**.
СМІХОВА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **сміху́н**. 2. Посміховище, сміховище (у 1 знач.).
СМІХО́ВИНА, -о́вини, *ж.*, *розм.* Щось смішне.
СМІХО́ВИНКА, -и, *ж.*, *розм.* Коротка, смішна, цікава розповідь. // Вигадка, вимисел.
СМІХОВИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Сповнений сміхом, жартами, гумором. 2. Якого не можна сприймати серйозно. // Який може викликати сміх, справляє смішне враження.
СМІХОВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сміхови́нний**.
СМІХОВИ́ННО. Присл. до **сміхови́нний**.
СМІХО́ВИСЬКО, -а, *с.* 1. Те саме, що **сміхо́вище**. 2. Глум, наруга, посміх.
СМІХО́ВИЩЕ, -а, *с.* 1. Те, з чого сміються, глузують; об'єкт насмішки, глузування. 2. *невідм.*, *розм.* Про те, що здатне розсмішити, викликати сміх.
СМІХОТА́, -и́, *ж.*, *розм.* Про те, що здатне розсмішити, викликати сміх.
СМІХОТВО́Р, -а, *ч.*, *заст.* Те саме, що **сміхотво́рець**.
СМІХОТВО́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *заст.* Людина, яка смішить, веселить, розважає інших. // Те саме, що **гуморúст**.
СМІХОТВО́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *рідко.* Викликати сміх; смішити.
СМІХОТВО́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сміхови́нний**.
СМІХОТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **сміхотво́рний**.
СМІХОТВО́РНО, *рідко.* Присл. до **сміхотво́рний**.
СМІХОТИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Легка усмішка.
СМІХОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Схильний багато й часто сміятися; якого легко розсмішити. 2. Який виражає, містить сміхотливість, веселість, радість і т. ін. 3. Який може викликати сміх, змусить розсміятися.
СМІХОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **сміхотли́вий**.
СМІХОТЛИ́ВО. Присл. до **сміхотли́вий** 2, 3.
СМІХОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Загальний сміх, регіт.
СМІХОТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **сміху́н** 1.
СМІХОТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Та, що вміє смішити, веселити.
СМІХУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто вміє смішити, веселити. 2. Те саме, що **смішко́**.
СМІХУ́НКА, -и, *розм.* Жін. до **сміху́н** 1.
СМІША́ЧИ. Дієприсл. до **смішúти**.
СМІ́ШЕЧКИ, -чок, *мн.* Пестл. до **сміюшки**.
СМІШИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Насмішкуватий, веселий, радісний вираз (очей лиця тощо). 2. Те саме, що **смішо́к** 1. ** **З смішинкою** – злегка усміхаючись.
СМІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.*, *перех.* Викликати сміх. // Своєю недоладністю, безглуздістю і т. ін. викликати сміх у кого-небудь. ** **Смішúти людéй (горобців і т. ін.)** – бути об'єктом насмішки для кого-небудь.
СМІ́ШКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Те саме, що **сміх** 1, 2. ** **Напа́ли сміюшки** *кого* – комусь закортіло сміятися. **Усé (все) смішки** *кому* – хто-небудь тільки сміється, веселиться.
СМІШКО́, -а́, *ч.* Той, хто любить сміятися; сміхун.
СМІШКО́М, *присл.*, *розм.* Жартуючи, сміючись.
СМІШКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який любить насміхатися, глузувати, схильний до насмішки; насмішкуватий. 2. Який виражає насмішку.
СМІШКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **смішкува́тий**.
СМІШЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сміхотли́вий**.
СМІШЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **смішли́вий**.
СМІШЛИ́ВО. Присл. до **смішли́вий**.
СМІШНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **смішни́й** 1.
СМІШНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який містить щось смішне, забавне, утішне. // *у знач. ім.* **смішне́**, -но́го, *с.* Те, що викликає сміх. // Який своєю зовнішністю, недоладністю і т. ін. викликає сміх. // Який виражає сміх. 2. Який сприймається зі сміхом, насмішкою. // Дивний, незвичайний за якими-небудь якостями, ознаками і т. ін. ** **До смішно́го** – найвищою мірою, надзвичайно.
СМІШНІ́СТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **смішни́й**.
СМІ́ШНО. 1. Присл. до **смішни́й**. // *у знач. присудк. сл.* 2. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **безглу́здо**.
СМІШНУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи смішний.
СМІШНУВА́ТО, *розм.* Присл. до **смішнува́тий**.
СМІШО́К, -шка́, *ч.* 1. Нетривалий, короткочасний сміх. // Про жартівливий, усміхнений вираз (очей, обличчя). ** **Зі смішко́м** – злегка усміхаючись. 2. *у знач. присл.* **смішко́м**. Жартома, несерйозно.
СМІЮ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **сміху́н**.
СМІЮ́НКА, -и, *розм.* Жін. до **сміюн**.
СМІЮ́ХА, -и, *ж.*, *зневажл.* Те саме, що **сміху́нка**.
СМІЮЧИ́СЬ. Дієприсл. до **сміятися**.
СМІЯ́ТИСЯ, сміюся, смієшся, *недок.* 1. Видавати сміх від веселощів, радості, нервового збудження і т. ін. // Уміти видавати сміх. // Веселитися, радіти, бути у веселому, радісному настрої. // *розм.* Виражати веселий, радісний настрій і т. ін. (про очі, обличчя тощо). // Видавати, утворювати звуки, що нагадують сміх (про птахів, звірів). ** **Смія́тися сльоза́ми** – одночасно радіти й плакати. 2. *з кого – чого, рідко над ким – чим, кому і без додатка.* Насміхатися, глузувати з кого-, чого-небудь, висміювати чиїсь дії, вчинки і т. ін. ** **Смія́тися в душі́** *з кого – чого, рідше над ким – чим* – глузувати, кепкувати з кого-, чого-небудь, не виявляючи цього зовні. 3. Говорити про що-небудь несерйозно, не зовсім розсудливо; ставитися до чогось легковажно.
СМО́ВДИР, -я, *заст.* Ледар, нероба.
СМОВДЬ, -і, *ж.* Багаторічна трава з гранчасто-борозенчастим стеблом родини зонтичних.
СМО́ВЗИК, -а, *орн.* Те саме, що **по́взик**.
СМОГ, -у, *ч.* Густий туман, змішаний з димом, кіптявою. ** **Фотохімі́чний смог** – смог, утворений в результаті реакцій між сумішами в атмосфері під впливом сонячної радіації.
СМОК, -а, *ч.*, *заст.*, *діал.* Насос, помпа.
СМО́КВА, -и, *ж.* Те саме, що **смокі́вниця**.
СМОКІ́ВНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Плодове субтропічне дерево роду фікус родини шовковичних; інжир, фіга. 2. Солодкий плід цього дерева.
СМО́КІНГ, -а, *ч.* Чорний піджак з довгими, обшитими шовком вилогами.
СМОКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Однокр. до **смокта́ти** 1.
СМО́КОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **смок**. *Смоковий двигун.*
СМОКТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до смоктання.
СМОКТА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **смокта́ти**.
СМОКТА́ТИ, смокчу́, смо́кчеш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Рухами губ і язика втягувати в рот з чого-небудь якусь рідку масу, рідину і т. ін. // Втягувати молоко матері в рот із сосків грудей, вимені; годуватися материнським молоком. // *розм.* Повільно пити, втягуючи і пропускаючи рідину крізь зуби; ссати. 2. Ссучи, висмоктувати, витягати органами тіла з іншого організму рідину, вологу або рідку масу. // Убирати, всмоктувати з ґрунту вологу, поживні речовини (про рослини). 3. Убирати, усмоктувати в себе рідку масу, рідину, газ і т. ін. (про який-небудь спеціальний пристрій). // Засмоктувати кого-, що-небудь. // *розм.* Вдихати, втягувати в себе (повітря, пару і т. ін.). 4. Повільно їсти що-небудь, роздрібнюючи, розминаючи, розчиняючи і т. ін. їжу в роті. // Тримаючи що-небудь у роті, змочувати його слиною і стискати язиком та губами. *Смоктати люльку.* 5. *перен.* Безперервно мучити, непокоїти, хвилювати (про почуття, думки, переживання і т. ін.). 6. *перев. безос.* Про відчуття тупого, ниючого болю в серці, шлунку і т. ін. ** **Смокта́ти ко́ло се́рця** – боліти, нити з лівого боку грудної порожнини, де міститься серце.
СМОКТА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **смокту́н**.
СМОКТОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка, розм.* Підсил. до **смокну́ти**.
СМОКТУ́Н, -а́, *ч.* 1. Той, хто що-небудь смокче. 2. Дитинча ссавця, яке смокче матку. 3. Немовля; мала дитина.
СМОКТУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Зменш. до **смокту́н**. 2. *розм.* Про молоду, невмілу, недосвідчену людину.
СМОКТУ́НКА, -и. Жін. до **смокту́н**.
СМОКТУНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **смокту́н**.
СМОКТУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **смокту́н**.
СМО́КЧУЧИ. Дієприсл. до **смокта́ти**.
СМОЛА́, -и́, *ж.* 1. Липкий пахучий сік, що виділяється хвойними і деякими іншими рослинами; живиця. 2. Темна в'язка з неприємним запахом органічна речовина, що утворюється при сухій перегонці дерева; вар. ** **Ше́вська смола́** – згущена варінням темна в'язка з неприємним запахом органічна речовина. 3. *перен.*, *розм.* Про нав'язливу, надокучливу людину. 4. *тільки мн.* Органічні речовини, що їх одержують синтетичним способом і використовують у різних галузях промисловості. ** **Як смола́** (*перев. зі сл.* чо́рний) – дуже чорний.
СМО́ЛАВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *зах.* Шмаркач.
СМО́ЛАВИЙ, -а, -е, *зах.* Шмаркатий.
СМОЛЕ́НЕЦЬ *див.* **смоле́нці**.
СМО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **смолúти**. // *у знач. прикм.*
СМОЛЕ́НКА *див.* **смоле́нці**.
СМО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **смолúти**.
СМОЛИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить, признач. для смоління.
СМОЛИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із смоління.
СМОЛИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **смолúльник**.
СМОЛИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **смола́**. // Який утворюється під час горіння смоли. // Насичений запахом смоли. 2. Який містить смолу, багатий на смолу. 3. Дуже чорний. 4. Якого смолили,

просякнутий смолою.

СМОЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **смоли́стий**. *Смолистість сосни.* // Міра вмісту, наявність смоли в чому-небудь.

СМОЛИ́СТО-ЧО́РНИЙ, -а, -е. Чорний, що нагадує смолу.

СМОЛИ́ТИ, смолю́, смо́лиш, *недок., перех.* Натирати, покривати, просочувати і т. ін. смолою.

СМОЛИ́ТИСЯ, смо́литься, *недок.* Пас. до **смоли́ти**.

СМО́ЛІ, -ів, *мн., зах.* Соплі.

СМОЛІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Соснова скіпка.

СМОЛІ́Й, -я́, *ч.* 1. Те саме, що **смоля́р, смолоку́р**. 2. Той, хто просмолює човни та корабельні снасті.

СМОЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **смоли́ти**.

СМО́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **смі́лка**[2].

СМОЛКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **смоли́стий**.

СМОЛОВА́Р, -а, *ч.* Те саме, що **смоля́р**.

СМОЛОВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до варіння смоли, признач. для цього.

СМОЛОВА́РНЯ, -і, *ж.* 1. Цех лісохімічного заводу, де варять смолу. 2. Станва, бочка з пічкою або форсункою під ними, де розігрівають, розтоплюють кам'яно-вугільний пек (*див.* **пек**[2]) для будівельних та ремонтних робіт.

СМОЛОВИДІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Витікання смоли зі стовбурів і гілок дерев.

СМОЛОВИДІЛЬНИ́Й, -а́, -е́. Який виділяє смолу; з якого витікає смола (про дерево).

СМОЛО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Те саме, що **смоли́стий**. 2. Те саме, що **сосно́вий**.

СМОЛОВИТІКА́ННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **смолови́ділення**. 2. Витікання, виливання рідкої смоли зі смолозбірника або баку, де її розігрівають і розтоплюють.

СМОЛОВІДДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **смоловідокре́млювач**.

СМОЛОВІДОКРЕ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Відокремлення смоли (дьогтю) від інших рідких продуктів сухої перегонки деревини, вугілля, торфу, горючих сланців тощо.

СМОЛОВІДОКРЕ́МЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до відокремлення смоли (дьогтю), признач. для цього.

СМОЛОВІДОКРЕ́МЛЮВАЧ, -а, *ч.* Апарат із резервуаром для відокремлення смоли (дьогтю) відстоюванням суміші рідких продуктів сухої перегонки.

СМОЛОВІДСТІ́ЙНИК, -а, *ч.* Те саме, що **смоловідокре́млювач**.

СМОЛОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить смолу.

СМОЛОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **смоловмі́сний**.

СМОЛОГО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **смоля́р**.

СМОЛОГО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **смолоку́рний**.

СМОЛОДОЛОМІ́Т, -у, *ч.* Вогнетривкі вироби, що формуються з порошку випаленого доломіту, змішаного при нагріванні з кам'яно-вугільною смолою або пеком.

СМОЛОДОЛОМІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **смолодоломі́т**.

СМОЛОЗБІ́РНИК, -а, *ч.* 1. Резервуар-конденсатор, де зріджується смола та інші продукти піролізу. 2. Смолянець.

СМОЛОКУ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **смоля́р**.

СМОЛОКУРІ́ННЯ, -я, *с.* Добування смоли, скипидару і вугілля з деревини хвойних дерев способом нагрівання без доступу повітря.

СМОЛОКУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до смолокуріння. *Смолокурний промисел.* // Признач. для смолокуріння. *Смолокурна яма.*

СМОЛОКУ́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення для смолокуріння.

СМОЛОМАГНЕЗИ́Т, -у, *ч.* Вогнетривкі вироби і маси з випаленого магнезитного порошку, змішаного при нагріванні з кам'яно-вугільною смолою або пеком.

СМОЛОМАГНЕЗИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **смоломагнезит**.

СМОЛОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить смолу.

СМОЛООЧИСНИ́Й, -а, -е. Признач. для очищення смоли.

СМОЛООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Апарат для очищення смоли, найчастіше дисциляцією з парою.

СМОЛОПЕРЕГІ́ННИЙ, -а, -е. Признач. для перегонки смоли.

СМОЛОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **смолозбі́рник**.

СМОЛОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до смолокурного промислу.

СМОЛОСКИ́П, -а, *ч.* Переносний світильник звичайно у вигляді палиці з намотаним на кінці просмоленим клоччям для освітлення, підпалювання і т. ін. чого-небудь; факел.

СМОЛОСКИ́ПНИК, -а, *ч.* Те саме, що **фа́кельник**.

СМОЛОСКИ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **смолоски́пник**.

СМОЛОСКИ́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **смолоски́п**.

СМОЛОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **смолоутво́рення**.

СМОЛОТЕ́ЧА, -і, *ж.* Те саме, що **смолови́ділення** і **смоловитіка́ння** (у 2 знач.).

СМОЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення смол в деревах різних порід, а також внаслідок піролізу горючих копалин.

СМО́ЛЬКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **лю́лька**[1].

СМО́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який віддає смолою. 2. Те саме, що **смоляни́й**.

СМОЛЮ́КИ́, СМОЛЮ́ХИ́, -ів, *мн.* Рід жуків родини довгоносиків.

СМОЛЮ́Х *див.* **смолю́к**.

СМОЛЯНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Цеберко або будь-яка невелична посудина для збирання, зберігання та перенесення смоли, живиці тощо.

СМОЛЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **смола́**. // Який утворюється під час горіння смоли. *Смоляний дим.* // Зробл. із смоли. // Просякнутий, покритий, натертий і т. ін. смолою. *Смоляний канат.* 2. Який містить смолу, багатий на смолу. *Смоляна сосна.* ** **смоляни́й ка́мінь** – різновид вулканічного скла, який містить 8 – 10% води; має чорний колір і смоляний блиск. 3. Дуже чорний і блискучий (про волосся). 4. *рідко.* Сосновий.

СМОЛЯНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **смолоски́п**.

СМОЛЯНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який віддає смолою (про запах). *Смолянистий запах.* // Зробл. із смоли. 2. Який містить смолу. 3. Дуже чорний і блискучий (про волосся).

СМОЛЯНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **смоляни́стий**.

СМОЛЯ́НКА, -и, *ж.* Рід рослин родини гвоздикових, що цвітуть червоними квітками і мають угорі клейкі стебла.

СМОЛЯ́НО-ЧО́РНИЙ, -а, -е. Чорний, як смола.

СМОЛЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто займається смолокурінням.

СМОЛЯ́РНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **смолоку́рня**.

СМОЛЯ́РСТВО, -а, *с.* Ремесло смоляра.

СМОЛЯРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **смолярува́ти**.

СМОЛЯРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Займатися смолярством.

СМОЛЯРЧУ́К, -а́, *ч.* Учень смоляра.

СМОЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Який містить смолу, багатий на смолу.

СМО́ЛЯЧИ. Дієприсл. до **смоли́ти**.

СМОРЖ, -а́, *ч.* Їстівний гриб родини зморшкових із звивисто-складчастою шапкою.

СМО́РЖЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сморж**.

СМОРЖІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **сморж**.

СМО́РІД, -роду, *ч.* Неприємний, смердючий запах. // *перен.* Про те, що викликає почуття огиди, відрази до кого-, чого-небудь.

СМО́РІДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **смо́рід**. *Сморідний запах.* // Наповнений смородом.

СМОРОВИ́ДЛО, -а, *с., розм.* Те, чим змазують осі колеса тощо.

СМО́РОДЕЦЬ, -дцю, *ч., хім., заст.* Нітрин, азин.

СМОРО́ДИНА, -и, *ж.* 1. Багаторічна чагарникова ягідна рослина родини ломикаменевих з чорними, білими, червоними або жовтими ягодами. // *збірн.* Сукупність таких рослин. 2. Їстівна кисло-солодка ягода цієї рослини. // *збірн.* Сукупність таких ягід.

СМОРО́ДИНІВКА, -и, *ж.* Наливка з ягід смородини.

СМОРО́ДИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сморо́дина**.

СМОРО́ДИННИЙ, -а, -е. Те саме, що **сморо́диновий**.

СМОРО́ДИННИК, -а, *ч.* Ділянка, де посаджено смородину, а також зарості, кущі смородини.

СМОРО́ДИНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сморо́дина**. // Вигот. з ягід смородини. *Смородинове варення.*

СМОРОДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Сморідний.

СМОРОДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж., заст.* Абстр. ім. до **смородли́вий**.

СМО́РОДЬ, -і, *ж., діал.* 1. Сморід. 2. Уживається як лайливе слово.

СМОРО́ДЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сморо́диновий**.

СМОРЧ, -а́, *ч., зах.* Сморж.

СМОРЧО́К, -чка́, *ч., діал.* Зморшок.

СМОТОЛО́КА, -и, *ч., зах.* Телепень.

СМОЧО́К, -чка́, *ч., анат., діал.* Те саме, що **сосо́к**.

СМРІД, смро́ду, *ч., арх.* Сморід.

СМУ́ГА, -и, *ж.* 1. Видовжена, обмежена чим-небудь частина якоїсь поверхні, простору, що вирізняється на загальному тлі своїм виглядом, кольором і т. ін. // Довга риска, лінія на якій-небудь поверхні. // Довгастий знак на тілі від удару. // Складка на шкірі обличчя, тіла людини або тварини. // Про те, що набуло видовженої, довгастої форми. // Суцільний ряд, лінія чого-небудь, розташованого один біля одного. 2. Довгастий шматок тканини, паперу, металу і т. ін. 3. Зона, пояс, що характеризуються певним кліматом, рослинністю і т. ін. *Помірна смуга.* // Певна ділянка, територія, де відбувається що-небудь або яку відведено під щось чи зайнято чимсь. // Місцевість, що займає певне географічне положення. ** **захисна́ (полезахисна́, лісова́) сму́га** – штучне лісове насадження, що його створюють на полях для захисту посівів від бур і суховіїв, поліпшення водного режиму ґрунту і запобігання його ерозії. **Прибере́жна сму́га** – частина прибережної водоохоронної зони шириною від 20 до 100 м, що тягнеться вздовж берега річки, ставка, озера. **Прикордо́нна сму́га** – територія, що тягнеться вздовж кордону. **Прифронтова́ сму́га** – територія, що тягнеться вздовж фронту. **Сму́га ру́ху** – поздовжня смуга на проїзній частині, що позначена чи не позначена розміткою і має ширину, достатню для руху транспортних засобів (крім мотоциклів без бокового причепа) в один ряд. 4. Ділянка земельного угіддя, відмежована від сусідньої ділянки. 5. *перен.* Проміжок часу, період, відмінний від попереднього або наступного певними подіями, явищами і т. ін. // Період у настрої, стані людини. *Смуга невдач.* // Період наявності, існування чого-небудь. 6. *перен.* Послідовний безперервний ряд подій, явищ і т. ін. 7. *у знач. присл.* **сму́гою**. В один ряд, в одну лінію.

СМУГАНА́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Смугастий.

СМУГА́НИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Смугастий.

СМУГАРЯ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Смугастий.

СМУГА́СТИЙ, -а, -е. 1. Укритий смугами (у 1 знач.). // Який має малюнок, візерунок у вигляді смуг. // Який має забарвлення у вигляді смуг (про тварин). 2. Який розміщується смугами. ** **Смуга́стий спектр** – оптичний спектр випромінювання та поглинання невзаємодіючих або слабозвзаємодіючих між собою молекул. **Смуга́сте ті́ло** – те саме, що **стріа́тум**. **Смуга́стий тюле́нь** – те саме, що **крила́тка 3**.

СМУГА́СТИКИ, -ів, *мн.* Родина морських ссавців підряду беззубих китів.

СМУГА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **смуга́стий**. *Смугастість порід.*

СМУГА́СТО. Присл. до **смуга́стий**.

СМУГА́Ч, -а́, *ч.* Рід водяних ссавців ряду китоподібних з неглибокими поздовжніми складками (ніби смугами) шкіри на шиї та череві.

СМУ́ГЛИЙ, -а, -е. Темнуватого забарвлення (про шкіру). // Який має таку шкіру (про людину).

СМУ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. смуглий.

СМУГЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати, робитися смуглим. // Вирізнятися смуглим кольором.

СМУГЛІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися смуглішим (*див.* **сму́глий**).

СМУГЛОВИ́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **смуглоли́ций**.

СМУГЛОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має смугле лице.

СМУГЛОШКІ́РИЙ, -а, -е. Який має смуглу шкіру.

СМУГЛЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **смугля́вий**.

СМУГЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Трохи смуглий (про шкіру). // Який має таку шкіру (про людину). // *у знач. ім.* **смугля́вий**, -вого, *ч.*; **смугля́ва**, -вої, *ж.* Той (та), що має трохи смуглу шкіру.

СМУГЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **смугля́вий**.

СМУГЛЯ́ВІТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати, робитися смуглявим. // Вирізнятися смуглявим кольором.

СМУГЛЯВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися смуглявішим (*див.* **сму́глий**).

СМУГЛЯ́ВКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **смугля́нка**.

СМУГЛЯ́ВО, *рідко.* Присл. до **смугля́вий**.

СМУГЛЯ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **смугля́вка**.

СМУГЛЯ́К, -а́, *ч., розм.* Чоловік або хлопець із смуглявою шкірою.

СМУГЛЯ́НКА, -и, *ж., розм.* Жінка або дівчина із смуглявою шкірою.

СМУГЛЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **смугля́нка**.

СМУГЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Трохи смуглий; смуглявий.

СМУГЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **смугля́стий**.

СМУГНА́СТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **смугна́стий**.

СМУГНА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **смуга́стий**.

СМУГОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Вигот. у вигляді смуг. *Смугова сталь.*

СМУГОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до смуги, схожий на неї.

СМУГОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **смугоподі́бний**.

СМУГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., розм., рідко.* Бити, ударяти кого-небудь, залишаючи на тілі довгі смуги.

СМУДА́, -и́, *ж., діал.* Те саме, що **смовдь**.

СМУ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сму́жка**.

СМУ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сму́га** 1, 2, 4. ** **у сму́жку** – у вигляді паралельних ліній (про малюнок, візерунок і т. ін.).

СМУЖКА́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Смугастий.

СМУЖКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сму́жка**.

СМУЖКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Краяти, різати, ділити щось на смужки.

СМУЖКУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **смуга́стий**.

СМУЖКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **смужкува́тий**.

СМУ́ЖНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **смугови́й**.

СМУ́ТА, -и, *ж.* 1. *розм.* Невеселий, тяжкий настрій, викликаний горем, невдачею і т. ін.; сум, журба. 2. *заст.* Заколот, заворушення, безпорядки. 3. *заст.* Незгода, розбрат, чвари.

СМУ́ТЕН *див.* **смутни́й**.

СМУТИ́ТИ, смучу́, сму́тиш, *недок., перех.* 1. Викликати смуток у кого-небудь, робити смутним когось. // Наповнювати смутком (серце, душу). 2. *перен.* Робити що-небудь похмурим; засмучувати.

СМУТИ́ТИСЯ, смучу́ся, сму́тишся, *недок.* Відчувати смуток (у 1 знач.); ставати смутним; сумувати. // Наповнюватися смутком (про серце, душу).

СМУ́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Те саме, що **сму́ток** 1.

СМУТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сму́ток**. 2. *рідко.* Траурний, жалобний.

СМУТКУВА́ТИ і СМУТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Те саме, що **смути́тися**.

СМУТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Сумний, печальний.

СМУТНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **смутни́й**.

СМУТНЕ́НЬКО. Присл. до **смутне́нький**.

СМУТНЕ́СЕНЬКИЙ, СМУТНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **смутне́нький**.

СМУТНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **смутне́сенький**.

СМУТНИ́Й, СМУ́ТЕН, -тна́, -тне́. 1. Який відчуває смуток; якого охопив сум; сумний, журний. // Який виражає смуток, сумний настрій. 2. Сповнений, пройнятий смутком. // Який минає, проходить і т. ін. у смутку; невеселий, безрадісний. 3. Який викликає смуток.

СМУТНІ́СІНЬКИЙ *див.* **смутне́сенький**.

СМУТНІ́СІНЬКО. Присл. до **смутні́сінький**.

СМУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **смутни́й** 1.

СМУТНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати смутним.

СМУ́ТНО. Присл. до **смутни́й**. // *у знач. присудк. сл.* // *у сполуч. зі спол.* що. Про почуття жалю, що виникає внаслідок чого-небудь; прикро.

СМУ́ТОК, -тку, *ч.* 1. Невеселий, тяжкий настрій, викликаний горем, невдачею і т. ін.; сум, журба. // *у знач. виг.* Уживається для вираження суму, журби. *Вдаватися у смуток. Завдавати смутку.* ** **Набра́тися сму́тку** – зазнати багато клопоту, прикрощів, неприємностей. **У сму́тку** – огорнений сумом. 2. Сумний, зажурений вираз (очей, обличчя і т. ін.). ** **До [си́нього] сму́тку** – дуже багато, сила силенна.

СМУ́ТОЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **сму́ток** 1.

СМУТУВА́ТИ *див.* **смуткува́ти.**
СМУХ, *ч.* 1. *род.* -у. Те саме, що **сму́шок** 1. 2. *род.* -а. Те саме, що **сму́шок** 2. 3. *род.* -у, *розм.* Густий волосяний покрив ссавців; шерсть.
СМУХА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **смух** 2.
СМУШЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сму́шок.** // Зробл., пошитий із смушка.
СМУ́ШЕЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **сму́шок.**
СМУШКА́Р, -я́, *ч.* Кушнір, що вичиняє смушки та шиє вироби з них.
СМУШКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з одержанням смушків. *Смушкові породи овець.* 2. Те саме, що **смуше́вий.** *Смушковий комір.*
СМУ́ШКОВО-МОЛО́ЧНИЙ, -а, -е: ** **сму́шково-моло́чні вівці** – породи грубововнових овець, основною продукцією яких є шкурки ягнят, забитих у віці 1 – 3 доби.
СМУ́ШОК, -шка, *ч.* 1. *род.* -у. Хутро новонародженого ягняти. // Хутро вівці. 2. *род.* -а. Шкурка новонародженого ягняти. // Шкура вівці.
СНАГА́, -и́, *ж.* 1. Фізичні сили, енергія. // Внутрішні сили, можливості. // Життєздатність чого-небудь. ** **До снаги́:** а) (*кому*) те саме, що **під си́лу** (*див.* **си́ла**); б) (*рідко*) цілком, повністю. **З усіє́ї снаги́** – з усіх сил, з надзвичайним напруженням, з великою інтенсивністю. 2. Творчий запал, завзяття; пристрасть до чого-небудь. // Стан душевного піднесення. // *перен.* Запальність, пристрасність, жагучість. 3. *перен.* Бажання, прагнення. 4. Спрага, жага.
СНАДЬ, -і, *ж., зах.* Засмага, смаглявість.
СНАЖНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Сильний, не виснажений.
СНА́ЖНО, *присл., діал.* Тяжкою працею.
СНА́ЙПЕР, -а, *ч.* 1. Стрілець, що володіє мистецтвом влучної стрільби. 2. *чого, перен.* Той, хто досяг великого вміння, високої майстерності.
СНА́ЙПЕРІВ, -рова, -рове. Прикм. до **сна́йпер.** // Належний снайперові.
СНА́ЙПЕРСТВО, -а, *с.* Мистецтво влучної стрільби.
СНА́ЙПЕРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сна́йпер.** // Такий, як у снайпера; влучний. *Снайперський постріл.* 2. Стос. до снайперства.
СНА́ЙПІНГ, -у, *ч., спец.* Снайперська стрільба. *Школа снайпінгу.*
СНАРЯ́Д, *ч.* 1. *род.* -а. Один із видів боєприпасів для стрільби з гармати. 2. *род.* -а. Пристрій для спортивних вправ. 3. *род.* -а. Механізм, апарат, технічний пристрій для провадження яких-небудь робіт, наукових досліджень і т. ін. ** **Керо́ваний снаря́д** – безпілотний літальний апарат, що рухається за траєкторією, визначеною системою керування. 4. *род.* -у, *заст.* Спорядження (у 2, 3 знач.).
СНАРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **снаря́д** 1. // Який утворюється, з'являється і т. ін. внаслідок розриву снаряда. // Признач. для зберігання снарядів. // Признач. для виготовлення снарядів.
СНАРЯДОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Підземний склад: сховище для зберігання артилерійських боєприпасів.
СНАСТИ́ТИ, снащу́, снасти́ш, *недок., перех.* Обладнувати снастями (судно, човен і т. ін.). *Снастити судно.*
СНАСТЬ, -і, *ж.* 1. Знаряддя, приладдя, пристрій тощо для якого-небудь заняття, ремесла і т. ін. // Знаряддя, пристрій для лову риби. // *заст.* Одяг, предмети озброєння і т. ін., необхідні для спорядження військовослужбовця. 2. *перев. мн.* Трос, канат і т. ін. для управління парусами, обладнання щогл тощо. 3. Опорна частина споруди, установки і т. ін., на якій тримаються інші її складові частини. 4. *розм., рідко.* Те саме, що **скеле́т** 1. ** **Сама́ (одна́) снасть зроби́лася** *хто, з кого* – хто-небудь дуже схуд.
СНАСТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **снасть.**
СНАФ, -у, *ч.* Відеосюжет із записом сцен насилля, сексу та реального вбивства когось із учасників.
СНИ́ТИ, сню, сниш, *недок., розм.* 1. *про кого – що, ким, чим і без додатка.* Бачити уві сні. // *перен.* Переставати діяти, рухатися; зупинятися (про машини, механізми і т. ін.). // Переставати виявляти ознаки життя; затихати. ** **І (й) не снив** *хто* – і не снилося кому-небудь. 2. *з інфін.* Бачити уві сні здійснення чого-небудь.
СНИ́ТИСЯ, сню́ся, сни́шся, *недок.* Ввижатися уві сні, з'являтись у сновидіннях. ** **І (й) [в (ві, вві, у, уві) сні] не сни́лося (не сни́ться)** *кому:* а) неможливо кому-небудь навіть уявити щось; б) хто-небудь навіть не думає про когось, щось.
СНИ́ТКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **яглиця.**
СНИ́ЦАР, -я, *ч.* Майстер художнього різьблення по дереву й карбування по металу.
СНИ́ЦАРСТВО, -а, *с.* Ремесло сницаря.
СНИ́ЦАРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сницаря, сницарства.
СНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Подовжній брус, за допомогою якого кріпляться інші частини плуга, воза, культиватора тощо.
СНИ́ЩЕ, -а, *ч. і с., зневажл.* Те саме, що **сон**[1] 2.
СНІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Ткацьке знаряддя – пристрій, на якому снують основу якої-небудь тканини.
СНІГ, -у, *ч.* Атмосферні опади у вигляді білих зіркоподібних кристалів чи пластівців, що становлять скупчення таких кристалів. // Суцільна маса таких опадів, що лежить на поверхні чого-небудь. // Холодний край. ** **До бі́лого сні́гу** – дуже довго, тривалий час. **До глибо́кого сні́гу** – до глибокої зими. **До [пе́ршого] сні́гу** – до початку зими.
СНІГА́Р, -я́, *ч., зах.* Снігур.
СНІГИ́Р *див.* **снігу́р.**
СНІГНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Сніговиця.
СНІГОБОЛОТОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Гусенична транспортна машина для робіт у засніженій і заболоченій місцевості.
СНІГОВА́Л, -у, *ч.* 1. Падання дерев від снігового урагану чи від осілого на кронах снігу. 2. Повалені таким ураганом чи снігом дерева.
СНІГО́ВАНИЙ, -а, -е. Припорошений, вкритий, закиданий снігом.
СНІГОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **сніг.** // Зробл. із снігу або в снігу. *Снігова баба.* // Який несе сніг. // Який утворився зі снігу. ** **Снігова́ люди́на** – те саме, що **є́ті. Снігова́ вода́** – вода, яка утворилася від танення снігу. **Снігова́ лі́нія (межа́)** – лінія в горах, вище якої сніг на поверхні землі зберігається протягом усього року. 2. Вкритий снігом. 3. Схожий на сніг, подібний до снігу (білістю, блиском і т. ін.). *Снігова постеля. Сніговий халат.* 4. Багатий снігами. 5. Уживається як складова частина ботанічних і зоологічних назв, термінів. ** **Снігова́ вівця́** – ссавець родини овець; поширена в горах Південно-Східного Сибіру та Північної Америки. **Снігова́ пле́сень** – грибкова хвороба озимих зернових культур і багаторічних злакових трав, яка розвивається в період танення снігу. **Снігова́ сліпота́** – ураження очей, викликане довгим перебуванням на освітленому сонцем засніженому просторі. **Снігови́й барс** – рід хижих ссавців родини котячих.
СНІГОВИ́К, -а́, *ч., розм.* 1. Подоба людини, виліплена зі снігу (зазвичай з вуглинками-очима, морквою-носом, відром-капелюхом та з мітлою у руці). 2. Персонаж народних казок.
СНІГОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Багатий снігами.
СНІГОВИ́ЦЯ, -і, *ж., розм.* 1. Те саме, що **сніговíй.** 2. Те саме, що **сніг.**
СНІГОВІ́Й, -ю, *ч.* Сильний вітер із снігом; завірюха, метелиця.
СНІГОВІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сніговíй.** *Сніговійний вітер.* // Який супроводжується сніговіями.
СНІГОВІ́ЙНИЦЯ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **сніговíй.**
СНІ́ГОВО-БІ́ЛИЙ, -а, -е. Білий, як сніг.
СНІГОЗАТРИ́МАННЯ, -я, *с.* Штучне затримання снігу на полях для збільшення запасів вологи в ґрунті та утеплення озимини.
СНІГОЗАТРИМНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для снігозатримання.
СНІГОЗАТРИ́МУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **снігозатримни́й.**
СНІГОЗАТРИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **снігозатри́мання.**
СНІГОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для захисту залізничних колій, автомобільних та інших шляхів від снігових заметів.
СНІГОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Захист залізничних колій, автомобільних та інших шляхів від снігових заметів.
СНІГОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для збирання снігу. *Снігозбиральні машини.*
СНІГОЗБИРА́ННЯ, -я, *с.* Прибирання снігу із залізничних колій, автомобільних шляхів, вулиць тощо.
СНІГОЗБИРА́Ч, -а́, Машина, признач. для снігозбирання.
СНІГОЗБІ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для снігозбирання.
СНІГОКА́Т, -а, *ч.* Керовані сани для катання із засніжених схилів гір; велолижі.
СНІГОЛАВИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до сніжних лавин, призначений для боротьби з ними.
СНІГОЛЮ́Б, -а, *ч., орн., зах.* Припутень.
СНІГОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання висоти снігового покриву та його щільності.
СНІГОМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **снігомі́р.** 2. Стос. до вимірювання висоти і щільності снігового покриву.
СНІГОНАВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для навантаження снігу на автомашини.
СНІГОНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Машина для навантажування снігу на автомашини.
СНІГОО́РАНКА, -и, *ж.* Створення снігових валів на полях снігорозорювачем з метою снігозатримання.
СНІГООРА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **снігоо́ранка.**
СНІГООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для очищення від снігу.
СНІГООЧИ́СНИК, -а, *ч.* Машина для очищення снігу із залізничних колій, автомобільних шляхів, вулиць тощо.
СНІГООЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Очищення від снігу залізничних колій, автомобільних шляхів, вулиць тощо.
СНІГООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **снігоочисни́й.**
СНІГОПА́Д, -у, *ч.* Випадання снігу (перев. у великій кількості).
СНІГОПА́ДДЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **снігопа́д.**
СНІГОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на сніг, подібний до снігу (білістю, блиском і т. ін.).
СНІГОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **снігоподі́бний.**
СНІГОПРИБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **снігозбира́льний.** *Снігоприбиральні машини.*
СНІГОПРИБИРА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **снігозбира́ння.**
СНІГОПРИБИРА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **снігоочи́сник.**
СНІГОРОЗВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розвантажування зібраного снігу.
СНІГОРОЗВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Машина для розвантажування зібраного снігу.
СНІГОРОЗО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя для створення снігових валів на полях з метою снігозатримання; сніговий плуг.
СНІГОРОЗО́РЮВАЧ-ВАЛКУВА́Ч, снігорозо́рювача-валкувача́, *ч.* Сільськогосподарське знаряддя для утворення снігових валів на полях з метою снігозатримання.
СНІГОРОЗТАВА́ННЯ, -я, *с.* Розтавання снігу.
СНІГОРОЗТО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Розтоплювання снігу.
СНІГОСТУ́ПИ, -ів, *мн.* (*одн.* **снігосту́п,** -а, *ч.*). Лижі для пересування по глибокому снігу (зазвичай підбиті жорстким хутром звіра).
СНІГОТА́НЕННЯ, -я, *с.* Танення снігу.
СНІГОТО́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **снігорозто́плювання.**
СНІГОТРАНСПОРТЕ́Р, -а, *ч.* У снігонавантажувачі – шкребковий транспортер, на який подається сніг.
СНІГОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Автомобіль, мотоцикл-скутер, признач. для пересування по снігу, у якого замість коліс – невеличкі лижі та гусениця (*див.* **гу́сениця** 2).
СНІГОЦВІ́Т, -у, *ч., поет.* Сніжно-біла квітка.
СНІГУВА́ННЯ, -я, *с.* Зберігання овочів із використанням снігу.
СНІГУ́Р, *рідко* **СНІГИ́Р,** -а́, *ч.* Невеликий співочий птах родини в'юркових з червоним оперенням грудей у самців і бурувато-сірим у самок.
СНІГУРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш. до **снігу́р.**
СНІГУ́РИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **снігу́р.**
СНІГУ́РКА, -и, *ж.* 1. Казкова істота, уособлення снігу у вигляді молодої дівчини у пишному білому вбранні. 2. Ялинкова прикраса у вигляді такої істоти. 3. *тільки мн.* Ковзани з широкими полозками й сильно загнутою передньою частиною.
СНІГУ́РОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **снігу́рка** 1, 2.
СНІГУ́РОЧКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **снігу́рка** 1, 2. 2. *тільки мн.* Те саме, що **снігу́рка** 3.
СНІД, -у, *ч., мед.* Синдром набутого імунного дефіциту; хвороба вірусного походження, що вражає імунну систему людини і, зрештою, спричиняє смерть.
СНІ́ДАЛЬНИЦЯ, -і, *ж., етн.* Дівчина чи жінка, яка приходить у понеділок із колишньої оселі молодої до її нового житла снідати.
СНІДА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сніда́нок.** // Який відбувається за сніданком.
СНІ́ДАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **сні́дати.** 2. Те саме, що **сніда́нок** 1. 3. Ранковий час, коли звичайно снідають. ** **Від сні́дання** – починаючи з того часу, коли звичайно снідають. **До сні́дання** – у ранкову пору, до того часу, коли звичайно снідають.
СНІДА́НОК, -нку, *ч.* 1. Їжа, признач. для споживання вранці. 2. Те саме, що **сні́дання** 1, 3. // *у знач. присл.* **сніда́нком.** Коли снідають. ** **До́брий сніда́нок** – останні години ранкової пори. **Дру́гий сніда́нок:** а) їжа, признач. для споживання незадовго до обіду; б) час незадовго до обіду, признач. для споживання їжі.
СНІДА́НОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **сніда́нок** 1.
СНІ́ДАТИ, -аю, -аєш, *недок., неперех. і розм. перех.* Їсти вранці, з'їдати сніданок. // *чим.* Їсти що-небудь уранці на сніданок. ** **Дава́ти сні́дати** – подавати страви на сніданок.
СНІЖА́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сні́жний.**
СНІЖЕ́ЧОК, -чку, *ч.* Зменш.-пестл. до **сніжо́к.**
СНІЖИ́НА, -и, *ж.* Велика сніжинка.
СНІЖИ́НКА, -и, *ж.* Кристал снігу у вигляді зірочки.
СНІЖИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сніжи́нка.**
СНІЖИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **сні́жний.**
СНІЖИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **сніг.**
СНІЖИ́ТИ, -ить, *недок., безос., розм.* Падати, іти (про сніг).
СНІ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Невелика, тверда грудка, зліплена зі снігу. ** **У сні́жки гра́ти** – брати участь у грі, при якій ті, що грають, намагаються закидати один одного грудками, зліпленими із снігу. 2. *тільки мн., кул.* Білки, збиті з цукровою пудрою і зварені в киплячому молоці.
СНІ́ЖНИЙ, -а, -е, *рідше* **СНІЖНИ́Й,** -а́, -е́. 1. Прикм. до **сніг.** // Зробл. зі снігу або в снігу. // Який несе сніг. *Сніжний вітер.* 2. Вкритий снігом. 3. Багатий на сніг. 4. Схожий на сніг, подібний до снігу (білістю, блиском і т. ін.).
СНІ́ЖНИК, -а, *ч.* Накопичення снігу чи льоду на земній поверхні, що зберігається протягом теплого періоду року після танення снігового покриву.
СНІЖНИ́К, -а́, *ч.* Спеціально підготовлене місце для скупчення і зберігання снігу.
СНІЖНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Сильний вітер із снігом; заметіль.
СНІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Характеристика природних умов території, пов'язана з наявністю снігового покриву.
СНІ́ЖНО. Присл. до **сні́жний** 4.
СНІ́ЖНО-ЛАВИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **сніголави́нний.**
СНІЖНОЯ́ГІДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **кораля́на**[2].
СНІЖО́К, -жку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **сніг.**
СНІ́ЗКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **сно́за** 1. 2. Те саме, що **сно́за** 2.
СНІП, снопа́, *ч.* 1. Зв'язаний оберемок зрізаних стебел (з колосками) хлібних злаків та інших культур. // Великий букет квітів; оберемок яких-небудь рослин. 2. *перен.* Потік променів, іскор і т. ін., що розходяться пучком.
СНІПО́К, СНОПО́К, -пка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **сніп.** 2. Те саме, що **ку́лик** 1.
СНІПО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **сніпо́к.**
СНІП'Я́, -я, *с., розм.* Збірн. до **сніп.**
СНІ́САР, -я, *ч., заст.* Слюсар.
СНІСАРЕ́НКО, -а, *ч., заст.* Син снісаря.
СНІСАРИ́ХА, -и, *ж., заст.* Жінка снісаря.
СНІСАРІ́ВНА, -и, *ж., заст.* Дочка снісаря.
СНІ́САРСТВО, -а, *с., заст.* Заняття, професія снісаря.
СНІ́САРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до снісарства, снісаря.
СНІТ, -у, *ч. і* **СНІ́ТА,** -и, *ж., зах.* Чурбак, оцупок.
СНІ́ТА *див.* **сніт.**
СНІТИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **сніт** і **сні́та;** оцу-

пкуватий.
СНІТІЙ, -я, *ч. і* **СНІТЬ**, -і, *ж., зах.* Зона (*див.* **зона́**), сажка.
СНІТЬ *див.* **снітій**.
СНІТЯ́К, -а́, *ч., зах.* Плісня́вий горіх без зерня.
СНОБ, -а, *ч.* 1. *іст.* Людина, яка беззастережно схилялася перед усім, що прийнято в аристократичному середовищі. 2. Людина, яка свої смаки, манери і т. ін. вважає винятковими і ставиться зневажливо до людей з іншими смаками, манерами тощо.
СНОБІ́ЗМ, -у, *ч.* Поведінка, манери, склад думок, властиві снобові.
СНОБІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до снобізму, сноба.
СНОБО́Л, -у, *ч.* Непроцедурна мова програмування, признач. для опису задач перетворення та обробки текстових даних.
СНОВИ́ГА, -и, *ч. і ж.* Той, хто вештається, потикається туди-сюди.
СНОВИГА́ЙЛО, -а, *ч., розм.* Те саме, що **снови́га**.
СНОВИГА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **сновига́ти**.
СНОВИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., розм.* 1. Ходити без певної мети, без визначеного напрямку. // Поспішно рухатися, снувати в різних напрямках, назад і вперед. 2. *перен.* Переходити з одного предмета на інший, не зосереджуючись ні на чому (про очі, погляд, думки і т. ін.).
СНОВИ́ДА, -и, *ч. і ж.* Те саме, що **луна́тик**.
СНОВИ́ДДЯ, -я, *с.* Те саме, що **сновиді́ння**.
СНОВИ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* Те саме, що **снови́да**.
СНОВИДІ́ННЯ, -я, *с.* Образи, що виникають під час сну; те, що сниться.
СНОВИ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Хворий на сомнамбулізм.
СНОВИ́ДЦЯ, -і, *ч., рідко.* Те саме, що **снови́да, сомна́мбула**.
СНОДІ́ЙНЕ, -ого, *с.* Те саме, що **снодійний лікарський за́сіб**.
СНОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **снотво́рний**. ** **Снодійний лікарський за́сіб** – лікарський засіб, що його застосовують з метою полегшення засинання і забезпечення достатньої тривалості сну.
СНОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **снодійний**.
СНО́ЗА, -и, *ж.* 1. Тонка поперечинка у вулику для підтримання сот. 2. Те саме, що **зано́за**.
СНОПИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **сніп**.
СНОПИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **сніп**.
СНОПОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до снопа (у 1 знач.). // Признач. для возіння, сушіння і т. ін. снопів.
СНОПОВО́З, -а, *ч.* Гарба або тракторний причіп з високими бортами для перевезення снопів.
СНОПОВ'ЯЗА́ЛКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина, яка косить і в'яже в снопи жито, пшеницю і т. ін.
СНОПОВ'ЯЗА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для в'язання снопів.
СНОПОВ'ЯЗА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто в'яже снопи.
СНОПОВ'ЯЗА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **снопов'яза́льник**.
СНОПО́К *див.* **сніпо́к**.
СНОПОПОДАВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій у молотарках для подавання снопів у молотильний барабан.
СНОПОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за формою на сніп. *Снопоподібні кущі.*
СНОПОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **снопоподібний**.
СНОПОСУША́РКА, -и, *ж.* Пристрій для сушіння злакових та інших культур у снопах.
СНО́ПЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **сніп**.
СНОТВО́РНЕ, -ого, *с.* Лікарський засіб, який викликає сон, присипляє.
СНОТВО́РНИЙ, -а, -е. Який викликає сон, усипляє. *Снотворні таблетки.*
СНОТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **снотво́рний**.
СНОТВО́РНО. Присл. до **снотво́рний**.
СНОХА́ЦТВО, -а, *с., розм.* Статеве співжиття свекра з невісткою.
СНОХА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **снoха́ч**.
СНОХА́Ч, -а́, *ч., розм.* Свекор, який має статеві зносини з невісткою.
СНОХО́ДА, -и, *ч. і ж., рідко.* Те саме, що **луна́тик**.
СНО́ЧІ, СНОЧІ́, *присл., діал.* Учора ввечері.
СНУВА́ВКА, -и, *ж., текст., зах.* Основниця.
СНУВА́ВНИК, -а, *ч., текст., зах.* Дощечка з двома отворами для ниток основи.
СНУВА́ЛКА, -и, *ж., текст., зах.* Основниця.
СНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для снування.
СНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто снує пряжу, виготовляючи основу для тканини. // Робітник, що працює на снувальній машині.
СНУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **снува́льник**.
СНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **снува́ти**.
СНУВА́ТИ, сную, снує́ш, *недок.* 1. *перех.* Готувати основу для ткання; перемотувати необхідну для основи кількість ниток з котушок на один великий вал. // Намотувати (пряжу на мотовило). 2. *перех.* Переплітаючи нитки, волокна і т. ін., з'єднуючи їх, виготовляти щось. // Виділяючи клейку рідину, утворювати павутину (про павуків та інших членистоногих тварин). *Снувати павутиння.* 3. *перех., перен.* Створювати, плекати щось у своїй уяві. ** **Снува́ти думки́ (ду́мку)** – думати (перев. слухаючи щось). 4. *неперех., розм.* Поспішно рухатися в різних напрямках, назад і вперед. // Рухатися назад і вперед, прокладаючи основу (про ткацький човник). // Ходити без певної мети, без визначеного напрямку; никати. // Швидко рухати чим-небудь. 5. *неперех., перен.* Переміщатися в просторі (про хмари, дим і т. ін.). 6. *неперех., перен.* Безперервно виникати в уяві у великій кількості (про думки, мрії і т. ін.); роїтися. // Поставати в уяві.
СНУВА́ТИСЯ, сную́ться, *недок.* 1. Використовуватися для виготовлення основи тканини. // Піддаватися снуванню. // *безос.* 2. Утворюватися внаслідок переплетення і з'єднання в одне ціле ниток, волокон і т. ін. // Безперервно розмотуватися, витися (про нитку). 3. Те саме, що **снува́ти** 4 – 6. 4. *перен.* Поширюватися в просторі. // Безперервно звучати (про звуки, мову і т. ін.); литися. 5. Пас. до **снува́ти** 1 – 3.
СНУРОВИ́ЦІ, -вúць, *мн., зах.* Шнуровиці.
СНУЮ́ЧИ. Дієприсл. до **снува́ти**.
СНЯ́ДІТИ, -іє, *недок.* Покриватися плісенню.
СОА́Н, -у, *ч.* Старопалеолітична археологічна культура на території півн.-зах. Індії і Пакистану.
СОБ. 1. Вигук, яким повертають волів або коней ліворуч. 2. *присл.* У лівий бік; ліворуч.
СОБА́КА, -и, *ч. і рідше ж.* 1. Свійська тварина родини собачих, яку використовують для охорони, на полюванні і т. ін. *Ї́здовий собака.* ** **Як соба́к** – дуже багато. **[Як] соба́ка на сі́ні** – про того, хто сам не користується чим-небудь й іншим не дає. 2. *перен., зневажл.* Про злу, жорстоку, недоброзичливу і т. ін. людину. // Уживається як лайливе слово. 3. *до чого, перен., рідко.* Той, хто досяг досконалості в чому-небудь; вміла, спритна, завзята в чомусь людина. 4. Хижий ссавець родини собачих. *Дикий собака динго.*
СОБАКА́Р, -я́, *ч., заст.* Наглядач за мисливськими собаками; псар.
СОБАКА́РКА, -и, *заст.* Жін. до **собака́р**.
СОБАКІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із собаківництва.
СОБАКІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Галузь тваринництва, яка займається розведенням собак і поліпшенням їх порід. 2. Окреме господарство для розведення собак.
СОБАКІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **собакі́вник**.
СОБАКОВО́Д, -а, *ч., розм.* Те саме, що **собаківни́к**.
СОБАКОВО́ДСТВО, -а, *с., розм.* Те саме, що **собакі́вни́цтво**.
СОБАКОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має голову, подібну до собачої. // *у знач. ім.* **собакоголо́ві**, -вих, *мн.* Загальна назва великих наземних мавп із головою, подібною до собачої.
СОБАКОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із собакознавства.
СОБАКОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про собак, їх породи, розведення і використання, а також про методи догляду за ними.
СОБАКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на собаку, подібний до собаки.
СОБАКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Подібний до собаки, схожий на нього.
СОБАКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Злий, жорстокий, недоброзичливий, прискіпливий. // *у знач. ім.* **собакува́тий**, -того, *ч.* Зла, жорстока, недоброзичлива, прискіплива людина.
СОБАКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **собакува́тий**.
СОБАКУВА́ТО, *розм.* Присл. до **собакува́тий**.
СОБА́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Собачий.
СОБАРНЯ́, -і́, *ж., збірн., розм.* Те саме, що **собачня́**.
СОБА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **соба́чий**.
СОБАЦЮ́ГА, -и, *ч. і ж.* 1. Збільш. до **соба́ка** 1. 2. *розм.* Те саме, що **соба́ка** 1.
СОБАЦЮ́РА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **собацю́га**.
СОБАЧА́, -а́ти, *с.* 1. Маля собаки-самиці; цуценя. 2. *перен., зневажл.* Про дитину.
СОБАЧА́ТИНА, -и, *ж.* М'ясо собаки.
СОБАЧА́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **собача́** 1.
СОБАЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **собача́**.
СОБАЧЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **собаченя́**.
СОБА́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **соба́ка** 1. // Зробл. із хутра собаки. *Собача шуба.* 2. *у знач. ім.* **соба́чі**, -чих, *мн.* Родина хижих ссавців, до яких належать собака, вовк, лисиця і т. ін. 3. *перен.* Власт. собаці; такий, як у собаки. ** **Соба́ча ві́рність (ві́дданість)** – надзвичайна вірність, відданість. **Соба́ча кропива́** – рід рослин родини губоцвітих; те саме, що **пусти́рник**. **Соба́ча петру́шка** – рід рослин родини зонтичних; вважається отруйною. **Соба́ча смерть** – ганебна смерть. **Соба́ча упря́жка** – нарти, до яких запряжені собаки; засіб пересування у північних народів. **Соба́ча я́мка**, *анат.* – заглиблення на передній поверхні тіла верхньої щелепи, де починається м'яз, що піднімає кут рота. **Соба́чий кліщ** – народна назва пасовищного кліща та лісового кліща; трапляються на собаках та ін. свійських і диких тваринах. **Соба́чий нюх** *у кого* – хтось має здатність легко схоплювати, підмічати, розуміти що-небудь приховане, таємне. **Соба́чі о́чі** – очі, що виражають відданість, покірність. 4. *перен., розм.* Дуже тяжкий. ** **Соба́ча ва́хта**: на флоті – вахта між 2 та 4 годинами. 5. *перен., розм.* Надзвичайно сильний, крайній у своєму прояві. *Собачий холод.* 6. *розм.* Уживається як складова частина лайливих висловів. *Собаче життя.*
СОБАЧИ́НА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **собача́тина**. 2. Хутро собаки. *Шапка з собачини.* 3. *розм.* Запах собаки, собачої шерсті; псина.
СОБАЧИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **соба́чка**.
СОБАЧИ́НИЙ, -а, -е, *заст.* Собачий.
СОБА́ЧИЦЯ, -і, *ж., діал.* Сука.
СОБАЧИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **соба́ка** 1.
СОБА́ЧІ, -чих, *мн.* Родина хижих звірів (собака, лисиця, єнотовидний собака та ін.).
СОБА́ЧКА, -и, *ч. і рідше ж.* 1. Зменш.-пестл. до **соба́ка** 1. 2. Те саме, що **гаше́тка**. 3. *спец.* Пристрій у машинах, механізмах, який перешкоджає зворотному рухові зубчастого колеса. ** **Лугова́ соба́чка** – північноамериканський ховрах.
СОБА́ЧНИК, -а, *ч., розм.* 1. Людина, що ловить або скуповує собак для продажу чи вироблення хутра. 2. *перен., зневажл.* Те саме, що **посіпа́ка**. // Уживається як лайливе слово. 3. Любитель (у 1 знач.) собак. 4. Приміщення, де утримують собак для наукових дослідів.
СОБА́ЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **соба́чник** 1 – 3.
СОБАЧНЯ́, -і, *ж., збірн., розм.* Собаки. // Уживається як лайливе слово.
СОБІ́. 1. Дав. в. одн. зворотного займ. **себе́**. 2. *част., розм.* Уживається при дієсловах, а також при інших словах, які виступають у ролі присудка, підкреслюючи, що дія відбувається вільно, незалежно. ** **Знай собі́** – не зважаючи ні на що, ні на кого. **Ні́чого собі́**: а) (*при дієсл.*) досить добре, непогано; б) (*при ім.*) такий, як треба, досить добрий, непоганий.
СОБІВА́РТІСТЬ, -тості, *ж.* Витрати підприємства на виробництво, а також реалізацію продукції (робіт, послуг). ** **Собіва́ртість проду́кції** – економічний показник, що включає витрати на спожиті засоби виробництва та на оплату праці. **По́вна собіва́ртість проду́кції** – економічний показник, що включає поточні витрати не лише на виробництво, а й на реалізацію продукції.
СОБІ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех. зах.* Привласнювати.
СО́БКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **со́бкати**.
СО́БКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Вигукувати "соб", повертаючи волів або коней ліворуч. 2. *ким, перен., розм.* Те саме, що **помика́ти** 1.
СО́БНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **со́бкати** 1.
СОБОЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **со́боль** 1, 2. // Зробл., пошитий із хутра соболя.
СОБОЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **соболя́**.
СОБОЛЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **соболеня́**.
СОБО́ЛИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **со́боль**.
СОБОЛИ́НИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **соболе́вий**. 2. *нар.-поет.* Темний, густий і шовковистий (про брови).
СОБОЛИ́ЦЯ, -і, *ж., розм.* 1. Самка соболя. 2. Ласкаве називання жінки (перев. при звертанні).
СОБОЛІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із соболівництва.
СОБОЛІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Розведення соболів у розплідниках і заповідниках.
СОБОЛІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до соболівництва.
СО́БОЛЬ, -я, *ч.* 1. Невелика хижа тварина родини куницевих із темно-коричневим або темно-бурим шовковистим пухнастим хутром. 2. Хутро цієї тварини; виріб із такого хутра. 3. *розм.* Ласкаве називання чоловіка (перев. при звертанні).
СОБОЛЬО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Соболевий.
СОБОЛЯ́, -я́ти, *с.* Маля соболя.
СОБОЛЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **соболя́**.
СОБОЛЯ́ТНИК, -а, *ч.* Мисливець, що полює на соболів.
СОБОЛЯ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **соболе́вий**.
СОБО́Р, -у, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – збори урядових або виборних осіб для розгляду й розв'язання питань організації, управління і т. ін. 2. *заст.* Скупчення великої кількості людей в одному місці для розваги, відпочинку і т. ін. // *у знач. присл.* **собо́ром**. Разом, спільно. 3. Головна чи велика церква міста; головна церква в монастирі. *Кафедральний собор.* 4. В католицизмі та православ'ї – збори представників вищого духовенства всієї християнської церкви (Вселенські собори) або окремої країни (помісні собори), які розв'язують питання віровчення, церковного устрою, відносин між церквою і державою.
СОБО́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **собо́р** 1. ** **Собо́рне уло́ження** – кодекс законів Російської держави періоду феодально-кріпосницького ладу. 2. Прикм. до **собо́р** 3. // Який служить у соборі або функціонує при ньому. // Який здійснюється, відбувається в соборі, пов'язаний з ним. ** **Собо́рна це́рква** – те саме, що **собо́р** 3. **Собо́рні шко́ли** – середні навчальні заклади у великих містах Західної Європи в епоху середньовіччя, що засновувалися при соборах. 3. Об'єднаний; неподільний. *Соборна держава.*
СОБО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **собо́рний** 3. 2. Морально-філософський і соціальний принцип, фундаментальними положеннями якого є: відповідальність усіх за всіх, єдність індивідуального і загального, взаємне духовне збагачення і розвиток та ін. 3. Єдність усіх територій тієї чи іншої держави.
СОБОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **соборува́ти**.
СОБОРУВА́ННЯ, -я, *с., церк.* Обряд помазання єлеєм тіла тяжкохворого чи вмираючого.
СОБОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., церк.* Здійснювати над ким-небудь соборування.
СОБОРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док., церк.* 1. Приймати соборування. 2. *тільки недок.* Пас. до **соборува́ти**.
СОБОРЯ́НИН, -а, *ч.* Священнослужитель соборної церкви.
СОБРА́Т, -а, *ч., книжн.* Людина тієї самої професії, того самого середовища і т. ін.; товариш по заняттю, професії тощо. // Тварини стосовно одна одної. // *перен.* Про щось із ряду подібних предметів, явищ тощо.
СОВА́, -и́, *ж.* 1. Хижий нічний птах з великою круглою головою, великими очима й коротким гачкуватим дзьобом. 2. Про людину, у якої період творчої активності припадає на другу половину дня і вечір.
СО́ВАЛО, -а, *с.* 1. *рідко.* Той, хто щось пхає, посу-

ває. 2. *зах.* Спускання зрубаних дерев з гори особливими жолобами.

СО́ВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **со́вати** і **со́ватися**.

СО́ВАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех.* Рухаючи щось, поміщати його куди-небудь. // Давати щось кому-небудь поспішно, недбало чи потай. 2. *перех.*, *розм.* Направляти щось куди-небудь поштовхом, різким рухом. 3. *перех. і неперех.*, *що, чим.* Переміщувати що-небудь, рухаючи по якійсь поверхні вперед, назад і вперед, у різні боки. ** **Ле́две со́вати нога́ми** – не мати змоги нормально ходити від утоми, хвороби, старості тощо.

СО́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. Кидатися на кого-небудь; сікатися. 2. Переміщатися по якійсь поверхні (на сідницях, на руках, усім тілом і т. ін.). // Рухатися назад і вперед, прокладаючи основу (про ткацький човник). // Нещільно прилягаючи до чогось, погано триматися; зсовуватися. // Повільно ходити, танцювати і т. ін., не піднімаючи ніг, тягнучи їх. 3. Сидячи, неспокійно крутитися на місці. // Безладно рухатися (перев. про руки).

СО́ВГАЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **со́вганка**.

СО́ВГАНКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ко́взанка**. // Спускалка.

СО́ВГАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **со́вгати** і **со́вгатися**.

СО́ВГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Те саме, що **со́вати**. 2. *неперех.* Те саме, що **ко́взати**.

СО́ВГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **снува́ти** 4. 2. Те саме, що **со́ватися** 3. 3. Те саме, що **ко́взатися**.

СО́ВГАЧ, -а, *ч.*, *спец.* Товкач у валяльні.

СОВЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля сови.

СОВЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **совеня́**.

СОВЕРЕ́Н, -а, *ч.* Англійська золота монета.

СО́ВЗАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **со́взати**.

СО́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Стрибати, плигати, пустувати.

СОВЗЕ́НИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ожеледиця.

СОВИ́К, -а́, *ч.* У північних народів – верхній одяг з капюшоном, вигот. з оленячих шкур хутром назовні.

СО́ВИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **сово́к**.

СОВИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **сова́**. // Такий, як у сови, власт. сові, який нагадує чим-небудь сову. ** **Сови́ний папу́га** – те саме, що **кака́по**.

СОВИ́НІ, -их, *мн.* Родина совоподібних.

СОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Велика сова.

СО́ВІСНИЙ, -а, -е. Який соромиться діяти несправедливо, непорядно. // Власт. такій людині. // Який чесно і старанно виконує свої обов'язки; сумлінний. ** **Со́вісні суди́** – у Росії 18 – 19 ст. – суди, які розглядали деякі справи не тільки на основі закону, а й з урахуванням природної справедливості.

СО́ВІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **со́вісний**.

СО́ВІСНО, *присл.* 1. Присл. до **со́вісний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Соромно, ніяково комусь.

СО́ВІСТИТИ, -іщу, -істиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Картати когось, намагаючись викликати почуття сорому; соромити.

СО́ВІСТИТИСЯ, -іщуся, -істишся, *недок.*, *розм.* Відчувати сором, почувати себе ніяково; соромитися.

СО́ВІСТЬ, -і, *ж.* Усвідомлення і почуття моральної відповідальності за свою поведінку, свої вчинки перед самим собою, людьми, суспільством; моральні принципи, погляди, переконання; сумління. // *кого, чого, чия, перен.* Найчесніший, найсправедливіший, найвідповідальніший представник певного колективу, суспільства і т. ін. ** **Де твоя́ (у те́бе, ва́ша, у вас і т. ін.) со́вість?**; **Май (ма́йте) со́вість** – уживається, щоб присоромити когось, викликати почуття відповідальності за щось. **[Лежи́ть] на со́вісті** *кого, у кого, чиїй* – хтось винен у чому-небудь, морально відповідає за якісь дії, вчинки і т. ін. **Му́ки (доко́ри) со́вісті** – переживання, викликані усвідомленням своєї несправедливості, провини і т. ін. **На со́вість**: а) дуже добре, якісно; б) покладаючись тільки на чесність, не вимагаючи інших гарантій. **Не за страх, а за со́вість** – сумлінно, чесно. **Не ма́є ні со́рому (ні че́сті), ні со́вісті** *хто* – хтось діє несправедливо, поводиться безсоромно. **Со́вість му́чить** *кого* – хтось страждає, гостро відчуваючи свою провину. **Як вели́ть (підка́зує) со́вість** – справедливо, без упередження.

СОВІ́ТИ[1], -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **солові́ти**.

СОВІ́ТИ[2], -ів, *мн.*, *іст.* Зневажлива назва Радянського Союзу, більшовицького режиму взагалі.

СОВІ́ТСЬКИЙ, -а, -е, *зневажл.* Прикм. до **совіти**[2].

СО́ВКА, -и, *ж.* 1. Нічний метелик з темним забарвленням, гусениці якого є шкідниками сільськогосподарських культур; нічниця. *Бавовняна совка. Зернова совка.* ** **Ози́ма со́вка** – гусінь нічного метелика, що пошкоджує польові та городні культури, особливо озиму пшеницю, озиме жито та буряки. 2. Те саме, що **сплю́шка**.

СО́ВКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **со́вка**. 2. *у знач. ім.* **со́вкові**, -вих, *мн.* Назва родини нічних метеликів, голова яких нагадує голову сови.

СОВКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сово́к** 1. // Який формою нагадує совок, зробл. у вигляді совка. 2. *зневажл.* Прикм. до **сово́к** 2. *Совкове мислення. Совкові звички.*

СО́ВКОВІ, -их, *мн.* Родина нічних метеликів, багато з яких – шкідники культурних рослин.

СОВМА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **пле́нтатися** 1. 2. Те саме, що **тиня́тися**.

СОВМАНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Штовхнути.

СОВО́К, -вка́, *ч.* 1. Лопатка з загнутими догори бічними краями і перев. короткою ручкою. // Пристрій, що формою нагадує таку лопатку. 2. *жарг.* Радянська людина, духовно скалічена тоталітарною системою.

СО́ВОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **сова́**.

СОВОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на сову, подібний до сови.

СОВОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Ряд корисних хижих птахів, до якого належать вухата сова, сич і т. ін.

СОВОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **совоподі́бний**.

СОВО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **сово́к**.

СОВУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Сич.

СОВ'Я́ТКО, -а, *с.* Те саме, що **совеня́тко**.

СОВ'Я́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **сови́ний**.

СО́ГДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **согді́йці**.

СОГДІАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкий мінерал, що належить до коштовних каменів.

СОГДІ́ЄЦЬ *див.* **согді́йці**.

СОГДІ́ЙКА *див.* **согді́йці**.

СОГДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **согді́йці** та Согдіана.

СОГДІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **согді́єць**, -ійця, *ч.*; **согді́йка**, -и, *ж.*). Давня північно-східна іранська народність Середньої Азії, яка від середини 1 тис. до н. е. населяла Согдіану.

СОГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Спостерігати, бачити.

СО́ГРА, -и, *ж.* Ліс на заболоченій купинястій місцевості у заплавах річок.

СОГРІША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СОГРІШИ́ТИ**, -шу́, -шиш, *док.*, *рел.* Робити, чинити гріх (у 1, 2 знач.); грішити.

СОГРІШИ́ТИ *див.* **согріша́ти**.

СО́ДА, -и, *ж.* 1. Загальна технічна назва натрієвих солей вугільної кислоти, які широко застосовуються в техніці й побуті. *Каустична сода.* 2. Гідрогенокарбонат натрію – білий кристалічний порошок, що його використовують у медицині та кулінарії. ** **Питна́ со́да** – те саме, що **со́да** 2.

СОДАЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, який має у своєму складі натрій.

СОДІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовті кристали, променисті агрегати або щільні маси.

СО́ДНИК, -а, *ч.* Однорічна трава, рідше півкущ родини лободових з вузьким м'ясистим листям і дрібними двостатевими квітками.

СО́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **со́да**. // Який виробляє соду. // Який містить соду. ** **Со́дова вода́** – напій, що являє собою розчин соди та кухонної солі в газованій воді.

СОДО́КУ, *невідм.*, *с.* Хвороба, яка спричинюється укусами щурів.

СОДО́М, -у, *ч.*, *розм.* 1. Крайнє безладдя; метушня, шум. 2. *заст.* Крайня аморальність, розпуста, що панують де-небудь. ** **Содо́м і Го́морра**: а) крайнє безладдя; метушня, шум; б) крайня аморальність, розпуста, що панують де-небудь.

СОДО́МА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **содо́м** 1.

СОДОМІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **содо́мія** 2.

СОДОМІ́Т, -а, *ч.* Розпусник-збоченець.

СОДОМІ́ТКА, -и. Жін. до **содомі́т**.

СОДО́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **содо́м** 2. 2. Запилення рослин тваринами.

СОДО́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **содо́м** 2. ** **Содо́мський гріх** – мужолозтво, педерастія.

СО́ДУХА *див.* **со́духи**.

СО́ДУХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **со́духа**, -и, *ж.*), *розм.*, *заст.* Кінець, загибель. ** **Со́духи спусти́ти**, *заст.* – згинути, здохнути.

СО́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **со́я**. *Соєві боби.* // Пригот. із сої, із соєю. *Соєві цукерки.*

СОЇНАРІ́, *невідм.*, *ч.* Грузинський духовий музичний інструмент, подібний до флейти Пана (*див.* **фле́йта**).

СО́ЙКА, -и, *ж.* Лісовий перелітний рудувато-сірий птах родини воронових, який має білувату з темними смугами голову і невеликий чубчик червонуватого відтінку.

СОЙМ, -у, *ч.*, *іст.*, *заст.* Те саме, що **сейм**.

СО́ЙМИК, -у, *ч.*, *іст.*, *заст.* Те саме, що **се́ймик**.

СО́ЙМОВИЙ, -а, -е, *іст.*, *заст.* Стос. до сойму.

СО́КЕЛЬ, -ю, *ч.*, *діал.* Те саме, що **цо́коль**.

СОКЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **со́кель**.

СОКИ́РА, -и, *ж.* Знаряддя для рубання і тесання, що являє собою насаджену на дерев'яний держак залізну лопать з гострим лезом з одного боку та обухом – з іншого. // Такий предмет як старовинне знаряддя страти і як один із давніх видів зброї. *Вигострювати сокиру.*

СОКИ́РИСЬКО, -а, *с.* Збільш. до **сокира**.

СОКИРИ́ЩЕ, -а, *с.* Держак сокири.

СОКИ́РКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **соки́ра**. // Невелика сокира.

СОКИ́РКИ́, -и́рок, *мн.*, *бот.* Однорічна трав'яниста рослина родини жовтцевих, що цвіте фіолетово-синіми, зрідка рожевими чи білими квітками.

СОКИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **соки́ра**.

СОКИ́РНИК, -а, *ч.*, *діал.* Тесляр.

СОКИ́РНИЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **соки́рник**. *Сокирницька робота.*

СОКИ́РНИЦЯ, -я, *діал.* Жін. до **соки́рник**.

СОКИРНЯ́, -і, *ж.* Дерев'яне півколо у плуга, що служить для зміни ширини оранки, а також для вміщення правила, зокрема сокири.

СОКИРЧИ́НА, -и, *ж.* Зменш. до **соки́ра**. // *зневажл.* Погана сокира.

СОКИРЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **соки́ра**.

СОКИРЯ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Кирка.

СОКИ́РЯЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **соки́рний**.

СО́КІЛ[1], -кола, *ч.* 1. Хижий птах родини соколиних з міцним гачкуватим дзьобом, кривими кігтями і довгими крильми. 2. *перен.*, *уроч.* Про льотчика і літак. 3. *перен.*, *поет.* Юнак або чоловік, який відзначається красою, сміливістю, молодецтвом. // *розм.* Лаauthor називання юнака чи чоловіка (перев. при звертанні).

СО́КІЛ[2], -кола, *ч.*, *спец.* Інструмент штукатура у вигляді дерев'яного чи алюмінієвого щитка з ручкою посередині, який використовують для нанесення і розгладжування розчину.

СОКІЛЬНИ́К, -а́, *ч.* Мисливець, який полює за допомогою соколів.

СОКІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сокілка. ** **Сокі́льська поро́да ове́ць** – порода грубововних овець смушково-молочного типу, що мають сірий смушок з блакитним відтінком.

СО́КІР, -кора, *ч.*, *розм.* Те саме, що **осокі́р**.

СОКІ́РВИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Сукровиця.

СО́КМЕНИ, -ів, *мн.* Особисто вільні селяни в Англії раннього середньовіччя, зобов'язані феодалу лише деякими повинностями.

СОКОВА́Р, -а, *ч.* Той, хто варить сік.

СОКОВА́РКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **сокова́р**. 2. Пристрій у вигляді сполучених трубами чанів для отримання дубильного соку у чинбарному виробництві. 3. *розм.* Каструля зі спеціальним пристосуванням для отримання соку з овочів, фруктів за допомогою нагрівання на вогні.

СОКОВЕ́, -во́го, *с.*, *діал.* Кисла куряча підлива.

СОКОВИДІЛЕННЯ, -я, *с.* Виділення соку.

СОКОВИЖИМА́ЛКА, -и, *ж.* Пристрій для вичавлювання соку з фруктів, ягід і овочів.

СОКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **сік** 1, 3. // Признач. для одержання чи виробництва соку. *Соковий завод.*

СОКОВИ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Березень.

СОКОВИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який містить багато соку. // Порослий свіжою зеленою рослинністю. // *перен.* Дуже насичений, густий, сильний (про запах, аромат). ** **Сокови́ті корми́** – рослинні корми, що містять багато соків, поживних речовин (коренеплоди, гарбузи, силос, жом і т. ін.). 2. *перен.* Яскраво-червоний (про губи, рот); свіжий. 3. *перен.* Яскравий, чистого тону (про колір, забарвлення). // Який відзначається барвистою, яскравою гамою фарб, кольорів (про картину, фреску і т. ін.). // Якому властиві яскраві барви (про пори року, місяці і т. ін.). // Своєрідний, характерний, яскраво виражений; колоритний. 4. *перен.* Багатий, образний, влучний (про мову, вислів і т. ін.); барвистий. 5. *перен.* Який звучить чітко й виразно, має м'яке, оксамитове забарвлення (про голос, звуки і т. ін.).

СОКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **сокови́тий**. *Соковитість кольорів.*

СОКОВИ́ТО. Присл. до **сокови́тий**.

СОКОВИЧА́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вичавлювання соків.

СОКОВИЧА́ВЛЮВАЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Пристрій для вичавлювання соків з фруктів, овочів тощо.

СОКОВИЧАВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **соковича́влювальний**.

СОКОВИЧАВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **соковича́влювальниця**.

СОКОГІ́ННИЙ, -а, -е. Який посилює виділення соку, призводить до виділення, руху, переміщення соків, сприяє цьому.

СОКОДАВИ́ЛЬНИЙ -а, -е. Те саме, що **соковича́влювальний**.

СОКОЗБІ́РНИК, -а, *ч.* Посідина, в яку стікає сік самочинно (напр., березовий) або вичавлений з чого-небудь.

СОКОЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **соколя́** 1.

СОКОЛЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **соколеня́**.

СОКО́ЛИК, -а, *ч.* 1. Назва деяких невеликих хижих птахів родини соколиних. 2. Пестл. до **со́кіл**[1]. 3. *перев. мн.* Пестливе звертання до коней.

СОКОЛИ́НИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **со́кіл**[1] 1. 2. Власт. соколові, такий, як у сокола (*див.* **со́кіл**[1] 1). // *перен.* Дуже пильний, проникливий (про око, очі). // *перен.* Який виражає гордість, сміливість, силу (про погляд, очі). ** **Соколи́не полюва́ння** – старовинний княжий вид полювання, на якому приручений сокіл забиває невеликого звіра, птаха та приносить здобич до мисливця-хазяїна.

СОКОЛИ́НІ, -их, *мн.* Назва родини хижих птахів з міцним, гачкуватим дзьобом, до якої належать сокіл, кречет та ін.

СОКОЛИ́НО, *поет.* Присл. до **соколи́ний** 2.

СОКОЛИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **соколи́ця**.

СОКОЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Самка сокола (*див.* **со́кіл**[1] 1). // Лаcкаве називання жінки (перев. при звертанні).

СОКО́ЛИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **соко́лик**.

СОКОЛО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **соколи́ний**.

СОКОЛО́НЬКО, -а, *ч.*, *нар.-поет.* Пестл. до **со́кіл**[1] 1.

СОКОЛО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **со́кіл**[1].

СОКО́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *іст.* Той, хто доглядав ловчих птахів, навчав їх і полював з ними.

СОКО́ЛЬНИЧИЙ, -чого, *ч.*, *іст.* У Росії 15 – 17 ст. – боярин, який відав царським полюванням із ловчими птахами (перев. соколами).

СОКО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до української молодіжної спортивної і військово-патріотичної організації "Соколи", що діяла в Галичині за Австро-Угорщини і панської Польщі, а згодом в еміграції.

СОКОЛЯ́, -я́ти, *с.* 1. Пташа соколиці. 2. Пестл. до

сóкіл[1] 2, 3.

СОКОЛЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **соколя́**.

СОКОНІ́Т, -у, *ч.* Цинковмісний мінерал, знайдений у США.

СОКООСВІ́ТЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для освітлювання соків.

СОКООСВІ́ТЛЮВАЧ, -а, *ч.* Речовина, що зумовлює осідання, коагуляцію каламуті (пектинів) у соках.

СОКОРИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **осокори́на**. // *у знач. збірн.* Те саме, що **осокі́рник**.

СОКОРИ́ТИ, -рю, -ри́ш, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Видавати короткі, уривчасті звуки "ко-ко" (про курей). 2. *перен.*, *розм.* Говорити швидко, жваво, безугавно.

СОКОРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сокори́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СОКОРУ́Х, -у, *ч.* Рух соку в рослинах, особливо інтенсивний навесні та влітку.

СОКОРУ́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Курка (у 1 знач.).

СОКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сокота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **СОКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Те саме, що **сокори́ти**. 2. Те саме, що **скрекота́ти**.

СОКОТА́Ч, -а́, *ч.*, *зах.* Сторож.

СОКОТИ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *перех.*, *зах.* 1. Берегти. 2. Стерегти.

СОКОТИ́ТИСЯ, -очу́ся, -оти́шся, *недок.*, *діал.* Берегтися, остерігатися.

СОКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сокоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СОКОТІ́ТИ *див.* **сокота́ти**.

СОКОТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **ку́рка** 1. 2. *перен.* Жінка, яка любить багато говорити; цокотуха.

СОКОУЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для уловлювання, збирання соку.

СОКОУЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **сокозбі́рник**.

СОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Сократи́чні шко́ли** – загальна назва філософських шкіл Стародавньої Греції, заснована учнями й послідовниками Сократа в 4 ст. до н. е.

СОКРОВЕ́ННИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **запові́тний** 1.

СОКРОВЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Абстр. ім. до **сокрове́нний**.

СОКРОВЕННО, *книжн.* Присл. до **сокрове́нний**.

СОЛАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Отруєння соланінами.

СОЛАНІ́Н, -у, *ч.* Отруйна речовина, що належить до органічних сполук і міститься в рослинах родини пасльонових.

СОЛА́НО, *невідм*, *ч.* Сухий гарячий вітер в Іспанії.

СОЛДА́Т, -а, *ч.* 1. Рядовий військовослужбовець сухопутних військ. // Військовослужбовець взагалі. ** **Віддава́ти в солда́ти**, *іст.* – посилати на військову службу; брати у солдати. **Моги́ла Невідо́мого солда́та** – могила безвісного воїна, яку вшановують як пам'ять про всіх, що полягли в боях за Батьківщину. 2. *чого*, *перен.* Відданий, дисциплінований, стійкий учасник суспільного руху, член якої-небудь організації тощо.

СОЛДА́ТИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **солда́т** 1. 2. Дитяча іграшка, яка зображає солдата. 3. *у знач. присл.* **солда́тиком**. Стоячи, навстоячки.

СОЛДА́ТІВ, -това, -тове. Прикм. до **солда́т** 1.

СОЛДА́ТКА, -и, *ж.* Дружина солдата. // Вдова солдата.

СОЛДАТНЯ́, -і́, *ж.*, *збірн.*, *зневажл.* Солдати.

СОЛДА́ТСТВО, -а, *с.* 1. *заст.*, *розм.* Те саме, що **солда́тчина**. 2. *збірн.* Люди, які відбувають військову службу; солдати.

СОЛДА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **солда́т** 1. // Признач. для солдата, для солдатів. // Признач. для носіння солдатомі (про одяг, взуття і т. ін.). // Який належить солдатові. // Власт. солдатові, такий, як у солдата. *Солдатська виправка.* // Який складається із солдатів. // Який виник у середовищі солдатів. ** **Солда́тське сукно́** – сіре грубе сукно для шинелей. **Солда́тські ді́ти** – у Росії 18 ст. – діти селян, міщан і т. ін., які виховувалися в полкових школах і завдяки цьому одержували право служити нарівні з дворянами.

СОЛДА́ТЧИН, -а, -е, *розм.* Прикм. до **солда́тка**; належний солдатці.

СОЛДА́ТЧИНА, -и, *ж.*, *заст.*, *розм.* Солдатська служба.

СОЛДАФО́Н, -а, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Обмежений, некультурний, грубий військовий, інтереси якого не виходять за межі вузькопрофесійних занять і знань.

СОЛДАФО́НСТВО, -а, *с.*, *розм.*, *зневажл.* Поведінка, спосіб дій солдафона; обмеженість, грубість, бескультур'я.

СОЛДАФО́НСЬКИЙ, -а, -е, *розм.*, *зневажл.* Прикм. до **солдафо́н**. // Власт. солдафонові.

СОЛЕВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Який вантажить або перевозить сіль, признач. для цього.

СОЛЕВАНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Робітник, який вантажить сіль.

СОЛЕВАНТА́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **солеванта́жник**.

СОЛЕВА́Р, -а, *ч.* Той, хто виварює сіль з води.

СОЛЕВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Добування солі виварюванням її з води.

СОЛЕВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до солеваріння.

СОЛЕВА́РНЯ, -і, *ж.* Підприємство, де виварюють сіль.

СОЛЕВИВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, машина для вивантажування, вигрібання солі.

СОЛЕВИДОБУВНИ́Й, -е́, -е́. Стос. до солевидобутку.

СОЛЕВИ́ДОБУТОК, -тку, *ч.* 1. Процес добування кам'яної солі. 2. Видобута сіль.

СОЛЕВИМИВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який вимиває сіль, призначений для цього.

СОЛЕВИМИВА́ННЯ, -я, *с.* Вимивання солей із чогонебудь вимивачами-розчинниками, найчастіше водою.

СОЛЕВИМИВНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **солевимива́льний**.

СОЛЕВИТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. Який може рости на засолених ґрунтах (про рослини).

СОЛЕВИТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **солевитрива́лий**.

СОЛЕВМІ́СТ, -у, *ч.* Вміст солі у чому-небудь.

СОЛЕВО́З, -а, *ч.* 1. Той, хто возить сіль. 2. Транспортний засіб, у якому перевозять сіль.

СОЛЕГІ́Н, -го́ну, *ч.* Трубопровід для пересипання подрібненої солі або перекачування її концентрованих розчинів (ропи).

СОЛЕДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Добування солі.

СОЛЕДОБУВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до соледобування.

СОЛЕДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина, пристрій для подрібнення кам'яної солі.

СОЛЕКО́П, -а, *ч.* Той, хто добуває кам'яну сіль.

СОЛЕКОПА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Копальня, в якій добувають кам'яну сіль.

СОЛЕЛО́МНЯ, -і, *ж.* Копальня, у якій виламують кам'яну сіль; солекопальня.

СОЛЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який добре росте на засолених ґрунтах (про рослини).

СОЛЕМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для визначення вмісту розчиненої у воді солі.

СОЛЕМЛИ́Н, -а́, *ч.* Млин для подрібнення, розмелювання кам'яної солі.

СОЛЕНАВАНТА́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Установка, пристрій для навантажування сіллю транспортних засобів.

СО́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **соли́ти**. 2. *у знач. прикм.* Приготований солінням.

СОЛЕНО́ЇД, -а, *ч.*, *спец.* Котушка індуктивності – сукупність однакових, послідовно з'єднаних витків провідника, рівномірно навитих на загальне осердя; котушка ізольованого дроту, проводу.

СОЛЕНО́ЇДНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до соленоїда.

СОЛЕНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить природну сіль.

СОЛЕНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **солено́сний**.

СОЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до солі.

СОЛЕПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Те саме, що **солегі́н**.

СОЛЕПРО́МИСЕЛ, -слу, *ч.* Промислове добування солі. // Підприємство, що здійснює промислове добування солі.

СОЛЕПРОМИСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *перев.* Власник солепромислового виробництва.

СОЛЕПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до солепромисловості.

СОЛЕПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Галузь промисловості, що займається добуванням і обробкою солі.

СОЛЕРОЗРО́БКИ, -бок, *мн.* Копальні для добування кам'яної солі під землею або промисел збирання солі по берегах чи на дні висохлих солоних озер.

СОЛЕРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. У якому сіль розчиняється, який здатний розчиняти сіль.

СОЛЕРОЗЧИ́ННИК, -а, *ч.* Розчинник (сольвент), який розчиняє сіль.

СОЛЕРОЗЧИ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який розчиняє сіль, признач. для цього.

СОЛЕСО́С, -а, *ч.* Насос для перекачування подрібненої солі або соляного розчину (ропи).

СОЛЕСТА́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **солестійки́й**.

СОЛЕСТА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **солеста́лий**.

СОЛЕСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **солевитрива́лий**. // Який може рости на засолених ґрунтах.

СОЛЕСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **солестійки́й**.

СОЛЕСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Склад – сховище для зберігання солі.

СОЛЕТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Фізико-хімічний процес утворення солі та її кристалізація.

СОЛЕТВО́РНИЙ, -а, -е. Який внаслідок певних хімічних реакцій утворює солі.

СОЛЕТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **солестійки́й**.

СОЛЕТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **солетривки́й**.

СОЛЕУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **солетво́рення**.

СОЛЕЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Неправильний граматичний зворот, синтаксична помилка в художньому творі.

СОЛЕ́ЦЬ, сольцю́, *ч.*, *заст.* Натрій.

СОЛИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для соління, засолювання.

СОЛИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який засолює що-небудь.

СОЛИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **соли́льник**.

СОЛИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **соли́рня** 2.

СОЛИ́ТИ, солю́, со́лиш, *недок.* 1. *перех.* Сипати сіль у яку-небудь чи на якусь їжу, в яке-небудь питво, приправляти сіллю для смаку. 2. *перех.* Заготовляти що-небудь про запас, посипаючи сіллю або кладучи в солоний розчин; засолювати. // *жарт.* Тривалий час не використовувати чогось. 3. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Робити неприємності, шкодити кому-небудь; насолювати.

СОЛИ́ТИСЯ, со́литься, *недок.* 1. Піддаватися солінню. 2. Пас. до **соли́ти** 1, 2.

СО́ЛИЩЕ, -а, *с.*, *зах.* Місце, де худобі дають сіль.

СОЛІ́Д, -а, *ч.* Золота римська, згодом візантійська, монета, що дорівнювала $^1/_{72}$ золотого фунта (4,55 г).

СОЛІДАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія і стан за знач. **солідаризува́тися**.

СОЛІДАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **солідаризува́тися**.

СОЛІДАРИЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Виявляти, виражати свою солідарність з ким-небудь.

СОЛІДА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який виявляє, виражає свою солідарність з ким-, чим-небудь. // Сповнений солідарності, пройнятий солідарністю. 2. *юр.* Який відповідає за щось спільно з ким-небудь; заснований на солідарності (у 2 знач.).

СОЛІДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Активне співчуття яким-небудь діям, думкам; спільність поглядів, інтересів. 2. *юр.* Спільна відповідальність.

СОЛІДА́РНО. Присл. до **солідáрний** 1.

СОЛІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Добре зроблений, міцний. 2. Який відзначається поважністю, серйозністю (про людину); статечний. // Характерний для такої людини, власт. їй. // Який справляє позитивне, вигідне враження (про речі). 3. Який добре зарекомендував себе, користується авторитетом. // Який здобув визнання, має авторитет. // На якого можна покластися (про людину). 4. Який відзначається ґрунтовністю, серйозністю, глибиною. // Який відзначається своєю важливістю, значимістю. 5. *розм.* Який має показну зовнішність, значний за своїми розмірами, повнотою. // Значний за величиною, силою і т. ін.; великий (про річ). // Значний за кількістю. 6. Який досягнув зрілого віку. // Зрілий (про вік). 7. Який змушує переконатися в чому-небудь, зважати на щось; переконливий.

СОЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **солі́дний**.

СОЛІДНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *рідко.* Робитися, ставати солідним, солідніщим (*див.* **солі́дний**).

СОЛІ́ДНО. Присл. до **солі́дний**.

СОЛІДО́Л, -у, *ч.* Густе мастило, яким змащують ходові частини транспортних машин, різне устаткування тощо.

СО́ЛІДУС, -а, *ч.* Графічне зображення залежності температур кінця рівноважної кристалізації розчинів або сплавів від хімічного складу.

СОЛІЗИ́М, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при панкреатиті, захворюваннях шлунково-кишкового тракту, після операцій на підшлунковій залозі тощо.

СОЛІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **соли́ти** 1, 2. 2. *збірн.* Засолені про запас харчові продукти.

СОЛІПСИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Суб'єктивно-ідеалістична філософська теорія, за якою існує тільки людина і її свідомість, а об'єктивна дійсність існує лише в свідомості індивіда. 2. Крайній егоїзм, егоцентризм.

СОЛІПСИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник соліпсизму.

СОЛІПСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **соліпси́зм** і **соліпси́ст**.

СОЛІ́СИТОР, -а, *ч.* У Великій Британії – представник однієї з адвокатських професій; адвокат, що веде справи в судах графств і готує матеріали для барістерів, виконує також функції юрисконсульта.

СОЛІ́СТ, -а, *ч.* Співак, музикант або танцюрист, який виконує сольну партію, соло.

СОЛІ́СТКА, -и. Жін. до **солі́ст**.

СОЛІТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Схильність до самітності в осіб похилого віку.

СОЛІТА́РНИЙ, -а, -е. Одинокий, окремий, одиничний.

СОЛІТЕ́Р[1], -а, *ч.* Стрічковий черв'як, який паразитує в кишечнику людини і тварин; ціп'як.

СОЛІТЕ́Р[2], -а, *ч.* Великий брильянт в оправі.

СОЛІТО́НИ, -ів, *мн.*, *спец.* Поодинокі хвилі, що пружно взаємодіють одна з одною, тобто не змінюють своєї форми і швидкості.

СОЛІТО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до солітонів.

СОЛІФЛЮ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Повільне в'язкопластичне переміщення перезволожених ґрунтів на схилах.

СО́ЛО. 1. *невідм.*, *с.* Музичний твір чи окрема його партія, які виконує один інструмент або один співак. *Соло для скрипки. Соло на кларнеті.* // Танець або окрема партія, частина його, які виконує один танцюрист. 2. *присл.* Без участі інших, окремо від інших (про виконання музичних творів, танців).

СОЛОВЕ́СЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **солове́йко** 1.

СОЛОВЕ́Й, -в'я́, *ч.* 1. Маленький перелітний корисний птах родини горобиних, з сірим оперенням, самець якого чудово співає, особливо в період гніздування. *Розливатися солов'єм.* 2. *перен.*, *розм.* Людина, яка має гарний, перев. високий голос і володіє мистецтвом співу. // Про поета-лірика.

СОЛОВЕ́ЙКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **солове́йко** 1, 2; належний йому. // Власт. соловейкові; такий, як у соловейка. *Соловейків голос.*

СОЛОВЕ́ЙКО, -а, *ч.* 1. Пестл. до **солове́й**. 2. Те саме, що **солове́й** 1. 3. *розм.* Дитяча іграшка-свисток, зроблена у вигляді пташки.

СОЛОВЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **солове́йко**.

СО́ЛО-ВЕ́КСЕЛЬ, -я, *ч.* Вексель з підписом однієї особи, яка має здійснити платіж; простий вексель.

СОЛОВЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **солов'я́**.

СОЛОВЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **соловеня́**.

СОЛО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **була́ний**.

СОЛОВИ́НИЙ, -а, -е, *заст.* Солов'їний.

СОЛОВІ́ЇВ, -єва, -єве, *діал.* Прикм. до **солові́й**.

СОЛОВІ́Й, -я, *ч.*, *діал.* Соловей.

СОЛОВІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* 1. *тільки* 3 *ос.* Ставати невиразним, тьмяніти (про очі, погляд). 2. Ставати в'ялим, сонним (від утоми, сп'яніння і т. ін.).

СОЛОВ'Ї́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **солове́й**. // Належний солов'ю. // Сповнений співу солов'їв. // У якому гніздяться і співають солов'ї. *Солов'їний гай.* // Власт. солов'єві; такий, як у солов'я.

СОЛОВ'Ї́НО, *присл.* Подібно до солов'я; як у солов'я.

СОЛОВ'Ї́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Самка солов'я.

СОЛОВІЙО́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **солов'ї́ний**.

СОЛОВ'Я́, -я́ти, *с.* Пташа солов'я.

СОЛОВ'Я́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **солов'я́**.

СОЛОВ'Я́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **солов'ї́ний**.

СО́ЛОД, -у, *ч.* Продукт штучного пророщування зерен хлібних злаків, що містить активні ферменти і використовується при виготовленні пива, спирту, дріжджів, квасу і т. ін. // *перен., рідко.* Те саме, що **насоло́да**.

СОЛОДЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **соло́дкий**. // *у знач. ім.* **солоде́ньке**, -кого, *с.* Солодка їжа.

СОЛОДЕ́НЬКО. Присл. до **солоде́нький**. // *у знач. присудк. сл.*

СОЛОДЕ́ЦЬ, -дцю, *ч.* Те саме, що **соло́дка**.

СОЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **солоди́ти** і **солоді́ти**.

СОЛО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **солодити** і **солодіти**.

СОЛОДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до солодження. // Признач. для солодження.

СОЛОДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який готує солод.

СОЛОДИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **солоди́льник**.

СОЛОДИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, де готують солод.

СОЛОДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Робити солодким або солодшим, додаючи цукру, меду, варення і т. ін. 2. *спец.* Пророщувати зерно на солод; перетворювати в солод. *Солодити ячмінь.* 3. *перен.* Давати насолоду. ** **Солоди́ти ду́шу** *чию, кому* – утішати кого-небудь. 4. *перен.* Робити легшим, приємнішим; скрашувати.

СОЛОДИ́ТИСЯ, -ди́ться, *недок.* Пас. до **солодити**.

СОЛОДИ́Ч, -а́, *ч., діал.* Солодець.

СО́ЛОДІ, -ей, *мн.* Ґрунти, що утворилися з солонців і солонцюватих ґрунтів під впливом інтенсивного промивання їх водою.

СОЛОДІ́ВНЯ, -і, *ж., спец.* Приміщення, де готують зерно для солоду.

СОЛОДІ́Й, -я́, *ч., розм.* 1. Той, хто любить солодке. 2. Те саме, що **онані́ст**.

СОЛОДІ́ЙКА, -и, *розм.* Жін. до **солодій** 1.

СОЛОДІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже солодкий.

СОЛОДІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. Перетворюватися в солод. 2. Набувати солодкого смаку при легкому бродінні.

СОЛО́ДКА, -и, *ж.* Багаторічна рослина родини бобових, корінь якої використовують у промисловості та медицині; локриця.

СОЛОДКА́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **солодкува́тий**.

СОЛОДКА́ВО, *рідко.* Присл. до **солодка́вий**.

СОЛО́ДКИЙ, -а, -е. 1. Який має приємний смак, власт. цукрові, медові і т. ін.; *прот.* г і р к и й, к и с л и й, с о л о н и й. // Пригот. із цукром, медом, варенням і т. ін. (про їжу, питво). // *у знач. ім.* **соло́дке**, -кого, *с.* Їжа, яка має приємний смак, власт. цукрові, медові тощо, або пригот. із цукром, медом, варенням і т. ін. // *у знач. ім.* **соло́дке**, -кого, *с.* Фрукти, цукерки, тістечка і т. ін., що їх подають наприкінці обіду тощо; десерт. // Позбавлений солоного смаку (про воду і т. ін.). // Уживається у складі назв деяких рослин. *Солодкий перець.* ** **Соло́дка карто́пля** – те саме, що **бата́т**. **Соло́дке вино́** – вино, вигот. із сортів винограду, що мають у своєму складі значну кількість цукру. **Соло́дке молоко́** – молоко, яке не піддавалося бродінню. 2. *розм.* Те саме, що **смачни́й** 1. 3. Який викликає приємні відчуття, дає насолоду (про запах, аромат і т. ін.). // Приємний для слуху, ніжний (про голос, звуки). // Який дає моральне задоволення, втіху. // Який викликає почуттєву насолоду. // *розм.* Близький і рідний серцю, милий (про людину – перев. при звертанні). 4. *перен.* Який дає відчуття приємності або виражає задоволення, радість, насолоду (про думки, почуття, стан людини). ** **Соло́дкий сон** – спокійний, глибокий, безтурботний сон. 5. *перен.* Сповнений достатку, щастя, радості, задоволення; щасливий. 6. *перен.* Підкреслено ласкавий, надмірно або нещиро люб'язний, облесливий. // Який виражає підкреслену ласкавість, надмірну або нещиру люб'язність, облесливість. 7. *перен.* Сердечний, щирий, приємний (про голос, розмову і т. ін.). // *у знач. ім.* **соло́дке**, -кого, *с.* Сентиментальний. // Сентиментальність.

СОЛО́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **соло́дкий**.

СО́ЛОДКО. 1. Присл. до **соло́дкий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Про відчуття солодкого смаку. 3. *у знач. присудк. сл.* Про приємні відчуття, яких зазнає хто-небудь; дуже приємно. 4. *у знач. присудк. сл., перев. із част.* н е. Про стан достатку, забезпеченості, задоволення чим-небудь і т. ін.; добре.

СОЛОДКОЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який видає приємні, ніжні звуки; який має гарний голос, що милує слух. *Солодкозвучна бандура. Солодкозвучна ліра.* // Який звучить ніжно, приємно; який милує слух. *Солодкозвучний голос.* 2. Який милує слух своїми звуками, словами і т. ін. *Солодкозвучна мова.*

СОЛОДКОЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **солодкозву́чний**.

СОЛОДКОМО́ВНИЙ, -а, -е. Який уміє гарно, цікаво, захоплююче говорити; красномовний. // Який милує слух своїми звуками, словами і т. ін. // Облесливий.

СОЛОДКОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **солодкомо́вний**.

СОЛОДКОМО́ВНО. Присл. до **солодкомо́вний**.

СОЛОДКОМО́ВСТВО, -а, *с.* Уміння гарно, цікаво, захоплююче говорити, майстерно висловлювати свої думки. // Облесливість.

СОЛОДКОМОЛО́КИЙ, -а, -е, *діал.* Хтивий.

СОЛОДКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка солодкий (у 1, 3, 4, 6, 7 знач.).

СОЛОДКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **солодкува́тий**.

СОЛОДКУВА́ТО. Присл. до **солодкува́тий**.

СОЛОДНЕ́ЧА, -і, *ж., розм.* 1. Те саме, що **соло́дкість**. 2. Те саме, що **со́лодощі**.

СОЛОДО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **со́лод**. // Пригот. із солоду, з солодом. ** **Солодо́вий цу́кор** – те саме, що **мальто́за**. **Солодо́віростки́** – відходи пивоварного виробництва, що їх використовують як корм для тварин.

СОЛОДО́ВНИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **пивова́р**.

СОЛОДО́ВНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **солодо́вник**.

СОЛОДО́ВНЯ, -і, *ж., спец.* Те саме, що **солоді́вня**.

СОЛОДОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Механізм, машина для подрібнення солоду.

СОЛОДОДРОБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для подрібнення солоду.

СОЛОДОСУША́РКА, -и, *ж.* Установка для сушіння солоду.

СОЛОДОСУША́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення, цех для сушіння солоду.

СО́ЛОДОЩІ, -ів, *мн.* 1. Кондитерські вироби, ласощі і т. ін. 2. *перен.* Вищий ступінь задоволення; насолода, втіха.

СОЛОДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Добування солоду – штучне пророщування зерен хлібних злаків для утворення ферментів і перетворення крохмалю на глюкозу. 2. Насолоджування.

СОЛОДУ́Н, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **солоді́й**.

СОЛОДУ́ХА, -и, *ж., заст.* Страва, пригот. із житнього солоду.

СОЛОДУ́ШКА, -и, *ж.* Рід багаторічних (рідше однорічних) рослин родини бобових.

СОЛО́ДШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **соло́дшати**.

СОЛО́ДШАТИ, -ає, *недок.* Ставати солодким, солодшим (*див.* **соло́дкий**).

СОЛО́ДШЕ. Присл. до **соло́дший**.

СОЛО́ДШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **соло́дкий**.

СОЛОДЮ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже солодкий.

СОЛОДЯ́ТКО, -а, *с., діал.* Коханий, кохана.

СОЛОЖЕ́НИК, -а, *ч.* Солодкий пиріг.

СОЛО́МА, -и, *ж., збірн.* 1. Сухі світло-жовті стебла злакових рослин, що залишаються після обмолоту і використовуються як корм скотині, паливо, а також для підстилки, покриття будівель і т. ін. // Сухі стебла скошених бобових рослин, рідше – кукурудзи і т. ін. 2. Стебла злакових рослин на корені.

СОЛОМА́ХА, -и, *ж., кул.* Рідке тісто (перев. гречане), кип'ячене з маслом.

СОЛОМИ́НА, -и, *ж.* 1. Одна стеблина соломи (у 1 знач.). ** **Хапа́тися за соломи́ну** – намагатися використати єдину, хоч і безнадійну, можливість вийти зі скрутного становища, врятувати себе. 2. Порожниста стеблина злакових рослин з потовщеннями на місцях прикріплення листків.

СОЛОМИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **соломи́на**. // *перен.* Єдина, хоч і безнадійна можливість вийти із скрутного становища. *Соломинка порятунку. Хапатися за соломинку.*

СОЛО́МИСТИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Який має великі стебла і дає багато соломи (про злаки). *Соломисте жито.* 2. Який містить велику кількість соломи.

СОЛО́МИСТІСТЬ, -тості, *ж., спец.* Властивість за знач. **соло́мистий** 1.

СОЛОМІ́Т, -у, *ч.* Легкий будівельний теплоізоляційний матеріал, який вигот. із соломи у вигляді спресованих плит тощо.

СОЛОМІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **соломі́т**.

СОЛО́МКА, -и, *ж.* 1. *збірн.* Зменш.-пестл. до **соло́ма**. // *у знач. присл.* **соло́мкою**. 2. Те саме, що **соломи́нка**. 3. *збірн., спец.* Стебла льону, конопель. 4. Назва деяких сортів цукерок, печива, макаронів і т. ін., що мають вигляд вузьких довгих паличок або трубочок.

СОЛОМОКОПНУВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій до зернового комбайна для збирання соломи в копиці.

СОЛОМО́Н, -а, *ч.* Третій цар стародавньої Іудеї (970 – 931 рр. до н. е.), який уславився мудрістю. ** **Соломо́нове рі́шення (ви́рішення)** – мудре, винахідливе розв'язання спірного або складного питання.

СОЛО́МОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **соло́ма**.

СОЛОМОПОДАВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій до зернового комбайна для подавання соломи у соломокопнувач.

СОЛОМОПОДРІ́БНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для подрібнювання соломи.

СОЛОМОПОДРІ́БНЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **соломорі́зка**.

СОЛОМОПРЕ́С, -а, *ч.* Прес біля зернового комбайна для ущільнення соломи.

СОЛОМОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина для різання соломи, зеленої маси і т. ін. на корм, підстилку скотині та ін.

СОЛОМОСИЛОСОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Машина, що подрібнює кормові культури для згодовування їх худобі або на силос.

СОЛОМОТРАНСПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Конвеєр для переміщення соломи у соломокопнувач, на скирту тощо.

СОЛОМОТРЯ́С, -а, *ч.* Пристрій у молотарці та комбайні для відокремлення соломи від зерна і полови.

СОЛО́М'ЯНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **соло́ма**. // Зробл. із соломи. // Пригот. із соломи. // Укритий соломою. // Із будівлями, вкритими соломою (про село). // Який утворюється при згорянні соломи. 2. Який має колір соломи; світло-жовтий. 3. Якого годують соломою. 4. *перен.* Який легко можна порушити; нестійкий, неміцний. ** **Соло́м'яна вдова́**, *жарт.* – жінка, яка тимчасово залишилася без чоловіка або не живе з ним. **Соло́м'яний вдіве́ць**, *жарт.* – чоловік, який тимчасово залишився без дружини або не живе з нею. **Соло́м'яний па́рубок**, *жарт.* – непривабливий, негарний хлопець.

СОЛО́М'ЯНИК, -а, *ч., розм.* 1. Матрац, набитий соломою. 2. Опудало, зробл. із соломи. 3. Солом'яний короб. 4. Солом'яний капелюх.

СОЛОНГО́Й, -я, *ч.* Ссавець родини куницевих.

СОЛОНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **соло́ний**. // *у знач. ім.* **солоне́ньке**, -кого, *с.* Що-небудь солоне.

СОЛОНЕ́ЦЬ, -нцю, *ч.* 1. Ґрунт, що утворюється із солончаку внаслідок вимивання з верхніх шарів водорозчинних солей. 2. Озеро або джерело з солоною водою. 3. Рослина родини лободових із соковитим стеблом і колосоподібним суцвіттям; відзначається солевитривалістю. 4. Ділянка ґрунту із джерелом солоної води. 5. Місце, де кладуть, розсипають сіль для диких тварин.

СОЛОНЕ́ЧНИК, -а, *ч.* Польова трав'яниста лікарська рослина з жовтими квітками, настоянку якої вживають у разі застуди.

СОЛО́НИЙ, -а, -е. 1. Який містить сіль (про водойми). // Який містить сіль і має характерний смак, що його надає сіль (про воду в таких водоймах, бризки і т. ін.). // Покритий сіллю такої води. // Просякнутий сіллю (про повітря, вітер). 2. Який має смак солі, містить сіль (про сльози, кров, піт). // Вкритий потом. 3. Приправлений сіллю, із характерним смаком, що його надає сіль (про їжу). // Який достатньо або надмірно посолений. // *у знач. ім.* **соло́не**, -ного, *с.* Їжа, приправлена сіллю; смак солі. 4. Пригот. про запас із сіллю, в розчині солі. // *у знач. ім.* **соло́не**, -ного, *с.* Засолені про запас продукти. 5. *перен., розм.* Виразний, дотепний, але грубий; непристойний. *Солоне слово.* 6. *перен., розм.* Дуже тяжкий. *Солоне життя. Солона робота.* // Зароблений тяжкою працею. ** **Сьорбну́ти соло́ного** – зазнати тяжкої праці, горя, нужди, злиднів тощо.

СОЛОНИ́НА, -и, *ж.* 1. Засолене про запас м'ясо. 2. *діал.* Сало.

СОЛОНИ́НКА, -и, *ж.* Пестл. до **солони́на**.

СОЛОНИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **солони́на**. // Приготовлений із солонини.

СОЛОНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Місцезнаходження, родовище, поклади солі.

СОЛОНИ́ЩЕ, -а, *с., розм.* Те саме, що **солоне́ць** 4.

СОЛО́НІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **соло́ний**. // Ступінь вмісту солі, насиченість сіллю.

СОЛОНКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **солонува́тий**.

СОЛОНКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і якість за знач. **солонкува́тий**.

СО́ЛОНО. 1. Присл. до **соло́ний** 1, 3, 4, 6. 2. *у знач. присудк. сл.* Про відчуття солоного смаку. 3. *у знач. присудк. сл.* Тяжко, скрутно. ** **Со́лоно прихо́дитися** *кому* – тяжко комусь, хтось зазнає тяжкої праці, труднощів, горя, неприємностей тощо.

СОЛОНОВО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який росте, водиться, мешкає у солоній воді. 2. Який наповнений солоною водою. *Солоноводні басейни.*

СОЛОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **солонува́ти**.

СОЛОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Те саме, що **солонцюва́ти**[2].

СОЛОНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка солоний.

СОЛОНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і якість за знач. **солонува́тий**.

СОЛОНУВА́ТО. Присл. до **солонува́тий**.

СОЛОНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **солоне́ць** 1.

СОЛОНЦЮВА́ННЯ[1], -я, *с., гідр.* Дія за знач. **солонцюва́ти**[1].

СОЛОНЦЮВА́ННЯ[2], -я, *с., розм.* Дія за знач. **солонцюва́ти**[2].

СОЛОНЦЮВА́ТИ[1], -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех., гідр.* Збільшуючи в ґрунті вміст солей натрію, підвищувати його водонепроникність (у зрошувальних каналах, водоймах і т. ін.).

СОЛОНЦЮВА́ТИ[2], -ю́ю, -ю́єш, *недок., розм.* Їсти щонебудь солоне, ласувати чимсь солоним.

СОЛОНЦЮВА́ТИЙ, -а, -е. Який містить значну кількість солей натрію (про ґрунт).

СОЛОНЦЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Наявність у ґрунті значної кількості солей натрію.

СОЛОНЧА́К, -у́, *ч.* 1. Ґрунт, який у поверхневому шарі містить легкорозчинні солі в концентраціях, що негативно впливають на розвиток сільськогосподарських рослин. 2. Озеро або джерело з солоною водою.

СОЛОНЧАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **солонча́к**. // Із солончаками. // Який росте на солончаку.

СОЛОНЧАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який містить легкорозчинні солі в невеликій кількості (про ґрунт). // Із солончаками (у невеликій кількості). *Солончакуватий степ.*

СОЛО́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* соло́плять; *недок., перех., розм.* Те саме, що **висоло́плювати**.

СОЛОПІ́Й, -я́, *ч., лайл.* Дуже неуважна, некмітлива людина; роззява.

СОЛОПІ́ТИ, -ію, -ієш, *розм.* Дивитися на кого-, щонебудь, широко розкривши очі, перев. безтямно.

СОЛОСПІ́В, -у, *ч.* Пісня для сольного виконання.

СОЛО́ТВИНА, -и, *ж., зах.* Солоне болото, солончак.

СОЛОТРУ́К, -а́, *ч., зах.* Камінь для товчення солі чи перцю.

СО́ЛТИС, -а, *ч., іст.* 1. У Західній Україні (до 1939 р.) та в Польщі (до 1950 р.) – сільський староста. 2. Підприємливий селянин.

СОЛУ́КВА, -и, *ж., орн., зах.* Вальдшнеп.

СОЛУТА́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при бронхіальній астмі, бронхітах.

СОЛЬ[1], *невідм., с., муз.* 1. Одна зі складових назв звуків, а також нота, що позначає цей звук. 2. Стрій транспоруючих музичних інструментів, що звучать на 2 1/2 тону нижче, ніж записано

(альтова флейта). 3. Назва ключа.

СОЛЬ[2], -я, *ч.* 1. Старовинна французька золота монета, яка з 18 ст. стала називатися су. 2. Грошова одиниця Перу.

СОЛЬ-БЕМО́ЛЬ-МАЖО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є соль-бемоль.

СОЛЬ-БЕМОЛЬ-МАЖО́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **соль-бемо́ль-мажо́р**.

СОЛЬВА́Т, -у, *ч.* Молекулярна група, що утворюється внаслідок сольватації.

СОЛЬВАТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до сольватації.

СОЛЬВАТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Взаємодія між частинками розчинника і розчиненої речовини.

СОЛЬВЕ́НТ, -у, *ч.*, *хім.* 1. Суміш рідинних вуглеводнів, яку використовують як дезінфікуючий та розчинний засоби. 2. Взагалі будь-який розчинник.

СОЛЬВЕ́НТ-НА́ФТА, -и, *ж.* Продукт дробової перегонки сирого бензолу та легких масел, що їх добувають з кам'яновугільної смоли; застосовують як розчинник у виробництві лаків, лінолеуму, вибухових речовин тощо.

СОЛЬВО́ЛІЗ, -у, *ч.* Реакція обмінного розкладу між розчиненою речовиною і розчинником.

СОЛЬ-ДІЄ́З-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мінорна тональність, тонікою якої є соль-дієз.

СОЛЬ-ДІЄЗ-МІНО́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **соль-діє́з-міно́р**.

СО́ЛЬДО, *невідм.*, *с.* 1. Італійська мідна монета, яка була в обороті до 1947 р. 2. Старовинна срібна монета Португалії.

СОЛЬ-МАЖО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є нота соль.

СОЛЬ-МАЖО́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **соль-мажо́р**.

СОЛЬМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Середньовічна західноєвропейська практика співу мелодій зі складами до, ре, мі, фа, соль, ля, що позначають ступені гексахорда незалежно від його абсолютної висоти. 2. Спів мелодій, у тому числі вокальних вправ (сольфеджіо), з називанням звуків; спосіб навчання співу по нотах.

СОЛЬ-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мінорна тональність, тонікою якої є нота соль.

СОЛЬ-МІНО́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **соль-міно́р**.

СО́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який виконують соло. *Сольний номер. Сольний концерт.* 2. Який виконує соло.

СО́ЛЬНО. Присл. до **со́льний** 1.

СОЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **сіль** 1, 4. *Сольова маса. Сольовий режим.* 2. Те саме, що **солева́рний**.

СОЛЬПУ́ГИ, -ів, *мн.* Представники класу павукоподібних, типу членистоногих.

СОЛЬФАТА́РА, -и, *ж.* Вихід гарячих газів, перев. сірчистого й сірководню, з тріщин на схилах і в кратері вулканів.

СОЛЬФЕ́ДЖІО, *невідм.*, *с.*, *муз.* 1. Вокальні вправи для розвитку слуху й голосу та набуття навичок читати ноти. 2. Навчальна дисципліна, призначена для розвитку музичного слуху.

СОЛЬФЕДЖУВА́ННЯ, -я, *с.*, *муз.* Дія за знач. **сольфеджува́ти**.

СОЛЬФЕДЖУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *муз.* Виконувати сольфеджіо (у 1 знач.).

СОЛЬФЕДЖУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.*, *муз.* Виконуватися як сольфеджіо (у 1 знач.).

СОЛЮБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Перехід нерозчинних або малорозчинних сполук у розчинений стан під дією поверхневоактивних речовин.

СОЛЮБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **солюбілізува́ти**.

СОЛЮБІЛІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який солюбілізує, признач. для цього.

СОЛЮБІЛІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Переводити нерозчинні або малорозчинні речовини у розчин додаванням до суміші поверхневоактивних сполук.

СОЛЮБІЛІЗУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **солюбілізува́ти**.

СО́ЛЮКС, -а, *ч.* Сильна електрична лампа в рефлекторі на штативі, яку використовують для лікування світлом. // Опромінювання такою лампою з лікувальною метою.

СО́ЛЮКС-ЛА́МПА, -и, *ж.* Прилад для світлолікування.

СОЛЮТИЗО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що володіє бактеріостатичною активністю щодо мікобактерій туберкульозу.

СОЛЯ́НИЙ, -а, -е: ** **Соля́на кислота́** – розчин хлористого водню у воді; сильна одноосновна кислота; важливий компонент шлункового соку.

СОЛЯНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **сіль** 1, 4. // Який містить сіль. *Соляний розчин.* // Пов'язаний із добуванням солі; признач. для добування солі. // Пристосований для обробки, зберігання, транспортування і т. ін. солі. *Соляний млин. Соляний склад.* ** **Соляна́ текто́ніка** – тип складчастих деформацій осадової товщі шарів земної кори, що містить значні горизонти кам'яної чи калійної солей. **Соляні́ куполи́** – куполоподібні складки що утворились в результаті соляної тектоніки.

СОЛЯ́НКА[1], -и, *ж.* 1. Невелика посудина для солі, яку подають до столу. 2. Те саме, що **солоне́ць** 4.

СОЛЯ́НКА[2], -и, *ж.*, *кул.* 1. Густа юшка з дрібно нарізаними шматками м'яса або риби і гострими пряними приправами. 2. Тушкована капуста, пригот. з м'ясом, рибою або грибами.

СОЛЯ́НКА[3], -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **кура́й**[1].

СОЛЯНОКИ́СЛИЙ, -а, -е. Стос. до розчину соляної кислоти.

СОЛЯ́НО-ЛУ́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до суміші солей і лугів або розчину солі, який внаслідок її гідролізу є лужним, напр. розчину солі.

СОЛЯ́Р[1], -а́, *ч.*, *заст.* 1. Солевар. 2. Той, хто торгує сіллю.

СОЛЯ́Р[2], -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **соля́рка**[2].

СОЛЯРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *мед.* Опромінювання сонцем (звичайно з лікувальною метою). 2. *фот.* Перетворення негативного зображення в позитивне за сильного передержання пластинки або плівки під час знімання.

СОЛЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **соляризува́ти**.

СОЛЯРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **соляриза́ція**.

СОЛЯРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати соляризацію.

СОЛЯРИ́МЕТР, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для вимірювання променистої енергії Сонця.

СОЛЯРИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до вимірювання променистої енергії Сонця соляриметром.

СОЛЯРИ́Т, -у, *ч.* Ураження сонячного сплетення дегенеративного або запального характеру.

СОЛЯ́РІЙ, -ю, *ч.* 1. Спеціально обладнане місце для приймання сонячних ванн. 2. Обладнання з набором люмінісцентних ламп для штучного засмагнення.

СОЛЯ́РКА[1], -и, *заст.* Жін. до **соля́р**[1] 2.

СОЛЯ́РКА[2], -и, *ж.*, *розм.* 1. Солярова олія; продукт перегонки нафти; використовується як пальне для дизелів, мастило для легких механізмів тощо. 2. Дизельне пальне.

СОЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний із Сонцем. *Солярні температури.* ** **Соля́рний клі́мат** – радіаційний клімат; умовний клімат, розрахований теоретично лише за розподілом сонячної радіації на земній поверхні без врахування інших кліматоутворюючих факторів.

СОЛЯ́РНЯ, -і, *ж.* 1. *заст.* Копальня для добування солі. 2. Спеціальне підприємство або цех для соління риби, м'яса, різних рибних та м'ясних виробів тощо.

СОЛЯ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **соля́р**[2]. ** **Соля́рове ма́сло** – те саме, що **соля́рка**[2].

СО́ЛЯЧИ. Дієприсл. до **соли́ти**.

СОМ[1], -а, *ч.* Велика прісноводна хижа безлуска риба родини сомових з кількома парами вусів.

СОМ[2], -а, *ч.* Грошова одиниця Киргизстану.

СО́МА[1], -и, *ч.* В давньо-індійській релігії і міфології – священний дурманний напій, який відігравав важливу роль в обрядах жертвопринесень, а також божество цього напою.

СО́МА[2], -и, *ж.*, *біол.* 1. Тіло організму, крім материнських клітин спор у рослин і клітин зародкового шляху або статевих клітин у тварин. 2. Тіло (тулуб з головою та шиєю, але без кінцівок).

СОМАЛІ́, 1. *невідм.*, *ч. і ж.* Народ, основне населення півострова і Республіки Сомалі. 2. *незм. і невідм.*, *ж.* Мова цього народу.

СОМАЛІ́ЄЦЬ *див.* **сомалі́йці**.

СОМАЛІ́ЙКА *див.* **сомалі́йці**.

СОМАЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сомалі́**, Сомалі та **сомалі́йці**.

СОМАЛІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **сомалі́єць**, -ійця, *ч.*; **сомалі́йка**, -и, *ж.*). Те саме, що **сомалі́** 1.

СОМА́ЛО, *невідм.*, *ч.* Грошова одиниця Сомалі до 1960 р.

СОМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Патоморфоз деяких психічних захворювань, при якому вегетативні розлади переважають над психопатологічними. 2. Виникнення хвороб внутрішніх органів внаслідок психічних конфліктів.

СОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Стос. до соми. *Соматичні клітини.* 2. Який стосується тіла; тілесний. ** **Сомати́чна мута́ція** – мутація, що виникає в клітині будь-якої тканини організму, крім генеративної. **Сомати́чна нерво́ва систе́ма** – частина нервової системи людини й хребетних тварин, що являє собою сукупність чутливих і рухових нервових волокон, які іннервують скелетні м'язи.

СОМАТОВЕГЕТАТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Соматовегетати́вний рефле́кс** – рефлекс, що виникає при подразненні рецепторів шкіри, слизових оболонок та опорнорухового апарату і здійснюється за участю вегетативної нервової системи.

СОМАТОГА́МІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Статевий процес багатьох грибів, під час якого зливаються дві вегетативні клітини грибниці.

СОМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до соматології. *Соматологічні дослідження.*

СОМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Галузь медицини, що вивчає розміри і пропорції людського тіла (ріст, вагу і т. ін.) за життя людини.

СОМАТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **соматоло́гія**.

СОМАТОПСИХІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **психосомати́чний**.

СОМАТОПСИХО́З, -у, *ч.* 1. Будь-який психоз, основним симптомом якого є марення відносно власного тіла. 2. Будь-який психоз, при якому психічним розладом є симптом захворювання тіла.

СОМАТОПСИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вивчення психологічних чинників, які супроводжують серйозні фізичні розлади та серйозні хвороби.

СОМАТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Точне описання зовнішніх особливостей будови тіла людини.

СОМАТОСТАТИ́Н, -у, *ч.* Нейрогормон, який секретується гіпоталамусом.

СОМАТОТИ́П, -у, *ч.* В антропології – тип статури людини.

СОМАТОТО́НІЯ, -ї, *ж.* Один із трьох класичних компонентів темпераменту, визнаних конституціональною теорією; соматотонік характеризується високорозвинутими фізичними здібностями.

СОМАТОТОПІ́Я, -ї, *ж.* Організоване відображення соматичної сенсорної системи на корі головного мозку.

СОМАТОТРОПІ́Н, -у, *ч.* Гормон передньої частки гіпофіза людини, що його застосовують при розладах розвитку організму, пов'язаних з недостатністю гормону росту

СОМАТОТРО́ПНИЙ, СОМАТОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Стос. до соматотропіну. ** **Соматотро́пний гормо́н** – гормон передньої частки гіпофізу, який бере участь у регуляції всіх видів обміну речовин в організмі людини і тварин.

СОМАТОТРО́ФНИЙ *див.* **соматотро́пний**.

СОМАТОФРЕНІ́Я, -ї, *ж.* Психопатологічний стан, який розглядається як напад шизофренії або атипова форма депресивної фази маніакально-депресивного психозу.

СОМБРЕ́РО, *невідм.*, *с.* Іспанський крислатий капелюх, поширений в країнах Латинської Америки.

СОМЕЛЬЄ́, *невідм.*, *ч.* Людина, яка в ресторані відповідає за напої, дає клієнту поради у їх виборі, сервірує або слідкує за поданням напоїв клієнту.

СОМЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля сома; малий, молодий сом.

СОМЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **соменя́**.

СОМЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Відчуття, пов'язані з тілесними контактами; сомастезія, соматестезія.

СО́МИК, -а, *ч.*1. Зменш.-пестл. до **сом**. 2. Рід риб ряду коропоподібних; більше ніж 20 видів розводять в акваріумах.

СОМИ́НА, -и, *ж.* М'ясо сома як їжа.

СОМИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **сом**. // Приготовлений із сома. *Сомина юшка.* // Власт. сомові, такий, як у сома. *Сомині вуса.*

СОМИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **сом**.

СОМИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **сом**.

СОМІЛА́ЗА, -и, *ж.* Комбінований лікарський препарат, що його застосовують при недостатності функції підшлункової залози, при гастритах, ентеритах, гепатитах тощо.

СОМІ́ТИ, -ів, *мн.* Дорсальна частина мезодерми зародка, розміщена по обидва боки трубки хорди та нервової трубки і розчленована або сегментована в краніокаудальному напрямі.

СОМНА́МБУЛ, -а, *ч.* Те саме, що **сомна́мбула**.

СОМНА́МБУЛА, -и, *ч. і ж.* Людина, хвора на сомнамбулізм; сновида, лунатик.

СОМНАМБУЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **лунати́зм**.

СОМНАМБУЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сомнамбулізму.

СОМНІЛО́КВІЯ, -ї, *ж.* Розмова уві сні.

СОМНОЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **сомноле́нція**.

СОМНОЛЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Патологічна сонливість, хворобливий потяг до сну.

СО́МОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сом**. // Признач. для ловіння сомів. *Сомовий гачок.* // Приготовлений із сома. *Сомова юшка.* // Власт. сомові, такий, як у сома. 2. *у знач. ім.* **со́мові**, -вих, *мн.* Підряд прісноводних безлуских риб, до яких належать різні види сома.

СОМО́ВИНА, -и, *ж.* Те саме, що **соми́на**.

СО́МОВІ, -их, *мн.* Ряд риб підкласу променеперих, що об'єднує понад 1200 видів.

СОМО́К, -мка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **сом**.

СОМО́Н, *прикм.*, *невідм.* Рожево-жовтий (про колір); палевий.

СОМОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Те саме, що **со́мові**.

СОН[1], сну, *ч.* 1. Фізіологічний стан спокою організму людини і тварини, що настає періодично і супроводиться повною або частковою втратою свідомості й ослабленням ряду фізіологічних процесів. // Те саме, що **спання́**. // Те саме, що **спля́чка** 1. // *спец.* Стан рослини, за якого відбувається зміна в положенні листя або пелюсток квітки під впливом зміни освітлення і температури. // Зимове завмирання рослин. ** **Зі (до) сну** – тільки що прокинувшись або не зовсім прокинувшись; спросоння. **Крізь (че́рез) сон** – не зовсім заснувши або не зовсім прокинувшись. **Гіпнопеди́чний сон** – психофізіологічний стан спокою організму, під час якого в пам'ять людини вводиться і закріплюється в ній певна інформація. **Вибива́тися зі сну** – переставати нормально спати. **Відганя́ти сон** – не давати заснути. **Нена́че крізь сон (уві сні) ба́чити (чу́ти *і т. ін.*)** – неясно, невиразно, нечітко бачити (чути і т. ін.). **Перебива́ти сон** – невчасно будити. **Пе́рший сон** – час безпосередньо після засинання. 2. Те, що сниться; сновидіння. // *перен.* Те, про що мріє людина; мрія. // *перен.* Те, що сприймається як нереальне, примарне, оманливе; прот. дійсність. ** **Золоти́й сон**: а) приємне сновидіння, що дає відчуття щастя, насолоди; б) мрія про щастя, радість. **Приє́мних снів!** – побажання доброго відпочинку тому, хто збирається спати; добраніч. **Як страшни́й сон** – про щось гнітюче, неприємне, в існування чого важко повірити, що не можна пояснити. **Сон-дрімо́та**, *фольк.* – неміцний сон.

СОН[2], со́ну, *ч.* Лікарська рослина родини жовтцевих з великими ліловими квітками; сон-трава.

СОН[3], со́на, *ч.* Одиниця шкали гучності звуку.

СОН[4], со́на, *ч.* 1. Загальна назва різних ритмікомелодичних формул народної музики в країнах Центр. Америки та Карибського басейну. 2. Кубинська пісня, що поєднує риси іспанського романсу з синкопованими ритмами негритянської музики.

СОНА́, -й, *ж.* Китайський духовий язичковий музичний інструмент з конічним стволом.

СОНА́НТ, -а, *ч.* 1. Приголосний звук, при творенні якого голос переважає над шумом. 2. У деяких слов'янських мовах – приголосний або півголосний звук, який один або разом з іншими звуками утворює склад.

СОНАПА́КС, -у, *ч.* М'якодіючий нейролептик, що

його застосовують при шизофренії, органічних психозах, неврозах, неврастенії тощо.

СОНА́Р, -а, *ч.* 1. Прилад гідроакустичної локації для визначення на відстані місцеположення об'єктів, що знаходяться у воді; гідролокатор. *Ультразвукові сонари.* 2. Особливий орган водних тварин, що дозволяє їм виявляти об'єкти на відстані.

СОНА́ТА, -и, *ж.* Інструментальний музичний твір, який складається з трьох – чотирьох частин, різних за характером і темпом частин, з яких одна має форму алегро.

СОНАТИ́НА, -и, *ж.* Нескладна, невелика соната.

СОНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сона́та**. // Який структурно, за формою або якими-небудь ознаками нагадує сонату, пов'язується чимсь з нею. ** **Сона́тне але́гро** – форма музичного твору, побудована на протиставленні й розвиткові двох тем, зазвичай контрастних. **Сона́тна фо́рма** – побудова музичних творів, що спирається на протиставлення і розвиток двох тем у різних тональностях. **Сона́тний цикл** – багаточастинна музична форма, в якій перша частина зазвичай написана у сонатній формі.

СОНА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сона́тний**.

СОНГ, -у, *ч.* 1. Злободенна сатирична пісня чи балада в англійських або німецьких комічних операх, ревю, музичних виставах тощо. 2. Назва пісні, що застосовується в поп-музиці, рок-музиці, зонг-опері тощо.

СОНГА́Ї, СОНГО́Ї, -їв, *мн.* Народ у Малі, Буркіна Фасо, Нігерії, Беніні.

СОНГО́Ї *див.* **сонга́ї**.

СО́НЕВІ, -их, *мн.* Родина ссавців ряду гризунів.

СОНЕ́Т, -а, *ч.* Віршована строфа, яка складається з 14 рядків, перев. п'ятистопного ямба – двох чотиривіршів і двох тривіршів.

СОНЕТА́РІЙ, -ю, *ч.* Окрема збірка чи сукупність усіх сонетів, написаних поетом.

СОНЕ́ТКА, -и, *ж.*, *заст.* Кімнатний дзвінок із шнурком, за якого смикали, щоб викликати слугу або служницю.

СОНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **соне́т**.

СОНЕТЯ́Р, -а́, *ч.*, *заст.* Поет, який пише сонети.

СО́НЕЧКО, -а, *с.* 1. Пестл. до **со́нце** 1 – 4. // Уживається як ласкаве звертання до дорогої, милої людини. 2. Невеликий жучок круглої або подовженої форми, що має червонувате або жовтувате з чорними цяточками забарвлення.

СО́НЕЧКОВІ, -их, *мн.* Родина жуків, поширених у всіх частинах світу, крім Антарктики.

СОНІ́НКЕ, *невідм.*, *ч.* Народ в Малі, Верхній Вольті, Сенегалі, Мавританії, Гамбії.

СОНЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який любить багато спати, схильний до сну. // Який хоче спати, охоплений сном; сонний. // Власт. тому або який буває в того, хто хоче спати. 2. Який викликає, навіває сон.

СОНЛИ́ВИЦІ, -виць, *мн.*, *нар.-поет.* Стан, коли постійно хочеться спати.

СОНЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **сонли́вий**.

СОНЛИ́ВО. Присл. до **сонли́вий**.

СОНМ, -у, *ч.*, *книжн.* Велика група, скупчення кого-, чого-небудь. // Велика кількість, безліч кого-, чого-небудь.

СО́НМИЩЕ, -а, *с.*, *книжн.*, *ірон.* Те саме, що **сонм**.

СО́ННИВИЙ, -а, -е, *діал.* Сонливий.

СО́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сон**[1]. // Пов'язаний із сном. // Який буває, з'являється, виникає вві сні. // Подібний до того, який буває вві сні. // Який здійснюється вві сні. // Здійснюваний тим, хто спить. // Признач. для сну. ** **Со́нна арте́рія** – одна з парних артерій, розміщених вадовж дихального горла, яка несе кров до голови. **Со́нна хворо́ба** – інфекційна хвороба Тропічної Африки, що передається через укус мухи цеце і супроводжується пропасницею, головними болями та сонливістю. 2. Який спить, перебуває у стані сну. // Млявий, малорухомий, позбавлений жвавості. // Власт. тому або який буває в того, хто спить. // Охоплений сном; у якому всі сплять. // *перен.* Безлюдний, притихлий. // *перен.* Який перебуває у стані повного спокою; нерухомий. // *у знач. ім.* **со́нний**, -ного, *ч.* Той, хто спить. 3. Який щойно прокинувся, не виспався, який хоче спати. // Власт. людині або який буває в людини, що не виспалася, хоче спати або щойно прокинулася. // *перен.* Пасивний, бездіяльний. 4. Який викликає сон; снотворний.

СО́ННИК, -а, *ч.*, *заст.* Книга, в якій тлумачаться сни.

СО́ННИЦІ, -ниць, *мн.*, *нар.-поет.* Те саме, що **сонли́виці**.

СО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **со́нний**.

СО́ННО. Присл. до **со́нний** 1 – 3. // *у знач. присудк. сл.* // *перен.* Одноманітно, розмірено, одноТонно. // *перен.* Без ініціативи, пасивно, мляво.

СОННО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **сонли́вість**.

СОНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого вивчають коливання струн.

СОНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Основна категорія гармонічної вертикалі в соноризмі; сполучення звуків, що сприймаються як єдина звукова структура.

СОНОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **соно́рика**.

СОНО́РИКА, -и, *ж.* Вид сучасної техніки музичної композиції; використовує як власне сонорні засоби – музичні шуми, звучання без певної висоти, так і засоби інших видів композиторської техніки.

СОНО́РНИЙ, -а, -е. Дзвінкий, голосний, гучний; такий, що дає сильний звук при перкусії. // При творенні якого голос переважає над шумом (про приголосний звук). // *у знач. ім.* **соно́рні**, -них, мн. Приголосні звуки, при творенні яких голос переважає над шумом.

СОНО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **соно́рний**.

СОНОФОРЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **фонофоре́з**.

СОН-ТРАВА́, -и́, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина з родини жовтецевих.

СО́НЦЕ, -я, *с.* 1. Центральне небесне світило Сонячної системи, що має форму гігантської розжареної кулі, яка випромінює світло й тепло. ** **До [світ] со́нця** – дуже рано, до настання дня. **За со́нцем** – у напрямку руху сонця. **Мі́сце під со́нцем** – місце, призначення в житті, суспільстві і т. ін. **Під со́нцем** – у світі, на землі, на волі. **Про́ти со́нця** – обличчям до сонця. **[Ра́зом] із со́нцем** – рано, удосвіта. 2. Відбиття, відображення чим-небудь або у чомусь цього небесного світила. // Величезна розжарена маса чого-небудь, що нагадує небесне світило; яскравий спалах чого-небудь. 3. Світло й тепло, що випромінюються цим світилом. // Відбиття, відображення сонячного проміння. // Місце, простір, охоплені світлом і теплом цього світила. // Ясна сонячна погода. // Життєдайна, животворча енергія цього світила. ** **За со́нця** – протягом денного часу, поки видно; завидна. 4. *перен.* Про те (того), хто (що) є джерелом життя, втіхи, радості і т. ін. для когось. 5. *перен.* Те, що освітлює шлях, той, хто веде за собою (у житті, боротьбі і т. ін.); провідна зоря. // *чого, у сполуч. з ім.* п р а в д а, в о л я, с в о б о д а, с л а в а, щ а с т я і т. ін. Означає те, на що вказують названі іменники. // Що-небудь світле, хороше, прекрасне. // Тепло, приязнь, людяність. 6. Центральна планета інших планетних систем. 7. Гімнастична вправа на турніку.

СОНЦЕБРИ́ЗНИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Який випромінює світло й тепло. 2. *перен.* Радісний, натхненний, повний щастя, надій.

СОНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **со́нячний** 1.

СОНЦЕВИ́К, -а́, *ч.* 1. *розм.* Астрофізик, який займається дослідженням Сонця і проблем, пов'язаних із його вивченням. 2. Одноклітинний тваринний організм підкласу найпростіших з кулястим тілом, від якого відходять численні псевдоніжки. 3. Денний метелик зі строкатими крилами.

СОНЦЕВОРО́Т, -у, *ч.*, *розм.* Народна назва сонцестояння – 22 червня.

СОНЦЕЗАХИ́СНИЙ, -а́, -е́. Який захищає від сонця, признач. для захисту від нього.

СОНЦЕЗА́ХИСТ, -у, *ч.* 1. Захист від надмірного впливу сонячних променів. 2. Архітектурні деталі, частини будівлі, що служать для захисту від сонця.

СОНЦЕЛИ́КИЙ, -а, -е, *поет.* Сповнений світлом і теплом сонця. *Сонцеликий день.* // Який приносить щастя, радість. // Веселий, радісний.

СОНЦЕЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Використання променів сонця з лікувальною й профілактичною метою.

СОНЦЕЛЮ́Б, -а, *ч.* Той (те), хто (що) любить сонце.

СОНЦЕЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить сонце. *Сонцелюбні рослини.*

СОНЦЕПОКЛО́ННИК, -а, *ч.* Той, хто поклоняється Сонцю як божеству.

СОНЦЕПОКЛО́ННИЦТВО, -а, *с.* Культ поклоніння Сонцю як божеству.

СОНЦЕСТО́ЯННЯ, -я, *с.* Момент проходження Сонця через найпівнічнішу або найпівденнішу точку екліптики, який буває двічі на рік і якому відповідає найкоротший і найдовший день.

СОНЦЕСЯ́ЙНИЙ, -а, -е, *поет.* 1. У якому багато сонця, сповнений світлом і теплом сонця. 2. *перен.* Наповнений щастям, радістю, який виражає радість.

СОНЦЕСЯ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **сонцеся́йний**.

СОНЦЕСЯ́ЙНО, *поет.* Присл. до **сонцеся́йний**.

СОНЦЕЦВІ́Т, -у, *ч.* Рід рослин родини чистових.

СО́НЬКИ, -ів, *мн.*, *дит.* Те саме, що **сон**[1] 1.

СОНЬКО́, -а́, *ч. і ж.*, *розм.* Людина, яка любить спати, багато спить.

СОНЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.*, *зневажл.* Те саме, що **сонько́**.

СО́НЯ, -і, *ч. і ж.* 1. *розм.* Те саме, що **сонько́**. 2. *тільки ж.* Невелична жовтувато-сіра тварина ряду гризунів, що проводить зиму у сплячці.

СОНЯ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **сонцецві́т**.

СОНЯ́Х, -а, (*про насіння*) -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **со́няшник**.

СОНЯХО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **со́нях**.

СО́НЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **со́нце** 1 – 3. // Здійснюваний за допомогою сонця, сонцем. // Створюваний сонцем, промінням сонця. // Створюваний відбиттям проміння сонця. // При якому світить сонце. // Який діє завдяки використанню енергії сонця. // Пов'язаний з вивченням Сонця. ** **Со́нячна акти́вність** – регулярне виникнення на Сонці особливих утворень (сонячних плям та ін.), які супроводжуються посиленнням корпускулярного випромінювання Сонця. **Со́нячна батаре́я** – пристрій, що безпосередньо перетворює променисту енергію Сонця на електричну. **Со́нячна електроста́нція** – електрична станція (установка), що перетворює променисту енергію Сонця на теплову або електричну. **Со́нячна коро́на** – найвіддаленіші та найрозрідженіші шари атмосфери Сонця, які під час його повних затемнень спримаються у вигляді сяйва, що оточує диск Сонця. **Со́нячна систе́ма** – сукупність небесних тіл, що складається з Сонця і планет, які обертаються навколо нього. **Со́нячне ві́трило** – гіпотетичний рушій космічного літального апарата, що використовує сонячне випромінювання, сонячну енергію. **Со́нячне сплете́ння**, *анат.* – велике скупчення нервових вузлів симпатичної нервової системи, що міститься з обох боків черевної аорти, позаду шлунка. **Со́нячний ві́тер** – потік плазми, що випускається Сонцем. **Со́нячний годи́нник** – годинник, що складається з циферблата й стержня, тінь від якого, падаючи на циферблат, визначає час. **Со́нячний ка́мінь** – мінерал з групи польових шпатів. **Со́нячний уда́р** – тяжкий хворобливий стан, що настає внаслідок сильного перегрівання голови промінням сонця. **Со́нячні пля́ми** – темні утворення на поверхні Сонця. **Со́нячні спа́лахи** – раптові й різкі посилення яскравості окремих ділянок атмосфери Сонця поблизу сонячних плям. 2. Сповнений яскравим світлом сонця, з сонцем. // В якому багато світла й тепла сонця. 3. Освітлений, залитий сонцем. ** **Со́нячний за́йчик** – те саме, що **за́йчик** 2. 4. *перен.* Який виражає радість, щастя; пройнятий життєрадісністю, оптимізмом; світлий. // Який виражає веселий, радісний настрій, щастя. *Сонячний настрій.* // Який супроводжується успіхом, удачею, щастям. // Нічим не затьмарений; безхмарний. 5. Яскраво-жовтий із золотистим відтінком, схожий кольором на Сонце.

СО́НЯЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **со́нячний** 2 – 4.

СО́НЯЧНО. 1. Присл. до **со́нячний** 4. 2. Подібно до сонця, як сонце. // Сонцем, сонячними променями. 3. *у знач. присудк. сл.* Світить сонце; світло і тепло від сонця.

СО́НЯШНИК. 1. *род.* -а. Однорічна трав'яниста олійна рослина родини складноцвітих з високим грубим стеблом і великою жовтою квіткою (суцвіттям). // *род.* -у, *у знач. збірн.* Названі рослини в сукупності виду. 2. *род.* -а. Зрізана голівка або квітка цієї рослини. 3. *тільки мн.* Поля, на яких ростуть ці рослини; самі рослини цих полів. 4. *род.* -у, *збірн.* Насіння цієї рослини.

СО́НЯШНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **со́няшник**. // Зробл., вигот., зібраний і т. ін. з соняшника.

СО́НЯШНИЦІ, -ниць, *мн.*, *діал.* Народна назва гострого шлункового захворювання.

СОНЯШНИЧИ́НА, -и, *ж.* Стеблина соняшника (у 1 знач.).

СОНЯШНИЧИ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **соняшничи́на**.

СОП, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **сопі́ння**.

СОПІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Сопілка.

СОПІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Український народний духовий музичний інструмент із дерева або очерету, що має форму порожнистої трубки з отворами. 2. Синонім блокфлейти, свирілі та ін. подібних музичних інструментів.

СОПІЛКА́Р, -я́, *ч.* Той, хто грає на сопілці.

СОПІ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сопі́лка**.

СОПІ́ЛОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **сопі́лка**.

СОПІ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сопі́лка**.

СОПІЛЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **сопі́лка**.

СО́ПІЛЬ, -пля, *ч.*, *діал.* 1. Сопля. 2. Льодова бурулька.

СОПІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **сопілка́р**.

СОПІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сопі́ти, сопти́** і звуки, утворювані цією дією.

СОПІ́ТИ, -плю, -пе́ш; *мн.* соплять *і* **СОПТИ́**, -пу́, -пе́ш; *мин. ч.* сіп, сопла́, -ло́; *недок.* Важко дихаючи, перев. носом, видавати звуки з присвистом. // *безос.* Видавати звуки з присвистом (у горлі, грудях при хворобі). // *перен.* Діючи, працюючи, утворювати звуки з присвистом (про пристрій, машину і т. ін.).

СО́ПКА, -и, *ж.* Горб або невисока гора округлої форми.

СО́ПКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **со́пка**.

СОПЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. У якого течуть з носа соплі. 2. *перен.*, *зневажл.* Дуже молодий, який не має досвіду, не вміє чогось робити.

СОПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **сопли́вий** 1.

СО́ПЛІ, -пель, *мн.* (*одн.* **со́пля**, -і, *ж.*). 1. Слиз, виділення з носа. 2. *тільки одн.*, *перен.*, *зневажл.*, *рідко.* Про людину, яку не поважають, до якої ставляться зверхньо.

СОПЛІ́Й, -я́, *ч.*, *зневажл.* Маленький хлопчик.

СОПЛО́, -а́, *с.* Кінцева частина труби або трубчаста конічна насадка, признач. для регулювання струменю газу, пари, рідини, що з неї виходять.

СОПЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **сопло́**.

СО́ПЛЯ *див.* **со́плі**.

СОПЛЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Слиз, що виділяється з однієї ніздрі. 2. *перен.*, *зневажл.* Про молоду недосвідчену і невмілу людину, яку не поважають.

СОПЛЯКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Трохи сопливий. 2. Схожий на сопляка (у 2 знач.), подібний до нього.

СОПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **сопі́ти, сопти́**.

СОПОЛІМЕ́РИ, -ів, *мн.* Полімери, молекули яких містять ланки мономерів різного хімічного складу.

СО́ПОР, -а, *ч.* Глибока пригніченість свідомості з втратою довільної та збереженням рефлекторної діяльності; подальше пригнічення свідомості призводить до коми.

СОПОРО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується сопору або викликає сопор.

СО́ППА, -и, *ж.* 1. Народний італійський танець з характерним синкопованим ритмом. 2. Позначення синкопованого ритму, яке вживалось в Італії у 17 ст.

СОПРАНІ́СТИ, -ів, *мн.* 1. *іст.* Співаки-кастрати, які входили до складу хорів католицької церкви і виконували партії сопрано. 2. Співаки-кастрати, виконавці провідних сопранових жіночих партій в операх 18 – поч. 19 ст.

СОПРА́НО, *невідм.*, *с. і ж.* 1. Високий жіночий голос.

Колоратурне сопрано. 2. Співачка з таким голосом. 3. Високі за регістром різновиди деяких музичних інструментів. 4. У навчальному курсі гармонії – назва верхнього (першого) голосу. 5. Партія в хорі чи вокальному ансамблі, яка складається з високих дитячих або жіночих голосів.

СОПРА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сопра́но**. ** **Сопра́новий ключ**, *муз.* – один з ключів групи до, який означає, що нота до першої октави знаходиться на першій лінійці нотного стану.

СОПРОЦЕ́СОР, -а, *ч., спец.* Пристрій комп'ютера, призначений для розширення можливостей виконання операцій.

СОПТИ́ *див.* **сопі́ти**.

СОПТУ́ХА, -и, *ж., діал.* 1. Сажа. 2. Дуже брудна, засмальцьована сорочка.

СОПУ́Н, -а́, *ч., розм.* Той, хто сопе, має звичку сопіти.

СОПУ́Х, -а́, *ч., діал.* Сморід.

СО́ПУХА, -и, *ж., діал.* 1. Сажа. 2. Сморід.

СОПУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **сопу́н**.

СОРА́ТНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто воює або воював разом з ким-небудь; товариш по зброї. 2. Однодумець і товариш по боротьбі, суспільній діяльності.

СОРА́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **сора́тник**.

СОРБА́Т, -у, *ч.* Хімічна сполука або суміш речовин, які поглинаються сорбентом у процесі сорбції.

СОРБЕ́НТ, -у, *ч.* Тверда або рідка речовина, здатна поглинати газ, пару та рідину.

СОРБЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до сорбентів. ** **Сорбе́нтна кров** – гемотрансфузійний засіб; заготовляється фільтрацією крові через сорбент.

СОРБЕРАЦЕ́Ї, -ів, *мн.* Клас нижчих хордових тварин підтипу покривників.

СОРБІВНИ́Й, -а́, -е́. Вбирний, поглинальний.

СОРБІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Сорбі́нова кислота́** – безбарвні кристали, що їх застосовують для консервування харчових продуктів, в органічному синтезі.

СОРБІ́Т, -у, *ч.* 1. Речовина, яку одержують із глюкози і використовують замість цукру в харчуванні хворі на діабет. 2. *мет.* Структурна складова сталі, суміш цементиту і фериту.

СОРБІТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., мет.* Надання сталі структури сорбіту (у 2 знач.) для підвищення її міцності, пластичності та в'язкості.

СОРБІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сорбі́т**.

СОРБІ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сорбі́тний**.

СОРБІТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до сорбіту, схожий на нього.

СОРБІТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сорбітоподі́бний**.

СОРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сорбува́ти**.

СОРБО́ЗА, -и, *ж.* Моносахарид, який зустрічається в рослинах; проміжний продукт при промисловому синтезі аскорбінової кислоти.

СОРБУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який здійснює сорбцію, признач. для цього.

СОРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сорбува́ти**.

СОРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати сорбцію.

СОРБУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **сорбува́ти**.

СОРБЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до сорбції.

СО́РБЦІЯ, -ї, *ж.* Вбирання твердими тілами або рідинами газів, пари та розчинених речовин.

СО́РГО, *невідм., с.* Південна злакова рослина з волотистим суцвіттям, подібна до проса. *Суданське сорго.*

СО́РГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **со́рго**.

СОРГОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний зі збиранням сорго, признач. для цього.

СО́РИ, сор, *мн.* Замкнуті западини у пустелях Середньої Азії, покриті кіркою солей або пухким шаром сольового пилу.

СОРИ́Т, -у, *ч., лог.* Злитний або ланцюговий силогізм з кінцевим висновком, виведеним із ряду посилок без проміжних умовисновків.

СОРМА́ЙТ, -а, *ч., мет.* Дуже твердий сплав, виготовлений на основі заліза.

СО́РОК[1], -а́, *числ. кільк.* Назва числа 40 і його цифрового позначення. // Кількість із 40 одиниць.

СО́РОК[2], -а, *ч.* Давньоруська одиниця лічби, що відповідає чотирьом десяткам. // Набір, в'язка хутра з чотирьох десятків однорідних шкурок.

СОРО́КА[1], -и, *ж.* 1. Лісовий птах родини воронових з довгим хвостом і чорно-білим пір'ям, що видає характерні звуки – скрекотіння. ** **[Як] соро́ка на хвості́ розно́сить** – хто-небудь швидко поширює якісь чутки, широко оповіщає всіх чи багатьох. 2. *перен.* Про надмірно балакучу людину (перев. жінку).

СОРО́КА[2], -и, *ж.* Старовинний російський головний убір заміжніх жінок.

СОРОКАВІДЕ́РНИЙ, -а, -е. Який вміщує сорок відер.

СОРОКАВОСЬМИГОДИ́ННИЙ (48-годи́нний), -а, -е. Який триває сорок вісім годин.

СОРОКАГОДИ́ННИЙ, -а, -е. Який триває сорок годин.

СОРОКАГРА́ДУСНИЙ, -а, -е. 1. Який має сорок градусів. 2. *у знач. ім.* **сорокагра́дусна**, -ної, *ж., розм.* Горілка, що має 40 градусів.

СОРОКАДЕ́ННИЙ (40-де́нний), -а, -е. Який триває сорок днів.

СОРОКАКІЛОМЕТРО́ВИЙ (40-кілометро́вий), -а, -е. Довжиною у сорок кілометрів.

СОРОКАЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **сорокарі́чний**.

СОРОКАЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **сорокарі́ччя**.

СОРОКАМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Довжиною в сорок метрів.

СОРОКАП'ЯТИЛІ́ТНІЙ (45-лі́тній), -я, -є. Те саме, що **сорокап'ятирі́чний**.

СОРОКАП'ЯТИРІ́ЧНИЙ (45-рі́чний), -а, -е. 1. Який здійснюється, виконується, триває сорок п'ять років. 2. Віком сорок п'ять років. // Пов'язаний з таким віком. // Витриманий сорок п'ять років (про напої).

СОРОКАП'Я́ТКА, -и, *ж., військ., розм.* Сорокап'ятиміліметрова гармата.

СОРОКАРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, виконується, триває сорок років. 2. Віком сорок років. // Пов'язаний з таким віком. *Сорокарічний ювілей.* // Витриманий сорок років (про напої).

СОРОКАРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Проміжок часу, що дорівнює сорока рокам. 2. Річниця чого-небудь, що відбулося або почалося сорок років тому.

СОРОКА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Строкатий; рябий.

СОРОКАТІ́ЛЬНИК, -а, **СОРОКА́Ч**, -а́, *ч., зах.* Сорокопуд.

СОРОКА́Ч *див.* **сорокаті́льник**.

СОРОКІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч., заст.* Те саме, що **сорокі́вка** 1.

СОРОКІ́ВКА, -и, *ж., заст.* 1. Дрібна розмінна монета вартістю двадцять копійок, або сорок крейцерів. // Грошовий знак вартістю сорок карбованців. 2. Пляшка (перев. з горілкою), що вміщає сорокову частину відра або четверту частину літра.

СОРОКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **со́рок**. 2. *заст.* Те саме, що **сорокаві́дерний**.

СОРОКОВИ́НИ, -вин, *мн.* Сороковий день після чиєї-небудь смерті; поминки в цей день.

СОРОКОВУ́СТ *див.* **сорокоу́ст**.

СОРОКОКЛИ́НЦІ, -ів, *мн.* Орнамент на писанках, що містить 40 трикутників.

СОРОКОПУ́Д, -а, *ч.* Невеликий хижий птах ряду горобцеподібних із загнутим дзьобом і кігтями.

СОРОКОПУ́СТ, -а, *ч., зах.* Сорокопуд.

СОРОКОУ́СТ, **СОРОКОВУ́СТ**, -а, *ч.* У православній церкві – молитви по покійникові, які читаються протягом сорока днів після смерті. // Сороковий день після чиєї-небудь смерті.

СОРОКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Пістрявий: чорний з білим.

СОРОКУ́ЛЯ, -і, *ж., зах.* Гадюка.

СО́РОМ, со́рому, *розм.* сорома́, *ч.* 1. Почуття сильного збентеження, зніяковіння через свою погану поведінку, негідні дії, вчинки і т. ін. // Почуття моральної відповідальності за свою поведінку, вчинки і т. ін. // Почуття ніяковості, сором'язливості. ** **Без со́рому** – не соромлячись, не засуджуючи своєї поведінки, вчинків. **Со́рому на́їстися** – зробивши що-небудь осудливе, осоромитися. **Со́рому нема́є** *кому, в кого* – хто-небудь безсоромний. 2. Недобра слава, безчестя; ганьба. // Ганебний вчинок. *Завдавати сорому. Набиратися сорому.* ** **На со́ром** *кому, у знач. вставн. сл.* – уживається для вираження невдоволення чиєю-небудь поведінкою, вчинком, осуду їх і т. ін. 3. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **со́ромно**. 4. *у знач. виг.* Уживається для вираження осуду чиєї-небудь поганої поведінки, негідних дій, вчинків і т. ін. 5. *розм.* Зовнішні статеві органи людини.

СОРО́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* соро́млять; *недок., перех.* 1. Докоряти кому-небудь, висміювати когось за що-небудь, викликаючи в ньому почуття сорому. 2. Робити, чинити кому-небудь сором (у 2 знач.); безчестити, ганьбити. 3. Ставити в незручне становище; викликати замішання.

СОРО́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* соро́мляться; *недок., кого, чого, за кого – що, без додатка, з інфін.* 1. Відчувати сором (у 1 знач.). 2. Відчувати незручність перед ким-небудь за когось, щось; ніяковіти. // Почувати себе ніяково. // Виявляти сором'язливість. // Не наважуватися, не насмілюватися зробити що-небудь через сором'язливість.

СОРОМІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **сороми́цький**. 2. Який не почуває сорому (у 1 знач.), не соромиться; безсоромний.

СОРОМІ́ТНИК, -а, *ч.* Людина, що не має сорому (у 1 знач.), незважає на правила пристойності; безсоромник.

СОРОМІ́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **сороми́цький**.

СОРОМІ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **сороміт́ник**.

СОРОМИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Який виходить за межі загальноприйнятих норм у чому-небудь; непристойний. *Соромицькі картинки.* 2. Який виражає чию-небудь безсоромність.

СОРО́МЛЕННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **соро́мити**.

СОРОМЛИ́ВИЙ, -а, -е. Здатний відчувати незручність, бентежитися, ніяковіти. // Пройнятий збентеженням, зніяковінням. // Який виражає збентеження, зніяковіння.

СОРОМЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **соромли́вий**.

СОРОМЛИ́ВО. Присл. до **соромли́вий**.

СОРОМЛЯ́ЖИЙ, -а, -е, *діал.* Соромливий.

СОРО́МЛЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок., діал.* Соромитися.

СОРО́МНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **сороми́цький**. // *у знач. ім.* **соро́мне**, -ного, *с.* Те, що виходить за межі загальноприйнятих норм пристойності. 2. Який соромить (у 2 знач.) кого-небудь, приносить безчестя, ганьбу.

СО́РОМНО, *присудк. сл.* Стан, коли людина відчуває сором. ** **Со́ромно сказа́ти** (*див.* **сказа́ти**).

СОРОМО́ТА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **со́ром** 1, 2. 2. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **со́ромно**.

СОРОМ'ЯЗЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **соромли́вий**.

СОРОМ'ЯЗЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість і стан за знач. **сором'язли́вий**.

СОРОМ'ЯЗЛИ́ВО. Присл. до **сором'язли́вий**.

СОРОМ'ЯЗНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **соромли́вий**.

СОРОМ'ЯЗНІ́СТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **сором'язни́й**.

СОРОМ'ЯЗНО. Присл. до **сором'язни́й**.

СОРОРА́Т, -у, *ч.* За первіснообщинного ладу – шлюбний звичай, характерний для багатьох народів, за яким чоловік одружувався одночасно або послідовно з двома чи кількома жінками – рідними або двоюрідними між собою сестрами; надалі перетворився на звичай одружуватися з сестрою померлої жінки.

СОРОЧА́, -а́ти, *с., розм.* Те саме, що **сороченя́**[1].

СОРО́ЧАЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **соро́ка**.

СОРО́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **соро́чка** 1, 2.

СОРОЧЕНЯ́[1], -я́ти, *с.* Пташеня сороки.

СОРОЧЕНЯ́[2], -я́ти, *с.* Зменш.-пестл. до **соро́чка** 1, 2.

СОРО́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **соро́чка** 1, 2.

СОРО́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **соро́чачий**. *Сороче гніздо.*

СОРО́ЧИН, -а, -е. Належний сороці.

СОРОЧИ́НА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **соро́чка** 1, 2. // Тоненька, благенька сорочка. 2. Зменш.-пестл. до **со́рочка** 1, 2.

СОРОЧИ́НИ, -чин, *мн.* Те саме, що **сороковини**.

СОРОЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сорочи́на** 1.

СОРОЧИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сорочинці. ** **Соро́чинський я́рмарок** – національний український ярмарок, фольклорне святкування обжинок поблизу села Сорочинці на Полтавщині, оспіваний М. В. Гоголем.

СОРО́ЧКА, -и, *ж.* 1. Жіноча або дитяча натільна білизна. // Жіночий одяг, якого одягають поверх білизни. 2. Чоловіча натільна білизна або одяг, що надягають поверх білизни, для верхньої частини тіла. // Старовинне захисне військове спорядження, виготовлене з дроту, сталі і т. ін. на зразок цього одягу. *Гамівна сорочка.* ** **Залиша́ти без соро́чки** – доводити кого-небудь до крайньої матеріальної скрути. 3. Захисна оболонка чого-небудь. ** **У соро́чці роди́тися** – бути щасливою людиною, яка в усьому, скрізь має талан. 4. *спец.* Порожнина в машинах і апаратах, признач. для циркуляції рідини або газу, які охолоджують чи нагрівають що-небудь.

СОРО́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **соро́чка**. *Сорочкова тканина.*

СОРТ, -у, *ч.* 1. Категорія, розряд якого-небудь товару щодо його якості. // Різновид предмета, товару, виробу однакового матеріалу, однієї виробки і т. ін. *Сорти латуні.* // *розм.* Група людей різного суспільного і майнового стану. ** **Ба́зисний сорт** – сорт товару, який розглядається у контракті як стандартний і використовується як база для порівняння. **Пе́рший сорт**: а) найкращий, найвищої якості; б) дуже добре, якнайкраще. 2. Культурні рослини, що відрізняються від інших рослин цього самого виду певними біологічними й господарськими властивостями. 3. *розм., ірон.* Характер, якість чого-небудь.

СОРТА́МЕНТ, -у, *ч.* 1. Склад продукції за марками, розмірами і профілями. 2. Набір виробів різних видів, сортів, розмірів (перев. у металургії). 3. Установлені стандартом розміри і форми певних матеріалів, виробів промислового призначення.

СОРТАМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сорта́мент**.

СОРТИМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Сукупність сортів і видів однорідних з господарського погляду рослин, вирощуваних у певному районі. 2. Різновид лісоматеріалів, порід дерева певного розміру, форми і т. ін. 3. *рідко.* Те саме, що **сорта́мент** 2.

СОРТИМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сортиме́нт**.

СО́РТНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Належний до певного сорту. 2. Належний до високого, цінного або спеціального сорту.

СО́РТНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Абстр. ім. до **со́ртний**.

СОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сортува́ти**.

СОРТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **сорт** 1, 2. // Стос. до сорту. 2. Який належить до високого, цінного або спеціального сорту (у 1, 2 знач.). *Сортове залізо. Сортове насіння.* ** **Сортови́й стан** – прокатний стан, на якому виготовляють рейки, балки та ін. сортовий прокат.

СОРТОВИПРО́БНИЙ, -випро́бна́, -випро́бне́. Те саме, що **сортовипро́бувальний**.

СОРТОВИПРО́БУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для випробування сортів сільськогосподарських культур. *Сортовипробувальна дільниця.*

СОРТОВИПРО́БУВАННЯ, -я, *с.* Перевірка й оцінка сортів сільськогосподарських культур у польових умовах.

СОРТОДІЛЬНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **сортоділя́нка**.

СОРТОДІЛЯ́НКА, -и, *ж.* Ділянка, признач. для випробування сортів сільськогосподарських культур.

СОРТОЗАМІ́НА, -и, *ж.* Повна планова заміна старого районованого сорту сільськогосподарської культури новим, продуктивнішим і ціннішим.

СОРТОЗМІ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **сортозаміна**.

СОРТООНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Періодична заміна сортового насіння сільськогосподарської культури високоякіснішим насінням цього самого сорту.

СОРТОПРОКА́ТКА, -и, *ж.* Прокатка сортового заліза.

СОРТОПРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Признач. для прокату сортового заліза.

СОРТОПРОКА́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається прокатом сортового заліза.

СОРТСЙКО, *невідм., ч.* Баскський народний танець-пісня.

СОРТУВА́ЛКА, -и, *ж.* Сільськогосподарська машина, що розподіляє зерно, овочі за сортами та очищає їх від домішок.

СОРТУВА́ЛЬНА, -ої, *ж.* Приміщення для сортування кого-, чого-небудь.

СОРТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для сортування чого-небудь. *Сортувальний пункт.* ** **Сортува́льна гі́рка** – на залізничних станціях – насип у формі

гірки, по якому прокладено колію, признач. для сортування вагонів при формуванні та розформуванні поїздів.

СОРТУВÁЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який сортує що-небудь.

СОРТУВÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **сортувáльник**.

СОРТУВÁЛЬНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Приміщення для сортування кого-, чого-небудь.

СОРТУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сортувáти**. // *спец.* Розміщення у визначеному порядку заданих елементів даних. ** **Áдресне сортувáння** – упорядкування даних, при якому у відповідності до заданої послідовності ознак формується нова послідовність адрес даних (файл адрес) без змін послідовності розміщення самих даних. **Блóчне сортувáння** – метод упорядкування, при якому початковий файл поділяється на блоки (сегменти), упорядковані незалежно одне від одного та об'єднані в єдиний файл.

СОРТУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* Розподіляти, відбирати що-небудь за сортами. // Розкладати що-небудь за розміром, якістю, вартістю і т. ін. // Розподіляти що-небудь за якимись спільними ознаками. // *перен.*, *розм.* Розподіляти, відбирати кого-небудь залежно від певних ознак, особливостей тощо.

СОРТУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Розподілятися за сортами, за певними спільними ознаками.

СОРТÝЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **сортувáти**.

СÓРУС, -у, *ч.*, *бот.* Сукупність органів розмноження, спорангіїв, що розташовуються один біля одного на нижній частині листя папороті та деяких водоростей.

СОС[1] **(SOS)**, *виг.* Уживається як міжнародний радіосигнал, що сповіщає про небезпеку, катастрофу, аварію, які загрожують життю людей. // *у знач. ім.*

СОС[2], -у, *кул.*, *зах.* Підлива, приправа.

СОСИСКА, -и, *ж.* Невелика ковбаска, яку перед уживанням відварюють. // *тільки мн.* Страва з таких ковбасок.

СОСИ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **соси́ска**.

СОСИ́СОЧНА, -ої, *ж.* Закусочна, де торгують гарячими сосисками.

СÓСКА, -и, *ж.* Гумова трубочка у формі соска, яку дають смоктати немовляті.

СÓСКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сóска**.

СОСКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сосóк**.

СОСКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до соска.

СОСКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **соскоподі́бний**.

СÓСНÁ, сóсни́, *ж.* 1. Вічнозелене хвойне дерево, перев. з прямим високим стовбуром, довгою хвоєю і невеликими шишками, або такі дерева в сукупності. // Деревина цього дерева. // Гілка цього дерева. 2. Сосновий гай, ліс; сосняк.

СОСНИ́К, -ý, *ч.* Те саме, що **сосня́к**.

СОСНИ́НА, -и, *ж.* 1. Окреме дерево сосни. // Деревина сосни. // Гілка сосни. 2. *збірн.* Будівельний матеріал або дрова з сосни. 3. Сосновий гай, ліс; сосняк. 4. Соснова колода або палиця.

СОСНІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Різновид візерунка в гаптуванні.

СОСНÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сóсна́**. // Зробл. з сосни. ** **Соснóва сóвка** – метелик родини совок; шкідник сосни, в Євразії та Півн. Америці.

СОСНÓВІ, -их, *мн.* Родина хвойних рослин, до якої належать сосна, ялина, піхта і т. ін.

СОСНЯ́К, -á, *ч.* Сосновий гай, ліс; соснова памолодь.

СОСÓК, -скá, *ч.* 1. Зовнішня частина молочної залози ссавців і людини, що має форму заокругленого виступу. 2. *тех.* Металева трубочка з нагнітальним пружинним клапаном або з гумовим ніпелем, що служить для нагнітання (накачування) повітря в автомобільну шину, мото-, велоколеса тощо.

СÓСÓНКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **сóсна́**. 2. Народна назва рослини родини хвощів, що зовнішнім виглядом нагадує сосну. 3. *у знач. присл.* **сóсóнкою, сóсóнками.** Сходячись кінцями так, як гілки сосни. *Складати сосонками.* ** **У сóсóнку** – розміщений так, як гілки сосни. 4. *рідко.* Особливий вид заплітання волосся, коли коса сплітається із шести пасом. 5. *рідко.* Різновид вишивки, що нагадує сосну.

СÓСОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сóска**.

СОСÓЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сосóчок**.

СОСОЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до сосочка.

СОСÓЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **сосóк**. 2. Горбочок на поверхні шкіри, слизовій оболонці і т. ін., що має здатність реагувати на що-небудь. 3. Горбочок або відросток на поверхні рослини, через який вона смокче соки з іншої рослини.

СОСТЕНÝТО, *присл.* Помірний музичний темп.

СОСУ́Н, -á, *ч.*, *розм.* 1. Маля ссавця, що ссе матку. 2. *перен.*, *зневажл.* Молода, недосвідчена, невміла людина.

СОСУНÉЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **сосу́н**.

СОСУНÓК, -нкá, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **сосу́н**. 2. *ірон.* Про молодого, недосвідченого в чомусь хлопця.

СОСУ́НЧИК, -а, *ч.* Те саме, що **сосуне́ць**.

СОСЮРИ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Агрегат із суміші цоїзиту, польових шпатів, актиноліту, хлориту, кальциту та ін., які утворилися внаслідок гідротермального перетворення польових шпатів.

СОСЮРИТИЗÁЦІЯ, -ї, *ж.*, *геол.* Процес заміни плагіоклазу сосюритом.

СОТÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сотáти** і **сотáтися**.

СОТÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, *перех.* 1. Мотаючи, витягувати щось звідки-небудь. ** **Сотáти дýлі** – показувати дулі. **Сотáти кишки́** – змучувати, виснажувати, роблячи що-небудь неприємне. 2. Тягнучи, різко смикаючи, виривати що-небудь. 3. Висмикувати нитки з тканини.

СОТÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.* 1. Мотаючись, витягатися звідки-небудь. 2. Висмикуватися, випадати з непідрубленого або обшарпаного краю тканини (про нитки). 3. *перен.* Виходити з чого-небудь суцільним струменем, потоком і т. ін. 4. *перен.* Рухатися в різних напрямках. // *розм.* Іти, часто обминаючи, обходячи що-небудь.

СОТВÓРЕНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **сотвори́ти**. // **сотвóрено**, *безос. присудк. сл.*

СОТВÓРЕННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Те саме, що **сотворі́ння**.

СОТВОРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *книжн.* Те саме, що **Бог**.

СОТВОРИ́ТИ *див.* **сотворя́ти**.

СОТВОРИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *книжн.* 1. Зробитися, здійснитися, відбутися. 2. Перетворитися на кого-, що-небудь, стати кимсь, чимсь.

СОТВОРІ́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* 1. Дія за знач. **сотвори́ти**. 2. Те саме, що **створі́ння**.

СОТВОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СОТВОРИ́ТИ**, -рю́, -вóриш, *док.*, *перех.*, *книжн.* 1. Те саме, що **ствóрювати**. 2. Робити, здійснювати що-небудь. // *у сполуч. з ім.* Здійснювати те, що назване іменником.

СОТÉ, *невідм.*, *с.*, *кул.* Страва під соусом, перев. приготована на великому вогні.

СОТÉЙНИК, -а, *ч.* Сковорідка з товстим дном і високими прямими боками, в якій готують перев. соте.

СОТÉЙРА, -и, *ж.*, *міф.* Епітет, що його мали Артеміда, Афіна, Ісіда, Феміда та інші богині.

СÓТÉННИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Прикм. до **сóтня** 5. // Стос. до сотні. 2. *у знач. ім.* **сóте́нний**, -ного, *ч.*, *іст.* Особа, яка очолювала сотню (у 4 знач.). 3. *у знач. ім.* **сóте́нний**, -ного, *ч.*, *іст.* Те саме, що **сóтник** 1, 3. ** **соте́нне містéчко**, *іст.* – адміністративний центр сотні (у 4 знач.). 4. *розм.* Вартістю сто карбованців.

СÓТЕНСТВО, -а, *с.*, *іст.* Стан, обов'язки, звання сотника.

СÓТЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **сóтня** 1. // Те саме, що **сóтня** 1.

СОТÉР, -а, *ч.*, *міф.* Епітет численних богів – Зевса, Аполлона, Гермеса, Посейдона та ін.

СОТÉРН, -а, *ч.* Напівсолодке десертне виноградне вино.

СÓТИЙ, -а, -е. 1. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **сто**. ** **[в] сóтий раз** – дуже велику кількість разів. 2. Який одержують після ділення на сто. ** **[і] сóтої чáстки** – найменшої кількості. **На однý сóту** – найменшою мірою.

СÓТИК, -а, *ч.*, *заст.* Пів-копійки, гріш (про монету).

СОТІ́, *невідм.*, *ч.* Комедійно-сатиричний жанр французького театру у 15 – 16 ст.; різновид фарсу.

СОТІÉ, *невідм.*, *ч.* Штрих гри на смичкових музичних інструментах.

СÓТКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **сóтня** 1. 2. Одна сота частина якої-небудь одиниці, міри (перев. гектара, трудодня і т. ін.); міра площі присадибної ділянки, дачі та ін. (10мх10м =100м²). 3. *тільки мн.* Дуже велика кількість, безліч кого-, чого-небудь. 4. *розм.*, *рідко.* Міра горілки, що дорівнює сотій частині відра. // Пляшечка такого вмісту.

СОТНÁР, -я́, *ч.*, *діал.* Центнер (сто кілограмів).

СÓТНИЙ, -а, -е: ** **сóтні селя́ни** – категорія феодально залежного селянства Галичини в 14 – 16 ст.

СÓТНИК, -а, *ч.*, *іст.* 1. В Україні у 16 – 18 ст. – особа, яка очолювала сотню (у 5 знач.), обиралася спершу козаками, а згодом призначалася гетьманом або царем. 2. Те саме, що **сóте́нний** 2. 3. Особа, яка очолювала сотню в давньоруському війську, а також у стрілецьких військах Московської держави у 16 – 17 ст. 4. Особа офіцерського чину в козачих військах дореволюційної Росії та кінноті періоду громадянської війни.

СÓТНИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **сóтник**. // Належний сотникові.

СОТНИКІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка сотника.

СОТНИКІ́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **сóтенство**.

СОТНИКУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сотникувáти**.

СОТНИКУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Виконувати обов'язки сотника; бути сотником.

СÓТНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сóтник**. 2. Належний сотнику.

СОТНИЧЕ́НКО, -а, *ч.* Син сотника.

СОТНИЧИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина сотника.

СÓТНИЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **сотничи́ха**.

СÓТНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **сóтник**.

СÓТНИЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **сóтничка**. // Належний сотничці.

СÓТНЯ, -і, *ж.* 1. Одиниця рахунку однакових або однотипних предметів, явищ і т. ін., що дорівнює ста; сто. // *розм.* Сто карбованців. // *розм.* Грошовий знак вартістю в сто карбованців. 2. *тільки мн.* Дуже велика кількість, безліч кого-, чого-небудь. 3. У давньоруському війську – військова одиниця, що спочатку складалася зі ста вояків. 4. В Україні у 16 – 18 ст. – адміністративно-територіальна та військова одиниця; складова частина полку. 5. У давній Русі, в Росії та Україні – станові організації. ** **Купéцькі сóтні** – корпоративні організації купецтва в Давній Русі і феодальній Росії (12 – початок 18 ст.); ліквідовані з організацією гільдій. **Посáдські сóтні** – об'єднання торгово-ремісничого населення давньоруських і російських феодальних міст в 11 – 18 ст.; близькі до цехів. 6. Військовий підрозділ у козачих військах дореволюційної Росії та в кінноті періоду громадянської війни.

СОТОПЛÁСТИ, -ів, *мн.* Пористі матеріали, що їх виготовляють, напр., із склопластиків.

СОТЯ́НИН, -а, *ч.*, *іст.* Мешканець сотні (у 4 знач.).

СÓУЛ, -у, *ч.*, *муз.* Вокальна джазова форма, різновид ритм-енд-блюзу з елементами спіричуел. ** **Сóул-джаз** – диференційована форма хард-бопу, що віддзеркалює елементи традицій блюзу і культової музики афро-американських негрів. **Сóул-рок** – напрямок рок-музики, сплав блюзу і біту.

СÓУС, -у, *ч.* 1. *кул.* Рідка приправа до страви. 2. *перен.* Те, що супроводжує або доповнює основне, головне. ** **Під сóусом** *яким* – в тому чи іншому вигляді, трактуванні, висвітленні тощо.

СОУСЕ́ДКА, -и, *ж.* Чеський народний танець-коло.

СÓУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сóус**.

СÓУСНИК, -а, *ч.* Те саме, що **сóусниця**.

СÓУСНИЦЯ, -і, *ж.* Посудина у формі довгастої чашки з ручкою, в якій подають соус.

СОФÁ, -й, *ж.* 1. В європейських країнах – м'який широкий диван з поручнями і низькою спинкою. 2. У країнах Близького й Середнього Сходу – низьке ложе, вкрите м'якими килимами.

СОФІ́ЗМ, -у, *ч.* Умовний висновок, що формально здається правильним, а насправді заснований на навмисне неправильному доборі вихідних засад.

СОФІ́СТ, -а, *ч.* 1. Представник давньогрецьких філософів 5 – 4 ст. до н. е., в центрі уваги яких було мистецтво красномовства та питання етики, політики, теорії пізнання. 2. Той, хто використовує софізми для доведення явно неправильних думок, тверджень.

СОФІ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Вчення софістів (у 1 знач.). 2. Міркування, що базуються на софізмах; застосування софізмів.

СОФІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Заснований на софізмах; схильний до софістики (у 2 знач.). *Софістичні хитрування.*

СОФІ́СТКА, -и. Жін. до **софі́ст** 2.

СОФІ́Т, -у, *ч.*, *спец.* 1. Частина декорації на сцені, що зображує стелю або небо. 2. Освітлювальна арматура з декількома джерелами світла в одному рефлекторі. 3. Видна знизу поверхня якої-небудь архітектурної деталі.

СОФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **софі́т**.

СОФІ́Я, -ї, *ж.* 1. Поняття античної та середньовічної філософії, пов'язане з уявленням про смислову наповненість і влаштованість речей. У християнстві – істота, наближена до образу Діви Марії. 2. *зах.* Різновид змії.

СÓФКА, -и, *ж.* Зменш. до **софá**.

СОФÓКУСНИЙ, -а, -е. Який має спільний фокус. ** **Софóкусні криві́** – криві 2-го порядку, які мають спільні фокуси.

СОФÓРА, -и, *ж.* Багаторічна листопадна або вічнозелена рослина родини бобових з непарноперистими листками і квітками, зібраними в китиці або волоті.

СОФÓРКА, -и, *ж.*, *кул.* Традиційна українська підлива – пряжена на смальці цибуля, заправлена сметаною.

СОФÓРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **софóра**.

СОФРАДÉКС, -у, *ч.* Лікарський препарат із протизапальною, антибактеріальною та протиалергійною дією, що його застосовують при захворюваннях очей та вух.

СÓФТБОЛ, -у, *ч.* Спортивна командна гра з м'ячем (маса 180 г), різновид бейсболу.

СОФТВÉР, -а, *ч.* Комп'ютерна програма, в якій реалізується алгоритм дій оператора ЕОМ, на противагу його конструкції, матеріальній частині – хардверу.

СОФТ-РÓК, -у, *ч.* Узагальнений термін, пов'язаний з мелодійними і ліричними піснями в музиці року, антипод хард-року.

СОХÁ, -й, *ж.* 1. Товста жердина, стовп, перев. з розсохою на кінці, що служить підпорою, підставкою до чого-небудь. // Такий стовп, що використовують при будуванні печей, хат і т. ін. *Хата на сохах.* 2. Примітивне землеробське знаряддя для орання землі. 3. Одиниця поземельного оподаткування на Русі в 13 – 17 ст.

СОХÁР, -а, *ч.*, *зах.* Колода з розсохою, що встановлювалася на сплавному плоту; плотогон клав на неї свої речі.

СОХÁТИЙ, -а, -е. 1. Подібний до сохи (у 1 знач.). // З розгалуженими рогами. 2. *у знач. ім.* **сохáтий**, -того, *ч.* Те саме, що **лось**.

СÓХЛИЙ, -а, -е. Який висох, став сухим.

СÓХНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* сох, -ла, -ло *і* сóхнув, -нула, -нуло *і рідше* **СХНУ́ТИ**, схну, схнеш, *недок.* 1. Ставати, робитися сухим, втрачаючи рідину, воду, вологу. // Випаровуючись, зникати (про рідину); висихати. // Позбуватися рідини, що вкриває яку-небудь поверхню; обсихати. // Ставати дуже сухим; пересихати. // *безос.* // Ставати твердим, втрачаючи необхідну вологість; засихати. 2. В'янути, гинути від несприятливих умов, пошкодження і т. ін. (про рослини). 3. *перен.* Виснажуватися, худнути від переживань, тяжкої праці, хвороби і т. ін. // *за ким*, *розм.* Страждати від кохання до кого-небудь. // *над чим.* Наполегливо, старанно, іноді аж до виснаження працювати над чим-небудь. ** **Сéрце сóхне**: а) хто-небудь дуже переживає, мучиться; б) (*за ким*) страждати від кохання до кого-небудь. 4. *перен.* Втрачати здатність рухатися, діяти (про частини тіла).

СОХРÁННИЙ, -а, -е, *зах.* Обережний.

СОХРÁННО, *зах.* Присл. до **сохрáнний**.

СОХТІ́ВНИЙ, -а, -е, *зах.* Придатний, годящий.

СОХТУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *зах.* Поспішати.

СÓХУР, -а, *ч.* Невеликі вила для зимової риболовлі.

СОЦЗАБЕ́З, -у, *ч.* 1. Соціальне забезпечення. 2. Установа, яка займається соціальним забезпеченням.

СОЦЗАБЕЗПЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Соціальне забезпечення.

СОЦІА́Л-ДЕМОКРА́Т, -а, *ч.* Член соціал-демократичної партії, прихильник соціал-демократії (у 1 знач.).

СОЦІА́Л-ДЕМОКРАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеологія й тактика соціал-демократії.

СОЦІА́Л-ДЕМОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **соціа́л-демокра́т**. // Який здійснюється соціал-демократами. *Соціал-демократичний рух.*

СОЦІА́Л-ДЕМОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Загальна назва партій, рухів і течій, що об'єднують ліві сили, які ставлять собі за мету соціально-економічне удосконалення суспільства через його реформування.

СОЦІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **соціалізува́ти** і **соціалізува́тися**. 2. Процес засвоєння людиною певної системи знань, норм і цінностей, які дозволяють їй функціонувати як повноправний член суспільства; включає як цілеспрямований вплив на особистість (виховання), так і стихійні, спонтанні процеси, що впливають на її формування; вивчається філософією, психологією, соціальною психологією, соціологією, історією та етнографією, педагогікою, теологією.

СОЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Суспільний лад, основою виробничих відносин якого є державна власність на засоби виробництва. 2. Вчення про встановлення такого суспільного ладу. 3. Назва різних вчень про реформу капіталістичного суспільства на основі зрівняльності та згладжування суспільних протиріч.

СОЦІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **соціалізува́ти**.

СОЦІАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Перетворювати у власність усього суспільства.

СОЦІАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Піддаватися соціалізації. 2. *тільки недок.* Пас. до **соціалізува́ти**.

СОЦІАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник соціалізму (у 2 знач.); член соціал-демократичної партії.

СОЦІАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **соціалі́зм** 1. 2. Який ґрунтується на принципах соціалізму (у 2 знач.). // Власт. суспільству, що побудоване на принципах соціалізму або який існує в цьому суспільстві. // Сформований в умовах соціалістичного суспільства. 3. Який відповідає принципам соціалізму (у 2 знач.), пройнятий його ідеями. // Спрямований на перетворення суспільства за принципами соціалізму. 4. Стос. до соціаліста.

СОЦІАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **соціалі́ст**.

СОЦІА́Л-ПАТРІО́Т, -а, *ч.* Прибічник соціал-патріотизму.

СОЦІА́Л-ПАТРІОТИ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність політичних поглядів, основаних на поєднанні патріотичної ідеології та соціалістичних ідей; суспільна течія з таким ухилом.

СОЦІА́Л-РЕФОРМІ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність політичних поглядів, основаних на поєднанні ідеології реформізму та соціалістичних ідей; суспільна течія з таким ухилом.

СОЦІА́Л-РЕФОРМІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник соціал-реформізму.

СОЦІА́Л-ФАШИ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність політичних поглядів, основаних на поєднанні фашистської ідеології та соціалістичних ідей; суспільна течія з таким ухилом.

СОЦІА́Л-ФАШИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник соціал-фашизму.

СОЦІА́Л-ШОВІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Сукупність політичних поглядів, основаних на поєднанні шовінізму та соціалістичних ідей; суспільна течія з таким ухилом.

СОЦІА́Л-ШОВІНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник соціал-шовінізму.

СОЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний із життям і стосунками людей у суспільстві; суспільний, громадський. // Породжений умовами суспільного життя, певного середовища, ладу. // Існуючий у певному суспільстві. // Здійснюваний у суспільстві. // Зумовлений поділом суспільства на класи. *Соціальне забезпечення. Соціальне страхування.* ** **Соціа́льна гру́па** – сукупність людей, громадян, згрупованих за ознаками спільності інтересів, видів діяльності, місця проживання, історичної спільності тощо. **Соціа́льна допомо́га** – піклування держави, суспільства про громадян, які потребують допомоги у зв'язку з віком, зі станом здоров'я, соціальним станом та ін. **Соціа́льна полі́тика** – політика, що проводиться державою, курс дій відносно здійснення соціальних програм, підтримки галузей соціальної сфери тощо. **Соціа́льна психоло́гія** – наука, що вивчає закономірності, специфічні риси психічної діяльності і поведінки соціальних спільнот, вплив соціальних умов на психологію і соціальну поведінку особи. **Соціа́льна сфе́ра** – сукупність галузей, підприємств, організацій, які безпосередньо пов'язані і визначають спосіб і рівень життя людей, їх добробут, споживання (освіта, культура, охорона здоров'я та ін.). 2. Який має на меті зміну суспільних виробничих відносин.

СОЦІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до соціальний.

СОЦІА́ЛЬНО, *присл.* Із суспільного погляду; у суспільному відношенні.

СОЦІА́ЛЬНО-ВИХОВНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний із соціальними факторами виховної роботи.

СОЦІА́ЛЬНО-ДЕМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до демографічних факторів у соціальній сфері.

СОЦІА́ЛЬНО-ЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до економіки суспільства, пов'язаний з нею.

СОЦІА́ЛЬНО-ЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до етичних питань життя суспільства.

СОЦІА́ЛЬНО-КРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з критичним підходом до соціальних питань дійсності.

СОЦІА́ЛЬНО-КУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з культурою суспільства.

СОЦІА́ЛЬНО-ПЕДАГОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до питань виховання особистості в суспільстві.

СОЦІА́ЛЬНО-ПОБУТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до суспільного побуту, пов'язаний з ним.

СОЦІА́ЛЬНО-ПОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до політичного життя суспільства, пов'язаний з ним.

СОЦІА́ЛЬНО-ПРАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до конкретних, практичних питань соціального життя суспільства.

СОЦІА́ЛЬНО-ПРОФЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до соціального статусу людини, пов'язаного з його професійною приналежністю.

СОЦІА́ЛЬНО-ПСИХОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до психології людей, пов'язаний з їх належністю до тих або інших соціальних груп.

СОЦІА́ЛЬНО-ФІЛОСО́ФСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з філософськими питаннями соціального життя.

СОЦІНІА́НИ, -а́н, *мн.*, *рел.* Послідовники соціаніанства.

СОЦІНІА́НСТВО, -а, *с.* Раціоналістична течія протестантства, що проголошувала Христа людиною, заперечувала християнське вчення про трійцю та деякі інші церковні догмати.

СОЦІНІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до социніанства. ** **Соцініа́нські шко́ли** – навчальні заклади при громадах протестантської течії соцініан.

СОЦІОАНТРОПОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *філос.* Процес виникнення соціальної форми руху матерії, становлення і формування людини і суспільства.

СОЦІОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Один із напрямів науки другої половини 20 ст., що застосовує методи еволюційної біології до аналізу соціального життя і намагається пояснити поведінку індивіда, виходячи із закладеної в нього генетичної програми.

СОЦІОГЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який стосується походження суспільства. 2. Характеристика соціального походження різних моделей поведінки.

СОЦІОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення результатів соціометричного дослідження. // Спосіб зображення структури міжособистісних стосунків у малій соціальній групі.

СОЦІОКУЛЬТУ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **соціа́льно-культу́рний**.

СОЦІОЛЕ́КТ, -у, *ч.* Сукупність особливостей мови соціальної групи, соціальний діалект з характерним слововживанням, способами вираження думки та стилістики.

СОЦІОЛІНГВІ́СТИКА, -и, *ж.* Галузь мовознавства, що становить синтез соціології та лінгвістики і вивчає питання суспільного існування й суспільних умов розвитку мови.

СОЦІОЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до соціолінгвістики.

СОЦІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із соціології.

СОЦІОЛОГІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Який виходить з позицій соціологізму, заснований на них.

СОЦІОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вирішування певних питань з позицій соціологізму. *Соціологізація в літературі.*

СОЦІОЛОГІ́ЗМ, -у, *ч.* Спрощене розуміння суспільно-історичної зумовленості фактів і явищ, яке ігнорує специфіку різних форм суспільного буття.

СОЦІОЛОГІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **соціологізува́ти**.

СОЦІОЛОГІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Вирішувати будь-які питання з позицій соціологізму.

СОЦІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **соціоло́гія**. // Присвячений питанням соціології. // Стос. до суспільства і його законів, пов'язаний з ними.

СОЦІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука про суспільство та закони його розвитку. 2. Розділ цієї науки, що вивчає дані, які стосуються того чи іншого суспільного інституту або деякої сфери суспільного життя.

СОЦІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується соціометрії, використовує соціометрію. *Соціометричний експеримент.*

СОЦІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ соціальної психології, який вивчає міжособистісні стосунки.

СОЦІОПА́Т, -а, *ч.* Той, хто страждає на соціопатію.

СОЦІОПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до соціопатії. ** **Соціопати́чна особи́стість** – те саме, що **соціопа́т**.

СОЦІОПАТІ́Я, -ї, *ж.*, *псих.* Розлад, який характеризується порушеннями, неадаптивними соціальними зв'язками, особливо такими, в яких проявляється антигромадська поведінка.

СОЦІОПЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Характеристика довкілля, організованого таким чином, щоб збільшити близькість серед його користувачів (напр., при розставлянні меблів у приміщенні).

СОЦІОПСИХО́ЛОГ, -а, *ч.* Психолог, що вивчає закономірності поведінки і діяльність людей, зумовлені їхньою належністю до соціальних груп, а також психологічні характеристики цих груп.

СОЦІОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до соціотерапії.

СОЦІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Створення оптимальних умов для спілкування психічно хворих з метою підвищення ефективності їх лікування.

СОЦІОФУГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Характеристика довкілля, яке організовується таким чином, щоб мінімізувати близькі відносини серед його користувачів (напр., розставляння меблів у громадських місцях).

СОЦІОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Точка зору людини, згідно з якою його соціальна група представляє ідеальні стандарти поведінки, думок та ін. і виходячи з цього оцінюються інші групи.

СО́ЦІУМ, -у, *ч.* 1. Людська спільнота як результат форм діяльності людей, що склалися історично. 2. Група людей, об'єднаних за якимись (професійними, культурними і т. ін.) ознаками.

СОЦСТРА́Х, -у, *ч.* Соціальне страхування.

СОЦСТРАХІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до соцстраху.

СО́ЦЬКИЙ, -кого, *ч.*, *іст.* 1. Особа, яка очолювала сотню (у 4 знач.). 2. У дореволюційній Росії та в Україні – нижчий поліцейський служитель на селі, якого обирали на сільській сходці.

СОЦЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **соцькува́ти**.

СОЦЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.*, *діал.* Бути соцьким.

СОЧЕВИЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який нагадує сочевицю, схожий на неї.

СОЧЕВИЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сочевицеподі́бний**.

СОЧЕВИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Однорічна трав'яниста рослина родини бобових. 2. *збірн.* Зерна цієї рослини, що використовуються для харчування.

СОЧЕВИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **сочеви́ця**.

СОЧЕВИЧКИ́, -і́в, *мн.* Сукупність нещільно розташованих клітин перидерми багаторічних стебел і коренів, що випинаються на поверхню у вигляді горбочків.

СОЧЕВИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сочеви́ця**. // Зробл., вигот. із сочевиці (у 2 знач.).

СО́ЧИВО, -а, *с.*, *заст.* Сік із конопляних, макових та інших зерен, вживаний замість олії, та страва з таким соком.

СО́ЧИНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сочі.

СОЧИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить багато соку.

СОЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.*, *перех. і неперех.* Випускати, виділяти по краплі яку-небудь рідину. // Падати дрібними краплями. 2. *перех.* Добувати, вибирати сік, рідину з чого-небудь. 3. *неперех.*, *за ким – чим*, *розм.* Підстерігати кого-небудь, стежити за кимсь, чимсь.

СОЧИ́ТИСЯ, -чи́ться, *недок.* Витікати, виділятися краплями або тонким струменем; просочуватися. // *чим.* Виділяти, випускати з себе рідину краплями або тонким струменем. // *перен.* Проникати, проходити крізь що-небудь (про світло, звуки і т. ін.). // *перен.* Повільно минати, протікати і т. ін. // *перен.* Відчуватися, виявлятися в чому-небудь; проступати.

СО́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зерно сочевиці. 2. *заст.* Лінза.

СОША́, -і́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шосе́**.

СОШЕ́, *невідм.*, *с.*, *розм.* Те саме, що **шосе́**.

СО́ШКА *див.* **сі́шка**.

СОШНИ́К, -а́, *ч.* 1. Гостра металева частина сохи, культиватора, плуга і т. ін., що зрізає шар землі. 2. Пристрій у сівалці чи садильній машині, за допомогою якого висівають насіння або садять рослини. 3. Металева пластина в лафеті артилерійської гармати, що стримує відкочування гармати в момент пострілу.

СОШНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сошни́к**.

СОЮ́З, -у, *ч.* 1. Тісна єдність, тісний зв'язок між ким-, чим-небудь. // Спільне подружнє життя. // Угода, домовленість з ким-небудь про щось. 2. Об'єднання груп людей, організацій, держав для яких-небудь спільних дій, спільної мети. ** **Ми́тний сою́з** – угода, що передбачає загальну митну територію двох або більше країн з одним митним тарифом або навіть повне скасування мита у взаємних відносинах. 3. Державне об'єднання, що складається з декількох держав, земель і т. ін. з однією верховною владою.

СОЮ́ЗКА, -и, *ж.*, *спец.* Передня частина заготівки взуття або шкіряна нашивка на носок і підйом взуття.

СОЮ́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Який входить у союз (у 2 знач.) з ким-, чим-небудь, з яким встановлено союз. 2. Прикм. до **сою́з** 3. // Який входить у союз, перебуває в союзі. 3. Те саме, що **всесою́зний**.

СОЮ́ЗНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто перебуває в союзі (у 1 знач.) або може діяти в союзі з ким-небудь, пов'язаний з кимсь спільністю інтересів, поглядів і т. ін. 2. Той, хто перебуває в союзі (у 2 знач.) з ким-, чим-небудь.

СОЮ́ЗНИЦТВО, -а, *с.*, *розм.* Об'єднання, зв'язок, згуртування кого-, чого-небудь для досягнення якоїсь мети.

СОЮ́ЗНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до союзника, союзництва.

СОЮ́ЗНИЦЯ, -і. Жін. до **сою́зник**.

СОЮРГА́ЛЬ, -я, *ч.* У Золотій Орді, а також у ряді країн Близького і Середнього Сходу в 14 – 19 ст. – феодальне земельне володіння, виділене за відбуванням військової служби.

СО́Я, -ї, *ж.* 1. Трав'яниста однорічна рослина родини бобових, насіння якої використовують для виробництва харчових продуктів (молока, олії, крупи, борошна і т. ін.) та в техніці. 2. *орн.*, *зах.* Сойка.

СО́ЯШНИК, -у, *ч.*, *діал.* Соняшник.

СО́ЯШНИКОВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **со́яшник**.

СО́ЯШНИЦІ, -ниць, *мн.*, *діал.* Соняшниці.

СОЯШНИЧИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Соняшничина.

СОЯШНИЧИ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Соняшничиння.

СПАГЕ́ТІ, *невідм.*, *с. і мн.* Вид макаронних виробів; італійська національна страва з таких макарон.

СПАГІ́, *невідм.*, *ж.* Вид легкої кавалерії у французьких колоніальних військах у 19 – 20 ст.; формувалися у Північній Африці.

СПАД[1], -у, *ч.* 1. Дія і стан за знач. **спа́сти**, **спада́ти** 1, 3, 4. ** **Іти́ на спад**: а) почати зменшуватися в об'ємі, кількісно і т. ін.; б) вступати в період свого завершення, наближатися до кінця; в) почати опускатися до горизонту (про сонце). **На спа́ді**: а) вкінці, близько до кінця; б) у стані, що наближається до занепаду. 2. *рідко.* Те саме, що **водоспа́д**.

СПАД[2], -у, *ч.* Похила поверхня чого-небудь, пологий спуск (гори, горба і т. ін.).

СПАДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спада́ти**.

СПАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПАСТИ**, спаду́, спаде́ш, *док.* 1. Падати, летіти донизу під дією власної ваги. // *з чого.* Падати, відділяючись, відокремлюючись від чого-небудь, не утримуючись на чомусь. // Опадати, обсипатися з дерев, кущів і т. ін. (про листя, пелюстки, плоди тощо). // Відмираючи, випадати з корінням (про волосся). // Осідати, спускатися донизу (про пил). // Литися, стікати згори вниз. // Випадати, йти (про опади) або осідати (про росу, іній). // Опускаючись, відкривати що-небудь. // Опускаючись, сідати, падати на що-небудь. // Опускаючись, займати попереднє положення. // *тільки недок.* Розташовуючись, прилягаючи, опускатися положисто або стрімко. ** **Спада́ти на ду́мку** – згадати, згадувати; раптово уявити. **Спада́ти на го́лову** – несподівано ставати для кого-небудь об'єктом клопоту, турбот і т. ін. 2. Звішуватися донизу кінцем або кінцями. // Звисати, спускатися донизу певним способом. // *на що, до чого.* Покриваючи що-небудь, звисати донизу, нависати над чимсь. // Перехилятися через що-небудь. 3. Зменшувати силу вияву; слабнути. // Ставати меншим, нижчим. // Ставати тихішим, не чітко чутним. // Поступово втрачатися, зникати. // Випаровуючись або розсіюючись, розріджуючись, зникати. ** **Спада́ти з го́лосу** – втрачати голос. 4. Знижувати свій рівень, зменшуватися кількісно (про воду). *Спадати з ціни.* 5. Втрачати нормальну вагу; худнути, марніти. *Спадати з лиця.* 6. Охоплювати кого-, що-небудь, поширюватися на когось, щось (перев. про світло). 7. *перен.* Звільняти кого-небудь від чогось. // Минатися, проходити. // Переставати бути помітним, сходити. ** **[На́че] гора́ [з плече́й] спа́ла** *з кого* – відпали турботи, не стало тяжких обов'язків, полегшився тяжкий душевний стан. 8. *на кого – що, перен.* Діставатися, припадати кому-небудь. // *на кого, кому.* Находити на кого-небудь, оволодівати кимсь (про почуття, стан, настрій і т. ін.). // *рідко.* Діставатися, переходити у спадок. 9. *перен.* Наставати, надходити, наближатися.

СПАДА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спада́ти**.

СПА́ДЕНЬ, -дня, *ч.*, *заст.* Захід.

СПА́ДИНА, -и, *ж.* Спадиста місцевість, поверхня.

СПА́ДИСТИЙ, -а, -е. Який має схил, спад (про місцевість, площину і т. ін.). // Нахилений, не зовсім прямовисний. ** **Спа́дистий лоб** – лоб, який має невеликий схил згори до перенісся. **Спа́дисті плечі́** – похилі плечі.

СПА́ДИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **спа́дистий**.

СПА́ДИСТО. Присл. до **спа́дистий**.

СПАДКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до спадковості; пов'язаний із спадковістю. ** **Спадко́ві захво́рювання** – захворювання людини, зумовлені хромосомними і генними мутаціями. 2. Стос. до спадщини, спадку. // Одержаний у спадщину, належний кому-небудь за правом спадщини. *Спадкове ім'я.* ** **Спадко́ва трансмі́сія** – перехід права на прийняття спадку в разі, якщо закликаний до успадкування по заповіту або по закону помер після відкриття спадку, не встигнувши його прийняти. **Спадко́ве пра́во** – галузь права, що регулює перехід майна померлої особи до її спадкоємців. 3. Родовий, з діда-прадіда. // Який передається з покоління до покоління (про ремесло, фах і т. ін.). // *рідко.* Споконвічний, постійний (про населення певної місцевості і т. ін.); корінний.

СПАДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Одна з основних властивостей живих організмів, що проявляється у збереженні й відтворенні у нащадків основних ознак зовнішньої та внутрішньої будови, фізико-хімічних особливостей і життєвих функцій батьків. 2. Сукупність природних властивостей організму, одержаних від батьків. 3. Одержання чого-небудь у спадщину, у спадок. // Спадщина, спадок.

СПАДКО́ВО. Присл. до **спадко́вий** 1.

СПАДКОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Особа, що передає кому-небудь спадщину.

СПАДКОЄ́МЕЦЬ, -мця, *ч.* 1. Особа, що одержала спадщину або має право на її одержання. // Рідна дитина, перев. син. // Син правителя або інша особа, до якої має перейти влада. 2. *перен.* Продовжувач чиєї-небудь діяльності, справи, певних традицій тощо.

СПАДКОЄ́МИЦЯ, -і. Жін. до **спадкоє́мець**.

СПАДКОЄ́МНИЙ, -а, -е. 1. Одержаний у спадщину. 2. Який від народження належить до певного соціального стану. // Який належить до родини, що здавна займається певним ремеслом, якоюсь діяльністю, справою і т. ін. 3. Заснований на переході чого-небудь від одного до іншого; який переходить послідовно від одного до іншого.

СПАДКОЄ́МНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **спадкоє́мица**.

СПАДКОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спадкоє́мний**.

СПАДКОЄ́МНО. Присл. до **спадкоє́мний**.

СПАДКОЄ́МСТВО, -а, *с.* Одержання чого-небудь у спадщину.

СПАДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спадкува́ти**.

СПАДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Одержувати спадщину від кого-, чого-небудь. 2. Мати право на одержання спадщини, бути спадкоємцем, спадкоємицею.

СПАДКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Передаватися за спадковістю. 2. Пас. до **спадкува́ти** 1.

СПАДЛЮ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спадлю́чити**.

СПАДЛЮ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех. розм.* Зробити кого-небудь підлим.

СПАДЛЮ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *док.*, *розм.* Стати підлим.

СПАДНИ́Й, -а́, -е́. Який спадає, знижується; прот. в и с х і д н и й. ** **Спадна́ інтона́ція**, *лінгв.* – інтонація з поступовим зниженням тону. **Спадна́ прогре́сія**, *мат.* – прогресія, члени якої розташовані від більшого до меншого.

СПА́ДОК[1], -дку, *ч.* Те саме, що **спа́дщина**. *Діставати у спадок. Залишати у спадок.*

СПА́ДОК[2], -дку, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **спад**[1] 1. *Іти на спадок.*

СПАДУ́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Парашутист.

СПА́ДЩИНА, -и, *ж.* 1. Майно і т. ін., що переходить після смерті його власника до іншої особи. // *рідко.* Окрема річ із такого майна. // *розм.* Те, що залишилося від попередника. 2. Явища культури, науки, побуту і т. ін., що залишилися від попередніх часів, від попередніх діячів. // Наслідки, перев. негативні, чийогось панування, чиєсь діяльності, якогось процесу і т. ін. 3. *рідко.* Те саме, що **спадко́вість** 2. ** **Діста́вати у спа́дщину** *що:* а) успадковувати майно, річ і т. ін. або явища культури, науки, побуту тощо; б) успадковувати якусь хворобу, певні риси вдачі і т. ін. **Дістава́тися у спа́дщину**: а) переходити від кого-небудь у користування до наступника; б) переходити від одного до іншого за спадковістю (у 1, 2 знач.).

СПАЗМ, -у, *ч.* Мимовільне тривале судорожне скорочення м'язів (стравоходу, кишечника, шлунка, горла і т. ін.). // *чого, перен.* Раптове загострення, сильний напад якихось почуттів.

СПА́ЗМА, -и, *ж.* Те саме, що **спазм**.

СПАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **спазм** і **спа́зма**. // Викликаний спазмами, зі спазмами, такий, що має характер спазму; судомний.

СПАЗМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **спазмати́чний**.

СПАЗМАТИ́ЧНО. Присл. до **спазмати́чний**.

СПАЗМ-БЕ́НД, -а, *ч.* Оркестр, що складається з примітивних музичних інструментів (джаг, казу, ушборд та ін.).

СПАЗМОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що викликає спазми.

СПАЗМОЛГО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із спазмолітичною та болезаспокійливою дією.

СПАЗМО́ЛІЗ, -у, *ч.* Заспокоєння або усунення спазмів.

СПАЗМОЛІ́ТИКИ, -ів, *мн.* Лікарські препарати, що знижують тонус, знімають спазми.

СПАЗМОЛІТІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат; протиспазматичний засіб.

СПАЗМОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що зупиняє спастичне (судомне) скорочення, заспокоює або усуває спазми. ** **Спазмоліти́чні лі́карські за́соби** – лікарські засоби, які знижують тонус і рухову активність гладких м'язів.

СПАЗМОФЕМІ́Я, -ї, *ж.* Будь-який розлад мови, спричинений спазмами.

СПАЗМОФІЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спазмофілії. ** **Спазмофілі́чний діате́з** – те саме, що **спазмофілі́я**.

СПАЗМОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання дітей (перев. до дворічного віку), що характеризується нападами судом і підвищеною збудливістю нервової системи.

СПАЙ, -ю, *ч.*, *спец.* 1. Місце з'єднання спаяних частин; шов. // *розм.* Місце з'єднання частин чого-небудь. 2. Сполучення, з'єднання кількох різних металів або металу з неметалами. // Компонент такого сполучення, з'єднання.

СПАЙК, -а, *ч.* В реєстрації електричної активності нейрона – гострий пік у запису, який вказує, що нейрон запущений.

СПА́ЙКА, -и, *ж.* 1. *спец.* Те саме, що **спай** 1. 2. *перен.* Тісний зв'язок, єднання; згуртованість. 3. *біол.* З'єднання різних тканин, органів; місце такого з'єднання. *Спайка півкуль великого мозку.* // *мед.* Патологічне з'єднання тканин внаслідок запалювального процесу, що часом порушує діяльність окремих органів.

СПА́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спа́йка**. ** **Спа́йкова хворо́ба** – стан, який спостерігається при утворенні спайок черевної порожнини при деяких патологічних процесах.

СПА́ЙНИЙ, -а, -е, *мін.* Який має спайність (про кристал). *Спайний кристал.* // Який утворюється внаслідок розколювання такого кристала.

СПА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мін.* Здатність кристала розколюватись у певних напрямках, утворюючи в розколі плоскі поверхні.

СПАКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спакува́ти**. // **спако́вано**, *безос. присудк. сл.*

СПАКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спако́вувати**.

СПАКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПАКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Укладати що-небудь у пакунок, паку і т. ін., заклеюючи, перев'язуючи. // *що.* Укладати, збирати свої речі у валізу і т. ін., готуючись у дорогу. // *кого, розм.* Укладати, збирати чиї-небудь речі, готуючи в дорогу. *Спаковувати валізу.*

СПАКО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПАКУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Укладати, збирати свої речі у валізу і т. ін., готуючись у дорогу. 2. *тільки недок.* Пас. до **спако́вувати**.

СПА́КОСТИТИ, -ощу, -остиш, *перех.*, *розм.* Док. до **па́костити**. // Зганьбити, скривдити, знівечити. // Занапастити.

СПА́КОЩЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спа́костити**.

СПА́КОЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спа́костити**.

СПАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спакува́ти**, **спакува́тися**.

СПАКУВА́ТИ *див.* **спако́вувати**.

СПАКУВА́ТИСЯ *див.* **спако́вуватися**.

СПАЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *діал.* Згоріти.

СПА́ЛАХ, -у, *ч.* 1. Короткочасне світіння, раптовий зблиск полум'я, яскравого світла і т. ін.; миттєве сяйво. // Раптовий блиск очей при збудженні. *Лампа-спалах.* 2. *перен.* Сильний короткочасний раптовий прояв почуття, настрою і т. ін. // Раптове роздратування, прояв гніву, досади, обурення. 3. *перен.* Раптове виникнення, а також інтенсивний розвиток якого-небудь явища.

СПАЛАХКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спалахкоті́ти**.

СПАЛАХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **спалахну́ти**.

СПАЛА́ХКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спала́хкувати**.

СПАЛА́ХКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **спала́хувати**.

СПАЛАХНЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спалахну́ти**, **спала́хувати**.

СПАЛАХНУ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **спалахну́ти**.

СПАЛАХНУ́ТИ *див.* **спала́хувати**.

СПА́ЛАХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спа́лах**.

СПАЛА́ХУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спала́хувати**.

СПАЛА́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПАЛАХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *тільки 3 ос., чим і без додатка.* Раптово і швидко загорятися яскравим полум'ям; займатися (*див.* **займа́тися**[2]). // *безос.* // *також у сполуч. зі сл.* в о г о н ь, п о л у м ' я, п о ж е ж а, і с к р а і т. ін. // *тільки недок.* При млявому або нерівному горінні час від часу розгорятися сильніше; займатися (*див.* **займа́тися**[2]) на мить. 2. *тільки 3 ос.* Починати світити, світитися, сяяти, випромінюючи або відбиваючи світло. // *чим і без додатка.* Раптово освітлюватися яскравим світлом. // *тільки недок.* При слабкому або нерівному світінні час від часу сяяти яскравіше; починати сяяти з більшою силою. // Засвічуватися багатьма вогнями. // Раптово виникати (про постріл, вибух і т. ін.). // Починати блищати, сяяти; вирізнятися блиском. // Різко вирізнятися своєю яскравою барвою. 3. *тільки 3 ос., чим і без додатка.* Починати блищати під впливом якихось почуттів, переживань (про очі). // Виявлятись у блиску очей (про почуття, переживання). 4. *тільки 3 ос., перен.* Раптово виникати, починатися, інтенсивно розвиваючись. // Раптово виникаючи, бурхливо розгортатися (про події, явища і т. ін.). // Раптово зароджуватися (про почуття, бажання і т. ін.). // *безос.* // Блискавично зринати у свідомості, пам'яті (про думки, згадки, рішення і т. ін.). // *безос.* 5. *чим, від чого, рідко з чого і без додатка, перен.* Раптово пройматися якимсь сильним почуттям; сильно збуджуватися, дратуватися, гніватися (про людину). // *тільки док., без додатка.* Сильно розсердитися, скипіти. // *тільки док., чим.* Яскраво і пристрасно проявити себе в чомусь у певну мить. 6. *чим і без додатка, перен.* Раптово вкриватися рум'янцем (від хвилювання, збудження, сорому і т. ін.). // Червоніти від припливу крові (про обличчя, щоки, вуха і т. ін.). // Раптово з'являтися, яскраво проступати (про рум'янець).

СПАЛА́ХУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спала́хувати**.

СПА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спали́ти**. // **спа́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зазнав дії вогню, сонця і т. ін.; обпалений, почорнілий. // Висохлий від спеки. // Дуже засмаглий. // Пересохлий від внутрішнього жару; вкритий смагою, запечений.

СПАЛЕНИ́ЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Згарище (у 2 знач.).

СПАЛЕНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **спаленіти**. // *у знач. прикм.* Який укрився смагою, запікся (про губи).

СПАЛЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Раптово перейнятися яким-небудь сильним почуттям. 2. Дуже почервоніти (від сильного почуття, хвилювання і т. ін.). 3. Укритися смагою, запектися (про губи).

СПАЛЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Якого можна спалити. 2. Який може згоріти, здатний горіти.

СПАЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **спале́нний**.

СПА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спали́ти**.

СПА́ЛЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **спа́льня**.

СПА́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Успадкований.

СПАЛИ́МИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **спале́нний**.

СПАЛИ́МІСТЬ, -мості, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **спали́мий**.

СПАЛИ́ТИ *див.* **спа́лювати**.

СПАЛИ́ТИСЯ *див.* **спа́люватися**.

СПАЛЬ, -і, *ж.*, *зах.* Згарище.

СПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для спання. *Спальний мішок.* ** **Спа́льний ваго́н** – вагон з місцями, признач. для спання. 2. Признач. для спальні (у 1 знач.). *Спальний гарнітур.*

СПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* У Російській державі 15 – 17 ст. – придворний, в обов'язки якого входило допомагати царю одягатись і роздягатись, супроводжувати його під час поїздок і т. ін. // Така людина при дворах інших володарів. 2. *розм.* Спальний мішок.

СПА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* 1. Кімната для спання. 2. Комплект меблів для такої кімнати.

СПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до спалювання.

СПА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **спа́лювати**.

СПА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спа́лювати**.

СПА́ЛЮВАТИ, -люю, -люєш, *недок.*, **СПАЛИ́ТИ**, спалю́, спа́лиш, *док.*, *перех.* 1. // *безос.* // Витрачати на опалення, на освітлення і т. ін. // *перев. док.*,

кого, розм. Знищити вогнем чиє-небудь майно (хату, будинок і т. ін.). // Висушувати, знищувати сильною спекою. // *перен.* Знищувати, руйнувати, розвіювати. ** **Спали́ти [свої́] мости́** – рішуче порвати з чим-небудь, зробити неможливим повернення до чогось. 2. Обпікати вогнем або чим-небудь гарячим; обпалювати. 3. Викликати відчуття, подібні до тих, які виникають від опіку (про дію морозу, вітру); обпікати. // Спричиняти хворобливе відчуття жару, печії і т. ін. 4. *перен.* Сильно діяти на кого-небудь, змушуючи зазнавати якогось гострого відчуття; завдавати моральних страждань; мучити. // *у сполуч. зі сл.* д у ш у, с е р ц е. Викликати тяжкі болісні переживання.

СПА́ЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **СПАЛИ́ТИСЯ**, спалюся, спа́лишся, *док.* 1. *розм.* Знищуватися вогнем; згоряти. 2. *перен., розм.* Втрачати сили, здоров'я (через тяжку працю, нестатки, переживання і т. ін.); виснажуватися. // Змучуватися (про серце, душу і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **спа́лювати**.

СПАМ, -а, *ч.* Анонімні масові розсилання електронної пошти, зазвичай рекламного характеру.

СПАМ'ЯТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм., рідко.* 1. Те саме, що **згада́ти**. 2. Те саме, що **опам'ята́ти**.

СПАМ'ЯТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Те саме, що **опам'ята́тися**. ** **Не спам'ята́тися, як ...** – не встигнути й відчути, як ... .

СПАНГОЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі, піроелектричні темно- або смарагдово-зелені кристали.

СПА́НДЕКС, -у, *ч.* Поліуретанове волокно; синтетичне волокно, що формується з розчинів або розплавів поліуретанів.

СПАНІЄ́ЛЬ, -я, *ч.* Порода довгошерстих коротконогих мисливських собак з обвислими довгими вухами, а також собака цієї породи.

СПАНІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Охоплений пані-кою.

СПАНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спані́ти**.

СПАНІОМЕНОРЕ́Я, -ї, *ж.* Порушення менструального циклу, яке характеризується його подовженням.

СПАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Те саме, що **запані́ти**.

СПАНІТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., діал.* Видивитись, підгледіти, вистежити.

СПАННЯ́, -я́, *с.* Дія і стан за знач. **спа́ти**. ** **Нема́ спання́** *кому, чому* – не спиться кому-небудь.

СПАНО́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док., зах.* Спаніти, запаніти.

СПАНСУ́ЛА, -и, *ж.* Тверда лікарська форма у вигляді капсули, вмістом якої є певна кількість гранул або мікрокапсул.

СПА́НСЬКА, *присл., діал.* По-панському, як у панів.

СПАНТЕЛИ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спантели́чити**. 2. *у знач. прикм.* Розгублений, зніяковілий, збентежений. // Який виражає розгубленість, здивування, збентеженість.

СПАНТЕЛИ́ЧЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **спантели́чити** і стан за знач. **спантеличи́тися**.

СПАНТЕЛИ́ЧЕНО, *розм.* Присл. до **спантели́чений** 2.

СПАНТЕЛИ́ЧИТИ *див.* **спантели́чувати**.

СПАНТЕЛИ́ЧИТИСЯ *див.* **спантели́чуватися**.

СПАНТЕЛИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спантели́чувати**.

СПАНТЕЛИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПАНТЕЛИ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех., розм.* Викликати розгубленість, замішання, подив у кого-небудь. // Змушувати втрачати послідовність думки; збивати. // Впливаючи яким-небудь чином, спонукувати до зміни поведінки.

СПАНТЕЛИ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПАНТЕЛИ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док., розм.* Втрачати здатність обдумано діяти; розгублюватися; бентежитися. // *тільки док.* Почати поводитися, діяти нерозумно.

СПАНЬКО́, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **сплюх** 1.

СПАПЛЮ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спаплю́жити**. // **спаплю́жено**, *безос. присудк. сл.*

СПАПЛЮ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спаплю́жити**.

СПАПЛЮ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *перех.* Док. до **паплю́жити**.

СПАР, -у, *ч., зах.* 1. Спека. 2. Садно.

СПА́РА, -и, *ж., зах.* Те саме, що **шпа́ра**.

СПАРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спаралізува́ти**. // **спаралізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СПАРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **паралізува́ти**.

СПАРАШУТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *ав.* Док. до **парашутува́ти**.

СПАРГАНО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи цестодозів; характеризується ураженням внутрішніх органів, очей, підшкірної тканини, м'язів.

СПАРДЕ́К, -а, *ч., мор.* Верхня легка палуба на трипалубних суднах 19 – початку 20 ст. або палуба середньої надбудови на суднах сучасної конструкції.

СПАРДЕ́ЧНИЙ, -а, -е, *мор.* Який являє собою спардек. *Спардечна палуба.* // Який має спардек; із спардеком. *Спардечне судно.*

СПА́РЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спа́рити**[1]. 2. *у знач. прикм.* Який працює, діє у парі з ким-, чим-небудь. // З'єднаний у пару для роботи, для дії разом; в який об'єднано дві частини; здвоєний. // Який виконується двома особами, двома колективами і т. ін. ** **Спа́рена ї́зда́** – на транспорті – обслуговування локомотива, автомашини і т. ін. двома бригадами, двома особами, що змінюють одна одну.

СПА́РЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спа́рити**[2].

СПА́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **спа́рений**[1] 2.

СПА́РЕНО. Присл. до **спа́рений**[1] 2.

СПА́РЖА, -і, *ж.* 1. Багаторічна трав'яниста рослина родини лілійних з тонким, ледве помітним листям. 2. Один із видів цієї рослини, культивованої як овоч, а також підземні пагони її, що йдуть у їжу.

СПА́РЖЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спа́ржа**. *Спаржева розсада.* // Пригот. із спаржі, зі спаржею. *Спаржевий суп.* // Уживається як складова частина ботанічних і зоологічних назв. *Спаржева квасоля. Спаржевий жук.*

СПА́РИНГ, -у, *ч.* 1. У контактних видах спорту – тренувальний бій з метою всебічної підготовки спортсмена до змагань. 2. *розм.* Публічна дискусія з метою виявлення уразливих, слабких місць в аргументації під час наступних диспутів.

СПА́РИНГ-ПАРТНЕ́Р, -а, *ч.* 1. У контактних видах спорту – партнер у тренувальному бою. 2. Спортсмен або команда, що є партнером кого-, чогонебудь під час підготовки до змагань.

СПА́РИТИ[1] *див.* **спа́рювати**.

СПА́РИТИ[2], -рю, -риш, *док., перех.* 1. Док. до **па́рити**. // Скип'ятити, перев. витримавши на малому жару в печі (молоко, вершки); спряжити. 2. Зігріти до утворення пари. // Допустити псування, гниття і т. ін. чого-небудь вологого внаслідок зігрівання. *Спарити сіно.* // Пошкодити собі щонебудь через натирання. 3. Пошкодити вогнем або чим-небудь гарячим; обпекти. // Обварити; ошпарити. 4. *перен., розм.* Побити різками, батогом і т. ін.; відшмагати, висікти.

СПА́РИТИСЯ[1] *див.* **спа́рюватися**.

СПА́РИТИСЯ[2], -рюся, -ришся, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Док. до **па́ритися** 2. 2. Стати прілим, гнилим від вологи й тепла. 3. Обпектися чим-небудь гарячим. 4. Укритися потом (від спеки, духоти і т. ін.).

СПА́РНИЙ, -а, -е, *зах.* Задушливий, паркий.

СПА́РНИК, -а, *ч., зал.* Стержень, що з'єднує ведучі колеса паровоза з колесами спареної осі або колеса двох спарених осей.

СПА́РНО, *присл., зах.* Парко, спекотно.

СПАРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спарува́ти**. // **спаро́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **спа́рений**[1] 2.

СПАРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спаро́ваний**.

СПА́РОВІ, -их, *мн.* Родина кісткових риб ряду окунеподібних.

СПАРО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спаро́вувати** і **спаро́вуватися**.

СПАРО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПАРУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Об'єднувати в пару з якоюсь метою. // Добирати до пари за якимись ознаками. // Об'єднувати двох для спільного життя, в одній сім'ї. 2. Сприяти зустрічі, знайомству, зближенню і т. ін. кого-небудь із кимсь; зводити. // Одружувати. 3. *с. г.* Те саме, що **злуча́ти** 2.

СПАРО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПАРУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Об'єднуватися в пару з якоюсь метою. 2. Знаходити собі пару; об'єднуватися за взаємною прихильністю. // Одружуватися. 3. *тільки 3 ос., с. г.* Те саме, що **злуча́тися** 2. 4. *тільки недок.* Пас. до **спаро́вувати**.

СПАРОДІЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *перех.* Док. до **пароді́ювати**.

СПАРТАКІА́ДА, -и, *ж.* Масові змагання з різних видів спорту.

СПАРТАКІА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **спартакіа́да**.

СПАРТА́КІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Спортсмен, член спортивного товариства "Спартак".

СПАРТА́КІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до спортивного товариства "Спартак".

СПАРТА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Громадянин давньогрецької держави Спарти, жителі якої з дитинства привчалися до суворого способу життя, відзначалися загартованістю й витривалістю. 2. *перен.* Стійка, загартована, витривала людина.

СПАРТА́НКА, -и. Жін. до **спарта́нець**.

СПАРТА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **спарта́нець** 1 і Спарта. *Спартанська держава.* 2. Власт. спартанцеві. // Позбавлений зручностей, вигод; простий, скромний. ** **Спарта́нське вихова́ння**, *перен.* – суворе виховання, що привчає до витривалості, подолання труднощів.

СПАРТА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *перех., зневажл.* Док. до **парта́чити**.

СПАРТІА́ТИ, -ів, *мн.* Повноправні громадяни Спарти.

СПАРТО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *перех., зневажл.* Док. до **парто́лити**.

СПАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спарува́ти** і **спарува́тися**.

СПАРУВА́ТИ *див.* **спаро́вувати**.

СПАРУВА́ТИСЯ *див.* **спаро́вуватися**.

СПА́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спа́рювати** і **спа́рюватися**.

СПА́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СПА́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех.* Те саме, що **спаро́вувати** 1, 3. // Об'єднувати в одне ціле дві однакові частини.

СПА́РЮВАТИСЯ, -юємся, -юєшся, *недок.*, **СПА́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Те саме, що **спаро́вуватися** 1, 3. 2. *тільки недок.* Пас. до **спа́рювати**.

СПАС, -а, *ч.* 1. *церк.* Те саме, що **Спаси́тель**[1]. 2. Церква, монастир на честь Спасителя (у 1 знач.). 3. Назва кожного з трьох церковних свят, що відзначаються православною церквою 14, 19 та 29 серпня. 4. Елемент бойової системи запорізьких козаків; мав не атакуючий, а суто оборонний характер.

СПАСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спаса́ти**[1].

СПАСА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш *і рідше* **СПА́СУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **СПАСТИ**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* спас, -ла́, -ло́; *док., перех.* 1. Пасучи, давати худобі з'їдати траву, посіви і т. ін. 2. З'їдати траву, посіви і т. ін. (про травоїдних тварин).

СПАСА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПАСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* спас, -ла́, -ло; *док., перех.* 1. *розм.* Те саме, що **рятува́ти**. 2. *рел.* За християнським віровченням – визволяти від вічних мук у загробному житті. ** **Спаса́ти [свою́] ду́шу** – у християнському віровченні – подвижництвом, постом, молитвами замолювати гріхи, визволятися від вічних мук у загробному житті.

СПАСА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.* Пас. до **спаса́ти**[1].

СПАСА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПАСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся; *мин. ч.* спа́сся, спасла́ся, спасло́ся; *док.* 1. *розм.* Те саме, що **рятува́тися** 1. 2. *рел.* За християнським віровченням – подвижництвом, постом, молитвами замолювати гріхи, визволятися від вічних мук у загробному житті.

СПАСЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Який дає, приносить рятунок; який рятує або сприяє врятуванню від чого-небудь. // Бажаний, приємний. // За релігійними уявленнями – гідний заступництва Бога, небес. // Благотворний. // *у знач. ім.* **спасе́нний**, -ного, *ч., заст., розм.* Той, хто спас (*див.* **спаса́ти**[2]) свою душу. ** **Спасе́нна ду́мка** – вдала думка, добра порада і т. ін., що підказують вихід зі скрути, приносять успіх, удачу в чому-небудь. **Спасе́нна душа́** – добра людина, істота.

СПАСЕ́ННИК, -а, *ч., рел.* 1. Праведник. 2. Говільник.

СПАСЕ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Прикм. до **спасе́нник**. *Спасенницьке життя.*

СПАСЕ́ННИЦЯ, -і, *рел.* Жін. до **спасе́нник**.

СПАСЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спасе́нний**.

СПАСЕ́ННО, *розм.* Присл. до **спасе́нний**.

СПАСЕ́ННЯ, -я, *с., рел.* Те саме, що **спасі́ння** 3.

СПАСИ́БІ. 1. *виг., кому, чому, без додатка і зі спол.* щ о. Уживається для вираження, висловлення вдячності за зроблене добро, виявлену увагу і т. ін.; дякую; дякуємо. // *ірон.* Уживається для вираження невдоволення, незгоди, за відмови від чогось небудь неприємного, небажаного і т. ін. ** **Спаси́бі й на цьо́му** – добре, що хоч так. 2. *у знач. присудк. сл.* Треба бути вдячним за що-небудь. // *у знач. вставн. сл.* // *також у сполуч. із залежними сл.* 3. *у знач. присудк. сл.* Добре, щастя, що ... 4. *у знач. ім., невідм., с.* Подяка. // *також у сполуч. із означ.* в е л и к е, с е р д е ч н е, щ и р е і т. ін. ** **За спаси́бі** – без плати.

СПАСИ́БІГ, *виг., заст.* Спасибі Богу, дякувати Богу.

СПАСИ́БОНЬКИ, *виг., у знач. ім., розм.* Те саме, що **спаси́бі** 1, 4.

СПАСИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. *рел.* За християнським віровченням – засновник християнства, що врятував людство, спокутувавши його гріхи; Ісус Христос. // Ікона з зображенням Ісуса Христа. 2. *розм.* Те саме, що **ряті́вник**.

СПАСИ́ТЕЛЬКА, -и, *розм.* Жін. до **спаси́тель** 2.

СПА́СІВ, -сова, -сове, *заст.* Прикм. до Спас. ** **Спа́сова борода́** – жмуток нескошених хлібних стеблин, що його зв'язували женці на краю лану по завершенні жнив.

СПА́СІВКА, -и, *ж.* 1. Піст, що припадає на літо (з 14 по 29 липня). 2. Сорт яблук, груш, що достигають у такий час.

СПА́СІВСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Який буває у Спасівку (у 1 знач.).

СПАСІВЧА́НИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **спа́сівський**.

СПАСІ́ННЯ, -я, *с.* 1. *розм.* Дія за знач. **спасти́** 1 і **спасти́ся** 1. 2. *розм.* Можливість врятувати кого-, що-небудь або врятуватися; вихід із небезпечного, скрутного становища; рятунок, порятунок. // Те, що рятує від чого-небудь. 3. За релігійними уявленнями – рятунок од вічних мук у загробному житті. // *жарт.*

СПАСКУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спаску́дити**. // **спаску́джено**, *безос. присудк. сл.*

СПАСКУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спаску́дити**, **спаску́дитися**.

СПАСКУ́ДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Робитися паскудним.

СПАСКУ́ДИТИ, -джу, -диш, *перех., розм.* Док. до **паску́дити** 1, 2.

СПАСКУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *розм.* Док. до **паску́дитися**.

СПА́СТИ[1] *див.* **спада́ти**.

СПА́СТИ[2] *див.* **спаса́ти**[1].

СПАСТИ́ *див.* **спаса́ти**[2].

СПА́СТИК, -а, *ч.* Людина, яка страждає на будь-який розлад, основним симптомом якого є судоми (напр., церебральний параліч).

СПАСТИ́СЯ *див.* **спаса́тися**[2].

СПА́СТИСЯ, спаде́ться, *док.* Стати плоским, меншим за об'ємом (про еластичні порожнисті предмети або органи).

СПАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* 1. Те саме, що **спазмати́чний**. 2. Який має відношення до судом або нагадує їх. 3. Характеристика дисфункції, що спричиняється судомами. ** **Спасти́чний пара́ліч** – будь-який стан, при якому спостерігається надзвичайна м'язова напруга і м'язова ригідність з частковим паралічем. **Спасти́чний синдро́м** – симптомокомплекс, що характеризується поєднанням нападоподібних болей у животі з чергуванням запорів та проносів.

СПАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Див. **спасти́чний пара́ліч**.

СПА́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спа́сувати**.

СПА́СУВАТИ *див.* **спаса́ти**[1].

СПАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **пасува́ти**[2].

СПА́ТИ, сплю, спиш; *мн.* сплять; *недок.* 1. Перебувати у стані сну. // Мати нормальний сон. // *із*

запереч. част. не. Страждати безсонням; мати неміцний сон. // *перен.* Бути безлюдним, затихлим. // *перен.* Бути у стані повного спокою, нерухомості. // *перен.* Лежати мертвим; бути похованим де-небудь; покоїтися. *Класти спати.* ** **Спа́ти ві́чним сном** – бути мертвим. 2. *перен.* Бути бездіяльним, пасивним, млявим. // Не виявлятися, не проявляти себе (про почуття, здібності і т. ін.). 3. *розм.* Бути у статевих зносинах з ким-небудь.

СПА́ТИСЯ, спи́ться, *недок.*, *безос.* Про бажання, схильність, можливість і т. ін. спати, заснути; про той чи інший стан сну в кого-небудь.

СПА́ТКИ, *пестл.* Те саме, що **спа́ти 1**.

СПА́ТЛАНИЙ, -а, -е, *розм.* Сплутаний, скуйовджений (про волосся, шерсть і т. ін.).

СПА́ТОНЬКИ, *пестл.* Те саме, що **спа́ти 1**.

СПА́ТОЧКИ, *пестл.* Те саме, що **спа́ти 1**.

СПАТУ́НЕЧКИ, *пестл.* Те саме, що **спа́ти 1**.

СПАТУ́НІ, *пестл.* Те саме, що **спа́ти 1**.

СПАТУ́СІ, *пестл.* Те саме, що **спа́ти 1**.

СПАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **СПА́ХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **СПАХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **спала́хувати**.

СПА́ХИ, -ів, *мн.* Те саме, що **сипа́хи**.

СПАХНУ́ТИ *див.* **спаха́ти**.

СПА́ХУВАТИ *див.* **спаха́ти**.

СПАЦЕ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Прогулянка.

СПАЦЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Прогулюватися.

СПАЦІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Концепція руху в мистецтві, яка пропонує розглядати живопис та скульптуру як один вид мистецтва, поєднавши в ньому колір, звук, простір, рух і час.

СПА́ЦІР, -у, *ч.*, *діал.* Прогулянка.

СПАЦІРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **спаціарува́ти**.

СПАЦІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **шпаціарува́ти**.

СПА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Викривити, перекосити, зігнути.

СПА́ЧИТИСЯ, -иться, *док.*, *діал.* Пас. до **спа́чити**.

СПАШ, -у, *ч.* Псування, знищення трав, посівів тваринами; потрава. ** **У спаш ускочити** – зайти на посіви, сінокіс (про худобу).

СПА́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спа́сти**[2].

СПА́ШИТИ, -шу, -шиш, *док.* Потравити, попсувати, понівечити трави, посіви худобою.

СПАШНЕ́, -но́го, *с.*, *іст.* Плата за спаш.

СПА́ЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **спа́ювати**.

СПА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спа́ювати**.

СПА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СПАЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.* 1. З'єднувати паянням. // З'єднувати плавленням. 2. *перен.* Об'єднувати в одне нерозривне ціле; з'єднувати. // Робити монолітним, монолітнішим; згуртовувати.

СПА́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СПАЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *док.* 1. З'єднуватися паянням; злютовуватися. // З'єднуватися плавленням. 2. *перен.* Об'єднуватися в одне нерозривне ціле; з'єднуватися. // Ставати монолітним, монолітнішим; згуртовуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **спа́ювати**.

СПАЯ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спая́ти**. // *у знач. прикм.*

СПАЯ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **спая́ний**.

СПАЯ́НО. Присл. до **спая́ний**.

СПАЯ́ТИ *див.* **спа́ювати**.

СПАЯ́ТИСЯ *див.* **спа́юватися**.

СПЕВНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, **СПЕВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **здійсни́ти 1**.

СПЕВНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док.*, *розм.* Те саме, що **здійсни́тися 1**.

СПЕВНЯ́ТИ *див.* **спевни́ти**.

СПЕ́ЙС-РОК, -у, *ч.* Специфічний напрямок в електронній музиці 1970-рр., близький до музики року, зокрема прогресив-року.

СПЕ́КА, -и, *ж.* 1. Гаряче, дуже нагріте сонцем повітря. // Висока температура повітря, нагрітого вогнем, розжареного піччю і т. ін. 2. Гаряча літня пора; жара. ** **У [са́му] спе́ку**: а) о такій порі дня, коли сонце особливо припікає; б) о такій порі року, коли буває особливо жарко. 3. *чого, перен.* Про надзвичайне напруження в чому-небудь, розпал чого-небудь.

СПЕ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *кого, чого, рідко від кого – чого, розм.* Звільнитися від кого-, чого-небудь неприємного, небажаного; позбутися. // Урятуватися від чого-небудь, уникнути чогось; збутися.

СПЕ́КЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Який запікся.

СПЕКО́ВИСЬКО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **спеко́та́**.

СПЕКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **спеко́тли́вий**.

СПЕКО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **спеко́та́**.

СПЕКО́ТА́, -о́ти́, *ж.* Велика спека.

СПЕКО́ТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Дуже жаркий, душний.

СПЕКО́ТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **спеко́тливий**.

СПЕКО́ТЛИВО. Присл. до **спеко́тливий**.

СПЕКО́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **спеко́тли́вий**.

СПЕКО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спеко́тний**.

СПЕКО́ТНО. Присл. до **спеко́тний**.

СПЕКТА́КЛЬ, -ю, *ч.* Театральна вистава. // *перен.* Яке-небудь цікаве, незвичайне видовище, дивний випадок і т. ін.

СПЕКТИ́[1], спечу́, спече́ш; *мин. ч.* спік, спекла́, спекло́; *наказ. сп.* спечи́; *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Приготувати їжу, нагріваючи на вогні або на жару (у печі, духовці і т. ін.). // *розм.* Засмажити (м'ясо, рибу і т. ін.). 2. *перен.*, *зневажл.* Виготовити, створити що-небудь дуже швидко, без особливих зусиль. 3. *розм.* Пошкодити шкірний покрив, слизову оболонку вогнем або чим-небудь гарячим; обпекти. // Перегріти, дуже засмалити на сонці. // *безос.* // Пересушити, вкрити смагою, тріщинами губи (про гарячку, внутрішній жар і т. ін.). // *у сполуч. зі сл.* серце, душу, *перен.* Завдати моральних страждань, мук. 4. Знищити вогнем, спалити (зокрема про вид страти).

СПЕКТИ́[2] *див.* **спіка́ти**.

СПЕКТИ́СЯ[1], спечу́ся, спече́шся; *мин. ч.* спікся, спекла́ся, спекло́ся; *док.* 1. *тільки 3 ос.* Стати готовим до вживання, побувши в гарячій печі, духовці, в жару і т. ін. (про хлібні вироби, страви). // *розм.* Засмажитися (про м'ясо, рибу і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Перегрітися, дуже засмагнути на сонці під час спеки; обпалити собі шкіру. 3. *розм.* Загинути у вогні, згоріти. // *перен.* Зазнати провалу в чому-небудь; упійматися. 4. *розм.* Знесилитися.

СПЕКТИ́СЯ[2] *див.* **спіка́тися**.

СПЕКТР, -а, *ч.* 1. Багатоколірна смуга, яка утворюється при проходженні білого світла через призму або якесь інше середовище, що заломлює світло. // *спец.* Кольорова смуга або сукупність кольорових ліній, що утворюються при пропусканні випромінювань речовини, яка світиться, через особливі оптичні прилади і залежить від хімічного складу цієї речовини. *Суцільний спектр.* ** **Опти́чні спе́ктри** – частотна залежність інтенсивностей випромінювання світла, його поглинання, відбиття та комбінаційного розсіювання речовинами. 2. Сукупність значень, що їх може приймати певна фізична величина. 3. Частотна характеристика коливальних процесів. ** **Магні́тний спектр** – розміщення силових ліній магнітного поля в різних напрямках. 4. *чого, перен.* Ряд однорідних, але відмінних одне від одного явищ, дій і т. ін. 5. *перен.* Багатоманітність. 6. *мат.* Розклад чого-небудь на складові частини.

СПЕКТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **спектр**. *Спектральні лінії.* // Признач. для одержання спектрів. // Який базується на використанні спектра, спектрів. ** **Спектра́льний ана́ліз** – дослідження хімічного складу речовини на основі вивчення її спектрів. **Спектра́льні лі́нії** – вузенькі ділянки спектра, кожна з яких відповідає певній довжині хвилі. **Спектра́льні прила́ди** – прилади для розкладання світла оптичного діапазону на спектри за довжинами хвиль.

СПЕКТРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спектра́льний**.

СПЕКТРОАНАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Прилад або установка для аналізу спектрів сигналу. 2. Аналізатор спектрів електромагнітного випромінювання.

СПЕКТРОБОЛОГРА́МА, -и, *ж.* Графік розподілу інтенсивності електромагнітного проміння в спектрі планети.

СПЕКТРОБОЛО́МЕТР, -а, *ч.* Пристрій для вимірювання інтенсивності електромагнітного випромінювання в різних ділянках спектра планети.

СПЕ́КТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спектр**.

СПЕКТРОГЕЛІОГРА́МА, -и, *ж.* Фотографія Сонця в його монохроматичному випромінюванні, зроблена за допомогою спектрогеліографа.

СПЕКТРОГЕЛІО́ГРАФ, -а, *ч.* Спеціальний спектрограф для одержання фотографічних зображень Сонця в монохроматичних променях.

СПЕКТРОГЕЛІОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для візуальних спостережень поверхні Сонця в монохроматичних променях.

СПЕКТРОГРА́МА, -и, *ж.* 1. Фотографічне зображення спектра. 2. Набір частот, характерний для коливань механічного та електромагнітного походження, одержаних за допомогою спектрографа (у 2 знач.).

СПЕКТРО́ГРАФ, -а, *ч.* 1. Оптичний прилад, признач. для фотографування спектрів. 2. Прилад для аналізу частотного складу коливань механічного та електромагнітного походження.

СПЕКТРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спектрографії. *Спектрографічні дослідження.*

СПЕКТРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розділ фізики, що розв'язує завдання спектроскопії методом фотографування спектрів за допомогою спектрографів.

СПЕКТРОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спектрографува́ти**.

СПЕКТРОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Робити (зробити) спектрограму, фотографічне зображення спектра чого-небудь.

СПЕКТРОЗОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фотографування об'єкта одночасно в декількох зонах спектра для більш чіткого виявлення деталей, особливостей.

СПЕКТРОКОМПАРА́ТОР, -а, *ч.* Подвійний мікроскоп для порівнювання двох спектрограм небесних світил, щоб визначити певні характеристики світила.

СПЕКТРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для одержання спектрів і вимірювання спектральних характеристик речовин.

СПЕКТРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спектрометрії. *Спектрометрична установка.*

СПЕКТРОМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* 1. Галузь спектроскопії, що розробляє методи виміру спектральних характеристик речовин. 2. Вимірювання довжини світлових хвиль за допомогою особливих оптичних приладів.

СПЕКТРОМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Вимірювання спектральної характеристики чого-небудь за допомогою спектрометра.

СПЕКТРОПІРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для здійснення спектрометрії.

СПЕКТРОПОЛЯРИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання залежності оптичної активності речовини від довжини світлової хвилі.

СПЕКТРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для спостереження оптичних спектрів.

СПЕКТРОСКОПІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із спектроскопії.

СПЕКТРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спектроскопії.

СПЕКТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* 1. Розділ фізики, який вивчає властивості оптичних спектрів. ** **Я́дерна спектроскопі́я** – розділ ядерної фізики, в якому вивчають характеристики станів атомних ядер і характеристики ядерних випромінювань. 2. Дослідження спектрів за допомогою спектроскопа.

СПЕКТРОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **спектроско́п**.

СПЕКТРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **ейзоптрофо́бія**.

СПЕКТРОФОТО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для дослідження і вимірювання вбирання, випромінювання чи розсіювання світла в окремих ділянках спектра.

СПЕКТРОФОТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до визначення оптичних (випромінювальної, поглинальної, відбивної) характеристик чого-небудь за допомогою спектрофотометра.

СПЕКТРОФОТОМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Розділ фотометрії, в якому вивчають і вимірюють вбирання, випромінювання чи розсіювання світла окремих ліній спектра або в його ділянках за допомогою спектрофотометрів.

СПЕКУЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **спекулюва́ти**.

СПЕКУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спекулюва́ти**.

СПЕКУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *чим, на чому, заст. на що і без додатка.* 1. Займатися спекуляцією (*див.* **спекуля́ція**[1] 1). // Використовувати складні обставини, труднощі і т. ін. для власної наживи. 2. *перен.* Будувати свої плани, розрахунки на чому-небудь, використовувати щось у корисливих інтересах.

СПЕКУЛЯ́НТ, -а, *ч.* 1. Той, хто займається спекуляцією (*див.* **спекуля́ція**[1] 1). 2. *перен.* Той, хто будує свої плани, розрахунки на чому-небудь, намагається використати щось у корисливих інтересах.

СПЕКУЛЯ́НТКА, -и. Жін. до **спекуля́нт**.

СПЕКУЛЯ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **спекуля́нт**.

СПЕКУЛЯРИ́Т, -у, *ч.* Явнокристалічний різновид гематиту (червоного залізняку).

СПЕКУЛЯТИ́ВНИЙ[1], -а, -е. 1. Стос. до спекуляції (*див.* **спекуля́ція**[1] 1), заснований на ній. 2. Який займається спекуляцією. *Спекулятивні елементи.*

СПЕКУЛЯТИ́ВНИЙ[2], -а, -е, *книжн.* Заснований на спекуляції (*див.* **спекуля́ція**[2]); умоглядний, абстрактний. ** **Спекуляти́вна філосо́фія** – загальна назва вчення, яке намагається досліджувати дійсність, виходячи з апріорних загальних принципів, не звертаючись до досвіду й практики. // Схильний до спекуляції. *Спекулятивний розум.*

СПЕКУЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *заст.* Спекулянт.

СПЕКУЛЯ́ЦІЯ[1], -ї, *ж.* 1. Скуповування та перепродаж цінностей (цінних паперів, товарів, майна і т. ін.) з нестійким курсом для одержання зиску на різниці в курсі, цінах. // Незаконне скуповування та перепродаж товарів за підвищеними цінами для наживи. *Валютна спекуляція.* ** **Бі́ржова спекуля́ція** – фінансова операція, що полягає в скуповуванні та перепродажу біржових цінностей для одержання зиску на різниці в курсі; біржова гра на підвищення або пониження курсу цінних паперів. ** **Валю́тна спекуля́ція** – операції з іноземними валютами з метою отримання прибутку на різниці курсів. 2. *перен.* Розрахунок, намір, що ґрунтується на використанні чогось з корисливою метою.

СПЕКУЛЯ́ЦІЯ[2], -ї, *ж.*, *книжн.* Філософська умоглядна побудова. *Ідеалістичні спекуляції.*

СПЕЛЕ́ЇСТИКА, -и, *ж.* Галузь архітектурної археології, що займається вивченням печерних споруд.

СПЕЛЕО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із спелеології; людина, яка досліджує печери.

СПЕЛЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спелеології, спелеологів. *Спелеологічна експедиція.*

СПЕЛЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь знання, що вивчає будову, розвиток і походження природних печер, умови їх утворення, особливості їхньої гідрографії, тваринний і рослинний світ печер і т. ін.; обстеження печер з науковою і спортивно-туристською метою.

СПЕЛЕОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спелеотерапії.

СПЕЛЕОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Використання мікроклімату печер (звичайно сольових) для лікування хворих на бронхіальну астму, ревматизм та інші захворювання.

СПЕЛЕОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **кавернотомі́я**.

СПЕЛЕОТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Вид туризму, прихильники якого займаються оглядом, вивченням печер.

СПЕЛЕОТУРИ́СТ, -а, *ч.* Турист, який займається оглядом, вивченням печер.

СПЕЛЕОФА́УНА, -и, *ж.* Сукупність тварин, які населяють печери, тріщини гірських порід тощо.

СПЕ́ЛЬТА, -и, *ж.* Один із видів полби.

СПЕ́РВА, *рідко* **СПЕ́РВУ**, *присл.*, *розм.* Те саме, що **спе́ршу**.

СПЕРВОВІ́КУ, *присл.*, *рідко.* З давніх часів; віддавна.

СПЕ́РВУ *див.* **сперва́**.

СПЕРЕГО́ДОМ, *присл.*, *діал.* Згодом.

СПЕРЕДВІ́КУ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **спервові́ку**.

СПЕРЕДИ́ТИ *див.* **спережа́ти**.

СПЕ́РЕДУ. 1. *присл.* З переднього, лицьового боку; прот. ззаду. // На деякій відстані перед ким-, чим-небудь; попереду. 2. *присл.*, *рідко.* У майбутньому; попереду. 3. *присл.*, *рідко.* Раніше, в минулому; перед цим. 4. *прийм.*, *з род. в.* Уживає-

ться для означення місця перед ким-, чим-небудь; на передньому боці чогось.

СПЕРЕЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПЕРЕДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Випереджати.

СПЕРЕСЕ́РДЯ, *присл.* В пориві гніву, дуже розсердившись. // Від злості, досади. // Гніваючись, сердячись. // У момент роздратування, сильного збудження; під гарячу руку. // Сердито.

СПЕРЕЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто сперечається, любить сперечатися.

СПЕРЕЧА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **сперечальник**.

СПЕРЕЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сперечатися**. // *рідко*. Полеміка.

СПЕРЕЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПЕРЕ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Умовляти не робити чогось. 2. Перешкоджати.

СПЕРЕЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Вести суперечку (у 1 знач.), доводячи що-небудь. // Заперечувати проти чого-небудь, не давати своєї згоди на щось. 2. Обстоювати своє право на що-небудь, на володіння чимсь. // *чому, рідко*. Чинити опір чому-небудь; противитися. 3. *перен.* Не поступатися кому-, чому-небудь якимись якостями, властивостями; суперничати.

СПЕРЕ́ЧИТИ *див.* **сперечати**.

СПЕРЕ́ЧКА, -и, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **супере́чка**.

СПЕРЕЧЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко*. Схильний до сперечань.

СПЕРЕЧЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко*. Властивість за знач. **сперечливий**.

СПЕРЕЧЛИ́ВО, *рідко*. Присл. до **сперечливий**.

СПЕРЕ́ЧНИК, -а, *ч.*, *рідко*. 1. Те саме, що **спереча́льник**. 2. Те саме, що **супротивник**.

СПЕРЕ́ЧНИЦЯ, -і, *рідко*. Жін. до **спере́чник**.

СПЕРИЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; олов'яно-білі кристали з металічним блиском.

СПЕ́РМА, -и, *ж.* 1. Рідина зі статевими клітинами – сперматозоїдами, яку виділяють чоловічі статеві залози. 2. Продукція, одержана від плідників, які мають високу племінну цінність, атестовані та допущені до використання для відтворення і яка відповідає ветеринарним і санітарним нормам.

СПЕРМАТЕ́КА, -и, *ж.* Банк сперми для штучного запліднення.

СПЕРМАТИ́ДІЙ, -ю, *ч.* Попередник чоловічої статевої клітини; має одинарний набір хромосом і перетворюється на сперматозоїд.

СПЕРМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується сперми. ** **Сперматична ко́лька** – болючий оргазм.

СПЕРМАТОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **семіно́ма**.

СПЕРМАТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Розвиток чоловічих статевих клітин у сім'яниках людини і тварин.

СПЕРМАТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до сперматогенезу.

СПЕРМАТОГО́НІЇ, -ій, *мн.* Клітини сперматогенного епітелію, з яких утворюються чоловічі статеві клітини.

СПЕРМАТОГОНІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **семіно́ма**.

СПЕРМАТОЗОА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Сперматозоа́льна гранульо́ма** – продуктивний запальний процес у придатку яєчка, інколи у тканині яєчка або в стінці сім'явивідної протоки.

СПЕРМАТОЗО́ЇД, -а, *ч.* Чоловіча статева клітина людини, тварин і деяких рослинних організмів; живчик.

СПЕРМАТОПОЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **сперматогене́з**.

СПЕРМАТОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Мимовільне часте витікання сперми.

СПЕРМАТОФО́РИ, -фо́р, *мн.* Капсули, заповнені сперматозоїдами; правлять за їх переносників у статеву систему самки; характерні для деяких молюсків, ряду членистоногих та деяких земноводних.

СПЕРМАТОФО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сперматофо́ри**.

СПЕРМАТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Кіста, що зв'язана з яєчком або його придатком і розміщена паратестикулярно або параепідидимально.

СПЕРМАТОЦИСТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **везикулі́т**.

СПЕРМАТОЦИ́Т, -а, *ч.* Незріла чоловіча статева клітина, яка утворюється із сперматогонію і перетворюється при другому діленні дозрівання в сперматиду.

СПЕРМАТОЦИТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **семіно́ма**.

СПЕРМАТУРІ́Я, -ї, *ж.* Наявність елементів сперми в сечі.

СПЕРМАЦЕ́Т, -у, *ч.* Речовина, яку виділяють із білої жироподібної маси, що міститься в особливій порожнині голови кашалотів, і використовують у парфумерії, медицині й техніці.

СПЕРМАЦЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спермаце́т**. *Спермацетова маса*. // Вигот. із спермацету. *Спермацетова мазь*.

СПЕРМА́ЦІЇ, -ій, *мн.* 1. Чоловічі статеві клітини червоних водоростей; переносяться течією води. 2. Спори чоловічого статевого знаку в деяких груп грибів.

СПЕ́РМІЙ, -я, *ч.* Чоловіча статева клітина покритонасінних та більшості голонасінних рослин; гамета.

СПЕРМІ́Н, -у, *ч.* Витяжка з сім'яних залоз тварин, яку використовують як лікувальний засіб.

СПЕРМІОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Період сперматогенезу, під час якого сперматиди перетворюються в сперматозоїди.

СПЕРМОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **сперматогене́з**.

СПЕРМОГО́НІЙ, -ю, *ч.* Орган, в якому розвиваються спори – спермації у деяких грибів.

СПЕ́РТИ *див.* **спира́ти**.

СПЕ́РТИЙ, **ЗІПЕ́РТИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спе́рти**, **зіпе́рти**. 2. *у знач. прикм.* Задушливий, несвіжий, з важким запахом (про повітря).

СПЕ́РТИСЯ *див.* **спира́тися**.

СПЕРШ *див.* **спе́ршу**.

СПЕ́РШЕ *див.* **спе́ршу**.

СПЕ́РШИСЬ. Дієприсл. до **спе́ртися**.

СПЕ́РШУ, *рідше* **СПЕРШ**, *діал.* **СПЕ́РШЕ**, *присл.* 1. Попервах; спочатку. // У перший момент. // Насамперед, передусім. // Раніше, перед ким-, чим-небудь. ** **Сперш усього** – насамперед. 2. *рідко*. Знову, ще раз; з самого початку.

СПЕСАРТИ́Н, -у, *ч.* Мінерал групи гранатів.

СПЕСАРТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовтуваті або червонуваті кристали.

СПЕЦ, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Представник інтелігентської професії – виходець із непролетарського середовища (назва, поширена в СРСР до середини 20-х р.). 2. Те саме, що **спеціалі́ст**.

СПЕЦАВТОГОСПОДА́РСТВО, -а, *с.*, *розм.* Автогосподарство, яке спеціалізується на виконанні певних робіт.

СПЕЦАВТОМАШИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **спецмаши́на**.

СПЕЦАВТОМОБІ́ЛЬ, -я, *ч.* Автомобіль спеціального призначення.

СПЕЦАВТОТРА́НСПОРТ, -у, *ч.*, *розм.* Автомобільний транспорт, який спеціалізується на виконанні яких-небудь завдань.

СПЕЦАВТОЦЕ́НТР, -у, *ч.*, *розм.* Спеціалізоване підприємство з ремонту автомашин.

СПЕЦАГЕ́НТ, -а, *ч.*, *розм.* Особа, що має спеціальне доручення від установи, підприємства.

СПЕЦВИ́ПУСК, -у, *ч.*, *розм.* Номер газети, присвячений якій-небудь події, проблемі.

СПЕЦВІ́ДДІЛ, -у, *ч.* Спеціальний відділ.

СПЕЦВІДРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Відрядження особливого призначення.

СПЕЦГРУ́ПА, -и, *ж.*, *розм.* Група спеціального призначення.

СПЕЦДИСЦИПЛІ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Навчальна дисципліна, що охоплює яку-небудь конкретну галузь знань, необхідну спеціалістові.

СПЕЦЗА́КЛАД, -у, *ч.* Спеціальний заклад.

СПЕЦИ́ФІКА, -и, *ж.* Відмітні особливості предмета, явища; те, що характерне для певного предмета, явища.

СПЕЦИФІКА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює специфікацію яких-небудь матеріалів.

СПЕЦИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Визначення і перелік специфічних особливостей чого-небудь; розподіл на класи, групи за спільними ознаками, властивостями; класифікація. // Перелік, що містить всі види й сорти товарів, які входять у дану партію, із зазначенням місця, кількості та роду кожного товару. 2. Технічний документ, в якому зазначено назви частин, вузлів і деталей певного виробу, а також вказано їх кількість, матеріал, з якого їх виготовлено, вагу і т. ін.; документ із переліком умов, яким повинен відповідати замовлений предмет. 3. Текстовий документ, що визначає склад складової одиниці, комплексу, системи, програми та документів на них. ** **Специфіка́ція ба́зи да́них** – опис основних даних проектування, потрібних для побудови системних файлів, таблиць та словників, разом з описом пам'яті та організації бази даних.

СПЕЦИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **специфікува́ти**.

СПЕЦИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Проводити специфікацію (у 1 знач.) чого-небудь; класифікувати. *Специфікувати книжки*. 2. Складати специфікацію (у 2 знач.) чого-небудь. *Специфікувати прилад*.

СПЕЦИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **специфікува́ти**.

СПЕЦИФІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Характерний тільки для кого-, чого-небудь, власт. виключно комусь, чомусь; своєрідний, особливий. 2. *спец.* Який має особливі властивості, будову, склад. *Специфічний білок*.

СПЕЦИФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **специфічний**.

СПЕЦИФІ́ЧНО. Присл. до **специфі́чний**.

СПЕЦІАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія і стан за знач. **спеціалізува́ти** і **спеціалізува́тися**. ** **Спеціаліза́ція креди́тів** – використання бюджетних коштів у чітко встановлених напрямах і в межах виділених сум. 2. Особливі риси пристосування організмів до умов існування, властиві даному виду чи певній групі тварин.

СПЕЦІАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спеціалізува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Признач. для роботи або використання в якій-небудь одній спеціальній галузі; який має спеціальне, особливе призначення. *Спеціалізований завод*.

СПЕЦІАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Давати спеціальні знання, навички в якій-небудь галузі науки або техніки; навчати якоїсь спеціальності. *Спеціалізувати студентів*. 2. Призначати для роботи або використання в якій-небудь одній спеціальній галузі.

СПЕЦІАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. *з чого, на чому, в чому і без додатка*. Набувати певних знань, навичок у якій-небудь галузі науки або техніки; набувати якоїсь спеціальності. 2. *на чому, в чому і без додатка*. Закріплюватися за якою-небудь однією спеціальною галуззю, мати спеціальне, особливе призначення. 3. *тільки недок.* Пас. до **спеціалізува́ти**.

СПЕЦІАЛІ́СТ, -а, *з чого, по чому і без додатка*. 1. *ч.* Той, хто досконало володіє певною спеціальністю, має глибокі знання в якій-небудь галузі науки, техніки, мистецтва тощо; фахівець. // *розм.* Той, хто досяг високої майстерності в чому-небудь, знавець чогось. 2. *ч. і ж.* Освітньо-кваліфікаційний рівень фахівця, який на основі кваліфікації бакалавра здобув спеціальні уміння та знання, має певний досвід їх застосування для вирішення складних професійних завдань.

СПЕЦІАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **спеціаліст 1**.

СПЕЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Признач. виключно для кого-, чого-небудь; який має особливе призначення. *Спеціальний випуск газети*. // Який чимсь вирізняється з-поміж інших; не такий, як інші; особливий. // *рідко*. Який відзначається більшою, ніж звичайно, мірою свого вияву. ** **Спеціа́льна педаго́гіка** – наука про виховання і навчання дітей з вадами психофізичного розвитку. **Спеціа́льний кореспонде́нт** – співробітник газети, журналу і т. ін., якого редакція посилає куди-небудь із певним завданням. **Спеціа́льні шко́ли** – навчально-виховні установи для дітей з вадами психофізичного та фізичного розвитку. 2. Який стосується окремої галузі науки, техніки, мистецтва і т. ін.; признач. для спеціалістів у цій галузі. ** **Спеціа́льна осві́та** – освіта (вища або середня), що дає певну спеціальність.

СПЕЦІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Окрема галузь науки, техніки, мистецтва і т. ін.; сфера чиєїсь діяльності або вивчення чого-небудь. // Основна кваліфікація; професія, фах. // *розм.* Улюблена справа, заняття, в якому хто-небудь виявляє уміння, хист. 2. Властивість за знач. **спеціа́льний** 2. *Спеціальність терміна*.

СПЕЦІА́ЛЬНО, *присл.* 1. Присл. до **спеціа́льний** 2. 2. Поглиблено, професійно, як спеціаліст. 3. З певною метою, з певним наміром; навмисно. // Не для кого іншого, не для чого іншого. 4. Тільки, виключно. // *заст.* Зокрема.

СПЕЦІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Спеціальний одяг (куртка, комбінезон, халат і т. ін.) для роботи на виробництві.

СПЕ́ЦІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **спец**.

СПЕ́ЦІСС, *невідм.*, *ч.* Доповнення до назв монет, яке означає, що йдеться про карбовану металеву монету, реальні гроші, а не рахунково-грошову одиницю.

СПЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *перев. мн.* Прянощі, які додають до страви для поліпшення смаку й аромату; приправа. 2. *заст.* Зілля (у 2 знач.).

СПЕЦКО́Р, -а, *ч.* Спеціальний кореспондент.

СПЕЦКО́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з діяльністю спецкора.

СПЕЦКУ́РС, -у, *ч.* Курс лекцій у вищому навчальному закладі, що являє собою поглиблену розробку спеціальної, окремої теми за програмою, запропонованою лектором.

СПЕЦЛІТА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Літак спеціального призначення.

СПЕЦЛІТЕРАТУ́РА, -и, *ж.*, *розм.* Література обмеженого користування, призначена тільки для фахівців.

СПЕЦМАШИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Автомобіль спеціального призначення.

СПЕЦМОНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Призначений для спеціалізованих монтажних робіт.

СПЕЦНА́З, -у, *ч.*, *розм.* Військовий підрозділ спеціального призначення.

СПЕЦНА́ЗІВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *розм.* Боєць, воїн спецназу.

СПЕЦНА́ЗІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до спецназу, спецназівця.

СПЕЦО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Спеціальний одяг (зазвичай у вигляді куртки) для роботи на виробництві.

СПЕЦО́ДЯГ, -у, *ч.* Спеціальний одяг для роботи на виробництві.

СПЕЦПІДРО́ЗДІЛ, -у, *ч.* 1. Військовий підрозділ спеціального призначення. 2. Загін, що виконує аварійні, рятувальні роботи.

СПЕЦПРА́КТИКУМ, -у, *ч.* Вид практичних занять з якого-небудь спеціального навчального предмета.

СПЕЦПРЕДМЕ́Т, -а, *ч.* Те саме, що **спецдисципліна**.

СПЕЦПРОЦЕ́СОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Допоміжний процесор. 2. Вузол локальної комп'ютерної мережі, що виконує певні функції за запитом інших вузлів.

СПЕЦРЕ́ЙС, -у, *ч.* Рейс (літака, теплохода і т. ін.) спеціального призначення, не передбачений розкладом.

СПЕЦСЕМІНА́Р, -у, *ч.* Семінар у вищому навчальному закладі, присвячений поглибленому опрацюванню якого-небудь розділу навчальної програми.

СПЕЦСЛУ́ЖБА, -и, *ж.* Організація, що виконує спеціальні (розвідувальні, охоронні і т. ін.) функції.

СПЕЦТЕХНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Технологія вузької галузі виробництва; відповідний навчальний предмет.

СПЕЦТРА́НСПОРТ, -у, *ч.* Транспорт особливого призначення.

СПЕЦУПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Управління, що відає спеціалізованими будівельними роботами.

СПЕЦФО́НД, -у, *ч.* Грошовий фонд спеціального, цільового призначення.

СПЕЦХАРЧУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Особливе або додаткове харчування, призначене для людей, зайнятих на шкідливих або тяжких роботах.

СПЕЦЧАСТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Військова частина спеціального призначення. 2. Відділ підприємства, установи, самостійної військової одиниці, що займається питаннями охорони, безпеки тощо.

СПЕЦШКО́ЛА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Середня загальноосвітня школа з поглибленим вивченням якого-небудь предмета. 2. Спеціалізована школа для навчання якій-небудь професії, підвищення кваліфікації тощо.

СПЕЧА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Засмутити.

СПЕ́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до

спекти́[1]. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **спе́чене**, -ного, *с.* Хлібобулочний виріб або вироби, приготовлені способом випікання. 2. *у знач. прикм.* Розморений, з почервонілим від спеки або внутрішнього жару лицем. // Укритий смагою (про губи). // Випалений сонцем і посухою, без рослинності (про степ, ниву і т. ін.).

СПЕ́ЧЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спекти́**[2].

СПЕЧІНКУВА́ННЯ, -я, *с., мед.* Ущільнення паренхіматозного органа, внаслідок чого він набуває схожості з печінкою. ** **Сі́ре спечінкува́ння** – спечінкування легені, при якому його тканина набуває сірого кольору внаслідок просочування лейкоцитами; стадія розвитку крупозної пневмонії. **Черво́не спечінкува́ння** – спечінкування легені, при якому її тканина набуває червоного кольору внаслідок просочування кров'ю; стадія розвитку крупозної пневмонії.

СПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **спе́ка**.

СПЕ́ЧНО. Присл. до **спе́чний**. // *у знач. присудк. сл.*

СПИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПИ́ТИ**, зіп'ю, зіп'є́ш, *док., перех.* 1. Випивати зверху або з поверхні чого-небудь. *Спивати вершки з молока.* // Робити напій неміцним, неодноразово зливаючи його і розбавляючи водою. *Спивати чай.* 2. *розм.* Пити, випивати (у 1 знач.). // Висмоктувати з чого-небудь. 3. *перен.* Виклювати молоде зерно (про птахів).

СПИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПИ́ТИСЯ**, зіп'ю́ся, зіп'є́шся, *док.* 1. Призвичаюватися до пияцтва, ставати п'яницею. ** **З кру́гу (з путтю́ і т. ін.) спи́тися** – остаточно опуститися, втратити здоровий глузд через пияцтво. 2. *діал.* Упиватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **спива́ти**.

СПИЖ[1], -у, *ч., діал.* Свидина.

СПИЖ[2], -у, *ч., заст.* Бронза (у 1 знач.).

СПИЖА́РНЯ, -і, *ж., заст.* Завод, цех, майстерня, де витоплюють спиж (*див.* **спиж**[2]) або виливають з нього вироби.

СПИЖЕ́ВИЙ[1], -а, -е, *діал.* Прикм. до **спиж**[1]. *Спижевий кущ.*

СПИЖЕ́ВИЙ[2], -а, -е, *заст.* Прикм. до **спиж**[2]. // Зробл. зі спижу.

СПІЛИ́ТИ, -лю, -лиш, *док., перех., діал.* Здійняти пил.

СПІ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спі́лок**.

СПІ́ЛОК, -лка, *ч., спец.* Тонка шкіра, яку одержують розпилюванням більш грубої шкіри по товщині.

СПІ́ЛЬНА, *присл., розм.* Те саме, що **пі́льно**.

СПІЛЬНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., діал.* З'явитися вчасно; улучити час.

СПІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спі́лювати**.

СПІ́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СПІЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *док., перех.* 1. Зрізувати пилкою. 2. Згладжувати, вирівнювати напилком або терпугом нерівності на поверхні чого-небудь.

СПІЛЯ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спіля́ти**.

СПІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спіля́ти**.

СПІЛЯ́ТИ *див.* **спі́лювати**.

СПИН, -у, *ч.* Зупинка, затримка. ** **Без спи́ну** – те саме, що **Без упи́ну** (*див.* **упи́н**).

СПИ́НА, -и, *ж.* 1. Задня частина тулуба людини від шиї до крижів. // Верхня частина тулуба тварини. // *у знач. присл.* **спи́ною**. Повернувшись обличчям у бік, протилежний кому-, чому-небудь. ** **За спи́ною**: а) безпосередньо за ким-небудь; б) за плечима; в) на якійсь відстані за ким-небудь; г) позаду кого-небудь, так, щоб той не міг бачити або чути; ґ) в минулому. **З-за (ґз-за) спи́ни** – ззаду кого-небудь. **У спи́ну**: а) (*у сполуч. зі сл.* погрожувати, говорити, дивитися і т. ін.) услід; б) (*у сполуч. зі сл.* бачити, побачити, забачити і т. ін.) ззаду, не в обличчя. **За спи́ною** *у кого, чиєю* – без відома, згоди, участі кого-небудь; таємно. **За широ́кою спи́ною** *кого, чиєю* – під чиєю-небудь опікою, чиїмсь захистом, заступництвом. **На своїй (вла́сній) спи́ні звідати** *що* – зазнати чогось особисто, на власному досвіді. **На чужі́й спи́ні виїжджа́ти** – користуватися наслідками чиєї-небудь праці; використовувати когось для досягнення своєї мети. **Стоя́ти за спи́ною** *чиєю* – таємно опікати кого-небудь, надавати йому підтримку; таємно скеровувати чиюсь діяльність. 2. Те саме, що **спи́нка** 3.

СПИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спина́ти** і **спина́тися**. ** **Спина́ння на коту́рни** – вияв зарозумілості, зверхності.

СПИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* Зводити будівлю або окремі її частини.

СПИНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СП'Я́СТИСЯ** *і* **ЗІП'Я́СТИСЯ**, **ЗІПНУ́ТИСЯ** *і* **ЗІП'Я́ТИСЯ**, зіпну́ся, зіпне́шся, *док.* 1. Тягнучись угору, намагатися що-небудь дістати, поставити, побачити і т. ін.; підніматися на пальцях ніг. // Піднімати передні ноги, лапи, осідаючи на задні, або ставати на передні з лежачого положення (про тварину). // Вилазити, видиратися куди-небудь, докладаючи певних зусиль. // Обпиратися об що-небудь, спиратися на щось. ** **Спина́тися на ні́жки**: а) ставати на ноги, вставати, набувати стоячого положення (про дітей); б) вчитися ходити, підростаючи. 2. Підніматися вгору, на якесь підвищення. // Підноситися над чим-небудь; зводитися, височіти. // Задиратися. // Чіпляючись за що-небудь, обвиваючись навколо чогось, підніматися дедалі вище (про рослини); п'ястися. 3. *на що, перен., розм.* Накопичувати, діставати необхідну кількість коштів, вишукувати засоби для чого-небудь; стягатися. 4. *тільки недок., проти кого, діал.* Суперечити; чинити опір. // Упиратися.

СПИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спини́ти**. // **спи́нено**, *безос. присудк. сл.*

СПИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спини́ти**.

СПИНИ́ТИ *див.* **спиня́ти**.

СПИНИ́ТИСЯ *див.* **спиня́тися**.

СПИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **спи́на** 1. 2. Опора для спини у стільці, дивані, кріслі, лаві і т. ін. 3. Деталь одягу, яка покриває задню частину тулуба. 4. Те саме, що **корінець** 2.

СПИ́НКОВИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Те саме, що **спинни́й**. *Спинкове сало. Спинкова щетина.* 2. *перен., заст.* Вельможний. ** **спинкове́ па́нство** – *див.* **па́нство**.

СПИНКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спинкува́ти**.

СПИНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Переміщатися, лежачи на спині.

СПИННИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **спи́на** 1. // Який міститься на спині. ** **Спинна́ сухо́тка** – форма прогресуючого нейросифілісу. **Спинни́й мо́зок** – відділ центральної нервової системи людини і хребетних тварин, розташований в каналі хребта.

СПИННОЗОПЛА́СТИКА, -и, *ж., мед.* Оперативне втручання на остистих відростках хребців, яке використовується з метою їх зрощення.

СПИННОМОЗКОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до спинного мозку. ** **Спинномозкова́ пу́нкція** – введення голки шприца у спинномозковий канал з діагностичною або лікувальною метою. **Спинномозкові́ не́рви** – парні нерви хребетних тварин та людини, що виходять з кожного сегмента спинного мозку.

СПИННОПЛЕВРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція, метою якої є відведення цереброспінальної рідини із субарахноїдального простору грудного відділу спинного мозку в плевральну порожнину.

СПИ́ННО-ЧЕРЕВНИ́Й, -а́, -е́, *анат.* Стос. до спини і черева.

СПИ́НОК, -нку, *ч.* Зупинка, затримка.

СПИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **спи́на** 1.

СПИНОРІ́Г, -ро́га, *ч.* Риба ряду зрослощелепних, тіло якої вкрите кістяними пластинками, а спинний, черевний та анальний плавці мають великі колючки.

СПИНТО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., діал.* Втулити, всунути, увігнати, втиснути.

СПИНУЛОЗИ́ЗМ, -у, *ч.* Наявність рогових конусоподібних пробок в устях волосяних фолікулів.

СПИНЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., розм.* Те саме, що **спереча́тися**.

СПИНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до спиняння.

СПИНЯ́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **спиня́ти**.

СПИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СПИНИ́ТИ**, спиню́, спи́ниш, *док., перех.* 1. Припиняти рух кого-, чого-небудь, примушувати когось, щось стати; зупиняти. // Припиняти роботу машини, механізму, підприємства і т. ін. ** **Спиня́ти кров** – припиняти, ліквідувати кровотечу. 2. Припиняти розвиток, перебіг чого-небудь, переривати якусь дію, якийсь стан, процес і т. ін. ** **Спиня́ти сльо́зи**: а) (*чиї*) змушувати кого-небудь перестати плакати; б) (*свої*) переставати плакати. 3. Затримувати того, хто йде, їде або має намір піти, поїхати звідкись. // Відмовляти кого-небудь від якогось вчинку, примушувати не робити щось; стримувати. 4. Звертати, спрямовувати на кого-, що-небудь (погляд, увагу і т. ін.). // Затримувати на кому-, чому-небудь (погляд, увагу і т. ін.). // Притягувати до себе, затримувати на собі (чийсь погляд, чиюсь увагу і т. ін.).

СПИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СПИНИ́ТИСЯ**, спиню́ся, спи́нишся, *док.* 1. Переставати рухатися, припиняти свій рух; ставати, зупинятися. // Переставати працювати, функціонувати (про машину, механізм, підприємство і т. ін.). // Переставати битися (про серце). 2. Приїхавши, прибувши куди-небудь, тимчасово поселятися, влаштовуватися в когось, десь. // Тимчасово припинивши просування вперед, розташовуватися в якомусь місці (на відпочинок, ночівлю і т. ін.). 3. Припиняти свій розвиток, перебіг, перериватися (про якусь дію, якийсь стан, процес і т. ін.). // Переставати говорити, співати і т. ін., уривати свою мову, пісню тощо; замовкати. // *перен.* Припиняти свій природний хід, переставати розвиватися далі. 4. Переставати робити що-небудь, переривати якусь дію, заняття. 5. Зосереджуватися, затримувати свою увагу на чому-небудь. // Затримуватися, зосереджуватися на кому-, чому-небудь (про зір, погляд). // *у сполуч. зі сл.* очі, око. Не відриваючись, дивитися на кого-, що-небудь. *Спинятися поглядом.* 6. *на чому.* Докладно розповідати про що-небудь, загострювати на чомусь увагу. 7. *на кому – чому.* Обирати кого-, що-небудь з-поміж інших, надавати перевагу комусь, чомусь. 8. *тільки недок.* Пас. до **спиня́ти**.

СПИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спира́ти** і **спира́тися**.

СПИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПЕ́РТИ** *і* **ЗІПЕ́РТИ**, зіпру́, зіпре́ш; *мин. ч.* спер *і* зіпе́р, -ла, -ло; *наказ. сп.* зіпри́; *док., перех.* 1. Робити занадто тісним простір, зайнятий чим-небудь. // Натискаючи, штовхаючи, примушувати кого-небудь відійти, відсунутися. // *тільки* 3 *ос.* Здавлюючи, викликати відчуття фізичного болю; утруднювати дихання. ** **Спира́є дух** *кому, безос.* – важко дихати комусь від надміру почуттів, сильних переживань і т. ін. 2. Притуляти, опирати для стійкості. // *перен.* Основувати на чому-небудь якісь докази і т. ін. 3. *діал.* Зупиняти. ** **Спира́ти доро́гу**, *діал.* – не дозволяти їздити, ходити на певних ділянках дороги.

СПИРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПЕ́РТИСЯ** *і* **ЗІПЕ́РТИСЯ**, зіпру́ся, зіпре́шся; *мин. ч.* спе́рся, спе́рлася, сперло́ся *і* зіпе́рся, зіпе́рлася, зіпе́рлося; *наказ. сп.* зіпри́ся; *док.* 1. Штовхаючи, притискуючи один одного, збиватися в тісний гурт. // Затримуватися, спричиняючи відчуття болю у грудях, утруднюючи дихання (про дух, зітхання і т. ін.). 2. Притулятися, прихилятися до кого-, чого-небудь, налягати на когось, щось, переносячи на нього частину своєї ваги. // Використовувати що-небудь як опору; упиратися. // Мати якусь опору, підпірку. 3. *перен.* Знаходити підтримку у чому-небудь, викликати співчуття у когось. // Використовуючи як доказ, зразок, мати основою щось.

СПИРТ, -у, *ч.* 1. Горюча, рідина, яку одержують бродінням деяких продуктів, багатих на цукор і крохмаль і наступними відгонкою та перегонкою. // Один із видів такої рідини, що його вживають як алкогольний напій. // Алкоголь взагалі. 2. Назва класу органічних сполук, що являють собою групу речовин із водним залишком. // Леткі речовини, що їх застосовують у медицині й техніці. *Камфорний спирт.* ** **Дерев'я́ний спирт** – метиловий спирт. **Ети́ловий спирт** – *див.* **ети́ловий**. **Сухи́й спирт** – горюча речовина, яку використовують як пальне.

СПИ́РТИК, -у, *ч.* Пестл. до **спирт** 1.

СПИРТІ́ВКА, -и, *ж.* Невеликий нагрівальний або освітлювальний прилад, в якому як пальне використовують спирт.

СПИРТНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **спирт**. *Спиртний запах.* // Приготовлений на спирті, зі спиртом. *Спиртні напої.* 2. *у знач. ім.* **спиртне́**, -но́го, *с., розм.* Горілка, а також інші алкогольні напої.

СПИРТОАЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч.* Сполука, що містить у молекулі спиртові та альдегідні групи (напр. глюкоза).

СПИРТОАМІ́Н, -у, *ч.* Органічний амін, що містить у молекулі спиртові групи.

СПИРТОБЕНЗЕ́Н, -у, *ч.* 1. Один із оксипохідних бензену – фенолів. 2. Суміш спирту з бензеном.

СПИРТОБЕНЗЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спиртобензе́н**.

СПИРТОБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Те саме, що **спиртобензе́н**.

СПИРТОБЕНЗО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **спиртобензо́л**.

СПИРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спиртува́ти**. // *у знач. прикм.*

СПИРТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **спирт**. // Зробл., приготовлений на спирті, зі спиртом. *Спиртові лаки.* // Який діє за допомогою спирту. // Стос. до виробництва спирту. ** **Спиртова́ промисло́вість** – галузь харчової промисловості, підприємства якої виробляють етиловий (винний) ректифікований спирт і спирт-сирець. **Спиртове́ броді́ння** – перетворення виноградного (чи близького до нього) цукру за допомогою ферментів в етиловий спирт і вуглекислий газ.

СПИРТОВИПАРНИ́К, -а́, *ч.* Апарат, посудина для випаровування спирту.

СПИРТОВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с.* Виробництво спирту; ґуральництво.

СПИРТОВИСО́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який висолює спирт з водно-спиртових сумішей.

СПИРТОВИСО́ЛЮВАЧ, -а, *ч.* Сполука, яка розчиняючись у водно-спиртовій суміші, висолює спирт, що спливає і утворює верхній шар.

СПИРТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить спирт.

СПИРТОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **спиртовмі́сний**.

СПИРТОВО́ДНИЙ, -а, -е. Який містить спирт і воду. *Спиртоводний розчин.*

СПИРТОВОДОГЛІЦЕРИ́НОВИЙ, -а, -е. Який містить спирт, воду і гліцерин.

СПИРТОГЛІЦЕРИ́НОВИЙ, -а, -е. Який містить спирт і гліцерин.

СПИРТОГОРІЛЧА́НИЙ, -а, -е. Стос. до виробництва спирту й горілки.

СПИРТОЕФІ́Р, -у, *ч.* 1. Сполука, яка одночасно є ефіром і спиртом. 2. Суміш спирту і ефіру.

СПИРТОЗАВО́Д, -у, *ч.* Підприємство, де виробляють спирт.

СПИРТОКЕТО́Н, -у, *ч.* Сполука, молекула якої містить спиртові і кетогрупи (напр. фруктоза).

СПИРТОКИСЛОТА́, -и́, *ж.* Сполука, молекула якої містить спиртові і кислотні групи (молочна, лимонна та ін. кислоти).

СПИРТО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **спиртомі́р**.

СПИРТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання вмісту спирту у спиртових розчинах (горілці, винах, пиві та ін.).

СПИРТОМІ́Р, -а, *ч.* 1. Прилад для визначення вмісту спирту в спиртових розчинах. 2. *розм.* Людина, що торгує спиртними напоями.

СПИРТООЧИСНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для очищення спирту.

СПИРТООЧИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **спиртоочисни́й**.

СПИРТОРЕКТИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для відокремлення спиртової пари від води та ін. сполук дисциляцією у ректифікаційних колонах і отримання чистого спирту-ректифікату.

СПИРТОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який розчиняється у спирті. *Спирторозчинна сіль.* 2. Який розчиняє у собі спирт.

СПИРТОРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **спирторозчи́нний**.

СПИРТОРОЗЧИ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Який розчиняє у собі спирт.

СПИРТОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Склад – сховище для зберігання та оптового продажу спирту.

СПИРТОУЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для уловлювання спиртової пари.

СПИРТОУЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Спеціальний апарат для скраплювання або речовина для вбирання спиртової пари.

СПИРТ-РЕКТИФІКА́Т, спи́рту-ректифіка́ту, *ч.* Те саме, що **ети́ловий спирт**.

СПИРТ-СИРЕ́ЦЬ, спи́рту-сирцю́, *ч.* Те саме, що **ети́ловий спирт.**
СПИРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спиртува́ти.**
СПИРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Вводити спирт у виноградний сік, що бродить, для збільшення міцності вина і збереження в ньому цукру. *Спиртувати вино.* 2. Просочувати спиртом. *Спиртувати гніт.*
СПИРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **спиртува́ти.**
СПИРТУО́ЗИ, -ів, *мн., заст.* Спиртні напої.
СПИРТУО́ЗНИЙ, -а, -е, *заст.* Спиртний.
СПИС[1], -а, *ч.* Холодна зброя у вигляді гострого металевого наконечника на довгому держаку. // Мисливська зброя; рогатина. // Гімнастичний снаряд у легкій атлетиці. *Метальник списа.*
СПИС[2], -у, *ч., заст.* Список.
СПИ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **списа́ти.** // **спи́сано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **спи́сане**, -ного, *с.*
СПИ́САННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **списа́ти** 1, 5, 6 і **списа́тися** 2. ** **Спи́сання бо́ргу** – часткове або повне погашення боргу, його ліквідація на основі згоди кредитора відмовитися від витребування заборгованості.
СПИСА́ТЕЛЬ, -я, *ч., іст.* Те саме, що **перепи́сувач.**
СПИСА́ТИ *див.* **спи́сувати.**
СПИСА́ТИСЯ *див.* **спи́суватися.**
СПИ́СИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **спис**[1].
СПИ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спи́сок.**
СПИ́СНИК, -а, *ч., іст.* У давнину – воїн, озброєний списом.
СПИСОБО́РЕЦЬ, -рця, *ч., іст.* Те саме, що **спи́сник.**
СПИСО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спис**[1]. // Завданий списом. *Списова рана.*
СПИ́СОК, -ску, *ч.* 1. Письмовий перелік кого-, чого-небудь. // Число, склад кого-, чого-небудь. *Титульний список.* 2. Документ, який містить перелік певних відомостей. *Трудовий список.* ** **Послужни́й спи́сок** – документ, у якому записані всі відомості про особу службовця. 3. Рукописна копія чого-небудь.
СПИСОМЕТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Спортсмен, який займається метанням списа (*див.* **спис**[1]).
СПИСОМЕТА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **списомета́льник.**
СПИСОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч., іст.* Те саме, що **спи́сник.**
СПИСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму списа (*див.* **спис**[1]).
СПИСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **списоподі́бний.**
СПИ́СОЧОК, -чку, *ч.* Зменш.-пестл. до **спи́сок** 1.
СПИ́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спи́сувати.**
СПИ́СУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПИСА́ТИ**, спишу́, спи́шеш, *док., перех. і без додатка*, 1. Писати, відтворюючи текст оригіналу; робити рукописну копію. // Переписувати написане іншим, видаючи за своє. 2. Пишучи, заповнювати графічними знаками (аркуші, сторінки і т. ін.). // Витрачати при писанні. 3. *розм.* Розповідати в письмовій формі про кого-, що-небудь; описувати. // Занотовувати для пам'яті і т. ін. 4. Заносити кого-, що-небудь до списку. // Робити детальний письмовий перелік, опис чого-небудь для обліку. 5. Документально оформляючи, записувати як витрачене або непридатне. 6. Звільняти в запас або зі складу екіпажу корабля. 7. *розм.* Сповіщати про що-небудь письмово. // Складати текст документа, втілювати свої задуми у твір (літературний, музичний). 8. Точно відтворювати, копіювати що-небудь. // Зображувати (в літературі, живопису), використовуючи кого-, що-небудь як прототип. // *розм.* Малювати чий-небудь портрет, змальовувати когось, щось. // Покривати малюнками; розписувати, розмальовувати. 9. *перен., розм.* Бити, шмагати, залишаючи на тілі сліди від ударів. *Списувати спину.*
СПИ́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПИСА́ТИСЯ**, спишу́ся, спи́шешся, *док.* 1. Обмінюючись листами, встановлювати зв'язок; домовлятися про що-небудь у листах. 2. Звільнятися в запас або зі складу екіпажу корабля. 3. *перен., розм.* Ставати професійно слабшим, втрачати здатність творити яскраво, виразно (про письменника, журналіста, композитора і т. ін.). 4. *тільки недок.* Пас. до **спи́сувати.**
СПИТ, -у, *ч., діал.* 1. Випробування, перевірка. 2. Те саме, що **ро́зпит.**
СПИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех. і неперех.* Док. до **пита́ти.** *Спитати броду.*
СПИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся. Док. до **пита́тися.**
СПИ́ТИ *див.* **спива́ти.**
СПИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спи́ти.** // **спи́то**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм. Спитий чай.*
СПИ́ТИСЯ *див.* **спива́тися.**
СПИТЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **питлюва́ти.**
СПИ́ТОК, -тку, *ч., діал.* Випробування, перевірка.
СПИ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* 1. *перех.* Те саме, що **випробо́вувати.** 2. *неперех., також з інфін.* Те саме, що **спи́туватися.**
СПИ́ТУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок., розм., з інфін.* Намагатися що-небудь робити; пробувати.
СПИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спиха́ти.**
СПИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗІПХНУ́ТИ** *і рідко* **СПИХНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, **СПХНУ́ТИ**, спхну, спхнеш, *док., перех.* 1. Штовхаючи, зрушувати з місця, переміщати. // Штовхаючи, скидати згори вниз. 2. *перен., розм.* Позбавляти кого-небудь якогось становища, влади і т. ін.; скидати, усувати. 3. *перен., розм.* Намагаючись позбутися кого-, чого-небудь, відправляти, влаштовувати і т. ін. його кудись. 4. *на кого, перен., розм.* Перекладати на кого-небудь щось обтяжливе (роботу, провину і т. ін.); звалювати.
СПИХА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **спиха́ти.**
СПИХНУ́ТИ *див.* **спиха́ти.**
СПИХНУ́ТИЙ (*рідко*), **ЗІПХНУ́ТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спихну́ти, зіпхну́ти.**
СПИХО́ЙКА, *присл., зах.* Гордовито, поважно.
СПИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спи́ця.** *Спицеве колесо.*
СПИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Один із дерев'яних або металевих стрижнів, що з'єднують маточину колеса з ободом. // Один із тонких металевих стрижнів, що становлять каркас парасольки. 2. Тонкий довгий стрижень з трохи загостреним кінцем для плетення.
СПИЧА́К, -а́, *ч.* 1. Молодий паросток очерету. // *розм.* Те саме, що **колю́чка** 1. 2. Риба-самець під час нересту.
СПИЧАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який формою, зовнішнім виглядом нагадує спичак (у 1 знач.).
СПИЧАКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **спичакува́тий.**
СПИЧА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **гостроверхий.**
СПИЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **спича́стий.**
СПИ́ЧКА, -и, *ж.* Загострена паличка. ** **Бра́ти на спи́чки** *кого* – кепкувати з кого-небудь.
СПИ́ШНА, *присл., розм.* Гордовито, поважно. // Зверхньо.
СПИЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док., розм.* Те саме, що **пропища́ти.**
СПІВ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **співа́ти.** // Звуки, утворювані цією дією; наспів. 2. Виконання пісень, арій і т. ін. як мистецтво, заняття. // *перев. мн.* Предмет викладання в школі. 3. *рідко.* Те, що виконують голосом, голосами (пісня, мелодія і т. ін.). 4. *перен., поет.* Творчість поета, який символічно виступає в образі співця.
СПІ́ВА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **спів** 1, 3.
СПІВА́ВТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто спільно з ким-небудь є автором чого-небудь. 2. Той, хто своєю участю в якій-небудь справі сприяє досягненню ким-небудь хороших результатів.
СПІВА́ВТОРСТВО, -а, *с.* Спільне з ким-небудь авторство.
СПІВА́ВТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до співавтора і співавторства. *Співавторський гонорар.*
СПІВА́К, -а́, *ч.* 1. Людина, яка вміє й любить співати, багато співає. // Той, хто співає. // Той, хто займається співом професійно. // Співочий птах. 2. *рідко.* Те саме, що **співе́ць** 1.
СПІВА́КА, -и, *ч., розм.* Те саме, що **співа́к** 1.
СПІ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **співа́ти.** // **спі́вано**, *безос. присудк. сл.*
СПІВА́НИК, -а, *ч., заст.* Збірник пісень, віршів.
СПІВАНИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Пісня.
СПІ́ВАНКА, -и, *ж.* Репетиція хору.
СПІВА́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **пі́сня.** // Пісенні звуки.
СПІВАНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **співа́нка.**
СПІВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **співа́ти.** // Звуки, утворювані цією дією. // Те саме, що **спі́ванка.**
СПІВА́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **співа́нка.**
СПІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *неперех.* Видавати голосом музичні звуки. // Уміти голосом передавати мелодії, маючи для цього відповідні природні дані. // Виступати зі співом професійно (на естраді, в опері і т. ін.). // Професійно займатися співом; систематично брати участь у якомусь хорі. // *перен.* Говорити, читати співучо, розтягуючи слова, як під час співу. ** **Співа́ти до сну** – виконуючи колискову пісеньку, присипляти кого-небудь. 2. *перех. і про кого – що.* Голосом виконувати якийсь музичний твір. // Виконувати партію в музичному спектаклі. ** **Співа́ти відхі́дну** *кому, чому* – вважати кого-, що-небудь приреченим на загибель, прощатися з кимсь, чимсь назавжди. **Співа́ти ла́заря**: а) просити милостиню; жебракувати; б) скаржитися, прикидатися нещасним, обійденим долею. 3. *неперех.* Щебетати, свистіти, кукурікати і т. ін.; мати здатність щебетати, свистіти, кукурікати і т. ін. // *перен.* Утворювати звуки за допомогою крилець, ніжок і т. ін. (про комаху). 4. *неперех., перен.* Мелодійно звучати, видавати співучі звуки (про музичний інструмент, дзвінок, гудок і т. ін.). // Видавати високі протяжні звуки при певній дії (про робочий інструмент, пристрій і т. ін.). // Подавати сигнали (про поїзд, автомашину і т. ін.). // Видавати тонкі звуки, розсікаючи повітря (про кулю, стрілу і т. ін.). // Видавати звуки, схожі на скрип, свист і т. ін. // *безос.* // Густи, завивати (про вітер, хуртовину і т. ін.). // *безос.* 5. *неперех., перен.* Бути перейнятим радісним збудженням, хвилюванням, захопленням і т. ін. // *ким, чим.* Сповнюватися якими-небудь мелодійними звуками, пташиним щебетом і т. ін. // Бути особливо слухняним у чиїхось вправних руках, у того, хто діє, працює натхненно, з піднесенням (про знаряддя праці, робочий інструмент, матеріал і т. ін.). 6. *перех. і про кого – що.* Прославляти, оспівувати у своїх віршах, піснях і т. ін. кого-, що-небудь. ** **Співа́ти гімн** *кому, чому* – славити, прославляти кого-, що-небудь. **Співа́ти хвалу́** *кому, чому* – хвалити, вихваляти кого-, що-небудь. 7. *перех. і неперех., перен., розм.* Говорити, твердити що-небудь (перев. довго або улесливо). ** **Співа́ти в оди́н го́лос**; **співа́ти тіє́ї [ж]** – говорити, повторювати те саме.
СПІВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Виконуватися, відтворюватися голосом (про пісню, мотив і т. ін.). // *безос.* // *перен.* Відтворюватися в пам'яті, уяві, сприймаючись внутрішнім слухом (про пісню, мотив і т. ін.). 2. *безос.* Мати бажання, настрій, можливість співати; бути спроможним співати. 3. Пас. до **співа́ти** 2, 6.
СПІВА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **співа́к.** // Який складається зі співаків, охоплює співаків.
СПІВА́ЧКА, -и. Жін. до **співа́к.**
СПІВАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **співа́к** 1.
СПІВБЕ́СІДА, -и, *ж.* Бесіда, розмова з ким-небудь. // Спеціальна бесіда на політичну, наукову і т. ін. теми, розрахована на обмін думками між присутніми, на з'ясування яких-небудь питань.
СПІВБЕ́СІДНИК, -а, *ч.* Той, хто бесідує, розмовляє з ким-небудь.
СПІВБЕ́СІДНИЦЯ, -і. Жін. до **співбе́сідник.**
СПІВБРА́Т, -а, *ч.* Людина тієї самої професії, того самого середовища і т. ін.; товариш по заняттю, професії тощо.
СПІВВИДАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* Той, хто видає друковані твори разом із ким-небудь.
СПІВВИКОНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* 1. Особа, що виконує що-небудь спільно з іншою особою (іншими особами). 2. Установа, що є виконавцем чого-небудь спільно з іншою установою (іншими установами).
СПІВВИ́ННИЙ, -а, -е, *юр.* Винний у чому-небудь разом із кимсь.
СПІВВИ́ННІСТЬ, -ності, *ж., юр.* Стан співвинного; спільна з ким-небудь вина.
СПІВВИНУВА́ТЕЦЬ, -тця, *ч., юр.* Особа, винна в чому-небудь разом із кимсь.
СПІВВИНУВА́ТИЦЯ, -і, *юр.* Жін. до **співвинува́тець.**
СПІВВІДНЕ́СЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **співвіднести́.**
СПІВВІДНЕ́СЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і якість за знач. **співвідне́сений.**
СПІВВІДНЕ́СЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **співвіднести́.**
СПІВВІДНЕСТИ́ *див.* **співвідно́сити.**
СПІВВІДНЕСТИ́СЯ, -се́ться, *док.* Пас. до **співвіднести́.**
СПІВВІДНО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, **СПІВВІДНЕСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* співвідні́с, -несла́, -несло́; *док., перех.* Установлювати співвідношення з чим-небудь або між собою; зіставляти, порівнювати.
СПІВВІДНО́СИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Перебувати у співвідношенні, зіставленні, порівнянні з чим-небудь або між собою. 2. Пас. до **співвідно́сити.**
СПІВВІДНО́СНИЙ, -а, -е. Який перебуває у співвідношенні з чим-небудь або між собою; який може бути співвіднесений з чимсь.
СПІВВІДНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **співвідно́сний.** *Співвідносність понять.*
СПІВВІДНО́ШЕННЯ, -я, *с.* Взаємне відношення, взаємний зв'язок, взаємна залежність різних величин, предметів, явищ. ** **Бала́нсові співвідно́шення** – обчислювані на підставі балансу підприємства показники, що містять інформацію про його фінансовий стан.
СПІВВІДПОВІДА́ЛЬНИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **співвідповіда́ч.**
СПІВВІДПОВІДА́ЛЬНИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **співвідповіда́льник.**
СПІВВІДПОВІДА́Ч, -а́, *ч., юр.* Особа, що є відповідачем у якій-небудь справі разом із кимсь.
СПІВВІДПОВІДА́ЧКА, -и, *юр.* Жін. до **співвідповіда́ч.**
СПІВВІ́СНИЙ, -а, -е, *тех.* Який має спільну з іншими вісь, розташований на одній осі з іншими.
СПІВВІ́СНІСТЬ, -ності, *ж., тех.* Властивість за знач. **співві́сний.**
СПІВВІТЧИ́ЗНИК, -а, *ч.* Людина, що має спільну в ким-небудь вітчизну.
СПІВВІТЧИ́ЗНИЦЯ, -і. Жін. до **співвітчи́зник.**
СПІВВЛА́СНИК, -а, *ч.* Людина, що володіє чим-небудь разом із кимсь.
СПІВВЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **співвла́сник.**
СПІВВЛА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Спільна власність.
СПІВВОЛОДІ́ННЯ, -я, *с., книжн.* Спільне з ким-небудь володіння чимсь.
СПІВВОЛОДІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок., книжн.* Володіти чим-небудь разом із кимсь.
СПІВГОЛОВУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Виконання обов'язків голови нарівні з іншою особою (особами).
СПІВГОЛОВУ́ЮЧИЙ, -ого, *ч., розм.* Особа, що виконує обов'язки голови нарівні з іншою особою (особами).
СПІВГРОМАДЯ́НИН, -а, *ч., книжн.* Громадянин тієї самої держави (стосовно інших громадян).
СПІВГРОМАДЯ́НКА, -и, *книжн.* Жін. до **співгромадя́нин.**
СПІВДОПОВІДА́Ч, -відача́, *ч.* Той, хто виступає зі співдоповіддю.
СПІВДОПОВІДА́ЧКА, -и. Жін. до **співдоповіда́ч.**
СПІВДО́ПОВІДЬ, -і, *ж.* Невелика доповідь або повідомлення з питань основної доповіді.
СПІВДРУ́ЖБА, -и, *ж.* Те саме, що **співдру́жність** 1.
СПІВДРУ́ЖНИЙ, -а, -е: ** **співдру́жні чи́сла**, *мат.* – два числа, кожне з яких дорівнює сумі дільників другого; при цьому розглядаються всі додатні дільники, крім самих чисел.
СПІВДРУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Взаємна дружба єднання. 2. Об'єднання кого-небудь, засноване на дружбі, єдності поглядів, інтересів.
СПІВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* 1. Той, хто складає вірші; поет. // *кого, чого.* Той, хто зображує, оспівує, прославляє кого-, що-небудь у літературі, музиці, живопису і т. ін. 2. Те саме, що **співа́к** 1.
СПІВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **співе́ць.**
СПІВЖИЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч., рідко.* Те саме, що **співме́шканець.**
СПІВЖИ́ТИ, -живу́, -живе́ш, *недок., рідко.* Те саме,

що **співіснува́ти**.

СПІВЖИТТЯ́, *-я́, с.* 1. Спільне життя, спільне існування. // Суспільне життя, його норми, звичаї. // Тривале співіснування організмів різних видів, яке забезпечує їм взаємну вигоду; симбіоз. 2. Подружнє життя. // Статеві зносини.

СПІВЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *муз.* Який утворює співзвуччя. *Співзвучні ноти.* 2. Який має схоже, подібне звучання; який має злагоджене, гармонійне звучання. *Співзвучні слова.* 3. *перен.* Який відповідає чому-небудь, гармонює з чимсь; внутрішньо схожий, подібний.

СПІВЗВУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **співзву́чний**.

СПІВЗВУ́ЧНО. Присл. до **співзву́чний**.

СПІВЗВУ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. *муз.* Поєднання двох або кількох звуків при одночасному звучанні. 2. *книжн.* Злагоджене, гармонійне звучання. 3. У віршуванні – повторення подібних голосних звуків, а також схоже звучання кінців рядків; асонанс, рима. 4. *перен.* Внутрішня подібність, відповідність.

СПІВІСНУВА́ННЯ, -я, *с.* Одночасне або спільне існування кого-, чого-небудь.

СПІВІСНУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Існувати одночасно або разом із ким-, чим-небудь.

СПІВІСНУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **співіснува́ти**.

СПІ́ВКА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **спі́ванка**.

СПІВКВАРТИРА́НТ, -а, *ч.* Те саме, що **співме́шканець**.

СПІВКВАРТИРА́НТКА, -и. Жін. до **співквартира́нт**.

СПІВКУ́РСНИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **одноку́рсник**.

СПІВКУ́РСНИЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **співку́рсник**.

СПІВЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який уміє і любить співати; який багато співає. 2. Схожий на спів; наспівний, співучий.

СПІВМЕ́ШКАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто мешкає з кимнебудь в тій самій квартирі, кімнаті тощо.

СПІВМЕ́ШКАНКА, -и. Жін. до **співме́шканець**.

СПІВМЕ́ШКАННЯ, -я, *с.* Проживання з ким-небудь в тій самій квартирі, кімнаті тощо.

СПІВМІ́РНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **спільномі́рний**.

СПІВМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **співмі́рний**.

СПІВМНО́ЖНИК, -а, *ч., мат.* Один із множників, що входять у той самий добуток.

СПІВНАЙМА́Ч, -а́, *ч., юр.* Особа, що наймає кого-, що-небудь разом із кимсь.

СПІВНАЙМА́ЧКА, -и, *юр.* Жін. до **співнайма́ч**.

СПІ́ВНИЙ, співна́, співне́, *рідко.* Стос. до співу. // Схожий на спів; наспівний, співучий. // Співочий (про птаха).

СПІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **спі́вний**.

СПІ́ВНО, *рідко.* Присл. до **спі́вний**.

СПІВОМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Виконавець пісень речитативом.

СПІВОМО́ВКА, -и, *ж.* Гумористичний вірш, в основу якого покладено анекдот, прислів'я і т. ін.

СПІВОНУ́ТИ, -нý, -не́ш, *док., розм.* Дуже голосно заспівати.

СПІВО́ЧИЙ, -а, -е. 1. Стос. до співу, співів. *Співоча культура.* // Який складається зі співаків, охоплює співаків. // Який виховує, готує співаків. 2. Те саме, що **співу́чий** 1. 3. Який уміє співати, мелодійно свистіти і т. ін. (про птаха). // Який багато співає, мелодійно свистить і т. ін. ** **Співо́чі птахи́** – підряд птахів ряду горобцеподібних (соловей, дрізд, чиж, зяблик та ін.).

СПІВПАДА́ТИ, -а́є, *недок., розм.* Те саме, що **збіга́тися** (у 6 – 8 знач.).

СПІВПАДА́ЮЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **співпада́ти**.

СПІВПЕРЕЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **співпережива́ти**.

СПІВПЕРЕЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех. і неперех.* Переживати разом із ким-небудь, поділяти чиїсь переживання. // Створюючи літературний або сценічний образ, уміти перейматися почуттями й думками зображуваних героїв.

СПІВПОЛІМЕ́Р, -у, *ч.* Полімер, що одержується від взаємодії двох чи більше вихідних речовин – мономерів.

СПІВПОЛІМЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Полімеризація кількох різних мономерів.

СПІВПРАВИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Правитель, який править разом з іншим правителем, поділяє з ним усю повноту влади.

СПІВПРАВИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **співправи́тель**.

СПІВПРАЦІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто займається якоюнебудь діяльністю, працює разом із кимсь.

СПІВПРАЦІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **співпрацівни́к**.

СПІВПРАЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Займатися якою-небудь діяльністю, працювати разом із кимсь.

СПІВПРА́ЦЯ, -і, *ж.* Спільна з ким-небудь діяльність.

СПІВПРИЧЕ́ТНИЙ, -а, -е. Причетний до чого-небудь; причетний до чогось разом із іншим (іншими).

СПІВПРИЧЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Причетність до чогонебудь; спільна причетність.

СПІВПРОЦЕ́СОР, -а, *ч., спец.* Спеціалізований процесор, що доповнює функціональні можливості основного процесора.

СПІВРЕДА́КТОР, -а, *ч.* Редактор, що працює разом з іншим редактором.

СПІВРЕЖИСЕ́Р, -а, *ч.* Режисер, що працює разом з іншим режисером.

СПІВРОБІ́ТНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто працює разом із ким-небудь, допомагає йому в якійсь справі. 2. Особа, що працює в якійсь установі; службовець. // Особа, що бере участь як автор у роботі періодичного чи багатотомного видання. ** **Науко́вий співробі́тник** – посада працівника науководослідної установи, а також особа, що обіймає цю посаду.

СПІВРОБІ́ТНИЦТВО, -а, *с.* 1. Спільна діяльність, спільні дії. 2. Праця в якій-небудь установі. // Участь як автора в роботі якогось друкованого органу.

СПІВРОБІ́ТНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до співробітництва, співробітника.

СПІВРОБІ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **співробі́тник**.

СПІВРОБІ́ТНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Займатися якоюсь діяльністю, працювати разом із кимнебудь. 2. Бути співробітником якої-небудь установи. // Брати участь як автор у роботі якогось друкованого органу.

СПІВРОЗМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **співрозмо́вник**.

СПІВРОЗМО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто розмовляє, говорить із ким-небудь; учасник розмови, бесіди.

СПІВРОЗМО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **співрозмо́вник**.

СПІВСПАДКОЄ́МЕЦЬ, -мця, *ч., юр.* Особа, що успадковує яке-небудь майно разом із кимсь.

СПІВСПАДКОЄ́МИЦЯ, -і, *юр.* Жін. до **співспадкоє́мець**.

СПІВСПАДКОЄ́МНИЦЯ, -і, *ж., юр.* Те саме, що **співспадкоє́миця**.

СПІВСПАДКОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж., юр.* Те саме, що **співспадкоє́мство**.

СПІВСПАДКОЄ́МСТВО, -а, *с., юр.* Участь в успадкуванні чого-небудь разом із кимсь.

СПІВТВОРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч., книжн.* Той, хто є творцем чого-небудь разом із кимсь.

СПІВТВО́РЧІСТЬ, -чості, *ж., книжн.* Спільна творчість.

СПІВТОВА́РИШ, -а, *ч., рідко.* Товариш по якомунебудь заняттю, якійсь справі, роботі тощо.

СПІВТОВА́РИШКА, -и, *рідко.* Жін. до **співтова́риш**.

СПІВТРАПЕ́ЗНИК, -а, *ч., книжн.* Той, хто трапезує, їсть за одним столом разом із ким-небудь.

СПІВТРАПЕ́ЗНИЦЯ, -і, *книжн.* Жін. до **співтрапе́зник**.

СПІВУДА́Р, -у, *ч., спец.* Те саме, що **співударя́ння**.

СПІВУДАРЯ́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **співударя́тися**.

СПІВУДАРЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок., спец.* Стикаючись, ударятися одне об одне.

СПІВУДІ́Л, -у, *ч., заст.* Співучасть.

СПІВУМИ́СНИК, -а, *ч., книжн.* Співучасник у злочинному замірі; спільник.

СПІВУМИ́СНИЦЯ, -і, *книжн.* Жін. до **співуми́сник**.

СПІВУ́Н, -а́, *ч., розм.* Людина, яка вміє і любить співати, багато співає. // Про співочого птаха.

СПІВУ́НКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **співу́ха**.

СПІВУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **співу́н**.

СПІВУЧА́СНИЙ, -а, -е. Який бере участь разом із ким-небудь у якійсь справі, діяльності тощо.

СПІВУЧА́СНИК, -а, *ч.* Той, хто бере участь разом із ким-небудь у якійсь справі, діяльності тощо.

СПІВУЧА́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до співучасті, співучасника.

СПІВУЧА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **співуча́сник**.

СПІВУ́ЧАСТЬ, -і, *ж.* Спільна участь із ким-небудь у якійсь справі, діяльності і т. ін. // Умисна спільна участь двох або більше осіб у вчиненні злочину. ** **Проста́ співу́часть** – вид співучасті у злочині, при якому кожний із співучасників виконує своїми діями об'єктивну сторону здійснюваного злочину. **Складна́ співу́часть** – співучасть у злочині, при якій крім виконавця, в ньому беруть участь ще й організатор, підбурювач або посібник.

СПІВУ́ЧЕ. Присл. до **співу́чий** 2.

СПІВУЧЕНИ́ЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **співу́чень**.

СПІВУ́ЧЕНЬ, -чня, *ч., рідко.* Той, хто вчиться або вчився десь разом із ким-небудь; однокласник, однокурсник.

СПІВУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який уміє і любить співати; який багато співає (про людину). // Багатий людьми, які співають; сповнений співу. // *перен.* Піднесений (про настрій). // *перен.* Який безперестанно шумить, нагадуючи монотонний спів. 2. Схожий на спів; мелодійно-протяжний, наспівний. // Який характеризується протяжними мелодійними звуками. // Який видає протяжні однотонні звуки. // *перен.* Сповнений веселого гамору, мелодійних, радісних звуків. // *перен.* Дзвінкий, гучний. 3. Те саме, що **співо́чий** 3.

СПІВУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **співу́чий**.

СПІВУ́ЧО. Присл. до **співу́чий** 2.

СПІВУ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **співу́ха**.

СПІВФО́КУСНИЙ, -а, -е, *мат.* Такий, що має спільний фокус з чим-небудь. ** **Співфо́кусні криві́** – криві другого порядку (конічні перерізи), що мають спільний фокус.

СПІВХАЗЯ́ЇН, -а, *ч., заст.* Той, хто є хазяїном кого-, чого-небудь разом із кимсь.

СПІВЦІ́В, -це́ва, -це́ве. Прикм. до **співе́ць**. // Належний співцеві.

СПІВЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **співчуття́**.

СПІВЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Чуйно ставитися до чийого-небудь горя, до чиїхсь переживань. 2. Прихильно, доброзичливо ставитися до кого-, чого-небудь; схвалювати щось. // Підтримувати діяльність, напрям якої-небудь організації, партії, бути ідейно близьким до неї.

СПІВЧУВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **співчува́ти**.

СПІВЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який зі співчуттям ставиться до інших; чуйний. 2. Який виражає співчуття, доброзичливе, прихильне ставлення. // Сповнений співчуття, чуйності.

СПІВЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **співчутли́вий**.

СПІВЧУТЛИ́ВО. Присл. до **співчутли́вий**.

СПІВЧУТТЯ́, -я́, *с.* 1. Чуйне ставлення до чийогонебудь горя, до чиїхсь переживань. // Почуття жалю, викликане чиїм-небудь нещастям, горем. // Жаль, висловлений усно або письмово з приводу нещастя, горя, що спіткали кого-небудь. 2. Доброзичливе, прихильне ставлення до кого-небудь; підтримка, схвалення.

СПІД, спо́ду, *ч.* 1. Нижня частина, дно чого-небудь. ** **На спід** – під що-небудь. **Підверну́ти під спід** *кого* – підкорити кого-небудь чиїйсь владі. 2. Нижня частина предмета, ближча до основи, до землі; низ. 3. Зворотний, нелицьовий, повернений донизу бік чого-небудь. // Нижня скоринка хліба. ** **Під спо́дом**: а) унизу, знизу; б) з вивороту.

СПІДВЕ́Й, -ю, *ч.* 1. Дорога для руху з великою швидкістю; автострада. 2. Доріжка для мотоциклетних змагань. // Швидкісні мотогонки на гаревих треках, а також на льодовій доріжці стадіону, земляному і трав'яному треках.

СПІ́ДКА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **вивo̓ріт**. // *рідко.* Підкладка. 2. Нижня скоринка хліба. *Спідка паляниці.*

СПІ́ДЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Який спідлився, спідлів.

СПІ́ДЛЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія і стан за знач. **спідлитися** і **спідліти**.

СПІ́ДЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *док., розм.* Те саме, що **спідліти**.

СПІДЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спідліти**.

СПІДЛІ́ТИ, -ію, -і́єш, *док., розм.* Стати підлим.

СПІДЛО́БА, *присл.* З-під насуплених брів; недовірливо, недоброзичливо.

СПІДЛО́Б'Я, *присл., рідко.* Те саме, що **спідло́ба**.

СПІД-МЕ́ТАЛ, -у, *ч.* Прискорений, підсилений різновид хеві-метал зі специфічними стандартами звуку і ритму.

СПІДНЕВІ́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех., діал.* Не виконати обіцянок, ошукати.

СПІДНИ́ЗУ, *присл.* Знизу, з-під чого-небудь.

СПІДНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **спідня́к** 1.

СПІДНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Жіночий одяг, що покриває фігуру від талії донизу. // **спідни́ці**, -ниць, *мн.* Кілька таких одежин, що їх надягали під убрання для надання пишності. // У деяких народів – чоловіче вбрання, що нагадує такий одяг. // Частина жіночої сукні від талії донизу. ** **Держа́тися (трима́тися) за спідни́цю**, *ірон.* – не проявляти самостійності, підкорятися волі якої-небудь жінки. **У спідни́ці**, *ірон.* – у жіночій подобі. 2. *перен., розм.* Жінка як представниця своєї статі.

СПІДНИЧА́НИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **спідни́ця** 1.

СПІДНИЧИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **спідни́ця** 1. // Стара, поношена спідниця.

СПІДНИЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **спідничи́на**.

СПІДНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **спідни́ця**.

СПІДНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **спідни́ця**. // Признач. для спідниці, спідниць. // Який виготовляє спідниці. *Спідничний цех.*

СПІДНИ́ЧНИК, -а, *ч., розм.* 1. *заст.* Кравець, який шив спідниці. 2. *перен.* Той, хто дуже любить жінок; залицяльник, зальотник.

СПІДНИ́ЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **спідни́чник** 1.

СПІ́ДНІЙ, -я, -є. 1. Який міститься внизу; нижній. ** **Спі́дня кише́ня** – кишеня, що міститься з внутрішнього боку одягу – піджака, пальта і т. ін. 2. Який надягають під убрання (про білизну). // *у знач. ім.* **спі́днє**, -нього, *с.* Білизна, яку надягають під убрання. // *у знач. ім.* **спі́дні**, -ніх, *мн.* Підштанки, кальсони. ** **Спі́дня спідни́ця** – спідниця, яку надягають під убрання.

СПІДНЯ́К, -а́, *ч.* 1. Спіднє жорно у млині. 2. Нижня дека кобзи, бандури. 3. Нижній круг гончарного станка. 4. *розм.* Збиране молоко.

СПІДНЯ́РКА, -и, *ж, зах.* Дошка на дні залізного кузова.

СПІДО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, що показує швидкість руху автомобіля, літака і т. ін. і пройдений ними шлях.

СПІДСІ́СТИ, -ся́ду, -ся́деш, *док., перех., діал.* Заййняти чиєсь місце, заступити когось.

СПІДСПО́ДУ, *присл.* 1. З місця, розташованого внизу, нижче від кого-, чого-небудь; знизу. 2. З нижньої поверхні, з нижнього боку. // З внутрішнього, зворотного боку; з вивороту.

СПІ́ДСТЕР, -а, *ч.* Гоночний спортивний автомобіль.

СПІДТИ́ХА, СПІДТИ́ХА-ТИ́ХА, *присл., розм.* Потай, нишком, крадькома. // Стиха, потихеньку.

СПІДТИ́ХА-ТИ́ХА *див.* **спідти́ха**.

СПІДТИ́ШКА, *присл., розм.* Те саме, що **спідти́ха**.

СПІДУ́ШКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **спі́дка** 2.

СПІЖА́РНЯ, -і, *ж., діал.* Комора.

СПІЗНАВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спізнава́ти** і **спізнава́тися**.

СПІЗНАВА́ТИ, -наю, -нає́ш, *недок.*, **СПІЗНА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Виявляти в кому-, чому-небудь когось знайомого або щось знайоме; упізнавати. 2. Набувати знань в якійсь галузі; пізнавати, вивчати що-небудь. 3. Одержувати відомості про кого-, що-небудь; бути, ставати обізнаним з чимсь, відносно когось. 4. *перев. док.* Зрозуміти суть кого-, чого-небудь. // Виявити, викрити (щось таємне, заборонене). // Зазнати на власному досвіді, пережити щось. 5. *перев. док.* Зустріти, вперше побачити кого-небудь; познайомитися з кимсь.

СПІЗНАВА́ТИСЯ, -наюся, -нає́шся, *недок.*, **СПІЗНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *з чим.* Зустрічатися, стикатися з чим-небудь, зазнавати на власному досвіді, переживати щось. 2. *з ким.* Зустрічати, вперше бачити кого-небудь; знайомитися, сходи-

тися з кимсь.

СПІЗНАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спізнáти**. 2. *у знач. прикм.* Який спізнався з ким-небудь.

СПІЗНÁННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **спізнáти**.

СПІЗНÁТИ *див.* **спізнавáти**.

СПІЗНÁТИСЯ *див.* **спізнавáтися**.

СПІЗНЕНИЙ, -а, -е. Який спізнився; запізнений. // Який відбувся, стався, настав і т. ін. із запізненням; пізній.

СПІЗНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спізнйтися**.

СПІЗНЙТИ, -ню, -нйш, *док.*, *діал.* Спізнитися.

СПІЗНЙТИСЯ *див.* **спізнюватися**.

СПІЗНІЛИЙ, -а, -е. Який спізнився; запізнілий. // *у знач. ім.* **спізнілий**, -лого, *ч.* Той, хто спізнився, затримався десь. // Який відбувся, стався, настав і т. ін. із запізненням.

СПІЗНІТИ, -íє, *док.*, *безос.*, *розм.* Те саме, що **смéркнути**.

СПІЗНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до спізнювання.

СПІЗНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спізнюватися**.

СПІЗНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **СПІЗНЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *недок.*, **СПІЗНЙТИСЯ**, спізнюся, спізнишся, *док.* 1. Приходити, приїжджати або наставати пізніше, ніж треба; запізнюватися. // Затримуватися, бути де-небудь довше, ніж передбачалося. 2. *з чим і без додатка.* Здійснювати, виконувати що-небудь пізніше, ніж треба.

СПІЗНЯТИСЯ *див.* **спізнюватися**.

СПІЙМАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спіймáти**.

СПІЙМÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.* 1. Наздогнати, зловити того (те), хто (що) рухається, віддаляється; упіймати, впіймати. // Схопити кого-небудь за щось. 2. Захопити яку-небудь тварину як здобич, живцем. 3. Вислідивши, розшукавши когонебудь, затримати, заарештувати. // *розм.* Застати когось де-небудь. // *перев. на чому, перен.*, *розм.* Викрити кого-небудь, звинувативши в якихось негативних вчинках, діях і т. ін. // *перев. на чому, перен.* Раптово помітити, виявити щонебудь у себе або в когось. 4. *перен.*, *розм.* Сприйняти органами чуттів. // Зрозуміти, збагнути. *Спіймати облизня.*

СПІЙМÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *док.* 1. Потрапити у пастку, сітку, на гачок і т. ін. (перев. про звірів, птахів, рибу). 2. *перев. на чому, перен.* Бути викритим в якихсь негативних вчинках, діях і т. ін. ** **Спіймáтися на гарячому** – бути викритим під час здійснення злочину.

СПІЙНЯТИ, -йму, -ймéш, *док.*, *перех.*, *діал.* Спіймати (у 1 – 3 знач.).

СПІКÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до спікання.

СПІКÁЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який проводить спікання.

СПІКÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **спікáльник**.

СПІКÁННЯ, -я, *с.* 1. Щільне з'єднання окремих частинок твердої речовини при високій температурі. *Спікання торф'яних пластів.* 2. Процес одержання твердих і пористих грудок із дрібнозернистих або пилуватих матеріалів; агломерація.

СПІКÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **СПЕКТИ**, спечý, спечéш; *мин. ч.* спік, спеклá, -ló; *наказ. сп.* спечи; *док.*, *перех.* Проводити, викликати спікання.

СПІКÁТИСЯ, -áється, *недок.*, **СПЕКТИСЯ**, спечéться; *мин. ч.* спíкся, спеклáся, спеклóся; *док.* 1. Гуснути (про кров); скипатися. 2. З'єднуватися в одне тверде ціле внаслідок спікання. 3. *тільки недок.* Пас. до **спікáти**.

СПІКÁТО, *невідм.*, *с.*, *муз.* Під час гри на смичкових інструментах – штрих, що виконується киданням смичка на струну для видобування кожного нового звука.

СПІКЕР, -а, *ч.* 1. Голова парламенту або палати парламенту в ряді країн. 2. Особа, що повідомляє глядачів про рішення суддів на змаганнях із боксу.

СПІКІРУВАТИ, -ую, -уєш. Док. до **пікірувати**.

СПІКЛЙВИЙ, -а, -е. Який легко піддається спіканню.

СПІКЛЙВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **спіклйвий**.

СПІКЛИЙ, -а, -е. Той, що спікся.

СПІКНИЙ, -á, -é. Те саме, що **спіклйвий**.

СПІКУЛИ, -ул, *мн.* 1. *астр.* Невеликі недовговічні виступи хромосфери, що їх спостерігають біля краю сонячного диска. 2. *біол.* Скелетні елементи деяких безхребетних тварин; частини чоловічого статевого апарату круглих червів.

СПІЛ, спóлу, *ч.* 1. *заст.* Спілка, союз. 2. *іст.* Половинщина. ** **Брáти спіл** *у чому* – те саме, що **Брáти ýчасть** (*див.* **брáти**).

СПІЛÉНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **спілий**.

СПІЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *заст.* Спільник.

СПІЛИЙ, -а, -е. Який доспів (про плоди, овочі, злаки і т. ін.); дозрілий, достиглий. ** **Спілий ґрунт** – ґрунт, що за своїм фізичним та біохімічним станом готовий під посів або посадку сільськогосподарських культур. **Спілий ліс** – ліс, який досяг граничного віку й придатний для використання.

СПІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість і стан за знач. **спілий**.

СПІЛІТИ, -íє, *недок.*, *розм.* Ставати спілим (про плоди, овочі, злаки і т. ін.); дозрівати, стигнути.

СПІЛКА, -и, *ж.* 1. Тісне єднання, зв'язок. ** **Йти до спілки** – об'єднуватися. **Тримáти спілку** *з ким* – товаришувати; водити компанію. **У спілці** *з ким:* а) разом, спільно з кимось; б) у компанії з ким-небудь. 2. Об'єднання людей, пов'язаних спільними умовами життя, спільною метою; товариство. // Невелике об'єднання людей зі спільними інтересами в торгівлі, виробництві тощо. // Компанія. 3. Громадське об'єднання, організація (часто в назвах товариств, партій). *Професійна спілка.*

СПІЛКОВИЙ, -á, -é. Прикм. до **спілка** 2, 3.

СПІЛКУВÁННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спілкувáтися**. 2. Взаємні стосунки; діловий, дружній зв'язок. ** **Спілкувáння твáрин** – особливі форми поведінки тварин, спеціальною функцією яких є передача інформації від однієї особини до іншої.

СПІЛКУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *рідко.* 1. *неперех.* Те саме, що **спілкувáтися** 1. 2. *перех.* Те саме, що **єднáти** 4.

СПІЛКУВÁТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок.* 1. Підтримувати взаємні стосунки, діловий, дружній зв'язок із ким-небудь. // Розуміти одне одного; порозумі-ватися. 2. Об'єднуватися для спільних дій.

СПІЛЧÁНИН, -а, *ч.*, *розм.* Член спілки; товариш, компаньйон.

СПІЛЧÁНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **спілка** 2, 3.

СПІЛЧЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Товариський.

СПІЛЬЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *зах.* Послабити.

СПІЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який належить усім чи багатьом. // Який належить одному та іншому (іншим); який є загальною приватною власністю двох та більше осіб. // Признач. для колективного користування (в якійсь групі, в якомусь колективі). ** **Спільна влáсність** – право власності двох або декількох осіб на одне й те саме майно. 2. Який виконується, досягається і т. ін. всіма (в суспільстві, групі, колективі). // Який здійснюється, проводиться і т. ін. разом із ким-небудь. // Колективний, груповий. // Який виявляється, проявляється всіма присутніми або всіма в якійсь групі, в якомусь колективі. // Який твориться, видається або підтримується всіма присутніми, навколишніми (про звуки, гомін і т. ін.). ** **Спільними зусиллями** – гуртом, колективно. **Спільний ри́нок** – Європейське економічне співтовариство (ЄЕС) – державно-монополістична організація, до якої входив ряд країн Західної Європи. **Спільне підприємство** – підприємство, створене на основі вкладення капіталу вітчизняних і закордонних партнерів для здійснення господарської діяльності. 3. Той самий для одного й іншого (інших); який стосується одного й іншого (інших). // Який стосується того самого предмета (про спогади, думки і т. ін.). // Який однаково стосується до всіх, до кожного (в якій-небудь групі). // Власт. кільком, багатьом людям, характерний для кількох, багатьох явищ. // *у знач. ім.* **спільне**, -ного, *с.* Те, що властиве кільком, багатьом людям, характерне для кількох, багатьох явищ. ** **Мáти багáто спільного** – бути чимсь дуже схожим на кого-, що-небудь, нагадувати когось, щось. **Не мáти нічóго спільного** *з кимчим* – не мати ніякого відношення до кого-, чого-небудь.

СПІЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто бере участь у чому-небудь спільно з кимсь. // Той, хто поділяє чиї-небудь думки, погляди, смаки; прибічник, однодумець. // *перен.* Те, що сприяє, допомагає кому-, чому-небудь. 2. Співучасник яких-небудь ганебних або ворожих дій, учинків; поплічник. 3. Те саме, що **союзник** 2. 4. *іст.* Селянин, що орендував землю споловини. // Член товариства, артілі і т. ін.

СПІЛЬНИЦТВО, -а, *с.* Участь, співробітництво в чому-небудь спільно з кимсь.

СПІЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до спільника, спільництва.

СПІЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **спільник**.

СПІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Однаковість для всіх; те загальне, що притаманне кожному з порівнюваних явищ. 2. Нерозривний зв'язок, єдність. 3. Об'єднання людей, згуртованих спільними умовами життя, метою, інтересами.

СПІЛЬНО, *присл.* Разом, гуртом, спільними силами. // *у сполуч. з прикм.* "з". Разом із ким-небудь. // Одночасно.

СПІЛЬНОКОРЕНÉВИЙ, -а, -е. Стос. до чого-небудь, що має один (спільний) корінь з іншим(и) (про рослини, слова, народи тощо).

СПІЛЬНОМІРНИЙ, -а, -е. Якого можна виміряти однаковою з чим-небудь мірою; сумірний. *Спільномірні величини.*

СПІЛЬНОМІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **спільномірний**. *Спільномірність величин.*

СПІЛЬНОРУСЬКИЙ, -а, -е. Спільний для всієї Київської Русі; який мав значення для всієї Київської Русі, поширювався на всю Київську Русь.

СПІЛЬНОСЛОВ'ЯНСЬКИЙ, -а, -е. Спільний для всіх слов'янських племен у минулому; який мав значення для всіх слов'янських племен, поширювався на всі слов'янські племена.

СПІЛЬНÓТА, -и, *ж.* Те саме, що **спільність**.

СПІЛЬЧÁНИН, -а, *ч.* Те саме, що **спілчáнин**.

СПІЛЬЧÁНКА. Жін. до **спільчáнин**.

СПІЛЬЧÁНСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **спілчáнський**.

СПІМНУТИ *див.* **споминáти**.

СПІМСТИТИСЯ, -мщýся, -мстúшся, *док.*, *діал.* Помститися.

СПІН, -у, *ч.*, *фіз.* Магнітний момент електрона та інших елементарних частинок, зумовлений їхнім обертальним рухом навколо власної осі.

СПІНАКЕР, -а, *ч.* Додаткове трикутне вітрило на спортивних вітрильних човнах.

СПІНАЛГІЯ, -ї, *ж.* Виражена чутливість при натискуванні або постукуванні по верхніх грудних хребцях; спостерігається при туберкульозі бронхіальних лімфатичних вузлів у дітей.

СПІНÁЛЬНИЙ, -а, -е. Хребетний, спинномозковий. ** **Спінáльний симптóм** – будь-які прояви порушення діяльності спинного мозку. **Спінáльні рефлéкси** – рефлекси, рефлекторна дуга яких замикається в спинному мозку без участі розміщених вище відділів центральної нервової системи.

СПІНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спінити**. // *у знач. прикм.* ** **Спінений кінь** – кінь, покритий піною, потом. **Спінені матеріáли** – матеріали, виготовлені спінюванням спеціальної рідкої маси.

СПІНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **спінений**.

СПІНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спінити, спінитися**.

СПІНÉТ, -а, *ч.* Струнний щипковий музичний інструмент, різновид клавесину.

СПІНИТИ *див.* **спінювати**.

СПІНИТИСЯ *див.* **спінюватися**.

СПІНІНГ, *ч.* 1. *род.* -а. Рибальська снасть, що складається з вудлища, котушки з волосінню, металевого повідка та блешні з гачками. 2. *род.* -у. Ловлення риби за допомогою такої снасті.

СПІНІНГІСТ, -а, *ч.* Рибалка, що ловить рибу спінінгом.

СПІНІНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спінінг**. *Спінінгова котушка.* // Який здійснюють за допомогою спінінга. *Спінінговий лов.* // Стос. до спінінгу. *Спінінговий спорт.*

СПІНКА, -и, *ж.*, *зах.* Запонка.

СПІННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **спіти**.

СПІНОВИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до спіну. ** **Спінові хвилі** – те саме, що **магнóн**.

СПІНОЗІЗМ, -у, *ч.* Філософське вчення нідерландського мислителя Б. Спінози (1623 – 1677).

СПІНОР, -а, *ч.* Математична величина, що характеризується особливим законом перетворення в разі переходу від однієї системи координат до іншої.

СПІН-ОРБІТÁЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Спін-орбітáльна взаємодія** – взаємодія частинок, що залежить від величин і взаємної орієнтації їх спінового та орбітального моментів кількості руху.

СПІНÓРНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **спінóр**. ** **Спінóрне числення** – один з математичних апаратів квантової механіки.

СПІНТАРИСКÓП, -а, *ч.*, *фіз.* Демонстраційний прилад для візуального спостереження і підрахунку альфа-частинок.

СПІНУЛОЗІЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Симптом, який характеризується утворенням на шкірі дрібних фолікулярних вузликів, у центрі яких розміщені невеликі, сухі щільні шипики.

СПІНЬ, -я, *ч.*, *зах.* Гострий кінець веретена.

СПІНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **спінювати**.

СПІНЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **спінюваний**.

СПІНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спінювати**.

СПІНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СПІНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Покривати піною, перетворювати на піну.

СПІНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СПІНИТИСЯ**, -иться, *док.* Покриватися піною, перетворюватися на піну.

СПІР[1], спóру, *ч.* 1. Словесне змагання; обговорення чого-небудь двома або кількома особами, в якому кожна зі сторін обстоює свою думку, свою правоту. // Полеміка (звичайно в пресі) з різних питань науки, літератури, політики і т. ін. // Серйозна суперечка; сварка. // *перен.* Суперечність, зіткнення. 2. *перев. мн.* Взаємні домагання щодо володіння чим-небудь, посідання чогось і т. ін., вирішувані перев. судом.

СПІР[2], спóру, *ч.*, *розм.* Швидкість, спритність.

СПІРАДЕНÓМА, -и, *ж.*: ** **Екрúнна спіраденóма** – доброякісна пухлина екринних потових залоз.

СПІРАЛЕВИДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **спіралеподібний**.

СПІРАЛЕПОДІБНИЙ, -а, -е. Який має вигляд, форму спіралі.

СПІРАЛІЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Скручування в спіраль.

СПІРАЛІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спіралізувáти**.

СПІРАЛІЗУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Скручувати в спіраль.

СПІРÁЛЬ, -і, *ж.* 1. Крива лінія, що робить ряд закономірно змінюваних обертів навколо певної точки на площині або навколо осі. *Описати спіраль. Рухатися по спіралі.* // Річ, предмет і т. ін. у вигляді такої лінії. // *у знач. присл.* **спіраллю**. По такій лінії. 2. Просторова крива лінія, що закручується навколо певної осі. 3. Смуга (перев. металева), дріт різного спеціального призначення, закручені по такій лінії. *Спіраль годинника.* 4. Фігура вищого пілотажу. *Виконувати спіраль.* 5. *перен.* Розвиток, зростання, збільшення чого-небудь, що відбувається циклами, витками.

СПІРÁЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **спірáль** 1, 2.

СПІРÁЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **спірáль**. *Спіральна лінія.* // Який має вигляд, форму спіралі. // З нарізкою такого вигляду, такої форми.

СПІРÁЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **спірáльний**.

СПІРÁЛЬНО, *присл.* Спіраллю, по спіралі.

СПІРАЛЮВÁТИЙ, -а, -е. Те саме, що **спіралеподібний**.

СПІРÁНТ, -а, *ч.*, *лінгв.* Приголосний звук, що утворюється тертям видихуваного повітря в щілині між зближеними органами мовлення, напр.: в, с, з, х; щілинний (фрикативний) приголосний.

СПІРÁНТНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який є спірантом. *Спірантні звуки.*

СПІРВÁТИ, -áю, -áєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Схопити.

СПІРÉЯ, -ї, *ж.* Чагарникова рослина родини розових із білими, рожевими або червоними квітками, зібраними в зонтикоподібні суцвіття; таволга.

СПІРИЛА, -и, *ж.* Бактерія, що має форму спірально вигнутої або дугоподібної палички.

СПІРИТ, -а, *ч.* Той, хто вірить у можливість спіл-

кування з душами померлих, хто займається спіритизмом.

СПІРИТИ́ЗМ, -у, *ч.* Містична віра у потойбічне життя душ померлих і в можливість спілкування з ними. // Уявлюване спіритами спілкування з душами померлих за допомогою різних прийомів (крутіння стола, блюдець і т. ін.) і за посередництвом медіумів.

СПІРИТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спіритизму, пов'язаний з ним. // Прикм. до **спірит.**

СПІРИ́ТКА, -и. Жін. до **спірит.**

СПІРИ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **спірит.**

СПІРИТУАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-ідеалістичне філософське вчення, що визнає дух сутністю і першоосновою світу.

СПІРИТУАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник спіритуалізму.

СПІРИТУАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спіритуалізму, заснований на ньому.

СПІРИТУАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **спіритуаліст.**

СПІРИ́ЧУЕЛС *невідм., мн.* Основний жанр негритянського музичного фольклору – пісня американських негрів, проникнута настроями трагічної самотності, ліричною глибиною та поетичністю.

СПІ́РКА, -и, *ж.* 1. Серйозна суперечка; сварка. // Спречання, лайка. ** **[Бу́ти] у спі́рці** – порвати стосунки, не розмовляти з ким-небудь. 2. Те саме, що **спір**[1] 1.

СПІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який викликає спір (*див.* **спір**[1] 1). 2. Який є предметом спору (*див.* **спір**[1] 2).

СПІРНИ́Й, спірна́, спірне́, *розм.* 1. Спритний, вправний (про людину). // Прудкий (про коня). 2. Який виконується, здійснюється швидко й успішно (про роботу, справу і т. ін.). // Швидкий (про ходу).

СПІРНИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Сорт цибулі.

СПІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спірний.**

СПІ́РНО, *розм.* Присл. до **спірний.**

СПІРОГІ́РА, -и, *ж.* Рід нитчастих зелених водоростей.

СПІРОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення рухів працюючих легень.

СПІРО́ГРАФ, -а, *ч.* Електровимірювальний прилад для запису і спостереження за роботою легень.

СПІРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація дихальних об'ємів повітря, яке потрапляє в легені у фазі вдиху і виходить з них у фазі видиху.

СПІРОЕРГОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Одночасне дослідження основного обміну і зовнішнього дихання із застосуванням методів спірометрії та спірографії.

СПІРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення ємності легень вимірюванням об'єму повітря, що його видихає людина після найглибшого вдиху.

СПІРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спірометрії, пов'язаний зі спірометрією.

СПІРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання спірометром об'єму повітря, що його видихає людина. Дає можливість визначити життєву ємність легень.

СПІРОРАДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **радіопульмонографія.**

СПІРОХЕ́ТА, -и, *ж.* Хвороботворний мікроб, який має ниткоподібне, спірально зігнуте тіло; пранець.

СПІРОХЕТО́ЗИ, -ів, *мн., мед., вет.* Інфекційні захворювання людини і тварин, збудником яких є спірохети.

СПІ́СА, -и, *ж., риб., зах.* Остень.

СПІ́СНЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Виснажений (про землю).

СПІСНІ́ТИ, -іє, *док., діал.* Виснажитися (про землю).

СПІ́ТИ, спію, спієш, *недок.* 1. Ставати спілим, дозрілим (про плоди, овочі, злаки і т. ін.); дозрівати, достигати. 2. *перен.* Досягати повної фізичної та духовної зрілості (про людину). 3. *розм.* Ставати готовим до вживання (доваруючись, досмажуючись і т. ін.).

СПІ́ТИСЯ, спіється, *недок., рідко.* Те саме, що **спіти** 1.

СПІТКА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спіткати.**

СПІТКА́ННЯ, -я, *с.* Зустріч із кимось, чим-небудь.

СПІТКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Зустріти кого-небудь, хто рухається навпроти. // Натрапити на кого-, що-небудь на своєму шляху, десь, в якомусь місці. 2. *тільки* 3 *ос.* Трапитися з ким-небудь; випасти на долю.

СПІТКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. *з ким.* Зустрітися з ким-небудь, хто рухається навпроти. // Зійтися разом, побачитися де-небудь. // *перен.* Трапитися на чиємусь шляху. 2. *тільки* 3 *ос.* Трапитися з ким-небудь; випасти на чиюсь долю.

СПІТКНУ́ТИСЯ *див.* **спотика́тися.**

СПІТНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **спітніти.** 2. *у знач. прикм.* Вологий від поту, просякнутий потом. 3. *у знач. прикм.* Укритий краплями осілої пари.

СПІТНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Укритися потом. // Стати вологим від поту, просякнути потом. 2. *тільки* 3 *ос.* Укритися краплями осілої пари; запотіти.

СПІТНЯ́ВІТИ, -ію, -ієш, *док., зах.* Спітніти.

СПІХ, -у, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **по́спіх** 1. 2. *розм., рідко.* Моторність, спритність. 3. *діал.* Результат, успіх.

СПІЧ, -у, *ч.* Коротка привітальна застільна промова (на урочистому обіді, банкеті і т. ін.).

СПІЧНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., діал.* Спочити.

СПІЧРА́ЙТЕР, -а, *ч.* Той, хто складає тексти промов, виступів для державних діячів, політиків тощо.

СПІ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спішити.** 2. *у знач. прикм.* Який спішився.

СПІ́ШИТИ *див.* **спішувати.**

СПІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.* 1. *з інфін., з чим і без додатка.* Старатися, намагатися якнайшвидше зробити що-небудь, виконати якусь роботу; квапитися, поспішати. 2. Швидко йти, бігти, пливти, їхати і т. ін.; прагнути якнайшвидше потрапити, вчасно прийти, не спізнитися кудись.

СПІ́ШИТИСЯ *див.* **спішуватися.**

СПІШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *недок., розм.* Те саме, що **спішити.**

СПІ́ШКА, -и, *ж., розм.* Дія і стан за знач. **спішити** 1.

СПІШНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **спішний.**

СПІШНЕ́НЬКО. Присл. до **спішненький.**

СПІ́ШНИЙ, -а, -е. 1. Який вимагає негайного виконання; терміновий. 2. Який здійснюється, робиться швидко, квапливо. // Швидкий, квапливий (про ходу, кроки і т. ін.). // *рідко.* Який минає, проходить швидко, непомітно. ** **Спі́шним поря́дком** – терміново, негайно. 3. *розм.* Моторний, спритний (про людину).

СПІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спішний** 1.

СПІ́ШНО. 1. Присл. до **спішний** 2. // *діал.* Нетерпляче. 2. *у знач. присудк. сл., кому, з інфін. і без додатка.* Не вистачає терпіння, не терпиться.

СПІШО́К, -шку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **спіх** 1, 2.

СПІ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спішувати** і **спішуватися.**

СПІ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПІ́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех.* Примушувати злізти з коня, коней.

СПІ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПІ́ШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* Злазити з коня, коней. // *розм.* Злазити з велосипеда, виходити з машини тощо.

СПЛАВ[1], -у, *ч.* Складна речовина, що утворюється здебільшого при твердінні рідких систем з двох або кількох простих або складних речовин (перев. металів). // *перен.* Поєднання різних елементів, частин і т. ін. чого-небудь.

СПЛАВ[2], -у, *ч.* 1. Дія за знач. **сплавити, сплавля́ти**[2] 1. // Сплавний промисел. 2. Пліт із сплавного лісу. 3. *зах.* Злива. 4. *зах.* Жіноча хвороба.

СПЛА́ВАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* Плаваючи, побувати скрізь, у багатьох місцях.

СПЛАВА́ЧКА, -и, *ж., зах.* Сплавний промисел.

СПЛА́ВИНА, -и, *ж.* Шар водних і болотяних рослин, що наповзають з берега на поверхню водоймища.

СПЛА́ВИТИ[1] *див.* **сплавля́ти**[1].

СПЛА́ВИТИ[2] *див.* **сплавля́ти**[2].

СПЛА́ВИТИСЯ *див.* **сплавля́тися**[1].

СПЛА́ВКА, -и, *ж.* Дія за знач. **спла́вити, сплавля́ти**[1] 1.

СПЛА́ВЛЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спла́вити**[1] 1. 2. *у знач. прикм., перен.* Об'єднаний в одне нерозривне ціле.

СПЛА́ВЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спла́вити**[2] 1. // *у знач. прикм.*

СПЛА́ВЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спла́влений**[1] 2.

СПЛА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спла́вити, сплавля́ти**[1], **спла́влювати** 1.

СПЛА́ВЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сплавлювання.

СПЛА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спла́влювати.**

СПЛА́ВЛЮВАТИ[1] *див.* **сплавля́ти**[1].

СПЛА́ВЛЮВАТИ[2] *див.* **сплавля́ти**[2].

СПЛА́ВЛЮВАТИСЯ[1] *див.* **сплавля́тися**[1].

СПЛА́ВЛЮВАТИСЯ[2] *див.* **сплавля́тися**[2].

СПЛА́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Робітник, який сплавляє метали.

СПЛАВЛЯ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **сплавля́ти**[1] 1.

СПЛАВЛЯ́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **сплавля́ти**[2] 1.

СПЛАВЛЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш *і рідше* **СПЛА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **СПЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* спла́влять; *док., перех.* 1. З'єднувати плавленням. 2. *перен.* Об'єднувати в одне нерозривне ціле; пов'язувати, з'єднувати.

СПЛАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш *і рідше* **СПЛА́ВЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **СПЛА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* спла́влять; *док., перех.* 1. Відправляти, переміщати плавом за течією річки. 2. *перен., розм.* Намагаючись позбутися кого-, чого-небудь, відправляти, влаштовувати кудись, передавати кому-небудь. // Продавати, збувати що-небудь.

СПЛАВЛЯ́ТИСЯ[1], -я́ється *і* **СПЛА́ВЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **СПЛА́ВИТИСЯ**, -виться; *мн.* спла́вляться; *док.* 1. З'єднуватися плавленням. 2. *перен.* Об'єднуватися в одне нерозривне ціле; пов'язуватися, з'єднуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **сплавля́ти**[1], **спла́влювати.**

СПЛАВЛЯ́ТИСЯ[2], -я́ється *і* **СПЛА́ВЛЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.* Пас. до **сплавля́ти**[2], **спла́влювати** 1.

СПЛАВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до сплаву (*див.* **сплав**[2] 1). *Сплавний період.* // Придатний для сплаву; призначений для нього. // Який доставляється сплавом, якого сплавляють.

СПЛАВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, що займається сплавом лісу.

СПЛАВНЯ́, -і́, *ж., фізіол., зах.* Жіночі виділення. ** **Бі́ла сплавня́** – білі. ** **Черво́на сплавня́**: а) *зах.* кровотеча під час пологів; б) місячні.

СПЛАЙН, -а, *ч.* Одна з елементарних функцій, включена у сучасний числовий аналіз.

СПЛА́КАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який багато плакав, пролив багато сліз; змучений від плачу. // В якому відчувається стримуваний плач.

СПЛА́КАТИ, сплачу́, спла́чеш, *док., розм.* 1. *неперех.* Почати плакати або трохи поплакати. 2. *перех., перен.* Слізьми змити якусь ганьбу. ** **Спла́кати о́чі** – плачучи, зіпсувати собі зір.

СПЛА́КАТИСЯ, спла́чуся, спла́чешся, *док., розм.* Пролити багато сліз; змучитися від плачу.

СПЛАКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Трохи поплакати. // Заплакати тихо, непомітно.

СПЛА́КУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **спла́кувати** і звуки, утворювані цією дією.

СПЛА́КУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Плачучи, судорожно вдихати повітря. ** **Спла́кувати о́чі** – плачучи, псувати собі зір.

СПЛАНЕРО́ВАНИЙ, -а, -е, *ав.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спланерува́ти.**

СПЛАНЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і неперех., ав.* Поступово, плавно знизитися на літальному апараті. // Планеруючи, посадити що-небудь. // Повільно, плавно знизитися (про птахів).

СПЛАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спланува́ти.** // **сплано́вано**, *безос. присудк. сл.*

СПЛАНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спланува́ти.** 2. Розташування окремих частин чого-небудь стосовно одна одної.

СПЛАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., док.* 1. Док. до **планува́ти**[1]. 2. Скласти план (у 3 знач.).

СПЛАНХНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне вирізання черевних нервів.

СПЛАНХНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спланхнології, пов'язаний з нею.

СПЛАНХНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ анатомії, що вивчає нутрощі людини і тварин.

СПЛАНХНОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Збільшення розмірів внутрішніх органів, яке не супроводжується зміною їхньої мікроскопічної будови.

СПЛАНХНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання та оцінка розмірів, маси, пружності та інших параметрів внутрішніх органів.

СПЛАНХНОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна фіксація внутрішніх органів при їхній патологічній рухливості.

СПЛАНХНОПТО́З, -у, *ч.* Опущення внутрішніх органів внаслідок слабкості сполучної тканини.

СПЛАНХНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **перитонеоскопія.**

СПЛАНХНОТО́М, -а, *ч., біол.* Черевний, несегментований відділ мезодермального листка на ранній стадії розвитку зародка.

СПЛА́ТА, -и, *ж.* Дія за знач. **сплати́ти, спла́чувати.**

СПЛАТИ́ТИ *див.* **спла́чувати.**

СПЛАТИ́ТИСЯ, сплачу́ся, спла́тишся, *док., розм., рідко.* Платячи гроші, звільнитися від боргу.

СПЛАТНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до сплати. *Сплатний ордер.*

СПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сплатити.** // **спла́чено**, *безос. присудк. сл.*

СПЛА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сплатити.**

СПЛА́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **спла́чувати.**

СПЛА́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спла́чувати.**

СПЛА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПЛАТИ́ТИ**, сплачу́, спла́тиш, *док., перех. і без додатка.* // Вносити збір, установлений організацією, установою, державою. // Повертаючи гроші, звільнятися від боргу. ** **Спла́чувати дань** *кому, чому* – оцінювати за заслугами, повною мірою; приділяти достатню увагу, час.

СПЛА́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **спла́чувати.**

СПЛЕБЕЇЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм., рідко.* Зробити плебеєм.

СПЛЕНАДЕНО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **сплено́ма.**

СПЛЕНАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ділянці селезінки.

СПЛЕНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення селезінки.

СПЛЕНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Ущільнення легеневої тканини, яка за щільністю починає нагадувати селезінку.

СПЛЕ́НІЙ, -ю, *ч.* Лікарський гормональний препарат, що його застосовують для лікування й профілактики токсикозів вагітності, при променевій хворобі тощо.

СПЛЕНІ́Н, -у, *ч.* Гормональний препарат, що його одержують із селезінки великої рогатої худоби і застосовують для лікування токсикозів вагітності, променевої хвороби тощо.

СПЛЕНІ́Т, -у, *ч.* Запалення селезінки.

СПЛЕНО́МА, -и, *ж.* Гіперплазія тканини селезінки з утворенням в ній щільного вузла.

СПЛЕНОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж., мед.* Стійке збільшення селезінки.

СПЛЕНОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне підшивання селезінки до діафрагми з метою усунення її патологічної рухливості.

СПЛЕНОПНЕВМОНІ́Я, -ї, *ж.* Форма перебігу крупозної пневмонії в стадії її завершення.

СПЛЕНОПОРТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Контрастне рентгенологічне дослідження судин портальної системи з одночасним контрастуванням селезінкової артерії.

СПЛЕНОПОРТОХОЛАНГІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спленопортографія, яка виконується в поєднанні з внутрішньовенною холеграфією.

СПЛЕНОПТО́З, -у, *ч., мед.* Опущення селезінки, патологічна рухливість селезінки, блукаюча селезінка.

СПЛЕНОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне зашивання селезінки при її надриві або розриві.

СПЛЕНОРЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що одночасно стосується селезінки і нирок. ** **Спленорена́льний анастомо́з** – хірургічне формування сполучення між селезінковою і лівою нирковою венами.

СПЛЕНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Інцизія, надріз селезінки для розтину кісти, абсцесу або ехінококового міхура.

СПЛЕСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **спле́скувати, сплесну́ти** і **спле́скуватися, сплесну́тися**, а також звуки, утворювані цією дією. // Піднесення хвилі, що плещеться. 2. *спец.* Коротке, але великої сили випромінювання радіохвиль, яке відбувається на планетах і зірках Сонячної системи. *Сплеск випромінювання.*

СПЛЕ́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сплеска́ти.**

СПЛЕСКА́ТИ[1], сплеска́ю, сплеска́єш *і* сплещу́, спле́щеш, *док., перех.* 1. Ударивши або здавивши, зробити плоским; сплющити. 2. Плескаючи по шматку тіста, зробити хлібину, перепічку тощо.

СПЛЕСКА́ТИ[2], сплещу́, спле́щеш, *док., перех. і без додатка, розм.* Сказати щось зайве, неправдиве;

вигадати. // Сказати щось непристойне.
СПЛЕСКА́ТИ[2] *див.* спле́скувати.
СПЛЕСКА́ТИСЯ, -а́ється, *док.* Стати плоским від удару або здавлювання.
СПЛЕ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до сплеск.
СПЛЕ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. спле́скувати.
СПЛЕ́СКУВАТИ *і* СПЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, СПЛЕСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш *і рідко* СПЛЕСКА́ТИ, сплещу́, спле́щеш, *док.* 1. *неперех.* Рухаючись, видавати плескіт (у 1 знач.) (про річку, хвилю і т. ін.). // *безос.* // Б'ючи по воді, піднімаючи хвилю, створювати плескіт (про риб, птахів і т. ін.). // *перен.* Раптом виникати, поширюватися (про звуки). 2. *неперех.* Утворювати звуки, махаючи, ударяючи крильми (про птахів). // Стискаючи повітря і ударяючи об щось, утворювати звуки (про крила). 3. *неперех.* Ударяючи чим-небудь об щось, видавати характерні звуки плескоту, ляскоту і т. ін. *Сплескувати руками.* 4. *перех.* Викидати назовні, наверх те, що легше за воду, яка плеще, вирує.
СПЛЕ́СКУВАТИСЯ *і* СПЛІ́СКУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, СПЛЕСНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.* 1. Рухаючись, видавати плескіт (про хвилю). // Б'ючи по воді, піднімаючи хвилю, створювати плескіт (про риб, птахів і т. ін.). 2. З шумом переливатися через край чого-небудь.
СПЛЕСНУ́ТИ *див.* спле́скувати.
СПЛЕСНУ́ТИСЯ *див.* спле́скуватися.
СПЛЕСТИ́ *див.* сплiта́ти.
СПЛЕСТИ́СЯ *див.* сплiта́тися.
СПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до сплести́. // сплетено, *безос. присудк. сл.*
СПЛЕ́ТЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. сплести́ і сплести́ся. 2. Те, що являє собою з'єднання, переплетення чого-небудь. *Сонячне сплетення.* ** Ку́прикове спле́тення – нервове сплетення, утворене вентральними галузками останніх поперекових і куприкових спинномозкових нервів. Нерво́ві спле́тення – складні сполучення між нервовими стовбурами або окремими нервовими волокнами та їх закінченнями, що забезпечують іннервацію тканин, органів та структур мозку хребетних тварин і людини.
СПЛЕТІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Місце, де з'єднується, переплітається що-небудь. 2. Ціле, що становить собою переплетення окремих його частин. 3. Поєднання, переплетення чого-небудь. // *перен.* Суміш, поєднання якихось явищ, подій і т. ін. *Сплетіння обставин.*
СПЛЕ́ЧИТИСЯ, -читься, *док.*, *розм.* Вивихнути плече (про коня).
СПЛИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сплива́ти, спливти́.
СПЛИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, СПЛИСТИ́, спливу́, спливе́ш; *мин. ч.* сплив, сплила́, сплило; *і* СПЛИВТИ́, -ву́, -ве́ш; *мин. ч.* сплив, спливла́, спливло *і рідко* СПЛИ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Пливучи, віддалятися, зникати з поля зору. // *перен.* Безслідно зникати, пропадати, втрачатися для кого-небудь. // *перен.* Проходити, не затримуючись, не залишаючи помітних наслідків, слідів. ** Сплива́ти з рук – безслідно зникати, пропадати, утрачатися для кого-небудь. Сплива́ти [за] водо́ю – минати, проходити назавжди, без вороття. 2. Легко рухаючись, пересуваючись, віддалятися, зникати з поля зору. // Поволі віддалятися, зникати з поля зору (про нерухомі предмети стосовно тих, що рухаються). 3. *перен.* Поволі, непомітно для кого-небудь минати, проходити (про час, пору). 4. Текти по чому-небудь униз; стікати, збігати. // Танучи, підпливаючи водою, сповзати по якійсь поверхні вниз (про сніг, лід і т. ін.). // Звисати, спускатися вниз; спадати. // Розташовуватися в напрямі донизу (про складки, зморшки і т. ін.). ** Сплива́ти (спливти́) на язи́к – з'являтися, виникати, щоб бути висловленою вголос (про думку, фразу і т. ін.). 5. Зникати, сходити з чого-небудь (про рум'янець, фарбу і т. ін.). 6. *чим.* Знемагати, знесилюватися, проливаючи багато крові, сліз, поту і т. ін. 7. Підніматися з глибини води або іншої рідини на поверхню. // *перен.* Виявлятися, проявлятися. // *перен.* Виникати, поставати, уявлятися (про думку, згадку, спогад, образ, видіння і т. ін.). *Спливати в пам'яті. Спливати в уяві.* ** Сплива́ти в спо́гадах – пригадуватися. 8. *тільки док.*, *перев. із запереч.* не. Пливучи, бути з ким-небудь на одному рівні. 9. *тільки док.* сплисти́ *і* спливти́, *перех.* Переплисти вплав.
СПЛИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, СПЛИСТИ́СЯ, спливе́ться; *мин. ч.* спли́вся, сплила́ся, сплило́ся *і* СПЛИВТИ́СЯ, -ве́ться; *мин. ч.* спли́вся, спливла́ся, спливло́ся; *док.* 1. Пливучи, збиратися, скупчуватися в одному місці. // З'єднуватися в один потік (про річки, ручаї і т. ін.). 2. Легко рухаючись, пересуваючись, збиратися, скупчуватися в одному місці. 3. *рідко.* Стікаючи, збиратися, скупчуватися в якому-небудь місці (про рідину).
СПЛИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до сплива́ти.
СПЛИВТИ́ *див.* сплива́ти.
СПЛИВТИ́СЯ *див.* сплива́тися.
СПЛИГНУ́ТИ *див.* спли́гувати.
СПЛИ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. спли́гувати.
СПЛИ́ГУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, СПЛИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *з чого.* Стрибком спускатися з чого-небудь; стрибати вниз. 2. *на кого – що.* Стрибком підніматися куди-небудь, наблизитися до когось, чогось.
СПЛИ́НУТИ *див.* сплива́ти.
СПЛИСТИ́ *див.* сплива́ти.
СПЛИСТИ́СЯ *див.* сплива́тися.
СПЛІН, -у, *ч.*, *книжн.* Тяжкий, пригнічений стан; нудьга, хандра.
СПЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сплі́скувати.
СПЛІ́СКУВАТИ *див.* спле́скувати.
СПЛІ́СКУВАТИСЯ *див.* спле́скуватися.
СПЛІТ, сплету́, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що сплете́ння. 2. Дроблення нереалізованих акцій підприємства на менші за вартістю акції для полегшення їх продажу. 3. *заст.* Інтриги; плітки.
СПЛІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. спліта́ти.
СПЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, СПЛЕСТИ́, сплету́, сплете́ш, *док.*, *перех.* 1. Виготовляти що-небудь способом плетіння. ** Спліта́ти павути́ння *над ким – чим* – інтригуючи проти кого-небудь, намагатися скомпрометувати. 2. З'єднувати плетінням. *Сплести косу.* // Переплітаючи, з'єднувати, зчіплювати (пальці, руки і т. ін.). // Переплітати, сплутувати (про гілля, віти, крони і т. ін.). // *перен.* Тісно пов'язувати, поєднувати. // *перен.* Схрещувати, переплітати. 3. *розм.* Говорити, описувати те, чого немає й не було; створювати в уяві; вигадувати.
СПЛІТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, СПЛЕСТИ́СЯ, сплете́ться, *док.* 1. Переплітаючись, сплутуючись між собою, з'єднуватися (про що-небудь гнучке, витке і т. ін.). // *у що.* Переплітаючись, з'єднуючись, утворювати що-небудь. // Переплітатися між собою (про пальці, руки, тіла і т. ін.); охоплювати одне одного, переплітаючи руки й ноги. // *перен.* З'єднуватися, зливатися одне з одним. // *перен.* З'єднуючись, зливаючись, утворювати що-небудь. 2. *перен.* Утворюватися, поставати, виникати внаслідок поєднання чого-небудь. 3. *тільки недок.* Пас. до спліта́ти 1, 2.
СПЛІ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що плі́тка[1].
СПЛІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Знищити.
СПЛО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до сплоди́ти.
СПЛОДИ́ТИ, сплоджу́, спло́диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що народи́ти. 2. *перен.* Започаткувати що-небудь, створити щось; бути причиною виникнення, появи чого-небудь; породити.
СПЛОДИ́ТИСЯ, спло́диться, *док.*, *розм.* 1. З'явитися, виникнути. 2. Виснажитися, перестати родити (про землю).
СПЛОЇ́ТИ, сплою́, сплої́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* Зробити плойку на чому-небудь.
СПЛОМЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *поет.* Раптом яскраво заблищати, засвітитися. // Швидко і сильно почервоніти (від хвилювання, ніяковості, радості і т. ін.); спалахнути.
СПЛО́ХА, *присл.*, *розм.* Слабко, мляво. ** Не спло́ха, *рідко* – не скоро.
СПЛОХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Припуститися помилки; схибити. // Виявитися не на рівні своїх можливостей. // *перед ким – чим.* Поступитися чимсь перед ким-, чим-небудь.
СПЛО́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до сплощи́ти. 2. *у знач. прикм.* Який має форму чогось стиснутого, придавленого зверху; приплюснутий.
СПЛО́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до спло́щений 2.
СПЛО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сплощи́ти і сплощи́тися.
СПЛОЩИ́ТИ *див.* спло́щувати.
СПЛОЩИ́ТИСЯ *див.* спло́щуватися.
СПЛО́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до спло́щувати.
СПЛО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. спло́щувати і спло́щуватися.
СПЛО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, СПЛОЩИ́ТИ, -щу́, -щи́ш, *док.*, *перех.* Здавлюючи, натискаючи, ударяючи і т. ін., робити плоским; розплющувати.
СПЛО́ЩУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, СПЛОЩИ́ТИСЯ, -щи́ться, *док.* 1. Ставати плоским від здавлювання, натискування, удару і т. ін.; розплющуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до спло́щувати.
СПЛУ́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до сплу́тати. 2. *у знач. прикм.* Безладно переплетений, переплутаний.
СПЛУ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до сплу́таний 2. ** Сплу́таність свідо́мості – потьмарення свідомості, яке характеризується позитивними психічними симптомами (галюцинаціями, маренням та ін.).
СПЛУ́ТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сплу́тати.
СПЛУ́ТАНО. Присл. до сплу́таний 2.
СПЛУ́ТАТИ *див.* сплу́тувати.
СПЛУ́ТАТИСЯ *див.* сплу́туватися.
СПЛУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сплу́тувати і сплу́туватися.
СПЛУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, СПЛУ́ТАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Порушувати певний порядок чого-небудь, робити безладдя у чомусь. 2. *перев. з ким – чим.* Помилково сприймати одне за інше; не знаходити, не бачити відмінностей між чим-небудь. 3. Обмотуючи, обкручуючи чим-небудь, зв'язувати когось, щось.
СПЛУ́ТУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, СПЛУ́ТАТИСЯ, -ається, *док.* 1. Порушувати порядок свого розташування, свою послідовність і т. ін.; перемішуватися. 2. Заплітатися (про язик). 3. *тільки недок.* Пас. до сплу́тувати.
СПЛЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. спльо́вувати.
СПЛЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, СПЛЮ́НУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *перех. і неперех.*, *чим.* Викидати, видаляти що-небудь з рота плювком; випльовувати. 2. *неперех.* Викидати, видаляти слину, мокротиння з рота плювком; плювати.
СПЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. сплюва́ти.
СПЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *діал.* Поплювати або плюнути.
СПЛЮГА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* сплюга́влять; *док.*, *перех.*, *рідко.* Зганьбити, заплямувати, принизити кого-, що-небудь.
СПЛЮГА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* сплюга́вляться; *док.*, *рідко.* Стати зганьбленим, заплямованим.
СПЛЮНДРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до сплюндрува́ти. // сплюндро́вано, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який зазнав руйнування, нищення, грабування, спустошення. 3. *у знач. прикм.* Який зазнав катування.
СПЛЮНДРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. сплюндро́ваний 2, 3.
СПЛЮНДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сплюндрува́ти.
СПЛЮНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Зруйнувати, знищити. // Розграбувавши, знищити; спустошити. // *перен.* Спотворити, перекрутити, зганьбити що-небудь. 2. Жорстоко розправитися з ким-небудь; замучити, закатувати.
СПЛЮ́НУТИ *див.* спльо́вувати.
СПЛЮ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. сплю́снути і сплю́снутися. // Те саме, що сплю́щеність.
СПЛЮ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.* Здавивши, натиснувши, вдаривши і т. ін., зробити плоским.
СПЛЮ́СНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до сплю́снути. 2. *у знач. прикм.* Який має форму чогось стиснутого, придавленого зверху; плескатий.
СПЛЮ́СНУТИСЯ, -неться, *док.* Стати плоским від здавлювання, натискування, удару тощо.
СПЛЮ́СНУТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. сплю́снутий 2.
СПЛЮ́СНУТО. Присл. до сплю́снутий.
СПЛЮХ, -а, *ч.* 1. *розм.* Чоловік, який любить спати, багато спить. 2. *діал.* Заєць.
СПЛЮ́ХА, -и, *ч. і ж.* 1. *розм.* Людина, яка любить спати, багато спить. 2. Те саме, що сплю́шка.
СПЛЮ́ШКА, -и, *ж.* Невеликий птах родини сов'ячих рудуватого, сірого чи бурого забарвлення.
СПЛЮ́ЩА, -і, *ж.*, *зах.* Злива.
СПЛЮ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до сплю́щити. 2. *у знач. прикм.* Плоский від здавлювання, натискування, удару і т. ін. // Який має форму чогось стиснутого, придавленого зверху.
СПЛЮ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. сплю́щений 2.
СПЛЮ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сплю́щити.
СПЛЮ́ЩЕНО. Присл. до сплю́щений.
СПЛЮ́ЩИЙ, -а, -е. Сонливий, сонний.
СПЛЮ́ЩИТИ *див.* сплю́щувати.
СПЛЮ́ЩИТИСЯ *див.* сплю́щуватися.
СПЛЮ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сплю́щувати.
СПЛЮ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, СПЛЮ́ЩИТИ, -щу, -щиш, *док.*, *перех.* 1. Здавлюючи, натискуючи, ударяючи і т. ін., робити плоским; розплющувати. // *безос.* 2. *у сполуч. зі сл.* о ч і, п о в і к и і т. ін. Прикривати (очі) повіками; заплющувати. // Тісно стулювати що-небудь, щоб не допустити проникнення рідини. ** Сплю́щити [наві́ки] о́чі – померти.
СПЛЮ́ЩУВАТИСЯ, -уеться, *недок.*, СПЛЮ́ЩИТИСЯ, -щиться, *док.* 1. Ставати плоским від здавлювання, натискування, удару і т. ін. 2. Прикриватися повіками (про очі); заплющуватися. // Тісно стулюватися, щоб не допустити проникнення рідини в що-небудь.
СПЛЯМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* сплямлять *і* СПЛЯМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Забруднити, залишивши плями на чому-небудь. 2. *перен.* Зганьбити, ославити кого-, що-небудь; заплямувати. // Учинити наругу над ким-, чим-небудь. // Порушити чистоту чого-небудь, принизити чимось неподобним.
СПЛЯ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до сплями́ти. // *у знач. прикм.*
СПЛЯ́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. спля́млений.
СПЛЯ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сплями́ти.
СПЛЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до сплямува́ти.
СПЛЯМУВА́ТИ *див.* сплями́ти.
СПЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до спа́ти. // *у знач. ім.* спля́чі, -чих, *мн.* (*одн.* спля́чий, -чого, *ч.*; спля́ча, -чої, *ж.*). Ті, що сплять. 2. *у знач. прикм.* Який перебуває у стані повного спокою, нерухомий. // *розм.* Позбавлений жвавості, бадьорості; млявий. // Який не проявляє себе. ** Спля́ча бру́нька – брунька, що звичайно не розвивається у пагін. 3. *у знач. прикм.*, *розм.* Який викликає сон; снотворний.
СПЛЯ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Стан різко пониженої життєдіяльності організму, що настає у деяких ссавців у несприятливі для них пори року. // Оціпеніння холоднокровних тварин, що нагадує сон. 2. *розм.* Тяжкий, непробудний сон; непереборна сонливість. // *перен.* Стан душевного оціпеніння, апатії, пасивності, бездіяльності. 3. *мед.*, *розм.* Те саме, що со́нна хворо́ба (*див.* со́нний).
СПОБІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко*, СПОБІ́ГТИ, -біжу́, -біжи́ш, *док.* 1. *перех.* Настигати кого-, що-небудь; доганяти. // Знаходити кого-, що-небудь десь, в якомусь стані або захоплювати зненацька когось; заставати. // Те саме, що зустріча́ти. // Вибирати зручний, підхожий момент для здійснення чого-небудь. 2. *перех.* Траплятися з ким-небудь (про горе, нещастя, хворобу і т. ін.). // *неперех.* Раптово наставати.
СПОБІ́ГТИ *див.* спобіга́ти.
СПОБО́РНИК, -а, *ч.*, *книжн.* Завзятий, пристрасний захисник, прихильник кого-, чого-небудь; поборник. // Той, хто бере участь разом із ким-небудь у якійсь важливій справі; соратник.

СПОВА́ГА, *присл., розм.* Те саме, що **по́вагом**.
СПОВА́ГОМ, *присл., розм.* Те саме, що **по́вагом**.
СПОВА́ГУ, *присл., розм.* Те саме, що **по́вагом**.
СПОВА́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех., розм.* Потураючи, попускаючи, привчити кого-небудь до чогось.
СПОВА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док., розм.* Звикнути постійно, часто робити що-небудь (звичайно небажане для інших).
СПОВАЖНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **споважні́ти**. // *у знач. прикм.*
СПОВАЖНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **споважні́лий**.
СПОВАЖНІ́ЛО. Присл. до **споважні́лий**.
СПОВАЖНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Набути серйозного, поважного вигляду. // Виразити серйозність, поважність, стати серйозним, поважним (про обличчя, очі). 2. Стати внутрішньо серйознішим, поважнішим, зрілим.
СПОВЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех., зах.* Наповнити, наситити (рідиною).
СПОВЕНИ́ТИСЯ, -и́ться, *док., зах.* Розлитися (про річку).
СПОВЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сповза́ти**.
СПОВЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОВЗТИ́**, -зу́, -зе́ш; *мин. ч.* сповз, -ла́, -ло́; *док.* 1. Повзучи, спускатися з чого-небудь. // Поволі, з великими труднощами спускатися, злазити з чого-небудь. // *перен.* Поволі, поступово опускатися і поширюватися (про дим, туман і т. ін.). 2. Не втримавшись на чому-небудь, поволі зсовуватися, падати. // Осуватися, осідати під дією ґрунтових вод, дощів і т. ін. // Поволі стікати вниз (про рідину). 3. Розташовуватися на похилій площині. 4. Сходити, зникати, оголюючи якусь поверхню. // *перен.* Поступово зникати (про рум'янець, усмішку і т. ін.). 5. *перен.* Поступово відходити від чого-небудь передового, нового і т. ін.; скочуватися до чогось.
СПОВЗА́ТИСЯ, -а́ється, -а́ємося, -а́єтеся, *недок.*, **СПОВЗТИ́СЯ**, -зе́ться, -земо́ся, -зете́ся; *мин. ч.* спо́взся, сповзла́ся, сповзло́ся; *док.* 1. Повзучи, збиратися разом, в одному місці, наближатися одне до одного. // *перен.* Скупчуватися, зосереджуватися в одному місці. 2. *перен.* Поволі, поступово сходитися, з'їжджатися.
СПОВЗТИ́ *див.* **сповза́ти**.
СПОВЗТИ́СЯ *див.* **сповза́тися**.
СПОВИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **сповива́ння**.
СПОВИВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., етн.* Наречена, якій зав'язують намітку на голові.
СПОВИВА́ЛЬНИЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **сповива́льниця**.
СПОВИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сповива́ти**.
СПОВИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сповива́ти**.
СПОВИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОВИ́ТИ**, спов'ю́, спов'є́ш *і* сповию́, сповиє́ш, *док., перех. і без додатка.* 1. Загортати в пелюшки (звичайно немовля). // *чим і без додатка.* Обмотувати сповивачем (звичайно немовля). // *у що, чим.* Загортати, закутувати немовля в що-небудь, чимсь. // Загортати, замотувати кого-, що-небудь у щось, чимсь. // Обкручуючись, обвиваючись навколо чого-небудь або охоплюючи щось з усіх боків, покривати собою. // *тільки док., перен.* Народити. // *перен.* Вирощувати, виховувати. 2. *перен.* Оволодівати ким-небудь, захоплювати, заполонювати когось (про почуття, певний стан). // Поширюючись, огортати, обволікати, охоплювати що-небудь.
СПОВИВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПОВИ́ТИСЯ**, спов'ю́ся, спов'є́шся *і* сповию́ся, сповиє́шся, *док.* 1. *чим, у що.* Загортатися, закутуватися в що-небудь. // Сплітатися одне з одним. 2. *тільки недок.* Пас. до **сповива́ти**.
СПОВИ́ВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **пови́вач**.
СПОВИ́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Оманливий.
СПОВИ́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спови́ти**.
СПОВИ́ТИ *див.* **сповива́ти**.
СПОВИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спови́ти**. // *у знач. прикм.*
СПОВИ́ТИСЯ *див.* **сповива́тися**.
СПОВИТО́К, -тка́, *ч.* Те, у що загортають немовля, – пелюшки зі сповивачем. // *рідко.* Те саме, що **спови́вач**. ** **Із сповитка́** – з віку немовляти. **У (в) сповитку́** – у віці немовляти, немовлям.
СПОВИТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **сповито́к**.
СПОВИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **спови́ти**. 2. Те, у що загортають немовля, – пелюшки зі сповивачем.
СПОВИТУ́ХА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **повиту́ха**.
СПОВІДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Подібний до того, як на сповіді; відвертий, щиросердний, задушевний. 2. Що містить розповідь від імені героя, зображення його внутрішнього світу (про художній твір).
СПОВІДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Священик, який слухає сповідь; духівник. 2. Особа, що прийшла на сповідь до священика.
СПОВІДА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **сповіда́льник** 2. 2. *церк.* Спеціально обладнане місце для сповіді в храмі.
СПОВІДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сповіда́льний**. // Глибока щирість, вираження потаємних думок, моральних переконань, особистого духовного досвіду як особливість літературної творчості.
СПОВІДА́ЛЬНО, *присл.* Щиро, від чистого серця; як на сповіді.
СПОВІДА́ЛЬНЯ, -і, *ж., церк.* Те саме, що **сповіда́льниця** 2.
СПОВІДА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сповіда́ти** і **сповіда́тися**.
СПОВІДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* 1. *церк.* Здійснювати обряд сповіді, вислуховувати чиїсь покаяння в гріхах і відпускати їх. 2. Розповідати на сповіді про свої гріхи. 3. *перен., розм.* Примушувати відверто зізнатися в чому-небудь, розповісти про щось. // Лаяти кого-небудь, вичитувати комусь. // *жарт.* Бити, шмагати кого-небудь. 4. *рідко.* Те саме, що **сповідувати**.
СПОВІДА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *церк.* Бути на сповіді, приймати обряд сповіді. 2. Каятися в гріхах під час сповіді. 3. *перен.* Відверто признаватися кому-небудь у чомусь, розповідати про щось.
СПОВІДА́Ч, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **сповідник** 1.
СПОВІДДЯ, -я, *с.* Те саме, що **спо́відь**.
СПОВІ́ДНИЙ, сповідна́, сповідне́, *рідко.* Прикм. до **спо́відь**.
СПОВІ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Священик, який слухає сповідь; духівник. // Людина, якій відверто зізнаються у чомусь, повіряють заповітні думки і т. ін. 2. Особа, що прийшла на сповідь до священика.
СПОВІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **сповідник** 2.
СПОВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сповідувати**.
СПОВІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех.* 1. Дотримуватися якої-небудь релігії, якогось віровчення. 2. *перен.* Відкрито визнавати, наслідувати якесь вчення, якісь погляди, переконання.
СПОВІ́ДУВАЧ, -а, *ч.* Дотримувач, прихильник якихось поглядів, догм, доктрин тощо.
СПОВІ́ДУВАЧКА, -и. Жін. до **сповідувач**.
СПО́ВІДЬ, -і, *ж.* 1. У православній і католицькій церкві – обряд покаяння в гріхах перед священиком і відпущення ним цих гріхів. ** **Як на спо́віді** – відверто, щиросердно, нічого не приховуючи. 2. *перен.* Відверте зізнання в чому-небудь, розповідь про щось.
СПОВІ́ЛЬНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спові́льнити**. 2. *у знач. прикм.* Повільніший від звичайного, зі зменшеною швидкістю.
СПОВІ́ЛЬНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спові́льнений** 2.
СПОВІ́ЛЬНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спові́льнити**, **спові́льнювати** і стан за знач. **спові́льнитися**, **спові́льнюватися**.
СПОВІ́ЛЬНЕНО. Присл. до **спові́льнений**.
СПОВІ́ЛЬНИТИ *див.* **спові́льнювати**.
СПОВІ́ЛЬНИТИСЯ *див.* **спові́льнюватися**.
СПОВІЛЬНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **спові́льнювання**.
СПОВІ́ЛЬНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сповільнювання.
СПОВІ́ЛЬНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **спові́льнювати**.
СПОВІ́ЛЬНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спові́льнювати**.
СПОВІ́ЛЬНЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **СПОВІЛЬНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СПОВІ́ЛЬНИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* Робити повільнішим, зменшувати швидкість чого-небудь.
СПОВІ́ЛЬНЮВАТИСЯ, -юється *і рідко* **СПОВІЛЬНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **СПОВІ́ЛЬНИТИСЯ**, -ниться, *док.* Ставати повільнішим, зменшувати свою швидкість.
СПОВІ́ЛЬНЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій або речовина, що сповільнює рух, дію чого-небудь.
СПОВІ́ЛЬНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спові́льнювати**.
СПОВІЛЬНЯ́ТИ *див.* **спові́льнювати**.
СПОВІЛЬНЯ́ТИСЯ *див.* **спові́льнюватися**.
СПОВІ́РЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спові́рити**.
СПОВІ́РИТИ *див.* **сповіря́ти**.
СПОВІРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сповіря́ти**.
СПОВІРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СПОВІ́РИТИ**, -рю, -риш, *док., перех., розм.* 1. *на кого.* Виявляючи довір'я, доручати кому-небудь щось. 2. *кому.* Розповідати що-небудь, що не підлягає розголошенню.
СПОВІ́СНИК, -а, *ч.* Той, хто що-небудь сповіщає.
СПОВІСТИ́, сповім, сповіси́, *док., перех., розм.* Сказати, розповісти кому-небудь щось.
СПОВІСТИ́ТИ *див.* **сповіща́ти**.
СПОВІЩА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос до сповіщання.
СПОВІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сповіща́ти**.
СПОВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОВІСТИ́ТИ**, -іщу́, -істи́ш, *док., перех. і неперех.* 1. *кого, що, рідко кому, чому, про кого – що, що, також зі спол.* щ о, к о л и. Давати знати комусь, повідомляти когось про кого-, що-небудь. // *кого.* Повідомляти заздалегідь, попереджати. // Доводити до відома; інформувати. // Робити донесення кому-небудь про щось; доповідати. // Робити донос; доносити. 2. Подавати сигнал про що-небудь.
СПОВІЩА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. *про кого – що, також із спол.* щ о. Повідомлятися, ставати відомим. // *безос.* 2. Пас. до **сповіща́ти**.
СПОВІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сповісти́ти**. // **спові́щено**, *безос. присудк. сл.*
СПОВІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **сповісти́ти**. 2. Те, що сповіщається комусь. 3. Письмове повідомлення.
СПОВНА́, *присл.* 1. Цілком, повністю. *Сповна розуму.* 2. У повному складі. // Повною мірою.
СПО́ВНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спо́внити**. 2. *у знач. прикм.* Наповнений по вінця, заповнений до краю. 3. *у знач. прикм., чого.* Повний чого-небудь; у якому немає вільного місця, все зайняте чимсь. // *перен.* Насичений, просякнутий, переповнений чим-небудь. // *перен.* Який виражає яке-небудь сильне почуття, переживання і т. ін. (про очі, погляд, вираз обличчя тощо).
СПО́ВНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спо́внити**, **спо́внювати** і **спо́внитися**, **спо́внюватися**.
СПО́ВНИТИ *див.* **спо́внювати**.
СПО́ВНИТИСЯ *див.* **спо́внюватися**.
СПО́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спо́внювати**, **спо́внюватися**.
СПО́ВНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **СПОВНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СПО́ВНИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех.* 1. *чим.* Накладаючи, наливаючи, насипаючи і т. ін., робити що-небудь повним, заповненим; наповнювати, заповнювати. // Поширюючись, охоплювати, насичувати повітря, приміщення і т. ін. чим-небудь. 2. Займати собою якийсь простір, якесь місце. 3. *чим., перев. зі сл.* с е р ц е, д у ш у і т. ін. *перен.* Викликати яке-небудь сильне почуття, переживання і т. ін. // *часто зі сл.* с е р ц е, д у ш у. Проймати, охоплювати собою (про сильне почуття). ** **Спо́внити ко́жну жи́лку** (*див.* **жи́лка**).
СПО́ВНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* **СПОВНЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СПО́ВНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* 1. *чим, рідко без додатка.* Ставати повним, заповненим; наповнюватися, заповнюватися. // Насичуватися, переповнюватися чим-небудь. 2. Ставати зайнятим ким-небудь. 3. *перен.* Прийматися, бути охопленим чим-небудь (почуттям, думками, ідеями і т. ін.).
СПОВНЯ́ТИ *див.* **спо́внювати**.
СПОВНЯ́ТИСЯ *див.* **спо́внюватися**.
СПО́ГАД, -у, *ч.* 1. Те, що збереглося в пам'яті; відтворення в пам'яті того, що раніше нею фіксувалося. // Відтворення у розповідях, у розмові, в думці того, що збереглося в пам'яті. ** **Ілюзо́рні спо́гади** – перекручені внаслідок різних психопатологічних змін спогади про реальні факти. **Збігло на спо́гад** – згадалося, пригадалося. **На спо́гад**: а) щоб пам'ятати, не забувати про кого-, щонебудь; б) згадавши кого-, що-небудь. 2. Побіжне називання кого-, чого-небудь, зауваження про когось, щось; згадка, згадування. 3. *тільки мн.* Записки або перекази про минуле.
СПОГА́ДАНКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **спо́гад** 1.
СПОГАДА́ННЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **спо́гад** 1.
СПОГАДА́ТИ *див.* **спога́дувати**.
СПОГАДА́ТИСЯ *див.* **спога́дуватися**.
СПОГА́ДКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **спо́гад** 1.
СПОГА́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **спога́дка**.
СПОГА́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спога́дувати**, **спога́дуватися**.
СПОГА́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПОГАДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех., також із спол.* щ о, я к, к о л и, *неперех., про кого – що, розм. за кого – що, розм.* 1. Те саме, що **зга́дувати**. *Спогадувати добрим словом.* 2. Думати, уявляти що-небудь.
СПОГА́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПОГАДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* 1. Те саме, що **зга́дуватися** 1. 2. *тільки недок.* Пас. до **спога́дувати** 1.
СПОГА́НЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спога́нити**. // **спога́нено**, *безос. присудк. сл.*
СПОГА́НИТИ *див.* **спога́нювати**.
СПОГА́НИТИСЯ *див.* **спога́нюватися**.
СПОГАНІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **спогані́ти**.
СПОГАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Стати гіршим, погіршати. // Ослабнути фізично; змарніти, податися. // Стати не таким гарним, красивим; втратити красу, вроду.
СПОГА́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СПОГА́НИТИ**, -ню, -ниш, *док., перех., розм.* Робити що-небудь брудним, поганим, нечистим. // Робити гидким, бридким, негарним. // Псувати що-небудь. // Плямуючи, принижуючи, ганьбити, паплюжити кого-небудь. // Порушувати чистоту, святість кого-, чогонебудь; оскверняти.
СПОГА́НЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **СПОГА́НИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док., розм.* Робитися брудним, нечистим. // Осквернятися.
СПОГЛЯДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з процесом споглядання, характерний для споглядання. 2. Схильний до споглядання.
СПОГЛЯДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто споглядає щонебудь; спостерігач. 2. Той, хто схильний до споглядання.
СПОГЛЯДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **спогляда́льник**.
СПОГЛЯДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **спогляда́льний**. 2. *філос.* Пасивне сприйняття дійсності без активного впливу на неї.
СПОГЛЯДА́ЛЬНО. Присл. до **спогляда́льний**.
СПОГЛЯДА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спогляда́ти** 1. 2. Заглиблення у свій внутрішній духовний світ; самозаглиблення, самоспоглядання. 3. *філос.* Вихідний ступінь пізнання, чуттєве відображення дійсності в свідомості людини.
СПОГЛЯДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОГЛЯ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. *тільки недок., перех.* Дивитися на кого-, що-небудь, розглядати когось, щось. // *перех. і неперех., за ким – чим.* Пасивно спостерігати, стежити очима за ким-, чим-небудь. 2. *неперех., перев. на кого – що, розм.* Поглядати, кидати погляд на кого-, що-небудь.
СПОГЛЯДА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто споглядає (у 1 знач.) що-небудь. 2. Той, хто схильний до споглядання (у 1 знач.), до самоспоглядання.
СПОГЛЯДА́ЧКА, -и. Жін. до **спогляда́ч**.
СПОГЛЯ́НУТИ *див.* **спогляда́ти**.
СПОГОНИ́ТИ, -оню́, -о́ниш, *док., перех., зах.* Наздогнати.
СПОГО́РДА, *присл.* З почуттям особистої переваги; гордовито, звисока.
СПОГРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., перех., діал.* Зварити, спаяти (про метал).
СПОГУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док., перех., зах.* Огудити.

СПОДА́Р, -я́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **госуда́р**. 2. Те саме, що **госпо́дар**.

СПОДВИ́ЖНИК, -а, *ч.*, *книжн.* Той, хто бере участь разом з ким-небудь у якійсь важливій, відповідальній справі; соратник.

СПОДВИ́ЖНИЦЯ, -і, *книжн.* Жін. до **сподви́жник**.

СПО́ДЕНЬ, -дня, *ч.* Частина гончарного круга.

СПОДІ́БАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *зах.* Зустріти.

СПОДІ́ВАНИЙ, -а, -е. На якого сподіваються, розраховують, про якого мріють. // На якого довго чекають, якого бажають. // *у знач. ім.* **споді́ване**, -ного, *с.* Те, на що сподіваються, розраховують, чого чекають.

СПОДІ́ВАНКА, -и, *ж.* 1. Очікування чого-небудь бажаного, радісного, приємного у поєднанні з упевненістю в можливості його здійснення. 2. Надія на що-небудь; припущення, що ґрунтується на ймовірності, можливості чого-небудь. // Те, на що або той, на кого можна надіятися, покладатися, що (хто) є відрадою, опорою для кого-небудь. *Перевершувати сподіванки.*

СПОДІВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **сподіва́тися**. ** **Математи́чне сподіва́ння** – середньозважене за імовірностями значення випадкової величини. 2. *перев. мн.* Упевненість у можливості здійснення чогось бажаного, потрібного, приємного; розраховування на що-небудь, передбачення. ** **Ви́правдати сподіва́ння** *чиї* – зробити так, як на це хтось розраховував. **Над (по́над) [уся́ке] сподіва́ння** – всупереч тому, на що можна було розраховувати. **Перебі́льшувати [усі́] сподіва́ння** – показувати результат кращий, ніж передбачалося. **Поклада́ти сподіва́ння** *на кого – що* – розраховувати на кого-, що-небудь, чекати чогось від кого-, чого-небудь. **У (в) сподіва́нні** – надіючись, сподіваючись.

СПОДІВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Надіятися.

СПОДІВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *перех. і неперех.*, *кого*, *чого*, *на кого – що.* Чекати кого-, що-небудь; дожидати. ** **Як і слід (тре́ба) було́ сподіва́тися** – як наперед можна було передбачити. 2. *на кого – що, без додатка, зі спол.* щ о, *з інфін.* Розраховувати, покладати надію на що-небудь; надіятися. // *у знач. вставн. сл.* Уживається для вираження сподівання, надії на здійснення чого-небудь. 3. *тільки наказ. сп.* **сподіва́йся, сподіва́йтеся.** Уживається для вираження глузування, коли хто-небудь не має наміру щось зробити.

СПОДІ́ЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **сподіяти**. // **сподія́но**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **сподія́не**, -ного, *с.* Те, що хто-небудь учинив, зробив.

СПОДІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *док.*, *перех.*, *розм.* Учинити, зробити.

СПОДІ́ЯТИСЯ, -іється, *док.*, *розм.* Учинитися, статися, трапитися.

СПОДО́БА, -и, *ж.* Те саме, що **вподо́ба**.

СПОДОБА́ННЯ, -я, *с.* Схильність, інтерес, смак до чого-небудь; уподобання.

СПОДОБА́ТИ *див.* **сподо́бати**.

СПОДО́БАТИ, -аю, -аєш *і рідко* **СПОДОБА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Покохати, полюбити, виявити схильність до кого-небудь. 2. Вибрати собі що-небудь до смаку, за власним бажанням; облюбувати.

СПОДОБА́ТИСЯ *див.* **сподо́батися**.

СПОДО́БАТИСЯ, -аюся, -аєшся *і рідко* **СПОДОБА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Відповідаючи чиїм-небудь смакам, бажанням, настроям, задовольнити їх. // *безос.* 2. Викликати почуття симпатії, привабити когось до себе. // Викликати потяг, інтерес у особи іншої статі.

СПОДОБИ́ТИ *див.* **сподобля́ти**.

СПОДОБИ́ТИСЯ *див.* **сподобля́тися**.

СПОДОБЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СПОДОБИ́ТИ**, -доблю́, -до́биш; *мн.* сподо́блять; *док.*, *перех.*, *заст.* 1. Виявляючи увагу, прихильність, давати можливість зазнавати чого-небудь, робити щось. // *безос.* // Визнавати гідним чого-небудь; удостоювати. 2. Робити кому-небудь честь своєю увагою, ласкою тощо.

СПОДОБЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СПОДОБИ́ТИСЯ**, -доблю́ся, -до́бишся; *мн.* сподо́бляться; *док.*, *заст.* 1. *чого.* Бути удостоєним чого-небудь. 2. *з інфін.*, *зі спол.* щ о б. Мати честь, бути гідним, достойним.

СПОДО́БНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Красивий. 2. *кому.* Який подобається, відповідає чиїм-небудь смакам.

СПОДОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **мікроспа́лювання**.

СПОДО́К, -дка́, *ч.*, *зах.* 1. Та частина люльки (*див.* **лю́лька**[1]), куди вставляється чубук. 2. Маленька тарілочка.

СПО́ДОМ, *присл.*, *розм.* У нижній частині, нижче чого-небудь; внизу, знизу.

СПОДУМЕ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, групи піроксенів.

СПОДУМЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сподуме́н**.

СПОЕТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **споетизува́ти**. // **споетизо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СПОЕТИЗО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПОЕТИЗУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **опоетизо́вувати**.

СПОЕТИЗО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Те саме, що **опоетизо́вуватися**.

СПОЕТИЗУВА́ТИ *див.* **споетизо́вувати**.

СПО́ЄНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спої́ти**.

СПО́ЄНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спо́їти**.

СПО́ЄННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спо́їти**. 2. Місце, де що-небудь споюється, з'єднується.

СПОЖИ́ВА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **пожи́ва**.

СПОЖИ́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спожива́ти**.

СПОЖИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спожива́ти**. **Това́ри наро́дного (широ́кого, ма́сового і т. ін.) спожива́ння** – предмети, що служать для задоволення найперших побутових потреб населення. **Фонд спожива́ння** – частина національного доходу, що її використовують для особистого і суспільного (невиробничого) задоволення потреб.

СПОЖИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОЖИ́ТИ**, -иву́, -иве́ш, *док.*, *перех.* 1. Уживати як їжу, як питво; їсти або пити. ** **Спожива́йте на здоро́в'я!** – усталений вислів, уживаний як відповідь на слова вдячності за щось. 2. Використовувати, витрачати для задоволення яких-небудь потреб.

СПОЖИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Знаходити застосування; використовуватися. 2. Пас. до **спожива́ти**.

СПОЖИВА́ЦТВО, -а, *с.* 1. Абстр. ім. до **спожива́цький**. 2. Надмірне захоплення матеріальною стороною споживання на шкоду духовній.

СПОЖИВА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Який прагне до задоволення власних потреб, ігноруючи суспільні інтереси.

СПОЖИВА́Ч, -а́, *ч.* 1. Особа чи організація, що використовує, споживає (у 2 знач.) якусь продукцію. // *спец.* Людина (користувач), ЕОМ або система, які отримують інформацію з носія або з лінії зв'язку для зберігання, обробки або передачі. 2. Те саме, що **покупе́ць**.

СПОЖИВА́ЧКА, -и. Жін. до **спожива́ч**.

СПОЖИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спожива́ти**.

СПОЖИ́ВНИЙ, спожи́вна́, спожи́вне́. Стос. до споживання. // Придатний для споживання як їжа; їстівний. ** **Спожи́вна ва́ртість** – корисність речі або послуги, їхня здатність задовольняти ті чи інші потреби людини.

СПОЖИ́ВОК, -вку, *ч.* Уживання для їжі; споживання. // Їжа, харчі.

СПОЖИ́ВЧИЙ, -а, -е. Який служить для задоволення потреб споживання. ** **Спожи́вча коопера́ція** – вид кооперації, яка об'єднує масових споживачів для спільних закупівель і часткового виробництва споживчих товарів з подальшим їх продажем.

СПОЖИ́ТИ *див.* **спожива́ти**.

СПОЖИ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спожи́ти**. // **спожи́то**, *безос. присудк. сл.*

СПОЖИТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **спожи́ти**.

СПОЖИ́ТОК, -тку, *ч.* Те саме, що **спожи́вок**.

СПОЖИТТЯ́, -я́, *с.* Використання, витрачання чого-небудь для задоволення яких-небудь потреб.

СПОЗАДА́ВНА, *присл.* Те саме, що **зда́вна**.

СПОЗАКОЛИ́ШНІЙ, -я, -є. Дуже давній.

СПОЗАРА́НА, *присл.* Те саме, що **спозара́нку**.

СПОЗАРА́НКУ, *присл.* 1. Дуже рано, на світанні, з раннього ранку. 2. Занадто рано, раніше, ніж треба.

СПОЗАРА́ННЯ, *присл.* Те саме, що **спозара́нку**.

СПОЗИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Притягати до судової відповідальності.

СПОЗИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *на кого – що.* Поглядати. 2. *за ким.* Стежити.

СПОЇ́ТИ *див.* **спо́ювати**[1].

СПО́ЇТИ *див.* **спо́ювати**[2].

СПОКА́ЯТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *діал.* Закаятися, заректися.

СПОКВО́ЛУ, СПОКВОЛЯ́, *присл.*, *рідко.* Поволі, помалу.

СПОКВОЛЯ́ *див.* **споквóлу**.

СПО́КІЙ, спо́кою, *ч.* 1. Відсутність руху і шуму; нерухомість, тиша. 2. Стан душевної рівноваги, відсутність хвилювань, сумнівів, клопотів і т. ін. ** **Дай (да́йте) спо́кій** – вигук, що виражає вимогу перестати що-небудь робити, говорити і т. ін. **Да́ти спо́кій**: а) (*кому*) забезпечити спокійне існування, привести в стан душевної рівноваги; б) (*кому, чому*) облишити, не турбувати. **Не дава́ти спо́кою** *кому* – турбувати, тривожити, переслідувати кого-небудь. **Не зна́ти спо́кою** – жити у фізичному й моральному напруженні. **Нема́ спо́кою** *від кого* – кому-небудь доводиться зазнавати турбот, тривог, переслідувань від кого-небудь. 3. Повний відпочинок, бездіяльність. ** **Вихо́дити на спо́кій** – відходити від справ, переставати працювати. **Ві́чний спо́кій** – спокійне життя в раю після смерті; смерть. 4. Уміння володіти собою; витримка. // Урівноваженість, стриманість характеру, натури. 5. Відсутність війн, громадських заворушень, хвилювань і т. ін.; мир, порядок. // Спокійне, тихе життя. 6. Філософська категорія, що відображає відносну нерухомість, сталість предметів і явищ навколишнього світу. 7. *бот.* Стан рослини, за якого припиняється її ріст.

СПОКІЙНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **спокі́йний**.

СПОКІЙНЕ́НЬКО. Присл. до **спокійне́нький**.

СПОКІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває в стані спокою (у 1 знач.). // Який перебуває в стані рівноваги. // У якому нема великого руху, шуму. // Який відзначається спокоєм, стриманістю, рівністю у перебігу, виявленні. // Повільний, розмірений. // Який дозволяє уникнути турбот, незручностей, зберегти спокій. ** **Спокі́йний стан** – стан повної нерухомості. **Спокі́йна сталь** – сталь, яку одержують за більш повного, порівняно з киплячою і напівспокійною сталлю, розкислення рідкого металу і яка характеризується більшою однорідністю властивостей. 2. Який не відчуває хвилювання, тривоги і т. ін. який перебуває в стані душевного спокою (про людину). // Власт. такій людині. // Який виражає душевний спокій, врівноваженість. // У якому відсутні ознаки хвилювання, тривоги, занепокоєння і т. ін. ** **Будь спокі́йний (спокі́йна); Бу́дьте спокі́йні** – не турбуйся (не турбуйтеся), не хвилюйся (не хвилюйтеся). **Бу́ти спокі́йним** *за кого – що* – не відчувати хвилювання за кого-, що-небудь; бути певним у кому-, чому-небудь. 3. Який має врівноважений характер (про людину). // Власт. такій людині; такий, як у врівноваженої людини. // Який не порушує спокою, не завдає турбот, клопоту оточенню. // Смирний (про тварин). 4. Який відбувається у спокої (у 1 знач.), без тривог і клопотів. // Без різких температурних і погодних змін, коливань (про пори року, дня); тихий, лагідний. // Не пов'язаний з турботами, клопотами. // Сповнений спокою. 5. Приємний для ока, який не дратує, не подразнює (про колір, світло).

СПОКІЙНІСІ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже спокійний.

СПОКІЙНІСІ́НЬКО, *розм.* Присл. до **спокійнісі́нький**.

СПОКІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість і стан за знач. **спокі́йний**.

СПОКІ́ЙНО. 1. Присл. до **спокі́йний** 1, 2, 4. 2. *у знач. присудк. сл.* Тихо, без метушні, без шуму. // Мирно, без громадських безпорядків. 3. *у знач. присудк. сл.* Без тривог, без переживань. ** **Спокі́йно на се́рці (на душі́)** *у кого* – хто-небудь перебуває у стані душевної рівноваги, душевного спокою.

СПОКО́ЇТИ, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.*, *діал.* Заспокоїти.

СПОКО́ЇТИСЯ, -о́юся, -о́їшся, *док.*, *зах.* Померти.

СПОКОНВІ́К, *присл.* Те саме, що **споконві́ку**.

СПОКОНВІКІ́В, *присл.* Те саме, що **споконві́ку**.

СПОКОНВІ́КУ, *присл.* З найдавніших часів; здавна, з давніх-давен.

СПОКОНВІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який існує з найдавніших часів, здавна; одвічний. 2. Корінний, основний (про населення певної місцевості, представників певного середовища). // Постійний, вічний.

СПОКОНВІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **споконві́чний**.

СПОКОНВІ́ЧНО. Присл. до **споконві́чний**.

СПОКРО́ВНИТИ(СЯ), -ню(ся), -ниш(ся), *док.* Змішати свої кров, гени; стати кревняками, поріднитися.

СПОКУ́СА, -и, *ж.* 1. Те, що притягує до себе, спокушає, вабить. // *перев. мн.* Що-небудь дуже звабливе на вигляд; щось смачне, красиве, принадливе. // Потяг до чого-небудь, бажання володіти чим-небудь заманливим, звабливим. // Велике бажання зробити що-небудь. // Те, що збуджує чуттєвий потяг. ** **Да́лі від споку́си** – щоб уникнути біди, неприємностей. 2. Гріховне випробування; гріх.

СПОКУСИ́ТИ *див.* **спокуша́ти**.

СПОКУСИ́ТИСЯ *див.* **спокуша́тися**.

СПОКУ́СЛИВИЙ, -а, -е. 1. Здатний спокусити (у 1 знач.); заманливий, привабливий. 2. Чуттєво збудливий, звабливий.

СПОКУ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **споку́сливий**.

СПОКУ́СЛИВО. 1. Присл. до **споку́сливий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Привабливо, заманливо.

СПОКУ́СНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто кого-небудь спокушає або спокусив (у 1 знач.). 2. Чоловік, що зваблює або звабив дівчат, жінок.

СПОКУ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **споку́сник**.

СПОКУ́ТА, -и, *ж.* Відбування покарання за вчинення злочину, провини і т. ін.; каяття.

СПОКУ́ТАТИ *див.* **спокýтувати**.

СПОКУ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до спокути.

СПОКУ́ТУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **спокýтувати**.

СПОКУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спокýтувати**. ** **Спокýтування вини́ (прови́ни)** – виправлення, загладжування вини, провини і т. ін. **Спокýтування гріхі́в** – замолювання гріхів.

СПОКУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *рідко* **СПОКУ́ТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка.* Заслуговувати чим-небудь прощення за щось. // Нести покарання за злочин, провину; розплачуватися. ** **Спокýтувати гріх (гріхи́)**: а) молячись, дотримуючись посту і т. ін., заслуговувати прощення за що-небудь, зроблене проти релігійно-моральних догм, настанов і т. ін.; б) визнаючи свою провину перед ким-, чим-небудь, намагатися її виправити. **Спокýтувати життя́м** *що* – умирати, жертвувати собою ради чого-небудь. **Спокýтувати [свою́] вину́ (прови́ну)** – добрими ділами, вчинками, доброю поведінкою намагатися заслужити прощення за що-небудь, зроблене проти кого-небудь.

СПОКУ́ТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **спокýтувати**.

СПОКУША́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спокуша́ти**.

СПОКУША́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **СПОКУ́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **СПОКУСИ́ТИ**, -ушу́, -у́сиш, *док.*, *перех.* 1. Викликати сильне бажання мати що-небудь, робити щось (принадне, вигідне, приємне і т. ін.); приваблювати. // Бути принадним, спокусливим. // Викликати зацікавленість, інтерес певними своїми якостями. // *безос.* // Намагатися викликати до себе чуттєвий потяг, симпатію, прихильність. 2. *на що і з інфін.* Принаджувати або спонукати, заохочувати до чого-небудь. 3. Схиляти до недозволених, небажаних учинків, хибних переконань; змушувати відходити від певного життєвого напрямку. ** **Біс (чорт, нечи́стий і т. ін.) спокуша́в (спокуси́в)** *кого* – хто-небудь не може утриматись від гріховних учинків. **Спокуша́ти до́лю** – робити що-небудь пов'язане із зайвим ризиком, небезпекою. 4. Домагатися любові жінки, дівчини або намагатися викликати її, не маючи серйозних намірів; зводити.

СПОКУША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПОКУСИ́ТИСЯ**, -ушу́ся, -у́сишся, *док.* 1. *на що, чим і без додатка.* Піддаватися спокусі, бажанню мати що-небудь, робити щось (принадне, вигідне, приємне і т. ін.). 2. *з інфін., без додатка.* Схилятися до чого-небудь, піддаватися бажанню зробити що-небудь.

СПОКУ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спокуси́ти**. 2. *у знач. прикм.* Якого спокусили, який піддався спокусі. 3. *у знач. прикм., у чому, рідко.* Те саме, що **досві́дчений**.

СПОКУ́ШЕННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **спокуси́ти**, **спокуша́ти**.

СПОКУ́ШУВАТИ *див.* **спокуша́ти**.

СПОКУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **споку́шувати**.

СПО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **споло́ти**.

СПОЛІ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сполі́скувати**.

СПОЛІ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПОЛОСКА́ТИ**, -ощу́, -о́щеш *і* **СПОЛОСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Обмивати, обполіскувати, освіжати водою або іншою рідиною (часом злегка, наспіх).

СПОЛІ́СКУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПОЛОСКА́ТИСЯ**, -ощу́ся, -о́щешся *і* **СПОЛОСНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Обмиватися, обполіскуватися, освіжатися водою або іншою рідиною (часом злегка, наспіх). 2. *тільки недок.* Пас. до **сполі́скувати**.

СПОЛОВИ́НИ, *присл.* На половинних засадах, навпіл з ким-небудь.

СПОЛОВИ́НИТИ, -ню, -ниш, *док., перех., розм.* Розділити надвоє, навпіл; зменшити що-небудь удвоє, забирати половину чого-небудь.

СПОЛОВІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **сполові́ти**.

СПОЛОВІ́ТИ, -іє. Док. до **полові́ти**.

СПО́ЛОМ, *присл., заст.* Разом, спільно.

СПОЛОМЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., поет.* Те саме, що **сполум'яні́ти**.

СПОЛОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **сполонізува́ти**.

СПОЛОНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **сполонізо́ваний**.

СПОЛОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* Те саме, що **споля́чити**.

СПОЛОНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док., рідко.* Те саме, що **споля́читися**.

СПОЛО́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сполоска́ти**. // **споло́скано**, *безос. присудк. сл.*

СПОЛОСКА́ТИ *див.* **сполі́скувати**.

СПОЛОСКА́ТИСЯ *див.* **сполі́скуватися**.

СПОЛОСНУ́ТИ *див.* **сполі́скувати**.

СПОЛОСНУ́ТИСЯ *див.* **сполі́скуватися**.

СПОЛОСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сполосува́ти**. // **сполосо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СПОЛОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Побивши чим-небудь, залишити на тілі шрами, рубці і т. ін. у вигляді смуг. 2. *перен.* Перетяти у різних напрямках.

СПОЛО́ТИ, сполю́, спо́леш, *док., перех.* Очистити від бур'яну город, грядку, яку-небудь сільськогосподарську культуру.

СПО́ЛОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **споло́ти**.

СПОЛОТНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **сполотні́ти**.

СПОЛОТНІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **сполотні́лий**.

СПОЛОТНІ́ЛО. Присл. до **сполотні́лий**.

СПОЛОТНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати дуже блідим, побіліти від сильного хвилювання, переляку, горя тощо.

СПО́ЛОХ[1], -у, *ч.* 1. Тривога, переляк, збентеження або хвилювання, що охопили багатьох. 2. Сигнал тривоги у випадку якого-небудь нещастя (нападу ворогів, пожежі і т. ін.). ** **Би́ти на спо́лох:** а) подавати сигнал тривоги, перев. б'ючи у дзвін, в разі якогось нещастя, якоїсь небезпеки; б) виявляти занепокоєння, тривогу.

СПО́ЛОХ[2] *див.* **спо́лохи**.

СПОЛО́ХАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сполоха́ти**. 2. *у знач. прикм.* Занепокоєний, збентежений, стурбований; охоплений страхом, переляком, тривогою. // Якого сполохали, зігнали з місця. // Який виражає страх, переляк, тривогу. // Сповнений тривоги, переляку.

СПОЛО́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **споло́ханий**.

СПОЛО́ХАНО. Присл. до **споло́ханий** 2.

СПОЛО́ХАТИ *див.* **споло́хувати**.

СПОЛО́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся *і* **СПОЛОШИ́ТИСЯ**, -лошу́ся, -ло́шишся, *док.* Відчувши страх, переляк, насторожитися, занепокоїтися. // Налякавшись, насторожитися, почати метушню або й зовсім залишити своє місце.

СПО́ЛОХИ, -ів, *мн.* (*рідше одн.* **спо́лох**, -у, *ч.*). 1. Те саме, що **спа́лах** 1, 2. 2. Яскраве відбиття променів, світла. 3. Північне сяйво.

СПОЛОХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **споло́хувати**.

СПОЛО́ХНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сполохну́ти**.

СПОЛОХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **споло́хатися**.

СПОЛО́ХУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПОЛО́ХАТИ**, -аю, -аєш *і* **СПОЛОШИ́ТИ**, -лошу́, -ло́шиш, *док., перех.* 1. Викликати страх, переляк, тривогу, вселяти занепокоєння. // Лякаючи, примушувати насторожуватися, знімати метушню або й зовсім залишати своє місце (перев. про людей, тварин, птахів). 2. *перен.* Переривати, порушувати який-небудь стан, певну дію тощо.

СПОЛО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сполоши́ти**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **споло́ханий** 2.

СПОЛО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **споло́шений**.

СПОЛО́ШЕНО. Присл. до **споло́шений** 2.

СПОЛОШИ́ТИ *див.* **споло́хувати**.

СПОЛОШИ́ТИСЯ *див.* **споло́хатися**.

СПОЛОШНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до сполоху (*див.* **спо́лох**[1]).

СПОЛО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., діал.* Те саме, що **сполі́скувати**.

СПОЛУ́ДЕНОК, -нка, *ч.* Час по обіді.

СПОЛУ́ДНІ, *присл., зах.* По обіді.

СПОЛУ́КА, -и, *ж.* 1. Речовина, в якій атоми одного або різних елементів з'єднані між собою за допомогою певного типу хімічного зв'язку. ** **Амфоте́рна сполу́ка** – хімічна сполука, яка може виявляти як кислотні, так і основні властивості залежно від природи реагенту, який взаємодіє з нею. **Високомолекуля́рні сполу́ки** – хімічні сполуки з молекулярною масою від декілької тисяч до багатьох мільйонів атомних одиниць маси. **Леткі́ органі́чні сполу́ки** – усі органічні сполуки антропогенного походження, крім метану, здатні утворювати фотохімічні окисники в реакції з окиснами нітрогену за наявності сонячного світла. **Неоргані́чна сполу́ка** – хімічна сполука всіх хімічних елементів, за винятком більшості сполук вуглецю. **Органі́чні сполу́ки** – природна або синтетична сполука вуглецю, за винятком карбідів, карбонатів і деяких ін. нечисленних продуктів, що містять вуглець. **Хімі́чна сполу́ка** – речовина, одержана внаслідок хімічної взаємодії, або реакції, однієї чи кількох речовин. 2. *тільки мн., мат.* Сукупності, утворені з даних елементів у заданому числі, що відрізняються одна від одної лише за складом елементів (незалежно від порядку). 3. Те саме, що **поє́днання** 1.

СПОЛУМ'ЯНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Стати червоним від хвилювання, сорому, гніву і т. ін.; запалитися, почервоніти.

СПОЛУЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сполуча́ти**.

СПОЛУЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **СПОЛУ́ЧУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **СПОЛУЧИ́ТИ**, -лучу́, -лу́чиш, *док., перех.* 1. Скріплювати, зв'язувати одне з одним (кінці, деталі і т. ін.); з'єднувати. 2. Змішувати разом що-небудь різнорідне. // Поєднувати одне з одним, пов'язувати у взаємній відповідності, гармонії. // Займатися чим-небудь одночасно з чимсь іншим, суміщати одне з одним. // Містити, поєднувати в собі одночасно які-небудь риси, якості, властивості. 3. *чим.* Установлювати зв'язок з чим-небудь, між чимсь. // Установлювати зв'язок між ким-, чим-небудь за допомогою шляхів або інших засобів зв'язку. 4. Створювати одне ціле, робити єдиним; об'єднувати. // *перен.* Єднати кого-небудь з кимсь на ґрунті спільності поглядів, певними стосунками, почуттями тощо.

СПОЛУЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПОЛУЧИ́ТИСЯ**, -лучу́ся, -лу́чишся, *док.* 1. З'єднуючись частинами, перемішуючись, утворювати суміш; змішуватися. // Вступати в хімічну реакцію з чим-небудь (про елементи речовини). // Поєднуватися, пов'язуватися у взаємній відповідності, гармонії. // Міститися, поєднуватися одночасно в кому-, чому-небудь (про які-небудь риси, якості, властивості). 2. Мати зв'язок з чим-небудь чи бути з'єднаним між собою; з'єднуватися. 3. Збираючись разом, докупи, створювати одне ціле (колектив, гурт і т. ін.); з'єднуватися, об'єднуватися.

СПОЛУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сполучи́ти**. 2. *у знач. прикм.* Нерозривно пов'язаний з чим-небудь; який неодмінно супроводжує що-небудь інше. 3. *у знач. прикм.* Об'єднаний, спільний. 4. *у знач. прикм., тех.* Який перебуває у взаємодії, взаємно зв'язаний; спряжений. *Сполучені ресори. Сполучені посудини.*

СПОЛУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **сполу́чений**.

СПОЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **сполучи́ти**, **сполуча́ти** і **сполучи́тися**, **сполуча́тися**. 2. Зв'язок між віддаленими пунктами за допомогою яких-небудь засобів пересування; можливість зв'язку з ким-, чим-небудь. *Паралельне сполучення.* 3. *рідко.* Те саме, що **сполу́ка** 1. ** **Реа́кція сполу́чення** – хімічна реакція, внаслідок якої з атомів або молекул однієї, двох чи кількох речовин утворюються молекули одної нової речовини. **Фразеологі́чне сполу́чення** – стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний неподільний і цілісний за значенням вислів.

СПОЛУЧИ́ТИ *див.* **сполуча́ти**.

СПОЛУЧИ́ТИСЯ *див.* **сполуча́тися**.

СПОЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який скріплює, з'єднує, зв'язує що-небудь; признач. для сполучення. *Сполучний канал.* ** **Сполу́чна тка́нина** – тканина організму людини та більшості тварин, яка містить велику кількість міжклітинної речовини і виконує опорну, живильну та захисну функції. 2. *грам.* Який служить для з'єднання, сполучення звуків, слів, речень. *Сполучні слова.* 3. *уроч.* Тісно зближений, згуртований; єдиний.

СПОЛУЧНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна поєднувати, суміщати з чим-небудь.

СПОЛУ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. *рідко.* Те, що єднає, об'єднує кого-, що-небудь. 2. *грам.* Службова незмінна частина мови, яка служить для поєднання слів і речень у синтаксичне ціле.

СПОЛУЧНИКО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Зв'язаний в синтаксичне ціле за допомогою сполучника. *Сполучникова конструкція.*

СПОЛУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність, можливість поєднуватися.

СПОЛУЧНОТКАНИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до сполучної тканини.

СПОЛУ́ЧУВАНИЙ, -а, -е, *грам.* Який сполучається.

СПОЛУ́ЧУВАНІСТЬ, -ності, *ж., грам.* Здатність сполучатися з чим-небудь.

СПОЛУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сполу́чувати**.

СПОЛУ́ЧУВАТИ *див.* **сполуча́ти**.

СПО́ЛЬСЬКА, *присл., діал.* По-польському, як у поляків.

СПО́ЛЬЩЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **споля́чений**. // **спо́льщено**, *безос. присудк. сл.*

СПО́ЛЬЩЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **спо́льщити**, **спо́льщувати** і **спо́льщитися**, **спо́льщуватися**.

СПО́ЛЬЩИТИ *див.* **спо́льщувати**.

СПО́ЛЬЩИТИСЯ *див.* **спо́льщуватися**.

СПО́ЛЬЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **спо́льщувати** і **спо́льщуватися**.

СПО́ЛЬЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПО́ЛЬЩИТИ**, -щу, -щиш, *док., перех.* Те саме, що **споля́чувати**.

СПО́ЛЬЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПО́ЛЬЩИТИСЯ**, -щуся, -щишся, *док.* Те саме, що **споля́чуватися**.

СПОЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док., перех., розм.* Добути звіра чи птицю на полюванні.

СПОЛЯ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який став схожим на поляка за звичаями, мовою, культурою і т. ін. // **споля́чено**, *безос. присудк. сл.*

СПОЛЯ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **споля́чити**, **споля́чувати** і **споля́читися**, **споля́чуватися**.

СПОЛЯ́ЧИТИ *див.* **споля́чувати**.

СПОЛЯ́ЧИТИСЯ *див.* **споля́чуватися**.

СПОЛЯ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **споля́чувати** і **споля́чуватися**.

СПОЛЯ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПОЛЯ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док., перех.* Змушувати перейти на польську мову, засвоїти польські звичаї, культуру і т. ін.; ополячувати.

СПОЛЯ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПОЛЯ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Ставати схожим на поляка звичаями, мовою, культурою, виглядом, характером і т. ін.; набувати польського вигляду, характеру; ополячуватися.

СПОМАГА́ННЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **допомо́га**.

СПОМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОМОГТИ́**, -ожу́, -о́жеш, *док., розм.* Те саме, що **допомага́ти**.

СПО́МИН, -у, *ч.* Те саме, що **спо́гад**. ** **Легки́й на спо́мин** – який з'являється, приходить у момент розмови, згадки про нього.

СПОМИНА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **спо́гад** 1.

СПОМИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОМ'ЯНУ́ТИ** *і діал.* **СПІМНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех. і зі спол.* що, як, *з прикм.* про, *розм.* за, о. 1. Відтворювати в пам'яті, свідомості події, обставини, образи і т. ін. минулого, відновлювати уявлення про кого-, що-небудь; згадувати. ** **Спом'яне́ш (спом'яне́те**, *діал.* **спімне́ш, спімне́те) моє́ сло́во** – уживається як запевнення в тому, що все буде так, як сказано. 2. Побіжно, випадково називаючи, згадувати кого-, що-небудь, зауважувати про когось, щось. 3. *рідко.* Справляти поминки; поминати.

СПОМИНА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **СПОМ'ЯНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.* 1. Приходити на пам'ять, відновлюватись у свідомості; згадуватися, пригадуватися. 2. Набувати знову здатності нормально мислити, діяти; опам'ятовуватися, отямлюватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **спомина́ти** 2.

СПО́МИНКА, -и, *ж.* Те саме, що **спо́гад**.

СПО́МИНОК, -нку, *ч., рідко.* Те саме, що **спо́гад**.

СПО́МКА, -и, *ж., діал.* Спогад.

СПОМО́ГА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **допомо́га**.

СПОМОГТИ́ *див.* **спомага́ти**.

СПОМОГТИ́СЯ, -ожу́ся, -о́жешся, *розм.* Те саме, що **спромогти́ся**.

СПОМ'ЯНУ́ТИ *див.* **спомина́ти**.

СПОМ'Я́НУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спом'яну́ти**.

СПОМ'ЯНУ́ТИСЯ *див.* **спомина́тися**.

СПО́НА, -и, *ж., зах.* Застібка.

СПОНА́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спона́дити**.

СПОНА́ДЖУВАТИ(СЯ), -ую(ся), -уєш(ся), *недок.*, **СПОНА́ДИТИ(СЯ)**, -джу(ся), -диш(ся), *док., діал.* Привчати(ся).

СПОНА́ДИТИ(СЯ) *див.* **спона́джувати(ся)**.

СПОНГІ́Н, -у, *ч.* Органічна речовина, з якої складається скелет кремнерогових губок.

СПОНГІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спонгі́н**.

СПОНГІОБЛА́СТ, -а, *ч.* Клітина, яка розвивається з ембріональної нервової трубки і є попередником епендимних клітин і астроцитів.

СПОНГІОБЛАСТО́МА, -и, *ж.*: ** **Мультифо́рмна спонгіобласто́ма** – те саме, що **гліобласто́ма**.

СПОНГІО́З, -у, *ч.* Міжклітинний набряк шипуватого шару епідермісу.

СПОНГІО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **спонгіо́з**.

СПОНГІ́Т, -у, *ч.* Скам'яніла морська губка.

СПОНДЕ́ЇЧНИЙ, -а, -е, *поет.* Прикм. до **спонде́й**. // Написаний спондеями. *Спондеїчні вірші.*

СПОНДЕ́Й, -я, *ч., поет.* В античному віршуванні – стопа з двох довгих складів; у силабо-тонічному віршуванні – стопа з двох наголошених складів.

СПОНДИЛІ́Т, -у, *ч.* Гостре хронічне запальне захворювання хребців людини, здебільшого туберкульозного характеру, що призводить до руйнування їх та утворення горба.

СПОНДИЛОАРТРИ́Т, -у, *ч.* Запалення міжхребцевих суглобів.

СПОНДИЛОАРТРО́З, -у, *ч.* Дистрофічне ураження міжхребцевих та ребернопоперечних суглобів.

СПОНДИЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження хребта без попереднього його контрастування.

СПОНДИЛОДЕ́З, -у, *ч.* Оперативне втручання, метою якого є знерухомлювання будь-якого сегмента або відділу хребта.

СПОНДИЛОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ділянці хребта.

СПОНДИЛО́ЛІЗ, -у, *ч.* Дефект у міжсуглобовій частині дужки хребта у вигляді одно- або двобічної щілини.

СПОНДИЛОЛІСТЕ́З, -у, *ч., мед.* Зміщення хребця допереду.

СПОНДИЛОСХІ́З, -у, *ч.* Те саме, що **спондило́ліз**.

СПОНДИЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Акушерська плодоруйнівна операція, яка полягає в розтинанні хребта плода.

СПОНДИЛЬО́З, -у, *ч., мед., вет.* Сплющення й зростання хребців між собою в людини і хребетних тварин.

СПОНОЧІ́ТИ, -іє, *док., безос.* Настати, проявити свої ознаки (про ніч).

СПОНПО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що має губчасту будову; пористий, губчастий.

СПО́НСОР, -а, *ч.* 1. Поручитель, гарант (напр., гарант позики). 2. Особа чи організація, які матеріально підтримують будь-яку діяльність без одержання від неї прибутку з метою популяризації винятково свого імені (назви), торгової марки. *Спонсор телепередачі.* // Замовник, організатор, улаштовувач; підрядчик. // Замовник реклами, рекламодавець. 3. *розм.* Той, хто надає комусь-небудь допомогу (матеріальну, грошову і т. ін.).

СПО́НСОРІВ, -рева, -реве. 1. Прикм. до **спо́нсор**. 2. Належний спонсорові.

СПО́НСОРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **спо́нсор**.

СПО́НСОРСТВО, -а, *с.* Фінансова підтримка, допомога кому-небудь, чому-небудь в обмін на рекламу своєї діяльності, продукції, імені, назви, торгової марки і т. ін. *Спонсорство дитячого фестивалю.*

СПО́НСОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **спо́нсор**. *Спонсорський капітал. Спонсорські гроші.*

СПОНТА́ННИЙ, -а, -е. 1. Викликаний внутрішніми причинами, без впливу, дії ззовні. *Спонтанне випромінювання.* 2. Мимовільний. ** **Спонта́нна регре́сія**, *мед.* – регресія під гіпнозом. **Спонта́нна ремі́сія** – зменшення або пом'якшення симптомів хвороби або розладу, що не залежить від будь-якого терапевтичного втручання.

СПОНТА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спонта́нний**. *Спонтанність усного мовлення.*

СПОНТА́ННО. Присл. до **спонта́нний**.

СПОНУ́КА, -и, *ж.* Те, що викликає бажання, потяг до чого-небудь, змушує діяти, робити щось певним чином.

СПОНУКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який є спонукою до чогонебудь або який спонукає до чогось. ** **Спонука́льне ре́чення** – речення, яке виражає різні форми волевиявлення, від прохання чи застереження до категоричного наказу.

СПОНУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спонука́ти**.

СПОНУКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спонука́ти**.

СПОНУ́КАТИ *див.* **спонука́ти**.

СПОНУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **СПОНУ́КУВАТИ**, -ую, -уєш *недок.*, **СПОНУ́КАТИ**, -аю, -аєш *і рідко* **СПОНУКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех., до чого, на що, з інфін. і без додатка.* Викликати у кого-небудь бажання робити що-небудь; змушувати, схиляти, заохочувати до якоїсь дії, певного вчинку.

СПОНУКА́ТИСЯ, -а́ється, -рeве, *недок.* Пас. до **спонука́ти**.

СПОНУ́КАЧ, спону́кача, *ч.* Той або те, хто (що) спонукає до чого-небудь.

СПОНУ́КАЧКА, -и. Жін. до **спону́кач**.

СПОНУ́КЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **спонука́льний**.

СПОНУКНУ́ТИ *див.* **спонука́ти**.

СПОНУ́КУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **спону́кувати**.

СПОНУ́КУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спону́кувати**.

СПОНУ́КУВАТИ *див.* **спонука́ти**.

СПОПЕЛИ́ТИ *див.* **спопеля́ти**.

СПОПЕЛИ́ТИСЯ *див.* **спопеля́тися**.

СПОПЕЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **спопелі́ти**. ** **Спопелі́лий се́рцем** – душевно спустошений, байдужий до всього через великі страждання, тяжкі умови життя.

СПОПЕЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **спопелі́ти**.

СПОПЕЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Перетворитись у попіл, згоріти вщент. ** **Спопелі́ти від со́рому** – дуже засоромитися. 2. *перен.* Живучи в тяжких умовах, борючись з чим-небудь, втратити сили, стати душевно спустошеним. // У боротьбі з чимось, у переживаннях розтратитися, витратитися.

СПОПЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СПОПЕЛИ́ТИ**, -лю́, -ли́ш, *док., перех.* 1. Перетворювати у попіл, спалювати вщент. ** **Спопеля́ти се́рце** – завдавати кому-небудь великих душевних страждань, викликавши величезної сили почуття до себе. 2. *перен.* Знищувати, перемагати у жорстокій боротьбі. // Піддавати нещадній критиці, гостро висміювати кого-, що-небудь. *Спопеляти очима.*

СПОПЕЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СПОПЕЛИ́ТИСЯ**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* 1. Перетворюватись у попіл, згоряти вщент. 2. *тільки 3 ос., перен.* У боротьбі з чим-небудь, у переживаннях витрачатися (про сили, життя і т. ін.).

СПОПЕЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спопеля́ти**. // *у знач. прикм. Спопеляюча ненависть. Спопеляючий погляд.*

СПОПІДЛО́БА, *присл., рідко.* Те саме, що **спідло́ба**.

СПОПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., діал.* Провести життя в сані священика.

СПОПУЛЯРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спопуляризува́ти**. // **спопуляризо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СПОПУЛЯРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Пропагуючи, зробити широко відомим. 2. Викласти що-небудь у доступній, дохідливій формі.

СПО́РА, -и, *ж., біол.* 1. Мікроскопічний зародок рослинних організмів (водоростей, грибів, лишайників, мохів, папоротеподібних), який служить для їх розмноження, поширення, а також для збереження виду в несприятливих умовах. 2. Оточені щільною оболонкою одноклітинні зародки найпростіших тварин класу споровиків, які служать для поширення виду та його збереження в несприятливих умовах.

СПОРАДИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, відбувається, виконується час від часу, не постійно, який не має рівномірності; нерегулярний, поодинокий; неепідемічний, неендемічний. 2. Випадковий.

СПОРАДИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **споради́чний**.

СПОРАДИ́ЧНО. Присл. до **споради́чний**.

СПОРА́НГІЙ, -я, *ч., бот.* Орган рослини, в якому утворюються спори безстатевого розмноження.

СПО́РАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., діал.* Упорати.

СПОРЕНДОМІКО́З, -у, *ч.* Те саме, що **геміспоро́з**.

СПО́РЗНИЙ, -а, -е, *зах.* Брудний, порочний, хтивий.

СПОРЗНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *док., зах.* Оскоромитися.

СПО́РЗНО, *рідко.* Присл. до **спо́рзний**.

СПО́РИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється успішно і швидко (про роботу, діяльність). 2. *рідко.* Досить великий за розміром, об'ємом.

СПОРИНЯ́, -і́, *ж., зах.* Прибутковість, значний зиск.

СПО́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* 1. *розм.* Те саме, що **сперечáтися**. 2. *перен.* Змагатися, не поступатись у чому-небудь.

СПОРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок., заст.* 1. *перех.* Примножувати. 2. *неперех.* Сприяти.

СПОРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *недок., заст.* 1. Примножуватися. 2. Ладитися, іти гаразд.

СПО́РИТИСЯ[1], -риться, *недок., розм.* Здійснюватись успішно і швидко (про роботу, діяльність).

СПО́РИТИСЯ[2], -рюся, -ришся, *недок., розм.* Те саме, що **спо́рити** 1.

СПОРИЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Речовини, які викликають загибель спор мікроорганізмів.

СПОРИ́Ш, -у́, *ч., бот.* Рослина родини гречкових з дуже галузистими або прямостоячими стеблами, яку використовують у народній медицині як в'яжучий і сечогінний засіб.

СПОРИШЕ́ВИЙ, -а, -е. Зі споришу. // Покритий споришем.

СПОРІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний спільністю походження. // Який має спільну причину. 2. *перен.* Близький, схожий з ким-, чим-небудь за якостями, ознаками і т. ін. // Відповідний, близький кому-, чому-небудь, співзвучний з ним. ** **Спорі́днені слова́** – слова з тим самим коренем, що об'єднані в словотвірне гніздо і є семантично та морфемно пов'язаними.

СПОРІ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спорі́днений**. ** **Спорі́дненість мов** – структурна подібність мов, зумовлена їхнім походженням від спільної прамови.

СПОРІ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **спорі́дненість**. // Стосунки між родичами людей, що взяли шлюб, а також стосунки подружжя з їхніми кровними родичами; свояцтво.

СПОРІ́ДНЕНО. Присл. до **спорі́днений**.

СПОРІДНИ́ТИ *див.* **спорі́днювати**.

СПОРІДНИ́ТИСЯ *див.* **спорі́днюватися**.

СПОРІ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СПОРІДНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* 1. Тісно зв'язувати, робити близькими, схожими за звичками, переконаннями і т. ін.; зближувати, зріднювати. 2. Робити подібними, схожими.

СПОРІ́ДНЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **СПОРІДНИ́ТИСЯ**, -ню́ся, -ни́шся, *док.* Ставати близькими, спорідненими за звичками, переконаннями і т. ін.; зближуватися, зріднюватися. // Звикати до чого-небудь; зживатися, освоюватися.

СПО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **спо́рий** 1.

СПО́РО. Присл. до **спо́рий** 1.

СПО́РОВИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **спо́ра**. *Спорова клітина.* // Здійснюваний за допомогою спор. *Спорове розмноження.* // Який складається зі спор. ** **Спо́рові росли́ни** – застаріла назва всіх відділів нижчих рослин, мохоподібних і папоротеподібних, що розмножуються спорами.

СПОРОВИ́К, -а́, *ч., біол.* Найпростіший тваринний організм, який паразитує в клітинах, тканинах і порожнинах тіла тварини і людини; розмноження його пов'язане з утворенням спор.

СПО́РОВІ, -их, *мн.* Рослини, що розмножуються спорами і не мають квітів та насіння.

СПОРОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення спор у більшості рослин.

СПОРОГО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **спорого́ній**.

СПОРОГО́НІЙ, -я, *ч.* Нестатеве покоління (спорофіт) мохоподібних.

СПОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спороди́ти**. // **споро́джено**, *безос. присудк. сл.*

СПОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с., розм., рідко.* Дія і стан за знач. **спороди́ти**, **споро́джувати** 2.

СПОРО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПОРОДИ́ТИ**, -роджу́, -роди́ш, *док., перех., розм.* 1. Те саме, що **наро́джувати** 1. 2. *перен.* Започатковувати що-небудь, створювати щось, бути причиною появи когось, чогось. // Пробуджувати, викликати що-небудь.

СПОРОДИ́ТИ *див.* **споро́джувати**.

СПОРО́ЖНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спорожни́ти**. 2. *у знач. прикм.* Нічим не заповнений; пустий, порожній. // Ніким не зайнятий; вільний.

СПОРО́ЖНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спорожни́ти**, **спорожня́ти**.

СПОРОЖНИ́ТИ *див.* **спорожня́ти**.

СПОРОЖНИ́ТИСЯ *див.* **спорожня́тися**.

СПОРОЖНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **спорожні́ти**. 2. *у знач. прикм.* Нічим не заповнений; пустий, порожній. // Ніким не зайнятий, не заповнений; у якому нікого немає; вільний. 3. *у знач. прикм., перен.* Духовно спустошений, без інтересу.

СПОРОЖНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Стати пустим, порожнім; спорожніти, випорожнитися. // Стати ніким не зайнятим, не заповненим, звільнитися від чиєї-небудь присутності. 2. *перен.* Відчути себе духовно спустошеним, нездатним до активної творчої діяльності.

СПОРО́ЖНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **споро́жнювати**.

СПОРО́ЖНЮВАТИ *див.* **спорожня́ти**.

СПОРО́ЖНЮВАТИСЯ *див.* **спорожня́тися**.

СПОРОЖНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спорожня́ти**.

СПОРОЖНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **СПОРО́ЖНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **СПОРОЖНИ́ТИ**, -рожню́, -ро́жни́ш, *док., перех.* 1. Видаляючи що-небудь звідкись, робити порожнім, незайнятим; випорожняти. // З'їдаючи або випиваючи що-небудь, робити посуду порожньою. // *безос.* 2. *фізіол.* Виділяючи кал через пряму кишку, робити шлунок порожнім.

СПОРОЖНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **СПОРО́ЖНЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **СПОРОЖНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* Ставати порожнім, незайнятим (про яке-небудь місце, приміщення, посуд і т. ін.); спорожнятися.

СПО́РОК, -рка, *ч.* Спороти верх поношеного верхнього одягу.

СПОРОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить спори.

СПОРО́ТИ[1] *див.* **спо́рювати**.

СПОРО́ТИ[2], спорю́, спо́реш, *док., перех. і без додатка, розм.* Покарати, сильно побивши кого-небудь різками, батогом, канчуком, нагаєм і т. ін.; випороти.

СПО́РОТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **споро́ти**[1].

СПОРО́ТИСЯ *див.* **спо́рюватися**.

СПОРОТРИХІЄЛОТОКСИКО́З, -у, *ч.* Захворювання, яке виникає внаслідок вживання в їжу харчових продуктів із зерна, що містить токсичні грибки.

СПОРОТРИХО́З, -у, *ч.* Хронічне захворювання людини і тварин, що спричинюється сапрофітом рослин, який зазвичай зустрічається на кущах троянд, барбарису, у прілому листі.

СПОРОФІ́Л, -а, *ч., бот.* Видозмінений листок спорових рослин, на якому в спорангіях утворюються спори.

СПОРОФІ́Т, -а, *ч., бот.* Нестатеве покоління у рослин, яким властиве чергування нестатевого і статевого поколінь.

СПОРОФІТІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до спорофітів.

СПОРОХНІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Зогнила колода.

СПОРОХНІ́ЛИЙ *див.* **спорохня́вілий**.

СПОРОХНІ́ТИ *див.* **спорохня́віти**.

СПОРОХНЯ́ВІЛИЙ, *рідше* **СПОРОХНІ́ЛИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **спорохня́віти**, **спорохні́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який перетворився на труху, порохнявий. // Який згнив усередині. *Спорохнявілий зуб.*

СПОРОХНЯ́ВІТИ, -ію, -ієш *і рідше* **СПОРОХНІ́ТИ**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Зробитися трухлим, перетворитися на труху; струхлявіти. 2. *перен.* Стати немічним, дряхлим; одряхліти.

СПОРОЦИ́СТА, -и, *ж., біол.* 1. Стадія розвитку деяких одноклітинних тварин класу споровиків. 2. Організм на цій стадії розвитку.

СПОРСА́ТИ *див.* **спо́рскувати**[1].

СПО́РСКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до спорскування.

СПО́РСКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спо́рскувати**.

СПО́РСКУВАТИ[1], -ую, -уєш *і* **СПОРСА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОРСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Не втримавшись на чому-небудь, падати, зісковзувати, скочуватися. 2. Невдало вдарити києм по кулі, ледь її зачепивши, у більярді. 3. Поспіхом, незграбно діяти в іграх у теніс, гольф, хокей та ін., коли ракетка, ключка ледь чіпляє м'ячик, шайбу та ін.

СПО́РСКУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.*, **СПОРСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш *і діал.* **СПО́РСЬКАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех. і неперех.* Покриваючи бризками, злегка змочувати; збризкувати. ** **Спо́рськати рі́зками** – відшмагати.

СПОРСНУ́ТИ[1] *див.* **спо́рскувати**[1].

СПОРСНУ́ТИ[2] *див.* **спо́рскувати**[2].

СПО́РСЬКАТИ *див.* **спо́рскувати**[2].

СПОРТ, -у, *ч.* 1. Фізичні вправи (гімнастика, атлетика, спортивні ігри, туризм і т. ін.), які мають на меті розвиток і зміцнення організму. // *перен.* Заняття, яким дуже захоплюються, яке здійснюють із завзяттям і пристрастю. ** **Автомоде́льний спорт** – вид технічного спорту, що включає створення моделей автомобілів і ходові випробування їх на спеціальних трасах. 2. Поява на рослині бруньки, з якої розвивається пагін, відмінний за своїми ознаками й властивостями.

СПОРТА́Н, -у, *ч.* Міцне пружне синтетичне покриття для підлоги у спортивних залах, на стадіонах.

СПОРТА́НОВИЙ, -а, -е. Зроблений зі спортану.

СПОРТБА́ЗА, -и, *ж.* Спортивна база – комплекс майданчиків, споруд для занять спортом.

СПОРТЗА́Л, -у, *ч.*, *розм.* Спортивний зал.

СПОРТИ́ВКИ, -вок, *мн.* (*одн.* **спорти́вка**, -и, *ж.*), *розм.* Легке взуття для занять спортом.

СПОРТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **спорт**. // Признач. для занять спортом. // Який володіє якостями, зовнішнім виглядом спортсмена. ** **Спорти́вна гімна́стика** – вид спорту, що включає змагання жінок і чоловіків з гімнастичних вправ на спеціальних гімнастичних приладах та вільних вправ. **Спорти́вна психоло́гія** – галузь науки, що займається вивченням психології спортсмена. **Спорти́вна фо́рма** – ступінь професійної підготовки спортсмена, коли він може повністю проявити свої можливості. **Спорти́вний інтере́с** – бажання перевірити свої здібності, своє вміння досягти чогонебудь без потреби, просто так.

СПОРТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Риси, якості, що характеризують спорт. 2. Володіння якостями, властивими спортсменам (про фігуру, зовнішність).

СПОРТИ́ВНО. Присл. до **спорти́вний**. // Як спортсмен.

СПОРТИ́ВНО-ГІМНАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується спортивної гімнастики, пов'язаний із заняттями нею.

СПОРТИ́ВНО-КОНЦЕ́РТНИЙ, -а, -е. Призначений для спортивних виступів і концертів.

СПОРТИ́ВНО-ОЗДОРО́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до занять спортом з оздоровчою метою.

СПОРТИ́ВНО-ТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується технічних видів спорту, пов'язаний з ними.

СПОРТИ́ВНО-ТУРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується спорту і туризму, призначений для них. *Спортивно-туристичний комплекс.*

СПОРТІНВЕНТА́Р, -ю, *ч.*, *розм.* Спортивний інвентар.

СПОРТКЛУ́Б, -у, *ч.*, *розм.* Спортивний клуб – галузева громадська організація, що об'єднує спортсменів.

СПОРТКОМА́НДА, -и, *ж.*, *розм.* Спортивна команда.

СПОРТКОМІТЕ́Т, -у, *ч.*, *розм.* Колегіальний орган, який керує спортивною роботою.

СПОРТКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Комплекс споруд, призначених для занять спортом і спортивних змагань.

СПОРТЛОТО́, *невідм.*, *с.* Спортивно-числова лотерея.

СПОРТМАЙДА́НЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Спортивний майданчик.

СПОРТМІСТЕ́ЧКО, -а, *с.* Комплекс спортивних споруд для занять різними видами спорту; спортивне містечко.

СПОРТОБЛА́ДНАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Спортивне обладнання.

СПОРТО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *діал.* Те саме, що **спортсме́н**.

СПОРТО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Спортивний.

СПОРТО́ВКА, -и, *діал.* Жін. до **спорто́вець**.

СПОРТРО́ЛЕР, -а, *ч.* Дитяча спортивна машина, самокат.

СПОРТСЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Спортивна секція – відділ спортивної організації, що служить для занять певним видом спорту.

СПОРТСМЕ́Н, -а, *ч.* Той, хто систематично займається спортом (добровільно або в зв'язку з професією).

СПОРТСМЕ́НКА, -и. 1. Жін. до **спортсме́н**. 2. *перев. мн.*, *розм.* Те саме, що **спорти́вки**.

СПОРТСМЕ́Н-РОЗРЯ́ДНИК, спортсмена-розрядника, *ч.* Спортсмен, який має розряд.

СПОРТСМЕ́НСТВО, -а, *с.* Збірн. до **спортсме́ни**.

СПОРТСМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **спортсме́н**.

СПОРТТОВА́РИ, -ів, *мн.*, *розм.* Спортивні товари.

СПОРТТОВАРИ́СТВО, -а, *с.*, *розм.* Спортивне товариство.

СПОРТУСТАТКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Спортивне устаткування.

СПОРУ́ДА, -и, *ж.* Те, що збудоване, споруджене; будівля, будова. ** **Водовипускна́ спору́да** – гідротехнічна споруда або пристрій, призначений для відведення (скидання) зворотних вод у водні об'єкти. **Водозабі́рна спору́да** – гідротехнічна споруда для забирання води у водопровід із водойми, водотоку або підземного джерела води. **Водопідпі́рна спору́да** – гідротехнічна споруда на водотоці для піднімання рівня води. **Водопрові́дна спору́да** – конструктивний елемент трубопроводу, який виконує одну з таких функцій: забирання, піднімання, обробку, зберігання й розподіл води. **Захисна́ спору́да** – інженерна споруда, призначена для вкривання й тимчасового захисту людей, техніки та майна від небезпеки, що може виникнути внаслідок стихійного лиха, аварії чи катастрофи на потенційно небезпечних об'єктах або в районах розташування цих об'єктів, а також від дії сучасних уражаючих засобів. **Інфільтраці́йна спору́да** – споруда для забирання підземних вод або їх штучного поповнення. **Каналізаці́йна спору́да** – споруда, яка є елементом каналізації (каналізаційний колектор, каналізаційна мережа, біологічний ставок та ін.). **Очисна́ спору́да** – споруда для очищення води. // *розм.* Якенебудь саморобне пристосування, пристрій, предмет і т. ін.

СПОРУДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **споруджа́ти**.

СПОРУДЖА́ТИ *див.* **спору́джувати**.

СПОРУДЖА́ТИСЯ *див.* **спору́джуватися**.

СПОРУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **споруди́ти**. // **спору́джено**, *безос. присудк. сл.*

СПОРУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **споруди́ти**, **спору́джувати**. 2. Те саме, що **спору́да**.

СПОРУ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до споруджування.

СПОРУ́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **спору́джувати**.

СПОРУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спору́джувати**.

СПОРУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **СПОРУДЖА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОРУДИ́ТИ**, -руджу́, -ру́диш, *док.*, *перех.* 1. Будувати, зводити що-небудь (перев. велике, складне). // *розм.* Робити, виготовляти що-небудь перев. ручним способом; майструвати. 2. *розм.*, *рідко.* Збирати, налаштовувати або організовувати що-небудь. // Варити, приготовляти їжу.

СПОРУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується *і* **СПОРУДЖА́ТИСЯ**, -а́ється, *недок.* Пас. до **спору́джувати**, **споруджа́ти** 1.

СПОРУ́ДЖУВАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто споруджує що-небудь, працює на спорудженні.

СПОРУДИ́ТИ *див.* **спору́джувати**.

СПО́РХНУТИ *див.* **спу́рхувати**.

СПО́РХУВАТИ *див.* **спу́рхувати**.

СПО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спо́рювати**.

СПО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СПОРО́ТИ**, спорю́, спо́реш, *док.*, *перех.* Розрізуючи або розриваючи нитки по шву, відокремлювати щось нашите поверх чого-небудь.

СПО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СПОРО́ТИСЯ**, спо́реться, *док.* Відриватися по шву.

СПОРЯ́ДДЯ, -я, *с.* Те саме, що **споря́дження** 2.

СПОРЯДЖА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до споряджання.

СПОРЯДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **споряджа́ти** 1.

СПОРЯДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОРЯДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* 1. Забезпечувати всім необхідним, готувати для відправлення куди-небудь; збирати, виряджати когось куди-небудь. 2. *розм.* Робити, виготовляти що-небудь, перев. ручним способом; майструвати. 3. Готувати що-небудь, приводити в стан готовності; опоряджати, налаштовувати. 4. Забезпечувати зброєю, військовим спорядженням; екіпірувати.

СПОРЯДЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПОРЯДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.* 1. Здійснюючи підготовку до чого-небудь, забезпечувати себе всім необхідним; збиратися, готуватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **споряджа́ти**.

СПОРЯ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **споряди́ти**. // **споря́джено**, *безос. присудк. сл.*

СПОРЯ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **споряди́ти**, **споряджа́ти**. 2. *збірн.* Сукупність предметів, пристроїв, необхідних для чого-небудь. 3. *збірн.* Предмети озброєння, обмундирування та побутового вжитку бійця, а також пристрої для їх перенесення.

СПОРЯ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **споряджа́ти**.

СПОРЯДИ́ТИ *див.* **споряджа́ти**.

СПОРЯДИ́ТИСЯ *див.* **споряджа́тися**.

СПО́СІБ, -собу, *ч.* 1. Певна дія, прийом або система прийомів, яка дає можливість зробити, здійснити що-небудь, досягти чогось. ** **Спо́сіб життя́** – уклад, характер життя. 2. Те, що служить знаряддям, засобом і т. ін. у якій-небудь справі, дії. 3. Граматична категорія дієслів, що виражає відношення дії (або стану) до дійсності, встановлюване мовцем. *Дійсний спосіб. Наказовий спосіб.*

СПОСІ́БНИЙ, **СПОСО́БНИЙ**, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **зру́чний** 1, 2. 2. *на що, до чого і без додатка, з інфін.* Те саме, що **зда́тний** 1. 3. Те саме, що **зді́бний** 1.

СПОСІ́БНІСТЬ, **СПОСО́БНІСТЬ**, -ності, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **наго́да**. 2. Те саме, що **зда́тність** 1. 3. Те саме, що **зді́бність** 1.

СПОСІ́БНО, *присл.*, *розм.* Те саме, що **зру́чно** 1, 2.

СПОСО́БИТИ, -блю, -биш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Привчати, готувати до чогось.

СПОСО́БИТИСЯ, -биться, *недок.*, *діал.* Бути придатним, годитися.

СПОСО́БНИЙ *див.* **спосі́бний**.

СПОСО́БНІСТЬ *див.* **спосі́бність**.

СПОСТЕРЕГТИ́ *див.* **спостеріга́ти**.

СПОСТЕРЕГТИ́СЯ, -ежу́ся, -еже́шся; *мин. ч.* спостері́гся, спостерегла́ся, спостерегло́ся; *док.*, *діал.* 1. Помітити. 2. Опам'ятатися.

СПОСТЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спостерегти́**. // *у знач. ім.* **спостере́жене**, -ного, *с.* Те, що спостеріг хто-небудь.

СПОСТЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спостерегти́**, **спостеріга́ти**. 2. Те, що виявили, помітили після уважного розглядання, вивчення, дослідження і т. ін. кого-, чого-небудь.

СПОСТЕ́РЕЖЛИВИЙ, -а, -е. Здатний добре все помічати, підмічати, звертати увагу на щось приховане, внутрішнє, суттєве. // Який відзначається такою здатністю.

СПОСТЕРЕ́ЖЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **спостере́жливий**.

СПОСТЕРЕ́ЖЛИВО. Присл. до **спостере́жливий**.

СПОСТЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який служить, признач. для спостереження за ким-, чим-небудь. // Який застосовується для спостереження, в основі якого лежить спостереження. ** **Спостере́жна ра́да**, *бірж.* – орган, який обирається загальними зборами акціонерів і контролює діяльність правління акціонерного товариства. **Спостере́жний комі́тет**, *бірж.* – орган, який розглядає біржові суперечки і виносить рішення з дисциплінарних питань. **Спостере́жний пункт** – спеціально підготовлене та обладнане місце для ведення спостережень за ким-, чим-небудь.

СПОСТЕРЕ́ЖНИК, -а, *ч.* Те саме, що **спостеріга́ч** 1.

СПОСТЕРЕ́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **спостере́жник**. // Основою якого є спостереження.

СПОСТЕРЕ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **спостере́жник**.

СПОСТЕРЕ́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Який служить, використовується для спостереження, є об'єктом спостереження.

СПОСТЕРЕ́ЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спостере́жуваний**.

СПОСТЕРІГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до спостерігання.

СПОСТЕРІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спостеріга́ти**.

СПОСТЕРІГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОСТЕРЕГТИ́**, -ежу́, -еже́ш; *мин. ч.* спостері́г, спостерегла́, спостерегло́; *док.*, *перех.* Дивлячись, помічати кого-, що-небудь, звертати увагу на когось, щось. // *тільки недок.*, *перев. за ким – чим.* Стежити, слідкувати за ким-, чим-небудь.

СПОСТЕРІГА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Ставати явним, помітним; помічатися. 2. Пас. до **спостеріга́ти**.

СПОСТЕРІГА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто спостерігає, стежить за ким-, чим-небудь, підмічає щось. // Особа, яка за професією або за дорученням займається спостереженням за ким-, чим-небудь. ** **Диплома́тичний спостеріга́ч** – представник держави або міжнародної організації, що його направляють для участі у роботі міжнародних конференцій, організацій та органів. 2. *військ.* Той, хто стежить за діями ворога, вносить поправки в наведення гармат під час стрільби.

СПОСТЕРІГА́ЧКА, -и. Жін. до **спостеріга́ч** 1.

СПОСТЕРІГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спостеріга́ти**.

СПОСТИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОСТИ́ГНУТИ** *і* **СПОСТИ́ГТИ**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* спости́г, -ла, -ло; *док.*, *перех.* Те саме, що **настига́ти** 1, 5.

СПОСТИ́ГНУТИ *див.* **спостига́ти**.

СПОСТИ́ГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спости́гнути**.

СПОСТИ́ГТИ *див.* **спостига́ти**.

СПОСТИ́ТИ, спо́щу, спо́стиш, *док.*, *розм.* Дотриматися посту, не їсти скоромне певний час.

СПОСТИ́ТИСЯ, спо́щуся, спо́стишся, **СПО́ЩУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *док.*, *розм.* Виснажити себе, дотримуючись посту і не вживаючи скоромного в їжу.

СПОСУ́ДИТИСЯ, -диться, *док.*, *безос.*, *діал.* Пощастити, поталанити.

СПОТ, -у, *ч.*, *фін.* 1. Поточний курс валют. // Курс цінних паперів чи валюти, якого дотримуються під час укладання угоди за умови негайного розрахунку. 2. Вид угоди, що передбачає оплату протягом часу, який потрібен для здійснення розрахунків, зазвичай, 48 годин.

СПО́ТАЙНА, **СПО́ТАЙНЯ**, **СПО́ТАННЯ**, *присл.*, *розм.* 1. Крадькома, потай, щоб інші не бачили, не чули, не знали; нишком. 2. Несподівано, раптом.

СПО́ТАЙНЯ *див.* **спо́тайна**.

СПО́ТАННЯ *див.* **спо́тайна**.

СПОТВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спотво́рити**. // **спотво́рено**, *безос. присудк. сл.*

СПОТВО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **спотво́рений**.

СПОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спотво́рити**, **спотво́рювати**. 2. Те, що спотворене.

СПОТВО́РЕНО. Присл. до **спотво́рений**.

СПОТВО́РИТИ *див.* **спотво́рювати**.

СПОТВО́РИТИСЯ *див.* **спотво́рюватися**.

СПОТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-, кого-небудь спотворює.

СПОТВО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **спотво́рювати**.

СПОТВО́РЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спотво́рюваний**.

СПОТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спотво́рювати**.

СПОТВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СПОТВО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Надавати кому-, чомунебудь неприємного, непривабливого вигляду. // Позбавляючи природного вигляду, робити негарним, потворним (обличчя та його частини). 2. Робити непридатним для вжитку, використання; псувати, нівечити. // Робити неповноцінним у моральному відношенні. // Негативно впливаючи, порушувати нормальний перебіг чого-небудь. 3. *перен.* Подавати, показувати що-небудь у неправильному, перекрученому вигляді.

СПОТВО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СПОТВО́РИТИСЯ**, -риться, *док.* 1. Ставати неприємним, непривабливим, потворним. // Набувати неприродного вигляду, неприродних ознак. 2. Робитися непридатним для чого-небудь; псуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **спотво́рювати**.

СПОТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто спотворює, перекручує що-небудь. *Спотворювач фактів.*

СПОТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спотво́рювати**.

СПОТИКА́ЙЛО, -а, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто йде нерівною ходою, спотикається. 2. Те саме, що **спотика́ч** 1.

СПОТИКА́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **скоромо́вка**.

СПОТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спотика́тися**.

СПОТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко.* 1. Те саме, що **спотика́тися**. 2. Те саме, що **спостига́ти**.

СПОТИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПІТКНУ́ТИСЯ** *і* **СПОТИКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Невдало, незручно ступаючи або раптово зачіпляючись за щось ногою, втрачати рівновагу. // *на кого – що*, *розм.* Наскакувати, натикатися на кого-, що-небудь. // *тільки недок.* Йти нетвердою ходою, ледь пересуваючи ноги (від утоми, слабкості, якихось переживань і т. ін.). // *перен.*, *розм.* Наймитуючи, працювати до знесилення. 2. *перен.*, *розм.* Зупинятися, не впоратися зі своїм завданням; наражаючись на труднощі, припускатися помилок. // Замовкати, відчуваючи трудність у вимовленні чого-небудь, затинатися на слові, фразі. 3. *перен.*, *розм.* Робити хибні кроки у житті, діяльності; оступатися, помилятися.

СПОТИ́КАЧ, -у, *ч.* 1. Горілка або спирт, настояний на мускатному горісі і прянощах. 2. Місце, де спотикаються. ** **Лови́ти спотика́чів** – часто спо-

тикатися.

СПОТИКАЧА́, *присл., розм.* Спотикаючись.

СПОТИ́КЛИВИЙ, -а, -е. Який має звичку спотикатися.

СПОТИКНУ́ТИСЯ *див.* **спотика́тися.**

СПОТИНО́ВУ, СПОТОНО́ВУ, *присл., заст.* 1. Спершу, попервах. 2. Знову.

СПО́ТИНЬГА, *присл., діал.* 1. Нишком. 2. Несподівано.

СПО́ТИЧ, *присл., діал.* Спотикача.

СПО́ТИЧКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **су́тичка.**

СПОТІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **спотіти.**

СПОТІ́ТИ, -ію, -ієш, *док., розм.* Укритися потом; спітніти.

СПОТ-КУ́РС, -у, *ч.* Поточний валютний курс.

СПОТОНО́ВУ *див.* **спотино́ву.**

СПОТ-ПРОМПТ, -а, *ч., мор.* Термін, який означає, що судно вже повинне знаходитися в порту навантаження або прибути туди негайно після укладення угоди.

СПОТРЕ́БНО, *присл., зах.* Потрібно.

СПОТ-РИ́НОК, -нку, *ч.* Ринок, на якому угоди реалізуються протягом кількох днів від часу їх укладання.

СПОХВАТИ́ТИСЯ *див.* **спохва́чуватися.**

СПО́ХВАТУ, *присл., розм.* Дуже швидко, поспішаючи; поспіхом, похапцем. // У пориві якого-небудь почуття; згарячу.

СПОХВА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПОХВАТИ́ТИСЯ**, -вачу́ся, -ва́тишся, *док.* 1. Несподівано згадувати забуте, помічати, виявляти щось (недогляди, помилки, суть чого-небудь і т. ін.). 2. Опам'ятовуватися, одумуватися, усвідомлюючи хибність своєї поведінки, думок, намірів тощо.

СПОХИ́ЛИЙ, -а, -е, *заст.* Спадистий, з ухилом.

СПО́ХІВ, -хову, *ч., діал.* Схил.

СПОХМУ́РА, *присл., розм.* З-під лоба, похмуром.

СПОХМУРНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **спохмурніти.** 2. *у знач. прикм., перен.* Похмурий, темний (про предмети і явища природи).

СПОХМУРНІ́ЛО. Присл. до **спохмурні́лий.**

СПОХМУРНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Стати похмурим, невдоволеним, надутим; насупитися. 2. Зморщитися, надутися, зсунутися при вираженні невдоволення, гніву і т. ін. (про обличчя, брови). 3. Потьмяніти від гніву, хвилювання, болю і т. ін. (про очі). 4. *перен.* Зробитися похмурим, темним.

СПОХМУРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.* Стати похмурішим.

СПОХО́ВА, *присл., зах.* Похило, з ухилом.

СПОХО́ВАСТИЙ, -а, -е, *зах.* Похилий, спадистий.

СПОЧА́ТКУ, *присл.* 1. Перед чимсь іншим; спершу, раніше. 2. Від самого початку; знову, наново.

СПО́ЧИВ, -у, *ч., розм.* Те саме, що **спочи́нок.**

СПОЧИВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* 1. Кімната для спання; спальня. 2. Комплект меблів для такої кімнати.

СПОЧИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спочива́ти.**

СПОЧИВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОЧИ́ТИ** *і рідко* **СПОЧИ́НУТИ**, -и́ну, -и́неш, *док.* 1. Те саме, що **відпочива́ти** 1. *Спочивати душею.* 2. Те саме, що **спа́ти.** 3. *перен., уроч.* Бути мертвим, лежати в могилі. ** **Спочива́ти (спочи́ти) в Бо́зі; Спочива́ти (спочи́ти) ві́чним сном** – бути похованим, лежати у могилі. **Спочи́ти наві́ки** – умерти; бути похованим.

СПОЧИВА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., безос., розм.* Відновлювати сили після втоми (фізичної чи душевної). // Проводити час на дозвіллі, не працюючи.

СПОЧИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спочива́ти.**

СПОЧИ́ВОК, -вку, *ч., розм.* Те саме, що **спочи́нок.**

СПОЧИ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **спочи́ти** 1.

СПОЧИ́Н, -у, *ч., розм.* Те саме, що **спочи́нок.**

СПОЧИ́НОК, -нку, *ч.* Відновлення сил після втоми, припинення праці, руху і т. ін.; відпочинок. // Проведення часу без праці, на дозвіллі. // Коротка перерва під час якоїсь дії; перепочинок. ** **Без спочи́нку** – безперестанку, безперервно; не відпочиваючи. **Кімна́та спочи́нку** – кімната, в якій відпочивають (на підприємстві, у водолікарні, на вокзалі і т. ін.). **Не дава́ти спочи́нку** *кому:* а) не давати можливості відпочити кому-небудь; б) безперервно тривожити, непокоїти кого-небудь.

СПОЧИ́НУТИ *див.* **спочива́ти.**

СПОЧИ́ТИ *див.* **спочива́ти.**

СПОЧУВА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **співчуття́, співчува́ння.**

СПОЧУВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПОЧУ́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., рідко.* 1. Те саме, що **співчува́ти.** 2. Те саме, що **відчува́ти.**

СПОЧУ́ЙЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Співчутливий.

СПОЧУ́ТИ *див.* **спочува́ти.**

СПОЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **співчутли́вий.**

СПОЧУТЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **спочутли́вий.**

СПОЧУТНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **співчутли́вий.**

СПОЧУТТЯ́, -я́, *с., рідко.* 1. Те саме, що **співчуття́.** 2. *рідко.* Те саме, що **почуття́.**

СПО́ЩУВАТИСЯ *див.* **спости́тися.**

СПО́ЮВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **спо́ювати**[1].

СПО́ЮВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **спо́ювати**[2].

СПО́ЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **СПОЇ́ТИ**, спою, споїш, *док., перех.* Даючи багато спиртного, доводити кого-небудь до сп'яніння.

СПО́ЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **СПОЇ́ТИ**, спою, споїш, *док., перех.* Приганяти, скріплювати що-небудь (у столярній роботі).

СПО́ЮВАТИСЯ[1], -юється, *недок.* Пас. до **спо́ювати**[1].

СПО́ЮВАТИСЯ[2], -юється, *недок.* 1. Те саме, що **з'є́днуватися.** 2. Пас. до **спо́ювати**[2].

СПРА́ВА[1], -и, *ж.* 1. Робота, заняття людини, пов'язані з розумовим або фізичним напруженням; те, що робить людина, чим займається; діло, праця. // Робота, заняття і т. ін., пов'язані з виробництвом, службою, громадськими обов'язками і т. ін. // Уживається в складі назв установ, відомств і т. ін. // Уживається в складі назв службових посад. // *у сполуч. з ім. у род. в.* Заходи, що стосуються якої-небудь сфери суспільного життя. ** **Бра́тися до спра́ви** – починати діяти, виконувати щонебудь. **Вести́ спра́ву** – здійснювати, виконувати, робити що-небудь. **Ви́рішувати спра́ву** – розв'язувати певним чином якесь питання. **Віддава́тися спра́ві:** а) захоплюватися чим-небудь; б) заглиблюватися у яке-небудь діло, заняття, зосереджуватися на чомусь. **Поверта́ти спра́ву** – надавати здійсненню, розв'язанню яких-небудь питань певного спрямування. **Поточні спра́ви** – пункт порядку денного зборів, засідань, нарад і т. ін., змістом якого є певне коротке оголошення, повідомлення тощо. **Бу́ти в (у) ку́рсі справ (спра́ви)** – знати справжній стан речей, бути обізнаним у чому-небудь, добре поінформованим про щось. 2. Задум, намір зробити, здійснити, виконати і т. ін. що-небудь. // Певна ситуація, що складається на даному етапі, в даний момент. *Доводити справу до кінця.* 3. Те, що безпосередньо стосується кого-небудь, входить у його завдання. ** **Вла́сна (особи́ста, прива́тна) спра́ва** – те, що пов'язане з певною особистістю, торкається тільки її. 4. Спеціальність, професія, коло занять, певна галузь знань або навичок. // Коло чиїхсь повноважень. 5. Питання або ряд питань, які вимагають розв'язання. *Болюча справа.* ** **У спра́вах; У спра́ві:** а) з певною метою, для з'ясування, виконання, здійснення і т. ін. чого-небудь; б) (*чого*) з приводу розв'язання, здійснення, виконання і т. ін. чого-небудь. 6. Документи, що стосуються якої-небудь особи, події і т. ін. // *юр.* Судовий процес із приводу якого-небудь злочину, якоїсь кримінальної або карної події і т. ін. *Особова справа.* ** **Заво́дити спра́ву** – оформляти ділові папери з приводу вчиненого ким-небудь злочину, якоїсь події негативного характеру і т. ін. **Зроби́ти спра́ву** – учинити розправу над ким-небудь. 7. *заст.* Необхідна для чого-небудь річ, потрібні для виконання, здійснення і т. ін. чогось інструменти, знаряддя праці тощо. 8. Явище, подія, факт і т. ін. суспільного або особистого життя, що пов'язані з чимнебудь, супроводять або викликають що-небудь, впливають на щось. *Справа честі.* 9. *рідко.* Акт, дія сценічного твору. ** **Ви́грати спра́ву** – домогтися перемоги, позитивного результату в чому-небудь.

СПРА́ВА[2], *присл.* З правого боку; прот. з л і в а .

СПРАВДЕ́ШНІЙ, -я, -є, *розм.* Те саме, що **спра́вжній.**

СПРА́ВДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спра́вдити.**

СПРА́ВДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спра́вдити** і **спра́вдитися.**

СПРА́ВДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спра́вджувати** і **спра́вджуватися.**

СПРА́ВДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПРА́ВДИТИ**, спра́вджу, спра́вдиш, *док., перех.* Запроваджувати, втілювати в життя, робити дійсним, реальним. // Виконувати, робити і т. ін. що-небудь. // *перех. і неперех.* Своїми діями, вчинками і т. ін. відповідати чому-небудь, бути гідним чогось; виправдовувати.

СПРА́ВДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СПРА́ВДИТИСЯ**, спра́вдиться, *док.* 1. Запроваджуватися, втілюватися в життя, ставати дійсним, реальним; здійснюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **спра́вджувати.**

СПРА́ВДИТИ *див.* **спра́вджувати.**

СПРА́ВДИТИСЯ *див.* **спра́вджуватися.**

СПРА́ВДІ. 1. *присл.* У дійсності, насправді, дійсно. 2. *у знач. вставн. сл.* Уживається для підтвердження достовірності висловлювання; відповідає за значенням словам: дійсно, насправді. ** **Спра́вді ж; Спра́вді ж бо; Та й спра́вді; Та й спра́вді ж бо** – уживається для підтвердження чого-небудь, для запевнення в чомусь. 3. *у знач. пит. частки.* Уживається для вираження сумніву в чому-небудь.

СПРАВДІ́ШНІЙ, -я, -є, *розм.* Те саме, що **спра́вжній.**

СПРАВДО́ВУВАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **справдо́вуватися.**

СПРАВДО́ВУВАТИСЯ *і* **СПРА́ВДУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок., розм.* Те саме, що **сперечатися.**

СПРА́ВДУВАТИСЯ *див.* **справдо́вуватися.**

СПРАВЕДЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто бореться за правду, кому властиве почуття справедливості, хто у своїх діях і вчинках керується об'єктивними фактами.

СПРАВЕДЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який діє на підставі об'єктивних фактів, позбавлений упередження; прот. н е с п р а в е д л и в и й . // Заснований на правильному, об'єктивному ставленні до кого-, чого-небудь. 2. Заснований на вимогах справедливості (у 3 знач.). // Який має законні підстави, достатньо підтверджений, обґрунтований. // *у знач. ім.* **справедли́ве**, -вого, *с.* Те, що виражає об'єктивність, відповідає морально-етичним і правовим нормам. ** **Справедли́ва ві́йна́** – війна проти загарбників за свободу й незалежність. 3. *рідко.* Те саме, що **спра́вжній** 1. // Точний.

СПРАВЕДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **справедли́вий** 1, 2. 2. Об'єктивне, неупереджене ставлення до кого-, чого-небудь. *Віддавати справедливість. По [всій] справедливості.* 3. Людські стосунки, дії, вчинки, які відповідають морально-етичним і правовим нормам.

СПРАВЕДЛИ́ВО. Присл. до **справедли́вий** 1, 2.

СПРА́ВЕЦЬ, -вця, *ч., зах.* Виконавець.

СПРА́ВЖНІЙ, -я, -є. 1. Який є насправді, в дійсності; істинний, дійсний. // Не штучний, не підробний. // Щирий, не вдаваний. 2. Який відповідає певним вимогам, який є досконалістю, взірцем, ідеалом чого-небудь. 3. Надзвичайно подібний до кого-, чого-небудь, дуже схожий з кимсь, чимсь. 4. Яким повинен бути, який відповідає дійсності.

СПРАВЖНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **спра́вжній.**

СПРА́ВЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спра́вжній.**

СПРА́ВИЛЛЯ, -я, *с., діал.* Інструменти.

СПРА́ВИТИ *див.* **справля́ти.**

СПРА́ВИТИСЯ *див.* **справля́тися.**

СПРАВИ́ЧИТИ, -ичу, -ичиш, *док., перех., зах.* Позбавити цноти.

СПРА́ВІКУ, *присл.* З давніх часів, здавна.

СПРА́ВКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **спра́ва.** 2. *діал.* Справність. 3. *зах.* Угода, мирова.

СПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спра́вити** 1 – 5. // **спра́влено**, *безос. присудк. сл.*

СПРАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **справля́ти** 3, 5.

СПРАВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СПРА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* спра́влять; *док., перех.* 1. *розм.* Здійснювати певні заходи з приводу свята, події і т. ін.; відзначати. // Улаштовувати, організовувати (бал, бенкет, гулянку і т. ін.). // Виконувати культові обряди. ** **Справля́ти зару́чини** – святкувати заручини, гуляти на бенкеті, вечірці з нагоди оголошення когось-небудь нареченою і нареченим. 2. Викликати яке-небудь почуття, враження і т. ін. // Спричиняти що-небудь, бути причиною чогось. // Робити, здійснювати щось відносно кого-, чогонебудь. *Справляти враження.* ** **Справля́ти вплив** *на кого, що* – діяти певним чином на кого-, щонебудь; впливати. 3. Виконувати, здійснювати щонебудь. // Втілювати в життя, робити що-небудь дійсним, реальним. *Справляти службу.* 4. Усувати пошкодження, несправності, лагодити що-небудь поламане, розбите і т. ін. // *розм.* Робити правильним, вносити правки в друкований чи рукописний текст; виправляти. // *розм.* Перевиховуючи когонебудь, прищеплювати йому кращі навички, позитивні якості, норми поведінки і т. ін. 5. *розм.* Придбавати що-небудь у власність, ставати власником чогось. // Купувати, шити (про одяг, взуття і т. ін.). 6. *з кого – чого.* Правити, вимагати (борг, податок і т. ін.). 7. *розм.* Спрямовувати, скеровувати що-небудь кудись. // Направляти кого-небудь у певному напрямку. 8. *розм.* Відправляти, відсилати що-небудь кудись.

СПРАВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СПРА́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* спра́вляться; *док.* 1. Успішно виконувати яку-небудь роботу, якісь доручення, обов'язки і т. ін.; бути спроможним виконувати, здійснювати що-небудь. // Здійснювати що-небудь, налагоджувати якісь справи, управлятися з якими-небудь турботами і т. ін. // Закінчувати яку-небудь роботу, якісь справи. // Долати віддаль до якого-небудь пункту, місця і т. ін. і повертатися назад. // *розм.* Вправно з'їдати що-небудь. 2. Одержувати перемогу, верх над ким-, чим-небудь у бійці, битві і т. ін. // Переборювати труднощі при вивченні, освоєнні і т. ін. чого-небудь. // Осилювати, долати те, що вимагає певних фізичних зусиль. // Уміти підкоряти своїй волі, змушувати слухати. // *розм.* Перевиховуючись, робитися кращим. // *перен.* Перемагати, пересилювати в собі якінебудь почуття. 3. Дізнаватися, з'ясовувати щонебудь. // З'ясовувати, перевіряти що-небудь, користуючись певними даними, довідниками і т. ін. 4. *розм.* Направлятися куди-небудь. 5. *розм.* Забезпечувати себе чим-небудь необхідним. // Придбавати певну кількість грошей, матеріалів і т. ін. для чого-небудь. 6. *тільки недок.* Пас. до **справля́ти** 1, 4, 6.

СПРА́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який не має пошкоджень, цілком придатний для використання. 2. Який має досвід, володіє знаннями, навичками у якій-небудь справі, професії і т. ін. // Який має позитивні якості або властивості, що відповідають поставленим вимогам, задовольняють їх (про предмети, тварин, рослини і т. ін.). 3. *перен.* Який перебуває у належному стані, має належний вигляд. 4. Який старанно, ретельно виконує свої завдання, обов'язки; старанний. 5. Який внаслідок посиленого годування чи харчування набув потрібної або значної ваги, жирності; вгодований.

СПРА́ВНИК, -а, *ч.* У дореволюційній Росії – начальник повітової поліції.

СПРА́ВНИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **спра́вник.** // Належний справникові.

СПРА́ВНИЦЯ, -і, *ж.* Дружина справника.

СПРАВНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Державна установа з розгляду справ.

СПРА́ВНИЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **спра́вник.**

СПРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **спра́вний** 1. 2. Властивість за знач. **спра́вний** 2, 3. ** **Набра́ти спра́вності** – набути знань, навичок, умінь в якійнебудь справі, професії тощо.

СПРАВНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Ставати більш справним (у 4, 5 знач.).

СПРА́ВНО, *присл.* 1. Присл. до **спра́вний** 1 – 4. // *у знач. присудк. сл.* 2. З додержанням систематичності, акуратності, ретельності.

СПРАВОЗДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч., заст.* Оглядач.

СПРАВОЗДА́ННЯ, -я, *с., заст.* Звіт.

СПРАВУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок., перех., заст., рідко.* Виконувати, вести які-небудь справи.

СПРАВУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *док., перех., заст.* Направити, спрямувати.

СПРАВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *заст.* 1. Поводитися певним чином. 2. Успішно виконувати яку-небудь роботу, якісь обов'язки і т. ін. 3. Вести суперечку (у 1 знач.); сперечатися.

СПРАВУ́НОК, -нку, *ч.*, *розм.* 1. Дрібні справи. 2. Речі, пожитки тощо.

СПРАВЧИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *перех.*, *заст.* Померти від правця.

СПРА́ГА, -и, *ж.* 1. Сильне бажання пити. ** **Волюметри́чна спра́га** – спрага, викликана зменшенням кількості позаклітинної рідини у тілі. **Осмометри́чна спра́га** – спрага, викликана збільшенням відносного осмотичного тиску позаклітинних рідин, що виникає внаслідок втрати клітинних рідин. 2. *чого, до чого і без додатка, перен.*, *книжн.* Велике бажання чого-небудь, прагнення до чогось.

СПРАГЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **спра́глий**.

СПРА́ГЛИЙ, -а, -е. 1. Який дуже хоче пити, відчуває спрагу. // *у знач. ім.* **спра́глий**, -лого, *ч.* Той, хто дуже хоче пити, відчуває спрагу. // Пересохлий від спраги (про язик, губи і т. ін.). 2. *перен.* Який не має достатньої кількості води, вологи. 3. *перен.* Який виражає пристрасть, сильне почуття; гарячий. 4. *перен.* Який жадає чого-небудь, жадібний до чогось, на щось. 5. *перен.* Який прагне чого-небудь.

СПРА́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **спра́глий**.

СПРА́ГЛО. Присл. до **спра́глий** 1 – 3.

СПРА́ГНЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Спраглий.

СПРА́ГНЕНО, *рідко.* Присл. до **спра́гнений**.

СПРАГОТА́, -и́, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **спра́га**. 2. *зах.* Спека.

СПРАДА́ВЕН, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **спрада́вна**.

СПРАДА́ВНА, *присл.* З давніх часів, дуже давно.

СПРА́ЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спра́жити**. // **спра́жено**, *безос. присудк. сл.*

СПРА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* 1. Док. до **пра́жити**. 2. *перен.* Вдарити кого-небудь чимсь або по чому-небудь.

СПРА́ЖИТИСЯ, -иться, *розм.*, *рідко.* Док. до **пра́житися**.

СПРА́ЖНО, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **спра́гло**.

СПРАЗНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док.*, *заст.* 1. *перех.* Скасувати. 2. *неперех.* Провести якийсь час святково, не працюючи.

СПРАЙТ, -а, *ч.*, *спец.* Визначена користувачем конфігурація елементів зображення, яку за допомогою команд, передбачених у програмі, можна переміщувати по екрану як єдине ціле.

СПРАНЦЮВА́ТІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *заст.* 1. *мед.* Вкритися сифілітичними виразками. 2. Спаскудитися, стати брудним.

СПРАЦЬО́ВАНИЙ[1], -а, -е. 1. Який спрацювався. 2. Дуже ослаблений, знесилений тривалою або тяжкою працею. // Перейнятий утомою (про руки, ноги і т. ін.). 3. *спец.* Який став непридатним внаслідок тривалого користування. 4. *спец.* Який після використання, застосування втратив потрібні якості, властивості і став непридатним; відпрацьований. ** **Спрацьо́ваний газ** – газ, що виділяється при згорянні пального (в машині, апараті і т. ін.).

СПРАЦЬО́ВАНИЙ[2], -а, -е. Який спрацювався з кимнебудь, досяг повного порозуміння, узгодженості в роботі з кимсь.

СПРАЦЬО́ВАНІСТЬ[1], -ності, *ж.* Властивість за знач. **спрацьо́ваний**[1].

СПРАЦЬО́ВАНІСТЬ[2], -ності, *ж.* Стан за знач. **спрацьо́вуватися**[2]. // Схильність до зношування.

СПРАЦЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **спрацьо́вувати**.

СПРАЦЬО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спрацьо́вуваний**.

СПРАЦЬО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спрацьо́вувати** 2, 3.

СПРАЦЬО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПРАЦЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *док.* 1. *неперех.* Виконувати потрібну дію, робити потрібний рух і т. ін. 2. *перех.* Дуже ослаблювати, знесилювати тривалою або тяжкою працею. // Переймати втомою (руки, ноги і т. ін.). // Тяжко працюючи, втрачати. *Спрацьовувати силу.* 3. *перех.*, *спец.* Доводити до непридатності тривалою роботою.

СПРАЦЬО́ВУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПРАЦЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* Досягати повного розуміння, узгодженості в роботі з ким-небудь.

СПРАЦЬО́ВУВАТИСЯ[2], -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПРАЦЮВА́ТИСЯ**, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* Ставати дуже ослабленим, знесиленим тривалою або тяжкою працею. // Перейматися втомою (про руки, ноги і т. ін.). // *спец.* Ставати непридатним внаслідок тривалої роботи.

СПРАЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спрацюва́ти** і стан за знач. **спрацюва́тися**[2].

СПРАЦЮВА́ТИ *див.* **спрацьо́вувати**.

СПРАЦЮВА́ТИСЯ[1] *див.* **спрацьо́вуватися**[1].

СПРАЦЮВА́ТИСЯ[2] *див.* **спрацьо́вуватися**[2].

СПРЕД, -у, *ч.* 1. *фін.* Межі коливання цін. // Різниця між цінами покупця та продавця у валютних угодах, укладених на певний термін. // Різниця між цінами пропозицій та попиту на акції. 2. *бірж.* Одночасна купівля і продаж ф'ючерсних контрактів на той самий товар з різними термінами поставки або на два різних, але взаємопов'язаних товари. // Одночасна купівля і продаж опціонів одного типу, але за різними базисними цінами або з різним терміном закінчення опціону або за різними базисними цінами і з різним періодом. ** **Вертика́льний спред** – операція одночасних купівлі та продажу опціонів з різними цінами реалізації. **Горизонта́льний спред** – комбінація опціонів з різними термінами закінчення прав. **Зага́льний спред** – різниця між ціною купівлі цінних паперів інвестором і ціною, за якою їх реалізує емітент. **Календа́рний спред** – спосіб ведення операцій з опціонами на купівлю та продаж, при якому продається опціон з більш коротким терміном дії, а купується – з більш тривалим терміном. **Податко́вий спред** – одночасний продаж і купівля ф'ючерсних контрактів з метою зниження податків.

СПРЕДВІ́КУ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **споконві́ку**.

СПРЕ́ДЕР, -а, *ч.* Біржовий торговець, який одночасно купує і продає контракти за різні періоди часу, зазвичай за місяць.

СПРЕДКОВІ́КУ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **споконві́ку**.

СПРЕЙ, -я, *ч.* 1. Балон з косметичною рідиною (дезодорант, лак для волосся і т. ін.). 2. Розпилювальна головка такого балона.

СПРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спресува́ти**. // **спресо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СПРЕСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спресо́вувати**.

СПРЕСО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПРЕСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. З'єднувати в щільну масу пресуванням. // Виготовляти пресуванням. *Спресувати дошку.* 2. *перен.* Дуже щільно складати.

СПРЕСО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СПРЕСУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. З'єднуватись у щільну масу пресуванням. 2. Ущільнюватися під вагою, тиском чого-небудь; злежуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **спресо́вувати**.

СПРЕСУВА́ТИ *див.* **спресо́вувати**.

СПРЕСУВА́ТИСЯ *див.* **спресо́вуватися**.

СПРЕ́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Суперечний, спірний.

СПРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **спре́чний**.

СПРИ́БОКА, *присл.*, *розм.* Те саме, що **збо́ку**.

СПРИ́ЗЬБА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **при́зьба**.

СПРИЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який сприймає що-, когонебудь, признач. для цього.

СПРИЙМА́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сприйма́ти**.

СПРИЙМА́НІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **сприйма́ний**.

СПРИЙМА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **сприйма́ти** 1 – 3. 2. *спец.* Процес відображення мозком предметів і явищ об'єктивного світу, що діють у даний момент на органи чуття. ** **Зорове́ сприйма́ння** – безпосереднє відображення об'єктивної дійсності за допомогою органів зору.

СПРИЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПРИЙНЯ́ТИ**, сприйму́, сприймеш, *док.*, *перех.* 1. Відображаючи у своїй свідомості предмети і явища об'єктивного світу, що діють у даний момент на органи чуття, ставитися до чого-небудь, реагувати на щось певним чином. // Осягати розумом сенс чого-небудь, осмислювати щось. // Визначати смисл, сенс і т. ін. чого-небудь зором, слухом тощо. // Реагувати на які-небудь сигнали, звуки і т. ін. (про спеціальну апаратуру). 2. Визнавати що-небудь, вважати його властивим, звичним для себе. 3. Вступати в позитивну реакцію; сполучатися. 4. *перен.* Запозичувати що-небудь, робити його своїм надбанням.

СПРИЙМА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **СПРИЙНЯ́ТИСЯ**, сприйметься, *док.* 1. Вважатися чим-небудь. 2. Набувати сенсу; осмислюватися, усвідомлюватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **сприйма́ти**.

СПРИЙНЯ́ТИ *див.* **сприйма́ти**.

СПРИ́ЙНЯТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сприйня́ти**.

СПРИЙНЯ́ТИСЯ *див.* **сприйма́тися**.

СПРИЙНЯ́ТЛИВИЙ, -а, -е. Який легко сприймає щонебудь. // Який легко піддається захворюванню. // Доступний для сприймання; ясний, дохідливий.

СПРИЙНЯ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **сприйня́тливий**. ** **Сприйня́тливість до зава́д** – властивість системи, пристрою знижувати працездатність або якість функціонування за умови впливу на неї зовнішніх завад.

СПРИЙНЯ́ТТЯ́, -яття́, *с.* 1. Дія за знач. **сприйня́ти**. 2. *спец.* Те саме, що **сприйма́ння** 2.

СПРИ́КРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *рідко.* Стати неприємним, нестерпним від повторення, одноманітності і т. ін.; набриднути, надокучити.

СПРИ́НКЛЕР, -а, *ч.*, *спец.* Насадка-водорозбризкувач автоматичної дії на трубах спеціальної водопровідної мережі протипожежного водопостачання.

СПРИ́НКЛЕРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **спри́нклер**.

СПРИНТ, -у, *ч.* Змагання з бігу, плавання і т. ін. на коротку дистанцію.

СПРИ́НТЕР, -а, *ч.* Бігун, плавець і т. ін. на коротку дистанцію.

СПРИ́НТЕРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **спри́нтер**. 2. Стос. до спринту.

СПРИНЦІ́ВКА, -и, *ж.* Пристрій у вигляді гумового резервуара.

СПРИНЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **спринцюва́ти**.

СПРИНЦЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для спринцювання.

СПРИНЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спринцюва́ти** і **спринцюва́тися**.

СПРИНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* Промивати якусь порожнину, рану і т. ін., обприскуючи її під тиском із спринцівки водою або лікарським розчином.

СПРИНЦЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок.* 1. Робити собі спринцювання. 2. Пас. до **спринцюва́ти**.

СПРИ́СА, -и, *ж.*, *діал.* Тимчасова підпірка під час перебудови приміщення.

СПРИСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПРИСНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *рідко.* 1. Раптово переставати триматися на чому-небудь, відриватися від чогось; спорсати. 2. *перен.* Швидко переміщатися з одного місця на інше, не затримуватись довго на одному місці (про погляд, зір і т. ін.). 3. *перен.* Швидко й непомітно зникати, втікати.

СПРИ́СКАТИ *див.* **спри́скувати**.

СПРИ́СКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до прискування.

СПРИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спри́скувати**.

СПРИ́СКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПРИ́СКАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех. і без додатка.* 1. Обливати дрібними краплями, оббризкувати кого-, що-небудь. 2. *перен.*, *розм.* Відзначати випивкою, частуванням яку-небудь подію.

СПРИ́СНУТИ *див.* **спримса́ти**.

СПРИСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Однокр. до **спри́скувати**.

СПРИ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спри́снути**.

СПРИСТРІ́ТИТИ, -ічу, -ітиш, *док.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Те саме, що **зуро́чити**.

СПРИТ, -у, *ч.*, *діал.* Спритність.

СПРИ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Швидкий, вправний у роботі, діях (про людину); меткий, моторний. // Який жваво рухається (перев. про тварин); рухливий. // Для якого характерні швидкі, вправні рухи (про руки, ноги і т. ін.). // У якому виявляється швидкість, вправність людини, рухливість тварини і т. ін. 2. Який майстерно й уміло робить, виконує що-небудь, виявляє хист у чомусь. // *на що.* Який має потяг до чого-небудь. // Який уміло веде справи. // Який, вдаючись до хитрощів, використовує які-небудь обставини для власної вигоди. 3. Здатний добре й швидко міркувати; кмітливий, тямущий. // Який виражає кмітливість, тямущість.

СПРИ́ТНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Спритна людина. // *розм.* Те саме, що **ловка́ч**.

СПРИ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **спри́тник**.

СПРИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **спри́тний**.

СПРИ́ТНО. Присл. до **спри́тний**.

СПРИЧИ́НЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спричини́ти**. // **спричи́нено**, *безос. присудк. сл.*

СПРИЧИ́НЕНИЙ[2], -а, -е, *розм.* Який має психічний розлад; божевільний.

СПРИЧИ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спричини́ти**.

СПРИЧИНИ́ТИ *див.* **спричиня́ти**.

СПРИЧИНИ́ТИСЯ *див.* **спричиня́тися**.

СПРИЧИ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *док.*, *розм.* Стати причинним; збожеволіти.

СПРИЧИ́НЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **спричи́нювати**. // *у знач. прикм.*

СПРИЧИ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спричи́нювати**.

СПРИЧИ́НЮВАТИ *див.* **спричиня́ти**.

СПРИЧИ́НЮВАТИСЯ *див.* **спричиня́тися**.

СПРИЧИНЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-небудь спричиняє.

СПРИЧИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш і **СПРИЧИ́НЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **СПРИЧИНИ́ТИ**, -чиню́, -чи́ниш, *док.*, *перех.* 1. Служити, бути причиною чого-небудь, викликати, зумовлювати щось. // Сприяти чому-небудь. // Завдавати чого-небудь, заподіювати щось. 2. Бути наслідком чого-небудь.

СПРИЧИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **СПРИЧИ́НЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **СПРИЧИНИ́ТИСЯ**, -чиню́ся, -чи́нишся, *док.* 1. *до чого.* Викликати, зумовлювати що-небудь, ставати причиною чогось. // Сприяти чому-небудь. 2. *перев. недок.* Зумовлюватися чим-небудь.

СПРИ́ЩИТИ, -ить, *док.*, *перех.*, *безос.*, *рідко.* Покрити прищами.

СПРИ́ЩИТИСЯ, -иться, *док.*, *рідко.* Покритися прищами.

СПРИЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сприя́ти**.

СПРИЯТЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **сприятелюва́ти** і **сприятелюва́тися**.

СПРИЯТЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *рідко.* Те саме, що **сприятелюва́тися**.

СПРИЯТЕЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.*, *з ким.* Стати приятелем, здружитися.

СПРИЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. Позитивно впливати на що-небудь. // Створювати відповідні умови для здійснення, виконання і т. ін. чого-небудь. // Подавати допомогу в чому-небудь. // Бути причиною або наслідком виникнення, існування і т. ін. чого-небудь. // Створювати, викликати бажання виконувати яку-небудь дію. 2. Потурати кому-небудь.

СПРИЯ́ТЛИВИЙ, -а, -е. Який позитивно впливає на що-небудь, створює відповідні умови для здійснення, виконання і т. ін. чогось. // Потрібний, необхідний для чого-небудь; належний. // Зручний для чого-небудь. // У якому виражається прихильність, шанобливе ставлення, повага до кого-небудь.

СПРИЯ́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **сприя́тливий**.

СПРИЯ́ТЛИВО. Присл. до **сприя́тливий**.

СПРІВА́ТИ, -а́є, *недок.*, **СПРІ́ТИ**, спріє, *док.*, *рідко.* Псуватися від вологи й тепла; пріти.

СПРІ́ТИ *див.* **спріва́ти**.

СПРО́БА, -и, *ж.* 1. Намагання зробити щось за відсутності впевненості в досягненні успіху. // Намагання здійснити що-небудь за відсутності досвіду й уміння. 2. Перевірка, випробування властивостей, якостей і т. ін. чого-небудь. // Перевірка на ділі якостей, властивостей кого-, чого-небудь, здатності до здійснення, виконання чогось; випробування. // *на що*, *спец.* Перевірка міцності чого-небудь, стійкості щодо певного впливу або

здатності до певної дії. 3. Відтворення якого-небудь явища або спостереження за новим явищем у певних умовах з метою його вивчення, дослідження; дослід. // Дослідний зразок чого-небудь. 4. Літературний або мистецький твір початківця; проба.

СПРОБИ́ВАНИЙ, -а, -е, *зах.* Пробитий, прострілений.

СПРО́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **про́бний**.

СПРО́БУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спро́бувати**.

СПРО́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.* 1. *неперех., перев. з інфін.* Зробити намагання виконати яку-небудь дію, здійснити щось. // *тільки наказ. сп.* **спро́буй, спро́буйте**, *розм.* Уживається як натяк на труднощі у здійсненні, виконанні чого-небудь. // Зважитися, насмілитися. // *тільки наказ. сп.* **спро́буй, спро́буйте**, *розм.* Уживається як погроза або як застереження не робити чого-небудь. 2. *перех. і без додатка.* З'їсти або випити трохи чого-небудь для визначення смаку; скуштувати. // Спожити що-небудь. // *перен.* Пізнати що-небудь на власному досвіді, зазнати самому чогось. 3. *перех., також у сполуч. зі спол.* чи. Визначити, перевірити якість, властивість і т. ін. чого-небудь. // Застосувати що-небудь, випробувати в дії. // Випробувати чиї-небудь якості, властивості, перевірити когось на здатність до чогось. *Спробувати щастя* ** **Спро́бувати на зуба́х** – перевірити зубами твердість монети, визначаючи, чи не фальшива вона.

СПРОБУ́НОК, -нку, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ви́пробування**. ** **Взя́ти на спробу́нок** – перевірити кого-, що-небудь; випробувати.

СПРОВА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спрова́дити**. // **спрова́джено**, *безос. присудк. сл.*

СПРОВА́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПРОВА́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Примушувати кого-небудь виходити, йти звідкись, покидати, залишати когось, щось; випроваджувати. 2. Пропонувати, наказувати кому-небудь відправлятися кудись. // *розм.* Те саме, що **направля́ти** 6. // Відправляючи, супроводжувати кого-, що-небудь. // Насильно відправляти кого-небудь кудись. // Відповідно приготувавши, спорядивши, відправляти кого-небудь кудись. ** **Не на ту доро́гу спрова́джувати** *кого* – давати кому-небудь поради, якими схиляти до якихось недозволених дій, учинків. 3. Перепроваджувати на місце призначення; доставляти. 4. Спрямовувати, скеровувати кого-, що-небудь у певному напрямку. 5. *на кого – що і без додатка.* Викликати що-небудь неприємне, небажане; накликати. ** **Спрова́дити на той світ** – заподіяти кому-небудь смерть.

СПРОВА́ДИТИ *див.* **спрова́джувати**.

СПРОВА́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *діал.* Відправлятися.

СПРОВОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спровокува́ти**. // **спровоко́вано**, *безос. присудк. сл.*

СПРОВОКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спровоко́ваний**.

СПРОВОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Навмисно спонукати кого-небудь до якихось дій, вчинків з негативними наслідками. 2. Провокацією викликати яку-небудь подію, пригоду, вчинок і т. ін. 3. *спец.* Штучно викликати підсилення якого-небудь явища. *Спровокувати напад малярії.*

СПРОВОЛО́КА, *присл.*, *діал.* Повільно, протяжно.

СПРОДАВА́ТИ *див.* **спро́дувати**.

СПРОДАВА́ТИСЯ *див.* **спро́дуватися**.

СПРО́ДАЖ, -у, *ч. і рідко* -і, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **про́даж**. ** **На спро́даж** – з метою продавати. 2. Торгівля, товарообіг.

СПРОДА́ЖА, -і, *ж.*, *заст.* Продаж.

СПРО́ДАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спро́да́ти**. // **спро́дано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **спро́дане**, -ного, *с.* Те, що продане.

СПРО́ДАТИ *див.* **спро́дувати**.

СПРО́ДАТИСЯ *див.* **спро́дуватися**.

СПРО́ДУВАТИ, -ую, -уєш *і* **СПРОДАВА́ТИ**, -аю, -ає́ш, *недок.*, **СПРО́ДАТИ**, спрода́м, спрода́си, *док., перех.*, *розм.* Продавати все; розпродувати. // Віддавати за певну плату; продавати.

СПРО́ДУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і* **СПРОДАВА́ТИСЯ**, -аюся, -ає́шся, *недок.*, **СПРО́ДАТИСЯ**, спрода́мся, спрода́сися, *док.*, *розм.* Продавати все; розпродувати.

СПРОЕКТО́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спроектува́ти**[1].

СПРОЕКТО́ВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спроектува́ти**[2].

СПРОЕКТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спроекто́ваний**.

СПРОЕКТУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **проектува́ти**[1].

СПРОЕКТУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **проектува́ти**[2].

СПРОЖИ́ТОК, -тку, *ч.*, *заст.* Життя, можливість прожити.

СПРОЖО́ГА, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **спрожо́гу**.

СПРОЖО́ГУ, *присл.* 1. Дуже швидко; поспішно, прожогом. // Раптово. 2. Діючи необережно.

СПРОЗО́РИТИ, -рю, -риш, *док., перех. і без додатка*, *заст.* Наврочити, зурочити.

СПРОКВО́ЛА, *присл.* Не поспішаючи, не кваплячись; повагом. // Протяжно, повільно і т. ін. // Не швидко, повільно. // Поступово, з часом, не відразу.

СПРОКВО́ЛУ, *присл.* Те саме, що **спрокво́ла**.

СПРОЛЕТАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який спролетаризувався.

СПРОЛЕТАРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Перетворити в пролетаря, зробити пролетарем.

СПРОЛЕТАРИЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Перетворитись у пролетаря, стати пролетарем.

СПРОМАГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПРОМОГТИ́СЯ**, -ожу́ся, -о́жешся, *док.*, *з інфін., на що, чим і без додатка.* 1. Знаходити в собі сили, бути в змозі зробити що-небудь. // Знаходити можливості зробити що-небудь. // *тільки док.*, *заст.* Знайти можливість допомогти кому-небудь чимсь. // Виявляти здатність, уміння робити, здійснювати що-небудь. // Знаходити вільний час для чого-небудь. // Вважати за необхідне робити що-небудь. 2. *тільки док.* Зібрати кошти для придбання чого-небудь, здійснення чогось. // Роздобути що-небудь, розжитися на щось.

СПРОМО́ГА, -и, *ж.*, *розм.* Спроможність, здатність виконувати, здійснювати, робити що-небудь; змога. // Наявність умов, сприятливих для чого-небудь, обставин, які допомагають чомусь; можливість. // Наявність матеріальних засобів. ** **У спромо́зі** – мати можливість. **По спромо́зі** – в міру можливості, наскільки можливо.

СПРОМОГТИ́СЯ *див.* **спромага́тися**.

СПРОМО́ЖНИЙ, -а, -е, *на що і з інфін.* Який має здатність виконувати, здійснювати, робити і т. ін. що-небудь. // Який має здібності до чого-небудь, уміє здійснювати, виконувати щось. // Який може, має можливості здійснити що-небудь. // Який має певну природну здатність до чого-небудь.

СПРОМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **спромо́жний**. 2. Здатність до здійснення чого-небудь. 3. Наявність умов, сприятливих для чого-небудь, обставин, які допомагають чомусь; можливість. // Матеріальна можливість. ** **Купіве́льна спромо́жність гро́шей** – властивість грошової одиниці обмінюватись на певну кількість товарів; розраховують як індекс, обернений індексові цін.

СПРОМО́ЖНО. Присл. до **спромо́жний**.

СПРОНЕВІ́РИТИСЯ *див.* **спроневіря́тися**.

СПРОНЕВІРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СПРОНЕВІ́РИТИСЯ**, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Зневірятися.

СПРОСИ́ТИ *див.* **спро́шувати**.

СПРОСО́НКУ, *присл.* Те саме, що **спросо́ння**.

СПРОСО́ННЯ, *присл.* У напівсонному стані, не зовсім прокинувшись.

СПРО́СТА, *присл.*, *розм.* 1. Без причини, без підстав. // Марно, даремно. 2. З наївності, недосвідченості. 3. Без зусиль, просто. // Те саме, що **за́просто**.

СПРОСТИ́ТИ *див.* **спро́щувати**.

СПРОСТИ́ТИСЯ *див.* **спро́щуватися**.

СПРОСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спростува́ти**. // **спросто́вано**, *безос. присудк. сл.*

СПРОСТО́ВАННЯ, -я, *с.* 1. Повідомлення, в якому спростовується що-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **спростува́ння** 1.

СПРОСТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна спростувати.

СПРОСТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спросто́вний**.

СПРОСТО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **спросто́вувати**.

СПРОСТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спросто́вувати**.

СПРОСТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПРОСТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка.* 1. Доводити неправильність, помилковість, хибність чого-небудь. // Бути доказом неправильності, помилковості, хибності чого-небудь. // *кого, розм.* Доводити неправильність, помилковість, хибність чиїх-небудь тверджень, переконань і т. ін. 2. Заперечувати, відкидати яке-небудь твердження і т. ін. // Позбавляти щось істинного значення.

СПРОСТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **спросто́вувати**.

СПРОСТО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто спростовує що-небудь.

СПРОСТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спростува́ти**. 2. Те саме, що **спросто́вання** 1.

СПРОСТУВА́ТИ *див.* **спросто́вувати**.

СПРО́ТИВ, -у, *ч.*, *зах.* Опір.

СПРОТИ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* спроти́влять; *док., перех.*, *рідко.* 1. Зробити противним, осоружним кого-, що-небудь. 2. Викликати вороже ставлення до когось. ** **Спроти́вити собі́**, *заст.* – настроїти проти себе кого-небудь.

СПРОТИ́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* спроти́вляться; *док.* 1. Стати противним, осоружним; остогидіти. 2. Не погодитися з ким-, чим-небудь; запротестувати проти когось, чогось; вчинити опір комусь.

СПРОТИ́ВІТИ, -ію, -ієш, *док.* Стати противним, осоружним; остогидіти.

СПРОФАНО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спрофанува́ти**.

СПРОФАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *книжн.* Док. до **профанува́ти**.

СПРОФІЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спрофілюва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має певний профіль (у 2 знач.).

СПРОФІЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.*, *спец.* Док. до **профілюва́ти**.

СПРО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПРОСИ́ТИ**, -ошу́, -о́сиш, *док., перех.*, *розм.* Запрошувати прийти, з'явитися куди-небудь усіх чи багатьох; скликати.

СПРОЩЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто спрощує, збіднює що-небудь, неглибоко, поверхово підходячи до розв'язання складних проблем, завдань.

СПРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спрости́ти**. // **спро́щено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який являє собою простіший варіант чого-небудь; нескладний. 3. *у знач. прикм., перен.* Неглибокий, поверховий; примітивний. // *у знач. ім.* **спро́щене**, -ного, *с.* Щось неглибоке, поверхове.

СПРО́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **спро́щений** 3.

СПРОЩЕ́НКА, -и. Жін. до **спроще́нець**.

СПРО́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спрости́ти, спро́щувати** і стан за знач. **спрости́тися, спро́щуватися**. 2. *лінгв.* Зменшення кількості приголосних звуків у групі приголосних внаслідок випадіння деяких із них. // Те саме, що **гаплологі́я**. 3. *лінгв.* Те саме, що **опро́щення**.

СПРО́ЩЕНО. Присл. до **спро́щений** 2, 3.

СПРОЩЕ́НСТВО, -а, *с.* Неглибокий, поверховий підхід до розв'язання складних проблем, завдань.

СПРОЩЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **спроще́нство** і **спроще́нець**.

СПРО́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-небудь спрощує.

СПРО́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спро́щувати** і стан за знач. **спро́щуватися**.

СПРО́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПРОСТИ́ТИ**, спрощу́, спро́стиш, *док., перех.* 1. Робити простішим (будову, склад і т. ін. чого-небудь). // Зводити до небагатьох форм, звільняючи від усього зайвого, ускладненого. // Робити легшим для здійснення, використання і т. ін.; полегшувати. // Робити більш доступним для розуміння. 2. *перен.* Позбавляючи глибини і складності, робити примітивним. // Зображувати кого-небудь занадто простим, примітивним.

СПРО́ЩУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПРОСТИ́ТИСЯ**, спрощу́ся, спро́стишся, *док.* 1. Ставати простішим (про будову, склад і т. ін. чого-небудь). // Зводитися до небагатьох форм, звільняючись від усього зайвого, ускладненого. // Ставати легшим для здійснення, використання і т. ін.; полегшуватися. 2. Ставати простим, невибагливим у своєму одязі, у способі життя і т. ін.; засвоювати прості звички, манери і т. ін.; опрощатися. 3. *тільки недок.* Пас. до **спро́щувати**.

СПРО́ЩУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спро́щувати**.

СПРУ, *невідм.*, *с.* Захворювання невідомої етіології, яке характеризується недостатністю багатьох живильних речовин та патологічними змінами слизової оболонки тонкої кишки

СПРУЖИ́НИТИ, -ню, -ниш. Док. до **пружи́нити**.

СПРУЖИ́НИТИСЯ, -иться, *розм.* Док. до **пружи́нитися**.

СПРУТ, -а, *ч.* Морська тварина класу головоногих молюсків, що має лантухоподібне тіло та вісім ніг-щупальців; восьминіг.

СПРЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спряга́ти**.

СПРЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПРЯГТИ́**, спряжу́, спряже́ш; *мин. ч.* спряг, спрягла́, спрягло́; *док., перех.* 1. Запрягати разом, в один запряг (коней, волів і т. ін.). 2. *перен.*, *рідко.* Пов'язувати, з'єднувати що-небудь із чимсь. // Намагатися знайти логічний зв'язок у чому-небудь, побудувати певну систему. 3. Скріплювати способом спряження (у 2 знач.).

СПРЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПРЯГТИ́СЯ**, спряжу́ся, спряже́шся; *мин. ч.* спря́гся, спрягла́ся, спрягло́ся; *док.* 1. Запрягати свого коня чи вола і т. ін. в один запряг з чужими. 2. *перен.*, *розм.* Об'єднуватися з кимсь для спільних дій. 3. *спец.* З'єднуватися, сполучатися способом спряження (у 2 знач.). 4. *тільки недок.* Пас. до **спряга́ти**.

СПРЯГНУ́ТИ, -гну́, -гне́ш, *док.*, *заст.* Вистрибнути, випорснути.

СПРЯГТИ́[1] *див.* **спряга́ти**.

СПРЯГТИ́[2], спряжу́, спряже́ш; *мин. ч.* спряг, -ла́, -ло́; *і* **СПРЯ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *перех.* Док. до **прягти́**, **пря́жити** 1, 2.

СПРЯГТИ́СЯ *див.* **спряга́тися**.

СПРЯ́ЖЕНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спрягти́**[1]. 2. *у знач. прикм.*, *спец.* Взаємозв'язаний, взаємодіючий.

СПРЯ́ЖЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спрягти́**[2].

СПРЯ́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спря́жений**.

СПРЯ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спряга́ти**. 2. Спосіб з'єднання, скріплення частин, деталей механізмів тощо.

СПРЯ́ЖИТИ *див.* **спрягти́**[2].

СПРЯ́ЖКА, -и, *ж.*, *діал.* Пряжка.

СПРЯ́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* спря́млять; *док.*, **СПРЯМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок., перех.*, *рідко.* Те саме, що **ви́прямити**.

СПРЯ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спря́мити**.

СПРЯ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спря́мити**.

СПРЯ́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **спрямля́ти**.

СПРЯ́МЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **спря́млюваний**.

СПРЯМЛЯ́ТИ *див.* **спря́мити**.

СПРЯМНИ́Й, -а́, -е́: ** **Спрямна́ площина́**, *мат.* – площина, що проходить через дотичну й бінормаль до даної точки гладкої просторової кривої.

СПРЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спрямува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Планомірний, цілеспрямований. ** **Спрямо́ване вирощування молодняка́** – сукупність заходів, які сприяють посиленому ростові та розвиткові молодих тварин. **Спрямо́ване вихова́ння рослин** – сукупність заходів, направлених на посилення стійкості рослин до несприятливих умов і на підвищення їх продуктивності. 3. *у знач. прикм.* Який діє, рухається і т. ін. у заданому напрямі.

СПРЯМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Направленість; напрямок.

СПРЯМО́ВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спрямо́вувати**. 2. Направленість; напрямок.

СПРЯМО́ВАНО. Присл. до **спрямо́ваний** 2, 3.

СПРЯМО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-небудь спрямовує.

СПРЯМО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спрямо́вувати**.

СПРЯМО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПРЯМУВА́ТИ**, -ую, -уєш, *док., перех.* 1. Користуючись кермом та іншими пристроями, скеровувати у певному напрямку рух човна, літака, автомашини і т. ін. // Направляти певним чином плин чого-небудь, чийсь біг, чиюсь ходу і т. ін. // Націлювати що-небудь (оптичний прилад, зброю і т. ін.) на когось, щось. // *у сполуч. зі сл.* з і р, п о г л я д і т. ін. Дивитися куди-небудь. ** **Спрямо́вувати [свої́] кро́ки** – іти, вирушати куди-небудь. 2. *перен.* Надавати потрібного напрямку діяльності, вчинкам, розмові і т. ін. // Орієнтувати кого-небудь певним чином. // Зосереджувати на чому-небудь (зусилля, енергію, здібності і т. ін.). // *перен.* Зосереджуючи, направляти проти кого-, чого-небудь, на когось, щось. 3. Виділяти, призначати що-небудь для чогось. 4. Учити, наставляти, даючи поради, вказівки кому-небудь. *Спрямовувати на вірний шлях.*

СПРЯМО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СПРЯМУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Іти, рухатися в який-небудь бік, у якомусь напрямку. // Націлюватися перев. чим-небудь кудись. // *перен.* Зосереджуватися на чому-небудь (про зусилля, енергію, здібності і т. ін.). // *перен.* Направлятися проти кого-, чого-небудь, на когось, щось. 2. *тільки недок.* Пас. до **спрямо́вувати**.

СПРЯМО́ВУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій у молотарці, який захищає хлібну масу, що надходить для обмолоту, від дії струменя повітря, утворюваного обертанням барабана.

СПРЯМО́ВУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **спрямо́вувати**.

СПРЯМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який спрямовує що-, кого-небудь, признач. для цього.

СПРЯМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спрямува́ти**. 2. Направленість; напрямок.

СПРЯМУВА́ТИ *див.* **спрямо́вувати**.

СПРЯМУВА́ТИСЯ *див.* **спрямо́вуватися**.

СПРЯ́СТИ[1], спряду́, спряде́ш, *док., перех.* 1. Виготовити що-небудь прядінням. // Прядучи, з'єднати одне з одним. 2. Прядучи, витратити певну кількість прядива.

СПРЯ́СТИ[2], спряду́, спряде́ш, *чим, розм.* Док. до **пря́сти**[2].

СПРЯТ, -у, *ч., діал.* Схов, схованка.

СПРЯТА́ННИК, -а, *ч., зах.* Чоловік, який жене куплену худобу в зазначене місце.

СПРЯ́ТНО, *присл., діал.* Обачливо, дбайливо.

СПУД, -у, *ч., заст.* Потайник, схованка, сховище. ** **Лежа́ти під спу́дом** – залишатися без уваги, використання; бути забутим. **Трима́ти під спу́дом** – залишати без уваги що-небудь, не використовувати чогось.

СПУДЕ́Й, -я, *ч., заст.* Учень бурси та інших духовних навчальних закладів; назва учнів середніх і молодших класів Києво-Могилянської академії.

СПУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **спу́дити**.

СПУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПУ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех., діал.* 1. Лякати. 2. Проганяти.

СПУ́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СПУ́ДИТИСЯ**, -иться, *док., діал.* Лякатися.

СПУ́ДЗА, -и, *ж., зах.* Те саме, що **спуз, спу́за**.

СПУ́ДИТИ *див.* **спу́джувати**.

СПУ́ДИТИСЯ *див.* **спу́джуватися**.

СПУЗ, -у, *ч.*, **СПУЗА**, -и, *ж., зах.* Попіл, присок.

СПУ́ЗА *див.* **спуз**.

СПУЗА́Р, -я́, *ч., зах.* Пастух, в обов'язки якого входить підтримувати вогонь, заготовляти дрова, носити воду.

СПУЗИ́РИТИ, -и́рить, *док., розм.* Здійняти пузирями; укрити бульбашками. // *безос.*

СПУЗИ́РИТИСЯ *див.* **спузи́рюватися**.

СПУЗИРІ́ТИ, -іє, *док., розм.* Узятися пузирями.

СПУЗИ́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СПУЗИ́РИТИСЯ**, -и́риться, *док., розм.* Братися пузирями; укриватися бульбашками.

СПУ́ЛІНГ, -у, *ч., спец.* Суміщене з виконанням завдання читання вхідного та запис вихідного потоків даних на допоміжний запам'ятовувальний пристрій у зручному для подальшої обробки вигляді.

СПУНЕРИ́ЗМ, -у, *ч.* Перестановка початкових фонетичних елементів двох (або більше) слів в одній фразі або в одному реченні.

СПУРТ, -у, *ч., спорт.* Різке збільшення швидкості руху під час бігу, плавання і т. ін.; ривок. *Фінішний спурт.*

СПУРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., спорт.* Робити спурт.

СПУ́РХНУТИ *див.* **спу́рхувати**.

СПУ́РХУВАТИ *і* **СПО́РХУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **СПУ́РХНУТИ** *і* **СПО́РХНУТИ**, -ну, -неш, *док.* 1. Легко і швидко злітати з якого-небудь місця (про птаха, метелика і т. ін.). 2. *перен., розм.* Швидко підхоплюватися з якого-небудь місця (про людину).

СПУСК, *ч.* 1. *род.* -у. Дія за знач. **спуска́ти** і **спуска́тися**. 2. *род.* -у. Похила поверхня, місце, по якому спускаються вниз. 3. *род.* -а, *військ.* Те саме, що **спусковий гачо́к** (*див.* **гачо́к**). 4. *род.* -у, *друк.* Пробіл, чисте місце у верхній частині сторінки перед початком глави, розділу. 5. *род.* -у, *друк.* Розташування окремих зверстаних полос набору перед друкуванням у такому порядку, який забезпечує правильну послідовність сторінок.

СПУ́СКАЛКА, -и, *ж., розм.* Гірка, з якої спускаються на санках.

СПУСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спуска́ти** і **спуска́тися**.

СПУСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПУСТИ́ТИ**, спущу́, спу́стиш, *док.* 1. *перех.* Переміщати зверху вниз; опускати. // Різко опускаючи, вдаряти. // Зсаджуючи, знімаючи кого-, що-небудь (з плечей, рук, коня і т. ін.), ставити або класти десь. // Звозити кого-, що-небудь згори вниз. // Опускати кого-, що-небудь усередину чогось (ями, льоху і т. ін.). // Занурювати кого-, що-небудь у рідину. // Переміщати вниз піднятий і закріплений угорі кінець, край чого-небудь, закриваючи щось. // Насувати, напускати, закриваючи щось (лоб, очі і т. ін.). // Звішувати що-небудь (косу, гілля і т. ін.). // Подавати, скидаючи донизу один кінець чого-небудь. // Знімати, стягуючи донизу, з себе чи з кого-небудь щось одягнуте. // Зсувати з берега на воду (човен, пліт і т. ін.). // Висаджувати людей з судна на землю. // Відправляти, переміщати плавом за течією річки; сплавляти. // Проганяючи, зіштовхувати звідкись. ** **Спуска́ти (спусти́ти) на во́ду**, *мор.:* а) побудувавши або відремонтувавши судно, передавати його для експлуатації; б) опускати що-небудь на воду з борту корабля. **Не спуска́ти з ду́мки** *кого, що* – весь час думати, не забувати про кого-, що-небудь. **Спуска́ти на га́льмах** – пом'якшувати, полегшувати перебіг чого-небудь; втручаннями припиняти що-небудь (якусь справу і т. ін.). 2. *перех., розм.* Надсилати нижчій інстанції. *Спускати плани.* 3. *перех.* Приводячи в дію, зсувати, зрушувати, зміщати щось закріплене (запобіжник, спусковий гачок і т. ін.). *Спускати курок.* ** **Спуска́ти петлю́ (пе́тлі, ві́чко, ві́чка)**: а) через необережність давати петлі при в'язанні зісковзнути зі спиці або гачка; б) звужувати в'язання, зменшувати кількість петель, набираючи відразу по кілька. 4. *перех.* Відв'язувати, відпускати прив'язаних тварин. // *мисл.* Напускати мисливських собак, птахів на тварину, яку полюють. ** **Спуска́ти соба́к (соба́ку)** *на кого* – нацьковувати собак (собаку) на когось. 5. *перех.* Випускати з якогось вмістища, резервуара (рідину, газ і т. ін.). // Звільняти водойму (ставок, озеро і т. ін.) від води. // Звільняти надувні предмети від повітря, газу і т. ін. *Спустити балон.* // *неперех.* Випускаючи з себе повітря, газ і т. ін., втрачати пружність (про надувні предмети). 6. *перех., розм.* Знижувати, зменшувати (ціну, плату). // Угамовувати якесь почуття (гнів, роздратування і т. ін.). // Притишувати, знижувати (голос, звук). // Знижуючи свої вимоги, погоджуватися на менше. 7. *перех., розм.* Втрачати вагу. *Спустити кілька кілограмів.* 8. *перех., розм.* Продавати що-небудь. // Легковажно, марно витрачати гроші, збувати майно і т. ін.; розтринькувати. *Спускати з рук.* 9. *неперех., розм.* Ставитися поблажливо до кого-небудь, не давати належної відсічі комусь. // *перех. і без додатка.* Прощати кому-небудь провину, залишати безкарним чийсь проступок. 10. *перех., заст., розм.* Дозволяти кому-небудь іти звідкись; випускати. 11. *перех., с. г.* Те саме, що **злуча́ти** 2.

СПУСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СПУСТИ́ТИСЯ**, спущу́ся, спу́стишся, *док.* 1. Переміщатися зверху вниз; опускатися. // Різко опускаючись, ударяти. // Злазити звідкись (з печі, дерева і т. ін.). // Сходити, з'їжджати вниз (з гори, крутого горба і т. ін.). // Іти вниз сходами. // Сідати або лягати на що-небудь (про людину). // Опускатися кудись, усередину чогось. // Занурюватися в рідину. // Переміщатися вниз незакріпленим кінцем, краєм, закриваючи щось (про штору, завісу і т. ін.). // Знижуючись, сідати, приземлятися (про птаха, комаху, літальний апарат і т. ін.). // Зменшувати висоту польоту. *Спускатися на дно.* 2. Розважаючись, з'їжджати з гірки (на санках). 3. *перен.* Опускатися до рівня кого-, чого-небудь. // Удостоювати своєю увагою, присутністю і т. ін. того, кого вважають нижчим (за походженням, становищем тощо). // Робити щось, принижуючи свою гідність. 4. *перен.* Наставати (про вечір, ніч і т. ін.). // Охоплювати, окутувати собою що-небудь (про морок, туман і т. ін.). 5. Висіти, тримаючись на чому-небудь одним кінцем, краєм; звисати. // Звішуватися (про косу, гілля і т. ін.). // Насуватися на що-небудь, закриваючи собою. // Сповзати, зсуватися з чогось. // Обвисати, слабнучи (про руку). 6. *тільки недок., тільки* 3 *ос.* Ставати нижчим, зменшуватися за висотою порівняно з чим-небудь; знижуватися. // Пролягати згори вниз, розташовуватися спадисто. 7. Плисти за течією річки. 8. *на кого – що, перен., розм.* Довіряти кому-небудь, покладатися на когось, щось. // Сподіватися, розраховувати на що-небудь. 9. *тільки док., перен., рідко.* Спіткати кого-небудь; випасти на чиюсь долю. 10. *с. г.* Те саме, що **злуча́тися** 2. 11. *тільки недок.* Пас. до **спуска́ти**.

СПУСКНИ́Й, -а́, -е́. 1. Признач. для спуску, опускання чого-небудь. 2. Який можна спустити, опустити. *Спускні двері.*

СПУСКОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до спуску, опускання чого-небудь. *Спускові операції.* // Признач. для спуску, опускання чого-небудь. // Який здійснює спуск. *Спусковий гачок.*

СПУСКОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для спускання або підіймання чого-, кого-небудь.

СПУСКОПІДНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **спускопідійма́льний**.

СПУСТ, *ч.* 1. *род.* -у, *заст.* Міра ємності: три відра (горілки). 2. *род.* -а, *розм.* Те саме, що **струг**. 3. *род.* -у, *заст.* Пристрій для відведення води. // Заставка (у млині).

СПУСТІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **спусті́ти** 2.

СПУСТЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спусте́лити**.

СПУСТЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спусте́лити**.

СПУСТЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.* Перетворити на пустелю, спустошити.

СПУСТИ́ТИ *див.* **спуска́ти**.

СПУСТИ́ТИСЯ *див.* **спуска́тися**.

СПУСТІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **спусті́ти**. 2. *у знач. прикм., перен.* Те саме, що **спусто́шений** 2.

СПУСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спусті́ти**.

СПУСТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати пустим, порожнім; спорожніти. 2. Стати безлюдним або малолюдним, звільнитися від чиєї-небудь присутності; збезлюдніти. // *безос.* 3. *перен.* Стати менш змістовним, цікавим. // Відчути себе нездатним до повнокровного, активного творчого життя.

СПУСТО́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спусто́шити**. // **спусто́шено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен.* Який втратив моральні сили, здатність до повнокровного, активного творчого життя. // Який втратив колишнє значення, не викликає колишнього інтересу, став беззмістовним. // Який виражає моральне безсилля, байдужість.

СПУСТО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **спусто́шений** 1. 2. Стан морального безсилля, збайдужіння.

СПУСТО́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **спусто́шити, спусто́шувати**. // Наслідки, результати цієї дії. 2. Те саме, що **спусто́шеність** 2. *Моральне спустошення.*

СПУСТО́ШЕНО. Присл. до **спусто́шений**.

СПУСТО́ШИТИ *див.* **спусто́шувати**.

СПУСТО́ШИТИСЯ *див.* **спусто́шуватися**.

СПУСТО́ШЛИВИЙ, -а, -е. Який спричиняє спустошення, призводить до нього; руйнівний. // Який свідчить про спустошення, є наслідком спустошення.

СПУСТО́ШЛИВІСТЬ, -вості, ж. Абстр. ім. до **спусто́шливий**.

СПУСТО́ШЛИВО. Присл. до **спусто́шливий**.

СПУСТО́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **спусто́шливий**.

СПУСТО́ШУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **спусто́шувати**.

СПУСТО́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спусто́шувати**.

СПУСТО́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПУСТО́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док., перех.* 1. Руйнувати, знищувати, спричиняючи запустіння, роблячи безлюдним або малолюдним; плюндрувати. // *перен.* Завдавати великої шкоди природі (про мороз, вітер, спеку і т. ін.). 2. Забирати все, не залишаючи нічого. // Обривати, скошувати і т. ін. все (в саду, на ниві тощо). // *жарт.* Скуповувати щось у великій кількості. // *жарт.* З'їдати, випивати все. 3. *перен.* Позбавляти моральних сил, робити нездатним до повнокровного, активного творчого життя.

СПУСТО́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СПУСТО́ШИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати безлюдним або малолюдним. // Ставати схожим на пустелю. 2. *перен.* Морально знесилюючись, стомлюючись втрачати здатність, бажання до активних дій. 3. *тільки недок.* Пас. до **спусто́шувати**.

СПУСТО́ШУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто спричиняє спустошення, призводить до нього.

СПУСТО́ШУВАЧКА, -и. Жін. до **спусто́шувач**.

СПУ́ТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спу́тати**. // **спу́тано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен.* Неясний, плутаний (про думки, слова, мову і т. ін.).

СПУ́ТАТИ *див.* **спу́тувати**.

СПУ́ТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., рідко.* Те саме, що **сплу́татися**.

СПУ́ТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спу́тувати**.

СПУ́ТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СПУТАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Стягувати путом (у 1 знач.) передні ноги коня або іншої тварини. 2. Зв'язувати комусь руки, ноги; скручувати. // *перен.* Обмежувати кого-небудь у чомусь, позбавляти свободи дій. 3. *розм.* Заважати рухатися, перешкоджати рухові. 4. *перен., розм.* Викликати почуття кохання до себе; зваблювати, спокушати. 5. *перен., розм.* Хитрощами, лестощами і т. ін. заплутувати кого-небудь, примушувати помилятися; вводити в оману. 6. *розм., рідко.* Вносити безладдя, плутанину в що-небудь.

СПУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спуха́ти**.

СПУХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СПУХНУТИ** *і рідко* **СПУ́ХТИ**, -хну, -хнеш; *мин. ч.* спух, -ла, -ло *і* спу́хнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Ставати ненормально, хворобливо пухлим, набрякати від скупчення рідини в тканинах тіла; опухати. // Надуватися, набрякати від напруження (про жили, кровоносні судини). 2. *розм.* Ставати повним, товстим; пухнути. 3. *перен.* Збільшуватися в об'ємі.

СПУ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **спу́хнути**. // *у знач. прикм.*

СПУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **спу́хлий**.

СПУХНІ́ТИ, -іє, *док., зах.* Зробитися пухким, сипким.

СПУ́ХНУТИ *див.* **спуха́ти**.

СПУХО́ВАТО, *присл., діал.* Похило, спадисто.

СПУХО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Що звужується донизу чи догори.

СПУХО́ВИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **спухо́вий**.

СПУХО́ВИСТО, *діал., зах.* Присл. до **спухо́вистий**.

СПУХО́ВО, *діал.* 1. Присл. до **спухо́вий**. 2. *присл.* Похило, спадисто.

СПУ́ХТИ *див.* **спуха́ти.**
СПУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спу́чити.** // *у знач. прикм., спец.* Спучені матеріали. *Спучена кераміка.*
СПУ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **спу́чений.**
СПУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спу́чити, спу́чувати** і **спу́читися, спу́чуватися.**
СПУ́ЧИТИ *див.* **спу́чувати.**
СПУ́ЧИТИСЯ *див.* **спу́чуватися.**
СПУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спу́чувати** і **спу́чуватися.**
СПУ́ЧУВАТИ, -ує, *недок.,* **СПУ́ЧИТИ,** -ить, *док., перех.* 1. Випинати горбом, горбами, робити випуклим. 2. *спец.* Збільшувати об'єм.
СПУ́ЧУВАТИСЯ, -ується, *недок.,* **СПУ́ЧИТИСЯ,** -иться, *док.* 1. Випинатися горбом, горбами, робитися випуклим. 2. *тільки недок., спец.* Пас. до **спу́чувати** 2.
СПУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спуши́ти.** // *у знач. прикм.*
СПУШИ́ТИ *див.* **спу́шувати.**
СПУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **спу́шувати.**
СПУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **СПУШИ́ТИ,** спушу́, спу́шиш, *док., перех.* 1. Робити ґрунт пухким за допомогою відповідних рільничих знарядь; розпушувати. 2. Легкими ударами розворушувати, робити що-небудь м'яким, пухким, пишним; збивати.
СПУ́ШУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **спу́шувати.**
СПУ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **спусти́ти.** // **спу́щено,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* З якого вийшло повітря (про надувний предмет).
СПХНУ́ТИ *див.* **спиха́ти.**
СП'Я́НА *див.* **сп'я́ну.**
СП'Я́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сп'яни́ти.**
СП'ЯНИ́ТИ *див.* **сп'яня́ти.**
СП'Я́НІЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **сп'яні́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який сп'янів. // Який виражає сп'яніння (про посмішку, очі).
СП'Я́НІННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **сп'яні́ти.** // Сукупність психічних, вегетативних та неврологічних розладів, що виникають внаслідок гострого отруєння нейротропними речовинами. ** **Наркоти́чне сп'я́ніння** – тяжкий ступінь сп'яніння, яке характеризується вираженим оглушенням свідомості з повною амнезією.
СП'ЯНІ́ТИ, -ію, -ієш. Док. до **п'яні́ти.** // Виражати стан запаморочення (про посмішку, очі). ** **Сп'яні́ти від у́спіху (від у́спіхів)** – втратити здатність тверезо й самокритично оцінювати реальну дійсність під впливом досягнутого в якійсь справі.
СП'Я́НУ, СП'Я́НА, *присл., розм.* У стані сп'яніння; через сп'яніння.
СП'ЯНЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док., перех., діал.* Сп'янити. // *безос.*
СП'ЯНЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док., діал.* 1. Сп'яніти. 2. Спитися.
СП'Я́НЮВАТИ *див.* **сп'яня́ти.**
СП'ЯНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і рідко* **СП'Я́НЮВАТИ,** -юю, -юєш, *недок.,* **СП'ЯНИ́ТИ,** -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Робити кого-небудь п'яним, доводити до стану сп'яніння; п'янити, оп'яняти. // Викликати стан, схожий на сп'яніння. // *перен.* Збуджувати, викликати якісь почуття.
СП'Я́СТИСЯ *див.* **спина́тися.**
СРА́КА, -и, *ж., вульг.* Зад, сідниці.
СРАМ, -у, *ч., заст.* Сором. ** **Стид і срам** – те саме, що **Стид і со́ром** (*див.* **стид**).
СРАМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* срамля́ть; *недок., перех., заст.* Соромити.
СРАМИ́ТИСЯ, -млю́ся, -ми́шся; *мн.* срамля́ться; *недок., заст.* Соромити себе.
СРАМНИ́К, -а́, *ч., заст.* Соромітник.
СРАМНИ́ЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **срамни́к.**
СРАМОТА́, -и́, *ж., заст.* Сором.
СРАМО́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Соромітний.
СРАМО́ТНИК, -а, *ч., заст.* Соромітник.
СРАМО́ТНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **срамо́тник.**
СРЕ́БРЕНИК, -а, *ч., заст.* Срібняк.
СРЕБРИ́СТИЙ, -а, -е, *заст., поет.* Сріблястий.
СРЕ́БРО, -а, *с., заст., поет.* Срібло.
СРИНГ, -а, *ч.* Вірменська поздовжня флейта з деревини, тростини або металу.
СРІ́БЕРНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **срі́бний.**
СРІ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **срібли́ти.** 2. *у знач. прикм.* Покритий тонким шаром срібла (у 1 знач.). // Затканий, гаптований посрібленими нитками.
СРІ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **срібли́ти.**
СРІБЛИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для сріблення.
СРІБЛИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто покриває що-небудь сріблом (у 1 знач.) або карбує по сріблу.
СРІБЛИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **срібли́льник.**
СРІБЛИ́НА, -и, *ж.* Сріблиста цятка, нитка.
СРІБЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **срібли́на.**
СРІБЛИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **сріблястий.**
СРІБЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **срібли́стий.**
СРІБЛИ́СТО. Присл. до **срібли́стий.**
СРІБЛИСТОКРИ́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має сріблисті крила.
СРІБЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок., перех.* 1. Покривати тонким шаром срібла (у 1 знач.). *Сріблити ложки.* 2. Надавати чому-небудь кольору та блиску срібла (у 1 знач.) (про іній, світло місяця і т. ін.). 3. *перен.* Робити сивим.
СРІБЛИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* 1. Набувати кольору і блиску срібла (у 1 знач.), ставати сріблястим. // Вирізнятися з-поміж чого-небудь, на чомусь сірувато-білим кольором, виблискуючи, як срібло. // *також чим.* 2. *перен.* Сивіти, блищати сивиною. // Ставати помітним (про сивину). 3. *перен.* Звучати мелодійно-дзвінко, чисто (про звук, голос, сміх і т. ін.). 4. Пас. до **срібли́ти.**
СРІБЛІ́ТИ, -іє, *недок., заст.* Сріблитися.
СРІБЛО́, срібла́, *с.* 1. Проста речовина хімічного елемента Арґентуму – благородний білий блискучий метал, пластичний і ковкий. Дрібнорозпорошене срібло – сіро-чорне. Застосовують для виробництва фото- і кіноматеріалів, електроконтактів, акумуляторів, прикрас, посуду, монет, відзнак, у медицині тощо. // *перен.* Те, що кольором, блиском нагадує цей метал. // *перен.* Про сірувато-білий колір, блиск чого-небудь. 2. *перев. збірн.* Речі з цього металу. // Посріблені шовкові нитки для ткання, гаптування. // *перен.* Срібна медаль (срібні медалі) за друге місце у спортивних змаганнях, на конкурсі і т. ін. *Срібло олімпійця.* 3. *збірн.* Гроші з цього металу. // Дрібні розмінні монети зі сплаву, основною складовою частиною якого є срібло чи нікель. // *перев. у сполуч. зі сл.* з о л о т о, з л о т о, *перен.* Про багатство, розкоші. 4. *перен.* Сивина, сиве волосся. 5. *перен.* Мелодійність, дзвінкість, чистота (звуку, голосу, сміху і т. ін.). 6. *перен., розм.* Ласкаве звертання до кого-небудь.
СРІБЛОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить срібло.
СРІБЛОГЛА́В, -а, *ч., поет.* Той, у кого волосся на голові кольору та блиску срібла.
СРІБЛОКО́ВАНИЙ, -а, -е. Який виготовлений з кованого срібла.
СРІБЛОКО́СИЙ, -а, -е, *поет.* Який має коси, волосся кольору та блиску срібла.
СРІБЛОЛЮ́Б, -а, *ч., заст.* Те саме, що **сріблолю́бець.**
СРІБЛОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч., заст.* Грошолюб, користолюбець.
СРІБЛОЛЮ́БНИЙ, -а, -е, *заст.* Грошолюбний, користолюбний, жадібний до грошей.
СРІБЛОЛЮ́БСТВО, -а, *с., заст.* Грошолюбство, користолюбство.
СРІБЛОНО́СНИЙ, -а, -е. Який має в собі срібло (у 1 знач.) як складову частину. *Сріблоносна порода.*
СРІБЛОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **сріблоно́сний.**
СРІБЛООРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сполуки зі зв'язками Арґентум – Карбон.
СРІБЛОПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мет.* 1. Стос. до виплавляння срібла з руд. *Сріблоплавильне виробництво.* 2. Признач. для плавлення срібла. *Сріблоплавильна піч.*
СРІБЛОСВИНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до сумішей, сплавів срібла і свинцю.
СРІБЛОТКА́НИЙ, -а, -е. Тканий, гаптований срібними нитками.
СРІБЛОТОПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для топлення, перетоплювання срібла.
СРІБЛОТОПИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Цех, майстерня для топлення срібла, виливання виробів з нього.
СРІБЛЯ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **срібля́стий.**
СРІБЛЯ́К, -а́, *ч., заст.* Срібняк.
СРІБЛЯ́НИЙ, срібля́на́, срібля́не́. 1. Зробл., вигот. зі срібла (у 1 знач.). 2. Стос. до обробки срібла (у 1 знач.). 3. *нар.-поет.* Те саме, що **срібля́стий.**
СРІБЛЯ́НИК, -а, *ч.* 1. *іст.* Те саме, що **срі́бник** 1. 2. Те саме, що **срібня́к.** 3. *фольк.* Уживається як постійна прикладка до сл. д у к а.
СРІБЛЯ́НО, *нар.-поет.* Присл. до **срібля́ний** 3.
СРІБЛЯ́Р, -а́, *ч.* Те саме, що **ювелі́р.** // Той, хто покриває що-небудь срібним сріблом (у 1 знач.).
СРІБЛЯ́РСТВО, -а, *с.* Обробка срібла (у 1 знач.) та виготовлення з нього різних виробів.
СРІБЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сріблярства і срібляра.
СРІБЛЯ́СТИЙ, -а, -е. 1. Кольором та блиском схожий на срібло (у 1 знач.). // Блискучий від місячного сяйва. // Сірувато-білий, з блискучим відливом (про хутро, шерсть тварини). // Сивий, із сивиною. 2. Затканий, гаптований посрібленими нитками. 3. Уживається як складова частина деяких ботанічних і зоологічних назв, термінів. *Сріблястий кролик.* 4. *перен.* Мелодійно-дзвінкий, чистий (про звук, голос, сміх і т. ін.). 5. *перен.* Який дає радість, створює відчуття чогось приємного, світлого.
СРІБЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **срібля́стий.**
СРІБЛЯ́СТО. Присл. до **срібля́стий** 1, 4.
СРІБНА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **срібля́стий.**
СРІБНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **срі́бний** 1, 3 – 7.
СРІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **срі́бло** 1. *Срібний зливок.* // Який має в собі срібло як складову частину. ** **Срі́бна вода́** – вода, що містить срібло у вигляді іонів або колоїдних частинок; забезпечує антимікробний ефект при мінімальній концентрації срібла. // Признач. для обробки срібла. // Зробл. зі срібла або покритий, оздоблений сріблом. // Пов'язаний з видобуванням та обробкою срібла. *Срібні копальні.* // *перен.* Який посів друге місце в спортивних змаганнях, на конкурсі і т. ін., завоював срібну медаль (срібні медалі). *Срібний призер.* ** **Срі́бний блиск** – руда, яка містить Арґентум із Сульфуром. 2. *у знач. ім.* **срі́бний,** -ного, *ч., заст.* Срібний карбованець. 3. Затканий, гаптований посрібленими нитками. 4. Кольором та блиском схожий на срібло (у 1 знач.). // Сивий, із сивиною. 5. *перен.* Мелодійно-дзвінкий, чистий (про звук, голос, сміх і т. ін.). 6. *перен.* Який дає радість, створює відчуття чогось приємного, світлого. 7. *перен.* Дорогий, любий (уживається перев. у пестл. звертанні до кого-, чого-небудь). ** **Срі́бне весі́лля** – день двадцятип'ятиріччя подружнього життя.
СРІ́БНИК, -а, *ч.* 1. Перша срібна монета, що її карбували в Київській Русі в 10 – 11 ст. 2. Те саме, що **срібня́к.**
СРІБНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.* Покривати поверхню металу, скла, деревини та ін. тонким шаром металічного срібла.
СРІБНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* Пестл. до **срі́бний** 1, 3 – 7.
СРІБНІ́ТИ, -іє, *недок., заст.* Сріблитися.
СРІ́БНО. Присл. до **срі́бний** 4, 5. // *у знач. присудк. сл.*
СРІБНОБОРО́ДИЙ, -а, -е. Який має сиву бороду.
СРІБНО-БУЗКО́ВИЙ, -а, -е. Бузковий зі срібним відблиском.
СРІБНОВО́ДИЙ, -а, -е, *поет.* З блискучими, як срібло, водами.
СРІБНОВОЛО́СИЙ, -а, -е, *поет.* Який має сиве волосся.
СРІБНОГОЛО́ВИЙ, -а, -е, *поет.* Який має сиве волосся.
СРІБНОГОЛО́СИЙ, -а, -е, *поет.* Який має мелодійно-дзвінкий, чистий голос.
СРІБНОГРИ́ВИЙ, -а, -е, *поет.* Який має сріблясту гриву.
СРІ́БНО-ЗЛО́ТИЙ, СРІБНОЗЛО́ТИЙ, -а, -е. Срібний із золотим відблиском.
СРІБНОКРИ́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має сріблясті крила.
СРІБНОЛИ́СТИЙ, -а, -е, *поет.* Який має сріблясте листя. *Сріблястолиста тополя.*
СРІБНОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сріблолю́бний.**
СРІБНОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **срібнолю́бний.**
СРІБНОНО́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сріблоно́сний.**
СРІБНОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **срібноно́сний.**
СРІБНОПЕ́РИЙ, -а, -е, *поет.* Який має сріблясте пір'я, оперення.
СРІБНОРО́ГИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Який має сріблясті роги (перев. про місяць-молодик). 2. *у знач. ім.* **срібноро́гий,** -гого, *ч.* Те саме, що **молоди́к**[1].
СРІБНОСНІ́ЖНИЙ, -а, -е. Який має сніжну барву з полиском срібла.
СРІБНОСЯ́ЙНИЙ, -а, -е, *поет.* Який сяє, ніби срібло.
СРІБНОСЯ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сріблося́йний.**
СРІБНОТКА́НИЙ, -а, -е. Тканий зі срібнометалевих або посріблених ниток.
СРІ́БНО-ЦИНКО́ВИЙ, -а, -е. Який містить срібло й цинк. *Срібно-цинкова руда.*
СРІБНЯ́К, -а́, *ч.* Срібний карбованець. // Срібна монета взагалі. // Дрібна розмінна монета зі сплаву, основною складовою частиною якого є срібло чи нікель. ** **Тридцять срібнякі́в; Іу́дині (Ю́дині) срібняки́** – ціна зради (за біблійною легендою Іуда, зрадивши Христа, одержав 30 срібних монет).
СРІБНЯ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Сріблястий.
СРІБНЯЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **срібня́к.**
СРІБРЯ́НИЙ, -а́, -е́, *діал.* Срібний (у 1, 3 – 7 знач.).
СРІБРЯ́НИК, -а, *ч.* Те саме, що **срібля́ник.**
СРІБ'Я́НИЙ, -а́, -е́, *зах.* Срібний (у 1, 3 – 7 знач.).
ССАВЕ́ЦЬ *див.* **ссавці.**
ССАВЦІ́, -ів, *мн.* (*одн.* **ссаве́ць,** -вця́, *ч.*). Клас високоорганізованих тварин підтипу хребетних, самиці яких вигодовують малят своїм молоком.
ССА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сса́ти.**
ССА́ТИ, ссу, ссеш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Рухами губ і язика втягувати в рот яку-небудь рідину; смоктати. // Годуватися материнським молоком, втягувати його в рот із сосків грудей, вимені. 2. Висмоктувати спеціальними органами тіла яку-небудь рідину (кров, сік і т. ін.) з іншого організму (про тварину). // Уби-рати, всмоктувати з ґрунту вологу, поживні речовини (про рослину). 3. Повільно з'їдати, розминаючи язиком і змочуючи слиною. // Тримаючи що-небудь у роті, м'яти губами, язиком, змочуючи слиною. *Ссати соску.* ** **Сса́ти лю́льку (цига́рку і т. ін.)** – палити люльку (цигарку і т. ін.). 4. *перен.* Завдавати моральних мук, страждань. ** **Сса́ти [за] се́рце (ду́шу і т. ін.)** – безперервно непокоїти, мучити, тривожити. 5. Завдавати болю, викликати неприємне відчуття у шлунку, серці, під грудьми.
СТА́БАТ МА́ТЕР, *незм., муз.* Одна із середньовічних секвенцій католицького богослужіння.
СТАБІЛІВО́ЛЬТ, СТАБІЛОВО́ЛЬТ, -а, *ч.* Газонаповнений прилад, який застосовують у радіотехнічних схемах, щоб підтримувати незмінність напруги під час навантаження.
СТАБІЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій, прилад, що надає стійкої рівноваги тілу, яке рухається. *Стабілізатор автомобіля. Стабілізатор напруги.* 2. Пристрій, апарат, який використовують для підтримання сталості певної величини, характеристики, ступеня вияву чого-небудь. // *мн.* Хвостове оперення літака. 3. Речовина, яка затримує зміну властивостей іншої речовини. *Стабілізатор пластмас.*
СТАБІЛІЗА́ТОРНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із стабілізацією (у 4 знач.). *Стабілізаторне регулювання.*
СТАБІЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стабіліза́ція.** // Скерований на збереження або досягнення рівноваги, сталості в чому-небудь.
СТАБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Зміцнення, укріплення, приведення чого-небудь у стійкий стан; стан стійкості, постійності. *Стабілізація економіки.* ** **Стабіліза́ція валю́ти** – підтримання курсу національної валюти шляхом здійснення відповідних заходів (девальвації, дефляції, ревальвації та ін.). 2. Надання стійкої рівноваги тілу під час руху. 3. Забезпечення сталості, незмінності яких-небудь величин, характеристик, ступеня вияву чого-не-

будь. *Стабілізація напруги.* 4. Збереження незмінності властивостей якої-небудь речовини за допомогою стабілізатора (у 3 знач.).

СТАБІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стабілізува́ти**. // *у знач. прикм.*

СТАБІЛІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна стабілізувати.

СТАБІЛІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до стабілізування, признач. для цього.

СТАБІЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стабілізува́ти**.

СТАБІЛІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Проводити, здійснювати стабілізацію; робити стабільним.

СТАБІЛІЗУВА́ТИСЯ, -ується. 1. *недок. і док.* Ставати стабільним. 2. *тільки недок.* Пас. до **стабілізува́ти**.

СТАБІЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **стабілізува́ти**.

СТАБІЛІМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання стійкості тіла.

СТАБІЛІТРО́Н, -а, *ч.* 1. Газорозрядний чи напівпровідниковий прилад, напруга в якому мало залежить від струму, що тече крізь нього. 2. Прилад для підтримання сталої напруги в електричному колі.

СТАБІЛОВО́ЛЬТ *див.* **стабілівóльт**.

СТАБІЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація коливань центру ваги тіла людини в позі сидячи.

СТАБІЛОТРО́Н, -а, *ч.* Стабілізований за частотою, переладнуваний (механічно) НВЧ генератор, що складається з платинотрону і кола оберненого зв'язку.

СТАБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Сталий, незмінний, стійкий. *Стабільні ціни.*

СТАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стабі́льний**. *Стабільність правопису.* ** **Стабільність грошово́го о́бігу** – стан грошового обігу, який характеризується: стабільністю цін і тарифів; повним задоволенням платоспроможного попиту на товари і послуги; швидкістю обігу грошей; адекватною швидкістю товарного обороту й обороту виробничих фондів тощо. **Стабільність цін** – ситуація, при якій темпи інфляції настільки низькі, що суттєво не впливають на прийняття економічних рішень.

СТАБІ́ЛЬНО. Присл. до **стабі́льний**.

СТА́БУЛЕ, *невідм., ж.* Латиська свисткова флейта, виготовлена з деревини.

СТАБУ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стабуни́ти**.

СТАБУНИ́ТИ *див.* **стабу́нювати**.

СТАБУНИ́ТИСЯ *див.* **стабу́нюватися**.

СТАБУ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стабу́нювати**. *Стабунювання коней.*

СТАБУ́НЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СТАБУНИ́ТИ**, -ню, -ни́ш, *док., перех.* Збирати в табун.

СТАБУ́НЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СТАБУНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Збиратися в табун. 2. *перен.* Збиратися в гурт (про людей); юрмитися. 3. *тільки недок.* Пас. до **стабу́нювати**.

СТАВ, -у, *ч.* Водоймище (у природному чи штучному заглибленні) з непроточною водою; місце розлиття річки, струмка перед загатою. *Нерестовий став.* ** **Біологі́чний став** – водойма для біологічного очищення стічних вод у природних умовах.

СТАВА́ТИ, стаю, стаєш, *недок.*, **СТА́ТИ**, ста́ну, ста́неш, *док.* 1. Приймати вертикальне положення; випрямляючись, підніматися на ноги (про людину, тварину); вставати. // Підніматися догори (про волосся, вуса і т. ін.); настовбурчуватися. *Ставати на коліна.* ** **Става́ти ра́ка (ра́ком, ра́чки)** – зігнувшись, спиратися на обидві долоні та на обидва коліна. 2. Починати яку-небудь дію, роботу, які виконуються перев. стоячи. // Приступати до чергування, вартування і т. ін. // Взагалі розпочинати трудову діяльність. ** **Става́ти до бо́ю** – розпочинати бій, боротьбу. **става́ти на змі́ну**: а) заступати на роботу, виконувану позмінно; б) (*кому, чому*) починати заміняти кого-, що-небудь. **става́ти на ли́жі**: а) готуватися до ходьби на лижах; б) починати займатися лижним спортом, ходити на лижах. 3. Переставати рухатися, припиняти свій рух (про людину й тварину); спинятися. // Зупинятися (про засоби пересування). // Припинятися (про дощ, сніг і т. ін.). // Переставати текти, литися (про сльози). // Переставати битися (про серце). // Припиняти свій перебіг (про час). 4. Переставати працювати, функціонувати (про машину, механізм, підприємство і т. ін.). // Переривати якусь роботу, справу, заняття. // Перериватися (про роботу, справу, заняття). // *перен.* Переставати розвиватися, просуватися вперед. ** **Ді́ло не ста́ло (не ста́не)** *за ким – чим, на чому* – немає затримки за ким-, чим-небудь у якійсь справі. **За чим [же] ді́ло ста́ло?** – уживається в разі потреби з'ясувати причину затримки у виконанні, здійсненні чого-небудь. 5. Покриватися кригою, замерзати (про річку, потік і т. ін.). // Утворити нерухомий покрив (про кригу). 6. Ступивши на яке-небудь місце, зупинятися в стоячому положенні (про людину, тварину). // Розміщуватися, розташовуватися певним чином. // Ставити ногу, лапу і т. ін. на що-небудь. // Підніматися над горизонтом, бути в небі (про небесні світила, райдугу і т. ін.). // Уміщатися в якому-небудь місці (про предмети). ** **Става́ти в за́сідку** – займати приховане місце для очікування слушного моменту, щоб напасти на когось. **Става́ти на я́кір (на я́корі)**, *мор.* – зупинятися де-небудь, закріпившись на місці скинутим на дно якорем. **Душа́ стає́ на мі́сце** *у кого, чия* – хтось заспокоюється, перестає тривожитися, хвилюватися. **Става́ти між (помі́ж)** *ким*: а) (*про когось*) налагодивши стосунки з однією з двох близьких осіб, порушувати їхню злагоду, дружбу і т. ін.; б) (*про щось*) ускладнювати взаємини між ким-небудь, роблячи їх менш безпосередніми, щирими. **Ста́ти над душе́ю** – не відходячи від кого-небудь, набридати своєю присутністю, своїми вказівками, проханнями і т. ін. 7. Тимчасово припинивши просування вперед, зупинятися (на ночівлю, відпочинок і т. ін.). // Прибувши, приїхавши куди-небудь, тимчасово влаштовуватися, поселятися в когось, десь. *Стати в готелі.* ** **Става́ти на кварти́ру** – наймати квартиру для тимчасового проживання. 8. Займати позицію, розташовуватися на якій-небудь місцевості для проведення бойових операцій (про військову частину). *Ставати табором.* 9. Закріплюватися де-небудь, не відступаючи, витримуючи натиск, напад і т. ін. // *перен.* Дійшовши до якоїсь думки, якогось рішення, висновку і т. ін., твердо дотримуватися їх. 10. *куди, до кого, у кого, з інфін. і без додатка, розм.* Поступати на роботу, службу по найму. // *за кого, рідко у кого, на кого.* Найматися ким-небудь. *Ставати на службу.* 11. Виступати за чи проти кого-, чого-небудь. // Повставати, підніматися на боротьбу проти кого-, чого-небудь на захист когось, чогось. *Ставати на захист.* ** **Става́ти грудьми́** – мужньо битися, захищаючи кого-, що-небудь. **Ста́ти за своє́** – намагатися відстояти свої права, переконання і т. ін., не дати скривдити себе. **Ста́ти на поєди́нок (на герць)**: а) вступити в бій; б) виступити проти кого-, чого-небудь. 12. У сполуч. з деякими ім. уживається у знач.: починати займати те чи інше становище (щодо кого-, чого-небудь). ** **Става́ти на о́блік** – записуватися в списки певної організації. 13. *перев. перед ким – чим.* Робитися видним, доступним зорові; поставати. // Прибувати куди-небудь особисто (в офіційну установу, до службової особи за викликом, наказом і т. ін.). // *заст.* Приходити, приїжджати куди-небудь. // *перев. у сполуч. зі сл.* в у я в і, в п а м 'я т і, в д у м к а х, п е р е д о ч и м а і т. ін. Привиджуватися, пригадуватися. *Ставати перед судом.* 14. *перев. безос.* Траплятися, ставатися, виходити. 15. Виникати, зароджуватися, створюватися. // Будуватися, виростати, з'являтися (про будівлі, населені пункти і т. ін.). 16. Наставати (про час, пору року, погоду, явище і т. ін.). // *безос.* // Відбуватися. // Сповнюватися (про роки як досягнення певного віку). ** **Стає́ на годи́ні** – встановлюється тепла, сонячна погода. 17. *у сполуч. із запереч.* част. н е, *безос.* Не бути в наявності, зникати. ** **Бода́й путь-доро́ги не ста́ло** *кому* – уживається як прокляття. **Душі́ не ста́ло** *у кого* – хтось дуже злякався. **Життя́ не ста́ло** *від кого – чого* – довелося зазнати великих неприємностей від кого-, чого-небудь. **Лиця́ не ста́ло** *на кому* – у когось побліло обличчя від сильних переживань. 18. *у сполуч. із запереч. част.* н е, *безос.* Переставати існувати; вмирати, гинути. 19. *безос.* Бути достатнім для чого-небудь; вистачати. *Скільки стає сили.* ** **По́ки ста́не** *кого* – поки хтось житиме. 20. Вимагати певних затрат, коштів; обходитися, коштувати. 21. Уживається як зв'язка у складеному присудку із знач.: а) робитися ким-, чим-небудь. // Робитися ким-небудь, набуваючи певної кваліфікації, якихось навичок, уміння. // Перетворюватися на кого-, що-небудь. // *за кого – що.* Заступати, заміняти когось, щось. // *за кого.* Виконувати перев. тимчасово певні обов'язки; б) робитися яким-небудь, набуваючи певних властивостей, якостей, ознак, якогось вигляду; в) (*безос.*) у сполуч. із присудк. сл. і присл. указує перев. на виникнення якогось природного явища, певного стану, почуття і т. ін. в людині. *Ставати за основу. Ставати звичкою.* 22. *тільки док.* У сполуч. з інфін. уживається як зв'язка у складеному присудку в знач. дієсл. п о ч а т и. 23. *тільки док.* У сполуч. з інфін. уживається як допоміжне дієсл. для творення майб. ч. в знач. дієсл. б у т и. *Ставати до ладу. Ставати у [великій] пригоді.*

СТАВА́ТИСЯ, стаюся, стаєшся, *недок.*, **СТА́ТИСЯ**, ста́нуся, ста́нешся, *док.* 1. *тільки* 3 *ос.* Відбуватися, мати місце, траплятися. // Коїтися, чинитися (перев. про щось недобре, небажане). // *з ким, кому.* Діятися, творитися (про виникнення незвичного або важкого, ненормального морально-фізичного стану). // *безос.* // Наставати. // Здійснюватися, збуватися (про наміри, задуми, мрії, слова і т. ін.). ** **Мов ні́чого [й] не ста́лося** – як звичайно, як і досі. **Мо́же ста́тися** – цілком імовірно. 2. *ким, чим, який, заст.* Ставати (у 21 знач.). *Ставатися причиною.* 3. *безос., заст.* Вистачати.

СТА́ВЕЦЬ, -вця, *ч., заст.* 1. Ставник (*див.* **ставни́к**[2]). 2. Дерев'яна тарілка. 3. Циліндрична форма для випікання пасок. 4. Конусоподібна купа дров, наготована для випалювання вугілля.

СТАВИ́ДЛО, -а, *с.* Те саме, що **стави́ще**.

СТА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* ста́влять; *недок., перех.* 1. Примушувати кого-небудь або допомагати комусь стати на ноги, набути вертикального (стоячого) положення. // Примушувати або просити когось стати де-небудь. // *у сполуч. з деякими присл.* Примушувати кого-небудь стати в якусь позу, позицію. ** **Ста́вити на колі́на** *кого* – примушувати когось підкоритися. **Ста́вити на рушни́к (на рушнику́)** *кого, заст.* – одружувати кого-небудь. 2. Направляти кого-небудь на якусь роботу, пропонувати комусь робити що-небудь (зазвичай стоячи). // *ким, за кого, рідше на кого, розм.* Призначати на якусь посаду, роботу. ** **Ста́вити ва́рту** – доручати кому-небудь здійснювати охорону, вартування у певному місці (місцях). 3. *розм.* Улаштовувати кого-небудь десь для проживання або на ночівлю; розквартировувати. 4. *перен.* Змушувати кого-небудь опинитися в якомусь становищі, потрапити в якісь умови, обставини. 5. *перев. у сполуч. зі сл.* с е б е. Поводитися якимсь чином; видавати себе за когось. // *кого, розм.* Виставляти кого-небудь кимсь. *Ставити поза законом.* ** **Ста́вити себе́ на мі́сце** *чиє* – уявляти себе в таких самих обставинах, у такому самому становищі, як хто-небудь; припускати, що не хтось інший, а ти сам потрапив у певну ситуацію. 6. Надавати чому-небудь вертикального положення; розташовувати, укріпляти щось вертикально. 7. Поміщати куди-небудь, розміщувати десь. // Подавати на стіл (страви, напої і т. ін.). // *розм.* Пригощати, частувати (звичайно алкогольними напоями). ** **Ста́вити могори́ч** *кому* – частувати кого-небудь вином, горілкою (за послугу, допомогу і т. ін.). **Ста́вити одно́го про́ти (супро́ти) дру́гого** – настроювати вороже одного до іншого. 8. Поміщати на вогонь, жар, готуючи для споживання (про їжу, напої). *Ставити чай.* // Учиняти тісто (для хліба, пирогів, млинців і т. ін.). *Ставити самовар.* 9. *у сполуч. з деякими присл. та ім. з прикм.* Надавати чому-небудь певного положення (за знач. відповідного присл. або ім.). *Ставити ногу на носок.* 10. Навчати правильно володіти чим-небудь (голосом, диханням і т. ін.). *Ставити голос. Ставити дихання.* 11. Установлювати що-небудь для роботи, для виконання своїх функцій. *Ставити телефон.* // Пришивати, прибивати і т. ін. до чого-небудь під час виготовлення або ремонту. *Ставити латку.* // Накладати, прикладати до якої-небудь частини тіла з лікувальною метою. ** **Ста́вити годи́нника** – пересувати стрілки годинника так, щоб вони показували правильний час. **Ста́вити на відгоді́влю**, *с. г.* – переводити на режим посиленого годування з метою збільшення живої ваги. **Ста́вити пло́мбу** – заліплювати пломбою дупло в зубі. **Ста́вити сві́чку** – відповідно до церковного обряду ліпити, прикріплювати запалену свічку перед образом святого. 12. Наносити що-небудь на поверхню чогось (візерунок, зарубку, пляму і т. ін.). *Ставити пляму.* // Зображувати на папері, писати що-небудь. *Ставити візу.* // Записувати оцінку в журнал, залікову книжку і т. ін. // Відмічати, реєструвати присутність, прибуття кого-небудь. *Ставити печатку. Ставити [свій] підпис.* ** **Ста́вити хрест** *на кому – чому, рідко над ким – чим*: а) переставати покладати надії на когось, щось; б) переставати робити що-небудь, займатися чимсь, думати, згадувати про щось. 13. Будувати, споруджувати що-небудь. *Ставити піч.* 14. У сполуч. із деякими ім. у знах. в. з прийм. "в" означає: створювати для кого-, чого-небудь становище, умови, стан, виражені відповідним іменником. // У сполуч. з деякими ім. з прийм. в, п ід, п е р е д означає: виконувати дію за знач. відповідного іменника. *Ставити під контроль. Ставити під загрозу.* 15. *перев. у сполуч. зі сл.* в и с о к о, в и щ е, н и з ь к о і т. ін., *перен.* Розцінювати, розглядати з певного погляду, визначати певним чином своє ставлення до кого-, чого-небудь. // *у сполуч. з деякими ім., перев. з прикм.* Визнавати чим-небудь, оцінювати, кваліфікувати як щось (за знач. відповідного ім.). *Ставити в заслугу. Ставити за обов'язок. Ставити за приклад.* ** **Ста́вити над усіма́** – дуже цінувати, вважати найкращим. **Ста́вити на пе́рший план** *кого, що* – вважати когось, щось найголовнішим, найважливішим. 16. В азартних іграх – вносити певну ставку (у 4 знач.). // Пропонувати, вносити як заклад (у разі суперечки, парі). // *на кого.* Розраховувати на кого-небудь, бути певним у чиїйсь перемозі, силі і т. ін. *Ставити на кін.* 17. *перев. у сполуч. зі сл.* с п р а в а, р о б о т а *і т. ін.* Налагоджувати, організовувати. // Уводити в дію, робити діючим. // Здійснювати що-небудь. *Ставити рекорд.* ** **Ста́вити діа́гноз** – визначати характер захворювання. **Ста́вити до́слід** – здійснювати наукове дослідження якого-небудь явища в його конкретному виявi у певних, спеціально створених умовах. 18. Показувати на сцені виставу, здійснюючи режисерську підготовку спектаклю, кінофільму, танцю і т. ін. 19. *перен.* Створювати, викликати (труднощі, перешкоди і т. ін.). *Ставити підніжку.* 20. Пропонувати що-небудь для прийняття, виконання; висловлювати певні вимоги, побажання і т. ін. *Ставити запитання.* ** **Ста́вити на вид** *кому* – зауважувати кому-небудь. **Ста́вити на голосува́ння** – пропонувати вирішувати що-небудь голосуванням.

СТА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* ста́вляться; *недок.* 1. Виявляти певне ставлення до кого-, чого-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **става́ти** 1. 3. *рідко.* Вставати, підніматися (про куряву). 4. *заст.* Прибувати, з'являтися. 5. *рідко.* Те саме, що **будува́тися** 1. 6. *рідко.* Видавати себе за кого-, що-небудь. 7. *рідко.* Те саме, що **гордува́ти**. 8. Пас. до **ста́вити**.

СТАВИ́ЩЕ, -а, *с.* Місце, де був ставок.

СТА́ВКА, -и, *ж.* 1. *іст.* Старовинна російська назва похідного намету, що його ставили для старшого воєначальника (полководця) в пункті, звідки він мав керувати військом під час бою. 2. *військ.* Місце розташування воєначальника і його штабу. 3. *військ.* Орган верховного головнокомандування на чолі з головнокомандувачем; штаб головноко-

мандувача. 4. В азартних іграх – грошовий внесок, що його ставить гравець і втрачає в разі програшу. // Сума грошей, яку пропонують, вносять як заклад (в разі суперечки, парі). 5. Кошти, сплачені для одноразової участі в лотереї, сума яких фіксується згідно з умовами проведення лотереї. 6. *фін.* Встановлений розмір заробітної платні. ** **Тари́фна ста́вка** – розмір оплати праці робітника за одиницю часу. 7. *фін.* Норма вирахування податку, яку правлять банки з якого-небудь об'єкта фінансового обкладення; норма оплати при здійсненні певної фінансової операції. ** **Ба́зова проце́нтна ста́вка** – процентна ставка, що її використовують комерційні банки для обчислення процентів за надані кредити. **Ве́ксельна ста́вка** – процентна ставка, за якою банк обліковує векселі. **Дивіде́ндна ста́вка** – одержуваний власником цінного папера дохід, виражений у відсотках до номінальної вартості цього папера. **Диско́нтна ста́вка** – процент, виплачуваний позичальником капіталу за надану банком позику. **Змі́нна ста́вка відсо́тка** – відсоткова ставка на середньо- та довгострокові кредити. **Купо́нна ста́вка** – процентна ставка, за якою сплачують купонний дохід власникам облігацій чи ощадних сертифікатів. **Міжба́нківська проце́нтна ста́вка** – середня ставка за короткотерміновими банківськими кредитами, яка формується на міжбанківському грошовому ринку. **Негати́вна ста́вка відсо́тка**: а) розмір плати, що стягується банком з власника депозиту замість традиційної виплати йому відсоткової винагоди як кредиторові банку; б) реальна відсоткова ставка на депозити та кредити, яка нараховується за визначений строк в умовах інфляції. **Номіна́льна проце́нтна ста́вка** – процентна ставка, що не враховує інфляційного впливу. **Облі́ко́ва ста́вка** – відсоток, що його стягують банки із суми векселя за умови купівлі їх банком до настання строку платежу. **Основна́ проце́нтна ста́вка** – ставка, за якою комерційні банки надають кредити своїм найбільш кредитоспроможним клієнтам. **Офіці́йна облі́ко́ва ста́вка** – відсоткова ставка, що застосовується центральним банком країни в операціях з комерційними банками та ін. кредитними інститутами під час купівлі (обліку) державних короткострокових зобов'язань і переобліку приватних комерційних векселів. **Пла́ваюча проце́нтна ста́вка** – процентна ставка за середньо- та довготерміновими кредитами, розмір якої періодично переглядається. **Податко́ва ста́вка** – величина податку на одиницю оподаткування. **Проце́нтна ста́вка** – ціна, що її сплачують за використання позичених грошей. **Реа́льна проце́нтна ста́вка** – процентна ставка, що враховує інфляційний вплив і яку визначають через порівняння між собою товарних еквівалентів. **Рівнова́жна проце́нтна ста́вка** – процентна ставка, за якої попит і пропозиція на грошовому ринку врівноважуються. **Ста́вка відсо́тка** – *див.* **диско́нтний відсо́ток. Ста́вка пода́тку на дода́вленну (до́дану) ва́ртість** – виражена у відсотках частина вартості товару (послуги), яка підлягає сплаті до державного бюджету. ** **Ста́вка прибу́тку** – виражене у відсотках відношення величини прибутку до виторгу від реалізації, до суми авансованого основного й оборотного капіталу чи до ціни одиниці товару. **Ста́вка рефінансува́ння** – процентне вираження ціни кредитних ресурсів, що їх центральний банк розміщує серед комерційних банків з метою впливу на грошовий обіг та кредитування. **Фіксо́вана проце́нтна ста́вка** – процентна ставка, яка не змінюється впродовж усього періоду користування кредитом. 8. *на кого – що, перен.* Розрахунок, орієнтація у своїх діях, вчинках, планах на кого-, що-небудь. // Те, що намагаються використати в своїх інтересах; той або те, на кого або на що розраховують у досягненні певної мети. *Очна ставка.* 9. *муз.* Аплікатурний прийом гри на віолончелі та контрабасі, що полягає у затисканні струни великим пальцем.

СТАВКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ставо́к**.

СТА́ВЛЕНЕЦЬ, -нця, *ч.* Те саме, що **ста́вленик**.

СТА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ста́вити**.

СТА́ВЛЕНИК, -а, *ч.* Той, хто дістав посаду за чиєюсь допомогою, протекцією.

СТА́ВЛЕНИЦЯ, -і. Жін. до **ста́вленик, ста́вленець**.

СТА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Той або інший характер поводження з ким-, чим-небудь. 2. Дія за знач. **ста́вити**. *Ставлення стовпів.* 3. Те саме, що **постано́вка** 2.

СТА́ВЛЯТИ, -яю, -яєш, *недок., перех., розм.* Те саме, що **ста́вити**.

СТА́ВМА, *присл.* У вертикальному, стоячому положенні. *Ставати ставма.*

СТАВНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ста́вня**.

СТАВНИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Який має високу струнку постать, міцну будову тіла; поставний. // Гарно й пропорційно складений (про фігуру). // Який відзначається правильним, пропорційним співвідношенням частин, витонченістю ліній (про дерева, колони і т. ін.). 2. *риб.* Нерухомо укріплений у вертикальному положенні (про рибальську сітку, невід).

СТАВНИ́Й[2], -а́, -е́. Прикм. до **став**.

СТАВНИ́К[1], -а́, *ч., риб.* Ставний невід, рибальська сітка або місце, де вони стоять.

СТАВНИ́К[2], -а́, *ч., церк.* 1. Великий церковний свічник. 2. Велика свічка для церковного свічника.

СТАВНИ́ЦЯ, -і, *ж., заст.* Стайня.

СТА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ставни́й**[1].

СТА́ВНО. Присл. до **ставни́й**[1].

СТА́ВНЯ, -і, *ж.* 1. Дверцята для затемнювання із двох половин, які закріплені на лутці вікна знадвору або всередині хати. 2. Дерев'яний щит для закривання вікон ззовні.

СТАВНЯ́, -і, *ж., збірн., діал.* Кілки, якими укріплюють стіни льоху, щоб не сипалася земля.

СТАВОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **став**.

СТАВО́К, -вка́, *ч.* 1. Те саме, що **став**. *Нагульний ставок. Нерестовий ставок.* 2. Зменш.-пестл. до **став**.

СТАВО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **ставо́к**.

СТАВРИ́ДА, -и, *ж.* Морська промислова риба родини ставридових ряду окунеподібних.

СТАВРИ́ДКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **ставри́да**. 2. Те саме, що **ставри́да**.

СТАВРОЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.

СТАВРОПІГІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *церк.* Стос. до ставропігії. // Належний ставропігії. ** **Ставропігіа́льний монасти́р** – те саме, що **ставропі́гія**.

СТАВРОПІГІ́ЙНИЙ, -а, -е, *церк.* Те саме, що **ставропігіа́льний**.

СТАВРОПІГІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *церк.* Те саме, що **ставропігіа́льний**.

СТАВРОПІ́ГІЯ, -ї, *ж., церк.* Монастир, що не підлягає місцевій єпархіальній владі, а безпосередньо підпорядкований патріархові або синоду; статус незалежності від місцевої єпархіальної влади.

СТАВРОПО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ставрополь.

СТАВЧА́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Складовий, складений.

СТА́ВЩИНА, -и, *ж.*, Плата, яку отримували власники та орендарі феодальних маєтків на Україні від сільських громад за вилов риби у водоймах.

СТАГ, -а, *ч.* Біржовий маклер, який купує цінні папери для перепродажу,.

СТАГНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до стагнації. *Стагнаційні явища.*

СТАГНА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* 1. Застій у виробництві, торгівлі тощо. 2. Застій крові у венах. ** **Стагна́ція води́** – стан водної маси водойми, який характеризується відсутністю в ній вертикальної циркуляції води.

СТАГФЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Застій, спад в економіці, що супроводжується інфляцією, зростанням безробіття.

СТАДА́Р, -я́, *ч., зах.* Пастух, що пасе коней.

СТАДА́РКА, -и, *ж., зах.* Стайня.

СТАДА́РНЯ, -і, *ж., діал.* Стайня, стійло для коней.

СТАДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до стадії (у 1 знач.). *Стадіальна теорія.* // Який відбувається за стадіями. *Стадіальний розвиток.*

СТАДІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стадіа́льний**.

СТАДІА́ЛЬНО. Присл. до **стадіа́льний**.

СТАДІ́Й, -я, *ч., заст.* Старовинна одиниця виміру віддалі, вперше запроваджена у Вавилоні; дорівнює приблизно 180 – 230 м.

СТАДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **стадіа́льний**. *Стадійні зміни.*

СТАДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стаді́йний**.

СТАДІ́ЙНО. Присл. до **стаді́йний**.

СТАДІО́Н, -у, *ч.* Комплексна спортивна споруда, яка складається з футбольного поля, майданчиків, бігових доріжок, трибун для глядачів, допоміжних приміщень і признач. для тренувань і змагань з різних видів спорту. // Про людей, що заповнюють трибуни цієї споруди.

СТАДІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **стадіо́н**.

СТА́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Певний момент, період, етап у житті, розвитку кого-, чого-небудь, які мають свої якісні особливості. 2. *іст.* У стародавніх греків – одиниця відстані під час спортивних змагань. 3. *заст.* Те саме, що **стаді́й**.

СТАДНА́РКА, -и, *ж., зах.* Стайня, стійло для коней.

СТА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який живе стадом, у стаді; який збирається в стадо. // Власт. стаду, породжений життям у стаді. *Стадний інстинкт.* 2. *перен.* Який визначається несвідомим підкоренням індивідуальної поведінки поведінці юрби. *Стадне почуття.*

СТА́ДНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Пастух (перев. при табуні). 2. *діал.* Плідник (жеребець або бик) при стаді.

СТАДНИ́НА, -и, *ж., діал.* Табун коней різного віку.

СТА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ста́дник** 1.

СТАДНИ́ЦЯ, -і, *ж., заст.* Стайня.

СТА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан і властивість за знач. **ста́дний** 1. Інстинкт стадності. 2. *перен.* Несвідоме підкорення індивідуальної поведінки поведінці юрби.

СТА́ДНЯ, -і, *ж., діал.* Те саме, що **ста́йня**.

СТА́ДО, -а, *с.* 1. Група тварин (перев. одного виду, віку і т. ін.), об'єднаних з певною господарською метою (для утримання, нагулу, відгодівлі тощо). // Взагалі велика група яких-небудь тварин, птахів, риб і т. ін., які тримаються разом. // **ста́дами**, *у знач. присл.* У великій кількості. 2. *тільки одн.* Загальне поголів'я сільськогосподарських тварин того самого виду. 3. Перехідна форма суспільної організації, типова для раннього періоду первіснообщинного ладу. 4. *перен., зневажл.* Велика неорганізована несвідома група людей. ** **Ста́до бара́нів**, *перен.* – про людей, які сліпо, без роздумів ідуть за ким-небудь.

СТАДОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **ста́до** 1.

СТАЄ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ста́йня**.

СТАЄ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ста́йня**. // Якого тримають у стайні; признач. для їзди, а не для сільськогосподарських робіт (про коня); виїзний. ** **Стає́нна ла́йка** – груба, непристойна лайка. 2. *у знач. ім.* **стає́нний**, -ного, *ч.* Те саме, що **ко́нюх**.

СТА́ЄР, -а, *ч.* 1. Спортсмен (бігун, гонщик, ковзаняр і т. ін.), що спеціалізується з бігу на довгі дистанції. 2. Кінь, що показує (на скачках або перегонах) найкращу швидкість на довгих дистанціях.

СТА́ЄРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ста́єр**. *Стаєрська дистанція.*

СТА́ЄЧКА, -и, *ж., діал.* Зменш.-пестл. до **ста́йка** 3.

СТАЖ, -у, *ч.* 1. Тривалість якої-небудь діяльності, праці; кількість років, пропрацьованих кимсь де-небудь. // Тривалість перебування членом якої-небудь громадської організації. *Кандидатський стаж. Профспілковий стаж.* 2. *рідко.* Те саме, що **стажува́ння**.

СТАЖЕ́Р, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **стажи́ст**.

СТАЖЕ́РКА, -и, *рідко.* Жін. до **стаже́р**.

СТАЖИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто проходить стажування де-небудь. // Особа, яка набуває практичних навичок з певної спеціальності.

СТАЖИ́СТКА, -и. Жін. *до* **стажи́ст**.

СТАЖУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Проходження іспитового терміну (після закінчення спеціального вищого навчального закладу) перед зарахуванням до штату виробництва, установи і т. ін. // Підвищення кваліфікації в певній установі, навчальному закладі і т. ін. 2. Проходження тими, хто навчається, виробничої практики для набуття досвіду й оволодіння фахом.

СТАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Проходити стажування де-небудь.

СТАЖУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Те саме, що **стажува́ти**.

СТАЗ, -у, *ч., мед.* Місцева зупинка в просвіті того або ін. органа його фізіологічного вмісту. ** **Жо́вчний стаз** – те саме, що **холеста́з. Кров'я́ний стаз** – різке уповільнення або припинення руху крові в кровоносних судинах (перев. у капілярах).

СТА́ЗА, -и, *ж., біол.* Група, що виконує в угрупованні живих істот спеціальні функції.

СТАЗОБАЗОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь стояння і ходьби.

СТА́ЙКА, -и, *ж.* 1. *заст.* Ряд кіп, полукіпків (пшениці, жита і т. ін.) на полі. 2. Те саме, що **стая́** 1.

СТА́ЙЛІНГ, -у, *ч.* 1. Дизайн, художнє оформлення товару, спрямовані на привабленння покупця. 2. Загальні вимоги до дизайну, що сприяють попиту на товар.

СТАЙНИ́ЧИЙ, -чого, *ч.* 1. *заст.* Слуга, який завідував конюхами, конюшнями; головний конюх. 2. Те саме, що **ко́нюх**.

СТА́ЙНО, *присл., рідко.* Зграєю.

СТА́ЙНЯ, -і, *ж.* Спеціальне приміщення, будівля, де тримають коней; конюшня. // *у знач. збірн.* Про коней, що належать кому-небудь. ** **А́вгієві ста́йні (коню́шні)**, *книжн.* – про щось дуже занедбане, брудне, про велике безладдя.

СТАКА́Н, -а, *ч.* 1. Скляна посудина циліндричної форми, без ручки, признач. для пиття, зберігання рідини і т. ін.; склянка. // Така посудина, наповнена чим-небудь; кількість чогось, що вміщається в ній. 2. *військ.* Гільза артилерійського снаряда. 3. *тех.* Назва деяких деталей спеціального призначення, що мають циліндричну форму. *Буферні стакани.*

СТАКАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **стака́н** 1.

СТАКА́НЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **стака́н** 1. // Невелика посудина циліндричної форми. 2. *розм.* Те саме, що **стака́н** 1. 3. Чарка.

СТАКА́ТНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **стака́то**.

СТАКА́ТНІСТЬ, -ності, *ж., муз.* Абстр. ім. до **стака́тний**.

СТАКА́ТО, *муз.* 1. *присл.* Коротко, уривчасто (як позначення способу виконання музичного твору). 2. *у знач. ім., невідм., с.* Уривчасте виконання звуків, при якому вони чітко відокремлюються один від одного; прот. л е г а т о .

СТА́КЕР, -а, *ч., тех.* Пересувний самохідний конвеєр, за допомогою якого укладають у штабелі колоди та інші матеріали, що прибувають водними шляхами.

СТА́КСЕЛЬ, -я, *ч., мор.* Косий трикутний парус.

СТА́ЛА, -ої, *ж.* Незмінна, постійна фізична величина, константа.

СТАЛАГМІ́Т, -а, *ч., геол.* Натічне мінеральне (перев. вапнякове) утворення у вигляді конусоподібного стовпчика, бурульки, гребінця, що виникає на дні підземних порожнин (печер, галерей і т. ін.) внаслідок падіння й випаровування крапель води, насичених гідроґенокарбонатом кальцію.

СТАЛАГМІ́ТОВИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **сталагмі́т**. *Сталагмітові утворення.* // Який має сталагміти, зі сталагмітами. *Сталагмітова печера.*

СТАЛАГНА́Т, -а, *ч., геол.* Утвір із сталактитів і сталагмітів.

СТАЛАКТИ́Т, -а, *ч.* 1. *геол.* Натічне мінеральне (перев. вапнякове) утворення у вигляді бурульок, трубочок, що виникає на склепінні й на верхніх частинах стін підземних порожнин (печер, галерей і т. ін.) внаслідок просочування й випаровування крапель води, насичених гідроґенокарбонатом кальцію. 2. В архітектурі Близького і Середнього Сходу – декоративні виступи призматичної форми, розташовані нависаючими один на одного рядами на склепіннях ніш, тромпах, напівкуполах, карнизах тощо.

СТАЛАКТИ́ТОВИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **сталакти́т**. *Сталактитові утворення.* // Який має сталактити, зі сталактитами.

СТАЛАКТО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **сталагна́т**.

СТАЛЕАЛЮМІ́НІЄВИЙ, -а, -е. Стос. до конструкцій або композиційних матеріалів зі сталі та алюмінію.

СТАЛЕБЕТО́Н, -у, *ч.* Цементний бетон у суміші зі сталевими ошурками. // *збірн., розм.* Конструк-

ції, деталі і т. ін. з цього матеріалу.

СТАЛЕБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сталебето́н**. // Зробл. зі сталебетону. *Сталебетонні конструкції.*

СТАЛЕБЕТО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сталебето́нний**.

СТАЛЕВАЛЬЦЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вальцювання сталевих зливків та листів.

СТАЛЕВАЛЬЦЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, оператор, що обслуговує вальцювальний стан – блюмінг, слябінг тощо.

СТАЛЕВА́Р, -а, *ч.* Кваліфікований робітник, який варить, виплавляє сталь.

СТАЛЕВА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *рідко.* Бути сталеваром; варити, виплавляти сталь.

СТАЛЕВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Варіння, виплавка сталі.

СТАЛЕВА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сталева́р**. // Признач. для сталевара. *Сталеварський кашкет.*

СТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сталь**[1]. *Сталевий зливок.* // Зробл. зі сталі. // Стос. до виробництва та обробки сталі. *Сталевий трест.* 2. *перен.* Кольору сталі; світло-сірий із сріблястим полиском. 3. *перен.* Міцний, могутній. *Сталеві м'язи.* // Непохитний, незламний; стійкий. *Сталева воля.* // Твердий, суворий (про голос). // В якому відчувається твердість, суворість. // Впевнений (про ходу, крок і т. ін.). // Сповнений недоброзичливості (про погляд); холодний. *Сталевий погляд.*

СТАЛЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **сталéвий** 2, 3.

СТАЛЕ́ВО. Присл. до **сталéвий** 2.

СТАЛЕГУ́МОВИЙ, -а, -е. Стос. до гуми, армованої сталевим дротяним каркасом (у покришках коліс важких вантажівок).

СТАЛЕДРОТОВИ́Й, -á, -é. Стос. до сталевого дроту.

СТАЛЕДРОТОКАНА́ТНИЙ, -а, -е. Призначений для виробництва стального дроту і стальних канатів.

СТАЛЕДРОТЯНИ́Й, -á, -é. Те саме, що **сталедротови́й**.

СТАЛЕЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до лиття сталі.

СТАЛЕЛИВА́РНИК, -а, *ч.* Робітник, який відливає сталь; фахівець із сталеливарної справи.

СТАЛЕЛИВА́РНЯ, -і, *ж.* Цех, де відливають сталь.

СТАЛЕПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до виплавки сталі. 2. Признач. для виплавки сталі.

СТАЛЕПЛАВИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який виплавляє сталь; фахівець із виплавки сталі.

СТАЛЕПРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до прокату сталі. *Сталепрокатний цех.*

СТАЛЕПРОКА́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, який обробляє сталь способом прокатування.

СТАЛЕПРОКО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для проковування сталі.

СТАЛЕРОЗЛИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розливання сталі.

СТАЛЕРОЗЛИВНИ́Й, -á, -é. Те саме, що **сталерозлива́льний**.

СТАЛЕТОПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сталето́пний**.

СТАЛЕТОПИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **сталето́пник**.

СТАЛЕТОПИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **сталето́пня**.

СТАЛЕТО́ПНИЙ, -а, -е. Сталеплавильний.

СТАЛЕТО́ПНИК, -а, *ч.* Сталевар.

СТАЛЕТО́ПНЯ, -і, *ж.* Сталеливарня.

СТА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *тех.* У млині – сталева опора нижнього кінця веретена шестірні.

СТА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який не змінюється, зберігає той самий склад, розмір, однакову форму, величину і т. ін.; незмінний, постійний. // Який не зазнає коливань, не піддається змінам; стійкий. *Стала ціна.* // Урівноважений (про вдачу). ** **Ста́ла рівнова́га**, *фіз.* – стійка рівновага, в якій тіло перебуває під дією рівних між собою протилежно спрямованих сил. 2. *у знач. ім.* **ста́ла**, -лої, *ж.*, *спец.* Постійна, незмінна величина серед тих, які змінюються. 3. Який не припиняється, не переривається, триває весь час; безперервний. // Який не минає, не залишає кого-небудь (про стан, почуття і т. ін.). 4. Розрахований на довгий час, признач. для тривалого функціонування; не тимчасовий. // Який є постійним атрибутом кого-, чого-небудь; завжди наявний, неодмінний. // *у знач. ім.* **ста́ле**, -лого, *с.* Те, що відзначається постійністю. ** **Ста́лі ка́дри** – постійний склад працівників певної організації, установи, певного підприємства і т. ін. 5. Який протягом тривалого часу не змінюють (про місце проживання, роботу, посаду, заняття і т. ін.). 6. *перен.* Твердий, непохитний. // Який надійно забезпечує існування, розвиток чого-небудь. // Остаточно визначений, сформований (про погляди, поняття і т. ін.).

СТАЛИ́ТИ, -лю, -ли́ш, *недок.*, *перех.* 1. Наварювати сталлю і гострити що-небудь. // Заварювати сталлю тріщини, отвори в чому-небудь металевому. 2. Те саме, що **гартува́ти**.

СТАЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *недок.* 1. Те саме, що **гартува́тися**. 2. Пас. до **стали́ти** 1.

СТАЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сталі́я**. ** **Сталі́йні дні** – час стоянки, що нараховується у днях, необхідний для навантаження або розвантаження судна, обумовлений у договорі морського перевезення.

СТАЛІНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. В СРСР в 30 – 50 рр.: режим влади, повязаний з діяльністю Й. Сталіна. 2. Політичний напрям, заснований на принципах вождизму, ідеологічного контролю над усіма сторонами життя суспільства, посилення репресивної функції держави тощо.

СТАЛІНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник сталінізму.

СТАЛІНІ́СТКА, -и. Жін. до **сталіні́ст**.

СТАЛІНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сталінізму, сталініста.

СТАЛІНІ́Т, -у, *ч.* 1. Литий твердий сплав, що його застосовують перев. для наплавки на леза металорізальних інструментів, на деякі деталі машин і т. ін. для підвищення їх зносостійкості. 2. Підвищеної міцності й теплостійкості загартоване скло, яке застосовують для автомобілів, літаків, для скління вітрин тощо.

СТАЛІНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сталіні́т**.

СТА́ЛІНСЬКИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з життям Й. Сталіна. 2. Пов'язаний з епохою Й. Сталіна, здійснений в епоху Й. Сталіна, який характеризується цими ознаками.

СТА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **ста́лий** 1, 3, 4. ** **Зако́н ста́лості скла́ду** (*див.* **склад**[1]).

СТАЛІ́Я, -ї, *ж.* Термін, протягом якого товар повинен бути навантажений на судно або вивантажений з нього.

СТА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Довга вузька смуга. // Довгий ряд чого-небудь. // Низка, разок (про намисто). 2. Пасмо (довгого волосся, ниток і т. ін.). 3. Шар чого-небудь; пласт. 4. *заст.* Сталева пластинка в корсажі.

СТА́ЛКОВИЙ, СТА́ЛЬКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ста́лка, ста́лька**.

СТА́ЛО. Присл. до **ста́лий** 3, 5, 6.

СТАЛЬ[1], -і, *ж.* 1. Твердий ковкий метал сріблясто-сірого кольору, що становить собою сплав заліза (основа) з вуглецем та іншими домішками, які вводяться для потрібної зміни якості; криця. *Вуглецева сталь. Легована сталь. Ресорна сталь.* // *перен.* Про колір, який нагадує цей метал. ** **Бесеме́рівська сталь** – сталь, яку одержують продуванням крізь розтоплений чавун кисню, що випалює наявні в чавуні домішки. **Була́тна сталь**, *заст.* – високого ґатунку й особливого гарту сталь з узорчастою поверхнею; булат. ** **Сталь-срібля́нка** – шліфована й полірована сталь різних марок. 2. *збірн.* Сталеві вироби, конструкції, сукупність сталевих предметів, машин і т. ін. // *перен.* Про холодну зброю, снаряди, кулі, осколки тощо.

СТА́ЛЬ[2], -і, *ж.*, *діал.* Сталка, сталька.

СТАЛЬБЕТО́Н, -у, *ч.* Бетон, що його отримують із суміші портландцементу, кварцового піску і стальних стружок (або ошурок).

СТА́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ста́лка**. 2. Тонкий сталевий дріт, якийдосвідчені рибалки намотують на спінінгові котушки замість волосіні, лески; сталева леска для ловлі риби у глибоких річках з швидкою течією.

СТА́ЛЬКОВИЙ *див.* **ста́лковий**.

СТАЛЬНИ́Й, -á, -é. Те саме, що **сталéвий**.

СТАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **сталюва́ти**.

СТАЛЬО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Сталевий.

СТАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сталюва́ти**.

СТАЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *спец.* Наносити тонкий шар сталі за допомогою електролізу.

СТАЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.*, *спец.* 1. Покриватися тонким шаром сталі під дією електролізу. 2. Пас. до **сталюва́ти**.

СТАЛЮ́ГА, -и, *ж.*, *заст.* Мольберт.

СТАМБУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Стамбул.

СТА́МБХА, -и, *ж.* В Індії – буддійський меморіальний стовп з фігурною капітеллю.

СТАМЕ́СКА, -и, *ж.* Столярний інструмент для видовбування отворів і заглиблень у дереві, для зачищання, підрізки і т. ін. дерев'яних виробів, що являє собою насаджену на рукоятку сталеву пластинку різної ширини з одним нагостреним кінцем.

СТАМЕ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стаме́ска**. *Стамескова рукоятка.*

СТАМІНО́ДІЙ, -я, *ч.*, *бот.* Редукована тичинка.

СТАН[1], -у, *ч.* 1. Тулуб, корпус людини; торс. // Те саме, що **талі́я**[1]. // *перен.* Про стовбур дерева. ** **Висо́кий ста́ном** – високий на зріст. **Рі́вний ста́ном** – стрункий, не сутулий. **Тонки́й ста́ном** – не товстий, з тонкою талією. 2. *заст.* Те саме, що **ста́ник** 1.

СТАН[2], -у, *ч.* 1. Місце тимчасового розташування; стоянка, табір. // Тимчасова стоянка військ; військовий табір. // Місце тимчасового розташування польових, мисливських і т. ін. бригад у період сезонної роботи, промислу тощо. ** **Става́ти ста́ном** – розташовуватися табором. 2. Військо, воююча сторона. // *перен.* Суспільне об'єднання, угруповання; ворогуюча сторона. 3. *заст.* У дореволюційній Росії – адміністративно-поліцейський підрозділ повіту. // Поліцейське управління в такому підрозділі. 4. *с. г.* Те саме, що **стано́к**[2] 3.

СТАН[3], -у, *ч.* 1. Обставини, умови, в яких хто-, що-небудь перебуває, існує; ситуація, зумовлена певними обставинами, умовами. // Сукупність ознак, рис, що характеризують предмет, явище в даний момент відповідно до певних вимог щодо якості, ступеня готовності і т. ін. ** **Аварі́йний стан** – стан об'єкта, за якого можлива аварія. **Агрега́тний стан речови́ни** – один із чотирьох станів речовини: твердий, рідинний, газоподібний, плазма. **Газоподі́бний стан речови́ни** – стан, за якого речовина не має власної форми та об'єму; вона набуває форми та об'єму тієї посудини, в якій міститься. **Грани́чний стан** – стан об'єкта, за яким його подальша експлуатація неприпустима чи недоцільна, або відновлення його працездатного стану неможливе чи недоцільне. **Крити́чний стан** – стан об'єкта, що може призвести до травмування людей, значних матеріальних збитків чи інших неприйнятних наслідків. **Крити́чний стан речови́ни** – стан речовини, за якого немає різниці між його рідинною і газоподібною фазами. **Непрацезда́тний стан** – стан обєкта, за якого він нездатний виконувати хоча б одну з потрібних функцій. **Неробо́чий стан** – стан об'єкта, за якого він не виконує потрібну функцію. **Плачéвний стан** – дуже поганий, нікудишній стан чого-, кого-небудь. **Працезда́тний стан** – стан об'єкта, який характеризується його здатністю виконувати усі потрібні функції. **Рівнова́жний стан систе́ми** – стаціонарний стан системи, не зумовлений зовнішніми процесами. **Рі́динний стан речови́ни** – стан, за якого речовина певного об'єму не має власної форми, а набуває форми посудини, в якій міститься. **Робо́чий стан** – стан об'єкта, в якому він виконує потрібну функцію. **Спра́вний стан** – стан об'єкта, за якого він здатний виконувати усі задані функції об'єкта. **Тверди́й стан речови́ни** – стан, за якого речовина має механічну міцність, а також фіксовану форму та об'єм. **Техні́чний стан об'є́кта** – стан, який характеризується в певний момент часу, за певних умов зовнішнього середовища значеннями параметрів, встановлених технічною документацією на об'єкт. **Четве́ртий стан речови́ни** – плазма. // Місце, роль у суспільстві, в соціальному чи професійному середовищі; становище. *Соціальний стан.* // Фізичне самопочуття або настрій. **[Бу́ти] [не] в ста́ні** *зробити що* – [не] бути спроможним зробити що-небудь. **Стан здоро́в'я** – ті чи інші особливості функціонування організму; фізичне самопочуття людини. 2. *фіз.* Сукупність величин, що характеризують фізичні ознаки тіла. // Характер розташування, взаємодія і рух часток речовини. 3. Сукупність суспільно-політичних відносин, аспектів суспільного життя. 4. Режим, розпорядок державного, суспільного життя, що його встановлює влада. 5. *лінгв.* Граматична категорія, яка виражає різні відношення дії до її суб'єкта та об'єкта. ** **Катего́рія ста́ну**: а) те саме, що **стан**[3] 5; б) лексико-граматичний розряд, що об'єднує слова (предикативні прислівники, безособово-предикативні слова і т. ін.), які вживаються у функції головного члена безособового речення. 6. Соціальна група людей із закріпленими законом спадкоємними правами та обов'язками, що остаточно склалася під час розшарування феодального суспільства. // Група людей, об'єднаних за родом занять, способом життя і т. ін. ** **Суспі́льні ста́ни** – групи людей, що відрізняються від інших своїм економічним і правовим становищем, займають особливе, закріплене правом, релігією або звичаєм становище в суспільстві.

СТАН[4], -а, *ч.* 1. *мет.* Машина або система машин для обробки металу під тиском. *Плющильний стан. Сортопрокатний стан. Трубопрокатний стан.* 2. *спец.* Комплект колісних пар паровоза, вагона і т. ін.; скат. *Колісний стан.* 3. *с. г.* Пристрій у молотарці, комбайні. ** **Но́тний стан**, *муз.* – рядок із п'яти горизонтальних паралельних ліній, признач. для написання нот.

СТАНА́Н, -у, *ч.* Безбарвний важкий, отруйний, займистий газ, що горить волошковим полум'ям.

СТАНА́ТИ, -ів, *мн.* Солі олов'яної кислоти.

СТА́НВА, -и, *ж.*, *зах.* Велика кадка, бочка.

СТАНДА́РТ, -у, *ч.* 1. Норма, зразок, мірило. 2. Прийнятий тип виробів, що відповідає певним вимогам своєю якістю, хімічним складом, фізичними властивостями, розміром, вагою і т. ін. // Загальноприйнятий взірець у мові. // Єдина типова форма організації, проведення, здійснення чого-небудь. ** **Галузе́вий станда́рт** – стандарт на продукцію, послугу, що його розробляють у разі відсутності державних стандартів чи в разі необхідності встановлення вимог, які перевищують або доповнюють вимоги державних стандартів. **Держа́вний станда́рт (держстанда́рт)** – стандарт, прийнятий державним комітетом стандартизації. **Міждержа́вний станда́рт** – стандарт, прийнятий країнами, що приєдналися до угоди про проведення погодженої політики в галузі стандартизації, метрології та сертифікації і застосовуваний ними безпосередньо. **Міжнаро́дний станда́рт** – стандарт, прийнятий міжнародною організацією із стандартизації. **Націона́льний станда́рт** – стандарт, прийнятий національним органом із стандартизації однієї держави. **Світови́й станда́рт**, *розм.* – вищий рівень, найкраща якість чого-небудь. 3. *перен.* Щось позбавлене індивідуальних особливостей, своєрідності, оригінальності; шаблон, трафарет. ** **Подві́йний станда́рт** – безпринципний критерій оцінки чого-небудь (те саме або подібне оцінюється по-різному, залежно від чиїх-небудь інтересів, намірів).

СТАНДАРТИЗА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець із стандартизації.

СТАНДАРТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Встановлення єдиних норм і вимог на готову продукцію, напівфабрикати, сировину й матеріали. // Дотримання єдиних стабільних граматико-стилістичних норм у національній мові (перев. у науково-технічному та офіційно-діловому її стилях). // Запровадження єдиних типових форм організації, здійснення чого-небудь. 2. *перен.* Позбавлення кого-, чого-небудь індивідуальних особливостей, своєрідності, оригінальності.

СТАНДАРТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стандартизува́ти**. // **стандартизо́вано**, *безос. присудк. сл.*. *Стандартизований товар.*

СТАНДАРТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стандартизува́ти**.

СТАНДАРТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Проводити, здійснювати стандартизацію чого-небудь; робити стандартним щось. *Стандартизувати виробництво.* 2. *перен.* Позбавляти кого-, що-небудь індивідуальних особливостей, своєрідності, оригінальності.

СТАНДАРТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Ставати стандартним. 2. *тільки недок.* Пас. до стан-

дартизува́ти.

СТАНДА́РТНИЙ, -а, -е. 1. Який відповідає стандарту (у 1 знач.). *Стандартні саджанці. Стандартні плоди.* // Вигот. за поширеним зразком. ** **Станда́ртна мо́ва**, *лінгв.* – мова, що прагне до стабільної нормативності певних її сфер, частин, компонентів. **Станда́ртні креди́ти** – кредити з обов'язковим надійним забезпеченням, надані позичальникам, які мають стабільне фінансове становище та високий рейтинг платоспроможності. 2. *перен.* Позбавлений індивідуальних особливостей, своєрідності, оригінальності; шаблонний, трафаретний.

СТАНДА́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **станда́ртний**. *Стандартність розмірів.*

СТАНДА́РТНО. Присл. до **станда́ртний** 2.

СТАНДАРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стандартува́ти**.

СТАНДАРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стандартува́ти**.

СТАНДАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **стандартизува́ти**.

СТА́НИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Верхня частина сукні від плечей до пояса (без рукавів). *Сукня з коротким стаником.* // Верхня частина жіночої сорочки (до підтички). // Ліф кофти. // Кофта. 2. *діал.* Безрукавка.

СТАНИ́НА, -и, *ж., тех.* Основна корпусна (перев. чавунна або сталева) частина агрегату, машини, верстата і т. ін., на якій монтують усі вузли й деталі.

СТАНИ́ННИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **стани́на**.

СТАНИ́ЦЯ[1], -і, *ж.* 1. *іст.* У Росії 16 – 17 ст. – озброєний загін вершників, який висилали в степ для спостереження за пересуванням татарських загонів, що чинили набіги на південні і південно-східні кордони держави. // *заст.* Військо. 2. *іст.* У дореволюційній Росії та Східній Україні – адміністративно-територіальна одиниця, на які поділялося Військо Донське, військо Кубанське та ін. козачі регіони на Уралі, в Сибіру та на Далекому Сході. 3. *іст.* Велике козаче село з церквою та декількома хуторами довкола нього. 4. Стара назва сучасних міст та райцентрів на Дону та Кубані (станиця Услаба – м. Услабинськ, станиця Тимошевська – м. Тимошевськ тощо).

СТАНИ́ЦЯ[2], -і, *ж., діал.* Стайня.

СТАНИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Стос. до станиці (*див.* **стани́ця**[1] 1), пов'язаний зі службою в ній. *Станична служба.* 2. Прикм. до **стани́ця**[1] 2, 3. // Пов'язаний з управлінням і самоврядуванням станиці. *Станична рада.* ** **Стани́чний отама́н**, *іст.* – у дореволюційній Росії – начальник козацьких військ і поселень, що виконував військові, поліцейські та адміністративні функції. 3. *у знач. ім.* **стани́чний**, -ного, *ч., іст.* Те саме, що **стани́чний отама́н**.

СТАНИ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* У Росії 16 – 17 ст. – озброєний вершник із загону, якого висилали в степ для спостереження за пересуванням татарських загонів, що чинили набіги на південні й південно-східні кордони держави. 2. Житель станиці. 3. Донський, Кубанський та ін. козак.

СТАНИ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **стани́чник** 2.

СТАНІВКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Повнолітній. *Станівка дівчина.* 2. Постійний, усталений. *Станівка зима.*

СТАНІВНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Повнолітній.

СТА́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Станове. ** **Ста́нівська культу́ра** – археологічна культура пізнього періоду бронзового віку, пам'ятки якої поширені на території Закарпаття, півд.-східної Угорщини, Трансільванії та Східної Словаччини.

СТАНІ́Л, -у, *ч.* Двовалентний радикал або двозарядний катіон, що містить атом Стануму і оксигеновий атом.

СТАНІ́Н, -у, *ч.* Олов'яний колчедан – мінерал класу сульфідів та їхніх аналогів.

СТАНІО́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **станіо́ль**. // Вигот. із станіолю.

СТАНІО́ЛЬ, -ю, *ч.* Дуже тонкі листи або стрічки олова чи його сплавів, що їх використовують для пакування продуктів харчування, виготовлення електричних конденсаторів, кабелів і т. ін.; олов'яна фольга.

СТАНІ́Т, -у, *ч., хім.* Сіль станітної кислоти.

СТАНКА́Ч, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **Станко́вий кулеме́т** (*див.* **станко́вий**).

СТАНКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Стрункий, ставний.

СТАНКО́ВИЙ, -а, -е. 1. *жив.* Створений на станку (*див.* **стано́к**[2] 6), пов'язаний з творами мистецтва, створеними на станку. *Станковий портрет.* ** **Станко́ве мисте́цтво** – термін, яким визначають твори образотворчого мистецтва, що мають самостійний характер (у живопису – картина, у скульптурі – статуя, погруддя і т. ін.). 2. *військ.* Закріплений на станку (*див.* **стано́к**[2] 1). ** **Станко́вий кулеме́т** – скорострільна автоматична зброя, укріплена на триножному або колісному станку.

СТАНКОВІ́ЗМ, -у, *ч.* Станкове мистецтво.

СТАНКОВІ́СТ, -а, *ч., жив.* Художник, фахівець із станкового мистецтва.

СТАНОВА́, -во́ї, *ж., іст.* Дружина станового пристава.

СТАНОВЕ́ЦЬ, -нівця́, *ч., зах.* Велика кадка, бочка.

СТА́НОВИЙ, -а, -е, *лінгв.* Стос. до стану (*див.* **стан**[3] 5). *Станові відношення в дієслові.*

СТА́НОВИЙ, ста́нова́, ста́нове́. 1. Стос. до стану (*див.* **стан**[3] 6). // Зумовлений належністю до якого-небудь стану. 2. Заснований на поділі суспільства на стани; власт. суспільству, поділеному на стани. ** **Ста́нова́ мона́рхія** – форма феодального панування, при якій влада монарха поєднувалася з органами станового представництва дворян, духовенства і городян.

СТАНОВИ́Й[1], -а́, -е́, *заст.* 1. Стос. до стану (*див.* **стан**[2] 3); пов'язаний з управлінням станом. *Станове управління.* 2. *у знач. ім.* **станови́й**, -во́го, *ч.* Те саме, що **станови́й при́став** (*див.* **при́став**).

СТАНОВИ́Й[2], -а́, -е́. Головний, основний. ** **Станова́ жи́ла**, *заст.* – те саме, що **спинни́й мо́зок** (*див.* **спинни́й**). **Станови́й я́кір**, *мор.* – головний великий якір, якого опускають із судна під час тривалої стоянки. **Станови́й хребе́т**: а) (*заст.*) те саме, що **хребе́т** 1; б) (*чого*) щось життєво важливе, найголовніше в чому-небудь.

СТАНО́ВИСЬКО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **стано́вище**[1].

СТАНОВИ́ТИ[1], -новлю́, -но́виш; *мн.* стано́влять; *недок., перех., розм.* Те саме, що **ста́вити** 1 – 9, 11 – 17, 19, 20. *Становити рекорд.*

СТАНОВИ́ТИ[2], -новлю́, -но́виш; *мн.* стано́влять; *недок., перех.* 1. Бути чим-небудь, являти собою щось, складати зміст чого-небудь. ** **Станови́ти ви́няток** – бути відхиленням від звичайного, від загального правила. 2. Складати якусь кількість (у сумі, в сукупності), входити як частина чого-небудь.

СТАНОВИ́ТИСЯ, -новлю́ся, -но́вишся; *мн.* стано́вляться; *недок., розм.* Те саме, що **става́ти**.

СТАНО́ВИЩЕ[1], -а, *с.* 1. Ті чи інші обставини, умови, в яких хто-, що-небудь перебуває. // Умови існування кого-небудь. // Сукупність обставин, які створюють ту чи іншу ситуацію. // Ситуація на місці воєнних дій, зумовлена їх перебігом, співвідношенням бойових сил, їх розташуванням, характером місцевості і т. ін. *Безпорадне становище. Скрутне становище.* ** **Рятува́ти стано́вище** – знаходити або допомагати знайти вихід із складної ситуації. 2. Сукупність суспільно-політичних відносин, аспекти суспільного життя. 3. Місце, роль у суспільстві, в соціальному чи професійному середовищі, сім'ї і т. ін. // Важлива роль, помітне місце кого-небудь у суспільстві, що визначається високою посадою, впливовими знайомствами, зв'язками і т. ін. // *діал.* Посада. *Посідати провідне становище.* 4. Режим, розпорядок державного, суспільного життя, що його встановлює влада. 5. *заст.* Позиція, кут зору.

СТАНО́ВИЩЕ[2], -а, *с.* Місце стоянки, тимчасового розташування кого-небудь; стан (*див.* **стан**[2] 1).

СТА́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **ста́новий**. 2. Поділ суспільства на стани (*див.* **стан**[3] 6).

СТАНО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Філософська категорія, що відображає процес діалектичного переходу від одного ступеня розвитку до іншого як момент взаємоперетворення моментів розвитку – виникнення і зникнення. // Процес виникнення, утворення чого-небудь у сукупності характерних ознак і форм; формування когось, чогось у процесі розвитку.

СТАНО́ВЛЯЧИ. Дієприсл. до **станови́ти**.

СТА́НОВО-ПРЕДСТАВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до представництва, участі усіх станів суспільства в системі виборних органів влади.

СТАНО́К[1], -нка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **стан**[1] 1. 2. *заст.* Те саме, що **ста́ник** 1. 3. *заст.* Половина плахти.

СТАНО́К[2], -нка́, *ч.* 1. *військ.* Металева основа, на якій укріплюється гармата, кулемет і розміщуються прицільні, поворотні і т. ін. механізми. *Кулеметний станок.* 2. *спец.* Пристрій, на якому закріплюються частини агрегату, механізму і т. ін. *Станок для гоління.* 3. *с. г.* Відгороджене місце для тварини в стайні, корівнику і т. ін.; стійло. 4. *с. г.* Пристрій, куди ставлять тварину для огляду, лікування, підковування і т. ін., не даючи їй вільно рухатися. 5. *спец.* Пристрій, який служить опорою під час деяких навчально-тренувальних занять. *Станок для вправ балерин.* 6. Підставка, на якій художник, скульптор установлює, закріплює картину, скульптуру для роботи над ними. 7. Частина декораційної установки, яка служить для створення на сцені різних підвищень, площадок і т. ін. 8. *рідко.* Те саме, що **верста́т** 3. 9. *заст.* Пристрій для покарання різками, канчуками тощо.

СТАНО́К[3], -нка́, *ч., заст.* Невелике селище в Сибіру.

СТАНОМЕТА́Н, -у, *ч., хім.* Те саме, що **стана́н**.

СТАНО́ЧНИК, -а, *ч., заст.* Житель станка (*див.* **стано́к**[3]).

СТАНО́ЧОК[1], -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **стан**[1] 1.

СТАНО́ЧОК[2], -чка, *ч., с. г.* Зменш.-пестл. до **стано́к**[2] 3.

СТАНРА́ДА, -и, *ж.* Станична рада народних депутатів в СРСР та Росії.

СТАНС, -а, *ч., літ.* 1. Чотирирядкова строфа із закінченою думкою. 2. *перев. мн.* Невеликий за розміром ліричний вірш, який складається з таких строф.

СТА́НУМ, -у, *ч.* Sn. Хімічний елемент, простою речовиною якого є олово.

СТА́НУТИ[1], -ну, -неш; *мин. ч.* став, -ла, -ло *і* ста́нув, -нула, -нуло. Док. до **та́нути**.

СТА́НУТИ[2], -ну, -неш, *док., розм.* Те саме, що **ста́ти** 1 – 15.

СТА́НЦІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **ста́нція** 1, 2.

СТАНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ста́нція**. // Який працює на станції, обслуговує її. // Належний станції. // Розташований при станції, біля неї.

СТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У дореволюційній Росії – пункт зупинки на великій дорозі, поштовому тракті, де переїжджі міняли коней. // *заст.* Тимчасове розквартирування; постій. ** **Пошто́ва ста́нція**, *заст.* – установа, яка, разом із пересиланням кореспонденції та грошей, займалася регулярним перевезенням пасажирів у кінних екіпажах. 2. Пункт зупинки сухопутного транспорту, що курсує за певним маршрутом, а також сукупність пристроїв і споруд на цьому пункті. *Сортувальна станція.* // Будинок для пасажирів на такій зупинці; вокзал. 3. *розм.* Відстань, частина шляху між двома пунктами зупинки в дорозі; перегін. 4. Спеціальне підприємство або установа, що обслуговує якимсь чином населення, організації певної території. // Науково-дослідна організація. // Група науковців, що працюють у цій організації. ** **Автозапра́вна ста́нція** – станція для заправки автомобілів, мотоциклів і т. ін. пальним, мастилом та іншими матеріалами. **Во́дна ста́нція** – комплекс споруд на водоймищі (морі, озері, річці) для занять водним спортом. **Водонапі́рна ста́нція** – споруда водопроводу, обладнана насосами для підіймання та подачі води у водовод та водопровідну мережу. **Саніта́рна ста́нція** – комплексний заклад у системі органів охорони здоров'я, що проводить санітарну роботу в місті, районі, області, республіці. **Саніта́рно-епідеміологі́чна ста́нція** – основна спеціалізована установа санітарно-епідеміологічної служби, яка здійснює державний санітарно-епідеміологічний нагляд на підвідомчій території, роботи з попередження та ліквідації інфекційних, паразитарних та професійних захворювань. 5. Космічний літальний апарат. *Міжпланетна станція.* ** **Орбіта́льна ста́нція** – літальний апарат, який протягом тривалого часу функціонує на навколоземній або іншій космічній орбіті. 6. *спец.* Серія гідрологічних, метеорологічних і т. ін. спостережень, що ведуться на морі чи на інших водоймищах. 7. У комп'ютерних мережах – вузол отримання, обробки, використання інформації та обміну інформацією.

СТАНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех. і неперех.* Док. до **танцюва́ти** 1, 2.

СТА́НЯ, -і, *ж., діал.* Стайня.

СТАП-ДОРУ́ЧЕННЯ, -я, *с., бірж.* Доручення брокеру купувати або продавати товар, цінні папери на ринку, якщо ринкова ціна (курс) досягає заданого рівня.

СТАПЕДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Хірургічне видалення стремена або його частини.

СТАПЕДОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне значне розкривання перилімфатичного простору і заміна основи стремена трансплантатом.

СТА́ПЕЛЬ, -я, *ч.* 1. *мор.* Нахилений до води й відповідно обладнаний майданчик, що являє собою залізобетонний, кам'яний або дерев'яний фундамент, на якому будують, ремонтують і з якого спускають на воду судна. ** **Спуска́ти зі ста́пеля (зі ста́пелів)** – спускати судно на воду (після завершення будівництва, ремонту і т. ін.). **Схо́дити зі ста́пеля (зі ста́пелів)** – спускатися на воду (після завершення будівництва, ремонту і т. ін.) (про судно). 2. *тех.* Підсобна споруда для складання верстатів, літаків тощо.

СТА́ПЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ста́пель**.

СТАР, -а́, -е́, *поет.* Те саме, що **стари́й** 1.

СТАРА́, -о́ї, *ж.* Див. **стари́й** 1.

СТАРА́ННИЙ, -а, -е. Який дбайливо, ретельно виконує що-небудь, ставиться до чогось; дбайливий, ретельний. // Який виконується, здійснюється дбайливо, ретельно. // Який виражає дбайливість, ретельність, свідчить про них. *Старанний почерк. Старанний вигляд.*

СТАРА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стара́нний**.

СТАРА́ННО. Присл. до **стара́нний**.

СТАРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **стара́тися**. 2. *перев. мн.* Зусилля, спрямовані на досягнення, виконання чого-небудь. // *чиїми, тільки в оруд. в.* Завдяки чиїмсь зусиллям, чиємусь клопотанню, піклуванню тощо.

СТАРА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Той, хто добуває золото (перев. кустарним способом). 2. *заст.* Дбайливець, піклувальник.

СТАРА́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* Промисел; ремесло, фах старателя (у 1 знач.).

СТАРА́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **стара́тель** 1. *Старательська артіль.*

СТАРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., діал.* Добувати, діставати, придбавати.

СТАРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., перев. з інфін.* 1. Докладати зусиль, щоб зробити що-небудь; намагатися, силкуватися. // Добре, сумлінно виконувати якусь роботу. // *для кого – чого.* Робити що-небудь особливо сумлінно, піклуючись, дбаючи про когось, щось. ** **Ра́дий (ра́ді) стара́тися**: а) відповідь солдата старої армії на похвалу начальства; б) уживається для підкреслення готовності зробити що-небудь. 2. *про кого – що, розм.* Те саме, що **турбува́тися** 2. 3. *чого, розм.* Те саме, що **діста́вати** 3. // *на що.* Те саме, що **стяга́тися** 6.

СТАРЕ́, -о́го, *с.* Див. **стари́й** 1.

СТАРЕ́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Дуже за старий віком. // Який дуже давно народився, з'явився, почав рости (про тварин, рослини). 2. Який дуже давно існує, виник, з'явився; дуже давній. 3. Який дуже довго був у користуванні, дуже давно зроблений, побудований і т. ін. 4. Який зберігся з дуже давніх часів; старовинний. 5. *ірон.* Стос. до колишнього, віджилого ладу, режиму.

СТАРЕ́ЗНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **старе́зний** 1.

СТАРЕ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **старе́зний**.

СТАРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **стари́й** 1 – 3. // *у знач. ім.* **старе́нький**, -кого, *ч.;* **старе́нька**, -кої, *ж., пестл.* Людина, що прожила багато років.

СТАРЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **старе́нький**.

СТАРЕ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **ста́рець** 3. 2. *заст.* Збирання милостині як засіб існування.

СТА́РЕЦЬ, -рця, *ч.* 1. Чоловік, який досяг похилого віку, старості (часом з відтінком поваги). 2. Літ-

ній монах, поважна духовна особа; пустельник, самітник. 3. Те саме, що **жебра́к**. ** **Піти́ в старці́ (старця́ми) [по сві́ту]** – стати жебраком, почати жебракувати. **Поробити старця́ми** *кого* – зробити кого-небудь дуже бідним, змушуючи часом і жебракувати. 4. *перев. мн., розм.* Дуже бідні, убогі, незаможні люди.

СТАРЕ́ЧЕ, *присл.* Те саме, що **старе́чо**.

СТАРЕ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ста́рець** 1. // Власт. старцеві; як у старця (у 1 знач.). Стареча пам'ять. ** **Старе́ча дуга́** – помутніння краю рогівки ока у вигляді серпа або кільця у похилих людей. **Старе́чі психо́зи** – група психічних захворювань, які виникають зазвичай у віці 70 – 80 років. 2. Прикм. до **ста́рець** 3.

СТАРЕ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Стан за знач. **старе́чий**.

СТАРЕ́ЧО. Присл. до **старе́чий**.

СТАРИГА́Н, -а, **СТАРИГА́НЬ**, -я, *ч., фам.* Те саме, що **стари́к** 1.

СТАРИГА́НЬ *див.* **старига́н**.

СТАРИ́ЗНА, -и, *ж., збірн.* 1. *розм.* Старі речі, те, чим довго користувалися. 2. *зневажл.* Старики, старі люди.

СТАРИ́Й, -а́, -е́. 1. Який прожив багато років, який досяг старості; прот. м о л о д и й. // *у знач. ім.* **стари́й**, -ро́го, *ч.*; **стара́**, -ро́ї, *ж.*; **старе́**, -ро́го, *с.*, *розм.* Людина, що прожила багато років. // *у знач. ім.* **старі́**, -ри́х, *мн.*: а) те саме, що **батькі́** 1; б) подружжя, яке досягло старості. // Уживається для позначення батьків на відміну від дітей у сполуч. з ім'ям, прізвищем, прізвиськом і т. ін. // Який давно народився, з'явився, почав рости (про тварин, рослини). // *у знач. присудк. сл., для чого, на що.* Не підходити для чого-небудь, не відповідати певним вимогам через старість. // *у сполуч. зі сл.* ч о р т, в і д ь м а, х р і н і т. ін. Уживається як лайливий вираз. *Стара діва. Старий парубок.* 2. Який існує довгий час, давно створений; прот. н о в и й. // Створений, збудований раніше за інших (про частину міста). // Який давно виник, з'явився; давній. // Давно відомий. *Стара істина.* // Який давно займається чим-небудь; досвідчений. // Багаторічний, витриманий (про спиртні напої). 3. Який довго був у вжитку, став ветхим, іноді навіть непридатним для користування; прот. н о в и й. // Який став несвіжим, втратив свої якості від довгого зберігання (про їжу). // Недійсний, непридатний після закінчення строку або після використання. *Стара перепустка.* 4. Який давно минув, пройшов (про час); колишній. 5. Який був, існував у колишні часи. // Характерний для минулого, власт. йому. *Старі методи роботи.* 6. Який зберігся, залишився від колишніх, давніх часів; старовинний. 7. Який був раніше, передував наявному тепер; колишній; прот. н о в и й. // Якого виготовили, зробили і т. ін. раніше, давно. // Стос. до врожаю або запасів минулого року. *Стара картопля.* // Раніше придбаний, одержаний. // Який був і раніше, той самий. *За старою звичкою.* ** **Стара́ ві́ра** – те саме, що **старообря́дництво**. **Стари́й Заві́т** – частина Біблії, що визнається за Святе Письмо іудейською та християнською релігіями. **Стари́й рік** – рік, який минув, пройшов. 8. *у знач. ім.* **старе́**, -ро́го, *с.* Те, що було раніше, у минулому, колись. ** **Бра́тися за старе́** – починати знову займатися тим самим (перев. з негативним відтінком). **Поверта́ти на старе́**: а) відновлювати те, що було раніше, колись; б) примушувати когонебудь вернутися до того, що було раніше. **Поверта́тися до старо́го** – відновлювати те, що було раніше, колись. 9. Стос. до колишнього, віджилого ладу, режиму, власт. йому. 10. Уживається у складі деяких географічних назв. *Стара Руса.* ** **Стари́й лис**, *жарт.* – хитра людина, яка зазнала в житті багато негод, нестатків і набула житейської мудрості, досвіду і знань. **Старо́ї заква́ски** – хто-небудь має риси вдачі, поведінки, закладені ще у колишні часи.

СТАРИ́К, -а́, *ч.* 1. Чоловік, що прожив багато років, досяг старості. // *фам.* Уживається як пестливе звертання до давнього приятеля, товариша. // *розм.* Батько похилого віку або старий. 2. *тільки мн.* Старі люди (чоловіки і жінки). // *розм.* Батько і мати; батьки. 3. *розм.* Людина, що має великий досвід у чому-небудь, давно займається чим-небудь. 4. Старе русло річки.

СТАРИНА́, -и́, *ж.* 1. Те, що було колись, дуже давно. ** **У (в) старину́** – колись, дуже давно. **Трусну́ти старино́ю** – зробити що-небудь так, як колись, у молоді роки, раніше. 2. *збірн., розм.* Старі люди, старики. 3. *фам.* Уживається як пестливе звертання до давнього приятеля, товариша.

СТАРИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **били́на**.

СТАРИ́НКА, -и, *ж.* Пестл. до **старина́** 1.

СТАРИ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **старови́нний**.

СТАРИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стари́нний**.

СТАРИ́НЯ, -і, *ж., збірн., заст.* Старі люди, старики. // Батько і мати; батьки.

СТА́РИТИ, -рить, *недок., перех.* Робити кого-, щонебудь старим або старішим.

СТА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* Ставати старим (у 1, 3 знач.) або старішим.

СТАРИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *діал.* Стара жінка. 2. *діал.* Жебрачка. 3. Заплавне озеро. 4. Старе русло річки.

СТАРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стари́ця** (у 3, 4 знач.).

СТАРИЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **стари́к** 1, 2.

СТАРІ́ЙШИНА, -и, *ч.* 1. Голова первісної общини, який обирався з числа старших і впливових її членів. 2. Найстаріший та найавторитетніший член якого-небудь товариства, колективу, об'єднання і т. ін. ** **Ра́да старі́йшин**: а) у дореволюційній Росії – рада лідерів політичних партій, що входили у Державну думу; б) у Радянському Союзі – орган сесій Верховної Ради СРСР, конференцій, з'їздів.

СТАРІ́ЙШИНСТВО, -а, *с.* 1. Інститут старійшин. 2. Перебування на обраній посаді старійшини.

СТАРІ́ЙШИНСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бути старійшиною, перебувати на цій посаді, виконувати обов'язки, функції старійшини.

СТАРІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **старі́ти**. ** **Передча́сне старі́ння** – те саме, що **прогері́я**. 2. *спец.* Зміна форм і властивостей речовини під впливом різних фізико-хімічних умов або з бігом часу. ** **Старі́ння мета́лів** – зміна структури і властивостей металів, що відбувається самочинно у звичайних умовах або при нагріванні.

СТАРІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **старе́сенький**.

СТА́РІСТЬ, -рості, *ж.* 1. Період життя, що наступає після зрілості й характеризується поступовим послабленням діяльності організму; похилий вік кого-небудь; прот. м о л о д і с т ь. ** **Під ста́рість** – на схилі віку, досягши похилого віку. 2. Довгочасне, тривале існування чого-небудь (про предмети).

СТАРІ́ТИ, старі́ю, старі́єш, *недок.* 1. Ставати старим (у 1, 3 знач.) або старішим. 2. Ставати застарілим. 3. *спец.* Змінювати свої форми і властивості під впливом різних фізико-хімічних умов або з бігом часу.

СТАРІ́ТИСЯ, старі́юся, старі́єшся, *недок.* Те саме, що **старі́ти** 1.

СТАРІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися старішим (*див.* **стари́й** 1).

СТАРІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **стари́й**.

СТАРІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **старі́ти** 1.

СТА́РКА, -и, *ж.* 1. Сорт міцної витриманої у дубовій діжці горілки інколи з додаванням прянощів або коньяку. 2. Стара птиця.3. Самка птахів з виводком пташенят. 4. Вовчиця, яка має виводок.

СТАРКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має вже ознаки старої людини, не зовсім старий (у 1, 3 знач.); підстаркуватий.

СТАРЛЕ́ТКА, -и, *ж.* Молода кіноактриса, майбутня зірка.

СТАРЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **старовли́вий**.

СТАРНИ́К, -а́, *ч., діал.* Трава, яку не скосили у минулому році.

СТАРОБОЛГА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до стародавніх Болгарії та болгар.

СТАРОВИ́ЗНА, -и, *ж., збірн., розм.* Старі речі, що довго були у вжитку.

СТАРОВИНА́, -и́, *ж.* 1. Колишні, давно минулі часи; давня епоха. ** **Си́ва старовина́** – дуже давні часи, роки. **У старовину́** – колись, дуже давно. 2. Те, що було колись, дуже давно. // Те, що створене, зроблене дуже давно, у давні часи. ** **Держа́тися (трима́тися) старовини́** – дотримуватися тих звичаїв, порядків, які були у давні часи.

СТАРОВИ́НА, -и, *ж., збірн.* 1. Те, що вже віджило, застаріло. 2. *діал.* Старі предмети, що довго десь лежали.

СТАРОВИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який виник, якого створили у старовину, у давні часи або який зберігся, залишився від колишніх, давніх часів. 2. Який існує довгий час, давно; який з'явився не тепер; давній. 3. Який давно минув (про час). 4. Який жив у старі часи або який був у дуже давні часи поширений, прийнятний і т. ін. // Застарілий, несучасний. // Який бере початок, походження у далекому минулому (про прізвище, рід і т. ін.).

СТАРОВІ́Р, -а, *ч.* 1. *рел.* Послідовник, прихильник старої віри; старообрядець. 2. *перен.* Людина, яка дотримується старих звичаїв, звичок, смаків тощо.

СТАРОВІ́РЕЦЬ, -рця, *ч., рел., рідко.* Те саме, що **старові́р**.

СТАРОВІ́РКА, -и, *рел.* Жін. до **старові́р**.

СТАРОВІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до старовірства і старовірів. *Старовірні догмати.*

СТАРОВІ́РСТВО, -а, *с.* 1. *рел.* Дотримання старої віри; старообрядництво. 2. *перен.* Дотримання старих звичаїв, звичок, смаків тощо.

СТАРОВІ́РСЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Прикм. до **старові́р** 1. // У якому живуть старовіри.

СТАРОВІ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Старосвітський.

СТАРОВІ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який існує здавна.

СТАРОВЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Старанний, дбайливий.

СТАРОГЕГЕЛЬЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прибічник, послідовник старогегельянства.

СТАРОГЕГЕЛЬЯ́НСТВО, -а, *с.* Те саме, що **правогегельянство**.

СТАРОГРЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до стародавніх Греції (Еллади) і греків (еллінів). *Старогрецька мова.*

СТАРОДА́ВНІЙ, -я, -є. 1. Який виник, якого створили дуже давно і який зберігся до наших часів. // Який був поширений, прийнятний і т. ін. у дуже давні часи. 2. Який існував, жив у дуже давні часи. // *у знач. ім.* **старода́внє**, -нього, *с.* Те, що було колись. 3. Який дуже давно минув (про час). *Стародавня Греція.* 4. Який існує ще з дуже давніх часів, який з'явився у давні часи; дуже давній. 5. *рідко.* Який має дуже багато років; дуже старий.

СТАРОДА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **старода́вній** 2.

СТАРОДЕ́ННИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **старода́вній** 1, 2.

СТАРОДЕ́ННЯ, -я, *с., поет.* Давні часи.

СТАРОДІДІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Який зберігся, залишився від дідів, предків; який був у їхні часи.

СТАРОДРУ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **стародру́к**, -у, *ч.*), *іст.* Книги, надруковані до другої половини 17 ст. у Росії, Україні, Польщі.

СТАРОДРУКО́ВАНИЙ, -а, -е. Надрукований до другої половини 17 ст. у Росії, в Україні, Польщі.

СТАРОЄВРЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до стародавніх євреїв.

СТАРОЖИ́Л, -а, *ч.* 1. Той, хто багато років живе в якому-небудь місці. // *перев. мн.* Корінні жителі якої-небудь місцевості (на відміну від переселенців). 2. Той, хто порівняно довгий час перебуває, працює де-небудь.

СТАРОЖИ́ЛКА, -и. Жін. до **старожи́л**.

СТАРОЖИ́ЛЬЦІ, -ів, *мн., іст.* Категорія залежних селян у Півн.-Східній Русі, які здавна жили на землях феодалів і вважалися прикріпленими до цих земель.

СТАРОЖИ́ТЕЦЬ, -тця, *ч., рідко.* Те саме, що **старожи́л** 1.

СТАРОЖИ́ТНІЙ, -я, -є. Який існував, жив у давні часи. // Який виник, був створений у давні часи. // Який був поширений, прийнятний і т. ін. у давні часи.

СТАРОЖИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Давно минулі часи, далеке минуле. 2. *тільки мн.* Пам'ятки далекого минулого. // Різноманітні речі, які були виготовлені у дуже давні часи і збереглися до наших днів.

СТАРОЗАВІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. *церк.* Який згадується в Старому Заповіті. 2. *перен.* Який дотримується старих поглядів, звичок, правил тощо.

СТАРОЗАВІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **старозаві́тний** 2.

СТАРОІНДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до стародавніх Індії та індусів.

СТАРОКАТО́ЛИК, -а, *ч.* Прибічник, послідовник старокатолицизму.

СТАРОКАТОЛИЦИ́ЗМ, -у, *ч.* Віровчення, що відкололося від католицизму після Ватиканського собору 1869 – 1870 рр.; зародилося на основі заперечення догмату про папську непогрішність; займає проміжне положення між католицизмом і протестантизмом.

СТАРОКАТОЛИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до старокатолицизму.

СТАРОМІ́СЬКИЙ, -а́, -е́. Стос. до старого міста. *Староміська забудова.*

СТАРОМО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Зроблений за старою модою, який вийшов із моди; не сучасний. 2. Який не відповідає сучасним поглядам, вимогам, правилам і т. ін. 3. Який дотримується застарілих поглядів, звичок, правил і т. ін.

СТАРОМО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **старомо́дний**.

СТАРОМО́ДНО. Присл. до **старомо́дний**.

СТАРООБРЯ́ДЕЦЬ, -дця, *ч., рел.* Послідовник, прихильник старообрядництва.

СТАРООБРЯ́ДКА, -и, *рел.* Жін. до **старообря́дець**.

СТАРООБРЯ́ДНИК, -а, *ч., рел.* Те саме, що **старообря́дець**.

СТАРООБРЯ́ДНИЦТВО, -а, *с., рел.* Релігійний напрям, спрямований проти офіційної православної церкви, який виник внаслідок церковного розколу в Російській державі в 17 ст. і прагнув зберегти стару віру.

СТАРООБРЯ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Стос. до старообрядництва і старообрядців.

СТАРООБРЯ́ДНИЦЯ, -і, *рел.* Жін. до **старообря́дник**.

СТАРОО́РАНКА, -и, *ж., с. г.* Земля, що здавна обробляється.

СТАРОО́РНИЙ, -а, -е, *с. г.* Який здавна обробляється (про землю).

СТАРОПЕРЕЛО́ГОВИЙ, -а, -е, *с. г.* Який давно не піддавався обробіткові (про орні землі).

СТАРОПІ́ЛЛЯ, -я, *с., діал.* Виснажене тривалим обробітком поле.

СТАРОРЕЖИ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до старого (царського) режиму. // Який був поширений, прийнятний і т. ін. за старого режиму, за старих часів; який не відповідає сучасним вимогам, правилам тощо.

СТАРОРЕЖИ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **старорежи́мний**.

СТАРОРІ́ЧИЩЕ, -а, *с.* Старе русло річки.

СТАРОРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Те саме, що **старорі́чище**.

СТАРОРОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який існував у період російського середньовіччя.

СТАРОРУ́СЬКИЙ, -а, -е. Який існував у період, часи давньої Русі, пов'язаний з ними. // Який належав давній Русі.

СТАРОСВІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **старосві́тський**.

СТАРОСВІ́ТСТВО, -а, *с.* Все, що було в минулі, старі часи.

СТАРОСВІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Який дотримується старих поглядів, звичок, правил і т. ін. 2. Який був поширений, прийнятний і т. ін. у старі часи; старовинний. // Зроблений за старою модою, який вийшов з моди; старовинний, старомодний, не сучасний. // *рідко.* Який не відповідає сучасним вимогам, який з плином часу втратив своє значення; застарілий.

СТАРОСВІ́ТСЬКІСТЬ, -кості, *ж., рідко.* Те саме, що **старосві́тство**.

СТАРОСВІ́ТЧИНА, -и, *ж.* 1. Колишні, давноминулі часи. 2. Звичаї, порядки, події і т. ін. давніх часів. // Те, що було створене у давні часи та існує від тих часів.

СТАРОСЛОВ'ЯНІ́ЗМ, -у, *ч., лінгв.* Лексичне, фразеологічне або фонетичне запозичення зі старослов'янської мови.

СТАРОСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до літературнописемної культури слов'ян епохи 9 – 11 ст., пов'язаний з нею. ** **Старослов'я́нська мо́ва** – дав-

ньоцерковнослов'янська мова, найдавніша літературна мова слов'ян; належить до південнослов'янських мов індоєвропейської сім'ї.

СТАРОСОНА́ТНИЙ, -а, -е, *муз.*: ** **Старосона́тна фо́рма** – музична форма, поширена в 17 – 18 ст.; була основана на співставленні двох тем, істотною її відмінністю від сонатної форми була відсутність індивідуалізованих тем.

СТА́РОСТА, -и, *ч.* 1. В Україні, Польщі та Великому князівстві Литовському (у 15 – 18 ст.) – керівник місцевого міського чи сільського управління або самоврядування; війт. 2. У Західній Україні (до 1939 р.) – начальник, голова повіту. 3. У царській Росії – голова сільської громади. 4. Виборна або призначена особа для ведення справ якого-небудь громадського колективу, товариства і т. ін. // У середніх та вищих навчальних закладах – призначена чи обрана особа, що очолює клас, курс, групу і т. ін. 5. Особа, що сватає жениха нареченій або наречену женихові. ** **Засила́ти старості́в** – посилати старостів до дівчини, жінки або її батьків, просячи згоди на шлюб; свататися.

СТАРОСТА́Т, -у, *ч.* 1. Виборна громадська організація в навчальних закладах, що складається зі старост груп. 2. Приміщення, признач. для перебування старости (у 4 знач.).

СТА́РОСТВО, -а, *с.*, *заст.* 1. У феодальній Польщі, Великому князівстві Литовському – назва королівського або великокнязівського маєтку, який передавався у довічне користування феодалові-старості. 2. Посада старости (у 1 – 3 знач.). 3. Збірн. до **ста́роста** 1 – 3. 4. У Західній Україні (до 1939 р.) – повітовий уряд. // Приміщення, де перебуває такий уряд.

СТАРОСТЕ́НКО, -а, *ч.*, *розм.* Син старости (у 1 – 3 знач.).

СТА́РОСТИН, -а, -е. Прикм. до **ста́роста**. // Належний старості.

СТАРОСТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до староства. ** **Старости́нські має́тності**, *іст.* у шляхетській Польщі й феодальній Литві та на загарбаних ними українських і білоруських землях – частина державних маєтностей, що їх польсько-шляхетський уряд надавав магнатам і шляхті за службу в тимчасове або довічне користування. **Старости́нські селя́ни**, *іст.* – категорія феодально залежних селян старостинських маєтностей у шляхетській Польщі і феодальній Литві та на загарбаних ними українських і білоруських землях.

СТАРОСТИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Жінка старости (у 1 – 3 знач.).

СТА́РОСТІВ, -това, -тове. Належний старості (у 1 – 3 знач.).

СТАРОСТІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.* Дочка старости (у 1 – 3 знач.).

СТАРОСТІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до старости (у 1 – 3 знач.) і староства.

СТАРОСТО́НЬКО, -а, *ч.*, *нар.-поет.* Пестл. до **ста́роста** 5.

СТАРОСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **старостува́ти**.

СТАРОСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути старостою.

СТАРОСТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до староства (у 1 знач.).

СТАРОУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з розвитком української народності, мови, культури в період з 14 до другої половини 18 ст.

СТАРОФРАНЦУ́ЗЬКИЙ, -а, -е: ** **Старофранцу́зький ключ**, *муз.* – один з ключів групи соль.

СТАРОЧЕ́ХИ, -ів, *мн.*, *іст.* Члени буржуазно-консервативної Чеської національної партії.

СТА́РОЩІ, -ів, *мн.* Те саме, що **ста́рість** 1.

СТАРПО́М, -а, *ч.*, *розм.* Старший помічник капітана на судні.

СТАРТ, -у, *ч.* 1. Початковий момент спортивних змагань. // *перен.* Початок чого-небудь. // Початковий момент зльоту літального апарата. // Сигнал про початок спортивного змагання або зльоту літального апарата. ** **Бра́ти старт** – починати подолання якої-небудь віддалі (перев. на спортивних змаганнях). **Почина́ти старт** – починати будь-яке спортивне змагання. 2. Місце, лінія, пункт, з якого починається подолання якої-небудь віддалі (перев. на спортивних змаганнях). // Місце, лінія. ** **Вихо́дити на старт**: а) займати вихідне положення для початку змагання з подолання якої-небудь віддалі; б) брати участь у спортивному змаганні. **На старт!** – команда спортсменові зайняти вихідну позицію для початку змагання. **Бра́ти хоро́ший старт** – почати що-небудь вдало, успішно.

СТА́РТЕ́Р, -а, *ч.* 1. Особа, що подає сигнал до старту (у 1 знач.). 2. Механізм, пристрій для запуску автомобільних, авіаційних і т. ін. двигунів.

СТА́РТЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ста́рте́р**.

СТА́РТОВИЙ, стартова́, стартове́. 1. Стос. до старту (у 1 знач.). *Стартова служба.* // Яким подають сигнали про початок старту. *Стартовий пістолет. Стартова ракета.* 2. На якому починають старт; який відзначає місце, лінію, пункт старту. *Стартова площадка.* 3. Призначений для старту літальних апаратів. 4. Початковий, вихідний. ** **Ста́ртовий капіта́л** – початковий капітал, необхідний для відкриття власної справи, створення підприємства. **Ста́ртовий майда́нчик** – про те, що дає поштовх до нової успішної роботи.

СТАРТОВИ́К, -а́, *ч.* Робітник стартової команди.

СТАРТОСТО́ПНИЙ, -а, -е: ** **Стартосто́пний апара́т** – літеродрукувальний апарат з переривчастою дією передавального й приймального розподільних механізмів.

СТАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* Починати спортивне змагання. // Починатися (початися), відкриватися (відкритися) (про свято, спортивний сезон і т. ін.). // Починати політ (про літальні апарати). // *перен.* Починати що-небудь. // Почати (починати) рух, розвиток.

СТАРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **старува́ти**.

СТАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. Бути старим, переживати, переносити старість. 2. Розпоряджатися, порядкувати як старший. 3. Говорити, міркувати, як стара людина (про дітей або молодих людей).

СТАРУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має ознаки старої людини, не зовсім старий (у 1, 3 знач.).

СТАРУ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Старик.

СТАРУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Той, хто міркує, говорить, як стара людина.

СТАРУ́НОК, -нку, *ч.*, *зах.* Піклування.

СТАРЦІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.* Дочка старця (у 3 знач.).

СТАРЦІ́ВСТВО, -а, *с.*, *розм.* Збірн. до **ста́рець** 3.

СТАРЦІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ста́рець** 3.

СТАРЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **старцюва́ти**.

СТАРЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. Збирати милостиню; жебракувати, жебрачити. 2. Жити у надзвичайній бідності, злиднях.

СТАРЦЮ́ГА, -и, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **ста́рець** 3.

СТАРЧА́, -а́ти, *с.* Дитина, що старцює, жебракує.

СТАРЧА́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ста́рець** 3. // Як у старця. 2. Належний біднякові, злидареві.

СТАРЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **старча́**.

СТА́РЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ста́рець** 1, 2.

СТА́РЧИТИ, -ить, *док.*, *безос.*, *діал.* Вистачити.

СТАРЧИ́ХА, -и, *ж.* Жінка, що старцює; жебрачка. // Дуже бідна, убога жінка.

СТАРЧОВО́Д, -а, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто супроводжує старця (у 3 знач.). 2. *зневажл.* Про бідну людину, бідного хлопця.

СТА́РШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати старшим.

СТА́РШЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ста́рший** 1. // *у знач. ім.* **ста́ршенькі**, -ких, *мн.* (*одн.* **ста́ршенький**, -кого, *ч.*; **ста́ршенька**, -кої, *ж.*). Ті, що прожили більше років за інших (перев. про дітей).

СТА́РШИЙ, -а, -е. 1. Який прожив більше років, ніж інші; більший за віком серед кого-небудь; прот. м о л о д ш и й. // *від* (*од*) *кого, за кого.* Який має більше за кого-небудь років, більший за віком. // З ознаками, рисами, характерними для людини, що має більше років порівняно з ким-небудь. // *у знач. ім.* **ста́рші**, -ших, *мн.* (*одн.* **ста́рший**, -шого, *ч.*; **ста́рша**, -шої, *ж.*). Ті, що прожили більше років за інших. // *у сполуч. з прізвищем.* Уживається для позначення батьків на відміну від дітей, а також для позначення родичів, які мають більше років порівняно з іншими. // Який існував, був поширений раніше, ніж інший. *Старший список літопису.* 2. *у знач. ім.* **ста́рші**, -ших, *мн.* Дорослі люди на відміну від дітей, молоді. 3. Який стоїть вище за званням, посадою, чином, службовим становищем порівняно з ким-небудь. // Вищий за владою, значенням, важливістю. // Уживається у складі офіційних назв посад і звань. *Старший лейтенант.* 4. *у знач. ім.* **ста́рший**, -шого, *ч.*; **ста́рша**, -шої, *ж.* Особа, що очолює яку-небудь групу людей, колектив або верховодить ким-небудь. 5. Близький до завершення навчання, випуску і т. ін. (про клас, курс навчального закладу, школярів, студентів і т. ін.).

СТАРШИ́Й, -шо́го, *ч.*, *розм.* Той, хто стоїть вище за званням, посадою, чином, службовим становищем порівняно з кимсь.

СТАРШИ́НА, -и, *ж.*, *збірн.* 1. В Україні та Росії в 16 – 18 ст. – керівна заможна привілейована верхівка козацтва. *Генеральна старшина.* 2. Взагалі привілейована верхівка.

СТАРШИНА́, -і́, *ч.* 1. Старше військове звання сержантського складу української армії, а також особа, що має це звання. // Старше сержантське звання в міліції. *Старшина міліції.* 2. Звання молодшого командного складу військово-морського флоту, відповідне сержантові. *Трюмний старшина.* 3. *іст.* Виборна особа, що керувала, відала справами якого-небудь колективу. // *розм.* Особа, що обіймала яку-небудь керівну посаду взагалі; начальник. ** **Волосни́й старшина́** – службова особа селянського громадського управління, створеного в царській Росії за селянською реформою 1861 р. 4. *іст.* Офіцерський чин у козацьких військах, що відповідав чинові підполковника, а також особа, що мала цей чин. *Військовий старшина.* 5. Старший командир – у козацьких військах у 17 – 18 ст.

СТАРШИ́ННИК, -а, *ч.*, *зах.* Керівник, начальник.

СТАРШИ́НСТВО, -а, *с.* 1. *іст.* Посада, звання старшини (у 5 знач.). 2. *заст.* Збірн. до **старши-на́** 3.

СТАРШИНСТВО́, -а́, *с.* Першість порівняно з іншими за віком, становищем, званням і т. ін. ** **За старшинство́м** – відповідно до віку, становища, звання тощо.

СТАРШИ́НСЬКИЙ[1], -а, -е, *іст.* Прикм. до **старши́на**.

СТАРШИ́НСЬКИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **старшина́**. *Старшинські права.*

СТАРШИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **старшинува́ти**.

СТАРШИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Бути старшиною. 2. *над ким, рідше серед кого і без додатка.* Бути старшим, керувати, начальствувати, верховодити.

СТАРШОКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень старшого класу.

СТАРШОКЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **старшокла́сник**.

СТАРШОКУ́РСНИК, -а, *ч.* Той, хто навчається на старшому курсі.

СТАРШОКУ́РСНИЦЯ, -і. Жін. до **старшоку́рсник**.

СТАРШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **старшува́ти**.

СТАРШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **старшинува́ти**.

СТАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *карт.* Док. до **тасува́ти**.

СТАТА́РНИЙ, -а, -е. Нерухомий. ** **Стата́рне чита́ння**, *спец.* – читання з докладним розбором, витлумачуванням тексту.

СТАТЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стать** 1. // Пов'язаний з відносинами статей. ** **Статева акти́вність** – частота статевих актів, яка властива певній людині. **Стате́ва зрі́лість**; **Стате́ве дозріва́ння** – стан організму, коли дозрівають статеві залози і з'являється здатність відтворювати потомство. **Стате́ва хо́лодність** – слабкість статевого потягу або статевої збудливості у жінок. **Стате́ве безси́лля** – те саме, що **імпоте́нція**. **Стате́ве стри́мання** – зниження рівня статевої активності нижче природної потреби. **Стате́вий акт** – те саме, що **ко́їтус**. **Стате́вий до́бір** – форма природного добору, що здійснюється особинами протилежної статі; пов'язаний з боротьбою між самцями за володіння самкою. **Стате́ві за́лози** – те саме, що **гона́ди**. **Стате́ві збо́чення** – група розладів, при яких порушується направленість статевого потягу або спосіб отримання статевого задоволення. **Стате́ві зло́чини** – злочини, що являють собою замах на статеву недоторканість і статеву волю особи. **Стате́ві клі́тини** – клітини, які спеціалізовані для відтворення організму і є носіями спадкової інформації. **Стате́ві озна́ки** – морфологічні і функціональні ознаки, що визначають статеву належність особи. **Стате́ві о́ргани** – органи статевого розмноження. **Стате́ві фу́нкції** – процеси, що включають дозрівання статевих клітин, формування статевих мотивацій, статеву поведінку, статевий акт, процеси запліднення, вагітність, пологи, лактацію та наступне виховання нащадків. **Стате́ві хромосо́ми** – хромосома або група хромосом, що генетично зумовлюють формування статі особин.

СТАТЕВОЗРІ́ЛИЙ, -а, -е. Який досяг статевої зрілості.

СТАТЕВОЗРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **статевозрі́лий**.

СТАТЕВОНЕЗРІ́ЛИЙ, -а, -е. Який не досяг статевої зрілості.

СТАТЕВОНЕЗРІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **статевонезрі́лий**.

СТАТЕ́ЙКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стаття́** 1. // *зневажл.* Те саме, що **стаття́** 1.

СТАТЕ́ЙНИЙ, -а, -е, *книжн.* Складений, розташований за статтями; який містить перелік яких-небудь статей, питань. ** **Стате́йні спи́ски** – в Російській державі 15 – 17 ст. – документи діловодства центральних державних установ, що складалися з певних питань.

СТАТЕ́Р, -а, *ч.* Назва давньогрецької монети.

СТАТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Розсудливо-серйозний, розважливий у вчинках; з позитивними якостями (про людину); поважний. // Власт. розсудливо-серйозній, поважній людині, характерний для такої людини; сповнений гідності, поважності. 2. Який справляє враження, привертає увагу своєю зовнішністю; показний. 3. Який має достаток; заможний. 4. Немолодий, середнього віку; літній. 5. Який справляє позитивне враження, відзначається порядністю; пристойний, добропорядний. 6. *рідко.* Який заслуговує поваги своїм значенням, достоїнством тощо.

СТАТЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стате́чний** 1, 2.

СТАТЕ́ЧНІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати статечним.

СТАТЕ́ЧНО. Присл. до **стате́чний** 1, 2.

СТА́ТИ *див.* **става́ти**.

СТАТИ́ВА, -и, *ж.*, *зах.* Частина ткацького верстата.

СТА́ТИКА, -и, *ж.* 1. Розділ теоретичної механіки, що вивчає закони рівноваги тіл. ** **Ста́тика механі́змів** – розділ теорії машин і механізмів, в якому визначають реакції елементів кінематичних пар механізмів без врахування сил інерції. 2. У фізиці – рівновага тіл під дією застосованих до них сил. *Умови статики тіл.* ** **Ста́тика спору́д** – розділ будівельної механіки, що стосується методів розрахунку споруд на міцність, жорсткість і стійкість при статичному навантаженні. 3. Стан спокою, рівноваги; прот. д и н а м і к а. 4. *перен.* Відсутність руху, розвитку.

СТАТИ́НИ, -ів, *мн.*, *фізіол.* Нейрогормони, які зупиняють вивільнення гіпофізарних гормонів.

СТАТИ́СТ, -а, *ч.* 1. Актор, який виконує ролі без слів, учасник масових сцен. 2. Те саме, що **стати́стик**.

СТАТИ́СТИК, -а, *ч.* Фахівець із статистики, службовець, який займається статистикою.

СТАТИ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Наука, яка вивчає кількісні зміни у розвитку людського суспільства, економіки і займається обробкою цих числових досліджень з науковою і практичною метою. ** **Демографі́чна стати́стика** – числові дані відносно інформації про народження, смерті, шлюби тощо. 2. Облік в якій-небудь галузі народного господарства, суспільного життя, що здійснюється методами цієї науки, а також дані цього обліку. *Санітарна статистика.* 3. Особливий метод досліджень, що його застосовують у ряді точних наук. ** **Математи́чна стати́стика** – розділ математики, присвячений математичним методам систематизації, обробки та використання статистичних даних для наукових і практичних висновків.

СТАТИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до статистики. // Здійснюваний методом статистики; який підсумовує її дані. // Який здійснює кількісний облік чого-не-

будь або пов'язаний із його здійсненням. ** **Статисти́чна інформа́ція** – офіційна документована інформація, що дає кількісну характеристику подій та явищ, які відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя. **Статисти́чна лінгві́стика** – розділ мовознавства, який вивчає за допомогою статистичних методів кількісні закономірності в мові й мовленні. **Статисти́чна фі́зика** – розділ теоретичної фізики, що вивчає властивості та поведінку макроскопічних тіл.

СТАТИСТИ́ЧНО. Присл. до **статисти́чний.**

СТАТИ́СТКА, -и. Жін. до **стати́ст.**

СТА́ТИСЯ *див.* **става́тися.**

СТАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до статики; пов'язаний із станом рівноваги. // Пов'язаний з властивостями електричного заряду, який перебуває у стані рівноваги. 2. У якому нема руху; нерухомий. // Який характеризується малою активністю. // *перен.* У якому нема розвитку, дії.

СТАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стати́чний** 2.

СТАТИ́ЧНО. Присл. до **стати́чний** 2.

СТА́ТКИ, -ів, *мн.* Див. **ста́ток** 2.

СТАТКОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до статків.

СТАТКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **стате́чний.** 2. Те саме, що **хазяйнови́тий** 1.

СТАТКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **статкови́тий.**

СТАТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **статкува́ти.**

СТАТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. Добре хазяйнувати, старанно працювати. // Нормально діяти. 2. Поводити себе добре, розсудливо.

СТА́ТНИЙ, -а, -е. Стрункий, з гарною, пропорційно складеною фігурою.

СТА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ста́тний.**

СТА́ТОК, -тку, *ч.* 1. Матеріальна забезпеченість, відсутність нужди; достаток. 2. *перев. мн.* Матеріальні засоби, доходи. // Майно, власність. 3. *тільки одн.*, *розм.* Велика кількість чого-небудь. 4. *збірн.*, *діал.* Худоба.

СТАТОКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Статокінети́чні рефле́кси** – рефлекси, які забезпечують збереження рівноваги тіла при активному та пасивному зміщенні його в просторі. **Статокінети́чні ро́злади** – порушення рівноваги тіла та координації рухів внаслідок ураження мозочка або його провідних шляхів.

СТАТОКО́НІЙ *див.* **статоко́нія.**

СТАТОКО́НІЯ, -ї, *ж.*, **СТАТОКО́НІЙ**, -ю, *ч.* Те саме, що **отоко́нія.**

СТАТОЛІ́Т, -а, *ч.* 1. Те саме, що **отолі́т.** 2. Дрібне рухливе крохмальне зерно в клітинах ростучих частин рослин.

СТА́ТОР, -а, *ч.*, *тех.* Нерухома частина електричних машин (генератора, двигуна і т. ін.), що взаємодіє з обертовою частиною – ротором.

СТА́ТОРНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **ста́тор.**

СТАТОСКО́П, -а, *ч.* Барометричний прилад для вимірювання найменших змін атмосферного тиску.

СТАТОЦИ́СТИ, -ів, *мн.* 1. Органи рівноваги переважно безхребетних тварин. 2. Клітини рослин, в яких утворюються статоліти.

СТАТО́ЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Статечний.

СТАТС-ДА́МА, -и, *ж.* В дореволюційній Росії – старша придворна дама у почеті імператриці або великої княгині.

СТАТС-СЕКРЕТА́Р, -я́, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – особа, що очолювала відділ державної канцелярії при Державній раді (найвищому державному дорадчому органі). 2. Назва вищих урядових службових осіб, міністрів у деяких країнах.

СТА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **циві́льний.** ** **Ді́йсний ста́тський ра́дник** – у дореволюційній Росії – цивільний чин четвертого класу. **Ста́тський ра́дник** – у дореволюційній Росії – цивільний чин п'ятого класу.

СТАТТЯ́, -і́, *ж.* 1. Науковий або публіцистичний твір невеликого розміру в збірнику, журналі, газеті і т. ін. *Передова стаття.* 2. Самостійний розділ, параграф у юридичному документі, описі, словнику і т. ін. 3. Розділ у документі, бюджеті, який містить назву джерела доходу або обґрунтування видатку. // Вид доходу або видатку. 4. Розряд, вид, галузь чого-небудь. 5. Розряд, ступінь старшинського (до революції також матроського) звання у флоті.

СТАТУА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ста́туя.** 2. Характерний для статуї; нерухомий, застиглий.

СТАТУА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **статуа́рний** 2.

СТАТУЕ́ТКА, -и, *ж.* Невелика скульптурна фігурка; маленька скульптура.

СТАТУЄПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до статуї, схожий на неї.

СТАТУЄПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **статуєподі́бний.**

СТАТУ́РА, -и, *ж.* Будова, склад тіла людини. // Те саме, що **фігу́ра.**

СТАТУ́РНИЙ, -а, -е. Стрункий, з гарною, пропорційно складеною фігурою; статний. // Гарний, пропорційно складений.

СТАТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стату́рний.**

СТА́ТУС, -у, *ч.* 1. Правове становище громадян, державних і громадських органів, міжнародних організацій тощо. ** **Соціа́льний ста́тус** – становище індивіда або групи осіб щодо інших індивідів або груп у соціальній системі. 2. Стан здоров'я хворого на момент обстеження.

СТА́ТУС-ГРУ́ПА, -и, *ж.* 1. Група людей, об'єднаних на основі загального соціального статуса, загальних моделей поведінки, стилю життя та ін., а також відчуття усвідомлення їх належності до групи, напр., касти.

СТА́ТУС-КВО́, *невідм.*, *ч.* Становище, що існувало або існує в той чи інший момент.

СТАТУ́Т, -у, *ч.* 1. Зведення правил, що визначають завдання, структуру, функції та порядок діяльності якої-небудь установи, організації і т. ін. 2. *іст.* У деяких країнах Західної Європи в 14 – 18 ст. – закон, урядове розпорядження або збірник законів. 3. У США, Великій Британії та деяких інших країнах – законодавчі акти загальнонормативного характеру. 4. У міжнародному праві – найчастіше положення про діяльність якого-небудь органу.

СТАТУ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стату́т** 1. ** **Стату́тне пра́во**: в країнах англо-американської правової системи – норми, які містяться в статутах; функціонують поряд із загальним правом. **Стату́тний фонд** – сукупність вкладів (у грошовому виразі) учасників (власників) у майно при створенні підприємства для забезпечення його діяльності в розмірах, визначених установчими документами.

СТА́ТУЯ, -ї, *ж.* Скульптурне тривимірне зображення людини або тварини (звичайно на повний зріст). ** **На́че ста́туя**, *перев.* зі сл. с и д і т и, с т о я т и і т. ін. – нерухомо, з нерухомим обличчям або застиглим поглядом.

СТАТХА́УДЕР, -а, *ч.*, *іст.* Намісник (штатгальтер) государя з Бургундської, а потім Габсбурзької династій в Нідерландах в 15 – 16 ст.; після Нідерландської буржуазної революції 16 ст. – глава виконавчої влади в республіці Сполучених провінцій (до кінця 18 ст.).

СТАТЬ, -і, *ж.* 1. Сукупність анатомо-фізіологічних ознак організму, що забезпечує відтворення потомства і дозволяє розрізняти у більшості організмів чоловічі й жіночі особини, а також один із двох розрядів живих істот (чоловіків і жінок, самців і самок), що різняться за цими ознаками. *Жіноча стать. Чоловіча стать.* ** **Гетерогаме́тна стать** – стать, яка характеризується наявністю двох різних статевих хромосом та формуванням гамет двох типів (у людини – чоловічої). **Гомогаме́тна стать** – стать, яка характеризується наявністю двох ідентичних статевих хромосом та формуванням однотипних гамет (у людини жіночої). **Си́льна стать**, *збірн.* – чоловіки. **Сла́ба стать**, *збірн.* – жінки. 2. *рідко.* Те саме, що **по́стать** 1. // Будова тіла (про тварину). 3. *перев. мн.* Частини тіла тварин і зовнішні ознаки в їх будові, за якими провадиться оцінка будови тіла. 4. *заст.* Становище, стан. 5. *рідко.* Те саме, що **спо́сіб.** ** **Під стать**: а) (*кому*) підхожий, гідний кого-небудь; б) (*чому*) відповідний чому-небудь.

СТАФА́Ж, -у, *ч.*, *спец.* Фігури людей і тварин, вмальовані в живописну композицію (здебільшого в пейзаж) для її пожвавлення.

СТАФА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стафа́ж.**

СТАФІ́Л, -а, *ч.*, *міф.* Син Діоніса, аргонавт.

СТАФІЛІНІ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **коротконадкрилі.**

СТАФІЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення язичка.

СТАФІЛОКІНА́ЗА, -и, *ж.* Протеолітичний фермент, який є продуктом життєдіяльності стафілококів.

СТАФІЛОКО́К, -а, *ч.*, *бакт.* Рід хвороботворних бактерій кулястої форми, які викликають ангіну, запалення легенів, запалення шкіри тощо.

СТАФІЛОКО́КОВИЙ, -а, -е, *бакт.* Прикм. до **стафілоко́к.** // Викликаний стафілококом.

СТАФІЛОКОКО́ЗИ, -ів, *мн.*: ** **Стафілококо́зи твари́н** – інфекційні хвороби птахів і кролів, що спричиняються стафілококами.

СТАФІЛО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Випинання рогівки чи білкової оболонки ока або всієї його передньої частини, що розвивається внаслідок запальних захворювань. ** **Лімба́льна стафіло́ма** – випинання склери, яке розвивається на межі між війчастим тілом та коренем райдужної оболонки.

СТАФІЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластичні операції, метою яких є усунення дефектів м'якого піднебіння.

СТАФІЛОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне зашивання розщілини м'якого піднебіння.

СТАФІЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розтинання стафіломи склери з метою її усунення.

СТАХА́НОВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *іст.* Новатор, учасник масового руху трудящих СРСР за підвищення продуктивності праці на основі оволодіння новою технікою (у 30 – 40-х рр.).

СТАХА́НОВКА, -и, *іст.* Жін. до **стаха́новець.**

СТАХА́НОВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **стаха́новець.**

СТАХІБОТРІОТОКСИКО́З, -у, *ч.* Інтоксикаційна хвороба тварин, що виникає при поїданні кормів, уражених отруйним плісеневим грибом.

СТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ста́ція.**

СТАЦІОНА́Р, -а, *ч.* 1. Заклад постійного типу (на відміну від пересувного або тимчасового). // Лікувальний заклад з постійними ліжками для хворих. // Форма очного навчання у вищому навчальному закладі, технікумі. 2. *спец.* Нерухома основа, фундамент якої-небудь машини, споруди тощо.

СТАЦІОНА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який має постійне місце дії, перебування і постійну організацію (на відміну від пересувного або тимчасового). 2. Пов'язаний з постійним або довготривалим перебуванням на одному місці. ** **Стаціона́рна орбі́та** – орбіта, по якій космічний об'єкт рухається навколо Землі таким чином, що постійно знаходиться на одному місці відносно земної поверхні. 3. Пов'язаний з довготривалим лікуванням і перебуванням у лікарні; не амбулаторний. *Стаціонарне лікування.* // Який обслуговує хворих, що перебувають у лікарні. *Стаціонарний лікар.* 4. *спец.* Закріплений на нерухомій основі, фундаменті; не переносний, не пересувний. 5. *книжн.* Незмінний, постійний. *Стаціонарне електричне поле.* ** **Стаціона́рний навча́льний за́клад** – навчальний заклад з очним навчанням.

СТАЦІОНА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стаціона́рний.**

СТАЦІОНЕ́Р, -а, *ч.*, *мор.*, *заст.* Військове судно імперіалістичної країни, що несло вартову або поліцейську службу в портах колоній, напівколоній.

СТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *іст.* У Литві, Білорусії та на Смоленщині, Правобережній і Лівобережній Україні у 14 – 16 ст. – щорічний натуральний податок з селян, що стягався на утримання великокнязівського двору та урядовців. 2. *іст.* У Польщі та на загарбаних нею українських землях у другій половині 16 – 17 ст. – натуральний податок з селян, що витрачався на утримання польського війська. 3. *заст.* Те саме, що **пості́й.** 4. *спец.* Місце поселення певного виду тварин. *Стації соболів.* // *розм.* Те саме, що **стоя́нка** 4. 5. *зах.* Станція.

СТАЧА́ТИ, -а́є, *недок.*, **СТА́ЧИТИ**, -ить, *док.*, *безос.*, *розм.* Те саме, що **вистача́ти** 1.

СТА́ЧИТИ *див.* **стача́ти.**

СТАЮ́ЧИ. Дієприсл. до **става́ти.**

СТА́Я, -ї, *ж.* 1. *зах.* Житло гуцульських пастухів на полонинах. 2. *діал.* Стайня, хлів. 3. *заст.* Те саме, що **ста́йка** 1.

СТВЕ́РДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стве́рдити.** // **стве́рджено**, *безос. присудк. сл.*

СТВЕ́РДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стве́рдити, стве́рджувати.**

СТВЕ́РДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який виражає підтвердження чого-небудь. 2. *грам.* Який містить ствердження або стверджує що-небудь.

СТВЕ́РДЖУВАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стве́рджувальний.**

СТВЕ́РДЖУВАЛЬНО. Присл. до **стве́рджувальний** 1.

СТВЕ́РДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стве́рджувати.**

СТВЕ́РДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТВЕ́РДИТИ**, -джу, -диш, *док.* 1. *перех.* Робити непохитним, усталювати, остаточно встановлювати що-небудь. 2. *перех.*, *а також про що, із спол.* щ о. Упевнено висловлювати що-небудь, запевняти в чомусь. // *без додатка.* Відповідати ствердно, говорити ствердним тоном. 3. *перех.* Доводити, підтверджувати достовірність, правильність чого-небудь. // *також із спол.* щ о. Визнавати правильність, достовірність чого-небудь. // Бути, служити доказом істинності, достовірності чого-небудь. // *перев. док.* Підкріпити чим-небудь обіцянку, клятву, сказане і т. ін. 4. *перех.* Офіційно схвалювати, визнавати остаточно встановленим що-небудь; затверджувати.

СТВЕ́РДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СТВЕ́РДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *док.* 1. Остаточно встановлюватися, усталюватися, непохитно укріплятися. // *перев. док.* Упевнитися, укріпитися в якому-небудь рішенні, думці і т. ін. 2. Виявлятися істинним, достовірним, правильним, підкріплюватися фактами, доказами. // *безос.* 3. *рідко.* Знаходити в собі сили, відвагу, опановувати себе.

СТВЕ́РДИТИ *див.* **стве́рджувати.**

СТВЕ́РДИТИСЯ *див.* **стве́рджуватися.**

СТВЕРДІ́ЛИЙ, СТВЕ́РДЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **стверді́ти, стве́рднути.**

СТВЕРДІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **стверді́лий.**

СТВЕРДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стверді́ти, стве́рднути.**

СТВЕРДІ́ТИ, -і́є *і* **СТВЕ́РДНУТИ**, -не; *мин. ч.* стверд, -ла, -ло *і* стве́рднув, -нула, -нуло; *док.* 1. Стати твердим, твердішим. 2. *перен.* Стати суворим, рішучим. 3. *лінгв.* Втратити м'якість, стати твердим (про приголосні звуки).

СТВЕ́РДЛИВИЙ, -а, -е. Те саме, що **стве́рдний.**

СТВЕ́РДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **стве́рдливий.**

СТВЕ́РДЛИВО. Присл. до **стве́рдливий.**

СТВЕ́РДЛИЙ *див.* **стверді́лий.**

СТВЕРДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який виражає згоду з чим-небудь, який підтверджує що-небудь. 2. *спец.* Який містить підтвердження. *Ствердна частка.*

СТВЕ́РДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стве́рдний.**

СТВЕ́РДНО. Присл. до **стве́рдний** 1.

СТВЕ́РДНУТИ *див.* **стверді́ти.**

СТВІ́РІ, *невідм.*, *ж.* 1. Грузинська волинка з двома мелодичними трубками. 2. Духовий пастуший музичний інструмент із соломини або гілочки шипшини з нарізним язичком. 3. Узагальнена назва грузинських народних дерев'яних духових музичних інструментів.

СТВОЛ, -а́, *ч.* 1. Частина вогнепальної зброї у вигляді труби, крізь яку проходить, отримуючи певний напрямок польоту, куля або снаряд; дуло. 2. *гірн.* Вертикально або похило розташована частина шахти, яка має вихід на поверхню. ** **Поже́жний ствол** – пристрій, що встановлюється на кінці напірної лінії для формування та спрямування вогнегасного струменя. 3. *розм.* Назва різних предметів, пристроїв, які мають форму прямої труби.

СТВОЛИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ствол** 1.

СТВОЛОВИ́Й, -а́, -е́, *гірн.* 1. Прикм. до **ствол** 2. 2. *у знач. ім.* **стволови́й**, -во́го, *ч.*; **стволова́**, -во́ї, *ж.* Робітник (робітниця), що керує спусковим механізмом у шахті.

СТВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ствола (у 1 знач.). // Який виготовляє такі стволи.

СТВОР, -у, *ч.* 1. Те саме, що **звід** 3. 2. *спец.* Роз-

ташування двох орієнтирів на одній лінії з оком спостерігача, а також напрямок, лінія, вертикальна площина, визначувані сполученням таких орієнтирів. 3. *гідр., тех.* Місце, напрям у річковому руслі, де провадиться спостереження за водним режимом ріки. // Напрям перетину русла греблею. 4. Поперечне розміщення осі споруди (напр., греблі, мосту) на водотоці. ** **Контро́льний створ** – поперечний перетин водотоку, в якому здійснюється контроль за якістю води. **Фо́новий створ** – найближчий до джерела переріз потоку, в якому не виявляється вплив цього джерела. 5. *мор.* Фарватер якогось місця, визначений поєднанням спеціально встановлених знаків. // Навігаційний орієнтир (знак) для позначення фарватеру, напрямку руху. ** **Фі́нішний створ** – лінія фінішу.

СТВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **створи́ти**. // **створено**, *безос. присудк. сл.* // *для чого.* Признач. для чого-небудь, завдяки певним властивостям, якостям.

СТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **створи́ти, ство́рювати**.

СТВОРИ́ТИ *див.* **ство́рювати**.

СТВОРИ́ТИСЯ *див.* **ство́рюватися**.

СТВОРІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Людина або взагалі жива істота. 2. Те, що створене ким-, чим-небудь. // Твір мистецтва, літератури і т. ін. 3. *рідко.* Дія за знач. **створи́ти**.

СТВОРІ́ННЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **створі́ння** 1.

СТВО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **створ**.

СТВО́РЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **ство́рювати**.

СТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ство́рювати**.

СТВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СТВОРИ́ТИ**, створю́, ство́риш, *док., перех.* 1. Давати життя, існування чому-небудь, формувати що-небудь. // Виготовляти, робити що-небудь. // Будувати, споруджувати що-небудь. // Винаходити, виробляти, виводити що-небудь нове, раніше невідоме. // Творчою працею давати життя науковому або мистецькому творові; творити. ** **Ство́рювати о́браз**: а) відтворювати тип, узагальнений характер у літературному творі; б) показувати, зображувати. 2. Започатковувати існування чого-небудь, організовувати щось; засновувати. // Формувати, утворювати що-небудь. // Визначати, намічати що-небудь. *Створити культ.* 3. Робити можливим, наявним, підготовляти що-небудь, забезпечувати чимсь. // Викликати, породжувати що-небудь; бути причиною виникнення чогось. 4. Окреслювати, визначати в основному, надаючи яких-небудь ознак, властивостей.

СТВО́РЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СТВОРИ́ТИСЯ**, ство́риться, *док.* 1. Починати існувати; з'являтися. // Вироблятися, виготовлятися. // Писатися, складатися (про твір мистецтва, літератури і т. ін.). 2. Організовуватися, засновуватися. // Утворюватися, формуватися. 3. Складатися, підготовлюватися, забезпечуватися. // Виникати, ставати наявним. 4. *тільки док., рідко.* Відбутися, здійснитися. 5. *тільки недок.* Пас. до **ство́рювати**.

СТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Той, хто створює що-небудь.

СТВО́РЮВАЧКА, -и, *розм.* Жін. до **ство́рювач**.

СТЕАРАМІ́Д, -у, *ч.* Амід стеаратної кислоти; застосовують як інгібітор корозії та у виробництві текстильно-допоміжних речовин.

СТЕАРА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір октадеканової кислоти.

СТЕАРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стеара́т**.

СТЕАРИ́Л, -у, *ч.* Октадецил-радикал; входить до складу низки сполук.

СТЕАРИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стеари́л**.

СТЕАРИЛСЕЧОВИ́НА, -и, *ж.* Технічна назва суміші 60% моностеароїлсечовини і 40% дистеароїлсечовини.

СТЕАРИ́Н, -у, *ч.* Тверда жирова речовина білого або жовтуватого кольору, яку використовують у виробництві свічок, миловарінні, текстильній, паперовій та інших галузях промисловості.

СТЕАРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стеари́н**. // Зробл. зі стеарину. // Який виготовляє стеарин. *Стеариновий завод.* // Який має колір стеарину або схожий на стеарин. ** **стеари́нова кислота́** – насичена жирна карбонова кислота, безбарвні кристали, солі якої – складова частина мила.

СТЕАРИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стеаринува́ти**.

СТЕАРИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Просочувати товщу матеріалу розтопленим стеарином чи покривати стеариновим шаром його поверхню.

СТЕАРИНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **стеаринува́ти**.

СТЕАРОЇ́Л, -у, *ч.* Ацил-радикал стеаратної кислоти.

СТЕАРОЇЛХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Хлорангідрид стеаратної кислоти.

СТЕАРО́Н, -у, *ч.* Біс-гептадецилкетон; тверда сполука, що топиться при +88 °С.

СТЕАРОНІТРИ́Л, -у, *ч.* Нітрил стеаратної кислоти.

СТЕАРОФЕНО́Н, -у, *ч.* Змішаний гептадецилфенілкетон.

СТЕАТИ́Т, -у, *ч.* Суцільні скупчення тальку.

СТЕАТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стеати́т**.

СТЕАТОГРАНУЛЬО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **ліпогранульо́ма**.

СТЕАТОДЕРМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Себорея волосистої частини голови.

СТЕАТО́З, -у, *ч., мед.* 1. Жирова дегенерація; жирова інфільтрація. 2. Те саме, що **себоре́я**.

СТЕАТО́МА, -и, *ж., мед.* Доброякісне шкірне утворення, що локалізується на волосистій частині голови, вухах, спині або на калитці.

СТЕАТОМЕРІ́Я, -ї, *ж.* Значний розвиток жирової тканини на стегнах.

СТЕАТОПІГІ́Я, -ї, *ж.* Ненормальне накопичення підшкірної жирової тканини в сідничній ділянці.

СТЕАТОРЕ́Я, -ї, *ж., мед.* Підвищене виділення з калом жирових речовин.

СТЕАТОФА́ГИ, -ів, *мн.* Клітини макрофагальної системи, які фагоцитують частинки жирів.

СТЕАТОЦИСТОМАТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **пілосебоцистомато́з**.

СТЕБ, -у, *ч., жарг.* 1. Іронія, глузування. 2. Те, над чим іронізують, глузують.

СТЕБАНУ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **приду́ркуватий**. // *у знач. ім.* **стебану́тий**, -ого, *ч.* Той, над ким глузують.

СТЕБЕЛИ́НА *див.* **стебли́на**.

СТЕБЕЛИ́НКА *див.* **стебли́нка**.

СТЕБЕЛИ́ННЯ *див.* **стебли́ння**.

СТЕБЕЛИ́НОЧКА *див.* **стебли́ночка**.

СТЕБЕ́ЛЛЯ, -я, *с., рідко.* Збірн. до **сте́бель**.

СТЕ́БЕЛЬ, -бля, *ч., рідко.* Те саме, що **стебло́** 1, 2.

СТЕБЕЛЬКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на стебло – високий і тонкий. *Стебелькувате дівча.*

СТЕБЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **стебло́** 1, 2.

СТЕ́БКА, -и, *ж., діал.* Комора, опалювана взимку.

СТЕБЛЕПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **стеблепіднíма́льний**.

СТЕБЛЕПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **стеблепіднíма́ч**.

СТЕБЛЕПІДНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для випрямлення полеглих стебел.

СТЕБЛЕПІДНІМА́Ч, -а́, *ч.* Пристосування на збиральних машинах для випрямлення полеглих стебел.

СТЕБЛЕПОДІ́БНИЙ, СТЕБЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до стебла, схожий на нього.

СТЕБЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стеблеподі́бний**.

СТЕ́БЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **стебло́** 1, 2.

СТЕБЛИ́НА, СТЕБЕЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Окрема трав'яниста рослина. 2. Те саме, що **стебло́** 1.

СТЕБЛИ́НКА, СТЕБЕЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **стебли́на, стебели́на**.

СТЕБЛИ́ННЯ, СТЕБЕЛИ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **стебли́на, стебели́на**.

СТЕБЛИ́НОЧКА, СТЕБЕЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стебли́на, стебели́на**.

СТЕБЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який має багато стеблин або з міцним грубим стеблом.

СТЕБЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **стебли́стий**.

СТЕБЛО́, -а́, *с.* 1. Основна частина трав'янистої рослини від кореня до вершка, яка тримає на собі листя, квіти і плоди. 2. Окрема трав'яниста рослина взагалі. 3. Назва деяких частин предметів або приладів, які мають вигляд стрижня, трубки.

СТЕ́БЛОВИЙ, -а́, -е́. 1. Прикм. до **стебло́** 1. *Стеблова форма.* // Який є частиною стебла. // Уживається у складі назв деяких комах. ** **стебловий ме́телик** – метелик родини вогнівкових; шкідник сільськогосподарських культур. 2. Стос. до стебла (у 1 знач.). *Стеблові листки.* ** **Стебловий шов** – шов стібками, що нахо-дять один на одного.

СТЕБЛОВИКОРЧО́ВУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для викорчовування стебел.

СТЕБЛО́ЇДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **фра́чник**.

СТЕБЛОПОДІ́БНИЙ *див.* **стеблеподі́бний**.

СТЕБЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стеблоподі́бний**.

СТЕБЛОПОДРІ́БНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для подрібнювання стебел.

СТЕБЛОСТІ́Й, -стóю, *ч., с. г.* Стеблова частина польових культур, яка вкриває поле під час їх виростання.

СТЕБЛУВА́ННЯ, -я, *с., бот.* Поява у коренеплодів насінних пагонів, квітконосних стеблин.

СТЕБЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **стебли́стий**.

СТЕБНИ́К, -а́, *ч., зах.* Омшаник.

СТЕБНІ́ВКА, -и, *ж.* Різновид шва у художньому шиванні.

СТЕБНО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стебнува́ти**. 2. *у знач. прикм.* З ватною, вовняною і т. ін. прокладкою, що прошита наскрізь великими стібками. *Стебнована ковдра.*

СТЕБНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стебнува́ти**.

СТЕБНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Прошивати наскрізь великими стібками, поклавши між підкладкою і верхом шар вати, вовни тощо.

СТЕБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **стьоба́ти**[2].

СТЕГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **стегно́**. *Стегенна кістка.*

СТЕГЕ́НЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **стегно́**.

СТЕГНА́СТИЙ, -а, -е. З великими стегнами.

СТЕГНО́, -а́, *с.* Частина ноги людини або тварини від тазостегнового до колінного суглоба, а також зовнішній бік верхньої частини ноги, тазу.

СТЕГНОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **стегно́**. // Розміщений на стегні.

СТЕГНЯ́НИЦЯ, -і, *ж., зах.* Начиння (у 3 знач.).

СТЕГОЗА́ВР, -а, *ч.* Великий викопний рослиноїдний плазун групи динозаврів з двома рядами кісткових пластин на спині та з шипами на хвості.

СТЕГОЦЕФА́Л, -а, *ч.* Викопна тварина групи земноводних, яка мала суцільну кісткову покрівлю черепа, п'ятипалі кінцівки і належала до перших чотириногих тварин.

СТЕЖА́, -і, *ж., рідко.* 1. Те саме, що **сте́жка**. 2. *діал.* Розвідка.

СТЕ́ЖАЧИ. Дієприсл. до **сте́жити**.

СТЕ́ЖАЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **сте́жити**.

СТЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сте́жити**.

СТЕ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **сте́жка**. 2. *розм.* Поздовжня лінія.

СТЕЖИ́НА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **сте́жка** 1. 2. *перен.* Те саме, що **сте́жка** 3.

СТЕЖИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стежи́на**.

СТЕЖИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стежи́нка**.

СТЕЖИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стежи́нка**.

СТЕ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.* 1. *неперех., за ким – чим, із спол.* як. Пильно спостерігати за ким-, чим-небудь, не відриваючи очей, погляду. ** **Сте́жити очи́ма (по́глядом)** *за ким – чим* – пильно дивлячись, спостерігати за ким-, чим-небудь. 2. *неперех., за чим, також із спол.* як, чи і т. ін. *і рідко перех.* З інтересом та увагою спостерігати за зміною, розвитком, станом чого-небудь. // Цікавитися всім, що відбувається, діється в якій-небудь галузі. // Уважно слухаючи, пильно дивлячись і т. ін., намагатися вловити смисл чого-небудь, не пропустити чогось тощо. 3. *неперех., за ким – - чим, також із спол.* щоб. Здійснювати контроль, нагляд і т. ін. за ким-, чим-небудь; піклуватися, дбати про когось, щось. ** **Сте́жити за собо́ю** – дбати про свій зовнішній вигляд, манери або про своє здоров'я. 4. *неперех., за ким – чим.* Установлювати постійний нагляд, щоб упіймати кого-небудь або викрити, звинуватити в чомусь. 5. *перех., мисл.* Відшукувати по сліду; вистежувати.

СТЕ́ЖІ, -ів, *мн., діал.* Люди, послані вести спостереження, розвідку за тим, що діється у ворожому таборі або в певній місцевості.

СТЕ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Доріжка, протоптана звірами або людьми чи спеціально зроблена людьми. // Смуга, слід, що залишається після. ** **заступа́ти сте́жку** *кому:* а) не давати кому-небудь місця для проходу; б) бути, ставати на перешкоді комунебудь. 2. *рідко.* Те саме, що **дорі́жка** 3. 3. *перен.* Напрямок, шлях розвитку, діяльності і т. ін. кого-, чого-небудь. ** **Збива́ти з [прямо́ї] сте́жки** – не давати можливості кому-небудь вести чесний, добропорядний спосіб життя. **Направля́ти на до́бру сте́жку** *кого* – допомагати кому-небудь обрати правильний шлях у певній діяльності. **Ходи́ти уторо́ваними стежка́ми** – діяти так, як хтось уже раніше діяв.

СТЕЖКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* Стежити (у 4 знач.).

СТЕ́ЖНИЙ, -а́, -е́. 1. Спостережний. 2. Розвідувальний.

СТЕЖЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сте́жка** 1.

СТЕЙК, -а, *ч., кул.* Відбивна з яловичини.

СТЕ́ЙКА, -и, *ж.:* ** **ні сте́йки, ні ге́йки** – ні сюди, ні туди.

СТЕ́ЙТМЕНТ, -а, *ч.* Документ, що складається замість тайм-шиту за відсутності необхідних умов з обліку та розрахунку сталійного часу.

СТЕК[1], -а, *ч.* Тонка палиця з ремінною петлею на кінці, що слугує за нагайку під час верхової їзди.

СТЕК[2], -а, *ч.* В обчислювальній техніці – структура даних, в якій новий елемент завжди записується на її початок (вершину) та черговий елемент, що читається, також завжди вибирається з її початку. ** **Апара́тний стек** – регістровий запам'ятовувальний пристрій магазинного типу. **Керу́ючий стек** – стек, що містить ланцюжок виконуваних команд. **Стек кома́нд** – пам'ять процесора, в якій зберігається певна послідовність раніше виконаних команд на випадок їх повторного виконання.

СТЕ́КА, -и, *ж., мист.* Дерев'яний або кістяний інструмент, яким користуються скульптори.

СТЕ́КЛИЙ, -а, -е. 1. Високий і тонкий (про трав'янисту рослину між густими заростями кущів, дерев). 2. *діал.* Твердий, міцний.

СТЕКЛЯ́РУС, -у, *ч., збірн.* Тоненькі короткі трубочки з кольорового скла, що їх використовують для намиста, оздоблення тканини, одягу і т. ін.; різновид бісеру.

СТЕКЛЯ́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стекля́рус**. // Зробл. із стеклярусу, зі стеклярусом. *Стеклярусні прикраси.*

СТЕКЛЯ́РУСОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **стекля́русний**.

СТЕ́КОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **стек**. 2. Прикм. до **сте́ка**.

СТЕКТИ́ *див.* **стіка́ти**.

СТЕКТИ́СЯ *див.* **стіка́тися**.

СТЕ́ЛА, -и, *ж.* 1. Кам'яний стовп чи плита з написом або рельєфним зображенням, що ставиться, споруджується як надмогильний пам'ятник або на згадку про яку-небудь подію і т. ін. 2. Центральна частина стебла й кореня вищих рослин, у якій міститься провідна система всіх осьових органів.

СТЕЛА́Ж, -а́, *ч.* 1. Ряд полиць, розташованих одна над одною і призначених для розкладання чого-небудь. 2. Одна з форм біржових угод; подвійний опціон.

СТЕЛА́ЖНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із використанням стелажів. // Прикм. до **стела́ж**.

СТЕЛАРА́ТОР, -а, *ч., спец.* Замкнута магнітна установка для утримання високотемпературної плазми.

СТЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сла́ти**[2] і **стели́ти**. *Стелений килим.*

СТЕ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стели́ти**.

СТЕЛЕПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., розм.* Те саме, що **струсну́ти**.

СТЕЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Стельова балка, дошка. 2. *рідко.* Окрема дошка підлоги, паркету.

СТЕЛИ́ТИ, стелю́, сте́лиш, *недок., перех.* 1. Класти, розкладати що-небудь на якійсь поверхні або вкриваючи поверхню чогось; слати. // *також без додатка.* Розкладати постільні речі, готуючи місце для сну. 2. Розстилати, розкладати на поверх-

ні землі для вибілювання, сушіння і т. ін. 3. *перен.* Поширювати, розстилати щось по поверхні або низько над поверхнею чого-небудь. 4. Робити покриття, кладучи щільно в ряд дошки, колоди і т. ін. *Стелити підлогу.*

СТЕЛИ́ТИСЯ, стелюся, сте́лишся, *недок.* 1. Лягати, вкриваючи собою поверхню, прилягаючи до поверхні чого-небудь; слатися. // Схилятися до землі (про стебла, віти й листя рослин). 2. *перен.* Простягатися, розстилатися на велику відстань. 3. *перен.* Поширюватися, розстилатися по поверхні або низько над поверхнею чого-небудь. // Надходячи, поширюватися, охоплювати, оповивати собою що-небудь. 4. Рости, простягаючи свої стебла, листя, віти по поверхні або низько над поверхнею чого-небудь. 5. *перен.* Догоджати комусь, нещиро вихваляти, запобігати перед ким-небудь, підлещуватися до когось; плазувати. 6. Готувати собі постіль, розкладаючи постільні речі.

СТЕ́ЛИЩЕ, -а, *с.*, *с. г.* Місце, де розстилають льон, коноплі для вимочування під дощем, у росі або полотно для сушіння, вибілювання на сонці.

СТЕЛІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **стели́ти**. 2. Те, що підстилають.

СТЕЛІ́Т, -у, *ч.* Литий твердий сплав кобальту, хрому та вольфраму, з якого виготовляють ріжучі частини інструментів і наварні деталі машин, що швидко зношуються.

СТЕЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стелі́т**. // Вигот. із стеліту.

СТЕЛС-КОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Нелегальна, незареєстрована компанія, яка купує і продає товар на готівку.

СТЕЛЬВА́ГА, -и, *ж.* Поперечний брус, що з'єднує сільськогосподарське знаряддя з упряжкою.

СТЕ́ЛЬМАСТВО, -а, *с.* Ремесло, фах стельмаха.

СТЕ́ЛЬМАСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до стельмаства.

СТЕ́ЛЬМАХ, -а, *ч.* 1. Майстер, який робить вози, сани, колеса і т. ін. 2. *діал.* Тесляр, тесля.

СТЕЛЬМАХУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Займатися стельмаством, працювати стельмахом.

СТЕЛЬМА́ШИТИ, -шу, -шиш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **стельмахува́ти**.

СТЕЛЬМА́ШНЯ, -і, *ж.* Майстерня, де роблять вози, сани, колеса тощо.

СТЕЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **сте́ля**. // Признач. для розміщення на стелі, під стелею.

СТЕЛЮ́ГА, -и, *ж.* 1. Верстак для вставляння спиць в обід колеса. 2. Козли для повздовжнього розпилювання колод на дошки.

СТЕ́ЛЮХ, -а, *ч.*, *бот.* Те саме, що **сла́ник**.

СТЕЛЮШО́К, -шка́, *ч.*, *бот.* Багаторічний трав'янистий бур'ян родини гвоздикових, що росте на солончаках і піскуватих ґрунтах.

СТЕ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Верхнє внутрішнє покриття в будь-якому приміщенні. 2. Гранична висота польоту літального апарата, снаряда. // *перен.* Гранична межа чого-небудь.

СТЕЛЯ́РІЯ, -ї, *ж.* Рід трав родини гвоздикових.

СТЕМАЛІ́Т, -у, *ч.* Листове будівельне скло, покрите з одного боку силікатною фарбою, що застосовується для облицювання будівель.

СТЕМЕ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **достеме́нний**.

СТЕМЕ́ННО, *рідко.* Присл. до **стеме́нний**.

СТЕМНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **стемні́ти** 1.

СТЕМНІ́ТИ, -іє, *док.* 1. Стати, зробитися темним, темнішим. 2. *безос.* Настати (про сутінки, вечірню темноту). *Надворі стемніло.* ** **В оча́х стемні́ло** *у кого, кому* – комусь стало погано, млосно від болю, втоми, слабості, хвилювання тощо.

СТЕМНІ́ТИСЯ, -іється, *док.*, *безос.* Те саме, що **стемні́ти** 2.

СТЕН, -а, *ч.*, *фіз.* Позасистемна одиниця виміру, яка дорівнює силі, що надає масі в одну тонну прискорення в один метр на секунду.

СТЕНА́ТИ *і* **СТИНА́ТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **СТЕНУ́ТИ** *і* **СТИНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перев. з ім.* п л е ч и м а, *рідко.* Піднімати й опускати плечі для вираження здивування, зневаги, вагання тощо.

СТЕНА́ТИСЯ, **СТИНА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.* **СТЕНУ́ТИСЯ**, **СТИНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Робляч мимовільні судорожні рухи, тремтіти, трястися (від переляку, хвилювання і т. ін.); здригатися. // Прискорено битися від хвилювання, радості і т. ін. (про серце). // *тільки док.* Розгубитися, збентежитися, жахнутися перед ким-, чим-небудь. 2. Коливатися, хитатися. 3. *тільки док.* Різким рухом кинутися, рушити куди-небудь.

СТЕНАФА́КС, -а, *ч.* Електронна фотогравірувальна машина для виготовлення трафаретних друкарських форм.

СТЕНД, -а, *ч.* 1. Щит, на якому виставляються для огляду які-небудь експонати, вивішуються діаграми, газети і т. ін. 2. Спеціально обладнане місце, установка для складання й випробовування машин, апаратів, приладів. 3. Спеціально обладнане місце для спортивних і навчальних стрільб по рухомих мішенях.

СТЕ́НД-БАЙ, -я, *ч.* 1. Угода, згідно з якою країна – член Міжнародного Валютного Фонду може придбати у нього іноземну валюту в обмін на національну. 2. Умова кредитного договору, згідно з якою банк резервує певну суму коштів до визначеного угодою терміну, а клієнт використовує її частково чи повністю. ** **Сте́нд-бай креди́т** – те саме, що **сте́нд-бай** 2. 3. *ел.* Стан, в якому електричний прилад (підсилювач, телевізор, аудіоапаратура тощо) підключений до електромережі і готовий до роботи.

СТЕ́НДЕР, -а, *ч.* Пристрій, що його нагвинчують на підземний гідрант; призначений для його відкривання (закривання) і під'єднання пожежних рукавів.

СТЕНДИ́СТ, -а, *ч.* Працівник виставки, який розповідає відвідувачам про виставлені на ній експонати.

СТЕ́НДОВИЙ, -а, -е. Який здійснюється на стенді або розташований на ньому. ** **Сте́ндова стрільба́** – стрільба на спеціальних майданчиках з гладкоствольних рушниць дробовими снарядами по рухомих мішенях.

СТЕНДОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Робітник на стенді (у 2 знач.). *Монтер-стендовик.* 2. Спортсмен, який займається стендовою стрільбою.

СТЕНЕБЕ́Я, -ї, *ж.*, *міф.* Дружина аргоського царя Прета, яка закохалася до Беллерофонта.

СТЕ́НЕЛ, -а, *ч.*, *міф.* Супутник Геракла.

СТЕНІЄ́РИТ, -у, *ч.* Продукт окиснення смальтину.

СТЕ́НІЇ, -ій, *мн.*, *мн.* Свято на честь повернення Деметра на Олімп, що його справляли вночі афінські жінки; одним з елементів свята була взаємна лайка.

СТЕНО́, *невідм.*, *ж.*, *міф.* Одна з трьох горгон.

СТЕНОБАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **стеноба́тний**.

СТЕНОБА́ТНИЙ, -а, -е. Пристосований до життя на певній глибині. ** **Стеноба́тні твари́ни** – водяні тварини, які живуть на певній глибині й за певного водяного тиску.

СТЕНОБІО́НТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **стенобіо́нтні органі́зми**.

СТЕНОБІО́НТНИЙ, -а, -е. Пристосований до певних умов існування. ** **Стенобіо́нтні органі́зми** – організми, які живуть лише в певних умовах середовища за дуже незначних коливань його факторів (температури, освітлення, тиску тощо).

СТЕНОГАЛІ́ННИЙ, -а, -е. Здатний жити лише за певної солоності води. ** **Стеногалі́нні органі́зми** – морські організми, здатні переносити лише незначні коливання солоності води.

СТЕНОГРА́МА, -и, *ж.* Дослівний запис усної мови способом стенографії, а також розшифрований текст такого запису.

СТЕНОГРА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стеногра́ма**. *Стенограмний матеріал.*

СТЕНО́ГРАФ, -а, *ч.* Те саме, що **стенографі́ст**.

СТЕНОГРАФІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець, який записує усну мову способом стенографії.

СТЕНОГРАФІ́СТКА, -и. Жін. до **стенографі́ст**.

СТЕНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **стеногра́фія**. 2. Зробл. способом стенографії. // *перен.* Який найточніше відображає що-небудь.

СТЕНОГРАФІ́ЧНО. Присл. до **стенографі́чний**.

СТЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Швидкий дослівний запис усної мови за допомогою системи спеціальних умовних знаків.

СТЕНОГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стенографува́ти**. // **стенографо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СТЕНОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стенографува́ти**.

СТЕНОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Робити запис усної мови способом стенографії. // *перен.* Буквально, точно передавати, відображати що-небудь.

СТЕНОГРАФУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **стенографува́ти**.

СТЕНО́З, -у, *ч.*, *мед.* Звуження якого-небудь трубчастого органа або отвору в порожнинному органі, яке утруднює їх функціонування.

СТЕНО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до стенозу, пов'язаний з ним.

СТЕНОКАРДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стенокардії, пов'язаний з нею.

СТЕНОКАРДІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Серцева хвороба, яка виявляється в нападах різкого стискаючого болю за грудиною; грудна жаба. ** **Ангіомото́рна стенокарді́я** – напади ангінозних болів, які виникають при психоемоційному напруженні. **Спонта́нна стенокарді́я** – стенокардія, зумовлена спазмом великої коронарної артерії.

СТЕНОСФІ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Форма таза, яка характеризується непропорційно великими вертикальними і малими поперечними розмірами.

СТЕНОТЕРМІ́ЧНИЙ, **СТЕНОТЕ́РМНИЙ**, -а, -е. Пристосований до певної температури. ** **Стенотермі́чні (стеноте́рмні) органі́зми** – тварини або рослини, що живуть за певних температурних умов і не терплять будь-яких коливань температури зовнішнього середовища.

СТЕНОТЕ́РМНИЙ *див.* **стенотермі́чний**.

СТЕНОТИПІ́СТ, -а, *ч.*, *спец.* Фахівець із стенотипії.

СТЕНОТИПІ́СТКА, -и, *спец.* Жін. до **стенотипі́ст**.

СТЕНОТИПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до стенотипії.

СТЕНОТИПІ́Я, -ї, *ж.*, *спец.* Запис усної мови на стенографічній машинці.

СТЕНОТО́П, -у, *ч.* Організм, здатний існувати в суто специфічних умовах.

СТЕНОТО́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стеното́п**. *Стенотопні організми.*

СТЕНОФА́Г, -а, *ч.* Той, хто живиться вузькоспеціалізованим кормом (про тварин).

СТЕНОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Живлення тварин вузькоспеціалізованим кормом.

СТЕ́НСЕЛЬ, -я, *ч.* Друкарська форма (прямокутна пластинка) для механічного нанесення відбитку поштової адреси на газети і журнали, друкування супровідної документації тощо.

СТЕ́НТОР, -а, *ч.*, *міф.* Грецький воїн, учасник Троянської війни, сила голосу якого дорівнювала силі голосів п'ятдесяти воїнів.

СТЕНУ́ТИ *див.* **стена́ти**.

СТЕНУ́ТИСЯ *див.* **стена́тися**.

СТЕНЬ-ВА́НТИ, -ів, *мн.* Снасті стоячого такелажу, що підтримують з боків стеньгу.

СТЕ́НЬГА, -и, *ж.*, *мор.* Верхня частина щогли, яка є її продовженням вище вантів.

СТЕНЬГОВИ́Й, -а́, -е́, *мор.* Розміщений на стеньзі.

СТЕП, -у, *ч.* Великий безлісий, вкритий трав'янистою рослинністю, рівнинний простір у зоні сухого клімату.

СТЕПЕНЕ́ВИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **сте́пінь**.

СТЕПЕНЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **степенюва́ти**.

СТЕПЕНЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *мат.* Підносити до степеня.

СТЕПИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* Степове сіно.

СТЕ́ПІНЬ, -пеня, *ч.*, *мат.* Добуток декількох однакових співмножників.

СТЕПІ́Р, -а́, *ч.*, *зах.* Паросток (у 1 знач.).

СТЕ́ПКА, -и, *ж.*, *діал.* Рублена комора з піччю, що заміняє льох.

СТЕ́ПЛЕР, -а, *ч.* Пристрій для скріплювання аркушів за допомогою дужок, виготовлених з дроту.

СТЕПЛИ́ТИСЯ, сте́плиться, *док.*, *розм.* Те саме, що **степлі́ти**.

СТЕПЛІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **степлі́ти**.

СТЕПЛІ́ТИ, -іє, *док.*, *розм.* Стати теплим, теплішим.

СТЕПНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **степови́й**.

СТЕ́ПНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **зді́бний**.

СТЕПНЯ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **степови́к** 1, 2. 2. Рослина, яка росте тільки в степовій зоні. 3. Степовий вітер.

СТЕПНЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Жін. до **степня́к** 1. 2. Сорт озимої пшениці.

СТЕПОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **степ**. // Який міститься, розташований у степу. // Який живе, водиться або росте в степу. // Виведений в степу (про свійських тварин). // Який буває в степу, характерний для степу. ** **Степові́ зо́ни** – природні зони помірних і субтропічних поясів, для яких характерне переважання трав'янистої, гол. чином злакової рослинності на чорноземних і каштанових ґрунтах. 2. Уживається як складова частина назв тварин і рослин. *Степовий жайворонок.* ** **Степови́й гірча́к** – рід рослин родини складноцвітих; кореневопаростковий бур'ян, посухостійкий, отруйний. 3. Власт. степовику (у 1 знач.). ** **Степови́й го́вір** – говір української мови, належить до її південно-східного наріччя.

СТЕПОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Людина, що народилася або постійно живе в степовій місцевості. 2. Тварина, що живе в степу або яку вивели в степу. 3. Степовий вітер.

СТЕПОВИ́ЧКА, -и. Жін. до **степови́к** 1, 2.

СТЕПО́К, -пка́, *ч.* Зменш. до **степ**.

СТЕПОПУСТЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до степів та пустель, степів, що переходять до пустель.

СТЕПС, -а, *ч.*, *мор.* Гніздо або кільце на палубі чи у днищі судна, яке фіксує нижній кінець щогли.

СТЕРАДІА́Н, -а, *ч.* Одиниця виміру тілесного кута (частини простору, обмеженої конічною поверхнею).

СТЕРВЕ́ЗНИЙ, **СТЕРВЕ́ННИЙ**, **СТЕРВЕ́НСЬКИЙ**, -а, -е, *діал.*, *лайл.* Підлий, мерзенний.

СТЕРВЕ́ННИЙ *див.* **стерве́зний**.

СТЕРВЕ́НСЬКИЙ *див.* **стерве́зний**.

СТЕРВИ́ГА, -и, *ж.*, *лайл.*, *діал.* Стерво.

СТЕ́РВИН, -а, -е, *лайл.* Належний стервові.

СТЕ́РВО, -а, *с.* 1. Труп тварини; падаль. 2. *розм.* Підла, негідна людина; мерзотник. // Уживається як лайливе слово.

СТЕРВОЇ́ДНІ, -них, *мн.*, *зоол.* Тварини, що живляться трупами, падаллю.

СТЕРВ'Я́ТИНА, -и, *ж.*, *розм.* М'ясо здохлої тварини; падаль.

СТЕРВ'Я́ТНИК, -а, *ч.* 1. Хижий птах родини яструбових, який живиться перев. трупами, падаллю. // *перев. мн.*, *перен.*, *лайл.* Літаки, льотчики, що здійснюють розбійницькі нальоти на мирну країну. 2. *перев. мн.*, *перен.*, *лайл.* Жорстокі, здатні вбивати, проливати кров люди.

СТЕРЕБИ́ТИ, -блю, -биш; *мн.* стереблять; *док.*, *перех.* 1. Очистити від шкаралупи, лушпайки, лузги і т. ін. 2. *перен.*, *розм.* З'їсти все; знищити.

СТЕРЕБИ́ТИСЯ, -блю́ся, -би́шся; *мн.* стереблятьс́я; *док.*, *розм.* Вилізти, вибратися куди-небудь, на щось.

СТЕРЕ́БКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **стереби́тися**.

СТЕРЕГТИ́, -ежу́, -еже́ш, *недок.*, *перех.* 1. Оберігати, охороняти від небезпеки кого-, що-небудь; слідкувати за схоронністю, цілістю чого-небудь. // Пильнувати за ким-небудь, не даючи утекти, піти і т. ін. // Не давати тривожити когось, порушувати що-небудь; оберігати від чогось. // Стояти на варті біля кого-, чого-небудь; охороняти когось, щось. 2. Уважно стежити, слідкувати, наглядати за ким-, чим-небудь. 3. Вичікувати появи кого-небудь, чатувати на когось; підстерігати.

СТЕРЕГТИ́СЯ, -ежу́ся, -еже́шся, *недок.* 1. *кого, чого, з інфін., без додатка, також із спол.* я к, щ о б, ч и. Бути обережним, пильним, оберігаючи себе від кого-, чого-небудь; остерігатися, боятися когось, чогось. // *у знач. виг.* Уживається як попередження про небезпеку. 2. Дбати про своє здоров'я, не доводити себе до хвороби, дбайливо уберігатися від неї; берегтися. 3. Пас. до **стерегти́**.

СТЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **стерегти́**. // **стере́жено**, *безос. присудк. сл.*

СТЕ́РЕНЬ, -і, *ж.*, *діал.*, *зах.* Стерня.

СТЕ́РЕО, *невідм.*, *с.* 1. Про об'ємне зображення, звучання. 2. *розм.* Стереофонічний програвач, магнітофон; аудіопрогравач з двома або більше джерелами звуку.

СТЕРЕО... Перша частина складних слів, що означає: твердий, просторовий, об'ємний, напр.: стереознімання, стереокартограф, стереофільм, стереомагнітофон тощо.
СТЕРЕОАГНО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Нездатність розпізнавати предмет тільки за допомогою дотику, без допомоги зору.
СТЕРЕОАКУЗІ́Я, -ї, *ж.* Здатність цілісного сприйняття поєднання звуків, що діють з різних боків.
СТЕРЕОАМАВРО́З, -у, *ч.* Відсутність глибинного бінокулярного зору.
СТЕРЕОАМБЛІОПІ́Я, -ї, *ж.* Зниження гостроти глибинного бінокулярного зору.
СТЕРЕОАПАРАТУ́РА, -и, *ж.* Стереоскопічна фото- і кіноапаратура; стереофонічна радіоапаратура.
СТЕРЕОБА́Т, -а, *ч.* У давньогрецькій архітектурі – підвалина, цоколь храму, колонади.
СТЕРЕОВІ́ЗОР, -а, *ч.* Телевізор, на екрані кінескопа якого відтворюється об'ємне зображення, що передається з телецентру.
СТЕРЕОГНО́З, -у, *ч.* Здатність пізнавати предмети шляхом їх обмацування.
СТЕРЕОГРА́МА, -и, *ж.* Пара двовимірних зображень, встановлених таким чином, що, коли на них дивляться через стреоскоп, вони об'єднуються в одне об'ємне зображення.
СТЕРЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.* Стос. до стереографії. ** **Стереографі́чна прое́кція** – проекція, що ставить у відповідність кожній точці сфери точку площини.
СТЕРЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *мат.* Перспективне зображення геометричних тіл на площині.
СТЕРЕОДІАПОЗИТИ́В, -а, *ч.* Діапозитив, що дає стереозображення.
СТЕРЕОЕКРА́Н, -у, *ч.* Екран для демонстрування стереоскопічного кіно. // Екран, на якому глядач сприймає зображення як об'ємне.
СТЕРЕОЕЛЕКТРОЕНЦЕФАЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження відношень електричних процесів у головному мозку, яке ґрунтується на одночасній графічній реєстрації біопотенціалів у кількох десятках точок мозку.
СТЕРЕОЕНЦЕФАЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення форми і розмірів структур мозку в тривимірній системі координат.
СТЕРЕОЕФЕ́КТ, -у, *ч.* Об'ємне сприймання навколишніх предметів; стереоскопічність зору.
СТЕРЕОЗВУ́К, -у, *ч.* Звучання, відтворене способом стереофонії.
СТЕРЕОЗВУЧА́ННЯ, -я, *с.* Стереофонічне, об'ємне звучання.
СТЕРЕОІЗОМЕ́Р, -а, *ч.*, *спец.* Хімічна сполука, яка відрізняється від однакових з нею за складом сполук іншим просторовим розташуванням атомів.
СТЕРЕОІЗОМЕРІ́Я, -ї, *ж.*, *спец.* Різниця у властивостях деяких хімічних сполук однакового складу, зумовлена різним просторовим розташуванням їхніх атомів.
СТЕРЕОКАНА́Л, -у, *ч.* Канал для передачі стереозвучання.
СТЕРЕОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для дослідження серця; просторовий кардіограф.
СТЕРЕОКАРДІОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стереокардіографії.
СТЕРЕОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Стереоскопічне дослідження серця.
СТЕРЕОКІНО́, *невідм.*, *с.* Вид кінематографії, при якому виникає враження об'ємності спостережуваних на екрані об'єктів.
СТЕРЕОКІНОЗА́Л, -у, *ч.* Кінозал для демонстрування стереофільмів.
СТЕРЕОКІНОКА́МЕРА, -и, *ж.* Стереоскопічний кінознімальний апарат.
СТЕРЕОКІНОТЕА́ТР, -у, *ч.* Кінотеатр для показу стереоскопічних фільмів.
СТЕРЕОКОМПАРА́ТОР, -а, *ч.* Прилад для промірювання за двома фотознімками всіх трьох координат точок предмета, а також елементів взаємного орієнтування пари фотознімків у момент знімання.
СТЕРЕОЛИСТІ́ВКА, -и, *ж.* Художня листівка з об'ємним малюнком, зображенням.
СТЕРЕОМАГНІТОФО́Н, -а, *ч.* Магнітофон, що записує і відтворює стереофонічне звучання.
СТЕРЕО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для стереоскопічного зображення рельєфу за аерофотознімками.
СТЕРЕОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.* Стос. до стереометрії.
СТЕРЕОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ елементарної геометрії, що вивчає властивості просторових фігур.
СТЕРЕОМЕХА́НІКА, -и, *ж.* Розділ механіки, який займається вивченням деформації та напруження в деталях конструкцій і машин внаслідок зовнішніх впливів.
СТЕРЕОМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стереомеханіки.
СТЕРЕОМІКРОСКО́П, -а, *ч.* Мікроскоп, що дає об'ємне зображення предметів, які розглядаються.
СТЕРЕОМУ́ЗИКА, -и, *ж.* Стереофонічна музика.
СТЕРЕОМУЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стереомузики.
СТЕРЕОНАВУ́ШНИКИ, -ів, *мн.* Навушники для прослуховування стереофонічних платівок або магнітофонних записів; навушники, що створюють враження стереофонічного звучання.
СТЕРЕОО́ПТИКА, -и, *ж.* Консервативні методи відновлення стереоскопічного зору при синхронній косоокості.
СТЕРЕООПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стереооптики.
СТЕРЕОПАНОРА́МА, -и, *ж.* Об'ємне панорамне зображення місцевості.
СТЕРЕОПА́РА, -и, *ж.*, *спец.* Сукупність двох зображень того самого об'єкта, одержаних під двома різними кутами зору і з'єднаних за допомогою спеціальних пристроїв в одне об'ємне, просторове зображення.
СТЕРЕОПЛАТІ́ВКА, -и, *ж.* Грамофонна платівка зі стереофонічним записом.
СТЕРЕОПРОГРАВА́Ч, -а́, *ч.* Програвач, що відтворює стереофонічний запис.
СТЕРЕОПРОЕ́КТОР, -а, *ч.* Оптично-механічний прилад для проектування на екран одночасно двох зображень, що складають стереопару.
СТЕРЕОПРОЕ́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стереопрое́ктор**.
СТЕРЕО́ПСИС, -у, *с.* Сенсорний процес, завдяки якому при бінокулярному зорі створюється відчуття простору.
СТЕРЕОПСІ́Я, -ї, *ж.* 1. Бінокулярний зір; зір через стереоскоп. 2. *спец.* Переміщення двовимірних об'єктів у третій вимір. 3. Міра, до якої об'єкти можуть різнитися у трьох вимірах
СТЕРЕОРАДІО́ЛА, -и, *ж.* Радіола, що відтворює стереофонічне звучання.
СТЕРЕОРЕНТГЕНОАНГІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Стереорентгенографія кровоносних або лімфатичних судин.
СТЕРЕОРЕНТГЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенологічного дослідження, який дозволяє отримати об'ємне рентгенівське зображення.
СТЕРЕОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Комплекс високоякісної стереофонічної радіоапаратури із загальними блоками.
СТЕРЕОСКА́Н, -а, *ч.* Скануючий електронний мікроскоп, що дає рельєфні зображення предметів.
СТЕРЕОСКАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Сканування, що дає рельєфні зображення предметів.
СТЕРЕОСКО́П, -а, *ч.* Оптичний прилад для розглядання двох плоских зображень об'єкта, одержаних під двома кутами зору, з їх об'ємним сприйманням.
СТЕРЕОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Об'ємний, просторовий, рельєфний (про зображення об'єктів). ** **Стереоскопі́чне зобра́ження** – зображення, що сприймається як об'ємне внаслідок стереоскопічного ефекту, зумовленого бінокулярним зором людини. **Стереоскопі́чний ефе́кт** – таке сприйняття предметів, при якому вони здаються об'ємними. **Стереоскопі́чний зір** – здатність зору сприймати відносне розташування тіл у просторі, оцінювати віддаль їх від ока і розміри їх. 2. Стос. до одержання й демонстрації об'ємних, просторових, рельєфних зображень. ** **Стереоскопі́чне кіно́** – те саме, що **стереокіно́**.
СТЕРЕОСКОПІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стереоскопі́чний 1**.
СТЕРЕОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Одержання об'ємних, просторових, рельєфних зображень предметів способом стереоскопічної кіно- або фотозйомки.
СТЕРЕОТА́КСИС, -у, *ч.* Метод визначення точної локалізації ділянок мозку.
СТЕРЕОТАКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стереотаксису. ** **Стереотакси́чний ме́тод** – метод хірургічного впливу на глибоко розміщені структури мозку із застосуванням внутрішньомозкових і черепних орієнтирів.
СТЕРЕОТАКСІ́Й, -ю, *ч.* Метод введення електродів у тканини мозку для реєстрації електричних потенціалів нервових клітин або нервових центрів, а також подразнення чи руйнування їх.
СТЕРЕОТЕЛЕБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Стереоскопічне телебачення – телебачення, яке створює у глядача враження глибини простору і об'ємності зображення.
СТЕРЕОТИ́П, -у, *ч.* 1. *друк.* Пластина, плита з металу, гуми або пластмаси з точним відтворенням друкарського набору, що дає можливість водночас друкувати на кількох машинах, в різних місцях і т. ін. 2. *перев. зі сл.* динамічний, *мед.* Синтезуюча діяльність головного мозку людини й вищих тварин, яка полягає в об'єднанні в єдину складну динамічну систему умовних рефлексів, що виробляються внаслідок неодноразового повторення певних подразників через сталі проміжки часу. 3. *перен.* Те, що часто повторюється, стало звичайним, загальноприйнятим і чого дотримуються, що наслідують у своїй діяльності.
СТЕРЕОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* 1. *друк.* Виготовлення стереотипів, а також спосіб друкування з них. 2. Схильність до повторення одного і того самого акту психічної діяльності. ** **Рухова́ стереоти́пія**, *мед.* – мимовільне повторення одноманітних, безцільних, позбавлених виразності рухів.
СТЕРЕОТИ́ПНИЙ, -а, -е. 1. *друк.* Стос. до стереотипу (у 1, 2 знач.) і стереотипії. // Надрукований зі стереотипу. ** **Стереоти́пне вида́ння** – повторне видання книги, надруковане без змін зі стереотипа. 2. *перен.* Який дуже часто повторюється, стає звичайним, загальноприйнятим; трафаретний, шаблонний.
СТЕРЕОТИ́ПНИК, -а, *ч.*, *друк.* Фахівець із виготовлення стереотипів (у 1 знач.).
СТЕРЕОТИ́ПНИЦЯ, -і. Жін. до **стереоти́пник**.
СТЕРЕОТИ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стереоти́пний**.
СТЕРЕОТИ́ПНО. Присл. до **стереоти́пний**.
СТЕРЕОТИПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стереотипува́ти**. // **стереотипо́вано**, *безос. присудк. сл.*
СТЕРЕОТИПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стереотипува́ти**.
СТЕРЕОТИПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *друк.* Виготовляти стереотип (у 1 знач.).
СТЕРЕОТИПУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *друк.* Пас. до **стереотипува́ти**.
СТЕРЕОТОПОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Стереотопографі́чне зніма́ння** – метод створення оригіналу топографічної карти, заснований на обробці фотографічних зображень місцевості способами стереофотограмметрії.
СТЕРЕОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Будь-яка орієнтувальна реакція на щільний об'єкт.
СТЕРЕОТРУБА́, -и́, *ж.* Артилерійський оптичний прилад із двох зорових труб, які дають стереоскопічне збільшене зображення об'єкта спостереження.
СТЕРЕОУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* Апаратура для стереофонічного відтворення звукового запису.
СТЕРЕОФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Стереоскопічний фільм.
СТЕРЕОФО́Н, -а, *ч.* Прилад для записування і відтворення звуку із збереженням відчуття просторового розподілу джерел звуку.
СТЕРЕОФО́НІКА, -и, *ж. збірн.* Стереофонічна апаратура.
СТЕРЕОФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стереофонії, пов'язаний з її використанням. ** **Стереофоні́чний за́пис** – вид звукозапису, при якому фонограма містить інформацію про просторове розміщення джерел звуку під час записування.
СТЕРЕОФОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стереофоні́чний**. *Стереофонічність звуку.*
СТЕРЕОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Спосіб передавання й відтворення звуків, що дає можливість сприймати звуки як звучання їх просторово розміщених джерел; просторове відтворення звуків.
СТЕРЕОФОТОГРАММЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стереофотограмметрії.
СТЕРЕОФОТОГРАММЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Визначення розмірів, форми і положення об'єктів за їх об'ємним фотографічним зображенням – стереопарою.
СТЕРЕОФОТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стереофотографії.
СТЕРЕОФОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Одержання двох фотографічних знімків, зроблених так, що при розгляданні їх у стереоскоп вони дають одне об'ємне зображення.
СТЕРЕОФОТОКОЛЬПОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Різновид кольпоскопії; дозволяє отримати об'ємне зображення піхвової частини шийки матки.
СТЕРЕОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стереохімії.
СТЕРЕОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ хімії, який вивчає залежність фізичних, хімічних і фізіологічних властивостей сполук від просторової будови їх молекул.
СТЕРЕОХРО́МІЯ, -ї, *ж.* Малюнки на стінах фарбами, змішаними з розчинним склом.
СТЕРЖЕНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **сте́ржень**.
СТЕ́РЖЕНЬ, -жня, *ч.*, *тех.* 1. Предмет подовженої, циліндричної або чотиригранної форми, а також деталь такої форми, яка є перев. осьовою або опорною частиною чого-небудь. 2. Частина ливарної форми, яку використовують для утворення порожнини у виливку.
СТЕРЖНЕ́ВИЙ, -а, -е, **СТЕРЖНЬОВИ́Й**, -а́, -е́, *тех.* 1. Прикм. до **сте́ржень**. // Зі стержнем (стержнями). *Стержневий трансформатор.* 2. Стос. до виготовлення стержнів.
СТЕРЖНЬОВИ́Й *див.* **стержне́вий**.
СТЕРИ́ГМИ, -ри́гм, *мн.* Вирости на органах спороношення у багатьох грибів, на яких розвиваються спори.
СТЕРИ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **стеро́їди**.
СТЕРИЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. Апарат, пристрій для стерилізації (у 1 знач.). 2. Робітник харчової промисловості, спеціаліст із стерилізації.
СТЕРИЛІЗАЦІ́ЙНА, -ої, *ж.* Спеціально обладнане приміщення, в якому проводять стерилізацію.
СТЕРИЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до стерилізації.
СТЕРИЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Знищення мікроорганізмів кип'ятінням, нагріванням, дією хімічних речовин і т. ін. у певному середовищі або на предметі. 2. *біол.* Позбавлення людини або тварини здатності до дітонародження хірургічним шляхом; штучне незапліднення. 3. Операції центрального банку, які проводяться для компенсації резервів грошово-кредитної системи, витрачених в результаті валютної інтервенції – одночасний продаж іноземної валюти і купівля урядових цінних паперів.
СТЕРИЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стерилізува́ти**. // **стерилізо́вано**, *безос. присудк. сл.*
СТЕРИЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Піддавати стерилізації, здійснювати стерилізацію.
СТЕРИЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Ставати стерильним, піддаватися стерилізації. 2. *тільки недок.* Пас. до **стерилізува́ти**.
СТЕРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. У якому або на якому шляхом стерилізації знищено мікроорганізми. 2. *біол.* Безплідний, нездатний мати потомство. ** **Стери́льні твари́ни** – те саме, що **гнотобіо́ти**.
СТЕРИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **стери́льний**.
СТЕРИ́ЛЬНО. Присл. до **стери́льний**.
СТЕРИ́НИ, -ів, *мн.*, *спец.* Органічні речовини, що містяться в організмі людини та більшості тварин і рослин у вільному стані або у вигляді складних ефірів з жирними кислотами.
СТЕРІ́ГШИ. Дієприсл. до **стерегти́**.
СТЕРКОБІЛІ́Н, -у, *ч.* Основний пігмент калу, який належить до групи жовчних пігментів.
СТЕРКОБІЛІНОГЕ́Н, -у, *ч.* Продукт хімічного перетворення білірубіну в товстій кишці.
СТЕРКОТО́РАКС, -у, *ч.* Гострий плеврит, який розвинувся внаслідок потрапляння в плевральну порожнину калу.
СТЕ́РКУЛ, -а, *ч.*, *міф.* Римський бог добрива.
СТЕРКУ́ЛІЄВІ, -их, *мн.* Родина дводольних рослин

(шоколадне дерево, кола та ін.).

СТЕ́РЛІНГ, -а, *ч.* Установлений законом стандарт проби англійських золотих і срібних монет. ** **Фунт сте́рлінгів** – основна грошова одиниця в Англії, що дорівнює 20 шилінгам, або 240 пенсам.

СТЕ́РЛІНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сте́рлінг**. ** **Сте́рлінгова зо́на** – валютне угруповання держав на чолі з Великою Британією, грошові системи та зовнішні розрахунки яких орієнтовано на англійську валюту – фунт стерлінгів.

СТЕ́РЛЯДЬ, -і, *ж.* 1. Цінна промислова риба родини осетрових з м'ясом високої якості. 2. М'ясо цієї риби як їжа.

СТЕРЛЯ́ЖИЙ, -а, -е. Прикм. до **сте́рлядь**. *Стерляжа ікра.* // Приготований із стерляді. *Стерляжа юшка.*

СТЕРЛЯ́ЖИНА, -и, *ж.* Те саме, що **сте́рлядь** 2.

СТЕРНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що стосується грудини; грудинний. ** **Стерна́льна лі́нія** – лінія, що проходить біля краю грудини. **Стерна́льна пу́нкція** – кістковомозкова пункція, яка виконується через передню стінку грудини.

СТЕРНИ́К, -а́, *ч.* 1. *заст.* Рульовий. 2. *орн.*, *зах.* Припутень.

СТЕ́РНИНА, -и, *ж.* 1. Нижня частина стебла злакової рослини, яка залишається на полі після збирання. 2. *діал.* Стернище.

СТЕРНИ́СТИЙ, -а, -е. Покритий стернею. *Стернистий лан.*

СТЕРНИ́СЬКО, -а, *с.* Те саме, що **стерни́ще**.

СТЕРНИ́ТИ *див.* **стернува́ти**.

СТЕРНИ́ЧА, -чої, *рідко.* Жін. до **стерни́чий**.

СТЕРНИ́ЧИЙ, -чого, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **стерно́вий** 2.

СТЕРНИ́ЩЕ, -а, *с.* Поле, покрите стернею (у 2 знач.).

СТЕРНІ́ТИ, -ів, *мн.* Група отруйних речовин, що подразнюють верхні дихальні шляхи.

СТЕРНО́, -а́, *с.* 1. Пристрій для керування рухом судна, автомобіля, трактора і т. ін.; кермо. 2. *перев. у спол. зі сл.* у р я д, в л а д а, д е р ж а в а і т. ін., *перен.* Орган управління, керівництва.

СТЕРНОВИ́Й, -а́, -е́. 1. У якому міститься стерно (у 1 знач.). 2. *у знач. ім.* **стернови́й**, -во́го, *ч.* Той, хто здійснює управління судном.

СТЕРНО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **стерни́ще**.

СТЕРНОМЕДІАСТИНОЛАПАРОТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Верхня серединна лапаротомія, яка поєднана з розрізанням грудини і тупим розділенням волокон діафрагми.

СТЕРНОПА́ГИ, -ів, *мн.* Близнюки, зрощені в ділянці грудини.

СТЕРНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Хірургічне розтинання грудини. 2. Акушерська плодоруйнівна операція, яка полягає в розтинанні рукоятки грудини плода.

СТЕРНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стернува́ти**.

СТЕРНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і заст.* **СТЕРНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *недок.* Керувати рухом судна, човна.

СТЕРНЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **стерня́** 2. 2. Який здійснюють на стерні, який працює на стерні. *Стерньові сівалки.* ** **Стерньові́ попере́дники** – сільськогосподарські культури, після збирання яких на полі залишається стерня (жито, пшениця і т. ін.).

СТЕРНЯ́, -і, *ж.* 1. Поле, на якому зібрано хлібні рослини й залишилися лише зрізані біля кореня їхні стебла. 2. Зрізані біля кореня стебла хлібних рослин, що стоять на пні. 3. *перен.*, *розм.* Коротке й жорстке волосся на шкірі обличчя у чоловіків.

СТЕРНЯВКИ́, -во́к, *мн.* Гриби, що ростуть після жнив на стерні.

СТЕРНЯНКИ́, -но́к, *мн.* Скалки і ранки на ногах від ходіння стернею.

СТЕРНЯ́СТИЙ, -а, -е. Покритий стернею (у 2 знач.).

СТЕРО́ЇДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **стеро́їд**, -у, *ч.*). Група органічних речовин рослинного і тваринного походження, що мають важливе значення для життєдіяльності організмів і застосовуються як лікарські засоби.

СТЕРО́ЇДНИЙ, -а, -е, спец. Прикм. до **стеро́їди**. ** **Стеро́їдні гормо́ни** – група поліциклічних сполук, які мають високу біологічну активність і утворюються в організмі людини і тварин із загального попередника холестерину.

СТЕРО́ЛИ, -ів, *мн.*, *спец.* Те саме, що **стери́ни**.

СТЕРО́Н, -у, *ч.* Один із статевих, чоловічих і жіночих, гормонів кетонної будови.

СТЕРО́ПА, -и, *ж.*, *міф.* 1. Дочка тегейського володаря Кефея, якій Геракл подарував локон горгони Медузи, за допомогою якого вона відбила навалу ворогів. 2. Плеяда, мати сирен.

СТЕРОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стероризува́ти**. // **стероризо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СТЕРОРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **тероризува́ти**.

СТЕ́РПІТИ, -плю, -пиш; *мн.* сте́рплять; *док.*, *перех. і без додатка, перев. із запереч.* н е. 1. Утриматися, здержатися від яких-небудь слів, учинків і т. ін. 2. Терпляче витримати якісь фізичні або моральні страждання, біль, неприятливі умови, щось неприємне, тяжке.

СТЕ́РПЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **сте́рпти**.

СТЕ́РПНИЙ, -а, -е. Якого можна стерпіти, витерпіти; з яким можна миритися; прийнятний.

СТЕ́РПНУТИ *і* **СТЕ́РПТИ**, -пну, -пнеш, *док.* Втратити чутливість, здатність рухатися.

СТЕ́РПТИ *див.* **сте́рпнути**.

СТЕ́РТИ *див.* **стира́ти**.

СТЕ́РТИЙ, **ЗІТЕ́РТИЙ**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сте́рти**, **зі́терти**. 2. *у знач. прикм.* Пошкоджений, зруйнований тертям; який потоншав від частого довгого користування і т. ін. // *перен.* Який втратив оригінальність, виразність, своєрідність; давно всім відомий.

СТЕ́РТИСЯ *див.* **стира́тися**.

СТЕРТОРО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що хрипить, хропить.

СТЕРТЯ́, -я́ти, *с.* Наслідок, результат стирання.

СТЕРХ, -а, *ч.* Білий журавель; в Україні – рідкісний залітний птах; занесений до Червоної книги.

СТЕ́РЯНИЙ, -а, -е, *розм.* Який утратив самовладання, перебуває в стані несамовитості; розгублений, нестямний.

СТЕРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Втратити кого-, що-небудь. *Стеряти розум.*

СТЕРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **розгуби́тися**. 2. Те саме, що **збожеволі́ти**. *Стерятися розумом.* 3. *рідко.* Те саме, що **загуби́тися**.

СТЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стеса́ти**. // **сте́сано**, *безос. присудк. сл.*

СТЕ́САНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **сте́саний**.

СТЕСА́ТИ *див.* **сті́сувати**.

СТЕТЕРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.* Дуже розгубитися, збентежитися від несподіванки, переляку і т. ін., втратити здатність мислити, рухатися тощо.

СТЕТОГРА́Ф, -а, *ч.*, *мед.* Апарат, що записує рух грудної порожнини під час дихання.

СТЕТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до стетографії.

СТЕТОГРАФІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Запис руху грудної порожнини за допомогою стетографа.

СТЕТОКЛІ́П, -а, *ч.* Мікротелефон з еластичним наконечником для індивідуального прослуховування синхронного перекладу промов ораторів, радіопередач тощо.

СТЕТОСКО́П, -а, *ч.* Медичний інструмент у вигляді трубки для вислуховування серця і легенів. // Спеціальний пристрій для виявлення побічних шумів, чистоти звуків у різних механізмах тощо.

СТЕТОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Здійснюваний за допомогою стетоскопа. *Стетоскопічне вислухування серця.*

СТЕТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Вислуховування серця й легенів за допомогою стетоскопа. *Зробити стетоскопію серця.* // Виявляння різних побічних шумів, чистоти звуків у різних механізмах тощо.

СТЕТОФОНЕНДОСКО́П, -а, *ч.* Трубка для вислуховування звуків, що виникають у внутрішніх органах людини і тварин.

СТЕТОФОНО́ГРАФ, -а, *ч.* Апарат для прослухування і графічної реєстрації шумів серця і легень людини.

СТЕТОФОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічний запис шумів серця і легень людини за допомогою стетофонографа.

СТЕФАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі сірувато-чорні кристали з металічним блиском.

СТЕХІОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стехіометрії.

СТЕХІОМЕТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стехіометри́чний**.

СТЕХІОМЕТРИ́ЧНО. Присл. до **стехіометри́чний**.

СТЕХІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Окремий розділ хімії, в якому вивчають кількісний склад речовини, а також кількісні зміни, що відбуваються з ними в процесі хімічних реакцій.

СТЖИ́ЖОВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Стжижів. ** **Стжи́жовська культу́ра** – археологічна культура раннього періоду бронзового віку, пам'ятки якої поширені на території України.

СТИБАНІ́Л, -у, *ч.* Двовалентний радикал або двозарядний катіон, що містять один атом Стибію і два оксигенових атоми.

СТИБА́Т, -у, *ч.* Сіль з аніоном, у якому Стибій має ступінь окиснення +5.

СТИБА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стиба́т**.

СТИБІА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **стиба́т**.

СТИБІ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **антимоні́ди**.

СТИ́БІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сти́бій**.

СТИ́БІЙ, -ю, *ч.* Sb. Хімічний елемент, проста речовина якого – сріблясті кристали із синюватим полиском.

СТИБІКОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; блідо-жовті, жовтувато- або червонувато білі, прозорі, щільні чи порошкуваті кірочки зі скляним блиском.

СТИБІ́Л, -у, *ч.* Одновалентний радикал або однозарядний катіон, що містить атом Стибію і оксигеновий атом.

СТИБІ́Н, -у, *ч.* Безбарвний, термічно нетривкий смертельно отруйний газ.

СТИБІОКОЛУМБІ́Т, -у, *ч.* Ромбічний ортоніобат-танталат стибію; жовто-, червонувато- і темнобурі або чорні кристали зі смолистим або алмазним блиском.

СТИБІОПАЛАДИНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сріблясто- або сталево-сірі непрозорі округлі зерна з жовтуватим відтінком.

СТИБІОТАНТАЛІ́Т, -у, *ч.* Ромбічний ортотанталат-ніобат стибію; прозорі крихкі піроелектричні кристали зі смоляним або алмазним блиском.

СТИ́БІСТИЙ, -а, -е. Який містить стибій.

СТИБІ́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої Стибій має ступінь окиснення +3.

СТИБІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стибі́т**.

СТИБІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Легування матеріалів (металів, кераміки, скла та ін.) Стибієм.

СТИБНІ́Т, -у, *ч.* Непрозорий свинцево-сірого кольору з металевим блиском мінерал, сульфід стибію.

СТИБО́НІЙ, -ю, *ч.* Гіпотетичний однозарядний катіон – продукт приєднання катіона Гідрогену до стибіну.

СТИВІ́ДОР, -а, *ч.*, *мор.* Особа, що відповідає за навантаження та розвантаження суден у закордонних портах. // Портовий вантажник.

СТИВІ́ДОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стиві́дор**. *Стиві́дорні витрати.*

СТИ́ГЛИЙ, -а, -е. 1. Який став спілим, дозрілим (про фрукти, овочі, злаки і т. ін.). 2. *перен.* Який досяг найвищої межі за своїм станом, розвитком.

СТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **сти́глий**. *Восковa стиглість. Молочна стиглість.*

СТИ́ГМА, -и, *ж.* 1. *іст.* У Стародавній Греції – тавро на тілі раба або злочинця. ** **Тео́рія сти́гми** – кримінологічна концепція, згідно з якою жодна дія не злочинна сама по собі; вона є такою в силу закону. 2. *мед.* Кривава виразка або червона пляма на тілі людини. // Загальна назва різних шкіряних захворювань, викликаних істерією. 3. *рел.* Почервоніння шкіри, синці чи виразки, які мимоволі з'являються на тілі людини в тих місцях, де у розіп'ятого Христа були рани від тернового вінця та гвіздків. 4. *зоол.* У павукоподібних, багатоніжок і комах – отвір, яким відкриваються назовні органи дихання; дихальце.

СТИГМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сти́гма**.

СТИГМА́Т, -а, *ч.*, *іст.*, *мед.* Те саме, що **сти́гма** 1, 2.

СТИГМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Згідно з однією з кримінологічних теорій – процес (або результат) нав'язування державою особі, яка скоїла суспільно небезпечний вчинок, статусу злочинця.

СТИГМАТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Один із способів виготовлення без растра напівтонових кліше.

СТИГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **стигмати́чне зобра́ження** – зображення, що утворюється променями, які виходять з точки (об'єкта) і знову сходяться строго в точці після проходження через ідеальну оптичну систему.

СТИ́ГНУТИ[1], -ну, -неш; *мин. ч.* стиг, -ла, -ло *і* сти́гнув, -нула, -нуло; *недок.* 1. Ставати, робитися спілим, дозрілим (про фрукти, овочі, злаки і т. ін.). 2. *перен.* Поступово наближатися, надходити, розповсюджуватися.

СТИ́ГНУТИ[2], -ну, -неш; *мин. ч.* стиг, -ла, -ло *і* сти́гнув, -нула, -нуло; *недок.* 1. Втрачаючи тепло, ставати, робитися холодним, холоднішим; застигати. 2. Охолоджуючись, твердіти, згущуватися, перетворюватися на лід. 3. *перен.* Переставати рухатися, ворушитися, коливатися і т. ін. // Зупинятися, ставати нерухомим (про очі). // Бути який-небудь час незмінним (про почуття). ** **Се́рце сти́гне**: а) хто-небудь заспокоюється після гніву, роздратування і т. ін.; б) хто-небудь дуже хвилюється, переживає від переляку, жаху.

СТИД, -а́ *і* -у, *ч.* 1. Почуття сильного зніяковіння, збентеження, незручності від усвідомлення своєї поганої поведінки, негідних дій, вчинків і т. ін.; сором. // Почуття ніяковості, сором'язливості. 2. Становище, поведінка і т. ін., що ганьбить кого-, що-небудь; ганьба, безчестя. ** **Сти́до́м повива́ти го́лову** *чию* – осоромлювати, ганьбити кого-небудь. 3. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **сти́дно**. ** **Стид і со́ром** – уживається для вираження осуду, присоромлення кого-небудь за негідні дії, вчинки тощо.

СТИДА́ТИ *див.* **стиди́ти**.

СТИДА́ТИСЯ *див.* **стиди́тися**.

СТИДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш *і розм.* **СТИДА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Докоряти за що-небудь, викликаючи у когось почуття стида; соромити.

СТИДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся *і розм.* **СТИДА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *кого*, *чого*, *рідко ким*, *чим*, *без додатка*, *з інфін.* Відчувати стид (у 1 знач.). // Зазнавати почуття ніяковості, сором'язливості. // Не наважуватися, не насмілюватися зробити що-небудь через почуття стида.

СТИДКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який виходить за межі загальноприйнятих норм у чому-небудь; непристойний. 2. Який заслуговує на осуд; який не має стида; безсоромний. // *у знач. ім.* **стидки́й**, -ко́го, *ч.*; **стидка́**, -ко́ї, *ж.* Безсоромна людина. // Який виражає чию-небудь безсоромність.

СТИ́ДКО. 1. Присл. до **стидки́й** 1. 2. *у знач. присудк. сл.* Охоплює відчуття стиду.

СТИДНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **стидки́й**. *Стидне слово. Стидна пісня.*

СТИ́ДНО, 1. Присл. до **стидни́й**. 2. *у знач. присудк. сл.* Охоплює відчуття стиду; соромно.

СТИДО́ВИСЬКО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **стид** 2, 3.

СТИДО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **стид** 2, 3.

СТИДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Соромитися.

СТИК, -у, *ч.* 1. Місце з'єднання, зіткнення двох кінців, країв чого-небудь. // Лінія зіткнення, межа між чим-небудь. 2. *спец.* Те саме, що **стикува́ння**. 3. *перен.* Зв'язок, взаємодія чого-небудь. ** **На сти́ку** *чого* – у момент, в період закінчення чого-небудь одного і початку іншого.

СТИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стика́тися**.

СТИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЗІТКНУ́ТИ** *і рідко* **СТИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Штовхаючи кого-, що-небудь назустріч одне одному, змушувати ударятися. // *перен.* Призводити до протиріччя, викликати сутички. 2. *перен.* Змушувати вступити в які-небудь стосунки, мати справу з кимсь. // Давати можливість пізнати що-небудь. 3. *діал.* Заплющувати, змикати (очі). ** **Не стика́ти оче́й** – не мати змоги заснути навіть на короткий час. 4. *діал.* Звалювати (у 4 знач.).

СТИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ЗІТКНУ́ТИСЯ** *і рідко* **СТИКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Рухаючись назустріч, натикатися одне на одного, на кого-, що-небудь, ударятися об когось, щось. // Взаємно торкатися, дотикатися. // *перен.* Бути пов'язаним з чим-небудь, близьким до чогось. 2. Несподівано зустрічатися з ким-небудь. // *тільки док.* Зустрівшись, познайомитися з ким-небудь. // *з ким*, *перен.* Вступати в спілкування, в які-небудь стосунки з кимсь. // *з чим*, *перен.* Ма-

ти можливість пізнавати що-небудь, знайомитися з чим-небудь, зазнавати чогось. // *перен.* Працюючи, досліджуючи і т. ін., зустрічатися, мати справу з чим-небудь, виявляти щось. ** **зіткну́тися лице́ (лице́м) в лице́** *з ким* – проходячи близько одне біля одного, несподівано зустрітися, побачити одне одного. **Стика́тися по́глядом** *з ким* – несподівано зустрічатися поглядом (очима) з кимнебудь. 3. Сходячись, вступати в сутичку, в бій; сходитися в бою. // *перен.* Вступати у протиріччя; боротися. 4. *тільки недок., діал.* Блукати, тинятися.

СТИКНУ́ТИ *див.* **стика́ти.**

СТИКНУ́ТИСЯ *див.* **стика́тися.**

СТИКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **стик** 1. 2. *спец.* Пов'язаний зі стикуванням. 3. *перен.* Який знаходиться на стику суміжних галузей, що об'єднує суміжні галузі. 4. Який є змаганням спортивних команд, що зайняли однакові місця в своїх групах (перша з першою, друга з другою і т. ін.).

СТИКОЗВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Що стосується зварювання стиків, служить для цього.

СТИКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для здійснення стикування. *Стикувальний механізм.*

СТИКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч., спец.* Фахівець із стикування.

СТИКУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* 1. З'єднання, скріплення двох підведених один до одного кінців, країв чого-небудь. // Сполучення, з'єднання двох отворів, проходів за їх прокладання з різних сторін. 2. З'єднання об'єктів для їх спільної дії або взаємодії. // Зближення та з'єднання космічних літальних апаратів на орбіті. 3. *перен.* Узгодження, координація чого-небудь з чим-небудь. // Узгодження графіка руху транспорту в часовій послідовності. 4. *перен.* Взаємна відповідність, поєднання.

СТИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. *спец.* Здійснювати стикування. 2. З'єднувати, суміщати об'єкти для їх взаємодії. 3. *перен.* Робити відповідними одне одному, пов'язувати.

СТИКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Здійснювати стикування. 2. Сполучатися, поєднуватися для взаємодії. 3. *перен.* Узгоджуватися, взаємно ув'язуватися. 4. *перен.* Поєднуватися, змикатися. 5. Пас. до **стикува́ти.**

СТИЛЕ́Т, -а, *ч.* 1. Невеликий кинджал із дуже тонким і гострим клинком (звичайно тригранним). 2. *мн.* **стиле́ти**, -ів. Те саме, що **спі́кули** 2.

СТИ́ЛИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Холодний, остиглий. 2. Мертвий. ** **До сти́лої ма́ми** – казна-скільки, достобіса.

СТИЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто займається стилізацією (у 1 знач.), використовує певні стильові прийоми у своїй творчості.

СТИЛІЗА́ТОРСТВО, -а, *с.* Те саме, що **стиліза́ція** 1.

СТИЛІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до стилізаторства.

СТИЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Надання творові мистецтва характерних рис якого-небудь стилю, особливостей чиєсь творчої манери і т. ін. // Застосування умовно-декоративних прийомів зображення в образотворчому мистецтві. // Відтворення колориту якоїнебудь епохи в образах і стильових особливостях літературного твору. 2. Твір мистецтва, який за формою є наслідуванням певного стилю.

СТИЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стилізува́ти.** // **стилізо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який є результатом стилізації (у 1 знач.).

СТИЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стилізо́ваний** 2.

СТИЛІЗО́ВАНО. Присл. до **стилізо́ваний.**

СТИЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стилізува́ти.**

СТИЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. *перех.* Надавати чому-небудь характерних рис певного стилю (*див.* **стиль**[1] 1, 2). // Зображувати, передавати що-небудь за допомогою умовно-декоративних прийомів. 2. *перех.* Говорити або писати, дотримуючись певного стилю. // *неперех.* Говорити або писати стилістично вправно, вишукано.

СТИЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **стилізува́ти.**

СТИЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Той, хто володіє мистецтвом літературного стилю, майстер літературного стилю. 2. Модельєр, який займається створенням певного стилю в одязі, зачісках, макіяжі тощо.

СТИЛІ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Розділ мовознавства, що вивчає в межах національної мови суть і специфіку стилів мови. 2. Розділ теорії літератури, що вивчає стилі літературно-художніх творів. 3. Сукупність виражальних засобів мови якого-небудь художнього твору, письменника, літературної школи і т. ін. 4. *рідко.* Те саме, що **стиль**[1] 1.

СТИЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **стиль**[1] 1, 2. *Стилістична різноманітність.* 2. Стос. до стилю (*див.* **стиль**[1] 2). *Стилістична функція.*

СТИЛІСТИ́ЧНО, *присл.* Щодо стилю, з погляду стилю.

СТИЛІ́СТКА, -и. Жін. до **стилі́ст.**

СТИЛОБА́Т, -у, *ч.* 1. *архіт.* Верхня частина східчастого цоколю будинку, постаменту, скульптури і т. ін. 2. Друга назва геленіту – кам'яної солі.

СТИЛОЇ́ДИТ, -у, *ч., мед.* Дистрофічні та запальні процеси в сухожилках у місці їхнього прикріплення до шилоподібного відростка променевої або ліктьової кістки.

СТИЛОЛІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гейзери́т.**

СТИЛОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для визначення вмісту марганцю в металі.

СТИЛЬ[1], -ю, *ч.* 1. Сукупність ознак, які характеризують мистецтво певного часу та напряму або індивідуальну манеру художника стосовно ідейного змісту й художньої форми. // Сукупність характерних ознак, особливостей, властивих чому-небудь. // *з означ.* Сукупність зовнішніх ознак (риси обличчя, особливості побудови фігури і т. ін.), властивих певному народові. *Східний стиль.* 2. Сукупність прийомів у використанні засобів мови, властива якому-небудь письменникові або літературному творові, напряму, жанрові і т. ін. *Газетний стиль.* // Сукупність особливостей у побудові мови, манера словесного викладу. // Побудова мови відповідно до норм синтаксису та слововживання. 3. Сукупність прийомів, характерних рис якої-небудь діяльності, поведінки, методу роботи. // Спосіб виконання, здійснення чого-небудь, який характеризується сукупністю певних технічних прийомів. 4. Характерна манера поводитися, говорити, одягатися тощо.

СТИЛЬ[2], -ю, *ч.* Спосіб літочислення. ** **Нови́й стиль** – система літочислення (встановлена 1582 р. папою Григорієм XIII замість юліанської та введена в Росії з 14 лютого 1918 р.), яка випереджає раніше прийняту на 13 днів; григоріанський календар. **Ста́рий стиль** – система літочислення (встановлена в 46 р. до н. е. Юлієм Цезарем та введена в Росії в 1700 р. Петром I), яка відстає від тепер прийнятої на 13 днів; юліанський календар.

СТИЛЬ[3], -я, *ч.* У давнину та середні віки – паличка для писання на дерев'яних табличках, вкритих воском.

СТИЛЬБ, -а, *ч.* У Міжнародній системі одиниць – одиниця яскравості поверхні, що світиться.

СТИЛЬБАЗО́Л, -у, *ч.* Барвник, що застосовується для якісного аналізу досліджуваних речовин.

СТИЛЬБЕ́Н, -у, *ч.* Органічна сполука, ароматичний вуглеводень.

СТИЛЬБЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стильбе́н.**

СТИЛЬБЕСТРО́Л, -у, *ч.* Синтетичний препарат, що за естрогенною дією нагадує фолікулярні природні гормони.

СТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Витриманий у певному стилі (*див.* **стиль**[1] 1).

СТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сти́льний.**

СТИ́ЛЬНО. Присл. до **сти́льний.**

СТИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **стиль**[1] 1, 2.

СТИЛЯ́ГА, -и, *ч. і ж., розм., заст.* Про людину з підвищеним інтересом до модного стилю одягу та манерами, смаками, які не відповідають загальноприйнятим нормам.

СТИЛЯ́ЖИЙ, -а, -е, *розм.* Власт. стилязі, як у стиляги. // Одягнений, як стиляга.

СТИ́МУЛ, -у, *ч.* 1. Те, що викликає зацікавленість у здійсненні чого-небудь; спонукальна причина до здійснення чогось. 2. Подразник, який викликає реакцію.

СТИ́МУЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сти́мул**

СТИМУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **стимулюва́ти.**

СТИМУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до стимулювання. // Який що-небудь стимулює.

СТИМУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стимулюва́ти.** // Заохочення, нагорода за хорошу роботу.

СТИМУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док., перех.* Створювати, давати стимул чи бути стимулом до чого-небудь; прискорювати, посилювати, поліпшувати здійснення чого-небудь.

СТИМУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **стимулюва́ти.** // Заохочуватися через стимулювання.

СТИМУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який що-небудь стимулює.

СТИМУЛЯ́НТ, -а, *ч.* Те саме, що **стимуля́тор.**

СТИМУЛЯТИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **стимуляці́йний.**

СТИМУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Засіб активізації яких-небудь процесів, дій, явищ або чиєї-небудь діяльності, життєздатності і т. ін. // Хімічна речовина, якою користуються для прискорення розвитку та росту рослин.

СТИМУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до стимуляції.

СТИМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Активізація яких-небудь процесів, дій, явищ або чиєї-небудь діяльності, життєздатності тощо.

СТИМФАЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **стимфалі́йські пта́хи**: у грецькій міфології – птахи, які скидали з себе бронзове пір'я і вбивали ним людей і тварин.

СТИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стина́ти.**

СТИНА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СТЯ́ТИ** *і* **ЗІТНУ́ТИ**, зітну́, зітне́ш, *рідко* **ЗОТНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Ріжучи, відокремлювати що-небудь від чогось (перев. верхню частину); зрізувати. // Те саме, що **зру́бувати.** *Стинати голову.* 2. *перен., рідко.* Знищувати, убивати кого-небудь.

СТИНА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СТЯ́ТИ** *і* **ЗІТНУ́ТИ**, зітну́, зітне́ш, *док., перех.* Щільно з'єднувати, сильно притискувати одне до одного; зводити. // Вкривати, сковувати льодом (річку, озеро і т. ін.). ** **Стина́ти (стя́ти, зітну́ти) зу́би**: а) сильно стискувати зуби, виявляючи цим лють, роздратування, досаду, розпач; б) (*тільки док.*) умерти. **Стина́ти (стя́ти, зітну́ти) [в жи́лах] кров** – викликати почуття страху, переляку.

СТИНА́ТИ[3] *див.* **стена́ти.**

СТИНА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СТЯ́ТИСЯ** *і* **ЗІТНУ́ТИСЯ**, зітну́ся, зітне́шся, *док.* 1. Битися зі зброєю в руках; брати участь у битві, вступати в боротьбу. // *перен.* Сперечатися, вступати у суперечку, сварку. // Виступати один проти одного; боротися. ** **Стина́тися (стя́тися, зітну́тися) зуб на зуб** – сваритися, зчиняти лайку. 2. Міцно стискатися (про зуби). 3. *рідко.* Вкриватися льодом (про річку, озеро і т. ін.). ** **Кров стина́ється в жи́лах** – хто-небудь відчуває страх, переляк.

СТИНА́ТИСЯ[2], -а́ється, *недок.*, **ЗІТНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док., рідко.* Піддаватися зрізуванню.

СТИНА́ТИСЯ[3] *див.* **стена́тися.**

СТИ́НГЕР, -а, *ч.* Переносна установка для знищення літаків, гвинтокрилів та ін., з якої з плеча запускають снаряд-ракету з тепловою головкою самонаведення.

СТИНУ́ТИ *див.* **стена́ти**[2].

СТИНУ́ТИСЯ *див.* **стена́тися.**

СТИПЕНДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стипе́ндія.**

СТИПЕНДІА́Т, -а, *ч.* Особа, що одержує стипендію.

СТИПЕНДІА́ТКА, -и. Жін. до **стипендіа́т.**

СТИПЕ́НДІЯ, -ї, *ж.* Регулярна грошова допомога, яку надають тим, хто навчається в навчальних закладах, а також особам, що перебувають в аспірантурі, докторантурі тощо.

СТИ́ПЛЕР, -а, *ч., спорт.* Кінь, привчений до бігу або скачок по місцевості з природними чи штучними перешкодами.

СТИПЛ-ЧЕ́З, СТИПЛЬ-ЧЕ́З, -у, *ч., спорт.* Біг або скачки по місцевості з природними чи штучними перешкодами.

СТИПЛЬ-ЧЕ́З *див.* **стипл-че́з.**

СТИПУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* У римському праві – формальний, абстрактний усний контракт, який встановлює зобов'язання.

СТИ́РАКС, -у, *ч.* 1. *бот.* Дерево тропічних і субтропічних країн, у смолі якого містяться ароматичні речовини. 2. Ароматичний бальзам, що його добувають із смоли такого дерева.

СТИ́РАКСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сти́ракс.**

СТИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-небудь стирає, признач. для цього.

СТИРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стира́льний.**

СТИРА́НКА, -и, *ж., кул., зах.* Затірка.

СТИРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стира́ти.**

СТИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СТЕ́РТИ** *і* **ЗІТЕ́РТИ**, зітру́, зітре́ш, *док., перех.* 1. *чим, з чого і без додатка.* Витираючи, знімати з якої-небудь поверхні щось або очищати її від чогось. // Робити що-небудь чистим або сухим, тручи чим-небудь по його поверхні. // Знищувати що-небудь написане, намальоване, витираючи, зіскрібаючи і т. ін. 2. *перен.* Згладжувати, усувати ознаки, наявність і т. ін. чого-небудь. // *перев. док.* Позбавити життя; знищити. *Стирати з лиця землі.* 3. Тертям, частим доторкуванням пошкоджувати шкіряне, волосяне і т. ін. покриття або верхній шар чого-небудь. // Зменшувати об'єм чого-небудь тертям, частим користуванням. 4. *у що, на що.* Розтираючи, подрібнювати, перетворювати на дрібну однорідну масу. *Стерти на порох.*

СТИРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **СТЕ́РТИСЯ** *і* **ЗІТЕ́РТИСЯ**, зітре́ться, *док.* 1. Зникати, втрачати чіткість під дією яких-небудь зовнішніх причин. // *перен.* Переставати існувати, виявлятися; зникати, згладжуватися. 2. Зменшуватися в об'ємі від тертя при частому користуванні; пошкоджуватися від тертя, частого користування.

СТИРА́ТОР, -а, *ч.* Пристосування, що складається з двох рамок, які входять одна в одну, для натягування зволоженого паперу при роботі аквареллю.

СТИРАЦИ́Н, -у, *ч.* Ефір корицевого спирту і корицевої кислоти.

СТИРА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **стира́ти.**

СТИРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **стиро́ловий.**

СТИ́РКА, -и, *ж.* Шматок тканини (звичайно тієї, що була у вжитку), яку використовують для витирання чого-небудь.

СТИРЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стирлува́ти.**

СТИРЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Зігнати стадо для відпочинку. // Зібрати в одне місце. 2. Ходячи, витоптати, зім'яти що-небудь. *Стирлувати траву.*

СТИРЛУВА́ТИСЯ, -у́ється, *док.* 1. Зібратися разом, натовпом. 2. Скупчитись у великій кількості, близько одне від одного (про машини, будинки і т. ін.).

СТИ́РОК, -рка, *ч., діал.* 1. Витерта, пошарпана річ. 2. Рушник для витирання посуду.

СТИРО́Л, -у, *ч.* Рідка ароматична речовина, яку добувають із смоли деяких тропічних дерев і використовують у парфумерії, миловарінні, у виробництві пластичних матеріалів тощо.

СТИРО́ЛОВИЙ, СТИРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стиро́л.**

СТИРО́ЛЬНИЙ *див.* **стиро́ловий.**

СТИРО́Н, -у, *ч.* Корицевий спирт, що має запах гіацинту; застосовується у парфумерії.

СТИ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **сти́рка.**

СТИ́РТА, -и, *ж., діал.* Скирта.

СТИРЧА́К, -а́, *ч., розм.* Те, що стирчить, виступає вперед, угору.

СТИРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. Стояти, чітко вирізняючись на поверхні чого-небудь; виступати, видаватися вперед, угору; розташовуватися сторч. // Не прилягати щільно до чого-небудь, а підніматися сторч; настовбурчуватися. // Висовуватися, виставлятися звідки-небудь якоюсь частиною. // Надто видаватися, виступати наперед або назовні (про окремі частини тіла). // Міститися, бути розташованим, вирізняючись у навколишньому просторі або з-поміж чого-небудь. 2. Міститися на чому-небудь, десь (про предмети, недоладно розміщені або недоречні у цьому місці). 3. *перен., розм.* Бути присутнім, перебувати де-небудь (про недоречне, небажане або постійне, обridливе перебування кого-небудь десь). // *зневажл.* Постійно працювати, довгий час займатися чим-небудь. ** **Стирча́ти бі́льмо́м (спи́чкою) в (на) о́ці (оча́х)** *у кого, кому* – набридати, дратувати своєю присутністю, наявністю.

СТИСК, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **стиска́ти, сти́скувати.**

// Біль за утрудненого дихання. 2. Дія і стан за знач. **стиска́тися, сти́скуватися** 1, 2, 4, 5.

СТИСКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який викликає стискання речовини, зменшення її об'єму, ущільнення.

СТИСКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стиска́льний**.

СТИСКА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **стиска́ти** і **стиска́тися**. ** **Стиска́ння да́них**, *спец.* – перетворення даних у більш компактну форму без втрати інформації, що міститься в них.

СТИСКА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **СТИ́СКУВАТИ**, -ую, -уєш *недок.*, **СТИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* стис, -ла, -ло *і* стиснув, -нула, -нуло, *док.* 1. *перех.* Давленням, тисненням зменшувати в об'ємі що-небудь, ущільнювати щось. // В обчислювальній техніці – усувати надлишковість у поданні даних. // Діючи на пружні тіла, укорочувати їх. // *перен.*, *розм.* Зменшувати, скорочувати в обсязі. *Стиснути написане.* // *перен.*, *розм.* Скорочувати в часі. 2. *перех.* Міцно обхопивши, здавлювати кого-, щонебудь. // Міцно тримати щось (у руці, під пахвою і т. ін.). // *розм.* Обіймати кого-небудь. // Щільно оточувати з усіх боків. // *військ.* Затискувати в тісний простір, брати в оточення. // Звужувати русло потоку, річки і т. ін. // Щільно облягати (про одяг, взуття). // *перен.* Сковувати (про мороз, холод). *Стискати в обіймах.* ** **Стиска́ти ру́ку** *кому*: а) тиснути кому-небудь руку під час зустрічі, прощання, знайомства, вираження якогось почуття і т. ін.; б) (*тільки недок.*) уживається як формула закінчення листа, записки і т. ін. 3. *тільки* 3 *ос.*, *перех. і без додатка.* Здавлювати (у грудях, горлі), утруднюючи дихання. // *безос.* ** **Стиска́ти се́рце (ко́ло се́рця, за се́рце)** – викликати хвилювання, почуття тривоги, страху і т. ін. 4. *перех. і неперех.* Щільно з'єднувати, стуляти (губи, повіки і т. ін.). ** **Сти́снувши зу́би**: а) виявляючи велику витримку, стійкість; напруживши всі сили; б) не виявляючи почуття гіркоти, невдоволення, обурення і т. ін. 5. *перех.* Зводити докупи, притискаючи один до одного (пальці, руки); зціплювати. // Зсовувати, морщити (брови). *Стискати кулак.*

СТИСКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і* **СТИ́СКУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СТИ́СНУТИСЯ**, -нуся, -нешся; *мин. ч.* сти́снувся, -нулася, -нулося *і* сти́сся, сти́слася, сти́слося; *док.* 1. Зменшуватися в об'ємі під дією зовнішнього тиску; ущільнюватися. // Зменшуватися в об'ємі під впливом охолодження. // Скорочуючись, зменшуватися у довжині, об'ємі тощо. (про серце, м'язи, зіниці тощо). // *перен.*, *розм.* Скорочуватися в часі. // *перен.*, *розм.* Зменшуватися, скорочуватися в обсязі. 2. Щільно з'єднуватися, стулятися (про губи, повіки і т. ін.). // Згинаючись і притискаючись один до одного, утворювати кулак (про пальці рук). // Збиратися, складатися (в складки, зморшки і т. ін.). // *також без додатка.* Зіщулюватися. ** **Стиска́ються ру́ки в кулаки́** – хтось розгніваний, обурений чиїмись словами, вчинками та готовий обстоювати свою правоту; хтось перебуває в стані крайнього напруження. 3. Стояти близько, впритул один до одного. // *перен.* Бути розташованими на дуже близькій відстані одне від одного. // *перен.* Збиратися, нагромаджуватися у великій кількості (про думки, почуття). 4. Потискати одна одну (про руки). // *з ким, розм.* Обійматися. 5. *тільки* 3 *ос.* Здавлюватися від болю або під впливом сильного переживання (про груди, горло і т. ін.). ** **Се́рце стиска́ється** *у кого, кому* – когось охоплюють хвилювання, почуття тривоги, страху і т. ін. 6. Звужувати своє русло (про потік, річку і т. ін.). 7. *тільки недок.* Пас. до **стиска́ти, сти́скувати**.

СТИСКА́Ч, -а́, *ч.*, *тех.* Пристрій для стискання чогонебудь.

СТИСКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **стиска́ти**.

СТИ́СКИ, -ів, *мн.*. 1. *заст.* Стиснення у грудях, ядуха. 2. *зах.* Ножиці для стрижки овець, де немає кілець для пальців.

СТИСКНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **стиска́льний**.

СТИ́СКУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **стиска́льний**.

СТИ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **сти́скувати**.

СТИ́СКУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сти́скуваний**.

СТИ́СКУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сти́скувати** і **сти́скуватися**.

СТИ́СКУВАТИ *див.* **стиска́ти**.

СТИ́СКУВАТИСЯ *див.* **стиска́тися**.

СТИ́СКУВАЧ, -а, *ч.* Прилад, установка для стискання, обтискування чого-небудь.

СТИ́СКУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **сти́скувати**.

СТИ́СЛИВИЙ, -а, -е, *спец.* Здатний стискатися, зменшуватися в об'ємі, ущільнюватися під дією зовнішнього тиску.

СТИ́СЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **сти́сливий**.

СТИ́СЛИВО. Присл. до **сти́сливий**.

СТИ́СЛИЙ, -а, -е. 1. Лаконічно викладений, висловлений; небагатослівний. // Невеликий за обсягом, розміром. 2. Який триває недовго; короткочасний; *прот.* т р и в а л и й. // *розм.* Уривчастий (про звуки); короткий.

СТИ́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **сти́слий** 1.

СТИ́СЛО. Присл. до **сти́слий** 1.

СТИ́СНЕНИЙ, СТИ́СНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сти́снути**. // *у знач. прикм.* // **сти́снено, сти́снуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Зменшений в об'ємі, ущільнений під дією зовнішнього тиску. 3. *у знач. прикм.*, *спец.* Сплюснутий з двох боків. // Нерозложистий. 4. *у знач. прикм.*, *розм.* Приглушений, ослаблений (про голос, звук); здавлений. 5. *у знач. прикм.*, *діал.* Затамований, стриманий.

СТИ́СНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сти́снути** і **сти́снутися**. *Стиснення в грудях.* ** **Сти́снення Землі́** – величина, якою характеризується відхилення фігури Землі від кулі.

СТИСНИ́Й, -а́, -е́. Який викликає стискання речовини, зменшення її об'єму, ущільнення.

СТИ́СНУТИ *див.* **стиска́ти**.

СТИ́СНУТИЙ *див.* **сти́снений**.

СТИ́СНУТИСЯ *див.* **стиска́тися**.

СТИФНА́Т, -у, *ч.* Сіль стифнінової кислоти.

СТИФНІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **стифні́нова кислота́** – тринітрорезорцин; кислота і її солі важких металів – потужна вибухівка.

СТИ́ХА, *присл.* 1. Не на повний голос; впівголоса; неголосно. // З невеликою звучністю. 2. Таємно від когось або від усіх; потай. 3. Не поспішаючи, поволі. // Поступово, мало-помалу. 4. Несильно, злегка.

СТИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стиха́ти**.

СТИХА́Р, -я́, *ч.* Довгий, з широкими рукавами, звичайно парчевий, одяг дияконів і дяків, що його одягають під час богослужіння.

СТИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СТИ́ХНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* стих, -ла, -ло *і* сти́хнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Переставати звучати, лунати, чутися (про звук, шум і т. ін.); затихати. // *безос.* 2. Переставати говорити, співати, кричати, припиняти розмову, спів, крик; замовкати. // Переставати видавати або утворювати звуки (про механізм, інструмент і т. ін.). // Переставати стріляти. // *перен.* Переставати виявляти ознаки життя. ** **Не стиха́ючи** – безугавно, не вщухаючи. 3. Ставати слабшим, ущухати (про явища природи). // *безос.* // Зменшуватися в дії, в силі вияву і т. ін. // Ставати менш відчутним (про біль, почуття і т. ін.); угамовуватися. // *розм.* Утрачати блиск, жвавість (про очі); згасати. 4. Переставати сердитися; заспокоюватися, утихомирюватися. // *тільки док.*, *перен.* Принишкнути, стати сумирним.

СТИ́ХА-ТИ́ХА, *присл.* Дуже тихо, майже нечутно.

СТИХАЧА́, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **сти́ха**.

СТИХЕ́НЬКА, *присл.*, *розм.* Те саме, що **сти́ха**.

СТИХЕ́СЕНЬКА, *присл.* Пестл. до **стихе́нька**.

СТИХИ́РА, -и, *ж.* Церковна пісня з біблійним сюжетом.

СТИХИРА́Р, -а, *ч.* Зібрання стихир в одній книзі на всі свята року.

СТИХИРА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стихира́р**.

СТИХИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стихи́ра**.

СТИХІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стихі́я** 2, 3. // Спричинений дією стихії. // Характерний для стихії (у 2 знач.); неусвідомлений. // Який діє несвідомо. ** **Стихі́йний матеріалі́зм** – теоретично неусвідомлюване переконання людини в об'єктивному, тобто незалежному від людської свідомості, існуванні предметів, явищ природи й закономірностей її розвитку.

СТИХІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стихі́йний**.

СТИХІ́ЙНО. Присл. до **стихі́йний**.

СТИХІ́Я, -ї, *ж.* 1. В античній філософії – одна з матеріальних першооснов буття (повітря, земля, вогонь, вода). // *перен.*, *книжн.* Основний елемент, головна складова частина чого-небудь. 2. Явище природи, що виступає як могутня, майже непереборна і часто руйнівна сила, а також сфера, середовище його виявлення. // *перев. мн.* Про певні явища, сили і т. ін., ворожі людині. // Сильне й мимовільне, яке не підкоряється волі й розуму, підсвідоме почуття. 3. Явище суспільного життя, що відбувається без регуляційного впливу людей, суспільства. 4. Суспільне середовище, маса людей, які діють без керівництва, неорганізовано, сліпо. 5. *перен.* Звичне для когось середовище, оточення. // Улюблене коло занять, інтересів і т. ін., що-небудь духовно близьке комусь.

СТИ́ХЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **сти́хнути**. // *у знач. прикм.*

СТИ́ХНУТИ *див.* **стиха́ти**.

СТИХОМИ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *рідко.* Те саме, що **утихоми́ритися**. // *безос.*

СТИХО́НЬКА, *присл.*, *діал.* Стихенька.

СТИХТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; прозорі блідолілові або рожеві платівки, волокна й лусочки з восковим чи масним блиском.

СТИ́ХУ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **сти́ха**.

СТИ́ЧЕНЬ, -чня, *ч.*, *заст.* Січень.

СТИ́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Випадок, пригода.

СТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Який стикається з чимнебудь. ** **Сти́чні пове́рхні** – поверхні, які взаємно стикаються. 2. *перен.* Який має що-небудь спільне, перебуває в тісному взаємозв'язку з чимсь. 3. *перен.* Який має певне відношення до кого-, чого-небудь.

СТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **сти́чний**.

СТИША́ТИ *див.* **сти́шувати**.

СТИША́ТИСЯ *див.* **сти́шуватися**.

СТИ́ШЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сти́шити**. 2. *у знач. прикм.* Який стишився (у 2 знач.).

СТИ́ШЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **сти́шити**. 2. Стан за знач. **сти́шитися**.

СТИ́ШЕНО, *присл.* 1. Тихішим голосом; притишено. 2. Не поспішаючи, поволі. 3. Не на повну силу; злегка. 4. Заглушивши неспокій, тривогу, хвилювання і т. ін.; стримано, спокійно.

СТИ́ШИТИ *див.* **сти́шувати**.

СТИ́ШИТИСЯ *див.* **сти́шуватися**.

СТИ́ШКА, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **сти́ха** 2.

СТИШОВІ́Т, -у, *ч.* Природна рутилоподібна модифікація кремнезему; добутий штучно з кварцу.

СТИ́ШУВАТИ, -ую, -уєш *і рідко* **СТИША́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СТИ́ШИТИ**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.* 1. Робити тихішим, не дуже чутним, приглушувати (звук, шум і т. ін.). *Стишувати голос.* 2. Робити повільнішим, менш швидким; уповільнювати. // Змушувати рухатися повільніше. ** **Сти́шувати хід**: а) сповільнювати свій рух (про транспортні засоби); б) зменшувати швидкість (поїзда, автомобіля і т. ін.). 3. Послаблювати силу вияву чогонебудь. // Робити менш відчутним (біль, почуття і т. ін.); угамовувати. 4. Примушувати заспокоїтися, утихомиритися. *Стишувати [своє] серце.*

СТИ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся *і рідко* **СТИША́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СТИ́ШИТИСЯ**, -шуся, -шишся, *док.* 1. Ставати тихішим, не дуже чутним (про звук, шум і т. ін.); затихати. 2. Припиняти розмову, спів, крик і т. ін.; замовкати. // Переставати видавати або утворювати слабші звуки (про механізм, інструмент і т. ін.). // *перен.* Переставати виявляти ознаки життя. // *безос.* 3. Ставати повільнішим, менш швидким; уповільнюватися. // Сповільнювати свій рух; іти, їхати і т. ін. повільніше. // Припиняти рух; зупинятися. 4. Ставати слабшим, ущухати (про явища природи). // *безос.* // Зменшуватися в дії, в силі вияву і т. ін. // Ставати менш відчутним (про біль, почуття і т. ін.); угамовуватися. 5. Переставати сердитися; заспокоюватися, утихомирюватися.

СТІБ, -у, *ч.*, *зах.* Стібок.

СТІ́БАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стіба́ти**. // *у знач. прикм.*

СТІБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Прошивати наскрізь, поклавши між підкладкою й верхом шар вати, ватину і т. ін. *Стібати ковдру.* // *рідко.* Прокладати стібки; шити.

СТІБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *рідко.* Однокр. до **стіба́ти**.

СТІБО́К, -бка́, *ч.* Частина шва між двома проколами голки, шила, а також кожний такий прокол. // Вид шиття, вишивання. // *рідко.* Петля, що утворюється під час в'язання, а також витягання кожної петлі гачком.

СТІГ, сто́гу, *ч.* Округла або чотирикутна з заокругленою вершиною щільно укладена велика купа сіна, соломи, снопів хлібних злаків і т. ін., що зберігається просто неба.

СТІ́ГЛО, -а, *ч.*, *діал.* Стійло.

СТІЖЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **стіжо́к**.

СТІЖКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стіжо́к**.

СТІЖКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий за формою на стіг.

СТІЖО́К, -жка́, *ч.* 1. Те саме, що **стіг**. 2. Зменш.-пестл. до **стіг**. 3. *чого*, *перен.* Купа предметів, перев. однорідних. // Про густе, скуйовджене волосся. ** **Стри́жений в стіжо́к** – стрижений кружком.

СТІ́ЙБИЩЕ, -а, *с.* 1. Тимчасове поселення кочівників. 2. Селище осілих народностей Приамур'я та Сахаліну. 3. Місце відпочинку тварин і пастухів на пасовищі.

СТІ́ЙБИЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сті́йбище**.

СТІ́ЙКА[1], -и, *ж.* 1. Прилавок у їдальнях, буфетах і т. ін., де продають закуски, вина тощо. // Вид вузького довгастого стола чи шафки для роботи або розставляння, зберігання чого-небудь і т. ін. 2. Вертикальний брус, стрижень, що служить опорою для чого-небудь у якійсь споруді, якомусь знарядді, пристрої і т. ін. // Вертикальна частина машинної станини. 3. Пристрій, підставка для підтримування і зберігання чого-небудь у вертикальному положенні. 4. Положення тіла людини, за якого вона стоїть нерухомо, випроставшись, витягнувши руки по швах і звівши п'яти випрямлених ніг. 5. Положення тіла головою донизу, за якого витягнені руки або голова служать опорою, а ноги піднято догори й випростано. 6. Напружена нерухома поза, яку прибирає мисливський собака, виявивши дичину. // Поза, яку прибирає спортсмен перед початком змагань. 7. Комір у вигляді стоячої смуги, яка щільно охоплює шию.

СТІ́ЙКА[2], -и, *ж.* 1. *заст.* Варта. // Місце, де стоїть варта. 2. Те саме, що **сті́йбище** 1.

СТІЙКИ́Й, -а́, -е́. 1. Здатний твердо стояти, триматися, не падаючи, не коливаючись; *прот.* х и с т к и й. // *перен.* Який відбувається спокійно, розмірено; урівноважений. 2. Який довго зберігає і виявляє свої властивості, не піддається руйнуванню, псуванню і т. ін. *Стійка фарба.* 3. Для якого характерні стабільність, постійність; сталий. // Довготривалий. 4. Здатний витримати зовнішній вплив, протидіяти чомусь. // *до чого, проти чого.* Здатний зберігатися, існувати за несприятливих умов (при змінах температури і т. ін.); витривалий. // *перен.* Який не піддається сторонньому, перев. негативному, впливу (про людину). 5. *перен.* Який виявляє наполегливість, твердість, непохитність у намірах, поглядах, вчинках, діях і т. ін.; вірний своїм переконанням; незламний. // Який ведеться з наполегливістю, твердістю, непохитністю.

СТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість за знач. **стійки́й**. ** **Сті́йкість спору́д** – здатність споруд зберігати первісний стан рівноваги при дії на них зовнішніх сил. 2. Здатність об'єкта, системи, виведеної зі стійкого стану, самостійно повертатися в цей стан. ** **Вібраці́йна сті́йкість**, *тех.* – властивість об'єкта під час заданої вібрації виконувати потрібні функції та зберігати в межах норм значення параметрів.

СТІЙКО. Присл. до **стійкий.**

СТІЙКОВИЙ, -á, -é, *заст.* Вартовий. // *у знач. ім.* **стійковий,** -вóго, *ч.* Вартовий.

СТІЙЛО, -а, *с.* 1. Відгороджене місце для одного коня в стайні або однієї корови в корівнику. // Взагалі приміщення для утримання худоби. // Станок для доїння, огляду худоби і т. ін. // *перен., розм., рідко.* Убоге житло людини. ** **Загнáти на стійло** *кого, зневажл.* – приборкати, примусити коритися кого-небудь. 2. *заст.* Секція в залізничному депо, признач. для ремонту одного паровоза. 3. Місце на випасі, де худоба скупчується під час спеки для відпочинку.

СТІЙЛОВИЙ, -á, -é. Прикм. до **стійло** 1. // Пов'язаний з утриманням худоби в стійлах.

СТІЙЛОВО-ТÁБІРНИЙ, -а, -е. Стос. до стійлового утримання худоби та випасу у літніх таборах.

СТІЙМА, СТОЙМÁ, *рідко* **СТІЙМИ,** *присл.* У стоячому, вертикальному положенні. // Сторч, дибом; дибки.

СТІЙМИ *див.* **стійма.**

СТІЙНИЙ, СТÓЙНИЙ, -а, -е, *рідко.* Вартий уваги; цінний. // Достойний, гідний.

СТІЙНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Позитивна якість; цінність.

СТІЙЧИК, -а, *ч., заст.* 1. Вартовий. 2. Черговий десяцький при волосному правлінні; посильний.

СТІК, стóку, *ч.* 1. Дія за знач. **стікáти** 1. 2. *гідр.* Переміщення води у ґрунті й товщі гірських порід та по земній поверхні. 3. Те саме, що **відтікáння.** 4. Водовідвідний жолоб, труба або інший пристрій, по якому стікає вода; водостік. // Схил, по якому збігає вода. // Місце впадання річки. 5. *перев. мн., спец.* Рідкі відходи, що стікають звідки-небудь.

СТІКÁННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **стікáти** 1. 2. Дія і стан за знач. **стікáти** 4. ** **Стікáння зернá** – зменшення вмісту сухої речовини зернівки при підвищеній вологості повітря в період достигання.

СТІКÁТИ, -áю, -áєш, *недок.,* **СТЕКТИ,** стечý, стечéш; *мин. ч.* стік, стеклá, стеклó; *док.* 1. Текти вниз (про рідину). // Переміщатися вниз (про повітря і т. ін.). // Витікати, виливатися. // *розм.* Втрачати вміст рідини. // Сипатися, падати безперервним потоком (про сипкі речовини). // *перен.* Проходити, минати (про час). 2. *тільки недок.* Текти, плисти, спускаючись звідки-небудь (про річку, струмок і т. ін.). 3. Розплавляючись, танучи і т. ін. зверху, з країв, покриватися патьоками, струминками речовини, що тече. // Рясно вкриватися (виділеним із себе потом, милом і т. ін.). *Стікати кров'ю.* 4. Посилено рости і ненормально розвиватися внаслідок затінення (про рослини). // Зменшуватися в об'ємі, вазі внаслідок надмірної зволоженості в період достигання (про зерно). 5. *заст.* Вистачати. 6. *рідко.* Зливатися в одне ціле.

СТІКÁТИСЯ, -áється, *недок.,* **СТЕКТИСЯ,** стечéться; *мин. ч.* стíкся, стеклáся, стеклóся; *док.* 1. З'єднуватися, сполучатися (про потоки рідини). // *розм.* Те саме, що **схóдитися** 2. 2. *перен.* Сходитися, з'їжджатися, збиратися в одне місце. 3. *діал.* Казитися (у 1 знач.). ** **Бодáй (щоб) ти (він *і т. ін.*) стíкся** – уживається як лайка.

СТІКÁЧ, -á, *ч.* Пристрій для стікання соку під час видавлювання його з овочів і фруктів.

СТІКС, -а, *ч., міф.* Одна з річок, що омивала підземне царство, уособлення мороку і жаху.

СТІЛ[1], столá *і* стóлу, *ч.* 1. Вид меблів у вигляді горизонтально укріпленої на ніжках широкої дошки (іноді з ящиками, тумбочками). ** **Операційний стіл,** *мед.* – спеціально обладнана платформа, на яку кладуть хворого для проведення хірургічної операції. **Кáрти на стіл!,** *у знач. виг.* – уживається як пропозиція виявити приховані наміри, справжню суть справи. **На столі лягти** – умерти. 2. Такий предмет меблів разом з їжею, що стоїть на ньому. // *перен., розм.* Група людей, що їсть за одним столом. ** **Вставáти з-за стóлу (столá)** – вставати, закінчивши їсти. **За один стіл сідáти** – нехтуючи соціальною нерівністю, ставитися як до рівного. **За столóм** – під час їжі. **Збирáти з (зі) столá (стóлу)** – збирати посуд і недоїдки. **З-за стóлу не вихóдить** *хто у кого* – регулярно харчується хто-небудь у когось. **Накривáти [на] стіл** – готувати все необхідне для їжі, розставляючи прибори, страви. **Подавáти на стіл** – подавати якісь страви для їжі. **Просíти до стóлу (за стіл)** – запрошувати їсти. **Саджáти за стіл** – починати пригощати. 3. Їжа, страви; харчі. // Вид їжі, страви; режим харчування. *Вегетаріанський стіл. Дієтичний стіл.* // Харчування у вигляді сніданків, обідів і вечер. 4. *чого і з означ.* Установа або відділ установи, що займається певними канцелярськими справами. ** **Áдресний стіл** – установа, в якій ведеться реєстрація мешканців даного міста й видаються довідки про місце їх проживання. **"Крýглий стіл"** – зібрання для обговорення та прийняття рішення з якогось важливого питання, події, проблеми тощо. **Стіл замóвлень** – відділ магазину, де продаються набори продуктів за попереднім замовленням. **Стіл перегóворів; стіл ділових зýстрічей** – про переговори, ділову нараду. 5. Деталь верстата у вигляді горизонтальної дошки, що служить для закріплення заготовок під час їх обробки. 6. *спец.* Гора, височина з плоскою вершиною та стрімкими схилами.

СТІЛ[2], столá і стóлу, *ч.* У давній Русі – князівський престол. // *розм.* Взагалі престол як символ влади. ** **Саджáти на стіл** – надавати комусь князівську владу. **Сíсти на столі (на стіл)** – почати княжювати.

СТІЛÉЦЬ, -льцá, *ч.* 1. Вид меблів у вигляді короткої лави, перев. зі спинкою, для сидіння однієї людини. *Плетений стілець. Віденський стілець.* // *перен., розм.* Посада, службове місце. ** **Електрúчний стілéць,** *іст.* – знаряддя страти в США. **Сидіти на двох стільцях (між двомá стільцями)** – намагатися подiлити дві протилежні думки. 2. *спец.* Підставка під який-небудь механізм, інструмент, будову і т. ін. 3. Те саме, що **аналóй.**

СТІЛЕЧКА, *присл., діал.* Те саме, що **стілечки.**

СТІЛЕЧКИ, *присл., розм.* У визначено малій кількості.

СТІЛЬ, стелі, *ж., зах.* Стеля.

СТІЛЬКИ. 1. *займ. вказ.* Означає саме таку, названу, вказану кількість кого-, чого-небудь. // *рідко.* Означає визначено малу кількість кого-, чого-небудь. // При зіставленні означає таку саму кількість кого-, чого-небудь (як того, з ким або з чим порівнюється). // Уживається у функції співвідносного слова в головному реченні. 2. *займ. вказ.* Означає невизначено велику кількість кого-, чого-небудь. // Виступає у функції співвідносного слова в головному реченні. 3. *присл. якісно-означ.* Саме така, названа, вказана кількість. // *рідко.* Визначено мала кількість. // При зіставленні вживається в знач.: така сама кількість (як та, з якою порівнюється). // Уживається у функції співвідносного слова в головному реченні. ** **Удвóє (утрóє *і т. д.*) стільки,** *розм.* – подвоєна (потроєна і т. д.) кількість. 4. *присл. якісно-означ.* Так багато, в такій великій кількості. // Уживається у функції співвідносного слова в головному реченні. 5. *присл. міри вияву ознаки.* Настільки; так; такою мірою (вживається у сполуч. з присл. с к і л ь к и). ** **Не стільки ..., скільки...; не стільки ..., як...,** *спол.* – не так ..., як...

СТІЛЬКИ-ТО. 1. *займ. вказ.* Означає певну не названу в даній фразі кількість кого-, чого-небудь. 2. *присл. якісно-означ.* Не названа в даній фразі певна кількість кого-, чого-небудь.

СТІЛЬКО, *займ., присл., діал.* Стільки. ** **Не стíлько ..., скíлько ...** – те саме, що **не стільки ..., скíльки ...** (*див.* **стільки**).

СТІЛЬНИК[1], -á, *ч.* Лист, утворений чашечками з воску, що його бджоли й оси роблять для зберігання меду, перги, виховання потомства та перебування дорослих комах.

СТІЛЬНИК[2], -á, *ч., діал.* Скатерка.

СТІЛЬНИК[3], -á, *ч.* Телефонна мережа, площа покриття радіотелефонним зв'язком, що збільшується прирощенням нових ретрансляторів та абонентів на зразок бджолиних стільників.

СТІЛЬНИКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стільник**[1]. *Стільникові комірки.* // Який міститься у стільнику. *Стільниковий мед.* ** **Стільникóва морéжа** – мережа колективних прийомопередавачів для телефонного зв'язку. *Стільниковий зв'язок. Стільниковий телефон.*

СТІЛЬНИКОПОДІБНИЙ, -а, -е. Подібний до стільника, схожий на нього.

СТІЛЬНИКОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стільникоподібний.**

СТІЛЬНИКУВÁТИЙ, -а, -е. Те саме, що **стільникоподібний.**

СТІЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Верхня дошка, кришка стола. // Верхня дошка високої селянської скрині. 2. Дошка, на якій місять тісто, січуть м'ясо і т. ін.; кухонна дошка.

СТІЛЬНИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стільниця.**

СТІЛЬНИЧÓК, -чкá, *ч.* Зменш.-пестл. до **стільник**[1].

СТІЛЬЦÉВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стілéць.**

СТІЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **стілéць** 1.

СТІНÁ, -и́, *ж.* 1. Вертикальна частина будови, яка служить для підтримання перекриттів і для розділення приміщення на частини і т. ін. // *тільки мн., з означ., перен.* Про який-небудь будинок, приміщення, установу, навчальний заклад і т. ін., де щось відбувається, здійснюється тощо. ** **За стінóю; Крізь стінý** – в сусідньому приміщенні. **Між стінами** – в закритому приміщенні. **Напільна стінá** – стіна в хаті, до якої примикає піч і піл. 2. *чого і з означ.* Прямовисна бічна поверхня чого-небудь. 3. *чого і з означ.* Висока кам'яна або цегляна огорожа; мур. // *тільки мн.* Вали, мури і т. ін. біля міста, фортеці. ** **Під стінами** *чого* – біля валів, мурів і т. ін., на підступах до якого-небудь міста, фортеці. 4. *чого і з означ., перен.* Те, що відокремлює, роз'єднує кого-, що-небудь, перешкода у здійсненні чогось. ** **Стáвити стінý** *між ким* – позбавляти кого-небудь зв'язку з кимсь, чимсь; ізолювати кого-небудь від когось, чогось. 5. *чого і з означ., перен.* Щільний ряд чи суцільна маса чого-небудь, що утворює перепону, перешкоду, завісу і т. ін. *Стіна очерету.* // Зімкнутий ряд людей. ** **Стінóю стоя́ти (йти, прохóдити, пройти́ і т. ін.)** – стояти (йти, проходити, пройти і т. ін.) щільним рядом чи суцільною масою. 6. Щільно зімкнений стрій бійців у кулачному, рукопашному бою чи бійці. ** **Стáти стінóю** – виступити згуртовано, дружно.

СТІНГАЗÉТА, -и, *ж.* Стінна газета; рукописне або машинописне видання, що його вивішують в приміщенні тієї установи, закладу тощо, в якому його готують.

СТІНКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **стінá.** ** **Стáвити до стінки (під стінку)** – розстрілювати. **Хоч гóлову об стінку [бий (розбий і т. ін.)]** – про неможливість що-небудь зробити, про непереборні перешкоди. **[Як] за стінкою жи́ти** – жити, тримаючись осторонь від інших людей. 2. Бічна сторона якого-небудь вмістища, порожнистого предмета. // Оболонка, покриття якого-небудь внутрішнього органа, порожнини або клітини рослини. *Стінки кровоносних судин.* 3. Комплект корпусних меблів (шафи, сервант і т. ін.). 4. Один з прийомів футбольної, хокейної і т. ін. гри, коли гравці шикуються перед воротами плече до плеча, мов би утворюючи стіну, перешкоду. ** **Розігрáти стінку, зігрáти в стінку** – про один з прийомів у футболі, хокеї і т. ін., коли послані одним гравцем іншому м'яч або шайба повертаються до нього ж, наче відскочивши від стіни.

СТІННИЙ, -á, -é. 1. Прикм. до **стінá** 1 – 3. *Стінна кладка.* 2. Признач., пристосований для вивішування або розміщення на стіні. // Зроблений, влаштований у стіні. *Стінна ніша.*

СТІННІВКА, -и, *ж.* Стінна газета.

СТІНОБИТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **стінопробивний.**

СТІНОВИЙ, -á, -é. Який годиться, використовується для спорудження, зведення стін (у 1 знач.). *Стінові блоки.*

СТІНОЛÁЗ, -а, *ч.* Рід птахів родини пищухових ряду горобцеподібних.

СТІНОЛÁМ, -а, *ч., заст.* Пристосування для руйнування стін (у 3 знач.).

СТІНОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стінка.**

СТІНÓПИС, -у, *ч.* Настінний живопис.

СТІНОПИСНИЙ, -а, -е. Стос. до стінопису.

СТІНОПРОБИВНИЙ, -á, -é. Признач. для руйнування стін (у 3 знач.).

СТІНОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стінка.**

СТІПНИЙ, -а, -е, *заст.* Удатний, спроможний.

СТІС, *рідко* **СТОС,** стóсу, *ч., чого.* 1. Велика кількість однорідних предметів, вертикально складених один на одний; стопа (*див.* **стопá**[3]). // Зв'язка, сувій, пачка або тюк якихось матеріалів; бунт (*див.* **бунт**[2]). // Рівно складений ряд дров, цегли і т. ін.; штабель. // Те саме, що **сáжень** 3. ** **Лежáти стóсом** – бути складеними одне на одного (перев. поліна). 2. *перев. мн., перен.* Про велику кількість чого-небудь.

СТІСНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стіснúти** 1.

СТІСНИТИ *див.* **стісня́ти.**

СТІСНИТИСЯ *див.* **стісня́тися.**

СТІСНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.,* **СТІСНИ́ТИ,** -ню́, -ни́ш, *док., перех., розм.* 1. Те саме, що **тісни́ти** 1. // Позбавляти простору кого-небудь, заважати своєю присутністю. // Розташовувати якомога ближче, впритул одне до одного. 2. *рідко.* Те саме, що **відтісня́ти.** 3. *рідко, перен.* Обмежувати кого-небудь у чомусь, не давати виявитися, розвинутися, здійснитися чому-небудь.

СТІСНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.,* **СТІСНИ́ТИСЯ,** -ню́ся, -ни́шся, *док.* 1. Знаходитися дуже близько, впритул одне до одного. 2. *тільки недок.* Пас. до **стісня́ти.**

СТІСУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стíсувати.**

СТІСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.,* **СТЕСÁТИ,** стешý, стéшеш, *док., перех.* Тешучи, знімати нерівність на поверхневому шарі чого-небудь. *Стісувати сучки.* // Очищати, обробляти що-небудь тесанням.

СТІЧНИЙ, -á, -é. 1. Який стікає куди-небудь. ** **Стічнá течія́** – течія, що виникає в океанах і морях внаслідок різниці в рівнях води. **Стічні вóди** – забруднені води, що їх видаляють через каналізаційну мережу. 2. По якому або в який стікає що-небудь. 3. Який має стік куди-небудь (про водойми).

СТІЧНО, *присл., зах.* Спритно, моторно.

СТІШИТИ, -шу, -шиш, *док., перех., розм.* Принести радість, утіху кому-небудь; порадувати; заспокоїти.

СТІШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *док., розм.* Зазнати радості, утіхи; зрадіти; заспокоїтися.

СТЛАНЦІ *див.* **сланці.**

СТЛІВÁТИ, -áю, -áєш, *недок.,* **СТЛІТИ,** стлію, стлієш, *док.* 1. Руйнуватися, розпадатися від гниття, дії вологи і т. ін. // Поступово розкладатися, гнити. 2. Тліючи, згоряти до кінця, перетворюватися на попіл.

СТЛІЛИЙ, -а, -е. Який стлів.

СТЛІТИ *див.* **стліва́ти.**

СТЛУМÁЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стлумáчити.**

СТЛУМÁЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., розм., рідко.* Те саме, що **витлумачити.**

СТЛУ́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* стлýмлять; *док., перех., розм.* Подавити, заглушити; затамувати.

СТЛУ́МЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **стлу́мити.** // *у знач. прикм.*

СТО[1], ста, *числ. кільк.* 1. Назва числа 100 і його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 100 одиниць. ** **На всі сто:** а) цілком, повністю; б) який має позитивні якості, властивості, заслуговує схвалення. 2. *розм.* Багато, невизначено велика кількість кого-, чого-небудь. ** **Сто раз (разів)** – уживається для підкреслення високого ступеня, високої якості і т. ін. чого-небудь. 3. Старі форми непрямих відмінків – сот, стам, стома – вживаються як лічильний іменник із знач. с о т н я.

СТО[2] (ЕС, ТЕ, О). Станція технічного обслуговування автомобілів.

СТÓА *див.* **стóя.**

СТОБÁРВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **багатобáрвний.**

СТОБÁРВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стобáрвний.**

СТОБÁРВНО. Присл. до **стобáрвний.**

СТОВАРИШУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *док., перех. і* **СТОВАРИШУВÁТИСЯ,** -ýюся, -ýєшся, *док., з ким.* Зблизитися, стати товаришами.

СТОВАРИШУВÁТИСЯ *див.* **стоваришувáти.**

СТОВÁТНИЙ (100-вáтний), -а, -е. Який має потужність 100 ват.

СТОВБ, -á, *ч.* Те саме, що **стовп.**

СТÓВБА, -и, *ж.* 1. Деталь плуга, що з'єднує чепігу

з градiлем. 2. Те саме, що **станина**.
СТОВБА́ТИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **стовбова́тий**.
СТОВБЕНІ́ТИ, -iю, -iєш, *недок., розм.* 1. Утрачати здатність рухатися, завмирати, цiпенiти вiд хвилювання, переляку, розгубленостi i т. ін. 2. Те саме, що **стовбичити** 1.
СТОВБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Те саме, що **стовпе́ць**.
СТОВБИ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **стовби́чити**.
СТОВБИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* 1. Стояти, різко пiдносячись над навколишньою поверхнею (про високi тонкi предмети). // Видаватися, виступати над поверхнею, вирiзнятися серед навколишнього простору. 2. *розм.* Стояти, бути на ногах. // Постiйно перебувати де-небудь. *Стовбичити над душею*. 3. *розм.* Проводити час безцiльно, нiчим не займаючись.
СТОВБНЯ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **праве́ць**.
СТОВБНЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стовбня́к**.
СТОВБОВА́ТИЙ, СТОВБУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий формою на стовп (у 1 знач.).
СТО́ВБОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сто́вба**.
СТОВБОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **стовбова́тий**.
СТОВБОВИ́ТІСТЬ, -тостi, *ж., рідко*. Абстр. ім. до **стовбови́тий**.
СТОВБУВА́ТИЙ *див.* **стовбова́тий**.
СТОВБУВА́ТІСТЬ, -тостi, *ж.* Абстр. ім. до **стовбува́тий**.
СТОВБУЛА́, *присл., розм.* 1. Вниз головою; через голову. // Зiгнувшись. ** **Стовбула́ да́ти (ста́ти, полеті́ти *і т. ін.*)** – упасти вниз головою. 2. Спiдлоба; втупившись.
СТОВБУ́Н, -а́, *ч.* Високий горщик iз прямими вiнцями.
СТОВБУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **стовбу́н**.
СТО́ВБУР, -а, *ч.* 1. Основна наземна частина дерева або куща, вiд якої ростуть гiлки. // *розм.* Стебло великої трав'янистої рослини. ** **Піти́ в сто́вбур**: а) сильно розвинути квiтконосне стебло за рахунок iнших частин рослини (про коренеплоди); б) вирости великим, але нерозумним. 2. Назва рiзних тканинних утворень, якi мають вигляд трубки, стрижня. 3. Вертикальна або похила частина шахти, що має вихiд на поверхню. 4. Вiрусна хвороба помiдорiв, за якої квiтки рослини деформуються, а плоди стають дерев'янистими i непридатними для споживання або зовсiм не утворюються. 5. *перен., лайл.* Про неповоротку, незграбну або нерозумну людину.
СТОВБУРА́СТИЙ *див.* **стовбури́стий**.
СТОВБУРА́СТІСТЬ, -тостi, *ж.* Властивiсть за знач. **стовбура́стий**.
СТОВБУРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **сто́вбур** 1.
СТОВБУРИ́НА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **сто́вбур** 1. 2. Один стовбур (у 1 знач.).
СТОВБУРИ́СТИЙ, СТОВБУРА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має багато стовбурiв. 2. Схожий формою на стовбур.
СТОВБУРИ́СТІСТЬ, -тостi, *ж.* Властивiсть за знач. **стовбури́стий**.
СТОВБУРИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Рости, розвиватися в стовбур.
СТОВБУРИ́ЩЕ, -а, *с.* Збiльш. до **сто́вбур** 1.
СТОВБУРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стовбури́тися**.
СТО́ВБУРНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сто́вбур** 1 – 3. 2. Стос. до стовбура (у 4 знач.). 3. *у знач. ім.* **сто́вбурний**, -ного, *ч.* Той, хто керує механiзмами у стовбурi шахти.
СТО́ВБУРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сто́вбур** 1 – 3.
СТО́ВБУРОМ, *присл., діал.* Дибом, сторч. ** **О́чі сто́вбуром** – погляд, втуплений в одну точку.
СТОВБУРУ́ВАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **стовбури́стий**.
СТОВБУ́РЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех.* Пiдiймати вгору, ставити сторч (шерсть, пiр'я i т. ін.); наїжачувати. // Робити кошлатим (у 1 знач.). // Супити. *Стовбурчити брови*.
СТОВБУ́РЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок.* 1. Пiдiйматися вгору, стояти сторч (про шерсть, пiр'я i т. ін.); наїжачуватися. // Пробиватися з-пiд землi (про траву i т. ін.). // Стояти, чiтко вирiзняючись, видаючись над чим-небудь. 2. *розм.* Не прилягати щiльно, не лежати рiвно.
СТО́ВБУР'Я, -я, *с.* Збiрн. до **сто́вбур** 1.
СТОВБУ́ШКА, -и, *ж., розм.* Висока вузька корзинка, обшита зсередини тканиною, для збирання плодiв та ягiд.
СТОВІДСО́ТКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **стопроце́нтний**.
СТО́ВКВИЩЕ, -а, *с., діал.* Мiсце, витоптане худобою.
СТОВКО́ВИСЬКО, -а, *с.* Скупчення людей; штовханина, сум'яття. // Мiсце, де скупчується багато людей.
СТОВКО́ВИЩЕ, -а, *с.* 1. Те саме, що **стовко́висько**. 2. *зах.* Стовквище.
СТОВКТИ́, -вчу́, -вче́ш; *мин. ч.* стовк, -ла́, -ло́; *док., перех. і без додатка.* 1. Товкачем, макогоном i т. ін. подрiбнити, стерти на порох що-небудь чи оббити лузгу з чогось. 2. Пошкодити посiви, городину, траву i т. ін., ходячи, їздячи по них; витолочити. 3. *розм.* Сильно ударивши, розбити в кров.
СТОВКТИ́СЯ, -вче́ться; *мин. ч.* сто́вкся, -кла́ся, -кло́ся; *док.* Внаслiдок товчiння подрiбнитися, перетворитися на порох або очиститися вiд лузги. // *розм.* Розбитися.
СТОВМА́, *присл., зах.* Стiйма.
СТОВП, -а́, *ч.* 1. Колода або товстий брус, установлений вертикально. // Колона, пiдпора, що пiдтримує склепiння, перекриття i т. ін. // Пам'ятник у виглядi колони. // *перен.* База, опора, основа чого-небудь; пiдвалина. *Верствовий стовп*. 2. Маса чого-небудь (куряви, диму, полум'я i т. ін.), що набула вертикально-видовженої форми. // Про рiй комах. *Дим стовпом*. 3. *перен., заст.* Видатний дiяч, який є надiйною опорою чого-небудь. 4. *перен., лайл.* Обмежена або некультурна людина. 5. Те саме, що **сто́впчик** 3. 6. *рідко*. Те саме, що **стовпе́ць** 2. 7. *заст.* Основний капiтал.
СТОВПА́ТИЙ, -а, -е, *рідко*. Смугастий. *Стовпата плахта*.
СТОВПА́ХА, -и, *ж., діал.* Рiзновид плахти.
СТОВПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **стовп** 1, 2. 2. Вертикальна смуга, утворена короткими рядками тексту в газетi, журналi i т. ін.; шпальта. // Ряд цифр, слiв, послiдовно розмiщених по вертикалi. *Стовпець цифр*. 3. *рідко*. Те саме, що **сто́впчик** 2. 4. Печиво цилiндричної форми з гречаного борошна.
СТО́ВПИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **стовп** 1.
СТО́ВПИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **сто́впище**.
СТО́ВПИТИСЯ, -иться, *док.* Зiбратися в одному мiсцi, утворюючи натовп; з'юрбитися. // Розташовуватися близько один вiд одного (про велику кiлькiсть однорiдних предметiв).
СТО́ВПИЩЕ, -а, *с.* Безладне скупчення великої кiлькостi людей; натовп. // *перен.* Велика кiлькiсть кого-, чого-небудь, зосереджена в одному мiсцi.
СТОВПИ́ЩЕ, -а, *с.* Збiльш. до **стовп** 1, 2.
СТОВПІ́ТИ, -iю, -iєш, *недок., розм.* Втрачати здатнiсть рухатися, завмирати, цiпенiти вiд хвилювання, переляку, розгубленостi тощо.
СТО́ВПЛЕНИЙ, -а, -е. Який стовпився.
СТО́ВПНИК, -а, *ч.* Релiгiйний фанатик, який молився, стоячи на невеликому стовпi (у 1 знач.), або жив у тiснiй вежовiй келiї.
СТОВПОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **стовп** 1. // *у знач. ім.* **стовпови́й**, -во́го, *ч.*; **стовпова́**, -во́ї, *ж.* Те саме, що **вели́кий шлях** (*див.* **вели́кий**). ** **Стовпови́й шлях; стовпова́ доро́га**: а) великий поштовий шлях, на якому стовпами було позначено версти; б) великий утрамбований проїзний шлях; в) (*чого, до чого і без додатка*), головний напрямок у русi або розвитку чого-небудь.
СТОВПОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подiбний до стовпа.
СТОВПОПОДІ́БНІСТЬ, -ностi, *ж.* Абстр. ім. до **стовпоподі́бний**.
СТОВПОТВОРІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Безладне скупчення кого-, чого-небудь, яке супроводжується галасом, метушнею i т. ін. ** **Вавило́нське стовпотворі́ння** – безладдя, гармидер, за якого люди не розумiють один одного.
СТОВПЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стовпе́ць**.
СТОВПЦІ́, -iв, *мн.* Форма приказного судочинства в установах Росiї в 16 – 17 ст.
СТОВПЧА́СТИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Який має довгасту форму i розташований вертикально (про кристали). 2. Який складається з довгастих клiтин цилiндричної форми, витягнутих перпендикулярно до поверхнi листа (про тканини в листi рослин).
СТОВПЧА́СТІСТЬ, -тостi, *ж.* Властивiсть за знач. **стовпча́стий**.
СТО́ВПЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **стовп** 1, 2. ** **Кілометро́вий сто́впчик** – стовпчик з табличкою, на якiй вказано вiдстань у кiлометрах вiд початку шляху. 2. Купа складених один на одного предметiв. 3. Маса речовини, яка вмiщена в довгу вузьку посудину i набула її форми. 4. Те саме, що **стовпе́ць** 2. 5. *бот.* Частина маточки мiж приймочкою i зав'яззю в квiтцi. 6. Вузька нитяна смужка, що утворюється пiд час в'язання, вишивання i роздiляє дiрочки.
СТО́ВПЧИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сто́впчик** 5.
СТОВПЧИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подiбний до стовпчика.
СТОВПЧИКОПОДІ́БНІСТЬ, -ностi, *ж.* Абстр. ім. до **стовпчикоподі́бний**.
СТОВСТИ́ТИ *див.* **сто́вщувати**.
СТОВСТИ́ТИСЯ *див.* **сто́вщуватися**.
СТОВУ́СТИЙ *див.* **стоу́стий**.
СТО́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дiєприкм. пас. мин. ч. до **стовкти́**. // **сто́вчено**, *безос. присудк. сл.*
СТО́ВЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дiєприкм. пас. мин. ч. до **стовсти́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має стовщення.
СТО́ВЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **стовсти́ти** i стан за знач. **стовсти́тися**. 2. Товстiша частина чого-небудь.
СТО́ВЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сто́вщувати** i стан за знач. **сто́вщуватися**.
СТО́ВЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТОВСТИ́ТИ**, -вщу́, -вcти́ш, *док., перех.* Робити товстiшим, збiльшувати товщину.
СТО́ВЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СТОВСТИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати товстiшим. 2. *тільки недок.* Пас. до **сто́вщувати**.
СТОГЕКТА́РНИЙ, -а, -е. Площа якого дорiвнює ста гектарам. // Який простягається на багато гектарiв. // В якому за основу береться сто гектарiв.
СТО́ГІН, -гону, *ч.* 1. Протяжливий жалiбний звук, який видає людина вiд болю, туги i т. ін. // Подiбний до такого звуку крик, що його видає тварина вiд болю i т. ін. // Жалiбний крик (перев. птахiв); квилiння. // *перен.* Протяжливий шум, гул, що нагадує такий звук. 2. *перен.* Нарiкання, ремствування.
СТОГЛА́ВИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **стоголо́вий**. ** **Стогла́вий собо́р** – збори, з'їзд представникiв найвищої iєрархiї православної церкви в Росiї, що вiдбувся в Москвi 1551 р.
СТО́ГНА *див.* **сто́гни**.
СТОГНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стогна́ти** i звуки, утворюванi цiєю дiєю.
СТОГНА́ТИ, стогну́, сто́гнеш, *недок.* 1. Видавати протяжливi жалiбнi звуки вiд болю, туги i т. ін. (про людей). // Видавати крик, подiбний до таких звукiв (про тварин). // Видавати жалiбний крик (перев. про птахiв); квилити. // *перен.* Утворювати протяжний шум, гул, що нагадує стогiн. // *безос.* // *перен.* Видавати жадiбну мелодiю (про музичний iнструмент). // *перен.* Сповнюватися стогоном, гулом. ** **Душа́ [аж] сто́гне** – хтось вiдчуває сильний жаль, тужить, журиться. 2. Говорити зi стогоном, жалiсливо, протяжно. // *перен., розм.* Скаржитися, нарiкати. 3. *перен.* Страждати, мучитися пiд гнiтом кого-, чого-небудь. ** **Сто́гоном стогна́ти**: а) сповнюватися галасом, лементом або розмовами про кого-, що-небудь; б) дуже страждати, мучитися, зазнаючи гноблення.
СТОГНАЧІ́, -iв, *мн.* Частi стогнання.
СТО́ГНИ, -гон, *мн.* (*одн.* **сто́гна**, -и, *ж.*), *заст., поет.* Широкi вулицi, майдани.
СТОГНІ́Й, -я́, *ч., розм.* Той, хто постiйно стогне, скаржиться, нарiкає; нитик.
СТОГНІ́ЙКА, -и, *розм.* Жiн. до **стогні́й**.
СТОГНО́ТИ, -но́т, *мн., зах.* Стогначi.
СТО́ГНУЧИ. Дiєприсл. до **стогна́ти**.
СТОГОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **стіг**. // Складений у стiг. *Стогове сiно*. // Признач. для складання, возiння i т. ін. стогiв. *Стогові вила*.
СТОГОВІ́З, -во́за, *ч.* Сiльськогосподарська машина для транспортування стогiв, скирт тощо.
СТОГОКЛА́Д, -а, *ч.* Сiльськогосподарська машина для складання сiна, соломи та необмолочених снопiв у стоги.
СТОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має сто або дуже багато голiв. *Стоголове чудовисько*.
СТОГОЛО́ВНИК, -а, *ч., бот.* Рослини: Vaccaria vulgaris Host i Scorzonera purpurea L.
СТОГОЛО́СИЙ, -а, -е. Який складається зi ста чи багатьох голосiв. // Утворений багатьма голосами, звуками. // Який виконується багатьма голосами. // Здатний утворювати цiлу гаму звукiв. *Стоголосі сурми*. // Сповнений багатьма голосами, звуками. // Галасливий, гомiнкий. // Який поширюється багатьма людьми (про чутки, плiтки i т. ін.).
СТОГОЛО́СІСТЬ, -а, -е. Те саме, що **стоголо́сий**.
СТОГОЛО́СНО. Присл. до **стоголо́сний**.
СТОГОЛО́СО. Присл. до **стоголо́сий**.
СТОГО́РИНА, -и, *ж., зах.* Те саме, що **острева́**.
СТОГОСКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Складання в стiг, стоги (сiна, соломи та ін.).
СТОГРА́ДУСНИЙ, -а, -е. Який дорiвнює ста градусам. *Стоградусна температура*. // Розрахований на сто градусiв.
СТОГРАМО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який дорiвнює ста грамам. *Стограмова гиря*. // Мiсткiстю сто грамiв. *Стограмова чарка*. 2. *перен.* Незначний, дуже малий.
СТОГУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто складає у стiг, стоги (солому, сiно та ін.).
СТОГУВА́ЛЬНИЦЯ, -i. Жiн. до **стогува́льник**.
СТОГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стогува́ти**.
СТОГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка.* Складати в стiг, стоги (сiно, солому, рiдше снопи хлiбних злакiв). *Стогувати сіно*.
СТОДЕ́ННИЙ (100-де́нний), -а, -е. Тривалiстю у сто днiв.
СТОДІЛЬЧИ́НА, -и, *ж.* Зменш. до **стодо́ла**.
СТОДО́ЛА, -и, *ж.* Будiвля для зберiгання снопiв, сiна, полови тощо, а також для молотьби, вiяння i т. ін.; клуня.
СТОДО́ЛОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стодо́ла**.
СТОДО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стодо́ла**.
СТОДО́ЛЯ, -i, *ж., діал.* Те саме, що **стодо́ла**.
СТОЖА́ЛЛЯ, -я, *с.* Мiсце, де ставлять стоги.
СТОЖА́РИ, -iв, *мн.* (*одн.* **стожа́р**, -а́, *ч.*). Народна назва сузір'я Плеяд, а також деяких iнших сузір'їв.
СТОЖА́РИСЬКО, -а, *с., діал.* Те саме, що **стожа́лля**.
СТОЖА́РНЯ, -i, *ж.* Будiвля для зберiгання сiна, збiжжя тощо.
СТОЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже витривалий, сильний, мiцний. *Стожильний чоловік*. // Власт. дуже витривалiй, сильнiй, мiцнiй людинi.
СТОЖИ́ТИ, -жу́, -жи́ш, *недок., перех. і без додатка.* Те саме, що **стогува́ти**. *Стожити снопи*.
СТО́ЖИЩЕ, -а, *с.* Пiдкладка, пiдстилка пiд стiг для збереження його вiд сиростi знизу; пiдстiжжя.
СТОЖО́К, -жка́, *ч.* Збiльш. до **стіг**.
СТОЗВУ́КИЙ, -а, -е. Утворений багатьма звуками, голосами. // Сповнений багатьох звукiв, голосiв.
СТО́ЇК, -а, *ч.* 1. Послiдовник стоїцизму. 2. *перен.* Людина, яка стiйко, мужньо переносить життєвi випробування, протистоїть спокусам.
СТОЇЦИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Напрям в античнiй фiлософiї, який вимагав вiд людини свiдомого пiдкорення пануючiй у свiтi необхiдностi й приборкання своїх пристрастей. 2. *перен.* Стiйкiсть, мужнiсть у життєвих випробуваннях, здатнiсть протистояти спокусам.
СТОЇ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **стоїци́зм** 1 i **сто́їк** 1. *Стоїчна філософія*. 2. *перен.* Стiйкий, мужнiй у життєвих випробуваннях, здатний протистояти спокусам. *Стоїчна людина*. // Власт. стiйкiй, мужнiй людинi. // Сповнений стiйкостi, мужностi.
СТОЇ́ЧНІСТЬ, -ностi, *ж.* Властивiсть за знач. **стої́чний** 2.
СТОЇ́ЧНО. Присл. до **стої́чний** 2.
СТО́ЇЩЕ, -а, *с., зах.* Те саме, що **стійбище**.
СТОЙМА́ *див.* **стійма**.
СТО́ЙНИЙ *див.* **стійний**.
СТОКБРО́КЕР, -а, *ч.* Брокер, який виступає посередником мiж продавцями i покупцями цiнних паперiв.
СТОКГО́ЛЬМСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Стокгольм.
СТОКЕЗИ́Т, -у, *ч.* Безбарвний, зi скляним блиском мiнерал; знайдено лише один кристал в Англiї.
СТО́КЕР, -а, *ч.* Пристрiй для механiчного подавання палива в топку паровоза, сировини або деталей пiд рiзцi тощо.

СТО́КЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сто́кер**. *Стокерний гвинт.*
СТОКІЛОМЕТРО́ВИЙ (100-кілометро́вий), -а, -е. Протяжністю у сто кілометрів.
СТОКІ́СТ, -а, *ч.* Фірма у країні-імпортері, яка здійснює експортно-імпортні операції на основі спеціального договору про консигнацію.
СТОКЛІ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **сто́кнот**.
СТОКЛІТКОВИ́Й, -а́, -е́. Переділений на сто кліток (про шашкову дошку). ** **Стоклітко́ві ша́шки** – гра в шашки на дошці, переділеній на сто кліток.
СТОК-МА́ЙСТЕР, -тра, *ч.* 1. Орган, який дозволяє отримувати у будь-який момент інформацію про акції та фірми, яким ці акції належать. 2. Спеціальний пристрій, який дозволяє отримати таку інформацію.
СТОКМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш, *док.*, *зах.* Підрядитися, зобов'язитися.
СТО́КНОТ, -а, *ч.* Специфікація на пиломатеріали, фанеру та ін. види продукції деревини, що поставляється на експорт.
СТО́КОВИЙ, -а, -е. Стос. до стоку (у 1, 2, 4, 5 знач.).
СТО́КОЛОС, -у, *ч.* Кормова трава чи бур'ян родини злакових.
СТОКОЛО́СА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **сто́колос**.
СТО́КОМ, *присл.*, *зах.* Спритно, хвацько.
СТОКРА́Т, *присл.*, *книжн.* Багато разів, неодноразово. // У багато разів. // Набагато більше, сильніше; з подесятереною силою.
СТОКРА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Збільшений у сто разів. *У стократному розмірі.* 2. Який повторюється багато разів; багатократний.
СТОКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стокра́тний**.
СТОКРА́ТНО. Присл. до **стокра́тний**.
СТОКРИ́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має багато крил. // *перен.* Швидкий, поривчастий.
СТОКРО́ТКА, -и, *ж.* Однорічна чи багаторічна трав'яниста декоративна рослина родини складноцвітих із дрібними білими, рожевими або червоними квітками.
СТОКРО́ТНЕ. Присл. до **стокро́тний**.
СТОКРО́ТНИЙ, -а, -е, *зах.* Стократний.
СТОКС, -а, *ч.* Одиниця кінематичної в'язкості в системі одиниць СГС.
СТОКСМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання кінематичної в'язкості.
СТО́КСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стокс**.
СТО́ЛБИЦЯ, -і, *ж.* Система виховання музичного слуху.
СТО́ЛБУР, -а, *ч.* Хвороба рослин (томатів, картоплі та ін.), спричинювана деяким вірусом.
СТО́ЛИК, -а, *ч.* Зменш. до **стіл** (*див.* **стіл**[1] 1).
СТОЛИ́КИЙ, -а, -е, *заст.*, *поет.* 1. Який складається зі ста різних осіб. *Столикий колектив.* 2. Який виявляється в різних формах; різноманітний.
СТОЛИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **столи́кий**.
СТОЛИ́НИ, -и́н, *мн.*, *зах.* Ніжки стола.
СТОЛИ́ПІНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.* Прихильник столипінщини, столипінської аграрної реформи.
СТОЛИ́ПІНСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Пов'язаний з діяльністю міністра царського уряду Столипіна. ** **Столи́пінська агра́рна рефо́рма** – ряд законодавчих актів, пов'язаних з діяльністю міністра царського уряду Столипіна і спрямованих на зміщення селянства. **Столи́пінський ваго́н**, *заст.* – залізничний вагон з купе-камерами, у якому перевозились арештанти і вікна якого зсередини вкриті металевими, непрозорими пластинами (в'язниця на колесах).
СТОЛИ́ПІНЩИНА, -и, *ж.* 1. Столипінська аграрна реформа. 2. Час, коли вона впроваджувалася.
СТОЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Головне місто, адміністративно-політичний центр держави, республіки і т. ін. // Про яке-небудь місто, село і т. ін. як центр певної області, краю, місцевості. // Місце зосередження кого-, чого-небудь.
СТОЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **столи́ця**. // Який міститься, відбувається в столиці, пов'язаний з нею. // Який виготовляється, виробляється, виходить і т. ін. у столиці. // Який живе у столиці. // Власт. столиці й людям, які живуть у ній; такий, як у столиці. *Столичні звичаї.* // Який має манери, звички і т. ін. людини, що живе в столиці.
СТО́ЛИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **сто́лик**.
СТОЛІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Рушник, часто гаптований, що його стелють на скатертину вздовж стола.
СТОЛІ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Народна назва багаторічних рослин алое, агави, опунції і т. ін., що в кімнатних умовах цвітуть один раз у житті або з перервою в кілька років. 2. Густий сік алое, що його використовують у медицині.
СТОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **сторі́чний**.
СТОЛІТРО́ВИЙ, -а, -е. Який дорівнює ста літрам.
СТОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **сторі́ччя**.
СТОЛОВЕРТІ́ННЯ, -я, *с.* Спіритичний сеанс уявного спілкування з душами померлих, який супроводжується вертінням стола, стуками тощо.
СТОЛО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **стіл**[1] 1. Столова дошка. 2. Признач. для обіднього стола, використовуваний під час їжі. 3. Признач. для харчування. // Який іде на їжу людям (про овочі, фрукти). ** **Столо́ве вино́** – сухе і напівсухе вино, яке виробляють перев. із виноградного соку без додавання цукру й спирту. 4. *рідко.* Признач. для їдальні. *Столовий гарнітур.* 5. *спец.* Який має плоску вершину і стрімкі, урвисті схили (про гори, підвищення).
СТОЛО́ВНИК, -а́, *ч.*, *заст.* Той, хто харчується в кого-небудь за плату.
СТОЛО́Н, -а, *ч.* Тонкий з довгими межвузлями горизонтальний пагін деяких рослин, який росте під землею або стелиться по ній і служить для вегетативного розмноження.
СТОЛОНАЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* У дореволюційній Росії – урядовець, начальник стола (*див.* **стіл**[1] 4).
СТОЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **столо́н**.
СТОЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до стола, схожий на нього.
СТОЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **столоподі́бний**.
СТОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **столочи́ти**. // **столо́чено**, *безос. присудк. сл.*
СТОЛОЧИ́ТИ, -лочу́, -ло́чиш, *док.*, *перех.* Пригнути, надломити трав'янисті рослини, пошкодити посіви, ходячи, їздячи і т. ін. по них. // Позбавити врожаю (поле, город, луку і т. ін.), витоптавши, вибивши посіви, городину тощо. // Сколупати (землю, ґрунт і т. ін.).
СТОЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **столува́ти** і **столува́тися**.
СТОЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Харчувати кого-небудь (звичайно за плату).
СТОЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **харчува́тися** 1.
СТО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Столичний (про місто).
СТО́ЛЬНИК, -а, *ч.* У Росії 13 – 17 ст. – придворний чин, за рангом нижчий від боярського, а також особа, яка мала цей чин (спочатку – придворний, що прислуговував за князівським або царським столом).
СТО́ЛЯР, -а, *ч.* Робітник, фахівець, що займається обробкою (тоншою, ніж теслярська) дерева і виготовленням виробів із нього.
СТО́ЛЯРІВ, -рева, -реве. Прикм. до **сто́ляр**. // Належний столяреві.
СТОЛЯ́РКА, -и, *ж.*, *збірн.*, *розм.* 1. Столярні роботи. 2. Матеріали для столярних робіт. 3. Вікна і двері на житловому будівництві.
СТО́ЛЯРКА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина столяра.
СТОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до столярства. // Признач. для оброблення дерева і виготовлення виробів із нього. // Зробл. столяром, у столярній майстерні. // Признач. для праці столяра. *Столярний інструмент.* ** **Столя́рний клей** – кістковий або міздровий клей, що його застосовують для склеювання дерева.
СТОЛЯ́РНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **столя́рство**.
СТОЛЯ́РНЯ, -і, *ж.* Майстерня, де обробляють дерево й виготовляють вироби з нього.
СТОЛЯ́РСТВО, -а, *с.* Ремесло столяра.
СТОЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **столя́рний**.
СТОЛЯРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Виконувати столярні роботи, займатися столярством; працювати столяром.
СТО́ЛЯР-ЧЕРВОНОДЕРЕ́ВНИК, сто́ляра-червонодере́вника, *ч.* Майстер високої кваліфікації столярних виробів (переважно меблів) з цінних порід деревини.
СТОЛЯРЧУ́К, -а́, *ч.* Підмайстер столяра.
СТО́МА, -и, *ж.* 1. Зовнішня нориця порожнистого органа, сформована хірургічним шляхом. 2. *рідко.* Утома.
СТОМАТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки ротової порожнини. ** **Кандидо́зний стомати́т** – те саме, що **плісня́вка**.
СТОМАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із стоматології; зубний лікар.
СТОМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стоматології.
СТОМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини про хвороби ротової порожнини, зубів, щелеп і обличчя та їх лікування.
СТОМАТО́ЛОГ-ОРТОПЕ́Д, стомато́лога-ортопе́да, *ч.* Лікар-стоматолог, який має підготовку з діагностики порушень цілості і функції зубів та щелеп, їх лікування шляхом протезування і застосування замінюючих або регулюючих апаратів.
СТОМАТО́ЛОГ-ХІРУ́РГ, стомато́лога-хіру́рга, *ч.* Лікар-стоматолог, який має підготовку з діагностики і лікування хвороб та пошкоджень органів порожнини рота і щелепнолицьової ділянки із застосуванням хірургічних методів.
СТОМАТОНЕВРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ невропатології і стоматології, що вивчає захворювання нервової системи, пов'язані з патологічними процесами зубів, щелеп та порожнини рота.
СТОМАТОРА́ГІЯ, -ї, *ж.* Кровотеча із ясен.
СТОМАТОСКО́П, -а, *ч.* Прилад із дзеркалом для огляду ротової порожнини.
СТОМАТОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стоматоскопії.
СТОМАТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд слизової оболонки порожнини рота за допомогою спеціальних оптичних пристроїв.
СТОМАТОЦИ́Т, -а, *ч.* Форма еритроцита, яка розвивається із дискоцита внаслідок метаболічних порушень у клітині.
СТОМЕТРІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Дистанція сто метрів у спортивних змаганнях з бігу, плавання тощо.
СТОМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Який дорівнює ста метрам. // Завдовжки, завширшки, завглибшки і т. ін. сто метрів.
СТОМИ́ТИ *див.* **сто́млювати**.
СТОМИ́ТИСЯ *див.* **сто́млюватися**.
СТОМІЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. 1. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **сто мільйо́нів**. 2. Який складається зі ста мільйонів яких-небудь одиниць або оцінюється ста мільйонами одиниць.
СТО́МЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стоми́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який стомився, відчуває втому. // Перейнятий утомою. // Який виражає втому.
СТО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **сто́млений** 2.
СТО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **уто́ма**. ** **Виробни́че сто́млення** – динамічні зміни психофізіологічних функцій організму, що виникають як наслідок трудового процесу та викликають зниження працездатності людини.
СТО́МЛЕНО. Присл. до **сто́млений** 2.
СТО́МЛИВИЙ, -а, -е. Який стомлює. *Стомлива праця.*
СТО́МЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **сто́мливий**.
СТО́МЛИВО. Присл. до **сто́мливий**.
СТО́МЛЮВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність стомлюватися.
СТО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сто́млювати**.
СТО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **СТОМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СТОМИ́ТИ**, стомлю́, сто́миш; *мн.* сто́млять; *док.*, *перех. і без додатка.* Доводити до втоми; натомлювати. // Викликати нудьгу, нехіть і т. ін. своєю одноманітністю, довготривалістю.
СТО́МЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і рідко* **СТОМЛЯ́ТИСЯ**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СТОМИ́ТИСЯ**, стомлю́ся, сто́мишся; *мн.* сто́мляться; *док.* Зазнавати втоми; натомлюватися. // Перейматися втомою. // Відчувати душевну втому від одноманітності, довготривалості якогось стану.
СТОМЛЯ́ТИ *див.* **сто́млювати**.
СТОМЛЯ́ТИСЯ *див.* **сто́млюватися**.
СТОМП, -а, *ч.* Джазовий прийом, що спирається на епізодичне проведення і повторення остинатних моделей.
СТОН, -а, *ч.* Міра ваги в англійській системі мір, дорівнює 6,35 кг.
СТОНА́ДЦЯТИЙ, -а, -е, *розм.* Числ. порядк., відповідний неознач.-кільк. числ. **стона́дцять**.
СТОНА́ДЦЯТЬ, -ти *і* -тьох, *числ. неознач. кільк.*, *розм.* Неозначена велика кількість.
СТОНІ́Г, -но́га, *ч.*, *зах.* Стонога, мокриця.
СТОНІ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стоно́га**.
СТОНІ́ЖНИК, -а, *ч.*, *зоол.*, *зах.* Багатоніжка.
СТОНО́ГА, -и, *ж.* Дрібна ракоподібна тварина, яка живе в темних вологих місцях; мокриця.
СТОНЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Стоншувати.
СТО́НШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стоншити**.
СТО́НШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стоншити** і стан за знач. **стонши́тися**.
СТОНШИ́ТИ *див.* **сто́ншувати**.
СТОНШИ́ТИСЯ *див.* **сто́ншуватися**.
СТО́НШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сто́ншувати** і стан за знач. **сто́ншуватися**.
СТО́НШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТОНШИ́ТИ**, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.* Робити тоншим.
СТО́НШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СТОНШИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -ши́шся, *док.* 1. Ставати тоншим. 2. *тільки недок.* Пас. до **сто́ншувати**.
СТОО́КИЙ, -а, -е, *поет.* Який має багато очей. // *перен.* Пильний, всевидющий.
СТОП[1], *виг.* 1. Уживається як команда для припинення руху, роботи в знач.: стій! зупинися! // Уживається як наказ припинити що-небудь робити в знач.: годі! облиш! 2. *у знач. присудк. сл.*, *розм.* Уживається на позначення припинення руху, роботи. 3. *у знач. ім.*, *невідм.* Назва покажчика, сигналу для зупинення механізму, транспорту.
СТОП[2], -у, *ч.* Те саме, що **сплав**[1].
СТОПА́[1], -и́, *ж.* 1. Кінцева нижня частина ноги людини та задньої кінцівки деяких наземних хребетних тварин. 2. *заст.*, *поет.* Нога. 3. *рідко.* Нижня частина гори.
СТОПА́[2], -и́, *ж.* Одиниця виміру віршованих рядків; група складів з певним, незмінним для даного вірша розташуванням одного наголошеного і одного, двох чи трьох ненаголошених складів.
СТОПА́[3], -и́, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **стіс**.
СТОПА́[4], -и́, *ж.* 1. Стара (до запровадження метричної системи мір) російська міра кількості паперу, яка дорівнювала 480 аркушам. 2. Російська міра місткості посудини для вина (близько 0,6 л.), якою користувалися до 17 ст.
СТОП-ГО́У ЦИКЛ, -у, *ч.* Економічна політика поперемінного стримування та стимулювання ділової активності.
СТОПЕКЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *лайл.* Ще гірший, ніж пекельний.
СТО́ПЕР, -а, *ч.* 1. Машина для буріння свердловин, спрямованих уверх. 2. Захисник у футболі та деяких інших спортивних іграх.
СТОПИ́ТИ *див.* **сто́плювати**.
СТОПИ́ТИСЯ *див.* **сто́плюватися**.
СТОПІ́Н, -а, *ч.* Шнур, просочений легкозаймистою речовиною, що його застосовують у піротехніці для швидкої передачі вогню.
СТО́ПІНГ, -а, *ч.* Камера в гірських породах, в якій обвалюють з уступів руду.
СТО́ПКА[1], -и, *ж.*, *рідко.* Зменш. до **стопа́**[3].
СТО́ПКА[2], -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ча́рка**. // Кількість вина, горілки і т. ін., яка вміщується в такій посудині.
СТОП-КА́ДР, -у, *ч.* Кінематографічний прийом, за допомогою якого створюється ефект зупинки зображення на екрані.
СТОП-КРА́Н, -а, *ч.* Пристрій у вагонах для негайної зупинки поїзда, трамвая тощо.
СТО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стопи́ти**. // *у знач. прикм.*
СТО́ПЛЕННЯ, -я, *с.*, *зах.* Плавлення, розплавлення.
СТО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сто́плювати**.
СТО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СТОПЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, **СТОПИ́ТИ**, стоплю́, сто́пиш; *мн.* сто́плять;

док., перех. 1. Розтопивши кілька плавких речовин, з'єднувати їх в одне ціле. 2. Нагріваючи, робити рідким; розтоплювати. *Стопити сніг.* 3. *розм.* Виготовити з розплавленого металу.

СТО́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СТОПИ́ТИСЯ**, сто́питься; *мн.* сто́пляться; *док.* 1. З'єднуватися в розтопленому вигляді (про метали, жири і т. ін.). *Стопитися в один метал.* 2. Нагріваючись, ставати рідким; розтоплюватися.

СТОПЛЯ́ТИ *див.* **сто́плювати**.

СТО́ПОР, -а, *ч.* 1. Пристрій для зупинення або закріплення в певному положенні рухомих частин механізму машини. *Рульовий стопор.* // *перен., розм.* Перепона, перешкода у розвитку, перебігу якої-небудь справи, якогось заходу, явища. 2. Механізм для закривання розливного отвору в сталерозливних ковшах.

СТО́ПОРИТИ, -рю, -риш, *недок.* 1. *перех.* Зупиняти або уповільнювати хід, роботу механізму, машини. // Закріплювати стопором (яку-небудь деталь). *Стопорити гайку.* // *перен., розм.* Затримувати, уповільнювати розвиток, хід якої-небудь справи, якогось заходу, явища. 2. *неперех.* Припиняти або уповільнювати свій хід.

СТО́ПОРИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Зупинятися, переставати діяти (про механізм, машину). // Закріплюватися стопором. // *перен., розм.* Затримуватися через які-небудь перепони, перешкоди. 2. Пас. до **сто́порити**.

СТОПОРІ́ЗАЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник паперового виробництва, який працює на стопорізці.

СТОПОРІ́ЗАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **стопорі́зальник**.

СТОПОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Машина, яка розрізує папір на аркуші певного формату для укладання їх у стопи (*див.* **стопа́**[3]).

СТО́ПОРІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сто́порити** і **сто́поритися**.

СТО́ПОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сто́пор**.

СТОПОХІ́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* Який під час ходіння спирається на всю стопу (*див.* **стопа́**[1] 1). *Стопохідна тварина.* // Який для пересування використовує опори, до певної міри схожі на людську стопу (про машину). *Стопохідна машина.*

СТОПОХІ́ДНІ, -их, *мн.* Назва наземних ссавців, які під час ходіння спираються на всю стопу.

СТО́ПОЧКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сто́пка**[1].

СТО́ПОЧКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сто́пка**[2].

СТОПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Який містить сто процентів чого-небудь. 2. Який охоплює всіх або все; цілковитий. 3. *перен., розм.* Те саме, що **спра́вжній** 3.

СТОПРОЦЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стопроце́нтний**.

СТОП-СИГНА́Л, -у, *ч.* Світловий покажчик на автомобілі, мотоциклі і т. ін., який сигналізує транспортові, що рухається ззаду, про зменшення швидкості або про зупинку.

СТО́ПТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стопта́ти**. // **сто́птано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм., перен., розм.* Те саме, що **немоло́дий**.

СТО́ПТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **сто́птуватися** 1. *Стоптаність взуття.*

СТОПТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стопта́ти**.

СТОПТА́ТИ *див.* **сто́птувати**.

СТОПТА́ТИСЯ *див.* **сто́птуватися**.

СТО́ПТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сто́птувати** і **сто́птуватися** 1.

СТО́ПТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТОПТА́ТИ**, стопчу́, сто́пчеш, *док., перех.* 1. Топчучи, приминати, псувати посіви, траву і т. ін. // Топчучи щось, приминати, псувати на ньому посіви, траву і т. ін. // Сколупувати що-небудь. // Наступаючи на кого-небудь, знищувати, розтоптувати. // Забруднювати що-небудь, залишаючи на ньому слід ніг. *Стоптати підлогу.* // *перен.* Паплюжити, зневажати кого-, що-небудь. // *тільки док., розм.* Те саме, що **ви́ходити**[1] 1. // *тільки док., жарт.* Станцювати. 2. Носячи, робити старим або непридатним для користування (взуття, підбори і т. ін.).

СТО́ПТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СТОПТА́ТИСЯ**, сто́пчеться, *док.* 1. Ставати старим або непридатним для користування від носіння (про взуття, підбори і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **сто́птувати**.

СТОПУДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Вагою сто пудів. 2. *перен.* Дуже важкий.

СТОП-ЦІНА́, -и́, *ж., бірж.* Обумовлена у наказі брокера ціна, по досягненні якої слід продавати або купувати товар.

СТОПЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Стоптаний, потоптаний.

СТОПЦЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **стопцьо́ваний**.

СТОПЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *док., перех.* Потоптати, потолочити.

СТОП'ЯТДЕСЯТИЛІ́ТНІЙ (150-літній), -я, -є. Те саме, що **стоп'ятдесятирі́чний**.

СТОП'ЯТДЕСЯТИРІ́ЧНИЙ (150-річний), -а, -е. Тривалістю, віком у 150 років.

СТОРАЗО́ВИЙ, -а, -е. 1. Збільшений у сто разів. 2. *перен.* Який повторюється багато разів; багаторазовий.

СТОРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **сторазо́вий**.

СТОРАЗО́ВО. Присл. до **сторазо́вий**.

СТОРГО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **сторгува́ти**.

СТОРГО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТОРГУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Торгуючись, домовлятися про ціну. // Торгуючись, купувати.

СТОРГО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СТОРГУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Торгуючись, домовлятися з ким-небудь про ціну. // Заручатися чиєю-небудь підтримкою, допомогою і т. ін. на основі взаємної вигоди або за винагороду.

СТОРГУВА́ТИ *див.* **сторго́вувати**.

СТОРГУВА́ТИСЯ *див.* **сторго́вуватися**.

СТОРЖИ́ТИ, -жу́, -жи́ш, *док., перех., діал.* Сторгувати. *Сторжити коня.*

СТОРЖИ́ТИСЯ, -жу́ся, -жи́шся, *док., діал.* Сторгуватися.

СТОРИ́ЦЕЮ, *присл., книжн.* У багато (буквально – у сто) разів більше. *Відплачувати сторицею.*

СТОРІ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн., рідко.* Те саме, що **стокра́тний**.

СТОРІ́НКА, -и, *ж.* 1. Один бік аркуша паперу в зошиті, книжці і т. ін. // Аркуш у зошиті, книжці і т. ін. // *перев. мн.* Частина якого-небудь тексту. // *перев. мн.* Чиї-небудь твори. *Титульна сторінка.* 2. *перен.* Про період, етап в історії, розвитку чого-небудь. ** **Відкрива́ти нову́ сторі́нку** *в чому* – починати новий період, етап у чому-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **сторо́нка**.

СТОРІНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сторі́нка** 1. *Сторінкова нумерація.* // Який займає цілу сторінку.

СТОРІ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **сторі́нка** 3.

СТОРІ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сторі́нка** 1, 3.

СТОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває сто років. *Сторічна війна.* // Віком у сто років. *Сторічна бабуся.* 2. Який живе, триває і т. ін. близько ста або понад сто років. // Який росте близько ста або понад сто років (про ліс, окремі дерева і т. ін.). // Пов'язаний з чим-небудь, що відбувалося дуже багато років тому. *Сторічна давнина.* 3. Стос. до часу, періоду тривалістю сто років.

СТОРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Час, період тривалістю сто років; століття, вік. 2. Річниця, роковини чого-небудь, що відбулося або почало існувати сто років тому.

СТОРМО́НТ, -а, *ч.* Парламент у Півн. Ірландії (скасований у 1972 р.).

СТО́РНО, *невідм., с.* 1. Запис, яким виправляють допущену в бухгалтерському обліку помилку. ** **Черво́не сто́рно** – бухгалтерський запис, зроблений червоними чорнилами для виправлення помилок в облікових регістрах через складання додаткового бухгалтерського проведення від'ємними числами. 2. Показник, який характеризує страховий портфель діючих угод довготривалого страхування на певну звітну дату.

СТОРНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сторнува́ти**.

СТОРНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **сторнува́ти**. 2. Скорочення портфеля страхувань життя в результаті дострокового припинення договору через несплату чергових страхових внесків.

СТОРНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Робити зворотний запис (*див.* **сто́рно**).

СТО́РОЖ, -а, *ч.* Особа, яка охороняє кого-, що-небудь. // Про сторожову тварину. // *чого.* Той, хто захищає, оберігає що-небудь, пильно стежить за недоторканністю чогось.

СТОРО́ЖА, -і, *ж., заст.* 1. Загін, група людей (перев. озброєних), що охороняють кого-, що-небудь; варта. // Те саме, що **сто́рож**. 2. *рідко.* Перебування десь протягом певного часу для охорони, пильнування кого-, чого-небудь. *Стояти на сторожі.*

СТОРОЖЕ́НКО, -а, *ч., розм.* Син сторожа.

СТОРО́ЖЕННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **сторожи́ти**.

СТОРО́ЖЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **сторо́жа**.

СТОРОЖИ́К, -а́, *ч., діал.* Перше перо у крилі птаха.

СТОРОЖИ́ТИ, -жу́, -жи́ш, *недок.* 1. *неперех.* Бути сторожем, виконувати обов'язки сторожа; сторожувати. 2. *перех.* Стежити за безпекою кого-, чого-небудь, охороняти, стерегти когось, щось. // Уважно стежити за ким-, чим-небудь, підстерігати когось, щось.

СТОРОЖИ́ХА, -и, *ж., розм.* 1. Дружина сторожа. 2. Жін. до **сто́рож**.

СТО́РОЖІВ, -жева, -жеве. Прикм. до **сто́рож**. // Належний сторожеві.

СТОРОЖІ́ВНА, -и, *ж., розм.* Дочка сторожа.

СТОРОЖІ́ВСТВО, -а, *с.* 1. Виконання обов'язків сторожа; посада сторожа. 2. *збірн., рідко.* Сторожі.

СТОРО́ЖІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сто́рож**.

СТОРО́ЖКА, -и, *ж.* Приміщення для сторожа або військових вартових.

СТОРОЖКИ́Й, -а́, -е́. 1. Напружено-уважний, тривожний, зосереджений у чеканні чого-небудь (про людину); насторожений. // Чуткий, обережний, полохливий (про тварину). // Здатний швидко й легко сприймати, відчувати що-небудь (про органи слуху, нюху і т. ін.). 2. Сповнений настороженості, тривоги. // Який виражає напруженість, настороженість. // Стриманий, притишений (про рухи, звуки); обережний.

СТОРО́ЖКІСТЬ, -кості, *ж.* Стан і властивість за знач. **сторожки́й**.

СТО́РОЖКО. Присл. до **сторожки́й**.

СТОРОЖОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який стоїть на варті, охороняє кого-, що-небудь. // Признач. для сторожування, вартування; який є місцем перебування сторожі. // Який несе дозорну або прикордонну службу. ** **Сторожова́ моги́ла** – високий земляний насип при дорозі, на кордоні і т. ін., який був місцем перебування сторожі. **Сторожови́й полк** – на Русі 10 – 17 ст. – кінний загін, що прикривав основні сили та здійснював розвідку. 2. Стос. до сторожування, вартування. 3. За допомогою якого попереджають про небезпеку, остерігають.

СТОРОЖОВИ́К, -а́, *ч., розм.* Сторожовий катер, човен.

СТОРОЖО́ВНЯ, -і, *ж., діал.* Сторожка.

СТОРОЖО́ВЩИНА, -и, *ж.* Плата, податок за сторожування кого-, чого-небудь.

СТОРОЖО́К, -жка́, *ч.* Пристрій, який приводить у дію механізм пастки, западні тощо.

СТОРОЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сторожува́ти**.

СТОРОЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех., у чому, на чому, біля чого, при чому і без додатка.* Бути сторожем, виконувати обов'язки сторожа; сторожити. 2. *перех. і неперех., розм.* Стежити за безпекою кого-, чого-небудь, охороняти, стерегти когось, щось. // Уважно стежити за ким-, чим-небудь, підстерігати когось, щось.

СТОРОНА́, -и́, *ж.* 1. Простір, місцевість, розташовані в якому-небудь напрямку від когось, чогось, а також цей напрямок. ** **Сто́рони сві́ту** – північ, південь, схід, захід. 2. *перен.* Те саме, що **бік** 7. 3. Місцевість, область, район і т. ін., що має певні природні й кліматичні особливості; край. // Те саме, що **краї́на** 1, 2. 4. *у знач. присл.* **стороно́ю**. // Обминаючи яке-небудь місце. // Осторонь, віддалік. // *перен.* Не безпосередньо, через когось. *Обходити стороною.* 5. Простір, місцевість, місце, розташовані справа або зліва від середини. // Простір, місцевість, місце, розташовані на одному з берегів річки, озера і т. ін. // Одна з частин цілого, умовно поділеного навпіл. *Сторона обличчя.* // Місце, місцевість, розташовані на відстані від кого-, чого-небудь. // Уживається в складі назв частин міста, розміщеного на березі річки, бухти і т. ін. *Виборзька сторона.* 6. *чого і з означ.* Складова частина, елемент чого-небудь. // Якість, особливість, що характеризують кого-, що-небудь у певному відношенні. *Сильна сторона. Слабка сторона.* 7. Особа, група осіб, організація і т. ін., що протиставляється у певному відношенні іншій особі, групі осіб, організації тощо. ** **Договірні́ сто́рони** – юридичні і фізичні особи, які укладають або уклали між собою договір. **Тре́тя сторона́** – юридична або фізична особа, що визнається незалежною від сторін, які беруть участь у питанні, що розглядається. 8. Одна з поверхонь якого-небудь предмета, бік чогось. *Тіньова сторона.* 9. *мат.* Відрізок прямої, що обмежує геометричну фігуру. *Сторона трикутника.* 10. *перен.* Погляд, кут зору, розуміння. 11. *рідко.* Те саме, що **сторі́нка** 1. ** **З (зі) сторони́** – від сторонніх людей, з іншого середовища і т. ін. **На стороні́**: а) (*у сполуч. зі сл.* ж и т и) окремо від рідних; б) серед чужих людей, в іншому колективі, не в своєму середовищі і т. ін.; в) (*у сполуч. зі сл.* д і с т а т и, в з я т и і т. ін.) незаконно. **На сто́рону**: а) (*у сполуч. зі сл.* п і т и, в і д д а т и і т. ін.) в чужий дім; б) стороннім людям; в) (*у сполуч. зі сл.* з б у т и, в і д д а т и і т. ін.) незаконно.

СТОРОНИ́ТИ, -роню́, -ро́ниш, *недок., від кого – чого, діал.* Сторонитися.

СТОРОНИ́ТИСЯ, -роню́ся, -ро́нишся, *недок., кого, чого, від кого – чого і без додатка.* 1. Відходити вбік, відступати, пропускаючи кого-небудь, даючи комусь дорогу. // Відхилятися, відсуватися і т. ін. від кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Уникати кого-небудь, виявляти небажання спілкуватися з кимсь. // Уникати чого-небудь.

СТОРО́НКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **сторона́** 1, 3. 2. *поліґр.* Частина твердої обкладинки книжки.

СТОРО́ННІЙ, -я, -є. 1. Який не є членом даної родини, цього колективу і т. ін.; чужий. // Непричетний до кого-, чого-небудь. // Який прийшов, з'явився і т. ін. з іншого місця, іншої місцевості тощо. // *у знач. ім.* **сторо́нній**, -нього, *ч.*; **сторо́ння**, -ньої, *ж.* Людина, яка не є членом даної родини, цього колективу і т. ін. // *у знач. ім.* **сторо́нній**, -нього, *ч.*; **сторо́ння**, -ньої, *ж.* Людина, непричетна до кого-, чого-небудь. // *у знач. ім.* **сторо́нній**, -нього, *ч.*; **сторо́ння**, -ньої, *ж.* Людина, яка прийшла, з'явилася і т. ін. з іншого місця, іншої місцевості тощо. ** **Сторо́ннє о́ко**: а) погляд чужої людини; б) непричетна до кого-, чого-небудь людина. 2. Чий-небудь інший, не власний. 3. Який не має прямого відношення до чого-небудь; побічний. // Чужорідний, невластивий кому-, чому-небудь. *Сторонній предмет в організмі.* // *у знач. ім.* **сторо́ннє**, -нього, *с.* Те, що не має прямого відношення до чого-небудь.

СТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сторо́нній**.

СТОРО́НОНЬКА, -и, *ж., нар.-поет.* Пестл. до **сторо́нка**.

СТОРО́НСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Який прийшов, з'явився і т. ін. з іншого місця, іншої місцевості тощо. // Не поширений у цій місцевості. // Який живе, перебуває і т. ін. не в цій місцевості, в іншому місці тощо. // *у знач. ім.* **сторо́нський**, -кого, *ч., заст., рідко.* Людина, яка живе, перебуває і т. ін. не в цій місцевості, в іншому місці тощо.

СТОРОПИ́ТИСЯ, -роплю́ся, -ро́пишся; *мн.* сторо́пляться; *недок., діал.* Сторопіти.

СТОРОПІ́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **сторопі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає розгубленість, збентеження, переляк. *Сторопіле обличчя.*

СТОРОПІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж., розм.* Стан за знач. **сторопі́лий** 2.

СТОРОПІ́ЛО, *розм.* Присл. до **сторопі́лий** 2.

СТОРОПІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія і стан за знач. **сторопі́ти**.

СТОРОПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Украй розгубитися, збентежитися від несподіванки, з переляку і т. ін., втративши здатність міркувати, рухатися тощо.

СТО́РТИНГ, -у, *ч.* Назва парламенту в Норвегії.

СТОРУ́КИЙ, -а, -е. Який має сто чи багато рук. // *перен.* Який може багато зробити, встигнути тощо.

СТОРУ́КО. Присл. до **стору́кий**.

СТОРЦЕ́М, СТО́РЦОМ, *присл., діал.* Сторч.

СТО́РЦОМ *див.* **сторце́м.**

СТОРЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сторцюва́ти.**

СТОРЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сторцюва́ти.**

СТОРЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок., діал.* 1. *неперех.* Стирчати. 2. *перех.* Ставити сторч.

СТОРЧ, *присл.* 1. У стоячому, вертикальному положенні; стійма. // Настовбурчившись (про волосся, пір'я і т. ін.). // Перпендикулярно або під кутом до чого-небудь. 2. Униз головою. // Передньою, верхньою частиною вниз. ** **Сторч голово́ю:** а) униз головою; б) дуже швидко; стрімголов. 3. *розм.* Спідлоба, насуплено. // Неприязно, вороже.

СТОРЧА́К[1], -а́, *ч., розм.* Те, що стирчить, різко видається вперед або вгору. ** **Дава́ти сторчака́** – падати вниз головою.

СТОРЧА́К[2], -а́, *ч., діал.* Юшка з риби.

СТОРЧАКА́, *присл.* 1. Те саме, що **сторч** 1, 2. 2. Дуже швидко; стрімголов.

СТОРЧАКО́М, *присл., розм.* Те саме, що **сторч** 1, 2.

СТО́РЧГОЛОВ, *присл.* 1. Униз головою. 2. Дуже швидко; стрімголов.

СТОРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш *і* **СТОРЧУВА́ТИ,** -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал.* Ставити сторч.

СТО́РЧКИ, *присл., розм.* Те саме, що **сторч** 1, 2.

СТОРЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **сторчува́тий.**

СТОРЧМА́, *присл., розм.* Те саме, що **сторч** 1, 2.

СТОРЧОВИ́Й, -а́, -е́. Який має напрям вертикалі; вертикальний, прямовисний. // Який має вертикальне положення; стоячий. *Сторчовий комір.*

СТОРЧОГЛЯ́Д, -а, *ч., розм.* Людина, яка дивиться спідлоба, насуплено.

СТОРЧУВА́ТИ *див.* **сторчи́ти.**

СТОРЧУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який різко видається вперед або вгору. 2. Який не лежить гладко, не прилягає щільно (про волосся); настовбурчений.

СТОРЧУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **сторчува́тий.**

СТОС *див.* **стіс.**

СТОСВІЧКО́ВИЙ, -а, -е. Силою світла у сто свічок. *Стосвічкова лампа.*

СТО́СИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **стіс, стос.**

СТОСИ́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має нездоланну силу; дужий, могутній.

СТОСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Потужністю у сто кінських сил. *Стосильний трактор.*

СТОСО́ВНИЙ, -а, -е. Який має відношення до кого-, чого-небудь, пов'язаний з кимсь, чимсь.

СТОСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стосо́вний.**

СТОСО́ВНО, *прикм. з род. в., у сполуч. з прикм.* до. Відповідно до чого-небудь; у застосуванні до чогось.

СТОСТУПЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який налічує, має сто ступенів.

СТОСТУПЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **стоступене́вий.**

СТОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **застосо́вувати.**

СТОСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., кого, чого, до кого – чого.* Мати відношення до кого-, чого-небудь, бути пов'язаним із кимсь, чимсь. ** **Що стосу́ється** *кого, чого, до кого – чого,* **то ...** – якщо йдеться про когось, щось, то ... .

СТОСУ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стосу́нок.**

СТОСУ́НКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **стосу́нковий.**

СТОСУ́НОК, -нку, *ч.* 1. *тільки мн.* Зв'язки, взаємини, які виникають між людьми в процесі спілкування. ** **З'ясо́вувати стосу́нки** – тим або іншим чином (частіше в розмові) уточнювати суть непорозумінь, розбіжностей і т. ін., що виникли між ким-, чим-небудь. 2. *тільки одн., рідко.* Причетність, відношення до чого-небудь; зв'язок із чимсь.

СТО́ТА, -и, *ж., заст.* Істота.

СТО́ТИНА, -и, *ж.* Розмінна монета Словенії.

СТО́ТИНКА, -и, *ж.* Розмінна монета Болгарії.

СТОТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **сто ти́сяч.** *Стотисячний примірник.* 2. Який складається зі ста тисяч яких-небудь одиниць або оцінюється у сто тисяч одиниць. // Який вміщує сто тисяч або дуже багато яких-небудь одиниць.

СТОТИ́СЯЧНИК, -а, *ч., розм.* Про що-небудь, що нараховує в своєму складі сто тисяч яких-небудь одиниць або що охоплює, виробляє сто тисяч яких-небудь одиниць.

СТО́ТНЕ, СТО́ТНО, *присл., діал.* Точно, тотожньо, справді.

СТО́ТНО *див.* **сто́тне.**

СТОТО́ННИЙ, -а, -е. Вагою у сто тонн. *Стотонна ракета.* // Який вміщує сто тонн.

СТОУ́СТИЙ, СТОВУ́СТИЙ, -а, -е, *поет.* Який має сто чи багато уст. // Який поширюється великою кількістю людей. *Стоуста чутка.*

СТОХАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Випадковий, імовірнісний. *Стохастичні процеси.*

СТОХАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стохасти́чний.**

СТОХАСТИ́ЧНО. Присл. до **стохасти́чний.**

СТОХАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **стохасти́чний.**

СТО́ЧЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сточи́ти**[1].

СТО́ЧЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сточи́ти**[2].

СТО́ЧЕНИЙ[3], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сточи́ти**[3].

СТО́ЧЕНИЙ[4], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сточи́ти**[4].

СТО́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **сто́чений.**

СТО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сточи́ти.**

СТОЧИ́ТИ[1] *див.* **сто́чувати**[1].

СТОЧИ́ТИ[2] *див.* **сто́чувати**[2].

СТОЧИ́ТИ[3] *див.* **сто́чувати**[3].

СТОЧИ́ТИ[4] *див.* **сто́чувати**[4].

СТОЧИ́ТИСЯ[1] *див.* **сто́чуватися**[1].

СТОЧИ́ТИСЯ[2] *див.* **сто́чуватися**[2].

СТОЧИ́ТИСЯ[3] *див.* **сто́чуватися**[3].

СТО́ЧИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **стік** 4.

СТО́ЧКИ, -чок, *мн., зах.* Злиті в одну посудину недопитки.

СТО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до сточування.

СТО́ЧУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **сто́чувати**[1] і стан за знач. **сто́чуватися**[1]. *Сточування ножиць.*

СТО́ЧУВАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **сто́чувати**[2]. *Сточування березового соку.*

СТО́ЧУВАННЯ[3], -я, *с.* Дія за знач. **сто́чувати**[3]. *Сточування швів.*

СТО́ЧУВАННЯ[4], -я, *с., розм., рідко.* Дія за знач. **сто́чувати**[4].

СТО́ЧУВАТИ[1], -ую, -уєш, *недок.,* **СТОЧИ́ТИ,** сточу́, сто́чиш, *док., перех.* 1. Тривалим або частим точінням, тертям робити щось дуже тонким, вузьким, тупим і т. ін. *Сточити різець.* // Точінням знімати нерівність на чому-небудь або поверхневий шар з чогось. *Сточити зазублину.* 2. Гризучи, роблячи дірки, руйнувати, знищувати що-небудь (про гризунів, комах і т. ін.). // *перен.* Згубно впливати на кого-, що-небудь (про хворобу, горе, турботи і т. ін.).

СТО́ЧУВАТИ[2], -ую, -уєш, *недок.,* **СТОЧИ́ТИ,** сточу́, сто́чиш, *док., перех.* Давати змогу рідині повільно витікати, виливатися звідки-небудь.

СТО́ЧУВАТИ[3], -ую, -уєш, *недок.,* **СТОЧИ́ТИ,** сточу́, сто́чиш, *док., перех.* Скріплювати, з'єднувати одне з одним (деталі, кінці і т. ін.), утворюючи одне ціле. ** **Сточи́ти бре́хні** – розпустити небилиці.

СТО́ЧУВАТИ[4], -ую, -уєш, *недок.,* **СТОЧИ́ТИ,** сточу́, сто́чиш, *док., перех., розм., рідко.* Примушувати рухатися в зворотному напрямі, назад.

СТО́ЧУВАТИСЯ[1], -ується, *недок.,* **СТОЧИ́ТИСЯ,** сто́читься, *док.* 1. Від тривалого або частого точіння, тертя ставати дуже тонким, вузьким, тупим і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **сто́чувати**[1].

СТО́ЧУВАТИСЯ[2], -ується, *недок.,* **СТОЧИ́ТИСЯ,** сто́читься, *док.* 1. Повільно витікати, виливатися звідки-небудь (про рідину). 2. *діал.* Скочуватися. 3. *тільки недок.* Пас. до **сто́чувати**[2].

СТО́ЧУВАТИСЯ[3], -ується, *недок.,* **СТОЧИ́ТИСЯ,** сто́читься, *док.* 1. Скріплюватися, з'єднуватися одне з одним, утворюючи одне ціле (про деталі, кінці і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до **сто́чувати**[3].

СТО́ЧУВАТИСЯ[4], -ується, *недок., розм., рідко.* Пас. до **сто́чувати**[4].

СТО́Я, -ї, **СТО́А,** *невідм., ж.* В давньогрецькій архітектурі: громадська споруда – галерея-портик для відпочинку, прогулянок тощо.

СТОЯЗИ́КИЙ, -а, -е, *поет.* Який має багато язиків. // Утворений багатьма голосами, звуками (про галас, гомін і т. ін.). // Різномовний.

СТОЯЗИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **стоязи́кий.**

СТОЯ́К, -а́, *ч.* 1. Вертикальний брус, стовп, який служить опорою для чого-небудь, у якійсь споруді. // Пристрій для підтримання та зберігання яких-небудь предметів у стоячому положенні. 2. Вертикальна труба в якій-небудь споруді, якомусь пристрої і т. ін., яка служить підпорою або елементом з'єднання чогось.

СТОЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стоя́к.**

СТОЯ́Н, -а́, *ч., розм.* 1. Те саме, що **стоя́к** 1. 2. Масивна бетонована або кам'яна опора моста, греблі; бик. 3. *діал.* Калюжа із застояною водою.

СТОЯНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Вид глечика.

СТОЯ́НКА, -и, *ж., розм.* 1. Те саме, що **відсто́яне молоко́** (*див.* **відсто́яний**). 2. Те саме, що **стоя́ння.** 3. Навіс або хлів для худоби.

СТОЯ́НКА, -и, *ж.* 1. Зупинка, тимчасове перебування на одному місці (під час переїзду, переходу і т. ін.). // Припинення руху транспортного засобу з інших причин, ніж необхідність виконання вимог Правил дорожнього руху, або на час більший, ніж це потрібно для посадки (висадки) пасажирів, завантаження (розвантаження) вантажу. 2. Місце зупинки, тимчасового перебування кого-, чого-небудь. 3. Спеціально обладнане місце для стояння транспорту в перервах між його роботою. // Визначене місце, де стоїть транспорт, чекаючи на пасажирів. // *розм.* Спеціально визначене місце, де постійно зупиняється транспорт, щоб пасажири могли вийти або увійти; зупинка. 4. Місце поселення людей кам'яного віку.

СТОЯ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стоя́нка** 4.

СТОЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стоя́ти** 1, 2, 4, 6 – 10, 15.

СТОЯ́ННЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **стоя́ння.**

СТОЯНО́К[1], -нка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **стоя́н.**

СТОЯНО́К[2], -нка́, *ч.* Те саме, що **стояне́ць.**

СТОЯ́ТИ, стою́, стої́ш, *недок.* 1. Бути на ногах у вертикальному положенні, не рухаючись з місця (про людину і тварину). // *з ким, розм.* Розмовляти, проводити час. // Бути у вертикальному положенні (про предмети). // Бути поставленим, міститися на якій-небудь горизонтальній поверхні. // Бути розташованим, знаходитися де-небудь, займати якийсь простір. // Розміщатися де-небудь певним чином (про людей, предмети і т. ін.). *Стояти на заваді.* 2. Не рухатися, залишатися на тому самому місці. // Не переміщатися (про засоби пересування). // Не розвіюватися, триматися в повітрі майже без руху (про дим, пил і т. ін.). // Не розходитися, заповнюючи який-небудь простір (про запах). // Бути на якій-небудь поверхні, вкриваючи її (про воду або іншу рідину). // Бути написаним, указаним де-небудь; значитися. *Стояти на причалі.* ** **Стоя́ти на я́корі,** *мор.* – зупинятися для стояння, закріпившись на місці кинутим на дно якорем. 3. *тільки наказ. сп.* **стій, сті́йте.** Уживається як наказ або прохання зупинитися, не рухатися. // Уживається як наказ або прохання припинити робити що-небудь. // Уживається для вираження погрози, незгоди, застереження і т. ін.; зажди (заждіть), постривай (постривайте). 4. Бути зайнятим чим-небудь, виконувати якусь роботу, пов'язану з перебуванням на ногах. *Стояти на варті.* ** **Стоя́ти на ва́хті** – чергувати, перебувати на якому-небудь посту на судні протягом певного часу. 5. Бути укріпленим, установленим на чому-небудь, утримуватися на якійсь основі, опорі. // *перен.* Існувати завдяки кому-, чому-небудь, ґрунтуватися на чомусь. 6. Не діяти, не працювати (про завод, фабрику, механізм і т. ін.). // *перен.* Бути в стані бездіяльності або спокою. // *перен.* Не розвиватися, не рухатися вперед; бути в застої. 7. Розташовуватися де-небудь на постій, відпочинок і т. ін. // *розм.* Тимчасово жити, мешкати в найманій квартирі, в номері готелю і т. ін. *Стояти на постої.* 8. Зупинятися в певному місці, готуючись до виконання воєнних операцій. // Перебувати в певному стані. // Розташовуватися де-небудь. *Стояти в обороні.* 9. Стійко триматися в бою, не відступати, витримуючи натиск. // *перен.* Твердо дотримуватися певних думок, поглядів і т. ін., бути переконаним у чому-небудь, бути прихильником чогось. *Стояти на своєму.* 10. *за кого – що.* Активно обстоювати, захищати кого-, що-небудь. *Стояти в опозиції. Стояти за правду.* ** **Стоя́ти на бо́ці** *кого* – бути прибічником кого-небудь, підтримувати його, поділяючи його думки, обстоюючи його інтереси. **Стоя́ти [сам] за се́бе** – не давати скривдити себе, захищати себе своїми силами, без допомоги будь-кого іншого. 11. Існувати, не зникати, зберігатися. // Чутися, розлягатися, лунати (про звук, голос). // Тривати (про час, пори року, погоду і т. ін.). // Наставати, надходити безпосередньо за чим-небудь, заступати щось (перев. про однорідні явища). // Зберігатися в пам'яті, виникати в уяві, свідомості (про думки, образи і т. ін.). ** **Стоя́ти в голові́:** а) невідступно поставати, з'являтися в пам'яті, свідомості; б) (*заст.*) очолювати кого-, що-небудь. **Стоя́ти в па́м'яті** – залишатися в свідомості, не забуватися. 12. Бути в дійсності; існувати. // Мати місце бути в наявності. // *розм.* Залишатися неушкодженим, не руйнуватися, не пропадати. ** **До́ки світ стої́ть** – вічно, завжди. 13. Займати певне місце серед кого-, чого-небудь. *Стояти на черзі.* ** **Стоя́ти на го́лову ви́ще** *кого* – значно перевершувати кого-небудь у якомусь відношенні (розумовому, культурному і т. ін.). **Стоя́ти на пози́ції** *чиїй* – поділяти, підтримувати чию-небудь точку зору. 14. Бути, перебувати в якому-небудь стані. // Не виконуватися, не здійснюватися. *Стояти поза законом.* ** **Стоя́ти пе́ред трибуна́лом (пе́ред судо́м)** – звинувачуватися судовими органами в чому-небудь. 15. Міститися на якому-небудь рівні, займати якесь місце, положення (про небесні світила). // Бути на якому-небудь рівні за своїм становищем, значенням і т. ін. 16. *за що, із запереч. част.* не, *розм.* Не шкодувати грошей, витрат і т. ін. 17. *за чим, розм.* Дорожити чим-небудь. 18. *тільки 3 ос., на кому, перен.* Бути на чий-небудь відповідальності. 19. *перен.* Загрожувати кому-, чому-небудь, здаватися неминучим. ** **Стоя́ти на годи́ні** – про тривання теплої, сухої, сонячної погоди. **Стоя́ти по ла́ску** – добиватися доброзичливого ставлення, прихильності, милості. **Як стій:** а) тієї ж миті, негайно; б) несподівано; в) непорушно, твердо. **Як стій та бач (та диви́сь):** а) без видимих підстав, причин; б) зненацька, несподівано.

СТОЯ́ТИСЯ, стоїться, *недок.* 1. *частіше із запереч. част.* не, *безос.* Хтось має бажання або можливість стояти, залишатися на місці, не йти, не рухатися. 2. *рідко.* Те саме, що **ко́штувати** 1.

СТО́ЯЧИ, *присл.* Те саме, що **сто́ячки.**

СТОЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **стоя́ти** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Який має вертикальне положення. // *у знач. ім.* **стоя́чий,** -чого, *ч.;* **стоя́ча,** -чої, *ж.* Той (та), що стоїть (у 1 знач.). 3. *у знач. прикм.* Який не тече, не проточний (про воду). // З такою водою. *Стояче болото.* ** **Стоя́чі хви́лі,** *спец.* – хвилі, на різних ділянках яких коливання відбуваються в одній і тій самій фазі, але різної амплітуди.

СТОЯ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Шевське правилля, на якому підковують чоботи.

СТО́ЯЧКИ, *присл.* У стоячому, вертикальному положенні; стоячи.

СТОЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **стоя́к.**

СТРАБІ́ЗМ, -у, *ч., мед.* Вада зору – неоднакова спрямованість зіниць; косоокість.

СТРАБОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання кута косоокості.

СТРА́ВА, -и, *ж.* 1. Приготовлені для їди продукти харчування. 2. Те, що їдять, вживають для харчування; їжа, харчі.

СТРАВИ́ТИ *див.* **стра́влювати.**

СТРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стра́вити.**

СТРА́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стра́влювати** 1.

СТРА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **СТРАВЛЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *недок.,* **СТРАВИ́ТИ,** стравлю́, стра́виш; *мн.* стра́влять; *док., перех.* 1. Провадити спаш чого-

небудь. *Стравити луки.* 2. *перев. док., діал.* Сприйняти.
СТРА́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **стра́влювати.**
СТРАВЛЯ́ТИ *див.* **стра́влювати.**
СТРАВНЕ́, -но́го, *с., заст.* Гроші на харчі.
СТРА́ВНИЙ, стра́вна́, стра́вне́, *рідко.* 1. Який легко перетравлюється, засвоюється органами травлення. 2. Який можна споживати, придатний для споживання; їстівний. *Стравні гриби.* // *у знач. ім.* **стра́вне́**, стра́вно́го, *с.* Їжа (у 1 знач.); пожива.
СТРА́ВНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **стра́вний.**
СТРАВНЯ́, -і́, *ж., заст.* Їжа, харчі.
СТРАВОВАРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який сприяє травленню страви.
СТРАВОВА́РНИЙ, -а, -е. Признач. для варіння страви.
СТРАВОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Трубкоподібна частина травного тракту в людини, хребетних і багатьох безхребетних тварин, що сполучає ротову порожнину зі шлунком і служить для проведення їжі в шлунок.
СТРАВОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стравохі́д.** ** **Стравохі́дні мембра́ни** – тонкі перемички із слизової оболонки, що ростуть поперек просвіту стравоходу.
СТРАВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал.* Харчувати.
СТРАВУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., діал.* Харчуватися.
СТРАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., рідко.* Те саме, що **стражда́ти.**
СТРАДИВА́РІ, *незм.*, **СТРАДИВА́РІУС**, -а, *ч.* Скрипка досконалої форми і краси звуку, зроблена знаменитим італійським майстром кінця 17 – початку 18 ст. Антоніо Страдиваріусом.
СТРАДИВА́РІУС *див.* **страдива́рі.**
СТРА́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **стра́дницький** 2, 3.
СТРА́ДНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто зазнає чи зазнав багато фізичних або моральних страждань. 2. Канонізований церквою святий, що зазнав мук за віру; мученик. 3. На Русі у 14 – 16 ст. – холопи, які обробляли панщину.
СТРА́ДНИЦТВО, -а, *с.* Стан страдника.
СТРА́ДНИЦЬКИ. Присл. до **стра́дницький** 2, 3.
СТРА́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **стра́дник** 1. 2. Який зазнає страждання, страждає. 3. Сповнений страждання. // Який виражає страждання, пройнятий ним. // Викликаний стражданням. // Який завдає страждання.
СТРА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **стра́дник** 1.
СТРАДНИ́ЧЕ, *рідко.* Присл. до **стра́дничий.**
СТРА́ДНИЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **стра́дницький.**
СТРА́ДНО. Присл. до **стра́дний.**
СТРАЖ, -а, *ч., заст.* 1. Особа (перев. озброєна), яка стереже, охороняє кого-, що-небудь від нападу, ворожих дій і т. ін. ** **Страж поря́дку**, *розм.* – міліціонер, поліцай та ін. 2. *книжн.* Той, хто захищає, оберігає що-небудь, пильно стежить за недоторканністю чогось.
СТРА́ЖА, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **сторо́жа.**
СТРАЖДА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Те саме, що **стра́дник** 1.
СТРАЖДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **стра́дницький** 3.
СТРАЖДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **стра́дник** 1.
СТРАЖДА́ЛЬНИЦЬКИ. Присл. до **стражда́льницький.**
СТРАЖДА́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **стра́дницький** 3.
СТРАЖДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **стражда́льник.**
СТРАЖДА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **стражда́ти.** 2. Про вияв фізичного чи морального болю.
СТРАЖДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *від чого і без додатка.* Зазнавати сильного фізичного болю, мучитися від нього. // Відчувати наслідки чого-небудь (перев. негативного). 2. *на що, чим.* Мати якунебудь хворобу, недугу; хворіти. 3. *від чого і без додатка.* Зазнавати моральних мук, переживань. // *розм.* Нудьгувати, томитися, кохаючи кого-небудь. // *за кого.* Болісно переживати чию-небудь невдачу, чиєсь нещастя і т. ін. 4. *за кого – що.* Зазнавати утисків, переслідування і т. ін. через кого-, що-небудь, в ім'я когось, чогось. 5. *від чого.* Зазнавати шкоди, збитків.
СТРАЖДЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **стра́дницький** 2, 3.
СТРАЖДЕ́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **му́ченик** 1.
СТРАЖДЕ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **страждЕ́нник.**
СТРАЖДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стражде́нний.**
СТРАЖДЕ́ННО. Присл. до **стражде́нний.**
СТРА́ЖДУВАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **стре́ждувати.**
СТРА́ЖДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., діал.* Страждати.
СТРА́ЖНИК, -а, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – нижчий поліцейський чин у сільській місцевості. 2. Той, хто стереже, охороняє що-небудь.
СТРА́ЖНИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **стра́жник** 1. // Належний стражникові.
СТРА́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **стра́жник** 1. // Належний стражникові.
СТРА́ЖНИЦЯ, -і, *ж., заст.* Приміщення для сторожа або військових вартових.
СТРА́ЖНИЧИХА, -и, *ж., заст., розм.* Дружина стражника.
СТРАЗ, -а, *ч., спец.* Штучний камінь, який виготовляється з кришталю з домішкою свинцю; блиском та грою нагадує дорогоцінний камінь.
СТРА́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **страз.**
СТРАЙД-СТИ́ЛЬ, -ю, *ч.* Техніка гри на фортепіано, пов'язана з партією лівої руки джазового піаніста, де постійно чергуються басові звуки на першій та третій долях з вищими акордами на другій та четвертій долях чотиридольного розміру.
СТРАЙК, -у, *ч.* Форма боротьби, яка полягає в колективному відмовленні робітників і службовців від праці з пред'явленням підприємцям або урядові економічних і політичних вимог. *Загальний страйк.*
СТРАЙКА́Р, -я́, *ч.* Учасник страйку.
СТРАЙКА́РКА, -и. Жін. до **страйка́р.**
СТРАЙККО́М, -у, *ч.* Страйковий комітет.
СТРАЙКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **страйк.** // Який очолює боротьбу страйкарів.
СТРАЙКОЛА́М *див.* **страйколо́м.**
СТРАЙКОЛА́МІВСЬКИЙ *див.* **страйколо́мівський.**
СТРАЙКОЛА́МСТВО *див.* **страйколо́мство.**
СТРАЙКОЛО́М, СТРАЙКОЛА́М, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **штрейкбре́хер.**
СТРАЙКОЛО́МІВСЬКИЙ, СТРАЙКОЛА́МІВСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **страйколо́м, страйкола́м.**
СТРАЙКОЛО́МСТВО, СТРАЙКОЛА́МСТВО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **штрейкбре́херство.**
СТРАЙКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **страйкува́ти.**
СТРАЙКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Брати участь у страйку.
СТРАЙКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **страйкува́ти.**
СТРАКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **страктува́ти.**
СТРАКТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., рідко.* Док. до **трактува́ти** 1, 2.
СТРАМ, -у, *ч., розм.* Те саме, що **со́ром** 1 – 4. *Набиратися страму.* ** **На страм** – щоб осоромитися. **Ні (і) стида́, ні (й) стра́му нема́є (нема́)** *в кого* – хто-небудь дуже безсоромний. **Стра́му нано́сити** – осоромлювати кого-небудь. **Стра́му наробити** *кому* – осоромити, зневажити кого-небудь.
СТРАМБО́ТО, *невідм., с.* Італійська поетична форма часів Відродження, за змістом подібна до сонета.
СТРА́МИНА, -и, *ж., діал.* Драбина.
СТРАМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* страмля́ть; *недок., перех. і без додатка, розм.* 1. Вводити в сором кого-небудь, накликати сором на когось; осоромлювати. 2. Те саме, що **соро́мити** 1.
СТРАМИ́ТИСЯ, -млю́ся, -ми́шся; *мн.* страмля́ться; *недок., розм.* 1. Те саме, що **соро́митися** 1. 2. Ганьбити, осоромлювати себе.
СТРАМНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Який не почуває сорому, не соромиться; безсоромний. *Страмний чоловік.* // Який виходить за межі загальноприйнятих моральних норм; непристойний, сороміцький. *Страмні слова.* ** **Страмні́ гу́би**, *анат.* – зовнішня частина піхви.
СТРА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **страмни́й.**
СТРА́МНО, *присудк. сл., розм.* Те саме, що **со́ромно.**
СТРАМНЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **безсоро́мний.**
СТРАМО́ВИСЬКО, -а, *с., розм.* Те саме, що **со́ром** 2 – 4.
СТРАМО́ВИЩЕ, -а, *с., розм.* Те саме, що **со́ром** 2 – 4.
СТРАМОТА́, -и́, *ж., розм.* Те саме, що **со́ром** 2 – 4.
СТРАНГУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до странгуляції. ** **Странгуляці́йна борозна́**, *мед.* – смуга втискування шкіри, яка утворюється внаслідок стискування відповідної частини тіла.
СТРАНГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Задушення, защемлення, задавлення петлею.
СТРАНГУРІ́Я, -ї, *ж.* Утруднене, болюче сечовипускання краплями; витікання сечі краплями.
СТРА́ННИЙ, -а, -е, **СТРА́ННІЙ**, -я, -є, *заст.* Мандрівний. // *у знач. ім.* **стра́нний**, -ного, **стра́нній**, -нього, *ч.* Странник (у 2 знач.).
СТРА́ННИК, -а, *ч., заст.* 1. Богомолець, який мандрує по святих місцях і живе милостинею; прочанин. 2. Той, хто мандрує, подорожує; мандрівник, подорожній.
СТРА́ННИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **стра́нник.**
СТРА́ННІЙ *див.* **стра́нний.**
СТРАПА́ТИЙ, -а, -е. 1. *зах.* Розкуйовджений. 2. *діал.* Обтріпаний, пошарпаний, подертий.
СТРА́ПКИ, -пок, *мн.* Дрантя, лахміття.
СТРА́П'Я, -я, *с., діал.* Дрантя, лахміття.
СТРА́СБУРЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Страсбург.
СТРАСНИ́Й, -а́, -е́, *церк.* Стос. до останнього тижня перед Великоднем, а також до кожного дня цього тижня. ** **Страсна́ ніч** – ніч проти останнього четверга перед Великоднем. **Страсна́ сві́чка** – свічка, яку запалюють під час вечірнього богослужіння в останній четвер перед Великоднем. **Страсни́й ти́ждень** – останній тиждень перед Великоднем.
СТРА́СТІ, -те́й, *мн. церк.* 1. Те саме, що **страсть.** 2. Вокально-драматичне храмове дійство для солістів, хору й оркестру на євангельський текст про страждання і смерть Христа.
СТРАСТОТЕ́РПЕЦЬ, -пця, *ч., церк.* У християн – мученик, який постраждав за релігійні переконання.
СТРАСТОТЕ́РПНИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **страстоте́рпець.**
СТРАСТОТЕ́РПНИК, -а, *ч., церк.* Те саме, що **страстоте́рпець.**
СТРАСТОТЕ́РПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **страстоте́рпний.**
СТРАСТЬ, -і, *ж., церк.* Вечірнє богослужіння в страсний четвер.
СТРА́ТА, -и, *ж.* 1. Вища міра покарання – позбавлення життя. 2. *рідко.* Утрата чого-небудь. 3. *рідко.* Витрати. // Матеріальні втрати; збитки.
СТРАТЕ́Г, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції – воєначальник, якого вибирали народні збори. 2. Полководець, керівник великих воєнних операцій, знавець стратегії (у 1 знач.). 3. *перен.* Прозорливий, досвідчений політичний керівник; людина, яка вирішує стратегічні питання економічної, суспільної та політичної боротьби.
СТРАТЕГЕ́МА, -и, *ж., заст.* Воєнна хитрість, винахідливість під час проведення бойових дій, яка вводить в оману противника.
СТРАТЕГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **страте́гія.** ** **Стратегі́чні това́ри** – окремі види товарів, експорт яких обмежений або заборонений з метою попередження шкоди, яка може бути завдана безпеці країни. 2. Який відповідає вимогам стратегії (у 1 знач.), важливий для здійснення воєнних завдань. // Стос. до великих самостійно діючих військових з'єднань або армії в цілому. *Стратегічна розвідка.* 3. *перен.* Який містить загальні, основні настанови, важливі для здійснення чого-небудь.
СТРАТЕГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стратегі́чний.**
СТРАТЕГІ́ЧНО. Присл. до **стратегі́чний.**
СТРАТЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Мистецтво підготовки і ведення війни та великих воєнних операцій. // Наука про ведення війни – вища воєнна наука. // Про систему гри в спорті, за якої окремі ходи, комбінації, прийоми підпорядковано загальному, раніше обміркованому плану. 2. *перен.* Мистецтво економічного, суспільного і політичного керівництва масами, яке має визначити головний напрям їхніх дій, вчинків. 3. *перен.* Спосіб дій, лінія поведінки кого-небудь. ** **Ринко́ва страте́гія** – система заходів, яка використовується організацією (фірмою, підприємством, країною) для розширення своєї збутової діяльності. **Страте́гія диверсифіка́ції**, *ек.* – система заходів, яка використовується для того, щоб організація не стала надто залежною від одного стратегічного господарського підрозділу або асортиментної групи товарів. **Страте́гія диференціа́ції**, *ек.* – стратегія маркетингу, яка полягає в політиці виділення фірмою своєї продукції (або послуг) як особливої, відмінної від конкуруючої продукції (послуг).
СТРАТЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч., заст.* Людина, засуджена до страти.
СТРА́ТИ, страт, *мн., спец.* Світні поперечні смуги у позитивному стовпі газового розряду.
СТРАТИ́Г, -а, *ч.* У Візантії у 7 – 11 ст. – намісник феми (*див.* **фе́ми**).
СТРАТИГРА́Ф, -а, *ч.* Фахівець із стратиграфії.
СТРАТИГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до стратиграфії. ** **Стратиграфі́чний ме́тод** – визначення відносної хронології культурних залишків, споруд та знахідок в залежності від їх залягання у шарі. **Стратиграфі́чна шкала́** – шкала відносної геологічної хронології гірських порід.
СТРАТИГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ геології, що вивчає процеси відкладання й залягання шарів гірських порід, їх внутрішню будову і відносний вік, взаємозв'язок та поширення. // Процеси відкладання й залягання шарів гірських порід, їх внутрішня будова і відносний вік, взаємозв'язок та поширення. ** **Археологі́чна стратигра́фія** – порядок залягання культурних шарів і поховань щодо геологічних відкладів та один до одного. 2. Те саме, що **томогра́фія.**
СТРАТИМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад, яким визначають напрям падіння або нахилу порід, використовуючи керн, одержаний під час буріння свердловини.
СТРАТИСФЕ́РА, -и, *ж.* Верхній шар земної кори, що складається з осадових гірських порід.
СТРАТИСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стратисфе́ра.**
СТРА́ТИТИ *див.* **стра́чувати.**
СТРА́ТИТИСЯ *див.* **стра́чуватися.**
СТРАТИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до стратифікації.
СТРАТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* 1. Передпосівна обробка насіння деяких рослин, що полягає у витримуванні його протягом певного часу у вологому піску або подрібненому торфі при зниженій температурі. 2. Розміщення чого-небудь шарами, шаруватість. // Розшарування чогось залежно від неоднаковості температури, щільності і т. ін.; шаруватість. // Розподіл температури в атмосфері за висотою. *Стратифікація атмосфери.* // Шарувата будова гірських порід. ** **Соціа́льна стратифіка́ція** – соціальна диференціація суспільства.
СТРАТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **стратифікува́ти.**
СТРАТИФІКУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **стратифікува́ти.**
СТРАТИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Проводити стратифікацію (у 1 знач.).
СТРАТИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., спец.* 1. Піддаватися стратифікації (у 1 знач.). 2. *тільки недок.* Пас. до **стратифікува́ти.**
СТРАТИФО́РМНИЙ, -а, -е: ** **Стратифо́рмні родо́вища** – поклади корисних копалин, приурочені до групи певних шарів шаруватих осадових і вулканогенно-осадових гірських порід.
СТРАТІО́ТИ, -ів, *мн.* У Візантії в 7-10 ст. – вільні землероби, які були зобов'язані відбувати державну військову службу (з власним конем та зброєю).
СТРА́ТКА, -и, *ж., діал.* Витрати, збитки.
СТРАТОВУЛКА́Н, -а, *ч.* Шаруватий вулкан.
СТРАТОДИРИЖА́БЛЬ, -я, *ч.* Дирижабль, признач. для польотів у стратосферу.
СТРАТОІЗОГІ́ПСИ, -ів, *мн.* Ізолінії абсолютних або відносних позначок поверхні будь-яких геологічних тіл.
СТРАТОНА́ВТ, -а, *ч.* Повітроплавець, який здійснює польоти на стратостаті.
СТРАТОНА́ВТИКА, -и, *ж.* Повітроплавання на стратостатах.
СТРАТОПАРАШУ́Т, -а, *ч.* Парашут, признач. для стрибків із стратосферної висоти на землю.
СТРАТОПА́УЗА, -и, *ж.* Перехідний шар між стратосферою і мезосферою на висоті 50 км.
СТРАТОПЛА́ВАННЯ, -я, *с.* Польоти у стратосфері.
СТРАТОПЛА́Н, -а, *ч.* Літак, признач. для польотів у

стратосферу.

СТРАТОПЛАНЕ́Р, -а, *ч.* Планер, признач. для польотів у стратосферу.

СТРАТОПЛА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **стратопла́н**.

СТРАТОСТА́Т, -а, *ч.* Літальний апарат, що являє собою повітряну кулю, наповнену легшим від повітря газом, і призначається для польотів у стратосферу.

СТРАТОСТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стратоста́т**.

СТРАТОСТА́ТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **стратона́вт**.

СТРАТОСФЕ́РА, -и, *ж.* Шар атмосфери, розміщений на висоті від 8 – 16 до 45 – 55 км над рівнем моря.

СТРАТОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стратосфе́ра**. // Признач. для польотів у стратосферу.

СТРАТОТИ́П, -у, *ч.* Еталонний геологічний розріз, що характеризує в повному обсязі певний підрозділ стратиграфічної шкали.

СТРАТОТИПО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стратоти́п**.

СТРА́УС, -а, *ч.* Найбільший птах, який не може літати, а натомість дуже швидко бігає; живе перев. в Африці, Австралії.

СТРАУСЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа страуса.

СТРАУСИ́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **стра́усовий**.

СТРАУСИ́ХА, -и, *ж.* Самиця страуса.

СТРА́УСНИК, -а, *ч.* Той, хто вирощує страусів, доглядає за ними.

СТРА́УСНИЦЯ, -і. Жін. до **стра́усник**.

СТРА́УСОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **стра́ус**. // Зробл. із пір'я страуса. *Страусове віяло.* ** **Стра́усове перо́ звича́йне** – лікарська багаторічна папоротева рослина з повзучим кореневищем і великими листками. **Стра́усові пта́хи́** – підряд птахів, які не можуть літати; бігаючі птахи. **Стра́усова поведі́нка** – намагання не втручатися в дійсність, не помічати її. 2. *у знач. ім.* **стра́усові**, -вих, *мн.* Те саме, що **Стра́усові пта́хи́**.

СТРАУСЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **страусеня́**.

СТРАУСЯ́ТНИК, -а, *ч.* Приміщення для страусів у заповіднику, зоопарку, звіринці або на фермі.

СТРА́ФИТИСЯ, -иться, *безос.*, *зах.* Трапитися.

СТРАХ[1], страху́, *ч.* 1. Стан хвилювання, тривоги, неспокою, викликаний чеканням чого-небудь неприємного, небажаного. // Вираження, прояв тривоги, неспокою тощо (на обличчі, в очах і т. ін.). ** **На страх** *кому*; **для (ра́ди) стра́ху́** – щоб настрахати, злякати кого-небудь. **Під стра́хом ка́ри (сме́рті** і т. ін.) – під загрозою кари, смерті і т. ін. **Взя́тися стра́хом** – дуже перелякатися. **Де́ржа́ти (трима́ти) в стра́ху́** *кого* – змушувати когонебудь перебувати в покорі. **Наганя́ти стра́ху́** *на кого, кому, на що* – викликати або посилювати у кого-небудь почуття острах, переляку. 2. *перев. мн.* Фантастична істота незвичайного, страшного вигляду. 3. *у знач. присл.*, *розм.* Те саме, що **стра́шно**. 4. *у знач. присл.*, *розм.* Виражає захоплення, здивування і т. ін. з приводу великої кількості кого-, чого-небудь або стосовно до когось чи чогось дуже великого, сильного тощо. 5. *у знач. присл.*, *розм.* Надзвичайно, дуже.

СТРАХ[2]: ** **віддава́ти на страх**, *юр.* – віддавати щонебудь комусь на зберігання; платити комусь домовлену суму грошей за забезпечення цілості чого-небудь. **Прийма́ти на страх**, *юр.* – брати у кого-небудь щось на зберігання; одержувати з когось домовлену суму грошей за забезпечення цілості чого-небудь.

СТРАХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **страха́ти**.

СТРАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Своїм виглядом, своїми діями, великою силою, потужністю і т. ін. викликати, вселяти почуття страху, переляку; лякати. // Із погрозою говорити що-небудь, попереджати про щось; загрожувати. // Робити загрозливий жест. 2. *ким, чим або із спол.* що. Викликати почуття занепокоєння, тривоги; залякувати.

СТРАХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *чого і без додатка.* Відчувати страх перед ким-, чим-небудь, боятися когось, чогось; лякатися. 2. Відчувати занепокоєння, побоюватися чогось; турбуватися.

СТРАХВНЕ́СОК, -ску, *ч.* Страховий внесок.

СТРАХІ́В'Я, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **страхіття** 1.

СТРАХІТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який викликає, вселяє почуття страху; дуже страшний. // Який відзначається тяжкими, трагічними подіями, що викликають страх (про час). 2. Який викликає тяжке і болісне почуття, справляє гнітюче враження. 3. Повний труднощів, злигоднів, горя, дуже тяжкий. *Страхітлива доля.* 4. *розм.* Який значно перевищує звичайну міру, норму; дуже сильний, великий (про ступінь вияву, інтенсивності чогонебудь). // Особливо небезпечний. // Дуже великий за вагою, кількістю, розміром тощо.

СТРАХІТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **страхітли́вий**.

СТРАХІТЛИ́ВО, *присл.* 1. Присл. до **страхітли́вий** 1, 4. 2. *розм.* Дуже погано, кепсько.

СТРАХІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **страхітли́вий**.

СТРАХІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **страхі́тний**.

СТРАХІ́ТНО. Присл. до **страхі́тний**.

СТРАХІ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Фантастична істота незвичайного, страшного вигляду; страховище. // Тварина або людина незвичайного вигляду, ненормальних розмірів, ваги і т. ін. // Те, що викликає, вселяє почуття страху, лякає когось своїми діями, великою силою, потужністю і т. ін. 2. *перен.* Людина з негідними поваги моральними якостями. 3. *перев. мн.* Згубні, небезпечні за своїми наслідками події, факти, які наводять страх. // Тяжкі умови життя внаслідок холоду, голоду, безправ'я, переслідування, утисків і т. ін. 4. Те саме, що **страхо́вище** 2.

СТРАХІ́ТЬ, -і, *ж.*, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що **страхіття** 1. 2. *у знач. присл.* Те саме, що **страх** 4.

СТРАХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Дуже злякатися.

СТРАХОВИ́ДДЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **страхіття**.

СТРАХОВИ́ДЛО, -а, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **страхіття**.

СТРАХОВИ́ДНИЙ, -а, -е, *розм.* Страшний на вигляд.

СТРАХОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до страхування (у 2 знач.). // Признач. для соціального страхування. // *у знач. ім.* **страхові́**, -ви́х, *мн.* Гроші, що їх вносять або одержують при страхуванні. ** **Страхова́ медици́на** – форма медичного обслуговування населення з оплатою такого обслуговування із страхових фондів, які формуються з бюджетних асигнувань та внесків підприємств і громадян. **Страхова́ оці́нка** – визначення вартості будівель, що належать окремим особам, на основі якої встановлюють страхову суму. **Страхова́ пла́та**; **Страхови́й вне́сок** – грошова сума, яку періодично вносить особа чи установа за себе або своє майно згідно з договором про страхування. **Страхова́ су́ма** – грошова сума, в межах якої страхувач відповідає перед страхувальником у разі настання страхового випадку. **Страхове́ відшкодува́ння** – сума, яку сплачує страховик страхувальнику для покриття його збитків від страхового випадку. **Страхови́й аге́нт (бро́кер)** – громадянин або юридична особа, які діють від імені страхувача і за його дорученням відповідно з наданими повноваженнями. **Страхови́й ви́падок** – обставина, внаслідок якої виникає обов'язок страхувача. **Страхови́й вне́сок** – *див.* **страхова́ пла́та**. **Страхови́й збір** – плата за обов'язкове страхування пасажирів, що включається у вартість квитка. **Страхови́й по́ліс** – документ (зазвичай іменний), що видається страховою організацією страхувальнику на засвідчення договору страхування. **Страхови́й пул** – об'єднання страхових компаній. **Страхови́й ри́зик** – імовірна подія, на випадок якої проводиться страхування. **Страхови́й тари́ф** – брутто-ставка у вартісному виразі або у відсотках з одиниці страхової суми. **Страхови́й фонд** – грошовий фонд, кошти якого йдуть на відшкодування збитків і виплату інших грошових сум під час стихійного лиха, нещасних випадків тощо. 2. Пов'язаний із соціальним страхуванням; який займається страхуванням. *Страхова компанія.* 3. Який служить для забезпечення кого-, чого-небудь у разі нещасного випадку або непередбачених несприятливих обставин; який створюється на всяк випадок.

СТРАХОВИ́К, -а́, *ч.*. Те саме, що **страхува́ч**.

СТРАХО́ВИНА́, -о́виний, *ж.* 1. Те, що викликає, вселяє почуття страху, лякає своїми діями, великою силою, потужністю і т. ін. 2. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **стра́шно** 2.

СТРАХОВИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який викликає, вселяє почуття страху, переляку. 2. Який завдає прикростей, неприємностей. 3. Дуже великий за кількістю, розмірами і т. ін. *Страховинний ліс.*

СТРАХОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **страхо́вище** 2.

СТРАХО́ВИСЬКО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **страхо́вище** 1.

СТРАХОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Який викликає, вселяє почуття страху, переляку.

СТРАХО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* 1. Фантастична істота незвичайного, страшного вигляду; страхіття. // Тварина або людина незвичайного вигляду, ненормальних розмірів, ваги і т. ін. // Те, що вселяє у кого-небудь почуття страху, лякає когось своїми діями, великою силою, потужністю і т. ін. 2. *перев. мн.* Розповіді, описи і т. ін. про страшні явища, випадки, ситуації тощо. 3. *перев. мн.* Згубні, небезпечні своїми наслідками події, факти, які наводять страх.

СТРАХОВІ́ТТЯ, -я, *с.*, *рідко.* 1. Те саме, що **страхо́вище**. 2. *у знач. присл.* Те саме, що **страх** 4.

СТРАХО́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **страхува́ння** 1, 2. 2. *розм.* Грошова сума, що виплачується потерпілій особі або установі згідно з договором про страхування. 3. *розм.* Те саме, що **страхова́ пла́та** (*див.* **страхови́й**).

СТРАХОЛЮ́ДИНА, -и, *ж.* Незграбна, з потворним обличчям людина; потвора (як лайка про людину).

СТРАХОПОЛО́Х, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **боягу́з**.

СТРАХОПУ́Д, -а, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **опу́дало** 1. 2. *перен.* Людина або тварина, що має потворний зовнішній вигляд. // Те саме, що **страхо́вище** 1. 3. *рідко.* Те саме, що **боягу́з**. // Ляклива тварина.

СТРАХОПУ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Боягузливий, лякливий. 2. Який перевищує звичайну міру, норму.

СТРАХОПУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Властивість і стан за знач. **страхопу́дливий**.

СТРАХОПУ́ДЛИВО, *діал.* Присл. до **страхопу́дливий**.

СТРАХОПУ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **страхопу́дливий**.

СТРАХОПУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість і стан за знач. **страхопу́дний**.

СТРАХОПУ́ДНО, *діал.* Присл. до **страхопу́дний**.

СТРАХОТА́, -и́, *ж.*, *розм.* Те, що викликає страх, жах.

СТРАХУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Що використовується для фізичного убезпечення (в гімнастиці, альпінізмі і т. ін.). 2. Що забезпечує страховку, захист від небажаних наслідків чого-небудь.

СТРАХУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Особа чи установа, яка страхує себе чи своє майно.

СТРАХУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **страхува́льник**.

СТРАХУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **страхува́ти**. 2. Форма відшкодування збитків за рахунок страхового фонду окремим особам чи установам, майно яких зазнало пошкодження від стихійного лиха або нещасного випадку, і матеріального забезпечення громадян у разі втрати ними працездатності, смерті годувальника і т. ін. ** **Групове́ страхува́ння** – форма страхування громадян, при якій страхове товариство укладає договір про страхування з адміністрацією організації, підприємства. **Держа́вне страхува́ння** – одна з організаційних форм страхування, за якої функцію страхувача виконує державна організація. **Обов'язко́ве страхува́ння** – форма страхування, за якої страхові відношення виникають у силу закону і не потрібна наявність спеціального договору страхування. **Соціа́льне страхува́ння** – система матеріального забезпечення та обслуговування громадян у старості, у зв'язку із захворюванням, повною або частковою втратою працездатності та ін. **Страхува́ння креди́тів** – різновид страхування, який охоплює комерційні кредити, банківські кредити, зобов'язання і доручення щодо кредитів, довготермінові інвестиції тощо. 3. Те саме, що **страхова́ пла́та** (*див.* **страхови́й**).

СТРАХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Укладати договір про страхування (у 2 знач.). *Страхувати майно.* 2. Уберігати кого-небудь від нещасного випадку під час виконання або здійснення чогось (гімнастичних вправ, циркових номерів і т. ін.). 3. *перен.* Уберігати кого-, що-небудь від чогось небажаного, неприємного.

СТРАХУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Проводити страхування свого життя або свого майна. 2. *перен.* Уберігати себе від чого-небудь небажаного, неприємного. 3. Пас. до **страхува́ти**.

СТРАХУВА́Ч, -а́, *ч.* Особа чи установа, яка зобов'язується виплачувати страхове відшкодування при страхуванні.

СТРАХУВА́ЧКА, -и. Жін. до **страхува́ч**.

СТРАХФО́НД, -у, *ч.* Страховий фонд.

СТРА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стра́тити**. // **стра́чено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **стра́чений**, -ного, *ч.*; **стра́чена**, -ної, *ж.* Людина, яку стратили, позбавили життя.

СТРА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стра́тити**.

СТРА́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТРА́ТИТИ**, стра́чу, стра́тиш, *док.*, *перех.* 1. Караючи, позбавляти кого-небудь життя. 2. Залишатися без кого-, чогонебудь, губити когось, щось (внаслідок різних причин). // Переставати бачити кого-, що-небудь. *Стратити стежку. Стратити слід.* // Частково або повністю втрачати які-небудь свої якості, особливості, ознаки і т. ін. ** **Стра́тити життя́** – загинути. **Стра́тити о́чі** – втратити зір, осліпнути. 3. Тратити, витрачати в певній кількості на щонебудь (перев. гроші). // Використовувати щонебудь для чогось. 4. *перев. зі сл.* м а р н о, д а р е м н о і т. ін. Витрачати без мети, користі (про час). 5. Нищачи, припиняти існування чого-небудь, призводити до загибелі когось, чогось.

СТРА́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СТРА́ТИТИСЯ**, стра́чуся, стра́тишся, *док.* 1. Пропадати, губитися. // Переставати існувати, зникати. 2. Витрачати багато грошей, коштів; робити великі витрати. 3. *тільки недок.* Пас. до **стра́чувати**. ** **Стра́титися ро́зуму** – збожеволіти.

СТРА́ШАК, -а, *ч.* Чеський народний танець, який виконують колом у темпі та ритмі польки.

СТРАШЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **страше́нний**.

СТРАШЕ́ЗНО. Присл. до **страше́зний**.

СТРАШЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дуже страшний своїм виглядом, своїми діями, великою силою, потужністю і т. ін. // Дуже великий за розмірами, кількістю і т. ін. 2. Надзвичайно сильний інтенсивністю або ступенем свого вияву.

СТРАШЕ́ННО, *присл.*, *розм.* 1. Присл. до **страше́нний** 2. 2. Великою мірою, надто.

СТРАШЕ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Страшенний.

СТРАШЕ́ТНО, *діал.* Присл. до **страше́тний**.

СТРАШИ́ДЛО, -а, *ч. і с.*, *розм.* Те саме, що **страхо́вище** 1.

СТРАШИ́ЛО, -а, *ч. і с.*, *розм.* Те саме, що **страхо́вище** 1.

СТРАШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Своїм виглядом, своїми діями, великою силою, потужністю і т. ін. викликати, вселяти почуття страху, переляку; лякати. // Своєю незвичністю, таємничістю і т. ін. вселяти страх, тривогу, занепокоєння. // Викликати сполох; полохати. 2. Навіювати страх, застосовуючи певні засоби.

СТРАШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *недок.* 1. Відчувати страх перед ким-, чим-небудь, боятися когось, чогось; лякатися. // Полохатися. 2. Відчувати занепокоєння, неспокій; побоюватися чогось.

СТРАШКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Лякливий, боязкий. 2. Страшний.

СТРАШКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **страшко́**. // Належний страшкові.

СТРАШКО́, -а́, *ч. і с.*, *діал.* Боягуз.

СТРА́ШКО, *діал.* Присл. до **страшки́й** 2.

СТРАШЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **страшни́й**.

СТРАШЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **страшли́вий**.

СТРАШНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **страшни́й**.

СТРАШНЕ́НЬКО. Присл. до **страшне́нький**.

СТРАШНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який своїм виглядом, своїми діями, великою силою, потужністю і т. ін. викликає, вселяє почуття страху, переляку. // Який

своєю проникливістю, гостротою, розгубленістю і т. ін. викликає, вселяє почуття страху (про очі, погляд, усміх і т. ін.). // Який справляє гнітюче враження. // Який своїм змістом, своєю суттю викликає, вселяє почуття страху. // Який відзначається тяготами, сумними подіями і т. ін. (про час). // Який своєю небезпекою, тяжкими наслідками викликає, вселяє почуття страху. // *у знач. ім.* **страшне́**, -но́го, *с.* Те, що викликає почуття страху. 2. Який викликає тяжке і болісне почуття, який справляє тяжке враження; гнітючий. // *розм.* Який вражає блідістю, виснаженням, знесиленням; поблідлий, схудлий, змарнілий. 3. Повний труднощів, тягот; дуже важкий. 4. *розм.* Дуже сильний ступенем вияву, прояву, в якому виявляється значна інтенсивність дії. // Дуже великий за розмірами, кількістю і т. ін. // Який перевищує звичайну міру, норму, звичайний рівень і т. ін. чого-небудь. // Неприваблений внаслідок надмірного відхилення від норми. 5. *розм.* Який має негативний зміст, заслуговує на осуд; несхвальний, осудливий.

СТРА́ШНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість і стан за знач. **страшни́й**.

СТРА́ШНО. 1. Присл. до **страшни́й**. 2. *у знач. присудк. сл.* Хто-небудь відчуває страх, боязнь.

СТРАШНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи страшний (у 1, 2 знач.).

СТРАШНУВА́ТО. 1. Присл. до **страшнува́тий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Хто-небудь відчуває острах.

СТРАШНЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже страшний.

СТРАШО́К, -шка́, *ч.* 1. Зменш. до **страх**. 2. Назва вола світло-рудої масті зі специфічного вигляду рогами. 3. *зах.* Пугало для птахів.

СТРАЩА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **страща́ти**.

СТРАЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Те саме, що **страха́ти**.

СТРЕ́БУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **стре́бувати**.

СТРЕ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док.*, *перех.* Витребувати що-небудь у когось.

СТРЕ́ДЖИНГ, -у, *ч.*, *бірж.* Випадок, коли очікується емісія акцій підвищеного попиту.

СТРЕДЛ, -а, *ч.*, *бірж.* 1. На товарних ринках – поєднання одночасної купівлі одного товару з продажем іншого; на ринках акцій – угода, яка надає тримачеві цінних паперів право їх продавати або купувати за певною ціною. 2. Подвійний опціон або стелажна угода (*див.* **стела́ж** 2), що дає тримачеві цінних паперів право їх купити або продати за певною ціною.

СТРЕКА́ЛО, -а, *с.*, *розм.* Гострий колючий предмет (острога, жало і т. ін.).

СТРЕ́КІТ, -коту, *ч.* 1. Різкі, короткі й часті, схожі на тріск, звуки, які видають деякі комахи, птахи та звірі. // Звуки, схожі на тріск, що видаються мотором, кулеметом і т. ін. 2. *перен.*, *розм.* Швидка, багатослівна безугавна розмова.

СТРЕКОТА́ННЯ, **СТРЕКОТІ́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **стрекота́ти**, **стрекоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СТРЕКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **СТРЕКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Видавати стрекіт (про деяких комах, птахів та звірків). // Видавати звуки, схожі на стрекіт (про мотор, кулемет і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Говорити швидко, багатослівно, безугавно.

СТРЕКОТІ́ННЯ *див.* **стрекота́ння**.

СТРЕКОТІ́ТИ *див.* **стрекота́ти**.

СТРЕКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який багато стрекоче, стрекотить.

СТРЕКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **стрекотли́вий**.

СТРЕКОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **стре́кіт**.

СТРЕКОТНЯ́ВА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **стре́кіт**.

СТРЕКОТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Та, що стрекоче (у 2 знач.).

СТРЕКОТУ́ШКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стрекоту́ха**.

СТРЕКУЛІ́СТ, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Дрібний канцелярський службовець. // *перен.* Спритна людина, що вміє добре залагоджувати свої справи, вдається до хитрощів.

СТРЕЛ, -у, *ч.*, *діал.* Стрілянина.

СТРЕ́ЛИТИ *див.* **стріля́ти**.

СТРЕ́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Рідкий лісок.

СТРЕЛЬ, -ю, *ч.*, *діал.* Постріл.

СТРЕ́ЛЬНУТИ, -ну, -неш *і* **СТРІЛЬНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Однокр. до **стріля́ти** (у 1, 3 – 10 знач.). ** **стре́льнути о́ком** *на кого*, *в кого*: а) кинути короткий швидкий погляд; позирнути; б) кокетливо поглянути на кого-небудь. 2. *розм.* Раптово виникнути, з'явитися (про думку, намір і т. ін.).

СТРЕМЕННЕ́, -но́го, *с.*, *жарт.* Остання чарка вина, горілки і т. ін. перед дорогою.

СТРЕМЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **стремено́** 1. Стременні ремені. 2. *у знач. ім.* **стреме́нний**, -ного, *ч.*, *іст.* Конюх-слуга, який доглядав за верховими кіньми свого господаря, а також супроводжував його під час полювання. // У Московській державі 16 – 17 ст. – слуга в боярина або придворний, який відав царськими чи князівськими верховими кіньми та супроводжував царя або князя на урочистих виїздах.

СТРЕМЕ́НО, -е́на́, *с.* 1. Пристрій для упирання ноги вершника у вигляді металевої дужки, що підвішується до сідла за допомогою ременя. 2. *анат.* Одна зі слухових кісточок середнього вуха людини й тварин.

СТРЕМЕ́НОНЬКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **стремено́** 1.

СТРЕМІНЦЕ́, -інця́, *с.*, *анат.* Зменш.-пестл. до **стремено́** 2.

СТРЕМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш; *мн.* стремля́ть; *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Стояти сторчма. // Виглядати звідки-небудь (про предмет, засунутий, закладений за що-небудь чи під щось). 2. *розм.* Перебувати де-небудь (про чиюсь небажану, надокучливу, недоречну, постійну і т. ін. присутність). 3. Швидко рухатися, стрімко направлятися куди-небудь. 4. *рідко.* Прагнути до чого-небудь.

СТРЕМЛІ́ННЯ, -я, *с.* Сильне бажання, непереборний потяг до здійснення чого-небудь; прагнення. // *перев. мн.* Наміри, помисли, задуми.

СТРЕ́М'Я, стре́мені *і* стре́м'я, *с.*, *діал.* Стромовина.

СТРЕМ'Я́НКА, -и, *ж.* 1. Переносна драбина (перев. розсувна), яка встановлюється без опори на що-небудь. // Драбина у вигляді широкої дошки з набитими впоперек брусками на будівельних риштованнях, у шахтах і т. ін. // Своєрідна драбина з вмонтованих у стіну скоб для піднімання чи спуску по вертикальній поверхні. 2. *спец.* Пристрій у вигляді скоби, який служить для з'єднання, скріплення окремих деталей машин, частин споруди тощо.

СТРЕНА́ДКА, -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Припутень.

СТРЕ́НГА, -и, *ж.*, *мор.* Мотузок, з якого скручують трос.

СТРЕНГЛ, -а, *ч.*, *бірж.* Подвійний опціон з одночасною купівлею-продажем опціона на купівлю і опціона на продаж з різними цінами реалізації.

СТРЕ́НЕР, -а, *ч.*, *тех.* Фільтр, яким очищають від піщинок викачувану з глибини насосом нафту.

СТРЕ́НЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Рекомендувати, радити.

СТРЕП, -а, *ч.*, *бірж.* Опційна стратегія типу "стредл", при якій купується більше опціонів на купівлю, ніж опціонів на продаж.

СТРЕПЕНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.* Поштовхом, посмиком, ривком і т. ін. струсонути що-небудь. // Смикнути, шарпнути кого-небудь за щось. 2. *неперех.*, *чим.* Поривчастим рухом захитати, замахати чим-небудь. // Зробити помах чим-небудь у повітрі; змахнути. 3. *перех.* Викликати в кого-небудь стан тремтіння, дрожу, ознобу. // *безос.*

СТРЕПЕНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Сильно здригнутися всім тілом. // Стріпнути крилами, струснутися (про птахів). // Зробити у воді швидкий порух (про риб). // Колихнутися, гойднутися під дією чого-небудь. 2. Вийти зі стану задуми. // Вийти зі стану млявості, нерухомості, стати жвавішим, веселішим; оживитися. // Швидше забитися від хвилювання (про серце). // Сповнитися трепетом, хвилюванням (про душу). // Уривчасто зазвучати, залунати (про голос, звук).

СТРЕ́ПЕТ, -а, *ч.* Степовий птах ряду дрохв, який під час польоту створює крильми різкий шум; хохітва.

СТРЕПЕТЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа стрепета.

СТРЕПЕТИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **стре́пет**.

СТРЕ́ПЕТІВ, -това, -тове. Прикм. до **стре́пет**. // Належний стрепетові.

СТРЕПЕХА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **СТРЕПЕХНУ́ТИСЯ**, -не́ться, *док.*, *розм.* Здригатися всім тілом, тріпотіти крилами (про птахів). // Прискорено, посилено битися (про серце).

СТРЕПЕХНУ́ТИСЯ *див.* **стрепеха́тися**.

СТРЕПТОБАЦИ́ЛА, -и, *ж.* Хвороботворна бактерія паличкоподібної форми, клітини якої розміщуються у вигляді ланцюжка.

СТРЕПТОБАЦИЛЬО́З, -у, *ч.* Інфекційне захворювання, яке характеризується переміжною гарячкою, інтоксикацією та поліартритом.

СТРЕПТОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Піодермія, яка викликається стрептококами.

СТРЕПТОКО́К, -а, *ч.* Хвороботворна бактерія кулястої форми, клітини якої розміщуються у вигляді ланцюжка.

СТРЕПТОКО́КОВИЙ, -а, -е. Стос. до стрептокока. // Викликаний, спричинений стрептококом. ** **стрептоко́кова інфе́кція** – група різних за патогенезом та клінічними проявами захворювань людини, спричинених стрептококами (скарлатина, тонзиліт, сепсис та ін.).

СТРЕПТОЛІЗИ́НИ, -ів, *мн.* Токсини, які виділяються деякими групами стрептококів і викликають гемоліз.

СТРЕПТОМІЦИ́Н, -у, *ч.* Антибіотик, що його застосовують при лікуванні деяких форм туберкульозу, бруцельозу, пневмонії та інших захворювань.

СТРЕПТОМІЦИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стрептоміци́н**.

СТРЕПТОСАЛЮЗИ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при туберкульозі.

СТРЕПТОСТАФІЛОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Піодермія, збудниками якої є одночасно стрептококи і стафілококи.

СТРЕПТОТРИХО́З, -у, *ч.* Те саме, що **нокардіо́з**.

СТРЕПТОЦЕРКО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, клінічний прояв якого – свербіж та набряк уражених тканин.

СТРЕПТОЦИ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, який застосовують при лікуванні інфекційних захворювань, викликаних стрептококом.

СТРЕПТОЦИ́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стрептоци́д**.

СТРЕС, -у, *ч.* Стан організму, що виявляється у формі напруження або специфічних пристосувальних реакцій у відповідь на дію зовнішніх або внутрішніх факторів. *Емоційний стрес.* ** **Стрес-реа́кція** – захисна реакція організму у відповідь на стресову ситуацію. **Стрес-фа́ктор** – причина, що викликає стрес.

СТРЕ́СОВИЙ, -а, -е. Що стосується стресу, що викликає його або викликаний ним. *Стресовий стан.*

СТРЕ́СОР, -а, *ч.* Фактор зовнішнього або внутрішнього середовища, який викликає стрес.

СТРЕСО́РНИЙ, -а, -е. Який стосується стресора, який викликає стрес.

СТРЕ́ТА, -и, *ж.* 1. Тісне проведення теми кількома голосами у фузі. 2. Заключний епізод музичного твору або його частини у прискореному темпі.

СТРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стре́та**.

СТРЕ́ТО, *невідм.* Прискорення музичного темпу.

СТРЕТЧ, -у, *ч.* Різновид еластичної тканини з малюнком у вигляді зчеплених один з одним блискучих кілець.

СТРИБ, *розм.* Уживається як присудок за знач. **стриба́ти** і **стрибну́ти**.

СТРИБА́ЙЧИК, -а, *ч.*, *звичайно у сполуч.* з а й ч и к - с т р и б а й ч и к, с т р и б а й ч и к - з а й ч и к, *розм.* Уживається на позначення зайця (перев. як епітет).

СТРИБА́ЛКО, -а, *ч.* Людина, яка робить стрибок, стрибки, любить стрибати.

СТРИБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до стрибання.

СТРИБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стриба́ти**. ** **Стриба́ння в гре́чку** – позашлюбні зв'язки.

СТРИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Робити стрибок, стрибки; скакати. // Стрибком перехоплюватися через що-небудь. // Стрибком вихоплюватися на що-небудь. // Стрибком переміщатися на інше місце, вихоплюючись звідки-небудь назовні, швидко проникаючи всередину чогось і т. ін. // Робити спортивний стрибок; займатися стрибками як спортивними вправами. // Кидатися вниз стрибком. // Стрибком, стрибками переміщатися з одного місця на інше, просуватися далі. // Танцювати підскакуючи, роблячи стрибки. 2. *перен.* Швидко текти по камінню, уступах і т. ін. (про річку, струмок тощо). // Швидко переходити з одного об'єкта на інший (про очі, погляд). // Хаотично перебігати від одного до іншого (в розмові, думках і т. ін.). // Швидко йти, проходити, змінюючись у свідомості; переходити, переключатися на що-небудь інше (про думки). // Раз у раз то з'являтися, то зникати або пересуватися з одного місця на інше (про світло, проміння, тіні і т. ін.). 3. Ударяючись об що-небудь, коливаючись на чомусь, підскакувати. 4. *перен.*, *розм.* Іти, ходити підстрибуючи. // *розм.* Ходити у взутті, одязі не свого розміру, поганої якості і т. ін. 5. Мимовільно дрижати, труситися (про частини обличчя, тіла).

СТРИБА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **стрибу́н** 1.

СТРИБА́ЮЧИ. Дієприсл. до **стриба́ти**.

СТРИБКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Жвавий, рухливий, прудкий.

СТРИБКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стрибо́к** 1, 2. // Який рухається стрибками, у дії якого переважають стрибки.

СТРИБКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який розвивається, відбувається стрибками, без плавних, поступових переходів; нерівномірний.

СТРИБКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стрибкоподі́бний**.

СТРИБКОПОДІ́БНО. Присл. до **стрибкоподі́бний**.

СТРИБКУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **стрибкоподі́бний**.

СТРИБКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **стрибкува́тий**.

СТРИБЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **стрибу́чий**.

СТРИБНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **стрибкува́тий**.

СТРИБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **стриба́ти** 1 – 3, 5.

СТРИ́БОГ, -а, *ч.* У стародавніх слов'ян-поганців – бог повітряних стихій (атмосферних опадів, вітру і т. ін.).

СТРИБО́К, -бка́, *ч.* 1. Швидке переміщення тіла відштовхуванням ніг від точки опори. // Таке переміщення як вид спортивної вправи. // Таке переміщення як фігура танцю (перев. балетного). // Таке переміщення як рух певного механізму. *Затяжний стрибок.* 2. *перен.* Різка, нерівномірна, без плавних, поступових переходів зміна в чому-небудь, у розвитку чогось. // Різке підвищення, збільшення чого-небудь. ** **здійсни́ти гіга́нтський стрибо́к** *до чого* – швидко й успішно розвинутися, виявити великі успіхи в чому-небудь. **Стрибо́к упере́д** – про особливої ваги позитивний результат у чомусь. 3. *у знач. присл.* **стрибка́ми**. Підскакуючи при переміщенні від поштовхів, коливань і т. ін. 4. *у знач. присл.* **стрибко́м**. Різко змінюючись.

СТРИБОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **стрибну́ти**.

СТРИБУ́Н, -а́, *ч.* 1. Людина, яка робить стрибок, стрибки, любить стрибати. // Спортсмен, який займається стрибками як спортивними вправами. // Назва різних тварин, які мають здатність стрибати або пересуваються стрибками. 2. *ент.* Яскравого забарвлення з металевим полиском жук, який летить немовби стрибками.

СТРИБУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **стрибу́н** 1. 2. *перев. у сполуч.* з а й ч и к - с т р и б у н е ц ь, к о н и к - с т р и б у н е ц ь. Уживається на позначення зайця, коника (перев. як епітет).

СТРИБУ́НКА, -и. Жін. до **стрибу́н** 1.

СТРИБУНЦІ́, -ів, *мн.* Родина ссавців ряду комахоїдних.

СТРИБУ́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **стрибу́н** 1.

СТРИБУ́ХА, -и. Жін. до **стрибу́н** 1.

СТРИБУ́ЧИЙ, -а, -е. Який добре стрибає. *Стрибучий футболіст.* // *рідко.* Дуже жвавий. // *перен.* Який звучить переривчасто, нерівномірно (про звуки, слова і т. ін.).

СТРИБУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **стрибу́чий**.

СТРИВА́ТИ, *док.*, *тільки наказ. сп.* **стрива́й**, **стрива́йте**. Уживається як прохання не поспішати з чимсь, очікувати якийсь час. // Уживається як наказ або прохання не робити чи не говорити чогось. // Уживається для вираження здивування

з приводу чого-небудь. // Виражає заперечення, незгоду з ким-, чим-небудь. // Уживається як нахваляння, погроза.

СТРИВО́ЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стриво́жити**. 2. *у знач. прикм.* У якого викликали, якому вселили почуття неспокою, хвилювання. 3. *у знач. прикм.* Який виражає збентеження, неспокій, тривогу. ** **Стриво́жена душа́** *чия, у кого*; **стриво́жене се́рце** *чиє, у кого* – хто-небудь відчуває неспокій, тривогу.

СТРИВО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **стриво́жений** 2.

СТРИВО́ЖЕНО. Присл. до **стриво́жений** 2, 3.

СТРИВО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех. і без додатка.* 1. Викликати, вселити почуття неспокою, хвилювання. ** **Стриво́жити ду́шу** *чию* – порушити душевну рівновагу, схвилювати. 2. Порушити спокій, спокійний або звичайний стан кого-, чого-небудь. // Привести в рух, заколивати що-небудь. 3. *перен., розм.* Роз'ятрити доторкуванням, уразити (рану, болюче місце).

СТРИВО́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.* Відчути тривогу, неспокій; занепокоїтися, схвилюватися.

СТРИ́ГА, -и, *ж., розм.* Коротко обстрижена покритка.

СТРИ́ГАВКА, -и, *ж., зах.* Трясовина, драгва.

СТРИГА́ЛЬ, -я́, *ч.* Робітник, який займається стрижкою овець і верблюдів; стрижій.

СТРИГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для стрижки (у 1 знач.). ** **Стрига́льний агрега́т** – комплекс стригальних машинок для стриження сільськогосподарських тварин, зокрема овець.

СТРИГА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **стрига́ль**.

СТРИГА́НЬ *див.* **стрига́н**.

СТРИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка, неперех.* Однокр. до **стри́гти**.

СТРИГО́ЛЬНИКИ, -ів, *мн., рел., іст.* Послідовники стригольництва.

СТРИГО́ЛЬНИЦТВО, -а, *с.* Антицерковний і антифеодальний рух у Новгороді та Пскові у другій пол. 14 – поч. 15 ст.

СТРИГО́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до стригольництва і стригольників.

СТРИ́ГТИ, стрижу́, стриже́ш; *мин. ч.* стриг, -ла, -ло; *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Ножицями, машинкою і т. ін. зрізувати, підрізувати (волосся, шерсть і т. ін.). // Зрізувати або підрізувати кому-небудь чи на чомусь волосся, шерсть і т. ін. // Підрізувати волосся яким-небудь способом, за якоюсь модою, за якимсь зразком і т. ін. // Підрізувати, укорочувати (листя, гілки, траву і т. ін.). // Підрізувати, укорочувати гілки, траву і т. ін. на дереві, луці тощо. ** **Стри́гти ву́хами** – водити вухами назад і вперед (про коней, зайців). 2. *перех. і без додатка, перен., розм.* Сильно бити по чому-небудь. 3. *неперех., перен., розм.* Говорити багато, швидко, перев. різко. // Хилити (розмову) до чого-небудь. 4. *неперех., перен., розм.* Швидко летіти, переміщатися. ** **Стри́гти купо́ни**: а) жити на ренту, на проценти з цінних паперів; б) користуватися чимнебудь здобутим, досягнутим раніше.

СТРИ́ГТИСЯ, стрижу́ся, стриже́шся, *недок.* 1. Стригти собі волосся. 2. Не носити довгого волосся, регулярно підстригати його. // Підрізувати волосся яким-небудь способом, за якоюсь модою, за якимсь зразком і т. ін. *Стригтися під бокс.* 3. *перев. у сполуч. зі сл.* у попи, у черниці і т. ін., *церк.* Приймаючи постриг, ставати попом, черницею і т. ін. 4. Пас. до **стри́гти** 1. ** **Стри́гтися під ско́бку** – зрізати волосся по прямій лінії на лобі й потилиці.

СТРИГУ́Н, -а́, *ч.* Однорічне лоша, якому звичайно підстригають гриву.

СТРИГУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **стригу́н**.

СТРИГУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **стригуне́ць**.

СТРИГУ́ЧИЙ, -а, -е. Який стриже. ** **Стригу́чий лиша́й** – інфекційна грибкова хвороба шкірного покриву людини і тварин.

СТРИДО́З, -у, *ч., мед.*: ** **Вро́джений стридо́з** – захворювання, зумовлене недорозвитком або аномалією розвитку гортані чи трахеї; проявляється свистячим шумом під час вдиху.

СТРИДО́Р, -а, *ч., мед.* Фізикальна ознака обструкції верхніх дихальних шляхів; має характер музичного звуку, який чути без стетоскопа.

СТРИДУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Який свистить, шипить.

СТРИЄ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Двоюрідний.

СТРИЖ, -а́, *ч.* Невеликий схожий на ластівку птах з видовженим тілом і довгими гострими крилами.

СТРИЖА́Й, -я́, *ч., діал.* Стригаль.

СТРИЖА́К, -а́, *ч.* Про людину з коротко підстриженим або обстриженим волоссям.

СТРИЖА́ЧКА, *ж., діал.* Кобилка на другому році життя.

СТРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стри́гти** 1. // *у знач. прикм.* // *у знач. ім.* **стри́жена**, -ної, *ж.*: а) про жінку з коротко підстриженим волоссям; б) (*заст., зневажл.*) коротко обстрижена покритка. *Стрижений під макітру.*

СТРИ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стри́гти** 1 і **стри́гтися** 1.

СТРИ́ЖЕНЬ, -жня, *ч.* 1. Предмет видовженої форми, який є перев. осьовою або опорною частиною чого-небудь; стержень. *Стрижень поршня.* 2. Осьова, серединна частина чого-небудь у рослинному чи тваринному організмі. 3. *чого, перен.* Основна, головна частина, основа чого-небудь. 4. *спец.* Частина ливарної форми, яка служить для утворення порожнини у відливку. 5. Найглибше місце річки, де дуже швидко тече вода; бистрина.

СТРИЖЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля стрижа.

СТРИЖИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **стриж**.

СТРИЖІ́Й, -я́, *ч.* 1. Те саме, що **стрига́ль**. 2. *заст., рідко.* Те саме, що **перука́р**.

СТРИЖІ́ЙКА, -и. Жін. до **стрижі́й** 1.

СТРИ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **стри́гти** 1 і **стри́гтися** 1. 2. Спосіб, форма, зразок підстригання волосся.

СТРИЖНЕ́ВИЙ, -а, -е, *рідко* **СТРИЖНЬОВИ́Й**, -а́, -е́. 1. Прикм. до **стри́жень** 1. // Із стрижнем. *Стрижневий трансформатор.* ** **Стрижне́ва маши́на** – машина, на якій виготовляють ливарні стрижні ущільненням стрижневої суміші. **Стрижне́ві су́міші**: суміші, з яких виготовляють ливарні стрижні – частини ливарних форм. 2. Осьовий, серединний. 3. *перен.* Основний, головний. 4. *спец.* Стос. до стрижня (у 4 знач.).

СТРИЖНЬОВИ́Й *див.* **стрижне́вий**.

СТРИЖЧА́, -а́ти, *с.* Те саме, що **стригу́н**.

СТРИЙ, -я, *ч., зах.* Дядько по батькові, брат батька та чоловік батькової сестри.

СТРИ́ЙКО, -а, *ч., зах.* Пестл. до **стрий**.

СТРИ́ЙНА, -и, *ж., зах.* Тітка, сестра батька або дружина батькового брата.

СТРИК[1], -а, *ч., зах.* Те саме, що **стрий**.

СТРИК[2], -а, *ч.* Вірусна хвороба томату в теплицях.

СТРИКА́ЧКА, -и, *ж., діал.* Палиця із залізним кінцем.

СТРИ́КЕР, -а, *ч.* Людина, що з'являється в громадських місцях (на нетривалий час) у голому вигляді на знак протесту проти умовності суспільства.

СТРИКТУ́РА, -и, *ж., мед.* Органічне звуження просвіту каналу або протоки (стравоходу, сечівника тощо) в організмі людини або тварини внаслідок запалення, поранення і т. ін.

СТРИКТУ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **стрикту́ра**.

СТРИКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стри́кція**.

СТРИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Стиснення, звуження, стягування.

СТРИМ, -у, *ч., розм.* Те саме, що **стри́мування**. ** **Без стри́му** – не стримуючись, нестримно. **Да́ти стрим** *кому, чому*: а) зупинити, стримати кого-, що-небудь; б) перешкодити бурхливому перебігові чого-небудь. **Нема́ стри́му** *кому, чому* – не можна стримати кого-, що-небудь.

СТРИ́МАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стри́мати**. 2. *у знач. прикм.* Який уміє стримуватися, володіти собою, не виявляти своїх почуттів. // *у чому, з ким.* Помірний, скупий у вираженні, прояві чого-небудь. 3. *у знач. прикм.* Який виявляється не повною мірою; затамований, заглушений. // Який не відзначається сердечністю, привітністю. *Стримана зустріч.* // Спокійний, не різкий. 4. *у знач. прикм.* Який відбувається, здійснюється неквапливо, уповільнено. 5. *у знач. прикм., перен.* Позбавлений барвистості, яскравості.

СТРИ́МАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стри́маний** 2 – 5.

СТРИ́МАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стри́мати**.

СТРИ́МАНО. Присл. до **стри́маний** 2 – 5.

СТРИ́МАТИ *див.* **стри́мувати**.

СТРИ́МАТИСЯ *див.* **стри́муватися**.

СТРИ́МЕР, -а, *ч.* 1. Переносний пристрій з магнітною стрічкою для збереження та запису великих масивів інформації, яка обробляється комп'ютером. 2. *спец.* Розгалужені канали, що утворюються у передпробійній стадії іскрових і коронних розрядів і тьмяно світяться, напр., блискавки.

СТРИ́МЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стри́мер**. ** **Стри́мерна ка́мера** – різновид іскрової камери.

СТРИМІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стримі́ти** 1.

СТРИМІ́ТИ, -млю́, -ми́ш, *мн.* стримля́ть; *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Височіти, здійматися над рівнем, поверхнею чого-небудь; видаватися, виступати вгору. // Рости сторч, не прилягати щільно (про вуса, волосся і т. ін.). // Частково виступати звідкинебудь. // Виглядати звідки-небудь (про щось засунуте, закладене в, за або під що-небудь). // *розм.* Знаходитися в якому-небудь місці, міститися денебудь, вирізняючись серед навколишнього простору. // Бути видним, помітним зорові; виднітися. ** **Кілко́м стримі́ти у душі́** – дуже заважати, набридати. 2. *розм.* Перебувати де-небудь (про чиюсь небажану, надокучливу, недоречну, постійну і т. ін. присутність). 3. Стрімко рухатися в якомусь напрямі (перев. знизу догори). // Литися, текти струменем; струмувати. // Здійматися й переміщатися вгору, поширюючись над чим-небудь (про дим, туман, пил і т. ін.). 4. *розм.* Те саме, що **пра́гнути**.

СТРИ́МУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який стримує кого-, що-небудь.

СТРИ́МУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **стри́мувати**. // *у знач. прикм.*

СТРИ́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стри́мувати**.

СТРИ́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТРИ́МАТИ**, -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Уповільнювати рух кого-, чого-небудь, примушувати когось або щось зупинятися. // *перен.* Гальмувати просування, розвиток чого-небудь; затримувати. // *перен.* Переривати природний поступ, розвиток чого-небудь; зупиняти. // Утримувати кого-небудь від вияву якихось почуттів, від здійснення певних намірів, учинків. // Заважати, перешкоджати здійсненню, вияву чого-небудь. ** **Стри́мувати себе́** – те саме, що **стри́муватися** 1. 2. Протистояти напорові, натискові кого-, чого-небудь. // Не давати можливості кому-небудь просуватися вперед, наступати. 3. Не давати чому-небудь виявлятися повною мірою. // Припиняти вияв чого-небудь, затамовувати, заглушати якесь почуття. 4. Примушувати кого-небудь залишитися десь; не відпускати, затримувати.

СТРИ́МУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СТРИ́МАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Утримувати себе від вияву яких-небудь почуттів, від здійснення якихось намірів, вчинків і т. ін. 2. Уповільнювати або припиняти свій рух. 3. *тільки недок.* Пас. до **стри́мувати**.

СТРИНГ, -у, *ч.* Група однорідних товарів, що об'єднуються на аукціонних торгах в одну одиницю і продаються разом, за загальною ціною.

СТРИ́НГЕР, -а, *ч., спец.* Поздовжній брус у корпусі судна, літака і т. ін., що проходить через усю конструкцію, надаючи їй жорсткості й міцності.

СТРИ́НГЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стри́нгер**.

СТРИНО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стрино́жити**. // **стрино́жено**, *безос. присудк. сл.*

СТРИНО́ЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **стрино́жений**.

СТРИНО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Спутати передні ноги коня, корови і т. ін., з'єднавши їх з однією задньою ногою, або прив'язати голову до передніх ніг. // Обкрутити, обв'язати чим-небудь тіло, ноги; зв'язати. 2. *перен.* Підкорити своїй волі; приборкати.

СТРИ́ПЕР, -а, *ч.* 1. *тех.* Механізм для виштовхування болванок із виливниці. 2. *с. г.* Комбінована збиральна машина, яка зрізує та обмолочує колоски, а також очищає зерно.

СТРИ́ПЕРНИЙ, -а, -е, *тех., с. г.* Прикм. до **стри́пер**. *Стриперна машина.*

СТРИПЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Виштовхування болванок з виливниці за допомогою стрипера.

СТРИПИХА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Розкуйовджений.

СТРИ́ПІНГ, -у, *ч.* Процедура, спрямована на оновлення шерсті собаки.

СТРИПТИ́З, -у, *ч.* 1. Естрадна вистава, учасники якої поступово роздягаються. // Заклад, в якому дається така вистава. 2. *жарт.* Про роздягання. 3. *перен.* Виявлення своєї звичайно непривабливої суті, відверте самовикриття.

СТРИПТИЗЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто займається стриптизом. // Актор, танцівник у стриптизі.

СТРИПТИЗЕ́РКА, -и. Жін. до **стриптизе́р**.

СТРИПТИ́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до стриптизу (у 1 знач.).

СТРИХ, -у, *ч., діал.* Горище.

СТРИХІ́ЛЬ, -я́, *ч., діал.* Стріхіль.

СТРИХНІ́ЗМ, -у, *ч.* Гостре отруєння стрихніном.

СТРИХНІ́Н, -у, *ч.* Сильна отрута, яка в малих дозах застосовується як лікарський препарат при порушенні обміну речовин, гіпотонічній хворобі, ослабленні серцевої діяльності тощо.

СТРИХНІНО́НІЙ, -ю, *ч.* Одно- чи двозарядний катіон – продукт приєднання гідрогенових катіонів до одного або обох атомів Нітрогену молекули стрихніну.

СТРИХУЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч.* 1. *зах.* Паличка для вирівнювання шкіри. 2. Паличка для вирівнювання зерна в мірці.

СТРІ́ЦЕВИЙ, -а, -е, *діал.* Страусовий.

СТРИЦЬ, -я, *ч., зах.* Страус.

СТРІА́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що стосується смугастого тіла.

СТРІА́ТУМ, -а, *ч.* Парне скупчення сірої речовини в товщі півкуль головного мозку.

СТРІ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *док., зах.* Спробувати.

СТРІВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до стрівання.

СТРІВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стріва́льний**.

СТРІВА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **стріва́ти**.

СТРІВА́ТИ *див.* **стріча́ти**.

СТРІВА́ТИСЯ *див.* **стріча́тися**.

СТРІЙ[1], строю, *ч.* 1. Ряд, шеренга солдатів або військовий підрозділ, розміщений рядами. // Група людей, розміщена в ряд, у шеренгу. // Ряд кораблів, суден, літаків і т. ін., які належать до однієї якої-небудь військової одиниці. // *перев. з означ.* Порядок розміщення, розташування солдатів, військових підрозділів, бойових машин і т. ін. для спільних дій. // Військові частини, признач. для безпосереднього ведення бойових дій; склад діючих військ. // Сукупність людей, придатних до активної діяльності, праці. ** **Вибува́ти зі стро́ю**: а) ставати непридатним для ведення бойових дій; ставати небоєздатним; б) гинути від рук противника. 2. Ряд предметів, будівель і т. ін., послідовно розміщених в одну лінію. 3. Структура, система будови чого-небудь. // Сукупність особливостей характеру, думок, поглядів і т. ін. 4. *муз.* Співвідношення ступенів звукової системи за висотою; певна система звучання (музичного інструмента), що створюється співвідношенням тонів за висотою. // Певна система звучання музичного твору. // *перен.* Стан, настрій людини. 5. *у сполуч. з прикм.* на *та означ.* Спосіб дій, манера діяльності, лад. 6. *у знач. присл.* **стро́єм**. Розмістившись або розмістивши в один ряд.

СТРІЙ[2], строю, *ч., розм.* Те, в що наряджаються, вбираються; наряд. // Те, в що одягаються; одежа.

СТРІ́ЙНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Гарно одягнений, нарядний. // З гарними барвами, формами, з красивим пір'ям, пухом і т. ін. (про природу, рослини, тварин тощо). 2. Злагоджений, гармонійний (про звуки).

СТРІ́ЙНО, *присл., розм.* Гарно, нарядно.

СТРІКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех., діал.* Ужалити.

СТРІЛ, -у, *ч., розм.* Те саме, що **по́стріл**.

СТРІЛА́, -и́, *ж.* 1. Тонкий стрижень із загостреним кінцем або гострим наконечником, що його використовують для стрільби з лука. // Те, що нагадує своєю формою такий стрижень. // *перев. мн., перен.* Гострі, їдкі, дошкульні слова, фрази, спрямовані проти кого-, чого-небудь. ** **Громова́ стріла́** – кам'яний зливок, який утворився в піску від

удару блискавки. **Пуска́ти стрілу́** – гостро дошкуляти, досаждати комусь словами, діями з приводу чого-небудь. **Стріла́ Аму́ра (купідо́на); купідонова стріла́** – символ кохання (від зображення міфологічного бога кохання Амура з луком і стрілами). 2. Назва довгих вузьких деталей і частин у різних механізмах, приладах, апаратах. 3. Рухома частина деяких підіймально-навантажувальних машин і споруд. 4. Те саме, що **стрілка** 3, 4. 5. *у знач. присл.* **стріло́ю**.

СТРІЛЕ́ЦТВО, -а, *с.*, *рідко*. 1. Мисливський промисел, полювання. 2. Збірн. до **стріле́ць**.

СТРІЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч.* 1. Той, хто стріляє, хто вміє стріляти. 2. У Московській державі 16 – 17 ст. – воїн особливого постійного війська. // В австро-угорській армії під час Першої світової війни 1914 – 1918 рр. – воїн одного з військових підрозділів, створених 1914 р. австро-угорським урядом за допомогою українських націоналістів. // Військовослужбовець піхотних військ. ** **Ба́штовий стріле́ць** – боєць на танку, в літаку, що стріляє з кулемета, або артилерист чи кулеметник на судні. **Лати́ські стрільці́** – військові формування, створені з латишів у роки Першої світової війни, які в 1917 р. перейшли на бік більшовиків. 3. *спорт.* Спортсмен, який займається стрільбою як видом спорту. 4. Одне з дванадцяти сузір'їв зодіаку. 5. Про людину, що народилася наприкінці листопада – у грудні, коли Сонце знаходилось у сузір'ї Стрільця.

СТРІЛЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **стріле́ць**. // Власт. стрільцеві, стрільцям; такий, як у стрільця. // Який складається зі стрільців (у 2 знач.). 2. Стос. до занять стрільбою, пов'язаний зі стрільбою. // Признач. для стрільби. ** **Стріле́цька збро́я** – вогнепальна зброя для стрільби кулями. **Стріле́цький спорт** – спортивна стрільба з вогнепальної та пневматичної зброї, а також стрільба з лука.

СТРІ́ЛИТИ *див.* **стріля́ти**.

СТРІЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **стрілолист**.

СТРІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **стріла́** 1. ** **Як стрілка бі́гти** – дуже швидко, стрімко бігти, мчати і т. ін. 2. Тонка вузька пластинка з загостреним кінцем, яка обертається на осі та показує час, напрям і т. ін. на шкалі вимірювальних приладів. 3. Знак для вказівки напрямку у вигляді риски, від кінця якої під гострим кутом відходять дві коротенькі рисочки. // Візерунок у вигляді такої риски. *Панчохи зі стрілками.* 4. Безлисте тонке стебло рослини з суцвіттям угорі. // Вузький довгий пагін у рослин, з якого розвивається листок, колосок і т. ін. ** **Іти́ у стрі́лку** – про переважний ріст, розвиток стебла рослини за рахунок листків, коренеплоду і т. ін. 5. Пристрій для переведення трамвая чи поїзда з однієї рейкової колії на іншу. 6. Місце роздвоєння в нижній частині копита. 7. Вузький довгий мис, що утворюється зі злиттям двох річок, а також піщана коса, намита прибоями.

СТРІ́ЛКИ, -ок, *мн.* Те саме, що **стрілка** 5. ** **Переводи́ти стрілки**: а) переводити поїзд або трамвай з однієї колії на іншу; б) *перен.* перекладати свою провину на когось іншого.

СТРІ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стрілка**. ** **Стрілковий перевід** – пристрій для переведення рухомого складу з однієї колії на іншу.

СТРІЛКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до стрілки, схожий на неї.

СТРІЛКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **стрілкоподібний**.

СТРІЛКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має вигляд, форму стріли (у 1 знач.), схожий на стрілу. 2. Який замість листків, коренеплодів і т. ін. пустив перев. стрілки.

СТРІЛОВЕ́РЖЕЦЬ, -жця, *ч.*, *поет.* Той, хто кидає стріли (у 1 знач.).

СТРІЛОВИ́Й, -а́, -е́. Який має стрілу (у 3 знач.).

СТРІЛО́К, -лка́, *ч.*, *рідко*. Те саме, що **стріле́ць**.

СТРІЛОЛИ́СТ, -а, *ч.* Трав'яниста багаторічна водяна чи болотна рослина родини частухових із стрілоподібними листками та білими квітками.

СТРІЛО́НЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стріла́** 1, 4.

СТРІЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який нагадує стрілу (у 1 знач.), подібний до стріли. // Гострий, їдкий, дошкульний (про слова, фрази).

СТРІЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стрілоподібний**.

СТРІ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стрілка** 1 – 4.

СТРІ́ЛОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стрілка** 2, 5, 6.

СТРІ́ЛОЧНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, який переводить стрілки на залізничних коліях і виконує інші допоміжні роботи на залізниці. 2. *перен.* Невинна людина, на яку перекладають дійсні провини та злочини, скоєні відповідальними особами, керівництвом установи, держави тощо. ** **Знайти́ стрі́лочника** – перекласти свою провину на когось іншого.

СТРІ́ЛОЧНИЦЯ, -і. Жін. до **стрілочник**.

СТРІЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **стрілоподібний**.

СТРІЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **стрілоподібний**.

СТРІЛЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має вигляд, форму стріли (у 1 знач.), схожий на стрілу. 2. Який має гострокутну форму. 3. Який пустив стрілки (у 4 знач.); з товстими, великими і т. ін. стрілками.

СТРІЛЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **стрілча́стий**.

СТРІЛЧА́СТО. Присл. до **стрілча́стий** 1, 2.

СТРІ́ЛЧАТИЙ, -а, -е, *рідко*. Те саме, що **стрілча́стий** 1.

СТРІ́ЛЧАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко*. Властивість за знач. **стрілчатий**.

СТРІ́ЛЧАТО, *рідко*. Присл. до **стрілчатий**.

СТРІЛЬБА́[1], -и́, *ж.* 1. Дія за знач. **стріляти** 1 і звуки, утворювані цією дією. 2. *перев. мн.* Навчальні, тренувальні заняття, під час яких стріляють у ціль. 3. Дія за знач. **стріляти** 3 і звуки, утворювані цією дією.

СТРІЛЬБА́[2], -и́, *ж.*, *діал.* Пищаль (у 1 знач.).

СТРІ́ЛЬБИЩЕ, -а, *с.* 1. Спеціально обладнане місце для проведення стрільб (див. **стрільба́**[1] 2). 2. Те саме, що **стрільба́**[1] 2.

СТРІ́ЛЬБИЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **стрільбище**.

СТРІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко*. 1. Стос. до стрільби (*див.* **стрільба́**[1] 1). 2. Те саме, що **вогнепа́льний** 2. *Стрільна рана.*

СТРІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *іст.* Майстер, що виготовляє стріли.

СТРІЛЬНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Бійниця.

СТРІЛЬНО́, -а́, *с.*, *військ.*, *зах.* Набій.

СТРІ́ЛЬНУТИ *див.* **стре́льнути**.

СТРІЛЬНЯ́, -і́, *ж.* Те саме, що **стрільба́**[1].

СТРІЛЬЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **стріле́цький**.

СТРІЛЬЦЮВА́ННЯ, *с.*, *діал.* Дія за знач. **стрільцюва́ти**.

СТРІЛЬЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *діал.* Бути мисливцем-стрільцем.

СТРІ́ЛЯНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стріля́ти** 2. 2. *у знач. прикм.* Який побував під вистрілами, в якого стріляли. // Який побував у боях, звик до бойових умов; обстріляний. 3. *у знач. прикм.*, *перен.*, *розм.* Який багато бачив, всього зазнав у своєму житті; з великим життєвим досвідом, навчений життям; бувалий. 4. *у знач. прикм.* Якого використали для стрільби, яким уже стріляли.

СТРІЛЯНИ́НА, -и, *ж.* Безперервне або безладне стріляння.

СТРІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **стріля́ти** 1, 3 і звуки, утворювані цією дією. 2. Дія за знач. **стріля́ти** 2, 4 – 10.

СТРІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.*, *рідко* **СТРІ́ЛИТИ** *і* **СТРЕ́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.* 1. *неперех.* Робити постріли. // *розм.* Здавлюючи між пучками щонебудь слизьке, з силою випускати його. // *тільки недок.* Уміти користуватися вогнепальною зброєю, добре влучати в ціль. // Бути в дії, виконувати свої функції, діяти (про вогнепальну зброю). *Стріляти поглядом.* 2. *тільки недок.*, *перех.* Убивати з вогнепальної зброї (тварин, птахів). // Розстрілювати кого-небудь, позбавляти життя стрілянням. 3. *неперех.*, *перен.* Видавати різкі уривчасті звуки, схожі на постріли. // Створювати схожі на постріли різкі уривчасті звуки, ударяючи по чому-небудь, хлопаючи, хльоскаючи чимсь. 4. *неперех.*, *чим і без додатка.* Розлітатися, розсипатися дрібними частинками або краплинками. // Раптово вириватися назовні. // Раптово викидати з себе що-небудь, при натисканні порскати чимсь. // Випромінювати, поширювати від себе світло, промені і т. ін. (про джерела світла). 5. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Говорити голосно й швидко. ** **Стріля́ти одмо́вами**: а) говорити влучно, дотепно; б) говорити з поспіхом. 6. *тільки недок.*, *неперех.*, *перен.*, *розм.* Спрямовувати розмову, дію і т. ін. до певної мети; гнути. 7. *неперех.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Просити певну річ, гроші і т. ін. 8. *неперех.*, *безос.*, *розм.* Про відчуття раптового фізичного болю, кольки. 9. *неперех.*, *розм.* Розпускати пагони, листки (про рослини). 10. *неперех.*, *за ким*, *розм.* Залицятися до кого-небудь, упадати біля когось. // *на кого.* Поглядати з цікавістю.

СТРІЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* 1. Стріляти в себе з метою самовбивства. 2. *з ким і без додатка.* Битися з противником, брати участь у поєдинку із застосуванням вогнепальної зброї.

СТРІЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **стріля́ти**.

СТРІМГОЛО́В, *присл.* 1. Дуже швидко, прожогом. 2. Вниз головою, сторч головою.

СТРІМГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **стрімки́й** 1, 2.

СТРІМКИ́Й, -а́, -е́. 1. Майже прямовисний, крутий; прот. с п а д и с т и й, п о л о ж и с т и й. // Дуже крутий, прямовисний (про обрив, стіну урвища, ущелини і т. ін.). // Із спуском або підйомом, нерівний (про дорогу, стежку і т. ін.). 2. Який відзначається великою швидкістю, динамічністю (про рух, яку-небудь дію, якийсь процес). // Який має велику швидкість руху (про транспортні засоби, течію річки і т. ін.). // Швидкий у рухах, жвавий, рухливий (про живу істоту). // Дуже швидкий, значний за силою, ступенем вияву тощо (про темпи розвитку, ріст і т. ін. чого-небудь). 3. Який має красиву статуру, високий зріст і т. ін. // Рівний, високий (про дерево, стовбур його і т. ін.). // Спрямований угору; який відзначається правильним, пропорційним співвідношенням частин, витонченістю ліній (про колони, будівлі і т. ін.). // Який звужується, загостряється на кінці або вгорі. // Чітко окреслений (про чоло, ніс і т. ін.). 4. *перен.* Гострий, емоційно насичений (про фразу, слово і т. ін.).

СТРІМКІ́СТЬ, -кості, *ж.* Якість і властивість за знач. **стрімки́й**.

СТРІ́МКО. Присл. до **стрімки́й** 1 – 3.

СТРІМЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **стрімки́й** 2, 4.

СТРІМЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Якість і властивість за знач. **стрімли́вий**.

СТРІМЛИ́ВО. Присл. до **стрімли́вий**.

СТРІМЛЯ́К, -а́, *арх.*, *діал.* Шпиль.

СТРІМЧА́К, -а́, *ч.* Прямовисна, стрімка скеля. // *розм.* Те, що гостро підноситься над рівнем, поверхнею чого-небудь.

СТРІМЧА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **стрімки́й** 1, 3.

СТРІМЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **стрімча́стий**.

СТРІМЧА́СТО. Присл. до **стрімча́стий**.

СТРІ́НУТИ *див.* **стріча́ти**.

СТРІ́НУТИСЯ *див.* **стріча́тися**.

СТРІП, стро́пу, *ч.*, *діал.* 1. Невеликий сніп, перев. обмолоченого жита, зв'язаний спеціальним способом для покривання даху; сам настил покрівлі з таких снопів. 2. Будь-яка покрівля. 3. *зах.* Купа чого-небудь.

СТРІ́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який порвався, обтріпався від носіння, користування. 2. *перен.* Знесилений, збуджений від тяжких переживань, випробувань і т. ін.

СТРІ́ПАТИ *див.* **стрі́пувати**.

СТРІ́ПАТИСЯ *див.* **стрі́пуватися**.

СТРІПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **стрі́пувати**. // *перех.* З силою трясонути кого-, що-небудь.

СТРІ́ПНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стріпну́ти**.

СТРІПНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **стрі́пуватися**. // Затрястися, затремтіти від чогось несподіваного, неприємного і т. ін.; здригнутися. // *у сполуч. зі сл.* с е р ц е. Частіше забитися.

СТРІПО́К, -пка́, *ч.*, *діал.* Зменш. до **стріп** 1.

СТРІПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.* 1. *перех. і неперех.* Підсил. до **стріпну́ти**. 2. *перех.*, *перен.* Вивести зі стану спокою, активізувати когось; збудити.

СТРІПОНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *однокр.* Підсил. до **стріпну́тися**.

СТРІПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **СТРІПОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *рідко*. Підсил. до **стрі́пувати** 3.

СТРІПОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стріпоті́ти**.

СТРІПОТІ́ТИ *див.* **стріпота́ти**.

СТРІ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стрі́пувати**.

СТРІ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТРІ́ПАТИ**, -аю, -аєш, *док.* 1. *перех.* Трусячи, скидати, збивати щонебудь; обтрушувати. // Трясучи що-небудь, очищати, звільняти його від чогось. 2. *неперех.*, *чим.* Підкидаючи, піднімаючи, трясти поривчасто чимнебудь. 3. *неперех.*, *чим.* Робити рухи, помахи чим-небудь у повітрі. // *неперех.* Злегка колихати, хитати що-небудь.

СТРІ́ПУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *рідко* **СТРІ́ПАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Обтрушуючи себе, очищатися від чого-небудь; обтрушуватися. 2. *тільки недок.* Трясти поривчасто всім тілом (про тварин, птахів, риб). 3. *тільки недок.* Рухатися, трястися, коливатися (перев. про частини тіла людини).

СТРІ́СКАТИ, -аю, -аєш, *перех. і неперех.*, *вульг.* Док. до **трі́скати** 5.

СТРІТ, -у, *ч.*, *діал.* Зустріч.

СТРІ́ТЕННЯ, -я, *с.*, *рел.* Християнське свято (в місяці лютому) на честь принесення немовляти Ісуса до Соломонового храму в Єрусалимі.

СТРІ́ТИ *див.* **стріча́ти**.

СТРІ́ТИСЯ *див.* **стріча́тися**.

СТРІ́ТИТИ *див.* **стріча́ти**.

СТРІ́ТИТИСЯ *див.* **стріча́тися**.

СТРІТ-КРАЙ, -я, *ч.* Архаїчний фольклорний жанр музичної культури США, тип міської трудової пісні вуличних розносників товарів.

СТРІТ-НЕ́ЙМ, -а, *ч.*, *бірж.* Цінні папери, виписані на ім'я брокера за дорученням клієнта, що дозволяє не змінювати сертифікат при їх продажу.

СТРІТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Зустріч. ** **У стріть води́** – проти течії.

СТРІ́ХА, -и, *ж.* 1. Нижній край солом'яної покрівлі, який звисає над стіною. // Покрівля будівлі (перев. солом'яна). 2. *перен.* Приміщення для проживання; житло, оселя. ** **Під ба́тьковою стрі́хою** – в рідній хаті, у своїй сім'ї. **Під одні́єю стрі́хою** – в одному приміщенні. **Під чужо́ю стрі́хою** – в чужій хаті.

СТРІ́ХАВИЙ, -а, -е, *зах.* Розкуйовджений; шерхатий.

СТРІХА́ТИЙ, -а, -е. З великою, широкою стріхою (у 1 знач.).

СТРІХІ́ЛЬ, -я́, *ч.* Тупий шевський ніж.

СТРІ́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стріха**.

СТРІ́ЧА, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **зу́стріч**.

СТРІЧА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **стріча́ти**.

СТРІ́ЧАНЬ, -я, *ч.*, *рел.*, *заст.* Стрітення.

СТРІЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідко* **СТРІВА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СТРІ́НУТИ** *і* **СТРІ́ТИ**, стріну, стрінеш, *діал.* **СТРІ́ТИТИ**, стрічу, стрітиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **зустріча́ти**. ** **Стріча́ти по́глядом** – дивитися в очі кому-небудь.

СТРІЧА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідко* **СТРІВА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СТРІ́НУТИСЯ** *і* **СТРІ́ТИСЯ**, стрінуся, стрінешся, *діал.* **СТРІ́ТИТИСЯ**, стрічуся, стрітишся, *док.* Те саме, що **зустріча́тися**. *Стрічатися поглядом.*

СТРІ́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *нар.* Стрітення.

СТРІ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стрі́чка**.

СТРІ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Вузька смужка якої-небудь тканини, що використовується як прикраса, для оздоблення і т. ін. 2. Смужка шовкової тканини певного кольору й розміру, на якій носять ордени, медалі. ** **Орденська стрічка** – спеціально оформлена смужка шовкової тканини певного кольору й розміру, до якої прикріплюють відповідний орден або медаль. 3. *перен.* Те, що тягнеться вузькою довгою смужкою (про шосе, річку, дорогу і т. ін.). // Ряд людей, машин і т. ін., вишикуваних в одну шеренгу, лінію, що стоять або ру-

хаються. // Ряди висаджених рослин. // *у знач. присл.* **стрі́чкою**. У формі однієї смуги, лінії. 4. Довга вузька смужка певного матеріалу, що використовується в техніці чи в деяких галузях народного господарства. ** **Діагра́мна стрі́чка** – стрічка, на якій реєструються показання вимірювального пристрою. **Кулеме́тна стрі́чка** – металева гнучка стрічка з чарунками-гніздами для кулеметних набоїв відповідного калібру. **Магні́тна стрі́чка**, *спец.* – носій даних, виготовлений у вигляді стрічки з намагнічуваним шаром. // Те саме, що **кінофі́льм**. // Те саме, що **кіноплі́вка**. 5. Рухоме замкнуте полотно, що є основною частиною деяких пристроїв і механізмів. 6. *заст.* Рядок (у 2 знач.). 7. Кіно- або телевізійний фільм. *Широкоформатна стрічка. Документальна стрічка.*

СТРІЧКА́Р, -а́, *ч.* Той, хто виготовляє стрічки (у 1, 2 знач.).

СТРІЧКА́РКА, -и. Жін. до **стрічка́р**.

СТРІЧКА́РСТВО, -а, *с.* Виготовлення стрічок (у 1, 2 знач.).

СТРІЧКОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Подібний до стрічки, схожий на неї.

СТРІЧКОВИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стрічкови́дний**.

СТРІЧКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **стрі́чка 1, 2**. // Який виготовляє, випускає стрічки. 2. З рухомим замкнутим полотном (про деякі пристрої, механізми). ** **Стрічкова́ пила́ (пи́лка)** – гнучка сталева стрічка, на одній з поздовжніх частин якої нарізано зубці. 3. *с. г.* За якого насіння висівають стрічками (кожна стрічка складається з двох – трьох рядків, відстань між стрічками становить 30 та більше сантиметрів). 4. *зоол.* Який має форму стрічки.

СТРІЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до стрічки (у 1 знач.).

СТРІЧКОПРОТЯ́ЖНИЙ, -а, -е: ** **Стрічкопротя́жний механі́зм** – механізм, що забезпечує переміщення магнітної стрічки відносно магнітних головок в магнітофонах, відеокамерах, аудіо-, відеоапаратурі; механізм, що забезпечує переміщення кінострічки в кінокамерах та кінопроекторах.

СТРІЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **стрічкоподі́бний**.

СТРІЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **стрічкува́тий**.

СТРІ́ЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **зустрі́чний**. // *у знач. ім.* **стрі́чні**, -них, *мн.* (*одн.* **стрі́чний**, -ного, *ч.*; **стрі́чна**, -ної, *ж.*). Люди, які зустрічаються, трапляються кому-небудь на шляху.

СТРІ́ШКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стріха**.

СТРО́БІЛ, -а, *ч.* Орган розмноження багатьох вищих рослин.

СТРО́БІЛА, -и, *ж.* 1. Тіло стьожкових червів, що складається з члеників. 2. Стадія розвитку сцифомедуз, за якої відбувається своєрідне пупкування - стробіляція.

СТРОБІ́ЛІС, -а, *ч.* Спороносний колосок (пагін) у багатьох вищих рослин (плауновидних, хвощів, насінних рослин).

СТРОБІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Тип безстатевого розмноження – послідовне відділення дочірніх особин шляхом поперечного поділу материнської у деяких безхребетних тварин. 2. Процес розчленування тіла стрічкових черв'яків на подібні один одному членики.

СТРОБОСКО́П, -а, *ч.*, *тех.* Демонстраційний і контрольно-вимірювальний прилад для одержання безперервного руху зображень, а також для фіксування окремих фаз руху.

СТРОБОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *тех.* Пов'язаний з одержанням і демонстрацією зображень, що рухаються, а також з фіксацією окремих фаз руху. ** **Стробоскопі́чний ефе́кт** – уявне злиття швидко змінюваних зображень окремих фаз руху об'єкта у зображення його безперервного руху.

СТРОБОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження швидких рухів предметів, що ґрунтується на стробоскопічному ефекті.

СТРОБОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до стробоскопії.

СТРОБУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до стробування.

СТРОБУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Виділення сигналу в певному інтервалі за яким-небудь параметром (напр., тривалістю, амплітудою).

СТРОБУВА́ТИ, -у́є, *недок.* Здійснювати стробування.

СТРОБУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **стробува́ти**.

СТРО́ГИЙ, -а, -е. 1. Дуже стійкий, твердий, непохитний, позбавлений м'якості, поблажливості; суворий. // Серйозний, зосереджений. // Сповнений вимогливості, стійкості, твердості, непохитності. // Який виражає серйозність, зосередженість. *Строгий погляд.* 2. Який не допускає ніяких відхилень, відступів, поблажок і т. ін. 3. Якого треба неухильно, точно, повно виконувати, якого дотримуються. // Переконливий, незаперечний. 4. Який не допускає відхилень від прийнятих норм моралі, поведінки і т. ін. 5. Який поєднує в собі простоту ліній, форм і т. ін. // Без прикрас, з прямими лініями. 6. *поет.* Холодний, з морозом.

СТРО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **стро́гий**.

СТРО́ГО. Присл. до **стро́гий 1 – 4**.

СТРО́ЄНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **стро́їти**.

СТРОЇ́ТИ *див.* **стру́ти**.

СТРО́ЇТИ[1], стро́ю, стро́їш, *недок.*, *перех.* 1. Ставити людей в ряди, шеренги; шикувати. 2. Надавати якому-небудь музичному інструментові певної висоти звуку, певного строю; настроювати. 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **будува́ти**. 4. Організовувати, влаштовувати, налагоджувати, належно впорядковувати що-небудь. ** **Стро́їти вихиля́си та викрута́си** – заграватися, кокетувати. **Стро́їти з се́бе** *кого* – удавати з себе кого-небудь. **Стро́їти коми́зу** – вередувати. **Стро́їти мі́ни** – робити гримаси. 5. *діал.* Одягати, наряджати.

СТРОЇ́ТИ[2] *див.* **строюва́ти**.

СТРО́ЇТИСЯ[1], стро́юся, стро́їшся, *недок.* 1. Ставати в ряд, шеренгу; шикуватися. // Готуватися до чогонебудь. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **будува́тися**. 3. *діал.* Одягатися, наряджатися.

СТРОЇ́ТИСЯ[2] *див.* **стро́юватися**.

СТРОЙОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Пов'язаний з дією військ у строю. ** **Стройови́й крок** – військовий крок, при якому ногу піднімають на 10 – 15 см і ставлять твердо на всю ступню. 2. Признач. для ведення бойових дій (про підрозділи, частини військ і т. ін.). // Який служить у таких частинах чи обслуговує їх.

СТРОЙОВИ́К, -а́, *ч.* Той, хто служить у стройових військових частинах.

СТРОК, -у, *ч.* 1. Установлений, визначений для кого-, чого-небудь відрізок часу. // Відрізок часу взагалі. ** **Гаранті́йний строк** – період, протягом якого діє порука продавця (майстра) за відповідність поставленого ним товару (виконаного ним ремонту) вимогам угоди за умови дотримання покупцем (споживачем) правил експлуатації, використання і збереження. товару. **По́вний строк креди́ту** – період часу з початку використання до остаточної сплати всієї суми кредиту. **Сере́дній строк креди́ту** – строк служби кредиту, що показує, на який умовний період часу припадає вся сума кредиту. **Строк креди́ту** – період існування кредитних відносин між сторонами, що співпрацюють в межах певного кредиту. **Строк спла́чування креди́ту** – строк, протягом якого відбувається повна виплата основного боргу, відсотків, векселів і комісій, нарахованих за кредитом. 2. Установлений, призначений час, момент. 3. *заст.* Служба, робота за наймом протягом певного установленого часу.

СТРОКА́, -и́, *ж.*, *муз.* 1. В знаменному співі – вказівка щодо умовного звуковисотного рівня знамен у певному гласі, хоча її висотне положення для кожного гласу не визначене. 2. Структурна одиниця у піснеспівах знаменного співу, головними ознаками якої є: наявність однієї або кількох мелодико-графічних формул, ритмічне продовження останніх звуків. 3. Співацька партія в строчному співі.

СТРОКА́Р, -а́, *ч.*, *іст.* Робітник, що працював за наймом, перев. під час польових робіт, у поміщицькому або куркульському господарстві.

СТРОКА́РКА, -и, *іст.* Жін. до **строка́р**.

СТРОКА́РСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **строка́р**.

СТРОКА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **строка́тий**.

СТРОКА́ТИЙ, -а, -е. 1. Укритий, розписаний різнобарвними смужками, плямами і т. ін., забарвлений в різні кольори; пістрявий. // З яскравими різнобарвними малюнками (про тканини та вироби з них). // З великими плямами або крапками (про масть тварини). // Який має різнокольорове забарвлення, оперення (про птахів). ** **Строка́тий ди́тел** – рід птахів ряду дятлоподібних. // Який вирізняється розмаїттям, яскравістю і т. ін. 2. *перен.* Який складається з різних елементів; неоднаковий за складом; неоднорідний, різноманітний. 3. *перен.* Який постійно вередує, діє наперекір кому-небудь; якому важко догодити; вередливий, примхливий.

СТРОКА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **строка́тий 1, 2**.

СТРОКА́ТІТИ, -іє, *недок.*, *рідко.* Вирізнятися своєю строкатістю, барвистістю, яскравістю тощо.

СТРОКА́ТО. Присл. до **строка́тий 1, 2**.

СТРОКАТОБА́РВНИЙ, -а, -е. Забарвлений, розписаний у різні, строкаті кольори.

СТРОКАТОБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **строкатоба́рвний**.

СТРОКАТОКО́ЛІРНИЙ, -а, -е. Те саме, що **строкатоба́рвний**.

СТРОКАТОКО́ЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **строкатоко́лірний**.

СТРОКАТОЛИ́СТИЙ, -а, -е. У якого сторокате, пістряве листя.

СТРОКАТОЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **строкатоли́стий**.

СТРОКОВЕ́ЦЬ, -ківця́, *ч.*, *іст.* Те саме, що **строка́р**.

СТРОКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. *іст.* Найнятий на роботу на певний строк. // *у знач. ім.* **строкові́**, -ви́х, *мн.* (*одн.* **строкови́й**, -во́го, *ч.*; **строкова́**, -во́ї, *ж.*). Чоловіки й жінки, яких найняли на роботу на певний строк. // Визначений на певний відрізок часу. ** **Строкови́й вклад**, *фін.* – депозит, який приймається банком на чітко визначений термін. 2. *рідко.* Те саме, що **термі́но́вий**.

СТРОКОВИ́К, -а́, *ч.*, *іст.* Те саме, що **строка́р**.

СТРОКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **строкува́ти**.

СТРОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.*, *рідко.* Працювати строкарем.

СТРОМ, -у, *ч.*, *зах.* 1. Фруктове дерево. 2. Стромовина.

СТРО́МА[1], -и, *ж.* 1. Сполучнотканинна основа багатьох органів і тканинних утворів в організмі людини й тварини. 2. Безбарвна білкова основа пластид у рослин.

СТРО́МА[2], -и, *ж.*, *діал.* Стромовина.

СТРОМАТО́ЛІЗ, -у, *ч.* Те саме, що **стромо́ліз**.

СТРОМИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **стромови́на**.

СТРОМИ́ТИ *див.* **стромля́ти**.

СТРОМЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стромля́ти**.

СТРОМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СТРОМИ́ТИ**, стромлю́, стро́миш; *мн.* стро́млять; *док.*, *перех.* 1. *у що, між чим.* Втикати, всовувати що-небудь у щось, між чимось. ** **Стромля́ти [свого́] но́са** *куди* – втручатися в що-небудь. 2. *за що.* Засовувати, закладати що-небудь за щось. 3. *на що.* Настромлювати, насаджувати когось, щось на що-небудь.

СТРОМЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Втикатися, всовуватися у що-небудь.

СТРОМОВИ́НА, -и, *ж.* 1. Круте урвище, провалля. // Крутий, скелястий берег, обрив. 2. Швидка, бурхлива течія ріки.

СТРОМО́ЛІЗ, -у, *ч.*, *мед.* Повний розпад еритроцита при гемолізі.

СТРОНГІЛІДО́З, -у, *ч.*, *мед.* Гельмінтоз, що належить до групи нематодозів.

СТРОНГІЛОЇДО́З, -у, *ч.*, *мед.* Гельмінтоз, зумовлений представником класу власне круглих черв'яків, що паразитує у кишках, жовчних протоках людини та деяких тварин.

СТРОНЦІАНІ́Т, -у, *ч.* Безбарвний або зеленкуватий, сіруватий мінерал, що його застосовують у хімічній промисловості при рафінуванні цукру, в піротехніці тощо.

СТРО́НЦІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стро́нцій**.

СТРОНЦІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить стронцій.

СТРОНЦІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стронцієвмі́сний**.

СТРО́НЦІЙ, -ю, *ч.* Sr. Хімічний елемент, проста речовина якого – м'який сріблястий лужноземельний метал; з його сполук виготовляють оптичні стекла, люмінофори тощо.

СТРОП, -а, *ч.* 1. Канат, трос для підвішування гондоли до дирижабля, аеростата, для утримання людини або вантажу на парашуті. // Міцний канат, трос взагалі. 2. Найпростіший пристрій для підвішування вантажу до крючка підйомного крана.

СТРОПА́, -и́, *ж.* 1. Те саме, що **строп**. 2. *зах.* Купа.

СТРО́ПАЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який обслуговує строп (у 2 знач.).

СТРОПИ́ЛО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **кро́ква**.

СТРОПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для стропування переміщуваних вантажів.

СТРОПИ́ТИ, -плю́, -пи́ш, *недок.*, *перех. і неперех.* Працювати зі стропом (канатом або ланцюгом для захоплення вантажу при його переміщенні).

СТРОПОРІ́З, -а, *ч.* Спеціальний ніж парашутиста для нагального відрізання заплутаної стропи парашута.

СТРО́ПОТНИЙ, -а, -е, *ц.-с.* 1. Нерівний, кривий. 2. Лукавий.

СТРОПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стропува́ти**.

СТРОПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **стропува́ти**.

СТРОФА́, -и́, *ж.* 1. Повторюване у вірші поєднання кількох віршових рядків, пов'язаних між собою певною системою рим та інтонацією. 2. *перев. мн.* Те саме, що **ві́рші** (*див.* **вірш** 1).

СТРОФА́НТ, *ч.* 1. *род.* -а. Тропічна витка рослина родини барвінкових. 2. *род.* -у. Настоянка з насіння цієї рослини, яку вживають як лікувальний засіб при деяких серцевих хворобах.

СТРОФАНТИ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат, який добувають із насіння строфанту й застосовують при гострій та хронічній серцевій недостатності.

СТРО́ФІКА, -и, *ж.* 1. Розділ віршознавства, що вивчає будову строф. 2. Будова строф поетичних творів.

СТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **строфа́ 1**.

СТРОФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **строфі́чний**.

СТРОФОЇ́ДА, -и, *ж.*, *мат.* Плоска крива третього порядку.

СТРО́ФУЛЮС, -у, *ч.*, *мед.* Алергічний дерматоз, на який хворіють переважно діти.

СТРО́ЧАЧИ. Дієприсл. до **строчи́ти**.

СТРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. мин. ч. до **строчи́ти**.

СТРОЧИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер із строчіння – шиття суцільним швом, перев. на швацькій машині.

СТРОЧИ́ТИ, строчу́, стро́чиш, *недок.* 1. *перех.* Шити суцільним швом, перев. на швацькій машині. 2. *неперех.*, *перен.* Робити часті, безперервні, один за одним постріли. 3. *перех.*, *перен.* Швидко писати. // *ірон.* Писати що-небудь. // *неперех.* Швидко, безупинно говорити.

СТРОЧІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **строчи́ти**.

СТРО́ЧКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **строчи́ти 1**. 2. Ряд повторюваних ручних або машинних стібків.

СТРО́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **строка́**. ** **Стро́чний спів** – церковний багатоголосний спів, що виник у 16 ст. і поширився одночасно з партесним співом, який, врешті, витіснив його з ужитку.

СТРОЧО́К, -чка́, *ч.* Отруйний гриб класу сумчастих, який має кулясту каштаново-коричневу шапинку, краями приросль до короткої білої ніжки.

СТРО́ЩЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **строщи́ти 1**.

СТРО́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **стро́щений**.

СТРОЩИ́ТИ, строщу́, стро́щиш, *док.*, *перех.* 1. *розм.* З силою поламати що-небудь. // *перен.* Знесилити, зломити кого-небудь фізично або морально. 2. *вульг.* Жадібно з'їсти що-небудь у великій кількості.

СТРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СТРОЇ́ТИ**, стро́ю, строї́ш, *док.* Розташовувати, з'єднувати по три (по троє).

СТРО́ЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СТРОЇ́ТИСЯ**, строї́ться, *док.* Розташовуватися, з'єднуватися по три (по троє).

СТРОЮ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **строю́дити**.
СТРОЮ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **строю́дити**.
СТРОЮ́ДИТИ, -ю́джу, -ю́диш, *док., перех.* Занепокоїти.
СТРУБ, -у, *ч., зах.* Зруб.
СТРУБЦИ́НА, -и, *ж., спец.* Пристрій для утримання, стискання деталей під час їх обробки, склеюванні та ін.; переносні лещата, що не прикріплюються до верстака або іншої поверхні.
СТРУБЦИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **струбци́на**.
СТРУВІ́ЗМ, -у, *ч.* Так званий "легальний марксизм", розроблений російським економістом, філософом, істориком, публіцистом П. Струве (1870 – 1944).
СТРУГ[1], -а, *ч.* 1. Інструмент для грубої обробки деревини струганням. 2. Агрегат, що застосовується для підземної розробки вугільних пластів. 3. Землерийна машина, що зрізує ґрунт шарами за допомогою спеціальних ножів, а також самі ножі.
СТРУГ[2], -а, *ч.* Старовинне річкове гребне або вітрильне дерев'яне судно.
СТРУГ[3], -а, *ч., іхт.* Те саме, що **форе́ль**.
СТРУГА́, -и́, *ж., діал.* Потік, струмок з швидкою течією.
СТРУГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для обробки плескатих поверхонь способом стругання. ** **Струга́льний верста́т**: а) металорізальний верстат для обробки різцями плоских і фасонних лінійчатих поверхонь; б) деревообробний верстат для обробки різцями або фрезами плоских поверхонь.
СТРУГА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець з обробки чого-небудь струганням або робітник, що виконує таку роботу.
СТРУГА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **струга́льник**.
СТРУ́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **струга́ти**. // *у знач. прикм.*
СТРУГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **струга́ти**.
СТРУГА́НОК, -нка, *ч.* Те саме, що **струг**[1] 1.
СТРУГА́ТИ, стружу́, стру́жеш *і* струга́ю, струга́єш; *наказ. сп.* стружи́ *і* струга́й; *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Знімати стружку з поверхні дерева, металу і т. ін. яким-небудь різальним інструментом. // Виготовляти що-небудь, обробляючи дерево, метал і т. ін. різальним інструментом. 2. *перех. і без додатка.* Нарізати тонкими вузькими пластинками. // Робити гострим кінець чого-небудь. // Знімаючи верхній шар з чого-небудь, робити його рівним, гладеньким. // Зрізати, знімати що-небудь. // Розробляти вугільні пласти. 3. *неперех., перен.* Віяти з великою силою (про вітер, завірюху і т. ін.).
СТРУГА́ТИСЯ, стру́жеться *і* струга́ється, *недок.* Піддаватися обробці способом стругання.
СТРУГА́Ч, -а́, *ч.* 1. Ніж, яким стружуть деревину. 2. Вид лопати для розчищання доріжок.
СТРУГА́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **струга́ч**.
СТРУГА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **струга́ти**.
СТРУГНУ́ТИ[1], -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка.* Однокр. до **струга́ти** 1, 2.
СТРУГНУ́ТИ[2], -ну́, -не́ш, *док., розм.* 1. *неперех.* Втекти, поїхати, побігти куди-небудь. 2. *перех.* Те саме, що **уда́рити** 2. 3. *перех.* Зробити що-небудь несподіване, незвичайне.
СТРУ́ГОВИЙ, -а, -е. Признач. для підземної розробки вугільних пластів. // Пов'язаний з підземною розробкою вугільних пластів стругом (*див.* **струг**[1] 2).
СТРУ́ДЕЛЬ, -для, *ч.* Пиріг, зроблений з коржа, змазаного начинкою та скрученого трубкою.
СТРУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **струди́ти**. 2. *у знач. прикм.* Виснажений, стомлений тяжкою працею.
СТРУ́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стру́джувати**.
СТРУ́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТРУДИ́ТИ**, струджу́, стру́диш, *док., перех.* Виснажувати, стомлювати, натруджувати роботою.
СТРУДИ́ТИ *див.* **стру́джувати**.
СТРУ́ЄНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **струї́ти**.
СТРУ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стру́жка**.
СТРУ́ЖКА, -и, *ж.* Відходи у вигляді тонких стрічок або частинок неправильної форми, що утворюються під час стругання деревини, різання металів тощо.
СТРУЖКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **стру́жка**.
СТРУЇ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **струмени́стий**.
СТРУЇ́СТІСТЬ, -тості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **струї́стий**.
СТРУЇ́ТИ, струю́, струї́ш *і* **СТРОЇ́ТИ**, строю́, стро́їш, *док., перех., діал.* Отруїти. // *перен.* Зробити важким, нещасливим чиєсь або своє життя; занапастити.
СТРУК, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **стручо́к**.
СТРУКТУ́РА, -и, *ж.* 1. Взаєморозміщення та взаємозв'язок складових частин цілого; будова. ** **Ба́зова структу́ра**: у програмуванні – одна з основних структур у методі структурного програмування: слідування, вибір, повторення. **Динамі́чна структу́ра**: у системах обробки інформації – структура даних, яка може змінюватися в процесі використання. 2. Устрій, організація чого-небудь. ** **Багаторі́внева структу́ра** – структура, елементи (вузли) якої розташовані на двох або більше рівнях ієрархії. **Виробни́ча структу́ра** – сукупність виробничих підрозділів підприємства із зазначенням їх складу, співвідношення та зв'язків між ними. **Структу́ра ма́ркетингу**, *ек.* – поєднання елементів маркетингу для досягнення поставлених цілей і задоволення цільового ринку. **Структу́ра просува́ння това́рів**, *ек.* – комунікаційна програма фірми, яка поєднує рекламу, паблісіті, персональний збут та його стимулювання. **Структу́ра ри́нку** – основні характерні риси ринку, до яких входять: кількість і розміри представлених на ринку фірм; міра, до якої товари різних фірм схожі між собою; легкість входження та виходу з конкретного ринку; доступність ринкової інформації.
СТРУКТУРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Конкретно наукова методологія, що головним завданням висуває дослідження структур об'єктів. 2. Ряд напрямів у мовознавстві, що розглядають мову як організацію системно протиставлених лінгвістичних елементів, які виконують у ній певну функцію. 3. У літературознавстві – науковий напрям, що розглядає словесний художній твір як систему, складові частини якої функціонально пов'язані і піддаються інтерпретації на різних рівнях.
СТРУКТУРАЛІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник структуралізму.
СТРУКТУРАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **структураліст**.
СТРУКТУРАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **структуралі́зм** і **структураліст**.
СТРУКТУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на принципах структуралізму.
СТРУКТУРА́ЦІЯ, -ї, *ж., діал.* Те саме, що **структурува́ння**.
СТРУКТУРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **структурува́ння**.
СТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **структу́ра**. *Структурні компоненти.* // Який має певну структуру. // Пов'язаний з вивченням, зображенням і т. ін. структури. ** **Структу́рна геоло́гія** – розділ тектоніки, що вивчає форми залягання і тектонічного порушення гірських порід, а також закономірності розміщення і сукупності тектонічних форм у земній корі. **Структу́рна геоморфоло́гія** – науковий напрям у геоморфології, що вивчає гол. чином форми рельєфу в їхньому зв'язку з ендогенними факторами. **Структу́рна лінгві́стика** – галузь мовознавства, що займається вивченням взаємозв'язків складових частин мови з використанням для дослідження мови математичних методів. **Структу́рна психоло́гія** – напрям у психології, що висуває ідею цілісності, або структурності психіки.
СТРУКТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність певної структури.
СТРУКТУ́РНО. Присл. до **структу́рний**.
СТРУКТУ́РНО-ОРГАНІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до структури чого-небудь і організаційної діяльності.
СТРУКТУ́РНО-ФУНКЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що відображає структуру і функціональні властивості чого-небудь. *Структурно-функціональний аналіз.*
СТРУКТУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Що має структурну організацію, оформленість. *Структуровані утворення.*
СТРУКТУРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **структуро́ваний**.
СТРУКТУРО́ВНИЙ, -а, -е. Якому можна надати певної структури.
СТРУКТУРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **структуро́вний**.
СТРУКТУРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **структурува́ти**.
СТРУКТУРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів та засобів, призначених для вимірювання структури.
СТРУКТУРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність методів та засобів, за допомогою яких визначають структуру матеріалу.
СТРУКТУРОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення структури чого-небудь.
СТРУКТУРОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до структуроутворення, признач. для цього.
СТРУКТУРОУТВО́РЮВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **структуроутво́рення**.
СТРУКТУРОУТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Те, що сприяє утворенню структури чого-небудь.
СТРУКТУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Одержання або надання чому-небудь структурної організації.
СТРУКТУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати структурування.
СТРУКТУРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **структурува́ти**.
СТРУКТУРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **структурува́ти**.
СТРУКУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **струк**. *Струкуватий перець.*
СТРУКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **струкува́тий**.
СТРУМ, -у, *ч.* 1. Упорядковане переміщення електронів або іонів у провіднику. // Електрична енергія, електричний заряд, що використовуються в народному господарстві, в побуті. ** **Змі́нний струм** – періодичний струм, середнє значення якого за період дорівнює нулю. **Пості́йний струм** – струм, який в усталеному режимі електричного кола не залежить від часу. **Струм коро́ткого замика́ння** – надструм, що з'являється внаслідок короткого замикання. 2. Те саме, що **стру́мінь** 1, 3.
СТРУ́МА, -и, *ж.* Пухлиноподібне доброякісне збільшення щитовидної залози; зоб, воло.
СТРУМЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення всього зоба або деякої його частини.
СТРУМЕКТОМО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Якому видалено увесь зоб або його частину.
СТРУМЕ́НЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **стру́мінь**.
СТРУМЕНЕНАПРА́МЛЕННЯ, -я, *с.* Направлення, спрямування струменю (газового, рідинного, вогняного та ін.) у якомусь напрямкові, на щось.
СТРУМЕНЕНАПРЯМНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для направлення струменю чогось.
СТРУМЕНЕСПРЯМУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **струмененапра́млення**.
СТРУМЕНИ́СТИЙ, -а, -е. Який тече струменем, потоком і т. ін. // Який перебуває в легкому хвилеподібному русі.
СТРУМЕНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **струмени́стий**.
СТРУМЕНИ́СТО. Присл. до **струмени́стий**.
СТРУМЕНІ́ТИ, струменіє *і* струменить, *недок.* 1. Литися, текти струменем, цівкою. 2. *перен.* Випромінюватися, поширюватися в навколишньому просторі, проникати куди-небудь, перев. струменем або струменями (про світло, пахощі, звуки і т. ін.).
СТРУМЕНІ́ТИСЯ, струменіється *і* струмениться, *недок.* 1. Литися, текти струменем, цівкою. 2. *перен.* Коливатися, погойдуватися, нагадуючи своїм коливанням рух хвилі; перебувати в легкому русі.
СТРУМЕ́НТ, -а *і* -у, *ч., розм.* Те саме, що **інструме́нт**.
СТРУМЕНЯ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **струмени́стий**.
СТРУМЕНЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **струменя́стий**.
СТРУМЕНЯ́СТО. Присл. до **струменя́стий**.
СТРУМИ́НА, -и́ни, *ж., рідко.* Те саме, що **стру́мінь** 1.
СТРУМИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **струми́на**.
СТРУМИ́ННИЙ, -а, -е. У вигляді струменя. ** **Струми́нні те́чії** – вузькі зони дуже сильних вітрів у верхніх шарах тропосфери та у стратосфері.
СТРУМИ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **струмени́стий**.
СТРУМИ́НЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **струми́нчастий**.
СТРУМИ́СТИЙ, -а, -е, *поет.* Який тече або поширюється струменями, потоками. *Струмисті тумани.*
СТРУМИ́СТІСТЬ, -тості, *ж., поет.* Абстр. ім. до **струми́стий**.
СТРУМИ́ТИ, -ми́ть; *мн.* струмля́ть; *недок.* Те саме, що **струмува́ти**.
СТРУМИ́ТИСЯ, -ми́ться; *мн.* струмля́ться; *недок.* 1. Литися, текти струменем, вузенькою цівкою. 2. *перен.* Випромінюватися, поширюватися в навколишньому просторі, проникати куди-небудь, перев. струменем або струменями (про світло, запахи, дим і т. ін.). // Мерехтіти хвилеподібно.
СТРУМІНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **стру́мінь** 1, 2.
СТРУМІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **струмі́ти**.
СТРУ́МІНЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **стру́мінь** 1, 2.
СТРУ́МІНЬ, -меня, *ч.* 1. Вузький потік води або якої-небудь іншої рідини чи газу (пари). // Вузький потік або нешироке смужка світла, диму, полум'я, повітря і т. ін., що поширюється, спрямовується куди-небудь. // Безперервний потік сипкої речовини. 2. *рідко.* Те саме, що **струмо́к** 1. 3. *перен.* Певна риса, особливість, властива кому-, чому-небудь або характерна для когось, чогось. // Суспільний, науковий, літературний і т. ін. напрям, школа, течія.
СТРУМІ́Т, -у, *ч.* Запалення збільшеної внаслідок зоба щитоподібної залози.
СТРУМІ́ТИ, -ми́ть; *мн.* струмля́ть; *недок.* Те саме, що **струмува́ти**.
СТРУМКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **струмо́к**. *Струмкова вода.* // Який водиться в струмках, у холодній проточній воді.
СТРУМЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який перебуває в постійному русі, постійно струмує.
СТРУ́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **струм**.
СТРУМОВИХРОВИ́Й, -а́, -е́: ** **Струмовихрова́ дефектоскопі́я** – те саме, що **електроіндукти́вна дефектоскопі́я**.
СТРУМО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується зоба, струми.
СТРУМОЗНІМА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій, що відводить електричний струм від контактних проводів або рейок до тягових двигунів електричного рухомого складу, підйомних кранів тощо.
СТРУМО́К, -мка́, *ч.* 1. Невеликий потік, утворений зі снігових, дощових або підземних вод, що вийшли на поверхню. 2. Взагалі вузький потік якої-небудь рідини. // Вузький потік або нешироке смужка повітря, світла і т. ін., що поширюється, спрямовується, проникає куди-небудь. // Безперервний потік сипкої речовини.
СТРУМОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч., спец.* Пристрій, признач. для передачі та розподілу електроенергії.
СТРУМО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **струмо́к**.
СТРУМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **струмува́ти**. *Струмування повітря.*
СТРУМУВА́ТИ, -у́є, *недок.* 1. Литися, текти, перев. струменем, вузьким потоком. 2. Поширюватися в навколишньому просторі, проникати куди-небудь, перев. струменем або струменями (про запахи, світло, повітря і т. ін.). // *перен.* Звучати плавно, безперервно (про звуки, слова, мову). // *перен.* Виражати, передавати усім своїм виглядом; випромінювати.
СТРУНА́, -и́, *ж.* 1. Гнучка, пружна, туго натягнена нитка (металева, жильна і т. ін.) в музичних інструментах, що, коливаючись, створює звуки. // *тільки мн., перен.* Про звуки якого-небудь музичного інструмента; взагалі про музику, поезію. 2. *перен.* Особливість кого-, чого-небудь, риса людини, властивість її характеру. ** **Болю́ча (слаба́, слабка́) струна́** *чия, кого, для кого* – найбільш уразливе місце кого-небудь. 3. *спец.* Мотузка, дріт, туго натягнуті на що-небудь.
СТРУ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **струна́** 1, 2. ** **Загра́ти на чутли́вих (слабки́х) стру́нках** *чиїх, яких* – знаючи чиїсь уразливі місця, використати їх з певною метою. **Ходи́ти [мов] по стру́нці**: а) бути слухняним, виконувати все чітко та бездумовно; б) ходити прямо, витягнувшись (про людину). 2. *діал.* Відгороджене місце в кошарі, хліві для доїння овець.
СТРУНКИ́Й, -а́, -е́. 1. Гарно і пропорційно складений; ставний. // Який має гарну, пропорційно

складену фігуру. // Який має правильне, пропорційне співвідношення частин, відзначається витонченістю ліній (про предмети, рослини і т. ін.). 2. Рівно, правильно розташований (ряд, шеренга і т. ін.). 3. У якому є внутрішня закономірність; правильно та логічно побудований; чіткий, послідовний. // Який звучить злагоджено, гармонійно (про музику, спів).

СТРУ́НКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **стрункий**.

СТРУ́НКО, *присл.* 1. Присл. до **стрункий** 2, 3. 2. Навитяжку, не рухаючись і не розмовляючи. // *у знач. виг., військ., спорт.* Уживається як команда, що вимагає стояти виструнчившись, навитяжку, не рухаючись і не розмовляючи.

СТРУНКОНО́ГИЙ, -а, -е, *поет.* Зі стрункими ногами.

СТРУНКОНО́ГІСТЬ, -ності, *ж., поет.* Властивість за знач. **струнконо́гий**.

СТРУНКОСТА́ННИЙ, -а, -е, *поет.* Зі стрункум станом.

СТРУ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **струна́** 1. 2. Який створює звук за допомогою струн (про музичні інструменти). // Який складається з таких інструментів. // Признач. для виконання на таких інструментах, виконуваний на них. *Струнна мелодія.* ** **стру́нний кварте́т**: а) камерний ансамбль, до складу якого входять чотири стунні інструменти; б) твір у формі сонатного циклу для чотирьох струнних інструментів.

СТРУ́ННИК, -а, *ч., розм.* Музикант, що грає на струнному музичному інструменті.

СТРУНОТРИМА́Ч, -а́, *ч.* Деталь струнних музичних інструментів, що слугує для закріплення нижніх кінців струн.

СТРУ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стру́нка** 1.

СТРУ́НЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех., розм.* Давати комусь настанови, повчати, як себе поводити; виховувати, наставляти.

СТРУП, -а, *ч.* Кірка, яка вкриває поверхню або краї рани, що загоюється.

СТРУПИ́ТИСЯ, -пи́ться, *недок.* Те саме, що **струпі́ти**.

СТРУПІ́ТИ, -іє, *недок.* Покриватися струпами.

СТРУПІШІ́ТИ, -іє, *недок., діал.* Трухлявіти.

СТРУПКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **струпува́тий**.

СТРУПКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **струпува́тий**.

СТРУПЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **струпува́тий**.

СТРУПЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **струпува́тий**.

СТРУ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **струп**.

СТРУПУВА́ТИЙ, -а, -е. Покритий струпами.

СТРУ́П'Я, -я, *с.* Збірн. до **струп**.

СТРУС, -у, *ч.* 1. Різкий коливальний рух; поштовх. 2. *мед.* Закрите механічне пошкодження окремих органів і тканин або всього організму, яке характеризується порушенням їхніх функцій без грубих морфологічних змін. ** **струс мо́зку**, *мед.* – ушкодження мозку та мозкових оболонок (без порушення цілості покривних тканин) за закритих травм голови. 3. *перен.* Надзвичайно сильне, глибоке зворушення, переживання. ** **нерво́вий струс** – сильне збудження, роздратування нервів. 3. *рідко.* Загальна тривога, хвилювання; переполох, паніка.

СТРУСАНИ́НА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **струс** 3.

СТРУ́СЕВИЙ, -а, -е, *заст.* Страусовий.

СТРУСИ́ТИ *див.* **стру́шувати**.

СТРУСИ́ТИСЯ *див.* **стру́шуватися**.

СТРУСНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **струс**.

СТРУСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **стру́шувати**.

СТРУСНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **стру́шуватися**.

СТРУСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., однокр.* Підсил. до **струсну́ти**. // *безос.*

СТРУСОНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., однокр.* Підсил. до **струсну́тися**.

СТРУСЬ, -я, *ч., заст.* Страус.

СТРУ́СЯЧИЙ, -а, -е, *заст.* Страусовий.

СТРУ́ТИТИ *див.* **стру́чувати**.

СТРУ́ХЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **стру́хнути**.

СТРУХЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **струхлі́ти**.

СТРУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **стру́хлий**.

СТРУХЛІ́ТИ *див.* **струхля́віти**.

СТРУХЛЯ́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **струхля́віти**.

СТРУХЛЯ́ВІТИ, -іє *і* **СТРУХЛІ́ТИ**, -іє, *док.* Стати трухлявим, трухлим.

СТРУ́ХНУТИ, -не; *мин. ч.* струх, стру́хла, стру́хло *і* стру́хнув, -нула, -нуло; *док., розм.* Те саме, що **струхля́віти**.

СТРУХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., рідко.* Те саме, що **струсну́ти**.

СТРУХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., рідко.* Те саме, що **струсну́тися**.

СТРУХНЯ́ВІЛИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **струхня́віти**.

СТРУХНЯ́ВІТИ, -іє, *док., рідко.* Те саме, що **струхля́віти**.

СТРУЦЬ, -я, *ч., діал.* Дурень, бевзь.

СТРУ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **стру́тити**.

СТРУЧЕЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до стручечка, схожий на нього.

СТРУЧЕЧКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стручечкоподі́бний**.

СТРУЧЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **стручо́к**.

СТРУЧКО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Прикм. до **стручо́к**. // Який має стручок з насінням.

СТРУЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до стручка, схожий на нього.

СТРУЧКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стручкоподі́бний**.

СТРУЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **стручко́вий**. 2. Подібний до стручка.

СТРУЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **стручкува́тий**.

СТРУЧО́К, -чка́, *ч.* Довгий і вузький плід більшості рослин родини хрестоцвітих, що перев. розкривається на дві половинки, в яких міститься насіння.

СТРУ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стру́чувати**.

СТРУ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТРУ́ТИТИ**, стру́чу, стру́тиш, *док., перех., діал.* Зіштовхувати, спихати. // Витирати, знімати що-небудь.

СТРУ́ЧЧЯ, -я, *с.* Збірн. до **стручо́к**.

СТРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **струси́ти** 1 – 3, 6.

СТРУ́ШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до струшування.

СТРУ́ШУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стру́шувати**.

СТРУ́ШУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТРУСИ́ТИ**, струшу́, стру́сиш, *док.* 1. *перех., з кого – чого.* Збивати, скидати що-небудь з поверхні чогось. // *від чого і без додатка.* Трясучи що-небудь, очищати, звільняти його від чогось. 2. *перех.* Трусячи, звільняти дерево, кущ від плодів. 3. *перех.* Трусячи, збивати що-небудь. // Скидати, обсипати листя, пелюстки, плоди і т. ін. 4. *неперех., ким, чим.* Трясти кого-, що-небудь. // *перех.* Різко трясти посудину, щоб збовтати, перемішати або втрамбувати те, що в ній міститься. // *перех.* Різко трусячи рукою, збивати що-небудь. // *неперех., чим.* Різким рухом закидати щось, трясти чим-небудь. 5. *перех.* Примушувати тіло тремтіти, здригатися, трястися, коливатися (про хворобу). 6. *перех.* Сильно хитати, коливати що-небудь. // *безос.* 7. *перех., перен.* Звільнятися від чогось небажаного, неприємного.

СТРУ́ШУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СТРУСИ́ТИСЯ**, струшу́ся, стру́сишся, *док.* 1. Обтрушуючи себе, очищатися від чого-небудь. // Трясучи тілом, очищатися від чого-небудь (про тварин). 2. Дрижати, хитатися, коливатися, двигтіти від струсу. 3. Відриватися й падати від струсу. 4. Мимоволі робити різкі, судорожні рухи; здригатися.

СТРУ́ЮВАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **стру́ювати**.

СТРУ́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., діал.* Отруювати.

СТРЮКОВИ́ННЯ, -я, *с., діал.* Стебла стручкової рослини.

СТРЮКУВА́ТИЙ, СТРЮЧКУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **стручкува́тий**.

СТРЮКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., зах.* Абстр. ім. до **стрюкува́тий**.

СТРЮЧКУВА́ТИЙ *див.* **стрюкува́тий**.

СТРЮЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **стрючкува́тий**.

СТРЮЧО́К, -чка́, *ч., діал.* Стручок.

СТРЯ́ГНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* стряг, стря́гла, стря́гло *і* стря́гнув, -нула, -нуло; *недок., діал.* В'язнути, грузнути.

СТРЯМКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Урвистий, крутий.

СТРЯПАНИ́НА, -и, *ж., розм.* 1. Готування їжі. 2. *перен.* Що-небудь наспіх створене, написане.

СТРЯ́ПЧИЙ, -чого, *ч., іст.* 1. У Російській державі з 17 ст. – назва, а згодом чин деяких службових осіб, які виконували різноманітні господарські обов'язки при царському дворі. 2. У 18 – першій половині 19 ст. – урядовець при губернських прокурорах, який здійснював судовий нагляд у повітах Росії. 3. У дореволюційній Росії з 19 ст. – особа, допущена до адвокатської практики в комерційних судах.

СТРЯСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стряса́ти**.

СТРЯСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СТРЯСТИ́**, -су́, -се́ш; *мин. ч.* стряс, стрясла́, стрясло́; *док.* 1. *неперех., чим.* Сильно трясти ким-, чим-небудь. // *перех.* Трусячи, скидати, збивати що-небудь. // *перех.* Трусячи, звільняти дерево, кущ від плодів; струшувати. // *перех.* Трясучи що-небудь, очищати, звільняти його від чогось. 2. *перех.* Сильно хитати, коливати що-небудь. // *безос.* // Викликати мимовільні судорожні рухи. 3. *перех., перен.* Справляти сильне враження на кого-небудь, глибоко хвилювати, зворушувати.

СТРЯСА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **СТРЯСТИ́СЯ**, -су́ся, -се́шся; *мин. ч.* стря́сся, -ла́ся, -ло́ся; *док.* 1. Тремтіти, трястися, здригатися від хвилювання, нервового збудження і т. ін. // Дрижати, хитатися, коливатися. 2. Робитися, відбуватися, траплятися (перев. про що-небудь погане).

СТРЯСКИ́, -со́к, *мн., зах.* Солом'яна потерть.

СТРЯСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **стряса́ти**.

СТРЯСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., однокр., розм.* Підсил. до **стрясну́ти**.

СТРЯСТИ́ *див.* **стряса́ти**.

СТРЯСТИ́СЯ *див.* **стряса́тися**.

СТРЯ́ХА, -и, *ж., зах.* Стріха.

СТРЯ́ХНУТИ *і* **СТРЯ́ХТИ**, -хне; *мин. ч.* стрях, -стря́хла, стря́хло *і* стря́хнув, -нула, -нуло; *док., розм.* Підсохнути, протряхнути.

СТРЯХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* 1. *неперех., чим.* Різким рухом закинути що-небудь, тряхнути чимсь. 2. *перех.* Струшуючи, очистити що-небудь від пилу, бруду і т. ін. 3. *перех., перен.* Вивести зі стану спокою, глибоко схвилювавши, зворушити і т. ін. кого-небудь.

СТРЯ́ХТИ *див.* **стря́хнути**.

СТУГ, -а, *ч., діал.* Вогнище, ватра.

СТУ́ГА[1], -и, *ж., діал.* Плетений з лози та обліплений глиною козуб, в якому зберігають зерно, муку. // Козуб, сплетений із лубу.

СТУ́ГА[2], *присл., діал.* Тугіше.

СТУГА́ВІТИ, -ію, -ієш, *док., діал.* Стужавіти.

СТУГЕ́НЬКА, *присл., діал.* Те саме, що **сту́га**[2].

СТУ́ГІН, -гону, *ч.* Тривалий шум, гул, утворений злиттям багатьох одноманітних або різнорідних звуків.

СТУГНИ́ТИ, -ни́ть, *недок., діал.* Стугоніти.

СТУ́ГОН, -у, *ч., діал.* Стугін.

СТУГОНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стугоні́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СТУГОНІ́ТИ, -ни́ть, *недок.* 1. Ритмічно стукаючи, ударяючи по чому-небудь, утворювати тривалий шум, гул. // Утворювати глухі звуки із завиванням, гулом (про явища природи). // *безос.* // Видавати глухі ритмічні звуки (про механізми). // Глухо, безперервно звучати, лунати (про вогнепальну зброю). // Створювати глухі, одноманітні звуки; гриміти. // Бурхливо, з шумом виявляти якийсь рух, силу; бушувати. ** **Аж стугони́ть** – уживається для вираження інтенсивності якої-небудь дії. 2. Передавати відгомін, відзвук чого-небудь. 3. Сильно битися, пульсувати (про серце, кров).

СТУГОНЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який утворює або здатний утворювати сильний стугін.

СТУГОНЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан за знач. **стугонли́вий**.

СТУГОНЛИ́ВО. Присл. до **стугонли́вий**.

СТУГОТІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **стугоні́ння**.

СТУД, -у, *ч., ц.-с.* Сором, ганьба.

СТУДЕНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* Пестл. до **студе́ний**.

СТУДЕНЕ́ЦЬ, -нцю, *ч., зах.* 1. *кул.* Холодець. 2. Мороз, холод.

СТУДЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Дуже холодний. ** **Не дава́ти бра́тися і за студе́ну во́ду** – не давати нічого робити. 2. *перен.* Байдужий, безсторонній (про погляд, вираз обличчя, слова).

СТУДЕНИ́ЦЯ, -і, *ж., нар.-поет.* Криниця.

СТУДЕ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **студе́ний** 1.

СТУДЕНІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати холодним, холоднішим. // *безос.*

СТУДЕ́НО. Присл. до **студе́ний**. // *у знач. присудк. сл.*

СТУДЕ́НТ, -а, *ч.* Той, хто навчається у вищому або середньому спеціальному навчальному закладі.

СТУДЕ́НТИК, -а, *ч., перев. зневажл.* Те саме, що **студе́нт**.

СТУДЕ́НТКА, -и. Жін. до **студе́нт**.

СТУДЕ́НТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **студе́нтка**.

СТУДЕ́НТСТВО, -а, *с.* 1. *збірн.* Студенти. 2. Перебування студентом у вищому навчальному закладі або технікумі.

СТУДЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **студе́нт** і **студе́нтство**.

СТУ́ДЕНЬ, -дня, *ч.* 1. *заст.* Грудень. 2. *зах.* Криниця без зрубу. 3. *діал.* Холодний вітер.

СТУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **студи́ти**.

СТУДИ́ТИ, студжу́, сту́диш, *недок., розм.* 1. *перех. і без додатка.* Робити що-небудь холодним або холоднішим; охолоджувати, остуджувати. // *перех.* Дмухаючи на гарячу страву, робити її холоднішою. // *неперех.* Дути на руки для їх зігрівання. // *неперех.* Дути, віяти (про вітер). 2. *перех.* Сильно морозити, трусити.

СТУДІ́ЄЦЬ, -і́йця, *ч.* Учень студії (у 2 знач.).

СТУДІ́ЙКА, -и. Жін. до **студі́єць**.

СТУДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сту́дія** 1 – 3.

СТУДІЙО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **студіюва́ти**. // **студійо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СТУ́ДІНЬ, -дені, *ж., зах.* Сильний холод, мороз.

СТУДІЮВА́ННЯ, -я, *с., книжн.* Дія за знач. **студіюва́ти**.

СТУДІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., книжн.* 1. *перех.* Ретельно вивчати, вчити що-небудь. // Уважно приглядаючись до кого-небудь, пізнавати його. 2. *неперех.* Навчатися де-небудь.

СТУДІЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок., книжн.* Пас. до **студіюва́ти** 1.

СТУДІЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **студіюва́ти**.

СТУ́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Майстерня живописця або скульптора. 2. Школа, що готує художників, скульпторів або акторів. // Школа, яка знайомить з основами акторської, музичної та іншої майстерності. 3. Колектив творчих і технічних працівників, які створюють кінофільми. // Спеціально обладнане приміщення, з якого ведуться теле- і радіопередачі. 4. *мн., книжн.* Ретельне вивчення, дослідження чого-небудь або навчання десь. 5. Однокімнатна квартира, у якій кухня і спальне місце розміщені в одній загальній кімнаті.

СТУДКОЛЕКТИ́В, -у, *ч.* Студентський колектив.

СТУДМІСТЕ́ЧКО, -а, *с., розм.* Сукупність будівель і споруд житлового, культурно-побутового і спортивного призначення для студентів.

СТУ́ДНИК, -а, *ч., зах.* Криниця.

СТУДНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Криниця.

СТУ́ДНЯ, -і, *ж., діал.* Криниця без зрубу.

СТУДНЯ́НИЙ, -а, -е, *зах.* Криничний. *Студняна вода.*

СТУДОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., діал.* Сильно війнути.

СТУ́ЖА, -і, *ж., розм.* Сильний холод, мороз. // Схожий на іній шар снігу, що утворюється на поверхні чого-небудь; наморозь.

СТУЖА́ВІЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **стужа́віти**.

СТУЖА́ВІЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **стужа́вілий**.

СТУЖА́ВІТИ, -іє, *док.* 1. Стати твердим або твердішим (про розмоклу землю, глину і т. ін.); затвердіти. 2. *перен.* Стати серйозним, рішучим, непохитним.

СТУЖИ́ТИСЯ, стужу́ся, сту́жишся, *док., за ким – чим і без додатка.* Стомитися, змучитися від туги за ким-небудь.

СТУ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **сту́га**[1].

СТУК[1], *виг., часто уживається з повторенням:* стук-стук, стук та стук. 1. Звуконаслідування, що означає короткий, уривчастий звук від удару по чому-небудь, падіння чогось і т. ін. 2. Уживається як присудок за знач. **сту́кнути**.
СТУК[2], -у, *ч.* 1. Короткий, уривчастий сильний звук від удару по чомусь, падіння чого-небудь, коливань, розривів і т. ін. // Короткі, уривчасті звуки, утворювані ким-, чим-небудь під час роботи. // Удар (у двері, вікно і т. ін.), який сповіщає про що-небудь або є умовним сигналом. 2. Шум, який створюється ритмічними скороченнями серця, пульсацією крові.
СТУК[3], -у, *ч.* Те саме, що **сту́ко**.
СТУ́КАЛКА, -и, *ж.* 1. Дерев'яний прилад, яким стукає нічний вартовий. 2. *карт.* Вид азартної картярської гри. 3. Вид дитячої гри.
СТУ́КАЛО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **сту́калка** 1.
СТУКАНИ́НА, -и, *ж., розм.* Уривчасті сильні звуки від частих, повторюваних ударів по чому-небудь, падіння чогось, розривів, розрядів тощо.
СТУ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сту́кати** і звуки, утворювані цією дією.
СТУКА́Р, -я́, *ч., діал.* Нічний сторож.
СТУКА́РСТВО, -а, *с., діал.* Посада стукаря.
СТУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *чим і без додатка.* Створювати стук, шум під час ударів, поштовхів, коливань, розривів і т. ін. // З силою ударяти, бити по чому-небудь. // Ударяючи в двері, вікно і т. ін., сповіщати про що-небудь, подавати стуком умовний сигнал. // Падаючи або торкаючись, ударяти по чому-небудь (про вітер, дощ і т. ін.). // Те саме, що **стріля́ти**[1]. // *перен., розм.* Друкувати на друкарській машинці. // *перен., розм.* Минати, сповнюватися (про вік). 2. Сильно битися, пульсувати внаслідок збудження, переживання і т. ін. (про серце, кров). // *безос.* 3. *жарг.* Таємно доносити.
СТУ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Ударяючи у двері, вікно, давати знати про себе, виражати прохання впустити. 2. Ударятися об що-небудь. // Ударятися один об одного при зустрічному русі. 3. *перен., розм.* Вступати в боротьбу з кимнебудь.
СТУКА́Ч, -а́, *ч., жарг.* Донощик, виказувач.
СТУКА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **сту́калка** 1. 2. *жарг.* Жін. до **стука́ч**.
СТУ́КІТ, -коту, *ч.* 1. Короткі, уривчасті сильні звуки від частих, повторюваних ударів по чомусь, падіння чого-небудь, коливань, розривів і т. ін. 2. Шум, який створюється ритмічними скороченнями серця, пульсацією крові.
СТУКІТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який спричинює, робить стукіт, настирливо стукає.
СТУКІТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **стукітли́вий**.
СТУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *неперех., чим і без додатка.* Однокр. до **сту́кати**. // *безос.* ** **Сту́кнуло в го́лову** *кому що, безос.* – хто-небудь раптово придумав щось. 2. *перех., розм.* Ударити кого-небудь. 3. *перех., перен., розм.* Випити спиртного.
СТУ́КНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **сту́катися** 2, 3.
СТУ́КНЯВА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **сту́кіт**.
СТУ́КО, *невідм., ч.* Штучний мармур із полірованого гіпсу з домішками.
СТУКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., однокр., перех. і неперех., чим і без додатка, розм.* Підсил. до **сту́кнути**.
СТУКОТА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **стукота́ти** і звуки, утворювані цією дією.
СТУКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **СТУКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **сту́кати**. // *безос.*
СТУКОТІ́Й, -я́, *ч., розм.* Неспокійна людина, що набридає своїм стукотінням, шарудінням.
СТУКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стукотіти** і звуки, утворювані цією дією.
СТУКОТІ́ТИ *див.* **стукота́ти**.
СТУКОТНЕ́ЧА, -і, *ж., розм.* Дуже сильний, тривалий стукіт.
СТУКОТНЯ́, -і, *ж., розм.* Сильний стукіт.
СТУКОТНЯ́ВА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **стукотня́**.
СТУ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стули́ти**.
СТУЛЕ́НИК, -а, *ч.* 1. *кул., рідко.* Пиріг без начинки.
СТУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стули́ти**.
СТУ́ЛЕНЬ, -льня, *ч.* 1. *кул., рідко.* Те саме, що **стуле́ник**. 2. *анат., діал.* Вульва.
СТУ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч., розм.* Те саме, що **стіле́ць**.
СТУЛИ́ТИ *див.* **стуля́ти**.
СТУЛИ́ТИСЯ *див.* **стуля́тися**.
СТУ́ЛКА, -и, *ж.* Рухомо закріплена частина або половина якого-небудь предмета, який може закриватися і розкриватися. // Половинка стручка або окрема частина коробочки, що розпадається після дозрівання плодів у деяких рослин. // Кожна з двох половинок черепашки.
СТУ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **стулча́стий**.
СТУ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сту́лка**.
СТУЛЧА́СТИЙ, -а, -е. Який складається зі стулок, має стулки. *Стулчасті двері.*
СТУ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сту́лювати**.
СТУ́ЛЮВАТИ *див.* **стуля́ти**.
СТУ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **стуля́тися**.
СТУЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стуля́ти**.
СТУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **СТУ́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **СТУЛИ́ТИ**, стулю́, сту́лиш, *док., перех.* 1. Наближаючи впритул одне до одного, щільно з'єднувати (предмети або краї предметів). // З'єднувати докупи частини чого-небудь. // *розм.* Складати що-небудь розкрите, розгорнуте; закривати. 2. Закривати, змикати (губи, повіки і т. ін.), заплющувати (очі). // Спричинятися до закривання, змикання (губ, повік і т. ін.), до заплющування (очей). ** **Не стуля́ти [й] оче́й (повік, о́ка)** – не мати змоги заснути навіть на короткий час. 3. *тільки док., перен., розм.* Наспіх, недбало зробити що-небудь.
СТУЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **СТУ́ЛЮВАТИСЯ**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **СТУЛИ́ТИСЯ**, стулю́ся, сту́лишся, *док.* 1. Наближаючись впритул одне до одного, щільно з'єднуватися (про предмети або краї предметів). // Сідати, ставати щільно, близько один до одного. // Зібгавшись, ніби зменшуватися в об'ємі (про людей, тварин); зіщулюватися. // Закриватися, згортатися (про що-небудь розкрите, розгорнуте). 2. Закриватися, змикатися (про губи, повіки і т. ін.), заплющуватися (про очі).
СТУ́МА, -и, *ж., заст., поет.* Напівморок, напівтемрява.
СТУМА́НЕНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **стума́нити**.
СТУМА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стума́нити, стума́нитися**.
СТУМА́НИТИ *див.* **стума́нювати**.
СТУМА́НИТИСЯ, -ниться, *док., рідко.* Огорнутися, оповитися, затягтися туманом, димом тощо.
СТУМАНІ́ЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **стуманіти**.
СТУМАНІ́ТИ, -ію, -ієш, *док.* 1. Огорнутися, оповинутися, затягтися туманом, димом і т. ін., стати тьмяним, каламутним. // *перен.* Стати похмурим, втратити блиск. 2. *перен., розм.* Втратити здатність розсудливо міркувати, ясно сприймати й розуміти навколишнє.
СТУМА́НЮВАТИ, -юю, *недок.*, **СТУМА́НИТИ**, -нить, *док., перех., рідко.* 1. Огортати, оповивати, затягувати що-небудь туманом, димом і т. ін. 2. *перев. зі сл.* голова, розум, *перен.* Позбавляти кого-небудь здатності розсудливо міркувати, ясно сприймати й розуміти навколишнє.
СТУ́ПА, -и, *ж.* 1. Пристрій для лущення та подрібнення різних речовин (зерна, тютюну і т. ін.), неодмінним доповненням якого є товкач. // *перен., розм.* Про товсту, незграбну, неповоротку людину. 2. *спец.* В індійській архітектурі – культова споруда, призначена для зберігання буддійських релiквій або увічнення визначних подій.
СТУПА́, -и́, *ж., перев. з означ.* Манера ходити, ступати; хода. // Рух ногою вперед, убік або назад; крок. // Звуки від таких рухів. // Про спокійну, тиху ходу коня; найповільніший алюр.
СТУПА́К, -а́, *ч., рідко.* 1. *розм.* Загнутий верхній край лопати чи заступа, в якого упираються ногою, коли копають. 2. Кінь, що йде ступо́ю. 3. *розм.* Вид грубого взуття.
СТУПАКУВА́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **ступакува́ти**. *Ступакування коня.*
СТУПАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., зах.* Йти ступо́ю (про коня).
СТУ́ПАНКА, -и, *ж., заст.* Нерухомі сходи, які складаються з ряду східців.
СТУПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ступа́ти** і звуки, утворювані цією дією.
СТУПА́Р, -я́, *ч., заст.* Той, хто валяє сукно.
СТУ́ПАТЕНЬ, -тня, *ч., зах.* Частина ступи (*див.* **сту́па** 1).
СТУПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СТУПИ́ТИ**, ступлю́, сту́пиш; *мн.* сту́плять; *док.* 1. *перев. на що, у що.* Ставити ногу куди-небудь, на щось. // Ставати на що-небудь. ** **Не зна́ти, на яку́ ступи́ти**: а) догоджати кому-небудь, запобігати перед кимось; б) почувати себе дуже незручно. **Ного́ю ступи́ти ні́де** – немає вільного місця. **Ступи́ти не дава́ти** – переслідувати кого-небудь, присікуватися до когось. 2. Переставляючи ноги, роблячи кроки, змінювати місце в просторі, рухатися, йти (про людину або тварину). ** **Кро́ку ступи́ти не мо́жна** – про неможливість вільно діяти. 3. Роблячи крок, входити куди-небудь. // Потрапляти кудинебудь, опинятися десь. // Входити, в'їжджати куди-небудь. 4. *у сполуч. зі сл.* з ноги на ногу. Стоячи на місці, спиратися навперемінно то на одну, то на іншу ногу; переступати. 5. *перев. зі сл.* путь, шлях і т. ін., *перен.* Починати інший спосіб життя, діяти в іншому напрямку. 6. *тільки наказ. сп.* **ступа́й, ступа́йте**. Уживається як наказ або прохання піти куди-небудь або залишити когось, щось.
СТУПЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сту́пінь**.
СТУПЕ́НИК, -а, *ч., діал.* Слід ноги.
СТУПЕНЮВА́ННЯ, -я, *с.* Розміщення, розподіл, класифікація чогось або когось на певних ступенях.
СТУПИ́Р, -я́, *ч., діал.* Товкач.
СТУПИ́ТИ[1] *див.* **ступа́ти**.
СТУПИ́ТИ[2] *див.* **сту́плювати**.
СТУПИ́ТИСЯ *див.* **сту́плюватися**.
СТУПИ́ЦЯ, -і, *ж., рідко.* Центральна частина колеса з гніздами для спиць і отвором для осі.
СТУПІ́ЙКА, -и, *ж., діал.* Підніжка (у 1 знач.).
СТУПІНЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який складається зі східців, уступів або має їх. // Який своїм виглядом нагадує сходи. 2. *перен.* Який відбувається, проводиться певними стадіями, етапами тощо.
СТУПІНЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ступінча́стий**.
СТУПІ́НЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ступінча́стий**.
СТУПІ́НЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ступі́нчатий**.
СТУ́ПІНЬ, -пеня, *ч.* 1. Порівняльна величина, що характеризує розмір, інтенсивність чого-небудь. // Міра вияву чого-небудь. 2. Посада, ранг, звання, чин. // *У сполуч. з числ.* означає той чи інший розряд, категорію чого-небудь. ** **Науко́вий (уче́ний) сту́пінь** – вища кваліфікація, яка присуджується після захисту дисертації. 3. *рідко.* Горизонтальний виступ сходів, на якого ступають, піднімаючись угору чи спускаючись униз; сходина. // Взагалі виступ чого-небудь на похилій поверхні. 4. *перен.* Етап, стадія розвитку чого-небудь. // Стан, рівень, на якому перебуває, якого досягає хто-, що-небудь. 5. Складова частина ракети, яка після згоряння в ній палива відокремлюється в польоті. 6. *муз.* Будь-який звук музичного звукоряду, гами, ладу. 7. *заст.* Градус.
СТУ́ПІНЬ, -пеня *і розм.* -пня, *ч.* 1. Рух ногою вперед, убік або назад. // Звуки від такого руху. 2. *заст.* Назва одиниці виміру невеликих відстаней на поверхні землі, що дорівнює відстані між стопами ніг (приблизно 70 – 75 см) під час ходіння.
СТУПІ́Р, -а, *ч.* 1. Товкачик із важелем у хатній ступі для товчення проса. 2. Ступка (у 1 знач.).
СТУ́ПКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **сту́па** 1. // Невелика посудина для розтирання чого-небудь. 2. *діал.* Слід ноги.
СТУ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ступи́ти**[2].
СТУ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сту́плювати**.
СТУ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СТУПИ́ТИ**, ступлю́, сту́пиш; *мн.* сту́плять; *док., перех.* 1. Робити тупим. 2. *перен.* Послаблювати, робити не дуже відчутним, сильним (почуття, сприйняття і т. ін.).
СТУ́ПЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **СТУПИ́ТИСЯ**, сту́питься; *мн.* сту́пляться; *док.* Ставати тупим, негострим.
СТУПЛЯ́Й, -я́, *ч., зах.* Крок.
СТУПНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який відбувається послідовно, без різких змін; поступовий.
СТУПНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ступне́вий**.
СТУПНЕ́ВО. Присл. до **ступне́вий**.
СТУПНИ́К, -а́, *ч., діал.* 1. Крок. 2. Майстерня або фабрика, де валяють вовну, шерсть і т. ін.; валяльня, сукновальня.
СТУПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **ступа́ти** 1 – 3, 5. ** **Ступну́ти ні́де** – дуже тісно, немає вільного місця.
СТУПНЯ́, -і, *ж.* 1. Нижня опорна частина ноги; стопа. // Нижня поверхня опорної пластини ноги. // Відбиток ноги, залишений на землі. 2. *діал.* Хода.
СТУПО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Валяний (у 2 знач.).
СТУПО́М, *присл., діал.* Те саме, що **ступо́ю**.
СТУ́ПОР, -у, *ч., мед.* Стан нечутливості, отупіння, нерухомості в людини, який виникає у випадках психічних захворювань, отруєнь, травматичних ушкоджень мозку тощо.
СТУПОРО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до ступору. ** **Ступоро́зний стан** – те саме, що **сту́пор**.
СТУПО́Ю, *присл.* 1. Повільним кроком. 2. Найповільнішим алюром, не риссю. // Повільно, не поспішаючи (про їзду на коні).
СТУ́ПЦІ, -ів, *мн., розм.* Отвори на сопілці.
СТУПЧА́СТИЙ, -а, -е, *етн., зах.* Вишитий ступчиками.
СТУ́ПЧИКИ, -ів, *мн., етн., зах.* Особливий візерунок у вишивці.
СТУП'Я́Й, -я́, *ч., зах.* Крок.
СТУРБО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стурбува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який перебуває в стані неспокою, тривоги; схвильований. // Який виражає неспокій, тривогу, хвилювання.
СТУРБО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **стурбо́ваний** 2.
СТУРБО́ВАНО. Присл. до **стурбо́ваний** 2.
СТУРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стурбува́ти**.
СТУРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Викликати неспокій, тривогу; занепокоїти, схвилювати. // Порушити чий-небудь спокій.
СТУРБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.* Відчути неспокій, тривогу; занепокоїтися, схвилюватися.
СТУС, -а́, *ч., діал.* Стусан.
СТУСА́Н, -а́, *ч.* Удар кулаком. // Різкий удар ногою, коліном. *Надавати стусанів.* // Елемент бойового гопака – удар кулаком.
СТУСАНИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **тря́ска**.
СТУ́САТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., чим і без додатка, розм.* Бити, штовхати кого-, щонебудь.
СТУ́СЕНЬ, -сня, *ч., рідко.* Те саме, що **стуса́н**.
СТУСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., чим і без додатка, розм.* Однокр. до **сту́сати**.
СТУСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., однокр., перех. і неперех., чим і без додатка, розм.* Підсил. до стуснути. // *безос.*
СТУСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., розм.* Бити, штовхати кого-небудь.
СТУХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стуха́ти**.
СТУХА́ТИ, -а́є, *недок.*, **СТУ́ХНУТИ**, -не; *мин. ч.* стух, сту́хла, сту́хло; *док.* 1. Переставати горіти, світитися; гаснути. // *безос.* 2. Ставати меншим за ступенем, силою свого вияву; спадати. 3. Ставати меншим за обсягом, величиною (про опухлу частину тіла); відтухати. // *жарт.* Те саме, що **ху́днути**.
СТУ́ХЛИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **сту́хнути**[1]. 2. *у знач. прикм.* Тьмяний, невиразний (про очі, погляд).
СТУ́ХЛИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **сту́хнути**[2].
СТУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **сту́хлий**[2].
СТУ́ХНУТИ[1] *див.* **стуха́ти**.
СТУ́ХНУТИ[2], -не; *мин. ч.* стух, сту́хла, сту́хло *і* сту́хнув, -нула, -нуло. Док. до **ту́хнути**[2].
СТУШКО́ВАНИЙ, -а, -е, *кул.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **стушкува́ти**. // *у знач. прикм.*
СТУШКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **тушкува́ння** 1.
СТУШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех., кул.* Док. до **тушкува́ти** 1.
СТУШО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до сту-

шува́ти.
СТУШО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стушо́вувати**.
СТУШО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СТУШУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Тушуючи, робити поступовим і непомітним перехід від темного кольору до світлого. 2. *перен.* Робити менш виразним, помітним, відчутним; пом'якшувати, послаблювати.
СТУШО́ВУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СТУШУВА́ТИСЯ**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Утворювати внаслідок тушування поступовий і непомітний перехід від темного кольору до світлого. 2. *перен.* Робитися менш виразним, помітним, явним; пом'якшуватися, послаблюватися. 3. *перен.* Втрачати своє значення, відступати на другий план. 4. *перен.* Непомітно зникати, йти.
СТУШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стушува́ти**.
СТУШУВА́ТИ *див.* **стушо́вувати**.
СТУШУВА́ТИСЯ *див.* **стушо́вуватися**.
СТЬМА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стьма́рити**.
СТЬМА́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стьма́рити**.
СТЬМА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Зробити що-небудь темним, невидимим або менш помітним, менш виразним; затьмарити. 2. *перен.* Зробити сумним, похмурим, зажуреним; засмутити.
СТЬОБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до стьобання.
СТЬОБА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, що займається стьобанням.
СТЬОБА́ЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **стьоба́льник**.
СТЬО́БАНИЙ[1], -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стьоба́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Зробл. на ватній прокладці і прошитий наскрізь великими стібками.
СТЬО́БАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стьоба́ти**[2].
СТЬО́БАНКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ва́тник**.
СТЬОБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стьоба́ти**[1].
СТЬОБА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* Прошивати що-небудь стібками.
СТЬОБА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Бити кого-небудь або вдаряти по чому-небудь чимсь гнучким; хльостати, шмагати. // Рухаючись, сильно ударяти (про дощ, вітер, кулі, гілки рослин і т. ін.). 2. *перех. і неперех.*, *перен.* Говорити різко, дошкульно, досаждати кому-небудь. // Піддавати кого-, що-небудь гострій критиці. 3. *перех.*, *розм.* Ловити, витягувати з води (рибу).
СТЬОБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **стьоба́ти**[2] 1, 2.
СТЬОБОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Підсил. до **стьобну́ти**.
СТЬОЖАКИ́, -ів, *мн.* Загальна назва цестод ряду Pseudophyllidae; паразитують у кишечнику ссавців та птахів.
СТЬО́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стьо́жка**.
СТЬОЖИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **стьо́жка** 1, 2.
СТЬО́ЖКА, -и, *ж.* 1. Вузька смуга тканини, що використовується як прикраса, для оздоблення і т. ін. // Вузька смуга чого-небудь. 2. Смужка шовкової тканини певного кольору й розміру, яку носять замість відповідного ордена чи медалі. 3. *чого, яка, перен.* Те, що тягнеться або виднується вузькою довгою смугою (про річку, дорогу і т. ін.). // Люди, машини і т. ін., вишикувані в одну шеренгу, лінію. // *у знач. присл.* **стьо́жкою**. // Ряд висаджених рослин. 4. *перен.*, *розм.* Вузький потік рідини, газу, пари і т. ін.; цівка, струмінь. // *у знач. присл.* **стьо́жкою**. Таким потоком.
СТЬОЖКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **стьо́жка** 1, 2. ** **Стьожкові́ че́рви** – плоскі черви, що мають подібне до стьожки сплющене тіло, яке складається з члеників; паразитують в організмі хребетних тварин і людини.
СТЬОЖКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має форму стьожки (у 1 знач.).
СТЬОЖКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **стьожкува́тий**.
СТЬОН, стьо́ну, *ч.*, *діал.* Фасон, модель.
СТЮ́АРД, -а, *ч.* 1. Буфетник, офіціант на пасажирському морському судні, на літаку. 2. В Англії – управитель великого господарства.
СТЮАРДЕ́СА, -и, *ж.* 1. Жін. до **стю́ард** 1. 2. Працівниця авіаційного транспорту, що супроводить пасажирські літаки, стежить за порядком, обслуговує пасажирів і т. ін.; бортпровідниця.
СТЮАРТИ́Т, -у, *ч.* 1. Мінерал у вигляді білих або жовтих волокон. 2. Темний, магнітний різновид алмазу, що містить до 11% золи.
СТЯ́БЛЕЧКО, -а, *с.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **стябло́** 1, 2.
СТЯБЛО́, -а́, *с.*, *діал.* 1. Дерев'яний ківш. 2. Піднос, таця. 3. Поміст, дошка в рибальському човні для складання сітей.
СТЯГ, -а, *ч.*, *уроч.* Те саме, що **пра́пор** 1.
СТЯГА́, -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **сму́га**.
СТЯГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для стягання, скріплення чого-небудь.
СТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стяга́ти**.
СТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і рідше* **СТЯ́ГУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **СТЯГТИ́** *і* **СТЯГНУ́ТИ**, стягну́, стя́гнеш; *мин. ч.* стяг, -ла́, -ло́ *і* стягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *док.*, *перех.* 1. Міцно з'єднувати, зв'язувати, скріплювати що-небудь чимсь. 2. Робити більш прилеглим, тісним, натягнутим (пояс, кінську збрую і т. ін.). // Обгортаючи, щільно прилягати до чого-небудь. // Щільно облягати, охоплювати, обтягувати з усіх боків, часом створюючи враження меншого розміру (про одяг, взуття). // Морщити, збирати в складки. // *безос.* // Зводити докупи (перев. брови). // Зменшувати, звужувати площу чого-небудь. // *безос.* 3. Зносячи, звозячи, збирати, складати що-небудь в одному місці. // Зачепивши чим-небудь, збирати, згрібати в одне місце, докупи. // *перен.* Об'єднуючи, згуртовуючи, збирати, зосереджувати, скупчувати в одному місці. // *перен.* Приваблюючи до себе, змушувати збиратися, зосереджуватися. // *перен.* Поступово збирати, нагромаджувати (гроші, майно і т. ін.). ** **Стяга́ти підо́зру (бі́ду, кло́піт і т. ін.)** *на кого – що* – викликати що-небудь неприємне, небажане; бути причиною чогось неприємного, небажаного. 4. Тягнучи, повільно, з трудом знімати що-небудь. // Тягнучи, знімати когось, щось звідки-небудь. // Робити меншим що-небудь. 5. *тільки док.*, *розм.* Украсти що-небудь. 6. Примушувати сплатити що-небудь.
СТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся *і рідше* **СТЯ́ГУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **СТЯГТИ́СЯ** *і* **СТЯГНУ́ТИСЯ**, стягну́ся, стя́гнешся; *мин. ч.* стя́гся, -ла́ся, -ло́ся *і* стягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *док.* 1. Міцно затягуватися; зашморгуватися. 2. Обв'язуватися, підперізуватися чим-небудь туго; затягатися. 3. *тільки 3 ос.* Морщитися, збиратися в складки. // Зменшуватися, звужуватися (про площу чого-небудь). // Зводитися докупи. // *розм.* Загоюватися, заживати. // *розм.* Змикаючись краями, покривати що-небудь. 4. Не втримавшись на чому-небудь, повільно спадати, зсуватися. 5. *перен.* Збиратися, зосереджуватися, скупчуватися в одному місці. 6. *на що.* Збирати, нагромаджувати кошти для придбання кого-, чого-небудь, здійснення чогось. 7. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Схуднути, змарніти. 8. *тільки док.*, *перев. із запереч.* не, *розм.* Здатися довгим. 9. *тільки недок.* Пас. до **стяга́ти, стя́гувати** 3, 4, 6.
СТЯ́ГЕЛЬ, -гля, *ч.* Одна з двох поперечних жердин полудрабка.
СТЯ́ГНЕНИЙ, СТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стягти́, стягну́ти**. // **стя́гнено, стя́гнуто**, *безос. присудк. сл.* 2. *тільки* **стя́гнений**, *у знач. прикм.* Злитий, з'єднаний в одне ціле; єдиний, неподільний. // *лінгв.* В якому відбулося злиття голосних основи та закінчення. // *лінгв.* З однорідними членами.
СТЯ́ГНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **стягти́, стягну́ти, стяга́ти**. 2. Покарання за невиконання або порушення чого-небудь. ** **Безпере́чне стя́гнення**, *фін.* – примусове стягнення грошових сум без звернення до суду, арбітражного суду або ін. органу, який вирішує майнові суперечки. **Стя́гнення зби́тків** – відшкодування витрат, компенсація витрат чи втрат, відновлення витрачених чинників в натуральній або грошовій формі особі, яка зазнала збитків чи витрат. 3. *лінгв.* Фонетичний або морфологічний процес, що полягає в злитті двох звуків в один внаслідок їх повної асиміляції або двох слів в одне.
СТЯГНУ́ТИ *див.* **стяга́ти**.
СТЯ́ГНУТИЙ *див.* **стя́гнений**.
СТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **стяга́тися**.
СТЯГОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Із широким поступом. *Стяговитий кінь.*
СТЯГТИ́ *див.* **стяга́ти**.
СТЯГТИ́СЯ *див.* **стяга́тися**.
СТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до стягування. 2. Який що-небудь стягує.
СТЯ́ГУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **стя́гувати**.
СТЯ́ГУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **стя́гувати**.
СТЯ́ГУВАТИ *див.* **стяга́ти**.
СТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **стяга́тися**.
СТЯ́ГУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **стя́гувати**.
СТЯЖА́ТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *ц.-с.* Придбавати, набувати.
СТЯ́ЖЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **стя́жка**[1].
СТЯ́ЖКА[1], -и, *ж.* 1. Те саме, що **смуга́** 1. 2. Вузька смужка тканини, що використовується як прикраса або для оздоблення чого-небудь; стрічка.
СТЯ́ЖКА[2], -и, *ж.*, *спец.* 1. Дія за знач. **стягти́, стягну́ти, стяга́ти** 1. 2. Те, чим стягають, з'єднують, скріплюють що-небудь.
СТЯЖНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* 1. Признач. для стягання, скріплення чого-небудь. *Стяжні болти.* 2. Який стягається, скріплюється стяжкою.
СТЯ́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* стя́мляться; *док.* 1. Повернутися до свідомості зі стану непритомності, забуття; опритомніти, опам'ятатися. 2. Повернутися до стану душевної рівноваги, набути знову здатності нормально мислити, діяти і т. ін. (після сильного переживання, розгубленості, переляку і т. ін.). // Зрозумівши помилковість своєї поведінки, хибність своїх намірів і т. ін., відмовитися від них; одуматися. ** **Не стя́митися, як** – не встигнути збагнути, відчути, помітити що-небудь.
СТЯМКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Зрозуміти, збагнути.
СТЯМНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Зрозумілий.
СТЯ́ТИ[1] *див.* **стина́ти**[1].
СТЯ́ТИ[2] *див.* **стина́ти**[2].
СТЯ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **стя́ти**[1]. // **стя́то**, *безос. присудк. сл.*
СТЯ́ТИСЯ *див.* **стина́тися**[1].
СУ, *невідм.*, *с.* 1. Старовинна французька дрібна розмінна монета. 2. Розмінна монета В'єтнаму.
СУ-АУ́РУ, *невідм.*, *ж.* Інвазійна хвороба тварин, що викликається трипаносомою, яка розмножується в крові хазяїна; переносники – кровосисні комахи.
СУАХІ́ЛІ, *невідм.*, *мн.* (*одн.* **суахі́лі**, *ч.*). Народ, що населяє прибережну частину Східної Африки; окремі представники цього народу. // *тільки одн.* Мова цього народу, що належить до східної зони мов банту.
СУАХІЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до суахілі.
СУБ... Перша частина складних слів, яка надає значення: а) розташований поблизу, нижче або під чим-небудь, напр.: субантарктичний, субконтинентальний і т. ін.; б) підпорядкований, підлеглий, напр.: субінспектор, субординатор і т. ін.; в) не основний, другорядний; менший, напр.: субіригація, субкультура, субмікроскопічний, суб'ядро тощо.
СУБАГЕ́НТ, -а, *ч.*, *юр.* Див. **субаге́нтський до́говір**.
СУБАГЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е, *юр.*: ** **Субаге́нтський до́говір** – договір, що укладається агентом з метою виконання агентського договору (*див.* **аге́нтський**) з іншою особою (субагентом).
СУБАКВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Підводний. ** **Субаква́льна ва́нна** – лікувальна процедура, що полягає у промиванні кишечнику водою під час прийняття теплої ванни.
СУБАКО́РД, -у, *ч.*, *муз.* Частина поліакорду, яка окремо може виконувати функцію акорду.
СУБАКУ́ТНИЙ, -а, -е, *мед.* Такий, що протікає не гостро і не хронічно (про хворобу); підгострий.
СУБАЛТЕ́РН, -а, *ч.* 1. *заст.*, *розм.* Те саме, що **субалте́рн-офіце́р**. 2. *діал.* Підлеглий.
СУБАЛТЕ́РН-ОФІЦЕ́Р, -а, *ч.* У дореволюційній російській армії – молодший офіцер роти, ескадрону, батареї.
СУБАЛЬПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до високогірних районів, розташованих нижче альпійського поясу.
СУБАЛЬТЕРНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підпорядкованість.
СУБАНДЕРРА́ЙТЕР, -а, *ч.* Вторинний гарант позики.
СУБАНТАРКТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Субантаркти́чний по́яс** – природний пояс Півд. півкулі, що охоплює акваторію та острови півд. частини Тихого, Атлантичного та Індійського океанів; характеризується холодним кліматом.
СУБАРАХНОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений під павутинною мозковою оболонкою. ** **Субарахноїда́льний крововили́в** – крововилив під павутинну мозкову оболонку.
СУБАРКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до Субарктика. ** **Субаркти́чний по́яс** – природний пояс Півн. півкулі, що охоплює півн. частини Євразії та Півн. Америки; характеризується холодним кліматом.
СУБА́ТОМНИЙ, -а, -е. Менший за атом. // Що стосується елементарних частинок, властивий їм; внутрішньоатомний.
СУББЕРБО́УТ-ЧА́РТЕР, -а, *ч.* Договір субфрахтування судна без екіпажу.
СУБВЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Форма фінансової допомоги окремим галузям господарства, банкам, підприємствам тощо.
СУБВОКАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Ледве чутний шепіт, рух губ і язика, невелике м'язове напруження у гортані та ін., що іноді з'являються під час читання.
СУБВОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до субвокалізації. ** **Субвока́льна мо́ва** – те саме, що **субвокаліза́ція**.
СУБДЕПРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до субдепресії.
СУБДЕПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Стан незначно вираженої депресії; характеризується зниженням настрою, песимістичною оцінкою подій та зниженням працездатності.
СУБДІАФРАГМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений під діафрагмою; піддіафрагмальний.
СУБДОМІНА́НТА, -и, *ж.*, *муз.* Четвертий ступінь діатонічної гами та акорд, побудований на цьому ступені; нижня домінанта.
СУБДОМІНАНТСЕПТАКО́РД, -у, *ч.*, *муз.* Септакорд, побудований на II ступені ладу.
СУБДУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений під твердою мозковою оболонкою. ** **Субдура́льна емпіє́ма** – накопичення гною в просторі між твердою і павутинною мозковими оболонками. **Субдура́льний про́стір** – щілиноподібний простір, який розміщений під твердою мозковою оболонкою.
СУБЕКВАТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Субекваторіа́льні поя́си** – природні пояси Землі, розташовані в Півд. і Півн. півкулях між тропічними поясами й екваторіальними поясами.
СУБЕНДОТЕЛІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Субендотеліа́льний шар** – шар стінки кровоносних та лімфатичних судин або ендокарду, утворений колагеновими і еластичними волокнами та малодиференційованими клітинами зірчастої форми.
СУБЕНДОТЕ́ЛІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **субендотеліа́льний шар**.
СУБЕПЕНДИМО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, що має вигляд маленьких вузликів у стінках шлуночків мозку.
СУБЕРИ́Н, -у, *ч.* Жироподібна речовина, яка насичує оболонку рослинних клітин.
СУБЕРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **субери́н**. *Субериновий шар.*
СУБЕРО́З, -у, *ч.* Алергічний альвеоліт, який розвивається внаслідок потрапляння в дихальні шляхи грибів, що живуть у пилу кори пробкового дерева.
СУБ'Є́КТ, -а, *ч.* 1. *філос.* Істота, здатна до пізнання навколишнього світу, об'єктивної дійсності й до цілеспрямованої діяльності. 2. *книжн.* Особа, група осіб, організація і т. ін., яким належить активна роль у певному процесі, акті. 3. *юр.* Особа чи організація як носій певних прав та обов'язків. 4. *мед.* Людина як носій певних фізичних і психічних якостей; людина як об'єкт дослідження. 5. *розм.* Людина, особа. // Про людину з негативними рисами характеру, непривабливою або підозрілою зовнішністю. *Підозрілий суб'єкт.* 6. *пе-*

рен. Презирлива назва особи, яку не хочуть називати. 7. *лог.* Предмет судження. 8. *грам.* Те саме, що **підмет**[1].

СУБ'ЄКТИВІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Ідеалістичний напрям у філософії, який заперечує існування об'єктивної реальності як джерела відчуттів і твердить, що реальний світ існує тільки в людській свідомості. 2. Напрям у соціології, який твердить, що розвиток суспільства визначається не об'єктивними закономірностями, а суб'єктивними чинниками (волею, прагненням окремих осіб). 3. *книжн.* Суб'єктивно-обмежений погляд на що-небудь; брак об'єктивності.

СУБ'ЄКТИВІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прибічник суб'єктивізму (у 1, 2 знач.).

СУБ'ЄКТИВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **суб'єктиві́стський**.

СУБ'ЄКТИВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до суб'єктивізму. // Власт. суб'єктивізму або суб'єктивістові.

СУБ'ЄКТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до суб'єктивізму (у 1, 2 знач.). ** **Суб'єкти́вний ідеалі́зм** – філософський напрям, представники якого заперечують існування об'єктивного світу, а основою всіх явищ природи і суспільства вважають людську свідомість або її окремі елементи; прот. о б ' є к т и в н и й. 2. Стос. до суб'єкта, людини, особи; пов'язаний з діями суб'єкта. 3. Який відображає думки, переживання і т. ін. тільки даного суб'єкта; особистий, індивідуальний. // *у знач. ім.* **суб'єкти́вне**, -ного, *с.* Те, що відображає думки, переживання і т. ін. тільки даного суб'єкта; особисте. // Упереджений, не об'єктивний. *Суб'єктивне рішення.*

СУБ'ЄКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **суб'єкти́вний** 3. *Суб'єктивність сприйняття.* 2. Надто суб'єктивне ставлення до чого-небудь, упереджений погляд на щось; брак об'єктивності.

СУБ'ЄКТИ́ВНО. Присл. до **суб'єкти́вний** 3.

СУБ'Є́КТНИЙ, -а, -е, *лог.*, *грам.* Стос. до суб'єкта (у 6, 7 знач.). *Суб'єктні відношення.*

СУБІКТЕ́РУС, -у, *ч.*, *мед.* Найлегший ступінь жовтяниці, що проявляється лише у вигляді жовтуватого відтінку кон'юнктиви очного яблука.

СУБІНВОЛЮ́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **субінволю́ція ма́тки**, *мед.* – недостатній зворотний розвиток матки після пологів.

СУ́БІР, -бору, *ч.* Природний сосновий (з невеликою кількістю дерев інших порід) ліс, який росте на супісках або пісках.

СУБІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Безпосереднє сприйняття ряду точок або ін. дрібних об'єктів в неструктурованому стимулі без їх підрахунку.

СУБІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **субо́та**. 2. *заст.* Суботні вечорниці. 3. *заст.*, *розм.* Щосуботнє покарання учнів у дореволюційній школі, семінарії. ** **дава́ти субі́тки** *кому* – бити, карати когонебудь. **покуштува́ти субі́тки** – зазнати покарання, бути битим.

СУБІТКО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до субітки (у 2, 3 знач.). *Субіткові пісні.* // *у знач. ім.* **субітко́ве**, -вого, *с.* Те саме, що **субі́тка** 3.

СУБІ́ТНИК, -а, *ч.*, *заст.* 1. Той, кого карали по суботах. 2. Поминальна книга, синодик.

СУ́БІТО, *невідм.*, *с.* Поняття, що означає раптовість музичного руху (напр., субіто форте – раптово гучно, субіто піано – раптово тихо).

СУБІ́ТОЧКА, -и, *ж.*, *заст.* Пестл. до **субі́тка** 2.

СУ́БІЧ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **о́біч**[1].

СУБКАРБІ́Д, -у, *ч.* Карбід зі значно меншим вмістом Карбону, ніж це має бути за законами валентності та стехіометрії. *Субкарбід бору.*

СУБКЛАВІОВЕРТЕБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **субклавіовертебра́льний синдро́м** – симптомокомплекс, зумовлений оклюзією підключичної артерії в місці відходження від неї хребтової артерії.

СУБКЛАВІОКАРОТІ́ДНИЙ, -а, -е: ** **субклавіокароті́дний синдро́м** – симптомокомплекс, зумовлений розладами кровообігу в підключичній і загальній сонній артеріях.

СУБКЛІНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Термін, що використовується відносно періоду, який передує появі симптомів хвороби або розладу.

СУБКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до тіл, явищ і процесів усередині клітини; внутріклітинний.

СУБКО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **со́пор**.

СУБКОМПЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **субкомпенса́ція серце́вої ді́яльності** – форма серцевої недостатності, при якій внаслідок мобілізації компенсаторних механізмів основні показники гемодинаміки в спокої і при звичайному для даного хворого фізичному навантаженні не порушені.

СУБКОНТИНЕ́НТ, -у, *ч.* Географічно чітко обмежена велика частина континенту.

СУБКОНТРОКТА́ВА, -и, *ж.*, *муз.* Найнижча частина музичного звукоряду, на октаву нижча за контроктаву.

СУБКОРТИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Підкірковий; той, що розташований нижче від кори головного мозку.

СУБКРИ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Частина рецепта, в якій визначається форма ліків та маніпуляції, які повинен виконати фармацевт, щоб виготовити те, що прописано в рецепті.

СУБКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Культура якого-небудь соціального середовища в історично певний час. // Система переконань, цінностей і норм, що їх розділяє і активно використовує явна меншість людей в межах певної культури.

СУБЛІ́ЗИНГ, -у, *ч.* Особливий вид відносин, які виникають у зв'язку з передачею прав користування предметом лізингу третій особі, що оформляється відповідним договором.

СУБЛІМА́Т, -у, *ч.* 1. *хім.* Продукт сублімації, узгону. 2. *тільки мн.*, *геол.* Мінеральні утворення, які відкладаються в місцях виходу вулканічних газів.

СУБЛІМА́ТОР, -а, *ч.* 1. *хім.* Речовина, що піддається сублімації (у 1 знач.). 2. *псих.* Людина, схильна до сублімації (у 2 знач.).

СУБЛІМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **сублімá́ція**. // При якому використовується явище сублімації. ** **Сублімаці́йна су́шка (харчови́х проду́ктів)** – спосіб консервування (харчових продуктів) методом сублімації. 2. Призначений для такої сушки (харчових продуктів). *Сублімаційна установка.*

СУБЛІМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *спец.* Перехід речовин з кристалічного стану безпосередньо в газуватий без перетворення на рідину. 2. Психічний процес спрямування енергій афективних потягів на цілі соціальної діяльності або творчості.

СУБЛІМО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сублімува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Законсервований способом сублімації. *Сублімовані продукти.*

СУБЛІМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **сублімува́ти**.

СУБЛІМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *спец.* 1. *перех.* Проводити сублімацію. *Сублімувати йод.* 2. *неперех.* Зазнавати сублімації.

СУБЛІМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **сублімува́ти** 1.

СУБЛІНГВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розміщений під язиком або признач. для всмоктування в кров із-під язика; під'язиковий.

СУБЛІТОРА́ЛЬ, -і, *ж.* Прибережна частина дна океанів і морів, розташована нижче від літоралі.

СУБЛІТОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сублітора́ль**.

СУБЛІЦЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Умова, за якою ліцензіар передає ліцензіату повноваження надавати право використання патенту на винахід третім особам у межах своїх прав.

СУБЛЮКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вивих, при якому суглобові кінці частково стикаються між собою; підвивих.

СУБМАКСИЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення підщелепної залози.

СУБМАНДИБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що розміщений під нижньою щелепою.

СУБМАРИ́НА, -и, *ж.* Підводний човен.

СУБМЕДІА́НТА, -и, *ж.*, *муз.* Шостий ступінь мажорного або мінорного ладу.

СУБМЕ́РСІЯ, -ї, *ж.*, *мат.* Те саме, що **регуля́рне відобра́ження**.

СУБМІКРО́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний з частками, розмір яких менший за мікрон.

СУБМІКРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Нерозрізненний в оптичний мікроскоп; мізерно малий. // Такий, який виводить об'єкт спостереження за межі видимості в оптичний мікроскоп.

СУБМІЛІМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Менший за міліметр. ** **Субміліметро́ві хви́лі (діапазо́н хвиль)** – електромагнітні хвилі (діапазон хвиль) з довжиною хвилі значно меншою за міліметр. 2. Оснований на дії, використанні таких хвиль. *Субміліметровий телескоп.*

СУБМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до тіл, явищ і процесів всередині молекули; внутрішньомолекулярний. // Пов'язаний з вивченням тіл, явищ і процесів всередині молекули. *Субмолекулярна біологія.*

СУБМО́РФ, -а, *ч.*, *лінгв.* Сегмент слова, що формально (за фонетичним складом) тотожний окремому афіксальному морфові, але позбавлений будь-якого значення.

СУБМОТИ́В, -у, *ч.*, *муз.* Найменша частина мотиву, яка може бути виокремлена і має елементарну смислову й образну самостійність.

СУБМУКО́ЗНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що розміщений під слизовою оболонкою; підслизовий.

СУБНОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Менший, ніж нормальний; нижчий від середнього значення, яке вважається нормальним.

СУБОКСИ́Д, -у, *ч.* Оксид, який містить значно менше Оксигену, ніж це має бути за законами валентності та стехіометрії. *Субоксид титану.*

СУБОКЦИПІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розміщений під потилицею або під потиличною кісткою; підпотиличний. ** **Субокципіта́льна пу́нкція** – введення голки у велику потиличну цистерну з діагностичною або лікувальною метою.

СУБОРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Розташований нижче від заданої орбіти. ** **Суборбіта́льний політ** – політ космічного літального апарату по балістичній кривій без виходу на орбіту штучного супутника Землі.

СУБОРДИНАТУ́РА, -и, *ж.* Первинна спеціалізація студентів старших курсів медичного інституту певного клінічного профілю.

СУБОРДИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Система суворого підпорядкування молодших за чином або становищем старшим, що ґрунтується на правилах службової дисципліни.

СУБОРЕ́НДА, -и, *ж.* Угода, за якою майно, орендоване певною особою, передається за відповідну винагороду в тимчасове користування іншій.

СУБОРЕНДА́Р, -я́, *ч.* Особа, яка бере на себе користування майном згідно з суборендою.

СУБОРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́бір**.

СУБО́ТА, -и, *ж.* Назва шостого дня тижня (після неділі). // У сполуч. з деякими прикм. уживається перев. в назвах релігійних свят.

СУБО́ТІШНІЙ, -я, -є, *зах.* Суботній.

СУБО́ТНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* Добровільне і безоплатне колективне виконання суспільно корисної роботи в позаурочний час (спершу лише по суботах). 2. *розм.* Парафіянин однієї з християнських сект (баптист, євангеліст тощо).

СУБО́ТНІЙ, -я, -є. Прикм. до **субо́та**. // Який відбувається, здійснюється і т. ін. в суботу. *Суботній обід. Суботній відпочинок.* // Який приходить у суботу або щосуботи. // Признач. для використання в суботу.

СУБО́ТОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **субо́та**.

СУБПЕРИТОНЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що розміщений під очеревиною; підочеревинний.

СУБПЕРІОСТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що розміщений під окістям.

СУБПІДРЯ́Д, -у, *ч.* Договір з певною організацією на часткове виконання нею якихось робіт, що його укладає основний підрядник.

СУБПІДРЯ́ДНИЙ, -а, -е, *спец.* Який працює за субпідрядом.

СУБПІДРЯ́ДНИК, -а, *ч.*, *спец.* Організація, що працює за субпідрядом.

СУБПІДРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Абстр. ім. до **субпідря́дний**.

СУБПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **субполя́рні депре́сії** – області пониженого атмосферного тиску між 50 і 70° півн. широти і півд. широти, гол. чином над океанами.

СУБПРЕС-ЦЕ́НТР, -у, *ч.* Додатковий прес-центр, розташований на місці подій.

СУБПРОДУ́КТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **субпроду́кт**, -у, *ч.*). Побічні продукти (тельбухи, голова, кінцівки і т. ін.), що їх одержують, розбираючи тушу тварини.

СУБРАХУ́НОК, -нку, *ч.*, *фін.* Рахунок, що його банк відкриває профспілковим та деяким іншим організаціям, а також підприємствам, які мають негоспрозрахункові філії, цехи і т. ін. ** **Кореспонде́нтські субраху́нки** – субрахунки, що їх відкривають переважно банки, які активно проводять операції із розрахунків за товари та послуги. **Пото́чні субраху́нки** – субрахунки, які відкриваються у банках громадськими організаціями, фондами та бюджетними установами для обліку коштів, що надходять, з метою їх подальшої акумуляції. **Розрахунко́ві субраху́нки** – субрахунки, що їх відкривають головні підприємства за місцем знаходження негоспрозрахункових структур та підрозділів. **Субраху́нок депо́** – спеціальний рахунок, відкритий депозитарієм для обліку певного режиму зберігання цінних паперів.

СУБРЕГІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що стосується самостійної частини регіону.

СУБРЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.*, *лог.* Аргументація, що ґрунтується на хибних засновках.

СУБРЕ́ТКА, -и, *ж.* Персонаж старовинної комедії – пустотлива, метка служниця, втаємничена у справи своєї господині.

СУБРОГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *фін.* Заміна одного кредитора на іншого. 2. *юр.* Заміна, доповнення старої угоди новими положеннями. 3. Перехід до страховача, який виплатив страхове відшкодування, права вимагати компенсації від особи, відповідальної за збитки, спричинені страхувальникові.

СУБСЕНСО́РНИЙ, -а, -е: ** **субсенсо́рні проце́си** – різновид психічної діяльності людини, яка здійснюється на несвідомому рівні.

СУБСЕ́ПСИС, -у, *ч.*: ** **Алергі́чний субсе́псис** – захворювання інфекційно-алергічної природи, яке характеризується високою гарячкою, поліморфним висипом, артралгією і нейтрофільним лейкоцитозом.

СУБСЕРО́ЗНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що розміщений під серозною оболонкою; підсерозний.

СУБСИДА́РНИЙ, СУБСИДІА́РНИЙ, -а, -е: ** **Субсидіа́рна відповіда́льність** – додаткова відповідальність осіб, які разом з боржником відповідають перед кредитором за належне виконання зобов'язань у випадках, передбачених законом або договором. **Субсидіа́рні догово́ри**: а) у 18 ст. – нерівноправні договори французьких і англійських Ост-Індських компаній з правителями індійських князівств; б) договори, що доповнюють основні, головні зобов'язання.

СУБСИДІА́РНИЙ *див.* **субсида́рний**.

СУБСИДІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **субсидіюва́ти**.

СУБСИДІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **субсидіюва́ти**.

СУБСИДІЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.* Те саме, що **субсидува́ти**.

СУБСИДІЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **субсидіюва́ти**.

СУБСИ́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Фінансова або інша підтримка державними органами виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту, споживання товарів, в результаті якої суб'єкт господарсько-правових відносин одержує пільги (прибутки). ** **Е́кспортна субси́дія** – засіб державного стимулювання експорту за рахунок коштів бюджету. 2. Грошова або натуральна допомога. *Державна субсидія. Непряма субсидія.* ** **Легіти́мна субси́дія** – субсидія, що не дає підстав для застосування компенсаційних заходів.

СУБСИДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **субсидува́ти**. ** **Субсидо́ваний і́мпорт** – ввезення на митну територію країни імпорту товару (товарів), що користується пільгами субсидії, яка надається для виробництва, переробки, транспортування або експорту такого товару.

СУБСИДО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **субси-**

до́ваний.

СУБСИДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **субсидува́ти.**

СУБСИДУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *недок. і док., перех.* Надавати субсидію.

СУБСИДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **субсидува́ти.**

СУБСКАПУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що розміщений під лопаткою; підлопатковий.

СУБСКРИБЕ́НТ, -а, *ч., діал.* Передплатник.

СУБСКРИБЕ́НТКА, -и. Жін. до **субскрибе́нт.**

СУБСКРИБЕ́НЦІЯ, -ї, *ж., діал.* Передплата.

СУБСТАНТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж., лінгв.* Перехід слів якоїнебудь граматичної категорії в іменники.

СУБСТАНТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. *лінгв.* Головним членом або стрижневим словом якого є іменник. *Субстантивні словосполучення.* 2. *лінгв.* Який має форму або виступає у функції іменника. *Субстантивна фразеологія.* 3. *хім.* Який діє без допомоги інших речовин. ** **Субстанти́вні барвники́** – те саме, що **прямі́ барвники́.**

СУБСТАНТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Властивість за знач. **субстанти́вний.**

СУБСТАНТИВО́ВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який зазнав субстантивації.

СУБСТАНТИВУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **субстантивува́тися.**

СУБСТАНТИВУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док., лінгв.* Переходити в іменник (про слово іншої граматичної категорії).

СУБСТАНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **субстанціона́льний.** *Субстанціальна основа буття.*

СУБСТАНЦІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* Властивість за знач. **субстанціа́льний.**

СУБСТАНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до субстанції.

СУБСТАНЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **субстанці́йний.**

СУБСТАНЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до субстанції; який є субстанцією.

СУБСТАНЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **субстанціона́льний.** *Субстанціональність матерії.*

СУБСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У філософії – єдина основа всього сущого, основа буття. 2. Основний складовий елемент. // *перен.* Суть чого-небудь. 3. Біологічно активна речовина, яка використовується для виробництва готового лікарського засобу. 4. Взагалі будь-яка речовина.

СУБСТИТУЕ́НТ, -а, *ч.* 1. Замінник. 2. Атом або група атомів (радикал), які замінюють інший атом чи радикал у молекулі сполуки.

СУБСТИТУ́Т, *ч.* 1. *род.* -у, *спец.* Замінник або новий промисловий матеріал, виріб, який заміняє існуючий. // Право судновласника на заміну вказаного у чартері судна іншим, рівноцінним. 2. *род.* -а, *заст.* Заступник.

СУБСТИТУЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до субституції. ** **Субституці́йна відповіда́льність**, *юр.* – відповідальність за халатність інших осіб. **Субституці́йна терапі́я** – лікування шляхом введення в організм хворого гормонів, органопрепаратів, електролітів і т. ін. за відсутності або нестачі їх в організмі.

СУБСТИТУ́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Заміщення чогось одного іншим, звичайно схожим за властивостями, призначенням. *Субституція звуків.*

СУБСТРА́Т, -у, *ч.* 1. Те, що лежить в основі якихнебудь утворень. // Предмет або речовина, на яких розвиваються тваринні або рослинні організми. 2. У філософії – спільна єдина основа різноманітних явищ, основа спільності або подібності однорідних явищ. 3. Речовина або предмет. 4. Речовина, на яку діє фермент. 5. У лінгвістиці – сліди переможеної мови у складі мови-переможця при схрещуванні двох мов. *Балканський субстрат.*

СУБСТРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **субстра́т.**

СУБСТРАТОСТА́Т, -а, *ч.* Аеростат для польотів у субстратосфері.

СУБСТРАТОСФЕ́РА, -и, *ж.* Шар атмосфери, який відділяє стратосферу від тропосфери.

СУБТА́ЙМ-ЧА́РТЕР, -а, *ч.* Договір суфрахтування судна на певний період.

СУБТАЛАМОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне руйнування деяких підкіркових структур, розміщених під таламусом.

СУБТЕ́СТ, -а, *ч.* Будь-який менший розділ або частина великого теста чи системи тестів.

СУБТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Тендітної будови; уразливий, крихкий, ніжний. 2. Делікатної поведінки; м'який.

СУБТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Властивість за знач. **субти́льний.**

СУБТИ́ЛЬНО. Присл. до **субти́льний.**

СУБТИ́ТР, -у, *ч.* Напис у нижній частині кадру кінофільму, перев. з перекладом тексту.

СУБТИТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Наведення субтитрів у кадрах кінострічки.

СУБТО́Н, -у, *ч., муз.* Джазовий прийом гри на саксофоні та деяких ін. духових інструментах, що створює ефект "придушеного" звучання.

СУБТРО́ПІКИ, -ів, *мн.* Дві фізико-географічні зони земної кулі, які лежать на північ і південь від тропіків і займають щодо клімату і рослинності проміжне становище між тропічним і помірним поясами.

СУБТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **субтро́піки.** // Розташований у зоні субтропіків. // Який складається з рослин, поширених у субтропіках. *Субтропічний вічнозелений ліс.* // Власт., характерний для субтропіків. *Субтропічний клімат.* ** **Субтропі́чні поясі́** – те саме, що **субтро́піки.**

СУБУНГВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений під нігтем; піднігтьовий.

СУБУРБАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес зростання і розвитку приміської зони великих міст, в результаті чого формуються міські агломерації.

СУБУРГА́Н, -а, *ч.* У монгольській архітектурі – меморіальна споруда, гробниця лам, сховище реліквій.

СУБФЕБРИЛІТЕ́Т, -у, *ч., мед.* Постійне тривале підвищення температури тіла в межах від $37{,}1^0$ до $38{,}0^0$.

СУБФЕБРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Із незначно підвищеною температурою.

СУБФЕДЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **субфедера́льна вла́сність** – власність суб'єкта федерації.

СУ́БЧИК, -а, *ч., розм., рідко.* Темна, підозріла особа; неприємний суб'єкт.

СУБШО́КОВИЙ, -а, -е: ** **субшо́кова терапі́я** – терапія, в якій застосовується помірний, несудомний електрошок.

СУБ'Я́ДЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до суб'ядра.

СУБ'ЯДРО́, -а́, *с.* Внутрішня частина ядра Землі.

СУ́ВАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., зах.* Совати (у 3 знач.).

СУ́ВАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., зах.* Соватися (у 2, 3 знач.).

СУВЕНІ́Р, -а, *ч.* Подарунок на згадку; річ, пов'язана зі спогадами про кого-, що-небудь.

СУВЕНІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до сувеніра, сувенірів. // Що є сувеніром. // Признач. для подарунка на відзнаку чого-небудь, на згадку про щось. *Сувенірне видання.* // Призначений для виготовлення сувенірів, торгівлі ними. *Сувенірна фабрика.*

СУВЕНІ́РНИК, -а, *ч.* Майстер, який виготовляє сувеніри.

СУВЕНІ́РНО-ПОДАРУ́НКОВИЙ, -а, -е. Стос. до сувенірних подарунків. *Сувенірно-подарункова крамниця.*

СУВЕРЕ́Н, -а, *ч.* Носій верховної влади.

СУВЕРЕНІТЕ́Т, -у, *ч.* 1. Незалежність і самостійність держави в її зовнішніх і внутрішніх справах. 2. Становище суверена, право верховної влади.

СУВЕРЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **суверe̗н.** // Який здійснює верховну владу. 2. Стос. до суверенітету; незалежний, самостійний у зовнішніх і внутрішніх справах. 3. *розм.* Самостійний у своїх діях, учинках тощо.

СУВЕРЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **суверe̗нний.**

СУВЕРЕ́ННО. Присл. до **суверe̗нний** 2, 3.

СУ́ВЕРТЕНЬ, -тня *і* **СУ́ВЕРТОК**, -тка, *ч.* Те саме, що **згі́рток.** *Суверток паперу.*

СУ́ВЕРТОК *див.* **су́вертень.**

СУВІ́Й, -во́ю, *ч.* 1. Що-небудь згорнуте, скручене в трубку. // Старовинний рукопис, згорнутий у трубку. // *перен.* Клуб (диму, пари і т. ін.) // *рідко.* Сніговий замет. // *рідко.* Кільце, петля. 2. *чого і без додатка.* Шматок полотна або іншої тканини певної довжини, що його зберігають згорнутим у трубку. 3. *чого, перен.* Ланцюг послідовних подій, вражень, думок і т. ін. 4. *рідко.* Те саме, що **паку́нок** 1.

СУВІ́ЙКА, -и, *ж.* Одноклітинна тварина, що живе у воді та наявність якої у стічних водах свідчить про незначну забрудненість води.

СУВІ́ЙЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **суві́й** 1, 2.

СУВО́ЇК, -а, *ч.* Зменш. до **суві́й** 1, 2.

СУВО́ЇЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **суві́й** 1,2.

СУВО́РА, -и, *ж., діал.* Напучення.

СУВО́РЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **суво́рий.**

СУВО́РЕНЬКО. Присл. до **суво́ренький.**

СУВО́РИЙ, -а, -е. 1. Надзвичайно вимогливий до себе і до інших. // Зовнішність або поведінка якого свідчить про тверду вдачу; непривітний, похмурий. // Власт. такій людині. // Сповнений твердості, непохитності. // Який виражає твердість, непохитність; серйозний, непривітний. // *перен.* Похмурий, понурий (своїм кольором, освітленням і т. ін.). // *перен.* Який викликає думки про що-небудь серйозне, сумні спогади і т. ін. 2. Який не припускає ніяких полегкостей, поблажливості. // Нещадний, жорстокий (про заходи покарання, впливу і т. ін.). // Немилосердний через свою прямоту, справедливість або невідворотність. *Сувора правда.* ** **Суво́ра дога́на; суво́ра дога́на з попере́дженням**, *іст.* – види адміністративного, партійного і т. ін. стягнення. 3. Який не припускає відхилень від прийнятих норм, правил. 4. Який має виконуватися неухильно. // Заснований на неухильному дотриманні певних норм, правил. *Сувора дієта. Сувора дисципліна.* // Цілковитий, точний. 5. Який відзначається простотою форм, обрисів і т. ін., не має прикрас. // Який відповідає вимогам класичного стилю; правильний. 6. Дуже тяжкий, сповнений труднощів, випробувань. *Сувора дійсність. Суворі бої. Суворі умови життя.* // Який викликає тяжке почуття. 7. Несприятливий для життя; небезпечний для перебування. // Дуже холодний.

СУВО́РІСТЬ, -рості, *ж.* 1. Властивість за знач. **суво́рий.** 2. Суворе ставлення до кого-, чого-небудь, суворе поводження з кимсь. // Суворий вираз (обличчя, очей і т. ін.); суворий тон.

СУВО́РІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати суворим.

СУВО́РІШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **суво́рішати**

СУВО́РІШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати суворим, суворішим.

СУВО́РО, *присл.* 1. Присл. до **суво́рий** 1 – 6. 2. *у знач. присудк. сл.* Про відсутність будь-яких послаблень, поблажливості.

СУВО́РОВЕЦЬ, -вця, *ч., іст.* Вихованець суворовського військового училища.

СУВО́РОВСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з ім'ям російського полководця О. В. Суворова; який зберігає традиції О. В. Суворова. ** **Суво́ровське військо́ве учи́лище**, *іст.* – назва спеціального середнього військово-навчального закладу в СРСР; те саме в сучасній Росії.

СУВ'Я́ЗЬ, -і, *ж., рідко.* 1. Що-небудь зв'язане, сплетене, утворене переплетенням. 2. Те саме, що **зв'язо́к** 1. 3. Те саме, що **за́в'язь** 1.

СУГА́, -и́, *ж.* Те саме, що **осу́га.**

СУГА́К, -а́, *ч.* Ссавець групи антилоп.

СУГАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **суга́к.** *Сугакові сліди. Сугакова шкура.*

СУГЕСТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який впливає на кого-небудь, викликає у когось певні уявлення, настрій. *Сугестивний тон.* 2. Пов'язаний з навіюванням. *Сугестивна педагогіка.*

СУГЕСТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **сугести́вний.** 2. Здатність легко піддавати під чужий вплив.

СУГЕСТИ́ВНО. Присл. до **сугести́вний.**

СУГЕ́СТІЯ, -ї, *ж.* 1. Вплив на волю і почуття людини; навіювання. 2. Психічний вплив на людину, яка перебуває в стані гіпнозу.

СУГЕСТОЛОГІ́Я, -ї, *ж.* Наука про сугестії (навіювання) як психотерапевтичний метод впливу на людину.

СУГЕСТОПЕДІ́Я, -ї, *ж.* Навчання методом сугестії, навіювання.

СУГІ́Р'Я, -я, *с., рідко.* Узгір'я.

СУГЛИ́НИСТИЙ, -а, -е. Важливою складовою частиною якого є суглинок (про ґрунт).

СУГЛИНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́глинок.** *Суглинковий склад ґрунту.* // Те саме, що **сугли́нистий.**

СУГЛИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **сугли́нистий.**

СУ́ГЛИНОК, -нку, *ч.* Осадова гірська порода, до складу якої входять пісок і глина, а також ґрунт такого складу.

СУГЛО́Б, -а, *ч.* Рухоме зчленування кісток скелета у людини та хребетних тварин; місце такого зчленування. *Колінний суглоб.*

СУГЛО́БИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **сугло́б.**

СУГЛО́БИСТИЙ, -а, -е. Який має членисту будову; колінчастий.

СУГЛО́БИЦЯ, -і, *ж., мед., діал.* Артрит.

СУГЛО́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сугло́бовий.**

СУГЛО́БОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сугло́б.** *Суглобовий хрящ.*

СУ́ГЛОВОК, -вка, *ч., діал.* Ріжок скрині.

СУГОВІ́РКА, -и, *ж., діал.* Зменш. до **сугово́ра.**

СУГОВО́РА, -и, *ж., діал.* Розмова.

СУ́ГОЛОВ, -а, *ч., діал.* Суголовок.

СУГОЛО́ВОК, -вка, *ч.* 1. *розм.* Межа між двома полями у вигляді незасіяної смуги; польова стежка. 2. Частина вуздечки, що одягається на голову коня.

СУ́ГОЛОСНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **співзву́чний.** 2. *заст.* Приголосний.

СУ́ГОЛОСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **су́голосний** 1.

СУГОЛО́ССЯ, -я, *с.* Те саме, що **співзву́ччя.**

СУ́ГОРБ, -а, *ч.* 1. Невелике округле підвищення земної поверхні; пагорок. 2. *діал.* Замет.

СУГО́РБИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **су́горб.**

СУГОРБО́К, су́горбка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **су́горб.**

СУГРО́БА, -и, *ж., заст.* Велика вибоїна.

СУГУ́БИЙ, -а, -е. Особливий, винятковий (у порівнянні з чимось звичайним).

СУД, -у *і заст.* -а́, *ч.* 1. Державний орган, який розглядає цивільні, кримінальні та деякі адміністративні справи. // Приміщення для судових засідань. // *збірн.* Судді. *Позивати в суд.* ** **Арбітра́жний суд** – незалежний орган правосуддя у розв'язанні суперечок, які виникають між суб'єктами господарської діяльності. **Військо́во-польови́й суд; польови́й суд; військо́вий суд:** а) орган, який розглядає злочини військових, а у воєнний час – і цивільних осіб; б) члени такого органу. **Парите́тні суди́:** у ряді держав – узгоджувальні органи, засновані для розв'язання трудових суперечок та ін. **Суд прися́жних** – суд, до складу якого за випадковою методикою із громадян відбираються присяжні засідателі, які вирішують питання факту, а один (іноді декілька) професійний суддя вирішує питання права; на основі вердикту присяжних судді виносять вирок, призначають міру покарання. **Суд ше́ффенів:** у ряді країн Європи – суд за участі представників народу, які, на відміну від суду присяжних, створюють з професійним суддею єдину колегію. **Тяга́ти по суда́х** *кого* – мучити кого-небудь судовими процесами, частими викликами в суд. 2. Розгляд цивільної або кримінальної справи; судовий процес. // Розгляд чиєї-небудь провини приватною особою або установою, яка має владу над кимсь. // Покарання, розправа. ** **Бу́ти (перебува́ти) під судо́м** – звинувачуватися в якомусь злочині; бути підсудним. **Поклика́ти на суд (до су́ду)** *кого* – порушувати проти кого-небудь цивільну, кримінальну або адміністративну справу. **Є суд [і пра́вда]** *на кого* – хтось неминуче буде покараний за заподіяну кривду. **Попада́ти під суд** – притягатися до судової відповідальності. **Шука́ти су́ду** *на кого* – добиватися справедливої відплати, кари. **Бо́жий суд:** а) за релігійними уявленнями – божа кара за вчинений гріх, злочин; б) у часи середньовіччя – виявлення чиєї-небудь вини через поєдинок або випробування вогнем, водою і т. ін.; в) те саме, що **Стра́шний суд. Стра́шний суд:** а) за

релігійними уявленнями – суд, що його вершитиме Бог над усіма людьми, коли настане кінець світу; б) про нестерпну ситуацію, безладдя, сварку, стрілянину і т. ін. 3. Судове засідання. 4. *який, чого.* Виборний громадський орган, який розглядає справи про порушення порядку, чиюсь негідну поведінку і т. ін.; розгляд таких справ. *Товариський суд.* 5. Думка про кого-, що-небудь, оцінка когось, чогось. ** **Віддава́ти** *що* **на суд** *кому, чий*; **Вино́сити** *що* **на суд** *кого, чий* – знайомити кого-небудь зі своїми творами, планами і т. ін., щоб почути його думку. **Здава́тися на суд** *чий* – покладатися на чию-небудь думку, оцінку. **Іти́ під суд**: а) притягатися до судової відповідальності; б) бути готовим почути чиюсь думку про себе. **Суди́ти судо́м**: а) розглядати чию-небудь справу в судовому порядку; б) висловлювати осуд; гудити.

СУДА́К, -а́, *ч.* Велика хижа риба ряду окунеподібних зеленувато-сірого кольору з темними смугами на боках і світлим черевцем, що живе в прісній і морській воді.

СУДАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **суда́к**. *Судакова голова.* // Пригот. із судака.

СУДА́Н, -у, *ч.* Група індиферентних барвників, які застосовуються при гістологічних дослідженнях.

СУДА́НЕЦЬ *див.* **суда́нці**.

СУДА́НКА *див.* **суда́нці**.

СУДА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **суда́н**.

СУДА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **суда́нці** і Судан. ** **Суда́нська трава́**; **суда́нське со́рго** – однорічна кормова рослина роду сорго родини злакових. **Суда́нські мо́ви** – численна група мов Центральної Африки.

СУДА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **суда́нець**, -нця, *ч.*; **суда́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Судану.

СУДА́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **судако́вий**.

СУДАЧИ́НА, -и, *ж., розм.* М'ясо судака як їжа.

СУДАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **суда́к**.

СУДДЕ́НКО, -а, *ч., розм.* Син судді.

СУДДИ́ХА, -и, *ж., розм.* Дружина судді.

СУ́ДДІВ, су́ддева, су́ддеве. Прикм. до **суддя́**. // Належний судді.

СУДДІ́ВНА, -и, *ж., розм.* Дочка судді.

СУДДІ́ВСТВО, -а, *с.* Виконання обов'язків судді (у 2 знач.).

СУДДІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **суддя́** 2. *Суддівський столик.* // Який складається з суддів.

СУДДІЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що **суддюва́ти**.

СУДДЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок., розм.* Виконувати обов'язки судді.

СУДДЯ́, -і́, *ч.* 1. Службова особа в органах суду, яка виносить вирок у судовій справі. *Народний суддя. Присяжний суддя.* 2. У спорті – той, хто судить змагання, гру. ** **Суддя́-інформа́тор** – той, хто інформує про регламент, хід змагань. 3. Людина, яка висловлює свою думку про когось, щось, дає оцінку кому-, чому-небудь. ** **Бог вам (тобі, йому і т. ін.) суддя́** – не мені вас (тебе, його і т. ін.) засуджувати.

СУДЕ́БНИК, -а, *ч.* Старовинний збірник законів, правових ухвал.

СУДЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Прикм. до **суддя́** 1. 2. Який служить у суді, судовому відомстві. // *у знач. ім.* **суде́йський**, -кого, *ч.* Той, хто служить у суді, судовому відомстві. // Який належить, власт. судовим службовцям.

СУДЕКСПЕ́РТ, -а, *ч., розм.* Судовий експерт.

СУДЕКСПЕРТИ́ЗА, -и, *ж., розм.* Судова експертиза.

СУДЕ́НЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **судно́**[1].

СУДЕ́ТЕЦЬ, -тця, *ч.* Уродженець, мешканець Судетів і Судетських гір (на півночі Чехії).

СУДЕ́ТКА, -и. Жін. до **суде́тець**.

СУДЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Судетів і судетця. *Судетські німці.*

СУДЕ́ЦЬ, -дця́, *ч., рідко.* Те саме, що **суддя́** 1, 3.

СУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **суди́ти**. // **су́джено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. ім.* **су́джений**, -ного, *ч.*; **су́джена**, -ної, *ж., розм.* Призначений (призначена) долею; наречений (наречена).

СУ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Думка про що-небудь, погляд на щось; виклад своїх думок, поглядів. 2. *лог.* Думка, в якій стверджується або заперечується що-небудь відносно предметів і явищ. *Категоричне судження.*

СУ́ДЗА, -и, *ж.* Те саме, що **перила**[2].

СУДИ́ЛИЩЕ, -а, *с., заст., ірон.* Суд (у 1 – 4 знач.).

СУДИ́МИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **суди́ти**.

СУДИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Правовий наслідок засудження особи за вчинений злочин. ** **Зня́ти суди́мість** – перестати враховувати засудження в минулому.

СУДИ́НА, -и, *ж.* 1. Трубчастий еластичний орган у тілі людини й тварин, по якому рухається кров або лімфа. *Коронарні судини.* 2. Трубка з клітин, що служить для живлення рослини водою і розчиненими в ній речовинами. 3. *розм.* Посудина для їжі й зберігання харчових продуктів. 4. *заст.* Судно (*див.* **судно́**[1]).

СУДИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **суди́на** 1, 2.

СУДИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **суди́на** 1, 2. // Який складається з судин, містить судини. ** **Суди́нна недоста́тність** – патологічний стан, який характеризується зниженням тонусу гладенької мускулатури судинних стінок. **Суди́нна оболо́нка**: а) оболонка ока людини й хребетних тварин, що вистилає зсередини склеру; б) одна з оболонок, що вкривають головний і спинний мозок.

СУДИННОЗШИВНИ́Й, -а́, -е́, *мед.* Признач. для зшивання судин.

СУДИ́ННЯ, **СУДНИ́ЧЧЯ**, -я, *с., збірн., зах.* Дерев'яний посуд, прядивні інструменти, скриня і т. ін вкупі.

СУДИНОЗВУ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Звуження судин (у 1 знач.).

СУДИНОЗВУ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для звуження судин (у 1 знач.) ** **Судинозву́жувальні препара́ти** – лікарські засоби, які підвищують судинний тонус та загальний артеріальний тиск.

СУДИНОЗВУ́ЖУЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **судинозву́жувальний**.

СУДИНОРОЗШИ́РЕННЯ, -я, *с.* Розширення судин (у 1 знач.).

СУДИНОРОЗШИ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для розширення судин (у 1 знач.). ** **Судинорозши́рювальні препара́ти** – лікарські засоби, які викликають розширення кровоносних судин.

СУДИНОРОЗШИ́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **судинорозши́рювальний**.

СУДИНОРУХОВИ́Й, -а́, -е́. Який викликає скорочення судин (у 1 знач.); який регулює діяльність судин.

СУДИНОСТИСКА́Ч, -а́, *ч.* Хірургічний інструмент для стискування, затискання кровоносних судин.

СУДИНОСТИ́СКУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Признач. для стискування, затискання кровоносних судин.

СУДИ́ТИ, суджу́, су́диш, *недок. і док.* 1. *тільки недок., неперех.* Складати думку про кого-, що-небудь, робити висновок щодо когось, чогось. // Міркувати. // *рідко.* Говорити, балакати. ** **Не мені́ (нам і т. ін.) суди́ти** – я (ми і т. ін.) не хочу (не хочемо) або не в змозі робити висновок щодо чого-небудь. **Су́дячи з ...**, *у знач. вставн. сл.* – беручи до уваги що-небудь, на підставі чогось. 2. *тільки недок., перех. і без додатка.* Оцінювати кого-, що-небудь, чиїсь учинки, поведінку. // Висловлювати свій осуд, засуджувати кого-, що-небудь. // *розм.* Неславити кого-небудь; пересуджувати. ** **Суди́ти-гу́дити**; **суди́ти і гу́дити** – неславити, пересуджувати кого-небудь. 3. *тільки недок., перех. і без додатка.* Розглядати чию-небудь справу в судовому порядку. 4. *тільки недок., перех. і без додатка.* У спортивних іграх – стежити за дотриманням правил і розв'язувати суперечки, що виникають у ході гри. 5. *перех. і з інфін.* Призначати, прирікати кому-небудь (про долю, талан і т. ін.). ** **Суди́ти-ряди́ти**: а) давати лад, керувати; б) висловлювати свої думки; міркувати.

СУДИ́ТИСЯ, суджу́ся, су́дишся, *недок. і док.* 1. *тільки недок.* Звертатися до суду, мати справу з судом. // *з ким і без додатка.* Вести судовий процес проти кого-небудь. 2. *тільки недок.* Притягатися до судової відповідальності. 3. *кому, чому і з інфін.* Призначатися, прирікатися кому-, чому-небудь (долею, історією і т. ін.). ** **Не суди́лося** – не відбулося, не здійснилося щось бажане, очікуване. 4. *тільки недок.* Пас. до **суди́ти** 2 – 5.

СУДИ́ЦІЯ, -ї, *ж., заст.* Суд.

СУДИ́ЩЕ, -а, *с., заст., ірон.* Суд (у 2 знач.).

СУДІВНИ́К, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **правосу́дець**.

СУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **правосу́ддя**.

СУДІВНИ́ЦЯ, -і, *рідко.* Жін. до **правосу́дець**.

СУДІ́Я, -ї, *ч., книжн., уроч.* Те саме, що **суддя́** 1, 3.

СУДКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **судо́к**.

СУДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., зах.* Міркувати.

СУ́ДМАЛІНЯС, -а, *ч.* Латиський народний танець, який виконують 8 пар.

СУДМЕДЕ́КСПЕРТ, -а, *ч., розм.* Фахівець із судово-медичної експертизи; лікар, що здійснює судово-медичне розслідування.

СУДНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Здатний, придатний.

СУДНИ́Й, -а́, -е, **СУ́ДНІЙ**, -я, -є, *заст.* 1. Стос. до суду (у 1 – 3 знач.), судочинства. 2. Пов'язаний з уявленням про Страшний суд, божу кару. **Су́дний день**: а) за релігійними уявленнями – день Страшного суду; б) справедлива відплата, кара.

СУ́ДНИК, -а, *ч.* 1. Полиця, шафа для зберігання посуду, а також продуктів, напоїв і т. ін. 2. Поличка з образами; божник, божниця.

СУ́ДНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **су́дник**.

СУДНИ́ЧЧЯ *див.* **суди́ння**.

СУ́ДНІЙ *див.* **су́дний**.

СУ́ДНО, -а, *с.* Термін військових моряків – плавзасіб.

СУДНО́[1], -а́, *с.* Будь-який військовий або транспортний засіб, що може пересуватися поверхнею води і під нею (військові, цивільні, морські та річкові кораблі, пароплави, вітрильники, катери, човни). // Будь-який транспортний засіб, легший за воду. ** **Судно́-носі́й** – спеціальне судно, що доставляє підводний апарат до місця спуску і забезпечує його роботу.

СУДНО́[2], -а́, *с.* Посудина для калу й сечі, яку подають лежачим хворим.

СУДНОБУДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **суднобудівни́й**.

СУДНОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до суднобудування. *Суднобудівна промисловість.* // Признач. для спорудження суден.

СУДНОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Працівник суднобудівної промисловості; фахівець із суднобудування.

СУДНОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Спорудження суден (*див.* **судно́**[1]); галузь машинобудування, що виробляє судна та інші плавучі засоби. 2. Наука про спорудження суден (*див.* **судно́**[1]); мистецтво спорудження суден.

СУДНОВЕ́РФ, -і, *ж.* Верф, де будуються судна (*див.* **судно́**[1]).

СУДНОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **судно́**[1]. // Яким обладнано судно. // Який знаходиться на судні. // Який служить, працює на судні. *Суднова команда.* // Пов'язаний зі службою, працею на судні. *Суднова дисципліна.* ** **Суднови́й двигу́н** – двигун, що забезпечує рух судна або дію його електрогенераторів, вентиляторів, насосів тощо. **Суднови́й руші́й** – пристрій, що створює необхідну для руху судна силу тяги (рушійну силу).

СУДНОВЛА́СНИК, -а, *ч.* 1. Власник судна (*див.* **судно́**[1]). 2. Юридична чи фізична особа, яка експлуатує судно від свого імені та укладає трудовий договір з моряками.

СУДНОВЛА́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до судновласника.

СУДНОВОДІ́Й, -я́, *ч.* Фахівець із судноводіння; той, хто водить судна.

СУДНОВОДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **судноводі́й**. *Судноводійський практикум.* // Який готує судноводіїв.

СУДНОВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Мистецтво водіння суден певним курсом, а також наука, на якій ґрунтується це мистецтво. // Керування судном під час плавання.

СУДНОКО́РПУСНИЙ, -а, -е. Призначений для виготовлення, зварювання суднових корпусів.

СУДНОМЕХА́НІК, -а, *ч.* Судовий механік.

СУДНОМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до суднових механізмів і машин.

СУДНОМОДЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Виготовлення (діючих) моделей суден; заняття судномодельним спортом.

СУДНОМОДЕЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається судномодельним спортом.

СУДНОМОДЕ́ЛЬ, -і, *ж.* (Діюча) модель судна.

СУДНОМОДЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до судномоделізму. ** **Судномоде́льний спорт** – проектування і побудова самохідних, радіокерованих та ін. моделей суден різних класів для спортивних цілей.

СУДНОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **суднопідніма́льний**.

СУДНОПІДІЙМА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **суднопідніма́ння**.

СУДНОПІДІЙМА́Ч, -а́, *ч.* Споруда для піднімання й спуску суден (*див.* **судно́**[1]) при їх будівництві, ремонті тощо.

СУДНОПІДІЙО́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **суднопідніма́льний**.

СУДНОПІДІЙО́МНИК, -а, *ч.* Те саме, що **судопідійма́ч**.

СУДНОПІДНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до суднопіднімання. *Суднопіднімальні роботи.* // Який служить для піднімання суден (*див.* **судно́**[1]). *Суднопіднімальний механізм.*

СУДНОПІДНІМА́ННЯ, -я, *с.* Піднімання суден (*див.* **судно́**[1]) для огляду та ремонту їхньої підводної частини, а також піднімання затонулих суден.

СУДНОПІДНІМА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **суднопідійма́ч**.

СУДНОПЛА́ВНИЙ, -а, -е. Придатний або признач. для судноплавства. *Судноплавний шлюз.*

СУДНОПЛА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **судноплавний**.

СУДНОПЛА́ВСТВО, -а, *с.* Плавання суден (річками, морями і т. ін.).

СУДНОПРОМИСЛО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до суднопромисловості.

СУДНОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Галузь важкої промисловості, яка займається виробництвом суден.

СУДНОПРОПУСКНИ́Й, -а́, -е́. Який служить для проходу суден, для подолання судами перепадів рівнів води.

СУДНОРЕМО́НТ, -у, *ч.* Ремонт суден (*див.* **судно́**[1]).

СУДНОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до ремонту суден (*див.* **судно́**[1]). // Признач. для ремонту суден.

СУДНОРЕМО́НТНИК, -а, *ч.* Працівник судноремонтного підприємства.

СУДНОРОБІТНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, який обслуговує судно (*див.* **судно́**[1]) або здійснює вантажнорозвантажувальні роботи на ньому.

СУДНОСКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із складанням суден (*див.* **судно́**[1]).

СУДНОСКЛАДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається складанням суден (*див.* **судно́**[1]).

СУДНОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **судноплавний**.

СУДНОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **суднохі́дний**.

СУДНО́-ХОЛОДИ́ЛЬНИК, судна́-холоди́льника, *с.* Судно з холодильними установками для зберігання і перевезення заморожених продуктів, а також продуктів моря.

СУДНЯ́, -і́, *ж., заст.* Доля, фатум.

СУДО́ВЕЦЬ, -вця, *ч., заст.* Те саме, що **судови́к**.

СУДОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **суд** 1 – 4. *Судовий вирок.* ** **Судові́ пала́ти**, *іст.*: у судовій системі Росії 1864 – 1917 рр. – інстанції, вищі відносно окружних судів, що створювалися зазвичай на території декількох губерній. **Судови́й поєди́нок**, *іст.*: у Сер. віки в Європі – спосіб вирішення суперечок (доведення звинувачення); полягав у збройному єдиноборстві сторін або їх представників перед судом. // Признач. для ведення суду. // Яким відає суд. // Який служить у суді. // *у знач. ім.* **судови́й**, -во́го, *ч., заст.* Те саме, що **судови́к**. *Судовий виконавець.* 2. Стос. до судочинства. ** **Судова́ експерти́за** – дослідження, що проводиться експертом у порядку, передбаченому процесуальним законодавством, для встановлення за матеріалами кримінальної, цивільної або арбітражної справи фактичних даних та обставин. **Судова́ медици́на** – застосування медичних знань та медичної практики відносно вирішення юридичних проблем. **Судове́ пра́во**: а) право, що створюється судовими прецедентами, судовою практикою, рішеннями конституційних судів та іншими судовими актами; б) сукупність норм, які регулюють судоустрій та судочинство. // Ужива-

ється в складі назв ряду дисциплін, які відіграють допоміжну роль у судовому процесі та слідстві. *Судова хімія.*

СУДОВИ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Службовець суду, судового відомства.

СУДО́ВИСЬКО, -а, *с.*, *заст.*, *ірон.* Суд (у 2 знач.).

СУДО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *заст.*, *ірон.* Суд (у 2 знач.).

СУДО́ВНЕ, СУДО́ВНО, *присл.*, *рідко.* Судовим порядком.

СУДО́ВНО *див.* **судо́вне.**

СУДОВОМЕДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до судової медицини. *Судовомедична експертиза.* ** **Судовомеди́чна трасоло́гія** – розділ судової медицини, який розробляє методи ідентифікації предмета, що ранить, за особливостями його сліду в пошкоджених тканинах.

СУДОГОВОРІ́ННЯ, -я, *с.*, *юр.* Усний виклад сторонами суті справи на судовому засіданні.

СУДО́К, -дка́, *ч.* 1. Столовий прибор, в якому поєднано невеликі посудини для перцю, солі, гірчиці і т. ін. 2. Металева миска з ручками для гарячої страви, соусу, підливки і т. ін. 3. *тільки мн.* Набір поставлених одна на одну і скріплених між собою мисок, каструль і т. ін., що служить для перенесення страв.

СУДО́МА, -и, *ж.* 1. Мимовільне скорочення м'язів (від болю, холоду, при деяких захворюваннях і т. ін.); судорога, корчі. 2. *перен.*, *заст.* Горе, біда.

СУДО́МИСТО, *присл.* З корчами, болісно.

СУДО́МИТИ, -мить; *мн.* судо́млять; *недок.* 1. *перех.* Викликати судому, зводити судомою; корчити. // *безос.* 2. *перех. і неперех.*, *безос.* Те саме, що **лама́ти 6.**

СУДО́МИТИСЯ, -миться; *мн.* судо́мляться; *недок.* Зводитися судомою; корчитися.

СУДО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **судо́ма.** ** **Судо́мна терапі́я** – ряд психотерапевтичних процедур, що ґрунтуються на штучному спричиненні судом. **Судо́мні ро́злади** – клас патологічних станів, симптомами яких часто є судоми (напр. психомоторна епілепсія).

СУДО́МНО. Присл. до **судо́мний.**

СУ́ДОРГА *див.* **су́дорога.**

СУДОРИФЕРОЦИ́Т, -а, *ч.* Секреторна клітина потової залози.

СУ́ДОРОГА, *рідше* **СУ́ДОРГА**, -и, *ж.* Те саме, що **судо́ма.**

СУ́ДОРОЖНИЙ, -а, -е. 1. Який викликається судомою (судомами), який є судомою (судомами). // Який супроводиться судомами; нестримний у своєму вияві. *Судорожний плач.* // Який займається лікуванням судом. *Судорожна терапія.* 2. *перен.* Напружений, поривчастий, різкий; конвульсійний. 3. *перен.* Неспокійний, гарячковий.

СУ́ДОРОЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **су́дорожний.** *Судорожність рухів.*

СУ́ДОРОЖНО. Присл. до **су́дорожний.**

СУДО́СИТИ(СЯ), -о́шу(ся), -о́сиш(ся), *док.*, *перех.*, *арх.* Зустріти(ся).

СУДОУСТРІ́Й, -рою, *ч.* Система судових установ, їх організація та порядок діяльності.

СУДОЧИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до судочинства.

СУДОЧИ́НСТВО, -а, *с.* Діяльність судових органів, пов'язана з розглядом кримінальних і цивільних справ; судовий процес. ** **Криміна́льне (ка́рне) судочи́нство** – розгляд кримінальних справ.

СУДО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **судо́к.**

СУДОЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *арх.* Зустрічати.

СУ́ДСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **судови́й.** // *у знач. ім.* **су́дський**, -кого, *ч.* Службовець суду, судового відомства.

СУДУ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Судак.

СУДУЧИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* М'ясо судака як їжа.

СУ́ДЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Службовець суду, судового відомства.

СУДЬБА́, -и́, *ж.*, *заст.* Обмова, пересуди.

СУ́ДЬБИЩЕ, -а, *с.*, *заст.*, *ірон.* Суд (у 1 – 4 знач.).

СУДЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Мировий суддя.

СУДЯ́ЧИ. Дієприсл. до **суди́ти.**

СУДЯ́ЩИЙ, -а, -е, *заст.* Який чинить суд. // *у знач. ім.* **судя́щий**, -щого, *ч.* Суддя.

СУЄТА́, -и́, *ж.* 1. Те, що не становить справжньої цінності, що-небудь мізерне, неважливе; марність. // Дріб'язкові інтереси, турботи, справи і т. ін. ** **Суєта́ сує́т** – те, що не має ніякого значення, цінності; марнота марнот. 2. *рідко.* Безладний рух, біганина, клопоти; метушня.

СУЄ́ТНИЙ, -а, -е. Який не має цінності; мізерний, неважливий; марний. // Сповнений дріб'язкових інтересів, турбот тощо.

СУЄ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сує́тний.**

СУЄ́ТНО. Присл. до **сує́тний.**

СУЗАНЕ́ *див.* **сузані́.**

СУЗАНІ́, СУЗАНЕ́, *невідм.*, *с.* Узбецька і таджицька настінна прикраса – вишита узорами декоративна прямокутна бавовняна або шовкова тканина.

СУ́ЗДАЛЬ, -і, *ж.*, *діал.* Далечінь, далекі краї.

СУ́ЗДАЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до Суздаль. 2. *діал.* Прикм. до **су́здаль.**

СУЗІ́Р'Я, -я, *с.* Ділянка зоряного неба, група яскравих зірок, об'єднаних спільною назвою. // *яке, кого, чого*, *перен.* Про групу видатних людей, учених, митців і т. ін. того самого періоду, об'єднаних спільністю поглядів, завдань тощо.

СУЇ́НГ, -у, *ч.*, *іст.* Рух англійських батраків і фермерів, учасники якого вимагали підвищення заробітної платні та поліпшення умов праці.

СУЇЦИ́Д, -у, *ч.* Самогубство.

СУЇЦИДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з суїцидом.

СУЇЦИДОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до суїцидології.

СУЇЦИДОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про самогубства як негативне поведінкове відхилення.

СУЇЦИДОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Нав'язливе прагнення здійснити самогубство.

СУЙБОКУ́ГА, -и, *ж.* Школа японського живопису, що склалася на основі традицій китайського монохромного живопису 12 – 13 ст.

СУК, -а́, *ч.* 1. Великий відросток, який відгалужується від стовбура дерева. // Частина зрубаної, зломленої, всохлої і т. ін. гілки, що залишилася на дереві. // Відламок усохлої гілки. 2. Залишок від зрізаного бокового відростка в дошці, колоді.

СУ́КА, -и, *ж.* 1. Самка свійського собаки, а також інших тварин родини собачих. 2. *перен.*, *вульг.* Уживається, як лайливе слово, перев. щодо жінки. // Взагалі про підлу, нікчемну людину. 3. *жарг.* Засуджений злодій, що злигався з керівництвом в'язниці й виконує його вказівки.

СУ́КАЛО, -а, *с.* Пристрій для намотування ниток на шпульку ткацького верстата.

СУКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для сукання.

СУКА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який спеціалізується на сукальних операціях.

СУКА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **сука́льник.**

СУКА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, в якому сукають.

СУ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сука́ти.** // *у знач. прикм.* *Суканий шовк.*

СУ́КАНКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Товсті нитки для ятера. 2. У рибалок – веретено з кружальцем для згортання тонких вірьовок.

СУКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сука́ти.**

СУКА́ТИ, сучу́, су́чиш *і* сука́ю, сука́єш; *наказ. сп.* сучи́ *і* сука́й; *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Скручувати, звивати кілька пасом разом. // Скручуючи, звиваючи кілька пасом, виготовляти що-небудь (мотузку, шнур і т. ін.). // Розкачуючи віск, виготовляти (свічки). ** **Сука́ти ду́лі**, *вульг.* – скручувати, показувати дулі. 2. *неперех.*, *чим*, *розм.* Перебирати руками, ногами.

СУКА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сукува́тий.** *Суката палиця.*

СУКА́ТИСЯ, су́читься *і* сука́ється, *недок.* 1. Скручуватися, звиватися разом. 2. Пас. до **сука́ти 1.**

СУКЕ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **су́кня.**

СУКЕ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **суке́нка.**

СУКЕ́НЦЕ, СУКО́НЦЕ, -я, *с.* Пестл. до **сукно́ 1.**

СУКЕНЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **су́кня.** // Стара, поношена сукня.

СУКЕ́РВИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Сукровиця.

СУКЛЯ́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Триклятий.

СУКМА́Н, -а, *ч.* Старовинний, перев. чоловічий, суконний верхній одяг з довгими розширеними донизу полами; свита.

СУКМА́НА, -и, *ж.* Те саме, що **сукма́н.** *Шлюбна сукмана.*

СУКМА́НИЧ, -а, *ч.*, *зах.* Староста гурту лісорубів.

СУКНА́Р, -я́, *ч.* 1. Той, хто виготовляє сукно; сукнороб. 2. *заст.* Торговець сукном.

СУКНА́РКА, -и. Жін. до **сукна́р.**

СУКНА́РСТВО, -а, *с.* Ремесло сукнаря.

СУКНА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сукна́р.**

СУКНИ́НА, -и, *ж.* Клапоть сукна або іншої шерстяної матерії, що вживається для натирання, чищення чого-небудь.

СУКНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сукни́на.**

СУКНО́, -а́, *с.* 1. Щільна тканина з вовняного або напіввовняного прядива, на лицьовій поверхні якої утворюється повстяноподібний застил, що закриває переплетення ниток. *Солдатське сукно.* ** **Трима́ти під сукно́м** – залишати без уваги, не просувати далі. 2. *тільки мн.*, *спец.* Комплект куліс і завіс, потрібний для оформлення сцени.

СУКНОВА́Л, -а, *ч.* Той, хто валяє сукно.

СУКНОВА́ЛКА, -и, *ж.* Сукновальна машина.

СУКНОВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до валяння сукна. *Сукновальна машина.* // Якого застосовують при виготовленні сукон. *Сукновальні глини.*

СУКНОВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Сукновальна майстерня.

СУКНОВА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **сукнова́льний.** 2. Належний сукновалу.

СУКНОМИ́ЙКА, -и, *ж.* Пристрій для миття сукна.

СУКНОМИ́ЙНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер, що миє сукно перед його фарбуванням.

СУКНОМИ́ЙНЯ, -і, *ж.* Приміщення, де миють сукна.

СУКНОРО́Б, -а, *ч.* Той, хто виготовляє сукно.

СУКНОРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до виготовлення сукна. *Сукноробна мануфактура.*

СУ́КНЯ, -і, *ж.* Жіночий одяг, верхня частина якого, що відповідає кофті, становить єдине ціле з нижньою частиною, що відповідає спідниці; плаття. *Шлюбна сукня.*

СУКНЯ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **суко́нний.**

СУКНЯ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **сукни́на.**

СУКОВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Сукуватий.

СУКО́НКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **сукни́на.** 2. *рідко.* Те саме, що **су́кня.**

СУКО́ННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до виготовлення або продажу сукна. 2. Зробл., пошитий із сукна. ** **Суко́нна мо́ва; суко́нний стиль** – про важку або грубу мову, бідний стиль. 3. Стос. до суконників. ** **Суко́нна со́тня** – привілейована корпорація купців у Російській державі у 16 – 18 ст.

СУКО́ННИКИ, -ів, *мн.* В Росії у 16 – на поч. 18 ст.: заможні купці, члени суконної сотні.

СУКО́ННО-БАВО́ВНЯ́НИЙ, -а, -е. Стос. до тканини, зітканої з вовни та бавовни.

СУКО́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **суко́нка.**

СУКО́НЦЕ *див.* **суке́нце.**

СУ́КОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **су́кня.**

СУКОТА́ТИ, -очу́, -о́тиш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Розмивати, підмивати.

СУКРЕ́, *невідм.*, *с.* Грошова одиниця Еквадору.

СУКРИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Який має тверду, круту вдачу.

СУКРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **сукри́стий.**

СУКРИ́СТО, *діал.* Присл. до **сукри́стий.**

СУКРОВА́ТИЙ, -а, -е. Який є сукровицею. *Сукроваті виділення.* // *у знач. ім.* **сукрова́та**, -тої, *ж.* Те саме, що **су́кровиця.**

СУ́КРОВАТИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **су́кровиця.**

СУ́КРОВИЦЯ, -і, *ж.* Жовтувата рідина, яка витікає разом із кров'ю з уражених тканин тіла, сочиться з гнійних ран.

СУ́КРОВИЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сукрова́тий.** *Сукровичні виділення.* // З якого виділяється сукровиця.

СУКРОВИ́ЩЕ, -а, *с.*, *діал.* Місце, де пролилася чиянебудь кров, де когось було вбито.

СУКРУ́ТКИ, -ів, *мн.*, *зах.* Зсукані місця на нитках.

СУ́КТИНІС, -у, *ч.* Литовський народний парний танець.

СУКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має багато суків.

СУКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **сукува́тий.**

СУКУВА́ТКА, -и, *ж.*, *заст.* Борона з сукуватої ялини.

СУКУЛЕ́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сукуле́нт**, -а, *ч.*). Багаторічні рослини з товстими соковитими листками, стеблами, що містять багато води й слизу.

СУКУЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сукуле́нт.** *Сукулентне стебло.* 2. Такий, що набряк; набряклий.

СУКУЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **сукуле́нтний.**

СУКУ́ПНИЙ, -а, -е. 1. Об'єднаний, спільний. *Сукупний попит. Сукупні величини.* ** **Суку́пний суспі́льний проду́кт** – сума вироблених за певний період матеріальних благ. 2. *діал.* Суміжний.

СУКУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Неподільна єдність чогонебудь; загальна кількість, сума чогось.

СУКУ́ПНО, *присл.* Спільно, разом.

СУКЦЕСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до сукцесії.

СУКЦЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Послідовні зміни біоценозів, які виникають на певній території внаслідок впливу природних чинників або діяльності людини.

СУКЦИНАМІ́Д, -у, *ч.* Амід сукцинатної (бурштинової) кислоти.

СУКЦИНАМІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Сукцинамі́нова кислота́** – перший амід сукцинатної (бурштинової) кислоти.

СУКЦИНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір сукцинатної (бурштинової) кислоти.

СУКЦИНА́ТНИЙ, -а, -е: ** **Сукцина́тна кислота́** – дикарбонова, двоосновна кислота; безбарвні солонувато-кислі кристали, розчинні у воді; містяться в аґрусі та ін. ягодах.

СУКЦИНДЕГІДРОГЕНА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **сукцинатдегідрогена́за.**

СУКЦИНІМІ́Д, -у, *ч.* Похідна сукцинатної кислоти з атомом Нітрогену у гетероперстені.

СУЛА́, -и́, *ж.* Те саме, що **суда́к.**

СУЛГУ́НІ, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **сулугу́ні.**

СУЛЕМА́, -и́, *ж.* Отруйний порошок білого кольору, який має дезінфікуючу дію і застосовується в медицині, сільському господарстві та техніці. // Розчин цього порошку.

СУЛЕМО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сулема́.** *Сулемовий розчин.* // Вигот. із сулеми. *Сулемовий препарат.*

СУЛИ́ЙЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Спис.

СУЛІ́ЙКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сулі́я.**

СУЛІ́НГ, -а, *ч.* Загальна назва подовжніх бамбукових флейт у народів Індонезії, Малайзії, Філіппін.

СУЛІ́Я, -ї́ї, *ж.* Велика пляшка; бутель.

СУЛО́, -а́, *с.*, *зах.* Дерев'яний держак залізних вил.

СУЛО́Й, -ю, *ч.* Хвилювання у морі, що виникає при сильних вітрах, які дмуть проти добре виражених морських течій.

СУЛТА́Н[1], -а, *ч.* У країнах Сходу – титул монарха, а також особа, що носить цей титул.

СУЛТА́Н[2], -а, *ч.* 1. Оздоба з пучка пір'я або кінського волосу на головних уборах, на головах коней. // *чого і без додатка*, *перен.* Про розширений угорі стовп куряви, диму і т. ін. 2. Волоть із колосків, що є суцвіттям багатьох злаків. // Про кетяг квітів.

СУЛТА́НА, -и, *ж.*, *рідко.* Дружина або кровна родичка падишаха.

СУЛТАНА́Т, -у, *ч.* 1. Монархічна держава з султаном (*див.* **султа́н**[1]) на чолі. 2. Правління, влада султана.

СУЛТА́НИЧ, -а, *ч.*, *розм.* Син султана.

СУЛТА́НІВ, -нова, -нове. Прикм. до **султа́н**[1]. // Належний султанові.

СУЛТАНІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.* Дочка султана.

СУЛТА́НКА[1], -и, *ж.* Морська промислова риба ряду окунеподібних; барабулька.

СУЛТА́НКА[2], -и, *ж.* Те саме, що **султа́нська ку́рка** (*див.* **султа́нський**).

СУЛТА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **султа́н**[2].

СУЛТА́НСТВО, -а, *с.* Те саме, що **султана́т.**

СУЛТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **султа́н**[1]. // Підвладний султанові, керований ним. ** **Султа́нська ку́рка** – південний болотяний птах ряду журавлеподібних з яскравим забарвленням.

СУЛТА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **султа́н**[2].

СУЛТА́НША, -і, *ж.*, *розм.* Дружина султана.

СУЛУГУ́НІ, *невідм.*, *ч.* Різновид розсільного сиру.

СУЛЬВАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; спижово-жовті крихкі кристали або суцільні виділення з металічним блиском.

СУЛЬГІ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат, що його застосовують при бактеріальній дизентерії, коліті,

ентероколіті з проносом тощо.

СУЛЬСЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при себореї волосистої частини голови.

СУЛЬСЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сульсе́н**.

СУЛЬФАДИМЕЗИ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат, що використовується як протимікробний засіб.

СУЛЬФАДИМЕТОКСИ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарт, що його застосовують при пневмонії, гострих респіраторних захворюваннях, бронхіті, гайморити, отиті, дезинтерії тощо.

СУЛЬФАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат, що його застосовують при пневмонії, менінгіті, сепсисах тощо.

СУЛЬФАЗО́Л, -у, *ч.* Лікувальний препарат, що використовується як протимікробний засіб.

СУЛЬФАЛЕ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат із протимікробною активністю.

СУЛЬФАМІ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **сульфамі́д**, -у, *ч.*). Те саме, що **сульфаніламі́ди**.

СУЛЬФАМІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сульфамі́ди**.

СУЛЬФАМОНОМЕТОКСИ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат, що його застосовують при інфекціях дихальних шляхів, гнійних інфекціях вуха, горла, носа, дизентерії тощо.

СУЛЬФА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **персіркво́день**.

СУЛЬФАНІЛАМІ́ДИ, -ів, *мн.* Антимікробні речовини (похідні сульфанілової кислоти), що застосовуються при лікуванні інфекційних захворювань.

СУЛЬФАНІЛАМІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сульфаніламі́ди**. *Сульфаніламідні препарати.*

СУЛЬФАНІ́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **сульфані́лова кислота́** – органічна сполука, що її використовують у виробництві азобарвників.

СУЛЬФАНО́Л, -у, *ч.* Основна сировина для виробництва пральних порошків.

СУЛЬФАПІРИДАЗИ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат, що його застосовують при гострих респіраторних захворюваннях, пневмонії, бронхіті, менінгіті тощо.

СУЛЬФА́Т, -у, *ч.* Сіль сульфатної кислоти.

СУЛЬФАТА́ЗА, -и, *ж.* Фермент з групи гідролаз, каталізує гідроліз ефірів сірчаної кислоти.

СУЛЬФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сульфа́т**. // Який містить сульфати. *Сульфатні ґрунти.* // Який одержують за допомогою сульфатів, обробляючи ними що-небудь. *Сульфатна целюлоза.* // Стос. до видобутку, виробництва сульфатів.

СУЛЬФАТОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Який витримує дію сульфатів, розчинених у морській воді або ґрунтових водах.

СУЛЬФАЦИ́Л-НА́ТРІЙ, -ю, *ч.* Лікувальний препарат, що його застосовують при гнійних виразках рогівки, кон'юктивітах, блефаритах, гонорейних захворюваннях очей тощо.

СУЛЬФГЕМОГЛОБІ́Н, -у, *ч.* Метгемоглобін, який утворюється внаслідок взаємодії гемоглобіну з сульфідами або сірководнем.

СУЛЬФГІДРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **сульфгідри́льна гру́па** – те саме, що **меркаптогру́па**.

СУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Сполука сульфуру з металами та неметалами, що менш електронегативні за Сульфур.

СУЛЬФІДИ́Н, -у, *ч.* Лікувальний препарат, що застосовується при захворюваннях, викликаних коками.

СУЛЬФІДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сульфіди́н**.

СУЛЬФІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сульфі́д**. // Який містить сульфіди. *Сульфідні руди.*

СУЛЬФІДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Створення на поверхні металевих виробів плівки сульфідів; підвищує поверхневу активність виробів, їхню стійкість проти зношування та ін. 2. Переведення оксидів або металів у сульфідну форму, що полегшує їх подальше видобування.

СУЛЬФІДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати сульфідування.

СУЛЬФІ́Т, -у, *ч.* Сіль сульфітної кислоти.

СУЛЬФІТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Консервування ягід, фруктів і овочів обкурюванням їх сульфіт-ангідридом.

СУЛЬФІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сульфі́т**. // Який містить сульфіти. *Сульфітні суміші.* // Який одержують за допомогою сульфітів, обробляючи ними що-небудь. *Сульфітна целюлоза.*

СУЛЬФІТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сульфітува́ти**. // *у знач. прикм.*

СУЛЬФІТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сульфітува́ти**.

СУЛЬФІТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Піддавати сульфітації.

СУЛЬФІТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **сульфітува́ти**.

СУЛЬФОКАМФОКАЇ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Комплексне поєднання сульфокамфорної кислоти та новокаїну.

СУЛЬФОКИСЛО́ТИ, -ло́т, *мн.* Органічні сполуки, що містять сульфогрупу, зв'язану з атомом вуглецю.

СУЛЬФО́НОВИЙ, -а, -е: ** **сульфо́нові кисло́ти** – те саме, що **сульфокисло́ти**.

СУЛЬФУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес заміщення атомів водню в молекулі органічної сполуки на сульфогрупу; застосовують у виробництві барвників, лікарських речовин тощо.

СУЛЬФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати сульфування.

СУЛЬФУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **сульфува́ти**.

СУЛЬФУ́Р, -у, *ч.* S. Хімічний елемент, простою речовиною якого є сірка.

СУМ[1], -у, *ч.* Невеселий, гнітючий настрій, спричинений горем, невдачею і т. ін.; смуток, журба; прот. р а д і с т ь. // Смутний, зажурений вираз (обличчя, очей і т. ін.). // Вияв пригніченості, душевного болю (в музиці, пісні і т. ін.). *Наганяти сум. Розганяти сум.*

СУМ[2], -а, *ч.* Грошова одиниця Узбекистану.

СУ́МА, -и, *ж.* 1. Результат додавання двох або кількох величин. 2. Загальна кількість, сукупність чого-небудь. 3. Певна кількість грошей. *Страхова сума.* ** **У су́мі**: а) разом, у цілому, у сукупності; б) загальною кількістю. **Капіта́льна су́ма**: а) сума, з якої нараховують проценти; б) сума коштів на банківських рахунках без нарахованих процентів. **Номіна́льна су́ма ве́кселя** – сума, яка підлягає сплаті за векселем без урахування зазначених у тексті векселя відсотків. **Підзві́тна су́ма** – гроші, видані працівникові підприємства на витрати, пов'язані зі службовими відрядженнями, а також на адміністративно-господарські чи операційні витрати. **По́вна су́ма ве́кселя** – сума, яка підлягає сплаті за векселем з урахуванням вказаних у тексті векселя відсотків. **Пренумера́нтна су́ма** – сума, що її сплачують наперед (авансом).

СУМА́, -и́, *ж.*, *заст.* Торба. ** **Дово́дити до суми́** – робити жебраком.

СУ́МАН, -а, *ч.*, *міф.* Італійське божество – бог нічного неба.

СУМА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який являє собою суму чого-небудь; одержаний внаслідок додавання. 2. Нерозчленований, узагальнений. *Сумарні підрахунки.*

СУМА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сума́рний** 2.

СУМА́РНО. Присл. до **сума́рний**.

СУМА́ТОР, -а, *ч.* Математичний прилад, який визначає суму заданих величин. // Вузол арифметичного пристрою ЕОМ, який здійснює операцію додавання чисел. ** **Комбінаці́йний сума́тор** – суматор без пам'яті. **Парале́льний сума́тор** – суматор, у якому додавання виконується одночасно над усіма цифровими розрядами операндів. **Послідо́вний сума́тор** – суматор, додавання в якому виконується шляхом послідовного додавання усіх відповідних цифрових розрядів операндів.

СУ́МАХ, -а, *ч.* Односторонній безворсовий килим з крупними узорами, характерний для азербайджанського народного мистецтва.

СУ́МА́Х, -у, *ч.* Невелике дерево або кущ родини сумахових з дрібними квіточками, зібраними у волотисті або колосоподібні суцвіття.

СУМАХО́ВІ, -вих, *мн.* Назва родини роздільнопелюсткових деревних і чагарникових рослин, окремі види яких містять дубильні речовини та барвники.

СУМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Підвищення збудливості живої тканини під впливом ряду підпорогових подразнень до рівня, при якому ці подразнення набувають властивостей порогових і можуть викликати процес збудження.

СУМБУ́Р, -у, *ч.* Щось неясне, безсистемне; плутанина, безладдя.

СУМБУ́РНИЙ, -а, -е. Позбавлений ясності, системності, порядку; плутаний, безладний.

СУМБУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сумбу́рний**. *Сумбурність виступу.*

СУМБУ́РНО. Присл. до **сумбу́рний**.

СУМЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Суміжний.

СУМЕЖНИК, -а, *ч.*, *діал.* Сусід по земельним володінням.

СУМЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **суме́жний**.

СУМЕ́ЖНО, *діал.* Присл. до **суме́жний**.

СУ́МЕРК, -у, *ч.*, *діал.* Присмерк, смеркання.

СУМЕРКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Присмерковий.

СУМИ́Р, -у, *ч.*, *діал.* Мир, злагода. // *у знач. присл.* **суми́ром**. У мирі, злагоді.

СУМИРИ́ТИСЯ *див.* **сумиря́тися**.

СУМИ́РНЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **суми́рний**.

СУМИ́РНЕНЬКО. Присл. до **суми́рненький**.

СУМИ́РНИЙ, -а, -е. Покірний, лагідний (про людину); смирний. // Слухняний, ненеровистий (про тварину). // Який виражає покірність, лагідність. // Сповнений покори, незлобивості (про характер, вдачу і т. ін.). // *перен.* Сповнений спокою, тиші. // *перен.* Ясний, тихий, сонячний (про погоду, пору дня, року і т. ін.); погожий. // Спокійний у вияві, перебігу (про життя, роботу і т. ін.).

СУМИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **суми́рний**.

СУМИ́РНО, *присл.* 1. Присл. до **суми́рний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Спокійно, тихо.

СУМИ́Р'Я, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **поко́ра**.

СУМИРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СУМИРИ́ТИСЯ**, -мирю́ся, -ми́ришся, *док.*, *діал.* Упокорюватися.

СУМІ́Ж, *присл.*, *діал.*, *зах.* Поруч, суміжно.

СУМІ́ЖНИЙ, -а, -е. Який межує з ким-, чим-небудь, прилеглий до чогось. // Розташований поруч; сусідній. // *перен.* Нерозривно пов'язаний з чим-небудь, близький до чогось. *Суміжні виробництва.* ** **Torm: Суမ**

СУМІ́ЖНИК, -а, *ч.* 1. Підприємство, виробнича діяльність якого пов'язана з іншим підприємством. 2. Спеціаліст, який працює в суміжній галузі виробництва.

СУМІ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сумі́жний**. *Асоціація за суміжністю.*

СУМІ́ЖНО. Присл. до **сумі́жний**. ** **Сумі́жно-ізольо́вані кімна́ти** – суміжні кімнати, кожна з яких має свій окремий вхід – вихід.

СУМІ́РНИЙ, -а, -е. Якого можна виміряти однаковою з чим-небудь мірою; спільномірний.

СУМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сумі́рний**.

СУМІ́РНО. Присл. до **сумі́рний**.

СУМІ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється спільно, гуртом, разом з ким-небудь; спільний. // Який відбувається, проводиться спільно або водночас. *Сумісне внесення добрив.* 2. Якого можна поєднати, сполучити з чим-небудь. ** **Сумі́сні рівня́ння**, *мат.* – система рівнянь, для якої існують значення невідомих (змінних), що задовольняють усі дані рівняння.

СУМІ́СНИК, -а, *ч.* Людина, яка працює за сумісництвом.

СУМІ́СНИЦТВО, -а, *с.* Одночасне виконання кількох службових обов'язків; праця на іншому (крім основного) підприємстві, в іншій установі тощо.

СУМІ́СНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сумі́сник** і **сумі́сництво**.

СУМІ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **сумі́сник**.

СУМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сумі́сний**.

СУМІ́СНО. Присл. до **сумі́сний**.

СУМІСТИ́ТИ *див.* **суміща́ти**.

СУМІСТИ́ТИСЯ *див.* **суміща́тися**.

СУ́МІШ, -і, *ж.* 1. Сукупність предметів різного виду, сорту. // *перен.* Поєднання чого-небудь різного, різноманітного. ** **Гетероге́нна су́міш** – суміш, яка складається з компонентів, що перебувають у різних фазах. **Гомоге́нна су́міш** – суміш, яка складається з компонентів, що перебувають в одній фазі. **У су́міші** *з чим* – разом, спільно з чим-небудь. 2. Продукт механічного поєднання, змішання різних речовин, елементів. *Кормові суміші.* ** **Пальна́ (горю́ча) су́міш** – горючі гази або пара рідкого палива з повітрям, які запалюються у двигунах внутрішнього згоряння. **Робо́ча су́міш** – паливо, повітря й залишкові гази у двигуні внутрішнього згоряння.

СУ́МІШЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́міш** 2. // Який являє собою суміш. *Сумішевий барвник.*

СУ́МІШКА, -и, *ж.* Те саме, що **су́міш**.

СУ́МІШКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́мішка**.

СУМІШНО, *присл.*, *заст.* Упереміж.

СУМІШОПРИГОТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який готує суміші, признач. для цього.

СУМІШОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Процес утворення сумішей.

СУМІШОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який утворює суміші, признач. для цього.

СУМІЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **суміща́ти**.

СУМІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СУМІСТИ́ТИ**, -іщу́, -і́стиш, *док.*, *перех.* 1. Нерозривно поєднувати; сполучати. // Займатися чим-небудь одночасно з іншим. *Суміщати обов'язки. Суміщати посади.* 2. Накладаючи одну на одну (лінії, фігури і т. ін.), досягати збігу кожної точки або частини. *Сумістити площини.*

СУМІЩА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, **СУМІСТИ́ТИСЯ**, -і́ститься, *док.* 1. Нерозривно поєднуватися; сполучатися. 2. Збігатися в кожній точці або частині при накладанні (про лінії, фігури і т. ін.). 3. *тільки недок.* Пас. до **суміща́ти**.

СУМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сумісти́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який передбачає або забезпечує одночасне виконання чого-небудь. *Суміщений графік.* // Який поєднує в собі елементи різних будівель, споруд.

СУМІ́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сумісти́ти**, **суміща́ти**. ** **Сумі́щення імен**: у програмуванні – ситуація, за якої в деякому контексті один і той же об'єкт доступний під різними іменами. **Сумі́щення опера́цій**, *спец.* – одночасне виконання заданих дій на функціонально різних пристроях, ЕОМ.

СУМІ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сумі́щувати**.

СУМІ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **суміща́ти**.

СУМІ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **сумі́щувати**.

СУ́МКА, -и, *ж.* 1. Виріб із шкіри, тканини і т. ін., що має форму торбинки, футляра з ручками і служить для перенесення чого-небудь. *Господарська сумка.* // Про такий виріб для деяких предметів жіночого туалету, грошей і т. ін. *Жіноча сумка. Санітарна сумка.* 2. *анат.* Утвір із сполучної тканини, який оточує або містить суглоби, внутрішні органи і т. ін. *Волосяна сумка.* 3. *зоол.* Підчеревний мішок, у якому доношуються й розвиваються малята деяких тварин. 4. *бот.* У деяких грибів – клітина, в якій розвиваються спори.

СУ́МКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **су́мка** 1. 2. *анат.* Прикм. до **су́мка** 2. *Сумкова зв'язка.*

СУМКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до сумки, схожий на неї.

СУМКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сумкоподі́бний**.

СУМЛИ́ВИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* Те саме, що **сумни́й** 1.

СУМЛІ́ННИЙ, -а, -е. Який чесно, старанно, ретельно виконує свої обов'язки; добросовісний. // Виконуваний, здійснюваний старанно, ретельно.

СУМЛІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сумлі́нний**.

СУМЛІ́ННО. Присл. до **сумлі́нний**.

СУМЛІ́ННЯ, -я, *с.* Усвідомлення й почуття моральної відповідальності за свою поведінку, свої вчинки перед самим собою, людьми, суспільством; моральні принципи, погляди, переконання; совість. // *чого*, *чиє*, *перен.* Найчесніший, найсправедливіший, найвідповідальніший представник певного колективу, суспільства і т. ін.; живе втілення чесності, порядності. ** **Залиша́ти** *що* **на сумлі́нні** *кого, чиєму* – надавати кому-небудь право самому судити про правильність своїх учинків. **Із спокі́йним сумлі́нням** – будучи переконаним у своїй правоті; спокійно. **Іти́ (чини́ти, ді́яти) про́ти вла́сного (сво́го) сумлі́ння** – робити що-небудь усупереч своїм моральним принципам, переконанням.

СУМНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сумни́й**.

СУМНЕ́НЬКО. Присл. до **сумне́нький**. // *у знач. присудк. сл.*

СУМНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сумне́нький**.

СУМНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **сумне́сенький**.

СУМНИЙ, -á, -é. 1. Який сумує, відчуває сум; якого охопив сум; смутний, журний; *прот.* в е с е л и й. // Схильний до суму, журби. // Який виражає сум, журбу; *власт.* людині, яка сумує. *Сумна усмішка.* // Пов'язаний зі смертю, трауром; скорботний. 2. Сповнений, пройнятий сумом, тугою, журбою. // *у знач. ім.* **сумнá**, -ної, *ж.* Журлива пісня. // Який минає, проходить у журбі; тяжкий, безрадісний. 3. Який викликає, навіває сум. 4. Вартий співчуття, жалю. *Сумний випадок.* // Який завдає досади; прикрий. // Непривабливий; жалюгідний. // Недобрий; нікчемний.

СÝМНІВ, -у, *ч.* 1. Непевність щодо вірогідності, можливості чого-небудь; брак впевненості в комусь, чомусь. // Підозра, острах. **Пóза всякими сýмнівом; пóза всякими сýмнівами**, *у знач. вставн. сл.* – безперечно, безсумнівно. **Брáти (стáвити) під сýмнів (під сýмніви)** *що* – ставитися недовірливо до чого-небудь; сумніватися. **Не підлягáє сýмніву** *що* – щось є безперечним, безсумнівним, явним. 2. Ускладнення, нерозуміння, що виникають при розв'язанні якого-небудь питання, певної проблеми. 3. Стан душевного розладу, невпевненості, вагань. ** **Розганяти сýмніви**: а) (*свої*) з'ясувавши що-небудь, зробивши певний вибір, заспокоюватися; б) (*чиї*) пояснивши, з'ясувавши щось, заспокоювати кого-небудь.

СУМНІВÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.* 1. *у чому і без додатка.* Відчувати, висловлювати сумнів щодо вірогідності, можливості чого-небудь; не бути впевненим у чомусь. 2. *у кому.* Мати сумнів щодо кого-небудь, не цілком покладатися на когось. 3. Вагатися, приступаючи до чого-небудь.

СУМНІВНИЙ, -а, -е. 1. Який викликає сумнів щодо своєї істинності, вірогідності. 2. Не зовсім ясний, зрозумілий. 3. Який може бути витлумачений порізному, двозначно. 4. Якому не можна вірити, довіряти, на якого не можна покладатися; непевний, ненадійний. *Сумнівне товариство.* // Підозрілий; негожий.

СУМНІВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сумнівний**.

СУМНІВНО, *присл.* 1. Присл. до **сумнівний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Малоймовірно; навряд.

СÝМНІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **сумний**.

СУМНІТИ, -ію, -ієш, *недок., рідко.* Ставати сумним.

СУМНІШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати сумним, сумнішим.

СУМНО, *присл.* 1. Присл. до **сумний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Про почуття суму, журби або туги за ким-, чим-небудь; тужно, журно. // *зі спол.* що *і з інфін.* Про почуття жалю з приводу чого-небудь; шкода, жаль, жалко. // Про ситуацію, яка викликає, навіває сум.

СУМНОЗВІСНИЙ, -а, -е, *ірон.* Те саме, що **горезвісний**.

СУМНОЗВІСНІСТЬ, -ності, *ж., ірон.* Абстр. ім. до **сумнозвісний**.

СУМНОЗВІСНО, *ірон.* Присл. до **сумнозвісний**.

СУМНУВÁТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка сумний.

СУМНУВÁТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **сумнувáтий**.

СУМÓ, *невідм., ж.* Вид японської боротьби.

СУМОВИЙ, -á, -é. Стос. до суми (*див.* **сýма** 2, 3).

СУМОВИТИЙ, -а, -е. 1. Який сумує, відчуває сум; якого охопив сум; сумний, журний. // Схильний до суму, журби. // Який виражає сум, журбу; *власт.* людині, яка сумує. 2. Сповнений, пройнятий сумом, тугою, журбою. 3. Який викликає, навіває сум.

СУМОВИТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **сумовитий**.

СУМОВИТО, *присл.* 1. Присл. до **сумовитий** 1, 3. 2. *у знач. присудк. сл.* Про почуття суму, журби або туги за ким-, чим-небудь; сумно. // Про ситуацію, яка викликає, навіває сум.

СУМÓВНИЙ, -а, -е. Якого можна підсумувати.

СУМÓВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сумóвний**.

СÝМОРОК, СÝМРАК, -у, *ч., діал.* Сутінок, присмерк.

СУМОТÁ, -ú, *ж., рідко.* Те саме, що **сум**.

СУМОТНИЙ, -á, -é, *рідко.* Те саме, що **сумний** 1 – 3.

СÝМОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сýмка** 1.

СÝМОЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сýмковий** 1.

СУМПІТÁН, -а, *ч.* Духова рушниця у деяких районах Індонезії, Малайзії.

СÝМРАК *див.* **сýморок**.

СУМСЬКИЙ, -á, -é. Прикм. до Суми.

СУМУВÁННЯ, -я, *с.* 1. Стан за знач. **сумувáти**. 2. *рідко.* Те саме, що **сум**.

СУМУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Пройматися почуттям суму, журби; удаватися в тугу, журитися. // *за ким – чим, без кого – чого, розм. по кому – чому.* Горювати, тужити за ким-, чим-небудь. // *рідко.* Те саме, що **нудьгувáти** 1.

СУМУВÁТИЙ, -а, -е. Те саме, що **сумовитий**.

СУМÝЮЧИ. Дієприсл. до **сумувáти**.

СУМЧАНИ, -чáн, *мн.* (*одн.* **сумчáнин**, -а, *ч.*; **сумчáнка**, -и, *ж.*). Жителі або уродженці міста Сум і Сумщини.

СУМЧÁНИН *див.* **сумчáни**.

СУМЧÁНКА *див.* **сумчáни**.

СУМЧÁСТИЙ, -а, -е. 1. *зоол.* Який має сумку (у 3 знач.). ** **Сумчáстий ведмідь** – рід ссавців родини кускусових, або лазячих сумчастих; коала. **Сумчáстий вовк** – ссавець родини хижих сумчастих. 2. *у знач. ім.* **сумчáсті**, -тих, *мн., зоол.* Підклас ссавців, характерною ознакою яких є наявність сумки (у 3 знач.). 3. *бот.* Який має сумки (у 4 знач.). ** **сумчáсті гриби** – те саме, що **аскоміцéти**.

СУМЧÁСТІ, -их, *мн.* Див. **сумчáстий** 2.

СУМШÁРА, -и, *ж.* Те саме, що **сóгра**.

СУМ'ЯТЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Сповнений сум'яття (у 1 знач.), метушні; метушливий. 2. Сповнений хвилювання. // Збентежений чим-небудь.

СУМ'ЯТЛИВІСТЬ, -вості, *ж., розм.* Стан за знач. **сум'ятливий**.

СУМ'ЯТНИЙ, -á, -é, *розм.* Те саме, що **сум'ятливий**.

СУМ'ЯТНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Стан за знач. **сум'ятний**.

СУМ'ЯТТЯ, -я, *с.* 1. Безладний рух, метушня. // Загальна розгубленість, паніка, викликані чим-небудь; замішання. 2. Сильне хвилювання; неспокій, тривога. // Збентеження, ніяковість.

СÝНА, -и, *ж.* Мусульманський священний переказ про життя Магомета (доповнення до Корану).

СУНДАНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сунданців.

СУНДÁНЦІ, -ів, *мн.* Народ, який живе переважно в західних районах о. Ява.

СУНДÁЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок., діал.* Плентатися.

СÝНДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **сундáнці**.

СУНДÝК, -á, *ч., розм.* Те саме, що **скриня**.

СУНДÝЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **сундýк**.

СУНДУЧÓК, -чкá, *ч.* Зменш.-пестл. до **сундýк**. // Скринька з ручкою, признач. для дорожніх речей, інструментів тощо.

СУНÉЦЬ, -нця, *ч., зах.* Оцупок.

СУНИЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **суниця**.

СУНИЦЯ, -і, *ж.* (*перев. мн.* **суниці**, -ниць). 1. Трав'янистa багаторічна рослина, яка цвіте білими квіточками й дає їстівні соковиті ягоди червоного або рожевого кольору. 2. Ягоди цієї рослини.

СУНИЧЕНЬКА, -и, *ж.* (*перев. мн.* **суниченьки**, -ньок). Пестл. до **суничка**.

СУНИЧКА, -и, *ж.* (*перев. мн.* **сунички**, -чок). Зменш.-пестл. до **суниця**.

СУНИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **суниці**. // Протягом якого достигають ягоди суниць. // Пригот. із суниць; із суницями. *Суничне варення.* ** **Суничне дéрево** – те саме, що **суничник** 3.

СУНИЧНИК, -а, *ч.* 1. Кущі суниці. 2. Ділянка землі, на якій ростуть суниці. 3. Вічнозелене дерево або кущ із шкірястими листками й білими, зрідка рожевими квітками.

СУНІЗМ, -у, *ч.* Основний напрям в ісламі, який визнає Суну поряд із Кораном обов'язковим джерелом віри.

СУНІТ, -а, *ч.* Мусульманин – послідовник сунізму.

СУНІТКА, -и. Жін. до **суніт**.

СУНІТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **суніт**. 2. Стос. до сунізму.

СÝНКУС, -а, *ч.* Рід комахоїдних тварин.

СУНОРÉФ, -у, *ч.* Лікувальна мазь, що її застосовують при гострих і хронічних ринітах.

СУНÝТИ, -нý, -нéш, *док.* 1. *перех.* Швидким рухом вкласти, засунути що-небудь кудись. // Квапливо, недбало покласти що-небудь кудись. // Дати щось кому-небудь квапливо, недбало чи потай. // *також без додатка, розм.* Дати хабара. ** **Сунýти рýку** *кому* – недбало подати руку для привітання, прощання. **Сунýти [свогó] нóса** – втрутитися не в свою спра-ву. 2. *перех.* Посунувши, перемістити, поставити що-небудь на інше місце; пересунути. ** **[й] ногú не сунé** *хто* – не з'явиться хто-небудь десь. 3. *неперех., рідко.* Піти навально, великою масою, безперервним потоком. 4. *перех. і неперех., розм.* Різким рухом направити щось куди-небудь. // Штовхнути, вдарити кого-небудь чимсь.

СÝНУТИ, -ну, -неш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Рухаючи, пересуваючи щось, поміщати куди-небудь; засовувати. // Давати щось кому-небудь поспішно, недбало чи потай; совати. ** **Сýнути [свою] гóлову в ярмó** – зв'язувати себе чим-небудь обтяжливим. 2. *перех.* Соваючи, переміщувати, ставити що-небудь на інше місце; пересувати. // Тіснячи або тягнучи, примушувати кого-небудь зрушити з місця, посунутися, йти. // Із зусиллям або поволі переміщувати, тягти що-небудь. 3. *неперех.* Іти, рухатися, пересуватися і т. ін. в якому-небудь напрямку. // *на кого.* Наближатися до кого-небудь; насуватися. // Іти повагом або через силу; їхати повільно. // *розм.* Намагатися проникнути кудись настирливо, без дозволу. // Рухатися, йти навально, великою масою, безперервним потоком. // Рухатися, переміщатися під дією вітру і т. ін. (про хмари, туман тощо). // *безос.* // *перен.* Наставати, надходити. // *з кого, рідко.* Дуже сильно, виразно виявлятися.

СÝНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *недок.* 1. Іти, рухатися, пересуватися, перев. повільно або через силу. // Наближатися до кого-, чого-небудь; насуватися. // Відходити, відступати від кого-, чого-небудь. // Рухатися великою масою, безперервним потоком. // Змінювати своє положення в просторі. // *перен., рідко.* Повільно минати (про час). 2. Соваючись, наближатися до кого-, чого-небудь; підсуватися. 3. Не втримавшись де-небудь, повільно сповзати або скочуватися вниз по похилій поверхні; зсовуватися. // Сповзати, злазити з чого-небудь на землю, підлогу і т. ін. // Посуваючись, переміщатися на певну відстань від кого-, чого-небудь; відсуватися. 4. *розм.* Намагатися проникнути, потрапити куди-небудь. // Звертатися до кого-небудь проти його бажання, надокучати комусь. // Втручатися в чужі справи. // *зневажл.* Намагатися досягти певного становища, прагнути стати ким-небудь значущим. 5. Пас. до **сýнути** 1, 2.

СУНÝТИСЯ, -нýся, -нéшся, *док.* 1. Кинутися до кого-, чого-небудь. // Ураз побігти, понестися куди-небудь (перев. про багатьох). // Спрямувати свій інтерес на кого-, що-небудь. // Потрапити куди-небудь через власну необачність. 2. *розм.* Прийти, прибути, з'явитися куди-небудь; поткнутися. // *у сполуч. з інфін.* Спробувати що-небудь зробити. // Зробити спробу влаштуватися куди-небудь працювати, вчитися тощо.

СУНЬГОЛÓВ, *присл., зах.* Стрімголов.

СУНЬЯТСЕНІЗМ, -у, *ч.* Система поглядів китайського революціонера Сунь Ятсена.

СУÓМІ, *невідм.* 1. *с.* Древнє фінське плем'я. 2. *ч. і ж.* Представник цього племені.

СУП, -у, *ч.* Рідка страва, що являє собою перев. м'ясний, рибний або грибний відвар з овочами, крупами і т. ін.; юшка.

СÝПЕР, -а, *ч., розм.* Те саме, що **суперобклáдинка**.

СУПЕР... Перша частина складних слів, яка надає значення: а) розташований над чим-небудь, напр.: с у п е р е к с л і б р и с і т. ін.; б) головний, напр.: с у п е р а р б і т р а ж і т. ін.; в) вищої якості, властивості або підсиленої дії, напр.: с у п е р а г е н т, с у п е р т а н к е р, с у п е р ш в и д к і с н и й і т. ін.; г) вторинний, повторний, напр.: с у п е р і н ф е к ц і я, с у п е р о б м а з у в а н н я і т. ін.; г) останній, найбільш сучасний, напр.: с у п е р м о д а, с у п е р м о д н и к тощо.

СУПЕРАГÉНТ, -а, *ч.* Досвідчений агент розвідувальної служби, що виконує завдання особливої важливості.

СУПЕРАКÝТНИЙ, -а, -е. Надзвичайно гострий; такий, що характеризуєтьсязначною тяжкістю симптомів та швидким розвитком (про хворобу).

СУПЕРАРБІТР, -а, *ч.* Голова третейського суду, до складу якого входить кілька арбітрів. // Член арбітражу, обраний іншими арбітрами, який має право вирішального голосу за відсутності згоди між іншими арбітрами.

СУПЕРБОЙОВИК, -á, *ч.* Фільм, що має великий успіх (звичайно завдяки грандіозності постановки, участі популярних акторів).

СУПЕРВАЖКОАТЛÉТ, -а, *ч.* Важкоатлет, власна вага якого 110 і більше кілограмів (друга важка вага).

СУПЕРВІЗОР, -а, *ч.* 1. Керуюча програма, признач. для організації багатопрограмного режиму роботи обчислювальної системи. **Супервізор вве́дення-виведення** – керуюча програма операційної системи, яка здійснює ініціювання та завершення процедур введення-виведення, а також контроль за станом засобів введення-виведення. **Супервізор задáч** – керуюча програма операційної системи, основною функцією якої є створення задач. **Супервізор зв'язків** – керуюча програма операційної системи, функцією якої є організація завантаження й обліку наявності та стану програм, завантажених в оперативну пам'ять. **Супервізор сторінóк** – керуюча програма операційної системи, яка організує сторінковий обмін даними між зовнішньою сторінковою та оперативною пам'яттю ЕОМ. 2. Організатор робіт, які вимагають виконання дій за певною програмою, що спостерігає за правильністю виконання такої програми. 3. В аудиті – спостерігач, інспектор.

СУПЕРВІЗОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **супервізор**.

СУПЕРГЕТЕРОДИН, -а, *ч.* Радіоприймач, в якому прийняті електромагнітні коливання перетворюються на коливання проміжної частоти, на якій і підсилюються сигнали.

СУПЕРГЕТЕРОДИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **супергетеродин**.

СУПЕРГІГÁНТ, -а, *ч.* Що-небудь колосальне, гігантське за розміром, величиною.

СУПЕРДЕРЖÁВА, -и, *ж.* Те саме, що **наддержáва**.

СУПЕРДИВІДÉНД, -у, *ч., фін.* Прибуток, що його розподіляють між акціонерами понад оголошені дивіденди.

СУПЕРÉГО, *невідм.* Один із трьох елементів особистості в теорії З. Фрейда – та частина особистості, яка функціонує як свідомість, що прагне до досконалості, управляє функцією "его" ("я"), встановлюючи моральні обмеження на нього.

СУПЕРÉКА, -и, *ж., діал.* Суперечка. ** **Іти на суперéки** *з ким* – діяти, чинити проти якого-небудь бажання.

СУПЕРЕКСПРÉС, -а, *ч.* Поїзд, який рухається зі швидкістю, що значно перевищує звичайну для експреса.

СУПЕРЕЛІТА, -и, *ж.* Високоякісне насіння сільськогосподарських культур, що його використовують у насінницьких господарствах для засівання елітних площ.

СУПЕРЕЛІТНИЙ, -а, -е. Стос. до супереліти.

СУПЕР-ЕÓМ, *невідм., ж.* Див. **суперкомп'ютер**.

СУПЕРÉЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* 1. Не погоджуватися з ким-небудь; перечити. // Заважати кому-небудь у чомусь. 2. Не відповідати чому-небудь, бути несумісним з чимсь, містити суперечність. ** **Суперéчити [самóму] собі** – висловлювати протилежні думки, погляди на що-небудь.

СУПЕРÉЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок., розм.* Те саме, що **сперечáтися**.

СУПЕРÉЧКА, -и, *ж.* Словесне змагання між двома або кількома особами, при якому кожна зі сторін обстоює свою думку, правоту; спір. // Широке публічне обговорення якого-небудь спірного питання; дискусія. // Сварка, чвари. // Звучання голосів людей, які сперечаються, сваряться. // *перев. мн.* Незгоди між ким-, чим-небудь з певного питання. ** **Бýти в суперéчці**: а) (*з ким*) рвати стосунки, не розмовляти з ким-небудь; б) (*з чим*) не любити чо-

го-небудь.

СУПЕРЕ́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Який містить суперечність (у 1 знач.). // Якому властиві суперечності. // *У знач. ім.* **супере́чливе**, -вого, *с.* Те, що містить суперечність.

СУПЕРЕ́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **супере́чливий**.

СУПЕРЕ́ЧЛИВО. Присл. до **супере́чливий**.

СУПЕРЕ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **супере́чливий**. 2. *чому, з чим.* Який суперечить чому-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **спі́рний** 2.

СУПЕРЕ́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто сперечається, любить сперечатися; сперечальник.

СУПЕРЕ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **супере́чник**.

СУПЕРЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Становище, за якого що-небудь одне виключає інше, несумісне з ним або протилежне йому; невідповідність чого-небудь чомусь; протиріччя. 2. *перев. мн.* Протилежність інтересів. 3. *рідко.* Властивість за знач. **супере́чний** 1. 4. *заст.* Заперечення (у 2 знач.).

СУПЕРЕ́ЧНО. Присл. до **супере́чний** 1.

СУПЕРЖІ́НКА, -и, *ж.* Жінка, яка якими-небудь якостями, достоїнствами перевершує звичайних жінок.

СУПЕРЗІ́РКА, -и, *ж.* Про прославленого актора, актрису, про видатного спортсмена, спортсменку.

СУПЕРІКОНОСКО́П, -а, *ч.* Передавальна телевізійна трубка з накопиченням заряду і перенесенням зображення з фотокатоду на діелектричну мішень.

СУПЕРІНВА́Р, -у, *ч.* Магнітний сплав Fe (64%) з Ni (32%) і Co (4%).

СУПЕРІНФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Повторне зараження тими ж мікроорганізмами в той час, коли первинна інфекція продовжує існувати.

СУПЕРКАЛА́НДР, -а, *ч.* Пристрій для обробки паперу (підвищення гладкості, щільності та ін.).

СУПЕРКА́РГО, *невідм.*, *ч.* Особа, яка відає на великому судні прийманням і здаванням вантажів.

СУПЕРКЛА́С, -у, *ч.* Вища міра якості.

СУПЕРКОМП'Ю́ТЕР, -а, *ч.*, *спец.* Комп'ютер, який належить до класу найбільш потужних та швидкодіючих ЕОМ.

СУПЕРКОНЦЕ́РН, -у, *ч.* Гігантський концерн.

СУПЕРКУ́БКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **суперку́бок**.

СУПЕРКУ́БОК, -бка, *ч.* Кубок, що завойовується в змаганнях європейських футбольних клубних команд – володарів Кубка чемпіонів і Кубка кубків; змагання за володіння цим призом.

СУПЕРЛА́ЙНЕР, -а, *ч.* Лайнер (судно або літак), який перевершує за місткістю, комфортом та іншими показниками подібні.

СУПЕРМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.* Парамагнетизм системи дрібних феро- або феримагнітних однодоменних частинок у зовнішньому магнітному полі.

СУПЕРМАЛО́Й, -ю, *ч.* Різновид пермалою.

СУПЕРМА́РКЕТ, -у, *ч.* Великий універсальний магазин самообслуговування, що торгує товарами повсякденного попиту (перев. продовольчими).

СУПЕРМЕ́Н, -а, *ч.* 1. Людина, впевнена у своїй перевазі над іншими людьми; надлюдина. 2. Чоловік, який якими-небудь якостями, достоїнствами перевершує звичайних чоловіків.

СУПЕРМЕ́НСТВО, -а, *с.*, *розм.* Поведінка, властива, характерна для супермена.

СУПЕРМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Властивий супермену, такий, що його характеризує. 2. Такий, як у супермена.

СУПЕРМІ́СТО, -а, *ч.* Місто гігантських розмірів.

СУПЕРМОДЕРНІ́ЗМ, -у, *ч.* Модернізм у крайніх виявах.

СУПЕРНАТУРАЛІ́ЗМ *див.* **супранатуралізм**.

СУ́ПЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́пер**.

СУ́ПЕРНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто прагне перемогти, перевершити кого-небудь у чомусь. // Один із учасників спортивного змагання, гри. // Той, хто, поряд з іншим, домагається кохання якої-небудь жінки. 2. *перен.* Той, хто має однакові з кимнебудь якості, достоїнства, заслуги і т. ін., не поступається перед кимсь.

СУ́ПЕРНИЦТВО, -а, *с.* Прагнення перемогти, перевершити кого-небудь у чомусь.

СУ́ПЕРНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́перник**. // Власт. суперникові.

СУ́ПЕРНИЦЯ, -і. Жін. до **су́перник**.

СУ́ПЕРНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Прагнути перемогти, перевершити кого-небудь у чомусь. // Домагатися, поряд з іншим (іншою), кохання якоїнебудь жінки (якогось чоловіка). 2. Мати однакові з ким-, чим-небудь якості, достоїнства, заслуги і т. ін., не поступатися перед кимсь, чимсь.

СУПЕРОБГО́РТКА, -и, *ж.* Те саме, що **суперобкла́динка**.

СУПЕРОБКЛА́ДИНКА, -и, *ж.* Паперова обкладинка, яка накладається поверх палітурки книжки.

СУПЕРОРТИКО́Н, -а, *ч.* Передавальна телевізійна трубка з вищою, ніж в ортикона, чутливістю.

СУПЕРПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до суперпозиції. ** **Суперпозиці́йна ка́рта** – перфокарта, на яку пошукові ознаки записаної інформації наносяться у вигляді системи отворів так, що у карт з однотипною інформацією ці отвори співпадають "на просвіт".

СУПЕРПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Підстановка функцій у функцію або змінних величин у функцію. 2. Накладення двох фізичних величин, тобто їхня об'єднана дія, якщо вони взаємно не впливають одна на одну.

СУПЕРПРЕЗИДЕ́НТ, -а, *ч.* Президент, який є главою не лише держави, але й уряду, а також лідером правлячої партії.

СУПЕРПРЕЗИДЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до суперпрезидента. ** **Суперпрезиде́нтська респу́бліка**: у науці конституційного права – особливий різновид республіканської форми правління, що характеризується юридичним та фактичним зосередженням усіх важелів державної влади в руках суперпрезидента.

СУПЕРРЕГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Радіоприймач, що працює при періодично змінюваному згасанні приймального контура.

СУПЕРСЕ́ЛЕР, -а, *ч.* Книга типу бестселера, видана в дорогому художньому оформленні.

СУПЕРСТРА́Т, -у, *ч.* Нашарування мови зайшлого населення в мові корінних жителів.

СУПЕРСУЧА́СНИЙ, -а, -е. 1. Виготовлений, зроблений з урахуванням новітніх досягнень науки і техніки. 2. Який відповідає найновішим естетичним смакам, уявленням; модерновий.

СУПЕРТА́НКЕР, -а, *ч.* Танкер вантажопідйомністю понад 100 тис. тонн.

СУПЕРТИ́П, -у, *ч.* Одноапаратна набірна буквовідливна машина, за конструкцією близька до лінотипу.

СУПЕРТОНКИ́Й, -а́, -е́. Що має поперечний перетин у декілька мікрон (про нитки, волокна).

СУПЕРФЕКУНДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надзапліднення; послідовне запліднення двох (або більше) яйцеклітин одного й того самого овуляційного періоду шляхом статевих зносин, що розділені коротким інтервалом, але з різними партнерами.

СУПЕРФЕТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зачаття при вже існуючій першій вагітності; запліднення двох яйцеклітин від двох овуляційних періодів, що відбувається послідовно одне за одним при більш або менш значному інтервалі між ними.

СУПЕРФІ́НІШ, -у, *ч.* Тонка обробка поверхонь деталей брусками з абразивних матеріалів.

СУПЕРФІЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що розміщений на поверхні або близько до неї; неглибокий, поверхневий.

СУПЕРФІЦІА́РІЙ, -я, *ч.* Назва особи, що володіє правом суперфіція.

СУПЕРФІ́ЦІЙ, -я, *ч.* У Римському праві – спадкове і відчужуване право на користування будівлею, що зведена на чужій землі.

СУПЕРФІЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **суперфі́цій**.

СУПЕРФОСФА́Т, -у, *ч.* Фосфорне добриво, яке одержують, обробляючи сірчаною кислотою апатит або фосфорит.

СУПЕРФОСФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **суперфосфа́т**. // Який виготовляє суперфосфат.

СУПЕРФОСФА́ТНИК, -а, *ч.* Працівник суперфосфатного виробництва.

СУПЕРХОРПЕРДОЗА́ТОР, -а, *ч.* Залізничний спеціалізований вагон, що автоматично відвантажує щебінь або пісок при будівництві або ремонті залізничного полотна.

СУПЕРЦИЛІА́РНИЙ, -а, -е. Надбрівний; такий, що стосується брови або ділянки брови.

СУПЕРШПИГУ́Н, -а́, *ч.* Досвідчений шпигун, що виконує завдання особливої важливості.

СУ́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* су́плять; *недок.*, *перех.* Зсувати (брови), морщити (обличчя, чоло), набираючи похмурого вигляду; насуплювати.

СУ́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* су́пляться; *недок.* 1. Зсуваючи брови, морщачи обличчя, чоло, набирати похмурого вигляду; насуплюватися. // Виявляти невдоволення ким-, чим-небудь, ображатися на когось. 2. Зсуватися (про брови), морщитися (про обличчя, чоло) при вираженні невдоволення, гніву і т. ін. 3. *перен.* Робитися похмурим, темним, непогожим.

СУПІДРЯ́ДНИЙ, -а, -е, *грам.* Який сполучає (речення) способом супідрядності. ** **Супідря́дні ре́чення** – два чи кілька підрядних речень, підпорядкованих тому самому членові головного речення або головному реченню в цілому.

СУПІДРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *грам.* Підпорядкування двох чи кількох слів або речень спільному слову або реченню.

СУПІ́Н, -а, *ч.*, *лінгв.* Незмінна дієслівна форма, яка вживається на позначення мети дії при дієсловах руху в деяких індоєвропейських мовах.

СУПІНА́ТОР, -а, *ч.* 1. Ортопедична устілка, яку вкладають у звичайне взуття за плоскостопості. 2. М'яз, що повертає передпліччя назовні.

СУПІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Поворот руки, за якого долоня обертається вперед і вгору; поворот стопи, за якого внутрішній край її піднімається, а зовнішній – опускається. 2. У фехтуванні – позиція, коли озброєна рука обернена долонею догори.

СУПІ́РНИК, -а, *ч.*, *діал.* Суперник.

СУПІ́РНИЦТВО, -а, *с.*, *діал.* Суперництво.

СУПІ́РНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **супі́рник**.

СУПІСКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **супіща́ний**.

СУПІСКУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **супіща́ний**.

СУ́ПІСОК, -ску, *ч.* Осадова гірська порода, до складу якої входять пісок і глина (3 – 10%), а також ґрунт такого складу.

СУПІЩА́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́пісок**. // Важливою складовою частиною якого є супісок.

СУ́ПЛАТТЯ, -я, *с.*, *діал.* Те саме, що **шу́плаття**.

СУ́ПЛАШ, *присл.*, *діал.* Пластами, суцільно.

СУПЛЕТИВІ́ЗМ, -у, *ч.*, *лінгв.* Творення форм того самого слова від різних коренів або основ.

СУПЛЕТИ́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який твориться способом суплетивізму.

СУПЛІ́ДДЯ, -я, *с.* Кілька зрослих між собою плодів, кожний з яких утворився з окремої квітки щільного суцвіття.

СУПЛІ́КА, -и, *ж.*, *заст.* Письмове прохання або скарга.

СУПЛІКА́ТОР, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто подає супліку.

СУПЛІКА́ТОРКА, -и, *заст.* Жін. до **суплікатор**.

СУПЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **суплікува́ти**.

СУПЛІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Просити кого-небудь про щось або скаржитися комунебудь на щось (перев. письмово).

СУПНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **супови́й**.

СУПНИ́К, -а́, *ч.* Посудина, в якій подають суп.

СУ́ПНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **супни́к**.

СУПОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **суп**. *Супова заправка.* // Признач. для супу. *Суповий термос.*

СУПОЗИТО́РІЙ, -я, *ч.*, *мед.* Те саме, що **сві́чка** 3.

СУПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Припущення, здогад.

СУПОКІ́Й, -ко́ю, *ч.* Те саме, що **спо́кій**. // **супоко́єм**, *у знач. присл.*, *діал.* Спокійно.

СУПОКІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **спокі́йний** 1 – 4.

СУПОКІ́ЙНО, *присл.* 1. Присл. до **супокі́йний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **спокі́йно** 2, 3.

СУПО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.* 1. Стягати супонею хомут, запрягаючи коня. 2. *розм.* Шмагати, бити (перев. ременем).

СУПО́НИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **супо́нити** 1.

СУПО́НЯ, -і, *ж.* Ремінь, яким стягають хомут, запрягаючи коня.

СУ́ПОР, -у, *ч.*, *діал.* Опір, ворогування.

СУПО́РА, -и, *ж.*, *діал.* Підпірка.

СУПО́РНИК, -а, *ч.*, *зах.* Супротивник, суперник.

СУПОРО́К, -у, *ч.*, *діал.* Суперечка.

СУ́ПОРТ, -а, *ч.* Пристрій деяких металорізальних і деревообробних верстатів, признач. для закріплення й переміщення різальних інструментів.

СУ́ПОРТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́порт**. // Який має супорт. *Супортний верстат.*

СУПОСТА́Т, -а, *ч.*, *заст.* 1. Ворог, недруг, супротивник. 2. *лайл.* Негідник, мерзотник.

СУПОСТА́ТКА, -и, *заст.*, *лайл.* Жін. до **супосте́т** 2.

СУПОСТА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **супоста́т**.

СУПОЧИ́ВОК *див.* **супочинок**.

СУПОЧИ́НОК, -нку, **СУПОЧИ́ВОК**, -вку, *ч.*, *діал.* Спочинок.

СУПРАВАГІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений або виконується над піхвою; надпіхвовий.

СУПРАДЕНТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **поліодонті́я**.

СУПРАКЛАВІКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений над ключицею; надключичний.

СУПРАЛІТОРА́ЛЬ, -і, *ж.* Зона на межі моря і суходолу, розташована вище літоралі.

СУПРАМАЛЕОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що розміщений над щиколоткою; надщиколотковий.

СУПРАНАТУРАЛІ́ЗМ, **СУПЕРНАТУРАЛІ́ЗМ**, -у, *ч.* Віра в надприродне.

СУПРАНАТУРАЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто вірить у надприродне.

СУПРАНАТУРАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **супранатураліст**.

СУПРАОРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розміщений над орбітою (очною ямкою); надочноямковий.

СУПРАПАТЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який розміщений над колінною чашечкою; надколінний.

СУПРАРЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який розміщений над ниркою; наднирковий. 2. Який стосується наднирковї залози.

СУПРАРЕНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **адреналектомі́я**.

СУПРАСКАПУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що розміщений над лопаткою; надлопатковий.

СУПРАСПІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розміщений над остю; надостний.

СУПРАСТИ́Н, -у, *ч.* Антигістамінний лікарський препарат, що його застосовують при алергійних захворюваннях (дерматози, риніт, кон'юктивіт, бронхіальна астма та ін.).

СУПРЕМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Формалістична течія в мистецтві початку 20 ст., представники якої вдавалися до абстрактного комбінування геометричних фігур чи об'ємних форм.

СУПРЕМАТИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник супрематизму.

СУПРЕМАТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **суперма-ти́ст**. 2. Стос. до супрематизму. *Супрематистський твір.*

СУПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Повне або часткове відновлення у спадкових змінених форм організму (мутантів) нормального прояву ознаки в результаті нової мутації.

СУПРЕФЕ́КТ, -а, *ч.* У Франції (до 1983 р.) і в деяких ін. країнах – представник префекта в адміністративному окрузі.

СУ́ПРОВІД, -воду, *ч.* 1. Дія за знач. **супрово́джувати**, **супрово́дити** 1, 3 – 5. ** **У (в) су́проводі** *кого, чого* – разом із ким-, чим-небудь; у чиємусь товаристві; в оточенні когось, чогось; під охороною, конвоєм кого-, чого-небудь. 2. Те, що супроводить яку-небудь дію, явище. 3. Гра на музичному інструменті, спів, які супроводжують чию-небудь гру або спів. 4. Група людей, яка супроводжує кого-небудь; почет при комусь. *Супровід князя.* 5. Група військовослужбовців, бойових машин і т. ін., яка охороняє або конвоює кого-, що-небудь. 6. Процес усунення помилок, модифікації створених раніш виробів, об'єктів у період їх експлуатації.

СУПРОВІ́ДНИЙ, -ідна́, -ідне́. 1. Який супроводжує кого-, що-небудь, признач. для супроводу. // Який надсилають одночасно з ким-, чим-небудь (про лист, документ і т. ін.). 2. Тісно пов'язаний з чимнебудь; який додається до чогось основного; супутній.

СУПРОВІ́ДНИК, -а, *ч.* Особа, яка супроводжує кого-, що-небудь.

СУПРОВІ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **супровідник**.

СУПРОВОДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Супроводжувати.

СУПРОВО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **супрово́дити**.

СУПРОВО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **супрово́дити**. 2. Те саме, що **су́провід** 5. *Супроводження програми.*

СУПРОВО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який кого-, що-небудь супроводжує.

СУПРОВО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **супрово́джувати**.

СУПРОВО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **супрово́джувати**.

СУПРОВО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш *і* **СУПРОВО́ДИТИ**, -джу, -диш, *недок.*, *перех.* 1. Іти, їхати разом із кимнебудь як супутник; проводжати когось до певного місця. // Іти, їхати, охороняючи, конвоюючи і т. ін. кого-, що-небудь або показуючи шлях комусь, чомусь. // Постійно бути разом із ким-, чим-небудь, тісно пов'язуватися з чимсь. 2. *чим.* Прощаючись, висловлювати що-небудь тому, хто відходить, від'їздить і т. ін. // Лунати, звучати вслід тому, хто або що відходить, від'їздить і т. ін. // Стежити за тим, хто або що віддаляється (про погляд, очі). 3. *чим.* Поєднувати яку-небудь дію з іншою, побічною. 4. *чим.* Додавати що-небудь до чогось, доповнювати що-небудь чимсь. 5. Вести супровід (у 3 знач.).

СУПРОВО́ДЖУВАТИСЯ, -ується *і* **СУПРОВО́ДИТИСЯ**, -иться, *недок.*, *чим.* 1. Поєднуватися з якою-небудь іншою, побічною дією, явищем; відбуватися одночасно з чимсь. 2. Спричиняти, викликати що-небудь. 3. Мати, містити що-небудь, крім основного; доповнюватися чимсь. 4. Пас. до **супрово́джувати** і **супрово́дити** 1, 5.

СУПРОВО́ДЖУВАЧ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **супровідник**.

СУПРОВО́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **супрово́джувати**. // Те саме, що **супрово́джувальний**.

СУПРОВО́ДИТИ *див.* **супрово́джувати**.

СУПРОВО́ДИТИСЯ *див.* **супрово́джуватися**.

СУПРОМАРГІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розміщений над краєм, над ребром; надкрайовий.

СУПРО́ТИ. 1. *прийм. з род. в.* Те саме, що **про́ти**[1]. 2. *прийм. з род. в.* Порівняно з ким-, чим-небудь. 3. *прийм. з род. в.*, *рідко.* Щодо кого-, чого-небудь. 4. *присл.*, *рідко.* Те саме, що **про́ти**[2].

СУПРОТИ́В, *прийм. з род. в.*, *присл.*, *діал.* Супроти.

СУПРОТИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *діал.* Суперник, супротивник.

СУПРОТИ́ВИТИСЯ *див.* **супротивля́тися**.

СУПРОТИВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **СУПРОТИ́ВИТИСЯ**, -влюся, -вишся; *мн.* супротивляться; *недок.*, *діал.* Чинити опір; опиратися.

СУПРОТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Розташований навпроти кого-, чого-небудь; протилежний. 2. Зустрічний (про вітер, течію і т. ін.). 3. Який докорінно відрізняється від кого-, чого-небудь; несумісний з чимсь. // Який захищає інтереси, протилежні чиїм-небудь; ворожий комусь, чомусь. // *у знач. ім.* **супроти́вні**, -них, *мн.* Супротивники у бійці, поєдинку і т. ін. ** **Супроти́вна сторона́**: а) у судовому процесі – особи, що захищають інтереси, протилежні інтересам іншої сторони; б) супротивник, ворог; в) той, хто захищає інтереси, протилежні чиїм-небудь. 4. *бот.* Розміщений один проти одного (про бруньки, листя, гілки і т. ін.).

СУПРОТИ́ВНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто вороже, негативно ставиться до кого-, чого-небудь, протидіє комусь, чомусь; противник. 2. Той, хто виступає проти іншого у бійці, поєдинку і т. ін. // Суперник у спортивному змаганні, грі. 3. *збірн.* Вороже військо, ворожі збройні сили; ворог.

СУПРОТИ́ВНИЦТВО, -а, *с.* Протистояння, змагання, боротьба супротивників.

СУПРОТИ́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **супроти́вник**.

СУПРОТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **супроти́вний**.

СУПРОТИ́ВНО. Присл. до **супроти́вний**.

СУПРОТИЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **протиле́жний**.

СУПРОТИЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **протиле́жність**.

СУПРОТИЛЕ́ЖНО. Присл. до **супротиле́жний**.

СУПРО́ТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Контраст.

СУПРУ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Супряга.

СУПРУ́ЖНИК, -а, *ч.*, *діал.* Супряжич.

СУПРУ́ТНІЙ, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **супроти́вний** 2. *Супрутній вітер.*

СУПРЯ́ГА, -и, *ж.* 1. Старовинна форма спільної праці української сільської бідноти, за якою кілька дворів об'єднували робочу худобу й реманент для виконання сільськогосподарських робіт. ** **Ора́ти у супря́зі** *з ким* – орати, об'єднавши робочу худобу й реманент. 2. Кілька волів або коней, запряжених разом.

СУПРЯ́ГАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **супря́жич**.

СУПРЯ́ЖЕННЯ, -я, *с.*, *хім.* Те саме, що **кон'юга́ція**.

СУПРЯ́ЖИЧ, -а, *ч.* Один із господарів, які об'єдналися в супрягу.

СУПРЯ́ЖНИК, -а, *ч.* Те саме, що **супря́жич**.

СУПРЯ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **супря́жник**.

СУПУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Утворення або виділення гною; нагноєння, гноєтеча.

СУПУРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Такий, що утворює або виділяє гній; гнійний.

СУПУ́ТНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто йде, їде, подорожує і т. ін. разом із ким-небудь. // Той, хто постійно перебуває, живе, працює і т. ін. з ким-небудь. // *перен.* Те, що завжди потрібне кому-небудь і постійно супроводжує його. ** **Супу́тник життя́** – про чоловіка (у 2 знач.). 2. Те, що тісно пов'язане з чим-небудь. // Те, що росте, зустрічається і т. ін. разом із чим-небудь або поблизу чогось. ** **Мі́сто-супу́тник** – місто, яке розташовується в приміській зоні великого міста й має з ним безпосередні виробничо-економічні та культурні зв'язки. 3. Небесне тіло, яке рухається навколо планети або зірки. ** **Шту́чний супу́тник** – запущені у космос із дослідницькою метою снаряд, пристрій, які рухаються за інерцією навколо небесного тіла. 4. Про філіал промислового підприємства.

СУПУ́ТНИКОВИЙ, -а, -е. Що стосується штучного супутника Землі, здійснюється з його використанням. *Супутниковий радіозв'язок.*

СУПУ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **супу́тник** 1, 2.

СУПУ́ТНІЙ, -я, -є. Тісно пов'язаний з чим-небудь; який додається до чогось основного; супровідний. *Супутні товари.*

СУ́ПЧИК, -у, *ч.* Пестл. до **суп**.

СУ́РА, -и, *ж.* Розділ Корану.

СУРАКА́РТА, -и, *ж.* Султанат на о. Ява (Індонезія) з сер. 18 ст. до 1959 р.

СУРГА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.*, *розм.* Іти поволі, через силу; волочитися, плестися. // Іти куди-небудь, з'являтися десь (про когось небажаного).

СУРГУ́Ч, -у́, *ч.* Забарвлена тверда смола, віск і т. ін., що легко плавиться й застигає; уживається для опечатування пакетів, посилок, приміщень, закупорювання пляшок тощо.

СУРГУЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сургу́чний**.

СУРГУ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сургу́ч**. *Сургучний запах.* // Зробл. із сургучу. 2. Кольору червоного сургучу.

СУРДИ́НА, -и, *ж.* Пристрій для приглушення звуку в смичкових і духових музичних інструментах.

СУРДИ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **сурди́на**. ** **Як під сурди́нку** – тихо, притишено.

СУРДОКА́МЕРА, -и, *ж.* Приміщення зі звуконепроникними стінами для проведення досліджень і тренування на відсутності зовнішніх подразників.

СУРДОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сурдології.

СУРДОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь медицини, яка вивчає розлади слуху, розробляє методи їхньої діагностики, лікування та профілактики.

СУРДОМУТИ́ЗМ, -у, *ч.* Глухонімота.

СУРДОПЕДАГО́Г, -а, *ч.* Фахівець із сурдопедагогіки.

СУРДОПЕДАГО́ГІКА, -и, *ж.* Галузь педагогіки, що стосується навчання й виховання глухонімих дітей, а також дітей з вадами слуху.

СУРДОПЕДАГОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до сурдопедагогіки. 2. Прикм. до **сурдопедаго́г**.

СУРДОПЕРЕ́КЛАД, -у, *ч.* Спосіб передачі для глухих усної мови за допомогою рухів пальців та рук відповідно до спеціально розробленої системи.

СУРДОПЕРЕКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Спеціаліст із сурдоперекладу.

СУРДОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сурдотерапії.

СУРДОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність методів лікування приглухуватості і глухоти.

СУРДОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* 1. Розділ дефектології, що розробляє технічні засоби навчання, коригування та компенсації дефектів слуху. 2. Сукупність технічних засобів, призначених для корекції або компенсації дефектів слуху.

СУРДУ́Т, -а, *ч.*, *заст.* Сюртук.

СУРДУ́ТИК, -а, *ч.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **сурду́т**.

СУРДУТИ́НА, -и, *ж.*, *заст.* Поганенький, поношений сурдут.

СУРЕ́ЛЯ, -і, *ж.*, *анат.* Гомілкова кістка. // Будь-яка видовжена трубчаста кістка.

СУРЕ́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* суре́млять; *недок.*, *перех. і неперех.*, *поет.*, *рідко.* Те саме, що **сурми́ти**[1].

СУРЕ́МКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **су́рма́**.

СУРЕ́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **сурмови́й**.

СУ́РЖИК, -у, *ч.* 1. Суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса і т. ін.; борошно з такої суміші. 2. *перен.*, *розм.* Елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без додержання норм літературної мови; нечиста мова. *Українсько-російський суржик.*

СУ́РЖИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́ржик**.

СУРЖО́К, -жку́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **су́ржик 1**.

СУ́РИК, -у, *ч.* 1. Мінерал, що являє собою оксид Плюмбуму з домішками Феруму, Алюмінію та інших елементів. 2. Природна мінеральна фарба оранжево-червоного або червоно-брунатного кольору. 3. Дрібнокристалічний порошок світло-оранжевого або червоного кольору, який його застосовують для ґрунтування металевих поверхонь, а також при виробництві акумуляторів.

СУ́РИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́рик**. // Який виготовляє сурик (у 2, 3 знач.).

СУРИНА́МЕЦЬ *див.* **сурина́мці**.

СУРИНА́МКА *див.* **сурина́мці**.

СУРИНА́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сурина́мці** й Суринам.

СУРИНА́МЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **сурина́мець**, -мця, *ч.*). Народ Суринаму; представники цього народу.

СУРІ́ПИЦЯ, -і, *ж.* Польовий бур'ян родини хрестоцвітих із жовтими квітками, насіння якого застосовують у миловарній промисловості та у виробництві мастил.

СУРІ́ПКА, -и, *ж.* Те саме, що **сурі́пиця**.

СУ́РМА́, су́рми, *ж.* 1. Старовинний духовий музичний інструмент прямої видовженої форми, що його використовували перев. як сигнальний. 2. Сучасний духовий сигнальний інструмент у вигляді мідної трубки, зігнутої в кільце, з розтрубом на кінці; горн. 3. Духовий мідний музичний інструмент високого регістру з зігнутим у кільце циліндричним корпусом, який закінчується розтрубом, і пристроєм для зміни висоти звуку; труба. // Взагалі духовий мідний музичний інструмент.

СУРМА́, -и́, *ж.* Чорна фарба для брів, вусів і т. ін.

СУРМА́Р, -я́, *ч.* Те саме, що **сурма́ч**.

СУРМА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **сурма́ч**.

СУРМА́Ч, -а́, *ч.* 1. Сигналіст, який подає сигнал сурмою (*див.* **су́рма́**). 2. Музикант, який грає на сурмі; трубач.

СУРМАЧІ́В, -че́ва, -че́ве. Прикм. до **сурма́ч**. // Належний сурмачеві.

СУРМИ́ТИ[1], -млю, -ми́ш; *мн.* сурмлять; *недок.* 1. *неперех.* Подавати сигнал сурмою (*див.* **су́рма́**). // Грати на сурмі або іншому духовому музичному інструменті. 2. *неперех.* Видавати звуки, звучати (про духові музичні інструменти). // Видавати або утворювати звуки, схожі на звучання сурми. 3. *перех. і неперех.* Звуком сурми сповіщати про що-небудь.

СУРМИ́ТИ[2], -млю, -ми́ш; *мн.* сурмля́ть; *недок.*, *перех.* Фарбувати (брови, вуса і т. ін.) сурмою (*див.* **сурма́**).

СУРМИ́ТИСЯ, -млюся, -ми́шся; *мн.* сурмля́ться; *недок.* Фарбувати собі брови, вуса і т. ін. сурмою (*див.* **сурма́**).

СУ́РМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **сурми́ти**[2].

СУ́РМЛЕННЯ[1], **СУРМЛІ́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **сурми́ти**[1].

СУ́РМЛЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **сурми́ти**[2].

СУРМЛІ́ННЯ *див.* **су́рмлення**[1].

СУРМЛЯЧИ́. Дієприсл. до **сурми́ти**[1] і **сурми́ти**[2].

СУРМОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **су́рма́**. // Якого видає сурма. *Сурмовий звук.* 2. Який силою, тембром і т. ін. нагадує звук сурми.

СУ́РМОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **су́рма́**.

СУ́РМОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **су́рма́**.

СУРНА́, -и́, *ж.* 1. Духовий музичний інструмент, подібний до зурни, що в 19 – на поч. 20 ст. був поширений у військах північнокавказького козацтва. 2. Російський народний духовий музичний інструмент з подвійною тростиною, який застосовували військові музиканти та скоморохи у 15 – 18 ст.

СУРНА́Й, -ю, *ч.* Духовий язичковий музичний інструмент з подвійною тростиною, різновид зурни.

СУРО́ВИЙ, -а, -е. Грубий, небілений (про тканину, нитки); сировий. // Пошитий, вигот. з грубого, небіленого полотна.

СУРОГА́Т, -у, *ч.* Замінник натурального продукту, який має лише деякі його властивості. // *перен.* Те, що підміняє собою що-небудь, створює ілюзію чогось. ** **Грошови́й сурога́т** – будь-які документи у вигляді грошових знаків, що відрізняються від грошової одиниці держави, випущені в обіг не її центральним банком і виготовлені для здійснення платежів у господарському обороті.

СУРОГА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сурога́т**. // Який є сурогатом. *Сурогатна кава.* ** **Сурога́тна ма́ти** – жінка, яка виносила і народила дитину в результаті імплантації ембріона іншої жінки.

СУРОГА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сурога́тний**.

СУРОЖА́НИ, -жа́н, *мн.* У Російській державі у 14 – 16 ст. – багаті купці, які торгували з Візантією, італійськими містами, Турцією через порт Сурож у Криму.

СУРО́ПИЦЯ, -і, **СУРО́ПКА**, -и, *ж.*, *діал.* Суржик (у 1 знач.).

СУРО́ПКА *див.* **суро́пиця**.

СУРФАКТА́НТ, -а, *ч.* Антиателектатичний фактор (*див.* **антиателектати́чний**).

СУ́Р'Я, -ї, *ч.* В давньоіндійській міфології – бог Сонця, один з восьми богів – охоронців сторін світу, цар Південного Заходу.

СУРЯ́ДНИЙ, -а, -е, *грам.* Який виражає сурядність, зв'язує слова або речення способом сурядності; прот. підрядний. *Сурядне словосполучення.*

СУРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *грам.* Синтаксичний зв'язок між рівноцінними з погляду граматики елементами; прот. підрядність.

СУСА́К, -а́, *ч.* Багаторічна трав'яниста водяна й болотяна рослина, з листя якої плетуть кошики, мати тощо.

СУСА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **сухозлі́тний**.

СУСА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Солодкуватість, фальшива красивість.

СУСЕ́КС, -а, *ч.* Порода перев. білопериx з темними смугами на шиї курей м'ясо-яєчного напряму, яку виведено в англійському графстві Суссекс.

СУСЕКСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; білі з жовтим або рожевим відтінками волокнисті прожилки або жили.

СУ́СЕЛ, су́сла, *ч.*, *зоол.* Ховрах.

СУСІ́ (СУШІ́), -е́й, *мн.* Східна страва з рису та сирих морепродуктів.

СУСІ́Д, -а, *ч.* 1. Той, хто мешкає поруч, поблизу кого-небудь. // *мн.* Родина, що мешкає поруч, поблизу. ** **Ходи́ти по сусі́дах** – обходити сусідів одного за одним з певною метою. 2. Той, хто займає найближче від кого-небудь місце. // Про розташований поблизу завод, військову частину і т. ін. 3. Держава, місцевість, що межує з іншою державою, місцевістю, а також населення суміжної держави, місцевості. // Той, хто володіє суміжними землями тощо.

СУСІ́ДА, -и, *ч. і ж.* 1. Те саме, що **сусі́д** і **сусі́дка**. 2. Те саме, що **підсусі́док**.

СУСІ́ДИН, -а, -е. Прикм. до **сусі́д** і **сусі́да**. // Належний сусідові, сусіді.

СУСІ́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.* 1. Мешкати поруч, поблизу кого-небудь; бути сусідом, сусідкою, сусідами. 2. Бути, розташовуватися поруч, поблизу кого-, чого-небудь.

СУСІ́ДІВ, -дова, -дове. Прикм. до **сусі́д**; належний

сусідові.

СУСІ́ДКА, -и. Жін. до **сусі́д**.

СУСІ́ДКИ, -док, *мн.* Збіднілі селяни різних категорій: а) в Україні 15 – 18 ст., Росії 16 – 17 ст. – люди, які не мали власного господарства і жили в чужих дворах; б) у середньовічній Молдавії – основна категорія феодально залежних селян.

СУСІ́ДНІЙ, -я, -є. 1. Розташований поруч, поблизу кого-, чого-небудь. // Який працює, діє і т. ін. поруч. 2. Який мешкає поруч, поблизу кого-небудь; сусідський. // Який володіє суміжними землями і т. ін. // Який працює, служить у сусіда, сусідів.

СУСІ́ДОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **сусі́дка**.

СУСІ́ДОНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **сусі́д**.

СУСІ́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **сусі́дка** і **сусі́да**.

СУСІ́ДСТВО, -а, *с.* 1. Близькість із ким-небудь за місцем проживання. // Близькість із ким-, чимнебудь за місцезнаходженням. ** **жи́ти (бу́ти) в до́брому сусі́дстві** – мирно уживатися, співіснувати. **У (в) сусі́дстві** – поруч, поблизу кого-, чогонебудь. 2. *заст.* Найближча місцевість, околиця або сусідній дім. 3. *збірн.*, *заст.* Сусіди. ** **По сусі́дству**: а) те саме, що **у сусі́дстві**; б) (*рідко*) як сусід; по-сусідському.

СУСІ́ДСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сусі́д, сусі́дка** і **сусі́да**. // Належний сусідові, сусідці, сусідам. // Який мешкає поруч, поблизу кого-небудь. // Власт. сусідам. // Який утворюється сусідами, складається з них. 2. Те саме, що **сусі́дній** 1.

СУСІ́ДУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Те саме, що **сусі́дити**.

СУСІ́ДЧИН, -а, -е. Прикм. до **сусі́дка**. // Належний сусідці.

СУСІ́К, -а, *ч.*, *діал.* Засік.

СУСІ́ЛЬ, *виг.*, *розм.* Те саме, що **шасть**.

СУСІ́ЧНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Місце у стодолі, де складають сіно.

СУСЛИК, -а, *ч.*, *діал.* 1. Ховрах. 2. Соска з жованої їжі.

СУСЛІ́Н, -ло́на, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ба́бка**[1].

СУ́СЛО, -а, *с.* 1. Водний розчин рослинної сировини або солоду, признач. для зброджування у виробництві пива, квасу. 2. Вичавлений сік винограду.

СУСЛОВА́РНИЙ, -а, -е. Признач. для варіння сусла, перев. у броварництві.

СУ́СЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́сло**.

СУСПЕ́КТНИЙ, -а, -е. Сумнівний, підозрілий.

СУСПЕНДО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **суспендува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який суспендувався. 3. *у знач. прикм.* За якого тверді частинки речовини перебувають у рідкому або газуватому середовищі, не сполучаючись із рідиною чи газом.

СУСПЕНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **суспендува́ти** і **суспендува́тися**.

СУСПЕНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.*, *недок. і док.* Надавати твердим речовинам завислого стану.

СУСПЕНДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* Набувати завислого стану (про тверді частинки речовини).

СУСПЕНЗИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Той, що припиняє, відкладає. ** **суспензи́вне ве́то** – право глави держави відмовити в затвердженні ухваленого парламентом законопроекту; проте в разі, якщо парламент ухвалить його вдруге, цей законопроект стає законом, незважаючи на незгоду глави держави. 2. Той, що перебуває в завислому стані.

СУСПЕНЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до суспензії.

СУСПЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Суміш рідини або газу з твердими частинками, які перебувають у завислому стані; змучення. // Рідка лікарська форма, що утворюється при змішуванні нерозчинних речовин з водою, оліями, гліцерином тощо.

СУСПЕНЗО́РІЙ, -я, *ч.* Спеціальна пов'язка для мошонки у вигляді мішечка.

СУ́СПИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Суржик (у 1 знач.).

СУСПІ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **усуспі́льнювати**.

СУ́СПІЛЬ, *присл.* 1. По всій поверхні; суцільно. 2. Поряд, поруч. 3. *у знач. прикм.*, *з оруд. в. та прикм.* "з". Указує на просторову близькість, суміжність кого-, чого-небудь з кимсь, чимсь; біля, поряд, поруч.

СУСПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до суспільства. *Суспільне виробництво.* ** **суспі́льні нау́ки** – науки, що досліджують різноманітні сфери історичного розвитку, відносини між людьми, класами, народами, державами. 2. Який виражає відносини, становище людей у суспільстві. *Суспільні класи. Суспільна формація.* ** **суспі́льні відно́сини** – відносини між людьми, які встановлюються в процесі їхньої спільної практичної та духовної діяльності. 3. Створений, нагромаджений суспільством у процесі виробництва; який являє собою спільне надбання. *Суспільні форми споживання.* 4. Який має, відчуває потребу жити в суспільстві, в колективі. // Який живе у великій групі. 5. *рідко.* Те саме, що **сумі́жний**.

СУСПІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Те саме, що **грома́дськість**. 2. *рідко.* Те саме, що **суспі́льство**.

СУСПІ́ЛЬНО. Присл. до **суспі́льний** 1 – 3. *Суспільно небезпечний злочин.*

СУСПІ́ЛЬНО-ЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується суспільства й економіки. ** **суспі́льно-економі́чна форма́ція** – історичний тип суспільства, що базується на певному способі виробництва, характеризується специфічною структурою і законами виникнення, функціонування та розвитку.

СУСПІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* 1. Сукупність людей, об'єднаних певними відносинами, обумовленими історично змінним способом виробництва матеріальних і духовних благ. // *яке.* Певний економічний лад, а також відповідна надбудова. *Первісне суспільство. Феодальне суспільство.* // Усі жителі певного краю, міста і т. ін. // *заст.* Товариство, оточення. 2. *біол.* Група рослинних або тваринних організмів, що постійно чи тимчасово співіснуютьденебудь; угруповання.

СУСПІЛЬСТВОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із суспільствознавства.

СУСПІЛЬСТВОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Сукупність наук про суспільство.

СУСПІЛЬСТВОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до суспільствознавства.

СУСТА́В, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **сугло́б**.

СУСТА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **суста́в**.

СУСТА́ВЧИК, -а, *ч.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **суста́в**.

СУСУ́, *невідм.*, *ч.* Народ у Гвінеї, Сьєрра-Леоне і Сенегалі.

СУСУ́К, -а́, *ч.* Ссавець родини річних дельфінів.

СУТА́Ж, -у́, *ч.* Тонкий плетений, перев. шовковий, шнур, признач. для оздоблення одягу, виготовлення сумок тощо.

СУТА́НА, -и, *ж.*, *церк.* Верхній довгий одяг католицького духовенства, якого носять не під час богослужіння.

СУТАРТІ́НЕ, *невідм.*, *мн.* Литовські народні багатоголосні пісні поліфонічного складу.

СУТЕ́МНИЙ, -а, -е, *заст.* Дуже темний, майже чорний.

СУТЕ́МРЯВА, -и, *ж.*, *заст.* Темрява.

СУТЕ́МРЯВИЙ, -а, -е, *заст.* Темний.

СУТЕНЕ́Р, -а, *ч.* Коханець повії, що живе на її кошти. // Організатор проституції як злочинного промислу.

СУТЕНЕ́РСТВО, -а, *с.* Здійснена з корисливою метою сексуальна експлуатація особи, що займається проституцією.

СУТЕНІ́ТИ, -іє, *недок.*, *безос.* Наставати (про сутінки); смеркатися.

СУТЕРЕ́НИ, СУТЕРИ́НИ, -ів, *мн.*, *діал.* Підвал, підземелля.

СУТЕРИ́НИ *див.* **сутере́ни**.

СУ́ТЕЧА, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **злиття́** 2.

СУТИ́Й, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **спра́вжній** 1 – 3. *Сута правда.*

СУ́ТИЧКА, -и, *ж.* 1. Суперечка, сварка. 2. Невеликий короткочасний бій. 3. Політичні конфлікти, класові бої.

СУ́ТІНКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **су́тінок**, -нку, *ч.*). 1. Напівтемрява, що настає після заходу сонця. // Світанкова напівтемрява. // Час між заходом сонця і настанням ночі. 2. Напівморок у погано, недостатньо освітленому місці, приміщенні; слабке, неяскраве світло. 3. *рідко.* Те саме, що **відті́нок** 1. 4. *рідко.* Те саме, що **тінь**.

СУТІНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́тінки**.

СУ́ТІННИЙ, -а, -е. Те саме, що **сутінко́вий**.

СУ́ТІННО. Присл. до **су́тінний**. // *у знач. присудк. сл.*

СУ́ТІНОК *див.* **су́тінки**.

СУ́ТІНОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **су́тінок**.

СУ́ТІНЬ, -і, *ж.* Те саме, що **су́тінки**.

СУ́ТІСОК, -ску, *ч.*, *діал.* Дуже вузька вулиця, затісний прохід.

СУТКИ́, -то́к, *мн.*, *зах.* Вузький прохід (між двома будівлями, тинами і т. ін.).

СУТНІ́Й, -я, -є, *рідко.* Те саме, що **сутте́вий**. // *у знач. ім.* **су́тнє**, -нього, *с.* Те, що становить саму суть, зміст чого-небудь.

СУ́ТНІСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **су́тність**.

СУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Найголовніше, основне, істотне в кому-, чому-небудь; суть, сенс, зміст. 2. У філософії – головне, визначальне в предметі, що зумовлене глибинними зв'язками й тенденціями розвитку і пізнається на рівні теоретичного мислення.

СУТНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *заст.* Існувати.

СУТНО́ТА, -и, *ж.*, *заст.* Суть.

СУ́ТО[1], *присл.* 1. Тільки; виключно; чисто. 2. *діал.* Добре, достатньою мірою.

СУ́ТО[2], *невідм.*, *мн.* Народ у Лесото, прилеглих районах ПАР і частково в Ботсвані.

СУТОЗЛО́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **щирозло́тий**.

СУТОЗОЛОТИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **щирозло́тий**.

СУ́ТОЛОКА, -и, *ж.*, *діал.* Безладний рух, штовхання в тісноті, в натовпі. // Плутанина, сумбур у чомунебудь.

СУТОЧКИ́, -чо́к, *мн.* 1. Зменш. до **сутки́**. ** **[бу́ти] у суточка́х** – [бути] у скрутному, безвихідному становищі. **Зна́є всі за́куточки й суточки́** *хто* – хтось надмірно цікавиться всім, знає про все найпотаємніше. 2. *діал.* Обгороджені гірські стежки.

СУ́ТРИ, сутр, *мн.* Давньоіндійські священні, юридичні та наукові книги.

СУТТЄ́ВИЙ, -а, -е. Який становить саму суть, зміст чого-небудь; важливий, значний. // *у знач. ім.* **суттє́ве**, -вого, *с.* Те, що становить саму суть, зміст чого-небудь. // Який має велике, особливе значення.

СУТТЄ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **суттє́вий**.

СУТТЄ́ВО. Присл. до **суттє́вий**.

СУТТЯ́, -я́, *с.*, *рідко.* Те саме, що **суть**.

СУТУ́ГА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **скру́та**.

СУТУ́ГУВАТИЙ, -а, -е, *рідко.* Жорсткуватий.

СУТУ́Ж, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **скру́та**. // *на кого – що.* Брак, недостатня кількість кого-, чогонебудь; нестача.

СУТУ́ЖНИЙ, -а, -е. Сповнений труднощів; скрутний. // Важкий, виснажливий. // Складний, обтяжливий.

СУТУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **суту́жний**.

СУТУ́ЖНО, *присл.* 1. Присл. до **суту́жний**. 2. *у знач. присудк. сл.*, *кому і без додатка.* Тяжко через складні обставини, великі труднощі; скрутно.

СУТУ́ЛИЙ, -а, -е. Із трохи згорбленою спиною і висунутими наперед плечима (про людину, постать). // *у знач. ім.* **суту́лий**, -лого, *ч.*; **суту́ла**, -лої, *ж.* Людина, яка має трохи згорблену спину і висунуті наперед плечі. // Трохи згорблений (про спину), висунутий наперед (про плечі).

СУТУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.* 1. Горбити (спину), висувати наперед (плечі). 2. *тільки* 3 *ос.* Робити сутулим, гнути (про тяжку працю, хворобу, переживання і т. ін.).

СУТУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* 1. Ставати сутулим або триматися сутуло; горбитися. 2. Гнутися від тяжкої праці, переживань і т. ін. 3. Щулитися (від холоду, болю і т. ін.).

СУТУ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і стан за знач. **суту́лий**.

СУТУ́ЛО. Присл. до **суту́лий**.

СУТУ́ЛУВАТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка сутулий.

СУТУ́ЛУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і стан за знач. **суту́луватий**.

СУТУ́НКА, -и, *ж.* Плоска сталева заготовка завтовшки зазвичай 4 – 22 мм і завширшки 150 – 730 мм.

СУТУНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **суту́нка**.

СУТУ́РА, -и, *ж.* 1. Нерухоме сполучення двох близько розміщених кісток. 2. Хірургічний шов.

СУТЬ, -і, *ж.* Найголовніше, основне в кому-, чомунебудь; зміст, основа. ** **говори́ти (відповіда́ти) по су́ті** – говорити (відповідати) про головне, суттєве, не відхиляючись від основної теми. **По су́ті [спра́ви]** – насправді; в дійсності.

СУТЯ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **сутя́жник, сутя́жниця**.

СУТЯ́ЖИЩЕ, -а, *ч. і ж.* Збільш. до **сутя́га**.

СУТЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до сутяжництва.

СУТЯ́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто сутяжничає, любить сутяжничати.

СУТЯ́ЖНИЦТВО, -а, *с.* Заняття позовами з корисливих міркувань, пристрасть до позовів.

СУТЯ́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сутяжника і сутяжництва.

СУТЯ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **сутя́жник**.

СУТЯ́ЖНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Займатися сутяжництвом; бути сутяжником.

СУТЯ́ЖНО, *присл.*, *діал.* Сутужно.

СУФІ́ЗМ, -у, *ч.*, *рел.* Містична течія в ісламі, яка проповідує злиття людини з Богом через аскетизм і внутрішнє самовдосконалення.

СУФІ́Й, -я, *ч.*, *рел.* Послідовник, прихильник суфізму.

СУФІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Прикм. до **суфі́й**.

СУ́ФІКС, -а, *ч.*, *грам.* Значуща частина слова, що стоїть між коренем і закінченням і служить для творення нових слів або окремих форм.

СУФІКСА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *грам.* Прикм. до **су́фікс**.

СУФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *грам.* Творення нових слів або форм слова за допомогою суфіксів.

СУФІКСО́ЇД, -а, *ч.*, *грам.* Афіксоїд у позиції суфікса.

СУФІ́СТ, -а, *ч.*, *рел.* Послідовник, прихильник суфізму.

СУФІ́Т, -у, *ч.*, *заст.* Стеля.

СУФЛЕ́, *невідм.*, *с.* Назва кулінарних виробів (кондитерських, молочних, м'ясних і т. ін.), до складу яких входять збиті яєчні білки.

СУФЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до суфле, схожий на нього.

СУФЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **суфлеподі́бний**.

СУФЛЕ́Р, -а, *ч.* 1. Працівник театру, що під час репетиції та вистави підказує акторам текст ролі. 2. *спец.* Те саме, що **сапу́н**.

СУФЛЕ́РСТВО, -а, *с.* Заняття суфлера.

СУФЛЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **суфле́р**. // Признач. для суфлера. *Суфлерська будка.*

СУФЛІ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **суфлі́рувати**.

СУФЛІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Підказувати акторам текст ролі під час репетиції та вистави; бути суфлером. 2. *перен.* Підказувати кому-небудь щось.

СУФЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **суфлюва́ти**.

СУФЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **суфлюва́ти**.

СУФЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **суфлі́рувати**.

СУФЛЯ́Р, -у, *ч.*, *гірн.* Струм рудникового газу, який інтенсивно виділяється з тріщин вугільної товщі й пустот.

СУФЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **суфля́р**.

СУФО́ЗІЙНИЙ, -а, -е, *геол.* Стос. до суфозії; який є суфозією.

СУФО́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *геол.* Підмив шарів гірської породи та винос з них розчинних речовин і дрібних мінеральних частинок потоком ґрунтових вод.

СУФОКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Задушення, удушення; різко виражена асфіксія, спричинена стисненням або закупоркою дихальних шляхів.

СУФРАЖИ́ЗМ, -у, *ч.*, *політ.* Жіночий рух за надання жінкам однакових з чоловіками виборчих прав, який виник у 19 ст. в Англії.

СУФРАЖИ́СТКА, -и, *ж.*, *політ.* Прибічниця, послідовниця суфражизму.

СУФРАЖИ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *політ.* Стос. до суфражизму і суфражисток. *Суфражистський рух.*

СУФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Крововилив у підшкірну тканину та в м'які тканини, що розміщені глибше; синець.

СУХА́Р, -я́, *ч.* 1. Висушений шматок хліба, булки. // Рід сухого печива. *Ванільні сухарі.* 2. *перен.*, *розм.* Худа, сухорлява людина. 3. *перен.*, *розм.* Бездушна, черства, педантична людина. 4. *спец.* Назва деяких допоміжних проміжних деталей у механізмах і вузлах машин. 5. *діал.* Сухе дерево (на корені).

СУХАРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш. до **суха́р** 1.

СУХА́РИК, -а, *ч.* Зменш. до **суха́р** 1 – 4.
СУХАРИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Сухар (у 1 – 3 знач.). 2. *збірн.* Сушняк, хмиз.
СУХАРИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Те саме, що **сухари́на** 2.
СУХАРИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **худорля́вий**.
СУХА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **суха́р**. // Вигот. із сухарів, із сухарями. *Сухарний пудинг. Сухарний квас.* // Пов'язаний з виготовленням, збереженням і т. ін. сухарів. *Сухарний завод.*
СУХА́РНИЦЯ, -і, *ж.* Ваза, блюдо для сухарів, печива тощо.
СУХЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сухи́й**. // *у знач. ім.* **сухе́ньке**, -кого, *с.* Сухе місце.
СУХЕ́НЬКО. Присл. до **сухе́нький**.
СУХЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сухе́нький**.
СУХЕ́СЕНЬКО. Присл. до **сухе́сенький**.
СУХИ́Й, -а́, -е́. 1. Який не просякся водою, не покрився вологою; не мокрий, не сирий. // З невеликою кількістю ґрунтової вологи. // *у знач. ім.* **сухе́**, -хо́го, *с.* Сухе місце. // *у знач. ім.* **сухе́**, -хо́го, *с.* Сухий одяг. ** **До сухо́го** – досуха. **Сиди́ть (опини́вся) на сухо́му** *хто* – комусь не щастить; хтось потрапив у скрутне становище. **Суха́ спра́ва** – злочин без убивства. 2. Позбавлений вологості, сирості; який має незначну вологість, сирість. // Який характеризується відсутністю вологості або незначною вологістю повітря (про приміщення). // З невеликою кількістю опадів, вологи чи без них; бездощовий. ** **Суха́ гроза́ (хма́ра** і т. ін.) – гроза, хмара без дощу. **Сухи́й сніг** – сипкий сніг. **Сухи́й тума́н** – помутніння повітря від диму, гару, найдрібнішого пилу та інших твердих часток; імла. 3. Який втратив необхідну вологу; висохлий, пересохлий. // Без води, не наповнений водою (про криницю, ставище, річище і т. ін.). // Не свіжий або не соковитий. // Засохлий (про рослини). ** **Сухи́й хліб**: а) твердий, черствий хліб; б) нічим не помащений хліб; в) хліб без будь-чого іншого. 4. Пригот. висушуванням (про харчові продукти). 5. Не рідкий (про харчові продукти). *Суха гірчиця.* // Приготований у вигляді порошку або концентрату. *Сухий кисіль. Сухий жовток.* ** **Сухе́ варе́ння** – варення, перев. із вишень, зварене з невеликою кількістю цукру без додавання води. **Сухе́ молоко́** – продукт, що його виготовляють висушуванням свіжого молока. 6. *спец.* Який здійснюється або виробляється без вологи, рідини. // Який характеризується відсутністю вологи, рідини у складі, структурі, будові чого-небудь. *Суха штукатурка.* 7. Який недостатньо живиться виділенням сальних залоз (про волосся, шкіру). 8. *мед.* З атрофованими м'язами (про кінцівки). *Суха нога. Суха рука.* 9. *мед.* Який відбувається за відсутності вологи, без рідких виділень (про фізіологічні хворобливі процеси, явища). ** **Сухи́й ка́шель** – кашель без мокротиння. **Сухі́ поло́ги** – пологи, які відбуваються після того, як передчасно відійшли навколоплідні води. 10. Худий, сухорлявий. // Дуже виснажений внаслідок хвороби, тяжкої праці і т. ін. // З позбавленими жиру м'язами (про частини тіла). // Худий, виснажений (про тварин). 11. *перен.* Позбавлений душевної теплоти; нездатний виявляти теплі почуття або дуже стриманий у виявленні їх. // Який свідчить про відсутність душевної теплоти або стриманість. // Позбавлений невимушеності, безпосередності; холодно ввічливий, стриманий, діловий. 12. *перен.* Без емоційних подробиць; неяскравий, невиразний. // Який не викликає особливого інтересу; нецікавий, нудний. 13. *перен.* Позбавлений м'якості, соковитості; різкий, тріскучий (про голос, звуки). 14. *перен.*, *розм.* За якого учасник спортивного змагання, гри, програвши, не набрав жодного очка. ** **Сухи́й раху́нок**, *розм.* – рахунок у грі 0:0 (нуль нуль) (*розм.*). // *у знач. ім.* **суха́**, -хо́ї, *ж.* Програна партія, в якій той, хто програв, не набрав жодного очка. ** **Суха́ ні́чия́** – результат гри, в якій жодна із сторін не відкрила рахунку. **Суха́ го́лка**: а) техніка глибинної гравюри на металі, коли вістрям твердої голки вишкрябують штрихи на поверхні металевої пластини; б) картина, малюнок, виконані цим способом. **Суха́ ковбаса́** – копчена ковбаса. **Сухе́ вино́** – вино, яке одержують за повного збродження фруктових соків без додавання спирту й цукру.
СУХІ́ВРЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сухом'ятка.
СУХІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім сухий.
СУХІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **сухі́сінький**. // *у знач. присудк. сл.*
СУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.* 1. Властивість за знач. **сухи́й** 1 – 3, 5, 7 – 13. 2. Відсутність чи брак вологи, вологості де-небудь.
СУХІ́ТКА *див.* **сухо́тка**.
СУХІ́ТНИК *див.* **сухо́тник**.
СУХІ́ТНИЦЯ *див.* **сухо́тниця**.
СУХІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися сухим, сухішим (*див.* **сухи́й**).
СУХІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **сухи́й**.
СУ́ХО, *присл.* 1. Присл. до **сухи́й** 1, 11 – 13. 2. *у знач. присудк. сл.* Про погоду без опадів, відсутність вологи у повітрі. // Про відсутність рідини в якій-небудь посудині. // Про відсутність болота на ґрунті, дорозі і т. ін. 3. *у знач. присудк. сл.* Про відчуття сухості (в роті, горлі).
СУХОБО́КИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **сухоре́брий**. 2. У якого сухі боки, сторони (напр., про дерево).
СУХОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **сухобо́кий**.
СУХОБРА́ЗИЙ, -а, -е. Те саме, що **сухорля́вий**.
СУХОБРА́ЗІСТЬ, -зості, *ж.* Властивість за знач. **сухобра́зий**.
СУХОВАНТА́Ж, -у́, *ч.* 1. Сухий вантаж. 2. Вантажне транспортне судно, признач. для перевезення сухих, не наливних, вантажів; суховантажне судно.
СУХОВАНТАЖІ́ВКА, -и, *ж.* Вантажівка, признач. для перевезення сухих вантажів.
СУХОВАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Признач. для перевезення сухих вантажів, пов'язаний з таким перевезенням. *Суховантажний пірс.*
СУХОВЕ́НЬ, -вня́, *ч.*, *діал.* День без роси.
СУХОВЕ́РХИЙ, -а, -е. Із сухою, засохлою верхівкою (про дерево).
СУХОВЕ́РХІСТЬ, -хості, *ж.* Усихання верхівок дерев.
СУХОВЕРШИ́НИТИ, -нить, *недок.*, *діал.* Засихати, відмирати на верхівці (про дерево).
СУХОВЕ́РШИТИ, -шить, *недок.*, *діал.* Те саме, що **суховерши́нити**.
СУХОВЕ́РШКИ, -ів, *мн.* Рід рослин родини губоцвітих
СУХОВЕ́РЯ, -і, *ж.*, *діал.* Сухом'ятка.
СУХОВИ́ЛА, -вил, *мн.*, *зах.* Тризубі вила з поперечиною для накладання гною.
СУХОВІ́Й, -ю, *ч.* Сухий гарячий вітер, що супроводжується високою температурою, дуже низькою відносною вологістю.
СУХОВІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сухові́й**. // Із суховієм (суховіями).
СУХОВІ́ТРИЦЯ, -і, *ж.* Суха вітряна погода.
СУХОВІ́ТТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *рідко.* Те саме, що **сушня́к**.
СУХОГІ́ЛЛЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *рідко.* Те саме, що **сушня́к**.
СУХОГРУ́ДИЙ, -а, -е. Зі слабкорозвиненими, худими, кістлявими, плаcкими або запалими грудьми. *Сухогрудий чоловік.*
СУХОДІ́Л, -до́лу, *ч.* 1. Безводна долина, яку зволожують тільки дощові та снігові води. 2. Материк, суша, земля.
СУХОДІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Материк, земля.
СУХОДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **суході́л**.
СУХОЖИ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Такий, що стосується сухожилка, складається із сухожилків або схожий на сухожилок.
СУХОЖИ́ЛЛЯ, -я, *с.*, *анат.* Частина м'яза – волокниста сполучна тканина, за допомогою якої м'яз прикріплюється до кістки.
СУХОЖИ́ЛОК, -лка, *ч.*, *анат.* Те саме, що **сухожи́лля**.
СУХОЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **сухожи́лля**.
СУХОЖИ́ЛЬНО-М'Я́ЗОВИЙ, -а́, -е́. Стос. до сухожилля і м'язів та їхнього сполучення.
СУХО́ЗЕМЛЯ, -і, *ж.* Суха земля.
СУХОЗЛІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Дуже тонкі пластинки золота, якими покривають, оздоблюють що-небудь. 2. Срібнясті або золотисті металеві нитки, що йдуть на виготовлення парчевої тканини, галунів і т. ін.; мішура. 3. *перен.* Щось показне, обманливе.
СУХОЗЛІ́ТНИЙ, **СУХОЗЛО́ТНИЙ**, -а, -е. Прикм. до **сухозлі́тка**.
СУХОЗЛО́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **сухозлі́тний**.
СУХОЗЛО́ТИЦЯ, -і, *ж.*, *рідко.* 1. Те саме, що **сухозлі́тка**. 2. Тонкий дротик, яким обвивають струни (кобзи, бандури і т. ін.).
СУХОЗЛО́ТНИЙ *див.* **сухозлі́тний**.
СУХОЗОЛО́ТИЦЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **сухозлі́тка**.
СУХОЇ́ДІННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Вживання сухої (не рідкої та не вареної) їжі.
СУХОЇ́ЖА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **сухоїді́ння**.
СУХОКО́СТИЙ, -а, -е. Кістлявий, худий.
СУХОЛИ́СТ, -у, *ч.*, *збірн.* Сухе листя.
СУХОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має худе лице.
СУХОЛІ́С, -у, *ч.*, *зах.* Висохлий ліс чи його частина.
СУХОЛІ́ССЯ, -я, *с.* Те саме, що **сухолі́с**.
СУХОЛІ́ТТЯ, -я, *с.*, *розм.* Сухе, бездощове літо.
СУХОЛЮ́Б, -а, *ч.* Сухолюбна рослина.
СУХОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який росте в посушливих районах (про рослини). 2. Пристосований до життя і розвитку в посушливій місцевості (про комах).
СУХОМЕ́ЛЬЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Плата за помел.
СУХОМ'Я́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Суха їжа (без чого-небудь вареного або рідкого).
СУХОНІ́С, -но́са, *ч.* Перелітний птах, що має бурувате оперення спини та брунатну голову і живе перев. в степових районах поблизу водоймищ.
СУХОНО́ГИЙ, -а, -е. З тонкими ногами. // Який погано володіє або зовсім не володіє ногою (ногами) внаслідок атрофії м'язів.
СУХОПА́РНИК, -а, *ч.*, *тех.* Частина парового котла, що служить для відокремлення від пари крапель води.
СУХО́ПЕРКА, -и, *ж.*, *діал.* Наспіх випрана сорочка (без попереднього замочування і зоління).
СУХО́ПЕРКИ, *присл.*, *діал.* Без попереднього замочування і зоління (про прання білизни).
СУХО́ПЕРНИЙ, -а, -е, *діал.* Випраний без попереднього замочування і зоління.
СУХОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до сухих, засушених плодів.
СУХОПОВІТРЯ́НИЙ, -а, -е. Стос. до сухого повітря.
СУХОПРЕСО́ВАНИЙ, -а, -е. Пресований у сухому стані, сухим.
СУХОПУ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Розташований на суходолі; який пролягає, проходить по суходолу. *Сухопутний кордон.* // Який живе і росте на суходолі. *Сухопутна тварина.* 2. Який відбувається на суходолі.
СУХОПУ́ТТЮ, *присл.* Сухим шляхом.
СУХОПУ́ТТЯ, -я, *с.* Шлях по суші, а також сама суша, земля.
СУХОРЕ́БРИЙ, -а, -е. Кістлявий, з випнутими ребрами; дуже худий.
СУХОРЕ́БРИК, -а, *ч.* 1. *бот.* Трав'янистий бур'ян родини хрестоцвітих, що цвіте жовтим цвітом і використовується як лікувальний засіб. 2. *розм.* Кістлява, з випнутими ребрами, дуже худа людина.
СУХОРЕ́БРИЦЯ, -і, *ж.* 1. *розм.* Кістлява, худа жінка. 2. *перен.* Смерть.
СУХОРЛЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **сухорля́вий**.
СУХОРЛЯ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Худорлявий чоловік.
СУХОРЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Трохи худий; худорлявий.
СУХОРЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **сухорля́вий**.
СУХОРЛЯ́ВО. Присл. до **сухорля́вий**.
СУХОРУ́КИЙ, -а, -е. Який погано володіє або зовсім не володіє рукою (руками) внаслідок атрофії м'язів.
СУХОСТІ́Й, -то́ю, *ч.* 1. *збірн.* Засохлі дерева, кущі і т. ін., що стоять на корені. 2. *с. г.* Час перед отеленням, коли молочна худоба перестає доїтися.
СУХОСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сухостíй** 1. 2. *с. г.* Прикм. до **сухостíй** 2. // Який перебуває на сухостої. ** **Сухості́йний періо́д** – період від закінчення лактації у корів до початку наступної лактації після отелення.
СУХО́ТА, -и, *ж.* 1. *перев. мн.*, *заст.* Туберкульоз. *Скоротечні сухоти.* 2. *нар.-поет.* Туга, журба. // Людина, через яку хто-небудь страждає. 3. *розм.* Жарка, суха погода; засуха.
СУХОТІ́ЛИЙ, -а, -е. З худим, сухим тілом.
СУХО́ТКА, **СУХІ́ТКА**, -и, *ж.*, *заст.* Туберкульоз. ** **Сухо́тка спинно́го мо́зку** – ураження спинного мозку, що являє собою запізнілий прояв сифілісу.
СУХО́ТКОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **сухо́тка**.
СУХО́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Прикм. до **сухо́та** 1. // Хворий на сухоти. 2. *у знач. ім.* **сухо́тний**, -ного, *ч.*; **сухо́тна**, -ної, *ж.* Людина, хвора на сухоти, сухотку. 3. *перен.* Чахлий, мізерний.
СУХО́ТНИК, **СУХІ́ТНИК**, -а, *ч.*, *заст.* Хворий на туберкульоз.
СУХО́ТНИЦЯ, **СУХІ́ТНИЦЯ**, -і, *заст.* Жін. до **сухо́тник**, **сухі́тник**.
СУХО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **сухо́тний**.
СУХО́ТОНЬКА, **СУХІ́ТОНЬКА**, -и, *ч.*, *нар.-поет.* Зменш.-пестл. до **сухо́та** 2.
СУХОТРА́В'Я, -я, *с.*, *збірн.* Суха трава.
СУХОФРУ́КТИ, -ів, *мн.* Сушені фрукти.
СУХОЦВІ́Т, -у, *ч.* 1. Те саме, що **безсме́ртник**. 2. Однорічна чи багаторічна трав'яниста рослина родини складноцвітих з жовто-білими квітками, зібраними тісними пучками на кінцях гілок; використовують у медицині при виразковій хворобі, гіпертонії тощо.
СУХУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи сухий.
СУХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **сухува́тий**.
СУХУВА́ТО. Присл. до **сухува́тий**. // *у знач. присудк. сл.*
СУХУ́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Сухумі.
СУЦВІ́ТТЯ, -я, *с.* Квітконосне стебло разом з пуп'янками і квітками, зібраними у вигляді китиці, зонтика, кошика, колоса тощо.
СУЦІ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *лайл.* Хитра, пронозлива, спритна у своїх вчинках людина; пройдисвіт. // Те саме, що **сутя́га**.
СУЦІ́ЛЬ, *присл.*, *рідко.* Суцільно, скрізь, у всіх місцях, повністю, цілком.
СУЦІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який являє собою щось одне ціле або зроблений з чого-небудь одного, цілого. 2. Який тягнеться не перериваючись, не перемежовуючись чимсь іншим; який повністю займає весь простір, все місце. // Який звучить не перериваючись, якого чути весь час. // Який охоплює всі можливі об'єкти, поширюється на все, на всіх (про дію, захід і т. ін.). 3. *перен.* Який становить щось єдине, не містить чого-небудь іншого; який виявляється послідовно в усьому. // *рідко.* Позбавлений роздвоєності, цільний (про натуру, характер людини).
СУЦІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **суці́льний**.
СУЦІ́ЛЬНО. Присл. до **суці́льний**.
СУЦІЛЬНОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Зроблений цілком з бетону.
СУЦІЛЬНОГУ́МОВИЙ, -а, -е. Виготовлений, зроблений цілком з гуми.
СУЦІЛЬНОЗВАРНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Вигот., зробл. способом розплавлення і скування країв виробу, без болтів і заклепок.
СУЦІЛЬНОМЕТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Вигот., зробл. повністю з металу; з металевим покриттям.
СУЦІЛЬНОМЕТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **суцільнометале́вий**.
СУЦІЛЬНОТЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що **суцільнотя́гнутий**.
СУЦІЛЬНОТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. Вигот., зробл. із цілого, не склепаного шматка металу.
СУЧ, -і, *ж.*, *діал.* 1. *збірн.* Сукані нитки. 2. Дратва.
СУЧА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Щеня.
СУЧА́СНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується одного часу, однієї епохи з ким-, чим-небудь. // *у знач. ім.* **суча́сне**, -ного, *с.* Те, що стосується одного часу, однієї епохи з ким-, чим-небудь. 2. Який існує, відбувається, живе і т. ін. тепер, нині; який стосується теперішнього часу, нинішньої епохи; нинішній, теперішній. // *у знач. ім.* **суча́сне**, -ного, *с.* Те, що існує, відбувається, живе і т. ін. тепер, нині; теперішній час, нинішня епоха. 3. Який стоїть на рівні свого віку, відповідає вимогам свого часу, викликаний його потребами. // Який привертає до себе увагу, цікавий для всіх тепер; важливий для нинішнього, теперішнього моменту; актуальний, злободенний.
СУЧА́СНИК, -а, *ч.* Той, хто жив або живе в один час, в одну епоху з ким-, чим-небудь.

СУЧА́СНИЦЯ, -і. Жін. до суча́сник.
СУЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до суча́сний 3. 2. Сучасна епоха, дійсність, сучасне життя.
СУЧА́СНО. Присл. до суча́сний. // *у знач. присудк. сл.*
СУЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до су́ка 1 і су́чка 1.
СУЧЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до сучо́к 1.
СУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до су́ка 1. ** Су́че ви́м'я – народна назва нариву під пахвою. 2. *перен., вульг.* Уживається у складі лайливих виразів.
СУЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *недок., розм.* Чіплятися, набридливо лізти до кого-небудь.
СУ́ЧИЩЕ, -і, *ж. і* -а, *с.* 1. Збільш. до су́ка 1. 2. *перен., вульг.* Уживається як лайливе слово щодо жінки.
СУ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що су́ка 1. 2. *перен., вульг.* Уживається як лайливе слово, перев. щодо жінки.
СУЧКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до сучо́к.
СУЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має багато сучків, з сучками; вузлуватий. 2. *перен.* Скоцюрблений, скорчений, з виступаючими суглобами (про тіло людини, її пальці і т. ін.).
СУЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. сучкува́тий.
СУЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш. до сук. 2. Те саме, що сук.
СУ́ЧЧИН, -а, -е. 1. Прикм. до су́чка 1. 2. Те саме, що су́чий 2.
СУ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Збірн. до сучо́к 2. 2. Те саме, що хмиз.
СУШ[1], -і, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що су́ша[2]. 2. *збірн., розм.* Сухі дерева, гілки; сушняк. 3. Те саме, що сушня́ 2. 4. Сухий віск, щільник без меду.
СУШ[2], -у, *ч., зах.* Сухий вітер.
СУ́ША[1], -і, *ж.* Земля (на відміну від водяного простору, моря); материк. // Сухе місце.
СУ́ША[2], -і, *ж., розм.* Суха, засушлива пора; суха, жарка, без дощів погода; засуха.
СУША́Р, -а́, *ч., заст.* Сушильник.
СУША́РКА, -и, *ж.* 1. Пристрій, прилад для сушіння чого-небудь, видалення вологи з чогось. 2. Приміщення, признач. для сушіння чого-небудь.
СУША́РНЯ, -і, *ж.* Те саме, що суша́рка.
СУ́ШАЧИ. Дієприсл. до суши́ти.
СУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до суши́ти.
СУШЕ́НИЙ, -а, -е. Зготовлений сушінням, в'яленням.
СУШЕНИ́ЦІ, -ни́ць, *мн., зах.* Сушені фрукти, ягоди.
СУ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. суши́ти.
СУШЕ́НЯ, -і, *ж., збірн., розм.* Те саме, що сушня́ 2.
СУШИ́ЛО, -а, *с., розм.* Те саме, що суша́рка 1.
СУШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для сушіння чого-небудь. // Який займається сушінням чого-небудь.
СУШИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що виконує роботи, пов'язані з сушінням чого-небудь.
СУШИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до суши́льник.
СУШИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Те саме, що суша́рка.
СУШИ́ТИ, сушу́, су́шиш, *недок., перех.* 1. Позбавляти вологи, робити що-небудь сухим, помістивши його на повітрі, в теплому місці, біля вогню, на сонці. // Позбавляючи вологи, робити сухішим, сухим. // Викликати відчуття сухості у горлі, на губах, язиці і т. ін. // *безос.* // Робити що-небудь сухим, витираючи або промокаючи його чимсь. 2. Видаляючи вологу з рослин, плодів, ягід і т. ін., робити їх сухими і придатними для зберігання; засушувати, висушувати. 3. *перен.* Підриваючи здоров'я, робити худим, ослабленим; виснажувати, знесилювати. // Завдавати моральних страждань; мучити. Суши́ти мо́зок (*діал.* мі́зок, мі́зки) – напружено думати про що-небудь, намагатися зрозуміти що-небудь, розв'язати складне питання.
СУШИ́ТИСЯ, сушу́ся, су́шишся, *недок.* 1. Ставати сухим, втрачаючи вологу (про що-небудь розміщене на повітрі, в теплому місці, біля вогню, на сонці). 2. Сушити на собі сирий, мокрий одяг, взуття; обсушуватися, висушуватися. 3. Втрачаючи вологу, ставати сухим, придатним для зберігання (про рослини, плоди, ягоди і т. ін.). 4. Пас. до суши́ти 1, 2.
СУШИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Сухий ліс.
СУШІ *див.* сусі.
СУШІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. суши́ти і суши́тися.
СУ́ШКА, -и, *ж., розм.* 1. Дія за знач. суши́ти 1, 2. 2. *кул.* Маленький сухий бублик. *Сушки з маком.* 3. *збірн., рідко.* Те саме, що сушня́ 2.
СУШКО́, -а́, *ч., зах.* Невелике засохле дерево.
СУШНИ́К, -у́, *ч.* 1. *збірн., розм.* Те саме, що сушня́к. 2. Щільник без меду; суш.
СУШНИЧО́К, -чку́, *ч., збірн.* Зменш.-пестл. до сушни́к 1.
СУШНЯ́, -і, *ж., розм.* 1. Те саме, що сушіння. 2. *збірн.* Сушені фрукти, ягоди; сушняк. 3. *збірн.* Сухі дерева, гілки. 4. Те саме, що суша́рка.
СУШНЯ́К, -у́, *ч., збірн., розм.* 1. Сухі дерева, кущі; сухе суччя, гілки. 2. Сушені фрукти, ягоди; сушня.
СУ́ЩИЙ, -а, -е. 1. *книжн.* Який існує, є в наявності. 2. *у знач. ім.* су́ще, -щого, *с., книжн.* Те, що існує; буття. 3. *розм.* Справжній, дійсний, істинний.
СУЩИ́К, -а, *діал.* Сушка (у 2 знач.).
СУЯ́ГНА, *тільки ж.* Те саме, що кі́тна. *Суягна вівця.*
СУЯ́ГНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан вівці, кози і т. ін. у період розвитку в її організмі плоду.
СУЯТА́, -и́, *ж., зах.* Турбота, неспокій, скрутний стан.
СУЯТИ́ТИ, -ячу́, -яти́ш, *недок., перех., зах.* Турбувати, непокоїти; мучити.
СУЯТИ́ТИСЯ, -ячу́ся, -яти́шся, *недок., зах.* Турбуватися, непокоїтися; мучитися.
СУЯТНИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Поганий, тяжкий, нещасливий. *Суятний час.*
СУЯТНИ́К, -а́, *ч., заст.* 1. Той, хто непокоїть, заважає. 2. Той, хто непокоїться.
СУЯТНИ́ЦЯ, -і, *заст.* Жін. до суятни́к.
СУЯ́ТРИК, -а, *ч., риб., зах.* Частина ятера.
СФАБРИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до сфабрикува́ти. // сфабрико́вано, *безос. присудк. сл.*
СФАБРИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до фабрикува́ти.
СФА́ГНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до сфа́гнум. // Порослий сфагнумом. // Який утворюється зі сфагнуму.
СФА́ГНУМ, -у, *ч.* Болотна рослина – мох з білуватим забарвленням, з якого утворюється торф.
СФАЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал коричневого або чорного кольору, що містить великий процент цинку; цинкова обманка.
СФАЛЕРИТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить сфалерит.
СФАЛЕРИТОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до сфалеритовмі́сний.
СФАЛЕРИТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до сфалериту.
СФАЛЕРИТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до сфалеритоподі́бний.
СФАЛЬСИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до сфальсифікува́ти.
СФАЛЬСИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до фальсифікува́ти.
СФАЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до сфальцюва́ти. // сфальцьо́вано, *безос. присудк. сл.*
СФАЛЬЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех., спец.* Док. до фальцюва́ти.
СФАЛЬШО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до сфальшува́ти. // *у знач. прикм.*
СФАЛЬШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сфальшува́ти.
СФАЛЬШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* 1. *неперех.* Спотворити звук, тональність, мелодію, ритм і т. ін. (під час співу, гри на інструменті). // *перен.* Учинити, сказати що-небудь нещиро, фальшиво. 2. *перех., рідко.* Те саме, що сфальсифікува́ти. *Сфальшувати документи.*
СФАНТАЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до сфантазува́ти. // сфантазо́вано, *безос. присудк. сл.*
СФАНТАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і неперех.* Вигадати, уявити собі що-небудь неправдоподібне.
СФАСТРИГО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до сфастригува́ти.
СФАСТРИГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док., перех. і без додатка, діал.* Зметати.
СФЕН, -у, *ч.* Мінерал жовтого, коричнево-зеленого або чорного кольору, з руди якого добувають титан.
СФЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до сфен.
СФЕНОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який нагадує клин; клиноподібний.
СФЕНОЇДИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення слизової оболонки клиноподібної пазухи.
СФЕНОЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджена клиноподібна форма черепа.
СФЕ́РА, -и, *ж.* 1. *мат.* Замкнута поверхня, всі точки якої рівновіддалені від центра. 2. Предмет, що має форму кулі; поверхня такого предмета. ** Небе́сна сфе́ра – небо, небосхил. 3. Район дії, межа поширення чого-небудь. // Область фізичного або духовного життя, діяльності людини чи суспільства; галузь знання, виробництва, мистецтва і т. ін. *Сфера побутового обслуговування.* ** Виробни́ча сфе́ра – сукупність галузей народного господарства та видів діяльності, які створюють матеріальні блага. Невиробни́ча сфе́ра – сукупність галузей і видів діяльності з обслуговування населення та народного господарства, управління ним. Сфе́ра впли́ву: а) територія залежної країни, яка фактично перебуває в економічній або політичній залежності від іншої держави; б) область дії, границі поширення чого-небудь Сфе́ра по́слуг – сукупність галузей економіки, які надають послуги населенню (культура, освіта, пасажирський транспорт, громадське харчування та ін.). 4. Сукупність умов, середовище, в якому що-небудь відбувається. 5. *тільки мн.* Коло осіб, близьких за соціальним становищем, діяльністю тощо.
СФЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до сфе́ра 1, 2. // Який має форму сфери; кулястий. *Сферична лінза.* 2. *мат.* Розташований на сфері (у 1 знач.). *Сферичний трикутник.* // Який займається вивченням геометричних фігур, розташованих на сфері. ** Сфери́чна астроно́мія – розділ астрономії, в якому вивчаються положення та видимі рухи світил на небесній сфері. Сфери́чна геоме́трія – геометрична дисципліна, що вивчає властивості фігур, які лежать на сфері. Сфери́чна тригономе́трія – розділ математики, що вивчає залежність між сторонами і кутами сферичного трикутника. Сфери́чний трику́тник – три точки сфери, що не лежать на одному великому колі, і три дуги великих кіл, довжини яких менші за довжину великого півкола, яка сполучає ці точки разом з внутрішніми точками.
СФЕРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до сфери́чний 1.
СФЕРИ́ЧНО. Присл. до сфери́чний 1.
СФЕРОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що медулобласто́ма.
СФЕРО́ЇД, -а, *ч.* Поверхня, що утворюється при обертанні еліпса навколо його малої осі; сплющена куля, поверхня такої кулі.
СФЕРОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до сферо́їд. // Який має форму сфероїда. *Сфероїдальне тіло.* ** Сфероїда́льний стан – стан рідини, яка на поверхні розжареного тіла набуває форми сфероїда і не закипає, а порівняно повільно випаровується.
СФЕРО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до сферо́їд.
СФЕРОЇДОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму сфероїда.
СФЕРОЇДОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до сфероїдоподі́бний.
СФЕРОКОБАЛЬТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний напівпрозорий рожево-червоний мінерал.
СФЕРОЛІ́ТИ[1], -ів, *мн.* Краплі жиру або холестерину, які знаходяться у жовчі.
СФЕРОЛІ́ТИ[2], -ів, *мн.* Невеликі кульки у складі магматичних та осадових порід, утворені з голчастих кристалів.
СФЕРОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Утворений сферолітами.
СФЕРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання радіусів кривизни сферичних поверхонь.
СФЕРОПЛА́СТ, -а, *ч.*: ** Сфероплá́сти бактері́й – бактеріальна клітина з частково зруйнованою клітинною стінкою, яка характеризується нестійкістю до змін осмотичного тиску.
СФЕРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму сфери; кулястий.
СФЕРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до сфероподі́бний.
СФЕРОТЕ́КА, -и, *ж.* Сумчастий гриб, який викликає захворювання рослин.
СФЕРОФА́КІЯ, -ї, *ж., мед.* Вроджена кулеподібна форма кришталика.
СФЕРОЦИ́Т, -а, *ч.* Еритроцит, що має сферичну форму.
СФЕРОЦИТА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до сфероцита. ** Сфероцита́рний і́ндекс – відношення середнього діаметру еритроцита до його середньої товщини.
СФЕРОЦИТО́З, -у, *ч., мед.* Збільшення кількості сферичних форм еритроцитів.
СФЕРУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що сфероподі́бний.
СФЕЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Рийні оси – родина комах підряду жалких перетинчастокрилих.
СФІГМОГРА́МА, -и, *ж.* Крива, яка графічно зображує биття пульсу.
СФІГМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для графічного зображення биття пульсу.
СФІГМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сфігмографії.
СФІГМОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Графічне зображення биття пульсу за допомогою сфігмографа.
СФІГМОМАНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання артеріального кров'яного тиску.
СФІГМОМАНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сфігмоманометрії.
СФІГМОМАНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Методи непрямого вимірювання артеріального тиску за тиском у компресійній манжеті.
СФІГМО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що сфігмо́граф.
СФІГМОТОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація змін артеріального тиску.
СФІГМОТОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що сфігмоманоме́трія.
СФІГМОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Реєстрація звуків, що виникають при проходженні крові по артерії.
СФІНГОЗИ́НИ, -ів, *мн.* Вищі аліфатичні, звичайно ненасичені аміноспирти.
СФІНГОЛІПІ́ДИ, -ів, *мн.* Складні ліпіди, до складу яких входять сфінгозини.
СФІНГОЛІПІДО́ЗИ, -ів, *мн.* Спадкові захворювання, причиною яких є недостатність або відсутність ферментів, що беруть участь у гідролітичному розщепленні вуглеводної або ліпідної молекули сфінголіпідів.
СФІНГОМІЄЛІ́НИ, -ів, *мн.* Складні ліпіди, до складу яких входить аміноспирт сфінгозин або його поліненасичені аналоги, холін, залишок фосфорної кислоти та залишок жирної кислоти.
СФІНГОМІЄЛІНО́З, -у, *ч., мед.* Спадковий фосфатидтезаурисмоз; зумовлений порушенням обміну складних ліпідів.
СФІНКС, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Єгипті – кам'яна фігура лежачого лева з головою людини, яка уособлювала владу фараона. // Про таку фігуру або її варіант, вирізьблений як прикраса. 2. У давньогрецькій міфології – крилате чудовисько з головою жінки й тулубом лева, яке задавало нерозв'язні загадки. 3. *перен.* Про загадкову істоту, таємничу, незрозумілу людину або взагалі про що-небудь таємниче, загадкове, незрозуміле. 4. *ент.* Великий метелик, гусениця якого, піднімаючи передню частину тіла, нагадує єгипетську статую. 5. Вузьконоса мавпа роду павіанів, шерсть на шиї та плечах самців якої має вигляд гриви.
СФІ́НКТЕР, -а, *ч.* Кільцеподібний м'яз, який, скорочуючись, закриває або звужує який-небудь зовнішній отвір, вихід порожнистого органа.
СФІНКТЕРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення сфінктера.
СФІНКТЕРИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення сфінктера.
СФІ́НКТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до сфі́нктер.
СФІНКТЕРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для оцінки скорочувальної функції сфінктерів прямої кишки.
СФІНКТЕРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання скорочувальної функції сфінктерів.
СФІНКТЕРОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Оперативне відновлення сфінктера або формування нового сфінктера.
СФІНКТЕРОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне зашивання сфінктера.
СФІНКТЕРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне розрізання сфінктера.
СФІ́РІОН, -а, *ч., анат.* Найнижча точка медіальної щиколотки.
СФОКУСО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до сфокусува́ти. // сфокусо́вано, *безос. присудк. сл.*
СФОКУСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Стан і властивість за знач. сфокусо́ваний.
СФОКУСО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сфокусо́вувати.
СФОКУСО́ВУВАТИ *див.* сфокусува́ти.
СФОКУСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. сфокусува́ти.

СФОКУСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, **СФОКУСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Зібрати (промені) у фокус. 2. Встановити фокус (фотоапарата, телескопа і т. ін.) з метою одержання чіткого зображення. 3. Зосередити, поставити щось в центр чого-небудь. 4. *перен.* Сконцентрувавши, з'єднавши воєдино, спрямувати, націлити на що-небудь.

СФОКУСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *спец.* Док. до **фокусува́тися** 1.

СФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сформува́ти**. // **сформо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який сформувався, набув певної форми, вигляду, якості і т. ін. в процесі розвитку. // Який набув будови тіла й духовного складу дорослої людини.

СФОРМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **сформо́ваний**.

СФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сформува́ти** і **сформува́тися**.

СФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **формува́ти**.

СФОРМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **формува́тися**.

СФОРМУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сформулюва́ти**. // **сформульо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СФОРМУЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сформульо́ваний**.

СФОРМУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *перех.* Док. до **формулюва́ти**.

СФОРМУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється. Док. до **формулюва́тися** 1.

СФОРЦА́НДО, **СФОРЦА́ТО**, *незм.*, *муз.* Раптове й різке підсилення (акцентування) окремих звуків чи акорду.

СФОРЦА́ТО *див.* **сфорца́ндо**.

СФОТОГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **сфотографува́ти**. // **сфотографо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СФОТОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **фотографува́ти**.

СФОТОГРАФУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся. Док. до **фотографува́тися** 1.

СФРАГІ́СТИКА, -и, *ж.* Допоміжна історична дисципліна, яка вивчає печатки.

СФУМА́ТО, *невідм.*, *с.* Прийом в образотворчому мистецтві: пом'якшення обрисів постатей і предметів, яке дає можливість передати повітря, що їх оточує.

СХАБ, -у, *ч.*, *діал.* Шматок свинини чи баранини з ребрової частини туші. ** **Спря́жити на схаб** – знищити повністю кого-небудь.

СХАЛТУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *неперех.*, *розм.* Виконати роботу недбало, несумлінно.

СХАМЕНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Прийти до пам'яті, повернути собі душевну рівновагу, набути можливості думати, приймати рішення; опам'ятатися, отямитися. ** [і] **не схамену́вся (не схамену́лися)**, **як ...** – не встиг (не встигли) опам'ятатися, як сталося щось; дуже швидко відбулося що-небудь. 2. Зрозумівши помилковість своєї поведінки, хибність своїх намірів і т. ін., змінити їх, відмовитися від них; одуматися. // Раптово усвідомити, згадати щось, помітити упущення, певний недогляд.

СХАПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Схопити. ** **Схапа́ти на живу́ ни́тку** – зробити нашвидкоруч.

СХАРАКТЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схарактеризува́ти**. // **схарактеризо́вано**, *безос. присудк. сл.*

СХАРАКТЕРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* Док. до **характеризува́ти** 1.

СХАРАПУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схарапу́дити**. 2. *у знач. прикм.* Охоплений переляком, страхом; зляканий. // Який виражає переляк, страх; наляканий. *Схарапуджені очі.*

СХАРАПУ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **схарапу́джений**.

СХАРАПУ́ДЖЕНО, *розм.* Присл. до **схарапу́джений** 2.

СХАРАПУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Викликати переляк, страх; налякати.

СХАРАПУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Відчути переляк, страх; налякатися.

СХВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схвали́ти**. // **схва́лено**, *безос. присудк. сл.*

СХВА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Визнання чиїхось дій, вчинків, рішень і т. ін. вірними, правильними; позитивне, доброзичливе ставлення до кого-, чого-небудь; позитивна оцінка, похвала.

СХВАЛИ́ТИ *див.* **схва́лювати**.

СХВАЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -лишся, *док.*, *діал.* Нахвалитися.

СХВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає схвалення; сповнений схвалення.

СХВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **схва́льний**.

СХВА́ЛЬНО. Присл. до **схва́льний**.

СХВА́ЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **схва́лювати**.

СХВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **схва́лювати**.

СХВА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СХВАЛИ́ТИ**, схвалю́, схва́лиш, *док.*, *перех.* Вважати вірними, правильними чиї-небудь дії, вчинки, рішення і т. ін.; давати позитивну оцінку чомусь, хвалити щось.

СХВИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схвилюва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Виведений зі стану душевної рівноваги; який відчуває тривогу, занепокоєння, хвилювання; неспокійний, збуджений. // Який виражає стан душевного неспокою; який має неспокійний, тривожний вираз. // Пройнятий, сповнений хвилюванням.

СХВИЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **схвильо́ваний** 2.

СХВИЛЬО́ВАНО. Присл. до **схвильо́ваний** 2.

СХВИЛЬО́ВУВАТИ *див.* **схвилюва́ти**.

СХВИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Стан душевного неспокою, збудження, занепокоєння.

СХВИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, **СХВИЛЬО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Надати коливального руху, викликати хвилі, збурити поверхню рідини. 2. Вивести з душевної рівноваги, викликати тривогу, занепокоєння, хвилювання.

СХВИЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *док.* 1. Зазнати коливального руху, вкритися хвилями, збуритися (про поверхню рідини). 2. Позбутися душевної рівноваги, сповнитися тривогою, занепокоєнням, хвилюванням.

СХЕ́ДІЙ, -я, *ч.*, *міф.* Учасник Троянської війни, якого вбив Гектор.

СХЕ́МА, -и, *ж.* 1. Спрощене зображення в загальних рисах системи, будови чого-небудь або взаємоторозташування, зв'язку частин чогось. // План побудови, організації чого-небудь. 2. Виклад, опис, зображення чого-небудь у загальних, основних рисах, без деталізації, подробиць. // Готова трафаретна формула чого-небудь; чийсь образ у спрощеному, збідненому вигляді. 3. Графічне зображення умовними символами структури якогонебудь об'єкта. 4. Графічний документ, на якому показані у вигляді умовних зображень або позначень складові частини виробу (системи) та зв'язки між ними. ** **Вну́трішня схе́ма**: у системах обробки інформації – схема бази даних, яка визначає подання даних у середовищі зберігання та шляхи доступу до них. **Зо́внішня схе́ма**: у системах обробки інформації – схема бази даних, яка підтримується системою керування базою даних для конкретних застосувань, є підмножиною концептуальної схеми. **Принципо́ва схе́ма** – схема, що визначає повний склад елементів та зв'язки між ними і дає повне уявлення про принципи роботи об'єкта (виробу, системи). **Структу́рна схе́ма** – схема, що визначає основні складові частини (виробу, системи), їх призначення та взаємозв'язки.

СХЕМАТИЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто схильний до схематизації.

СХЕМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **схематизува́ти**.

СХЕМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Спрощеність, трафаретність у мисленні, зображенні, побудові і т. ін. чого-небудь.

СХЕМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схематизува́ти**. // *у знач. прикм.*

СХЕМАТИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **схематизо́ваний**.

СХЕМАТИЗО́ВАНО. Присл. до **схематизо́ваний**.

СХЕМАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Змальовувати, зображувати, уявляти що-небудь у схематичному, спрощено-узагальненому вигляді.

СХЕМАТИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **схематизува́ти**.

СХЕМА́ТИК, -а, *ч.* Те саме, що **схематиза́тор**.

СХЕМА́ТИКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **схемати́зм**.

СХЕМАТИ́СТ, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **схематиза́тор**.

СХЕМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Поданий у вигляді схеми, креслення; який є схемою (у 1 знач.). *Схематичне зображення літака. Схематична карта.* 2. Поданий в основних, загальних рисах, без деталізації, подробиць; зображений у спрощено-узагальненому вигляді.

СХЕМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **схемати́чний**.

СХЕМАТИ́ЧНО. Присл. до **схемати́чний**.

СХЕ́МКА, -и, *ж.* Зменш. до **схе́ма**.

СХЕ́МНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до схеми дії якогонебудь приладу. *Схемні особливості телевізора.*

СХЕМОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Науково-технічний напрям, який охоплює проблеми аналізу та синтезу електронних пристроїв радіотехніки, зв'язку, автоматики, обчислювальної техніки і т. ін. з метою забезпечення оптимального виконання ними заданих функцій та розрахунку параметрів елементів, що входять до них.

СХЕМОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до схемотехніки.

СХЕНОПЛЕ́КТ, -у, *ч.* Те саме, що **куга́** 1.

СХЕНОПЛЕ́КТУС, -а, *ч.* Рід багаторічних водяних та болотяних трав'янистих рослин родини осокових; деякі види відомі під назвою куга.

СХИ́БИТИ, -блю, -биш, *мн.* схи́блять; *і* **СХИБНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *неперех.* Неправильно, не так, як треба, зробити що-небудь, припуститися помилки у своїх діях, вчинках, думках, оцінці кого-, чого-небудь і т. ін. // Не влучити в ціль, зробити промах. ** **Рука́ не схи́бить** *чия* – хто-небудь влучить у ціль. 2. *перех. і без додатка.* Утрачаючись, слабнучи, підводити кого-небудь (про пам'ять, зір, слух і т. ін.). 3. *неперех.* Загубити правильний напрямок руху, дорогу і т. ін.; збитися. // *перен.* Збитися з правильного життєвого шляху, почати вести хибний спосіб життя. 4. *тільки* **схибну́ти**. Те саме, що **схибну́тися** 1.

СХИ́БЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* 1. Помилковий, неточний, неправильний. 2. *на кому – чому*, *перен.* Який має надзвичайну пристрасть до кого-, чого-небудь.

СХИ́БЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **схи́блений**.

СХИБНУ́ТИ *див.* **схи́бити**.

СХИБНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Утративши рівновагу, похитнутися. 2. *на кому – чому*, *перен.* Надміру захопившись ким-, чим-небудь, втратити розсудливість. ** **Схибну́тися з ро́зуму** – збожеволіти.

СХИ́ЗМА, -и, *ж.*, *церк.* 1. Розкол у християнстві протягом середніх віків (перев. про поділ православної та католицької церков). 2. Те саме, що **правосла́в'я**.

СХИЗМА́Т, -а, *ч.*, *церк.* У католиків – назва православних.

СХИЗМА́ТИК, -а, *ч.*, *церк.* 1. Те саме, що **схизма́т**. 2. У православній і католицькій церквах – розкольник.

СХИЗМА́ТИЦЬКИЙ, -а, -е, *церк.* Стос. до схизми (у 2 знач.) і схизматиків.

СХИЗМАТИ́ЧКА, -и, *церк.* Жін. до **схизма́тик**.

СХИЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **схизмати́цький**; розкольницький.

СХИЗМА́ТСТВО, -а, *с.*, *церк.* Система релігійних поглядів, доктрина віровчення та діяльність схизматів.

СХИЗМА́ТСЬКИЙ, -а, -е, *церк.* Стос. до схизми (у 2 знач.) і схизматів.

СХИЗОФРЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **шизофренія**.

СХИЛ, -у, *ч.* Похила поверхня чого-небудь. // Місцевість з похилою, спадистою поверхнею. // Похиле положення. ** **На схи́лі дня (зими́, лі́та)** – у кінці дня (зими, літа). **На схи́лі літ (ві́ку, життя́)** – на старості, з наближенням старості.

СХИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схили́ти**. // **схи́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який схилився, роблячи що-небудь; який зігнув верхню частину тулуба. // Який спустився донизу, перекосившись від часу, від своєї ваги тощо.

СХИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **схили́ти**, **схиля́ти** і **схили́тися**, **схиля́тися**. ** **Магні́тне схи́лення**; **Схи́лення магні́тної стрі́лки** – кут між географічним і магнітним меридіанами у даній точці земної поверхні. **Схи́лення сві́тила** – кутова відстань світила від небесного екватора.

СХИ́ЛИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Похилий.

СХИ́ЛИСТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **схи́листий**.

СХИ́ЛИСТО, *діал.* Присл. до **схи́листий**.

СХИЛИ́ТИ *див.* **схиля́ти**.

СХИЛИ́ТИСЯ *див.* **схиля́тися**.

СХИ́ЛКОМ, *присл.*, *діал.* Хильцем, нахилившись.

СХИ́ЛОК, -лку, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **схил**. ** **Со́нце на схи́лку** – сонце на заході.

СХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *до чого*, *з інфін.* 1. *перев. до чого.* Який має схильність до чого-небудь. // Який має фізичні передумови до розвитку якої-небудь якості, властивості, стану і т. ін. 2. *перев. з інфін.* Який має який-небудь намір, бажання; згодний на якісь дії, вчинки і т. ін. // Який проявляє інтерес, пристрасть, любов до чого-небудь.

СХИ́ЛЬНИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Схилистий.

СХИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *до чого і без додатка.* Потяг, прагнення до якої-небудь діяльності, бажання чогось, а також природні здібності, хист до чогонебудь. // Наявність фізичних передумов для розвитку якої-небудь якості, властивості, стану і т. ін. // Інтерес, пристрасть, любов до чого-небудь.

СХИ́ЛЬНО. Присл. до **схи́льний**.

СХИ́ЛЬЦІ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **на́хильці** 2.

СХИ́ЛЬЧИВИЙ, -а, -е, *діал.* Згідливий, поступли-вий.

СХИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **схиля́ти** і **схиля́тися**. 2. Почуття глибокої поваги до кого-, чогонебудь, захоплення кимсь, чимсь. 3. Низькопоклонство перед ким-, чим-небудь.

СХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СХИЛИ́ТИ**, схилю́, схи́лиш, *док.*, *перех.* 1. Змінювати пряме положення чогось на похиле, нагнувши, опустивши його; нахиляти. // *на кого – що, над ким – чим, до кого – чого.* Опускаючи, наближати або притуляти до кого-, чого-небудь, класти на когось, щось. *Схиляти коліна.* ** **не схиля́ти го́лови** *перед ким – чим, рідше кому, чому* – не визнавати себе переможеним, не здаватися кому-, чому-небудь. **Схиля́ти го́лову** *перед ким – чим і без додатка*: а) виявляти шанобливе ставлення до кого-, чогонебудь, віддавати шану комусь, чомусь, перев. опускаючи голову; б) опускати голову, вітаючись з ким-небудь; в) підкорятися кому-, чому-небудь; погоджуватися з кимсь, чимсь. **Схиля́ти чоло́ (ши́ю)** *перед ким – чим, рідше кому – чому*: а) визнавати себе переможеним, погоджуватися, примирятися з кимсь, чимсь; б) виявляти шанобливе ставлення, шанобливу повагу до кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Навертати, спрямовувати, приваблювати до кого-, чого-небудь. // *до чого.* Викликати певний настрій, бажання робити те, що названо в додатку. ** **Схили́ти се́рце** *до кого* – прихильно поставитися до кого-небудь. 3. *до чого і рідко у що, з інфін.*, *перен.* Переконувати, умовляти, примушувати робити що-небудь, погоджуватися на щось. 4. *із запереч.* н е, *перев. док.*, *перен.* Перемогти, підкорити кого-, що-небудь.

СХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СХИЛИ́ТИСЯ**, схилю́ся, схи́лишся, *док.* 1. Змінювати своє пряме положення на похиле, нагинаючись, опускаючись. // *на кого – що, над ким – чим, до кого – чого.* Змінюючи пряме положення на похиле, притулятися, наближатися до кого-, чого-небудь або спиратися на когось, щось. // Згинаючись, нахилятися. // Вклонятися на знак привітання, поваги. ** **Голова́ схиля́ється на гру́ди** – голова нахиляється так, що торкається грудей. **Схиля́тися на колі́но (на колі́на)** – опускатися, ставати на коліно (на коліна). **День схиля́ється [до ве́чора (на ве́чір)]** – кінчається день, настає вечір. 2. *перед ким – чим*, *перен.* Підкорятися, переставати чинити опір кому-, чому-небудь; визнавати чиюнебудь волю або якусь силу і т. ін. // Визнавати чий-небудь авторитет, виявляти глибоку повагу до когось, чогось. 3. *до чого*, *перен.* Надавати перевагу чому-небудь, визнавати, приймати щось

(певну думку, переконання, спосіб дій і т. ін.). ** **Схиля́тися на бік** *кого, чий* – надавати перевагу кому-небудь, приставати до чиєїсь думки, підтримувати когось. **Се́рце схиля́ється** *до кого – чого* – хто-небудь прихильно ставиться до когось, чогось. 4. *на що, до чого, перен.* Давати згоду на що-небудь; піддаючись умовлянням, переконанням, приставати на щось.

СХИ́МА, -и, *ж.*, *церк.* 1. Найвищий чернечий ступінь у православній церкві, що вимагає від посвяченого дотримання суворішого аскетизму, ніж від звичайного ченця. // Найвищий ступінь чернечого аскетизму в православній церкві. // Урочиста клятва православних ченців дотримуватися особливо суворих аскетичних правил поведінки. ** **Постригти в схи́му** *кого, церк.* – надати кому-небудь найвищий чернечий ступінь; зробити схимником. 2. Одяг ченців, які мають найвищий чернечий ступінь.

СХИ́МНИК, -а, *ч.*, *церк.* Чернець, що прийняв схиму.

СХИ́МНИЦТВО, -а, *с.*, *церк.* Прийняття й дотримання схими (у 1 знач.).

СХИ́МНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до схимництва, схимника.

СХИ́МНИЦЯ, -і, *церк.* Жін. до **схи́мник**.

СХИСТИ́ТИСЯ, -щу́ся, -сти́шся, *док.*, *діал.* Примудритися.

СХИТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.* Надати кому-, чому-небудь коливального руху, примусити коливатися. // *безос.* 2. *неперех.*, *чим.* Зробити легкий коливальний рух чим-небудь. 3. *перех.*, *перен.* Позбавити колишньої впевненості в чому-небудь; викликати якийсь сумнів; порушити щось стале, визначене. 4. *перех.*, *рідко.* Повернути в який-небудь бік.

СХИТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Злегка хитнутися або почати хитатися, коливатися. 2. Хитнувшись, нахилитися; втративши рівновагу, зробити рух з одного боку в інший; похитнутися. // Заколиватися, задрижати від струсу, удару, руху повітря і т. ін. 3. *перен.* Відступити, послабити опір. // Відчути сумнів, непевність у своїй правоті, правильності дій і т. ін. ** **Дух не схитну́вся** *чий* – хто-небудь не втратив упевненості у чомусь. 4. *перен., розм.* Втратити здатність розсудливо міркувати, ясно, правильно сприймати і розуміти навколишнє.

СХИТРИ́ТИ *див.* **схитрува́ти**.

СХИТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш *і розм.* **СХИТРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.* Виявити хитрість, вдатися до хитрощів.

СХИЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Ховатися.

СХІД[1], схо́ду, *ч.* 1. Одна з чотирьох сторін світу; прот. з а х і д. // Напрямок, бік, протилежні заходу. ** **Півде́нний (півні́чний) схід**: а) сторона світу між півднем (північчю) і сходом; б) напрямок, бік, протилежні південному (північному) заходу. 2. Частина обрію, де сходить сонце. 3. *з великої літери.* Частина материка, протилежна Західній Європі; країни на цій частині материка.

СХІД[2], схо́ду, *ч.* 1. Дія за знач. **схо́дити** 1. 2. Дорога, якою піднімаються вгору. 3. Поява над обрієм (небесного світила). ** **Від (од) схід со́нця** – з того боку, де сходить сонце. **До схід со́нця (со́нечка)** – на світанку, перед тим, як зійде сонце. **На схід со́нця** – у той бік, де сходить сонце. 4. Здатність тіста підніматися, підходити. 5. Проростання з землі (про рослини, насіння рослин). 6. *рідко.* Спуск, сходження вниз.

СХІД[3] *див.* **СХОД**.

СХІ́ДЕНЬ, -дня, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **схід**[1].

СХІ́ДЕЦЬ *див.* **східці́**.

СХІ́ДКА *див.* **схо́дка**.

СХІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **схід**[1]; прот. з а х і д н и й. ** **Схі́дний ві́тер** – вітер, який віє зі сходу.

СХІДНОЄВРОПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Східної Європи.

СХІДНОСИБІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Східного Сибіру.

СХІДНОСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до східних слов'ян.

СХІДНОУКРАЇ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Східної України.

СХІДНЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Уродженець східних областей України. 2. Східний вітер.

СХІДЦЕ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **східча́стий**.

СХІДЦІ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **схі́дець**, -дця, *ч.*). 1. Горизонтальні виступи, поперечини, на які ступають, піднімаючись куди-небудь або спускаючись звідкись. 2. *тільки мн.* Те саме, що **схо́ди**[2] 1. 3. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **щабе́ль**.

СХІДЧА́СТИЙ, -а, -е. Розташований східцями, виступами; який має східці, виступи або форму східців, виступів.

СХІДЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **східча́стий**.

СХІДЧА́СТО. Присл. до **східча́стий**.

СХІ́ДЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **схі́дець**.

СХІМІ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* і *неперех.*, *розм.* 1. *неперех.* Схитрувати, зшахраювати. 2. *перех.* Вигадати, влаштувати що-небудь, доклавши вправність, вигадку, уміння.

СХІСНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *зах.* Скористатися.

СХЛИ́НУТИ, -не, *док.* З силою, швидко збігти, стекти (про велику кількість води). // *перен.* Швидко, одночасно піти звідки-небудь, залишити якесь місце (про велику кількість людей).

СХЛИП, -у, *ч.* Звук, утворюваний від судорожного вдихання, втягування повітря під час плачу; хлип.

СХЛИПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **схли́пувати**.

СХЛИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **схли́пувати** і звуки, утворювані цією дією.

СХЛИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Плачучи та уривчасто, судорожно вдихаючи, втягуючи повітря, утворювати відповідні звуки.

СХЛЬО́СТАТИ *див.* **схльо́стувати**.

СХЛЬО́СТАТИСЯ *див.* **схльо́стуватися**.

СХЛЬО́СТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СХЛЬО́СТАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Бити, ударяти по кому-, чому-небудь чимсь гнучким. *Схльостати коня.* 2. Хльостаючи, псувати, обтріпувати що-небудь.

СХЛЬО́СТУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СХЛЬО́СТАТИСЯ**, -ається, *док.* Псуватися від хльостання (про віник, батіг і т. ін.).

СХЛЮ́ПНУТИ, схлюпну́, схлюпне́ш, *док.* 1. *тільки 3 ос.*, *неперех.* Рухаючись, піднімаючись догори, утворити плескіт (про воду або іншу рідину); плеснути. 2. *перех. і без додатка.* Різко рухаючи посудину, вилити з неї через край частину рідини; виплеснути. // Різким рухом плеснути на кого-, що-небудь трохи води або іншої рідини.

СХЛЮПНУ́ТИСЯ, схлюпне́ться, *док.* 1. Те саме, що **схлю́пнути** 1. 2. Вилити через край частину рідини від поштовху, удару, руху тощо.

СХМАРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Покритися хмарами. 2. *перен.* Стати похмурим, сумним.

СХМЕЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Стати п'яним; сп'яніти, захмеліти. 2. *перен.* Дійти до стану екстазу, самозабуття.

СХМУ́РИТИ *див.* **схму́рювати**.

СХМУРНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* Стати похмурим, незадоволеним.

СХМУ́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СХМУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* Те саме, що **насу́плювати** 1. *Схмурювати брови.*

СХНУ́ТИ *див.* **со́хнути**.

СХОВ, -у, *ч.* 1. Дія за знач. **схова́ти** і **схова́тися**. ** **Взя́ти на схов** – сховати, взяти для збереження. **Ка́мера схо́ву [для багажу́]** – кімната, приміщення для тимчасового зберігання речей (на вокзалі, в супермаркеті і т. ін.). 2. Потаємне, не відоме для інших місце, де що-небудь ховають. 3. Місце, де можна сховатися від кого-, чого-небудь, знайти притулок, захист і т. ін.; укриття. // Споруда, пристосування і т. ін. для захисту від кого-, чого-небудь. ** **Під схо́вом** *чого* – під прикриттям чого-небудь.

СХО́ВА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **схов**.

СХО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схова́ти**. // **схо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Закритий, невидимий; прихований.

СХО́ВАНКА[1], -и, *ж.* 1. Дія за знач. **схова́ти**. ** **Відда́ти до схо́ванки (на схо́ванку)** *кому* – віддати що-небудь комусь, щоб заховав, зберіг. 2. Місце таємного зберігання чогось або перебування кого-небудь; потайник. 3. Місце, де можна сховатися від кого-, чого-небудь, знайти притулок, захист і т. ін.; схов, укриття. // Споруда, пристосування і т. ін., що захищає від кого-, чого-небудь.

СХО́ВАНКА[2], -и, *див.* **схо́ванки**.

СХО́ВАНКИ, -нок, *мн.* (*одн.* **схо́ванка**, -и, *ж.*). Дитяча гра, учасники якої ховаються, а хтось один їх відшукує.

СХОВАНОЗЯБРОВИКО́ВІ, -их, *мн.* Родина найпримітивніших земноводних, які вторинно стали цілком водяними тваринами і дихають зябрами.

СХО́ВАНОК, -нку, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **схо́ванка**[1] 2, 3.

СХОВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Покласти що-небудь у нікому не відоме, несподіване для інших місце; заховати. // Помістити кого-небудь у потаємному місці; укрити когось, захищаючи від кого-, чого-небудь. // Закривши, затуливши собою, робити невидимим. // Покласти, помістити, прибрати що-небудь у певне місце, щоб не було видно і щоб зберегти від псування, втрати і т. ін. ** **Схова́ти за ґра́ти** – посадити у в'язницю. **Схова́ти о́чі** – боятися дивитися на кого-небудь, уникати чийогось погляду. **Схова́ти [у во́ду] кінці́** – не залишати ніяких слідів злочину, поганого вчинку і т. ін. 2. *перен.* Не виявити, не показати чого-небудь; затаїти, приховати. 3. Зберегти що-небудь у незмінному вигляді. 4. Закопати в землю померлого, здійснивши похоронний обряд.

СХОВА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Розташуватися десь так, щоб стати непомітним або менш помітним для кого-небудь; заховатися. // Знайти притулок, захист від кого-, чого-небудь; укритися де-небудь. // Уникнути, позбутися когось, чогось; залишитися на самоті. // *перен.* Затаїтися, приховатися. ** **Схова́тися в се́бе** – поринути, заглибитися в свої думки, переживання, не помічаючи навколишнього. 2. *у чому і без додатка.* Бути, стати невидним, непомітним серед чого-небудь, у чомусь. // Заходячи, заїжджаючи і т. ін. за щось, закриваючись чим-небудь, ставати невидним, непомітним. // Заходити за обрій або закриватися чим-небудь (про небесні світила). // *перен.*, *розм.* Уживається, коли хочуть сказати, що хто-небудь або що-небудь у якомусь відношенні виявляється гіршим порівняно з кимсь, чимсь. // *перен.*, *рідко.* Бути, міститися в чому-небудь, ледве помітно виявляючись.

СХО́ВАЧ, -а, *ч.*, *діал.* Той, хто щось ховає чи бере на зберігання.

СХО́ВИЩЕ, -а, *ч.* 1. Приміщення, споруда для зберігання чого-небудь. // Спеціальне приміщення у музеї, архіві, бібліотеці і т. ін., де зберігаються колекції, рукописи тощо; самі ці установи як місце зібрання і зосередження цінностей. 2. Місце, де можна сховатися, укритися, захиститися від кого-, чого-небудь. // Спеціально обладнане приміщення, яке укриває від бомб, снарядів, отруйних, радіоактивних, хімічних речовин і т. ін. 3. Вмістище для рідини; резервуар. 4. *рідко.* Те саме, що **схо́ванка**[1] 2.

СХО́ВОК, -вку, *ч.* 1. Потаємне місце, де що-небудь ховають, зберігають; схов, потайник. ** **Да́ти до схо́вку** *кому* – віддати (здати і т. ін.) що-небудь комусь, щоб заховав, зберіг. 2. Місце, де можна сховатися, укритися, захиститися від кого-, чого-небудь; схованка, укриття. 3. *рідко.* Дія за знач. **схова́ти**.

СХОД, *розм.* **СХІД**, схо́ду, *ч.*, *іст.* Те саме, що **схо́дка** 2 – 4.

СХО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схо́дити**. // **сходжено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* По якому багато ходили, їздили. *Сходжена стежка.*

СХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **схо́дити** 1, 2. 2. *рідко.* Дія за знач. **схо́дитися** 1.

СХО́ДИ[1], -ів, *мн.* Перші паростки перев. посіяних рослин, що вийшли на поверхню ґрунту.

СХО́ДИ[2], -ів, *мн.* 1. Споруда, пристосування з горизонтальних виступів або щаблів, на які ступають, піднімаючись куди-небудь або спускаючись звідкись. 2. Те саме, що **східці́** 1. 3. *перен.* Етапи, стадії розвитку чого-небудь.

СХО́ДИНА, -и, *ж.* 1. Горизонтальний виступ або щабель, на якого ступають, піднімаючись куди-небудь або спускаючись звідкись. 2. *перен.* Етап, стадія розвитку чого-небудь.

СХО́ДИНИ, -дин, *мн.* 1. Зустріч людей, об'єднаних спільними інтересами. // Зустріч людей для розваг, відпочинку. 2. *діал.* Зустріч, побачення. 3. *рідко.* Дія за знач. **схо́дити** 1, 2.

СХО́ДИНКА, -и, *ж.* Те саме, що **схо́дина**.

СХО́ДИСТИЙ, -а, -е, *заст.* Спадистий, положистий.

СХО́ДИТИ *і рідше* **ЗІХО́ДИТИ**, -джу, -диш, *недок.*, **ЗІЙТИ́**, зійду́, зі́йдеш, *док.* 1. Ідучи по рівному або ступаючи по сходинах, підніматися куди-небудь. // З'являтися, підніматися над обрієм (про небесні світила). // Проростаючи, виходити на поверхню ґрунту (про рослини). // Здуваючись, підніматися (про тісто). // *перен.* Розпочинатися, наставати (про день, ранок). ** **Зіхо́дити на трон** – почати царювання, стати монархом. 2. Ідучи, спускатися куди-небудь. // Спускатися вниз з кого-, чого-небудь; злазити, спішуватися. // Виходити з транспорту на станції, зупинці і т. ін. ** **Схо́дити на бе́рег** – висаджуватися з човна, судна і т. ін. на сушу. **Схо́дити в моги́лу** – вмирати. 3. *перен.* Наближатися, поширюючись, ніби опускаючись (про вечір, сутінки і т. ін.). // *на кого – що, розм. кому до чого, книжн.* Охоплювати кого-небудь, оволодівати кимсь (про почуття, стан і т. ін.). 4. Залишати яке-небудь місце, переходячи на інше; відхилятися від попереднього напрямку. // *тільки док.* Зіскочити, зміститися під час руху, не втримавшись на чому-небудь. // *перен.* Бути сказаним, вимовленим (про слова). ** **Зійти́ з ґлу́зду** – збожеволіти. **Не схо́дити зі сторіно́к пре́си** – постійно згадуватися в газетах, журналах і т. ін. **Не схо́дити з уст (вуст)**: а) постійно згадуватися в розмовах; б) постійно бути помітним, не зникати. **Схо́дити зі сце́ни**: а) переставати виставлятися в театрі, виконуватися на сцені; б) не виступати в спектаклях, не брати участі у виставах; в) залишати якусь діяльність. **Схо́дити з ро́зуму**: а) ставати психічно хворим, божевільним; б) робити безглузді, необдумані вчинки, поводити себе нерозумно; в) (*за ким, по чому і без додатка*) втрачати ясність свідомості, душевну рівновагу від захоплення ким-, чим-небудь, від любові до кого-небудь і т. ін. **Схо́дити зі шля́ху** – відмовлятися від наміченої цілі, змінювати свої погляди, переконання і т. ін. **Схо́дити на ду́мку** *кому* – починати думати про кого-, що-небудь. 5. Переставати покривати поверхню чого-небудь, збігаючи, розтаючи і т. ін. // Переставати існувати, зникати, гоїтися. // Зникати з поверхні шкіри, з обличчя і т. ін. (про рум'янець, загар і т. ін.). // Переставати виявлятися у виразі обличчя (про почуття). ** **Не схо́дити з обли́ччя (лиця́)** – постійно бути помітним, не зникати з обличчя. 6. *заст.* Іти звідки-небудь, покидати якесь місце, приміщення. ** **Схо́дити з оче́й** – переставати з'являтися де-небудь, у певному колі людей. 7. Проходити, закінчуватися, минати (про час). 8. *чим.* Знемагати, слабшати від чого-небудь; знесилюватися. // Губити, втрачати (сік). *Сходити слізьми.* 9. *на кого – що і без додатка, заст.* Використовуватися для чого-небудь, витрачатися на що-небудь. 10. *рідко.* Переміщатися на ближчу відстань до кого-, чого-небудь; наближатися, підходити. 11. *розм.* Закінчуватися, проходити, минати, здійснюватися (більш або менш успішно, благополучно і т. ін.). // *перев. безос., кому і без додатка.* Минати, проходити для кого-небудь благополучно, безкарно. *Сходити з рук.* 12. *тільки док., на кого – що.* Стати ким-небудь іншим, перетворитися на когось, змінивши вигляд, форму і т. ін. 13. *за кого – що, розм.* Бути прийнятим, визнаним за когось іншого, що-небудь інше або рівноцінне кому-, чому-небудь у якомусь відношенні. 14. *тільки док.* Перестати, припинитися (про опади).

СХОДИ́ТИ, сходжу́, схо́диш *і рідко* **ЗІЙТИ́**, зійду́, зі́йдеш, *док.* 1. *тільки* **сходи́ти**, *неперех.* Піти куди-небудь і, побувши там деякий час, повернутися назад. 2. *перех.* Пройти який-небудь простір у різних напрямках; обійти. ** **Сходи́ти но́ги** – багато ходячи, натомити, натрудити ноги, дійти до виснаження, знесилення. 3. *тільки* **сходи́ти**, *неперех.*, *у чому і без додатка.* Одягтися в що-небудь, надіти на себе щось.

СХО́ДИТИСЯ *і рідко* **ЗІХО́ДИТИСЯ**, -джуся, -дишся, *недок.*, **ЗІЙТИ́СЯ**, зійду́ся, зі́йдешся, *док.* 1. Приходити з різних місць в одне; збиратися. // Пли-

вучи, приходити в одне місце. // *у що, чим.* Наближаючись одне до одного, розташовуватися яким-небудь способом. // Приходити куди-небудь, щоб зустрітися, разом провести час. 2. Ідучи один одному назустріч, скорочувати відстань; зближатися, зступатися. // Збиратися, зустрічатися де-небудь для бою, поєдинку, змагання і т. ін. ** **Схо́дитися врукопа́ш (врукопа́шну)** – зближаючись із супротивником, діяти прикладом гвинтівки або холодною зброєю. 3. Наближаючись одне до одного, стикатися, зливатися. // Межуючи з чим-небудь, з'єднуватися. // Змикатися, стулятися. // *у що.* Стягуватися зморшками, складками; утворювати зморшки, складки. 4. Зосереджуватися в одному місці. // Пролягаючи в різних місцях на досить великому просторі, з'єднуватися в одному місці, пункті (про дороги, річки і т. ін.). // *перен.* Змішуватися, зливатися. 5. Досягати взаєморозуміння, вступати в близькі, дружні стосунки з ким-небудь; зближатися. // *розм.* Вступати в інтимні, любовні зв'язки. 6. *у чому, на чому.* Приходити до одностайності в чому-небудь; мати однакові погляди на щось. // Бути подібним, схожим у чому-небудь, виявлятися однаковими; мати однакові погляди на щось. // Не суперечити, збігатися, відповідати чому-небудь. 7. *перев. із запереч.* н е, *розм.* Бути за розміром достатнім для того, щоб застебнути, стягнути краї і т. ін. 8. *розм.* Приходити до згоди, домовлятися про що-небудь; зговорюватися. 9. *розм.* Відповідати дійсності, бути правильним, точним (про підрахунки).

СХО́ДКА, *рідко* **СХІ́ДКА**, -и, *ж.* 1. У давній Русі – збори городян, що розглядали й вирішували суспільні та державні справи. 2. В Україні та Білорусії – збори членів поземельної сільської громади. // *збірн.* Присутні на таких зборах. 3. У дореволюційній Росії – революційні збори робітників, студентів і т. ін. 4. Зустріч, зібрання певної групи людей в якому-небудь місці для розваги, відпочинку, обміркування чогось.

СХО́ДКИ, -док, *мн., діал.* Східці.

СХО́ДНІ, -ів, *мн.* Дошка з набитими на неї поперечними планками або збитий з кількох товстих дошок переносний поміст з такими планками й поручнями на дерев'яних або залізних стойках (для переходу з судна на судно, на пристань, на берег і т. ін.).

СХО́ДНО, *присл., розм.* Те саме, що **ви́гідно**.

СХО́ДНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **схо́дні**.

СХОДОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **схо́ди**[2]. *Сходова клітка.* 2. *рідко.* Те саме, що **схі́дний**.

СХО́ДОВО-ЛІ́ФТОВИЙ, -а, -е. Стос. до сходів і ліфта та пересування ними.

СХОДОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із сходознавства; орієнталіст.

СХОДОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Сукупність наукових дисциплін, що вивчають історію, економіку, мови, літературу, мистецтво, філософію, релігію, пам'ятки матеріальної та духовної культури народів Сходу; орієнталістика.

СХОДОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **сходозна́вство**.

СХО́ДЬБИЩЕ, -а, *с., розм.* 1. Те саме, що **збо́рище** 1 – 3. 2. *рідко.* Випадкове або заздалегідь домовлене побачення з ким-небудь; зустріч.

СХОДЯ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Який сходить, піднімається (про сонце).

СХО́ЖИЙ[1], -а, -е. Який має спільні або подібні риси з ким-, чим-небудь, таку саму вдачу, як хтось, нагадує когось, щось. // *тільки* **схо́же**, *у знач. присудк. сл.* Здається, як ніби. // *тільки* **схо́же**, *у знач. присудк. сл., на кого.* Властиве кому-небудь, в чийому-небудь звичаї.

СХО́ЖИЙ[2], -а, -е, *с. г.* Здатний до проростання (про насіння).

СХО́ЖІСТЬ[1], -жості, *ж.* Абстр. ім. до **схо́жий**[1].

СХО́ЖІСТЬ[2], -жості, *ж., с. г.* Здатність до проростання (про насіння).

СХОЛА́СТ, -а, *ч.* 1. Послідовник схоластики (у 1 знач.). 2. *перен.* Людина, яка сприймає лише зовнішню, формальну сторону якої-небудь науки відірвано від життя й практики; той, хто схильний до марних і далеких від життя розмірковувань.

СХОЛА́СТИК, -а, *ч.* Те саме, що **схола́ст**.

СХОЛА́СТИКА, -и, *ж.* 1. Панівний напрям у середньовічній ідеалістичній філософії, представники якого за допомогою філософських положень намагалися обґрунтувати богослов'я. 2. *перен.* Формальні знання, відірвані від життя й практики; мертва, суха наука.

СХОЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до схоластики (у 1 знач.), пов'язаний з нею. 2. Який є схоластикою (у 2 знач.); відірваний від життя й практики.

СХОЛАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **схоласти́чний**.

СХОЛАСТИ́ЧНО. Присл. до **схоласти́чний** 2.

СХОЛІА́СТ, -а, *ч., книжн.* Коментатор, упорядник схолій.

СХО́ЛІЯ, -ї, *ж., книжн.* Примітка, пояснення до тексту.

СХОЛОДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *док., перех.* Зробити що-небудь холодним або холоднішим; остудити, охолодити.

СХОЛОДНІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **схолодні́ти**. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **холо́дний**. // *перен.* Байдужий, нечутливий.

СХОЛОДНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **схолодні́ти**.

СХОЛОДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *тільки 3 ос.* Стати холодним або холоднішим; охолодитися, охолонути. 2. *перен.* Стати байдужим, черствим, холодним; втратити інтерес до кого-, чого-небудь.

СХОЛО́ЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **схоло́нути**.

СХОЛО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **схоло́лий**.

СХОЛО́НУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* схоло́в, -о́ла, -о́ло і схоло́нув, -о́нула, -о́нуло; *док.* 1. Стати холодним або холоднішим. 2. *перен.* Стати байдужим, черствим, холодним.

СХОПИ́ТИ *див.* **схо́плювати**.

СХОПИ́ТИСЯ *див.* **схо́плюватися**.

СХО́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схопи́ти**. // **схо́плено**, *безос. присудк. сл.*

СХО́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **схо́плювати** і **схо́плюватися**.

СХО́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **СХОПИ́ТИ**, схоплю́, схо́пиш; *мн.* схо́плять; *док., перех.* 1. Брати, хапати кого-, що-небудь швидким рухом рук, зубів і т. ін. // Хапати лапами, дзьобом (про тварин, птахів). // *за що.* Хапаючи за що-небудь, тримати, стискати. // *за що.* Поривчасто хапаючи кого-небудь за щось, затримувати, зупиняти. *Схопити в обійми.* ** **Схопи́ти за го́рло** *кого* – силою домогтися чого-небудь, поставити когось у безвихідне становище. 2. Ловити, силою зупиняти кого-небудь, не даючи можливості піти, утекти. // *розм.* Раптово, несподівано затримувати, заарештовувати. 3. *перен., розм.* Здобувати що-небудь певними зусиллями, якимись діями. // Одержувати погану оцінку за що-небудь. 4. Відчувати на собі (фізично або морально) певну дію кого-, чого-небудь; діставати покарання за щось. *Схопити запотиличника.* 5. *перев. док., розм.* Несподівано захворіти, застудившись або заразившись чим-небудь. 6. *перев. док., розм.* Раптово й сильно виявитися в кого-небудь (про хворобу, біль). // *безос.* // *перен.* Раптово оволодіти чиїмись думками; охопити кого-, що-небудь (про почуття, стан). ** **[За] живі́т схопи́ло**, *безос.* – сильно заболіло в животі. **Схопи́ла ко́лька** – кому-небудь стало дуже боляче, закололо де-небудь. 7. Раптово, з силою обгортати, охоплювати з усіх боків (про полум'я, пожежу). 8. *перен., розм.* Швидко, легко або мимохідь, частково сприймати, засвоювати або розуміти що-небудь. // Сприймати, розпізнавати, помічати що-небудь, перев. органами чуття; уловлювати. // Втягувати в себе, вдихати (повітря, аромат). ** **Схо́плювати мело́дію** – швидко запам'ятовувати, завчати мелодію. **Схо́плювати на льоту́** – швидко, легко або мимохідь сприймати, засвоювати або розуміти що-небудь. 9. *перен.* Підмічати, вирізняти з-поміж чого-небудь. 10. *розм.* Заморожувати, покривати шаром льоду, криги. 11. З'єднувати, скріплювати що-небудь.

СХО́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **СХОПИ́ТИСЯ**, схоплю́ся, схо́пишся; *мн.* схо́пляться; *док.* 1. Різко, стрімко вставати, підійматися або дуже швидко залишати яке-небудь місце. // Залишати якесь місце, побігши або злетівши (про тварин, птахів). // Прокинувшись, швидко вставати з постелі. *Схоплюватися на [рівні] ноги.* 2. Братися, хапатися за кого-, що-небудь швидким, різким порухом рук. // Швидким, різким порухом брати одне одного за руки; з'єднуватися, узявшись за руки. // Швидко братися, хапатися за який-небудь предмет, щоб почати щось робити. // *перен.* Швидко, охоче погоджуватися з чим-небудь. 3. Розпочинати бій, боротьбу, бійку. *Схопитися на кулаки.* 4. Несподівано виникати, починатися (про явища природи, шум, крик і т. ін.). // Швидко спалахувати (про пожежу, полум'я). // З'являтися, утворюватися на чому-небудь. // Раптово виникати, ставати помітним. 5. Сходити, підніматися над обрієм (про сонце, місяць). 6. Раптом пригадувати або помічати що-небудь; спохвачуватися. 7. *з інфін.* Поспішно починати робити що-небудь. 8. Стрибком, рвучко і швидко підніматися, вилазити на що-небудь.

СХОРО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Виснажений хворобою.

СХОРО́НА, -и, *ж., рідко.* Те саме, що **схоро́нення**.

СХОРО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схорони́ти**.

СХОРО́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **схорони́ти**, **схороня́ти** і **схорони́тися**, **схороня́тися** 1.

СХОРОНИ́ТИ *див.* **схороня́ти**.

СХОРОНИ́ТИСЯ *див.* **схороня́тися**.

СХОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Збереження в доброму стані.

СХОРОНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **СХОРОНИ́ТИ**, -роню́, -ро́ниш, *док., перех.* 1. Зберігати, тримати що-небудь у доброму стані; намагатися залишити незмінним, не давати пропасти, зникнути. // *від чого.* Оберігати, захищати кого-, що-небудь від чогось. // Містити, зберігати в чомусь. 2. Ховати щось від інших у якому-небудь місці. 3. *тільки док.* Поховати кого-небудь.

СХОРОНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **СХОРОНИ́ТИСЯ**, -роню́ся, -ро́нишся, *док.* 1. Ховатися від кого-, чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **схороня́ти** 1, 2.

СХОТІ́НКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **бажа́ння**.

СХОТІ́ТИ, схо́чу, схо́чеш, *док., з інфін., із спол.* щ о б, *кого, чого.* Виявити бажання здійснити, одержати що-небудь, володіти кимсь, чимсь і т. ін.; відчути потребу у чомусь; захотіти.

СХОТІ́ТИСЯ, схо́четься, *док., безос., з інфін., чого.* Виникнути, з'явитися (про бажання здійснити, одержати що-небудь, володіти чимсь і т. ін.); захотітися.

СХРАПНУ́ТИ *див.* **схропну́ти**.

СХРА́ПУВАННЯ *див.* **схро́пування**.

СХРА́ПУВАТИ *див.* **схро́пувати**.

СХРЕСТИ́ТИ *див.* **схре́щувати**.

СХРЕСТИ́ТИСЯ *див.* **схре́щуватися**.

СХРЕ́СТЯ, -я, *с.* Місце, де схрещується що-небудь.

СХРЕ́ЩЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **схрести́ти**. // **схре́щено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Складений, розміщений навхрест.

СХРЕ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **схрести́ти**, **схре́щувати** і **схрести́тися**, **схре́щуватися**. ** **Схре́щення мов**, *лінгв.* – зумовлений географічними, історичними й соціальними умовами процес взаємодії двох або кількох мов. 2. *біол.* Запилення рослин або спаровування тварин різних видів або з різними якостями з метою одержання якісно нових, кращих видів, сортів, порід; гібридизація. 3. Місце, де схрещуються шляхи, стежки, вулиці і т. ін.; перехрестя.

СХРЕ́ЩУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **схре́щувати**.

СХРЕ́ЩУВАНІСТЬ, -ності, *ж., біол.* Здатність давати життєздатне потомство внаслідок схрещування (у 2 знач.).

СХРЕ́ЩУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **схре́щувати** і **схре́щуватися**. 2. *біол.* Запилювання рослин або спаровування тварин різних видів чи з різними якостями з метою одержання якісно нових, кращих видів, сортів, порід; гібридизація.

СХРЕ́ЩУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **СХРЕСТИ́ТИ**, схрещу́, схре́стиш, *док., перех.* 1. Складати хрестом, розташовувати хрест-навхрест. *Схрестити мечі.* ** **Схрести́ти по́гляди** – подивитися один одному в вічі (перев. зі злобою, вороже). 2. *біол.* Здійснювати запилювання рослин або спаровування тварин різних видів чи з різними якостями з метою одержання якісно нових, кращих видів, сортів, порід.

СХРЕ́ЩУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **СХРЕСТИ́ТИСЯ**, схре́ститься, *док.* 1. Перетинаючись один з одним, розташовуватися хрестом, хрест-навхрест; перехрещуватися. // Виходячи з різних точок, стикатися, зустрічатися в одному місці. ** **Схре́щувалися доро́ги** *чиї* – хто-небудь із кимсь зустрічався в одному місці, мав якісь стосунки. 2. *біол.* Піддаватися схрещуванню (у 2 знач.). 3. *перен.* Змішуватися, зливатися в одне ціле. 4. *тільки недок., біол.* Пас. до **схре́щувати** 2.

СХРИ́ПЛИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **схри́пнути**. 2. *у знач. прикм.* Який звучить хрипло, з хрипотою; хрипкий.

СХРИ́ПЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **схри́плий**.

СХРИ́ПЛО, *розм.* Присл. до **схри́плий** 2.

СХРИПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **схри́пувати**.

СХРИ́ПНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* схрип, схрипла, схрипло *і* схрипнув, -нула, -нуло; *док., розм.* Те саме, що **охри́пнути**.

СХРИ́ПУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **схри́пувати**.

СХРИ́ПУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Видавати час від часу хриплі звуки.

СХРОН, -у, *ч., розм.* Те саме, що **схов** 2, 3.

СХРОПНУ́ТИ *і рідше* **СХРАПНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **схро́пувати**, **схра́пувати**.

СХРО́ПУВАННЯ, *рідше* **СХРА́ПУВАННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **схро́пувати**, **схра́пувати**.

СХРО́ПУВАТИ *і рідше* **СХРА́ПУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* Видавати час від часу уривчасті, хриплі звуки, неправильно дихаючи уві сні (про людину). // Видавати час від часу різкі, уривчасті, хриплі звуки (про тварину).

СХРУ́МАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* З'їсти щось із хрумкотом.

СХРУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., перех., розм.* 1. З'їсти щось із хрускотом. 2. *кого, перен.* Замучити доріканням, лайкою, створивши нестерпні умови життя.

СХУДИ́ТИ, -уджу́, -у́диш, *док., перех., діал.* Виснажити, зробити худим.

СХУ́ДЛИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **схуд-нути**. 2. *у знач. прикм.* Худий, кістлявий.

СХУ́ДЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **схудлий** 2.

СХУ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сху́днути**.

СХУ́ДНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* схуд, схудла, схудло *і* схуднув, -нула, -нуло; *док.* Стати худим, худішим.

СХУДОБНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док., зах.* Збідніти, зубожіти.

СЦЕ́НА, -и, *ж.* 1. Спеціальна площадка, підвищена над підлогою, землею, на якій відбуваються концерти, вистави і т. ін.; театральні підмостки, кін. // Театр, театральне мистецтво, театральна діяльність. ** **Гра́ти на сце́ні** – брати участь у виставах, бути актором. 2. Окрема частина дії, акту театральної п'єси. 3. Окремий епізод, зображений у п'єсі, літературному творі, на картині і т. ін. // Випадок, епізод, що їх можна спостерігати, бачити у житті. ** **Ма́сова сце́на** – окремий епізод театральної вистави або кінофільму, в якому бере участь велика кількість людей. 4. *перен.* Гостра розмова; сварка. **Роби́ти сце́ну (сце́ни)** – сваритися з ким-небудь, висловлюючи різко, гостро своє невдоволення чимсь. 5. *перен.* Сфера, поле діяльності; поприще.

СЦЕНАРИ́СТ, -а, *ч.* Автор сценарію; кінодраматург.

СЦЕНАРИ́СТКА, -и. Жін. до **сценари́ст**.

СЦЕНА́РІЙ, -ю, *ч.* 1. *кін.* Літературний твір, який служить основою для створення фільму, визначає його художній зміст, образи, розгортання подій, жанр; кіносценарій. 2. *театр.* Сюжетна схема, план п'єси, опери, балету і т. ін. 3. *театр.* Список дійових осіб п'єси із зазначенням порядку та часу їх виходу на сцену. 4. Детально розроблений план проведення якого-небудь заходу, здійснення яких-небудь дій.

СЦЕНА́РІУС, -а, *ч.* У 18 – 19 ст. – помічник режисера в театрі, який вів спектакль, стежив за своєчасним виходом акторів на сцену і відкриттям та закриттям завіси, за виконанням шумових ефек-

тів тощо.

СЦЕНА́РНИЙ, -а, -е, *кін., театр.* Стос. до сценарію. ** **Сцена́рний до́говір** – вид авторського договору про передання неопублікованого твору для використання в кіно- або телевізійному фільмі.

СЦЕНЕДЕ́СМУС, -у, *ч.* Різновид зелених водоростей.

СЦЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **сце́на** 1. *Сценічні механізми.* 2. Пов'язаний зі сценою, театром, театральним мистецтвом, театральною діяльністю. *Сценічне мистецтво.* // Характерний, придатний для сцени, театру. *Сценічна зовнішність.* // Який зображується на сцені, в театрі. // Признач. для сцени, театру. *Сценічна література.* 3. Як на сцені, у театрі.

СЦЕНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **сцені́чний** 2, 3.

СЦЕ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **сце́на** 1 – 4. 2. Невеликий закінчений драматичний твір.

СЦЕНО́ГРАФ, -а, *ч.* Художник, фахівець із сценографії.

СЦЕНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сценографії.

СЦЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Художнє оформлення спектаклю, вистави (декорації, костюми, освітлення і т. ін.); мистецтво такого оформлення.

СЦИ́ЛЛА, -и, *ж., бот.* Рід багаторічних трав родини лілейних.

СЦИ́НКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **сци́нкові**.

СЦИ́НКОВІ, -их, *мн.* Родина ящірок.

СЦИНТИЛІВНИЙ, -а́, -е́. Здатний сцинтилювати.

СЦИНТИЛОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для візуального спостереження і підрахунку сцинтиляцій, спричинених бомбардуванням екрану альфа-частинками, електронами тощо.

СЦИНТИЛЮВА́ТИ, -ю́є, *недок.* 1. Давати слабкі світлові спалахи під дією заряджених частинок, що швидко рухаються. 2. Бути здатним до сцинтиляції.

СЦИНТИЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **сцинтилюва́ти**.

СЦИНТИЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Люмінесцентна речовина, яка дає слабкі світлові спалахи під дією на неї заряджених частинок, що швидко рухаються.

СЦИНТИЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до сцинтиляції. *Сцинтиляційний метод.* ** **Сцинтиляці́йний лічи́льник** – прилад для реєстрації та вивчення ядерних частинок, дія якого ґрунтується на збудженнях частинками сцинтиляціях.

СЦИНТИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Слабкі світлові спалахи, що виникають у речовинах, здатних до люмінесценції, під дією на них заряджених частинок, що швидко рухаються.

СЦИНТІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Радіоізотопне дослідження внутрішніх органів, яке ґрунтується на візуалізації за допомогою сцинтиляційної гамма-камери розподілення введеного в організм радіофармацевтичного препарату.

СЦИФІСТО́МА, -и, *ж.* Особина поліпоїдного покоління кишковопорожнинних класу сцифоїдних.

СЦИФО́ЇДНІ, -них, *мн.* Морські безхребетні тварини типу кишковопорожнинних.

СЦИФОМЕДУ́ЗА, -и, *ж.* Статеве покоління жалких морських кишковопорожнинних тварин класу сцифоїдних.

СЦІЄНТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Тенденція до витлумачення філософського й соціологічного знання в світлі принципів і методів, властивих природничим наукам. 2. Абсолютизація ролі науки, наукових знань як головного чинника прогресу в історії і засобу вирішення суспільних, соціальних програм.

СЦІЄНТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до сцієнтизму.

СЦІ́ЛЛА *див.* **Скі́лла**.

СЦІОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, що здатні рости в умовах з недостатнім сонячним освітленням.

СЬЄ́РА, СІЄ́РА, -и, *ж., геогр.* Гірське пасмо в Іспанії та іспаномовних країнах Латинської Америки.

СЬКА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **ська́ти** і **ська́тися**.

СЬКА́ТИ, ська́ю, ська́єш, *недок.* 1. *перех. і неперех., кому, кого, розм.* Шукати вошей у чиємусь волоссі. // Шукати паразитів у шерсті тварин. ** **Ська́ти в голові́** – шукати вошей у волоссі голови. 2. *перех., діал.* Шукати, намагатися знайти кого-, що-небудь.

СЬКА́ТИСЯ, ська́юся, ська́єшся, *недок., розм.* Шукати вошей у себе чи одне в одного.

СЬО́ВА, -и, *ч.* Офіційна назва періоду правління японського імператора Хірохіто.

СЬОГОБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Розміщений по цей бік (напр., ріки).

СЬОГОДЕ́ННИЙ, -а, -е, *поет.* Стос. до теперішнього, нинішнього часу, моменту; сучасний.

СЬОГОДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж., поет.* Теперішні, нинішні дні, часи; сучасність.

СЬОГОДЕ́ННЯ, -я, *с., поет.* Те саме, що **сьогоде́нність**.

СЬОГО́ДНІ, *присл.* 1. У цей, нинішній день (між учорашнім і завтрашнім днем). // У нинішній час; зараз, тепер. 2. *у знач. ім., невідм.* Нинішній день; теперішній час, сучасність. // Те, що існує, відбувається тепер, у даний момент. ** **Від сього́дні** – з нинішнього дня; з цього часу. **До сього́дні** – до нинішнього дня; до цього часу, досі. **На сього́дні** – на нинішній день; на цей час.

СЬОГО́ДНІШНІЙ, -я, -є. Який існує, відбувається сьогодні, зараз, стосується нинішнього дня. // Стос. до нинішнього, сучасного періоду. // *у знач. ім.* **сього́днішнє**, -нього, *с.* Те, що існує, відбувається сьогодні, зараз, у нинішній, сучасний період. ** **Жи́ти сього́днішнім днем**: а) жити інтересами сучасного періоду, не відриваючись від нього; б) не думати про майбутнє, а обмежуватися інтересами сучасного періоду. **На сього́днішній день** – у нинішній час, зараз, тепер. **Сього́днішній день** – теперішній, нинішній час, період.

СЬОГОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **сьогорі́чний**.

СЬОГОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який існує, відбувається, відбувся або відбудеться цього року, стосується цього року і т. ін. // *у знач. ім.* **сьогорі́чне**, -ного, *с.* Те, що існує, відбувається цього року, тепер. 2. Від приплоду цього року (про тварину).

СЬОГОСВІ́ТНІЙ, -я, -є, *розм.* Стос. до землі як місця життя та діяльності людини: земний.

СЬОГОЧА́СНИЙ, -а, -е. Який існує, відбувається в сучасний період, стосується сучасного періоду; сучасний, нинішній.

СЬОГОЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **суча́сність**.

СЬОГУ́Н, -а, *ч.* Титул військово-феодальних правителів Японії у 1192 – 1867 рр., при яких імператорська династія була позбавлена реальної влади.

СЬОГУНА́Т, -у, *ч.* Уряд сьогунів у феодальній Японії у 1192 – 1867 рр.

СЬОЕ́Н, *невідм., мн.* В 8 – 16 ст. в Японії – приватновласницьке феодальне помістя.

СЬОМА́К, -а́, *ч.* 1. *розм.* Дитина семирічного віку. 2. Старовинна монета вартістю в 2 коп.

СЬОМА́КА, -и, *ж., розм.* Сімка в картярській колоді.

СЬОМАЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Пестл. до **сьома́к** 1. 2. *розм.* Семимісячна недоношена дитина.

СЬО́МГА, -и, *ж.* Цінна промислова риба родини лососевих з м'ясом рожевого кольору. // М'ясо цієї риби як їжа.

СЬО́МИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **сім**. // *у знач. ім.* **сьо́ма**, -мої, *ж.* Година, яка наступає після шостої години. ** **Відчува́ти себе́ на сьо́мому не́бі** – бути дуже задоволеним, безмежно щасливим. **До сьо́мих ві́ників пам'ята́ти (не забува́ти)** – дуже довго пам'ятати, не забувати. **До сьо́мого по́ту** – до крайньої, надмірної втоми.

СЬОРБ, *виг., розм.* Уживається як присудок за знач. **сьо́рбати**.

СЬО́РБАНКА, -и, *ж., розм.* Юшка, рідка страва.

СЬО́РБАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **сьо́рбати** і звуки, утворювані цією дією.

СЬО́РБАТИ, сьо́рбаю, сьо́рбаєш, *недок., перех. і без додатка, розм.* 1. Їсти рідку страву, набираючи ложкою. // Їсти рідку страву, видаючи при цьому характерні звуки. ** **Несо́лоно сьо́рба́вши** – не досягнувши чого-небудь. **Сьо́рбати но́сом** – з шумом утягувати носом повітря, щоб затримати виділення слизу. 2. Пити, перев. видаючи при цьому характерні звуки.

СЬОРБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка, розм.* Однокр. до **сьо́рбати**. // З'їсти яку-небудь кількість рідкої страви. // Випити яку-небудь кількість чогось. ** **Сьорбну́ти пові́тря** – глибоко втягти, ковтнути повітря. **Сьорбну́ти ли́ха** – зазнати горя, нещастя, неприємностей, перенести багато труднощів; набідуватися.

СЬОРБОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і без додатка, розм.* Підсил. до **сьорбну́ти**.

СЮД, *присл., зах.* Сюди.

СЮДИ́, *присл.* 1. У місце, вказане, назване раніше або відоме з наявної ситуації; прот. **туди**. // Уживається в прямій мові при вираженні прохання, наказу підійти, наблизитися куди-небудь, до когось, подати що-небудь, подивитися на щось і т. ін. // Уживається як заклик, запрошення підійти, наблизитися. 2. Указує на належність або відношення кого-, чого-небудь до того, що названо раніше або відомо з наявної ситуації.

СЮДИ́-ТУДИ́, *присл.* У різні боки, у різні місця; у різних напрямках. // То в один, то в протилежний бік.

СЮДО́Ю, *присл., розм.* 1. Цією дорогою, цим шляхом; у цьому напрямку. 2. У місце, назване раніше або відоме з наявної ситуації.

СЮЖЕ́Т, -у, *ч.* Система подій у літературному творі, через які письменник розкриває характери персонажів і весь зміст твору. // Тема, об'єкт зображення в живописному, музичному творі і т. ін.

СЮЖЕ́ТЕЦЬ, -тця, *ч., зневажл.* Те саме, що **сюже́т**.

СЮЖЕ́ТИК, -у, *ч., зневажл.* Те саме, що **сюже́т**.

СЮЖЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сюже́т**. // Який має сюжет (звичайно яскравий, виразний, захоплюючий). *Сюжетна лінія.*

СЮЖЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність сюжету.

СЮЖЕ́ТНО, *присл., рідко.* У сюжеті, за сюжетами.

СЮЖЕТОПОБУДО́ВА, -и, *ж.* Побудова сюжету художнього, живописного чи музичного твору.

СЮЗАНЕ́, *невідм., с.* Те саме, що **сузані́**.

СЮЗЕРЕ́Н, -а, *ч.* 1. За часів феодалізму в Західній Європі – великий феодал-сеньйор, що був господарем над васалами. 2. У міжнародному праві – держава, стосовно до якої інші перебувають у васальній залежності.

СЮЗЕРЕНІТЕ́Т, -у, *ч.* 1. За часів феодалізму в Західній Європі – верховне право, влада сюзерена. 2. У міжнародному праві – сукупність прав держави-сюзерена.

СЮЗЕРЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **сюзере́н**. *Сюзеренне право.*

СЮЇ́ТА, -и, *ж.* 1. *муз.* Циклічний твір, який складається з кількох завершених п'єс, різних за змістом і побудовою. 2. Хореографічна композиція з кількох танців, об'єднаних однією темою.

СЮЇ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сюї́та**.

СЮР, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає різкий, високий звук. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **сю́ркати, сюрча́ти**.

СЮ́РА, -и, *ж., зах.* Сірий сардак.

СЮРВЕ́ЄР, -а, *ч.* Експерт, що здійснює огляд суден та вантажів і дає висновок про їх стан, розмір пошкоджень в результаті аварій та ін.

СЮРВЕ́Й-РИПО́РТ, -у, *ч.* Рапорт, звіт, складений сюрвеєром, що містить результати огляду застрахованих або таких, що підлягають страхуванню, суден і вантажів.

СЮР'ЄКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до сюр'єкції.

СЮР'Є́КЦІЯ, -ї, *ж., мат.* Відображення однієї множини на іншу.

СЮ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сю́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

СЮ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **сюрча́ти**.

СЮ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **сю́ркати**.

СЮРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сюркота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СЮРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **СЮРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **сю́ркати**.

СЮРКОТІ́ТИ *див.* **сюркота́ти**.

СЮРКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який постійно сюркоче. *Сюркотливий коник.* // З сюркотанням.

СЮРКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **сюркотли́вий**.

СЮРО́К, -рка́, *ч., діал.* Свисток.

СЮРПАЛІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **дифосге́н**.

СЮРПРИ́З, -у, *ч.* 1. Те, чого хто-небудь не чекає, на що не сподівається, перев. несподіваний подарунок. 2. *розм.* Несподівана подія, обставина.

СЮРПРИ́ЗЕЦЬ, -зця, *ч., зневажл.* Те саме, що **сюрпри́з**.

СЮРПРИ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сюрпри́з**.

СЮРРЕАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Формалістичний напрям у мистецтві й літературі 20 ст., який заперечував роль розуму й досвіду в творчості та шукав джерела її у сфері підсвідомого, інтуїтивного.

СЮРРЕАЛІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник сюрреалізму.

СЮРРЕАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до сюрреалізму. *Сюрреалістичні полотна.*

СЮРРЕАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **сюрреалі́ст**.

СЮРСИМУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Вищий ступінь відтворення психічно хворим ознак психічного захворювання, які не властиві його захворюванню.

СЮРТУ́К, -а́, *ч.* Чоловічий верхній двобортний одяг з довгими полами, відкладним коміром і широкими лацканами.

СЮРТУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **сюрту́к**.

СЮРТУЧИ́НА, -и, *ж., зневажл.* Те саме, що **сюрту́к**.

СЮРТУ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **сюрту́к**.

СЮРТУЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **сюрту́к**.

СЮРФАСОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Побудова зображень опуклих нерозгортуваних поверхонь на комплексному або на аксонометричному кресленні.

СЮРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сюрча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

СЮРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. Видавати різкі, перев. високі й часто повторювані звуки (про коників, цвіркунів, птахів і т. ін.). 2. *у що і без додатка.* Видавати дзвінкі, переливчасті звуки за допомогою свистка, гудка і т. ін. 3. Дзичати, хурчати (про веретено, кулю, осколок снаряда і т. ін.). 3. Дзюрчати (про тонку цівку води).

СЮРЧО́К, -чка́, *ч.* Те саме, що **свисто́к**.

СЮСЮ́КАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **сюсю́кати** 1 і звуки, утворювані цією дією. 2. *перен., розм.* Дія за знач. **сюсю́кати** 2.

СЮСЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Заміняти у вимові шиплячі звуки свистячими. 2. *перен., розм.* Підроблятися під рівень розвитку, склад мислення, мову і т. ін. кого-небудь (звичайно дитини).

СЯ[1]. 1. *займ. зворотний, заст.* Себе. 2. *част., діал.* Уживається при дієсловах 3 особи.

СЯ[2], *невідм., ч.* Протокитайське плем'я, яке очолило наприкінці 3 – поч. 2-го тис. до н. е. союз племен в районі р. Хуанхе.

СЯ́БЕР, -бра, **СЯБРО́**, -а́, *ч., заст.* Компаньйон у підприємстві.

СЯ́БРИ, -ів, *мн.* Феодально залежні селяни у Київській Русі, на українських, російських, білоруських землях і у феодальній Литві, які спільно володіли й користувалися орними та ін. земельними угіддями.

СЯБРИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **сябр**, -а́, *ч.*). 1. У білорусів – люди, зв'язані з ким-небудь дружбою, довір'ям; товариші, приятелі. 2. *жарт.* Білоруси.

СЯБРИ́ННИЙ, -а, -е, *діал.* Артільний; такий, що знаходиться у користуванні громади. *Сябринний ліс.*

СЯБРО́ *див.* **ся́бер**.

СЯБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* Товаришувати, водити компанію.

СЯ́ВКАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **ся́вкати** і звуки, спричинювані цією дією.

СЯ́ВКАТИ, -ає, -ають, **СЯВКОТІ́ТИ**, -о́че, -отя́ть, *недок., зах.* Ґеґати, ґеґекати (здебільшого про гусенят).

СЯВКОТІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **сявкоті́ти** і звуки, спричинювані цією дією.

СЯВКОТІ́ТИ *див.* **ся́вкати**.

СЯГ, -а, *ч., діал.* 1. Сажень (у 3 знач.). 2. Сягання.

СЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сяга́ти**.

СЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **СЯГНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* 1. Рухаючись, доходити, доїжджати до якого-небудь місця; добиратися кудись. // Поширюючись, доходити до кого-, чого-небудь (про звуки, світло і т. ін.). // Доходити до кого-небудь, ставати відомим, поширюватися (про славу, чутки і т. ін.). // Доторкатися, дотягуватися до чого-небудь. ** **Сяга́ти в глибочі́нь віків** – брати початок з дуже давніх часів. **Па́м'ять сяга́є** *куди* – хто-небудь згадує, згадував щось. **Сяга́ти ду́мкою** *куди* – замислюватися, зосереджуватися

в думках на чомусь, багато думати про що-небудь. **сягáють думкú** *куди* – хто-небудь думає про щось, зосереджує свої думки на чомусь. 2. Доходити до якого-небудь рівня, якоїсь межі (про розмір, вагу, кількість і т. ін.). // Доходити до високого або найвищого рівня. 3. Добиваючись, діставати, одержувати бажане, іноді й важкодоступне. 4. Тягнутися, розташовуватися в якому-небудь напрямку. 5. Простягати руку (руки) за чим-небудь. // Спрямовувати, опускати руку (руки) в що-небудь, щоб дістати щось. 6. *заст.* Робити кроки, стрибки. 7. *заст.* Бути достатнім для чого-небудь; вистачати. 8. *тільки док.* Сильно вдарити.

СЯГНИСТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який робить великі кроки, може широко ступати. 2. Широкий, замашистий (про крок, ходу).

СЯГНИСТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **сягнúстий** 2.

СЯГНИСТО, *розм.* Присл. до **сягнúстий** 2.

СЯГНУТИ *див.* **сягáти.**

СЯГОНУТИ, -нý, -нéш. Підсил. до **сягнýти.**

СЯЄВО *див.* **сяйво.**

СЯЖКИ, -ів, *мн.* Рухомі головні придатки членистоногих тварин (крім павукоподібних); виконують функцію органів дотику і нюху.

СЯЙВО, *рідше* **СЯЄВО**, -а, *с.* 1. Рівне, звичайно яскраве світло, випромінюване чим-небудь. // *перен.*, *поет.* Сприятлива атмосфера, створювана чим-небудь. // *перен.*, *поет.* Велич, сила чого-небудь. *Північне сяйво. Полярне сяйво.* 2. Круг, який світиться навколо чого-небудь, оточує щось. 3. Блиск, яскраве відбиття, віддзеркалення світла, променів. // *перен.* Пишність, розкіш чого-небудь. 4. *перен.* Радісний, щасливий, вдоволений вираз (очей, обличчя).

СЯЙЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який сяє, яскраво світиться. 2. Який блищить, відбиваючи світло, промені. 3. Який виражає радість, щастя, вдоволення.

СЯЙЛИВО. Присл. до **сяйлúвий.**

СЯЙНИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Який сяє, яскраво світиться. 2. Який, відбиваючи світло, промені, блищить, випромінює сяйво. 3. Наповнений світлом; освітлений, ясний.

СЯЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **сяйний.**

СЯЙНО, *поет.* Присл. до **сяйний.**

СЯЙНУТИ, -нý, -нéш, *док.* 1. Однокр. до **сяяти.** // *безос.* 2. *перен.* Зненацька з'явитися, виникнути (про думку, здогад і т. ін.).

СЯК, *присл.* Отак, таким способом; як-небудь.

СЯКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **сякáти** і **сякáтися** і звуки, утворювані цією дією.

СЯКАТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **СЯКНУТИ**, -нý, -нéш, *док.*, *перех.*, *у сполуч. зі сл.* н і с. Різкими видихами очищати від слизу (ніс).

СЯКАТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, **СЯКНУТИСЯ**, -нýся, -нéшся, *док.* Різкими видихами очищати свій ніс від слизу.

СЯКИЙ, -á, -é, *займ. означ.*, *розм.* Уживається при несхвальній характеристиці кого-, чого-небудь. ** **[і] сякúй і такúй; [і] такúй і сякúй** – уживається при несхвальній характеристиці кого-, чого-небудь (поганий, негідний, ледачий і т. ін.).

СЯКИЙ-ТАКИЙ, сякá-такá, сякé-такé, *займ. означ.*, *розм.*, *лайл.* Те саме, що **такúй-сякúй.**

СЯКНУТИ *див.* **сякáти.**

СЯКНУТИСЯ *див.* **сякáтися.**

СЯК-ТАК, *присл.*, *розм.* Те саме, що **так-сяк.**

СЯКУХАТІ, *невідм.*, *мн.* Загальна назва родини японських поздовжніх флейт, виготовлених з бамбука.

СЯМ, *присл.* Отам, десь-то. ** **То там, то сям; [і] сям і там; [і] там і сям** – подекуди, у різних місцях.

СЯМИСЕН, СЕМИСЕН, -а, *ч.* Японський триструнний щипковий музичний інструмент, подібний до лютні.

СЯНБІ, СЯНЬБІ, *невідм.*, *ч.* Кочові племена, що виділилися із союзу племен дун-ху після розгрому його в 3 ст. до н. е. хунну.

СЯННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія і стан за знач. **сяти.**

СЯНЬБІ *див.* **сянбі.**

СЯТИ *див.* **сяяти.**

СЯЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **сяяти** і **сяти.**

СЯЯННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **сяяти.** 2. *рідко.* Те саме, що **сяйво.**

СЯЯТИ *і заст.* **СЯТИ**, сяю, сяєш, *недок.* 1. Випромінювати рівне, яскраве світло, яскраво світитися (про світила, джерела світла); сіяти. // Бути яскраво освітленим, наповненим світлом. 2. *чим і без додатка.* Блищати, відбиваючи світло, промені. // Вирізнятися яскравим кольором. // *перен.* Відрізнятися, вирізнятися якою-небудь позитивною рисою; вражати зовнішнім блиском, пишністю. 3. Блищати, світитися, перев. від радості, щастя, вдоволення і т. ін. (про очі). // *перен.* Виражати своїм виглядом якесь сильне почуття, захоплення, радість, задоволення і т. ін. (перев. про обличчя). // *перен.* Яскраво виявляти що-небудь (перев. виразом обличчя, блиском очей та ін.).

Тт

Т, *невідм., с.* Двадцять третя літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "т" (вимовляється "те"); уживається як умовне скорочення в сполученнях: і т. ін. (і таке інше); і т. д. (і так далі).

ТА[1] *див.* той.

ТА[2], *спол.* I. *єднальний.* Уживається для поєднання двох рівноправних синтаксичних одиниць; за значенням відповідає спол. "і". 1. Поєднує однорідні члени речення. // Поєднує в інтонаційне ціле два слова, що виражають єдине поняття або коло близьких понять. // З'єднує повторювані слова з метою підсилення вислову. 2. Поєднує речення, які виражають одночасність дії. // Поєднує речення, у другому з яких є вказівка на несподіваність, раптовість дії, події. ** **Та й**: а) поєднує однорідні члени речення й цілі речення; б) указує на несподіваний перехід від однієї дії до іншої; в) поєднує однорідні члени речення або цілі речення, що виражають причиново-наслідкові відношення. II. *приєднувальний.* Приєднує члени речення й цілі речення, що доповнюють, уточнюють раніше висловлену думку. // У сполуч. з присл. **ще** уточнює та підсилює виразність раніше висловленої думки. // Уживається в значенні, близькому до **крім того, до того ж** (із підсил. відтінком). ** **Та й**: а) приєднує члени речення й цілі речення, що доповнюють, уточнюють раніше висловлену думку; б) на початку питального речення підсилює думку попереднього речення. III. *протиставний.* 1. Приєднує речення або члени речення зі значенням протиставлення, невідповідності чи обмеження попереднього; за значенням близький до спол. **але, проте**. // Уживається з обмежувальним значенням; за значенням близький до спол. **тільки**. 2. Уживається в протиставно-допустових конструкціях на початку головного речення, підкреслюючи логічну невідповідність між змістом головного та підрядного речень. // З обмежувально-допустовим значенням уживається для сполучення однорідних членів речення. // Разом із спол. **зате** вживається з відтінком компенсаційного протиставлення. ** **Та ба** – уживається для вираження заперечення сподіваної дії. **Та й то** – поєднує речення або члени речення зі значенням протиставлення, невідповідності або обмеження попереднього. IV. *перелічувальний.* Поєднує слова або цілі речення в переліку.

ТА[3], *част. підсил.* 1. Уживається на початку речення для посилення висловлюваної думки; адже, таж, тож. // Разом із част. **так** підсилює слово, перед яким стоїть (найчастіше прислівник, уживаний як обставина способу дії). // Уживається в питальному та окличному реченнях при слові, на яке падає логічний наголос. // Уживається з дієсловом наказового способу для підкреслення прохання чи спонукання. // Перед част. **ні** підсилює заперечувальний зміст речення. 2. Уживається в різних мовних ситуаціях, коли немає можливості чи бажання точно відповісти на поставлене питання. 3. Уживається в середині речення перед присудком чи групою присудка для підсилення їх значення. // Уживається в народній поезії та в стилізації під народнопоетичну мову.

ТАБА́КА, -и, *ж.* 1. *розм.* Нюхальний тютюн. 2. *діал., вульг.* Чоловічий статевий орган.

ТАБАКА́, *невідм.*: ** **Курча́ табака́** – курча, розрізане вздовж і засмажене під пресом.

ТАБАКЕ́РКА, -и, *ж.* Коробочка для тютюну, перев. нюхального.

ТАБАКЕ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **табаке́рка**.

ТАБАКЕ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **табаке́рка**.

ТАБАКО́З, -у, *ч.* Пневмоконіоз, який розвивається при тривалому систематичному вдиханні тютюнового диму та тютюнового пилу.

ТАБА́НЕННЯ, -я, *с., мор., спорт.* Дія за знач. **таба́нити**.

ТАБАНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок., мор., спорт.* Веслувати у протилежний бік для руху кормою наперед, гальмування або повороту човна.

ТАБАСАРА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **табасара́нець**.

ТАБАСАРА́НЕЦЬ *див.* **табасара́нці**.

ТАБАСАРА́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **табасара́нці**.

ТАБАСАРА́НКА *див.* **табасара́нці**.

ТАБАСАРА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до табасаранів.

ТАБАСАРА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **табасара́нець**, -нця, *ч.*; **табасара́нка**, -и, *ж.*). Народність, що живе в Табасаранському та Хівському районах Дагестану.

ТАБАТІ́РКА, -и, *ж., діал.* Табакерка.

ТАБАЧА́РКА, -и, *ж., діал.* Табакерка.

ТАБА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., заст.* Нюхати табаку.

ТАБА́ЧНИК, -а, *ч., заст.* Той, хто нюхає табаку.

ТАБА́ЧНИКІВ, -кова, -кове. Стос. до табачника; належний табачникові.

ТАБА́ЧНИЦИН, -а, -е. Стос. до табачниці; належний табачниці.

ТАБА́ЧНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **таба́чник**.

ТАБЕ́ЛЕ, *невідм., ч.* Народ у Південній Родезії.

ТАБЕЛІО́Н, -а, *ч.* У Стародавньому Римі – нотаріус, приватний писець, який виготовляв для сторін необхідні письмові документи.

ТА́БЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Список, перелік предметів разом із даними щодо них, розташований у послідовному порядку. ** **Та́бель-календа́р** – таблиця, в якій записано всі дні тижня, місяця й числа року. **Та́бель про ра́нги**: а) законодавчий акт російського царя Петра I, за яким в армії, флоті та урядовому апараті було встановлено послідовність, ієрархію чинів (посад); б) перелік чого-небудь за мірою важливості, значущості. 2. Дошка з жетонами або книга для обліку виходу на роботу робітників і службовців та закінчення ними роботи. 3. Відомість про успішність учня за чверть, семестр навчального року або за рік.

ТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **та́бель**. *Табельне майно.* // Здійснюваний за допомогою табеля (у 2 знач.). *Табельний облік.* ** **Та́бельний день**, *іст.* – святковий день, визначений державою як вільний від праці, навчання тощо. 2. *у знач. ім.* **та́бельна**, -ної, *ж.* Приміщення, де ведуть облік виходу на роботу та закінчення роботи за табелем (у 2 знач.). 3. Який належить службовій посадовій особі відповідно до її посади. *Табельна зброя.*

ТА́БЕЛЬНИК, -а, *ч.* Працівник підприємства, установи, який веде облік виходу на роботу та закінчення роботи за табелем (у 2 знач.).

ТА́БЕЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **та́бельник**.

ТАБЕРНА́КЛЬ, -я, *ч.* 1. У готичній архітектурі – декоративно оформлена ніша зі статуєю святого. 2. У католицьких храмах – ніша для дарів в алтарі.

ТА́БЕС, -у, *ч., мед.* 1. Прогресивне виснаження, знесилення. 2. Хронічне захворювання нервової системи, пізній прояв сифілісу.

ТАБЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до табесу.

ТАБИ́Н, -у, *ч., заст.* Цупка шовкова тканина.

ТА́БІ, *невідм., мн.* Матерчаті японські шкарпетки.

ТАБІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Гуцульська шкіряна торбина з орнаментом, яку носять на ремені через плече.

ТА́БІР, -бору, *ч.* 1. Місце тимчасового розташування війська поза населеним пунктом. // Укріплене місце тимчасового розташування козацького війська з обозом. // Військо, розташоване в такому місці. // *перев. мн.* Місце тимчасового розташування військових з'єднань для проходження тренувальних занять. *Стати табором.* 2. Кілька чи більше родин циган, що кочують разом, а також їхній стан, обоз. 3. Місце тимчасового розташування великої групи людей; група людей, що перебуває в такому місці. // Літня будівля, загін для худоби поблизу пасовищ, випасів. *Польовий табір.* 4. Місце, де перебувають військовополонені, в'язні. *Концентраційний табір.* 5. *перен.* Суспільно-політичне угруповання; течія, напрям. // Група людей, що мають однакові погляди, переконання.

ТА́БІРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **та́бір** 1 – 4. // Який здійснюється в таборі (у 3 знач.). *Табірне утримання худоби.* // Власт. для табору (у 1 – 4 знач.). *Табірний режим.*

ТА́БІРНИК, -а, *ч.* Той, хто перебуває в таборі (у 1 – 4 знач.).

ТА́БІРНИЦЯ, -і. Жін. до **та́бірник**.

ТАБЛ, -а, *ч.* Спільна арабська назва групи ударних музичних інструментів з родини мембранофонів (литаври, барабани тощо).

ТАБЛА́[1], -и, *ж., зах.* Те саме, що **табі́вка**.

ТА́БЛА[2], -и, *ж.* Індійський парний барабан з двох казаноподібних дерев'яних, глиняних або мідних інструментів.

ТАБЛА́К *див.* **тавля́к**.

ТАБЛЕ́ТКА, -и, *ж.* Доза ліків у вигляді спресованого в кружальце порошку.

ТАБЛЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. Спресований у вигляді таблеток.

ТАБЛЕТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для таблетування.

ТАБЛЕТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **таблетува́ти**.

ТАБЛЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Пресувати порошки у форми таблеток, пігулок.

ТАБЛИ́ТЧАСТИЙ, -а, -е. Який має плоску форму, нагадуючи табличку. *Таблитчастий кристал.*

ТАБЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Відомості, цифрові дані, розташовані в певному порядку за графами. // *розм.* Табличка множення. ** **Математи́чні табли́ці** – математичні довідники, у яких подано сукупність значень якої-небудь функції для деяких значень змінних (напр., таблиця логарифмів і т. ін.). **Табли́ця мно́ження** – перелік усіх чисел у межах першого десятка, помножуваних одне на одне, із добутком від кожної пари. 2. *рідко.* Класна дошка. // *заст.* Дерев'яна, грифельна й т. ін. дошечка, на якій учні писали грифелем або крейдою. 3. *рідко.* Те саме, що **ви́віска** 1. 4. Дошка, пластина з пам'ятним написом тощо.

ТАБЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **табли́ця**.

ТАБЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **табли́ця**. *Таблична перфокарта.*

ТА́БЛІНУМ, -а, *ч., іст.* Друга після атрію (передпокою) кімната у римському будинкові.

ТАБЛО́, *невідм., с., спец.* Сигнальний щит із світловими чи електромагнітними показниками, що відбивають стан контрольованого устаткування, хід технологічного процесу, результати змагань тощо.

ТАБЛО́ЇД, -а, *ч.* Газета невеликого формату зі стислим текстом і великою кількістю ілюстрацій (зазвичай бульварного змісту).

ТАБЛЬДО́Т, -у, *ч.* Харчування за спільним столом у готелях, пансіонах і ресторанах, коли сніданок, обід і т. ін. подають у певний час за єдиним для всіх меню. // *розм.* Стіл для такого харчування.

ТАБОПАРА́ЛІЧ, -у, *ч.* Поєднання двох форм пізнього

нейросифілісу – спинної сухотки і прогресивного паралічу.

ТАБОРЕ́ЦЬ, -бірця́, *ч.* Зменш. до **та́бір** 1 – 3.

ТАБОРИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **табори́т**, -а, *ч.*), *іст.* Представники революційно-демократичного напряму в антифеодальному національному русі чеського народу в 15 ст.; учасники гуситських воєн (1419 – 1434 рр.) у Чехії.

ТАБОРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *недок.* 1. Розташовуватися табором для перепочинку, ночівлі тощо (про великі групи людей). 2. *перен.* Збиратися групами; скупчуватися. // Розташовуватися у великій кількості на невеликій площі один біля одного (про предмети тощо).

ТАБОРИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. Місце, де розташований або де був колись табір (у 1 – 3 знач.). 2. Збільш. до табір 1 – 3.

ТАБОРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **та́бірний**. *Таборові цигани.*

ТАБОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **таборува́ти**.

ТАБОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Те саме, що **табори́тися** 1.

ТАБОРЯ́НИН, -а, *ч.* Те саме, що **та́бірник**.

ТАБОРЯ́НКА, -и. Жін. до **таборя́нин**.

ТАБУ́, *невідм.*, *с.* У первісних племен і народів – релігійна заборона певних дій, слів тощо, порушення якої, за упередженими уявленнями людей, неминуче спричиняє тяжке покарання. // *перен.* Взагалі яка-небудь заборона. *Накладати табу.*

ТАБУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **табуюва́ти**.

ТА́БУЛА РА́ЗА, ТА́БУЛА РА́СА (чиста дошка), *невідм.* Термін, що його вживав сенсуалізм для позначення специфічного стану свідомості новонародженої людини, яка ще не набула зовнішнього чуттєвого досвіду. ** **Конце́пція та́була ра́за**: у міжнародному праві – концепція, яка передбачає, що новоутворена держава не обтяжена ніякими зобов'язаннями своєї попередниці перед іншими державами.

ТАБУЛАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Система запису музики, поширена в Європі в 14 – 18 ст. 2. Правила, що встановлюють форми і зміст музично-поетичної творчості мейстерзингерів. 3. Зібрання музичних творів для клавішних музичних інструментів 16 – 17 ст.

ТАБУЛАТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **табулату́ра**.

ТАБУЛІ́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна табулювати.

ТАБУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **табулюва́ти**.

ТАБУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до табулювання.

ТАБУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Складання математичних таблиць.

ТАБУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Здійснювати табулювання.

ТАБУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **табулюва́ти**.

ТАБУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **табулюва́ти**.

ТАБУЛЯГРА́МА, -и, *ж.* Закінчений звітний документ у вигляді зведення, таблиці чи відомості графіка, виписаний на табуляторі чи друкувальному пристрої ЕОМ унаслідок розв'язання бухгалтерських, статистичних, планових, облікових і т. п. задач.

ТАБУЛЯ́ТИ, -ів, *мн.* Підклас викопних колоніальних організмів класу коралових поліпів.

ТАБУЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *спец.*, *заст.* 1. Електромеханічна цифрова обчислювальна машина, що видає інформацію на спеціальній стрічці чи бланку у вигляді табуляграм. 2. Пристрій у друкарській машинці для друкування таблиць.

ТАБУЛЯТУ́РА, -и, *ж.* 1. Старовинна літерна або цифрова система запису інструментальної музики. 2. Правила, що регламентували форму та зміст музично-поетичного мистецтва мейстерзингерів.

ТАБУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Задання схеми, таблиці розташування даних для друкування або введення на пристрій відображення.

ТАБУ́Н[1], -а́, *ч.* 1. Гурт копитних тварин (коней, оленів, верблюдів і т. ін.). // Зграя диких або свійських птахів. // Скупчення риб, морських тварин. 2. *перен.*, *розм.* Про велику, звичайно неорганізовану групу людей. *Ходити табуном.*

ТАБУ́Н[2], -а́, *ч.* Бойова отруйна речовина; безбарвна рідина, що уражає центральну нервову систему.

ТАБУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **табу́н**.

ТАБУНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *недок.* 1. Збиратися, збиватися в табун (про тварин, птахів і риб). 2. *перен.*, *розм.* Збиратися в гурт (про людей).

ТАБУ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **табу́н** 1. ** **табу́нне коня́рство** – метод розведення коней, при якому тварин протягом цілого року утримують у табунах з тривалим перебуванням на пасовищах.

ТАБУ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто наглядає за табуном (у 1 знач.) на випасі.

ТАБУ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **табу́нник**.

ТАБУНО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **табу́нний**.

ТАБУНО́К, -нка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **табу́н**. *Табунок риб.*

ТАБУНО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **табуно́к**.

ТАБУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **табу́нний**.

ТАБУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **табу́н**.

ТАБУРЕ́Т, -а, *ч.* Стілець без спинки з квадратним або круглим твердим сидінням.

ТАБУРЕ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **табуре́т**.

ТАБУРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **табуре́т**.

ТАБУ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Верх повозу, будка.

ТАБУЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **табуюва́ти**.

ТАБУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Накладати табу, забороняти.

ТАВГІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Те саме, що **нганаса́ни**.

ТАВЕГІ́Л, -а, *ч.*, *фарм.* Антигістамінний препарат пролонгованої дії, що його застосовують при алергійних захворюваннях.

ТАВЕ́РНА, -и, *ж.* Невеликий шинок (переважно біля морського порту, пристані), корчма.

ТАВЛИ́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Табакерка.

ТАВЛЯ́К, ТАБЛА́К, -а́, *ч.* Таджицький та узбецький ударний музичний інструмент, подібний до литаври.

ТА́ВОЛГА, -и, *ж.* Чагарникова рослина родини розоцвітих із колючими пагонами та білими, рожевими або червоними квітками, зібраними в зонтикоподібні суцвіття; спірея.

ТА́ВОЛГОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **таволжа́ний**. *Таволговий кущ.*

ТАВОЛЖА́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **та́волга**. *Таволжаний живопліт.*

ТА́ВОЛЖНИК, -у, *ч.* Зарості, чагарники таволги.

ТАВО́Т, -у, *ч.*, *спец.* Те саме, що **солідо́л**.

ТАВО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **таво́т**.

ТАВО́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, який змащує механізми і пристрої тавотом.

ТАВО́ТНИЦЯ, -і, *ж.*, *спец.* 1. Жін. до **таво́тник**. 2. Посудина для тавоту.

ТАВОТОНАГНІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для нагнітання тавоту.

ТАВОТОНАГНІТА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для нагнітання тавоту в системи двигунів, машин, апаратів для змащування деталей і механізмів, які труться.

ТАВР, -а, *ч.* Виріб, що його отримують прокаткою, пресуванням, гнучким формуванням між валками.

ТА́ВРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **тавр**, -а, *ч.*), *іст.* Племена, які в I тис. до н. е. населяли гірські та прибережні райони Криму.

ТАВРИ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Тавриди і таврів.

ТАВРИЧА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **тавричанин**, -а, *ч.*; **тавричанка**, -и, *ж.*). Мешканці колишньої Таврії й Таврійської губернії, тепер – Кримського півострова й прилеглих до нього районів Херсонської та Запорізької областей.

ТАВРИЧА́НИН *див.* **тавричани**.

ТАВРИЧА́НКА[1] *див.* **тавричани**.

ТАВРИЧА́НКА[2], -и, *ж.* Вид великого воза на півдні України.

ТАВРИЧА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тавричан.

ТАВРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Таврії.

ТАВРО́, -а́, *с.* 1. Мітка, яку випікають на шкірі, рогах чи копитах свійських тварин. // Мітка на тілі людини (звичайно невільника, злочинця тощо). // Особливий знак, помітка на виробі, товарі, що вказує, хто їх зробив, виготовив або кому вони належать; клеймо (у 1 знач.). // *з означ. і чого, перен.* Ознаки, свідчення чогось (перев. ганебного, принизливого). *Накласти тавро.* 2. Знаряддя, яким роблять таку мітку; клеймо (у 2 знач.).

ТАВРОБО́ЛІЙ, -ю, *ч.*, *міф.* Обряд заколювання биків, головний момент якого полягав у хрещенні кров'ю вбитого бика або барана.

ТАВРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **таврува́ти**. // **таврo̍вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має на собі тавро.

ТАВРО́ВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **тавро́**. *Тавровий знак.*

ТАВРО́ВИЙ[2], -а, -е, *спец.* Який має поперечний переріз у вигляді літери "Т". *Таврове залізо.*

ТАВРОГРА́МА, -и, *ж.* Тавровий знак.

ТА́ВРСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **та́ври**.

ТАВРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто ставить тавро.

ТАВРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **таврува́льник**.

ТАВРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **таврува́ти**.

ТАВРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Випікати тавро на шкірі, рогах чи копитах свійських тварин. // Випікати мітку на тілі людини (звичайно невільника, злочинця тощо). 2. *перен.* Суворо засуджувати когось, щось; картати, викривати чиїсь дії, вчинки. *Таврувати ганьбою.*

ТАВРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **таврува́ти**.

ТАВТОГРА́МА, -и, *ж.* Вірш, усі рядки якого починаються тією самою буквою.

ТАВТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *літ.*, *лінгв.* Який повторює те саме поняття без уточнення його змісту; який є тавтологією.

ТАВТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. *літ.*, *лінгв.* Повторне позначення вже названого поняття іншим словом або виразом без додаткового уточнення його змісту; використовується як стилістичний засіб. // Поєднання чи повторення тих самих чи близьких за значенням слів ("істинна правда", "цілком і повністю"). 3. Логічно істинна формула (висловлювання), логічний закон. // У математичній логіці – правильно побудована формула числення висловлювань, яка має значення "істина" для всякої системи істиннісних значень її змінних.

ТАВТОФО́Н, -у, *ч.*, *псих.* Проективний прийом, коли суб'єкт слухає запис незрозумілих звуків і його просять вирішити, що, на його думку, було сказано.

ТАГ, -а, *ч.* Вірменський вокальний експресивний твір у формі розгорнутої одноголосої багатотемної композиції, поширений у середні віки.

ТАГА́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **тага́л**, -а, *ч.*; **тага́лка**, -и, *ж.*). Основне населення Філіппін.

ТАГАЛО́Г, -а, *ч.* Тагальська мова – мова тагалів; належить до індонезійських мов австронезійської сім'ї.

ТАГА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тага́ли**.

ТАГА́Н, -а́, *ч.* 1. Залізний обруч на трьох ніжках, на якого ставлять казан, чавун і т. ін., готуючи їжу на багатті. 2. Триніжок, до якого підвішують казан над вогнищем.

ТАГАНА́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Кримська сіль невисокої якості.

ТАГАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **тага́н**.

ТАГА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **тага́н**.

ТАГАНО́К, -нка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **тага́н**.

ТАГАНО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **тагано́к**.

ТАГАНРО́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Таганрог.

ТАГАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **таганува́ти**.

ТАГАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Готувати їжу на тагані.

ТАГА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **тага́н**.

ТАГЕРСА́Ц, -а, *ч.* Вірменський музикант, виконавець тага.

ТАГЕ́РТУ, *невідм.*, *ч.* Вірменський музикант, автор тага.

ТАГЕ́ТЕС, -а, *ч.* Те саме, що **чорнобри́вці**.

ТАГІЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; смарагдово-зелені волокнисті агрегати.

ТАДЖИ́К *див.* **таджики**.

ТАДЖИ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **таджи́к**, -а, *ч.*; **таджи́чка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Таджикистану.

ТАДЖИКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді сірувато-брунатних сферолітів і кристалів зі скляним блиском.

ТАДЖИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **таджики** і Таджикистан. ** **таджи́цька мо́ва** – мова таджиків; належить до іранських мов індоєвропейської сім'ї.

ТАДЖИ́ЧКА *див.* **таджики**.

ТАДИ́, ТАДИВА́Й, *присл.*, *зах.* Туди.

ТАДИВА́Й *див.* **тади**.

ТАЕКВОНДИ́СТ, ТАЙКВОНДИ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, який займається таеквондо.

ТАЕКВОНДИ́СТКА, -и. Жін. до **таеквонди́ст**.

ТАЕКВОНДО́, ТАЙКВОНДО́, *незм. і невідм.*, *ч.* Те саме, що **теквондо́**.

ТАЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Грошово-вагова одиниця Східної Азії, що застосовувалася з давніх часів у Китаї.

ТАЄ́МНИЙ, -а, -е. 1. Якого навмисне приховують від інших, який відомий небагатьом або тільки комунебудь одному. *Таємний намір.* // Який діє приховано, замасковано. *Таємний ворог.* 2. Який не підлягає розголошенню; секретний. // Призначений для ведення справ, які не підлягають розголошенню. *Таємний нагляд.* ** **Тає́мна канцеля́рія**, *іст.* – центральна державна установа в Росії, що розслідувала справи про найважливіші політичні злочини. **тає́мне голосува́ння** – подавання голосів на виборах чи при розв'язанні якогось питання бюлетенями без підпису або опусканням кульок. **Тає́мне письмо́** – те саме, що **криптогра́фія**. 3. Не висловлений, не виявлений зовні, затаєний (про думки, почуття, переживання). // Невиразний, не цілком усвідомлений. 4. Те саме, що **таємни́чий** 1, 2; незбагненний. // *у знач. ім.* **тає́мне**, -ного, *с.* Те, що перебуває за межами людського розуміння; незбагненне. 5. Не дозволений законом; конспіративний, підпільний. *Таємна організація.* ** **Тає́мний ра́дник** – у дореволюційній Росії – третій цивільний чин за табелем про ранги, який відповідав генерал-лейтенантові; особа, що мала такий чин.

ТАЄМНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те, що приховується від інших, відоме не всім; секрет. // Те, що не підлягає розголошенню. // *чого та з означ.* Відомості, знання про щось, способи досягнення чого-небудь, невідомі іншим. *Військова таємниця.* 2. Те, що не пізнане, не стало відомим або ще не доступне пізнанню. // *чого.* Прихована внутрішня суть явища, предмета; прихована причина. // *перен.* Про що-небудь незвідане, непережите, привабливе своєю загадковістю.

ТАЄМНИ́ЧЕ, *присл.* Те саме, що **таємни́чо**.

ТАЄМНИ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Сповнений таємниць (у 2 знач.); загадковий, невивчений. // Оповитий таємницею (про людину). // *у знач. ім.* **таємни́че**, -чого, *с.* Про що-небудь, сповнене таємниць, загадок. 2. Якого не можна збагнути, зрозуміти, осягнути; потойбічний. // Який має чудодійну силу, чудодійні властивості; чарівний. *Таємнича сила.* 3. Який свідчить про наявність таємниці (у 1 знач.); який містить таємницю. 4. *рідко.* Те саме, що **тає́мний** 1.

ТАЄМНИ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **таємни́чий**.

ТАЄМНИ́ЧО. Присл. до **таємни́чий**.

ТАЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тає́мний**.

ТАЄ́МНО. Присл. до **тає́мний** 1, 2, 4, 5.

ТАЖ[1], *рідко* **ТАЖЕ́**, *част. підсил.* Уживається на початку речення для підсилення висловлюваної думки; адже (*див.* **адже́**[1] 1), тож. // Уживається для підсилення експресивності висловлюваної думки у сполуч. з іншими частками.

ТАЖ[2], *рідко* **ТАЖЕ́**, *спол.* 1. Служить для поєднання речень, що виражають причиново-наслідкові відношення. 2. Уживається для поєднання речень, одне з яких пояснює думку іншого; адже (*див.* **адже́**[2]).

ТАЖЕ́[1] *див.* **таж**[1].

ТАЖЕ́[2] *див.* **таж**[2].

ТАЖЕРАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді оранжевих або вишнево-червоних крихких кристалів, зерен та їх зростків.

ТАЗ[1], -а, *ч.* Неглибока кругла або овальна посудина (найчастіше металева) для вмивання, прання тощо.

ТАЗ[2], -а, *ч.*, *анат.* Частина скелета людини й тварин – кістковий пояс, що спирається на нижні (у тварин – на задні) кінцівки та є опорою для хребта.

ТА́ЗИК, -а, *ч.* Зменш. до **таз**[1].

ТА́ЗИЙ, -я, *ч.*, *мисл.* Сучасна порода короткошерстного хорта Середньої Азії.

ТАЗКІРЕ́, *невідм.*, *с.* Поетична антологія, а також одна з форм середньовічного літературознавства Сходу.

ТА́ЗОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **таз**[1]. *Тазова мідь.*

ТА́ЗОВИЙ[2], -а, -е, *анат.* Прикм. до **таз**[2]. ** **Та́зове дно** – анатомічні утворення, основу яких склада-

ють діафрагма таза та сечостатева діафрагма. ** та́зовий по́яс – частина скелета, що складається з парних клубової, лобкової та сідничої кісток.
ТАЗО́К, -зка́, *ч.* Зменш. до **таз**[1].
ТАЗОСТЕГНОВИ́Й, -а́, -е́. Розташований в місці з'єднання стегна з тазовою кісткою; кульшовий. *Тазостегновий суглоб.*
ТАЇ́, *незм. і невідм.* 1. *ч.* Група народів тай. 2. *ж.* Тайська мова.
ТАЇЛА́НДЕЦЬ *див.* **таїла́ндці.**
ТАЇЛА́НДКА *див.* **таїла́ндці.**
ТАЇЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **таїла́ндці** й Таїланд.
ТАЇЛА́НДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **таїла́ндець**, -дця, *ч.*; **таїла́ндка**, -и, *род. мн.* -док, *ж.*). Народ Таїланду; представники цього народу.
ТАЇНА́, -й, *ж.*, *поет.* Таємниця.
ТАЇ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **таї́ти.**
ТАЇ́НСТВО, -а, *с.* 1. Церковно-культовий обряд (хрещення, вінчання тощо), який нібито має чудодійну силу; священнодійство. *Справляти таїнство.* 2. *перен.*, *книжн.* Про щось незрозуміле, загадкове. // *чого.* Про який-небудь складний, прихований процес.
ТАЇ́ТИ, таю́, таї́ш, *недок.*, *перех.* 1. Тримати щось у таємниці, приховувати від інших. 2. Мати в собі, містити щось зовні непомітне або ще не виявлене.
ТАЇ́ТИСЯ, таю́ся, таї́шся, *недок.* 1. *перев. з чим.* Приховуючи що-небудь від когось, мовчати; тримати щось у таємниці. 2. *в кому – чому.* Бути непомітним, не виявлятися зовні; існувати в прихованому вигляді. 3. Ховатися де-небудь, намагаючись бути непомітним. // Бути десь захованим, непомітним.
ТАЇТЯ́НИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **таїтя́нин**, -а, *ч.*; **таїтя́нка**, -и, *ж.*). Жителі острова Таїті в Тихому океані (Французька Полінезія).
ТАЇТЯ́НИН *див.* **таїтя́ни.**
ТАЇТЯ́НКА *див.* **таїтя́ни.**
ТАЇТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **таїтя́ни** і Таїті.
ТАЙ, *невідм.*, *мн.* Група народів в країнах Індокитаю.
ТАЙБО́КС, **ТАЙ-БОКС**, -у, *ч.* Різновид східної боротьби, оснований на нанесенні ударів без боксерських рукавичок.
ТАЙБОКСЕ́Р, **ТАЙ-БОКСЕ́Р**, -а, *ч.* Спортсмен, що займається тайбоксом.
ТАЙБО́КСИНГ, **ТАЙ-БО́КСИНГ**, -у, *ч.* Те саме, що **тайбо́кс.**
ТАЙ-БРЕ́ЙК, -а, *ч.*, *спец.* Надавання обмеженого часу за рівного рахунку у команд, гравців у деяких видах спорту.
ТАЙВА́НЕЦЬ *див.* **тайва́нці.**
ТАЙВА́НКА *див.* **тайва́нці.**
ТАЙВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тайва́нці** і Тайвань.
ТАЙВА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **тайва́нець**, -нця, *ч.*; **тайва́нка**, -и, *ж.*). Основне населення острова Тайвань (фактично незалежної провінції Китаю).
ТАЙГА́, -и́, *ж.* Тип рослинності, що об'єднує хвойні ліси північного помірного поясу. // Смуга важкопрохідних хвойних лісів, що займає великі простори в північній частині Європи, Азії та Північної Америки.
ТАЙГА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **кирги́зький хорт** (*див.* **кирги́зький**).
ТАЙГЕ́ТА, -и, *ж.*, *міф.* Дочка Атланта, одна з Плеяд.
ТАЙГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тайга́.** // Який знаходиться, розташований у тайзі. *Тайгові промисли.* // Який водиться в тайзі, живе або росте в ній. *Тайгові рослини.* // Власт. тайзі.
ТАЙГОВИ́К, -а́, *ч.* Той, хто живе в тайзі або займається тайговим промислом, полюванням.
ТАЙГОВИ́ЧКА, -и. Жін. до **тайгови́к.**
ТАЙКВОНДИ́СТ *див.* **таеквонди́ст.**
ТАЙКВОНДИ́СТКА, -и. Жін. до **тайквонди́ст.**
ТАЙКВОНДО́ *див.* **таеквондо́.**
ТАЙКО́М, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по́тай**; крадькома, потайки.
ТАЙКОМА́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по́тай**; крадькома, потайки.
ТАЙЛЕНО́Л, -у, *ч.* Болезаспокійливий засіб виробництва США.
ТАЙМ, -у, *ч.* Частина спортивної гри, що відбувається протягом певного встановленого часу (у футболі – половина призначеного для гри часу).
ТАЙМ-А́УТ, -у, *ч.* 1. Перерва у спортивній грі на вимогу команди або учасника змагання, передбачена її правилами. 2. *перен.* Перерва в якій-небудь діяльності.
ТАЙМЕ́НЬ, -я, *ч.* Велика риба родини лососевих, цінна своїм м'ясом та ікрою.
ТА́ЙМЕР, -а, *ч.* 1. Прилад, який автоматично вмикає (вимикає) машину, апарат і т. ін. після закінчення заданого часу або який сигналізує про настання моменту їх вмикання (вимикання). 2. *спец.* Внутрішній регістр центрального процесора для відліку часових інтервалів.
ТА́ЙМЕРНИЙ, -а, -е. Який стосується таймера, забезпечений таймером.
ТАЙМИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Таймир.
ТА́ЙМІНГ, -у, *ч.* Найсприятливіший момент для купівлі або продажу акцій на біржі.
ТАЙМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, що реєструє час виникнення і тривалість процесів або явищ.
ТАЙМТА́КТОР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій, що поєднує функції контактора і реле часу; застосовується в схемах пуску електричних двигунів.
ТАЙМ-ЧА́РТЕР, -у, *ч.* Договір про оренду морського судна, його частини на певний строк.
ТА́ЙМШЕР, -а, *ч.* В туристичному бізнесі – володіння нерухомістю у курортних місцях на правах кондомініума з можливістю користуватися нею протягом ряду років, але лише декілька днів, тижнів на рік.
ТА́ЙМ-ШИТ, **ТА́ЙМШИТ**, -у, *ч.* Судновий документ на вантажні операції, що його складають у закордонних портах і в якому фіксується витрата часу на навантаження та розвантаження під час закордонних морських перевезень.
ТА́ЙНА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **таємни́ця.**
ТА́ЙНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **тає́мний.**
ТАЙНИ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **схо́ванка**; схованка, потайник. 2. *тільки мн.*, *чого*, *перен.* Про щонебудь нерозгадане, нез'ясоване; місце, куди немає доступу іншим; найпотаємніше.
ТАЙНИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до тайника; схований у тайнику.
ТАЙНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **тайни́к.**
ТА́ЙНО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **та́йний.**
ТАЙНО́ПИС, -у, *ч.* Те саме, що **криптогра́фія.**
ТАЙНОПИ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тайно́пис.**
ТА́ЙНОЩІ, -ів, *мн.*, *рідко.* Таємниці.
ТАЙПІ́НИ, -ів, *мн.* Повстанці, учасники селянської антифеодальної війни в Китаї 1850 – 1864 рр. проти маньчжурської династії Цін.
ТАЙПОТРО́Н, -а, *ч.* Знакова електроннопроменева трубка, що її застосовують як електронне табло в радіоелектронних системах відображення інформації.
ТАЙПОТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **тайпотро́н.**
ТА́ЙСТЕРКА, **ТА́ЙСТРОНЬКА**, -и, *ж.*, *зах.* Зменш.-пестл. до **та́йстра.**
ТА́ЙСТРА, -и, *ж.*, *зах.* Гуцульська торбина, яку носять через плече.
ТАЙСТРИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Зменш. до **та́йстра.**
ТА́ЙСТРОНЬКА *див.* **та́йстерка.**
ТА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до групи народів тай. *Тайські мови.*
ТАЙСЬО́, *невідм.*, *ч.* Назва періоду правління японського імператора Іосіхіто (1912 – 1926 рр.).
ТА́ЙФІ, *невідм.*, *мн.* Столові сорти винограду аравійського походження.
ТАЙФУ́Н, -у, *ч.* Ураган величезної руйнівної сили, що виникає в Південно-Східній Азії та в тропічних широтах західної частини Тихого океану.
ТАЙХОРЬО́, *невідм.*, *ч.* Японський кодекс феодального права, головний розділ якого – земельний закон, що регулював надільну систему землекористування.
ТАЙЦЗИЦЮА́НЬ, *невідм.*, *ж.* Традиційна китайська гімнастика (частина гімнастики ушу).
ТАК. I. *присл.* 1. Означає спосіб дії; таким чином, таким способом. // Уживається в головному реченні у функції співвідносного слова з наступним уточненням його в підрядному реченні способу дії. // Уживається в головному реченні у функції співвідносного слова з наступним уточненням його в підрядному порівняльному реченні. // Уживається в головному реченні у функції співвідносного слова з наступним уточненням його в підрядному реченні часу. // Уживається в головному реченні у функції співвідносного слова з наступним уточненням його в підрядному реченні умови. // Уживається в головному реченні у функції співвідносного слова з наступним уточненням його в додатковому підрядному реченні. // Подібно до того, як раніше. // Таким чином, як сказано далі. // Уживається для зв'язку з попереднім, підсумовуючи його зміст і виражаючи ставлення мовця до висловленого. // Уживається перед обставиною, яка уточнює його значення. // Як належить, як має бути, як треба (звичайно з запереченням). 2. У такому стані, вигляді й т. ін., як є, без змін. 3. Такою мірою, до такого ступеня; настільки. // Уживається в головному реченні у функції співвідносного слова з наступним уточненням його в підрядному реченні міри та ступеня. // *заст.* У знач. т а к и й уживається після означення та вказує на ступінь вияву якості. ** **Не так щоб, а ...** – не надто, не дуже. **Не так ..., як ...** – не настільки, як ... . 4. Без наслідків, даремно. // Безплатно, даром, без винагороди. ** **Так на так [мі́няти]** – без додачі, одне на одне. 5. Без застосування спеціальних засобів, без особливих зусиль. 6. Без певної мети, потреби; без причини, без наміру. // Уживається як коротка відповідь, коли немає можливості чи бажання точно й повно відповісти на питання. // Уживається перед іншою обставиною, що уточнює його зміст. // Випадково, не навмисне. ** **Про́сто так** – випадково, не навмисне, без певної мети, причини. **Так на так** – в цілому, однаково (при порівнянні). 7. *розм.* Указує на відсутність того, про що йшла мова раніше. ** **А (ах), так** – уживається для вираження обурення чиїмось учинком, поведінкою. **І (й) так** – уживається в знач. і (й) б е з т о г о. **Так собі́**: а) ні добре, ні погано; середньо; б) *у знач. присудка.* Нічого особливого собою не являє; в) без особливої причини, наміру. **Так чи іна́к (іна́кше)**: а) тією чи іншою мірою; б) все одно, однаково. II. *част.* 1. *стверДж.* Уживається під час відповіді, що підтверджує правильність думки, наявність факту чи явища; виражає згоду на якусь дію або ствердження раніше висловленого; за значенням близька до слів: а в ж е ж, с п р а в д і; прот. н і. // Уживається як підтвердження думок співрозмовника, згоди з ним; правильно, справедливо. // Уживається для виокремлення слова чи групи слів з метою виразнішого їх підтвердження. // Уживається для вираження підсумку роздумів з приводу чогось; справді. // Уживається на початку речення, яким продовжується перервана розмова. // Уживається в знач. н і ч о г о о с о б л и в о г о у відповідь на запитання. // Уживається в знач. еквівалента слова, словосполуки чи цілого речення як відповідь на запитання. // *у знач. ім.* т а к, *невідм.*, *с.* ** **Так то́чно**, *військ.* – уживається у функції слова-речення як стверджувальна відповідь на запитання. 2. *питальна.* Уживається на початку питального речення, надаючи йому відтінку сумніву, здивування, недовіри; за знач. близька до сл. х і б а, н е в ж е, ч и. 3. *підсил.* Уживається для посилення виразності слова, біля якого стоїть. // Уживається перед питальним словом для посилення виразності питального речення. // Уживається на початку окличного речення для посилення почуття гніву, радості та ін. // Уживається з наказовим способом для посилення побажання, спонукання. // *розм.* У сполуч. зі сл. о т, о ц е й т. ін. виражає здивування, захоплення кимось, чимось. // Уживається перед запереч. част. н е для посилення заперечення дії. ** **Так і знай (зна́йте)** – уживається як попередження у знач. м а й (м а й т е) н а у в а з і. 4. *обмежувальна*, *розм.* Уживається для приблизного позначення виміру. 5. Уживається в знач. вказ. займ. т а к е (*див.* **таки́й** 1). ** **Так і ...**: а) уживається для підсилення енергійної дії; б) указує на мимовільну або несподівану дію; в) виражає скептичне ставлення до можливої чи допустової дії. **Так от**: а) уживається на початку речення, яким продовжується перервана розмова; б) уживається для уточнення чого-небудь; а саме, як-от, наприклад. III. *спол.* 1. *протиставний.* Уживається для приєднання слів і речень із значенням протилежності чи невідповідності до попереднього; за знач. близький до сл. а л е, п р о т е, т а. // Виражає протиставлення з відтінком компенсування чогось; за знач. близький до сл. з а т е. // Приєднує речення, що виражає обставину, яка перешкоджає здійсненню того, про що йдеться в попередньому реченні. // Приєднує речення, яке виражає те, що відбувається як наслідок висловленої в попередньому реченні умови, обставини тощо; у такому разі, за даних обставин, умов. ** **Так де тобі́ (мені, вам і т. ін.)**; **так куди́ [ж пак]** – виражає незгоду з чим-небудь, заперечення чогось. 2. Уживається в складному спол. я к, т а к (і), приєднуючи однорідні члени речення. // При повторюваних присудках підкреслює тривалість дії, стану. 3. Уживається для приєднання підрядних наслідкових речень; тому. // Входить до складу підрядного спол. т а к щ о, вказуючи на причиново-наслідкові відношення між реченнями. 4. Уживається між двома однаковими словами у функції співвідносного слова для вираження умовного зв'язку.
ТА́КА, -и, *ж.* Грошова одиниця Бангладеш.
ТА́КАННЯ[1], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **та́кати**[1].
ТА́КАННЯ[2], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **та́кати**[2].
ТА́КАТИ[1], -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Погоджуючись із співрозмовником або потверджуючи його слова, казати "так". 2. *кому.* Схвалювати, підтримувати чиїсь дії, вчинки.
ТА́КАТИ[2], -ає, *недок.*, *розм.* Видавати розмірені, короткі звуки (про механізми).
ТАКЕЛА́Ж, -у, *ч.* 1. *мор.* Загальна назва суднових тросів, блоків, талів, гаків і т. ін., призначених для кріплення корабельного оснащення. 2. *спец.* Механізми й пристрої з тросами й ланцюгами, якими підіймають великі вантажі.
ТАКЕЛА́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *розм.* Проводити такелажні роботи.
ТАКЕЛА́ЖНА, -ої, *ж.* Приміщення або майданчик просто неба для виконання такелажних робіт.
ТАКЕЛА́ЖНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **такела́ж.** 2. Здійснюваний за допомогою такелажу.
ТАКЕЛА́ЖНИК, -а, *ч.* Робітник, що виконує різні такелажні роботи.
ТАКЕЛА́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **такела́жник.**
ТАКЕЛЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **таке́нний.**
ТАКЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Підсил. до **таки́й.**
ТА́КЕНЬКИ, *присл.* Пестл. до **так** 1.
ТА́КЕЧКИ, *присл.* Пестл. до **так** 1.
ТАКИ́, *част.* 1. *стверДж.* Уживається препозитивно й постпозитивно у знач. с п р а в д і. 2. Уживається у знач. н а р е ш т і, з р е ш т о ю. 3. *рідко.* Уживається у знач. протиставного спол. а л е, п р о т е, о д н а к. // Уживається з част. "ж" для підсилення протиставлення. 4. *підсил.* Уживається перев. при прислівниках, підкреслюючи їх значення.
ТАКИ́Й, -а́, -е́, *займ.* 1. *вказ.* Уживається у знач.: саме цей, про який ішла або йде мова, вказуючи на властивість особи, якість предмета тощо; вищезгаданий. // *у знач. ім.* **таки́й**, -ко́го, *ч.* Той, про кого йшла мова. // Указує на загальну якість, властивість і т. ін. чого-небудь. // Подібний до цього, до інших. // *у знач. прикм.* Який був раніше. // *перев. із запереч.* н е. Невідповідний до чогось. 2. *вказ.* Уживається перед переліком або поясненням, розкриттям змісту чогось у знач.: саме цей, про який йтиме мова далі; наступний. // *у знач. ім.* **таке́**, -ко́го, *с.* Те, що далі розкривається, пояснюється. 3. *означ.* Указує на високий ступінь вияву певної ознаки, властивості, якості, стану когось, чогось: а) перед прикметниками, виступаючи в значенні, близькому до сл. д у ж е, в е л и к о ю м і р о ю; б) перед імен-

никами, виступаючи в знач. в е л и к и й, с и л ь н и й і т. ін.; в) після прикметників, підсилюючи їх значення. // Уживається у функції означення іменників головного речення, які конкретизуються підрядними означальними реченнями. 4. *означ., розм.* Уживається перев. в окличних реченнях, указуючи на надзвичайність кого-, чогонебудь. // *у знач. ім.* **таке́**, -ко́го, *с.* Щось надзвичайне; те, що викликає подив. 5. *означ.* У поєднанні з питальними займ. х т о, щ о, я к и й та ін. утворює складне питання, вказуючи: а) на особу чи предмет, про які запитують; б) на суть предмета, явища тощо, про які запитують; що значить, що являє собою. // Уживається в знач. уточнювальної част. с а м е. 6. *розм., рідко.* Уживається в знач. неознач. займ., виражаючи невизначену якість предмета, стану; якийсь. 7. *у знач. присл.* **тако́го**, *розм.* Указує на велику кількість кого-, чого-небудь; стільки. 8. *у знач. виг.* **таке́!** Уживається для вираження здивування.

ТАКИ́Й-СЯКИ́Й, така́-сяка́, таке́-сяке́, *займ. означ.* 1. *розм.* Не високої якості; який-небудь, поганенький. 2. *жарт., лайл.* Уживається в знач. п о г а н и й, н е р і д н и й, л е д а ч и й, н і к ч е м н и й і т. ін. (про людину).

ТАКИ́Й-ТО, така́-то, таке́-то, *займ. означ.* 1. Уживається замість слова, що означає якість, властивість і т. ін. предмета, явища; ось який. 2. Указує на високий ступінь вияву ознаки, властивості, якості, стану когось, чогось. // Указує на надзвичайність, особливість когось, чогось. 3. Уживається замість конкретного означення, яке не називається з тієї або іншої причини. // *у знач. ім.* **таки́й-то**, тако́го-то, *ч.* Уживається замість імені чи прізвища особи, яких не називають з тієї або іншої причини.

ТАКИ́Р, -у, *ч.* 1. Глиняста рівнина в пустелях і напівпустелях Середньої Азії та Казахстану. 2. Грунти, що утворюються у плескатих глинистих зниженнях у пустелях і напівпустелях.

ТАКИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **таки́р**.

ТАКИ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **таки́р**.

ТАКІ́ВСЬКИЙ, -а, -е, *займ. вказ., розм.* Те саме, що **таки́й** 1.

ТАКІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *займ., пестл.* 1. *вказ.* Цілком такий, точнісінько такий. 2. *означ.* Дуже маленький.

ТАКІ́СІЧКИЙ, -а, -е, *займ. вказ. і означ., пестл., рідко.* Те саме, що **такі́сінький**.

ТАКІ́ТА, -и, *ж., міф.* Одне з імен богині Мути.

ТА́КНУТИ[1], -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **та́кати**[1].

ТА́КНУТИ[2], -не, *док., розм.* Однокр. до **та́кати**[2].

ТАКОВІ́Т, -у, *ч.* Глинистий мінерал; синьо-зелені сфероліти, розчинні у сильних кислотах.

ТАКО́Ж. 1. *присл.* Так само, таким же чином. 2. *присл.* Водночас, одночасно. 3. *спол., перев. у сполуч. з* "а". Уживається для приєднання однорідних членів речення або цілих речень у знач. к р і м т о г о, д о т о г о ж.

ТАКОНІ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **джеспіліти**.

ТАК-О́СЬ *і* **ТАК-О́Т**, *незм., част.* Уживається в реченні для підтвердження стверджування чогось, вираження рішучості намірів та ін.

ТАК-О́Т *див.* **так-о́сь**

ТА́КСА[1], -и, *ж.* Офіційно визначена стабільна розцінка на товари або визначений розмір оплати за той чи інший вид праці, послуги.

ТА́КСА[2], -и, *ж.* Порода мисливських або кімнатних собак, що мають короткі криві ноги й довгий тулуб. // Собака такої породи.

ТАКСА́ТОР, -а, *ч., спец.* 1. Фахівець із таксації. 2. Податковий агент.

ТАКСА́ТОРІВ, -рева, -реве. Належний таксаторові.

ТАКСА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **такса́тор**.

ТАКСАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до таксації.

ТАКСА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* 1. Визначення такси, розцінок, цін на що-небудь, тарифів на послуги. *Таксація товарів.* 2. Матеріальна оцінка лісу (визначення запасу та якості деревини, приросту, об'єму лісоматеріалів і т. ін.). 3. Визначення кількості та якості чогось. *Таксація врожаю. Таксація земель.*

ТАКСИДЕРМІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із виготовлення чучел.

ТАКСИДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Наука про способи опрацювання шкурок, виготовлення чучел та ін. зоологічних матеріалів за допомогою різних хімікатів. 2. Виготовлення чучел тварин.

ТАКСИ́М, -у, *ч.* Інструментальний жанр арабської класичної музики.

ТАКСИ́С, -у, *ч.* 1. Мовна категорія, що характеризує відношення одночасності, попередності, наступності та ін. між діями або станами. 2. *мн.* Рухові реакції здатних вільно пересуватися нижчих рослин та організмів типу найпростіших, а також деяких клітин багатоклітинних організмів (напр., лейкоцитів, сперматозоїдів) і окремих частин клітини (ядра, пластид), що спричинені подразниками. 3. *мед.* Відновлення нормальної позиції переламаних кісток; безкровне вправлення вивиху, грижі.

ТАКСИ́СТ, -а, *ч.* Водій таксі.

ТАКСИ́СТКА, -и. Жін. до **такси́ст**.

ТАКСІ́, *невідм., с.* Легковий або вантажний автомобіль із лічильником для визначення віддалі та оплати за проїзд за таксою.

ТАКС-КУ́РС, -у, *ч., бірж.* Передбачуваний курс цінного папера, що визначається в ситуації, коли кількість доручень на його купівлю чи продаж недостатня для встановлення біржового курсу.

ТАКСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **таксува́ти**.

ТАКСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **таксо́ваний**.

ТА́КСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **та́кса**[1]. *Таксова ціна.* // Призначений для визначення такси. *Таксова комісія.*

ТАКСО́ДІЙ, -я, *ч.* Рід хвойних деревних рослин; болотний кипарис.

ТАКСО́ДІУМ, -а, *ч.* Те саме, що **таксо́дій**.

ТАКСО́МЕТР, -а, *ч., тех.* Лічильник на таксі, що показує оплату за проїзд за таксою.

ТАКСОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до таксометра.

ТАКСОМОТО́Р, -а, *ч.* Те саме, що **таксі́**.

ТАКСОМОТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **таксомото́р**. *Таксомоторний рух.* // Пов'язаний із виготовленням, використанням таксомоторів. *Таксомоторний парк.*

ТАКСО́Н, -а, *ч.* Класифікаційна одиниця в систематиці рослинних і тваринних організмів.

ТАКСОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до таксономії.

ТАКСОНО́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Теорія класифікації та систематизації складноорганізованих галузей дійсності, які зазвичай мають ієрархічну будову (органічний світ, об'єкти географії, геології і т. ін.). *Таксономія виявлення.* 2. Розділ біологічної науки – систематики, завданням якого є визначення й теоретичне обґрунтування класифікаційних одиниць – таксонів, їх системи, субпідрядності, співвідношення та обсягу.

ТАКСОПА́РК, -у, *ч.* Таксомоторний парк.

ТАКСОФО́Н, -а, *ч., спец.* Платний телефон загального користування.

ТАКСОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **таксофо́н**.

ТАКСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для таксування. *Таксувальний прилад.*

ТАКСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Службовець, який таксує щонебудь.

ТАКСУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **таксува́льник**.

ТАКСУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **таксува́ти**. *Таксування товарів.* ** **Таксува́ння вантажі́в** – вирахування плати за доставку вантажів. **Таксува́ння докуме́нтів** – грошове оцінювання операцій, зафіксованих у документах в натуральних одиницях.

ТАКСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех. спец.* Здійснювати таксацію. *Таксувати товари.*

ТАКСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., спец.* Пас. до **таксува́ти**.

ТАК-СЯ́К, *присл., розм.* 1. З великими труднощами, ледве, насилу; сяк-так, якось. 2. Абияк, погано, як-небудь. 3. Усіляко, по-різному. *Так-сяк утішити когось.* 4. *у знач. присудк. сл.* Допустимо, можна.

ТАКТ[1], -у, *ч.* 1. Метрична музична одиниця – кожна з рівних за тривалістю частин, на які поділяється музичний твір за кількістю ритмічних наголосів у ньому. // Графічне зображення меж такої одиниці (ноти між двома вертикальними рисками). *Розбити ноти на такти.* 2. Ритм якогось руху, дії; кожен із рівномірно повторюваних рухів, ударів. 3. *спец.* Частина робочого циклу якогось механізму. // В обчислювальній техніці – час виконання елементарної внутрішньої операції процесора. ** **Вибива́ти (відбива́ти і т. ін.) такт**: а) розміреними ударами або змахами руки відтворювати ритмічний малюнок мелодії; б) розміреними ударами вказувати на ритм чогось (про рух механізму годинника, двигуна, про біг людини тощо).

ТАКТ[2], -у, *ч.* Почуття міри, що підказує правильне розуміння або оцінку явищ дійсності. // Культура поведінки, уважне ставлення до когось.

ТАК-ТА́К. 1. *част.* Уживається в реченні для підсилення ствердження чогось. 2. *виг.* Уживається як звуконаслідування.

ТА́К-ТАКИ, *част., розм.* Уживається перев. перед присудком для підсилення заперечення або ствердження чогось. // Уживається в питальних реченнях для підсилення запитання, здивування.

ТА́КТИК, -а, *ч.* 1. Фахівець із тактики (у 1 знач.). // Той, хто досконало опанував прийоми та способи ведення суспільно-політичної боротьби. 2. *перен., розм.* Той, хто вміло обирає лінію поведінки.

ТА́КТИКА, -и, *ж.* 1. Складова частина військового мистецтва, що включає теорію й практику підготовки, організації та ведення бою. // Навчальний предмет із теорії та практики ведення бою. 2. Способи, прийоми досягнення певної мети; лінія поведінки когось. // Прийоми та способи змагання в спортивних іграх.

ТА́КТИКО-ТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до даних, елементів та сукупності кількісних характеристик зразка (комплексу) військової техніки, що визначають її бойові спроможності.

ТАКТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *біол.* Те саме, що **дотико́вий**. ** **Такти́льна агно́зія** – те саме, що **тактоагно́зія**. **Такти́льна чутли́вість** – різновид чутливості шкіри, пов'язаний з відчуттям дотику, тиску, вібрації. **Такти́льне відчуття́** – відчуття дотику. **Такти́льний аналіза́тор** – сукупність периферійних і центральних нервових закінчень, які забезпечують сприйняття й опрацювання інформації про дію на зовнішні покриви організму різних подразнень.

ТАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до тактики. 2. Стос. до провадження бою, бойовий; який має значення для здійснення певної бойової операції. ** **Такти́чна одини́ця** – підрозділ, здатний самостійно виконувати бойові завдання.

ТАКТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **такти́чний**.

ТАКТИ́ЧНО. Присл. до **такти́чний**.

ТА́К-ТО. 1. *присл.* Підсил. до **так** I 1, 3. 2. *част. ствердж.* Уживається для вираження підсумку роздумів з приводу чогось; справді.

ТАКТОАГНО́ЗІЯ, -ї, *ж.* Нездатність розпізнавати об'єкти на дотик.

ТАКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тактува́ти**.

ТА́КТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **такт**[1]. ** **Та́ктова ри́ска**, *муз.* – вертикальна лінія, яка перетинає нотний стан, відокремлюючи один такт від іншого. **Та́ктовий ро́змір**, *муз.* – кількість сильних долей у такті.

ТАКТО́ВНИЙ, -а, -е. Який володіє почуттям міри, такту (*див.* **такт**[2]). // Який здійснюється з дотриманням такту (*див.* **такт**[2]).

ТАКТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **такто́вний**.

ТАКТО́ВНО. Присл. до **такто́вний**.

ТАКТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до тактування.

ТАКТУВА́ННЯ, -я, *с., муз.* Показ темпу і метру музичного твору за допомогою рухів (помаху руки, плесканням долонь тощо).

ТАКТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Здійснювати тактування.

ТАКТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тактува́ти**.

ТАЛ[1], -у, *ч., рідко.* Те саме, що **таловина́**.

ТАЛ[2], -у, *ч.* Те саме, що **верболі́з**.

ТАЛ[3], **ТА́ЛОС**, -а, *ч., міф.* 1. Мідний велетень на Криті, що відганяв від острова чужинців. 2. Одне з імен сина Дедалової сестри Пердіка, який перевершив свого дядька в майстерності.

ТАЛА́[1], та́ли, *ж., рідко.* Те саме, що **верболі́з**.

ТА́ЛА[2], -и, *ж.* Грошова одиниця Західного Самоа.

ТА́ЛА[3], -и, *ж.* Принцип метроритмічної організації індійської класичної музики.

ТАЛАБА́Н, -у, *ч.* Трав'янистий бур'ян родини хрестоцвітих, з насіння якого добувають олію.

ТАЛАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок., розм.* Верзти дурниці.

ТАЛАЛА́Й, -я, *ч., зневажл.* Той, хто багато, беззмістовно говорить.

ТАЛАЛА́ЙКА, -и, *ж.* 1. *розм., рідко.* Те саме, що **балала́йка**. 2. *зневажл.* Жін. до **талала́й**.

ТАЛАЛА́ЙСТВО, -а, *с., зневажл.* Беззмістовна балаканина.

ТАЛАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у п'ятковій ділянці.

ТАЛАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має відношення до таламуса.

ТАЛАМОТОМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Оперативне втручання, яке виконується з метою деструкції ядер та провідних шляхів таламуса.

ТАЛА́МУС, -а, *ч., анат.* Найбільший відділ проміжного мозку.

ТАЛА́Н, -у́, *ч.* 1. Доля, життєвий шлях кого-небудь. // Щаслива доля, щастя. // Успіх, удача. 2. Те саме, що **тала́нт** 2; хист.

ТАЛАНДА́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **таланда́ти**.

ТАЛАНДА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ТАЛАНДУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок., зах.* Клопотатися біля господарства.

ТАЛА́Н-ДО́ЛЯ, -і, *ж.* Стос. до життя, що вдало, щасливо, успішно склалося; щаслива людська доля.

ТАЛАНДУВА́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **таландува́ти**.

ТАЛАНДУВА́ТИ *див.* **таланда́ти**.

ТАЛАНИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Удатний, щасливий.

ТАЛАНИ́ТИ, -и́ть, *недок., безос., кому.* Щасливо складатися (про життя, долю когось); щастити, фортунити.

ТАЛА́НЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Щасливий, удачливий.

ТАЛА́НЛИВІСТЬ, -вості, *ж., розм.* Властивість за знач. **тала́нливий**.

ТАЛА́НЛИВО, *розм.* Присл. до **тала́нливий**.

ТАЛА́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Удатний, щасливий.

ТАЛА́ННИЦЯ, -і, *ж., рідко.* Удатна, щаслива дівчина чи жінка.

ТАЛАНОВИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має великі здібності, талант (у 2 знач.). 2. Який виконано з талантом (у 2 знач.); який відзначається високою майстерністю.

ТАЛАНОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **таланови́тий** 1.

ТАЛАНОВИ́ТО. Присл. до **таланови́тий** 2.

ТАЛА́НТ[1], -а, *ч.* У Стародавній Греції, Месопотамії, Сирії – вагова та грошова одиниця.

ТАЛА́НТ[2], -у, *ч.* Видатні природні здібності людини; хист, обдаровання. // Здібність до чогось, уміння робити щось. *Виявляти талант.* 3. *род.* -а. Людина з видатними природними здібностями.

ТАЛА́НТИЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **тала́нт** 2, 3.

ТАЛА́П, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає характерний звук під час ходіння в розтоптаному або великому взутті. 2. Уживається як присудок за знач. **тала́пнути**.

ТАЛА́ПАННЯ, -я, *с., розм.* 1. Дія за знач. **тала́пати** і звуки, утворювані цією дією. 2. Дія за знач. **тала́патися** 1 і звуки, утворювані цією дією.

ТАЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Утворювати характерні звуки під час ходіння в розтоптаному або великому взутті. // Іти, тягнучи по дорозі взуття.

ТАЛА́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм.* 1. Хлюпатися, плавати, плескатися й т. ін. у воді. // Виконувати якусь роботу, рухаючись у воді, болоті. 2. *рідко.* Те саме, що **вози́тися** 2.

ТАЛА́ПНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* 1. *неперех.* Однокр. до **тала́пати**. 2. *перех.* Ударити когось чимось.

ТАЛАРІ́Ї, -і́й, *мн., міф.* Чоботи або сандалі з прикріпленими до них крильцями, які давали змогу Меркурію та Персею підійматись у повітря.

ТАЛАСЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до таласемії.

ТАЛАСЕМІ́Я, -ї, *ж.* Група хронічних спадкових

анемій з дефектним синтезом гемоглобіну.

ТАЛА́СІЙ, -я, *ч.* У давніх римлян – бог шлюбу, якому у старогрецькій міфології відповідав Гіменей.

ТАЛА́СІОН, -а, *ч.*, *міф.* 1. Один з учасників викрадення сабінянок. 2. Римський бог весілля.

ТАЛАСКІ́Т, -у, *ч.* Фаяліт із пегматитів Киргизії.

ТАЛАСОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який зародився, народився, сформувався, утворився в морі, на морському дні тощо.

ТАЛАСО́ЇД, -а, *ч.* Западина на поверхні Місяця, схожа на місячне море, але менших розмірів.

ТАЛАСОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **таласократи́чні пері́оди** – періоди найбільшого поширення морських басейнів на поверхні Землі, пов'язані з опусканням земної кори.

ТАЛАСОКРАТО́Н, -а, *ч.* Відносно стійка в тектонічному відношенні ділянка ложа океану з низхідними вертикальними рухами земної кори.

ТАЛАСОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Комплексне лікування морським кліматом і морськими купаннями.

ТАЛАСОФОБІ́Я, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь моря.

ТАЛАСОХТО́ННИЙ, -а, -е. Стосовно до мешканців моря; який живе, водиться у морях і океанах.

ТАЛА́СЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Таласа – давньоримського бога, покровителя шлюбу.

ТАЛА́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої Талій перебуває у ступені окиснення +3.

ТАЛДИ́-КУРГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Талди-Курган.

ТАЛЕ́, *розм.*, *заст.* Але.

ТАЛЕ́ВИЙ, -а, -е, *мех.* Прикм. до **таль**.

ТАЛЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; рожеві або м'ясо-червоні кристали.

ТА́ЛЕР[1], -а, *ч.* Те саме, що **та́ляр**.

ТА́ЛЕР[2], -а, *ч.* Металева плита на друкарському верстаті, на якій установлюють друкарську форму.

ТА́ЛЕС, -а, *ч.*, *рел.* Пов'язка із зображенням Тори – один із предметів іудейського культу, що ним обв'язують голову під час богослужінь у синагозі.

ТА́ЛИЙ, -а, -е. Який трохи розтанув під впливом тепла; не мерзлий. // Такий, який буває під час тanення снігу, льоду; насичений вологою. ** **та́ла вода́** – вода, що утворилася внаслідок танення снігу, льоду.

ТА́ЛИК, -у, *ч.* Ділянка талої землі в зоні вічної мерзлоти.

ТАЛИНА́, -и́, *ж.*, *розм.* Санний шлях, на якому розтав сніг.

ТАЛИ́Ш *див.* **талиші́**.

ТАЛИШІ́, -ів, *мн.* (*одн.* **тали́ш**, -а́, *ч.*; **тали́шка**, -и, *ж.*). Народність, яка живе на південному сході Азербайджану і на півдні Ірану.

ТАЛИ́ШКА *див.* **талиші́**.

ТАЛИ́ШСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до талишів. ** **тали́шська мо́ва** – мова талишів; відноситься до індоєвропейської сім'ї мов (іранська група).

ТА́ЛІ, -ів, *мн.*, *тех.* Судновий вантажопідіймальний механізм, що складається з системи блоків.

ТАЛІ́Б *див.* **таліби**.

ТАЛІБА́Н, -у, *ч.* Військово-політична організація талібів.

ТАЛІ́БИ, -ів, *мн.* (*одн.* **талі́б**, -а, *ч.*). В Афганістані – учні релігійних навчальних закладів – медресе, ісламські фундаменталісти, які в 90-х рр. 20 ст. за підтримки пакистанського уряду захопили майже всю територію країни і сформували власний уряд.

ТАЛІ́БСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до талібів.

ТА́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **та́лій**.

ТАЛІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить талій.

ТАЛІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **талієвмі́сний**.

ТАЛІЄОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Про сполуку з хімічним зв'язком Талій-Карбон, що властивостями схожа на подібну ж плюмбуморганічну сполуку.

ТА́ЛІЙ, -ю, *ч.* Tl. Хімічний елемент, проста речовина якого – важкий м'який білий з блакитнявим полиском метал, схожий на свинець.

ТА́ЛІЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **та́лія**.

ТАЛІМА́Н *див.* **тальма́н**.

ТАЛІ́Н, -у, *ч.*, *бот.* Чагарникова портулакова рослина, що росте в Африці і Америці.

ТАЛІО́Н, -у, *ч.* Принцип кримінальної відповідальності у ранньокласовому суспільстві, коли покарання відповідало нанесеній шкоді.

ТАЛІ́Р, -а, *ч.*, *заст.* Тарілка (у 1 знач.).

ТАЛІ́РКА, -и, *ж.*, *заст.* Тарілка (у 1 знач.).

ТАЛІРКО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **талі́р**.

ТАЛІ́РОЧКА, -и, *ж.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **талі́рка**.

ТАЛІСМА́Н, -а, *ч.* Предмет, що, за деякими уявленнями, має чудодійну силу й приносить його власникові щастя, удачу, оберігає від небезпеки.

ТАЛІСМА́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **талісма́новий**.

ТАЛІСМА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **талісма́н**.

ТА́ЛІЯ[1], -ї, *ж.* 1. Найвужча частина тулуба; місце, де носять пояс. // Частина сукні, одягу, що облягає це місце. 2. *рідко.* Частина тулуба від пахв до стегон.

ТА́ЛІЯ[2], -ї, *ж.*, *заст.* 1. Комплект гральних карт із двох колод. 2. Коло картярської гри до закінчення колоди карт біля банківника.

ТА́ЛІЯ[3], -ї, *ж.*, *міф.* 1. У давньогрецькій міфології – одна з дев'яти муз, покровителька комедії. 2. Одна з харид. 3. Одна з нереїд.

ТАЛІЯ́Н, **ТАЛЬЯ́Н**, -а, *ч.*, *зах.* Італієць.

ТАЛІЯ́НЕЦЬ, **ТАЛЬЯ́НЕЦЬ**, -нця, *ч.*, *заст.* Італієць.

ТАЛІЯ́НКА, **ТАЛЬЯ́НКА**, -и, *ж.*, *заст.* Італійка.

ТАЛІЯ́НСЬКИЙ, **ТАЛЬЯ́НСЬКИЙ**, -а, -е, *заст.* Італійський.

ТА́ЛЛІННЕЦЬ, -нця, *ч.* Житель міста Таллін.

ТА́ЛЛІННСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Таллін.

ТАЛМУ́Д, -у, *ч.* Збірка релігійних, правових і побутових правил іудаїзму, що ґрунтується на тлумаченні книг Старого Заповіту; складений протягом 2 ст. до н. е. – 5 ст. н. е.

ТАЛМУДИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Іудейська казуїстика, яка виводить з віршів П'ятикнижжя (тори) будь-які положення. 2. *розм.* Некритичне і неухильне дотримування догм; схоластичні розумування, буквоїдство.

ТАЛМУДИ́СТ, -а, *ч.* 1. Знавець, тлумач талмуду. 2. *перен.*, розм. Той, хто сприймає будь-які теоретичні положення як догму без перевірки та доказів.

ТАЛМУДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Властивий талмудистові.

ТАЛМУДИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **талму́д**.

ТАЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **талува́ти**.

ТАЛО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **тало́ваний**.

ТАЛОВИНА́, -и́ни́, *ж.* 1. Частина землі, з якої зійшов сніг. 2. Тала вода.

ТАЛОВИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **таловина́** 1.

ТАЛОВИ́НЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **таловина́** 2.

ТАЛОВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **таловина́** 2.

ТАЛОВІ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Дрібна засолена риба, сорт оселедців.

ТАЛО́М, -у, *ч.* Те саме, що **слань**.

ТАЛОМЕ́РЗЛИЙ, -а, -е. Відталий неглибоко, тільки на поверхні (про ґрунт, землю).

ТАЛО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тало́м**.

ТАЛО́Н, -а, *ч.* 1. Документ у вигляді невеличкого контрольного аркуша, що дає право одержати щось або дозвіл на що-небудь. ** **відкрі́пний тало́н** – документ про відкріплення, зняття з якогось обліку. **поса́дочний тало́н** – контрольний квиток, що дозволяє посадку у вагон. **прикрі́пний тало́н** – документ, що дає право стати на якийсь облік. 2. Дублікат документа, що залишається в корінці чекової, ордерної й т. ін. книжок. 3. Основна частина цінного папера (акції, акредитива тощо).

ТАЛО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **тало́н**. *Талонна книжечка.*

ТАЛО́ННО-КОМПО́СТЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до системи компостирування талонів за проїзд у громадському транспорті.

ТАЛО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **тало́н**.

ТА́ЛОС *див.* **тал**[3].

ТА́ЛРЕП, -а, *ч.*, *мор.* Пристрій для натягування суднових снастей під час їх кріплення.

ТАЛУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* 1. Дія за знач. **талува́ти** 1. 2. Нехтування.

ТАЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* 1. Топтати, витоптувати. 2. Недбало ставитися до чогось, не берегти речей.

ТАЛУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **талува́ти**.

ТАЛЬ, -я, *ч.*, *тех.* Підвісний механізм, яким підіймають вантажі на невелику висоту.

ТА́ЛЬБА, -и, *ж.*, *зах.* Пліт сплавного дерева.

ТА́ЛЬВЕГ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Найнижча частина долини, балки, річища; лінія, що з'єднує ці ділянки. 2. Старе річище, дно річки.

ТАЛЬЙО́Н, -а, *ч.* В кримінальному праві рабовласницьких і ранньофеодальних держав – принцип, за яким особі, що вчинила злочин, завдавали такої самої шкоди, яку вчинила вона.

ТАЛЬК, -у, *ч.* Шаруватий м'який мінерал білого або блідо-зеленого кольору. // Порошок із цього мінералу, що застосовується в техніці та медицині.

ТА́ЛЬКА, -и, *ж.*, *заст.* Моток пряжі, ниток.

ТА́ЛЬКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тальк**.

ТАЛЬКО́З, -у, *ч.* 1. Пневмоконіоз, зумовлений тривалим вдиханням пилу тальку. 2. Ускладнення хірургічних втручань, спричинене потраплянням тальку на ранові поверхні.

ТАЛЬКОЗИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **тальк**.

ТА́ЛЬМА, -и, *ж.* 1. *заст.* В Росії – жіноча довга накидка без рукавів. 2. У Франції в 19 ст. – короткий чоловічий плащ, який закривав плечі і груди.

ТАЛЬМА́Н, **ТАЛІМА́Н**, -а, *ч.* 1. Особа, яка веде підрахунок товару при навантаженні на судно та вивантаженні. 2. Особа, яка продає товар у розстрочку.

ТАЛЬМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Належний тальману. // Прикм. до **тальма́н**. ** **тальма́нська розпи́ска** – вантажний документ, який засвідчує кількість вантажу і його стан при прийманні на судно або здачі у порту призначення.

ТА́ЛЬЯ[1], -ї, *ж.*, *муз.* В ізометричному мотеті 14 – 15 ст. – ритмічна структура, яка остинатно повторюється в будь-якому голосі.

ТА́ЛЬЯ[2], -ї, *ж.* У Франції в період феодалізму – прямий податок, що його стягували зазвичай у довільному розмірі.

ТАЛЬЯ́Н *див.* **таліа́н**.

ТАЛЬЯ́НЕЦЬ *див.* **таліа́нець**.

ТАЛЬЯ́НКА[1] *див.* **таліа́нка**.

ТАЛЬЯ́НКА[2], -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* Однорядна російська гармонія.

ТАЛЬЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **талья́нка**.

ТАЛЬЯ́НСЬКИЙ *див.* **таліа́нський**.

ТАЛЯ́ПАННЯ, -я, *с.*, *діал.*, *зневажл.* Дія за знач. **таля́пати**.

ТАЛЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *діал.*, *зневажл.* Ляпати (язиком), молоти (у 2 знач.).

ТА́ЛЯР, -а, *ч.* Старовинна срібна монета, що була в обігу в Німеччині, Чехії, Італії тощо, а також в Україні.

ТАЛЯ́РИК, -а, *ч.* Пестл. до **та́ляр**.

ТАЛЯРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **та́ляр**.

ТАЛЯРО́К, -рка́, *ч.* Зменш. до **та́ляр**.

ТАМ. 1. *присл.* Указує на місце більш віддалене порівняно з іншим, ближчим; у тому місці, у тих місцях; прот. т у т. // Уживається в поєднанні з пит. займ. х т о, щ о. // Вживається у функції співвідносного слова в головному реченні, якому в підрядному реченні відповідають сполучні сл. д е, к у д и. // Уживаючись на початку повторюваних речень або перед однорідними членами речення, означає: в одному місці ..., в іншому місці ... . // Уживається в знач. вказ. сл., що замінює відповідний йому член попереднього речення, перев. обставину місця. 2. *присл.*, *розм.* Потім, згодом, незабаром. 3. *част.*, *розм.* Уживається під час переліку для заповнення паузи перед однорідними членами речення з відтінком невизначеності, довільності. 4. *част.*, *розм.* У сполуч. із займ. я к и й, щ о та присл. д е, к у д и, к о л и: а) посилює заперечення чиїхось слів, звичайно з повторенням заперечуваного слова у знач. з о в с і м н і; б) виражає сумнів у реальності або можливості здійснення чого-небудь; в) надає відтінку невизначеності. // Уживається у сполуч. з неозначен. займ. для вираження зневаги до когось, чогось або сумніву, непевності. // У сполуч. з означ. займ. т а к и й підкреслює високий ступінь вияву певної якості, властивості когось. 5. *част.*, *розм.* Уживається в спонук. реченнях, підсилюючи спонукання або надаючи йому грубувато-фамільярного відтінку. 6. *част.*, *розм.* Уживається в допустових конструкціях при вказівці на умову, всупереч якій відбувається сказане в головному реченні. ** **А там ще** – уживається в ролі приєднувального спол. у знач. к р і м т о г о, д о т о г о ж. **[та] де [вже] там**: а) уживається для цілковитого заперечення того, чого можна було сподіватися; зовсім ні; б) виражає сумнів у реальності або можливості здійснення чого-небудь. **Хай там що**; **Хоч там як** – за будь-яких умов та обставин; неодмінно.

ТА́МА[1], -и, *ж.*, *заст.* Гребля, гатка.

ТА́МА[2], *присл.*, *заст.*, *діал.* Там.

ТАМАДА́, -и́, *ч. і ж.* Господар, розпорядник товариської вечері, бенкету.

ТАМАДИ́, **ТАМАДИ́ЛЬ**, *присл.*, *зах.* Туди.

ТАМАДИ́ЛЬ *див.* **тамади́**.

ТАМАДУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тамадува́ти**.

ТАМАДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути тамадою, виконувати обов'язки тамади.

ТАМАРИ́КС, -у, *ч.* Південна кущова рослина з дрібними лускоподібними листочками й дрібними, зібраними в мітелку квітками; росте на піщаних і засолених ґрунтах.

ТАМАРИ́КСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тамари́кс**. *Тамариксовий кущ.*

ТАМАРИ́КСОВІ, -их, *мн.* Родина двосім'ядольних роздільно-пелюсткових рослин.

ТАМАРИ́НД, -у, *ч.* Тропічне вічнозелене дерево родини бобових, плоди якого використовують у медицині та кондитерській промисловості; індійський фінік.

ТАМАРИ́НДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тамари́нд**. *Тамариндові плоди.*

ТАМАРИ́СК, -у, *ч.* Те саме, що **тамари́кс**.

ТАМАРИ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тамари́ск**.

ТАМАША́, *невідм.*, *мн.* Індійські пісенно-танцювальні вистави про героїв-воїнів періоду маратхських воєн (17 ст.); потім стали народним видовищем, що відображало сучасне життя Індії.

ТАМА́ШЕК, -а, *ч.* Те саме, що **туаре́гська мо́ва**.

ТАМБА́ЛА, -и, *ж.* Розмінна монета Малаві.

ТАМБО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тамбов.

ТАМБУ́Р, -а, *ч.*, *муз.*, *заст.* Барабан (у 1 знач.).

ТАМБУ́Р[1], -а, *ч.* 1. Циліндрична чи багатогранна основа, яка підтримує купол будівлі. 2. Прибудова біля входу в приміщення; сіни. 3. Закритий майданчик пасажирського залізничного вагона. 4. *архіт.* Те саме, що **бараба́н**[3].

ТА́МБУР[2], -а, *ч.* Вид вишивання або плетіння, коли кожна наступна петля нитки протягається гачком або голкою крізь попередню.

ТАМБУРИ́Н, -а, *ч.* 1. Музичний ударний інструмент; вид бубна. 2. Старовинний французький танець.

ТА́МБУРИЦЯ, -і, *ж.* Югославський щипковий музичний інструмент з овальним дерев'яним корпусом.

ТАМБУРКО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **тамбу́рок**.

ТАМБУРМАЖО́Р, -а, *ч.*, *військ.* Головний полковий барабанщик у французькій армії 17 – 19 ст. і в російській армії 19 ст.

ТАМБУРМАЖО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тамбурмажо́р**.

ТА́МБУРНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **та́мбур**[1]. *Тамбурні двері.*

ТА́МБУРНИЙ[2], -а, -е. Стос. до тамбура (*див.* **та́мбур**[2]); виконаний тамбуром. *Тамбурний шов.* // Признач. для вишивання або в'язання тамбуром. *Тамбурна голка.*

ТАМБУ́РОК, -рка, *ч.*, *заст.* Кросна, п'яльці.

ТАМГА́, -и́, *ж.*, *іст.* 1. Тотемний родовий, а згодом сімейний знак власності у вигляді тавра, мітки, яким кочові народи (перев. кочівники Центральної Азії, Сибіру, Причорномор'я) позначали своє майно. 2. Герб, печатка або підпис. 3. Внутрішнє торговельне мито на Русі в добу монголо-татарського ярма.

ТАМГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тамга́**.

ТА́МЕНЬКИ, *присл.* Пестл. до **там** 1, 2.

ТА́МЕЧКИ, *присл.*, *част.* Те саме, що **там**.

ТА́МЕШНІЙ, -я, -є, *заст.* Тамтешній.

ТАМІ́Ж, -а, *ч.* Тамільська мова (*див.* **тамі́льський**).

ТАМІ́ЛИ, -ів, *мн.* (*одн.* **тамі́л**, -а, *ч.*; **тамі́лка**, -и, *ж.*). Народність в Індії та Шрі-Ланці.

ТАМІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **таміли**. ** **таміль-**

ська мо́ва – таміж. мова тамілів; належить до дравідійських мов.

ТА́МКИ, *присл., діал.* Там.

ТАММУ́З, -а, *ч.* В релігійних віруваннях Шумеру, Вавілонії та Ассірії – бог родючості, що вмирає і воскресає щороку.

ТАМО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **тамува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Стриманий, приглушений.

ТАМО́ЖНЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **ми́тниця**.

ТАМО́К, *присл., зах.* Там.

ТА́МОШНІЙ, -я, -є, *діал.* Тамтешній.

ТАМПЛІЄ́Р, -а, *ч., іст.* Член католицького духовно-лицарського ордену, заснованого 1118 р. в Єрусалимі для захисту святих місць і скасованого в 1312 р.; храмовник.

ТАМПО́Н, -а, *ч.* Шматочок стерильної марлі чи вати, що його вкладають у рану або якусь порожнину організму, щоб спинити кровотечу, вбірати гній.

ТАМПОНА́ДА, -и, *ж., мед.* Введення в рану або порожнину (суглоба, плеври тощо) тампонів для спинення кровотечі або для відсмоктування гнійного вмісту. ** **тампона́да се́рця** – синдром гострої серцевої недостатності, спричинений внутрішньоперикардіальним стискуванням серця рідиною або газом.

ТАМПОНА́Ж, -у, *ч., гірн.* Закупорювання водонепроникним матеріалом тріщин і порожнин у гірських породах, щоб запобігти просочуванню з них води в гірничі виробки, свердловини тощо.

ТАМПОНА́ЖНИЙ, -а, -е, *гірн.* Признач. для тампонажу. *Тампонажний агрегат.* ** **тампона́жний цеме́нт** – цемент, призначений гол. чином для тампонування (цементування) нафтових і газових свердловин.

ТАМПОНА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Те саме, що **тампонува́ння**.

ТАМПОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тампонува́ти**.

ТАМПОНУВА́ННЯ, -я, *с., мед.* Дія за знач. **тампонува́ти**.

ТАМПОНУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *недок. і док., перех., мед.* Вкладати тампон, тампони. *Тампонувати рану.*

ТАМПОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **тампонува́ти**.

ТАМПО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **тампо́н**.

ТАМ-СЯ́М, *присл., розм.* Подекуди, у різних місцях.

ТАМТАДІ́, ТАМТАДІ́ЛЬ, *присл., зах.* Туди.

ТАМТАДІ́ЛЬ *див.* **тамтаді́**.

ТАМТА́М, -а, *ч.* Ударний музичний інструмент – опуклий металевий диск, підвішений до рами або стояка; видає звук, що довго вібрує; різновид гонга.

ТАМТА́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тамта́м**.

ТАМТЕ́ЙШИЙ, -а, -е, *зах.* Тамтешній.

ТАМТЕ́ШНІЙ, -я, -є. 1. Який є там, у тому місці, у тій місцевості, про яку йде мова. // Який живе там, у тому місці, у тій місцевості, про яку йде мова, або походить звідти; місцевий. // Власт., притаманний людям тієї місцевості, того середовища, про які йде мова. 2. *у знач. ім.* **тамте́шній**, -нього, *ч.* Той, хто мешкає там, у тій місцевості, про яку йде мова; місцевий.

ТА́М-ТО, *присл.* 1. У якомусь певному місці. 2. Саме в цьому місці.

ТАМТО́Й, -а́, -е́ (о́), *займ. вказ., діал.* Той. // *у знач. ім.* **тамте́, тамто́**, -то́го, *с.* Узагальнено вказує на щось під час переліку.

ТАМТУДИ́, *присл., діал.* Туди.

ТАМТУ́СЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Тамтешній.

ТАМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тамува́ти**.

ТАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Зупиняти, затримувати вільний рух, плин чогось. // *у сполуч. зі сл.* **пориви, бажання, прагнення** *тощо.* Стримувати чиїсь дії, угамовувати, заспокоювати когось. // Спричинятися до стримування, уповільнення якогось процесу, дії тощо, робити малопомітним, майже нечутним і т. ін. *Тамувати дух.* 2. Стримувати вияв мимовільних дій (плач, кашель, сміх і т. ін.). // Стримувати вияв якихось почуттів, угамовувати їх. 3. Задовольняти потребу в чомусь, якесь бажання (звичайно про голод, спрагу).

ТАМУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Придуркуватий.

ТАМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Утрачати силу вияву; зменшуватися; притуплятися (про почуття, бажання тощо). // *у чому, рідко.* Вгамовуватися, заспокоюватися, знаходити своє задоволення.

ТАМУ́З, -а, *ч.* У давньосхідних релігіях – помираючий і воскресаючий бог родючості, скотарства; відповідає фінікійському Адонісу.

ТАМУ́Р, -а, *ч.* Двострунний народний (аварський, дагестанський, кумицький, лезгинський) щипковий музичний інструмент типу лютні.

ТАМУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **полакіурі́я**.

ТА́МУСЬ, *присл., зах.* Там.

ТАНА́ГРА, -и, *ж., археол.* Давньогрецька теракотова статуетка, з якою ховали мерця.

ТАНА́ГРИ, -ів, *мн.* Родина птахів ряду горобиних.

ТАНА́ГРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тана́гра**.

ТАНАЛЬБІ́Н, -у, *ч.* Сполука таніну з білком; в'яжучий засіб при проносах.

ТАНА́С, -а, *ч.* Те саме, що **пана́с**.

ТАНАТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Причина і механізми смерті; динаміка клінічних, біохімічних та морфологічних змін у процесі помирання.

ТАНАТОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до танатогенезу.

ТАНАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до танатології.

ТАНАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що вивчає процеси, які відбуваються в організмі в останні, передсмертні моменти й після смерті, а також ознаки смерті.

ТАНАТОМА́НІЯ, -ї, *ж., псих.* 1. Манія вбивства або самогубства. 2. Виснаження себе аж до смерті, виходячи з усвідомлення людиною того, що вона порушила деяке соціальне табу або була зачарована кимось.

ТАНА́ТОС, -а, *ч.* 1. *міф.* Бог – уособлення смерті. 2. Інстинкт смерті в теорії особистості З. Фрейда.

ТАНАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Психічний розлад, який проявляється нав'язливою боязню смерті.

ТАНБУ́Р, -а, *ч.* Таджицький та узбецький народний струнний щипковий музичний інструмент, подібний до лютні.

ТАНГА́Ж, -а́, *ч.* Кутовий рух літального апарата або судна відносно горизонтальної осі.

ТА́НГЕНС, -а, *ч., мат.* Одна з тригонометричних функцій гострого кута, що дорівнює в прямокутному трикутникові відношенню катета, протилежного даному кутові, до катета, прилеглого до нього.

ТА́НГЕНС-БУСО́ЛЬ, -і, *ж.* Гальванометр, в якому величину струму визначають за відхиленням магнітної стрілки, вміщеної в центрі кільцевого провідника, де протікає вимірюваний струм.

ТА́НГЕНСНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **та́нгенс**.

ТАНГЕНСО́ЇДА, -и, *ж., мат.* Крива лінія, що графічно відображає зміни тангенса залежно від зміни кута.

ТАНГЕНСО́ЇДНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **тангенсо́їда**.

ТАНГЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **тангенціа́льний**.

ТАНГЕНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Спрямований по дотичній до даної кривої в горизонтальному напрямі. *Тангенціальний переріз.* ** **тангенціа́льна рівнова́га**, *ек.* – довгострокова рівновага за умов монополістичної конкуренції, при якій крива попиту кожної з фірм є дотичною до її кривої середніх витрат.

ТАНГІ́Р, -а, *ч.* Желатинова плівка з рельєфним крапковим чи іншим малюнком, яку застосовують для одержання тонових ділянок у літографській та цинкографській продукції.

ТАНГІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тангі́р**.

ТА́НГО, *невідм., с.* 1. Повільний танець південноамериканського походження чотиричасткового такту з рядом складних па, що довільно чергуються між собою. 2. Музика до цього танцю з розміром чотири чверті такту.

ТАНГУ́Т *див.* **тангу́ти**.

ТАНГУ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **тангу́т**, -а, *ч.*; **тангу́тка**, -и, *ж.*). Народ тибетсько-бірманської групи.

ТАНГУ́ТКА *див.* **тангу́ти**.

ТАНГУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тангутів.

ТАНДЕ́М, *ч., спец.* 1. *род.* -у. Послідовне розташування однакових машин або їхніх частин в агрегаті на одній геометричній осі, лінії. 2. *род.* -а. Парова машина з таким розташуванням робочих циліндрів. 3. *род.* -а. Велосипед із двома ведучими механізмами й двома сідлами, розташованими одне за одним. 4. *род.* -а. Про двох спортсменів, які йдуть на дистанції або за результатами один за одним. 5. *род.* -а, *перен.* Про двох осіб, дві організації тощо, які об'єднані одночасно спільною справою, які діють спільно. 6. *спец.* Високовольтний прискорювач, негативний іон стає позитивним, що дозволяє вдвічі збільшити кінцеву енергію частинок.

ТАНДЕ́МНИЙ, -а, -е. Здвоєний.

ТАНДИ́ТА, -и, *ж., заст.* 1. Товкучка. 2. Старі носильні речі; дрантя, лахміття.

ТАНДИ́ТНИК, -а, *ч., заст.* Лахмітник (у 1 знач.).

ТАНДИТНИКУВА́ННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **тандитникува́ти**.

ТАНДИТНИКУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., заст.* Торгувати старими носильними речами.

ТАНДИ́ТНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **танди́тник**.

ТА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **та́нути** 1 – 5.

ТА́НЕЦЬ, та́нцю, *ч.* 1. *тільки одн.* Вид мистецтва, у якому художній образ створюється пластичними та ритмічними рухами людського тіла. *Теорія танцю.* 2. Сукупність пластичних і ритмічних рухів певного темпу й характеру, що їх виконують у такт певній музиці. *Бальні танці.* 3. Виконання таких рухів. 4. Музичний твір у ритмі, стилі й темпи музики до таких рухів. 5. *тільки мн.* Розваги, учасники яких танцюють. 6. *рідко.* Те саме, що **тано́к** 1. 7. *спец.* Однотипні ритмічні рухи бджіл-розвідниць, якими вони вказують іншим бджолам родини напрям польоту за взятком.

ТАНЕ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **та́нець**. *Танечний рух.* // Признач. для танцю. *Танечна музика.* // Власт. танцеві, танцям. // Створений у ритмі танцю (про мелодію, пісню, музичну п'єсу). // Який супроводжує танець. *Танечний спів.* 2. Який складається з танцюристів. *Танечне коло.*

ТАНЕ́ЧНИК, -а, *ч., заст.* Танцюрист.

ТАНЕ́ЧНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **тане́чник**.

ТАНЗАНІ́ЄЦЬ *див.* **танзані́йці**.

ТАНЗАНІ́ЙКА *див.* **танзані́йці**.

ТАНЗАНІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **танзані́йці** й Танзанія.

ТАНЗАНІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **танзані́єць**, -і́йця, *ч.*; **танзані́йка**, -и, *ж.*). Народ Танзанії; представники цього народу.

ТАНЗАНІ́Т, -а, *ч.* Дорогоцінний камінь сім'ї алмазів, в основі якого вуглець тваринного походження; поширений в Африці та Південній Америці; вперше знайдений у 1962 р. в Танзанії.

ТАНЗИМА́Т, -а, *ч.* Прийнята в літературі назва реформ в Османській імперії, які сприяли прискоренню розкладання феодального ладу в Турції і зародженню капіталістичних відносин.

ТА́НИЙ, -а, -е, *діал.* Дешевий, недорогий.

ТАНІ́ДИ, -ів, *мн.* Дубильні речовини, які одержують з дубильних рослин (дуб, каштан, ялина, береза тощо); водні розчини застосовують для вичинювання шкір.

ТАНІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **таніди**.

ТАНІ́Н, -у, *ч.* Органічна дубильна та в'яжуча речовина, яку добувають із кори та листя деяких рослин і використовують у медицині, текстильному й чинбарному виробництві.

ТАНІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **таніна**.

ТАНІ́СТРА, -и, *ж., зах.* Ранець.

ТАНІ́СТРІ, *невідм., ч.* Давній ірландський звичай, за яким ще за життя короля обирався його наступник – таніст.

ТАНІФО́НІЯ, -ї, *ж.* Слабкий, тонкий, з металевим звуком голос.

ТАНК[1], -а, *ч.* Бойова броньована всюдихідна машина на гусеницях, озброєна гарматою та кулеметами.

ТАНК[2], -а, *ч., спец.* Спеціально обладнаний бак, цистерна, відсік для зберігання або транспортування зріджених газів.

ТА́НКА[1], -и, *ж.* Жанр японської поезії.

ТА́НКА[2], -и, *ж.* У тибетському образотворчому мистецтві – зображення, перев. релігійного змісту, виконане клейовими фарбами або відбите на шовку чи бавовняній тканині.

ТАНК-АМФІ́БІЯ, та́нка-амфібії, *ж.* Плаваючий танк, що пересувається по землі і може долати водні перешкоди, ведучи вогонь на плаву.

ТА́НКЕР, -а, *ч.* 1. *мор.* Самохідне наливне судно, обладнане танками (*див.* **танк**[2]), для перевезення рідких вантажів без тари. 2. Літак-заправник для перевезення рідкого палива і заправляння літаків в повітрі.

ТА́НКЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **та́нкер**. // Який є танкером. *Танкерний корабель.* // Який складається з танкерів.

ТАНКЕ́ТКА[1], -и, *ж.* Невеличкий швидкохідний танк, оснащений кулеметами.

ТАНКЕ́ТКА[2], -и, *ж.* 1. Суцільна підошва, що потовщується від носка до п'ятки. *Черевики на танкетці.* 2. *перев. мн.* Легке жіноче взуття на такій підошві.

ТАНКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **танке́тка**[1]. *Танкетна броня.*

ТАНКІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто служить у танкових військах.

ТАНКІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **танкі́ст**.

ТАНКОБОЄКОМПЛЕ́КТ, -у, *ч.* Бойовий танковий комплект, що складається з бронебійних і уламково-фугасних снарядів, кулеметних набоїв, ручних гранат, набоїв для автомата та ін.

ТАНКОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Який будує танки. *Танкобудівний завод.*

ТАНКОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто працює в галузі танкобудування. // Фахівець із танкобудування.

ТАНКОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь оборонної промисловості, що випускає танки та устаткування для них.

ТА́НКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **танк**[1]. // Оснащений танками; який складається з танків. *Танковий корпус.* // Який виробляє танки. *Танкова промисловість.* // Признач. для виробництва танків. *Танкова сталь.* // Який здійснюється за допомогою танків. 2. Який готує танкістів. *Танкове училище.*

ТАНКО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́. Прикм. до **тано́к**. *Танкові рухи.* // Власт. танкові. // Признач. для танку. *Танкова музика.*

ТАНКОВИНИ́ЩУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для винищування ворожих танків.

ТАНКОВИНИ́ЩУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто підбиває, винищує ворожі танки.

ТАНКОВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Спосіб, правила й майстерність водіння танків за навчальних та бойових умов.

ТАНКОДЕСА́НТ, -у, *ч.* Танковий десант з воїнами-десантниками на броні танків.

ТАНКОДЕСА́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до танкового десанту.

ТАНКОДОСТУ́ПНИЙ, -а, -е. Доступний для танків, їхнього пересування, розвертання у бойові порядки, маневру і позбавлений високих гір, ущелин, боліт, мінних полів тощо.

ТАНКОДОСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **танкодосту́пний**.

ТАНКОДРО́М, -у, *ч., військ.* Спеціально обладнане місце для випробовування танків, самохідних артилерійських установок і т. ін., а також для навчання танкістів.

ТАНКОДРО́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **танкодро́м**.

ТАНКОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для захисту танків від ураження їх вогнем противника.

ТАНКОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Що стосується ремонту танків, пов'язаний з ним.

ТА́НКО-ТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до технічних характеристик танків. 2. Стос. до експлуатації танків, їх технічного обслуговування тощо.

ТАНКОШОЛО́М, -а, *ч.* Захисний шолом танкіста із вмонтованими в нього навушниками.

ТА́НО, *діал.* Присл. до **та́ний**.

ТАНО́К, -нку́, *ч.* 1. Народна гра, учасники якої, узявшися за руки, ходять по колу, співаючи й танцюючи або тільки танцюючи; хоровод. // Танець навколо чого-небудь, який звичайно супроводжується піснею, піснями. 2. Те саме, що **та́нець** 1 – 4. *Іти в танок.*

ТАНО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **тано́к**.

ТАНТА́Л[1], -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – цар Лідії, який викрав у богів амброзію і нектар та почастував богів печенею із м'яса свого сина Пелопса, за що Зевс засудив його на вічні муки

страху, голоду та спраги.

ТАНТА́Л[2], -у, *ч.* Та. Хімічний елемент, проста речовина якого – сріблясто-сірий важкотопкий пасивний метал, який застосовують у електроніці, хірургії і з якого виготовляють хімічну апаратуру, надтверді стопи, вузли і деталі космічної техніки.

ТАНТАЛА́ТИ, -ів, *мн.* Солі танталових кислот (дуже слабких).

ТАНТА́ЛИСТИЙ, -а, -е. Який містить тантал.

ТАНТАЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу оксидів і гідроксидів, танталистий колумбіт.

ТАНТАЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **танталува́ти**.

ТАНТА́ЛОВИЙ, -а, -е. 1. Властивий, належний Танталу (*див.* **Танта́л**[1]). ** **танта́лові му́ки**, *перен.* – тяжкі страждання від нездійсненних бажань. 2. Прикм. до **танта́л**[2]. // Зробл., вигот. з танталу. *Танталовий сплав.*

ТАНТАЛОНІОБА́ТИ, -ів, *мн.* Група мінералів, що зустрічаються як акцесорні мінерали в гранітах, пегматитах, карбонатитах та ін.

ТАНТАЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **танталува́ти**.

ТАНТАЛУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *недок.* 1. Легувати металеві сплави чи керамічні матеріали Танталом. 2. Наносити на поверхню металу чи кераміки тонкий захисний шар металевого танталу.

ТАНТАЛУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **танталува́ти**.

ТАНТАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **танталóваний**.

ТА́НТРА, -и, *ж.* В індуїзмі та буддизмі – дія, що супроводжує культовий обряд.

ТАНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрямок у буддизмі та індуїзмі, що основується на тантрах, методах йоги та проповідує вдосконалення людини на основі залучення до тайного знання.

ТАНТРИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник тантризму.

ТАНТЬЄ́МА, -и, *ж.* Одна з форм додаткової винагороди, яка виплачується у вигляді відсотка від прибутку директорам та вищим службовцям акціонерних товариств, банків, страхових компаній.

ТАНТЬЄ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тантьє́ма**.

ТА́НУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* тав, та́ла, та́ло *і* та́нув, -нула, -нуло; *недок.* 1. Перетворюватися на воду внаслідок дії тепла (про сніг, лід і т. ін.). // Переходити з твердого стану в рідкий внаслідок дії тепла; топитися. // Підтавати під впливом тепла. 2. Розчинятися в рідині (про сіль, цукор і т. ін.). 3. Згоряючи, топлячись, зменшуватися (про свічку). 4. *перен.* Зменшуватися в кількості, числі, об'ємі. // Поступово зникати з поля зору, ставати непомітним, невиразним. // Розвіюватися в повітрі (про дим, хмари, туман і т. ін.). // Поступово затихаючи, ставати нечутним (про звуки). 5. *перен.* Поступово зменшуватись, слабшати, зникати (про почуття, силу тощо). // Розвіюватися (про сумніви). 6. *перен., розм.* Розчулюватися, зворушуватися, мліти.

ТА́НУЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **та́нути**.

ТАНХО́, *невідм., с.* Умовне земельне наділення у Бухарському ханстві, Ірані, Азербайджані, Вірменії у 16 – на поч. 20 ст.

ТАНЦВЕРА́НДА, -и, *ж.* Танцювальна веранда.

ТАНЦЗА́Л, -у, *ч.* Танцювальний зал.

ТАНЦІВНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **танцюри́ст**.

ТАНЦІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **танцівни́к**.

ТАНЦКЛА́С, -у, *ч., заст.* Скорочення: танцювальний клас (школа, клас, де вчили танців).

ТАНЦМАЙДА́НЧИК, -а, *ч.* Скорочення: танцювальний майданчик.

ТАНЦМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* Учитель танців.

ТАНЦМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **танцме́йстер**.

ТАНЦЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **та́не́ць**. // Признач., обладнаний для танців. *Танцювальний майданчик.* // Власт. танцеві, танцям. *Танцювальний ритм.* // У якому навчають танців. ** **танцюва́льне мисте́цтво** – те саме, що **хореогра́фія**. 2. Який відповідає вимогам хореографічного мистецтва. // Створений у ритмі танцю. 3. *у знач. ім.* **танцюва́льна**, -ної, *ж.* Музика, пісня до танців. 4. Який складається з танцюристів. 5. У якому основне місце посідають танці; багатий на танці. *Танцювальна вистава.*

ТАНЦЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **танцюри́ст**.

ТАНЦЮВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **танцюва́льний** 2, 5.

ТАНЦЮВА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **танцюва́ти**.

ТАНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Виконувати танець (у 2, 3, 6 знач.). // *неперех.* Брати участь у танці, у танцях. // Уміти виконувати танець, танці. 2. *неперех.* Виступати в балеті, бути артистом балету. // *перех.* Виконувати певну роль у балеті. 3. *неперех., перен.* Робити рухи, що нагадують танець; підстрибувати. // Грайливо або неспокійно тупцювати, підстрибувати на місці; гарцювати (про коней). 4. *неперех., перен.* Тремтіти, дрижати, хитатися. // Швидко рухатися в різних напрямках; бурхати. // Мерехтіти, миготіти. 5. *неперех.* Виконувати танець (у 7 знач.).

ТАНЦЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок., безос.* Хотітися танцювати або добре виходити в когось (про танок).

ТАНЦЮ́ЛЬКА *див.* **танцю́льки**.

ТАНЦЮ́ЛЬКИ, -льок, *мн.* (*одн.* **танцю́лька**, -и, *ж.*), *зневажл.* Вечірка з танцями.

ТАНЦЮ́Р, -а, *ч., заст.* Танцюрист. // Партнер у танці.

ТАНЦЮ́РА, -и, *ч. і ж., розм., заст.* Танцюрист, танцюристка.

ТАНЦЮРИ́СТ, -а, *ч.* 1. Той, хто бере участь у танці, у танцях. 2. Той, хто вміє та любить танцювати; аматор танців. 3. Той, хто постійно або професійно займається танцями. // Артист балету.

ТАНЦЮРИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **танцюри́ст**. // Який складається з танцюристів. 2. Який любить, уміє танцювати, охочий до танців. // Який бере участь у танці. 3. Який виконується в ритмі танцю, призначений для танцю. // *у знач. ім.* **танцюри́ста**, -тої, *ж.* Пісня, мелодія до танців.

ТАНЦЮРИ́СТКА, -и. Жін. до **танцюри́ст**. // Бджола, що виконує танець (у 7 знач.).

ТА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **та́не́ць** 2 – 5.

ТАНЬГА́, *невідм., ж.* 1. Срібна монета ряду держав Середньої Азії та прилеглої до неї території у 14 – 18 ст. 2. Розмінна монета Туркменистану.

ТА́ПА, -и, *ж.* Матеріал, що заміняє тканину у деяких народів Індонезії, Океанії, Африки, у індійців Центральної і Південної Америки.

ТАПЕ́Р, -а, *ч.* 1. *заст.* Піаніст або баяніст, що грав за плату на танцювальних вечорах. // Піаніст, який грою на піаніно супроводжував показ німих кінофільмів. 3. *перен.* Піаніст або інший музикант, який грає механістично.

ТАПЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *біол.* Стос. до тапети.

ТАПЕТОРЕТИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **тапеторетина́льні дистрофі́ї** – спадкові дистрофічні захворювання сітківки, загальним проявом яких є патологічні зміни її пігментного епітелію.

ТАПЕ́ТУМ, -у, *ч., біол.* Відображальний шар тканини позаду сітківки в оці хребетних.

ТАПІО́КА, -и, *ж.* 1. Крохмальна речовина, що її добувають з коренів маніоку. 2. Борошно або крупа з цієї речовини.

ТАПІ́Р, -а, *ч.* Великий непарнокопитний ссавець тропічних лісів Південної Америки та Південно-Східної Азії з невеликим хоботом.

ТАПІ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тапі́р**.

ТА́ПОЧКА *див.* **та́почки**.

ТА́ПОЧКИ, -чок, *мн.* (*одн.* **та́почка**, -и, *ж.*), *розм.* Легкі домашні або спортивні туфлі перев. без підборів.

ТАПЧА́Н, -а́, *ч.* Вид ліжка з дощок без спинок.

ТАПЧАНИ́НА, -и, *ж.* Поганенький тапчан.

ТАПЧА́ННИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє тапчани.

ТАПЧА́ННИКІВ, -кова, -кове. Належний тапчаннику.

ТАПЧА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **тапча́н**.

ТАР, -а, *ч.* 1. Струнний щипковий музичний інструмент, поширений у народів Кавказу та Середньої Азії. 2. В арабських країнах – невеликий бубон.

ТА́РА, -и, *ж.* 1. Те, в що упаковується товар для зберігання або транспортування; пакувальний матеріал. ** **спожи́вча та́ра** – тара, яка надходить до споживача з продукцією і не є самостійною транспортною одиницею; внутрішня тара. **тра́нспортна та́ра** – тара, в якій товари перевозять і зберігають у процесі їх просування від виробника до споживача; зовнішня тара. 2. *спец.* Вага пакувального матеріалу, а також вага вагона, автомашини, у яких перевозять товари. 3. *спец.* Вантаж, що править за рівновагу до посуду, у якому зважують товар.

ТАРАБА́Н, -а, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **бараба́н** 1.

ТАРАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок., розм.* 1. *неперех., рідко.* Те саме, що **бараба́нити** 1. // *також перех., перен., зневажл.* Голосно й без будь-якої майстерності грати на роялі, піаніно. 2. *неперех.* Часто й гучно стукати (у двері, вікно тощо). // Утворювати короткі, переривчасті звуки під час руху, дії (про машину, мотор і т. ін.). // Дрібно стукати по чомусь; барабанити (у 2 знач.). 3. *перех. і неперех., перен., зневажл.* Швидко й невиразно говорити, читати; базікати. 4. *перех., перен.* Везти, нести щось важке й велике.

ТАРАБА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок., розм.* Іти, їхати далеко. // Їхати повільно, довго, з труднощами.

ТАРАБАНІ́ННЯ, -я, *с., розм., рідко.* Дія за знач. **тараба́нити** 1 – 3.

ТАРАБА́РСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Незрозумілий для сприймання. ** **тараба́рська гра́мота**: а) (*іст.*) один із видів тайнопису в південнослов'янських та давньоруських кириличних рукописах; б) щось безглузде; зовсім незрозуміле.

ТАРАБА́РЩИНА, -и, *ж., розм.* Що-небудь сказане або написане іншою, невідомою чи незрозумілою комусь мовою. // Щось безглузде, незрозуміле; неясно виражене; нісенітниця.

ТАРАГУ́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок., діал.* Рухатися всією масою.

ТАРАДА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тарада́йка**.

ТАРАДА́ЙКА, -и, *ж.* Легкий двоколісний візок.

ТАРАДАЙЧИ́НА, -и, *ж.* Поганенька тарадайка.

ТАРАКЯМА́, -и́, *ж.* Старовинний азербайджанський народний танець.

ТАРА́Н[1], -а́, *ч.* 1. Старовинне знаряддя у вигляді колоди з металевим наконечником для руйнування мурів, воріт і башт фортеці під час облоги. 2. *перен.* Те, чим можна завдати сильного, вирішального удару; те, що править за головну пробивну силу. 3. *військ.* Удар гвинтом або корпусом літака (танка, корабля тощо) по ворожому літакові (танкові, кораблеві й т. ін.); застосовується як бойовий засіб здебільшого тоді, коли не стає боєприпасів. *Іти на таран.* 4. *мор.* Зміцнена підводна частина носа бойового корабля, якою завдають удару по ворожому кораблю. 5. *військ.* Ударна група бойових машин для здійснення прориву фронту. 6. *розм.* Довбня, якою товчуть підсмажене насіння в ступі олійні, вичавлюючи олію; товкач. 7. *діал.* Шрам від віспи. ** **гідравлі́чний тара́н** – технічна споруда для подавання води нагору.

ТАРА́Н[2], -у, *ч., бот.* Види (перев. середньоазійських) багаторічних трав з роду спориш родини гірчакових.

ТАРА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тара́нити**.

ТАРАНИ́НА, -и, *ж., діал.* Одна тараня.

ТАРАНИ́НКА, -и, *ж., діал.* Зменш. до **таранина**.

ТАРА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок. і док., перех.* 1. *тільки недок., іст.* Бити тараном (у 1 знач.). 2. *тільки недок.* Пробивати що-небудь наскрізь; трощити. 3. *військ.* Розбивати, трощити, застосовуючи таран (у 3 знач.). 4. *військ.* Проривати фронт ворога тараном (у 5 знач.).

ТАРАНКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* 1. Те саме, що **віспува́тий**; рябий. // З віспуватим обличчям. 2. *перен.* Який має нерівну поверхню, дірчастий.

ТАРА́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **тара́новий** 2. *Таранний удар.* ** **тара́нна кі́стка**, *анат.* – надп'яткова кістка стопи.

ТАРА́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **тара́ня** 1.

ТАРА́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тара́н**. *Таранові ланцюги.* 2. *спец.* Признач. для таранення. *Таранові торпеди.* // Здійснюваний за допомогою тарана (у 1, 3 – 5 знач.). *Тарановий удар.*

ТАРАНТА́С, -а, *ч.* Чотириколісний візок на довгих розворах для далекої дороги.

ТАРАНТА́СИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **таранта́с**.

ТАРАНТА́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **таранта́с**.

ТАРАНТЕ́ЛА, -и, *ж.* 1. Швидкий італійський народний танець. // Музика до такого танцю. 2. Музичний твір у темпі такого танцю.

ТАРАНТИ́ЗМ, -у, *ч., заст.* Розлад, що характеризувався меланхолією, ступором, а також непереборним бажанням танцювати; за середньовіччя вважалося, що цей стан спричинявся укусом тарантула.

ТАРА́НТЛЯ, -і, *ж., зах.* Тарантул.

ТАРА́НТУЛ, -а, *ч.* Великий отруйний павук, що живе в землі.

ТАРА́НТУЛІВ, -лова, -лове. Прикм. до **тара́нтул**. // Належний тарантулові.

ТАРАНУ́ХА, -и, *ж., діал.* Тараня.

ТАРА́НЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех., діал.* Терзати.

ТАРА́НЬКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **тара́ня**.

ТАРА́НЯ, -і, *ж.* 1. Невелика промислова риба родини коропових, поширена в опріснених ділянках Чорного та Азовського морів, яка іноді заходить у пониззя Дніпра, Дунаю та інших річок; різновид плітки. 2. *перен.* Про худу, високу людину.

ТАРА́НЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **тара́ня** 1. *Таранняча ікра.*

ТАРАПА́ТА, -и, *ж., діал.* Колотнеча, халепа, клопіт.

ТАРАПА́ТЬ, -і, *ж., діал.* Порохівниця.

ТАРАПУ́НЬКА, -и, *ж.* Рослина родини гарбузових.

ТАРАРА́М, -у, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **бу́ча**. *Наробити тарараму.*

ТАРАРА́Х, *виг., рідко.* Те саме, що **тара́х**.

ТАРАРА́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тара́хкати** і **тара́хкатися**.

ТАРАРА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Спричиняти сильний, різкий звук, гуркіт тощо. 2. Вдаряти голосно, шумно.

ТАРАРА́ХНУТИ, -ну, -неш, *розм.* Однокр. до **тарара́хкати**.

ТАРАРА́ХНУТИСЯ, -неться, *док., розм.* 1. З шумом або гуркотом впасти. 2. Сильно вдаритися. 3. Зіштовхнутися з чимось або кимось.

ТА́РАС, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **хмиз**; хворостиння.

ТАРАСИ́НА, -и, *ж., зах.* Одна лозина з хмизу.

ТАРА́СКАВКА, -и, *ж., зах.* Брязкальце.

ТАРА́СКАЛО, -а, *с., зах.* Брязкальце.

ТАРА́СКИ, -ів, *мн.* Індіанський народ у Мексиці.

ТАРАСОВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.

ТАРАСУВА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **тарасува́ти**.

ТАРАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., рідко.* Мостити шлях тарасом.

ТАРАТА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тарата́йка**.

ТАРАТА́ЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **тарада́йка**.

ТАРАТОТІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **таратотíти** і звуки, утворювані цією дією.

ТАРАТОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., зах.* Рівномірно стукотіти чим-небудь.

ТАРА́ТУРА, -и, *ж., кул.* Страва з варених буряків, солоних огірків, хрону та цибулі з олією.

ТА́РА-УСТАТКУВА́ННЯ, та́ри-устаткува́ння, *ж.* Технічний засіб, признач. для укладання, транспортування, збереження й продажу із нього товарів споживачеві.

ТАРА́Ф, -у, *ч.* Молдавський і румунський народний оркестр, до складу якого входять скрипка, кобза, цимбали, віолончель, бубон та ін.

ТАРА́Х, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає сильний, розкотистий звук від удару, падіння, пострілу. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **тара́хнути**.

ТАРА́ХКАВКА, **ТАРА́ХКАЛКА**, -и, *ж., зах.* Брязкальце.

ТАРА́ХКАЛКА *див.* **тара́хкавка**.

ТАРА́ХКАЛО, -а, *с., розм.* Те саме, що **бря́зкало**.

ТАРА́ХКАЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **тара́хкало**; брязкальце.

ТАРА́ХКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **тара́хкати** і звуки, утворювані цією дією.

ТАРА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **торо́хкати**.

ТАРА́ХКІТ, -коту, *ч., розм.* Те саме, що **тарахкоті́ння**.

ТАРАХКОТА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **тарахкота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ТАРАХКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, **ТАРАХКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок., розм.* 1. *неперех.* Підсил. до **тара́хкати**. 2. *перех. і неперех., перен., зневажл.* Те

саме, що **тарабáнити** 3; торохкотіти.

ТАРАХКОТІ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Поганенький візок. 2. *перен.* Жінка, яка говорить швидко, багато й часто, звичайно про те, що не варте уваги.

ТАРАХКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тарахкотíти** і звуки, утворювані цією дією.

ТАРАХКОТІ́ТИ *див.* **тарахкотáти**.

ТАРАХКОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **тарахкотіння**.

ТАРÁХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Однокр. до **тарáхкати**. 2. *перех.*, *фам.* Застрелити, вбити пострілом.

ТАРÁХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Із шумом, гуркотом упасти. // Сильно вдаритися.

ТАРБАГÁН, -а, *ч.* Гризун родини білячих ряду бабакових; поширений на Алтаї, у Забайкаллі, Монголії та Північному Китаї.

ТАРБАГÁННИЙ, -а, -е. Те саме, що **тарбагáнячий**.

ТАРБАГÁНЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **тарбагáн**. *Тарбаганяча нора.*

ТАРБОЗÁВР, -а, *ч.* Гігантський хижий динозавр крейдяного періоду.

ТАРБУТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні, блідо-жовті, червонуваті або бурі агрегати, розчинні у кислотах.

ТАРГÁН, -á, *ч.* Прямокрила комаха чорного чи бурого кольору з довгими вусиками, що живе в житлових приміщеннях і пошкоджує харчові продукти, а іноді переносить збудників різних захворювань людини; прусак.

ТАРГАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **тарган**.

ТАРГАНИ́НА, -и, *ж.* Смикання, тягання.

ТАРГÁНИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *діал.* Тягнути, волокти.

ТАРГÁНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.*, *діал.* Волочитися (у 2 знач.).

ТАРГАНІ́В, -нóва, -нóве. Належний чи властивий тарганові.

ТАРГÁНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тарга́н**.

ТАРГÁНОВІ, -вих, *мн.* Назва ряду комах, до якого належать різні види тарганів.

ТАРГАНОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Те саме, що **таргáнові**.

ТАРГÁНЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **таргáн**.

ТАРГÁНЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до тарган. *Тарганяча ніжка.* // Такий, як у таргана. *Тарганячі вуса.*

ТАРГЕ́ЛІЇ, -ій, *мн.*, *міф.* Літнє свято на честь Аполлона, під час якого приносили жертву і співали пеани.

ТАРГЕТУВÁННЯ, -я, *мн.* Встановлення цільових орієнтирів грошової системи, регулювання приросту грошової маси в обігу, яких дотримуються у своїй політиці центральні банки.

ТАРГЕТУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати таргетування.

ТАРГОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **тарготíти**.

ТАРГОТІ́ТИ, -очу́, -отиш, *недок.*, *діал.* Утворювати гуркотливі звуки.

ТАРДЖИБÁНД, -а, *ч.* Строфічна форма східної поезії.

ТАРДУШІ́, *невідм.*, *мн.* Військово-адміністративні об'єднання племен, що входили до Тюркського каганату в 6 – 8 ст.

ТÁРИ-БÁРИ, *невідм.*, *мн.*, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що **теревéні**. 2. Уживається як присудок за знач. **теревéнити**.

ТАРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *недок.*, *заст.* Бруднитись у багнюці.

ТАРИ́Ф, -у, *ч.* Офіційно встановлений розмір оплати, оподаткування чогось. ** **гнучки́й тари́ф** – митний тариф, що використовується для вирівнювання цін на вітчизняні та імпортні товари. **Конвенці́йний тари́ф** – договірний митний тариф, який містить пільгові понижені ставки; встановлюється на основі міжурядових торгових угод. **Ми́тний тари́ф** – система ставок, які визначають розмір плати на систематизований перелік товарів при перевезенні їх через кордон. **Одноколóнний тари́ф** – митний тариф з одним рівнем ставок обкладення кожного виду імпортованих товарів. **Податкóвий тари́ф** – систематизований перелік ставок, виражених у твердих сумах або відсотках, за якими оподатковуються різні товари, послуги, що надаються, тощо.

ТАРИФІКÁТОР, -а, *ч.* Той, хто визначає тариф.

ТАРИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до тарифікації.

ТАРИФІКÁЦІЯ, -ї, *ж.* Визначення тарифу за тією чи іншою класифікацією об'єктів оподаткування чи оплати.

ТАРИФІКÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тарифікувáти**.

ТАРИФІКУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати тарифікацію.

ТАРИФІКУВÁТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **тарифікувáти**.

ТАРИ́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тари́ф**. // Передбачений тарифом. ** **Тари́фна стáвка** – розмір оплати праці робітника за годину чи день. // Пов'язаний з визначенням тарифу. *Тарифна угода. Тарифна політика.* ** **Тари́фна систéма** – сукупність рекомендаційних нормативів, за допомогою яких диференціюється заробітна платня робітників і службовців залежно від умов праці, її складності, значення галузі в народному господарстві. **Тари́фна сíтка** – шкала, яка визначає у формі тарифних коефіцієнтів співвідношення тарифних ставок працівників різних тарифних розрядів.

ТАРИ́ФНО-КВАЛІФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е: ** **тари́фно-кваліфікаці́йний довíдник** – нормативний документ, що містить: перелік робіт, що виконуються у даній галузі, їх кваліфікаційні характеристики; вимоги щодо знань, виробничих навичок тощо, що їх пред'являють до робітників.

ТÁРІ, *невідм.*, *ч.* 1. Струнний щипковий музичний інструмент, поширений у народів Кавказу та Сер. Азії. 2. В арабських країнах – невеликий бубон. 3. Мальтійська монета. 4. Пальмовий лікер або горілка.

ТАРІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Кругла посудина з широким плескатим дном і низькими вінцями, куди насипають або накладають страву. // *чого.* Кількість страви, що вміщується в цій посудині. *Тарілка борщу.* 2. *перев. мн.* Ударний музичний інструмент у вигляді двох тонких металевих дисків, один із яких звичайно прикріплений до барабана. 3. *спец.* Назва якої-небудь деталі, що має форму плескатого диска.

ТАРІ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тарíлка**. // Признач. для тарілки. *Тарілкова сушарка.* // Формою схожий на тарілку, плескатий диск. *Тарілкова сочевиця.*

ТАРІЛКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до тарілки, схожий на неї.

ТАРІЛКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **тарілкоподíбний**.

ТАРІ́ЛОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **тарíлка**. 2. Спеціальна мішень для стендової стрільби дробом.

ТАРІ́ЛЧАСТИЙ, -а, -е. Формою схожий на тарілку, плескатий диск. *Тарілчастий клапан.*

ТАРІ́ЛЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **тарíлчастий**.

ТАРІ́ЛЬ, -ре́ля, *ч.* 1. Велика тарілка, кругле блюдо. // Декоративна тарілка. 2. *рідко.* Те саме, що **тарíлка**. 3. Те саме, що **тáця**[1]; піднос.

ТАРКÁНИСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **таркáтий**.

ТАРКÁТИЙ, -а, -е. Строкатий, плямистий; цяткований.

ТАРКÁЧ, -á, *ч.*, *розм.* Білий кінь із чорними або рудими плямами.

ТАРКÓ, -á, *ч.* Рябий пес.

ТАРЛАТÁН, -у, *ч.*, *заст.* Легка, прозора бавовняна тканина, схожа на серпанок.

ТАРЛАТÁНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тарлатáн**. // Вигот. з тарлатану.

ТÁРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тáра**. // Пов'язаний з виробництвом тари. // Який виготовляє тару. // Признач. для зберігання тари. *Тарний склад.* // Якого упаковують у тару. // Признач. для виготовлення тари. *Тарний картон.*

ТÁРНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Дерев'яне сідло.

ТАРНОВІЦИ́Т, -у, *ч.* Ромбічний різновид карбонату кальцію, що містить до 15% плюмбуммонооксиду.

ТÁРО, *невідм.*, *с.* Тропічна багаторічна рослина родини ароїдних.

ТАРÓВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **таруватú**.

ТАРОГÁТО, *невідм.*, *ч.* Угорська назва деяких духових музичних інструментів: а) інструмент типу гобоя з подвійною тростиною, подібний до зурни; б) інструмент типу сучасного кларнета з конічним стволом та одинарною тростиною.

ТАРОМАТЕРІÁЛ, -у, *ч.* Матеріал, з якого виготовляють тару.

ТАРООБЛÁДНАННЯ, -я, *с.* Спеціальні контейнери для доставки товарів у магазин і для відпуску товарів покупцям.

ТАРОПАКУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Який потребує пакування в яку-небудь тару; який служить для пакування. *Таропакувальний папір.*

ТАРОРЕМÓНТНИЙ, -а, -е. Стос. до ремонту і переробки тари.

ТАРПÁН, -á, *ч.* Вимерлий дикий кінь, предок свійського коня.

ТАРПАНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до тарпана.

ТАРПАНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **тарпаноподíбний**.

ТАРСАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у передплесні.

ТАРСЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Хірургічне видалення ряду кісток передплесна. 2. Хірургічне вирізання хряща повіки.

ТАРСИ́Т, -у, *ч.* Запалення хряща повіки.

ТАРСОМАРГІНОПЛÁСТИКА, -и, *ж.* Оперативні втручання, які виконуються з метою відновлення хряща та краю повіки.

ТАРСОПЛÁСТИКА, -и, *ж.* Пластичні операції на хрящі повіки.

ТАРСОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розтинання хряща повіки.

ТÁРСУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тáрсувати**.

ТÁРСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **термóсити**; торсати.

ТАРТÁК, -á, *ч.* Лісопильний завод; лісопильня.

ТАРТАКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тартáк**. *Тартакові пили.*

ТАРТÁЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто добуває нафту тартаниям.

ТАРТÁЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **тартáльник**.

ТАРТÁН, -у, *ч.* Синтетичний матеріал, що використовується для покриття бігових доріжок, секторів для стрибків та інших спортивних майданчиків.

ТАРТÁННЯ, -я, *с.*, *спец.* Старий спосіб добування нафти зі свердловини великим відром (із клапаном), підвішеним на канаті.

ТАРТÁНОВИЙ, -а, -е. Стос. до тартану, виготовлений з нього.

ТÁРТАР, -у, *ч.*, *міф.* 1. У давньогрецькій міфології – безодня, в яку Зевс ув'язнив титанів. 2. Те саме, що **пéкло** 1.

ТАРТАРИ́ДИ, -ів, *мн.* Ряд павукоподібних із групи джутоногих.

ТАРТÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, *спец.* Добувати нафту тартаниям.

ТАРТАЧИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **тартáк**.

ТАРТÁЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тартáк**. // Який працює на тартаку.

ТАРТÁЧНИК, -а, *ч.* Робітник тартака.

ТАРТАЧÓК, -чкá, *ч.* Зменш. до **тартáк**.

ТАРТИ́НКА, -и, *ж.*, *заст.* Скибочка хліба, намазана маслом.

ТАРТРАМІ́Д, -у, *ч.* Амід тартратної кислоти.

ТАРТРÁТ, -у, *ч.* Сіль або ефір тартратної (винної, виннокам'яної) кислоти.

ТАРТРÁТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тартрáт**.

ТАРТРИМІ́Д, -у, *ч.* Імід тартратної кислоти.

ТАРТРОНІЛСЕЧОВИ́НА, -и, *ж.* Продукт конденсації тартратної кислоти з сечовиною.

ТÁРТУСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тарту.

ТАРТЮ́Ф, -а, *ч.* 1. Літературний герой з однойменної комедії французького письменника Ж.-Б. Мольєра (1622 – 1673). 2. *перен.* Святенник, ханжа, лицемір.

ТАРУВÁЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для **тарувáння**. *Тарувальні прилади.*

ТАРУВÁННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **тарувáти**.

ТАРУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Визначати вагу тари (у 1 знач.). 2. Перевіряти показання приладів (для зважування тощо) за допомогою контрольних приладів. *Тарувати ваги.*

ТАРУВÁТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **тарувáти**.

ТАРХÁН, -а, *ч.* 1. У період феодальної Русі – представник монгольської світської та духовної знаті, а також володар вотчини, який був звільнений від податку й користувався особливими привілеями. 2. Назва феодала у тюркських народів за середньовіччя.

ТАРХÁННИЙ, -а, -е. Прикм. до **тархáн**. ** **Тархáнні грáмоти** – за часів середньовіччя правові акти в Золотій Орді та в інших тюркських країнах, за якими хани звільняли окремих представників феодальної верхівки від податків, повинностей та надавали їм інші привілеї.

ТАРХУ́Н, -у, *ч.* 1. Трав'яниста рослина родини полині сімейства складноцвітих; естрагон. 2. Напій, виготовлений з додаванням такої рослини.

ТАСЕ́МКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **тáсьмá** 1.

ТАСИТРÓН, -а, *ч.* Трьохелектродний газорозрядний прилад з воднем наповненням.

ТÁСКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **таскáти**.

ТАСКАНИ́НА, -и, *ж.* 1. Тривале перетягування чогось із вовтузнею. 2. Бійка, колотнеча.

ТАСКÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **таскáти**.

ТАСКÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. *фам.* Те саме, що **тягáти**: тягти, тягнути (у 1, 4, 12 знач.). 2. *рідко.* Те саме, що **нести́** 1.

ТАСКÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, *розм.* 1. *фам.* Те саме, що **волочи́тися** 2, 3; вештатися, тягатися (у 1 – 3 знач.). 2. *рідко.* Іти, їхати, ходити кудись далеко або неохоче.

ТАСМАНІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тасманійців.

ТАСМАНІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* Корінне населення о. Тасманія, племена мандрівних мисливців.

ТАСМАНІ́Т, -у, *ч.* Викопна смола з високим вмістом Сульфуру, знайдена на о. Тасманія.

ТАСНІ́Ф, ТЕСНІ́Ф, -а, *ч.* Тип пісенної творчості народів Близького Сходу.

ТАСÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тасувáти**. // *у знач. прикм.*

ТАСÓВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **тасóваний**.

ТАСТАТУ́РА, -и, *ж.* Пристрій для набору телефонного номера з допомогою кнопок.

ТАСТАТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тастату́ра**. // Кнопковий.

ТАСУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до тасування.

ТАСУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тасувáти**.

ТАСУВÁТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Перемішувати карти в колоді перед грою. 2. *кого, розм.* Бити, сильно штовхати. 3. *діал.* Тягнути, захоплюючи зі собою.

ТАСУВÁТИСЯ, -у́ється, *недок.* Перемішуватися, змінюючи порядок свого розташування (про карти).

ТАСУ́Н, -á, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **стусáн**; штовхан, штурхан.

ТАСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тасувáти**.

ТÁСЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тáськати**.

ТÁСЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Кликати качок, повторюючи вигук "тась-тась".

ТÁСЬМÁ, тáсьми́, *ж.* 1. Вузька плетена або ткана стрічка з бавовняних або шовкових ниток, що використовується для оздоблення одягу, обшиття білизни тощо; лямівка, облямівка. // Шворка, поворозка. 2. *діал.* Стежка.

ТАСЬМИ́СТИЙ, -а, -е. Зробл. із тасьми. *Тасьмисті оздоби.* // Схожий на тасьму. *Тасьмисті глисти.*

ТАСЬМОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **тáсьмá**. *Тасьмове виробництво.* // Зробл. із тасьми.

ТАСЬМОВИ́К, -á, *ч.* Робітник, зайнятий на виробництві тасьми.

ТАСЬМОВИ́ЧКА, -и. Жін. до **тасьмови́к**.

ТÁСЬМОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тáсьмá**.

ТАСЬ-ТÁСЬ, ТАСЮ́-ТАСЮ́, *розм.* Вигук, яким кличуть качок.

ТАСЮ́-ТАСЮ́ *див.* **тась-тáсь**.

ТÁСЯ, -і, *ж.*, *дит.*, *пестл.* Качка.

ТАТ *див.* **тáти**.

ТАТÁКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **татáкати** і звуки, утворювані цією дією.

ТАТÁКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Утворювати розмірені, уривчасті звуки "та-та" під час дії, роботи, руху.

ТАТÁМІ, *невідм.*, *ч. і ж.* 1. Солом'яна простьобана циновка (в Японії). 2. Пружний килим для боротьби дзюдо. 3. Міра площі в Японії, близька до 1,5 кв. м.

ТАТАРВÁ, -и́, *ж.*, *збірн.*, *зневажл.*, *заст.* Татари (у 2 знач.).

ТАТАРЕ́НКО, -а, *ч*. Татарин, син татарина.
ТАТАРЕНЯ́, -я́ти, *с*. Татарська дитина.
ТАТАРЕНЯ́ТКО, -а, *с*. Зменш.-пестл. до **татареня́**.
ТАТАРЗІ́ЛЛЯ, -я, *с*., *розм*. Те саме, що **тата́рське зі́лля** (*див*. **тата́рський**).
ТАТА́РИ, -ів, *мн*. (*одн*. **тата́рин**, -а, *рідко* **тата́р**, -а, *ч*.; **тата́рка**, -и, *ж*.). 1. Народ, що становить основне населення Татарстану. // Назва окремих груп тюркської народності, що живуть в інших республіках та областях Поволжя, Приуралля тощо. 2. *іст*. Назва різних тюркських, монгольських та інших племен, які в 13 – 15 ст. об'єдналися в єдину державу – Золоту Орду й напали на Київську Русь, а згодом чинили набіги на Україну, Росію тощо. 3. *перен*., *розм*. Про злу, грубу, неввічливу людину.
ТАТА́РИН *див*. **тата́ри**.
ТАТА́РИНІВ, -нова, -нове. Належний татаринові.
ТАТАРИ́ННЯ, -я, *с*., *розм*. Те саме, що **тата́рське зі́лля** (*див*. **тата́рський**).
ТАТА́РКА *див*. **тата́ри**.
ТАТА́РНИК, -у, *ч*. Бур'ян із колючим листям і стеблом та з червоно-бузковим суцвіттям; чортополох.
ТАТА́РОНЬКА, -и, *ж*. Зменш.-пестл. до **тата́рка**.
ТАТА́РОНЬКО, -а, *ч*. Зменш.-пестл. до **тата́рин**.
ТАТА́РОЧКА, -и, *ж*. Зменш.-пестл. до **тата́рка**.
ТАТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тата́ри** 1, 2. ** **Тата́рська мо́ва** – мова татар; належить до тюркських мов. // Належний татарам. // Власт. татарам; такий, як у татар. ** **Тата́рське зі́лля** (*див*. **зі́лля**).
ТАТАРЧА́, -а́ти, *с*. Татарська дитина.
ТАТАРЧА́ТКО, -а, *с*. Зменш.-пестл. до **татарча́**.
ТАТАРЧЕНЯ́, -я́ти, *с*. Те саме, що **татарча́**.
ТАТАРЧУ́К, -а́, *ч*., *розм*. Син татарина, татарки. // Парубок-татарин.
ТАТА́РЩИНА, -и, *ж*., *іст*. 1. Період поневолення Київської Русі татарами, а згодом – період татарських нападів на Україну, Росію та ін. 2. *розм*. Територія, земля, де проживали татари.
ТАТАРЮ́ГА, -и, *ч*. Збільш.-зневажл. до **тата́рин**.
ТАТА́ХКАННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **тата́хкати**.
ТАТА́ХКАТИ, -кає, *недок*., *розм*. Те саме, що **тата́кати**.
ТА́ТЕНЬКІВ, -кова, -кове. Належний татенькові.
ТА́ТЕНЬКО, -а, *ч*. Пестл. до **та́тко**.
ТА́ТЕЧКІВ, -кова, -кове. Належний татечкові.
ТА́ТЕЧКО, -а, *ч*. Пестл. до **та́тко**.
ТА́ТИ, -ів, *мн*. (*одн*. **тат**, -а, *ч*.; **та́тка**, -и, *ж*.). Народність іранської мовної групи, що живе в Азербайджані, Дагестані, Ірані.
ТА́ТІВ, -това, -тове, *розм*. Прикм. до **та́то**. // Належний татові.
ТА́ТКІВ, -кова, -кове, *розм*. Прикм. до **та́тко**. // Належний таткові.
ТА́ТКО, -а, *ч*. Пестл. до **та́то**.
ТА́ТКОВИНА, -и, *ж*., *діал*. Спадщина від татка.
ТА́ТКОВИНА, -и, *ж*., *діал*. Рідний край.
ТА́ТО, -а, *ч*., *розм*. Те саме, що **ба́тько** 1. // Ввічливе звертання до тестя, свекра.
ТА́ТО-МА́МА, -и, *ч*. Тип штекерного з'єднання аудіота відеосигналів.
ТА́ТОНЬКІВ, -кова, -кове. Належний татонькові.
ТА́ТОНЬКО, -а, *ч*. Пестл. до **та́то**.
ТА́ТОЧКІВ, -кова, -кове. Належний таточкові.
ТА́ТОЧКО, -а, *ч*. Пестл. до **та́то**.
ТА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **та́ти**.
ТАТУА́Ж, -у, *ч*. Те саме, що **татуюва́ння**.
ТАТУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **татува́ти**.
ТАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*. Бути батьком, мати дітей.
ТАТУЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **татуюва́ти**. // *у знач. прикм*.
ТАТУ́ЛЕНЬКІВ, -кова, -кове. Належний татуленькові.
ТАТУ́ЛЕНЬКО, -а, *ч*. Пестл. до **та́тко**.
ТАТУ́ЛІВ, -лева, -леве. Належний татулеві.
ТАТУ́ЛЬО, -я, *ч*. Пестл. до **та́то**.
ТАТУ́НИН, -а, -е *і* **тату́нів**, -нова, -нове. Належний татуню.
ТАТУ́НІВ *див*. **тату́нин**.
ТАТУ́НЦЬО, -я, *ч*. Пестл. до **та́то**.
ТАТУ́НЬ, -я, *ч*. Пестл. до **та́то**.
ТАТУ́НЬО, -я, *ч*. Пестл. до **та́то**.
ТАТУ́СЕНЬКІВ, -кова, -кове. Належний татусенькові.
ТАТУ́СЕНЬКО, -а, *ч*. Пестл. до **тату́сь**.
ТАТУ́СИК, -а, *ч*. Пестл. до **тату́сь**, **тату́сьо**.
ТАТУ́СІВ, -сева, -севе, *розм*. Прикм. до **тату́сь**, **тату́сьо**. // Належний татусеві.
ТАТУ́СЬ, -я, *ч*. Пестл. до **та́то**.
ТАТУ́СЬО, -я, *ч*. Пестл. до **та́то**.
ТАТУЮВА́ННЯ, -я, *с*. 1. Дія за знач. **татуюва́ти**. 2. *збірн*. Візерунки, малюнки й т. ін. на тілі людини, зроблені наколюванням і втиранням під шкіру барвників.
ТАТУЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок*., *перех*. Робити візерунки, малюнки й т. ін. на тілі людини наколюванням і втиранням під шкіру барвників. // Таким же способом робити цифрові знаки на шкірі тварин.
ТАТУЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок*. 1. Робити собі татуювання (у 2 знач.). 2. *тільки 3 ос*. Пас. до **татуюва́ти**.
ТА́ТЦІВ, -цева, -цеве, *зах*. Належний татцю.
ТА́ТЦЬО, -я, *ч*., *зах*. Пестл. до **та́тко**.
ТАТЬ, -я, *ч*., *заст*. Злодій, грабіжник.
ТАТЬБА́, -и́, *ж*., *заст*. Крадіжка, грабунок.
ТА́УНШИП, -а, *ч*. Назва низової адміністративно-територіальної одиниці в 20 штатах США.
ТА́УРЕ, *невідм*., *ч*. Латиська труба, виготовлена з бересті, дерева, вільхової кори, що побутувала як сигнальний інструмент.
ТАУРИ́Н, -у, *ч*. Монотіогліколь, що синтезується в організмі тварин та людини; відіграє суттєву роль у процесі травлення і засвоєння жирів та ліпідів.
ТА́У-САГИ́З, -у, *ч*. Багаторічна гірська трав'яниста або напівкущова рослина родини складноцвітих, молочний сік коренів якої містить близько 20% каучуку.
ТАУТИНІ́НКИ, -ів, *мн*. Члени литовських партій великої міської і сільської буржуазії та поміщиків у 1908 – 1940 рр.
ТАУТОМЕ́Р, -а, *ч*., *хім*. Одна зі сполук-ізомерів динамічної рівноважної таутомерної системи.
ТАУТОМЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж*. Процес перебудови одного таутомера на інший внаслідок внутрішньомолекулярного перегрупування.
ТАУТОМЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **таутомеризува́ти**.
ТАУТОМЕРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*. Здійснювати таутомеризацію.
ТАУТОМЕРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок*. Пас. до **таутомеризува́ти**.
ТАУТОМЕРІ́Я, -ї, *ж*., *спец*. Вид ізомерії, при якій ізомери здатні вільно переходити один в одний.
ТАУТОМЕ́РНИЙ, -а, -е, *хім*. Стос. до таутомерії.
ТАУТОХРОНІ́ЗМ, -у, *ч*. Властивість гармонічних коливань зберігати період коливання незалежно від амплітуди.
ТАФА́, -и, *ж*., *заст*. Те саме, що **тахва́**.
ТАФОНО́МІЯ, -ї, *ж*. Розділ палеонтології, який вивчає закономірності процесу поховання організмів.
ТАФОФІЛІ́Я, -ї, *ж*. Нав'язливий потяг бути присутнім на похороні.
ТАФОФО́БІЯ, -ї, *ж*. 1. Нав'язлива боязнь бути заживо похованим. 2. Нав'язлива боязнь похорон та похоронних речей і аксесуарів.
ТАФТА́, -и́ *ж*. Цупка глянсувата шовкова чи бавовняна тканина.
ТАФТО́ВИЙ, -а, -е. Зробл. із тафти.
ТАФТЯНИ́Й, -а́, -е́. Зробл. із тафти.
ТАХВА́, -и́, *ж*., *заст*. Артіль рибалок.
ТАХІГІДРИ́Т, -у, *ч*. Рідкісний мінерал; прозорі, гіркі на смак восково- або медово-жовті кристали зі скляним блиском.
ТАХЕО́МЕТР, -а, *ч*., *спец*. Геодезичний прилад для визначення взаємного положення точок місцевості та обчислення віддалі між ними.
ТАХЕОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец*. Стос. до тахеометрії.
ТАХЕОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж*., *спец*. 1. Далекомірне топографічне знімання для складання плану рельєфу місцевості. 2. Розділ геодезії, який вивчає методи такого знімання.
ТАХІАРИТМІ́Я, -ї, *ж*., *мед*. Захворювання, пов'язане зі збільшенням числа аритмічних серцевих скорочень.
ТАХІГЕНЕ́З, -у, *ч*., *біол*. Явище скорочення і спрощення раннього етапу розвитку організму, яке полягає в тому, що зародок не проходить усіх стадій, які були властиві предкам організму.
ТАХІ́ГРАФ, -а, *ч*. Те саме, що **стено́граф**.
ТАХІГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **стенографі́чний**.
ТАХІГРА́ФІЯ, -ї, *ж*. Те саме, що **стеногра́фія**.
ТАХІКАРДІ́Я, -ї, *ж*., *мед*. Значне прискорення серцевих скорочень, спричинене різними фізіологічними та патологічними явищами.
ТАХІЛАЛІ́Я, -ї, *ж*. Порушення мовлення, яке характеризується вираженим багатослів'ям або різко пришвидшеним його темпом.
ТАХІЛІ́Т, -у, *ч*. Гірська порода – базальт із склуватою структурою.
ТАХІ́МЕТР, -а, *ч*. 1. Застаріла назва тахеометра. 2. Прилад для вимірювання швидкості течії води. 3. Різновид теодоліта для вимірювання кутів на відстані.
ТАХІМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тахіметра.
ТАХІ́НА *див*. **тахі́ни**.
ТАХІ́НИ, -ін, *мн*. (*одн*. **тахі́на**, -и, *ж*.). Родина двокрилих корисних комах.
ТАХІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **тахі́новий**. 2. Прикм. до **тахі́на**.
ТАХІ́НОВИЙ, -а, -е. Якого виготовляють з очищеного насіння кунжуту.
ТАХІ́НОВІ, -их, *мн*. Те саме, що **тахі́ни**.
ТАХІО́Н, -а, *ч*., *фіз*. Гіпотетична частинка, яка рухається з швидкістю, що перевищує швидкість світла у вакуумі.
ТАХІПНОЕ́, *невідм*., *с*. Пришвидшення дихання до 40-60 дихальних рухів за хвилину.
ТАХІПСИХІ́Я, -ї, *ж*. У психіатрії – пришвидшене протікання розумових процесів у психічно хворих.
ТАХІСИСТОЛІ́Я, -ї, *ж*., *мед*. Шлуночкова тахікардія.
ТАХІСТОСКОПІ́Я, -ї, *ж*. Дослідження зорового сприйняття шляхом короткочасного показу на екрані тахістоскопа зорових тестів.
ТАХІСФІГМІ́Я, -ї, *ж*. Підвищена частота пульсу (більше 100 ударів за 1 хвилину).
ТАХІТОСКО́П, -а, *ч*. Прилад, який представляє зоровий матеріал за умов дуже коротких пред'явлень.
ТАХІФА́ГІЯ, -ї, *ж*. Швидке поїдання їжі, проковтування її без прожовування.
ТАХІФАЗІ́Я, -ї, *ж*., *мед*. Дуже швидке і багатослівне мовлення.
ТАХІФЕМІ́Я, -ї, *ж*. Те саме, що **тахілалі́я**.
ТАХІФІЛАКСІ́Я, -ї, *ж*. Короткочасне зниження чутливості до тієї чи ін. речовини, що забезпечує швидкий захист організму від різних токсичних впливів.
ТАХІФРАЗІ́Я, -ї, *ж*. Те саме, що **тахілалі́я**.
ТА́ХКАННЯ, -я, *с*., *розм*. Дія за знач. **та́хкати** та звуки, утворювані цією дією.
ТА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок*., *розм*. Утворювати розмірені, уривчасті звуки "тах-тах" під час роботи, руху (про мотор і т. ін.).
ТА́ХЛІ, -ів, *мн*. (*одн*. **та́хля**, -і, *ж*.). 1. *заст*. Кахлі. 2. *перен*., *розм*. Про те, що має форму квадратів або прямокутників.
ТАХОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч*., *спец*. Тахометричний перетворювач, виконаний у вигляді електричної машини, яка генерує електрорушійну силу, пропорційну частоті обертання вала.
ТАХОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тахогенера́тор**.
ТАХОГРА́МА, -и, *ж*. Графічний запис змін швидкості обертання (напр., вала машини) залежно від часу.
ТАХОГРА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тахогра́ма**.
ТАХО́ГРАФ, -а, *ч*. Прилад для здійснення тахографії.
ТАХОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тахографії.
ТАХОГРАФІ́Я, -ї, *ж*. Графічна реєстрація швидкості руху рідин та газів.
ТАХО́МЕТР, -а, *ч*., *спец*. 1. Прилад для здійснення тахометрії. 2. У транспортних засобах (автомобілях, літаках, судах та ін.) – прилад, що вказує швидкість обертання колінчатого валу двигуна, валу турбіни тощо в даний момент часу в обертах за хвилину.
ТАХОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тахометрії.
ТАХОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж*. Вимірювання кутової швидкості обертового тіла.
ТАХТА́, -и́, *ж*. Широкий низький диван без спинки.
ТАХТА́РЕННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **тахта́рити**.
ТАХТА́РИТИ, -рю, -риш, *недок*., *перех*., *заст*. Тягти.
ТАЦЕ́Т, -а, *ч*. Культурний вид нарциса; налічує багато сортів.
ТАЦИТРО́Н, -а, *ч*., *спец*. Різновид тиратрона.
ТА́ЦЯ, -і, *ж*. 1. *рідко*. Те саме, що **підно́с** 2. 2. Те саме, що **тарі́ль** 1.
ТАЧА́НКА, -и, *ж*. В Україні та на Кубані – ресорний чотириколісний візок із відкритим кузовом для парної упряжі. // Такий візок із кулеметом (у кавалерії часів громадянської війни).
ТАЧА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тача́нка**.
ТАЧА́НОЧКА, -и, *ж*. Зменш.-пестл. до **тача́нка**.
ТА́ЧЕЧКА, -и, *ж*. Зменш. до **та́чка**.
ТА́ЧКА, -и, *ж*. Ручний, звичайно одноколісний, візок, яким перевозять вантажі на невелику відстань, тримаючи за ручки й штовхаючи поперед себе.
ТАЧКА́Р, -я́, *ч*. Робітник, що перевозить вантажі на тачці.
ТАЧКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **та́чка**. *Тачкове колесо*.
ТАШ, -у, *ч*., *діал*. Балаган; намет.
ТА́ША, -і, *ж*., *діал*. 1. Балаган; намет. 2. Брезент, полотно, яким обтягують, укривають що-небудь.
ТАШИ́ЗМ, -у, *ч*. Формалістична течія в живопису 20 ст., різновид абстракціонізму.
ТАШИ́СТ, -а, *ч*. Послідовник, прибічник ташизму.
ТА́ШКА, -и, *ж*., *військ*., *заст*. Шкіряна сумка, яку носили на ремені через плече.
ТАШКЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ташкент.
ТАШНИ́Й, -а́, -е́, *діал*. Балаганний. // Наметовий. *Ташна повозка*.
ТАШУВА́ННЯ, -я, *с*., *розм*., *рідко*. Дія за знач. **ташува́ти** *і* **ташува́тися**.
ТАШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*., *перех*., *розм*., *рідко*. Розміщувати; розташовувати.
ТАШУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок*., *рідко*. Бути в якому-небудь місці; міститися. // Розташовуватися.
ТБІЛІ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тбілісі.
ТВА́МОСТЬ, -і, *ж*., *зах*. Твоя милість.
ТВАНИ́СТИЙ, -а, -е. Такий, у якому можна загрузнути, який засмоктує. // Багнистий.
ТВАНЬ, -і, *ж*. 1. В'язке болото, грязь, рідке багно (у 2 знач.). // Драговина, трясовина, багно (у 1, 2 знач.). 2. Тонкі густі водорості; баговиння (у 1 знач.). 3. *перен*., *зневажл*. Про розпусну або мерзенну, підлу людину чи середовище з таких людей. // *чого*. Про те, що засмоктує, обплутує, позбавляє волі, свободи дій.
ТВАНЮ́КА, -и, *ж*. Збільш. до **твань**.
ТВАР[1], -і, *ж*., *заст*. 1. *книжн*. Будь-яка істота, живе створіння; тварина. // *збірн*. 2. *лайл*. Підла, мерзенна людина.
ТВАР[2], -і, *ж*., *заст*. Обличчя.
ТВАРИ́НА, -и, *ж*. 1. Будь-яка істота на відміну від рослини чи людини. // Худоба, звір і т. ін.; ссавець. ** **Сві́йські твари́ни** – приручені, не дикі звірі та птахи, що живуть у домашніх умовах і служать людині. **Твари́ни-шкідники́** – тварини, які приносять шкоду людині безпосередньо (паразитуючи на ній або передаючи їй збудників хвороби) чи непрямо (завдаючи шкоди тваринництву, лісному господарству тощо). 2. *лайл*. Груба, підла людина.
ТВАРИНА́, -и́, *ж*., *збірн*. Тварини.
ТВАРИ́НКА, -и, *ж*. Зменш.-пестл. до **твари́на**.
ТВАРИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **твари́на** 1. // Пов'язаний із зображенням тварин. // Добутий з органічних речовин; органічного походження. ** **Твари́нний клей** – те саме, що **желати́н**. **Твари́нний світ** – сукупність усіх видів тварин на відміну від рослин. 2. *перен*. Власт. тварині, тваринам; такий, як у тварин; суто фізіологічний, не контрольований розумом. // Грубий, низький. *Тваринне почуття*.
ТВАРИ́ННИК, -а, *ч*. Той, хто доглядає й вирощує сільськогосподарських тварин. // Фахівець із тваринництва.
ТВАРИ́ННИЦТВО, -а, *с*. 1. Галузь сільського господарства, що займається розведенням корисних свійських тварин. 2. Наука про розведення сільськогосподарських тварин.
ТВАРИ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до тваринництва, пов'язаний з ним. *Тваринницька ферма*. // При-

знач. для тварин. *Тваринницькі приміщення.* 2. Прикм. до **твари́нник.**

ТВАРИ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **твари́нник.**

ТВАРИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **твари́нний** 2.

ТВАРИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Який має вигляд певної тварини. 2. Грубий, низький (про дії, вчинки людини або про саму людину).

ТВАРИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **твариноподі́бний.**

ТВАРИ́НЯЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **твари́на** 1. 2. *перен.* Те саме, що **твари́нний** 2.

ТВАРЮ́КА, -и, *ж.* Збільш.-зневажл. до **твари́на.** // Уживається як лайливе слово.

ТВЕЛ, -а, *ч.* Тепловидільний елемент ядерного реактора, що являє собою циліндр із цирконію або конструкцію іншої форми, заповнену ядерним паливом.

ТВЕРДЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Досить твердий.

ТВЕ́РДЖА, -і, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **тверді́нь** 2. 2. *заст.* Фортеця. 3. *чого, перен., заст.* Твердиня (у 2 знач.).

ТВЕ́РДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Думка, положення, вислів, що доводить, підтверджує що-небудь, лежить в основі чогось. 2. *лог.* Предикат. 3. Логічний вираз, який вважається істинним. 4. Речення мови програмування.

ТВЕРДИ́Й, -а́, -е́. 1. Здатний зберігати у сталих умовах свою форму і розмір на відміну від рідкого та газоподібного; прот. р і д к и й , г а з о п о д і б н и й . ** **Тверде́ ті́ло** – агрегатний стан речовини, що характеризується збереженням форми і об'єму, а також можливість їхнього відновлення після дії невеликих сил. **Тверді́ ро́зчини** – тверді фізико-хімічні системи, де однорідність системи не порушується від зміни співвідношення між її складовими частинами. **Тверді́ спла́ви** – сплави з високими твердістю, міцністю, різальними та ін. властивостями, що зберігаються при високих температурах. 2. Який важко піддається стискуванню, згинанню, різанню тощо; прот. м ' я к и й . // Який затвердів, затужавів. // Міцний, не мулистий (про ґрунт). // Жорсткий на дотик. // Черствий, не свіжий (про хліб і борошняні вироби). // *у знач. ім.* **тверде́**, -до́го, *с.* Їжа, для пережовування якої потрібні певні зусилля. // *у знач. ім.* **тверде́**, -до́го, *с.* Про міцний, не мулистий ґрунт. ** **Тверда́ пшени́ця** – сорт пшениці, що має зерно найвищої якості. **Тверде́ па́ливо** – дерево, кам'яне вугілля, торф і т. ін., що під час спалювання дають тепло. **Тверде́ покриття́** – асфальт, бруковий камінь і т. ін., якими покривають шляхи. **Тверді́ поро́ди** – породи дерев з особливо міцною деревиною. 3. *перен.* Фізично витривалий, сильний, дужий. // Який має велику силу або свідчить про неї (про частини організму людини або тварини). 4. *перен.* Непохитний, духовно сильний, зі стійкими переконаннями (про людину). // Незламний, рішучий, стійкий (про характер людини і його риси). // Який виражає рішучість, незламність, стійкість. // Позбавлений чуйності, лагідності, сердечності; суворий (про серце, душу). 5. *перен.* Який визначився остаточно; без вагань, сумнівів. // Цілеспрямований, певний. // Перейнятий упевненістю; чіткий. *Тверде слово.* 6. Непорушний, стійкий, не хисткий. *Тверда опора.* // Який вимагає цілковитого підкорення, неухильного виконання. *Тверда влада.* // Який міцно встановився; без порушень, без відхилень. *Твердий порядок.* // Який довільно не змінюється; сталий (про ціни, податок). // Який не підлягає змінам, постійний. // Певний, надійний. ** **Тверда́ валю́та** – валюта, стійка по відношенню до свого номіналу. **Тверді́ уго́ди** – угоди, умови яких не підлягають зміні у процесі реалізації угоди. **Тверді́ ці́ни:** а) ціни, що їх встановлює держава; б) ціни, що їх встановлюють виробники – монополісти на продукцію, яка має велику еластичність попиту по відношенню до цін. 7. Стійкий, впевнений (про ходу, рухи і т. ін.). 8. *у чому, перен., рідко.* Який добре знає що-небудь, володіє чимось. // Глибокий, міцний (про знання). *Тверді знання.* 9. Різко окреслений. // Виразний, чіткий (про риси обличчя). // Прямий, рівний, розбірливий (про почерк). 10. *перен.* Важкий, обтяжливий. 11. *рідко.* Міцний, глибокий (про сон). ** **Тверда́ вода́** – вода, що містить велику кількість кальцієвих чи магнезіальних солей.

ТВЕРДИ́НЯ, -і, *ж.* 1. *перев. уроч.* Те саме, що **форте́ця.** 2. *чого або з означ., перен.* Надійна опора, заслона, захист.

ТВЕРДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок., перех.* 1. Говорити, повторювати те саме. 2. *заст.* Багато разів повторювати що-небудь, щоб вивчити, запам'ятати.

ТВЕРДИ́ТИ, -джу, -диш; *наказ. сп.* твердь; *недок., перех., зі спол.* щ о . Впевнено висловлювати щонебудь, настійливо говорити, запевняючи в чомусь.

ТВЕ́РДИТИСЯ, -ться, *недок.* Пас. до **тве́рдити.**

ТВЕРДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тверді́ти.**

ТВЕРДІ́НЬ, -і, *ж.* 1. *книжн.* Небесне склепіння, небозвід; небо. 2. *чого або з означ.* Тверда поверхня чогось; маса, товща чогось твердого. *Земна твердінь.*

ТВЕРДІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Дуже, зовсім твердий.

ТВЕРДІ́СІНЬКО. Присл. до **тведі́сінький.**

ТВЕ́РДІСТЬ, -дості, *ж.* 1. Якість за знач. **тверди́й** 2, 3, 5 – 8. 2. Душевна стійкість, непохитність. // Рішучість. 3. *фіз.* Здатність тіла чинити опір змінюванню форми та розміру. ** **Зага́льна тве́рдість води́** – сума карбонатної та некарбонатної жорсткості води. **Карбона́тна тве́рдість води́** – властивість води, зумовлена наявністю в ній гідрокарбонатів кальцію та магнію. **Некарбона́тна тве́рдість** – властивість води, зумовлена наявністю в ній сульфатів і хлоридів кальцію та магнію. **Тве́рдість води́** – особливий стан води, що характеризується наявністю в ній солей кальцію та магнію.

ТВЕРДІ́ТИ, -іє, *недок.* Ставати твердим (у 2, 4 знач.); міцніти; тужавіти.

ТВЕРДІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тверді́шати.**

ТВЕРДІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати твердішим (*див.* твердий 2, 4).

ТВЕРДІ́ШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **тве́рдо.**

ТВЕРДІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **тверди́й.**

ТВЕРДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тверді́ти.**

ТВЕ́РДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тве́рднути.** ** **Температу́ра тве́рднення** – температура, при якій речовина переходить із рідкого стану в твердий (кристалічний).

ТВЕ́РДНУТИ, -не; *мин. ч.* тверд, тве́рдла, тве́рдло *і* тве́рднув, -нула, -нуло; *недок.* Те саме, що **тверді́ти.**

ТВЕ́РДО. Присл. до **тверди́й** 2 – 8, 11. *Твердо стояти на своєму.*

ТВЕРДОВИ́ПАЛЕНИЙ, -а, -е. Випалений твердим, у твердому стані.

ТВЕРДОГОЛО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Розумово обмежений, дурний. *Твердоголова людина.* // Відсталий, занадто консервативний. 2. *у знач. ім.* **твердоголо́ві**, -вих, *мн.* Про крайніх консерваторів.

ТВЕРДОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **твердоголо́вий** 1.

ТВЕРДОКАМІ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **твердокам'яни́й.**

ТВЕРДОКА́МІННІСТЬ, -ності, *ж., рідко.* Властивість за знач. **твердокамі́нний.**

ТВЕРДОКАМ'ЯНИ́Й, -а́, -е́. Дуже твердий. *Твердокам'яна порода.* // *перен.* Стійкий, непохитний.

ТВЕРДОКА́М'ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **твердока́м'яний.**

ТВЕРДОКА́ТАНИЙ, -а, -е. Катаний, вальцьований у холодному стані, а не в розжареному – високопластичному.

ТВЕРДОКА́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **твердока́таний.**

ТВЕРДОКОПЧЕ́НИЙ, -а, -е, *кул.* Твердий внаслідок тривалого копчення, вудження. *Твердокопчені ковбаси.*

ТВЕРДОКО́РИЙ, -а, -е. У якого тверда кора.

ТВЕРДОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має тверді крила.

ТВЕРДОКРИ́ЛІ, -их, *мн.* Назва ряду комах, які мають тверді передні крила; жуки.

ТВЕРДОЛИСТЯ́НИЙ, -а, -е. Із твердою деревиною. ** **Твердолистя́ні поро́ди** – листяні породи дерев, які вирізняються твердою деревиною.

ТВЕРДОЛО́БИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **твердоголо́вий.**

ТВЕРДОЛО́БІСТЬ, -бості, *ж., розм.* Властивість за знач. **твердоло́бий.**

ТВЕРДОМЕ́ТР, -а, *ч.* Те саме, що **твердомі́р.**

ТВЕРДОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання твердості речовини.

ТВЕРДОМІ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання твердості речовини.

ТВЕРДОПА́ЛИВНИЙ, -а, -е. Який працює на твердому паливі. *Твердопаливна ракета.*

ТВЕРДОПІДНЕБІ́ННИЙ, -а, -е: ** **Твердопіднебі́нні при́голосні** – приголосні, при вимові яких середня частина спинки язика підіймається до твердого піднебіння, змикаючись із ним або утворюючи щілину.

ТВЕРДОПОЛІМЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до твердого полімеру і виробу, виготовленого з нього.

ТВЕРДОСЕ́РДИЙ, -а, -е. Непоступливий, нечулий; жорстокий.

ТВЕРДОСПЛА́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний з виробництвом та обробленням твердих сплавів. *Твердосплавна промисловість.*

ТВЕРДОСПЛА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **твердоспла́вний.**

ТВЕРДОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Стійкий, тривкий у твердому стані.

ТВЕРДОТА́, -и́, *ж., рідко.* Те саме, що **тве́рдість.**

ТВЕРДОТІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Що стосується твердих тіл, фізики твердого тіла. ** **Твердоті́лий ла́зер** – лазер, активним середовищем якого є кристали або скло з домішками активаторів. 2. У якого тверде тіло.

ТВЕРДОТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **твердоті́лий** 2.

ТВЕРДОТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **твердоті́лий.**

ТВЕРДОТЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. Тягнений, витягуваний у твердому стані, напр., дріт.

ТВЕРДОФА́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до твердої фази. *Твердофазна реакція.*

ТВЕРДОФАЗО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **твердофа́зний.**

ТВЕРДОШКІ́РИЙ, -а, -е. У якого тверда шкіра.

ТВЕРДОШКІ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **твердошкі́рий.**

ТВЕРДОШКУ́РИЙ, -а, -е, *діал.* Товстошкірий.

ТВЕРДОШКУ́РІСТЬ, -рості, *ж., діал.* Властивість за знач. **твердошку́рий.**

ТВЕРДУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи твердий (у 2 – 4 знач.).

ТВЕРДУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість і властивість за знач. **твердува́тий.** Твердуватість шкіри.

ТВЕРДЬ, -і, *ж., заст.* Твердінь.

ТВЕРДЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже твердий (у 2, 3 знач.).

ТВЕРЕ́ЗИЙ, -а, -е. 1. Не п'яний (про людину, її стан). // Власт. не п'яній людині; такий, як у неп'яної людини. // *рідко.* Який не спричиняє сп'яніння; не п'янкий. // *у знач. ім.* **твере́зий**, -зого, *ч.* Не п'яна людина. 2. Який не вживає спиртних напоїв; непитущий. 3. *перен.* Який має здоровий глузд; розсудливий. // Який ґрунтується на розсудливості, здоровому світосприйманні; практичний. *Тверезий розум.*

ТВЕРЕЗИ́ТИ, -ежу́, -ези́ш, *недок.* 1. *перех.* Робити когось тверезим після сп'яніння; протверезувати. 2. *перех. і неперех., перен.* Повертати здатність тверезо мислити, діяти, сприймати що-небудь.

ТВЕРЕЗИ́ТИСЯ, -ежу́ся, -ези́шся, *недок., рідко.* Те саме, що **тверезі́ти.**

ТВЕРЕЗІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім, цілком тверезий (у 1 знач.).

ТВЕРЕЗІ́СІНЬКО. Присл. до **тверезі́сінький.**

ТВЕРЕ́ЗІСТЬ, -зості, *ж.* 1. Стан за знач. **твере́зий** 1. 2. Невживання спиртних напоїв. 3. *перен.* Здатність бути розсудливим, реалістично, критично сприймати та оцінювати дійсність. // *чого.* Відповідність життєвій правді; розсудливість.

ТВЕРЕЗІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати тверезим (у 1, 3 знач.).

ТВЕРЕЗІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тверезі́шати.**

ТВЕРЕЗІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати більш тверезим (у 1, 3 знач.).

ТВЕРЕ́ЗНИК, -а, *ч.* Той, що не вживає спиртних напоїв, непитуща людина.

ТВЕРЕ́ЗО. Присл. до **твере́зий** 1, 3.

ТВЕРЕЗОМИ́СЛЯЧИЙ, -а, -е. Такий, що розумно, тверезо мислить.

ТВЕРСЬКИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до Твер. *Тверський купець.*

ТВИН, -у, *ч.* Гладкофарбована напіввовняна чи бавовняна тканина з діагональним переплетенням ниток, з якої шиють сукні та верхній одяг.

ТВИ́НОВИЙ, -а, -е. Пошитий із твину.

ТВІ, *невідм., ч.* Мова народів ашанті і фанті; належить до нігеро-конголезійських мов.

ТВІД, -у, *ч.* Шерстяна тканина полотняного переплетення для верхнього одягу.

ТВІ́ДОВИЙ, -а, -е. Пошитий із твіду. *Твідовий піджак.*

ТВІЙ, твоя́, твоє́. 1. Займ. присв. до **ти.** // Належний тобі. // *у знач. ім.* **твоє́**, твого́, *с.* Те, що належить тобі. // Який виходить від тебе; зроблений, створений, написаний, сказаний і т. ін. тобою. // Який стосується тебе. // Такий, як у тебе, власт. тобі. // Признач. тобі. *Твоє місце. Твоя доля.* // У якому чи поблизу якого ти живеш. *Твоє місто. Твій край.* // У якому ти береш участь, вчишся, працюєш і т. ін. *Твої змагання.* // До якого ти належиш. 2. Який перебуває в родинних або дружніх, близьких стосунках із тобою. // *у знач. присудка.* // Уживається в кінці листа в знач.: відданий тобі. 3. *у знач. ім., розм.* **твій**, твого́, *ч.* Чоловік, одружений з тобою. // **твоя́**, твоє́ї, *ж.* Жінка, одружена з тобою. // **твої́**, твоїх, *мн.* Батьки, родичі або інші близькі тобі люди.

ТВІЛ, -у, *ч., текст.* Дуже щільна тканина з діагональною структурою.

ТВІН, -у, *ч.* Низькосортна шерстяна чи бавовняна одноколірна тканина саржевого переплетення.

ТВІНДЕ́К, -а, *ч.* Міжпалубний простір на торговому судні з двома чи більше палубами.

ТВІНДЕ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **твінде́к.**

ТВІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **твін.**

ТВІР, тво́ру, *ч.* 1. Те, що зроблене, створене кимнебудь і реально існує в тій чи іншій формі; виріб, витвір. // *кого, чий і без додатка.* Продукт творчої діяльності людини. // *кого, чий і без додатка.* Наслідок літературної, наукової, музичної творчості людини. 2. Самостійна шкільна або домашня робота у вигляді письмового викладу учнями своїх думок на задану тему.

ТВІРНА́, -о́ї, *ж., мат.* Те саме, що **твірна́ лі́нія** (*див.* **твірни́й** 1).

ТВІРНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який утворює або на основі якого утворюється що-небудь. ** **Твірна́ лі́нія**, *мат.* – лінія, що своїм рухом утворює яку-небудь поверхню. **Твірна́ осно́ва**, *лінгв.* – основа, від якої утворюється похідне слово. **Твірне́ сло́во** – слово, від якого безпосередньо утворено дане похідне; матеріальна і семантична база формування похідних слів. 2. *у знач. ім.* **твірна́**, -но́ї, *ж., мат.* Те саме, що **твірна́ лі́нія.**

ТВІСТ, -у, *ч.* 1. Швидкий танець з імпровізаційними рухами партнерів у позиції один навпроти одного. 2. Музика, пісня в ритмі цього танцю. 3. *бірж., перен.* Спроби державних органів змінити тимчасову структуру, динаміку процентних ставок.

ТВІСТА́Н, -у, *ч.* Насичений вуглеводень каркасної будови.

ТВІ́СТОВИЙ, -а, -е. Стос. до твісту. *Твістова музика.*

ТВІ́СТОР, -а, *ч.* Запам'ятовувальний елемент – відрізок дроту з магнітною поверхнею, легке намагнічування якого спрямовується по гвинтовій лінії та з керуючою обмоткою навколо дроту.

ТВІ́СТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тві́стор.**

ТВІСТРО́Н, -у, *ч.* Підсилювальний електровакуумний надвисокочастотний прилад, який застосовується в передавачах потужних радіолокаційних станцій.

ТВІСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **твістува́ти.**

ТВІСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., розм.* Танцювати твіст.

ТВО́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **твори́ти** 1, 2, 4.

ТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **твори́ти** 1, 2, 4 і **твори́тися** 2.

ТВОРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* 1. Той, хто створює матеріальні або духовні цінності. // *перев. чого.* Той, хто є автором чогось. // *чого.* Засновник, основоположник чогось. 2. За релігійними уявленнями – надприродна істота, що створила світ; Бог. *Творець усього сущого.*

ТВО́РИВО, -а, *с., заст.* Твір (у 1 знач.).

ТВОРИ́ЛО, -а, *с., спец.* Скриня або яма, в якій гасять вапно.

ТВОРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до творіння.

ТВОРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч., заст.* Творець (у 2 знач.).

ТВОРИ́ТИ, творю́, тво́риш, *недок.* 1. *перех.* У процесі творчої праці викликати до життя що-небудь, давати існування чомусь. // *ким, яким.* Робити когось тим, на що вказує іменник в оруд. в. // Виробляти що-небудь. // Будувати. // Писати (науковий, літературний, музичний твір), малювати (картину тощо). // Накреслювати плани й т. ін. // Вигадувати. 2. *перех.* Викликати появу чого-небудь, бути причиною виникнення чогось; утворювати. 3. *неперех.* Займатися творчою діяльністю (літературною, мистецькою, науковою тощо). 4. *перех.* Виконувати якусь роботу, дію. // Робити щось погане; коїти, чинити. // У сполуч. з ім. означає: виконувати дію, виражену цим іменником. // Здійснювати, робити. 5. *перех., що.* Утворювати; становити, являти собою.

ТВОРИ́ТИСЯ, тво́риться, *недок.* 1. Те саме, що **відбува́тися** 1; робитися. // Діятися, чинитися (про щось погане, страшне, незвичайне); коїтися. 2. *рідко.* Те саме, що **виника́ти** 1; утворюватися. 3. Пас. до **твори́ти** 1, 4.

ТВОРІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **твори́ти** 1, 4; будування. 2. Продукт творчості, діяльності людини. // Те, що створено природою. // *перев. мн.* Твори літератури, мистецтва. 3. *розм.* Жива істота. // Про людину.

ТВОРЦІ́В, -це́ва, -це́ве. Прикм. до **творе́ць**. // Належний творцеві.

ТВО́РЧИЙ, -а, -е. 1. Стос. до творчості (у 1, 2 знач.). *Творчий доробок письменника.* // Власт. творчості. // Який містить елементи нового, щось удосконалює, розвиває, збагачує; пройнятий творчістю (у 1 знач.). // Який буває в процесі творчості, зумовлений нею. ** **Тво́рчий ве́чір** *кого, чий* – вечір з участю автора, огляду творчості якого він присвячений. 2. Здатний до творчості (у 1 знач.); який творить. ** **Тво́рчий працівни́к** – той, хто працює в галузі літератури та мистецтва. **Тво́рча спі́лка** – добровільне об'єднання професійних творчих працівників відповідного фахового напряму в галузі культури та мистецтва, яке має фіксоване членство і діє на підставі статуту. 3. Прикм. до **творе́ць** 1. *Творче чуття.*

ТВО́РЧІСТЬ, -чості, *ж.* 1. Діяльність людини, спрямована на створення духовних і матеріальних цінностей. // Діяльність, пройнята елементами нового, вдосконалення, збагачення, розвитку. ** **Буди́нок тво́рчості** – заклад для відпочинку й творчої праці літераторів, художників і т. ін. 2. Те, що створено внаслідок такої діяльності, сукупність створеного кимось. ** **Наро́дна тво́рчість**: а) вид духовної творчої діяльності народу, що виявляється в усній поезії, музиці та інших видах мистецтва; б) сукупність творів, що виникла як наслідок такої діяльності народу. 3. Здатність творити (у 1 знач.), бути творцем (у 1 знач.).

ТВО́РЧО. Присл. до **тво́рчий** 1, 2. *Творчо обдарована людина.*

ТВО́РЯЧИ. Дієприсл. до **твори́ти**.

ТЕ *див.* **той**.

ТЕ ДЕ́УМ, -а, *ч.* Католицький гімн для хору.

ТЕА́ТР, -у, *ч.* 1. Вид мистецтва, що відображає життя в сценічній дії, яку виконують актори перед глядачами. ** **Теа́тр абсу́рду** – один з виявів модернізму в театральному мистецтві; вистави цього театру безсюжетні, слово і сценічна дія фрагментарні. **Теа́тр ті́ней**: вид театрального видовища, в якому зміст розкривається за допомогою динамічних кадрів – картин проектованих на екрані фігурок з картону, шкіри, кольорової плівки. 2. Установа, організація, що здійснює сценічні вистави певним колективом артистів. 3. Приміщення, будинок, у якому відбуваються вистави. // Присутні на виставі; глядачі. 4. *заст.* Вистава, спектакль. 5. *чого, перен.* Місце, де відбуваються значні події (воєнні дії тощо). ** **Теа́тр во́єнних дій** – частина території континенту з морями, що омивають її, або акваторія океану (моря) з островами і прилеглим узбережжям континентів, а також повітряний простір над ними, в межах яких розгортаються стратегічні угруповання збройних сил і можуть вестися воєнні дії. 6. Сукупність драматичних творів того чи іншого автора, жанру тощо.

ТЕАТРА́Л, -а, *ч.* 1. Аматор, любитель театру (у 1 знач.); частий відвідувач театру. 2. *розм.* Артист театру.

ТЕАТРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **театралізува́ти**. // Виведення елементів сценічної вистави у певний вид мистецтва.

ТЕАТРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **театралізува́ти**. // *у знач. прикм.* 2. *рідко.* Те саме, що **театра́льний** 2, 3.

ТЕАТРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Пристосовувати літературний (не драматичний) твір для вистави в театрі, вносити до твору елементи драматичної дії, сценічної гри.

ТЕАТРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **театралізува́ти**.

ТЕАТРА́ЛКА, -и. Жін. до **театра́л** 1.

ТЕАТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до театр 1 – 3. // Пов'язаний з театром, його діяльністю, присвячений театру. // Який працює для театру. // Який має в своєму складі артистів театру, театралів (у 1 знач.). // Написаний для вистави. *Театральна музика.* // Признач. для здійснення вистав. *Театральні костюми.* // Який готує працівників театру, артистів. *Театральна студія.* 2. Який відзначається театральністю (у 1 знач.), у якому наявна театральність. 3. Сповнений театральності (у 2 знач.); неприродний, награний.

ТЕАТРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Сукупність специфічних засобів і прийомів, властивих театрові як особливому виду мистецтва. // Елементи сценічної вистави в чому-небудь. 2. Награність, штучність, афектація в чомусь; поведінка, розрахована на зовнішній ефект.

ТЕАТРА́ЛЬНО. Присл. до **театра́льний** 2, 3.

ТЕАТРА́ЛЬЩИНА, -и, *ж., розм.* Неприродність театральної гри, її показна ефектність.

ТЕА́ТРИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **теа́тр** 2, 3.

ТЕАТРОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із театрознавства.

ТЕАТРОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Галузь мистецтвознавства, що вивчає театр, його теорію, історію та значення в житті суспільства.

ТЕАТРОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **театрозна́вець**. *Театрознавчі кадри.* // Який готує театрознавців. *Театрознавчий факультет.* 2. Стос. до театрознавства.

ТЕАТРОМА́Н, -а, *ч.* Людина, що надмірно захоплюється театром і часто відвідує театральні вистави.

ТЕАТРОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Надмірне захоплення театром.

ТЕА́ТР-СТУ́ДІЯ, теа́тру-сту́дії, *ч.* Експериментальний акторський колектив.

ТЕБАЇ́ЗМ, -у, *ч.* Хронічне отруєння опієм.

ТЕБАЇ́Н, -у, *ч.* Органічна сполука, алкалоїд; міститься в опії. Судомна отрута. Є сировиною для виробництва лікарських препаратів.

ТЕБЕНІ́ВКА, -и, *ж.* Пасіння сільськогосподарських тварин (оленів, коней, овець, великої рогатої худоби) на засніжених пасовищах.

ТЕБЕНІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тебені́вка**.

ТЕБЕНЮВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **тебені́вка**.

ТЕБЕНЮВА́ТИ, -ює

ТЕБРОФЕ́Н, -у, *ч., фарм.* Противірусний засіб.

ТЕБРОФЕ́НОВИЙ, -а, -е, *фарм.* Прикм. до **теброфе́н**. ** **теброфе́нова мазь** – Противірусний засіб, що його застосовують при вірусних захворюваннях очей і шкіри, а також пласких вульгарних бородавках.

ТЕВІРО́Н, -у, *ч.* Торгова назва штучного волокна, яке випускається в Японії.

ТЕ́ВКАЛО, -а, *ч. і ж., діал.* Той (та), хто має звичку плямкати.

ТЕ́ВКАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **те́вкати** *і* звуки, утворювані цією дією.

ТЕ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Плямкати.

ТЕВТО́Н *див.* **тевто́ни**.

ТЕВТО́НЕЦЬ *див.* **тевто́нці**.

ТЕВТО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **тевто́н**, -а, *ч.*; **тевто́нка**, -и, *ж.*), *іст.* Стародавні германські племена. // *книжн.* Уживається іноді як загальна назва германців.

ТЕВТО́НКА *див.* **тевто́ни**.

ТЕВТО́НСТВО, -а, *с., збірн., зневажл.* Те саме, що **тевто́ни**.

ТЕВТО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тевто́ни** й **тевто́нці**. *Тевтонські племена.* ** **Тевто́нський о́рден** – католицький духовно-рицарський орден, що виник у Палестині наприкінці 12 ст.; військова організація німецького рицарства у 13 – 16 ст.

ТЕВТО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **тевто́нець**, -нця, *ч.*), *іст.* Рицарі Тевтонського ордену.

ТЕВ'Я́К, -а́, *ч.* Сірий тюлень – морський ссавець родини справжніх тюленів.

ТЕГ, -у, *ч.* Ознака, мітка. // У системах обробки інформації – ознака даних.

ТЕГЕРА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тегеран.

ТЕ́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тег**.

ТЕГРЕТО́Л, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при епілепсії, невралгії трійчастого нерва, нецукровому діабеті та ін.

ТЕДЕ́СКА, -и, *ж.* Італійська назва танцю, подібного до лендлеру та вальсу і поширеного в Європі у 18 – 19 ст.

ТЕДІО́Н, -у, *ч.* Речовина, що її застосовують для боротьби з паразитичними кліщами на посівах багатьох сільськогосподарських культур.

ТЕ́Є, *част.* Те саме, що **той** 11.

ТЕЖ. 1. *присл.* Те саме, що **тако́ж** 1, 2. 2. *част., розм.* Уживається для вираження несхвального, іронічного або негативного ставлення до кого-, чого-небудь.

ТЕ́ЖИК, -а, *ч., діал.* Горщик для квітів.

ТЕ́ЗА, -и, *ж.* 1. Положення, висловлене в книжці, доповіді, статті тощо, правдивість якого треба довести. // Положення, що коротко й чітко формулює основну ідею чого-небудь або провідне завдання, що стоїть перед кимсь. // *перев. мн.* Коротко сформульовані основні положення доповіді, лекції, статті тощо. 2. *лог.* Вихідне положення, що вимагає доведення. 3. У філософії Гегеля – вихідний пункт процесу розвитку, перший ступінь тріади.

ТЕЗАВРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Приватне нагромадження золота як скарбу. 2. Нагромадження золота банками, скарбницями, різними фондами. 3. Накопичення грошей населенням унаслідок вилучення їх з обігу та зберігання нагромадженої готівки поза кредитними установами.

ТЕЗАВРО́ВАНИЙ, -а, -е, *ек.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **тезаврува́ти**.

ТЕЗАВРУВА́ННЯ, -я, *с., ек.* Дія за знач. **тезаврува́ти**.

ТЕЗАВРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., ек.* 1. Нагромаджувати золото як скарб. 2. Формувати золотий запас держави.

ТЕЗАВРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **тезаврува́ти**.

ТЕЗАУРИСМО́З, -у, *ч.* Порушення обміну речовин, при якому деякі продукти обміну накопичуються в незвичайно великих кількостях у соках організму і утворюють відкладення в органах або клітинах.

ТЕЗА́УРУС, -а, *ч., лінгв.* 1. Одномовний (тлумачний або тематичний) словник, який прагне максимально охопити лексику даної мови. // Словник, що подає лексику певної мови в усьому її обсязі з прикладами їх використання в тексті. 2. Словник, в якому слова, що належать до якої-небудь галузі знань, розташовано за тематичним принципом і показано семантичні відношення між лексичними одиницями.

ТЕЗА́УРУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **теза́урус**.

ТЕЗЕ́Й, ТЕСЕ́Й, -я, *ч.* У давньогрецькій міфології – один з найвидатніших героїв, що вбив розбійника Прокруста, чудовисько Мінотавра.

ТЕ́ЗИС, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **те́за**.

ТЕ́ЗИСНИЙ, -а, -е. Те саме, що **те́зовий**.

ТЕ́ЗИСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **те́зисний**.

ТЕ́ЗИСНО, *присл.* У вигляді тези (тез), нерозгорнуто твердження.

ТЕ́ЗКА, -и, *ч. і ж., діал.* Те саме, що **тезко́**.

ТЕЗКО́, -а́, *ч.* Той, хто має з ким-небудь однакове ім'я.

ТЕ́ЗО *див.* **та́со**.

ТЕЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тезува́ти**. // **тезо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТЕЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тезо́ваний**.

ТЕ́ЗОВИЙ, -а, -е. Який містить стисло сформульовані основні положення, твердження. *Тезовий виклад доповіді.*

ТЕЗОІМЕНИ́ТСТВО, -а, *с., заст., книжн.* Іменини членів царської родини та інших високих осіб. // Взагалі чиїсь іменини.

ТЕЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тезува́ти**.

ТЕЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Складати тези до статті, доповіді тощо. *Тезувати доповідь.*

ТЕЇ́ЗМ[1], -у, *ч.* Релігійно-філософське вчення, що визнає існування Бога як окремої істоти з розумом і волею, що створила світ і керує ним.

ТЕЇ́ЗМ[2], -у, *ч.* Один із різновидів кофеїнізму, обумовлений зловживанням чаєм.

ТЕЇ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **кофеї́н**.

ТЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **теї́н**.

ТЕЇ́СТ, -а, *ч.* Прихильник теїзму; віруючий.

ТЕЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до теїзму, пройнятий ним. *Теїстичні погляди.*

ТЕЇСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **теїсти́чний**.

ТЕЇ́СТКА, -и. Жін. до **теї́ст**.

ТЕЙЛ-ГЕ́ЙТ, -у, *ч.* Спосіб гри на кулісному тромбоні, поширений у музикантів традиційного джазу.

ТЕЙЛЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Одноклітинні організми класу споровиків, які паразитують у клітинах ретикулоендотеліальної системи і в еритроцитах ссавців, спричинюючи тейлеріоз.

ТЕЙЛЕРІО́З, -у, *ч., вет.* Інвазійні хвороби великої рогатої худоби, північних оленів, овець, кіз, спричинювана одноклітинними організмами – тейлеріями.

ТЕЙЛОРИ́ЗМ, -у, *ч., ек.* Система організації праці, що полягає в максимальному підвищенні інтенсивності праці робітників і раціональному використанні засобів виробництва.

ТЕЙЛОРИ́Т, -у, *ч.* 1. Калій-амоній сульфат; жовтувато-білі конкреції, розчинні у воді. 2. Друга назва бентоніту.

ТЕ́ЙЛОРІВ, -рова, -рове, *мат.* Належний Тейлору. *Тейлорів ряд.*

ТЕЙНЕЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сині або синювато-сірі крихкі кристали.

ТЕЙСИНТА́Й, -я, *ч.* Категорія добровольців-смертників у збройних силах Японії під час 2-ї світової війни.

ТЕЙЯРДИ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям філософії, який пропонує поєднати наукову ідею еволюції з елементами модернізованої християнської містики.

ТЕК, -а, *ч.* Сибірський гірський козел – парнокопитна тварина ряду козлів.

ТЕ́КА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **па́пка**[1]. 2. *рідко.* Те саме, що **портфе́ль** 1. 3. Поличка.

ТЕКАКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е: ** **Текаклiти́нна пухли́на** – доброякісна пухлина яєчників строми статевого тяжа.

ТЕ́КАННЯ, -я, *с.* Звуки, які подає токуючий глухар.

ТЕКВОНДО́ *і* ТХЕКВОНДО́, *невідм., с.* Корейське національне єдиноборство без зброї, традиційний вид спорту та бойового самозахисту.

ТЕКЕМЕ́Т, -а, *ч.* Повстяний казахський килим, один із головних предметів убрання казахської юрти.

ТЕКІ́ЛА, -и, *ж.* Мексиканська горілка з агави.

ТЕКІ́НЕЦЬ[1] *див.* **текі́нці**.

ТЕКІ́НЕЦЬ[2], -нця, *ч.* Назва степового коня для верхової їзди.

ТЕКІ́НКА *див.* **текі́нці**.

ТЕКІ́НСЬКИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **текі́нці**.

ТЕКІ́НСЬКИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **текі́нець**[2].

ТЕКІ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **текі́нець**, -нця, *ч.*; **текі́нка**, -и, *ж.*). Одне з великих племен, що стало частиною туркменського народу.

ТЕ́КНЯВА, -и, *ж., діал.* Теча (у 1 знач.).

ТЕ́КОВИЙ, -а, -е: ** **те́кове де́рево** – те саме, що **тик**[1].

ТЕКОДО́НТИ, -ів, *мн.* Надряд вимерлих плазунів підкласу архозаврів.

ТЕКО́МА, -и, *ж.* 1. Рід рослин родини бігнонієвих. 2. *мед.* Те саме, що **текаклі́тинна пухли́на**.

ТЕКС, -а, *ч.* Позасистемна одиниця лінійної щільності волокон або ниток, тобто відношення їх маси до довжини.

ТЕКСОПРИ́НТ, -а, *ч.* Відтворення тексту способами плаского та глибокого друку з друкованих форм, одержаних за допомогою фотографування набору.

ТЕКСТ, -у, *ч.* 1. Відтворена письмово або в друкованому вигляді авторська праця, документ, пам'ятка тощо. // Папір із написаними на ньому авторськими словами. 2. Зміст певного словесного твору. // Словесна частина альбомів, ілюстрованих видань. // Слова до музичного твору. 3. Основна частина друкарського набору без коментарів, виносок, приміток, малюнків і т. ін. 4. Літературний чи інший твір або його уривок для читання, аналізу тощо. // Уривок із Біблії, Євангелія тощо для проповіді, бесіди, що його наводять як вислів, цитату. 5. *друк.* Шрифт розміром близько 8 мм. 6. У системах обробки інформації – дані, подані знаками, згрупованими у слова, речення, абзаци, таблиці тощо, інтерпретація яких суттєво ґрунтується на знанні природної чи штучної мови. ** **Текст повідо́млення** – частина повідомлення, яка містить інформацію, призначену користувачеві, програмі або системі. 7. У комп'ютерній графіці – вихідний графічний елемент, призначений для формування зображення у вигляді текстового рядка.

ТЕКСТИ́ЛЬ, -ю, *ч.* Загальна назва ткацьких виробів із натуральних і хімічних волокон, а також пряжа й сировина для них.

ТЕКСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тексти́ль**. *Текстильне виробництво.* // Зробл. з текстилю. *Текстильні товари.* // Який виробляє текстиль. ** **Тексти́льна промисло́вість** – галузь легкої промисловості, підприємства якої виробляють тканини, неткані матеріали, трикотажні, текстильно-галантерейні та інші вироби з рослинної, тваринної та хімічної сировини. **Тексти́льне виробни́цтво** – виробництво, пов'язане з виготовленням текстилю, зокрема тестильних тканин.

ТЕКСТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник текстильної промисловості.

ТЕКСТИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **тексти́льник**.

ТЕКСТІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Короткий пояснювальний напис під малюнком, знімком.

ТЕКСТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **текст** 1 – 4. 2. *друк.* Який є текстом (у 5 знач.). *Текстовий шрифт.* // Виконаний текстом. *Текстовий набір.*

ТЕКСТОВІНІ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Вид штучної шкіри.

ТЕКСТОВІНІ́ТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **текстовіні́т**. // Зробл. з текстовініту. *Текстовінітове взуття.*

ТЕКСТОЛІ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Пластмаса з багатошарової спресованої тканини, просоченої штучними смолами.

ТЕКСТОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **текстолі́т**. *Текстолітове виробництво.* // Зробл. з текстоліту. *Текстолітові підшипники.*

ТЕКСТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із текстології.

ТЕКСТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. де текстології.

ТЕКСТОЛОГІ́ЧНО, *присл.* За принципами текстології.

ТЕКСТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь філології, що займається встановленням точного тексту літературних пам'яток та історичних документів, а також їх публікацією.

ТЕКСТУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **текстови́й** 1. 2. Який точно відтворює певний текст; дослівний, буквальний, ідентичний з текстом. *Текстуальний переклад.*

ТЕКСТУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **текстуа́льний**.

ТЕКСТУА́ЛЬНО, *присл.* Стосовно тексту; точно за текстом.

ТЕКСТУ́РА, -и, *ж.*, *спец.* Характер будови твердої речовини, розташування її частин, шарів. // Природний малюнок на поверхні перерізу деревини, що його утворюють волокна, серцевинні промені, річні шари тощо.

ТЕКСТУ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **тексту́ра**. ** **Тексту́рний папі́р** – папір, який імітує текстуру деревних порід, що використовується для обробки меблів, обклеювання стін.

ТЕКСТУРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Те саме, що **тексту́рний**. 2. Який має пухку структуру і пружну розтяжність (про синтетичну тканину, нитку).

ТЕКСТУРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **текстуро́ваний**.

ТЕКСТУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **текстурува́ти**.

ТЕКСТУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Розпушувати структуру і збільшувати пружну розтяжність (про синтетичні нитки і тканини).

ТЕКТИ́, тече́; *мин. ч.* тік, текла́, текло́; *наказ. сп.* течи́; *недок.* 1. Переміщати свої води в певному напрямі (про річку, струмок і т. ін.); плисти. // Рухатися своєю течією, пропливати де-небудь. // Впадати (в річку, море і т. ін.). 2. Струменіти, литися (про рідину). // *безос.* // *перен.* Поширюватися в повітрі (про світло, запах тощо). // *перен.* Звучати плавно, рівно та безперервно (про звуки, слова тощо). // *перен.* Виникати в певній послідовності, іти одна за одною (про думки). // *перен.* Відбуватися (про розмову, бесіду). // *перен.* Хвилеподібно спадати (про волосся). 3. *перен.* Іти, рухатися суцільною масою, лавиною, безперервним потоком (про велику кількість людей, тварин). // Надходити у великій кількості. 4. Минати, проходити, збігати (про час і те, що триває, відбувається в часі). 5. Сипатися цівкою, потоком (про пісок, зерно тощо). // *розм.* Обсипатися (про хліб на пні). 6. Пропускати рідину крізь дірки, щілини (про несправні будівлі, предмети).

ТЕКТИ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **текти́т**, -у, *ч.*). Невеликі оплавлені шматки склоподібної речовини, що трапляються у природних умовах.

ТЕКТИ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до тектитів.

ТЕКТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Сукупність процесів розвитку верхніх шарів Землі під впливом тектонічних рухів.

ТЕКТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тектології.

ТЕКТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про організацію будь-яких систем.

ТЕКТО́НІК, -а, *ч.* Те саме, що **тектоні́ст**.

ТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* 1. *геол.* Будова земної кори; процеси, які відбуваються в земній корі. 2. Галузь геології, що вивчає будову та розвиток земної кори. 3. *архіт.* Особливості взаємного розташування частин будівлі, споруди та співвідношення їх форм і пропорцій.

ТЕКТОНІМІ́Я, -ї, *ж.* Практика позначення батьків через їх дітей (напр., вона – мати Олега).

ТЕКТОНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із тектоніки (галузі геології, що вивчає будову земної кори, її рух і деформації); тектонік.

ТЕКТОНІ́Т, -у, *ч.* Метаморфічна гірська порода, яка виникла в результаті роздроблення та перетирання вихідних порід під дією тектонічних рухів.

ТЕКТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Стос. до тектоніки. ** **Тектоні́чна інве́рсія** – стадія у розвитку складчастої геосинклінальної системи, прогинання земної кори. **Тектоні́чна структу́ра** – будова земної кори, залягання гірських порід у будь-якому геологічному тілі. **Тектоні́чні ру́хи** – рухи земної кори, спричинені глибинними силами. **Тектоні́чні ци́кли** – інтервали в історії великих тектонічних структур. 2. Зумовлений, спричинений тектонікою (у 1 знач.); утворений внаслідок тектоніки. *Тектонічні гори.*

ТЕКТОНОСФЕ́РА, -и, *ж.* Зовнішня оболонка Землі (земна кора і верхня частина мантії Землі), в якій відбуваються тектонічні і магматичні процеси.

ТЕКТОНОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Розділ тектоніки, який вивчає фізичні умови виникнення і поширення деформацій у верствах гірських порід.

ТЕКТООРОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Теоретичний напрям у геології, що розглядає сучасний стан рельєфу і форму Землі як результат тривалого геологічного розвитку її матеріальної системи.

ТЕ́КТОР, -а, *ч.* Те саме, що **торкре́т**.

ТЕКТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Текторіа́льна мембра́на**, *анат.* – мембрана, яка є частиною кортієвого органа у внутрішньому вусі.

ТЕКТОСПІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Тектоспіна́льний тракт (шлях)**, *анат.* – один з вентромедіальних нервових шляхів, що координує рухи голови і тіла з рухами очей.

ТЕКТОТАЛАМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Тектоталамі́чний шлях** – висхідний нервовий шлях, який іде від покриття середнього мозку до таламуса.

ТЕКТУ́РА, -и, *ж.*, *зах.* Картон.

ТЕКУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Проточний, який тече (у 1, 2 знач.). 2. *рідко.* Який рухається суцільною масою, лавиною. 3. Те саме, що **пли́нний** 1; рідкий.

ТЕКУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Стан і властивість за знач. **текучий** 1, 3.

ТЕКУ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *розм.*, *рідко.* Дрібні, повсякденні справи, які заступають головне, основне. 2. *зах.* Нафта.

ТЕЛАЛГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до телалгії.

ТЕЛАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Виникнення больового відчуття, яке віддалене від справжнього джерела болю.

ТЕЛА́НТРОП, -а, *ч.* Рід викопних вищих приматів.

ТЕЛА́РІЇ, -ій, *мн.* Пристосування для зміни декорацій у західно-європейському театрі 16 – 17 ст.; тригранні призми з трьох рам з натягнутим на них полотном, на якому були намальовані будинки, дерева, скелі тощо.

ТЕЛАРХЕ́, *невідм.*, *с.*, *фізіол.* Розвиток грудних залоз у дівчаток у період статевого дозрівання.

ТЕЛЕ... Перша частина складних слів, що: а) відповідає слову **телевізі́йний**, напр.: т е л е а н т е н а, т е л е б а ш т а і т. ін.; б) означає: який діє на далеку відстань або здійснюється на відстані, напр.: т е л е б і н о к л ь, т е л е к о м а н д у в а н н я.

ТЕЛЕАБОНЕ́НТ, -а, *ч.* Власник телевізора, що має абонемент (право користування) на телевізійне обслуговування.

ТЕЛЕАВТОМА́ТИКА, -и, *ж.* Галузь автоматики, що охоплює теорію та принципи побудови систем керування, які вимагають застосування методів і засобів телемеханіки. // Сукупність телемеханічних пристроїв.

ТЕЛЕАВТОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується телеавтоматики; оснований на застосуванні телеавтоматики. *Телеавтоматична служба.* ** **Телеавтомати́чна систе́ма управлі́ння** – різновид системи автоматичного управління, в якому об'єкти управління і керуючі пристрої розташовані на відстані один від одного, а обмін інформацією між ними здійснюється засобами телемеханіки.

ТЕЛЕАЛЬМАНА́Х, -у, *ч.* Неперіодична телепередача з декількох сюжетів, об'єднаних загальною темою.

ТЕЛЕАНГІЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Стійке розширення судин та капілярів.

ТЕЛЕАНТЕ́НА, -и, *ж.* Антена телевізора.

ТЕЛЕАПАРАТУ́РА, -и, *ж.* Телевізійна апаратура.

ТЕЛЕАТЕЛЬЄ́, *невідм.*, *с.* Підприємство побутового обслуговування, що займається установкою і ремонтом телевізорів і радіоприймачів.

ТЕЛЕАУДИТО́РІЯ, -ї, *ж.* Телеглядачі; всі ті, хто дивиться телепередачі.

ТЕЛЕБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Передавання зображень на відстань за допомогою засобів електро- або радіозв'язку. 2. Виробництво та розповсюдження аудіовізуальних передач та програм. 3. Галузь радіотехніки, що досліджує і розробляє технічні засоби передачі зображень на відстань.

ТЕЛЕБЕ́СІДА, -и, *ж.* 1. Невимушена розповідь на яку-небудь тему, призначена для телеглядачів. 2. Розмова, дискусія учасників телепередачі.

ТЕЛЕБІНО́КЛЬ, -я, *ч.* Спеціальний бінокль, що дає можливість ясно бачити дуже віддалені предмети.

ТЕЛЕБОЙОВИ́К, -а́, *ч.* Телевізійний фільм, що користується особливо великим успіхом або розрахований на такий успіх.

ТЕЛЕВАРІА́НТ, -а, *ч.* Літературний або сценічний твір, екранізований для телевізійного показу.

ТЕЛЕВЕ́ЖА, -і, *ж.* Висока вежа з антенами, що входить у комплекс телевізійної студії.

ТЕЛЕВЕ́ЧІР, -чора, *ч.* Вечірні збори, присвячені якій-небудь події, пам'ятній даті (звичайно з літературною, музичною і т. ін. програмою), які транслюються по телебаченню.

ТЕЛЕВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до телевимірювання, признач. для нього. Телевимірювальні пристрої.

ТЕЛЕВИМІ́РЮВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Вимірювання різних величин на відстані засобами електро- або радіозв'язку.

ТЕЛЕВИ́ПУСК, -у, *ч.* Телевізійна передача інформаційного характеру; телевізійний випуск останніх вістей.

ТЕЛЕВІЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до телебачення (у 1 знач.), пов'язаний з ним. // Телевізійна техніка. ** **Телевізі́йна ка́мера** – те саме, що **телека́мера**. // Признач. для телебачення. // Який здійснюється за допомогою телебачення. // Який передається по телебаченню. *Телевізійна програма.* 2. Який володіє телевізійністю, вдало відтворюється, використовується в телепередачі, на телеекрані.

ТЕЛЕВІЗІ́ЙНИК, -а, *ч.* 1. Майстер телеательє. 2. *розм.* Працівник телебачення, телевізійної студії. 3. Режисер, актор телефільмів.

ТЕЛЕВІЗІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність у чого-небудь специфічних властивостей, сприятливих для вдалого відтворення на телеекрані.

ТЕЛЕВІЗІ́ЙНО, *присл.* З урахуванням особливостей телебачення; відповідно до вимог показу по телебаченню.

ТЕЛЕВІ́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Те саме, що **телеба́чення**.

ТЕЛЕВІ́ЗОР, -а, *ч.* Радіотехнічний пристрій для приймання телевізійних передач.

ТЕЛЕВІ́ЗОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **телеві́зор**. Телевізорний екран. // Який виготовляє телевізори. // Признач. для телевізора. Телевізорний столик.

ТЕЛЕВІЗОРОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для промислового, серійного виготовлення, випуску телевізорів.

ТЕЛЕВІЗОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Промислове, серійне виготовлення, випуск телевізорів.

ТЕЛЕВІ́К, -а, *ч.*, *розм.*, *спец.* Об'єктив фото- або кіноапарата, що дозволяє проводити знімання віддалених предметів у великому масштабі; телеоб'єктив.

ТЕЛЕГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має властивість добре відтворюватися засобами телебачення. *Телегенічна зовнішність.*

ТЕЛЕГЕНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість добре відтворюватися на телеекрані.

ТЕЛЕГЕРО́Й, -я, *ч.* Головна дійова особа, герой телевізійного фільму, телепередачі.

ТЕЛЕГЛЯДА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до телеглядача.

ТЕЛЕГЛЯДА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто дивиться телевізійні передачі.

ТЕЛЕГЛЯДА́ЧКА, -и. Жін. до **телеглядач**.

ТЕЛЕГО́НІЯ, -ї, *ж.* Вплив чоловічих статевих елементів на організм жіночої особини.

ТЕЛЕГРА́, -и́, *ж.* 1. Телепередача в формі гри. 2. Гра, в якій використовується телевізійний екран і різні ігрові телевізійні приставки.

ТЕЛЕГРА́МА, -и, *ж.* Документальне повідомлення, лист або інформація, які передаються засобами телеграфного зв'язку. // Бланк із таким повідомленням.

ТЕЛЕГРА́МКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **телегра́ма**.

ТЕЛЕГРА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **телегра́ма**. *Телеграмний бланк.*

ТЕ́ЛЕГРА́Ф, -у, *ч.* 1. Вид зв'язку, що забезпечує швидке передавання та приймання повідомлень на відстані (дротами, по радіо чи оптичними засобами). 2. Апарат, що передає та приймає такі повідомлення. 3. Установа зв'язку, що приймає та передає такі повідомлення, а також будинок, у якому вона міститься. // Працівники такої установи.

ТЕЛЕГРАФІ́СТ, -а, *ч.* Особа, що приймає та передає телеграми.

ТЕЛЕГРАФІ́СТКА, -и. Жін. до **телеграфі́ст**.

ТЕЛЕГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **телегра́фний**. *Телеграфічний апарат.*

ТЕЛЕГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Галузь зв'язку, що займається швидким передаванням і прийманням телеграфних повідомлень на відстані.

ТЕЛЕГРА́ФНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **телегра́ф**. // Здійснюваний за допомогою телеграфу. // Переданий телеграфом. *Телеграфний наказ.* // Признач. для телеграфування. // Який займається передаванням повідомлень телеграфом. *Телеграфне агентство.* ** **Телегра́фний зв'язо́к** – передавання за допомогою телеграфних апаратів по каналах телеграфної мережі повідомлень у вигляді телеграм або ін.

графічних документів. 2. *перен.* Подібний до повідомлень, що передаються телеграфом; який характеризується стислістю.
ТЕЛЕГРА́ФНО, *присл.* Телеграфом.
ТЕЛЕГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **телеграфува́ти.**
ТЕЛЕГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **телеграфува́ти.**
ТЕЛЕГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. Надсилати повідомлення телеграфом. 2. *перен., розм.* Повідомляти що-небудь на відстані за допомогою певних знаків.
ТЕЛЕДЕТЕКТИ́В, -у, *ч.* Телевізійний фільм із детективним сюжетом.
ТЕЛЕДИ́КТОР, -а, *ч.* Диктор телебачення.
ТЕЛЕДОКУМЕНТАЛІ́СТ, -а, *ч.* Кінематографіст, який працює в галузі теледокументалістики.
ТЕЛЕДОКУМЕНТАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Телевізійний жанр, в основі якого лежить документальне відображення дійсності; документальні телефільми.
ТЕЛЕДРАМАТУРГІ́Я, -ї, *ж.* Драматургічні твори, призначені для відтворення на телеекрані; відповідний літературно-сценічний жанр.
ТЕЛЕЕКРА́Н, -а, *ч.* Частина телевізора, на якій відтворюється прийняте зображення.
ТЕЛЕЕКРАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Створення телефільму на основі літературного твору; телефільм на основі літературного твору.
ТЕЛЕЕЛЕКТРОКАРДІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для ранньої діагностики коронарної (вінцевої) недостатності серця.
ТЕЛЕЕЛЕКТРОКАРДІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація електрокардіограми, при якій реєструючий пристрій значно віддалений від людини чи тварини, які обстежуються.
ТЕЛЕЕНДОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Ендоскопічне дослідження, при якому зображення проектується на телевізійний екран або записується за допомогою відеомагнітофона на магнітну плівку.
ТЕЛЕЖА́НР, -у, *ч.* Тип телепередач, що мають певні жанрові особливості.
ТЕЛЕЖУРНА́Л, -у, *ч.* Періодична телепередача, що складається з декількох сюжетів.
ТЕЛЕЖУРНАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Журналіст, який працює в галузі телебачення. 2. Той, хто створює тележурнали.
ТЕЛЕЖУРНАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Діяльність в галузі журналістики, що використовує телепередачі для висвітлення різних питань громадського життя; інформаційно-публіцистичні телепередачі.
ТЕЛЕЖУРНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **тележурналі́ст.**
ТЕЛЕЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод, що випускає телевізійні приймачі й телеапаратуру.
ТЕЛЕЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ж.* 1. Зв'язок, здійснюваний за допомогою телевізійної апаратури. 2. Те саме, що **телекомуніка́ції.**
ТЕЛЕ́ЗИС, -у, *ч.* Використання соціальних і природних процесів свідомим і раціональним способом для досягнення певних соціальних цілей.
ТЕЛЕЗІ́РКА, -и, *ж.* Актор, актриса, журналіст і т. д., що користується особливим успіхом, популярністю в зв'язку з участю в телефільмах, телепередачах.
ТЕЛЕЗЙО́МКА, -и, *ж.* Запис зображення і звуку для передачі по телебаченню.
ТЕЛЕЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **телезйо́мка.**
ТЕЛЕЗОБРА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Телевізійне зображення.
ТЕЛЕЗУ́СТРІЧ, -і, *ж.* Виступ (письменника, виробничника, політичного діяча) перед телеглядачами; двостороннє спілкування за допомогою телебачення.
ТЕЛЕІНТЕРВ'Ю́, *невідм., с.* Інтерв'ю, що передається по телебаченню.
ТЕЛЕІНФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Інформаційні повідомлення, що передаються по телебаченню; передавання таких повідомлень.
ТЕЛЕКА́МЕРА, -и, *ж.* Частина телевізійного пристрою, що приймає і передає зображення.
ТЕЛЕКАНА́Л, -у, *ч.* 1. Смуга радіочастот, що відводиться для передавання однієї телевізійної програми. 2. Телевізійна станція (студія), що здійснює створення телевізійної програми.
ТЕЛЕКАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до телеканалу.
ТЕЛЕКЕРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Керований на відстані за допомогою засобів електро- або радіозв'язку. *Телекеровані літаки.*
ТЕЛЕКЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Абстр. ім. до **телекеро́ваний.**
ТЕЛЕКЕРУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* 1. Керування машинами та механізмами на відстані за допомогою засобів електро- або радіозв'язку. 2. Технічний пристрій, за допомогою якого здійснюється таке керування.
ТЕЛЕКІНЕ́З, -у, *ч.* Надприродна здатність людини впливати на предмети на відстані за допомогою думок (за однією з гіпотез, суть цього явища полягає у перетворенні вольового зусилля в біологічні сигнали хвильової природи, які фізично впливають на матеріальні предмети).
ТЕЛЕКІНЕМАТОГРАФІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто створює телевізійні фільми.
ТЕЛЕКІНЕ́ТИК, -а, *ч.* Людина, що володіє здатністю телекінезу.
ТЕЛЕКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до телекінезу, телекінетика.
ТЕЛЕКІНО́, *невідм., с.* 1. Демонстрування фільмів засобами телебачення на великому кіноекрані. 2. Мистецтво створення телевізійних фільмів; телевізійні фільми. ** **Касе́тне телекіно́** – пристрій з телевізора і спеціальної приставки до нього для перегляду відеофільмів, записаних на магнітній стрічці (в касеті), на диску, або звичайних фільмів, знятих на кіноплівку.
ТЕЛЕКІНОЗЙО́МКА, -и, *ж.* Знімання на кіноплівку та магнітну стрічку для демонстрування по телебаченню.
ТЕЛЕКІНОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **телекінозйо́мка.**
ТЕЛЕКІНОПЕРЕДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для передавання по телебаченню зображень, зафіксованих на кіноплівці.
ТЕЛЕКІНОПЕРЕДАВА́Ч, -а́, **ТЕЛЕКІНОПРОЕ́КТОР,** -а, *ч.* Апарат, яким передають (демонструють) по телебаченню чорно-білі або кольорові зображення, зафіксовані на кіноплівці (кінофільми).
ТЕЛЕКІНОПРОЕ́КТОР *див.* **телекінопередава́ч.**
ТЕЛЕКІНОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Техніка, призначена для виробництва і показу кіно- і телефільмів.
ТЕЛЕКЛУ́Б, -у, *ч.* Періодична телепередача, яка адресована людям, об'єднаним спільними інтересами, розрахована на активну участь глядачів.
ТЕЛЕКОМЕНТА́Р, -ю, *ч.* Пояснення, пояснювальне або критичне зауваження, що дається телекоментатором.
ТЕЛЕКОМЕНТА́ТОР, -а, *ч.* Журналіст, що спеціалізується на веденні інформаційних передач, або фахівець в якій-небудь галузі, що виступає по телебаченню з коментарями з тих або інших питань.
ТЕЛЕКОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Компанія, що володіє комплексом засобів для телемовлення.
ТЕЛЕКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Ряд установ, студій для здійснення телевізійних передач.
ТЕЛЕКОМУНІКА́ЦІЇ, -ій, *мн.* 1. Телезв'язок (у 1 знач.), який здійснюється на далеку відстань. 2. Передача і приймання будь-яких знаків, сигналів зображення і звуку за допомогою електромагнітних засобів зв'язку (кабельного, оптичного, радіозв'язку).
ТЕЛЕКОМУНІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що стосується телекомунікацій (у 2 знач.), призначений для них. *Телекомунікаційне обладнання.*
ТЕЛЕКО́НКУРС, -у, *ч.* Конкурс, що проводиться, показується телебаченням.
ТЕЛЕКОНТРО́ЛЬ, -ю, *ч.* Контроль і спостереження на відстані, здійснювані засобами телеметрії.
ТЕЛЕКОНТРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до телеконтролю.
ТЕЛЕКОНФЕРЕНЦЗВ'ЯЗО́К, -зку́, *ч.* Система, що ґрунтується на використанні ЕОМ та приєднаних до них терміналів; дозволяє користувачам пересилати й приймати текстові, графічні та усні повідомлення.
ТЕЛЕКОНФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Спілкування взаємовіддалених у просторі та часі користувачів у спільних заходах за допомогою комп'ютерних мереж.
ТЕЛЕКОПІ́Р, -у, *ч.* Комплекс пристроїв, призначених для передачі зображень нерухомих плоских об'єктів (оригіналів) каналами електрозв'язку і для приймання таких зображень з відтворенням їх на телевізійному екрані.
ТЕЛЕКОРПОРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Корпорація телекомпаній.
ТЕЛЕКРИ́ТИК, -а, *ч.* Журналіст, що займається телекритикою.
ТЕЛЕКРИ́ТИКА, -и, *ж.* Критика (розбір та оцінка) телепередач, телефільмів.
ТЕ́ЛЕКС, -а, *ч.* 1. Міжнародний телеграфний зв'язок, який здійснюється через телефонну мережу; апарат, призначений для такого зв'язку. 2. Повідомлення, одержане таким шляхом.
ТЕ́ЛЕКСНИЙ, -а, -е. Що стосується телекса, здійснюється з його допомогою.
ТЕЛЕКУ́РС, -у, *ч.* Систематичний виклад основ яких-небудь наукових знань, що проводиться за навчальною програмою телебачення.
ТЕЛЕМА́ЙСТЕР, -стра, *ч.* Майстер з ремонту і обслуговування телевізорів, телеапаратури.
ТЕЛЕМАЙСТЕ́РНЯ, -і, *ж.* Майстерня з установки та ремонту телевізорів.
ТЕЛЕМАРКЕ́ТИНГ, -у, *ч.* Збут за допомогою засобів телекомунікації.
ТЕЛЕМА́Х, -а, *ч.* В "Одісеї" – син Одісея і Пенелопи; допомагав батькові розправлятися з женихами, які домагалися руки його матері.
ТЕЛЕМЕРЕ́ЖА, -і, *ж.* Сукупність телевізійних передавальних і ретрансляційних станцій.
ТЕЛЕМЕ́ТР, -а, *ч., спец.* Те саме, що **далеко́мір.**
ТЕЛЕМЕТРИ́СТ, -а, *ч.* Оператор, який обслуговує апаратуру для телеметричних вимірювань.
ТЕЛЕМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Стос. до телеметрії. // Признач. для телеметрії. 2. Здійснюваний за допомогою телеметра.
ТЕЛЕМЕТРІ́Я, -ї, *ж., спец.* Вимірювання на відстані фізичних, технічних та інших величин і передача їх значень на відстань. // Технічні засоби такого вимірювання. *Система телеметрії.* // Інформація, одержана такими засобами.
ТЕЛЕМЕХАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Застосування телемеханіки у виробничих процесах.
ТЕЛЕМЕХАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **телемеханізува́ти.** // **телемеханізо́вано,** *безос. присудк. сл.*
ТЕЛЕМЕХАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок., перех.* Впровадити (впроваджувати) комплекс засобів, що забезпечують передавання і приймання на відстань розпорядчої та контрольної інформації.
ТЕЛЕМЕХА́НІК, -а, *ч.* Фахівець із ремонту телевізійної апаратури.
ТЕЛЕМЕХА́НІКА, -и, *ж.* 1. *спец.* Керування механізмами на відстані за допомогою засобів електро- або радіозв'язку. 2. Галузь радіотехніки, що вивчає засоби й методи такого керування.
ТЕЛЕМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до телемеханіки. // Здійснюваний за допомогою телемеханіки (у 1 знач.). *Телемеханічний контроль.*
ТЕЛЕМИСТЕ́ЦТВО, -а, *с.* Мистецтво телевізійного мовлення; твори художнього телебачення, створені з урахуванням його специфіки.
ТЕЛЕМІ́СТ, -мо́сту, *ч.* 1. Телевізійний зв'язок на далекі відстані за допомогою космічних супутників. 2. *розм.* Телепередача, створена за допомогою такого зв'язку.
ТЕЛЕМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Радіомовлення з одночасним передаванням зображення з телевізійного центру.
ТЕЛЕНА́РИС, -у, *ч.* Документальний фільм про кого-, що-небудь.
ТЕЛЕ́НКА, -и, *ж.* Пастуша дудка з бузини чи верби без бокових отворів.
ТЕЛЕНОВЕ́ЛА, -и, *ж.* Невелика закінчена телевізійна передача, що є художньою або документальною розповіддю про кого-, що-небудь.
ТЕЛЕНОВИ́НИ, -ви́н, *мн.* Телепередача, що містить інформацію про новини і супроводжується показом документального матеріалу.
ТЕЛЕНО́МУС, -а, *ч.* Невеличка комаха, що паразитує на комахах-шкідниках сільськогосподарських культур і використовується для боротьби з цими шкідниками.
ТЕЛЕНЦЕФАЛО́Н, -а, *ч., анат.* Основний підрозділ переднього мозку.
ТЕЛЕ́НЬ, ТЕЛЕ́НЬ-ТЕЛЕ́НЬ, *виг.* Уживається як звуконаслідування для відтворення звучання дзвона, дзвінка тощо.
ТЕЛЕ́НЬКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **теле́нькати** та звуки, утворювані цією дією.
ТЕЛЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *неперех.* Дзвонити уривчасто, неголосно. 2. *перех. і без додатка, зневажл.* Казати не подумавши, навмання; говорити дурниці. *Теленькати язиком.*
ТЕЛЕ́НЬКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* 1. Однокр. до **теле́нькати** 1. 2. Здригнутися, стиснутися від радості, страху тощо.
ТЕЛЕОБ'Є́ДНАННЯ, -я, *с.* Творче об'єднання, яке працює над створенням телевізійних фільмів.
ТЕЛЕОБ'Є́КТИВ, -у, *ч.* Фотографічний об'єктив для знімання віддалених предметів великим масштабом.
ТЕЛЕОБРО́БКА, -и, *ж.* Обробка інформації на відстані. ** **Телеобро́бка да́них** – обробка даних, під час якої користувачам забезпечується дистанційний доступ до ресурсів системи обробки даних та засобів зв'язку.
ТЕЛЕОБРО́БЛЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **телеобро́бка.**
ТЕЛЕОБРОБЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Процес телеобробки.
ТЕЛЕОЗА́ВР, -а, *ч.* Величезний викопний морський крокодил.
ТЕЛЕО́КО, -а, *с.* 1. Телевізійний пристрій, забезпечений змінними об'єктивами для огляду, спостереження. 2. Про автоматичну телекамеру, що дозволяє бачити об'єкти, недоступні для безпосереднього спостереження.
ТЕЛЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *рел.* Стос. до телеології. Телеологічні погляди.
ТЕЛЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення, згідно з яким уся історія світу є здійсненням наперед визначеної, даної Богом мети, й усе в розвитку природи та суспільства доцільне.
ТЕЛЕОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *псих.* Термін, що його застосовують для характеристики моделей поведінки, які можуть розглядатися як такі, що визначаються деякою гіпотетичною метою.
ТЕЛЕОПЕРА́ТОР, -а, *ч.* Оператор студії телебачення.
ТЕЛЕОПСІ́Я, -ї, *ж., мед.* Розлад зору, при якому об'єкти сприймаються як такі, що розташовані далі, ніж це існує насправді.
ТЕЛЕОРГАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Організація, у віданні якої знаходиться телевізійне мовлення.
ТЕЛЕОРЕЦЕ́ПТОР, -а, *ч., біол.* Рецептор віддаленості.
ТЕЛЕОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Використання гіпнотичного навіювання в терапії.
ТЕЛЕ́П, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає звук від падіння кого-, чого-небудь, особливо в якусь рідину. 2. Уживається як присудок за знач. **теле́пнути** 1.
ТЕЛЕП'Є́СА, -и, *ж.* П'єса, призначена для показу по телебаченню.
ТЕЛЕ́ПАЛО, -а, *ч. і ж., розм.* Той (та), хто теліпається.
ТЕЛЕ́ПАННЯ, -я, *с., розм., рідко.* Дія за знач. **теле́пати** 1 *і* **теле́патися.**
ТЕЛЕПАНОРА́МА, -и, *ж.* 1. Панорамне зображення якої-небудь місцевості, передане за допомогою телевізійної апаратури. 2. Телефільм з широким і багатогранним охопленням яких-небудь подій.
ТЕЛЕПА́Т, -а, *ч.* Людина, що володіє здатністю передавати думки, почуття на відстані без посереднього середовища.
ТЕЛЕПАТЕ́МА, -и, *ж.* Інформація або почуття, які висилаються однією людиною і приймаються іншою на відстані методом телепатії.
ТЕЛЕ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех., розм.* Іти повільно, важко переставляючи ноги. 2. *перех. і ким, діал.* Трясти. // *безос.*
ТЕЛЕ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм.* Те саме, що **теле́пати** 1.
ТЕЛЕПАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до телепатії.
ТЕЛЕПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Психологічне явище безпосереднього передавання на відстані думок, почуттів однієї людини іншій.
ТЕ́ЛЕПЕНЬ, -пня, *ч., розм.* 1. *перев. лайл.* Нерозумна, вайлувата людина; дурень, недотепа, вайло, тюхтій. 2. *рідко.* Серце дзвона.
ТЕЛЕПЕРЕДАВА́Ч, -а́, *ч.* Радіопередавач із телевізійним обладнанням.
ТЕЛЕПЕРЕДА́ЧА, -і, *ж.* 1. Передавання зображень за допомогою телебачення. 2. Те, що передається по

телебаченню з телевізійного центру.

ТЕЛЕ́ПКА, -и, *ж.*, *зах.* Дурна, нікчемна розмова.

ТЕЛЕ́ПКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Верзти дурниці.

ТЕЛЕ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Ударити чим-небудь по чомусь. // Ударивши, підкинути, жбурнути. 2. *фам.* Випити (алкогольні напої).

ТЕЛЕПО́ВІСТЬ, -і, *ж.* Телевізійний художній фільм, що розповідає про ряд подій та епізодів з життя його героїв.

ТЕЛЕПОКА́З, -у, *ч.* Показ по телебаченню, в телепередачі.

ТЕЛЕПОРТРЕ́Т, -а, *ч.* Телевізійна передача або телефільм, присвячені одній людині, його життю і праці; образ кого-небудь, створений засобами телемовлення.

ТЕЛЕПРЕМ'Є́РА, -и, *ж.* Перший показ нового телефільму, телеспектаклю.

ТЕЛЕПРЕМ'Є́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **телепрем'є́ра**.

ТЕЛЕПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* Радіоприймач із телевізійним обладнанням.

ТЕЛЕПРИСТА́ВКА, -и, *ж.* Додатковий радіоелектронний пристрій інформаційного, навчального, ігрового призначення до телевізійного приймача.

ТЕЛЕПРОГРА́МА, -и, *ж.* 1. Сукупність передач телевізійного мовлення, що створюється яким-небудь телецентром і транслюється певним каналом. 2. Регулярна телевізійна передача. *Інформаційна телепрограма.* 3. Перелік телепередач, що публікується в періодичній пресі; щотижнева газета або щотижнева публікація в якій-небудь газеті, що містить інформацію про телевізійні передачі.

ТЕЛЕПРОДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність телевізійних програм, що передаються по телебаченню.

ТЕЛЕПРОПАГА́НДА, -и, *ж.* Пропаганда за допомогою телебачення.

ТЕЛЕПУБЛІЦИ́СТ, -а, *ч.* Журналіст, який працює в галузі телепубліцистики.

ТЕЛЕПУБЛІЦИ́СТИКА, -и, *ж.* Жанр телепередач, в яких обговорюються злободенні громадсько-політичні або наукові питання.

ТЕЛЕРАДІОАПАРАТУ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **радіотелеапарату́ра**.

ТЕЛЕРАДІОКОМІТЕ́Т, -у, *ч.* Установа, що відає організацією теле- і радіомовних передач; комітет із телебачення і радіомовлення.

ТЕЛЕРАДІОКОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Радіомовна і телевізійна компанія.

ТЕЛЕРАДІОКО́МПЛЕКС, -у, *ч.* Комплекс споруд для трансляції радіо- і телевізійних передач.

ТЕЛЕРАДІО́ЛА, -и, *ж.* Телевізор, радіоприймач і програвач, об'єднані в одному корпусі.

ТЕЛЕРАДІООРГАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Юридична особа, зареєстрована у встановленому чинним законодавством порядку, яка має право виробляти та розповсюджувати телерадіопрограми та передачі.

ТЕЛЕРАДІОПРАЦІВНИ́К, -а́, *ч.* Штатний або позаштатний працівник телерадіоорганізації, який за характером своєї професійної діяльності бере участь у створенні та розповсюдженні телерадіопередач і програм.

ТЕЛЕРАДІОПРОГРА́МА, -и, *ж.* Сукупність телерадіопередач, що транслюються безпосередньо або із запису.

ТЕЛЕРАДІОЦЕ́НТР, -у, *ч.* Підприємство, що забезпечує технічну експлуатацію обладнання, призначеного для виробництва телерадіопередач і програм.

ТЕЛЕРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Телекерування об'єктами з неперервною кількістю станів.

ТЕЛЕРЕДА́КТОР, -а, *ч.* Редактор телевізійних передач.

ТЕЛЕРЕДА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Редакція телевізійних передач на телестудії.

ТЕЛЕРЕЖИСЕ́Р, -а, *ч.* Режисер телебачення.

ТЕЛЕРЕКЛА́МА, -и, *ж.* Реклама, яка здійснюється засобами телебачення.

ТЕЛЕРЕКО́РДИНГ, -у, *ч.* 1. Телевізійне обладнання для записування телевізійних програм на кіноплівку. 2. Запис телевізійної передачі.

ТЕЛЕРЕНТГЕНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Рентгенотерапія, при якій джерело іонізуючого випромінювання віддалене від поверхні опромінюваного об'єкта більше, ніж на 25 см.

ТЕЛЕРЕПОРТА́Ж, -у́, *ч.* Репортаж з місця події, що передається по телебаченню.

ТЕЛЕРЕПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Журналіст, який веде телерепортажі.

ТЕЛЕРЕТРАНСЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Проміжний пункт для передачі телевізійних програм.

ТЕЛЕРЕЦЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Рецензія на телефільм, телепередачу і т. ін.

ТЕЛЕРЕЦЕПТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до телерецептора. ** **Телерецепти́вний рефле́кс** – фізіологічний рефлекс, що виникає при подразненні дистантних (зорових, слухових, нюхових) рецепторів.

ТЕЛЕРЕЦЕ́ПТОР, -а, *ч.*, *біол.* Те саме, що **телеореце́птор**.

ТЕЛЕРО́ЗПОВІДЬ, -і, *ж.* Телефільм або телепередача, що містить розповідь про які-небудь події або про яких-небудь людей.

ТЕЛЕРОМА́Н, -у, *ч.* Телевізійний художній фільм (звичайно багатосерійний), що є екранізацією роману.

ТЕЛЕРУ́БРИКА, -и, *ж.* Регулярна тематична телевізійна передача.

ТЕЛЕСАТЕЛІ́Т, -а, *ч.* Штучний супутник Землі, признач. для ретрансляції телевізійних сигналів.

ТЕЛЕСЕА́НС, -у, *ч.* 1. Сеанс телезв'зку (у 1 знач.). 2. Показ якої-небудь події, чий-небудь виступ в окремій передачі телебачення.

ТЕЛЕСЕРІА́Л, -у, *ч.* Серія телевізійних фільмів, об'єднаних загальним задумом і назвою; багатосерійний телефільм; мильна опера.

ТЕЛЕСЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **телесеріа́л**.

ТЕЛЕСИГНА́Л, -у, *ч.* Телевізійний сигнал, що поєднує сигнали зображення і звукового супроводу, випромінювані антеною телевізійного передавача.

ТЕЛЕСИГНАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Одержання інформації про стан контрольованих об'єктів та об'єктів керування, що мають ряд можливих дискретних станів, методами та засобами телемеханіки.

ТЕЛЕСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Система передавання рухомих зображень на відстань радіоелектронними засобами.

ТЕЛЕСКО́П, -а, *ч.* 1. *астр.* Оптичний прилад для спостереження за небесними світилами. ** **Телеско́п-спектро́метр** – прилад, призначений для одержання спектрів і вимірювання спектральних характеристик далеких джерел випромінювання. 2. *іхт.* Акваріумна рибка з вирячениими очима та подвійним шлейфоподібним хвостом. 3. *астр.* Сузір'я Південної півкулі зоряного неба.

ТЕЛЕСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **телеско́п** 1. *Телескопічна труба.* // Якого видно тільки через телескоп. *Телескопічні планети.* // Здійснюваний за допомогою телескопа. 2. Який має здатність дуже збільшувати. *Телескопічне скло.* 3. Який піднімається та опускається внаслідок повороту навколо своєї осі; обертально-висувний. *Телескопічний кран.*

ТЕЛЕСКОПІ́Я, -ї, *ж.* 1. *астр.* Спостереження за небесними світилами за допомогою телескопа. 2. *лінгв.* Спосіб словотворення, при якому склеюються початковий елемент одного слова з кінцевим другого.

ТЕЛЕСКО́ПНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **телескопі́чний**.

ТЕЛЕСПЕКТА́КЛЬ, -ю, *ч.* Спектакль, призначений для показу по телебаченню.

ТЕЛЕСПОСТЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Періодична телепередача про який-небудь виробничий, навчальний і т. ін. процес із безпосереднім показом його телеглядачам.

ТЕЛЕСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Станція, яка веде телевізійні передачі; телестудія.

ТЕЛЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.*, *псих.* Загальний термін, що його використовують для позначення паранормальних здібностей сприймати події, думки та ін. без використання нормальних сенсорних систем (напр. телепатія).

ТЕЛЕСТЕРЕОСКО́П, -а, *ч.* Стереоскоп, який дозволяє отримати збільшене об'ємне зображення.

ТЕЛЕСТУ́ДІЯ, -ї, *ж.* Спеціально обладнане приміщення, з якого ведуть передачі, організовані телецентром. // Установа, що організовує телепередачі.

ТЕЛЕСУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *розм.* Потикатися, кидатися то в один бік, то в інший.

ТЕЛЕСУПУ́ТНИК, -а, *ч.* Штучний супутник Землі, за допомогою якого здійснюється передача зображення на великі відстані; космічний ретранслятор.

ТЕЛЕСЦЕНАРИ́СТ, -а, *ч.* Сценарист телепередач, автор телесценарію.

ТЕЛЕСЦЕНА́РІЙ, -ю, *ч.* Детальний план телефільму або телепередачі; літературна основа телепередачі, телефільму.

ТЕЛЕСЮЖЕ́Т, -у, *ч.* Короткометражний телевізійний фільм з сюжетною основою.

ТЕЛЕТА́ЙП, -а, *ч.* Пристрій для приймання і передачі інформації за допомогою телеграфних каналів зв'язку.

ТЕЛЕТАЙПІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто передає текст телетайпом.

ТЕЛЕТАЙПІ́СТКА, -и. Жін. до **телетайпі́ст**.

ТЕЛЕТА́ЙПНА, -ої, *ж.* Приміщення, де розташовано телетайпи.

ТЕЛЕТА́ЙПНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **телета́йп**. // Признач. для телетайпа. *Телетайпна стрічка.* 2. *у знач. ім.* **телета́йпна**, -ної, *ж.* Спеціально обладнана кімната, в якій установлено телетайпи.

ТЕЛЕТАЙПОГРА́МА, -и, *ж.* Телеграма, передана телетайпом.

ТЕЛЕТАЙПСЕ́ТЕР, -а, *ч.* Пристрій до наборного рядковідливного автомата, що забезпечує передавання набору у вигляді перфорованої стрічки, якою керує автомат на віддалі по лініях телеграфного зв'язку.

ТЕЛЕТАЙПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Висилати телеграми, повідомлення телетайпом.

ТЕЛЕТЕА́ТР, -у, *ч.* 1. Мистецтво створення телевізійних спектаклів. 2. Театральний колектив, що здійснює постановку і показ телевізійних спектаклів; спеціальне приміщення, з якого транслюються телевізійні спектаклі, а також вистави з участю глядачів.

ТЕЛЕТЕ́КС, -у, *ч.* Засіб пересилання текстової інформації, який, на відміну від телекса, має більш високу швидкість, а також забезпечує можливість факсимільного пересилання та використання комутованих каналів загальнодоступної мережі пересилання даних.

ТЕЛЕТЕ́КСТ, -у, *ч.*, *спец.* Сервіс, що надає користувачеві можливість за допомогою загальнодоступних телевізійних каналів одержувати на свій адаптований телеприймач певний текстовий або спрощений графічний матеріал – новини, рекламні оголошення тощо.

ТЕЛЕТЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Телетерма́льні родо́вища** – поклади корисних копалин, віддалені від магматичних порід, що знаходяться в глибинах Землі і з якими припускається їх споріднений зв'язок через гарячі мінералізовані водні розчини.

ТЕЛЕТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* 1. Техніка, що забезпечує передавання зображення на далекі відстані. 2. Техніка, призначена для знімання і показу телевізійних програм.

ТЕЛЕТРА́КТОР, -а, *ч.* Прилад, який посилює звукові хвилі, спричинюючи вібрацію, що її можна сприймати шкірою; використовується для навчання мовленевим навичкам глухих.

ТЕЛЕТРАНСЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Пристрій, за допомогою якого транслюються телевізійні передачі, телевізійне зображення.

ТЕЛЕТРАНСЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Передавання засобами телебачення якої-небудь події, видовища.

ТЕЛЕУПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* 1. Управління машинами та механізмами на відстані з допомогою засобів електро- або радіозв'язку. 2. Технічний пристрій, за допомогою якого здійснюється таке управління.

ТЕЛЕУРО́К, -у, *ч.* Навчальне заняття, що проводиться по телебаченню.

ТЕЛЕУСТАНО́ВКА, -и, *ж.* 1. Стаціонарна приймально-передавальна телевізійна апаратура, встановлена поза студією. 2. Відеоконтрольний пристрій, на екран(и) якого передається зображення, що дається телекамерою (телекамерами).

ТЕЛЕФА́КС, -у, *ч.* 1. Апарат з друкуючим пристроєм, що використовується для приймання та передавання графічної, друкованої інформації засобами телефонного зв'язку. 2. Повідомлення, передане або прийняте таким приладом. 3. Номер абонента для такого зв'язку.

ТЕЛЕФА́КСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **телефа́кс**.

ТЕЛЕФЕСТИВА́ЛЬ, -ю, *ч.* Фестиваль, що проводиться телекомпанією, телестудією і транслюється по телебаченню.

ТЕЛЕФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Розвиток і поширення передавальної та приймальної мережі телебачення.

ТЕЛЕФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **телефікува́ти**. // **телефіко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТЕЛЕФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док. і недок.*, *перех.* Обладнати (обладнувати) передавальною і приймальною мережею телебачення.

ТЕЛЕФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Фільм, створений для показу по телебаченню. ** **Телефі́льм-конце́рт** – телевізійний фільм, змістом якого є концертна програма.

ТЕЛЕФО́Н, -у, *ч.* 1. Вид електрозв'язку, що дає змогу передавати і приймати мовлення на відстань за допомогою електричних сигналів (що передаються дротами) або радіосигналів. 2. Апарат із сигнальним дзвінком і трубкою для розмов за допомогою такого виду зв'язку. ** **Головні́ телефо́ни**, *тех.* – те саме, що **наву́шники** 2. 3. *розм.* Номер телефонного апарата.

ТЕЛЕФО́Н-АВТОМА́Т, телефо́на-автома́та, *ч.* Те саме, що **таксофо́н**.

ТЕЛЕФОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **телефонізува́ти**.

ТЕЛЕФОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **телефонізува́ти**. // **телефонізо́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* Такий, у якому встановлено телефонний зв'язок.

ТЕЛЕФОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **телефоніза́ція**.

ТЕЛЕФОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Встановлювати телефонний зв'язок.

ТЕЛЕФОНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **телефонізува́ти**.

ТЕЛЕФОНІ́СТ, -а, *ч.* 1. Працівник телефонної станції; особа, що обслуговує телефонний апарат (апарати). 2. Військовий зв'язківець, що встановлює телефонний зв'язок і лагодить телефонну лінію. // Зв'язківець, що сидить біля апарата і здійснює зв'язок між окремими пунктами, військовими підрозділами тощо.

ТЕЛЕФОНІ́СТКА, -и. Жін. до **телефоні́ст**.

ТЕЛЕФОНІ́СТОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **телефоні́стка**.

ТЕЛЕФОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **телефоні́я**.

ТЕЛЕФОНІ́Я, -ї, *ж.*, *спец.* Галузь техніки, що забезпечує приймання і передавання мовлення, музики тощо на відстані.

ТЕЛЕФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **телефо́н**. *Телефонний номер.* // Який здійснюється за допомогою телефону. // Признач. для зв'язку за допомогою телефонів. *Телефонний довідник.* ** **Телефо́нна мере́жа** – комплекс технічних споруд і обладнання, що признач. для здійснення телефонного зв'язку. **Телефо́нна ста́нція** – будівля з комплексом технічних засобів, призначених для комутації каналів зв'язку телефонної мережі.

ТЕЛЕФО́ННО-ТЕЛЕГРА́ФНИЙ, -а, -е. Стос. до телефону і телеграфу. ** **Телефо́нно-телегра́фний радіозв'язо́к** – дальній телефонний і телеграфний зв'язок, який здійснюється за допомогою радіохвиль з використанням штучного супутника (зв'язку).

ТЕЛЕФО́ННО-ТЕ́ЛЕКСНИЙ, -а, -е. Стос. до телефону і телекса. ** **Телефо́нно-те́лексний ри́нок** – форма організації біржової торгівлі реальним товаром на ринку; контракти укладаються по телексу або телефаксу.

ТЕЛЕФОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **телефонува́ти**. // **телефоно́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТЕЛЕФОНОГРА́МА, -и, *ж.* Коротке офіційне повідомлення, передане по телефону й записане під час приймання. // Аркуш паперу з таким повідомленням.

ТЕЛЕФОНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь користуватися телефоном.

ТЕЛЕФОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **телефонува́ти**.

ТЕЛЕФОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. Викликати до телефону дзвінком телефонного апарата. 2. Повідомляти про що-небудь по телефону.

ТЕЛЕФО́РУМ, -у, *ч.* Кінофестиваль телевізійних фільмів з широким представництвом телестудій

однієї країни або різних країн.

ТЕЛЕФОТО, *невідм., с.* Зображення, передане фототелеграфом.

ТЕЛЕФОТОМЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання яскравості віддалених об'єктів і передачі їх зображення.

ТЕЛЕФОТОМЕТРИЧНИЙ, -а, -е. Який стосується телефотометра, одержаний за допомогою телефотометра. *Телефотометрична камера.*

ТЕЛЕФОТОМЕТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання яскравості віддалених об'єктів.

ТЕЛЕХНУТИ, -ну, -неш, *док., перех., діал.* Ударити.

ТЕЛЕХРОНІКА, -и, *ж.* Коротка телеінформація про поточні події.

ТЕЛЕХРОНІКЕР, -а, *ч.* Журналіст телебачення, який готує хроніку, хронікальні телевізійні повідомлення.

ТЕЛЕЦЕНТР, -у, *ч.* Телевізійний центр – телевізійна станція, признач. для створення програм телевізійного мовлення.

ТЕЛЕЦЕПТОР, -а, *ч., біол.* Те саме, що **телеорецептор.**

ТЕЛЕЦИКЛ, -у, *ч.* Закінчений ряд телепередач одного жанру, об'єднаних загальною темою і адресованих певному колу глядачів.

ТЕЛЕЦЬ[1], -льця, *ч., заст.* Теля, молодий бичок. ** **Золотий телець**, *книжн.* – золото, гроші; влада золота, грошей.

ТЕЛЕЦЬ[2], -льця, *ч.* Одне з дванадцяти сузір'їв зодіаку.

ТЕЛЕШОПІНГ, -у, *ч.* Роздрібна торгівля за допомогою засобів телекомунікацій; замовлення товару за зразками по телефону з доставкою додому.

ТЕЛЕШОУ, *невідм., с.* Телепередача розважально-естрадного жанру.

ТЕЛИНКА *див.* **тилинка.**

ТЕЛИТИСЯ, телиться, *недок.* Народжувати теля (про корову, самиць оленя, лося тощо).

ТЕЛИЦЯ, -і, *ж.* Молода корова, яка ще ні разу не телилася.

ТЕЛИЧЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **телиця.**

ТЕЛИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **телиця.**

ТЕЛІГА, -и, *ж., діал.* 1. Віз. 2. Дерев'яний трикутник під плугом.

ТЕЛІГЕНІЯ, -ї, *ж.* Поява нащадків переважно або виключно жіночої статі.

ТЕЛІЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок., діал.* Повільно їхати возом.

ТЕЛІЖКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **колішня, колісня.** 2. Невеличкий візок. 3. Рухома деталь механізму з коліщатками; каретка.

ТЕЛІЙ, -я, *ч., розм.* Те саме, що **сибірка.**

ТЕЛІМБАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *діал.* Теліпатися (у 1 знач.).

ТЕЛІП, *виг.* Уживається як присудок для вираження однократного руху того, що колихається, хилитається, метляється.

ТЕЛІПАЙЛО, -а, *с., розм.* 1. Щось таке, що висить і гойдається. 2. Нікчемна, зайва людина.

ТЕЛІПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **теліпати** *і* **теліпатися.**

ТЕЛІПАНЧИК, -а, *ч.* Підвіски до сережки.

ТЕЛІПАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *перех. і неперех.* Часто махати, хитати то в один бік, то в інший. 2. *перех., рідко.* Те саме, що **трясти** 1. // *також ким, безос.* 3. Іти, ледь пересуваючи ноги.

ТЕЛІПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Колихатися, хилитатися, метлятися (про висячі, гнучкі й т. ін. предмети). // Вільно звисаючи, погойдуватися від руху (про одяг). // *розм.* Хитатися, коливатися. 2. *розм.* Іти кудись повільно або довго, з труднощами.

ТЕЛІТ, -у, *ч.* Запалення грудного соска.

ТЕЛІТОНІЯ, -ї, *ж.* Явище, що спостерігається у деяких комах при партеногенезі, коли в потомстві з'являються тільки самки.

ТЕЛІФОНИ, -ів, *мн.* Ряд типу членистоногих класу павукоподібних.

ТЕЛЛУС, *невідм., ж.* У давньоіталійській і давньоримській міфології – богиня матері-землі, втілення її родючості.

ТЕЛОГЕНИ, -ів, *мн.* Гени, розміщені в теломерах; постійні структури хромосом.

ТЕЛОЛЕЦИТАЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Телолецитальні яйця** – яйця, в цитоплазмі яких міститься велика кількість жовтка; властиві деяким безхребетним, а також більшості хребетних тварин.

ТЕЛОМ, -а, *ч., бот.* Безлистий циліндричний осьовий орган (гілочка) примітивних наземних вищих рослин (псилофітів), які ще не мали плоского листя і справжнього коріння.

ТЕЛОМЕРИ, -ів, *мн.* Особливі сегменти на вільних кінцях хромосом, яким властива певна полярність.

ТЕЛОМЕРИЗАЦІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до теломеризації.

ТЕЛОМЕРИЗАЦІЯ, -ї, *ж.* Ланцюгова реакція ненасичених органічних сполук (мономерів) при наявності речовин – передавачів ланцюга (телогенів).

ТЕЛОМЕРИЗОВАНИЙ, -а, -е. В якому здійснена теломеризація.

ТЕЛОМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **телом.** ** **Теломні рослини** – вищі рослини, підцарство рослинного світу; на відміну від нижчих, у таких рослин тіло розділене на спеціалізовані органи – листя, стебло і коріння.

ТЕЛОРАГІЯ, -ї, *ж.* Кровотеча з грудного соска.

ТЕЛОС, -а, *ч.* У давньогрецькій філософії – кінцева мета чого-небудь; один з чотирьох основних принципів буття у філософії Аристотеля.

ТЕЛОСПОРИДІЇ, -у, *ч., біол.* Підклас найпростіших класу споровиків.

ТЕЛОФАЗА, -и, *ж., біол.* Заключна стадія мітотичного і мейотичного поділів клітин.

ТЕЛУГУ, *невідм., мн.* Те саме, що **андхра.** ** **Мова телугу** – те саме, що **телунгу.**

ТЕЛУНГУ, *невідм., ж.* Мова народу телугу, належить до дравідійських мов.

ТЕЛУР, -у, *ч.* Te. Хімічний елемент, халькоген. Проста речовина – блискучі сірі крихкі кристали.

ТЕЛУРАТ, -у, *ч.* Сіль або ефір телурових кислот, у яких Телур має ступінь окиснення +6.

ТЕЛУРИДИ, -ів, *мн.* Сполуки телуру з електропозитивними елементами, головним чином з металами.

ТЕЛУРИЛ, -у, *ч.* Двовалентний радикал або двозарядний катіон, у якому Телур у ступені окиснення +6 сполучений з двома оксигеновими атомами.

ТЕЛУРИСТИЙ, -а, -е, *хім.* Який містить телур. *Телуристі мінерали.*

ТЕЛУРИТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; гнучкі прозорі білі, жовтувато- або солом'яно-білі кулясті маси чи порошкуваті нальоти.

ТЕЛУРИТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **телурит.**

ТЕЛУРИЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Земний. ** **Телуричні лінії** – темні спектральні лінії в спектрах небесних світил, що утворюються внаслідок поглинання світла молекулами газів земної атмосфери. **Телуричні струми** – природні електричні струми у твердих оболонках Землі й гідросфері, джерелами яких є процеси в космосі, атмосфері, магнітосфері, іоносфері й гірських породах.

ТЕЛУРІЙ, -я, *ч., астр.* Прилад, який наочно зображує рух Землі навколо Сонця та добове обертання Землі навколо своєї осі.

ТЕЛУРОБІСМУТИТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; свинцево-сірі гнучкі платівки та листуваті агрегати з металічним блиском.

ТЕЛУРОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **телур.**

ТЕЛУРОВМІСНИЙ, -а, -е. Такий, що містить телур.

ТЕЛУРОВМІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **телуровмісний.**

ТЕЛУРОВОДЕНЬ, -дню, *ч.* Оводень телуру; безбарвний, смертельно отруйний газ з огидним запахом.

ТЕЛУРОВОДНЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **телуроводень.**

ТЕЛУРОРГАНІЧНИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі зв'язки Телур – Карбон; подібні сполуки мають нестерпно огидний запах.

ТЕЛУРУВАННЯ, -я, *с.* 1. Легування Телуром. 2. Нанесення щільної тонкої плівки телуру на металеву або керамічну поверхню.

ТЕЛУС, *невідм., ж., міф.* Італійське божество Матері-Землі.

ТЕЛЬ-АВІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тель-Авів.

ТЕЛЬБАТИЙ, -а, -е, *діал.* Тельбухатий, череватий.

ТЕЛЬБУХ *див.* **тельбухи.**

ТЕЛЬБУХАТИЙ, -а, -е, *розм.* Який має великий відвислий живіт; череватий.

ТЕЛЬБУХАТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **тельбухатий.**

ТЕЛЬБУХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **тельбух**, -а, *ч.*). Внутрішні органи вбитої тварини (шлунок, кишки тощо). // *зневажл.* Про внутрішні органи людини.

ТЕЛЬБУХУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Який має велике відвисле черево.

ТЕЛЬБУХУВАТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **тельбухуватий.**

ТЕЛЬБУШИТИ, -шу, -шиш, *недок., перех., розм.* Виймати внутрішні органи вбитої тварини.

ТЕЛЬБУШІННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **тельбушити.**

ТЕЛЬБУШОК, -шка, *ч.* Зменш.-пестл. до **тельбух.**

ТЕЛЬ-КЕЛЬ, *невідм., ч.* Умова продажу, особливо зернових, за якою покупець зобов'язується прийняти товар у тому вигляді, у якому він прибуде у пункт призначення.

ТЕЛЬМОМ, *присл., зах.* Швидко, миттю.

ТЕЛЬФЕР, -а, *ч., спец.* Пересувна вантажопідіймальна машина, пересувний підіймальний пристрій; електроталь.

ТЕЛЬФЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тельфер.**

ТЕЛЬХІНИ, -ів, *мн., міф.* Божества морських глибин, шановані на Родосі як супутники Посейдона.

ТЕЛЮЩИТИСЯ, -щуся, -щишся, *недок., фам.* 1. Іти, їхати кудись далеко, з труднощами та без бажання, без потреби; теліпатися (у 2 знач.). 2. Лізти, вилазити на що-небудь із труднощами, без бажання.

ТЕЛЯ, -яти, *с.* 1. Маля корови. // Маля лосиці, олениці та деяких інших великих копитних тварин. 2. *перен., розм., зневажл.* Про молоду, недосвідчену або неспритну людину. // Про того, хто має спокійну вдачу; покірний.

ТЕЛЯЗІОЗ, -у, *ч., мед.* Гельмінтоз з групи нематодозів, що проявляється кон'юктивітом.

ТЕЛЯТИНА, -и, *ж.* 1. М'ясо теляти. 2. Вичинена теляча шкіра.

ТЕЛЯТИЩЕ, -а, *с., зах.* Збільш. до **теля.**

ТЕЛЯТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **теля.**

ТЕЛЯТНИК, -а, *ч.* 1. Хлів для телят. 2. Той, хто доглядає телят.

ТЕЛЯТНИКІВ, -кова, -кове. Належний телятникові (у 2 знач.).

ТЕЛЯТНИЦЯ, -і. Жін. до **телятник** 2.

ТЕЛЯТОНЬКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **телятко.**

ТЕЛЯТОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **телятко.**

ТЕЛЯЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **теля** 1. // Признач. для теляти, телят. *Телячий хлів.* // Зробл. із шкіри теляти. // Пригот. з м'яса теляти. *Теляча ковбаса.* 2. *перен., розм.* Такий, як у теляти (у 1 знач.). // Бурхливий, нестримний (про вияв радісних почуттів тощо). *Телячі ніжності.*

ТЕМ, -а, *ч.* Народ в Того.

ТЕМА, -и, *ж.* 1. Коло життєвих явищ, подій, що становлять зміст твору літератури, образотворчого мистецтва тощо. // *чого.* Питання, що лежить в основі наукового дослідження. // Предмет розмови, лекції тощо. // Те, що є змістом навчального або контрольного завдання. 2. Музична побудова, що є основним мотивом музичного твору або його частини і служить предметом подальшого розвитку. 3. *лінгв., рідко.* Те саме, що **основа** 8.

ТЕМАТИЗМ, -у, *ч., спец.* Зіставлення тем, що застосовується в будові музичного твору та при його аналізі.

ТЕМАТИКА, -и, *ж.* Сукупність, коло тем (у 1, 2 знач.).

ТЕМАТИЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тема** 1 й **тематика.** // Який містить перелік тем. *Тематичний план журналу.* // Присвячений певній темі, пов'язаний з певною тематикою. 2. *спец.* Стос. до теми (у 2, 3 знач.). *Тематичні повтори. Тематичні суфікси.* ** **Тематична розробка**, *муз.* – розвиток теми або її елементів різними композиційними засобами.

ТЕМАТИЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тематичний.**

ТЕМАТИЧНО, *присл.* За тематикою.

ТЕМБР, -у, *ч.* Характерне забарвлення звуку, за яким розрізняють звукові тони однакової висоти й завдяки якому звучання одного музичного інструмента або голосу відрізняють від іншого. // *перен.* Про характер, своєрідну особливість чого-небудь.

ТЕМБРАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **тембровий.**

ТЕМБРАЛЬНО, *присл.* За тембром.

ТЕМБР-КОМУЗ, -а, *ч.* Киргизький щипковий музичний інструмент, різновид варгана.

ТЕМБРОВИЙ, -а, -е. Стос. до тембру.

ТЕМБРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **тембровий.**

ТЕМЕСЦЕНЦІЯ, -ї, *ж.* Збільшення об'єму кавернозних тіл статевих органів і набування ними підвищеної пружності при статевому збудженні.

ТЕМЕХІН, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при гіпертонічній хворобі та кризах, виразковій хворобі шлунка і дванадцятипалої кишки.

ТЕМІДА, -и, *ж., міф.* Те саме, що **Феміда.**

ТЕМІНЬ, -мені, *ж., розм.* 1. Те саме, що **темнота** 1 – 3. 2. *зневажл.* Те саме, що **темнота** 3.

ТЕМІР-КОМУЗ, -у, *ч.* Киргизький народний щипковий музичний інструмент, різновид варгана.

ТЕМКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тема** 1, 2.

ТЕМЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок., зах.* Кидати, жбурляти.

ТЕМЛЯК, -а, *ч.* Петля з китицею на ручці холодної зброї (шашки, шаблі та ін.), в яку засовують руку під час користування зброєю.

ТЕМЛЯЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **темляк.**

ТЕМНАВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **темнуватий.**

ТЕМНЕНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Досить темний, трохи темний (у 1, 2 знач.).

ТЕМНЕНЬКО. Присл. до **темненький.**

ТЕМНЕСЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **темненький.**

ТЕМНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений світла; погано освітлений. // Уживається як постійний епітет до сл. н і ч і т. ін. // Поринулий у темряву, темноту. 2. Кольором близький до чорного; не ясний. // Смаглявий, темноволосий, темноокий. // Густий, більш насичений, ніж звичайно. // Тьмяний, неяскравий. ** **Темні окуляри** – окуляри з кольоровими (чорними, зеленими, синіми тощо) скельцями для захисту очей від променів сонця тощо. 3. *перен.* Тяжкий, безрадісний, сумний. // Який виражає сумний настрій, стан. 4. *перен.* Який приносить лихо, спричиняє зло; злий. // Лютий, жорстокий (про сильне недобре почуття). 5. *перен.* Невідомий, незбаданий. *Темна справа.* // Неусвідомлений, невиразний. // Прихований, таємний. // Давній, минулий. 6. *перен.* Якого важко зрозуміти; неясний. // Позбавлений чіткості; неясний. 7. *перен.* Відсталий, некультурний; неписьменний. 8. *перен.* Непорядний, недобрий. // Який викликає недовір'я, підозру. *Темна особа.* // Який викликає осуд; негативний. 9. *розм.* Сліпий, незрячий. 10. *у знач. ім.* **темна**, -ної, *ж., заст., розм.* Приміщення для тимчасового утримання заарештованих.

ТЕМНИК, -а, *ч., розм.* Погріб, винний льох.

ТЕМНИК, темника, *ч.* Те саме, що **зимівник** 1.

ТЕМНИК[1], -а, *ч., розм.* Список або збірник тем для рефератів, досліджень і т. ін.

ТЕМНИК[2], -а, *ч., іст.* Татарський військовий начальник, який командував тьмою (*див.* **тьма**[2]).

ТЕМНИНА, -йни, *ж., заст.* Темнота.

ТЕМНИСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **темнуватий.**

ТЕМНИСТІСТЬ, -тості, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **темнистий.**

ТЕМНИСТО, *рідко.* Присл. до **темнистий.**

ТЕМНИТИ, -ню, -ниш, *недок., перех., розм.* 1. Робити темним (у 1, 2 знач.) або темнішим; затемнювати. // Робити малопомітним; затуляти. 2. Говорити натодгад, уникаючи відвертості, правди.

ТЕМНИЦЯ, -і, *ж., заст., поет.* В'язниця.

ТЕМНИЧЕНЬКА, -и, *ж., нар.-поет.* Зменш.-пестл. до **темниця.**

ТЕМНИЧНИЙ, -а, -е, *заст., поет.* Прикм. до **темниця.**

ТЕМНИЧОК, -чка, *ч., розм.* Погрібець, винний льох.

ТЕМНІСІНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **темненький.**

ТЕМНІСІНЬКО. Присл. до **темнісінький.**

ТЕМНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **темнота** 1, 2.

ТЕМНІТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Ставати темним або темнішим (у 1, 2 знач.). 2. *безос.* Вечоріти, сутеніти. 3. *перен.* Ставати похмурим; злішати. // Набирати похмурого, непривітного виразу (про очі, обличчя). 4. Вирізнятися темним кольором; видніти́ся (про що-небудь темне).

ТЕМНІШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **темнішати.**

ТЕМНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* 1. Ставати темнішим. 2. *безос.* Вечоріти, сутеніти.

ТЕ́МНО. Присл. до **те́мний** 1 – 3. // *у знач. присудк. сл.*

ТЕ́МНО-. Перша частина складних слів, що вносить значення: більш насичений, більш густий (у порівнянні з основним кольором). *Темно-червоний.*

ТЕМНОБА́РВНИЙ, -а, -е. Який має темне забарвлення. *Темнобарвні маки.*

ТЕМНОБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **темноба́рвний**.

ТЕМНОБРИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **темнобро́вий**. *Темнобривий хлопець.*

ТЕМНОБРИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **темнобри́вий**.

ТЕМНОБРО́ВИЙ, -а, -е. Який має темні брови. *Темноброва дівчина.*

ТЕМНОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Який відбувається, протікає у темряві, затемненні. 2. Який організовується, діє таємно, приховано.

ТЕ́МНО-ВИШНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який має колір темної стиглої вишні.

ТЕМНОВО́ДИЙ, -а, -е. Води якого темні.

ТЕМНОВО́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **темново́дий**.

ТЕМНОВО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість або стан за знач. **темново́дний**.

ТЕМНОВОЛО́СИЙ -а, -е. Із темним волоссям.

ТЕМНОГЛИ́ЦЕВИЙ, -а, -е. Те саме, що **темнохво́йний**. *Темноглицева ялинка.*

ТЕМНОЗАБА́РВЛЕНИЙ, -а, -е. Який має темний колір.

ТЕМНОКОЛІ́РНИЙ, -а, -е. Який має темний колір. *Темноколірні ґрунти.*

ТЕМНОКО́РИЙ, -а, -е. У якого темна кора (про дерево).

ТЕМНОКО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **темноко́рий**.

ТЕМНОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Із темною шкірою обличчя.

ТЕМНОО́КИЙ, -а, -е. Який має темні очі. *Темноока дівчина.*

ТЕМНОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **темноо́кий**.

ТЕМНОТА́, -оти́, *ж.* 1. Відсутність світла, освітлення; темінь. // Темне, не освітлене або погано освітлене місце, не освітлений простір. // *перен.* Про втрату свідомості, непритомний стан. // Час, коли не світить сонце; пізній вечір, ніч. 2. *перен.* Неосвіченість, відсталість, неуцтво. 3. *зневажл.* Про неосвічену, необізнану з чим-небудь або відсталу людину. 4. *заст.* Сліпота.

ТЕМНОХВО́ЙНИЙ, -а, -е. У якого темна хвоя, темні голки. *Темнохвойна ялинка.*

ТЕМНОЦЕФА́ЛИ, -ів, *мн.* Ряд класу війчастих черв'яків.

ТЕМНОШКІ́РИЙ, -а, -е. 1. Який має темну шкіру; кольоровий (у 3 знач.). 2. *у знач. ім.* **темношкі́рий**, -рого, *ч.*; **темношкі́ра**, -рої, *ж.* Чоловік (жінка) з темним кольором шкіри.

ТЕМНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи темний (у 1, 2 знач.).

ТЕМНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **темнува́тий**.

ТЕМНУВА́ТО. Присл. до **темнува́тий**.

ТЕМНЮ́ЧИЙ, ТЕМНЮ́ЩИЙ, -а, -е. Зовсім темний.

ТЕМНЮ́ЩИЙ *див.* **темню́чий**.

ТЕМНЯ́, -і́, *ж.*, *зах.* Темінь, морок.

ТЕМНЯ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Темнуватий.

ТЕМП, -у, *ч.* 1. Ступінь швидкості виконання музичного твору. // Ступінь швидкості виконання танцю, художнього читання тощо. // Ступінь швидкості вимовляння слів у мовному потоці. // У спорті – ступінь швидкості розмірених або повторюваних рухів, з яких складається та чи інша вправа. 2. Швидкість здійснення, виконання або інтенсивність розвитку чого-небудь. // Швидкість перебігу дії, процесу, явища. ** **Темп інфля́ції** – показник, що характеризує рівень знецінення (зниження купівельної спроможності) грошей за певний період (у процентах до їх номіналу на початок періоду).

ТЕМПАЛГІ́Н, -у, *ч.* Лікарський болезаспокійливий засіб, що його застосовують при невритах, головному та зубному болі, люмбаго, ревматизмі та ін.

ТЕ́МПЕРА, -и, *ж.* 1. Фарби для живопису, приготовлені на яєчному жовткові або на суміші клейового розчину з олією тощо. 2. Картина, малюнок, виконані такими фарбами.

ТЕМПЕРА́МЕНТ, -у, *ч.* 1. Сукупність психічних особливостей, з яких складається особистість людини і які виявляються в її поведінці, в ступені її життєвої активності. // *з означ.* Сукупність психічних особливостей людей певного фаху, покликання. *Пропагандистський темперамент.* 2. Життєва активність, здатність до внутрішнього піднесення. 3. *розм.* Підвищена чуттєвість, пристрасність.

ТЕМПЕРА́МЕНТНИЙ, -а, -е. Дуже запальний, пристрасний. // Виконуваний темпераментно.

ТЕМПЕРА́МЕНТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **темпера́ментний**.

ТЕМПЕРА́МЕНТНО. Присл. до **темпера́ментний**.

ТЕМПЕРАТУ́РА, -и, *ж.* 1. Ступінь нагріття чого-небудь; тепловий стан тіла, речовини. // Ступінь прогрівання повітря в приміщенні або надворі. // *чого.* Ступінь теплоти тіла, речовини, який зумовлює в них певний процес. ** **Абсолю́тна температу́ра** – температура за термодинамічною шкалою температур, визначена в кельвінах. **Крити́чна температу́ра**: а) температура речовини в критичному стані; б) температура фазового переходу надпровідника з нормального стану в надпровідний. **Приве́дена температу́ра** – температура, що визначається відношенням термодинамічної температури речовини до її критичної температури. **Температу́ра займа́ння** – найменша температура, при якій горюча речовина загоряється та продовжує стійко горіти від зовнішнього джерела займання. **Температу́ра самозайма́ння** – найменша температура, за якої горюча речовина загоряється без зовнішніх джерел займання в разі взаємодії з киснем повітря. 2. Ступінь теплоти тіла людини, що характеризує стан її здоров'я. // *розм.* Підвищений ступінь теплоти тіла при захворюванні; жар. ** **База́льна температу́ра** – температура тіла, яка вимірюється вранці після сну до прийому їжі. **Ректа́льна температу́ра** – температура тіла, яка вимірюється шляхом введення термометра через задній прохід у пряму кишку. **Температу́ра ті́ла** – показник теплового стану організму людини та тварин.

ТЕМПЕРАТУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *розм.* Мати підвищену температуру тіла (про людину). // *безос.*

ТЕМПЕРАТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до температури.

ТЕМПЕРАТУРОПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Величина, яка характеризує швидкість зміни (вирівнювання) температури в нестаціонарних процесах.

ТЕМПЕРАТУРОСТА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який сталий, незмінний за температурних змін. 2. Стос. до сталої, незмінної температури.

ТЕМПЕРАТУРОСТА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **температуроста́лий**.

ТЕМПЕРАТУРОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Який стійкий за температурних змін.

ТЕМПЕРАТУРОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **температуростійки́й**.

ТЕМПЕРАТУРОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **температуроста́лий** 1 і **температуростійки́й**.

ТЕМПЕРАТУРОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **температуротривки́й**.

ТЕМПЕРАТУРОЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Чутливий до змін температури.

ТЕМПЕРАТУРОЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **температурочутли́вий**.

ТЕМПЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *муз.* Точно встановлена кількість тонів та їх співвідносність за висотою в музично-звуковій системі.

ТЕ́МПЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **те́мпера**. *Темперна техніка малювання.* // Виконаний темперою (у 1 знач.). *Темперний живопис.*

ТЕМПЕРО́ВАНИЙ, -а, -е, *муз.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **темперува́ти**. // *у знач. прикм.*

ТЕМПЕРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **темперо́ваний**.

ТЕМПЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *муз.* Здійснювати темперацію.

ТЕМПЕРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **темперува́ти**.

ТЕМПЛ-БЛОК, -у, *ч.* Ударний дерев'яний музичний інструмент корейського походження з родини ідіофонів.

ТЕ́МПЛЕТ, -а, *ч.* 1. Зображення машин, будівельних конструкцій чи їх вузлів, виконані на прозорій основі. 2. У металознавстві – плаский зразок, вирізаний з металевих виробів для з'ясування його мікроструктури.

ТЕ́МПОВИЙ, -а, -е. Стос. до темпу. // *спорт.* Виконуваний у певному темпі. *Темпова гра. Темпові вправи.*

ТЕМПОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується скроневої ділянки; скроневий.

ТЕМПОРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *грам.* Категорія часу – семантична категорія, що охоплює усі різновиди значення часу.

ТЕМПОРИ́ТМ, -у, *ч.* Міра швидкості й ритмічності у виконанні, перебігу чого-небудь.

ТЕ́МРЯВА, -и, *ж.* 1. Відсутність світла, освітлення; пітьма, темнота. // Темне, неосвітлене або погано освітлене місце, неосвітлений простір. 2. *перен.* Щось незрозуміле, невідоме. 3. *перен.* Відсталість, некультурність, неписьменність.

ТЕ́МРЯВИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Те саме, що **темнува́тий**. 2. Те саме, що **те́мний** 1 – 3.

ТЕН, *ч.* 1. *род.* -а. Електричний нагрівний елемент в електрокамінах, саунах та ін. 2. *род.* -у. Те саме, що **тетранітропентаеритри́т**.

ТЕНА́КЛЬ, -я, *ч.* Підставка для кріплення на друкарській касі сторінок рукопису.

ТЕНАНТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу складних сульфідів.

ТЕ́НАР, -а, *ч.* Підвищення великого пальця руки; м'язове підвищення долоні біля основи великого пальця руки.

ТЕНАРДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів, прозорий, перев. безбарвний. Використовують у виготовленні скла, соди і т. ін.

ТЕНГА́, -и́, *ж.* Срібна монета Середньої Азії (Хіви, Бухари, Ташкента, Коканду), що карбувалася з 14 ст. до 1893 р.

ТЕНГЕРИ́ЦЯ, ТЕНДЕРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Кукурудза.

ТЕНДЕНЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який характеризується послідовним проведенням певних ідей; ідейно спрямований. // Який створює ідейно спрямовані твори. 2. Упереджений, необ'єктивний. *Тенденційний підхід.* // Який має яскраво визначене спрямування.

ТЕНДЕНЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Наявність певної ідеї, тенденції в художньому, публіцистичному й т. ін. творі; ідейна спрямованість. 2. Упередженість, необ'єктивність.

ТЕНДЕНЦІ́ЙНО. Присл. до **тенденці́йний** 2.

ТЕНДЕНЦІО́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **тенденці́йний** 2.

ТЕНДЕНЦІО́ЗНО. Присл. до **тенденціо́зний**.

ТЕНДЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Напрям розвитку чого-небудь. 2. Прагнення, намір, властиві кому-, чому-небудь. // Потяг, схильність до чогось. 3. Провідна думка, ідея художнього, наукового й т. ін. твору; ідейне спрямування. 4. Упереджена думка, ідея, теза, що не випливає логічно з самого розвитку подій, з художніх образів, а нав'язується читачеві.

ТЕ́НДЕР[1], -а, *ч.* 1. Причіпна частина паровоза, де містяться запаси води, палива, мастила. 2. Однощоглове морське спортивне судно з косими вітрилами.

ТЕ́НДЕР[2], -а, *ч.* 1. Форма розміщення замовлення на яку-небудь роботу, яка передбачає визначення виконавця шляхом конкурсного відбору кращої тендерної пропозиції (оферти). // Конкурс на право виконання яких-небудь робіт. 2. *фін.* Бланк з пропозицією визначених вимог, послуг, що розсилається організатором торгів потенціальним учасникам. 3. Торги, в тому числі міжнародні, що влаштовуються з метою найбільш вигідного продажу чого-небудь. 4. Письмова пропозиція відносно поставки товарів за строковим контрактом. 5. Ціна, запропонована підприємством, при визначенні якої виходять перш за все з цін, що їх можуть призначити конкуренти.

ТЕНДЕРИ́ЦЯ *див.* **тенгери́ця**.

ТЕ́НДЕР-КОНДЕНСА́ТОР, те́ндера-конденса́тора, *ч.* 1. Відкритий вагон із запасом палива і води, що його причеплювали до паровоза. 2. Морське, на одну щоглу, судно, що супроводить велике військове судно, для постачання його паливом і водою.

ТЕ́НДЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **те́ндер**. ** **Те́ндерна документа́ція** – підготовлений замовником комплект документів, необхідних для підготовки тендерних пропозицій у визначений строк. **Те́ндерний коміте́т** – постійний або тимчасовий орган, який формується замовником для підготовки та проведення торгів (тендерів).

ТЕНДИНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення сухожилка; дистрофічні зміни тканини сухожилка. ** **Вузлови́й тендині́т** – те саме, що **кла́цаючий па́лець** (*див.* **кла́цаючий**).

ТЕНДІ́ТНЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **тенді́тний**.

ТЕНДІ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Тонкий, ніжний своєю будовою (про людину і тварину, їхнє тіло або частини тіла; про рослини та їх частини). // Приємний на вигляд завдяки тонким рисам, досконалій формі; витончений. 2. Фізично нерозвинутий. // Слабкий, неміцний. // Уразливий, ніжний. // Із слабким здоров'ям. 3. Який має легкі, немасивні форми; зробл. з неміцного матеріалу. 4. Незначний, слабкий за ступенем вияву; ледь відчутний.

ТЕНДІ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **тенді́тний**.

ТЕНДІ́ТНО. Присл. до **тенді́тний**.

ТЕНДОБУРСИ́Т, -у, *ч.* Поєднання дистрофічних і запальних змін сухожилка та запалення його синовіальної сумки.

ТЕНДОВАГІНІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення сухожилкової піхви.

ТЕНДОСИНОВІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Те саме, що **тендовагіні́т**.

ТЕНЕ́ЗМ, -у, *ч.*, *мед.* Болючий, нестерпний позив до дефекації або сечовипускання, який не забезпечує повного випорожнення чи взагалі не приводить до випорожнення.

ТЕНЕРЕ́С, -у, *ч.* Вибухова речовина.

ТЕНЕРИ́Ф, -у, *ч.* Міцне марочне вино.

ТЕНЕ́ТА, -не́т, *мн.* 1. Сітка для ловлі звірів, птахів. *Наставляти тенета.* 2. *рідко.* Те саме, що **павути́на** 1. 3. *чого, перен.* Безладне переплетення чого-небудь. 4. *чого та з означ.*, *перен.* Те, що заважає, позбавляє свободи дій, заганяє у безвихідь.

ТЕНЕ́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Дуже поношена сорочка. ** **не ма́ти тене́тки на хребті́** – бути голодранцем.

ТЕНЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тене́та**.

ТЕНЕ́ТНИК, -а, *ч.* Павук, що снує павутину.

ТЕНЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тене́та**.

ТЕНЕ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тене́тка**.

ТЕНЗИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання тиску насиченої пари.

ТЕНЗИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тензиметрії.

ТЕНЗИМЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність методів вимірювання тиску насиченої пари.

ТЕ́НЗІЯ, -ї, *ж.* Напруження, тиснення; тиск. ** **те́нзія о́ка** – внутрішньоочний тиск.

ТЕНЗОДА́ТЧИК, -а, *ч.* Вимірювальний перетворювач у вигляді тензорезистора, опір якого змінюється під впливом деформації тіла, на якому укріплюється тензорезистор.

ТЕНЗО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання деформацій, спричинених механічними напруженнями в деталях конструкцій, у зразках матеріалів тощо.

ТЕНЗОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується тензометрування, тензометрії, що служить для тензометрування. *Тензометричні прилади.*

ТЕНЗОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Галузь науки і техніки, пов'язана зі зміною й застосуванням деформації твердих тіл і зовнішніх зусиль, які її викликають.

ТЕНЗОМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Вимірювання деформації твердих тіл і зовнішніх зусиль, які її викликають.

ТЕ́НЗОР, -а, *ч.*, *мат.* Багатокомпонентна величина, що характеризується певною поведінкою (трансформаційними властивостями) при перетворених системи координат. // Узагальнення понять скаляра, вектора. *Тензор напруження.*

ТЕНЗОРЕЗИСТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Тензорезисти́вний ефе́кт** – зміна електроопору провідника в результаті його деформації.

ТЕНЗОРЕЗИ́СТОР, -а, *ч.* Вимірювальний прилад, що перетворює лінійні деформації в зміну активного опору; його дія заснована на тензорезистивному ефекті.

ТЕНЗОРЕЗИ́СТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тензорези́стор**.

ТЕНЗОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Рецептори, які сприймають механічні подразнення, що виникають при розтягненні тканин організму.

ТЕНЗОРЕЦЕ́ПТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до тензорецепторів.

ТЕ́НЗОРНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **те́нзор.** ** **те́нзорне чи́слення**, *мат.* – розділ математики, що вивчає тензори й тензорні поля засобами лінійної алгебри та математичного аналізу.

ТЕНЗОТЕРМОРЕЗИ́СТОР, -а, *ч.* Вимірювальний перетворювач, що містить тензорезистор та термометр опору, чутливі елементи яких закріплені на спільній основі.

ТЕ́НИ, -ів, *мн.*, *іст.* В англо-саксонській Англії – служила знать, дружинники короля.

ТЕНІАРИНХО́З, -у, *ч.*, *мед.* Гельмінтозне захворювання, спричинене споживанням яловичини, яка містить личинки збудників.

ТЕНІІ́ДО́ЗИ, -ів, *мн.*, *мед.* Гельмінтози, які спричиняються стрічкоподібними гельмінтами.

ТЕНІО́З, -у, *ч.*, *мед.* Інвазія кишечнику статевозрілими особинами свинячого солітера.

ТЕНІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь уявного теніідозу або заразитися стрічковим ціп'яком.

ТЕ́НІС, -у, *ч.* Спортивна гра для двох або чотирьох гравців, що полягає в перекиданні ракеткою невеликого м'яча через низьку сітку від одного гравця до іншого. *Великий теніс.* ** **настільний те́ніс** – спортивна гра дерев'яними з еластичним покриттям ракетками, пластмасовим м'ячиком, який відскакує від стола, перегородженого сіткою; пінг-понг.

ТЕНІСИ́СТ, -а, *ч.* Гравець у теніс.

ТЕНІСИ́СТКА, -и. Жін. до **тенісист.**

ТЕ́НІСКА, -и, *ж.*, *розм.* Спортивна сорочка з короткими рукавами, звичайно трикотажна. // Верхня легка чоловіча сорочка такого типу.

ТЕ́НІСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **те́ніс.** ** **те́нісна раке́тка** – дерев'яний або металевий овальний обруч з рукояткою, на який хрест-навхрест натягнуті міцні нейлонові струни, що утворюють пружну ударну поверхню. **те́нісний корт** – майданчик з твердим покриттям (переважно в спортзалах), трав'яним газоном або вкритим спеціальним пружним матеріалом під відкритим небом.

ТЕНІ́Т, -у, *ч.* 1. Кубічне метеоритне залізо-нікель із вмістом останнього до 48%. 2. Смугастий польовий шпат.

ТЕ́ННО, *невідм.*, *ч.* Титул японського імператора.

ТЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження сухожилкових піхв шляхом їх штучного контрастування.

ТЕНОДЕ́З, -у, *ч.* Хірургічне обмеження рухливості суглоба шляхом фіксації його сухожилками.

ТЕНОЛІГАМЕНТОКАПСУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розтинання сухожилків, зв'язок та капсули гомілково-ступневого суглоба.

ТЕНОЛІ́З, -у, *ч.* Хірургічне звільнення сухожилка із рубців.

ТЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ анатомії, який вивчає розвиток, будову і функцію сухожилків.

ТЕНОМІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розтинання м'яза та його сухожилка.

ТЕНОНІ́Т, -у, *ч.* Запалення тенонової капсули (фіброзної оболонки ока).

ТЕНОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенографічне дослідження очного яблука після його контрастування.

ТЕНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластичні операції на сухожилках та на їх синовіальних піхвах.

ТЕ́НОР, -а, *ч.* 1. Високий чоловічий голос. 2. Співак із таким голосом. *Італійський тенор.* 3. Духовий музичний інструмент (застосовується лише в духовому оркестрі). 4. В музиці багатоголосого складу – голос (партія) між басом і альтом. 5. Уточнююче визначення у назві деяких музичних інструментів одного сімейства, зазвичай середнього регістру (напр., тенор-саксофон).

ТЕ́НОР-АЛЬТИ́НО, те́нору-альти́но, *ч.* Найвищий чоловічий голос.

ТЕНОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Сполучення за допомогою шва країв розірваного сухожилка; шов сухожилка.

ТЕНОРИ́СТИЙ, -а, -е. Високий звучанням (про голос, звук), схожий на тенор.

ТЕНОРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **тенори́стий.**

ТЕНОРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу простих окислів.

ТЕНОРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **те́нор.** // Який є тенором. *Теноровий голос. Тенорова партія.* ** **теноро́вий ключ**, *муз.* – ключ з групи **до**, який означає, що нота **до** першої октави знаходиться на четвертій лінійці нотного стану.

ТЕНОРО́К, -рка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **те́нор.**

ТЕНОСИНОВІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення піхви сухожилка.

ТЕНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне перерізання сухожилка.

ТЕНПУ́РА, -и, *ж.*, *кул.* Японська страва – риба, засмажена в тісті.

ТЕНРЕ́КИ, -ів, *мн.* Щетинисті їжаки – родина ссавців ряду комахоїдних.

ТЕНСІО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким вимірюють поверхневий натяг рідини.

ТЕНТ, -у, *ч.* Накриття з міцної водонепроникної тканини або армованого пластику для захисту від сонця й дощу.

ТЕНТАКУЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Клас викопних морських молюсків.

ТЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Вкритий тентом (про кузов, причіп вантажівки тощо).

ТЕ́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тент.**

ТЕНТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **тенторіа́льна ви́різка**, *анат.* – отвір у твердій оболонці головного мозку, через який проходить стовбур мозку.

ТЕНУ́ТО, *присл.*, *муз.* Витримано.

ТЕНЬ, *виг.* Звуконаслідування, що означає звук від удару дзвона, дзвінка; дзень.

ТЕНЬГЕ́, *невідм.*, *с.* Грошова одиниця Казахстану.

ТЕ́НЬКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **те́нькати** і звуки, утворювані цією дією.

ТЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **теле́нькати** 1. 2. Битися, здригатися, стискатися від хвилювання, радості, страху (про серце).

ТЕ́НЬКІТ, -коту, *ч.*, *розм.* Те саме, що **те́нькання.**

ТЕ́НЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **те́нькати.**

ТЕНЬ-ТЕЛЕ́НЬ, *виг.* Звуконаслідування, що означає звук від удару дзвона, дзвоника; дзень.

ТЕОБРО́МА, -и, *ж.* Рід вічнозелених деревних рослин родини стеркулієвих (напр., шоколадне дерево).

ТЕОБРОМІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, алкалоїд, що міститься в чаї, бобах какао й горіхах кола; застосовується як судинорозширювальний і сечогінний засіб.

ТЕОГОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до теогонії.

ТЕОГО́НІЯ, -ї, *ж.* Сукупність міфів про походження і родовід богів, притаманна політеїстичним релігіям.

ТЕОДИЦЕ́Я, -ї, *ж.* Релігійно-філософське вчення, що пояснює існування Бога як творця і правителя світу поряд з існуванням темних сторін буття та узгоджує наявність зла й несправедливості з ідеєю мудрості, благості та всемогутності Бога.

ТЕОДОЛІ́Т, -а, *ч.* Геодезичний прилад для вимірювання на місцевості вертикальних і горизонтальних кутів.

ТЕОДОЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **теодоліт.**

ТЕОКА́ЛІ, *невідм.*, *мн.* Пам'ятники релігійної архітектури індійців Центральної Америки.

ТЕОКРА́Т, -а, *ч.* Монарх – представник духовенства.

ТЕОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до теократії. *Теократичний лад.*

ТЕОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* Форма державного правління, за якої політична влада належить духівництву. // Держава з такою формою правління.

ТЕО́ЛОГ, -а, *ч.* Те саме, що **богосло́в** 1.

ТЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до теології та до теолога. // Признач. для вивчення теології, для підготовки теологів.

ТЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **богосло́в'я.**

ТЕОМА́НІЯ, -ї, *ж.*, *псих.* Маячний стан, за якого хворий вважає, що він Бог або принаймні отримав божественне натхнення на думки та дії.

ТЕО́НІМ, -а, *ч.* Власна назва – найменування божества.

ТЕОНО́МНИЙ, -а, -е: ** **теоно́мна е́тика** – етичне вчення християнства, яке розглядає моральність винятково як сферу взаємовідносин людини з Богом.

ТЕО́РБА, -и, *ж.* Струнний щипковий музичний інструмент, басовий різновид лютні.

ТЕОРЕ́МА, -и, *ж.* 1. *мат.* Твердження, правильність якого встановлюється доведенням. 2. Висновок, який можна зробити з основних положень науки.

ТЕОРЕТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **теоретизува́ти.**

ТЕОРЕТИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **теоретизува́ти.**

ТЕОРЕТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Займатися питаннями теорії (у 1 – 4 знач.). 2. Розумувати на теоретичні теми, не підкріплюючи своїх висловлювань конкретними фактами.

ТЕОРЕ́ТИК, -а, *ч.* 1. Той, хто розробляє теоретичні питання певної галузі знань. 2. *розм.* Про людину, що любить абстрактно розумувати, теоретизувати.

ТЕОРЕ́ТИКО-МЕТОДОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується теорії та методології; що розглядає питання теорії та методології.

ТЕОРЕ́ТИКО-МНОЖИ́ННИЙ, -а, -е, *мат.* Стос. до теорії множин. ** **теоре́тико-множи́нні опера́ції** – операції, які включають об'єднання множин, перетин множин, різницю множин.

ТЕОРЕ́ТИКО-ПІЗНАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що стосується теорії пізнання, що розглядає питання теорії пізнання.

ТЕОРЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до теорії (у 1 – 4 знач.). // Пов'язаний з питаннями теорії. // Який розглядає, висвітлює питання теорії певної науки. // Який відзначається нахилом до абстрактно-логічного мислення. 2. Одержаний шляхом абстрактно-логічних операцій або математичних розрахунків. *Теоретичні розрахунки.* 3. Пов'язаний з теорією (у 5 знач.).

ТЕОРЕТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **теорети́чний.**

ТЕОРЕТИ́ЧНО. Присл. до **теорети́чний.**

ТЕО́РІЙКА, -и, *ж.*, *зневажл.* Недостатньо обґрунтована або шкідлива теорія.

ТЕО́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Логічне узагальнення досвіду, суспільної практики, яке ґрунтується на глибокому проникненні в суть досліджуваного явища та розкриває його закономірності. 2. Учення про певну сукупність явищ, галузь знань, створене на підставі такого узагальнення. 3. Сукупність узагальнених положень, які становлять певну науку чи розділ науки. // Сукупність наукових положень, необхідних для опанування певного ремесла, мистецтва, розуміння чого-небудь тощо. *Теорія музики.* // Припущення, здогад щодо певного явища науки; гіпотеза. *Мутаційна теорія.* 4. Загальні засади певної науки, ремесла, а також абстраговане знання цих засад. *Теорія відносності.* ** **теóрія і́гор** – розділ математики, в якому вивчаються моделі прийняття оптимальних рішень в умовах конфлікту. **теóрія імові́рностей** – розділ математики, що вивчає закономірності випадкових явищ. **теóрія інформа́ції** – розділ кібернетики, що вивчає математичні описи та оцінює методи передачі, зберігання, отримання та класифікації інформації. **теóрія кодува́ння** – розділ теорії інформації, який вивчає способи ототожнення повідомлень з сигналами, які їх відображують. **теóрія систе́м** – теорія, яка пов'язана з вивченням систем з метою виявлення їх загальних характеристик та класифікації. 5. Сукупність поглядів, суджень кого-небудь, з яких випливають певні правила поведінки. // Загальні міркування, що не ґрунтуються на реальній дійсності.

ТЕОСО́Ф, -а, *ч.* Прихильник, послідовник теософії.

ТЕОСОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до теософії. *Теософічна література.*

ТЕОСО́ФІЯ, -ї, *ж.* Релігійно-містичне вчення про збагнення божества через одкровення та про можливість безпосереднього спілкування з потойбічним світом.

ТЕОСО́ФСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до теософії й теософа.

ТЕПА́Н, -а, *ч.* В Японії – підігрітий стіл для приготування та подачі страв.

ТЕПЕ́, *невідм.*, *ч.* 1. Горб, пагорок, вершина. 2. Горб із залишків давніх, гол. чином глинобитних, будівель і культурних нашарувань в Середній Азії, на Кавказі (тапа).

ТЕПЕ́Р, *присл.* 1. У даний час, у момент висловлювання; зараз. // *у сполуч. з підсил. част.* **с а м е**, **а ж** і т. ін. Якраз у цей час, у даний момент. // Від моменту, коли відбулась якась дія, подія тощо; від цього часу, від цієї пори. // Поки що. // Уживається при зіставленні з тим, що минуло, що було раніше. 2. У сучасний мовцеві період; у наш час. 3. Уживається як сполучне слово для переходу до дальшого викладу, опису подій, до нової теми в розмові тощо; після цього, далі. // На цей раз.

ТЕПЕ́РА, *присл.*, *розм.* Те саме, що **тепе́р.**

ТЕПЕ́РЕНЬКА *див.* **тепе́реньки.**

ТЕПЕ́РЕНЬКИ, *рідко* **ТЕПЕ́РЕНЬКА**, *присл.*, *пестл.* Те саме, що **тепе́р.**

ТЕПЕ́РЕЧКА *див.* **тепе́речки.**

ТЕПЕ́РЕЧКИ, *рідко* **ТЕПЕ́РЕЧКА**, *присл.*, *розм.* Те саме, що **тепе́р.**

ТЕПЕ́РІШНІЙ, -я, -є. 1. Який є, існує, відбувається зараз, у момент мовлення; нинішній. // Здійснюваний, виконуваний тепер, зараз. ** **тепе́рішній час** – дієслівна категорія, що означає дію, яка відбувається зараз, у момент висловлювання. 2. Який живе тепер, у сучасний мовцеві період. 3. *у знач. ім.* **тепе́рішнє**, -нього, *с.* Те, що є, існує, відбувається тепер, у сучасний мовцеві період. // *чиє.* Життя певної країни, народу, людини в момент мовлення або в період життя мовця.

ТЕПЕ́РІШНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Теперішні часи; події, пов'язані з ними; сучасність. // *чия.* Події теперішнього життя певної людини, людей.

ТЕПЕ́РКА *див.* **тепе́рки.**

ТЕПЕ́РКИ, **ТЕПЕ́РКА**, *присл.*, *діал.* Тепер.

ТЕПЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **те́плий.**

ТЕПЛЕ́НЬКО. 1. Присл. до **тепле́нький.** 2. *у знач. присудк. сл.* Про настання тепла. // *кому.* Про відчуття тепла ким-небудь.

ТЕПЛЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **тепле́нький.**

ТЕПЛЕ́СЕНЬКО. Присл. до **тепле́сенький.**

ТЕПЛЕ́ЦЬ, -ю, *ч.* Те саме, що **флогісто́н.**

ТЕ́ПЛИЙ, -а, -е. 1. Який має досить високу температуру; середній між гарячим і холодним. // Який дає тепло, є джерелом тепла. // Який має тепло, властиве живому організму. // З досить високою температурою повітря. // З високою середньорічною температурою повітря. ** **те́плий Олексі́й (Оле́кса)**, *церк.* – назва християнського свята, період відлиги. **те́плі краї́** – південні краї, куди відлітають на зиму перелітні птахи; вирій. 2. Який добре захищає від холоду, зігріває. 3. Який добре зберігає тепло, наповнений теплом (про приміщення). 4. *перен.* Який виражає доброзичливе ставлення, прихильність, приязнь і т. ін. // Який відзначається внутрішньою теплотою; щиросердний, душевний. // Перейнятий добрим, любовним ставленням до когось; дружній. // Відвертий, щирий. // Який виражає душевну теплоту. 5. *перен.* Приємний для зору, слуху і т. ін.; м'який (у 3 знач.).

ТЕПЛИНА́, -и́й, *ж.* 1. *діал.* Тепла погода. 2. *зах.* Місце на річці, болоті, де взимку не замерзає вода.

ТЕПЛИНЯ́, -і, *ж.*, *зах.* Теплінь.

ТЕ́ПЛИТИСЯ, -иться, *недок.*, *рідко.* 1. Слабо світитися; жевріти (у 3 знач.). 2. *перен.* Те саме, що **же́вріти** 4.

ТЕПЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Засклене опалюване приміщення для вирощування в закритому ґрунті ранніх або південних рослин, а також розсади; оранжерея.

ТЕПЛИ́ЧИНА, -и, *ж.*, *діал.* Вирій.

ТЕПЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **тепли́ця.**

ТЕПЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тепли́ця.** *Теплична температура.* // Признач. для теплиці. // Пов'язаний з вирощуванням овочів у теплицях. 2. Який вирощують у теплиці. ** **тепли́чні культу́ри** – овочеві, квіткові, плодові та ягідні рослини, що їх вирощують у теплицях за штучних умов клімату, ґрунтового й повітряного живлення. 3. *перен.* Далекий від життя; штучний, виніжений. *Виховувати в тепличних умовах.*

ТЕПЛИ́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто займається вирощуванням рослин у теплицях.

ТЕПЛИ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **тепли́чник.**

ТЕПЛИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **тепли́чний** 3.

ТЕПЛИ́ЧНО-ПАРНИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до вирощування овочів, фруктів, квітів, розсади с.-г. рослин у

теплицях і парниках. *Теплично-парникове господарство.*
ТЕПЛІ́НЬ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Дуже тепла погода. 2. Відносно висока температура у приміщенні. 3. *перев. чого.* Те саме, що **тепло́** 2. 4. *перен.* Душевна теплота, доброзичливість.
ТЕПЛІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім теплий.
ТЕПЛІ́СІНЬКО. Присл. до **теплі́сінький**.
ТЕ́ПЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **тепло́** 2, 3.
ТЕПЛІ́ТИ, -іє, *недок.* 1. Ставати теплим, теплішим (*див.* **те́плий** 1). // Зберігати тепло. 2. *безос.* Про настання теплої погоди. 3. *перен.* Виявлятися слабо, незначною мірою; жевріти (у 4 знач.).
ТЕПЛІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **теплі́шати**.
ТЕПЛІ́ШАТИ, -ає, *недок.* 1. Ставати теплішим. // *безос.* Про настання теплої погоди. 2. *перен.* Ставати м'якшим, ласкавішим, втрачати суворість (про очі, погляд і т. ін.).
ТЕ́ПЛО. 1. Присл. до **те́плий** 1, 2, 4, 5. 2. *у знач. присудк. сл.* Про настання теплої погоди. // Про підвищення температури повітря де-небудь. *Латентне тепло.* 3. *у знач. присудк. сл.*, *кому.* Про відчуття тепла (у 2 знач.) ким-небудь.
ТЕПЛО́, -а́, *с.* 1. Те саме, що **теплота́** 1. *Теорія тепла. Одиниця тепла.* 2. Нагрів кого-, чого-небудь; підвищена температура чогось. // Нагріте повітря, що йде від когось, чогось. // Порівняно висока температура повітря де-небудь. // Тепле повітря, що поширюється від чогось нагрітого, гарячого. // Температура повітря вище нуля. // Про відчуття внутрішньої теплоти. 3. *перен.* Доброта, щирість; доброзичливе ставлення до когось. 4. *розм.* Тепле приміщення, місце. 5. Тепла пора року; тепла погода.
ТЕПЛОАКУМУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для акумулювання, накопичення тепла.
ТЕПЛОАКУМУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Тепловий акумулятор, накопичувач тепла.
ТЕПЛОБА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Одержання зображення об'єктів, невидимих неозброєним оком, за допомогою теплових (інфрачервоних) променів, що випускаються або відбиваються цими об'єктами.
ТЕПЛОБУ́Р, -а, *ч.* Пальник-свердло з кисневим дуттям і високою температурою полум'я, що пропалює отвір у товщі порід завдяки їхньому топленню і випаровуванню.
ТЕПЛОВБИРА́ННЯ, -я, *с.* Вбирання тепла.
ТЕПЛОВБИРА́Ч, -а́, *ч.* Тіло, речовина, що вбирає тепло.
ТЕПЛОВБИРНИ́Й, -а́, -е́. Який вбирає тепло, має таку здатність, признач. для цього.
ТЕПЛОВБИРНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **тепловбира́ч**.
ТЕПЛОВИ́ВІЛЬНЕННЯ, -я, *с.* Вивільнення, виділення енергії у формі тепла.
ТЕПЛОВИ́ВІЛЬНИЙ, -а, -е. Який вивільнює тепло, признач. для цього.
ТЕПЛОВИДА́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **теплови́вільний**.
ТЕПЛОВИДА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тепловида́тний**.
ТЕПЛОВИ́ДІЛ, -у, *ч.* Те саме, що **теплови́вільнення**.
ТЕПЛОВИ́ДІЛЕННЯ, -я, *с.* Виділення тепла.
ТЕПЛОВИ́ДІЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що виділяє тепло. ** **Теплови́дільні елеме́нти**, *спец.* – конструктивні елементи ядерного реактора, що містять ядерне пальне, яке під час дії реактора виділяє тепло.
ТЕПЛОВИДІЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Виділяння тепла.
ТЕПЛОВИДІЛЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який виділяє тепло.
ТЕПЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до тепла (у 1, 2 знач.). *Теплова енергія.* // Який використовує для роботи енергію тепла. ** **Теплова́ мере́жа** – сукупність трубопроводів і допоміжних конструкцій та приладів для постачання тепла споживачам від одного або кількох джерел тепла. **Теплове́ випромі́нювання** – електромагнітне випромінювання речовиною за рахунок її внутрішньої енергії. **Теплови́й двигу́н** – двигун, що перетворює теплову енергію на механічну або на кінетичну енергію реактивного струменя. **Теплови́й реа́ктор** – ядерний реактор, в якому реакція поділу ядерного пального спричиняється переважно тепловими (повільними) нейтронами. 2. Спричинюваний дією тепла. ** **Теплови́й уда́р**, *мед.* – хворобливий стан людини, спричинений перегрівом організму.
ТЕПЛОВИКОРИСТА́ННЯ, -я, *с.* Використання теплової енергії, тепла.
ТЕПЛОВИЛУЧА́ННЯ, -я, *с.* Вилучання, відбирання тепла.
ТЕПЛОВИЛУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **тепловилуча́ння**.
ТЕПЛОВИПРОМІ́НЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який випромінює теплову енергію, теплові (інфрачервоні) промені, тепло; признач. для цього.
ТЕПЛОВИПРОМІ́НЮВАННЯ, -я, *с.* Теплове випромінювання, випромінювання теплової енергії, теплових (інфрачервоних) променів, тепла.
ТЕПЛОВИПРОМІ́НЮЮЧИЙ, -а, -е. Який випромінює теплову енергію, теплові (інфрачервоні) промені, тепло.
ТЕПЛОВИ́ТРАТА, -и, *ж.* Витрата тепла на здійснення якоїсь роботи, дії, операції, обігрівання помешкання тощо.
ТЕПЛОВИТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Витривалий за умов теплозмін, нагрівання. 2. Життєздатний за умов гарячого, жаркого клімату.
ТЕПЛОВИТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **тепловитрива́лий**.
ТЕПЛОВІ́Д, -во́ду, *ч.* Канал, магістраль для пересилання, передавання, поширення тепла.
ТЕПЛОВІДБИВНИ́Й, -а́, -е́. Який не пропускає, відбиває теплові промені.
ТЕПЛОВІДБІ́Р, -бо́ру, *ч.* 1. Відбирання тепла від чогось, когось. 2. Система для відбирання тепла від чогось, когось.
ТЕПЛОВІДВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Відведення тепла від чогось, когось.
ТЕПЛОВІДВІ́Д, -во́ду, *ч.* Те саме, що **тепловідве́дення**.
ТЕПЛОВІДВІДНИ́Й, -а́, -е́. Який відводить тепло, признач. для цього.
ТЕПЛОВІДВОДІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **тепловідве́дення**.
ТЕПЛОВІДДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який віддає тепло, признач. для цього.
ТЕПЛОВІДДАВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Те саме, що **тепловідда́ча**.
ТЕПЛОВІДДАВА́Ч, -а́, *ч.* Нагріте тіло, спеціальний нагрівальний прилад, пристрій, що віддає тепло.
ТЕПЛОВІДДА́ЧА, -і, *ж.*, *спец.* 1. Віддавання тепла нагрітим тілом у навколишнє середовище. 2. Виділення тепла людським або тваринним організмом у процесі його життєдіяльності.
ТЕПЛОВІДЧУТТЯ́, -я́, *с.* Сприйняття організмом людини тепла, температури навколишнього середовища.
ТЕПЛОВІ́ЗОР, -а, *ч.* Прилад, який перетворює теплові (інфрачервоні) промені, що випускаються або відбиваються різними об'єктами, в зображення, видиме на екрані.
ТЕПЛОВІ́Й, -ю, *ч.*, *поет.* Теплий вітер.
ТЕПЛОВІ́ЙНИЙ, -а, -е, *поет.* Який віє теплом. *Тепловійні вітри.*
ТЕПЛОВМІ́СТ, -у, *ч.* Те саме, що **ентальпі́я**.
ТЕПЛОВО́ДИЙ, -а, -е. Який містить теплу воду (теплі води).
ТЕПЛОВО́ДНИЙ, -а, -е. Який живе, росте в теплій воді (теплих водах). *Тепловодні риби. Тепловодні рослини.*
ТЕПЛОВО́З, -а, *ч.* Локомотив з поршневим двигуном внутрішнього згоряння.
ТЕПЛОВО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **теплово́з**. // Признач. для тепловозів. // Який працює на тепловозі, обслуговує його.
ТЕПЛОВОЗОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до тепловозобудування. // Признач. для будування тепловозів. *Тепловозобудівний завод.*
ТЕПЛОВОЗОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Працівник галузі машинобудування, що виробляє тепловози. // Робітник тепловозобудівного заводу.
ТЕПЛОВОЗОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь транспортного машинобудування, що виробляє тепловози.
ТЕПЛОГАЗОПОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.* Постачання житлових будинків і промислових підприємств теплом і газом.
ТЕПЛОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Машина, що виробляє тепло і нагнітає теплий потік повітря.
ТЕПЛОДА́ЙНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який дає, приносить тепло.
ТЕПЛОЕЛЕКТРОВЕНТИЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Електроприлад, здатний служити як калорифером, так і вентилятором.
ТЕПЛОЕЛЕКТРОЦЕНТРА́ЛЬ, -і, *ж.* Центральна теплоелектростанція, що виробляє одночасно електроенергію й тепло у вигляді гарячої води та пари для промислового й побутових потреб.
ТЕПЛОЕНЕРГЕ́ТИК, -а, *ч.* Фахівець із теплоенергетики.
ТЕПЛОЕНЕРГЕ́ТИКА, -и, *ж.* Теорія й практика одержання та застосування теплової енергії.
ТЕПЛОЕНЕРГЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до теплоенергетики.
ТЕПЛОЕНЕ́РГІЯ, -ї, *ж.* Пара і гаряча вода, що виробляються тепловими або атомними електростанціями, геотермальними, геліотермальними та іншими нетрадиційними джерелами, котельними, теплоутилізаційними установками.
ТЕПЛОЄ́МКИЙ, -а, -е. Те саме, що **теплоє́мний**.
ТЕПЛОЄ́МКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **теплоє́мкий**.
ТЕПЛОЄ́МНИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Який має велику теплоємність. 2. Який потребує великих затрат тепла, палива. *Теплоємне виробництво.*
ТЕПЛОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* Кількість тепла, потрібна для нагрівання тіла на 1 К або яку виділяє тіло при охолодженні його на 1 К. ** **Пито́ма теплоє́мність** – кількість теплоти, потрібна для нагрівання 1 грама речовини на 1 К.
ТЕПЛОЗАБЕЗПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Забезпечений теплом, тепловою енергією.
ТЕПЛОЗАБЕЗПЕ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **теплозабезпе́чений**.
ТЕПЛОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який захищає від надмірної дії тепла. *Теплозахисне скло.*
ТЕПЛОЗА́ХИСТ, -у, *ч.* Захист від надмірної дії тепла.
ТЕПЛОЗВУКОІЗОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Який захищений від теплових впливів або теплових втрат і проникання звуків.
ТЕПЛОЗВУКОІЗОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Що стосується теплозвукоізоляції, призначений для неї.
ТЕПЛОЗВУКОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Захист різних пристроїв, приміщень і т. ін. від теплових впливів або теплових втрат і проникання звуків.
ТЕПЛОІЗОЛІВНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для текплоізоляції.
ТЕПЛОІЗОЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Ізольований від впливу тепла.
ТЕПЛОІЗОЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для теплоізоляції.
ТЕПЛОІЗОЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **теплоізоля́ція**.
ТЕПЛОІЗОЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **теплоізолюва́льний**.
ТЕПЛОІЗОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до теплоізоляції. // Признач. для теплоізоляції.
ТЕПЛОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Захист будинків, теплових установок, трубопроводів і т. ін. від тепловтрат або теплових впливів.
ТЕПЛОКРО́ВНИЙ, -а, -е. Який має відносно високу і стійку температуру тіла, майже не залежну від температури навколишнього середовища (про тварин).
ТЕПЛОКРО́ВНІ, -их, *мн.* Група тварин, які мають таку температуру тіла.
ТЕПЛОКРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **теплокро́вний**.
ТЕПЛОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **термотерапі́я**.
ТЕПЛОЛЮ́Б, -а, *ч.* Тварина або рослина, що любить жити, рости в теплому середовищі, не витримує низької температури.
ТЕПЛОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить тепло, не витримує низької температури.
ТЕПЛОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **теплолю́бний**.
ТЕПЛОМАГІСТРА́ЛЬ, -і, *ж.* Центральний теплопровід.
ТЕПЛОМАГІСТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тепломагістра́ль**.
ТЕПЛОМАСОО́БМІН, -у, *ч.* Самочинний процес поширення тепла від більш нагрітого тіла, середовища і т. ін. до менш нагрітого.
ТЕПЛОМАСООБМІ́ННИЙ, -а, -е. Що стосується тепломасообміну.
ТЕПЛОМІ́Р, -а, *ч.* 1. Лічильник для вимірювання кількості теплоти, яку одержують споживачі від теплофікаційної мережі. 2. *заст.* Термометр.
ТЕПЛОМІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тепломі́р**.
ТЕПЛОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Техніко-економічний показник, що характеризує ефективність використання теплової енергії у виробництві.
ТЕПЛОМОНТА́ЖНИК, -а, *ч.* Монтажник, що виконує теплоізоляційні роботи; фахівець із тепломонтажу.
ТЕПЛОНОСІ́Й, -я́, *ч.*, *спец.* Газ, пара або рідина, які передають тепло в системах побутового або промислового теплопостачання.
ТЕПЛОО́БМІН, -у, *ч.*, *спец.* 1. Поширення тепла від одного тіла до іншого, зумовлене різницею температур між ними. 2. Обмін тепловою енергією між організмом та оточуючим середовищем. 3. Обмін теплом між окремими шарами атмосфери у вертикальному та горизонтальному напрямах.
ТЕПЛООБМІ́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до теплообміну. *Теплообмінний процес.* // Признач. для теплообміну.
ТЕПЛООБМІ́ННИК, -а, *ч.*, *спец.* Апарат, у якому відбувається теплообмін.
ТЕПЛОПЕЛЕНГА́ТОР, -а, *ч.* Навігаційний прилад, яким визначають напрям (пеленг) на земні або небесні об'єкти за їхнім власним тепловим випромінюванням.
ТЕПЛОПЕЛЕНГА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Визначення спрямування на який-небудь об'єкт за його тепловим (інфрачервоним) випромінюванням.
ТЕПЛОПЕЛЕНГУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **теплопеленга́ція**.
ТЕПЛОПЕРЕДА́ЧА, -і, *ж.* Теплообмін між двома теплоносіями крізь тверду стінку, що їх розділяє, або поверхню розподілу між ними.
ТЕПЛОПЛА́В, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **теплохі́д**.
ТЕПЛОПОСТАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з теплопостачанням, призначений для нього.
ТЕПЛОПОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.* Централізоване постачання гарячою водою (паром) систем опалення та гарячого водопостачання житлових та громадських будинків і технологічних споживачів.
ТЕПЛОПРО́ВІД, -о́воду, *ч.* Сукупність труб, нагнітальних установок і т. ін. для переміщення гарячої води або пари від теплоелектроцентралі до споживачів.
ТЕПЛОПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до теплопровідності.
ТЕПЛОПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* Здатність тіла передавати тепло, що ґрунтується на теплообміні між атомами й молекулами тіла.
ТЕПЛОПРОДУКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Кількість теплової енергії, що виробляється.
ТЕПЛОПРОДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Тепло, що утворюється в процесі життєдіяльності живого організму.
ТЕПЛОРЕГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. В якому здійснюється теплорегуляція.
ТЕПЛОРЕГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Підтримування рівноваги в утворенні й віддаванні тепла живим організмом.
ТЕПЛОРО́Д, -у, *ч.*, *заст.* Невидимий, невагомий флюїд, що ніби-то переноситься від теплішого тіла до холоднішого.
ТЕПЛОСИЛОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Признач. для перетворення теплової енергії в механічну. *Теплосиловий двигун.*
ТЕПЛОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Здатний витримувати високу температуру або значну різницю температур, не втрачаючи своїх якостей.
ТЕПЛОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **теплостійки́й**.
ТЕПЛОТА́, -и́, *ж.* 1. *фіз.* Форма руху матерії, що являє собою безладний (хаотичний) рух частинок (молекул, атомів і т. ін.), з яких складається тіло; вид енергії, утворюваний цим рухом. ** **Пито́ма теплота́** – кількість теплоти, необхідна для нагрівання одиниці маси тіла на 1 °С. **Теплота́ пла́влення** – кількість тепла, необхідна для переходу тіла з твердого стану в рідкий при температурі плавлення. 2. Те саме, що **тепло́** 2. 3. *перен.* Доброта, сердечність; добре ставлення до кого-, чого-небудь.
ТЕПЛОТВО́РЕННЯ, -я, *с.*, *фізіол.* Процес утворення тепла в живому організмі.
ТЕПЛОТВО́РНИЙ, -а, -е, *фіз.* Який має теплотворність; здатний утворювати тепло (у 1 знач.).

** **Теплотво́рна зда́тність па́лива**, *фіз.* – кількість тепла в калоріях, що його виділяє 1 кг твердого чи рідкого палива або 1 $м^3$ газоподібного палива за повного згоряння.

ТЕПЛОТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *фіз.* 1. Здатність тіла утворювати тепло. 2. Те саме, що **Теплотво́рна зда́тність па́лива** (*див.* **теплотво́рний**).

ТЕПЛОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець із теплотехніки.

ТЕПЛОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Галузь техніки, теорія й практика одержання й використання тепла в промисловості, сільському господарстві, побуті; комплекс навчальних дисциплін, що вивчають одержання, перетворення та використання теплоти.

ТЕПЛОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до теплотехніки. 2. Який готує теплотехніків.

ТЕПЛОТРА́СА, -и, *ж.* Лінія, шлях теплопроводу.

ТЕПЛОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Здатний зберігати відносну стабільність температури.

ТЕПЛОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **теплотривки́й**.

ТЕПЛОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **теплопроду́кція**.

ТЕПЛОУТИЛІЗА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій для утилізації надлишків теплоти чи холоду технологічного процесу з метою їх подальшого використання.

ТЕПЛОФІ́ЗИК, -а, *ч.* Фахівець із теплофізики.

ТЕПЛОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Галузь фізики, яка займається питаннями одержання і використання тепла.

ТЕПЛОФІЗИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що стосується теплофізики, пов'язаний з фізичними властивостями теплоти. *Теплофізичний процес.*

ТЕПЛОФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до теплофікації. ** **Теплофікаці́йна турбі́на** – парова турбіна для одночасного одержання електричної і теплової енергії. **Теплофікаці́йна електроста́нція** – те саме, що **теплоелектроцентра́ль**.

ТЕПЛОФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Централізоване постачання житловим будинкам і промисловим підприємствам тепла, виробленого на теплоелектроцентралі. 2. Одночасне вироблення теплової та електричної енергії на теплоелектроцентралях.

ТЕПЛОФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **теплофікува́ти**. // **теплофіко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТЕПЛОФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати теплофікацію чого-небудь. *Теплофікувати місто.*

ТЕПЛОФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **теплофікува́ти**.

ТЕПЛОФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* Окреме пристосування або складова частина якої-небудь оптичної системи, признач. для виключення теплових променів із світлового потоку, що проходить через цю систему.

ТЕПЛОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Морське або річкове судно, що рухається за допомогою двигунів внутрішнього згоряння.

ТЕПЛОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який рухається за допомогою двигунів внутрішнього згоряння.

ТЕПЛОЦЕНТРА́ЛЬ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **теплоелектроцентра́ль**.

ТЕПЛОЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Чутливий до впливу тепла, температури.

ТЕПЛОЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **теплочутли́вий**.

ТЕПЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи теплий.

ТЕПЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **теплува́тий**.

ТЕПЛУВА́ТО. Присл. до **теплува́тий**.

ТЕПЛЮ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **тепля́к** 3.

ТЕПЛЯ́К, *ч.* 1. *род.* -а́. Тимчасове опалюване приміщення для робітників на будівельних майданчиках у зимовий період. 2. *род.* -а́. Теплий хлів для худоби. 3. *род.* -а́, *розм.* Опалюваний товарний вагон, пристосований для перевезення людей. 4. *род.* -у́, *діал.* Теплий вітер.

ТЕ́ППІНГ, -у, *ч.*, *муз.* Прийом гри на електрогітарі, при якому пальці обох рук лежать на грифі гітари, як на клавіатурі, і звук видобувається швидким притисканням струн, а не ударом або щипком по ним.

ТЕ́РА, -и, *ж.* Японський буддійський храм.

ТЕРА... Приставка, яка у складі слова означає 10^{12} (в інформатиці – 2^{40}) (Т).

ТЕРАКО́ТА, -и, *ж.* 1. Випалена кольорова високоякісна гончарна глина. 2. Неглазурований керамічний виріб із такої глини. // *збірн.* Вироби з цієї глини.

ТЕРАКО́ТОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **терако́та**. *Теракотова глина.* // Зробл., вигот. із теракоти (у 1 знач.). *Теракотові статуетки.* 2. Який має колір теракоти (у 1 знач.); червонувато-брунатний. *Теракотова сукня.*

ТЕРА́КТ, -у, *ч.* Терористичний акт.

ТЕРАМА́РИ, -ів, *мн.* Укріплені поселення бронзового віку в Півн. Італії, що будувалися на палях.

ТЕРАМІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат – антибіотик тетрациклінової групи.

ТЕРАПЕ́ВТ, -а, *ч.* Лікар, фахівець із внутрішніх хвороб; спеціаліст у галузі терапії.

ТЕРАПЕ́ВТИКА, -и, *ж.* Наука про лікування хвороб за певним планом, наука про терапію.

ТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **терапе́вт**. *Терапевтичне товариство.* 2. Стос. до терапії. *Терапевтичне відділення лікарні.*

ТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* 1. Лікування внутрішніх хвороб лікарськими засобами або фізичними методами (без хірургічного втручання); сукупність таких методів лікування. *Вітамінна терапія.* 2. Галузь медицини, що вивчає методи розпізнавання й лікування внутрішніх хвороб.

ТЕРА́РІЙ, -ю, **ТЕРА́РІУМ**, -у, *ч.* Спеціально обладнане приміщення або скринька для тримання різних наземних хребетних тварин (перев. земноводних і плазунів), за життям яких ведуть спостереження.

ТЕРА́РІУМ *див.* **тера́рій**.

ТЕРА́СА, -и, *ж.* 1. Природний або штучно створений горизонтальний чи трохи похилий уступ на схилі, який використовують під сільськогосподарські та лісові культури, для боротьби з ерозією ґрунту тощо. 2. *перев. мн.*, *геол.* Горизонтальні або трохи похилі уступи земної поверхні (на схилах гір, річкових долин і на узбережжях озер та морів), що розташовані один над одним і показують рівень води в минулому. 3. *у знач. присл.* **тера́сами**. У вигляді уступів, розташованих один над одним. 4. Літня (неопалювана) прибудова до будинку, відкрита або засклена; веранда.

ТЕРА́СКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тера́са**.

ТЕРА́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тера́са**.

ТЕРАСО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **терасува́ти**. // **терасо́вано** *безос. присудк. сл.*

ТЕРА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тера́са**.

ТЕРАСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на терасу, на тераси (у 1, 2 знач.).

ТЕРАСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **терасоподі́бний**.

ТЕРАСОПОДІ́БНО. Присл. до **терасоподі́бний**.

ТЕРАСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Знаряддя, за допомогою якого роблять тераси (у 1 знач.).

ТЕРАСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **терасува́ти**.

ТЕРАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Робити тераси (у 1 знач.).

ТЕРАСУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **терасоподі́бний**.

ТЕРАСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **терасува́ти**.

ТЕРАСУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **терасува́тий**.

ТЕРАТОБЛАСТО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Злоякісна пухлина, яка виникла внаслідок порушення формування тканин в ембріональному періоді.

ТЕРАТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Виникнення виродливостей у тварин і людини.

ТЕРАТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до тератогенезу. ** **Тератоге́нна ді́я** – властивість будь-якого чинника викликати порушення ембріогенезу, що призводить до виникнення вад розвитку. **Тератоге́нний чи́нник** – все, що спричиняє відхилення у плоді, що розвивається.

ТЕРАТОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **тератоге́нна ді́я**.

ТЕРАТОЗООСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Збільшення в еякуляті кількості патологічних форм сперматозоїдів до понад 40 %.

ТЕРАТОКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина яєчника, яка складається з різних незрілих і зрілих тканин, що походять із трьох зародкових листків.

ТЕРАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із тератології.

ТЕРАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тератології. *Тератологічні явища.* ** **Тератологі́чна орнаме́нтика**; **тератологі́чний орна́мент** – тип орнаментації, що характеризується стилізованим зображенням казкових звірів і птахів, тваринних і рослинних мотивів, що химерно переплітаються.

ТЕРАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука, що вивчає вроджені каліцтва, виродливості організмів або окремих органів людини, а також тварин і рослин. 2. Особливий стиль у мистецтві, що бере початок із глибокої давнини; був дуже поширений у графічному мистецтві середньовіччя, зокрема в давньоруській мініатюрі 11 – 14 ст. *Тератологія в давньоруських рукописах.*

ТЕРАТО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Пухлина складної будови, що виникає внаслідок порушення зародкового розвитку організму.

ТЕРАФЛЕ́КС, -у, *ч.* Скло, яке пропускає світло, затримуючи теплову частину електромагнітного проміння.

ТЕ́РБІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **те́рбій**.

ТЕРБІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить тербій.

ТЕРБІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **тербієвмі́сний**.

ТЕ́РБІЙ, -ю, *ч.* Tb. Хімічний елемент, проста речовина якого – сріблястий рідкісноземельний метал – компонент магнітних стопів. Його сполуки – активатори люмінофорів зеленого свічення у кольоровому телебаченні.

ТЕРГА́ЛЕВИЙ, -а, -е, *текст.* Прикм. до **терга́ль**. // Вигот. з тергалю.

ТЕРГА́ЛЬ, -ю, *ч.*, *текст.* Синтетичне поліефірне волокно; тканина з цього волокна.

ТЕРЕБИ́ТИ, -блю, -би́ш; *мн.* тереблять; *недок.*, *перех.* 1. Чистити, звільняти від лушпини плоди, овочі; очищати, оббирати. // Звільняти від лушпини, лузги тощо зерно, бобові й т. ін.; лущити. 2. *розм.* Перебирати пальцями, злегка смикаючи; м'яти. 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **термо́сити** 1. 4. *вульг.*, *рідко.* Те саме, що **же́рти** 1. 5. *діал.* Тягти, нести щось важке. 6. *діал.* Торочити.

ТЕРЕБИ́ТИСЯ, -блю́ся, -би́шся; *мн.* тереблятъся; *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **вила́зити** 2; видиратися кудись нагору.

ТЕРЕБІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Місце, очищене від заростей.

ТЕРЕБІ́Й, -я́, *ч.*, *фам.*, *зневажл.* Ненажера.

ТЕРЕБІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **тереби́ти** 1 – 3. *Теребіння кукурудзи.*

ТЕРЕ́БКА, -и, *ж.*, *зах.* Мішок з вівсом для коня.

ТЕРЕ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тере́бити**, **тере́битися**.

ТЕРЕВЕ́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.*, *зневажл.* Говорити дурниці, нісенітниці. // Говорити що-небудь незначне, несерйозне, пусте.

ТЕРЕВЕ́НІ, -ів, *мн.*, *розм.*, *зневажл.* Дурниці, нісенітниці. // Пусті, марні розмови, балачки. *Правити теревені.*

ТЕРЕВЕ́НІ-ВЕ́НІ, *невідм.*, *мн.*, *розм.*, *зневажл.* Те саме, що **терев́ені**; базікання.

ТЕРЕ́ДО, *невідм.*, *мн.* Рід двостулкових молюсків.

ТЕРЕЗИ́, -і́в, *мн.* 1. Важільні ваги; вага (у 5 знач.). *Аптекарські терези.* 2. Одне з дванадцяти сузір'їв зодіаку.

ТЕРЕЗКИ́, -і́в, *мн.* Зменш. до **терези́**.

ТЕ́РЕМ, -а, *ч.* 1. У Київській Русі та феодальній Росії – високий боярський або князівський будинок у вигляді башти; житлове приміщення в такому будинку. // Верхня частина такого будинку, де жили (звичайно під наглядом) жінки родини боярина, князя, царя. 2. *заст.* Багатий поміщицький будинок.

ТЕРЕМКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **теремкоті́ти**.

ТЕРЕМКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **торохті́ти** 1, 2.

ТЕРЕМО́К, -мка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **те́рем**. 2. Маленький, іграшковий будиночок. 3. *діал.* Вінок із штучних квітів для носіння на голові й для прикрашання образів.

ТЕ́РЕН, -рну, *ч.*, *бот.* 1. Колючий кущ родини розових, що дає темно-сині їстівні плоди з терпким кисло-солодким присмаком. 2. *збірн.* Плоди цієї рослини. 3. Окрема колючка, шпичка такої або іншої колючої рослини.

ТЕРЕ́Н, -у, *ч.* 1. Місцевість, територія. 2. *перен.*, заст. Ґрунт, основа розвитку чого-небудь.

ТЕРЕНДІ́ТИ, -дю́, -ди́ш, *недок*, *неперех.*, *розм.* Базікати.

ТЕРЕНЕ́ЦЬ, -нцю, *ч.* Зменш.-пестл. до **те́рен**.

ТЕРЕНКУ́Р, -у, *ч.* Дозовані за відстанню, часом і кутом підйому піші сходження; метод тренування, а також лікування хворих на деякі форми серцево-судинних та інших захворювань.

ТЕРЕНО́ВИЙ[1], -а, -е. Те саме, що **терно́вий**[1]. *Теренова наливка.*

ТЕРЕНО́ВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **тере́н** 1. *Теренові говори.*

ТЕРЕНО́К, -нку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **те́рен**.

ТЕРЕНЯ́К, -у́, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **терні́вка** 1.

ТЕРЕ́Ш, ТЕРЕ́Ш-ТЕРЕ́Ш, *виг.* Покрик, яким відганяють овець.

ТЕР'Є́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **тер'є́р**, -а, *ч.*). Група порід мисливських і похідних від них декоративних собак (фокстер'єри, ердельтер'єри та ін.).

ТЕРЗА́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.*, *рідко.* Дія за знач. **терза́ти** і стан за знач. **терза́тися**.

ТЕРЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *книжн.*, *рідко.* Те саме, що **му́чити**. *Терзати душу.*

ТЕРЗА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *книжн.*, *рідко.* Те саме, що **му́читися** 1.

ТЕРИГЕ́ННИЙ, -а, -е, *геол.* Який утворився в морі чи океані недалеко від берега за рахунок знесених із суходолу уламків гірських порід; принесений із суходолу. *Теригенні відклади.*

ТЕРИГЕ́НОВИЙ, -а, -е, *геол.* Те саме, що **териге́нний**.

ТЕРИКО́Н, -а, *ч.* Конусоподібний насип порожньої породи на поверхні землі біля шахти, копальні.

ТЕРИЛЕ́Н, -у, *ч.*, *текст.* Різновид синтетичного волокна; тканина з цього волокна.

ТЕРИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е, *текст.* Прикм. до **терилéн**. // Вигот. з терилену.

ТЕРИЛІТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при гнійних ранах, опіках, трофічних виразках, пролежнях та ін.

ТЕРИТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до території. *Територіальна цілісність.* // Пов'язаний з певною територією; місцевий. ** **Територіа́льні во́ди** – смуга моря чи океану вздовж узбережжя, що перебуває під суверенітетом прибережної держави і входить до складу її національної території. 2. Який комплектується з мешканців даної території (про збройні сили). *Територіальні формування.*

ТЕРИТОРІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **територіа́льний**.

ТЕРИТОРІА́ЛЬНО, *присл.* Стосовно території.

ТЕРИТОРІА́ЛЬНО-ВИРОБНИ́ЧИЙ, -а, -е: ** **територіа́льно-виробни́чі ко́мплекси** – економічно й соціально доцільні поєднання виробничих підприємств та їхніх систем на певній території.

ТЕРИТОРІА́ЛЬНО-ГАЛУЗЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до підприємств однієї галузі, об'єднаних територіально.

ТЕРИТО́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Частина земної кулі, що належить певній державі або входить до складу якої-небудь частини світу. // Частина якої-небудь країни (область, район і т. ін.). ** **Ві́льна терито́рія** – частина певної області, певного міста тощо, яка підлягає особливим міжнародним законам. 2. Земельний простір, зайнятий населеним пунктом, підприємством, установою тощо. // Простір, на якому поширені певні явища. *Територія змішаних говорів.*

ТЕРІОДО́НТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **звірозу́бі**.

ТЕРІО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із теріології.

ТЕРІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь науки, що займається вивченням ссавців.

ТЕРІОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Приписування людині нелюдських рис, характеристик (напр. таких, що властиві тваринам).

ТЕРІОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Перехресне запилення деяких рослин за допомогою ссавців – гризунів та ін.

ТЕ́РКА, -и, *ж.* 1. Сільськогосподарська машина для вилущування насіння з головок конюшини, льону тощо. 2. Мулярський інструмент – дощечка з ручкою для розгладжування штукатурки. 3. *біол.* Гострі, тверді зубчики на язику деяких видів молюсків, якими вони захоплюють і подрібнюють їжу. 4. Те саме, що **те́ртка** 1. ** **Електри́чна те́рка**

– набір металевих циліндрів або конусів з дірчастою поверхнею та електроприводом для швидкого натирання овочів, фруктів та ін.

ТЕРКАНИ́СТИЙ, ТЕРКА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Таркатий.

ТЕРКА́ТИЙ *див.* **терканистий.**

ТЕРКИ́Й, -а́, -е́. Який треться.

ТЕРКИ́ЛА, -и, *ж.*, *зах.* В'юк, тюк (*див.* **тюк**[1]).

ТЕРКІТЛИ́ВИЙ *і* **ТЕРКОТЛИ́ВИЙ**, -а, -е. 1. Який багато, безупинно теркоче. *Теркотлива пташка.* 2. Який нагадує теркотіння.

ТЕРКО́ВИЙ, -а, -е. Признач. для розтирання, подрібнення чого-небудь. *Терковий пристрій.* ** **Терко́вий апара́т** – пристрій, за допомогою якого вилущують насіння з головок коноплини, льону тощо.

ТЕРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **теркота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ТЕРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ТЕРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Утворювати часті уривчасті звуки під час руху, роботи тощо (про віз, млин і т. ін.); торохтіти. // Деренчати (про телефон). 2. Видавати часті різкі шумові звуки (про птахів); цвіркати, цвіркотати (про комах). // *перен.*, *розм.* Швидко, без упину говорити; цокотіти.

ТЕРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **теркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ТЕРКОТІ́ТИ *див.* **теркота́ти.**

ТЕРКОТЛИ́ВИЙ *див.* **теркітли́вий.**

ТЕРКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **теркотли́вий.**

ТЕРЛИ́КАННЯ, -я, *с.*, *ірон.*, *зневажл.* Дія за знач. **терли́кати.**

ТЕРЛИ́КАТИ *і рідко* **ТИРЛИ́КАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *неперех. і перех.*, *ірон.*, *зневажл.* Невміло, невправно грати на смичковому інструменті, на гармонії тощо. // *розм.* Відтворювати мотив, мелодію голосом, допомагаючи собі язиком, губами тощо.

ТЕ́РЛИЦЯ, ТЕ́РНИЦЯ, -і, *ж.* Знаряддя для тіпання, тертя льону, конопель і т. ін.

ТЕРЛИ́Ч *див.* **тирли́ч.**

ТЕ́РЛИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **те́рлиця.**

ТЕРЛО́, -а́, *с.* 1. Те саме, що **ти́рло** 4. 2. Час, коли риба нереститься.

ТЕРМАЛГЕЗІ́Я, ТЕРМОАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Стан надзвичайної чутливості до температури, за якого відносно невисокі температури сприймаються болісно.

ТЕРМАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Виникнення болю при дії тепла чи холоду.

ТЕРМАЛО́Й, -ю, *ч.* Термомагнітний сплав заліза (основа) з нікелем і алюмінієм.

ТЕРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **теплови́й.** // Пов'язаний з теплом вулканічних надр. // Який стосується термальних, теплих мінеральних джерел. ** **Терма́льні во́ди; терма́льні джере́ла**, *геол.* – теплі та гарячі підземні води й джерела, що виходять на поверхню землі.

ТЕРМАНАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Патологічний стан, при якому не виникає хворобливої реакції на гарячі стимули.

ТЕРМАНЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Втрата теплової чутливості.

ТЕРМЕНВО́КС, -а, *ч.* Електромузичний одноголосний інструмент.

ТЕ́РМИ, терм, *мн.* 1. *іст.* Громадські лазні у Стародавньому Римі з приміщеннями для гімнастики, гри в м'яч, бесід і т. ін. 2. *геол.* Теплі та гарячі підземні води й джерела. *Сірчасті терми.* 3. Числа, що характеризують енергетичні рівні атомів. 4. Елементарний член арифметичного або логічного виразу, який має елемент даних або є значенням функції чи константи.

ТЕРМІДО́Р, -а, *ч.*, *іст.*, *політ.* 1. Одинадцятий місяць (із 19 липня по 18 серпня) французького республіканського календаря, встановленого Конвентом у 1793 р. 2. Переворот 27 липня 1794 р. (9 термідора 2-го року за республіканським календарем) у Франції, внаслідок якого було повалено якобінську диктатуру.

ТЕРМІДОРІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.*, *політ.* Учасник або прибічник Перевороту 27 липня 1794 р. (9 термідора 2-го року за республіканським календарем) у Франції.

ТЕРМІДОРІА́НСТВО, -а, *с.*, *іст.*, *політ.* 1. Час панування термідоріанців у Франції. 2. Ідеологія та політика термідоріанців.

ТЕРМІДОРІА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **термідоріа́нець.** *Термідоріанська змова.* 2. Стос. до термідоріанства. *Термідоріанський конвент.*

ТЕ́РМІКА, -и, *ж.* Теплові (температурні) умови земної поверхні, атмосфери або океану.

ТЕ́РМІН[1], -у, *ч.* 1. Відтинок, проміжок часу, визначений, установлений для чого-небудь; строк. *Термін кредиту.* ** **Гаранті́йний те́рмін** – інтервал часу, протягом якого виробник гарантує та забезпечує виконання затверджених вимог до виробу за умови дотримання споживачем правил експлуатації, у тому числі правил зберігання та транспортування. 2. Призначений, установлений момент, час виконання або настання чого-небудь.

ТЕ́РМІН[2], -а, *ч.* 1. Слово або словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо. 2. *розм.* Будь-яке слово, будь-який вислів. // Слово або вислів, що вживається в тому чи іншому середовищі, на певній території, людьми певного фаху. 3. У логіці – необхідна складова частина судження (суб'єкт і предикат) чи силогізму.

ТЕ́РМІН[3], -у, *ч.* У давньоримській міфології – божество меж, кордонів.

ТЕРМІНА́Л, -а, *ч.* 1. *міф.* Римське божество меж та кордонів. 2. Частина порту, призначена для обробки контейнерних і пакетованих вантажів. 3. Пристрій у складі ЕОМ, який служить для обміну інформаційними даними між користувачем і комп'ютером. // У комп'ютерних мережах – будь-який пристрій, що є джерелом або одержувачем даних. ** **Головни́й терміна́л** – термінал, з якого можливе виконання привілейованих функцій керування. **Мере́жний терміна́л** – термінал, що взаємодіє з комунікаційною мережею. 4. Комплекс споруд і обладнання для накопичення і зрідження газу. 5. Вокзал.

ТЕРМІНА́ЛІ, -ів, *мн.* Нервові закінчення (*див.* **нерво́вий**).

ТЕРМІНА́ЛІЇ, -їв, *мн.*, *міф.* Свято на честь Терміна.

ТЕРМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Кінцевий, конечний. ** **Терміна́льна па́уза** – тимчасова (до кількох хвилин) зупинка дихальних рухів, що спостерігається при вкрай тяжких станах хворого. **Терміна́льні ста́ни** – стани, які межують між життям і смертю.

ТЕРМІНА́ТОР[1], -а, *ч.*, *астр.* Межа між освітленою Сонцем і темною частинами небесного тіла.

ТЕРМІНА́ТОР[2], -а, *ч.*, *діал.*, *зах.* Учень, що вчиться ремесла в майстра.

ТЕРМІНА́ТОР[3], -а, *ч.*, *кін.*, *розм.* Убивця.

ТЕРМІНА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **терміна́тор.**

ТЕРМІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістичне філософське вчення, яке твердить, що всі загальні поняття – це слова, найменування, породжені лише людським мисленням і не співвідносні з об'єктами реальної дійсності.

ТЕРМІНО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Названий якимось терміном; визначений певною науковою назвою.

ТЕРМІНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який вимагає негайного виконання, вирішення; спішний. *Термінова справа.* // Який потребує негайного доставлення або відправлення. // *у знач. ім.* **терміно́вий**, -вого, *ч.* Лист, пакет і т. ін., що потребує негайного доставлення або відправлення. 2. Обмежений певним терміном (*див.* **те́рмін**[1]), який триває певний строк. *Термінова позика.*

ТЕРМІНО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **терміно́вий.**

ТЕРМІНО́ВО. Присл. до **терміно́вий.**

ТЕРМІНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **терміноло́гія** 2.

ТЕРМІНОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес перетворення слів або словосполучень у терміни (*див.* **те́рмін**[2] 1).

ТЕРМІНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до термінології, пов'язаний з нею. 2. Який містить терміни (*див.* **те́рмін**[2] 1), пояснює їх.

ТЕРМІНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність термінів якоїсь галузі науки, техніки, мистецтва або всіх термінів даної мови. 2. Розділ лексикології, який вивчає терміни різних галузей знань.

ТЕРМІНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *спец.* Дія за знач. **термінува́ти**[1]. 2. Зазначення строків, на які видано векселі.

ТЕРМІНУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Називати що-небудь якимсь терміном; давати певну наукову назву чому-небудь.

ТЕРМІНУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.*, *заст.* Учитися певний час у ремісника.

ТЕРМІНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **термінува́ти.**

ТЕРМІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із термічної обробки металу.

ТЕРМІ́СТОР, -а, *ч.* Напівпровідниковий опір, величина якого значною мірою залежить від температури.

ТЕРМІ́СТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **термі́стор.**

ТЕРМІ́Т[1] *див.* **термі́ти.**

ТЕРМІ́Т[2], -у, *ч.*, *спец.* Пальна порошкувата суміш алюмінію з оксидами феруму, за реакції горіння якої виділяється багато тепла.

ТЕРМІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **термі́т**, -а, *ч.*). Перетинчастокрилі комахи теплих країн, які живуть сім'ями у великих гніздах і є шкідниками деревини.

ТЕРМІ́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **термі́т**[2]. *Термітна суміш.* // Який містить терміт. *Термітна бомба.* // Який здійснюється за допомогою терміту. *Термітне зварювання.*

ТЕРМІ́ТНИК, -а, *ч.* Гніздо термітів (*див.* **термі́т**[1]).

ТЕРМІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **термі́т.**

ТЕРМІ́ТТЯ, -я, *с.* Внутрішня здерев'яніла частина стебла волокнистих рослин (льону, конопель і т. ін.); кострица.

ТЕ́РМІТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Те саме, що **термі́ття.**

ТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний з теплотою, з використанням теплової енергії; тепловий. // Признач. для теплової обробки металів. ** **Термі́чна дисоціа́ція** – дисоціація, зумовлена нагріванням речовини. **Термі́чна піч** – промислова піч для термічної або хіміко-термічної обробки металевих виробів. **Термі́чна сті́йкість** – здатність матеріалів витримувати різкі коливання температури, зберігаючи незмінними свою структуру та властивості. **Термі́чний ана́ліз** – один з основних методів фізико-хімічного аналізу, за допомогою якого встановлюють температуру фазових перетворень, напр. плавлення і кристалізації. **Термі́чний еква́тор** – паралель з найвищою пересічною температурою повітря (місячною або річною).

ТЕРМІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **термі́чний.**

ТЕРМІ́ЧНО, *спец.* Присл. до **термі́чний.**

ТЕ́РМІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Малозастосовна позасистемна одиниця кількості теплоти, що дорівнює 1000 ккал.

ТЕРМОАЛГЕЗІ́Я *див.* **термалгезі́я.**

ТЕРМОАНАЛГЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **терманалгезі́я.**

ТЕРМОАНАСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **терманастезі́я.**

ТЕРМОАНЕМО́МЕТР, -а, *ч.* Анемометр, у якому використана залежність тепловіддачі чутливого елемента від швидкості потоку, його температури та складу.

ТЕРМОАНТРАЦИ́Т, -у, *ч.* Антрацит, підданий тепловій обробці.

ТЕРМОБАРО́ГРАФ, -а, *ч.* Те саме, що **гіпсотермо́метр.**

ТЕРМОБАРОКА́МЕРА, -и, *ж.* Камера, в якій можна змінювати температуру і тиск повітря за заданим режимом.

ТЕРМОБАРО́МЕТР, -а, *ч.* Те саме, що **гіпсотермо́метр.**

ТЕРМОБАТАРЕ́Я, -ї, *ж.*, *фіз.* Кілька з'єднаних послідовно або паралельно термоелементів (термопар).

ТЕРМОБАТИГРА́Ф, -а, *ч.* Судновий автономний пристрій, яким реєструють зміну температури води за глибиною (до 200 м) в напрямі руху судна.

ТЕРМОБІГУДІ́, *невідм.*, *мн.* Бігуді, які перед використанням підігріваються.

ТЕРМОБУ́Р, -а, *ч.* Пристрій для буріння свердловин, пов'язаний з плавленням породи високотемпературним газом.

ТЕРМОГАЛЬВАНОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е: ** **Термогальваномагні́тні я́вища** – явища, пов'язані з впливом магнітного поля на електричні і теплові властивості провідників.

ТЕРМОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Машина для безпосереднього перетворення теплової енергії в електричну.

ТЕРМОГЕ́ННИЙ, -а, -е: ** **Термоге́нні бакте́рії** – бактерії, які в процесі життєдіяльності виділяють значну кількість тепла.

ТЕРМОГІПЕРЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Підвищена чутливість до подразнення теплом та холодом.

ТЕРМОГІПЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Знижена чутливість до подразнення теплом або холодом.

ТЕРМОГРА́МА, -и, *ж.* Знімок об'єкта, що одержується за допомогою теплових променів, які ним випромінюються або відбиваються.

ТЕРМО́ГРАФ, -а, *ч.*, *метеор.* Прилад для безперервного автоматичного запису змін температури; самописний термометр.

ТЕРМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *метеор.* Признач. для автоматичного записування змін температури.

ТЕРМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація теплового (інфрачервоного) випромінювання об'єктів.

ТЕРМОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Розділ фізики, що вивчає закони теплового руху та його вплив на фізичні властивості тіл. ** **Хімі́чна термодина́міка** – розділ фізичної хімії, в якому хімічні та фізико-хімічні процеси вивчаються з використанням законів термодинаміки.

ТЕРМОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з тепловим рухом і його впливом на фізичні властивості тіл. ** **Термодинамі́чна систе́ма** – система частинок, поведінка якої в часі підпорядковується законам термодинаміки.

ТЕРМОДИФУ́ЗІЯ, -ї, *ж.* Дифузія складових частин розчину або газової суміші, зумовлена різницею температур.

ТЕРМОДІО́Д, -у, *ч.* Напівпровідниковий діод, що використовується як термочутливий елемент.

ТЕРМОЕ́ДС, -у, *ч.*, *спец.* Електрорушійна сила, яка виникає у замкненому електричному ланцюгу, складеному із послідовно об'єднаних різнорідних металів або напівпровідників, спаї яких підтримуються при різних температурах.

ТЕРМОЕКОІНДИКА́ТОР, -а, *ч.* Екологічний індикатор, який дозволяє оцінити стан довкілля за розподіленням температури Землі.

ТЕРМОЕКОІНДИКА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **термоекоіндика́тор.**

ТЕРМОЕЛАСТОПЛА́СТИ, -ів, *мн.* Полімери, які при звичайних температурах мають властивості гум, а при підвищених температурах переробляються як термопласти.

ТЕРМОЕЛЕ́КТРИКА, -и, *ж.*, *спец.* Безпосереднє перетворення теплової енергії в електричну в ланцюгу з різнорідних провідників.

ТЕРМОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Стос. до термоелектрики. ** **Термоелектри́чні я́вища** – ефекти, обумовлені зв'язком між тепловими і електричними процесами в провідниках. 2. Робота якого ґрунтується на дії двох різнорідних провідників, що становлять замкнутий ланцюг.

ТЕРМОЕЛЕКТРОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для безпосереднього перетворення теплової енергії на електричну з використанням напівпровідникових термоелементів.

ТЕРМОЕЛЕКТРОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **термоелектрогенера́тор.**

ТЕРМОЕЛЕКТРО́НИ, -ів, *мн.* Електрони, що їх висилають дуже нагріті металеві тіла.

ТЕРМОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **термоелектро́ни.** ** **Термоелектро́нна емі́сія** – електронна емісія, що виникає при нагріванні тіла (емітера).

ТЕРМОЕЛЕМЕ́НТ, -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **термопа́ра.**

ТЕРМОЕМІСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з термоіонною емісією.

ТЕРМОЗИ́Т, -у, *ч.*, *буд.* Пористий штучний заповнювач для легких бетонів, що його виготовляють із розплавлених доменних шлаків; шлакова пемза.

ТЕРМОЗИ́ТНИЙ, -а, -е, *буд.* Прикм. до **термози́т.** // Вигот. із термозиту.

ТЕРМОЗИТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Те саме, що **шлакопемзобето́н.**

ТЕРМОІЗОЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до термоізоляції. *Термоізоляційний шар.* // Признач. для термоізоляції.

ТЕРМОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *тех.* Термічна ізоляція. // Захист різних споруд і апаратури від втрат тепла.

ТЕРМОІО́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний з випромінюванням іонів розжареними твердими і рідкими тілами. ** **Термоіо́нна емі́сія** – іонна емісія, що виникає при нагріванні тіла.

ТЕРМОКА́МЕРА, -и, *ж.* Камера, в якій можна змінювати температуру повітря за заданим режимом.

ТЕРМОКА́РСТ, -у, *ч.* Процес нерівномірного просідання ґрунтів внаслідок танення підземного льоду.
ТЕРМОКА́РСТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **термока́рст**. *Термокарстове озеро.*
ТЕРМОКА́УСТИКА, -и, *ж.* 1. Припікання розпеченим залізом або електричним термокаутером. 2. Розрізання тканин за допомогою термокаутера або електричного ножа.
ТЕРМОКА́УТЕР, -а, *ч.*, *мед.* Інструмент для припікання (каутеризації).
ТЕРМОКЛІ́Н, -у, *ч.* Шар води в океані або озері, що відрізняється більшим, порівняно з навколишніми масами води, вертикальним від'ємним градієнтом температури.
ТЕРМОКОМПРЕ́СІЯ, -ї, *ж.* Зварювання металів, здійснюване тиском в умовах високої температури.
ТЕРМОКОНСТА́НТНИЙ, -а, -е. Що має постійну температуру; що забезпечує постійність температури.
ТЕРМОКОНТЕ́ЙНЕР, -а, *ч.* Великий термос, що дозволяє тривалий час зберігати температуру вміщених в нього продуктів харчування.
ТЕРМОКОНТЕ́ЙНЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **термоконте́йнер**.
ТЕРМОКОПІ́Р, -а, *ч.* Апарат для виготовлення копій на термочутливому папері.
ТЕРМОКОПІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що стосується копіювання на термочутливому папері, призначений для нього.
ТЕРМОКОПІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Відтворювання копій з графічних і текстових оригіналів на термочутливих матеріалах.
ТЕРМОЛАБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Нестійкий проти діяння тепла.
ТЕРМОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Що стосується термоліту, призначений для виробництва термоліту, побудований з нього.
ТЕРМОЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Світіння деяких речовин при слабкому їх нагріванні.
ТЕРМОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е: ** **термомагні́тна обро́бка** – термічна обробка, яка дозволяє покращити деякі магнітні властивості металів і сплавів в результаті охолодження виробів з них у магнітному полі. **Термомагні́тні спла́ви** – металеві матеріали, магнітна індукція яких змінюється майже лінійно зі зміною температури і значно сильніша, ніж у ін. магнітних матеріалів. **Термомагні́тні я́вища** – явища, що виникають у провідному середовищі під дією магнітного поля і теплового потоку.
ТЕРМО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання температури в певних одиницях (градусах); градусник.
ТЕРМОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до термометрії. *Термометрична шкала.* ** **термометри́чний годи́нник** – спеціальний годинник, що показує середню температуру дня.
ТЕРМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ фізики, що вивчає методи вимірювання температури, способи складання й градуювання температурних шкал. 2. Методи вимірювання температури; вчення про температуру здорового і хворого організму.
ТЕРМО́МЕТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **термо́метр**.
ТЕРМОМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Термомехані́чна обро́бка мета́лів** – обробка металів (сплавів) послідовним нагріванням до температури, при якій якісно змінюється їхній фазовий склад, пластичним деформуванням і гартуванням.
ТЕРМОНАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до термонастії.
ТЕРМОНА́СТІЯ, -ї, *ж.* Рух листя, квітів та інших органів рослин, обумовлені зміною температури навколишнього середовища.
ТЕРМООБМЕ́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який автоматично відключає електроприлад із досягненням заданої температури.
ТЕРМООБМЕ́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, що автоматично відключає електроприлад із досягненням заданої температури.
ТЕРМООБРО́БКА, -и, *ж.*, *тех.* Термічна обробка.
ТЕРМООБРО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Підданий термічній обробці.
ТЕРМОПА́РА, -и, *ж.*, *спец.* Пристрій, за допомогою якого перетворюють теплову енергію на електричну.
ТЕРМОПА́УЗА, -и, *ж.* Шар атмосфери, в якому температура не змінюється з висотою.
ТЕРМОПЕНЕТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **діатермія**.
ТЕРМОПЕРЕТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* 1. Вимірювальний перетворювач температури. 2. Частина термометра, яка формує сигнал, пропорційний температурі.
ТЕРМОПЛА́СТ, -у, *ч.* Матеріал на основі полімерів, який при нагріванні і подальшому охолодженні оборотно змінює свої властивості.
ТЕРМОПЛАСТАВТОМА́Т, -а, *ч.* Автомат для лиття виробів із термопластичних пластмас.
ТЕРМОПЛА́СТИК, -а, *ч.* Те саме, що **термопла́ст**.
ТЕРМОПЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Здатний багаторазово ставати пластичним під впливом тепла й тиску.
ТЕРМОПЛАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **термопласти́чний**.
ТЕРМОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Стан організму, що виникає внаслідок утруднення тепловіддачі.
ТЕРМО́ПСИС, -у, *ч.*, *бот.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини бобових.
ТЕРМОРЕАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Такий, теплова обробка якого супроводжується хімічною реакцією (про полімери, пластмаси та інші матеріали). *Термореактивна смола.*
ТЕРМОРЕАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **термореакти́вний**.
ТЕРМОРЕГУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який регулює температуру в певному приміщенні.
ТЕРМОРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *фізіол.* Те саме, що **терморегуля́ція**. 2. *тех.* Регулювання температури в певному приміщенні.
ТЕРМОРЕГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Встановлення і підтримка температури відповідно до заданого режиму.
ТЕРМОРЕГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій, який автоматично встановлює або підтримує потрібну температуру в різних теплових установках, приладах.
ТЕРМОРЕГУЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **терморегуля́тор**.
ТЕРМОРЕГУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Стос. до терморегуляції.
ТЕРМОРЕГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *фізіол.* Сукупність фізіологічних процесів, спрямованих на підтримання відносно постійної температури тіла людини й теплокровних тварин.
ТЕРМОРЕЗИ́СТОР, -а, *ч.* 1. Напівпровідниковий резистор, активний електричний опір якого залежить від температури. 2. Термометр, у якому температура визначається за зміною електричного опору чистих металів, сплавів та напівпровідників.
ТЕРМОРЕЗИ́СТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **терморези́стор**.
ТЕРМОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **терморецептор**, -а, *ч.*). Чутливі нервові закінчення, які реагують на зміни температури тіла та навколишнього середовища.
ТЕРМОРЕЦЕ́ПТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до терморецепторів.
ТЕ́РМОС, -а, *ч.* Посудина з подвійними скляними стінками всередині, яка запобігає охолодженню або нагріванню поміщеного в ній продукту.
ТЕРМО́СИТИ, -о́шу, -о́сиш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Трясти, смикати, шарпати. // Торгати, тріпати. 2. *рідко.* Те саме, що **тереби́ти** 2.
ТЕРМОСИФО́Н, -а, *ч.* Система охолодження двигунів, у якій циркуляція води в оболонках циліндрів і в радіаторі зумовлюється різною її густиною в нагрітому та охолодженому станах.
ТЕРМОСИФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **термосифо́н**.
ТЕРМОСІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **термо́сити**.
ТЕРМОСКО́П, -а, *ч.* Прилад, яким визначають різницю температур, не вимірюючи кожну з них.
ТЕ́РМОСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **те́рмос**. *Термосний корок.* // Який виробляє термоси. *Термосний цех.*
ТЕРМОСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **термо́сити**.
ТЕРМОСТАБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **термості́йкий**.
ТЕРМОСТАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **термостабі́льний**.
ТЕРМОСТА́Т, -а, *ч.*, *спец.* 1. Прилад, у якому підтримується постійна температура за допомогою автоматичних регуляторів. 2. Прилад для підтримування постійної температури в термічній печі, холодильному апараті тощо. 3. Пристрій для підтримування постійної температури рідини в охолоджувальній системі двигуна внутрішнього згоряння.
ТЕРМОСТА́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **термоста́т**. *Термостатна камера.*
ТЕРМОСТАТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до термостатування.
ТЕРМОСТАТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Сукупність операцій з підтримання постійної температури.
ТЕРМОСТАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати термостатування.
ТЕРМОСТАТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **термостатува́ти**.
ТЕРМОСТАТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **термостатува́ти**.
ТЕРМОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́, *спец.* Який добре витримує високу температуру.
ТЕРМОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **термості́йкий**.
ТЕРМОСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **термосува́ти**.
ТЕРМОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **термо́сити**. // *безос.*
ТЕРМОСФЕ́РА, -и, *ж.* Шар атмосфери, у якому температура збільшується з висотою.
ТЕРМОТА́КСИС, -у, *ч.* Орієнтовна реакція рослинних і тваринних організмів на теплі чи холодні стимули.
ТЕРМОТА́НК, -а, *ч.* Пристрій на судні для вентиляції з одночасним підігріванням або охолоджуванням повітря.
ТЕРМОТЕРА́ПІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Лікування теплом.
ТЕРМОТРИВКИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який може витримувати сильне нагрівання. *Термотривкий посуд.*
ТЕРМОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **термотривки́й**.
ТЕРМОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **термота́ксис**.
ТЕРМОФІКСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Фіксація структури текстильного матеріалу за допомогою гарячої обробки для надання йому сталих розмірів.
ТЕРМОФІ́Л, -а, *ч.*, *біол.* Організм, що нормально розвивається тільки при високій температурі. *Бактерії-термофіли.*
ТЕРМОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **термофі́л**. // Який любить тепло, спеку. // Який є термофілом. *Термофільні гриби.*
ТЕРМОФО́Б, -а, *ч.*, *біол.* Організм, що не витримує високої температури. *Гриби-термофоби.*
ТЕРМОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь спеки та теплих приміщень.
ТЕРМОФО́БНИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **термофо́б**. // Який боїться тепла, спеки. // Який є термофобом. *Термофобні організми.*
ТЕРМОФО́Р, -а, *ч.* Грілка для місцевого застосування тепла.
ТЕРМОФОСФА́Т, -у, *ч.*, *хім.* Фосфорне добриво, що його виробляють сплавлянням або спіканням фосфоритів чи апатитів з солями лужних металів, природними силікатами, шлаками, вапном.
ТЕРМОФОСФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **термофосфа́т**.
ТЕРМОХІ́МІКО-МЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Термохі́мікомехані́чна обро́бка мета́лів** – обробка металів (сплавів) нагріванням їх, витримуванням у хімічно активному середовищі і пластичним деформуванням.
ТЕРМОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до термохімії, пов'язаний з нею.
ТЕРМОХІ́МІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Розділ фізичної хімії, що вивчає теплові явища, які супроводять хімічні реакції.
ТЕРМОЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е. 1. Який ґрунтується на зіткненні ядер атомів в їх безладному русі при надвисокій температурі; зумовлений цим зіткненням. *Термоядерний вибух.* ** **термоя́дерна збро́я** – те саме, що **я́дерна збро́я**. **термоя́дерна реа́кція** – реакція перетворення ядер Гідрогену (Літію) в ядра важчих елементів, що супроводиться виділенням величезної кількості енергії. 2. Пов'язаний з використанням термоядерної зброї.
ТЕРМОЯ́ДЕРНИК, -а, *ч.* Фізик – фахівець із термоядерних процесів.
ТЕРН, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **те́рен**.
ТЕРНИ́, -і́в, *мн.*, *бот.* 1. Зарості колючих рослин. // Місце, заросле колючими кущами. // Гілки з колючками, шпичаками або вінок із таких гілок як символ страждання, мучеництва, злигоднів. 2. *перен.*, *нар.-поет.* Про труднощі, злигодні, страждання на життєвому шляху людини. // *чого.* Прикрощі, що їх щось завдає кому-небудь.
ТЕРНИ́К, -у́, *ч.* Зарості терну.
ТЕРНИ́НА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **те́рен** 1, 3. // Гілка цієї рослини. 2. *перен.*, *нар.-поет.* Про відчуття болю, страждання, прикрості, образи. 3. Одна, окрема ягідка цієї рослини.
ТЕРНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **терни́на**.
ТЕРНИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Терни, гілля терну.
ТЕРНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Вкритий тернами, колючими заростями. // Вкритий колючками, шпичаками (про рослину). 2. *перен.* Сповнений труднощів, злигоднів, страждань; важкий (у 5 знач.) (про життєвий шлях людини).
ТЕРНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **терни́стий**.
ТЕРНИ́СТО. Присл. до **терни́стий** 2.
ТЕРНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Огороджувати, обкладати терном.
ТЕ́РНИЦЯ *див.* **те́рлиця**.
ТЕРНИЧО́К, -чку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **терни́к**.
ТЕРНИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. Місце, поросле колючими кущами, терном. 2. *тільки мн.*, *розм.* Збільш. до **терни́** 1.
ТЕРНІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Наливка, виготовлена з ягід терну. 2. *бот.* Те саме, що **терно́слив**.
ТЕРНІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **терні́вка** 1.
ТЕРНІДЕНТО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, що належить до групи нематодозів.
ТЕ́РНО[1], -а, *с.*, *зах.* Те саме, що **те́рен**.
ТЕ́РНО[2], *невідм.*, *с.*, *заст.* Шерстяна тканина, перев. чорного кольору, схожа на кашемір.
ТЕРНО́ВИЙ[1], -а, -е. 1. Прикм. до **те́рен**. // Зробл. з терну (у 1 знач.). *Терновий вінок.* // Виготовл. з ягід терну. *Тернова наливка.* // Зарослий терном, колючими кущами. 2. Кольором схожий на терен (у 2 знач.); темно-синій.
ТЕРНО́ВИЙ[2], -а, -е, *заст.* Зробл., пошитий з терно (*див.* **те́рно**[2]).
ТЕРНОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **терни́ще** 1.
ТЕРНОВСЬКІ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Лужна рогова обманка, знайдена у Кривому Розі.
ТЕРНО́К, -ренку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **те́рен**.
ТЕРНО́ПІЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тернопіль.
ТЕРНО́СЛИВ, -а, *ч.* 1. Плодове дерево або кущ, що є природним гібридом терну та сливи. 2. Солодкий темно-синій плід цього дерева або куща.
ТЕРНО́СЛИВА, -и, *ж.* Те саме, що **терно́слив**.
ТЕРНОСЛИ́ВОВИЙ, -а, -е. Стос. до терносливу, терносливи.
ТЕРНО́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **терно́слива**.
ТЕРНО́ЧОК, -чку, *ч.* Зменш.-пестл. до **терно́к**.
ТЕРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Однокр. до **те́рти**. 2. *перен.*, *фам.* Швидко, з великим апетитом з'їсти.
ТЕРНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **те́ртися** 1.
ТЕРНЬ, -я, *ч.*, *зах.*, *бот.* Терен.
ТЕ́РНЯ, -я, *с.*, *збірн.* 1. Те саме, що **терни́** 1. 2. Колючки, шпичаки терну чи якоїсь іншої колючої рослини.
ТЕРНЯ́К[1], -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Сорокопуд.
ТЕРНЯ́К[2], -у́, *ч.*, *бот.*, *зах.* Зарості терну.
ТЕРНЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **те́рен** 3.
ТЕРНЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **терно́слива**.
ТЕ́РНЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **те́рня**.
ТЕРОМО́РФИ, -ів, *мн.* Те саме, що **звіроподі́бні плазуни́**.
ТЕРО́ПОДИ, -ів, *мн.* Хижі динозаври підряду ящеротазових динозаврів.
ТЕРО́Р, -у, *ч.* 1. Найгостріша форма боротьби проти політичних і класових супротивників із застосуванням насильства аж до фізичного знищення. 2. Надмірна жорстокість стосовно до кого-небудь; залякування.
ТЕРОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Здійснювання, застосовування терору; діяльність і тактика терористів. ** **Міжнаро́дний терори́зм** – вбивство чи ін. посягання на життя глав держав, глав або членів уряду, дипломатичних представників чи ін. службових осіб, захоплення заручників, угон повітряного судна, піратство тощо.

ТЕРОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **тероризува́ти**. // **тероризо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТЕРОРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тероризува́ти**.

ТЕРОРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Залякувати терором, насильством; застосовувати терор, насильство. 2. Залякувати чим-небудь, домагаючись потрібних свідчень, дій і т. ін.

ТЕРОРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **тероризува́ти**.

ТЕРОРИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник тактики терору; учасник терористичних актів.

ТЕРОРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до терору, пов'язаний з ним. ** **терористи́чний акт** – убивство чи замах на життя державного або громадського діяча. 2. Прикм. до **терори́ст**. // Який складається з терористів.

ТЕРОРИ́СТКА, -и. Жін. до **терори́ст**.

ТЕРОРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **терористи́чний** 2. *Терористська група.*

ТЕРОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Однорічні трави, які розмножуються лише насінням, що за несприятливих умов знаходиться у стані спокою.

ТЕРПА́Н, -а, *ч., діал.* Серповида коса з укороченим держаком для косіння комишу.

ТЕРПЕЛИ́ВИЙ, *рідко* **ТЕРПЛИ́ВИЙ**, -а, -е. Те саме, що **терпля́чий**.

ТЕРПЕЛИ́ВІСТЬ, *рідко* **ТЕРПЛИ́ВІСТЬ**, -вості, *ж.* Властивість за знач. **терпели́вий**, **терпли́вий**.

ТЕРПЕЛИ́ВО, *рідко* **ТЕРПЛИ́ВО**. Присл. до **терпели́вий**, **терпли́вий**.

ТЕРПЕ́Н *див.* **терпе́ни**.

ТЕРПЕ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **терпе́н**, -у, *ч.*), *спец.* Ненасичені вуглеводні, які є складовою частиною рослинних ефірних олій.

ТЕРПЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **терпе́н**.

ТЕРПЕНТИ́Н, -у, *ч., спец.* Смолиста пахуча рідина, що виділяється зі стовбура хвойного дерева при його надрізуванні; живиця.

ТЕРПЕНТИ́НА, -и, *ж., спец., рідко.* Те саме, що **терпенти́н**.

ТЕРПЕНТИ́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **терпенти́новий**.

ТЕРПЕНТИ́НОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **терпенти́н**. // Який містить терпентин. // Який добувають із терпентину. *Терпентинова кислота.* ** **терпенти́нове ма́сло** – те саме, що **скипида́р**.

ТЕРПЕ́ЦЬ, -пцю́, *ч., розм.* Здатність довго та спокійно витримувати щось нудне, неприємне, небажане й т. ін. *Втрачати терпець.*

ТЕРПИ́МИЙ, -а, -е, *розм.* Такий, з яким можна миритися; стерпний. // Поблажливий.

ТЕРПИ́МІСТЬ, -мості, *ж.* Здатність терпимо, поблажливо ставитися до чужих звичок, звичаїв, поглядів і т. ін. // Поблажливе ставлення до когось, чогось.

ТЕРПИ́МО, *присл.* Поблажливо.

ТЕРПІНГІДРА́Т, -у, *ч.* 1. Те саме, що **флагштафі́т**. 2. Лікарський препарат, що його добувають із скипидару й застосовують як відхаркувальний засіб.

ТЕРПІНЕО́Л, -у, *ч.* Спирт терпенового ряду, безбарвні кристали із запахом бузку.

ТЕРПІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Здатність стійко, без нарікань витримувати фізичні або моральні страждання, життєві злигодні тощо. // Уміння довго та спокійно витримувати щось нудне, неприємне, небажане тощо. *Втрачати терпіння.* 2. Здатність довго й наполегливо робити що-небудь, займатися чимось. *Набратися терпіння.* 3. *розм.* Те саме, що **страждання**.

ТЕРПІ́ННЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **терпі́ння**.

ТЕРПІ́ТИ, терплю́, те́рпиш; *мн.* терпля́ть; *недок.* 1. *перех. і неперех.* Стійко, без нарікань витримувати фізичні або моральні страждання; витримувати (у 2 знач.). // *тільки неперех.* Не протидіючи, покірливо зносити всілякі життєві злигодні, труднощі й т. ін. // Миритися з чим-небудь неприємним, тяжким, сподіваючись на краще. // *розм.* Чекати на що-небудь без ремствування, нарікання. // *від кого.* Зазнавати прикростей, образ, утисків і т. ін. // *від чого.* Зазнавати шкоди. 2. *перех.* Миритися з існуванням, наявністю кого-, чого-небудь; поблажливо ставитися до когось, чогось. // Довго та спокійно витримувати щось нудне, неприємне, небажане. // *також кому.* Вибачливо ставитися до чиїхось провин, вад і т. ін. // *тільки 3 ос., перев. із запереч. част.* не. Не допускати наявності, можливості чого-небудь або бути несумісним із чимось. 3. *перех., із запереч. част.* не, *розм.* Дуже не любити кого-, чогонебудь, відчувати неприязнь, відразу до когось, чогось. ** **терпі́ти не мо́жу (не міг і т. ін.)** *кого, що або з інфін.* – дуже не люблю, не переношу. 4. *неперех., розм.* Страждати, мучитися. // *від чого.* Зазнавати прикростей, злигоднів і т. ін., переживати щось тяжке, неприємне. // *від чого, діал. на що.* Страждати від хвороби, немочі і т. ін.

ТЕРПІ́ТИСЯ, те́рпиться, *недок., безос.* Вистачає терпіння комусь, у когось є терпіння. ** **Не те́рпиться (те́рпілося)** кому: а) у когось немає, не вистачає терпіння чекати чого-небудь; б) (*з інфін.*) комусь хочеться якнайшвидше зробити, виконати, отримати що-небудь, довідатись про щось і т. ін.

ТЕРПКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який викликає відчуття стягування в роті (про смак деяких плодів, вин тощо). // Який сильно діє на органи чуття; гострий (про запах, аромат і т. ін.). // Який має гострий, їдкий запах. // Сповнений гострих, їдких пахощів. // Пронизливий, дошкульний (про вітер, мороз, холод і т. ін.). ** **терпка́ вода́** – вода, у якій розчинено багато вапна. 2. *перен.* Який завдає болю, гіркоти; грубий, ущипливий, дошкульний (про слова, мову тощо). // Крутий, нелагідний (про людину, людський характер). // Різкий, уїдливий (про тон, голос і т. ін.). // Сповнений гіркоти, страждання. 3. *перен.* Який не дає насолоди, втіхи; тяжкий. // Гострий, сильний (про біль, жаль і т. ін.). // Щемливий, бентежний, з долею гіркоти (про радість, насолоду і т. ін.). // Гіркий, пекучий (про сльози).

ТЕ́РПКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Якість за знач. **терпки́й** 1. // Терпкий смак, запах чого-небудь. 2. *перен.* Відчуття болю, гіркоти й т. ін.

ТЕ́РПКО. 1. Присл. до **терпки́й** 1, 2. 2. *у знач. присудк. сл.* Про відчуття терпкого смаку. 3. *у знач. присудк. сл.* Про почуття важкості, гіркості, бентежності.

ТЕРПКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, злегка терпкий.

ТЕРПКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **терпкува́тий**. // Терпкуватий смак, запах чого-небудь.

ТЕРПКУВА́ТО. Присл. до **терпкува́тий**.

ТЕРПЛИ́ВИЙ *див.* **терпели́вий**.

ТЕРПЛИ́ВІСТЬ *див.* **терпели́вість**.

ТЕРПЛИ́ВО *див.* **терпели́во**.

ТЕРПЛЯ́ЧЕ. Присл. до **терпля́чий** 1, 2.

ТЕРПЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Здатний стійко, без нарікань зносити фізичні або моральні страждання. // Здатний витримувати тяжкі умови, велике фізичне напруження; витривалий. // Вибачливий до чиїхось недоліків, слабкостей, провин і т. ін. 2. Який вимагає терпіння (у 1, 2 знач.), витримки. 3. Який виражає терпіння, сповнений терпіння (у 1 знач.).

ТЕРПЛЯ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **терпля́чий** 1.

ТЕРПЛЯ́ЧКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **терпі́ння** 1, 2.

ТЕРПЛЯЧКИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Терплячий.

ТЕ́РПНУТИ, -ну, -неш, *недок.* 1. Утрачати чутливість; дерев'яніти, німіти (про тіло або його частину). // *безос.* // Стягуватися, дерев'яніти від чогось терпкого. 2. *перен.* Завмирати, холонути (про серце, душу). 3. Втрачати здатність рухатися, говорити й т. ін.; завмирати, обімлівати.

ТЕРПОЛО́Ї, -їв, *мн., діал.* Дерев'яні вила з трьома зубцями.

ТЕРПСИХО́РА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – муза танців та хорового співу. 2. *перен.* Талановита балерина.

ТЕРПУ́Г, -а́, *ч.* 1. Сталевий брусок із насічкою, вид напилка. 2. Шевське знаряддя для згладжування кінців цвяхів усередині взуття.

ТЕРПУ́ГА, -и, *ж., зах.* Горілка.

ТЕРПУГИ́, -ів, *мн.* Родина морських риб ряду скорпеноподібних.

ТЕРПУГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **терпу́г**.

ТЕРПУЖО́К, -жка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **терпу́г**.

ТЕРСИ́Т, -а, *ч.* 1. Герой Гомерової "Іліади"; невгамовний крикун, найзухваліший і найпотворніший між ахейцями в Троянській війні. 2. *перен.* Уособлення нікчемної і брехливої людини.

ТЕ́РСУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **те́рсувати**.

ТЕ́РСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., діал.* Недбало носити одяг, псувати його.

ТЕРТЕ́НИК, -а, *ч.* Млинець з тертої картоплі; дерун.

ТЕ́РТИ, тру, треш; *мин. ч.* тер, те́рла, те́рло; *наказ. сп.* три, трі́ть; *недок., перех.* 1. Натискуючи чимось, водити туди й сюди по якійсь поверхні. // Такими ж рухами очищати що-небудь від бруду, різних нашарувань і т. ін. // Розтирати тіло людини або яку-небудь його частину. // Піддавати механічній дії; м'яти. 2. Подрібнювати що-небудь на тертці. 3. Очищати волокно на терниці від костриці. 4. *також без додатка.* Спричиняти біль, пошкодження шкіри внаслідок частого дотику (про тісний або грубий одяг, взуття тощо). 5. *розм., рідко.* Викликати хворобливі відчуття, дошкуляти.

ТЕ́РТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **те́рти** 1 – 3. 2. *у знач. прикм.* Подрібнений на тертці. *Терта картопля.* // Потовчений, розім'ятий. 3. *у знач. прикм., перен., розм.* Який багато бачив, пережив; бувалий, досвідчений.

ТЕ́РТИСЯ, тру́ся, тре́шся; *мин. ч.* те́рся, те́рлася, те́рлося; *наказ. сп.* трись, трі́ться; *недок.* 1. *об що.* Рухаючись туди й сюди, черкати, зачіпати собою інший предмет. // Торкаючись, притискуючись до чогось головою, спиною, боком і т. ін., водити туди й сюди. // Робити такі рухи, пестячись, ластячись до когось, виявляючи радість, відданість і т. ін. 2. *перен., розм.* Бути, перебувати десь, у якомусь середовищі, перев. із певною метою, добиваючись чогось. // Ходячи туди й сюди, постійно перебувати де-небудь, біля чогось із певною метою. // *коло кого.* Намагатися бути весь час поблизу когось. 3. *розм.* Нереститися (про рибу). 4. Пас. до **те́рти** 1 – 3.

ТЕРТИ́ЦЯ, -і, *ж., діал.* Дошка.

ТЕРТИЧИ́НА, -и, *ж., діал.* 1. Одна дошка. 2. Поганенька дошка.

ТЕРТИ́ЧНИК, **ТЕРТИ́ШНИК**, -а, *ч.* Розпилювач дощок.

ТЕРТИ́ШНИК *див.* **терти́чник**.

ТЕ́РТКА, -и, *ж.* 1. Кухонний предмет – металева пластинка з густо пробитими дрібними отворами, об гострі краї яких труть що-небудь. 2. Укритий сіркою вузький бік сірникової коробки, об який труть сірником.

ТЕРТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **те́ртка** 1. *Терткові отвори.* 2. Обладнаний терткою, тертками; признач. для розтирання або подрібнення чогось.

ТЕРТНИ́Й, -а́, -е́. Який труть, розтирають, подрібнюють розтиранням.

ТЕРТУ́ХА, -и, *ж., діал.* Напій із суниць, розтертих із цукром і змішаних з горілкою.

ТЕРТУ́ШКА, -и, *ж.* Те саме, що **те́ртка** 1.

ТЕРТЬОВИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Який зазнає дії тертя.

ТЕРТЯ́, -я́, *с.* 1. Рух предмета по поверхні іншого предмета, який щільно до нього прилягає. 2. *фіз.* Сила, що протидіє рухові одного тіла по поверхні іншого. *Коефіцієнт тертя.* 3. *перев. мн., перен.* Незгоди, суперечки, сутички, що заважають нормальним взаєминам.

ТЕРХ, -а, *ч., зах.* 1. В'юк. 2. Стара міра рідини.

ТЕРЦДЕ́ЦИМА, -и, *ж., муз.* 1. Один із складених інтервалів, що охоплює 13 ступенів. 2. Тринадцятий ступінь від тону, що заданий.

ТЕРЦЕ́Т, *ч.* 1. *род.* -у, *муз.* Ансамбль із трьох виконавців, перев. вокальний; тріо. 2. *род.* -у. Музичний твір або частина такого твору для трьох виконавців. 3. *род.* -а, *літ.* Трирядкова строфа в сонеті.

ТЕРЦИ́НА, -и, *ж., літ.* Віршова форма з трирядкових строф, у якій римуються між собою перший і третій рядки, а другий рядок римується з першим і останнім рядками наступної строфи; вірш, написаний у такій формі.

ТЕРЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який перебуває на третьому місці, виникає третім у порядку, належить до третьої стадії або періоду; третинний.

ТЕРЦІА́РНИЙ, -а, -е. Третинний. *Терціарний амін.*

ТЕ́РЦІЄВИЙ, -а, -е, *муз.* Стос. до терції (у 1, 2 знач.).

ТЕ́РЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *муз.* Третій ступінь діатонічної гами. 2. *муз.* Інтервал, вимірюваний трьома ступенями діатонічної гами. 3. Третя нота, струна. 4. Друкарський шрифт, розмір (кегль) якого дорівнює 16 пунктам (6 мм). 5. *заст.* У математиці та астрономії – одна шістдесята частина секунди.

ТЕРЦКВАРТАКО́РД, -у, *ч., муз.* Друге обернення септакорду.

ТЕРЮХА́НИ, -ів, *мн., іст.* Етнографічна група мордви на території сучасної Горьковської області.

ТЕР'Я́К, -а́, *ч.* Наркотична речовина – опій-сирець.

ТЕРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., перех., діал.* Утрачати.

ТЕС, -у, *ч., збірн.* Тонкі дошки.

ТЕСА́К, -а́, *ч.* 1. Теслярська сокира з широким лезом, якою тешуть дерево. 2. *заст.* Холодна зброя з широким двосічним клинком на хрестоподібному держакові, якою рубали та кололи.

ТЕСА́КА, -и, *ч., заст.* Рубака, забіяка.

ТЕСАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **теса́к**.

ТЕСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для тесання.

ТЕСА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається тесанням чого-небудь.

ТЕСА́Н, -а́, *ч., діал.* Обтесана колода.

ТЕ́САНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **теса́ти**. 2. *у знач. прикм.* Оброблений або виготовлений тесанням.

ТЕСАНИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **теса́ння**.

ТЕСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **теса́ти**.

ТЕСА́ТИ, тешу́, те́шеш; *наказ. сп.* теши́; *недок., перех. і без додатка.* 1. Рубаючи вподовж дерева, знімати верхній шар деревини. // Рубаючи, обрубуючи і т. ін., виготовляти що-небудь із дерева. 2. Обробляти гострим знаряддям (цеглу, камінь і т. ін.), рівняючи, згладжуючи, надаючи потрібної форми.

ТЕСА́ТИСЯ, те́шеться, *недок.* Пас. до **теса́ти**.

ТЕСАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **теса́к** 1.

ТЕСЕ́Й *див.* **тезе́й**.

ТЕСЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **те́сля**.

ТЕСІ́Л, -у, *ч.* Торгова назва поліефірного волокна, що випускається в Чехії.

ТЕСИТУ́РА, -и, *ж., муз.* Висотне положення звуків у музичному творі відносно діапазону голосу або музичного інструмента.

ТЕСИТУ́РНИЙ, -а, -е, *муз.* Стос. до теситури, пов'язаний з нею.

ТЕСІВНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Гладка скеля.

ТЕСКО́, -а́, *ч., зах.* Тезка.

ТЕ́СЛА[1], -и, *ж., рідко.* Те саме, що **тесло́**.

ТЕ́СЛА[2], -и, *ж.* Міжнародна одиниця магнітної індукції (щільності магнітного потоку) (Тл).

ТЕСЛА́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання індукції або напруженості магнітного поля в неферомагнітному середовищі.

ТЕСЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Різець кустарного виробництва для вирізування дерев'яних ложок, ночов і т. ін. 2. Те саме, що **тесло́**.

ТЕСЛО́, -а́, *с.* Вид сокири з лезом, розташованим перпендикулярно до топорища (як у мотиці, кирці).

ТЕСЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **тесло́**.

ТЕСЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **теслюва́ти**.

ТЕСЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Те саме, що **тесляр́ува́ти**.

ТЕ́СЛЯ, -і, *ч.* 1. Те саме, що **тесля́р**. 2. *рідко.* Те саме, що **сто́ляр**.

ТЕСЛЯ́Р, -а́, *ч.* Робітник, що займається грубою обробкою деревини, спорудженням дерев'яних будов, виготовленням простих дерев'яних меблів і т. ін.

ТЕСЛЯРІ́ВНА, -и, *ж., розм.* Дочка тесляра.

ТЕСЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тесля́р**. *Теслярна праця.* // Признач. для грубої обробки деревини.

ТЕСЛЯ́РНЯ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **столя́рня**.

ТЕСЛЯ́РСТВО, -а, *с.* Робота, заняття тесляра.

ТЕСЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тесля́р**. // Признач. для теслярування. *Теслярський олівець.* 2. Стос. до теслярства.

ТЕСЛЯРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **теслярува́ти**.

ТЕСЛЯРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Виконувати роботу тесляра; бути теслярем. 2. *рідко.* Те саме, що **столярува́ти**.

ТЕСМОФОРІЇ, -ій, *мн.*, *міф.* Велике аттічне свято на честь Деметри Законодавиці, частково на честь Кори, що його влаштовували вільнонароджені жінки наприкінці жовтня.
ТЕСНІФ *див.* **тасніф.**
ТЕСНЯК, -а́, *ч.*, *іст.* Член партії болгарських соціал-демократів – предтечі Болгарської комуністичної партії.
ТЕСО, ТЕЗО, *невідм.*, *ч.* Народ в Уганді і сусідніх районах Кенії і Судану.
ТЕСОВИЙ, -а, -е. Придатний для виготовлення тесу. *Тесовий ліс.* // Зробл. із тесу; критий, обшитий тесом. ** **Тесо́вий ка́мінь** – камінь, витесаний у формі квадрата або прямокутника.
ТЕСТ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Коротке стандартне завдання, метод випробування, що застосовується в різних галузях науки для одержання кількісної характеристики певних явищ. 2. Система формалізованих завдань, призначених для встановлення освітнього (кваліфікаційного) рівня особи // Письмовий екзамен або контрольна робота, що складається з багатьох запитань різного ступеня складності, на які необхідно дати конкретні короткі письмові відповіді, за якими визначається рівень знань учня, студента, курсанта та ін.. ** **Неверба́льний тест** – тест, зміст якого виражено не словами, а символами, фігурами, цифрами або малюнками. **Тест Ва́ссермана** – тест на наявність сифілісу. **Тест креати́вності** – сукупність методик для вивчення та оцінювання творчих здібностей особистості. 3. У фізіології та медицині – спробні впливи на організм з метою вивчення різних фізіологічних процесів у ньому, а також для визначення функціонального стану окремих органів, тканин та організму в цілому. 4. В обчислювальній техніці – контрольна задача для перевірки правильності роботи ЕОМ. ** **Тест-моніто́р** – керівна програма для запуску тестів в режимі, незалежному від операційної системи. **Тест-програ́ма** – програма технічного обслуговування, що призначена для перевірки правильності функціонування пристроїв ЕОМ. **Нала́годжувальна тест-програ́ма** – програма, що призначена для налагоджування та перевірки правильності функціонування процесора, оперативної та зовнішньої пам'яті, каналів і пристроїв введення-виведення ЕОМ.
ТЕСТАМЕНТ, -у, *ч.*, *заст.* Заповіт.
ТЕСТАМЕНТОВИЙ, -а, -е. Стос. до тестаменту.
ТЕСТЕНАТ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його призначають чоловікам у тих випадках, коли показане застосування андрогенних і анаболічних стероїдних препаратів, а жінкам – при клімактеричних розладах, раку молочної залози та статевих органів.
ТЕСТЕНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **тесть.**
ТЕСТЕР, -а, *ч.* 1. Електровимірювальний прилад, що об'єднує в собі амперметр, вольтметр і омметр. 2. В обчислювальній техніці – пристрій або програма, що здійснюють перевірку підсистеми шляхом неодноразового виконання операцій та аналізу їх результатів.
ТЕСТИКУЛЯРНИЙ, -а, -е. Той, що належить до яєчка, сім'яний.
ТЕСТИТ, -у, *ч.* Те саме, що **орхіт.**
ТЕСТІВ, -тева, -теве. Прикм. до **тесть.** // Належний тестеві. *Тестева хата.*
ТЕСТІВЩИНА, -и, *ж.*, *діал.* Майно, успадковане від тестя.
ТЕСТ-КУЛЬТУРА, -и, *ж.*, *біол.* Культура мікроорганізмів, яка має певну видову приналежність і використовується для моделювання властивостей певного мікроорганізму або групи мікроорганізмів при дослідженнях.
ТЕСТ-МІКРОБ, -а, *ч.*, *біол.* Стандартний штам мікроорганізму, що його застосовують для визначення активності антибіотиків, ефективності бактеріостатичних та бактерицидних засобів.
ТЕСТОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тестува́ти.**
ТЕСТОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тесто́ваний.**
ТЕСТОВАРІУМ, -а, *ч.* Недиференційована статева залоза з деяким переважанням секреції андрогенів.
ТЕСТОВИЙ, -а, -е. 1. Який стосується тестування, здійснюється за допомогою тестів. 2. Який здійснюється для перевірки, контролю роботи технічних систем.
ТЕСТОВНИЙ, -а, -е. Якого можна тестувати.
ТЕСТОЛОГІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тестології.
ТЕСТОЛОГІЯ, -і, *ж.* Наука, що вивчає методи і прийоми застосування тестів.
ТЕСТОНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **тесть.**
ТЕСТОСТЕРОН, -у, *ч.* Чоловічий статевий гормон.
ТЕСТУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до тестування.
ТЕСТУВАННЯ, -я, *с.* Проведення дослідження за допомогою тестів.
ТЕСТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Провести (проводити) дослідження за допомогою тестів.
ТЕСТУДО, *невідм.*, *ж.* Бинтова пов'язка, яка утворюється круговими ходами бинта у вигляді вісімок, що накладаються то над, то попід суглобом.
ТЕСТУДИНІДИ, -ів, *мн.* Родина плазунів підряду схованошиїх черепах; наземні черепахи.
ТЕСТУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тестува́ти.**
ТЕСТЬ, -я, *ч.* Батько дружини.
ТЕТА, -и, *ж.*, *діал.* Тітка.
ТЕТАНИФОРМНИЙ, -а, -е, *мед.* Схожий на правець.
ТЕТАНІЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **тетанія.**
ТЕТАНІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Хвороба, що виникає внаслідок порушення обміну речовин або порушення функції паращитоподібних залоз і виражається в нападах корчів.
ТЕТАНОГЕМОЛІЗИН, -у, *ч.* Те саме, що **тетано-лізи́н.**
ТЕТАНОЛІЗИН, -у, *ч.* Фракція правцевого токсину, що викликає гемоліз.
ТЕТАНОСПАЗМІН, -у, *ч.* Фракція правцевого токсину, що викликає тонічні судоми поперечносмугастих м'язів.
ТЕТАНУС, -у, *ч.* 1. *фізіол.* Тривале скорочення м'язів людини і тварин під дією нервових імпульсів, що відіграє важливу роль у руховій діяльності організму. 2. *мед.* Те саме, що **праве́ць** 1.
ТЕТА-РИТМ, -у, *ч.* Коливання сумарного потенціалу головного мозку з частотою 4-8 гц і амплітудою до 150 мкВ.
ТЕТАРТАНОПІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Форма дихроматизму, за якої червоні і зелені кольори сприймаються нормально, а сині й жовті розрізняються погано.
ТЕТ-А-ТЕТ, *присл.* Удвох, віч-на-віч; сам на сам, на самоті.
ТЕТ-ДЕ-ПОН, -а, *ч.* Позиція, обладнана на березі водної перешкоди для прикриття переправи війська через міст.
ТЕТЕРВАК, -а́, *ч.* Те саме, що **тетеру́к.**
ТЕТЕРЕВ, -а, *ч.* Те саме, що **тетеру́к.**
ТЕТЕРЕВО-БУЗЬКИЙ, -а, -е. Стос. до регіону між річками Тетерів і Південний Буг.
ТЕТЕРЕВОВІ, -вих, *мн.* Родина птахів ряду куроподібних.
ТЕТЕРЕВ'ЯТНИК, -а, *ч.* Великий хижий птах родини яструбових, якого використовують під час полювання на тетеруків та іншу дичину.
ТЕТЕРЕЦЬ, -рця́, *ч.*, *зах.* Тетерук.
ТЕТЕРИН, -а, -е. Прикм. до **тете́ря**[1] 1. *Тетерин виводок.*
ТЕТЕРИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **тете́рка.**
ТЕТЕРІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **те́терев.**
ТЕТЕРІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Раптово бентежитися, ніяковіти, розгублюватися.
ТЕТЕРКА, -и, *ж.* 1. Самиця тетерука. 2. *кул.* Страва з тетерячого м'яса.
ТЕТЕРОН, -у, *ч.* Торгова назва поліефірного волокна, що його випускають в Японії.
ТЕТЕРУК, ТЕТЕРЮК, -а́, *ч.* Великий лісовий птах ряду курячих із чорним (у самиці – пістрявим) опеhouseholdм, який є цінною дичиною.
ТЕТЕРУКОВИЙ, ТЕТЕРЮКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетеру́к, тетерю́к.** *Тетеруковий виводок.*
ТЕТЕРУКОВІ, ТЕТЕРЮКОВІ, -их, мн. Родина птахів ряду курячих, до якої належать тетерук, рябчик, куріпка та ін.
ТЕТЕРУЧКА, ТЕТЕРЮЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **тете́рка.**
ТЕТЕРЧИН, -а, -е. Те саме, що **тете́рин.**
ТЕТЕРЮК *див.* **тетеру́к.**
ТЕТЕРЮКОВИЙ *див.* **тетеруко́вий.**
ТЕТЕРЮЧКА *див.* **тетеру́чка.**
ТЕТЕРЯ, -яти, *с.* Пташа тетерки.
ТЕТЕРЯ[1], -і, *ж.* 1. Те саме, що **тетеру́к, тете́рка** 1. 2. *перен.*, *розм.* Про нерозумну або вайлувату, неповоротку людину.
ТЕТЕРЯ[2], -і, *ж.*, *кул.* 1. Страва з борошна та пшона. 2. Страва із сухарів або хліба з водою, сіллю, цибулею та олією.
ТЕТЕРЯЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тете́ря**[1] 1. 2. *у знач. ім.* **тете́рячі**, -чих, *мн.* Те саме, що **тетеруко́ві** (*див.* **тетеруко́вий** 2).
ТЕТИН, -а, -е, *зах.* Прикм. до **те́та.** // Належний теті.
ТЕТІВКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **тятива́.**
ТЕТІС, -у, *ч.* Давній океанічний басейн, що існував з палеозойської до кайнозойської ери на величезному просторі приблизно від Атлантичного до Тихого океану.
ТЕТКА, ТЕТЮХА, -и, *ж.*, *мед.*, *зах.* Пропасниця, лихоманка.
ТЕТНЯНКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **терно́слив.**
ТЕТРААЛКІЛАМОНІЙ, -ю, *ч.* Катіон амонію, у якому всі чотири гідрогенові атоми замінені алкільними радикалами.
ТЕТРААЛКІЛДІАРСИН, -у, *ч.* Арсеновий оводень, у якому всі чотири гідрогенові атоми замінені алкільними радикалами.
ТЕТРААЛКІЛСИЛАН, -у, *ч.* Силан, у якому всі чотири гідрогенові атоми замінені алкільними радикалами.
ТЕТРААЦЕТАТ, -у, *ч.* Сіль, у якій катіон сполучений з чотирма ацетат-аніонами.
ТЕТРААЦЕТАТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетраацета́т.**
ТЕТРАБРОМІД, -у, *ч.* Бінарна сполука, у якій атом елемента з'єднаний з чотирма атомами Брому.
ТЕТРАБРОМОМЕТАН, -у, *ч.*, *хім.* Чотирибромний вуглець.
ТЕТРАБРОМОМЕТАНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетрабромомета́н.**
ТЕТРАГІДРАТ, -у, *ч.*, *хім.* Кристалогідрат, у якому одна молекула чи формульна одиниця сполуки з'єднується з чотирма молекулами води.
ТЕТРАГІДРИДОБОРАТ, -у, *ч.* Сіль з однозарядним аніоном, у якому Бор сполучений з чотирма гідрогеновими атомами.
ТЕТРАГІДРОКСИД, -у, *ч.* Сполука, у якій атом елемента з'єднаний з чотирма гідроксильними групами чи гідроксид-аніонами.
ТЕТРАГІДРОНАФТАЛІН, -у, *ч.* Те саме, що **тетралі́н.**
ТЕТРАГІДРОФУРАН, -у, *ч.* Циклічний простий ефір; сировина для отримання уретанових каучуків.
ТЕТРАГІДРОФУРАНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетрагідрофура́н.**
ТЕТРАГОН, -а, *ч.* Чотирикутник.
ТЕТРАГОНАЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетраго́н.** // Чотирикутний.
ТЕТРАДА, -и, *ж.* В генетиці – бівалент у першому поділі мейозу, який складається з чотирьох хроматид.
ТЕТРАДЕЙТЕРОМЕТАН, -у, *ч.* Метан, у якому всі чотири атоми протію замінені атомами дейтерію.
ТЕТРАДЕКАН, -у, *ч.* Насичений вуглеводень (парафін, алкан), молекули якого містять 14 атомів Карбону і 30 гідрогенових атомів; міститься у дизельному пальному.
ТЕТРАДЕЦЕН, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень з одним подвійним зв'язком у карбоновому ланцюжкові молекули, яка містить 14 атомів Карбону і 28 гідрогенових атомів.
ТЕТРАДЕЦИН, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень з одним потрійним зв'язком у карбоновому ланцюжкові молекули, яка містить 14 атомів Карбону і 26 гідрогенових атомів.
ТЕТРАДИМІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сталевосірий з металічним блиском, непрозорий.
ТЕТРАДНИЙ, -а, -е. Стос. до тетради. ** **Тетра́дний ана́ліз** – генетичний аналіз усіх похідних, що утворюються з однієї клітини внаслідок мейозу.
ТЕТРАДРАХМА, -и, *ж.* Старогрецька монета вартістю чотири драхми.
ТЕТРАЕДР, -а, *ч.*, *мат.* Правильний чотиригранник, кожна грань якого являє собою правильний трикутник; трикутна піраміда.
ТЕТРАЕДРАЛЬНИЙ, -а, -е. У форму тетраедра.
ТЕТРАЕДРАН, -у, *ч.* Насичений каркасний вуглеводень, молекула якого має форму і будову тетраедра і містить 4 атоми Карбону і 4 атоми Гідрогену.
ТЕТРАЕДРИТ, -у, *ч.* Мінерал класу сульфосолей. Входить до складу мідних руд; у вигляді домішок містить золото і срібло.
ТЕТРАЕДРИЧНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **тетра́едр.**
ТЕТРАЕТИЛАМОНІЙ, -ю, *ч.* Катіон амонію, у якому усі 4 гідрогенові атоми замінені етил-радикалами.
ТЕТРАЕТИЛСВИНЕЦЬ, -нцю, *ч.* Металоорганічна сполука; безбарвна оліїста летка рідина.
ТЕТРАЕТОКСИМЕТАН, -у, *ч.* Етиловий ефір ортокарбонатної кислоти.
ТЕТРАЕТОКСИСИЛАН, -у, *ч.* Етиловий ефір ортосилікатної кислоти.
ТЕТРАЗАМІЩЕНИЙ, -а, -е. У якому чотири гідрогенові атоми замінені на атоми галогену або радикалами.
ТЕТРАЙОДОМЕРКУРАТ, -у, *ч.* Сіль із двозарядним комплексним аніоном, у якому Меркурій сполучений з чотирма йодид-іонами як лігандами.
ТЕТРАЙОДОМЕТАН, -у, *ч.*, *хім.* Чотирийодний вуглець.
ТЕТРАКАРБОНОВИЙ, -а, -е. 1. Який містить 4 атоми у карбоновому ланцюжкові. 2. Який містить у молекулі 4 карбоксили – кислотні групи.
ТЕТРАКОКИ, -ів, *мн.* Кулясті бактерії, які утворюють скупчення по 4 клітини; не патогенні.
ТЕТРАКОНХ, -а, *ч.* У середньовічних Грузії, Вірменії та ін. – тип центричного храму з 4-пелюстковим планом.
ТЕТРАЛІН, -у, *ч.*, *хім.* Органічна сполука, безбарвна рідина; застосовують як розчинник жирів, смол тощо.
ТЕТРАЛІНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетралі́н.**
ТЕТРАЛОГІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тетралогії. *Тетралогічна форма твору.* // Який має форму тетралогії.
ТЕТРАЛОГІЯ, -і, *ж.* Чотири літературні або музично-драматичні твори, об'єднані спільною ідеєю та послідовністю сюжету.
ТЕТРАМЕТИЛАМОНІЙ, -ю, *ч.* Амонійний катіон, у якому усі 4 гідрогенових атоми замінені метилрадикалами.
ТЕТРАМЕТИЛЕНОКСИД, -у, *ч.* Те саме, що **тетрагідрофура́н.**
ТЕТРАМЕТИЛМЕТАН, -у, *ч.* Один із ізомерів пентану – складника петролейного ефіру, найнизькокиплячого бензину.
ТЕТРАМЕТР, -а, *ч.*, *літ.* В античному віршуванні – чотиричастковий вірш.
ТЕТРАМЕТРИЧНИЙ, -а, -е, *літ.* Стос. до тетраметра; який є тетраметром. *Тетраметричний вірш.*
ТЕТРАМОРФНИЙ, -а, -е. Який може існувати у чотирьох формах, різновидах.
ТЕТРАНІТРАТ, -у, *ч.* Сіль, у якій чотиризарядний катіон сполучений з чотирма нітрат-аніонами.
ТЕТРАНІТРОМЕТАН, -у, *ч.* Безбарвна рухлива рідина з різким запахом, отруйна, вибухонебезпечна.
ТЕТРАНІТРОПЕНТАЕРИТРИТ, -у, *ч.* Високобризантна вибухова речовина, нітроефір.
ТЕТРАОКСИД, -у, *ч.* Сполука, у якій один атом елемента з'єднаний вісьмома ковалентними зв'язками з чотирма оксигеновими атомами.
ТЕТРАПАРЕЗ, -у, *ч.* Те саме, що **квадрипаре́з.**
ТЕТРАПЕПТИД, -у, *ч.* Продукт конденсації (сполучення) чотирьох молекул альфа-амінокислот.
ТЕТРАПЛЕГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **квадриплегія.**
ТЕТРАРХ, -а, *ч.* Правитель тетрархії (у 1 знач.).
ТЕТРАРХІЯ, -ї, *ж.* 1. У Стародавній Греції – четверта частина області, якою керував тетрарх. 2. У Римській імперії – розподіл влади між чотирма співправителями, які керували різними частинами імперії; чотиривладдя.
ТЕТРАРХНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетра́рх.**
ТЕТРАСАХАРИД, -у, *ч.* Складний цукор, молекула якого складена з чотирьох залишків моноцукрів – глюкози, фруктози, рибози та ін.
ТЕТРАСИЛАН, -у, *ч.* Безбарвний газ, отруйний, з огидним запахом, з якого добувають напівпровідниковий силіцій.
ТЕТРАСОМІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Полісомія, при якій існує чотири гомологічні хромосоми; спостерігається при деяких хромосомних захворюваннях людини.

ТЕТРАФО́СФОР, -у, *ч.* Дуже отруйна речовина, світиться у темряві, самозаймається на повітрі.
ТЕТРАФТОРЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений аліфатичний галогеновмісний вуглеводень, безбарвний газ.
ТЕТРАФТОРИ́Д, -у, *ч.* Сполука одного атома елемента з чотирма атомами Флуору (фтору).
ТЕТРАФТОРИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетрафтори́д**.
ТЕТРАФТОРОБЕРИЛА́Т, -у, *ч.* Сіль з комплексним двозарядним аніоном, у якому катіон Берилію сполучений з чотирма фторид-аніонами.
ТЕТРАФТОРОБОРА́Т, -у, *ч.* Сіль з комплексним однозарядним аніоном, у якому атом Бору сполучений з чотирма атомами Флуору (фтору).
ТЕТРАФТОРОЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Реакційноздатний безбарвний газ, що легко полімеризується, утворюючи тефлон.
ТЕТРАФТОРОЕТИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетрафтороетиле́н**.
ТЕТРАФТОРОМЕТА́Н, -у, *ч.* Чотирифторний вуглець.
ТЕТРАФТОРОМОНОСИЛА́Н, -у, *ч.* Чотирифторний силіцій.
ТЕТРАХЛОРЕТА́Н, -у, *ч.* Насичений аліфатичний галогеновмісний вуглеводень, безбарвна рідина.
ТЕТРАХЛОРЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений аліфатичний галогеновмісний вуглеводень, безбарвна рідина.
ТЕТРАХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Сполука одного атома елемента з чотирма атомами Хлору.
ТЕТРАХЛОРОАЛЮМІНА́Т, -у, *ч.* Однозарядний аніон, у якому Алюміній сполучений з чотирма атомами Хлору.
ТЕТРАХЛОРОАУРА́Т, -у, *ч.* Однозарядний аніон, у якому Аурум (+3) сполучений з чотирма атомами Хлору як лігандом.
ТЕТРАХЛОРОМЕТА́Н, -у, *ч.* Чотирихлорний вуглець
ТЕТРАХЛОРОМОНОСИЛА́Н, -у, *ч.* Чотирихлорний силіцій.
ТЕТРАХО́РД, -у, *ч.* Музичний чотириступеневий звукоряд.
ТЕТРАХО́РДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетрахо́рд**.
ТЕТРАЦИКЛІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Лікувальний засіб, антибіотик, що застосовується в таблетках при запаленні легень, дизентерії, гонореї тощо.
ТЕТРАЦИКЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до тетрацикліну, його виготовлення і використання. *Тетрацикліно́ва мазь.*
ТЕТРИ́Л, -у, *ч.*, *хім.* Вибухова речовина у вигляді блідо-жовтих, нерозчинних у воді кристалів, що використовується для виготовлення детонаторів.
ТЕТРИ́ЛОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **тетри́л**. // Виготовлений з тетрилу. *Тетриловий детонатор.*
ТЕ́ТРІ, *невідм.*, *с.* Розмінна монета Грузії – $^1/_{100}$ ларі.
ТЕТРО́Д, -а, *ч.*, *радіо.* Електронна лампа з чотирма електродами – катодом, анодом і двома сітками.
ТЕТРО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тетро́д**.
ТЕТРОДОТОКСИ́Н, -у, *ч.* Токсин, який міститься в яєчниках риби фугу, в гонадах та шкірі деяких видів земноводних.
ТЕТРО́ЗА, -и, *ж.* Прості цукри, в молекулах яких є чотири атоми вуглецю.
ТЕТРОКСИ́Д, -у, *ч.*, *заст.* Те саме, що **тетраокси́д**.
ТЕТУРА́М, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують для лікування алкоголізму.
ТЕТЮ́ХА *див.* **ті́тка**.
ТЕ́ТЯ, -і, *ж.*, *зах.* Тітка.
ТЕУ́РГ, -а, *ч.* Маг, що займається теургією.
ТЕУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до теургії, пов'язаний з нею. *Теургічне вчення.*
ТЕУРГІ́Я, -ї, *ж.* Вид магії, що виникла в сиву давнину в країнах Сходу й за допомогою якої вважалося можливим підкоряти своїй волі богів і духів.
ТЕФ, -у, *ч.* Однорічна трав'яниста теплолюбна рослина родини злакових; абіссінська трава.
ТЕ́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. *міф.* Дружина бога моря Океана. 2. Супутник планети Сатурн.
ТЕФЛО́Н, -у, *ч.*, *хім.* Високомолекулярна пластична речовина, що відзначається найбільшою стійкістю щодо дії концентрованих кислот, лугів і розчинників.
ТЕФЛО́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до тефлону, зроблений з нього.
ТЕФРО́ЇТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сірі, червонобурі або чорні кристали.
ТЕХА́СИ, теха́с і теха́сів, *мн.*, *розм.* Штани з особливої міцної бавовняної тканини; джинси.
ТЕХА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Техас.
ТЕХВИКОНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Технічний виконавець.
ТЕХВІ́ДДІЛ, -у, *ч.*, *розм.* Відділ (на фабриці, заводі тощо), що відає технічними питаннями виробництва й стежить за їх впровадженням.
ТЕХВУГЛЕ́ЦЬ, -ю, *ч.* Технічний вуглець, напр., сажа.
ТЕХДО́ГЛЯД, -у, *ч.* Технічний догляд, перевірка якогось пристрою, машини тощо.
ТЕХДОПОМО́ГА, -и, *ж.* Технічна допомога.
ТЕХКОНТРО́ЛЬ, -ю, *ч.*, *розм.* Контроль за якістю продукції, що випускається даним підприємством, і відповідністю її тим або іншим технічним нормам, стандартам.
ТЕХМА́КСИМУМ, -у, *ч.*, *розм.* Глибокі професійно-технічні знання, широка обізнаність в галузі техніки.
ТЕХМІ́НІМУМ, -у, *ч.*, *розм.* Сукупність знань, досвіду в певній галузі техніки, необхідних для робітника відповідного фаху. // Виробничо-технічне навчання робітників на підприємствах без відриву від виробництва, що дає таку сукупність знань.
ТЕХНА́ГЛЯД, -у, *ч.* Технічний нагляд.
ТЕХНА́Р, -я́, *ч.*, *розм.* 1. Фахівець із технічного обслуговування літаків. 2. Той, хто працює в галузі техніки, технічних наук.
ТЕХНЕЦА́Т, -у, *ч.* Сіль, у тетраедричному двозарядному аніоні якої атом Технецію (+6) сполучений з чотирма оксигеновими атомами.
ТЕХНЕЦІ́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **техне́цій**.
ТЕХНЕЦІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить технецій.
ТЕХНЕЦІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **технецієвмі́сний**.
ТЕХНЕ́ЦІЙ, -ю, *ч.* Тс. Радіоактивний хімічний елемент. Проста речовина – сріблясто-сірий метал, солі якого використовують як інгібітори корозії.
ТЕХНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Оснащення технічними засобами, впровадження технічних засобів.
ТЕХНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **технізува́ти**.
ТЕХНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати технізацію.
ТЕ́ХНІК, -а, *ч.* 1. Фахівець із певної галузі техніки, що має середню технічну освіту. // Військовий фахівець із середньою технічною освітою. // Працівник із середньою спеціальною освітою в деяких інших галузях народного господарства. ** **Зубни́й те́хнік** – фахівець, що виготовляє зубні протези. 2. Той, хто працює в галузі техніки, технічних наук. // *розм.* Учень технічного навчального закладу.
ТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* 1. Сукупність засобів і знарядь праці, що застосовуються в суспільному виробництві та призначені для створення матеріальних цінностей. // Галузь людської діяльності, пов'язана з вивченням, застосуванням і вдосконаленням засобів і знарядь праці. // Галузь застосування засобів і знарядь праці того чи іншого виду. ** **Інформаці́йна те́хніка** – сукупність засобів та програм обробки, зберігання, передачі інформації, їх застосування та створення. **Мікропроце́сорна те́хніка** – сукупність технічних та програмних засобів, які використовуються для побудови мікропроцесорних пристроїв, систем. **Обчи́слювальна те́хніка** – галузь техніки, що поєднує в собі теоретичні основи та практичні аспекти обчислювальних машин. **Саніта́рна те́хніка** – сукупність технічних засобів систем водопостачання, каналізації, очищення стічних вод, опалення тощо. 2. Сукупність машин, механізмів, механічних пристроїв, апаратів. // *розм.* Окрема машина або механізм. // Сукупність зброї, транспорту, засобів зв'язку, радіолокації, протихімічної оборони й т. ін., що є на озброєнні або в розпорядженні армії. 3. *перев. чого, яка.* Сукупність прийомів, навичок, що застосовуються в певній діяльності, певному ремеслі, мистецтві. // Володіння такими прийомами, навичками; професійне вміння, майстерність. // Спосіб створення художнього зображення в живопису, скульптурі, вишиванні тощо. ** **Те́хніка безпе́ки** – система організаційних заходів та технічних засобів, які запобігають впливу на працівників небезпечних виробничих чинників.
ТЕ́ХНІК-РАДІО́ЛОГ, те́хніка-радіо́лога, *ч.* Технік, який лагодить, налаштовує, обслуговує і експлуатує радіологічну апаратуру.
ТЕ́ХНІКУМ, -у, *ч.* Середній технічний або взагалі професійний навчальний заклад, що готує фахівців із середньою спеціальною освітою. // Будинок, де розміщено цей навчальний заклад.
ТЕ́ХНІКУМІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до технікуму, пов'язаний з ним.
ТЕХНІЦИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Надавання надмірного значення зовнішньому, формальному боку справи на шкоду її суті. *Літературний техніцизм.* 2. Надмірне захоплення зображенням у художньому творі техніки, процесів виробництва тощо.
ТЕХНІЦИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник техніцизму.
ТЕХНІ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **прибира́льниця**.
ТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **те́хніка** 1. // Пов'язаний з технікою. // Пов'язаний з вивченням, упровадженням і науковою розробкою техніки; який зумовлює ці процеси. // Який працює в галузі техніки. *Технічна інтелігенція.* ** **Техні́чна ра́да** – консультативний орган з питань техніки (при міністерстві, науково-дослідному інституті, конструкторському бюро). 2. Який стосується роботи машин і механізмів, пов'язаний з їх використанням, обслуговуванням, збереженням і т. ін. ** **Техні́чна діагно́стика** – встановлення і вивчення ознак, які характеризують наявність дефектів (відмов) у машинах та ін. технічних об'єктах, для передбачення можливих відхилень у режимах їхньої дії (або стану), а також розробка методів і засобів виявлення і локалізації цих дефектів (відмов). **Техні́чна документа́ція** – документація, використовувана при конструюванні, виготовленні, випробуванні та експлуатації промислових виробів, а також проектуванні, зведенні, експлуатації і ремонті споруд. **Техні́чні да́ні** – проекти, плани, креслення та їх копії, схеми, діаграми, моделі, формули, специфікації, програмне забезпечення, посібники та інструкції. 3. Признач. для використання або дальшої обробки в промисловості. 4. Стос. до техніки (у 3 знач.), пов'язаний з нею. 5. Пов'язаний із зовнішнім, формальним аспектом справи; не основний. // Який виконує допоміжні роботи, що стосуються перев. зовнішнього аспекту справи. *Технічний секретар.* ** **Техні́чний тало́н** – документ, що свідчить про призначення, справність і готовність до подальшого використання машини, механізму і т. ін. **Техні́чний реда́ктор** – видавничий редактор, що займається поліграфічним оформленням книжки, газети тощо. **Техні́чний персона́л** – працівники, що обслуговують технічно якесь виробництво, підприємство, установу, заклад. 6. Який позначає спеціальне поняття, що стосується певної ділянки техніки й науки (про слово, вислів і т. ін.). *Технічний термін.* 7. *спорт.* Який має високий рівень техніки виконання прийомів (в єдиноборствах), віртуозно володіє м'ячем (в ігрових видах спорту) та ін. *Технічний гравець.* 8. *спорт.* Який вимагає високої техніки виконання, складний. *Технічний кидок* (у боротьбі).
ТЕХНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **техні́чний**.
ТЕХНІ́ЧНО. Присл. до **техні́чний** 1, 2, 4.
ТЕ́ХНО, *невідм.*, *с.* Стильовий різновид сучасної поп-музики.
ТЕХНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес зміни природних комплексів і біогеоценозів під впливом виробничої діяльності людини.
ТЕХНОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Породжений, створений технікою, промисловістю.
ТЕХНОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **техноге́нний**.
ТЕХНОКЛІМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ кліматології, що вивчає вплив кліматичних умов на технічні засоби (машини, прилади тощо).
ТЕХНОКРА́Т, -а, *ч.* Прибічник технократії (у 1 знач.); представник технократії (у 2 знач.).
ТЕХНОКРАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Відданість технократії (у 1 знач.); погляди і поведінка технократа.
ТЕХНОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до технократії, технократів.
ТЕХНОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* 1. Напрям сучасної громадської думки, згідно з яким управління в суспільстві та на виробництві в цілому повинне перейти до фахівців, технічної інтелігенції. // Підхід до економічних процесів і явищ із суто технічних позицій. 2. Прошарок висококваліфікованих фахівців та управлінців у суспільстві та на виробництві; технократи.
ТЕХНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із технології в певній галузі виробництва.
ТЕХНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до технології (у 1 знач.); пов'язаний із способами та методами промислової обробки матеріалів, виробів. 2. Пов'язаний з обробкою або переробкою матеріалів і виготовленням виробів за суворо встановленою технологією (у 2 знач.). **Технологі́чна ка́рта** – технологічна документація у вигляді карти, листка, що містить опис процесу виготовлення, обробки, виробництва певного виду продукції, виробничих операцій тощо. **Технологі́чний парк** – форма територіальної інтеграції науки, освіти і виробництва у вигляді об'єднання наукових організацій, проектно-конструкторських бюро, навчальних закладів, виробничих підприємств або їх підрозділів. **Технологі́чний проце́с** – процес обробки або переробки матеріалів і виготовлення виробів за суворо встановленою технологією. 3. Який легко піддається обробці, придатний для обробки; якого можна виготовляти найпростішим та найекономнішим способом. *Технологічні конструкції.*
ТЕХНОЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **технологі́чний** 3. ** **Технологі́чність проду́кції** – властивість продукції, що полягає у пристосовності її до виробництва в потрібному обсязі; її показниками можуть бути енергоємність, матеріалоємність, собівартість та ін.
ТЕХНОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **технологі́чний**.
ТЕХНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь. // Навчальний предмет, що викладає ці знання, відомості. 2. Сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, інформації, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій, надання послуг тощо. ** **Безпаперо́ва техноло́гія** – технологічний процес обробки інформації та доступу до даних засобами обчислювальної техніки. **Енергозбере́жна техноло́гія** – метод виробництва продукції з раціональним використанням енергії. **Кліє́нт-се́рверна техноло́гія** – технологія обробки даних, за якої клієнт-комп'ютер звертається за необхідними даними до головного комп'ютера (сервера).
ТЕХНОПА́РК, -у, *ч.* Територіальне об'єднання наукових і проектно-конструкторських організацій, навчальних закладів, виробничих підрозділів.
ТЕХНОПО́ЛІС, -у, *ч.* 1. Одна з форм вільних економічних зон, що створюються для активізації інноваційних процесів, сприяння ефективному запровадженню техніко-технологічних нововведень. 2. Поєднання високотехнологічних, екологічно чистих промислових систем зі сприятливим для перебування і життєдіяльності людей середовищем, зонами відпочинку (оекреаційними зонами). 2. Багатогранні форми венчурної взаємодії крупного капіталу з малим бізнесом, організаційні новації, які дають змогу отримувати пільги при оподаткуванні й кредитуванні і створюють вигідні умови для іноземних інвестицій; технологічні парки.
ТЕ́ХНО-РОК, -у, *ч.* Музика року, в якій здійснюються експерименти в галузі електронного звучання.
ТЕХНОСФЕ́РА, -и, *ж.* Світ речей, сукупність технічних засобів і пристроїв, продуктів діяльності людини – світ, створений людиною.
ТЕХНОТОРГО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до торгівлі технікою.
ТЕ́ХНО-ТРЕШ, -у, *ч.*, *муз.* Треш-метал з надзвичайно складним аранжуванням та використанням прийомів академічної музики.
ТЕХНОТРО́НІКА, -и, *ж.* Електронна техніка, що розглядається в площині її провідної ролі в розвитку суспільства.

ТЕХНОТРО́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний з уявленням про домінуючу роль електронної техніки в розвитку суспільства.
ТЕХНОТРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **технотро́нний**.
ТЕХНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Неприйняття, боязнь розвитку техніки, страх перед науково-технічним прогресом.
ТЕХНОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до технічної хімії. *Технохімічний проект.*
ТЕХОБСЛУГО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Технічне обслуговування: обслуговування автомашин – ремонт, заправка, огляд, миття.
ТЕХО́ГЛЯД, -у, *ч.* Технічний огляд, перевірка якогось пристрою, машини тощо.
ТЕХПА́СПОРТ, -а, *ч.* Технічний паспорт – документ, що засвідчує технічні дані автомобіля.
ТЕХПЕРСОНА́Л, -у, *ч.* Технічний персонал.
ТЕХПРАЦІВНИ́К, -а́, *ч.* Технічний працівник.
ТЕХПРАЦІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **техпрацівни́к**.
ТЕХПРОПАГА́НДА, -и, *ж.* Технічна пропаганда, пропаганда техніфчних знань і досягнень.
ТЕХПРОЦЕ́С, -у, *ч.* Технологічний процес.
ТЕХРЕ́Д, -а, *ч.*, *розм.* Технічний редактор; редактор, який займається поліграфічним оформленням книги, газети тощо, яка видається.
ТЕХРОБІТНИ́К, -а́, *ч.* Технічний робітник.
ТЕХРОБІТНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **техробітни́к**.
ТЕХСЕКРЕТА́Р, -я́, *ч.* Технічний секретар.
ТЕХСЕКРЕТА́РКА, -и. Жін. до **техсекрета́р**.
ТЕХУЧИ́ЛИЩЕ, -а, *с.* Технічне училище.
ТЕХЦЕ́НТР, -у, *ч.* Підприємство з комплексного технічного обслуговування автомобілів, складної побутової техніки.
ТЕЦ, *невідм.*, *ж.* Те саме, що **теплоелектроцентра́ль**.
ТЕЧ, -і, *ж.* Те саме, що **ріди́на́**.
ТЕ́ЧА, -і, *ж.* 1. Проникнення рідини крізь отвір, пробоїну в чому-небудь. // Канал (пориста ділянка) виробу або його елементів, який (яка) руйнує їх герметичність. 2. *рідко.* Те саме, що **течія́** 4. 3. *діал.* Рідина.
ТЕ́ЧИВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Те, що тече. 2. *рідко.* Те саме, що **ріди́на́**.
ТЕЧІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до течі. 2. Плинний, текучий.
ТЕЧІ́Й, -я́, *ч.*, *зах.* Струмок.
ТЕЧІ́ЙКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **течія́** 1, 4, 6, 8.
ТЕЧІЯ́, -ї́, *ж.* 1. Рух води в річці від верхів'я до гирла; плин. // Напрям потоку води в річці від верхів'я до гирла. 2. *чого*, *перен.* Плавне, безперервне звучання (про звуки, слова, мову). // Розвиток у певній послідовності (думок, образів і т. ін.). 3. *у сполуч. зі сл.* ч а с, *рідко.* Перебіг, плин часу. 4. Маса води, що рухається в річці, струмкові тощо. // Маса води в морях і океанах, що рухається в певному напрямку. // Рідина, що струмує, тече в певному напрямку. ** **Ве́рхня течія́** – частина річки, близька до початку, а також місцевість, що прилягає до неї; верхів'я. **Ни́жня течія́** – частина річки, близька до гирла, а також місцевість, що прилягає до неї; пониззя. 5. *перен.* Велика кількість людей, тварин, що рухаються в певному напрямі суцільною масою. 6. *розм.* Невелика річка, струмок. // *заст.* Струмінь. 7. Маса повітря, що рухається в якомусь напрямку. 8. *перен.* Напрям у певній галузі діяльності (політиці, мистецтві, літературі тощо).
ТЕ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **те́ка**. 2. *діал.* Портфель.
ТЕЧКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **теку́чий**.
ТЕ́ЧКІСТЬ, -кості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **течки́й**.
ТЕЧНИ́Й, -а́, -е́. Плинний, текучий.
ТЕЧОБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Безпечний від проникання, просочування рідини крізь отвір, пробоїну тощо в чому-небудь.
ТЕЧОШУКА́Ч, -а́, *ч.* Прилад для виявлення місць течі у вакуумних системах.
ТЕ́ША, -і, *ж.* Черевна частина туші риби, що використовується для виготовлення страв.
ТЕШЕНІ́Т, -у, *ч.* Магматична гірська порода; декоративний камінь.
ТЕ́ШКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **те́ша**.
ТЕ́ЩА, -і, *ж.* Мати дружини.
ТЕ́ЩИН, -а, -е. Прикм. до **те́ща**. // Належний тещі.
ТЕ́ЩУХНА, -и, *ж.*, *діал.* Теща.
ТИ, тебе́ (*з прийм.*: від те́бе, до те́бе і т. ін.), *займ. особ.* 2 *ос. одн.* 1. Уживається при звертанні до однієї особи (звичайно близької, а також до будь-якої особи в грубому, фамільярному плані). // Вживається у внутрішньому мовленні при звертанні людини до самої себе. // Уживається при звертанні до тварини. // Уживається в риторичному звертанні до кого-, чого-небудь. 2. *розм.* У реченнях неозначено-особових і з узагальненим значенням уживається на позначення людини взагалі. 3. *у знач. част.* **тобі́**, *розм.* Уживається для вираження здивування, роздратування, погрози тощо. // Уживається для підсилення заперечення в заперечних реченнях або протиставлення в реченнях із протиставним значенням. 4. *у знач. част.*, *розм.* У сполученні з вигуками вживається для підсилення вираженого ними значення. ** **Ану́ тебе́!** – уживається для вираження незадоволення, роздратування, злості. **А щоб тебе́!** – уживається для вираження невдоволення, роздратування, злості або захоплення, подиву тощо. **Де тобі́!** – уживається для вираження неможливості щось зробити. **Куди́ [ж] тобі́!** – уживається для вираження подиву, захоплення, роздратування тощо. **Ось (от) тобі́ [й] на!** – уживається для вираження подиву з приводу чогось несподіваного.
ТИБАРЕ́НИ, -ів, *мн.* Давні племена південно-східного узбережжя Чорного моря; в 6 – 1 ст. до н. е. – союз племен.
ТИ́БЕЛЬ, -бля, *ч.*, *розм.* Дерев'яний цвях, кілочок.
ТИБЕ́ТЕЦЬ *див.* **тибе́тці**.
ТИБЕ́ТКА *див.* **тибе́тці**.
ТИБЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тибе́тці** і Тибет.
ТИБЕ́ТЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **тибе́тець**, -тця, *ч.*; **тибе́тка**, -и, *ж.*). Один з найстародавніших народів Центральної Азії, корінне населення Тибету; окремі представники цього народу.
ТИБІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що стосується великогомілкової кістки; великогомілковий.
ТИ́БІЯ, -ї, *ж.* 1. Давньоримський музичний інструмент типу флейти. 2. Те саме, що **а́влос**.
ТИБО́Н, -у, *ч.* Лікувальний антибактеріальний засіб, що застосовується при лікуванні туберкульозу.
ТИ́ВА, -и, *ч.* Самоназва тувинців.
ТИ́ВЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тиверців.
ТИ́ВЕРЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ти́верець**, -рця, *ч.*). Племінна група східних слов'ян, що населяла територію в пониззі Дністра, Пруту й Дунаю.
ТИВУ́Н, -а, *ч.* Те саме, що **тіу́н**.
ТИ́ГЕЛЬ, -гля, *ч.*, *спец.* 1. Посудина з вогнетривких матеріалів для плавлення, нагрівання або сплавляння різних речовин (перев. металів). ** **Фільтрува́льний ти́гель** – неполиваний фарфоровий тигель, що використовується в лабораторній практиці для фільтрування розплавів речовин. 2. Масивна металева плита друкарської машини для притискування паперу до вкритої фарбою друкарської форми.
ТИ́ГЕЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ти́гель** 1. ** **Ти́гельна піч** – промислова піч для плавлення або нагрівання матеріалів (виробів) у тиглях. 2. Який має тигель (у 2 знач.).
ТИГИ́ТКА, -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Чайка звичайна.
ТИ́ГЛИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **ти́гель** 1.
ТИГМОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **гаптотропі́зм**.
ТИ́ГОД, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Чайка звичайна.
ТИГР, -а, *ч.* Великий хижий звір родини котячих жовтогарячого забарвлення з чорними смугами. // *перен.* Про людину, що своєю поведінкою, рисами характеру нагадує цього звіра.
ТИГРА́Ї, *невідм.*, *ч.* 1. Народ у Північній Ефіопії. 2. Мова народу тиграї, яка належить до семітських мов.
ТИГРЕ́, *невідм.*, *ч.* 1. Народ у Північній Ефіопії. 2. Мова народу тигре, що належить до семітських мов.
ТИГРЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля тигриці.
ТИГРЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **тигреня́**.
ТИГРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самиця тигра. // *перен.*, *розм.* Про жінку, що своєю поведінкою, рисами характеру нагадує цього звіра.
ТИ́ГРІВ, -рова, -рове. Прикм. до **тигр**. // Належний тигрові. *Тигрів слід.*
ТИ́ГРОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тигр** 1. // Такий, як у тигра, власт. тигрові. 2. Який має колір шкури тигра; жовтий з чорними смугами. // Із смугами, як у тигра. 3. Уживається як складова частина деяких зоологічних і ботанічних назв, термінів. *Тигровий пітон. Тигрова лілія.*
ТИГРОЛО́В, -а, *ч.* Мисливець, що відловлює тигрів.
ТИГРЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **тигреня́**.
ТИ́ГРЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **тигр** 1. // Такий, як у тигра, власт. тигрові.
ТИ́ЖБА, -и, *ж.*, *діал.* Юрба, натовп.
ТИ́ЖБІР, -бора, *ч.*, *діал.* Товкач.
ТИ́ЖДЕНЬ, -жня, *ч.* 1. Одиниця виміру часу від понеділка до неділі включно. // Одиниця виміру часу, що дорівнює семи дням; семиденний строк. // *чого*, *який.* Семиденний строк, призначений для проведення якоїсь громадської роботи, кампанії. *Тиждень книжки.* 2. *у знач. присл.* **ти́жнями**. Протягом тривалого часу, що в кілька разів перевищує семиденний строк.
ТИ́ЖИК, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Чайка.
ТИЖНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який триває, продовжується протягом тижня. // Розрахований на тиждень. // Одержаний, зароблений за тиждень. // Який видається, виходить кожного тижня; щотижневий.
ТИЖНЕ́ВИК, -а, *ч.* Те саме, що **щотижне́вик**.
ТИЖНЕ́ВО, *присл.* За тиждень; щотижня.
ТИЖНІ́ВКА, -и, *ж.*, *етн.*, *зах.* Поминання померлого на сьомий день після смерті.
ТИЗАНІЄЗІ́ОЗ, -у, *ч.* Інвазійна хвороба жуйних тварин (частіше овець).
ТИЗОНІ́Т, -у, *ч.* Запалення залоз крайньої плоті.
ТИЇ́Н, -а, *ч.* Розмінна монета Киргизстану, Казахстану, Узбекистану.
ТИК[1], -у, *ч.* Нервове захворювання, що проявляється в мимовільних смиканнях м'язів обличчя, шиї, рук і т. ін.
ТИК[2], -у, *ч.* Цупка бавовняна або льняна тканина (звичайно смугаста), що вживається для оббивання матраців, виготовлення чохлів і т. ін.
ТИК[3], -а, *ч.* Велике дерево родини вербенових з міцною деревиною, що дико росте в лісовій смузі Індії та на острові Ява.
ТИК[4], *виг.* Уживається як присудок за знач. **ти́катися**[1] 2 й **ти́кнутися** 2.
ТИК[5], -а, *ч.* 1. Мінімальне коливання біржового курсу, встановлене біржовими правилами. 2. Мінімально дозволена зміна ціни контракту.
ТИК[6], -а, *ч.* Дія за знач. **ти́кати** 7, 8. ** **Знайти́ рі́шення пробле́ми ме́тодом ти́ка**, *жарт.* – абсолютно випадково наштовхнутися на правильну відповідь, перевіряючи усі можливі варіанти.
ТИ́КА, -и, *ж.*, *діал.* Тичина.
ТИ́КАЛО, -а, *ч.*, *зневажл.* Той, хто непоштиво звертається до когось на "ти".
ТИКА́ЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **бат**.
ТИ́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ти́кати**[1] 1, 2, 5 – 7. // **ти́кано**, *безос. присудк. сл.*
ТИ́КАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **ти́кати**[1] 1 – 3, 5 й **ти́катися**[1] 1.
ТИ́КАННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **ти́кати**[2].
ТИКА́Р, -а, *ч.* Народ в Камеруні.
ТИ́КАТИ[1], ти́каю, ти́каєш *і* ти́чу, ти́чеш, *недок.*, **ТКНУ́ТИ**, ткну, ткнеш *і* **ТИ́КНУТИ**, -ну, -неш; *наказ. сп.* ти́кай *і* тич; *док.* 1. *перех. і неперех.* Встромляти, втикати щось колюче, з загостреним кінцем. // Колоти, проколювати кого-, що-небудь, наносячи удар чимось гострим. // Вкладати, засовувати щось у (за) що-небудь, у середину чогось. // Встромляти, впихати в глиб чогось; саджати. 2. *перех. і неперех.* Короткими, різкими ударами, поштовхами торкатися кого-, чого-небудь; штовхати кінцем чогось. // *безос.* 3. *неперех.* Показуючи на кого-, що-небудь, кудись, робити різкий жест у цьому напрямі. *Тикати дулі. Тикати пальцем.* 4. *перех.*, *перен.*, *розм.* Дуже часто вживати (слово, вираз і т. ін.). // Пропонувати, нав'язувати комусь що-небудь неприйнятне. 5. *перех.*, *розм.* Різким рухом давати, подавати комусь що-небудь. // Похапцем або крадькома давати комусь що-небудь. // Давати хабара комусь. 6. *перев. док.*, *перех.*, *розм.* Недбало, без розбору або нашвидку розмістити, заховати десь; запхати, засунути. // *перен.* Посилати, направляти когось куди-небудь; дівати. 7. *неперех.* Різким рухом від себе бити, ударяти. 8. *перех.*, *діал.* Займати, чіпати. // *перев. док.*, *перен.* Вплинути на кого-небудь, схвилювати, зачепити когось.
ТИ́КАТИ[2], -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Звертатися до когось на "ти".
ТИ́КАТИ[3], -ає, *недок.*, *розм.* Те саме, що **цо́кати**[1].
ТИ́КАТИСЯ[1], ти́каюся, ти́каєшся *і* ти́чуся, ти́чешся, *недок.*, **ТКНУ́ТИСЯ**, ткну́ся, ткне́шся *і* **ТИ́КНУТИСЯ**, -нуся, -нешся; *наказ. сп.* ти́кайся *і* ти́чся; *док.* 1. Різко торкатися чого-небудь, штовхатися чимось у що-небудь. // Рухаючись, ударятися об що-небудь; наштовхуватися на щось. 2. *перен.*, *розм.* Безладно рухатися, кидатися. 3. *перен.*, *розм.* Настирливо йти, проникати куди-небудь; лізти. // Втручатися в чужі справи, в чуже життя. 4. *тільки недок.*, *кого*, *чого*, *до кого – чого*, *перен.*, *діал.* Стосуватися.
ТИ́КАТИСЯ[2], -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Звертатися один до одного на "ти".
ТИ́КВА, -и, *ж.* 1. Рослина родини гарбузових. 2. Грушоподібний довгастий або плескуватий плід цієї рослини, що має дуже тверду шкірку; вирощується перев. з декоративною метою. // *розм.* Посудина для води, зроблена з такого плоду. // *зневажл.*, *лайл.* Голова. 3. *розм.* Череп'яна посудина, подібна до глечика, з дуже вузьким горлом, у якій носять або тримають воду, вино тощо.
ТИ́КВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ти́ква**.
ТИ́КЕР, -а, *ч.* 1. Система інформування відносно останніх біржових новин за допомогою пересувного рядка на електронному табло. 2. Телеграфний апарат, що автоматично друкує на стрічці останні біржові новини.
ТИ́КІВКА, -и, *ж.* Зменш. до **ти́ква** 3.
ТИ́КНУТИ *див.* **ти́кати**[1].
ТИ́КНУТИСЯ *див.* **ти́катися** 1.
ТИ́КОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **тик**[2]. // Зробл., пошитий з тику. *Тиковий чохол.*
ТИ́КОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **тик**[3]. ** **Ти́кове де́рево** – те саме, що **тик**[3].
ТИ́КОВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ти́ква**.
ТИКО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до тику (*див.* **тик**[1]). *Тикозна судома.*
ТИКО́НД, -у, *ч.* Ізоляційний матеріал, що його виготовляють з двоокису титану в суміші з глиною.
ТИКСОТРОПІ́Я, -ї, *ж.* 1. Здатність колоїдів і суспензій загусати, перетворюючись із рухливих рідин у гелі. 2. Здатність твердоподібних речовин руйнуватися (розріджуватися) від механічної дії.
ТИКСОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до тиксотропії.
ТИКСОТРО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тиксотро́пний**.
ТИЛ, -у, *ч.* 1. Задня, зворотна частина, сторона чого-небудь; бік, протилежний передньому, лицьовому. ** **З ти́лу**, *присл.*: а) ззаду; б) задвірками, через чорний хід. 2. Територія, розташована звичайно далі від лінії фронту. // Територія, розташована позаду ділянки, зайнятої яким-небудь військовим з'єднанням. 3. *перев. мн.* Сукупність допоміжних військових частин і з'єднань, які розташовані за діючими частинами й забезпечують їх усім необхідним для життя та бою. 4. Уся територія й населення країни, що воює, на відміну від фронту.
ТИЛА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Товстозадий.
ТИ́ЛИ, тил, *мн.* Пухировидні вирости паренхімних клітин у деревині рослин.
ТИЛИ́НКА, ТЕЛИ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Буковинський, молдавський і румунський народний духовий музичний інструмент без бокових отворів.
ТИЛІ́Й, -я́, *ч.* Тупе ребро ножа, ножиць тощо, протилежне лезу.
ТИЛІ́ТИ, -ів, *мн.* Давні морени, сильно ущільнені, іноді метаморфізовані, грубоуламкові, невідсортовані.
ТИ́ЛЛЯ, -я, *с.*, *зах.* Те саме, що **тилі́й**.
ТИЛО́, -а́, *с.*, *зах.* Задня частина чогось; хребет, спина.

ТИЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **тил**. // Який знаходиться, перебуває в тилу (у 2, 4 знач.); який обслуговує тил. // Який відбувається, проходить у тилу (у 2 знач.).
ТИЛОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто відбуває військову службу або працює в тилу (у 2 – 4 знач.).
ТИЛО́К, -лка́, **ТИЛО́ЧОК**, -чка, *ч.*, *діал.* Задня частина взуття.
ТИЛО́ЧОК *див.* **тило́к**.
ТИЛЬБЮРІ́, *невідм.*, *с.* Старовинний легкий відкритий двоколісний екіпаж.
ТІ́ЛЬДА, -и, *ж.* 1. Друкарський знак, що має форму вигнутої риски (~). 2. Діакритичний знак, який показує м'якість приголосного або носовий характер голосного в мовах із латинським шрифтом.
ТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Задній, зворотний, протилежний передньому, лицьовому. // Обернений назовні, зовнішній.
ТИЛЬО́З, -у, *ч.* 1. Те саме, що **кератодермі́я**. 2. Відвисання значно потовщеного краю повіки.
ТИЛЯГИ́, -і́в, *мн.*, *заст.* Лати.
ТИЛЯ́ПІЯ, -ї, *ж.* Промислова риба сімейства окуненоподібних, яка водиться в прісних водах Центральної Африки.
ТИМ. 1. *присл.* Через те, тому. 2. *спол.* Уживається в складі складеного сполучника для зв'язку головного речення з підрядним реченням причини.
ТИМАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сталево-чорні, непрозорі, електропровідні кристали з металічним блиском.
ТИМА́Р, -а, *ч.* Дрібне феодальне земельне володіння в Османській імперії.
ТИ́МБАЛЕС, -а, *ч.* Кубинський ударний музичний інструмент невизначеної висоти звука з родини мембранофонів.
ТИ́МБЕРС, -а, *ч.*, *мор.* Дерев'яний брус, що використовується для виготовлення шпангоутів.
ТИМЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне видалення вилочкової залози.
ТИМЕЛЕ́Я, -ї, *ж.* Рід рослин родини тимелеєвих. ** **Тимеле́я звича́йна** – росте на вапнякових, крейдяних і глинистих схилах, як бур'ян на полях і вздовж шляхів.
ТИМЕНЦЕФАЛО́Н, -у, *ч.* Комплекс структур кінцевого, проміжного і середнього відділів мозку.
ТИМЕРГАЗІ́Я, -ї, *ж.* Афективні розлади (депресії і манії).
ТИМІДИ́Н, -у, *ч.* Нуклеозид, який міститься у всіх живих організмах у складі ДНК.
ТИМІДИНФОСФОРИЛА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що належить до класу трансфераз; каталізує фосфоролітичне розщеплення тимідину.
ТИМІ́Н, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука – похідна піримідину, входить до складу ДНК.
ТИМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тимі́н**.
ТИМІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення вилочкової залози.
ТИМОКРАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тимократії.
ТИМОКРА́ТІЯ, -ї, *ж.* За Аристотелем – форма державного ладу, що дає громадянам політичні права в залежності від розмірів їхнього майна; особлива форма олігархії.
ТИМО́Л, -у, *ч.*, *хім.* Кристалічна речовина, яку добувають з ефірної олії деяких рослин.
ТИМОЛЕ́ПТИКИ, -ів, *мн.* Тимолептичні речовини.
ТИМОЛЕПТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тимолептиків. ** **Тимолепти́чні речови́ни** – пси-хофармакологічні речовини з групи антидепресантів.
ТИМО́ЛОВИЙ, -а, -е. Який містить тимол, із тимолом. *Тимолове мило.*
ТИМО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Органоспецифічна пухлина, яка розвивається з епітелію паренхіми вилочкової залози без атипії або з незначною атипією пухлинних клітин.
ТИМОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Загальна назва психопатій з переважанням аномалій в емоційній сфері.
ТИМОФІ́ЇВКА, -и, *ж.* Одно- чи багаторічна трав'яниста злакова рослина з колосоподібною волоттю; вирощується на корм.
ТИМПА́Н[1], **ТИМПАНО́Н**, -а, *ч.*, *муз.* 1. Старовинний ударний музичний інструмент; вид маленької ручної литаври або однобічного барабана. 2. Мідні тарілки (біблійні кимвали). 3. Французька та італійська назва цимбал.
ТИМПА́Н[2], -а, *ч.*, *архіт.* Трикутне поле фронтону з живописними або скульптурними оздобами.
ТИМПАНАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у вухах.
ТИМПАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тимпа́н**[1].
ТИМПАНІ́Т, -у, *ч.* 1. Те саме, що **тимпанія**. 2. Запалення барабанної порожнини.
ТИМПАНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *вет.* Стос. до тимпаніту, тимпанії.
ТИМПАНІ́Я, -ї, *ж.* Здуття живота від газів, що скупчилися в травному тракті.
ТИМПА́ННИК, -а, *ч.*, *заст.* Той, хто грає на тимпані (*див.* **тимпа́н**[1]).
ТИМПАНОМАНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Дослідження вентиляційної функції слухової труби або барофункції середнього вуха, яке ґрунтується на вимірюванні тиску в барабанній порожнині.
ТИМПАНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Оперативне відновлення пошкодженої патологічним процесом звукопровідної системи середнього вуха з метою покращення слухової функції.
ТИМПАНОПУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* Прокол барабанної перетинки з діагностичною або лікувальною метою.
ТИМПАНОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Розростання сполучної тканини в слизовій оболонці середнього вуха з наступним її гіалінозом, обвапнуванням та закостенінням.
ТИМПАНОСКЛЕРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тимпаносклерозу.
ТИМПАНОТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тимпанотомії.
ТИМПАНОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **парацепте́з** 1.
ТИМПАНОФОНІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **аутофонія**.
ТИМПЛІ́ПІТО, *невідм.*, *ч.* Старовинний східний ударний музичний інструмент з родини мембранофонів.
ТІ́М-ТО, *спол.* Уживається у складносурядних реченнях, причому друге речення має значення висновку або наслідку. // Уживається для підпорядкування підрядного речення причини головному. ** **Ті́м-то й ба** – уживається для підтвердження правильності висловлювання, що має звичайно повчальний або докірливий характер.
ТИМУ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тимурівців.
ТИМУ́РІВЦІ, -ів, *мн.*, *іст.* Учасники дитячого руху в СРСР по наданню допомоги ветеранам Вел. Вітчизн. війни і праці, громадянам похилого віку, багатодітним матерям.
ТИ́МУС, -а, *ч.* Вилочкова залоза.
ТИМФ, **ТИНФ**, -а, *ч.* Низькопробна срібна монета Речі Посполитої.
ТИМЧАСО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто займає якусь посаду, місце тимчасово.
ТИМЧАСО́ВИЙ, -а, -е. Який триває, існує або діє протягом деякого часу; прот. п о с т і й н и й. // Непостійний, минущий, скороминущий. ** **Тимчасо́ва непрацездатність** – неможливість виконувати службові функції у зв'язку з хворобою, вагітністю, пологами.
ТИМЧАСО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **тимчасо́вий**.
ТИМЧАСО́ВО. Присл. до **тимчасо́вий**.
ТИМЧА́СОМ, *спол.*, *перев. у сполуч. з як*. 1. *часовий*. Указує на одночасність, паралельність дій головного й підрядного речень. 2. *протиставний*. Виражає протиставний зв'язок між сурядними реченнями; а, але, проте, однак. // У поєднанні зі сполучником "а" підсилює протиставлення.
ТИН, -у, *ч.* Огорожа, сплетена з лози, тонкого гілля; пліт. // Огорожа з очерету тощо. // Огорожа з жердин, покладених горизонтально й закріплених між стовпцями.
ТИНАМУ́, *невідм.*, *мн.* Ряд птахів, що водяться у степах Півд. і Центр. Америки; об'єкт мисливства.
ТИНГ, -у, *ч.* Народні збори у скандинавів у середні віки.
ТИНДАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Спосіб знищення мікробів та їх спор у певному об'єкті; здійснюється обробкою паром при температурі 100°.
ТІ́НДИ-РІ́НДИ, *виг.* Уживається в знач. присудка на позначення пустої, беззмістовної розмови.
ТИНЕ́ЙДЖЕР, -а, *ч.* Юнак або дівчина у віці від 13 до 19 років; підліток.
ТИНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Кілок або лозина з тину.
ТИНИ́ТИ, -ню, -ни́ш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Огороджувати тином.
ТИНІ́ВКА, -и, *ж.* Співоча пташка ряду горобиних.
ТИНКА́Л, -у, *ч.* Застаріла назва бури – десятиводного тетраборату натрію.
ТИНКТУ́РА, -и, *ж.* Настоянка лікувальної речовини на спирті або ефірі.
ТИНКТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тинкту́ра**.
ТІ́ННЯ, -я, *с.* Збірн. до **тин**.
ТИНО́К, -нка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **тин**. 2. Щит, сплетений з лози, очерету тощо, яким щось загороджують або перегороджують. 3. Па в українському танці. // Елемент бойового гопака – удар ніг у стрибку в торс.
ТИНО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **тино́к** 1, 2.
ТИНУ́ТИСЯ, -у́ся, -е́шся, *док.*, *діал.* 1. Ударитися. 2. *перев. безос.* Трапитися.
ТИНФ *див.* **тимф**.
ТИНЬК, -у, *ч.* Розчин вапна, змішаного з піском, яким покривають поверхню стін, стелі тощо; штукатурка. // Затверділий шар такого розчину на стінах, стелі або який обсипався, обвалився.
ТИНЬКА́Р, -я́, *ч.* Те саме, що **штукату́р**.
ТИНЬКА́РКА, -и. Жін. до **тинька́р**.
ТИНЬКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тинька́р**.
ТИНЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тинькува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Покритий тиньком. *Тинькована хата.*
ТИНЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тинькува́ти**.
ТИНЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **штукату́рити**.
ТИНЬКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **тинькува́ти**.
ТИНЯ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Дошка в паркані; штахетина.
ТИНЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тиня́тися**.
ТИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **блука́ти**.
ТИНЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Ходити сюди-туди без певної мети й напрямку; бродити, блукати де-небудь. // Довгий час ходити, бродити, перебувати де-небудь. // Ходити, їздити кудинебудь без особливого бажання або результату. // Блукати без догляду (про тварин). 2. Переходити, переїздити з одного місця в інше; провадити мандрівний спосіб життя. // Вештатися, блукати по світу, не маючи власної хати й засобів до існування. 3. Ідучи, хитатися, похитуватися (від утоми, хвороби тощо).
ТИП, *ч.* 1. *род.* -у. Зразок, модель, форма, властивість, яким відповідає певна група предметів, понять, явищ. // Певна множина об'єктів. 2. *род.* -у, *спец.* Найвища категорія в систематиці тварин і рослин, що об'єднує споріднені класи. *Тип квіткових рослин. Тип молюсків.* 3. *род.* -у. Характерна будова тіла, зовнішність людини, пов'язані з її належністю до певної етнічної категорії. // Характерні риси обличчя, пов'язані з етнічною належністю. 4. *род.* -у. Художній образ у літературі та мистецтві, в якому узагальнено найхарактерніші риси певної групи людей. 5. *род.* -у. Категорія людей, об'єднаних якимись характерними рисами (національними, професійними тощо), а також яскравий її представник. 6. *род.* -а. Людина, що відрізняється від інших якимись характерними особливостями (у зовнішності, поведінці й т. ін.). // *розм.* Хтось, невідома людина; індивід. // *зневажл.* Людина з дивними або негативними рисами. *Неприємний тип.*
ТИПА́Ж, -у́, *ч.* 1. Людина з характерною зовнішністю, що служить моделлю для художника, скульптора, фотографа. // *кін.* Актор, що за своїми зовнішніми даними підходить для виконання певної ролі. 2. Художній образ, тип в образотворчому та сценічному мистецтві. 3. Збірн. до **тип** 4. 4. *збірн.*, *тех.* Сукупність типів, зразків, моделей яких-небудь виробів.
ТИПА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до типажу (у 1 – 3 знач.), власт. йому. *Типажні дані.* // Який має яскраву, характерну зовнішність, може бути типажем (у 1 знач.).
ТИПА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **типа́жний**. // Відповідність зовнішніх даних виконавця передбачуваному образу; використання їх в акторській роботі.
ТИ́ПЕЦЬ, ти́пцю, *ч.*, *бот.* Те саме, що **типча́к**.
ТИПИ́К, -а́, *ч.* Церковний устав. ** **Вказа́ти типики́** *кому*, *заст.* – провчити когось.
ТИ́ПИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Людина з дивними або негативними рисами; тип (у 6 знач.).
ТІ́ПІ, *невідм.*, *ч.* Переносна оселя північно-американських індіанців.
ТИПІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Втілення засобами мистецтва, літератури загального, типового в частковому, індивідуальному, у конкретних художніх образах, формах. 2. *спец.* Зведення великої кількості зразків машин, деталей, будівель, технологічних процесів і т. ін. до обмеженої кількості вибраних типів; уніфікація. *Типізація споруд і будов.* 3. Віднесення до певного класифікаційного типу. *Типізація озер.*
ТИПІ́ЗМ, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **типіза́ція** 1.
ТИПІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **типізува́ти**. // *у знач. ім.* **типізо́ване**, -ного, *с.* Про щось загальне, типове, яке втілено художніми засобами в частковому, конкретному.
ТИПІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **типізува́ти**.
ТИПІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати типізацію.
ТИПІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється. Пас. до **типізува́ти**.
ТИПО́ВЕ, -ого, *с.* Нормальне, зразкове, найбільш імовірне для даної конкретної системи об'єктивного світу.
ТИПО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається ознаками, властивими якій-небудь сукупності осіб, явищ, предметів і т. ін. // Яскраво виражений, справжній. 2. Який часто зустрічається; характерний, звичайний, природний для кого-, чого-небудь. *Типова помилка.* 3. Який виявляє загальне в частковому, індивідуальному. // *у знач. ім.* **типо́ве**, -вого, *с.* Те, що є загальним у частковому, індивідуальному; єдність загального та індивідуального в художньому образі.
ТИПОВИ́Й, -а́, -е́. Який є зразком, стандартом для ряду однорідних явищ, фактів і т. ін.; зразковий. *Типова модель.* // Який відповідає певному типові, зразкові, зроблений за певним зразком, типом; стандартний. *Типові меблі.* ** **Типови́й до́говір** – стандартний договір, що містить уніфіковані умови угод купівлі-продажу поставки, оренди тощо. **Типови́й прое́кт** – проект, що його можна застосувати для великої кількості об'єктів, використати для реалізації багатьма виконавцями за різних умов. // Установлений, прийнятий для всіх установ, підприємств і т. ін. певного роду.
ТИПО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **типо́вий** 1, 2. *Типовість обличчя.* 2. Поєднання в одній особі, в одному явищі індивідуальних, своєрідних рис, ознак і властивостей, характерних для сукупності осіб, явищ.
ТИПО́ВО. Присл. до **типо́вий** 1, 2.
ТИПО́ГРАФ, -а, *ч.*, *ент.* Невеликий темно-бурого забарвлення жук родини короїдів, який завдає шкоди хвойним деревам.
ТИПОЛІТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **типолітогра́фія**. *Типолітографічна справа.*
ТИПОЛІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Друкарня з літографічним цехом.
ТИПОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до типології, який ґрунтується на типології. *Типологічна класифікація.* 2. Пов'язаний з певним типом організму; власт. певному типу.
ТИПОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **типологі́чний** 1.
ТИПОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вид наукової систематизації, класифікації чогось за спільними ознаками.
ТИПО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення розміру друкарських літер.
ТИПОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Признач. для лінійного вимірювання елементів набору (у друкарні). *Типометрична лінійка.*
ТИПОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Друкарська система мір для лінійного вимірювання елементів набору (літер, рядків, шпальт і т. ін.).
ТИПОМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Властивість мінералів змінювати всі або деякі свої ознаки залежно від умов утворення; одна з діагностичних ознак мінералів.
ТІ́ПТИСЯ, -пчуся, -пчешся, *недок.*, *діал.* Трястися (на возі і т. ін.).
ТИПУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Визначення типу крові і

тканин живого організму; співвіднесення донорського матеріалу з матеріалом реципієнта на основі типової відповідності.

ТИПЧА́К, -а́, *ч.* Багаторічна пасовищно-кормова рослина родини злакових із щетинястим листям і вузькою волоттю; вівсяниця борозниста.

ТИПЧАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **типча́к**. *Типчакова рослинність.* // Порослий типчаком. *Типчаковий степ.*

ТИПЧИНА́, -и́, *ж.*, *бот.* Те саме, що **типча́к**.

ТИР, -у, *ч.* Закрите або напівзакрите приміщення, спеціально пристосоване для навчальної й тренувальної стрільби з ручної вогнепальної та пневматичної зброї.

ТИРА́ДА, -и, *ж.* Довга фраза, багатослівна репліка в діалозі, виголошені в піднесеному тоні. // Монолог такого характеру в романі, п'єсі.

ТИРА́Ж[1], -у́, *ч.* 1. Розіграш державної позики або лотереї. 2. Погашення облігацій позик або інших паперів установою, що їх випустила. ** **Вихо́дити в тира́ж** – переставати задовольняти потреби в чомусь, ставати непридатним для чогось; виходити з ужитку, псуватися.

ТИРА́Ж[2], -у́, *ч.* Кількість примірників друкованого видання одного випуску. // *розм.* Усі примірники такого видання.

ТИРА́ЖНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **тира́ж**[1]. // Признач. для проведення тиражу.

ТИРА́ЖНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **тира́ж**[2].

ТИРА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тира́жний**[1] і **тира́жний**[2].

ТИРАЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тиражува́ти**.

ТИРАЖО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тиражо́ваний**.

ТИРАЖУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **тиражува́ти**. // Випуск установленим тиражем. // *перен.* Поширення. *Тиражування книжок.*

ТИРАЖУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* 1. Встановлювати тираж книжки, журналу, газети тощо. // Планувати випуск продукції певного зразка на виробництві. 2. Робити потрібну кількість копій кінострічки, платівки тощо. 3. Випускати встановленим тиражем. // *перен.* Множити, розповсюджувати.

ТИРАЖУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.*, *спец.* Пас. до **тиражува́ти**.

ТИРА́Н, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції та Стародавньому Римі, а також у містах-республіках Італії 13 – 16 ст. – правитель, що захопив владу силою і керує одноособово. 2. Жорстокий правитель, дії якого ґрунтуються на сваволі та насильстві; деспот. // *перен.* Той, хто підкоряє собі кого-, щонебудь, диктує свою волю. 3. *перев. кого або для кого*, *перен.* Жорстока, деспотична людина, що зловживає своїм впливом, становищем, своєю владою над ким-небудь; мучитель.

ТИРА́НА, -и, *ж.* Іспанський (андалузький) танець.

ТИРА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.* 1. Виявляти деспотизм, жорстокість стосовно когось. 2. Завдавати страждань, мук кому-небудь; зумисне мучити когось.

ТИРА́НІВ, -нова, -нове. Прикм. до **тира́н**. // Належний тиранові.

ТИРАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **тиранізува́ти**.

ТИРАНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **тиранізува́ти**.

ТИРАНІЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **тира́нити**.

ТИРАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тира́н** 2 і **тиранія** 2. *Тиранічна влада.* 2. *перен.* Свавільний, деспотичний.

ТИРАНІ́Я, -ї, *ж.* 1. У Стародавній Греції та Стародавньому Римі, а також у містах-республіках Італії 13 – 16 ст. – одноосібне правління тирана. 2. Правління, влада, що ґрунтується на сваволі та насильстві. 3. *перен.* Деспотизм, жорстокість стосовно кого-небудь. // Деспотична влада когонебудь над кимось.

ТИРА́НКА, -и, *розм.*, *перен.* Жін. до **тира́н** 3.

ТИРАНОБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Політичний або громадський діяч, який бореться проти абсолютизму, тиранії (у 2 знач.).

ТИРАНОБО́РСТВО, -а, *с.* Боротьба проти тиранії.

ТИРАНОБО́РЧИЙ, -а, -е. Власт. тираноборцеві. // Спрямований на боротьбу проти тиранії (у 2 знач.).

ТИРАНОЗА́ВР, -а, *ч.* Найбільший вимерлий хижак із сімейства динозаврів.

ТИРА́НСТВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **тиранія** 2. 2. Жорстокість, свавілля.

ТИРА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тира́н**. // Власт. тиранові (у 2 знач.); жорстокий.

ТИРА́СПОЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тирасполь.

ТИРА́ТА, -и, *ж.*, *муз.* Прикраса у вигляді гамоподібного пасажу.

ТИРАТРО́Н, -а, *ч.*, *спец.* Іонний електровакуумний прилад, що його застосовують у випрямлячах електричного струму, лічильниках імпульсів і т. ін.

ТИРАТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **тиратро́н**.

ТИ́РВА, -и, *ж.*, *зах.* Кльочення тетерука.

ТИ́РВО, -а, *с.* Тирло (у 3 знач.).

ТИРВО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Стос. до тирва.

ТИРЕ́, *невідм.*, *с.* 1. Розділовий знак, що має форму прямої горизонтальної риски (–). 2. Знак такої форми в азбуці Морзе, а також звуковий сигнал, що відповідає цьому знакові.

ТИРЕОАПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність щитоподібної залози.

ТИРЕОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який виник або розвився під дією збільшення або зменшення інкреторної діяльності щитоподібної залози.

ТИРЕОГЛОБУЛІ́Н, -у, *ч.* Основний білок щитоподібної залози, що містить у ковалентно зв'язаному вигляді весь йод, що є в залозі.

ТИРЕОГЛОБУЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тиреоглобулі́н**.

ТИРЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тиреографії.

ТИРЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Радіографічне дослідження функції щитоподібної залози, що ґрунтується на вибірковому накопиченні та виділенні щитоподібною залозою радіоактивного йоду та мічених ним сполук.

ТИРЕО́З, -а, *ч.*, *мед.* Розлад секреції щитоподібної залози.

ТИРЕОЇДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення щитоподібної залози або частини її.

ТИРЕОЇ́ДИЗМ, -у, *ч.* Отруєння внаслідок вживання великих доз екстракту щитоподібної залози або препаратів тироксину.

ТИРЕОЇДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що містить тироксин; застосовують за зниженої функції щитоподібної залози.

ТИРЕОЇДИ́Т, -у, *ч.* Запалення щитоподібної залози.

ТИРЕО́ЇДНИЙ, -а, -е. Який стосується або належить до щитоподібної залози чи щитоподібного хряща; щитоподібний. ** **Тиреої́дні гормо́ни** – гормони, які синтезуються щитоподібною залозою.

ТИРЕОКАЛЬЦИТОНІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **кальцитоні́н**.

ТИРЕОЛІБЕРИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **тиреотропін-рилізинг-гормо́н**.

ТИРЕОПРИВНИ́Й, -а́, -е́. Який відбувається внаслідок видалення щитоподібної залози.

ТИРЕОТОКСИКО́З, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання людини, що виникає за підвищеної секреторної функції щитоподібної залози.

ТИРЕОТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який стосується підвищеної функції щитоподібної залози.

ТИРЕОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин гортані поздовжнім серединним розрізанням щитоподібного хряща.

ТИРЕОТРОПІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **тиреотро́пний гормо́н**.

ТИРЕОТРОПІ́Н-РИЛІЗИНГ-ГОРМО́Н, -у, *ч.* Нейрогормон, що секретується гіпоталамусом.

ТИРЕОТРО́ПНИЙ, -а, -е. Який контролює або збуджує діяльність щитоподібної залози. ** **Тиреотро́пний гормо́н** – гормон передньої частки гіпофізу людини та хребетних тварин.

ТИРЕОТРОФІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **тиреотро́пний гормо́н**.

ТИРЕ́СІЙ, -я, *ч.* У грецькій міфології – сліпий віщун.

ТИРИ́РИ, *виг.* Уживається як присудок на означення розмови, бесіди.

ТИРИ́СТОР, -а, *ч.* Перемикальний напівпровідниковий прилад.

ТИРИ́СТОРНИЙ, -а, -е. Що стосується тиристора, тиристорів, заснований на їх використанні.

ТИРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді темно-жовтих, бурих або чорних кристалів з алмазним блиском.

ТИ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Тягти, волочити (звичайно понад силу, повільно). 2. Те саме, що **ти́кати**[1] 5; совати.

ТИРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тири́т**.

ТИ́РКА, -и, *ж.* Птах з обтріпаними крилами. ** **Ти́рки да́ти**, *діал.* – насварити; побити.

ТИ́РКАВИЙ, -а, -е. Обтріпаний, розчепірений.

ТИ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ти́ркати** та звуки, утворювані цією дією.

ТИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Видавати звуки, схожі на "трр" (про деяких комах, птахів і т. ін.). // Створювати шум, схожий на "трр" (під час стрільби, праці мотора тощо). // Видавати звуки, схожі на "трр" (про людей). 2. *рідко.* Черкати крилом об землю (про птахів).

ТИРКА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ти́ркавий**.

ТИ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ти́ркати**.

ТИРКОТА́ЙЛО, -а, *с.*, *зах.* Тріскачка, деренчало.

ТИРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тиркота́ти**.

ТИРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ТИРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **ти́ркати**. // *безос.*

ТИРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тиркоті́ти**.

ТИРКОТІ́ТИ *див.* **тиркота́ти**.

ТИ́РЛЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ти́рло**.

ТИРЛИ́ГАЧ, -а, *ч.* Поганий музикант, здебільшого скрипаль.

ТИРЛИ́КАННЯ, -я, *с.*, *ірон.*, *зневажл.* Дія за знач. **тирли́кати**.

ТИРЛИ́КАТИ *див.* **терли́кати**.

ТИ́РЛИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **ти́рлище**, **тирлови́ще**.

ТИРЛИ́Ч, **ТЕРЛИ́Ч**, -у́, *ч.* Одно й багаторічна трав'яниста чи напівкущова рослина з яскраво-синіми або жовтими квітками, яка росте перев. на високогірних луках.

ТИ́РЛИЩЕ, -а, *с.* Місце, де колись було тирло.

ТИ́РЛО, -а, *с.* 1. Місце для відпочинку худоби, найчастіше біля водопою. // Вибите, витолочене кимнебудь місце. 2. Лігво, кубло звірів. // *перен.*, *розм.* Місце зосередження, притулок антигромадських або злочинних елементів. 3. Місце, де токують птахи або де вони збираються для відпочинку, на ніч. 4. Місце, де нереститься риба. 5. *заст.* Місце тимчасового поселення. *Старе запорізьке тирло.*

ТИ́РЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ти́рло**.

ТИРЛОВИ́ЩЕ, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **ти́рлище**.

ТИРЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тирлува́ти**.

ТИРЛУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* 1. *перех.* Зупиняти, зганяти докупи стадо худоби для відпочинку, водопою тощо. 2. *неперех.* Відпочивати, збившись докупи (про худобу, звірів і т. ін.).

ТИРЛУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Збиватися докупи для відпочинку, водопою тощо (про худобу, звірів і т. ін.). // *перен.*, *розм.* Стояти, збившись докупи, у тісну групу (про людей).

ТИРОЗИ́Н, -у, *ч.* Амінокислота, що входить до складу майже всіх білків; в організмі людини й тварин є вихідною речовиною для синтезу гормонів тироксину та адреналіну.

ТИРОЗИНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який належить до класу оксидоредуктаз.

ТИРОЗИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* 1. Порушення обміну тирозину; проявляється розумовою відсталістю, кератитом, дерматитом. 2. Порушення обміну тирозину і метіоніну; проявляється цирозом печінки, печінковою недостатністю.

ТИРОЗИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тирози́н**.

ТИРОЗИНО́З, -у, *ч.* Спадкове порушення обміну тирозину; характеризується ознаками токсикозу, розладами функції шлунково-кишкового тракту, набряками та ін.

ТИРОКСИ́Н, -у, *ч.* Гормон щитоподібної залози; амінокислота, що містить великий процент йоду.

ТИРОКСИНОЗВ'ЯЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який зв'язує тироксин, володіє такою функцією.

ТИРОЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; блідо-зелені або блакитні кристали, платівки і суцільні маси.

ТИРО́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Сорт яблуні, а також її плід довгасто-конічної форми з гладенькою тонкою шкуринкою та соковитою духмяною м'якоттю. 2. Капелюх із невисокою тулією та невеликими крисами.

ТИРОЦИ́Т, -а, *ч.* Епітеліальна клітина; з таких клітин побудовані стінки фолікулів щитоподібної залози.

ТИРС, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – жезл бога виноградарства й виноробства Діоніса (у римській – Вакха) та його супутників.

ТИ́РСА[1], -и, *ж.* Дрібні частинки деревини, що осипаються під час різання її пилкою.

ТИ́РСА[2], -и, *ж.* Трав'яниста степова рослина родини злакових з вузьким листям і квітками, зібраними в пухнасту волоть; ковила волосиста. // Насіння цієї рослини.

ТИ́РСОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **ти́рса**[1]. *Тирсовий пил.* // Вигот. з тирси. *Тирсова плита.*

ТИ́РСОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **ти́рса**[2]. // Порослий тирсою.

ТИРСОПЛИТА́, -и́, *ж.* Пресована з деревної тирси плита, склеєна розчином фенол-формальдегідної смоли.

ТИРТИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дошка.

ТИРХА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Крислатий, розлогий (про дерево). 2. Розтріпаний, розкуйовджений.

ТИРЧ, -а, *ч.*, *зах.* Жовтодзьобий дрізд.

ТИРЧА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Стирчак.

ТИРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тирча́ти**.

ТИРЧА́ТИ, -чу́, -чиш, *недок.*, *діал.* Стирчати.

ТИ́РША, -і, *ж.*, *зах.* Не з'їдене худобою сіно.

ТИС, *ч.* 1. *род.* -а. Хвойне вічнозелене дерево або чагарник із твердою бурувато-червоною деревиною. 2. *род.* -у. Деревина такого дерева.

ТИСАГЕ́ТИ, **ФІСАГЕ́ТИ**, -ів, *мн.* Давні племена (6 – 3 ст. до н. е.), які імовірно належали до давніх фінно-угорських племен півночі Східної Європи.

ТИСИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Тисове дерево.

ТИСК, -у, *ч.* 1. Дія ваги на кого-, що-небудь; натискання, стискання. 2. *фіз.* Сила, що діє на одиницю площі перпендикулярно до поверхні тіла. ** **Абсолю́тний тиск** – тиск, для вимірювання якого за початок відліку приймають тиск, що дорівнює нулю. **Атмосфе́рний тиск** – тиск, що здійснює навколоземна атмосфера на тіла, які перебувають у ній. **Бароме́тричний тиск** – абсолютний атмосферний тиск. **Гідростати́чний тиск** – тиск, який чинить нерухома рідина або газове середовище на тіло, що перебуває в стані спокою в цьому середовищі. **Динамі́чний тиск** – частина тиску всередині рухомої рідини або газу, зумовлена їх рухом. **Звукови́й тиск** – тиск у точці виміру, зумовлений проходженням звукової хвилі, за винятком статичного тиску. **Надлишко́вий (надмі́рний) тиск** – тиск, для вимірювання якого за початок відліку приймають тиск, що дорівнює тиску зовнішнього середовища. **Осмоти́чний тиск** – надлишковий тиск, який здійснюється розчиненою речовиною в процесі дифузії розчину крізь напівпроникну мембрану. **Парціа́льний тиск** – тиск певного компонента газової суміші, тобто тиск, під яким би знаходився цей газ, якби із суміші були б вилучені усі інші компоненти, а об'єм та температура зберіглися б незмінними. **Стати́чний тиск** – тиск у нерухомій рідині або газі, зумовлений силами тяжіння. **Цілкови́тий тиск**: а) тиск, що є сумою парціальних тисків компонентів газового середовища; б) тиск, що є сумою динамічного та статичного тиску. 3. Рішуча, енергійна дія, рух, спрямовані на кого-, щонебудь; стрімкий натиск, напад. // *перен.* Насильство над чиєюсь волею, переконанням; примус. ** **Під ти́ском** *кого*, *чого*: а) внаслідок насильницьких дій, застосування сили; б) внаслідок впливу певних умов, обставин, доказів. 4. *розм.* Штовханина в тісноті, у натовпі; тиснява.

ТИСКАВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Кривавий пронос.

ТИ́СКАВКА, -и, *ж.*, *зах.* Щипчики для горіхів.

ТИ́СКАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ти́скати**.

ТИ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ти́скати**.

ТИ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **ти́снути** 2. // Надавлюючи, натискаючи, проштовхувати.

ТИ́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те

саме, що **проти́скуватися**.

ТИ́СНЕНИЙ, -а, -е. 1. Виконаний тисненням (у 3 знач.). 2. Який має на собі тиснення, з тисненням (у 4 знач.).

ТИ́СНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ти́снути** 1 – 3 *і* **ти́снутися** 1. 2. *фіз.* Те саме, що **тиск** 2. 3. Видавлювання на шкірі, металі та інших матеріалах рельєфних зображень. 4. Рельєфне зображення, візерунок, одержані таким способом.

ТИ́СНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* тис, -ла, -ло *і* ти́снув, -нула, -нуло; *недок.* 1. *перех. і на кого – що.* Налягати, давити своєю вагою, масою; натискати. // Діяти силою пружності на що-небудь. // *безос.* // Натискувати, надавлювати на когось, щось. 2. *перех.* Здавлювати, стискати, обхопивши пальцями, рукою або руками. // Притискувати кого-, що-небудь до чогось. 3. *перех. і неперех., перен.* Несправедливо обмежувати когось у правах, діях, жорстоко пригнічувати, не давати вільно жити; гнобити. // Примушувати когось діяти, чинити проти його волі. // Справляти негативний вплив на когось; тяжіти над кимось. 4. *перех. і неперех.* Примушувати відступати; тіснити. // *перен.* Затамовувати щось у собі, приглушувати. 5. *перех. і без додатка.* Бути тісним, стискувати (про взуття, одяг). 6. *перех. і неперех., перен.* Спричиняти фізичні страждання, викликати тяжке, болісне почуття; гнітити, непокоїти когось. 7. *перех. і неперех., розм.* Запихати, засовувати.

ТИ́СНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ти́снути**.

ТИ́СНУТИСЯ, -нуся, -нешся; *мин. ч.* тйсся, -лася, -лося *і* ти́снувся, -нулася, -нулося; *недок.* 1. Проштовхуючись, намагатися бути якнайближче до кого-, чого-небудь. // Щільно, тісно притулятися до когось, чогось. // Притулятися, притискуватися до чогось з переляку або намагаючись сховатися, не привертати до себе уваги. // *перен.* Відчувати потяг до когось, чогось; прагнути вступити кудись і т. ін. 2. Збираючись, скупчуватися в одному місці, збиватися в гурт, у натовп (про людей). // Збиватися докупи, виявляючи ознаки занепокоєння (про тварин). 3. Штовхати, давити один одного в тісноті (про натовп, гурт людей). // Розташовуватися, бути розміщеними тісно, один біля одного на невеликому просторі. // Знаходитися, бути розташованими на близькій відстані один від одного або дуже близько від чогонебудь. // Рости тісно, впритул один до одного (про рослини). // *перен.* Переповнювати собою, з'являючись у великій кількості (про думки, почуття тощо). 4. Штовхаючись, розштовхуючи когось, пробиратися куди-небудь. // Натовпом, штовхаючись, проходити куди-небудь крізь вузькі ворота, двері. // *між кого, перен., розм.* Намагатися посісти вище становище, місце в суспільстві, долаючи труднощі, перешкоди. // *перен.* Настирливо, невідступно з'являтися в пам'яті, свідомості (про думки, гадки і т. ін.). 5. Прямувати, іти кудись великою масою, натовпом. // Просочуватися, проникати кудись у великій кількості (про дим, світло і т. ін.). // Перебуваючи під тиском, підійматися, підступати до чогось (про рідину, кров і т. ін.). // Підступати (про сльози).

ТИ́СНЯВА, -и, *ж.* 1. Безладний рух, штовханина у великій тісноті, у натовпі. // Скупчення величезної маси людей або предметів де-небудь. // *кого, заст.* Велика кількість людей; натовп. 2. Відсутність простору, нестача вільного місця; тіснота.

ТИСО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тис** 1. *Тисова деревина.* // Зробл. з тису.

ТИ́СЯЦЬКИЙ, -кого, *ч., іст.* 1. У давній Русі – начальник тисячі військового ополчення. // Помічник посадника в Новгородській феодальній республіці. 2. Виборча службова особа в селян; сільський старшина (до реформи 1861 р.). // Старший над сотниками (у Запорізькій Січі).

ТИ́СЯЧА, -і, *ж.* 1. *числ. кільк.* Число, що дорівнює десяти сотням; назва числа 1000 і його цифрового позначення. // Кількість із 1000 одиниць. // Уживається в складеному числівнику. 2. *ім., перев. мн.* Велика кількість, сила кого-, чого-небудь. // *тільки мн., розм.* Велика кількість людей. // *тільки мн., розм.* Великі гроші, капітал. 3. *ім.* У Київській Русі – загін ополчення, що поділявся на сотні.

ТИСЯЧИ́НА, -и, *ж.* Зневажл. до **ти́сяча**.

ТИСЯЧИ́НКА, -и, *ж.* Пестл. до **ти́сяча**.

ТИ́СЯЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **ти́сяча** 1.

ТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **ти́сяча** (у 1 знач.). *Тисячна частка.* 2. Який складається з тисячі яких-небудь одиниць. // Який складається з величезної кількості кого-, чого-небудь, який обчислюється тисячами. 3. Численний, незліченний.

ТИ́СЯЧНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* Начальник тисячі війська (зокрема у війську Чингісхана). 2. Той, хто налітав, наїздив тисячу кілометрів, виконав тисячу стрибків та ін.

ТИ́СЯЧНИЦЯ, -і. Жін. до **ти́сячник** 2, 3.

ТИ́СЯЧО... Перша частина складних слів, що вносить значення: 1) Який має тисячу однакових ознак, предметів тощо. *Тисячогранний.* 2) Який має велику кількість однакових ознак, предметів або складається з великої кількості однакових частин, предметів; мірою в тисячу яких-небудь одиниць. *Тисячоватний.*

ТИСЯЧОГОЛО́СИЙ, -а, -е. Утворений тисячею або величезною кількістю голосів; який складається з тисячі, з величезної кількості голосів. // Виконуваний тисячею або величезною кількістю голосів. // Який відзначається великим розмаїттям звуків, складається з багатьох розмаїтих звуків. // Сповнений багатьох розмаїтих звуків, голосів.

ТИСЯЧОГОЛО́СО. Присл. до **тисячоголо́сий**.

ТИСЯЧОГОЛО́ССЯ, -я, *с.* Крик, спів, гомін, утворений тисячею або великою кількістю голосів, натовпом.

ТИСЯЧОГРА́ННИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Який має тисячу граней. 2. Який має дуже велику кількість граней.

ТИСЯЧОГРА́ННІСТЬ, -ності, *ч.* Абстр. ім. до **тисячогра́нний**.

ТИСЯЧОКІЛОМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Який завдовжки тисячу або тисячі кілометрів.

ТИСЯЧОКРА́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **тисячоразо́вий**.

ТИСЯЧОКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тисячокра́тний**.

ТИСЯЧОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. 1. Який триває тисячу років; тисячорічний. // Який триває дуже багато років. 2. Який існує, нараховує тисячу років.

ТИСЯЧОЛІ́ТТЯ, -я, *с.* 1. Проміжок часу в тисячу років; тисячоріччя. // *перев. мн.* Надзвичайно довгий проміжок часу; сотні віків. 2. Річниця чогонебудь, що відбулося або розпочалося тисячу років тому. 3. *у знач. присл.* **тисячолі́ттями**.

ТИСЯЧОПУДО́ВИЙ, -а, -е. Вагою в тисячу пудів.

ТИСЯЧОРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Який повторюється, повторений тисячу або дуже багато разів.

ТИСЯЧОРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **тисячоразо́вий**.

ТИСЯЧОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває тисячу років; тисячолітній. *Тисячорічна історія.* // Який тривав дуже багато років. *Тисячорічна неволя.* 2. Який існує, нараховує тисячу років.

ТИСЯЧОРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Проміжок часу в тисячу років; тисячоліття. *Перше тисячоріччя до нашої ери.* // *перев. мн.* Дуже, надзвичайно великий проміжок часу; сотні віків. 2. Річниця чого-небудь, що відбулося або розпочалося тисячу років тому. 3. *у знач. присл.* **тисячорі́ччями**. Дуже, надзвичайно давно.

ТИСЯЧОТО́ННИЙ, -а, -е. Який важить тисячу тонн або дуже багато тонн.

ТИСЯЧОУ́СТИЙ, -а, -е, *поет.* Утворений тисячею або дуже великою кількістю уст.

ТИСЯЧОУ́СТО, *поет.* Присл. до **тисячоу́стий**.

ТИТА́Н[1], -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – божество з числа велетнів, які повстали проти богів Олімпу. 2. *перев. чого, перен.* Людина, що відзначається надзвичайною, величезною силою розуму, таланту; винятково видатна, героїчна особа.

ТИТА́Н[2], -у, *ч.* Ті. Хімічний елемент, проста речовина якого – легкий сріблястий метал – міцний і корозійностійкий.

ТИТА́Н[3], -а, *ч.* Великий кип'ятильник особливої конструкції.

ТИТАНА́ТИ, -ів, *мн.* Солі метатитанової і ортотитанової кислот.

ТИТА́НИСТИЙ, -а, -е: ** **тита́нистий залізня́к** – те саме, що **ільмені́т**.

ТИТА́НІВ, -нова, -нове. Прикм. до **тита́н**[1]. // Належний титанові.

ТИТАНІ́ДИ, -нід, *мн.* У грецькій міфології – сестри титанів, разом з якими були скинуті Зевсом у Тартар.

ТИТАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.

ТИТАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Власт. титанові (*див.* **тита́н**[1] 2). *Титанічна натура.* 2. Величезний, надзвичайний своєю силою, розмахом, напруженістю.

ТИТАНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **титані́чний**.

ТИТАНІ́ЧНО. Присл. до **титані́чний**.

ТИТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тита́н**[2]. // Який містить титан. *Титанові сплави.*

ТИТАНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить титан.

ТИТАНОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **титановмі́сний**.

ТИТАНОМАГНЕТИ́Т, -у, *ч.* Відміна мінералу магнетиту з підвищеним вмістом титану.

ТИТАНОМАГНЕТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **титаномагнети́т**.

ТИТАНОМА́ГНІЄВИЙ, -а, -е: ** **титанома́гнієва промисло́вість** – галузь кольорової металургії, підприємства якої добувають і збагачують титаномагнієву сировину і виробляють титан і магній.

ТИТАНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Об'ємний метод визначення Титану.

ТИТАНОТЕ́РІЄВІ, -их, *мн.* Родина викопних ссавців ряду непарнокопитих; бронтотерієві.

ТИТАНОФОНЕ́УС, -у, *ч.* Рід вимерлих звіроподібних хижих плазунів надродини титанозухів.

ТИТАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Нанесення на поверхню виробів, гол. чином сталевих, шару титану або насичення її (дифузією) титаном.

ТИТАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати титанування.

ТИ́ТАР, -я, *ч.* Церковний староста.

ТИТАРЕ́НКО, -а, *ч., розм.* Син титаря.

ТИТАРИ́ХА, -и, *ж., розм.* Дружина титаря.

ТИТАРИ́ШИН, -а, -е. Прикм. до **титари́ха**. // Належний титарисі.

ТИ́ТАРІВ, -рева, -реве. Прикм. до **ти́тар**. // Належний титареві.

ТИТАРІ́ВНА, -и, *ж., розм.* Дочка титаря.

ТИ́ТАРКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **титари́ха**.

ТИ́ТАРНЯ, -і, *ж.* Столик, де продають церковні свічки; комора церковного старости.

ТИ́ТАРСТВО, -а, *с.* Посада церковного старости.

ТИТАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **титарюва́ти**.

ТИТАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Бути титарем.

ТИ́ТИ, тию, тиєш, *недок., зах.* Жиріти, гладшати.

ТИ́ТІВКА, -и, *ж.* Сорт яблуні, а також її великі кисло-солодкі яблука.

ТИТІ́Й, -я, *ч.* Один з героїв Гомерової "Одіссеї", якому в царстві Аїда два шуліки постійно роздирали печінку.

ТИ́ТЛА, -и, *ж.* Те саме, що **ти́тло**.

ТИ́ТЛО, -а, *с.* У стародавній і середньовічній грецькій, латинській і слов'янській писемності – надрядковий знак над скорочено написаним словом або над літерою, вжитою у значенні цифри.

ТИ́ТЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ти́тло**.

ТИТР, -у, *ч., спец.* 1. У кінофільмі – напис на кадрі, що повідомляє назву фільму, дає перелік дійових осіб, містить пояснювальний текст і т. ін. 2. В аналітичній хімії – вміст розчиненої речовини у частках грама в одному мілілітрі розчину, що його застосовують для титрування. 3. У текстильній промисловості – товщина шовкової нитки, що визначається вагою мотка; ваговий номер. *Титр шовку.*

ТИТРА́НТ, -у, *ч.* Розчин реагенту або газова суміш, що містить його, із точно відомою концентрацією, які використовуються в титриметричному аналізі.

ТИТРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Випуск установою-кредитором обігових цінних паперів як титулів (у 3 знач.) власності на наявні у неї домові вимоги, володіння якими переходить до покупця цих цінних паперів.

ТИТРИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **титриметри́чний ана́ліз** – сукупність методів кількісного хімічного аналізу, що ґрунтується на вимірюванні об'єму розчину реактиву відомої концентрації, витраченого на реакцію з даною кількістю (об'ємом) визначуваної речовини.

ТИТРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **титрува́ти**.

ТИТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **титро́ваний**.

ТИТРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до титрування. // Признач. для титрування.

ТИТРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається титруванням.

ТИТРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **титрува́льник**.

ТИТРУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* 1. В аналітичній хімії – визначення кількості речовини, що є в якомусь розчині, шляхом взаємодії його з розчином іншої речовини, концентрація якої відома. 2. У текстильній промисловості – визначення титру волокон і ниток.

ТИТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. *хім.* Робити титрування (у 1 знач.). *Титрувати розчин.* 2. *текст.* Визначати титр волокон і ниток. *Титрувати шовк.*

ТИТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *тільки недок., спец.* Пас. до **титрува́ти**.

ТИ́ТУЛ, -у, *ч.* 1. Спадкове чи надане монархом почесне дворянське звання (князь, герцог, граф і т. ін.) або звання володаря держави (король, цар). // *кого, чого або який.* Найменування, звання, що дається комусь на знак визнання його заслуг, високого громадського становища тощо. // *розм.* Назва якої-небудь посади, чину тощо. 2. Назва, заголовок книжки. // Перша сторінка книжки, на якій надруковано заголовок, ім'я автора, назва видавництва, місце видання тощо. 3. Юридична, документальна підстава права на певні дії, на особливе положення, на майно, на володіння товаром (що переходить від продавця покупцеві). // Особливий розділ в законі або кодекс законів. *Титул власності. Титул купівлі-продажу.* 4. *фін.* Цінний папір. 5. Найменування кошторисів капітального будівництва по об'єктам, включеним до титульних списків.

ТИТУЛАТУ́РА, -и, *ж.* Система титулів і звань, їхньої ієрархії, підстав і порядку надання, успадкування і т. ін.

ТИ́ТУЛКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **ти́тульна сторі́нка** (*див.* **ти́тульний**).

ТИТУЛО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **титулува́ти**. // **титуло́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має титул (у 1 знач.); вельможний. // Який одержав найменування, що свідчить про визнання заслуг, високих якостей; визнаний. *Титулований поет.*

ТИТУЛО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **титуло́ваний**.

ТИТУЛОВЛА́СНИК, -а, *ч.* Власник цінного папера.

ТИТУЛОВЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **титуловла́сник**.

ТИТУЛУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **титулува́ти**. 2. Слово, словесна формула, якими йменується особа згідно з її почесним званням, службовим становищем і т. ін.

ТИТУЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Називати згідно з титулом, званням, чином і т. ін. // Називати, іменувати когось за родом занять, діяльності тощо.

ТИТУЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Називатися, іменуватися згідно з титулом, званням, чином і т. ін. 2. Пас. до **титулува́ти**.

ТИ́ТУЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ти́тул** 2. // Признач. для титулу. *Титульні шрифти.* ** **ти́тульна на́ція** – частина населення держави, національність якої визначає офіційне найменування даної держави. **ти́тульна сторі́нка; ти́тульний а́ркуш** – перша сторінка книжки, на якій надруковано заголовок, ім'я автора, рік і місце видання тощо. **ти́тульний спи́сок** – перелік об'єктів капітального будівництва, на які затверджено проекти та кошториси.

ТИТУЛЯ́РНИЙ: ** **титуля́рний ра́дник** – у дореволюційній Росії – цивільний чин (9 класу), який надавав право на особисте (неспадкове) дворянство.

ТИФ, -у, *ч., мед.* Загальна назва гострих інфекцій-

них захворювань: висипного, поворотного й черевного тифу та паратифу. *Черевний тиф.* ** **Поворо́тний тиф** – гостра інфекційна хвороба людини й тварин, що проявляється в нападах пропасниці, які періодично повторюються.

ТИ́ФІЇ, -ій, *мн.* Родина жалких перетинчастокрилих комах.

ТИФЛАТОНІ́Я, -ї, *ж.* Недостатність рухової діяльності або атонія сліпої кишки.

ТИФЛЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розширення сліпої кишки.

ТИФЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення сліпої кишки.

ТИФЛОГРА́ФІКА, -и, *ж.* Теорія побудови рельєфних малюнків і креслень.

ТИФЛОКОЛІ́Т, -у, *ч.* Коліт з локалізацією патологічного процесу перев. в сліпій кишці.

ТИФЛОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджене або набуте збільшення розмірів сліпої кишки.

ТИФЛОПЕДАГО́Г, -а, *ч.* Фахівець з тифлопедагогіки.

ТИФЛОПЕДАГО́ГІКА, -и, *ж.* Наука про виховання та навчання сліпих і слабозрячих.

ТИФЛОПЕДАГОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тифлопедагогіки.

ТИФЛОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **цекопексі́я**.

ТИФЛОПТО́З, -у, *ч.* Опущення сліпої кишки.

ТИФЛОСТА́З, -у, *ч.* Стаз калу в сліпій кишці.

ТИФЛОСТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тифлостомії.

ТИФЛОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **цекостомі́я**.

ТИФЛОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* 1. Галузь тифлопедагогіки, що розробляє технічні засоби для подолання сліпоти, розладів зору та їхніх наслідків. 2. Сукупність технічних засобів, призначених для корекції або компенсації дефектів зору.

ТИФЛОТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тифлотомії.

ТИФЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин сліпої кишки.

ТИФЛОТРАНСВЕРЗОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між сліпою та поперечною ободовою кишками.

ТИФЛОУРЕТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна імплантація сечоводів у сліпу кишку.

ТИФО́ЗІ, *невідм.*, *ч.* Спортивний уболівальник в Італії.

ТИФО́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тиф**. *Тифозна паличка.* // Який стосується тифу. 2. Хворий на тиф. *Тифозні діти.* // Признач. для хворих на тиф.

ТИФО́ЗНИК, -а, *ч.*, *розм.* Людина, хвора на тиф.

ТИФО́ЇД, -у, *ч.*, *мед.* Легка форма черевного тифу. **Холе́рний тифо́їд** – ускладнення холери, яке виникає в період одужування внаслідок приєднання вторинної інфекції.

ТИФО́ЇДНИЙ, -а, -е, *мед.* Прикм. до **тифо́їд**. // Схожий на тиф. *Тифоїдна гарячка.*

ТИФО́Н, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – страховище зі стома змііними головами, яке виступило на боротьбу проти Зевса за панування над світом, але зазнало поразки. 2. Прилад на маяках, що подає звукові сигнали під час туману.

ТИФОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Спазм сліпої кишки.

ТИФУЛЬО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби рослин, спричинювані паразитичними грибами.

ТИФУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до тифульозів.

ТИХЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ти́хий**.

ТИХЕ́НЬКО. Присл. до **тихе́нький**.

ТИХЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ти́хий**.

ТИХЕ́СЕНЬКО. 1. Присл. до **тихе́сенький**. // *у знач. присудк. сл.* 2. Потай, непомітно, крадучись.

ТИ́ХИЙ, -а, -е. 1. Який звучить не сильно, не голосно. // Який майже не утворює звуків, не робить шуму. // Ледве чутний. 2. Сповнений тиші, без голосних звуків. ** **Ти́ха годи́на** – година післяобіднього відпочинку, сну (у дитячих садках, лікарнях, санаторіях і т. ін.). 3. Без руху, непорушний. // Безвітряний. // Без течії, без хвиль (про воду, озеро, став і т. ін.); спокійний, без хвиль, штильовий (про море). // Захищений від дії зовнішніх сил (вітру, хвиль і т. ін.). 4. Такий, де немає шуму, метушні, руху. // Віддалений від неспокійного, бурхливого життя. 5. Без напруженої діяльності, бурхливого перебігу, без тривог і струсів. // Спокійний, безтурботний (про сон, старість і т. ін.). // Без бурхливих веселощів, розваг. // Скромний, не пишний. 6. Який звичайно не проявляє різко чи бурхливо своїх почуттів; спокійний, лагідний. // Для якого характерні врівноваженість, лагідність. // Який виражає спокій, лагідність. // Приязний, доброзичливий. 7. Слабкий, незначний за силою вияву. // Спокійний, не буряний, не сильний. // Не різкий, не надто яскравий. // Який проявляється не бурхливо, стримано. 8. Повільний, нешвидкий. // З повільною течією (про річку, струмок і т. ін.). 9. *перен.* Безмовний, сумний.

ТИХІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення про панування випадку у Всесвіті.

ТИХІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Дуже тихий.

ТИХІ́СІНЬКО. Присл. до **тихі́сінький**.

ТИ́ХІСТЬ, -хості, *ж.* Стан і властивість за знач. **тихий**.

ТИХІ́Ш *див.* **тихі́ше**.

ТИХІ́ШАТИ *і* **ТИ́ХШАТИ**, -аю, -аєш, *недок.* Ставати тихішим, тихшим.

ТИХІ́ШЕ, ТИХІ́Ш, ТИ́ХШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **ти́хо**. // *у знач. присудк. сл.*

ТИХІ́ШИЙ, ТИ́ХШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **ти́хий**.

ТИ́ХНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* тих, -ла, -ло *і* тихнув, -нула, -нуло; *недок.* 1. Ставати тихішим, тихшим. // Робитися тихим (у 6 знач.). 2. Переставати звучати; переставати видавати або утворювати звуки. // Слабшаючи, зникати.

ТИ́ХО. 1. Присл. до **ти́хий** 1, 3, 5 – 8. // Без розмов, співу і т. ін.; мовчки. 2. *у знач. присудк. сл.* Про тишу, про відсутність голосних звуків. 3. *у знач. присудк. сл.*, *у сполуч. зі сл.* н а д у ш і, н а с е р ц і. Про стан душевного спокою. 4. *у знач. присудк. сл.* Про спокійне мирне життя; про відсутність соціальних струсів, зіткнень і т. ін. 5. *у знач. присудк. сл.* Про відсутність вітру. 6. *у знач. виг.* Уживається як заклик до мовчання, додержання тиші. // Уживається як заклик до обережності.

ТИХОВІ́Д, -во́ду, *ч. і* **ТИХОВІ́ДДЯ**, -я, *с.*, *діал.* Тиховоддя.

ТИХОВІ́Д, -во́ду, *ч.*, *діал.* Тиховоддя.

ТИХОВІ́ДДЯ *див.* **тихові́д**.

ТИХОВІ́ЙНИЙ, -а, -е, *поет.*, *рідко.* Який тихо віє, слабо коливається.

ТИХОВО́ДДЯ, -я, *с.* Місце з тихою, без хвиль, водою; місце річки з повільною, спокійною течією. // *перен.* Про середовище без високих ідеалів, поривів, боротьби і т. ін.

ТИХОВО́ДИЙ, ТИХОВО́ДНИЙ, -а, -е. З тихою, без хвиль, водою. // З повільною спокійною течією.

ТИХОВО́ДНИЙ *див.* **тихово́дий**.

ТИХОВО́ДЬ, -і, *ж.* Те саме, що **тихово́ддя**.

ТИХОМИ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Заспокоювати, угамовувати кого-, що-небудь.

ТИХОМИ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.*, *розм.* Заспокоюватися, угамовуватися.

ТИХОМИ́РНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Тихий, сумирний. 2. Спокійний, неквапливий. // Який навіває спокій. // Який умиротворяє.

ТИХОМИ́РНО, *розм.* Присл. до **тихоми́рний**.

ТИХОМИ́РСТВО, -а, *с.*, *діал.* Мир, тиша, спокій.

ТИХО́НЯ, -і, *ч. і ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **тишко́**.

ТИХООКЕА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тихий океан.

ТИХОПЛА́В, -а, *ч.*, *діал.* Повільний у русі, неквапливий.

ТИХОПЛИ́ННИЙ, -а, -е, *поет.* Який тихо плине. *Тихоплинна річка. Тихоплинні розмови.*

ТИХОПЛИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Властивість за знач. **тихопли́нний**.

ТИХОСТРУМИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до тихої струмини, який плине тихою струминою.

ТИХОСТРУ́ННИЙ, -а, -е, *поет.* Зі струнами, що тихо звучать.

ТИХОСЯ́ЙНИЙ, -а, -е, *поет.* Який сяє тихим, рівним, спокійним світлом. // З таким світлом.

ТИХОХІ́Д, -хо́да, *ч.* 1. *розм.* Про пароплав, літак і т. ін., що мають невелику швидкість. *Небесний тихохід.* // Про того, хто повільно, неквапливо пересувається. 2. *зоол.* Безхребетна тварина (до 1 мм завдовжки), поширена в прісних і морських водах усіх частин світу.

ТИХОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який має тихий хід, невелику швидкість; прот. ш в и д к о х і д н и й.

ТИХОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **тихохі́дний**.

ТИХЦЕ́М, *присл.*, *розм.* 1. Потихеньку, неголосно. 2. Намагаючись не створювати шуму. 3. Потай, непомітно, крадучись.

ТИ́ХШАТИ *див.* **тихі́шати**.

ТИ́ХШЕ *див.* **тихі́ше**.

ТИ́ХШИЙ *див.* **тихі́ший**.

ТИЦЬ, *виг.*, *розм.* 1. Уживається як присудок за знач. **ти́цьнути, ти́цьнутися**. 2. Уживається на означення раптової, несподіваної дії, коли хто-або що-небудь кидається, потикається кудись, з'являється десь, раптово зупиняється і т. ін.

ТИ́ЦЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ти́цькати**.

ТИ́ЦЬКАТИ *див.* **ти́цяти**.

ТИ́ЦЬКАТИСЯ *див.* **ти́цятися**.

ТИ́ЦЬНУТИ *див.* **ти́цяти**.

ТИ́ЦЬНУТИСЯ *див.* **ти́цятися**.

ТИ́ЦЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ти́цяти**.

ТИ́ЦЯТИ, -яю, -яєш *і рідше* **ТИ́ЦЬКАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ТИ́ЦЬНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.*, *чим, у що.* Різко торкатися кого-, чого-небудь чимсь. 2. *перех.* Різким або недбалим рухом подавати, віддавати щось кому-небудь. // Всовувати, засовувати куди-небудь, у що-небудь. 3. *неперех.*, *чим.* Різким рухом показувати, вказувати на кого-, що-небудь, кудись. 4. *перех.* Підносити, наближати що-небудь до когось рвучким рухом (звичайно для того, щоб привернути увагу). 5. *перех. і неперех.*, *чим.* Бити або штовхати різким рухом.

ТИ́ЦЯТИСЯ, -яюся, -яєшся *і рідше* **ТИ́ЦЬКАТИСЯ**, -аюся, -аєшся, *недок.*, **ТИ́ЦЬНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* 1. Натикатися, наштовхуватися на кого-, що-небудь (під час руху, пересування). 2. Рвучко притулятися до кого-, чого-небудь, утикатися, зариватися (головою, лицем, носом і т. ін.) у щось. 3. Метушливо кидатися куди-небудь.

ТИ́ЧБА, -и, *ж.*, *заст.* Юрба. // Зграя. *Тичба горобців.* // Тиснява, штовханина.

ТИЧИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **ти́чка** 1, 3.

ТИЧИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **тичи́на**. 2. *бот.* Чоловічий орган розмноження квіткових рослин, в якому утворюється пилок.

ТИЧИ́НКОВИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **тичи́нка** 2. *Тичинкові трубочки.* // Який має тичинки.

ТИЧИ́НКОВО-МА́ТОЧКОВИЙ, -а, -е, *бот.* Стос. до квіткових тичинок і маточок.

ТИЧИ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Збірн. до **тичи́нка**.

ТИЧИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **тичи́нка**.

ТИЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* Устромлювати тички, ставити віхи.

ТИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Довга палиця, жердина для підтримування витких рослин, підпирання гілок плодових дерев і т. ін. 2. Одна з довгих палиць, жердин, що, застромлені в землю у певній кількості, вказують напрямок шляху, межі земельних ділянок і т. ін. 3. Взагалі довга палиця, жердина, що використовується з різною метою. // *чого.* Про високе голе стебло якої-небудь рослини, що нагадує таку палицю.

ТИЧКО́ВИЙ, -а́, -е́. Який росте, в'ючись по тичці. *Тичкова квасоля.*

ТИЧКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **тичкува́ти**.

ТИЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Ставити тички (у 2 знач.) для позначення чого-небудь.

ТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **тичкови́й**.

ТИЧО́К, -чка́, *ч.* Те саме, що **стуса́н**.

ТИ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *зах.* Збірн. до **ти́чка**.

ТИШ, -і, *ж.*, *поет.* Те саме, що **ти́ша**.

ТИ́ША, -і, *ж.* 1. Стан, коли де-небудь немає звуків, шуму. // Відсутність розмов, мовчанка. // Відсутність руху, метушні, що супроводжується шумом. 2. Стан у природі, коли зовсім немає вітру; безвітряна погода. // Відсутність великих хвиль на морі; штильова погода. 3. *перен.* Душевний спокій, умиротворіння. 4. Відсутність ворожнечі, сварок, зіткнень, бойових дій; затишшя.

ТИШИНА́, -и́, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ти́ша**.

ТИШКО́, -а́, *ч.*, *розм.* Тиха, сумирна людина.

ТИ́ШКОМ, *присл.*, *розм.* 1. Не голосно, без шуму. *Розмовляти тишком.* 2. Потай, непомітно, крадькома.

ТИ́ШКОМ-НИ́ШКОМ, *присл.*, *розм.* 1. Тихо, без шуму. 2. Потай, непомітно, крадькома.

ТИ́ЩЕЧКОМ-НИ́ЩЕЧКОМ, *присл.* Пестл. до **ти́шком-ни́шком**.

ТІАЗО́Л, -у, *ч.* Органічна гетероциклічна сполука, яка містить азот та сірку.

ТІАМІ́Н, -у, *ч.* Вітамін, який в організмі людини й тварин бере участь у вуглеводному обміні (відомий під назвою B_1).

ТІАМІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який вибірково руйнує та інактивує тіамін (вітамін B_1).

ТІАМІ́Н-ГІДРОЛА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **тіаміна́за**.

ТІАМІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіамі́н**.

ТІАМІНПІРОФОСФА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **кокарбоксила́за**.

ТІА́РА, -и, *ж.* 1. Головний убір стародавніх східних царів, жерців, який був символом вищої влади, високого становища. 2. Триярусний головний убір римського папи. // *перен.* Символ папської влади.

ТІ́АСОС, -у, *ч.*, *міф.* Екстатична процесія на честь якогось божества (насамперед, Діоніса).

ТІБЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тібетців. ** **Тібе́тська мо́ва** – мова тібетців; належить до китайсько-тібетських мов.

ТІБЕ́ТЦІ, -ів, *мн.* Народ, корінне населення Тібету.

ТІВ, -а, *ч.* 1. Народ в Нігерії. 2. Мова народу тів.

ТІ́ВКО, *присл.*, *зах.* Стільки.

ТІЄ́НТО, *невідм.*, *ж.*, *муз.* Сольна інструментальна віртуозна п'єса 16 – 18 ст.

ТІК, то́ку, *ч.* 1. Розчищене місце, спеціально підготовлений майданчик надворі або в приміщенні для молотьби, очищення і просушування зерна. 2. Скирти, стіжки, ожереди і т. ін., що стоять на такому місці.

ТІКАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Часте тікання.

ТІ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ті́кати**.

ТІКА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тіка́ти** 1 – 6.

ТІ́КАТИ, -ає, *недок.*, *розм.* Рівномірно, розмірено постукувати (перев. про годинник, годинниковий механізм).

ТІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Бігти, намагаючись уникнути якоїсь небезпеки, врятуватися від переслідування і т. ін. // *перен.* Швидко віддалятися від чогось на значній швидкості (про машини, судна і т. ін.). 2. Поспішно відступати. // Рятуватися втечею, маючи страх перед ким-, чим-небудь. 3. Самовільно, потай залишати кого-, що-небудь, приєднуватися до когось, направлятися кудись. // Здійснювати втечу з тюрми, каторги, з-під варти і т. ін. // Залишати яку-небудь справу, заняття, припиняти свою роботу, діяльність де-небудь. // Залишати місцеперебування, направлятися кудись через певні обставини. 4. *перен.* Швидко переміщаючись, віддалятися, зникати. // Швидко зникати з поля зору (про предмети, повз які хтось, щось рухається). // *перен.* Простягатися, пролягати кудись. // *перен.* Швидко зникати, пропадати. // *перен.* Не триматися в пам'яті, не пригадуватися в потрібний момент. 5. *від кого – чого, заст. кого, чого.* Уникати кого-, чого-небудь, уникати зустрічі з ким-небудь; ухилятися від чого-небудь. // *перен.* Не зосереджувати свою увагу на чомусь неприємному, обтяжливому, гнітючому. 6. Припиняти спільне життя з ким-небудь, покидати своє подружжя. 7. *тільки наказ. сп., також у сполуч. зі сл.* з м о ї х о ч е й, м е н і з о ч е й, *розм.* Уживається як наказ або прохання відступити, відійти, завернути, піти назад і т. ін.

ТІКА́Ч, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **втіка́ч**.

ТІКА́ЧКА, -и, *рідко.* Жін. до **тіка́ч**.

ТІ́КИ, ТІ́КО, *присл.*, *діал.* Тільки.

ТІ́КО *див.* **ті́ки**.

ТІК-ТА́К, ТІК-ТІ́К, *виг.* Звуконаслідування, яке відтворює рівномірне, розмірене постукування, перев. тікання годинника.

ТІКТА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тікта́кати**.

ТІКТА́КАТИ, -ає, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ті́кати**.

ТІ́ЛЕНЬКИЙ, ТІ́ЛЕЧКИЙ, -а, -е, *діал.* Ось такий маленький.

ТІЛЕСА́, -ле́с, *мн.* 1. *заст.* Тіло. 2. *ірон.*, *жарт.* Тіло гладкої людини.

ТІЛЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ті́ло** 1. ** **тіле́сний**

кут, *мат.* – частина простору, обмежена конічною поверхнею. 2. Стос. до тіла людини або тварини і його фізичної будови; фізичний. // Який заподіюється, завдається тілу (у 2 знач.). // Власт. тілу (у 2 знач.). ** **ті́лесне покара́ння** – міра, яка полягає у завданні засудженому фізичних страждань. 3. *розм.* Який має не худе, достатньої повноти тіло. 4. Жовтувато-білий з рожевим відтінком, як тіло людини. *Тілесний колір.*

ТІЛЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **тіле́сний** 2.

ТІ́ЛЕЧКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **сті́лечки**.

ТІ́ЛЕЧКИЙ *див.* **ті́ленький**.

ТІ́ЛЕЧКО[1], -а, *с.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **ті́ло** 2, 4.

ТІ́ЛЕЧКО[2], *присл.*, *діал.* Зменш. до **ті́лько**.

ТІЛИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Огрядний, повний тілом (про людину). // Угодований, ситий (про тварину). // Міцний, кремезний. 2. *рідко.* Те саме, що **тіле́сний** 4.

ТІЛІ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тілі́кати**.

ТІЛІ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Утворювати високі уривчасті звуки, а також грати на музичному інструменті, який видає такі звуки.

ТІ́ЛО, -а, *с.* 1. Матерія, речовина, що так чи інакше обмежена в просторі; окремий предмет у просторі. // *мат.* Частина простору, обмежена з усіх боків; те, що має довжину, ширину і глибину. *Геометричне тіло.* // В обчислювальній техніці – внутрішня частина інформаційного об'єкта, яка містить повідомлення про опис деякої дії. ** **ті́ло бло́ка**, *спец.* – послідовність операторів програмного блока, у тому числі операторів опису даних, вміщена між операторними дужками BEGIN і END. **ті́ло програ́ми**, *спец.* – виконувана частина програми. 2. Організм людини або тварини в цілому з його зовнішніми і внутрішніми проявами. // *тільки одн.* Умовна назва матеріальної оболонки людини як протилежності її духовному, психічному світові. // Останки померлої людини; мрець. 3. Тулуб людини або тварини. // Звичайно про наймасивнішу частину рослини (стовбур дерева, надземну частину гриба тощо). 4. *тільки одн.* Шкірно-м'язовий покрив людини або тварини; м'язи, м'ясо. 5. *чого.* Основна, наймасивніша частина чого-небудь; корпус чого-небудь. // Про корпус судна, літака і т. ін. // Ствол артилерійської гармати або кулемета. 6. *перен.* Про щонебудь єдине, що складається з погоджено діючих частин.

ТІЛОГРІ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Тепла куртка без рукавів. 2. Стьобана ватяна куртка; ватник.

ТІЛОРІ́З, -а, *ч.*, *бот.* Багатолітня водяна рослина з цупким колючим листям, яка під час цвітіння спливає на поверхню; водяний різак.

ТІЛЬ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **ті́льки**.

ТІ́ЛЬКИ. 1. *присл.* Майже зараз; щойно. ** **ті́льки що**: а) зовсім недавно; щойно; б) у поєднанні з дієсловом недоконаного виду вказує на початок дії, вираженої цим дієсловом. 2. *присл.* Ледве, трохи. 3. *част. обмежувальна.* Указує на певне обмеження в кількості, віддалі, величині; всього, не більше як. // Уживається з обмежувально-видільним відтінком, у значенні: лише; ніхто інший, ніщо інше, як; ні в якому іншому місці, ні в який інший час і т. ін., крім. // У поєднанні з част. х і б а, л и ш е (л и ш) посилює обмеження. // У поєднанні з част. щ е ч и без неї вказує на обмеження дії, явища початковим або попереднім етапом. // Не раніше, як. 4. *част. видільно-обмежувальна.* Служить для логічного вирізнення певного слова (певних слів) у реченні, до якого (яких) вона стосується. 5. *част. підсилювальна.* Уживається для підкреслення крайнього напруження дії. // Уживається у заперечних реченнях при займенниках і прислівниках для посилення уявлення про велику кількість, об'єм, повноту охоплення і т. ін. чого-небудь. // Уживається з відтінком підсилювального і модального значення: а) у поєднанні з часткою "б" вносить елемент бажаності; б) при формах наказового способу дієслова уживається для вирізнення, підкреслення значення, вираженого дієсловом. // У поєднанні з займ. щ о вживається як допоміжний засіб для оформлення окличного речення. 6. *спол. часовий.* Указує на те, що дія головного речення настає одразу після того, як здійсниться дія підрядного речення; відповідає за знач.: л е д в е, щ о й н о. // У складі парних сполучників т і л ь к и ..., я к; т і л ь к и щ о ..., я к підкреслює швидке безпосереднє настання іншої дії. // У складі сполучників я к т і л ь к и, т і л ь к и л и ш підкреслює швидке настання наступної дії, певного стану. 7. *спол. протиставний.* Сполучає речення, одне з яких виражає невідповідність тому, про що говориться в іншому; відповідає за знач. сполучникам: а, а л е, п р о т е, о д н а к. // У поєднанні з іншими протиставними спол. а, а л е, т а і т. ін. підсилює їх значення або таку невідповідність. // У складі протиставного спол. т і л ь к и щ о приєднує речення з протиставним значенням. 8. *спол. єднальний.* У складі парних спол. н е т і л ь к и ..., а л е і (й); н е т і л ь к и ..., а і (й); н е т і л ь к и ..., т а і (й); н е т і л ь к и ..., щ е і (й) підкреслює те, що якась дія переходить через вказані межі. 9. У складі складених умовних спол. я к т і л ь к и, к о л и т і л ь к и, к о л и б т і л ь к и, я к щ о т і л ь к и, я к б и т і л ь к и та ін. уживається для вираження готовності, прагнення до чогось. // Уживається як умовний сполучник і приєднує підрядне умовне речення. 10. *присл.*, *рідко*, *розм.* Те саме, що **сті́льки** 3, 4.

ТІ́ЛЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Такий кількістю, рахунком.

ТІ́ЛЬКИ-НО. 1. *присл.* Саме зараз; щойно. 2. *част. обмежувальна.* Всього; не більше, як; всього лише (лиш). 3. *спол. часовий.* Указує на те, що дія головного речення настає одразу після завершення дії підрядного речення; відповідає знач. л е д в е, щ о й н о, с к о р о. // Входить до складу парного сполучника т і л ь к и - н о ..., я к з тим самим значенням.

ТІ́ЛЬКИ-ТІ́ЛЬКИ, *присл.* Те саме, що **ті́льки** 1, 2.

ТІ́ЛЬКО, *заст. і діал.* Тільки.

ТІ́ЛЬКО-ТІ́ЛЬКО, *заст.*, *присл.* Тільки-тільки.

ТІ́ЛЬНА, *прикм.* Яка виношує в собі плід (про корову, буйволицю, самицю лося, оленя і т. ін.).

ТІЛЬНИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Матроська спідня сорочка (з білими й синіми смугами), звичайно трикотажна.

ТІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ті́льна**.

ТІЛЬНЯ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **тільни́к**.

ТІЛЬ-ТІЛЬ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **ті́льки-ті́льки**.

ТІЛЬЦЕ́, тільця́, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **ті́ло** 1 – 5. 2. Певні утворення у складі якої-небудь живої тканини. ** **бі́лі кров'яні́ тільця́** – складова частина крові; лейкоцити. **черво́ні кров'яні́ тільця́** – складова частина крові; еритроцити.

ТІМА́ХА, -и, *ч. і ж.*, *заст.* 1. Той, хто щось добре знає, уміє; майстер якоїсь справи. // Спритна, брава людина, молодець. 2. Нетяга, бідолаха.

ТІМА́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Тямущий; здібний. *Тімашний до ковальства.*

ТІ́МЕНИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Кірка з відмерлих часточок шкіри й бруду, що утворюється на тім'ї у немовлят; іноді – на тілі в дорослих.

ТІ́МЕННИЙ, -а, -е, *діал.* Тямущий; здібний.

ТІ́МНЯ, -я, *с.*, *діал.* Те саме, що **ті́м'я**.

ТІ́М'Я, *род.* тім'я *і* тімені, *с.* 1. Верхня частина голови людини від лоба до потилиці. // *розм.* Волосся, що росте на цій частині голови. // Частина черепа хребетних тварин між лобною і потиличною кістками; взагалі верхня частина голови будь-якої тварини. // *розм.*, *рідко.* Взагалі голова. 2. *перен.*, *рідко.* Верхівка гори, горба і т. ін.

ТІМ'Я́НИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **ті́м'я** 1. ** **тім'яна́ ділянка** – ділянка склепіння черепа в межах тім'яних кісток. **тім'яна́ то́чка** – найбільш латеральна точка бокової поверхні черепа; антропометрична точка. **тім'я́ний горб** – підвищення в центрі зовнішньої поверхні тім'яної кістки. **тім'я́ний о́твір** – отвір на тім'яній кістці, розміщений поблизу її верхнього краю.

ТІМ'Я́НИЦЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **ті́м'я** 1.

ТІМ'ЯНО-ПОТИ́ЛИЧНИЙ, -а, -е, *анат.* Стос. до тім'я (у 1 знач.) і потилиці.

ТІ́М'ЯЧКО, -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **ті́м'я** 1. 2. *анат.* М'яке місце на верхній частині голови немовляти, де кістки черепа ще не зрослися.

ТІНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Від якого утворюється густа тінь. 2. Такий, де багато тіні, де переважає тінь. // Такий, де є тінь, затінений.

ТІНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **тіни́стий**. *Тінистість парків.*

ТІНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **затіня́ти** 1.

ТІНИ́ТИСЯ, -ниться, *недок.*, *рідко.* Бути в тіні; вкриватися тінями; виднітися, будучи затіненим.

ТІНИ́ЧКА, -и, *ж.*, *бот.* Те саме, що **хвощ**.

ТІ́НІ, -ей, *мн.* Спресована пудра різних відтінків, що використовується для декоративної косметики.

ТІННИЙ, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **тіни́стий**.

ТІННИ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* Тінисте місце.

ТІНЬ, -і, *ж.* 1. Темний відбиток на чому-небудь від предмета, освітленого з протилежного боку. // Зображення такого відбитку в живопису; місце, що зображує на малюнку, картині найменш освітлену частину, ділянку чого-небудь. // *кого, чия, перен.* Про того, хто ніколи не покидає іншого, завжди буває з ним разом. 2. *тільки одн.* Місце, закрите чим-небудь від променів сонця, сяйва місяця або іншого джерела світла; затінений простір. // *чого.* Місце, затінене чим-небудь. // Частина приміщення, куди не доходить світло. 3. Темрява, морок. // *чого.* Темрява ночі, вечора і т. ін. 4. Темний відтінок на чому-небудь. // *перен.* Непорозуміння у взаєминах між ким-небудь. 5. *перен.* Відбиття внутрішнього стану (турботи, тривоги, гніву, смутку і т. ін.) на обличчі, в очах людини. // *чого.* Вираз, зовнішній прояв якого-небудь почуття, стану людини (звичайно смутного, тривожного). 6. *перен.* Ледве вловимий слід, найменша ознака чого-небудь, натяк на наявність чогось. 7. Невиразні в темряві, за поганої видимості обриси людини, тварини або предмета; силует. 8. Привид, примара. // *міф.* Дух, душа померлого. // *перен.* Про кого-небудь виснаженого, дуже блідого, схудлого, хто нагадує привид, примару. // *перен.* Образ кого-, чого-небудь, що тримається чи з'являється в пам'яті. // *перен.* Уживається як символ незабутніх дій, досягнень чи здобутків діяльності кого-небудь померлого, загиблого.

ТІНЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **тінь** 1. // Який є тінню. 2. Стос. до тіні (у 2 знач.); від якого утворюється густа тінь. // Який знаходиться в тіні, не освітлений сонцем. // Який добре росте, розвивається в затінених місцях; який не любить сонця (про рослини). 3. *розм.* Що існує, діє незаконно; що ухиляється від податків. *Тіньовий капітал.* ** **тіньова́ еконо́міка** – протиправні, не враховані державою види економічної діяльності. **тіньови́й бік** – зворотний, негативний бік якого-небудь явища. **тіньови́й кабіне́т** – група політичних діячів опозиції, готова у разі перемоги на виборах увійти в новий уряд.

ТІНЬОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Підприємець, що здійснює економічну, фінансову діяльність нелегально, ухиляючись від податків.

ТІНЬОВИТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. Здатний рости в затінених місцях, таких, куди не досягають сонячні промені або досягають частково (про рослини, водорості).

ТІНЬОВИТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **тіньовитрива́лий**.

ТІНЬОЛЮ́Б, -а, *ч.* Рослина, яка добре росте, розвивається в затінених місцях; яка не любить сонця.

ТІНЬОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який добре росте, розвивається в затінених місцях; який не любить сонця (про рослини).

ТІНЬО́ЧОК, -чку, *ч.* Затінок; відносно прохолодне місце.

ТІ́НЯВА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **тінь** 1 – 5.

ТІ́НЯВИЙ, -а, -е. Те саме, що **тіни́стий**.

ТІ́НЯВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **ті́нявий**.

ТІ́НЯВО, *присудк. сл.* Про наявність тіні.

ТІНЯ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **тіни́стий**.

ТІНЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **тіня́стий**.

ТІОАЛКОГО́ЛЬ, -ю, *ч.* Алкоголь, у якому Оксиген замінений Сільфуром; має огидний запах.

ТІОАЛКОГО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіоалкого́ль**.

ТІОАЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч.* Альдегід, у якому Оксиген замінено Сульфуром.

ТІОАЛЬДЕГІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіоальдегі́д**.

ТІОАЛЮМІНА́Т, -у, *ч.* Алюмінат, у якому всі оксигенові атоми або їх частина замінені на атоми Сульфуру.

ТІОАЛЮМІНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіоалюміна́т**.

ТІОАНА́ЛОГ, -а, *ч.* Сульфуровий аналог оксигеновмісної сполуки, у якій атоми Оксигену замінено на атоми сульфідного Сульфуру.

ТІОАНА́ЛОГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіоана́лог**.

ТІОАНГІДРИ́Д, -у, *ч.* Ангідрид, у якому оксигенові атоми частково або цілком замінені атомами сульфідного Сульфуру.

ТІОАНГІДРИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіоангідри́д**.

ТІОАНТИМОНА́Т, -у, *ч.* Антимонат (стибат) зі ступенем окиснення антимонію (Стибію) +5, де оксигенові атоми частково або цілком замінені атомами сульфідного Сульфуру.

ТІОАНТИМОНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіоантимона́т**.

ТІОАНТИМОНІ́Т, -у, *ч.* Антимоніт (стибіт) зі ступенем окиснення антимонію (Стибію) +3, де оксигенові атоми частково або цілком замінені атомами сульфідного Сульфуру.

ТІОАНТИМОНІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіоантимоні́т**.

ТІОАРСЕНА́Т, -у, *ч.* Арсенат зі ступенем окиснення Арсену +5, де оксигенові атоми частково або цілком замінені атомами сульфідного Сульфуру.

ТІОАРСЕНІ́Т, -у, *ч.* Арсеніт зі ступенем окиснення Арсену +3, де оксигенові атоми частково або цілком замінені атомами сульфідного Сульфуру.

ТІОАЦЕТАЗО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при туберкульозі, лімфаденітах та ін.

ТІОАЦЕТА́Т, -у, *ч.* Ацетат, у якому один або два оксигенових атоми замінено на атоми сульфідного Сульфуру.

ТІОАЦЕТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіоацета́т**.

ТІОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Те саме, що **сіркобакте́рії**.

ТІОБАРВНИ́К, -а́, *ч.* Тіоаналог оксигеновмісного барвника.

ТІОВОЛЬФРАМА́Т, -у, *ч.* Вольфрамат зі ступенем окиснення Вольфраму +6, де оксигенові атоми частково або цілком замінені атомами сульфідного Сульфуру.

ТІОГЛІЦЕРИ́Н, -у, *ч.* Гліцерин, у якому один, два або три оксигенових атоми замінені на атоми сульфідного Сульфуру.

ТІОГЛІЦЕРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіогліцери́н**.

ТІОЕТАНО́Л, -у, *ч.* Етанол, у якому оксигеновий атом замінено атомом сульфідного Сульфуру.

ТІОЕТАНО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіоетано́л**.

ТІОЕФІ́РИ, -ів, *мн.* Органічні сполуки, що їх застосовують як антиокиснювачі і стабілізатори моторних палив, мастил; як лікарські препарати, барвники, розчинники.

ТІОЕФІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до тіоефірів.

ТІОІНДИ́ГО, *невідм.*, *с.* Червоний барвник – тіоаналог темно-синього індиго.

ТІОІНДИГО́ЇДНИЙ, -а, -е: ** **тіоіндигоїдні барвники́** – органічні барвники, що їх застосовують для фарбування бавовни і шерсті, а також у поліграфії.

ТІОКАРБАМІ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **тіосечови́на**.

ТІОКАРБОНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір карбонатної (вугільної) кислоти, у якій один, два або три оксигенових атоми замінено на атоми сульфідного Сульфуру.

ТІОКАРБОНА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіокарбона́т**.

ТІОКАУЧУ́К, -у́, *ч.* Каучук, який не набрякає в пальному, мастилах, волого- і газонепроникний.

ТІОКАУЧУ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіокаучу́к**.

ТІОКЕТО́Н, -у, *ч.* Тіоаналог кетону; кетон, у карбонільній групі якого Оксиген замінено сульфідним Сульфуром.

ТІОКИСЛОТА́, -и́, *ж.* Сульфокислота, що становить аналогію до оксигеновмісних кислот, але в якій Оксиген замінено Сульфуром.

ТІОКО́Л, -у, *ч.* 1. Синтетичний матеріал, подібний до каучуку. 2. Лікарський препарат для дезинфекції та очищення дихальних шляхів.

ТІО́ЛОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **сульфгідри́льні гру́пи** (*див.* **сульфгідри́льний**).

ТІОНІЛ, -у, *ч.* Двовалентний радикал, що містить атом Сульфуру і оксигеновий атом.
ТІОНІЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіоніл**.
ТІОПЕНТА́Л-НА́ТРІЙ, -ю, *ч.* Лікарський засіб із снодійною, а у великих дозах – наркотичною дією.
ТІОСЕЧОВИ́НА, -и, *ж.* Безбарвні кристали; застосовується в органічному синтезі, для розділення вуглеводнів, як ростова речовина.
ТІОСІ́ЛЬ, -со́лі, *ж.* Сіль тіокислоти, що становить аналогію до оксиґеновмісної солі, у якій частина або всі оксиґенові атоми замінені на атоми Сульфуру.
ТІОСІРЧА́НИЙ, -а, -е: ** **тіосірча́на кислота́** – похідна сірчаної кислоти, в якій атом кисню заміщений атомом сірки.
ТІОСПИРТИ́, -і́в, *мн.* Те саме, що **меркапта́ни**.
ТІОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Сполука, у якій оксигенові атоми частково або цілком замінено на атоми сульфідного Сульфуру.
ТІОСУЛЬФА́ТИ, -ів, *мн.* Солі тіосірчаної кислоти.
ТІОСУЛЬФА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до тіосульфатів.
ТІОФЕ́Н, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука, похідні якої застосовують як лікарські препарати, стимулятори росту, гербіциди тощо.
ТІОФЕНО́Л, -у, *ч.* Сірчистий аналог фенолу; безбарвна рідина з неприємним запахом.
ТІОФЕНО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіофено́л**.
ТІОФО́С, -у, *ч.* Складна фосфорорганічна сполука для знищення шкідливих комах.
ТІОФОСГЕ́Н, -у, *ч.* Сульфуровий аналог фосгену, смертельноотруйна рідина з огидним запахом.
ТІОФОСФАМІ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при пухлинах яєчника з метастазами, раку молочної залози та ін.
ТІОФОСФА́Т, -у, *ч.* Фосфат, у якому Оксиген частково або цілком замінено сульфідним Сульфуром.
ТІОФОСФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіофосфа́т**.
ТІОЦІАНА́ТИ, -ів, *мн.* Солі тіоціанової кислоти.
ТІОЦІАНА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до тіоціанатів.
ТІОЦІА́НОВИЙ, -а, -е: ** **тіоціа́нова кислота́** – безбарвна, оліїста, з різким запахом рідина, що її застосовують у виробництві тіоціанатів.
ТІОЦІАНОГРУ́ПА, -и, *ж.* Одновалентний радикал або однозарядний аніон, у кожному з яких сполучено по одному атомові Сульфуру, Карбону і Нітрогену.
ТІОЦІАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Введення тіоціаногрупи до складу сполуки.
ТІПА́ЛКА, -и, *ж.* Пристрій для тіпання лляного або конопельного волокна.
ТІПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до тіпання, пов'язаний з тіпанням волокна. // Признач. для тіпання волокна.
ТІПА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається тіпанням волокна.
ТІПА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **тіпа́льник**.
ТІПА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, де тіпають лляне чи конопельне волокно.
ТІПАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **тіпа́ти**. 2. *у знач. прикм.* Якого вже тіпали.
ТІПАНИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **прочуха́н**.
ТІПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тіпати** *і* **тіпатися**.
ТІПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тіпа́ти**.
ТІПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех. і неперех., ким, чим.* Короткими ривками, поштовхами хитати з боку на бік або зверху вниз; трясти, стрясати. // Хитати, махати, часто рухати чим-небудь. // Ухопивши кого-небудь за плечі, руки і т. ін., з силою штовхати, смикати, трясти. // Викликати здригання, стрясання чого-небудь (про плач, судорогу, кашель і т. ін.). // Розвівати, тріпати, шарпати (про вітер і т. ін.). 2. *перех. і ким.* Викликати сильне тремтіння, дрижання, озноб (про хворобу, сильне нервове збудження). // *безос.* Про відчуття ким-небудь сильного дрожу. // Ослабляти, знесилювати, мучити частими нападами ознобу (про хворобу). // Викликати сильне нервове збудження аж до тремтіння, дрожу (про почуття, переживання). // *безос.* Взагалі викликати здригання тіла. 3. Те саме, що **тіпатися** 2.
ТІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Очищати волокно конопель, льону і т. ін. від костриці, вибиваючи на терниці та витріпуючи. 2. *перен., розм.* Бити кого-небудь, бити по чому-небудь; лупцювати.
ТІПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **тіпа́ти**.
ТІПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Хитатися, колихатися. // Розвіватися, метлятися. 2. Тремтіти, дрижати всім тілом; бути охопленим тремтінням, дрожем (про тіло та його частини) від холоду, хвороби і т. ін. // Здригатися від сильного нервового збудження, викликаного певним почуттям (страху, гніву, досади, радості і т. ін.). // Судорожно сіпатися, смикатися. 3. Сильно, прискорено битися (про серце). 4. *перен., розм.* Відчувати страх, боязнь; трепетати. 5. *розм.* Їхати на чому-небудь труському; трястися.
ТІПА́ЧКА, -и, *ж., діал.* Прочуханка.
ТІПНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **тіпати** 1, 2.
ТІПНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **тіпатися** 1 – 4.
ТІПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех., однокр., розм.* Підсил. до **тіпнути**. // *безос.*
ТІПОНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -нешся, *недок., однокр.* Підсил. до **тіпнутися**.
ТІПУ́Н, -а́, *ч.* Хвороба птахів – хрящуватий наріст на кінчику язика. ** **Тіпу́н тобі́ (вам, йому́, їй і т. ін.) на язи́к** – недобре побажання тому, хто говорить щось неприємне або погане.
ТІРО́ЛЕЦЬ *див.* **тіро́льці**.
ТІРОЛЬЄ́Н, -а, *ч.* 1. Жвава тридольна пісня-танець, подібна до лендлера чи вальсу. 2. Назва балетних номерів та п'єс, що імітують танці альпійських горців.
ТІРО́ЛЬКА *див.* **тіро́льці**.
ТІРО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тіро́льці** і Тіроль; власт. жителям Тіроля.
ТІРО́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **тіро́лець**, -льця, *ч.*; **тіро́лька**, -и, *ж.*). Жителі Тіроля (однієї з австрійських земель).
ТІСНА́К, -а́, *ч., зах.* Бідняк.
ТІСНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Досить тісний.
ТІСНЕ́НЬКО. Присл. до **тісне́нький**.
ТІСНИ́Й, -а́, -е́. 1. Такий, у якому мало вільного місця, недостатньо простору через невеликі розміри; прот. п р о с т о р и й. // Не досить просторий для вміщення чого-небудь, розташування когось. // Не досить широкий, вузький, або взагалі невеликий. // Який займає невелику площу. // Розташований на невеликій відстані один від одного. 2. Який має менший, ніж потрібно, розмір; який занадто щільно прилягає; вузький (про одяг і його деталі, взуття). // *перен.* Короткий, малий (про час, строк і т. ін.). 3. Який складається з осіб чи предметів, що стоять, сидять, містяться, пересуваються на близькій відстані один біля одного; щільний. // Який міцно охоплює або щільно з'єднаний, зімкнений. 4. *перен.* Який охоплює небагатьох осіб, обмежений кількісно; вузький. // *заст.* Позбавлений широчіні (про погляди, кругозір і т. ін.); обмежений. 5. *перен.* Близький, безпосередній, зі спільністю інтересів, з почуттям симпатії і дружби (про взаємини, стосунки). 6. *заст.* Тяжкий, несприятливий (час, становище, обставини і т. ін.).
ТІСНИ́К, -а́, *ч., діал.* Тесля.
ТІСНИ́НА, -и, *ж.* Вузька річкова долина з дуже крутими, іноді прямовисними схилами. // Вузький прохід між горами, скелями, стрімчаками. // Вузький прохід між чим-небудь; взагалі місце, де розташовано багато чого-небудь, густо розміщене щось.
ТІСНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тісни́на**.
ТІСНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок., перех.* 1. Робити тісним, вузьким, позбавляти місця, простору те, що пролягає де-небудь. // *перен.* Позбавляти відчуття легкості, невимушеності, містячись близько біля кого-небудь, бути завадою, перешкодою для когось. 2. Наближаючись, підходячи близько, впритул, примушувати відходити, відступати з певного місця; відтісняти. // Примушувати (ворога) відступати, відходити з зайнятих позицій. // *перен.* Обмежувати сферу розповсюдження, заміняти собою, результатами своєї діяльності. 3. *перен.* Переслідувати, гнітити (у 2 знач.). // Гнобити. 4. Стискати (груди, серце і т. ін.), спирати дихання, не давати, заважати вільно дихати. // *безос.*
ТІСНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -ни́шся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Стояти, міститися де-небудь близько один від одного, торкаючись один одного, щільно притулившись один до одного (про велику кількість людей). // Знаходитися, бути розташованими на дуже близькій відстані один від одного (про велику кількість предметів). // *перен.* Виникати, з'являтися у великій кількості, переповнювати кого-, що-небудь (про думки і т. ін.). 2. Штовхаючись, відсторонюючи кого-небудь, пробиратися, продиратися кудись. // *рідко.* У великій кількості направлятися куди-небудь. 3. Перебувати, жити в малому, тісному приміщенні. 4. Пас. до **тісни́ти** 1 – 3.
ТІСНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім тісний.
ТІСНІ́СІНЬКО. Присл. до **тісні́сінький**.
ТІСНІ́Ш, ТІСНІ́ШЕ. Вищ. ст. до **тісно**.
ТІСНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Робитися тісним, тіснішим. // *безос.* Ставати тісніше.
ТІСНІ́ШЕ. Присл. до **тісні́ший**.
ТІСНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **тісни́й**.
ТІ́СНО. 1. Присл. до **тісни́й** 1 – 3, 5, 6. // *заст.* Тяжко. 2. *безос., у знач. присудк. сл.* Про відсутність чи обмаль вільного місця, простору де-небудь; про тісноту від скупчення кого-, чого-небудь. // Про відчуття стиснення одягом, взуттям і т. ін. 3. *безос., у знач. присудк. сл., перен.* Про відчуття стиснення (у грудях, серці і т. ін.), про утруднене дихання. // Про відчуття скованості, пригніченості. // Про відсутність простору, свободи дій для кого-небудь, для прояву чого-небудь.
ТІСНОТА́, -о́ти́, *ж.* 1. Властивість за знач. **тіс-ни́й** 1. 2. Нестача вільного місця, відсутність простору. // Про скупчення людей або нагромадження речей, предметів де-небудь. 3. *заст.* Тяжке становище; нестатки. 4. Відчуття стиснення (у грудях, серці і т. ін.), утрудненість дихання.
ТІСНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи, дещо тісний (у 1, 2 знач.).
ТІСНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **тіснува́тий**.
ТІСНУВА́ТО. 1. Присл. до **тіснува́тий**. 2. *безос., у знач. присудк. сл.* Трохи, дещо тісно (у 2, 3 знач.).
ТІСНЯ́ВА, -и, *ж. розм.* 1. Те саме, що **тіснота́** 1, 2, 4. 2. Тиск, давка.
ТІСНЯКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **тісня́к**, -а́, *ч.*). Тісні соціалісти; в 1903 – 19 рр. – назва болгарських соціал-демократів, які стояли на марксистських позиціях.
ТІ́СТЕЧКО, -а, *с.* 1. Кондитерський виріб із здобного солодкого тіста, звичайно з кремом, помадкою, цукатами і т. ін. 2. *розм.* Пестл. до **тісто** 1.
ТІСТЕЧКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ті́стечко**. // Признач. для виготовлення тістечок.
ТІ́СТО, -а, *с.* 1. В'язка маса різної густоти з борошна, замішаного на воді, молоці і т. ін. часто з додаванням дріжджів. // Зварена, спечена така маса у варениках, пиріжках і т. ін. // *діал.* Локшина домашнього виробництва. 2. Будь-яка густа маса, що утворюється внаслідок змішування якої-небудь сипкої речовини з рідиною.
ТІСТОДІЛИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для поділу тіста на шматки певної ваги.
ТІСТОМІ́С, -а, *ч.* Спеціаліст із приготування тіста в хлібопекарському виробництві, працівник хлібопекарського, кондитерського виробництва.
ТІСТОМІСИ́ЛКА, -и, *ж.* Тістомісильна машина, тістомісильний апарат.
ТІСТОМІСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для замішування, місіння тіста. *Тістомісильна машина.*
ТІСТОМІСИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається замішуванням, місінням тіста
ТІСТОМІША́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **тістомісилка**.
ТІСТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на тісто (безформний, м'який).
ТІСТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **тістоподібний**.
ТІСТУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **тістоподібний**.
ТІСТУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **тістува́тий**.
ТІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Сестра батька або матері. // Те саме, що **дя́дина**. 2. *розм.* Доросла жінка взагалі. // Звертання до жінки, звичайно старшої за віком.
ТІ́ТОНЬКА, -и, *ж., розм.* Пестл. до **ті́тка**. // Пестливо-шанобливе звертання до жінки, звичайно старшої за віком.
ТІ́ТОНЬЧИН, -а, -е. Прикм. до **ті́тонька**. // Належний тітоньці.
ТІ́ТОЧКА, -и, *ж., розм.* 1. Пестл. до **ті́тка**. // Пестливо-шанобливе звертання до жінки, звичайно старшої за віком. 2. *ірон.* Зневажл. до **ті́тка** 2.
ТІ́ТОЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **ті́точка**. // Належний тіточці.
ТІТУ́НИН, -а, -е. Прикм. до **тіту́ня**. // Належний тітуні.
ТІТУ́НЯ, -і, *ж., розм.* Пестл. до **ті́тка**.
ТІТУ́СЕНЬКА, -и, *ж., розм.* Пестл. до **ті́тка**.
ТІТУ́СЕЧКА, -и, *ж., розм.* Пестл. до **ті́тка**.
ТІТУ́СИН, -а, -е, *розм.* Прикм. до **тіту́ся**. // Належний тітусі.
ТІТУ́СЯ, -і, *ж., розм.* Пестл. до **ті́тка**. // Пестливо-шанобливе звертання до жінки, звичайно старшої за віком.
ТІ́ТЧИН, -а, -е. Прикм. до **ті́тка**. // Належний тітці.
ТІЮ́ЛЬ, ТІЮ́ЛЬ, -я, *ч.* Умовне феодальне держання (в осн. земельне), поширене в 15 – 19 ст. на території Середньої Азії, Ірану і деяких районів Закавказзя.
ТІУ́Н, -а, *ч., іст.* У Київській Русі, в українських і російських землях періоду феодальної роздробленості та в Російській централізованій державі (до 16 ст.) – господарський управитель феодала, суддя нижчої категорії і т. ін.
ТІУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тіуна.
ТІ́ФОН, -а, *ч., міф.* Могутній потворний велетень, уособлення вогненних руйнівних сил землі та її випарів.
ТІ́ХЕ, *невідм., ж.* У грецькій міфології – богиня випадку, долі, щастя.
ТІ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Маленький.
ТІЧ, те́чі, *ж., тех., зах.* Відстань між цівками (*див.* **цівка** 3) в шестерні водяного млина.
ТІЧ-И́Н, -а, *ч.* Публічна дискусія в США і Англії, на якій обговорюються актуальні (в тому числі суспільно-політичні) проблеми.
ТІ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зграя собак із сукою або зграя вовків з вовчицею. // *рідко.* Взагалі зграя тварин. 2. Період статевої активності у самиць ссавців.
ТІЧНИ́Й, -а́, -е́. Текучий, плинний.
ТІЧНЯ́, -і, *ж., розм.* Те саме, що **тічка** 1.
ТІЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш. до **тік** 1. 2. Утоптане, вирівняне місце. ** **Ду́ти ті́чо́к** – пробувати силу в боротьбі, в бою.
ТІ́ШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тішити** і **тішитися**.
ТІ́ШИТИ, -шу, -шиш, *недок., перех.* 1. Робити комусь приємність, бути комусь утіхою; радувати кого-небудь. *Тішити око.* 2. Розважати, звеселяти. 3. Те саме, що **плека́ти** 1. // Бавити, пестити, доглядати (дитину). 4. Розраджувати кого-небудь, розвіювати сум, поганий настрій і т. ін. *Тішити себе думкою.*
ТІ́ШИТИСЯ, -шуся, -шишся, *недок.* 1. *без додатка і ким, чим, заст. з кого – чого, на кого – що.* Мати приємність, втіху; радіти, бути радим. // Милуватися чимсь, відчувати задоволення, насолоду від чого-небудь. 2. *без додатка і ким, чим, з кого – чого.* Розважатися, мати з чогось забаву (у 1 знач.). 3. *без додатка і ким, з ким.* Няньчитися (з дитиною), одержуючи радість, задоволення. 4. *чим, діал.* Користуватися, послуговуватися.
ТІЮ́ЛЬ *див.* **тіу́ль**.
ТІЯ́ДИ, -я́д, *мн., міф.* Учасниці оргій на честь Діоніса на Парнасі.
ТКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **тка́цький** 1.
ТКА́ЛЬНЯ, -і, *ж., заст.* Ткацька майстерня.
ТКА́ЛЯ, -і, *ж.* Робітниця, майстриня, яка виготовляє тканини на ткацькому верстаті.
ТКА́НИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тка́ти**. 2. *у знач. прикм.* Виготовлений способом ткання (у 1 знач.).
ТКАНИ́НА, -и, *ж.* 1. Виріб, виготовлений у процесі ткання на ткацькому верстаті. // Різновид такого виробу, вигот. перев. з синтетичного волокна, що застосовується в техніці. 2. *біол.* Система однорі-

дних клітин і неклітинної речовини, які пов'язані між собою і виконують спільні функції. *Кісткова тканина*. 3. *чого або яка, перен.* Те, з чого складається що-небудь (звичайно художній, музичний твір і т. ін.).

ТКАНИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тканина** 1.

ТКАНИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тканина** 1. 2. Прикм. до **тканина** 2. ** **тканинна терапія** – метод лікування деяких захворювань за допомогою пересадки тканин або підшкірного введення їх препаратів.

ТКАНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *заст.* Вид жіночого головного убору. 2. *діал.* Жіночий плетений пояс з китицями.

ТКА́НИЦЯ, -і, *ж., діал.* Ткацький верстат.

ТКАНИ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Плетена стьожечка для оздоби.

ТКА́НКА, -и, *ж.* 1. *поет.* Те саме, що **тканина** 1. 2. *діал.* Густа ткана сітка для ловлення дрібної риби. 3. *заст.* Жіночий головний убір, оздоблений коралями або перлами.

ТКАННЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **ткати**. 2. Все те, що виткане; тканина (у 1 знач.). // Тканий візерунок. 3. Поперечні нитки тканини, що перехресно переплітаються з поздовжніми (основою); утік.

ТКАНЬ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **тканина** 1.

ТКА́ТИ, тчу, тчеш; *наказ. сп.* тчи; *недок.* 1. *перех.* Виготовляти (тканину) способом щільного приєднання перехресно переплетених ниток. // Плести, вити павутину (про павуків). 2. *перех.* Виготовляючи тканину таким способом, робити на ній певні візерунки. 3. *неперех.* Займатися ткацтвом, бути ткачем, ткалею.

ТКА́ТИСЯ, тчеться, *недок.* 1. Утворюватися, з'являтися в процесі ткання. // *перен.* Виникати, довільно поєднуючись (про думки). // *перен.* З'являтися, переплітаючись (про зморшки). 2. Пас. до **ткати** 1.

ТКА́ХА, -и, *діал.* Ткаля.

ТКА́ЦТВО, -а, *с.* 1. Виготовлення, виробництво тканин; галузь текстильної промисловості, пов'язана з виробництвом тканин. 2. *збірн., заст.* Ткачі.

ТКА́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ткання; пов'язаний з тканням, ткацтвом. // Признач. для ткання, ткацтва. 2. *у знач. ім.* **ткацька**, -кої, *ж., заст.* Майстерня для ткання.

ТКАЧ, -а́, *ч.* Робітник, майстер, який виготовляє тканини на ткацькому верстаті.

ТКАЧЕ́НКО, -а, *ч., заст.* Син ткача.

ТКА́ЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **ткач**. 2. Невеличка пташка.

ТКА́ЧИКОВІ, -вих, *мн.* Родина птахів ряду горобцеподібних.

ТКАЧИ́ХА, -и, *ж., розм.* Дружина ткача.

ТКАЧИ́ШИН, -а, -е, *розм.* Прикм. до **ткачиха**. // Належний ткачисі.

ТКАЧІ́В, -че́ва, -че́ве. Прикм. до **ткач**. // Належний ткачеві.

ТКАЧІ́ВНА, -и, *ж., заст.* Дочка ткача.

ТКА́ЧКА, -и, *ж., зах.* Ткаля.

ТКАЧУВА́ННЯ, -я, *с.* Ремесло ткача.

ТКАЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути ткачем.

ТКАЧУ́К, -а́, *ч., заст.* 1. Учень ткача. 2. Син ткача.

ТКНУ́ТИ *див.* **ти́кати**[1].

ТКНУ́ТИСЯ *див.* **ти́катися** 1.

ТЛИНКІ́ТИ, -ів, *мн.* Індійський народ на Алясці.

ТЛИ́ТИ, тлю, тлиш, *недок., перех., розм., рідко.* Швидко й жадібно їсти, поглинати. // Точити, гризти (про комах і т. ін.). // *перен.* Роз'їдати, сушити (про почуття смутку, журби і т. ін.).

ТЛІ́ЛИЙ, -а, -е. Який зітлів.

ТЛІН, -у, *ч., книжн.* Те саме, що **тлінь**.

ТЛІ́ННИЙ, -а, -е. 1. *книжн.* Який піддається тлінню, руйнуванню, забуттю; тимчасовий, минущий. 2. *книжн.* Власт. тліні, тліну, викликаний ними. *Тлінний запах.* 3. *перен.* Який має негативний, розкладницький вплив на кого-, що-небудь; шкідливий, згубний. 4. *діал.* Виснажений, знесилений; ледве живий.

ТЛІ́ННІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* 1. Властивість за знач. **тлінний** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **тлінь** 2.

ТЛІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **тліти** 1, 2. 2. Те, що тліє, розкладається або зотліло; прах. 3. Те, що ледве горить, догоряє.

ТЛІНЬ, -і, *ж., книжн.* 1. Те саме, що **тління** 1. 2. Те, що тліє, розкладається або зотліло; прах. 3. *рідко.* Те, що догоряє. 4. *перен.* Про щось нетривке, скороминуще, що не має сили або справжньої цінності.

ТЛІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Руйнуватися, розпадатися від часу, від довгого вжитку, псування. // Розкладатися, гнити. 2. Повільно, без полум'я горіти. // Догоряти. // Ледве горіти, зберігаючи жар; жевріти. // Ледве горіти, даючи слабке, тьмяне світло. 3. *перен.* Бути, існувати, проявлятися звичайно в незначній мірі (про життя, почуття, свідомість, думку і т. ін.). // Страждати морально, переживати. // Жити без руху вперед, без розвитку. 4. *перен.* Відсвічувати червоним, рожевим кольором, освітлюючись сонячними променями. // Світитися, відбиваючи внутрішнє напруження (про очі).

ТЛІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тліти**.

ТЛО, -а, *с.* 1. Основний колір, тон, на якому зроблено або робиться малюнок, візерунок і т. ін.; фон. 2. Другий план картини, малюнка і т. ін., який підкреслює, вирізняє основні елементи зображення. // Те, що міститься звичайно далі, на чому вимальовується, вирізняється хто-, що-небудь. // Взагалі будь-що, на чому що-небудь вирізняється. 3. *перен.* Середовище, оточення, загальні умови і т. ін., де хто-, що-небудь вирізняється. 4. *перен.* Ґрунт, основа чогось. // Загальна основа, на якій щось здійснюється. *На тлі революційних подій.*

ТЛО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до тло.

ТЛОМИ́ТИ, -млю, -миш, *недок., перех., заст.* Нищити; поїдати.

ТЛУМ, -у, *ч., розм.* 1. Натовп, юрба. // Метушня, шарпанина. // Величезна кількість кого-, чого-небудь; сила, безліч. // *перен.* Скупчення, рій (про думки і т. ін.). 2. *у знач. присл.* **тлу́мом**, *заст.* Всі разом, спільно; гуртом, юрбою.

ТЛУМА́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **клунок** 1, 2.

ТЛУМА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто пояснює, витлумачує що-небудь, дає тлумачення певного явища, тексту тощо. 2. *заст.* Перекладач.

ТЛУМА́ЧЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **тлума́чити**. 2. Текст, який містить пояснення, трактування чого-небудь.

ТЛУМА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* 1. *перех.* Визначати зміст, роз'ясняти, з'ясовувати суть чого-небудь; давати якесь пояснення. // Висвітлювати певним чином, розуміючи так чи інакше що-небудь; трактувати. 2. *перех. і неперех., заст.* Перекладати з однієї мови на іншу.

ТЛУМА́ЧИТИСЯ, -читься, *недок.* Пас. до **тлума́чити**.

ТЛУМА́ЧКА, -и. Жін. до **тлума́ч**.

ТЛУМА́ЧНИЙ, -а, -е. Який містить пояснення, трактування чого-небудь. ** **тлума́чний словни́к** – словник, який містить пояснення, трактування слів.

ТЛУМА́ЧНИК, -а, *ч.* Те саме, що **тлума́ч** 1.

ТЛУМАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **тлума́к**.

ТЛУМИ́ТИ, -млю, -миш; *мн.* тлумля́ть; *недок., перех.* 1. Знищувати, нівечити. 2. Те саме, що **заглушати**. // *перен.* Тамувати, угамовувати почуття. 3. *розм.* Те саме, що **би́ти** 2; лупцювати.

ТЛУМИ́ТИСЯ, -ться, *недок., діал.* 1. Товпитися, скупчуватися, юрбитися. 2. Пустувати.

ТЛУ́МОК, -мка, *ч., діал.* Те саме, що **клу́нок**.

ТЛУ́НОК, -нку, *ч., діал.* Шлунок.

ТЛУ́СА, *присл., діал.* Риссю.

ТЛУ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Гладкий, огрядний, опасистий (про людей). // Жирний, вгодований (про тварин). // *перен.* Дуже повний, наповнений до самого верху. 2. Ситий, родючий, багатий на перегній (про землю, ґрунт і т. ін.). // Рясний, врожайстий (про лан, поле і т. ін.). // Жирний (про страву). // *перен.* Забезпечений, ситий (про життя). 3. *у знач. ім.* **тлу́сте**, -того, *с.* Їжа, в якій переважають жири або яка сама є жиром.

ТЛУ́СТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **тлу́стий**.

ТЛУ́СТО, *присл., розм.* Жирно.

ТЛУЩ, -у, *ч., діал.* Жир, сало, лій, смалець тощо.

ТЛЯ, -і, *ж.* 1. Дрібна паразитична комаха, яка живиться соком рослин. // *збірн., розм.* Про різних комах-шкідників. 2. *перен., розм.* Про когось незначного, нікчемного. 3. *книжн.* Те саме, що **тлінь** 1.

ТМА, тми, *ж., зах.* Те саме, що **тьма**[2] 2.

ТМИН, -у, *ч.* Те саме, що **кмин**.

ТМИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **тмин**. *Тминне насіння.* // Настояний на тмині. *Тминна горілка.* // Якого одержують з тмину. *Тминна олія.* // Який є шкідником тмину.

ТМИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тмин**.

ТМИ́ТИ, тмить, *недок., перех., заст.* Затіняти, робити темним.

ТМОСИ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Темно-сірий.

ТНУ́ТИ *див.* **тя́ти**.

ТО[1], *спол.* 1. *розділовий.* Уживається при переліченні фактів, явищ, дій, об'єктів і т. ін., що чергуються: а) на початку кожного простого речення, що входить до складу складносурядного; б) на початку самостійних речень, пов'язаних між собою якимсь одним членом речення; в) між однорідними членами речення. 2. Уживається в складі складених розділових повторюваних спол. не то ... не то, чи то ... чи то, які вказують на непевність, невиразність, сумнів стосовно того, що з названого є справжнім, а що – уявним. 3. Уживається в складі складених протиставних спол. а то, а не то, а то не у знач.: а) інакше, у противному разі, бо; б) насправді ж, а в дійсності; в) у сполуч. із запереч. част. не надає висловленню стверджувального значення. 4. Уживається в ролі сполучника-відповідника, що виступає на початку одного (звичайно головного) речення для підкреслення його співвідносності з попереднім (перев. підрядним): а) із знач. умови; б) з наближенням до висновкового значення; в) з часовим знач.; г) з відтінком наслідковості, результативності; ґ) з причиновим знач.; д) із знач. зіставлення; е) із знач. мети.

ТО[2], *част.* 1. *вказ.* Указує на особу, предмет, явище, дію і т. ін. // Уживається в складнопідрядних або в самостійних реченнях, одне з яких є поясненням, тлумаченням іншого, у значенні, близькому до це. 2. *підсил.* Уживається для підкреслення, виділення в реченні якогось слова. // Для підсилення якогось слова, зосередження на ньому уваги вживається у складі цього слова. // Уживається для підсилення емоційної виразності в окличних і питальних реченнях. // Уживається при повторенні слів як співвідносне слово до спол. що, як, вказуючи на незаперечність, неминучість чого-небудь. // Уживається при повторенні слів, вказуючи на ствердження названого поняття. ** **І то** – уживається для підсилення якоїсь думки. **Та й то** – уживається для підсилення протиставного значення. **Чи то ж** – уживається для підсилення непевності, сумніву в чому-небудь. 3. *спонук.* Уживається при проханні, пропозиції виконати якусь дію.

ТОБІ́ВКА, -и, *ж., зах.* 1. Те саме, що **табівка**. 2. Ранець.

ТОБІ́ЛКА, -и, *ж., зах.* Те саме, що **табівка**.

ТОБОГА́Н, -а, *ч.* 1. Сани без полозів для перевезення вантажів вручну або за допомогою собак. 2. Дерев'яні сани для катання й змагань на швидкість спускання з гір; вид санного спорту.

ТОБО́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тобольськ.

ТО́БТО. 1. *спол. пояси.* Уживається для приєднання речень або членів речень, що доповнюють або розкривають висловлену думку, у знач.: а саме, це значить. // Уживається для приєднання слів і речень, що уточнюють яку-небудь назву чи якесь поняття, у знач.: або, іншими словами. // Уживається для приєднання слів чи речень, що вносять у попереднє висловлення яку-небудь поправку. 2. *част.* У сполуч. з пит. присл. як чи без нього вживається у відповідях для вираження здивування, нерозуміння чогось.

ТОВА́Р[1], -у, *ч.* 1. *тільки одн., ек.* Признач. для обміну продукт праці, що має споживну вартість і вартість (*див.* **ва́ртість** 3). 2. Будь-яка продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу. // Все те, що становить предмет торгівлі. // *тільки одн., заст., жарт.* У народних обрядах сватання – про дівчину. ** **Живи́й това́р** – про людей, якими торгували й торгують (рабів, невільників-полонених, кріпаків та ін.). 3. *мн.* **това́ри**. Матеріальні та нематеріальні активи, а також цінні папери та деривативи, що використовуються у будь-яких операціях, крім операцій з їх випуску (емісії) та погашення. ** **Біржови́й това́р** – товар, який служить об'єктом біржової торгівлі, напр., зерно, метал. **Контраба́ндний това́р** – товар, що незаконно переміщується через державний кордон з приховуванням від митного контролю. **Пакоти́льні това́ри** – товари низького ґатунку. **Підакци́зні това́ри** – товари, з яких законодавчо справляється акцизний збір. **Продово́льчі това́ри (продтова́ри)** – продукти харчування, напої і т. п. **Промисло́ві това́ри (промтова́ри)** – одяг, взуття, побутова техніка тощо; товари широкого вжитку. **Стратегі́чний това́р** – товар, експорт якого забороняється, обмежується або контролюється з метою запобігання шкоди національній безпеці країни – власника товару. **Това́ри пе́ршої необхі́дності** – товари, споживання яких істотно не змінюється при зміні доходу. **Това́ри широ́кого вжи́тку** – споживчі товари, що використовуються населенням у побуті, у повсякденному житті. **Уці́нений това́р** – знижений у початковій ціні товар. **Ходови́й това́р** – товар, який користується великим попитом. 4. *тільки одн.* У шевській, чоботарській справі – готова шкіра для виготовлення взуття. // Взагалі шкіра для виготовлення чогось. // Хутро, з якого шиють верхній одяг.

ТОВА́Р[2], -у, *ч.* Перев. велика рогата худоба.

ТОВАРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес, за якого товари і послуги дедалі більше виробляються для ринку.

ТОВАРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **товаризува́ти**.

ТОВАРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати товаризацію.

ТОВАРИ́НА, -и, *ж., розм.* Одна тварина великої рогатої худоби.

ТОВАРИ́СТВО, -а, *с.* 1. *збірн.* Група людей, що перебувають у тісних стосунках; найближчий комусь колектив; середовище, коло знайомих. // Коло або група людей, взагалі пов'язаних певною спільністю (походженням, становищем у суспільстві, інтересами тощо). // Близькі товариші, приятелі, друзі. // Уживається як звертання в знач. товариші. 2. *тільки одн.* Теплі, товариські взаємини між кимсь, між членами якого-небудь колективу; близькість, заснована на прихильності, довір'ї, взаєморозумінні; дружба. 3. Група осіб, які в даний момент, в якийсь період часу разом проводять дозвілля. 4. *кого або яке, тільки одн.* Спільне перебування з кимсь (де-небудь, під час чого-небудь і т. ін.); присутність кого-небудь. 5. Організація, об'єднання людей, які ставлять перед собою спільні завдання, мету, програму дій і відповідно діють для їх виконання, здійснення. ** **Акціоне́рне товари́ство** – товариство зі статутним фондом, що його поділено на акції, власники яких відповідають відносно зобов'язань товариства тільки в межах своїх акцій. **Відкри́те товари́ство** – товариство, яке засноване на договорі декількох учасників (компаньйонів) з метою підприємницької діяльності; історична назва – торговий дім. **Дові́рче товари́ство** – товариство, яке управляє довіреними йому коштами, цінними паперами тощо. **По́вне товари́ство** – вид господарського товариства, всі учасники якого займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність щодо зобов'язань товариства усім своїм майном. **Просте́ товари́ство** – товариство, створене на основі неформальної домовленості, без юридичного статусу, для здійснення єдиного проекту. **Товари́ство з додатко́вою відповіда́льністю** – засноване однією або декількома особами господарське товариство, статутний капітал якого поділено на частки визначених установчими документами розмірів. **Товари́ство з обме́женою відповіда́льністю** – товарист-

во, учасники якого відповідають по зобов'язанням товариства лише в межах вартості внесених ними вкладів. 6. *іст.* Більше чи менше військове угруповання козаків-запорожців (кіш, курінь і т. ін.) зі своєю системою управління, законами, звичаями тощо. // Козаки, що не належали до старшини.

ТОВАРИ́СЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **това́риш** 2 і **товариство** 2. // Власт. товаришеві, товаришам; такий, як у товариша, товаришів. // Приязний, доброзичливий. 2. Який любить і вміє спілкуватися з людьми; незамкнутий, привітний. // Який характеризується такими рисами. 3. Стос. до товариства (у 5 знач.). 4. Який не входить до системи офіційних (про спортивні змагання).

ТОВАРИ́СЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **товари́ський** 1, 2.

ТОВА́РИШ, -а, *ч.* 1. Людина, яка спільно з ким-небудь виконує якусь справу, бере участь у якихсь діях, співучасник чого-небудь; компаньйон, спільник. // Член якого-небудь товариства. // *перен.* Про того, хто є супутником людини або про те, що супроводжує її в діях, діяльності. // *перев. з означ. або по чому.* Людина, зв'язана з іншими спільною професією, місцем роботи, навчання, службою в армії і т. ін.; колега. // Людина, що посідає рівне з іншими становище в суспільстві, колективі. 2. Людина, зв'язана з ким-небудь дружбою, щирий друг, приятель. 3. Людина, ідейно зв'язана з іншими людьми, яка разом з ними бере участь у спільній справі, боротьбі; соратник, однодумець. 4. *іст.* Уживалося перед прізвищем людини для підкреслення належності її до свого радянського чи партійного середовища. // Перед прізвищем, іменем, званням і т. ін. чи без згадування прізвища, імені, звання і т. ін., а також у звертанні – з тим же значенням. 5. У назвах звань і посад – помічник, заступник. *Товариш прокурора.* 6. *у сполуч. з прикм.* б у н ч у к о в и й *або* з н а ч к о в и й, *іст.* Назва старшинського звання, що надавалось у реєстровому козацькому війську полковій старшині та козакам із другої половини 17 ст. // *без прикм.* Скорочена назва цього звання.

ТОВАРИШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок., кому, з ким, діал.* Бути товаришем (у 1, 2 знач.), створювати товариство (у 1, 3 знач.).

ТОВА́РИШІВ, -шева, -шеве. Прикм. до **това́риш** 1, 2. // Належний товаришеві.

ТОВА́РИШКА, -и. Жін. до **това́риш** 1 – 4.

ТОВАРИ́ШНИК, -а, *ч., діал.* Те саме, що **обо́ра**.

ТОВАРИШО́К, -шка́, *ч., розм., рідко.* Пестл. до **това́риш** 1, 2.

ТОВАРИШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **товаришува́ти**.

ТОВАРИШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., з ким і без додатка.* Бути товаришем, товаришами (у 1, 2 знач.), перебувати в дружніх, приятельських стосунках з кимнебудь. // *кому.* Бути спільником у діях, супутником у подорожах.

ТОВА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **това́р**[1] 1. 2. Признач. для зберігання або перевезення товарів, вантажів. // *у знач. ім.* **това́рний**, -ного, *ч.* Поїзд, яким перевозять вантажі, товари. // *у знач. ім.* **това́рна**, -ної, *ж.* Залізнична станція, де здійснюється приймання і відправлення вантажів, товарів. ** **Това́рний по́їзд** – поїзд, яким перевозять вантажі, товари. 3. Який є товаром (у 1, 2 знач.), признач. для продажу (перев. про продукти сільського господарства). ** **Това́рний ви́гляд** – відповідність вимогам, що пред'являються до товарів, які надходять у торгівлю. 4. Який виробляє продукти для продажу на ринку. *Товарна політика. Товарний обіг.* ** **това́рна бі́ржа** – організація, що має за мету надання послуг в укладенні біржових угод, виявлення товарних цін, попиту і пропозицій на товари та ін. **това́рна інтерве́нція** – масовий продаж певного виду споживчих товарів з метою збити ажіотажний попит на них і не допустити підвищення ринкових цін. **Това́рний де́мпінг** – експорт товарів за цінами, які нижчі від цін внутрішнього ринку. **Това́рний знак** – позначення, здатне відповідно відрізняти товари і послуги одних юридичних або фізичних осіб від однорідних товарів і послуг інших юридичних чи фізичних осіб. **Това́рний чек** – офіційний документ у вигляді чека, що його продавець видає покупцеві і в якому вказується вид і кількість проданого товару, ціна і сплачена сума. **Това́рні гро́ші** – товар, який використовується як засіб обміну і в той же час продається і купується як звичайний товар.

ТОВА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **това́рний** 1; належна якість, що робить предмети, продукти, матеріали придатними для продажу. // Здатність виробляти товари.

ТОВАРНЯ́К, -а́, *ч., розм.* Товарний поїзд.

ТОВАРНЯЧО́К, -чка́, *ч., рідко.* Пестл. до **товарня́к**.

ТОВАРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **това́рний**.

ТОВАРОВИРОБНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто виробляє товар, товари (див. **това́р**[1] 1, 2).

ТОВАРОВІДПРА́ВНИК, -а, *ч.* Юридична чи фізична особа, що відправляє товари замовникові.

ТОВАРОВЛА́СНИК, -а, *ч.* Юридична чи фізична особа, що є власником товару.

ТОВАРОЗАБЕЗПЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Забезпечення товарами.

ТОВАРОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із товарознавства.

ТОВАРОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Сукупність знань про товар як предмет торгівлі, про його властивості, сорти і споживне значення.

ТОВАРОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **товарозна́вство** і **товарозна́вець**.

ТОВАРОО́БІГ, -у, *ч.* Те саме, що **товарооборо́т**. // Стадія процесу відтворення, що пов'язує виробництво та споживання.

ТОВАРОО́БМІН, -у, *ч.* Обмін товарами.

ТОВАРООБМІ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до товарообміну.

ТОВАРООБОРО́Т, -у, *ч.* 1. Процес обігу товарів. 2. Економічний показник, що характеризує сукупну вартість продажів; розрізняють оптовий та роздрібний товарооборот.

ТОВАРООБОРО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **товарооборо́т**.

ТОВАРООДЕ́РЖУВАЧ, -а, *ч.* Юридична чи фізична особа, що одержує товар від постачальника.

ТОВА́РО-ПАСАЖИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до переміщення, транспортування, перевезення товарів і пасажирів. *Товаро-пасажирські перевезення.*

ТОВАРОПОСТАЧА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який постачає товари, признач. для цього.

ТОВАРОПОСТАЧА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Юридична чи фізична особа, що постачає товари замовникам.

ТОВАРОПОСТАЧА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **товаропостача́льник**.

ТОВАРОПОСТАЧА́ННЯ, -я, *с.* Постачання товарів.

ТОВАРОПРОВІДНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для просування товарів від виробника до споживача.

ТОВАРОРУ́Х, -у, *ч.* Просування товару від виробника у роздрібну торгівлю до покупця або через імпортера (експортера), оптового покупця та ін. учасників обігу товарів.

ТОВАРОТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Стос. до транспортування товару.

ТОВА́РЧИЙ, -чого, *ч., діал.* Пастух рогатої худоби.

ТОВАРЯ́КА, -и, *ж., розм.* Одна тварина великої рогатої худоби; товарина. // *збірн.* Велика рогата худоба; скотина, скот.

ТОВАРЯ́ТКО, -а, *с., розм.* Те саме, що **теля́** 1.

ТОВАРЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **това́р**[2]. // Стос. до товару (*див.* **това́р**[2]).

ТОВДИ́, ТОВДІ́, *присл., зах.* Тоді.

ТОВДІ́ *див.* **товди́**.

ТОВК[1], -у, *ч., діал.* Глузд, розум. // Толк. ** **Дава́ти товк**: а) (*кому*) давати пораду, як діяти; б) (*чому*) робити лад, порядок.

ТОВК[2], *виг., розм., рідко.* Уживається як присудок за знач. **товкти́** 3.

ТОВКА́Ч, -а́, *ч.* 1. Товстий дерев'яний стрижень, ударами, натискуванням якого ущільнюють яку-небудь масу або подрібнюють, розтирають що-небудь. // Заокруглений на кінці стрижень, яким товчуть, розтирають що-небудь у ступі, ступці. // Спеціально оброблений камінь, яким товчуть, розтирають що-небудь. 2. *перен., розм.* Нерозумна людина; дурень.

ТОВКА́ЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **товка́ч** 1.

ТОВКАЧІ́В, -чева, -чеве. Стос. до товкача (у 1 знач.). ** **товкаче́ве вознесі́ння**, *жарт.* – уявне свято, якого насправді немає.

ТОВКА́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **товка́ч**.

ТОВКМА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **товкма́чити**.

ТОВКМА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **товкма́чити**.

ТОВКМА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., розм.* 1. *перех.* Докладаючи зусиль, заштовхувати, занурювати кого-, що-небудь у щось. 2. *перех.* Бити кого-небудь. 3. *перех. і неперех.* Уперто намагатися роз'яснити що-небудь, настирливо примушувати зрозуміти щось. // Пояснювати щось, повторюючи те саме. 4. *рідко.* Те саме, що **тлума́чити**.

ТОВКОДУ́БНЯ, -і, *ж., діал.* Устатковина з кінним приводом для товчення дубової кори.

ТОВКОТНЕ́ЧА, -і, *ж., тільки одн., розм.* Тіснява, штовханина у натовпі.

ТОВКТИ́, -вчу́, -вче́ш, *недок.* 1. *перех.* Пом'якшувати, дробити, розтирати що-небудь у ступі, ступці і т. ін. товкачем, товкачиком, макогоном. // Б'ючи товкачем (звичайно в ступі), обдирати лузгу, шкірку з проса, пшениці і т. ін. // *перен.* Ідучи, пересуваючись, м'яти, давити ногами; топтати. 2. *перех.* Розбивати, розколювати що-небудь, б'ючи об землю або тупим знаряддям (молотком і т. ін.). 3. *перех. і неперех., розм.* Бити кого-, що-небудь у щось, по чомусь. // *безос.* // *перен., рідко.* Завдавати ударів у бою. 4. *перех. і неперех., перен., розм.* Говорити, повторювати те саме. ** **Товкти́ во́ду в сту́пі**, *розм.* – монотонно, докучливо говорити одне й те саме, повторювати загальновідомі речі. 5. *перех., перен., розм., рідко.* Механічно вивчати напам'ять що-небудь; зубрити.

ТОВКТИ́СЯ, -чу́ся, -че́шся, *недок.* 1. Битися чим-небудь з кимнебудь. // Битися об щось. // Швидко, посилено битися (про серце). 2. Вертітися, соватися на невеликому просторі; лежачи або сидячи, часто змінювати положення тіла. 3. Неспокійно поводитися, щось робити, зчиняючи шум. 4. Старанно, запопадливо займатися чим-небудь (звичайно в хатньому господарстві). 5. *розм.* Перебуваючи де-небудь, топтатися на місці або ходити в різних напрямках на невеликому просторі. // *перен.* Перебувати в кого-небудь довгий час; стирчати. // *перен.* Літати, кружляти над чим-небудь, перебуваючи в безперервному русі. 6. Пас. до **товкти́** 1, 2.

ТОВКУ́НЧИКОВІ, -вих, *мн.* Родина коротковусих двокрилих комах.

ТОВКУ́ЧКА, -и, *ж., розм.* Скупчення приватних осіб, що торгують різними, перев. приношеними речами (рідко продуктами), де звичайно буває товкотнеча, штовханина; товчок.

ТОВКУ́ША, -і, *ж., текст.* Спеціальна дощечка для нанесення фарби на матрицю візерунка.

ТОВКУ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Неспокійний, рухливий, непосидючий. 2. Запопадливий до роботи, роботящий, дбайливий.

ТОВМА́Ч, -а́, *ч.* 1. *заст.* Той, хто усно перекладає з однієї мови на іншу під час бесіди, офіційних переговорів і т. ін.; перекладач. 2. Той, хто тлумачить, роз'яснює що-небудь.

ТОВМА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **товма́чити**.

ТОВМА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех. і неперех.* Те саме, що **тлума́чити**.

ТОВПИ́ГА, -и. 1. *ж.* Те саме, що **товстоло́бик**. 2. *ч. і ж., діал.* Про товсту, незграбну людину.

ТО́ВПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* то́впляться; *недок.* 1. *тільки мн.* Скупчуючись в одному місці, збиваючись докупи, створювати натовп, юрбу; стояти, топтатися натовпом. // *перен.* Виникати, з'являтися безладно у великій кількості (про думки, плани, мрії і т. ін.). 2. Ходити, рухатися на невеликому просторі близько один від одного, торкаючись, штовхаючи один одного. // Іти кудись, до чогось, скупчуючись, або рухатися в натовпі, натовпом.

ТО́ВПИЩЕ, -а, *с.* Велика юрба, юрма, натовп.

ТОВСТЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **товстеле́зний**.

ТОВСТЕЛЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже товстий.

ТОВСТЕЛЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **товстеле́зний**.

ТОВСТЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **товстеле́зний**.

ТОВСТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Який трохи перевищує звичайну товщину; досить товстий.

ТОВСТЕ́НЬКО. Присл. до **товсте́нький**.

ТОВСТЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **товсте́нький**.

ТОВСТЕ́СЕНЬКО. Присл. до **товсте́сенький**.

ТОВСТИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має велику, значну товщину; прот. т о н к и й. // Який складається з великої кількості аркушів (про книгу, зошит і т. ін.). // Дуже наповнений, набитий чим-небудь. 2. Який має значний діаметр поперечного перерізу; великий в обхваті. // Ситий, гладкий, з тілом, що має більшу, ніж звичайно, повноту (про людину) або вгодованість (про тварину). // М'язистий, жирний, округлий (про окремі частини тіла людини і тварини). ** **Товста́ ки́шка**, *анат.* – частина кишкового каналу людини і хребетних тварин, що починається безпосередньо за тонкою кишкою. 3. *розм.* Значний завширшки, широкий (зазвичай про брови, вуса і т. ін.). 4. *розм.* Низький, густий, басистий (про голос, звуки).

ТОВСТИ́ТИ, товсти́ть, *недок., перех., розм.* Робити кого-небудь товстішим на вигляд (про незграбно пошитий одяг).

ТОВСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **товсті́ти**.

ТОВСТІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **товсте́нький**.

ТОВСТІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати товстим (у 1, 2 знач.); товщати.

ТОВСТІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **товсті́шати**.

ТОВСТІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати товстішим; товщати.

ТОВСТІ́ШЕ. Вищ. ст. до **то́всто**.

ТОВСТІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **товсти́й**.

ТО́ВСТО. Присл. до **товсти́й** 1, 4.

ТОВСТОБО́КИЙ, -а, -е. Який має товсті боки, з товстими боками.

ТОВСТОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **товстобо́кий**.

ТОВСТОБРО́ВИЙ, -а, -е. Такий, у кого широкі брови.

ТОВСТОБРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **товстобро́вий**.

ТОВСТОВОЛОКНИ́СТИЙ, -а, -е. Зроблений з товстих волокон.

ТОВСТОГУ́БИЙ, -а, -е. Який має товсті губи, з товстими губами.

ТОВСТОГУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **товстогу́бий**.

ТОВСТОДЗЬО́БИЙ, -а, -е. Який має товстий дзьоб, з товстим дзьобом. ** **Товстодзьо́бі сини́ці** – родина птахів ряду горобцеподібних.

ТОВСТОДЗЬО́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **товстодзьо́бий**.

ТОВСТОЗА́ДИЙ, -а, -е, *розм.* Який має великий, товстий зад, з товстим задом.

ТОВСТОЗА́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Властивість за знач. **товстоза́дий**.

ТОВСТОКО́РИЙ, -а, -е. Який має товсту кору, кірку, з товстою корою, кіркою.

ТОВСТОКО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість зазнач. **товстоко́рий**.

ТОВСТОЛИ́СТИЙ, -а, -е. У якого товсте листя.

ТОВСТОЛИСТОВИ́Й, -а́, -е́, *мет.* Призначений для виробництва товстих (від 4 до 50 мм) листів прокату. // Що випускається, виготовляється у вигляді таких листів. *Товстолистова сталь.*

ТОВСТОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має товсте, м'ясисте обличчя, лице, з товстим лицем.

ТОВСТОЛО́Б *див.* **товстоло́бик**.

ТОВСТОЛО́БИК, ТОВСТОЛО́Б, -а, *ч.* Промислова риба родини коропових, що водиться в річках Південно-Східної Азії та живиться здебільшого водоростями.

ТОВСТОМІ́Р, -а, *ч.* Знаряддя, прилад для вимірювання товщини чого-небудь.

ТОВСТОМІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до вимірювання товщини чого-небудь. 2. Прикм. до **товстомі́р**.

ТОВСТОМО́РДИЙ, -а, -е. 1. Який має велику, товсту морду, з товстою мордою (про тварину). 2. *розм.* Який має товсте, м'ясисте обличчя, з товстим обличчям (про людину).

ТОВСТОНІ́ЖКА, -и, *ж.* Перетинчастокрила комаха – насіннєїд, поширена в Південній Америці та Європі.

ТОВСТОНО́ГИЙ, -а, -е. 1. Який має товсті ноги, з

товстими ногами. 2. З товстими ніжками (про меблі).

ТОВСТОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **товстоно́гий**.

ТОВСТОПА́ЛИЙ, -а, -е. Який має товсті пальці, з товстими пальцями.

ТОВСТОПИ́КИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **товстомо́рдий** 2.

ТОВСТОПИ́КІСТЬ, -кості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **товстопи́кий**.

ТОВСТОПОКРИ́ТИЙ, -а, -е. Який покритий товстим шаром чого-небудь (землі, масла та ін.).

ТОВСТОПУ́ЗИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який має велике, товсте черево, пузо. // *лайл.* Багатий, заможний. // *у знач. ім.* **товстопу́зий**, -зого, *ч.*, **товстопу́зі**, -их, *мн.*, *лайл.* Про багату, заможну людину. 2. *перен.* З випуклими, широкими боками (про автомобіль, меблі та інші предмети).

ТОВСТОРИ́ЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **товстомо́рдий**.

ТОВСТОРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **товстори́лий**.

ТОВСТОРІ́Г, -ро́га, *ч.* Те саме, що **снігова́ вівця́**.

ТОВСТОСТЕ́БЛИЙ, -а, -е. Який має товсте стебло, з товстим стеблом.

ТОВСТОСТЕ́БЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **товстосте́блий**.

ТОВСТОСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який має товсті стіни, стінки, з товстими стінами, стінками.

ТОВСТОСТІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **товстості́нний**.

ТОВСТОСУ́М, -а, *ч.*, *розм.* Багатир, багатий ділок, підприємець.

ТОВСТОТІ́Л, -а, *ч.*

ТОВСТОТІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який має товсте тіло, з товстим тілом. 2. З випуклими широкими бо-ками.

ТОВСТОШАРОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до товстого шару чого-небудь.

ТОВСТОШАРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **товстошаровий**.

ТОВСТОШИ́ЙИЙ, -я, -є. Який має товсту шию, з товстою шиєю.

ТОВСТОШКІ́РИЙ, **ТОВСТОШКУ́РИЙ**, -а, -е. 1. Який має товсту шкіру (шкуру). 2. Зробл. з товстої шкіри. *Товстошкірий пояс.* 3. *перен.*, *розм.* Який ні на що не звертає уваги, якого нічим не можна пройняти; грубий, нечуйний.

ТОВСТОШКІ́РІ, **ТОВСТОШКУ́РІ**, -их, *мн.*, *перен.*, *розм.* Ті, кого нічим не можна пройняти.

ТОВСТОШКІ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **товстошкі́рий**.

ТОВСТОШКУ́РИЙ *див.* **товстошкірий**.

ТОВСТУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи товстий; трохи товщий, ніж звичайно або ніж треба.

ТОВСТУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *розм.* Товста, повна жінка, дівчина.

ТОВСТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Товстий, повний чоловік, хлопець.

ТОВСТУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *розм.* Зменш.-пестл. до **товсту́н**.

ТОВСТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Товста, повна жінка, дівчина.

ТОВСТУ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Зменш.-пестл. до **товсту́ха**.

ТОВСТЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже товстий.

ТОВСТЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже товстий.

ТОВСТЯ́НКА, -и, *ж.* Комахоїдна рослина родини пухирникових.

ТОВСТЯ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **товстя́нка**.

ТОВСТЯ́НКОВІ, -их, *мн.* Родина дводольних рослин; трави, напівчагарники і чагарники, в основному сукуленти.

ТОВТ, -а, *ч.*, *зах.* Купець.

ТО́ВТРИ, товтр, *мн.*, *геол.* Вапнякові пасма, що являють собою залишки рифів та атолів морів далеких геологічних епох.

ТОВЧ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Дерть. 2. Те, що потовчено.

ТО́ВЧА, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **штовханина**.

ТОВЧЕ́НИЙ, -а, -е, *прикм.* Пом'якшений або подрібнений унаслідок товчіння.

ТО́ВЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **товкти́**.

ТОВЧЕ́НИК, -а, *ч.*, *перев. мн.* **товче́ники**, -ів. 1. Кулінарний виріб у формі вареної кульки з січеного, а потім потовченого м'яса, до якого додається борошно, сіль, перець. 2. *розм.* Удар кулаком. ** **нахапа́тися товче́ників** (*див.* **нахапуватися**).

ТО́ВЧЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **товчі́ння**.

ТОВЧІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Той, хто щось товче у ступі.

ТОВЧИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який що-небудь товче, признач. для цього.

ТОВЧИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Жінка, яка товче щось у ступі.

ТОВЧІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **товкти́ і товкти́ся**.

ТОВЧІ́Я, -ї, *ж.*, *діал.* Пристрій для товчення дубової кори.

ТОВЧІ́Я, -ї, *ж.*, *розм.* Наявність де-небудь значної кількості людей на недостатній площі.

ТО́ВЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Ступа.

ТОВЧО́К, -чка́, *ч.*, *розм.*, *рідко*. 1. Те саме, що **товку́чка**. 2. *заст.* Різкий рух; поштовх. // *перен.* Внутрішній або зовнішній поштовх до якоїсь дії, певного вчинку, прояву і т. ін. 3. Унітаз; туалетна кімната в місцях скупчення людей, на вокзалі, в кінотеатрі тощо.

ТОВЩ, -у, *ч.*, *діал.* Жир.

ТО́ВЩА, -і, *ж.* 1. Маса якої-небудь речовини, якогось тіла від поверхні у глибину, шар чого-небудь. // Велике скупчення людей, тварин від краєв у глибину. // *рідко.* Те саме, що **жир**[1]. 2. *перен.* Про широкі народні маси, про народ.

ТО́ВЩАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **то́вщати**.

ТО́ВЩАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Робитися товстим або товстішим; товстішати.

ТОВЩЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже товстий.

ТО́ВЩИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **товсти́й**.

ТОВЩИНА́, -и́, *ж.* 1. Величина, розмір поперечного перерізу предмета, тіла; відстань у глибину від поверхні якоїсь маси до іншої маси або до якогось предмета. 2. Огрядність, повнота.

ТОВЩИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **товщина́**.

ТОВЩИНОМІ́Р, -а, *ч.*, *спец.* Прилад для вимірювання товщини контактним або безконтактним способом (напр. ультразвуковий).

ТОВЩІ́НЬ, -і, *ж.*, *діал.* Товщина.

ТО́ГА, -и, *ж.* Чоловічий верхній одяг громадян у Стародавньому Римі.

ТОГАВІ́РУСИ, -ів, *мн.* Родина вірусів з однонитчастою несегментованою інфекційною РНК лінійної форми.

ТОГДИ́Й, *присл.*, *зах.* Тоді.

ТОГДІ́, *заст.*, *присл.* Тоді.

ТОГІ́Д, **ТОГІ́ДЬ**, *присл.*, *діал.* Минулого року, торік.

ТОГІ́ДНИЙ, -а, -е, *зах.* Торішній, тогорічний.

ТОГІ́ДЬ *див.* **тогі́д**.

ТОГО́. 1. *присл.*, *розм.* Уживається як співвідносне слово із спол. щ о з причиновим значенням: тому. 2. *част.*, *у знач. присудка*, *розм.* Уживається на означення дій, властивостей, стану, перев. якоюсь мірою негативних.

ТОГОБІ́ЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Який проживає чи міститься на іншому березі, по той бік річки.

ТОГОДЕ́ННЯ, -я, *с.*, *поет.* Те саме, що **тогоча́сність**.

ТОГОДИ́, *присл.*, *зах.* Тоді.

ТОГОЛЕ́ЗЕЦЬ *див.* **тоголе́зці**.

ТОГОЛЕ́ЗКА *див.* **тоголе́зці**.

ТОГОЛЕ́ЗЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **тоголе́зець**, -зця, *ч.*; **тоголе́зка**, -и, *ж.*). Населення Того.

ТОГОЛЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тоголезців.

ТОГОЛІ́ТНІЙ, -я, -є, *розм.* Те саме, що **тогорі́чний**.

ТОГОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який існував, відбувався або відбувся минулого року; стосується минулого року і т. ін. // Який зберігся, залишився з минулого року.

ТОГОСВІ́ТНІЙ, -я, -є, *розм.* Який перебуває за межами цього світу; власт. тому світові; потойбічний.

ТОГО́-ТАКИ́, *присл.* Саме в той час у минулому чи майбутньому.

ТОГОЧА́СНИЙ, -а, -е. 1. Який був, існував раніше, в минулому, за тих часів; колишній; прот. с ь о г о ч а с н и й, т е п е р і ш н і й. // Власт. минулому, тим часам. // *у знач. ім.* **тогоча́сне**, -ного, *с.* Те, що було, існувало раніше, в минулому, за тих часів. 2. Який жив раніше, в минулому, за тих часів; сучасний кому-, чому-небудь у минулому. 3. Такий, яким хто-небудь був або що-небудь було раніше, в певний момент чи період у минулому.

ТОГОЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Час, період у минулому, позначений певними історичними подіями, явищами або життям і діяльністю кого-небудь.

ТО́ДЕС, -а, *ч.* Елемент у парному фігурному катанні на ковзанах, коли партнерша описує навколо партнера, який тримає її за руку, коло на одному ковзані за положення тіла, майже паралельного до льоду.

ТОДІ́, *присл.* 1. У той час, колись у минулому чи в майбутньому; не тепер. 2. Одразу після якої-небудь дії або одночасно з нею. // У названий період, час. // *у сполуч. зі сл.* с а м е. У той самий момент. 3. У такому разі, за таких обставин, умов. 4. Уживається в головному реченні у знач. співвідносного слова до спол. к о л и, я к, я к б и чи без сполучника в підрядному умови. 5. Уживається як частина складеного підрядного спол. т о д і я к у часових підрядних реченнях, що мають відтінок допустовості або протиставлення; тим часом як. 6. Те саме, що **пóтім** 2.

ТОДІ́ШНІЙ, -я, -є. 1. Який був, існував раніше, в минулому, тоді; прот. с ь о г о ч а с н и й, т е п е р і ш н і й. // Який був трохи раніше. // *у знач. ім.* **тоді́шнє**, -нього, *с.* Те, що було раніше, в минулому, тоді. 2. Який жив раніше, в минулому, тоді; сучасний кому-, чому-небудь у минулому. 3. Такий, яким хто-небудь був або що-небудь було раніше, в певний момент чи період у минулому.

ТОЖ. 1. *спол.* Уживається звичайно на початку речення, в якому підсумовується щось, робиться висновок з попереднього, з якогось повідомлення, з чогось сказаного; наближається за знач. до спол. т а к и м ч и н о м, о т ж е. // Уживається для приєднання речення, що служить поясненням думки, висловленої в попередньому; відповідає знач. спол. т о м у, ч е р е з т е. 2. *част.* Уживається для логічного виріження певного слова або для підсилення загального змісту всього висловлювання. ** **тож-бо**; **тож-бо і є**; **тож воно́ і є** – уживається для підсумування висловленого кимсь. **Чи тож** – невже, хіба. 3. *присл.*, *діал.* Також, теж.

ТОЙ[1], того́, *ч.*, **та**, тіє́ї, *рідко* **то́ї**, *заст.* **ті́ї**, *ж.*, **те**, того́, *с.*; *мн.* **ті**, тих; *займ.* 1. *вказ.* Указує на щось, більш віддалене у просторі, ніж інше подібне (перев. парне); прот. ц е й (у 1 знач.). // Указує на відрізок часу, який передував безпосередньо такому самому відрізку, моменту або настане після нього. 2. *вказ.*, *також у сполуч. із част.* о н, о с ь. Указує на який-небудь предмет, якусь особу (перев. супроводжується вказівним жестом), що їх вирізняють з-поміж інших; не будь-який (будь-яка), а саме даний (дана), що на нього (неї) вказує мовець; про який (яку) йдеться; цей (у 2 знач.). 3. *вказ.* Указує на предмет, особу, явище і т. ін., які були названі у попередньому викладі, про які вже йшлося раніше. // *у знач. ім.* **той**, того́, *ч.*; **та**, тіє́ї, *ж.*; **те**, того́, *с.*; **ті**, тих, *мн.* Уживається замість предмета, особи, які були названі в попередньому викладі, про які вже йшлося раніше. // *у знач. ім.* **той**, того́, *ч.*; **та**, тіє́ї, *ж.*; **те**, того́, *с.*; **ті**, тих, *мн.* Уживається замість когось останнього з названих у попередньому викладі й відповідає за знач. особ. займ. 3 особи в і н, в о н а, в о н и. // *у знач. ім.* **той**, того́, *ч.*; **та**, тіє́ї, *ж.*; **те**, того́, *с.*; **ті**, тих, *мн.* Уживається при переліченні або зіставленні названих раніше осіб, предметів і т. ін. 4. *вказ.* Уживається для вказівки на один предмет, одну особу і т. ін. із двох або кількох подібних, з ряду однорідних, коли їх перелічують або зіставляють. // *у знач. ім.* **той**, того́, *ч.*; **та**, тіє́ї, *ж.*; **те**, того́, *с.*; **ті**, тих, *мн.* Узагальнено вказує на предмет, особу, явище (без попередньої згадки про них) при переліченні або зіставленні в якійсь площині. // *у знач. ім.* **те**, того́, *с.* У сполуч. зі сл. в с е вказує на перелічувані предмети, виконуючи функцію узагальнюючого слова. 5. *вказ.*, *у знач. ім.* **те**, того́, *с.* Уживається для вказівки на що-небудь висловлене раніше, на якісь факти, обставини, припущення і т. ін. // *у сполуч. зі сл.* ж, с а м е. Указує на тотожність чого-небудь з чимсь висловленим, повідомленим раніше. ** **До то́го [ж]** – з наявністю додаткових ознак, дій, заходів і т. ін.; крім того. **На те ...** – уживається при поясненні, мотивуванні чого-небудь. **Не без то́го [, щоб]** – уживається для висловлення певної згоди в чомусь у знач. т а к, м о ж л и в о, м о ж е с т а т и с я. **Не до то́го** *кому* – хтось не має часу, можливості думати про кого-, що-небудь, приділяти увагу кому-, чому-небудь і т. ін. **Не те що (щоб) ..., [а]**: а) уживається для заперечення якогось припущення перед викладом справжніх фактів, обставин тощо; б) для заперечення тотожності чогонебудь з чимсь у знач.: н е т а к и й (т а к), я к. **Ні з то́го ні з сього** – без будь-якої причини, без жодного приводу або несподівано. **Ні се ні те**; **Ні те ні се** – щось невиразне, неясне, не зовсім зрозуміле; хтось, щось не має виразних ознак, особливостей. **Тільки й того́, що ...** – указує на що-небудь незначне, обмежене, яким хтось користується, володіє. **Що [ж] з то́го?** – звичайно риторичне запитання, близьке за знач. до висловів: н і ч о г о н е в д і є ш, в с е о д н о; ч и м а є ц е з н а ч е н н я? **[Та] як на те**, *у знач. вставн. сл.*: а) якраз, до речі; б) недоречно, як на зло, як навмисно. 6. Уживається в головному реченні за наявності співвідносного сполучного сл. у підрядному, вказуючи на ознаку, за якою хто-, щонебудь вирізняється із загалу подібних і яка розкривається у підрядному. // Уживається в складі співвідносного словосполучення ч и м ..., т и м, указуючи на залежність якогось явища, якоїсь дії тощо від чого-небудь, на більший ступінь виявлення ознаки у другій частині речення. // *у знач. ім.* **той**, того́, *ч.*; **та**, тіє́ї, *ж.*; **те**, того́, *с.*; **ті**, тих, *мн.* Уживається в головному реченні за наявності співвідносного сполучного сл. у підрядному, вказуючи на особу, що вирізняється із загалу інших з якоїсь причини, за якоюсь ознакою, розкритою у підрядному реченні. // *у знач. ім.* **те**, *рідко* **те́є**, того́, *с.* Уживається в головному реченні за наявності співвідносного сполучного сл. у підрядному, вказуючи на предмет, дію, явище і т. ін., які пояснюються у підрядному. 7. *означ.*, *перев. із запереч. част.* н е. Такий, як треба, як має бути. // Такий, як звичайно, до якого звикли; такий, як раніше, як завжди. // Який не змінився, залишився незмінним. // *у знач. ім.* **те**, того́, *с.* Про що-небудь небажане, непотрібне, не таке, як хотілось би. 8. *означ.*, *а також у сполуч.* т о й ж е, т о й [ж е] с а м и й, т а (т е) ж, т а [ж] с а м а, т е [ж] с а м е. Який вже був, мав місце, згадувався, зустрічався раніше. // Не будь-який, не якийсь інший, а саме цей. 9. *означ.* Уживається для підкреслення емоційного ставлення до осіб, предметів, явищ і т. ін. 10. Уживається як складова частина складених спол. у н а с л і д о к т о г о, щ о; д л я т о г о, щ о б; з т и м, щ о б; з т о г о ч а с у, я к; м а л о т о г о, щ о; м і ж т и м, я к; н е з в а ж а ю ч и н а т е, щ о; п е р е д т и м, я к; п і с л я т о г о, я к; *заст.* т и м, щ о; у т о й ч а с, я к і т. ін. // Уживається у складі словосполучень, перев. вставних, які з'єднують різні частини висловлення. 11. **той**, *част.*, *розм.* Уживається для заповнення паузи в разі запинки у мові, за наявності труднощів у доборі слова, а також замість якого-небудь слова або словосполучення; того (*див.* **того́** 2). // Уживається як евфемізм при повідомленні про що-небудь. // *у знач. присудка.* Уживається перев. на позначення негативних дій, властивостей, стану тощо; поганий, посередній, не дуже добрий і т. ін.

ТОЙ[2], то́я, *ч.* Мініатюрні собаки вагою до 5 кг (напр. той-тер'єр).

ТОЙДІ́, *присл.*, *заст.* Тоді.

ТОЙО́Н, -а, *ч.* У дореволюційний період у якутів та інших північних народностей – титул князя, а також назва старости, представника влади з місцевого населення.

ТОЙТЕР'Є́Р, -а, *ч.* Порода маленьких короткошерстих декоративних собак різної масті.

ТОЙЯ, -ї, *ж.* Розмінна монета Папуа-Нової Гвінеї – $^1/_{100}$ кіни.

ТОК[1], -у, *ч.* Потік, струмування рідини.

ТОК[2], -а, *ч.*, *заст.* Тока.

ТО́КА, -и, *ж.*, *заст.* Жіночий головний убір, круглий, прямий, без крисів.

ТОКА́Й, -ю, *ч.* Сорт десертного угорського вина.

ТОКА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Токай.

ТОКАМА́К, -а, *ч.* Ядерна установка – замкнута магнітна система, що має форму тора (*див.* **тор**[1]), для створення та утримання високотемпературної плазми.

ТОКА́Н, -у, *ч.*, *зах.* Мамалига.

ТОКА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *діал.* Перебиватися, якось животіти.

ТО́КАР, -я, *ч.* Робітник, фахівець із механічної обробки металу, дерева та інших матеріалів способом обточування на токарному верстаті.

ТОКАРЕ́НКО, -а, *ч.*, *розм.* Син токаря.

ТО́КАРІВ, -ева, -еве. Прикм. до **то́кар**. // Належний токареві.

ТОКАРІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.* Дочка токаря.

ТОКА́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з обточуванням металу, дерева та інших матеріалів на верстаті. // Признач. для такого обточування матеріалів. ** **Тока́рний верста́т** – верстат, на якому заготовку деталі закріплюють у патроні, що обертається; обробляють жорстко закріпленими різцями різної форми і призначення.

ТОКА́РНЯ, -і, *ж.* 1. Токарна майстерня. 2. *діал.* Токарний верстат.

ТО́КАР-РЕВОЛЬВЕ́РНИК, то́каря-револьве́рника, *ч.* Робітник, майстер, що виготовляє, обробляє деталі на токарному револьверному верстаті.

ТОКА́РСТВО, -а, *с.* Токарна справа, токарне ремесло.

ТОКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тока́рство**.

ТОКАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **токарюва́ти**.

ТОКАРЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *розм.* Працювати токарем, займатися токарською роботою.

ТОКА́ТА, -и, *ж.* Віртуозна музична п'єса для фортепіано чи органа, витримана у швидкому, чітко ритмованому безперервному русі.

ТОКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тока́та**.

ТОКІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Токіо.

ТОКМА́, -и́, *ж.*, *зах.* Угода.

ТО́КМА, *присл.*, *зах.* Тільки, лише. ** **Міня́тися то́кма**, *зах.* – міняти річ на річ.

ТОКМА́ЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Шевське правилля для пригладжування підбора.

ТОКМИ́ТИ, -млю, -ми́ш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *зах.* 1. Прицінюватися, наймати. 2. Розподіляти, групувати.

ТО́КМИТИСЯ, -млюся, -мишся, *недок.*, *зах.* Домовлятися, погоджуватися.

ТОКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **тік**. 2. Який працює на току. // *у знач. ім.* **токови́й**, -во́го, *ч.*; **токова́**, -во́ї, *ж.* Особа, відповідальна за роботу на току.

ТОКО́ВИЩЕ, -а, *с.* Місце, де токують птахи.

ТОКОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **тік**. // Місце, де був тік.

ТОКО́ГРАФИ, -ів, *мн.* Те саме, що **гістеро́графи**.

ТОКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація скорочувальної діяльності матки під час пологів.

ТОКОДИНАМО́ГРАФИ, -ів, *мн.* Те саме, що **гістеро́графи**.

ТОКОДИНАМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання сили скорочень матки під час пологів.

ТОКО́ЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст з токології.

ТОКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до токології.

ТОКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про пологи.

ТОКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **токота́ти**.

ТОКОТА́ТИ, -ко́че *і* **ТОКОТІ́ТИ**, -ти́ть, *недок.*, *діал.* Розмірено й часто стукати. // Битися, калататися (про серце).

ТОКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **токоті́ти**.

ТОКОТІ́ТИ *див.* **токота́ти**.

ТОКОФЕРО́Л, -у, *ч.* Протистерильний вітамін, брак якого призводить до безпліддя (жиророзчинний вітамін Е).

ТОКОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь пологів.

ТОКСАНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Анемія, яка спричинюється гемолітичними отрутами.

ТОКСАСКАРИДО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба собак, хутрових звірів, що спричиняється аскаридами, які паразитують у тонких кишках.

ТОКСАСКАРО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи нематодозів; зараження людини відбувається при вживанні їжі та води, забруднених фекаліями тварин, які містять яйця гельмінта.

ТОКСЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Отруєння організму токсинами в разі потрапляння їх у кров.

ТОКСИГЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **токсикоге́н-ний**.

ТОКСИГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність тварини, рослини або мікроорганізму утворювати речовини, які мають токсичну дію на інші організми.

ТОКСИДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання шкіри, яке виникає внаслідок алергічної або токсичної дії хімічних речовин або харчових продуктів, що потрапили в організм.

ТОКСИКА́НТ, -а, *ч.* Отруйна, шкідлива для організму речовина.

ТОКСИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Отруєння токсинами.

ТОКСИКОГЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який викликаний отруєю (отруєнням). 2. Який утворює отруйні речовини.

ТОКСИКОГЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність паразита виробляти ті чи інші отруйні для рослини речовини.

ТОКСИКОДЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до токсикодермії.

ТОКСИКОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **токсидермія**.

ТОКСИКО́З, -у, *ч.*, *спец.* Хворобливий стан, що виникає внаслідок дії на організм людини або тварин токсинів і отрут.

ТОКСИКОІНФЕ́КЦІЇ, -ій, *мн.*: ** **Харчові токсикоінфе́кції** – гострі кишкові інфекції, що виникають внаслідок вживання в їжу продуктів, в яких розмножились ті чи ін. мікроорганізми або накопичились їх токсини.

ТОКСИКОІНФЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до токсикоінфекцій.

ТОКСИКО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із токсикології.

ТОКСИКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до токсикології.

ТОКСИКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, яка вивчає фізичні й хімічні властивості токсинів і отрут, їх дію на організми людини або тварини та досліджує засоби запобігання й лікування отруєнь. ** **Екологічна токсиколо́гія** – розділ токсикології, який вивчає переміщення й перетворення отрут у біосфері та вплив їх на екосистеми. **Саніта́рна токсиколо́гія** – розділ токсикології, який розробляє заходи з профілактики шкідливого впливу на організм людини хімічних речовин, що зустрічаються в навколишньому середовищі, а також у продуктах харчування.

ТОКСИКОМА́Н, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто страждає на токсикоманію.

ТОКСИКОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Хвороба, що виражається у потязі до вживання деяких токсичних для організму людини речовин, препаратів.

ТОКСИКОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до токсикометрії.

ТОКСИКОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів, які використовуються для кількісного оцінювання токсичності хімічних речовин.

ТОКСИКОПЛАЗМО́З, -у, *ч.*, *мед.* Синдром, спричинений вродженою протозойною інфекцією, що характеризується патологією голови, ушкодженням мозку, а внаслідок цього розумовою відсталістю, а також інфекцією очей, розладом зору, частими епілептичними нападами.

ТОКСИКОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь отруїтися.

ТО́КСИКО-ХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до токсичної дії хімічних сполук та хімії отруйних речовин.

ТОКСИ́Н, -у, *ч.*, *спец.* Отруйна речовина, яку утворюють хвороботворні мікроорганізми, а також деякі види тварин і рослин.

ТОКСИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання, спричинене токсинами; наявність токсинів у крові.

ТОКСИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **токси́н**. *Токсинна зброя.*

ТОКСИНОТЕРА́ПІЯ, -ї, *ж.* Лікування токсинами.

ТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Який є токсином; отруйний. // Зумовлений дією токсину.

ТОКСИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **токси́чний**.

ТОКСОДО́ЗА, -и, *ж.* Величина, яка характеризує дію на організм отруйної речовини.

ТОКСО́ЇДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **анатокси́ни**.

ТОКСОКАРО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба, яка спричинюється інвазією личинок нематод, що є звичайними паразитами собак та котів.

ТОКСОПЛА́ЗМА, -и, *ж.* Рід паразитичних найпростіших ряду кокцидій.

ТОКСОПЛА́ЗМИ, -а́зм, *мн.* (*одн.* **токсопла́зма**, -и, *ж.*). Рід паразитичних одноклітинних організмів класу джгутикових.

ТОКСОПЛАЗМО́З, -у, *ч.* Паразитарне захворювання людини й тварин, збудником якого є токсоплазма.

ТОКСОПЛАЗМО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до токсоплазмозу.

ТОКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **токува́ти**.

ТОКУВА́ТИ, -у́є, *недок.* 1. Особливим криком, що супроводжується відповідними рухами, підкликати самок (про самців глухарів тощо). 2. *рідко.* Цокати, стукати. 3. *рідко.* Литися, струмувати (про рідину).

ТОК-ШО́У, *невідм.*, *с.* Жанр телепередачі – дискусії, обговорення якої-небудь проблеми, в яких беруть участь запрошені в студію глядачі.

ТОЛ, -у, *ч.* Вибухова речовина; скорочена назва тринітротолуолу – тротилу.

ТОЛА́Й, -я́, *ч.* Вид зайців піщано-сірого кольору з дуже довгими вухами.

ТО́ЛАР, -а, *ч.* Грошова одиниця Словенії – 100 стотин.

ТО́ЛБА, -и, *ж.* Різновид кожуха.

ТОЛГА́У, *невідм.*, *ч.* Один із видів творчості казахських акинів, зміст яких пов'язаний з історичними подіями, радощами і стражданнями людини.

ТО́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **толь**. // Зробл. із толю. // Признач. для виробництва толю.

ТОЛЕРА́НТНИЙ, -а, -е. 1. *мед.* Здатний переносити несприятливий вплив яких-небудь факторів. 2. Поблажливий, терпимий до чиїхсь думок, поглядів, вірувань тощо.

ТОЛЕРА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Властивість за знач. **толера́нтний**. // *фарм.* Здатність переносити великі дози отрут або ліків без шкоди для організму. ** **Імунологічна толера́нтність** – специфічний стан організму, за якого втрачається здатність виробляти антитіла у відповідь на введення певного антигену. 3. *мат.* В теорії множин – відношення на множині, що задовольняє властивостям рефлексивності і симетричності; транзитивність не обов'язкова.

ТОЛЕРА́НТНО, *книжн.* Присл. до **толера́нтний**.

ТОЛЕРУБЕРО́ЇДНИЙ, -а, -е. Стос. до толі й руберойду, їхнього виготовлення та застосування. *Толеруберойдне покриття.*

ТОЛЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **толерува́ти**.

ТОЛЕРУВА́ТИ, -ру́ю, -ру́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *заст.*, *книжн.* Виявляти толерантність до кого-, чого-небудь; терпіти.

ТОЛІВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, що виготовляє толь.

ТО́ЛІНГ, -у, *ч.* Переробка давальницької сировини, що поставляється закордонною фірмою, вітчизняними компаніями з подальшим постачанням готового продукту на експорт.

ТОЛК, -у, *ч.* 1. *тільки одн.*, *розм.* Те саме, що **ро́зум**, **глузд**. ** **Зна́ти толк** *у чому* – бути знавцем чого-небудь, добре розумітися на чому-небудь. З **то́лком**: а) розсудливо, розумно; б) так, щоб можна було зрозуміти. 2. *тільки одн.*, *розм.* Користь; добрий наслідок. ** **Без то́лку**: а) даремно, марно, без потреби; б) безглуздо, безладно. 3. *перев. одн.*, *заст.* Суть, смисл, сенс. 4. *рідко.* Напрям, спрямування. // Напрям у старообрядництві та сектантстві. 5. *розм.* Лад, порядок де-небудь. 6. *перев. мн.*, *рідко.* Пересуди, розмови.

ТОЛКО́ВИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* 1. Розумний, розсудливий; діловий, тямущий. 2. Змістовний, слушний; зрозумілий.

ТО́ЛКОМ, *присл.*, *розм.* 1. Так, щоб було зрозуміло; виразно, ясно. 2. Як слід, так, щоб була користь.

ТОЛКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.*, *рідко.* 1. Пояснювати, розтлумачувати. 2. Говорити, розмовляти; розповідати, роз'яснювати; висловлювати свою думку.

ТОЛКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Розмовляти між собою, з ким-небудь; радитися.

ТО́ЛОБ, -а, *ч.*, *зах.* Те саме, що **ка́діб**.

ТО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до тол.

ТО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тол**. // Зробл., вигот. із толу.

ТО́ЛОК, -у, *ч.*, *діал.* 1. Пристрій, знаряддя для трамбування. 2. Поршень.

ТОЛО́КА, -и, *ж.* 1. Залишене під пар поле, що служить пасовищем для худоби. 2. *діал.* Взагалі вільна ділянка біля села, де збиралася молодь гуляти.

ТОЛО́КА́, -ло́кі́, *ж.*, *розм.* 1. Звичайно одноразова праця гуртом для швидкого виконання великої за обсягом роботи, на яку скликають сусідів, родичів, товаришів (без оплати, а за частування). // Люди, скликані для такої роботи. // *перен.* Про скупчення людей, які щось роблять. 2. *у знач. присл.* **толо́кою**. Спільно, гуртом (працюючи без оплати, а за частування).

ТОЛОКНО́, -а́, *с.* Борошно з підсушеного і трохи підсмаженого зерна вівса, а також товчена суха риба і т. ін.

ТОЛОКНЯ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **толокно́**.

ТОЛОКНЯ́НКА, -и, *ж.* Чагарник з біло-рожевими квітками і червоними ягодами.

ТО́ЛОКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **то́лок**.

ТОЛОКУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **толокува́ти**[1].

ТОЛОКУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **толокува́ти**[2].

ТОЛОКУВА́ТИ[1], -у́є, *недок.* Бути толокою, гуляти (про землю).

ТОЛОКУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Працювати толокою (*див.* **толо́ка́**[2]).

ТО́ЛОС, -а, *ч.* Монументальна, кругла у плані будівля (гробниця, храм) в егейській культурі і античному світі.

ТОЛОЧА́НИН, -а, *ч.* Учасник толоки.

ТОЛО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **толочи́ти**.

ТОЛО́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **толочи́ти і толочи́тися**.

ТОЛОЧИ́ТИ, -очу́, -о́чиш, *недок.*, *перех.* 1. Приминати, надломлювати трав'янисті рослини, пошкоджувати посіви, городину і т. ін., ходячи, їздячи, пасучись на них тощо. // Топтати, наступати ногами. // Нищити, псувати. 2. Те саме, що **би́ти** 1, 2. 3. Тягти кого-, що-небудь по землі, підлозі і т. ін.; волокти.

ТОЛОЧИ́ТИСЯ, -лочу́ся, -ло́чишся, *недок.*, *рідко.* 1. Вести бродяче життя; блукати по світу. 2. Пас. до **толочи́ти**.

ТОЛОЧІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **толо́чення**.

ТОЛО́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **толо́ка**.

ТОЛСТО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Прибічник, послідовник толстовства.

ТОЛСТО́ВКА, -и, *ж.* Довга верхня чоловіча сорочка зі складками й поясом, яку носили поверх штанів.

ТОЛСТО́ВСТВО, -а, *с.* Релігійно-утопічний напрям у філософії, що виник на основі вчення Л. Толстого.

ТОЛСТО́ВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Л. Толстого, толстовства і толстовця.

ТОЛСТО́ВЩИНА, -и, *ж.* Поширення релігійних, моральних, етичних поглядів і принципів на засадах вчення Л. Толстого.

ТОЛУЇ́ДИНИ, -ів, *мн.* Первинні ароматичні аміни, безбарвні рідини або тверді речовини; застосовуються для синтезу різних барвників.

ТОЛУЇ́ДИНОВИЙ, -а, -е. Стос. до толуїдинів.

ТОЛУО́Л, -у, *ч.* Рідкий вуглеводень; безбарвна органічна сполука зі своєрідним запахом, яку добувають із кам'яновугільної смоли та нафти і використовують для виготовлення вибухових речовин, лікарських препаратів і т. ін.

ТОЛУО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **толуо́л**.

ТОЛЬ, -ю, *ч.* Покрівельний матеріал, виготовлений з товстого картону, просоченого кам'яновугільним дьогтем.

ТОЛЬТЕ́КИ, -ів, *мн.* Давній індіанський народ Мексики.

ТОМ, -у, *ч.* 1. Частина якого-небудь твору, збірки творів, видання, яка становить окрему книжку, а також окрема книжка якогось твору, збірки творів, видання. // Окрема книжка (в якомусь зібранні книжок, бібліотеці і т. ін.). // *розм.* Взагалі велика, товста книга. 2. *спец.* Частина одного носія даних.

ТОМАГА́ВК, -а, *ч.* Ударна кидальна зброя північноамериканських індіанців, що має форму топірця з довгим держаком.

ТОМА́Н, -а, *ч.* Те саме, що **тума́н**[2].

ТОМА́СІВСЬКИЙ, -а, -е, *мет.* Стос. до томасування. *Томасівський конвертер.* // Одержаний способом томасування. *Томасівська сталь.* ** **Тома́сівський проце́с** – процес виробництва литої сталі продуванням повітря або кисню у конвертері крізь фосфористий чавун.

ТОМАСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *мет.* Переробка рідкого фосфористого чавуну в сталь способом продування крізь нього стисненого повітря або суміші кисню з вуглекислим газом чи водяною парою.

ТОМАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати томасування.

ТОМАСШЛА́К, -у, *ч.*, *мет.* Багаті на фосфор відходи, які утворюються під час переробки чавуну в сталь томасівським способом.

ТОМА́Т, *ч.* 1. *род.* -а. Помідор. 2. *род.* -у. Соус, паста з помідорів.

ТОМА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тома́т**. // Приготований з томатів.

ТОМАТОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -я, -е. Призначений для збирання помідорів.

ТОМБО́, *невідм.*, *с.* Інструментальна музична п'єса урочисто-скорботного патетичного характеру.

ТО́МБОЛО, *невідм.*, *с.* Намивна вузька смуга з піску, галечнику, детриту, що з'єднує берег моря з найближчим островом.

ТОМБУ́Й, -я, *ч.*, *спец.* Великий поплавок, що вказує місцезнаходження кинутого якоря.

ТО́МИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **том**.

ТОМИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для томління яких-небудь матеріалів, виробів.

ТОМИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається томлінням чавуну, сталі і т. ін.

ТОМИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **томи́льник**.

ТОМИ́ТИ, томлю́, то́миш; *мн.* то́млять; *недок.*, *перех.*, *рідко без додатка.* 1. Доводити до втоми кого-, що-небудь. 2. Мучити, знесилювати, виснажувати. // Болісно турбувати, гнітити (про почуття, переживання). 3. *спец.* Витримувати в певних умовах, переробляючи на щось, надаючи відповідних якостей. 4. *мет.* Піддавати тривалому нагріванню (напр., чавун) для надання більшої в'язкості.

ТОМИ́ТИСЯ, томлю́ся, то́мишся; *мн.* то́мляться; *недок.* 1. Зазнавати втоми. 2. Зазнавати мук, страждань; мучитися. // Знемагати від чогось обтяжливого, одноманітного; нудитися. 3. Пас. до **томи́ти** 3, 4.

ТОМИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **том**.

ТОМІ́ЗМ, -у, *ч.* Філософське й богословське вчення середньовічного філософа-схоласта Фоми Аквінського, за яким розум повинен підпорядковуватися вірі, а філософія – бути служницею богослов'я.

ТОМІЛЯ́РИ, -ів, *мн.* Зарості низькорослих, ароматичних твердолистяних чагарників, напівчагарників перев. родини губоцвітих (чебрець, лаванда, розмарин).

ТОМІНКСО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи нематодозів; проміжний хазяїн – дощовий черв'як; характеризується ураженням дихальних шляхів.

ТО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **томи́ти**. // *у знач. прикм.*, *мет.* *Томлена сталь.*

ТОМЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який примушує томитися, мучитися, страждати. // Який викликає знемогу (про щось обтяжливе, одноманітне). 2. Який викликає млість, почуття приємної розслабленості. // Густий, паморочливий.

ТОМЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **томли́вий**.

ТОМЛИ́ВО. Присл. до **томли́вий**.

ТОМЛІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **томи́ти** 1, 2 і стан за знач. **томи́тися** 1, 2. 2. *спец.* Дія за знач. **томи́ти** 3, 4.

ТОМЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **томи́ти** 1, 2.

ТОМ-НЕ́КСТ, -у, *ч.*, *бірж.* Комбінована біржова угода, яка фактично починається завтра, а закінчується післязавтра.

ТО́МНИЙ, -а, -е, *рідко.* Сповнений легкого безпричинного смутку, легкої втоми, знемоги; млосний. // Який виражає душевне томління, легкий смуток.

ТО́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість і стан за знач. **то́мний**.

ТО́МНО. Присл. до **то́мний**.

ТОМОГРА́МА, -и, *ж.* Рентгенівський знімок, одержаний за допомогою томографії.

ТОМО́ГРАФ, -а, *ч.* Спеціальний апарат для пошарового рентгенологічного дослідження організму.

ТОМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до томографії.

ТОМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Пошарове рентгенографічне дослідження організму людини, зокрема легень, мозку, кісток, суглобів і т. ін. ** **Комп'ю́терна томогра́фія** – рентгенологічне дослідження з наступною побудовою за допомогою комп'ютера пошарового зображення об'єкта.

ТОМОДЕНСИТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **комп'ю́терна томогра́фія**.

ТОМОПНЕВМОПЕРИТОНЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Томографія органів черевної порожнини після контрастування їх газом, введеним у черевну порожнину.

ТОМОПНЕВМОРЕТРОПЕРИТОНЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Томографія органів заочеревинного простору, контрастованих за допомогою газу.

ТОМОФЛЮОРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до томофлюорографії.

ТОМОФЛЮОРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Флюорографія, при якій отримують пошарове рентгенівське зображення.

ТОМПА́К, -у́, *ч.* Золотистого кольору сплав міді з цинком, різновид латуні.

ТОМПАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **томпа́к**. // Зробл. з томпаку. *Томпаковий ланцюжок.*

ТОМСОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні, білі, рожеві або бурі крихкі кристали та їхні агрегати.

ТО́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Томськ.

ТОМ-ТО́М, -а, *ч.* Ударний музичний інструмент китайського походження з родини мембранофонів.

ТОМУ́. 1. *присл.* Унаслідок чого-небудь; через те, того. // Уживається в головному реченні як співвідносне слово із спол. що в підрядному причини. // *у сполуч. зі сл.* от, саме, тільки, і. Уживається для підсилення вказівки на причиновий зв'язок. 2. *присл.* Указує на час, що минув від якоїсь дії, події, стану, в якому хто-, що-небудь перебував (перебувало) і т. ін. до моменту мовлення про них (у поєднанні зі словами, що вказують на проміжок часу). 3. *спол.* У поєднанні зі спол. що уживається для приєднання підрядного речення причини до головного. // Уживається в складі складного сполучника тому що для приєднання підрядного речення причини до головного.

ТОН, -у, *ч.* 1. *фіз.*, *муз.* Звук, що утворюється періодичним коливанням повітря і відзначається певною висотою; музичний звук. // Взагалі звук, певне звучання, викликане періодичним коливанням повітря. // Характер, якість звучання чого-небудь. 2. *муз.* Співвідношення двох звуків, що охоплюють $^1/_6$ октави і є мірою для визначення розміру якісної величини інтервалу; складається з двох півтонів. *Почати пісню на тон вище.* 3. *муз.* Те саме, що **тона́льність** 1. 4. *мед.* Звук працюючого серця, його клапанів. // Звук, що утворюється під час простукування порожнинних органів людського тіла. 5. Характер звучання голосу людини за висотою та силою під час мовлення. 6. Характер звучання мови людини, манера висловлювання, що виражають різні емоційні відтінки, ставлення до об'єкта мовлення, настрій того, хто говорить, і т. ін. // Манера, стиль викладу письмової мови кого-небудь. 7. Манера поводитися, стиль і характер поведінки людини. *Правила доброго тону.* 8. Колір, забарвлення або відтінок якогось кольору. // Вихідний, найпростіший колористичний елемент чого-небудь. // Загальний кольоровий лад художнього твору. // Ступінь яскравості, насиченості кольору або сукупності відтінків на певній ділянці малюнка, фотографії, картини. 9. *перен.* Загальна спрямованість, характерна особливість чого-небудь. 10. *муз.* У системі церковних ладів – позначення ладу: перший тон, другий тон і т. д. 11. Назва ручки або кнопки, якою регулюється висота звуку на аудіоапаратурі (приймачах, плеєрах, підсилювачах та ін.).

ТОНА́ДА, -и, *ж.* Загальна назва народних пісень в Іспанії та країнах Латинської Америки.

ТОНАДИ́ЛЬЯ, -ї, *ж.* Іспанська музична комедія 18 – 19 ст., яку виконували як інтермедію між діями комічної опери.

ТОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *фіз.*, *муз.* Стос. до тону (у 1 знач.), власт. йому. 2. Стос. до тону (у 8 знач.), оснований на застосуванні тонів.

ТОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. *муз.* Звуковисотне положення ладу. // Характерне звукове забарвлення, конкретна висота звуків гами, що визначається положенням головного тону. // Система висотних зв'язків на основі консонансного тризвуку – мажор і мінор, яка передбачає їх чітку організацію. *Мажорна тональність. Мінорна тональність.* ** **Гармоні́чна тона́льність** – заснований на акорді (гармонії) тип мажорно-мінорної тональної системи. **Мелоди́чна тона́льність**: в монодичній музиці – тип тональної системи, яка спирається на окремий тон. 2. Характер, сила звучання тону, голосу. 3. *літ.* Основна емоційна настроєність твору. 4. *мист.* Переважаючий колір, поєднання основних тонів на картині, що створює відповідну емоційну настроєність.

ТОНА́РМ, -а, *ч.* Складова частина звукознімача.

ТО́НГА, *невідм.*, *ч.* Народ у Замбії і Зімбабве.

ТО́НГАНЦІ, -ів, *мн.* Народ, основне населення островів Тонга (Полінезія).

ТО́НДО, *невідм.* Картина або рельєф, круглі за формою.

ТОНДРАКІ́ЙЦІ, **ТОНДРАКІ́ТИ**, -ів, *мн.* Єретичний і антифеодальний рух у середньовічній Вірменії (30 – 40 рр. 9 – сер. 11 ст.).

ТОНДРАКІ́ТИ *див.* **тондракі́йці**.

ТО́НЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **то́ня**.

ТОНЕ́МА, -и, *ж.* Наголос як одиниця для розрізнювання значення.

ТОНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **тонки́й** 1 – 5. ** **Тоне́нький сон** (*див.* **сон**[1]).

ТОНЕ́НЬКО. Присл. до **тоне́нький**.

ТО́НЕР, -а, *ч.* Барвна речовина для друку на світлокопіювальному апараті.

ТОНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Дуже тонкий (у 1 – 5 знач.).

ТОНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **тоне́сенький**.

ТОНЗИЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне повне видалення мигдаликів разом з сполучнотканинною капсулою.

ТОНЗИЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення глоткових мигдаликів.

ТОНЗИЛОКАРДІА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Тонзилокардіа́льний синдро́м** – неревматичні захворювання серця, етіологічно пов'язані з ангіною або хронічним тонзилітом.

ТОНЗИЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне часткове видалення піднебінних мигдаликів.

ТОНЗИЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який стосується мигдалика. **Тонзиля́рна хворо́ба** – хронічний тонзиліт та хронічний аденоїдит.

ТОНЗУ́РА, -и, *ж.* Виголене місце на маківці голови у католицьких духовних осіб.

ТОНИНА́, -и́, *ж.* 1. *заст.* Тонкість. 2. *спец.* Діаметр поперечного перерізу окремої волокнини вовни, бавовни, нитки і т. ін. *Тонина бавовни.*

ТОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **тонізува́ти**.

ТОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тонізува́ти**.

ТОНІЗУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до тонізування, признач. для тонізування.

ТОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* 1. Поліпшувати функціональний стан органів, тканин і т. ін. живого організму. // *перен.* Підвищувати життєвий тонус, підбадьорювати. 2. Робити тонічним, наближати до тонічного (вірш) (*див.* **тоні́чний** 2).

ТОНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **тонізува́ти**.

ТОНІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -є, *спец.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **тонізува́ти**. // *у знач. прикм.* *Тонізуючий напій.*

ТО́НІК, -а, *ч.* Гіркувато-кислий газований напій, що використовується для розведення алкогольних напоїв, особливо джину. *Джин із тоніком.*

ТО́НІКА, -и, *ж.*, *муз.* 1. Головний, основний тон, звук ладу, до якого тяжіє решта звуків ладу. 2. Основний акорд ладу (мажорний або мінорний тризвук), який побудований на I ступені ладу.

ТОНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Дуже, зовсім тонкий (у 1 – 5 знач.).

ТОНІ́СІНЬКО, *пестл.* Присл. до **тоні́сінький**.

ТОНІ́ЧНИЙ[1], -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **то́ніка**. 2. Побудований з дотриманням певної кількості наголосів у рядку за довільної кількості ненаголошених складів між наголошеними. ** **Тоні́чний вірш** – вірш, в якому зберігається стала кількість наголошених складів незалежно від кількості ненаголошених. **Тоні́чне віршува́ння** – система віршування, що ґрунтується на дотриманні певної кількості наголосів у рядку. 3. Пов'язаний з тонікою.

ТОНІ́ЧНИЙ[2], -а, -е. Який стосується тонусу організму, окремих органів, тканин, м'язів. ** **Тоні́чний рефле́кс** – рефлекс, що проявляється зміною тонусу м'язів.

ТОНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тоні́чний**.

ТОНКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має невелику, незначну товщину; прот. товстий (у 1 знач.). // Зробл., вигот. із нетовстого, нецупкого матеріалу. // *перен.* Не густий, з невеликою щільністю, прозорий. 2. Який має невеликий, незначний діаметр поперечного перерізу, малий в обхваті; прот. товстий (у 2 знач.). // Не повний, вузький у кості (про людину, її стан, частини тіла). ** **Тонка́ ки́шка**, *анат.* – частина кишкового каналу людини й хребетних тварин, розташована між шлунком і товстою кишкою. 3. Невеликий завширшки, вузький. // Не широкий, не грубий, гарно окреслений (про риси обличчя). 4. Який складається з дрібних або дуже дрібних, ледве помітних часточок. 5. Високий за звучанням (про голос, звук). 6. Приємний своєю вишуканістю, не різкий, ніжний (про запах, смак чого-небудь). // Який має приємний смак (про їжу). // Добре розвинений, здатний відчути й належно оцінити справжню красу, естетичну вартість чого-небудь. // Вишуканий, витончений (про виховання, манеру поведінки і т. ін.). // Не грубий, не прямолінійний, уміло завуальований (про гумор, іронію, дотеп і т. ін.). 7. Здатний глибоко розуміти приховані, не відразу помітні деталі чого-небудь; досконалий. // Якому доступне відчуття прихованих, не відразу помітних деталей. // Гострий, проникливий (про розум, мислення і т. ін.). // Такий, в якому проявляється глибоке розуміння чого-небудь, спостережливість, проникнення в приховані деталі. 8. Якому притаманна здатність швидко й легко розбиратися в людських стосунках, бути особливо чутливим до різних проявів чийогось ставлення і делікатним у ставленні до інших. // Який має гарні манери, чемний, ввічливий. 9. Дуже чутливий, який сприймає найменші, ледве відчутні подразнення (про нюх, слух, зір і т. ін.). 10. Якого важко розрізнити, сприйняти; в якому важко розібратися. // Слабкий, легкий, ледь відчутний. 11. Складний, делікатний, який вимагає глибокого розуміння чи обережності та умілого підходу до нього. // Задуманий або здійснюваний хитро, приховано, так, що має впливати або робити щось непомітно. 12. Виконаний майстерно, зі смаком, з урахуванням найдрібніших деталей.

ТО́НКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **тонки́й**.

ТО́НКО. Присл. до **тонки́й**.

ТОНКОБРО́ВИЙ, -а, -е. Який має тонкі брови, з тонкими бровами.

ТОНКОБРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **тонкобро́вий**.

ТОНКОВЕ́РХИЙ, -а, -е. Який звужується догори, з гострою верхівкою.

ТОНКОВИ́ДИЙ, -а, -е. Який має тонкий вид, з тонкими рисами обличчя.

ТОНКОВО́ВНИЙ, -а, -е. Який має, дає тонку вовну; який виготовлений з тонкої вовни.

ТОНКОВОЛОКНИ́СТИЙ, -а, -е. Який має тонке волокно; який складається з тонкого волокна.

ТОНКОВОЛОКНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **тонковолокни́стий**.

ТОНКОВОЛО́СИЙ, -а, -е. Який має тонке волосся.

ТОНКОВОРСОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Килим з тонким ворсом.

ТОНКОГОЛО́СИЙ, -а, -е. 1. Який має тонкий, високий голос. 2. Який має високе звучання.

ТОНКОГОЛО́СО. Присл. до **тонкоголо́сий** 2.

ТОНКОГОЛО́ССЯ, -я, *с.* Крик, гамір, спів тощо,

створені багатьма тонкими, високими голосами.
ТОНКОГУ́БИЙ, -а, -е. Який має тонкі губи, з тонкими губами.
ТОНКОГУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. тонкогу́бий.
ТОНКОДЗЬО́БИЙ, -а, -е. Який має тонкий дзьоб, з тонким дзьобом.
ТОНКОДИСПЕРГО́ВАНИЙ, -а, -е. Який розпорошений, розподілений у газуватому, рідкому чи твердому середовищах у вигляді дрібнесеньких порошинок чи крапельок.
ТОНКОДИСПЕ́РСНИЙ, -а, -е. Який перебуває у дуже розпорошеному стані, має надзвичайно малі розміри твердих чи рідких частинок; тонкоподрібнений.
ТОНКОДИСПЕ́РСНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. тонкодиспе́рсний.
ТОНКОЗДРІ́БНЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що тонкодиспе́рсний.
ТОНКОЗДРІ́БНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. тонкоздрі́бнений.
ТОНКОЗЕРНИ́СТИЙ, -а, -е, *спец.* Який складається з дрібних, тонких зерен.
ТОНКОЗЕРНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. тонкозерни́стий.
ТОНКОКО́РИЙ, -а, -е. Який має тонку кору, з тонкою корою.
ТОНКОКО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. тонкоко́рий.
ТОНКОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має тонкі крила, з тонкими крилами.
ТОНКОКРИСТАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який складається з дрібнесеньких кристалів.
ТОНКОКРИСТАЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. тонкокристалі́чний.
ТОНКОЛИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має тонке листя, з тонким листям. 2. Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів. *Півонія тонколиста.*
ТОНКОЛИСТОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який складається з тонких листів. // Признач. для виготовлення тонких листів. *Тонколистовий цех.*
ТОНКОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має тонке лице, з тонкими рисами обличчя.
ТОНКОМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Мелений до дрібного порошку; який складається з дрібнесеньких порошинок.
ТОНКОМІ́РНИЙ, -а, -е. Який має тонкий стовбур (про дерево).
ТОНКОМО́ЛОТИЙ, -а, -е. Те саме, що тонкоме́лений.
ТОНКОНІ́Г, -но́га, *ч.* Багаторічна або однорічна посухостійка злакова трава з волотистим суцвіттям; використовується як корм для худоби.
ТОНКОНО́ГИЙ, -а, -е. 1. Який має тонкі ноги, з тонкими ногами. 2. Який має тонкі ніжки, тонку ніжку.
ТОНКОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. тонконо́гий.
ТОНКОПА́ЛИЙ, -а, -е. Який має тонкі пальці.
ТОНКОПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. тонкопа́лий.
ТОНКОПА́НЦИРНИЙ, -а, -е. У якого тонкий панцир.
ТОНКОПА́НЦИРНІ, -их, *мн.* Ряд безхребетних підкласу вищих ракоподібних.
ТОНКОПА́НЦИРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. тонкопа́нцирний.
ТОНКОПЛІ́ВКОВИЙ, -а, -е. 1. Виготовлений з тонкої плівки. 2. Покритий тонкою плівкою.
ТОНКОПЛІ́ВКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. тонкоплі́вковий.
ТОНКОПОДРІ́БНЕНИЙ, -а, -е. Який перебуває у дуже розпорошеному стані, має надзвичайно малі розміри твердих чи рідких частинок.
ТОНКОПОДРІ́БНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. тонкоподрі́бнений.
ТОНКОПОКРИ́ТИЙ, -а, -е. Покритий тонким шаром, тонкою плівкою чого-небудь.
ТОНКОПО́РИСТИЙ, -а, -е. Пронизаний системою тонких пор; з малесенькими, дрібнесенькими порами.
ТОНКОПО́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. тонкопо́ристий.
ТОНКОПРЯДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для тонкопрядіння.
ТОНКОПРЯДІ́ННЯ, -я, *с.* Заключний процес прядильного виробництва, що надає оброблюваному матеріалові вигляду й властивостей пряжі.
ТОНКОПРЯ́ДОВІ, -вих, *мн.* Родина метеликів, деякі з яких ушкоджують хміль та овочеві рослини.
ТОНКОПРЯ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Майстриня прясти на прядці дуже тонку пряжу.
ТОНКОРО́ГИЙ, -а, -е. Який має тонкі роги, тонкий ріг; з тонкими рогами, тонким рогом.
ТОНКОРО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. тонкоро́гий.
ТОНКОРОЗМЕ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Те саме, що тонкоме́лений.
ТОНКОРОЗМЕ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. тонкорозме́лений.
ТОНКОРОЗПИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Який розпилений, роздрібнений до стану найдрібніших порошинок чи крапельок.
ТОНКОРОЗПИ́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. тонкорозпи́лений.
ТОНКОРОЗПОРО́ШЕНИЙ, -а, -е. Роздрібнений, розпорошений до тонкого порошку, стану дрібнесеньких порошинок.
ТОНКОРОЗПОРО́ШЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. тонкорозпоро́шений.
ТОНКОРОЗСІ́ЯНИЙ, -а, -е. Розсіяний, розкиданий навсібіч у вигляді найдрібніших порошинок, крапельок.
ТОНКОРОЗСІ́ЯНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. тонкорозсі́яний.
ТОНКОРУ́КИЙ, -а, -е. Який має тонкі руки; з тонкими руками.
ТОНКОРУ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. тонкору́кий.
ТОНКОРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має тонке руно (про вівцю). // Який складається з тонких волосинок.
ТОНКОРУ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. тонкору́нний.
ТОНКОСЛІ́ЗКА, -и, *ж.*, *розм.* Людина, схильна до плачу, яка може легко розплакатися.
ТОНКОСЛІ́ЗНИЙ *див.* тонкосльо́зий.
ТОНКОСЛЬО́ЗИЙ, *рідко* ТОНКОСЛІ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Схильний до плачу, який може легко розплакатися.
ТОНКОСТА́ННИЙ, -а, -е. Який має тонкий стан, з тонким станом.
ТОНКОСТВО́ЛИЙ, -а, -е. Який має тонкий ствол, з тонким стволом.
ТОНКОСТВО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. тонкостволий.
ТОНКОСТЕ́БЛИЙ, -а, -е. Який має тонке стебло, з тонким стеблом.
ТОНКОСТЕ́БЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. тонкосте́блий.
ТОНКОСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який має тонкі стіни, стінки, з тонкими стінами, стінками.
ТОНКОСТІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. тонкості́нний.
ТОНКОСТРУМЕНЯ́СТИЙ, -а, -е. Який поширюється, розходиться, розливається тонкими струменями.
ТОНКОСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має тонкі струни, з тонкими струнами.
ТОНКОСТРУ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. тонкостру́нний.
ТОНКОСУКНЯ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що тонкосуко́нний. *Тонкосукняні вироби.*
ТОНКОСУКО́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виготовленням тонкого сукна; признач. для виготовлення тонкого сукна. *Тонкосуконний комбінат.* // Зробл., пошитий з тонкого сукна. *Тонкосуконна ковдра.*
ТОНКОТІ́Л, -а, *ч.* Рід мавп родини мартишкових.
ТОНКОТІ́ЛИЙ, -а, -е. У якого тонке, тендітне тіло.
ТОНКОТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. тонкоті́лий.
ТОНКОХВО́СТИЙ, -а, -е. Який має тонкий хвіст, з тонким хвостом.
ТОНКОШАРОВИ́Й, -а́, -е́. Який складається з тонких шарів.
ТОНКОШАРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. тонкошарови́й.
ТОНКОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. Який має тонку шерсть, з тонкою шерстю (про тварину). // Зробл., вигот. з тонкої шерсті. *Тонкошерсті тканини.*
ТОНКОШИ́ЇЙ, -я, -є. Який має тонку шию, з тонкою шиєю.
ТОНКОШКІ́РИЙ, ТОНКОШКУ́РИЙ, -а, -е. 1. Який має тонку шкіру або шкірку, шкуру або шкурку. 2. *перен.* Слабий, легко вразливий, надто чутливий.
ТОНКОШКІ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. тонкошкі́рий.
ТОНКОШКІРЯ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що тонкошкі́рий 1.
ТОНКОШКУ́РИЙ *див.* тонкошкі́рий.
ТОНКОШКУ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. тонкошку́рий.
ТО́НКОЩІ, -ів, *мн.* Найменші подробиці, деталі чого-небудь; малопомітні, але важливі риси, особливості якоїсь справи, галузі знань, поведінки в певній ситуації і т. ін. ** До то́нкощів – до найдрібніших деталей, досконало.
ТОНКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи тонкий; трохи тонший, ніж звичайно або ніж треба.
ТОНКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. тонкува́тий.
ТОНКУВА́ТО. Присл. до тонкува́тий.
ТОНМА́ЙСТЕР *див.* тонме́йстер.
ТОНМЕ́ЙСТЕР, -а *і* ТОНМА́ЙСТЕР, -тра, *ч.* Спеціаліст з акустики, що стежить за звуковою частотою радіо або телепередачі; звукооператор.
ТО́ННА, -и, *ж.* 1. Міра маси, яка дорівнює тисячі кілограмів; що-небудь, що має таку масу. 2. Ядерний еквівалент тринітротолуолу.
ТОННА́Ж, -у, *ч.* 1. Водотоннажність судна або вантажопідйомність судна, автомобіля та інших транспортних засобів, виражена в тоннах. // Водотоннажність групи суден в цілому (ескадри, флоту і т. ін.). 2. Маса якоїсь продукції, виражена в тоннах.
ТОННА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що водотонна́жність.
ТО́ННИЙ[1], -а, -е, *заст.* Який дотримується світського тону поведінки, має вишукані манери.
ТО́ННИЙ[2], -а, -е. Який має вагу, що дорівнює одній тонні.
ТО́ННО, *заст.* Присл. до то́нний[1].
ТО́ННО-КІЛОМЕ́ТР, -а, *ч.*, *спец.* Один із вимірників перевізної роботи автомобільного, залізничного та іншого транспорту, який обчислюється добутком маси вантажу, що перевозиться, в тоннах на довжину дороги в кілометрах.
ТО́ННО-МИ́ЛЯ, -і, *ж.* Одиниця виміру транспортної роботи морського судна.
ТОНО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Непрозорий ззовні. *Тоноване скло.*
ТО́НОВИЙ, то́нова, то́нове, *спец.* Прикм. до тон 1, 8.
ТОНОВІДТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Відтворення тону (в музиці, співі, малярстві та ін.).
ТОНОВІДТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який відтворює тон, признач. для цього.
ТОНОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тонографії.
ТОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Кількісне дослідження балансу продукції та відтоку внутрішньоочної рідини.
ТОНОКЛОНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Який одночасно і тонічний (*див.* тоні́чний[2]), і клонічний.
ТОНО́МЕТРИ, -ів, *мн.*, *спец.* 1. Прилади для вимірювання артеріального і венозного тиску крові, внутрішньоочного тиску і тонічного напруження м'язів. 2. Прилад для порівняння частоти коливань двох камертонів.
ТОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання артеріального тиску за допомогою тонометра.
ТОНОПЛА́СТ, -а, *ч.* Білково-ліпідна мембрана в рослинній клітині, яка обмежує вміст вакуолі від цитоплазми; обумовлює осмотичні явища у клітині.
ТОНОТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до тонотопії. ** Тонотопі́чне представле́ння – те саме, що тонотопі́я.
ТОНОТОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відношення по пунктам між базилярною мембраною та її представленням на слуховій корі.
ТОНОФІБРИ́ЛИ, -ів, *мн.* Тонкі опорні волоконця білкової природи в деяких клітинах тваринних організмів, що забезпечують збереженість форми клітин.
ТОНСТУ́ДІЯ, -ї, *ж.* Частина кіностудії, в якій розміщено обладнання для звукозапису під час озвучення фільму.
ТОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до тонування.
ТОНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. тонува́ти.
ТОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *спец.* 1. *перех. і без додатка.* Відтворювати повне звучання музичного або мовного тексту (під час співання, читання і т. ін.). 2. *перех.* Покривати фарбою, надаючи потрібного тону; робити декоративне забарвлення з метою імітації.
ТОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до тонува́ти.
ТО́НУС, -у, *ч.* 1. *фізіол.* Стан, коли тривале збудження нервової або м'язової тканини не супроводиться стомленням і зумовлює добре функціонування організму. ** Вено́зний то́нус – судинний тонус вен, зумовлений скороченням м'язових елементів їх стінок. М'я́зовий то́нус – стан пружності м'яза, що тривало зберігається. Суди́нний то́нус – постійне напруження судинних стінок, яке протидіє їх розтягненню під впливом тиску крові. 2. Життєва активність, рівень життєдіяльності. 3. *перен.* Загальний рівень настроєності, характер настрою чого-небудь. // Манера, стиль виконання, що виражаються в характері емоційного навантаження.
ТОНУ́ТИ, тону́, то́неш, *недок.* 1. Занурюючись у воду, опускатися на дно під дією сили ваги; потопати. // Мати властивість опускатися на дно, не тримаючись на поверхні води. // Занурюючись у воду, в трясовину і т. ін., гинути, вмирати. 2. Занурюватися, провалюватись у що-небудь в'язке, сипке, м'яке; грузнути. 3. *перен.* Ставати чи бути ледве видним, заволікаючись, огортаючись чим-небудь. // Бути серед великої кількості чого-небудь, бути прикритим або укритим чимсь; утопати. // Бути мало чутним або ставати нечутним серед сильніших звуків, шумів. 4. *перен.* Повністю віддаватися чому-небудь (почуттю, мріям, праці, справі і т. ін.); мати багато, вдосталь чогось.
ТО́НУЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. теп. ч. до тону́ти. // *у знач. ім.* то́нучий, -чого, *ч.* Той, хто тоне; потопаючий.
ТОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до тонува́ти.
ТОНФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* 1. Назва звукового кінофільму, яка вийшла з ужитку. 2. *спец.* Стрічка із записом звуку.
ТОНХА́К, -а, *ч.* Релігійний напрям (секта) у Кореї у 2-й пол. 19 ст.; був спрямований проти феодального гноблення та офіційної ідеології конфуціанства.
ТОНЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *перех.* Робити тоншим, витончем.
ТО́НШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. то́ншати.
ТО́НШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати тоншим, меншим за товщиною в процесі якоїсь дії. // Бути тоншим, вужчим де-небудь, у якомусь місці.
ТО́НШЕ, *присл.* Вищ. ст. до то́нко.
ТО́НШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до тонки́й.
ТОНШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Робити тоншим, меншим за товщиною.
ТОНШТИ́ХЕЛЬ, -я, *ч.* Граверний інструмент з напівкруглим лезом.
ТОНЮ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Дуже, зовсім тонкий (у 1 – 3, 5 знач.).
ТО́НЯ, -і, *ж.* 1. Ділянка водоймища, звичайно з розчищеним дном для ловлення риби неводом. 2. Невід з рибою; улов риби, добутий під час одного закидання невода.
ТОП[1], -а, *ч.*, *мор.* Верхній кінець щогли або стеньги (на судні).
ТОП[2], -а, *ч.* Найбільш популярний, модний твір, річ (в одязі, естрадній музиці тощо); список таких творів, речей.
ТОП[3], -а, *ч.* Коротка (вище талії) майка або блузка.
ТОПАГНО́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Втрата здатності локалізувати місце впливу тактильного стимулу.
ТОПА́З, *ч.* 1. *род.* -у. Мінерал із класу силікатів, звичайно прозорий, безколірний чи блакитний, солом'яно-жовтий, червонуватий, окремі камені використовуються як коштовні. 2. *род.* -а. Один камінь, кристал цього мінералу. *Димчастий топаз.*
ТОПА́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до топа́з. // Зробл. з топазу; оздоблений топазом, топазами.
ТОПАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у шкірі, який обмежений певною ділянкою і не супроводжується будь-якими ознаками ураження нервової системи.
ТО́ПАНКИ, -ів, *мн.*, *діал.* Черевики.
ТО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *звичайно наказ. сп.*, *розм.*, *рідко.* Іти.

ТОПЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення невеликих ділянок кори лобної частки головного мозку.
ТОПЕ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *зах.* 1. Утопленик. 2. *міф.* Водяний біс, який прагне потопити людей.
ТО́ПЕЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Утопленик.
ТОПЕНА́НТ, -а, *ч.*, *мор.* Снасть, що підтримує кінець реї, щогли, стеньги і т. ін.
ТОПЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Різновид чутливості, що проявляється здатністю визначати місце подразнення.
ТОПИ́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Місце, куди стікає весняна вода.
ТОПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якому топлять, перетоплюють щось; признач. для топлення, перетоплювання чого-небудь.
ТОПИ́ЛЬНИК[1], -а, *ч.* Робітник, що опалює приміщення; опалювач.
ТОПИ́ЛЬНИК[2], -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **плави́льник**.
ТОПИ́ЛЬНИЦЯ[1], -і. Жін. до **топи́льник**[1].
ТОПИ́ЛЬНИЦЯ[2], -і. Жін. до **топи́льник**[2].
ТОПИ́ТИ[1], топлю́, то́пиш; *мн.* то́плять; *недок.*, *перех. і неперех.* 1. *що, у чому, чим і без додатка.* Розпалювати й підтримувати вогонь у печі, грубці і т. ін. 2. *перев. з дієсл.* в а р и т и. Палити дрова, солому і т. ін. в печі, плиті для приготування їжі. 3. Обігрівати (приміщення), розпалюючи й підтримуючи вогонь у печі, грубці і т. ін. або вмикаючи опалювальну систему; опалювати.
ТОПИ́ТИ[2], топлю́, то́пиш; *мн.* то́плять; *недок.*, *перех.* Нагріваючи, робити м'яким, рідким. // Добувати плавленням; виплавляти, витоплювати.
ТОПИ́ТИ[3], топлю́, то́пиш; *мн.* то́плять; *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Силою занурюючи в воду, змушувати опускатися, падати на дно; затоплювати. // Покриваючи хвилею, заливаючи водою або кидаючи, затягаючи у воду людину, тварину, змушувати тонути. 2. *в чому, перен.* Заглушати, тамувати в собі думки, почуття, переживання, зазнаючи знегод, горя і т. ін. 3. Заливати, покривати (про воду, хвилю і т. ін.). 4. *перен.*, *розм.* Ставити кого-небудь у безвихідне становище, робити когось до краю нещасним. // Зводити наклеп на кого-небудь; обмовляти, видавати когось.
ТОПИ́ТИСЯ[1], то́питься, *недок.* 1. Мати в собі розпалений вогонь (про піч, грубку, плиту і т. ін.). 2. *безос.*, *перев. з дієсл.* в а р и т и с я. Мати розпалений вогонь у печі, плиті для приготування їжі. 3. Взагалі мати розпалений вогонь (про піч, грубку і т. ін., а також про приміщення, його господарів). // *безос.*
ТОПИ́ТИСЯ[2], то́питься, *недок.* 1. Робитися м'яким, рідким при нагріванні. 2. Пас. до **топи́ти**[2].
ТОПИ́ТИСЯ[3], топлю́ся, то́пишся; *мн.* то́пляться; *недок.* 1. Занурюючись у воду, опускатися, падати на дно. // Позбавляти себе життя, кидаючись у воду. 2. Пас. до **топи́ти**[3].
ТО́ПІК, -а, *ч.* Коротенька жіноча маєчка, що прикриває лише груди, а живіт залишається оголеним.
ТО́ПІКА, -и, *ж.* 1. У риториці – мистецтво користуватися загальними місцями, загальними судженнями при викладенні якоїсь теми. 2. Загальний доказ, загальне судження, застосовані до всіх однакових випадків.
ТО́ПІКС, -а, *ч.* Спеціальний індекс цін фондів на токійській фондовій біржі; розраховується для опціонів та ф'ючерсів.
ТОПІ́ЛЬ, топелі́, *ж.*, *зах.* Вир, чорторий.
ТОПІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Грубник.
ТОПІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **топі́льник**.
ТОПІНА́МБУР, -а, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини складноцвітих із бульбами, які використовуються на корм худобі, а також для добування цукру і спирту; земляна груша.
ТОПІ́Р, -пора́, *ч.* 1. *іст.* Сокира з довгим держаком, що використовувалась як зброя. 2. *діал.* Сокира.
ТОПІРЕ́ЦЬ[1], *рідко* **ТОПОРЕ́ЦЬ**, -рця́, *ч.* 1. Зменш. до **топі́р**. 2. *діал.* Сокирка на довгому держаку, звичайно прикрашена інкрустацією, різьбленням і т. ін. // Така сокирка з металу або дерева як сувенір.
ТОПІРЕ́ЦЬ[2], -рця, *ч.* Північний морський птах, який має добре розвинений дзьоб.
ТОПІРНЯ́, -і́, *ж.*, *діал.* Дошка в плузі як місце для сокири.
ТОПІ́РЧИК, -а, *ч.*, *діал.* 1. Зменш. до **топі́р** 2. 2. Те саме, що **топіре́ць**[1] 2.
ТОПІ́СТИКА, -и, *ж.*, *біол.* Вчення про анатомічну і функціональну єдність близьких між собою структур.
ТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний з певним місцем, локальний. ** **Топі́чна діагно́стика** – визначення місцезнаходження вогнища хвороби. **Топі́чні лі́карські за́соби** – ліки для зовнішнього місцевого застосування.
ТО́ПКА, -и, *ж.* Пристрій у печі, котельній установці і т. ін. для спалювання твердого, рідкого чи газоподібного палива.
ТОПКИ́Й, -а́, -е́. Який легко топиться (*див.* **топи́тися**[2] 1).
ТО́ПКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **топки́й**.
ТО́ПКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **то́пка**.
ТО́ПКРОС, -у, *ч.* 1. У рослинництві – метод схрещування для визначення комбінаційної здатності сортів у селекції на гетерозис. 2. У тваринництві – спаровування спеціальних відселекціонованих плідників із неспорідненими їм аутбредними матками.
ТО́ПЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **топи́ти**[1]. // **то́плено**, *безос. присудк. сл.*
ТО́ПЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **топи́ти**[2]. // *у знач. прикм.* М'який, рідкий внаслідок нагрівання, плавлення. *Топлене масло.*
ТО́ПЛЕНИЙ[3], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **топи́ти**[3].
ТОПЛЕНИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Розплавлені речовини.
ТО́ПЛЕННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **топи́ти**[1].
ТО́ПЛЕННЯ[2], -я, *с.* 1. Дія за знач. **топи́ти**[2]. 2. Те, що одержано внаслідок нагрівання, плавлення.
ТО́ПЛЕС, *невідм.* 1. Який оголює груди (про жіночий одяг). 2. Одягнута в сукню без ліфа.
ТОПЛЯ́К, -а́, *ч.*, *спец.* Колода, дерево, що затонули під час сплавляння.
ТО́ПЛЯНИК, -а, *ч.*, *діал.* Утопленик.
ТО́ПНУТИ, -ну, -неш, *недок.*, *заст.*, *розм.* Те саме, що **тону́ти**.
ТОПОАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Локалізований у певному місці біль; місцевий біль, локалізований біль.
ТО́ПОВИЙ, -а, -е, *мор.* Прикм. до **топ**[1]. ** **То́повий вого́нь** – білий сигнальний вогонь, що встановлюється на верхівці топа (*див.* **топ**[1]).
ТОПО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із топографії (у 1 знач.).
ТОПОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до топографії. *Топографічний факультет.* ** **Топографі́чна анато́мія** – розділ анатомії людини, що вивчає взаємне розташування органів і тканин у кожній ділянці тіла. **Топографі́чна ка́рта** – географічна карта, що дає точне й детальне зображення місцевості. **Топографі́чна номенклату́ра** – сукупність назв, термінів, уживаних у топографії (у 1 знач.). **Топографі́чне зніма́ння (топозйо́мка)** – комплекс польових і камеральних робіт, що виконуються з метою одержання зйомочного оригіналу топографічної карти чи плану та ін. топографічної інформації. 2. Який складається з топографів.
ТОПОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ геодезії, що вивчає земну поверхню, способи її вимірювання та зображення на плані або карті. 2. Сукупність географічних ознак певного населеного пункту, адміністративно-територіальної одиниці тощо. 3. *анат.* Опис місця та розміщення окремих ділянок або органів стосовно один одного.
ТОПОГРАФОАНА́ТОМ, -а, *ч.* Фахівець із топографічної анатомії.
ТОПОЕКОІНДИКА́ТОР, -а, *ч.* Екологічний індикатор, який дозволяє оцінити стан довкілля за рельєфом місцевості.
ТОПОЗЙО́МКА, -и, *ж.* Те саме, що **топографі́чне зніма́ння** (*див.* **топографі́чний**).
ТОПОЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **топо́ля**. // Який складається з тополь.
ТОПО́ЛЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **топо́ля**.
ТОПОЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до тополі, схожий на неї.
ТОПОЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тополеподі́бний**.
ТОПОЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Одне тополеве дерево. 2. Тополеве дерево як матеріал; деревина тополі.
ТОПОЛИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **тополи́на**. // Який складається з тополин. // Власт. тополині. // Своєю будовою, стрункістю схожий на тополю.
ТОПОЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тополи́на**.
ТОПОЛИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **тополи́нка**.
ТОПОЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **тополи́нка**.
ТОПОЛІ́ЦЯ, -і, *ж.*, *спец.* Жіноча особина тополі, що дає насіння, коли поруч із нею ростуть чоловічі екземпляри.
ТОПО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із топології.
ТОПОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до топології.
ТОПОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **топологі́чний**.
ТОПОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ геометрії, що вивчає якісні властивості геометричних фігур, незалежні від їх розмірів. // Наука про властивості і величини, інваріантні відносно топологічних відображень. // Розділ математики, в якому вивчають топологічні простори та їх неперервні відображення. 2. Прикладна наука, що вивчає структуру з'єднань ліній та вузлів об'єкта. 3. Загальна схема, схема з'єднань, конфігурація, архітектура об'єкта. ** **Тополо́гія мере́жі**: у системах передачі інформації – загальна схема комп'ютерної мережі, яка відображає фізичне розташування вузлів та з'єднань між ними.
ТОПО́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **топо́ля**. 2. Стовбур або стебло якої-небудь рослини.
ТОПО́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *збірн.* Зарості тополь.
ТОПО́ЛЯ, -і, *ж.* Дерево родини вербових із високим прямим стовбуром, глянсуватими листками різної форми та одностатевими квітками у вигляді повислих сережок. // *у знач. збірн. Пірамідальна тополя.* ** **Чо́рна топо́ля** – те саме, що **осокі́р**. **Топо́ля Максимо́вича** – швидкоросла порода тополі, що в 70 – 80 років дає до 800 кубометрів деревини з гектара.
ТОПО́НІМ, -а, *ч.* Власна назва будь-якого географічного об'єкта.
ТОПОНІМІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до топонімії. *Топонімійні назви.*
ТОПОНІ́МІКА, -и, *ж.* Розділ мовознавства, що вивчає топонімію.
ТОПОНІМІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з топоніміcтики (у 2 знач.).
ТОПОНІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до топоніміки. *Топонімічні дослідження.*
ТОПОНІ́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність географічних назв населених пунктів, гір, рівнин, озер, річок, лісів і т. ін. певної території. 2. Розділ ономастики, який вивчає власні імена – назви географічних об'єктів.
ТОПОРЕ́ЦЬ *див.* **топіре́ць**[1].
ТОПОРИ́СЬКО, -а, *с.* Те саме, що **топори́ще**.
ТОПОРИ́ЩЕ, -а, *с.* Держак сокири.
ТОПОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для просторового дослідження біологічних потенціалів мозку.
ТОПОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь відомих місць.
ТОПОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до топохімії. ** **Топохімі́чні реа́кції** – важливий клас хімічних реакцій за участю твердих тіл, особливістю яких є їх локалізація на поверхні поділу твердих реагентів і продуктів реакцій.
ТОПОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ хімії твердого тіла, що вивчає фізико-хімічні перетворення (хімічні реакції) на межі твердих фаз.
ТО́ПСЕЛЬ, -я, *ч.*, *мор.* Косе, трикутної форми вітрило, що його підіймають над іншим вітрилом.
ТО́ПТАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **топта́ти**. // **то́птано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Стоптаний, потоптаний.
ТОПТАНИ́НА, -и, *ж.* Ходіння на одному місці.
ТОПТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **топта́ти** й **топта́тися**.
ТОПТА́ТИ, топчу́, то́пчеш, *недок.*, *перех.* 1. М'яти, приминати ногами під час ходіння, бігання. // *розм.* Ходити, йти по чому-небудь. // *розм.* Ідучи, утоврювати стежку, шлях. 2. Навмисно давити, м'яти, бити ногами. // Знищувати, придавлюючи, приминаючи ногами. // *перен.* Виражати зневагу до чого-небудь; ганьбити, зневажати кого-, що-небудь. 3. *розм.* Запліднювати самку (про птахів). 4. *розм.*, *рідко.* Будувати хату з глини.
ТОПТА́ТИСЯ, топчу́ся, то́пчешся, *недок.* 1. Переступати з ноги на ногу. // *безос.* Ходити по чомусь, наступати на щось. // *розм.* Ходити, пересуватися з місця на місце на невеликому просторі. 2. *коло* (*біля*) *кого – чого, розм.* Крутитися (у 3 знач.), проявляючи турботу про кого-, що-небудь. // *ірон.*, *жарт.* Залицятися до когось. 3. *розм.* Перебувати де-небудь без діла; товктися (у 5 знач.), стовбичити, стирчати. 4. Пас. до **топта́ти**.
ТО́ПТИМБЕРС, -а, *ч.* Верхня частина шпангоута на дерев'яному судні.
ТОПУ́З, -а, *ч.* Мідний козацький ніж півметра завдовжки, що його носили за поясом.
ТОПЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **топцюва́ти** *і* **топцюва́тися**.
ТОПЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *заст.* 1. *перех.* Часто топтати. 2. *неперех.*, *біля кого.* Доглядати когось.
ТОПЦЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок.*, *заст.* Топтатися.
ТОПЧА́К *див.* **тупча́к**.
ТОПЧАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **топча́к**.
ТОПЧИ́ЛО, -а, *с.* Чан, у якому топчуть виноград.
ТОПЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -че́шся, *недок.*, *заст.* Топтатися.
ТОПЧІ́Й, -я́, *ч.* 1. *розм.* Той, хто топче, утоптує щонебудь. 2. *заст.* Те саме, що **тупча́к**.
ТО́ПЧУЧИ. Дієприсл. до **топта́ти**.
ТОПШУГУ́Р *див.* **топшу́р**.
ТОПШУ́Р, ТОПШУГУ́Р, ТОПШУУ́Р, -а, *ч.* Алтайський народний струнний щипковий музичний інструмент, подібний до двострунної лютні.
ТОПШУУ́Р *див.* **топшу́р**.
ТОР[1], -а, *ч.* Геометричне тіло, утворене обертанням круга навколо осі, що лежить у площині цього круга й не перетинає його.
ТОР[2], -у, *ч.*, *зах.* Колія.
ТОР[3], -а, *ч.* Позасистемна одиниця тиску (1 мм рт. ст.).
ТОР[4], -а, *ч.* У давньоскандинавській міфології – бог війни, грому й блискавки.
ТО́РА, -и, *ж.* В іудаїзмі – назва першої частини Біблії – П'ятикнижжя Мойсея, а також пергаментний сувій з цим текстом, що зберігається в синагозі.
ТО́РАВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *зах.* Паршивець.
ТО́РАВИЙ, -а, -е, *зах.* Паскудний, гидкий.
ТОРА́ДЖА *див.* **тора́джі**.
ТОРА́ДЖІ, ТОРА́ДЖА, *невідм.*, *мн.* Група споріднених народів, які становлять корінне населення центральної частини о. Сулавесі (Індонезія).
ТОРАКАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **торакодині́я**.
ТОРАКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Грудний, що належить до грудної порожнини. *Торакальна хірургія.*
ТОРАКОАБДОМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який одночасно стосується грудної і черевної порожнин.
ТОРАКОГАСТРОСХІ́ЗИС, -у, *ч.* Вроджене незрощення передніх відділів грудної і черевної стінок.
ТОРАКО́ГРАФ, -а, *ч.* Те саме, що **пневмо́граф**.
ТОРАКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пневмогра́фія**.
ТОРАКОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Біль у грудях, у грудній клітці.
ТОРАКОКА́УСТИКА, -и, *ж.*, *мед.* Операція перепалювання плевральних зрощень (спайок) між легенями та грудною стінкою у хворих на туберкульоз.
ТОРАКОЛАПАРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин грудної і черевної порожнин одним розрізом.
ТОРАКО́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне видалення верхніх п'яти реберних хрящів при емфіземі легень.
ТОРАКОЛЮМБА́РНИЙ, -а, -е, *мед.*: ** **Тораколюмба́рна систе́ма** – те саме, що **симпати́чна нерво́ва систе́ма**.
ТОРАКО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання обводу та діаметра грудної клітки.
ТОРАКОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання грудної клітки.
ТОРАКОМІОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Біль у м'язах грудної клітки.
ТОРАКОПА́Г, -а, *ч.* Подвійна виродливість, при якій два близнюки зрослися в ділянці груднини.
ТОРАКОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне видалення певних ділянок ребер.
ТОРАКОСКО́П, -а, *ч.* Інструмент з оптичною та освітлювальною системами для дослідження плевральної порожнини людини.
ТОРАКОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження плевральної порожнини за допомогою спеціального приладу – торакоскопа; плевроскопія.
ТОРАКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин грудної порожнини.

ТОРАКОФРЕНОЛАПАРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Тораколапаротомія, яка виконується з розрізанням діафрагми.
ТОРАКОЦЕНТЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **плевроцен-те́з.**
ТО́РАКС, -а, *ч., анат.* Грудна клітка.
ТО́РБА, -и, *ж.* Вид дорожнього мішка, що його носять звичайно за плечима. // *у знач. присл.* **то́рбу**, *розм.* Багато чогось.
ТОРБА́ЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **торба́з**, -а, *ч.*). Високі чоботи зі шкіри оленя, нерпи і т. п. шерстю назовні на шкіряній підошві у народів Півночі та Сибіру.
ТОРБА́КА, -и, *ж., зах.* Збільш. до **то́рба**.
ТОРБА́Н, -а, *ч., заст.* 1. Український та польський народний струнний щипковий музичний інструмент, близький будовою до бандури. 2. Вид народного танцю.
ТОРБАНІ́СТ, -а, *ч., заст.* Музикант, що грає на торбані.
ТОРБА́Р, -я́, *ч., розм.* Те саме, що **жебра́к**.
ТОРБЕ́ГА, -и, *ж.* Збільш. до **то́рба**.
ТОРБЕ́Й, -я, *ч., зах.* Жебрак.
ТОРБЕРНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; смарагдово- або яблучно-зелені, дуже радіоактивні кристали, лусочки чи нальоти зі скляним блиском.
ТОРБЕ́ШКА, -и, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **торби́нка**.
ТОРБЕ́ШНИК, -а, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **жебра́к**.
ТОРБИ́НА, -и, *ж.* Невелика торба, мішечок або сумка.
ТОРБИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **торби́на**. 2. Жіноча сумочка для грошей, хустинки, парфумерії та інших дрібних речей.
ТОРБИНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **торби́нка**.
ТОРБИНКУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Подібний до торбинки.
ТОРБИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **торби́нка**.
ТОРБИ́НОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **торби́нка**. 2. Те саме, що **капшу́к** 1.
ТОРБИНУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Подібний до торбини.
ТОРБОНО́ША, -і, *ч. і ж.* Той (та), хто носить торбу.
ТОРБОТРЯ́С, -а, *ч., розм.* Жебрак, голодранець, обідранець.
ТОРБОТРЯ́СІВ, -сова, -сове, *розм.* Належний торботрясові.
ТОРБОХВА́Т, -а, *ч., зневажл.* Злодій, шахрай.
ТОРБОХВА́ТІВ, -това, -тове, *розм.* Належний, властивий торбохвату.
ТО́РБОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **то́рба**.
ТОРБУ́К, -а́, *ч., риб.* Те саме, що **хва́тка** 3.
ТОРГ[1], -у, *ч.* 1. Дія за знач. **торгува́ти** 1. // *тільки мн.* Заняття купівлею і продажем; торгівля. 2. Дія за знач. **торгува́тися** 1. 3. *заст.* Ринок, базар. 4. *перев. мн.* Аукціон. *Продавати з торгів.*
ТОРГ[2], -у, *ч., розм.* Торговельна організація, установа, що відає торгівлею або певною її галуззю в якомусь районі.
ТОРГ[3], *присудк. сл., розм.* Уживається за знач. **то́ргнути й то́ргнутися**.
ТО́РГАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **то́ргати й то́ргатися**.
ТО́РГАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех.* Тягнути ривками, посмиками, різкими рухами; шарпати. // Ворушити, смикати, термосити. // Тріпати, шарпати (про вітер).
ТО́РГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., рідко.* Робити раптові, різкі рухи.
ТОРГА́Ш, -а́, *ч., розм.* 1. *також зневажл.* Дрібний торговець; гендляр. // Торговець, купець узагалі. 2. *перен., зневажл.* Лицемірна, безпринципна людина, що торгує своєю честю, совістю, переконаннями, талантом.
ТОРГА́ШЕСТВО, -а, *с., розм.* 1. *також зневажл.* Заняття торгаша; гендлярство. 2. *перен., зневажл.* Поведінка торгаша; прагнення до наживи, до особистої вигоди.
ТОРГА́ШЕСЬКИЙ, -а, -е, *розм., зневажл.* Стос. до торгашества.
ТОРГІВЕ́ЦЬ *див.* **торго́вець**.
ТОРГІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Купівля й продаж товарів. ** **Зо́внішня торгі́вля** – торгівля між країнами, яка складається з вивозу (експорту) та ввозу (імпорту) товарів і послуг. **Комісі́йна торгі́вля** – форма торгівлі товарами, що приймаються на комісію магазином від особи, яка продає товар; магазин реалізує товар за комісійною ціною, за що отримує винагороду у вигляді комісійних. **О́птова (гуртова́) торгі́вля** – купівля і продаж товарів великими партіями (інколи усієї випущеної партії товару, усього тиражу книги тощо). **Роздрібна́ торгі́вля** – купівля і продаж товарів поштучно або в невеликих кількостях безпосередньо кінцевим споживачам для їх особистого некомерційного використання.
ТО́РГНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **то́ргати**.
ТО́РГНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., рідко.* Однокр. до **то́ргатися**.
ТОРГОВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до торгівлі. // Признач. для торгівлі. *Торговельний пункт.* // У якому зосереджено торгівлю. *Торговельна мережа.* ** **Торгове́льна пала́та** – громадська організація, яка сприяє розвиткові економічних і, насамперед, зовнішньоторговельних відносин між різними країнами. **Торгове́льний капіта́л** – частина суспільного капіталу, зайнята у сфері обігу товарів. 2. Який займається торгівлею. *Торговельна компанія.* 3. Який є предметом торгівлі. *Торговельне вугілля.* // Який виробляє продукцію для торгівлі, ринку; товарний.
ТОРГОВЕ́ЛЬНИК, -а, *ч. і ж.* Працівник торгівлі.
ТОРГО́ВЕЦЬ, -вця і **ТОРГІВЕ́ЦЬ**, -вця́, *ч.* 1. Той, хто займається приватною торгівлею як професією; крамар. 2. *перен., зневажл.* Лицемірна, безпринципна людина, що торгує своєю честю, совістю, переконаннями, талантом. 3. *розм.* Те саме, що **торгове́льник**.
ТОРГО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **торгове́льний**. ** **Торго́ва ма́рка**: за законодавством багатьох країн – ім'я, термін, знак, символ, рисунок або їх поєднання, призначені для ідентифікації товарів або послуг одного продавця чи групи продавців і диференціації їх від товарів та послуг конкурентів. **Торго́ва наці́нка** – надбавка до оптової ціни товару, необхідна для покриття витрат і отримання середнього прибутку підприємствами торгівлі. **Торго́ва пала́та** – громадська організація, яка сприяє розвиткові економічних, особливо зовнішньоторгових, відносин між різними країнами. **Торго́ва фі́рма** – один з видів торговельно-посередницького підприємства, що здійснює операції за власний рахунок і від власного імені. **Торго́ве пра́во**: в ряді держав (у Франції, Японії та ін.) – самостійна частина цивільного права, що спеціально регулює відносини торгового обороту. **Торго́ве представни́цтво (торгпре́дство)**: в деяких країнах – орган держави, який здійснює за кордоном її права у сфері зовнішньої економічної діяльності. **Торго́вий аге́нт** – посередник між виробником та споживачем продукції. **Торго́вий акредити́в** – зобов'язання банку видати за дорученням клієнта і за його рахунок конкретному одержувачу певну суму грошей. **Торго́вий бала́нс** – співвідношення вартості експорту та імпорту країни за певний відтинок часу. **Торго́вий бар'є́р** – штучне обмеження вільної торгівлі між країнами у вигляді високих митних зборів, квот та інших обмежень імпорту і експорту. **Торго́вий дім** – виробничо-торгова організація, яка здійснює переважно експортно-імпортні торгові операції по широкій номенклатурі товарів і послуг, організує міжнародну кооперацію виробництва, науково-технічне співробітництво, бере участь в кредитно-фінансових операціях та інших формах зовнішньоекономічних зв'язків. **Торго́вий креди́т** – придбання в кредит товарів для подальшого продажу з виплатою їх вартості і процентів у найближчій перспективі. **Торго́вий ма́клер** – особа, яка самостійно не укладає угод, а лише вказує на можливість їх здійснення і зводить продаця і покупця. **Торго́вий пате́нт** – державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності чи його структурного (відокремленого) підрозділу займатися зазначеними в цьому законі видами підприємницької діяльності. **Торго́вий посере́дник** – сполучна ланка між виробником і споживачем, продавцем і покупцем товару. **Торго́вий представни́к** – глава торгового представництва (торгпредства) якої-небудь країни за кордоном. **Торго́вий центр** – універсальний магазин або комплекс магазинів, що зазвичай включає підприємства побутового обслуговування. **Торго́ві уго́ди** – міжфірмені або міжурядові угоди, угоди про товарооборот і платежі, що регулюють торгово-економічне співробітництво, товарообіг, умови та форми платежів.
ТОРГО́ВИЦЯ, -і, *ж.* 1. *заст.* Торгівля. 2. Місце, де відбувається торгівля; базар. // Місце, де торгують худобою.
ТОРГО́ВИЩЕ, -а, *с., заст.* Торг (*див.* **торг**[1] 3).
ТОРГО́ВКА, -и, *ж., розм.* Жінка, що займається дрібною приватною торгівлею; крамарка.
ТОРГО́ВО-ЕКОНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до торгівлі та економіки.
ТОРГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Підсил. до **то́ргнути**.
ТОРГОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торготі́ти**.
ТОРГОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., розм.* Те саме, що **торохті́ти**; торохкати.
ТОРГПРЕ́Д, -а, *ч.* Глава або співробітник торгпредства.
ТОРГПРЕ́ДСТВО, -а, *с.* Торгове представництво – державний орган, що здійснює за кордоном права держави у галузі монополії зовнішньої торгівлі.
ТОРГСИ́Н, -у, *ч., іст.* Система торгівлі з іноземцями у спеціальних крамницях; у 1932 – 33 рр. скуповував за безцінь золото та ін. коштовності у населення.
ТОРГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торгува́ти й торгува́тися**.
ТОРГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.* Провадити торгівлю, мати торгові відносини з ким-небудь; професіонально займатися торгівлею. // Відпускати товар покупцям. // Бути відчиненим для торгівлі. 2. *неперех., перен.* Давати кого-, що-небудь у чиєсь розпорядження за гроші; діставати з чогось матеріальну вигоду. 3. *перех., заст.* Збираючись купити що-небудь, домагатися зниження ціни; виторговувати.
ТОРГУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Домовляючись про ціну під час купівлі та продажу, укладання торгової або іншої угоди, добиватися взаємних поступок. 2. *перен., розм.* Сперечатися, домагаючись поступок собі в чомусь або поступаючись комусь чим-небудь.
ТОРГФЛО́Т, -у, *ч., розм.* Торговий флот.
ТОРДЬЙО́Н, -у, *ч.* Старовинний французький бальний танець народного походження.
ТОРЕАДО́Р, -а, *ч.* Головний учасник бою биків в Іспанії та в країнах Латинської Америки, який шпагою завдає бикові останнього, смертельного удару; матадор.
ТОРЕАДО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тореадо́р**. // Належний тореадорові.
ТОРЕ́ВТИКА, -и, *ж., спец.* Мистецтво рельєфної обробки художніх виробів з металу.
ТОРЕКА́Н, -у, *ч., фарм.* Протиблювотний засіб.
ТОРЕ́РО, *невідм., ч.* Те саме, що й **тореадор**.
ТОРЕ́ТИ, -ів, *мн.* Меотське плем'я на східному узбережжі Азовського моря в I тис. до н. е.
ТОРЕ́ЦЬ, *ч.* 1. *род.* -рця́. Поперечна грань предмета (колоди, стрижня, цеглини тощо). 2. *род.* -рця́, *буд.* Бокова (коротка) сторона прямокутного в плані будинку, споруди. 3. *род.* -рця́. Короткий, звичайно шестигранний, дерев'яний брусок, призначений для підлоги або для покриття дороги. 4. *род.* -рцю́. Бруківка з таких брусків.
ТОРЖЕСТВО́, -а́, *с.* 1. *книжн.* Свято на відзначення якоїсь видатної події, ювілейної дати. 2. *уроч.* Повний успіх, перемога в чому-небудь. // Найвищий ступінь розвитку, вершина чого-небудь. 3. Почуття радості з приводу успіху, удачі в чому-небудь.
ТОРЖЕСТВУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *уроч.* Здобувати перемогу, брати гору над ким-, чим-небудь. 2. Радіти з приводу своєї перемоги над ким-небудь, успіху в чому-небудь. *Торжествувати перемогу.*
ТОРЖИ́ТИСЯ, -жу́ся, -жи́шся, *недок., діал.* Торгуватися.
ТО́РЖИЩЕ, -а, *с., заст.* Місце торгівлі, торгова площа. // Велика торгівля в такому місці.
ТОРЖНИ́К, -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **покупе́ць**.
ТОРЖО́К, -жка́, *ч., заст.* Зменш. до **торг**[1] 3.
ТОРИ́ГАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., діал.* Торгати.
ТОРИ́ГНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех., діал.* Однокр. до **тори́гати**.
ТОРИ́ЗМ, -у, *ч., іст.* Ідеологія та політика торі.
ТОРИ́СТИЙ, -а, -е. Який має в своєму складі торій. *Тористий вольфрам.*
ТОРИ́Т, -у, *ч.* Радіоактивний мінерал, силікат торію.
ТО́РІ, *невідм.* 1. *ж.* Англійська політична партія в 17 – 19 ст., що була попередницею нинішньої партії консерваторів. 2. *ч.* Член такої партії або взагалі консерватор в Англії.
ТОРІАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; темно-сірі, брунатно-чорні або чорні радіоактивні кристали з напівметалічним блиском.
ТОРІАНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **торіані́т**.
ТО́РІЄВИЙ, -а, -е. Який складається з торію, має в своєму складі торій. *Торієва руда.*
ТОРІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить торій.
ТОРІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **торієвмі́сний**.
ТО́РІЄВО-ОКСИ́ДНИЙ, -а, -е. Який містить оксид торію, виготовлений з нього. *Торієво-оксидна кераміка.*
ТО́РІЙ, -ю, *ч.* Th. Радіоактивний хімічний елемент, актиноїд. Проста речовина – пластичний сріблястий активний метал.
ТОРІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **торіюва́ти**.
ТОРІ́К, *присл.* Минулого року, у минулому році.
ТО́РІ-КОЛОНІ́СТИ, -ів, *мн., іст.* Те саме, що **лоялі́сти**.
ТОРІЧЕ́ЛІЄВИЙ: ** **Торіче́лієва порожне́ча (пустота́)**, *фіз.* – безповітряний простір над вільною поверхнею рідини в закритій згори посудині.
ТОРІ́ШНІЙ, -я, -є. 1. Стос. до минулого року. // Який був, відбувся, трапився минулого року. // Який зберігся, залишився від минулого року. 2. *у знач. ім.* **торі́шнє**, -нього, *с.* Те, що було, відбувалося в минулому році.
ТОРІШНЯ́К, -а́, *ч., діал.* Який народився минулого року.
ТОРІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торіюва́ти**.
ТОРІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Легувати щось, насичувати поверхню металу, кераміки торієм, покривати щось щільною плівкою торію.
ТОРК[1], *присудк. сл., розм.* Уживається за знач. **торкну́ти**.
ТОРК[2] *див.* **то́рки**.
ТО́РКАНИЙ, -а, -е, *перев. із запереч. част.* не. Дієприкм. пас. мин. ч. до **торка́ти**.
ТОРКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торка́ти й торка́тися**.
ТОРКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ТОРКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.* Доторкатися до кого-, чого-небудь, злегка натискувати на щось. // Доторкаючись до чогось, виводити зі стану спокою, нерухомості. 2. *перех., перев. у сполуч. зі сл.* с е р ц е, д у ш а, *перен.* Зворушувати, хвилювати. // Не залишати байдужим, викликати інтерес, цікавість. 3. *перех.* Зачіпати кого-небудь, порушувати чийсь спокій. 4. *перех., перев. з запереч. част.* н е, *розм.* Те саме, що **торка́тися** 3. 5. *перех.* Те саме, що **штовха́ти** 1. 6. *перев. док., перех., розм.* Те саме, що **уда́рити** 1, 2. 7. *неперех., розм., рідко.* Злегка стукати. 8. *перех.* Ворушити віжками, поводом, острогами, примушуючи коня рушити з місця або прискорити рух. 9. *неперех., наказ. сп.* **торка́й (торка́йте)**, *розм.* Рушай (рушайте) з місця, їдь (їдьте). 10. *неперех., діал.* Випивати (у 2 знач.).
ТОРКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ТОРКНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док., кого, чого і до кого – чого.* 1. Доторкатися до кого-, чого-небудь. 2. *перев. у сполуч. зі сл.* с е р ц е, д у ш а, *перен.* Хвилювати, зворушувати. 3. *перев. з запереч. част.* н е. Брати щось до рук для користування або споживання. 4. Доторкнувшись, змінювати попередній вигляд, первісний стан або порушувати цілісність чого-небудь. // Уперше починати обробляти щонебудь (перев. землю). // *тільки док., чим, перен.* Злегка змінити колір, вигляд чого-небудь на той, на який вказує непрямий додаток. 5. Звертати увагу в розмові, у викладі чогось тощо на певне питання, якусь тему. 6. *перен.* Мати відношення до кого-, чого-небудь, бути зв'язаним з кимось,

чимось; стосуватися когось, чогось. 7. *діал.* Цокатимось.

ТО́РКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **торк**, -а, *ч.*). Тюркські племена, які кочували в південноруських степах у 10 – 13 ст.

ТОРКНУ́ТИ *див.* **торка́ти**.

ТО́РКНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **торкну́ти**.

ТОРКНУ́ТИСЯ *див.* **торка́тися**.

ТОРКОТА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **торкота́ти**.

ТОРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ТОРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *діал.* Торохтіти.

ТОРКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **торкоті́ти**.

ТОРКОТІ́ТИ *див.* **торкота́ти**.

ТОРКРЕ́Т, -у, *ч.*, *спец.* 1. Пневматичний апарат для подавання цементного розчину на якусь поверхню сильним струменем стисненого повітря. 2. Шар цементного розчину, нанесений на якусь поверхню за допомогою такого апарата.

ТОРКРЕТБЕТО́Н, -у, *ч.* Бетон, що його одержують торкретуванням.

ТОРКРЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **торкре́т**.

ТОРКРЕ́ТНИК, -а, *ч.* Фахівець із торкретування.

ТОРКРЕТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **торкретува́ти**.

ТОРКРЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* За допомогою торкрету наносити на якусь поверхню шар цементного розчину.

ТОРНА́ДО, *невідм.*, *ч.* Назва смерчів у Північній Америці.

ТОРНАДОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із небезпекою зародження і налітання торнадо.

ТОРНА́РІЯ, -ї, *ж.* Личинка кишководишних.

ТОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **торува́ти**. // *у знач. прикм.*

ТОРОЇ́ДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має форму тора (*див.* **тор**[1]).

ТО́РОК, -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **торо́чка**.

ТОРОКИ́, -ів, *мн.* 1. Ремені ззаду сідла для прив'язування речей або прив'язаний до сідла дорожній мішок. 2. *рідко.* Те саме, що **торочки́** 1. 3. *мисл.* Погони з металевими або шкіряними петлями для ношення добутих зайців; ремені для ношення добутих качок та ін. птахів.

ТОРОЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді бурих кристалів з алмазним блиском.

ТОРО́Н, -у, *ч.* Безбарвний, важкий, сильнорадіоактивний газ, що видихається торієвими сполуками і мінералами.

ТО́РОНКО, ТО́РОНЦІ, *присл.*, *зах.* Багато, густо, часто, врожайно.

ТО́РОНЦІ *див.* **то́ронко**.

ТО́РОП, -у, *ч.*, *діал.* Поспіх, сум'яття.

ТОРО́ПА, -и, *ч. і ж.* Вайло, незграба.

ТОРО́ПАЛО, -а, *ч. і ж.* 1. *діал.* Те саме, що **торо́па**. 2. *зах.* Базікало.

ТОРО́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торо́пати**.

ТОРО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *діал.* Бідувати, злидарювати. 2. *зах.* Базікати.

ТОРОПИ́ТИСЯ, -плю́ся, -пи́шся, *недок.*, *розм.*, *діал.* Боятися, торопіти.

ТОРОПІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торопі́ти**.

ТОРОПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Відчувати незручність, зніяковіння, побоювання від непевності; розгублюватися, бентежитися, соромитися, ніяковіти. // Боятися, відчувати страх.

ТОРОПКИ́Й, -а́, -е́, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **квапли́вий** 1, 2.

ТО́РОПКО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **торопки́й**.

ТОРОПЛЕ́НИЙ, -а, -е, *розм.* Який перебуває в стані дуже великої розгубленості, замішання; приголомшений, очманілий, божевільний. // Який виражає розгубленість, замішання. *Тороплені очі.*

ТОРО́ПЛЕНО. Присл. до **тороплени́й**.

ТОРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до тора (*див.* **тор**[1]).

ТОРО́С, -а, *ч.* Нагромадження уламків криги на замерзлих морях і річках, що утворюється внаслідок стискання льоду.

ТОРОСИ́СТИЙ, -а, -е. Покритий торосами, з торосами.

ТОРОСИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **торосистий**.

ТОРОСИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *перех.* Нагромаджувати тороси.

ТОРОСИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Нагромаджуватися торосами.

ТОРОСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торосити й торосйтися**.

ТОРО́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **торо́с**.

ТОРО́Х, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає різкий, сильний шум, тріск від падіння, удару тощо. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **торо́хнути й торо́хнутися**.

ТО́РОХ, -у, *ч.* Стукіт, грюкіт.

ТОРО́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торо́хати** і звуки, утворювані цією дією.

ТОРО́ХАТИ *див.* **торо́хкати**.

ТОРО́ХКАЛО, -а, *с.*, *розм.* 1. Дерев'яний пристрій, що, обертаючись, утворює різкі переривчасті звуки. 2. *також ч. і ж.*, *перен.* Той (та), хто багато, безперестанку говорить; балакун, базіка.

ТОРО́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торо́хкати** та звуки, утворювані цією дією.

ТОРО́ХКАТИ, ТОРО́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Утворювати різкі переривчасті звуки внаслідок падіння, пострілу, вибуху, а також під час руху, роботи тощо. // Стріляти з вогнепальної зброї. 2. Сильно, з гуркотом ударяти, стукати.

ТОРОХКІТЛИ́ВИЙ *див.* **торохкотли́вий**.

ТОРОХКІТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **торохкітли́вий**.

ТОРОХКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торохкота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ТОРОХКОТА́ТИ, -кочу́, -ко́чеш *і* **ТОРОХКОТІ́ТИ**, -кочу́, -коти́ш, *недок.*, *неперех. і перех.*, *розм.* Підсил. до **торо́хкати й торохті́ти** 1, 2.

ТОРОХКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торохкоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ТОРОХКОТІ́ТИ *див.* **торохкота́ти**.

ТОРОХКОТЛИ́ВИЙ *і* **ТОРОХКІТЛИ́ВИЙ**, -а, -е. Який торохкоче, торохкотить.

ТОРОХКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **торохкотли́вий**.

ТОРОХКОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.*, *зневажл.* Дія за знач. **торохкота́ти, торохкоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ТОРОХКОТЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **торохкотли́вий, торохкітли́вий**.

ТОРОХНЕ́ЧА, -і, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **торо́хати** і звуки, утворювані цією дією.

ТОРО́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Однокр. до **торо́хкати, торо́хати**. // Із силою вдарити чимось кого-небудь, влучити в когось – щось. 2. *неперех.* Голосно відповісти, заспівати тощо (звичайно про гурт людей). 3. *перех.* Пострілом, громом і т. ін. убити.

ТОРО́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* 1. З розгону впасти, з гуркотом, із шумом звалитися. 2. Сильно вдаритись об що-небудь.

ТОРО́ХНЯВА, -и, *ж.*, *діал.* Дуже великий шум (часто з гуркотінням).

ТОРОХТА́, -и́, *ж.*, *діал.* Плітки.

ТОРОХТЕ́ЛО, ТОРОХТІ́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Дерев'яний дзвіночок на шиї корови чи вола.

ТОРОХТІ́Й, -я́, *ч.*, *зневажл.* Той, хто багато, безперестанку й швидко говорить; базіка, балакун.

ТОРОХТІ́ЙКА, -и, *зневажл.* Жін. до **торохті́й**.

ТОРОХТІ́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Торохкітлива дитяча іграшка або торохкітливий пристрій в іграшці.

ТОРОХТІ́ЛО *див.* **торохте́ло**.

ТОРОХТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торохті́ти** та звуки, утворювані цією дією. *Торохтіння цвіркунів.*

ТОРОХТІ́ТИ, -хчу́, -хти́ш, *недок.* 1. *неперех.* Утворювати різкі, гуркітливі звуки. // Рухатися, котитися з гуркотом, шумом. // *чим і без додатка.* Голосно стукати. 2. *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.*, *зневажл.* Голосно й швидко, іноді безладно говорити, розмовляти; базікати. 3. *перех. і неперех.* Цвірчати, співати, утворюючи переривчасті звуки (про деяких комах і птахів).

ТОРОХТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який торохтить.

ТОРОХТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **торохтли́вий**.

ТОРОХТЮ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **торохтли́вий**.

ТОРО́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **торочи́ти**.

ТОРО́ЧЕННЯ[1], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **торо́чити**.

ТОРО́ЧЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **торочи́ти й торочи́тися** 1.

ТОРО́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **торо́чка**.

ТОРО́ЧИНИ, -ин, *мн.*, *етн.* Весільний обряд – пришивання дівчатами торочок до рушників.

ТОРОЧИ́ТИ, -очу́, -о́чиш, *недок.*, *перех.* 1. Висмикувати, витягати нитки з країв тканини, роблячи торочки. 2. Обшивати облямівкою краї одягу, портьєр і т. ін. для оздоби; оторочувати.

ТОРО́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. *також без додатка.* Казати те саме, повторювати щось кілька чи багато разів. // Казати комусь про що-небудь (завжди, постійно). 2. *зневажл.* Говорити нісенітниці, вести несерйозну, пусту розмову; базікати.

ТОРОЧИ́ТИСЯ, -о́читься, *недок.* 1. Обтріпуватися по краях (про тканину). 2. *діал.* Снуватися (про нитки).

ТОРО́ЧКА, -и, *ж.* 1. *див.* **торочки́**. 2. Те саме, що **облямі́вка** 1. 3. *анат.* Утворення, схожі з ворсинками. **Торочки́ ма́ткової труби́** – множинні вирости краю воронки маткової труби, які можуть сприяти просуванню яйцеклітини в отвір маткової труби.

ТОРОЧКИ́, -чо́к, *мн.* (*одн.* **торо́чка**, -и, *ж.*). 1. Суцільний ряд кінців ниток, що вільно звисають із країв тканини; тасьма з таким рядом ниток; бахрома. 2. Те саме, що **тороки́** 1.

ТОРОЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Із торочками (у 1 знач.) або обтріпаний по краях. 2. *анат.* Який має ворсинки; ворсинчастий.

ТОРОЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **торочкува́тий**.

ТОРО́ЧЧЯ, -я, *с.*, *збірн.* Те саме, що **торочки́** 1.

ТО́РПАРИ, -ів, *мн.* У Швеції та Фінляндії (з кінця 16 – поч. 17 ст. до сер. 20 ст.) – орендатори невеликих ділянок землі (торпів).

ТОРПЕ́ДА, -и, *ж.* Саморушний і самокерований підводний снаряд сигароподібної форми, яким озброєно підводні човни, військові кораблі й торпедоносці.

ТОРПЕДИ́СТ, -а, *ч.* Військовий моряк, що обслуговує торпедний апарат.

ТОРПЕ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **торпе́да**. *Торпедний механізм.* // Здійснюваний торпедами. *Торпедна атака.* // Який має на озброєнні торпеди.

ТОРПЕ́ДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **торпеди́ст**.

ТОРПЕ́ДО, *невідм.*, *ч.* 1. Риба родини скатів, що має круглу форму і здатна утворювати електричні розряди. 2. *тех.* Автомобільна панель із приладами.

ТОРПЕДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **торпедува́ти**. // **торпедо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТОРПЕДОМЕТА́ННЯ, -я, *с.* Скидання торпед у воду з наведенням на ціль з літаків-торпедоносців, есмінців, торпедних катерів та підводних човнів.

ТОРПЕДОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Бойовий літак, озброєний торпедами.

ТОРПЕДОНО́СНИЙ, -а, -е. Озброєний торпедами. *Торпедоносна авіація.*

ТОРПЕДОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на торпеду; сигароподібний.

ТОРПЕДОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **торпедоподі́бний**.

ТОРПЕДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торпедува́ти**.

ТОРПЕДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Атакувати торпедою, завдавати ударів торпедами. 2. *перен.* Ворожими діями, протидіями зривати що-небудь, не допускати здійснення чого-небудь.

ТОРПЕДУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **торпедува́ти**.

ТО́РПИ, -ів, *мн.* У Швеції та Фінляндії (в 16 – сер. 20 ст.) – невеликі ділянки землі, що їх здавали в довготермінову або довічну оренду.

ТОРПІ́ДНИЙ, -а, -е. Заціпенілий, нечутливий, млявий; такий, що не реагує.

ТОРПІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **торпі́дний**.

ТО́РПОР, -а, *ч.* Заціпеніння, нечутливість, байдужість; глибоке пригнічення свідомості.

ТОРС, -а, *ч.* Тулуб людини. // Скульптурне зображення тулуба людини.

ТО́РСАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **то́рсати**.

ТО́РСАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Смикати, шарпати, трясти когось. // Тягнути що-небудь посмиками, ривками. // *також чим.* Трясти. 2. Штовхати, пхати.

ТОРСАТРО́Н, -а, *ч.* Стеларатор, що має систему для очищування плазми від домішок і виведення продуктів реакції.

ТОРСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до торсії. // Пов'язаний з крученням. ** **Торсі́йна дистоні́я** – спадкове захворювання нервової системи; характеризується розладом м'язового тонусу, гіперкінезами та ін.

ТОРСІО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого записують крутильні коливання валів машин.

ТОРСІО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, за допомогою якого визначають крутні моменти валів машин, зокрема двигунів.

ТОРСІО́Н, -а, *ч.*, *тех.* Гнучкий вал, яким передають обертання і крутний момент.

ТОРСІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **торсіо́н**. ** **Торсіо́нний вал** – те саме, що **торсіо́н**.

ТО́РСІЯ, -ї, *ж.* Скручування органа або частини органа навколо його осі.

ТО́РСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **торс**.

ТОРСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **то́рсати**.

ТОРТ, -а, *ч.* Кондитерський виріб перев. круглої форми з бісквітного, пісочного і т. ін. тіста, покритий кремом, цукатами тощо.

ТОРТВЕЙТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сірувато-зелені крихкі кристали зі скляним блиском.

ТО́РТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **торт**.

ТО́РТНИЦЯ, -і, *ж.* Тарілка для торта.

ТОРТОАНОМА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджена аномалія розвитку, яка характеризується повертанням зуба навколо своєї поздовжньої осі.

ТОРТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **торт**. *Тортовий крем.*

ТОРТОВИ́К, -а́, *ч.* Майстер із виготовлення, випікання тортів.

ТОРТУ́РА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **тортури**.

ТОРТУ́РИ, -у́р, *мн.* 1. Фізичне насильство, катування під час допиту обвинуваченого, щоб домогтися від нього зізнання. 2. Сильне моральне страждання, муки.

ТОРТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до тортур. *Тортурні муки.* // Признач. для тортур. *Тортурні кліщі.*

ТОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **торува́ти**.

ТОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *перев. у сполуч. зі сл.* дорога, шлях, путь, стежка. Те саме, що **прокладати** 3. *Торувати дорогу.*

ТОРУЛЬО́З, -у, *ч.* Те саме, що **криптококо́з**.

ТО́РУПІЛЬ, -я, *ч.*, *муз.* Естонська волинка з трьома або п'ятьма трубками, поширена в 16 – 19 ст. як сольний і ансамблевий інструмент.

ТО́РУС, -а, *ч.*: ** **Піднебі́нний то́рус** – поширене доброякісне розростання кістки по лінії зростання верхньощелепних кісток.

ТОРФ, -у, *ч.* Суцільна маса, що утворюється в болотах і являє собою скупчення напіврозкладених рослинних решток із домішкою мінеральних частинок (піску, глини тощо); належить до горючих корисних копалин, а також використовується як добриво.

ТОРФИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **торфо́вище**.

ТО́РФИСЬКО, -а, *ж.* Те саме, що **торфо́вище**.

ТО́РФИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **торфо́вище**.

ТОРФОБОЛО́ТНИЙ, -а, -е. Що стосується торфових боліт, пов'язаний з їх вивченням і використанням.

ТОРФО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **торфува́ти**. // **торфо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТОРФО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **торф**. *Торфовий порошок.* // Який містить торф. // Такий, де є поклади торфу. // Зробл. із торфу, з домішкою торфу. *Торфовий компост.* // Добутий з торфу способом перегонки. *Торфові смоли.* 2. Стос. до добування й перероблення торфу. *Торфове господарство.* // Признач. для добування й перероблення торфу. ** **Торфо́ва промисло́вість** – галузь паливної промисловості, підприємства якої освоюють торфові родовища, видобувають і переробляють торф. ** **Торфо́ві маши́ни** – машини для торфодобування і пов'язаних з ним процесів підготовки торфовищ, навантаження і транспортування торфу. 3. Який працює на торфі.

ТОРФОВИ́К, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **торф'яни́к**.

ТОРФО́ВИСЬКО, -а, *с.* Те саме, що **торфо́вище**.

ТОРФО́ВИЩЕ, -а, *с.* Поклади торфу, торфове болото. // Місце, де видобували торф.

ТОРФОГНІ́Й, -гно́ю, *ч.* Суміш торфу та гною як добриво.

ТОРФОГНОЙОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **торфогні́й**.

ТОРФОДОБУВА́ННЯ, -я, *с.* Сукупність операцій добування торфу з торфовищ, його переробки, сушіння та збирання за допомогою торфових машин.

ТОРФОДОБУВНИ́Й, -а, -е. 1. Пов'язаний з торфодобуванням. 2. Признач. для торфодобування.

ТОРФОКРИ́ШИВО, -а, *с.* Подрібнена маса торфу.

ТОРФОКРИ́ШКА, -и, *ж.* Те саме, що **торфокри́шиво**.

ТОРФОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Метод теплового лікування, при якому на організм хворого діють лікувальними торф'яними грязями.

ТОРФОМІНЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Що складається з торфу і мінералів.

ТОРФОПЕРЕГНІ́Й, -но́ю, *ч.* Суміш торфу й перегною.

ТОРФОПЕРЕГНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **торфоперегні́й**. ** **Торфоперегні́йні горще́чки** – виготовлені із суміші торфу, перегною, дернової землі та мінеральних добрив циліндри або кубики для вирощування в них розсади капусти, помідорів і т. ін.

ТОРФОПІДБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Торфопідбира́льна маши́на** – бункерна машина для механізованого збирання торфу з валків і транспортування його в штабелі.

ТОРФОПІДПРИЄ́МСТВО, -а, *с.* Підприємство, що видобуває торф.

ТОРФОПОРОШО́К, -шку́, *ч.* Подрібнена на порошок торфова маса.

ТОРФОРІ́З, -а, *ч.* Машина для різання торфової маси.

ТОРФОРІ́ЗКА, -и, *ж.* Те саме, що **торфорі́з**.

ТОРФОРОДО́ВИЩЕ, -а, *с.* Родовище торфу.

ТОРФОРОЗРО́БКА, -и, *ж.* Місце добування торфу; торфодобувне підприємство.

ТОРФОСО́С, -а, *ч.* Машина для добування торфу гідравлічним способом.

ТОРФОСО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **торфосо́с**.

ТОРФОФЕКА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Добриво, що становить суміш торфу й фекалій.

ТОРФОФЕКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **торфофека́лії**.

ТОРФУВА́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **торфува́ти**.

ТОРФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *с. г.* Удобрювати ґрунт торфом.

ТОРФ'ЯНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **торфо́вий**. *Торф'яна промисловість. Торф'яний насос.* ** **Торф'яна́ смола́** – рідкий продукт термічної переробки торфу; складна суміш хімічних сполук. **Торф'яни́й брике́т** – відносно тривкі шматки однакової форми, що їх одержують з висушеного та подрібненого фрезерного торфу. **Торф'яни́й кокс** – вуглецевий залишок, що його одержують при термічній переробці малозольного торфу.

ТОРФ'ЯНИ́К, -а́, *ч.* 1. Поклади торфу, торфове болото. 2. Робітник на торфорозробках. // Фахівець із торфодобування.

ТОРФ'ЯНИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить торф. *Торф'янистий ґрунт.*

ТОРФ'ЯНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **торф'яни́стий**.

ТОРФ'ЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **торф'яни́к** 1. 2. Жін. до **торф'яни́к** 2.

ТОРФ'Я́НИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **торфо́вище**.

ТОРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Прикм. до **торе́ць** 1. // Який міститься на торці. // Пристосований для оброблення поперечного зрізу чого-небудь, для роботи по торцю. // Який полягає в обробленні поперечного зрізу чого-небудь, у роботі по торцю. *Торцеве фрезерування.* ** **Торце́ва гравю́ра** – те саме, що **ксилогра́фія**. 2. Зроблений з торців, покритий торцями (у 3 знач.). 3. *буд.* Поперечний, боковий. // Розташований на поперечному боці чого-небудь. *Торцеве вікно.*

ТОРЦІ́ВКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Торцювальний верстат. 2. Торцевий брук.

ТОРЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **торцюва́ти**. // **торцьо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТОРЦЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для торцювання. *Торцювальний верстат.*

ТОРЦЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається торцюванням.

ТОРЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **торцюва́ти**.

ТОРЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Обробляти торці (у 1 знач.). 2. Покривати торцями (у 3 знач.). *Торцювати бруківку.*

ТОРЦЮВА́ТИСЯ, -цю́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **торцюва́ти**.

ТОРЧ, -і, *ж.*, *діал.* Огорожа у вигляді дрючків із хмизу, укріплених вертикально.

ТОРЧИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Один дрючок із торчі.

ТОРЧКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **сторчкува́тий**.

ТОРЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко*, *розм.* Абстр. ім. до **торчкува́тий**.

ТОРЧМА́, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **сторч**.

ТОРЧОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Зробл. із торчі. *Торчова стіна клуні.*

ТОРШЕ́Р, -а, *ч.* Світильник на високій підставці, який стоїть на підлозі.

ТОРШЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **торше́р**.

ТОРШО́Н, -у, *ч.* 1. Бавовняна тканина з негустим переплетенням ниток. 2. Папір із шорсткою (часто схожою на переплетення тканини) поверхнею, застосовуваний для малювання.

ТОРШОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **торшонува́ти**.

ТОРШОНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Нанесення тисненням на поверхню паперу або картону рельєфних малюнків. 2. Нанесення інструментом невеликих заглиблень на поверхню обрізу книги, що є засобом своєрідного оформлення видань.

ТОРШОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати торшонування.

ТОРШОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **торшонува́ти**.

ТО́СА, -и, *ж.* Школа японського живопису 15 – сер. 19 ст.; відрізнялась яскравістю колориту, каліграфічною вишуканістю малюнка тушшю.

ТОСКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тоскана. ** **Таска́нський о́рдер**, *архіт.* – етруський і давньоримський варіант доричного ордера; за доби Відродження має дещо інші форми, ніж доричний – гладенький стовбур колони, без канелюрів, і базу.

ТО́СКНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **ту́жний, тужли́вий**.

ТО́СКНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Стан і властивість за знач. **то́скний**; туга.

ТО́СКНО, *рідко.* Присл. до **то́скний**. // *у знач. присудк. сл.*

ТОСТ[1], -а, *ч.* Підсмажений або підсушений тонкий шматочок хліба.

ТОСТ[2], -у, *ч.* Коротка застільна промова з побажанням чогось і пропозицією випити чарку на честь кого-, чого-небудь. *Підняти тост.*

ТО́СТЕР, -а, *ч.* Електричний прилад для приготування тостів (*див.* **тост**[1]).

ТОТ[1], -а, *ч.* В релігії Стародавнього Єгипту: спочатку – бог Місяця, пізніше – одне з найголовніших божеств, бог мудрості, покровитель наук.

ТОТ[2], **тота́**, **тото́**; *мн.* **тоті́**, **тоти́х**; *займ. вказ.*, *діал.* Той.

ТОТАЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* 1. На перегонах – механічний лічильник, що показує грошові ставки, зроблені на якогось коня. 2. Бюро, що приймає грошові ставки на коней і сплачує виграші. 3. Гра на гроші під час таких перегонів.

ТОТАЛІТАРИ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Тоталітарний режим. // Прихильність до цього режиму, захист його.

ТОТАЛІТА́РНИЙ, -а, -е, *книжн.* Що характеризується повним пануванням держави над усіма сторонами життя суспільства, знищенням демократичних свобод, відсутністю прав людини.

ТОТАЛІТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Властивість за знач. **тоталіта́рний**.

ТОТА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який стосується всіх, охоплює все, всіх; який поширюється на всіх; загальний, всеосяжний, повний.

ТОТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Властивість за знач. **тота́льний**; загальність, всеосяжність.

ТОТА́М, *присл.*, *зах.* Он там.

ТО́ТЕЖ, *присл.*, *перев. у спол.* з н а, *діал.* Зненацька.

ТОТЕ́М, -а, *ч.* 1. У первісних релігіях – тварина (рідше рослина, явище природи й т. ін.), що вважалася родоначальником і охоронцем роду або племені та була культовим об'єктом. 2. Герб племені з зображенням тотема.

ТОТЕМІ́ЗМ, -у, *ч.* Одна з первісних форм релігійних вірувань, за якою нібито існує надприродний зв'язок між даною родовою групою людей і тотемом. // Практика символічного ототожнення людей з нелюдськими об'єктами (звичайно тваринами і рослинами).

ТОТЕМІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тотемізму. *Тотемістичні обряди.*

ТОТЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тотема і тотемізму.

ТОТЕ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до тотема, властивий йому. *Тотемний культ.*

ТО́-ТО, *част.*, *розм.* 1. Уживається у прямій мові в знач.: саме так, у цьому-то й суть. 2. Уживається в окличних реченнях для підсилення захоплення, подиву, невдоволення тощо в знач.: от уже справді, от де. 3. Уживається для підтвердження здогаду про причину певних дій, поведінки кого-небудь у знач.: так ось чому. 4. Уживається для посилення певного твердження, висновку в знач.: звичайно, так і повинно бути.

ТОТО́ЖНИЙ, -а, -е. Такий самий, однаковий з чимсь, цілком подібний до чогось, схожий один з одним за своєю суттю й зовнішніми ознаками та виявом. // Відповідний чому-небудь, цілком схожий на щось.

ТОТО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Цілковита схожість чого-небудь, подібність одного до одного за своєю суттю й зовнішніми ознаками та виявом. 2. *мат.* Рівність, що дійсна за всіх числових значень літер, які входять до неї.

ТОТО́ЖНО. Присл. до **тото́жний**.

ТОТОНА́КІ, *невідм.*, *ч.* Індійський народ в Мексиці.

ТОФАЛА́РИ, -ів, *мн.* Народ, який живе в Нижньодвінському р-ні Іркутській області.

ТО́ФУС, -у, *ч.* Запальне новоутворення тканин, що виникає внаслідок відкладення в них органічних або неорганічних солей у вигляді уратних подагричних вузлів.

ТОХА́РИ, -ів, *мн.* 1. Народ, який жив у 2 ст. до н. е. – 1-му тис. н. е. в Середній Азії. 2. Умовна назва народу – носія індоєвропейських тохарських мов.

ТОХА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тохарів. ** **Тоха́рська мо́ва** – окрема гілка (чи група) мов індоєвропейської сім'ї; до них відносять дві мертві мови, пам'ятки яких, що належать до 5 – 8 ст., написано різновидом брахмі.

ТОЧЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Виготовлений, оброблений точінням. 2. *перен.* З правильними, чітко окресленими обрисами, витонченої, досконалої форми (про частини людського тіла).

ТО́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **точи́ти**[1] 1 – 4. 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Доведений до найвищого ступеня виразності, чіткості, досконалості.

ТО́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **то́чка** 1, 2.

ТОЧИ́ЛО, -а, *с.* Камінний або наждачний круг, а також наждачний верстат, за допомогою якого гострять різальні й колючі інструменти.

ТОЧИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для гостріння різальних і колючих інструментів; гострильний. // Признач. для виготовлення чого-небудь точінням. *Точильний верстат.*

ТОЧИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто займається гострінням різальних інструментів; гострильник. // Робітник, що виготовляє що-небудь точінням. 2. Жук, шкідник деревини.

ТОЧИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **точи́льник**.

ТОЧИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Майстерня для гостріння різальних і колючих інструментів або для виготовлення чого-небудь точінням.

ТОЧИ́ТИ[1], точу́, то́чиш, *недок.* 1. *перех.* Те саме, що **гостри́ти** 1. // Надавати потрібної форми, сточуючи, спилюючи краї або виступи чого-небудь. 2. *перех.* Те саме, що **вито́чувати**[1] 1, 2. 3. *неперех.* Виконувати роботу токаря. 4. *тільки 3 ос.*, *перех.*, *перен.* Поступово псувати щось, гризучи, проїдаючи, роблячи дірки; поїдати, гризучи (звичайно про гризунів, хробаків і т. ін.). // Поступово руйнувати щось (про дію води, вітру тощо). 5. *тільки 3 ос.*, *перех.*, *перен.* Настирливо мучити когось, поступово позбавляючи здоров'я, сили (про гнітючі почуття, сумні думки, турботи, горе і т. ін.). 6. *перех.*, *перен.*, *розм.* Постійно лаяти, сварити когось, надокучати докорами. 7. *перех.*, *діал.* Котити (у 1, 2 знач.). *Точити ляси.*

ТОЧИ́ТИ[2], точу́, то́чиш, *недок.*, *перех.* 1. Повільно або крізь вузький отвір випускати рідину, іноді сипку речовину; виточувати, цідити, виціджувати. // Повільно, по краплі виділяти якусь вологу. 2. Змушувати текти, литися звідкись повільно, падати по краплі (про кров, сік і т. ін.). // *безос.*

ТОЧИ́ТИ[3], точу́, то́чиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Просівати, очищати обмолочене зерно, горох і т. ін. крізь решето, сито тощо.

ТОЧИ́ТИСЯ[1], то́читься, *недок.* 1. Довго тривати, продовжуватися, тягтися (про дію в часі). // Відбуватися, проминати певним чином (звичайно про процес, проміжок часу). 2. Те саме, що **відбува́тися** 1. 3. *розм.* Те саме, що **зато́чуватися**[2] 1. // *рідко.* Повільно посуватися назад. 4. *діал.* Котитися (у 1 знач.). 5. Пас. до **точи́ти**[1] 1 – 3.

ТОЧИ́ТИСЯ[2], то́читься, *недок.* Те саме, що **текти́** 1, 2. // Витікати (у 1 знач.).

ТОЧИ́ТИСЯ[3], то́читься, *недок.*, *розм.* Просіюватися, очищатися на решеті, ситі (про зерно, сипкі речовини).

ТОЧІ́Й, -я́, *ч.*, *с. г.* Робітник, який очищає зерно на току.

ТОЧІ́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **точи́ти**[1] 2.

ТОЧІ́ННЯ[2], -я, *с.* 1. Дія за знач. **точи́ти**[3], **точи́тися**[3]. 2. Тривале друге коліно пісні токуючого глухаря.

ТО́ЧКА, -и, *ж.* 1. Графічний значок (.) як умовне позначення чого-небудь. 2. Те, що схоже на такий значок, здається цяткою на певному фоні. 3. Одне з основних понять геометрії, фізики – місце, що не має виміру, межа відрізка лінії. *Точка перетину ліній.* // У механіці – місце, пункт, де зосереджується якась дія або виявляється певна властивість чи якийсь стан. ** **Матеріа́льна то́чка** – фізичне тіло, розмірами якого нехтують. **То́чка опо́ри** – точка, до якої прикладені сили тяжіння. **То́чка рівнова́ги** – точка, стосовно якої уся система або тіло знаходиться у стані рівноваги. 4. *перев. чого або з означ.* Певне місце, пункт у просторі, на місцевості, у середині або на поверхні чогось. // Географічний об'єкт або предмет на місцевості, що є орієнтиром, позначенням певного місця в просторі або на поверхні землі. ** **Адресо́вна то́чка**, *спец.* – будь-яка точка пристрою, яку можна задати координатами. **Контро́льна то́чка**: у системах обробки інформації – місце у машинній програмі, де здійснюється перевірка або реєстрація даних з метою повторного відновлення програми. 5. *чого, яка, перен.*, *розм.*, *рідко.* Певна позиція, ставлення до когось – чогось; основа поведінки кого-небудь. ** **То́чка зо́ру** (*когось*) – чиясь думка, погляд на кого-, що небудь, ставлення до чогось, когось. 6. *перев. з означ.* Місце розміщення пункту певного призначення, а також будівля, укріплення, пристосування й т. ін., що є таким пунктом. *Радіотрансляційна точка.* 7. *чого*, *фіз.* Температурна межа, коли речовина з одного агрегатного стану переходить в інший. *Точка кипіння.* 8. *з означ.* Певний рівень, фаза, межа чогось, що вимірюється, обчислюється. // Ступінь, що характеризує якийсь рівень розвитку чого-небудь. ** **Нульова́ то́чка**: в електротехніці – заземлена нейтральна точка. 9. Момент, пункт у розвитку, перебігу чого-небудь. // Пункт, питання, об'єкт уваги, інтересу. // *у сполуч. зі сл.* в и х і д н и й, в і д п р а в н и й. Те, з чого щось веде початок, служить основою, підставою чого-небудь.

ТОЧКО́ВИЙ, -ова́, -ове́. 1. Який складається з точок (у 1 знач.). *Точковий орнамент.* 2. *спец.* Який має вигляд точки (у 1 знач.), точок; дуже малий за розміром. *Точкова корозія.* 3. *спец.* Спрямований на окремі місця, точки поверхні; який діє або виявляється в окремих місцях, точках.

ТО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Виміряний, вирахуваний з максимальним наближенням до об'єктивних даних; прот. п р и б л и з н и й. *Точна вага. Точний розмір.* // Який установлює об'єктивне число, кількість і т. ін. чого-небудь. *Точне вимірювання. Точний підрахунок.* // Який об'єктивно, прави-

льно показує число, кількість і т. ін. чого-небудь. *Точні ваги. Точний годинник.* // Пов'язаний з вимірюваннями, обчисленнями; який ґрунтується на математичних розрахунках. *Точні методи дослідження.* ** **То́чні нау́ки** – науки, основні методи яких більшою чи меншою мірою пов'язані з вимірюванням величин, напр.: математика, фізика, хімія та ін. 2. Який у подробицях і деталях відображає певний об'єктивний зміст; не приблизний, не загальний. // Який найповніше передає зміст відповідного поняття, суть явища. // Який цілком відповідає певному зразкові, оригіналові, першоджерелу тощо. *Точний переклад.* 3. Який цілком відповідає певним вимогам, потребам тощо. // Виконуваний, здійснюваний у повній відповідності до розрахунку; доцільний, такий, як треба, як передбачено, намічено. *Точний захист у шаховій грі.* 4. Вичерпно визначений, конкретний. *Точна адреса.* // Розроблений, опрацьований у всіх подробицях, деталях; докладний, вичерпний. *Точна інструкція.* 5. Який суворо дотримується встановленого порядку, певних строків, термінів; акуратний, пунктуальний. // Який дотримується об'єктивності, правдивості в обчисленнях, підрахунках і т. ін. // Який дотримується вичерпної визначеності, конкретності в словах, виразності, чіткості у висловлюваннях, повідомленнях і т. ін.

ТОЧНІСІ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже точний.

ТОЧНІСІ́НЬКО, *розм.* Присл. до **точнісі́нький**.

ТО́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Якість за знач. **то́чний** 1 – 4. 2. Високий ступінь відповідності об'єктивним даним, дійсності. // Ступінь об'єктивності у вимірах, в обчисленні величин. // Висока міра правильності в діях, рухах, розрахунках і т. ін. // В обчислювальній техніці: характеристика розрядності машинного подання чисел; б) атрибут даного, який визначає його повну довжину та довжину дробової частини; в) властивість програми видавати числові дані у межах припустимих відхилень. 3. Суворе, ретельне дотримання необхідних норм, вимог; акуратність, пунктуальність.

ТО́ЧНО. 1. Присл. до **то́чний** 1 – 4. 2. Цілком, зовсім; абсолютно. 3. Якраз, рівно. // Акуратно. 4. *розм.* Уживається як стверджувальна відповідь: справді так, дійсно. 5. **точні́ше**, *вищ. ст.* Уживається для уточнення сказаного, перед правильнішим визначенням, позначенням.

ТОЧО́К[1], -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **тік** 1.

ТОЧО́К[2], -чка́, *ч.*, *розм.*, *заст.* Базар, де торгують приношеними речами; товкучка, товчок.

ТОЧО́К[3], -чка́, *ч.*, *діал.* У косарів – видовбана з дерева невеличка посудина, куди наливають воду й кладуть брусок для гостріння коси.

ТО́ЩО, *невідм.* Уживається в кінці переліку чогонебудь як вказівка на його неповноту, на можливість його продовження; і таке інше.

ТО́Я, -ї, *ж.*, *бот.* Те саме, що **аконі́т**.

ТПРУ, *виг.* Окрик, яким зупиняють коня або іншу робочу тварину.

ТПРУ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тпру́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ТПРУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Гукати "тпру", зупиняючи коня або іншу робочу тварину.

ТПРУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **тпру́кати**.

ТПРУСЬ, *виг.* Окрик, яким відганяють кота; дзусь.

ТПРУ́СЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тпру́ськати**.

ТПРУ́СЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Гукати "тпрусь", відганяючи кота від чого-небудь.

ТПРУ́СЬНУТИ, -ну, -неш. Однокр. до **тпру́ськати**.

ТРА, *присудк. сл.*, *діал.* Треба (*див.* **тре́ба**[1]).

ТРАБЕ́КУЛА, -и, *ж.*, *анат.* Сполучнотканинна перемичка, яка відходить від капсули органа.

ТРАБЕКУЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне вирізання ділянки корнеосклеральної трабекули очного яблука разом з шлемовим каналом, яке застосовується при глаукомі.

ТРАБЕКУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне розрізання трабекули кута передньої камери ока, яке застосовується при глаукомі.

ТРАВА́, -и́, *ж.* 1. Рослина з однорічними зеленими м'якими пагінцями, які не дерев'яніють. // *збірн.* // Уживається в складі наукових і народних назв таких рослин. *Морська трава.* // Зелений покрив землі з таких рослин. // *перен.* Про кого-небудь скромного, нічим не помітного, про щось незначне, скороминуще. 2. *перев. мн.*, *розм.* Настій, відвар і т. ін. з лікарських рослин або самі ці рослини, що їх застосовують як ліки.

ТРАВЕЛЕРСЧЕ́К, -а, *ч.* Дорожній чек, вид акредитива, що його використовують за кордоном для одержання грошей у будь-якому пункті, де є банк.

ТРА́ВЕНЬ, -вня, *ч.* П'ятий місяць календарного року.

ТРА́ВЕРЗ *див.* **тра́верс**[1].

ТРА́ВЕРЗА *див.* **тра́верса**.

ТРА́ВЕРЗНИЙ *див.* **тра́версний**[1].

ТРА́ВЕРС[1], **ТРА́ВЕРЗ**, -у, *ч.* 1. *тільки* **тра́верс**, *військ.* Поперечне прикриття (насип) в окопах, траншеях, що захищає від вогню з флангів або з тилу. 2. *ав.*, *мор.* Напрям, перпендикулярний до курсу судна, літака. // Взагалі напрямок, перпендикулярний до чого-небудь. 3. *тільки* **тра́верс**. Гідротехнічна споруда у вигляді дамби, що тягнеться від берега до середини річки й захищає берег від руйнівної дії течії. 4. *тільки* **тра́верз**, *мор.* Поперечна перегородка, стінка на судні. 5. *тех.* Те саме, що **тра́верса**, **тра́верза**.

ТРА́ВЕРС[2], -у, *ч.*, *спорт.* Перехід альпіністів по гребені гірського хребта, що об'єднує кілька гірських вершин.

ТРА́ВЕРСА, **ТРА́ВЕРЗА**, -и, *ж.*, *спец.* 1. Поперечна перекладина в машинах, верстатах, спорудах, а також бантина для підвішування вантажів у вантажозахватних пристроях. 2. Поперечна балка для кріплення ізоляторів у верхній частині стовпа електричної або телеграфної лінії.

ТРА́ВЕРСНИЙ[1], **ТРА́ВЕРЗНИЙ**, -а, -е, *спец.* Прикм. до **тра́верс**[1], **тра́верз** і **тра́верса**, **тра́верза**. *Траверсний пристрій.*

ТРА́ВЕРСНИЙ[2], -а, -е, *спорт.* Прикм. до **тра́верс**[2]. // Який є траверсом. *Траверсний маршрут.*

ТРАВЕРСУВА́ННЯ[1], -я, *с.*, *військ.* Дія за знач. **траверсува́ти**[1]. *Траверсування траншеї.*

ТРАВЕРСУВА́ННЯ[2], -я, *с.*, *спорт.* Дія за знач. **траверсува́ти**[2]. *Траверсування гірського хребта.*

ТРАВЕРСУВА́ТИ[1], -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.*, *військ.* Робити траверс (*див.* **тра́верс**[1] 1).

ТРАВЕРСУВА́ТИ[2], -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.*, *спорт.* Здійснювати траверс (*див.* **тра́верс**[2]). *Траверсувати гірське пасмо.*

ТРАВЕРТИ́Н, -у, *ч.* Вапняковий туф, що його відкладають кальцієвмісні мінеральні джерела; використовується як будівельний матеріал і т. ін.

ТРАВЕРТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **травертин**.

ТРАВЕСТИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **трансвести́зм**.

ТРАВЕСТІ́, *невідм.*, *с.* 1. Одне з театральних амплуа, чоловіча або хлоп'яча роль, роль підлітків, що їх виконує переодягнена жінка. // Актриса, що виконує таку роль. // Співачка, яка виконує партії юнаків та підлітків. 2. *літ.*, *рідко.* Те саме, що **травестія**.

ТРАВЕСТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до травестії, травесті (у 2 знач.). // Який пише травестії, є автором травестій.

ТРАВЕСТІ́Я, -ї, *ж.*, *літ.* Вид гумористичної поезії, близької до пародії.

ТРАВЕСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **травестува́ти**.

ТРАВЕСТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *літ.* Дія за знач. **травестува́ти**.

ТРАВЕСТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех.* Переробляти художній поетичний твір, звичайно надаючи йому жартівливо-комічної форми.

ТРАВЕ́Я, -ї, *ж.* У романській і готичній архітектурі – просторова чарунка нефа, обмежена 4-ма опорами, що несуть хрестове або зімкнене склепіння.

ТРАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для травлення (*див.* **тра́влення**[1]).

ТРАВИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається травленням металів.

ТРАВИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **травильник**.

ТРАВИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, цех для травлення (*див.* **тра́влення**[1]).

ТРАВИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Одна стеблина, один пагонець трави.

ТРАВИНА́, -и́, *ж.*, *збірн.*, *зах.* Трави.

ТРАВИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трави́на**.

ТРАВИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трави́нка**.

ТРАВИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **трав'яни́стий** 1, 2. *Трависте листя.*

ТРАВИ́ТИ[1], травлю́, тра́виш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Обробляти поверхню металу, скла тощо розчином кислот або іншими спеціальними сполуками. // Витравлювати (у 4 знач.).

ТРАВИ́ТИ[2], травлю́, тра́виш, *недок.*, *перех.* Засвоювати в процесі травлення; перетравлювати.

ТРАВИ́ТИ[3], травлю́, тра́виш, *недок.*, *перех.*, *мор.* Потроху відпускати, послаблюючи натягання канату, снасті тощо.

ТРАВИ́ТИСЯ[1], тра́виться, *недок.*, *спец.* Пас. до **трави́ти**[1].

ТРАВИ́ТИСЯ[2], тра́виться, *недок.* Засвоюватися в процесі травлення.

ТРАВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Зменш.-пестл. до **трава́**.

ТРАВИ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трави́чка**.

ТРАВИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **трава́**. 2. Те саме, що **трави́нка**.

ТРА́ВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трава́**.

ТРА́ВЛЕНИЙ[1], -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **трави́ти**[1].

ТРА́ВЛЕНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **трави́ти**[2].

ТРА́ВЛЕННЯ[1], -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **трави́ти**[1].

ТРА́ВЛЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **трави́ти**[2]. ** **О́ргани тра́влення** – органи для переробки їжі у тваринному організмі.

ТРА́ВМА, -и, *ж.* Пошкодження тканин або органів тіла внаслідок удару, поранення, опіку тощо. // *перев. з означ.* психічний, душевний. Нервове потрясіння. ** **Виробни́ча тра́вма** – травма, отримана людиною внаслідок впливу виробничих чинників. **Побуто́ва тра́вма** – травма, отримана людиною поза виробництвом. **Психі́чна тра́вма** – емоційна дія, яка викликала психічний розлад.

ТРАВМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **травмува́ння**.

ТРАВМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Ушкодження, які більш чи менш систематично трапляються серед певних груп населення, що перебувають в однакових умовах життя. // Травматичні пошкодження, пов'язані з певним видом професії, з якимось середовищем діяльності. ** **Виробни́чий травмати́зм** – явище, яке характеризується сукупністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві.

ТРАВМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який виникає внаслідок травми, спричинений травмою. *Травматичний невроз.* ** **травмати́чне висна́ження** – тяжкий дистрофічний процес, який розвивається в організмі поранених та постраждалих з великими травмами або опіками, ускладненими нагноєнням.

ТРАВМАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар, фахівець із травматології.

ТРАВМАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до травматології. ** **Травматологі́чний пункт** – відділення поліклініки, призначене для подання круглодобової медичної допомоги хворим з травмами.

ТРАВМАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь медицини, що вивчає травматичні пошкодження, хвороби, пов'язані з ними, а також розробляє засоби лікування й профілактики травм.

ТРАВМАТО́ЛОГ-ОРТОПЕ́Д, травмато́лога-ортопе́да, *ч.* Лікар-фахівець, який має підготовку з діагностики, лікування та профілактики травм, захворювань та деформацій опорно-рухового апарату.

ТРАВМАТОПНО́Е, *невідм.*, *с.* Шум, що виникає синхронно з вдихом та видихом; зумовлений наявністю ран у грудній клітці, які проникають у легені.

ТРАВМАТОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Надзвичайна схильність до нещасних випадків.

ТРАВМОБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, який не є небезпечним у критичній ситуації, не заподіює травм.

ТРАВМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **травмува́ти**. // **травмо́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **травмо́ваний**, -ого, *ч.*, **травмо́вана**, -ої, *ж.* Людина, яка постраждала від травми.

ТРАВМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **травмо́ваний**.

ТРАВМОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, який може заподіяти травму в критичній ситуації.

ТРАВМОНЕБЕЗПЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **травмонебезпе́чний**.

ТРАВМПУ́НКТ, -у, *ч.* Пункт, медичний заклад для подання невідкладної медичної допомоги травмованому, потерпілому.

ТРАВМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **травмува́ти**.

ТРАВМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Завдавати травми кому-, чому-небудь.

ТРАВМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Діставати травму; пошкоджуватися.

ТРАВНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тра́вень**. // Який відбувся, трапився у травні. // Який буває у травні; весняний, теплий. *Травнева гроза.*

ТРАВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до травлення; який здійснює травлення. // Який сприяє травленню. *Травні органи.* ** **Травни́й апара́т** – комплекс органів, які забезпечують механічну і хімічну обробку їжі, всмоктування її складових частин і виділення незасвоєних залишків.

ТРА́ВНИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **гербарі́й** 1. 2. *заст.* Книжка, в якій спершу описувались лікувальні рослини, а згодом давалися поради, як їх використовувати. 3. Птах ряду куликоподібних.

ТРАВНИ́К, *ч.*, *розм.* 1. *род.* -у́. Настоянка на травах. 2. *род.* -а́, *зах.* Місце, поросле травою. 3. *род.* -а́. Лікар, що лікує травами. 4. *род.* -а́. Книга, яка містить опис лікарських рослин та способи їх застосування.

ТРАВНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **травни́к**.

ТРАВНИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **трав'яни́стий**.

ТРАВО́ЇД, -а, *ч.* Тварина, що годується рослинною їжею.

ТРАВО́ЇДНИЙ, -а, -е. 1. Який годується рослинною їжею. 2. *у знач. ім.* **траво́їдний**, -ного, *ч.* Те саме, що **траво́їд**.

ТРАВОЛІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Лікування лікарськими травами.

ТРА́ВОНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Зменш.-пестл. до **трава́**.

ТРАВОПІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Особлива система сівозміни, за якої поля періодично засівають кормовими травами для поліпшення родючості ґрунту.

ТРАВОПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до травопілля.

ТРАВОСІ́ЙНИЙ, -а, -е. З посіяною травою. *Травосійна ділянка.*

ТРАВОСІ́ЯННЯ, -я, *с.* Вирощування сіяних багаторічних та однорічних кормових трав на полях або на природних сінокосах і пасовиськах.

ТРАВОСТІ́Й, -то́ю, *ч.* Трав'яний покрив природних або сіяних лугів, сінокосів, пасовищ.

ТРАВОСУ́МІШ, -і, *ж.* Змішаний посів різних видів кормових трав. // Суміш насіння для такого посіву.

ТРАВОСУ́МІШКА, -и, *ж.* Те саме, що **травосу́міш**.

ТРАВ'ЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **трава́**. // Власт. трави. // Зробл. із трави. // Пригот. із трави, на травах, із домішкою трави. // Вигот. з насіння багаторічних трав. ** **Трав'яне́ бо́рошно** – високопоживний вітамінно-білковий корм, який одержують з штучно висушеної і розмеленої кормової трави. 2. Який заріс травою; порослий травою. // Засіяний травою. *Трав'яне поле.* ** **Трав'яни́й хоке́й** – гра в хокей з м'ячем, що відбувається на майданчикові, зарослому травою. 3. Який водиться, живе у траві. *Трав'яний коник.* 4. Призначений для сівби трави. *Трав'яна сівалка.*

ТРАВ'ЯНИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Порослий травою; з густою травою. 2. Подібний до трави виглядом, будовою тощо. 3. Те саме, що **трав'яни́й** 1.

ТРАВ'ЯНИ́СТІСТЬ, -тості, *с.* Якість за знач. **трав'яни́стий**.

ТРАВ'ЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Назва кількох видів невеликих метеликів-шкідників.

ТРАВ'Я́НКА, -и, *ж.* Рослина родини гвоздикових; польова гвоздика.

ТРАВ'ЯНОЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е, *зах.* Такий, що має колір трави.

ТРАВ'Я́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трав'я́нка**.

ТРАГАКА́НТ, -а, *ч.* Підряд колючих чагарників роду

астрагал; дають камедь.

ТРАГЕДІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **траге́дія** 1. *Трагедійний репертуар.* // Який грає у трагедії. // Власт. трагедії. *Трагедійний пафос.* 2. Сповнений трагізму, трагічності.

ТРАГЕДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **трагеді́йний**.

ТРАГЕДІ́ЙНО. Присл. до **трагеді́йний**.

ТРАГЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Драматичний жанр, твори якого відзначаються гостротою та непримиренністю конфлікту особистого чи громадського характеру й закінчуються звичайно тим, що герой гине. // Окремий твір цього жанру. // Вистава на сцені такого твору. 2. *перен.* Велике горе, нещастя, загальнонародне чи особисте, спричинене гострим, непримиренним конфліктом. // Нещасний випадок, приголомшлива подія. 3. *кого, чого, в чому.* Те саме, що **трагі́зм** 2.

ТРАГІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Трагічний елемент у драматичному, музичному творі, а також у виконанні такого твору. // Трагічний елемент у таланті актора. 2. *кого, чого, в чому.* Трагічний, надто важкий стан кого-, чого-небудь; жахливість, безвихідність. // Похмура безнадійність, приреченість.

ТРА́ГІК, -а, *ч.* 1. Актор, що виконує провідні ролі в трагедіях. 2. Автор трагедій.

ТРАГІКОМЕ́ДІЯ, -ї, *ж.* 1. Драматичний твір, у якому поєднано риси трагедії й комедії. 2. *перен.* Історія, подія, становище, у яких сумне переплітається зі смішним.

ТРАГІКОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до трагікомедії (у 1 знач.). *Трагікомічний сюжет.* // Власт. трагікомедії. *Трагікомічна роль.* 2. *перен.* Сумний і смішний одночасно.

ТРАГІКОМІ́ЧНО. Присл. до **трагікомі́чний**.

ТРАГІФА́РС, -у, *ч.* 1. Драматичний твір, в якому поєднуються комічні елементи з трагічними. 2. Про поєднання в чому-небудь трагічного і комічного.

ТРАГІ́ЧНЕ, -ного, *с., філос.* Категорія, що характеризує нерозв'язаний на даному етапі суспільно-історичний конфлікт, який супроводиться стражданнями, втратами, навіть загибеллю людей.

ТРАГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до трагедії (у 1 знач.). *Трагічний жанр.* // Який лежить в основі трагедії, становить її суть. *Трагічний конфлікт.* // *у знач. ім.* **трагі́чне**, -ного, *с.* Те, що лежить в основі трагедії, становить її суть. 2. Власт. виконавцям трагедії, трагікам; здатний виражати сильні почуття, пристрасті. *Трагічний талант.* // Розрахований на ефект; удаваний, штучний, театральний. *Трагічна поза.* 3. Який призводить до великого горя, нещастя, смерті; страшний, катастрофічний. *Трагічна помилка.* // Який закінчується смертю. // Надто важкий, жахливий, безвихідний. // Сповнений великого горя; сумний, нещасний. // Який виражає важкий душевний стан, страждання, свідчить про них. *Трагічний голос.* ** **Трагі́чна сме́рть** – смерть, що настала через нещасний випадок.

ТРАГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **трагі́чний**.

ТРАГІ́ЧНО. Присл. до **трагі́чний**. // *у знач. присудк. сл.*

ТРАДЕСКА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Рід багаторічних трав'янистих рослин із прямими або повзучими стеблами; культивуються як декоративні й кімнатні рослини.

ТРАДИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який є традицією (у 1 знач.); який ґрунтується на традиції й закріплений нею. // Такий, що відповідає усталеним нормам, зразкам, звичаям і т. ін.; звичний. // Який відбувається за встановленою традицією, якого влаштовують за прийнятим звичаєм. // Прийнятий за традицією, який став звичайним, обов'язковим. ** **Традиці́йний джаз**: узагальнена назва ранніх стилів джазу – новоорлеанського, диксиленду, чиказького.

ТРАДИЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **традиці́йний**. *Традиційність обряду.* // Наслідування попередніх зразків.

ТРАДИЦІ́ЙНО. Присл. до **традиці́йний**.

ТРАДИЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *книжн.* Дотримування традицій, перев. віджилих, консервативних. 2. Узагальнена назва художніх напрямів, які не поділяли радикальних устремлінь авангардизму.

ТРАДИЦІОНАЛІ́СТ, -а, *ч., книжн.* Прихильник, прибічник традиціоналізму.

ТРАДИЦІОНАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до традиціоналізму, традиціоналіста.

ТРАДИЦІОНАЛІ́СТКА, -и, *книжн.* Жін. до **традиціоналі́ст**.

ТРАДИЦІОНАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Властивий традиціоналістові, прихильникам традиціоналізму. *Традиціоналістські концепції.*

ТРАДИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Досвід, звичаї, погляди, смаки, норми поведінки і т. ін., що склалися історично й передаються з покоління в покоління. // Передача досвіду, звичаїв, культурних надбань із покоління в покоління. 2. *перев. мн., чого.* Звичайна, прийнята норма, манера поведінки, усталені погляди, переконання когось. // *кого, чого.* Ідейні засади та стилістичні особливості творчості письменника, художника тощо.

ТРАДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* В логіці – умовивід, в якому засновки й висновок є судженнями однакового ступеня загальності.

ТРАЄКТО́РІЯ, -ї, *ж.* Безперервна лінія, яку описує тіло або його точка під час руху. // У балістиці – лінія польоту снаряда, кулі, міни тощо.

ТРАЄКТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **траєкто́рія**.

ТРАЙ, -ю, *ч., заст.* Доля, успіх, щастя.

ТРАЙБАДИ́ЗМ, -у, *ч.* Тертя геніталіями один об одного, особливо якщо обидва партнери – жінки.

ТРАЙБАЛІ́ЗМ *і* **ТРИБАЛІ́ЗМ**, -у, *ч.* Прагнення до племінного відособлення; міжплемінна ворожнеча.

ТРАЙБАЛІ́СТСЬКИЙ *і* **ТРИБАЛІ́СТСЬКИЙ**, -а, -е. Стос. до трайбалізму, трибалізму.

ТРА́ЙЛЕР *див.* **тре́йлер**.

ТРАЙЛЕРОВО́З *див.* **трейлерово́з**.

ТРАК, -а, *ч., спец.* Лапка гусениці трактора, танка тощо.

ТРАКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Маркетинговий захід, який полягає у попередній пропозиції щодо продажу або купівлі товарів з метою з'ясування можливості проведення намічених торговельних операцій, свого роду оферта; трактація.

ТРА́КОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **трак**.

ТРАКТ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **шлях** 1. 2. *спец.* Пристрої та (чи) середовище, що створюють шлях передавання сигналів, енергії, інформації та ін. ** **Тракт зв'язку́ (тракт переда́чі)** – комплекс технічного обладнання та ліній зв'язку, який служить для формування груп стандартних (нормалізованих) каналів зв'язку в системах багатоканального зв'язку та передачі даних. 3. Шлях проходження їжі в організмі. ** **Травни́й тракт** – сукупність травних органів людини й тварин. **Шлунко́во-кишко́вий тракт** – шлях, що його проходить їжа в організмі людини й тварин від шлунка до відхідникового отвору.

ТРАКТАМЕ́НТ, -у, *ч., зах.* Частування, учта.

ТРАКТА́Т, -у, *ч.* 1. *заст.* Договір, угода між державами. 2. Наукова праця, де докладно розглянуто якесь конкретне питання чи окрему проблему; міркування на спеціальну тему.

ТРАКТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тракта́т**. *Трактатні положення.* // Власт. трактатові (у 2 знач.).

ТРАКТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **трака́ція**.

ТРАКТИ́Р, -у, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – будинок для зупинки та ночівлі проїжджих із шинком, де можна поїсти, випити. 2. *заст.* Ресторан нижчого розряду; закусочна.

ТРАКТИ́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **тракти́р**.

ТРАКТИ́РНИК, -а, *ч., заст.* Власник, господар трактиру.

ТРАКТИ́РНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **тракти́рник**.

ТРАКТИ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **тракти́р**.

ТРАКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **трактува́ти**[1]. // **тракто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТРА́КТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тракт** 1.

ТРА́КТОР, -а, *ч.* Гусенична або колісна самохідна машина для переміщення та приведення в дію сільськогосподарських та інших знарядь. ** **Тра́ктор для дугово́го зва́рювання** – переносний апарат, який переміщується по поверхні зварюваного виробу або рейками.

ТРАКТОРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* Зменш. до **тра́ктор**. // *розм.* Невеликий, слабосильний трактор.

ТРАКТОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Впровадження тракторів у певну галузь народного господарства.

ТРАКТОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тракторизува́ти**.

ТРАКТОРИЗУВА́ТИ, -ю́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Здійснювати тракторизацію чого-небудь.

ТРАКТОРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **тракторизува́ти**.

ТРАКТОРИ́СТ, -а, *ч.* Водій трактора.

ТРАКТОРИ́СТКА, -и. Жін. до **трактори́ст**.

ТРА́КТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тра́ктор**. *Тракторна колона.* // Признач. для трактора, тракторів. *Тракторний двигун.* // Здійснюваний, виконуваний за допомогою трактора. *Тракторна сівба. Тракторна оранка.* // Такий, що його рухає, приводить у дію трактор. *Тракторний культиватор.* // Признач. для виробництва тракторів, який виробляє трактори. *Тракторна промисловість.* // Стос. до роботи на тракторі.

ТРАКТОРОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до тракторобудування. *Тракторобудівний завод.*

ТРАКТОРОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець або робітник, що працює в галузі тракторобудування.

ТРАКТОРОБУДІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **тракторобудівни́к**.

ТРАКТОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Виробництво тракторів. // Галузь промисловості, що виробляє трактори.

ТРАКТОРОДРО́М, -у, *ч.* Місце, де проводяться випробування сільськогосподарської техніки, її доводження і освоєння.

ТРАКТОРОПРОХІДНИ́Й, -а́, -е́. Такий, по якому може пройти трактор.

ТРАКТОРОСКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для складання тракторів.

ТРАКТОРОСКЛАДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець або робітник, що працює на трактороскладальному заводі.

ТРАКТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне перерізання провідникових шляхів спинного або головного мозку з метою зупинки проведення патологічних імпульсів у вище- і нижчерозміщені відділи центральної нервової системи.

ТРАКТРИ́СА, -и, *ж., мат.* Плоска трансцендентна крива, евольвента (розгортка) ланцюгової лінії; довжина її дотичної є стала величина.

ТРАКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трактува́ти**[1] і **трактува́тися**[1] 1.

ТРАКТУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Витлумачувати, розглядати якусь проблему, висловлювати свої погляди з приводу певного питання. // Характеризувати, зображувати образ, сюжет, тему тощо згідно зі своїми поглядами, розумінням. 2. *перех., рідко.* Кваліфікувати, оцінювати, характеризувати певним чином. 3. *неперех., заст.* Вести переговори, домовлятися на певному рівні з представниками іншої держави.

ТРАКТУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок., перех., заст.* Частувати, пригощати. // Приймати (гостей).

ТРАКТУВА́ТИСЯ[1], -у́ється, *недок.* 1. Бути предметом обговорення, опису, витлумачення тощо. // Характеризуватися, зображатися певним чином. 2. Пас. до **трактува́ти**[1] 1, 2.

ТРАКТУВА́ТИСЯ[2], -у́ється, *недок., заст.* Частуватися, пригощатися.

ТРА́КТУС, -у, *ч., муз.* Спів з римської меси, який виконується у дні покаяння, великого посту чи жалобної служби.

ТРАЛ, -а, *ч.* 1. Велика сітка, що має форму мішка, для ловлення морської риби з невеликих суден – траулерів. 2. Пристрій для виловлювання та знищення підводних мін. 3. Прилад для виявлення підводних перешкод, а також для дослідження рельєфу дна, його флори та фауни.

ТРА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тра́лити**.

ТРА́ЛЕР, -а, *ч.* Те саме, що **тра́льщик** 1, 3.

ТРА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех.* 1. Ловити рибу за допомогою трала (у 1 знач.). 2. Виловлювати та знищувати підводні міни за допомогою трала (у 2 знач.); тралом звільняти, очищати водний простір від мін. *Тралити міни.* 3. Досліджувати дно тралом (у 3 знач.).

ТРА́ЛИТИСЯ, -иться, *недок.* Пас. до **тра́лити**.

ТРАЛМА́ЙСТЕР *див.* **тралме́йстер**.

ТРАЛМЕ́ЙСТЕР *і* **ТРАЛМА́ЙСТЕР**, -стра, *ч.* Фахівець, який керує траловим ловленням риби; тральщик (у 2 знач.).

ТРА́ЛОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **трал** 1. *Траловий трос.* // Здійснюваний за допомогою трала. // Оснащений тралами; який займається траленням. *Тралове судно.* 2. Стос. до тральщиків (у 1, 3 знач.). *Траловий флот.* // Признач. для тральщиків. *Тралова база.*

ТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трал**.

ТРА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **тра́льщик**.

ТРА́ЛЬЩИК, -а, *ч.* 1. Риболовецьке судно, оснащене тралами (у 1 знач.). 2. Фахівець, який керує траловим ловленням риби; тралмейстер. 3. Військове судно для виловлювання та знищення підводних мін тралами (у 2 знач.). 4. Військовий мінер на судні, який виявляє та знищує підводні міни.

ТРАМ *див.* **трям**.

ТРАМБА́К, -а, *ч., рідко.* Невелике вітрильне каботажне судно на Азовському морі.

ТРАМБІ́ВКА, -и, *ж.* Знаряддя, машина для трамбування.

ТРА́МБЛЕР, -а, *ч.* Пристрій для запалювання у двигунах внутрішнього згоряння шляхом подавання струму на свічки запалення; розподілювач.

ТРАМБО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **трамбува́ти**. // **трамбо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТРАМБУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до трамбування; признач. для трамбування. ** **Трамбува́льна маши́на** – машина для пошарового ущільнення ґрунту при зведенні земляних споруд.

ТРАМБУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який трамбує що-небудь.

ТРАМБУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **трамбува́льник**.

ТРАМБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трамбува́ти**.

ТРАМБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Тисненням або ударами ущільнювати, спресовувати якунебудь пухку, розсипчасту масу (землю, силос тощо), вирівнюючи її поверхню. // Топтати ногами.

ТРАМБУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Піддаватися трамбуванню. 2. Пас. до **трамбува́ти**.

ТРАМВА́Й, -я, *ч.* Міський рейковий електричний вид транспорту. // Вагон або поїзд такого транспорту. ** **Річкови́й трамва́й** – невеликий пасажирський пароплав або катер, що курсує річкою у приміській смузі.

ТРАМВА́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трамва́й**. *Трамвайне депо.*

ТРАМВА́ЙНИК, -а, *ч.* Робітник або службовець трамвайного транспорту.

ТРАМВА́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **трамва́йник**.

ТРАМВА́ЙНО-ТРОЛЕ́ЙБУСНИЙ, -а, -е. Стос. до трамваїв і тролейбусів, трамвайного і тролейбусного транспорту, сполучення.

ТРАМВА́ЙЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **трамва́й**.

ТРАМО́К *див.* **трямо́к**.

ТРАМОНТА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **трамонта́на**.

ТРАМОНТА́НА, -и, *ж.* Назва холодного північного і північно-східного вітру в Італії та на півночі Іспанії.

ТРАМП, -а, *ч.* Вантажне судно, що перевозить вантажі в будь-якому напрямі.

ТРАМПА́РК, -у, *ч.* Парк трамвайного транспорту.

ТРАМПЛІ́Н, -а, *ч.* 1. Спеціальне пристосування (іноді природна гірка) для відштовхування під час спортивних стрибків, що збільшує їх довжину та висоту. 2. Вузька доріжка, що піднімається вгору на морських кораблях для запуску в політ літака за допомогою катапульти. 3. *перен.* Опора, вихідний пункт для яких-небудь дій.

ТРАМПЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трамплі́н**. *Трамплiновий майданчик.*

ТРАМПЛІ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **трамплі́н**.

ТРА́МПОВИЙ, -а, -е. Що стосується перевезення вантажів у будь-яких напрямах (не на певних лініях).

ТРАНВЕСТИ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **транвести́д**, -а, *ч.*). Особи, яким властивий транвестицизм.

ТРАНДА́ФИЛЬ, -і, *ж., діал.* Троянда.

ТРА́НЕЦЬ, тра́нця, *ч.* 1. Плоский зріз корми у кораблів, яхт, шлюпок тощо. 2. Міцна дерев'яна пластина, до якої кріпляться двигуни у моторних човнах, яхтах та ін.

ТРАНЗА́КТНИЙ, -а, -е. Стос. до транзакції. ** **транза́ктний ана́ліз** – форма психотерапії, що проводиться у безпосередній обстановці у групі.

ТРАНЗА́КЦІЯ, -ї, *ж*. 1. Одиниця роботи в системах керування базами даних, що характеризується логічною завершеністю всіх взаємодій з базою даних. 2. *псих*. Поведінкова подія або її аспект, сутністю якої є взаємодія між дійовою особою, іншими людьми та навколишнім середовищем.

ТРАНЗИ́СТОР, -а, *ч*. 1. Напівпровідниковий прилад для підсилення, перетворення та генерування електросигналів. 2. Портативний радіоприймач, зроблений із застосуванням таких приладів.

ТРАНЗИ́СТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **транзи́стор**. // Зробл. із застосуванням транзисторів (у 1 знач.).

ТРАНЗИ́Т, -у, *ч*. 1. Перевезення вантажів або пасажирів з однієї держави до іншої або з одного населеного пункту до іншого через проміжні пункти. // Перевезення вантажів без перевантажування або зупинки на проміжних пунктах. // Перегін транспорту без зупинки на проміжних пунктах. // У системах зв'язку – проходження сигналів повідомлення без зміни їх параметрів на проміжних пунктах. 2. *у знач. присл*. **транзи́том**. Переїжджаючи (або перевозячи щось) кудинебудь без пересадки (без перевантаження) на проміжних пунктах.

ТРАНЗИТИВІ́ЗМ, -у, *ч*. Перенесення хворим його власних переживань на оточуючих здорових, що здаються йому хворими.

ТРАНЗИТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. *мат*. Який має здатність порівнювання і прирівнювання декількох однакових величин. 2. *лінгв*. Здатний мати при собі пряме доповнення; перехідний (про дієслово).

ТРАНЗИТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж*., *мат*. 1. Перехідність. 2. Властивість математичних величин, яка полягає в тому, що якщо перша величина порівнянна з другою, а друга з третьою, то перша порівнянна з третьою.

ТРАНЗИ́ТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із транзитом, який ґрунтується на транзиті. *Транзитна торгівля*. // Який має прямий квиток до місця призначення. // Признач. для транзитників. *Транзитний зал*. // Пов'язаний із транзитом (у 1 знач.). // Який надає право транзиту, дозволяє транзит. *Транзитна віза*. // Який перевозять, надсилають транзитом до місця призначення. // Без перевантаження на проміжних станціях. ** **Транзи́тна зо́на** – портова зона в прибережній державі, що використовується як склад сусідньої країни, яка не має виходу до моря. **Транзи́тна но́рма** – мінімальна кількість продукції, товару, що відвантажується постачальником одному вантажоодержувачу. **Транзи́тний тра́нспорт** – транспорт (переважно автомобільний), який проїжджає містом, селом тощо без зупинки; транспорт, для якого населений пункт, яким він проїжджає, не є кінцевим.

ТРАНЗИ́ТНИК, -а, *ч*., *розм*. Транзитний пасажир.

ТРАНЗИ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **транзи́тник**.

ТРАНЗИТО́РНИЙ, -а, -е. Такий, що переходить, короткочасний, перехідний.

ТРАНЗИ́ЦІЇ, -ій, *мн*. Тип мутацій, при яких одна піримідинова основа в молекулі дезоксирибонуклеїнової кислоти замінюється на ін. піримідинову, а пуринова основа на ін. пуринову основу.

ТРАНЗІЄ́НТИ, -ів, *мн*. Раптові зміни і збурення в структурі сонячної корони й магнітних полів Сонця тривалістю в кілька годин або днів.

ТРАНІТА́РІЇ, -їв, *мн*., *іст*. Учасники перших "спілок робітників" в Норвегії, організовані в 1848 – 50 рр.

ТРАНКВІЛІЗА́ТОР, -у, *ч*. Лікарський препарат, що знімає нервове збудження, діє заспокійливо.

ТРАНС, -у, *ч*. 1. Форма психічного розладу, що проявляється в затьмаренні свідомості та в автоматичному здійсненні різних учинків, дій. // Підвищене нервове збудження з втратою контролю над своїми вчинками. 2. Стан екстазу, ясновидіння і т. ін.

ТРАНС... Перша частина складних слів, що означає: а) рух через якийсь простір, перетинання його, напр.: трансарктичний, транс'європейський, транссибірський і т. ін.; б) проходження, розташування відповідно до того, що виражено в другій частині слова, напр.: трансальпійський, трансурановий і т. ін.; в) передачу або позначення за допомогою чогось, напр.: транслітерація.

ТРАНСАВАНГА́РД, -у, *ч*. Термін для нових напрямів в образотворчому мистецтві останніх десятиліть 20 ст.

ТРАНСАГЕ́НТСТВО, -а, *с*. Установа, що надає населенню послуги з перевезення речей, продажу квитків на літак, поїзд і т. ін.; транспортне агентство.

ТРАНСАКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до трансакції. ** **Трансакці́йний по́пит** – попит на гроші, необхідні для витрат у період між отриманням чергових платежів. **Трансакці́йні витра́ти** – операційні витрати понад основні витрати на виробництво і обіг; побічні витрати, пов'язані з організацією справи, отриманням інформації, веденням переговорів тощо.

ТРАНСА́КЦІЯ, -ї, *ж*. 1. Операція, угода, що супроводиться взаємними поступками. 2. *фін*. Переведення банком коштів з одного рахунку на інший. 3. *фін*. Інформація в електронній формі про окрему операцію, яка здійснена з використанням платіжної картки. 4. *спец*. Послідовність логічно пов'язаних дій, що переводять інформаційну систему з одного стану в інший. 5. Ведення справ, які змінюють фінансовий стан компанії.

ТРАНСАМІНА́ЗИ, -ів, *мн*. Те саме, що: **амінотрансфера́зи**.

ТРАНСАМІНУВА́ННЯ, -я, *с*. Те саме, що **переамінува́ння**.

ТРАНСАРКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із сполученням через арктичну область. *Трансарктична повітряна лінія*.

ТРАНСАТЛА́НТИК, -а, *ч*. Пароплав, що курсує через Атлантичний океан.

ТРАНСАТЛАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із сполученням через Атлантичний океан. *Трансатлантичний переліт*. // Признач. для плавання через Атлантичний океан. *Трансатлантичний корабель*. ** **Трансатланти́чний ка́бель** – підводний кабель зв'язку, що з'єднує Європу з Америкою.

ТРАНСБО́РДЕР, -а, *ч*. Пристрій, яким засоби рейкового транспорту переміщують з однієї колії на іншу, паралельну їй.

ТРАНСВАА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *іст*. Прикм. до Трансвааль (держави, яка існувала на теренах Південної Африки).

ТРАНСВЕЗИКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що виконується через сечовий міхур.

ТРАНСВЕРЗИ́Т, -у, *ч*., *мед*. Запалення поперечної ободової кишки.

ТРАНСВЕРЗОСИГМОСТОМІ́Я, -ї, *ж*. Хірургічне формування анастомозу між поперечною ободовою і сигмоподібною кишками.

ТРАНСВЕРЗОСТОМІ́Я, -ї, *ж*. Хірургічне утворення зовнішньої нориці ободової кишки.

ТРАНСВЕРСА́ЛЬ, -і, *ж*., *мат*. Будь-яка пряма, що перетинає сторони трикутника під кутом, рівним 0, в евклідовій геометрії.

ТРАНСВЕРСА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мат*. Прикм. до **трансверса́ль**.

ТРАНСВЕРСА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж*., *мат*. Умови, які визначають напрям екстремальної лінії при розгляді задач визначення екстремуму функції.

ТРАНСВЕ́РСІЇ, -ій, *мн*., *біол*. Тип мутацій, при яких піримідинова основа в молекулі дезоксирибонуклеїнової кислоти замінюється пуриновою або навпаки.

ТРАНСВЕСТИ́ЗМ, ТРАНСВЕСТИТИ́ЗМ, -у, *ч*. 1. Хворобливе прагнення до переодягання в одяг осіб протилежної статі та поводження як особи протилежної статі. 2. Статеве збочення, при якому статеве збудження і задоволення досягається при переодяганні в одяг партнера протилежної статі.

ТРАНСВЕСТИ́Т, -а, *ч*. Той, хто страждає на трансвеститизм.

ТРАНСВЕСТИТИ́ЗМ *див*. **трансвести́зм**.

ТРАНСГЕ́ННИЙ, -а, -е: ** **трансге́нні органі́зми** – тварини, рослини, мікроорганізми, віруси, генетична програма яких змінена із застосуванням методів генної інженерії.

ТРАНСГРЕСИ́ВНИЙ, -а, -е, *геол*. Пов'язаний із трансгресією. // Який виник унаслідок трансгресії. *Трансгресивні гірські породи*.

ТРАНСГРЕСИ́ВНО, *геол*. Присл. до **трансгреси́вний**.

ТРАНСГРЕ́СІЯ, -ї, *ж*. 1. *геол*. Наступ моря на суходіл. 2. В генетиці – поява серед потомства другого та наступних поколінь таких особин, у яких деякі ознаки виражені більше, ніж у вихідних батьків.

ТРАНСГРЕСУВА́ТИ, -ує, *недок. і док*., *геол*. Наступати на суходіл (про море).

ТРАНСДО́РТ, -у, *ч*. Наказ банку своєму кореспонденту про видачу певної суми особі, вказаній у наказі.

ТРАНСДУКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до трансдукції.

ТРАНСДУ́КЦІЯ, -ї, *ж*., *біол*. Перенесення генетичного матеріалу від однієї бактерії до іншої за допомогою бактеріофага.

ТРАНСЕ́ПТ, -а, *ч*., *архіт*. Поперечний неф або кілька нефів, що перетинають під прямим кутом головні поздовжні нефи будівлі.

ТРАНС'ЄВРОПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Який проходить через Європу, перетинає її. *Транс'європейське шосе*.

ТРАНСІЛЬВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Трансільванія.

ТРАНСІЛЮМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж*., *мед*. Огляд органа в прохідному світлі.

ТРАНСКОНТИНЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який проходить через увесь континент, перетинає його. *Трансконтинентальний нафтопровід*.

ТРАНСКОРДО́ННИЙ, -а, -е. Який проходить через кордон, перетинає його.

ТРАНСКОРТИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який проходить через кору певного органа; стосується зв'язків між окремими полями мозкової кори.

ТРАНСКРИ́БЕР, -а, *ч*. Фахівець із транскрипції (у 1 знач.). *Транскрибер енциклопедичних видань*.

ТРАНСКРИБО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **транскрибува́ти**. // **транскрибо́вано**, *безос. присудк. сл*. Транскрибована фортепіанна п'єса для скрипки.

ТРАНСКРИБУВА́ННЯ, -я, *с*., *спец*. Дія за знач. **транскрибува́ти**.

ТРАНСКРИБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док*., *перех*., *спец*. Робити транскрипцію чого-небудь.

ТРАНСКРИБУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок*., *спец*. Пас. до **транскрибува́ти**.

ТРАНСКРИПЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец*. Прикм. до **транскри́пція**. *Транскрипційні знаки*. *Транскрипційна система*.

ТРАНСКРИ́ПЦІЯ, -ї, *ж*., *спец*. 1. Точне передавання на письмі звуків якоїсь мови або музичних звуків за допомогою умовних літер або спеціальних графічних знаків; система таких літер і знаків. *Фонетична транскрипція*. 2. *рідко*. Те саме, що **транслітера́ція**. 3. Перекладання музичного твору для виконання на якому-небудь інструменті або для іншого голосу. // Пристосування твору для іншого виконавця, його аранжування. // *рідко*. Творче опрацювання, своя інтерпретація народної пісні тощо. 4. Те саме, що **парафра́з**. 5. *фін*. Перенос дебетових або кредитових статей у торгових книгах. 6. *біол*. Перший етап реалізації генетичної інформації в клітині.

ТРАНСЛІТЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж*., *лінгв*. Заміна літер однієї писемності літерами іншої писемності, незалежно від їхньої вимови.

ТРАНСЛІТЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **транслітерува́ти**.

ТРАНСЛІТЕРУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **транслітерува́ти, транслітерува́тися**.

ТРАНСЛІТЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док*., *перех*., *лінгв*. Передавати літери однієї писемності за допомогою літер іншої писемності.

ТРАНСЛІТЕРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок*., *лінгв*. Пас. до **транслітерува́ти**.

ТРАНСЛОКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до транслокації.

ТРАНСЛОКА́ЦІЯ, -ї, *ж*., *біол*. Хромосомні зміни.

ТРАНСЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **транслюва́ти**.

ТРАНСЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до транслювання, признач. для транслювання.

ТРАНСЛЮВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **транслюва́ти**.

ТРАНСЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док*., *перех*. Здійснювати трансляцію (у 1, 2 знач.).

ТРАНСЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок*. Пас. до **транслюва́ти**.

ТРАНСЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **транслюва́ти**.

ТРАНСЛЯ́ТОР, -а, *ч*. 1. *тех*. Пристрій для переведення номера абонента, що викликається, на адресу лінії з одночасною подачею сигналу дзвінка. 2. *спец*. Програма для автоматичного перекладу програм стосовно до конкретної ЕОМ.

ТРАНСЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до трансляції.

ТРАНСЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж*. 1. Передавання на далеку відстань програм по радіо або телебаченню безпосередньо з місця дії (з театру, аудиторії, стадіону тощо). *Трансляція концерту*. 2. Передавання радіомовних і телевізійних програм через мережу проводів або ретрансляторів. 3. Те, що передається в такий спосіб. *Слухати трансляцію*. 4. Переведення опису програми ЕОМ з однієї мови програмування на іншу, зокрема на машинну мову. 5. Перенесення фізичного або математичного об'єкта у просторі на деяку відстань паралельно самому собі вздовж прямої – вісі трансляції. 6. Перерахунок товару, обсягу робіт у грошовій сумі з однієї валюти в іншу. ** **трансля́ція валю́т** – перерахування грошових сум, платіжних документів, бухгалтерської чи фінансової звітності з однієї валюти в іншу. 7. *біол*. Переведення генетичної інформації, записаної у вигляді послідовності мононуклеотидів нуклеїнової кислоти, у послідовність амінокислот білка. 8. *біол*. Біосинтез білків у живій клітині на рибосомах.

ТРАНСМІСИ́ВНИЙ, -а, -е. Який передається, передатний; заразний. ** **трансмісивні хворо́би** – паразитарні та інфекційні захворювання людини й тварин, які передаються кровосисними кліщами та комахами.

ТРАНСМІСІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец*. Стос. до трансмісії. *Трансмісійна передача*. *Трансмісійний вал жниварки*.

ТРАНСМІ́СІЯ, -ї, *ж*., *спец*. 1. Механізм, за допомогою якого передають на відстань механічну енергію від двигуна до робочих машин, верстатів і т. ін. 2. Передавання хвороб (трансмісивних) через кліщів і комах.

ТРАНСМІ́ТЕР, -а, *ч*., *спец*. Апарат для автоматичного передавання електричних сигналів, перфорованих на спеціальній стрічці.

ТРАНСМО́РСЬКИЙ, -а́, -е́. Пов'язаний із сполученням через море. *Трансморський похід*.

ТРАНСМУЛЬДЕКС, -а, *ч*. В електрозв'язку – пристрій, який в одному напрямі передавання перетворює сигнал з частотним мультиплексуванням у сигнал з часовим мультиплексуванням, що несе ту саму інформацію, і який (пристрій) виконує зворотну операцію в протилежному напрямі передавання.

ТРАНСНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Міжнаціональний, пов'язаний з декількома країнами. ** **транснаціона́льна корпора́ція** – гігантські компанії, які діють у міжнародному масштабі і контролюють значну частку світового виробництва товарів, послуг, процес ціноутворення і привласнюють монопольні надприбутки.

ТРАНСОЗО́НД, -а, *ч*. Автоматичний аеростат для горизонтального зондування атмосфери.

ТРАНСОКЕА́НСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний із сполученням через океан. *Трансокеанський рейс*. // Признач. для плавання через океан. *Трансокеанський пароплав*.

ТРАНСОРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **трансорбіта́льна лоботомі́я**, *мед*. – процедура для виконання префронтальної лоботомії, при якій хірургічний скальпель вставляється вище очного яблука і переміщується, розсікаючи нервові волокна мозку.

ТРАНСПАРА́НТ, -а, *ч*. 1. Прозора тканина (папір) із гаслами або з певним зображенням, натягнута на раму та освітлена ззаду. // Взагалі натягнута на раму або прикріплена до держаків тканина (чи папір) із текстом чи з певним зображенням. 2. Аркуш компактного світлого паперу з чіткими чорними лініями, який підкладають під неліно-

ваний прозорий папір, щоб написані на ньому рядки були рівні.
ТРАНСПЕРСОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *псих.* Аналітична риса соціальної поведінки, яка спостерігається за різних соціальних умов, і її виникнення не залежить від якогось певного виду соціальних обставин.
ТРАНСПІРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до транспірації. ** **Транспіраці́йний коефіціє́нт** – кількість вагових одиниць води, що їх витрачає рослина під час утворення одиниці ваги сухої речовини.
ТРАНСПІРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Фізіологічний процес випаровування води живими рослинами.
ТРАНСПІРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **транспірува́ти**.
ТРАНСПІРУВА́ТИ, -у́є, *недок.*, *перех. і неперех.*, *спец.* Випаровувати, віддавати вологу (про рослини).
ТРАНСПЛАНТА́Т, -а, *ч.*, *спец.* Орган або ділянка живої тканини чи рослини, призначені для трансплантації.
ТРАНСПЛАНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до трансплантації. *Трансплантаційна хірургія.*
ТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Пересаджування частини рослини на інше місце цієї ж рослини або на іншу рослину; прищеплення. 2. Пересаджування та приживлення органів або окремих ділянок тканини живого організму.
ТРАНСПЛАНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **трансплантува́ти**. // **транспланто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ТРАНСПЛАНТО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар – фахівець із трансплантації.
ТРАНСПЛАНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Розділ біології та медицини, який вивчає проблеми трансплантації, розробляє методи консервування органів і тканин, створення і застосування штучних органів. 2. Галузь хірургії, що займається трансплантацією.
ТРАНСПЛАНТУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Здійснювати трансплантацію.
ТРАНСПЛАНТУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Пас. до **трансплантува́ти**.
ТРАНСПОЗИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до транспозиції.
ТРАНСПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Дія та її результат за знач. **транспонува́ти**. 2. Переміщення, перестановка. ** **Транспози́ція о́рганів**, *анат.* – аномалія розвитку, яка проявляється ненормальним (дзеркальним щодо нормального) розміщенням внутрішніх органів. 3. *мат.* Перестановка заданих елементів, при якій міняються місцями тільки два елементи. 4. Перехід слів з однієї частини мови в іншу; використання однієї мовної форми у функції іншої.
ТРАНСПОЗО́НИ, -ів, *мн.*, *біол.* Генетичні елементи, які здатні до міграції в межах реплікона або з однієї одиниці реплікації в іншу.
ТРАНСПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з пересуванням через полярне коло. *Трансполярна траса.*
ТРАНСПОНО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **транспонува́ти**. // **транспоно́вано**, *безос. присудк. сл.*
ТРАНСПОНО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна транспонувати.
ТРАНСПОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до транспонування.
ТРАНСПОНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **транспонува́ти**. ** **Транспонува́ння ма́триці**, *мат.* – зміна місцями її рядків і стовпчиків.
ТРАНСПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* 1. Перекладати музичний твір з однієї тональності в іншу. 2. Переносити що-небудь (ідею, образ, термінологію тощо) з одного жанру в інший, з однієї науки в іншу, відповідно змінюючи, пристосовуючи.
ТРАНСПОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* 1. Піддаватися транспонуванню. 2. Пас. до **транспонува́ти**.
ТРАНСПОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **транспонува́ти**. ** **Транспону́ючі інструме́нти** – музичні інструменти, у яких нотація партій не співпадає з реальною висотою звучання, відрізняючись від неї на певний інтервал вгору або вниз (валторна, труба та ін.).
ТРА́НСПОРТ, -у, *ч.* 1. Галузь господарства, що різними видами засобів здійснює перевезення пасажирів, доставляння, переміщення вантажів і т. ін. // Той чи інший вид перевізних засобів. *Залізничний транспорт. Водний транспорт. Підземний транспорт. Повітряний транспорт.* // Будь-який засіб перевезення, а також сукупність таких засобів. // Перевізні засоби певного територіального підпорядкування. // Певна ділянка перевезень, а також сукупність перевізних засобів, що обслуговує її. *Пасажирський транспорт. Вантажний транспорт.* 2. Партія вантажів, доставлених або призначених для доставки куди-небудь. 3. Обоз із військовим вантажем або сукупність перевізних засобів спеціального призначення. 4. Вантажне судно морського флоту.
ТРАНСПО́РТ, -у, *ч.*, *бухг.* Перенесення суми на другу сторінку.
ТРАНСПОРТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Зручний, придатний для транспортування; такий, що його можна перевозити транспортом. *Транспортабельне устаткування. Транспортабельний поранений.*
ТРАНСПОРТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **транспорта́бельний**.
ТРАНСПОРТЕ́Р, -а, *ч.* 1. Пристрій для безперервного переміщення вантажів на невелику відстань; конвеєр. 2. Багатоосьова залізнична платформа для перевезення великовагових вантажів. 3. *військ.* Те саме, що **бронетранспорте́р**.
ТРАНСПОРТЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **транспорте́р**.
ТРАНСПОРТИ́Р, -а, *ч.* Креслярський прилад, що має форму півкола, поділеного на 180°, з лінійкою; за його допомогою будують і вимірюють кути на кресленнях.
ТРАНСПОРТИ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **транспорти́р**. *Транспортирна лінійка.* // Здійснюваний за допомогою транспортира. *Транспортирне вимірювання кутів.*
ТРАНСПО́РТНИЙ, -а, -е, *бухг.* Прикм. до **транспо́рт**. *Транспортна сума.*
ТРА́НСПОРТНИЙ, -а, -е. Стос. до транспорту (у 1 знач.). *Транспортна система.* // Признач. для транспортування; який є засобом транспортування. *Морське транспортне судно. Транспортний літак.* // Який працює на транспорті або забезпечує транспортування. *Транспортний робітник.* // Пов'язаний з виробництвом машин і устаткування для транспорту. // За якого можливе транспортування. // Стос. до використання чогось для транспортування. ** **Тра́нспортна РНК** – низькомолекулярна рибонуклеїнова кислота, яка міститься в цитоплазмі у розчиненому стані. **Тра́нспортна розв'я́зка** – комплекс споруд на перехресті двох чи декількох напрямів для повороту транспорту з одного напряму на інший. **Тра́нспортне машинобудува́ння** – сукупність галузей машинобудування, підприємства яких виробляють локомотиви, судна, літаки, автомобілі та ін. транспортні засоби.
ТРА́НСПОРТНИК, -а, *ч.* Робітник транспорту; той, хто обслуговує транспорт (у 1 знач.).
ТРА́НСПОРТНИЦЯ, -і. Жін. до **тра́нспортник**.
ТРА́НСПОРТНО-ВІДВА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Тра́нспортно-відва́льний міст** – самохідний безперервної дії агрегат, яким м'які покривні породи, вийняті при відкритій розробці родовищ корисних копалин, переміщують у внутрішній відвал.
ТРА́НСПОРТНО-ЕКСПЕДИЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до транспортування і відправки, розсилки чого-небудь.
ТРАНСПОРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **транспортува́ти**. // *безос.*
ТРАНСПОРТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для транспортування.
ТРАНСПОРТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, який займається транспортуванням. 2. Робітник, що працює біля транспортера (у 1 знач.).
ТРАНСПОРТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **транспортува́льник**.
ТРАНСПОРТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **транспортува́ти**. 2. Виробничий процес, який включає накопичення, вантаження, вивантаження, перевезення, а також зберігання вантажів на транспортних складах.
ТРАНСПОРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Перевозити кого-, що-небудь з одного місця в інше, доставляти, переміщати вантажі тощо з місця на місце або на місце призначення.
ТРАНСПОРТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Піддаватися транспортуванню. 2. Пас. до **транспортува́ти**.
ТРАНСПОРТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **транспортува́ти**.
ТРАНСП'Ю́ТЕР, -а, *ч.*, *спец.* Надвелика інтегрована схема, що містить мікропроцесор, засоби мікропроцесорного зв'язку, власну оперативну пам'ять та засоби доступу до зовнішньої пам'яті.
ТРАНСП'Ю́ТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трансп'ю́тер**.
ТРАНССЕКСУА́Л, -а, *ч.* 1. Людина, яка за допомогою хірургічної операції змінила свою стать. 2. *розм.* Те саме, що **транссексуалі́ст**.
ТРАНССЕКСУАЛІ́ЗМ, -а, *ч.* Психічне відхилення, що виражається у фізичному та душевному відчутті себе людиною іншої статі.
ТРАНССЕКСУАЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто страждає на транссексуалізм.
ТРАНССЕКСУАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **транссексуалі́ст**.
ТРАНССЕКСУА́ЛКА, -и, *розм.* Жін. до **транссексуа́л**.
ТРАНССЕКСУА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до транссексуалізма, транссексуала.
ТРАНССЕКСУА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **транссексуа́льний**.
ТРАНССЕРТИФІКА́Т, -а, *ч.* Цінний папір, який випускається для оплати купівлі нового обладнання при оновленні парку транспортних організацій.
ТРАНССИБІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний зі сполученням через Сибір. *Транссибірська магістраль. Транссибірський переліт.*
ТРАНССИТУАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Характеристика моделі соціальної поведінки, яка виникає у ряді соціальних ситуацій і не залежить від певного соціального контексту.
ТРАНССПІРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Фізіологічний процес випаровування води живими рослинами.
ТРАНССУДА́Т, -у, *ч.*, *мед.* Рідина, що скупчується в тканинах і порожнинах організму людини та ряду тварин унаслідок просочування плазми крові крізь стінки капілярів.
ТРАНССУДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес просочування рідинної частини крові крізь стінки кровоносних судин у тканини і порожнини тіла.
ТРАНСУРА́НИ, -ів, *мн.*, *хім.* Штучно одержані радіоактивні хімічні елементи, що розташовані в кінці періодичної системи Д. І. Менделєєва за ураном.
ТРАНСУРА́НОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **трансура́ни**.
ТРАНСУРЕТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Такий, що виконується через сечовипускальний канал.
ТРАНСФА́ЗОВИЙ, -а, -е: ** **Трансфа́зова переда́ча**, *біол.* – здатність кровососних членистоногих (переносників збудників захворювань) зберігати збудника в організмах при линьках та при повному метаморфозі.
ТРАНСФЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Відтворення вірусу в клітині, інфікованій ізольованою вірусною нуклеїновою кислотою.
ТРАНСФЕ́Р, **ТРАНСФЕ́РТ**, -у, *ч.* 1. *фін.* Переказ іноземної валюти або золота з однієї країни до іншої. // Перенесення банківських операцій з одного на інший рахунок. // Кошти, що передаються з державного бюджету до місцевих бюджетів або з місцевих бюджетів вищого рівня до бюджетів нижчого рівня у вигляді дотацій, субсидій та в інших формах. 2. *юр.* Передача права володіння цінними іменними паперами іншій особі. // Розпорядження банку видати вказаній особі зазначену суму грошей. ** **Бала́нсовий трансфе́р** – підписаний власником іменних цінних паперів документ щодо передачі права на них без указання особи, котрій їх передають. **Валю́тний трансфе́р** – банківська операція, що передбачає взаємний обмін наперед узгоджених сум валюти між банками різних країн за договірним курсом. 3. *спорт.* Перехід спортсменів за дотримання певних фінансових угод з однієї команди в іншу. 4. Обмін населенням між державами на підставі міжнародної угоди, автоматична зміна громадянства. 5. Довезення туристів, відпочиваючих від вокзалу, аеропорту до готелю, санаторію, і навпаки.
ТРАНСФЕРА́ЗИ, -ів, *мн.* Клас ферментів, що каталізують реакції міжмолекулярного перенесення груп атомів.
ТРАНСФЕРИ́Н, -у, *ч.* Білок плазми, що бере участь у транспортуванні заліза в організмі.
ТРАНСФЕРКА́Р, -у, *ч.*, *спец.* Електромоторний або причіпний вагон-самоскид, яким доставляють руду, вапняк і вугілля зі складів до доменних печей.
ТРАНСФЕ́РНИЙ, **ТРАНСФЕ́РТНИЙ**, -а, -е, *фін.* Стос. до трансферу, трансферту; переказний. *Трансферні (трансфертні) операції.* ** **Трансфе́ртна ціна́** – ціна, що застосовується при обміні товарами у межах транснаціональних корпорацій, спільних підприємств, між їхніми підрозділами у різних країнах. **Трансфе́ртні платежі́** – передача податкових внесків пенсіонерам, безробітним та іншим незахищеним верствам населення. **Трансфе́ртні по́слуги** – договір з траст-відділами комерційних банків або брокерськими фірмами, які беруть на себе послуги по передачі прав власності на цінні папери.
ТРАНСФЕ́РТ *див.* **трансфе́р**.
ТРАНСФЕ́РТНИЙ *див.* **трансфе́рний**.
ТРАНСФІЗІО́ЛОГ, -а, *ч.*, *спец.* Фахівець із трансфізіології.
ТРАНСФІЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що займається проблемами лікування шляхом переливання крові.
ТРАНСФІКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне проколювання рогівки та райдужної оболонки при лікуванні вторинної глаукоми.
ТРАНСФІНІ́ТНИЙ, -а, -е: ** **Трансфіні́тні чи́сла**, *мат.* – узагальнення поняття порядкових чисел для нескінченних множин.
ТРАНСФЛЮ́КСОР, -а, *ч.*, *заст.* Запам'ятовувальний елемент цифрових обчислювальних машин, що працює за принципом перерозподілу магнітних потоків.
ТРАНСФОКА́ТОР, -а, *ч.* Фото-, кінооб'єктив, бінокль тощо із змінною фокусною відстанню.
ТРАНСФОРМА́ТОР, -а, *ч.* 1. Перетворювач чого-небудь з одного виду, стану в інший вид, стан. 2. В електротехніці – пристрій для перетворення параметрів (амплітуд і фаз) напруг і струмів. // Прилад для збільшення або зменшення напруги змінного струму. ** **Розподі́льний трансформа́тор** – спеціальний трансформатор, призначений для відокремлення приймача енергії від первинної електричної мережі та мережі заземлення. **Силови́й трансформа́тор** – електричний трансформатор для передавання, перетворення та розподілення електричної енергії. 3. Актор, який виконує одну за іншою кілька ролей, швидко змінюючи свій зовнішній вигляд. 4. Фокусник, що створює ілюзію перетворення одних речей в інші.
ТРАНСФОРМА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трансформа́тор**. *Трансформаторна обмотка.* // Признач. для трансформатора. *Трансформаторне приміщення.* // Який здійснює трансформацію струму. // Який виробляє трансформатори. ** **Трансформа́торна підста́нція** – електрична підстанція з силовими трансформаторами, що підвищує або знижує напругу змінного струму і розподіляє електричну енергію між споживачами. **Трансформа́торна сталь** – кремниста сталь з високою магнітною проникністю і незначними втратами на гістерезис і вихрові струми.
ТРАНСФОРМА́ТОРНИК, -а, *ч.* 1. Фахівець із виготовлення трансформаторів. 2. Фахівець з обслуговування та експлуатації трансформаторів.
ТРАНСФОРМАТОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Виробництво трансформаторів.
ТРАНСФОРМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до трансформації.
ТРАНСФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *книжн.* Зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей і т. ін. чого-небудь. ** **Трансформа́ція повітря́них мас** – поступова зміна властивостей повітряних мас (кількості тепла, вологи тощо). 2. *фіз.* Перетворення електричного струму низької напруги на струм високої напруги (або навпаки) за допомогою трансформатора. 3. Перенесення спадкової інформації від клітини одного генотипу у клітину іншого. 4. У театральному, цирковому та естрадному мистецтві – сценічний прийом, який полягає у швидкому перевтіленні артиста. 5. Перетворення однієї синтаксичної конструкції в іншу.

ТРАНСФО́РМЕР, -а, *ч.* Дитяча іграшка, яка може набувати різної форми – від ляльки-солдата до космічного корабля; різновид дитячого конструктора (переважно для хлопчиків).

ТРАНСФОРМІ́ЗМ, -у, *ч.* Вчення про зміну й перетворення одних видів організмів на інші, що передувало дарвінізму.

ТРАНСФОРМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до трансформізму.

ТРАНСФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **трансформува́ти**. // **трансформо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТРАНСФОРМО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна трансформувати.

ТРАНСФОРМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до трансформування.

ТРАНСФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трансформува́ти** і стан за знач. **трансформува́тися**.

ТРАНСФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Перетворювати, змінювати вигляд, форму, істотні властивості й т. ін. чого-небудь.

ТРАНСФОРМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Видозмінюватися, перетворюватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **трансформува́ти**.

ТРАНСФОРМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **трансформува́ти**.

ТРАНСФУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до трансфузії. ** **Трансфузі́йні за́соби** – лікарські препарати, які застосовуються для корекції морфологічного складу і фізіологічних властивостей крові та позаклітинної рідини.

ТРАНСФУЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ клінічної медицини, який вивчає процеси, що виникають при зміні складу і фізіологічних властивостей крові та позаклітинної рідини внаслідок введення трасфузійних засобів, вилучення, доповнення або заміни окремих компонентів крові.

ТРАНСФУ́ЗІЯ, -ї, *ж., мед.* Переливання (крові та ін.).

ТРАНСЦЕНДЕНТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеалістичне філософське вчення, згідно з яким форми свідомості передують досвідові та є його умовами.

ТРАНСЦЕНДЕНТАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник трансценденталізму.

ТРАНСЦЕНДЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. В ідеалістичній філософії – абстрактно-логічний, незалежний від досвіду. *Трансцендентальний ідеалізм.* // У схоластиці – гранично загальні поняття (річ, істина, добро та ін.).

ТРАНСЦЕНДЕНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., філос.* Абстр. ім. до **трансцендента́льний**. *Трансцендентальність логіки.*

ТРАНСЦЕНДЕНТА́ЛЬНО. Присл. до **трансцендента́льний**.

ТРАНСЦЕНДЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. В ідеалістичній філософії – який перебуває поза досвідом, неприступний для людського пізнання. 2. *мат.* Який не може бути обчислений алгебричним способом чи бути вираженим алгебрично. ** **Трансценде́нтна крива́** – крива, що її не можна виразити в декартових координатах алгебраїчним рівнянням. **Трансценде́нтні фу́нкції** – аналітичні функції, що не є алгебраїчними. **Трансценде́нтні чи́сла** – числа, що не задовольняють жодне алгебраїчне рівняння з цілими коефіцієнтами. // Який вивчає такі величини, поняття. *Трансцендентна математика.*

ТРАНСЦЕНДЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Абстр. ім. до **трансценде́нтний**.

ТРАНСШИ́ПМЕНТ, -а, *ч.* Умова коносамента, згідно з якою морський перевізник може будь-коли і з будь-якої причини вивантажити з судна вантаж або будь-яку його частину, складувати його на березі, перевантажити на інше судно, незалежно від того, належить він перевізнику чи ні.

ТРАНЧІ́ЗІ, *невідм., мн., фін.* Невеликі частини великих сертифікатів, які продаються дрібним інвесторам і мають усі параметри великого сертифіката.

ТРАНШ, -а, *ч.* 1. Випуск, серія, частина облігаційної позики, розрахованої на покращення ринкової кон'юнктури. 2. Часткова оплата великої суми грошей. 3. Частка кредиту, який надається Міжнародним валютним фондом терміном на 5 років.

ТРА́НША, -і, *ж.* 1. Серія або частина облігаційної позики, зазвичай міжнародної, що випускається або з розрахунком на поліпшення ринкової кон'юнктури у майбутньому, або для розміщення на позичкових ринках різних країн. 2. Частка позики, кредиту, що передається кредитору одноразово, у вигляді однієї порції.

ТРАНШЕЄКОПА́Ч, -а́, *ч.* Машина для копання траншей.

ТРАНШЕЄПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму траншеї; подібний до траншеї.

ТРАНШЕЄПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **траншеєподі́бний**.

ТРАНШЕ́ЙКА, -и, *ж.* Зменш. до **транше́я**.

ТРАНШЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **транше́я**. *Траншейний рів.* // Здійснюваний за допомогою траншей, у траншеях. *Траншейна оборона.* // Вирощуваний у траншеях. // Признач. для копання траншей. ** **Транше́йний стенд** – майданчик для стрільби і траншея, з якої підіймають або викидають угору мішені.

ТРАНШЕ́Я, -ї, *ж.* 1. Вузький глибокий рів із бруствером, що з'єднує в одну лінію всі вогневі точки оборонних позицій. 2. Довгий, вузький рів, виїмка для зберігання, укладання, укриття або вирощування чого-небудь. *Силосна траншея.* 3. Канавоподібне місце відкритого добування корисних копалин.

ТРАП[1], -а, *ч.* Сходи або драбина на судні. // Драбина, що опускається за борт для входу на судно або спускання з нього. // Пристосування для входу пасажирів із пристані на борт судна й виходу з нього. // Приставна драбина для входу в літак і виходу з нього.

ТРАП[2], -у, *ч.* 1. У нафтовій промисловості – герметизований сталевий циліндричний резервуар, куди надходять гази від добутої зі свердловини нафти. 2. Отвір для стікання води в каналізацію (у лазнях, пральнях та інших виробничих приміщеннях).

ТРАП[3], -у, *ч.* Загальна назва виверджених гірських порід основного складу, що залягають у вигляді покриву.

ТРА́ПЕЗА, -и, *ж.* 1. У монастирі – обідній стіл, стіл з їжею та частуванням. // Обід, вечеря за таким столом. // *заст., також жарт., ірон.* Прийняття їжі взагалі; обід, банкет. 2. У монастирі – страва, їжа. // *заст., також жарт., ірон.* Страва, їжа взагалі. 3. *заст.* Трапезна (*див.* **тра́пезний** 2, 3).

ТРАПЕЗА́Р, -я́, *ч., церк.* Те саме, що **трапе́зник**.

ТРАПЕЗИ́ТИ, -ів, *мн.* У Стародавній Греції – міняйли, що ними зазвичай були метеки, вільновідпущеники, раби.

ТРА́ПЕЗНА, -ої, *ж.* 1. Монастирська їдальня. 2. Західна прибудова до церкви. // *заст., також жарт., ірон.* Їдальня взагалі. 3. Західна частина церкви; притвор.

ТРА́ПЕЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тра́пеза** 1, 2. *Трапезна пора.* // Признач. для трапезування. // *жарт., ірон.* Якого дотримуються під час трапези.

ТРАПЕ́ЗНИК, -а, *ч.* У монастирі – монах, який слідкує за трапезою, а також відає продуктами.

ТРАПЕЗУВА́ННЯ, -я, *с., заст., також жарт., ірон.* Дія за знач. **трапезува́ти**.

ТРАПЕЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* У монастирі – їсти, приймати їжу. // *заст., також жарт., ірон.* Їсти, приймати їжу взагалі; обідати, бенкетувати.

ТРАПЕЦЕЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **трапецієподі́бний**.

ТРАПЕ́ЦІЄВИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **трапе́ція**. // Який має форму трапеції (у 1 знач.).

ТРАПЕЦІЄПОДІ́БНИЙ, -а, -е, *спец.* Схожий на трапецію; який має форму трапеції.

ТРАПЕЦІЄПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трапецієподі́бний**.

ТРАПЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *мат.* Чотирикутник, у якому дві протилежні сторони (основи) паралельні, а дві інші (бічні) – не паралельні. // Про те, що схоже на цю геометричну фігуру. 2. *спорт.* Гімнастичний прилад, що складається з горизонтальної поперечки, підвішеної на двох тросах або мотузках.

ТРАПЕЦО́ЕДР, -а, *ч., мат.* Многогранник, грані якого мають форму трапеції. // Кристал з такими гранями.

ТРАПЕЦОЕДРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **трапецо́едр**.

ТРАПЕЦО́ЇД, -а, *ч., мат.* Геометрична фігура, подібна до трапеції, але без паралельних сторін.

ТРАПЕЦО́ЇДНИЙ, -а, -е, *спец.* Подібний до трапецоїда, який має форму трапецоїда.

ТРАПЕЦО́ЇДНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Властивість за знач. **трапецо́їдний**.

ТРА́ПИК, -а, *ч.* Зменш. до **трап**[1].

ТРА́ПИТИ *див.* **трапля́ти**.

ТРА́ПИТИСЯ *див.* **трапля́тися**.

ТРАПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ТРА́ПИТИ**, -плю, -пиш; *мн.* тра́плять; *док., діал.* 1. *неперех.* Потрапляти (у 1 – 3 знач.) 2. *тільки док., перех.* Спіткати (у 2 знач.).

ТРАПЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ТРА́ПИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Відбуватися, діятися, ставатися. // Бувати, бути (не раз, іноді). // *безос.* // *тільки мин. ч., безос., у знач. вставн. сл.* бувало. // Випадати, видаватися. 2. Випадково виявлятися, бути; зустрічатися, попадатися. // *безос.* 3. *тільки док.* Несподівано з'явитися, прийти. 4. *безос., перев. з інфін.* Мати нагоду, можливість; доводитися, приходитися (у 6 знач.).

ТРА́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трап**.

ТРА́ПОК, -пка, *ч., діал.* Слід, стежина.

ТРАПУ́НОК, -нку, *ч., розм.* Те саме, що **ви́падок** 1.

ТРАС, -у, *ч.* Гірська порода вулканічного походження з групи туфів, яку домішують до цементу для надання йому щільності та пластичності.

ТРА́СА, -и, *ж.* 1. Лінія, що вказує напрям проходження, пролягання чогось. 2. Широкий асфальтовий шлях, що з'єднує великі міста, важливі об'єкти тощо. // Повітряний, водяний і т. ін. шлях. // Смуга землі, по якій проходить лінія електропередачі. 3. Світний або димний слід, що вказує траєкторію снаряда, кулі, реактивного літака тощо. 4. *спец.* Головна вісь деяких споруд, що являє собою ламану лінію або ряд прямих ліній, з'єднаних кривими. 5. У програмуванні – протокол трасування програми.

ТРАСА́НТ, -а, *ч.* Особа, що видає тратту, тобто переводить свій платіж на іншу особу. // Векселедавець переказного векселя.

ТРАСА́Т, -а, *ч.* Особа, яка має сплатити за переказним векселем.

ТРА́СКАЛО *див.* **тря́скало**.

ТРА́СКАТИ *див.* **тря́скати**.

ТРА́СКІТ *див.* **тря́скіт**.

ТРА́СНУТИ *див.* **тря́скати**.

ТРАСОБУДІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Який будує, прокладає трасу (*див.* **тра́са** 2), признач. для цього.

ТРАСОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, майстер, що прокладає трасу (*див.* **тра́са** 2).

ТРАСОБУДІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **трасобудівни́к**.

ТРАСО́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **трасува́ти**[1] 1.

ТРАСО́ВАНИЙ[2], -а, -е. *фін.* Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **трасува́ти**[2].

ТРАСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., фін.* Абстр. ім. до **трасо́ваний**[2].

ТРА́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тра́са**. *Трасовий знак.*

ТРАСОВИ́К, -а́, *ч.* Той, хто прокладає трасу (у 2 знач.).

ТРАСО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із трасології.

ТРАСОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до трасології.

ТРАСОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ криміналістики, що займається питаннями виявлення і фіксації відбитків чого-небудь, слідів якої-небудь злочинної діяльності і т. ін.

ТРАСОШУКА́Ч, -а́, *ч.* Прилад для пошуку підземних комунікацій, зроблених з металу.

ТРАСТ, -а, *ч.* 1. Довірче управління, угода на передачу власності якій-небудь особі, яка управляє нею на користь іншій особі. 2. Тип стосунків між клієнтом і фінансовою організацією, фірмою щодо охорони і захисту інтересів клієнта. 3. Різновид банківської організації, що оперує вкладами клієнтів, сплачуючи їм відсотки від отриманих прибутків.

ТРАСТ-БІ́ЗНЕС, -у, *ч.* Операції кредитно-фінансових установ або спеціалізованих траст-компаній з управління майном, коштами, виконання послуг в інтересах клієнтів.

ТРАСТ-КОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Компанія, яка виконує посередницькі функції для фізичних та юридичних осіб; довірча компанія.

ТРА́СТОВИЙ, -а, -е. 1. Довірчий. 2. Стос. до трасту. ** **Тра́стова уго́да** – угода між банком і клієнтом, за якою банк приймає на себе зобов'язання по управлінню коштами клієнта.

ТРАСТ-СЕРТИФІКА́Т, -а, *ч.* Цінний папір, що випускається для оплати нового обладнання, яке в свою чергу виступає як забезпечення цього папера.

ТРАСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до трасування (*див.* **трасува́ння**[1]). *Трасувальні роботи.* // Признач. для трасування. *Трасувальна віха.*

ТРАСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто визначає трасу (у 1 знач.). 2. Прилад для визначення траси (у 1 знач.), розбивання площі під сад і т. ін. 3. У програмуванні – програма прокладання маршруту в мережі.

ТРАСУВА́ННЯ[1], -я, *с., спец.* 1. Дія за знач. **трасува́ти**[1] 1. 2. Прокладання з'єднань (напр. на друкувальній платі). 3. У програмуванні – роздрукування виконуваних програмою команд та змін змінних або роздрукування інформації про інші події, що пов'язані з виконанням програм. 4. У системах передачі інформації – вибір послідовних вузлів мережі, по якій дані передаються від джерела до приймача.

ТРАСУВА́ННЯ[2], -я, *с., фін.* 1. Дія за знач. **трасува́ти**[2]. 2. Спосіб міжнародних розрахунків, за яким кредитор виписує тратту в іноземній валюті й продає її за валюту своєї країни.

ТРАСУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок. і док.* 1. *перех. і без додатка, спец.* Визначати трасу (у 1 знач.). 2. *неперех.* Летіти, залишаючи світний або димний слід (перев. про трасуючі кулі, снаряди).

ТРАСУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех. і неперех., фін.* 1. Переводити оплату грошей на іншу особу, видавати тратту. 2. Погашати заборгованість в іноземній валюті.

ТРАСУВА́ТИСЯ[1], -у́ється, *недок.* Пас. до **трасува́ти**[1] 1.

ТРАСУВА́ТИСЯ[2], -у́ється, *недок., фін.* Пас. до **трасува́ти**[2].

ТРАСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який має видиму траєкторію польоту, який під час польоту лишає світний або димний слід. *Трасуюча куля.*

ТРА́ТА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **тра́тити** 1; витрачання, розтрачання. 2. Витрата (грошей), видаток. 3. Дія за знач. **тра́тити** 2.

ТРА́ТИТИ, тра́чу, тра́тиш, *недок., перех.* 1. *перев. зі сл.* м а р н о, д а р е м н о. Витрачати, розтрачувати (гроші). // Використовувати, вживати (перев. марно) що-небудь для чогось, на щось. 2. Втрачати кого-, що-небудь, позбуватися когось або чогось. // Марно проводити (час, життя тощо). // Ронити, лити, проливати (сльози).

ТРА́ТИТИСЯ, тра́чуся, тра́тишся, *недок.* 1. Витрачати свої гроші, майно, робити витрати. // Використовуватися, вживатися. // *безос., розм.* Витрачатися (про зусилля, розум, енергію тощо). 2. *тільки 3 ос., рідко.* Те саме, що **губи́тися** 1; втрачатися, зникати (у 4 знач.). 3. Пас. до **тра́тити** 1.

ТРА́ТТА, -и, *ж., фін.* Переказний вексель, у якому одна особа (векселетримач) наказує другій особі (платникові) сплатити третій особі (ремітентові) відповідну суму грошей у певний термін. // Переказний вексель в міжнародних розрахунках. ** **Ба́нківська тра́тта** – переказний вексель, який оплачується за пред'явлення банком.

ТРАТТО́РІЯ, -ї, *ж., заст.* У Західній Європі – ресторан, трактир (у 2 знач.).

ТРАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал.* Топтати, витоптувати.

ТРА́УЛЕР, -а, *ч.* Морське судно для механізованої ловлі риби тралом та первісної її обробки. ** **Тра́улер-морозі́льник** – траулер, призначений для первинної обробки риби і зберігання її в замороженому вигляді.

ТРА́УЛЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тра́улер**. *Траулерний флот.*

ТРАУР, -у, *ч.* 1. Глибока скорбота, спричинена смертю кого-небудь або суспільним, загальнонаціональним лихом, яка виражається певними загальноприйнятими знаками; жалоба. 2. Чорний одяг або особливі знаки на одязі, прапорах, порт-

ретах та ін. як символ глибокого суму.

ТРА́УРНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до трауру, пов'язаний з трауром. *Траурні ризи.* 2. Те саме, що **похоро́нний** 1. *Траурний мітинг.* 3. *перен.* Сумний, смутний, скорботний. // Який виражає скорботу, тугу. *Траурне обличчя.*

ТРА́УРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тра́урний**.

ТРА́УРНО. Присл. до **тра́урний**.

ТРАФАРЕ́Т, -у, *ч.* 1. Платівка з картону, металу тощо, у якій прорізано малюнки, літери або цифри для їх швидкого відтворення на якійсь поверхні. // Малюнки, літери тощо, зроблені за допомогою такого приладу. 2. *перен.* Загальноприйнятий або визнаний зразок, що його наслідують звичайно сліпо; шаблон, штамп.

ТРАФАРЕ́ТИТИ, -ре́чу, -ре́тиш, *недок., перех., спец.* Наносити малюнки, літери або цифри за допомогою трафарету (у 1 знач.). *Трафаретити стіни. Трафаретити виріб.*

ТРАФАРЕ́ТКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **трафаре́т** 1.

ТРАФАРЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **трафаре́т** 1. // Який є трафаретом. *Трафаретна платівка.* // Признач. для роботи з трафаретом. *Трафаретна фарба.* // Вигот., зробл. за допомогою трафарету. *Трафаретний напис.* ** **Трафаре́тний друк** – відтворення тексту і графічних зображень шляхом продавлювання фарби через отвори друкарської форми. 2. *перен.* Який є трафаретом (у 2 знач.), ґрунтується на трафареті; заяложений, шаблонний. *Трафаретна мова.*

ТРАФАРЕ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто працює з трафаретом (у 1 знач.).

ТРАФАРЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **трафаре́тник**.

ТРАФАРЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **трафаре́тний** 2; сліпе наслідування загальноприйнятого або визнаного взірця; шаблонність.

ТРАФАРЕ́ТНО. Присл. до **трафаре́тний** 2.

ТРАФАРЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **трафаре́тити**.

ТРА́ФИТИ *див.* **трафля́ти**.

ТРА́ФИТИСЯ *див.* **трафля́тися**.

ТРА́ФІК, -у, *ч.* Інтенсивність потоку повідомлень у мережі передачі даних.

ТРАФІ́КА, -и, *ж., зах.* Тютюнова крамничка.

ТРА́ФЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **тра́фити**.

ТРАФЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ТРА́ФИТИ**, -флю, -фиш; *мн.* тра́флять; *док., діал.* 1. Влучати. 2. Потрапляти (у 2, 3 знач.).

ТРАФЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.*, **ТРА́ФИТИСЯ**, -иться; *мн.* тра́фляться; *док., зах.* Траплятися, бувати.

ТРАФНИ́Й, -а́, -е́. Нечистий, що його не можуть їсти юдеї. *Трафне м'ясо.*

ТРАХ, ТРАХ-ТРА́Х, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає різкий, сильний шум, тріск від падіння, удару тощо; торох. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **тра́хнути** і **тра́хнутися**.

ТРА́ХАННЯ, -я, *с., вульг.* Дія за знач. **тра́хати**.

ТРА́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., вульг.* Мати статеві стосунки з кимсь.

ТРА́ХАТИСЯ *див.* **тра́хнутися** 3.

ТРАХЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується трахеї. ** **Трахеа́льна аспіра́ція** – відсмоктування секрету з клітинним вмістом із трахеї та головних бронхів.

ТРАХЕ́Ї, -хе́й, *мн.* 1. У членистоногих тварин – дихальні трубки, які відкриваються на поверхні тіла. 2. У рослин – трубки для руху води й розчинених у ній поживних речовин; судини. 3. *див.* **трахе́я** 1.

ТРАХЕЇ́ДИ, -ї́д, *мн., бот.* Видовжені, з загостреними кінцями клітини деревини рослин для руху води з розчиненими в ній поживними речовинами.

ТРАХЕЇ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до трахеїд.

ТРАХЕЇ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення слизової оболонки трахеї, що супроводжується запаленням верхніх дихальних шляхів.

ТРАХЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трахе́я** і **трахе́ї**. *Трахейне дихання. Трахейна трубка.* // Який має у своєму організмі трахеї.

ТРАХЕЙНОДИ́ХАЮЧІ, -них, *мн., зоол.* Підтип членистоногих тварин, що дихають за допомогою трахей.

ТРАХЕЛОРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Накладання швів на шийку матки.

ТРАХЕЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розтинання шийки матки.

ТРАХЕОБАКТЕРІО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби, що їх спричинюють бактерії, які розвиваються у провідних шляхах рослини.

ТРАХЕОБРОНХІ́Т, -у, *ч.* Одночасне запалення трахеї та бронхів.

ТРАХЕОБРОНХОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дифузне або локальне розм'якшення хрящів трахеї і бронхів.

ТРАХЕОБРОНХОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Різке розширення просвіту трахеї і великих бронхів, а також їх подовження.

ТРАХЕОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж., мед.* Вроджений надмірно великий діаметр трахеї.

ТРАХЕОМІКО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби рослин, спричинювані паразитичними грибами.

ТРАХЕОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне відновлення цілісності стінки трахеї.

ТРАХЕОСТЕНО́З, -у, *ч.* Звуження просвіту трахеї.

ТРАХЕОСТО́МА, -и, *ж.* Зовнішня штучна нориця трахеї.

ТРАХЕОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне розрізання передньої стінки трахеї з наступним введенням в її просвіт канюлі або створенням стоми для забезпечення дихання чи проведення діагностичних та лікувальних маніпуляцій.

ТРАХЕОТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до трахеотомії.

ТРАХЕОТОМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Хірургічний розтин трахеї з наступним уведенням до неї спеціальної трубки для відновлення дихання.

ТРАХЕОЦЕ́ЛЕ, *невідм., ч., анат.* Вроджений додатковий трахеальний бронх.

ТРАХЕ́Я, -ї, *ж., анат.* 1. Частина дихального шляху в людини й наземних хребетних тварин, через яку надходить повітря з гортані до легенів; дихальне горло. 2. Див. **трахе́ї** 2.

ТРАХИКА́РП, -а, *ч.* Рід рослин родини пальмових.

ТРАХІКА́РПУС, -а, *ч.* Рід деревних рослин родини пальмових.

ТРАХІСКОПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Стереоморфологічний метод, що надає можливість отримувати глибоке об'ємне зображення структури органів.

ТРАХІ́Т, -у, *ч.* Світла виверження гірська порода зернистої будови, що має в своєму складі головним чином польові шпати.

ТРАХІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трахі́т**. *Трахітові брили.* // Власт. трахітові. *Трахітова структура.*

ТРА́ХКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **тра́хкати** та звуки, утворювані цією дією.

ТРА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Утворювати різкі, переривчасті звуки внаслідок падіння, пострілу, вибуху або під час пострілу, руху тощо; торохкати (у 1 знач.). // *безос.* Стріляти. 2. Сильно, з гуркотом ударяти, стукати; торохкати (у 2 знач.).

ТРАХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., розм.* Підсил. до **тра́хкати**.

ТРАХКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який трахкотить.

ТРАХКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **трахкотли́вий**.

ТРА́ХНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* 1. *неперех.* Однокр. до **тра́хкати**. // *безос.* 2. *перех. і без додатка.* Влучити, убити з вогнепальної зброї. 3. *перех.* Сильно вдарити кого-небудь, дати комусь стусана. 4. *перех. і неперех.* Уживається експресивно на позначення якоїсь сильно вираженої дії. 5. *перех., вульг.*, Однокр. до **тра́хати**.

ТРА́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., розм.* 1. З розгону, з шумом упасти. *Трахнутися на підлогу.* 2. Сильно вдаритися об що-небудь. *Трахнутися об стіну.* 3. *вульг., з кимось.* Здійснити статевий акт.

ТРАХО́МА, -и, *ж., мед.* Хронічне інфекційне захворювання слизової оболонки очей.

ТРАХОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* 1. Стос. до трахоми; пов'язаний з вивченням, лікуванням трахоми. *Трахоматозний інститут.* 2. Уражений трахомою. *Трахоматозний хворий.*

ТРАХО́МНИЙ, -а, -е, *мед.* Уражений трахомою; хворий на трахому.

ТРА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Лісопильний.

ТРАЧ[1], -а́, *ч., рідко.* Те саме, що **пиля́р**.

ТРАЧ[2], -а́, *ч.* Комаха ряду перетинчастокрилих, небезпечний шкідник рослин; пильщик (*див.* **пи́льщик**[2]).

ТРАЧА́Р, -я, *ч., зах.* Те саме, що **пиля́р**.

ТРАЧА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., діал.* Тратити.

ТРАЧЕ́ВНЯ, -і, *ж., діал.* Лісопильня.

ТРА́ЧЕННЯ, -я, *с., діал.* Витрати, видатки.

ТРАЧИ́ННЯ, -я, *с., діал.* Тирса (деревна).

ТРАЧІ́В, -че́ва, -че́ве, *рідко.* Належний трачеві (*див.* **трач**[1]).

ТРА́ЧКА, -и, *ж., діал.* Лісопильня, тартак.

ТРА́ЧНИК, -а, *ч., зах.* Те саме, що **пиля́р**.

ТРАЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал.* Розпилювати (колоду на дошки).

ТРАЙН *див.* **Троя́н**[2].

ТРЕ, *присудк. сл., діал.* Треба (*див.* **тре́ба**[1]).

ТРЕ́БА[1], *присудк. сл., також з інф.* Потрібно, необхідно, слід.

ТРЕ́БА[2], -и, *ж.* 1. *заст.* Жертвоприношення (у 1 знач.). *Приносити требу (треби).* 2. *церк.* Релігійний обряд, що його здійснює священик на замовлення віруючих. // Плата священикові за виконання такої відправи.

ТРЕБИ́ТИ, -блю, -би́ш, *недок., діал.* Витрачати.

ТРЕ́БИЩЕ, -а, *с., заст.* Місце, де відбувалося принесення жертви богам.

ТРЕ́БНИК, -а, *ч.* Богослужбова книга, що містить молитви для треб.

ТРЕ́БНО, *присл., зах.* Потрібно.

ТРЕ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок., перех., діал.* Вимагати.

ТРЕБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., чого, рідко чим і без додатка, діал.* Потребувати, мати потребу.

ТРЕ́БУВАТИСЯ, -ується, *недок., діал.* Бути потрібним, необхідним.

ТРЕ́ВЕРИ, -ів, *мн., іст.* Кельтське плем'я на території Галлії.

ТРЕВНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Ситий, тривний.

ТРЕВОРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал брунатно-чорного або чорного кольору з металічним блиском.

ТРЕГАЛО́ЗА, -и, *ж.* Дисахарид, утворений двома залишками глюкози; міститься у дріжджах та інших грибах, вищих рослинах, в гемолімфі деяких черв'яків та комах.

ТРЕГЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; м'які, цитриново- або бурувато-жовті кристали.

ТРЕДЕКАФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь числа тринадцять.

ТРЕ́ДЖЕН, -у, *ч.* Один із видів плавання вільним стилем, який за технікою нагадує кроль.

ТРЕД-ЮНІО́Н, -у, *ч.* Назва професійної спілки у Великій Британії та деяких інших країнах, що об'єднує перев. кваліфікованих робітників.

ТРЕД-ЮНІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Опортуністична течія в робітничому та профспілковому русі.

ТРЕД-ЮНІОНІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник тред-юніонізму.

ТРЕД-ЮНІОНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тред-юніоні́ст**. *Тред-юніоністська боротьба.* // Власт. тред-юніоністові. *Тред-юніоністські погляди.* 2. Стос. до тред-юніонізму.

ТРЕ́ЙДЕР, -а, *ч.* Представник брокерської фірми на біржі. // Юридична чи фізична особа, яка володіє правом укладати на біржі угоди.

ТРЕ́ЙДИНГ, -у, *ч., фін.* Продаж та зворотна купівля акцій з метою отримання прибутку на різниці їх курсів.

ТРЕ́ЙКИ, *присл., діал.* Тричі.

ТРЕ́ЙЛЕР *і* **ТРА́ЙЛЕР**, -а, *ч.* 1. Потужна автомашина, тягач із причепом для перевезення великогабаритних неподільних вантажів. 2. Причіп для перевезення великогабаритних неподільних вантажів. 3. Житловий будиночок на колесах, що причіплюється до автомобіля. 4. У системах обробки інформації – завершувальна частина повідомлення, пакету, магнітної стрічки, яка вказує на його закінчення та містить конкретну інформацію.

ТРЕ́ЙЛЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тре́йлер**.

ТРЕЙЛЕРОВО́З *і* **ТРАЙЛЕРОВО́З**, -а, *ч.* Судно для перевезення вантажів в автомобільних причепах, трейлерах.

ТРЕЙТЯ́КА, -и, *ж., діал.* Трирічна телиця.

ТРЕК, -у, *ч.* 1. Спортивна споруда, призначена для проведення велосипедних (іноді мотоциклетних) гонок. 2. Слід, що його залишає заряджена частинка в речовині. 3. *муз.* Доріжка фонограми, а також сама фонограма. 4. В обчислювальній техніці – концентрична доріжка на поверхні магнітного диска, яка використовується для запису даних.

ТРЕ́КОВИЙ, -а, -е, *спорт.* Прикм. до **трек**. *Трекові перегони.* ** **Тре́кові детéктори** – прилади для візуального спостереження та фотографування слідів (треків) ядерних частинок в різних середовищах.

ТРЕЛЬ, -і, *ж.* Тремтливе, переливчасте звучання, утворюване швидким багаторазовим чергуванням двох суміжних звуків. // Швидке багаторазове чергування таких звуків у музичному творі.

ТРЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **трелюва́ти**. // **трельо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ТРЕЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трельо́ваний**.

ТРЕЛЬЯ́Ж, -а, *ч.* 1. Тристулкове дзеркало. 2. Легка ґратка, по якій в'ються рослини. // Сплетіння, сітка, що утворюється виткими рослинами на легких ґратках. 3. *рідко.* Те саме, що **альта́нка**.

ТРЕЛЬЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трельяж**. // У вигляді трельяжа (у 2 знач.); із легких ґраток. *Трельяжна альтанка.*

ТРЕЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до трелювання. *Трелювальні роботи.* // Признач. для трелювання. *Трелювальна лебідка.*

ТРЕЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, що займається трелюванням. 2. Машина, трактор за допомогою якого здійснюють трелювання.

ТРЕЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **трелюва́льник** 1.

ТРЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трелюва́ти**.

ТРЕЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок., перех.* Підтягати, підвозити зрізані дерева з місця заготівлі до лісовозної дороги.

ТРЕЛЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **трелюва́ти**.

ТРЕ́МА, -и, *ж.* 1. У писемності деяких європейських мов – дві крапки над буквою голосного звука, які показують, що його треба вимовляти відокремлено від попереднього голосного звука. 2. Проміжок між розміщеними поряд зубами. ** **Патологі́чні тре́ми** – треми, які спостерігаються при різних аномаліях та деформаціях щелепно-лицьової ділянки. **Фізіологі́чні тре́ми** – треми, які утворюються в дітей до моменту зміни молочних зубів постійними внаслідок росту щелеп.

ТРЕМАТО́ДИ, -ів, *мн.* Клас паразитичних плоских черв'яків, які за допомогою присосків прикріплюються до стінок внутрішніх органів хребетних тварин і людини; присисні.

ТРЕМАТОДО́ЗИ, -ів, *мн., мед., вет.* Захворювання людини й тварин, спричинені паразитуванням трематодів.

ТРЕМБА́Ч, -а́, *ч., діал.* Сурмач.

ТРЕМБІ́ТА, -и, *ж.* Гуцульський народний духовий музичний інструмент у вигляді довгої дерев'яної труби без вентилів і клапанів.

ТРЕМБІТА́ННИК, -а, *ч., зах.* Трембітар.

ТРЕМБІТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трембіта́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ТРЕМБІТА́Р, -я́, *ч.* Той, хто грає на трембіті.

ТРЕМБІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Грати на трембіті. // Звучати, лунати (про трембіту). 2. *перех. і без додатка.* Давати сигнал, оповіщати за допомогою звуків трембіти.

ТРЕМБІ́ТКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трембі́та**.

ТРЕМБІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трембі́та**.

ТРЕМБІ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трембі́тка**.

ТРЕМБУХА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Череватий, пузатий.

ТРЕМБУХА́ТІСТЬ, -тості, *ж., зах.* Абстр. ім. до **трембуха́тий**.

ТРЕМБУХА́Ч, -а́, *ч., зах.* Черевань.

ТРЕМКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* 1. Те саме, що **тремтя́чий** 2. 2. Мелодійно-дзвінкий, високого тону (про голос).

ТРЕМО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для здійснення тремографії.

ТРЕМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тремографії.

ТРЕМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація частоти та амплітуди тремтіння частин тіла.

ТРЕМОЛА́НДО, *невідм., с., муз.* Виконання тремоло.

ТРЕМОЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал білого або ясно-зеленого кольору, різновидом якого є нефрит; біла рогова обманка.

ТРЕ́МОЛО, *невідм., с., муз.* Швидке багаторазове

повторення одного звука або швидке чергування двох несуміжних звуків чи співзвуччя в інструментальній музиці.
ТРЕМОЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тремолюва́ти**.
ТРЕМОЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *муз.* Виконувати тремоло.
ТРЕМОЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тремолюва́ти**.
ТРЕМОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Гострий алкогольний психоз з галюцинаторним потьмаренням свідомості.
ТРЕ́МОР, -у, *ч.* 1. Будь-яка вібрація або тремтіння однієї або декількох частин тіла (внаслідок хвороби або похмілля). 2. Мимовільні ритмічні м'язові скорочення, що спостерігаються при деяких захворюваннях нервової системи.
ТРЕМОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **тромофо́бія**.
ТРЕМТІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **тремті́ти** 1 – 3. 2. Посилене биття серця, прискорене пульсування крові, спричинені хвилюванням, переживанням; схвильований стан.
ТРЕМТІ́ТИ, -мчу́, -мти́ш, *недок.* 1. Трястися від холоду, страху, слабості, хвилювання тощо; дрижати (у 1 знач.). // *чим.* 2. *перев.* 3 *ос.* Трястися, коливатися, хитатися від чого-небудь. // Мигтіти, мерехтіти (про світло, вогонь і т. ін.). // Коливатися, дрижати (про нагріте повітря). // Переривчасто, нерівно звучати. // *перен.* Виражатись, виявлятись у чомусь, на чомусь і т. ін. (про почуття, переживання). // *перен.* Буяти, вирувати. // *перен.* Ледве помітно проявлятися; тліти. 3. *перен.* Відчувати страх, боязнь перед ким-, чим-небудь, боятися, побоюватися когось, чогось. // *за кого – що.* Турбуватися, переживати за себе, за чиюсь долю, чиєсь життя. // *над ким.* Оберігати, стерегти когось від неприємностей, лиха, хвороб; побиватися за кимось. // *над чим.* Боятися втратити щось. // *над чим.* Ощадливо витрачати, споживати щось; скупитися. // *за ким.* Бути дуже прив'язаним до когось, любити когось; бажати постійно бути з кимось. 4. *перев. з част.* аж, *перен.*, *розм.* Дуже хотіти самому зробити щонебудь, взяти участь у чомусь. // Прагнути до чогось, із нетерпінням ждати чогось.
ТРЕМТКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **тремтли́вий**.
ТРЕМТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який тремтить (у 1, 2 знач.), здатний тремтіти, дрижати від чогось; тремтячий (у 2 знач.). // Який нервово, від хвилювання, холоду тощо здригається, рухається. // Миготливий, мерехтливий (про світло, вогонь і т. ін.). // Переривчастий, дрижачий, нерівний (про голос, звук). // Який посилено б'ється (про серце). *Тремтливе серце.* 2. *перен.* Боязкий, полохливий. *Тремтливі козулі.* 3. *перен.* Пройнятий внутрішнім, душевним хвилюванням; схвильований. *Тремтливе чекання.*
ТРЕМТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. **тремтли́вий**.
ТРЕМТЛИ́ВО. Присл. до **тремтли́вий**.
ТРЕМТЮ́ЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **тремтя́чий** 2.
ТРЕМТЯ́ЧЕ. Присл. до **тремтя́чий** 2.
ТРЕМТЯЧИ́. Дієприсл. до **тремті́ти**.
ТРЕМТЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тремті́ти**. 2. Який тремтить (у 1, 2 знач.); здатний тремтіти, дрижати від чогось; тремтливий. // Який нервово, від хвилювання тощо здригається, рухається. // Миготливий, мерехтливий (про світло, вогонь і т. ін.). // Переривчастий, дрижачий (про голос, звук).
ТРЕН, -а, *ч.*, *заст.* Шлейф.
ТРЕНА́Ж, -у, *ч.*, *спец.* Те саме, що **тренува́ння** 1. // Комплекс вправ для тренування з чогось. *Балетний тренаж.*
ТРЕНАЖЕ́Р, -а, *ч.* 1. Пристрій, апарат для тренажу, відпрацьовування яких-небудь навичок. *Спортивний тренажер.* 2. *ав.* Навчальний прилад, на якому вчаться керувати літальним апаратом.
ТРЕНА́ЖНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до тренажу. // Признач. для тренажу. *Тренажна апаратура.*
ТРЕНД, -а, *ч.* 1. Напрям, тенденція. 2. Тривала, довгочасна тенденція зміни економічних показників в економічному прогнозуванні.
ТРЕ́НЕР, -а, *ч.* Фахівець, що керує тренуванням спортсменів із певного виду спорту.
ТРЕ́НЕРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тре́нер**. // Належний тренерові, тренерам. // Признач. для тренерів. *Тренерська кімната.* 2. *у знач. ім.* **тре́нерська**, -кої, *ж.* Кімната для тренерів.
ТРЕ́НЗЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Металеві вудила для управління конем за допомогою натискування на язик і кути рота, а також ланцюжок для утримання мундштука в роті коня. // Вуздечка з вудилами. 2. *муз.* Те саме, що **трику́тник** 3. 3. *спец.* Механізм, що складається з чотирьох циліндричних зубчастих коліс із радіальним перемиканням.
ТРЕНЗЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трензель** 1.
ТРЕ́НЗЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тре́нзель**. *Трензельне кільце.*
ТРЕ́НІНГ, -у, *ч.* 1. Тренування, а також спеціальний тренувальний режим. ** **Психологі́чний тре́нінг** – методика впливу на особистість з метою підвищення ефективності взаємодії людини із суспільством. 2. Спеціальне приміщення для тренування (у 1 знач.).
ТРЕНО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тренува́ти**. // **трено́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який пройшов добре тренування; розвинений, вправний. // Добре розвинений систематичним тренуванням. *Тренована пам'ять.*
ТРЕНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **трено́ваний** 2.
ТРЕНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до тренування; пов'язаний з тренуванням. *Тренувальний біг.* // Признач. для тренування. *Тренувальний майданчик.*
ТРЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Навчання, вправи для вдосконалення навику, майстерності. // *з означ. і чого.* Розвиток, удосконалення шляхом систематичного виконання відповідних вправ. *Тренування пам'яті.* 2. *спец.*, *рідко.* Те саме, що **випро́бування** 1.
ТРЕНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Навчаючи когось, систематично вправлятися в чомусь, з чогось. *Тренувати футболістів.* // Систематично роблячи щось або виконуючи якісь вправи, розвивати, удосконалювати, привчати до чогось. // Освоювати, відпрацьовувати що-небудь, тренуючись. // Дресирувати (тварин).
ТРЕНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Тренувати себе, займатися тренуванням.
ТРЕ́НЧИК, -а, *ч.*, *спец.* Вузький ремінець для прив'язування, прикріплювання ременя до ложа гвинтівки, сідельних сумок і т. ін.
ТРЕОНІ́Н, -у, *ч.*, *біол.* Одна з амінокислот, що входить до складу більшості білків.
ТРЕОНІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **треоні́н**.
ТРЕПА́Н, -а, *ч.*, *мед.* 1. Хірургічний інструмент для свердління кістки під час трепанації. 2. Особливе свердло для прорізування отвору в рогівці враженого ока.
ТРЕПАНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Операційне розкриття якоїнебудь кісткової порожнини (зазвичай черепа).
ТРЕПА́НГ, -а, *ч.* Деякі їстівні види морських безхребетних тварин – голотурій, уживаних перев. в Китаї та Японії.
ТРЕПА́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трепа́нг**. *Трепанговий промисел.*
ТРЕПАНОБІОПСІ́Я, -ї, *ж.* Біопсія ділянки кісткового мозку шляхом проколу клубової кістки за допомогою спеціальної голки.
ТРЕПАНО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **трепанува́ти**. // **трепано́вано**, *безос. присудк. сл.*
ТРЕПАНОЦИКЛОДІА́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне відшарування війчастого тіла від склери, яке виконується через трепанаційний отвір у склері; застосовується для лікування глаукоми.
ТРЕПАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *мед.* Робити трепанацію. *Трепанувати череп.* // Оперувати, роблячи трепанацію.
ТРЕПАНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *мед.* Пас. до **трепанува́ти**.
ТРЕ́ПЕЛ, -у, *ч.*, *геол.* Осадова гірська порода білого, світло-сірого чи світло-жовтого кольору, що складається перев. з дрібненьких кульок аморфного кремнезему.
ТРЕПЕЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до трепела, схожий на нього.
ТРЕПЕЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трепелеподібний**.
ТРЕ́ПЕЛЬНИЙ, -а, -е, *геол.* Прикм. до **тре́пел**. // Виготовлений, зробл. із трепелу. *Трепельна цегла.*
ТРЕ́ПЕТ, -у, **ТРЕ́ПІТ**, -поту, *ч.* Те саме, що **тремті́ння**.
ТРЕПЕ́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Осика.
ТРЕПЕТА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **трепета́ти** і **трепета́тися**.
ТРЕПЕТА́ТИ, -печу́, -пе́чеш, *недок.* Те саме, що **тремті́ти**.
ТРЕПЕТА́ТИСЯ, -печу́ся, -пе́чешся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **тріпота́ти**, **тріпоті́ти** 1, 2.
ТРЕПЕТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **тремтли́вий**.
ТРЕПЕТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Стан і властивість за знач. **трепетли́вий**.
ТРЕПЕТЛИ́ВО, *рідко.* Присл. до **трепетли́вий**.
ТРЕ́ПЕТНИЙ, **ТРЕ́ПІТНИЙ**, -а, -е. Те саме, що **тремтли́вий**.
ТРЕ́ПЕТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **тре́петний**.
ТРЕ́ПЕТНО, **ТРЕ́ПІТНО**. Присл. до **тре́петний**, **тре́пітний**.
ТРЕПЕ́ТОВИЙ, -а, -е, *зах.* Осиковий.
ТРЕПІ́ЛКА, -и, *ж.*, *зах.* Перепел.
ТРЕ́ПІТ *див.* **тре́пет**.
ТРЕПІ́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Зменш. до **трепе́та**. 2. Оздоба з пучка пір'я на офіцерському кашкеті.
ТРЕ́ПІТНИЙ *див.* **тре́петний**.
ТРЕ́ПІТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **тре́пітний**.
ТРЕ́ПІТНО *див.* **тре́петно**.
ТРЕПІТО́К, -тка́, *ч.*, *зах.* Що тремтить, трепече.
ТРЕПЛО́[1], -а́, *с.* 1. Довге весло для керування човном, плотом і т. ін. 2. Дерев'яне знаряддя, об яке тіпають волокно конопель, льону, очищаючи його від костриці.
ТРЕПЛО́[2], -а́, *с.*, *вульг.*, *рідко.* Базіка, базікало, хвастун.
ТРЕПОНЕ́МИ, -не́м, *мн.* Рід спіралеподібних одноклітинних рухомих мікроорганізмів.
ТРЕПО́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Осика.
ТРЕПОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трепота́ти**.
ТРЕПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.*, *зах.* 1. *неперех.* Трепетати. 2. *перех.* Трясти, трусити.
ТРЕПОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *недок.*, *зах.* Трепетатися.
ТРЕСТ, -у, *ч.* 1. Об'єднання кількох підприємств однієї галузі; централізоване управління, апарат такого об'єднання. 2. Одна з форм монополістичного об'єднання підприємств, за якої вони втрачають свою виробничу, комерційну та юридичну самостійність і підпорядковуються єдиному централізованому управлінню.
ТРЕСТА́, -и́, *ж.* Оброблена біологічним або фізикохімічним способом соломка луб'яних культур, з якої одержують прядивне волокно.
ТРЕСТИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *ек.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **трестифікува́ти**. // **трестифіко́вано**, *безос. присудк. сл.*
ТРЕСТИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех. і неперех.*, *ек.*, *рідко.* Те саме, що **трестува́ти**.
ТРЕ́СТІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **трест**. *Трестівський капітал.*
ТРЕСТО́ВАНИЙ, -а, -е, *ек.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **трестува́ти**. // **тресто́вано**, *безос. присудк. сл.*
ТРЕСТОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Працівник тресту (у 2 знач.).
ТРЕСТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *ек.* Дія за знач. **трестува́ти** і **трестува́тися**.
ТРЕСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех. і неперех.*, *ек.* Об'єднувати в трест, у трести; включати в трест.
ТРЕСТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.*, *ек.* Об'єднуватися в трест, у трести.
ТРЕТЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *юр.* Третьосторонній. ** **Трете́йський ро́згляд** – процедура мирного урегулювання міжнародних суперечок за участі третьої сторони. **Трете́йський суд** – суд, обраний за взаємною згодою сторін із представників третьої, незацікавленої сторони для розгляду конкретного спору, конфлікту.
ТРЕТИ́НА, -и, *ж.* Одна з трьох рівних частин чогонебудь.
ТРЕТИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до першого періоду кайнозойської ери, пов'язаний з ним.
ТРЕТИ́РУВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **трети́рувати**.
ТРЕТИ́РУВАННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Дія за знач. **трети́рувати**.
ТРЕТИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *книжн.* Виявляти зневагу до когось, поводитися безцеремонно, не рахуватися з кимось.
ТРЕТИ́РУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, *книжн.* Пас. до **трети́рувати**.
ТРЕ́ТІЙ, -я, -є. 1. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **три**. // Який перевищує два, наближається до трьох (про одиниці рахування часу). // Який надходить, настав і т. ін. безпосередньо за чимось другим. // *у знач. ім.* **тре́тій**, -тього, *ч.*; **тре́тя**, -тьої, *ж.* Той (та), що йде, займає місце після другого (другої). ** **Одна́ тре́тя**; **тре́тя части́на** (**ча́стка**) *кого*, *чого* – одна з трьох рівних частин; третина. **Тре́тя осо́ба**, *грам.* – одна з трьох форм граматичної категорії особи, що виражається відповідними закінченнями дієслів та особовими займенниками. 2. *у знач. ім.* **тре́тє**, -тього, *с.* Десерт, яким закінчується обід із двох страв. 3. *у знач. ім.* **тре́тя**, -тьої, *ж.* Година, що настає після другої. 4. Який не повинен бути зацікавлений у тому, що стосується двох сторін, осіб; сторонній. // *у знач. ім.* **тре́тій**, -тього, *ч.* Стороння особа. *Третій зайвий.* ** **Із тре́тіх рук** – через ряд посередників, не безпосередньо. **Че́рез тре́тіх осі́б бра́ти** (**дава́ти** і т. ін.) – брати від когось, давати комусь і т. ін. не безпосередньо (із рук у руки), а через когось стороннього, підставного. 5. *у знач. вставн. сл.* **тре́те**, *рідко.* Те саме, що **по-тре́те**.
ТРЕТЬОКЛА́СНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для місць третього класу на транспорті. *Третьокласний вагон.* 2. Невисокого розряду, не дуже добрий; посередній. *Третьокласний артист.*
ТРЕТЬОКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень третього класу.
ТРЕТЬОКЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **третьокла́сник**.
ТРЕТЬОКУ́РСНИЙ, -а, -е. Стос. до третього курсу.
ТРЕТЬОКУ́РСНИК, -а, *ч.* Студент третього курсу.
ТРЕТЬОКУ́РСНИЦЯ, -і. Жін. до **третьоку́рсник**.
ТРЕТЬОРОЗРЯ́ДНИК, -а, *ч.* Спортсмен, що має третій розряд.
ТРЕТЬОРОЗРЯ́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **третьорозря́дник**.
ТРЕТЬОРОЗРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Категорія, кваліфікація і т. ін. третього розряду.
ТРЕТЬОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який не має великого значення; не дуже добрий, посередній; неосновний.
ТРЕТЬОСО́РТНИЙ, -а, -е. Який своєю якістю поступається перед другим сортом.
ТРЕТЬОСО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **третьосо́ртний**.
ТРЕТЯ́К, -а́, *ч.* 1. *розм.* Трирічна свійська тварина. 2. Третій за часом утворення, вильоту із старого вулика рій. 3. *заст.* Потрійне притоптування в танці. 4. *рідко.* Те саме, що **тропа́к**.
ТРЕТЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **третя́к**.
ТРЕФ, -у, *ч.* У віруючих євреїв – недозволена іудейською релігією страва.
ТРЕ́ФА, -и, *ж.* 1. Масть у гральних картах, позначувана чорним хрестиком у вигляді стилізованого трилисника. 2. Гральна карта цієї масті.
ТРЕФІ́Н, -а, *ч.*, *мед.* Те саме, що **трепа́н**.
ТРЕФНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до трефу. *Трефне м'ясо.* // *перен.* Нечистий, брудний. // *у знач. ім.* **трефне́**, -но́го, *с.* Те, що є трефом.
ТРЕ́ФОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тре́фа**. *Трефовий валет.* // *розм.* З темним волоссям (про людину).
ТРЕХМАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; прозорі або напівпрозорі пурпурово-червоні кристали.
ТРЕ́ЦА, -и, *ж.* Італійський народний хороводний тридольний танець.
ТРЕЧЕ́НТО, *невідм.*, *с.* Італійська назва 14-го ст., періоду інтенсивного розвитку гуманізму в італійській культурі.
ТРЕШКО́УТ, -а, *ч.* Невелике дерев'яне безпалубне річкове судно.
ТРЕШ-МЕ́ТАЛ, -у, *ч.* Узагальнена назва найбільш важких "металевих" стилів та напрямків музики року, а також ототожнення або виведення його із спід-металу.

ТРИ, трьох, *числ. кільк.* 1. Назва числа 3 та його цифрового позначення. // Уживається в складі багатозначного або дробового числа. *Сто двадцять три. Три п'ятих.* // Кількість із трьох одиниць. 2. Те саме, що **трíйка** 2.
ТРИАЛКІЛАЛЮМІ́НІЙ, -ю, *ч.* 1. Рухливі рідини, що самозаймаються на повітрі, а з водою вибухають. 2. Самозаймисте ракетне пальне.
ТРИАЛКІЛАМІ́Н, -у, *ч.* Продукт заміни трьох гідрогенових атомів у амоніакові на алкільні радикали.
ТРИАЛКІЛБÓР, -у, *ч.* 1. Сполука зі зв'язками Карбон-Бор, де останній сполучений з трьома алкільними радикалами. 2. Самозаймисте ракетне пальне.
ТРИАЛКІЛБОРА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **триалкілбóр**.
ТРИАЛКІЛФОСФА́Т, -у, *ч.* Повний ефір алкоголів з ортофосфатною кислотою.
ТРИАЛКІЛФОСФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **триалкілфосфáт**.
ТРИАРИЛМЕТА́НОВИЙ, -а, -е: ** **триарилметáнові фарбники́** – арилметанові фарбники, що використовуються гол. чином у виробництві чорнил, олівців, лаків-фарбників для поліграфічної промисловості.
ТРИА́ТОМНИЙ, -а, -е. 1. Який побудований, складається з трьох атомів. *Триатомна сполука.* 2. В органічній хімії – який має у молекулі три гідроксильні (спиртові) групи. *Триатомний спирт.*
ТРИАЦЕТА́Т, -у, *ч.* Триацетатне волокно.
ТРИАЦЕТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **триацетáт**. ** **триацетáтне волокнó** – різновид штучних ацетатних волокон.
ТРИБ[1], -а, *ч., тех.* Те саме, що **шестíрня́**.
ТРИБ[2], -у, *ч., заст.* Хід, перебіг, порядок. // Спосіб життя. ** **іти́ свої́м три́бом**, *діал.* – чинити на власний розсуд.
ТРИ́БА[1], -и, *ж.* Класифікаційна одиниця в систематиці рослин і тварин, що посідає проміжне положення між родиною та родом.
ТРИ́БА[2], -и, *ж.* У Стародавньому Римі у 8 – 6 ст. до н. е. – кожне з трьох племен, що становили патриціанську громаду, а з 6 ст. до н. е. – кожний із трьох його адміністративно-територіальних округів.
ТРИБАДІ́Я, -ї, *ж.* Лесбійська любов.
ТРИБАЛІ́ЗМ *див.* **трайбалíзм**.
ТРИБАЛІ́СТСЬКИЙ *див.* **трайбалíстський**.
ТРИБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Силою в три бали (про вітер, землетрус і т. ін.). *Трибальний вітер.* 2. Який ґрунтується на трьох балах (про систему оцінок успішності, поведінки тощо).
ТРИБА́НЕВИЙ, -а, -е. У якого три бані, куполи.
ТРИБА́НЕВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **трибáневий**.
ТРИБА́РВНИЙ, -а, -е. Який має три барви; зафарбований трьома різними кольорами.
ТРИБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **трибáрвний**.
ТРИБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має три боки; який відбувається, йде і т. ін. на (у) три боки, з трьох боків.
ТРИБКÓВИЙ, -óва, -óве. Прикм. до **трибóк**.
ТРИБЛИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Який має запалі боки (про тварин).
ТРИБОЕЛЕ́КТРИКА, -и, *ж.* Електричні заряди, що виникають під час тертя тіл.
ТРИБОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до трибоелектрики. ** **трибоелектри́чна дефектоскопі́я** – метод дефектоскопії, що ґрунтується на вимірюванні величини трибоелектричних зарядів, які виникають під час тертя двох (досліджуваного та еталонного) матеріалів з різною густиною.
ТРИБÓК, -бка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **триб**[1].
ТРИБОЛÓГІЯ, -ї, *ж.* Галузь науки, що вивчає взаємодію частин машин, механізмів і т. ін. в умовах тертя.
ТРИБОЛЮМІНЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до триболюмінесценції.
ТРИБОЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж., фіз.* Свічення тіл під час їхнього тертя, розлому, роздавлювання тощо.
ТРИБÓМЕТР, -а, *ч.* Дошка, похила площина із змінним кутом нахилу для лабораторного вимірювання сил тертя та визначення коефіцієнтів тертя.
ТРИБОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мех.* Стос. до трибометрії.
ТРИБОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж., мех.* Сукупність методів вимірювання сил тертя (зовнішнього) і визначення стійкості проти спрацювання.
ТРИБÓНІК, -а, *ч.* Фахівець із трибоніки.
ТРИБÓНІКА, -и, *ж.* Наука про тертя.
ТРИБÓРЕЦЬ, -рця, *ч.* Спортсмен, що змагається у триборстві.
ТРИБÓРСТВО, -а, *с.* 1. Комплекс багатоборства, що складається з трьох видів фізичних вправ або з вправ із трьох видів спорту. 2. Спортивне змагання за програмою цього комплексу.
ТРИБОСИСТЕ́МА, -и, *ж., тех.* Система вузлів, елементів тертя та зношування твердих тіл, що труться.
ТРИБОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ хімії, що вивчає умови, особливості і продукти перебігу хімічних реакцій, викликаних механічними чинниками; механохімія.
ТРИБРАХІ́Й, -я, *ч.* В античному віршуванні – стопа, що складається з трьох коротких складів.
ТРИБРОМІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у формульній одиниці чи молекулі якої один атом елемента сполучений з трьома атомами Брому.
ТРИБУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., діал.* Обертати.
ТРИБУ́КВЕНИЙ, -а, -е. Який складається з трьох букв, літер.
ТРИБУ́Н, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – назва різних державних і громадських службових осіб. ** **військóві трибу́ни**: у давньоримській армії – командні посади. **нарóдні трибу́ни** – найвищі виборні службові особи з плебеїв, що обиралися на плебейських зборах. 2. Громадський діяч, видатний оратор і публіцист. // Виразник чиїхось або якихось ідей, принципів, прагнень. // *ірон.* Про любителя говорити, ораторствувати.
ТРИБУ́НА, -и, *ж.* 1. Підвищення для виступу промовців у залах громадських зборів, на майданах і т. ін. // *чого і яка, перен.* Друкований орган, установа, сфера, де політичні діячі, публіцисти й т. ін. висловлюють свої погляди, ідеї тощо. 2. Споруда на стадіонах, площах і т. ін. здебільшого з розташованими уступами вгору рядами місць для глядачів або осіб, що приймають паради.
ТРИБУНА́Л, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – підвищення, на якому високі урядові особи (консули, претори) публічно розглядали судові справи. 2. У деяких країнах – суд першої інстанції та апеляційна інстанція для справ, розглянутих мировими суддями. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* в і й с ь к о в и й. Суд, що розглядає військові та інші злочини, віднесені законом до його компетенції. // Розгляд судових справ таким органом.
ТРИБУНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трибунáл**.
ТРИБУНА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до трибуналу; здійснюваний трибуналом.
ТРИБУНІ́СТИ, -ів, *мн.* Ліві соціал-демократи в Нідерландах в 1907 – 1912 рр.
ТРИБУ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трибу́на**.
ТРИБУ́ННИЙ, -а, -е. Власт., притаманний трибунові (у 2 знач.). // Який має риси, властиві трибунові.
ТРИБУСПОНІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують у комплексній терапії хворих на атеросклероз.
ТРИБУ́Т, -у, *ч.* У Стародавньому Римі – прямий податок з майна громадян, призначений на утримання армії.
ТРИБУТИЛФОСФА́Т, -у, *ч.* Фосфорний ефір бутанолу.
ТРИБУТИЛФОСФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трибутилфосфáт**.
ТРИБУ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до триб (*див.* **три́ба**[2]). ** **трибу́тні комíції** – вид народних зборів у Стародавньому Римі, в яких відбувалися вибори магістратів, розглядалися деякі судові справи: з 3 ст. до н. е. – головний законодавчий орган.
ТРИБУ́Х, -а, *ч., заст.* Тельбухи.
ТРИБУХА́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Череватий, пузатий.
ТРИБУХА́ТІСТЬ, -тості, *ж., заст.* Властивість за знач. **трибухáтий**.
ТРИБУШÓН, -а, *ч., діал.* Штопор, коркотяг.
ТРИВА́ВИЙ, -а, -е, **ТРИВАВКИ́Й**, -á, -é, *зах.* Витривалий, терплячий.
ТРИВАВКИ́Й *див.* **тривáвий**.
ТРИВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е, *хім.* Здатний приєднувати три атоми водню.
ТРИВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж., хім.* Властивість за знач. **тривалéнтний**.
ТРИВА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який довго тривав або триває, продовжується й т. ін.; довгочасний. 2. *рідко.* Те саме, що **тривки́й** 1.
ТРИВА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **тривáлий** 1. 2. Час, період, строк, протягом якого щось діє, відбувається, існує. 3. *муз.* Час, що його займає звук або пауза.
ТРИВА́ЛО. Присл. до **тривáлий** 1.
ТРИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Міцний, ґрунтовний.
ТРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тривáти** 1.
ТРИВА́ТИ, -áю, -áєш. 1. *тільки 3 ос.* Відбуватися протягом певного відрізка часу. // Існувати, бути. // Продовжуватися. // Бути, триматися (про погоду, явища природи тощо). 2. *діал.* Жити, існувати. 3. *заст.* Чекати.
ТРИВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тривáти**.
ТРИВЕ́РСТИЙ, -а, -е. 1. Який має довжину три версти. 2. Який має три версти в дюймі (про масштаб географічної та інших карт тощо).
ТРИВЕ́РСТКА, -и, *ж., розм.* Географічна та інші карти, що мають масштаб три версти в дюймі.
ТРИВЕРСТÓВИЙ, -а, -е. Те саме, що **тривéрстий**.
ТРИВЕ́РХИЙ, -а, -е. У якого три верхівки, вершини.
ТРИВЕРШИ́ННИК, -а, *ч., мат.* У проективній геометрії – три точки, що не лежать на одній прямій, і три прямі, які проходять через кожні дві з трьох точок.
ТРИВИВІДНИ́Й, -á, -é, *тех.* Який має три виводи (*див.* **ви́від** 5).
ТРИВИ́МІРНИЙ, -а, -е. Який має три виміри (довжину, ширину та висоту). *Тривимірний простір.*
ТРИВИ́МІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність трьох вимірів (довжини, ширини та висоти). *Тривимірність простору.*
ТРИВИМІРÓВИЙ, -а, -е. Те саме, що **триви́мірний**.
ТРИВІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Позбавлений новизни; заяложений, не оригінальний. // Занадто звичайний, простий.
ТРИВІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* 1. Абстр. ім. до **тривіáльний**. 2. Заяложений, не оригінальний вислів, думка, позбавлена новизни.
ТРИВІА́ЛЬНО. Присл. до **тривіáльний**.
ТРИВІДЕ́РНИЙ, -а, -е. Місткість, об'єм якого становить три відра.
ТРИВІДСОТКÓВИЙ, -а, -е. Те саме, що **трипроцéнтний**.
ТРИВІКОВИ́Й, -á, -é. 1. Тривалість якого складала три віки, століття. 2. Який відбувся, мав місце три віки, століття тому. *Тривіковий ювілей.*
ТРИВІКÓННИЙ, -а, -е. Який має три вікна, з трьома вікнами.
ТРИ́ВІРШ, -а, *ч., літ.* Строфа з трьох рядків.
ТРИВІ́СНИЙ, -а, -е. Який має три осі, з трьома осями. *Тривісний тягач.*
ТРИВІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **тривíсний**.
ТРИ́ВІУМ, -а, *ч.* Три гуманітарні науки – граматика, риторика й діалектика, які в середні віки становили головні предмети в університетах.
ТРИВКИ́Й, -á, -é. 1. Який важко зруйнувати, зіпсувати; який не можна легко зламати, розбити, порвати й т. ін.; міцний. *Тривке дерево.* // Твердий. // Добротний, доброякісний. // Стійкий, надійний. // Який довго зберігається, не зникає. // Здатний витримувати щось, зберігатись, існувати в несприятливих умовах; витривалий. 2. *перен.* Який не піддається змінам; сталий, стійкий. // Довготривалий, постійний, міцний. // Стійкий, непохитний (про волю, вдачу й т. ін.). *Людина тривкої волі.* 3. Міцно збудований, фізично витривалий; сильний, дужий. 4. *рідко.* Поживний, ситний.
ТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **тривки́й**.
ТРИ́ВКО. Присл. до **тривки́й**.
ТРИ́ВНИЙ, три́вна́, три́вне́. 1. Який добре втамовує голод; поживний, ситний. 2. *діал.* Зручний, придатний.
ТРИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **три́вни́й**.
ТРИ́ВНО. Присл. до **три́вни́й**.
ТРИВÓГА, -и, *ж.* 1. Неспокій, збентеження, викликані якимсь побоюванням, страхом перед чимось, передчуттям неприємного, небезпечного. // *перев. мн.* Хвилювання, переживання, що порушують душевний спокій. 2. Метушня, шарпанина, переполох. 3. Стан, що вимагає активних дій; загроза, небезпека. // Умовний сигнал, що сповіщає про небезпеку, загрозу або про битву, бій. *Бойова тривога.*
ТРИВÓЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., перех.* 1. Викликати, вселяти тривогу, побоювання, хвилювання. // Бентежити, зворушувати. // Виводити зі стану рівноваги. 2. Порушувати спокій, спокійний або звичний стан кого-, чого-небудь; завдавати клопоту, турбувати. // Порушувати, перевивати що-небудь. 3. Позбавляти спокою, примушувати нервувати; дратувати. 4. Торкаючи, дотикаючись, увіходячи кудись, порушувати цілісність чого-небудь; рухати (у 1 знач.), ворушити.
ТРИВÓЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок.* 1. Відчувати тривогу, побоювання; турбуватися, хвилюватися. // *за кого – що, ким, чим.* Турбуватися про кого-, що-небудь, побоюватися. 2. *тільки 3 ос.* Виявляти неспокій безладним перелітанням, криками тощо; полохатися (про птахів).
ТРИВÓЖНИЙ, -а, -е. 1. Сповнений тривоги, неспокою, хвилювання. // Який виражає тривогу, побоювання. // Який виражає хвилювання, занепокоєння. // Викликаний тривогою, турботами про кого-, що-небудь. // Який хвилює, викликає тривогу, занепокоєння. // Який вселяє, навіває тривогу, неспокій. // Який сповіщає про небезпеку, оголошує тривогу. 2. Який відчуває тривогу, турботу, хвилювання; неспокійний, бентежний. 3. Повний тривоги, неспокою. // Повний небезпек, випробувань.
ТРИВÓЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **тривóжний**.
ТРИВÓЖНО. 1. Присл. до **тривóжний** 1. 2. *кому, безос. присудк. сл.* Про почуття тривоги в когось. // Про відсутність спокою де-небудь; про стан тривоги, небезпеки, що панує десь.
ТРИВОЛЬФРАМА́Т, -у, *ч.* Сіль, що містить у двозарядному аніоні три атоми Вольфраму у ступені окиснення +6.
ТРИВУГЛЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі чи формульній одиниці сполуки три атоми Карбону (вуглецю).
ТРИВУ́Х, -а, *ч.* Те саме, що **вушáнка**.
ТРИГАЛОГЕНОМЕТА́Н, -у, *ч.* Метан, у якому три гідрогенові атоми замінені атомами Галогену.
ТРИГАТРÓН, -а, *ч.* Іонний (газорозрядний) прилад з двома основними електродами і одним допоміжним (керуючим).
ТРИГЕМІНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Форма алоритмії, яка характеризується появою екстрасистоли після кожних двох нормальних скорочень серця.
ТРИ́ГЕР, -а, *ч., тех.* 1. Пристрій, здатний як завгодно довго бути у стані стійкої рівноваги та перемикатися стрибком в інший стан. 2. Електронна логічна схема з двома стійкими станами. 3. Курок, спусковий гачок у вогнепальній зброї.
ТРИ́ГЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **три́гер**. ** **три́герні механíзми**, *біол.* – пускові механізми, які забезпечують перехід будь-якої системи з одного функціонального стану в інший.
ТРИГІДРА́Т, -у, *ч.* Кристалогідрат, у якому одна формульна одиниця або молекула сполуки хімічно зв'язана з трьома молекулами води.
ТРИ́ГЛА, -и, *ж.* Морський півень – рід риб родини триглових ряду окунеподібних.
ТРИГЛА́В, -а, *ч.* Вищий бог у балтійських слов'ян.
ТРИГЛА́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **триголóвий**.
ТРИГЛА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **триглáвий**.
ТРИГЛІ́Ф, -а, *ч., архіт.* Прямокутна вертикальна кам'яна плита з трьома поздовжніми врізами, що є частиною доричного ордера.
ТРИГЛІ́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **триглíф**.
ТРИГЛІЦЕРИ́ДИ, -ів, *мн.* Повні складні ефіри гліцерину і жирних кислот; в організмі людини і тварин відкладаються в жировій тканині.
ТРИГОДИ́ННИЙ, -а, -е. Який триває (тривав) три години.
ТРИГОЛÓВИЙ, -а, -е. 1. Який має три голови. 2. Який має три вершини, три бані тощо. *Триголова церква.* ** **триголóвий м'яз** – м'яз плеча людини та ссавців, що має три головки й починається від лопатки, задньої поверхні плеча та міжм'язових перегородок.
ТРИГОЛÓВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **триголóвий**.

ТРИГОЛО́СИЙ, -а, -е. Те саме, що **триголо́сний**.

ТРИГОЛО́СНИЙ, -а, -е. Який виконується у три голоси (у 4 знач.); признач. для трьох голосів. *Триголосний спів.*

ТРИГОЛО́ССЯ, -я, *с.*, *муз.* Одночасне звучання трьох самостійних мелодичних голосів у хорі або музичних тем в оркестрі.

ТРИГО́Н, -а, *ч.* Частина коронки верхнього корінного зуба, яка включає метаконус, параконус і проконус.

ТРИГОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується трикутника; трикутний. ** **Тригона́льна систе́ма** – система, кристали якої мають форми піраміди, призми.

ТРИГОНЕ́ЛА, -и, *ж.* Кормова бобова рослина.

ТРИГОНІ́Д, -у, *ч.* Частина коронки нижнього корінного зуба людини, яка включає метаконід і проконід.

ТРИГОНІ́Т, -у, *ч.* Запалення сечового міхура в ділянці трикутника.

ТРИГО́НІЯ, -ї, *ж.* Рід морських двостулкових молюсків.

ТРИГОНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тригонометрії. ** **Тригонометри́чна ве́жа** – споруда, яку встановлюють на місцевості в геодезичному опорному пункті.

ТРИГОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Розділ геометрії, що вивчає співвідношення між сторонами та кутами трикутника.

ТРИГОНОСИГМОАНАСТОМО́З, -у, *ч.* Пересадка сегмента сечового міхура з сечоводними устями в сигмоподібну кишку.

ТРИГОНОЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *анат.* Трикутний череп або голова.

ТРИГРА́ДУСНИЙ, -а, -е. Який дорівнює трьом градусам (температурним, геометричним тощо).

ТРИГРА́МА, -и, *ж.* Послідовність з трьох букв.

ТРИГРА́НКА, -и, *ж.* Рід двостулкових молюсків.

ТРИГРА́ННИЙ, -а, -е. 1. Який має три грані, з трьома гранями. 2. *мат.* Утворюваний перетином трьох граней, що проходять через одну точку. **Тригра́нний кут** – те саме, що **тіле́сний кут**.

ТРИГРА́ННИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, утворювана на перетином трьох граней, що проходять через одну точку.

ТРИГРА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тригра́нний**.

ТРИГУБА́Ч, -а́, *ч.*, *зах.* Той, у кого товсті губи.

ТРИГУ́БИЙ, -а, -е, *заст.* У якого заяча губа.

ТРИГУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Абстр. ім. до **тригу́бий**.

ТРИДА́КНА, -и, *ж.* Рід двостулкових молюсків, що водяться в Індійському й Тихому океанах.

ТРИДЕВ'Я́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **тридев'я́ть**. ** **Тридев'я́те ца́рство**, *нар.-поет.* – дуже віддалена країна, земля.

ТРИ́ДЕВ'ЯТЬ, три́дев'яти *і* три́дев'ятьох, *числ. кільк.* У старовинній лічбі дев'ятками – число 27. ** **За три́дев'ять земе́ль**: а) (*нар.-поет.*) у дуже віддаленій країні, частині країни; б) дуже далеко.

ТРИДЕКА́Н, -у, *ч.*, *хім.* Насичений вуглеводень (парафін, алкан), що має 13 карбонових атомів у молекулі; міститься у дизельному пальному.

ТРИДЕКАНО́Л, -у, *ч.* Алкоголь – продукт заміни атома Гідрогену у тридекані на гідроксильну (спиртову) групу.

ТРИДЕКАНО́Н, -у, *ч.* Кетон – продукт заміни двох гідрогенових атомів у одній з метиленових груп у тридекані на оксигеновий атом.

ТРИ́ДЕКСНІС, -а, *ч.* Латиський шумовий музичний інструмент з родини ідіофонів.

ТРИДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який триває (тривав) три дні, налічує три дні. // Розрахований на три дні. *Триденний запас води.*

ТРИДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **триде́нний**.

ТРИДЕ́НС, -а, *ч.* Тризуб.

ТРИДЕ́НТ, -а, *ч.* Тризуб, тризубець.

ТРИДЕНТА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який має три зуба, тризубий. 2. *хім.* У координаційній хімії – ліганд з трьома електронодонорними атомами, що надсилають свої неподілені електронні пари на вакантні орбіталі центрального атома.

ТРИДЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е: ** **Триде́нтський ко́декс** – рукописне зібрання творів духовної та світської музики 15 ст.

ТРИДЕРМО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **терато́ма**.

ТРИДЕСЯ́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **три́десять**. ** **Тридеся́те ца́рство**, *нар.-поет.* – дуже віддалена країна, земля.

ТРИ́ДЕСЯТЬ, три́десяти *і* тридесятьо́х, *числ. кільк.*, *заст.* Тридцять. ** **За три́десять земе́ль**, *нар.-поет.* – у дуже віддаленій країні, частині країни.

ТРИДЕЦИ́Л, -у, *ч.* Одновалентний радикал, що містить 13 атомів Карбону і 27 гідрогенових атомів.

ТРИДЕЦИЛЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень, що містить 13 атомів Карбону і 26 гідрогенових атомів з одним подвійним зв'язком у карбоновому ланцюжку.

ТРИДЕЦИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тридеци́л**. *Тридециловий спирт.*

ТРИДИМІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів; використовується як вогнетрив.

ТРИДНІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Проміжок часу в три дні. // Про те, що триває три дні.

ТРИДОБОВИ́Й, -а́, -е́. Тривалість якого становить три доби.

ТРИДО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *літ.* Те саме, що **тричастко́вий** 2.

ТРИ́ДЦЯТЕРО, -тьох, *числ. збірн.* Тридцять (уживається з іменниками чоловічого роду, іменниками, що означають сукупність істот різної статі, іменниками середнього роду, що означають назви істот і речей, а також з особовими займенниками у множині).

ТРИДЦЯТИГРА́ДУСНИЙ, -а, -е. 1. Який має температуру тридцять градусів. 2. Який має міцність тридцять градусів. *Тридцятиградусний лікер.*

ТРИДЦЯТИГРА́ДУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тридцятигра́дусний**.

ТРИДЦЯ́ТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **три́дцять**.

ТРИДЦЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **тридцятирі́чний**.

ТРИДЦЯТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **тридцятирі́ччя**.

ТРИДЦЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває тридцять років. 2. Віком тридцять років. *Тридцятирічна жінка.* 3. Стос. до тридцятиріччя (у 2 знач.). *Тридцятирічний ювілей.*

ТРИДЦЯТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Проміжок часу, строк у тридцять років. 2. Річниця того, хто народився, або того, що виникло, відбулося й т. ін. тридцять років тому.

ТРИДЦЯТИСТРУ́ННИЙ (30-стру́нний), -а, -е. Який налічує, має тридцять струн.

ТРИДЦЯТИТИ́СЯЧНИКИ, -ів, *мн.*, *іст.* Передові промислові робітники, працівники різних установ та навчальних закладів, яких у 1955 р. було направлено для роботи в економічно слабких і відстаючих колгоспах.

ТРИДЦЯ́ТКА, -и, *ж.* Назва числа 30 і його цифрового позначення. // *розм.* Назва того чи іншого виду транспорту, нумерованого цифрою 30 (трамвай, автобус і т. ін.). // *розм.* Кількість із тридцяти одиниць.

ТРИ́ДЦЯТЬ, -ти́ *і* -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 30 і його цифрового позначення. // Уживається в складі багатозначного або дробового числа. *Сто тридцять тисяч. Тридцять сотих.* // Кількість із тридцяти одиниць. // Із попереднім іменником означає приблизну кількість із тридцяти одиниць.

ТРИДЦЯТЬЧЕТВІ́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Легендарний танк Т-34, що був на озброєнні Радянської Армії в часи Другої світової війни; визнаний кращим усіма військовими спеціалістами воюючих сторін.

ТРИДЮЙМІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Гармата калібром три дюйми. 2. Дошка, брус і т. ін. завтовшки в три дюйми.

ТРИДЮЙМО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має калібр три дюйми (про гармату). 2. Завдовжки або завтовшки в три дюйми. *Тридюймовий цвях. Тридюймова дошка.*

ТРИЕ́ДР, -а, *ч.*, *мат.* Сукупність трьох взаємно перпендикулярних одиничних векторів, що мають спільний початок.

ТРИЕЛЕКТРО́ДНИЙ *і* **ТРЬОХЕЛЕКТРО́ДНИЙ**, -а, -е. З трьома електродами. ** **Триелектро́дна ла́мпа** – електронна лампа, що має три електроди: катод, анод і сітку.

ТРИЕТИЛАЛЮМІ́НІЙ, -ю, *ч.* Безбарвна рідина, що самозаймається на повітрі, а з водою вибухає.

ТРИЕТИЛБО́Р, -у, *ч.* Сполука, в якій атом Бору сполучений з трьома етил-радикалами.

ТРИЕТИЛБОРА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **триетилбо́р**.

ТРИЕТИЛБОРА́Т, -у, *ч.* Етиловий ефір борної кислоти; безбарвна рідина, що згоряє зеленим полум'ям.

ТРИЄ́ДИНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який становить триєдність. ** **Триє́диний Бог**: у християнстві – Бог-Отець, Бог-Син, Бог – Дух Святий.

ТРИЄ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *книжн.* Єдність трьох складових частин, ознак чого-небудь. ** **Драмати́чна триє́дність** – єдність часу, місця і дії, якої дотримувалась драматургія класицизму.

ТРИЄ́Н, -у, *ч.* Ненасичена сполука з трьома подвійними зв'язками у молекулі.

ТРИЖДЕ́НЬ, -дня, *ч.*, *діал.* Три дні, три доби.

ТРИЖИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має три жили.

ТРИЗАРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який має три додатні або від'ємні електричні заряди. *Тризарядний катіон.*

ТРИЗАРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тризаря́дний**.

ТРИ́ЗВУК, -у, *ч.* Основний тип акорду, що утворюється з трьох розташованих за терціями звуків.

ТРИЗВУКОВИ́Й, -а, -е. Прикм. до **три́звук**.

ТРИЗВУ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **три́звук**. *Тризвучний акорд.*

ТРИЗМ, -у, *ч.* Судомне стиснення щелеп; спостерігається як ранній симптом ргнічних захворювань центральної нервової системи.

ТРИЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Який здійснюється в три зміни.

ТРИЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тризмі́нний**.

ТРИЗН, -у, *ч.* У Кримінальному праві Англії – одна з історично складених категорій злочинів (поряд з фелонією та місдимінором).

ТРИ́ЗНА, -и, *ж.* 1. У стародавніх слов'ян – завершальна частина поховального обряду, що складалася з поминальної учти, військових ігор і різних змагань. 2. *уроч.* Те саме, що **по́минки**.

ТРИЗНА́КОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **тризна́чний**.

ТРИЗНА́КОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **тризна́ковий**.

ТРИЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Який складається з трьох знаків, має три знаки. *Тризначне число.*

ТРИЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тризна́чний**.

ТРИЗО́ННИЙ, -а, -е. Який має три зони.

ТРИЗУ́Б, -а, *ч.* 1. Прадавній священний символ триєдиного Бога і єдності світобудови, що виник задовго до християнства. 2. Державний герб Київської Русі – України за князювання Володимира Великого. 3. Державний герб УНР і Директорії (1917-1920). 4. Символ українських національно-визвольних змагань. 5. Малий державний герб незалежної України від 1991 р. 6. У давньогрецькій і давньоримській міфологіях – зброя бога морів – Посейдона – Нептуна.

ТРИЗУ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Багаторічна, придатна для корму тваринам трав'яниста болотяна, лугова й т. ін. рослина, плід якої, при дозріванні розпадається на три однонасінні частини. *Тризубець болотний.*

ТРИЗУ́БИЙ, -а, -е. Із трьома зубцями.

ТРИЗУБЦЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має три зубці. 2. Прикм. до **тризу́бець**.

ТРИІПОСТА́СНИЙ, -а, -е. Який існує, виявляється, виступає у трьох іпостасях, сутностях.

ТРИІПОСТА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **триіпоста́сний**.

ТРИЙОДИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у якій атом елемента сполучений з трьома атомами Йоду.

ТРИЙОДОМЕТА́Н, -у, *ч.* Жовті кристали з характерним запахом, які добувають діючи лугом на йодну спиртову настоянку; антисептик для обробки ран; йодоформ.

ТРИЙОДОТИРОНІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **трийодтироні́н**.

ТРИЙОДОТИРОНІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трийодотироні́н**.

ТРИЙОДТИРОНІ́Н, -у, *ч.* 1. Гормон щитоподібної залози. 2. Синтетичний лікарський препарат, що відповідає природному гормону щитоподібної залози.

ТРИКАЛЬЦІЙБІСОРТОФОСФА́Т, -у, *ч.* Нерозчинні у воді білі кристали, мінерал фосфорит – сировина для добування фосфатних кислоти і добрив.

ТРИКА́МЕРНИЙ, -а, -е. Який складається з трьох камер, відділень і т. ін.

ТРИКА́МЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трика́мерний**.

ТРИКАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має три канали.

ТРИКАНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трикана́льний**.

ТРИКАРБО́НОВИЙ, -а, -е: ** **трикарбо́нові кисло́ти** – органічні кислоти, що містять у молекулі три карбоксильні групи.

ТРИКАСКА́ДНИЙ, -а, -е. Який має три каскади.

ТРИКИ́РІЙ, -я, *ч.*, *церк.* Свічник із трьома свічками.

ТРИКИСЛО́ТНИЙ, -а, -е, *хім.* Який має три гідроксид – аніони, здатні заміняватися на кислотні залишки (аніони). *Трикислотна основа.*

ТРИКІЛОМЕТРІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Спортивний забіг, крос на відстань довжиною три кілометри.

ТРИКІЛОМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Завдовжки або завглибшки три кілометри. 2. Який має масштаб три кілометри в сантиметрі (про географічну карту).

ТРИКІЛОПАРСЕ́КОВИЙ, -а, -е. Стос. до міжзоряної відстані довжиною 3000 парсеків (9780 світлових років).

ТРИКІМНА́ТНИЙ, -а, -е. Який складається з трьох кімнат. *Трикімнатна квартира.*

ТРИКЛА́СНИЙ, -а, -е. Який має три класи, розподілений, систематизований на три класи; навчання якого складає три класи. *Трикласна освіта.*

ТРИКЛІ́НІЙ, -я, *ч.* У давніх римлян – обідній стіл, оточений трьома ложами. // Приміщення, де стояв такий стіл.

ТРИКЛІ́ННИЙ, -а, -е: ** **трикли́нна сингоні́я** – найпримітивніша форма кристалів сполук і мінералів, ґратки яких мають три параметри і три значення кутів. **Трикли́нна систе́ма** – одна з кристалографічних систем, об'єднує два види симетрії.

ТРИКЛЯ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **прокля́тий** (з відтінком підсилення); який заслуговує прокляття.

ТРИКЛЯТУ́ЩИЙ, -а, -е; *розм.* Підсил. до **трикля́тий**.

ТРИКО́, *невідм.*, *с.* 1. Вовняна чи напіввовняна тканина візерунчастого плетива для верхнього одягу. 2. Трикотажний театральний або спортивний костюм, який щільно облягає тіло. // Трикотажні жіночі штанці, панталони.

ТРИКО́ВИЙ, -а, -е. Зробл., пошитий із трико (у 1 знач.).

ТРИКО́ЛІРНИЙ, -а, -е. 1. Який має у своєму забарвленні три кольори; який складається з трьох частин різного кольору. 2. *спец.* Який відтворює зображення за допомогою трьох кольорів. *Триколірний друк.*

ТРИКО́ЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **трико́лірний**.

ТРИКОЛІ́СНИЙ, -а, -е. Із трьома колесами, на трьох колесах. *Триколісна тачка.*

ТРИКОЛЬОРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **трико́лірний**. *Трикольоровий ліхтарик. Трикольорове фото.*

ТРИКОЛЬОРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **трикольоро́вий**.

ТРИКО́НХ, -а, *ч.* Тип середньовічного християнського храму (або його східної частини): 3-пелюстковий план створюється апсидами, що примикають з трьох боків до квадратного у плані внутрішнього приміщення.

ТРИКО́НЬ: ** **у трико́нь**, *розм.* – трьома кіньми (про запряжку).

ТРИКО́РПУСНИЙ, -а, -е. Який складається з трьох корпусів (у 2 – 4 знач.).

ТРИКОТА́Ж, -у, *ч.* 1. В'язана машиною тканина. *Шовковий трикотаж.* 2. *збірн.* Вироби з такої тканини. *Верхній трикотаж.*

ТРИКОТА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трикота́ж**. *Трикотажні тканини.* // Признач. для виготовлення трикотажу. // Зробл., пошитий із трикотажу (у 1 знач.). // Який виробляє трикотаж. *Трикотажна фабрика.* // Стос. до виробництва трикотажу.

ТРИКОТА́ЖНИК, -а, *ч.* Працівник трикотажного виробництва.

ТРИКОТА́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **трикота́жник**.

ТРИКОТИ́Н, -у, *ч.* Тканина, схожа за пухкістю переплетення на трикотаж.

ТРИКТРА́К, -у, *ч.* Старовинна гра, яка полягає у пересуванні по дошці шашок відповідно до кількості очок, що випали на кісточках (*див.* **кісточки** 3).

ТРИКРА́ТНИЙ, -а, -е. Здійснений, зроблений три рази; який повторюється тричі; триразовий. // Збільшений утроє, потроєний. // Який тричі домігся чогось або тричі одержав щось. *Трикратний чем-*

ліон.

ТРИКРÁТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трикрáтний**.

ТРИКРÁТНО. Присл. до **трикрáтний**.

ТРИКРÓКОВИЙ, -а, -е. 1. Довжина якого становить три кроки. 2. Стос. до трьох кроків різьби.

ТРИКУ́БОВИЙ, -а, -е. Ємністю в три кубічні метри.

ТРИКУ́БОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **трику́бовий**.

ТРИКУЛАЧКÓВИЙ, -а, -е, *спец.* Який має три кулачки (у 2 знач.), з трьома кулачками.

ТРÍКУТ, -а, *ч.*, *діал.* Трикутник.

ТРИКУ́ТНИЙ, -а, -е. Який має форму трикутника, з трьома кутами. *Трикутний штамп.* // Який формою нагадує трикутник.

ТРИКУ́ТНИК, -а, *ч.* 1. Геометрична фігура на площині, обмежена трьома прямими, які взаємно перетинаються й утворюють три кути. *Рівнобедрений (рівнораменний) трикутник. Рівносторонній трикутник.* ** **прямоку́тний трику́тник** – трикутник, у якого один з кутів прямий – 90°. // Вимірний прилад такої форми для креслення. // *чого, який.* Яка-небудь фігура, предмет або частина предмета, що має таку форму. 2. *перен.* Про любовну, сімейну пару, в якій чоловік або жінка закохані в іншу особу. 3. *у знач. присл.* **трику́тником.** У формі такої фігури. 4. Музичний ударний інструмент такої форми із зігнутого металевого прута, по якому б'ють металевою паличкою; трензель (у 2 знач.). 5. Сузір'я Північної півкулі неба.

ТРИКУ́ТНИЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **трику́тник** 1, 3. 2. *у знач. присл.* **трику́тничком, трику́тничками.**

ТРÍКУТОК, -тка, *ч.*, *діал.* Зменш. до **трíкут**.

ТРИЛАТЕРÁЦІЯ, -ї, *ж.* Метод визначення взаємного планового положення геодезичних пунктів шляхом побудови на місцевості систем суміжно розташованих трикутників.

ТРИЛÉМА, -и, *ж.* 1. Судження, в якому предметові приписують три ознаки, що виключають одна одну. 2. Особливий випадок умовно-розділювального силогізму, коли умовний засновок передбачає залежність від основи не одного, а трьох висновків, які виключать один одного.

ТРÍЛЕР, -а, *ч.* Особливий тип пригодницьких фільмів, літературних творів, в яких специфічні засоби повинні викликати у глядачів або читачів тривожне очікування, тривогу, страх.

ТРИЛÍСНИК, -а, *ч.* 1. Назва деяких болотних і прибережних рослин із трійчастим листям. // Настій з цієї рослини. 2. *заст.* Назва картярської гри.

ТРИЛÍСТИЙ, -а, -е. Який має листя, розділене натроє; із трійчастими листками.

ТРИЛІНІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Трилінійна гвинтівка.

ТРИЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має калібр у три лінії (у 9 знач.), що становить три десятих дюйма. *Трилінійна гвинтівка.* ** **трилініи́на лáмпа**, *заст.* – гасова лампа, у якій гніт завширшки у три лінії (7, 6 мм).

ТРИЛÍТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **трирíчний**.

ТРИЛÍТОК, -тка, *ч. і ж.*, *розм.* Трирічна дитина, тварина або рослина. *Бичок-трилíток.*

ТРИЛІТРÓВИЙ, -а, -е. Місткість, об'єм якого становить 3 л (дм³).

ТРИЛÍТТЯ, -я, *с.* Проміжок часу тривалістю три літа, три роки.

ТРИЛОБÍТ, -а, *ч.* Викопна морська ракоподібна тварина типу членистоногих, що була найпоширеніша на початку палеозойської ери.

ТРИЛОБІТОПОДÍБНИЙ, -а, -е. Подібний до трилобіта, схожий на нього.

ТРИЛОБІТОПОДÍБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трилобітоподíбний**.

ТРИЛОГІЯ, -ї, *ж.* Три літературні або музичні твори одного автора, об'єднані спільними героями, спільною ідеєю, єдністю задуму.

ТРИЛОПАТÉВИЙ, -а, -е. 1. *тех.* Який має три лопаті навкруги спільної основи, спільного центру. *Трилопатевий гвинт.* 2. *бот.* Схожий формою на такі три лопаті.

ТРИЛОПАТÉВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **трилопáтевий**.

ТРИЛЬЙÓН, -а, *ч.* Число, що дорівнює тисячі мільярдів (10^{12}).

ТРИЛЬЙÓННИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **трильйóн**.

ТРИ́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тримáти**.

ТРИМÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тримáти** *і* **тримáтися**.

ТРИМАРÁН, -а, *ч.* Судно з трьома корпусами.

ТРИМÁТИ, -áю, -áєш, *недок.*, *перех.* 1. Взявши щонебудь у руки, в рот, у зуби тощо, ухопившись за щось, не випускати, мати в руках, у зубах тощо; держати. // Стискувати, затискувати щось губами, зубами, лапами тощо. // Вдержувати, підпирати щось руками, на колінах і т. ін. // Обхопивши когось, мати біля себе. // Схопивши когось за що-небудь, не відпускати від себе. // За допомогою чогось стримувати, притримувати рух кого-, чого-небудь. // Піклуючись кимось, турбуючись, дбаючи про когось, не відпускати від себе. // *перен.* Зберігати за собою, не віддавати, докладаючи зусиль. 2. Бути опорою чомусь, держати щось на собі. // Не давати упасти кому-небудь; підтримувати. // *перен.* Бути підтримкою в житті, в якійсь справі, в якомусь починанні. // Зупиняти натиск когось, чогось. 3. Надавши чомусь певного положення, зберігати в ньому протягом якогось часу. *Тримати вікна відчиненими.* // Зберігати, підтримувати певний стан, вигляд, дотримуватись певної відстані тощо. 4. Змушувати когось розмовами, справами тощо залишатися, перебувати де-небудь; затримувати, не відпускати. // Змушувати когось залишатись, перебувати десь проти волі; не випускати звідкись. // Залишати щось у себе; певний час не віддавати. 5. Вдержувати, не давати змоги зрушитися, відірватися, відокремитися. // Вдержувати внаслідок свого в'язкого, твердого й т. ін. фізичного стану. 6. Змушувати когось, щось перебувати в якомунебудь положенні, стані. 7. Мати в себе, при собі; посідати щось, володіти кимось, чимось. // *заст.* Бути власником шинку, крамниці тощо, торгувати в них. // Утримувати когось, годуючи, виховуючи. // Надавати комусь помешкання в себе (вдома, у квартирі тощо) за плату, за відробіток і т. ін. // Мати в себе, у своєму господарстві як робочу силу. // *заст.* Мати за дружину. 8. Помістивши кудись, зберігати. // Зберігати в собі, утримувати. *Тримати в таємниці.* 9. *також без додатка.* Спрямовувати, скеровувати те, що рухається; рухатися в певному напрямі. 10. У сполуч. з деякими іменниками означає: здійснювати те, що названо іменником. 11. *рідко.* Утримуватися (про мороз і т. ін.).

ТРИМÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.* 1. за *кого – що, кого, чого.* Схопившись, учепившись за кого-, щонебудь, зберігати якесь положення; держатися. // Притуливши руку до чогось або взявшись за щось рукою, залишати її в цьому положенні. // *перен.* Спиратися в своїй діяльності на когось, на чиюсь підтримку. // *перен.* Намагатися зберегти когось, щось для себе, утримати за собою. 2. Бути укріпленим на чомусь; утримуватися на якійсь опорі або за допомогою чого-небудь. // *ким, чим, на кому – чому, перен.* Існувати, жити, діяти завдяки комусь, чомусь. // Ґрунтуватися на чомусь. 3. Мати, зберігати певне положення, рівновагу. 4. *перен.* Поводити себе, діяти певним чином. 5. *перен.* Обороняючись, захищаючись, борючись, не відступати, не здаватися, міцно стояти. // Стримувати себе, кріпитися (морально й фізично). 6. Знаходитися, перебувати де-небудь; займати якесь місце, положення. // *перев. кого, чого.* Не покидати кого-, чого-небудь, перебувати біля когось, десь. 7. *перев. чого.* Дотримуватись певного напрямку або орієнтирів у русі. // *кого, чого.* Перебувати поблизу когось, чогось або де-небудь; іти поруч, слідом, не відстаючи. 8. *чого, перен.* Чинити, діяти згідно з чим-небудь. // Зберігати постійність у переконаннях, почуттях, учинках, діях і т. ін. 9. Утримуватися, зберігатися. // *розм.* Залишатися в доброму стані, не псуватися. 10. Пас. до **тримáти** 1 – 10.

ТРИМÁЧ, -á, *ч.* 1. Пристрій для тримання чогось. 2. Власник цінних паперів, а також прав на купівлю (продаж), здійснення певних операцій з цінними паперами тощо. ** **номінáльний тримáч** – юридична особа, зареєстрована в системі ведення реєстру власників іменних цінних паперів.

ТРИМЕКАЇ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із місцевоанестезуючою дією.

ТРÍМЕР, -а, *ч.* 1. *тех.* Змінний електричний конденсатор малої ємності, що застосовується для настроювання радіоапаратури. 2. Пересувна вантажна машина для сипучих вантажів, що здатна відкидати їх далеко вбік. 3. Верстат з кількома пилками для поперечного розпилювання дошок.

ТРИМÉР, -у, *ч.*, *хім.* Продукт послідовного приєднання трьох молекул або іонів мономеру.

ТРИМЕРИЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* Полімеризаційний процес утворення тримеру.

ТРИМЕРИЗÓВАНИЙ, -а, -е. Який утворився внаслідок тримеризації мономеру.

ТРИМÉСТР, -у, *ч.* У вищих навчальних закладах Англії, США та деяких інших країн – частина навчального року, що триває три місяці.

ТРИМÉСТРОВИЙ, -а, -е. Стос. до триместру. *Триместрові заліки.*

ТРИМЕТАФОСФÁТ, -у, *ч.* Пом'якшувач води і сировина для синтезу спеціального скла і термостійких покриттів.

ТРИМЕТИЛАЛЮМІНІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **триметилалюмíній**.

ТРИМЕТИЛАЛЮМÍНІЙ, -ю, *ч.* Сполука, в якій Алюміній сполучений з трьома метил-радикалами; безбарвна рідина, що самоспалахує на повітрі, а з водою вибухає.

ТРИМЕТИЛАМÍН, -у, *ч.* Безбарвний газ із запахом оселедця, що застосовується в органічному синтезі.

ТРИМЕТИЛБÓР, -у, *ч.* Сполука, у якій Бор сполучений з трьома метил-радикалами; безбарвна рідина, що самоспалахує на повітрі.

ТРИМЕТИЛБОРÁН, -у, *ч.* Те саме, що **триметилбóр**.

ТРИМЕТИЛБОРÁТ, -у, *ч.* Повний метиловий ефір борної кислоти; безбарвна рідина, що згоряє зеленим полум'ям.

ТРИМЕТИЛБÓРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **триметилбóр**.

ТРИМЕТИЛÉН, -у, *ч.* Двовалентний лінійний радикал, що складається з трьох метиленових ланок.

ТРИМЕТИЛКАРБІНÓЛ, -у, *ч.* Третинний (терціарний) бутанол, один з двох ізобутилових алкоголів.

ТРИМЕТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який містить у молекулі чи фоні три метильні групи (радикали).

ТРИМЕТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із протисудомною дією, що його застосовують при епілепсії, а також при розладах функції печінки та нирок, захворюваннях зорового нерва та кровотворних органів.

ТРИМЕТОКСИБÓР, -у, *ч.* Те саме, що **триметилборáт**.

ТРИМÉТР, -а, *ч.* Тристопний вірш.

ТРИМЕТРÓВИЙ, -а, -е. Завдовжки, завширшки, заввишки три метри.

ТРИМІЛЬЙÓННИЙ *і* **ТРЬОХМІЛЬЙÓННИЙ**, -а, -е. 1. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **три мільйóни**. 2. Кількістю, чисельністю, вартістю три мільйони.

ТРИМІЛЬЯ́РДНИЙ *і* **ТРЬОХМІЛЬЯ́РДНИЙ**, -а, -е. Числ. порядк., відповідний кільк. числ. **три мілья́рди**. 2. Кількістю або вартістю в три мільярди. *Трьохмільярдна позика.*

ТРÍМІНГ, -у, *ч.* Спосіб стрижки, догляду за шерстю собак.

ТРИМІНГУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тримінгувáти**.

ТРИМІНГУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати тримінг.

ТРИМÍРНИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Те саме, що **тривимíрний**. *Тримірний простір.* 2. *муз.* Який містить три ритмічні міри, долі. *Тримірний такт.*

ТРИМÍРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тримíрний**.

ТРИМÍСНИЙ, -а, -е. Який має три місця.

ТРИМÍСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тримíсний**.

ТРИМÍСЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває три місяці, вимірюється трьома місяцями. 2. Віком три місяці. *Тримісячна дитина.*

ТРÍМІТАС, ТРÍЙУБАС, -а, *ч.* Литовський народний духовий музичний інструмент – довга дерев'яна труба з великим конічним розтрубом.

ТРИМÓВНИЙ, -а, -е. 1. Який постійно користується трьома мовами як рівноцінними, рівноправними. *Тримовне населення.* 2. Складений, написаний трьома мовами. *Тримовний словник.*

ТРИМÓВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тримóвний**.

ТРИМОЛЕКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **тримолекуля́рні реáкції** – хімічні реакції, в кожному елементарному акті яких беруть участь три частинки (атоми, радикали, молекули та ін.).

ТРИМÓРФНИЙ, -а, -е. Троїстий у формах, відмінах, подобах. // Який існує у вигляді трьох форм, різновидів, модифікацій тощо.

ТРИМОТÓРНИЙ, -а, -е. Який має три мотори. *Тримоторний літак.*

ТРИМОТÓРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тримотóрний**.

ТРИМУ́РТІ, *невідм.*, *с.* В індуїзмі: прояв триєдності верховних богів індуїзму – Брахми, Вішну і Шиви.

ТРИ́НА, -и, *ж.*, *збірн.*, *діал.* 1. Потерть. 2. Тирса (*див.* **ти́рса**¹).

ТРИНÁДЦЯТЕРО, -тьóх, *числ. збірн.* Тринадцять (уживається з іменниками чоловічого роду, іменниками, що означають сукупність істот різної статі, іменниками середнього роду, що означають назви істот і речей, а також з особовими займенниками в множині). // *у знач. ім.* Про таку кількість людей різної статі.

ТРИНÁДЦЯТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **тринáдцять**.

ТРИНАДЦЯТИЛÍТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **тринадцятирíчний**.

ТРИНАДЦЯТИРÍЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває тринадцять років. *Тринадцятирічний термін.* 2. Віком тринадцять років.

ТРИНÁДЦЯТКА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Тонка нитка з прядива. 2. Полотно в тринадцять пасом.

ТРИНÁДЦЯТЬ, -ти *і* -тьóх, *числ. кільк.* Назва числа 13 і його цифрового позначення. // Кількість із тринадцяти одиниць.

ТРИ́НДАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **три́ндатися**.

ТРИ́НДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Вештатися, тинятися, бродити.

ТРИНДИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **триндикати**.

ТРИНДИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.*, *ірон.* Невміло або недбало грати на щипковому інструменті. 2. Відтворювати якусь мелодію без слів.

ТРИНДИ́ЧКА, -и, *ж.*, *фольк.* Пісня, перев. жартівливого змісту, на жвавий, мажорний мотив.

ТРИНІ́Г, -нóга, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **тринíжок**.

ТРИНІ́ЖКА, -и, *ж.*, *зах.* Триніжок (у 1, 3 знач.).

ТРИНІ́ЖКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тринíжок**. *Триніжковий стілець.*

ТРИНІ́ЖНИК, -а, *ч.*, *зах.* Триніжок (у 1, 3 знач.).

ТРИНІ́ЖОК, -жка, *ч.* 1. Підставка на трьох ніжках, а також пристосування різного призначення, що складається з трьох палиць, жердин і т. ін., скріплених в одному місці. 2. Столик на трьох ніжках, на якому запалювали священний вогонь або приносили жертву божеству, в стародавніх народів. 3. Стілець на трьох ніжках.

ТРИНІТРОЛÓНГ, -у, *ч.*, *фарм.* Полімерні плівки, що містять 1 або 2 мг нітрогліцерину; застосовують як для купірування, так і профілактики нападів стенокардії.

ТРИНІТРОПОХІДНÉ, -óго, *с.* Сполука, у якій три атоми елемента (найчастіше Гідрогену) замінені трьома нітрогрупами. *Тринітропохідне фенолу.*

ТРИНІТРОСПОЛУ́КА, -и, *ж.* Те саме, що **тринітропохіднé**.

ТРИНІТРОТОЛУÓЛ, -у, *ч.* Сильна бризантна вибухова речовина, що застосовується в артилерійських снарядах, мінах і т. ін.; тротил, тол.

ТРИНІТРОФЕНÓЛ, -у, *ч.* Пікринова кислота – органічна сполука, вибухова речовина.

ТРИ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш. до **три́на**.

ТРИ́НКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **три́нькати**.

ТРИНКÁР, -а, *ч.*, *діал.* Частування, могорич.

ТРИ́НКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Гаркавити.

ТРИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *розм.*, *рідко.* 1. Те саме, що **пóтерть**. 2. Те саме, що **ти́рса** (*див.* **ти́рса**¹).

ТРИНÓГА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **тринíжок** 1, 3. 2. Фоштатив.

ТРИНÓГИ, -ніг, *мн.* Те саме, що **тринíжок** 1.

ТРИНÓГИЙ, -а, -е. Який має три ноги, три ніжки

(про предмети). // Який не має четвертої ноги або ніжки; з поламаною, скаліченою четвертою ногою (ніжкою) (про предмети, тварин).

ТРИНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Абстр. ім. до **трино́гий**.

ТРИНО́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., перех.* Спутувати коневі, корові тощо передні ноги з однією задньою або прив'язувати поводом (налигачем) голову до ноги чи до спутаних ніг.

ТРИНО́ЖИТИСЯ, -ться, *недок.* Пас. до **трино́жити**.

ТРИНО́М, -а, *ч., мат.* Тричлен.

ТРИНОМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.* У вигляді тричлена.

ТРИНО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трино́м**.

ТРИНЬ-ВРИ́НЬ, *виг.* Стос. до тринькання – бринькання на струнних музичних інструментах.

ТРИ́НЬКАЛО, -а, *ч.* Марнотрат, розтринькувач.

ТРИ́НЬКАННЯ[1], -я, *с., розм.* Дія за знач. **три́нькати**[1].

ТРИ́НЬКАННЯ[2], -я, *с., розм.* Дія за знач. **три́нькати**[2] та звуки, утворювані цією дією.

ТРИ́НЬКАТИ[1], -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., розм.* Неощадливо, нерозумно витрачати гроші, майно тощо.

ТРИ́НЬКАТИ[2], -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *перех. і неперех., на чому, рідко.* Те саме, що **бри́нькати** 2. 2. *тільки 3 ос., неперех.* Видавати уривчасті дрижачі звуки. // Видавати ритмічні, розмірені звуки.

ТРИ́НЬКАТИСЯ, -ається, *недок., розм.* Пас. до **три́нькати**[1].

ТРИ́НЬКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **три́нькати**[2].

ТРИО́КИС, -у, *ч., заст.* Те саме, що **трио́кисень**.

ТРИО́КИСЕНЬ, -сню, *ч.* Хімічна сполука, в якій один атом якогось елемента сполучений із трьома атомами кисню.

ТРИОКСАЗИ́Н, -у, *ч., фарм.* Транквілізатор, що заспокоює центральну нервову систему.

ТРИОКСИГЕ́Н, -у, *ч., хім.* Те саме, що **озо́н**.

ТРИОКСИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **трио́кисень**.

ТРИОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Статеве збочення, при якому статеве задоволення досягається лише в тому випадку, якщо статевий акт виконується в присутності третьої особи.

ТРИОРХІДІ́Я, -ї, *ж., анат.* Вроджене збільшення кількості яєчок до 3.

ТРИП, -у, *ч.* Шерстяна ворсиста тканина, шерстяний оксамит.

ТРИПА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Із трьома пальцями, який має три пальці (про тварин, птахів та їхні кінцівки). 2. Уживається в складі деяких назв тварин і птахів. *Трипала чайка.*

ТРИПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **трипа́лий**.

ТРИПА́ЛУБНИЙ, -а, -е. Із трьома палубами, який має три палуби.

ТРИПА́ЛУБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трипа́лубний**.

ТРИПАНОСО́МА, -и, *ж.* Найпростіший одноклітинний організм класу джгутикових, що паразитує в крові й тканинах людини і тварин та спричиняє тяжкі захворювання.

ТРИПАНОСО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трипаносо́ма**.

ТРИПАНОСОМО́З, -у, *ч.* Поширене перев. в тропічних країнах захворювання людини й тварин, спричинюване трипаносомами.

ТРИПАРТИ́ЗМ, -у, *ч.* Термін, який характеризує принцип і практику тристоронніх консультацій з метою вироблення компромісної тристоронньої угоди.

ТРИПАРТИ́ТУМ, -у, *ч.* Основний правовий акт Угорщини (початок 16 ст. – 1848 р.); закріплював становий поділ, привілеї дворянства і духовенства, позбавляв селян права переходу.

ТРИПАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який налічує три партії, до якого входять, належать три партії. *Трипартійний блок.*

ТРИПАРТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трипарті́йний**.

ТРИПЕПТИ́Д, -у, *ч.* Продукт хімічної конденсації трьох молекул альфа-амінокислот.

ТРИ́ПЕР, -у, *ч.* Те саме, що **гоноре́я**.

ТРИ́ПЕРНИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **три́пер**. *Триперна повія.*

ТРИПЕ́РСТНИЙ, -а, -е. Із трьома перстами (пальцями), складений із трьох перстів (пальців).

ТРИПЕ́РСТЯ, -я, *с.* 1. *рел.* Три пальці (великий, вказівний і середній), складені разом пучками для осінення себе, когось або чогось животворним хрестом. 2. *політ.* Три розведені пальці (вказівний, середній і безіменний) у формі Тризуба – символа української національної ідеї та державності.

ТРИПІ́ЛЕЦЬ *див.* **трипі́льці**.

ТРИПІ́ЛЛЯ[1], -я, *с.* Застаріла система рільництва з поділом орної землі на три поля (клини), кожне з яких засівалося спершу озимими культурами, потім яровими, а на третій рік залишалося під паром або толокою.

ТРИПІ́ЛЛЯ[2], -я, *с.* Те саме, що **Трипі́льська культу́ра** (*див.* **трипі́льський**).

ТРИПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на трипіллі (*див.* **трипі́лля**[1]); пов'язаний з трипіллям.

ТРИПІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **трипі́льці**. ** **Трипі́льська культу́ра** – археологічна культура ранніх землеробсько-скотарських племен Південно-Східної Європи епохи переходу від неоліту до бронзи; залишки її вперше було знайдено під час розкопок в Україні в селі Трипілля Київської області. **Трипі́льські племена́** – умовна назва найдавніших землеробсько-скотарських племен, які жили в кінці 4 – на початку 2 тис. до н. е. на території Молдавії та Правобережної України.

ТРИПІ́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **трипі́лець**, -льця, *ч.*). Представники трипільських племен.

ТРИПЛА́Н, -а, *ч.* Літак з трьома, на відміну від моноплана та біплана, крилами-площинами, розміщеними одне над одним.

ТРИПЛА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **трипла́н**.

ТРИПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч трьох кінцівок.

ТРИ́ПЛЕКС, *ч.* 1. *род.* -у. Тришарове скло, яке складається з двох листів звичайного скла та з прошарку прозорого пластичного матеріалу, що склеює їх. 2. *род.* -а. Засклені таким склом віконця-щілини в танку тощо. 3. Такий, що складається із трьох частин; потрійний, трійчастий. // *невідм.* Уживається як складова частина назв різного роду пристроїв, сполук і т. ін., які складаються з трьох самостійних частин, елементів. ** **три́плекс-проце́с** – процес виробництва сталі послідовно в трьох плавильних агрегатах: зазвичай конверторі, мартенівській печі й електричній печі.

ТРИ́ПЛЕКС-ПРОЦЕ́С, -у, *ч.* Виробництво сталі послідовно в трьох плавильних агрегатах.

ТРИПЛЕ́Т, -а, *ч., спец.* 1. Назва різного роду систем, пристроїв і т. ін., що характеризуються наявністю трьох частин. 2. Третій примірник якої-небудь речі (звичайно рідкісної). 3. У більярді – удар, за якого куля влучає в ціль, відскочивши спершу від одного, потім від іншого борту. 4. *біол.* Структурний елемент гена, що кодує одну амінокислоту в синтезі білків.

ТРИПЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трипле́т**.

ТРИПЛІКА́Т, -а, *ч.* 1. Документ, складений у трьох примірниках, а також сам третій примірник документа. 2. У міжнародній торгівлі – засвідчення печаткою третього екземпляру контракту.

ТРИПЛО́ЇД, -а, *ч.* Організм, що містить потрійний набір хромосом.

ТРИПЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Стос. до триплоїда.

ТРИПЛОПІ́Я, -ї, *ж.* Потроєне зображення предмета, яке виникає при розгляданні його двома очима у випадку монокулярної диплопії.

ТРИПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має три поверхи, заввишки три поверхи. 2. Розташований у три ряди один над одним; потрійний.

ТРИПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **триповерхо́вий**.

ТРИ́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трип**. // Пошитий із трипу. *Триповий картуз.*

ТРИПО́ДІЯ, -ї, *ж.* Ритмічна група, що складається з трьох стоп у вірші.

ТРИПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Який становить три проценти чого-небудь. *Трипроцентний прибуток.* 2. Який дає прибуток три проценти. 3. Який містить три проценти якоїсь речовини. *Трипроцентний розчин хлорофосу.*

ТРИ́ПСИ, -ів, *мн.* (*одн.* **трипс**, -а, *ч.*), *ент.* Те саме, що **пухироно́гі**.

ТРИПСИ́Н, -у, *ч., фізіол.* Травний фермент людини і ряду тварин, що міститься в соці підшлункової залози та бере участь у розщепленні білків і пептидів.

ТРИПСИНОГЕ́Н, -у, *ч.* Профермент трипсину; секретується підшлунковою залозою.

ТРИПТА́Н, -у, *ч.* Насичений аліфатичний вуглеводень, ізомер нормального гептану.

ТРИ́ПТИХ, -а, *ч.* 1. *мист.* Композиція з трьох картин, барельєфів, малюнків і т. ін., об'єднаних спільною темою, ідеєю. // *літ.* Поетичний твір із трьох віршів, уривків і т. ін., об'єднаних спільним задумом. // Музичний цикл із трьох п'єс з різними сюжетами, об'єднаних однією ідеєю, темою або спільним драматичним задумом. 2. *церк.* Складана ікона, що має три стулки.

ТРИПТОЛЕ́М *див.* **Тріптоле́м**

ТРИПТОФА́Н, -у, *ч.* Одна з незамінних амінокислот, що входить до складу багатьох білків, а в організмі людини є вихідною речовиною для синтезу нікотинової кислоти.

ТРИПТОФА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **триптофа́н**.

ТРИПТОФАНСИНТЕТА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що бере участь у синтезі триптофану.

ТРИПУДО́ВИЙ, -а, -е. Який важить три пуди.

ТРИРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Учинений, зроблений три рази; який відбувається, буває, повторюється три рази; трикратний. // Признач., дійсний на три рази. *Триразова перепустка.* // Який тричі завоював першість у змаганнях з якогось виду спорту. *Триразовий чемпіон світу з гімнастики.*

ТРИРАЗО́ВО. Присл. до **триразо́вий**.

ТРИРАМЕ́ННИЙ, -а, -е. Із трьома раменами (перехрестями). ** **Трираме́нне "т"** – назва літери "т", написаної трьома паличками. **Трираме́нний хрест** – хрест із трьома раменами.

ТРИРЕ́МА, -и, *ж.* Давньоримський військовий корабель з трьома рядами весел.

ТРИРІ́ВНЕВИЙ, -а, -е. Який має три рівні, може перебувати на трьох рівнях.

ТРИРІ́ВНЕВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **трирі́вневий**.

ТРИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває, продовжується три роки; пов'язаний із закінченням цього строку. *Трирічний стаж роботи.* // Признач., розрахований на три роки. 2. Віком три роки. *Трирічна дитина.*

ТРИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Період, час, що дорівнює трьом рокам. 2. Річниця події, що відбулась, або заходу, проведеного три роки тому.

ТРИРО́ЗМІРНИЙ, -а, -е. Те саме, що **триви́мірний**.

ТРИРОЗМІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **трирозмі́рний**.

ТРИРОЗРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який має три розряди; який розподіляється, систематизується за трьома розрядами.

ТРИРОЗРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трирозря́дний**.

ТРИРЯ́ДКА, -и, *ж., розм.* Трирядна гармонія.

ТРИРЯДКО́ВИЙ, -а, -е, *с. г.* Який утворює або обробляє три рядки одночасно (*див.* **рядо́к** 3). // Який забезпечує обробіток, сівбу тощо в три рядки.

ТРИРЯДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **трирядко́вий**.

ТРИРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який утворює три ряди, розташований трьома рядами. *Трирядна гармонія.*

ТРИРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трирядний**.

ТРИСАЖЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **трисажне́вий**.

ТРИСАЖНЕ́ВИЙ -а, -е *і* **ТРИСАЖНЬОВИ́Й**, -а́, -е́. Завдовжки, заввишки, завглибшки три сажні.

ТРИСАЖНЬОВИ́Й *див.* **трисажне́вий**.

ТРИСАНТИМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Завдовжки, завширшки, завглибшки три сантиметри.

ТРИСАХАРИ́ДИ, -ів, *мн.* Складний цукор, молекула якого побудована із трьох залишків моносахаридів.

ТРИСВІ́ЧНИК, -а, *ч.* Свічник на три свічки.

ТРИСВЯТИ́Й, -а́, -е́, *церк.* Який перевершує всіх (всі) у святості; пресвятий.

ТРИСЕКТРИ́СА, -и, *ж., мат.*: ** **Трисектри́са кута́** – промінь з початком у вершині кута, який ділить величину кута у відношенні 1:2.

ТРИСЕКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має три секції, відділення; який складається із трьох секцій, відділень. *Трисекційна шафа.*

ТРИСЕ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Поділ на три частини. ** **Трисе́кція кута́**, *мат.* – задача про поділ довільного кута на три рівні частини (кути) циркулем і лінійкою.

ТРИСЕЛЕНІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у якій атом елемента сполучений з трьома атомами Селену, що не з'єднані між собою.

ТРИ́СЕЛЬ, -я, *ч., мор.* Косе трикутне або чотирикутне вітрило.

ТРИСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має три серії.

ТРИСЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трисері́йний**.

ТРИСИЛА́Н, -у, *ч.* Оводень силіцію, аналог пропану; безбарвний отруйний газ, самозаймається на повітрі.

ТРИСИЛІКА́Т, -у, *ч.* Сіль, мінерал із аніоном ізополікислоти, у якому три атоми Силіцію сполучені між собою оксигеновими атомами.

ТРИСИЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трисиліка́т**.

ТРИСИЛІЦИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у якій атом елемента сполучений з трьма атомами Силіцію.

ТРИСИЛІЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трисиліци́д**.

ТРИСІРКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **трисульфі́дний**.

ТРИСКАЙДЕКАФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **треде-кафо́бія**.

ТРИСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е, *грам., літ.* Який має три склади, в якому налічується три склади.

ТРИСКЛАДО́ВІСТЬ, -вості, *ж., грам., літ.* Абстр. ім. до **трискладо́вий**.

ТРИСОМІ́Я, -ї, *ж.* Вид полісомії, коли не-розходження хромосом може призвести до появи трьох гомологічних хромосом, які утримуються разом у вигляді тривалента.

ТРИ́СТА, трьохсо́т, *числ. кільк.* Назва числа 300 і його цифрового позначення. // Кількість із трьохсот одиниць.

ТРИСТЕАРИ́Н, -у, *ч.* Твердий жир – повний (потрійний) ефір гліцерину і стеаринової кислоти.

ТРИСТЕ́ЦА, -и, *ж.* Вірусна хвороба цитрусових рослин, прищеплених на бігардії і лаймі.

ТРИСТО́ПНИЙ, -а, -е, *літ.* Який складається з трьох віршових стоп.

ТРИСТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тристо́пний**.

ТРИСТОРО́ННІЙ, -я, -є. Який стосується трьох юридичних сторін, який відбувається з участю трьох юридичних сторін. *Тристороння угода.*

ТРИСТОРО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тристоро́нній**.

ТРИСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має три струни.

ТРИСТРУ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **триструнний**.

ТРИСТУ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Який має три стулки, який складається з трьох стулок. *Тристулкове дзеркало.*

ТРИСТУ́ЛКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **тристу́лковий**.

ТРИСТУПЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який складається з трьох ступенів. ** **Триступене́ві ви́бори** – у деяких країнах – непрямі вибори, під час яких громадяни обирають із свого середовища уповноважених, уповноважені – виборців і тільки останні обирають депутатів.

ТРИСТУПЕНЕ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **триступене́вий**.

ТРИСТУПІ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Який складається з трьох ступенів, частин. // Який здійснюється в три етапи.

ТРИСТУПІ́НЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **триступі́нчастий**.

ТРИСТУПІ́НЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **триступі́нчастий**.

ТРИСТУПІ́НЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **триступі́нчатий**.

ТРИСУЛЬФІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у якій атом елемента сполучений з трьома атомами Сульфуру, що не з'єднані між собою.

ТРИСУЛЬФІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трифульфі́д**.

ТРИСУЛЬФОКИСЛОТА́, -и́, *ж.* Сполука, у молекулі якої є три сульфогрупи.

ТРИТА́КТНИЙ, -а, -е. 1. *муз.* Який складається з трьох тактів, триває три такти. *Тритактна пауза.* 2. *тех.* Робочий цикл якого складається з трьох тактів, зроблених трьома ходами поршня (про двигун внутрішнього згоряння). *Тритактний мотор.*

ТРИТА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трита́ктний**.

ТРИТА́КТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **трита́ктний**.

ТРИТАНО́Л, -у, *ч.* Хворий, що страждає три-танопією.

ТРИТАНОМА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Порушення кольорового зо-

ру, яке характеризується послабленням сприйняття переважно фіолетового кольору.

ТРИТАНОПІ́Я, -ї, *ж.* Кольорова сліпота стосовно синього кольору.

ТРИТИЖНЕ́ВИЙ, -а, -е. Тривалість або давність якого становить три тижні. *Тритижнева відсутність.*

ТРИТИКА́ЛЕ, *невідм., мн.* Пшенично-житні гібриди – спонтанні кущисті форми рослин, що не розщеплюються.

ТРИТИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Введення тритію замість протію до складу сполук.

ТРИТИ́СЯЧНИЙ *і* **ТРЬОХТИ́СЯЧНИЙ**, -а, -е. 1. *Числ. порядк.*, відповідний до кільк. числ. **три ти́сячі**. 2. Який складається з трьох тисяч одиниць, предметів. *Тритисячний загін.* 3. *розм.* Кількістю, чисельністю, вартістю три тисячі.

ТРИ́ТІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **три́тій**.

ТРИ́ТІЙ, -ю, *ч.* Надважкий радіоактивний ізотоп Гідрогену, ядро якого складається з протона і двох нейтронів.

ТРИТІЙЗАМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. У якому один, кілька або всі атоми протію замінені атомами тритію.

ТРИТІЙЗАМІ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тритійзамі́щений**.

ТРИТІОАНТИМОНІ́Т, -у, *ч.* Ортоантимоніт, у аніоні якого три оксигенові атоми замінені атомами Сульфуру.

ТРИТІОАРСЕНІ́Т, -у, *ч.* Ортоарсеніт, у аніоні якого три оксигенові атоми замінені атомами Сульфуру.

ТРИТІОКАРБОНА́Т, -у, *ч.* Сіль із карбонат-аніоном, у якому всі три оксигенові атоми замінені атомами Сульфуру.

ТРИТІОНА́Т, -у, *ч.* Сіль тритіонової кислоти.

ТРИТО́МНИЙ, -а, -е. Який складається з трьох томів, виданий у трьох томах. *Тритомне зібрання творів.*

ТРИТО́МНИК, -а, *ч., розм.* Твір, праця або зібрання творів у трьох томах.

ТРИТО́Н[1], -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – син бога морів Посейдона – морське божество з людським тулубом і риб'ячим хвостом. 2. *астр.* Один із двох супутників планети Нептун. 3. Хвостата земноводна тварина родини саламандрових.

ТРИТО́Н[2], -у, *ч., муз.* Інтервал із трьох цілих тонів, тобто збільшена кварта або зменшена квінта.

ТРИТО́Н[3], -а, *ч., фіз.* Ядро атома радіоактивного ізотопу Гідрогену – тритію.

ТРИТОНІ́МФА, -и, *ж.* Третя німфальна стадія в циклі розвитку кліщів.

ТРИТО́НКА, -и, *ж., розм.* Автомашина, що має вантажність три тонни.

ТРИТО́ННИЙ, -а, -е. 1. Який важить три тонни. 2. Признач., розрахований на три тонни вантажності.

ТРИТОНОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **трито́н** 2.

ТРИТРУ́БНИЙ, -а, -е. Який має три труби, з трьома трубами.

ТРИТТЯ́, -я́, *с., діал.* Тертя, розтирання.

ТРІ́УБАС *див.* **три́мітас**.

ТРИУ́Х, -а, *ч.* Тепла шапка з навушниками та задком, що опускаються.

ТРИФА́ЗНИЙ *і* **ТРИФА́ЗОВИЙ**, -а, -е, *спец.* 1. Який складається з трьох фаз, етапів. *Трифазне розгортання понять.* ** **Трифа́зний струм** – сукупність трьох однофазних змінних струмів однакової частоти та амплітуди, але відмінних за фазою на $^1/_3$ періоду. 2. Стос. до трьох змінних струмів однакової частоти та амплітуди, але зі зсунутими на $^1/_3$ періоду фазами.

ТРИФА́ЗОВИЙ *див.* **трифа́зний**.

ТРИФА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **сподуме́н**.

ТРИФЕНІЛМЕТА́Н, -у, *ч.* Ароматична кристалічна сполука – вихідна для синтезу барвників.

ТРИФЕНІЛМЕТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трифенілмета́н**.

ТРИФІЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; зеленкувато-сірі з блакитним відтінком кристали або суцільні маси зі скляним блиском.

ТРИФОЛІА́ТА, -и, *ж.* Дерево або кущ родини рутових.

ТРИФО́ЛЬ, -і, *ж.* Рід багаторічних трав, що росте на болотах; використовується як жовчогінний засіб.

ТРИФО́РІЙ, -я, *ч.* В романській і готичній архітектурі – вузькі поздовжні галереї над боковими нефами.

ТРИФОСФІ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у якій на атом елемента припадає три атоми фосфору.

ТРИФТАЗИ́Н, -у, *ч., фарм.* Активний нейролептичний засіб, що його застосовують при шизофренії та інших психічних захворюваннях.

ТРИФТО́НГ, -а, *ч., лінгв.* Поєднання трьох голосних звуків в одному складі.

ТРИФТОНГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **трифто́нг**. *Трифтонгічний склад.*

ТРИФТОРИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у якій атом елемента сполучений з трьома атомами Фтору.

ТРИФТОРНІТРОЗОМЕТА́Н, -у, *ч.* Аліфатична нітрозосполука; сировина у виробництві хімічно стійких фторкаучуків.

ТРИФТОРХЛОРЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений аліфатичний галогеновмісний вуглеводень.

ТРИХАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Особливо підвищена чутливість або відчуття болю при погладжуванні волосся.

ТРИХАТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена або набута атрофія волосся.

ТРИХВИЛИ́ННИЙ, -а, -е. Який триває (тривав) три хвилини. *Трихвилинна пауза.*

ТРИХЕСТЕЗІ́Я, -ї, *ж., мед.* Тактильне відчуття, що зазнається шкірою, коли торкаються волосся або коли волосся рухається.

ТРИХІА́З, -у, *ч.* Неправильний ріст вій після захворювань країв повік або слизової оболонки.

ТРИХІА́ЗИС, -у, *ч.* Те саме, що **трихіа́з**.

ТРИХІ́НА, -и, *ж.* Маленький круглий черв'ячок, личинки якого паразитують у м'язах свиней та інших тварин і з недостатньо провареною м'ясною їжею передаються людині, спричиняючи трихінельоз.

ТРИХІНЕ́ЛА, -и, *ж.* Те саме, що **трихі́на**.

ТРИХІНЕЛЬО́З *див.* **трихіно́з**.

ТРИХІНЕЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трихінельо́з**.

ТРИХІНО́З, **ТРИХІНЕЛЬО́З**, -у, *ч., мед., вет.* Тяжке глистяне захворювання людини й тварин, спричинюване трихінами.

ТРИХІНО́ЗНИЙ, -а, -е. Із трихінами, зараженний трихінами. *Трихінозне м'ясо.*

ТРИХІО́Н, -у, *ч.* Точка, розміщена на межі волосистої частини лоба по його середній лінії; антропометрична точка.

ТРИХІУРІА́З, -у, *ч.* Те саме, що **трихоцефальо́з**.

ТРИХЛОРЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Сильнодіючий наркотичний засіб, що його застосовують для наркозу (головним чином короткочасного).

ТРИХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Бінарна сполука, у якій атом хімічного елемента сполучений з трьома атомами Хлору.

ТРИХЛОРМЕТА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **хлорофо́рм**.

ТРИХОБАЗАЛІО́МА, -и, *ж.* Гістологічний варіант базально-клітинного раку.

ТРИХОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Те саме, що **ни́тчасті бакте́рії**.

ТРИХОБЕЗОА́Р, -а, *ч.* Чужорідне тіло шлунка, яке утворилося з проковтнутих вовни та волосся.

ТРИХОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* Клітини епідермісу кореня, з яких утворюються кореневі волоски.

ТРИХОГІАЛІ́Н, -у, *ч.* Білок, який міститься у волоссі.

ТРИХОГРА́МА, -и, *ж., ент.* Рід дуже дрібних перетинчастокрилих комах, які відкладають свої яйця в яйця інших комах; використовують їх у біологічному способі боротьби з деякими шкідливими комахами.

ТРИХОДИНО́ЗИ, -ів, *мн.* Інвазійні хвороби прісноводної і морської риби, при яких уражаються шкіра і зябра.

ТРИХОДОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який розв'язується трьома ходами (про шахові задачі). 2. Який забезпечує три робочі ходи (про коробку передач в автомобілі тощо).

ТРИХОЕПІТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина шкіри із волосяних фолікулів.

ТРИХО́З, -у, *ч.* Те саме, що **трихо́зис**.

ТРИХО́ЗИС, -у, *ч.* 1. Хвороба волосся взагалі. 2. Аномалія росту волосся.

ТРИХОКЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Патологічний стан волосся, який характеризується спонтанним їх обламуванням. ** **Вузлува́та трихоклазі́я** – захворювання волосся, яке характеризується появою на його стрижнях світлих вузликів.

ТРИХОКРИПТОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **трихотилома́нія**.

ТРИХОЛЕМО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина із волосяних фолікулів, розміщена в дермі.

ТРИХОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ дерматології, який вивчає волосся та його захворювання.

ТРИХОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Патологічні зміни волосся, які характеризуються розм'якшенням його стрижнів.

ТРИХОМАТРИКСО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина із волосяного фолікула.

ТРИХО́МИ, -хо́м, *мн.* Вирости епідермісу у рослин у вигляді волосків, лусочок, щетинок тощо.

ТРИХОМІКО́З, -у, *ч.* Грибкове захворювання шкіри, при якому збудники паразитують у роговому шарі і спричинюють запалення дерми, алергічні реакції, уражають волосся, нігті.

ТРИХОМОНА́ДА, -и, *ж.* Рід одноклітинних паразитичних організмів класу джгутикових; паразитують у травному тракті та статевих органах теплокровних тварин і людини.

ТРИХОМОНА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трихомона́да**.

ТРИХОМОНІА́З, -у, *ч.* Захворювання, збудником якого є джгутикові найпростіші Trichomonas vaginalis.

ТРИХОМОНО́З, -у, *ч.* Те саме, що **трихомоніа́з**.

ТРИХОНЕМАТО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз непарнокопитих, що викликається нематодою, яка паразитує в товстих кишках, спричиняючи схуднення, розлади травлення тощо.

ТРИХОНОДО́З, -у, *ч., мед.* Вузликові потовщення волосся внаслідок неправильного догляду за ним.

ТРИХОНОДО́ЗИС, -у, *ч.* Дистрофічні зміни волосся, які характеризуються утворенням вузликів на волоссі; вузлуватість волосся.

ТРИХОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Будь-які патологічні зміни волосся.

ТРИХОПАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **трихофо́-бія**.

ТРИХОПО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при гострому та хронічному трихомонозі у жінок та чоловіків.

ТРИХОПОЛІО́З, -у, *ч.* Посивіння.

ТРИХОПТИЛО́З, -у, *ч.* Те саме, що **трихопти-ло́зис**.

ТРИХОПТИЛО́ЗИС, -у, *ч.* Розщеплення вільного кінця волосся.

ТРИХО́РД, -а, *ч.* У музиці – звукоряд із трьох звуків (в обсязі терції чи кварти).

ТРИХО́РДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трихо́рд**.

ТРИХОРЕ́КСИС, -у, *ч.* Те саме, що **трихоклазі́я**. ** **Вузлува́тий трихоре́ксис** – вузлуваті потовщення волосся, які часто в цих місцях переламуються.

ТРИХОРЕ́Я, -ї, *ж.* Патологічне випадіння волосся.

ТРИХОСПОРІ́Я, -ї, *ж., мед.* Грибкове ураження волосся, яке проявляється утворенням на ньому твердих дрібних вузликів білого або чорного кольору.

ТРИХОСТРОНГІЛІ́ДИ, -ів, *мн., біол.* Родина нематод, до якої входять паразити кишок хребетних і людини, що спричиняють трихостронгілідоз.

ТРИХОСТРОНГІЛІДО́З, -у, *ч.* Те саме, що **трихостронгілоїдо́з**.

ТРИХОСТРОНГІЛОЇДО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз із групи нематодозів, збудниками якого є дрібні нематоди з родини трихостронгілід.

ТРИХОСТРОНГІЛЬО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози травоїдних і птиці, що викликаються нематодами, які паразитують в шлунково-кишковому тракті тварин.

ТРИХОТИЛОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Потяг до виривання волосся на голові або інших частинах тіла.

ТРИХОТОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до трихотомії.

ТРИХОТОМІ́Я, -ї, *ж., книжн.* Поділ цілого на три більш або менш рівні частини. // *спец.* Поділ поняття на три члени на основі їх протилежності.

ТРИХОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Патологічний потяг до поїдання волосся.

ТРИХОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, які використовують капілярну вологу ґрунтових вод.

ТРИХОФІТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до трихофітії.

ТРИХОФІТІ́Я, -ї, *ж., мед., вет.* Заразне грибкове захворювання шкіри (а також волосся та нігтів) у людини та тварин; стригучий лишай.

ТРИХОФІТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **трихофіті́я**.

ТРИХОФІТО́Н, -у, *ч.* Рід паразитичних грибів, які спричиняють у людини поверхневу трихофітію.

ТРИХОФО́БІЯ, -ї, *ж., мед.* 1. Страх втрати волосся або, навпаки, надмірного оволосіння. 2. Нав'язлива боязнь потрапляння волосся в їжу, на одяг або поверхню тіла.

ТРИХОФОЛІКУЛО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина з волосяних фолікулів.

ТРИХОЦЕФА́ЛИ, -ів, *мн.* Рід круглих черв'яків (нематод), які паразитують у товстій та сліпій кишках багатьох ссавців.

ТРИХОЦЕФАЛЬО́З, -у, *ч., мед.* Глистяне захворювання людини.

ТРИХОЦИ́СТИ, -ів, *мн.* Органели багатьох інфузорій і деяких джгутикових, що служать гол. чином для захисту й нападу.

ТРИХОШИ́ЗИС, -у, *ч.* Те саме, що **трихоптило́зис**.

ТРИХРОМАЗІ́Я, -ї, *ж.* Здатність сприймати три основних кольори – червоний, зелений і фіолетовий; нормальний кольоровий зір. ** **Анома́льна трихромазі́я** – розлад кольорового зору, який характеризується послабленням сприйняття деяких кольорів.

ТРИХРОМА́Т, -а, *ч.* Людина, яка нормально сприймає три основних кольори – червоний, зелений і фіолетовий.

ТРИХРОМАТИ́ЗМ, -у, *ч., мед.* Те саме, що **трихромазі́я**.

ТРИХРОМАТОПСІ́Я, -ї, *ж., мед.* Те саме, що **трихромазі́я**.

ТРИХРОМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Те саме, що **трихромазі́я**.

ТРИХУРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **трихоцефальо́з**.

ТРИЦАЛІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Тридюймова дошка.

ТРИ́ЦЕПС, -а, *ч., анат.* Триголовий м'яз.

ТРИЦЕРА́ТОПС, -а, *ч.* Викопний плазун з підряду рогатих динозаврів.

ТРИЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджена наявність на одній голові трьох лицьових поверхонь при загальному тулубі.

ТРИЦИ́КЛ, -а, *ч.* Триколісний велосипед, автомобіль.

ТРИЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який має, триває три цикли. 2. Який складається з трьох циклів.

ТРИЧАСТКО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Який складається з трьох часток, розпадається на три частки. *Тричасткова насінина. Тричасткова ряска.* 2. Який містить три ритмічні міри. *Тричастковий розмір.*

ТРИ́ЧІ, *присл.* 1. Три рази. 2. Узявши три рази (про множення). 3. *розм.* У три рази; утричі. // *тільки в сполуч. зі звичайним ступенем прикм.* Указує на дуже високий ступінь ознаки; надто, дуже.

ТРИЧЛЕ́Н, -а, *ч.* Алгебраїчний вираз, що складається з трьох одночленів, поєднаних знаками додавання або віднімання.

ТРИЧЛЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який складається з трьох частин, елементів, членів. *Тричленна формула.* 2. Стос. до тричлена. *Тричленне рівняння.*

ТРИШАРО́ВИЙ, -а, -е. Який складається з трьох шарів, який має три шари. // Який охоплює три шари.

ТРИШАРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **тришаро́вий**.

ТРИЩЕТИ́ННИК, -а, *ч.* Ряд багаторічних (рідше однорічних) трав'янистих рослин родини злакових, деякі види якого вживаються на корм.

ТРИЩО́ГЛИЙ *і* **ТРИЩО́ГЛОВИЙ**, -а, -е. Із трьома щоглами.

ТРИЩО́ГЛОВИЙ *див.* **трищо́глий**.

ТРИЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е. 1. *фіз.* Стос. до зіткнення, взаємодії трьох атомних ядер. 2. *мед.* Стос. до ракової клітини з трьома клітинними ядрами. 3. *хім.* Стос. до комплексу з трьома ядрами – центральними атомами – комплектоутворювачами.

ТРИЯ́РУСНИЙ *і* **ТРЬОХ'Я́РУСНИЙ**, -а, -е. Який має три яруси, три горизонтальні ряди, розташовані один над одним. *Триярусний міст.*

ТРИЯ́РУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трия́русний**.

ТРІА́ДА, -и, *ж.* 1. *книжн.* Єдність, утворювана трьома окремими особами, предметами, поняттями або частинами, елементами. 2. У філософській системі Гегеля – триступінчастий розвиток ідеї, що визначає три ступені в розвитку явищ дійсності: теза, антитеза й синтез. *Діалектична тріада.* 3. Назва гонконгівської мафії. 4. *полігр.* Три кольори, з яких отримують увесь спектр кольорів: червоний (магента, мажента), жовтий, синій.

ТРІА́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тріа́да**.

ТРІА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **тріа́дний**.

ТРІА́Ж, -у, *ч.*, *іст.* У Франції – звичай і право, згідно з яким сеньйор міг вимагати виділення йому частини общинних угідь.

ТРІАЛА́Т, -у, *ч.* Препарат для знищення вівсюга у посівах зернових культур та плевелу у посівах льону (гербіцид).

ТРІАНГУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тріангулюва́ти**.

ТРІАНГУЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тріангульо́ваний**.

ТРІАНГУЛЬО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна тріангулювати.

ТРІАНГУЛЬО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **тріангульо́вний**.

ТРІАНГУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тріангулюва́ти**.

ТРІАНГУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. і док.*, *перех.*, *мат.*, *геод.* Здійснювати тріангуляцію.

ТРІАНГУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *геод.* Стос. до тріангуляції (у 2 знач.).

ТРІАНГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *мат.* Метод визначення великих відстаней на земній поверхні, за яким остання розбивається, поділяється на трикутники. 2. *геод.* Визначення положення опорних точок на земній поверхні для топографічного знімання місцевості.

ТРІА́С, -у, *ч.* Перший із трьох періодів мезозойської ери геологічної історії Землі.

ТРІА́СОВИЙ, -а, -е. Стос. до тріасу. *Тріасові відкладення.* ** **Тріа́совий пері́од** – те саме, що **тріа́с**.

ТРІАТЛО́Н, -у, *ч.* Вид безперервного спортивного триборства: плавання (у відкритому водоймищі), велоперегони, легкоатлетичний крос.

ТРІ́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Потрібний.

ТРІ́БУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і з інфін.*, *діал.* 1. Зазнавати, переживати. 2. Пробувати (у 1, 3 знач.).

ТРІВО́К, -вку́, *ч.*, *зах.* Життя, існування.

ТРІЕ́ДР, -а, *ч.*, *мат.* Трійка взаємно перпендикулярних одиничних векторів, що виходять з однієї точки.

ТРІЄНА́ЛЕ, *невідм.*, *ж.* Виставка, що повторюється кожні три роки.

ТРІЄ́Р, -а, *ч.* Машина для очищення та сортування насіння.

ТРІЄ́РА, -и, *ж.* Судно з трьома рядами весел у давніх греків.

ТРІЄ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тріє́р**.

ТРІЄРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тріє́рува́ти**.

ТРІЄРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тріє́рува́ти**.

ТРІЄРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Очищати, сортувати на трієрі. *Трієрувати насіння.*

ТРІЄРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **тріє́рува́ти**.

ТРІЄ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Трієст.

ТРІ́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трі́йка**.

ТРІ́ЄЧНИК, -а, *ч.*, *розм.* Учень, який постійно одержує трійки за успішність.

ТРІ́ЄЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **трі́єчник**.

ТРІЙЗІ́ЛЛЯ *див.* **тройзі́лля**.

ТРІ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Назва цифри й числа 3. // *розм.* Кількість із трьох одиниць. // *розм.* Назва різних видів транспорту певного маршруту, нумерованих цифрою 3. 2. Оцінка успішності учня, що в п'ятибальній системі означає "задовільно". 3. Троє коней, запряжених поряд в один екіпаж. // Екіпаж із запряженими в нього трьома кіньми; тройка. 4. Керівна група, комісія тощо з трьох осіб. 5. *розм.* Чоловічий костюм, що складається з піджака, штанів і жилета. 6. Гральна карта з трьома вічками однієї масті. *Бубнова трійка.* 7. *зах.* Отрута.

ТРІЙКА́Р, -я́, *ч.*, *заст.* Візник на трійці (у 3 знач.).

ТРІ́ЙКО, *невідм.*, *числ. кільк.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **тро́є**.

ТРІ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трі́йка**.

ТРІ́ЙЛО, -а, *с.*, *зах.* Отрута.

ТРІЙНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до трьох. ** **Трійне́ пра́вило** – правило для розв'язання арифметичних задач, у яких величини пов'язані прямо чи обернено пропорційною залежністю.

ТРІЙНИ́К, -а́, *ч.* Предмет, що складається з трьох якихось частин або який має три однакові частини. // Частина трубопроводу – невелика трубка з трьома патрубками для з'єднання відгалужень.

ТРІЙНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трійни́к**.

ТРІЙНЯ́, -і́, *ж.* Те саме, що **трійня́та**.

ТРІЙНЯ́ТА, -я́т, *мн.* Троє дітей, народжених одночасно однією матір'ю; троє близнят. // Троє малят, народжених одночасно самкою.

ТРІ́ЙЦЯ, -і, *ж.* 1. У християнській релігії – триєдиний Бог, в якому поєднуються Бог-Отець, Бог-Син і Бог – Дух Святий. 2. *розм.* Про трьох осіб, людей, що пов'язані між собою близькими стосунками, часто бувають разом і т. ін. 3. *розм.* Те саме, що **тро́є**. // *у знач. присл.* **трі́йцею**. Утрьох. 4. *заст.* Трисвічник. // Три з'єднані разом свічки. 5. *церк.* Те саме, що **тро́йця**; зелені свята.

ТРІЙЧАКИ́, -і́в, *мн.* Те саме, що **трійча́та**.

ТРІЙЧА́СТИЙ, -а, -е. Який складається з трьох однакових частин. ** **Трійча́стий нерв** – п'ята пара черепномозкових нервів людини та хребетних тварин, що складається з трьох гілок: орбітальної, верхньощелепної та нижньощелепної.

ТРІЙЧА́ТА, -а́т, *мн.* Вила з трьома ріжками.

ТРІЙЧА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **трійча́стий**.

ТРІ́ЙЧАТКА, -и, *ж.*, *розм.* Предмет, що складається з трьох однакових частин, який має три однакові частини.

ТРІ́ЙЧАТКИ, -ток, *мн.* Те саме, що **трійча́та**.

ТРІ́НЕЧКИ *див.* **трі́ньки**.

ТРІ́НОЧКИ *див.* **трі́ньки**.

ТРІ́НЬКИ, **ТРІ́НЕЧКИ**, **ТРІ́НОЧКИ**, **ТРІНЮ́НІ**, **ТРІНЮ́СІ**, *присл.* Зменш.-пестл. до **трі́шки**.

ТРІНЮ́НІ *див.* **трі́ньки**.

ТРІНЮ́СІ *див.* **трі́ньки**.

ТРІ́О, *невідм.*, *с.* 1. Музичний твір для трьох інструментів або трьох голосів із самостійними партіями в кожного. 2. Ансамбль із трьох співаків або музикантів для виконання таких творів. // Три співаки або музиканти, які виконують взагалі музичний твір. // *у знач. присл.* Трьома голосами, на трьох інструментах. 3. *перен.* Про трьох осіб, людей, що пов'язані між собою дружбою або завжди бувають разом. 4. Середня частина деяких видів інструментальних п'єс, танців і т. ін., більш спокійна та мелодійна, ніж перша та остання.

ТРІО́Д, -а, *ч.* 1. Триелектродна електронна лампа, в якій є катод, анод і керуючий електрод. 2. Трьохелектродний напівпровідниковий прилад (транзистор); функціонально – аналог триелектродної електронної лампи.

ТРІО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тріо́д**.

ТРІО́ДЬ, -і, *ж.* Книга церковних пісень і молитов – трипісенних канонів.

ТРІО́ЗИ, -ів, *мн.* Найпростіші вуглеводи – гліцериновий альдегід і діоксиацетон.

ТРІОЛЕ́Т, -а, *ч.*, *літ.* Написаний на дві рими вірш із восьми рядків, із яких четвертий і сьомий повторює перший рядок, а восьмий – другий.

ТРІОЛЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тріоле́т**.

ТРІОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Статеве збочення, за якого статеве задоволення досягається лише в тому випадку, коли акт відбувається у присутності третьої особи.

ТРІО́ЛЬ, -і, *ж.*, *муз.* Тричасткова ритмічна фігура в музиці двочасткового розміру; група з трьох ритмічно однакових нот, що дорівнюють за загальною довготою двом нотам того ж написання.

ТРІО́ЛЬНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **тріо́ль**. *Тріольна нота.*

ТРІО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *муз.* Абстр. ім. до **тріо́льний**.

ТРІО-СОНА́ТА, -и, *ж.*, *муз.* 1. Поширений жанр європейської камерно-інструментальної музики 17 – 18 ст. 2. Твір для 3 струнних або 3 духових інструментів у супроводі клавесина чи органа.

ТРІП[1], *присудк. сл.*, *розм.* 1. Уживається за знач. **тріпнути** і **тріпну́тися**. 2. Уживається за знач. **тріпну́ти**.

ТРІП[2], -у, *ч.*, *заст.* Слід.

ТРІ́ПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **трі́пати** 2, 3.

ТРІПАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **тріпа́ти** 1, 2, 4.

ТРІ́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трі́пати** і **трі́патися** та звуки, утворювані цією дією.

ТРІПА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тріпа́ти**.

ТРІ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Часто робити рвучкі, неширокі помахи чим-небудь; дрібно махати, трясти (у 3 знач.). // Трясти, хитати (головою, часто на знак заперечення, незгоди тощо). // Посилено, прискорено битися (про серце). 2. *перех.*, *рідко.* Те саме, що **трясти́** 1. 3. *перех.* Трясучи що-небудь, очищати від пилу.

ТРІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* 1. *тільки* 3 *ос.*, *перех.* Із силою смикати, шарпати, бити, кидати що-небудь (про вітер, хвилі тощо). 2. *перех.*, *перен.* Трясти, тіпати, бити (про хворобу, дріж і т. ін.). // *безос.* 3. *перех.*, *рідко.* Те саме, що **поплє́скувати** 2. 4. *перех.*, *рідко.* Смикаючи, шарпаючи за що-небудь, завдавати комусь болю. 5. *перех. і неперех.*, *фам.* Їсти з апетитом.

ТРІПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Розвіватися, коливатися в повітрі, на вітрі тощо, рухатися від подуву повітря.

ТРІ́ПАТИСЯ, трі́паюся, трі́паєшся, *недок.* 1. Судорожно смикатися, битися. // Конвульсивно здригатися всім тілом. // Ширяти, рвучко махати крилами в повітрі. // Коливатися, тріпотіти (про крила птахів, метеликів і т. ін.). // Посилено, прискорено битися (про серце). 2. *тільки* 3 *ос.* Мерехтіти, блимати, нерівно горіти (про полум'я, світло тощо). 3. *заст.* Сердитися, гарячитися. 4. Пас. до **трі́пати** 3.

ТРІПА́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Канчук, ремінний нагай.

ТРІ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **трі́пати**.

ТРІПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **тріпа́ти**.

ТРІПНУ́ТИСЯ, тріпну́ся, тріпне́шся, *док.* Однокр. до **трі́патися** 1, 2.

ТРІПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Підсил. до **трі́пнути**. 2. Підсил. до **тріпну́ти**.

ТРІПОНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **тріпну́тися**.

ТРІПОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія та стан за знач. **тріпота́ти** й звуки, утворювані цією дією.

ТРІПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ТРІПОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Часто, дрібно коливатися, дрижати. // Швидко махаючи крилами, триматися в повітрі (про птахів, метеликів і т. ін.). // Швидко, безперестанно рухати, коливати, махати чим-небудь. // Маяти, розвіватися (на вітрі, у повітрі тощо). // Мигтіти, мерехтіти, блимати (про світло, вогонь і т. ін.). // Звучати тремтливо, переливчасто (про голос, звуки). 2. Судорожно здригатися всім тілом. // Часто й посилено битися (про серце). // Злегка дрижати, тремтіти. // *перен.* Ледве помітно проявлятися (про життя, усмішку тощо). 3. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **тремті́ти** 3; дрижати (у 3 знач.).

ТРІПОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *недок.* Те саме, що **тріпота́ти** 1, 2.

ТРІПОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тріпоті́ти** та звуки, утворювані цією дією.

ТРІПОТІ́ТИ *див.* **тріпота́ти**.

ТРІПОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який часто, дрібно коливається, дрижить, тріпоче. // Який безперестанно здригається, рухається. // Який має, розвівається (на вітрі, у повітрі). 2. Який судорожно здригається всім тілом. // Який часто й посилено б'ється (про серце). // Який мигтить, мерехтить, блимає (про світло, вогонь і т. ін.). // Який звучить тремтливо, переливчасто (про звук, голос і т. ін.).

ТРІПОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. **тріпотли́вий**.

ТРІПОТЛИ́ВО. Присл. до **тріпотли́вий**.

ТРІ́ПОТНО, *присл.* 1. Те саме, що **тріпотли́во**. 2. *рідко.* Те саме, що **тре́петно**.

ТРИПТОЛЕ́М, **ТРИПТОЛЕ́М**, -а, *ч.* У грецькій міфології – божество землеробства, пізніше – елевсінський царевич, якого Деметра навчила землеробства і дала йому зерна пшениці.

ТРІСК, -у, *ч.* 1. Різкий звук, який утворюється, коли щось ламається, лопається, тріскає, розривається. // Шум від різких, коротких ударів, стуків, пострілів тощо. // Шум, який утворюється під час згоряння чого-небудь. // Характерний звук під час електричних розрядів. // Шум, що утворюється під час роботи деяких механізмів, знарядь, інструментів і т. ін. // Тріскотливі звуки, що їх видають деякі птахи та комахи. 2. *перен.*, *розм.*, *рідко.* Великий скандал.

ТРІ́СКА, -и, *ж.* Невеликий тонкий шматок деревини, якого відкололи або який відколовся від стовбура, колоди тощо. // Тонкий шматок сухого дерева; скіпка. // Уламок чогось дерев'яного. // Стружка з дерева. // *збірн.*, *спец.* Деревообробні відходи, що їх використовують для різних виробів.

ТРІСКА́, -и́, *ж.* Промислова риба північних морів.

ТРІ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трі́скати** і **трі́скатися**[1] та звуки, утворювані цією дією.

ТРІ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ТРІ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* тріснув, -нула, -нуло, *розм.* тріс, -ла, -ло; *док.* 1. *неперех.* Утворювати тріск, тріщати. // *чим.* Утворювати шумовий звук, схожий на тріск; ляскати, грюкати. 2. *неперех.* Розриватися, лопатися (перев. з тріском). // *тільки док.*, *з* (*від*) *чого*, *перен.*, *розм.* Не витримати, не пережити чогось. 3. *неперех.* Те саме, що **трі́скатися**[1] 1. 4. *перех.*, *розм.* Бити, ударяти. 5. *тільки недок.*, *перех. і неперех.*, *вульг.* Їсти або пити (звичайно жадібно чи багато).

ТРІ́СКАТИСЯ[1], -ається, *недок.* 1. Утворювати, давати тріщини; репатися. 2. Те саме, що **трі́скати** 2.

ТРІ́СКАТИСЯ[2], -аюся, -аєшся, *недок.*, **ТРІ́СНУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Сильно вдарятися, забиватися.

ТРІ́СКАЧКА, -и, *ж.* 1. Знаряддя, прилад, за допомогою якого утворюється тріск, стукіт, шум. // Ударний музичний інструмент різноманітних конструкцій. 2. *тех.* Пристрій для свердління отворів у важкодоступних місцях або отворів із великим діаметром. 3. Машина для очищення насіння льону.

ТРІ́СКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **тріск**.

ТРІСКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тріска́**. *Тріскова печінка.*

ТРІСКО́ВІ, -их, *мн.* Назва родини риб із ряду трископодібних.

ТРІСКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до тріски, схожий на тріску.

ТРІСКОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Назва ряду морських риб, що розподіляються на чотири родини.

ТРІСКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трископодібний**.

ТРІСКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тріскота́ти** та звуки, утворювані цією дією.

ТРІСКОТА́ТИ *див.* **тріскоті́ти**.

ТРІСКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тріскоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ТРІСКОТІ́ТИ, -о́че *і* **ТРІСКОТА́ТИ**, -отить, *недок.* 1. Утворювати тріск злегка і безперервно. // Діючи, утворювати часті, короткі й сухі звуки, схожі на тріск (про зброю, механізми тощо). // Звучати неначе тріск, подібно до тріску. // Видавати характерні часті, короткі й сухі звуки (про деяких птахів, комах). // З тріском розриватися, вcritical lопатися. // *чим.* Розгризаючи, лузаючи що-небудь, утворювати звуки, схожі на тріск. 2. *перен.*, *розм.* Швидко, безупинно говорити.

ТРІСКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який утворює або видає тріск чи звуки, схожі на тріск. // Який лунає сухо, різко, як тріск.

ТРІСКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. **тріскотли́вий**.

ТРІСКОТНЕ́ЧА, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **тріскотня́** 1.

ТРІСКОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* 1. Безперервний або тривалий тріск. 2. *перен.* Балаканина, письмовий текст, розрахований на зовнішній ефект.

ТРІСКОТНИ́ВА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Сильний безперервний або тривалий багаторазовий тріск, утворюваний чим-небудь. 2. *перен.* Невгамовна балаканина, безперервні розмови. 3. *перен.* Те саме, що **тріскотня́** 2.

ТРІСКУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який тріщить, діючи, утворює тріск чи звуки, схожі на тріск. // Який за дотику, натискування і т. ін. утворює тріск або звуки, схожі на тріск. // Який сильно й різко лунає, розлягається. *Тріскучий мороз.* 2. *перен.* Розрахований на зовнішній ефект, але пустий, беззмістовний.

ТРІ́СНУТИ *див.* **трі́скати**.

ТРІСНУТИЙ, -а, -е. Який має тріщину.

ТРІСНУТИСЯ *див.* **тріскатися**².

ТРІСОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тріска**.

ТРІСОЧОК, -чку, *ч.*, *зах.* Тріски й сухі гілочки для розпалення.

ТРІСТЯ, -я, *с.*, *діал.* 1. Трясовина, драговина. 2. Очерет.

ТРІСЧИНА, -и, *ж.* Одна трісочка, скіпка.

ТРІУМВІР, -а, *ч.* Учасник тріумвірату.

ТРІУМВІРАТ, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі епохи занепаду республіки – союз трьох впливових політичних діячів і полководців, що мав на меті захоплення верховної влади в державі (перед цим – колегія з трьох осіб, що обиралася з певною метою). 2. *перен.* Про трьох осіб, що об'єднуються для якої-небудь спільної діяльності.

ТРІУМФ, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – урочистий вступ полководця та його війська у столицю після переможного завершення війни. 2. Видатний, блискучий успіх, перемога; торжество. // Взагалі перемога, успіх кого-небудь.

ТРІУМФАЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тріумф** 1. // Побудований на честь якогось тріумфу, перемоги, торжества. *Тріумфальні ворота.* 2. Який супроводжується надзвичайним успіхом, тріумфом (у 2 знач.); переможний, урочистий. // Який виражає тріумф, радість перемоги.

ТРІУМФАЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тріумфальний**.

ТРІУМФАЛЬНО. Присл. до **тріумфальний** 2.

ТРІУМФАТОР, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – полководець-переможець, який урочисто, з тріумфом вступав у столицю. 2. Той, хто досяг надзвичайних успіхів, перемоги в чому-небудь.

ТРІУМФАТОРКА, -и. Жін. до **тріумфатор** 2.

ТРІУМФАТОРСЬКИЙ, -а, -е. Належний, власт. тріумфаторові.

ТРІУМФУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тріумфувати**.

ТРІУМФУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *неперех.* і *рідко перех.* 1. Урочистим, всенародним святом відзначати перемогу; святкувати, радіти з нагоди перемоги. // *перен.*, *рідко*. Височіти над чимось. 2. Радіти, бути гордим з приводу якогось успіху.

ТРІУМФУЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тріумфувати**. 2. *у знач. прикм.* Який виражає тріумф, радість перемоги.

ТРІШЕЧКИ *див.* **трошечки**.

ТРІШКИ *див.* **трошки**.

ТРІЩАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тріщати** 1, 2 і звуки, утворювані цією дією.

ТРІЩАТИ, -щу, -щиш, *недок.* 1. Утворювати тріск при появі тріщини, тріщин, лопаючись, розламуючись, розриваючись на частини. // Видавати тріск або звук, схожий на тріск, під дією вогню, морозу і т. ін. // *безос.* Про дію сильного морозу. // Діючи, утворювати різкі, сухі звуки, що нагадують тріск (про зброю, механізми тощо). // *безос.* // Сповнюватися звуками, що нагадують тріск. // *безос.* // Видавати короткі, різкі й сухі звуки, схожі на тріск (про птахів, комах); скрекотати, сюрчати. 2. *чим.* Утворювати короткі, різкі, сухі звуки, ламаючи, роздушуючи, розгризаючи що-небудь. 3. *перен.*, *розм.* Швидко, безупинно говорити. 4. *перев. від кого – чого*, *перен.* Бути переповненим чим-небудь, рідше ким-небудь. 5. *у сполуч. зі сл.* спина, шкура і т. ін., *перен.*, *розм.* Дуже напружуватися, надриватися від перевантаження, тяжкої праці. 6. *перен.* Дуже слабнути. // Бути напередодні краху, розвалу, зникнення.

ТРІЩИНА, -и, *ж.* Щілина, місце розриву на поверхні чого-небудь, що поколололось, лопнуло, тріснуло. ** **тріщина від утомленості**, *тех.* – тріщина в матеріалі об'єкта, яка утворюється від дії циклічного навантаження. // *перен.* Душевна рана, надрив. // *перен.*, *між ким.* Про погіршення стосунків між закоханими, друзями і т. ін.

ТРІЩИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **тріщина**.

ТРІЩИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **тріщина**. ** **тріщинні води** – підземні води, що містяться в тріщинах гірських порід.

ТРІЩИНОПОДІБНИЙ, -а, -е. Подібний до тріщини, схожий на неї.

ТРІЩИНОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тріщиноподібний**.

ТРІЩИНОСТІЙКИЙ, -а, -е, *тех.* Здатний чинити опір розвитку тріщин.

ТРІЩИНОСТІЙКІСТЬ, -кості, *ж.*, *тех.* Властивість за знач. **тріщиностійкий**.

ТРІЩИНОУТВОРЕННЯ, -я, *с.* Утворення тріщин, шпарин тощо.

ТРІЩИНОУТВОРЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який утворює тріщини, призводить до цього.

ТРІЩИНУВАТИЙ, -а, -е, *спец.* З тріщинами (про гірські породи, сорти деревини і т. ін.).

ТРІЩИНУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **тріщинуватий**.

ТРІЩУВАТИЙ, -а, -е, *зах.* Витрішкуватий.

ТРІЩУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **тріщуватий**.

ТРІЩУК, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Волове очко.

ТРОАКАР, -а, *ч.* Хірургічний інструмент, що має форму трубочки з тригранною голкою всередині для проколювання і випускання гною чи іншої рідини з порожнин тіла.

ТРОВЛЮК, -а, *ч.*, *зах.* Соловейко.

ТРОГ, -у, *ч.*, *геол.* Гірська долина коритоподібної форми, утворена діяльністю льодовика.

ТРОГЛОБІОНТИ, -ів, *мн.* Тварини, які постійно живуть у печерах, тріщинах гірських порід тощо.

ТРОГЛОДИТ, -а, *ч.* 1. Первісна печерна людина, яка не вміла будувати житла. // Взагалі людина, житлом якої є печера. 2. *перен.* Про некультурну, відсталу, грубу людину.

ТРОГЛОДИТКА, -и. Жін. до **троглодит**.

ТРОГЛОДИТСЬКИЙ, -а, -е. Власт. троглодитові.

ТРОГОВИЙ, -а, -е, *геол.* Стос. до трогу.

ТРОГОНИ, -ів, *мн.* Ряд птахів, що водяться у тропічних лісах Азії, Африки і Америки.

ТРОЄ, трьох, *числ. кільк.* Збірн. до **три**. // *у знач. ім.*

ТРОЄЖЕНЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, хто одружився втретє або перебуває в шлюбі з трьома жінками одночасно.

ТРОЄЖЕНСТВО, -а, *с.* Одруження чоловіка втретє або перебування його в шлюбі з трьома жінками одночасно.

ТРОЄКРАТ *див.* **троєкратно**.

ТРОЄКРАТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **трикратний**. *Троєкратне ура!*

ТРОЄКРАТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **троєкратний**.

ТРОЄКРАТНО, *рідше* **ТРОЄКРАТ**. Присл. до **троєкратний**.

ТРОЄМ, *присл.*, *зах.* Втрьох.

ТРОЄМУЖЖЯ, -я, *с.* Вступ жінки у шлюб втретє або перебування її в шлюбі з трьома чоловіками одночасно.

ТРОЄНКА, -и, *ж.*, *зах.* Мухомор.

ТРОЄЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **трійка**.

ТРОЄШКИ, -шок, *мн.*, *заст.* Трійнята.

ТРОЇЛІТ, -у, *ч.* Мінерал групи сульфідів.

ТРОЇННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **троїти**.

ТРОЇСТИЙ, -а, -е. Який складається з трьох частин, предметів, елементів, який має три джерела, який проявляється в трьох формах, який повторюється тричі; потрійний. // Укладений трьома державами, сторонами. *Троїстий союз.* ** **троїсті музики** – український народний ансамбль, який складається з трьох музичних інструментів: скрипка, цимбали, бас-коза (на Заході) або скрипка, баян, бубон (на Сході).

ТРОЇСТІСТЬ, -тості, *ж.* Наявність потрійного складу, потрійних джерел, зв'язків і т. ін.

ТРОЇТИ, трою, троїш, *недок.*, *перех.* 1. Ділити натроє. 2. Збільшувати втроє; потроювати.

ТРОЇТИСЯ, троїться, *недок.* 1. Ділитися натроє, на три; виявлятися в трьох частинах. 2. Здаватися потрійним; потроюватися.

ТРОЇЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тройці.

ТРОЙЗІЛ, -у, **ТРОЙЗІЛЬ**, -ю, *ч.*, *зах.* Те саме, що **тройзілля**.

ТРОЙЗІЛЛЯ, **ТРІЙЗІЛЛЯ**, -я, *с.* 1. *розм.* Народна назва деяких рослин (перев. конюшини лучної, братків та ін.). 2. *фольк.* Приворотень (перев. любка дволиста і любисток).

ТРОЙЗІЛЛЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **тройзілля**.

ТРОЙЗІЛЬ *див.* **тройзіл**.

ТРОЙКА, -и, *ж.* Те саме, що **трійка** 3.

ТРОЙКО, *невідм.*, *числ. кільк.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **троє**.

ТРОЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **тройська унція** – 1/12 частка англійського золотомонетного фунта; виступає як міра ваги золота масою 31,1035 г.

ТРОЙЦЯ, -і, *ж.* У християн – релігійне свято на честь Трійці (у 1 знач.), яке святкують на 50-й день після Великодня; зелені свята.

ТРОЙЧАКИ, -ів, *мн.*, *діал.* Трійчата.

ТРОК, -а, *ч.* Широкий ремінь для закріплення сідла або попони на коні; попруга.

ТРОЛАНД, -а, *ч.*, *мед.* Вимірювання освітленості, яке приблизно дорівнює освітленості сітківки.

ТРОЛЕЙ, -я, *ч.* Роликовий струмоприймач в електричному транспорті (тролейбусі тощо). // Контактний дріт, що здійснює живлення електродвигуна через роликовий струмоприймач.

ТРОЛЕЙБУС, -а, *ч.* Безрейковий міський транспорт з електродвигуном, який живиться струмом від підвісних контактних дротів, признач. для масових перевезень пасажирів. // Багатомісна машина цього транспорту.

ТРОЛЕЙБУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тролейбус**.

ТРОЛЕЙБУСНИК, -а, *ч.*, *розм.* Працівник тролейбусного транспорту.

ТРОЛЕЙБУСОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **тролейбусний**.

ТРОЛЕЙВОЗ, -а, *ч.* Вантажний автомобіль з електродвигуном, що живиться струмом від підвісних контактних дротів, та з бензиновим двигуном, який вмикається там, де немає тролейбусної мережі.

ТРОЛЕЙВОЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тролейвоз**.

ТРОЛЕЙКАР, -а, *ч.* Самохідний вантажний візок з електричним двигуном, що живиться струмом від підвісних контактних дротів.

ТРОЛЕЙНИЙ, -а, -е. Стос. до тролея.

ТРОЛІУС, -у, *ч.* Те саме, що **купальниця**².

ТРОЛЬ, -я, *ч.* У скандинавській міфології – надприродна істота, звичайно ворожа людям.

ТРОМБ¹, -у, *ч.* Згусток крові, що утворюється у кровоносних судинах людини і тварини.

ТРОМБ², -у, *ч.* Величезний смерч на суходолі із сильним вітром, опадами і грозами.

ТРОМБАНГІЇТ, -у, *ч.* Запалення інтими кровоносних судин з утворенням тромбів.

ТРОМБАРТЕРІЇТ, -у, *ч.* Запалення артерії внаслідок тромбозу або тромбоемболії, тромбоз з наступним розвитком артеріїту.

ТРОМБАСТЕНІЯ, -ї, *ж.* Спадкова аномалія тромбоцитів.

ТРОМБАФЕРЕЗ, -у, *ч.* Виділення тромбоцитів із цільної крові.

ТРОМБЕКТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне видалення тромбу із судини з метою відновлення в ній кровотоку.

ТРОМБЕМБОЛЕКТОМІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **тромбектомія**.

ТРОМБЕНДАРТЕРІЕКТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічна операція, яка полягає у видаленні тромбу і зміненої внутрішньої оболонки закупореної судини.

ТРОМБЕНДОКАРДИТ, -у, *ч.* Ендокардит, при якому на поверхні клапанів виникають тромботичні бородавчасті відкладення.

ТРОМБІДІАЗ, **ТРОМБІДІОЗ**, -у, *ч.* Ураження шкіри, яке спричинюється личинками кліщів.

ТРОМБІДІОЗ *див.* **тромбідіаз**.

ТРОМБІН, -у, *ч.*, *фізіол.* Фермент, який зумовлює зсідання крові.

ТРОМБОВАСКУЛІТ, -у, *ч.* Те саме, що **тромбангіїт**.

ТРОМБОГЕН, -у, *ч.* Те саме, що **протромбін**.

ТРОМБОЕЛАСТОГРАФ, -а, *ч.* Прилад для візуального спостереження за процесом зсідання крові, а також графічної реєстрації змін в'язкості та пружно-еластичних властивостей зсідка, що утворюється.

ТРОМБОЕЛАСТОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Графічна реєстрація зсідання крові за допомогою тромбоеластографа.

ТРОМБОЕМБОЛІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тромбоемболії. ** **тромбоемболічний синдром** – симптомокомплекс, зумовлений наявністю вогнища тромбоутворення або значним підвищенням зсідання крові.

ТРОМБОЕМБОЛІЯ, -ї, *ж.* Гостра закупорка кровоносних судин тромбами, які потрапили в циркулюючу кров.

ТРОМБОЗ, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Утворення згустків крові – тромбів – у кровоносних судинах живого організму.

ТРОМБОЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тромбоз**.

ТРОМБОКІНАЗА, -и, *ж.* Фактор системи зсідання крові, що належить до факторів клітинної поверхні.

ТРОМБОМОДУЛІН, -у, *ч.* Фактор клітинної поверхні, що є компонентом системи зсідання крові.

ТРОМБОН, -а, *ч.* Мідний духовий музичний інструмент, що являє собою складену двічі зігнуту трубку з рухомою частиною-кулісою (для зміни довжини, а, отже, і висоти тону), яка закінчується широким раструбом.

ТРОМБОНІСТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на тромбоні.

ТРОМБОННИЙ, -а, -е. Прикм. до **тромбон**.

ТРОМБОПЕНІЯ, -ї, *ж.* Зменшення кількості тромбоцитів у крові.

ТРОМБОПІЛЕФЛЕБІТ, -у, *ч.* Те саме, що **піле-флебіт**.

ТРОМБОПЛАЗМА, -и, *ж.* Нативна плазма, збагачена тромбоцитами.

ТРОМБОПЛАСТИН, -у, *ч.* Те саме, що **тромбокі-наза**.

ТРОМБОТРОПІН, -у, *ч.* Білок, що виробляється в печінці.

ТРОМБОФІЛІЯ, -ї, *ж.* Патологічний стан, який характеризується значним підвищення зсідання крові.

ТРОМБОФЛЕБІТ, -у, *ч.*, *мед.*, *вет.* Запалення вени, що супроводжується утворенням тромбу (*див.* **тромб**¹).

ТРОМБОФЛЕБІТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тромбофлебіту.

ТРОМБОЦИТ, -а, *ч.* Формені елементи крові тварин і людини.

ТРОМБОЦИТЕМІЯ, -ї, *ж.* Хронічна, повільно прогресуюча мієлопроліферативна хвороба.

ТРОМБОЦИТИ, -ів, *мн.* Формені елементи крові тварин і людини.

ТРОМБОЦИТОДИСТРОФІЇ, -ій, *мн.* Те саме, що **тромбоцитопатії**.

ТРОМБОЦИТОЗ, -у, *ч.* Збільшення кількості тромбоцитів у крові.

ТРОМБОЦИТОЛІЗ, -у, *ч.* Процес розпаду тромбоцитів.

ТРОМБОЦИТОПАТІЇ, -ій, *мн.* Патологічні стани, які характеризуються дефектами утворення тромбоцитарного тромбу та кровотечами.

ТРОМБОЦИТОПЕНІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тромбоцитопенії.

ТРОМБОЦИТОПЕНІЯ, -ї, *ж.* Патологічний стан, який характеризується зниженням вмісту тромбоцитів у крові.

ТРОМБОЦИТОПОЕЗ, -у, *ч.* Процес утворення тромбоцитів.

ТРОМБОЦИТОПОЕТИНИ, -ів, *мн.* Гуморальні речовини, які стимулюють утворення тромбоцитів.

ТРОМОМАНІЯ, -ї, *ж.* Гострий алкогольний психоз, що має форму делірію.

ТРОМОФОБІЯ, -ї, *ж.* Боязнь появи тремтіння при сторонніх людях.

ТРОМПИ, -ів, *мн.* Трикутні нішеподібні склепіння, що їх застосовують як перехідні конструкції від квадратного у плані нижнього приміщення до круглого або багатокутного у плані верхнього приміщення.

ТРОН, -у, *ч.* 1. Багато оздоблене крісло на спеціальному підвищенні – місце монарха під час урочистих церемоній у палаці. 2. *перен.* Влада монарха, монархічне правління.

ТРОНА¹, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **трон**.

ТРОНА², -и, *ж.* Мінерал класу карбонатів; сировина для одержання соди.

ТРОНКА, -и, *ж.*, *діал.* Дзвіночок, що його чабани вішають на шию тваринам, щоб їх легше було розшукувати в темряві, в лісі і т. ін.

ТРОННИЙ, -а, -е. Стос. до трону; признач. для трону. *Тронний зал.*

ТРОНЬКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **трошки**.

ТРООСТИТ, -у, *ч.* Структурна складова залізовуглецевих сплавів (переважно сталей), суміш фериту і цементиту.

ТРООСТИТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **троостит**.

ТРОП¹, -а, *ч.* 1. *літ.* Слово або мовний зворот, вжиті в переносному, образному значенні. 2. В історії філософії – назва аргументів, на основі яких представники античного скептицизму критикували тогочасні філософські системи, обґрунтовуючи неможливість об'єктивного пізнання світу люди-

ною. 3. У давньогрецькій музичній теорії – позначення траспозиційної гами. 4. *муз.* В середньовічній системі ладів – одна з назв церковного ладу. 5. В церковних співах – вставка до канонізованого тексту псалмів чи хоралів.

ТРОП[2], -у, *ч.*, *зах.* Кінська рись з підскакуванням; алюр.

ТРОПА́, -и́, *ж.* Вузенька пішохідна доріжка, протоптана людьми або тваринами; стежка. // Взагалі дорога, шлях. ** **Вхопи́ти тропи́; Набі́гти тропи́**: а) знайти шлях, потрапити на дорогу; б) второпати, скумекати. // *перен.* Життєвий шлях кого-небудь.

ТРОПА́К, -а́, *ч.* Український народний танець, за характером виконання близький до гопака. // Музика до цього танцю.

ТРОПА́Н, -у, *ч.* Алкалоїд, якого в природі не існує, але він є родоначальником ряду алкалоїдів (кокаїну, атропіну тощо).

ТРОПА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тропа́н**.

ТРОПА́Р, -я́, *ч.*, *церк.* Молитовний вірш для співу на честь якого-небудь свята або святого у православному богослужінні.

ТРОПА́ТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Притупувати, притупцьовувати.

ТРОПАЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при паркінсонізмі, гіперкінезах, спастичних парезах та паралічах.

ТРОПЕЇ́ЧНИЙ, -а, -е, *літ.* Те саме, що **тропі́чний[2]**.

ТРОПЕ́ЦЬ, -пцю́, *ч.*, *діал.* Пестл. до **троп[2]**.

ТРОПИ́ТИ, -плю́, пиш; *мн.* тро́плять; *недок.*, *перех.*, *рідко*. 1. *заст.* Протоптувати дорогу, стежку. 2. Висліджувати звіра, нападаючи на слід.

ТРОПІ́ЗМИ, -ів, *мн.* (*одн.* **тропі́зм**, -у, *ч.*). Ростові рухи органів рослини (згини стебла, кореня, повертання листків), що спричиняються однобічним впливом факторів зовнішнього середовища – світла, температури, вологи тощо.

ТРО́ПІК, -а, *ч.* 1. Уявне коло на поверхні земної кулі, паралельне екватору і віддалене на 23° 27' на північ або на південь від нього. 2. *тільки мн.* Фізико-географічні зони, розташовані на північ і на південь від екватора до субтропіків; характеризуються жарким кліматом.

ТРОПІ́ЧНИЙ[1], -а, -е. 1. Стос. до тропіка, тропіків; розташований у тропіках. // Власт. тропікам; поширений у тропіках. // Признач. для тропіків. ** **Тропі́чна лихома́нка** – тяжка форма малярії, особливо поширена у тропічних країнах. **Тропі́чний рік** – період між двома послідовними проходженнями Сонця через точку весняного рівнодення. 2. *розм.* Характерний для тропіків, такий, як у тропіках (спекотний і вологий, яскравий і т. ін.).

ТРОПІ́ЧНИЙ[2], -а, -е, *літ.* Прикм. до **троп[1]**. // Тропеїчний.

ТРО́ПКА, -и, *ж.* Зменш. до **тропа́**.

ТРО́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **троп**.

ТРОПОВИ́К, -а́, *ч.*, *рідко*. Те саме, що **тро́пка**.

ТРОПО́К, -пка́, *ч.*, *діал.* Стежечка.

ТРОПОПА́УЗА, -и, *ж.* Перехідний шар земної атмосфери між тропосферою і стратосферою.

ТРОПОСФЕ́РА, -и, *ж.* 1. Нижній шар земної атмосфери, який лежить між поверхнею Землі та стратосферою. 2. Середовище життєдіяльності людини.

ТРОПОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до тропосфери. ** **Тропосфе́рний радіозв'язо́к** – зв'язок, що ґрунтується на властивості радіохвиль відбиватись від електрично неоднорідних шарів тропосфери.

ТРОПОТЯ́НКА, -и, *ж.* Український народний танець з музичним розміром $^2/_4$, який відзначається жвавістю й темпераментністю виконання. // Музика до цього танцю.

ТРОПОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Рослини, які пристосувалися до життя в областях з регулярною щорічною зміною вологого й сухого періодів.

ТРОС, -а, *ч.* Канат з рослинного або штучного волокна, а також із сталевого дроту.

ТРО́СИК, -а, *ч.* Зменш. до **трос**.

ТРОСК, -у, *ч.*, *зах.* Комиш, очерет.

ТРОСКА́, -и́, *ж.*, *зах.* Шлак.

ТРО́СКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **тро́скати**.

ТРО́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* 1. Шмагати, хльостати батогом. 2. Бити, лупцювати.

ТРО́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *зах.* Піклуватися, непокоїтися.

ТРО́СКІТ, -коту, *ч.* Хльоскання батогом.

ТРОСКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **троскота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ТРОСКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ТРОСКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Те саме, що **сокори́ти, сокота́ти 1** *і* **сокоті́ти 1**.

ТРОСКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **троскоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ТРОСКОТІ́ТИ *див.* **троскота́ти**.

ТРО́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трос**. *Тросові кінці.* // Зробл. з троса. *Тросова драбина.* // Який працює, управляється за допомогою троса, тросів.

ТРОСО́К, -ска́, *ч.* 1. Ягня з переро́слим смушком. 2. Смушок цього ягняти.

ТРО́СТА, -и, *ж.*, *вет.*, *діал.* Шкірна хвороба коней, що виявляється у розтріскуванні шкіри і просочуванні крові з ранок.

ТРОСТЕВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **трость[1]**. ** **Тростева́ ля́лька** – театральна лялька на трості.

ТРОСТИ́НА, -и, *ж.* 1. Стеблина очерету, комишу і т. ін. 2. *рідко*. Те саме, що **очере́т**. ** **Цукро́ва трости́на** – тропічна й субтропічна рослина родини злакових, яку використовують для виготовлення цукру. 3. Спеціально оброблена тонка довга палиця. 4. Древко смичка музичних інструментів родини скрипок, виготовлене з деревини фернамбука. 5. Тонка пластинка з комишу або бамбука, за допомогою якої на деяких духових музичних інструментах видобувається звук; джерело звуку кларнета, саксофона, гобоя та ін.

ТРОСТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трости́на**.

ТРОСТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **трости́на**. *Тростинний цукор.*

ТРОСТИ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **трости́нний**. // *рідко*. Зробл., вигот. з тростини (у 2 знач.).

ТРОСТИНОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для збирання (скошування, навантажування та ін.) цукрової тростини.

ТРОСТИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Хворий на тросту (про коня). 2. Товстостеблий (про рослину).

ТРОСТИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **трости́стий**.

ТРОСТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **троости́т**.

ТРОСТИ́ТИ, -ости́ть, *недок.*, *вет.*, *діал.* Хворіти на тросту (про коня). *Кінь тростить.*

ТРОСТИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трости́т**.

ТРОСТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трости́т**.

ТРО́СТКА, -и, *ж.*, *рідко*. Зменш. до **трость 1**.

ТРОСТО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Очеретяний.

ТРОСТЬ, -і, *ж.* 1. *рідко*. Те саме, що **трости́на 3**. 2. *муз.* Тонка, перев. очеретяна або комишева, пластинка в духових музичних інструментах, яка служить для видобування звуків.

ТРОСТЯНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **трости́нний**.

ТРОСТЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина родини злакових, що нагадує очерет і росте по берегах водоймищ та на болотах.

ТРОТ, -у, *ч.* Вид алюру коня, коротка рись.

ТРОТИ́Л, -у, *ч.* Те саме, що **тринітротолуо́л**.

ТРОТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **троти́л**.

ТРОТИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Отрута.

ТРОТО́ВИНА, -и, *ж.*, *зах.* Деревна тирса.

ТРОТУА́Р, -у, *ч.* Пішохідна доріжка (з кам'яних плит, цегли, асфальту, дощок і т. ін.) з боків вулиці, площі, трохи вища порівняно з проїжджою частиною.

ТРОТУА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тротуа́р**.

ТРОТУА́РЧИК, -у, *ч.* Зменш.-пестл. до **тротуа́р**.

ТРОФАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль, хворобливий стан після їжі.

ТРОФЕДЕ́МА, -и, *ж.* Хронічний спадковий набряк гомілок, який поєднується з низьким зростом, фізичною і розумовою відсталістю, ожирінням та ін.

ТРОФЕ́Й, -я, *ч.* 1. *перев. мн.* Зброя, військове майно і т. ін., захоплені переможцем у ворога під час війни; воєнна здобич. 2. Яка-небудь річ як пам'ятка, як свідчення перемоги, подвигу, успіху в чому-небудь. // У мисливців – забитий звір, птах; взагалі те, що здобуте на полюванні. 3. Орнаментальна прикраса у вигляді військового спорядження.

ТРОФЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Який є трофеєм; захоплений, відібраний у ворога.

ТРОФЕ́ЙНИК, -а, *ч.*, *розм.* Член трофейної команди.

ТРО́ФІКА, -и, *ж.*, *фізіол.* Живлення та обмін речовин у тканинах організму. ** **Нерво́ва тро́фіка** – вплив нервової системи на живлення органів і тканин, на обмін речовин і на життєдіяльність організму.

ТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Стос. до трофіки; який керує живленням і життєдіяльністю організму. ** **Трофі́чна ви́разка** – виразка, пов'язана з розладами живлення, обміну речовин у тканинах організму.

ТРОФОБЛА́СТ, -а, *ч.* Зовнішній шар клітин у зародків ссавців на стадії бластоцисти.

ТРОФОБЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трофобла́ст**.

ТРОФО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із трофології.

ТРОФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про їжу, харчування.

ТРОФОНЕВРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання вегетативної нервової системи, основною ознакою якого є порушення живлення тканин.

ТРОФОНЕВРОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до трофоневрозу.

ТРОФОФІ́Л, -а, *ч.* Лист вищих рослин, що виконує функцію фотосинтезу (живлення).

ТРО́ХА, *присл.*, *діал.* Трохи.

ТРОХА́: ** **Троха́ лиш (лише́нь); троха́ чи ...** : а) навряд; б) ледве, ледь.

ТРОХАНТЕРИ́Т, -у, *ч.* Запалення великого вертлюга стегнової кістки.

ТРОХЕЇ́ЧНИЙ, -а, -е, *поет.* Стос. до трохея.

ТРОХЕ́Й, -я, *ч.* В античному віршуванні – двоскладова стопа з першим довгим і другим коротким складом; хорей.

ТРО́ХИ, *присл.* 1. До деякої міри; дещо. // Злегка, не дуже сильно. // Протягом нетривалого часу, недовго. // Недалеко. 2. Небагато, мало; у незначній кількості. // *у знач. неознач. кільк. числ.* Деяка кількість; кілька, декілька. // *у знач. присудк. сл.* Мало, не вистачить.

ТРО́ХИ-ПОТРО́ХУ, *присл.*, *розм.* Поступово, поволі, помалу.

ТРО́ХИ-ТРО́ХИ, *присл.*, *розм.* Зовсім мало чого-небудь, зовсім небагато. // Ледве-ледве.

ТРОХЛЕА́РНИЙ, -а, -е. Який стосується блока; блоковий.

ТРОХО́ЇДА, -и, *ж.*, *мат.* Плоска крива лінія, яку описує точка, незмінно зв'язана з колом (або прямою), що котиться без ковзання по другому колу або прямій.

ТРОХО́ЇДНИЙ, -а, -е, *мат.* Прикм. до **трохо́їда**.

ТРОХОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для здійснення трохоскопії.

ТРОХОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до трохоскопії.

ТРОХОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження в позиції лежачи.

ТРОХОТРО́Н, -а, *ч.* Багатоелектродний електронно-променевий прилад з трохоїдальним стрічковим електронним пучком (променем).

ТРОХОТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **трохотро́н**.

ТРОХОФО́РА, -и, *ж.* Вільно плаваюча личинка деяких кільчастих червів і молюсків.

ТРОХОЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Аномалія розвитку, яка характеризується формуванням круглої голови.

ТРОЦЬКІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідейно-політична дрібнобуржуазна течія в робітничому русі, що виник на початку 20 ст.

ТРОЦЬКІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник троцькізму.

ТРОЦЬКІ́СТКА, -и. Жін. до **троцькі́ст**.

ТРОЦЬКІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до троцькізму, троцькіста.

ТРО́ШЕЧКА, *присл.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **тро́шка**.

ТРО́ШЕЧКИ, *рідко* **ТРІ́ШЕЧКИ**, *присл.*, *розм.* Зменш.-пестл. до **тро́шки**.

ТРОШИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Дрібка, дещиця.

ТРО́ШКА, *присл.*, *діал.* Трошки.

ТРО́ШКИ, *рідко* **ТРІ́ШКИ**, *присл.*, *розм.* Те саме, що **тро́хи**. // *у знач. присудк. сл.*

ТРО́ЩА, -і, *ж.*, *діал.* Очерет.

ТРО́ЩАЧИ. Дієприсл. до **трощи́ти**.

ТРО́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **трощи́ти**. // *у знач. прикм.*

ТРО́ЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трощи́ти**.

ТРОЩИ́ТИ, -щу́, -щи́ш, *недок.*, *перех.* 1. З силою ламати, розбивати на частини, руйнувати. // *безос.* // Ламати що-небудь крихке. 2. Завдавати ударів кому-небудь, бити що-небудь. // *перен.* Завдавати поразки супротивникові, перемагати, нищити. 3. *розм.* Жадібно їсти, поїдати. // Гризти, розгризати запопадливо, з шумом.

ТРОЩИ́ТИСЯ, -щи́ться, *недок.* 1. З шумом ламатися, розбиватися, руйнуватися. 2. Пас. до **трощи́ти**.

ТРОЩІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трощи́ти**.

ТРОЮ́ДА, -и, *ч.*, *зах.* Забіяка, шибеник.

ТРОЮ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **троюди́ти**.

ТРОЮДИ́ТИ, -джу, -диш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Викликати чим-небудь подразнення, запалення і т. ін.; ятрити. *Троюдити рану.* // *перен.* Якимись діями, словами поновлювати, примушувати знову відчувати, переживати щось неприємне. ** **Троюди́ти се́рце** – посилювати чий-небудь душевний біль, завдавати комусь ще більших моральних страждань.

ТРОЮДИ́ТИСЯ, -диться, *недок.*, *розм.* Зазнавати подразнення, запалення і т. ін.; ятритися.

ТРОЮРІ́ДНИЙ, -а, -е. Який перебуває в родинному зв'язку у третьому коліні по дідові чи бабі. *Троюрідна сестра.*

ТРОЯ́К[1], -а́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **троя́чка**. 2. Те саме, що **третя́к 1**. 3. Те саме, що **тро́йка 1**.

ТРОЯ́К[2], -а́, *ч.* Срібна монета Польщі (з 1528 р.), Литви (з 1546 р.) та ін. країн у 16 – 19 ст.

ТРОЯ́КИЙ, -а, -е. Який проявляється у трьох різновидах; який стосується трьох сторін чого-небудь; потрійний. ** **Троя́ке зі́лля**, *фольк.* – те саме, що **тройзі́лля 2**.

ТРОЯ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **троя́кий**.

ТРОЯ́КО. Присл. до **троя́кий**.

ТРОЯ́Н[1], -а, *ч.*, *заст.* 1. Троє (коней). 2. Вид танцю з притупуванням правою ногою. 3. Рід гри. 4. Батько трьох близнят. 5. *бот.* Конюшина лучна. 6. *зах.* Отрута.

ТРОЯ́Н[2], **ТРАЯ́Н**, -а, *ч.* У давньослов'янській міфології – язичницький бог.

ТРОЯ́НДА, -и, *ж.* 1. Багаторічна кущова рослина родини розових з великими запашними квітками червоного, рожевого, білого або жовтого кольору й зі стеблами, звичайно вкритими колючками. 2. Квітка цієї рослини. // *перев. мн.*, *перен.*, *поет.* Рум'янці. // *тільки мн.*, *перен.* Про благополуччя, щастя, радощі в житті.

ТРОЯ́НДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **троя́ндовий**.

ТРОЯ́НДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **троя́нда**. // Зробл. з квітів троянди. // Вигот. з пелюсток троянди. // *перен.* Радісний, приємний, нічим не засмучений.

ТРОЯ́НДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **троя́нда**.

ТРОЯ́НЕЦЬ *див.* **троя́нці**.

ТРОЯ́НИ, троя́н, *мн.* (*одн.* **троя́нин**, -а, *ч.*). Те саме, що **троя́нці**.

ТРОЯ́НИН *див.* **троя́ни**.

ТРОЯ́НКА[1] *див.* **троя́нці**.

ТРОЯ́НКА[2], -и, *ж.* Сталеве зубило з розділеним на три частини вістрям.

ТРОЯ́НСТВО, -а, *с.*, *розм.* Збірн. до **троя́нець**.

ТРОЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **троя́нці** й Троя. ** **Троя́нський кінь** – про хитрі дії, підступні засоби боротьби тощо.

ТРОЯ́НЦІ[1], -ів, *мн.* (*одн.* **троя́нець**, -нця, *ч.*, **троя́нка**, -и, *ж.*). Населення Трої.

ТРОЯ́НЦІ[2], -ів, *мн.* Дві групи малих планет, які обертаються навколо Сонця так, що Сонце, Юпітер і кожен з троянців утворюють майже рівносторонній трикутник.

ТРОЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *іст.*, *розм.* Асигнація номіналом три рублі (карбованці).

ТРУБА́, -и́, *ж.* 1. Довгий порожнистий предмет або пристрій, звичайно кільцевого перерізу, признач. для переміщення рідини, пари, газу і т. ін. // Порожниста споруда такої форми для відведення диму; димар. // Порожниста споруда під дорогою, насипом і т. ін. для пропускання води. 2. Оптичний прилад (або частина його) для спостереження віддалених предметів. 3. Порожнистий пристрій циліндричної форми, що є частиною деяких видів вогнепальної зброї, торпедних апаратів тощо. ** **Аеродинамі́чна труба́** – лабораторна установка,

яка створює сильний повітряний потік для експериментального вивчення явищ, що виникають при обтіканні твердих тіл повітрям. 4. Духовий мідний музичний інструмент високого регістру з зігнутим у кільце циліндричним або конічним корпусом і розтрубом на кінці; взагалі духовий інструмент різного призначення. // Розтруб грамофона, гучномовця і т. ін. ** **Єрихо́нська труба́** – про дуже гучний голос. 5. *у знач. присл.* **тру́бо́ю.** У формі розтрубу. // Прямо вгору. 6. *анат.* Канал в організмі людини або тварини для сполучення між органами. 7. *у знач. присудк. сл., перен., розм.* Кінець, загибель; безвихідне становище.

ТРУБАДУ́Р, -а, *ч.* 1. *іст.* Середньовічний провансальський поет-лірик і співець. 2. *перен.* Взагалі поет, співець або той, хто прославляє, звеличує кого-, що-небудь.

ТРУБА́Ч, -а́, *ч.* 1. Музикант, що грає на трубі, або сигналіст, що сурмить у трубу, ріг і т. ін., подаючи якийсь сигнал. 2. *розм.* Декоративна порода голубів, характерними ознаками яких є своєрідний голос і хвіст, схожий на розтруб.

ТРУБАЧІ́, -ів, *мн.* 1. Те саме, що **ага́мі**. 2. Рід морських молюсків підкласу передньозябрових.

ТРУБА́ЧІВ, -чева, -чеве. Власт. або належний трубачеві.

ТРУБЕ́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Трембіта.

ТРУБИ́ТИ, трублю́, тру́биш; *мн.* тру́блять; *недок.* 1. *неперех.* Видобувати звуки, мелодію, сигнал, дуючи в трубу (у 2 знач.), ріг і т. ін. // Звучати (про трубу, ріг і т. ін.). // Видавати або утворювати низькі чи пронизливі звуки, схожі на звуки труби. 2. *перех.* Звуком труби подавати сигнал до чого-небудь; виконувати на трубі що-небудь. 3. *неперех., розм.* Розповідати скрізь про когось, щось, поширювати які-небудь чутки, звістки і т. ін. // Надокучливо говорити, нагадувати, повторювати що-небудь. 4. *неперех., розм.* Довго займатися чим-небудь. 5. *перех.* Гризти що-небудь, поїдаючи або подрібнюючи, псуючи (про гризунів).

ТРУ́БКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **труба́** 1. // Назва різних приладів або пристроїв чи їх частин, що мають форму невеликої труби. // Прилад для вислуховування тонів серця і легень; стетоскоп. ** **Індика́торна тру́бка** – хімічний газовизначник з шарами індикаторного порошку, що дає кольорову реакцію підчас проторгування компонента, що визначається. **Кімберлі́това тру́бка**, *геол.* – природна надглибока заглибина (що утворюється від вибухів газів земної кори), заповнена алмазоносною породою. **Електро́нно-промене́ва тру́бка** – те саме, що **кінеско́п**. **Телефо́нна тру́бка (тру́бка)** – частина телефонного апарата, що складається з мініатюрного гучномовця та мікрофона, вмонтованих в спільний корпус, що формою нагадує трубку. 2. Назва стебла злаків звичайно під час росту. // *анат., біол.* Назва різних порожнистих органів циліндричної форми. *Серцевинна трубка.* 3. Частина телефонного апарата, через яку безпосередньо слухають і говорять. 4. Згорток чого-небудь, чому надано циліндричної форми. 5. *у знач. присл.* **тру́бкою.** У формі порожнього циліндра або невеликого розтруба.

ТРУБКОВЕ́РТИ, -ів, *мн.* Родина жуків, близька до родини довгоносиків.

ТРУБКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **тру́бка** 1.

ТРУБКОЗУ́Б, -а, *ч.* Африканський мурахоїдний ссавець, характерною ознакою якого є те, що кожен з його зубів складається з кількох з'єднаних між собою вертикальних трубочок.

ТРУБКОЗУ́БИЙ, -а, -е. У якого кожен із зубів складається з кількох з'єднаних між собою вертикальних трубочок.

ТРУБКОЗУ́БІ, -бих, *мн.* Ряд ссавців; живляться мурашками, яких добувають за допомогою липучого язика.

ТРУБКОЗУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **трубкозу́бий**.

ТРУБКОКРУ́ТОВІ, -вих, *мн.* Родина жуків, близьких до довгоносикових.

ТРУБКОНО́СІ, -сих, *мн.* Ряд птахів, до якого належать кілька видів морських птахів, зокрема буревісник.

ТРУБКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до трубки, схожий на неї.

ТРУБКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трубкоподі́бний**.

ТРУБКУВА́ННЯ, -я, *с.* Утворення стебел у злакових, вихід у трубку.

ТРУ́БЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **труби́ти** 1, 2 і звуки, утворювані цією дією.

ТРУ́БНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **труба́** 1. // Який виходить із труби (про дим, пару тощо). // Який виробляє труби. 2. Прикм. до **труба́** 2. // Тоном, силою схожий на звук труби. ** **Тру́бний глас** – за християнським віровченням звук труби архангела в день Страшного суду.

ТРУ́БНИК, -а, *ч.* Робітник або фахівець трубного виробництва.

ТРУ́БНИЦЯ, -і. Жін. до **тру́бник**.

ТРУ́БНО. Присл. до **тру́бний** 2.

ТРУБОВОЛОЧИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виготовляє труби способом волочіння. *Трубоволочильний цех.* // Признач. для виготовлення труб способом волочіння.

ТРУБОВОЛОЧИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник трубоволочильного виробництва.

ТРУБОВОЛОЧІ́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення труб способом волочіння.

ТРУБОЕЛЕКТРОЗВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до виробництва труб способом електрозварювання, призначений для такого виробництва.

ТРУБОЗВА́РНИК, -а, *ч.* Робітник, що зварює труби.

ТРУБОЗВА́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до зварювання труб. // Який виготовляє труби способом зварювання. // Признач. для зварювання труб. ** **Трубозва́рювальний стан** – стан, на якому виготовляють металеві труби згинанням заготовки і наступним зварюванням її по поздовжньому або спіральному шву.

ТРУБОЗГИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до згинання труб, призначений для цієї мети.

ТРУБОКЛА́Д, -а, *ч.* Робітник-будівельник, який будує заводські труби (димарі).

ТРУБОЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Який виготовляє труби способом лиття. // Признач. для виготовлення труб способом лиття. ** **Труболива́рне виробни́цтво** – виробництво труб з чавуну, сталі, деяких сплавів литтям у піщані чи металеві ливарні форми.

ТРУБОНАРІЗНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для нарізання різі на кінцях труб. *Трубонарізний верстат.*

ТРУ́БОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **труба́** 2.

ТРУБООБРО́БНИЙ, -а, -е. Призначений для обробки труб. ** **Трубооро́бний верста́т** – металорізальний верстат токарної групи для обробки труб.

ТРУБОПРО́ВІД, -о́воду, *ч.* Система щільно з'єднаних труб і арматури для переміщення на віддаль рідин, газів, сипких тіл і т. ін. ** **Магістра́льний трубопрові́д** – окремий трубопровід з усіма об'єктами й спорудами або кілька трудопроводів, якими здійснюється перекачування нафтопродуктів, газу, води та ін. на великі відстані. *Магістральний трубопровід Одеса–Броди.* **Промисло́ві трубопро́води** – усі інші немагістральні трубопроводи в межах виробництва, а також нафто-, газо- і продуктопроводи, міські газопровідні, водопровідні, теплопровідні, каналізаційні мережі тощо.

ТРУБОПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трубопро́від**. *Трубопровідна лінія.* // Який здійснюється за допомогою трубопроводу. ** **Трубопровідний тра́нспорт** – вид транспорту, який здійснює передавання на відстань рідких, газоподібних або твердих продуктів трубопроводами. // Який будує або ремонтує трубопроводи.

ТРУБОПРОВІ́ДНИК, -а, *ч.* Робітник-фахівець із будування та ремонту трубопроводів.

ТРУБОПРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Який виготовляє труби способом прокату. *Трубопрокатний завод.* // Признач. для виготовлення труб способом прокату. *Трубопрокатний стан.* ** **Трубопрока́тне виробни́цтво** – виробництво металевих безшовних труб на трубопрокатних агрегатах. **Трубопрока́тний агрега́т** – система конструктивно об'єднаних прокатних станів та допоміжних машин для виготовлення із зливків або кованих чи катаних заготовок металевих безшовних труб.

ТРУБОПРОКА́ТНИК, -а, *ч.* Робітник-фахівець трубопрокатного виробництва. *Бригада трубопрокатників.*

ТРУБОРІ́З, -а, *ч.* Ручний інструмент для різання труб.

ТРУБОУКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для укладки труб (при будівництві трубопроводу).

ТРУБОУКЛАДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що укладає труби в траншеї трубопроводу.

ТРУБОУКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Пересувний підйомний кран на гусеничному тракторі для укладання труб у траншеї.

ТРУ́БОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **тру́бка** 1, 3, 4. 2. *у знач. присл.* **тру́бочкою.** У формі порожнього циліндра або невеликого розтруба.

ТРУ́БОЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **трубкови́й**.

ТРУБЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має форму труби, трубки, схожий на них. *Трубчасті кістки.* 2. Який складається з труб, трубок. ** **Трубча́ста піч**, *спец.* – те саме, що **оберто́ва піч**.

ТРУБЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **трубча́стий**.

ТРУБЧА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **трубча́стий**.

ТРУБЧА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **трубча́тий**.

ТРУБЧА́ТКА, -и, *ж.* Установка з трубок для безперервної перегонки нафти, газу тощо.

ТРУВЕ́Р, -а, *ч.* Середньовічний вуличний поет-співець у Північній Франції.

ТРУВІ́ЛЬ, -ю, *ч.* Бавовняна тканина репсоподібної фактури (у дрібний поперечний рубчик), з якої шиють чоловічі сорочки.

ТРУД, -а́, *ч.* 1. Наполеглива, старанна праця людини. // Сила, енергія, витрачені на якусь роботу. 2. Праця, що вимагає великої затрати фізичної або розумової енергії. 3. Наслідок діяльності, праці; твір, витвір. // *розм.* Послуга.

ТРУДА́Р, -я́, *ч.*, *перев. уроч.* Те саме, що **трудівни́к**.

ТРУДА́РКА, -и, *перев. уроч.*, *рідко.* Жін. до **труда́р**.

ТРУДДИСЦИПЛІ́НА, -и, *ж.* Трудова дисципліна.

ТРУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **труди́ти** 1; натруджений (у 1 знач.). 2. *у знач. прикм.* Здобутий працею; трудовий. *Труджені гроші.* // Сповнений праці.

ТРУДИ́ТИ, труджу́, тру́диш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Дуже стомлювати тривалою роботою, ходінням і т. ін.; натруджувати. // Напружуючи, стомлювати (очі). // *у сполуч. з займ.* с е б е . Перевтомлюватися працею. 2. *перех.*, *рідко.* Завдавати кому-небудь турботи, клопоту, примушуючи щось зробити, виконати тощо. // Втомлювати. // *перен.* Турбувати. 3. *перех. і неперех.*, *діал.* Викликати неприємні відчуття, спричиняти біль. // *безос.*

ТРУДИ́ТИСЯ, труджу́ся, тру́дишся, *недок.* 1. Наполегливо, старанно працювати (про людину). 2. *коло* (*біля*) *чого, над чим.* Докладати багато зусиль, щоб зробити, створити, розв'язати що-небудь. // *у сполуч. зі сл.* р у к и . Старанно, дбайливо виконувати якусь роботу. 3. *розм.* Завдавати собі клопоту чим-небудь; турбуватися.

ТРУДІВЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **працьови́тий**.

ТРУДІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто багато й старанно працює. // *перев. чого, який.* Той, хто вклав багато зусиль у якусь діяльність і т. ін. 2. Той, хто живе зі своєї праці; трудящий.

ТРУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Трудовий, працьовитий триб життя; постійна, невтомна праця.

ТРУДІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **трудівни́чий**.

ТРУДІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **трудівни́к**.

ТРУДІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **трудівни́к**. // Власт. трудівникові, трудівникам. // Сповнений тяжкої праці, трудовий.

ТРУДКНИ́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* Трудова книжка.

ТРУДКОЛО́НІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Трудова колонія.

ТРУДКОМУ́НА, -и, *ж.*, *іст.* В СРСР: трудова комуна – школа-комуна для перевиховування малолітніх злочинців і безпритульних дітей.

ТРУДНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Те саме, що **тру́дність**.

ТРУДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. 1. Пестл. до **тру́дний** 1. 2. Досить трудний, труднуватий.

ТРУДНЕ́НЬКО. Присл. до **трудне́нький**. // *у знач. присудк. сл.*

ТРУДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який вимагає багато праці, великих зусиль, напруження для виконання, здійснення, подолання, опанування, втілення й т. ін.; важкий (у 4 знач.). // Якого важко заробити, який добувається тяжкою працею; нелегкий. // Утомливий, виснажливий. 2. Пов'язаний з великим фізичним чи розумовим напруженням, зусиллям. // Сповнений тяжкої праці, злигоднів, поневірянь і т. ін. // Сповнений багатьох труднощів, випробувань; критичний (*див.* **крити́чний**[2] 2). // Якого важко витримати, пережити (через матеріальні нестатки). // Пройнятий багатьма турботами, переживаннями. *Трудне щастя.* // Складний для розуміння, сприймання, засвоєння. // Важкий для здійснення, виконання, розв'язання. *Трудне завдання.* 3. Який важко зживається з іншими людьми, з яким важко порозумітися, знайти спільну мову; незлагідний у стосунках, важкий (у 9 знач.) (про людину та її вдачу). 4. *розм.*, *рідко.* Стомлений, змучений роботою, ходінням і т. ін. // Який здається важким внаслідок утоми, слабості тощо (про частини тіла). 5. *розм.*, *рідко.* Тяжко хворий.

ТРУДНІ́ВКИ, -вок, *мн.*, *заст.* Турботи, клопіт, морока.

ТРУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **трудни́й** 1, 2. 2. Перешкода, яку важко подолати; утруднення, складність.

ТРУДНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **трудни́й**.

ТРУ́ДНО. 1. Присл. до **трудни́й** 1, 2. // Зазнаючи труднощів, страждань, мук. // Долаючи матеріальні труднощі, нестатки й т. ін. // Затамовуючи в собі якісь почуття; стримано. // Нерівно, з перебоями (про биття серця). 2. *у знач. присудк. сл.*, *перев. кому.* Тяжко фізично; важко. // Сумно, гірко, прикро. // Важко матеріально; сутужно, скрутно. // *з ким – чим.* Не вистачає кого-, чого-небудь. // *з інфін.* Досить важко, над силу. // *з інфін.* Нелегко, складно.

ТРУДНОДОСТУ́ПНИЙ, -а, -е. До якого важко дістатися, доступитися; важкоприступний.

ТРУДНОДОСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **труднодосту́пний**.

ТРУДНОПРИСТУ́ПНИЙ, -а, -е. Такий, до якого важко приступити.

ТРУДНОПРИСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **труднопристу́пний**.

ТРУДНОПРОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який важко подолати, по якому або через який важко пройти; важкопрохідний.

ТРУДНОПРОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **труднопрохі́дний**.

ТРУДНО́ТА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **тру́днощі**.

ТРУ́ДНОЩІ, -ів, *мн.* 1. Перешкоди, які вимагають значних зусиль для переборення, подолання. // *з означ.* Нестатки. 2. *чого, які і без додатка.* Скрутні, важкі обставини, умови, в яких щось відбувається, триває.

ТРУДНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи трудний (у 1, 2 знач.).

ТРУДНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **труднува́тий**.

ТРУДНУВА́ТО. Присл. до **труднува́тий**. // *у знач. присудк. сл.*, *кому.* Трохи важко фізично, морально, матеріально; важкувато.

ТРУДНЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже трудний (у 1, 2 знач.).

ТРУДОВА́ТІТИ, -іє, *заст.* Розбухати, збільшуватися в об'ємі.

ТРУДОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до труда (у 1 знач.), пов'язаний з трудом, із працею. // Який виявляється в праці. // Сповнений праці. // Який супроводжує працю, викликаний працею. // Добутий, зароблений працею, одержаний за працю. // Який ґрунтується на праці, на застосуванні праці. // Славний своїми традиціями в труді. // Працьовитий (про руки). ** **Трудова́ кни́жка** – документ установленого зразка, в якому записано відомості про стаж роботи, про нагороди за працю, заохочення й т. ін. кожного робітника, службовця. **Трудова́ уго́да** – договір між підприємством і нештатним працівником про виконання якої-небудь роботи. **Трудови́й арбітра́ж** – орган, який складається із залучених сторонами фахівців, експертів та інших осіб і приймає рішення за суттю трудового спору (конфлікту). **Трудові́ ресу́рси** – частина населення країни, яка здатна до

трудової діяльності. 2. Який живе зі своєї праці.
ТРУДОВИ́К, -á, *ч.* 1. У дореволюційній Росії на початку 20 ст. – член дрібнобуржуазної політичної організації народницького напряму в Державній думі. 2. *розм.* Вчитель праці в середній школі.
ТРУДОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **працьови́тий**.
ТРУДОВИ́ЧКА, *розм.* Жін. до **трудови́к**.
ТРУДОВЛАШТО́ВАНИЙ, -а, -е. Забезпечений працею.
ТРУДОВЛАШТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трудовлашто́ваний**.
ТРУДОВЛАШТУВА́ННЯ, -я, *с.* Державне забезпечення працею деяких категорій осіб (демобілізованих, інвалідів і т. ін.).
ТРУДО́ВНИК, -а, *ч.*, *заст.* Трудівник.
ТРУДО́ВНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **трудо́вник**.
ТРУДОГО́ЛІК, -а, *ч.* Людина, яка повністю віддається роботі, поглинута нею.
ТРУДОДЕ́НЬ, -дня́, *ч.*, *іст.* Одиниця обліку праці в колгоспах, що визначала частку кожного члена в прибутках артілі.
ТРУДОЛЮ́Б, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **працелю́б**.
ТРУДОЛЮ́БЕЦЬ, -любця, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **працелю́б**.
ТРУДОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Працьовитий, роботящий, працелюбний. // Сповнений праці.
ТРУДОЛЮ́БСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **працьови́тість**; працелюбність.
ТРУДОМІСТКИ́Й, -á, -é. Який потребує великої затрати праці.
ТРУДОМІ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **трудомістки́й**. 2. Економічний показник, який характеризує затрати живої праці в людино-годинах на одиницю продукції або послуг.
ТРУДТА́БІР, -бору, *ч.*, *іст.* В СРСР – літній табір відпочинку, оздоровлення і праці шкільної молоді на полях, фермах тощо.
ТРУДШКО́ЛА, -и, *ж.*, *іст.* Трудова школа.
ТРУДЯ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Той (та), хто багато й старанно працює; трудівник, трудівниця.
ТРУДЯ́К, -á, *ч.*, *діал.* Трудівник.
ТРУДЯ́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **трудя́га**.
ТРУДЯ́ЩИЙ, -а, -е. 1. Який багато працює й живе зі своєї праці. // Який складається з таких людей. 2. *у знач. ім.* **трудя́щий**, -щого, *ч.* Той, хто живе зі своєї праці. 3. *рідко.* Те саме, що **працьови́тий**; роботящий, працелюбний.
ТРУ́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тру́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який зазнав труїння. // З отрутою, отруєний.
ТРУЖДА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, *заст.* Старанно працювати; трудитися. // *коло чого.* Докладати багато зусиль, щоб зробити що-небудь.
ТРУЖДЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Трудовий (у 2 знач.). *Труждення людина.* 2. *у знач. ім.* **труждéнний**, -ного, *ч.* Трудівник, трудар. 3. Стомлений, натруджений.
ТРУЇ́ЗМ, -у, *ч.* Загальновідома істина, банальність.
ТРУЇ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **труї́ти**.
ТРУЇ́ТИ, труї́о, труї́ш, *недок.*, *перех.* 1. Знищувати, морити отрутою і т. ін. // Умертвляти когось отрутою. // Додавати до чогось отрути, просочувати, насичувати щось нею. // *розм.* Завдавати комусь шкоди, спричиняти захворювання. 2. *перен.* Позбавляти когось душевного спокою, рівноваги; спричиняти страждання. // Хвилювати, бентежити. 3. *перен.* Робити неприємним, безрадісним. // Послаблювати вияв якогось позитивного почуття.
ТРУЇ́ТИСЯ, труюся, труї́шся, *недок.* 1. Приймаючи отруту, позбавляти себе життя. // Зазнавати шкідливої дії отрути, отруйної речовини тощо. // *перен.* Зазнавати дії, впливу чогось грубого, руйнівного. 2. Пас. до **труї́ти**.
ТРУЙЗІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Отруйна рослина.
ТРУЙНИ́Й, -á, -é, *діал.* Отруйний.
ТРУМБЕ́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Трембіта.
ТРУ́МЛО, -а, *с.*, *заст.* Труна.
ТРУ́МНА, -и, *ж.*, *зах.* Труна.
ТРУ́МШАЙТ, ТРУ́МШЕЙТ, -а, *ч.* 1. Старовинний струнний смичковий музичний інструмент з флажолетним способом гри. 2. Інструмент мандрівних музикантів, застосовувався у мореплавців як сигнальна труба.
ТРУ́МШЕЙТ *див.* **тру́мшайт**.
ТРУНА́, -и́, *ж.* 1. Спеціально зроблена скриня, у якій ховають покійника; домовина. 2. *перен.* Смерть.
ТРУНА́Р, -á, *ч.* Майстер, що робить труни.
ТРУ́НВА, -и, *ж.*, *зах.* Труна.
ТРУНКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до трунку (*див.* **тру́нок**[1]).
ТРУ́НОВ, -нви, *ж.*, *зах.* Труна.
ТРУ́НОК[1], -нку, *ч.* 1. Напій (перев. алкогольний). // П'янкий запах; пахощі. 2. Відвар трав, коренів, лушпиння тощо для різних потреб (перев. для лікування). // Отрута. 3. *діал.* Горілка.
ТРУ́НОК[2], -нка, *ч.*, *зах.* Шлунок.
ТРУ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **труна́**.
ТРУ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **труна́**.
ТРУ́НОЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **тру́нок**[1].
ТРУ́НУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *діал.* Торкнути (у 1, 5 знач.).
ТРУНЦИ́Т, -у, *ч.* Ураження симпатичного стовбура, перев. запальної природи.
ТРУ́НЧИК, -у, *ч.*, *діал.* Пестл. до **тру́нок**[1].
ТРУП[1], *ч.* 1. *род.* -а. Мертве тіло людини або тварини. 2. *род.* -у, *збірн.* Мертві тіла людей.
ТРУП[2], *виг.*, *зах.* Крик ворона.
ТРУ́ПА, -и, *ж.* Колектив артистів театру або цирку. // Про ансамбль яких-небудь виконавців.
ТРУПА́РНЯ, -і, *ж.* Приміщення для померлих при лікарні; покійницька, морг.
ТРУ́ПИК, -а, *ч.* Зменш. до **труп**.
ТРУ́ПИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Відьма, чаклунка.
ТРУ́ПІЙ, -п'я, -п'є, *зах.* Трупний.
ТРУПІ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Шари деревини.
ТРУПІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трупі́шати**.
ТРУПІ́ШАТИ, -ає, *недок.*, *заст.* Тліти, гнити, гинути.
ТРУ́ПКА, -и, *ж.* Зменш. до **тру́па**.
ТРУ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **труп**. // Власт. трупові; такий, як у трупа. // Який утворюється внаслідок розкладання трупа. // Який живиться трупом, паразитує на ньому. *Трупна отрута.*
ТРУПОВИ́Й, -á, -é. Те саме, що **тру́пний**.
ТРУПОЇ́Д, -а, *ч.* Цвинтарний хробак.
ТРУПОЇ́ДНИЙ, -а, -е. Який поїдає трупи.
ТРУПОПОКЛА́ДЕННЯ, -я, *с.*, *археол.* Обряд поховання померлих – закопування в яму в скорченому положенні або на спині з витягнутими ногами.
ТРУПОСПА́ЛЕННЯ, -я, *с.*, *археол.* Обряд поховання померлих – спалювання трупів.
ТРУПОСПА́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для спалювання трупів.
ТРУ́П'Я, -я, *с.* Збірн. до **труп**[1].
ТРУ́П'ЯЧИЙ, -а, -е, *діал.* Трупний.
ТРУС, -у, *ч.* 1. *розм.* Трясіння, здригання. // Землетрус. 2. *перен.*, *розм.* Метушня, сум'яття; тривога. // Страх, переляк. 3. Ретельний огляд офіційними особами кого-, чого-небудь для виявлення прихованого, недозволеного або вкраденого; обшук.
ТРУСА́, -и́, *ж.*, *діал.* Метушня, сум'яття; тривога.
ТРУСА́К, -á, *ч.*, *зах.* Кролик.
ТРУСАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Дія за знач. **труси́ти** 1, 2, 4, 5, 7. 2. *перен.* Метушня, сум'яття; тривога.
ТРУСЕНЯ́ТА, -я́т, *мн.* Зменш. до **труси́**.
ТРУСИ́, -і́в, *мн.* Короткі спортивні штани. // Предмет чоловічої та жіночої нижньої білизни такого вигляду; спідні штанці.
ТРУ́СИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **кро́лик**.
ТРУ́СИКИ, -ів, *мн.* Зменш. до **труси́**. ** **тру́сики та́нга** – трусики, що складаються лише з еластичного пояска та клаптика тканини, який прикриває тільки статевий орган.
ТРУСИ́ТИ, трушу́, тру́сиш, *недок.* 1. *перех.* Поштовхами, ривками коливати, розхитувати з боку на бік або згори вниз; трясти. // Примушувати падати плоди коливанням, розхитуванням дерев, кущів. // Вхопивши когось за плече, рукав і т. ін., штовхати, смикати, термосити. // Трясучи, намагатися повернути до притомності (утопленого, задушеного тощо). // Обхопивши когось руками, трясти на знак привітання. 2. *перех.* Трясучи, спорожняти що-небудь. // Трясучи, висипати щось із чогось цілком або частково; витрушувати. // Стріпуючи, видаляти пилюку з чогось. 3. *неперех.* Робити помахи чим-небудь у повітрі. // Хитати, поводити з боку в бік або вгору та вниз. // Метляти, трясти чим-небудь. 4. *перех. і без додатка.* Надавати тілу коливального руху; спричиняти трясіння кого-, чого-небудь. // Викликати, спричиняти тремтіння тіла (про страх, хворобу, холод і т. ін.). // *безос.* 5. *перех. і без додатка.* Хитати, підкидати (під час їзди нерівною дорогою, верхи галопом і т. ін.). // *безос.* // *перех.* Хитаючи, підкидаючи, везти когось. 6. *неперех.*, *перев. чим.* Розсипати, розсівати; сіяти. // *безос.* // *у сполуч. зі сл.* **пі́р'я** *тощо.* Губити, ронити. // *також перех.* Устеляти, посипати, розтрушуючи що-небудь. 7. *перех. і без додатка.* Робити обшук, трус. // Шукати, намагатися виявити що-небудь заховане, приховане.
ТРУСИ́ТИСЯ, трушу́ся, тру́сишся, *недок.* 1. Хитатися, коливатися; дрижати. // Здригатися всім тілом. // Відчувати тремтіння тіла (від страху, холоду, хвороби тощо). // Дрижати, тремтіти (про руки, ноги, голову тощо). 2. *перен.* Відчувати страх, переляк; боятися. // *над ким – чим.* Ретельно оберігати кого-, що-небудь, боятися втратити когось щось. // Скупо витрачати; боятися витратити зайве. // Скупитися, жаліти для когось. 3. *до чого або з інфін.*, *перев. з частк.* **аж**, *перен.*, *розм.* Мати велике, нестримне прагнення до чогось, якесь бажання. 4. Трясучись, їхати на коні, на возі, у поїзді тощо. 5. Сипатися, сіятися.
ТРУСИХВО́СТКА, -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Трясогузка.
ТРУСІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.*, *розм.* Той, хто проводить обшук.
ТРУСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія та стан за знач. **труси́ти, труси́тися** 1, 2.
ТРУСК, -у, *ч.*, *діал.* Трусок.
ТРУ́СКА, -и, *ж.*, *діал.* Обшук.
ТРУ́СКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тру́скати**.
ТРУ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Тріщати, хрустіти.
ТРУСНИ́К, -á, *ч.*, *зах.* Заєць.
ТРУСНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Лихоманка.
ТРУСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **труси́ти**. // *безос.*
ТРУСНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **труси́тися** 1.
ТРУСО́К, -ска́, *ч.*, *діал.* Шкура піврічного нестриженого ягняти.
ТРУ́СОК, -ску, *ч.*, *збірн.* Дрібний хмиз. // Сухі тріски; скіпа.
ТРУСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Підсил. до **труснýти**. // *безос.*
ТРУСЦЕ́М, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **труськó́м**.
ТРУСЬ, -я́, *ч.*, *зах.* Кріль.
ТРУСЬКИ́Й, -á, -é. 1. Який труситься, який під час руху легко піддається трусінню. // Хиткий, хитливий. 2. Який викликає, спричиняє трусіння чого-небудь. 3. Супроводжуваний трусінням, із трусінням.
ТРУ́СЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Стан і властивість за знач. **труськи́й**.
ТРУ́СЬКО. 1. *присл.* Не плавно, не рівно, викликаючи трусіння. 2. *безос. присудк. сл.* Трусить через нерівність дороги.
ТРУСЬКО́М, *присл.* Дрібним клусом, дрібною риссю.
ТРУТ[1], -á, *ч.* 1. Гніт або висушений гриб трутовик, який займається від іскри і використовується для викрешування вогню. 2. Те саме, що **трутови́к**.
ТРУТ[2], -а, *ч.* Те саме, що **тру́тень**.
ТРУТ[3], -а, *ч.*, *зах.* Падуча зірка.
ТРУ́ТА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Те саме, що **отру́та**. ** **тру́та-зі́лля**, *нар.-поет.* – отруйна рослина.
ТРУ́ТЕНЬ, -тня, *ч.* 1. Самець бджоли, який не виконує ніякої роботи. 2. *перен.*, *розм.* Людина, що живе за чужий рахунок, чужою працею; нероба, паразит.
ТРУТІ́ЗНА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Те саме, що **отру́та**.
ТРУТИНА́, -и́ни, *ж.*, *нар.-поет.* Те саме, що **отру́та**.
ТРУ́ТИТИ *див.* **труча́ти**.
ТРУТІ́ВКА[1], -и, *ж.* Робоча бджола, що відкладає незапліднені яйця.
ТРУТІ́ВКА[2], -и, *ж.*, *нар.-поет.*, *рідко.* Те саме, що **отру́та**.
ТРУ́ТКА, -и, *ж.*, *зах.* Отрута.
ТРУ́ТНЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тру́тень**.
ТРУ́ТНЕВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **тру́тневий**.
ТРУ́ТНИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* Прикм. до **тру́та**.
ТРУ́ТНИК, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **трут**[1] 1.
ТРУ́ТНІВ, -нева, -неве. Прикм. до **тру́тень**. // Належний трутневі, трутням. *Трутнева матка.*
ТРУТНІ́ВКА, -и, *ж.* Щільник з комірками більшого розміру, ніж звичайно, з яких виводяться трутні; окрема така комірка.
ТРУ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трут**[1]. *Трутові гриби.* ** **тру́тові гриби́** – група базидіальних грибів порядку афілофорових, що паразитують на деревах.
ТРУТОВИ́К, -á, *ч.* Однорічний чи багаторічний гриб, що паразитує на деревах.
ТРУТОВИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трутови́к**. *Трутовиковий наріст.*
ТРУТОВИКО́ВІ, -их, *мн.* Родина грибів, багато видів якої паразитує на деревах.
ТРУХ, -у, *ч.*, *зах.* Рись, біг коня.
ТРУХА́, -и́, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **по́терть**. // Те саме, що **порохня́**. 2. *зах.* Кролик.
ТРУХА́Н, -á, *ч.*, *діал.* Індик.
ТРУ́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тру́хати**.
ТРУ́ХАНЯ, -і, *ч.*, *зах.* Кролик, кріль.
ТРУ́ХАТИ *див.* **трю́хати**.
ТРУХИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трухи́кати**.
ТРУХИ́КАТИ *див.* **трю́хикати**.
ТРУХЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **тру́хлий**.
ТРУ́ХЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **трухля́вий**.
ТРУХЛИ́НА, -и, *ж. і* **ТРУХЛО́**, -á, *с.* Щось повністю зотліле; порох, прах.
ТРУХЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трухлі́ти**.
ТРУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **тру́хлий**.
ТРУХЛІ́ТИ, -іє, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **трухля́віти**.
ТРУХЛО́ *див.* **трухли́на**.
ТРУХЛОБО́КИЙ, -а, -е. Із гнилим боком. *Трухлобока хата.*
ТРУХЛОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Стан за знач. **трухлобо́кий**.
ТРУХЛЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **трухля́вий**.
ТРУХЛЯ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який від давності, дії вологи, гниття і т. ін. зробився крихким, ламким; який перетворюється на потерть, порохно тощо. 2. *перен.* Дуже старий (про людину).
ТРУХЛЯ́ВИНА, -и, *ж.* Що-небудь трухляве.
ТРУХЛЯ́ВІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трухля́віти**.
ТРУХЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. **трухля́вий**.
ТРУХЛЯ́ВІТИ, -іє, *недок.* Робитися трухлявим.
ТРУХЛЯ́К[1], -á, *ч.*, *розм.* 1. Шматочок трухлявого дерева, який у темряві світиться. 2. *перен.* Про дуже стару людину.
ТРУХЛЯ́К[2], -á, *ч.* Жук, що живе під корою дерев і живиться комахами-шкідниками.
ТРУХЛЯ́ТИНА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **трухля́вина**.
ТРУХНІ́ТИ, -іє, *недок.*, *зах.* Трухлявіти.
ТРУ́ХНУТИ, -не, *недок.* Те саме, що **трухля́віти**.
ТРУХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і чим*, *однокр.* Те саме, що **трусну́ти**.
ТРУХЦЕ́М, *присл.*, *діал.* Труськом.
ТРУЧА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **труча́ти** *і* **труча́тися**.
ТРУЧА́ТИ, -áю, -áєш, *недок.*, **ТРУ́ТИТИ**, тру́чу, тру́тиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Штовхати; спихати.
ТРУЧА́ТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.*, *діал.* Штовхатися. // Цокатися.
ТРУШКО́М, *присл.*, *діал.* Труськом.
ТРЬОХ... *див.* **три...**
ТРЬОХА́КТНИЙ, -а, -е. Який складається з трьох актів. *Трьохактна вистава.*
ТРЬОХА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трьоха́ктний**.
ТРЬОХАРШИ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Мірою в три аршини.
ТРЬОХАРШИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трьохарши́нний**.
ТРЬОХА́ТОМНИЙ, -а, -е, *фіз.* Який складається з трьох атомів.
ТРЬОХА́ТОМНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трьоха́томний**.
ТРЬОХЕЛЕКТРО́ДНИЙ *див.* **триелектро́дний**.
ТРЬОХЕЛЕКТРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трьохелектро́дний**.
ТРЬОХЕЛЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Який складається з трьох елементів.
ТРЬОХЕЛЕМЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до

трьохелеме́нтний.

ТРЬОХЗАРЯ́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* Гвинтівка, що заряджається трьома патронами.

ТРЬОХЛІНІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Трьохлінійна гвинтівка.

ТРЬОХЛІНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Калібром у три лінії (у 9 знач.), що дорівнює $^3/_{10}$ дюйма.

ТРЬОХМІЛЬЙО́ННИЙ *див.* **тримільйо́нний.**

ТРЬОХМІЛЬЯ́РДНИЙ *див.* **тримілья́рдний.**

ТРЬОХО́СКА, -и, *ж.*, *розм.* Тривісний віз, автомобіль, вагон і т. ін.

ТРЬОХОСНО́ВНИЙ, -а, -е. Який має три основи. ** **Трьохосно́вна кислота́** – кислота, у якій три гідрогенові атоми здатні відщеплюватися у формі катіонів і реагувати з гідроксид-аніонами основ.

ТРЬОХОСЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **триві́сний.**

ТРЬОХОСЬО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **трьохосьови́й.**

ТРЬОХПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. Який має три програми радіомовлення; призначений для приймання трьох програм радіомовлення.

ТРЬОХПРОГРА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трьохпрогра́мний.**

ТРЬОХСО́ТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний кільк. числ. **триста.**

ТРЬОХСОТЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **трьохсотрі́чний.**

ТРЬОХСОТЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **трьохсотрі́ччя.**

ТРЬОХСОТПУДО́ВИЙ, -а, -е. Вагою в триста пудів.

ТРЬОХСОТРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який існує, триває триста років. // Віком у триста років. *Трьохсотрічний дуб.* 2. Стос. до трьохсотріччя, трьохсотої річниці чого-небудь. *Трьохсотрічний ювілей.*

ТРЬОХСОТРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Період, час, що дорівнює трьомстам рокам. // Річниця чого-небудь, що відбулося або почалося триста років тому.

ТРЬОХСОТТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Числ. порядк., відповідний кільк. числ. **триста ти́сяч.** 2. Кількістю або вартістю в триста тисяч.

ТРЬОХТИ́СЯЧНИЙ *див.* **трити́сячний.**

ТРЬОХШВИ́ДКІСНИЙ, -а, -е. Який працює в трьох швидкісних режимах.

ТРЬОХШВИ́ДКІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трьохшви́дкісний.**

ТРЬОХ'Я́РУСНИЙ *див.* **трия́русний.**

ТРЬОХ'Я́РУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **трьох'я́русний.**

ТРЮЇ́ЗМ, -у, *ч.*, *книжн.* Загальновідома, заялозена істина.

ТРЮК, -у, *ч.* 1. Складний цирковий номер. 2. Вправний ефектний прийом у різних видах мистецтва. *Кінематографічний трюк.* 3. *перен.* Спритна витівка, хитрий несподіваний прийом, вивер, фокус.

ТРЮКА́ЦТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Мистецтво виконувати трюки (у 1 знач.); штукарство. 2. Схильність до трюків (у 2, 3 знач.), використання їх у своїй роботі, діяльності.

ТРЮКА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до трюкацтва. *Трюкацькі прийоми.*

ТРЮКА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто володіє мистецтвом виконувати трюки (у 1 знач.); штукар. 2. Хто-небудь, схильний до трюкацтва (у 2 знач.).

ТРЮК-МАШИ́НА, -и, *ж.* Оптико-механічна установка оптичного друку для створення комбінованих (трюкових) зображень у фільмі.

ТРЮКОВИЙ, -а, -е. Стос. до трюку (у 1, 2 знач.). *Трюкові стрибки. Трюковий фільм.*

ТРЮМ, -у, *ч.* Внутрішнє приміщення корабля між палубою і днищем, де встановлюють машини, механізми, поміщають вантажі і т. ін.

ТРЮ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трюм.** // Який працює в трюмі, обслуговує трюм.

ТРЮМО́, *невідм.*, *с.* 1. Високе стояче дзеркало. 2. *архіт.* Простінок між вікнами, звичайно прикрашений орнаментом.

ТРЮ́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трюм.**

ТРЮФЕЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **трю́фель, трю́фелі.**

ТРЮ́ФЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Схожий формою на бульбу коричнювато-чорний їстівний гриб, який росте під землею і має високі смакові якості. 2. **трю́фелі**, -ів, *мн.* Назва шоколадних цукерок, які формою нагадують ці гриби.

ТРЮ́ФЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **трю́фель, трю́фелі.** // Пригот. з трюфелів. *Трюфельна приправа.*

ТРЮ́ХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трюхати.**

ТРЮ́ХАТИ *і рідко* **ТРУ́ХАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Бігти нешвидко, дрібною риссю (звичайно про коня). // Повільно бігти (про людину). // Їхати верхи, трясучись від нешвидкого бігу коня.

ТРЮХАЧКА́, *присл.*, *розм.*, *рідко.* Нешвидко, дрібним кроком (бігти).

ТРЮХИ́К, *присудк. сл.*, *розм.* Уживається за знач. **трюхи́кати.**

ТРЮХИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трюхи́кати.**

ТРЮХИ́КАТИ *і рідко* **ТРУХИ́КАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **трю́хати, тру́хати.**

ТРЮ́ХОМ, *присл.*, *діал.* Риссю.

ТРЯМ, ТРАМ, -а, *ч.*, *діал.* 1. Сволок у хаті чи бантина на горищі, в повітці, клуні і т. ін. 2. Взагалі колода, балка.

ТРЯМО́К, ТРАМО́К, трямка́ *і* трамка́, *ч.*, *діал.* Зменш. до **трям, трам.**

ТРЯСАВИ́ЦЯ *див.* **трясови́ця.**

ТРЯСЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Дрібна відсіяна солома.

ТРЯСИ́ДУПА, -и, *ж.*, *орн.*, *зах.* Трясогузка.

ТРЯСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для обробки чого-небудь трясінням.

ТРЯСИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який очищає лляне волокно на трясильній машині.

ТРЯСИНА́, -и́, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **трясовина́.**

ТРЯСИ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **трясина́.**

ТРЯСИ́ХВІСТ *див.* **трясихвістка.**

ТРЯСИ́ХВІСТКА, -и, *ж.*, **ТРЯСИ́ХВІСТ**, -хвоста, *ч.*, *діал.* Трясогузка.

ТРЯСІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **трясти́ і трясти́ся.**

ТРЯ́СКА, -и, *ж.* 1. Похитування вгору й униз, з боку на бік, вперед і назад (під час їзди якимнебудь транспортом). 2. *бот.*, *зах.* Хвощ.

ТРЯ́СКАЛО *і діал.* **ТРА́СКАЛО**, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **тріска́чка 1.**

ТРЯ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тря́скати.**

ТРЯ́СКАТИ *і діал.* **ТРА́СКАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ТРЯ́СНУТИ** *і діал.* **ТРА́СНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **ля́скати 1, 2.**

ТРЯСКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Хитливий.

ТРЯ́СКІТ *і діал.* **ТРА́СКІТ**, -коту, *ч.*, *рідко.* Різкий або сухий звук, що чується, коли ламається, тріскається, лопається що-небудь.

ТРЯ́СКО, *діал.* Присл. до **тряски́й.**

ТРЯ́СНУТИ *див.* **тря́скати.**

ТРЯСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і чим.* Однокр. до **трясти́.**

ТРЯСОВИНА́, -и́, *ж.* 1. Дуже грузьке болото, поросле яскраво-зеленою травою і мохом, що утворилося на місці колишньої водойми. 2. *перен.*, *чого*, *яка.* Те, що засмоктує, губить творчі прагнення, позбавляє енергії, можливості розвитку тощо.

ТРЯСОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **трясовина́.**

ТРЯСОВИ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **трясовина́.**

ТРЯСОВИ́ЦЯ, ТРЯСАВИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Те саме, що **трясовина́.** 2. Те саме, що **тря́сця 1.**

ТРЯСОГУ́ЗКА, -и, *ж.* 1. Невеликий птах ряду горобиних із довгим рухливим хвостом. 2. *перен.*, *розм.* Про вертляву, несерйозну жінку.

ТРЯСОГУ́ЗОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **трясогу́зка.**

ТРЯСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і чим.* Підсил. до **трясну́ти.** *Трясонути дерево.*

ТРЯСТИ́, -су́, -се́ш; *мин. ч.* тряс, -ла́, -ло́; *недок.* 1. *перех.* Швидко і рвучко рухати, штовхати, хитати вгору й униз, з боку на бік, вперед і назад. // Хитаючи дерево, кущ, викликати падання плодів, ягід, листя і т. ін. 2. *перех. і неперех.*, *також безос.* Хитати, підкидати когось під час їзди нерівною дорогою або на розхитаному, погано налагодженому і т. ін. возі, автомобілі тощо. 3. *неперех.*, *чим.* Швидко рухати, робити чимнебудь дрібні, неширокі помахи. 4. *перех.* Викликати тремтіння, дрож (про холод, хворобу тощо). // *безос.* 5. *перех.* Перевертати, розтрушувати (сіно, солому і т. ін.) для висихання. 6. *неперех.*, *розм.*, *рідко.* Робити обшук, трус.

ТРЯСТИ́СЯ, -су́ся, -се́шся; *мин. ч.* тря́сся, трясла́ся, трясло́ся; *недок.* 1. Швидко і рвучко рухатися, хитатися вгору й униз, з боку на бік, вперед і назад. 2. Хитатися, підскакувати під час їзди нерівною дорогою чи будучи розхитаним, погано налагодженим і т. ін. (про віз, автомобіль тощо). // *розм.* Їхати труською дорогою або на чомусь труському (про людей). 3. Дуже здригатися, дрижати, двигтіти. // Бути охопленим дрожем, часто здригатися, тремтіти (від холоду, хвороби тощо). // Здригатися всім тілом (від сміху, плачу і т. ін.). 4. *перен.*, *до чого*, *без додатка і з част.* аж, *розм.* Мати велике, нестримне бажання щонебудь робити. 5. *перен.*, *над ким – чим*, *розм.* Дуже берегти, боятися втратити кого-, що-небудь. // Економно витрачати що-небудь.

ТРЯСУ́Н[1], -а́, *ч.*, *тех.* Пристрій із жолобів, що трясуться, для транспортування сипких тіл.

ТРЯСУ́Н[2], -а́, *ч.* Член релігійної секти п'ятдесятників.

ТРЯСУЧИ́. Дієприсл. до **трясти́.**

ТРЯСУ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який трясеться або трясе під час їзди; труський. 2. Те саме, що **трясови́нний.**

ТРЯСУ́ЧКА, -и, *ж.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **тря́сця 1.** 2. Одно- і багаторічна трава з розлогою волоттю.

ТРЯ́СЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Хворобливий стан, за якого людину морозить, кидає то в жар, то в холод; лихоманка. // Інфекційне захворювання, при якому періодично то підвищується, то знижується температура і людину дуже морозить; малярія. // Взагалі сильне тремтіння, дрож (від холоду, страху тощо). 2. Уживається як лайливе слово. 3. *перен.* Нічого.

ТРЯСЦЯМА́, *присудк. сл.*, *розм.* Те саме, що **нема́.**

ТРЯСЬКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **труськи́й.**

ТРЯ́СЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **тряськи́й.**

ТРЯ́СЬКО, *присл.* Те саме, що **тру́сько.**

ТРЯ́ХНУТИ, -не, *недок.* Підсихати, тужавіти (про вологу землю, білизну і т. ін.).

ТРЯХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **трусну́ти.**

ТРЯХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Однокр. до **трясти́ся.**

ТС, ТСС, *виг.* Уживається як прохання чи наказ замовкнути, не порушувати тиші.

ТСВА́НА, *невідм.*, *ч.* Народ, який живе у Ботсвані, прикордонних районах ПАР і Зімбабве.

ТСО́НГА, *невідм.*, *ч.* 1. Народ на півдні Мозамбіку і в сусідніх районах ПАР та Південної Родезії. 2. Мова цього народу.

ТСУ́ГА, -и, *ж.* Вічнозелене дерево з конусоподібною кроною, з плескатою хвоєю.

ТСУТСУГАМУ́ШІ, *невідм.*, *ж.* Те саме, що **цуцугаму́ші.**

ТУ[1], *присл.*, *зах.* Тут.

ТУ[2], *невідм.*, *ч.* Народність у Китаї.

ТУАЛЕ́Т, -у, *ч.* 1. Одяг, убрання (перев. жіноче). 2. *тільки одн.* Наведення порядку в зовнішньому вигляді (вмивання, одягання і т. ін.). 3. Столик із дзеркалом, біля якого одягаються, зачісуються і т. ін. 4. Убиральня.

ТУАЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до туалету (у 2 – 4 знач.). ** **Туале́тне ми́ло** – очищене ароматне мило для миття рук і обличчя. **Туале́тні гу́бки** – великі губки (*див.* **гу́бка**[2] 1) із ряду кременерогових; об'єкт промислу; використовуються для гігієнічних, медичних і технічних цілей.

ТУА́ЛЬ, -і, *ж.* Тонка шовкова тканина полотняного переплетення.

ТУАЛЬДЕНО́Р, -у, *ч.* Легка бавовняна тканина полотняного переплетення сірого кольору.

ТУАЛЬДЕНО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **туальдено́р.**

ТУАРЕ́ГИ, -гів, *мн.* (*одн.* **туаре́г**, -а, *ч.*). Народність, що населяє Центральну Сахару і місцевість у середній течії ріки Нігеру.

ТУАРЕ́ГСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до туарегів. ** **Туаре́гська мо́ва** – мова туарегів; відноситься до берберської групи семіто-хамітської сім'ї мов.

ТУАТА́РА, -и, *ж.* Єдиний сучасний вид мезозойської групи плазунів – ящерогадів або дзьобоголовик; гатерія.

ТУБ, -а, *ч.* Те саме, що **ту́ба**[1].

ТУ́БА[1], -и, *ж.* М'яка металева трубка для зберігання напіврідких або в'язких речовин; тюбик.

ТУ́БА[2], -и, *ж.* 1. Мідний духовий музичний інструмент найнижчого регістру. 2. Музичний інструмент давніх римлян, що застосовувався у військовій справі та релігійних обрядах. 3. В літургійній речитації і псалмодії – звук, що повторюється багато разів. 4. В органі – великі труби.

ТУБАЗИ́Д, -у, *ч.*, *мед.* Синтетичний протитуберкульозний препарат у вигляді білого кристалічного порошку.

ТУБА́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Який стосується маткової труби.

ТУБАФО́Н, -а, *ч.* Ударний мізичний інструмент визначеної висоти звука з родини ідіофонів.

ТУБДИСПАНСЕ́Р, -у, *ч.* Туберкульозний диспансер; медичний заклад, признач. для профілактики й лікування туберкульозу.

ТУБЕ́РКУЛ, -а, *ч. і* **ТУБЕ́РКУЛА**, -и, *ж.*, *мед.* Горбок, вузлик у тканинах організму, спричинений туберкульозною паличкою.

ТУБЕ́РКУЛА *див.* **тубе́ркул.**

ТУБЕРКУЛІ́Н, -у, *ч.*, *мед.* Препарат для діагностики й лікування туберкульозу.

ТУБЕРКУЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до туберкуліну. ** **Туберкулі́нова алергі́я** – підвищена чутливість організму до мікобактерій туберкульозу або продуктів їх життєдіяльності. **Туберкулі́нові про́би** – діагностичні алергічні проби, що застосовуються для виявлення туберкульозу.

ТУБЕРКУЛІНОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Вивчення інфікованості організму мікобактеріями туберкульозу.

ТУБЕРКУЛО́МА, -и, *ж.* Патологічне утворення, що складається з щільних казеозних мас, відмежованих від оточуючої, неураженої тканини тонкою сполучнотканинною капсулою.

ТУБЕРКУЛЬО́З, -у, *ч.*, *мед.* Інфекційне захворювання, що спричинюється особливою бацилою – паличкою Коха та вражає різні органи (здебільшого легені) людини і тварин; сухоти.

ТУБЕРКУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **туберкульо́з.** // Хворий, уражений туберкульозом. *Туберкульозні нирки.* // *у знач. ім.* **туберкульо́зний**, -ного, *ч.*; **туберкульо́зна**, -ної, *ж.* Людина, хвора на туберкульоз. // Признач. для профілактики й лікування туберкульозу. *Туберкульозний санаторій.* ** **Туберкульо́зна інтоксика́ція** – форма туберкульозу лімфатичних вузлів у дітей.

ТУБЕРКУЛЬО́ЗНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Лікар, спеціаліст із лікування туберкульозу. 2. Хворий на туберкульоз.

ТУБЕРКУЛЬО́ЗНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **туберкульо́зник 2.**

ТУБЕРО́ЗА, -и, *ж.* Багаторічна декоративна рослина з білими, дуже пахучими квітками, зібраними в китиці.

ТУБЕРО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тубеpо́за.**

ТУБЕРО́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **туберо́за.** // Власт. туберозі. *Туберозовий запах.* // Якого добувають із туберози. *Туберозова ефірна олія.*

ТУ́БИК *див.* **тю́бик.**

ТУБІ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* 1. Уродженець і корінний житель якої-небудь (перев. віддаленої від центрів цивілізації) місцевості або країни на відміну від приїжджого або іноземця. 2. *заст.* Корінний житель будь-якої місцевості.

ТУБІ́ЛКА, -и. Жін. до **тубі́лець.**

ТУБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Властивий або належний даній (перев. віддаленій від центрів цивілізації) місцевості, країні, її жителям. // Який здавна, постійно проживає в даній (перев. віддаленій від центрів цивілізації) місцевості, країні. 2. *заст.* Місцевий, місцевого походження.

ТУБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тубі́льний.**

ТУБІНСТИТУ́Т, -у, *ч.* Туберкульозний інститут; науково-дослідний інститут, де досліджуються проблеми профілактики й лікування туберкульозу.

ТУ-БІТ, -а, *ч.*, *муз.* Акцентування музичними інструментами ритмічної групи першої та третьої долей чотиридольного метру в регтаймі та новоорлеанському стилі; другої та четвертої – в диксиленді і чиказькому стилі джазу.

ТУБО́, *виг.*, *мисл.* Слово, що вживається як заборона собаці діяти у знач.: не можна! будь на місці! не чіпай!

ТУ́БО, *невідм.*, *ч.*, *муз.* Те саме, що **чо́кало.**

ТУБОКУРАРИНХЛОРИ́Д, -у, *ч.*, *фарм.* Курареподібний препарат, що його застосовують в анестезіології як міорелаксант, в травматології – при репозиції уламків та вправленні складних вивихів, в психі-

атрії – для попередження травм при судомній терапії у хворих на шизофренію та ін.

ТУ́БО-ОВАРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується маткової труби і яєчника.

ТУБООТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **євстахіїт**.

ТУБСАНАТО́РІЙ, -ю, *ч.* Туберкульозний санаторій; санаторій, признач. для профілактики й лікування туберкульозу.

ТУБУ́, *невідм.*, *ч.* Народ в Республіці Чад, Нігері та Лівії

ТУБУЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* З'єднання кінців перерізаного нерва за допомогою трубочок, виготовлених із артерій.

ТУБУЛОПАТІ́Ї, -ій, *мн.* Група захворювань, які характеризуються стійкими розладами функцій ниркових канальців.

ТУБУЛОРЕ́КСИС, -у, *ч.* Пошкодження ниркового канальця з розривом стінки, що зумовлено переналовненням його сечею.

ТУБУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Такий, що має велику кількість канальців або трубочок; трубчастий.

ТУБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Який стосується трубок, має форму трубки; трубчастий, трубоподібний.

ТУ́БУС, -а, *ч.*, *спец.* 1. Труба в оптичних приладах. 2. У посудинах різного типу (ретортах, колбах тощо) отвір для пропускання рідини або газів.

ТУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *зах.* Рушник.

ТУВИ́НЕЦЬ *див.* **тувинці**.

ТУВИ́НКА *див.* **тувинці**.

ТУВИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тувинці** й **Тува**. ** **Тувинська мо́ва** – мова тувинців; належить до тюркських мов.

ТУВИ́НЦІ, -ців, *мн.* (*одн.* **тувинець**, -нця *ч.*; **тувинка**, -и, *ж.*). Народність тюркської мовної групи, яка складає основне населення Туви.

ТУ́ГА, -и, *ж.* Почуття глибокого жалю; гнітючий настрій, переживання, спричинені якимсь горем, невдачею і т. ін.; журба, сум. // *за ким – чим, по кому – чому.* Почуття, викликане відсутністю кого-, чого-небудь, хто (що) знаходиться десь далеко. // Журливий вираз (обличчя, очей і т. ін.).

ТУГА́, -й, *ж.*, *зах.* Веселка.

ТУГАЇ́, -їв, *мн.*, *геогр.* Густі зарості на берегах річок та озер у пустелях і напівпустелях Середньої Азії.

ТУГЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Досить тугий.

ТУГЕ́НЬКО. Присл. до **туге́нький**.

ТУГЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **туге́нький**.

ТУГЕ́СЕНЬКО. Присл. до **туге́сенький**.

ТУГИ́Й, -а́, -е́. 1. Дуже натягнений або стягнений. // Міцно скручений, сплетений; щільний. // Який щільно облягає, добре пригнаний. 2. Щільно заповнений, набитий або добре наповнений, надутий. // Соковитий, міцний, твердий. // З налитим, пругким тілом (про людину, тварину). // Налитий, пругкий (про тіло та його частини). // Сповнений сили, міці. 3. Який важко піддається стисненню, розтяганню, повертанню тощо. // Повільний, важкий. 4. *перен.* Який важко піддається будь-якому впливу, умовлянню і т. ін.; який не має схильності до чогось, важкий у стосунках. // Який погано розуміє, повільно засвоює. 5. *перен.* Міцний, сильний у своєму русі. 6. *перен.*, *розм.* Який важко дається, добувається; недостатній, поганий.

ТУГІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **туге́сенький**.

ТУГІ́СІНЬКО. Присл. до **тугі́сінький**.

ТУ́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **тугий** 1 – 3.

ТУГІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тугі́шати**.

ТУГІ́ШАТИ, -ає, *недок.*, *рідко.* Ставати більш тугим, тугішим.

ТУ́ГО. 1. Присл. до **тугий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Важко (про труднощі в чомусь, нестатки і т. ін.).

ТУГОВУ́ХИЙ, -а, -е, *рідко.* Який погано чує; глухуватий. // *у знач. ім.* **тугову́хий**, -хого, *ч.* Той, хто погано чує; глухуватий.

ТУГОВУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.*, *рідко.* Часткова втрата слуху.

ТУГОДУ́М, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **важкоду́м**.

ТУ́ГОНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **ту́га**.

ТУГОПЛА́ВКИЙ, -а, -е, *спец.* Який плавиться при дуже високій температурі. *Тугоплавкий метал. Тугоплавкі матеріали.*

ТУГОПЛА́ВКІСТЬ, -кості, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **тугопла́вкий**.

ТУГОРО́СЛИЙ, -а, -е. Який повільно, погано росте.

ТУГОРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **тугоро́слий**.

ТУГОШИ́ЙІЙ, -я, -є. Із міцною шиєю.

ТУ́ГРИК, -а, *ч.* Грошова одиниця Монголії 100 мунгу.

ТУГУВА́ТИЙ, -а, -е. Дещо, трохи тугий. ** **Тугуватий на ву́хо** – дещо, трохи глухий; глухуватий.

ТУГУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **тугува́тий**.

ТУГУВА́ТО. 1. Присл. до **тугува́тий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Важкувато (про труднощі в чомусь, з чимось, нестатки).

ТУДИ́, *присл.* 1. У той бік, у те місце; прот. с ю д и. // У місце, вказане, назване раніше або відоме з ситуації. ** **Не туди́**: а) *зі сл.* п о т р а п и т и, п о п а с т и і т. ін. – в інше місце, не в те, що треба, можна; б) *зі сл.* г н у т и, д у м а т и і т. ін. – говорити, думати не те, що слід. **Ні туди́, ні сюди́** – ні з місця; нікуди. **Туди́ й наза́д** – в обидва кінці. 2. *також зі сл.* о н, о с ь, г е н. Саме в тому напрямку, куди показує той, хто говорить. 3. Уживається як співвідносне слово в головному реченні при підрядному місця зі спол. д е, з в і д к и, к у д и тощо.

ТУДИ́ЙКА, ТУДІ́КА, *присл.*, *зах.* Он туди.

ТУДИ́-СЮДИ́, *присл.*, *розм.* 1. То в один, то в інший бік; взад і вперед; в різні місця; в різних напрямках. 2. *перев. зі сл.* щ е, *у знач. присудк. сл.* Нічого, можна стерпіти; сяк-так.

ТУДІ́КА *див.* **туди́йка**.

ТУДО́Ю, *присл.*, *розм.* Тією стороною, дорогою, тим шляхом; у тому напрямку.

ТУ́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ту́я**. // Власт. туї. *Туєвий запах.*

ТУ́ЄР, -а, *ч.* Річкове буксирне судно, що проводить навантажені судна вгору проти течії річки або в порожистих чи зі швидкою течією місцях.

ТУ́ЄРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ту́єр**.

ТУЖА́ВИЙ, -а, -е. Щільний, тугий, не м'який. // Налитий, пругкий.

ТУЖА́ВІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тужа́віти**.

ТУЖА́ВІТИ, -іє, *недок.* Висихаючи, робитися твердим, щільним, тугим; твердніти. // Наливатися, робитися пругким.

ТУЖАВІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тужа́віти**.

ТУЖА́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *буд.* Процес перетворення рідкої маси (розчинів алебастру, цементу і т. ін.) в тверду.

ТУЖА́ВНИЙ, -а, -е. Який має властивість тужавіти.

ТУЖА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **тужа́вний**.

ТУЖА́ВО, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **ту́го**.

ТУЖА́ЧИ. Дієприсл. до **тужи́ти**.

ТУЖБА́, -и́, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **тужі́ння**.

ТУ́ЖЕНЬ, -жня, *ч.*, *анат.* Сухожилля.

ТУ́ЖЕНЬКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Пестл. до **ту́га**.

ТУЖИ́ТИ, -жу́, ту́жиш, *недок.* 1. Дуже сумувати, журитися, переживати якесь горе, якусь невдачу і т. ін. // *за ким – чим, рідко по кому – чому.* Мати глибокий жаль, смуток, тугу, спричинені відсутністю когось, чогось. 2. Плакати, примовляючи; голосити (*див.* **голоси́ти**[1]). // *перен.* Сумно звучати (про голос, пісню і т. ін.). // *перен.* Жалібно квилити, кричати (про птахів).

ТУ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Напружуватися, робити фізичні зусилля. // Докладати зусиль, намагаючись що-небудь зробити.

ТУЖІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* У народному похоронному обряді – жінка, що голосить над покійником.

ТУЖІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **тужи́ти**. // Голосіння. 2. Жанр усної народної поетичної творчості.

ТУЖЛИ́ВИЙ, -а, -е. Сповнений туги. // Який виражає тугу, сум. // *перен.* Жалібний, протяжний (про крик птахів). // *перен.* Який навіває тугу, сум.

ТУЖЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **тужли́вий**.

ТУЖЛИ́ВО. Присл. до **тужли́вий**.

ТУ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **тужли́вий**.

ТУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ту́жний**.

ТУ́ЖНО. 1. Присл. до **ту́жний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Сумно, тоскно.

ТУЖУ́РКА, -и, *ж.* Куртка для щоденного носіння або формений верхній одяг.

ТУЗ[1], туза́, *ч.* 1. Гральна карта з одним очком, зображеним посередині, яка в більшості картярських ігор вважається старшою в масті. 2. *перен.*, *розм.* Поважна, впливова особа в якомусь колі людей, у якій-небудь сфері діяльності.

ТУЗ[2], ту́за, *ч.*, *мор.*, *спорт.* Двовеслова легенька шлюпка на одного весляра.

ТУ́ЗАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ту́зати** і **ту́затися**.

ТУ́ЗАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Штовхати, бити (звичайно кулаками).

ТУ́ЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Штовхатися, битися (звичайно кулаками).

ТУ́ЗИК, -а, *ч.* Зменш. до **туз**[2].

ТУ́ЗІНЬ, -зня, *ч.*, *заст.* Дюжина, дванадцять штук.

ТУЗЛУ́К, -у́, *ч.* 1. Розчин кухонної солі для соління риби, м'яса, ікри і т. ін.; ропа. // Солона юшка як приправа для деяких страв. 2. *розм.*, *заст.* Луг для зоління білизни.

ТУЗЛУ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тузлу́к**. *Тузлуковий розчин.*

ТУЗЛУКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Соління риби, м'яса, ікри і т. ін. тузлуковою ропою. 2. *розм.*, *заст.* Зоління білизни тузлуковим лугом.

ТУЗЛУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати тузлукування.

ТУЗЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **тузлу́ковий**.

ТУЗО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **туз**[1] і **туз**[2].

ТУЗЯ́КА, -и, *ч.*, *жарт.* Збільш. до **туз**[1].

ТУЙ[1], **ТУЙ-ТУ́Й**, *підсил. част.*, *діал.* Ось, ось-ось.

ТУЙ[2], **ТУЙ-ТУ́Й**, *виг.*, *зах.* Крик на звіра.

ТУЙДУ́К, ТЮЙДУ́К, -а, *ч.* Туркменський народний духовий музичний інструмент з тростини.

ТУ́ЙКАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **ту́йкати**.

ТУ́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Кричати "туй-туй".

ТУЙ-ТУ́Й *див.* **туй**[2].

ТУК[1], -у, *ч.* 1. *с. г.*, *перев. мн.* Мінеральні добрива. 2. *заст.* Перегній, органічне добриво. 3. *заст.* Жир, сало.

ТУК[2], **ТУК-ТУ́К**, *виг.* 1. Уживається як звуконаслідування для передачі коротких стуків. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **ту́кати**, **ту́кнути**.

ТУКА́Н, -а, *ч.* Птах ряду дятлоподібних з великим дзьобом і яскравим оперенням.

ТУКА́НА *див.* **тука́но**.

ТУ́КАННЯ, -я, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **ту́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ТУКА́НО, ТУКА́НА, *невідм.*, *мн.* Група племен індіанців, які живуть в Перу, Колумбії і Бразилії.

ТУКА́НОВІ, -их, *мн.* Те саме, що **перце́їди**.

ТУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **сту́кати** 1. // Б'ючись об що-небудь, викликати короткий, уривчастий звук.

ТУКІ́НИ, -ів, *мн.*, *іст.* Учасники хрестового антифеодального руху 80-х рр. 14 ст. у графстві Савойя.

ТУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ту́кати**.

ТУ́КОВИЙ, -а, -е, *с. г.* Прикм. до **тук**[1] 1. // Признач. для внесення в ґрунт туків.

ТУКОВИСІ́ВНИЙ, -а́, -е́, *с. г.* Який висіває туки (мінеральні добрива) в ґрунт.

ТУКОРОЗДРІ́БНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до роздрібнювання туків, признач. для цього.

ТУКОРОЗДРІ́БНЮВАННЯ, -я, *с.* Роздрібнювання туків.

ТУКОРОЗКИДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить, призначений для розкидання туків.

ТУКОРОЗКИДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто розкидає туки.

ТУКОРОЗКИДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **тукорозкида́льник**.

ТУКОРОЗКИДА́Ч, -а́, *ч.*, *с. г.* Машина для розкидання, рівномірного розподілу туків (мінеральних добрив) на поверхні ґрунту.

ТУКОСУ́МІШ, -і, *ж.*, *с. г.* Механічна суміш туків (мінеральних добрив).

ТУКОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Сховище для туків – мінеральних добрив.

ТУК-ТУ́К *див.* **тук**[2].

ТУ́ЛА, -и, *ж.*, *заст.* Сагайдак.

ТУ́ЛЕ, *невідм.*, *ч.* Археологічна культура ескімосів (10 – 17 ст.) на берегах Берінгової протоки, в Канаді та Гренландії.

ТУЛЕ́НИК, -а, *ч.*, *зах.* Книш.

ТУЛИ́ТИ, тулю, ту́лиш, *недок.*, *перех.* 1. Притискати, прикладати що-небудь до чогось або пригортати кого-, що-небудь. 2. Розташовувати, поміщати що-небудь у тісному місці. 3. З'єднувати докупи. // *розм.* Ліпити (вареники, пироги). 4. *перен.*, *розм.* Пов'язувати кого-, що-небудь із кимось, чимось. // Нав'язувати кому-небудь когось.

ТУЛИ́ТИСЯ, тулюся, ту́лишся, *недок.* 1. Притискатися до кого-, чого-небудь або пригортатися до когось. // *перен.* Підтримувати дружні стосунки з кимось. 2. Міститися одне біля одного, близько до чогось. 3. Стояти, сидіти в тісноті або в малопомітному місці. // Розміщатися на площі недостатнього розміру. // Жити в тісному приміщенні. // Міститися в незручному місці.

ТУ́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ту́лій**.

ТУ́ЛІЙ, -ю, *ч.* Tm. Хімічний елемент, проста речовина якого – м'який сріблястий метал.

ТУЛІ́Я, -ї, *ж.* Верхня частина капелюха, кашкета, шапки (без крисів, козирка і т. ін.).

ТУЛІ́Я, -ї, *ж.*, *зах.* У правиллі – металева трубка, в яку встромляється дерев'яний держак.

ТУ́ЛУБ, -а, *ч.* 1. Частина тіла людини або тварини, за винятком голови, шиї, кінцівок. 2. *перен.* Про корпус машини.

ТУЛУБА́СТИЙ, -а, -е. Неначе мішок, без талії (про одяг).

ТУЛУБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Зменш. до **ту́луб** 1.

ТУ́ЛУБНИЙ, -а, -е. Стос. до тулуба; розміщений в тулубі.

ТУ́ЛУБОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ту́лубний**.

ТУЛУ́К, -а́, *ч.* 1. *рідко.* Те саме, що **тулу́н**. 2. Те саме, що **тута́к**.

ТУЛУМБА́С, -а, *ч.* Старовинний ударний музичний інструмент, що має форму мідної чаші, обтягнутої з відкритого боку шкірою, по якій б'ють калаталом.

ТУЛУ́Н, -а́, *ч.*, *рідко.* Мішок з козячої шкіри, знятої цілою.

ТУ́ЛЬКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **тю́лька**.

ТУ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Майстер, що виготовляв тули.

ТУ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тула. *Тульський самовар.*

ТУЛЯРЕМІ́Д, -у, *ч.* Елементи висипу, які спостерігаються при туляремії або після введення туляремійної вакцини.

ТУЛЯРЕМІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **туляремія**.

ТУЛЯРЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *вет.*, *мед.* Гостра інфекційна хвороба тварин, якою можуть заражатися і люди.

ТУЛЯ́ТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.*, *розм.* Тинятися, блукати. // Поневірятися.

ТУЛЯ́ЧИСЬ. Дієприсл. до **тули́тися**.

ТУМА́, -и́, *ж.* 1. *заст.* Назва людини, в якої один із батьків турок або татарин, а інший – українець. 2. *рідко.* Темна хмара. 3. *перен.* Про похмуру, мовчазну людину.

ТУМА́К, -а́, *ч.* 1. Поміс зайця сірого (русака) і зайця-біляка. 2. Фарбоване хутро зайця. 3. *діал.* Хутряна шапка. 4. Елемент бойового гопака – удар кулаком; стусан.

ТУМА́Н[1], -у, *ч.* 1. Скупчення найдрібніших крапель води або кристалів льоду в нижніх шарах атмосфери, яке робить повітря непрозорим. // Хмара завислого в повітрі пилу, диму або інших твердих часточок. // Скупчення пари, диму і т. ін. в приміщенні. // Утворювана спеціальними машинами маса завислих у повітрі крапельок якої-небудь речовини. ** **Мов у тума́ні**: а) (*зі сл.* б а ч и т и, п а м'я т а т и, у я в л я т и с я і т. ін.) неясно, невиразно. *Бачити, мов у тумані;* б) (*зі сл.* ж и т и, і т и, б у т и і т. ін.) невиразно сприймаючи, погано розуміючи те, що відбувається. 2. *перен.*, *чого, який і без додатка.* Про те, що утруднює бачення, перешкоджає добре бачити. // Про те, що перешкоджає правильному сприйманню дійсності (хибні твердження, помилкові уявлення і т. ін.). 3. *перен.* Про що-небудь невиразне, нечітке, заплутане (розповідь, думку, зміст твору, якісь відомості і т. ін.), яке важко зрозуміти, в якому важко розібратися. 4. *розм.* Іній або найдрібніші крапельки роси на металевій, дерев'яній та інших поверхнях, що з'являються від холоду. // Сизий пилок (на плодах, рослинах). 5. *зах.* Те саме, що **ду́рень**.

ТУМА́Н[2], -а, *ч.* Грошова одиниця Ірану, що була в обігу до 1932 р.

ТУМА́Н^3, -а́, *ч.*, *зах*, *розм.* Сорт кавунів.
ТУМАНЕ́ЦЬ, -нцю, *ч.* Зменш. до **тума́н**^{1} 1, 4, 6.
ТУМА́НИСТИЙ, -а, -е. Не вельми прозорий, не дуже виразний.
ТУМА́НИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **тума́нистий**.
ТУМА́НИТИ, -а́ню, -а́ниш, *недок.*, *перех.* 1. Робити щось непрозорим або невиразним. 2. Застилати, заволікати очі або потьмарювати зір, погляд, очі (про сльози і т. ін.). 3. *перен.*, *перев. у сполуч. зі сл.* голова, розум. Позбавляти ясності думки, злегка потьмарювати свідомість (про хвилювання, сильний біль і т. ін.). // Перешкоджати правильному сприйманню дійсності, нав'язуючи, поширюючи хибні твердження, помилкові уявлення і т. ін. // Дурити, морочити кого-небудь. // Робити невиразним, нечітким.
ТУМА́НИТИСЯ, -а́ниться, *недок.* 1. Покриватися, огортатися туманом, ставати туманним. // *безос.* З'являтися (про туман). // Бути туманним. // Виднітися в тумані; виднітися, як у тумані, як крізь туман. 2. Застилатися, заволікатися слізьми (про очі) або потьмарюватися (про зір, погляд, очі).
ТУМА́НИЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **тума́н**^{1} 1, 5.
ТУМАНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Покриватися, огортатися туманом, ставати туманним. // Виднітися в тумані; виднітися, як у тумані, як крізь туман. // *перен.* Ставати невиразним, нечітким; забуватися. 2. Застилатися, заволікатися слізьми (про очі) або потьмарюватися (про зір, погляд, очі). // *у сполуч. зі сл.* очі, *безос.* 3. *перен.* Втрачати здатність ясно мислити; чманіти. 4. Робитися тьмяним, мутніти, покриваючись інеєм, найдрібнішими крапельками роси (про металеву та інші поверхні). 5. *перен.* Ставати похмурим, невеселим.
ТУМА́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тума́н**^{1} 1. // Який складається з туману, утворений туманом. 2. Покритий, оповитий туманом. // З туманом, туманами. // Насичений туманом. 3. Який видніється в тумані; який видніється, як у тумані, як крізь туман. // Який невиразно, неясно уявляється (про минуле, майбутнє і т. ін.). 4. Позбавлений яскравості; тьмяний, мутний. // Потьмарений, позбавлений певного виразу (про зір, погляд, очі). 5. *перен.* Невиразний, нечіткий. // Який не має чітко вираженого змісту; незрозумілий, заплутаний.
ТУМА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Скупчення туману (*див.* **тума́н**^{1} 1). 2. *перен.* Невиразність, нечіткість, заплутаність чого-небудь. // Неясне, заплутане місце у мові і т. ін. 3. *астр.* Зоряна система, що знаходиться на дуже великій віддалі від Землі і має вигляд туманної плями на небі. *Туманність Андромеди.* // Скупчення газу й пилу в космічному просторі.
ТУМА́ННО. 1. Присл. до **тума́нний** 2 – 5. 2. *безос. присудк. сл.* Про наявність туману.
ТУМАНОВЛОВЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для тумановловлювання.
ТУМАНОВЛО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Виділення з газових потоків завислих у них рідинних частинок розміром менше 10 мкм.
ТУМАНОВЛО́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Спеціальний апарат для вловлювання крапельок туману.
ТУМАНО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для вимірювання густини туману.
ТУМАНО́ЧОК, -чку, *ч.*, *нар.-поет.* Пестл. до **тума́н**^{1} 1.
ТУМАНУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Дурнуватий, придуркуватий.
ТУ́МБА, -и, *ж.* 1. Стовпчик біля тротуару або дороги. // Металевий або залізобетонний грибоподібний стовпчик для кріплення суден швартовими канатами. 2. Кругла дерев'яна споруда для наклеювання афіш, оголошень і т. ін. 3. Невелика шафка для різноманітного використання. // Підставка. *Стартова тумба у плавальному басейні.* // Ніжка верстата, круглого стола і т. ін. // Нижня частина письмового стола, туалетного столика і т. ін., що являє собою невисоку шафку звичайно з кількома шухлядами. 4. *муз.* Те саме, що **ко́нга**.
ТУ́МБЛЕР, -а, *ч.* Деталь у приладах, механізмах тощо для вмикання, перемикання чого-небудь.
ТУ́МБЛЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ту́мблер**.
ТУ́МБОЧКА, -и, *ж.* 1. Невелика, невисока шафка, яку звичайно ставлять біля ліжка. 2. Те саме, що **ту́мба** 1, 3.
ТУМЕ́Н, -у, *ч.* Десять тисяч вояків, а також велике військове об'єднання у війську Чингісхана, його нащадків.
ТУМИ́Р, -а, *ч.* Марійський народний двобічний барабан невизначеної висоти звука з родини мембранофонів.
ТУ́МОР, -а, *ч.* Пухлина.
ТУ́НА, -и, *ж.* Багаторічні рослини роду опунція родини кактусових.
ТУНГ, -а, *ч.* Субтропічне дерево, з насіння якого добувається олія для технічних потреб.
ТУНГІ́ОЗ, -у, *ч.* Те саме, що **саркопсильо́з**.
ТУ́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тунг**. *Тунгове насіння.* // Який добувається з тунга. *Тунгова олія.*
ТУНГСТЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; свинцевосірі непрозорі, тонколускуваті, перисті або землисті агрегати.
ТУНГУ́С *див.* **тунгу́си**.
ТУНГУ́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **тунгу́с**, -а, *ч.*; **тунгу́ска**, -и, *ж.*). Застаріла назва евенків.
ТУНГУ́СКА *див.* **тунгу́си**.
ТУНГУ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тунгу́си**.
ТУ́НДРА, -и, *ж.* Південна зона арктичного поясу земної кулі – безлісий простір з суворим кліматом, вічною мерзлотою, бідною рослинністю, серед якої переважають мохи й лишайники.
ТУ́НДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ту́ндра**. // Власт. тундрі, який живе або росте в тундрі. *Тундрова рослинність.*
ТУНДРЯ́НКА, -и, *ж.* Тундрова куріпка – птах родини тетерукових.
ТУНЕЛЕБУДІ́ВНИЙ, -а́, -е́. Стос. до тунелебудування, признач. для будівництва тунелей.
ТУНЕЛЕБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, фахівець, що працює на будівництві тунелю.
ТУНЕЛЕБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Спорудження тунелів.
ТУНЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **туне́ль**.
ТУНЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Споруда у формі наскрізного проходу під землею або в горах (для транспорту, підземних комунікацій тощо). // *перен.* Довгий прохід, утворений чим-небудь.
ТУНЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **туне́ль**.
ТУНЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із прокладання тунелів.
ТУНЕЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до тунелювання, признач. для цього.
ТУНЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тунелюва́ти**.
ТУНЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Пробивати, прокладати, рити тунелі.
ТУНЕЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тунелюва́ти**.
ТУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Велика морська промислова хижа риба родини тунцевих.
ТУНІ́КА^1, -и, *ж.* Одяг стародавніх римлян, вид сорочки з короткими рукавами чи без рукавів. // Про верхній одяг вільного крою.
ТУНІ́КА^2, -и, *ж.* 1. *зоол.* Складка шкіри у деяких безхребетних тварин, яка оперізує тіло. 2. *бот.* Зовнішній шар конусоподібної верхівки рослини, який складається з утворювальної тканини.
ТУНІКА́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **покри́вники**.
ТУНІКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **туніка́ти**.
ТУНІКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до туніки, схожий на неї.
ТУНІКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тунікоподі́бний**.
ТУНІ́СЕЦЬ *див.* **туні́сці**.
ТУНІСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді безбарвних кристалів або білих агрегатів, знайдений у Тунісі.
ТУНІ́СКА *див.* **туні́сці**.
ТУНІ́СЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **туні́сець**, -сця, *ч.*; **туні́ска**, -и, *ж.*). Народ Тунісу; представники цього народу.
ТУНІ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **туні́сці** й Туніс.
ТУНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **туне́ць**.
ТУНЦЕ́ВІ, -их, *мн.* Родина зграєвих риб, що живуть у теплих морях.
ТУНЦЕЛО́В, -а, *ч.* Рибалка, що ловить тунця.
ТУП, ТУП-ТУП, ТУ́ПУ-ТУ́ПУ, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає звук від ходіння, бігу. // *у знач. ім.* Тупання. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **ту́пати, ту́пнути**.
ТУПА́, -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ступа́**.
ТУПА́ЙЯ, -ї, *ж.* Рід ссавців підряду напівмавп.
ТУПА́К, -а́, *ч.* 1. Велика тупа сокира. // Затуплене знаряддя (про ніж, сокиру і т. ін.). 2. *перен.*, *розм.* Про тупу, розумово обмежену людину.
ТУ́ПАЛО, -а, *ч. і ж.* Той (та), хто тупає.
ТУПАНИ́НА, -и, *ж.* Часте тупання або тупання багатьох.
ТУ́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ту́пати** і звуки, утворювані цією дією.
ТУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Бити ногою (ногами) об підлогу, землю. // *на кого.* Дуже сердитися, гніватися на когось, б'ючи ногами (ногою) об підлогу, землю. 2. Стукати ногами під час ходіння, бігу і т. ін. // Ступати з глухим звуком (про ноги). 3. *розм.* Іти, ходити взагалі. // Переступати з ноги на ногу (на одному місці). // Бути на ногах. 4. *коло* (*біля*) *кого – чого, розм.* Доглядати кого-, що-небудь.
ТУПЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **тупи́й** 1, 2.
ТУПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.* Те саме, що **тупа́к** 1.
ТУПИ́Й, -а́, -е́. 1. Який погано ріже, коле; не нагострений, недостатньо нагострений; прот. гострий. 2. Який не звужується або мало звужується, заокруглений на кінці. ** **Тупи́й кут**, *мат.* – кут, більший 90°, більший від прямого. 3. *перен.* Який не має достатньої гостроти сприйняття, недостатньо розвинений (про розум, органи чуттів і т. ін.). *Тупий зір. Тупий слух.* // *зі сл.* голова. Нерозумний, дурнуватий. 4. *перен.* Розумово обмежений, некмітливий, нетямущий. // *до чого, в чому.* Нездібний, нездатний до чогось. // В кому проявляється розумова обмеженість. 5. *перен.* Який характеризується притупленістю, не виражається бурхливо. // Який нічого не виражає, бездумний (про вираз обличчя, погляд і т. ін.). // Який ґрунтується на нерозумності, обмеженості. 6. Не гострий, ниючий (про біль). 7. Глухий, не дзвінкий (про звук).
ТУ́ПИК, -а, *ч.* Північний морський птах з великим, стиснутим з боків дзьобом.
ТУПИ́К, -а́, *ч.* Залізнична колія, що з'єднується з іншими коліями тільки одним кінцем, а з протилежного кінця обривається. // *рідко.* Вулиця, провулок, що не мають наскрізного проходу, проїзду. // *рідко.* Непроїжджене, непрохідне місце; перешкода для проїзду, проходу.
ТУ́ПИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ту́пик**.
ТУПИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тупи́к**.
ТУПИ́ТИ, туплю́, ту́пиш; *мн.* ту́плять; *недок.*, *перех.* Робити тупим (у 1 знач.).
ТУПИ́ТИСЯ, ту́питься; *мн.* ту́пляться; *недок.* Ставати тупим (у 1 знач.); тупіти.
ТУПИ́ЦЯ, -і. 1. *ж.* Те саме, що **тупа́к** 1. 2. *ч. і ж.*, *розм.* Про тупу, розумово обмежену людину.
ТУПІ́-ГУАРАНІ́, *невідм.*, *мн.* Група індіанських племен, які живуть у центральній частині Південної Америки.
ТУПІ́Й, -я́, *ч.* 1. Тупий бік ножа. 2. Те саме, що **тупа́к** 2.
ТУПІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім тупий.
ТУПІ́СІНЬКО. Присл. до **тупі́сінький**.
ТУ́ПІСТЬ, -пості, *ж.* Якість за знач. **тупи́й** 1, 2 і властивість за знач. **тупи́й** 3 – 5.
ТУ́ПІТ, -поту, *ч.* Звуки від ударів ніг об землю, підлогу тощо під час ходьби, бігу і т. ін., а також самі ці удари.
ТУПІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати тупим (у 1 знач.); тупитися. 2. *перен.* Переходити в стан отупіння, ставати некмітливим, мало сприйнятливим.
ТУПІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тупі́шати**.
ТУПІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати тупим, тупішим.
ТУ́ПКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ту́пкати**.
ТУ́ПКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Переступати з ноги на ногу на одному місці.
ТУ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ту́пати**.
ТУ́ПО. Присл. до **тупи́й**.
ТУПОГОЛО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Нерозумний, некмітливий; туполобий. *Тупоголовий учень.* // *у знач. ім.* **тупоголо́вий**, -вого, *ч.* Нерозумна, некмітлива людина.
ТУПОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **тупоголо́вий**.
ТУПОДУ́М, -а, *ч.* Той, хто повільно думає, змірковує, вирішує.
ТУПОДУ́МНИЙ, -а, -е. Який повільно думає, змірковує, вирішує.
ТУПОДУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **туподу́мний**.
ТУПОДУ́МСТВО, -а, *с.* Тупість, обмеженість думки.
ТУПОКУ́ТНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має тупий кут.
ТУПОКУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мат.* Абстр. ім. до **тупоку́тний**.
ТУПОЛО́БИЙ, -а, -е, *розм.* Нерозумний, некмітливий; тупоголовий.
ТУПОЛО́БІСТЬ, -бості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **туполо́бий**.
ТУПОНО́СИЙ, -а, -е. 1. Який має тупий, широкий ніс (про людину, тварину). *Тупоносі риби.* 2. Який має тупу, широку передню частину (про предмет).
ТУПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Підсил. до **ту́пнути**.
ТУПОРИ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який має тупе, широке рило, тупу, широку морду. 2. *перен.*, *зневажл.* Нерозумний, некмітливий, дурний. 3. *розм.* Який має тупу, широку передню частину (про предмет).
ТУПОРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **тупори́лий**.
ТУПОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тупота́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ТУПОТА́ТИ *див.* **тупоті́ти**.
ТУПОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тупоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ТУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ТУПОТА́ТИ**, -очу́, -о́чеш, *недок.* 1. Часто й гучно стукати ногами, йдучи або біжучи, ходячи чи бігаючи. // *розм.* Іти чи бігти, часто й гучно стукаючи ногами об підлогу, землю. 2. Часто тупати, бити ногами (ногою) об підлогу, землю. // Такою дією виражати нетерпіння, роздратування і т. ін. // *на кого.* Дуже сердитися, гніватися на когось, б'ючи ногами (ногою) об підлогу, землю.
ТУПОТНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Сильний тупіт.
ТУПО́ТНЯВА, -и, *ж.*, *розм.* Сильний тупіт.
ТУПОУ́МНИЙ, -а, -е. Який відзначається тупоумством.
ТУПОУ́МСТВО, -а, *с.* Розумова обмеженість.
ТУПОХО́ДИЙ, -а, -е, *розм.* Який має повільну ходу (про коня).
ТУП-ТУП *див.* **туп**.
ТУПУВА́ТИЙ, -а, -е. Дещо тупий. *Тупуватий ніж.*
ТУПУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **тупува́тий**.
ТУПУВА́ТО. Присл. до **тупува́тий**.
ТУ́ПУ-ТУ́ПУ *див.* **туп**.
ТУПЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тупцюва́ти** і **тупцюва́тися**.
ТУПЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш *і* **ТУ́ПЦЯТИ**, -яю, -яєш, *недок.* 1. Переступати з ноги на ногу; ходити з місця на місце на невеликому просторі. 2. *розм.* Іти, ходити. // Бути на ногах. // Танцювати, пританцьовуючи; танцювати нешвидко, дрібними кроками. 3. *коло* (*біля*) *кого – чого, розм.* Доглядати кого-, що-небудь. // Упадати біля кого-небудь, догоджати комусь.
ТУПЦЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся *і* **ТУ́ПЦЯТИСЯ**, -яюся, -яєшся, *недок.* Переступати з ноги на ногу; ходити з місця на місце на невеликому просторі.
ТУ́ПЦЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ту́пцяти** і **ту́пцятися**.
ТУ́ПЦЯТИ *див.* **тупцюва́ти**.
ТУ́ПЦЯТИСЯ *див.* **тупцюва́тися**.
ТУПЧА́К, ТОПЧА́К, -а́, *ч.*, *заст.* Вітряк із кінним приводом.
ТУР^1, -у, *ч.* 1. Один оберт по колу в танці. 2. Етап якої-небудь гри, якогось змагання, конкурсу, що становить окрему їх частину. // Етап розвитку якої-небудь події, окрема дія або захід як частина чого-небудь. 3. Етап виборів при багатоступеневій виборчій системі. 4. Туристична подорож за визначеним маршрутом у конкретні терміни, забезпечена комплексом туристичних послуг. 5. *с. г.* Один із запланованих і заздалегідь забезпечених строків опоросу свиней. 6. Високий кошик з хмизу, наповнений землею, що його застосовують при зведенні військово-інженерних споруд для захисту від обстрілу противника. 7. Пірамідка, що її складають з каміння альпіністи на підкореній

вершині, закладаючи в неї записку про учасників сходження, їхнє громадянство та ін.

ТУР², -а, *ч.* 1. Вимерлий дикий бик. // У народній поезії – символ, утілення велетенської сили й хоробрості. 2. Гірський кавказький козел.

ТУРА́, -и́, *ж.* Шахова фігура, що формою нагадує башту.

ТУРАГЕ́НТ, -а, *ч.* Юридична особа або індивідуальний підприємець, який на основі ліцензії здійснює діяльність з просування та реалізації туристичного продукту.

ТУРАГЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до турагента. *Турагентська діяльність.*

ТУРАКО́, *невідм.*, *мн.* Те саме, що **бананої́ди**.

ТУРА́ЛИЙ, -а, -е, *зах.* Спостережливий, обережний.

ТУРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Звертати увагу; зважати.

ТУРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Втручатися.

ТУРА́Ч, -а́, *ч.* Птах родини фазанових.

ТУРБА́, -и́, *ж.*, *заст.* Турбота, клопіт.

ТУРБА́ЗА, -и, *ж.* Туристська база.

ТУРБАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Багато турбот, клопотів.

ТУРБА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Турбота, клопіт.

ТУРБЕЛЯ́РІЇ, -ій, *мн.* Клас тварин; те саме, що **ві́йчасті черв'яки́**.

ТУРБИ́ЛЬ, -я, *ч.*, *заст.* Зграя, натовп, юрба.

ТУРБІДИМЕ́ТР, -а, *ч.* Прилад для здійснення турбідиметрії.

ТУРБІДИМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до турбідиметрії.

ТУРБІДИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод кількісного аналізу в хімії, оснований на вимірюванні інтенсивності світла, що пройшло через суспензію, утворену частинками речовини, що визначається, у рідкій фазі.

ТУРБІ́НА, -и, *ж.* Лопатковий двигун, який перетворює енергію води, пари, газу на механічну енергію обертового вала. ** **Га́зова турбі́на** – тепловий двигун безперервної дії, у лопатковому апараті якого енергія стисненого та нагрітого газу перетворюється в механічну роботу на валу.

ТУРБІНІ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **турбі́нник**.

ТУРБІ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **турбі́на**; турбіна невеликої потужності.

ТУРБІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **турбі́на**. // Признач. для турбін. *Турбінне масло.* // Признач. для виробництва турбін. *Турбінний цех.* // Який діє за допомогою турбіни. *Турбінний насос.*

ТУРБІ́ННИК, -а, *ч.* Робітник, фахівець, що працює в галузі турбобудування чи обслуговує турбіни.

ТУРБІ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **турбі́нник**.

ТУРБІНОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до турбобудування.

ТУРБІНОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **турбобудува́ння**.

ТУ́РБО... У програмуванні – префікс, який використовується у назвах систем програмування та означає, що програми, складені на мовах програмування цих систем, виконуються значно швидше.

ТУРБОАГРЕГА́Т, -а, *ч.* Жорстко з'єднані на одному валу турбіна й робоча машина (електричний генератор, насос, компресор тощо).

ТУРБОАГРЕГА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **турбоагрега́т**.

ТУРБОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до будування турбін. *Турбобудівна техніка.*

ТУРБОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, фахівець, що працює в галузі турбобудування.

ТУРБОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Галузь машинобудування, що виробляє турбіни.

ТУРБОБУ́Р, -а, *ч.* Машина з гідравлічним двигуном (турбіною) для буріння глибоких нафтових і газових свердловин.

ТУРБОБУРІ́ННЯ, -я, *с.* Турбінне, вирлицеве буріння.

ТУРБОВЕНТИЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Лопатевий насос для переміщення газу, що обертається турбіною.

ТУРБОВЕНТИЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Оснащений турбовентилятором.

ТУРБОВО́З, -а, *ч.* Локомотив, якому надає руху парова або газова турбіна.

ТУРБОГВИНТОВИ́Й, -а́, -е́. Оснащений турбіною з гвинтом. ** **Турбогвинтови́й двигу́н** – авіаційний двигун, в якому тяга утворюється перев. повітряним гвинтом, що його рухає газова турбіна, а частково – реактивною силою. **Турбогвинтови́й літа́к** – літак із таким двигуном.

ТУРБОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Генератор змінного або постійного струму, який діє за допомогою парової чи газової турбіни.

ТУРБОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **турбогенера́тор**. // Признач. для виробництва турбогенераторів. *Турбогенераторний завод.*

ТУРБОГЕНЕРАТОРОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Виробництво турбогенераторів; галузь промисловості, що виробляє турбогенератори.

ТУРБОГІДРОГЕНЕРА́ТОР, -а, *ч.* Генератор електрики з водяною турбіною, що обертається падаючою водою.

ТУРБОГІДРОГЕНЕРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **турбогідрогенера́тор**.

ТУРБОДВИГУ́Н, -а, *ч.* Турбіновий двигун.

ТУРБОДЕТА́НДЕР, -а, *ч.* Машина лопаткового типу для охолодження й скраплення газу.

ТУРБОДИ́ЗЕЛЬ, -я, *ч.* Дизельний двигун з турбонаддувом.

ТУРБОДИНА́МО, *невідм.*, *с.* Застаріла назва генератора постійного струму, який діє за допомогою турбіни.

ТУРБОЕЛЕКТРОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Те саме, що **електрохі́д**.

ТУРБОКОМПРЕ́СОР, -а, *ч.* Відцентровий або осьовий компресор, що його приводить у рух турбіна.

ТУРБОКОМПРЕ́СОРНИЙ, -а, -е. Стос. до турбокомпресора. *Турбокомпресорний двигун.*

ТУРБОЛОКОМОТИ́В, -а, *ч.* Локомотив з турбіновим двигуном.

ТУРБОМАШИ́НА, -и, *ж.* Машина, що працює за принципом турбіни.

ТУРБОНАДДУ́В, -а, *ч.* Пристрій, який подає паливну суміш до камери згоряння під тиском, створеним нагнітаючою турбіною.

ТУРБОНАСО́С, -а, *ч.* Те саме, що **турбопо́мпа**.

ТУРБОНАСО́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **турбонасо́с**.

ТУРБОПА́УЗА, -и, *ж.* Рівень у верхній атмосфері на висотах близько 105 – 115 км, вище за який роль турбулентного перемішування компонентів атмосфери стає дуже малою.

ТУРБОПЛА́В, -а, *ч.* Те саме, що **турбохі́д**.

ТУРБОПОЇ́ЗД, -а, *ч.* Поїзд, що приводиться в рух локомотивом із турбінним двигуном.

ТУРБОПО́МПА, -и, *ж.* Турбінно-помповий агрегат, що його використовують, зокрема, в ракетних двигунах для перекачування пального і окисника з баків до камери згоряння.

ТУРБОПО́МПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **турбопо́мпа**.

ТУРБОРЕАКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Той, в якому сила реактивного руху поєднується з дією газової турбіни. ** **Турбореакти́вний двигу́н** – авіаційний двигун, в якому газова турбіна надає руху компресорові, а тяга утворюється реактивною силою. **Турбореакти́вний літа́к** – літак із таким двигуном.

ТУРБОРЕАКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **турбореакти́вний**.

ТУРБО́ТА, -и, *ж.* 1. Неспокійні думки, міркування про забезпечення, здійснення чого-небудь, про задоволення якихось потреб і т. ін. // Активні дії, справа, завдання, робота і т. ін., пов'язані з неспокоєм, клопотом. // Морока, клопіт. 2. Увага до чиїхось потреб; піклування про кого-, що-небудь. 3. *перен.* Про того (те), хто (що) завдає кому-небудь хвилювання, є об'єктом чийогось піклування, вболівань.

ТУРБО́ТЛИВИЙ, -а, -е. Який виявляє турботу (в 1, 2 знач.); уважний, дбайливий. // Який виражає турботу.

ТУРБО́ТЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **турбо́тливий**. 2. Те саме, що **турбо́та** 2.

ТУРБО́ТЛИВО. Присл. до **турбо́тливий**. // Виявляючи увагу, дбайливо.

ТУРБО́ТНИЙ, -а, -е. Неспокійний, тривожний.

ТУРБО́ТНО. Присл. до **турбо́тний**. // Заклопотано. // *у знач. присудк. сл.* Про стан неспокою, тривоги.

ТУРБОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Судно, якому надає руху парова або газова турбіна.

ТУРБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **турбува́ти** і стан за знач. **турбува́тися**.

ТУРБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Викликати неспокій, хвилювання; непокоїти. // *рідко.* Мучити, бути відчутним (про біль, хворий орган і т. ін.). 2. Порушувати чий-небудь спокій. 3. *перен.* Виводити що-небудь зі стану спокою.

ТУРБУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Бути неспокійним, хвилюватися; непокоїтися. // *за кого – що, про кого – що, ким, чим.* Виявляти занепокоєння стосовно кого-небудь, з приводу чогось. 2. Виявляти увагу до чиїхось потреб, піклуватися про кого-, що-небудь. ** **Не турбу́йтесь; Мо́жете не турбува́тися**: а) ввічлива відмова на якесь запрошення, пропозицію і т. ін.; б) прохання не утруднювати себе, дбаючи про когось 3. *чим, біля (коло) чого і без додатка.* Активно діяти, щонебудь робити, клопотатися.

ТУРБУЛЕ́НТНИЙ, -а, -е, *спец.* Бурхливий, невпорядкований, вихровий, по складних траєкторіях (про рух елементів рідини або газу). ** **Турбуле́нтна течі́я** – невпорядкована течія, при якій елементи рідини або газу рухаються по складних траєкторіях. **Турбуле́нтний двигу́н** – газотурбінний двигун, в якому тяга створюється реакцією газів, що витікають з реактивного сопла. **Турбуле́нтний рух** – рух рідин або газів, при якому перемішувані частинки утворюють вихори і рідини (гази) швидко перемішуються.

ТУРБУЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Форма руху рідини або газу, коли окремі елементи їх рухаються бурхливо, невпорядковано, по складних траєкторіях.

ТУРБУЛЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* У гідромеханіці та аеромеханіці – хаотичний рух рідини або газу; бурхливість; в атмосфері – невпорядковані й випадкові зміни напряму і швидкості частинок повітря.

ТУРГА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тургай. *Тургайський степ. Тургайський сокіл.*

ТУ́РГОР, -у, *ч.*, *фізіол.* Здатність клітин і органів здійснювати опір різним механічним діям.

ТУРГО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ту́ргор**.

ТУРГОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Сильно, з гуркотом стукати.

ТУРГУ́Н, -у́, *ч.*, *бот.*, *діал.* Естрагон.

ТУРДА́Ш, -а, *ч.* Археологічна культура епохи неоліту на території Румунії.

ТУРДЕТА́НИ, -ів, *мн.* Іберійські племена на півдні Іспанії; в кінці 3 – на поч. 2 ст. до н. е. були підкорені римлянами.

ТУРЕ́ЛЬ, -і, *ж.*, *військ.* Станок для кулемета і малокаліберної гармати, що забезпечує їх обертання в горизонтальній і вертикальній площинах.

ТУРЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *військ.* Прикм. до **туре́ль**. // Якого встановлено на турелі, який має турель.

ТУРЕ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Зменш. до **ту́рня**.

ТУРЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ту́рки** і Туреччина. // Власт. туркам; такий, як у турків. ** **Туре́цька кана́па** – широка канапа, звичайно обтита килимом. **Туре́цька мо́ва** – мова турків; належить до тюркських мов. **Туре́цька ша́бля** – шабля з дуже вигнутим, серпастим лезом. 2. Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів.

ТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Подорожі, які здійснюються за певними маршрутами по своїй країні або за кордоном; у ряді випадків мають елементи спорту. // Тимчасовий виїзд людини з місця постійного проживання в оздоровчих, пізнавальних або професійно-ділових цілях. *Лижний туризм.*

ТУРИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Турин.

ТУРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається туризмом.

ТУРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до туризму. *Туристичне бюро.* ** **Туристи́чна інду́стрія** – сукупність різних суб'єктів туристичної діяльності (готелі, туристичні комплекси, кемпінги, мотелі, пансіонати, підприємства харчування, транспорту, заклади культури, спорту тощо), які забезпечують прийом, обслуговування та перевезення туристів. **Туристи́чний проду́кт** – право на тур (*див.* **тур**¹ 4), призначене для реалізації туристу.

ТУРИСТИ́ЧНО-ОЗДОРО́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до оздоровчого туризму.

ТУРИ́СТКА, -и. Жін. до **тури́ст**.

ТУРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до туриста, туристів. ** **Тури́стська пу́тівка** – документ, що підтверджує факт передачі туристичного продукту.

ТУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, **ТУРНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Гнати, проганяти.

ТУРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самиця тура (*див.* **тур**²).

ТУРИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **тур**².

ТУ́РІВ, -рова, -рове. Прикм. до **тур**². // Належний турові. *Турові роги.*

ТУ́РКА, -и, *ж.* Невелика металева посудина з довгою ручкою для приготування кави.

ТУ́РКАВКА, -и, *ж.*, *зах.* Горлиця (у 1 знач.).

ТУ́РКАВЧИН, -а, -е, *зах.* Належний туркавці. *Туркавчине гніздо.*

ТУ́РКАЛО, -а, *с.*, *заст.* 1. Лісовий голуб, горлиця. 2. Той, хто торочить одне й те ж.

ТУ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ту́ркати** (у 1, 2 знач.) і звуки, утворювані цією дією (у 1 знач.).

ТУ́РКАТИ, -аю, -аєш *і* **ТУРЧА́ТИ**, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. Видавати своєрідні переливчасті звуки (про голуба, горлицю); воркувати. 2. *перен.*, *розм.* Говорити, повторювати те саме.

ТУРКЕ́НИН, -а, -е. Прикм. до **турке́ня**. // Належний туркені.

ТУРКЕ́НЯ *див.* **ту́рки**.

ТУРКЕСТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Туркестан.

ТУ́РКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ту́рок**, -рка, *ч.*; **турке́ня** *і рідко* **турча́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Туреччини.

ТУ́РКИ-МЕСХЕТИ́НЦІ, ту́рків-месхети́нців, *мн.* Етнічні грузини з древнього племені месхетів.

ТУ́РКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **ту́рок**. // Належний туркові.

ТУ́РКІТ¹, -кота, **ТУ́РКУТ**, -а, *ч.* Голуб особливої породи – чубатий, волохатий, який відзначається туркотанням, воркотінням.

ТУ́РКІТ², -коту, *ч.* 1. Своєрідні переливчасті звуки, що їх видає голуб, горлиця. 2. Торохтіння, шум.

ТУРКМЕ́Н *див.* **туркме́ни**.

ТУРКМЕ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **туркме́н**, -а, *ч.*; **туркме́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Туркменії.

ТУРКМЕ́НКА *див.* **туркме́ни**.

ТУРКМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **туркме́ни** і Туркменія. ** **Туркме́нська мо́ва** – мова туркменів; належить до тюркських мов.

ТУРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **туркота́ти** (у 1, 2 знач.) і звуки, утворювані цією дією (у 1 знач.).

ТУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ТУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. Видавати неголосні низькі переливчасті звуки (про голуба, горлицю та деяких інших птахів). // *перен.*, *розм.* Довго і безперервно говорити; говорити лагідно, ніжно. 2. *перен.*, *розм.* Одноманітно торохтіти, стукотіти.

ТУРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **туркотіти** і звуки, утворювані цією дією.

ТУРКОТІ́ТИ *див.* **туркота́ти**.

ТУРКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який туркоче, має властивість туркотати (туркотіти). 2. Низький, переливчастий (про звуки, голос).

ТУРКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **туркотли́вий**.

ТУРКОТЛИ́ВО. Присл. до **туркотли́вий** 2.

ТУРКОФІ́Л, -а, *ч.* Прихильник турків і всього турецького; прот. т у р к о ф о б.

ТУРКОФІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* Прихильність до турків і всього турецького.

ТУРКОФІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до туркофільства.

ТУРКОФО́Б, -а, *ч.* Противник, ненависник турків і всього турецького; прот. т у р к о ф і л.

ТУРКОФО́БСТВО, -а, *с.* Неприязнь, ненависть до турків і всього турецького.

ТУРКОФО́БСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до туркофобства.

ТУ́РКУС, -у, *ч.*, *заст.* Бірюза.

ТУ́РКУСОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ту́ркус**.

ТУ́РКУТ *див.* **ту́ркіт**¹.

ТУРЛИ́ТИ, -лю, -ли́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Гнати, проганяти.

ТУРЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **турля́ти**.

ТУРЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Сильно штовхати, кидати. 2. Ганяти, переміщати.

ТУ́РМА, -и, *ж.*, *зах.* Отара. // *рідко.* Зграя птахів.

ТУРМА́, -и́, *ж.*, *зах.* Тюрма.

ТУРМА́К, -а́, *ч.*, *зах.* В'язень.

ТУРМАЛІ́Н, -у, *ч.* Мінерал кристалічної будови, різновиди якого мають різний колір (чорний, бурий, рожевий, зелений та ін.).

ТУРМАЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **турмалі́н**. *Турма-*

лінові кристали. // Який містить турмалін. *Турмаліновий граніт.* // Зробл. з турмаліну, оздоблений турмаліном.
ТУ́РМАН, -а, *ч.* Те саме, що **ту́ркіт**[1].
ТУРНБУ́ЛЕВИЙ, -а, -е: ** **турнбу́лева сі́нька** – темно-синій осад, що випадає при змішування розчинів гексаціаноферитів з розчинами солей три- або двозарядного феруму; застосовують для очищення молока від радіо-цезію, як синю пасту кулькових ручок тощо.
ТУРНЕ́, *невідм., с.* Подорож, поїздка круговим маршрутом. // Поїздка артистів або спортсменів за певним маршрутом для гастрольних виступів, змагань.
ТУРНЕ́ПС, -у, *ч.* Кормова ріпа.
ТУРНЕ́ПСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **турне́пс**. *Турнепсове поле.* // Який складається з турнепсу.
ТУРНІ́К, -а́, *ч.* Гімнастичний снаряд, що складається з круглого металевого стрижня, прикріпленого горизонтально на двох стояках; перекладина.
ТУРНІКЕ́Т, -а, *ч.* 1. Пристрій у вигляді перехрещених площин, що обертаються; встановлюється при вході в приміщення деяких установ, на стадіони, станції і т. ін. для пропускання відвідувачів, пасажирів по одному, по черзі. 2. Інструмент, яким затискують судини для спинення кровотечі.
ТУРНІКЕ́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до турнікета, влаштований за принципом турнікета.
ТУРНІКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **турні́к**.
ТУРНІ́Р, -у, *ч.* 1. Військове змагання лицарів у середньовічній Західній Європі. 2. Спортивне змагання, в якому учасники зустрічаються по одному або кілька разів.
ТУРНІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **турні́р**. *Турнірна таблиця.* // Який є турніром. *Турнірний матч.*
ТУРНУ́ТИ *див.* **ту́рити**.
ТУРНЮ́Р, -а, *ч., заст.* Модна в кінці 19 ст. частина жіночого туалету у вигляді подушечки, яка підкладалася під сукню нижче талії для надання фігурі пишності. // Широка жіноча спідниця, признач. для того, щоб носити з такою подушечкою.
ТУ́РНЯ, -і, *ж., зах.* Вежа, дзвіниця.
ТУРО́ВИЙ, -а, -е, *шах.* Прикм. до **тура́**. // Здійснюваний за допомогою тури. *Туровий захист.* // Який стоїть на лінії тури. *Туровий пішак.*
ТУ́РОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **тур**[1]. ** **ту́ровий опоро́с**, *с. г.* – запланований наперед і заздалегідь забезпечений опорос (один із тих, які відбуваються у кілька строків, турів).
ТУ́РОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **тур**[2].
ТУ́РОК *див.* **ту́рки**.
ТУРО́М, *присл., діал.* Підганяючи.
ТУРПА́Н, -а, *ч.* Птах родини качачих з чорним (у самців) або темно-бурим (у самок) забарвленням і широким дзьобом.
ТУРПО́ЇЗД, -а, *ч.* Поїзд з туристами, що слідує за певним маршрутом.
ТУРПОЇ́ЗДКА, -и, *ж.* Туристична поїздка.
ТУРПОХІ́Д, -хо́ду, *ч.* Туристический похід.
ТУРПУТІ́ВКА, -и, *ж.* Туристична путівка; путівка для подорожі за визначеним маршрутом.
ТУ́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Турецький.
ТУРУ́Н, -а́, *ч., ент.* Те саме, що **жу́желиця**[2].
ТУРУ́НДА, -и, *ж.* Невеликий довгастий вузький тампон із марлі.
ТУРУНЧУ́К, -а́, *ч., діал.* Швидка й глибока протока.
ТУРУХТА́Н, -а, *ч.* Болотний птах родини сивкових з темним забарвленням.
ТУРЧА́ *див.* **турченя́**.
ТУ́РЧА, -і, *ж.* Те саме, що **плаву́шник**.
ТУРЧА́НКА *див.* **ту́рки**.
ТУРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **турча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ТУРЧА́ТИ *див.* **ту́ркати**.
ТУРЧЕНЯ́, -я́ти, **ТУРЧА́**, -а́ти, *с.* Дитина турка.
ТУРЧИ́Н, -а, *ч., заст.* Турок. // *збірн.* Турки.
ТУРЧИ́НКА, -и, *ж., заст.* Турчанка.
ТУРШНИ́К, -а́, *ч., зах.* Густий, дрібний ліс зі смерек.
ТУРШУ́К, -а́, *ч., зах.* Чагарник, молодий ліс.
ТУРЯ́, -я́ти, *с., зах.* Теля тура.
ТУРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., перех., діал.* Гнати, ганяти.
ТУ́РЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **тур**[2].
ТУС КІЇЗ, -а, *ч.* Узорчастий повстяний килим; настінне убрання казахського і киргизького житла.
ТУСА́Н, -а́, *ч., розм.* Стусан, штовхан рукою або ногою.
ТУСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **туса́ти**.
ТУСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., розм.* Штовхати, товкти рукою або ногою.
ТУСК, **ТУ́СОК**, -ску, *ч., зах.* Туга, смуток.
ТУСКА́, -и́, *ж., діал.* Туга, смуток.
ТУСКНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тускні́ти**.
ТУСКНІ́ТИ, -іє, *недок., рідко.* Ставати тусклим, тьмяним.
ТУСНА́К, -а́, *ч.* Категорія залежного населення у середньовічній Башкирії, за прововим становищем наближалися до рабів.
ТУСОВА́ТИСЯ, -су́юсь, -су́єшся, *розм.* Постійно з'являтись у якому-небудь місці, на яких-небудь зустрічах.
ТУСО́ВКА, -и, *ж., розм.* Компанія, коло спілкування.
ТУСО́ВЩИК, -а, *ч., розм.* Учасник тусовки, тусовок.
ТУ́СОК *див.* **туск**.
ТУ-СТЕ́П, **ТУСТЕ́П**, -у, *ч.* Салонний танець північноамериканського походження.
ТУТ[1], *присл.* 1. У цьому місці; прот. т а м. 2. У даному випадку, за даних обставин. 3. У цей час, у цей момент. 4. *у знач. частки.* Уживається для підсилення висловленої думки.
ТУТ[2], -а, *ч.* Те саме, що **шовко́виця**.
ТУ́ТА, *присл., розм.* Те саме, що **тут**[1].
ТУТА́ЙКА, -и, *ж., зах.* Горлиця (у 1 знач.).
ТУТА́К, -а, *ч.* 1. Вірменський народний духовий музичний інструмент – поздовжня флейта з тростини, дерева, кістки. 2. Подовжня флейта таджицький горців з конічним стволом з двох дерев'яних половин.
ТУ́ТАР, -а, *ч., зах.* Місцевий житель.
ТУ́ТЕНЬКА, *присл., діал.* Тутеньки.
ТУ́ТЕНЬКИ, *присл.* Пестл. до **тут**[1].
ТУ́ТЕЧКА, *присл., розм.* Тутечки.
ТУ́ТЕЧКИ, *присл., розм.* Те саме, що **тут**[1].
ТУТЕ́ШНІЙ, -я, -є. Наявний у даному місці, характерний для даного місця; місцевий. // Який мешкає або працює в даному місці.
ТУ́ТІ, *невідм., мн., спец.* Виконання музики всім складом оркестру, хору. // Усі голоси хору або інструменти оркестру зразу (ремарка в нотах). ** **ту́ті ква́нті**, *ірон.* – усі, які є.
ТУТІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Галузь шовківництва – розведення й вирощування тутового дерева (шовковиці).
ТУ́ТКА, **ТУ́ТКИ**, *присл., діал.* Тут (*див.* **тут**[1]).
ТУ́ТКИ *див.* **ту́тка**.
ТУ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тут**[2]. // Який живиться листям тута (*див.* **тут**[2]) і виробляє шовк. ** **ту́товий п'яда́к** – метелик, шкідник шовковиці та плодових культур в районах вирощування шовковиці. **ту́товий шовкопря́д** – одомашнена комаха ряду лускокрилих родини справжніх шовкопрядів. **ту́тове де́рево** – рід рослин родини шовковицевих; вирощують для вигодівлі шовковичного шовкопряда або як плодове дерево; шовковиця, морва.
ТУТО́ВНИК, -а, *ч.* Сад з тутових дерев.
ТУ́ТОР, -а, *ч.* Ортопедичний апарат, призначений для створення нерухомості суглоба і для фіксації кінцівки.
ТУТУ́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **туту́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ТУТУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Утворювати розмірені уривчасті звуки; часто тукати, стукати. // Часто стріляти, утворюючи звуки, здалеку схожі на стукіт. 2. Утворювати звуки "ту-ту".
ТУФ, -у, *ч., геол.* Пориста гірська порода вулканічного або осадового походження; застосовується як будівельний матеріал. ** **вулкані́чні ту́фи** – зцементовані тверді продукти виверження вулканів.
ТУ́ФЕЛЬКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **ту́фля**. 2. *зоол.* Одноклітинна тварина класу інфузорій, які поширені в прісноводних водоймах.
ТУ́ФЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ту́фля**, **ту́флі**. // Признач. для виробництва туфель. *Туфельний цех.*
ТУФІ́Т, -у, *ч.* Осадово-вулканічна гірська порода, яка містить не менше 50% вулканогенного матеріалу.
ТУФІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **туфі́т**.
ТУ́ФЛІ, -фель, *мн.* (*одн.* **ту́фля**, -і, *ж.*). Взуття, що закриває ногу не вище кісточок.
ТУ́ФЛЯ *див.* **ту́флі**.
ТУФОБЕТО́Н, -у, *ч.* Різновид легкого бетону, заповнювачем якого є туф.
ТУФОБРЕ́КЧІЯ, -ї, *ж.* Ущільнена гірська порода, що складається з кутастих, рідше – слабообкатаних уламків ефузивних гірських порід, зацементованих вулканічним попелом.
ТУ́ФОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **туф**. // Вигот. з туфу. *Туфова плита.*
ТУФОКОНГЛОМЕРА́Т, -у, *ч.* Туфовий конгломерат – вулканічна порода.
ТУФОЛА́ВА, -и, *ж.* Вулканічна гірська порода, що складається з лави, попелу, пемзи, а також включень вулканічного скла.
ТУФОПІСКОВИ́К, -у́, *ч.* Туфовий пісковик.
ТУФОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на туф.
ТУФОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **туфоподі́бний**.
ТУ́ХЛИЙ, -а, -е. Зіпсований, з неприємним різким запахом гниття, розкладу (про харчові продукти). // Затхлий, несвіжий (про воду і т. ін.). ** **ту́хла ве́на**, *жарг.* – задній прохід.
ТУ́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Якість за знач. **ту́хлий**. *Тухлість м'яса.*
ТУХЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи тухлий. *Тухлувата риба.*
ТУХЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **тухлува́тий**.
ТУХЛЯ́ТИНА, -и, *ж., розм.* Зіпсований харчовий продукт, протухла їжа. // Різкий запах зіпсованого, протухлого продукту.
ТУ́ХНУТИ[1], -не; *мин. ч.* тух, -ла, -ло *і* ту́хнув, -нула, -ло; *недок.* Переставати горіти, світитися; гаснути.
ТУ́ХНУТИ[2], -не; *мин. ч.* тух, -ла, -ло *і* ту́хнув, -нула, -нуло; *недок., розм.* Робитися тухлим, псуватися (про харчові продукти) або робитися затхлим, несвіжим (про воду і т. ін.).
ТУЦ, *виг.* Звуконаслідування, що означає звук від стуку, бійки рогами.
ТУЦЗЯ́, *невідм., ч.* Народність в Китаї.
ТУ́ЦКАТИСЯ, -ається, *недок.* Стукатися, битися рогами.
ТУ́ЧА, -і, *ж.* 1. Густа темна хмара, яка приносить дощ, град, сніг. 2. *кого, чого, перен., рідко.* Велика кількість, маса кого-, чого-небудь. 3. *діал.* Гроза, злива.
ТУ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ту́чити**.
ТУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., перех., розм.* Робити гладким, відгодовувати (перев. про тварин).
ТУ́ЧИТИСЯ, -чуся, -чишся, *недок., розм.* Робитися гладким, відгодовуватися (перев. про тварин).
ТУЧНИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Великий, але короткочасний, з грозою (про дощ).
ТУ́ЧНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Добре вгодований, гладкий (перев. про тварин). // Густий, буйний, соковитий (про рослини). 2. Жирний, родючий (про землю, ґрунт).
ТУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Властивість за знач. **ту́чний**.
ТУШ[1], -і, *ж.* Рідка або суха фарба, звичайно чорного, дуже стійкого кольору, яка вживається для креслення, малювання пензлем, пером і т. ін.
ТУШ[2], -у, *ч.* Невелика музична п'єса, що виконується як урочисте привітання під час вшанування, вручення нагород і т. ін.
ТУШ[3], -у, *ч.* У грі в більярд – ненавмисне торкання до шару, що вважається ударом.
ТУ́ША, -і, *ж.* 1. Оббіловане і випатране тіло забитої тварини. // Мертве тіло якої-небудь великої тварини. 2. *розм.* Про велике, гладке тіло людини.
ТУШЕ́, *невідм., с., спец.* 1. Спосіб дотику до клавішів під час гри на фортепіано, що впливає на характер звучання. // Звучання за такого способу виконання. 2. Спосіб накладання штрихів і фарб у живопису. 3. У спортивній боротьбі – момент, коли одного з борців притиснуто лопатками до землі, що визначає його поразку. 4. Укол, що його завдає фехтувальник супернику.
ТУ́ШЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **туш**[1]. *Тушеві фарби.* // Виконаний тушшю. *Тушевий малюнок.*
ТУ́ШИНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тушине. *Тушинське летовище.*
ТУШИ́РА, -и, *ж., зах.* Баранячa вовна другого осіннього настригу.
ТУШИ́РИТИ, -рю, -риш, *недок., перех., зах.* Стригти баранів удруге восени.
ТУШИ́СТ, -а, *ч., спец.* Майстер, який копіює оригінал на літографському камені.
ТУШИ́СТКА, -и. Жін. до **туши́ст**.
ТУШИ́ТИ, -шу́, -шиш, *недок., перех.* Припиняти горіння чого-небудь; гасити. // *перен.* Придушувати, приглушувати якесь сильне почуття (любов, гнів і т. ін.).
ТУШІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **туши́ти**.
ТУ́ШКА, -и, *ж.* Зменш. до **ту́ша** (у 1 знач.); тіло убитої тварини, дичини і т. ін. невеликого розміру.
ТУШКА́НЧИК, -а, *ч.* Ссавець роду гризунів, з дуже довгими задніми ногами і хвостом; живе в степах і пустелях.
ТУШКА́НЧИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тушка́нчик**.
ТУШКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тушкува́ти** (у 1 знач.). 2. *у знач. прикм.* Приготовлений способом тушкування.
ТУШКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тушкува́ти** і **тушкува́тися**.
ТУШКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Варити що-небудь (м'ясо, овочі і т. ін.) у закритому посуді, в дуже малій кількості рідини на слабкому вогні. 2. Закривати щось, кутати.
ТУШКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Підлягати тушкуванню. 2. Закриватися, кутатися.
ТУШО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **тушува́ти**. *Тушований малюнок.*
ТУШО́НКА, -и, *ж., розм.* Консервоване тушковане м'ясо.
ТУШУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для тушування. *Тушувальний олівець.*
ТУШУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається тушуванням.
ТУШУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **тушува́льник**.
ТУШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тушува́ти**.
ТУШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Накладати тіні на малюнку, фотографії і т. ін.
ТУШУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., розм.* 1. Поводитися так, щоб бути непомітним. 2. Відчувати ніяковість; зніяковатися. // Боятися, побоюватися. 3. Пас. до **тушува́ти**.
ТУЮ́Г, -а, *ч.* В класичних тюркомовних літературах – чотиривірш, написаний одним із розмірів аруза з системою рифм ааба, рідше абвб, з грою слів у рифмі.
ТУ́Я, ту́ї, *ж.* Вічнозелене хвойне дерево або кущ родини кипарисових.
ТХЕ́БЕ, *невідм., с.* Розмінна монета Ботсвани.
ТХЕКВОНДО́ *див.* **теквондо́**.
ТХІР, тхора́, *ч.* Хижий звірок родини куницевих з коштовним пухнастим хутром; його залоза виділяє смердючу рідину. *Смердючий, як тхір.*
ТХНІ́ННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **тхну́ти**.
ТХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *недок. і док.* 1. Дихати, дихнути; повівати, повіяти. // *чим, безос.* 2. *тільки 3 ос., недок., перев. чим, розм.* Мати якийсь запах, сильно, різко пахнути чим-небудь, здебільшого неприємно. // *безос.* 3. *недок., чим, перен.* Мати якусь дуже помітну властивість, ознаку і т. ін. // *безос.*
ТХОРЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тхір**. // Належний тхореві. *Тхорева нора.* // Зробл. з хутра тхора. *Тхоревий комір.*
ТХОРЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля тхора.
ТХО́РИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **тхір**. 2. *пестл.* Те саме, що **тхір**.
ТХОРИ́НА, -и, *ж.* 1. Один тхір. 2. М'ясо тхора.
ТХОРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок., рідко.* Смердіти наче тхір.
ТХОРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Належний тхореві.
ТХОРЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **тхір**. *Тхоряче хутро.* // Належний тхореві. *Тхоряча нора.* // Зробл. з хутра тхора. *Тхоряча шапка.* // Такий, як у тхора.
ТШИНЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тшинець. ** **тшине́цька культу́ра** – археологічна культура середнього періоду бронзового віку, пам'ятки якої по-

ширені на території Східної Польщі та південно-західних районів України.

ТЬЕ́НТО, *невідм.*, *ч.* Жанр сольної інструментальної п'єси в іспанській та португальській музиці 16 – 18 ст.

ТЬМА[1], -и, *ж.* 1. Глибока, суцільна темрява. // Про темне, неосвітлене місце. // *перен.* Невідомість, незнання. 2. *перен.* Неосвіченість, відсталість у культурному відношенні. 3. *перен.* Про лихі, ворожі сили, що поневолюють, пригнічують кого-небудь, душать щось. // *чого.* Про що-небудь гнітюче.

ТЬМА[2], -и, *ж.* 1. *іст.* У давньоруському рахунку – десять тисяч. // Військо в десять тисяч вояків. 2. *розм.* Велика кількість, дуже багато кого-, чого-небудь.

ТЬМА́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **тьмя́ний**.

ТЬМА́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **тьма́вий**.

ТЬМА́ВО, *рідко.* Присл. до **тьма́вий**.

ТЬМА́РИТИ, -рю, -риш; *наказ. сп.* тьмар, тьма́рте; *недок.*, *перех.* 1. Робити темним, затемнювати. 2. *перен.* Робити смутним, похмурим. 3. *перен.*, *перев. у сполуч. зі сл.* с в і д о м і с т ь. Позбавляти ясності, чіткості сприйняття; доводити когось до стану, близького до запаморочення.

ТЬМА́РИТИСЯ, -риться; *наказ. сп.* тьма́рся; тьма́ртеся; *недок.* 1. Ставати темним, темнішати. // *перен.* Втрачати яскравість, свіжість. 2. *перен.* Робитися смутним, похмурим. 3. *перен.*, *перев. у сполуч. зі сл.* с в і д о м і с т ь. Втрачати ясність, чіткість сприйняття; доходити до стану, близького до запаморочення.

ТЬМА-ТЬМЕ́ННА *див.* **тьма-тьму́ща**.

ТЬМА-ТЬМУ́ЩА, тьми-тьму́щої, *рідко* **ТЬМА-ТЬМЕ́ННА**, тьми-тьме́нної, *ж.*, *розм.* Величезна кількість, безліч.

ТЬМИ́ТИ, тьмить, *недок.*, *перех.*, *заст.* Робити що-небудь темним, затемнювати; закривати собою світло.

ТЬМИ́ТИСЯ, тьми́ться, *недок.*, *заст.* Ставати темним, темнішати.

ТЬМЯ́НИЙ, -а, -е. 1. Слабий, неяскравий (про світло, вогонь і т. ін.). // Який дає мало світла, погано освітлює. // Сірий, похмурий, не сонячний, хмарний. // Слабо, погано освітлений, до якого погано проникає світло; темний. 2. Без блиску, матовий. // Мутний, непрозорий. // Який втратив яскравість; бляклий. // Не сильний, не різкий. // Темнуватий або темний. // Позбавлений чіткості, невиразний, розпливчастий; погано видний. 3. *перен.* Затьмарений, затуманений, невиразний (про очі, погляд і т. ін.).

ТЬМЯ́НІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тьмя́ніти**.

ТЬМЯ́НІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **тьмя́ний**.

ТЬМЯ́НІТИ, -іє, *недок.* 1. Ставати, робитися тьмяним. 2. Виднітися невиразно, нечітко чи бути позбавленим блиску, яскравості.

ТЬМЯНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тьмяні́шати**.

ТЬМЯНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати, робитися тьмяним, тьмянішим.

ТЬМЯ́НО. Присл. до **тьмя́ний**. // *у знач. присудк. сл.* Недостатньо світла, освітлення.

ТЬМЯНУВА́ТИЙ, -а, -е. Дещо, трохи тьмяний.

ТЬМЯНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан за знач. **тьмянува́тий**.

ТЬО́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тьо́пати**.

ТЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Бити, стьобати когось чим-небудь. 2. *неперех.*, *також ірон.* Іти (не швидко, повільно, поганою дорогою або будучи дуже стомленим); плентатися. 3. *перех. і неперех.* Жадібно їсти, сьорбаючи.

ТЬО́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Іти далеко чи поганою дорогою. // Іти повільно; плентатися. // *зневажл.* Іти, ходити куди-небудь, до когось без запрошення.

ТЬО́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **тьо́пати** 1.

ТЬО́ТЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ті́тка**.

ТЬОХ, **ТЬОХ-ТЬО́Х**, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає спів соловейка. // Уживається на позначення сильного раптового удару серця. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **тьо́хнути**.

ТЬО́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тьо́хкати** 1 і звуки, утворювані цією дією.

ТЬО́ХКАТИ, -ає, *недок.* 1. Видавати дзвінкі переливчасті звуки "тьох-тьох" (перев. про соловейка). // *перен.* Утворювати дзвінкі звуки з присвистом. 2. *розм.* Здригатися, стискатися, завмирати, сильно битися від страху, радості і т. ін. (про серце). // *безос.*, *у сполуч. зі сл.* в д у ш і, в с е р ц і, в г р у д я х. Пройматися раптовим тривожним почуттям.

ТЬО́ХНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **тьо́хкати**.

ТЬХУ, **ТЬХУ-ТЬХУ́**, *виг.* 1. Звуконаслідування, що відтворює звук при плюванні. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **тьху́кати**. 3. *розм.* Уживається для вираження здивування, невдоволення, досади і т. ін. 4. *у знач. присудк. сл.*, *розм.* Уживається для негативної характеристики кого-, чого-небудь.

ТЬХУ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тьху́кати**.

ТЬХУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Вимовляти "тьху", виражаючи невдоволення, негативне або зневажливе ставлення до кого-, чого-небудь.

ТЬХУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **тьху́кати**.

ТЬХУ-ТЬХУ́ *див.* **тьху**.

ТЬЮ́НЕР *див.* **тю́нер**.

ТЬЮ́ТОР, -а, *ч.* Викладач, наставник, який допомагає студентам коледжу, університету найбільш оптимально побудувати навчальний процес.

ТЮ, **ТЮ-ТЮ́**, **ТЮ-ТЮ-ТЮ́**, *виг.*, *розм.* 1. Уживається для вираження здивування, невдоволення, розчарування, насмішки і т. ін. ** **Тю (тю-тю́) на те́бе (на вас *і т. ін.*)!** – вигук, що має на меті зупинити або заспокоїти кого-небудь, хто сказав дурницю або розкричався, розгаласувався. 2. Крик під час переслідування звіра на полюванні, який означає: "Держи його!".

ТЮБА́, -й, *ж.* У Російській державі 16 – 17 ст. – нижча адміністративно-територіальна одиниця у складі волостей в деяких районах (Башкирія, Татарія).

ТЮБА́Ж, -у, *ч.* Випорожнення жовчного міхура шляхом перорального введення холекінетика з одночасним прогріванням ділянки печінки.

ТЮБЕТЕ́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **тюбете́йка**.

ТЮБЕТЕ́ЙКА, -и, *ж.* Маленька кругла або гостроверха шапочка з вишитими чи тканими візерунками – національний головний убір багатьох східних народів.

ТЮБЕТЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тюбете́йка**.

ТЮ́БИК, *рідко* **ТУ́БИК**, -а, *ч.* М'яка трубочка для крему, зубної пасти, клею, фарби і т. ін., вміст якої добувають видавлюванням.

ТЮ́БІНГ, -а, *ч.*, *спец.* Частина збірного водонепроникного циліндричного кріплення підземних споруд (шахт, тунелів і т. ін.).

ТЮ́БІНГОВИЙ, -а, -е. Стос. до тюбінга. *Тюбінгове кріплення.*

ТЮГ, -а, *ч.* Театр юного глядача.

ТЮ́ГІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Актор, співробітник театру юного глядача.

ТЮ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Лаяти, бити, шмагати. 2. Литися з силою, шумом (перев. про великий дощ).

ТЮ́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* Дія за знач. **тю́жити** 1; покарання.

ТЮЙДУ́К *див.* **туйду́к**.

ТЮК[1], -а́, *ч.* Великий щільно упакований згорток чого-небудь (сіна, речей, товару і т. ін.).

ТЮК[2], *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **тю́кнути**[2].

ТЮ́КАННЯ[1], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тю́кати**[1] і звуки, утворювані цією дією.

ТЮ́КАННЯ[2], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **тю́кати**[2] та звуки, утворювані цією дією.

ТЮ́КАТИ[1], -аю, -аєш, *недок.*, *без додатка і на кого*, *розм.* 1. Говорити, кричати "тю" (виражаючи здивування, невдоволення, розчарування, насмішку і т. ін.). // Кричати на тварину, птаха, проганяючи, полохаючи, на звіра під час полювання. 2. Висловлювати осуд, засуджувати.

ТЮ́КАТИ[2], -аю, -аєш, *недок.* Бити, стукати.

ТЮ́КНУТИ[1], -ну, -неш, *док.* Однокр. до **тю́кати**[1] 1.

ТЮ́КНУТИ[2], -ну, -неш, *док.* Однокр. до **тю́кати**[2].

ТЮКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **тюкува́ти**.

ТЮКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тюк**[1].

ТЮКОПІДБИРА́Ч-УКЛАДА́Ч, тюкопідбирача́-укладача́, *ч.* Пристрій для підбирання тюків сіна чи соломи і вантаження їх у транспортні засоби або перевезення до місця скиртування.

ТЮКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **тюкува́ти**.

ТЮКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Пакувати, в'язати у тюки (*див.* **тюк**[1]).

ТЮКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **тюкува́ти**.

ТЮ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тюль**. *Тюлеві тканини.* // Вигот. з тюлю. // Який виробляє тюль.

ТЮЛЕГАРДИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до тюлевих гардин.

ТЮЛЕНЕБІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний з полюванням на тюленів (*див.* **тюле́нь** 1). // Признач. для полювання на тюленів.

ТЮЛЕНЕБО́ЄЦЬ, -бійця, *ч.* Той, хто займається промислом тюленів (*див.* **тюле́нь** 1).

ТЮЛЕНЕ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **тюле́нячий**.

ТЮЛЕ́НИНА, -и, *ж.* М'ясо тюленя (*див.* **тюле́нь** 1).

ТЮЛЕ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто займається полюванням на тюленів (*див.* **тюле́нь** 1).

ТЮЛЕ́НЬ, -ня, *ч.* 1. Ссавець ряду ластоногих, що живе в морях і деяких озерах; має велике промислове значення. *Вухаті тюлені.* ** **Спра́вжні тюле́ні** – тюлені, в яких немає зовнішньої вушної раковини і задні ласти яких не можуть підтримувати тіло на твердій поверхні. 2. *перен.*, *розм.* Про незграбну, неповоротку людину.

ТЮЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля тюленя.

ТЮЛЕ́НЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **тюле́нь** 1. // Зробл. із шкіри тюленя. // Якого добувають з тюленя.

ТЮЛЬ, -лю, *ч.* Прозора сітчаста тканина.

ТЮ́ЛЬКА, -и, *ж.* Дрібна морська промислова риба родини оселедцевих.

ТЮ́ЛЬКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тю́лька**.

ТЮЛЬПА́Н, -а, *ч.* Багаторічна декоративна трав'яниста рослина родини лілійних з великими квітками, що звичайно мають форму ковпачка і різне забарвлення.

ТЮЛЬПА́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **тюльпа́новий**.

ТЮЛЬПА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **тюльпа́н**. ** **Тюльпа́нове де́рево** – дерево, квітки якого подібні до квіток тюльпана.

ТЮЛЬПАНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який формою схожий на квітку тюльпана. *Тюльпаноподібні горшки.*

ТЮЛЬПАНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тюльпаноподі́бний**.

ТЮЛЬПА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **тюльпа́н**.

ТЮМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тюмень.

ТЮМЮ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **туми́р**.

ТЮ́НЕР *і* **ТЬЮ́НЕР**, -а, *ч.* Радіоприймальний пристрій, що забезпечує тонке настроювання на хвилю потрібної довжини.

ТЮНІ́КА, -и, *ж.* 1. Верхня частина подвійної спідниці. 2. *театр.* Костюм танцівниці, що являє собою ліф і спідницю з тюлю.

ТЮ́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тю́пати** і звуки, утворювані цією дією.

ТЮ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Бігти, нешироко ступаючи, дрібною риссю (про тварин). // Швидко йти або повільно бігти маленькими кроками (про людей). 2. *рідко.* Іти повільно, через силу; плентатися.

ТЮПА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тюпа́чити**.

ТЮПА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *рідко* **ТЮПА́ШИТИ**, -шу, -шиш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **тю́пати**.

ТЮПА́ШИТИ *див.* **тюпа́чити**.

ТЮ́ПКИ, *присл.*, *розм.* Нешвидким бігом; дрібною риссю.

ТЮПОРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.*, *діал.* Плентатися.

ТЮПЦЕ́М, *присл.*, *розм.* Те саме, що **тю́пки**.

ТЮРБА́Н, -а, *ч.* Чоловічий головний убір у деяких народів Азії та Африки, що складається зі шматка легкої тканини, обмотаної навколо фески, тюбетейки і т. ін. // Високий жіночий головний убір такого типу. // Що-небудь узагалі, пов'язане, як цей головний убір.

ТЮРБЕ́, *невідм.*, *ч.* Мусульманська усипальниця в країнах Близького і Середнього Сходу.

ТЮРБО́, *невідм.*, *с.* Промислова морська риба ряду камбалоподібних.

ТЮРЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **тюрма́**. // Який служить у тюрмі. // Власт. тюрмі, характерний для тюрми. // Пов'язаний з тюрмою, з перебуванням у тюрмі.

ТЮРЕ́МНИК, -а, *ч.* Наглядач у тюрмі.

ТЮРЕ́МНИЦЯ, -і. Жін. до **тюре́мник**.

ТЮРИ́НГИ, -ів, *мн.* Група германських племен.

ТЮРИНГІ́Т, -у, *ч.* Мінерал групи хлоридів підкласу листових силікатів.

ТЮРК *див.* **тю́рки**.

ТЮ́РКИ, -ків, *мн.* (*одн.* **тюрк**, -а, *ч.*; **тюрча́нка**, -и, *ж.*). Велика група споріднених за мовою народів (татар, узбеків, азербайджанців, казахів, киргизів, якутів, турків та ін.).

ТЮРКІ́ЗМ, -у, *ч.* Слово або мовний зворот, запозичені іншими мовами з тюркських.

ТЮРКО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець з тюркології.

ТЮРКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до тюркології.

ТЮРКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Сукупність наук, які вивчають мови, літературу і культуру тюркських народів.

ТЮРКОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який розмовляє, пише тюркськими мовами. 2. Який створюється, видається тюркськими мовами. 3. Населений людьми, які розмовляють тюркськими мовами.

ТЮРКОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **тюркомо́вний**.

ТЮ́РКСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **тюрк** і **тю́рки**. ** **Тю́ркські мо́ви** – мови сучасних і давніх тюркських народів і народностей.

ТЮРЛЮ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тюрлю́кати**.

ТЮРЛЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати сюркотливі звуки (про коників, цвіркунів і т. ін.); сюрчати.

ТЮРМА́, -и́, *ж.* 1. Місце ув'язнення, будівля, де перебувають особи, засуджені до позбавлення волі або які знаходяться під судовим слідством. // *збірн.* Арештанти. 2. *перен.* Місце, проживаючи в якому, хтось зазнає утисків, гноблення.

ТЮРЧА́НКА *див.* **тю́рки**.

ТЮРЯ́ГА, -и, *ж.*, *розм.*, *зневажл.* Те саме, що **тюрма́** 1.

ТЮРЯ́ЖНИК, -а, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Те саме, що **арешта́нт**. // *лайл.*

ТЮРЯ́ЖНИЦЯ, -і, *розм.*, *зневажл.* Жін. до **тюря́жник**. // *лайл.*

ТЮ-ТЮ́[1] *див.* **тю**.

ТЮ-ТЮ́[2], **ТЮ-ТЮ-ТЮ́**, *виг.* Вигуки, якими скликають курей, курчат.

ТЮТЮ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тютю́кати**.

ТЮТЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **тю́кати** 1.

ТЮТЮ́Н, -у́, *ч.* 1. Трав'яниста рослина родини пасльонових, у листі якої міститься нікотин. // Висушені й подрібнені листки та стебла цієї рослини, які використовуються для куріння, нюхання, жування. *Нюхальний тютюн.* 2. Трав'яниста декоративна рослина з запашними білими, рожевими або світло-фіолетовими квітками.

ТЮТЮНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Пестл. до **тютю́н** 1.

ТЮТЮНИ́СЬКО, -а, *ч.* Зневажл. до **тютю́н** 1.

ТЮТЮНИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **тютю́н** 1.

ТЮТЮНКО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Тютюновий. // Настояний на тютюні (*див.* **тютю́н** 1). *Тютюнкова горілка.* // *у знач. ім.* **тютюнко́ва**, -вої, *ж.* Горілка, настояна на тютюні.

ТЮТЮ́ННИК, -а, *ч.* 1. Той, хто вирощує тютюн (*див.* **тютю́н** 1). // Робітник на тютюнових плантаціях. // Фахівець із тютюнництва. 2. Робітник тютюнової промисловості. 3. *заст.* Торговець тютюном.

ТЮТЮ́ННИЦТВО, -а, *с.* Вирощування тютюну (у 1 знач.) з промисловою метою.

ТЮТЮ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до тютюнництва. *Тютюнницькі господарства.*

ТЮТЮ́ННИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **тютю́нник**. 2. Коробочка плоскої форми для носіння тютюну з собою; табакерка.

ТЮТЮНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **тютю́н** 1. // Пов'язаний з вирощуванням, обробкою, продажем тютюну. *Тютюнова плантація.* ** **Тютюно́ві ви́роби** – вироби з тютюну (цигарки, сигарети, сигари та ін.). 2. Який має колір тютюну; зелено-

коричневий. 3. *рідко.* Який став жовтим від вживання тютюну (у 1 знач.).

ТЮТЮНО́ВО-МАХО́РКОВИЙ, -а, -е: ** **тютюно́во-махо́ркова промисло́вість** – галузь харчової промисловості, підприємства якої виробляють цигарки, сигарети, махорку, курильний тютюн.

ТЮТЮНО́ВО-ФЕРМЕНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який здійснює ферментацію тютюну в процесі тютюнового виробництва; призначений для одержання ферментаційного тютюну.

ТЮТЮНОКУРІ́ННЯ, ТЮТЮНОПАЛІ́ННЯ, -я, *с.* Вдихання диму тліючого тютюну.

ТЮТЮНОНАРКОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Тютютнова наркоманія – хвороблива пристрасть до тютюнокуріння.

ТЮТЮНОПАЛІ́ННЯ *див.* **тютюнокурі́ння.** ** **паси́вне тютюнопалі́ння** – вимушене вдихання особами, що не палять, накопичених у приміщенні продуктів паління.

ТЮ-ТЮ-ТЮ *див.* **ТЮ.**

ТЮ́ТЯ, -і, *ж.* 1. *дит.* Курка, курча. 2. *розм.* Про безвільну, неенергійну, мляву людину.

ТЮФТЕ́ЛЬКИ, -льок, *мн.* (*одн.* **тюфте́лька**, -и, *ж.*). Страва, що являє собою підсмажені або тушковані кульки з м'ясного або риб'ячого фаршу.

ТЮХТІ́Й, -я́, *ч.*, *розм.* Про вайлувату, неповоротку людину.

ТЮХТІ́ЙСТВО, -а, *с.*, *рідко.* Вайлуватість, неповороткість.

ТЮХТІЮВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Вайлуватий, неповороткий.

ТЮХТІЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **вайлува́тий.**

ТЮЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **тюк**[1].

ТЮШЕ́НИ, -ів, *мн.* Учасники хрестового повстання у Франції в 1360-х – 1380-х рр., гол. чином проти податкового гноблення.

ТЮЯМУНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал, що утворюється в зоні окислення сульфідних родовищ.

ТЯ́БЛО, -а, *с.* Камінна плита, скрижаль.

ТЯБРИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Тягти.

ТЯ́ВКАТИ, -ає, *недок.* 1. Те саме, що **дзя́вкати.** 2. *зневажл.* Щось недоречно бовкати.

ТЯ́ВКНУТИ, -не. Однокр. до **тя́вкати.**

ТЯГ, -у, *ч.* Те саме, що **тя́га** 2. ** **тя́гу да́ти** – швидко втекти.

ТЯ́ГА, -и, *ж.* 1. Сила, яка тягне, рухає що-небудь, а також джерело такої сили (тварина, машина, пристрій). *Електрична тяга.* 2. Рух газу, диму, повітря (в димарі, трубі, вентиляційному пристрої і т. ін.), який виникає внаслідок різниці тиску. 3. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **по́тяг**[1]. 4. *тех.* Стрижень, призначений для передачі тягових зусиль від однієї частини механізма до іншої. *Кермова тяга автомобіля.* 5. *мисл.* Політ самців вальдшнепа, що відшукують самок у шлюбний період. // Полювання під час такого періоду.

ТЯГА́, -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **вага́** 1. // *перен.* Те саме, що **тяга́р** 3.

ТЯГА́КА, -и, *ч.*, *діал.* Волоцюга.

ТЯГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для тягання чого-небудь.

ТЯГАНИ́НА, -и, *ж.* 1. Повільне виконання справи, супроводжуване зайвими формальностями; зволікання. 2. Справа, суперечка, яка виникає при зіткненні чиїх-небудь інтересів, завдає багато клопоту і розтягується на довгий час. // *заст.* Про судову справу. 3. Шум, безладний рух, метушня і т. ін.

ТЯ́ГАНКА, -и, *ж.*, *зах.* Судова тяганина.

ТЯГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тяга́ти.**

ТЯГА́Р, -я́, *ч.* 1. Вага; велика вага. 2. Важкий вантаж, важка ноша. 3. *перев. чого, перен.* Дуже важкі обов'язки, знегоди, клопоти. // Гнітючі переживання.

ТЯГАРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.*, *зменш.* 1. Звичайно металева річ, що підвішується до чого-небудь для збільшення ваги (з метою натягнення, занурення і т. ін.). 2. Маленька лабораторна гирка з набору різноважів.

ТЯГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Пересувати, переміщати що-небудь, не відриваючи від землі, підлоги і т. ін. 2. Носити що-небудь важке, важкі речі, вантаж тощо. 3. *розм.* Примушувати або спонукати кого-небудь іти з собою чи за собою. // Примушувати ходити, з'являтися куди-небудь у зв'язку з якимсь вчинком, якоюсь дією, провиною. 4. *розм.* Одягати, носити. 5. Виймати, діставати звідки-небудь, зсередини чогось; піднімати на поверхню. // Ловити (рибу). 6. Скубти, смикати до болю (за волосся, вуха і т. ін.). 7. *розм.* Брати чуже; красти.

ТЯГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Ходити, їздити постійно або по багатьох місцях, без бажання чи вимушено. // Переходити, переїжджати з місця на місце, жити в різних місцях. 2. Вчащати куди-небудь або до кого-небудь. // Вести неморальний спосіб життя, мати інтимні стосунки з ким-небудь; волочитися (у 4 знач.). 3. *з чим.* Носити, возити що-небудь з собою, постійно мати при собі. // Переносити з місця на місце що-небудь; носитися з чим-небудь. 4. Змагатися, суперничати. // Боротися. 5. Скубтися, смикати до болю одне одного (за волосся, вуха і т. ін.). 6. Вести судову справу, судитися.

ТЯГА́Ч, -а́, *ч.* Спеціальний автомобіль або трактор для буксирування причепів з вантажем, гармат і т. ін. ** **сіде́льний тяга́ч** – автомобіль, який за своєю конструкцією і обладнанням призначений для буксирування напівпричепа.

ТЯГЕ́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Верхній казацький одяг.

ТЯГІТНА́, *прикм.* Вагітна.

ТЯГЛЕ́ЦЬ, -я́, *ч.*, *іст.* Той, хто був обкладений тяглом (у 3 знач.).

ТЯГЛИ́Й, -а, -е, *діал.* Який має робочу худобу. ** **тяглі́ селя́ни:** а) в Російській державі в 15 – поч. 18 ст. – селяни, які сплачували державні податки й виконували державні повинності; б) заможна частина феодально залежного селянства в шляхетській Польщі, феодальній Литві та на загарбаних ними українських землях.

ТЯ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *діал.* Тривалість, протяжність у часі. *Тяглість історичного процесу.*

ТЯГЛО́, -а́, *с.*; *мн.* тя́гла, тя́гол. 1. Робоча худоба в сільському господарстві (коні, воли і т. ін.). 2. Лямка для тягнення невода, порома і т. ін. 3. *іст.* Феодальні державні податки й повинності селян та посадських людей у Російській державі 15 – початку 18 ст. // Кріпосна повинність.

ТЯГЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який використовується для роботи в сільському господарстві (про коней, худобу). 2. Який має робочу худобу, тягло (у 1 знач.). 3. *іст.* Який був обкладений тяглом, підлягав тяглу (у 3 знач.). *Тяглові селяни.*

ТЯГНЕ́НИЙ, ТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **тягну́ти, тягти́.** // *у знач. прикм.*

ТЯГНЕ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тягну́ти.**

ТЯГНУ́ТИ *див.* **тягти́.**

ТЯ́ГНУТИЙ *див.* **тя́гнений.**

ТЯГНУ́ТИСЯ *див.* **тягти́ся.**

ТЯ́ГНУЧИ. Дієприсл. до **тягти́.**

ТЯ́ГНУЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тягну́ти, тягти́.** // *у знач. прикм.*

ТЯГОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до тяги (у 1 знач.). // Признач. для тягнення, переміщення чого-небудь. *Тяговий трос.*

ТЯ́ГОВО-ЗЧІПНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до зчеплення предмета з поверхнею під час руху. ** **тя́гово-зчіпни́й при́стрі́й** – пристрій, що з'єднує автомобіль і причіп.

ТЯГОДУ́ТТЄВИЙ, -а, -е. Який служить для подачі повітря в топку і видалення з неї газоподібних продуктів горіння.

ТЯГОДУТТЬОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до тяги (*див.* **тя́га** 2), що створюється дуттям. *Тягодуттьовий пристрій.*

ТЯГО́М, *присл.*, *зах.* Постійно, так само.

ТЯГОМІ́Р, -а, *ч.* 1. Вакуумметр для вимірювання тиску розрідженого газу з верхньою межею вимірювання не більше 40 000 Па (4000 кгс/м^2). 2. Прилад для вимірювання сили тяги (у 2 знач.) в топках.

ТЯГОМО́ТИНА, -и, *ж.*, *розм.* Про що-небудь нудне, одноманітне, що довго тягнеться.

ТЯГОМО́ТНИЙ, -а, -е, *розм.* Довгий і нудний.

ТЯГОНАПОРОМІ́Р, -а, *ч.* Мановакуумметр для газових середовищ із верхньою межею вимірювання не більше 20 000 Па (2000 кгс/м^2).

ТЯГООЗБРО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Ступінь забезпеченості якогось заходу (жнив, будівництва, евакуації та ін.) різними видами тяглової сили (гужової, машинної тощо).

ТЯГОТА́, -и́, *ж.* 1. Трудність, важкість. // *перев. у мн.* Трудноші, важкі обов'язки. // Стан душевного невдоволення, відчуття тягаря на душі, серці. 2. *діал.* Вага. 3. Печаль, скорбота. 4. *зах.* Вагітність.

ТЯГТИ́ *і* **ТЯГНУ́ТИ**, тягну́, тя́гнеш; *мин. ч.* тяг, -ла́, -ло́ *і* тягну́в, -ну́ла, -ну́ло; *недок.* 1. *перех.* Ухопившись, тримаючись за що-небудь, з силою переміщати в напрямку до себе або за собою. // Нести на собі чи в руках що-небудь важке або великого розміру, що звичайно торкається землі. // Тримаючи за щось, примушувати кого-небудь іти з собою чи за собою. // Захоплювати своїм рухом (про течію, воду і т. ін.). // Узявшись за що-небудь, смикати. // *розм.* Приносити з собою, на собі; вносити. // *за ким, перен.*, *розм.* Підтримувати кого-небудь, бути на чиймось боці, діяти в чиїх-небудь інтересах. 2. *перех.* Рухати, переміщати що-небудь своєю тяговою силою (про робочу худобу, машини). // *неперех.* Рухаючи, переміщаючи що-небудь, працювати, діяти певним чином. 3. *перех.* Виймати, діставати звідки-небудь, зсередини чогось; піднімати на поверхню. // Ловити (рибу). 4. *перех.*, *розм.* Примушувати або спонукати кого-небудь іти куди-небудь, з собою чи за собою. // Примушувати когось іти, приходити куди-небудь у зв'язку з якимсь вчинком, якоюсь дією, провиною. 5. *перех.* Викликати бажання бути де-небудь, піти куди-небудь. // *безос.* // Викликати потяг (*див.* **по́тяг**[1], 2) до кого-, чого-небудь. // *безос.* Відчувати потяг (*див.* **по́тяг**[1] 1, 2) до кого-, чого-небудь. // *безос.*, *на що, до чого.* Відчувати бажання робити що-небудь, займатися чим-небудь. *Тягнути на сон.* 6. *перех.* Витягувати, простягати що-небудь до когось, чогось, в якомусь напрямку. 7. *перех.* Прокладати, проводити (дріт, кабель і т. ін.). 8. *неперех.*, *розм.* Іти (звичайно повільно). 9. *безос.*, *неперех.* Мати тягу (у 2 знач.). 10. *неперех.* Дути, віяти (про вітер). // *безос.*, *чим.* Повівати, надходити струменями; обдавати теплом, холодом і т. ін. // *безос.*, *чим.* Доноситися (про запах). 11. *перех.* З насолодою, зі смаком пити або вдихати що-небудь. 12. *перех.*, *розм.* Брати чуже; красти. 13. *перех. і неперех.* Говорити повільно, протяжно. // Співаючи, довго тримати, протягувати звук (звичайно на верхніх нотах). 14. *перех. і неперех.* Довго робити що-небудь, затримувати завершення, вирішення чого-небудь. // Зволікати з чим-небудь, не зважуватися зробити що-небудь. // *у сполуч. зі сл.* униз. Погано працюючи, навчаючись, знижувати загальні показники. *Тягти час.* 15. *перех.*, *перен.*, *розм.* Віддаючи багато сил, наполегливо працюючи, долаючи труднощі, вести що-небудь (господарство, якусь ділянку роботи). 16. *перех. і неперех.* Мати якусь вагу: важити. // Відтягувати своєю вагою. // *безос.* Примушувати опускатися під дією своєї ваги. 17. *безос.*, *перех. і неперех.* Боліти.

ТЯГТИ́СЯ *і* **ТЯГНУ́ТИСЯ**, тягну́ся, тя́гнешся; *мин. ч.* тя́гся, -ла́ся, -ло́ся *і* тягну́вся, -ну́лася, -ну́лося; *недок.* 1. *також чим.* Випростуючись, витягаючись або пориваючись, рухатися в напрямку до кого-, чого-небудь, намагатися наблизитись. // *рідко, розм.* Стояти вириструнчившись, навитяжку. 2. Мати здатність розтягатися, збільшуватися в довжину, в ширину. // *перев. у сполуч. зі сл.* вгору. Ставати вищим у процесі росту, рости. 3. Прилипаючи, в'язнучи від дотику, переміщатися слідом за чимось. 4. Рухатися, поширюватися легкими, тонкими струменями. 5. Будучи прикріпленим, прив'язаним і т. ін. до кого-, чого-небудь, переміщатися за ним. // Залишатися після чийогось руху (про слід). 6. Іти, їхати услід за ким-, чим-небудь. // Повільно рухатися низкою, один за одним. // Взагалі повільно рухатися (іти, їхати). 7. Продовжуватися, тривати (перев. довго). // Минати, проходити (одноманітно, поволі – про час, життя). 8. Займати великий простір у довжину; пролягати. // Бути розташованим, пролягати довгою низкою на якійсь відстані один від одного. // Бути розміщеним у якому-небудь напрямку (про предмети, що їх можна протягнути на певну відстань – вірьовку, дріт і т. ін.). // Простягатися, простелятися (про тіні). 9. *перен.* Прагнути до чого-небудь, намагатися здобути щось. // Відчувати потяг до кого-, чого-небудь. // Прагнути зрівнятися в чомусь з ким-небудь, не відстати в чомусь від когось. 10. Докладати багато зусиль, тяжко працювати, з труднощами знаходити кошти для чого-небудь (для свого існування, придбання чого-небудь і т. ін.). 11. Звучати протяжно і довго. 12. *розм.* Бути наявним. 13. Пас. до **тягти́, тягну́ти** (у 1 – 3, 7 знач.).

ТЯГУ́ЛЯ, -і, *ж.* Різновид рибальської сіті.

ТЯГУ́Н, -а́, *ч.*, *спец.* Невидиме хвилювання поверхні моря в акваторії портів (створюється хвилями з амплітудою 5 – 40 см із періодом коливань від 1 до 10 хвилин).

ТЯГУ́НЯ, -і, *ж.* Невеличкий бредень.

ТЯГУ́ЧЕ. Присл. до **тягу́чий** (у 3 – 5 знач.).

ТЯГУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Здатний розтягатися, збільшуватися в довжину й ширину, не розриваючись. *Тягуча гума.* 2. Липкий, в'язкий, який тягнеться від дотику. *Тягучий мед.* 3. Який довго триває; надміру довгий, розтягнений. 4. Протяжний, повільний (про голос, звук і т. ін.). 5. *перен.* Одноманітний, нудний.

ТЯГУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **тягу́чий.**

ТЯГУ́ЧКА, -и, *ж.* М'яка, тягуча цукерка, що виготовляється з молока й цукру.

ТЯГУЧКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Тягучий.

ТЯЖ, -а́, *ч.* 1. Ремінь або мотузка, що з'єднує верхній кінець голоблі з віссю переднього колеса для вирівнювання руху екіпажа. 2. Велике дерев'яне кільце, яким з'єднують плуг і колішню. 3. Частина м'язів, за допомогою якої вони з'єднуються з кістками і приводять їх у рух; сухожилля. 4. *заст.* Вагітність. ** **зайти́ у тяж** – завагітніти.

ТЯ́ЖА, -і, *ж.*, *заст.* Тягар.

ТЯ́ЖАР, -а, *ч.*, *зах.* Тягар.

ТЯ́ЖБА, -и, *ж.*, *заст.* Цивільна судова справа; позов.

ТЯЖЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже тяжкий (у 1 – 10 знач.).

ТЯЖЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже тяжкий (у 1 – 10 знач.).

ТЯЖЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Досить тяжкий (у 1 – 10 знач.).

ТЯЖИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Вибивне або смугасте полотно.

ТЯЖИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* Тягар.

ТЯЖИ́НОВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **тяжи́на.** // Зробл., пошитий з тяжини.

ТЯЖИ́ТИ, -жи́ть, *недок.* 1. Обтяжувати своєю вагою. 2. *перен.* Бути тягарем (у 3 знач.); викликати тяжкі почуття; гнітити, мучити. 3. *перен.* Панувати над ким-, чим-небудь, впливати на когось, щось.

ТЯЖИ́ТИСЯ, -жу́ся, -жи́шся, *недок.*, *ким, чим*, *рідко.* Вважати кого-, що-небудь неприємним, обтяжливим для себе; бути невдоволеним чиєюсь присутністю, наявністю чого-небудь.

ТЯЖІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Властивість тіл притягатися одне до одного. ** **земне́ тяжі́ння**, *фіз.* – явище, що полягає у властивості тіл притягатися до Землі. **си́ла тяжі́ння**, *фіз.* – сила, з якою тіла притягаються одне до одного. 2. Потяг, прихильність, пристрасть до кого-, чого-небудь. 3. Спрямування до чого-небудь; зв'язок із чимсь.

ТЯЖІ́ТИ, тяжі́ю, тяжі́єш *і* тяжу́, тяжи́ш, *недок.* 1. Притягуватися до чого-небудь під впливом сили тяжіння. 2. Мати потяг, прихильність, пристрасть до кого-, чого-небудь. 3. Мати потребу зв'язку з ким-, чим-небудь, мати зв'язок з чим-небудь як центром певного впливу. 4. Нависати над чим-небудь, височіти у просторі (про щось дуже велике, важке). // *перен.* Бути тягарем (у 3 знач.) для когось; гнітити, мучити. 5. *перен.* Тримати у своїй владі кого-, що-небудь; панувати над ким-, чим-небудь.

ТЯЖІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **тяжі́ти.**

ТЯЖКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **тяжки́й**.

ТЯЖКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має велику вагу, значний вагою; важкий; прот. л е г к и й. // Більший вагою, ніж її звичайно мають подібні предмети. // В якому відчувається велика вага через масивність, значні розміри і т. ін. // Густий, щільний (про тканину, виріб із тканини). ** **Тяжка́ (важка́) вода́** – вода, в якій атоми водню заміщені атомами дейтерію. 2. Великий, масивний (про людину, тварину). // Який здається значним вагою внаслідок утоми, слабості, болю і т. ін. 3. Позбавлений легкості, швидкості (про ходу, біг і т. ін.). 4. Здійснення, проведення чи подолання якого потребує великих зусиль, крайнього напруження. // Який відбувається, проходить з напруженням, утрудненням, неспокійно, пов'язаний з неприємними фізичними відчуттями. 5. Який несе з собою страждання, характеризується знегодами, труднощами, поневіряннями і т. ін. // Пов'язаний з фізичним чи розумовим напруженням, великими турботами або неприємностями; несприятливий. // Сповнений труднощів, нестатків, страждань, горя і т. ін. 6. Значний за ступенем, інтенсивністю. // Значний за силою прояву; значний за глибиною (про почуття, душевні страждання). // Найгірший, найбільший. // Значний, великий, який несе з собою прикрощі, призводить до поганих наслідків. // Який глибоко, боляче вражає, викликає сильні переживання. // Дуже серйозний, небезпечний, який завдає мук, страждань (про хворобу, рану). 7. Дуже сумний, гнітючий, безрадісний (про думки, почуття і т. ін.). 8. Дуже густий, непроглядний (про туман, імлу і т. ін.). 9. Дуже густий, сильний і неприємний (про запах і т. ін.). // Який утруднює дихання. 10. Який виражає суворість, похмурість. 11. *тільки ж., ким і без додатка, розм.* Вагітна (у 1 знач.). ** **Ходи́ти тяжко́ю** – бути вагітною.

ТЯ́ЖКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Властивість тіл притягатися до Землі. 2. Абстр. ім. до **тяжки́й** 1 – 10.

ТЯ́ЖКО. 1. Присл. до **тяжки́й** 1 – 10; *вищ. ст.* **тя́жче**. // *розм.* Дуже, надзвичайно. 2. *у знач. присудк. сл., кому і без додатка.* // Про наявність знегод, труднощів, страждань. // Про почуття неприємного фізичного стану, втоми, болю і т. ін. // Про дуже сумний, безрадісний, гнітючий настрій, стан.

ТЯЖКОМО́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Недорікуватий.

ТЯЖКОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж., заст.* Властивість за знач. **тяжкомо́вний**.

ТЯЖКОНО́ГИЙ, -а, -е, *заст.* Тяжкий, повільний у русі.

ТЯЖКОПОРА́НЕНИЙ, -а, -е. Який має тяжку рану, тяжкі рани. // *у знач. ім.* **тяжкопора́нений**, -ного, *ч.*; **тяжкопора́нена**, -ної, *ж.* Той (та), що його (її) тяжко поранено.

ТЯЖКОПОРА́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **тяжкопора́нений**.

ТЯЖКОРО́Б, -а, *ч., заст.* Який виконує тяжкі роботи.

ТЯЖКОТІ́ЛИЙ, -а, -е. Який має масивне тіло; огрядний, опасистий; малорухливий (про людину, тварину).

ТЯЖКОХВО́РИЙ, -а, -е. Який тяжко хворіє. *Тяжкохвора дитина.* // *у знач. ім.* **тяжкохво́рий**, -рого, *ч.*; **тяжкохво́ра**, -рої, *ж.* Людина, що тяжко захворіла.

ТЯЖКУВА́ТИЙ, -а, -е. Дещо тяжкий (у 1 – 10 знач.).

ТЯЖКУВА́ТО. Присл. до **тяжкува́тий**.

ТЯ́ЖЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **тя́жчати**.

ТЯ́ЖЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати тяжчим; набувати більшої ваги.

ТЯ́ЖЧЕ, *присл.* Вищ. ст. до **тя́жко**. // *у знач. присудк. сл.*

ТЯ́ЖЧИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **тяжки́й** 1 – 7, 10.

ТЯМ, -у, *ч., розм., рідко.* Те саме, що **тя́ма**.

ТЯ́МА, -и, *ж., розм.* Здатність осмислювати що-небудь; кмітливість, тямущість; розум. // *рідко.* Свідомість. ** **Без тя́ми**: а) нічого не усвідомлюючи, з потьмареною свідомістю; б) без пам'яті; в непритомному стані. *Дійти до тями.*

ТЯ́МИТИ, -млю, -миш; *мн.* **тя́млять**; *недок., перех. і неперех., розм.* 1. Усвідомлювати, розуміти що-небудь; виявляти кмітливість, тямущість у чомусь. // *у чому, на чому, що.* Розумітися на чому-небудь, мати знання в якійсь справі. // Уміти що-небудь робити. // *рідко.* Те саме, що **відчува́ти** 1. 2. Тримати в пам'яті, пам'ятати. ** **Не тя́мити себе́**, *також від чого* – бути в стані дуже сильного збудження, хвилювання; втрачати витримку під впливом особливо сильних почуттів.

ТЯ́МИТИСЯ, -млюся, -мишся; *мн.* тя́мляться, *недок., розм.* Усвідомлювати свої дії, нормально сприймати дійсність. // *на чому.* Розумітися на чому-небудь, мати знання в якійсь справі.

ТЯ́МКА, -и, *ж.*; *мн.* тямки́, -мо́к; *розм.* 1. Те саме, що **тя́ма**. 2. *рідко.* Пам'ять, згадка.

ТЯМКИ́Й, -а́, -е́. 1. Здатний добре і швидко міркувати, осмислювати, розуміти що-небудь; кмітливий, тямущий. 2. *рідко.* З доброю пам'яттю, пам'ятливий.

ТЯ́МКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **тямки́й**.

ТЯМКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **тямови́тий**.

ТЯМКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **тямкови́тість**.

ТЯМКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і неперех., розм.* Те саме, що **тя́мити**.

ТЯМОВИ́ТИЙ, -а, -е. Здатний добре і швидко міркувати, осмислювати, розуміти що-небудь; кмітливий, тямущий.

ТЯМОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **тямови́тий**.

ТЯ́МОК, -мку, *ч., розм.* Те саме, що **тя́ма**.

ТЯМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і неперех., розм.* Те саме, що **тя́мити**.

ТЯМУ́ХА, -и, *ч. і ж., розм., рідко.* Спритна людина.

ТЯМУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **тяму́щий**.

ТЯМУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **тяму́чий**.

ТЯМУ́ЩИЙ, -а, -е. Здатний добре й швидко міркувати, осмислювати, розуміти що-небудь; кмітливий. // Який гарно розуміється на чому-небудь, добре знає якусь справу. // Який виражає розуміння чогось.

ТЯМУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Властивість за знач. **тяму́щий**.

ТЯМУ́ЩО. Присл. до **тяму́щий**.

ТЯНЬЦЗІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тяньцзінь.

ТЯНЬШАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді крихких фісташково-зелених кристалічних агрегатів зі скляним блиском.

ТЯНЬ-ША́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Тянь-Шань.

ТЯП, *виг., розм.*: ** **тяп-ля́п; тяп та ляп**: а) швидко, але недбало, абияк; сяк-так; б) уживається як присудок на позначення швидкої та недбалої або повільної дії.

ТЯ́ТИ *і* **ТНУТИ**, тну, тнеш; *мин. ч.* тяв, тяла́, тяло́; *мн.* тяли́; *недок.* 1. *перех.* Різати, рубати. // Те саме, що **коси́ти** 1. 2. *перех. і неперех.* Бити, вдаряти. // *неперех., перен.* Грати на якомусь музичному інструменті швидко, запально. // *неперех.* Бити по чомусь, подаючи якісь сигнали. 3. *перех. і неперех.* Жалити, кусати (про бджіл, комарів і т. ін.).

ТЯТИВА́, -и́, *ж.* Ремінь, мотузка, струна і т. ін., що туго стягує кінці лука.

ТЯТИВНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **тятива́**.

ТЯ́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Дрібно різаний.

ТЯХ, **ТЯХ-ТЯ́Х**, *виг., зах.* Те саме, що **тьох**.

У у

У[1], *невідм., с.* Двадцять четверта літера українського алфавіту на позначення голосного звука "у".
У[2] **(В)**, *рідко* **УВ, УВІ** *див.* **в**[2].
У[3], **У-У**, *виг.* 1. Виражає різні почуття та душевні переживання: переляк, невдоволення, докір, погрозу, а також здивування, захоплення та ін. 2. Звуконаслідування, що передає гудіння, завивання і т. ін. (звичайно вимовляється подовжено: у-у-у).
УА́ДІ, *невідм., мн.* Сухі долини в пустелях Аравійського півострова і Північної Африки; ваді.
УАЙТМЕНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді безбарвних кристалів, знайдений у Каліфорнії.
УА́ЙТ-СПІ́РИТ, -у, *ч.* Нафтова фракція (*див.* **фра́кція**[2] 1), безбарвна рідина з нерізким запахом, середньої леткості, що її застосовують як розчинник у лакофарбовій промисловості.
УА́Н-СТЕ́П, УАНСТЕ́П, -у, *ч.* Салонний танець північноамериканського походження.
УАНТАХАЇ́Т, -у, *ч.* Різновид галіту, що містить до 11% аргентумхлориду.
УБА́ВИТИ *див.* **убавля́ти.**
УБА́ВИТИСЯ *див.* **убавля́тися.**
УБА́ВЛЕНИЙ (ВБА́ВЛЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уба́вити.** // **уба́влено**, *безос. присудк. сл.*
УБА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уба́вити.**
УБАВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **убавля́ти.**
УБАВЛЯ́ТИ (ВБАВЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УБА́ВИТИ (ВБА́ВИТИ)**, -влю, -виш; *мн.* уба́влять; *док., перех.* Зменшувати розмір, об'єм, кількість і т. ін. чого-небудь, віднімаючи частину.
УБАВЛЯ́ТИСЯ[1] **(ВБАВЛЯ́ТИСЯ)**, -я́ється, *недок.*, **УБА́ВИТИСЯ (ВБА́ВИТИСЯ)**, -иться, *док.* Зменшуватися в розмірі, об'ємі, кількості і т. ін. ** **Не уба́виться** *кого* – нічого не станеться з ким-небудь, не буде шкоди комусь.
УБАВЛЯ́ТИСЯ[2], -я́юся, -я́єшся, *док., діал.* Вимазатися у що-небудь рідке.
УБАГНУ́ТИ (ВБАГНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док., перех., без додатка і з спол.* щ о, я к, ч и і т. ін., *розм.* Те саме, що **збагну́ти.**
УБАЧА́ННЯ, УБАЧА́ТИ, УБАЧА́ТИСЯ, УБА́ЧИТИ, УБА́ЧИТИСЯ *див.* **вбача́ти, вбача́тися** і т. ін.
УБА́ЧЛИВИЙ (ВБА́ЧЛИВИЙ), -а, -е, *розм.* Який виявляє увагу до кого-небудь; уважний.
УБА́ЧЛИВІСТЬ (ВБА́ЧЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. **уба́чливий (вба́чливий).**
УБГА́ТИ *див.* **вбга́ти.**
УБГА́ТИСЯ *див.* **вбга́тися.**
УБЕЗВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **убезві́чити.**
УБЕЗВІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **убезві́чити.**
УБЕЗВІ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *док., перех., зах.* Покалічити.
УБЕЗПЕ́КА, -и, *ж.* Захист від небезпеки.
УБЕЗПЕЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **убезпеча́ти.**
УБЕЗПЕЧА́ТИ (ВБЕЗПЕЧА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УБЕЗПЕ́ЧИТИ (ВБЕЗПЕ́ЧИТИ)**, -чу, -чиш, *док., перех.* Запевнювати кого-небудь у чомусь, заспокоювати, вселяючи надію.
УБЕЗПЕЧА́ТИСЯ (ВБЕЗПЕЧА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УБЕЗПЕ́ЧИТИСЯ (ВБЕЗПЕ́ЧИТИСЯ)**, -чуся, -чишся, *док.* Покладатися на щось, заспокоюватися, мати надію.
УБЕЗПЕ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **убезпе́чити.**
УБЕЗПЕ́ЧЕННЯ[1] **(ВБЕЗПЕ́ЧЕННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **убезпе́чити**[1].
УБЕЗПЕ́ЧЕННЯ[2] **(ВБЕЗПЕ́ЧЕННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **убезпе́чити**[2]. ** **Для убезпе́чення** – для безпеки.
УБЕЗПЕ́ЧИТИ[1] *див.* **убезпеча́ти.**
УБЕЗПЕ́ЧИТИ[2] *див.* **убезпе́чувати.**
УБЕЗПЕ́ЧИТИСЯ[1] *див.* **убезпеча́тися.**
УБЕЗПЕ́ЧИТИСЯ[2] *див.* **убезпе́чуватися.**
УБЕЗПЕ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **убезпе́чувати.**
УБЕЗПЕ́ЧУВАННЯ (ВБЕЗПЕ́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **убезпе́чувати.**
УБЕЗПЕ́ЧУВАТИ (ВБЕЗПЕ́ЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УБЕЗПЕ́ЧИТИ (ВБЕЗПЕ́ЧИТИ)**, -чу, -чиш, *док., перех.* 1. Захищати, охороняти від чого-небудь; запобігати якійсь небезпеці. 2. *чим, рідко.* Те саме, що **забезпе́чувати** 1.
УБЕЗПЕ́ЧУВАТИСЯ (ВБЕЗПЕ́ЧУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УБЕЗПЕ́ЧИТИСЯ (ВБЕЗПЕ́ЧИТИСЯ)**, -чуся, -чишся, *док.* 1. Захищатися, охороняти себе від чого-небудь; запобігати якійсь небезпеці. 2. *чим, рідко.* Запасатися чим-небудь у потрібній кількості.
УБЕ́ЙКАНИЙ, -а, -е, *діал.* Забрьоханий.
УБЕ́ЙКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док., діал.* Забруднитися, забрьохатися.
УБЕРЕГТИ́ *див.* **уберіга́ти.**
УБЕРЕГТИ́СЯ *див.* **уберіга́тися.**
УБЕРЕ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уберегти́.**
УБЕРЕ́ЖЕННЯ (ВБЕРЕ́ЖЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уберегти́ (вберегти́).**
УБЕ́РЕЧКО, -а, *с., заст.* Убраннячко.
УБЕРІГА́ННЯ (ВБЕРІГА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уберіга́ти (вберіга́ти).**
УБЕРІГА́ННЯ (ВБЕРІГА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уберіга́ти.**
УБЕРІГА́ТИ (ВБЕРІГА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УБЕРЕГТИ́ (ВБЕРЕГТИ́)**, -ежу́, -еже́ш, *док., перех., від кого – чого, заст. кого, чого, також без додатка.* 1. Залишати що-небудь цілим, кого-небудь неушкодженим, запобігаючи руйнуванню, пошкодженню і т. ін. // Захищати від небезпеки, не давати пропасти, захворіти тощо. 2. *перен.* Запобігати неприємностям, шкідливому впливові чого-небудь і т. ін.
УБЕРІГА́ТИСЯ (ВБЕРІГА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УБЕРЕГТИ́СЯ (ВБЕРЕГТИ́СЯ)**, -ежу́ся, -еже́шся, *док., від кого – чого, заст. кого, чого, також без додатка.* 1. Залишатися неушкодженим, ховаючись, захищаючись від кого-, чого-небудь. 2. *перен.* Запобігати неприємностям, шкідливому впливові чого-небудь і т. ін.
УБИВА́ННЯ[1] **(ВБИВА́ННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **убива́ти**[1].
УБИВА́ННЯ[2] *див.* **вбива́ння**[1].
УБИВА́ТИ[1] **(ВБИВА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УБИ́ТИ (ВБИ́ТИ)**, уб'ю́, уб'є́ш, *док., перех.* 1. Позбавляти життя (ударом чого-небудь, вогнепальною або холодною зброєю і т. ін.); умертвляти. // *безос.* // Колоти, бити на м'ясо (худобу, свійську птицю і т. ін.). // Припиняти життєдіяльність живих клітин, тканин, органів, мікроорганізмів і т. ін. ** **Хоч убий (убийте)** – вислів на запевнення про нерозуміння чогось, свою необізнаність у чому-небудь або про невміння чи неможливість що-небудь зробити. 2. Доводити до перевтоми, знесилення, виснаження. // Завдавати непоправної шкоди надмірною працею, перебуванням у тяжких умовах і т. ін. (здоров'ю, материнству і т. ін.). 3. *тільки недок., розм.* З силою бити кого-небудь. 4. *перен.* Дуже засмучувати, завдавати великого душевного болю. 5. *перен.* Призводити до занепаду, зникнення чого-небудь. 6. *перен., розм.* Марно витрачати, губити (час, життя, сили і т. ін.). // Маючи надмір часу, намагатися заповнити його якою-небудь дією, заняттям. 7. Ударяючи, робити щільнішим, твердішим; ущільнювати. // *тільки док.* Протоптати, прокласти (стежку, дорогу).
УБИВА́ТИ[2] *див.* **вбива́ти**[1].
УБИВА́ТИСЯ[1] **(ВБИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УБИ́ТИСЯ (ВБИ́ТИСЯ)**, уб'ю́ся, уб'є́шся, *док.* 1. Розбиватися насмерть, умирати, впавши, вдарившись об що-небудь. // Позбавляти себе життя вогнепальною або холодною зброєю і т. ін. 2. *тільки недок., без додатка і за ким – чим, заст. ким, чим, по кому – чому, об кому – чому.* Впадати у відчай, надміру віддаватися горю, стражданням, тужити за ким-, чим-небудь. // Тривожитися за когось, ревно піклуватися, турбуватися про кого-, що-небудь; уболівати. // *розм.* Кохати. 3. *тільки недок.* Робити що-небудь, напружуючи всі сили, перевтомлюючись. 4. *тільки недок.* Пас. до **убива́ти**[1].
УБИВА́ТИСЯ[2] *див.* **вбива́тися**[1].
УБИ́ВЕЦЬ (ВБИ́ВЕЦЬ), -вця, *ч.* Те саме, що **уби́вця.**
УБИ́ВСТВО (ВБИ́ВСТВО), -а, *с.* Дія за знач. **убива́ти, уби́ти**[1]. // Насильницьке позбавлення життя як карний злочин.
УБИ́ВЦЯ (ВБИ́ВЦЯ), -і, *ч. і ж.* Той, хто вбив кого-небудь.
УБИ́ВЧИЙ (ВБИ́ВЧИЙ), -а, -е. 1. Здатний позбавляти життя, вбивати. 2. *перен.* Який дуже вражає; нищівний, разючий. 3. *перен.* Незвичайний, надмірний у своєму прояві. // Дуже сильний, тяжкий або неприємний.
УБИ́ВЧІСТЬ (ВБИ́ВЧІСТЬ), -чості, *ж.* Якість за знач. **уби́вчий.**
УБИ́ВЧО (ВБИ́ВЧО). Присл. до **уби́вчий.**
УБИЙ-ДУША́, -і, *ч. і ж.* Убивця.
УБИРА́ЛЬНЯ (ВБИРА́ЛЬНЯ), -і, *ж.* 1. *заст.* Кімната, в якій одягаються, надають належного вигляду своїй зовнішності; туалетна кімната. 2. Кімната в театрі, де актори гримуються і переодягаються. 3. Приміщення, признач. для відправлення природних потреб людини.
УБИРА́ННЯ[1] **(ВБИРА́ННЯ)**, -я, *с.* 1. Дія за знач. **убира́ти**[1] 1 – 3 і **убира́тися**[1] 1. 2. Одяг.
УБИРА́ННЯ[2] **(ВБИРА́ННЯ)**, -я, *с., розм.* Дія за знач. **убира́ти**[2].
УБИРА́ННЯ[3] *див.* **вбира́ння**[1].
УБИРА́ТИ[1] **(ВБИРА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УБРА́ТИ (ВБРА́ТИ)**, уберу́, убере́ш, *док., перех.* 1. Одягати кого-небудь (рідко щось) взагалі або певним чином (відповідно до якоїсь події, якогось свята і т. ін.). // Одягати гарно, наряджати. // Забезпечувати одягом. 2. Прикрашати чим-небудь, надавати гарного вигляду. 3. *розм.* Одягати на себе або взувати що-небудь. 4. *тільки док., розм.* Забруднити чи обсипати, вимазати чим-небудь, умочити в щось.
УБИРА́ТИ[2] **(ВБИРА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УБРА́ТИ (ВБРА́ТИ)**, уберу́, убере́ш, *док., розм.* Збирати врожай.
УБИРА́ТИ[3] *див.* **вбира́ти**[1].
УБИРА́ТИСЯ[1] **(ВБИРА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УБРА́ТИСЯ (ВБРА́ТИСЯ)**, уберу́ся, убере́шся, *док.* 1. *у що, до чого і без додатка.* Одягатися взагалі або певним чином (відповідно до якоїсь події, якогось свята і т. ін.). // Одягатися гарно, наряджатися. // *перев. недок.* Мати звичку носити якийсь одяг, одягатися певним чином. // *ким, за (в) кого.* Одягатися певним чином, удаючи з себе когось. 2. Прикрашати себе чим-небудь. 3. *у що, чим, перен.* Вкриватися листям, квітками і т. ін. // Вкриватися шаром чого-небудь (снігу, інею тощо). 4. *тільки док., розм.* Забруднитися чи обсипатися, вимазатися чим-небудь. // Торкаючись

чогось липкого, чіпкого і т. ін., набрати на себе. 5. Споряджатися, лаштуватися кудись.

УБИРА́ТИСЯ[2] **(ВБИРА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УБРА́ТИСЯ (ВБРА́ТИСЯ)**, уберу́ся, убере́шся, *док.*, *розм.* Не гаючись іти, від'їжджати звідкись; забиратися.

УБИРА́ТИСЯ[3] *див.* **вбира́тися**[1].

УБИ́ТИ[1] *див.* **убива́ти**[1].

УБИ́ТИ[2] *див.* **вбива́ти**[1].

УБИ́ТИЙ[1] **(ВБИ́ТИЙ)**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уби́ти**[1] 1, 4 – 7. // **уби́то**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **уби́тий**, -того, *ч.*; **уби́та**, -тої, *ж.* Той (та), кого позбавили життя. *Убитий горем.* 2. *у знач. прикм.*, *перен.* Пригнічений, засмучений. // Який виражає пригніченість, засмученість. 3. *у знач. прикм.* Уторований (про дорогу, стежку).

УБИ́ТИЙ[2] *див.* **вби́тий**[1].

УБИ́ТИСЯ[1] *див.* **убива́тися**[1].

УБИ́ТИСЯ[2] *див.* **вбива́тися**[1].

УБИ́ХСЬКИЙ, -а, -е: ** **уби́хська мо́ва** – одна з мов північно-західної групи кавказьких мов.

УБИЯ́СНИК, -а, *ч.*, *заст.* Переслесник.

УБІГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **убіга́ти**.

УБІГА́ТИ *див.* **вбіга́ти**.

УБІГА́ТИСЯ (ВБІГА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *док.*, *розм.* Довго бігаючи, натомитися.

УБІ́ГТИ *див.* **вбіга́ти**.

У́БІЖ, у́божі, *ж.*, *збірн.*, *діал.* Біднота, бідні люди.

УБІ́ЖЖЯ, -я, *с.*, *діал.* Убогість.

УБІ́ЗЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Убогий, злиденний.

УБІ́ЙНИЙ (ВБІ́ЙНИЙ), -а, -е, *діал.* Убивчий.

УБІ́ЙНИК (ВБІ́ЙНИК), -а, *ч.*, *заст.* Убивця.

УБІ́ЙНИКІВ, -кова, -кове, *заст.* Належний убійникові.

УБІ́ЙЧИЙ (ВБІ́ЙЧИЙ), -а, -е. Те саме, що **уби́вчий**.

УБІ́ЙЧІСТЬ (ВБІ́ЙЧІСТЬ), -чості, *ж.* Якість за знач. **убі́йчий**.

УБІ́ЙЧО (ВБІ́ЙЧО). Присл. до **убі́йчий**.

УБІ́К *див.* **вбік**.

УБІКВІ́СТИ, -ів, *мн.* Види рослин і тварин, які живуть повсюдно (за найрізноманітніших умов навколишнього середовища).

УБІКВІТА́РНИЙ, -а, -е. Такий, що зустрічається або поширений усюди.

УБІ́ЛЕНИЙ (ВБІ́ЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **убіли́ти**.

УБІЛИ́ТИ *див.* **убі́лювати**.

УБІЛИ́ТИСЯ *див.* **убі́люватися**.

УБІЛЬША́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **убільша́ти** і **убільша́тися**.

УБІЛЬША́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* **УБІ́ЛЬШИТИ**, -і́льшу, -і́льшиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Збільшувати.

УБІЛЬША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* **УБІ́ЛЬШИТИСЯ**, -і́льшуся, -і́льшишся, *док.*, *діал.* Збільшуватися, зростати.

УБІ́ЛЬШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **убі́льшити**.

УБІ́ЛЬШЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **убі́льшити** і **убі́льшитися**.

УБІ́ЛЬШИТИ *див.* **убільша́ти**.

УБІ́ЛЬШИТИСЯ *див.* **убільша́тися**.

УБІ́ЛЬШКИ (ВБІ́ЛЬШКИ), *присл.*, *діал.* Завбільшки.

УБІ́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **убі́лювати**.

УБІ́ЛЮВАТИ (ВБІ́ЛЮВАТИ), -юю, -юєш, **УБІЛЯ́ТИ (ВБІЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УБІЛИ́ТИ (ВБІЛИ́ТИ)**, убілю́, убі́лиш, *док.*, *перех.* 1. Робити білим. 2. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Вибілити (полотно).

УБІ́ЛЮВАТИСЯ (ВБІ́ЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, **УБІЛЯ́ТИСЯ (ВБІЛЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УБІЛИ́ТИСЯ (ВБІЛИ́ТИСЯ)**, убілю́ся, убі́лишся, *док.* Ставати білим; побіліти.

УБІЛЯ́ТИ *див.* **убі́лювати**.

УБІЛЯ́ТИСЯ *див.* **убі́люватися**.

УБІ́Р (ВБІР), убо́ру, *ч.* 1. Те, що одягають на себе; одяг взагалі чи багатий, пишний одяг; убрання. // Спеціальне спорядження. // Збруя (перев. оздоблена чим-небудь). // *перен.*, *поет.* Те, що покриває собою що-небудь, зовнішній покрив чогось (про рослинність, сніг і т. ін.). *Головний убір.* 2. Те, що служить як прикраса, оздоба. // Прикраса, перев. на голові.

УБІ́РЧИК (ВБІ́РЧИК), -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **убі́р**.

УБІХІНО́Н, -у, *ч.* Похідна бензохінону; в живих клітинах бере участь в окиснювально-відновних реакціях тканинного дихання.

У́БІЧ, у́бочу, *ч.* і у́бочі, *ж.* 1. *зах.* Бік, грань. 2. Косогір.

У́БІЧНИСТИЙ, -а, -е, *зах.* Крутосхилий.

УБЛАГА́ТИ (ВБЛАГА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Благаючи, домогтися згоди виконати прохання, позитивного розв'язання чого-небудь. 2. *рідко.* Те саме, що **умилости́вити**.

УБЛАГОРО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ублагоро́дити**.

УБЛАГОРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ублагоро́дити**.

УБЛАГОРО́ДИТИ (ВБЛАГОРО́ДИТИ), -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **облагоро́дити**.

УБЛАГОТВОРИ́ТИ *див.* **ублаготворя́ти**.

УБЛАГОТВОРИ́ТИСЯ *див.* **ублаготворя́тися**.

УБЛАГОТВОРЯ́ТИ (ВБЛАГОТВОРЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УБЛАГОТВОРИ́ТИ (ВБЛАГОТВОРИ́ТИ)**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.*, *заст.*, *розм.* Повністю задовольняти чиїсь вимоги, примхи, бажання, робити цілком задоволеним кого-небудь, робити приємність комусь.

УБЛАГОТВОРЯ́ТИСЯ (ВБЛАГОТВОРЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УБЛАГОТВОРИ́ТИСЯ (ВБЛАГОТВОРИ́ТИСЯ)**, -рю́ся, -ри́шся, *док.* Повністю задовольнятися, ставати цілком задоволеним.

УБЛАЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ублажа́ти**.

УБЛАЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УБЛАЖИ́ТИ**, -жу́, -жи́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Догоджаючи, задовольняти чиїсь вимоги, примхи, бажання.

УБЛАЖИ́ТИ *див.* **ублажа́ти**.

У́БО, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **ба́мбі**.

УБО́ВТАНИЙ, -а, -е, *розм.* Забрьоханий.

УБО́ВТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, **УБО́ВТУВАТИСЯ**, -уюся, -уєшся, *недок.*, *розм.* Забризкатися болотом; забрьохатися.

УБО́ВТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **убо́втатися**.

УБО́ВТУВАТИСЯ *див.* **убо́втатися**.

УБО́ГЕНЬКИЙ (ВБО́ГЕНЬКИЙ), -а, -е. Досить убогий.

УБО́ГЕНЬКО (ВБО́ГЕНЬКО). Присл. до **убо́генький**.

УБО́ГИЙ (ВБО́ГИЙ), -а, -е. 1. Який живе в нестатках, злиднях; бідний; прот. б а г а т и й. // Недостатньо забезпечений матеріально; небагатий, незаможний. // *у знач. ім.* **убо́гий (вбо́гий)**, -гого, *ч.*; **убо́га (вбо́га)**, -гої, *ж.* Бідна людина. // Старець, жебрак. 2. Такий, як у бідних, власт. бідним; недорогий, неякісний, з поганого матеріалу і т. ін. // Дуже простий, непоказний, без прикрас. 3. *на що, чим.* Який має або містить мало, недостатньо чого-небудь. // *у сполуч. зі сл.* р о з у м, т а л а н т, д у х та ін. Недостатньо розумний, мало талановитий і т. ін. 4. Невеликий, незначний обсягом, кількістю; мізерний. // Скупий, не ситний. // Якому недостає багато чого для повноти вияву. // З бідною рослинністю. // Слабкий у своєму прояві, дії. 5. *перен.* Який не має в достатній кількості належних ознак, бідний змістом. // Невиразний, одноманітний, з малим запасом чого-небудь (про мову, художні засоби і т. ін.). // Небагатий на барви, неяскравий. 6. Який має якусь фізичну ваду; покалічений. // Який викликає жаль, співчуття; бідолашний. 7. *перен.* Духовно обмежений; нікчемний.

УБО́ГІСТЬ (ВБО́ГІСТЬ), -гості, *ж.* 1. Матеріальна незабезпеченість, нестатки, брак засобів для існування; бідність. 2. Абстр. ім. до **убо́гий** 1, 2, 4 – 7.

УБО́ГО (ВБО́ГО). Присл. до **убо́гий** 1, 2, 4 – 7. // *безос. присудк. сл.*

УБОГОДУ́ХИЙ (ВБОГОДУ́ХИЙ), -а, -е, *поет.* Убогий духом, духовно не розвинений, обмежений (у 2 знач.). // *у знач. ім.*

УБОГОДУ́ХІСТЬ, -хості, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **убогоду́хий**.

УБО́ГШАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **убо́гшати**.

УБО́ГШАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *неперех.*, *діал.* Ставати убогим, біднішати.

У́БОЖ, -і, *ж.*, *діал.* Те саме, що **у́біж**.

УБО́ЖАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **убо́жати**.

УБО́ЖАТИ (ВБО́ЖАТИ), -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Ставати убогим.

УБО́ЖЕСТВО (ВБО́ЖЕСТВО), -а, *с.*, *заст.* 1. Убозтво, убогість, бідність. 2. *розм.* Про бідну людину. // *зневажл.* Про духовно обмежену, нікчемну людину.

УБО́ЖІННЯ (ВБО́ЖІННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **убо́жіти**.

УБО́ЖІТИ (ВБО́ЖІТИ), -ію, -ієш, *док.* Ставати убогим.

УБО́ЖІШАТИ (ВБО́ЖІШАТИ), -аю, -аєш, *док.* Ставати убогішим.

УБО́ЖЧАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **убо́жчати**.

УБО́ЖЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *неперех.*, *діал.* Ставати убогим, біднішати.

УБО́ЗТВО (ВБО́ЗТВО), -а, *с.* 1. Матеріальна незабезпеченість, нестатки, брак засобів для існування; бідність. 2. *перен.* Брак потрібних рис, ознак, бідність змісту, невиразність, нікчемність. 3. *розм.* Про бідну людину. // *зневажл.* Про духовно обмежену, нікчемну людину.

УБО́ЇСЬКО (ВБО́ЇСЬКО), -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **убо́їще**.

УБО́ЇЩЕ (ВБО́ЇЩЕ), -а, *с.*, *розм.* Про неслухняну, уперту, задирливу, а також ледачу, недбалу людину.

УБОЛІВА́ЛЬНИК (ВБОЛІВА́ЛЬНИК), -а, *ч.* Той, хто непокоїться, турбується про кого-, що-небудь, співчуває комусь. // Пристрасний любитель спортивних змагань.

УБОЛІВА́ЛЬНИЦЯ (ВБОЛІВА́ЛЬНИЦЯ), -і. Жін. до **уболіва́льник (вболіва́льник)**.

УБОЛІВА́ННЯ (ВБОЛІВА́ННЯ), -я, *с.* 1. Гострі переживання, глибокий сум у зв'язку з чим-небудь, за ким-, чим-небудь. 2. Велика турбота, піклування про кого-, що-небудь, пов'язані з переживаннями, тривогою.

УБОЛІВА́ТИ (ВБОЛІВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, *без додатка і за ким – чим, за кого – що, заст. над ким – чим.* 1. Гостро переживати у зв'язку з чим-небудь, глибоко сумувати за ким-, чим-небудь. // *без додатка.* Виявляти співчуття кому-небудь. // *чим.* Пристрасно віддаватися чому-небудь, гостро відчувати, переживати щось. 2. Піклуючись, дуже турбуватися, тривожитися за кого-, що-небудь. // Гостро переживати за успіхи в спортивних змаганнях. *Уболівати душею.*

УБО́РЗІ, *присл.*, *діал.* Негайно, поспіхом.

УБО́РИ, -ів, *мн.*, *мисл.* Місця з дуже довгим волоссям у борзих та інших собак.

УБО́РИСТИЙ, -а, -е. З вузькими, дрібними, близько розташованими літерами та невеликими проміжками між словами (про почерк, шрифт, друкований текст).

УБО́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **убо́ристий**.

УБО́РИСТО. Присл. до **убо́ристий**.

УБОРОНИ́ТИ[1] **(ВБОРОНИ́ТИ)**, -оню́, -о́ниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Оборонити, захистити.

УБОРОНИ́ТИ[2] **(ВБОРОНИ́ТИ)**, -оню́, -о́ниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **заборони́ти**.

УБОРОНИ́ТИСЯ (ВБОРОНИ́ТИСЯ), -оню́ся, -о́нишся, *док.*, *рідко.* Оборонитися, захиститися.

УБОЯ́ТИСЯ (ВБОЯ́ТИСЯ), убою́ся, убої́шся, *док.*, *заст.*, *уроч.* Побоятися.

УБРА́НИЙ (ВБРА́НИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **убра́ти**[1]. // **убра́но (вбра́но)**, *безос. присудк. сл.* 2. Який має на собі той чи інший одяг; який убрався певним чином. // *перен.* Який вкрився чим-небудь (листом, снігом, інеєм тощо).

УБРА́ННЯ (ВБРА́ННЯ), -ння́, *с.* 1. Сукупність предметів, виробів із тканини, хутра, шкіри та ін., якими одягають, закривають тіло; одяг. 2. *рідко.* Внутрішнє обладнання приміщення; речі, що прикрашають його. 3. *перен.*, *поет.* Те, що покриває собою що-небудь, зовнішній покрив чого-небудь (про рослинність, листя, сніг і т. ін.). // Про освітлення, що надає певного кольору, вигляду рослинності, поверхні землі тощо. 4. *рідко.* Те саме, що **прикра́са** 1; оздоблення.

УБРА́ННЯЧКО (ВБРА́ННЯЧКО), -а, *с.* Зменш.-пестл. до **убра́ння**.

УБРА́ТИ[1] *див.* **убира́ти**[1].

УБРА́ТИ[2] *див.* **убира́ти**[2].

УБРА́ТИ[3] *див.* **вбира́ти**[1].

УБРА́ТИЙ (ВБРА́ТИЙ), -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **убра́ти**[1].

УБРА́ТИСЯ[1] *див.* **убира́тися**[1].

УБРА́ТИСЯ[2] *див.* **убира́тися**[2].

УБРА́ТИСЯ[3] *див.* **вбира́тися**[1].

УБРЕСТИ́ *див.* **вбрести**.

УБРЕХА́ТИСЯ *див.* **вбреха́тися**.

УБРИКНУ́ТИ *див.* **вбрикну́ти**.

УБРІ́Д *див.* **вбрід**.

УБРУ́С, -а, *ч.*, *заст.* 1. Старовинний жіночий головний убір. 2. *діал.* Скатерка.

УБРЬО́ХАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **убрьо́хатися**.

УБРЬО́ХАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Стан за знач. **убрьо́ханий**.

УБРЬО́ХАТИСЯ (ВБРЬО́ХАТИСЯ), -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Ідучи, забризкатися болотом, росою і т. ін.

УБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **убува́ти** 1.

УБУВА́ТИ[1], -а́є, *недок.*, **УБУ́ТИ**, убу́де; *мин. ч.* убу́в, -ула́, -уло́; *док.* Зменшуватися в кількості, об'ємі, ступені вияву. // Знижуватися в рівні, спадати (про воду в річці, водоймищі).

УБУВА́ТИ[2] *див.* **вбува́ти**.

УБУВА́ТИСЯ *див.* **вбува́тися**.

УБУВА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **убува́ти**.

УБУ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **убуди́ти**.

УБУДИ́ТИ, -уджу́, -у́диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Розбудити.

УБУ́ТИ[1] *див.* **убува́ти**[1].

УБУ́ТИ[2] *див.* **вбува́ти**.

УБУ́ТИСЯ *див.* **вбува́тися**.

УБУ́ТНИЙ, -а, -е. Який убуває (*див.* **убува́ти**[1]). *Убутна вода.*

УБУ́ТОК, -тку, *ч.*, *рідко.* 1. Зменшення в кількості, об'ємі, ступені вияву тощо. 2. *діал.* Збитки.

УБУ́ХАТИ, УБУ́ХНУТИ, УБУ́ХНУТИЙ *див.* **вбу́хати, вбу́хнути, вбу́хнутий**.

УВ *див.* **в**[2].

УВА́ГА, -и, *ж.* 1. Зосередження думки або зору, слуху на будь-якому об'єкті; спрямованість думки на кого-, що-небудь. // Цікавість до кого-, чого-небудь, вияв бажання роздивитися, зрозуміти і т. ін. кого-, що-небудь. // Настроєність на сприйняття, фіксування чого-небудь органами чуття, пам'яттю, розумом. *Брати до уваги. Вартий уваги. Привертати увагу.* ** **Ма́ти на ува́зі** *кого, що*: а) думати про кого-, що-небудь, не називаючи прямо; б) враховувати щось, зважати на що-небудь; в) у поєднанні з інфін. означає: мати намір зробити, виконати, здійснити те, що виражається інфінітивом. **Ува́га!** – прохання, наказ зосередитися на чомусь, вислухати щось і т. ін. 2. Прихильне, доброзичливе ставлення до кого-, чого-небудь, турбота про когось, щось. 3. *рідко.* Коротке висловлення, зауваження, примітка. 4. *перев. мн.* Доповнення, пояснення до тексту типу передмови, післямови. 5. *заст.* Честь, шана, виявлені кому-небудь.

УВАЖА́ТИ (ВВАЖА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *неперех.*, *перев. зі спол.* щ о. Мати якусь думку; думати, гадати. 2. *перех.*, *ким, чим, яким, за кого – що, за якого.* Визнавати якимось, прирівнювати до кого-, чого-небудь, давати якусь оцінку. 3. *неперех.* Спостерігати, уважно дивитися з якоюсь метою або обирати що-небудь предметом своєї уваги. // *на кого – що*, *діал.* Слідкувати за ким-, чим-небудь. 4. *неперех.*, *на кого – що.* Зважати на кого-, що-небудь, надавати значення чомусь, рахуватися з ким-, чим-небудь. // Брати до уваги, враховувати щось. // Пильнувати, бути обережним, уважним. // *діал.* Слухати, бути уважним. 5. *у знач. вставн. сл.* **вважа́й, вважа́йте**. Уживається у знач., близькому до сл. м о ж н а с к а з а т и, мабуть.

УВАЖА́ТИСЯ (ВВАЖА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Визнаватися ким-, чим-небудь, якимсь, прирівнюватися до когось, чогось. 2. *кому*, *рідко.* Те саме, що **здава́тися**[2] 1. 3. *розм.* Рахуватися, бути записаним десь. 4. *також безос.*, *перев. зі спол.* щ о. Бути загальною думкою, судженням з приводу чогось; існувати (про поширену думку, судження). 5. *тільки недок.* Пас. до **уважа́ти** 1 – 4.

УВА́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ува́жити**.

УВА́ЖИТИ (ВВА́ЖИТИ), -жу, -жиш, *док.*, *розм.* 1. *перех.*, *із спол.* щ о. Узяти до уваги що-небудь, погодитися з чим-небудь, визнаючи щось переконливим. // Задовольнити (чиєсь бажання, прохання). 2. *неперех.* Зважити, зглянутися на когось,

щось. // Зробити кому-небудь приємність. // Поступитися кому-небудь у чомусь з поваги. // Зменшити, спустити ціну при продажу.

УВА́ЖИТИСЯ (ВВА́ЖИТИСЯ), -а́жуся, -а́жишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **зва́житися**.

УВА́ЖКА, -и, *ж.*, *діал.* Знижка ціни продавцем.

УВАЖЛИ́ВИЙ (ВВАЖЛИ́ВИЙ), -а, -е. Те саме, що **ува́жний**.

УВАЖЛИ́ВІСТЬ (ВВАЖЛИ́ВІСТЬ), -вості, *ж.* Те саме, що **ува́жність**.

УВАЖЛИ́ВО (ВВАЖЛИ́ВО). Присл. до **уважли́вий**.

УВА́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Який сприймає або робить щось з увагою (у 1 знач.). // Який виражає увагу. // Який виконується з увагою (у 1 знач.). 2. Який виявляє увагу (у 2 знач.) до кого-небудь; прихильний, доброзичливий, турботливий. // Люб'язний, привітний.

УВА́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Вияв уваги (у 1 знач.). 2. Уважне ставлення до кого-небудь; прихильність, доброзичливість, турбота про когось.

УВА́ЖНО. Присл. до **ува́жний**.

УВА́Л, -у, *ч.* Видовжена височина з пологими схилами; косогір.

УВА́ЛЕНИЙ, УВАЛИ́ТИ, УВАЛИ́ТИСЯ, УВА́ЛЮВАТИ, УВА́ЛЮВАТИСЯ, УВАЛЯ́ТИ *див.* **вва́лений, ввали́ти** і т. д.

УВАЛИ́ТИ(СЯ) *див.* **ввали́ти(ся)**.

УВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який кудись увалюється. 2. Який обвалюється, валиться, проломлюється.

УВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ува́льний**.

УВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ува́лювати(ся)**.

УВА́ЛЮВАТИ(СЯ) *див.* **вва́лювати(ся)**.

УВА́ЛЯНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уваля́ти**.

УВАЛЯ́ТИ *див.* **вваля́ти**.

УВАНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді буро-жовтих дрібнозернистих мас, знайдений у США.

УВА́ПНЕНИЙ, -а, -е. Замазаний вапном.

УВА́ПНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **ува́пнений**.

УВА́ПНИТИСЯ, -а́пнюся, -а́пнишся, *док.*, **УВА́ПНЮВАТИСЯ**, -а́пнююся, -а́пнюєшся, *недок.* Замазатися вапном.

УВА́ПНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ува́пнюватися**.

УВА́ПНЮВАТИСЯ *див.* **ува́пнитися**.

УВА́Р, -у, *ч.*, *спец.* 1. Дія за знач. **увари́ти** 1, 2. 2. Кількість, об'єм, на які зменшилося що-небудь, варячись.

УВА́РЕНИЙ (ВВА́РЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **увари́ти**.

УВА́РЕНІСТЬ (ВВА́РЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан за знач. **ува́рений**.

УВА́РЕННЯ (ВВА́РЕННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **увари́ти** й **увари́тися**. 2. Кількість, об'єм, на які зменшилося що-небудь, варячись.

УВАРИ́ТИ *див.* **ува́рювати**.

УВАРИ́ТИСЯ *див.* **ува́рюватися**.

УВАРОВІ́Т, -у, *ч.* Кальцієво-хромистий гранат смарагдово-зеленого кольору; напівдорогоцінний камінь.

УВА́РЮВАЛЬНИЙ (ВВА́РЮВАЛЬНИЙ), -а, -е. Стос. до уварювання.

УВА́РЮВАННЯ (ВВА́РЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ува́рювати** й **ува́рюватися**.

УВА́РЮВАТИ (ВВА́РЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УВАРИ́ТИ (ВВАРИ́ТИ)**, уварю, ува́риш, *док.*, *перех.* 1. Варячи, робити повністю готовим. 2. Варячи, зменшувати кількість, об'єм чого-небудь. 3. *рідко.* Те саме, що **зава́рити** 1.

УВА́РЮВАТИСЯ (ВВА́РЮВАТИСЯ), -юється, *недок.*, **УВАРИ́ТИСЯ (ВВАРИ́ТИСЯ)**, ува́риться, *док.* 1. Варячись, ставати повністю готовим. 2. *розм.* Варячись, зменшуватися в кількості, в об'ємі.

УВА́РЮВАЧ (ВВА́РЮВАЧ), -а, *ч.* Робітник, що займається уварюванням чого-небудь.

УВА́РЮВАЧКА (ВВА́РЮВАЧКА), -и. Жін. до **ува́рювач**.

УВЕ́ДЕНИЙ, УВЕ́ДЕННЯ, УВЕ́ЗЕНИЙ, УВЕ́ЗЕННЯ, УВЕЗТИ́, УВЕРГА́ТИ і т. д. *див.* **вве́дений, вве́дення** і т. д.

УВЕЇ́Т, -у, *ч.* Запалення судинної оболонки очного яблука.

УВЕОПАРОТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Хронічний паротит; хронічне запалення в грудних залозах, яєчниках або яєчках; симптоми ураження стовбура мозку.

УВЕОПА́ТІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Невизначена назва уражень судинної оболонки незапального характеру.

УВЕ́РА, -и, *ч. і ж.*, *зах.* Уперта, затята людина.

УВЕРГА́ННЯ, УВЕРГА́ТИ(СЯ), УВЕ́РГНЕННЯ, УВЕ́РГНУТИ(СЯ), УВЕ́РГНУТИЙ, УВЕ́РГТИ(СЯ) *див.* **ВВЕРГА́ННЯ, ВВЕРГА́ТИ(СЯ), ВВЕ́РГНЕННЯ, ВВЕ́РГНУТИ(СЯ), ВВЕ́РГНУТИЙ, ВВЕ́РГТИ(СЯ)**.

УВЕРЕ́Д, -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Пошкодження від надмірного напруження. // Біль від дотику до рани, нариву і т. ін.

УВЕРЕ́ДИТИ, -е́джу, -е́диш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* 1. Пошкодити, надірвати. 2. Торкнути (рану, нарив і т. ін.), завдавши болю.

УВЕРЕ́ДИТИСЯ, -е́джуся, -е́дишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Завдати собі шкоди, надірватися.

УВЕ́РИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Кривий (про дерево). 2. Упертий (про людину).

УВЕРНУ́ТИ *див.* **вверта́ти**.

УВЕРНУ́ТИСЯ[1] *див.* **уверта́тися**[1].

УВЕРНУ́ТИСЯ[2] *див.* **уверта́тися**[2].

УВЕ́РСТАНИЙ, УВЕРСТА́ТИ, УВЕРСТА́ТИСЯ, УВЕ́РСТКА, УВЕ́РСТУВАННЯ, УВЕ́РСТУВАТИ, УВЕ́РСТУВАТИСЯ, УВЕРТА́ТИ *див.* **вве́рстаний, ввержста́ти, вверста́тися** і т. д.

УВЕРТА́ТИСЯ[1] **(ВВЕРТА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УВЕРНУ́ТИСЯ (ВВЕРНУ́ТИСЯ)**, уверну́ся, уве́рнешся, *док.*, *розм.* Швидким рухом звертати, відхилятися вбік, уникаючи удару, поштовху і т. ін.

УВЕРТА́ТИСЯ[2] **(ВВЕРТА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УВЕРНУ́ТИСЯ (ВВЕРНУ́ТИСЯ)**, уверну́ся, уве́рнешся, *док.*, *діал.* Управлятися (з роботою).

УВЕРТІ́ТИ, УВЕРТІ́ТИСЯ *див.* **вверті́ти, вверті́тися** і т. д.

УВЕРТЮ́РА, -и, *ж.* 1. Оркестрова п'єса, що є вступом до опери, балету, драми, кінофільму тощо. // *перен.* Початковий етап, вступна, попередня частина чого-небудь. 2. Самостійний оркестровий твір сонатної форми.

УВЕ́РХ, УВЕРХУ́, УВЕ́РЧЕНИЙ УВЕСТИ́, УВЕ́СЬ, УВЕЧЕ́РІ і т. д. *див.* **вверх, вверху́, вве́рчений, ввести́, ввесь, ввече́рі** і т. д.

УВИВА́ННЯ (ВВИВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ввива́ти**.

УВИВА́ТИ (ВВИВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УВИ́ТИ (ВВИ́ТИ)**, ув'ю́, ув'є́ш; *мн.* ув'ю́ть; *док.*, *розм.* 1. Те саме, що **обвива́ти**. 2. Звивати, сплітати.

УВИВА́ТИСЯ[1] **(ВВИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УВИ́ТИСЯ (ВВИ́ТИСЯ)**, ув'ю́ся, ув'є́шся; *мн.* ув'ю́ться; *док.*, *розм.* 1. *тільки недок.* Вигинатися то в один, то в інший бік; звиватися. // Звивисто пролягати, протікати (про дорогу, річку і т. ін.). 2. *перев. док.* Стати обвитим чим-небудь. 3. *тільки недок.* Перебуваючи де-небудь, біля чогось, весь час рухатися в різних напрямках. // Швидко рухатися, переміщатися з місця на місце. 4. *тільки недок.*, *біля* (*коло, навколо*) *кого*, *перен.* Постійно бути у когось на очах, вертітися біля когось, домагаючись уваги або виявляючи її. // Догоджати кому-небудь, підлещуватися до когось, домагаючись прихильності, чекаючи вигоди, користі. // *також за ким.* Залицятися до кого-небудь, упадати за ким-небудь.

УВИВА́ТИСЯ[2] **(ВВИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УВИНУ́ТИСЯ (ВВИНУ́ТИСЯ)**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *біля* (*коло*) *чого, з чим, а також без додатка*, *діал.* Управлятися (з роботою).

УВИВА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто увивається навколо чогось, когось (*див.* **увива́тися**[1] 4).

УВИ́ДЖУВАТИСЯ (ВВИ́ДЖУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, *діал.* Увижатися.

УВИ́ДІТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Побачити.

УВИЖА́ННЯ (ВВИЖА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ввижа́тися**.

УВИЖА́ТИСЯ (ВВИЖА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Поставати в уяві, уявлятися. // *безос.* // Бачитися, верзтися, маритися (у снах, галюцинаціях). // *безос.* Привиджуватися. 2. Сприйматися ким-небудь так чи інакше, мати в чиємусь сприйнятті той чи інший вигляд; бути в чийсь уяві схожим на кого-, що-небудь, якого-небудь; здаватися (*див.* **здава́тися**[3] 1). // *безос.*

УВИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УВИ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *зах.* Звикати.

УВИ́КНУТИ *див.* **увика́ти**.

УВИНУ́ТИСЯ *див.* **увива́тися**[2].

УВИРА́ЗНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **увира́знити**.

УВИРА́ЗНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **увира́знити**.

УВИРА́ЗНИТИ *див.* **увира́знювати**.

УВИРА́ЗНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **увира́знювати**.

УВИРА́ЗНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УВИРА́ЗНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Робити виразнішим, підкреслювати.

УВИРА́ЗНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Ставати виразнішим, підкреслюватися.

УВИ́СЛИЙ, -а, -е, *зах.* Вертикальний, прямовисний.

УВИ́СНУТИ, -и́сну, -и́снеш, *док.* Повиснути, зачепитися.

УВИ́СЬ *див.* **ввись**.

УВИ́ТИ *див.* **увива́ти**.

УВИ́ТИЙ (ВВИ́ТИЙ), -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **уви́ти**.

УВИ́ТИСЯ *див.* **увива́тися**[1].

УВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **уви́тий**.

УВИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **увиха́ти**.

УВИХА́ТИСЯ (ВВИХА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УВИХНУ́ТИСЯ (ВВИХНУ́ТИСЯ)**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* 1. Посилено працювати, поратися. 2. Перебуваючи де-небудь, біля чогось, весь час рухатися в різних напрямках.

УВИХНУ́ТИСЯ *див.* **увиха́тися**.

УВИ́ШЕНЬ, *присл.*, *діал.* Догори, угору.

УВИ́ШКИ *див.* **вви́шки**.

УВІ́ *див.* **в**[2].

УВІ́БГАНИЙ, УВІ́БГАНІСТЬ, УВІБГА́ТИСЯ, УВІ́БРАНИЙ, УВІБРА́ННЯ, УВІБРА́ТИ, УВІБРА́ТИСЯ, УВІГНА́ТИ, УВІГНУ́ТИ, УВІ́ГНУТИЙ, УВІ́ГНУТІСТЬ, УВІГНУ́ТИСЯ, УВІДНИ́Й і т. д. *див.* **ввібга́тися, вві́браний** і т. д.

УВІДНОТО́НОВИЙ, -а, -е. Див. **ввіднотóновий**.

УВІДНОТО́НОВІСТЬ, -вості, *ж.* Див. **ввіднотóновість**.

УВІ́З, уво́зу, *ч.*, *зах.* Шлях у яру.

УВІЗВА́ТИ (ВВІЗВА́ТИ), -зву́, -зве́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Закликати в якесь приміщення, в межі чогось.

УВІЗНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **ввізни́й**. ** **Увізне́ ми́то** – мито, що його держава стягує з осіб, які ввозять в країну товари з-за кордону.

УВІЙМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш, *док.*, *діал.* Відібрати.

УВІЙТИ́ *див.* **вхо́дити**.

УВІ́К *див.* **ввік**.

УВІКОВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **увікові́чити**. // **увікові́чено**, *безос. присудк. сл.*

УВІКОВІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **увікові́чений**.

УВІКОВІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **увікові́чити**.

УВІКОВІ́ЧИТИ див. **увікові́чувати**.

УВІКОВІ́ЧИТИСЯ *див.* **увікові́чуватися**.

УВІКОВІ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **увікові́чувати**.

УВІКОВІ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УВІКОВІ́ЧИТИ**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* Те саме, що **уві́чнювати**.

УВІКОВІ́ЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **УВІКОВІ́ЧИТИСЯ**, -чуся, -чишся, *док.* Те саме, що **уві́чнюватися**.

УВІЛЛЯ́ТИ *див.* **влива́ти**[1].

УВІЛЛЯ́ТИСЯ *див.* **влива́тися**[1].

УВІ́ЛЬНЕНИЙ (ВВІ́ЛЬНЕНИЙ), -а, -е, *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **увільни́ти**. // **уві́льнено**, *безос. присудк. сл.*

УВІ́ЛЬНЕННЯ (ВВІ́ЛЬНЕННЯ), -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **увільни́ти**.

УВІЛЬНИ́ТИ *див.* **увільня́ти**.

УВІЛЬНИ́ТИСЯ *див.* **увільня́тися**.

УВІЛЬНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **увільня́ти**.

УВІЛЬНЯ́ТИ (ВВІЛЬНЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УВІЛЬНИ́ТИ (ВВІЛЬНИ́ТИ)**, увільню́, уві́льниш, *док.*, *перех.*, *від чого*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **звільня́ти**[1] 1, 5, 6.

УВІЛЬНЯ́ТИСЯ (ВВІЛЬНЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УВІЛЬНИ́ТИСЯ (ВВІЛЬНИ́ТИСЯ)**, увільню́ся, уві́льнишся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **звільня́тися** 2 – 4.

УВІ́МКНЕНИЙ, УВІ́МКНЕНІСТЬ, УВІ́МКНЕННЯ, УВІМКНУ́ТИ, УВІ́МКНУТИЙ, УВІ́КНУТІСТЬ, УВІМКНУ́ТИСЯ *див.* **вві́мкнений, вві́мкнення** і т. д.

УВІ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *заст.* Дати віно, посаг.

УВІ́НЧАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **увінча́ти**. // **уві́нчано**, *безос. присудк. сл.*

УВІ́НЧАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уві́нчаний**.

УВІНЧА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **увінча́ти**. 2. Те, чим увінчується, закінчується зверху якась споруда, будова тощо.

УВІНЧА́ТИ *див.* **уві́нчувати**.

УВІНЧА́ТИСЯ *див.* **уві́нчуватися**.

УВІ́НЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уві́нчувати**.

УВІ́НЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УВІНЧА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Класти вінець кому-небудь на голову як знак високої шани, високого звання чи нагороди за заслуги тощо. // *перен.* Будучи нагородою, уславлювати що-небудь. *Увінчувати лаврами.* 2. Прикрашати (про вінок з чого-небудь або щось, схоже на вінок). 3. Бути у верхній частині чого-небудь, закінчувати собою верхню частину чого-небудь. // *перен.* Гідно закінчувати, завершувати що-небудь. // *перен.* Нагороджувати чим-небудь.

УВІ́НЧУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **УВІНЧА́ТИСЯ**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Бути нагородженим за заслуги, удостоєним високої нагороди; приймати нагороду. 2. Прикрашатися вінком з чого-небудь або чимось, схожим на вінок. 3. Закінчуватися вгорі чим-небудь. // *перен.* Закінчуватися, завершуватися чим-небудь; знаходити своє втілення в чому-небудь. 4. *тільки недок.* Пас. до **уві́нчувати**.

УВІО́ЛЕВИЙ, -а, -е, *фіз.* Здатний пропускати ультрафіолетову частину сонячної радіації. *Увіолеве скло.*

УВІ́ПХАНИЙ, УВІПХА́ТИ, УВІПХА́ТИСЯ, УВІПХНУ́ТИ, УВІПХНУ́ТИЙ, УВІПХНУ́ТИСЯ *див.* **ввіпха́ти, ввіпха́тися** і т. д.

УВІ́РВАНИЙ (ВВІ́РВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **увірва́ти**.

УВІРВА́ТИ *див.* **урива́ти**[1].

УВІРВА́ТИСЯ[1] *див.* **урива́тися**[1].

УВІРВА́ТИСЯ[2] *див.* **врива́тися**[2].

УВІ́РЕНИЙ *див.* **вві́рений**.

УВІ́РИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Настирливий, докучливий.

УВІ́РИТИ[1] *див.* **увіря́ти** 1.

УВІ́РИТИ[2] *див.* **вві́ряти**.

УВІ́РИТИСЯ[1] *див.* **увіря́тися** 1.

УВІ́РИТИСЯ[2] *див.* **вві́рятися**.

УВІРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *зах.* Потонути.

УВІ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уві́рувати**.

УВІ́РУВАТИ (ВВІ́РУВАТИ), -ую, -уєш, *док.* 1. Те саме, що **пові́рити**[1]. 2. Глибоко сприйняти якусь ідею. 3. Глибоко повірити в Бога; стати віруючим.

УВІ́РЧЕНИЙ, УВІ́РЧУВАННЯ, УВІ́РЧУВАТИ, УВІ́РЧУВАТИСЯ *див.* **вві́рчений, вві́рчувати** і т. д.

УВІРЯ́ННЯ (ВВІРЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **увіря́ти**.

УВІРЯ́ТИ[1] **(ВВІРЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УВІ́РИТИ (ВВІ́РИТИ)**, -рю, -риш, *док.*, *діал.* Вірити.

УВІРЯ́ТИ[2] *див.* **вві́ряти**.

УВІРЯ́ТИСЯ[1] **(ВВІРЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УВІ́РИТИСЯ (ВВІ́РИТИСЯ)**, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Переконуватися.

УВІРЯ́ТИСЯ[2] *див.* **вві́рятися**.

УВІССА́ТИ, УВІССА́ТИСЯ, УВІСЬМО́Х, УВІТКА́ТИ, УВІ́ТКНЕННЯ, УВІТКНУ́ТИ, УВІ́ТКНУТИЙ, УВІТКНУ́ТИСЯ, УВІХО́ДИТИ, УВІ́ЧЛИВИЙ, УВІ́ЧЛИВІСТЬ, УВІ́ЧЛИВО *див.* **ввісса́ти, ввісса́тися** і т. д.

УВІ́Ч (ВВІЧ), *присл.*. У дійсності, насправді, на власні очі.

УВІ́ЧНЕНИЙ (ВВІ́ЧНЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уві́чнити**. // **уві́чнено**, *безос. присудк. сл.*

УВІ́ЧНЕННЯ (ВВІ́ЧНЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уві́чнити**.

УВІ́ЧНИТИ *див.* **уві́чнювати**.

УВІ́ЧНИТИСЯ *див.* **уві́чнюватися**.

УВІ́ЧНЮВАННЯ (ВВІ́ЧНЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уві́чнювати (вві́чнювати)**.

УВІ́ЧНЮВАТИ (ВВІ́ЧНЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УВІ́ЧНИТИ (ВВІ́ЧНИТИ)**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Робити пам'ятним навіки, зберігати для пам'яті нащадків. 2. Зберігати навіки, робити вічним, непохитним.

УВІ́ЧНЮВАТИСЯ (ВВІ́ЧНЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **УВІ́ЧНИТИСЯ (ВВІ́ЧНИТИСЯ)**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Ставати пам'ятним навіки, зберігатись у пам'яті нащадків. 2. Продовжувати своє існування в віках; залишатися навіки, надовго.

УВІ́ЧЧЮ *див.* **вві́ччю**.

УВІ́ШАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уві́шати**. *Увішаний зброєю.*

УВІ́ШАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **уві́шаний**.

УВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *док.*, **УВІ́ШУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* 1. Вішаючи, покрити, закрити що-небудь (суцільно або на великій площі, у великій кількості). 2. Причепурити, прикрасити, оздобити щось (квітами тощо) або когось (орденами та ін.).

УВІ́ШУВАННЯ, -я, *ж.* Дія за знач. **уві́шувати**.

УВІ́ШУВАТИ *див.* **уві́шати**.

УВІЩА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **увіща́ти**.

УВІЩА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *діал.* Умовляти, напучувати.

УВО́ДЖУВАНИЙ *див.* **вво́джуваний**.

УВО́ДИНИ, -ин, *мн.*, *етн.*, *церк.* Уведення в церкву породіллі після шести тижнів.

УВО́ДИТИ[1] *див.* **вво́дити**.

УВО́ДИТИ[2], -джу, -диш, *недок.*, *діал.* Зволікати.

УВО́ДИТИСЯ[1] *див.* **вво́дитися**.

УВО́ДИТИСЯ[2], -джуся, -дишся, *недок.*, *діал.* Зволікати.

УВОДІ́ННЯ *див.* **вводі́ння**.

УВО́ЗИТИ *див.* **вво́зити**.

УВО́ЗИТИСЯ *див.* **вво́зитися**.

УВО́ЛЕНИЙ (ВВО́ЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уво́лити**.

УВО́ЛИТИ *див.* **уво́лювати**.

УВОЛІКА́ННЯ, УВОЛІКА́ТИ, УВОЛОКТИ́, УВО́ЛЮ *див.* **вволіка́ти, вволокти́** і т. д.

УВОЛО́ПЯ, -ї, *ж.* Наука про будову грона і ягід винограду.

УВОЛО́КА, -и, *ж.*, *іст.* Земельна міра, що дорівнювала 30 моргам (*див.* **морг**[2]) або 19 десятинам (у 1 знач.).

УВОЛОКТИ́ *див.* **вволокти́**.

УВОЛО́ЧЕНИЙ *див.* **вволо́чений**.

УВО́ЛЮ *див.* **вво́лю**.

УВО́ЛЮВАТИ (ВВО́ЛЮВАТИ), -юю, -юєш, **УВОЛЯ́ТИ (ВВОЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УВО́ЛИТИ (ВВО́ЛИТИ)**, -олю, -олиш; *наказ. сп.* уво́ль; *док.*, *перех.* Виконувати, задовольняти (чиїсь волю, бажання тощо).

УВОЛЯ́ТИ *див.* **уво́лювати**.

УВОРА́ТИСЯ, -рюся, -решся, *док.*, *діал.* Орючи, прихопити плугом землю сусіда.

УВОСЕНІ́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **восені́**.

УВОСТА́ННЄ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **воста́ннє**.

УВО́СЬМЕ (ВВО́СЬМЕ), *присл.* У восьмий раз.

УВО́СЬМЕРО *див.* **вво́сьмеро**.

УВРА́Ж, -у, *ч.* Багате видання великого формату з гравюрами.

УВСЕБІ́Ч, *присл.*, *рідко.* У всі боки; навсібіч, урізнобіч.

УВУЛІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **стафілі́т**.

УВУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який вимовляється за допомогою активної участі м'якого піднебіння та язичка (про звуки мови). *Увулярні приголосні.*

УВЦЯ́, -і́, *ж.*, *зах.* Вівця.

УВЧА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Вівчар.

УВ'Я́ЗАНИЙ (ВВ'Я́ЗАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ув'яза́ти**[2].

УВ'ЯЗА́ТИ[1] *див.* **вв'я́зувати**[1].

УВ'ЯЗА́ТИ[2] *див.* **ув'я́зувати**[2].

УВ'ЯЗА́ТИСЯ[1] *див.* **вв'я́зуватися**[1].

УВ'ЯЗА́ТИСЯ[2] *див.* **ув'я́зуватися**[2].

УВ'Я́ЗКА, -и, *ж.*, *діал.* Зав'язка.

УВ'Я́ЗЛИВИЙ, -а, -є, *розм.* Який в'язне до кого-небудь, докучає комусь.

УВ'Я́ЗЛИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до ув'я́знути.

УВ'ЯЗНЕ́НИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ув'язни́ти**. // *у знач. ім.* **ув'язне́ний**, -ного, *ч.*; **ув'язне́на**, -ної, *ж.* В'язень.

УВ'ЯЗНЕ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ув'язни́ти**. 2. Покарання через позбавлення волі; перебування під арештом.

УВ'ЯЗНИ́ТИ *див.* **ув'я́знювати**.

УВ'Я́ЗНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* ув'я́з, -ла, -ло *і* ув'я́знув, -нула, -нуло; *док.*, *розм.* Пристати, причепитися до кого-небудь, набридаючи, не лишаючи в спокої. // Попрямувати за ким-небудь, невідступно супроводжуючи, переслідуючи. // Мимоволі виринувши в пам'яті, не зникати (про нав'язливу мелодію, думку і т. ін.).

УВ'Я́ЗНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ув'я́знювати**.

УВ'Я́ЗНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УВ'ЯЗНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Позбавляючи волі, поміщати у в'язницю.

УВ'Я́ЗНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **ув'я́знювати**.

УВ'Я́ЗУВАННЯ[1] *див.* **вв'я́зування**[1].

УВ'Я́ЗУВАННЯ[2] **(ВВ'Я́ЗУВАННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **ув'я́зувати**[2].

УВ'Я́ЗУВАТИ[1] *див.* **вв'я́зувати**[1].

УВ'Я́ЗУВАТИ[2] **(ВВ'Я́ЗУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УВ'ЯЗА́ТИ (ВВ'ЯЗА́ТИ)**, ув'яжу́, ув'я́жеш, *док.*, *перех.* 1. Щільно обв'язувати що-небудь або кого-небудь, стягуючи мотузками і т. ін., прив'язувати до чого-небудь. // Зібравши що-небудь разом, зв'язувати або, помістивши у що-небудь, зав'язувати. 2. *розм.* Прив'язувати, прикріплювати до чого-небудь.

УВ'Я́ЗУВАТИСЯ[1] *див.* **вв'я́зуватися**[1].

УВ'Я́ЗУВАТИСЯ[2] **(ВВ'Я́ЗУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **УВ'ЯЗА́ТИСЯ (ВВ'ЯЗА́ТИСЯ)**, ув'яжу́ся, ув'я́жешся, *док.* 1. *за ким*, *розм.* Невідступно іти, бігти і т. ін. за ким-, чим-небудь. // *також до кого.* Настійливо, настирливо залицятися або приставати з чим-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **ув'я́зувати**[2].

У́В'ЯЗЬ, -і, *ж.* Ремінь, який скріплює било ціпа з його держаком.

УГА́В (ВГАВ), -у, *ч.* Зупинка, заспокоєння, спокій. ** **Без уга́ву** – не перестаючи, без перерви.

УГАВА́ННЯ (ВГАВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угава́ти**.

УГАВА́ТИ (ВГАВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Припиняти робити, виконувати що-небудь. // Переставати говорити, кричати, сміятися, видавати звуки і т. ін.; замовкати. 2. Переставати виявлятися; припинятися, зникати. // Переставати звучати, лунати; переставати чутися; затихати. // Ущухати (про явища природи). // *перен.* Ставати слабшим за ступенем вияву; слабшати. // Переставати поширюватися, зникати.

УГА́ДАНИЙ (ВГА́ДАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **угада́ти (вгада́ти)**. // **уга́дано (вга́дано)**, *безос. присудк. сл.*

УГАДА́ТИ *див.* **уга́дувати**.

УГА́ДНИК (ВГА́ДНИК), -а, *ч.* Той, хто вміє вгадувати що-небудь.

УГА́ДНИЦТВО (ВГА́ДНИЦТВО), -а, *с.*, *розм.* Уміння вгадувати що-небудь.

УГА́ДНИЦЯ (ВГА́ДНИЦЯ), -і. Жін. до **уга́дник**.

УГА́ДНО, *присл.* Навздогад, здогадно.

УГА́ДУВАННЯ (ВГА́ДУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уга́дувати**.

УГА́ДУВАТИ (ВГА́ДУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УГАДА́ТИ (ВГАДА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Ураховуючи певні особливості, ознаки або прикмети, робити правильні висновки про що-небудь; здогадуватися. // Доходити до певної думки на підставі суб'єктивних почуттів, інтуїтивно. // Розгадувати щось загадкове, таємниче, незрозуміле для інших. // Розгадувати чиюсь таємницю, прихований зміст чого-небудь. // Дізнаватися наперед, передбачати що-небудь. // Давати правильну відповідь на загадку; відгадувати. 2. *перех. і неперех.* Пізнавати знайому людину чи щось уже бачене, знайоме або відгадувати відому людину чи щось відоме. 3. *перех. і неперех.* Намагатися навмання дати правильну відповідь; випадково виявлятися правим у чому-небудь.

УГА́ДУВАТИСЯ (ВГА́ДУВАТИСЯ), -ується, *недок.* 1. Відчуватися, виявлятися, уловлюватися за якимись ознаками, прикметами, особливостями. // *безос.* 2. Пас. до **уга́дувати** 1, 3.

УГА́ДЧИК (ВГА́ДЧИК), -а, *ч.* Те саме, що **уга́дник**.

УГА́ДЧИЦЯ (ВГА́ДЧИЦЯ), -і. Жін. до **уга́дчик**.

УГА́ДЬКО (ВГА́ДЬКО), -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **уга́дник** або **уга́дниця**.

УГА́ЙКА (ВГА́ЙКА), -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **затри́мка**.

УГА́М, -у, *ч.*, *діал.* Угав.

УГАМО́ВАНИЙ (ВГАМО́ВАНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **угамува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який угамувався.

УГАМО́ВАНІСТЬ (ВГАМО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан. за знач. **угамо́ваний (вгамо́ваний)**.

УГАМО́ВУВАННЯ (ВГАМО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угамо́вувати (вгамо́вувати)**.

УГАМО́ВУВАТИ (ВГАМО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УГАМУВА́ТИ (ВГАМУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Заспокоювати кого-небудь, розвіювати чиїсь тривоги, хвилювання і т. ін. // Примушувати кого-небудь затихнути, поводитися, триматися тихо, спокійно. // Примушувати кого-небудь слухатися, робити покірним, слухняним; приборкувати. 2. Повертати у стан спокою, рівноваги (нерви, серце і т. ін.). 3. Стримувати, припиняти вияв чого-небудь (перев. почуття). // Примушувати припинити вияв чого-небудь, якусь дію. // *у сполуч. зі сл.* к р о в, с л ь о з и. Припиняти текти. // Послаблювати або знімати (біль, хворобливі явища). 4. Зменшувати, задовольняти (голод, спрагу і т. ін.).

УГАМО́ВУВАТИСЯ (ВГАМО́ВУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УГАМУВА́ТИСЯ (ВГАМУВА́ТИСЯ)**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Заспокоюватися, переставати тривожитися, хвилюватися і т. ін. // Замовкати, починати поводитися, триматися тихо, спокійно. // Ставати тихим, спокійним, без галасу, метушні і т. ін. 2. Ставати слабшим за силою вияву, дією; припинятися, стихати, зникати. // Переставати звучати, чутися. // *у сполуч. зі сл.* к р о в, с л ь о з и. Переставати текти. // Слабшати, стихати (про біль або інші хворобливі явища). 3. Зменшуватися, задовольнятися (про голод, спрагу і т. ін.). 4. Переставати бушувати, робитися спокійнішим, тихим (про море, річку і т. ін.). // Припинятися, ущухати (про явища природи). 5. Припиняти щось робити, переривати якусь дію. // Ставати урівноваженішим, спокійнішим у поведінці, заспокоюватися. 6. *тільки недок.* Пас. до **угамо́вувати**.

УГАМУВА́ННЯ (ВГАМУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угамува́ти**.

УГАМУВА́ТИ *див.* **угамо́вувати**.

УГАМУВА́ТИСЯ *див.* **угамо́вуватися**.

УГАНДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **уганді́йці** та Уганда.

УГАНДІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **уганді́єць**, -йця, *ч.*; **уганді́йка**, -и, *род. мн.* -йок, *ж.*). Народ Уганди; представники цього народу.

УГАНЯ́ТИ[1] *див.* **вганя́ти**[1].

УГАНЯ́ТИ[2] **(ВГАНЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок. і рідко.* **УГНА́ТИ (ВГНА́ТИ)**, ужену́, уже́не́ш, *док.*, *розм.* 1. *за ким – чим.* Бігти, гнатися. // *за чим*, *перен.* Прагнути, домагатися чого-небудь. 2. *за ким.* Бігати, упадаючи, залицяючись. 3. Підніматися вгору.

УГАНЯ́ТИ[3] **(ВГАНЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок. і рідко* **УГНА́ТИ (ВГНА́ТИ)**, ужену́, уже́не́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **заганя́ти**[2] 2.

УГАНЯ́ТИСЯ[1] **(ВГАНЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.*, *рідко*, 1. Бігати, ганяти. // *за чим*, *перен.* Прагнути, домагатися чого-небудь. 2. *за ким.* Бігати, упадаючи, залицяючись. 3. Підніматися вгору (перев. про рослини).

УГАНЯ́ТИСЯ[2] **(ВГАНЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *док.*, *за ким – чим*, *розм.* Те саме, що **угна́тися**[1].

УГАНЯ́ТИСЯ[3] *див.* **вганя́тися** 1.

УГА́Р, -у, *ч.*, *спец.* 1. Зменшення в кількості, у вазі чого-небудь (при плавленні, горінні, термічній обробці і т. ін. та деяких природних процесах). 2. Технологічні втрати сировини в текстильній промисловості.

УГА́РА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Відчайдушна людина, яка нічого не боїться, яку не спинить ніяка небезпека.

УГАРІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Угаріт. ** **Угарі́тська мо́ва** – мова населення стародавнього Угаріту; тепер мертва.

УГА́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **уга́р**.

УГАСА́ННЯ (ВГАСА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угаса́ти**.

УГАСА́ТИ (ВГАСА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УГА́СНУТИ (ВГА́СНУТИ)**, -ну, -неш, *док.* 1. Переставати горіти, жевріти або світити, світитися; гаснути, згасати, потухати. 2. *перен.* Припинятися, закінчуватися. // Припиняти своє існування. // Ставати слабшим, зникати. // Затихати (про звуки).

УГАСИ́ТИ *див.* **угаша́ти**.

УГА́СЛИЙ (ВГА́СЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **уга́снути**.

УГА́СНУТИ *див.* **угаса́ти**.

УГАТИ́ТИ *див.* **уга́чувати**[1].

УГА́ЧЕНИЙ *див.* **вга́чений**.

УГА́ЧУВАННЯ (ВГА́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уга́чувати (вга́чувати)**.

УГА́ЧУВАТИ[1] **(ВГА́ЧУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УГАТИ́ТИ (ВГАТИ́ТИ)**, -ачу́, -ати́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити гатку, прокладаючи дорогу через болото чи багнисте місце. // Насипати греблю. 2. *тільки док.*, *у що*, *розм.* З силою встромити якийсь гострий предмет у що-небудь; усадити. // *також по чому.* Ударити когось чим-небудь з усієї сили. // Влучити в що-небудь (кулею, снарядом і т. ін.). // *безос.*

УГА́ЧУВАТИ[2] *див.* **вга́чувати**[1].

УГАША́ННЯ (ВГАША́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угаша́ти (вгаша́ти)**.

УГАША́ТИ (ВГАША́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УГАСИ́ТИ (ВГАСИ́ТИ)**, -ашу́, -а́сиш, *док.*, *перех.* 1. *тільки док.* Припинити горіння чого-небудь; погасити, загасити. 2. *перен.* Заглушати, послаблювати, угамовувати (почуття, переживання тощо). // *рідко.* Задовольняти (голод, спрагу).

УГА́ЮВАННЯ (ВГА́ЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уга́ювати (вга́ювати)**.

УГА́ЮВАТИ (ВГА́ЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УГА́ЯТИ (ВГА́ЯТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Затримувати кого-небудь довше, ніж треба; барити. ** **Уга́ювати (уга́яти) сон**, *діал.* – не давати, заважати комусь спати. 2. Витрачати марно, марнувати (час); гаяти.

УГА́ЯНИЙ (ВГА́ЯНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уга́яти**.

УГА́ЯТИ *див.* **уга́ювати**.

УГВИНТИ́ТИ, УГВИНТИ́ТИСЯ, УГВИ́НЧЕНИЙ, УГВИ́НЧУВАННЯ, УГВИ́НЧУВАТИ, УГВИ́НЧУВАТИСЯ *див.* **вгвинти́ти, вгвинти́тися** і т. д.

УГИБА́ННЯ (ВГИБА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угиба́ти (вгиба́ти)**.

УГИБА́ТИ (ВГИБА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УГИ́БНУТИ (ВГИ́БНУТИ)** *і* **УГИ́БТИ (ВГИ́БТИ)**, -бну, -бнеш, *док.*, *зах.* Гинути, пропадати (про тварин).

УГИ́БНУТИ *див.* **угиба́ти**.

УГИ́БТИ *див.* **угиба́ти**.

УГИ́Н *див.* **вгин**.

УГИНА́ННЯ *див.* **вгина́ння**.

УГИНА́ТИ[1] **(ВГИНА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УГНУ́ТИ (ВГНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Нагинати, нахиляти що-небудь донизу, до землі.

УГИНА́ТИ[2] *див.* **вгина́ти**[1].

УГИНА́ТИСЯ[1] **(ВГИНА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УГНУ́ТИСЯ (ВГНУ́ТИСЯ)**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Набувати зігнутого положення, хилитися, гнутися донизу, перев. під дією якої-небудь ваги, якогось тягаря. // Схилятись у низькому поклоні. // *із сл.* н о г и. Згинатися, підгинатися (від утоми, нервового напруження тощо). 2. *тільки 3 ос.*, *від кого – чого*, *перен.* Бути заповненим ким-, чим-небудь, заставленим чимось у надзвичайно великій кількості. 3. *перен.* Зазнаючи надмірних труднощів, знегод, втрачати силу, енергію, стійкість. // Виявляти слабкість, покірність. 4. *тільки недок.*, *перен.*, *розм.* Ухилятися від чого-небудь; огинатися, упиратися. 5. *розм.* Те саме, що **вигина́тися**.

УГИНА́ТИСЯ[2] *див.* **вгина́тися**[1].

УГІ́ДДЯ (ВГІ́ДДЯ), -я, *с.* Ділянка орної землі або частина природних багатств, придатних для господарського використання. // *перен.* Зручне, сприятливе для чого-небудь місце (для життя людей, зростання рослин і т. ін.). ** **Мисли́вські угі́ддя** – ділянка території та/чи акваторії, що надається у користування юридичним і фізичним особам для організації та ведення мисливського господарства.

УГІ́ДНИЙ (ВГІ́ДНИЙ), -а, -е, *діал.* Приємний.

УГІ́ЛЛЯ, -я, *с.*, *заст.* Вугілля.

УГІ́НЧЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Прудконогий, бистрий (про коня).

УГІ́НЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **угі́нчливий**.

УГІРКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Огірковий.

УГІРО́К, -рка́, *ч.*, *діал.* Огірок.

УГІРО́ЧОК, -чка, *ч.*, *діал.* Огірочок.

УГЛА́ДИТИ (ВГЛА́ДИТИ), -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* Зробити гладким, рівним.

УГЛЕ́ДІТИ (ВГЛЕ́ДІТИ) *і рідше* **УГЛЯ́ДІТИ (ВГЛЯ́ДІТИ)**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Сприйняти зором; побачити, помітити. // Роздивитися кого-, що-небудь. // Пізнати, примітити кого-, що-небудь. // Стати свідком чогось бажаного, давно очікуваного. // Уявити кого-, що-небудь. 2. Спостерігаючи кого-, що-небудь, зрозуміти, усвідоми-

ти щось, прийти до певного висновку. // Виявити, убачити щось у кому-, чому-небудь. // *із запереч.* н е . Пропустити повз увагу. 3. *за ким – чим.* Доглянути за ким-, чим-небудь, потурбуватися про когось, щось. 4. Уберегти кого-, що-небудь.

УГЛЕ́ДІТИСЯ[1] **(ВГЛЕ́ДІТИСЯ)**, -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Уберегтися від кого-, чого-небудь.

УГЛЕ́ДІТИСЯ[2] *див.* **вгляда́тися.**

УГЛИ́Б, УГЛИБА́ТИ, УГЛИБИНІ́, УГЛИБИНУ́, УГЛИ́БИТИ, УГЛИ́БИТИСЯ, УГЛИ́БЛЮВАННЯ, УГЛИ́БЛЮВАТИ, УГЛИ́БЛЮВАТИСЯ, УГЛИБЛЯ́ТИ, УГЛИБЛЯ́ТИСЯ, УГЛИ́БШКИ *див.* **вглиб, вглиба́ти** і т. д.

УГЛЯДА́ННЯ *див.* **вгляда́ння.**

УГЛЯДА́ТИСЯ *див.* **вгляда́тися.**

УГЛЯ́ДІТИ *див.* **угле́діти.**

УГЛЯ́ДІТИСЯ *див.* **вгляда́тися.**

УГНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *зах.* Той, хто гугнявить.

УГНА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Гугнявий.

УГНА́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *зах.* Гугнявіти.

УГНА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Той, хто гугнявить.

УГНА́ТИ[1] *див.* **угания́ти**[2].

УГНА́ТИ[2] *див.* **уганя́ти**[3].

УГНА́ТИ[3] *див.* **вганя́ти**[1].

УГНА́ТИСЯ[1] **(ВГНА́ТИСЯ)**, ужену́ся, ужене́шся, *док.*, *за ким – чим.* Наздогнати кого-, що-небудь, порівнятися з тим, хто рухається попереду. // *перен.* Встигнути за ким-небудь у роботі, у будь-якій справі.

УГНА́ТИСЯ[2] *див.* **вганя́тися 1.**

УГНІ́ВАТИСЯ (ВГНІ́ВАТИСЯ), -аюся, -аєшся *і* **УГНІВИ́ТИСЯ (ВГНІВИ́ТИСЯ)**, -влюся, -ви́шся; *мн.* угнівля́ться; *док.*, *рідко.* Те саме, що **розгні́ва-тися.**

УГНІВИ́ТИ (ВГНІВИ́ТИ), -влю, -ви́ш; *мн.* угнівля́ть; *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **розгніви́ти.**

УГНІВИ́ТИСЯ *див.* **угні́ватися.**

УГНІ́ЖДЖУВАТИСЯ *див.* **вгні́жджуватися.**

УГНІЗДИ́ТИСЯ *див.* **вгні́жджуватися.**

УГНО́ЄНИЙ (ВГНО́ЄНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **угної́ти.** // **угно́єно**, *безос. присудк. сл.*

УГНО́ЄНІСТЬ (ВГНО́ЄНІСТЬ), -ності, *ж.* Насиченість ґрунту гноєм як добривом.

УГНО́ЄННЯ (ВГНО́ЄННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **угної́ти.** 2. Те саме, що **гній.**

УГНОЇ́ТИ *див.* **угно́ювати.**

УГНО́ЮВАЛЬНИЙ (ВГНО́ЮВАЛЬНИЙ), -а, *с.* Признач. для угноєння.

УГНО́ЮВАНИЙ (ВГНО́ЮВАНИЙ), -а, *с.* Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **угно́ювати.**

УГНО́ЮВАННЯ (ВГНО́ЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угно́ювати.**

УГНО́ЮВАТИ (ВГНО́ЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УГНОЇ́ТИ (ВГНОЇ́ТИ)**, -ою́, -ої́ш, *док.*, *перех.* Вносити в ґрунт гній для підвищення врожайності сільськогосподарських культур, кращого росту, цвітіння рослин.

УГНО́ЮВАТИСЯ (ВГНО́ЮВАТИСЯ), -юється, *недок.* Пас. до **угно́ювати.**

УГНО́ЮВАЧ (ВГНО́ЮВАЧ), -а, *ч.* Те, чим угноюють ґрунт.

УГНУ́ТИ[1] *див.* **угина́ти**[1].

УГНУ́ТИ[2] *див.* **вгина́ти**[1].

УГНУ́ТИЙ *див.* **вгну́тий.**

УГНУ́ТИСЯ[1] *див.* **угина́тися**[1].

УГНУ́ТИСЯ[2] *див.* **вгина́тися**[1].

УГНУ́ТІСТЬ *див.* **вгну́тість.**

УГНУ́ТО *див.* **вгну́то.**

УГО́ВКАТИ *див.* **уго́вкувати.**

УГО́ВКУВАННЯ (ВГО́ВКУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уго́вкувати.**

УГО́ВКУВАТИ (ВГО́ВКУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УГО́ВКАТИ (ВГО́ВКАТИ)**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Умовляти, переконуючи в чомусь, схиляючи до чогось. 2. Те саме, що **угамо́вувати 1.**

УГОВО́Р, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **domо́вленість.**

УГОВОРИ́ТИ *див.* **уговорю́вати.**

УГОВО́РЮВАТИ (ВГОВО́РЮВАТИ), -юю, -юєш *і рідше* **УГОВОРЯ́ТИ (ВГОВОРЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УГОВОРИ́ТИ (ВГОВОРИ́ТИ)**, -орю́, -о́риш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Переконувати, схиляючи до чого-небудь; умовляти. 2. Заспокоювати, утішати.

УГОВОРЯ́ТИ *див.* **уговорю́вати.**

УГО́ВТАТИ *див.* **уго́втувати.**

УГО́ВТАТИСЯ (ВГО́ВТАТИСЯ), -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **угамува́тися 1, 4.**

УГО́ВТУВАННЯ (ВГО́ВТУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уго́втувати.**

УГО́ВТУВАТИ (ВГО́ВТУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УГО́ВТАТИ (ВГО́ВТАТИ)**, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Умовляти, переконуючи, схиляючи до чогось. 2. Те саме, що **угамо́вувати 1.**

УГО́ДА (ВГО́ДА), -и, *ж.* 1. Взаємна домовленість про що-небудь. 2. Договір, за яким встановлюються взаємні зобов'язання щодо чого-небудь. // Згода між ким-небудь на основі якоїсь вигоди. ** **Аге́нтська уго́да** – вид угоди з фізичною або юридичною особою про виконання від її імені певного роду обов'язків. **Алеато́рна уго́да** – випадкова біржова угода, парі. **Ба́ртерна уго́да** – безгрошова, але оцінена та збалансована за вартістю товарообмінна операція. **Біржова́ уго́да** – одночасне прийняття учасниками біржового ринку прав та зобов'язань з придбання та продажу певної кількості біржового товару в лотах. **Джентльме́нська уго́да** – умовна назва угоди, укладеної в усній формі. **Каба́льна уго́да** – надзвичайно невигідна угода, укладена примусово, внаслідок збігу обставин, обманним шляхом. **Креди́тна уго́да** – угода, яка визначає обсяг, форми та умови надання кредиту та сплати боргу. **Ліцензі́йна уго́да** – угода про передачу прав на використання ліцензій ноу-хау, товарних знаків. **Мирова́ уго́да** – угода між сторонами про припинення суперечки, що виникла між ними, шляхом взаємних поступок. **Міжнаро́дна това́рна уго́да** – міжнародна угода з регулювання світових ринків окремих сировинних товарів. **Пате́нтно-ліцензі́йна уго́да** – частина науково-технічного співробітництва, що сприяє усуненню невиправданого дублювання у пошуках і розробках, прискоренню науково-технічного прогресу. **Платі́жна уго́да** – міждержавна угода, що встановлює регламент щодо організації взаємних розрахунків і платежів між державами. **Пролонгаці́йна уго́да** – вид угоди із цінними паперами, за якою покупець чи продавець мають право продовжити термін кінцевих розрахунків. **Ра́мбурсна уго́да** – угода щодо застосування міжбанківських рамбурсів у розрахунках документарними акредитивами. **Уго́да репо́** – угода щодо продажу тих чи інших активів зі зворотним їх викупом. **Укла́дення уго́ди (до́говору, контра́кту)** – завершальна стадія оформлення угоди між сторонами, які домовляються. 3. *заст.* Згода. // Догода.

УГОДИ́ТИ (ВГОДИ́ТИ), -джу́, -ди́ш, *док.*, *кому, на кого, рідко.* Те саме, що **догоди́ти.**

УГО́ДНИЙ (ВГО́ДНИЙ), -а, -е. 1. *рідко.* Який відповідає волі, бажанню, смакам кого-небудь; приємний, до вподоби комусь. 2. За релігійними уявленнями – приємний Богові, гідний заступництва Бога.

УГО́ДНИК, -а, *ч.*, *церк.* За релігійними уявленнями – той, хто приємний Богові своєю святістю, безгрішним життям; святий.

УГО́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *церк.* Прикм. до **уго́дник.**

УГО́ДНИЦЯ, -і, *церк.* Жін. до **уго́дник.**

УГО́ДНО (ВГО́ДНО), *присудк. сл.*, *рідко.* Бажано, до вподоби.

УГОДО́ВАНИЙ (ВГОДО́ВАНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **угодува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який угодувався, ситий (про тварину). // *розм.* Товстий, гладкий (про людину).

УГОДО́ВАНІСТЬ (ВГОДО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан і якість за знач. **угодо́ваний.**

УГОДО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *політ.* Той, хто провадить політику угодовства з ворогом.

УГОДО́ВСТВО, -а, *с.* 1. *політ.* Змова, зговір з ворогом, примиренське ставлення до ворожого табору. 2. *рідко.* Не принципова поступка в чому-небудь, примирливе ставлення до того, хто його не заслуговує.

УГОДО́ВСЬКИЙ, -а, -е, *політ.* Прикм. до **угодо́вець** і **угодо́вство 1.** // Який провадить політику угодовства.

УГОДО́ВУВАННЯ (ВГОДО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угодо́вувати.**

УГОДО́ВУВАТИ (ВГОДО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УГОДУВА́ТИ (ВГОДУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Посилено годуючи, доводити до потрібної або значної ваги, жирності (свійську тварину, свійського птаха). // *розм.* Посилено харчуючи, робити товстим, гладким (людину).

УГОДО́ВУВАТИСЯ (ВГОДО́ВУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УГОДУВА́ТИСЯ (ВГОДУВА́ТИСЯ)**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Набирати вагу, гладшати від добрих кормів (про тварину, птаха). // *розм.* Посилено харчуючись, товщати, гладшати (про людину). 2. *тільки недок.* Пас. до **угодо́вувати.**

УГОДУВА́ТИ *див.* **угодо́вувати.**

УГОДУВА́ТИСЯ *див.* **угодо́вуватися.**

УГО́ЛОС *див.* **вго́лос.**

УГОМО́Н (ВГОМО́Н), -у, *ч.* Заспокоєння, припинення. ** **Нема́ угомо́ну (вгомо́ну)** *чому* – щось безперервно триває, не зменшуючись, не припиняючись.

УГОМОНИ́ТИ *див.* **угамо́вувати.**

УГОМОНИ́ТИСЯ *див.* **угомо́нюватися.**

УГОМО́НЮВАТИ (ВГОМО́НЮВАТИ), -юю, -юєш *і* **УГОМОНЯ́ТИ (ВГОМОНЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *рідко*, **УГОМОНИ́ТИ (ВГОМОНИ́ТИ)**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **угамо́вувати 1, 2.**

УГОМО́НЮВАТИСЯ (ВГОМО́НЮВАТИСЯ), -юся, -юєшся *і* **УГОМОНЯ́ТИСЯ (ВГОМОНЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *рідко*, **УГОМОНИ́ТИСЯ (ВГОМОНИ́ТИСЯ)**, -ню́ся, -ни́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **угамо́вуватися 1, 2, 4, 5.**

УГОМОНЯ́ТИ *див.* **угомо́нювати.**

УГОМОНЯ́ТИСЯ *див.* **угомо́нюватися.**

УГО́Н, -у, *ч.*, *зал.* 1. Поздовжнє зміщення рейок, спричинюване рухом поїздів. 2. Викрадення транспортного засобу (літака, автомобіля, мотоцикла тощо).

УГО́НИТИ *див.* **вганя́ти**[1].

УГО́НИТИСЯ *див.* **вганя́тися**[1].

УГО́НКА, -и, *ж.*, *мисл.* Промах, невдала спроба борзого дігнати звіра.

УГО́ННИЙ, -а, -е: ** **Уго́нна твари́на**, *мисл.* – звір або птах, що віддаляється від мисливця.

УГОНО́БА, -и, *ж.*, *заст.* Задоволення, вдоволення.

УГО́РЕЦЬ *див.* **уго́рці.**

УГОРІ́ *див.* **вгорі́.**

УГОРІ́ТИ *див.* **угоря́ти.**

УГО́РКА, -и, *ж.* 1. Див. **уго́рці.** 2. Сорт сливи, плоди якої мають видовжену форму, перев. темно-синього кольору, з кісточкою, що легко відділяється від щільного соковитого м'якуша. // *перев. мн.* Плоди такої сливи.

УГО́РНЕНИЙ *див.* **уго́рнутий.**

УГОРНО́, *присл.*, *діал.* Те саме, що **угу́рно́.**

УГОРНУ́ТИ *див.* **угорта́ти.**

УГО́РНУТИЙ (ВГО́РНУТИЙ), УГО́РНЕНИЙ (ВГО́РНЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **угорну́ти.**

УГОРНУ́ТИСЯ *див.* **угорта́тися.**

УГОРО́ДЖУВАННЯ, УГОРО́ДЖУВАТИ, УГОРО́ДЖУВАТИСЯ, УГОРОДИ́ТИ, УГОРОДИ́ТИСЯ *див.* **вгоро́джування, вгоро́джувати, вгоро́джуватися** і т. д.

УГОРОДИ́ТИ(СЯ) *див.* **вгороди́тися.**

УГО́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **уго́рці** та Угорщина. ** **Уго́рська мо́ва** – мова угорців; належить до угорської групи фінно-угорських мов. 2. *у знач. ім.* **уго́рське**, -кого, *с.* Сорт виноградного вина.

УГОРТА́ННЯ (ВГОРТА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угорта́ти.**

УГОРТА́ТИ (ВГОРТА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УГОРНУ́ТИ (ВГОРНУ́ТИ)**, угорну́, уго́рнеш, *док.*, *перех.* 1. Добре вкривати чим-небудь з усіх боків, загортати, закутувати в щось, захищаючи від холоду, вітру і т. ін. // *рідко.* Обгортати чим-небудь, замотувати у щось, роблячи згорток. 2. *тільки 3 ос.*, *перен.* Щільно оповивати, затягувати, роблячи невидним (про дим, туман і т. ін.). // Охоплювати, заповнювати собою навколишній простір (про світло, темряву, морок і т. ін.).

УГОРТА́ТИСЯ (ВГОРТА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УГОРНУ́ТИСЯ (ВГОРНУ́ТИСЯ)**, угорну́ся, уго́рнешся, *док.* 1. Добре вкриватися чим-небудь, загортатися, закутуватися в щось, захищаючись від холоду, вітру і т. ін. 2. *тільки 3 ос.*, *перен.* Щільно оповиватися, затягуватися чим-небудь (туманом і т. ін.). // Охоплюватися, заповнюватися чим-небудь (світлом, темрявою і т. ін.).

УГО́РУ *див.* **вго́ру.**

УГО́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **уго́рець**, -рця, *ч.*; **уго́рка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Угорщини.

УГОРЯ́ННЯ (ВГОРЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угоря́ти.**

УГОРЯ́ТИ (ВГОРЯ́ТИ), -я́є, *недок.*, **УГОРІ́ТИ (ВГОРІ́ТИ)**, -ри́ть, *док.*, *спец.* Зменшуватися в об'ємі при горінні, плавленні тощо.

УГОСТИ́ТИ *див.* **угоща́ти.**

УГОСТИ́ТИСЯ *див.* **угоща́тися.**

УГОТО́ВАНИЙ (ВГОТО́ВАНИЙ), -а, -е. 1. *книжн.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **угото́вити 1.** // **угото́вано (вготовано)**, *безос. присудк. сл.* 2. *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **угото́вити 2.**

УГОТО́ВАНІСТЬ (ВГОТО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **угото́ваний (вгото́ваний).**

УГОТО́ВИТИ *див.* **уготовля́ти.**

УГОТО́ВЛЕНИЙ (ВГОТО́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **угото́вити.**

УГОТОВЛЯ́ННЯ (ВГОТОВЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уготовля́ти (вготовля́ти).**

УГОТОВЛЯ́ТИ (ВГОТОВЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УГОТУВА́ТИ (ВГОТУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш *і* **УГОТО́ВИТИ (ВГОТО́ВИТИ)**, -влю, -виш; *мн.* уготовлять (вготовлять); *док.*, *перех.* 1. *книжн.* Заздалегідь готувати, забезпечувати що-небудь. 2. *перев. док.*, *рідко.* Те саме, що **приготува́ти.**

УГОТУВА́ННЯ (ВГОТУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уготува́ти.**

УГОТУВА́ТИ *див.* **уготовля́ти.**

УГОЩА́ННЯ (ВГОЩА́ННЯ), -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **угоща́ти (вгоща́ти).**

УГОЩА́ТИ (ВГОЩА́ТИ, ПРИГОЩА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УГОСТИ́ТИ (ВГОСТИ́ТИ)**, -ощу́, -ости́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **частува́ти.** 2. *перен.* Запросивши когось куди-небудь, платити за розвагу, взагалі робити комусь приємність. // *перев. у сполуч. зі сл.* с т у с а н а м и, к у л я м и і т. ін. Бити когось, стріляти в когось, робити якусь неприємність.

УГОЩА́ТИСЯ (ВГОЩА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УГОСТИ́ТИСЯ (ВГОСТИ́ТИСЯ)**, угощу́ся, угости́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **частува́тися.**

УГО́ЩЕННЯ (ВГО́ЩЕННЯ), -я, *с.* *розм.* 1. Дія за знач. **угости́ти, угоща́ти.** 2. Страва, напої, якими пригощають, частують.

УГРАНДИ́Т, -у, *ч.* Групова назва гранатів, що містять Кальцій – уваровіт, андрадит та ін.

УГРЕБТИ́ *див.* **вгріба́ти.**

УГРЕБТИ́СЯ *див.* **вгріба́тися.**

У́ГРИ, -ів, *мн.*, *іст.* Назва стародавнього кочового племені.

УГРИЗА́ННЯ (ВГРИЗА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угриза́ти (вгриза́ти).**

УГРИЗА́ТИ (ВГРИЗА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УГРИ́ЗТИ (ВГРИ́ЗТИ)**, -зу́, -зе́ш, *док.*, *перех.* 1. Гризучи, відкушувати, їсти; бути спроможним гризти що-небудь взагалі. 2. *перев. із запереч.*, *перен.*, *розм.* Бути неспроможним обробити якусь тверду поверхню відповідним знаряддям. // Не могти розв'язати надто складне завдання тощо. // *тільки. кого.* Завдавати неприємності кому-небудь.

УГРИЗА́ТИСЯ *див.* **вгриза́тися.**

УГРИ́ЗЕНИЙ (ВГРИ́ЗЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **угриза́ти (вгриза́ти).**

УГРИЗНУ́ТИ (ВГРИЗНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Однокр. до **угриза́ти 1.** 2. *рідко.* Те саме, що **укуси́ти.**

УГРИ́ЗТИ *див.* **угриза́ти.**

УГРИ́ЗТИСЯ *див.* **вгриза́тися.**

У́ГРИН, -а, *ч.*, *зах.* Угорець.

У́ГРИНКА, -и, *ж.*, *зах.* Угорка.

УГРІБА́ННЯ (ВГРІБА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угріба́ти (вгріба́ти).**

УГРІБА́ТИ *див.* **вгріба́ти.**

УГРІБА́ТИСЯ *див.* **вгріба́тися.**

УГРІ́ВА, -и, *ж.* *і* **УГРІ́ВОК**, -вку, *ч.*, *зах.* Осоння.

УГРІВА́ННЯ (ВГРІВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угріва́ти (вгріва́ти), угріва́тися (вгріва́тися).**

УГРІВА́ТИ (ВГРІВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УГРІ́ТИ (ВГРІ́ТИ)**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *перех.* Гріючи, робити теплим; зігрівати. 2. *неперех.*, *рідко.* Виділяти тепло; гріти. 3. *перех.*, *розм.* Робити гарячим, доводити до потіння, завдаючи тяжкої роботи,

фізичного напруження. 4. *тільки док., перех., розм.* З силою вдарити.
УГРІВА́ТИСЯ (ВГРІВА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УГРІ́ТИСЯ (ВГРІ́ТИСЯ)**, -і́юся, -і́єшся, *док.* 1. Зігрівати себе, своє тіло, позбавлятися відчуття холоду. 2. Робитися гарячим, вкриватися потом від фізичного напруження. 3. *тільки док., розм.* З силою вдаритися.
УГРІ́ВОК *див.* **угріва.**
УГРІ́ТИ *див.* **угріва́ти.**
УГРІ́ТИЙ (ВГРІ́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **угріти.**
УГРІ́ТИСЯ *див.* **угріва́тися.**
УГРО́БИТИ (ВГРО́БИТИ), -блю, -биш, *док.*; **УГРО́БЛЮВАТИ (ВГРО́БЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*; *мн.* угро́блять; *перех., розм.* 1. Убити, довести до смерті. 2. *перен.* Завдати чому-небудь значного пошкодження; вивести що-небудь з ладу, виявитися винуватцем пошкодження. // Невміло діючи, завдати шкоди чому-небудь, не довести до кінця (якусь справу).
УГРО́БИТИСЯ (ВГРО́БИТИСЯ), -блюся, -бишся; *мн.* угро́бляться; *док., розм.* Загинути внаслідок аварії, нещасного випадку і т. ін.
УГРО́БЛЕНИЙ (ВГРО́БЛЕНИЙ), -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **угробити.**
УГРО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **угроблювати.**
УГРО́БЛЮВАТИ *див.* **угробити.**
У́ГРО-ФІ́НИ, -ів, *мн.* Група народів, що мають споріднені мовні риси; до них належать угорці, ханти, мансі, фіни, карели, естонці, саамі, марі, комі, удмурти та деякі інші; фіно-угри.
У́ГРО-ФІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **у́гро-фіни.** ** **У́гро-фі́нські мо́ви** – група європейських мов, споріднених із самодійськими мовами, разом з якими вони утворюють уральську сім'ю мов; фінно-угорські мови.
УГРУ́БШКИ, УГРУЗА́ННЯ, УГРУЗА́ТИ, УГРУ́ЗЛИЙ, УГРУ́ЗЛІСТЬ, УГРУ́ЗНУТИ, УГРУ́ЗТИ *див.* **вгру́бшки, вгруза́ння** і т. д.
УГРУПО́ВАННЯ, -я, *с.* 1. Група осіб, об'єднаних на основі спільності поглядів, діяльності, творчих інтересів тощо. // Скупчення збройних сил на певній території. 2. Сукупність предметів, речовин, явищ і т. ін., подібних своїми властивостями, ознаками тощо. 3. *біол.* Група рослинних або тваринних організмів, що постійно чи тимчасово співіснують де-небудь.
УГРУПО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна угрупувати.
УГРУПО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УГРУПУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* Об'єднувати в групу (в групи), розміщувати групами; групувати.
УГРУПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **угрупува́ти.**
УГРУПУВА́ТИ *див.* **угрупо́вувати.**
УГРУЩА́ННЯ (ВГРУЩА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **угруща́ти (вгруща́ти).**
УГРУЩА́ТИ (ВГРУЩА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок., перех., діал.* Умовляти кого-небудь суворо, з докорами. // Взагалі умовляти.
УГУ́, *част.* Уживається для вираження згоди, підтвердження; знач. відповідає сл. так.
УГУ́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **угу́кати** 2 і звуки, утворювані цією дією.
УГУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Погоджуючись із співрозмовником чи потверджуючи його слова, говорити часто "угу". 2. Видавати звуки, схожі на "угу" (про птахів).
УГУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **угу́кати.**
УГУ́РНИЙ (ВГУ́РНИЙ), -а́, -е́, *зах.* Упертий, норовистий, зухвалий. // Який виражає зухвалість.
УГУ́РНО (ВГУ́РНО), *діал.* Присл. до **угу́рний.**
УГІ́Я, -ї, *ж.* Грошова одиниця Мавританії.
УҐУ́ДЗЯНИЙ, -а, -е, *розм., рідко.* Весь у ґудзиках.
УД, -а, *ч.* Струнний щипковий музичний інструмент, поширений в країнах Закавказзя, Сер. Азії та Близького Сходу, відомий з 6 ст.
УДАБНОПІТЕ́К, -а, *ч.* Рід викопних людиноподібних мавп.
УДА́В, -а, *ч.* Велика хижа неотруйна змія, яка живе перев. в тропічних країнах.
УДАВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто удає що-небудь.
УДАВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **удава́льник.**
УДА́ВАНИЙ (ВДА́ВАНИЙ), -а, -е. Умисно роблений, неприродний, напускний (про чиюсь поведінку тощо). // Нещирий, яким маскують справжні почуття, ставлення до кого-небудь і т. ін. // Штучно викликаний, збуджений, награний (про стан, почуття). // Підроблений під що-небудь справжнє. // Розрахований на створення певного враження. // Який удає з себе кого-небудь, несправжній. // Який не існує в дійсності, а створений в уяві кого-небудь; вигаданий, уявний.
УДА́ВАНІСТЬ (ВДА́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Якість за знач. **уда́ваний (вда́ваний).**
УДАВА́ННЯ *і* **(ВДАВА́ННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **удава́ти** 1 – 3.
УДАВА́ННЯ[2] (ВДАВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удава́тися** 6, 7.
УДА́ВАНО (ВДА́ВАНО). Присл. до **уда́ваний.**
УДАВАНОХВО́РИЙ (ВДАВАНОХВО́РИЙ), -а, -е. Той, хто удає з себе хворого.
УДАВА́ТИ (ВДАВА́ТИ), удаю́, удає́ш, *недок.*, **УДА́ТИ (ВДА́ТИ)**, уда́м, удаси́, *док., перех.* 1. *кого, якого.* Поводитися, триматися як хто-небудь, надавати собі якогось вигляду з певною метою. // *ким, рідко.* Надавати кому-небудь певного вигляду, образу, робити подібним до когось. *Вдавати дурня.* 2. *із спол.* що, ніби і т. ін.; *рідко без додатка.* Робити вигляд, прикидатися (звичайно в якійсь дії). 3. Наслідувати, копіювати (голос, рухи, міміку і т. ін.). // Зображати, відтворювати. 4. *тільки док., розм.* Добре зробити, змайструвати, виготовити і т. ін. що-небудь. // Майстерно виконати; утнути. // *також з інфін., діал.* Змогти, зуміти.
УДАВА́ТИСЯ (ВДАВА́ТИСЯ), удаюся, удаєшся, *недок.*, **УДА́ТИСЯ (ВДА́ТИСЯ)**, уда́мся, удаси́ся, *док.* 1. *тільки 3 ос., також кому.* Здійснюватися, успішно завершуватися. // *безос., у сполуч. з інфін.* Бути, виявлятися можливим (про здійснення чого-небудь). // *перев. док.* Виявитися вдалим, гарним (про те, що утворилося внаслідок якогось процесу або про сам процес). // *перев. док.* Видатися яким-небудь, випасти. 2. Уродитися з певними якостями, особливостями вдачі (про людину). // *до чого, який.* Мати певні нахили, здібності, пристрасть до чого-небудь. 3. *перев. док., у кого, рідко на кого.* Народитися, вирости схожим на кого-небудь, успадкувати чиїсь риси, особливості, якості. 4. *у що.* Впадати в якийсь стан (звичайно важкий); перейматися якимсь настроєм. *Удаватися в паніку.* 5. *у що, рідше до чого.* Зосереджувати свої дії, діяльність, увагу на чому-небудь, займатися чимось. *Удаватися в подробиці.* 6. *до кого.* Звертатися до кого-небудь (з якимсь проханням, у якій-небудь справі тощо). // *у сполуч. зі сл.* до душі, до серця, до честі тощо. Звертаючись до кого-небудь, намагатися вплинути на його почуття. 7. *до чого, рідко на що.* Використовувати, застосовувати що-небудь як засіб для здійснення чогось. 8. *у що, рідко.* Глибоко вклинюватися, врізуватися в що-небудь. 9. *тільки док., куди, розм.* Відправитися, податися куди-небудь. 10. *діал.* Здаватися.
УДАВИ́ТИ[1] (ВДАВИ́ТИ), удавлю́, уда́виш; *мн.* уда́влять; *док., перех.* Умертвити, стискаючи горло; задушити. // *перен.* Припинити вияв чого-небудь.
УДАВИ́ТИ[2] *див.* **вда́влювати.**
УДАВИ́ТИСЯ[1] (ВДАВИ́ТИСЯ), удавлю́ся, уда́вишся; *мн.* уда́вляться; *док.* 1. Забити собі горло великим шматком їжі; подавитися. // Задихнутися (від диму). 2. *розм.* Заподіяти собі смерть, повіситись. // *наказ. сп., вульг.* Уживається як лайливе побажання.
УДАВИ́ТИСЯ[2] *див.* **вда́влюватися.**
УДА́ВКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **за́шморг.** 2. *мисл.* Ремінний зашморг для носіння дрібної дичини на полюванні.
УДА́ВЛЕНИЙ[1] (ВДА́ВЛЕНИЙ), -а, *с.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **удави́ти[1].**
УДА́ВЛЕНИЙ[2] *див.* **вда́влений[1].**
УДА́ВЛЕНІСТЬ (ВДА́ВЛЕНІСТЬ), -ності, *ч. ж.* Абстр. ім. до **уда́влений (вда́влений).**
УДА́ВЛЕННЯ[1] (ВДА́ВЛЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удави́ти[1]** і **удави́тися[1]** 2.
УДА́ВЛЕННЯ[2], УДА́ВЛЮВАННЯ, УДА́ВЛЮВАТИ, УДА́ВЛЮВАТИСЯ, УДАЛЕЧИНІ́, УДАЛЕЧІ́НЬ, УДА́ЛИЙ, УДАЛИНІ́, УДАЛИНУ́, УДА́ЛЬ *див.* **вда́влення, вда́влювання** і т. д.
УДА́ВНІ, *присл., заст.* Давно, колись.
УДА́ВОВІ, -их, *мн.* Родина неотруйних змій; живляться тваринами, яких душать м'язами тіла, згортаючись навколо жертви кільцями.
УДА́ВЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **уда́в.**
УДА́ЛЕЧ *див.* **вда́леч.**
УДАЛЕЧИНІ́ *див.* **вдалечині́.**
УДАЛЕЧІ́НЬ *див.* **вдалечі́нь.**
УДА́ЛИЙ *див.* **вда́лий.**
УДАЛИНІ́ *див.* **вдалині́.**
УДАЛИНУ́ *див.* **вдалину́.**
УДА́ЛО *див.* **вда́ло.**
УДА́ЛЬ *див.* **вда́ль.**
УДА́НИЙ[1] (ВДА́НИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уда́ти** 3, 4. 2. *у знач. прикм., рідко.* Нещирий, награний.
УДА́НИЙ[2] (ВДА́НИЙ), -а, -е, *на що, до чого та без додатка, заст., рідко.* Здібний.
УДА́НІСТЬ (ВДА́НІСТЬ), -ності, *с., рідко.* Абстр. ім. до **уда́ний[1]** 2.
УДА́ННЯ, -я, *с., діал.* 1. Успіх. 2. Здатність, спроможність.
УДА́НСТВО, -а, *с., діал.* Краса.
УДА́Р (ВДА́Р), -у, *ч.* 1. Різкий сильний поштовх, що утворюється внаслідок короткочасного зіткнення рухомого тіла з яким-небудь іншим тілом. // Поштовхоподібне коливання (серця, пульсу). // *перен.* Швидка, разюча дія чого-небудь (перев. про стихійні явища). *Кутовий удар.* 2. Звук, що утворюється внаслідок зіткнення рухомого тіла з яким-небудь іншим тілом. // Звук, що утворюється пострілом, розривом міни, снаряда, вибухом бомби і т. ін. // Звук, що утворюється годинниковим механізмом на позначення часу. *Удар грому.* 3. Стрімкий напад, атака. // *перен.* Рішучі дії, спрямовані проти кого-, чого-небудь. // *перен.* Велика шкода, втрата, заподіяні кому-, чому-небудь. ** **Бу́ти під уда́ром:** а) бути в такому становищі, коли можуть напасти, атакувати; б) бути під загрозою чого-небудь, у критичному становищі. **Одни́м уда́ром** – швидко, рішуче, за одним разом. **Ста́вити під уда́р** *кого, що* – доводити кого-, що-небудь до загрозливого, критичного становища. 4. *перен.* Раптова неприємність, несподіване горе, тяжке потрясіння. *Удар долі.* 5. *розм.* Важкий хворобливий стан, викликаний крововиливом у мозок або закупоренням мозкової судини. // Тяжке ураження центральної нервової системи, супроводжуване важким станом усього організму. *Сонячний удар.* ** **Бу́ти в уда́рі** – перебувати у стані піднесення, натхнення, мати піднесений настрій.
УДАРЕ́МНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ударе́мнити.**
УДАРЕ́МНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ударе́мнити.**
УДАРЕ́МНИТИ, -ню, -ниш, *док., перех.* Зробити даремним, марним.
УДА́РЕНИЙ (ВДА́РЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уда́рити** 1 – 3, 5. // **уда́рено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **уда́рений**, -ного, *ч.* Той, кого ударили чим-небудь.
УДА́РИТИ *див.* **ударя́ти.**
УДА́РИТИСЯ *див.* **ударя́тися.**
УДАРМІ́ЦЮ, *присл., зах.* Надаремно, дарма.
УДА́РНИЙ[1], -а, -е. 1. Стос. до удару, ударів (у 1 знач.). // Признач. робити удар, удари. // Який здійснюється за допомогою удару. *Ударні інструменти.* ** **Уда́рна в'я́зкість** – властивість металевого матеріалу (твердого тіла) необоротно поглинати механічну енергію при пластичному деформуванні під впливом ударного (динамічного) навантаження. **Уда́рна хви́ля** – тонка перехідна область, в якій відбуваються стрибкоподібні зміни тиску, густини, температури і швидкості частинок речовини. 2. Признач. завдати вирішального удару по ворогові.
УДА́РНИЙ[2], -а, -е. 1. Який виконується прискореними темпами; терміновий, негайний. 2. Першочерговий, особливо важливий, який виконується найпередовішими методами і в найшвидшому темпі праці.
УДА́РНИК, -а, *ч.* 1. Частина затвора вогнепальної зброї, признач. для розбивання капсуля патрона під час пострілу. 2. Деталь, спеціальне пристосування в механізмі, інструменті, за допомогою якого здійснюється удар з певною метою. 3. *розм.* В оркестрі – виконавець партій на ударних інструментах. 4. У музичних інструментах – деталь для видобування звука (напр. язик у дзвоні). 5. Передовик; робітник з високими показниками в праці.
УДА́РНИЦТВО, -а, *с., іст.* В СРСР – одна з перших і наймасовіших форм соціалістичного змагання трудящих за високі (ударні) показники в праці.
УДА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **уда́рник.**
УДА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уда́рний.**
УДАРОВІБРОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Який стійкий до ударів та вібрації, протистоїть їм.
УДАРОВІБРОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Стан і властивість за знач. **ударостійкий.**
УДАРОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Який не зазнає руйнування або пошкодження від ударів.
УДАРОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **ударостійкий.**
УДАРОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **ударостійкий.**
УДАРУВА́ННЯ (ВДАРУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ударува́ти.**
УДАРУВА́ТИ (ВДАРУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, *док., перех., рідко.* 1. *кого чим.* Те саме, що **обдарува́ти.** 2. *кому що.* Те саме, що **подарува́ти.**
УДАРЯ́ННЯ (ВДАРЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ударя́ти (вдаря́ти).**
УДАРЯ́ТИ (ВДАРЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УДА́РИТИ (ВДА́РИТИ)**, -рю, -риш, *док.* 1. *перех. і неперех., по чому, у що, об що.* Чинити удар, удари; бити. // *у сполуч. зі сл.* по плечі. Плескати по плечах, виражаючи доброзичливе ставлення до когось. // Спричиняти удари, поштовхи внаслідок зіткнення з чим-небудь (перев. про вітер, хвилі і т. ін.). 2. *перех. і неперех.* Навмисне завдавати кому-небудь ударів, намагаючись заподіяти біль чи вбити. // *у сполуч. зі сл.* об землю. Кинути з силою на землю кого-, що-небудь. // *перен.* Завдавати образи, болю, неприємності кому-небудь. // *кого, по кому – чому, перен.* Спрямовувати які-небудь дії, заходи проти когось, піддавати гострій критиці кого-, що-небудь. 3. *перех. і неперех., перен.* Дуже впливати на кого-небудь; сильно вражати. // *у сполуч. зі сл.* в серце, по серцю, по нервах і т. ін. З особливою силою діяти на свідомість, почуття, викликаючи зворушення, жаль, роздратування тощо. // *перев. у сполуч. зі сл.* в голову. Несподівано з'явитися (про яку-небудь думку). // *безос.* 4. *перев. док., неперех., розм.* Вистрелити або почати стріляти (з вогнепальної зброї). // *безос.* // Вистрелити або почати стріляти (про вогнепальну зброю). 5. *перех. і неперех.* Влучати, вражаючи (про кулю, снаряд, блискавку і т. ін.). // *безос.* 6. *перев. док., перех. і неперех., по кому – чому, на кого – що, а також без додатка.* Раптово атакувати ворога. // *по кому – чому, перен.* Почати енергійно боротися з чимось негативним. // *перен.* Спрямувати якісь заходи або гостру критику проти кого-, чого-небудь. 7. *перев. док., перех. і неперех., розм.* Швидко, енергійно розпочати якусь дію або зробити, виконати і т. ін. що-небудь. // *перев. док., також у сполуч. зі сл.* гопак, тропак, метелиця і т. ін., *розм.* Почати швидко, з запалом танцювати. // *фам.* Швидко піти, побігти. 8. *перех. і у що.* Ударом, ударами по чомусь, у що-небудь створювати звук. // *у сполуч. зі сл.* в бубон, в струни, по струнах і т. ін. Почати грати (на деяких музичних інструментах – ударних і струнних). // Голосно заспівати. // *без додатка.* Почати видавати характерні уривчасті звуки (про деяких птахів). // *в що, на що, до чого, що.* Сповіщати про щось, давати якийсь сигнал за допомогою звуків. *Ударити на сполох. Ударити в набат.* 9. *неперех.* Звучати різко, сильно; лунати, розноситися. // Дзвоном позначати час (про ритмічні удари годинника). // *безос.* // *із сл.* грім. Раптово і з великою силою гриміти. // *безос.* 10. *неперех., рідко перех.* Маючи значну інтенсивність, дуже

освітлювати, сильно звучати, чутися, звичайно з силою діяти на органи чуттів людини (про світло, звуки, запах і т. ін.). // *безос., чим.* // *у що, по чому.* Проникати кудись, досягати чогось, яскраво освітлювати щось (про світло). *Ударити в ніс.* 11. *перев. док., неперех.* Початися, настати раптово або з великою силою (про явища природи). // *безос., чим.* // Раптово увійти в чиєсь життя (про горе, біду і т. ін.). // Вибухати, спалахувати (про війну, повстання тощо). 12. *неперех.* З силою вириватися назовні (про рідину, повітря і т. ін.); бити сильним струменем. // Рвучко, з силою підійматися вгору (про вогонь, полум'я). 13. *у сполуч. зі сл.* у піт, в жар і т. ін., *безос., перех., розм.* Раптово викликати певний стан. ** **уда́рило (вда́рило) в сон** *кого* – комусь захотілося спати. 14. *тільки недок., на що, неперех., перен., розм.* Звертати увагу на що-небудь, зважати на щось. // Розраховувати на що-небудь, мати на увазі щось. 15. *у що, об що, неперех.* Те саме, що **ударя́тися** (у 1 знач.). 16. *неперех., заст., рідко.* Робити наголос на якомусь складі.

УДАРЯ́ТИСЯ (ВДАРЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УДА́РИТИСЯ (ВДА́РИТИСЯ)**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Наштовхуючись під час руху на кого-, що-небудь, спричиняти удар, удари. 2. Наштовхуючись на кого-, що-небудь, зіштовхуючись з кимось, чимось, зазнавати болю від ударів; забиватися. // Стукатися (перев. головою) об щось, навмисне завдаючи собі ударів. 3. *до кого, розм., заст.* Звертатися до кого-небудь звичайно з яким-небудь проханням. 4. *тільки док., розм.* Відправитися, податися кудинебудь. 5. *тільки док., на кого.* Кинутися на когонебудь; атакувати когось. 6. *у що, розм.* Почати з захопленням робити що-небудь, займатися чимнебудь. 7. *у що, розм.* Впадати у якийсь стан.

УДА́ТИ *див.* **удава́ти.**

УДА́ТИСЯ *див.* **удава́тися.**

УДА́ТНЕ, *присл., зах.* Удатно.

УДА́ТНИЙ (ВДА́ТНИЙ), -а, -е. 1. Який має певні здібності, уміє і може робити що-небудь; здібний. // *до чого, на що, а також з інфін.* Який має хист до чого-небудь конкретного. // Гарний у всіх відношеннях – вродливий, міцний, здоровий. 2. Який закінчився удачею; успішний. 3. Який цілком відповідає певним вимогам. 4. Який точно й виразно передає суть явища; влучний.

УДА́ТНІСТЬ (ВДА́ТНІСТЬ), -ності, *ж.* Властивість за знач. **уда́тний.**

УДА́ТНО (ВДА́ТНО). Присл. до **уда́тний** 2 – 4.

УДА́ЧА (ВДА́ЧА), -і, *ж.* 1. Позитивний, бажаний результат чого-небудь, щасливий збіг обставин для когось; успіх. // Творча знахідка, досягнення в праці. 2. Везіння, доля; талан.

УДА́ЧЛИВИЙ, -а, -е. Такий, якого супроводжує удача, якому все вдається (про людину). // Який закінчився удачею; успішний.

УДА́ЧЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **уда́чливий.**

УДА́ЧЛИВО. Присл. до **уда́чливий.**

УДА́ЧНИК, -а, *ч., розм.* Людина, яку супроводжує удача, якій усе вдається.

УДА́ЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **уда́чник.**

УДАЮЧИ́ (ВДАЮЧИ́). Дієприсл. до **удава́ти (вдава́ти).**

УДВАДЦЯ́ТЕ, УДВАДЦЯТЬО́Х, УДВІ́ЧІ, УДВО́Є, УДВО́Х *див.* **вдвадця́те, вдвадцятьо́х, вдві́чі** і т. д.

УДВІ́ЙЗІ (ВДВІ́ЙЗІ), *присл., діал.* Удвох.

УДВІ́ЙКУ *див.* **вдві́йку.**

УДВІ́ЙЦІ *див.* **вдві́йці.**

УДВІ́ЧІ *див.* **вдві́чі.**

УДВО́Є *див.* **вдво́є.**

УДВО́Х *див.* **вдвох.**

УДВУ́КОНЬ, *присл., розм.* Парою коней.

УДВУ́РЯДЬ, *присл.* У два ряди.

УДЕВ'Я́ТЕ, УДЕ́В'ЯТЕРО, УДЕВ'ЯТЬО́Х *див.* **вдев'я́те, вде́в'ятеро** і т. д.

УДЕГЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **удеге́йці.** ** **Удеге́йська мо́ва** – мова удегейців; належить до тунгусо-манчжурських мов.

УДЕГЕ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **удеге́єць**, -е́йця, *ч.*; **удеге́йка**, -и, *ж.*). Народність, що живе по обох схилах хребта Сіхоте-Алінь у Приморському та Хабаровському краях Росії.

УДЕ́НІШНІЙ, УДЕ́НЬ *див.* **вде́нішній, вдень.**

УДЕРЖА́ВИТИ *див.* **удержа́влювати.**

УДЕРЖА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **удержа́вити.** // **удержа́влено**, *безос. присудк. сл.*

УДЕРЖА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **удержа́вити.**

УДЕРЖА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УДЕРЖА́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* удержа́влять; *док., перех.* Зробити власністю держави, державним.

УДЕ́РЖАНИЙ (ВДЕ́РЖАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уде́ржати**[1].

УДЕ́РЖАННЯ (ВДЕ́РЖАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уде́ржати**[1] і **уде́ржувати.**

УДЕ́РЖАТИ[1] *див.* **уде́ржувати.**

УДЕ́РЖАТИ[2] **(ВДЕ́РЖАТИ)**, -жу, -жиш, *док., перех. і неперех., звичайно із запереч. част.* не, *розм.* Те саме, що **ви́тримати** 1 – 4.

УДЕ́РЖАТИСЯ *див.* **уде́ржуватися.**

УДЕ́РЖУВАННЯ (ВДЕ́РЖУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уде́ржувати** і **уде́ржуватися.**

УДЕ́РЖУВАТИ (ВДЕ́РЖУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УДЕ́РЖАТИ (ВДЕ́РЖАТИ)**, -жу, -жиш, *док., перех.* 1. Держати, піддержувати кого-, що-небудь, не даючи упасти. // Схопивши за що-небудь, не відпускати від себе, не давати можливості рухатися комусь, чомусь. 2. *тільки недок.* Бути опорою чому-небудь; підтримувати. 3. Тримати в певному положенні. 4. Стримувати, витримувати дію, напір чого-небудь. // *перен.* Стримувати прояв чого-небудь, (плачу, сміху і т. ін.), якесь висловлення, слово тощо. 5. Змушувати кого-небудь залишатися, перебувати де-небудь; не відпускати. // Зберігаючи, підтримуючи чиє-небудь кохання, прихильність, не допускати розриву. 6. Змушувати кого-небудь утриматися від якихось дій, вчинків і т. ін. 7. Зберігати цілим, не витрачати. // *перен.* Зберігати незмінним, підтримувати у тому ж стані, положенні. // Не віддавати ворогові (місто, позицію і т. ін.), не відступати. *Удержувати переправу.* // Змушувати перебувати когось, щось в якому-небудь стані, положенні. *Удержувати в голові.* 8. *рідко.* Не віддавати, не сплачувати, відраховувати (перев. гроші). 9. *тільки недок., діал.* Забезпечувати засобами для життя; утримувати. 10. *тільки недок., діал.* Мати за власність якийнебудь заклад.

УДЕ́РЖУВАТИСЯ (ВДЕ́РЖУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УДЕ́РЖАТИСЯ (ВДЕ́РЖАТИСЯ)**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Докладаючи зусиль, зберігати рівновагу; не падати від поштовху, удару або внаслідок ослаблення, нервового струсу тощо. // Залишатися десь (звичайно на слизькій поверхні, на дуже обмеженому просторі і т. ін.), не зсовуючись, не зіскакуючи тощо. // Ухопившись за щось, не падати. 2. Залишатися десь, зберігаючи місце свого перебування або проживання. 3. Утримуватися від якихось своїх дій, вчинків тощо. 4. *у кого.* Зберігатися цілим, не витрачатися. 5. *тільки недок., чим, з чого, діал.* Забезпечувати себе засобами для життя.

УДЕ́РТИ (ВДЕ́РТИ) *і* **УДРА́ТИ (ВДРА́ТИ)**, удеру́, удере́ш, *док., перех. і рідко неперех., розм.* 1. Зробити щось несподіване, незвичайне або недоречне; устругнути. 2. *у сполуч. зі сл.* пісня, танець і т. ін. Виконати (пісню, танець і т. ін.) енергійно, з запалом; утнути. 3. *діал.* Ударити кого-небудь.

УДЕ́РТИСЯ[1] **(ВДЕ́РТИСЯ)** *і* **УДРА́ТИСЯ (ВДРА́ТИСЯ)**, удеру́ся, удере́шся, *док., розм.* Сильно удряпнутися.

УДЕ́РТИСЯ[2] *див.* **вдира́тися.**

УДЕСЯ́ТЕ, УДЕ́СЯТЕРО, УДЕСЯТЬО́Х *див.* **вдеся́те, вде́сятеро** і т. д.

УДЖ, -а, *ч.* Кабардинський народний парний танець.

УДЖИ́ГНУТИ (ВДЖИ́ГНУТИ), -ну́, -не́ш, *док., розм.* 1. *перех.* Те саме, що **ужа́лити.** 2. *перех. і неперех.* Ударити, хльоснути. 3. *неперех.* Побігти, утекти. 4. *перех. і неперех.* Зробити, сказати, влаштувати щось незвичайне. // Потанцювати з запалом.

УДИВИ́ТИСЯ, УДИВЛЮВА́ТИСЯ, УДИВЛЯ́ННЯ, УДИВЛЯ́ТИСЯ, УДИРА́ННЯ, УДИРА́ТИСЯ, УДІ́ВЕЦЬ, УДІ́ВОНЬКА, УДІ́ВСТВО *див.* **вдиви́тися, вди́влюватися** і т. д.

УДИ́НИ, -ів, *мн.* Народ в Азербайджані та Грузії.

УДИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до удинів. *Удинська мова.*

УДІ́Й, удо́ю, *ч.* Кількість молока, надоєного за один раз або за певний відрізок часу.

УДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який дає великий, підвищений удій молока (про худобу).

УДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність худоби давати певний удій; молочність.

УДІ́Л, -у, *ч., зах., заст.* Участь.

УДІ́Л[1], -у, *ч.* 1. *іст.* Князівське володіння в давній Русі. 2. У дореволюційній Росії – нерухома (земельна) власність царської родини. 3. *уроч., заст.* Доля, призначення.

УДІ́Л[2] *див.* **вділ.**

УДІЛИ́ТИ *див.* **уділя́ти.**

УДІЛИ́ТИСЯ *див.* **уділя́тися.**

УДІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до уділу (*див.* **уді́л**[1] 1 – 2). ** **Уді́льний період** – період феодальної роздробленості Русі (12 – 15 ст.). **Уді́льні зе́млі**: в дореволюційній Росії – землі, які належали імператорській родині. **Уді́льні селя́ни** – категорія феодально залежних селян у дореволюційній Росії, які жили на удільних землях і належали імператорській родині.

УДІЛЯ́ННЯ (ВДІЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уділя́ти (вділя́ти).**

УДІЛЯ́ТИ (ВДІЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УДІЛИ́ТИ (ВДІЛИ́ТИ)**, уділю́, уді́лиш, *док., перех.* 1. Виділяти для кого-небудь частину чогось, ділитися чимнебудь. // Заощаджувати, відкладати що-небудь з метою зберігання. // Давати у розпорядження (місце), приділяти (час) і т. ін. кому-, чому-небудь. 2. *перен.* Наділяти, обдаровувати чим-небудь; передавати у спадок якісь якості і т. ін. 3. *заст.* У сполуч. з деякими іменниками, перев. дієслівного походження, означає дію, зміст якої визначається значенням відповідного іменника.

УДІЛЯ́ТИСЯ (ВДІЛЯ́ТИСЯ), -я́ється, *недок.*, **УДІЛИ́ТИСЯ (ВДІЛИ́ТИСЯ)**, уділиться, *док.* 1. *діал.* Передаватися. 2. *тільки недок.* Пас. до **уділя́ти.**

УДІ́ЮВАННЯ (ВДІ́ЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удія́ти (вдія́ти).**

УДІЯ́ТИ (ВДІЯ́ТИ), удію́, удіє́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Бути спроможним щось зробити. // *перех.* Зробити, здійснити, створити що-небудь. // У сполуч. з деякими іменниками уживається в знач.: здійснити, зробити, учинити те, що виражено відповідним іменником. 2. *перех.* Досягти, домогтися чого-небудь. // *чим, рідко з чим.* Досягти, домогтися чого-небудь завдяки чомусь, за допомогою чогось. // Подіяти на кого-, що-небудь. 3. *перех. і неперех.* Зробити що-небудь, повестися певним чином. // *з ким – чим, проти кого – чого.* Вжити якихось заходів, повестися певним чином щодо кого-, чого-небудь. // *кому, перев. у сполуч. зі сл.* лихо, шкода і т. ін. Заподіяти кому-небудь якусь неприємність, учинити зле щодо когось. ** **Нічо́го не вдіє́ш** – уживається на позначення безпорадності, неможливості щось змінити тощо.

УДМУ́РТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **удму́рт**, -а, *ч.*; **удму́ртка**, -и, *ж.*). Народність, що нині становить основне населення Удмуртії.

УДМУ́РТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **удму́рти** і Удмуртія. ** **Удму́ртська мо́ва** – мова удмуртів; належить до пермської групи фінно-угорських мов.

УДМУХА́ТИ, УДМУХНУ́ТИ, УДМУ́ХУВАННЯ, УДМУ́ХУВАТИ *див.* **вдмуха́ти, вдмухну́ти** і т. д.

УДНУ́, *присл., зах.* Всередині.

УДОВА́РИТИ, -а́рю, -а́риш, *док., перех. і неперех., зах.* Збагнути, второпати.

УДО́БРЕНИЙ (ВДО́БРЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **удо́брити.**

УДО́БРЕНІСТЬ (ВДО́БРЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Насиченість ґрунту, водоймища добривом, добривами.

УДО́БРЕННЯ (ВДО́БРЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удо́брити.**

УДО́БРИТИ *див.* **удо́брювати.**

УДО́БРИТИСЯ *див.* **удо́брюватися.**

УДО́БРЮВАЛЬНИЙ (ВДО́БРЮВАЛЬНИЙ), -а, -е. Який сприяє поліпшенню росту і розвитку рослин.

УДО́БРЮВАНИЙ (ВДО́БРЮВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **удо́брювати.**

УДО́БРЮВАННЯ (ВДО́БРЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удо́брювати.**

УДО́БРЮВАТИ (ВДО́БРЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УДО́БРИТИ (ВДО́БРИТИ)**, -рю, -риш, *док., перех.* Вносити в ґрунт, водоймище добрива – речовини, що підвищують поживні властивості ґрунту, водоймища.

УДО́БРЮВАТИСЯ (ВДО́БРЮВАТИСЯ), -юється, *недок.*, **УДО́БРИТИСЯ (ВДО́БРИТИСЯ)**, -иться, *док.* 1. Насичуватися добривом, добривами (про ґрунт, водоймище). 2. *тільки недок.* Пас. до **удо́брювати.**

УДО́БРЮВАЧ (ВДО́БРЮВАЧ), -а, *ч.* 1. Пристрій для підживлення рослин добривом, добривами. 2. Те (речовини, рослини і т. ін.), що використовується як добриво.

УДОВА́, УДО́ВБАНИЙ, УДОВБА́ТИ, УДОВБА́ТИСЯ, УДО́ВБУВАННЯ, УДО́ВБУВАТИ, УДО́ВБУВАТИСЯ, УДОВЕ́НКО, УДОВЕ́ЦЬ, УДО́ВЖКИ, УДО́ВИЙ, УДО́ВИН, УДО́ВИНИЙ, УДОВИ́ЦЬКИЙ, УДОВИ́ЦЯ, УДОВИЧЕ́НКО, УДО́ВИЧИЙ, УДО́ВИЧИН, УДОВИ́ЧКА, УДОВИ́ЧЧИН, УДОВІ́ВНА, УДОВІ́ТИ *див.* **вдова́, вдовба́ти** і т. д.

УДОВІЛЬНЯ́ТИ *див.* **удовольня́ти.**

УДОВІЛЬНЯ́ТИСЯ *див.* **удовольня́тися.**

УДОВО́ЛЕНИЙ (ВДОВО́ЛЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **удовольни́ти** 1 – 3. 2. *у знач. прикм.* Який відчуває удоволення (у 2 знач.); який удовольнився чим-небудь. // Який виражає удоволення.

УДОВО́ЛЕНІСТЬ (ВДОВО́ЛЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **удово́лений** 2.

УДОВО́ЛЕННЯ (ВДОВО́ЛЕННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **удовольни́ти** 1 – 3. 2. Почуття і стан приємності, втіхи від чого-небудь.

УДОВО́ЛЕНО (ВДОВО́ЛЕНО). Присл. до **удово́лений** 2.

УДОВОЛИ́ТИ *див.* **удовольня́ти.**

УДОВОЛИ́ТИСЯ *див.* **удовольня́тися.**

УДОВОЛЬНИ́ТИ *див.* **удовольня́ти.**

УДОВОЛЬНИ́ТИСЯ *див.* **удовольня́тися.**

УДОВОЛЬНЯ́ННЯ (ВДОВОЛЬНЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удовольня́ти (вдовольня́ти).**

УДОВОЛЬНЯ́ТИ (ВДОВОЛЬНЯ́ТИ, УДОВІЛЬНЯ́ТИ) *і заст.* **УДОВОЛЯ́ТИ (ВДОВОЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УДОВОЛЬНИ́ТИ (ВДОВОЛЬНИ́ТИ)**, -ню́, -ни́ш *і заст.* **УДОВОЛИ́ТИ (ВДОВОЛИ́ТИ)**, -лю́, -ли́ш, *док., перех.* 1. Виконувати чиї-небудь вимоги, бажання, прохання і т. ін.; задовольняти. 2. Давати комунебудь щось потрібне, бажане в достатній кількості, до повного задоволення. // Відповідною дією угамовувати, заспокоювати якесь почуття, прагнення і т. ін. 3. Робити приємність кому-небудь, викликати почуття задоволення в когось. // Догоджаючи кому-небудь, задобрювати. 4. Бути, виявлятися відповідним до чиїх-небудь вимог, сподівань.

УДОВОЛЬНЯ́ТИСЯ (ВДОВОЛЬНЯ́ТИСЯ, УДОВІЛЬНЯ́ТИСЯ) *і заст.* **УДОВОЛЯ́ТИСЯ (ВДОВОЛЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УДОВОЛЬНИ́ТИСЯ (ВДОВОЛЬНИ́ТИСЯ)**, -ню́ся, -ни́шся *і заст.* **УДОВОЛИ́ТИСЯ (ВДОВОЛИ́ТИСЯ)**, -лю́ся, -ли́шся, *док.* 1. Угамовувати свій голод, спрагу і т. ін. 2. *чим, з чого, заст. на чому.* Відчуваючи задоволення від чого-небудь, обмежуватися ним у своїх потребах, бажаннях. 3. *тільки недок.* Пас. до **удовольня́ти, удоволя́ти.**

УДОВОЛЯ́ТИ *див.* **удовольня́ти.**

УДОВОЛЯ́ТИСЯ *див.* **удовольня́тися.**

УДОВУВА́ННЯ, УДОВУВА́ТИ, УДОГІ́Н, УДОГО́НЬ *див.* **вдовува́ння, вдовува́ти** і т. д.

УДОГО́НЬ (ВДОГО́НЬ), *присл., діал.* Навздогін.

УДО́ЄНИЙ (ВДО́ЄНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **удої́ти (вдої́ти).**

УДОЇ́ТИ *див.* **удо́ювати.**

УДОЛИ́НІ, УДОЛИНУ́, УДО́МА, УДО́СВІТА *див.* **вдолині́, вдолину́** і т. д.

УДОНЕЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Ряд класу війчастих черв'яків.

УДОСКОНА́ЛЕНИЙ (ВДОСКОНА́ЛЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **удоскона́лити.** // **удоскона́лено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* З досконалішими якостями, особливостями.

УДОСКОНА́ЛЕНІСТЬ (ВДОСКОНА́ЛЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **удоскона́лений** 2.

УДОСКОНА́ЛЕННЯ (ВДОСКОНА́ЛЕННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **удоскона́лити** і **удоскона́литися.** ** **Інститу́т (ку́рси) удоскона́лення** *кого* – інститут (курси) для підвищення кваліфікації спеціалістів. 2. Зміна в чому-небудь у бік поліпшення; результат такої зміни.

УДОСКОНА́ЛИТИ *див.* **удоскона́лювати.**
УДОСКОНА́ЛИТИСЯ *див.* **удоскона́люватися.**
УДОСКОНА́ЛЮВАННЯ (ВДОСКОНА́ЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удоскона́лювати** і **удоскона́люватися.**
УДОСКОНА́ЛЮВАТИ (ВДОСКОНА́ЛЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УДОСКОНА́ЛИТИ (ВДОСКОНА́ЛИТИ),** -лю, -лиш, *док., перех.* Робити досконалішим, кращим.
УДОСКОНА́ЛЮВАТИСЯ (ВДОСКОНА́ЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **УДОСКОНА́ЛИТИСЯ (ВДОСКОНА́ЛИТИСЯ),** -люся, -лишся, *док.* 1. Ставати досконалішим, кращим. // Збагачувати свої знання, поліпшувати своє уміння, підвищувати свою майстерність у чомусь і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **удоскона́лювати.**
УДОСКОНА́ЛЮВАЧ (ВДОСКОНА́ЛЮВАЧ), -а, *ч.* Той, хто вдосконалює що-небудь.
УДОСКОНА́ЛЮВАЧКА (ВДОСКОНА́ЛЮВАЧКА), -и. Жін. до **удоскона́лювач.**
УДО́СТАЛЬ, УДОСТА́ЧУ *див.* **вдо́сталь, вдоста́чу.**
УДО́СТАЧ *див.* **вдо́стач.**
УДОСТА́ЧУ *див.* **вдоста́чу.**
УДОСТО́ЄНИЙ (ВДОСТО́ЄНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **удосто́їти.** // **удосто́єно (вдосто́єно),** *безос. присудк. сл.*
УДОСТО́ЄНІСТЬ (ВДОСТО́ЄНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **удосто́єний (вдосто́єний).**
УДОСТО́ЄННЯ (ВДОСТО́ЄННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удосто́їти** і **удосто́їтися.**
УДОСТО́ЇТИ *див.* **удосто́ювати.**
УДОСТО́ЇТИСЯ *див.* **удосто́юватися.**
УДОСТО́ЮВАННЯ (ВДОСТО́ЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удосто́ювати** і **удосто́юватися.**
УДОСТО́ЮВАТИ (ВДОСТО́ЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УДОСТО́ЇТИ (ВДОСТО́ЇТИ),** -о́ю, -о́їш, *док., перех.* 1. *чого.* Визнавати кого-, що-небудь гідним високої оцінки, нагороди, звання і т. ін. 2. *чим або з інфін., рідко чого.* Виявляти до кого-небудь свою увагу, прихильність. // *у сполуч. зі сл.* п о г л я д о м, с л о в о м і т. ін., *ірон., жарт.* Виявляти свою увагу до кого-небудь зверхньо, поблажливо; приділяти комусь недоброзичливу увагу.
УДОСТО́ЮВАТИСЯ (ВДОСТО́ЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **УДОСТО́ЇТИСЯ (ВДОСТО́ЇТИСЯ),** -о́юся, -о́їшся, *док.* 1. *чого.* Одержувати високу оцінку, нагороду, звання і т. ін. 2. *чого або з інфін., а також без додатка.* Одержувати що-небудь як знак поваги, прихильності, схвалення тощо; заслуговувати. // *ірон., жарт.* Одержувати який-небудь знак уваги, але зверхньої, поблажливої або недоброзичливої. *Удостоїтися честі.*
УДОЧЕРИ́ТИ *див.* **удочеря́ти.**
УДОЧЕРІ́ННЯ (ВДОЧЕРІ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удочери́ти (вдочери́ти).**
УДОЧЕРЯ́ТИ (ВДОЧЕРЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УДОЧЕРИ́ТИ (ВДОЧЕРИ́ТИ),** -рю́, -ри́ш, *док., перех.* Брати на себе батьківські права та обов'язки стосовно до дитини жіночої статі; брати за дочку.
УДО́ЮВАННЯ (ВДО́ЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удо́ювати (вдо́ювати).**
УДО́ЮВАТИ (ВДО́ЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УДОЇ́ТИ (ВДОЇ́ТИ),** -удою́, -удо́їш, *док., перех., розм.* Те саме, що **надо́ювати.**
УДРА́ТИ *див.* **де́рти.**
УДРА́ТИСЯ *див.* **уде́ртися**[1].
УДРУ́ГЕ *див.* **вдру́ге.**
УДРУЖИ́ТИ, -ружу́, -ру́жиш, *док., розм.* Зробити дружню послугу кому-небудь, прислужитися чимось. // *ірон.* Зробити кому-небудь неприємність, шкоду, завдати якоїсь прикрості.
УДРУКО́ВАНИЙ, УДРУКО́ВУВАННЯ, УДРУКО́ВУВАТИ, УДРУКУВА́ТИ *див.* **вдруко́ваний, вдруко́вування, вдруко́вувати, вдрукува́ти.**
УДРЯПНУ́ТИ (ВДРЯПНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *перех.* Док. до **дря́пати**[1].
УДРЯ́ПНУТИЙ (ВДРЯ́ПНУТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **удряпну́ти.**
У́ДУД, -а, *ч., орн., зах.* Одуд.
УДУРНІ́, *присл., діал.* Даремно, марно.
УДУШЕНИЙ (ВДУШЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **удушити (вдушити).**
УДУШЕННЯ (ВДУШЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **удушити** і **удушитися.**
УДУШИ́ТИ (ВДУШИ́ТИ), -ушу́, -у́шиш, *док., перех.* 1. Заподіяти кому-небудь смерть, здавивши горло, насильно припинивши дихання; задушити. // Налягти, натиснути на кого-, що-небудь або стиснути когось з усіх боків. 2. Утруднити дихання або отруїти (димом, газом і т. ін.). 3. *перен.* Довести до знемоги, смерті, загину; знищити. 4. *перен.* Силою покласти край розвитку, діяльності, існуванню чого-небудь. // Не дати можливості виявитися; затамувати, відігнати (почуття, біль, думки і т. ін.).
УДУШИ́ТИСЯ (ВДУШИ́ТИСЯ), -ушу́ся, -у́шишся, *док.* 1. Заподіяти собі смерть, здавивши горло, насильно припинивши дихання; задушитися. 2. Задихнутися, вмерти від нестачі повітря, отруїтися димом, газом і т. ін.
У́ДУШЛИВИЙ, -а, -е. 1. Із жарким, перегрітим повітрям, насиченим випарами; душний, задушливий. 2. Який не дає дихати, перешкоджає диханню, душить. 3. *перен.* Який давить, пригнічує. 4. Який хворіє на астму; який буває у хворого на астму.
У́ДУШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Стан і властивість за знач. **у́душливий.**
У́ДУШЛИВО. Присл. до **у́душливий.**
У́ДУШШЯ, -я, *с.* 1. Задуха. 2. *діал.* Астма.
УДЬО́РИТИ, -рю, -риш, *док., заст.* Швидко побігти, кинутися навтьоки.
УДЯГА́НКА, УДЯГА́ННЯ, УДЯГА́ТИ, УДЯГА́ТИСЯ, УДЯ́ГАЧКА, УДЯ́ГНЕНИЙ, УДЯГНУ́ТИ, УДЯ́ГНУТИЙ, УДЯГНУ́ТИСЯ, УДЯГТИ́, УДЯГТИ́СЯ *див.* **вдяга́нка, вдяга́ння** і т. д.
УЕ́Д, -а, *ч.* Те саме, що **ва́ді.**
УЕ́ЛСІ, *невідм., ч.* Сорт яблуні американського походження.
УЕ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Уельс.
УЕ́ЛЬСЦІ, -ів, *мн.* Те саме, що **валлі́йці.**
УЄДНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уєдна́ти.**
УЄДНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., діал.* Умовити, переконати.
УЖ, -а́, *ч., діал.* Вуж.
УЖАДА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., діал.* Зажадати.
УЖА́КА, -и, *ч., діал.* Вуж.
УЖА́ЛЕНИЙ (ВЖА́ЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ужа́лити.** ** **Мов (як, на́че** і т. ін.) **ужа́лений** – дуже швидко, різко, рвучко.
УЖА́ЛЕНІСТЬ (ВЖА́ЛЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ужа́лений.**
УЖА́ЛИТИ (ВЖА́ЛИТИ), -алю, -а́лиш, *перех.* Док. до **жа́лити.** // Укусити, впившися жалом у тіло (про бджолу, комара, змію і т. ін.). // Поцілити, впитися в тіло (про кулю, стрілу і т. ін.). // *перен.* Уразити дошкульним словом, поглядом і т. ін.
УЖАЛІ́ТИСЯ, -іюся, -і́єшся, *док., діал.* Зглянутися, змилостивитися.
УЖА́ЛУВАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **ужа́лувати.**
УЖА́ЛУВАТИ, -ую, -уєш, *док., перех., діал.* Пожаліти.
УЖА́НЦІЯ, -ї, *ж., заст.* Звичаї, спосіб життя.
УЖА́РЕНИЙ (ВЖА́РЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ужа́рити.**
УЖА́РИТИ *див.* **ужа́рювати.**
УЖА́РИТИСЯ *див.* **ужа́рюватися.**
УЖА́РЮВАННЯ (ВЖА́РЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ужа́рювати.**
УЖА́РЮВАТИ (ВЖА́РЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УЖА́РИТИ (ВЖА́РИТИ),** -рю, -риш, *док., перех.* 1. Добре, до готовності просмажувати. 2. *тільки док., перен., розм.* Виконати що-небудь (пісню, танок і т. ін.) з запалом, пристрасно. 3. *тільки док., перен., розм.* Ударити кого-, що-небудь; завдати удару комусь, чомусь.
УЖА́РЮВАТИСЯ (ВЖА́РЮВАТИСЯ), -юється, *недок.*, **УЖА́РИТИСЯ (ВЖА́РИТИСЯ),** -иться, *док.* 1. Добре, до готовності просмажуватися. 2. Смажачись, зменшуватися в об'ємі, вазі.
УЖА́ТИ (ВЖА́ТИ), ужну́, ужне́ш, *док., перех., діал.* Зжати.
УЖА́ТИСЯ *див.* **ужина́тися.**
УЖАХА́ТИСЯ (ВЖАХА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УЖАХНУ́ТИСЯ (ВЖАХНУ́ТИСЯ),** -ну́ся, -не́шся, *док.* Відчувати переляк, жах, дуже лякатися.
УЖАХНУ́ТИ (ВЖАХНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док., перех.* Викликати в когось почуття переляку, жаху; дуже злякати кого-небудь.
УЖАХНУ́ТИСЯ *див.* **ужаха́тися.**
УЖВА́, -и́, *ж., діал.* Мотузка з лози; вужівка.
УЖГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* і *неперех., зах.* Ударити.
У́ЖГОРОДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ужгород.
УЖЕ́ (ВЖЕ). 1. *присл.* Указує на остаточне здійснення чи настання дії, явища, ознаки, стану. // *розм.* Уживається у функції стверндж. речення. // Указує на певну зміну якоїсь дії, ознаки або предмета, місця, часу і т. ін. 2. *присл.* Уживається для підкреслення тривалості відрізка часу, названого в реченні. // З дієсловами наказ. сп. вживається для вираження нетерпіння, невдоволення і т. ін., що стосується висловленого в реченні. 3. *підсил. част.* Уживається для підкреслення, підсилення названої дії або ознаки, обставини і т. ін. // Уживається для підкреслення кількості чого-небудь.
УЖИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Якого уживають, уживаний.
УЖИВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Уживаність.
УЖИ́ВАНИЙ (ВЖИ́ВАНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ужива́ти.** // Який має широке застосування; розповсюджений. 2. *у знач. прикм.* Який був у користуванні; приношений, не новий (про одяг, речі).
УЖИ́ВАНІСТЬ (ВЖИ́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Здатність уживатися, бути вживаним.
УЖИВА́ННЯ (ВЖИВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ужива́ти** і **ужива́тися.**
УЖИВА́ТИ (ВЖИВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УЖИ́ТИ (ВЖИ́ТИ),** ужию́, ужиє́ш, *док., перех., що, рідше чого.* 1. Користуватися чим-небудь для своїх потреб, застосовувати що-небудь завжди, постійно. // Використовувати в своїй мові, діях (слова, жести і т. ін.). 2. Використовувати або застосовувати що-небудь з якоюсь метою. // Знаходити кому-, чому-небудь певне застосування. 3. Споживати взагалі (їсти, пити, курити тютюн і т. ін.). // *розм.* Їсти (у певному конкретному випадку).
УЖИВА́ТИСЯ[1] **(ВЖИВА́ТИСЯ),** -а́ється, *недок.* 1. Мати застосування; використовуватися. 2. Пас. до **ужива́ти.**
УЖИВА́ТИСЯ[2] **(ВЖИВА́ТИСЯ),** -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УЖИ́ТИСЯ (ВЖИ́ТИСЯ),** уживу́ся, уживе́шся, *док.* 1. *з ким.* Живучи, працюючи, перебуваючи певний час разом, звикати один до одного; зживатися з ким-небудь або між собою, налагоджувати мирне життя. // *без додатка.* Співіснувати (про тварин, рослини і т. ін.). 2. *де, у що.* Звикати до життя на новому місці, в нових умовах; пристосовуватися. 3. *перен.* Існувати поруч, не виключаючи одне одного, взаємодіяти з чим-небудь або між собою.
УЖИ́ВЛЕНИЙ *див.* **вжи́влений.**
УЖИ́ВЛЕННЯ *див.* **вжи́влення.**
УЖИВЛЯ́ННЯ *див.* **вживля́ння.**
УЖИВЛЯ́ТИ *див.* **вживля́ти.**
УЖИ́К, -а, *ч., діал.* Зменш. до уж.
УЖИ́Н, -у, *ч., рідко.* Те саме, що **ужи́нок.**
УЖИНА́ТИСЯ (ВЖИНА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УЖА́ТИСЯ (ВЖА́ТИСЯ),** ужну́ся, ужне́шся, *док., розм.* Під час жнив захоплювати частину сусідньої ділянки.
УЖИ́НОК, -нку, *ч.* Загальна кількість зжатого на ниві хліба.
УЖИ́СЬКО, -а, *с., діал.* Мотузка для ув'язування сіна на возі.
УЖИ́ТИ[1] *див.* **ужива́ти.**
УЖИ́ТИ[2] **(ВЖИ́ТИ),** уживу́, уживе́ш, *док., розм.* Зуміти, змогти зжитися з ким- або де-небудь.
УЖИ́ТИЙ (ВЖИ́ТИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ужи́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Який був у вжитку, використовувався.
УЖИ́ТИСЯ *див.* **ужива́тися**[2].
УЖИ́ТІСТЬ (ВЖИ́ТІСТЬ), -тості, *ж.* Стан за знач. **ужи́тий.**
УЖИТКО́ВИЙ (ВЖИТКО́ВИЙ), -а, -е. Який має практичне застосування.
УЖИТКУВА́ННЯ (ВЖИТКУВА́ННЯ), -я, *с., діал.* Дія за знач. **ужиткува́ти.**
УЖИТКУВА́ТИ (ВЖИТКУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал.* 1. Використовувати, застосовувати що-небудь, користуватися чим-небудь. 2. Витрачати, проживати (гроші).
УЖИ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Ужитковий. 2. *зах.* Їстівний.
УЖИ́ТОК (ВЖИ́ТОК), -тку, *ч.* 1. Використання, застосування чого-небудь; користування чим-небудь. *Виходити з ужитку. Предмети широкого вжитку.* 2. *перев. мн., заст.* Майно, добро; достатки. 3. *розм.* Користь, вигода.
УЖИ́ТОЧНИЙ, -а, -е, *діал.* Корисний.
УЖИ́ТОЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ужи́точний.**
УЖИ́ТОЧНО, *діал.* Присл. до **ужи́точний.**
УЖИТТЯ́ (ВЖИТТЯ́), -я́, *с.* Дія за знач. **ужи́ти**[1].
УЖИ́ЩЕ, -а, *с., діал.* Мотузка.
УЖІ́В, ужева, ужеве, *діал.* Прикм. до уж. // Належний ужеві. *Ужева голова.*
УЖІ́ВКА, -и, *ж., діал.* Вужівка.
УЗ, *прийм., арх.* Біля, коло, при, вздовж, мимо.
УЗА́, у́зи, *ж., діал.* Жирна плівка на воді.
УЗА́БОЧ, *присл., діал.* Десь-інде, не тут.
УЗА́ВОДИ, *присл., діал.* Навзаводи.
УЗА́ВТРА (ВЗА́ВТРА), *присл., розм.* Те саме, що **за́втра.**
УЗАГАЛІ́ *див.* **взагалі́.**
УЗАГА́ЛЬНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узага́льнити.** // **узага́льнено,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який увібрав у себе характерні риси, властиві багатьом предметам, явищам.
УЗАГА́ЛЬНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **узага́льнений** 2.
УЗАГА́ЛЬНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **узага́льнити.** 2. Загальний висновок, загальне положення, що ґрунтується на порівнянні окремих предметів, фактів, явищ і виявленні їхніх спільних рис. // Те, що створено на основі поєднання спільних характерних рис, особливостей.
УЗАГА́ЛЬНЕНО. Присл. до **узага́льнений** 2.
УЗАГА́ЛЬНЕНО-ОСОБО́ВИЙ, -а, -е: ** **Узага́льнено-особо́ве ре́чення,** *лінгв.* – односкладне речення, структурну основу якого становить головний член, виражений дієсловами 2-ї ос. одн. і нак. сп. та 3-ї ос. мн. дійсн. сп.
УЗАГА́ЛЬНИТИ *див.* **узага́льнювати.**
УЗАГА́ЛЬНИТИСЯ *див.* **узага́льнюватися.**
УЗАГА́ЛЬНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **узага́льнюючий.**
УЗАГА́ЛЬНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узага́льнювати.**
УЗАГА́ЛЬНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УЗАГА́ЛЬНИТИ,** -ню, -ниш, *док., перех.* 1. Порівнюючи окремі предмети, факти, явища і т. ін., виявляти спільні риси, особливості й на їх основі робити висновки у формі загальних положень. 2. Виявляючи характерні риси, особливості окремого предмета, факту, явища і т. ін., сприймати їх як загальні й поширювати на інші предмети, явища. 3. Відбирати та об'єднувати однакові характерні риси, особливості; створювати на їх основі що-небудь загальне, типове.
УЗАГА́ЛЬНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **УЗАГА́ЛЬНИТИСЯ,** -иться, *док.* 1. Ставати загальним для якоїсь групи предметів, фактів, явищ і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **узага́льнювати.**
УЗАГА́ЛЬНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **узага́льнювати.**
УЗА́Д, *присл., діал.* Назад.
УЗА́ЙВІ, *присл., діал.* Без потреби.
УЗАКО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узако́нити.** // **узако́нено,** *безос. присудк. сл.*
УЗАКО́НЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **узако́нений.**
УЗАКО́НЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **узако́нити.** 2. Урядове розпорядження, що має силу закону.
УЗАКО́НИТИ *див.* **узако́нювати.**
УЗАКО́НИТИСЯ *див.* **узако́нюватися.**
УЗАКО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узако́нювати.**
УЗАКО́НЮВАТИ, -юю, -юєш *і рідко* **УЗАКОНЯ́ТИ,** -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УЗАКО́НИТИ,** -ню, -ниш, *док., перех.* Надавати чому-небудь сили закону, охоплювати, підтримувати що-небудь законом. // *перен.* Уводити в загальний обіг; вважати правильним, погоджуватися з чим-небудь.
УЗАКО́НЮВАТИСЯ, -юється *і рідко* **УЗАКОНЯ́ТИСЯ,** -я́ється, *недок.*, **УЗАКО́НИТИСЯ,** -иться, *док.* 1. Набувати сили закону. // Входити в загальний обіг, вважатися правильним. 2. *тільки недок.* Пас. до **узако́нювати.**
УЗАКОНЯ́ТИ *див.* **узако́нювати.**
УЗАКОНЯ́ТИСЯ *див.* **узако́нюватися.**

УЗАЛЕ́ЖНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узале́жнити**.
УЗАЛЕ́ЖНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узале́жнити**.
УЗАЛЕ́ЖНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узале́жнювати**.
УЗАЛЕ́ЖНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УЗАЛЕ́ЖНИТИ**, -ню, -ниш, *док.* Робити залежним від когось, чогось.
УЗАЛЕ́ЖНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **узале́жнювати**.
УЗАМБА́РСЬКИЙ, -а, -е: ** **Узамба́рська фіа́лка** – те саме, що **сенпо́лія**.
УЗАМІ́Т, *присл.*, *діал.* Поспіль, без винятку.
УЗА́НС *див.* **уза́нція**.
УЗА́НЦІЯ, -ї, *ж.*, **УЗА́НС**, -у, *ч.* Торговельний звичай, який застосовується для визначення волі учасників угоди, що не знайшли прямого відображення у договорі.
УЗАПЕРТІ́, *присл.* Те саме, що **взаперті́**.
УЗА́ПЛІШ, *присл.*, *діал.* 1. Заклинивши. 2. Суцільно, поспіль.
УЗАСА́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узаса́днити**.
УЗАСА́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узаса́днити**.
УЗАСА́ДНИТИ *див.* **узаса́днювати**.
УЗАСА́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узаса́днювати**.
УЗАСА́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УЗАСА́ДНИТИ**, -а́дню, -а́дниш, *док.*, *перех.*, *зах.* Обґрунтовувати, вмотивовувати.
УЗБЕ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **узбе́к**, -а, *ч.*; **узбе́чка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Узбекистану.
УЗБЕРЕ́ЖЖЯ, -я, *с.* Берег; смуга землі, місцевість уздовж берега моря, озера, великої річки.
УЗБЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **узбере́жжя**. *Узбережна зона моря.* // Розміщений біля берега, на березі.
УЗБЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **узбе́ки**. ** **Узбе́цька мо́ва** – мова узбеків; належить до тюркських мов.
УЗБЕЦЬКОМО́ВНИЙ, -а, -е. Який розмовляє, пише узбецькою мовою.
УЗБІ́Ч, *присл.* Збоку, осторонь. // *у знач. прийм.* Біля, коло.
У́ЗБІЧ, у́збочі, *ж.*, *діал.* Схил, спадистість.
УЗБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який міститься збоку стосовно чого-небудь. // Який міститься, розташований вздовж дороги, шосе і т. ін.
УЗБІ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Бічний шлях, канал, що відходить від головної магістралі, дороги, артерії. 2. *мед.*, *фіз.* Шунт.
УЗБІЧНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **узбі́чник**.
УЗБІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Бокова частина дороги, шосе і т. ін.; місце, простір вздовж дороги, шосе і т. ін. // Край лісу, поля і т. ін. 2. Схил гори, височини, насипу тощо.
УЗБО́Й, -я, *ч.* Назва сухих річищ і руслоподібних видовжених знижень у рівнинних пустелях Середньої Азії.
УЗБО́ЧИНА, -и, *ж.* Те саме, що **узбі́ччя**.
УЗБО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Поворот, збивання, спрямування чогось або когось до узбіччя.
УЗБРО́ЄНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узбро́їти**. 2. *у знач. прикм.* Який має при собі зброю, забезпечений зброєю.
УЗБРО́ЇТИ *див.* **узбро́ювати**.
УЗБРО́ЇТИСЯ *див.* **узбро́юватися**.
УЗБРО́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УЗБРО́ЇТИ**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.*, *заст.* Озброювати.
УЗБРО́ЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **УЗБРО́ЇТИСЯ**, -о́юся, -о́їшся, *док.*, *заст.* Озброюватися.
УЗВА́Р, -у, *ч.* 1. Солодка рідка страва із сушених фруктів і ягід, зварених у воді; компот. // *заст.* Солодкий відвар із сушених фруктів, що готувався напередодні церковних свят – Різдва і Хрещення – як обрядова страва. 2. Сушені фрукти і ягоди.
УЗВА́РЕЦЬ, -рцю, *ч.* Пестл. до **узва́р**.
УЗВА́ТИ *див.* **узива́ти**.
УЗВИЧА́ЄНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узвича́їти**. 2. *у знач. прикм.* Який став загальноприйнятим, звичайним, широковживаним, усталеним.
УЗВИЧА́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **узвича́єний**.
УЗВИЧА́ЄННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узвича́їти**, **узвича́їтися**.
УЗВИЧА́ЇТИ, -а́ю, -а́їш, *док.*, *перех.* Зробити звичайним, широковживаним; усталити.
УЗВИЧА́ЇТИСЯ, -а́юся, -а́їшся, *док.* 1. *розм.* Здобути навики, уміння у чому-небудь; навчитися чогонебудь; призвичаїтися. 2. Зробитися звичайним, набути широкого вжитку, усталитися.
УЗВИ́ШШЯ, -я, *с.* 1. Гора, височина, будь-яке підвищення на місцевості. // Спеціально зроблене підвищення (поміст, постамент і т. ін.). 2. *рідко.* Простір високо над землею.
УЗВІ́З, -во́зу, *ч.* Крутий підйом; вулиця, дорога, що має підйом.
УЗГІ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узгі́днити**.
УЗГІ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **узгі́днений**.
УЗГІ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узгі́днити**.
УЗГІ́ДНИТИ *див.* **узгі́днювати**.
УЗГІ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узгі́днювати**.
УЗГІ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УЗГІ́ДНИТИ**, -і́дню, -і́дниш, *док.*, *перех.*, *зах.* Погоджувати, узгоджувати.
УЗГІ́РОК, -рка, *ч.* Те саме, що **узгі́р'я**.
УЗГІ́Р'Я (**ВЗГІ́Р'Я**), -я, *с.* 1. Невисока гора, невелика височина тощо. 2. Схил гори, височини тощо.
УЗГІ́Р'ЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **узгі́р'я** 1.
УЗГЛЯ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узгля́днити**.
УЗГЛЯ́ДНИТИ *див.* **узгля́днювати**.
УЗГЛЯ́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узгля́днювати**.
УЗГЛЯ́ДНЮВАТИ, -юю, -юєш і *діал.* **УЗГЛЯДНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УЗГЛЯ́ДНИТИ**, -я́дню, -я́дниш, *док.*, *перех.*, *заст.* Брати до уваги, враховувати.
УЗГЛЯ́ДНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, *заст.* Пас. до **узгля́днювати**.
УЗГЛЯДНЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узглядня́ти**.
УЗГЛЯДНЯ́ТИ *див.* **узгля́днювати**.
УЗГО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узго́дити**. // **узго́джено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Якому надано відповідності до чогонебудь, єдності з чим-небудь. ** **Узго́джене озна́чення**, *лінгв.* – означення, що виражається прикметниками, дієприкметниками або прикметниковими та узгоджується з означуваним словом у роді, числі й відмінку або особі.
УЗГО́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **узго́джений** 2.
УЗГО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **узго́дити** і **узго́дитися**. 2. *грам.* Зв'язок слів у реченні, при якому залежне слово ставиться в такому ж роді, числі й відмінку або в такій же особі, в яких стоїть підпорядковувальне слово.
УЗГО́ДЖЕНО. Присл. до **узго́джений** 2.
УЗГО́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **узго́джуючий**.
УЗГО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **узго́джувати**.
УЗГО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **узго́джувати**.
УЗГО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УЗГО́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* 1. Надавати відповідності до чого-небудь, єдності з чим-небудь; встановлювати відповідність, єдність між чимось. 2. *лінгв.* Ставити залежне слово в такому ж роді, числі та відмінку або в такій же особі, в яких стоїть підпорядковувальне слово. *Узгоджувати прикметник з іменником.*
УЗГО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **УЗГО́ДИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Характеризуватися відповідністю до чого-небудь, єдністю з чимсь. 2. *лінгв.* Стояти в такому ж роді, числі та відмінку або в такій же особі, в яких стоїть підпорядковувальне слово. 3. Пас. до **узго́джувати** 1.
УЗГО́ДЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто займається узгодженням чого-небудь.
УЗГО́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **узго́джувати**.
УЗГО́ДИТИ *див.* **узго́джувати**.
УЗГО́ДИТИСЯ *див.* **узго́джуватися**.
УЗГО́ДНИЙ, -а, -е. Погоджений, який перебуває у відповідності із чимось.
УЗГОЛІ́В'Я, **УЗГОЛО́В'Я**, -я, *с.* Місце на постелі, куди лягають головою. // Взагалі будь-яке місце біля голови того, хто лежить де-небудь. // Підвищення, яке намощується під голову для лежання, спання.
УЗГОЛІ́В'ЯЧКО, **УЗГОЛО́В'ЯЧКО**, -а, *с.* Пестл. до **узголі́в'я**, **узголо́в'я**.
УЗГОЛО́В'Я *див.* **узголі́в'я**.
УЗГОЛО́В'ЯЧКО *див.* **узголі́в'ячко**.
УЗДА́, -и́, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **вузде́чка**.
УЗДЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Те саме, що **обро́ть**.
УЗДЕ́НЬ, -я, *ч.* Вільний селянин-общинник на Північному Кавказі; з 16 ст. – служилий феодал.
УЗДЕ́ЧКА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **вузде́чка**.
УЗДЕ́ЧКОВИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **узде́чка**.
УЗДО́ВЖ[1] (**ВЗДОВЖ**), *присл.* У довжину, у напрямку по довжині.
УЗДО́ВЖ[2] (**ВЗДОВЖ**), *прийм.*, *з род. в.* Указує на рух або розміщення кого-, чого-небудь, на спрямованість дії вздовж чогось.
УЗДОВЖБЕРЕГОВИ́Й, -а́, -е́. Що пролягає, зосереджений уздовж берега, паралельно йому.
УЗДОГІ́Н (**ВЗДОГІН**), *присл.*, *діал.* Навздогін.
УЗДОРОВИ́ТИ *див.* **уздоро́влювати**.
УЗДОРОВИ́ТИСЯ *див.* **уздоро́влюватися**.
УЗДОРО́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **уздорови́ти**.
УЗДОРО́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уздоро́влювати**.
УЗДОРО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УЗДОРОВИ́ТИ**, -ровлю, -ро́виш; *мн.* уздоро́влять; *док.*, *перех.*, *діал.* Зціляти, виліковувати.
УЗДОРО́ВЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, **УЗДОРОВИ́ТИСЯ**, -ровлюся, -ро́вишся; *мн.* уздоро́вляться; *док.*, *діал.* Зцілятися, ставати здоровим.
УЗДРІВА́ННЯ (**ВЗДРІВА́ННЯ**), -я, *с.* Дія за знач. **уздріва́ти**.
УЗДРІВА́ТИ (**ВЗДРІВА́ТИ**), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УЗДРІ́ТИ** (**ВЗДРІ́ТИ**), -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* Бачити, помічати.
УЗДРІВА́ТИСЯ (**ВЗДРІВА́ТИСЯ**), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УЗДРІ́ТИСЯ** (**ВЗДРІ́ТИСЯ**), -рю́ся, -ри́шся, *док.* 1. Зустрічатися. 2. *безос.* Здаватися, ввижатися.
УЗДРІ́ТИ *див.* **уздріва́ти**.
УЗДРІ́ТИСЯ *див.* **уздріва́тися**.
УЗДРЯ́ЧКУ, *присл.*, *діал.* В очі.
УЗЕЛЕ́НЕНИЙ (**ВЗЕЛЕ́НЕНИЙ**), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узелени́ти**.
УЗЕЛЕ́НЕННЯ (**ВЗЕЛЕ́НЕННЯ**), -я, *с.* Дія за знач. **узелени́ти**.
УЗЕЛЕНИ́ТИ (**ВЗЕЛЕНИ́ТИ**), -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* Зробити зеленим; покрити зеленню; прикрасити зеленню.
УЗЕЛЕНИ́ТИСЯ (**ВЗЕЛЕНИ́ТИСЯ**), -ню́ся, -ни́шся, *док.* Зробитися зеленим; покритися зеленню, зазеленіти.
УЗЕЛЕНІ́ННЯ (**ВЗЕЛЕНІ́ННЯ**), -я, *с.* Дія за знач. **узелені́ти**.
УЗЕЛЕНІ́ТИ (**ВЗЕЛЕНІ́ТИ**), -і́є, *док.* Покритися зеленню, зазеленіти.
УЗЕ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узе́млити**.
УЗЕ́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **узе́млений**.
УЗЕ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уземли́ти**.
УЗЕМЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.* Вкопати, забити, увігнати, вкорінити щось або когось у землю.
УЗЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Зменш.-пестл. до **узьки́й**.
У́ЗИ[1], уз, *мн.* 1. *заст.* Окови (*див.* **око́ва** 2). 2. *уроч.* Зв'язки, відносини, єдність, що існують між кимось, чим-небудь. ** **Узи Гімене́я** – шлюбні зв'язки.
У́ЗИ[2], -ів, *мн.* Те саме, що **то́рки**.
УЗИВА́ННЯ (**ВЗИВА́ННЯ**), -я, *с.* Дія за знач. **узива́ти**.
УЗИВА́ТИ (**ВЗИВА́ТИ**), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УЗВА́ТИ**, узву́, узве́ш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Іменувати когось, що-небудь; називати, звати. 2. *перех.* Характеризуючи певними словами, виявляти своє ставлення до кого-, чого-небудь, давати свою оцінку комусь, чомусь. 3. *перех.*, *діал.* Кликати, закликати. 4. *неперех.*, *заст.* Просити, молити, благати, звертаючись до кого-, чого-небудь за допомогою, порадою, розрадою і т. ін.
УЗИВА́ТИСЯ (**ВЗИВА́ТИСЯ**), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* Іменуватися, мати ім'я, назву; називатися, зватися. // *чиїм, яким.* Своїми особливостями, якостями відповідати якійсь назві, якомусь поняттю.
УЗИМІ́ (**ВЗИМІ́**), *присл.*, *діал.* Узимку.
УЗИ́МКИ, -ів, *мн.* Перші зимові дні.
УЗИ́МКУ (**ВЗИ́МКУ**), *присл.* У зимовий час; зимою.
УЗИ́МУ (**ВЗИ́МУ**), *присл.*, *діал.* Узимку.
УЗИ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *діал.* Побачити, уздріти.
УЗІ́Р *див.* **взір**.
У́ЗЛИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **у́зол**.
УЗЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -ли́шся, *док.*, *розм.* Пройнятися сильною злобою проти кого-небудь; озлитися.
УЗЛІ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **узлі́сок**, **узлі́сся**.
УЗЛІ́СОК, -ску, *ч.* Те саме, що **узлі́сся**.
УЗЛІ́ССЯ, -я, *с.* Смуга на краю лісу.
УЗЛОСТИ́ТИСЯ, узлощу́ся, узлости́шся, *док.*, *діал.* Озлитися.
УЗЛУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Вузлуватий.
УЗЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **узлува́тий**.
УЗЛЯ́У, *невідм.*, *ж.* Двоголосний спів одного виконавця, який одночасно імітує звучання духових інструментів та низького бурдонного баса; поширена серед виконавців у Башкирії, Туві, Монголії.
УЗМІ́ЖОК, -жку, *ч.*, *діал.* Край, кінець межі.
УЗМО́Р'Я, -я, *с.* Частина моря, близька до берега. // Морське узбережжя.
УЗНАВА́ННЯ (**ВЗНАВА́ННЯ**), -я, *с.* Дія за знач. **узнава́ти**.
УЗНАВА́ТИ (**ВЗНАВА́ТИ**), -наю́, -нає́ш, *недок.*, **УЗНА́ТИ** (**ВЗНА́ТИ**), -на́ю, -на́єш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Одержувати відомості, дізнаватися про когось, що-небудь. // Довідуватися про кого-, що-небудь, розпитуючи, вивідуючи, спостерігаючи і т. ін. // *перев. док.* Виявити або викрити що-небудь. 2. Вивчати, пізнавати кого-, що-небудь. 3. *перев. док.* Зазнати особисто, пізнати на власному досвіді, пережити, відчути щось. 4. Розпізнавати когось, що-небудь за якимись ознаками, даними. // Виявляти, розкривати сутність кого-, чого-небудь. 5. *рідко.* Визнавати когось, щось; вважати якимнебудь.
УЗНАВА́ТИСЯ (**ВЗНАВА́ТИСЯ**), -нає́ться, *недок.*, **УЗНА́ТИСЯ** (**ВЗНА́ТИСЯ**), -на́ється, *док.* 1. Ставати відомим; виявлятися. 2. *тільки недок.* Пас. до **узнава́ти** 2.
УЗНАКИ́ (**ВЗНАКИ́**), *присл.* 1. Відчутно (перев. з негативним відтінком). ** **Дава́тися взнаки́** – позначатися, впливати. 2. *у знач. присудк. сл.* Бути знайомим.
УЗНА́ТИ *див.* **узнава́ти**.
УЗНА́ТИСЯ *див.* **узнава́тися**.
УЗНАЮЧИ́ (**ВЗНАЮЧИ́**). Дієприсл. до **узнава́ти**.
У́ЗОЛ, узла́, *ч.*, *діал.* Вузол (*див.* **ву́зол**[1] 1 – 4).
УЗОЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Належним чином обробити білизну лугом (*див.* **луг**[2] 2).
УЗОЛОТИ́ТИ (**ВЗОЛОТИ́ТИ**), -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* Надати кольору або відтінку золота чому-небудь, прикрасити чимсь золотим або золотистим.
УЗОЛОТИ́ТИСЯ (**ВЗОЛОТИ́ТИСЯ**), -ло́титься, *док.* Набути кольору або відтінку золота.
УЗОЛО́ЧЕНИЙ (**ВЗОЛО́ЧЕНИЙ**), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узолоти́ти**.
УЗОЛО́ЧЕНІСТЬ (**ВЗОЛО́ЧЕНІСТЬ**), -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **узоло́чений**.
УЗО́Р, -у, *ч.* Малюнок, що становить певне поєднання ліній, фігур, кольорів та їх відтінків і т. ін. (на вишивці тощо); візерунок. // Мальовниче розміщення на морозі на шибці, світла й тіней на якійсь поверхні і т. ін.
УЗО́РЕНИЙ (**ВЗО́РЕНИЙ**), -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **узо́рити**.
УЗО́РИТИ (**ВЗО́РИТИ**), -рить, *док.*, *перех.*, *розм.* Освітити (про зірку).
УЗОРИ́ТИ (**ВЗОРИ́ТИ**), -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Побачити.
УЗО́РНИЙ, -а, -е. З узорами, узорчастий.
УЗО́РЧАСТИЙ *див.* **взі́рчастий**.
УЗО́РЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **узо́рчастий**.
УЗО́РЧАТИЙ *див.* **взо́рчатий**.
УЗО́РЧАТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **узо́рчатий**.
УЗОРЯ́ТИ, -я́є, *недок.*, *безос.*, *зах.* Світати.
У́ЗО-ТА́РА, -и, *ж.* Тара, вагу якої приймають у розмірі, встановленому за торговельним звичаєм.
УЗРІ́ТИ (**ВЗРІ́ТИ**), -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **поба́чити**.
УЗРІ́ЧЧЯ, -я, *с.*, *діал.* Береги річки.
УЗУА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *книжн.* Який випливає з узусу (у 1 знач.); загальноприйнятий, звичайний.

УЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **взува́ння**.
УЗУВА́ТИ *див.* **взува́ти**.
УЗУВА́ТИСЯ *див.* **взува́тися**.
УЗУКА́ПІЯ, -ї, *ж.* У римському праві – придбання власності внаслідок давності фактичного володіння, а також саме це володіння.
УЗУНДУРА́, -и́, *ж.* Азербайджанський жіночий танець, поширений також у Вірменії та Грузії.
УЗУ́Н-КА́Й, УЗУ́Н-КЮ́Й, -ю, *ч.* Башкирський народний музичний жанр, що охоплює пісні лірико-епічного характеру та інструментальні мелодії-імпровізації.
УЗУН-КЮ́Й *див.* **узу́н-ка́й**.
УЗУ́РА, -и, *ж.* Місцеве обмежене руйнування кісткової або хрящової тканини. ** **Нігтьова́ узу́ра** – деформація вільного краю нігтя, яка виникає внаслідок його стирання.
УЗУРПА́ТОР, -а, *ч.* Особа, яка незаконно захопила владу в країні або привласнила чужі права на що-небудь.
УЗУРПА́ТОРСТВО, -а, *с.* Дія, поведінка узурпатора; узурпація.
УЗУРПА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **узурпа́тор**. // Власт. узурпаторові.
УЗУРПА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Незаконне захоплення влади в країні або привласнення чужих прав на що-небудь, чиїхсь досягнень і т. ін.
УЗУРПО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узурпува́ти**. // **узурпо́вано**, *безос. присудк. сл.*
УЗУРПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Незаконно захоплювати владу в країні або привласнювати чужі права на що-небудь, чиїсь досягнення і т. ін.
УЗУРПУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **узурпува́ти**.
У́ЗУС, -у, *ч., книжн.* 1. Те, що стало загальноприйнятим, звичайним; звичай, правило. 2. Використання, вживання. 3. *іст.* У римському праві – користування чужою власністю.
УЗУ́ТИ *див.* **взу́ти**.
УЗУ́ТИЙ *див.* **взу́тий**.
УЗУ́ТИСЯ *див.* **взу́тися**.
УЗУФРУ́КТ, -а, *ч.* У Стародавньому Римі – один з особистих сервітутів, що полягає в праві особи користуватися чужою власністю.
УЗУФРУКТА́РІЙ, -я, *ч.* Назва власника особистого сервітуту, тобто особи, яка має персональне право користуватися чужою власністю.
УЗЬКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Те саме, що **вузьки́й**.
УЗЯ́ТИ (ВЗЯ́ТИ), візьму́, ві́зьмеш; *мин. ч.* узя́в, -ла́, -ло́; *наказ. сп.* візьми́; *док.* 1. *перех.* Ухопити рукою (руками) або яким-небудь знаряддям. 2. *перех.* Здобути, дістати. // Купити, придбати. // Прийняти, одержати або привласнити собі у володіння, для користування. 3. *перех.* Захопити, зайняти якусь територію, стратегічний об'єкт, населений пункт і т. ін.; завоювати. // *кого.* Перемогти, захопити в бою. 4. *перех.* Позичити в когось. 5. *перех.* Стягнути з кого-небудь (податки, гроші за товар тощо). // Одержати плату за роботу. // Загарбати, привласнити. 6. *перех.* Йдучи, їдучи куди-небудь, захопити когось або щось з собою, для себе. // Забрати когось звідки-небудь, від чогонебудь. *Узяти за дитину.* 7. *перех.* Прийняти, найняти, поставити на роботу. 8. *перех.* Схопити, силою затримати кого-небудь; заарештувати. *Узяти під арешт.* 9. *перех.* Женитися. *Узяти за дружину.* 10. *перех.* Подолати якусь ділянку шляху, перешкоду і т. ін., впоратися з тим, що вимагає певних фізичних зусиль. // Долаючи труднощі, виявляючи вміння, підготовленість, домогтися певного результату (в змаганні тощо). 11. *неперех., розм.* Змінити напрям руху, відхилитися від попереднього напряму; повернути. 12. *неперех., чим.* Мати перевагу в чомусь. 13. *перех., перен.* Охопити кого-небудь, опанувати кимсь (про певні почуття, душевні хитання, слабості і т. ін.). 14. *неперех.* Уживається при дієсловах у значенні початку виконання дії. // Уживається зі спол. т а й наступним дієсл. для вираження раптової або несподіваної дії. 15. *перех., діал.* Одягти, взути. 16. *перех., рідко.* Прийняти за кого-, що-небудь. 17. *перех.* Впіймати, виловити (рибу). 18. *перех., розм., рідко.* Те саме, що **запроси́ти**[1]. 19. *в інфін. і наказ. сп., перех.* Уживається для виріжнення, називання в розповіді кого-, чого-небудь як прикладу, як такого, хто (що) вартий (варте) розгляду, уваги.
УЗЯ́ТИЙ (ВЗЯ́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **узя́ти** 1 – 10, 16 – 18. // **узя́то**, *безос. присудк. сл.* ** **Ра́зом узя́ті (узя́те)** – уживається для виріжнення, називання в розповіді кого-, чого-небудь як єдиного цілого.
УЗЯ́ТИСЯ (ВЗЯ́ТИСЯ), візьму́ся, ві́зьмешся; *мин. ч.* узя́вся (взя́вся), -ла́ся, -ло́ся; *наказ. сп.* візьми́ся, візьмі́ться; *док.* 1. Охопити що-небудь рукою (руками). 2. *за що.* Почати діяти певним знаряддям; приступити до роботи над чим-небудь. 3. *за що, до чого, а також з інфін.* Почати що-небудь; приступити до якоїсь справи, виконання чогось. // Зголоситися, погодитися на що-небудь, на якусь роботу, справу. 4. *до кого, за кого.* Застосувати до кого-небудь рішучі дії, заходи. // Почати картати когось, докоряти комусь. 5. *перен., на що, до чого, рідко.* Удатися до чого-небудь, до яких-небудь дій, заходів. 6. *заст.* Одружитися. 7. З'явитися, виникнути. // Переміщаючись, ідучи, їдучи, летячи, з'явитися де-небудь. 8. *до чого, за що.* Прилипнути, пристати. 9. *чим.* Покритися або оповитися чим-небудь. 10. *чим.* Пройнятися чим-небудь; набути певного виразу (про обличчя, очі і т. ін., в яких відбиваються якісь почуття). 11. *на що, безос., розм.* Наблизитися до певного віку, часу і т. ін. 12. *перев. 3 ос., розм.* Впійматися на вудку (про рибу).
УЗЯ́ТОК (ВЗЯ́ТОК), -тку, *ч., с. г.* Здобич, яку беруть бджоли з квіток медоносних рослин. // Кількість меду, зібраного в пасіці або в окремому вулику за певний проміжок часу.
УЗЯТТЯ́ (ВЗЯТТЯ́), -я́, *с.* Дія за знач. **узя́ти** 3, 10.
УЇДА́ННЯ, УЇДА́ТИ(СЯ), УЇ́ДЛИВИЙ, УЇ́ДЛИВІСТЬ, УЇ́ДЛИВО *див.* **в'їда́ння, в'їда́ти(ся)** і т. д.
УЇ́ЖДЖА́ТИ[1] *і* **(В'ЇЖДЖА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УЇ́ХАТИ (В'Ї́ХАТИ)**, уї́ду, уї́деш, *док., розм., рідко.* Долати якусь відстань.
УЇЖДЖА́ТИ[2] *див.* **в'їжджа́ти**[1].
УЇ́ЖДЖЕНИЙ (В'Ї́ЖДЖЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уї́здити**. // **уї́жджено**, *безос. присудк. сл.*
УЇ́ЖНО *див.* **в'ї́жно**.
УЇ́ЗД *див.* **в'ї́зд**.
УЇ́ЗДИТИ (В'Ї́ЗДИТИ), уї́жджу, уї́здиш, *док., перех.* Багато, довго їздячи, укочувати, робити рівним, твердим (дорогу, шлях і т. ін.); уторувати.
УЇ́ЗДИТИ *див.* **в'їжджа́ти**[1].
УЇ́ЗНИЙ *див.* **в'ї́зний**.
УЇК-Е́НД, -у, *ч.* Час відпочинку з суботи до понеділка; розваги в цей час.
УЇКСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; м'які жовті кристали або радіально-волокнисті агрегати з восковим чи шовковистим блиском.
УЇ́ЛИЙ, -а, -е, *зах.* Уїдливий.
УЇ́СТИ[1] **(В'Ї́СТИ)**, уї́м, уї́сі, *док., розм.* Поїсти доволі, досхочу; наїстися.
УЇ́СТИ[2] *див.* **в'їда́ти**.
УЇ́СТИСЯ[1] **(В'Ї́СТИСЯ)**, уї́мся, уї́сися, *док., розм.* 1. Поїсти доволі, досхочу; наїстися. 2. Погладшати, поповніти від споживання великої кількості їжі.
УЇ́СТИСЯ[2] *див.* **в'їда́тися**.
УЇТЕНАГЕМО́Т, -у, *ч.* Те саме, що **уїтенагемо́т**.
УЇТЛЕ́НДЕРИ, -ів, *мн.* В кінці 19 ст. – англійські переселенці в південноафриканські республіки Трансвааль і Оранжеву.
УЇ́ХАТИ[1] *див.* **уїжджа́ти**[1].
УЇ́ХАТИ[2] *див.* **в'їжджа́ти**[1].
УЙГУ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **уйгу́р**, -а, *ч.*; **уйгу́рка**, -и, *ж.*). Народність, що становить основне населення деяких західних районів Китаю, а також живе на території Казахстану, Киргизії та Узбекистану.
УЙГУ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **уйгу́ри**. ** **Уйгу́рська мо́ва** – мова уйгурів; належить до тюркських мов.
УЙМА́К, -а́, *ч., іст.* Захоплений у неволю, бранець.
УЙМА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УЙНЯ́ТИ**, уйму́, уйме́ш, *док., перех., діал.* Зменшувати що-небудь, робити не таким помітним, відчутним. // Віднімати, відбирати. ** **Уйма́ти че́сті** *кому* – принижувати кого-небудь; порочити.
УЙМА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УЙНЯ́ТИСЯ**, -уйму́ся, -уйме́шся, *док., діал.* 1. *за ким – чим.* Заступатися (у 1 знач.). 2. Зменшуватися.
УЙМИ́ТИ, -млю, -ме́ш, *док., перех., зах.* Те саме, що **уйня́ти**.
УЙНЯ́ТИ *див.* **уйма́ти**.
УЙНЯ́ТИСЯ *див.* **уйма́тися**.
УЙТЕНАГЕ́МОТ, -а, *ч.* Рада знаті в англо-саксонських королівствах Англії в 6 – 11 ст.
УЙТИ́ *див.* **ухо́дити**[3].
УКА́ЖЧИК, -а, *ч., розм.* Особа, яка вказує іншим, що і як робити, яким чином діяти.
УКА́ЖЧИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **ука́жчик**.
УКА́З, -у, *ч.* Постанова, розпорядження найвищого органу влади або глави держави, що має силу закону. // *розм.* Наказ, вказівка. ** **Не ука́з**, *у знач. присудк. сл., кому* – хто-небудь не є авторитетом для когось; що-небудь не може бути підставою для чогось, вказівкою для когось.
УКА́ЗАНИЙ (ВКА́ЗАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **указа́ти** 1. // **ука́зано**, *безос. присудк. сл.*
УКА́ЗАНІСТЬ (ВКА́ЗАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ука́заний**.
УКАЗА́ННЯ (ВКАЗА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **указа́ти**.
УКАЗА́ТИ *див.* **ука́зувати**.
УКАЗІ́ВКА *див.* **вказі́вка**.
УКАЗІВНИ́Й *див.* **вказівни́й**.
УКАЗІВНИ́К *див.* **вказівни́к**.
УКА́ЗКА, -и, *ж.* 1. Довга паличка, якою що-небудь показують, указують. ** **Ла́зерна указка** – невеличкий лазерний апарат-ліхтарик, що створює червону пляму (точку на карті або на класній дошці тощо). 2. *розм.* Який-небудь знак (напис, стрілка, віха і т. ін.), що повідомляє про щось, показує напрям кудись, до чогось тощо. 3. *розм.* Вказівка, розпорядження, порада.
УКА́ЗНИК (ВКА́ЗНИК), -а, *ч., розм.* Те саме, що **ука́жчик**.
УКА́ЗУВАННЯ (ВКА́ЗУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ука́зувати (вка́зувати)**.
УКА́ЗУВАТИ (ВКА́ЗУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УКАЗА́ТИ (ВКАЗА́ТИ)**, укажу́, ука́жеш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Жестом, рухом, спрямованим кудись, на когось, щось, привертати до кого-, чого-небудь увагу; показувати. *Указувати дорогу.* 2. *неперех., на що.* Відзначати, виріжняти, називати що-небудь, роблячи відомим, помітним. 3. *неперех., на що і зі спол.* що. Звертаючи увагу на що-небудь, пояснювати, розкривати його сутність. 4. *неперех., кому, розм.* Наказувати кому-небудь, робити зауваження, давати розпорядження, повчати. 5. *неперех., на що.* Свідчити про що-небудь.
УКА́ЗУВАТИСЯ (ВКА́ЗУВАТИСЯ), -ується, *недок.* Пас. до **ука́зувати** 1.
УКА́ЗУЮЧИЙ (ВКА́ЗУЮЧИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ука́зувати**.
УКАЛІ́ЧЕНИЙ (ВКАЛІ́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **укалі́чити**.
УКАЛІ́ЧИТИ (ВКАЛІ́ЧИТИ), -ію, -ієш, *док., діал.* Скалічити.
У́КАННЯ, -я, *с., лінгв.* Заміна о звуком у внаслідок нерозріжнення в ненаголошеній позиції.
УКА́ПАНИЙ (ВКА́ПАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ука́пати (вка́пати)**
УКА́ПАТИ[1] *див.* **ука́пувати**[1].
УКА́ПАТИ[2] *див.* **вка́пувати**[1].
УКАПІ́СТИ, -ів, *мн., іст.* Члени комуністичної партії, утвореної у 1920 р., яка стояла на засадах національної самостійності.
УКА́ПНУТИ *див.* **вка́пнути**.
УКА́ПУВАННЯ (ВКА́ПУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ука́пувати (вка́пувати)**.
УКА́ПУВАТИ[1] **(ВКА́ПУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УКА́ПАТИ (ВКА́ПАТИ)**, -аю, -аєш, *док., перех.* Покривати що-небудь краплями; обкапувати.
УКА́ПУВАТИ[2] *див.* **вка́пувати**[1].
УКА́РАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **укара́ти**.
УКАРА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **укара́ти**.
УКАРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., діал.* Покарати.
УКАРБО́ВАНИЙ, УКАРБО́ВУВАННЯ, УКАРБО́ВУВАТИ, УКАРБО́ВУВАТИСЯ, УКАРБУВА́ТИ, УКАРБУВА́ТИСЯ *див.* **вкарбо́ваний, вкарбо́вування** і т. д.
УКА́ТУВАННЯ, -я, *с., спец.* У лижному і ковзанярському спорті – тренувальне катання на лижах, ковзанах для набуття необхідної форми.
УКА́ЧАНИЙ (ВКА́ЧАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **укача́ти**.
УКА́ЧАНІСТЬ (ВКА́ЧАНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан за знач. **ука́чаний**.
УКАЧА́ТИ *див.* **ука́чувати**.
УКАЧА́ТИСЯ *див.* **ука́чуватися**.
УКА́ЧУВАННЯ (ВКА́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ука́чувати**.
УКА́ЧУВАТИ (ВКА́ЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УКАЧА́ТИ (ВКАЧА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Качаючи, обвалювати в чомусь. // Качаючи по чомусь, убирати в щось, забруднювати. 2. Подавати газ, рідину куди-небудь за допомогою помпи, насоса.
УКА́ЧУВАТИСЯ (ВКА́ЧУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УКАЧА́ТИСЯ (ВКАЧА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Качаючись, обвалюватися в чомусь, убиратися в щось. 2. *тільки док., розм.* Покачатися досхочу, вволю. 3. *тільки недок.* Пас. до **ука́чувати (вка́чувати)**.
УКВІ́ТЧАНИЙ (ВКВІ́ТЧАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уквітча́ти**. // **уквітчано (вквітчано)**, *безос. присудк. сл.*
УКВІ́ТЧАНІСТЬ (ВКВІ́ТЧАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уквітчаний**.
УКВІТЧА́ННЯ (ВКВІТЧА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уквітча́ння**.
УКВІТЧА́ТИ *див.* **уквітчувати**.
УКВІТЧА́ТИСЯ *див.* **уквітчуватися**.
УКВІ́ТЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уквітчувати**.
УКВІ́ТЧУВАТИ (ВКВІ́ТЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УКВІТЧА́ТИ (ВКВІТЧА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. Убирати, прикрашати квітками, зіллям, зеленню. // Взагалі прикрашати чим-небудь. 2. Бути прикрасою чому-небудь (про рослини).
УКВІ́ТЧУВАТИСЯ (ВКВІ́ТЧУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УКВІТЧА́ТИСЯ (ВКВІТЧА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Убиратися, прикрашатися квітками, зіллям, зеленню.
УКИДА́ННЯ, УКИДА́ТИ, УКИДА́ТИСЯ, УКИ́НУТИ, УКИ́НУТИ, УКИ́НУТИСЯ *див.* **вкида́ння, вкида́ти** і т. д.
У́КИЙ, -а, -е, *зах.* Вчений, навчений.
УКИ́НУТИ *див.* **вки́нути**.
УКИ́НУТИЙ *див.* **вки́нутий**.
УКИПА́ННЯ (ВКИПА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **укипа́ти (вкипа́ти)**.
УКИПА́ТИ (ВКИПА́ТИ), -а́є, *недок.*, **УКИПІ́ТИ (ВКИПІ́ТИ)**, -пи́ть, *док.* 1. Доходити до готовності під час кипіння, варіння. 2. *перен., розм.* Раптово робитися непорушним.
УКИПІ́ТИ *див.* **укипа́ти**.
УКИСА́ННЯ (ВКИСА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **укиса́ти (вкиса́ти)**.
УКИСА́ТИ (ВКИСА́ТИ), -а́є, *недок.*, **УКИ́СНУТИ (ВКИ́СНУТИ)**, -не, *док.* Закисаючи, доходити до готовності.
УКИ́СНУТИ *див.* **укиса́ти**.
УКІ́ЙО-Е, *невідм., ж.* Школа в японському образотворчому мистецтві, що склалася на початку 17 ст.
УКІЛЬКАНА́ДЦЯТЕРО, УКІНЕ́ЦЬ, УКІНЦІ́ *див.* **вкільканадцятеро, вкіне́ць** і т. д.
УКІ́НЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Який має належну підготовку, вміння, з належною освітою.
УКІ́НЧЕННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **укі́нчити**.
УКІ́НЧИТИ, -чу, -чиш, *док., діал.* Закінчити.
УКІ́С[1] **(ВКІС)**, уко́су, *ч., с. г.* 1. Дія за знач. **укоси́ти**. 1. 2. Кількість скошеного хліба, сіна за один раз, за день, за сезон і т. ін.
УКІ́С[2] **(ВКІС)**, уко́су, *ч.* Похила, спадиста поверхня; схил гори, берега; бічна поверхня насипу залізниці, дороги і т. ін. *Іти під укіс. Пускати під укіс.*
УКІ́СНИЙ[1] **(ВКІ́СНИЙ)**, -а, -е, *с. г.* Прикм. до **укі́с** 1. *Укісна площа.*
УКІ́СНИЙ[2] **(ВКІ́СНИЙ)**, -а, -е. Прикм. до **укі́с**[2].
УКЛА́Д, -у, *ч.* 1. Порядок, який був установлений або склався (у житті, побуті, родині, установі і т. ін.). 2. Тип, форма господарства певної суспільно-економічної формації. 3. *заст.* Умова, угода, договір. 4. *діал.* Зовнішній вигляд; зовнішність.
УКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до **укладання**.
УКЛАДА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто укладає що-небудь; фахівець з укладання чого-небудь.
УКЛАДА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **укладальник**.

УКЛАДА́ННЯ[1] **(ВКЛАДА́ННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **уклада́ти**[1] 1, 2, 5 – 7.

УКЛАДА́ННЯ[2] *див.* **вклада́ння**[1].

УКЛАДА́ТИ[1] **(ВКЛАДА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УКЛА́СТИ (ВКЛА́СТИ)**, -аду́, -аде́ш, *док.*, *перех.* 1. Поміщати де-небудь, складати кудись. // Складати, пакувати речі, збираючись або збираючи когось у дорогу. // Класти, розміщувати, розташовувати що-небудь у певному порядку. // Будувати що-небудь, складаючи з окремих частин. *Укладати волосся.* 2. Примушувати кого-небудь або допомагати комусь лягти для сну, відпочинку і т. ін. 3. *тільки док.*, *розм.* Убити. 4. *перев. док.*, *розм.* Їсти; дуже багато з'їсти. 5. *тільки з початковим "у"*. Офіційно домовлятися про що-небудь, визначаючи умови, складати (угоду, союз і т. ін.). 6. *тільки з початковим "у"*. Складати, упорядковувати (словник, збірник і т. ін.), створювати що-небудь певним чином. 7. *тільки з початковим "у"*. Накреслювати, намічати (план і т. ін.). // Робити здогади, намагатися передбачити. // Проводити певним чином.

УКЛАДА́ТИ[2] *див.* **вклада́ти** 1.

УКЛАДА́ТИСЯ[1] **(ВКЛАДА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УКЛА́СТИСЯ (ВКЛА́СТИСЯ)**, -аду́ся, -аде́шся, *док.* 1. Складати, пакувати речі, збираючись у дорогу. 2. Розташовуватися на відпочинок, готуватися до сну. 3. *тільки з початковим "у"*. Утворюватися з окремих елементів, виникати на основі чогось; розміщуватися в певному порядку. // Змінюючись, розвиваючись, набувати якоїсь форми; вироблятися, встановлюватися. 4. *тільки недок.* Пас. до **уклада́ти**[1] 1, 2, 5 – 7. ** **Не вклада́ється в голові** – важко зрозуміти, збагнути, допустити що-небудь.

УКЛАДА́ТИСЯ[2] *див.* **вклада́тися**[1].

УКЛАДА́Ч, -а́, *ч.* Той, хто що-небудь укладає, упорядковує. *Укладачі словника.*

УКЛАДА́ЧКА, -и. Жін. до **уклада́ч**.

УКЛА́ДЕНИЙ[1] **(ВКЛА́ДЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **укла́сти**[1]. // **укла́дено (вкла́дено)**, *безос. присудк. сл.*

УКЛА́ДЕНИЙ[2] *див.* **вкла́дений**[1].

УКЛА́ДЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **укла́дений**.

УКЛА́ДЕННЯ[1] **(ВКЛА́ДЕННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **укла́сти**[1].

УКЛА́ДЕННЯ[2]. Те саме, що **вкла́дення**[1].

УКЛА́ДИСТИЙ *див.* **вкла́дистий**.

УКЛА́ДИСТІСТЬ *див.* **вкла́дистість**.

УКЛА́ДКА *див.* **вкла́дка**.

УКЛАДНИ́Й *див.* **вкладни́й**.

УКЛА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **укладни́й**.

УКЛА́НДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **укла́ндати**.

УКЛА́НДАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Убити. // Розірвати (про звіра). 2. *перен.* Умовити.

УКЛА́СТИ[1] *див.* **уклада́ти** 1.

УКЛА́СТИ[2] *див.* **вклада́ти**[1].

УКЛА́СТИСЯ[1] *див.* **уклада́тися**[1].

УКЛА́СТИСЯ[2] *див.* **вклада́тися** 1.

УКЛЕ́ЄНИЙ, УКЛЕ́ЇТИ, УКЛЕ́ЙКА, УКЛЕ́ПАНИЙ, УКЛЕПА́ТИ, УКЛЕПА́ТИСЯ, УКЛЕ́ПУВАТИ, УКЛЕ́ЮВАННЯ, УКЛЕ́ЮВАТИ, УКЛЕ́ЮВАТИСЯ *див.* **вкле́єний, вкле́їти** і т. д.

УКЛЕ́Я, -ї, *ж.* Риба родини коропових.

УКЛИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УКЛИ́КАТИ**, -ичу, -ичеш, *док.*, *перех.*, *розм.*, *рідко.* Закликати, запрошувати.

УКЛИ́НЕНИЙ, УКЛИ́НЕННЯ, УКЛИНИ́ТИ, УКЛИНИ́ТИСЯ, УКЛИ́НЮВАННЯ, УКЛИ́НЮВАТИ, УКЛИ́НЮВАТИСЯ *див.* **вкли́нений, вкли́нення** і т. д.

УКЛІ́Н, -ло́ну, *ч.* 1. Нахиляння голови або верхньої частини тулуба на знак вітання, пошани і т. ін. *Віддавати уклін.* ** **Земни́й (низьки́й) уклі́н**: а) дуже низьке нахиляння верхньої частини тулуба або голови для вираження пошани; б) словесне вираження глибокої пошани, вдячності кому-, чому-небудь. 2. Вітання кому-небудь, передане письмово, у листі, або через іншу особу.

УКЛІ́ННИЙ, -а, -е. Який виражає пошану; шанобливий. // Який виражає покору, смиренність. ** **Уклі́ннє прохА́ння**, *заст.* – ввічлива форма прохання.

УКЛІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Шанобливість. // Покірливість.

УКЛІ́ННО. Присл. до **уклі́нний**. ** **Уклі́нно прошу́** – шанобливо-ввічлива форма прохання. **Уклі́нно дя́кую** – шанобливо-ввічлива форма подяки.

УКЛО́Н, -у, *ч.*, *спец.* 1. Частина залізничної колії, яка лежить під кутом до горизонту і залежно від напрямку руху поїзда називається спуском або підйомом. // Взагалі похила частина шляху. 2. *гірн.* Похила підземна виробка, яка не має безпосереднього виходу на земну поверхню і призначена для піднімання вантажів. 3. *геод.* Перелом профілю земної поверхні у напрямку вниз.

УКЛОНИ́ТИ, -лоню́, -ло́ниш, *док.*, *переж.*, *заст.* Схилити, нахилити.

УКЛОНИ́ТИСЯ *див.* **уклоня́тися**.

УКЛО́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **укло́н**.

УКЛО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **укло́нний**.

УКЛО́ННО. Присл. до **укло́нний**.

УКЛОНОМІ́Р, -а, *ч.*, *геод.* Прилад для вимірювання величини уклону.

УКЛОНОМІ́РНИЙ, -а, -е, *геод.* Стос. до уклономіра.

УКЛОНОПОКА́ЖЧИК, -а, *ч.* Шляховий знак, що показує наявність уклону та його величину.

УКЛОНЯ́ТИСЯ (ВКЛОНЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УКЛОНИ́ТИСЯ (ВКЛОНИ́ТИСЯ)**, -лоню́ся, -ло́нишся, *док.* 1. *кому і без додатка.* Нахиляти голову або верхню частину тулуба на знак вітання, пошани і т. ін. // *чому.* Відвідувати що-небудь, виявляючи свою пошану. 2. *перед ким – чим.* Бути великим прихильником, шанувальником кого-, чого-небудь. 3. *кому.* Вітати кого-небудь письмово, у листі, або через іншу особу, виражаючи пошану. 4. *кому, перед ким.* Принижуватися, запобігати перед ким-небудь; покорятися комусь.

УКЛЮ́НУТИСЯ (ВКЛЮ́НУТИСЯ), -неться, *док.*, *розм.* Несподівано стати наявним, з'явитися, завестися.

УКЛЮЧА́ННЯ, УКЛЮЧА́ТИ(СЯ), УКЛЮ́ЧЕНИЙ *див.* **включа́ння, включа́ти(ся), включений** та ін.

УКЛЯКА́ННЯ (ВКЛЯКА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уклякА́ти**.

УКЛЯКА́ТИ (ВКЛЯКА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УКЛЯ́КНУТИ** *і* **УКЛЯ́КТИ (ВКЛЯ́КТИ)**, -кну, -кнеш; *мин. ч.* укля́к, -ла, -ло і укля́кнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Ставати, падати (на коліна). 2. Взагалі опускатися на землю, припадати до неї. 3. Дерев'яніти, терпнути від холоду, незручного положення і т. ін. 4. Хилитися, никнути (про злаки); робитися сухим, негнучким (про рослини взагалі). 5. Втрачати енергію, бадьорість, впадати в пригнічений настрій. 6. Ставати нерухомим, завмирати (від несподіванки, страху і т. ін.). 7. *тільки док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **замо́вкнути**.

УКЛЯ́КЛИЙ (ВКЛЯ́КЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **укля́кти** 1 – 6.

УКЛЯ́КЛІСТЬ (ВКЛЯ́КЛІСТЬ), -лості, *ж.* Абстр. ім. до **укля́клий**.

УКЛЯ́КНУТИ (ВКЛЯ́КНУТИ) *див.* **уклякА́ти**.

УКЛЯ́КТИ (ВКЛЯ́КТИ) *див.* **уклякА́ти**.

УКМІ́ТИТИ (ВКМІ́ТИТИ) *див.* **укміча́ти**.

УКМІЧА́ННЯ (ВКМІЧА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **укміча́ти**.

УКМІЧА́ТИ (ВКМІЧА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УКМІ́ТИТИ (ВКМІ́ТИТИ)**, -ічу, -ітиш, *док.*, *перех. і зі спол.* що, *діал.* Помічати.

УКО́ВЗАТИ *див.* **уко́взувати**.

УКО́ВЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уко́взувати**.

УКО́ВЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УКО́ВЗАТИ**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Ковзаючи по снігу, робити його слизьким, наче лід.

УКО́ВУВАННЯ *див.* **вко́вування**.

УКО́ВУВАТИ *див.* **вко́вувати**.

УКОДО́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **укодо́кати**.

УКОДО́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **укодо́кати**.

УКОДО́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Втомити, змучити.

УКО́ЄНИЙ *див.* **вко́єний**.

УКО́ЇТИ[1] **(ВКО́ЇТИ)**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.*, *розм.* Учинити що-небудь, перев. недобре.

УКО́ЇТИ[2] **(ВКО́ЇТИ)**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.*, *діал.* Заспокоїти, угамувати.

УКО́ЇТИСЯ[1] **(ВКО́ЇТИСЯ)**, -о́їться, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **ско́їтися**.

УКО́ЇТИСЯ[2] **(ВКО́ЇТИСЯ)**, -о́юся, -о́їшся, *док.*, *діал.* Заспокоїтися, угамуватися.

УКО́Л, -у, *ч.* 1. Втикання чого-небудь гострого, що подразнює, завдає болю або ранить. 2. *перен.* Слова, вчинок, що прикро вражають, ображають. 3. Підшкірне, внутрішньом'язове і т. ін. впорскування лікувальних речовин; ін'єкція, заштрик.

УКО́ЛЕНИЙ *див.* **вко́лений**.

УКОЛИ́САНИЙ (ВКОЛИ́САНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уколиса́ти**.

УКОЛИСА́ТИ *див.* **уколи́сувати**.

УКОЛИ́СУВАННЯ (ВКОЛИ́СУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уколи́сувати**.

УКОЛИ́СУВАТИ (ВКОЛИ́СУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УКОЛИСА́ТИ (ВКОЛИСА́ТИ)**, -ишу́, -и́шеш *і рідко* -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Колишучи, присипляти, примушувати заснути дитину. // Легким одноманітним погойдуванням, похитуванням, одноманітними звуками, музикою наганяти сон, дрімоту. 2. *перен.* Втішати, заспокоювати. // Заглушати, тамувати.

УКО́ЛО, *присл.*, *діал.* Довкола.

УКОЛО́ТИ[1] *див.* **уко́лювати**[1].

УКОЛО́ТИ[2] *див.* **вко́лювати**[1].

УКО́ЛОТИЙ[1] **(ВКО́ЛОТИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уколо́ти**[1].

УКО́ЛОТИЙ[2] *див.* **вко́лотий**[1].

УКОЛО́ТИСЯ *див.* **уко́люватися**[1].

УКОЛО́ШКАНИЙ (ВКОЛО́ШКАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уколо́шкати (вколо́шкати)**.

УКОЛО́ШКАТИ (ВКОЛО́ШКАТИ), -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *фам.* Те саме, що **уби́ти**[1] 1.

УКОЛУ́ПАНИЙ (ВКОЛУ́ПАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уколупну́ти (вколупну́ти)**.

УКОЛУ́ПУВАТИ (ВКОЛУ́ПУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УКОЛУПА́ТИ (ВКОЛУПА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Колупаючи, відділяти частину від чогось; набрати колупаючи.

УКОЛУПА́ТИ *див.* **уколу́пувати**.

УКОЛУПНУ́ТИ (ВКОЛУПНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **уколу́пувати**.

УКОЛУ́ПУВАННЯ (ВКОЛУ́ПУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уколу́пувати (вколу́пувати)**.

УКОЛЬНУ́ТИ (ВКОЛЬНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **уко́лювати**[1].

УКО́ЛЮВАННЯ *див.* **вко́лювання**.

УКО́ЛЮВАТИ[1] **(ВКО́ЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*, **УКОЛО́ТИ (ВКОЛО́ТИ)**, -олю́, -о́леш, *док.*, *перех.* 1. Подразнювати, завдавати болю або ранити, встромляючи що-небудь гостре. 2. *перен.* Прикро вражати, ображати кого-небудь якимись словами, вчинком. // Раптово викликати неприємне гостре відчуття.

УКО́ЛЮВАТИ[2] *див.* **вко́лювати**[1].

УКО́ЛЮВАТИСЯ[1] **(ВКО́ЛЮВАТИСЯ)**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **УКОЛО́ТИСЯ (ВКОЛО́ТИСЯ)**, -олю́ся, -о́лешся, *док.* Уколювати себе чим-небудь.

УКО́ЛЮВАТИСЯ[2] *див.* **вко́люватися**[1].

УКОМПЛЕКТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **укомплектува́ти**. // **укомплекто́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* Повний, з повним складом кого-, чого-небудь.

УКОМПЛЕКТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **укомплекто́ваний**.

УКОМПЛЕКТО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія на знач. **укомплекто́вувати** і **укомплекто́вуватися**. *Укомплектовування штатів.*

УКОМПЛЕКТО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УКОМПЛЕКТУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Комплектуючи, повністю забезпечувати працівниками, особовим складом: робити повний комплект. // Забезпечувати, споряджати чим-небудь до комплекту.

УКОМПЛЕКТО́ВУВАТИСЯ, -ується, *недок.*, **УКОМПЛЕКТУВА́ТИСЯ**, -у́ється, *док.* 1. Комплектуючись, повністю забезпечуватися працівниками, особовим складом; ставати повним комплектом. 2. *тільки недок.* Пас. до **укомплекто́вувати**.

УКОМПЛЕКТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **укомплектува́ти** і **укомплектува́тися**.

УКОМПЛЕКТУВА́ТИ *див.* **укомплекто́вувати**.

УКОМПЛЕКТУВА́ТИСЯ *див.* **укомплекто́вуватися**.

УКОМПОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **укомпонува́ти**.

УКОМПОНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **укомпоно́ваний**.

УКОМПОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш. Док. до **компонува́ти**.

УКОНА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док.*, *зах.* Сильно втомитися.

УКОНТЕНТО́ВАНИЙ (ВКОНТЕНТО́ВАНИЙ), -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **уконтентува́ти**.

УКОНТЕНТО́ВУВАННЯ (ВКОНТЕНТО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уконтенто́вувати**.

УКОНТЕНТО́ВУВАТИ (ВКОНТЕНТО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УКОНТЕНТУВА́ТИ (ВКОНТЕНТУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *заст.* 1. Задовольняти, вдовольняти. 2. Щедро пригощати, годувати, напувати.

УКОНТЕНТУВА́ННЯ (ВКОНТЕНТУВА́ННЯ), -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **уконтентува́ти**.

УКОНТЕНТУВА́ТИ *див.* **уконтенто́вувати**.

УКОНТЕНТУВА́ТИСЯ (ВКОНТЕНТУВА́ТИСЯ), -у́юся, -у́єшся, *док.*, *заст.* 1. Задовольнитися, вдовольнитися. 2. Пригоститися, наїстися, напитися досхочу.

УКО́ПАНИЙ[1] **(ВКО́ПАНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **укопа́ти**[1].

УКО́ПАНИЙ[2] *див.* **вко́паний**[1].

УКОПА́ТИ[1] *див.* **уко́пувати**[1].

УКОПА́ТИ[2] *див.* **вко́пувати**[1].

УКОПА́ТИСЯ *див.* **вко́пуватися**.

УКО́ПУВАННЯ *див.* **вко́пування**.

УКО́ПУВАТИ[1] **(ВКО́ПУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, *рідко*, **УКОПА́ТИ (ВКОПА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Викопати, вирити з землі що-небудь, накопати чогось. // Викопати, вирити в землі (яму, криницю і т. ін.).

УКО́ПУВАТИ[2] *див.* **вко́пувати** 1.

УКО́ПУВАТИСЯ, УКОРЕНИ́ТИ, УКОРЕНИ́ТИСЯ, УКОРІ́НЕНИЙ, УКОРІ́НЕННЯ, УКОРІ́НЮВАННЯ, УКОРІ́НЮВАТИ, УКОРІ́НЮВАТИСЯ, УКОРІНЯ́ТИ, УКОРІНЯ́ТИСЯ *див.* **вко́пуватися, вкорени́ти** і т. д.

УКОРОТИ́ТИ *див.* **укоро́чувати**.

УКОРОТИ́ТИСЯ *див.* **укоро́чуватися**.

УКОРОЧА́ТИ *див.* **укоро́чувати**.

УКОРО́ЧЕНИЙ (ВКОРО́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **укороти́ти**. // **укоро́чено (вкоро́чено)**, *безос. присудк. сл.*

УКОРО́ЧЕНІСТЬ (ВКОРО́ЧЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **укоро́чений**.

УКОРО́ЧЕННЯ (ВКОРО́ЧЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **укороти́ти** і **укороти́тися**.

УКОРО́ЧУВАННЯ (ВКОРО́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **укоро́чувати** і **укоро́чуватися**.

УКОРО́ЧУВАТИ (ВКОРО́ЧУВАТИ), -ую, -уєш *і заст.* **УКОРОЧА́ТИ (ВКОРОЧА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УКОРОТИ́ТИ (ВКОРОТИ́ТИ)**, -очу́, -о́тиш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь коротшим, меншим за довжиною, ніж звичайно, ніж потрібно. 2. Робити що-небудь менш тривалим у часі.

УКОРО́ЧУВАТИСЯ (ВКОРО́ЧУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **УКОРОТИ́ТИСЯ (ВКОРОТИ́ТИСЯ)**, -о́титься, *док.* 1. Ставати коротшим, меншим за довжиною. 2. Ставати менш тривалим у часі.

УКОСИ́ТИ (ВКОСИ́ТИ), -ошу́, -о́сиш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Косячи, одержати, здобути трохи або якусь кількість. 2. *неперех.*, *за ким, з ким*, *розм.* Косячи, встигати за ким-небудь, бути нарівні з кимось.

УКОСИ́ТИСЯ *див.* **вко́шуватися**.

УКО́СОМ, *присл.*, *зах.* Скоса.

УКО́СЬКАНИЙ (ВКО́СЬКАНИЙ), -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **уко́ськати**.

УКО́СЬКАТИ *див.* **уко́ськувати**.

УКО́СЬКАТИСЯ *див.* **уко́ськуватися**.

УКО́СЬКУВАННЯ (ВКО́СЬКУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уко́ськувати**.

УКО́СЬКУВАТИ (ВКО́СЬКУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УКО́СЬКАТИ (ВКО́СЬКАТИ)**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Приборкувати, заспокоювати (тварину, перев. коня). 2. *перен.* Умовляючи, втихомирювати (людину) або знаходити шляхи для порозуміння, згоди і т. ін. // Страхаючи, діючи силою, примушувати стати покірним, слухняним. // *тільки док.* Убити.

УКО́СЬКУВАТИСЯ (ВКО́СЬКУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УКО́СЬКАТИСЯ (ВКО́СЬКАТИСЯ)**, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Заспокоюватися, втихомирюватися.

УКОТИ́ТИ[1] *див.* **уко́чувати**[1].

УКОТИ́ТИ[2] *див.* **вко́чувати**[1].

УКОТИ́ТИСЯ[1] *див.* **уко́чуватися**[1].

УКОТИ́ТИСЯ[2] *див.* **вко́чуватися**[1].

УКО́ТРЕ *див.* **вко́тре**.

УКО́ХАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, кого надзвичайно кохають, люблять; улюбленець.
УКО́ХАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до укоха́ти. // *у знач. прикм.* Який викликає до себе любов, користується любов'ю; улюблений, любий. 2. *у знач. прикм.* Який свідчить про постійний добрий нагляд і піклування.
УКО́ХАНКА, -и. Жін. до уко́ханець. *Укоханка публіки.*
УКОХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Покохати, полюбити. 2. Те саме, що ви́плекати.
УКОХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *док., розм.* Те саме, що закоха́тися.
УКО́ЧЕНИЙ[1] (ВКО́ЧЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до укоти́ти[1]. 2. *у знач. прикм.* Без вибоїв, грудок, із гладкою поверхнею.
УКО́ЧЕНИЙ[2] *див.* вко́чений[1].
УКО́ЧЕННЯ *див.* вко́чення.
УКО́ЧУВАННЯ[1] (ВКО́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. уко́чувати[1] *і* уко́чуватися[1].
УКО́ЧУВАННЯ[2] *див.* вко́чування[1].
УКО́ЧУВАТИ[1] (ВКО́ЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, УКОТИ́ТИ (ВКОТИ́ТИ), -очу́, -о́тиш, *док., перех.* Робити рівною, гладкою поверхню дороги, шляху і т. ін., їздячи або обробляючи котком.
УКО́ЧУВАТИ[2] *див.* вко́чувати[1].
УКО́ЧУВАТИСЯ[1] (ВКО́ЧУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, УКОТИ́ТИСЯ (ВКОТИ́ТИСЯ), -о́титься, *док.* 1. Ставати рівною, гладкою від їзди чи оброблення котком (про поверхню дороги, шляху і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до уко́чувати 1.
УКО́ЧУВАТИСЯ[2] *див.* вко́чуватися[1].
УКО́ШУВАННЯ *див.* вко́шування.
УКО́ШУВАТИСЯ *див.* вко́шуватися.
УКРА́ВКА, -и, *ж., діал.* Шматок матерії, що залишається після крою.
УКРАДА́ННЯ *див.* вкрада́ння.
УКРАДА́ТИСЯ *див.* вкрада́тися.
УКРА́ДЕНИЙ (ВКРА́ДЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до укра́сти. // укра́дено, *безос. присудк. сл.*
УКРА́ДЛИВИЙ (ВКРА́ДЛИВИЙ), -а, -е. Який підлесливістю, хитрощами і т. ін. намагається викликати довір'я, прихильність до себе. // Який виражає підлесливість, хитрість, нещирість (про голос, манери і т. ін.). // Який відбувається непомітно, обережно, таємно. // Проникливий, м'який.
УКРА́ДЛИВІСТЬ (ВКРА́ДЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. укра́дливий.
УКРА́ДЛИВО (ВКРА́ДЛИВО). Присл. до укра́дливий.
УКРА́ДЬКИ, *присл., зах.* Потай, нишком.
УКРАЇ́НА (ВКРАЇ́НА), -и, *ж.* 1. *заст.* Країна, край. 2. Територія, що знаходиться в межах іншої країни, краю; анклав.
УКРАЇ́НЕЦЬ *див.* украї́нці.
УКРАЇНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Впровадження української культури, мови, звичаїв.
УКРАЇНІ́ЗМ, -у, *ч., лінгв.* Слово або мовний зворот, запозичені з української мови.
УКРАЇНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до українізува́ти. // українізо́вано, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* Який українізувався.
УКРАЇНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. українізо́ваний.
УКРАЇНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Проводити українізацію.
УКРАЇНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* 1. Сприймати, запроваджувати у себе українську культуру, мову, звичаї. 2. Пас. до українізува́ти.
УКРАЇ́НІКА, -и, *ж.* Сукупність чого-небудь, що стосується історії, економіки, культури і т. ін. України. *Відділ україніки в бібліотеці.*
УКРАЇНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з україністики.
УКРАЇНІ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність наук, які вивчають мову, літературу та культуру українського народу.
УКРАЇНІ́СТКА, -и. Жін. до україні́ст.
УКРАЇ́НКА *див.* украї́нці.
УКРАЇНОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із українознавства.
УКРАЇНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про формування й розвиток українського етносу й нації, мови, менталітету, культури тощо.
УКРАЇНОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до українознавства.
УКРАЇНОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який розмовляє, пише українською мовою. 2. Який створюється, видається українською мовою. 3. Населений людьми, які розмовляють українською мовою.
УКРАЇНОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до україномо́вний.
УКРАЇНОФІ́Л, -а, *ч., іст.* Прихильник українців і всього українського; *прот.* українофоб.
УКРАЇНОФІ́ЛКА, -и, *іст.* Жін. до українофі́л.
УКРАЇНОФІ́ЛЬСТВО, -а, *с., іст.* Напрям, склад думок і дій українофіла.
УКРАЇНОФІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до українофі́л і українофі́льство.
УКРАЇНОФО́Б, -а, *ч., іст.* Противник, ненависник українців і всього українського; *прот.* українофіл.
УКРАЇНОФО́БСТВО, -а, *с., іст.* Напрям, склад думок і дій українофоба.
УКРАЇНОФО́БСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до українофо́б і українофо́бство.
УКРАЇ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до украї́нка.
УКРАЇ́НСТВО (ВКРАЇ́НСТВО), -а, *с.* Відчуття причетності до України та її культури.
УКРАЇ́НСЬКИЙ (ВКРАЇ́НСЬКИЙ), -а, -е. Прикм. до украї́нці та Україна. ** Украї́нська мо́ва – державна мова українців; належить до східної підгрупи слов'янської групи індоєвропейської сім'ї.
УКРАЇ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* украї́нець, -нця, *ч.*; украї́нка, -и, *ж.*). Нація, основне населення України; представники цієї нації, країни; громадяни республіки Україна.
УКРА́Й, УКРА́ПИТИ, УКРА́ПИТИСЯ, УКРА́ПЛЕНИЙ, УКРА́ПЛЕНИК, УКРА́ПЛЕНІСТЬ, УКРА́ПЛЕННЯ, УКРА́ПЛЮВАННЯ, УКРА́ПЛЮВАТИ, УКРА́ПЛЮВАТИСЯ *див.* вкрай, вкра́пити і т. д.
УКРА́СТИ (ВКРА́СТИ), -а́ду, -а́деш, *перех.* Док. до кра́сти 1.
УКРА́СТИСЯ *див.* вкрада́тися.
УКРА́ЯТИ (ВКРА́ЯТИ), -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Краючи, ріжучи, відокремити частину від цілого. *Украяти хліба.*
УКРЕСА́ТИ (ВКРЕСА́ТИ), укрешу́, укре́шеш, *док., перех.* Крешучи, видобути (вогонь).
УКРИВА́ЛО (ВКРИВА́ЛО), -а, *с.* Легке покривало (шовкове, мереживне і т. ін.), яким накривають постіль удень. // Те саме, що ко́вдра.
УКРИВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що покріве́льник.
УКРИВА́ЛЬЦЕ (ВКРИВА́ЛЬЦЕ), -я, *с.* Зменш.-пестл. до укрива́ло.
УКРИВА́ННЯ (ВКРИВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. укрива́ти і укрива́тися.
УКРИВА́ТИ (ВКРИВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, УКРИ́ТИ (ВКРИ́ТИ), -и́ю, -и́єш, *док., перех.* 1. Накладати, натягати зверху на кого-, що-небудь якесь накриття для тепла, захисту від чогось. 2. Розміщуючись на якомусь просторі, покривати, заповнювати його. // Устилати шаром, густо покривати поверхню чого-небудь (про сніг, пил і т. ін.). // Заволікати, застилати, затягати що-небудь (про хмари, туман і т. ін.). // Густо рости, квітнути, покриваючи собою що-небудь (про рослинність). // Виступати, з'являтися суцільно або густо (на обличчі, тілі і т. ін.). 3. Робити дах або яке-небудь інше накриття над будівлею і т. ін. 4. Ховати від кого-, чого-небудь, роблячи непомітним. // Надавати притулок комунебудь, допомагати сховатися тому, кого переслідують. // Охороняти, уберігати, рятувати від чогось. // Приховувати, утаювати що-небудь від когось. 5. Розлягатися з силою в кінці чийогось виступу, висловлювання, промови і т. ін., заглушаючи їх (про вигуки, оплески і т. ін.). *Укривати ганьбою.*
УКРИВА́ТИСЯ (ВКРИВА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, УКРИ́ТИСЯ (ВКРИ́ТИСЯ), -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Накладати, натягати зверху на себе якесь накриття для тепла, захисту від чогось. 2. Покриватися, заповнюватися ким-, чим-небудь. // Встелюватися шаром чого-небудь (снігу, пилу і т. ін.), густо покриватися чимсь. // Заволікатися, застилатися, затягатися і т. ін. (хмарами, туманом тощо.). // Густо або суцільно заростати якою-небудь рослинністю. // Ставати густо або суцільно покритим чим-небудь (про обличчя, тіло і т. ін.). 3. Ховатися від кого-, чого-небудь. // Охороняти, уберігати себе від чогось; рятуватися. // *перев. із запереч. част.* не. Приховуватися, таїтися; лишатися непомітним. 4. *тільки недок.* Пас. до укрива́ти 1, 3 – 5.
УКРИ́ВДИТИ (ВКРИ́ВДИТИ), -джу, -диш, *док., перех., діал.* Скривдити.
УКРИВНИ́Й, -а́, -е́. Якого укривають, якого треба укрити.
УКРИ́ТИ *див.* укрива́ти.
УКРИ́ТИЙ (ВКРИ́ТИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до укри́ти. 2. *у знач. прикм., рідко.* Прихований; таємний.
УКРИ́ТИСЯ *див.* укрива́тися.
УКРИТТЯ́ (ВКРИТТЯ́), -я́, *с.* 1. Дія за знач. укри́ти і укри́тися. 2. *тільки з початковим "у".* Місце, яке служить або може служити кому-, чому-небудь захистом, прикриттям. // Спеціальна споруда, окоп і т. ін., зроблені для захисту людей, техніки від бомб, снарядів тощо.
УКРИ́ШЕНИЙ (ВКРИ́ШЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до укриши́ти.
УКРИШИ́ТИ (ВКРИШИ́ТИ), -ишу́, -и́шиш, *док., перех.* Кришачи, ріжучи, відокремити кілька частинок від цілого; нарізати шматочками.
УКРІ́ВЛЯ, -і, *ж., зах.* Ковдра.
УКРІ́П[1], укро́пу, *ч., розм.* Те саме, що кріп.
УКРІ́П[2], укро́пу, *ч., діал.* Окріп.
УКРІПИ́ТИ *див.* укрі́плювати.
УКРІПИ́ТИСЯ *див.* укрі́плюватися.
УКРІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до укріпи́ти. 2. *у знач. прикм.* Який має оборонні споруди.
УКРІ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. укріпи́ти. 2. Оборонна споруда. // Місце, територія з оборонними спорудами.
УКРІ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. укрі́плювати.
УКРІ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* УКРІПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, УКРІПИ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* укрі́плять; *док., перех.* 1. Робити міцнішим, надійнішим, таким, що менше піддається руйнівній дії чогонебудь. *Укріпити греблю.* // Міцно, надійно прикріплювати до чого-небудь або на чомусь. // *перен.* Робити постійним, стійким (почуття, переконання і т. ін.). 2. Робити здоровішим, сильнішим, витривалішим. // *рідко.* Робити стійкішим, твердішим духовно. 3. Робити міцнішим, більшим, впливовішим. 4. Посилювати оборонну здатність чого-небудь, створювати оборонні споруди в якому-небудь місці, на якійсь території.
УКРІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ююся, -юєшся *і* УКРІПЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, УКРІПИ́ТИСЯ, -плю́ся, -пи́шся; *мн.* укріпля́ться; *док.* 1. Ставати міцнішим, стійкішим. 2. Ставати здоровішим, сильнішим, витривалішим. 3. Ставати упевненішим у чомунебудь. 4. *перев. док.* Посилити свою оборонну здатність, створити оборонні споруди в якомунебудь місці, на якійсь території. 5. *тільки док., заст.* Підкріпитися (у 2 знач.).
УКРІПЛЮВА́Ч, -а, *ч.* Те, що укріплює що-небудь.
УКРІПЛЯ́ТИ *див.* укрі́плювати.
УКРІПЛЯ́ТИСЯ *див.* укрі́плюватися.
УКРІПНИ́Й, -а́, -е́. 1. Якого укріплюють, зміцнюють. 2. Якого потрібно укріпити.
У́КРО, *присл., зах.* Тяжко, скрутно.
УКРО́ЇТИ (ВКРО́ЇТИ), -о́ю, -о́їш, *док.*, УКРО́ЮВАТИ (ВКРО́ЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок., перех., діал.* Відрізати.
УКРУ́ПНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до укрупни́ти. // укру́пнено, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Більший, ніж звичайно.
УКРУ́ПНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. укру́пнений 2.
УКРУ́ПНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. укрупни́ти і стан за знач. укрупни́тися.
УКРУПНИ́ТИ *див.* укру́пнювати.
УКРУПНИ́ТИСЯ *див.* укру́пнюватися.
УКРУ́ПНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з укрупненням.
УКРУ́ПНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. укрупни́ти і стан за знач. укрупни́тися.
УКРУ́ПНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, УКРУПНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *док., перех.* Об'єднуючи, робити більшим за розміром, об'ємом, складом.
УКРУ́ПНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, УКРУПНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *док.* 1. Ставати більшим за розміром, об'ємом, складом. 2. *тільки недок.* Пас. до укру́пнювати.
УКРУТИ́ТИ[1] *див.* укру́чувати[1].
УКРУТИ́ТИ[2] *див.* вкру́чувати[1].
УКРУТИ́ТИСЯ[1] *див.* укру́чуватися[1].
УКРУТИ́ТИСЯ[2] *див.* вкру́чуватися[1].
УКРУ́ТЬ, *присл., діал.* Негайно.
УКРУ́ЧЕНИЙ[1] (ВКРУ́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до укрути́ти[1]. // укру́чено (вкру́чено), *безос. присудк. сл.*
УКРУ́ЧЕНИЙ[2] *див.* вкру́чений[1].
УКРУ́ЧЕННЯ *див.* вкру́чення.
УКРУ́ЧУВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до укру́чувати[1].
УКРУ́ЧУВАНИЙ[2] *див.* вкру́чуваний[1].
УКРУ́ЧУВАННЯ *див.* вкру́чування.
УКРУ́ЧУВАТИ[1] (ВКРУ́ЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, УКРУТИ́ТИ (ВКРУТИ́ТИ), -учу́, -у́тиш, *док., перех.* 1. Міцно обмотувати чимсь, умотувати в щось. // Закручуючи, прив'язувати. 2. Прикручуючи, зменшувати світло, звук і т. ін. (у лампі, приймачі тощо).
УКРУ́ЧУВАТИ[2] *див.* вкру́чувати[1].
УКРУ́ЧУВАТИСЯ[1] (ВКРУ́ЧУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, УКРУТИ́ТИСЯ (ВКРУТИ́ТИСЯ), -у́титься, *док.* 1. Обмотуватися чим-небудь, умотуватися в щось. 2. *тільки недок.* Пас. до укру́чувати[1].
УКРУ́ЧУВАТИСЯ[2] *див.* вкру́чуватися[1].
УКУВА́ТИ *див.* вко́вувати.
УКУЛЕ́ЛЕ *див.* укуле́ля.
УКУЛЕ́ЛЯ, -і, *ж.*, УКУЛЕ́ЛЕ, *невідм., ч.* Струнний щипковий музичний інструмент, маленька чотириструнна гітара.
УКУ́ПІ, УКУ́ПОЧЦІ, УКУ́ПЦІ *див.* вку́пі, вку́почці і т. д.
УКУ́РЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до укури́тися та укурі́ти.
УКУРИ́ТИСЯ, -урю́ся, -у́ришся *і* УКУРІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. *діал.* Запорошитися, задимитися. 2. *розм.* Обкуритися (у 2 знач.).
УКУ́С, -у, *ч.* 1. Дія за знач. укуси́ти 1, 2. 2. Укушене місце.
УКУСИ́ТИ (ВКУСИ́ТИ), -ушу́, -у́сиш, *док., перех.* 1. Поранити, завдати болю, впившися зубами, жалом, хоботком. 2. *перен.* Зачепити дошкульним словом. 3. *розм.* Те саме, що відкуси́ти 1. 4. *діал.* Поїсти.
УКУСИ́ТИСЯ (ВКУСИ́ТИСЯ), укушу́ся, уку́сишся, *док.* Вкусити себе. ** Укуси́тися за язи́к, *розм.* – утриматися від висловлювання; раптово замовкнути.
УКУ́ТАНИЙ (ВКУ́ТАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до уку́тати. // уку́тано (вку́тано), *безос. присудк. сл.*
УКУ́ТАНІСТЬ (ВКУ́ТАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до уку́таний.
УКУ́ТАТИ *див.* уку́тувати.
УКУ́ТАТИСЯ *див.* уку́туватися.
УКУ́ТИ *див.* вко́вувати.
УКУ́ТУВАННЯ (ВКУ́ТУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. уку́тувати.
УКУ́ТУВАТИ (ВКУ́ТУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, УКУ́ТАТИ (ВКУ́ТАТИ), -аю, -аєш, *док., перех.* 1. Накриваючи, обгортати чим-небудь для захисту від холоду, для зігрівання і т. ін.; закутувати. // *перен.* Огортати, обволікати, оповивати (про туман, дим і т. ін.). 2. *перен., розм.* Їсти або пити зі смаком, жадібно, багато.
УКУ́ТУВАТИСЯ (ВКУ́ТУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, УКУ́ТАТИСЯ (ВКУ́ТАТИСЯ), -аюся, -аєшся, *док.* 1. Накриваючись, обгортатися чим-небудь для захисту від холоду, для зігрівання і т. ін.; закутуватися. // *перен.* Огортатися, обволікатися, оповиватися (туманом, димом і т. ін.). 2. *тільки недок.* Пас. до уку́тувати.
УКУ́ШЕНИЙ (ВКУ́ШЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до укуси́ти 1.
УЛА́ВРЕНИЙ, -а, -е. 1. Увінчаний лаврами, лавровим вінком. 2. Нагороджений почесним званням лауреата.
УЛАГО́ДЖЕНИЙ (ВЛАГО́ДЖЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до ула́годити. // улаго́джено (влаго́джено), *безос. присудк. сл.*
УЛАГО́ДЖЕННЯ (ВЛАГО́ДЖЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. ула́годити.
УЛАГО́ДЖУВАТИ (ВЛАГО́ДЖУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*,

УЛА́ГОДИТИ (ВЛА́ГОДИТИ), -джу, -диш, *док., перех.* 1. Доводити до бажаного, успішного результату (яку-небудь справу). // Доводити до доброго, мирного кінця (суперечку, сварку і т. ін.). 2. Упорядковувати що-небудь, налагоджувати щось. 3. *заст.* Заспокоювати, робити лагіднішим.

УЛАГО́ДЖУВАТИСЯ (ВЛАГО́ДЖУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **УЛА́ГОДИТИСЯ (ВЛА́ГОДИТИСЯ)**, -иться, *док.* 1. Успішно закінчуватися. // Доходити до доброго, мирного кінця (про суперечку, сварку і т. ін.). 2. *тільки док., рідко.* Відбутися. 3. *заст.* Заспокоюватися, лагідніти.

УЛА́ГОДИТИ *див.* **улаго́джувати.**

УЛА́ГОДИТИСЯ *див.* **улаго́джуватися.**

УЛА́Д *див.* **влад.**

УЛА́ДНАНИЙ (ВЛА́ДНАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уладна́ти (владна́ти).**

УЛАДНА́ННЯ (ВЛАДНА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уладна́ти (владна́ти).**

УЛАДНА́ТИ *див.* **ула́днувати.**

УЛАДНА́ТИСЯ *див.* **ула́днуватися.**

УЛА́ДНУВАНИЙ (ВЛА́ДНУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ула́днувати (вла́днувати).**

УЛА́ДНУВАТИ (ВЛА́ДНУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УЛАДНА́ТИ (ВЛАДНА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* Те саме, що **улаго́джувати** 1, 2.

УЛА́ДНУВАТИСЯ (ВЛА́ДНУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **УЛАДНА́ТИСЯ (ВЛАДНА́ТИСЯ)**, -а́ється, *док.* Те саме, що **улаго́джуватися** 1, 2.

УЛА́ЗИТИ *див.* **вла́зити.**

УЛА́ЗЛИВИЙ *див.* **вла́зливий.**

УЛАЗНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Той, у якого влазять. *Улазний льох.*

УЛА́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **улама́ти.**

УЛАМА́ТИ *див.* **ула́мувати.**

УЛА́МКОВИЙ, -а, -е, *геол.* Який складається головним чином з уламків давніших порід. *Уламкові гірські породи.*

УЛА́МОК, -мка, *ч.* 1. Відбитий, відламаний шматок чого-небудь або частина чогось розбитого, поламаного, зруйнованого. 2. *перен.* Залишок чого-небудь віджилого, зниклого або знищеного.

УЛА́МОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **ула́мок** 1.

УЛА́МУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ула́мувати.**

УЛА́МУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УЛАМА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *док., перех.* 1. *тільки док., рідко.* Поламати, зламати. 2. *розм.* Умовляти згодитися на що-небудь, схиляти до чогось.

УЛА́Н, -а, *ч.* У царській і деяких сучасних арміях – солдат або офіцер легкої кінноти. // Кіннотник у металевому шоломі, прикрашеному султаном з кінського хвоста.

УЛА́НИН, -а, *ч., зах.* Улан.

УЛА́НІВ, -нова, -нове. Належний уланові.

УЛА́НКА, -и, *ж., заст.* Особливий мундир та головний убір в уланів.

УЛА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ула́н.**

УЛАНУДИ́НЕЦЬ, -нця, *ор.* -нцем, *ч.* Житель м. Улан-Уде.

УЛА́Н-УДИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Улан-Уде.

УЛА́Р, -а, *ч.* Птах родини фазанових; гірська індичка.

УЛАСКА́ВИТИ *див.* **уласка́влювати.**

УЛАСКА́ВИТИСЯ *див.* **уласка́влюватися.**

УЛАСКА́ВЛЕНИЙ (ВЛАСКА́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. **уласка́вити (власка́вити).**

УЛАСКА́ВЛЮВАТИ (ВЛАСКА́ВЛЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УЛАСКА́ВИТИ (ВЛАСКА́ВИТИ)**, -влю, -виш; *мн.* уласка́влять; *док., перех., розм.* 1. Ласкою, умовлянням спонукати згодитися на щось, із чимсь, схиляти на свій бік. 2. *зах.* Милувати, амністувати.

УЛАСКА́ВЛЮВАТИСЯ (ВЛАСКА́ВЛЮВАТИСЯ), -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **УЛАСКА́ВИТИСЯ (ВЛАСКА́ВИТИСЯ)**, -влю́ся, -вишся; *мн.* уласка́вляться; *док., розм.* Ставати поступливим, добрішати.

УЛА́ТАНИЙ, -а, -е, *зах.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **улата́ти.** *Улатаний кожух.*

УЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., зах.* Залатати.

УЛАШТО́ВАНИЙ (ВЛАШТО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **улаштува́ти (влаштува́ти).** // **улашто́вано (влашто́вано)**, *безос. присудк. сл.*

УЛАШТО́ВАНІСТЬ (ВЛАШТО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **улашто́ваний (влашто́ваний).**

УЛАШТО́ВУВАННЯ (ВЛАШТО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **улашто́вувати** 1 – 5 і **улашто́вуватися.**

УЛАШТО́ВУВАТИ (ВЛАШТО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УЛАШТУВА́ТИ (ВЛАШТУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Організовувати, здійснювати який-небудь захід. // Робити що-небудь недобре, неприємне для інших; учиняти. 2. Обладнувати, пристосовувати для чого-небудь. // *рідко.* Лагодити що-небудь поламане, розбите і т. ін. 3. Налагоджувати, робити прийнятним (життя, умови існування і т. ін.). // Доводити до бажаного, успішного результату (справу). 4. Забезпечувати житлом, місцем для тимчасового перебування і т. ін.; оселяти. // Посадивши, поклавши, поміщати де-небудь. // *рідко.* Зручно розміщати де-небудь (предмети). 5. Допомагати стати на роботу, вступити до навчального закладу і т. ін. 6. *перев. недок.* Бути, виявлятися відповідним чиїм-небудь вимогам, сподіванням; задовольняти.

УЛАШТО́ВУВАТИСЯ (ВЛАШТО́ВУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УЛАШТУВА́ТИСЯ (ВЛАШТУВА́ТИСЯ)** -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Налагоджувати своє життя, створювати прийнятні умови побуту і т. ін. 2. Забезпечувати себе житлом, місцем для тимчасового перебування і т. ін.; оселятися. // Розташовуватися, сідаючи, лягаючи де-небудь. 3. Ставати на роботу, вступати до навчального закладу і т. ін. 4. *тільки недок.* Пас. до **улашто́вувати** 1, 2.

УЛАШТО́ВУВАЧ (ВЛАШТО́ВУВАЧ), -а, *ч.* Той, хто щось улаштовує (влаштовує).

УЛАШТО́ВУВАЧКА (ВЛАШТО́ВУВАЧКА), -и. Жін. до **улашто́вувач (влашто́вувач).**

УЛАШТУВА́ННЯ (ВЛАШТУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **улаштува́ти** і **улаштува́тися.**

УЛАШТУВА́ТИ *див.* **улашто́вувати.**

УЛАШТУВА́ТИСЯ *див.* **улашто́вуватися.**

УЛЕ́ГЦІ, *присл., діал.* 1. Без речей. 2. Легко вдягненим.

УЛЕ́ЖАЛИЙ (ВЛЕ́ЖАЛИЙ), -а, -е, *рідко.* Те саме, що **уле́жаний.**

УЛЕ́ЖАЛІСТЬ (ВЛЕ́ЖАЛІСТЬ), -лості, *ж.* Абстр. ім. до **уле́жалий (вле́жалий).**

УЛЕ́ЖАНИЙ (ВЛЕ́ЖАНИЙ), -а, -е. 1. Який остаточно дозрів внаслідок тривалого лежання, будучи зірваним, опалим (про фрукти, деякі овочі). 2. Який від тривалого лежання осів, ущільнився; злежаний.

УЛЕ́ЖАНІСТЬ (ВЛЕ́ЖАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уле́жаний (вле́жаний).**

УЛЕ́ЖАТИ (ВЛЕ́ЖАТИ), -жу, -жиш, *док., перев. із запереч. част.* не. Лежати протягом якогось часу.

УЛЕ́ЖАТИСЯ (ВЛЕ́ЖАТИСЯ), -житься, *док.*, **УЛЕ́ЖУВАТИСЯ (ВЛЕ́ЖУВАТИСЯ)**, -ується, *недок.* 1. Остаточно дозріти внаслідок тривалого лежання, будучи зірваним, опалим (про фрукти, деякі овочі). 2. Від тривалого лежання осісти, ущільнитися; злежатися.

УЛЕ́ЖУВАННЯ (ВЛЕ́ЖУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уле́жуватися (вле́жуватися).**

УЛЕ́ЖУВАТИСЯ (ВЛЕ́ЖУВАТИСЯ) *див.* **уле́жатися (вле́жатися).**

УЛЕКСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді кристалів з перламутровим полиском або білих агрегатів з шовковистим полиском.

УЛЕ́М, -а, *ч.* Мусульманський богослов і правознавець.

У́ЛЕНЬ, у́льня, *ч., заст.* Вулик.

УЛЕ́СЛИВИЙ (ВЛЕ́СЛИВИЙ), -а, -е. 1. Схильний лестити. 2. Який містить лестощі, обіцянки, умовляння. // Нещиро шанобливий.

УЛЕ́СЛИВІСТЬ (ВЛЕ́СЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. **уле́сливий** 1.

УЛЕ́СЛИВО (ВЛЕ́СЛИВО). Присл. до **уле́сливий** 2.

УЛЕ́СНИК, -а, *ч.* Те саме, що **підле́сник.**

УЛЕСТИ́ТИ *див.* **уле́щувати.**

УЛЕТІ́ТИ *див.* **вліта́ти.**

УЛЕЩА́ННЯ (ВЛЕЩА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **улеща́ти.**

УЛЕЩА́ТИ *див.* **уле́щувати.**

УЛЕ́ЩЕНИЙ (ВЛЕ́ЩЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **улести́ти.**

УЛЕ́ЩУВАННЯ (ВЛЕ́ЩУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уле́щувати (вле́щувати).**

УЛЕ́ЩУВАТИ (ВЛЕ́ЩУВАТИ), -ую, -уєш *і* **УЛЕЩА́ТИ (ВЛЕЩА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УЛЕСТИ́ТИ (ВЛЕСТИ́ТИ)**, улещу́, уле́сти́ш, *док., перех.* Лестощами, обіцянками, умовлянням схиляти до чого-небудь, примушувати згодитися на щось. // Привертати до себе лестощами, запобіганням, похвалами і т. ін.; задобрювати. // Умовляти ласкаво.

УЛИ́ВА, -и, *ж., діал.* Злива.

УЛИВА́ННЯ *див.* **влива́ння.**

УЛИВА́ТИ[1] (ВЛИВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УЛИ́ТИ (ВЛИ́ТИ)**, уллю́, уллє́ш; *мн.* уллю́ть; *док., перех.* Ллючи або ллючись, обливати, заливати що-небудь. // *перен., рідко.* Охоплювати, огортати чимнебудь (звичайно світлом).

УЛИВА́ТИ[2] *див.* **влива́ти[1].**

УЛИВА́ТИСЯ[1] (ВЛИВА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УЛИ́ТИСЯ (ВЛИ́ТИСЯ)**, уллю́ся, уллє́шся; *мн.* уллю́ться; *док., розм.* Обливатися (слозами).

УЛИВА́ТИСЯ[2] *див.* **влива́тися[1].**

У́ЛИК, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **ву́лик.**

УЛИ́НУТИ, улину́, ули́неш, *док., поет., рідко.* 1. Влетіти куди-небудь або полетіти геть. 2. Піти кудись.

УЛИПА́ННЯ *див.* **влипа́ння.**

УЛИПА́ТИ *див.* **влипа́ти.**

УЛИ́ПЛИЙ *див.* **вли́плий.**

УЛИ́ПНУТИ *див.* **влипа́ти.**

УЛИ́ТИ[1] *див.* **улива́ти[1].**

УЛИ́ТИ[2] *див.* **влива́ти[1].**

УЛИ́ТИЙ[1] (ВЛИ́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ули́ти[1].** // **ули́то**, *безос. присудк. сл.* ** **МОВ** (як і т. ін.) **ули́тий** – гарно пошитий, щільно приганяний (про одяг).

УЛИ́ТИЙ[2] *див.* **вли́тий[1].**

УЛИ́ТИСЯ[1] *див.* **улива́тися[1].**

УЛИ́ТИСЯ[2] *див.* **влива́тися[1].**

УЛИТТЯ́ *див.* **влиття́.**

У́ЛИЦЯ, -і, *ж., рідко.* Те саме, що **ву́лиця.**

У́ЛИЧІ, -ів, *мн.* Стародавнє східнослов'янське плем'я, яке жило у пониззі Дніпра, Побужжі й на берегах Чорного моря.

У́ЛИЧКА, -и, *ж., рідко.* Зменш.-пестл. до **у́лиця.**

УЛІ́ВО, УЛІВО́РУЧ, УЛІЗА́ННЯ, УЛІЗА́ТИ, УЛІ́ЗЛИВИЙ, УЛІ́ЗТИ *див.* **влі́во, вліво́руч** і т. д.

УЛІ́Г, уло́гу, *ч., зах.* Яр, байрак.

УЛІГЕ́Р, -у, *ч.* Бурятський та монгольський героїчний епос.

УЛІГЕ́РЧІ, *невідм., ч.* Професійний співець, виконавець епосу улігер.

УЛІЗА́ННЯ *див.* **вліза́ння.**

УЛІЗА́ТИ *див.* **вліза́ти.**

УЛІ́ЗЛИВИЙ *див.* **влі́зливий.**

УЛІ́ЗЛИВІСТЬ *див.* **влі́зливість.**

УЛІ́ЗТИ *див.* **влі́зти.**

У́ЛІЙ, у́лія, *ч., діал.* Вулик.

УЛІ́КС *див.* **Улі́сс.**

УЛІПИ́ТИ, УЛІ́ПЛЕНИЙ, УЛІ́ПЛЮВАННЯ, УЛІ́ПЛЮВАТИ, УЛІТА́ТИ, УЛІ́ТЕЧКУ, УЛІ́ТКУ *див.* **вліпи́ти, влі́плений** і т. д.

УЛІ́СС, УЛІ́КС, -а, *ч., міф.* Латинська форма імені Одіссей.

УЛІ́Т, -а, *ч.* Рід птахів родини бекасових.

УЛІТА́ТИ *див.* **вліта́ти.**

УЛІ́ТІ (ВЛІ́ТІ), *присл., діал.* Те саме, що **улі́тку (влі́тку).**

УЛІ́ТКУ *див.* **влі́тку.**

УЛЛЯ́ТИ, уллю́, уллє́ш, *док., перех., розм.* Те саме, що **увілля́ти.**

УЛО́В (ВЛОВ), -у, *ч.* 1. Наловлена риба; кількість наловленої риби. 2. *рідко.* Ловлення риби. // Те саме, що **полюва́ння.**

УЛО́ВИ (ВЛО́ВИ), -ів, *мн.* 1. Те саме, що **ло́ви** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **уло́в.**

УЛОВИ́МИЙ (ВЛОВИ́МИЙ), -а, -е, *перев. у сполуч. зі сл.* ледве, ледь і т. ін. Якого можна сприйняти органами чуттів; відчутний, помітний.

УЛОВИ́МІСТЬ (ВЛОВИ́МІСТЬ), -мості, *ж.* Абстр. ім. до **улови́мий (вловимий).**

УЛО́ВИСТИЙ, -а, -е, *спец.* Який дає добрий улов. *Уловистий період.*

УЛО́ВИСТІСТЬ, -тості, *ж., спец.* Властивість за знач. **уло́вистий.**

УЛОВИ́ТИ *див.* **упо́влювати.**

УЛОВИ́ТИСЯ (ВЛОВИ́ТИСЯ), уловлю́ся, уло́вишся; *мн.* уло́вляться; *док.* Потрапляти у пастку, на гачок тощо.

УЛО́ВЛЕНИЙ (ВЛО́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **улови́ти.** // **уло́влено**, *безос. присудк. сл.*

УЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ (ВЛО́ВЛЮВАЛЬНИЙ), -а, -е. Те саме, що **уло́влюючий.**

УЛО́ВЛЮВАНИЙ (ВЛО́ВЛЮВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **уло́влювати.**

УЛО́ВЛЮВАННЯ (ВЛО́ВЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уло́влювати.**

УЛО́ВЛЮВАТИ (ВЛО́ВЛЮВАТИ), -юю, -юєш *і рідко* **УЛОВЛЯ́ТИ (ВЛОВЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УЛОВИ́ТИ (ВЛОВИ́ТИ)**, уловлю́, уло́виш; *мн.* уло́влять; *док., перех.* 1. Сприймати, розпізнавати, помічати щонебудь органами чуттів. // Сприймати, осягати розумом або помічати щось підсвідомо, інтуїтивно. 2. *перев. док.* Схопити, затримати того, хто тікає, ховається. 3. *перев. док.* Схопити що-небудь на льоту. *Уловити момент.* 4. *перев. док.* Схопити або піймати в пастку, яму яку-небудь живу істоту як здобич або з якоюсь іншою метою. 5. *перев. док.* Витягти, вибрати, дістати що-небудь з води (рибу і т. ін.). 6. *перев. док.* Застати, затримати когось на місці здійснення чого-небудь недозволеного. 7. *спец.* Відбирати з якого-небудь середовища певним апаратом, приладом (пил тощо). // Виявляти і приймати радіосигнали, виявляти і збирати магнітні хвилі, нагромаджувати сонячну енергію і т. ін.

УЛО́ВЛЮВАЧ (ВЛО́ВЛЮВАЧ), -а, *ч., спец.* Апарат, прилад для вловлювання чого-небудь.

УЛО́ВЛЮЮЧИЙ (ВЛО́ВЛЮЮЧИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **уло́влювати (вло́влювати).**

УЛОВЛЯ́ННЯ (ВЛОВЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уловля́ти (вловля́ти).**

УЛОВЛЯ́ТИ *див.* **уло́влювати.**

УЛО́ВНИЙ (ВЛО́ВНИЙ), -а, -е. Те саме, що **улови́мий.**

УЛО́ВЧИЙ (ВЛО́ВЧИЙ), -а, -е. 1. Признач. для ловецтва. 2. *у знач. ім.* **уло́вчий**, -чого, *ч.* Те саме, що **ло́вчий** 2.

УЛО́ГА, -и, *ж., діал.* Западина, заглиблення.

УЛО́ГВИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Западистий, із заглибленнями.

УЛО́ГВИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **уло́гвистий.**

УЛО́ГИЙ, -а, -е, *зах.* Рівний, плаский, без пагорбів. *Улоге поле.*

УЛОГО́ВИНА (ВЛОГО́ВИНА), -и, *ж.* Велике заглиблення в рельєфі місцевості, западина з пологими схилами.

УЛОГО́ВИНКА (ВЛОГО́ВИНКА), -и, *ж.* Зменш. до **улого́вина.**

УЛОГО́ВИННИЙ (ВЛОГО́ВИННИЙ), -а, -е. Прикм. до **улого́вина.**

УЛО́ЖЕННЯ, -я, *с., заст.* Збірник законів, положень про щось. *Соборне уложення.*

УЛО́ЖИНА, -и, *ж., діал.* Низина.

УЛОЖИ́ТИ (ВЛОЖИ́ТИ), -ожу́, -о́жиш, *док., перех.* 1. *розм., рідко.* Те саме, що **укла́сти[1]** 1 – 3. 2. *діал., заст.* Скласти, укласти. // Вирішити.

УЛОЖИ́ТИ[2] *див.* **вложи́ти** 1.

УЛОЖИ́ТИСЯ (ВЛОЖИ́ТИСЯ), -ожу́ся, -о́жишся, *док.* 1. *розм., рідко.* Те саме, що **укла́стися[1]** 1 – 3. 2. *діал.* Скластися, накреслитися.

УЛОМИ́ТИ (ВЛОМИ́ТИ), -омлю́, -о́миш; *мн.* уло́млять; *док., перех., розм.* 1. Ламаючи, відокремити частину від цілого; відламати. 2. Поламати, зламати. 3. *рідко.* Різко змінити (напрям руху).

УЛОМИ́ТИСЯ[1] (ВЛОМИ́ТИСЯ), -о́миться; *мн.* уло́мляться; *док., розм.* Поламатися, зламатися.

УЛОМИ́ТИСЯ[2] *див.* **вломи́тися[1].**

УЛО́МОК, -мка, *ч., діал.* 1. Уламок. 2. Слабосилий чоловік.

УЛОРАГІ́Я, -ї, *ж., мед.* Кровотеча з ясен.

УЛО́ТРИКС, -а, *ч.* Рід нитчастих зелених водоростей порядку улотриксових.

УЛО́ТРИКСОВІ, -их, *мн.* Те саме, що **уло́трикс.**

УЛОТРИХІ́Я, -ї, *ж.* Кучерявість волосся голови.

УЛУПИ́ТИ (ВЛУПИ́ТИ), улуплю́, улу́пиш; *мн.* улу́плять; *док., перех., розм.* 1. Колупаючи, відокремити, відірвати частину від цілого. 2. З силою ударити. 3. *рідко.* Дуже швидко побігти, тікаючи. 4. *рідко.* Узяти дуже дорогу ціну, плату.

УЛУ́ПЛЕНИЙ (ВЛУ́ПЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **улупи́ти (влупи́ти).**

УЛУ́С, -у, *ч.* 1. Стійбище кочовиків або селище тюрко-монгольських народів у Центральній і Се-

редній Азії та Сибіру. 2. *іст.* Володіння монгольського хана на території Центральної Азії та Східної Європи. 3. Адміністративно-територіальна одиниця Якутії, що існувала до 1926 р. і відповідала районові. ** **улу́сні го́лови**: в Росії з 1822 р. – нижчі поліцейські посадові особи в улусі (волості) серед неросійських народів Східного Сибіру. **Улу́сні лю́ди**, *іст.* – рядові общинники-якути, зобов'язані сплачувати данину – ясак.

УЛУ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **улу́с**.

УЛУЧА́ННЯ (ВЛУЧА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **улуча́ти**.

УЛУЧА́ТИ, УЛУ́ЧЕНИЙ, УЛУ́ЧЕННЯ *див.* **влуча́ти, влу́чений, влу́чення** та ін.

У́ЛЬВА, -и, *ж.* Рід зелених водоростей родини ульвових.

У́ЛЬВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **у́льва**.

УЛЬГЕ́Р, -а, *ч.* Загальна назва монгольських билин і казок.

УЛЬЕРИТЕ́МА, -и, *ж.* Ураження шкіри у вигляді еритеми з утворенням атрофічних рубців.

УЛЬМАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сталево-сірі або срібно-білі крихкі, непрозорі електропровідні кристали з металічним блиском.

УЛЬМАНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ульмані́т**.

УЛЬНА́РНИЙ, -а, -е. Ліктьовий; такий, що стосується ліктьової кістки.

УЛЬТИМА́Т, -у, *ч.*, *зах.* Ультиматум.

УЛЬТИМАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який має характер ультиматуму; категоричний.

УЛЬТИМАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ультимати́вний**.

УЛЬТИМАТИ́ВНО. Присл. до **ультимати́вний**.

УЛЬТИМАТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *іст.* Рух ультиматистів.

УЛЬТИМАТИ́СТИ, -ів, *мн.*, *іст.* Лівоопортуністична група в РСДРП, яка виникла у 1908 р. під час обговорення питання про тактику соціал-демократичної фракції в 3-й Державній Думі.

УЛЬТИМАТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ультиматизму, ультиматистів.

УЛЬТИМА́ТУМ, -у, *ч.* 1. У міжнародних відносинах або під час воєнних дій – категорична вимога, невиконання якої загрожує розривом дипломатичних відносин, застосуванням сили і т. ін. 2. Взагалі якась категорична вимога, що супроводжується погрозою.

УЛЬТИ́МО, *невідм.*, *бухг.* 1. Останній день місяця, кварталу, року. // Певна дата (зазвичай останній робочий день місяця, року тощо) як останній термін виконання угоди. 2. Інформація про ринкові ціни цінних паперів на кінець місяця, року тощо.

У́ЛЬТРА, *невідм.*, *ч. і ж.*, *розм.* Про людину, групу людей, які дотримуються крайніх політичних поглядів; про партію крайнього напряму.

УЛЬТРА... Перша частина складних слів, що означає: який знаходиться поза межами; найбільший, крайній або гранично, дуже, надзвичайно, напр.: у л ь т р а л і в и й, у л ь т р а р е а к ц і й н и й, у л ь т р а ф і л ь т р а ц і я і т. ін.

УЛЬТРААВАНГАРДИ́ЗМ, -у, *ч.* Авангардизм в його крайніх проявах.

УЛЬТРААВАНГАРДИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник, прибічник ультраавангардизму.

УЛЬТРААВАНГАРДИ́СТКА, -и. Жін. до **ультраавангарди́ст**.

УЛЬТРААВАНГАРДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ультраавангардизму, ультраавангардиста.

УЛЬТРААКУ́СТИКА, -и, *ж.* Розділ акустики, що вивчає ультразвукові коливання.

УЛЬТРААКУСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ультраакустики.

УЛЬТРАБАЗИ́ТИ, -ів, *мн.* Ультраосновна гірська порода.

УЛЬТРАВИСО́КИЙ, -а, -е, *спец.* Дуже високий.

УЛЬТРАВИСОКОЧАСТО́ТНИЙ, -а, -е: ** **Ультрависокочасто́тна терапі́я** – застосування з лікувальною метою змінного струму електричного поля ультрависокої частоти, один із методів фізіотерапії.

УЛЬТРАГІСТОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Електронна гістохімія.

УЛЬТРАЗВУ́К, -у, *ч.* Звук, який створюється коливаннями дуже високої частоти і не сприймається вухом людини.

УЛЬТРАЗВУКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ультразву́к**. // Який ґрунтується на застосуванні ультразвуку. ** **Ультразвукова́ дефектоскопі́я** – метод дефектоскопії, який ґрунтується на використанні пружних коливань перев. ультразвукового діапазону частот. **Ультразвукова́ діагно́стика** – розпізнавання патологічних змін окремих органів та систем за допомогою методів дистанційного ультразвукового дослідження.

УЛЬТРАІМПЕРІАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Теорія, що пропагувала можливість переростання імперіалізму у т. зв. нову фазу – "ультраімперіалізм" шляхом об'єднання національних монополій у світовий "надтрест", завдяки чому нібито можна досягти згоди між капіталістами різних країн.

УЛЬТРАЇ́ЗМ, -у, *ч.* "Ліва" течія в іспанській поезії у 1918 – 24 рр.; висловлювала анархічний бунт інтелігенції проти міщанства й буржуазної обмеженості, відкидала національні традиції.

УЛЬТРАКОНСЕРВАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Надзвичайно консервативний.

УЛЬТРАКОНСЕРВА́ТОР, -а, *ч.* Надзвичайно консервативна людина.

УЛЬТРАКОРО́ТКИЙ, -а, -е, *спец.* Дуже короткий. ** **Ультракоро́ткі хви́лі (УКХ)** – радіохвилі з довжиною хвилі від 1 см до 10 м.

УЛЬТРАКОРОТКОХВИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. В основі якого лежать ультракороткі хвилі.

УЛЬТРАЛІ́ВІ, -их, *мн.* Носії украй лівих поглядів; представники украй лівих напрямів.

УЛЬТРАМАРИ́Н, -у, *ч.* Мінеральна яскраво-синя фарба.

УЛЬТРАМАРИ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ультрамари́н**. 2. Який має колір ультрамарину; яскраво-синій.

УЛЬТРАМЕТАМОРФІ́ЗМ, -у, *ч.* Процес перетворення гірських порід з такою інтенсивністю, за якої вони переходять у розплавлений стан.

УЛЬТРАМІКРОАНА́ЛІЗ, -у, *ч.* Сукупність методів аналізу дуже малих проб, маса яких не перевищує 10^{-6} г.

УЛЬТРАМІКРОЕЛЕМЕ́НТИ, -ів, *мн.* Хімічні елементи, вміст яких в організмі виражається в мільйонних і менших частках відсотка.

УЛЬТРАМІКРОКІ́ЛЬКІСНИЙ, -а, -е. Стос. до ультрамікрокількості.

УЛЬТРАМІКРОКІ́ЛЬКІСТЬ, -кості, *ж.* Мізерна маса речовини, що становить $10^{-6} - 10^{-9}$ г.

УЛЬТРАМІКРОСКО́П, -а, *ч.* Оптичний прилад для виявлення наявності, концентрації та руху найдрібніших часточок.

УЛЬТРАМІКРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, якого не видно в звичайний світловий мікроскоп; з розмірами, меншими довжини хвилі видимого світла. *Ультрамікроскопічні часточки.*

УЛЬТРАМІКРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод виявлення частинок, менших за довжину хвилі світла.

УЛЬТРАМІКРОТО́М, -а, *ч.* Прилад для одержання надтонких зрізів для дослідження в електронному мікроскопі.

УЛЬТРАМІКРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Сукупність прийомів для одержаня надтонких зрізів за допомогою ультратомів або ультрамікротомів.

УЛЬТРАМІКРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ультрамікрохімії. ** **Ультрамікрохімі́чний ана́ліз** – сукупність методів якісного і кількісного аналізу дуже малих кількостей речовини.

УЛЬТРАМІКРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ хімії, що вивчає якісний, кількісний і фазовий склад мізерних, слідових кількостей речовини.

УЛЬТРАМОДЕ́РН, -у, *ч.* Стиль модерн у його крайніх проявах.

УЛЬТРАМОДЕ́РНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **ультрамодерно́вий**.

УЛЬТРАМОДЕРНІ́ЗМ, -у, *ч.* Модернізм у його крайніх проявах.

УЛЬТРАМОДЕРНО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Надмодний, сучасний; у сучасному модному стилі.

УЛЬТРАМО́ДНИЙ, -а, -е. Надмодний.

УЛЬТРАМОНТА́Н, -а, *ч.* Прибічник, послідовник ультрамонтанства.

УЛЬТРАМОНТА́НСТВО, -а, *с.* Релігійно-політичний напрям у католицизмі, прихильники якого обстоюють ідею необмеженої верховної влади Папи Римського та його право втручання у світські справи будь-якої держави.

УЛЬТРАМОНТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ультрамонтанства, ультрамонтана.

УЛЬТРАНАЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Націоналізм у його крайніх проявах.

УЛЬТРАНАЦІОНАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ультранаціоналізму.

УЛЬТРАОСНО́ВНИЙ, -а, -е: ** **Ультраосно́вні гі́рські поро́ди** – група магматичних гірських порід, які не містять польових шпатів.

УЛЬТРАПАСТЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **упериза́ція**.

УЛЬТРАПРА́ВИЙ, -а, -е. Який дотримується украй правих, реакційних поглядів; стос. до украй правих напрямів.

УЛЬТРАПРА́ВІ, -их, *мн.* Носії украй правих, реакційних поглядів, представники украй правих напрямів.

УЛЬТРАРАДИКА́Л, -а, *ч.* Прибічник ультрарадикалізму, ультрарадикальних дій.

УЛЬТРАРАДИКАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеологія, політика, що базується на украй радикальних поглядах, ідеях.

УЛЬТРАРАДИКА́ЛКА, -и. Жін. до **ультрарадика́л**.

УЛЬТРАРАДИКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. ультрарадикалізму, ультрарадикала.

УЛЬТРАРАСИ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеологія, політика, що базується на украй расистських поглядах, ідеях.

УЛЬТРАРАСИ́СТ, -а, *ч.* Прибічний ультрарасизму.

УЛЬТРАРАСИ́СТКА, -и. Жін. до **ультрараси́ст**.

УЛЬТРАРАСИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ультрарасизму, ультрарасиста.

УЛЬТРА-СІ́, *невідм.*, *спец.* 1. *прикм.* Надскладний, вищої складності (про елементи спортивних вправ). 2. *імен.* Елемент вищого ступеня складності (у спортивних вправах).

УЛЬТРАСТРУКТУ́РА, -и, *ж.* Найдрібніші електронно-мікроскопічні структурні елементи клітини (хромосоми і т. ін.).

УЛЬТРАСТРУКТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ультраструкту́ра**.

УЛЬТРАСТРУКТУРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Методи вимірювання структур клітини, які не видно у світловий мікроскоп.

УЛЬТРАСУЧА́СНИЙ, -а, -е. Дуже сучасний, який відповідає вимогам, смакам останнього часу. *Ультрасучасні погляди.*

УЛЬТРАСУЧА́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ультрасуча́сний**.

УЛЬТРАСУЧА́СНО. Присл. до **ультрасуча́сний**.

УЛЬТРАТЕРМОСТА́Т, -а, *ч.* Прилад для створення і автоматичного підтримування в замкнутому об'ємі заданої температури в межах 30–99 °С.

УЛЬТРАФАГОЦИТО́З, -у, *ч.* Властивість клітин ретикулоендотеліальної системи поглинати найдрібніші колоїдні частинки.

УЛЬТРАФІ́ЛЬТР, -а, *ч.* Мембранний бактеріальний фільтр з діаметром пор 10–270 нм.

УЛЬТРАФІЛЬТРА́Т, -а, *ч.* Продукт фільтрації рідини крізь біологічну або штучну мембрану з обмеженою проникливістю.

УЛЬТРАФІЛЬТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес фракціонування за розміром розчинених або суспензованих компонентів шляхом фільтрації через мембрани з обмеженою проникливістю.

УЛЬТРАФІЛЬТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ультрафільтрува́ти**.

УЛЬТРАФІЛЬТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **ультрафільтра́ція**.

УЛЬТРАФІЛЬТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати ультрафільтрацію.

УЛЬТРАФІОЛЕ́Т, -у, *ч.* Невидиме для ока людини електромагнітне випромінювання, яке у спектрі довжин хвиль (частот) посідає проміжне положення між видимим і рентгенівським.

УЛЬТРАФІОЛЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до ультрафіолету. *Ультрафіолетове проміння.* ** **Ультрафіоле́това ла́мпа**: а) спеціальний світильник, що застосовується в соляріях для штучного засмагання; б) пристрій для виявлення підроблених, фальшивих грошей. **Ультрафіоле́тове опромі́нення** – опромінення людини ультрафіолетовими променями з лікувально-профілактичною метою.

УЛЬТРАФОНОФОРЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **фонофоре́з**.

УЛЬТРАЦЕНТРИФУ́ГА, -и, *ж.* Центрифуга для поділу дрібних частинок, змулених або розчинених у рідині.

УЛЬТРАЦЕНТРИФУГО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ультрацентрифугува́ти**.

УЛЬТРАЦЕНТРИФУГУВА́ННЯ, -я, *с.* Розділення високомолекулярних сполук, їхніх агрегатів, субклітинних структур та вірусів під дією відцентрової сили.

УЛЬТРАЦЕНТРИФУГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати ультрацентрифугування.

УЛЬТРАЦИТОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Електронна гістохімія.

УЛЬФАМІ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для лікування виразки дванадцятипалої кишки та шлунку.

УЛЬЦЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Укривання виразками, утворення виразок.

УЛЬЦЕРО́ЗНИЙ, -а, -е. Виразковий; такий, що викликає утворення виразок.

УЛЬЧ *див.* **у́льчі**.

УЛЬЧА́НКА *див.* **у́льчі**.

У́ЛЬЧІ, -ів, *мн.*(*одн.* **ульч**, -а, *ч.*; **ульча́нка**, -и, *ж.*). Народ у Хабаровському краї.

У́ЛЬЧСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до ульчів. *Ульчська мова.*

УЛЮБИ́ТИ *див.* **улюбля́ти**.

УЛЮБИ́ТИСЯ *див.* **улюбля́тися**.

УЛЮ́БЛЕНЕЦЬ, -нця, *ч.* Той, кого дуже люблять, цінують. *Улюбленець долі.*

УЛЮ́БЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **улюби́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який викликає почуття любові, користується любов'ю. // Якому віддають перевагу, який подобається більше, ніж інші. 3. *у знач. ім.* **улю́блений**, -ного, *ч.*, *рідко.* Той, кого дуже люблять; коханий.

УЛЮ́БЛЕНИК, -а, *ч.*, *рідко.* 1. Те саме, що **улю́бленець**. 2. *зневажл.* Той, хто користується чиєюсь любов'ю, заступництвом на шкоду іншим.

УЛЮ́БЛЕНИЦЯ, -і. Жін. до **улю́бленець**.

УЛЮ́БЛЕНКА, -и. Жін. до **улю́бленик**.

УЛЮ́БЛЕНЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **улю́бленик** 1.

УЛЮ́БЛИВИЙ (ВЛЮ́БЛИВИЙ), -а, -е, *розм.* Який легко, швидко закохується.

УЛЮ́БЛИВІСТЬ (ВЛЮ́БЛИВІСТЬ), -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **улю́бливий**.

УЛЮБЛЯ́ТИ (ВЛЮБЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УЛЮБИ́ТИ (ВЛЮБИ́ТИ)**, улюблю, улюбиш; *мн.* улюблять; *док.*, *перех.*, *розм.* Любити, кохати. // *тільки док.* Уподобати.

УЛЮБЛЯ́ТИСЯ (ВЛЮБЛЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УЛЮБИ́ТИСЯ (ВЛЮБИ́ТИСЯ)**, улюблюся, улюбишся; *мн.* улюбляться; *док.*, *розм.* Те саме, що закохуватися.

УЛЮЛЮ́, *виг.* 1. Крик мисливців під час цькування звіра собаками. 2. Глумливий вигук.

УЛЮЛЮ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **улюлю́кати** і звуки, утворювані цією дією.

УЛЮЛЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Нацьковуючи собак на звіра, кричати "улюлю". // *рідко.* Нацьковуючи собак на людину, кричати "улюлю". 2. Глумливо вигукувати що-небудь.

УЛЯГА́ННЯ (ВЛЯГА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уляга́ти**[1].

УЛЯГА́ТИ[1] **(ВЛЯГА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УЛЯГТИ́ (ВЛЯГТИ́)**, уляжу, уляжеш; *мин. ч.* улі́г, улягла́, улягло́; *док.* 1. *діал.* Підкорятися, піддаватися кому-, чому-небудь. 2. *перев. недок.*, *у сполуч. зі сл.* н о г а, *рідко.* Припадати на ногу; накульгувати.

УЛЯГА́ТИ[2] **(ВЛЯГА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УЛЯГТИ́ (ВЛЯГТИ́)**, уля́жу, уля́жеш, *док.*, *рідко.* Дуже швидко бігти.

УЛЯГА́ТИСЯ (ВЛЯГА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УЛЯГТИ́СЯ (ВЛЯГТИ́СЯ)**, уля́жуся, уля́жешся; *мин. ч.* улі́гся, улягла́ся, улягло́ся; *док.* 1. Лягати, влаштовуватися для сну, відпочинку і т. ін. 2. Розташовуватися, поміщатися яким-небудь чином (про предмети). // Злягатися, ущільнюватися. // Переставати висіти в повітрі, осідати (про куряву, пил і т. ін.). // *у що*, *перен.* Мати ту чи іншу форму вираження, відповідаючи чомусь. 3. *перен.* Ставати менш сильним, стихати, припинятися (про явища природи). // Слабшати, зникати (про рух), затихати (про звуки). // Проходити, минати (про почуття і т. ін.).

УЛЯГТИ́[1] *див.* **уляга́ти**[1].

УЛЯГТИ́[2] *див.* **уляга́ти**[2].

УЛЯГТИ́СЯ *див.* **уляга́тися**.

УЛЯ́ПАНИЙ (ВЛЯ́ПАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уля́пати (вля́пати)**.

УЛЯ́ПАТИ (ВЛЯ́ПАТИ), -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Забризкати, обляпати що-небудь.

УЛЯ́ПАТИСЯ (ВЛЯ́ПАТИСЯ), -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* 1. Забризкатися, обляпатися чим-небудь. 2. Вскочити в халепу.

УМ, -а́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **ро́зум.** ** **Собі на умі** *хто* – хтось хитрий, потайний, не відкриває своїх думок, намірів.

УМА́ЄНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ума́їти.**

УМА́ЗАНИЙ[1] **(ВМА́ЗАНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ума́зати 1.**

УМА́ЗАНИЙ[2] *див.* **вма́заний**[1].

УМА́ЗАТИ[1] *див.* **ума́зувати**[1].

УМА́ЗАТИ[2] *див.* **вма́зувати 1.**

УМА́ЗАТИСЯ *див.* **ума́зуватися**[1].

УМА́ЗУВАННЯ[1] **(ВМА́ЗУВАННЯ)**, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ума́зувати**[1].

УМА́ЗУВАННЯ[2] *див.* **вма́зування**[1].

УМА́ЗУВАТИ[1] **(ВМА́ЗУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УМА́ЗАТИ (ВМА́ЗАТИ)**, ума́жу, ума́жеш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Забруднювати або намазувати щось чим-небудь. 2. *жарг.* Добряче випити.

УМА́ЗУВАТИ[2] *див.* **вма́зувати**[1].

УМА́ЗУВАТИСЯ[1] **(ВМА́ЗУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **УМА́ЗАТИСЯ (ВМА́ЗАТИСЯ)**, ума́жуся, ума́жешся, *док.*, *розм.* Забруднюватися або намазуватися чим-небудь.

УМА́ЗУВАТИСЯ[2] *див.* **вма́зуватися**[1].

УМА́ЇТИ *див.* **ума́ювати.**

УМА́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ума́лити.**

УМА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ума́лити** і стан за знач. **ума́литися.**

УМА́ЛИТИ *див.* **умаля́ти.**

УМА́ЛИТИСЯ *див.* **умаля́тися.**

УМА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ума́лювати** і стан за знач. **ума́люватися.**

УМА́ЛЮВАТИ *див.* **умаля́ти.**

УМА́ЛЮВАТИСЯ *див.* **умаля́тися.**

УМАЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **умаля́ти** і стан за знач. **умаля́тися.**

УМАЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **УМА́ЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, **УМА́ЛИТИ**, -а́лю, -а́лиш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Зменшувати. *Умалити вину.* // Укорочувати (вік, життя).

УМАЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся *і* **УМА́ЛЮВАТИСЯ**, -юююся, -юєшся, *недок.*, **УМА́ЛИТИСЯ**, -а́люся, -а́лишся, *док.*, *рідко.* Зменшуватися. // Дрібнішати, ставати худішим, меншим.

УМАНГІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; вишнево-червоні з фіалковим відтінком зерна і тонкозернисті агрегати з металічним блиском.

УМАНІ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Втомлений.

УМАНІ́ЖИТИСЯ, -жуся, -жишся, *док.*, *діал.* Втомитися.

У́МАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Умань.

УМА́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ума́слити.**

УМА́СЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, **УМА́СЛЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що **умасти́ти.**

УМА́СЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ума́слювати.**

УМА́СЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*

УМАСТИ́ТИ *див.* **ума́щувати.**

УМАСТИ́ТИСЯ *див.* **ума́щуватися.**

УМА́Х (ВМАХ), *присл.*, *діал.* Вмить.

УМА́ЩЕНИЙ (ВМА́ЩЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **умасти́ти.**

УМА́ЩУВАННЯ (ВМА́ЩУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ума́щувати (вма́щувати).**

УМА́ЩУВАТИ (ВМА́ЩУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УМАСТИ́ТИ (ВМАСТИ́ТИ)**, -ащу́, -а́стиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Замазувати або натирати чим-небудь масним, жирним. // Взагалі забруднювати чимось.

УМА́ЩУВАТИСЯ (ВМА́ЩУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УМАСТИ́ТИСЯ (ВМАСТИ́ТИСЯ)**, -ащу́ся, -а́стишся, *док.*, *розм.* Замазуватися або натиратися чим-небудь масним, жирним.

УМА́ЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ума́ювати.**

УМА́ЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УМА́ЇТИ**, -аю, -аї́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Прикрашати квітами, зіллям.

УМБІЛІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пупковий; такий, що стосується пупка.

УМБО́Н, -а, *ч.*, *іст.* Серединна залізна бляха на щиті, яка захищала руку воїна від ударів, що пробивали щит.

У́МБРА, -и, *ж.* Природна мінеральна речовина коричневого, червонувато-коричневого або зеленувато-коричневого кольору, яку використовують для виготовлення фарб. // Фарба такого кольору.

У́МБРИ, -ів, *мн.* Італійське плем'я; в 3 – 2 ст до н. е. підкорені римлянами.

УМБРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е: ** **Умбрі́йська шко́ла** – італійська школа живопису 13 – 16 ст.

УМБРОФІ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **сціофі́ти.**

У́МБРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до умбрів. ** **Умбрська мо́ва** – мова умбрів: відноситься до італійських мов, що входять до індоєвропейської сім'ї мов.

УМГУ́, *виг.* 1. Уживається для вираження ствердження чого-небудь. 2. Уживається для вираження сумніву, недовір'я, невпевненості і т. ін.

УМЕБЛЬО́ВАНИЙ (ВМЕБЛЬО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **умеблюва́ти.**

УМЕБЛЬО́ВУВАТИ (ВМЕБЛЬО́ВУВАТИ) *див.* **умеблюва́ти.**

УМЕБЛЮВА́ННЯ (ВМЕБЛЮВА́ННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **умеблюва́ти.** 2. Меблі, якими обставлене приміщення.

УМЕБЛЮВА́ТИ (ВМЕБЛЮВА́ТИ), -юю, -юєш, *док.*, **УМЕБЛЬО́ВУВАТИ (ВМЕБЛЬО́ВУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Обставити меблями (приміщення).

УМЕ́НТ *див.* **вмент.**

УМЕНША́ТИ (ВМЕНША́ТИ), -а́ю, -а́єш *і* **УМЕ́НШУВАТИ (ВМЕ́НШУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УМЕ́НШИТИ (ВМЕ́НШИТИ)**, -шу, -шиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **зме́ншувати.** // Укорочувати.

УМЕНША́ТИСЯ (ВМЕНША́ТИСЯ), -а́ється *і* **УМЕ́НШУВАТИСЯ (ВМЕ́НШУВАТИСЯ)**, -ується, *недок.*, **УМЕ́НШИТИСЯ (ВМЕ́НШИТИСЯ)**, -иться, *док.*, *розм.* Те саме, що **зме́ншуватися 1.**

УМЕ́НШЕНИЙ (ВМЕ́НШЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уме́ншити.**

УМЕ́НШЕННЯ (ВМЕ́НШЕННЯ), -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **уме́ншити** і стан за знач. **уме́ншитися.**

УМЕ́НШИТИ *див.* **уменша́ти.**

УМЕ́НШИТИСЯ *див.* **уменша́тися.**

УМЕ́НШУВАТИ *див.* **уменша́ти.**

УМЕ́НШУВАТИСЯ *див.* **уменша́тися.**

УМЕРЕ́ЖАНИЙ (ВМЕРЕ́ЖАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **умере́жати (вмере́жати).**

УМЕРЕ́ЖАТИ[1] *див.* **умере́жувати**[1].

УМЕРЕ́ЖАТИ[2] *див.* **вмере́жувати.**

УМЕРЕ́ЖИТИ *див.* **вмере́жувати.**

УМЕРЕ́ЖУВАННЯ (ВМЕРЕ́ЖУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **умере́жувати (вмере́жувати).**

УМЕРЕ́ЖУВАТИ[1] **(ВМЕРЕ́ЖУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УМЕРЕ́ЖАТИ (ВМЕРЕ́ЖАТИ)**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Вишивати мережку або мережкою; прикрашати візерунком. 2. *перен.*, *розм.* Їсти зі смаком, жадібно, багато; уминати.

УМЕРЕ́ЖУВАТИ[2] *див.* **вмере́жувати.**

УМЕРЗА́ННЯ, УМЕРЗА́ТИ, УМЕ́РЗЛИЙ, УМЕ́РЗНУТИ *див.* **вмерза́ння, вмерза́ти, вме́рзлий, вме́рзнути.**

УМЕРЛЕ́Ц, -рця́, *ч.*, *діал.* Небіжчик.

УМЕ́РЛИЙ (ВМЕ́РЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **уме́рти.** // *у знач. ім.* **уме́рлий**, -лого, *ч.* Небіжчик, покійник. ** **Ні живи́й ні ме́рлий**, *рідко* – те саме, що **ні живи́й ні ме́ртвий** (*див.* **живи́й**).

УМЕРЛИ́НИ, -и́н, *мн.*, *діал.* Акт смерті й пов'язані з ним турботи, обряди.

УМЕРТВИ́ТИ *див.* **умертвля́ти.**

УМЕРТВІ́ННЯ (ВМЕРТВІ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **умертви́ти.**

УМЕ́РТВЛЕНИЙ (ВМЕ́РТВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **умертви́ти.** // **уме́ртвлено (вме́ртвлено)**, *безос. присудк. сл.*

УМЕРТВЛЯ́ННЯ (ВМЕРТВЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **умертвля́ти (вмертвля́ти).**

УМЕРТВЛЯ́ТИ (ВМЕРТВЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УМЕРТВИ́ТИ (ВМЕРТВИ́ТИ)**, -влю́, -ви́ш; *мн.* умертвля́ть; *док.*, *перех.* 1. Позбавляти життя, убивати. 2. *перен.* Припиняти розвиток чого-небудь; придушувати, ослабляти вияв чогось.

УМЕ́РТИ *див.* **умира́ти.**

УМЕ́РЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Небіжчик.

УМИВА́ЛЬНИЙ (ВМИВА́ЛЬНИЙ), -а, -е. Який служить для вмивання, признач. для вмивання. *Умивальна кімната.* // *у знач. ім.* **умива́льна**, -ної, *ж.* Те саме, що **умива́льня 1.**

УМИВА́ЛЬНИК (ВМИВА́ЛЬНИК), -а, *ч.* Раковина з краном або спеціальна висяча посудина з краном, носиком і т. ін., яка служить для вмивання.

УМИВА́ЛЬНИЦЯ (ВМИВА́ЛЬНИЦЯ), -і, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **умива́льник.** 2. *заст.* Велика миска, таз для вмивання.

УМИВА́ЛЬНЯ (ВМИВА́ЛЬНЯ), -і, *ж.* 1. Приміщення, кімната, де вмиваються. 2. *заст.* Велика миска, таз для вмивання. *Срібна вмивальня.*

УМИ́ВАНИЙ (ВМИ́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **умива́ти.**

УМИВА́ННЯ (ВМИВА́ННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **умива́ти** і **умива́тися.** 2. *розм.* Те, чим умиваються.

УМИВА́ТИ (ВМИВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УМИ́ТИ (ВМИ́ТИ)**, -и́ю, -и́єш, *док.*, *перех.* 1. *кого.* Мити кому-небудь обличчя, руки і т. ін. // *що.* Мити кому-небудь або собі (обличчя, руки і т. ін.). 2. *перен.* Змочувати, освіжати вологою (про дощ, росу і т. ін.).

УМИВА́ТИСЯ (ВМИВА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УМИ́ТИСЯ (ВМИ́ТИСЯ)**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. Мити собі обличчя, руки і т. ін. 2. *перен.* Змочуватися, освіжатися вологою (дощем, росою і т. ін.).

УМИЗГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **умизга́тися.**

УМИЗГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Упадати, увиватися біля кого-небудь.

УМИКА́ЛЬНИЙ *див.* **вмика́льний.**

УМИКА́ННЯ[1], -я, *с.*, *етн.*, *діал.* Дія за знач. **умика́ти**[1].

УМИКА́ННЯ[2] *див.* **вмика́ння.**

УМИКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УМИКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех.*, *етн.* Викрадати дівчину, жінку, щоб узяти її за дружину. 2. *неперех.*, *діал.* Утікати.

УМИКА́ТИ[2] *див.* **вмика́ти.**

УМИКА́ТИСЯ[1], -а́ється, *недок.*, *етн.* Пас. до **умика́ти**[1].

УМИКА́ТИСЯ[2] *див.* **вмика́тися.**

УМИКА́Ч *див.* **вмика́ч.**

УМИКА́ЮЧИЙ *див.* **вмика́ючий.**

УМИКНУ́ТИ *див.* **умика́ти 1.**

УМИ́КУВАНИЙ (ВМИ́КУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **умика́ти**[2].

УМИ́ЛЕНИЙ (ВМИ́ЛЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уми́лити.** 2. *у знач. прикм.* Який дуже спітнів, покрився ніби мильною піною (про коня).

УМИ́ЛИТИ *див.* **уми́лювати.**

УМИЛОСЕ́РДИТИ (ВМИЛОСЕ́РДИТИ), -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *заст.* Зробити милосердним.

УМИЛОСЕ́РДИТИСЯ (ВМИЛОСЕ́РДИТИСЯ), -джуся, -дишся, *док.*, *заст.* Стати милосердним.

УМИЛОСТИ́ВИТИ *див.* **умилостивля́ти.**

УМИЛОСТИ́ВИТИСЯ *див.* **умилостивля́тися.**

УМИЛОСТИ́ВЛЕНИЙ (ВМИЛОСТИ́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **умилостивля́ти (вмилостивля́ти).**

УМИЛОСТИВЛЯ́ТИ (ВМИЛОСТИВЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *рідко*, *недок.*, **УМИЛОСТИ́ВИТИ (ВМИЛОСТИ́ВИТИ)**, -влю, -виш; *мн.* умилости́влять; *док.*, *перех.*, *заст.* Робити милостивим.

УМИЛОСТИВЛЯ́ТИСЯ (ВМИЛОСТИВЛЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *рідко*, *недок.*, **УМИЛОСТИ́ВИТИСЯ (ВМИЛОСТИ́ВИТИСЯ)**, -влюся, -вишся; *мн.* умилости́вляться; *док.*, *заст.* Ставати милостивим.

УМИ́ЛЮВАННЯ (ВМИ́ЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уми́лювати (вми́лювати).**

УМИ́ЛЮВАТИ (ВМИ́ЛЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.* **УМИ́ЛИТИ (ВМИ́ЛИТИ)**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Доводити (коня) до сильного потіння, до появи на шкірі ніби мильної піни.

УМИНА́ННЯ (ВМИНА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **умина́ти**[1] **1.**

УМИНА́ТИ[1] **(ВМИНА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УМ'Я́ТИ (ВМ'Я́ТИ)** *і діал.* **УМНЯ́ТИ**, умну́, умне́ш, *док.*, *перех.* 1. Мнучи, робити м'яким. 2. *розм.* Їсти швидко, зі смаком, жадібно, багато.

УМИНА́ТИ[2] *див.* **вмина́ти**[1].

УМИНА́ТИСЯ[1] **(ВМИНА́ТИСЯ)**, -а́ється, *недок.* Пас. до **умина́ти 1.**

УМИНА́ТИСЯ[2] *див.* **вмина́тися**[1].

УМИРА́ННЯ (ВМИРА́ННЯ), -я, *с.* Дія і стан за знач. **умира́ти.**

УМИРА́ТИ (ВМИРА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УМЕ́РТИ (ВМЕ́РТИ)**, умру́, умре́ш, *док.* 1. Переставати жити, існувати; прот. жити. // *за кого – що.* Гинути, захищаючи, обстоюючи кого-, що-небудь. 2. *перен.* Проходити, закінчуватися; безслідно зникати, пропадати. 3. *тільки недок.*, *за ким – чим*, *перен.*, *розм.* Дуже кохати кого-небудь, любити щось. 4. *у сполуч. з прийм.* від, з (зо) *та ім.* сміх, страх, нудьга і т. ін., *перен.* Зазнавати того, пройматися тим (великою мірою), що виражає іменник.

УМИРА́ЮЧИЙ (ВМИРА́ЮЧИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **умира́ти.** // *у знач. ім.* **умира́ючий**, -чого, *ч.*; **умира́юча**, -чої, *ж.* Той (та), хто вмирає.

УМИРОТВО́РЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **умиротвори́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який умиротворився. // Сповнений умиротворіння.

УМИРОТВО́РЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **умиротво́рений.**

УМИРОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **умиротвори́ти** і стан за знач. **умиротвори́тися.**

УМИРОТВО́РЕНО. Присл. до **умиротво́рений.**

УМИРОТВОРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто умиротворяє когось.

УМИРОТВОРИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **умотвори́тель.**

УМИРОТВОРИ́ТИ *див.* **умиротворя́ти.**

УМИРОТВОРИ́ТИСЯ *див.* **умиротворя́тися.**

УМИРОТВОРІ́ННЯ, -я, *с.* Стан повного спокою.

УМИРОТВОРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **умиротворя́ти.**

УМИРОТВОРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УМИРОТВОРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* Робити мирним, спокійним; заспокоювати.

УМИРОТВОРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УМИРОТВОРИ́ТИСЯ**, -рю́ся, -ри́шся, *док.* Ставати мирним, спокійним; заспокоюватися.

УМИРУ́ЩИЙ (ВМИРУ́ЩИЙ), -а, -е. 1. Який не може жити вічно; смертний. 2. Який умирає. // *у знач. ім.* **умиру́щий**, -щого, *ч.*; **умиру́ща**, -щої, *ж.* Той (та), хто вмирає. // *рідко.* Те саме, що **мрець.**

У́МИСЕЛ, -слу, *ч.* Заздалегідь обдуманий план, намір, перев. таємний, вартий осуду.

УМИ́СЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уми́слити.**

УМИ́СЛИТИ *див.* **умишля́ти.**

УМИ́СНЕ (ВМИ́СНЕ), *присл.* Те саме, що **уми́сно.**

УМИ́СНИЙ (ВМИ́СНИЙ), -а, -е. Зробл., вчинений з певним наміром, свідомо; навмисний.

УМИ́СНІСТЬ (ВМИ́СНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уми́сний.**

УМИ́СНО (ВМИ́СНО), *присл.* З певною метою, з певним наміром; навмисно.

УМИ́ТИ *див.* **умива́ти.**

УМИ́ТИЙ (ВМИ́ТИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уми́ти.** 2. Який умився.

УМИ́ТИСЯ *див.* **умива́тися.**

УМИ́ТЬ *див.* **вмить.**

УМИ́ШЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уми́слити.**

УМИШЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **умишля́ти.**

УМИШЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УМИ́СЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех. і з інфін.* Задумувати зробити щось (перев. таємне, варте осуду).

УМИШЛЯ́ТИСЯ, -я́ється, *недок.* Пас. до **умишля́ти.**

УМІА́К, -а, *ч.* Вантажний і промисловий великий відкритий човен у ескімосів.

УМІ́ЛЕЦЬ (ВМІ́ЛЕЦЬ), -льця, *ч.* Той, хто добре знає свою справу, володіє умінням; вправний майстер.

УМІ́ЛИЙ (ВМІ́ЛИЙ), -а, -е. 1. Який володіє умінням, має добрі навички до чогось; вправний. // *у знач. ім.* **умі́лий**, -лого, *ч.* Той, хто володіє умінням, має добрі навички до чогось. *Умілі руки.* 2. Який здійснюється, виконується з умінням, вправно.

УМІ́ЛИЦЯ, -і. Жін. до **умі́лець.**

УМІ́ЛІСТЬ (ВМІ́ЛІСТЬ), -лості, *ж.* Властивість за знач. **умі́лий 1.**

УМІ́ЛО (ВМІ́ЛО). Присл. до **умі́лий.**

УМІ́ННЯ (ВМІ́ННЯ), -я, *с.* Здобута на основі досвіду, знання здатність належно робити що-небудь.

УМІ́ННЯЧКО (ВМІ́ННЯЧКО), -а, *с.* Пестл. до **умі́ння.**

УМІ́РЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **умі́рити.**

УМІ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, **УМІ́РЯТИ**, -яю, -яєш, *док.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Недомірити.

УМІРКО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **помірко́ва-**

ний 1.

УМІРКО́ВАНІСТЬ, -ності, ж., рідко. Абстр. ім. до уміркований.

УМІРКО́ВАНО, рідко. Присл. до уміркований.

УМІРЯ́ННЯ, -я, с. Дія за знач. уміряти.

УМІРЯ́ТИ див. уміри́ти.

УМІСИ́ТИ див. умі́шувати¹.

УМІСТ, УМІСТИ́ЛИЩЕ, УМІСТИ́ТИ, УМІСТИ́ТИСЯ див. вміст, вмісти́лище і т. д.

УМІ́ТИ (ВМІ́ТИ), -і́ю, -і́єш, недок., перев. з інфін. 1. Володіти умінням робити що-небудь. // Мати здібність, здатність до чого-небудь. // Бути в змозі, могти зробити що-небудь. 2. розм. Знати.

УМІ́ТНИЙ, -а, -е, діал. Вправний, умілий.

УМІ́ШАНИЙ (ВМІ́ШАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до уміша́ти (вміша́ти).

УМІША́ТИ¹ див. умі́шувати¹.

УМІША́ТИ² див. вмі́шувати¹.

УМІША́ТИСЯ див. вмі́шуватися¹.

УМІ́ШЕНИЙ (ВМІ́ШЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до уміша́ти.

УМІ́ШУВАННЯ див. вмі́шування.

УМІ́ШУВАТИ¹ (ВМІ́ШУВАТИ), -ую, -уєш, недок., УМІСИ́ТИ (ВМІСИ́ТИ), -ішу́, -і́сиш і УМІША́ТИ (ВМІША́ТИ), -а́ю, -а́єш, док., перех. 1. док. тільки умі́сити. Місячи, доводити до готовності (тісто, глину, замазку і т. ін.). // Місячи, додавати що-небудь. 2. док. тільки уміша́ти, рідко. Добре перемішувати якусь масу.

УМІ́ШУВАТИ² див. вмі́шувати¹.

УМІ́ШУВАТИСЯ¹ (ВМІ́ШУВАТИСЯ), -ується, недок. Пас. до умі́шувати¹.

УМІ́ШУВАТИСЯ² див. вмі́шуватися¹.

УМІЩА́ННЯ, УМІЩА́ТИ, УМІЩА́ТИСЯ, УМІ́ЩЕНИЙ, УМІ́ЩЕННЯ, УМІ́ЩУВАННЯ, УМІ́ЩУВАТИ, УМІ́ЩУВАТИСЯ див. вміща́ння, вміща́ти і т. д.

УМЛА́УТ, УМЛЯ́УТ, -а, ч., лінгв. Уподібнення голосного звука кореня голосному звукові суфікса у германських мовах.

УМЛІВА́ННЯ (ВМЛІВА́ННЯ), -я, с. Стан за знач. умліва́ти 1, 2 і дія за знач. умліва́ти 3.

УМЛІВА́ТИ (ВМЛІВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, недок., УМЛІ́ТИ (ВМЛІ́ТИ), -і́ю, -і́єш, док. 1. Знемагати від якого-небудь сильного переживання, враження, відчуття великої втоми і т. ін. // тільки недок., за ким. Страждати від кохання. // Перебувати у стані розслабленості, млості. // Втрачати свідомість, непритомніти; зомлівати. // Завмирати, ціпеніти. // Нити, завмирати (про серце, душу). 2. Ставати нечутливим через порушення кровообігу; терпнути (про частини тіла). 3. розм. Доходити до готовності повільно, на слабкому вогні, на жару (про страву); упрівати. // Розжарюючись, ставати придатним для обробки (про залізо).

УМЛІ́ЛИЙ (ВМЛІ́ЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до умлі́ти.

УМЛІ́ТИ див. умліва́ти.

УМЛЯ́УТ див. умла́ут.

УМНОЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, недок., УМНО́ЖИТИ, -жу, -жиш, док., перех. Збільшувати кількість кого-, чого-небудь. // Збільшувати силу, ступінь вияву чого-небудь; нарощувати, розширювати, посилювати.

УМНОЖА́ТИСЯ, -а́ється, недок., УМНО́ЖИТИСЯ, -иться, док. 1. Збільшуватися кількісно. // Наростати, розширюватися, посилюватися. 2. тільки недок. Пас. до умножа́ти.

УМНО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до умно́жити. // умно́жено, безос. присудк. сл.

УМНО́ЖЕННЯ, -я, с. Дія за знач. умно́жити і стан за знач. умно́житися.

УМНО́ЖИТИ див. умножа́ти.

УМНО́ЖИТИСЯ див. умножа́тися.

УМНО́ЗІ, присл., діал. У великій кількості.

УМНЯ́ТИ див. умина́ти 1.

УМО́ВА, -и, ж. 1. Взаємна усна чи письмова домовленість про що-небудь; угода, договір. 2. Вимога, пропозиція, що висуваються однією зі сторін, які домовляються про що-небудь, а також при укладанні угоди, договору. 3. перев. мн. Взаємні зобов'язання сторін, що домовляються, запропоновані для укладення, дотримання угоди, договору. ** Ба́зисні умо́ви постача́ння – спеціальні умови, які визначають обов'язки продавця та покупця з доставки товару. Догові́рні умо́ви, контра́ктні умо́ви – погоджені сторонами та зафіксовані в контракті предмет операції, характеристики товару, ціни, строки виконання зобов'язання, а також взаємні права та обов'язки сторін. 4. перев. мн. Які-небудь пропозиції щодо оплати, пільг і т. ін., що їх висуває особа або організація, яка надає кому-небудь роботу, приміщення тощо. 5. чого, рідше для чого, заст. до чого. Необхідна обставина, яка уможливлює здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь. ** Сприя́тливі умо́ви життя́ – умови довкілля, праці та побуту, які забезпечують збереження та поліпшення здоров'я населення. Умо́ви пра́ці – сукупність елементів виробничого середовища та специфіка трудового процесу, що впливають на здоров'я й працездатність людини та результати її діяльності. 6. перев. мн., які або чого. Обставини, особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь. 7. мн. Правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь. 8. Сукупність даних, положення, що лежать в основі чого-небудь. 9. заст. Умовляння.

УМОВИ́ВІД, -воду, ч. Логічна дія, за допомогою якої з одного або частіше кількох суджень виводиться нове судження. // Результат такої дії; висновок.

УМО́ВИНИ, -вин, мн., заст. Умови (див. умо́ва 2 – 5).

УМО́ВИТИ див. умовля́ти.

УМО́ВИТИСЯ див. умовля́тися.

УМО́ВКА, -и, ж., заст. Умова (у 1 знач.).

УМОВКА́ТИ (ВМОВКА́ТИ), -а́ю, -а́єш, недок., УМО́ВКНУТИ (ВМО́ВКНУТИ), -ну, -неш; мин. ч. умо́вк, -ла, -ло і умо́вкнув, -нула, -нуло; док. 1. Переставати говорити, припиняти розмову; замовкати. // Переставати співати, кричати, сміятися, грати на музичному інструменті і т. ін., припиняти спів, крик, сміх, гру на музичному інструменті тощо. 2. Переставати видавати, утворювати які-небудь звуки. 3. Переставати звучати, затихати (про голос, спів, музику і т. ін.).

УМО́ВКНУТИ див. умовка́ти.

УМО́ВЛЕНИЙ (ВМО́ВЛЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до умо́вити. // умо́влено, безос. присудк. сл. 2. у знач. прикм. Такий, про якого умовилися заздалегідь. // Відомий, зрозумілий тільки тим, хто умовився; умовний.

УМОВЛЯ́ЛЬНИК, -а, ч., розм. Той, хто кого-небудь умовляє.

УМОВЛЯ́ННЯ (ВМОВЛЯ́ННЯ), -я, с. Дія за знач. умовля́ти (вмовля́ти).

УМОВЛЯ́ТИ (ВМОВЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, недок., УМО́ВИТИ (ВМО́ВИТИ), -влю, -виш; мн. умо́влять; док., перех. 1. також із прямою мовою, додатковим підрядним реченням, інфін. або чим, рідко на що. Переконувати кого-небудь, схиляючи до чогось. 2. перев. недок. Заспокоювати, утішати словами.

УМОВЛЯ́ТИСЯ (ВМОВЛЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, недок., УМО́ВИТИСЯ (ВМО́ВИТИСЯ), -влюся, -вишся; мн. умо́вляться; док. Ведучи попередні розмови, переговори з ким-небудь, досягати певної умови; домовлятися. // Спільно вирішувати що-небудь. // Укладати ділову, торговельну і т. ін. угоду.

УМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Встановлений або визначений за домовленістю між ким-небудь; зрозумілий, відомий тільки тим, хто домовився. // Який виробився в якомусь соціальному або професійному середовищі; штучний. 2. Викликаний, спричинений конкретними обставинами, умовами. ** Умо́вний рефле́кс, фізіол. – рефлекс, вироблений, набутий під дією навколишнього середовища, під впливом певних умов. 3. Який має силу тільки за наявності яких-небудь умов, обмежений, якоюсь умовою. ** Умо́вне засу́дження – рішення суду про неприведення вироку до виконання за умови, що засуджений протягом іспитового строку не вчинить нового злочину. 4. Який визначається ставленням кого-небудь до чогось; який за інших обставин, у сприйнятті когось іншого може вважатися не таким; відносний. // Який не відповідає реальній дійсності, не такий, яким є насправді; формальний. // Несправжній, фіктивний. 5. Який не існує в реальній дійсності, а лише мислиться; уявний. // Який є символічним позначенням, зображенням якогось реального предмета. ** Умо́вний знак – прийнятий у тій чи іншій галузі науки, техніки, мистецтва графічний знак, символ, який має певне значення. 6. Який створює художнє зображення за допомогою засобів, прийнятих у даній галузі мистецтва, в даному жанрі літератури. // Вироблений відповідно до умов, особливостей якоїсь фахової діяльності. 7. Який відповідає загальноприйнятим правилам, нормам поведінки, звичаям, що склалися традиційно, але доцільність яких не завжди виправдана. 8. лінгв. Який виражає умову (у 3 знач.), вказує на умову або містить умову. ** Підря́дне умо́вне ре́чення – підрядне речення, що вказує на умову, за якої могло або може відбутися те, про що йде мова в головному реченні. Умо́вний спо́сіб – граматична категорія, що виражає не реально виявлену дію, а лише бажану або можливу за певних умов. 9. спец. Який встановлюється, виводиться логічно із заданих умов, припущень. Умовна величина. 10. спец. Який береться за вихідну величину при обчисленні середньої величини чого-небудь. ** Умо́вне па́ливо – уявне паливо, на яке перераховуються фактичні витрати різних видів палива, щоб порівнювати їхню ефективність.

УМО́ВНІСТЬ, -ності, ж. 1. Властивість за знач. умо́вний 1 – 6. 2. Загальноприйняте правило, норма поведінки, звичай, що склалися традиційно, але доцільність яких не завжди виправдана.

УМО́ВНО. Присл. до умо́вний 1, 3 – 6.

УМО́ВНО-ДОСТРОКО́ВИЙ, -а, -е, юр.: ** Умо́вно-достроко́ве звільне́ння – звільнення від відбування покарання в місцях ув'язнення (до закінчення терміну, встановленого вироком) осіб, що довели своє виправлення чесною працею і зразковою поведінкою, за умови, що протягом невідбутого терміну вони не скоять нового злочину.

УМО́ВНО-ДОСТРОКО́ВО, присл., юр. За необхідних (певних) умов до закінчення встановленого строку.

УМО́ВНО-ПАТОГЕ́ННИЙ, -а, -е: ** Умо́вно-патоге́нні мікро́би – мікроби, здатні при зниженні природної резистентності макроорганізму спричинити певні захворювання.

УМО́ВНО-РЕФЛЕКТО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до умовних рефлексів; оснований на вченні про умовні рефлекси.

УМОВЧА́ННЯ, -я, с. 1. Дія за знач. умо́вчати. // Те, що лишилося навмисно недоговореним, неповідомленим. 2. літ. Стилістичний прийом, при якому висловлювана думка обривається з розрахунком на здогад читача про недоговорене.

УМО́ВЧАТИ див. умо́вчувати.

УМО́ВЧУВАННЯ (ВМО́ВЧУВАННЯ), -я, с. Дія за знач. умо́вчувати.

УМО́ВЧУВАТИ (ВМО́ВЧУВАТИ), -ую, -уєш, недок., УМО́ВЧАТИ (ВМО́ВЧАТИ), -чу, -чиш, док. 1. перех., про кого – що та з підрядним додатковим реченням. Не розповідати, не згадувати про що-небудь, замовчувати щось. // Навмисно не договорювати, приховувати що-небудь, не повідомляти про щось. 2. тільки док., неперех., розм. Не сказати, не заперечити, промовчати; змовчати.

УМОГЛЯ́Д, -у, ч. 1. книжн. Здатність до теоретичних узагальнень, а також до абстрактних міркувань про уявлювані чи гадані предмети, до висновків з теоретично прийнятих принципів. 2. Характерний для ідеалістичної філософії спосіб осягати істину, не звертаючись до досвіду, фактів дійсності. 3. Міркування, яке ґрунтується на спогляданні; абстрактному уявленні про дійсність.

УМОГЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на спогляданні, абстрактному уявленні про дійсність.

УМОГЛЯ́ДНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до умогля́дний.

УМОГЛЯ́ДНО. Присл. до умогля́дний.

УМОГОРИ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до умогори́чити.

УМОГОРИ́ЧИТИ, -чу, -чиш; наказ. сп. умогори́ч; док., перех. Задобрити кого-небудь могоричем.

УМОЖЛИ́ВИТИ див. уможли́влювати.

УМОЖЛИ́ВЛЕНИЙ (ВМОЖЛИ́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до уможли́вити (вможли́вити).

УМОЖЛИ́ВЛЕННЯ, -я, с. Дія за знач. уможли́вити.

УМОЖЛИ́ВЛЮВАННЯ (ВМОЖЛИ́ВЛЮВАННЯ), -я, с. Дія за знаяч. уможли́влювати (вможли́влювати).

УМОЖЛИ́ВЛЮВАННЯ (ВМОЖЛИ́ВЛЮВАННЯ), -я, с. Дія за знач. уможли́влювати.

УМОЖЛИ́ВЛЮВАТИ (ВМОЖЛИ́ВЛЮВАТИ), -юю, -юєш, недок., УМОЖЛИ́ВИТИ (ВМОЖЛИ́ВИТИ), -влю, -виш; мн. уможли́влять; док., перех., також з інфін. Робити можливим, забезпечувати можливість здійснення чого-небудь.

УМОКНУ́ТИ (ВМОКНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, док., перех. Однокр. до умоча́ти¹.

УМО́КНУТИ (ВМО́КНУТИ), -ну, -неш; мин. ч. умо́к, -ла, -ло і умо́кнув, -нула, -нуло; док. Стати мокрим, намокнути.

УМО́КНУТИЙ (ВМО́КНУТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до умокну́ти (вмокну́ти).

УМОКРІ́ЛИЙ (ВМОКРІ́ЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до умокрі́ти (вмокрі́ти).

УМОКРІ́ТИ (ВМОКРІ́ТИ), -і́ю, -і́єш, док., розм. Стати мокрим від поту; вкритися потом.

УМОЛИ́ТИ (ВМОЛИ́ТИ), -олю́, -о́лиш, док., перех. Молячи, благаючи кого-небудь, схилити на свій бік, домогтися позитивного вирішення чого-небудь.

УМОЛО́Т (ВМОЛО́Т), -у, ч. Кількість зерна, одержана після молотьби; обмолочене зерно.

УМОЛО́ТИ (ВМОЛО́ТИ), умелю́, уме́леш; мн. уме́лять; наказ. сп. умелі́; док., перех. 1. Підробити певну кількість зерна, перетворивши його на борошно, крупу тощо. 2. перен., розм. З апетитом з'їсти багато чого-небудь.

УМОЛО́ТИСЯ (ВМОЛО́ТИСЯ), уме́леться, док., розм. Зменшитися у вазі під час помелу.

УМОЛОТИ́ТИ див. умоло́чувати.

УМОЛО́ТНИЙ (ВМОЛО́ТНИЙ), -а, -е. Який дає багато зерна після молотьби; багатий на зерно.

УМОЛО́ЧЕНИЙ (ВМОЛО́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до умолоти́ти (вмолоти́ти).

УМОЛО́ЧУВАННЯ (ВМОЛО́ЧУВАННЯ), -я, с. Дія за знач. умоло́чувати (вмоло́чувати).

УМОЛО́ЧУВАТИ (ВМОЛО́ЧУВАТИ), -ую, -уєш, недок., УМОЛОТИ́ТИ (ВМОЛОТИ́ТИ), -очу́, -о́тиш, док., перех. 1. Обмолочувати частину чого-небудь. 2. тільки док., перен., розм. З апетитом з'їсти багато чого-небудь. 3. тільки док., перен., розм. Дуже побити кого-небудь.

УМОНА́СТРІЙ, -рою, ч., книжн. Настроєність розуму, спрямованість інтересів.

УМОНТО́ВАНИЙ, УМОНТО́ВУВАННЯ, УМОНТО́ВУВАТИ, УМОНТУВА́ННЯ, УМОНТУВА́ТИ див. вмонто́ваний, вмонтува́ти і т. д.

УМО́РЕНИЙ (ВМО́РЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до умори́ти (вмори́ти).

УМО́РЕНО (ВМО́РЕНО). Присл. до умо́рений (вмо́рений).

УМОРИ́ТИ (ВМОРИ́ТИ), -орю́, -о́риш, док., перех. 1. Довести до смерті. // Дуже виснажити. 2. розм. Дуже стомити, змучити.

УМОРИ́ТИСЯ (ВМОРИ́ТИСЯ), -орю́ся, -о́ришся, док., розм. Дуже стомитися, змучитися.

УМОРІ́ННЯ (ВМОРІ́ННЯ), -я, с. Дія за знач. умори́тися.

УМОСТИ́ТИ див. умо́щувати.

УМОСТИ́ТИСЯ див. умо́щуватися.

УМО́ТАНИЙ (ВМО́ТАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до умота́ти (вмота́ти).

УМОТА́ТИ див. вмо́тувати.

УМОТА́ТИСЯ див. вмо́туватися.

УМОТИВО́ВАНИЙ (ВМОТИВО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до умотивува́ти.

УМОТИВО́ВАНІСТЬ (ВМОТИВО́ВАНІСТЬ), -ності, ж. Абстр. ім. до умотиво́ваний.

УМОТИВО́ВАНО (ВМОТИВО́ВАНО). Присл. до умотиво́ваний, вмотиво́ваний.

УМОТИВО́ВУВАННЯ (ВМОТИВО́ВУВАННЯ), -я, с. Дія за знач. умотиво́вувати (вмотиво́вувати).

УМОТИВО́ВУВАТИ (ВМОТИВО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, недок., УМОТИВУВА́ТИ (ВМОТИВУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, док., перех. Наводити аргументи, докази, які пояснюють, виправдовують певні дії, вчинки тощо або доводять їх необхідність; обґрунтовувати.

УМОТИВУВА́ННЯ (ВМОТИВУВА́ННЯ), -я, с. Дія за знач. умотивува́ти.

УМОТИВУВА́ТИ *див.* **умотиво́вувати.**
УМО́ТУВАННЯ, УМО́ТУВАТИ, УМО́ТУВАТИСЯ *див.* **вмо́тування, вмо́тувати, вмо́туватися.**
УМОЧА́ННЯ (ВМОЧА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **умоча́ти.**
УМОЧА́ТИ[1] (ВМОЧА́ТИ), -а́ю, -а́єш *і* **УМО́ЧУВАТИ (ВМО́ЧУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УМОЧИ́ТИ (ВМОЧИ́ТИ)**, -очу́, -о́чиш, *док.*, *перех.* Робити мокрим, торкаючись рідини; змочувати.
УМОЧА́ТИ[2] *див.* **вмоча́ти[1].**
УМО́ЧЕНИЙ[1] (ВМО́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **умочи́ти[1].**
УМО́ЧЕНИЙ[2] *див.* **вмо́чений[1].**
УМОЧИ́ТИ[1] *див.* **умоча́ти[1].**
УМОЧИ́ТИ[2] *див.* **вмоча́ти[1].**
УМО́ЧУВАНИЙ (ВМО́ЧУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **умо́чувати (вмо́чувати).**
УМО́ЧУВАННЯ (ВМО́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмо́чувати (умо́чувати).**
УМО́ЧУВАТИ[1] *див.* **умоча́ти[1].**
УМО́ЧУВАТИ[2] *див.* **вмоча́ти[1].**
УМОЩА́ТИ *див.* **умо́щувати.**
УМОЩА́ТИСЯ *див.* **умо́щуватися.**
УМО́ЩЕНИЙ (ВМО́ЩЕНИЙ), -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **умости́ти.** // **умо́щено (вмо́щено),** *безос. присудк. сл.*
УМО́ЩУВАНИЙ (ВМО́ЩУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **умо́щувати (вмо́щувати).**
УМО́ЩУВАННЯ (ВМО́ЩУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **вмо́щувати.**
УМО́ЩУВАТИ (ВМО́ЩУВАТИ), -ую, -уєш *і діал.* **УМОЩА́ТИ (ВМОЩА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УМОСТИ́ТИ (ВМОСТИ́ТИ)**, -ощу́, -о́стиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Розташовувати кого-небудь або розміщати, укладати що-небудь десь, намагаючись улаштувати найзручніше, найвигідніше (перев. на невеликому, тісному просторі, у незвичному, незручному місці).
УМО́ЩУВАТИСЯ (ВМО́ЩУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся *і діал.* **УМОЩА́ТИСЯ (ВМОЩА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УМОСТИ́ТИСЯ (ВМОСТИ́ТИСЯ)**, -ощу́ся, -о́стишся, *док.*, *розм.* 1. Розташовуватися (сідати, лягати) де-небудь, намагаючись влаштуватися найзручніше, найвигідніше (перев. на невеликому, тісному просторі, у незвичному, незручному місці). // *з інфін.* Готуватися, лаштуватися до чогось, розташовуючись найзручніше, найвигідніше. 2. *тільки недок.* Пас. до **умо́щувати.**
УМРЕ́ЦЬ, умерця́, *ч.*, *зах.* Мрець, небіжчик.
УМУ́ДРЕНИЙ (ВМУ́ДРЕНИЙ), -а, -е. Який став мудрим, збагатився знаннями, досвідом.
УМУДРИ́ТИ *див.* **умудря́ти.**
УМУДРИ́ТИСЯ *див.* **умудря́тися.**
УМУДРУВА́ТИ (ВМУДРУВА́ТИ), -ру́ю, -ру́єш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **приду́мати.**
УМУДРУВА́ТИСЯ (ВМУДРУВА́ТИСЯ), -ру́юся, -ру́єшся, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **умудри́тися** 2 – 4.
УМУДРЯ́ТИ (ВМУДРЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УМУДРИ́ТИ (ВМУДРИ́ТИ)**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.* Робити розумним, надавати мудрості.
УМУДРЯ́ТИСЯ (ВМУДРЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УМУДРИ́ТИСЯ (ВМУДРИ́ТИСЯ)**, -рю́ся, -ри́шся, *док.* 1. Ставати мудрим, збагатитися знаннями, досвідом. 2. *перев. з інфін.* Бути в змозі, могти, уміти зробити що-небудь, незважаючи на труднощі. // *ірон.* Робити щось небажане. 3. *розм.* Придумувати що-небудь, додумуватися до чогось. 4. *тільки док.*, *розм.* Набути уміння, навичок, вправності у чому-небудь; наловчитися.
УМУРО́ВАНИЙ, УМУРО́ВУВАННЯ, УМУРО́ВУВАТИ, УМУРО́ВУВАТИСЯ, УМУРУВА́ННЯ, УМУРУВА́ТИ *див.* **вмуро́ваний, вмуро́вування** і т. д.
УМФО́РМЕР, -а, *ч.* Електрична машина для перетворення постійного струму однієї напруги на постійний струм іншої напруги.
УМФО́РМЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **умфо́рмер.**
УМЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *розм.* 1. Швидко, стрімко кудись відвезти. // Підхопивши, потягти, понести за собою. 2. Те саме, що **умча́тися.**
УМЧА́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *док.*, *розм.* 1. Швидко, стрімко втекти, побігти, поїхати тощо. 2. Швидко минути.
УМ'ЯКНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Зробитися м'яким.
УМ'Я́ТИ[1] *див.* **умина́ти[1].**
УМ'Я́ТИ[2] *див.* **вмина́ти[1].**
УМ'Я́ТИЙ[1] (ВМ'Я́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ум'я́ти[1].**
УМ'Я́ТИЙ[2] *див.* **вм'я́тий[1].**
УМ'Я́ТИНА, УНА́ДЖУВАТИСЯ, УНА́ДИТИСЯ, УНА́ДЛИВИЙ, УНА́ДЛИВІСТЬ, УНА́ДНО *див.* **вм'я́тина, вна́джуватися** і т. д.
УМ'Я́ТИНКА, -и, *ж.* Невелике заглиблення, що утворилося від тиску або удару.
УМ'Я́ТІСТЬ *див.* **вм'я́тість.**
УНА́БІ, *невідм.*, *ч.* Рід рослин родини жостерових.
УНА́ДА, -и, *ж.*, *діал.* Звичка, манера.
УНА́ДЖУВАТИСЯ, УНА́ДИТИСЯ, УНА́ДЛИВИЙ, УНА́ДЛИВІСТЬ, УНА́ДНО, УНАКЛА́Д, УНАКЛА́ДКУ *див.* **вна́джуватися, вна́дитися, вна́дливий, вна́дливість, вна́дно, внакла́д, внакла́дку.**
УНАНІМІ́ЗМ, -у, *ч.* Декадентська течія у французькій літературі 1906 – 1914 рр., що пропагувала ідею одностайності всього людства, незалежно від класів і реальних економічних умов, ідею єдиної, спільної душі.
УНАНІМІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник унанімізму.
УНАНІМІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до унанімізму.
УНАО́ЧНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **унао́чнити.**
УНАО́ЧНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **унао́чнити.**
УНАО́ЧНИТИ *див.* **унао́чнювати.**
УНАО́ЧНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **унао́чнювати.**
УНАО́ЧНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УНАО́ЧНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Робити наочним що-небудь, показувати наочно.
УНАПРА́ВИТИ *див.* **унапра́влювати.**
УНАПРА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **унапра́вити.**
УНАПРА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **унапра́вити.**
УНАПРА́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УНАПРА́ВИТИ**, -а́влю, -а́виш, *док.*, *перех.*, *зах.* Спрямовувати, скеровувати.
УНА́ПУСК, УНА́ПУСТКУ, УНАПУ́СТОК, УНА́СЛІДОК *див.* **вна́пуск, вна́пустку** і т. д.
УНА́СЛІДОК *див.* **вна́слідок.**
УНАТРУ́СКУ *див.* **внатру́ску.**
УНАТУ́РЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин ч. до **унату́ритися.**
УНАТУ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **унату́ритися.**
УНАТУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *діал.* Розвинутися фізично.
УНАТЯ́ЖКУ, *присл.*, *розм.* У мінімальній кількості, ледве-ледве.
УНА́ХИЛКУ *див.* **вна́хилку.**
УНАХЛЬО́СТ, *присл.* Так, щоби край або кінець одного предмета покривав край або кінець іншого.
УНГЕМАХІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді безбарвних або блідо-жовтих крихких прозорих кристалів зі скляним блиском.
УНДЕВІ́Т, -у, *ч.*, *фарм.* Полівітамінний препарат.
УНДЕКА́Н, -у, *ч.* Насичений вуглеводень, що містить 11 атомів Карбону в молекулі; міститься в нафті і гасовій фракції.
УНДЕКА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ундека́н.**
УНДЕКАНО́Л, -у, *ч.* Алкоголь – продукт заміни одного гідрогенового атома в ундекані на гідроксильну (спиртову) групу.
УНДЕКАНО́Н, -у, *ч.* Кетон – продукт заміни однієї метиленової групи всередині карбонового ланцюжка ундекану на карбонільну групу.
УНДЕЦИ́Л, -у, *ч.* Одновалентний радикал – ундекан без одного гідрогенового атома.
УНДЕЦИЛЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень з одним подвійним зв'язком у ланцюжкові з 11 карбонових атомів.
УНДЕЦИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ундецилéн.**
УНДЕЦИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ундеци́л.**
УНДЕ́ЦИМА, -и, *ж.* 1. Одинадцятий ступінь діатонічної гами. 2. Музичний інтервал між першим та одинадцятим ступенями гами.
УНДЕЦИМАКО́РД, -а, *ч.* Акорд із шести різнойменних звуків, що їх розташовано або можна розташувати за терціями.
УНДЕЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при різних формах епідермофітії, дріжджових дерматозах.
УНДИ́НА, -и, *ж.* У середньовічних повір'ях – дух води у вигляді жінки; русалка. // *перен.* Про дівчину чи молоду жінку, яка справляє враження загадковості, таємничості.
УНДИНІ́ЗМ, -у, *ч.* Див. **урола́гнія.**
УНДУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е, *мед.* Хвилеподібний.
УНДУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Феномен поширення ударної хвилі на стінку великої порожнини через рідину, що скупчилася в ній.
УНЕВА́ЖНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **унева́жнити.**
УНЕВА́ЖНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **унева́жнити.**
УНЕВА́ЖНИТИ *див.* **унева́жнювати.**
УНЕВА́ЖНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УНЕВА́ЖНИТИ**, -а́жню, -а́жниш, *док.*, *перех.*, *зах.* Анулювати, скасовувати.
УНЕВИ́ННЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уневи́ннити.**
УНЕВИ́ННИТИ *див.* **уневи́ннювати.**
УНЕВИ́ННЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УНЕВИ́ННИТИ**, -и́нню, -и́нниш, *док.*, *перех.*, *зах.* Виправдовувати, спростовувати звинувачення.
УНЕЗАБА́РІ, *присл.*, *заст.* Невдовзі, незабаром.
УНЕМОЖЛИ́ВИТИ *див.* **унеможли́влювати.**
УНЕМОЖЛИ́ВИТИСЯ *див.* **унеможли́влюватися.**
УНЕМОЖЛИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **унеможли́вити.**
УНЕМОЖЛИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **унеможли́вити.**
УНЕМОЖЛИ́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **унеможли́влювати.**
УНЕМОЖЛИ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УНЕМОЖЛИ́ВИТИ**, -лю, -виш; *мн.* унеможли́влять; *док.*, *перех.* Робити що-небудь неможливим.
УНЕМОЖЛИ́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **УНЕМОЖЛИ́ВИТИСЯ**, -иться, *док.* Ставати неможливим.
УНЕРУХО́МЛЕННЯ, -я, *с.*: ** **унерухо́млення ці́нних папе́рів** – переведення цінних паперів, емітованих у документарній формі, у бездокументарну форму через їх розміщення згідно з умовами депозитарного договору у сховище депозитарію.
УНЕ́СЕНИЙ *див.* **вне́сений.**
УНЕ́СЕННЯ *див.* **вне́сення.**
УНЕСТИ́ *див.* **вно́сити.**
УНЕСТИ́СЯ *див.* **вно́ситися.**
УНЕТІ́ЦЬКИЙ, -а, -е: ** **Унеті́цька культу́ра** – культура бронзового віку (17 – 14 ст. до н. е.) у Центральній Європі.
УНЕЩАСЛИ́ВИТИ, -и́влю, -и́виш, *док.*, *перех.*, *діал.* Зробити нещасним.
УНЕЩАСЛИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **унещасли́вити.**
УНИ́ГАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Втомити, замучити. *Унигати коня.*
УНИ́З *див.* **вниз.**
УНИ́ЗАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **униза́ти.** // **уни́зано,** *безос. присудк. сл.*
УНИ́ЗАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уни́заний.**
УНИЗА́ТИ *див.* **уни́зувати.**
УНИЗУ́ *див.* **внизу́.**
УНИ́ЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уни́зувати.**
УНИ́ЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УНИЗА́ТИ**, -ижу́, -и́жеш, *док.*, *перех.* 1. Покривати густо або суцільно (намистом, бісером і т. ін.), нашиваючи, нанизуючи. 2. *перен.* Покривати чим-небудь густо або рядком, подібно до низки.
УНИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уника́ти.**
УНИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УНИ́КНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* уни́к, -ла, -ло *і* уни́кнув, -нула, -нуло; *док.* 1. *кого, чого або з інфін.* Намагатися не спілкуватися з ким-небудь, цуратися когось, не бажати чогось. // Намагатися відсторонитися від якихось дій, участі в якійсь справі, роботі. // З певних причин не вживати, не використовувати чого-небудь, утримуватися від чого-небудь, обходитися без чогось. *Уникати погляду.* 2. *чого.* Берегтися (у 2 знач.), рятуватися від чого-небудь. // *також після спол.* щоб. Запобігати чому-небудь, позбавлятися чогось. // *перев. док.* Не допустити якихось небажаних наслідків, результатів.
УНИ́КЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Непрямий, ухильний. *Униклива відповідь.*
УНИ́КЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **уни́кливий.**
УНИ́КЛИВО, *рідко.* Присл. до **уни́кливий.**
УНИ́КНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уни́кнути.**
УНИ́КНУТИ *див.* **уника́ти.**
УНИ́МЛИВИЙ, -а, -е, *зах.* Несміливий, сором'язливий.
УНИ́ШКЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уни́шкнути.**
УНИ́ШКНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* уни́шк, -ла, -ло; *док.*, *розм.* Те саме, що **зати́хнути.**
УНІА́Т, -а, *ч.* Послідовник унії (у 2 знач.).
УНІА́ТКА, -и. Жін. до **уніа́т.**
УНІА́ТСТВО, -а, *с.* Віросповідання та віровчення уніатів.
УНІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **уніа́т та уніа́тство.** // Стос. до уніатства. ** **Уніа́тська (гре́ко-католи́цька) це́рква** – християнське об'єднання, створене Брестською унією в 1596 р.
УНІАУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **монаура́льний.**
УНІВАЛЕ́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **унівале́нт**, -а, *ч.*), *біол.* Поодинокі, неспарені хромосоми в першому редукційному поділі.
УНІВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до унівалентів.
УНІВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **унівале́нтний.**
УНІВАРІА́НТНИЙ, -а, -е. Який складається лише з однієї змінної.
УНІВАРІА́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **універіа́нтний.**
УНІВЕ́РБ, -а, *ч.*, *лінгв.* Слово, утворене внаслідок універбізації.
УНІВЕРБА́ЦІЯ, УНІВЕРБІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Утворення одного слова із словосполучення зі збереженням змісту.
УНІВЕРБІЗА́ЦІЯ *див.* **універба́ція.**
УНІВЕРБІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **універбізува́ти.**
УНІВЕРБІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.* Здійснити універбізацію.
УНІВЕРМА́Г, -у, *ч.* Універсальний магазин загальноміського значення з різноманітним асортиментом непродовольчих товарів.
УНІВЕРСА́Л[1], -у, *ч.*, *іст.* 1. Розпорядчий акт адміністративно-політичного характеру польських королів та українських гетьманів (іноді представників генеральної старшини) у 17 – 18 ст. 2. Звернення декларативно-програмного характеру, опубліковані в 1917 – 1918 рр. Українською Центральною Радою.
УНІВЕРСА́Л[2], -а, *ч.* 1. Людина, яка володіє багатьма спеціальностями свого фаху; людина різнобічних, багатопланових знань, навичок. *Токар-універсал.* 2. *астр.*, *геод.* Інструмент для вимірювання кутів у горизонтальних і вертикальних площинах. 3. Тип кузова легкового автомобіля пасажирського та вантажного призначення; комбі.
УНІВЕРСАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надання універсальності чому-небудь. // Процес, що веде до набуття ким-, чим-небудь універсальних властивостей, навичок, до різнобічного використання кого-, чого-небудь.
УНІВЕРСАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Різнобічність, багатоплановість у знаннях, навичках і т. ін.
УНІВЕРСАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **універсалізува́ти.**
УНІВЕРСАЛІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна універсалізувати.
УНІВЕРСАЛІЗО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **універсалізо́вний.**
УНІВЕРСАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Робити (зробити) універсальним, всеосяжним.
УНІВЕРСА́ЛІЇ, -ій, *мн.* (*одн.* **універса́лія**, -ї, *ж.*). Загальні поняття. ** **Мо́вні універса́лії** – спільні для всіх або більшості мов світу ознаки, закономірності, структури, тенденції, які демонструють спільність мовної будови при всій різноманітності людських мов.
УНІВЕРСАЛІ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **універса́л[2]** 1.
УНІВЕРСА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який охоплює все чи багато чого у якійсь ділянці, сфері життя; всеосяжний. // Придатний для всього або для багато чого; який має різноманітне призначення. ** **Універса́льний магази́н** – *див.* **універса́м.** 2. Який має різноманітні знання, навички і т. ін.; різнобічний.

1/48*

УНІВЕРСА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **універса́льний**.

УНІВЕРСА́ЛЬНО. Присл. до **універса́льний** 1.

УНІВЕРСА́М, -у, *ч.*, *розм.* Великий магазин самообслуговування, що має у продажу продовольчі товари універсального асортименту та супутні промислові товари повсякденного попиту.

УНІВЕРСИТА́НТ, -а, *ч.*, *заст.* Студент університету; людина з університетською освітою.

УНІВЕРСИТЕ́Т, -у, *ч.* 1. Вищий навчальний заклад, наукова установа з різними гуманітарними та природничо-математичними факультетами. *Педагогічний університет. Політехнічний університет.* 2. Будинок, у якому міститься цей заклад. 3. *перен.* Про те, що дає досвід, знання поза навчальним закладом. 4. Назва навчальної установи для підвищення загальноосвітніх, спеціальних і політичних знань.

УНІВЕРСИТЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до університету. // Пов'язаний з перебуванням, навчанням в університеті. // Який має на своїй території університет.

УНІВЕРСІА́ДА, -и, *ж.* 1. Студентські спортивні змагання. 2. Студентські змагання з чого-небудь взагалі; конкурс.

УНІВЕРСІА́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до універсіади, до її учасників. *Універсіадні старти.*

УНІВЕ́РСУМ, -у, *ч.*, *філос.* Світ як єдине ціле; Всесвіт.

УНІВЕ́ЦЬ *див.* **вніве́ць**.

УНІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям в абстрактному живопису, прихильники якого створюють композиції з однорідних форм і кольорів, що не дають будь-якого уявлення про дійсність.

УНІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Надзвичайний у якомусь відношенні; рідкісний, винятковий.

УНІКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **унікальний**.

УНІКА́ЛЬНО. Присл. до **уніка́льний**.

УНІКА́Т, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **у́нікум**.

У́НІКУМ, -у, *ч.* Рідкісний, єдиний екземпляр чого-небудь. *Букіністичні унікуми.* // *перен.* Про людину, незвичайну в якомусь відношенні.

УНІКУРСА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Унікурса́льна крива́**, *мат.* – плоска крива, яку можна обійти, побувавши двічі лише в точках самоперетину.

УНІЛОКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Однокамерний, однопорожнинний, одногніздовий; такий, що складається з одного відділення.

УНІМОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має лише одну моду (*див.* **мо́да** 5).

УНІМОДА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **унімода́льний**.

УНІМОДУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Унімодуля́рна ма́триця**, *мат.* – квадратна матриця, визначник якої дорівнює одиниці. **Унімодуля́рне перетво́рення**, *мат.* – лінійне перетворення лінійного простору, при якому зберігається об'єм.

УНІНОМІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Уніноміна́льний о́круг** – виборчий округ, від якого обирається один депутат.

УНІОКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що має відношення до одного ока; монокулярний.

УНІО́Н, -у, *ч.* Союз, об'єднання.

УНІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Прагнення до об'єднання, злит-тя.

УНІОНІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник уніонізму.

УНІПОЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Однополюсний. ** **Уніполя́рна прові́дність** – провідність струму перев. в одному напрямі.

УНІПОЛЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **уніполя́рний**.

УНІПРИ́НТ, -у, *ч.* Один із способів виготовлення еластичних форм для глибокого друку.

УНІСО́Н, -у, *ч.* 1. Співзвучність, яка досягається одночасним відтворенням двох або кількох звуків однієї висоти і однакових звуків у різних октавах (кількома голосами чи інструментами). // Збіг голосів на одному ступені, чиста прима. // Спів або гра кількома виконавцями однієї партії. ** **В унісо́н** (*з ким – чим, кому, чому або без додатка*): а) співзвучно; б) в однаковій манері, в однаковому тоні з ким-небудь. 2. *фіз.* Рівність частот двох джерел звукових коливань.

УНІСО́ННИЙ, -а, -е. Який звучить одночасно (про звуки однієї висоти або однакові звуки в різних октавах); побудований на такому звучанні. *Унісонний спів.*

УНІТА́З, -а, *ч.* Раковина для злиття калу та сечовини в убиральнях каналізаційної системи.

УНІТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Принцип державного устрою, який виражається у централізації державної влади та управління. 2. Тенденції до централізації в економіці, політиці, культурі.

УНІТА́РІЇ, -їв, *мн.* Прибічники християнського вчення, що заперечує догмат про триєдиність божества.

УНІТА́РНИЙ, -а, -е. Об'єднаний, єдиний, який становить собою одне ціле. // Спрямований на об'єднання; який об'єднує. ** **Уніта́рна держа́ва** – форма державного устрою, за якого територія держави не має у своєму складі федеративних одиниць (штатів, земель), а підрозділяється на адміністративно-територіальні одиниці (райони, області і т. ін.).

УНІТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уніта́рний**.

УНІТЕ́РМ, -а, *ч.* У системах обробки інформації – форма ключового слова.

УНІТІ́ОЛ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при отруєннях сполуками арсену, ртуті, хрому, бісмуту та ін. металів.

УНІФІКА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто здійснює уніфікацію чого-небудь; прихильник уніфікації.

УНІФІКА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до уніфікатора.

УНІФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Зведення чого-небудь до єдиної форми, системи, єдиних нормативів.

УНІФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уніфікува́ти**. // **уніфіко́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має єдину форму, систему, єдині нормативи.

УНІФІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **уніфіко́ваний**.

УНІФІКО́ВАНО. Присл. до **уніфіко́ваний**.

УНІФІ́КС, -а, *ч.*, *лінгв.* Різновид одиничних зв'язаних морфем, подібних до афіксів.

УНІФІКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до уніфікування.

УНІФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уніфікува́ти**.

УНІФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Зводити що-небудь до єдиної форми, системи, єдиних нормативів.

УНІФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Ставати, стати уніфікованим. 2. *тільки недок.* Пас. до **уніфікува́ти**.

УНІФІКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **уніфікува́ти**.

УНІФІЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Однонитковий.

УНІФО́РМА, -и, *ж.* 1. Форменний одяг. 2. *збірн.* У цирку – одягнений у спеціальні костюми персонал, який обслуговує арену під час вистави.

УНІФОРМІ́ЗМ, -у, *ч.* Концепція в геології, яка виходила з тезису про незмінність геологічних факторів у часі.

УНІФОРМІ́СТ, -а, *ч.* Працівник, що належить до уніформи цирку.

УНІФО́РМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **уніфо́рма**.

УНІЦЕЛЮЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *біол.* Одноклітинний; такий, що складається з однієї клітини.

УНІЧИ́Ю *див.* **внічию́**.

У́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Об'єднання, союз двох або кількох монархічних держав під владою однієї династії. 2. Об'єднання православної церкви з католицькою під владою Папи Римського. 3. Назва міжнародних адміністративних союзів.

УНЛЮ́СТ, -а, *ч.* Безпричинна пригніченість настрою і подразливість, які супроводжуються відсутністю бажань та неприязним ставленням до оточуючого.

УНОРМО́ВАНИЙ (ВНОРМО́ВАНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **унормува́ти**. // **унормо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який відповідає встановленим нормам, стандартам; нормований. *Унормований робочий день.*

УНОРМО́ВАНІСТЬ (ВНОРМО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **унормо́ваний (внормо́ваний)**.

УНОРМО́ВУВАННЯ (ВНОРМО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **унормо́вувати (внормо́вувати)**.

УНОРМО́ВУВАТИ (ВНОРМО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УНОРМУВА́ТИ (ВНОРМУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Визначати, запроваджувати норму в чому-небудь.

УНОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **унормува́ти**.

УНОРМУВА́ТИ *див.* **унормо́вувати**.

УНОРМУВА́ТИСЯ (ВНОРМУВА́ТИСЯ), -у́ється, *док.* Увійти в норму, стати звичайним, нормальним.

УНО́СИТИ, УНО́СИТИСЯ, УНОЧІ́ *див.* **вно́сити, вно́ситися** і т. д.

УНОЧІ́ *див.* **вночі́**.

УНТ *див.* **у́нти́**.

УНТА́ЙКИ, -йок, *мн.* (*одн.* **унта́йка**, -и, *ж.*). Взуття з оленячих та інших шкір на м'якій підошві, поширене серед жителів Півночі, Сибіру і Далекого Сходу.

У́НТЕР, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Те саме, що **у́нтер-офіце́р**. ** **У́нтер-офіце́р** – звання молодшого командного складу із солдат у дореволюційній російській та деяких сучасних арміях. // Особа, яка має це звання.

У́НТЕРСЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *розм.* Прикм. до **у́нтер**. // Власт. унтерові.

УНТЕРТО́Н, -у, *ч.* Додатковий тон, що звучить одночасно, але нижче від основного тону.

УНТИ́, унт *і* унтів, *мн.* (*одн.* **унт**, -а́, *ч.*; **у́нта**, -и, *ж.*). Хутряне взуття з м'якою підошвою, поширене здебільшого у народів Півночі та Сибіру. // Хутряне взуття льотчиків.

УНУ́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *зах.* Втомити, замучити.

УНУ́К, УНУ́КА, УНУ́КІВ, УНУЧА́, УНУЧА́ТКО, УНУ́ЧЕНЬКА, УНУЧЕНЯ́, УНУ́ЧЕЧКА, УНУ́ЧКА, УНУ́ЧОК, УНУ́ЧЧИН *див.* **внук, вну́ка** і т. д.

УНУ́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *зах.* Опустити, понурити.

УНУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *док.*, *зах.* Понуритися.

УНЦИНАРІО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз собак, хутрових звірів та інших м'ясоїдних.

УНЦІА́Л, -у, *ч.* Вид почерку латинського і грековізантійського письма, поширеного у 4 – 9 ст.

УНЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **унціа́л**. *Унціальне письмо.*

У́НЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Міра ваги в Стародавньому Римі, а також у ряді європейських країн, що застосовувалася до введення Метричної системи; аптекарська міра в різних країнах. ** **Тро́йська у́нція** – одиниця ваги дорогоцінних металів; дорівнює 31,1035 г. 2. Монета в Стародавньому Римі, згодом – в Іспанії, Італії та деяких інших країнах.

УНЮ́ХАНИЙ, -а, -е, *розм.*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **унюхати**.

УНЮ́ХАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Виявити за запахом кого-, що-небудь. 2. *перен.* Дізнатися про що-небудь (що зазвичай приховується).

УНЯ́ТЛИВИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ува́жний**.

УОДНОМАНІ́ТИТИ *див.* **уодномані́тнювати**.

УОДНОМАНІ́ТНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уодномані́тити**.

УОДНОМАНІ́ТНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уодномані́тити**.

УОДНОМАНІ́ТНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УОДНОМАНІ́ТИТИ**, -і́чу, -і́тиш, *док.*, *перех.* Робити що-небудь одноманітним.

УОРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Озброєний.

УОРУ́ЖИТИСЯ *див.* **уору́жуватися**.

УОРУ́ЖУВАТИСЯ, -жуюся, -жуєшся, *недок.*, **УОРУ́ЖИТИСЯ**, -жуся, -жишся, *док.*, *діал.* Озброюватися.

УОСЕ́НІ, *рідко.* Те саме, що **восені́**.

УОСО́БИТИ *див.* **уосо́блювати**.

УОСО́БЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уосо́бити**. // **уосо́блено**, *безос. присудк. сл.*

УОСО́БЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **уосо́бити**. 2. *чого.* Про того (те), хто (що) найповніше, найдосконаліше втілює в собі якісь властивості, якості і т. ін. 3. *літ.* Художній засіб – зображення тварин або предметів, явищ природи як живих істот, наділених людськими почуттями, думками, мовою тощо.

УОСО́БЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уосо́блювати**.

УОСО́БЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УОСО́БИТИ**, -блю, -биш; *мн.* уособлять; *док.*, *перех.* 1. Виражати явища природи, предмети в образах живих істот. 2. Надавати чому-небудь конкретного вираження, реального образу, матеріальної форми. 3. *ким, чим.* Найповніше, найдосконаліше втілювати в собі якісь властивості, якості і т. ін., бути виявом, вираженням чого-небудь.

УОСО́БЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок. і док.* 1. Проявлятися в конкретному вираженні, реальному образі, в матеріальній формі. 2. *тільки недок.* Пас. до **уосо́блювати** 1, 2.

УОСТА́ННЄ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **воста́ннє**.

УОТСОНІО́З, -у, *ч.* Тропічний гельмінтоз із групи трематодозів.

УО́ШБОРД, -а, *ч.* Ударний музичний інструмент північноамериканських негрів – звичайна пральна дошка або її замінник із хвилястою поверхнею; входить до складу новоорлеанського та традиційного джазу.

УПА́Д (ВПАД), -у, *ч.* 1. *заст.* Падіння. ** **До упа́ду** – до знемоги, знесилення. 2. *діал.* Горе, нещастя.

УПАДА́ННЯ[1] (ВПАДА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упада́ти[1]** 1, 4, 5.

УПАДА́ННЯ[2] *див.* **впада́ння[1]**.

УПАДА́ТИ[1] (ВПАДА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *заст.* Падати. *Упадати до ніг.* 2. *рідко.* Втрачати силу, значення; занепадати. ** **Упада́ти се́рцем** – сильно переживати, переходити в стан крайньої безнадії. 3. Працювати старанно, з великою сумлінністю. 4. *коло* (*біля*) *кого*, *над ким*, *за ким.* Турбуватися, піклуватися. 5. *коло* (*біля*) *кого*, *за ким*, *перед ким.* Домагатися чиєсь прихильності, запобігати ласки в когось. // *коло* (*біля*) *кого*, *за ким*, *рідко до кого.* Маючи почуття симпатії, кохання до когось, виявляти увагу, залицятися. 6. *заст.* Припадати, випадати комусь. // *безос.* Траплятися, доводитися. 7. *у знач. вставн. сл.*, *заст.* **упада́є**. Уживається в значенні, близькому до сл. о т ж е, в и х о д и т ь. 8. *діал.* Личити, належати.

УПАДА́ТИ[2] *див.* **впада́ти[1]**.

УПАДА́ТИСЯ (ВПАДА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УПА́СТИСЯ (ВПА́СТИСЯ)**, упаду́ся, упаде́шся, *док.*, *розм.*, *рідко.* 1. Попадатися кому-небудь. 2. *безос.* Випадати, доводитися, траплятися.

УПА́ДИНА *див.* **впа́дина**.

УПА́ДЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Запопадливий (у 1, 3 знач.).

УПА́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **упа́дливий**.

УПА́ДЛИВО, *діал.* Присл. до **упа́дливий**.

УПА́ДОК, -дку, *ч.*, *діал.* Падіж, пошесть.

УПА́ДОНЬКО, -а, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **упа́д** 2.

УПА́ДЬ, -і, *ж.*, *зах.* Падіж, пошесть.

УПАКО́ВАНИЙ (ВПАКО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упакува́ти[1]**. // **упако́вано (впако́вано)**, *безос. присудк. сл.*

УПАКО́ВАНІСТЬ *див.* **впако́ваність**.

УПАКО́ВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **упако́вка**.

УПАКО́ВКА, -и, *ж.* Матеріал, в який упаковане що-небудь.

УПАКО́ВУВАННЯ (ВПАКО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упако́вувати[2]**.

УПАКО́ВУВАТИ[1] (ВПАКО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УПАКУВА́ТИ (ВПАКУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Складати, зав'язувати у пакунок, згорток, тюк.

УПАКО́ВУВАТИ[2] *див.* **впако́вувати[1]**.

УПАКУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **упакува́ти[1]**. 2. Те саме, що **упако́вка**.

УПАКУВА́ТИ[1] *див.* **упако́вувати[1]**.

УПАКУВА́ТИ[2] *див.* **впако́вувати[1]**.

УПА́ЛИЙ[1] (ВПА́ЛИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. акт. мин. ч. до **упа́сти[1]**. 2. *у знач. прикм.* Тихий, слабкий, понижений від смутку, розчарування і т. ін.

УПА́ЛИЙ[2] *див.* **впа́лий[1]**.

УПА́ЛІСТЬ (ВПА́ЛІСТЬ), -лості, *ж.* Властивість та стан за знач. **впа́лий**.

УПАМ'Я́ТКУ *див.* **впам'я́тку**.

УПАНІША́ДИ, -а́д, *мн.* Індійські релігійно-філософські трактати; частина ведичної літератури. Виникли приблизно в 7 – 3 ст. до н. е.

УПА́РЕНИЙ (ВПА́РЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упа́рити**.

УПА́РИТИ *див.* **упа́рювати**.

УПА́РИТИСЯ (ВПА́РИТИСЯ), -рюся, -ришся, *док.* 1. Розм'якшуватися, доходити до готовності під дією пари, окропу (перев. про страву). 2. *розм.* Покриватися потом від тяжкої роботи, надмірного напруження, спеки і т. ін.

УПА́РИТИСЯ *див.* **упа́рюватися**.

УПА́РЮВАННЯ (ВПА́РЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач.

упа́рювати.

УПА́РЮВАТИ (ВПА́РЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УПА́РИТИ (ВПА́РИТИ)**, -рю, -риш, *док.*, *перех.* 1. Піддавати дії пари, окропу з метою розм'якшення, доведення до готовності (перев. страву). // Зменшувати кількість, об'єм чого-небудь, випаровуючи рідину. 2. *розм.* Доводити до потіння тяжкою роботою, надмірним напруженням і т. ін.

УПА́РЮВАТИСЯ (ВПА́РЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, *рідко*, **УПА́РИТИСЯ (ВПА́РИТИСЯ)**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Розм'якшуватися, доходити до готовності під дією пари. 2. *розм.* Покриватися потом від надмірної роботи.

УПАСА́ТИ (ВПАСА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УПА́СТИ (ВПА́СТИ)**, -су́, -се́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Пасучи худобу, птицю, давати їм можливість добре наїстися; могти, уміти добре пасти, напасти.

УПА́СЛИЙ, -а, -е, *діал.* Який легко відгодовується, швидко набирає вагу.

УПА́СТИ[1] **(ВПА́СТИ)**, упаду́, упаде́ш, *док.* 1. Досягти якоїсь поверхні, валячись згори вниз взагалі або з якогось предмета під дією власної ваги. // Випасти у вигляді опадів (про сніг, дощ і т. ін.). // Виділитися з атмосфери, осісти (про туман, росу і т. ін.). // Зайти, сісти (про сонце). 2. Звалитися, перекинутися на землю, втративши рівновагу, опору. *Упасти на коліна.* 3. Схилитися, опуститися вниз. // Повиснути (про волосся, одежу). 4. Раптово з'явитися на кому-, чому-небудь, десь, укрити собою когось, щось (про світло, тінь і т. ін.). // Стати спрямованим на кого-, що-небудь (про погляд). 5. *перен.* Раптово настати, насунутися, огорнути собою що-небудь. // *перен.* Раптово зазвучати. 6. *перен.*, *на кого – що.* Спіткати кого-, що-небудь, випасти на чиюсь долю. 7. *перен.* Припасти, дістатися кому-небудь. // *безос.* 8. Зменшитися в силі вияву, втратити силу, ослабнути. *Тиск упав.* // Зникнути, перестаючи проявлятися. // Припинитися. 9. Зменшитися, стати нижчою (про ціну); втратити попередню вартість (про гроші). 10. Загинути в бою, поєдинку; бути вбитим узагалі. // Припинити опір, оборону (про укріплений пункт); здатися. 11. *перен.* Опуститися морально. // Принизити свою гідність.

УПА́СТИ[2] *див.* **упаса́ти.**

УПА́СТИ[3] *див.* **впада́ти**[1].

УПАСТИ́СЯ, -су́ся, -се́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **урятува́тися.**

УПА́СТИСЯ[1] *див.* **упада́тися.**

УПА́СТИСЯ[2], -се́ться, *док.* 1. Пасучись, наїстися досхочу (про худобу); напаститися. // Відгодуватися, стати гладким. 2. *зневажл.* Погладшати, розповстіти (про людину).

УПА́ЮВАНИЙ, УПА́ЮВАННЯ, УПА́ЮВАТИ, УПА́ЯНИЙ, УПАЯ́ННЯ, УПАЯ́ТИ *див.* **впа́юваний, впа́ювання, впа́ювати, впа́яний, впая́ння, впа́ювати.**

УПЕ́ВНЕНИЙ (ВПЕ́ВНЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упе́внити.** 2. *у знач. прикм.* Сповнений віри в свої сили, можливості, знання. // Який виражає переконаність у своїй правоті; спокійний, рішучий. // З певними навичками, звичний. 3. *у знач. прикм.*, *у кому – чому і з спол.* щ о . Який має тверде переконання в чомусь, щодо чогось, віру в кого-, що-небудь.

УПЕ́ВНЕНІСТЬ (ВПЕ́ВНЕНІСТЬ), -ності, *ж.* 1. Усвідомлення своєї сили, своїх можливостей. 2. Тверде переконання в чомусь, щодо чогось, віра в кого-, що-небудь.

УПЕ́ВНЕННЯ (ВПЕ́ВНЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упе́внити.**

УПЕ́ВНЕНО (ВПЕ́ВНЕНО). Присл. до **упе́внений** 2, 3.

УПЕ́ВНИТИ *див.* **упевня́ти.**

УПЕ́ВНИТИСЯ *див.* **упевня́тися.**

УПЕ́ВНЮВАТИ *див.* **упевня́ти.**

УПЕ́ВНЮВАТИСЯ *див.* **упевня́тися.**

УПЕВНЯ́ТИ (ВПЕВНЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш *і* **УПЕ́ВНЮВАТИ (ВПЕ́ВНЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*, **УПЕ́ВНИТИ (ВПЕ́ВНИТИ)**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *в чому*, *із спол.* щ о *або без додатка.* Вселяти певність, переконувати кого-небудь у чомусь.

УПЕВНЯ́ТИСЯ (ВПЕВНЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся *і* **УПЕ́ВНЮВАТИСЯ (ВПЕ́ВНЮВАТИСЯ)**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **УПЕ́ВНИТИСЯ (ВПЕ́ВНИТИСЯ)**, -нюся, -нишся, *док.* 1. Здобувати певність, переконуватися в чому-небудь. 2. *на кого – що*, *рідко.* Надіятися, покладатися. 3. *кому, чому*, *рідко.* Довірятися.

УПЕКТИ́ *див.* **упіка́ти.**

УПЕКТИ́СЯ *див.* **упіка́тися.**

УПЕ́НЬ, УПЕ́РВЕ, УПЕРЕБІ́ЖКУ, УПЕРЕГІ́Н, УПЕРЕ́Д *див.* **впень, впе́рве, вперебі́жку** і т. д.

УПЕРВИ́НІ, *присл.*, *діал.* 1. Уперше. 2. Колись, у старі часи.

УПЕРВИНУ́ *див.* **впервину́.**

УПЕРЕБІ́ЖКУ *див.* **вперебі́жку.**

УПЕРЕ́ВАЖ, *присл.* Переважно, головним чином.

УПЕРЕГІ́Н *див.* **вперегі́н.**

УПЕРЕ́Д *див.* **впере́д.**

УПЕРЕДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **УПЕРЕ́ДЖУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.*, **УПЕРЕ́ДИТИ**, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* 1. Випереджати. // Вгадуючи чиє-небудь бажання, намір, робити щось наперед, раніше. 2. Заздалегідь попереджати кого-небудь про щось небезпечне, небажане; застерігати.

УПЕРЕ́ДЖЕНИЙ[1], -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **упере́дити.**

УПЕРЕ́ДЖЕНИЙ[2], -а, -е. 1. Який почуває упередження (у 2 знач.) стосовно до кого-, чого-небудь. 2. Який склався щодо кого-, чого-небудь наперед, до ознайомлення з ним; необ'єктивний. 3. Негативний, несправедливий, який складається щодо кого-, чого-небудь наперед.

УПЕРЕ́ДЖЕНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **упере́джений**[2]. 2. Упереджене ставлення до кого, чого-небудь.

УПЕРЕ́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Хибна думка, яка складається щодо кого-, чого-небудь наперед, без ознайомлення, та пов'язане з нею відповідне ставлення. 2. Негативна, несправедлива думка, яка складається щодо кого-, чого-небудь наперед, та пов'язане з нею відповідне ставлення.

УПЕРЕ́ДЖЕНО. Присл. до **упере́джений**[2] 2, 3.

УПЕРЕ́ДЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **упере́джуючий.**

УПЕРЕ́ДЖУВАТИ *див.* **упереджа́ти.**

УПЕРЕ́ДЖУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **упере́джувати.**

УПЕРЕ́ДИТИ *див.* **упереджа́ти.**

УПЕРЕ́ДНІЙ, -а, -є. Те саме, що **упере́джуючий.**

УПЕРЕ́ЗАНИЙ (ВПЕРЕ́ЗАНИЙ), -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **уперезати** 1.

УПЕРЕЗА́ТИ *див.* **упері́зувати.**

УПЕРЕЗА́ТИСЯ *див.* **упері́зуватися.**

УПЕРЕ́К, *присл.*, *діал.* Поперек.

УПЕРЕ́КИДЬ, *присл.*, *діал.* Перекидом, перевертом.

УПЕРЕМІ́Ж, УПЕРЕМІ́ЖКУ, УПЕРЕХРЕ́СТ *див.* **впереміж, упере́міжку** і т. д.

УПЕРЕ́МІШ *див.* **впере́міш.**

УПЕРЕ́МІШКУ *див.* **впере́мішку.**

УПЕРЕ́СИПИ *див.* **упере́спи.**

УПЕРЕ́СПИ, УПЕРЕ́СИПИ, *присл.*, *зах.* Під час глибокого сну.

УПЕРЕ́ХРЕСТ *див.* **впере́хрест.**

УПЕРЕ́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Вид плахти.

УПЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Знезаражування рідких харчових продуктів шляхом введення в них гарячої водяної пари з наступним швидким охолодженням.

УПЕРІ́ЗУВАТИ (ВПЕРІ́ЗУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УПЕРЕЗА́ТИ (ВПЕРЕЗА́ТИ)**, -ежу́, -е́жеш, *док.*, *перех.* 1. Перев'язувати, затягувати кого-небудь по талії, стегнах поясом або чимсь іншим. 2. *тільки док.*, *фам.* З'їсти жадібно, багато. 3. *тільки док.*, *розм.* Сильно ударити кого-небудь.

УПЕРІ́ЗУВАТИСЯ (ВПЕРІ́ЗУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УПЕРЕЗА́ТИСЯ (ВПЕРЕЗА́ТИСЯ)**, -ежу́ся, -е́жешся, *док.* Перев'язувати, затягувати себе по талії, стегнах поясом або чимсь іншим.

УПЕРІ́ЩИТИ (ВПЕРІ́ЩИТИ), -щу, -щиш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Сильно ударити когось, по чомусь. 2. *неперех.* Піти, полити з силою (про дощ).

УПЕ́РТИ[1] *див.* **упира́ти**[1].

УПЕ́РТИ[2] *див.* **впира́ти**[1].

УПЕ́РТИЙ[1] **(ВПЕ́РТИЙ)**, -а, -е. 1. Який намагається все робити по-своєму, наполягає на своєму, інколи наперекір здоровому глузду; непоступливий. // Який виражає непоступливість. // Власт. непоступливій людині. 2. Наполегливий, настирливий. // Стійкий, твердий. // Запеклий, невиправний. 3. Який здійснюється, виконується з наполегливістю, вимагає тривалих зусиль. 4. *перен.* Який триває довгий час, затяжний. // Довгий, пильний (про погляд).

УПЕ́РТИЙ[2] **(ВПЕ́РТИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упе́рти**[1].

УПЕ́РТИСЯ[1] *див.* **упира́тися**[1].

УПЕ́РТИСЯ[2] *див.* **впира́тися**[1].

УПЕ́РТІСТЬ (ВПЕ́РТІСТЬ), -тості, *ж.* Властивість за знач. **упе́ртий**[1].

УПЕ́РТО (ВПЕ́РТО). Присл. до **упе́ртий**[1].

УПЕРТЮ́Х, -а́, *ч.*, *розм.* Уперта людина.

УПЕ́РШ, УПЕ́РШЕ *див.* **впе́рше.**

УПЕРШИ́НІ, *присл.*, *зах.* Колись, у минулі часи.

УПЕ́СТИТИСЯ, -щуся, -стишся, *док.*, *зах.* Підлеститися.

УПЕ́ЧЕНИЙ (ВПЕ́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упекти́.**

УПИВА́ТИ *див.* **впива́ти.**

УПИВА́ТИСЯ[1] **(ВПИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УПИ́ТИСЯ (ВПИ́ТИСЯ)**, уп'ю́ся, уп'є́шся, *док.* 1. П'ючи вино, горілку і т. ін., п'яніти, ставати п'яним. 2. *перен.* Насичуватися чим-небудь, вбирати щось, у великій кількості. *Упиватися кров'ю.* 3. *чим*, *рідко чого і без додатка*, *перен.* Дуже втішатися чим-небудь, мати насолоду від чогось.

УПИВА́ТИСЯ[2] *див.* **впива́тися.**

УПИЛЬНУВА́ТИ (ВПИЛЬНУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Пильнуючи, підстерегти. // Зберегти.

УПИ́Н (ВПИН), -у, *ч.* Зупинка, затримка. ** **Без упи́ну** – не роблячи зупинок у русі, просуванні, дії і т. ін.; безупинно, безперервно.

УПИНА́ННЯ, УПИНА́ТИ, УПИНА́ТИСЯ *див.* **впина́ння, впина́тися.**

УПИНИ́ТИ *див.* **упиня́ти.**

УПИНИ́ТИСЯ *див.* **упиня́тися.**

УПИНЯ́ТИ (ВПИНЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УПИНИ́ТИ (ВПИНИ́ТИ)**, упиню́, упи́ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Зупиняти когось, утримувати від певних дій, учинків і т. ін. 2. Стримувати, зупиняти (сльози).

УПИНЯ́ТИСЯ (ВПИНЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УПИНИ́ТИСЯ (ВПИНИ́ТИСЯ)**, упиню́ся, упи́нишся, *док.*, *розм.* 1. Переставати, стримуватися. // Припинятися. 2. Переставати текти (про сльози).

УПИ́Р, -я́, *ч.* Те саме, що **вампі́р** 1, 2.

УПИРА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **упира́ти**[1] і **упира́тися**[1].

УПИРА́ННЯ[2] *див.* **впира́ння.**

УПИРА́ТИ[1] **(ВПИРА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УПЕ́РТИ (ВПЕ́РТИ)**, упру́, упре́ш *і* увіпру́, увіпре́ш, *док.*, *перех.* 1. Щільно притискати що-небудь одним кінцем, краєм, створюючи опору. // Щільно притискати що-небудь до чогось, маючи його за опору. 2. *діал.* Настійно вказувати на когось, щось як на причину чого-небудь.

УПИРА́ТИ[2] *див.* **впира́ти**[1].

УПИРА́ТИСЯ[1] **(ВПИРА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УПЕ́РТИСЯ (ВПЕ́РТИСЯ)**, упру́ся, упре́шся *і* увіпру́ся, увіпре́шся, *док.* 1. Упирати в що-небудь руку, ногу, плече і т. ін. або якийсь предмет для опори чи відштовхування. // Бути щільно притиснутим до чогось, маючи його за опору (про предмет). 2. Наштовхуватися на яку-небудь перешкоду, міцно притискуватися до чогось. // Доходячи до певної межі, закінчуватися; бути перегородженим чимось. // *перен.* Гальмуватися чим-небудь, мати щось на перешкоді. 3. *перен.* Опиратися, пручатися, чинити опір певним діям. // Уперто відмовлятися від чогось, не погоджуватися з ким-, чим-небудь. // Наполягати на чомусь, стояти на своєму.

УПИРА́ТИСЯ[2] *див.* **впира́тися**[1].

УПИРИ́ЦЯ, -і. Жін. до **упи́р.**

УПИРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Належний упиреві.

УПИРЯ́КА, -и, *ч.*, *розм.* 1. Збільш. до **упи́р.** 2. Лихий упертий чоловік.

УПИ́САНИЙ[1] **(ВПИ́САНИЙ)**, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **написа́ти**[1].

УПИ́САНИЙ[2] *див.* **вписаний**[1].

УПИСА́ННЯ *див.* **вписа́ння.**

УПИСА́ТИ[1] **(ВПИСА́ТИ)**, упишу́, упи́шеш, *док.*, *перех.*, *заст.* Написати; пишучи, вмістити.

УПИСА́ТИ[2] *див.* **вписувати.**

УПИСА́ТИСЯ, УПИ́СУВАНИЙ, УПИ́СУВАННЯ, УПИ́СУВАТИ, УПИ́СУВАТИСЯ *див.* **вписа́тися, впи́суваний** і т. д.

УПИ́ТИ[1] **(ВПИ́ТИ)**, увіп'ю́, увіп'є́ш, *док.*, *діал.* Напитися досхочу.

УПИ́ТИ[2] *див.* **впива́ти.**

УПИ́ТИСЯ[1] *див.* **упива́тися**[1]

УПИ́ТИСЯ[2] *див.* **впива́тися**[1].

УПИХА́ННЯ, УПИХА́ТИ, УПИХА́ТИСЯ, УПІВГО́ЛОС, УПІВГО́ЛОСА, УПІВО́БЕРТА, УПІВО́КА, УПІВСИ́ЛИ *див.* **впиха́ння, впиха́ти** і т. д.

УПІВДЕ́РЕВА, *присл.* Розміром, висотою у половину дерева.

УПІ́ВНІЧ *див.* **впі́вніч.**

УПІВНО́ЧІ, *присл.*, *діал.* Опівночі.

УПІДЛЕ́ГЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упідле́глити.** // *у знач. прикм.* Підпорядкований комусь. // *у знач. ім.* **упідле́глений**, -ного, *ч.* Службова особа, яка є підлеглою старшому за посадою.

УПІДЛЕ́ГЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **упідле́глити.**

УПІДЛЕ́ГЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* Поставити кого-, що-небудь під безпосереднє керівництво когось, чогось, підпорядкувати комусь.

УПІЗНАВА́ННЯ (ВПІЗНАВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упізнава́ти.**

УПІЗНАВА́ТИ (ВПІЗНАВА́ТИ), -наю́, -нає́ш, *недок.*, **УПІЗНА́ТИ (ВПІЗНА́ТИ)**, -на́ю, -на́єш, *док.*, *перех.* 1. Виявляти в кому-, чому-небудь когось знайомого або щось знайоме. // *по чому.* Розпізнавати кого-, що-небудь за якоюсь ознакою. // Знаходити, виявляти в кому-небудь або в собі вже відомі звички, риси вдачі і т. ін. 2. *тільки док.* Одержати правдиве уявлення про кого-, що-небудь. // Виявити, відкрити. 3. Розкривати щось невідоме за допомогою здогаду.

УПІ́ЗНАНИЙ (ВПІ́ЗНАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упізна́ти.**

УПІЗНА́ННЯ (ВПІЗНА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упізна́ти.**

УПІЗНА́ТИ *див.* **упізнава́ти.**

УПІ́ЙМАНИЙ (ВПІ́ЙМАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упійма́ти** 1 – 4. // **упі́ймано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **упі́ймані**, -них, *мн.* (*одн.* **упі́йманий**, -ного, *ч.*; **упі́ймана**, -ної, *ж.*). Ті, кого впіймали.

УПІЙМА́ТИ (ВПІЙМА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Зловити, підхопити що-небудь або когось на льоту, під час падіння і т. ін. 2. Наздогнати, зловити того (те), хто (що) рухається, віддаляється. // Схопити щось або кого-небудь за щось. 3. Зловити, схопити яку-небудь істоту як здобич. 4. Вислідивши, розшукавши кого-небудь, затримати, заарештувати. // *перев. на чому*, *перен.*, *розм.* Викрити кого-небудь в якихось негативних вчинках, заставши десь, за чим-небудь і т. ін. // *на чому*, *також у сполуч. зі сл.* с е б е , *перен.* Раптово помітити, виявити що-небудь у когось або за собою. ***Впіймати на гарячому.*** 5. *розм.* Застати, побачити кого-небудь десь. // Зупинити попутну машину, таксі і т. ін. 6. *перен.*, *розм.* Вдаючись до різних хитрощів, примусити кого-небудь женитися на собі. 7. *перен.*, *розм.* Сприйняти (слухом, зором), збагнути (розумом). 8. *перен.* Направивши фотоапарат, прожектор і т. ін. точно на об'єкт, зафіксувати його. // Будучи точно направленим на об'єкт, зафіксувати його.

УПІЙМА́ТИСЯ (ВПІЙМА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *док.* 1. Потрапити у пастку, сітку і т. ін. (перев. про тварин). 2. *перев. на чому*, *перен.*, *розм.* Бути викритим в якихось негативних діях, вчинках.

УПІКА́ННЯ (ВПІКА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упіка́ти (впіка́ти).**

УПІКА́ТИ (ВПІКА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УПЕКТИ́ (ВПЕКТИ́)**, упечу́, упече́ш, *док.*, *перех.* 1. Добре пропікати, випікати до готовності (перев. вироби з тіста). 2. *тільки док.* Заподіяти травму, обпікаючи щось. // *перен.* Уражати кого-небудь словами, діями і т. ін. 3. *розм.* Відправляти куди-небудь проти волі, проявляючи сваволю, підступність, хитрощі. 4. *тільки док.*, *розм.* З силою ударити.

УПІКА́ТИСЯ (ВПІКА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УПЕКТИ́СЯ (ВПЕКТИ́СЯ)**, упечу́ся, упече́шся, *док.* 1. Добре пропікатися, ставати готовим (перев. про ви-

роби з тіста). 2. *тільки док., перен., розм.* Набриднути кому-небудь. 3. Проникати всередину чого-небудь (про розжарену, нетверду речовину).
УПІЛ, *присл., діал.* Навпіл.
УПІМНЕННЯ (ВПІМНЕННЯ), -я, *с., діал.* Дія за знач. **упімнýти**.
УПІМНУ́ТИ *див.* **упоминáти**.
УПІМНУ́ТИСЯ *див.* **упоминáтися**.
УПІ́РКА, -и, *ж., зах.* Захисний трикутний пліт плавучої сукновальні для захисту від сплавних плотів.
УПІ́РЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Упертий.
УПІ́РЛИВІСТЬ, -вості, *ж., діал.* Абстр. ім. до **упі́рливий**.
УПІ́РЛИВО, *діал.* Присл. до **упі́рливий**.
УПІРНА́ННЯ, УПІРНА́ТИ, УПІРНУ́ТИ, УПЛА́В *див.* **впірна́ння, впірна́ти, впірну́ти** і т. д.
УПІ́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Упертий.
УПІСЛЯ́, *присл., діал.* Потім, згодом.
УПЛАТИ́ТИ *див.* **упла́чувати**.
УПЛА́Ч *див.* **вплач**.
УПЛА́ЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уплати́ти**.
УПЛА́ЧУВАТИ (ВПЛА́ЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УПЛАТИ́ТИ (ВПЛАТИ́ТИ)**, -ачу́, -а́тиш, *док., перех., рідко.* Віддавати, вносити плату за що-небудь.
УПЛЕСНУ́ТИ *див.* **уплі́скувати**.
УПЛЕСТИ́[1] *див.* **вплітáти**[1].
УПЛЕСТИ́[2] *див.* **вплітáти**[1].
УПЛЕСТИ́СЯ *див.* **вплітáтися**[1].
УПЛЕ́ТЕНИЙ[1] **(ВПЛЕ́ТЕНИЙ)**, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **уплести́**[1].
УПЛЕ́ТЕНИЙ[2] *див.* **впле́тений**[1].
УПЛЕ́ТЕННЯ *див.* **впле́тення**.
УПЛИВА́ТИ[1] **(ВПЛИВА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УПЛИВТИ́ (ВПЛИВТИ́)** *і* **УПЛИСТИ́ (ВПЛИСТИ́)**, -иву́, -иве́ш; *мин. ч.* уплúв, уплuвла́, уплuвло́ *і* уплúв, уплила́, уплило́; *і рідко* **УПЛИ́НУТИ (ВПЛИ́НУТИ)**, -ну, -неш, *док.* 1. Пливучи по воді, віддалятися. 2. *перен.* Минати, проходити (про час).
УПЛИВА́ТИ[2] *див.* **впливáти**[1].
УПЛИВА́ТИ[3] *див.* **впливáти**[2].
УПЛИВТИ́ *див.* **упливáти**[1].
УПЛИГА́ТИ, УПЛИГНУ́ТИ, УПЛИ́ГУВАННЯ, УПЛИ́ГУВАТИ, УПЛИ́Н *див.* **вплигáти, вплигáти, вплúгування, вплúгувати, вплин**.
УПЛИ́НУТИ[1] *див.* **упливáти**[1].
УПЛИ́НУТИ[2] *див.* **впливáти**[2].
УПЛИ́ЙНЬ *див.* **вплин**.
УПЛИСТИ́[1] *див.* **упливáти**[1].
УПЛИСТИ́[2] *див.* **впливáти**[1].
УПЛІ́СКУВАННЯ (ВПЛІ́СКУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уплі́скувати (вплі́скувати)**.
УПЛІ́СКУВАТИ (ВПЛІ́СКУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УПЛЕСНУ́ТИ (ВПЛЕСНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Плескаючи, бризкаючи рідиною, вливати її куди-небудь.
УПЛІТ, упльóту, *ч.* 1. *діал.* Стрічка, яку вплітають у косу. 2. *зах.* Жіноча зачіска із заплетеним волоссям.
УПЛІТА́ННЯ *див.* **вплітáння**.
УПЛІТА́ТИ[1] **(ВПЛІТА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УПЛЕСТИ́ (ВПЛЕСТИ́)**, -ету́, -ете́ш, *док., перех., розм.* Плетучи, виготовляти, робити яку-небудь річ.
УПЛІТА́ТИ[2] *див.* **вплітáти**[1].
УПЛІТА́ТИСЯ *див.* **вплітáтися**.
УПЛІ́ТКА, -и, *ж., діал.* Стрічка для кіс.
УПЛУ́ТАНИЙ, УПЛУ́ТАТИ, УПЛУ́ТАТИСЯ, УПЛУ́ТУВАННЯ, УПЛУ́ТУВАТИ, УПЛУ́ТУВАТИСЯ *див.* **вплу́таний, вплу́тати** і т. д.
УПНУ́ТИ *див.* **впинáти**.
УПНУ́ТИСЯ *див.* **впинáтися**.
УПОВА́ЖНЕНИЙ, -а, -е., *зах.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **уповáжнити**.
УПОВА́ЖНИТИ *див.* **уповáжнювати**.
УПОВА́ЖНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УПОВА́ЖНИ-ТИ**, -а́жню, -а́жниш, *док., перех., зах.* Уповноважувати (вповноважувати).
УПОВА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Тверда надія. *Уповання на Бога.*
УПОВА́ТИ (ВПОВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок., рідко.* Твердо надіятися, покладати надію, розраховувати на кого-, що-небудь.
УПОВЗА́ННЯ *див.* **вповзáння**.
УПОВЗА́ТИ *див.* **вповзáти**.
УПОВЗТИ́ *див.* **вповзáти**.
УПОВИВА́ТИ (ВПОВИВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УПОВИ́ТИ (ВПОВИ́ТИ)**, -в'ю́, -в'є́ш, *док., перех.* 1. Замотувати, щільно обгортати (звичайно немовля пелюшками); сповивати. // Обвивати чи обплітати. 2. *тільки 3 ос., перен.* Щільно огортати, затягувати (про дим, туман і т. ін.).
УПОВИВА́ТИСЯ (ВПОВИВА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УПОВИ́ТИСЯ (ВПОВИ́ТИСЯ)**, -в'ю́ся, -в'є́шся, *док.* 1. Замотуватися у щось, щільно обгортатися чим-небудь. 2. *тільки 3 ос., перен.* Щільно огортатися, затягуватися (димом, туманом і т. ін.).
УПОВИВА́Ч, -а, *ч.* Те саме, що **повивáч**.
УПОВИ́ТИ *див.* **уповивáти**.
УПОВИ́ТИЙ (ВПОВИ́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упови́ти**.
УПОВИ́ТИСЯ *див.* **уповивáтися**.
УПОВІ́ДАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уповідáти**.
УПОВІДА́ТИ (ВПОВІДА́ТИ), -а́ю, -а́єш *і* **УПОВІ́ДУВАТИ (ВПОВІ́ДУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УПОВІ́СТИ (ВПОВІ́СТИ)**, -ім, -іси́, *док., перех.* 1. *рідко.* Звіряти (*див.* **звіря́ти**[1] 1), повіряти (у 1 знач.). 2. *діал.* Розповідати, говорити.
УПОВІ́ДУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **упові́дувати**.
УПОВІ́ДУВАТИ *див.* **уповідáти**.
УПОВІ́ЛЬНЕНИЙ (ВПОВІ́ЛЬНЕНИЙ), -а, -е. Зі зменшеною швидкістю; повільніший, ніж звичайно.
УПОВІ́ЛЬНЕНІСТЬ (ВПОВІ́ЛЬНЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **упові́льнений (впові́льнений)**.
УПОВІ́ЛЬНЕННЯ (ВПОВІ́ЛЬНЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упові́льнити**.
УПОВІ́ЛЬНЕНО (ВПОВІ́ЛЬНЕНО), Присл. до **упові́льнений (впові́льнений)**.
УПОВІ́ЛЬНИТИ *див.* **упові́льнювати**.
УПОВІ́ЛЬНИТИСЯ *див.* **упові́льнюватися**.
УПОВІ́ЛЬНЮВАНИЙ (ВПОВІ́ЛЬНЮВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **упові́льнювати (впові́льнювати)**.
УПОВІ́ЛЬНЮВАННЯ (ВПОВІ́ЛЬНЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упові́льнювати** і **упові́льнюватися**.
УПОВІ́ЛЬНЮВАТИ (ВПОВІ́ЛЬНЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УПОВІ́ЛЬНИТИ (ВПОВІ́ЛЬНИТИ)**, -ню, -ниш, *док., перех.* Робити повільнішим, зменшувати швидкість чого-небудь. *Уповільнювати кроки.*
УПОВІ́ЛЬНЮВАТИСЯ (ВПОВІ́ЛЬНЮВАТИСЯ), -юється, *недок.*, **УПОВІ́ЛЬНИТИСЯ (ВПОВІ́ЛЬНИТИСЯ)**, -иться, *док.* Ставати повільнішим.
УПОВІ́ЛЬНЮВАЧ (ВПОВІ́ЛЬНЮВАЧ), -а, *ч., спец.* Пристрій або речовина для уповільнення дії чого-небудь.
УПОВІ́ЛЬНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **упові́льнювати**.
УПОВІ́СТИ *див.* **уповідáти**.
УПО́ВНІ *див.* **впóвні**.
УПОВНОВА́ЖЕНИЙ (ВПОВНОВА́ЖЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уповновáжити**. // *у знач. прикм.* Який має певні повноваження. // *у знач. ім.* **уповновáжений**, -ного, *ч.*; **уповновáжена**, -ної, *ж.* Довірена особа, яка діє за наданими їй повноваженнями. *Уповноважена особа.*
УПОВНОВА́ЖЕННЯ (ВПОВНОВА́ЖЕННЯ), -я, *с.* Надані кому-небудь право, дозвіл діяти, говорити від чийого-небудь імені.
УПОВНОВА́ЖИТИ *див.* **уповновáжувати**.
УПОВНОВА́ЖУВАННЯ (ВПОВНОВА́ЖУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уповновáжувати**.
УПОВНОВА́ЖУВАТИ (ВПОВНОВА́ЖУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УПОВНОВА́ЖИТИ (ВПОВНОВА́ЖИТИ)**, -жу, -жиш, *док., перех.* Надавати кому-небудь певні повноваження, доручати зробити щось від свого імені або від імені колективу.
УПОВНОВА́ЖУВАТИСЯ (ВПОВНОВА́ЖУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.* Пас. до **уповновáжувати**.
УПОДВІ́ЙНІ, *присл., заст.* Удвічі.
УПОДІ́БНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уподі́бнити**. // **уподі́бнено**, *безос. присудк. сл.*
УПОДІ́БНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **уподі́бнити** і **уподі́бнитися**. 2. У стилістиці – риторична фігура порівняння. 3. *лінгв.* Те саме, що **асиміляція** 3.
У-ПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до букви У, у формі У.
УПОДІ́БНИТИ *див.* **уподі́бнювати**.
УПОДІ́БНИТИСЯ *див.* **уподі́бнюватися**.
УПОДІ́БНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до уподібнювання.
УПОДІ́БНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уподі́бнювати** і **уподі́бнюватися**.
УПОДІ́БНЮВАТИ (ВПОДІ́БНЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УПОДІ́БНИТИ (ВПОДІ́БНИТИ)**, -ню, -ниш, *док., перех., кому, чому, до кого – чого.* 1. Робити подібним до кого-, чого-небудь. 2. Прирівнювати до когось, чогось.
УПОДІ́БНЮВАТИСЯ (ВПОДІ́БНЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **УПОДІ́БНИТИСЯ (ВПОДІ́БНИТИСЯ)**, -нюся, -нишся, *док., кому, чому, до кого – чого.* 1. Ставати подібним до кого-, чого-небудь, схожим на когось, щось. 2. *лінгв.* Змінюючись під впливом суміжного, близького звука, ставати подібним до нього за певними якостями. 3. *тільки недок.* Пас. до **уподі́бнювати** 2.
УПОДО́БА (ВПОДО́БА), СПОДО́БА, -и, *ж.* Почуття приємності, задоволення, симпатії, викликане ким-, чим-небудь. // Смак. ** **припáсти до вподóби** – сподобатися.
УПОДО́БАНИЙ (ВПОДО́БАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уподóбати**. // **уподóбано (вподóбано)**, *безос. присудк. сл.*
УПОДО́БАННЯ (ВПОДО́БАННЯ), -я, *с.* Схильність до кого-, чого-небудь, зацікавлення кимсь, чимсь як таким, що відповідає смакам, бажанням, настроям і т. ін.
УПОДО́БАТИ (ВПОДО́БАТИ), -аю, -аєш, *док., перех.* Виявити схильність до кого-, чого-небудь, зацікавлення кимсь, чимсь як таким, що відповідає смакам, бажанням, настроям і т. ін. // Пройнятися симпатією до кого-небудь, почуттям, близьким до кохання. // Вважаючи придатним для чого-небудь, обрати.
УПОДО́БАТИСЯ (ВПОДО́БАТИСЯ), -аюся, -аєшся, *док.* Припасти кому-небудь до смаку, стати приємним. // Викликати почуття симпатії, близьке до кохання.
УПО́ДОБНИЙ, -а, -е, *діал.* Приємний, підхожий.
УПОДО́ВЖ *див.* **вподóвж**.
УПО́СНИЙ (ВПО́СНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упоїти**.
УПОЇ́ТИ *див.* **упóювати**.
УПОЇ́ТИСЯ *див.* **упóюватися**.
УПОКІ́Й (ВПОКІ́Й), -кóю, *ч.* 1. *заст.* Спокій. 2. *церк.* Дія за знач. **упокóїти** 2. ** **за упокі́й [душі́]** – молитися за покійного.
УПОКО́ЄНИЙ (ВПОКО́ЄНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упокóїти (впокóїти)**.
УПОКО́ЄНІСТЬ (ВПОКО́ЄНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан за знач. **упокóєний (впокóєний)**.
УПОКО́ЄННЯ (ВПОКО́ЄННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упокóїти(ся) (впокóїти(ся))**.
УПОКО́ЄНО (ВПОКО́ЄНО). Присл. до **упокóєний (впокóєний)**.
УПОКО́ЇТИ *див.* **упокóювати**.
УПОКО́ЇТИСЯ *див.* **упокóюватися**.
УПОКО́РЕНИЙ (ВПОКО́РЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упокóрити**. // **упокóрено (впокóрено)**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який виражає упокорення.
УПОКО́РЕНІСТЬ (ВПОКО́РЕНІСТЬ), ності, *ж.* Стан. за знач. **упокóрений (впокóрений)**.
УПОКО́РЕННЯ (ВПОКО́РЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упокóрити** і стан за знач. **упокóритися**.
УПОКО́РЕНО (ВПОКО́РЕНО), *рідко.* Присл. до **упокóрений**.
УПОКО́РИТИ *див.* **упокóрювати**.
УПОКО́РИТИСЯ *див.* **упокóрюватися**.
УПОКО́РЮВАННЯ (ВПОКО́РЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упокóрювати**.
УПОКО́РЮВАТИ (ВПОКО́РЮВАТИ), -юю, -юєш, **УПОКОРЯ́ТИ (ВПОКОРЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УПОКО́РИТИ (ВПОКО́РИТИ)**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Робити кого-, що-небудь покірним, слухняним, впливаючи погрозою, умовлянням, ласкою і т. ін. 2. Силою примушувати коритися; придушувати повстання, збройний опір і т. ін.
УПОКО́РЮВАТИСЯ (ВПОКО́РЮВАТИСЯ), -юються, -юєшся, **УПОКОРЯ́ТИСЯ (ВПОКОРЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УПОКО́РИТИСЯ (ВПОКО́РИТИСЯ)**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Ставати покірним, слухняним, коритися чиїйсь волі. 2. *тільки недок.* Пас. до **упокóрювати**.
УПОКО́ЮВАТИ (ВПОКО́ЮВАТИ), -óюю, -óюєш, *недок.*, **УПОКО́ЇТИ (ВПОКО́ЇТИ)**, -óю, -óїш, *док., перех.* 1. *заст.* Дати повний спокій, відпочинок кому-, чому-небудь. // Заспокоювати, розраджувати. 2. *церк.* У релігійних уявленнях – давати кому-небудь вічний спочинок (про Бога, смерть).
УПОКО́ЮВАТИСЯ (ВПОКО́ЮВАТИСЯ), -óююся, -óюєшся, *недок.*, **УПОКО́ЇТИСЯ (ВПОКО́ЇТИСЯ)**, -óюся, -óїшся, *док., заст.* 1. Віддаватися повному спокою, відпочинку. // Заспокоюватися. 2. Умирати.
УПОЛОВИ́НУ *див.* **вполовúну**.
УПОЛУ́ДНЕ *див.* **вполу́дне**.
УПОЛЬО́ВАНИЙ (ВПОЛЬО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уполювáти (вполювáти)**. // **упольóвано (впольóвано)**, *безос. присудк. сл.*
УПОЛЮВА́ТИ (ВПОЛЮВА́ТИ), -юю, -ює́ш, *док., перех.* Добути на полюванні (тварину).
УПОМИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **упоминáти**.
УПОМИНА́ТИ (ВПОМИНА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УПІМНУ́ТИ (ВПІМНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док., діал.* 1. *перех. і неперех.* Нагадувати, застерігати. 2. *перех.* Умовляти.
УПОМИНА́ТИСЯ (ВПОМИНА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УПІМНУ́ТИСЯ (ВПІМНУ́ТИСЯ)**, -ну́ся, -не́шся, *док., діал.* 1. Нагадувати, домагаючись чого-небудь. 2. Турбуватися за кого-, що-небудь.
УПОМИ́НОК, -нку, *ч., діал.* Нагадування.
УПО́МКИ (ВПО́МКИ), УПО́МКУ (ВПО́МКУ), *присудк. сл., діал.* Впам'ятку.
УПО́МКУ *див.* **упóмки**.
УПО́ПЕРЕК *див.* **впóперек**.
УПОПРУ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упопру́жити**.
УПОПРУ́ЖИТИ *див.* **упопру́жувати**.
УПОПРУ́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* **УПОПРУ́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док., док., перех., зах.* Підв'язувати попругу.
УПО́Р, *ч.* 1. *род.* -у. Дія і стан того, що упирається (*див.* **упирáтися**[1] 1). ** **в упóр**: а) прямо в обличчя, не відводячи очей; б) зовсім зблизька, прямо по цілі. 2. *род.* -а, *тех.* Пристрій, предмет, який підтримує що-небудь, служить для упирання в нього. // Підпірка, опора, яка підтримує що-небудь. *Упори греблі.* 3. *род.* -у, *діал.* Упертість. ** **до упóру**, *розм.* – до самого кінця.
УПО́РАНИЙ (ВПО́РАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упóрати (впóрати)**.
УПО́РАТИ (ВПО́РАТИ), -аю, -аєш, *док., перех., розм.* 1. Надати кому-небудь належного вигляду, задовольнити його потреби; довести до ладу що-небудь. 2. Зібрати (урожай). 3. З'їсти.
УПО́РАТИСЯ (ВПО́РАТИСЯ), -аюся, -аєшся, *док.* 1. *з ким – чим, коло кого – чого і без додатка.* Надати кому-небудь належного вигляду, задовольнити його потреби; довести до ладу що-небудь, зробити порядок десь, у чомусь. // Закінчити прибирати, варити і т. ін. (звичайно про хатню роботу). // Закінчити робити будь-що взагалі. // Зуміти, спромогтися зробити що-небудь, виконати потрібну роботу десь, справитися з чимсь. // Порозумітися з ким-небудь, дійти згоди. // Подолати в собі прояв якогось почуття, стану. 2. Зібрати (урожай). 3. З'їсти все, нічого не залишивши.
УПОРИНА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **упоринáти**.
УПОРИНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., діал.* Пірнати.
УПО́РНИЙ, -а, -е, *тех.* Признач. для упирання в нього, підтримування ним чогось.
УПО́РНІСТЬ, -ності, *ж., тех.* Абстр. ім. до **упóрний**.
УПОРО́ВЕНЬ, *присл., діал.* Врівень.
УПОРОЖНІ́ *див.* **впорожні́**.
УПО́РОМ, *присл., діал.* Силоміць, насильно.
УПОРОСИ́ТИСЯ, -роси́ться, *док., зах.* Опороситися.
УПОРО́ТИ (ВПОРО́ТИ), -орю́, -óреш, *док., розм.* 1. *перех. і неперех.* Зробити не те, що слід, що бажано, або не так, як треба. // *неперех.* Допустити перебільшення в чомусь. 2. *перех.* З'їсти багато, все. 3. *перех.* Із силою ударити.
УПО́РСКУВАЛЬНИЙ, УПО́РСКУВАННЯ, УПО́РСКУВАТИ, УПО́РСКУВАТИСЯ, УПО́РСНЕННЯ, УПО́РСНУТИЙ *див.* **впóрскувальний, впóрскування, впóрскувати** і т. д.

УПО́РУ *див.* **впо́ру.**

УПО́РУЧ, *присл.*, *діал.* Поруч, поряд.

УПОРЯДЖА́ТИ (ВПОРЯДЖА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УПОРЯДИ́ТИ (ВПОРЯДИ́ТИ)**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* 1. Давати лад чому-небудь, забезпечувати всім необхідним. // Прибирати, готувати що-небудь. 2. Влаштовувати, організовувати що-небудь.

УПОРЯДЖА́ТИСЯ (ВПОРЯДЖА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УПОРЯДИ́ТИСЯ (ВПОРЯДИ́ТИСЯ)**, -джу́ся, -ди́шся, *док.* 1. Розташовуватися, розміщатися де-небудь. // Діяти стосовно кого-, чого-небудь на свій розсуд; розпоряджатися (у 3 знач.). 2. Упорядковувати своє житло, свій побут; влаштовуватися.

УПОРЯ́ДЖЕНИЙ (ВПОРЯ́ДЖЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упоряди́ти**. // **упоря́джено (впоря́джено)**, *безос. присудк. сл.*

УПОРЯ́ДЖЕНІСТЬ (ВПОРЯ́ДЖЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Наявність ладу, порядку в чомусь, а також наявність усього необхідного для нормального життя, праці і т. ін. (у житлі, місті тощо).

УПОРЯ́ДЖЕННЯ (ВПОРЯ́ДЖЕННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **упоряди́ти**. 2. *збірн.* Меблі. // Устаткування, обладнання.

УПОРЯ́ДЖЕНО (ВПОРЯ́ДЖЕНО). Присл. до **упоря́джений (впоря́джений)**.

УПОРЯДИ́ТИ *див.* **упоряджа́ти.**

УПОРЯДИ́ТИСЯ *див.* **упоряджа́тися.**

УПОРЯДКО́ВАНИЙ (ВПОРЯДКО́ВАНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упорядкува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має належний порядок, лад. // Який має все необхідне для нормального життя, праці і т. ін. // Добре організований, налагоджений. // *спец.* Який характеризується певною послідовністю, черговістю чогось, в якому виражається якась закономірність і т. ін.

УПОРЯДКО́ВАНІСТЬ (ВПОРЯДКО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Властивість за знач. **упорядко́ваний** 2.

УПОРЯДКО́ВАНО (ВПОРЯДКО́ВАНО). Присл. до **упорядко́ваний (впорядко́ваний)**.

УПОРЯДКО́ВНИЙ (ВПОРЯДКО́ВНИЙ), -а, -е. Якого можна упорядкувати (впорядкувати).

УПОРЯДКО́ВУВАЛЬНИЙ (ВПОРЯДКО́ВУВАЛЬНИЙ), -а, -е. Який використовується (призначений, пристосований) для упорядкування.

УПОРЯДКО́ВУВАННЯ (ВПОРЯДКО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упорядко́вувати**.

УПОРЯДКО́ВУВАТИ (ВПОРЯДКО́ВУВАТИ), -о́вую, -о́вуєш, *недок.*, **УПОРЯДКУВА́ТИ (ВПОРЯДКУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Доводити до ладу що-небудь, робити належний порядок у чомусь. // Гарно, добре влаштовувати, забезпечувати всім необхідним для нормального життя, праці і т. ін. (житло, місто тощо). 2. Систематизувати, складати, підбирати в певному порядку (який-небудь матеріал); укладати.

УПОРЯДКО́ВУВАТИСЯ (ВПОРЯДКО́ВУВАТИСЯ), -о́вується, *недок.*, **УПОРЯДКУВА́ТИСЯ (ВПОРЯДКУВА́ТИСЯ)**, -у́ється, *док.* 1. Налагоджуватися, встановлюватися в належному порядку. // Розташовуватися, розміщатися. 2. *тільки недок.* Пас. до **упорядко́вувати**.

УПОРЯДКУВА́ННЯ (ВПОРЯДКУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упорядкува́ти**. ** **упорядкува́ння да́них**, *спец.* – розміщення даних відповідно до натурального ряду чисел.

УПОРЯДКУВА́ТИ *див.* **упорядко́вувати.**

УПОРЯДКУВА́ТИСЯ *див.* **упорядко́вуватися.**

УПОРЯ́ДНИК (ВПОРЯ́ДНИК), -а, *ч.* 1. Той, хто організовує, влаштовує що-небудь. 2. Той, хто створює що-небудь (збірник, словник і т. ін.), систематизуючи, складаючи, підбираючи в певному порядку якийсь матеріал; укладач.

УПОРЯ́ДНИЦЬКИЙ (ВПОРЯ́ДНИЦЬКИЙ), -а, -е. Прикм. до **упоря́дник**.

УПОРЯ́ДНИЦЯ (ВПОРЯ́ДНИЦЯ), -і. Жін. до **упоря́дник**.

УПОСА́ЖИТИ *див.* **упоса́жувати.**

УПОСА́ЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **упоса́жувати**.

УПОСА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УПОСА́ЖИТИ**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *зах.* Давати посаг.

УПО́СЛІ, *присл.*, *діал.* Потім, згодом.

УПОСЛІ́Д, *присл.*, *зах.* 1. Після. 2. Насамкінець.

УПОСЛІ́ДЖЕНИЙ (ВПОСЛІ́ДЖЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упослі́дити**. // **упослі́джено (впослі́джено)**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Жалюгідний.

УПОСЛІ́ДЖЕНІСТЬ (ВПОСЛІ́ДЖЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан за знач. **упослі́джений**.

УПОСЛІ́ДЖУВАНИЙ (ВПОСЛІ́ДЖУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **упослі́джувати (впослі́джувати)**.

УПОСЛІ́ДЖУВАТИ (ВПОСЛІ́ДЖУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УПОСЛІ́ДИТИ (ВПОСЛІ́ДИТИ)**, -джу, -диш, *док.*, *перех.* Принижувати, зневажати, ставити нижче себе.

УПОСЛІ́ДИТИ *див.* **упослі́джувати.**

УПОСЛІ́ДОК, *присл.*, *зах.* Те саме, що **упо́слід**.

УПО́ТАЙ, *присл.*, *діал.* Таємно, нишком.

УПО́ТЕМКУ, *присл.*, *діал.* У темному місці.

УПОТІ́ТИ (ВПОТІ́ТИ), -і́ю, -і́єш, *док.* Спітніти, покритися потом.

УПОТРІ́ЙНІ, *присл.*, *діал.* Утричі.

УПОТУ́ЖНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **употу́жнити**.

УПОТУ́ЖНИТИ *див.* **употу́жнювати.**

УПОТУ́ЖНЮВАТИ (ВПОТУ́ЖНЮВАТИ), -нюю, -нюєш, *недок.*, **УПОТУ́ЖНИТИ (ВПОТУ́ЖНИТИ)**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Робити потужнішим; зміцнювати.

УПО́ЮВАТИ (ВПО́ЮВАТИ), -о́юю, -о́юєш, *недок.*, **УПОЇ́ТИ (ВПОЇ́ТИ)**, -ою́, -о́їш, *док.*, *перех.* 1. Робити кого-небудь п'яним, напоюючи горілкою, вином і т. ін. 2. *перен.* Доводити до стану, схожого на сп'яніння. 3. *рідко.* Напувати.

УПО́ЮВАТИСЯ (ВПО́ЮВАТИСЯ), -о́ююся, -о́юєшся, *недок.*, **УПОЇ́ТИСЯ (ВПОЇ́ТИСЯ)**, -ою́ся, -о́їшся, *док.* 1. Ставати п'яним, напившися горілки, вина і т. ін. 2. *перен.* Доходити до стану, схожого на сп'яніння. // Втішатися, одержувати насолоду, бути в захваті.

УПРА́ВА[1], -и, *ж.* 1. *іст.* Установа, яка займалася громадськими, становими та адміністративними справами. // Будинок, в якому містилася така установа. *Волосна управа.* 2. *іст.* Керівний орган певної установи, організації, якогось підприємства і т. ін.; правління. 3. *розм.* Сила, здатна зупинити кого-небудь в його незаконних діях, сваволі і т. ін.; можливість приборкати когось. 4. *зах.* Керування (у 1 знач.).

УПРА́ВА[2], -и, *ж.*, *діал.* Обробіток (землі).

УПРА́ВДІ *див.* **впра́вді.**

УПРАВИ́ТЕЛІВ, -лева, -леве. Належний управителю.

УПРАВИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* У дореволюційній Росії – особа, яка керувала справами, розпоряджалася фінансами поміщицького господарства, заводу, фабрики і т. ін. // *заст.* Керівник, голова чого-небудь.

УПРАВИ́ТЕЛЬКА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Жін. до **управи́тель**. 2. *розм.* Дружина управителя.

УПРАВИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **управи́тель**.

УПРАВИ́ТЕЛЬША, -і, *ж.*, *заст.*, *розм.* Те саме, що **управи́телька** 2.

УПРА́ВИТИ[1] *див.* **управля́ти[1]**.

УПРА́ВИТИ[2] *див.* **вправля́ти[1]**.

УПРА́ВИТИСЯ *див.* **управля́тися[1]**.

УПРА́ВЛЕНИЙ[1] (ВПРА́ВЛЕНИЙ), -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **упра́вити[1]**.

УПРА́ВЛЕНИЙ[2] *див.* **впра́влений[1]**.

УПРА́ВЛЕННЯ *див.* **впра́влення.**

УПРАВЛІ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Працівник управління (*див.* **управлі́ння** 2).

УПРАВЛІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **управля́ти[2]** 1. ** **Ситуаці́йне управлі́ння** – прийняття стратегічних рішень в міру виявлення потенційних проблем. **Цільове́ управлі́ння** – метод управлінської діяльності, оснований на виділенні найбільш важливих у даний період завдань, на здійснення яких спрямовуються головні зусилля керуючої організації. 2. Адміністративна установа або відділ якоїсь установи, організації, що відає певною галуззю господарської, наукової, військової і т. ін. діяльності. // *розм.* Працівники такої установи або відділу. 3. Те саме, що **керува́ння** 2.

УПРАВЛІ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **управлі́ння** 2. 2. Стос. до управління (у 1 знач.).

УПРАВЛЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до управляння.

УПРАВЛЯ́ННЯ[1] (ВПРАВЛЯ́ННЯ), -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **управля́ти[1]** і **управля́тися[1]**.

УПРАВЛЯ́ННЯ[2] *див.* **вправля́ння[1]**.

УПРАВЛЯ́ТИ[1] (ВПРАВЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УПРА́ВИТИ (ВПРА́ВИТИ)**, -влю, -виш; *мн.* упра́влять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Виконувати, завершувати якусь роботу, справу; надавати кому-небудь належного вигляду, задовольняти його потреби; доводити до ладу що-небудь. 2. Збирати (урожай). 3. *діал.* Обробляти (землю).

УПРАВЛЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, *ким*, *чим і без додатка.* 1. Спрямовувати діяльність, роботу кого-, чого-небудь; бути на чолі когось, чогось; керувати. 2. Користуючись кермом та іншими регулювальними пристроями, спрямовувати рух, хід, роботу чого-небудь. // Спрямовувати хід, перебіг якогось процесу, впливати на розвиток, стан чого-небудь.

УПРАВЛЯ́ТИ[3] *див.* **вправля́ти** 1.

УПРАВЛЯ́ТИСЯ[1] (ВПРАВЛЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УПРА́ВИТИСЯ (ВПРА́ВИТИСЯ)**, -влюся, -вишся; *мн.* упра́вляться; *док.* 1. Встигати або могти своєчасно зробити, виконати, здійснити що-небудь. 2. Справлятися з ким-, чим-небудь, перемагати, долати когось, щось.

УПРАВЛЯ́ТИСЯ[2], -я́ється, *недок.* Пас. до **управля́ти[2]**.

УПРАВЛЯ́ТИСЯ[3] *див.* **вправля́тися[1]**.

УПРАВЛЯ́ЮЧИЙ, -ого, *ч.* 1. Той, хто керує, управляє якоюсь організацією, підприємством тощо. 2. Те саме, що **управи́тель**.

УПРА́ВНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **впра́вний[1]**.

УПРА́ВНИК, -а, *ч.*, *іст.* Те саме, що **спра́вник**.

УПРАВНИ́ЧИЙ, -ого, *ч.* Те саме, що **управля́ючий**.

УПРА́ВО, **УПРАВО́РУЧ** *див.* **впра́во**, **вправо́руч**.

УПРАВО́РУЧ *див.* **вправо́руч.**

УПРА́ВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **упра́ва[1]** 1, 2.

УПРЕДМЕ́ТНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упредме́тнити**.

УПРЕДМЕ́ТНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **упредме́тнити**.

УПРЕДМЕ́ТНИТИ *див.* **упредме́тнювати.**

УПРЕДМЕ́ТНИТИСЯ *див.* **упредме́тнюватися.**

УПРЕДМЕ́ТНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **упредме́тнювати**.

УПРЕДМЕ́ТНЮВАТИ, -нюю, -нюєш, *недок.*, **УПРЕДМЕ́ТНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Те саме, що **урече́влювати**.

УПРЕДМЕ́ТНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **УПРЕДМЕ́ТНИТИСЯ**, -иться, *док.* Те саме, що **урече́влюватися**.

УПРЕСО́ВАНИЙ *і* **ВПРЕСО́ВАНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упресува́ти**.

УПРЕСО́ВАНІСТЬ *і* **ВПРЕСО́ВАНІСТЬ**, -ності, *ж.* Стан за знач. **упресо́ваний**.

УПРЕСО́ВУВАННЯ *і* **ВПРЕСО́ВУВАННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **упресо́вувати**.

УПРЕСО́ВУВАТИ *і* **ВПРЕСО́ВУВАТИ**, -ую, -уєш, *недок.* **УПРЕСУВА́ТИ** *і* **ВПРЕСУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.* Умуровувати, закріплювати у щось за допомогою преса, пресування.

УПРЕСУВА́ННЯ *і* **ВПРЕСУВА́ННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **упресува́ти**.

УПРЕСУВА́ТИ *див.* **упресо́вувати.**

УПРИВІЛЕЙО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.* Привілейований.

УПРИКУ́СКУ *див.* **вприку́ску.**

УПРИ́ПУСТ (ВПРИ́ПУСТ), *присл.*, *діал.* Досхочу (про їжу тварин).

УПРИ́СІ, *присл.*, *зах.* Уприсядку.

УПРИ́СКУВАЛЬНИЙ (ВПРИ́СКУВАЛЬНИЙ), -а, -е. Стос. до уприскування.

УПРИ́СКУВАННЯ (ВПРИ́СКУВАННЯ), -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **упри́скувати**.

УПРИ́СКУВАТИ (ВПРИ́СКУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УПРИ́СНУТИ (ВПРИ́СНУТИ)**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **впо́рскувати**.

УПРИ́СКУВАТИСЯ (ВПРИ́СКУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, *рідко.* Пас. до **упри́скувати**.

УПРИ́СНУТИ *див.* **упри́скувати.**

УПРИ́СНУТИЙ (ВПРИ́СНУТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упри́снути (впри́снути)**.

УПРИТИ́СК, **УПРИТУ́Л** *див.* **впритиск**, **впритул**.

УПРИ́ЧЕРТЬ, **УПРИ́ЩЕРТЬ**, *присл.*, *діал.* Врівень із краями.

УПРИ́ЩЕРТЬ *див.* **упри́черть.**

УПРІВА́ННЯ (ВПРІВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упріва́ти (впріва́ти)**.

УПРІВА́ТИ (ВПРІВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УПРІ́ТИ (ВПРІ́ТИ)**, -і́ю, -і́єш, *док.* 1. Пітніти, покриватися потом. 2. Доходити до готовності повільно, на легкому вогні, на жару (про страву).

УПРІ́ЛИЙ (ВПРІ́ЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **упрі́ти**.

УПРІ́ТИ *див.* **упріва́ти.**

УПРОВА́ДЖЕНИЙ, **УПРОВА́ДЖЕННЯ**, **УПРОВА́ДЖУВАНИЙ**, **УПРОВА́ДЖУВАННЯ**, **УПРОВА́ДЖУВАТИ**, **УПРОВА́ДЖУВАТИСЯ**, **УПРОВА́ДИТИ**, **УПРО́ГОЛОДЬ**, **УПРОДО́ВЖ** *див.* **впрова́джений**, **впрова́дження** і т. д.

УПРОСИ́ТИ *див.* **упро́шувати.**

УПРОСИ́ТИСЯ *див.* **упро́шуватися.**

УПРО́СТ (ВПРОСТ), *присл.*, *діал.* Прямо, навпроєтець.

УПРО́СТЯЖ (ВПРО́СТЯЖ), *присл.*, *діал.* Цугом, вервечкою, один за одним.

УПРО́ТЯЖ (ВПРО́ТЯЖ), *присл.*, *діал.* Те саме, що **упро́стяж (впро́стяж)**.

УПРОХА́ТИ *див.* **упро́хувати.**

УПРОХА́ТИСЯ *див.* **упро́хуватися.**

УПРО́ХУВАННЯ (ВПРО́ХУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упро́хувати**.

УПРО́ХУВАТИ (ВПРО́ХУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УПРОХА́ТИ (ВПРОХА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **упро́шувати**.

УПРО́ХУВАТИСЯ (ВПРО́ХУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УПРОХА́ТИСЯ (ВПРОХА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Те саме, що **упро́шуватися**.

УПРО́ШУВАННЯ (ВПРО́ШУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упро́шувати**.

УПРО́ШУВАТИ (ВПРО́ШУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УПРОСИ́ТИ (ВПРОСИ́ТИ)**, -ошу́, -о́сиш, *док.*, *перех.* Настійно просити кого-небудь про щось; дуже просячи, домагатися чиєї-небудь згоди на щось.

УПРО́ШУВАТИСЯ (ВПРО́ШУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УПРОСИ́ТИСЯ (ВПРОСИ́ТИСЯ)**, -ошу́ся, -о́сишся, *док.* Настійно просячи, домагатися чиєї-небудь згоди, дозволу піти, поїхати з ким-небудь, куди-небудь. // Просити дозволу залишитися в когось, переночувати десь і т. ін. // Просити ввести себе до складу якоїсь групи, загону і т. ін.

УПРУ́Г, -а, *ч.*, *заст.* 1. Міра площі, ділянка землі (дорівнює 1/8 або 1/4 десятини), яку можна зорати однією упряжкою волів. 2. Міра часу, що дорівнює четвертій частині робочого дня.

УПРЯГА́ННЯ, **УПРЯГА́ТИ**, **УПРЯГА́ТИСЯ**, **УПРЯГТИ́**, **УПРЯГТИ́СЯ** *див.* **впряга́ти**, **впряга́тися** і т. д.

У́ПРЯЖ, -і, *ж.* 1. Сукупність предметів для запрягання коней, волів, оленів та інших тварин. // *перен.*, *розм.* Про тяжку, здебільшого примусову працю, службу. // Спосіб запрягання. 2. *зал.* Зчіпний пристрій у вагонах.

УПРЯ́ЖЕНИЙ *див.* **впря́жений.**

УПРЯ́ЖКА, -и, *ж.* 1. Кілька коней (волів, оленів, собак і т. ін.), запряжених разом. 2. Перебування в упряжі, в запряженому стані. // *перен.* Про спільне перебування де-небудь, спільні зусилля, дії кого-небудь. 3. Те саме, що **у́пряж** 1. 4. *заст.*, *гірн.* Робоча зміна.

УПРЯЖНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **у́пряж**. 2. Який ходить в упряжці, не верховий (про коня); запряжний.

УПУ́КА, -и, *ж.*, *діал.* Прим'ятина.

УПУРХНУ́ТИ *див.* **впу́рхувати.**

УПУ́РХУВАННЯ *див.* **впу́рхування.**

УПУ́РХУВАТИ *див.* **впу́рхувати.**

УПУСКА́ННЯ (ВПУСКА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **упуска́ти[1]**.

УПУСКА́ТИ[1] (ВПУСКА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УПУСТИ́ТИ (ВПУСТИ́ТИ)**, -ущу́, -у́стиш, *док.*, *перех.* 1. Не могти втримати, випускати з рук, даючи можливість упасти. // Переставати тримати. // Безсило опускати вниз. 2. Виявляючи неуважність, недогляд, невміння і т. ін., давати кому-небудь можливість втекти, зникнути. *Не упускати з очей.* 3. Не уміти, не встигати скористатися доброю нагодою, слушним моментом для чого-небудь. // Не скориставшись вчасно, втрачати що-небудь. // Не уміти втримати кого-небудь біля себе. 4. Не надавати значення чому-небудь.

УПУСКА́ТИ[2] *див.* **впуска́ти[1]**.

УПУСКА́ТИСЯ[1] (ВПУСКА́ТИСЯ), -а́ється, *недок.* Пас. до **упуска́ти[1]** 4.

УПУСКА́ТИСЯ[2] *див.* **впуска́тися**[1].
УПУ́СТ, -а, *ч.*, *зах.* Шлюз.
УПУСТИ́ТИ[1] *див.* **упуска́ти**[1].
УПУСТИ́ТИ[2] *див.* **впуска́ти**[1].
УПУ́ЩЕНИЙ[1] **(ВПУ́ЩЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **упусти́ти**[1]. // **упу́щено (впу́щено)**, *безос. присудк. сл.* ** **Упу́щена ви́года** – дохід або прибуток, що його міг би одержати суб'єкт в разі здійснення операції і якого він не одержав внаслідок дії обставин, що не залежать від нього.
УПУ́ЩЕНИЙ[2] *див.* **впу́щений**[1].
УПУЩЕ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те, що упущене, не зроблене, не виконане вчасно; недогляд, недолік.
УПХА́ТИ, УПХА́ТИСЯ, УПХНУ́ТИ, УПХНУ́ТИСЯ *див.* **впха́ти, впха́тися** і т. д.
УП'Я́ЛИТИ (ВП'Я́ЛИТИ), -лю, -лиш; *мн.* уп'ялять; *док., перех., в кого – що, у сполуч. зі сл.* о ч і, п о г л я д, з і р. Довго або пильно, уважно вдивлятися.
УП'ЯСТИ́, УП'ЯСТИ́СЯ, УП'Я́ТЕ, УП'Я́ТЕРО *див.* **вп'ясти́, вп'ясти́ся** і т. д.
УП'Я́ТЬ, *присл.*, *діал.* Знову.
УП'ЯТЬО́Х *див.* **вп'ятьо́х**.
УРА́, *виг.* 1. Бойовий заклик під час атаки. // *у знач. ім., с., невідм.* ** **На ура́**: а) рішучою атакою з криками "ура"; б) без підготовки, з надією на випадковий успіх. 2. Уживається для вираження загального схвалення, захоплення, радості. // *у знач. ім., с., невідм. Трикратне ура.*
УРА́Г (ВРАГ), -а́, *ч.*, *заст.*, *лайл.* Чорт, біс.
УРАГА́Н, -у, *ч.* 1. Вітер великої руйнівної сили (до 12 балів). 2. *чого, перен.* Про велику силу, напруженість проходження чого-небудь. // Стрімкий розвиток, бурхливий вияв чого-небудь.
УРАГА́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **урага́н** 1. // Стос. до урагану (у 1 знач.). 2. *перен.* Своєю силою схожий на ураган, шалений.
УРА́ГОВИЙ, -а, -е, *заст.*, *лайл.* Чортів, бісів.
УРА́ДЖЕНИЙ (ВРА́ДЖЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ура́дити**. // **ура́джено**, *безос. присудк. сл.*
УРА́ДИТИ (ВРА́ДИТИ), -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *неперех. і з інфін.* 1. Дати пораду, допомагати радою. 2. Радячись, дійти до якого-небудь спільного рішення; домовитись, вирішити. 3. *перев. перех.*, *розм.* Допомогти, знайти вихід із скрутного становища; зарадити.
УРА́ДИТИСЯ (ВРА́ДИТИСЯ), -джуся, -дишся, *док.*, *розм.* Радячись, дійти до якого-небудь спільного рішення; домовитися, вирішити.
УРА́ДУВАНИЙ (ВРА́ДУВАНИЙ), -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ура́дувати**.
УРА́ДУВАННЯ (ВРА́ДУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ура́дувати (вра́дувати)**.
УРА́ДУВАТИ (ВРА́ДУВАТИ), -ую, -уєш, *док.*, *перех.*, *діал.* Викликати у кого-небудь почуття радості.
УРА́ДУВАТИСЯ (ВРА́ДУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *док.*, *діал.* Зрадіти.
УРАЖА́ЛЬНИЙ (ВРАЖА́ЛЬНИЙ), -а, -е. Стос. до ураження.
УРАЖА́ННЯ (ВРАЖА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уража́ти**[1].
УРАЖА́ТИ[1] **(ВРАЖА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УРАЗИ́ТИ (ВРАЗИ́ТИ)**, -ажу́, -ази́ш, *док.*, *перех.* 1. Ранити чи вбивати. // Влучивши, пошкоджувати що-небудь. // Торкатися рани, ушкодженого місця, завдаючи болю, нового пошкодження. 2. Порушувати життєдіяльність, нормальний стан організму, його частин, органів і т. ін. (про хвороби). // Пошкоджувати сільськогосподарські культури та інші рослини, викликаючи у них хворобливі зміни, паразитуючи на них (про хвороби, шкідники).
УРАЖА́ТИ[2] *див.* **вража́ти**[1].
УРАЖА́ТИСЯ[1] **(ВРАЖА́ТИСЯ)**, -а́ється, *недок.* Пас. до **уража́ти**[1].
УРАЖА́ТИСЯ[2] *див.* **вража́тися**[1].
УРАЖА́ЮЧИЙ *див.* **вража́ючий**.
УРА́ЖЕНИЙ[1] **(ВРА́ЖЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **урази́ти**[1]. // **ура́жено (вра́жено)**, *безос. присудк. сл.*
УРА́ЖЕНИЙ[2] *див.* **вра́жений**[1].
УРА́ЖЕНІСТЬ (ВРА́ЖЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан за знач. **ура́жений**[1].
УРА́ЖЕННЯ (ВРА́ЖЕННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **урази́ти**[1]. 2. *мед.* Порушення здоров'я людини внаслідок дії будь-яких фізичних, хімічних або біологічних факторів.
УРА́ЖЕНО *див.* **вра́жено**.
УРА́ЖУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність уражатися, уражуватися.
УРА́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **уража́ти**[1] 2.
УРА́ЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **ура́жувати**.
УРА́З *див.* **враз**.
УРА́ЗА[1] **(ВРА́ЗА)**, -и, *ж.*, *заст.* Рана.
УРА́ЗА[2] *див.* **вра́за**[1].
УРА́ЗА[3], -и, *ж.* Піст, якого повинен дотримуватися мусульманин протягом місяця рамазана. ** **Ура́за-байра́м** – мусульманське свято з нагоди закінчення місячного посту (урази).
УРАЗИ́ТИ[1] *див.* **уража́ти**[1].
УРАЗИ́ТИ[2] *див.* **вража́ти**[1].
УРАЗИ́ТИСЯ *див.* **вража́тися**[1].
УРА́ЗКА, -и, *ж.*, *заст.* Пошкодження. // Ранка.
УРАЗЛИ́ВИЙ[1] **(ВРАЗЛИ́ВИЙ)**, -а, -е. 1. Дуже чутливий до дотику, подразнення і т. ін.; болючий. // *на що.* Чутливий до чогось, який легко піддається дії, впливові чого-небудь. 2. *перен.* Слабкий, погано захищений. *Уразливе місце.* 3. Дуже відчутний, сильний. 4. Несамовитий, нестямний (про крик, плач і т. ін.).
УРАЗЛИ́ВИЙ[2] *див.* **вразли́вий**[1].
УРАЗЛИ́ВІСТЬ *див.* **вразли́вість**.
УРАЗЛИ́ВО *див.* **вразли́во**.
УРА́ЗНО *див.* **вра́зно**.
УРА́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.* Уродженець, мешканець Уралу – Уральських гір, Уральського регіону.
УРАЛІ́Т, -у, *ч.* 1. Мінерал волокнистої будови; різновид рогової обманки. 2. Спеціальна суміш, яка застосовується для виготовлення вогнестійкого картону, електроізоляторів і т. ін.
УРАЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **уралі́т**.
УРА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ура́льці** та Урал. // Зробл. на Уралі. // Який існує на території Уралу, який трапляється на Уралі. ** **Ура́льські мо́ви** – сім'я мов, до якої належать фінно-угорські та самодійські мови.
УРА́ЛЬЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ура́лець**, -льця, *ч.*). Населення, яке живе на Уралі або походить з Уралу.
УРАМІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **гуаніди́н**.
УРА́Н, -у, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – бог неба. 2. Сьома планета Сонячної системи, орбіта якої знаходиться між Сатурном і Нептуном. 3. U. Радіоактивний хімічний елемент, проста речовина якого – блискучий сріблястий метал.
УРАНА́Т, -у, *хім.* Сіль уранатної кислоти.
УРАНА́ТНИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **урана́т**.
УРАН-ГРАФІ́ТОВИЙ, -а, -е. Оснований на використанні урану як ядерного палива і графіту як сповільнювача нейтронів.
УРАНІ́Д, *ч.* 1. *род.* -а. Син бога неба – Урана. 2. *род.* -у. Бінарна сполука урану з електропозитивнішим металом.
УРАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Чоловічий гомосексуалізм.
УРАНІ́Л, -у, *ч.*, *хім.* Жовтий двозарядний катіон діоксоурану, що входить до складу багатьох уранових солей.
УРАНІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ураніл**.
УРАНІНІ́Т, -у, *ч.* Радіоактивний мінерал; уранова і радієва руда.
УРА́НІШНІЙ *див.* **вра́нішній**.
УРА́НІЯ, -ї, *ж.* В давньогрецькій міфології – одна з дев'яти муз, покровителька астрономії.
УРА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ура́н**. ** **Ура́нова руда́** – природне або техногенне мінеральне утворення, що містить уран у концентрації достатній та у формі доступній для його промислового вилучення. **Ура́нова смо́лка** – те саме, що **настура́н**. **Ура́нова чернь** – різновид ураніту. **Ура́нові слю́дки** – група уранових мінералів класу фосфатів, арсенатів, ванадатів.
УРАНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить уран.
УРАНОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ураномі́сний**.
УРАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *астр.*, *заст.* Опис зоряного неба, зірок і сузір'їв, що їх можна бачити неозброєним оком.
УРАНОПІЛІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; світло-, цитриново- або золотисто-жовті оксамитові нальоти чи маси.
УРАНОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **палатопла́стика**.
УРАНОСКО́П, -а, *ч.* Оптичний прилад для спостереження за небесними явищами.
УРАНОСПІНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді цитриново-жовтих або сіро-зелених таблитчастих кристалів.
УРАНОСФЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; оранжево-жовті або цегляно-червоні маси.
УРАНОФА́Н, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовті або жовтувато-зелені кристали, агрегати й суцільні маси.
УРАНОФО́БІЯ, -і, *ж.* Нав'язлива боязнь дивитися в небо.
УРАНОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який оточує планету Уран, розміщений навколо нього.
УРАНОЦИРКО́НІЄВИЙ, -а, -е. Стос. до мінералів, які містять Уран і Цирконій, сплавів урану і цирконію, тепловидляючих елементів з цирконієвою оболонкою і урановим пальним.
УРАНОЦИРЦИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; зеленкувато-жовті платівки.
УРА́НЦІ *див.* **вра́нці**.
УРА́НЦІ-РА́НО *і* **ВРА́НЦІ-РА́НО**, *присл.* Дуже рано, на світанні.
УРА́РТИ, -ів, *мн.* Найдавніші племена, які в 15 – 16 ст. до н. е. населяли територію Передньої Азії та Південного Закавказзя.
УРА́РТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ура́рти** і **ура́рту**. ** **Ура́ртська мо́ва** – мова населення стародавнього Урарту; тепер мертва.
УРА́РТУ, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **ура́рти**.
УРАСА́, -й, *ж.* В минулому легкий тип житла у якутів – конусоподібний курінь з жердин, обтягнутих берестою.
УРА́ТИ, -ів, *мн.*, *хім.* Солі сечової кислоти.
УРАТУРІ́Я, -ї, *ж.* Підвищена кількість солей сечової кислоти в сечі.
УРАХО́ВАНИЙ (ВРАХО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **урахува́ти**. // **урахо́вано (врахо́вано)**, *безос. присудк. сл.*
УРАХО́ВУВАНИЙ (ВРАХО́ВУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **врахо́вувати (урахо́вувати)**.
УРАХО́ВУВАТИ (ВРАХО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УРАХУВА́ТИ (ВРАХУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Брати до уваги, зважати на що-небудь.
УРАХО́ВУВАТИСЯ (ВРАХО́ВУВАТИСЯ), -ується, *недок.* Пас. до **урахо́вувати**.
УРАХУВА́ННЯ (ВРАХУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **урахува́ти**.
УРАХУВА́ТИ *див.* **урахо́вувати**.
УРАЦИ́Л, -у, *ч.* Органічна сполука, що міститься вільно в незначній кількості у тваринних і рослинних тканинах; входить до складу життєво важливих сполук.
УРА́ЯТИ (ВРА́ЯТИ), -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех. і неперех.* Те саме, що **ура́дити**.
УРБАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Історичний процес швидкого зростання старих і появи нових міст та підвищення їхньої ролі в економічному й культурному житті суспільства. // Надання чому-небудь рис, особливостей, характерних для міста. *Урбанізація ландшафту.*
УРБАНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Напрям в архітектурі та містобудівництві 20 ст., за яким міста повинні розвиватися без будь-яких територіальних обмежень і щільно забудовуватися великими будинками. 2. У мистецтві й літературі – зображення та описання великих міст, динаміки їхнього життя.
УРБАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який характеризується ознаками, властивими великому місту.
УРБАНІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник урбанізму.
УРБАНІ́СТИКА, -и, *ж.* Теорія і практика будівництва міст, містобудування.
УРБАНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до урбанізму, власт. йому. 2. Пов'язаний з великим містом взагалі.
УРБАНІ́СТКА, -и. Жін. до **урбані́ст**.
УРБА́РІЯ, -ї, *ж.*, *іст.*, *зах.* Гроші, що їх селяни мусили сплачувати поміщикам.
У́РВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **урив́частий** 1.
УРВА́ТИ *див.* **урива́ти**[1].
УРВА́ТИСЯ *див.* **урива́тися**[1].
УРВИГОЛОВА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **зірви́голова**. // Бешкетник.
УРВИ́ПОЛА, -и, *ч.*, *зах.* Те саме, що **урви́голова**.
УРВИ́СТИЙ, -а, -е. Який має дуже стрімкі, прямовисні схили, береги.
У́РВИСЬКО, -а, *с.*, *розм.* Стрімкий, прямовисний схил чого-небудь; провалля.
УРВИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *розм.* Те саме, що **бешке́тник**.
У́РВИЩЕ, -а, *с.* Стрімкий, прямовисний схил чого-небудь, глибоке провалля, звичайно між горами.
УРГЕ́НТНИЙ, -а, -е. Терміновий, невідкладний; необхідний. ** **Урге́нтний стан** – стан хворого, який загрожує життю і потребує проведення невідкладних лікувальних заходів.
УРГІДРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **ургідро́зис**.
УРГІДРО́ЗИС, -у, *ч.* Виділення сечовини і сечової кислоти з потом.
У́РДА, -и, *ж.* Варений невитриманий сир.
УРДУ́, *невідм.*, *ж.* Одна з державних мов Індії та Пакистану.
УРДЯНИ́Й, -а́, -е́. З начинкою з урди.
УРЕА́ЗА, -и, *ж.* Гідролітичний фермент з групи амідаз.
УРЕА́Т, -у, *ч.* Сіль сечової кислоти; утворює камінці у нирках і сечовому міхурі.
УРЕА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **уреа́т**. ** **Уреа́тна кислота́** – слабка триосновна кислота, продукт окиснення пуринових основ за участю ксантиноксидази.
УРЕГІ́Т, -у, *ч.* Лікарський засіб, що його застосовують при набряках, спричинених недостатністю кровообігу, розладі функції нирок; набряку мозку та легень.
УРЕГУЛЬО́ВАНИЙ (ВРЕГУЛЬО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **урегулюва́ти**. // **урегульо́вано (врегульо́вано)**, *безос. присудк. сл.*
УРЕГУЛЬО́ВАНІСТЬ (ВРЕГУЛЬО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан за знач. **урегульо́ваний (врегульо́ваний)**.
УРЕГУЛЬО́ВНИЙ (ВРЕГУЛЬО́ВНИЙ), -а, -е. Якого можна урегулювати (врегулювати).
УРЕГУЛЬО́ВУВАНИЙ (ВРЕГУЛЬО́ВУВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **урегульо́вувати (врегульо́вувати)**.
УРЕГУЛЬО́ВУВАННЯ (ВРЕГУЛЬО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **урегульо́вувати (врегульо́вувати)**.
УРЕГУЛЬО́ВУВАТИ (ВРЕГУЛЬО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УРЕГУЛЮВА́ТИ (ВРЕГУЛЮВА́ТИ)**, -ю́ю, -ю́єш, *док.*, *перех.* Робити певний порядок у чому-небудь, налагоджувати щось.
УРЕГУЛЮВА́ННЯ (ВРЕГУЛЮВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **урегулюва́ти**.
УРЕГУЛЮВА́ТИ *див.* **урегульо́вувати**.
УРЕГУЛЮВА́ТИСЯ (ВРЕГУЛЮВА́ТИСЯ), -лю́ється, *док.* Стати урегульованим.
УРЕЗО́НИТИ *див.* **урезо́нювати**.
УРЕЗО́НЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **урезо́нювати**.
УРЕЗО́НЮВАТИ, -нюю, -нюєш, *недок.*, **УРЕЗО́НИТИ**, -ню, -ниш; *наказ. сп.* урезонь; *док.*, *перех.*, *розм.* Умовляти, переконувати, доводячи що-небудь.
УРЕКТИ́[1] **(ВРЕКТИ́)**, уречу́, уречеш́; *мин. ч.* урік, урекла́; *док.*, *перех.*, *заст.* За упередженими уявленнями, особливим магічним поглядом накликати нещастя, хворобу на когось, завдати шкоди кому-, чому-небудь; зурочити.
УРЕКТИ́[2] *див.* **урі́кати**.
УРЕМА́, -й, *ж.* Смуга листяних лісів, що тягнеться вздовж річки, в заплавах.
УРЕМЕ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *діал.* Облаштувати.
УРЕ́МЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Успіх, талан.
УРЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до уремії.
УРЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хворобливий стан людини, спричинюваний самоотруєнням організму нітрогеновими продуктами обміну речовин внаслідок порушення діяльності нирок.
УРЕПІ́ЖИТИ (ВРЕПІ́ЖИТИ), -жу, -жиш, *док.*, *перех.*, *діал.* З силою ударити, хльоснути.
УРЕТА́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, етиловий естер карбамінової кислоти, що його застосовують як заспокійливий і снотворний засіб.
УРЕТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **урета́н**.
УРЕ́ТЕР, -а, *ч.* Сечовід.
УРЕТЕРЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення сечоводу на всій його протяжності.
УРЕТЕРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення сечоводу.

УРЕТЕРОВЕЗИКОСТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **уретероцистонеостомія**.

УРЕТЕРОГІДРОНЕФРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Значне розширення ниркової миски та сечоводу.

УРЕТЕРОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження сечоводу після його заповнення контрастною речовиною.

УРЕТЕРОІЛЕОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічна операція заміни сечоводу ізольованою петлею тонкої кишки на брижі.

УРЕТЕРОІЛЕОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне створення анастомозу між сечоводом і тонкою кишкою.

УРЕТЕРОКАЛІКОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне створення анастомозу між сечоводом і нижньою нирковою чашечкою.

УРЕТЕРОКОЛОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне створення анастомозу між сечоводом і прямою кишкою.

УРЕТЕРОКУТАНЕОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне створення зовнішньої нориці сечоводу шляхом виведення дистального його відділу в рану і підшивання до шкіри.

УРЕТЕ́РОЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне звільнення сечоводу із склеротично зміненої пара-уретральної тканини.

УРЕТЕРОЛІТОЕКСТРА́КЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Видалення каменя із сечоводу шляхом виведення його в сечовий міхур за допомогою екстрактора.

УРЕТЕРОЛІТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення каменя із сечоводу шляхом розтинання його стінки.

УРЕТЕРОНЕОІМПЛАНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне вшивання сечоводу в будь-який орган малого тазу або виведення його на поверхню шкіри.

УРЕТЕРОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Оперативне втручання на сечоводі з метою відновлення відтоку сечі.

УРЕТЕРОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне зшивання кінців пересіченого або резекованого сечоводу.

УРЕТЕРОРЕКТОНЕОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна імплантація сечоводів у пряму кишку.

УРЕТЕРОСИГМОЇДОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне створення анастомозу між сечоводами і сигмоподібною кишкою.

УРЕТЕРОСИГМОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне створення анастомозу між сечоводом і сигмоподібною кишкою.

УРЕТЕРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин сечоводу.

УРЕТЕРОУРЕТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне створення анастомозу між сечоводами.

УРЕТЕРОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Кістоподібне випинання стінки сечоводу в сечовий міхур.

УРЕ́ТНО, *присл.*, *зах.* Сумно, печально.

УРЕ́ТРА, -и, *ж.*, *анат.* Те саме, що **сечівни́к**.

УРЕТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **уре́тра**. ** **Уретра́льна гаря́чка** – сепсис, спричинений проникненням збудників інфекції в кров через пошкоджену слизову оболонку уретри. **Уретра́льні за́лози** – залози сечовипускального каналу. **Уретра́льні ни́тки** – ниткоподібні утворення в сечі з епітеліальних клітин і лейкоцитів; ознака запалення сечовивідних шляхів.

УРЕТРАПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність сечовипускального каналу.

УРЕТРАТРЕЗІ́Я, -ї, *ж.* Вроджена відсутність будь-якої ділянки сечовипускального каналу.

УРЕТРИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки уретри.

УРЕТРО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для здійснення уретрографії.

УРЕТРОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження сечовипускального каналу після заповнення його контрастною речовиною.

УРЕТРО́МЕТР, -а, *ч.* Пристрій для визначення ступеня звуження сечовипускального каналу.

УРЕТРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання діаметра сечовипускального каналу за допомогою уретрометра.

УРЕТРОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічні операції, що відновлюють форму і функцію сечовипускального каналу.

УРЕТРОПОЕ́З, -у, *ч.* Хірургічна пластична операція відновлення сечовипускального каналу.

УРЕТРОРАГІ́Я, -ї, *ж.* Кровотеча із сечовипускального каналу поза актом сечовипускання.

УРЕТРОРЕ́Я, -ї, *ж.* Виділення із сечовипускального каналу, що може спостерігатися при запаленні уретри або сексуальному збудженні.

УРЕТРОСКО́П, -а, *ч.*, *мед.* Оптичний прилад для огляду внутрішніх стінок уретри.

УРЕТРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до уретроскопії.

УРЕТРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження сечівника (його огляд) шляхом введення уретроскопа.

УРЕТРОСТЕНО́З, -у, *ч.* Звуження просвіту сечовипускального каналу.

УРЕТРОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Розтин сечівника в разі його звуження.

УРЕТРОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Мішкоподібне випинання стінки сечовипускального каналу.

УРЕТРОЦИСТИ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення стінки сечовипускального каналу і сечового міхура.

УРЕТРОЦИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження сечовипускального каналу і сечового міхура після їх контрастування.

УРЕЧЕВИ́ТИ *див.* **урече́влювати**.

УРЕЧЕВИ́ТИСЯ *див.* **урече́влюватися**.

УРЕЧЕ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уречеви́ти**. // **урече́влено**, *безос. присудк. сл.*

УРЕЧЕ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уречеви́ти**.

УРЕЧЕ́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **урече́влювати**.

УРЕЧЕ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УРЕЧЕВИ́ТИ**, -влю, -ви́ш; *мн.* уречевля́ть; *док.*, *перех.* Втілювати у чому-небудь матеріальному.

УРЕЧЕ́ВЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **УРЕЧЕВИ́ТИСЯ**, -и́ться; *мн.* уречевля́ться; *док.* Втілюватись у чому-небудь матеріальному.

УРЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **уректи́**[1].

УРЕ́ШТІ *див.* **вре́шті**.

УРИ́ВАНИЙ (ВРИ́ВАНИЙ), -а, -е. Те саме, що **ури́вчастий 1**.

УРИ́ВАНІСТЬ (ВРИ́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Властивість за знач. **ури́ваний**.

УРИВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **урива́ти**.

УРИ́ВАНО (ВРИ́ВАНО). Присл. до **ури́ваний**.

УРИВА́ТИ[1] **(ВРИВА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УВІРВА́ТИ (ВВІРВА́ТИ)** *і* **УРВА́ТИ**, -ву́, -ве́ш, *док.*, *перех.* 1. Тягнучи, смикаючи, відокремлювати частину від цілого; відривати. // Надломивши, відокремлювати від стебла, кореня і т. ін. (листок, квітку, плід тощо); зривати. // Переривати, розривати що-небудь навпіл, на частини. 2. *перен.* Різко припиняти що-небудь (дію, процес і т. ін.). // *неперех.* Зупинятися раптово, несподівано (звичайно в розмові, бесіді і т. ін.). *Уривати терпець.* 3. З труднощами знаходити для якої-небудь мети (час). 4. Діставати, захоплювати, одержувати що-небудь нечесним шляхом, діючи хитрістю, силою і т. ін. 5. Зменшувати. 6. Надривати, пошкоджувати. 7. *тільки док.*, *розм.* Ударити, хльоснути. 8. *діал.* Бігти, утікати.

УРИВА́ТИ[2] *див.* **врива́ти**[1].

УРИВА́ТИСЯ[1] **(ВРИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УВІРВА́ТИСЯ** *і* **УРВА́ТИСЯ**, -ву́ся, -ве́шся, *док.* 1. Відокремлюватися від чого-небудь цілого внаслідок ривка, поштовху або під дією власної ваги; відриватися. // Перериватися, розриватися навпіл, на частини. 2. *перен.* Раптово, несподівано припинятися, перериватися (про дію, процес і т. ін.). // *кому що.* Вичерпуватися, припинятися. 3. Раптово обриватися, не мати далі продовження. 4. *заст.* Падати, зриватися з чого-небудь, звідкись. // *тільки недок.* Мати стрімкий, прямовисний схил. 5. *тільки док.*, *розм.* З труднощами звільнитися від чогось, знайти можливість, час, щоб піти кудинебудь, до кого-небудь; вирватися. // *також недок.* Переставати щось робити, відриватися від якогось заняття. 6. *рідко.* Підіймаючи щось важке, завдавати шкоди своєму здоров'ю; підриватися.

УРИВА́ТИСЯ[2] *див.* **врива́тися**[1].

УРИВА́ТИСЯ[3] *див.* **врива́тися**[2].

УРИ́ВИСТИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **ури́вчастий 1**. 2. Який має дуже стрімкі, прямовисні схили, береги.

УРИ́ВИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ури́вистий 1**.

УРИ́ВИСТО. Присл. до **ури́вистий 1**.

УРИ́ВКАМИ, *присл.* Час від часу, нерегулярно.

УРИ́ВКОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ури́вчастий**.

УРИ́ВКОВО. Присл. до **ури́вковий**.

УРИ́ВОК, -вка, *ч.* 1. Відірваний шматок чи обірвана частина чого-небудь. 2. Позбавлена зв'язку з цілим частина фрази, думки і т. ін. 3. Частина тексту літературного твору, п'єси і т. ін.

УРИ́ВОЧОК, -чка, *ч.* Зменш. пестл. до **ури́вок**.

УРИВЦЕ́М, *присл.*, *розм.* Те саме, що **ури́вками**.

УРИ́ВЧАСТИЙ, -а, -е. 1. Який переривається через короткі проміжки, не суцільний; який різко обривається. 2. Який містить неповні дані.

УРИ́ВЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **ури́вчастий**.

УРИ́ВЧАСТО. Присл. до **ури́вчастий**.

УРИДИ́Н, -у, *ч.* Нуклеозид, який міститься в РНК усіх живих організмів.

УРИДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **уриди́н**. ** **Уриди́нові кисло́ти** – те саме, що **уридинофо́сфорні кисло́ти**.

УРИДИНОФО́СФОРНИЙ, -а, -е: ** **Уридинофо́сфорні кисло́ти** – природні піримідинові рибонуклеотиди, фосфорні ефіри рибонуклеозиду.

УРИДИНФОСФА́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **уридинофо́сфорні кисло́ти**.

УРИКЕМІ́Я, -ї, *ж.* Вміст сечової кислоти в крові.

УРИКОПА́ТІЇ, -ій, *мн.* Захворювання, яке призводить до накопичення в крові, сечі та ін. біологічних рідинах сечової кислоти та її солей - уратів.

УРИ́НА, -и, *ж.*, *фізіол.* Те саме, що **се́ча**.

УРИНА́РНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Прикм. до **ури́на**.

УРИНО́ЗНИЙ, -а, -е. Схожий на сечу; такий, що походить із сечі.

УРИНОКУЛЬТУ́РА, -и, *ж.* Культура мікроорганізмів, виділена із сечі людини або тварини при бактеріологічному дослідженні.

УРИНО́МА, -и, *ж.* Обмежене накопичення сечі в навколонирковій або заочеревинній тканині, оточене фіброзною капсулою.

УРИНОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Використання сечі для профілактики і лікування різних захворювань.

УРИ́НУТИ, УРИ́ТИ, УРИ́ТИЙ, УРИ́ТИСЯ *див.* **ври́нути, ври́ти** і т. д.

УРИХТО́ВАНИЙ (ВРИХТО́ВАНИЙ), -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **урихтува́ти**. // **урихто́вано**, *безос. присудк. сл.*

УРИХТО́ВУВАТИ (ВРИХТО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УРИХТУВА́ТИ (ВРИХТУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Улаштовувати, упорядковувати.

УРИХТО́ВУВАТИСЯ (ВРИХТО́ВУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УРИХТУВА́ТИСЯ (ВРИХТУВА́ТИСЯ)**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *діал.* Улаштовуватися, упорядковуватися.

УРИХТУВА́ТИ *див.* **урихто́вувати**.

УРИХТУВА́ТИСЯ *див.* **урихто́вуватися**.

УРІ́ВЕНЬ *див.* **врі́вень**.

УРІ́ВНІ *див.* **врі́вні**.

УРІВНОВА́ЖЕНИЙ (ВРІВНОВА́ЖЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **урівнова́жити**. // **урівнова́жено (врівнова́жено)**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який уміє володіти собою, відзначається витримкою; стриманий (про людину). // Який виражає витримку, спокій.

УРІВНОВА́ЖЕНІСТЬ (ВРІВНОВА́ЖЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Властивість за знач. **урівнова́жений 2**.

УРІВНОВА́ЖЕННЯ (ВРІВНОВА́ЖЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **урівнова́жити**.

УРІВНОВА́ЖЕНО (ВРІВНОВА́ЖЕНО). Присл. до **урівнова́жений 2**.

УРІВНОВА́ЖИТИ *див.* **урівнова́жувати**.

УРІВНОВА́ЖИТИСЯ *див.* **урівнова́жуватися**. **УРІВНОВА́ЖУВАННЯ (ВРІВНОВА́ЖУВАННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **урівнова́жувати**.

УРІВНОВА́ЖУВАТИ (ВРІВНОВА́ЖУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УРІВНОВА́ЖИТИ (ВРІВНОВА́ЖИТИ)**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Робити рівним чому-небудь за вагою, зводити до рівноваги. 2. *перен.* Доводити до відповідності з чим-небудь, зрівнювати у якомунебудь відношенні. // Заспокоювати, доводити до нормального стану.

УРІВНОВА́ЖУВАТИСЯ (ВРІВНОВА́ЖУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УРІВНОВА́ЖИТИСЯ (ВРІВНОВА́ЖИТИСЯ)**, -жуся, -жишся, *док.* 1. Ставати рівним з ким-, чим-небудь у вазі, приходити до рівноваги. 2. *перен.* Доходити до відповідності з чим-небудь, ставати рівним у якому-небудь відношенні. // Заспокоюватися, набувати нормального стану.

УРІ́ВНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **урі́внювати**.

УРІ́ВНЮВАТИ *див.* **урівня́ти**.

УРІВНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док.* **УРІ́ВНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **зрівня́ти**.

УРІ́З, -у, *ч.*: ** **Уріз води́** – межа води на березі водного об'єкта (берегова лінія).

УРІ́ЗАНИЙ[1] **(ВРІ́ЗАНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **урі́зати**[1].

УРІ́ЗАНИЙ[2] *див.* **врі́заний**[1].

УРІ́ЗАННЯ *див.* **врі́зання**.

УРІ́ЗАТИ[1] *див.* **урі́зувати**[1].

УРІ́ЗАТИ[2] *див.* **врі́зувати**[1].

УРІЗА́ТИСЯ[1] **(ВРІЗА́ТИСЯ)**, -і́жуся, -і́жешся; *наказ. сп.* урі́жся; *док.* 1. Поранитися чим-небудь гострим, ріжучим. 2. *розм.* Те саме, що **уда́ритися**.

УРІ́ЗАТИСЯ[2] *див.* **врі́зуватися**[1].

УРІ́ЗНИЙ *див.* **врі́зний**.

УРІЗНО́БІЧ *див.* **врізно́біч**.

УРІЗНОМАНІ́ТНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **урізномані́тнити**.

УРІЗНОМАНІ́ТНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **урізномані́тнити**.

УРІЗНОМАНІ́ТНИТИ *див.* **урізномані́тнювати**.

УРІЗНОМАНІ́ТНИТИСЯ *див.* **урізномані́тнюватися**.

УРІЗНОМАНІ́ТНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УРІЗНОМАНІ́ТНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Робити різноманітним, надавати різноманітності чому-небудь.

УРІЗНОМАНІ́ТНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **УРІЗНОМАНІ́ТНИТИСЯ**, -ниться, *док.* Робитися, ставати різноманітним.

УРІ́ЗОК, -зка, *ч.*, *рідко.* Частина, шматок чогонебудь відрізаного; відрізок.

УРІ́ЗУВАННЯ[1] **(ВРІ́ЗУВАННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **урі́зувати**[1] 1, 3.

УРІ́ЗУВАННЯ[2], -я, *с.* Те саме, що **врі́зування**[1].

УРІ́ЗУВАТИ[1] **(ВРІ́ЗУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УРІ́ЗАТИ (ВРІ́ЗАТИ)**, -і́жу, -і́жеш; *наказ. сп.* урі́ж; *док.* 1. *перех.* Ріжучи, відокремлювати частину від цілого. // Відрізаючи частину, вкорочувати, зменшувати що-небудь. 2. *тільки док.*, *перех.* Поранити чим-небудь гострим, ріжучим. 3. *перех.*, *перен.* Зменшувати, скорочувати обсяг, кількість чого-небудь. // Забирати частину від цілого для когось, з якоюсь метою. 4. *тільки док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Енергійно виконати що-небудь (зіграти, станцювати тощо). // *фам.* Що-небудь зробити, здійснити вагомо, результативно або швидко. 5. *тільки док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* З силою ударити. 6. *тільки док.*, *неперех.*, *розм.* Дуже швидко побігти, втекти. 7. *тільки док.*, *перех. і неперех.*, *фам.* Напитися або випити вина, горілки і т. ін.

УРІ́ЗУВАТИ[2] *див.* **врі́зувати**[1].

УРІ́ЗУВАТИСЯ[1] **(ВРІ́ЗУВАТИСЯ)**, -ується, *недок.* Пас. до **урі́зувати**[1] 1 – 3.

УРІ́ЗУВАТИСЯ[2] *див.* **врі́зуватися**[1].

УРІКА́ННЯ (ВРІКА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уріка́ти (вріка́ти)**.

УРІКА́ТИ (ВРІКА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УРЕКТИ́**, уречу́, урече́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *кому*, *кого і без додатка*, *діал.* Докоряти.

УРІ́ЧЛИВИЙ (ВРІ́ЧЛИВИЙ), -а, -е, *заст.* 1. Здатний зурочити. *Урічливі очі.* 2. Якого можна зурочити.

УРІ́ЧЛИВІСТЬ (ВРІ́ЧЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. **урі́чливий (врі́чливий)**.

УРІ́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Урічливий.

УРІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *зах.* Абстр. ім. до **урі́чний**.

У́РКА, -и, *ч.*, *розм.* Крадій.

УРЛЬО́П, -у, *ч.*, *зах.*, *заст.* Відпустка.

УРЛЬОПА́С, -а, *ч.*, *заст.* Відпускний білет солдата.

УРЛЬО́ПНИК, -а, *ч.*, *зах.*, *заст.* Солдат у відпустці.

У́РМА, -и, *ж.*, *діал.* Місце, протоптане худобою.

УРМА́Н, -а, *ч.* Темнохвойний ліс на надрічкових ділянках тайгової зони Західного і Середнього Сибіру.

У́РМУЛІ, *невідм.*, *ж.* Старовинна грузинська народна пісня, що її виконує візник, який їде гарбою.

У́РНА, -и, *ж.* 1. Посудина, звичайно у формі вази, для зберігання праху померлого після кремації. // Надмогильний пам'ятник або його деталь, що має форму такої вази. 2. Скринька з вузьким прорізом, в яку опускаються виборчі бюлетені при таємному голосуванні. 3. Кругла посудина для сміття, що встановлюється на вулицях і в громадських приміщеннях.

У́РНІНГ, -у, *ч.* Те саме, що **педера́ст**.

У́РНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **у́рна**.

У́РНОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **у́рна**.

УРО... Частина складних слів, яка вказує на їх відношення до сечі, сечовини, сечостатевих органів, напр.: *урологія*, *уротропін*.
УРОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Бактерії, що розкладають сечовину на аміак і вуглекислоту.
УРОБИ́ТИ[1] *див.* **уробля́ти**[1].
УРОБИ́ТИ[2] **(ВРОБИ́ТИ)**, -ороблю, -о́биш; *мн.* уро́блять; *док., розм.* Забруднити чимось, вимазати у щось.
УРОБИ́ТИ[3] *див.* **вробля́ти**[1].
УРОБИ́ТИСЯ[1] *див.* **уробля́тися**.
УРОБИ́ТИСЯ[2] **(ВРОБИ́ТИСЯ)**, -облю́ся, -о́бишся; *мн.* уро́бляться; *док., розм.* Забруднитися чимось, вимазатися у щось.
УРОБІЛІ́Н, -у, *ч.* Один із жовчних пігментів людини і багатьох тварин.
УРОБІЛІНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Продукти обміну білірубіну, які виділяються з сечею та калом.
УРОБІЛІНУРІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст уробіліну в сечі.
УРО́БЛЕНИЙ *див.* **вро́блений**.
УРОБЛЯ́ТИ[1] **(ВРОБЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УРОБИ́ТИ (ВРОБИ́ТИ)**, -ороблю, -о́биш; *мн.* уро́блять; *док., перех. і неперех., розм.* 1. Виконувати певну роботу. // *тільки док.* Зробити що-небудь. 2. Те саме, що **заробля́ти**.
УРОБЛЯ́ТИ[2] *див.* **вробля́ти**[1].
УРОБЛЯ́ТИСЯ (ВРОБЛЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УРОБИ́ТИСЯ (ВРОБИ́ТИСЯ)**, -облю́ся, -о́бишся; *мн.* уро́бляться; *док., розм.* Утомлюватися від роботи; переробля́тися (у 2 знач.).
УРО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *мед.*, *діал.* Викидень (у 2 знач.).
УРО́ВСЬКИЙ, -а, -е: **** Уро́вська хворо́ба** – епідемічне захворювання в деяких районах Забайкалля і Далекого Сходу, Китаю і Кореї, що спричиняє ураження суглобів, їх деформацію, затримку росту та ін.
УРОГЕМАТО́МА, -и, *ж.* Обмежене накопичення крові і сечі в жировій тканині, яке спостерігається при пошкодженні будь-якого відділу сечової системи.
УРОГЕНІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Сечостатевий; такий, що стосується сечових і статевих органів.
УРОГЕНІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **генітоуроґра́фія**.
УРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Такий, що утворюється із сечі або із сечових шляхів. 2. Такий, що утворює сечу.
УРОГІНЕКОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до урогінекології.
УРОГІНЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ урології, який вивчає хвороби сечової системи, котрі поєднуються з патологічними змінами в жіночих статевих органах.
УРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенологічного дослідження нирок і сечових шляхів після внутрішньовенного введення рентгеноконтрастної речовини.
УРО́Д, -у, *ч.*, *зах.* Урожай.
УРО́ДА *див.* **вро́да**.
УРОДА́Й, -я, *ч.*, *заст.* Красень.
УРОДА́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при подагрі, сечокам'яній хворобі, хронічних поліартритах.
УРО́ДЖЕНЕЦЬ, -нця, *ч.* Людина, яка народилася в якому-небудь місці, родом з якої-небудь країни, області, міста, села і т. ін.
УРО́ДЖЕНИЙ (ВРО́ДЖЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уроди́ти**. // *тільки ж.* Уживається при називанні дівочого прізвища заміжньої жінки. 2. Властивий кому-небудь від народження; природжений. // Який володіє природним даром в якій-небудь галузі. *Уроджений рефлекс.*
УРО́ДЖЕНІСТЬ (ВРО́ДЖЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Властивість за знач. **уро́джений 2**.
УРО́ДЖЕНКА, -и. Жін. до **уро́дженець**.
УРО́ДЖЕННЯ (ВРО́ДЖЕННЯ), -я, *с.*, *діал.* Народження.
УРО́ДЖУВАТИСЯ (ВРО́ДЖУВАТИСЯ), -оджуюся, -оджуєшся, *недок.*, *рідко*, **УРОДИ́ТИСЯ (ВРОДИ́ТИСЯ)**, -оджу́ся, -о́дишся, *док.* 1. *тільки док.* Те саме, що **народи́тися**. // Виявитися яким-небудь за своїми якостями, особливостями від народження. 2. *перен.* З'являтися, виникати. 3. *тільки док.* Вирости, дозріти.
УРОДИНА́МІКА, -и, *ж.* Процес активного виведення сечі з організму внаслідок координованої діяльності нервово-м'язового апарату чашечок, ниркових мисок, сечоводів, сечового міхура, сечовипускального каналу.
УРОДИ́НИ (ВРОДИ́НИ), -и́н, *мн.* День народження кого-небудь.
УРОДИНІ́Я, -ї, *ж.* Біль при сечовипусканні.
УРОДИ́ТИ (ВРОДИ́ТИ), -оджу́, -о́диш, *док.* 1. *перех.* Народити. 2. *неперех.* Дати урожай. 3. *неперех.* Вирости, дозріти гарним, у добрій кількості (про злаки, овочі, плоди фруктових дерев і т. ін.).
УРОДИ́ТИСЯ *див.* **уро́джуватися**.
УРОДЛИ́ВЕЦЬ, УРОДЛИ́ВИЙ, УРОДЛИ́ВІСТЬ *див.* **вродли́вець, вродли́вий** і т. д.
УРО́ЖА, -і, *ж.*, *зах.* Урожай.
УРОЖА́Й (ВРОЖА́Й), -ю, *ч.* 1. Загальна кількість злаків, овочів, плодів фруктових дерев, ягід, грибів і т. ін., що уродилися. 2. Велика кількість, багатий збір вирощеного зерна, різних плодів і т. ін. // *на кого – що або який, перен., розм.* Взагалі про значну кількість кого-, чого-небудь.
УРОЖА́ЙНИЙ (ВРОЖА́ЙНИЙ), -а, -е. 1. Стос. до урожаю. 2. Який дає добрий урожай; родючий. // Який характеризується високим урожаєм. 3. Який відзначається здатністю давати високі врожаї. 4. *перен.* Багатий на що-небудь, на когось. 5. *перен.* Який характеризується великими досягненнями, результативний.
УРОЖА́ЙНІСТЬ (ВРОЖА́ЙНІСТЬ), -ності, *ж.* Здатність рослини, ґрунту і т. ін. давати певний урожай.
УРО́Ж'Я, -я, *с.*, *діал.* Врожай.
УРО́ЗБИВКУ, УРО́ЗБРІД, УРОЗГІ́Н, УРО́ЗДРІБ, УРО́ЗКИД, УРО́ЗКИДКУ, УРО́ЗКИДЬ, УРО́ЗЛІТ, УРО́ЗРІЗ, УРОЗРЯ́ДКУ, УРО́ЗСИП, УРО́ЗТІЧ, УРО́ЗТЯЖ *див.* **вро́збивку, вро́збрід** і т. д.
УРОЗУ́МИТИ *див.* **урозумля́ти**.
УРОЗУМІ́ТИ (ВРОЗУМІ́ТИ), -ію, -ієш, *док.*, *заст.* 1. Збагнути, зрозуміти. 2. *заст.* Порозумнішати, дійти до розуму; почати щось усвідомлювати.
УРОЗУМЛЯ́ТИ (ВРОЗУМЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УРОЗУ́МИТИ (ВРОЗУ́МИТИ)**, -млю, -миш; *мн.* урозу́млять; *док.*, *перех.* Переконувати в чому-небудь, наставляти, доводячи до потрібного розуміння чогось, до певного знання.
УРО́ЇТИ *див.* **вро́їти**.
УРО́ЇТИСЯ *див.* **вро́їтися**.
УРО́К, -у, *ч.* 1. Завдання, навчальна робота, які даються учневі для підготовки до наступного заняття. 2. *перев. чого.* Навчальне заняття; певний проміжок часу, відведений для заняття з окремого предмета. // *перев. у мн.* Приватні навчальні заняття, робота репетитора. *Брати уроки. Давати уроки.* **** Відкри́тий уро́к** – заняття в школі, на яке запрошують інших вчителів для обміну досвідом. 3. *заст.* Робота, визначена, доручена для виконання на певний час. 4. Форма ознайомлення з передовим виробничим досвідом. 5. *перен.* Подія, звичайно неприємна або важка для кого-небудь, взагалі те, з чого можна зробити певний висновок, збагатитися досвідом на майбутнє. // Висновок, логічний підсумок чого-небудь, що має значення у майбутньому. *Уроки історії.*
УРО́КИ (ВРО́КИ), -ків, *мн.*, *етн.* За упередженими уявленнями – наслання хвороби кому-небудь поглядом.
УРОЛАГНІ́Я, -ї, *ж.* Статеве збочення, при якому статеве задоволення наступає внаслідок маніпуляцій з сечею або спостереження за актом сечовиділення партнера.
УРОЛЕСА́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при різних формах сечокам'яної і жовчокам'яної хвороби, пієлонефриті та ін.
УРОЛІ́Т, -у, *ч.* Камінь у сечових шляхах; сечовий конкремент.
УРОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до уроліту.
УРОЛІТІА́З, -у, *ч.* Хронічне захворювання, яке характеризується утворенням каменів у нирках і в сечових шляхах.
УРО́ЛОГ, -а, *ч.* Лікар-фахівець з урології.
УРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до урології. *Урологічне відділення лікарні.*
УРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь медицини, що вивчає хвороби сечостатевих органів, їх лікування та профілактику.
УРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення густини сечі.
УРОНЕФРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **гідронефро́з**.
УРО́НОВИЙ, -а, -е: **** Уро́нові кисло́ти** – органічні одноосновні кислоти, похідні моносахаридів.
УРОПЕПСИ́Н, -у, *ч.* Профермент пепсину, незначні кількості якого присутні в сечі.
УРОПЕПСИНОГЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **уропепси́н**.
УРОПОЕ́З, -у, *ч.* Процес утворення сечі.
УРОПОРФІРИ́Н, -у, *ч.* Продукт розпаду гема, який виділяється з сечею.
УРОПРОТЕЇНОГРА́МА, -и, *ж.* Крива лінія, що відображає якісний склад білків, наявних у сечі.
УРОРЕНТГЕНОКІНЕМАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенокінематографія сечових шляхів після введення в організм контрастної речовини.
УРОРЕНТГЕНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Рентгеноскопія сечовивідних шляхів у процесі урографії.
УРОСЕ́ПСИС, -у, *ч.* Септичний стан, що виникає внаслідок інфекційного вогнища в нирках або сечових шляхах.
УРО́СЛИЙ[1] **(ВРО́СЛИЙ)**, -а, -е, *діал.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **урости́**[1].
УРО́СЛИЙ[2] *див.* **вро́слий**[1].
УРОСТА́З, -у, *ч.* Стаз сечі в сечових шляхах.
УРОСТА́ННЯ *див.* **вроста́ння**.
УРОСТА́ТИ[1] **(ВРОСТА́ТИ)**, -ає́, *недок.*, **УРОСТИ́ (ВРОСТИ́)**, -те́, *док.*, *діал.* 1. *чим.* Заростати. 2. З'являтися, виростати.
УРОСТА́ТИ[2] *див.* **вроста́ти**[1].
УРОСТЕРЕОРЕНТГЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Стереорентгенографія сечових шляхів у процесі урографії.
УРОСТИ́[1] *див.* **уроста́ти**[1].
УРОСТИ́[2] *див.* **вроста́ти**[1].
УРОСТИ́ЛЬ, -я, *ч.* Кістка у деяких хребетних тварин, утворена з'єднанням усіх або лише останніх хвостових хребців.
УРОСТРАТИГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Томографія нирок і сечових шляхів, яка виконується в процесі урографії.
УРОТРОПІ́Н, -у, *ч.* Ліки, що вживаються як протимікробний засіб при лікуванні деяких захворювань (холециститу, менінгіту та ін.).
УРОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **уролагні́я**.
УРОФЛАВІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **рибофлаві́н**.
УРОФЛОУМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення об'ємної швидкості сечовиділення.
УРОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Нав'язливий страх: боязнь появи позиву на сечовипускання у невідповідній ситуації.
УРОХРО́М, -у, *ч.* Жовтий або оранжево-жовтий пігмент сечі, що зумовлює разом з іншими пігментами її колір.
УРО́ЧЕННЯ (ВРО́ЧЕННЯ), -я, *с.*, *етн.* Те саме, що **уро́ки**.
УРО́ЧИЙ[1], -а, -е, *діал.* 1. Чудовий, прекрасний. 2. Чарівний, який характеризується надприродною силою.
УРО́ЧИЙ[2], -а, -е, *поет.* Знаменний, урочистий.
УРОЧИ́СТИЙ (ВРОЧИ́СТИЙ), -а, -е. 1. Пов'язаний з торжеством, знаменною датою, подією, присвячений їм, влаштований з їх приводу. // Який супроводжується певним церемоніалом. *Урочисті збори.* 2. Який відзначається значимістю, важливістю. 3. Сповнений величі; який викликає почуття піднесеності, небуденності. // Сповнений величності, дуже серйозний, поважний. // Який виражає таку величність, серйозність, поважність. // Пристрасний, патетичний. 4. Особливо серйозний, значущий, важливий (про обіцянку, клятву і т. ін.).
УРОЧИ́СТІСТЬ (ВРОЧИ́СТІСТЬ), -тості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **урочи́стий**. 2. *перев. у мн.* Урочисті заходи, дії на відзначення якоїсь знаменної дати, події і т. ін.
УРОЧИ́СТО (ВРОЧИ́СТО). Присл. до **урочи́стий**.
УРО́ЧИЩЕ (ВРО́ЧИЩЕ), -а, *с.* 1. Те, що становить природну межу (яр, гора і т. ін.). 2. Ділянка, яка вирізняється серед навколишньої місцевості природними ознаками (ліс серед поля, лука, болото серед лісу і т. ін.). **** Заповідне́ уро́чище** – відокремлені цілісні ландшафти, що мають важливе наукове, природоохоронне й естетичне значення.
УРО́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Який встановлював за певними умовами відповідно до уроку (в 3 знач.). **** Уро́чне поло́ження** – застаріла назва зібрання будівельних норм і правил для складання кошторису на будівництво споруд. 2. Заздалегідь умовлений; визначений. **** Уро́чні літа́**: в Росії 16 – 17 ст. – строк, протягом якого феодали-власники мали право розшукувати й повертати селян-втікачів.
УРСУ́ЛИНКИ, -нок, *мн.* Члени католицького жіночого чернечого ордену, головною метою якого є виховання дівчат у дусі католицизму.
УРТИКА́РІЯ, -ї, *ж.* Захворювання людини, зумовлене підвищеною чутливістю організму до деяких харчових продуктів, лікарських препаратів, укусів комарів тощо; кропивна лихоманка, кропив'янка.
УРТИКА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до уртикарії.
УРУБА́ТИ[1] **(ВРУБА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.* 1. Рубаючи, заготовити яку-небудь кількість чогось (перев. дров). 2. Рубаючи, відокремити частину від цілого. 3. Розсікти що-небудь чимось гострим. 4. Мати здатність або можливість розсікти когось, щось.
УРУБА́ТИ[2] *див.* **вру́бувати**.
УРУБА́ТИСЯ[1] **(ВРУБА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *док.* Рубаючи, поранитися.
УРУБА́ТИСЯ[2] *див.* **вру́буватися**.
УРУБЛИ́ТИ (ВРУБЛИ́ТИ), -лю́, -ли́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Укріпити на возі і т. ін. рублем снопи, сіно, солому тощо для перевезення.
УРУБЛЬО́ВАНИЙ (ВРУБЛЬО́ВАНИЙ), -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **урубли́ти**.
УРУБНУ́ТИ (ВРУБНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **уруба́ти**[1].
УРУ́БУВАННЯ, УРУ́БУВАТИ, УРУ́БУВАТИСЯ *див.* **вру́бування, вру́бувати** і т. д.
УРУГВА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **уругва́йці** та Уругвай.
УРУГВА́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **уругва́єць**, -а́йця, *ч.*; **уругва́йка**, -и, *ж.*). Основне населення Уругваю.
УРУКОПА́Ш, УРУКОПА́ШНУ, УРУНА́СТІСТЬ, УРУ́НИСТИЙ, УРУ́НИСТІСТЬ, УРУ́НИТИ, УРУЧНУ́ *див.* **врукопа́ш, врукопа́шну** і т. д.
УРУ́МИ, -ів, *мн.* Тюркомовні греки, що переселилися в Північне Приазов'я з Криму разом з румеями, а також з Туреччини на Кавказ і Передкавказзя (у 18 – 19 ст.).
УРУ́МСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до урумів. *Урумські говірки.*
УРУНА́СТИЙ, УРУНА́СТІСТЬ, УРУ́НИСТИЙ, УРУ́НИСТІСТЬ, УРУ́НИТИ, УРУНІ́ТИ, УРУ́НО *див.* **вруна́стий, вруна́стість, вру́нистий** і т. д.
УРУ́ТЬ, -і, *ж.* Те саме, що **водопе́риця**.
УРУХО́МИТИ *див.* **урухо́млювати**.
УРУХО́МИТИСЯ *див.* **урухо́млюватися**.
УРУХО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **урухо́мити**. // **урухо́млено**, *безос. присудк. сл.*
УРУХО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **урухо́мити**.
УРУХО́МЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **урухо́млювати**.
УРУХО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **урухо́млювати**.
УРУХО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УРУХО́МИТИ**, -омлю, -о́миш, *док.*, *перех.* Приводити в рух.
УРУХО́МЛЮВАТИСЯ, -юю́ся, -юєшся, *недок.*, **УРУХО́МИТИСЯ**, -омлюся, -о́мишся, *док.* Набути руху, почати рухатися.
УРУЧНУ́ *див.* **вручну́**.
УРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **урча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
УРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* Видавати або утворювати несильні переливчасті звуки низького тону.
УРЮ́К, -у, *ч.* 1. Плоди абрикоси, висушені з кісточкою. 2. Місцева назва абрикоси (у 1 знач.).
УРЮ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **урю́к**.
У́РЯД, *заст.* **УРЯ́Д**[1], -у, *ч.* 1. Найвищий виконавчий та розпорядчий орган державної влади, який здійснює управління державою. // Члени такого органу. *Відставка уряду.* 2. *іст.* Місцеве правління.
УРЯ́Д[2] *див.* **вряд**.
УРЯ́Д[3], -у, *ч.*, *заст.* 1. Правління як діяльність, дія. 2. Посада, що дає право керувати людьми. 3. *діал.* Державна установа.
УРЯДЖА́ТИ (ВРЯДЖА́ТИ), -а́ю, -а́єш *і* **УРЯ́ДЖУВАТИ (ВРЯ́ДЖУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УРЯДИ́ТИ (ВРЯДИ́ТИ)**, -яджу́, -я́диш, *док.*, *перех.* 1. *діал.* Улаштовувати що-небудь, здійснювати якийсь захід. 2. *діал.* Обладнувати, прикрашати. 3. *розм.* Гарно, пишно одягати кого-небудь.
УРЯДЖА́ТИСЯ (ВРЯДЖА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся *і* **УРЯ́-**

ДЖУВАТИСЯ (ВРЯ́ДЖУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, УРЯДИ́ТИСЯ (ВРЯДИ́ТИСЯ), -яджу́ся, -яди́шся, *док.* 1. *діал.* Улаштовуватися. 2. *розм.* Гарно, пишно одягатися. 3. *тільки недок., діал.* Пас. до **уряджа́ти, уря́джувати** 1, 2.

УРЯ́ДЖЕНИЙ (ВРЯ́ДЖЕНИЙ), -а, -е, *діал., розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **уряди́ти**. // **уря́джено (вря́джено)**, *безос. присудк. сл.*

УРЯ́ДЖЕННЯ (ВРЯ́ДЖЕННЯ), -я, *с., діал.* 1. Дія за знач. **уряди́ти, уряджа́ти** 1, 2 і **уряди́тися, уряджа́тися** 1. 2. Речі, меблі.

УРЯ́ДЖУВАННЯ (ВРЯ́ДЖУВАННЯ), -я, *с., діал.* Дія за знач. **уря́джувати** 1, 2 і **уря́джуватися** 1.

УРЯ́ДЖУВАТИ *див.* **уряджа́ти**.

УРЯ́ДЖУВАТИСЯ *див.* **уряджа́тися**.

УРЯДИ́-ГОДИ́ *див.* **врядИ́-годи́**.

УРЯДИ́ТИ *див.* **уряджа́ти**.

УРЯДИ́ТИСЯ *див.* **уряджа́тися**.

УРЯ́ДНИК (ВРЯ́ДНИК), -а, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – нижній чин повітової поліції. 2. Те саме, що **урядо́вець**.

УРЯ́ДНИКІВ, -кова, -кове. Належний урядникові.

УРЯ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **уря́дник**.

УРЯДО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Службова особа, чиновник.

УРЯДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **у́ряд** [1]. *Урядова криза.* 2. *заст.* Стос. до **у́ряд**[3]. 3. *заст.* Офіційний.

УРЯДО́ВО, *присл., заст.* Офіційно.

УРЯДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *рідко, заст.* Дія за знач. **урядува́ти** 1, 2. 2. *діал.* Орган правління.

УРЯДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *рідко.* Правити, керувати. 2. *заст.* Виконувати службові обов'язки. 3. *діал.* Розпоряджатися.

УРЯТО́ВАНИЙ (ВРЯТО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **урятува́ти**. // **урято́вано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **урято́ваний**, -ного, *ч.* Той, кого урятували, звільнили від чого-небудь.

УРЯТО́ВУВАТИ (ВРЯТО́ВУВАТИ), -о́вую, -о́вуєш, *недок.*, **УРЯТУВА́ТИ (ВРЯТУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Діючи відповідним чином, відвертати якусь загрозу, небезпеку, загибель від кого-, чого-небудь; визволяти когось із дуже скрутного становища. // *перен.* Допомагати уникнути чогось небажаного, неприємного, прикрого, якихось утруднень. *Урятувати життя.*

УРЯТО́ВУВАТИСЯ (ВРЯТО́ВУВАТИСЯ), -о́вуюся, -о́вуєшся, *недок.*, **УРЯТУВА́ТИСЯ (ВРЯТУВА́ТИСЯ)**, -у́юся, -у́єшся, *док.* Діючи відповідним чином, позбавлятися, уникати якоїсь загрози, небезпеки, загибелі; виходити з дуже скрутного становища. // *перен.* Звільнятися від чогось небажаного, неприємного, уникати того, що заважає, пригнічує, мучить.

УРЯТУВА́ННЯ (ВРЯТУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **урятува́ти**.

УРЯТУВА́ТИ *див.* **урято́вувати**.

УРЯТУВА́ТИСЯ *див.* **урято́вуватися**.

УС *див.* **ву́са**.

УСА́ДЖЕНИЙ[1] **(ВСА́ДЖЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усади́ти**. // **уса́джено (вса́джено)**, *безос. присудк. сл.*

УСА́ДЖЕНИЙ[2] *див.* **вса́джений**[1].

УСА́ДЖУВАТИ[1] **(ВСА́ДЖУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УСАДИ́ТИ (ВСАДИ́ТИ)**, усаджу́, уса́диш *і розм.* **УСАДОВИ́ТИ (ВСАДОВИ́ТИ)**, -овлю́, -о́виш, *док., перех.* Пропонувати, допомагати кому-небудь або примушувати когось сідати.

УСА́ДЖУВАТИ[2] *див.* **вса́джувати**[1].

УСА́ДЖУВАТИСЯ[1] **(ВСА́ДЖУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **УСАДОВИ́ТИСЯ (ВСАДОВИ́ТИСЯ)**, -овлю́ся, -о́вишся, *док.* Сідати, зручно влаштовуючись.

УСА́ДЖУВАТИСЯ[2] *див.* **вса́джуватися**[1].

УСАДИ́ТИ[1] *див.* **уса́джувати**[1].

УСАДИ́ТИ[2] *див.* **вса́джувати**[1].

УСА́ДКА, -и, *ж., тех.* Зменшення об'єму, розмірів при висиханні, охолодженні, застиганні і т. ін.

УСА́ДКОВИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до усадки. // Утворений внаслідок усадки.

УСА́ДКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **уса́дковий**.

УСАДОВИ́ТИ *див.* **уса́джувати**[1].

УСАДОВИ́ТИСЯ *див.* **уса́джуватися**[1].

УСА́ДОЧНИЙ, -а, -е, *тех.* Те саме, що **уса́дковий**.

УСА́ДОЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уса́дочний**.

УСАМІ́ТНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усамі́тнюватися**.

УСАМІ́ТНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **усамі́тнений**.

УСАМІ́ТНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **усамі́тнитися**.

УСАМІ́ТНЕНО. Присл. до **усамі́тнений**.

УСАМІ́ТНИТИСЯ *див.* **усамі́тнюватися**.

УСАМІ́ТНЮВАТИСЯ *і* **УСАМО́ТНЮВАТИСЯ**, -нююся, -нюєшся, *недок.*, **УСАМІ́ТНИТИСЯ** *і* **УСАМО́ТНИТИСЯ**, -нюся, -нишся, *док.* Прагнучи до самоти, залишатися одному, уникати спілкування з людьми. // Відокремлюватися від інших, намагатися зостатись наодинці з ким-небудь.

УСАМО́ТНИТИСЯ *див.* **усамі́тнюватися**.

УСАМО́ТНЮВАТИСЯ *див.* **усамі́тнюватися**.

УСА́Ч, -а́, *ч.* Те саме, що **вуса́ч**[2].

УСАЧІ́, -і́в, *мн.* Рід риб родини коропових.

УСВЕРДЛИ́ТИСЯ *див.* **всвердли́тися**.

УСВЕ́РДЛЮВАТИСЯ *див.* **всве́рдлюватися**.

УСВИРІ́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся, *док., діал.* Обриднути, остогиднути. // *безос.*

УСВІДО́МИТИ *див.* **усвідо́млювати**.

УСВІДО́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усвідо́мити**.

УСВІДО́МЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **усвідо́млений**.

УСВІДО́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **усвідо́мити**.

УСВІДО́МЛЕНО. Присл. до **усвідо́млений**.

УСВІДО́МЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **усвідо́млювати**.

УСВІДО́МЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УСВІДО́МИТИ**, -млю, -миш; *мн.* усвідо́млять; *док., перех. і з підрядним додатковим.* Осягати розумом, сприймати свідомо, розуміти значення, сенс чого-небудь; осмислювати. // До кінця, повністю розуміти що-небудь, проникати в його суть, правильно оцінювати щось. // *у сполуч. зі сл.* с е б е. Вважати, відчувати себе ким-небудь або яким-небудь.

УСВІДО́МЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **усвідо́млювати**.

УСЕ... *див.* **все...**

УСЕ́[1] *див.* **весь**[1].

УСЕ́[2] *див.* **все**[2].

УСЕБІ́ЧНИЙ, УСЕБІ́ЧНІСТЬ, УСЕБІ́ЧНО, ВСЕБЛАГИ́Й, УСЕВИДЮ́ЧИЙ, УСЕВИДЮ́ЩИЙ, УСЕВИДЯ́ЧИЙ, УСЕВИДЯ́ЩИЙ, УСЕВИ́ШНІЙ, УСЕВЛА́ДДЯ, УСЕВЛА́ДНИЙ, УСЕВЛА́ДНИК, УСЕВЛА́ДНІСТЬ, УСЕВЛА́ДНО, УСЕ́ДІТИ, УСЕДОЗВО́ЛЕНИЙ, УСЕДОЗВО́ЛЕНІСТЬ, УСЕДОЗВО́ЛЕНО, УСЕЗНА́ВЕЦЬ, УСЕЗНА́ЙКА, УСЕЗНА́ЙКО, УСЕЗНА́ЙСТВО, УСЕЗНА́ННЯ, УСЕЗНА́ЮЧИЙ, УСЕЗРОСТА́ЮЧИЙ, УСЕЇ́ДНИЙ, УСЕЇ́ДНІСТЬ, УСЕ́ЛЕНИЙ, УСЕ́ЛЕННЯ, УСЕЛЕ́НСЬКИЙ, УСЕЛИ́ТИ, УСЕЛИ́ТИСЯ, УСЕЛЮ́ДНИЙ, УСЕЛЮ́ДНО, УСЕЛЮ́ДСЬКИЙ, УСЕЛЯ́ННЯ, УСЕЛЯ́ТИ, УСЕЛЯ́ТИСЯ *див.* **всебі́чний, всебі́чність** і т. д.

УСЕ́МЕРО (ВСЕ́МЕРО), *присл.* У сім разів.

УСЕМІ́РНИЙ, УСЕМІ́РНО, УСЕМОГУ́ТНІЙ, УСЕМОГУ́ТНІСТЬ, ВСЕМОГУ́ЧИЙ, ВСЕМОГУ́ЩИЙ, УСЕНАРО́ДНИЙ, УСЕНАРО́ДНІСТЬ, УСЕНАРО́ДНО, УСЕНО́ШНА, УСЕОСЯ́ЖНИЙ, УСЕОСЯ́ЖНІСТЬ, УСЕОСЯ́ЖНО, УСЕПЕРЕМО́ЖНИЙ, УСЕПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, УСЕРЕ́ДИНІ, УСЕРЕ́ДИНУ, УСЕРЙО́З, УСЕ́СВІТ, УСЕСВІ́ТНІЙ, УСЕСЕЗО́ННИЙ, УСЕСЕЗО́ННІСТЬ, УСЕСИ́ЛЬНИЙ, УСЕСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, УСЕСОЮ́ЗНИЙ, УСЕСПА́ЛЕННЯ, УСЕСТОРО́ННІЙ, УСЕ́-ТАКИ, УСЕУКРАЇ́НСЬКИЙ *див.* **всемі́рний, всемі́рно** і т. д.

УСЕ́НИЦЯ, -і, *ж., діал.* Гусениця (у 1 знач.).

УСЕ́НЬКИЙ *див.* **все́нький**.

УСЕРЕ́ДНЕНИЙ, -а, -е. Середній, узагальнений за своїми характеристиками, ознаками.

УСЕРЕ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Середні дані, показники; щось середнє.

УСЕРЕ́ДНЕННЯ, -я, *с.* Зведення до середніх даних, показників.

УСИ́ДІТИ (ВСИ́ДІТИ), -джу, -диш, *док.* 1. Сидячи, утриматися або залишитися в цьому положенні, не упасти, не встати при штовханні, ударах, тісноті і т. ін. 2. Примусити себе спокійно сидіти на місці, не зважаючи на свої бажання, почуття і т. ін. // Залишитися де-небудь, не виходячи, не від'їжджаючи і т. ін. // Бути якийсь час у спокої, у бездіяльності. 3. *розм.* Надовго залишитися, улаштуватися де-небудь жити, працювати. // *перен.* Втриматися при владі, зберегти свої позиції за несприятливих умов.

УСИ́ДЛИВИЙ (ВСИ́ДЛИВИЙ), -а, -е. Здатний ретельно, терпляче, довго займатися якою-небудь роботою, що вимагає посидющості.

УСИ́ДЛИВІСТЬ (ВСИ́ДЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. **уси́дливий**.

УСИ́ДЛИВО (ВСИ́ДЛИВО). Присл. до **уси́дливий**.

УСИЛИ́ТИ *див.* **всиля́ти**.

УСИЛИ́ТИСЯ *див.* **всиля́тися**.

УСИЛКО́ВУВАТИСЯ (ВСИЛКО́ВУВАТИСЯ) *і* **УСИЛО́ВУВАТИСЯ (ВСИЛО́ВУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок., тільки з інфін., діал.* Намагатися зробити щось; докладати певних зусиль для здійснення чого-небудь.

УСИЛО́ВУВАТИСЯ *див.* **усилко́вуватися**.

УСИ́ЛУ (ВСИ́ЛУ), *присл., діал.* Насилу.

УСИ́ЛУВАТИ (ВСИ́ЛУВАТИ), -ую, -уєш, *док., перех., діал.* Примусити виконати, здійснити що-небудь, стати до якоїсь роботи.

УСИ́ЛЮВАННЯ, УСИ́ЛЮВАТИ, УСИ́ЛЮВАТИСЯ, УСИЛЯ́ННЯ, УСИЛЯ́ТИ, УСИЛЯ́ТИСЯ *див.* **всилю́вання, всилю́вати** і т. д.

УСИНОВИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто усиновляє або усиновив кого-небудь.

УСИНОВИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **усинови́тель**.

УСИНОВИ́ТИ *див.* **усиновля́ти**.

УСИНО́ВЛЕНИЙ (ВСИНО́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усинови́ти**. // **усино́влено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. ім.* **усино́влені**, -них, *мн.* Ті, кого усиновили.

УСИНО́ВЛЕННЯ (ВСИНО́ВЛЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **усинови́ти**.

УСИНО́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Те саме, що **усиновля́ти**.

УСИНОВЛЯ́ННЯ (ВСИНОВЛЯ́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **усиновля́ти (всиновля́ти)**.

УСИНОВЛЯ́ТИ (ВСИНОВЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УСИНОВИ́ТИ (ВСИНОВИ́ТИ)**, -влю́, -ви́ш; *мн.* усиновля́ть; *док., перех.* Приймати у сім'ю дитину з наданням їй прав рідних дітей.

УСИНОВЛЯ́ТИСЯ (ВСИНОВЛЯ́ТИСЯ), -я́ється, *недок.* Пас. до **усиновля́ти**.

УСИПА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **усипа́льня**.

УСИПА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Споруда (склеп, гробниця, мавзолей і т. ін.) для поховання членів одного роду, однієї сім'ї, видатних діячів і т. ін.

УСИ́ПАНИЙ (ВСИ́ПАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уси́пати**[1]. // **уси́пано (вси́пано)**, *безос. присудк. сл.*

УСИ́ПАНИЙ[2] *див.* **вси́паний**[1].

УСИПА́ННЯ *див.* **всипа́ння**.

УСИПА́ТИ[1] **(ВСИПА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УСИ́ПАТИ (ВСИ́ПАТИ)**, -плю, -плеш; *мн.* уси́плють; *док., перех.* 1. *чим.* Розкидаючи, сиплючи що-небудь, покривати яку-небудь поверхню. 2. *перен.* Заповнювати собою якийсь простір, скупчуючись у великій кількості.

УСИПА́ТИ[1] *див.* **всипа́ти**[1].

УСИПА́ТИ[2] *див.* **всипа́ти**[1].

УСИ́ПАТИ[2] *див.* **вси́пати**[1].

УСИ́ПАТИСЯ *див.* **всипа́тися**[1].

УСИПА́ТИСЯ[1] **(ВСИПА́ТИСЯ)**, -а́ється, *недок.* Пас. до **усипа́ти**[1] 1.

УСИПА́ТИСЯ[2] *див.* **всипа́тися**[1].

УСИПИ́ТИ *див.* **усипля́ти**[1].

УСИ́ПИЩЕ *див.* **вси́пище**.

УСИПЛЯ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **усипля́ти**[1].

УСИПЛЯ́ТИ[1] **(ВСИПЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УСИПИ́ТИ (ВСИПИ́ТИ)**, -плю́, -пи́ш; *мн.* усиплять; *док., перех., розм.* Те саме, що **присипля́ти**.

УСИПЛЯ́ТИ[2] **(ВСИПЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок., діал.* Спати.

УСИПНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Який присипляє.

УСИРОТИ́ТИ (ВСИРОТИ́ТИ), -очу́, -оти́ш, *док., перех., розм.* Те саме, що **осироти́ти**.

УСИРОТІ́ЛИЙ (ВСИРОТІ́ЛИЙ), -а, -е, *розм.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **усироті́ти (всироті́ти)**.

УСИРОТІ́ТИ (ВСИРОТІ́ТИ), -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Те саме, що **осироті́ти**[1].

УСИСА́ННЯ, УСИСА́ТИ, УСИСА́ТИСЯ, УСИСНИ́Й, УСИ́ТИ́ТИ *див.* **всиса́ння, всиса́ти, всиса́тися** і т. д.

УСИХА́ННЯ (ВСИХА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **усиха́ти**.

УСИХА́ТИ (ВСИХА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УСО́ХНУТИ (ВСО́ХНУТИ)** *і* **УСО́ХТИ (ВСО́ХТИ)**, -хну, -хнеш *і діал.* **УСХНУ́ТИ (ВСХНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. Ставати сухим, втрачаючи вологу (про рослини або їх частини). // Сохнучи, гинути від несприятливих умов, пошкоджень і т. ін. 2. Ставати маловодним або зовсім позбавлятися води (про річку, ставок і т. ін.). // *перен.* Вичерпуватися повністю, кінчатися. 3. Зменшуватися в розмірі, об'ємі, у вазі.

УСИ́ЧУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **уси́чувати**.

УСИ́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уси́чувати**.

УСИ́ЧУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УСИ́ТИ́ТИ**, усичу́, уси́тиш, *док., перех., діал.* Вбирати (*див.* **вбира́ти**[1] 1).

УСІВА́ТИ[1] **(ВСІВА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УСІ́ЯТИ (ВСІ́ЯТИ)** -і́ю, -і́єш, *док., перех.* 1. Покривати чим-небудь якийсь простір, якусь поверхню. 2. Заповнювати, займати собою весь простір, всю поверхню.

УСІВА́ТИ[2] **(ВСІВА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УСІ́ЯТИ (ВСІ́ЯТИ)**, -і́ю, -і́єш, *док., перех.* Сіяти щось серед чого-небудь.

УСІВА́ТИСЯ[1] **(ВСІВА́ТИСЯ)**, -а́ється, *недок.*, **УСІ́ЯТИСЯ (ВСІ́ЯТИСЯ)**, -і́ється, *док.* Покриватися певною кількістю кого-, чого-небудь на якомусь просторі, якійсь поверхні. // З'являтися, виступати на чому-небудь, густо вкриваючи поверхню.

УСІВА́ТИСЯ[2] **(ВСІВА́ТИСЯ)**, -а́ється, *недок.* Пас. до **усіва́ти**[2].

УСІ́ГДИ, *присл., діал.* Завжди.

УСІДА́ННЯ (ВСІДА́ННЯ), -я, *с., діал.* Дія за знач. **усіда́ти**.

УСІДА́ТИ (ВСІДА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УСІ́СТИ (ВСІ́СТИ)**, уся́ду, уся́деш, *док., діал.* Сідати.

УСІДА́ТИСЯ (ВСІДА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.* **УСІ́СТИСЯ (ВСІ́СТИСЯ)**, уся́дуся, уся́дешся; *наказ. сп.* уся́дься; *док., розм.* 1. Сідати, звичайно зручно влаштовуючись, надовго і т. ін. 2. Опускатися вниз, осідати; знижувати рівень своєї поверхні, ущільнюючись, переміщуючись і т. ін. // *перен.* Угамовуватися, стихати. 3. Зменшуватися (про мороз).

УСІДЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док., перех., зах.* Засідлати.

УСІКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **усіка́ти**.

УСІКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УСІКТИ́**, -і́чу́, -і́че́ш, *док., перех., заст.* Ударом гострого знаряддя чи холодної зброї відокремлювати частину від цілого; відрубувати. // *із сл.* г о л о в а. Карати смертю, відрубуючи голову.

УСІКНОВЕ́ННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **усіка́ти**.

УСІКТИ́ *див.* **усіка́ти**.

УСІЛЯ́КИЙ *див.* **всіля́кий**.

УСІЛЯ́КО *див.* **всіля́ко**.

УСІЛЯ́ЧИНА, -и, *ж., діал.* Всячина (усячина).

УСІМО́Х (ВСІМО́Х), *присл.* У складі сімох осіб.

УСІ́ННИЦЯ, -і, *ж., зах.* Гусениця (у 1 знач.).

УСІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Увесь цілком.

УСІ́СІНЬКО. Присл. до **усі́сінький**.

УСІ́СТИ *див.* **усіда́ти**.

УСІ́СТИСЯ *див.* **усіда́тися**.

УСІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **усікти́**. 2. *у знач. прикм., лінгв., літ.* Скорочений.

УСІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **усі́чений**.

УСІ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **усікти́**.

УСІ́ЯНИЙ[1] **(ВСІ́ЯНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усі́яти**[1]. // **усі́яно (всі́яно)**, *безос. присудк. сл.*

УСІ́ЯНИЙ[2] **(ВСІ́ЯНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усі́яти**[2]. // **усі́яно (всі́яно)**, *безос. присудк. сл.*

УСІ́ЯТИ[1] *див.* **усіва́ти**[1].

УСІ́ЯТИ[2] *див.* **усіва́ти**[2].

УСІ́ЯТИСЯ *див.* **усіва́тися**[1].

УСКАКНУ́ТИ (ВСКАКНУ́ТИ), -ну́, -не́ш. Однокр. до **уска́кувати**.

УСКА́КУВАННЯ *див.* **вска́кування**.

УСКА́КУВАТИ *див.* **вска́кувати**.

УСКА́Ч *див.* **вскач**.

УСКА́ЧКИ *див.* **вска́чки**.

УСКІ́ПЛИВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **прискі́пливий**.

УСКІ́ПЛИВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **ускі́пливий**.

УСКЛА́ДНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ускладни́ти**. // **ускла́днено**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* Складніший, ніж звичайно, ніж інший. ** **Ускла́днене ре́чення**, *лінгв.* – речення, до складу якого входять відокремлені та приєднувальні конструкції, порівняльні звороти, мода-

льно-вставні утворення. 2. До якого додалося ускладнення (у 2 знач.).

УСКЛА́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ускла́днений** 1.

УСКЛА́ДНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ускладни́ти** і стан за знач. **ускладни́тися**. 2. Непередбачені, неочікувані негативні наслідки якогось процесу, дії. 3. *мед.* Нове захворювання, що виникло як наслідок іншої, попередньої хвороби.

УСКЛАДНИ́ТИ *див.* **ускла́днювати**.

УСКЛАДНИ́ТИСЯ *див.* **ускла́днюватися**.

УСКЛА́ДНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ускла́днювати**.

УСКЛА́ДНЮВАТИ, -нюю, -нюєш *і* **УСКЛАДНЯ́ТИ**, -няю, -няєш, *недок.*, **УСКЛАДНИ́ТИ**, -ню, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити складнішим, різноманітнішим, насиченішим. 2. Вносити додаткові труднощі, робити важчим, таким, що потребує більших зусиль для здійснення, виконання, розв'язання і т. ін. чого-небудь. // Робити напруженим, обтяжливим.

УСКЛА́ДНЮВАТИСЯ, -нюється *і* **УСКЛАДНЯ́ТИСЯ**, -няється, *недок.*, **УСКЛАДНИ́ТИСЯ**, -ни́ться, *док.* 1. Ставати складнішим, різноманітнішим, насиченішим. 2. Набувати додаткових труднощів, ставати важчим, потребувати більших зусиль для здійснення, виконання і т. ін. чого-небудь. // Ставати важчим, серйознішим (про хворобу).

УСКЛА́ДНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ускла́днювати**.

УСКЛАДНЯ́ТИ *див.* **ускла́днювати**.

УСКЛАДНЯ́ТИСЯ *див.* **ускла́днюватися**.

У́СКОК, -у, *ч.*, *зах.* Каскад на річці.

УСКО́КИ[1] *див.* **вско́ки**.

УСКО́КИ[2], -ів, *мн.* Військові поселенці в Хорватії в 16 – 17 ст., в основному – біженці з югославських земель, що знаходилися під владою турків.

УСКОРА́Х, *присл.*, *діал.* Невдовзі, незабаром.

УСКО́СОМ, *присл.*, *діал.* Скоса.

УСКО́ЧИТИ *див.* **вска́кувати**.

УСКО́ЧКУ, *присл.*, *діал.* Чвалом.

УСКРОМА́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ускрома́дити**.

УСКРОМА́ДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ускрома́дити**.

УСКРОМА́ДИТИ, -джу, -диш, *док.*, *перех.*, *діал.* Трохи зішкрябати.

УСКРОМИ́ТИ *див.* **ускромля́ти**.

УСКРО́МЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ускроми́ти**.

УСКРОМЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УСКРОМИ́ТИ**, -млю, -ми́ш; *мн.* ускромля́ть; *док.*, *перех.*, *діал.* Приборкувати, примушувати підкоритися.

УСКРУ́Т, *присл.*, *діал.* Нараз, негайно.

УСКУБНУ́ТИ (ВСКУБНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Узявшись за що-небудь, схопивши щось, різко смикнути. // Смикнути за волосся, пір'я і т. ін. 2. Висмикуючи, скубучи, узяти частину чого-небудь.

УСКУ́БТИ (ВСКУ́БТИ), -бу́, -бе́ш, *док.* Те саме, що **ускубну́ти**.

УСЛА́ВИТИ *див.* **уславля́ти**.

УСЛА́ВИТИСЯ *див.* **уславля́тися**.

УСЛА́ВЛЕНИЙ (ВСЛА́ВЛЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усла́вити**. // **усла́влено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Знаменитий, славетний. // Про якого багато говорять, якого хвалять, відомий всім, звичний.

УСЛА́ВЛЕНІСТЬ (ВСЛА́ВЛЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **усла́влений (всла́влений)**.

УСЛА́ВЛЕННЯ (ВСЛА́ВЛЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **усла́вити (всла́вити)**.

УСЛА́ВЛЮВАТИ *див.* **уславля́ти**.

УСЛА́ВЛЮВАТИСЯ *див.* **уславля́тися**.

УСЛАВЛЯ́ТИ (ВСЛАВЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш *і* **УСЛА́ВЛЮВАТИ (ВСЛА́ВЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*, **УСЛА́ВИТИ (ВСЛА́ВИТИ)**, -влю, -виш; *мн.* усла́влять; *док.*, *перех.*, *уроч.* 1. Робити знаменитим, славнозвісним, сприяти величі когось, чогось. 2. Високо оцінювати, прославляти кого-, що-небудь. 3. *розм.* Поширювати негативні відомості про кого-небудь, плітки, які ганьблять, засуджують.

УСЛАВЛЯ́ТИСЯ (ВСЛАВЛЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся *і* **УСЛА́ВЛЮВАТИСЯ (ВСЛА́ВЛЮВАТИСЯ)**, -юються, -юєшся, *недок.*, **УСЛА́ВИТИСЯ (ВСЛА́ВИТИСЯ)**, -влюся, -вишся; *мн.* усла́вляться; *док.* 1. Ставати знаменитим, славнозвісним; прославлятися. // Вирізнятися з-поміж інших якимись якостями, особливостями тощо. 2. *розм.* Ставати відомим своїми негативними діями, вчинками. 3. *тільки недок.* Пас. до **уславля́ти**, **усла́влювати** 1, 2.

УСЛА́ТИ *див.* **устила́ти**.

УСЛА́ТИСЯ *див.* **устила́тися**.

УСЛІ́Д *див.* **вслід**.

УСЛІДКУВА́ТИ (ВСЛІДКУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, *док.*, *розм.* Те саме, що **простежи́ти** 1.

УСЛІ́ПУ *див.* **всліпу**.

УСЛО́Н, -а, *ч.*, *зах.* Ослін.

УСЛУ́ГА (ВСЛУ́ГА), -и, *ж.*, *заст.* 1. Послуга. 2. Виконання обов'язків слуги, наймички.

УСЛУГО́ВУВАННЯ (ВСЛУГО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **услуго́вувати**.

УСЛУГО́ВУВАТИ (ВСЛУГО́ВУВАТИ), -о́вую, -о́вуєш *і* **УСЛУГУВА́ТИ (ВСЛУГУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *недок.*, **УСЛУЖИ́ТИ (ВСЛУЖИ́ТИ)**, -ужу́, -у́жиш, *док.*, *заст.* 1. Робити кому-небудь послугу, що-небудь приємне, бажане, потрібне, щоб задовольнити когось або викликати прихильність до себе. // *ірон.* Своїми діями, втручанням у щось робити кому-небудь неприємність, зло і т. ін. 2. *тільки недок.* Виконувати обов'язки слуги, наймички.

УСЛУГУВА́ТИ *див.* **услуго́вувати**.

УСЛУЖИ́ТИ *див.* **услуго́вувати**.

УСЛУ́ЖЛИВИЙ (ВСЛУ́ЖЛИВИЙ), -а, -е, *рідко.* Який з готовністю робить послугу; послужливий.

УСЛУ́ЖЛИВІСТЬ (ВСЛУ́ЖЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Абстр. ім. до **услу́жливий (вслу́жливий)**.

УСЛУ́ЖЛИВО (ВСЛУ́ЖЛИВО), *рідко.* Присл. до **услу́жливий**.

УСЛУ́ЖНИЙ, -а, -е, *заст.* Послужливий.

УСЛУ́ЖНИК, -а, *ч.*, *заст.* Прислужник.

УСЛУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **услу́жний**.

УСЛУ́ЖНО, *заст.* Присл. до **услу́жний**.

УСЛУХА́ННЯ *див.* **вслуха́ння**.

УСЛУ́ХАТИСЯ *див.* **вслу́хатися**.

УСЛУХА́ТИСЯ *див.* **вслуха́тися**.

УСЛУХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *зах.* Послухатися когось.

УСЛУХО́ВУВАТИСЯ *див.* **вслуха́тися**.

УСЛУ́ХУВАТИСЯ *див.* **вслуха́тися**.

УСМА́ЖЕНИЙ (ВСМА́ЖЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усма́жити (всма́жити)**.

УСМА́ЖИТИ *див.* **усма́жувати**.

УСМА́ЖИТИСЯ *див.* **усма́жуватися**.

УСМА́ЖУВАННЯ (ВСМА́ЖУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **усма́жувати (всма́жувати)**.

УСМА́ЖУВАТИ (ВСМА́ЖУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УСМА́ЖИТИ (ВСМА́ЖИТИ)**, -жу, -жиш, *док.*, *перех.* 1. Смажити до повної готовності (страву). 2. *тільки док.*, *діал.* Смажачи, приготувати.

УСМА́ЖУВАТИСЯ (ВСМА́ЖУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **УСМА́ЖИТИСЯ (ВСМА́ЖИТИСЯ)**, -иться, *док.* Смажачись, доходити до повної готовності.

УСМА́К *див.* **всмак**.

УСМАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Уподобати, розласуватися. *Усмакувати гриби.*

УСМЕ́РТЬ *див.* **всмерть**.

УСМИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Те саме, що **ускубну́ти**.

УСМИРИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **кара́льник**.

УСМИРИ́ТЕЛЬКА, -и, *ж.*, *рідко.* Жін. до **усмири́тель**.

УСМИРИ́ТИ *див.* **усмиря́ти**.

УСМИРЯ́ТИ, -ря́ю, -ря́єш, *недок.*, **УСМИРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* 1. Силою примушувати кого-небудь коритися; придушувати заколот, бунт і т. ін. 2. *перен.*, *рідко.* Зменшувати, послаблювати силу вияву чого-небудь; заспокоювати.

УСМІ́ЛИТИСЯ (ВСМІ́ЛИТИСЯ), -люся, -лишся, *док.*, *діал.* Насмілитися.

У́СМІХ, -у, *ч.* Те саме, що **у́смішка** 1.

УСМІХА́ТИСЯ (ВСМІХА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УСМІХНУ́ТИСЯ (ВСМІХНУ́ТИСЯ)**, -ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Усмішкою виявляти певні почуття (перев. радість, задоволення і т. ін.). // Усмішкою виявляти своє ставлення до кого-, чого-небудь, відповідати на що-небудь. 2. *перен.* Сприяти, допомагати кому-небудь в успіху, удачі; обіцяти щось приємне, радісне. // *зі сл.* щ а с т я, д о л я. Щастити, таланити комусь. // Бути можливим у недалекому майбутньому.

УСМІ́ХЛИВИЙ, -а, -е. Який часто усміхається, привітний.

УСМІ́ХЛИВО. Присл. до **усмі́хливий**.

УСМІ́ХНЕНИЙ (ВСМІ́ХНЕНИЙ), **УСМІ́ХНУТИЙ (ВСМІ́ХНУТИЙ)**, -а, -е. Який усміхається, усміхнувся. // З усмішкою, який криє в собі усмішку.

УСМІ́ХНЕНІСТЬ (ВСМІ́ХНЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан за знач. **усмі́хнений (всмі́хнений)**.

УСМІ́ХНУТИЙ (ВСМІ́ХНУТИЙ) *див.* **усмі́хнений (всмі́хнений)**.

УСМІХНУ́ТИСЯ *див.* **усміха́тися**.

УСМІ́ХНУТІСТЬ (ВСМІ́ХНУТІСТЬ), -тості, *ж.* Стан за знач. **усмі́хнутий (всмі́хнутий)**.

УСМІ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **у́смішка** 1.

УСМІШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Насмішити.

У́СМІШКА, -и, *ж.* 1. Особливий порух м'язами обличчя (губ, очей), який виражає схильність до сміху. // *перев. чого.* Цей порух як вираження чого-небудь. // Такий порух як вираз глузування, кепкування і т. ін.; посмішка. 2. Гумористичний художній твір (перев. невеликий за розміром).

УСМІ́ШКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* З усмішкою; схильний усміхатися.

УСМІ́ШКУВАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **усмі́шкуватий**.

УСМІ́ШЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* З усмішкою; схильний усміхатися.

УСМІ́ШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **усмі́шливий**.

УСМІ́ШЛИВО, *розм.* Присл. до **усмі́шливий**.

УСМО́КТАНИЙ, УСМО́КТАНІСТЬ, УСМОКТА́ТИ, УСМОКТА́ТИСЯ, УСМО́КТУВАЛЬНИЙ, УСМО́КТУВАЛЬНІСТЬ, УСМО́КТУВАНИЙ, УСМО́КТУВАНІСТЬ, УСМО́КТУВАННЯ, УСМО́КТУВАТИ, УСМО́КТУВАТИСЯ, УСМО́КТУВАЧ, УСМО́КТУЮЧИЙ *див.* **всмо́ктаний, всмо́ктаність** і т. д.

У́СНИЙ, -а, -е. Виражений у звуковій формі словами, що вимовляються, а не пишуться. // Викладений словами, розказаний, а не написаний, на підтвердження знань із певної галузі (про іспит). ** **У́сна наро́дна тво́рчість** – те саме, що **фолькло́р**.

У́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **у́сний**.

У́СНО. Присл. до **у́сний**.

УСНОПОЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **фолькло́рний**.

УСО́БИТИСЯ, -блюся, -бишся, *недок.*, *заст.* Сіяти свари, розбрат.

УСО́БИЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **міжусо́биця**. // *рідко.* Взагалі ворожнеча, незгоди, чвари.

УСО́БНИК, -а, *ч.* Той, хто своїми діями створює незлагоду, сіє ворожнечу між якими-небудь суспільними групами або окремими особами в державі (перев. феодальній).

УСО́БНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до усобиці, усобника.

УСОВІСТИ́ТИ *див.* **усовіща́ти**.

УСОВІСТИ́ТИСЯ *див.* **усовіща́тися**.

УСОВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді бурих або темно-бурих зерен або їхніх скупчень зі скляним або жирним блиском.

УСОВІЩА́ННЯ (ВСОВІЩА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **усовіща́ти**.

УСОВІЩА́ТИ (ВСОВІЩА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УСОВІСТИ́ТИ (ВСОВІСТИ́ТИ)**, -іщу́, -істи́ш, *док.*, *перех.* Умовляти зрозуміти свою неправоту, хибність поведінки, намагатися викликати докори сумління, спонукати до каяття.

УСОВІЩА́ТИСЯ (ВСОВІЩА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УСОВІСТИ́ТИСЯ (ВСОВІСТИ́ТИСЯ)**, -іщу́ся, -істи́шся, *док.* Розуміти свою неправоту, хибність поведінки, відчувати докори сумління, каятися.

УСО́ВУВАННЯ *див.* **всо́вування**.

УСО́ВУВАТИ *див.* **всува́ти**.

УСО́ВУВАТИСЯ *див.* **всува́тися**.

УСОКОТИ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *док.*, *перех*, *зах.* Уберегти, порятувати.

УСО́ЛЕНИЙ (ВСО́ЛЕНИЙ), -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **усоли́ти (всоли́ти)**.

УСОЛИ́ТИ (ВСОЛИ́ТИ), -лю́, -лиш, *док.*, *розм.* Достатньо, в міру посолити.

УСОЛІ́ТИ, -іє, *док.*, *розм.* Достатньо, в міру просолитися.

УСОЛО́ДА, -и, *ж.*, *заст.* Насолода.

УСОЛО́ДЖУВАННЯ (ВСОЛО́ДЖУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **усоло́джувати**.

УСОЛО́ДЖУВАТИ (ВСОЛО́ДЖУВАТИ), -джую, -джуєш, *недок.*, **УСОЛОДИ́ТИ (ВСОЛОДИ́ТИ)**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Втішати кого-, що-небудь чимсь приємним, відрадним; робити що-небудь приємнішим.

УСОЛО́ДЖУВАТИСЯ (ВСОЛО́ДЖУВАТИСЯ), -джуюся, -джуєшся, *недок.*, **УСОЛОДИ́ТИСЯ (ВСОЛОДИ́ТИСЯ)**, -джу́ся, -ди́шся, *док.*, *рідко.* 1. Втішатися чимсь приємним, відчувати насолоду, задоволення від чого-небудь. 2. *тільки недок.* Пас. до **усоло́джувати**.

УСОЛОДИ́ТИ *див.* **усоло́джувати**.

УСОЛОДИ́ТИСЯ *див.* **усоло́джуватися**.

УСО́ЛЮВАННЯ (ВСО́ЛЮВАННЯ), -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **усо́лювати (всо́лювати)**.

УСО́ЛЮВАТИ (ВСО́ЛЮВАТИ) *див.* **усоли́ти (всоли́ти)**.

УСОРО́МИТИ (ВСОРО́МИТИ), -млю, -миш; *мн.* усоро́млять; *док.*, *перех.*, *розм.* Викликати в кого-небудь почуття сорому, змусити кого-небудь відчути сором, ніяковість і т. ін.

УСОРО́МИТИСЯ (ВСОРО́МИТИСЯ), -млюся, -мишся; *мн.* усоро́мляться; *док.*, *розм.* Відчути сором, ніяковість і т. ін. від чогось, зніяковіти перед ким-небудь.

УСОТА́ТИ, УСО́ТЕ, УСО́ТУВАТИ, УСО́ТУВАТИСЯ *див.* **всота́ти, всо́те** і т. д.

УСО́ТЕ *див.* **всо́те**.

УСО́ТУВАННЯ *див.* **всо́тування**.

УСО́ТУВАТИ(СЯ) *див.* **всо́тувати(ся)**.

УСО́ХЛИЙ (ВСО́ХЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **усо́хнути**.

УСО́ХЛІСТЬ (ВСО́ХЛІСТЬ), -лості, *ж.* Стан. за знач. **усо́хлий (всо́хлий)**.

УСО́ХНУТИ *див.* **усиха́ти**.

УСО́ХТИ *див.* **усиха́ти**.

УСОЧИ́ТИСЯ, УСО́ЧУВАННЯ, УСО́ЧУВАТИСЯ *див.* **всо́чуватися, всо́чування, всо́чуватися**.

УСПАДКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **успадкува́ти**. // **успадко́вано**, *безос. присудк. сл.*

УСПАДКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **успадко́ваний**.

УСПАДКО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна успадкувати.

УСПАДКО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **успадко́вувати**.

УСПАДКО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *біол.* Частка фенотипічної мінливості, обумовлена генетичними відмінностями між особинами.

УСПАДКО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **успадко́вувати**.

УСПАДКО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УСПАДКУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Одержувати, діставати як спадщину (у 1 знач.). 2. Сприймати від батьків, від предків які-небудь спадкові риси, особливості, якості. 3. Переймаючи що-небудь, засвоювати, робити своїм надбанням як спадок від чого-небудь.

УСПАДКО́ВУВАТИСЯ, -о́вується, *недок.* 1. Передаватися, прийматися у спадок. 2. Пас. до **успадко́вувати**.

УСПАДКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **успадкува́ти**.

УСПАДКУВА́ТИ *див.* **успадко́вувати**.

УСПІВА́ТИ (ВСПІВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УСПІ́ТИ (ВСПІ́ТИ)**, -і́ю, -і́єш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **устига́ти**.

УСПІ́Д *див.* **вспід**.

УСПІ́ННЯ, -я, *с.*, *рел.* Успіння Пресвятої Богородиці – свято в пам'ять кончини Діви Марії – матері Христа. Відзначається 15 (28) серпня.

УСПІ́ТИ *див.* **успіва́ти**.

У́СПІХ, -у, *ч.* 1. Позитивний наслідок роботи, справи і т. ін.; значні досягнення, удача, талан. // Сприятливий результат у воєнній операції. // *тільки мн.* Досягнення в навчанні, у вивченні чого-небудь. 2. *тільки одн.* Громадське визнання, схвалення чого-небудь, чиїхось досягнень. // Визнання кимось чиїх-небудь позитивних якостей, особливостей; захоплення з боку осіб іншої статі.

УСПІША́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УСПІШИ́ТИСЯ**, -шу́ся, -ши́шся, *док.*, *діал.* Устигати.

УСПІШИ́ТИСЯ *див.* **успіша́тися**.

УСПІ́ШНИЙ, -а, -е. Який супроводжується або заве-

рішується успіхом, який дає позитивні наслідки. *Успішний виступ.*
УСПІ́ШНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **успі́шний**. // Наявність успіхів у чомусь. 2. Ступінь засвоєння учнями знань, навиків.
УСПІ́ШНО. Присл. до **успі́шний**.
УСПО́ДІ *див.* **вспо́ді**.
УСПОКО́ЄНИЙ (ВСПОКО́ЄНИЙ), -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **успоко́їти**.
УСПОКО́ЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **успоко́єний**.
УСПОКО́ЄНО. Присл. до **успоко́єний**.
УСПОКО́ЇТИ *див.* **успоко́ювати**.
УСПОКО́ЇТИСЯ *див.* **успоко́юватися**.
УСПОКО́ЮВАТИ (ВСПОКО́ЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УСПОКО́ЇТИ (ВСПОКО́ЇТИ)**, -о́ю, -о́їш, *док.*, *перех.*, *заст.* Заспокоювати (у 1 – 3 знач.).
УСПОКО́ЮВАТИСЯ (ВСПОКО́ЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **УСПОКО́ЇТИСЯ (ВСПОКО́ЇТИСЯ)**, -о́юся, -о́їшся, *док.*, *заст.* Заспокоюватися (у 1 – 3 знач.).
УСПОСО́БЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Настроєний.
УСПОСО́БЛЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Настрій.
УСПРАВЕДЛИ́ВИТИ *див.* **успраhведли́влювати**.
УСПРАВЕДЛИ́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **успраhведли́вити**.
УСПРАВЕДЛИ́ВЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **успраhведли́влювати**.
УСПРАВЕДЛИ́ВЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УСПРАВЕДЛИ́ВИТИ**, -влю, -виш; *мн.* успраhведлив-лять; *док.*, *діал.* Виправдовувати (у 1 – 3 знач.).
УСПРА́ВЖКИ (ВСПРА́ВЖКИ), *присл.*, *діал.* Насправді, серйозно.
УССУРІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Усурійськ.
УСТА́ (ВУСТА́), уст, *мн.* Губи, рот. // Губи, рот як орган мови. *Зімкнути уста.*
УСТА́В[1], -у, *ч.* 1. *заст.* Правила поведінки, розпорядок життя. // Зведення правил діяльності чого-небудь (цеху, школи і т. ін.). 2. *рідко.* Те саме, що **стату́т** 1. 3. Зведення правил і розпорядку життєдіяльності армії; правила субординації та взаємовідносин між військовослужбовцями. *Устав гарнізонної служби.*
УСТА́В[2], -у, *ч.*, *лінгв.* Один із типів письма у старовинних грецьких, латинських і слов'яно-руських рукописах, за яким кожна літера виписувалась окремо, відірвано від сусідніх, прямо і чітко.
УСТАВА́ННЯ (ВСТАВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **встава́ти** 1, 2.
УСТАВА́ТИ (ВСТАВА́ТИ), устаю, устаєш, *недок.*, **УСТА́ТИ (ВСТА́ТИ)**, устану, устанеш, *док.* 1. Підводитися, ставати на ноги. // Підводячись, залишати певне місце, злазити, переходити куди-небудь. *Устати на коліна.* 2. Прокинувшись, підводитися з постелі. *Устати не на ту ногу.* 3. *перен.* Повставати на боротьбу з гнобителями, підніматися на захист чого-небудь. 4. Здійматися вгору (про куряву, туман, хвилі і т. ін.). // Підніматися, займати положення, близьке до вертикального. // Сходити, з'являтися на небі (про небесні світила). // Починатися, наставати (про ранок, день і т. ін.). 5. *перен.* Показуватися, ставати видним. // З'являтися в процесі роботи, будівництва і т. ін. // Виникати, поставати з чогось, через щось. // *рідко.* Охоплювати кого-небудь (про почуття). 6. *перен.* Поставати в уяві, пам'яті. 7. Те саме, що **ожива́ти** 1.
УСТА́ВИТИ[1] *див.* **уставля́ти**[1].
УСТА́ВИТИ[2] *див.* **вставля́ти**[1].
УСТА́ВИТИСЯ *див.* **уставля́тися**[1].
УСТА́ВКА (ВСТА́ВКА), -и, *ж.* Те, що вставлене.
У́СТАВКА, -и, *ж.* Вишита вставлена смуга на плечах жіночої сорочки.
УСТА́ВЛЕНИЙ[1] **(ВСТА́ВЛЕНИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уста́вити**[1] 1.
УСТА́ВЛЕНИЙ[2] *див.* **вста́влений**[1].
УСТА́ВЛЕННЯ *див.* **вста́влення**.
УСТА́ВЛЮВАНИЙ (ВСТА́ВЛЮВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **уставля́ти**.
УСТАВЛЯ́ННЯ *див.* **вставля́ння**.
УСТАВЛЯ́ТИ[1] **(ВСТАВЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УСТА́ВИТИ (ВСТА́ВИТИ)**, -влю, -виш; *мн.* уста́влять; *док.*, *перех.* 1. Ставити, поміщати що-небудь десь, на чомусь. // Ставлячи, густо покривати щось. 2. *розм.* Спрямовувати кудись, на кого-, що-небудь (погляд, очі). 3. *заст.* Запроваджувати (у 1 знач.), установлювати.
УСТАВЛЯ́ТИ[2] *див.* **вставля́ти** 1.
УСТАВЛЯ́ТИСЯ[1] **(ВСТАВЛЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УСТА́ВИТИСЯ (ВСТА́ВИТИСЯ)**, -влюся, -вишся; *мн.* уста́вляться; *док.* 1. *розм.* Спрямувавши кудись, на кого-, що-небудь погляд, очі, невідривно дивитися якийсь час. 2. *за кого, за ким, діал.* Заступатися (у 1 знач.). // Підтримати когось у його проханні, висловитися на чиюсь користь тощо.
УСТАВЛЯ́ТИСЯ[2] **(ВСТАВЛЯ́ТИСЯ)**, -я́ється, *недок.* Пас. до **уставля́ти**[1] 1, 3.
УСТАВНИ́Й *див.* **вставни́й**.
УСТА́ВНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **уста́в**[1]. *Уставні стосунки між військовослужбовцями.* ** **Уста́вні гра́моти**, *іст.* – акти, що визначали відносини між селянами і поміщиками після селянської реформи 1861 р. в Росії.
УСТА́ВНИЙ[2], -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **уста́в**[2].
УСТА́ВНИК, -а, *ч.* Особа, яка завідує порядком читання і співу у церкві; старший півчий на одному з криласів; у старообрядництві заміняє священика.
УСТА́ВНІСТЬ *див.* **вста́вність**.
УСТА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уста́лити**. 2. *у знач. прикм.* Сталий, стійкий, який закріпився у певній формі; стандартний. *Усталена термінологія. Усталений вираз.*
УСТА́ЛЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **уста́лений** 2.
УСТА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уста́лити**.
УСТА́ЛЕНО. Присл. до **уста́лений**.
УСТА́ЛИТИ *див.* **уста́лювати**.
УСТА́ЛИТИСЯ *див.* **уста́люватися**.
УСТА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уста́лювати**.
УСТА́ЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УСТА́ЛИТИ**, -лю, -лиш, *док.*, *перех.* 1. Робити сталим, без відхилень, змін. // Зміцнювати, робити надійнішим. 2. Формувати що-небудь, надаючи йому чітко окреслених якостей, виразних рис.
УСТА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **УСТА́ЛИТИСЯ**, -литься, *док.* 1. Робитися сталим, без відхилень, змін, переставати докорінно змінюватися. // Зміцнюватися, ставати надійнішим. 2. Формуватись у що-небудь стале, з чітко окресленими якостями, виразними рисами. 3. З'явившись, утверджуватися на довгий час, ставати тривалим, постійним.
УСТАНО́ВА, -и, *ж.* 1. Організація, що відає якою-небудь галуззю (галузями) народного господарства, торгівлі, культури, науки і працює в цій галузі (галузях). ** **Фіна́нсова устано́ва** – установа, яка здійснює операції з фінансовими ресурсами чи регулює фінансові зв'язки та відносини (банки, страхові компанії тощо). // Будинок, приміщення, де розташована така організація; місце роботи кого-небудь. 2. *розм.* Умова, домовленість. 3. *заст.* Закон, правило.
УСТАНОВИ́ТИ *див.* **устано́влювати**.
УСТАНОВИ́ТИСЯ *див.* **устано́влюватися**.
УСТАНО́ВКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **устано́влювати, установи́ти** 1. 2. Пристрій, механізм, за допомогою якого виконують певні операції або одержують щось. ** **Я́дерні устано́вки** – об'єкти з виробництва ядерного палива, дослідні реактори, атомні електростанції, підприємства й установки збагачення та переробки палива, а також сховища відпрацьованого палива. 3. *розм.* Бойова гармата. 4. В артилерії – регулювання, наведення прицілу і цілика в цифрах. 5. *псих.* Стан готовності до активної дії, спрямованої на досягнення певної мети чи задоволення потреби.
УСТАНО́ВЛЕНИЙ (ВСТАНО́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **установи́ти**. // **устано́влено**, *безос. присудк. сл.*
УСТАНО́ВЛЕННЯ (ВСТАНО́ВЛЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **установи́ти** і **установи́тися**.
УСТАНО́ВЛЮВАЛЬНИЙ (ВСТАНО́ВЛЮВАЛЬНИЙ), -а, -е. Стос. до встановлювання.
УСТАНО́ВЛЮВАНИЙ (ВСТАНО́ВЛЮВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. теп. ч. до **устано́влювати**.
УСТАНО́ВЛЮВАННЯ (ВСТАНО́ВЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **устано́влювати** 1.
УСТАНО́ВЛЮВАТИ (ВСТАНО́ВЛЮВАТИ), -юю, -юєш, **УСТАНОВЛЯ́ТИ (ВСТАНОВЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УСТАНОВИ́ТИ (ВСТАНОВИ́ТИ)**, -новлю, -но́виш; *мн.* установлять; *док.*, *перех.* 1. Ставити, поміщати десь що-небудь певним чином, підготовляючи до використання. // Споруджувати що-небудь на певному місці. // Взагалі ставити зручно, надійно. 2. Організовувати, здійснювати, налагоджувати. 3. Визначати, розпізнавати за певними ознаками. // Відкривати або стверджувати що-небудь, довівши, обґрунтувавши. 4. Створюючи, утверджувати, узаконювати що-небудь. // Уводити в дію, визначати що-небудь якимись заходами. 5. *розм.* Те саме, що **вту́плювати**.
УСТАНО́ВЛЮВАТИСЯ (ВСТАНО́ВЛЮВАТИСЯ), -юється, **УСТАНОВЛЯ́ТИСЯ (ВСТАНОВЛЯ́ТИСЯ)**, -я́ється, *недок.*, **УСТАНОВИ́ТИСЯ (ВСТАНОВИ́ТИСЯ)**, -но́виться, *док.* 1. Поміщатися певним чином, займати потрібне положення. 2. Робитися постійнішим, переставати різко змінюватися. 3. Складатися, певним чином налагоджуватися. // Формуватися, набирати якихось рис. // Наставати. 4. Створюючись, утверджуватися, узаконюватися. // Закріплятися. 5. *тільки недок.* Пас. до **устано́влювати, установля́ти**.
УСТАНО́ВЛЮЮЧИЙ (ВСТАНО́ВЛЮЮЧИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **устано́влювати**.
УСТАНОВЛЯ́ТИ *див.* **устано́влювати**.
УСТАНОВЛЯ́ТИСЯ *див.* **устано́влюватися**.
УСТАНО́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **устано́ва** (у 3 знач.).
УСТАНО́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто встановлює що-небудь.
УСТАНО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **устано́вник**.
УСТАНО́ВОЧНИЙ, -а, -е. Стос. до установлення. ** **Устано́вочна па́ртія** *чого* – дослідна, перевірочна партія яких-небудь промислових виробів, що передує їхньому серійному випуску.
УСТАНО́ВЧИЙ, -а, -е. Який має завданням організацію чого-небудь, призначений заснувати що-небудь. ** **Устано́вчий до́говір** – договір між засновниками (учасниками) про створення юридичної особи. **Устано́вчий прибу́ток** – прибуток, який привласнюється засновниками акціонерної компанії. **Устано́вчі докуме́нти** – документи, на основі яких діє юридична особа (устав, або установчий договір). **Устано́вчі збо́ри** – організаційний різновид правової форми установчої діяльності органів держави, фізичних і юридичних осіб, заснований на праві.
УСТАРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Дістати.
УСТА́РІТИ, -ію, -ієш, *док.*, *зах.* Постарішати.
УСТА́РІТИСЯ, -іється, *док.*, *зах.* Дозріти, достигнути.
УСТА́ТИ *див.* **устава́ти**.
УСТАТКО́ВАНИЙ (ВСТАТКО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **устаткува́ти**.
УСТАТКО́ВАНІСТЬ (ВСТАТКО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **устатко́ваний**.
УСТАТКО́ВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Те саме, що **устаткува́ння** 2, 3.
УСТАТКО́ВИНА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **устано́вка** 2, 3.
УСТАТКО́ВУВАННЯ (ВСТАТКО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **устатко́вувати**.
УСТАТКО́ВУВАТИ (ВСТАТКО́ВУВАТИ), -о́вую, -о́вуєш, *недок.*, **УСТАТКУВА́ТИ (ВСТАТКУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Те саме, що **обла́днувати** 1.
УСТАТКО́ВУВАТИСЯ (ВСТАТКО́ВУВАТИСЯ), -о́вується, *недок.* Пас. до **устатко́вувати**.
УСТАТКУВА́ННЯ (ВСТАТКУВА́ННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **устаткува́ти**; обладнання. 2. Сукупність механізмів, приладів, пристроїв і т. ін., необхідних для чого-небудь; обладнання. 3. Меблі, речі, якими обставлено яке-небудь приміщення.
УСТАТКУВА́ТИ *див.* **устатко́вувати**.
УСТА́Ш, -а́, *ч.* Член хорватської фашистської організації, що існувала в Югославії у 20 – 40-х рр. 20 ст.
УСТЕ́ЖИТИ (ВСТЕ́ЖИТИ), -жу, -жиш, *док.* Уважно стежачи за ходом, розвитком, станом чого-небудь, не випустити з очей жодної подробиці.
УСТЕ́КЛИЙ (ВСТЕ́КЛИЙ), -а, -е, *діал.* Скажений.
УСТЕ́КЛІСТЬ (ВСТЕ́КЛІСТЬ), -лості, *ж.*, *діал.* Стан і якість за знач. **усте́клий**.
УСТЕ́КЛО (ВСТЕ́КЛО), *діал.* Присл. до **усте́клий**.
УСТЕ́ЛЕНИЙ (ВСТЕ́ЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **устели́ти**. // **усте́лено**, *безос. присудк. сл.*
УСТЕ́ЛЕНІСТЬ (ВСТЕ́ЛЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **усте́лений**.
УСТЕЛИПО́ЛЕ, -я, *с.* Однорічна трав'яниста рослина родини лободових, яка після дозрівання плодів стає перекотиполем.
УСТЕЛИ́ТИ *див.* **устеля́ти**.
УСТЕЛИ́ТИСЯ *див.* **устеля́тися**.
УСТЕ́ЛЮВАТИ *див.* **устеля́ти**.
УСТЕ́ЛЮВАТИСЯ *див.* **устеля́тися**.
УСТЕЛЯ́ТИ (ВСТЕЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш *і рідко* **УСТЕ́ЛЮВАТИ (ВСТЕ́ЛЮВАТИ)**, -юю, -юєш, *недок.*, **УСТЕЛИ́ТИ (ВСТЕЛИ́ТИ)**, -елю, -е́лиш, *док.*, *перех.* 1. Класти що-небудь на якусь поверхню, рівномірно вкривати її, посипати шаром чогось; стелити. // Густо покривати собою якусь поверхню. 2. *рідко.* Те саме, що **розстеля́ти**.
УСТЕЛЯ́ТИСЯ (ВСТЕЛЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся *і рідко* **УСТЕ́ЛЮВАТИСЯ (ВСТЕ́ЛЮВАТИСЯ)**, -ююся, -юєшся, *недок.*, **УСТЕЛИ́ТИСЯ (ВСТЕЛИ́ТИСЯ)**, -елю́ся, -е́лишся, *док.* 1. Густо покриватися чим-небудь по всій поверхні. // Поширюючись, лягати на поверхню чого-небудь. 2. *рідко.* Пролягати. 3. *тільки недок.* Пас. до **устеля́ти, усте́лювати**.
УСТЕРЕГТИ́ (ВСТЕРЕГТИ́), -ежу́, -еже́ш; *мин. ч.* устеріг, -регла́, -регло́; *док.*, *перех.* 1. Стережучи, зберегти цілим, незайманим. // Стежачи за ким-небудь, не дати втекти, зникнути. // Оберігаючи, допомогти уникнути небезпеки, неприємностей, згубних впливів і т. ін. 2. *розм.* Помітити.
УСТЕРЕГТИ́СЯ (ВСТЕРЕГТИ́СЯ), -ежу́ся, -еже́шся; *мин. ч.* устері́гся, -регла́ся, -регло́ся; *док.* 1. Будучи пильним, уважним, уникнути небезпеки, неприємностей, згубних впливів і т. ін. // *рідко.* Те саме, що **уберегтися** (у 1 знач.). 2. *розм.* Помітити.
УСТЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **у́стя** (у 3 знач.).
УСТИГА́ТИ (ВСТИГА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УСТИ́ГНУТИ (ВСТИ́ГНУТИ)** *і* **УСТИ́ГТИ (ВСТИ́ГТИ)**, -гну, -гнеш; *мин. ч.* устиг, -ла, -ло; *док.* 1. *з інфін. і без додатка.* Бути спроможним зробити що-небудь за певний проміжок часу. // Набувати якого-небудь стану за певний проміжок часу. // Бути спроможним робити що-небудь так само швидко, як хтось інший. // Прибувати куди-небудь вчасно. 2. Успішно здійснювати що-небудь, досягати успіху в чомусь. // *тільки недок.* Успішно навчатися, не відставати.
УСТИ́ГНУТИ *див.* **устига́ти**.
УСТИ́ГНУТИСЯ (ВСТИ́ГНУТИСЯ), -неться, *док.*, *безос.*, *розм.* Не треба поспішати, є час.
УСТИ́ГТИ *див.* **устига́ти**.
УСТИ́Д (ВСТИД), -у, *ч.*, *діал.* Стид. // *у знач. присудк. сл.* Стидно, соромно.
УСТИДА́ТИ *див.* **устиджа́ти**.
УСТИДА́ТИСЯ (ВСТИДА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок. і док.*, *без додатка, чого і рідко чим, розм.* Те саме, що **соро́митися**.
УСТИДЖА́ТИ (ВСТИДЖА́ТИ), -а́ю, -а́єш *і* **УСТИДА́ТИ (ВСТИДА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **соро́мити** (у 1, 3 знач.).
УСТИДЛИ́ВИЙ (ВСТИДЛИ́ВИЙ), -а, -е, *розм.* Те саме, що **сором'язли́вий**.
УСТИДЛИ́ВІСТЬ (ВСТИДЛИ́ВІСТЬ), -вості, *ж.* Абстр. ім. до **устидли́вий**.
УСТИ́ДНО (ВСТИ́ДНО), *у знач. присудк. сл.*, *кому*, *діал.* Соромно.
УСТИЛА́ТИ (ВСТИЛА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УСЛА́ТИ (ВСЛА́ТИ)**, устелю, усте́леш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **устеля́ти**.
УСТИЛА́ТИСЯ (ВСТИЛА́ТИСЯ), -а́ється, *недок.*, **УСЛА́ТИСЯ (ВСЛА́ТИСЯ)**, усте́леться, *док.*, *розм.* Те саме, що **устеля́тися**.
У́СТІЛКА, -и, *ж.* Підстилка зі шкіри, повсті, соломи, тканини, картону і т. ін., яку кладуть під ступню у взуття.
УСТІЛКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **у́стілка**.
УСТІ́ЛЬ, *присл.*, *діал.* Повністю, цілком.
У́СТКА, у́сток, *мн.* Зменш.-пестл. до **уста́**.
УСТОДО́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **устодо́лити**.
УСТОДО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **устодо́лити**.
УСТОДО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *діал.* Погано щось зробити.

УСТОДÓЛИТИСЯ, -литься, *док.*, *діал.* Розгодинитися, розпогодитися.
УСТÓЇ, -їв, *мн.* Те саме, що **підвáлина** 2.
УСТÓЙ, *присл.*, *діал.* Сторч, стійма.
ÚСТОНЬКА (ВÚСТОНЬКА), -ньок, **ÚСТОНЬКИ (ВÚСТОНЬКИ)**, -ів, *мн.* Зменш.-пестл. до **úстка**.
ÚСТОНЬКИ *див.* **úстонька**.
ÚСТОЧКИ (ВÚСТОЧКИ), -чок, *мн.* Зменш.-пестл. до **úстка**.
УСТÓЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **устóюватися** 2.
УСТÓЮВАТИ (ВСТÓЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УСТОЯ́ТИ (ВСТОЯ́ТИ)**, -óю, -óїш, *док.* 1. Утримуватися у вертикальному положенні, не падати. 2. Зберігатися цілим, не піддаватися руйнуванню. 3. *тільки док.* Витримати натиск, напад. 4. Виявляти витримку, не піддаватися впливові кого-, чогонебудь. // Виявляти силу, стійкість у боротьбі за існування. 5. *за кого – що, заст.* Заступатися. // *перех.* Відстоювати. 6. *тільки недок., заст., рідко.* Наполягати.
УСТÓЮВАТИСЯ (ВСТÓЮВАТИСЯ), -юється, *недок.*, **УСТОЯ́ТИСЯ (ВСТОЯ́ТИСЯ)**, -óїться, *док.* 1. Ставати спокійним (перев. про рідину). 2. Стоячи певний час, давати осад (про рідину); відстоюватися. // Стоячи протягом тривалого часу, набувати готовності. 3. *перен.* Установлюватися. // *перев. док.* Остаточно визначитися, сформуватися.
УСТÓЯНИЙ (ВСТÓЯНИЙ), -а, -е. 1. Який устоявся (*див.* **устóюватися**.) 2. *перен.* Який остаточно визначився, сформувався.
УСТÓЯТИ *див.* **устóювати**.
УСТÓЯТИСЯ[1] *див.* **устóюватися**.
УСТÓЯТИСЯ[2] **(ВСТÓЯТИСЯ)**, -óюся, -óїшся, *док.*, *діал.* Устояти (у 3, 4 знач.).
УСТРАШÁТИ *див.* **устрашúти**.
УСТРАШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *док.*, **УСТРАШÁТИ**, -áю, -áєш, *недок.* Налякати.
УСТРÉЛИТИ (ВСТРÉЛИТИ), -лю, -лиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Убити пострілом. // Стріляючи, поранити.
УСТРЕМЛІ́ННЯ, -я, *с.* Цілеспрямоване прагнення до чого-небудь.
УСТРИБÁТИ, УСТРИБНУ́ТИ, УСТРИ́БУВАННЯ, УСТРИ́БУВАТИ *див.* **встрибáти, встрибáти, встри́бування, встри́бувати**.
УСТРИ́М, -у, *ч.*, *зах.* Зупинка, затримка.
У́СТРИЦЯ, -і, *ж.* Їстівний морський молюск, що має двостулкову черепашку.
У́СТРИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **у́стриця**. *Устрична черепашка.* // Такий, на якому водяться устриці. // Признач. для розведення та обробки устриць. // Пов'язаний із добуванням устриць.
УСТРІ́Й, -рою, *ч.* Установлений суспільний порядок, система організації чого-небудь; лад.
УСТРІ́НУТИ (ВСТРІ́НУТИ) *і* **УСТРІ́ТИ (ВСТРІ́ТИ)**, -іну, -інеш; *мин. ч.* устрінув, -нула, -нуло *і* устрів, -ріла, -ріло; *док.*, *діал.* Зустріти.
УСТРІ́НУТИСЯ (ВСТРІ́НУТИСЯ) *і* **УСТРІ́ТИСЯ (ВСТРІ́ТИСЯ)**, -інуся, -інешся, *док.*, *діал.* Зустрітися.
УСТРІ́ТИ *див.* **устрі́нути**.
УСТРІ́ТИСЯ *див.* **устрі́нутися**.
УСТРОМИ́ТИ, УСТРОМИ́ТИСЯ, УСТРÓМЛЮВАТИ, УСТРÓМЛЮВАТИСЯ, УСТРОМЛЯ́ННЯ, УСТРОМЛЯ́ТИ, УСТРОМЛЯ́ТИСЯ *див.* **встроми́ти, встроми́тися** і т. д.
УСТРÓЧЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **устрочи́ти**.
УСТРОЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *док.*, *діал.* Помітити, простежити.
УСТРУГÁТИ (ВСТРУГÁТИ), -áю, -áєш, *док.*, *перех.* Зняти стружку з поверхні дерева, металу і т. ін. за допомогою спеціального інструмента; стругаючи, зробити. // Стругаючи, відділяти частину чогось; настругати.
УСТРУГНУ́ТИ (ВСТРУГНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **устругáти**. 2. *перен.*, *розм.* Зробити, сказати що-небудь незвичайне, несподіване, таке, що може здивувати інших.
УСТРЯВÁННЯ, УСТРЯВÁТИ, УСТРЯГÁТИ, УСТРЯГТИ́, УСТРЯ́НУТИ, УСТРЯ́ТИ *див.* **встрявáння, встрявáти, встрягáти** і т. д.
УСТУ́ГА, -и, *ж.*, *зах.* Смуга відрізаної шкіри, ремінь.
УСТУ́ГВА, -и, *ж.*, *зах.* Смуга відрізаної шкіри, ремінь.
УСТУ́П, -у, *ч.* 1. Виступ або виїмка в чому-небудь, що нагадує східець. // *спец.* Частина вибою. 2. *у знач. присл.* **усту́пом, усту́пами**. Нерівно, нагадуючи східець, східці.
У́СТУП, -у, *ч.*, *книжн.* Частина тексту; уривок, абзац.
УСТУПÁННЯ (ВСТУПÁННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уступáти**.
УСТУПÁТИ[1] **(ВСТУПÁТИ)**, -áю, -áєш, *недок.*, **УСТУПИ́ТИ (ВСТУПИ́ТИ)**, уплю, упиш; *мн.* уступлять; *док.* 1. *неперех.* Те саме, що **поступáтися** 2. 2. *перех.* Звільняти для іншого (місце, дорогу, прохід і т. ін.). // *неперех.*, *розм.* Задкуючи або ступаючи вбік, віддалятися, відходити від кого-, чогонебудь. 3. *неперех.*, *розм.* Проходити (про стан людини). 4. *перех. і без додатка, розм.* Продаючи, знижувати ціну на яку-небудь суму.
УСТУПÁТИ[2] *див.* **вступáти**[1].
УСТУПÁТИСЯ (ВСТУПÁТИСЯ), -áюся, -áєшся, *недок.*, **УСТУПИ́ТИСЯ (ВСТУПИ́ТИСЯ)**, -уплю́ся, -у́пишся; *мн.* усту́пляться; *док.* 1. *за кого і без додатка.* Захищати, боронити кого-небудь від нападу, ворожих дій і т. ін.; заступатися. 2. *розм.* Відходити, відступати від кого-, чого-небудь, звідкись. 3. *кому, діал.* Поступатися (у 2 знач.).
УСТУПИ́ТИ[1] *див.* **уступáти**[1].
УСТУПИ́ТИ[2], *див.* **вступáти**[1].
УСТУПИ́ТИСЯ *див.* **уступáтися**.
УСТУ́ПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **усту́п**.
УСТУПОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий своєю формою на уступ (у 1 знач.).
УСТУПОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уступоподі́бний**.
УСТУ́ПЧАСТИЙ, -а, -е. Який має уступи, з уступами.
УСТУ́ПЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **усту́пчастий**.
УСТУ́ПЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **усту́п** 1.
УСТЬ-КАМЕНОГÓРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Усть-Каменогорськ.
У́СТЯ, -я, *с.* 1. *рідко.* Те саме, що **гúрло** 1. 2. *спец.* Вихідний отвір чого-небудь. 3. *бот.* Отвір між клітинами в шкірці листя рослин, крізь який відбувається випаровування вологи та обмін газами.
УСТЯ́Ж *див.* **встяж**.
У́СТЯЧКО, -а, *с.* Те саме, що **прóдих**[1].
УСУВÁННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **усувáти**[1].
УСУВÁННЯ[2] *див.* **всувáння**.
УСУВÁТИ[1], -áю, -áєш, *недок.*, **УСУ́НУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* 1. Доводити що-небудь до зникнення, припиняти існування; ліквідувати. // Виключати, викидати звідкись. 2. Так чи інакше позбавлятися когось (відстороняти від якоїсь діяльності, справи, звільняти з роботи і т. ін.); позбуватися.
УСУВÁТИ[2] *див.* **всувáти**.
УСУВÁТИСЯ[1], -áюся, -áєшся, *недок.*, **УСУ́НУТИСЯ**, -нуся, -нешся, *док.* 1. *від чого.* Облишати виконання чогось, якісь справи, обов'язки і т. ін. 2. *діал.* Сходити, зникати. 3. *тільки недок.* Пас. до **усувáти**[1].
УСУВÁТИСЯ[2] *див.* **всувáтися**.
УСУВÁЧ, -á, *ч.* Те (або той), що кого- або що-небудь усуває.
УСУВНИ́Й, -á, -é. Якого можна усунути (*див.* усувати[1]).
УСУ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **усувни́й**.
УСУДИ́ТИ, -джу́, -диш, *док.*, *зах.* Винести вирок, призначити покарання.
УСУКÁТИ (ВСУКÁТИ), усукáю, усукáєш *і* усучу́, усу́чиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Виготовити, зробити (свічку).
УСУ́КУВАННЯ (ВСУ́КУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **усу́кувати**.
УСУ́КУВАТИ (ВСУ́КУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УСУЧИ́ТИ (ВСУЧИ́ТИ)**, усучу́, усу́чиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Давати кому-небудь щось проти його бажання або неякісне, непідхоже.
УСУ́ЛЬ, -я, *ч.* Ритмічна фігура в музиці народів Сходу, що її виконує ударний інструмент.
УСУ́МІШ *див.* **всу́міш**.
УСУ́НЕНИЙ[1], **УСУ́НУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усу́нути**[1]. // **усу́нено, усу́нуто**, *безос. присудк. сл.*
УСУ́НЕНИЙ[2] *див.* **всу́нений**.
УСУ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **усу́нути**[1].
УСУ́НІ, - ів, *мн.* Кочові племена Центральної і Середньої Азії; після 5 ст. н. е. не згадуються.
УСУ́НУТИ[1] *див.* **усувáти**[1].
УСУ́НУТИ[2] *див.* **всувáти**.
УСУ́НУТИЙ[1] *див.* **усу́нений**[1].
УСУ́НУТИЙ[2] *див.* **всу́нений**.
УСУ́НУТИСЯ[1] *див.* **усувáтися**[1].
УСУ́НУТИСЯ[2] *див.* **всувáтися**.
УСУ́ПЕРЕЧ *див.* **всу́переч**.
УСУПРОТИ́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся, *док.*, *заст.* Вчинити опір.
УСУПРОТИ́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *заст.* 1. Дія за знач. **усупроти́витися**. 2. Опір, спротив.
УСУСПІ́ЛЬНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усуспі́льнити**. // **усуспі́льнено**, *безос. присудк. сл.*
УСУСПІ́ЛЬНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **усуспі́льнений**.
УСУСПІ́ЛЬНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **усуспі́льнити**.
УСУСПІ́ЛЬНИТИ *див.* **усуспі́льнювати**.
УСУСПІ́ЛЬНИТИСЯ *див.* **усуспі́льнюватися**.
УСУСПІ́ЛЬНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **усуспі́льнювати**.
УСУСПІ́ЛЬНЮВАТИ -юю, -юєш, *недок.*, **УСУСПІ́ЛЬНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* 1. Зливати багато роздроблених процесів виробництва в один суспільний процес. 2. Перетворювати приватне, індивідуальне (засоби виробництва, худобу і т. ін.) в суспільно-колективне.
УСУСПІ́ЛЬНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **УСУСПІ́ЛЬНИТИСЯ**, -иться, *док.* 1. Ставати усуспільненим. 2. *тільки недок.* Пас. до **усуспі́льнювати**.
УСУСУ́С, -а, *ч.* Вояк військових формувань УСС (Українських січових стрільців) австрійської армії у 1914 – 1917 рр., згодом – армії УНР і УПА.
УСУХОМ'Я́ТКУ *див.* **всухом'я́тку**.
УСУ́ЦІЛЬ *див.* **всу́ціль**.
УСУЧÁСНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **усучáснити**.
УСУЧÁСНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **усучáснити**.
УСУЧÁСНИТИ *див.* **усучáснювати**.
УСУЧÁСНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УСУЧÁСНИТИ**, -ню, -ниш, *док.*, *перех.* Робити схожим на щось (когось) сучасне (сучасного).
УСУЧИ́ТИ *див.* **усу́кувати**.
УСУ́ШКА, -и, *ж.*, *спец.* Кількість, величина, на яку зменшується вага або об'єм, розміри чого-небудь при висиханні.
УСУ́ШОК, -шка, *ч.*, *діал.* Старе, частково висохле яйце.
УСХНУ́ТИ *див.* **усихáти**.
УСЬОГÓ *див.* **всьогó**.
УСЬОГÓ-НÁ-ВСЬОГО *див.* **всьогó-нá-всього**.
УСЬÓМЕ (ВСЬÓМЕ), *присл.* У сьомий раз.
УСЮДИ *див.* **всю́ди**.
УСЮДИСУ́ЩИЙ *див.* **всюдису́щий**.
УСЮДИХІ́Д *див.* **всюдихі́д**.
УСЯ́ *див.* **весь**[1].
УСЯ́К, УСЯКÁННЯ, УСЯКÁТИ, УСЯ́КИЙ, УСЯ́КНУТИ, УСЯ́КО, УСЯКЧÁС, УСЯ́ЧИНА *див.* **всяк, всякáння, всякáти, вся́кий** і т. д.
УТ, а, *ч.*, *муз.* Первісна назва звука C в григоріанській сольмізації, яку пізніше замінив склад **до**.
УТÁБОРИТИСЯ (ВТÁБОРИТИСЯ), -рюся, -ришся, *док.* Те саме, що **отáборитися**.
УТАЄМНИ́ЧЕНИЙ (ВТАЄМНИ́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утаємни́чити**.
УТАЄМНИ́ЧЕНІСТЬ (ВТАЄМНИ́ЧЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **утаємни́чений (втаємни́чений)**.
УТАЄМНИ́ЧЕННЯ (ВТАЄМНИ́ЧЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утаємни́чити**.
УТАЄМНИ́ЧИТИ *див.* **утаємни́чувати**.
УТАЄМНИ́ЧУВАТИ (ВТАЄМНИ́ЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УТАЄМНИ́ЧИТИ (ВТАЄМНИ́ЧИТИ)**, -чу, -чиш, *док.*, *перех.* 1. *кого у що.* Відкривати кому-небудь таємницю, прилучати когось до неї, до чогось прихованого. 2. *що, рідко.* Тримати в таємниці.
УТАЄМНИ́ЧУВАТИСЯ (ВТАЄМНИ́ЧУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Проникати в таємницю. 2. Пас. до **утаємни́чувати**. // *безос.*
УТÁЄНИЙ (ВТÁЄНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утаї́ти**.
УТÁЄНІСТЬ (ВТÁЄНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **утáєний (втáєний)**.
УТÁЄННЯ (ВТÁЄННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утаї́ти**.
УТАЇ́ТИ *див.* **утáювати**.
УТАЇ́ТИСЯ *див.* **утáюватися**.
УТАЛÁПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* 1. Ушелепатися, уклепатися. 2. Забрьохатися.
УТАМÓВУВАТИ (ВТАМÓВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УТАМУВÁТИ (ВТАМУВÁТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Переборювати, стримувати, припиняти вияв якого-небудь почуття або відчуття. // Ослабляти, заглушати. 2. Задовольняти голод, спрагу і т. ін.
УТАМУВÁТИ *див.* **утамóвувати**.
УТАРАБÁНИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *розм.* Втягти, вкинути.
УТÁСК, -а, *ч.*, *мисл.* Залишений слід гризуна, що потяг за собою капкан, в який піймався.
УТАСКÁТИ, УТАСКÁТИСЯ, УТÁСКУВАННЯ, УТÁСКУВАТИ *див.* **втáскувати, втаскáтися, втáскування, втáскувати**.
УТАСУВÁТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *діал.* Влізти, впхатися.
УТÁЮВАННЯ (ВТÁЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утáювати (втáювати)**.
УТÁЮВАТИ (ВТÁЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УТАЇ́ТИ (ВТАЇ́ТИ)**, -аю, -аї́ш, *док.*, *перех.* Зберігати в таємниці, приховувати від інших. // Таємно привласнювати.
УТÁЮВАТИСЯ (ВТÁЮВАТИСЯ), -áююся, -áюєшся, *недок.*, **УТАЇ́ТИСЯ (ВТАЇ́ТИСЯ)**, -аюся, -аї́шся, *док.* 1. Залишатися непоміченим, невиявленим; приховуватися. 2. Робити щось таємницею для інших. 3. *тільки недок.* Пас. до **утáювати**.
УТÁЮВАЧ, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто утаює щось.
УТÁЮВАЧКА, -и, *розм.* Жін. до **утáювач**.
УТВÉРДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утверди́ти**. // **утвéрджено**, *безос. присудк. сл.*
УТВÉРДЖЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **утверди́ти** і **утверди́тися**.
УТВÉРДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **утвéрджувати** і **утвéрджуватися**.
УТВÉРДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УТВЕРДИ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *док.*, *перех.* 1. *рідко.* Міцно укріплювати, встановлювати на чомусь. 2. Установлюючи що-небудь, робити міцним, непорушним; остаточно зміцнювати. ** **Утверди́ти себé як** *хто, що* – зміцнівши, проявити себе певним чином.
УТВÉРДЖУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, **УТВЕРДИ́ТИСЯ**, -джу́ся, -ди́шся, *док.* Установлюючись, робитися міцним, непорушним; остаточно зміцнюватися. // Закріплюватися за ким-, чим-небудь. // Установлювати свою владу, зміцнювати своє становище.
УТВЕРДИ́ТИ *див.* **утвéрджувати**.
УТВЕРДИ́ТИСЯ *див.* **утвéрджуватися**.
У́ТВІР, -вору, *ч.* 1. Те, що створене ким-небудь, що становить наслідок творчої діяльності, якоїсь праці. 2. Те, що виникло як наслідок певних природних процесів.
УТВÓРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утвори́ти**.
УТВÓРЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **утвори́ти** і **утвори́тися**. 2. Те, що виникло як наслідок певних природних процесів. // Те, що з'явилося як наслідок творчої діяльності, творчого процесу.
УТВОРИ́ТИ *див.* **утвóрювати**.
УТВОРИ́ТИСЯ *див.* **утвóрюватися**.
УТВÓРНИЙ, -а, -е, *зах.* Стрункий, вродливий.
УТВÓРЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до утворювання.
УТВÓРЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **утвóрювати**.
УТВÓРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **утвóрювати** і **утвóрюватися**.
УТВÓРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УТВОРИ́ТИ**, -орю́, -óриш, *док.*, *перех.* 1. Робити що-небудь у процесі праці, творчості. // Робити що-небудь у процесі якоїсь дії, руху і т. ін. 2. Викликати появу, виникнення чого-небудь. // Об'єднуючись, складати єдине ціле. // *тільки недок.* Являти собою або якимсь своїм елементом, дією що-небудь. 3. Засновувати, організовувати що-небудь. 4. *тільки док.* Зробити щось несподіване, незвичайне.
УТВÓРЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **УТВОРИ́ТИСЯ**, -óриться, *док.* 1. Зароджуватися, починати своє існування внаслідок певних природних процесів. 2. Ставати наявним, виникати де-небудь. // На-

ставати. // З'являтися, виникати внаслідок об'єднання кого-, чого-небудь. 3. Засновуватися, організовуватися. 4. *тільки недок.* Пас. до **утвóрювати** 1 – 3.

УТВÓРЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **утвóрювати**.

УТÉКА (ВТÉКА), -и, *ж., заст.* Утеча.

УТÉКЛИЙ (ВТÉКЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **утектú**. // *у знач. ім.* **утéклий**, -лого, *ч.*; **утéкла**, -лої, *ж.* Людина, яка втекла.

УТЕКÓМ, *присл., діал.* Тікаючи, бігцем.

УТЕКТИ́ *див.* **утікáти**[1].

УТЕЛÉПАТИ *див.* **втелéпати**.

УТЕЛÉПАТИСЯ *див.* **втелéпатися**.

УТЕЛЮ́ЩИТИ *див.* **втелю́щити**.

УТЕЛЮ́ЩИТИСЯ *див.* **втелю́щитися**.

УТÉМНІТИ, -ію, -ієш, *док., діал.* Втратити зір, осліпнути.

УТÉМНУ *див.* **втéмну**.

УТЕНЯ́, -я́ти, *с., зах.* Кача, каченя.

УТÉПЛЕНИЙ (ВТÉПЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утеплúти**. // **утéплено**, *безос. присудк. сл.*

УТÉПЛЕНІСТЬ (ВТÉПЛЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан. за знач. **утéплений (втéплений)**.

УТЕПЛÉННЯ (ВТЕПЛÉННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утеплúти** і **утеплúтися**.

УТЕПЛИ́ТИ (ВТЕПЛИ́ТИ) *див.* **утéплювати (втéплювати)**.

УТЕПЛИ́ТИСЯ (ВТЕПЛИ́ТИСЯ) *див.* **утéплюватися (втéплюватися)**.

УТÉПЛЮВАЛЬНИЙ (ВТÉПЛЮВАЛЬНИЙ), -а, -е. Признач. для утеплення.

УТÉПЛЮВАННЯ (ВТÉПЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утéплювати (втéплювати)** і **утéплюватися (втéплюватися)**.

УТÉПЛЮВАТИ (ВТÉПЛЮВАТИ), -юю, -юєш *і* **УТЕПЛЯ́ТИ (ВТЕПЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УТЕПЛИ́ТИ (ВТЕПЛИ́ТИ)**, -еплю́, -éплиш, *док., перех.* Робити теплішим, таким, який зберігає тепло. // Запобігати охолодженню, забезпечувати зберігання чого-небудь у теплі.

УТÉПЛЮВАТИСЯ (ВТÉПЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся *і* **УТЕПЛЯ́ТИСЯ (ВТЕПЛЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УТЕПЛИ́ТИСЯ (ВТЕПЛИ́ТИСЯ)**, -еплю́ся, -éплишся, *док.* 1. Робити своє житло теплішим, таким, яке краще зберігає тепло. // Одягатися в тепліший одяг. 2. *тільки недок.* Пас. до **утéплювати, утепля́ти**.

УТÉПЛЮВАЧ (ВТÉПЛЮВАЧ), -а, *ч.* Те, що служить для утеплення.

УТЕПЛЯ́ТИ (ВТЕПЛЯ́ТИ) *див.* **утéплювати (втéплювати)**.

УТЕПЛЯ́ТИСЯ (ВТЕПЛЯ́ТИСЯ) *див.* **утéплюватися (втéплюватися)**.

УТЕРЕБИ́ТИ *див.* **втеребúти**.

УТЕРЕБИ́ТИСЯ *див.* **втеребúтися**.

УТÉРПІТИ (ВТÉРПІТИ), -плю, -пиш; *мн.* утéрплять; *док.* 1. Стримати себе від якихось дій, вчинків, від вияву яких-небудь почуттів, здійснення якихось намірів. 2. *діал.* Постраждати (у 1, 2 знач.).

УТÉРТИ[1] *див.* **утирáти**[1].

УТÉРТИ[2] *див.* **втирáти**[1].

УТÉРТИЙ (ВТÉРТИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утéрти**[1]. 2. *тільки* **утéртий**, *у знач. прикм., перен.* Позбавлений оригінальності, самобутності, яскравих індивідуальних особливостей, ознак.

УТÉРТИСЯ[1] *див.* **утирáтися**[1].

УТÉРТИСЯ[2] *див.* **втирáтися**[1].

УТÉРТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **утéртий** 2.

УТÉРТО. Присл. до **утéртий** 2.

УТЕРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *док., перех., розм.* Те саме, що **утрáтити**.

УТЕСÁТИСЯ (ВТЕСÁТИСЯ), -ешýся, -éшешся, *док., розм.* 1. Заглибитися, врізатися у щось-небудь. 2. *перен.* Зайти, забратися куди не слід.

УТÉЧА (ВТÉЧА), -і, *ж.* 1. Швидкий відхід, біг, від'їзд і т. ін. з метою уникнення небезпеки, неприємного становища тощо. 2. Таємний самовільний відхід, від'їзд.

УТÉЧИЩЕ, -а, *с., арх.* Притулок, прихисток.

УТИ́КАНИЙ (ВТИ́КАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ути́кати**. // **ути́кано (вти́кано)**, *безос. присудк. сл.*

УТИКÁННЯ *див.* **втикáння**.

УТИ́КАТИ *див.* **утикáти**[1].

УТИКÁТИ[1] **(ВТИКÁТИ)**, -áю, -áєш, *недок.*, **УТИ́КАТИ (ВТИ́КАТИ)**, -аю, -аєш, *док., перех.* Прикрашати або покривати що-небудь, застромлюючи багато чогось.

УТИКÁТИ[2] *див.* **втикáти**[1].

УТИ́КАТИСЯ *див.* **утикáтися**[1].

УТИКÁТИСЯ[1] **(ВТИКÁТИСЯ)**, -áюся, -áєшся, *недок.*, **УТИ́КАТИСЯ (ВТИ́КАТИСЯ)**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Прикрашати або покривати себе чим-небудь, застромлюючи у волосся, одяг і т. ін. багато чогось. 2. *тільки недок.* Пас. до **утикáти**[1].

УТИКÁТИСЯ[2] *див.* **втикáтися**[1].

УТИЛІЗÁТОР, -а, *ч.* 1. Машина, пристрій і т. ін. для переробки яких-небудь відходів. 2. Працівник утилізаційного виробництва.

УТИЛІЗÁТОРСТВО, -а, *с.* Робота, пов'язана з утилізацією чого-небудь; прагнення до утилізації чогось.

УТИЛІЗÁТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **утилізáтор**.

УТИЛІЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до утилізації. // Признач. для переробки яких-небудь відходів або лишків. *Утилізаційний завод.*

УТИЛІЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Використання чого-небудь для переробки. // Використання будь-яких відходів або лишків як сировини, напівфабрикатів, палива, добрива і т. ін. 2. У системах обробки інформації – процедура перегляду пам'яті ЕОМ та вилучення з неї непотрібних даних.

УТИЛІЗÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утилізувáти**. // **утилізóвано**, *безос. присудк. сл.*

УТИЛІЗУВÁТИ, -ую, -ýєш, *недок. і док., перех.* Використовувати що-небудь для переробки, знаходити застосування чомусь. // Використовувати будь-які відходи або лишки як сировину, напівфабрикати, паливо, добриво і т. ін.

УТИЛІЗУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **утилізувáти**.

УТИЛІ́ТА, -и, *ж., спец.* Сервісна програма.

УТИЛІТАРИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Ідеалістичне філософсько-етичне вчення, згідно з яким в основі людських вчинків лежить принцип вигоди. 2. Намагання мати з усього користь.

УТИЛІТАРИ́СТ, -а, *ч.* 1. Послідовник утилітаризму (у 1 знач.). 2. Людина, яка намагається з усього мати користь.

УТИЛІТАРИ́СТКА, -и. Жін. до **утилітарúст**.

УТИЛІТАРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **утилітарúст**. // Власт. утилітаристові.

УТИЛІТÁРНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з практичним застосуванням, використанням. // Який виходить виняткова з практичної вигоди чи користі; практичний, прикладний. *Утилітарний підхід до справи.*

УТИЛІТÁРНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **утилітáрний**. 2. Утилітарний підхід до чого-небудь, намагання з усього мати користь.

УТИЛІТÁРНО. Присл. до **утилітáрний**.

УТИЛІТÁРНО-ПРАГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має суто практичну, прагматичну спрямованість.

УТИ́ЛЬ, -ю, *ч.* Непридатні для вжитку речі, що їх можна використати як сировину (металевий брухт, ганчір'я, папір і т. ін.).

УТИЛЬБÁЗА, -и, *ж.* База для приймання, сортування, складування та реалізації замовникам утилю, вторинної сировини.

УТИЛЬГУ́МА, -и, *ж.* Відпрацьовані, зношені гумові вироби, придатні для поновлення або переробки.

УТИЛЬЗАВÓД, -у, *ч.* Завод, який переробляє утильсировину.

УТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ути́ль**. *Утильне залізо.* // Признач. для переробки утилю. *Утильний цех.* 2. Стос. до утилю.

УТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто збирає утиль.

УТИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **ути́льник**.

УТИЛЬСИРОВИНÁ, -и́, *ж.* Те саме, що **ути́ль**.

УТИЛЬСИРОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **утильсировинá**.

УТИЛЬЦÉХ, -у, *ч.* Цех для переробки утилю, вторинної сировини.

УТИ́Н, -у, *ч., мед., діал.* Ампутація.

УТИНÁННЯ (ВТИНÁННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утинáти**.

УТИНÁТИ (ВТИНÁТИ), -áю, -áєш, *недок.*, **УТНУ́ТИ (ВТНУ́ТИ)** *і* **УТЯ́ТИ (ВТЯ́ТИ)**, утнý, утнéш, *док., перех. і без додатка.* 1. Відрізувати, відсікати, відрубувати що-небудь гострим знаряддям. 2. *тільки док.* Ударити, врубати, врізати чим-небудь гострим. 3. *тільки док.* Відрізати, відсікти, відрубати з метою зробити що-небудь. 4. *тільки док., розм.* Майстерно зробити що-небудь. // Виконати велику роботу. // Бути спроможним зробити щось. // Заспівати, заграти і т. ін. енергійно, старанно. // *перев. зі сл.* **штука, весілля**. Зробити щось несподіване, незвичайне. 5. *тільки док., розм.* Зрозуміти що-небудь.

УТИ́НОК (ВТИ́НОК), -нка, *ч.* 1. Що-небудь обрубане, обрізане, вкорочене. 2. *діал.* Обріз (*див.* **обрі́з**[2]).

УТИРÁЛО, -а, *с., зах.* Рушник.

УТИРÁЛЬНИЙ (ВТИРÁЛЬНИЙ), -а, -е. Який використовується (призначений) для утирання (втирання).

УТИРÁННЯ[1] **(ВТИРÁННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **утирáти**[1].

УТИРÁННЯ[2] *див.* **втирáння**.

УТИРÁТИ[1] **(ВТИРÁТИ)**, -áю, -áєш, *недок.*, **УТÉРТИ (ВТÉРТИ)**, утрý, утрéш, *док., перех.* 1. Витираючи, знімати, видаляти (сльози, піт і т. ін.). 2. Робити що-небудь (звичайно обличчя, ніс, губи і т. ін.) сухим або чистим, стираючи щось із нього. *Утерти носа.* 3. Тручи, подрібнювати або розм'якшувати що-небудь. // Перемішувати, розтирати тісто. 4. В'їжджувати, робити рівним (дорогу, шлях). 5. *розм.* Випивати, з'їдати велику кількість чого-небудь.

УТИРÁТИ[2] *див.* **втирáти**[1].

УТИРÁТИСЯ[1] **(ВТИРÁТИСЯ)**, -áюся, -áєшся, *недок.*, **УТÉРТИСЯ (ВТÉРТИСЯ)**, утрýся, утрéшся, *док.* 1. Утирати своє обличчя, тіло. 2. Виїжджуватися, робитися рівним (про дорогу, шлях). 3. *тільки недок.* Пас. до **утирáти**[1] 1 – 4.

УТИРÁТИСЯ[2] *див.* **втирáтися**[1].

УТИРÁЧ, -á, *ч., діал.* Рушник.

УТИ́РИТИ[1] **(ВТИ́РИТИ)**, -рю, -риш, *док., перех., розм.* З силою кинути в щось. ** **Ути́рити óчі** *в кого – що* – втупити очі.

УТИ́РИТИ[2] **(ВТИ́РИТИ)**, -рю, -риш, *док., перех., фам.* Украсти.

УТИ́РИТИСЯ (ВТИ́РИТИСЯ), -рюся, -ришся, *док., фам.* Увійти куди-небудь із шумом чи без дозволу, нахабно.

У́ТИРКА, -и, *ж., текст., зах.* Клейстер для змащування ниток основи.

У́ТИСК, -у, *ч.* Насильне, несправедливе обмежування чиїх-небудь прав та дій.

УТИСКÁННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **утискáти**[1].

УТИСКÁННЯ[2] *див.* **втискáння**.

УТИСКÁТИ[1] *див.* **ути́скувати**[1].

УТИСКÁТИ[2] *див.* **втискáти**[1].

УТИСКÁТИСЯ[1] *див.* **ути́скуватися**[1].

УТИСКÁТИСЯ[2] *див.* **втискáтися**.

УТИ́СКУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ути́скувати**[1].

УТИ́СКУВАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **ути́скувати**[1].

УТИ́СКУВАННЯ[2] *див.* **вти́скування**.

УТИ́СКУВАТИ[1], -ую, -уєш *і* **УТИСКÁТИ**, -áю, -áєш, *недок.*, **УТИ́СНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* утúснув, -нула, -нуло *і* утúс, -ла, -ло; *док., перех.* Піддавати утиску.

УТИ́СКУВАТИ[2] *див.* **втискáти**[1].

УТИ́СКУВАТИСЯ[1], -уюся, -уєшся *і* **УТИСКÁТИСЯ**, -áюся, -áєшся, *недок.* Пас. до **ути́скувати**[1].

УТИ́СКУВАТИСЯ[2] *див.* **втискáтися**.

УТИ́СКУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто утискує (*див.* **ути́скувати**[1]) кого-небудь.

УТИ́СКУВАЧКА, -и. Жін. до **ути́скувач**.

УТИ́СНЕНИЙ[1], **УТИ́СНУТИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ути́снути**[1]. // *у знач. ім.* **ути́снені**, -них, *мн.* (*одн.* **ути́снений**, -ного, *ч.*). Ті, кого утискують.

УТИ́СНЕНИЙ[2] *див.* **вти́снений**.

УТИ́СНЕННЯ *див.* **вти́снення**.

УТИ́СНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ути́скувач**.

УТИ́СНИЦЯ, -і. Жін. до **ути́сник**.

УТИ́СНУТИ[1] *див.* **ути́скувати**[1].

УТИ́СНУТИ[2] *див.* **втискáти**[1].

УТИ́СНУТИЙ[1] *див.* **ути́снений**[1].

УТИ́СНУТИЙ[2] *див.* **вти́снений**.

УТИ́СНУТИСЯ *див.* **втискáтися**.

УТИХÁТИ (ВТИХÁТИ), -áю, -áєш, *недок.*, **УТИ́ХНУТИ (ВТИ́ХНУТИ)**, -ну, -неш; *мин. ч.* утúхнув, -нула, -нуло *і* утúх, -ла, -ло; *док.* 1. Переставати говорити, співати і т. ін.; замовкати. // Ставати спокійним, без звуків, шуму. 2. Ставати тихим, тихшим; переставати звучати, лунати (про звук, шум і т. ін.). 3. Ставати слабшим, ущухати (про явище природи). // Зменшуватися в силі вияву; переставати відбуватися, припинятися. // Ставати менш відчутним (про біль), угамовуватися (про почуття).

УТИ́ХЛИЙ (ВТИ́ХЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ути́хнути**.

УТИ́ХНУТИ *див.* **утихáти**.

УТИХОМИ́РЕНИЙ (ВТИХОМИ́РЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утихоми́рити**.

УТИХОМИ́РЕНІСТЬ (ВТИХОМИ́РЕНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан спокою, умиротворення.

УТИХОМИ́РЕННЯ (ВТИХОМИ́РЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утихоми́рити** і стан за знач. **утихоми́ритися**.

УТИХОМИ́РИТИ *див.* **утихоми́рювати**.

УТИХОМИ́РИТИСЯ *див.* **утихоми́рюватися**.

УТИХОМИ́РНИК, -а, *ч.* Той, хто утихомирює кого-, що-небудь. // *ірон.*

УТИХОМИ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **утихоми́рник**.

УТИХОМИ́РЮВАННЯ (ВТИХОМИ́РЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утихоми́рювати**.

УТИХОМИ́РЮВАТИ (ВТИХОМИ́РЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УТИХОМИ́РИТИ (ВТИХОМИ́РИТИ)**, -рю, -риш, *док., перех.* 1. Заспокоюючи, умовляючи кого-небудь, припиняти бурхливий вияв якихось почуттів. // Впливаючи певним чином, примушувати кого-небудь припинити якісь дії, намагатися створити мирний настрій, привести в спокійний стан. // *ірон.* Силою припиняти вияв незадоволення кого-, чого-небудь. 2. Послаблювати, усувати що-небудь; впливати заспокійливо, угамовувати. // Робити спокійним (серце, нерви, душу).

УТИХОМИ́РЮВАТИСЯ (ВТИХОМИ́РЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, **УТИХОМИ́РИТИСЯ (ВТИХОМИ́РИТИСЯ)**, -рюся, -ришся, *док.* 1. Ставати спокійним, заспокоюватися, припиняти бурхливий вияв якихось почуттів. // Припиняти якісь свої дії, ставати мирно настроєним. // Припинятися, затихати (про бійку, бій, воєнні дії і т. ін.). 2. Ставати слабшим, ущухати (про явище природи). // *безос.* // Ставати спокійним (про серце, нерви, душу).

УТИХОМИ́РЮВАЧ (ВТИХОМИ́РЮВАЧ), -а, *ч.* Той, хто утихомирює кого-, що-небудь.

УТИХОМИ́РЮВАЧКА (ВТИХОМИ́РЮВАЧКА), -и. Жін. до **утихоми́рювач**.

УТИШÁТИ *див.* **ути́шувати**.

УТИШÁТИСЯ *див.* **ути́шуватися**.

УТИ́ШИТИ *див.* **ути́шувати**.

УТИ́ШИТИСЯ *див.* **ути́шуватися**.

УТИ́ШУВАТИ (ВТИ́ШУВАТИ), -ую, -уєш *і* **УТИШÁТИ (ВТИШÁТИ)**, -áю, -áєш, *недок.*, **УТИ́ШИТИ (ВТИ́ШИТИ)**, -шу, -шиш, *док., перех.* 1. Впливати на кого-небудь якимсь чином (умовляти, робити жест і т. ін.), закликаючи поводити себе тихше, спокійніше. 2. Робити менш відчутним (біль, переживання, хвилювання і т. ін.). *Утишити серце.* 3. Угамовувати, зменшувати (голод, спрагу).

УТИ́ШУВАТИСЯ (ВТИ́ШУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся *і* **УТИШÁТИСЯ (ВТИШÁТИСЯ)**, -áюся, -áєшся, *недок.*, **УТИ́ШИТИСЯ (ВТИ́ШИТИСЯ)**, -шуся, -шишся, *док.* 1. Ставати спокійнішим, поводити себе тихше, спокійніше. 2. Ставати слабшим, переставати звучати, лунати. 3. Зменшуватися в силі вияву; переставати відбуватися; припинятися.

УТІ́К[1], **УТÓК**, утóку, *ч., спец.* Поперечні нитки тканини, які переплітаються з поздовжніми (основою).

УТІ́К[2], утéку, *ч.* 1. *заст.* Утеча. 2. *зах.* Сукровиця.

УТІКÁННЯ (ВТІКÁННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утікáти**[1].

УТІКÁТИ[1] **(ВТІКÁТИ)**, -áю, -áєш, *недок.*, **УТЕКТИ́ (ВТЕКТИ́)**, утечý, утечéш; *мин. ч.* утíк, утеклá, утеклó; *док.* 1. Швидко відходити, відбігати, намагаючись уникнути якоїсь небезпеки, врятуватися від переслідування і т. ін. 2. Поспішно відступати. // Рятуватися втечею, відчуваючи страх перед кимсь, чимсь. 3. Самовільно, потай іти, від'їжджати і т. ін. звідкись кудись, до когось; здійснювати втечу з тюрми, каторги, з-під варти і т. ін. // Залишати своє місцеперебування, направлятися кудись і т. ін. через певні обставини. // *перен., розм.* Збігати

(про страву). 4. *перен.* Швидко переміщаючись, віддалятися. // Зникати. 5. *від кого – чого, заст. чого, перен.* Позбавлятися кого-, чого-небудь неприємного, небажаного, уникати чогось. 6. *тільки док., перен., розм.* Десь подітися, пропасти. 7. Припиняти своє спільне життя з ким-небудь, покидати своє подружжя. 8. *тільки док., рідко.* Спливти (про воду).

УТІКА́ТИ[2], -а́є, *недок.* Те саме, що **впада́ти**[1] 1.

УТІКА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **утіка́ч** і **утіка́чка**.

УТІКА́Ч (ВТІКА́Ч), -а́, *ч.* Той, хто втікає, втік звідкись.

УТІКАЧІ́В (ВТІКАЧІ́В), -чева, -чеве. Належний (властивий) утікачеві.

УТІКА́ЧКА (ВТІКА́ЧКА), -и. *Жін.* до **утіка́ч**.

УТІКА́ЧЧИН (ВТІКА́ЧЧИН), -а, -е. Належний (властивий) утікачці.

УТІ́КИ (ВТІ́КИ), -ів, *мн., заст.* Утеча.

УТІ́ЛЕНИЙ, УТІ́ЛЕННЯ, УТІ́ЛИТИ, УТІ́ЛИТИСЯ, УТІЛЮВА́НИЙ, УТІЛЮВА́ННЯ, УТІЛЮВА́ТИ, УТІЛЮВА́Ч, УТІ́М *див.* **вті́лений, вті́лення** і т. д.

УТІ́РНИК *див.* **уто́рник**.

УТІ́ХА (ВТІ́ХА), -и, *ж.* 1. Почуття радості, задоволення, викликане ким-, чим-небудь. 2. Той (те), хто (що) викликає в комусь таке почуття. 3. Забава, розвага. // Радість, насолода. 4. Те, що заспокоює кого-небудь, полегшує горе, сум, неспокій, хвилювання і т. ін. 5. *рідко.* Те саме, що **утіша́ння**.

УТІ́ХОНЬКА (ВТІ́ХОНЬКА), -и, *ж.* Пестл. до **утіха**.

УТІША́ННЯ (ВТІША́ННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **утіша́ти**. 2. *рідко.* Забава, розвага.

УТІША́ТИ (ВТІША́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УТІ́ШИТИ (ВТІ́ШИТИ)**, -шу, -шиш, *док., перех.* 1. Приносити втіху кому-небудь, робити когось радісним, задоволеним. // Розважати, веселити. *Утішати око.* 2. Умовляючи, допомагати кому-небудь позбутися суму, неспокою, хвилювання і т. ін.

УТІША́ТИСЯ (ВТІША́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УТІ́ШИТИСЯ (ВТІ́ШИТИСЯ)**, -шуся, -шишся, *док., ким, чим, без додатка і заст. на кого – що.* 1. Відчувати втіху, ставати радісним, задоволеним. // *рідко.* Виявляти, висловлювати радість, задоволення. // Розважатися, веселитися. 2. Переставати відчувати сум, неспокій, хвилювання і т. ін.

УТІ́ШЕНИЙ (ВТІ́ШЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уті́шити**. // **уті́шено (вті́шено)**, *безос. присудк. сл.*

УТІ́ШИТИ *див.* **утіша́ти**.

УТІ́ШИТИСЯ *див.* **утіша́тися**.

УТІ́ШКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **утіха**.

УТІ́ШЛИВИЙ (ВТІ́ШЛИВИЙ), -а, -е. 1. Який виражає радість, задоволення. 2. Те саме, що **уті́шний** 1.

УТІ́ШЛИВІСТЬ (ВТІ́ШЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Абстр. ім. до **уті́шливий**.

УТІ́ШЛИВО (ВТІ́ШЛИВО). Присл. до **уті́шливий**.

УТІ́ШНЕНЬКИЙ (ВТІ́ШНЕНЬКИЙ), -а, -е. Пестл. до **уті́шний**.

УТІ́ШНИЙ (ВТІ́ШНИЙ), -а, -е. 1. Який сприяє заспокоєнню, приносить полегшення. 2. Який приносить втіху, радість, здатний розважити, розвеселити. 3. Який виражає радість, задоволення.

УТІ́ШНИК (ВТІ́ШНИК), -а, *ч.* Той (те), хто (що) утішає, заспокоює.

УТІ́ШНИЦЯ (ВТІ́ШНИЦЯ), -і. *Жін.* до **уті́шник**.

УТІ́ШНІСТЬ (ВТІ́ШНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уті́шний**.

УТІ́ШНО (ВТІ́ШНО). Присл. до **уті́шний**. // *у знач. присудк. сл., кому.* Про почуття заспокоєння, задоволення, радості, яке когось охоплює.

УТКА́ЛІ, *невідм., ч.* Те саме, що **о́рія**.

УТКА́НИЙ (ВТКА́НИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утка́ти**[1]. // **у́ткано (втка́но)**, *безос. присудк. сл.*

УТКА́ТИ[1] **(ВТКА́ТИ)**, утчу́, утче́ш, *док., перех., розм.* Виготовити способом ткання (килим, тканину і т. ін.). // Покрити візерунком під час ткання.

УТКА́ТИ[2] *див.* **втка́ти**[1].

УТКНУ́ТИ *див.* **втика́ти**[1].

УТКНУ́ТИЙ *див.* **вткну́тий**.

УТКНУ́ТИСЯ *див.* **втика́тися**[1].

У́ТЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **ве́тлий**.

У́ТЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **у́тлий**.

УТЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи утлий.

УТЛУМА́ЧИТИ, УТЛУМА́ЧУВАТИ *див.* **втлума́чувати, втлума́чувати**.

УТНУ́ТИ *див.* **утина́ти**.

УТОВКМА́ЧЕНИЙ, УТОВКМА́ЧИТИ, УТОВКМА́ЧУВАННЯ, УТОВКМА́ЧУВАТИ *див.* **втовкма́чений, втовкма́чити, втовкма́чування, втовкма́чувати**.

УТОВКТИ́[1] **(ВТОВКТИ́)**, -вчу́, -вче́ш, *док., перех.* Потовкти належною мірою.

УТОВКТИ́[2] *див.* **втовкти́**[1].

УТОВКТИ́СЯ (ВТОВКТИ́СЯ), -вче́ться, *док.* Потовктися належною мірою.

УТО́ВПИТИСЯ *див.* **вто́впитися**.

УТО́ВШКИ (ВТО́ВШКИ), *присл., розм.* Те саме, що **завто́вшки**.

УТО́К *див.* **уті́к**[1].

УТОКМА́ЧИТИ *див.* **втовкма́чувати**.

УТОКМА́ЧУВАННЯ *див.* **втокма́чування**.

УТОКМА́ЧУВАТИ *див.* **втовкма́чувати**.

УТОКМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш, *док., перех., діал.* 1. Влаштувати, прилаштувати (у 4 знач.). 2. Спрямувати. *Утокмити очі.*

УТОКМИ́ТИСЯ, -млю́ся, -ми́шся, *док., діал.* Влаштуватися.

УТО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **уті́к**[1], **уто́к**.

УТОЛО́КА, -и, *ж.* Витолочене місце, де було парування вовків.

УТОЛО́ЧЕНИЙ (ВТОЛО́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утолочи́ти**. // **утоло́чено (втоло́чено)**, *безос. присудк. сл.*

УТОЛОЧИ́ТИ *див.* **утоло́чувати**.

УТОЛО́ЧУВАННЯ (ВТОЛО́ЧУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утоло́чувати (втоло́чувати)**.

УТОЛО́ЧУВАТИ (ВТОЛО́ЧУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УТОЛОЧИ́ТИ (ВТОЛОЧИ́ТИ)**, -очу́, -о́чиш, *док., перех.* 1. Те саме, що **витоло́чувати**. 2. Тиснучи, вдаряючи, ущільнювати яку-небудь масу; вирівнювати, утоптувати якусь поверхню.

УТО́МА (ВТО́МА), -и, *ж.* 1. Послаблення сил, викликане напруженою фізичною або розумовою працею, тривалим рухом і т. ін. 2. *мет.* Те саме, що **уто́мленість**.

УТОМИ́ТИ *див.* **уто́млювати**.

УТОМИ́ТИСЯ *див.* **уто́млюватися**.

УТО́МЛЕНИЙ (ВТО́МЛЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утоми́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який утомився, відчуває втому, пройнятий утомою. // Який виражає втому.

УТО́МЛЕНІСТЬ (ВТО́МЛЕНІСТЬ), -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **уто́млений** 2. 2. *мет.* Зменшення міцності металу, раптове його руйнування після багаторазової дії змінних навантажень.

УТО́МЛЕНО (ВТО́МЛЕНО). Присл. до **уто́млений** 2.

УТО́МЛИВИЙ (ВТО́МЛИВИЙ), -а, -е. 1. Який утомлює. 2. *рідко.* Який швидко втомлюється.

УТО́МЛИВІСТЬ (ВТО́МЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. **уто́мливий**.

УТО́МЛЮВАНІСТЬ (ВТО́МЛЮВАНІСТЬ), -ності, *ж.* 1. Здатність утомлюватися. 2. *мет.* Здатність переходити в стан утомленості (*див.* **уто́мленість** 2). *Утомлюваність деталей.*

УТО́МЛЮВАННЯ (ВТО́МЛЮВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уто́млювати**.

УТО́МЛЮВАТИ (ВТО́МЛЮВАТИ), -юю, -юєш *і рідко* **УТОМЛЯ́ТИ (ВТОМЛЯ́ТИ)**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УТОМИ́ТИ (ВТОМИ́ТИ)**, -омлю́, -о́миш, *док., перех.* Доводити до втоми, знесилювати кого-, що-небудь; стомлювати. // Викликати почуття невдоволення, досади; набридати.

УТО́МЛЮВАТИСЯ (ВТО́МЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся *і рідко* **УТОМЛЯ́ТИСЯ (ВТОМЛЯ́ТИСЯ)**, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УТОМИ́ТИСЯ (ВТОМИ́ТИСЯ)**, -омлю́ся, -о́мишся, *док., без додатка, чим, від чого або з інфін.* Доходити до втоми, знесилюватися; стомлюватися.

УТОМЛЯ́ТИ *див.* **уто́млювати**.

УТОМЛЯ́ТИСЯ *див.* **уто́млюватися**.

УТО́МНИЙ (ВТО́МНИЙ), -а, -е. 1. Те саме, що **уто́мливий** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **уто́млений** 2.

УТО́МНІСТЬ (ВТО́МНІСТЬ), -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **утомний** 1. 2. Стан за знач. **уто́мний** 2.

УТО́МНО (ВТО́МНО). 1. Присл. до **уто́мний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Про відчуття утоми ким-небудь.

УТОНУ́ТИ, УТОПА́ТИ, УТОПА́ЮЧИЙ, УТОПИ́ТИ, УТОПИ́ТИСЯ *див.* **втону́ти, втопа́ти** і т. д.

УТОПІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Абстр. ім. за знач. **утопі́чний**. 2. Теорії, погляди утопістів.

УТОПІ́СТ, -а, *ч.* 1. Автор якої-небудь утопії (у 1 знач.); послідовник утопічного соціалізму. 2. Той, хто захоплюється утопіями (у 2 знач.); мрійник, фантазер.

УТОПІ́СТКА, -и. *Жін.* до **утопі́ст**.

УТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який ґрунтується на утопії (у 1 знач.); ненауковий. 2. Те, що є утопією (у 2 знач.); нездійсненний, нереальний. 3. Те, що є утопією (у 3 знач.). ** **Утопі́чний соціалі́зм** – вчення про суспільний лад, який ґрунтується на соціальній рівності, відсутності експлуатації.

УТОПІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **утопі́чний**.

УТО́ПІЯ, -ї, *ж.* 1. Учення про соціальну перебудову, про ідеальний суспільний лад, яке не ґрунтується на науковому розумінні об'єктивних закономірностей суспільного розвитку. 2. Фантазія, нездійсненна мрія. 3. Літературний твір, в якому зображується ідеальний суспільний лад майбутнього.

УТО́ПЛЕНИЙ, УТО́ПЛЕНИК, УТО́ПЛЕНИЦЯ, УТО́ПЛЕННЯ, УТО́ПЛЮВАТИ *див.* **вто́плений, вто́пленик** і т. д.

УТО́ПТАНИЙ[1] **(ВТО́ПТАНИЙ)**, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утопта́ти**[1]. // **уто́птано**, *безос. присудк. сл.* ** **уто́птаний шлях** – легкий, звичний життєвий шлях. 2. *у знач. прикм., перен., рідко.* Те саме, що **нато́птаний** 2.

УТО́ПТАНИЙ[2] *див.* **вто́птаний**[1].

УТО́ПТАНІСТЬ (ВТО́ПТАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уто́птаний (вто́птаний)**.

УТОПТА́ТИ[1] *див.* **уто́птувати**[1].

УТОПТА́ТИ[2] *див.* **вто́птувати**[1].

УТО́ПТУВАННЯ[1] **(ВТО́ПТУВАННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **уто́птувати**[1].

УТО́ПТУВАННЯ[2] *див.* **вто́птування**[1].

УТО́ПТУВАТИ[1] **(ВТО́ПТУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УТОПТА́ТИ (ВТОПТА́ТИ)**, -опчу́, -о́пчеш, *док., перех.* 1. Ущільнювати яку-небудь масу, вирівнювати якусь поверхню, топчучи ногами. 2. *рідко.* Щільно заповнювати, набивати щось; натоптувати. 3. *тільки док.* Прокласти стежку, дорогу і т. ін., часто ходячи по тому самому місцю.

УТО́ПТУВАТИ[2] *див.* **вто́птувати**[1].

УТО́ПТУВАТИСЯ[1] **(ВТО́ПТУВАТИСЯ)**, -ується, *недок.* Пас. до **уто́птувати**[1].

УТО́ПТУВАТИСЯ[2] *див.* **вто́птуватися**[1].

УТО́Р *див.* **уто́ри**.

УТО́РГАТИ, -аю, -аєш, *док., зах.* Здобути великою, тяжкою, виснажливою працею.

УТОРГО́ВАНИЙ (ВТОРГО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уторгува́ти**. // **уторго́вано (вторго́вано)**, *безос. присудк. сл.*

УТОРГО́ВУВАТИ (ВТОРГО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УТОРГУВА́ТИ (ВТОРГУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Торгуючи, одержувати якусь кількість грошей.

УТОРГО́ВУВАТИСЯ (ВТОРГО́ВУВАТИСЯ), -ується, *недок.* Пас. до **уторго́вувати**.

УТОРГУВА́ТИ *див.* **уторго́вувати**.

УТО́РИ (ВТО́РИ), -ів, *мн.* (*одн.* **уто́р**, -а, *ч.*), *спец.* Пази на краю бочки, діжки, барила, в які вставляють дно. // Крайня частина клепок бочки, діжки, барила, в якій прорізано такий паз. ** **Слабі́й на уто́ри** – невитриманий, неврівноважений (про людину). **Слабка на уто́ри** – про поступливу стосовно сексу жінку.

УТО́РИЦЕЮ, *присл., діал.* Удвічі більше. *Повернути уторицею.*

УТОРІ́К *див.* **вторі́к**.

УТО́РНИК, УТІ́РНИК, -а, *ч., спец.* Бондарський інструмент для вирізування уторів.

УТОРО́ВАНИЙ (ВТОРО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уторува́ти**. // **уторо́вано (второ́вано)**, *безос. присудк. сл.*

УТОРО́ВАНІСТЬ (ВТОРО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **уторо́ваний (второ́ваний)**.

УТОРО́ВУВАННЯ (ВТОРО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уторо́вувати**.

УТОРО́ВУВАТИ (ВТОРО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УТОРУВА́ТИ (ВТОРУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Прокладати, утворювати (шлях, дорогу, стежку і т. ін.), часто ходячи, їздячи. 2. Часто їздячи, ходячи, робити рівним, гладким (шлях, дорогу, стежку і т. ін.). // *перев. зі сл.* ш л я х, *перен.* Робити легким, звичним, створювати сприятливі умови.

УТОРО́ВУВАТИСЯ (ВТОРО́ВУВАТИСЯ), -ується, *недок.* 1. Утворюватися від частої їзди, частого ходіння (про шлях, дорогу, стежку і т. ін.). 2. Пас. до **уторо́вувати**.

УТОРО́ПАТИ (ВТОРО́ПАТИ), -аю, -аєш, *док., перех., без додатка і з спол.* що, *розм.* 1. Сприйняти розумом, зрозуміти. // Сприйняти зміст чого-небудь сказаного, написаного і т. ін. 2. Спостерігаючи за ким-, чим-небудь, враховуючи певні ознаки і т. ін., здогадатися про щось.

УТОРО́ПИТИ (ВТОРО́ПИТИ), -плю, -пиш; *мн.* уторо́плять; *док., діал.* Втупити.

УТОРОЧИ́ТИ (ВТОРОЧИ́ТИ), -очу́, -о́чиш, *док., перех.* 1. *заст.* Обшити торочками. 2. Ув'язати, припасувати в тороки (у 1 знач.).

УТОРУВА́ННЯ (ВТОРУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **уторува́ти**.

УТОРУВА́ТИ *див.* **уторо́вувати**.

УТОТО́ЖНЕННЯ, -я, *с.* 1. Ідентифікація. 2. У базах даних – прив'язування довільних ідентифікаторів до елементів бази даних, що виконується за певних правил.

УТОТО́ЖНИТИ, -ню, -ниш, *док.* Здійснити утотожнення.

УТО́ЧЕНИЙ *див.* **вто́чений**.

УТОЧИ́ТИ *див.* **вто́чувати**.

УТО́ЧНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уточни́ти**. // **уто́чнено**, *безос. присудк. сл.*

УТО́ЧНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **уточни́ти**. 2. Поправка, пояснення, доповнення, внесені з метою надання більшої точності чому-небудь.

УТО́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до утоку.

УТОЧНИ́ТИ *див.* **уто́чнювати**.

УТОЧНИ́ТИСЯ *див.* **уто́чнюватися**.

УТО́ЧНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до уточнювання.

УТО́ЧНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уто́чнювати**.

УТО́ЧНЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **УТОЧНЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УТОЧНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.* 1. *перех.* Робити точнішим, надавати більшої точності чому-небудь. // Зіставляючи з чимсь, перевіряти точність чого-небудь, відповідність чомусь і т. ін.; установлювати, з'ясовувати що-небудь з більшою точністю. 2. *неперех.* Виправляти, пояснювати або доповнювати сказане, називати з більшою точністю.

УТО́ЧНЮВАТИСЯ, -юється *і* **УТОЧНЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.*, **УТОЧНИ́ТИСЯ**, -и́ться, *док.* 1. Ставати точнішим, набувати більшої точності. 2. *тільки недок.* Пас. до **уто́чнювати, уточни́ти**.

УТО́ЧНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **уто́чнювати**.

УТОЧНЯ́ТИ *див.* **уто́чнювати**.

УТОЧНЯ́ТИСЯ *див.* **уто́чнюватися**.

УТО́ЧУВАННЯ *див.* **вто́чування**.

УТО́ЧУВАТИ *див.* **вто́чувати**.

УТРАДИЦІ́ЙНИТИСЯ, -иться, *док.* Стати традицією.

УТРАКВІ́СТ, -а, *ч.* Представник правого – поміркованого крила гуситського руху в Чехії у 15 ст.

УТРАКВІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **утраквістський**.

УТРАКВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **утраквіст**.

УТРАКТУВА́ТИ (ВТРАКТУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, *док., перех., діал.* Добре почастувати; досхочу нагодувати, напоїти.

УТРАМБО́ВАНИЙ (ВТРАМБО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утрамбува́ти**. // **утрамбо́вано (втрамбо́вано)**, *безос. присудк. сл.*

УТРАМБО́ВАНІСТЬ (ВТРАМБО́ВАНІСТЬ), -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **утрамбо́ваний (втрамбо́ваний)**.

УТРАМБО́ВУВАЛЬНИЙ (ВТРАМБО́ВУВАЛЬНИЙ), -а, -е. Те саме, що **трамбува́льний**.

УТРАМБО́ВУВАННЯ (ВТРАМБО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утрамбо́вувати**.

УТРАМБО́ВУВАТИ (ВТРАМБО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УТРАМБУВА́ТИ (ВТРАМБУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* Натискуючи зверху, ударяючи, ущільнювати, робити твердою, вирівнювати яку-небудь масу, поверхню і т. ін. (іноді укріплюючи додаванням чогось). // Робити твердим, рівним (дорогу, вулицю і т. ін.), часто проїжджаючи, проходячи.

УТРАМБО́ВУВАТИСЯ (ВТРАМБО́ВУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **УТРАМБУВА́ТИСЯ (ВТРАМБУВА́ТИСЯ)**, -у́ється, *док.* 1. Ущільнюватися, твердішати, вирівнюватися від натискування, ударяння. 2. Пас. до **утрамбо́вувати**.

УТРАМБУВА́ННЯ (ВТРАМБУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утрамбува́ти**.

УТРАМБУВА́ТИ *див.* **утрамбо́вувати**.

УТРАМБУВА́ТИСЯ *див.* **утрамбо́вуватися**.

УТРА́ПИТИ *див.* **утрапля́ти**.

УТРА́ПИТИСЯ (ВТРА́ПИТИСЯ), -иться, *док.*, *розм.* Статися, здійснитися.

УТРАПЛЯ́ТИ (ВТРАПЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УТРА́ПИТИ (ВТРА́ПИТИ)**, -плю, -пиш; *мн.* утра́п-лять; *док.* 1. Знаходячи правильний шлях, опинятися там, де потрібно. 2. *тільки док.*, *перев. з інфін.*, *розм.* Змогти, зуміти зробити що-небудь так, як треба; знати, як учинити.

УТРА́ТА (ВТРА́ТА), -и, *ж.* 1. Дія, внаслідок якої хтось лишається без кого-, чого-небудь, втрачає когось, щось. // Чия-небудь смерть, загибель, яка є відчутною, болючою для когось. 2. Той (те), хто (що) втрачений (втрачене); що-небудь загублене, вкрадене, розбите і т. ін. // *перев. у мн.* Кількість живої сили, яка вибула з ладу під час бою, війни, а також втрачені військова техніка, допоміжні засоби і т. ін. 3. Що-небудь утрачене, загублене, украдене, розбите. // Зменшення кількості чого-небудь.** **втра́та то́чності**: в обчислювальних системах – зменшення числа значущих розрядів в процесі віднімання близьких за величиною чисел. 4. Марне, без користі витрачання чого-небудь. 5. *мн.* Гроші, кошти, витрачені на що-небудь. // Кількість чого-небудь, не використаного за призначенням, марно витраченого, незбереженого і т. ін. // Збитки.

УТРА́ТИТИ *див.* **утрача́ти**.

УТРА́ТИТИСЯ *див.* **утрача́тися**.

УТРА́ТНИЙ (ВТРА́ТНИЙ), -а, -е. 1. *розм.* Який зазнав, зазнає матеріальних втрат. 2. Який завдав, завдає матеріальних втрат; невигідний; прот. п р и б у т к о в и й.

УТРА́ТНІСТЬ (ВТРА́ТНІСТЬ), -ності, *ж.* Абстр. ім. до **утра́тний (втра́тний)**.

УТРА́ТНО (ВТРА́ТНО). Присл. до **утра́тний** 2.

УТРАЧА́ТИ (ВТРАЧА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УТРА́ТИТИ (ВТРА́ТИТИ)**, -а́чу, -а́тиш, *док.*, *перех.* 1. Залишатися без когось, чогось (унаслідок різних причин). // Губити кого-, що-небудь. 2. Залишатися без кого-небудь унаслідок його смерті, загибелі. // Залишатися без кого-, чого-небудь під час бою, війни. // Залишатися без кого-небудь через розходження в поглядах, сварку і т. ін. 3. Частково або повністю позбуватися яких-небудь своїх якостей, особливостей і т. ін. *Втрачати спокій.* 4. Марнувати, гаяти, проводити без користі (час).

УТРАЧА́ТИСЯ (ВТРАЧА́ТИСЯ), -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УТРА́ТИТИСЯ (ВТРА́ТИТИСЯ)**, -а́чуся, -а́тишся, *док.* 1. Губитися, пропадати, зникати. 2. Витрачати багато грошей, коштів; робити зайві витрати.

УТРАЧА́ЮЧИЙ (ВТРАЧА́ЮЧИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **утрача́ти (втрача́ти)**.

УТРА́ЧЕНИЙ (ВТРА́ЧЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утра́тити**. // **утра́чено (втра́чено)**, *безос. присудк. сл.*

У́ТРЕНЯ, -і, *ж.* Церковна служба, що правиться рано-вранці; заутреня.

УТРЕ́ТЄ *див.* **втре́тє**.

УТРИ́ДЕШЕВА (ВТРИ́ДЕШЕВА), *присл.* Утричі дешевше, ніж звичайно; дуже дешево.

УТРИ́ДОРОГА *див.* **втри́дорога**.

УТРИ́КОНЬ (ВТРИ́КОНЬ), *присл.*, *розм.* Трьома кіньми.

УТРИ́МАНЕЦЬ, -нця, *ч.* Людина, яка перебуває на чиєму-небудь утриманні (*див.* **утри́мання**² 1).

УТРИ́МАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утри́мати**.

УТРИ́МАНКА, -и. Жін. до **утри́манець**.

УТРИ́МАННЯ¹ **(ВТРИ́МАННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **утри́мати**¹.

УТРИ́МАННЯ², -я, *с.* 1. Те саме, що **утри́мування**². ** **Бу́ти на утри́манні** *в кого, чиєму* – мати засоби для існування, живучи, харчуючись у кого-небудь. 2. *заст.*, *спец.* Кошти та інші засоби, що видаються комусь для забезпечення його існування; взагалі плата за службу, роботу.

УТРИ́МАНСТВО, -а, *с.* 1. Перебування на утриманні (*див.* **утри́мання**²). 2. Споживацькі настрої, прагнення жити на всьому готовому, за рахунок чужої праці.

УТРИ́МАНСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **утри́манство** 1. 2. Власт. тому, хто прагне жити на всьому готовому, за рахунок чужої праці.

УТРИ́МАТИ *див.* **утри́мувати**¹.

УТРИ́МАТИСЯ *див.* **утри́муватися**¹.

УТРИ́МНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для утримування чого- або кого-небудь. 2. Якого утримують.

УТРИ́МУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до утримування.

УТРИ́МУВАННЯ¹ **(ВТРИ́МУВАННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **утри́мувати** 1.

УТРИ́МУВАННЯ², -я, *с.* Дія за знач. **утри́мувати**².

УТРИ́МУВАТИ¹ **(ВТРИ́МУВАТИ)**, -ую, -уєш, *недок.*, **УТРИ́МАТИ (ВТРИ́МАТИ)**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* 1. Держати, тримати кого-, що-небудь, не даючи упасти. *Утримувати рівновагу.* 2. Перешкоджати чиємусь рухові, уповільнювати, гальмувати просування кого-, чого-небудь або зупиняти зовсім. // Тримаючи, притримуючи кого-небудь, перешкоджати щось зробити. // Стримувати кого-небудь від якихось дій, вчинків. 3. Просити або змушувати кого-небудь залишатися де-небудь; не відпускати. 4. Не віддавати ворогові якоїсь позиції, якогось рубежу, військового об'єкта і т. ін. 5. Зберігати що-небудь однаковим, незмінним. // Залишати у себе, в своєму користуванні, не віддавати іншому. // Тримати в собі, не випускати. 6. Відраховуючи певну частину якої-небудь суми, не віддавати її з якихось причин.

УТРИ́МУВАТИ², -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Забезпечувати кого-небудь засобами до існування. // Доглядати, годувати (тварин) де-небудь. 2. Бути власником, господарем якого-небудь закладу, підприємства. 3. Тримати в певному стані.

УТРИ́МУВАТИСЯ¹ **(ВТРИ́МУВАТИСЯ)**, -уюся, -уєшся, *недок.*, **УТРИ́МАТИСЯ (ВТРИ́МАТИСЯ)**, -аюся, -аєшся, *док.* 1. Докладаючи зусиль, тримаючись за кого-, що-небудь, зберігати рівновагу, не падати від поштовху, удару і т. ін. 2. Стримувати себе від вияву якого-небудь почуття, від якоїсь дії, вчинку. 3. Не відступати під натиском ворога, триматися на якій-небудь позиції. 4. Зберігатися однаковим, незмінним або в цілості. // *розм.* Залишатися на попередній роботі, посаді і т. ін., незважаючи на певні обставини. // Уникнути покарання, переслідування і т. ін. 5. Не голосувати за кого-, що-небудь. 6. *тільки недок.* Пас. до **утри́мувати**¹.

УТРИ́МУВАТИСЯ², -уюся, -уєшся, *недок.* 1. Мати засоби до існування. 2. Пас. до **утри́мувати**².

УТРИ́МУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто що- або кого-небудь утримує.

УТРИ́МУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **утри́мувати**.

УТРИ́РУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **утри́рувати**.

УТРИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **утри́рувати**.

УТРИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок. і док.*, *перех. і неперех.* Занадто перебільшувати; спотворювати, доводячи до крайнощів.

УТРИ́ЧІ *див.* **втри́чі**.

УТРИШИ́Й (ВТРИШИ́Й): ** **ґна́ти (ви́гнати** і т. ін.) **втриши́й** – грубо проганяти кого-небудь звідкись.

УТРІ́ЙНИЙ, -а, -е, *зах.* Отруйний.

УТРО́БА, -и, *ж.* 1. Внутрішня частина живота тіла людини або тварини. 2. *заст.* Живіт, черево взагалі. *Ненаситна утроба.* 3. *перен.* Про внутрішній світ людини, її потаємні думки, почуття і т. ін. 4. *перен.* Про внутрішню частину чого-небудь.

УТРО́БНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до утроби. // Який відбувається в утробі. 2. Який виходить з середини, з глибини утроби. // Глухий, низький (про голос, крик і т. ін.).

УТРО́БНО. Присл. до **утро́бний** 2.

УТРО́Є *див.* **втро́є**.

УТРОПІ́, *присл.*, *діал.* Слідом.

УТРУ́ДНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утрудни́ти**. // **утру́днено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Трудніший, ніж звичайно. *Утруднене дихання.*

УТРУ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **утру́днений** 2.

УТРУ́ДНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія і стан за знач. **утрудни́ти** і **утрудни́тися**. 2. Перешкода, яку переборюють з труднощами.

УТРУДНИ́ТИ *див.* **утрудня́ти**.

УТРУДНИ́ТИСЯ *див.* **утрудня́тися**.

УТРУ́ДНЮВАТИ *див.* **утрудня́ти**.

УТРУ́ДНЮВАТИСЯ *див.* **утрудня́тися**.

УТРУДНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш *і* **УТРУ́ДНЮВАТИ**, -юю, -юєш *недок.*, **УТРУДНИ́ТИ**, -ню́, -ни́ш, *док.*, *перех.* 1. Робити важчим або складнішим. 2. *розм.* Завдавати клопоту кому-небудь, турбувати когось.

УТРУДНЯ́ТИСЯ, -я́ється *і* **УТРУ́ДНЮВАТИСЯ**, -юється, *недок.*, **УТРУДНИ́ТИСЯ**, -ни́ться, *док.* Ставати важчим або складнішим.

УТРУ́НОК, -нка, *ч.*, *діал.* Шлунок.

УТРУ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *зах.* Звикнути.

УТРУСИ́ТИ *див.* **утру́шувати**.

УТРУСИ́ТИСЯ *див.* **утру́шуватися**.

УТРУ́СКА, -и, *ж.*, *спец.* 1. Зменшення об'єму сипких речовин при пересипанні, перевезенні і т. ін. 2. Кількість сипкої речовини, яка втрачається при пересипанні, перевезенні і т. ін.

УТРУ́ТИТИ, УТРУ́ТИТИСЯ, УТРУЧА́ННЯ, УТРУЧА́ТИ, УТРУЧА́ТИСЯ *див.* **втру́тити, втру́титися** і т. д.

УТРУ́ШЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утруси́ти**.

УТРУ́ШУВАННЯ (ВТРУ́ШУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утру́шувати** і **утру́шуватися**.

УТРУ́ШУВАТИ (ВТРУ́ШУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УТРУСИ́ТИ (ВТРУСИ́ТИ)**, утрушу́, утру́сиш, *док.*, *перех.* 1. Струшуючи, трясучи щось дрібне, сипке, ущільнювати його, зменшувати об'єм. 2. *розм.* Трусячи дерево, збивати з нього яку-небудь кількість плодів.

УТРУ́ШУВАТИСЯ (ВТРУ́ШУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УТРУСИ́ТИСЯ (ВТРУСИ́ТИСЯ)**, -ушу́ся, -у́сишся, *док.* 1. Від трясіння зменшуватися в об'ємі, ущільнюватися (про щось дрібне, сипке). 2. *перен.*, *розм.* Уміщатися, займаючи місце в тісному приміщенні. 3. *тільки док.*, *розм.* Змінитися на краще, поліпшитися, поправитися (про справу, становище, яке склалося, і т. ін.).

УТРЬО́Х *див.* **втрьох**.

УТРЯСА́ТИ (ВТРЯСА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УТРЯСТИ́ (ВТРЯСТИ́)**, -су́, -се́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Змінювати на краще, поліпшувати, поправляти (справу, становище, яке склалося, і т. ін.).

УТРЯСА́ТИСЯ (ВТРЯСА́ТИСЯ), -а́ється, *недок.*, **УТРЯСТИ́СЯ (ВТРЯСТИ́СЯ)**, -се́ться, *док.*, *розм.* Змінюватися на краще, поліпшуватися (про справу, становище, яке склалося, і т. ін.).

УТРЯСТИ́ *див.* **утряса́ти**.

УТРЯСТИ́СЯ *див.* **утряса́тися**.

УТУ́ЛЕНИЙ, УТУЛИ́ТИ, УТУ́ЛЮВАТИ, УТУЛЯ́ТИ, УТУ́ПИТИ, УТУ́ПИТИСЯ, УТУ́ПЛЕНИЙ, УТУ́ПЛЮВАТИ *див.* **вту́лений, втули́ти** і т. д.

УТУ́ЛОК, -лка, *ч.*, *тех.* Те саме, що **ца́пфа**.

УТУРГУ́РИ, -ів, *мн.*, *іст.* Тюркське плем'я.

УТУХА́ННЯ (ВТУХА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **утуха́ти (втуха́ти)**.

УТУХА́ТИ (ВТУХА́ТИ), -а́є, *недок.*, **УТУ́ХНУТИ (ВТУ́ХНУТИ)**, -не, *док.* Те саме, що **затуха́ти**² 1.

УТУ́ХНУТИ *див.* **утуха́ти**.

УТУШКО́ВАНИЙ (ВТУШКО́ВАНИЙ), -а, -е, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **утушкува́ти**. // **утушко́вано (втушко́вано)**, *безос. присудк. сл.*

УТУШКО́ВУВАТИ (ВТУШКО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УТУШКУВА́ТИ (ВТУШКУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *рідко.* Добре укутувати, загортати в щось, вкривати чим-небудь, захищаючи від холоду, вітру і т. ін. // Обкладати на зиму (будівлю).

УТУШКО́ВУВАТИСЯ (ВТУШКО́ВУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УТУШКУВА́ТИСЯ (ВТУШКУВА́ТИСЯ)**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *рідко.* 1. Добре укутуватися, загортатися в щось, вкриватися чим-небудь, захищаючись від холоду, вітру і т. ін. 2. *тільки недок.* Пас. до **утушко́вувати**.

УТУШКУВА́ТИ *див.* **утушко́вувати**.

УТУШКУВА́ТИСЯ *див.* **утушко́вуватися**.

УТЬО́КОМ, *присл.*, *діал.* Навтьоки.

УТЮ́Г, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **пра́ска**. 2. *спец.* Пристрій для вирівнювання, згладжування ґрунтових доріг, полів і т. ін.

УТЮ́ЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **утю́жити**.

УТЮ́ЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **утю́жити 1**. 2. *спец.* Дія за знач. **утю́жити 2**. *Утюження ґрунтових доріг.*

УТЮ́ЖИЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для утюження.

УТЮ́ЖИЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **прасува́льник**. 2. *спец.* Робітник, який вирівнює, згладжує ґрунтові дороги, поля і т. ін.

УТЮ́ЖИЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **утю́жильник 2**.

УТЮ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок.*, *перех.* 1. Те саме, що **прасува́ти**¹. 2. *спец.* Вирівнювати, згладжувати ґрунтові дороги, поля і т. ін.

УТЮ́ЖИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Пас. до **утю́жити 1**. 2. *спец.* Пас. до **утю́жити 2**.

УТЮ́ЖКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **утю́ження**.

УТЮ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **утю́жильний**.

УТЮ́ЖНИК, -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **утю́жильник 2**.

УТЮ́ЖНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **утю́жник**.

УТЮ́ПКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* Втомитися від ходіння і штовханини.

У́ТЯ, -і, *ж.*, *дит.* Качечка.

УТЯГА́ННЯ, УТЯГА́ТИ, УТЯГА́ТИСЯ, УТЯ́ГНЕНИЙ, УТЯ́ГНЕНІСТЬ, УТЯ́ГНЕННЯ, УТЯГНУ́ТИ, УТЯ́ГНУТИЙ, УТЯГНУ́ТИСЯ, УТЯ́ГНУТІСТЬ, УТЯГТИ́, УТЯГТИ́СЯ, УТЯ́ГУВАЛЬНИЙ, УТЯ́ГУВАННЯ, УТЯ́ГУВАТИ, УТЯ́ГУВАТИСЯ *див.* **втяга́ння, втяга́ти** і т. д.

УТЯЖІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *док.*, *діал.* Стати тяжким. *Шлях утяжів.*

УТЯ́ЖЛИВИЙ (ВТЯ́ЖЛИВИЙ), -а, -е, *діал.* Який вимагає великого напруження, великих зусиль для здійснення, проведення, подолання і т. ін.; важкий.

УТЯ́ЖЛИВІСТЬ (ВТЯ́ЖЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. **утя́жливий (втя́жливий)**.

УТЯ́ЖЛИВО (ВТЯ́ЖЛИВО), *діал.* Присл. до **утя́жливий**.

УТЯ́МИТИ (ВТЯ́МИТИ), -млю, -миш; *мн.* утя́млять; *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Зрозуміти щось, осягти суть чого-небудь. // Дійти до певного висновку, усвідомити що-небудь. 2. Зберегти у пам'яті, затямити. 3. Виявивши кмітливість, здогадатися про що-небудь.

УТЯМКИ́ (ВТЯМКИ́). 1. *присл.*, *розм.* Пам'ятно. ** **взя́ти втямки́**: а) зрозуміти; б) запам'ятати. **да́тися (врі́затися) втямки́** – запам'ятатися. 2. *кому, у знач. присудк. сл.* Зрозуміло. // Пам'ятається, не забувається.

УТЯ́ТИ *див.* **утина́ти**.

УТЯ́ТИЙ (ВТЯ́ТИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **утя́ти**. // **утя́то**, *безос. присудк. сл.*

УТЯ́ТИНА, -и, *ж.*, *діал.* М'ясо качки.

УТЯ́ТОНЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Пестл. до **утя́тина**.

У-У *див.* **у**³.

УФА́Р, УФО́Р, -у, *ч.* 1. Частина східного інструментального циклу. 2. Таджицький сольний або масовий народний танець.

УФИ́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Уфа.

УФО́, *невідм.*, *ч.* Гіпотетичний космічний літаючий об'єкт.

УФО́ЛОГ, -а, *ч.* Людина, що займається проблемами, пов'язаними з непізнаними літаючими об'єктами – УФО.

УФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Сукупність дисциплін, що займаються вивченням об'єктів різної форми, які рухаються в повітрі та яким часто приписується позаземне походження.

УФО́Р *див.* **уфа́р**.

УХ, *виг.* 1. Уживається для вираження якого-небудь сильного почуття (обурення, невдоволення, здивування, захоплення і т. ін.). // Уживається для вираження реакції на щось несподіване, раптове. // Уживається для вираження почуття втоми, знесилення і т. ін. // Уживається як вигук за тяжкої ритмічної роботи. 2. Уживається як звуконаслідування для вираження сильного й глухого звуку (від удару, падіння, пострілу, крику сича і т. ін.).

УХА́, -и́, *ж.*, *діал.* Юшка з риби.

УХАЙДО́КАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ухайдо́кати**. *Ухайдоканий трактор.*

УХАЙДО́КАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *розм.* 1. Знесилити, втомити. 2. Зіпсувати, привести у непридатний стан через непомірне навантаження.

УХАЙДО́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Знесилитися, втомитися.

У́ХАННЯ, У́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **у́хати, у́хкати** і звуки, утворювані цією дією.

У́ХАТИ, у́хаю, у́хаєш *і* **У́ХКАТИ**, у́хкаю, у́хкаєш, *недок.*, **У́ХНУТИ**, у́хну, у́хнеш, *док.* 1. Вигукувати "ух". // Видавати глухий низький крик (про сича, сову). 2. *перен.* Утворювати сильний і глухий звук.

УХА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **виха́тий**.

УХА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **уха́тий**.

УХВА́ЛА, -и, *ж.* 1. Рішення з'їзду, конференції, зборів, наради і т. ін., винесене внаслідок обговорення яких-небудь питань; резолюція. // Взагалі колективне рішення. 2. Розпорядження органів державної влади; постанова. *Ухвала господарчого суду.* // *рідко.* Рішення якоїсь особи.

УХВА́ЛЕНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ухвали́ти**[1]. // **ухва́лено**, *безос. присудк. сл.*

УХВА́ЛЕНИЙ[2], -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ухвали́ти**[2].

УХВА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ухвали́ти** 1.

УХВАЛИ́ТИ[1] *див.* **ухва́лювати**[1].

УХВАЛИ́ТИ[2] *див.* **ухва́лювати**[2].

УХВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виражає згоду, схвалення. ** **Ухва́льний го́лос** – право голосувати, приймати ухвалу на з'їзді, конференції.

УХВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ухва́льний**.

УХВА́ЛЬНО. Присл. до **ухва́льний**.

УХВА́ЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ухва́лювати**[1].

УХВА́ЛЮВАТИ[1], -юю, -юєш, *недок.*, **УХВАЛИ́ТИ**, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех. і з інфін.* Виносити колективне рішення, вирішувати. // Підтримувати, схвалювати. *Ухвалювати рішення.*

УХВА́ЛЮВАТИ[2], -юю, -юєш, *недок.*, **УХВАЛИ́ТИ**, -алю́, -а́лиш, *док.*, *перех.*, *заст.* Дуже хвалити, вихваляти.

УХВА́ЛЮВАТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **ухва́лювати**[1].

УХВАТИ́ТИ, -ачу́, -а́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **ухопи́ти**.

УХВАТИ́ТИСЯ, -ачу́ся, -а́тишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **ухопи́тися**.

УХВО́СЬКАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ухво́ськати**.

УХВО́СЬКАТИ, -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Забруднити, забрьохати.

УХЕ́КАНИЙ (ВХЕ́КАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ухе́кати (вхе́кати)**.

УХЕ́КАТИ (ВХЕ́КАТИ), -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Те саме, що **утоми́ти**. 2. *діал.* Убити.

УХЕ́КАТИСЯ (ВХЕ́КАТИСЯ), -аюся, -аєшся, *док.*, *розм.* Те саме, що **захе́катися**.

УХИ́БИТИ[1] **(ВХИ́БИТИ)**, -блю, -биш; *мн.* ухи́блять; *док.*, *діал.* Припуститися помилки; схибити.

УХИ́БИТИ[2] **(ВХИ́БИТИ)**, -блю, -биш; *мн.* ухи́блять; *док.*, *діал.* Непомітно взяти щось чуже; украсти.

УХИ́БИТИСЯ (ВХИ́БИТИСЯ), -блюся, -бишся; *мн.* ухи́бляться; *док.*, *заст.* Сховатися.

УХИБНУ́ТИ (ВХИБНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *заст.* Зазнати.

УХИ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ухи́кати** та звуки, утворювані цією дією.

УХИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Вигукувати "ух".

УХИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ухи́кати**.

У́ХИЛ, -у, *ч.* 1. Похила поверхня. // Нахил. 2. *політ.* Відхід від основної лінії партії. 3. Певний напрям діяльності, інтересів; спеціалізація.

УХИ́ЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ухили́тися**.

УХИ́ЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ухили́тися**. 2. Відступ від головного, правильного, прийнятого, порушення чогось; відхилення.

УХИЛИ́ТИСЯ *див.* **ухиля́тися**.

УХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який не висловлює своїх думок, переконань відверто. // Який не виражає відвертості, щирості.

УХИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *політ.* Прибічник ухилу (у 2 знач.).

УХИ́ЛЬНИЦТВО, -а, *с.*, *політ.* Дії, діяльність ухильника.

УХИ́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е, *політ.* Стос. до ухильника і ухильництва.

УХИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *політ.* Жін. до **ухи́льник**.

УХИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ухи́льний**.

УХИ́ЛЬНО. Присл. до **ухи́льний**.

УХИЛЬНУ́ТИСЯ *див.* **ухиля́тися**.

УХИЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ухиля́тися**.

УХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УХИЛИ́ТИСЯ**, -илю́ся, -и́лишся *і* **УХИЛЬНУ́ТИСЯ**, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *від кого – чого і без додатка.* 1. Відступати, відхилятися, відскакувати тощо назад чи вбік від кого-, чого-небудь. 2. *від чого*, *перен.* Намагатися не робити чого-небудь, не брати участі в чомусь, відсторонятися від чогось; уникати. *Ухилятися від прямої відповіді.*

УХИСТИ́ТИСЯ (ВХИСТИ́ТИСЯ), -ищу́ся, -исти́шся, *док.*, *розм.*, *рідко.* 1. Захиститися. 2. Те саме, що **ухитри́тися**.

УХИТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *діал.* 1. Похитнутися. 2. Відхилитися, сахнутися.

УХИТРИ́ВАТИСЯ *див.* **ухитря́тися**.

УХИТРУВА́ТИСЯ *див.* **ухитря́тися**.

УХИТРЯ́ТИСЯ (ВХИТРЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УХИТРИ́ТИСЯ (ВХИТРИ́ТИСЯ)**, -рю́ся, -ри́шся *і* **УХИТРУВА́ТИСЯ (ВХИТРУВА́ТИСЯ)**, -у́юся, -у́єшся, *док.*, *розм.* Бути спроможним робити що-небудь, проявляючи спритність, меткість, хитрощі та ін.

УХІ́Д, ухо́ду, *ч.*, *іст.* Місце для промислу. // **ухо́ди**, -ів, *мн.* Промисли.

УХІ́ДЧИНИ *див.* **вхі́дчини**.

УХІ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Охочий.

УХІ́ТТЯ, -я, *с.*, *діал.* Бажання, охота.

У́ХКАННЯ *див.* **у́хання**.

У́ХКАТИ *див.* **у́хати**.

УХЛЮПНУ́ТИ *див.* **ухлю́пувати**.

УХЛЮПНУ́ТИСЯ *див.* **ухлю́пуватися**.

УХЛЮ́ПУВАТИ (ВХЛЮ́ПУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УХЛЮПНУ́ТИ (ВХЛЮПНУ́ТИ)**, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Хлюпаючи, вливати куди-небудь (рідину).

УХЛЮ́ПУВАТИСЯ (ВХЛЮ́ПУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **УХЛЮПНУ́ТИСЯ (ВХЛЮПНУ́ТИСЯ)**, -не́ться, *док.* Хлюпаючись, вливатися куди-небудь (про рідину).

УХМИЗУВА́ТИ (ВХМИЗУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *розм.* Обкласти хмизом будівлю.

УХНА́ЛЬ, -я́, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **вухна́ль**.

У́ХНУТИ *див.* **у́хати**.

УХНЮ́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* ухню́пляться; *док.*, *діал.* Похнюпитися.

У́ХО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **ву́хо**.

УХО́ДИНИ *див.* **вхо́дини**.

УХОДИ́ТИ (ВХОДИ́ТИ), -оджу́, -о́диш, *док.*, *діал.* 1. Походити досхочу. 2. Довго носячи, робити старим, непридатним для користування (одяг, взуття і т. ін.).

УХО́ДИТИ[1] *див.* **вхо́дити**.

УХО́ДИТИ[2], -джу, -диш, *недок.*, *діал.* 1. Личити, годитися. ** **Не ухо́дить (не ухо́дило)**, *безос.* – не личить, не годиться. 2. *за кого – що.* Вважатися.

УХО́ДИТИ[3], -джу, -диш, *недок.*, **УЙТИ́**, уйду́, уйде́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Проходити певну відстань.

УХО́ДИТИСЯ *див.* **вхо́дитися**.

УХО́ДНИК, -а, *ч.*, *іст.* Те саме, що **відхі́дник**[1].

УХО́ДНИЦТВО, -а, *с.*, *іст.* Те саме, що **відхі́дництво**.

УХО́ЖИЙ *див.* **вхо́жий**.

УХОЛОСТУ́ *див.* **вхолосту́**.

УХОПИ́ТИ (ВХОПИ́ТИ), -оплю́, -о́пиш; *мн.* ухо́плять; *док.*, *перех.* 1. Швидко, вручну взяти кого-, що-небудь, схопити. // Швидко й міцно взяти кого-, що-небудь за щось. // Наздогнавши або приловчившись, упіймати кого-небудь. // Узявши кого-небудь, помістити на щось або повезти, забрати з собою. // Підхопити. *Ухопити в обійми.* 2. *розм.* Заволодіти ким-, чим-небудь, одержати щось. // Одержати незадовільну або гіршу, ніж хотілося, оцінку на уроці, екзамені. 3. *перен.* Осягнути, зрозуміти. // Сприйняти щось віхом, слухом, зором. // З виразу обличчя, очей дізнатися, здогадатися про щось. 4. З'їсти, випити що-небудь похапцем. 5. Охопити, з'явитися (про почуття, стан). // *безос.* Несподівано уразити (про хворобу, біль). // *безос.*, *вульг.* Померти. 6. *з інфін.* Почати.

УХОПИ́ТИСЯ *див.* **ухо́плюватися**.

УХО́ПЛЕНИЙ (ВХО́ПЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ухопи́ти (вхопи́ти)**.

УХО́ПЛЮВАТИСЯ (ВХО́ПЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок.*, *рідко*, **УХОПИ́ТИСЯ (ВХОПИ́ТИСЯ)**, -оплю́ся, -о́пишся, *док.* 1. Швидко й міцно взятися рукою (руками) за кого-, що-небудь. // Міцно притулити руку (руки) до чого-небудь. 2. Виявити особливе зацікавлення ким-, чим-небудь, маючи на меті використати в своїх інтересах. *Ухопитися за слово.* 3. *за що*, *діал. до чого*, *перен.* Енергійно почати робити що-небудь.

УХО́РКАНИЙ (ВХО́РКАНИЙ), -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ухо́ркати**. // **ухо́ркано (вхо́ркано)**, *безос. присудк. сл.*

УХО́РКАТИ (ВХО́РКАТИ), -аю, -аєш, *док.*, *діал.* Утомити.

УХО́РКАТИСЯ (ВХО́РКАТИСЯ), -аюся, -аєшся, *док.*, *діал.* Утомитися.

УХРЯСА́ТИ (ВХРЯСА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УХРЯ́СТИ (ВХРЯ́СТИ)**, -сну, -снеш, *док.*, *розм.* Те саме, що **захряса́ти** 2.

УХРЯ́СТИ *див.* **ухряса́ти**.

УЦВЯХО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **уцвяхува́ти**. // *у знач. прикм. Уцвяховані підбори.*

УЦВЯХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Оббити гвіздками.

УЦИГА́НИТИ, -ню, -ниш, *док.*, *перех.*, *жарт.*, *зах.* Обдурити, ошукати.

УЦИ́ТЬКАТИ *див.* **уци́тькувати**.

УЦИ́ТЬКУВАТИ (ВЦИ́ТЬКУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УЦИ́ТЬКАТИ (ВЦИ́ТЬКАТИ)**, -аю, -аєш, *док.*, *перех.* Те саме, що **заци́тькувати**.

УЦІДИ́ТИ (ВЦІДИ́ТИ), -іджу́, -і́диш, *док.*, *перех.* 1. Налити, випускаючи цівкою, якусь кількість рідини; націдити. 2. *вульг.* Ударити.

УЦІ́ЛЕНИЙ, УЦІ́ЛИТИ *див.* **вці́лений, вці́лити**.

УЦІ́ЛИТИ *див.* **вці́лити**.

УЦІ́ЛІЛИЙ (ВЦІ́ЛІЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уці́літи**.

УЦІ́ЛІЛІСТЬ (ВЦІ́ЛІЛІСТЬ), -лості, *ж.* Абстр. ім. до **уці́лілий**.

УЦІ́ЛІТИ (ВЦІ́ЛІТИ), -ію, -ієш, *док.* Залишитися цілим, неушкодженим, зберегтися від руйнування, загибелі і т. ін. // Не загубитися, не пропасти. // Залишитися живим, не загинути. ** **Ди́вом уці́літи** (*див.* **ди́во**).

УЦІЛО́К, *присл.*, *діал.* Цілком, не порушуючи.

УЦІЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.*, *діал.* Поцілувати.

УЦІЛЯ́ТИ *див.* **віля́ти**.

УЦІ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уці́нити**.

УЦІ́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уці́нити**.

УЦІ́НИТИ, -ню, -ниш, *док.* Здійснити уцінку.

УЦІ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Зменшення, зниження попередньо призначеної ціни.

У́ЦМІЙ, -я, *ч.* Титул правителя Кайтага (область у Дагестані) з 16 ст.; скасований у 1820 р.

УЦЮ́КАТИ (ВЦЮ́КАТИ), -аю, -аєш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **уруба́ти**[1].

УЦЮ́КНУТИ (ВЦЮ́КНУТИ), -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Ударити сокирою. // Те саме, що **урубну́ти**.

УЦЯ́, -і, *ж.*, *зах.* Вівця.

УЦЯЦЬКО́ВАНИЙ (ВЦЯЦЬКО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уцяцькува́ти**. // **уцяцько́вано (вцяцько́вано)**, *безос. присудк. сл.*

УЦЯЦЬКО́ВУВАТИ (ВЦЯЦЬКО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УЦЯЦЬКУВА́ТИ (ВЦЯЦЬКУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* Прикрашати, оздоблювати.

УЦЯЦЬКУВА́ТИ *див.* **уцяцько́вувати**.

УЧА́ВИТИ, УЧА́ВЛЕНИЙ *див.* **вча́вити, вча́влений**.

УЧА́ДІЛИЙ (ВЧА́ДІЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **уча́діти**.

УЧА́ДІТИ (ВЧА́ДІТИ), -ію, -ієш, *док.* 1. Отруїтися чадом, димом (до головного болю, запаморочення або смерті). // Отруїтися, довгий час вдихаючи якийсь сильний запах або сморід. 2. *перен.*, *розм.* Втратити здатність розумно міркувати, ясно сприймати і розуміти навколишнє.

УЧА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Вівчар.

УЧАРИ́ЦЯ, -і, *зах.* Жін. до **уча́р**.

УЧАРО́ВАНИЙ (ВЧАРО́ВАНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **учарува́ти**. // **учаро́вано (вчаро́вано)**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який виражає захоплення.

УЧАРО́ВУВАТИ (ВЧАРО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УЧАРУВА́ТИ (ВЧАРУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док.*, *перех.* 1. Те саме, що **зачаро́вувати** 1. 2. Те саме, що **зачаро́вувати** 2.

УЧАРУВА́ТИ *див.* **учаро́вувати**.

УЧА́СНИК, -а, *ч.* Той, хто бере чи брав участь у чому-небудь. ** **Уча́сник доро́жнього ру́ху** – особа, яка бере безпосередню участь у процесі руху на дорозі як пішохід, водій тощо. // Той, хто входить до складу якої-небудь організації, об'єднання і т. ін.

УЧА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **уча́сник**.

УЧАСТИ́ТИ (ВЧАСТИ́ТИ), -ти́ть, *док.*, *рідко.* Стати частішим.

УЧАСТИ́ТИСЯ (ВЧАСТИ́ТИСЯ), -ти́ться, *док.*, *рідко.* Те саме, що **участи́ти**.

УЧАСТУВА́ТИ (ВЧАСТУВА́ТИ), -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **почастува́ти**.

У́ЧАСТЬ, -і, *ж.* Виконання разом з ким-небудь якоїсь роботи, здійснення якоїсь справи; спільна дія, діяльність кого-, чого-небудь. *Брати участь.*

УЧАХНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.*, *зах.* Відчахнутися.

УЧАЩА́ННЯ (ВЧАЩА́ННЯ), -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **учаща́ти**.

УЧАЩА́ТИ (ВЧАЩА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* 1. Часто ходити до кого-небудь, часто бувати десь. 2. Частіше повторювати. 3. *діал.* Систематично відвідувати що-небудь.

УЧБО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **навча́льний**.

УЧВА́Л (ВЧВАЛ), *присл.* Щодуху, скільки сили.

УЧВО́РИТИ *див.* **учво́рювати**.

УЧВО́РЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* **УЧВО́РИТИ**, -рю, -риш, *док.* Заподіювати, сподіяти, вчинити.

УЧЕ́НИЙ (ВЧЕ́НИЙ), -а, -е. 1. Який має широкі й глибокі знання взагалі або в якій-небудь галузі науки. // Який одержав спеціальні знання, пройшов спеціальну виучку. // *розм.* Який учився; освічений. // Дресирований, навчений (про тварин). 2. *у знач. ім.* **уче́ний**, -ного, *ч.* Висококваліфікований фахівець з якої-небудь галузі науки. 3. Пов'язаний з наукою (у 1, 2 знач.). // Який присвоюється за успішну науково-дослідну або педагогічну роботу. ** **Уче́ний сту́пінь** – наукова кваліфікація у певній галузі знань. // Який керує науковою діяльністю, організовує наукову діяльність. ** **Уче́на ра́да**: а) колегіальний орган керівництва науковою діяльністю вищого навчального закладу, науково-дослідної та науково-виробничої організації; б) дисертаційна рада із захисту докторських або кандидатських дисертацій. // *розм.* Серйозний, складний за змістом; який характеризується ученістю або претендує на ученість. 4. *розм.* Який має досвід у чому-небудь, який зазнав покарання; провчений.

У́ЧЕНИЙ (ВЧЕ́НИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **учи́ти**. // **у́чено**, *безос. присудк. сл.*

УЧЕНИ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **учні́вство**.

УЧЕ́НИЦЯ, -і. Жін. до **у́чень**.

УЧЕ́НІСТЬ (ВЧЕ́НІСТЬ), -ності, *ж.* Наявність у кого-небудь широких і глибоких знань узагалі або в якійсь галузі науки.

УЧЕ́ННЯ (ВЧЕ́ННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **учи́ти (вчи́ти)** і **учи́тися (вчи́тися)**. 2. Сукупність теоретичних положень в якій-небудь галузі знань, система поглядів на щось. // *чис.* Система основних поглядів кого-небудь. // Сукупність основних положень, догматів якої-небудь релігії; віровчення. *Християнське вчення.* 3. *розм.* Порада, настанова.

У́ЧЕНЬ, у́чня, *ч.* 1. Той, хто вчиться в загальноосвітній або спеціалізованій школі, що дає початкову й середню освіту. 2. Той, хто навчається певному фаху, ремеслу і т. ін. 3. Послідовник чиїх-небудь поглядів, учення.

УЧЕ́ПИСТИЙ, -а, -е, *діал.* Причепливий, настирливий.

УЧЕПИ́ТИ (ВЧЕПИ́ТИ), -еплю́, -е́пиш; *мн.* уче́плять; *док.*, *перех.*, *розм.* 1. Повісити, прикріпивши за що-небудь. // Прикріпити до чого-небудь шпилькою і т. ін. 2. Торкнути кого-, що-небудь під час руху.

УЧЕПИ́ТИСЯ (ВЧЕПИ́ТИСЯ), -еплю́ся, -е́пишся; *мн.* уче́пляться; *док.* 1. Міцно взятися руками за кого-,

що-небудь. // Схопитися чим-небудь за щось, повисаючи на ньому. // Схопитися за що-небудь зубами, пазурами і т. ін.; заглибитись у щось (про зуби, пазурі і т. ін.). // Пристати, прилипнути до чого-небудь (про щось колюче, в'язке, липке тощо). // З'явитися в кого-небудь. 2. *перен., розм.* Прискіпатися до кого-небудь, виявити невдоволення, висловити якесь звинувачення і т. ін. 3. *перен., розм.* Приєднатися до кого-небудь, піти за кимсь без його згоди, запрошення. // Прискіпатися до кого-небудь; пристати, докучаючи розмовами, залицянням і т. ін. 4. *перен., розм.* Зацікавитися ким-, чим-небудь, взяти, використати для досягнення своєї мети.

УЧЕСА́ТИ (ВЧЕСА́ТИ), -ешу́, -е́шеш, *док., перех., розм.* 1. *рідко.* Те саме, що **розчеса́ти**. 2. *перен.* Зробити щось енергійно, швидко. 3. З силою ударити.

УЧЕ́ТВЕРО *див.* **вче́тверо**.

УЧЕТВЕ́РТЕ *див.* **вчетве́рте**.

У́ЧИЙ, -а, -е, *зах.* Овечий.

УЧИ́ЛИЩЕ, -а, *с.* Навчальний заклад, школа в дореволюційній Росії. // Тепер – спеціальний навчальний заклад, що дає середню або неповну середню освіту і певну професію.

УЧИ́ЛИЩНИЙ, -а, -е. Прикм. до **учи́лище**.

УЧИ́Н (ВЧИН), -у, *ч., уроч., заст.* Діяння.

УЧИ́НЕНИЙ (ВЧИ́НЕНИЙ), -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **учини́ти** 1, 3, 4. // **учи́нено**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Виготовлений на дріжджах.

УЧИНИ́ТИ *див.* **учиня́ти**.

УЧИНИ́ТИСЯ *див.* **учиня́тися**.

УЧИ́НОК (ВЧИ́НОК), -нку, *ч.* Окрема дія кого-небудь; те, що здійснене, учинене кимсь.

УЧИНЯ́ТИ (ВЧИНЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УЧИНИ́ТИ (ВЧИНИ́ТИ)**, -иню́, -и́ниш, *док.* 1. *перех.* Робити, здійснювати що-небудь. // У сполуч. з деякими іменниками означає: здійснювати, робити, виявляти те, що виражають ці іменники. *Учинити допит. Учинити опір.* 2. *неперех.* Діяти певним чином, способом. 3. *перех., заст.* Подавати, справляти (позов). 4. *перех. і неперех.* Заправляти дріжджами, запарою розчин борошна (для виготовлення тіста на хліб і т. ін.). *Учиняти діжу.*

УЧИНЯ́ТИСЯ (ВЧИНЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УЧИНИ́ТИСЯ (ВЧИНИ́ТИСЯ)**, -иню́ся, -и́нишся, *док.* 1. Ставатися, відбуватися. // Підніматися, здійматися (про галас, крик, шум і т. ін.). // *тільки док.* Початися. 2. *тільки док., діал.* Зробитися, стати. 3. *тільки док., діал.* Опинитися. 4. Заправлятися дріжджами, запарою (про тісто). 5. *тільки недок.* Пас. до **учиня́ти** 1, 4.

УЧИ́СТИТИ (ВЧИ́СТИТИ), -и́щу, -и́стиш, *док., перех. і неперех., розм.* 1. Зробити що-небудь уміло, гарно. // Заграти, затанцювати і т. ін. швидко, енергійно, старанно. // З'їсти без залишку. // Швидко пройти яку-небудь відстань. 2. Почати йти із значною силою (про дощ, град і т. ін.). 3. З силою ударити.

УЧИТА́ТИ (ВЧИТА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *док., перех., розм.* 1. Змогти прочитати що-небудь написане. 2. *перен.* Зрозуміти, виявити що-небудь з виразу очей, обличчя і т. ін.

УЧИТА́ТИСЯ *див.* **вчи́туватися**.

УЧИ́ТЕЛІВ (ВЧИ́ТЕЛІВ), -лева, -леве. Прикм. до **учи́тель**. // Належний учителеві.

УЧИ́ТЕЛЬ (ВЧИ́ТЕЛЬ), -я, *ч.* 1. Особа, яка навчає, викладає який-небудь навчальний предмет у школі. 2. Людина, яка є авторитетом у якій-небудь галузі, яка впливає на інших, передає свій досвід, знання, служить для них прикладом.

УЧИ́ТЕЛЬКА (ВЧИ́ТЕЛЬКА), -и. Жін. до **учи́тель**.

УЧИ́ТЕЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Який містить повчання, пораду.

УЧИ́ТЕЛЬСТВО (ВЧИ́ТЕЛЬСТВО), -а, *с.* 1. *збірн.* Учителі. 2. *заст.* Те саме, що **учителюва́ння**.

УЧИ́ТЕЛЬСЬКИЙ (ВЧИ́ТЕЛЬСЬКИЙ), -а, -е. 1. Прикм. до **учи́тель**. // Власт. учителеві. // Який готує учителів. 2. *у знач. ім.* **учи́тельська**, -кої, *ж.* Кімната для вчителів у школі, училищі. 3. Повчальний.

УЧИ́ТЕЛЬЧИН (ВЧИ́ТЕЛЬЧИН), -а, -е. Прикм. до **учи́телька**. // Належний учительці.

УЧИ́ТЕЛЬША, -і, *ж., розм.* 1. Те саме, що **учи́телька**. 2. Дружина учителя.

УЧИТЕЛЮВА́ННЯ (ВЧИТЕЛЮВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **учителюва́ти**.

УЧИТЕЛЮВА́ТИ (ВЧИТЕЛЮВА́ТИ), -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Працювати вчителем (у 1 знач.).

УЧИ́ТИ (ВЧИ́ТИ), учу́, у́чиш, *недок., перех. і неперех.* 1. *чого, чому, з інфін. і без додатка.* Передавати кому-небудь які-небудь знання, навички; навчати. // *із спол.* щ о, я к. Говорити, показувати і т. ін., яким чином, способом робити що-небудь. // Надавати можливість учитися, давати освіту. // Збагачувати досвідом, розумінням чого-небудь. // Впливати в певному напрямку, виховувати, прищеплювати що-небудь. *Учити музики.* 2. *розм.* Давати поради, настанови, повчати. 3. *перен., розм.* Карати. 4. *із спол.* щ о. Обґрунтовувати якусь думку, теорію, розвивати якесь положення; знайомити з якими-небудь ідеями. 5. Засвоювати, опановувати, намагатися запам'ятати; вивчати.

УЧИ́ТИСЯ (ВЧИ́ТИСЯ), учу́ся, у́чишся, *недок., чого, чому.* Засвоювати які-небудь знання, вивчати що-небудь. // *з інфін.* Опановувати навичками у певній конкретній галузі, набувати уміння робити що-небудь. // Бути учнем, студентом якого-небудь навчального закладу. // *у кого.* Переймати які-небудь знання, досвід і т. ін. у кого-небудь. // *чого і з інфін.* Виробляти у собі які-небудь навички, якість, уміння і т. ін. // *на кого.* Набувати якого-небудь фаху. *Учитися музики.*

УЧИ́ТУВАТИСЯ *див.* **вчи́туватися**.

УЧІ́ННЯ, -я, *с., заст.* Навчання.

УЧІПЛЮВАТИСЯ (ВЧІ́ПЛЮВАТИСЯ), -ююся, -юєшся, *недок., рідко.* Те саме, що **чіпля́тися** 2.

УЧНІ́ВСТВО, -а, *с.* 1. Перебування в стані учня. 2. *перен.* Несамостійність, незрілість.

УЧНІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **у́чень** 1. // Признач. для учня, учнів; належний учневі, учням. 2. Прикм. до **учні́вство** 1. *Учнівські роки.* // *перен.* Який не відзначається самостійністю, наслідувальний.

УЧО́РА *див.* **вчо́ра**.

УЧОРА́ШНІЙ *див.* **вчора́шній**.

УЧОРНИ́ТИ (ВЧОРНИ́ТИ), -ню́, -ни́ш, *док., перех., розм.* Зробити чорним, темним.

УЧОРНІ́ЛИЙ (ВЧОРНІ́ЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **учорні́ти**.

УЧОРНІ́ТИ (ВЧОРНІ́ТИ), -і́ю, -і́єш, *док., розм.* Зробитися чорним; почорніти. // Зробитися темним.

УЧОТИРЬО́Х *див.* **вчотирьо́х**.

У́ЧТА[1], -и, *ж.* Урочистий обід, сніданок або вечеря, що влаштовується на честь кого-небудь або на відзначення якоїсь події; взагалі багатолюдний банкет.

У́ЧТА[2], -и, *ж., рідко.* Пошана.

УЧТИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Чемний, ввічливий.

УЧТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **учти́вий**.

УЧТИ́ВО, *рідко.* Присл. до **учти́вий**.

УЧУВА́ННЯ (ВЧУВА́ННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **учува́ти (вчува́ти)**.

УЧУВА́ТИ (ВЧУВА́ТИ), -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УЧУ́ТИ (ВЧУ́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Сприймати слухом, чути. 2. Сприймати органами чуття, відчувати. // *тільки док.* Розпізнати що-небудь органами чуття. 3. *перен.* Підмічати що-небудь приховане, здогадуватися про щось за певними ознаками. // Уявляти собі що-небудь. *Учувати серцем.*

УЧУВА́ТИСЯ (ВЧУВА́ТИСЯ), -а́ється, *недок.*, **УЧУ́ТИСЯ (ВЧУ́ТИСЯ)**, -у́ється, *док.* 1. *кому і без додатка.* Бути чутним, чутися, долинати. 2. Здаватися, з'являтися в уяві (про які-небудь звуки). 3. Відчуватися, бути помітним, доступним спостереженню, сприйманню.

УЧУ́Г, -а́, *ч.* Обладнання для затримування прохідних риб (в основному осетрових), що піднімаються угору річкою під час нересту.

УЧУ́ДНЕНИЙ, -а, -е, *літ.* Незвичайний.

УЧУ́ДНЕНІСТЬ, -ності, *ж., літ.* Властивість за знач. **учу́днений**.

УЧУ́ДНЕННЯ, -я, *с., літ.* Вирізнення письменником якого-небудь елемента в тексті художнього твору з метою сприйняття його не в звичайних асоціаціях, а як щось незвичайне.

УЧУ́ТИ *див.* **учува́ти**.

УЧУ́ТИСЯ *див.* **учува́тися**.

УША́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **вуша́нка**.

УШАНО́ВАНИЙ (ВШАНО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **ушанува́ти**. // **ушано́вано**, *безос. присудк. сл.*

УШАНО́ВУВАННЯ (ВШАНО́ВУВАННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ушано́вувати**.

УШАНО́ВУВАТИ (ВШАНО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УШАНУВА́ТИ (ВШАНУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Виявляти пошану, повагу до кого-, чого-небудь; поважати. // Виявляти пошану, повагу до кого-небудь, влаштовуючи урочисте зібрання (збори, засідання і т. ін.) на його честь. // *чим і без додатка.* Оцінюючи заслуги, нагороджувати кого-небудь чимось на знак пошани, відзначати, обдаровувати чи обирати ватажком, керівником і т. ін. *Ушановувати пам'ять.* 2. *чим.* Своєю увагою, присутністю і т. ін. робити честь кому-небудь. 3. *тільки док., чим і без додатка, розм.* Пригостити, почастувати кого-небудь.

УШАНО́ВУВАТИСЯ (ВШАНО́ВУВАТИСЯ), -ується, *недок.* Пас. до **ушано́вувати**.

УШАНУВА́ННЯ (ВШАНУВА́ННЯ), -я, *с.* 1. Дія за знач. **ушано́вувати** і **ушанува́ти**. 2. *діал.* Повага, пошана. ** **Моє́ [вам] ушанува́ння** – ввічлива формула вітання.

УШАНУВА́ТИ *див.* **ушано́вувати**.

УШАНУВА́ТИСЯ (ВШАНУВА́ТИСЯ), -у́юся, -у́єшся, *док., розм.* Уникнути спокуси, небезпеки; уберегтися.

У́ШАС, *невідм., ж.* У ведичній релігії – богиня зорі.

УШЕ́БТИ, -ше́бт, *мн.* У Стародавньому Єгипті – статуетки із сільськогосподарським знаряддям, що їх поміщали у місця поховання.

УШЕЛЕ́ПАТИСЯ, УШЕ́СТЕРО *і т. д. див.* **вшеле́патися, вше́стеро** *і т. д.*

УШЕ́СТЯ (ВШЕ́СТЯ), -я, *с., церк.* Церковне свято Вознесіння Ісуса Христа.

УШИВА́ЛЬНИЙ (ВШИВА́ЛЬНИЙ), -а, -е. Признач. для ушивання (*див.* **ушива́ння**[1]).

УШИВА́ЛЬНИК (ВШИВА́ЛЬНИК), -а, *ч.* 1. Вузенький ремінець для зшивання окремих деталей виробу. 2. Робітник, який покриває дах соломою.

УШИВА́ЛЬНИЧОК (ВШИВА́ЛЬНИЧОК), -чка, *ч.* Зменш. до **ушива́льник** 1.

УШИВА́ННЯ[1] **(ВШИВА́ННЯ)**, -я, *с.* Дія за знач. **ушива́ти**[1].

УШИВА́ННЯ[2] *див.* **вшива́ння**[1].

УШИВА́ТИ[1] **(ВШИВА́ТИ)**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **УШИ́ТИ (ВШИ́ТИ)**, -ию́, -иє́ш, *док., перех.* 1. Шиючи, робити вужчим, зменшувати ширину; шиючи, підкорочувати (одяг). 2. Покривати соломою, очеретом тощо (дах, будівлі і т. ін.). // Покривати, облицьовувати що-небудь чимось по поверхні. 3. *тільки док.* Виготовити способом шиття; пошити.

УШИВА́ТИ[2] *див.* **вшива́ти**[1].

УШИВА́ТИСЯ[1] **(ВШИВА́ТИСЯ)**, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **УШИ́ТИСЯ (ВШИ́ТИСЯ)**, -и́юся, -и́єшся, *док.* 1. *фам.* Спішно залишати місце свого перебування; тікати. 2. *тільки недок.* Пас. до **ушива́ти**[1] 1, 2.

УШИВА́ТИСЯ[2] *див.* **вшива́тися**[1].

УШИ́ВКА *див.* **вши́вка**.

УШИ́ВНИЙ *див.* **вши́вний**.

УШИ́ЙОК, -йка, *ч.*. 1. *діал.* Шкіра на потилиці. 2. *зах.* Щось вузьке, що з'єднує дві великі частини.

УШИКО́ВАНИЙ (ВШИКО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ушикува́ти**. // **ушико́вано (вшико́вано)**, *безос. присудк. сл.*

УШИКО́ВУВАТИ (ВШИКО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УШИКУВА́ТИ (ВШИКУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док., перех., розм.* Те саме, що **вишико́вувати**.

УШИКО́ВУВАТИСЯ (ВШИКО́ВУВАТИСЯ), -ується, *недок.*, **УШИКУВА́ТИСЯ (ВШИКУВА́ТИСЯ)**, -у́ється, *док., розм.* Те саме, що **вишико́вуватися**.

УШИКУВА́ТИ *див.* **ушико́вувати**.

УШИКУВА́ТИСЯ *див.* **ушико́вуватися**.

УШИ́Р, УШИ́РШ, УШИ́РШКИ *див.* **вшир, вширш** *і т. д.*

УШИ́ТИ[1] *див.* **ушива́ти**[1].

УШИ́ТИ[2] *див.* **вши́ти**[1].

УШИ́ТИЙ[1] **(ВШИ́ТИЙ)**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уши́ти**[1]. // **уши́то (вши́то)**, *безос. присудк. сл.*

УШИ́ТИЙ[2] *див.* **вши́тий**.

УШИ́ТИСЯ *див.* **ушива́тися**[1].

УШИ́ТКИЙ, -а, -е, *зах.* Увесь.

УШИТТЯ́ (ВШИТТЯ́), -я́, *с.* Дія за знач. **уши́ти**[1].

УШІСТЬО́Х *див.* **вшістьо́х**.

УШКА́Л, -а, *ч., заст.* Річковий розбійник.

УШКВА́РИТИ (ВШКВА́РИТИ), -рю, -риш, *док., перех. і неперех., розм.* 1. Зробити що-небудь енергійно, спритно. // Заграти, затанцювати і т. ін. швидко, енергійно, старанно. 2. *неперех.* Почати іти з великою силою (про дощ, град і т. ін.). 3. З силою вдарити.

УШКВАРНУ́ТИ (ВШКВАРНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *перех. і неперех., розм.* Те саме, що **ушква́рити**.

У́ШКО, -а, *с.* Те саме, що **ву́шко**.

УШКО́ВИЙ, -а́, -е́, *діал.* З ушками (про посуд). *Ушкова діжка.*

УШКО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ушко́дити**. // **ушко́джено**, *безос. присудк. сл.*

УШКО́ДЖЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ушко́дити**. 2. Ушкоджене місце.

УШКО́ДЖУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ушко́джувати**.

УШКО́ДЖУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ушко́джувати**.

УШКО́ДЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, **УШКО́ДИТИ**, -джу, -диш, *док., перех.* 1. Завдавати шкоди, ранити, уражати і т. ін. // Викликати захворювання, надгризати, над'їдати і т. ін. 2. Робити непридатним для користування, вживання; псувати, ламати і т. ін.

УШКО́ДЖУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **ушко́джувати** 1.

УШКО́ДИТИ *див.* **ушко́джувати**.

УШКО́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *док.* Завдати собі шкоди, поранитися, ударитися і т. ін.

УШКРЯ́БИНА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **подря́пина**.

УШКРЯБНУ́ТИ (ВШКРЯБНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Зробити подряпину, шкрябнувши. // *розм.* Поранити (звичайно не сильно). 2. *перен.* Образити, викликати невдоволення.

УШКРЯБНУ́ТИСЯ (ВШКРЯБНУ́ТИСЯ), -ну́ся, -не́шся, *док.* Зробити собі подряпину, зачепившись за що-небудь. // Поранитися (звичайно не сильно).

УШКУ́ЙНИК, -а, *ч.* У Новгородській землі 14 – 15 ст. – члени озброєних дружин, що їх формували бояри для захоплення колоній на Півночі і торговорозбійних експедицій на Волгу. // Те саме, що **ушка́л**.

УШЛЯХЕ́ТНЕНИЙ (ВШЛЯХЕ́ТНЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ушляхе́тнити**.

УШЛЯХЕ́ТНЕННЯ (ВШЛЯХЕ́ТНЕННЯ), -я, *с.* Дія за знач. **ушляхе́тнити**.

УШЛЯХЕ́ТНИТИ *див.* **ушляхе́тнювати**.

УШЛЯХЕ́ТНЮВАТИ (ВШЛЯХЕ́ТНЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УШЛЯХЕ́ТНИТИ (ВШЛЯХЕ́ТНИТИ)**, -ню, -ниш, *док., перех.* Робити шляхетним; облагороджувати.

УШМОРГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех., розм.* Просунути що-небудь крізь якийсь отвір (перев. нитку в голку); всилити.

УШНІ́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* ушні́пляться; *док., діал.* Втупитися.

УШНІ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ушні́питися**.

УШНУРО́ВАНИЙ (ВШНУРО́ВАНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ушнурува́ти (вшнурува́ти)**. *Ушнуровані черевики.*

УШНУРО́ВУВАТИ (ВШНУРО́ВУВАТИ), -ую, -уєш, *недок.*, **УШНУРУВА́ТИ (ВШНУРУВА́ТИ)**, -у́ю, -у́єш, *док., перех.* 1. Зв'язувати що-небудь міцно, стягуючи кінці мотузка, шнурка і т. ін. 2. Стягувати шнурками що-небудь, просовуючи їх крізь спеціальні дірочки (на взутті, одязі і т. ін.). // *кого.* Стягувати туго шнурками корсет на кому-не-будь.

УШНУРО́ВУВАТИСЯ (ВШНУРО́ВУВАТИСЯ), -уюся, -уєшся, *недок.*, **УШНУРУВА́ТИСЯ (ВШНУРУВА́ТИСЯ)**, -у́юся, -у́єшся, *док.* 1. Стягувати туго шнурками корсет на собі. 2. *тільки недок.* Пас. до **ушнуро́вувати**.

УШНУРУВА́ТИ *див.* **ушнуро́вувати**.

УШНУРУВА́ТИСЯ *див.* **ушнуро́вуватися**.

УШОЛО́ПАТИ, -аю, -аєш, *док., діал., фам.* Збагнути, второпати.

УШО́СТЕ *див.* **вшо́сте**.

УШПА́РИТИ (ВШПА́РИТИ), -рю, -риш, *док., розм.* Уда-

рити з силою; зробити щось з силою, швидко, енергійно. // Заграти, заспівати і т. ін. завзято, з запалом. // Почати іти з великою силою (про дощ, град і т. ін.).

УШПИГНУ́ТИ (ВШПИГНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док., перех., чим і без додатка, розм.* 1. Уколоти чим-небудь тонким, гострим, ужалити і т. ін. 2. *перен.* Дошкулити комусь, образивши зауваженням, натяком.

УШПИЛИ́ТИ (ВШПИЛИ́ТИ), -лю́, -ли́ш, *док., перех., чим і без додатка, діал.* Уколоти.

УШПО́РИТИ (ВШПО́РИТИ), -рю, -риш, *док., перех.* Стиснути острогами; пришпорити.

УШР, -а, *ч.* Натуральний (іноді грошовий) податок у мусульманських країнах.

УШТОВХНУ́ТИ *див.* **вшто́вхувати.**

УШТО́ВХУВАННЯ *див.* **вшто́вхування.**

УШТО́ВХУВАТИ *див.* **вшто́вхувати.**

УШТРИКНУ́ТИ *див.* **вштрикну́ти.**

УШТУ́РИТИ, -рю, -риш, *док., перех., зах., розм.* Всунути, впхати.

УШУ́, У-ШУ́, *невідм., с.* Традиційна китайська оздоровча та спортивна гімнастика.

УШУЇ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається ушу́.

УШУЇ́СТКА, -и. Жін. до ушуї́ст.

УШУ́ЛА, -и, *ж., заст.* 1. Стовп, до якого прикріпляються ворота. 2. Стовп у паркані, в паз якого вставляються дошки.

УЩАСЛИ́ВИТИ *див.* **ущасли́влювати.**

УЩАСЛИ́ВИТИСЯ (ВЩАСЛИ́ВИТИСЯ), -влюся, -вишся; *мн.* ущасли́вляться; *док.* Зробитися щасливим.

УЩАСЛИ́ВЛЕНИЙ (ВЩАСЛИ́ВЛЕНИЙ), -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ущасли́вити.**

УЩАСЛИ́ВЛЮВАТИ (ВЩАСЛИ́ВЛЮВАТИ), -юю, -юєш, *недок.*, **УЩАСЛИ́ВИТИ (ВЩАСЛИ́ВИТИ)**, -влю, -виш; *мн.* ущасли́влять; *док., перех.* Робити щасливим кого-небудь. // *чим.* Робити честь кому-небудь своєю присутністю.

УЩЕДРЯ́ТИ (ВЩЕДРЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок., перех., рідко.* Щедро наділяти.

УЩЕ́ЛИНА, -и, *ж.* Вузька і глибока западина між горами.

УЩЕ́ЛИСТИЙ, -а, -е. З ущелинами.

УЩЕМИ́ТИ *див.* **ущемля́ти.**

УЩЕМИ́ТИСЯ *див.* **ущемля́тися.**

УЩЕ́МЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ущеми́ти.** // **уще́млено,** *безос. присудк. сл.*

УЩЕ́МЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ущеми́ти** і **ущеми́тися.**

УЩЕМЛЯ́ТИ (ВЩЕМЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УЩЕМИ́ТИ (ВЩЕМИ́ТИ)**, -млю́, -ми́ш; *мн.* ущемля́ть; *док., перех.* 1. Затискувати що-небудь між чимсь. 2. *тільки док., перен.* Викликати душевний біль; образити кого-небудь. 3. *перен.* Завдавати кому-небудь шкоди, неприємностей, утискувати кого-небудь; обмежувати, урізувати щось.

УЩЕМЛЯ́ТИСЯ (ВЩЕМЛЯ́ТИСЯ), -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УЩЕМИ́ТИСЯ (ВЩЕМИ́ТИСЯ)**, -млю́ся, -ми́шся; *мн.* ущемля́ться; *док.* 1. Виявлятися затиснутим, здушеним з двох боків. 2. *тільки док., перен.* Заболіти, занити (від переживань). 3. *тільки док., діал.* Учепитися.

УЩЕ́НТ *див.* **вщент.**

УЩЕПИ́ТИ *див.* **вщепи́ти.**

УЩЕ́РБ, -у, *ч.* Положення місяця, при якому освітлена частина його поступово зменшується до серпа і нарешті зовсім зникає.

УЩЕРБИ́ТИ *див.* **ущербля́ти.**

УЩЕРБИ́ТИСЯ *див.* **ущербля́тися.**

УЩЕ́РБЛЕНИЙ (ВЩЕ́РБЛЕНИЙ), -а, -е. 1. *заст.* Зменшений. 2. Який поступово зменшується, убуває (про місяць); щербатий.

УЩЕРБЛЯ́ТИ (ВЩЕРБЛЯ́ТИ), -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УЩЕРБИ́ТИ (ВЩЕРБИ́ТИ)**, -блю́, -би́ш; *мн.* ущербля́ть; *док., перех.* 1. *заст.* Зменшувати. 2. *рідко.* Надщерблювати.

УЩЕРБЛЯ́ТИСЯ (ВЩЕРБЛЯ́ТИСЯ), -я́ється, *недок.*, **УЩЕРБИ́ТИСЯ (ВЩЕРБИ́ТИСЯ)**, -би́ться, *док.* 1. *заст.* Зменшуватися. 2. Поступово зменшуватися, убувати (про місяць).

УЩЕ́РБНИЙ, -а, -е, *розм.* Занепалий, неповноцінний.

УЩЕ́РБНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **уще́рбний.**

УЩЕ́РТЬ *див.* **вщерть.**

УЩИ́ПЛИВИЙ (ВЩИ́ПЛИВИЙ), -а, -е. 1. Який любить говорити гостро, дошкульно, так, щоб уразити, примусити відчувати докір, насмішку і т. ін. // Який характеризується гостротою, дошкульністю. 2. *перен.* Дуже відчутний, сильний, пронизливий (про холод, вітер, мороз і т. ін.).

УЩИ́ПЛИВІСТЬ (ВЩИ́ПЛИВІСТЬ), -вості, *ж.* Властивість за знач. **ущи́пливий** 1.

УЩИ́ПЛИВО (ВЩИ́ПЛИВО). Присл. до **ущи́пливий (вщи́пливий)** 1.

УЩИПНУ́ТИ (ВЩИПНУ́ТИ), -ну́, -не́ш, *док., перех.* 1. Ухопивши за шкіру тіла (кінчиками пальців, дзьобом і т. ін.), стиснути сильно, боляче. 2. *перен.* Пронизати, викликаючи відчуття пощипування (про холод, вітер, мороз і т. ін.). 3. *перен., розм.* Сказати кому-небудь щось гостре, дошкульне; вразити словом, словами. 4. Щипаючи, відірвати, відокремити частину чого-небудь.

УЩИПНУ́ТИСЯ (ВЩИПНУ́ТИСЯ), -ну́ся, -не́шся, *док.* Ущипнути себе.

УЩІ́ЛЬНЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ущі́льнити.** // **ущі́льнено,** *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* З більшим обсягом роботи, більшою кількістю справ. // Заповнений або розміщений тісніше, густіше. *Ущільнений графік роботи.* 3. *с. г.* Важкий, твердий (про ґрунт).

УЩІ́ЛЬНЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **ущі́льнений** 2.

УЩІ́ЛЬНЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **ущі́льнити.** ** **Ущі́льнення да́них,** *спец.* – процес скорочення обсягу даних на носії даних за допомогою кодування чи вилучення символів, що повторюються. **Ущі́льнення па́м'яті,** *спец.* – переміщення в пам'яті зайнятих блоків для об'єднання вільних блоків в одну велику вільну ділянку. 2. Те саме, що **ущі́льнювач.**

УЩІ́ЛЬНИК, -а, *ч., тех.* Пристрій для ущільнювання отворів, крізь які проходять рухомі частини механізмів (вали, штоки тощо).

УЩІ́ЛЬНИТИ *див.* **ущі́льнювати.**

УЩІ́ЛЬНИТИСЯ *див.* **ущі́льнюватися.**

УЩІ́ЛЬНЮВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для ущільнювання.

УЩІ́ЛЬНЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ущі́льнювати.**

УЩІ́ЛЬНЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ущі́льнювати.**

УЩІ́ЛЬНЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, **УЩІ́ЛЬНИТИ**, -ільню, -ільниш, *док., перех.* 1. Робити щільнішим, стискуючи, утрамбовуючи. 2. Заповнювати простір, якусь ділянку більшою кількістю чого-небудь або тісніше, густіше розміщувати що-небудь. // Робити частішим. // *с. г.* Вирощувати дві чи більше сільськогосподарські культури на тій самій площі для ефективнішого використання землі. 3. Заповнювати більшим обсягом роботи, більшою кількістю справ і т. ін. (час, проміжок часу). // Скорочувати час виконання чого-небудь.

УЩІ́ЛЬНЮВАТИСЯ, -юється, *недок.*, **УЩІ́ЛЬНИТИСЯ**, -ільниться, *док.* 1. Робитися щільнішим. 2. Заповнюватися більшою кількістю чого-небудь або розміщуватися тісніше, густіше. // Ставати частішим. 3. Ставати заповненим більшим обсягом роботи, більшою кількістю справ (про час, проміжок часу).

УЩІ́ЛЬНЮВАЧ, -а, *ч.* 1. *тех.* Пристрій для ущільнювання чого-небудь; герметик. // Спеціальна гумова трубчата прокладка різної форми поперечного перерізу, що укладається по периметру дверцят холодильника, автомобіля та віконних склопакетів. 2. *с. г.* Сільськогосподарська рослина, плодове дерево і т. ін., що їх висаджують між основними культурами для підвищення врожайності.

УЩІ́ЛЬНЮЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ущі́льнювати.** *Ущільнююча прокладка.*

УЩІЛЬНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.* Те саме, що **ущі́льнювати.**

УЩУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *док., перех., діал.* Притиснути, стиснути.

УЩУ́ЛІТИ, -ію, -ієш, *док., діал.* Замовкнути.

УЩУХА́ТИ (ВЩУХА́ТИ), -а́є, *недок.*, **УЩУ́ХНУТИ (ВЩУ́ХНУТИ)**, -не; *мин. ч.* ущу́х, -ла, -ло і ущу́хнув, -нула, -нуло; *док.* 1. Ставати слабшим, затихати, припинятися (про явища природи). // Зменшуватися в дії, в силі її вияву; припинятися. // Робитися спокійним. 2. Переставати звучати, лунати, чутися. 3. Робитися менш відчутним; угамовуватися (про відчуття, почуття і т. ін.). 4. Замовкати, затихати. // *перен.* Заспокоюватися, переставати виявляти що-небудь (гнів, роздратування і т. ін.).

УЩУ́ХЛИЙ (ВЩУ́ХЛИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ущу́хнути.**

УЩУ́ХНУТИ *див.* **ущуха́ти.**

УЯ́В, *присл., поет.* Наяву.

УЯ́ВА, -и, *ж.* 1. Здатність образно створювати або відтворювати кого-, що-небудь у думках, свідомості; відтворювання кого-, чого-небудь у думках, свідомості. // Думка, свідомість, фантазія. 2. *рідко.* Те, що відтворене у свідомості; образ.

УЯ́ВИНА, -и, *ж.* Те, що віддзеркалене, відтворене в уяві, свідомості; образ.

УЯВИ́ТИ *див.* **уявля́ти.**

УЯВИ́ТИСЯ *див.* **уявля́тися.**

УЯВКИ́, *присл., діал.* 1. Наяву. 2. Не таючись, відкрито, неприховано; явно.

УЯ́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уяви́ти.**

УЯ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **уяви́ти** 1. 2. Розуміння чого-небудь, знання чого-небудь, яке ґрунтується на досвіді, одержаних відомостях, якихось даних і т. ін. *Скласти уявлення.* 3. *псих., філос.* Чуттєво-наочний образ предметів або явищ дійсності, що зберігається і відтворюється у свідомості людини поза безпосереднім впливом їх на органи чуттів.

УЯ́ВЛЮВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **уявля́ти.**

УЯВЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уявля́ти.**

УЯВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УЯВИ́ТИ**, уявлю, уя́виш, *док., перех.* 1. Викликати у своїх думках, своїй свідомості який-небудь образ, картину, дію і т. ін. 2. Розуміти, усвідомлювати, знати. 3. *тільки* 2 *ос. одн. і мн.* Уживається в значенні вставного слова для загострення уваги на чому-небудь, зацікавлення чим-небудь. ** **Уяви́ (уяві́ть) [собі́]** – вставне слово, словосполучення, що вживається для загострення уваги на чому-небудь, зацікавлення чим-небудь, більшого переконання в чомусь. 4. *заст.* З'являтися, виходити, ставати видним.

УЯВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **УЯВИ́ТИСЯ**, уявлюся, уя́вишся, *док., кому і без додатка.* 1. Поставати, з'являтися в думках, у свідомості. // *безос.* // Здаватися; сприйматися так чи інакше, вважатися таким чи інакшим. // Бути в чиїсь уяві схожим на кого-, що-небудь. 2. *заст.* З'являтися, виходити, ставати видним.

УЯ́ВНИЙ, -а, -е. Який не існує в дійсності, а створений уявою, в уяві; віртуальний. // *у знач. ім.* **уя́вне**, -ного, *с.* Те, що створене уявою, в уяві. ** **Уя́вне число́,** *мат.* – корінь парного степеня з від'ємного числа. ** **Уя́вне зобра́ження** – зображення, яке існує лише у свідомості людини (зображення предметів у дзеркалі тощо).

УЯ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **уя́вний.**

УЯ́ВНО. Присл. до **уя́вний.**

УЯРМИ́ТИ *див.* **уя́рмлювати.**

УЯ́РМЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **уярми́ти.** // **уя́рмлено,** *безос. присудк. сл.*

УЯ́РМЛЕННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **уярми́ти.**

УЯ́РМЛЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **уя́рмлювати.**

УЯ́РМЛЮВАТИ, -юю, -юєш *і* **УЯРМЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **УЯРМИ́ТИ**, -млю́, -ми́ш; *мн.* уярмля́ть; *док., перех.* Позбавляти свободи, незалежності; цілком підкоряти своїй владі; поневолювати.

УЯ́РМЛЮВАТИСЯ, -юється *і* **УЯРМЛЯ́ТИСЯ**, -я́ється, *недок.* Пас. до **уя́рмлювати, уярмля́ти.**

УЯРМЛЯ́ТИ *див.* **уя́рмлювати.**

УЯРМЛЯ́ТИСЯ *див.* **уя́рмлюватися.**

УЯ́СНЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **уясни́ти.**

УЯСНИ́ТИ, -ню́, *ор.* -ни́ш, *док.*, **УЯ́СНЮВАТИ**, -юю, -юєш, *недок., розм.* Зробити зрозумілим для себе; детально розібратися в чомусь.

УЯ́СНЮВАТИ *див.* **уясни́ти.**

Фф

Ф, *невідм., с.* Двадцять п'ята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "ф" (вимовляється "еф").

ФА, *невідм., с., муз.* 1. Одна із складових назв звуків. 2. Стрій музичних інструментів, що звучать: а) на 3 $^1/_2$ тону нижче від написання (англійський ріжок, валторна); б) на 2 $^1/_2$ тону вище від написаного (валторна, якщо її партію написано у басовому ключі). 3. Назва ключа (баритонового, басового, басопрофундового).

ФАБІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прихильник, послідовник фабіанства.

ФАБІАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **фабіа́нство**.

ФАБІАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал у вигляді безбарвних кристалів.

ФАБІА́НСТВО, -а, *с.* Реформістський буржуазний рух кінця 19 ст. в Англії, що заперечував класову боротьбу та проповідував мирні, поступові перетворення капіталістичного суспільства в соціалістичне.

ФАБІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фабіанства й до фабіанця, фабіанців. *Фабіанський рух.*

ФАБЛІО́ *див.* **фабльо́**.

ФАБЛЬО́, ФАБЛІО́, *невідм., с.* Невелике гумористичне або сатиричне оповідання з життя селян, духівництва тощо, а також відповідний жанр, що виник і поширився у середньовічній французькій літературі.

ФА́БРА, -и, *ж.* 1. Речовина, що застосовується в косметиці для фарбування в чорний колір бороди та вусів, а також щоб надати вусам певної форми. 2. *заст.* Фарба.

ФА́БРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фа́брити**.

ФА́БРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фа́брити**.

ФА́БРИКА, -и, *ж.* 1. Промислове підприємство, що обробляє сировину машинним способом і якому властивий розподіл праці за операціями. 2. *чого, перен.* Про місце, де що-небудь виробляється, продукується тощо у великій кількості.

ФА́БРИКА-КУ́ХНЯ, фа́брики-ку́хні, *ж.* Підприємство громадського харчування, що самостійно реалізує приготовлені ним страви, а також готує напівфабрикати, кулінарні й кондитерські вироби для продовольчих та кулінарних магазинів.

ФАБРИКА́НТ, -а, *ч.* 1. Власник фабрики (у 1 знач.). 2. *чого, перен.* Про того, хто займається виготовленням і поширенням чого-небудь у великій кількості. // *ірон., зневажл.* Про того, хто створює, вигадує та поширює брехливі чутки, наклепи.

ФАБРИКА́НТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **фабрика́нт**; дрібний фабрикант.

ФАБРИКА́НТИХА, -и, *ж., розм.* Дружина фабриканта (у 1 знач.).

ФАБРИКА́НТІВ, -това, -тове. Прикм. до **фабрика́нт** 1. // Належний фабрикантові.

ФАБРИКА́НТКА, -и. Жін. до **фабрика́нт**.

ФАБРИКА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фабрика́нт** 1; належний фабрикантові, фабрикантам. // Власт. фабрикантові, фабрикантам.

ФАБРИКА́Т, -у, *ч.* Готовий фабричний виріб, завершений продукт виробництва, придатний для споживання без додаткової обробки. *Текстильні фабрикати.*

ФАБРИКА́ТОР, -а, *ч.* 1. Той, хто займається виробництвом фабрикатів, бере активну участь у цьому процесі. 2. *перен.* Той, хто фабрикує (у 2 знач.) що-небудь.

ФАБРИКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **фабрикува́ння**.

ФАБРИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **фабрикува́ти**.

ФАБРИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фабрикува́ти**.

ФАБРИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Виробляти, виготовляти щось фабричним способом. *Фабрикувати сукно.* 2. *перен.* Виробляти, випускати й т. ін. що-небудь (перев. у великій кількості). // *ірон.* Виробляти, створювати що-небудь за шаблоном, механічно, здебільшого у великій кількості. // *зневажл.* Робити, створювати що-небудь ганебне, підле, брехливе; сприяти формуванню чого-небудь (звичайно негативного). *Фабрикувати чутки.*

ФАБРИКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **фабрикува́ти**.

ФА́БРИТИ, -рю, -риш, *недок., перех.* 1. Фарбувати фаброю (у 1 знач.) вуса, бороду; чорнити. 2. *заст.* Фарбувати.

ФА́БРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* Фарбувати собі фаброю (у 1 знач.) вуса, бороду.

ФАБРИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Фабричний.

ФА́БРИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фа́брика** 1.

ФАБРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фа́брика** 1. // Вигот., зробл. на фабриці; не кустарний. // Признач. для переробки на фабриці, на підприємстві. // Такий, як на фабриці; власт. фабриці. 2. Такий, де є багато фабрик; промисловий. 3. *у знач. ім.* **фабри́чний**, -ного, *ч., заст.* Робітник фабрики.

ФАБРИ́ЧНО-ЗАВОДСЬКИ́Й, -а́, -е́: ** **Фабри́чно-заводські́ комі́те́ти**, *іст.* – найбільш масові виборні органи робітників на промислових підприємствах Росії; діяли паралельно з профспілками під керівництвом більшовиків.

ФА́БУЛА, -и, *ж., літ.* 1. Хронологічно послідовне зображення подій і пригод у художньому творі; канва, схема розвитку життєвих подій, подана в художньому творі в послідовному порядку. 2. *заст.* Байка, побрехенька.

ФА́БУЛЬНИЙ, -а, -е, *літ.* Стос. до фабули.

ФА́БУЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., літ.* Властивість за знач. **фа́бульний**; наявність розгорнутої фабули.

ФАБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *літ.* Те саме, що **фа́бульний**. // Такий, як у фабулі; власт. фабулі.

ФАБУРДО́Н *див.* **фобурдо́н**.

ФАВЕРО́ЛЬ, -і, *ж.* Французька порода курей, що відзначаються м'ясністю.

ФАВІ́Д, -у, *ч.* Алергічний висип у хворого фавусом, елементи якого не містять збудника.

ФАВІ́ЗМ, -у, *ч.* Форма спадкової гемолітичної анемії.

ФАВН, -а, *ч.* 1. У давньоримській міфології – бог полів і лісів, покровитель отар і пастухів. 2. Американська мавпа з двома чубками на тімені.

ФА́ВНА, -и, *ж., міф.* Богиня лісів і полів, жіноча іпостась Фавна, сестрою або дружиною якого її вважали.

ФА́ВНІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фавн**. // Власт. фавнові.

ФАВО́Р, -у, *ч., книжн.* Прихильність до кого-небудь, підтримка, заступництво якоїсь впливової, знатної особи. ** **Бу́ти в фаво́рі** *в кого* – користуватися прихильністю, підтримкою, заступництвом того, хто має силу, вплив.

ФАВОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фаворизува́ти**.

ФАВОРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фаворизува́ти**.

ФАВОРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Виявляти прихильність, добре ставитися до когось, підтримувати когось, заступатись за когось.

ФАВОРИ́Т, -а, *ч.* 1. Той, кому протегує знатна, впливова особа; улюбленець такої особи. // Той, кому віддають перевагу перед іншими, ким більше цікавляться. 2. *спорт.* На перегонах – кінь, вершник і команда, що мають найбільше шансів на першість. // Улюбленець публіки, уболівальників.

ФАВОРИТИ́ЗМ, -у, *ч., книжн.* Становище, за якого все зумовлюється впливом, роллю фаворитів (у 1 знач.). // Висування, підтримування фаворитів.

ФАВОРИ́ТІВ, -това, -тове. Прикм. до **фавори́т**. // Належний фаворитові.

ФАВОРИ́ТКА, -и. Жін. до **фавори́т**.

ФАВОРИ́ТНИЙ, -а, -е. Який є фаворитом; улюблений.

ФАВОРИ́ТСТВО, -а, *ч.* Перебування у фаворитах.

ФА́ВУС, -у, *ч., мед., вет., бот.* Заразне захворювання шкіри людини, тварин і рослин, спричинюване різними видами грибів та бактерій; парша. ** **Вісцера́льний фа́вус** – фавус, що характеризується ураженням внутрішніх органів.

ФАГ, -а, *ч., бакт., мед.* Те саме, що **бактеріофа́г**.

ФАГЕДЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* Виразково-некротичний процес, що розвивається в тканинах, які оточують первинне вогнище при сифілісі або м'якому шанкрі.

ФА́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фаг**.

ФАГОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* Застосування стандартних препаратів бактеріофагів для ідентифікації видової належності бактерій з метою діагностики інфекційних захворювань.

ФАГОЛІЗА́Т, -у, *ч.* Продукт лізису рідкої бактеріальної культури фагом.

ФАГОЛІЗОСО́МА, -и, *ж., біол.* Різновид лизосоми, яка виникає в результаті її злиття з фагосомою.

ФАГОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Використання препаратів бактеріофага для попередження деяких інфекційних захворювань.

ФАГОРЕЗИСТЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до фагорезистенції.

ФАГОРЕЗИСТЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стійкість бактерії до бактеріофага.

ФАГОСО́МА, -и, *ж.* Вакуоля, що утворюється в процесі фагоцитозу, всередині якої містяться субстрати, що підлягають перетравленню.

ФАГО́Т, -а, *ч.* Дерев'яний духовий музичний інструмент низького тембру з конічним каналом і подвійною тростиною.

ФАГОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж., мед.* Лікування та профілактика за допомогою бактеріофагів.

ФАГО́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **фаго́т**.

ФАГОТИПУВА́ННЯ, -я, *с.* Визначення приналежності виділеного бактеріального штаму до того чи ін. фаготипу; застосовується в епідеміології.

ФАГОТИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, що грає на фаготі.

ФАГО́ТНИЙ, -а, -е, *муз.* Прикм. до **фаго́т**. *Фаготний клапан.*

ФАГО́ТОВИЙ, -а, -е, *муз.* Те саме, що **фаго́тний**. *Фаготове звучання.*

ФАГОФО́БІЯ, -ї, *ж., мед.* Нав'язливий страх: боязнь проковтнути їжу через ризик захлинутися.

ФАГОЦИ́Т, -у, *ч., біол.* Клітина тваринного або людського організму, здатна активно захоплювати та перетравлювати чужорідні частинки, у тому числі й бактерії.

ФАГОЦИТА́РНИЙ, -а, -е, *біол.* Стос. до фагоцитозу. ** **Фагоцита́рний пока́зник** – середнє число мікробів, поглинених однією клітиною.

ФАГОЦИ́ТНИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **фагоци́т**. *Фагоцитний епітелій.*

ФАГОЦИТО́З, -у, *ч., біол.* Захисне пристосування організмів, що виражається в захоплюванні й перетравлюванні фагоцитами чужорідних частинок, у тому числі бактерій та залишків відмерлих клітин.

ФАҐІВНИ́К, -а́, *ч., зах.* Шевське правилля для скро-

маджения шкіри.

ФА-ДІЄ́З-МАЖО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є фа-дієз.

ФА-ДІЄ́З-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мінорна тональність, тонікою якої є фа-дієз.

ФАЕТО́Н, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – син бога сонця Геліоса. 2. Легкий чотириколісний екіпаж з відкидним верхом. 3. Легковий автомобіль з відкритим кузовом. 4. Птах тропічних морів з ряду веслоногих. 5. *астр.* Гіпотетична планета Сонячної системи, яка або не зформувалася, або ж внаслідок космічної катастрофи розпалася і утворила пояс астероїдів між Марсом і Юпітером.

ФАЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **фаето́н**. *Фаетонний верх.*

ФАЕ́ТО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **фаето́н**.

ФА́ЄРКИ, -рок, *мн.*, *діал.* Колісники до плити.

ФА́ЄЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **фа́йка**.

ФА́ЗА, -и, *ж.* 1. Період, стадія в розвиткові якогонебудь явища, процесу тощо. // *біол.* Певний етап в індивідуальному розвиткові якогось організму. *Фаза гусениці.* 2. *спец.* Положення, певний момент у зміні форми або стану чогось. // Величина, що характеризує стан коливального або обертального процесів в даний момент. *Фаза змінного струму. Фаза коливання маятника.* 3. *хім.* Однорідна частина якої-небудь неоднорідної фізико-хімічної системи. *Фаза сплаву.* ** **диспе́рсна фа́за** – одна з фаз у дисперсній системі, яка розподілена у формі дрібних частинок (кристаликів, крапель) в іншій фазі дисперсного середовища. **Конденсо́вана фа́за** – загальна назва рідинних і твердих фаз. **Тверда́ фа́за** – стан речовини, за якого зберігається її форма та об'єм. 4. *геол.* Найменший період, якому відповідає певний характер порід. 5. *ел.* Одна з обмоток генератора багатофазного змінного струму, а також один із дротів, по якому тече такий струм. ** **Зсув фаз змі́нного стру́му** – різниця між фазами струму та напруги в електричному колі.

ФАЗА́Н, -а, *ч.* Великий промисловий птах ряду курячих із яскравим оперенням.

ФАЗАНА́РІЙ, -ю, *ч.* Розплідник фазанів.

ФАЗАНЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа фазана.

ФАЗА́НИНА, -и, *ж.* М'ясо фазана.

ФАЗА́НИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фаза́нина**.

ФАЗАНИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **фаза́нка**.

ФАЗА́НКА, -и, *ж.* Самиця фазана.

ФАЗА́ННИК, -а, *ч.* Приміщення для фазанів.

ФАЗА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фаза́н**. *Фазанове м'ясо.*

ФАЗА́НОВІ, -их, *мн.* Родина птахів ряду курячих, до якої належать фазан, цесарка, перепел, пустельна куріпка, павич та ін.

ФАЗАНЧА́, -а́ти, *с.* Те саме, що **фазаненя́**.

ФАЗА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **фаза́н**.

ФАЗА́НЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **фаза́н**. *Фазанячий хвіст.* // Признач. для розведення фазанів.

ФАЗЕ́НДА, -и, *ж.* 1. У Бразилії – великий землевласницький або тваринницький маєток. 2. *жарт.* Про дачну ділянку.

ФА́ЗЕР, -а, *ч.*, *спец.* Квантовий парамагнітний підсилювач гіперзвуку або пружних коливань надвисокої частоти.

ФА́ЗИС, -у, *ч.* Певний момент у розвиткові якогонебудь явища.

ФА́ЗИСНИЙ, -а, -е, *рідко.* Стос. до фазису.

ФАЗМОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь фантастичних істот.

ФА́ЗНИЙ, -а, -е, *ел.* Стос. до фази (у 5 знач.). *Фазна ізоляція.*

ФА́ЗОВИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до фази. *Фазові обмотки.* ** **Фа́зова рівнова́га** – рівновага термодинамічної системи, що складається з двох або більшого числа фаз. **Фа́зова шви́дкість** – величина, що характеризує зміщення фази гармонічної хвилі у просторі. **Фа́зовий ана́ліз** – сукупність методів визначення вмісту сполук, що перебувають у стані окремих фаз у досліджуваній речовині.

ФАЗОІНВЕ́РТОР, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій, який перетворює вхідний електричний сигнал у два сигнали, зсунуті по фазі на 180^0.

ФАЗОКОМПЕНСА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій (машина змінного струму), що здійснює фазокомпенсацію.

ФАЗОКОМПЕНСА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фазокомпенса́тор**.

ФАЗОКОМПЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Усунення зсуву фаз між струмом і напругою в колі змінного електричного струму, що зумовлює збільшення потужності електричного двигуна.

ФАЗО́МЕТР, -а, *ч.*, *ел.* Прилад для вимірювання коефіцієнта потужності в установках змінного струму або зсуву фаз, тобто різниці між фазами струму та напруги в колі.

ФАЗООБЕРТА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для зміни фази електричних коливань.

ФАЗОПЕРЕТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Електрична асинхронна машина із загальмованим ротором, яка діє як електричний трансформатор і дає змогу змінювати у широких межах фазу вторинної напруги.

ФАЗОРЕГУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Признач. для регулювання зсуву фаз між двома напругами чи струмами або напругою та струмом.

ФАЗОРЕГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.*, *ел.* Пристрій для регулювання зсуву фаз між двома напругами чи струмами або напругою та струмом.

ФАЗОРЕГУЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фазорегуля́тор**.

ФАЗОТРО́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Прискорювач руху заряджених елементарних частинок; синхроциклотрон.

ФАЙ, -ю, *ч.* Цупка тонка одноколірна тканина з шовку або шерсті з поперечними рубчиками.

ФА́ЙДА, -и, *ж.* У середні віки в Західній Європі – феодальна війна, розпочата постраждалою стороною для відплати образи.

ФАЙДА́, -и́, *ж.*, *діал.* Батіг, канчук, пуга.

ФАЙДЕШИ́Н, -у, *ч.* Високоякісна тонка шовкова тканина, один із різновидів фаю.

ФАЙДЕШИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **файдеши́н**.

ФА́ЙКА, -и, *ж.*, *зах.* Люлька (*див.* **лю́лька**[1]).

ФА́ЙКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фа́йкати**.

ФА́ЙКАТИ, -ає, *недок.*, *зах.* Розлітатися, розвіватися.

ФАЙЛ, -у, *ч.* 1. *спец.* Сукупність взаємопов'язаних блоків інформації, яка розпізнається комп'ютером як одне ціле. // Набір даних на логічному рівні розглядання. ** **Контро́льний файл** – файл, створений виконуваними операторами для забезпечення контролю за даними. 2. Прозора поліетиленова папка для зберігання паперів.

ФА́ЙЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **файл**.

ФАЙНЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Пестл. до **фа́йний**.

ФА́ЙНИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Гарний. 2. Добрий (у 5, 8 знач.).

ФА́ЙНО, *зах.* 1. Присл. до **фа́йний**. ** **Фа́йно дя́кувати** – щиро, вельми дякувати. 2. *у знач. присудк. сл.* Гарно, приємно.

ФАЙОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **фай**. // Пошитий з фаю.

ФА́ЙФА, -и, *ж.*, *зах.* Пристрій для мотання ниток.

ФА́КЕЛ, -а, *ч.* 1. Те саме, що **смолоски́п**. 2. *чого*, *перен.* Про те, що містить, несе із собою істину, знання, освіту, свободу тощо. 3. *спец.* Конусоподібне полум'я, а також потік рідини, що має форму конуса. 4. *перев. мн.*, *астр.* Яскраві ділянки фотосфери біля краю сонячного диска. 5. Потік розжарених газів із завислими частинками палива, попелу й сажі. 6. Світіння повітря через перенапругу в короткохвильових антенах.

ФА́КЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фа́кел**. // Із факелами.

ФА́КЕЛЬНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Людина в спеціальному траурному одязі, що несе факел у похоронній процесії. 2. Той, хто підпалює що-небудь за допомогою факела; палій.

ФА́КЕЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **фа́кельник**.

ФА́КЕЛЬЦУГ, -у, *ч.* Факельний похід, процесія із запаленими смолоскипами на честь певної особи, події, річниці тощо.

ФАКІ́Р, -а, *ч.* 1. Мусульманський або індуїстський мандрівний чернець, що дав обітницю жити з жебрацтва; дервіш. 2. Європейська назва мандрівного фокусника, який демонструє нечутливість тіла до болю, незвичайну силу, вміння приборкувати гадюк тощо. 3. *розм.* Фокусник.

ФАКІ́РСТВО, -а, *с.* 1. Спосіб життя факіра (у 1 знач.). // Аскетичний спосіб життя з граничними обмеженнями. 2. Заняття факіра (у 2 знач.).

ФАКІ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **факі́р**. // Такий, як у факіра; власт. факірові.

ФА́КЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Смолоскип.

ФАКОДОНЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Тремтіння кришталика, яке спостерігається при рухах ока.

ФАКОЕМУЛЬСИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.*: ** **Ультразвукова́ факоемульсифіка́ція** – подрібнення кришталика за допомогою ультразвуку, після якого кришталикові маси виводять з передньої камери.

ФАКОЛІ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Лінзоподібне магматичне тіло, що міститься у верствах осадових порід.

ФАКОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Руйнування кришталика, зумовлене порушенням цілісності його капсули та дистрофічним процесом, який розвивається.

ФАКОМАТО́З, -у, *ч.* Спадкові хвороби, які характеризуються ураженням шкіри, а також ураженням нервової системи, очей і часто – внутрішніх органів.

ФАКОПРОТЕЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Імплантація штучної лінзи в очне яблуко при афакії.

ФАКОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Склероз центральної частини кришталика.

ФАКОСКО́П, -а, *ч.* Інструмент для спостереження змін в зображеннях, що відображаються кришталиком ока.

ФАКС, -у, *ч.* Те саме, що **телефа́кс**.

ФАКС-АДА́ПТЕР, -а, *ч.* У системах телефонного зв'язку – функціональний блок, встановлений на терміналі, автоматизованому робочому місці, абонентській системі тощо і признач. для пересилання і приймання зображень.

ФАКСИ́МІЛЕ, *невідм.*, *с.* 1. Точне відтворення будь-якого графічного оригіналу (рукопису, документа тощо) фотографічним способом, печаткою чи іншою репродукцією. 2. Кліше, печатка, за допомогою яких можна багаторазово відтворювати власноручний підпис. 3. *у знач. прикм. і присл.* Точно відтворений.

ФАКСИ́МІЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до факсиміле (у 1 знач.). // Який являє собою факсиміле. 2. Що відтворює факсиміле. ** **Факси́мільний апара́т** – апарат, яким передають і (або) приймають зображення нерухомих плоских оригіналів у процесі факсимільного зв'язку. **Факси́мільний зв'язо́к** – електрозв'язок за допомогою факсимільних апаратів з передаванням по лініях зв'язку зображень нерухомих плоских оригіналів і відтворенням їхніх копій – факсиміле на пункті приймання.

ФАКС-ПЛА́ТА, -и, *ж.* У системах телефонного зв'язку – модем, який забезпечує роботу персональної електронно-обчислювальної машини у факсимільному та символьному режимах за допомогою телефонної мережі загального користування.

ФАКТ, -у, *ч.* 1. Дійсна, не вигадана подія, дійсне явище; те, що сталося, відбулося насправді. // Приклад, випадок. // Те, що є матеріалом для певних висновків і відповідає об'єктивній дійсності. 2. Реальність, дійсність; те, що об'єктивно існує. // *чого.* Наявність, існування чого-небудь. 3. *у знач. присудк. сл.* Справді, безперечно, безсумнівно. 4. *у знач. част.*, *розм.* Уживається для вираження згоди, ствердження; справді, дійсно, звичайно, безсумнівно. ** **Факт той, що ...** – справа в тому, що ...

ФАКТА́Ж, -у́, *ч.* Сукупність фактів (у 1 знач.).

ФАКТИ́ЗМ, -у, *ч.* Захоплення чистими фактами, без їх аналізу, узагальнення.

ФА́КТИК, -у, *ч.* Зменш. до **факт** 1.

ФАКТИ́С, -у, *ч.*, *спец.* Продукт з олії, обробленої хлористою сіркою; додається до каучуку для пом'якшення гумових виробів.

ФАКТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до факту (у 1, 2 знач.). // Дійсний, справжній. // Який відповідає фактам, дійсності; насичений фактами. ** **Факти́чний шлюб; Факти́чні шлю́бні відно́сини**, *юр.* – шлюб, шлюбні відносини, не оформлені відповідно до встановленого законом порядку.

ФАКТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Вірогідність, відповідність дійсності; насиченість фактами.

ФАКТИ́ЧНО. Присл. до **факти́чний**.

ФАКТО́ГРАФ, -а, *ч.* Той, хто описує факти без аналізу їх, без узагальнення та художнього осмислення.

ФАКТОГРАФІ́ЗМ, -у, *ч.* Манера опису фактів без аналізу їх, без узагальнення та художнього осмислення.

ФАКТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який ґрунтується на описі фактів без аналізу їх, без узагальнення та художнього осмислення.

ФАКТОГРАФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фактографі́чний**.

ФАКТОГРАФІ́ЧНО. Присл. до **фактографі́чний**.

ФАКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Опис фактів без аналізу, узагальнення, без їх художнього осмислення.

ФАКТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Оснований на фактах, фактичному матеріалі.

ФАКТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Опис фактів, опора на фактичний матеріал, документальність.

ФА́КТОР, -а, *ч.* 1. Умова, рушійна сила будь-якого процесу, явища; чинник. ** **Фа́ктор ри́зику** – фактор, що збільшує можливість виникнення певного захворювання. 2. Змінна величина, яка за припущенням впливає на результати експерименту. // *мат.* Кожне з перемножуваних чисел; співмножник. *Добуток двох факторів.* 3. Маклер.

ФАКТОРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до факторизації.

ФАКТОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мат.* Розклад оператора на добуток декількох операторів нижчого порядку.

ФА́КТОРИНГ, -у, *ч.*, *ек.* 1. Різновид кредитування клієнта на значну суму з різним ступенем участі у виробничій діяльності фірми-кредитувальниці. 2. Купівля банком у клієнта права на виплати за борговими зобов'язаннями. 3. Придбання права вимоги з поставки товарів і надання послуг, прийняття ризику виконання таких вимог та інкасація цих вимог. 4. Різновид торговельно-комісійної операції, яка поєднується з кредитуванням оборотного капіталу клієнта. ** **Е́кспортний фа́кторинг** – авансування клієнтів-експортерів з боку фактор-компаній під майбутню виручку від експорту.

ФА́КТОРИНГОВИЙ, -а, -е. Стос. до факторингу. ** **Фа́кторингова комі́сія** – винагорода факторингової компанії у вигляді процента від авансованої суми боргу, що його належить повернути.

ФАКТОРІ́АЛ, -у, *ч.*, *мат.* Добуток натуральних чисел від одиниці до якого-небудь заданого натурального числа.

ФАКТОРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **факторіа́л**.

ФАКТО́РІЯ, -ї, *ж.* 1. *іст.* Торговельна контора й поселення іноземних купців на території слаборозвинених і напівколоніальних країн. 2. У віддалених районах промислів – торговельно-постачальний і заготівельний пункт. 2. Велике торгове поселення зі складами в інших країнах для товарів, що ввозяться і вивозяться. 4. Роз'їзна експедиція, що здійснюється з комерційними цілями.

ФА́КТОР-КОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Фірма, яка спеціалізується на операціях факторингу.

ФА́КТОРНИЙ, -а, -е. Те саме, що **комісі́йний**. // *у знач. ім.* **фа́кторне**, -ного, *с.* Гроші, що їх хтось одержує за факторство.

ФАКТОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **факторува́ти**.

ФАКТОРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна факторувати.

ФАКТОРО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. теп. і мин. ч. до **факторува́ти**.

ФАКТОРОІНТЕНСИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до фактороінтенсивності.

ФАКТОРОІНТЕНСИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Відношення витрат на різні фактори виробництва до вартості виробленого з використанням цих факторів продукту.

ФА́КТОРСТВО, -а, *с.* Посередництво в укладанні торговельних і біржових угод; маклерство.

ФА́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фа́ктор** 2, 3.

ФАКТОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **факторува́ти**.

ФАКТОРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Займатися факторством.

ФА́КТОР-ФІ́РМА, -и, *ж.* Фірма, що спеціалізується на факторингових операціях.

ФАКТО́ТУМ, -а, *ч.* Довірена особа, яка бездвімовно виконує будь-які доручення, завдання.

ФАКТУ́РА, -и, *ж.* 1. Особливості побудови та оздоблення поверхні якого-небудь предмета. 2. *спец.* Своєрідність художньої техніки у творах мистецтва. // В образотворчому мистецтві – характер поверхні мистецького твору, його обробка; один із засобів художньої виразності. // В архітектурі – декоративні властивості поверхні будівельних матеріалів, що використовуються як засіб художнього оздоблення будівель і споруд. 3. У музиці –

сукупність засобів музичного викладу, що становлять технічний аспект твору. // Спосіб виконання. *Вокальна фактура.* 4. Рахунок за проданий товар із зазначенням його кількості та вартості. ** **ми́тна факту́ра** – спеціальний рахунок, що його додають до комерційної фактури і вручають митним властям країни-імпортера.

ФАКТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фактури (у 1, 2 знач.). 2. Який має яскраво виражену фактуру (у 1, 2 знач.). 3. Прикм. до **факту́ра** 3. *Фактурна книга.*

ФАКТУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **факту́рний** 1, 2.

ФАКУЛЬТАТИ́В, -у, *ч.* Понадпрограмний, необов'язковий навчальний курс, необов'язкове для відвідування заняття.

ФАКУЛЬТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Необов'язковий; такий, що дається на вибір; вільний. ** **Факультати́вний симпто́м** – необов'язкова ознака хвороби, яка має другорядне діагностичне значення. // Який відвідують або вивчають за бажанням. *Факультативний семінар.*

ФАКУЛЬТАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **факультати́вний**.

ФАКУЛЬТАТИ́ВНО. Присл. до **факультати́вний**.

ФАКУЛЬТЕ́Т, -у, *ч.* Підрозділ (частина, відділ) вищого навчального закладу, де викладається певний цикл споріднених наукових дисциплін і готують фахівців відповідного профілю. *Філологічний факультет.* // Студентсько-викладацький склад такого відділу.

ФАКУЛЬТЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **факульте́т**. // Який є або навчається на факультеті.

ФА́КЦІЇ, -ій, *мн.* У візантійських містах у 5 – 7 ст. – спортивні циркові організації, які займалися влаштуванням циркових та спортивних видовищ.

ФАЛ, -а, *ч.* 1. Трос, мотузка для підняття вітрил, сигнальних прапорів і т. ін. 2. Трос-шланг, за допомогою якого здійснюється зв'язок між космонавтом, що перебуває за бортом космічного корабля, і космонавтами на борту корабля. 3. Трос, який кріпиться до катера і за який тримається спортсмен на водних лижах. ** **Авіаці́йний фал** – мотузка для розкриття парашута без участі парашутиста.

ФАЛА́НГА, -и, *ж.* 1. У Стародавній Греції та Македонії – шикування до бою щільно зімкнених подвійних шеренг важкоозброєної піхоти; також військове з'єднання. 2. *перен.* Про групу осіб, що діють у певній галузі. // Ряд, шеренга кого-, чого-небудь. 3. У системі утопічного соціалізму французького філософа та економіста Ш. Фур'є (1772 – 1837) – трудова громада, комуна. 4. Назва іспанської фашистської партії до 1958 р. 5. *анат.* Кожна з трьох трубчастих кісток, що утворюють скелет пальців хребетних тварин і людини. 6. Отруйна павукоподібна тварина; сольпуг.

ФАЛАНГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне розщеплення п'ястка по міжкісткових проміжках і мобілізація п'ясткових кісток з метою покращання функції культі кисті.

ФАЛАНГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фалангізува́ти**.

ФАЛАНГІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати фалангізацію.

ФАЛАНГІ́СТ, -а, *ч.*, *іст.* 1. Вояк фаланги (у 1 знач.). 2. Член фаланги (у 3 знач.). 3. Член іспанської фашистської партії до 1958 р.

ФАЛАНГІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фалангіста.

ФАЛА́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фала́нга**.

ФАЛАНСТЕ́Р, -у, *ч.* Палац для фаланги (у 3 знач.) в утопічних планах французького соціал-утопіста Ш. Фур'є (1772 – 1837).

ФАЛА́РИ, -ла́р, *мн.*, *іст.* Металеві, звичайно рельєфні круглі бляхи, які прикрашали збрую коня.

ФАЛА́Т, -а, *ч.*, *діал.* Шматок.

ФАЛАТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фалата́ти**.

ФАЛАТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Рвати на шматки.

ФАЛАТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Однокр. до **фалата́ти**.

ФАЛАТОРІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що: **феля́ція**.

ФАЛА́ТТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Клоччя, лахміття.

ФА́ЛДА, -и, *ж.* 1. Трубкоподібна складка на одязі, портьєрах і т. ін. 2. Боковий або нижній край чоловічого одягу з розрізом; пола. ** **Присі́сти фа́лди**, *зах.* – не відриваючись працювати. 3. *геол.*, *рідко.* Складка на місцевості, у надрах землі тощо.

ФАЛДИ́СТИЙ, -а-, -е. Який має багато фалд (у 1, 3 знач.). *Фалдиста місцевість.*

ФАЛДИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **фалди́стий**.

ФА́ЛДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фа́лда**.

ФАЛЕРИ́СТ, -а, *ч.* Колекціонер значків.

ФАЛЕРИ́СТИКА, -и, *ж.* Колекціонування орденів, медалей, значків, жетонів і т. ін.

ФАЛЕРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фалеристики.

ФАЛЕ́РН, -у, *ч.* Сорт італійського виноградного вина.

ФАЛІМІ́НТ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при запальних захворюваннях дихальних шляхів.

ФА́ЛІНЬ, -я, *ч.* Трос на носі або на кормі шлюпки, канат, яким прив'язують шлюпку до пристані або до борту судна.

ФАЛІ́ЧНИЙ, -а, -е, *етн.* Пов'язаний з обожнюванням фалоса. ** **фалі́чний культ** – обожнювання чоловічого статевого органа як символу життєвої сили.

ФАЛЛО́ПІЇВ, -ієва, -ієве: ** **Фалло́піїв кана́л**; **Фалло́пієва труба́**, *анат.* – те саме, що **ма́ткова труба́**, жіночий яйцепровід.

ФАЛЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне утворення повністю або часткова втраченого статевого члена з відновленням його статевої функції і реконструкцією сечовипускального каналу.

ФАЛЛОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Відсутність ерекції статевого члена при статевому збудженні.

ФАЛОЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення маткових труб.

ФА́ЛОС, -а, *ч.* Чоловічий статевий орган, а також його зображення.

ФАЛОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Одна з назв класичної теорії психоаналізу як критичний коментар відносно теорії за те, що в ній так багато уваги приділяється фалічному символізму.

ФАЛРЕ́П, -а, *ч.*, *мор.* Захисний трос, що замінює поручні на трапах суден. *Подати фалрепи.*

ФАЛРЕ́ПНИЙ, -а, -е, *мор.* Прикм. до **фалре́п**. *Фалрепний трос.*

ФАЛУ́ДИНА, -и, *ж.*, *діал.* Стеблина, прутик.

ФАЛУ́ДИНКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **фалу́дина**.

ФАЛЬБО́Р, -у, *ч.* Волан-нашивка – прикраса на жіночому вбранні.

ФАЛЬКОНЕ́Т, -а, *ч.* Старовинна малокаліберна гармата, що стріляла свинцевими снарядами.

ФАЛЬКОНЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фальконе́т**. // Признач. для фальконета. *Фальконетові снаряди.*

ФАЛЬСИФІКА́Т, -у, *ч.* Підроблена річ, яку вида-ють за справжню; підробка.

ФАЛЬСИФІКА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто займається фальсифікацією.

ФАЛЬСИФІКА́ТОРСТВО, -а, *с.* Те саме, що **фальсифіка́ція** 1, 2.

ФАЛЬСИФІКА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фальсифікаторства; власт. фальсифікаторові, фальсифікаторам.

ФАЛЬСИФІКАЦІОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Філософська точка зору, згідно якої істинність наукових теорій не може бути доведеною інакше, ніж через спроби її спростування.

ФАЛЬСИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Підроблення чого-небудь. *Фальсифікація документів.* // Погіршення з корисливою метою якості чого-небудь за збереження зовнішнього вигляду. *Фальсифікація вин.* 2. Умисне викривлення або неправильне тлумачення тих чи інших явищ, подій, фактів. 3. Підроблена річ, яку видають за справжню; підробка. // Замінник чого-небудь.

ФАЛЬСИФІКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фальсифікува́ти**. // **фальсифіко́вано**, *безос. присудк. сл.*

ФАЛЬСИФІКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Підробленість, фальшивість чого-небудь.

ФАЛЬСИФІКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фальсифікува́ти**.

ФАЛЬСИФІКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Здійснювати фальсифікацію (у 1, 2 знач.).

ФАЛЬСИФІКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **фальсифікува́ти**.

ФАЛЬСОБОРДО́Н, -у, *ч.*, *муз.* Те саме, що **фобурдо́н**.

ФАЛЬСТА́РТ, -у, *ч.* 1. *спорт.* Передчасно взятий старт ким-небудь із учасників змагання. 2. *перен.* Невдала спроба зробити, почати що-небудь.

ФАЛЬЦ, -а, *ч.*, *спец.* 1. Шов на місці з'єднання тонких металевих листів. 2. Прямокутна канавка (паз) уздовж краю скріплюваних дощок, щитів і т. ін. 3. Смужка тканини, якою обклеюють форзац для приєднання до внутрішніх країв аркушів книжки, яку переплітають. 4. Місце згинання друкованого аркуша.

ФАЛЬЦАПАРА́Т, -а, *ч.* Апарат для фальцювання, що є частиною ротаційної друкарської машини.

ФАЛЬЦГЕ́БЕЛЬ, -я, *ч.* Вид рубанка для вистругування фальца (у 2 знач.).

ФА́ЛЬЦЕР, -а, *ч.* Апарат, яким визначають опір зломові паперу або картону.

ФАЛЬЦЕ́Т, -у, *ч.* Один із високих регістрів співацького голосу, перев. чоловічого, що вимагає особливого виконавського прийому. // Манера виконувати високі звуки, користуючись лише головним резонатором (ізольовано від грудного). // Дуже тонкий голос, схожий за тембром на жіночий.

ФАЛЬЦЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **фальце́т**.

ФАЛЬЦЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фальце́т**. *Фальцетний голос.* // Який містить звуки фальцету. *Фальцетні ноти.*

ФАЛЬЦЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фальце́тний**.

ФАЛЬЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **фальцюва́ти**.

ФАЛЬЦЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до фальцювання. // Признач. для фальцювання. ** **Фальцюва́льна маши́на** – машина для фальцювання віддрукованих аркушів книги, журналу тощо.

ФАЛЬЦЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, що займається фальцюванням.

ФАЛЬЦЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **фальцюва́льник**.

ФАЛЬЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **фальцюва́ти**.

ФАЛЬЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Робити фальц, фальці (у 1, 2 знач.). 2. Згинати друковані аркуші в певній послідовності.

ФАЛЬЦЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.*, *спец.* Пас. до **фальцюва́ти**.

ФАЛЬШ, -і, *ж. і* -у, *ч.* 1. Підробка, обман, шахрайство. 2. Удавання, нещирість, лицемірство. // Відсутність природності, правдивості в чому-небудь; надуманість. 3. Неточність, спотворення звуків, мелодії тощо під час співу, гри на інструменті.

ФАЛЬШБО́РТ, -у, *ч.*, *мор.* Бортова огорожа палуби на судні, а також легка обшивка борту вище верхньої палуби.

ФАЛЬШИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який являє собою підробку (про річ, продукт і т. ін.), виготовлену, сфабриковану з метою шахрайства. // Штучний, зроблений на зразок справжнього, натурального. 2. Який містить обман, уводить в обман. // Показний, несправжній. 3. Удаваний, нещирий, лицемірний. // Який виражає нещирість, лицемірство. // Який нещиро висловлюється, лицемірно діє, вдається до облуди, фальшу (про людину). *Фальшивий пафос.* 4. Який виникає, з'являється без достатніх, об'єктивних підстав; викликаний суб'єктивними причинами; безпідставний, невиправданий. *Фальшива гордість.* // Який не відповідає чиємусь характерові, природі чогось; неприродний. 5. Спотворений під час співу, гри на інструменті (про звуки, мелодію тощо). // Який спотворює, перекручує мелодію. *Фальшива нота.*

ФАЛЬШИ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* фальши́влять; *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **фальшува́ти** 2. 2. Лицемірно поводитися, ставитися до когось.

ФАЛЬШИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. фальшивий.

ФАЛЬШИ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Фальшивий, підроблений документ, а також підробка чого-небудь. // Те, що вводить в оману.

ФАЛЬШИ́ВО. Присл. до **фальши́вий 2 – 5.**

ФАЛЬШИВОМОНЕ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє фальшиві гроші.

ФАЛЬШИВОМОНЕ́ТНИЦТВО, -а, *с.* Виготовлення фальшивих грошей з метою збуту.

ФАЛЬШИВОМОНЕ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **фальшивомоне́тник**.

ФАЛЬШИВОСЕ́РДНИЙ, -а, -е. Лицемірний, нещирий.

ФАЛЬШІВНИ́К, -а́, *ч.*, *заст.* Фальсифікатор, підроблювач.

ФАЛЬШКІ́ЛЬ, -я, *ч.*, *мор.* Додатковий кіль, прикріплений до головного кіля для захисту останнього під час посадки судна на мілину, на каміння, а також щоб надати судну більшої стійкості.

ФАЛЬШО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **фальши́вий** 1. // Вигаданий.

ФАЛЬШО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **фальшо́ваний**.

ФАЛЬШУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фальшува́ти**.

ФАЛЬШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Підробляти, фальсифікувати. 2. *неперех.* Спотворювати звуки, тональність, мелодію, ритм і т. ін. (під час співу, гри на музичному інструменті). // Видавати спотворені звуки, спотворену мелодію.

ФАЛЬШУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **фальшува́ти**. 1.

ФАЛЬШФЕ́ЄР, -а, *ч.*, *спец.* Картонна гільза з піротехнічною сумішшю, що дає яскраве полум'я, яке використовується для освітлення або сигналізації.

ФА́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Вітер із дощем.

ФА-МАЖО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мажорна тональність, тонікою якої є нота фа.

ФАМІЛІ́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.*, *діал.* Те саме, що **фамі́льний**. *Фамілійний замок.*

ФАМІЛІ́СТЕР, -а, *ч*, *іст.* Гуртожиток, побудований Годеном – учнем Фур'є за типом фаланстера, який призначався не для розміщення громади, а для поселення окремих сімей.

ФАМІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* 1. У Стародавньому Римі – родина разом із клієнтами та рабами. 2. *заст.* Рід (у 2 знач.). 3. *діал.* Родина, члени родини. // Рідня.

ФАМІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Прикм. до **фамі́лія** 2; родовий. // Належний фамілії (у 2 знач.). 2. *діал.* Прикм. до **фамі́лія** 3. // Належний фамілії (у 3 знач.); родинний.

ФАМІЛЬЯ́РНИЙ, -а, -е. Надміру невимушений, розв'язний, безцеремонний; панібратський. // Який виражає приятельські, близькі стосунки з кимось.

ФАМІЛЬЯ́РНИЧАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фамільйя́рничати**.

ФАМІЛЬЯ́РНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Поводитися фамільярно, дозволяти собі фамільярність, панібратство стосовно когось.

ФАМІЛЬЯ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **фамілья́рний**. 2. Фамільярний учинок, жест, розв'язне, безцеремонне звернення до когось і т. ін.; панібратство.

ФАМІЛЬЯ́РНО. Присл. до **фамілья́рний**; попанібратському.

ФА-МІНО́Р, -у, *ч.*, *муз.* Мінорна тональність, тонікою якою є нота фа.

ФА́МУЛУС, -а, *ч.* 1. У середні віки – слуга або зброєносець. 2. У зарубіжних університетах – асистент лікаря або студент при професорі для виконання його доручень.

ФАН, -а, *ч.*, *розм.* Фанатик (*див.* **фана́тик** 2).

ФАНАБЕ́Р, -а, *ч.*, *розм.* Людина, що відзначається фанаберією; надто горда, пихата, чванлива особа.

ФАНАБЕ́РИСТИЙ, -а, -е, *розм.* З фанаберією; пихатий, чванливий.

ФАНАБЕ́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **фанабе́ристий**.

ФАНАБЕ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.*, *розм.* Триматися з фанаберією, пихато.

ФАНАБЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* 1. Недоречна гордість; пиха, чванливість. 2. Безглуздий, невмотивований учинок; примха, дивацтво.

ФАНАБЕ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **фанабе́р**.

ФАНАБЕ́РСТВО, -а, *с.* Поведінка фанабера; чванливість, пиха.

ФАНАРІО́Т, -а, *ч.* 1. Представник грецького духів-

ництва. 2. Багатий, знатний грек в Османській імперії.

ФАНАРІÓТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фанаріóт**. // Власт. фанаріотові, фанаріотам.

ФАНÁТ, -а, *ч.*, *розм.* 1. Одержима людина, фанатик. 2. Прихильник якої-небудь спортивної команди, якого-небудь естрадного артиста.

ФАНАТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Сліпа, пристрасна відданість своїй вірі й нетерпимість до інших вірувань, до іновірців. 2. *перен.* Безрозсудна одержимість якимись ідеями, поглядами, поєднана з нетерпимістю до будь-яких інших ідей, поглядів.

ФАНÁТИК, -а, *ч.* 1. Надзвичайно релігійна людина, що нетерпимо ставиться до інших вірувань, іновірців. 2. *перен.* Людина, пристрасно віддана якій-небудь справі, захоплена якоюсь ідеєю.

ФАНÁТИЧКА, -и. Жін. до **фанáтик**.

ФАНАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Сповнений фанатизму, який діє і мислить, як фанатик. 2. Власт. фанатикові; фанатикам. // Пройнятий величезною пристрастю.

ФАНАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фанати́чний** 2. *Фанатичність переконань.*

ФАНАТИ́ЧНО. Присл. до **фанати́чний**.

ФАНÁТКА, -и, *розм.* Жін. до **фанáт**.

ФАНГ[1], -у, *ч.*, *спец.* Трикотажний матеріал, виворіт і лицьовий бік якого однакові; використовується для пошиття теплих спортивних виробів.

ФАНГ[2], -а, *ч.* Група споріднених народів, які живуть на півдні Камеруну, в Екваторіальній Гвінеї і північних районах Габону.

ФÁНГОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **фанг**. *Фангове переплетення.* // Признач. для виготовлення фангу. *Фангова машина.* // Пошитий із фангу. *Фанговий костюм.*

ФАНГСБÓТ, -а, *ч.* Судно для звіробійного промислу та для допоміжних потреб.

ФАНДÁ, -и́, *ж.*, *зах.* Довгий канчук, батіг.

ФАНДÁНГО, *невідм.*, *с.* 1. Загальна назва великої групи іспанських парних танців, що побутували під різними назвами (малагенья, роденья, грандина та ін.). 2. Іспанський народний танець, який виконується під акомпанемент гітари і кастаньєт.

ФÁНДИ, фанд, *мн.* (*одн.* **фáнда**, -и, *ж.*), *зах.* Клинці в жіночій кожушанці, що розходяться від талії.

ФАНДРÁЙЗИНГ, -у, *ч.* Діяльність по збиранню коштів, формуванню різних фінансових, грошових фондів, зокрема для благодійних або освітніх цілей.

ФАНÉРА, -и, *ж.* 1. Деревинний матеріал у вигляді тонких пластин, якими обклеюють столярні вироби для їх оздоблення. 2. Деревинний матеріал із кількох склеєних тонких пластин із перехресним розташуванням волокон. 3. *розм.* Фонограма, яка використовується на публічних виступах естрадного співака. *Співати під фанеру.*

ФАНÉРКА, -и, *ж.* Невеликий шматок фанери.

ФАНÉРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фанéра**; пов'язаний з виготовленням фанери. // Зробл. із фанери. *Фанерна скринька.*

ФАНÉРНИК, -а, *ч.* Робітник, що виготовляє фанеру.

ФАНЕРÓВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фанерувáти**. 2. *у знач. прикм.* Облицьований фанерою (у 1 знач.) або зроблений з фанери (у 2 знач.).

ФАНЕРОГÁМИ, -áм, *мн.*, *заст.* Насінні рослини з видимими органами статевого розмноження.

ФАНЕРОГÁМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фанерогáми**.

ФАНЕРОЗÓЙ, -ю, *ч.* Найновіший еон (у 2 знач.) геологічної історії Землі, охоплює три ери: палеозой, мезозой та кайнозой.

ФАНЕРОЗÓЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фанерозою. *Фанерозойський еон.*

ФАНЕРОПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який виготовляє фанеру способом пиляння. *Фанеропильний завод.* // Признач. для виготовлення фанери таким способом.

ФАНЕРОСТРУГÁЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для виготовлення фанери способом стругання.

ФАНЕРОФÍТИ, -ів, *мн.* Рослини, у яких бруньки відновлення, що продовжують ріст після несприятливої пори року, знаходяться високо над землею (дерева, чагарники та ін.).

ФАНЕРУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фанерування.

ФАНЕРУВÁЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається фануруванням (у 1 знач.).

ФАНЕРУВÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **фанерувáльник**.

ФАНЕРУВÁННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **фанерувáти**. 2. Фанерне облицювання меблів.

ФАНЕРУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* Облицьовувати фанерою (у 1 знач.).

ФАНЕРУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **фанерувáти**.

ФÁНЗА, -и, *ж.* Китайське або корейське глинобитне чи вальковане житло сільського типу.

ФАНЗÁ, -и́, *ж.* Легка китайська шовкова тканина, що нагадує тафту.

ФАНЗИ́НИ, -нів, *мн.* Журнали, присвячені окремим аспектам популярної культури, які видаються на фотокопіювальних приладах або невеликими видавництвами фанами для фанів (*див.* **фан**).

ФАНЗÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фанзá**. // Вигот. із фанзи.

ФАНК, -у, *ч.* 1. Стиль джазової музики, що походить від народної негритянської музики; джазова музика у такому стилі. 2. Танець у ритмах такої музики.

ФАНКІ, *невідм.*, *ч.*, *муз.* Виконавський стиль сучасного джазу, започаткований музикантами хардбопу наприкінці 50-х років 20 ст.; гітарний реп.

ФÁНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фан**.

ФАНТ, -а, *ч.* 1. *перев. мн.* Гра, учасники якої виконують як штраф які-небудь, звичайно жартівливі, завдання, визначені жеребкуванням. 2. Предмет, що його дає учасник гри як штраф для визначення жеребкуванням завдання. // Завдання, що його виконують учасники гри як штраф.

ФÁНТА[1], -и, *ж.*, *зах.* Одежина.

ФÁНТА[2], -и, *ж.* Сильногазований тонізуючий напій з апельсиновим ароматом.

ФАНТАЗÉР, -а, *ч.* Той, хто любить фантазувати (у 1, 2 знач.).

ФАНТАЗÉРКА, -и. Жін. до **фантазéр**.

ФАНТАЗÉРСТВО, -а, *с.* Захопленість фантазіями; фантазування.

ФАНТАЗÉРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фантазéр**. // Власт. фантазерові, фантазерам. *Фантазерська вигадка.*

ФАНТАЗÍ, *незм.* Особливого, нетрадиційного крою, вигляду (про одяг, його деталі).

ФАНТАЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до фантазії (у 1, 2 знач.). // Породжений фантазією творця, не властивий природному (про запахи духів, про парфуми). *Фантазійний напрям.*

ФАНТАЗІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фантазі́йний**.

ФАНТАЗІОФРЕНÍЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **парафрéнний синдрóм**.

ФАНТÁЗІЯ, -ї, *ж.* 1. Творча уява. 2. Витвір уявлення; мрія. 3. Нічим не обґрунтована думка; вигадка. // Про те, що існує лише в уяві, у мріях, а не в дійсності. 4. Дивний учинок; примха, химера. 5. Музичний твір (інструментальний або вокальний) вільної форми, виконуваний перев. експромтом; імпровізація. 6. Літературний твір казкового, незвичайного змісту.

ФАНТÁЗМ, -у, *ч.* Марення наяву, у стані якого фантастичні образи досягають різної яскравості і виразності.

ФАНТАЗУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фантазувáти**.

ФАНТАЗУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* 1. *неперех.* Поринати у фантазії, віддаватися фантазіям; мріяти. 2. *перех. і неперех.* Вигадувати, уявляти собі те, чого немає в дійсності, що не відповідає дійсності. 3. *неперех.* Граючи на музичному інструменті, імпровізувати, створювати фантазії (у 5 знач.).

ФАНТÁС, -а, *ч.*, *міф.* Син бога сну Гіпноса, що з'являвся людям уві сні у вигляді землі, води, дерев, каміння та ін. неживих предметів.

ФАНТАСМАГОРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *книжн.* Стос. до фантасмагорії; який є фантасмагорією.

ФАНТАСМАГОРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Химерність, незвичайність поєднання чого-небудь; примарність, нереальність, фантастичність.

ФАНТАСМАГÓРІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* 1. Світлова картина, химерно-фантастичне зображення, одержуване за допомогою оптичних приладів. // *перев. чого.* Химерне, незвичне поєднання, переплетіння, змішування чого-небудь. 2. Примарне, фантастичне уявлення про що-небудь; фантазія (у 3 знач.), вигадка. 3. Химерні видіння; щось нереальне, що існує лише в мріях, в уяві, уві сні.

ФАНТАСТ, -а, *ч.* 1. Людина з дуже розвиненою фантазією (у 1 знач.). // Той, хто захоплюється фантазуванням, не зважаючи на реальну дійсність. // *розм.* Той, хто завзято, настирливо намагається здійснити свої фантазії. 2. Письменник, художник, який у своїх творах зображує, змальовує фантастичні сюжети.

ФАНТÁСТИКА, -и, *ж.* 1. Поняття, образи, створені уявою, тобто такі, що не відповідають дійсності; вигадка. // Зображення подій, явищ у надприродному вигляді, яких немає в дійсності; казкова основа мистецького твору. 2. *збірн.* Жанр літератури, а також твори, що описують нереальні явища, події, які містять казкові образи. 3. Щось видумане, нереальне, пов'язане з фантазією.

ФАНТАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який є витвором фантазії (у 1 знач.), уяви. // Створений творчою фантазією; казковий, чарівний. // Пов'язаний з фантастикою (у 1 знач.). // Який належить до фантастики (у 2 знач.), має казкову основу. 2. Який не існує в дійсності; вигаданий, уявний. 3. Який не спирається на реальну дійсність; необґрунтований, неможливий, нездійсненний. 4. Який нагадує витвір фантазії, не схожий на щось реальне; химерний, казковий. 5. Який виходить за межі звичайного, ймовірного, який вражає, приголомшує чимось; надзвичайний, дивовижний, разючий. // Дивний, чудний; недоладний (про предмети, одяг і т. ін.).

ФАНТАСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фантасти́чний**.

ФАНТАСТИ́ЧНО. Присл. до **фантасти́чний**. // *у знач. присудк. сл.*

ФАНТÁСТКА, -и. Жін. до **фантáст**.

ФАНТАСТРÓН, -а, *ч.* Генератор релаксаційних (несинусоїдальних) електричних коливань, що створює імпульси електричної напруги, яка змінюється пропорційно часу.

ФАНТАСТРÓННИЙ, -а, -е. Прикм. до **фантастрóн**.

ФÁНТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **фант**.

ФАНТИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Одежина (у 1 знач.).

ФАНТÓМ, -а, *ч.* 1. *книжн.* Привид, примара, ілюзія. // Що-небудь нереальне, що існує лише в уяві. 2. *спец.* Модель людського або тваринного тіла (чи його частини) натурального розміру. ** **Дозиметри́чний фантóм** – модель біологічного об'єкта, що відтворює реальні умови поглинання та розсіювання іонізуючих випромінювань.

ФАНТÓМНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фантому. 2. *спец.* Прикм. до **фантóм** 2. 3. *фізіол.* Уявний, несправжній. ** **Фантóмний біль** – уявне відчуття болю, що іноді виникає в тій частині тіла людини, яка вже ампутована. **Фантóмне відчуттЯ́** – відчуття неіснуючої кінцівки (або частини її) після ампутації.

ФАНТÓШ, -а, *ч.* Те саме, що **маріонéтка**.

ФАНТУВÁННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **фантувáти**.

ФАНТУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Описувати і спродувати чиєсь майно за борг.

ФÁНТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *зах.* 1. Одяг, білизна. 2. Лахміття, подертий одяг, старі непотрібні речі тощо.

ФАНФÁРА, -и, *ж.* 1. Духовий музичний інструмент, вид видовженої труби без вентилів, яку використовують для сигналів або для виконання музичних фраз урочистого або войовничого характеру. 2. Музична фраза урочистого або войовничого характеру, виконувана на цьому інструменті. *Вітальна фанфара.* // Короткий трубний сигнал.

ФАНФАРИ́СТ, -а, *ч.* Трубач, що виконує фанфару (у 2 знач.).

ФАНФАРИ́СТКА, -и. Жін. до **фанфари́ст**.

ФАНФÁРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фанфáра**. // Виконуваний на фанфарі (фанфарах). ** **Фанфáрний марш** – урочистий військовий марш, який виконуються на фанфарах, прикрашених прапорами з емблемами, золотими шнурами та китицями.

ФАНФАРÓН, -а, *ч.*, *розм.* Пихатий, гоноровитий, зарозумілий базіка; хвалько.

ФАНФАРОНÁДА, -и, *ж.* Учинок, поведінка фанфарона; хвалькувато-зарозуміле висловлення: хвастощі.

ФАНФАРÓНИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *розм.* Бути фанфароном; вихвалятися, хвастати.

ФАНФАРÓНСТВО, -а, *с.*, *розм.* Поведінка фанфарона; хвастощі, похваляння.

ФАНФАРÓНСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Власт. фанфаронові; хвалькуватий.

ФАОЛÍТ, -у, *ч.* Пластмаса на основі азбесту (або його суміші з графітом), просякнутого фенолоформальдегідною смолою.

ФÁРА[1], -и, *ж.* Електричний ліхтар із рефлектором на передній частині автомобіля, трактора, локомотива тощо для освітлення дороги.

ФÁРА[2], -и, *ж.*, *діал.* Будинок, у якому живе священик.

ФÁРА[3], -и, *ж.*, *розм.* Невеликий радар, що використовується дорожньою міліцією для контролю швидкості транспортних засобів.

ФÁРА[4], -и, *ж.* Перший клас духовного училища або семінарії.

ФАРАГÓН, -а, *ч.*, *зах.* Фараон. // Уживається як лайливе слово.

ФАРАҐІВ, -ґова, *ч.*, *зах.* Сокира.

ФАРАҐІВЧÁ, -áти, *с.*, *зах.* Сокирка.

ФАРÁД, -а, *ч.* Одиниця електричної ємності в Міжнародній системі одиниць СІ (Ф).

ФАРÁДА, -и, *ж.* Те саме, що **фарáд**.

ФАРАДÉЇВСЬКИЙ, -а, -е, *фіз.* Належний М. Фарадею.

ФАРАДÉЙ, -я, *ч.* Позасистемна одиниця електричного заряду.

ФАРАДИЗÁЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Метод лікувального та діагностичного застосування змінного струму низької частоти.

ФАРАДМÉТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання електричної ємності.

ФАРАНДÓЛА, -и, *ж.* Французький (провансальський) старовинний народний хороводний танок у швидкому темпі.

ФАРАÓН, -а, *ч.* 1. Титул царя у Стародавньому Єгипті. 2. *зневажл.* Прізвисько поліцейського. 3. *заст.* Вид азартної гри в карти (звичайно без великих ставок).

ФАРАÓНІВ, -нова, -нове. Прикм. до **фараóн** 1, 2. // Належний фараонові. ** **Фараóнова ми́ша** – хижий довгохвостий ссавець, що знищує щурів і мишей; поширений у Північній Африці та на Близькому Сході.

ФАРАÓНІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фараóн** 1, 2.

ФАРАÓНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фараóн**.

ФÁРБА, -и, *ж.* 1. Речовина для забарвлювання предметів у той чи інший колір, для малювання картин. // Шар такої речовини на поверхні предмета. *Олійна фарба.* 2. *перев. мн.*, *рідко.* Те саме, що **бáрва** 1. 3. *тільки мн.*, *перен.*, *рідко.* Виражальні засоби мови, музики, сценічного мистецтва; барви (у 2 знач.). 4. *тільки одн.*, *рідко.* Те саме, що **рум'янець** 1; краска (у 2 знач.).

ФАРБАНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Жіноча сукня з фарбованої матерії.

ФАРБÁНЯ, -і, *ж.*, *зах.* 1. Те саме, що **фарбани́ця**. 2. Біла або чорна вовняна спідниця.

ФАРБÁР, -я́, *ч.* Те саме, що **фарбувáльник**.

ФАРБÁРКА, -и. Жін. до **фарбáр**.

ФАРБÁРНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **фарбувáльня**.

ФАРБИ́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **барви́стий**.

ФАРБИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **фарби́стий**.

ФАРБÍТКИ, -ток, *мн.*, *заст.* Ручні мережива.

ФÁРБЛЯНИЙ, -а, -е, *заст.* Барвистий, кольористий.

ФАРБÓВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фарбувáти**. // **фарбóвано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Помальований, покритий або просочений фарбою.

ФАРБОВÁР, -а, *ч.* Робітник текстильного виробництва, що займається виготовленням фарб для фарбування тканин.

ФАРБОВÁРНИЙ, -а, -е, *спец.* Пов'язаний з виготовленням фарб для фарбування тканин.

ФАРБОВÁРНЯ, -і, *ж.*, *спец.* У текстильному виробництві – приміщення для виготовлення фарб.

ФАРБОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **фáрба**. *Фарбове виробництво.*

ФАРБОПУ́ЛЬТ, -а, *ч.* Апарат для механічного розпилювання водорозчинних нев'язких фарбових сумішей.

ФАРБОТÉР, -а, *ч.* Товкач для розтирання фарб.
ФАРБОТÉРКА, -и, *ж.* Машина, дошка або чашка для розтирання фарб.
ФАРБОТÉРНИК, -а, *ч.* Робітник, який розтирає фарби. // *заст.* Підмайстер у художника, який розтирає фарби.
ФАРБУВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фарбування. *Фарбувальне виробництво.* // Признач. для фарбування. *Фарбувальна ванна.* // Який є фарбою або містить фарбу. *Фарбувальні рослини.*
ФАРБУВÁЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається фарбуванням; фахівець із фарбування.
ФАРБУВÁЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **фарбувáльник**.
ФАРБУВÁЛЬНО-ОБРÓБНИЙ, -а, -е. Стос. до фарбування і остаточної обробки тканин. *Фарбувально-обробна фабрика.*
ФАРБУВÁЛЬНЯ, -і, *ж.* Майстерня або цех, де фарбують тканини.
ФАРБУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фарбувáти й фарбувáтися.**
ФАРБУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок., перех.* 1. Покривати чи просочувати щось фарбою або речовиною, що містить фарбу. 2. Забарвлювати собою (про рідину певного кольору). // Робити червоним, надавати червонястого відтінку чому-небудь (про сонячні промені, вогонь і т. ін.). 3. *розм.* Бруднити фарбою (про фарбовані речі).
ФАРБУВÁТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок.* 1. Покриватися або просочуватися фарбою. 2. Фарбувати собі волосся, обличчя, губи; малюватися. 3. *тільки 3 ос.* Пас. до **фарбувáти** 1.
ФАРБÝЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **фарбувáти.**
ФАРБ'ЯР, -á, *ч., діал.* Фарбувальник.
ФАРБ'ЯРКА, -и, *діал.* Жін. до **фарб'ЯР.**
ФАРБ'ЯРСТВО, -а, *с., діал.* Ремесло фарбування.
ФАРБ'ЯРСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Властивий чи належний фарб'яреві.
ФАРВÁТЕР, -у, *ч.* 1. Найзручніший і найбезпечніший водний шлях для плавання суден, позначений сигнальними знаками. 2. *чого, перен.* Головна лінія, напрям діяльності, подій і т. ін. *Триматися фарватеру.*
ФАРВÁТЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фарвáтер** 1. *Фарватерна глибина.*
ФАРЕНГÉЙТ, -а, *ч.* Термометр із шкалою, на якій точка танення льоду позначена 32-м градусом, а точка кипіння води – 212-м градусом (уживається в Англії та США).
ФАРÉРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фарерців. ** **Фарéрська мóва** – мова фарерців; відноситься до германської групи індоєвропейської сім'ї мов.
ФАРÉРЦІ, -ів, *мн.* Населення Фарерських островів; живуть також в ін. районах Данії.
ФАРИНГÁЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **гортáнний**. *Фарингальний резонатор.* ** **фарингáльні приголосні** – приголосні звуки, які утворюються внаслідок зближення кореня язика з задньою стінкою зіва.
ФАРИНГÍТ, -у, *ч., вет., мед.* Хронічне або гостре запалення слизової оболонки глотки в людини та деяких тварин.
ФАРИНГОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження глотки після введення в неї рентгенконтрастної речовини.
ФАРИНГОМІКÓЗ, -у, *ч.* Різновид мікозу з переважним ураженням глотки.
ФАРИНГОМІКÓЗНИЙ, -а, -е. Стос. до фармакомікозу.
ФАРИНГОСÉПТ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для профілактики і лікування гострих інфекцій (ангін, тонзилітів, стоматитів).
ФАРИНГОСКОПÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фарингоскопії.
ФАРИНГОСКОПÍЯ, -ї, *ж.* Огляд глотки та зіва за допомогою спеціального дзеркала.
ФАРИНГОСПÁЗМ, -у, *ч.* Судомне скорочення м'язів глотки.
ФАРИНГОСТÓМА, -и, *ж.* Зовнішня нориця глотки.
ФАРИНГОТОМÍЯ, -ї, *ж.* Хірургічний розтин глотки.
ФАРИНОТÓМ, -а, *ч.* Прилад для поперечного розрізування зерен пшениці або ячменю з метою визначення їх скловидності (для оцінки борошномельно-хлібопекарських якостей зерна).
ФАРИСÉЙ, -я, *ч.* 1. У Стародавній Іудеї – послідовник релігійно-політичної течії, що відзначалася фанатизмом та надмірною увагою до зовнішніх проявів релігійності. 2. *перен.* Лицемірна людина; ханжа.
ФАРИСÉЙКА, -и. Жін. до **фарисéй** 2.
ФАРИСÉЙСТВО, -а, *с.* 1. *іст.* Учення фарисеїв. 2. *перен.* Поведінка фарисея (у 2 знач.); лицемірство, ханжество.
ФАРИСÉЙСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фарисéйствувати.**
ФАРИСÉЙСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Бути фарисеєм (у 2 знач.); лицемірити.
ФАРИСÉЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Прикм. до **фарисéй** (у 1 знач.). *Фарисейська секта.* 2. *перен.* Властивий фарисеєві (у 2 знач.); лицемірний, ханжеський.
ФАРИСТ, -а *і* **ФАРИСТА**, -и, *ч.* Учень фари (*див.* **фáра**³).
ФАРИСТА *див.* **фарист.**
ФАРЮН, -а, *ч., зах.* Інтриган.
ФÁРКАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **фáркати** і звуки, утворювані цією дією.
ФÁРКАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Утворювати низькі переривчасті шумові звуки (перев. про машину, мотор, собаку тощо).
ФÁРКНУТИ, -ну, -неш, *док., діал.* 1. Однокр. до **фáркати.** 2. Спалахнути.
ФÁРКОПФ, -а, *ч.* Пристрій на легковому автомобілі для його зчеплення з причепом.

ФАРМАЗÓН, -а, *ч.* Те саме, що **франкмасóн.** // Вольнодумець, нігіліст.
ФАРМАЗÓННИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **фармазóн.**
ФАРМАЗÓННИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **фармазóнник.**
ФАРМÁКИ, -ів, *мн., міф.* Люди, що їх символічно приносили в жертву.
ФАРМАКОАНГІОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Ангіографія після введення лікарських речовин, що змінюють тонус кровоносних судин.
ФАРМАКОГЕНÉТИКА, -и, *ж.* Розділ медичної генетики, який вивчає генетичні основи реакцій організму на лікарські засоби.
ФАРМАКОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фармакогенетики. ** **Фармакогенетична реáкція** – зміна реакції на лікарську речовину, зумовлена спадковими факторами.
ФАРМАКОГНÓЗІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає речовини рослинного й тваринного походження, які мають лікувальні властивості.
ФАРМАКОДИНÁМІКА, -и, *ж.* Розділ фармакології, що вивчає дію лікарських речовин на організм, а також механізм і локалізацію їхньої дії.
ФАРМАКОДИНАМÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фармакодинаміки.
ФАРМАКОКІНÉТИКА, -и, *ж.* Розділ фармакології, що вивчає процеси всмоктування, розподіл в органах і тканинах, перетворення і виведення лікарських засобів із організму.
ФАРМАКОКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фармакокінетики.
ФАРМАКÓЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із фармакології.
ФАРМАКОЛОГÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фармакології.
ФАРМАКОЛÓГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає дію ліків на організм і встановлює методи та принципи їх застосування.
ФАРМАКОМÁНІЯ, -ї, *ж.* Безконтрольне вживання лікарських засобів, надмірне захоплення ліками.
ФАРМАКОНУТРІЦІОЛОГÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фармаконутріціології.
ФАРМАКОНУТРІЦІОЛÓГІЯ, -ї, *ж.* Галузь знань на межі науки про харчування та фармакології.
ФАРМАКОПÉЙНИЙ, -а, -е. Стос. до фармакопеї.
ФАРМАКОПÉЯ, -ї, *ж.* Збірник загальнодержавних стандартів і положень, якими керуються фармацевти при виготовленні, перевірці, зберіганні ліків, а також перелік лікарських речовин, які повинні бути в аптеці.
ФАРМАКОПСИХІАТРÍЯ, -ї, *ж.* Розділ психіатрії, що вивчає дію психотропних засобів на нормальну психічну діяльність та на прояви психічних захворювань.
ФАРМАКОПСИХОЛÓГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **психофармакológія.**
ФАРМАКОТЕРАПÍЯ, -ї, *ж.* Лікування лікарськими препаратами, а також вивчення лікувального впливу ліків у клініці.
ФАРМАКОФÓБІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь вживати лікарські засоби.
ФАРМАКОХІМÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фармакохімії.
ФАРМАКОХÍМІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає способи утворення, синтезу, фізико-хімічні властивості, методи аналізу і способи зберігання лікарських речовин.
ФАРМАЦÉВТ, -а, *ч.* Аптечний працівник із фармаційною освітою, який виготовляє ліки; провізор.
ФАРМАЦÉВТИКА, -и, *ж.* Те саме, що **фармáція.**
ФАРМАЦЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фармацевтики. // У якому готують фармацевтів. *Фармацевтичний інститут.* // Лікарський. ** **Фармацевти́чна хíмія** – те саме, що **фармакохíмія.**
ФАРМАЦÍЙНИЙ, -а, -е. Стос. до фармації. *Фармаційний довідник.*
ФАРМÁЦІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає питання добування, обробки, виготовлення, стандартизації, зберігання та відпускання лікарських засобів.
ФАРМÝГА, -и, *ж., діал.* Рідка суміш борошна чи крохмалю та білої глини для обмазування стін.
ФАРМÝЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., діал.* Обмазувати стіни фармугою.
ФАРМÝЖКА, -и, *ж., діал.* Зменш. до **фармýга.**
ФАРС, -у, *ч.* 1. У країнах Західної Європи 14 – 16 ст. – комедія легкого, жартівливого змісту з зовнішніми комічними ефектами; вистава такої комедії на сцені. 2. У бурлескному театрі 19 – 20 ст. – беззмістовне, часто малопристойне комедійне видовисько. // Манера акторської гри, при якій комічний ефект досягається зовнішніми, трохи грубуватими засобами, а також зовнішні прийоми, за допомогою яких досягається комізм. 3. *перен.* Грубий жарт, блазенська витівка.
ФАРСÉР, -а, *ч.* Актор, що грає у фарсах; актор, що створює комічний ефект тільки зовнішніми засобами.
ФАРСÍ, *невідм., ж.* Див. **пéрська мóва.**
ФАРСÍ-КАБУЛÍ, *невідм., ж.* Застаріла назва однієї з двох державних і літературних мов Афганістану.
ФÁРСОВИЙ, -а, -е. Стос. до фарсу, який є фарсом. // Притаманний фарсу; блазенський, вульгарно-комічний. *Фарсові витівки.*
ФÁРСОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **фáрсовий.**
ФАРТ, -у, *ч., розм.* Щастя, талан.
ФÁРТИНГ, -а, *ч.* Найдрібніша англійська бронзова монета, що дорівнює $^1/_4$ пенса.
ФАРТÝХ, -á, *ч.* 1. Жіночий одяг у вигляді шматка тканини певного розміру та фасону, який одягають спереду на сукню, спідницю, щоб запобігти забрудненню їх. // Предмет одягу різного крою, з різного матеріалу, який одягають під час роботи, щоб запобігти забрудненню одягу спереду. 2. Шкіряна, полотняна й т. ін. запона в колясці, візку тощо для захисту їздця від болота, пилу. // *тех.* Назва різного виду запон біля механізмів. 3. *спец.* Деталь верстата, у якій розміщено механізми для передавання руху. 4. *зах.* Спідниця з ситцю або пофарбованого полотна.
ФАРТУХÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фартýх.**
ФАРТУШИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **фартýх** 1, 2.
ФАРТУШИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фартуши́на.**
ФАРТУШÓК, -шкá, *ч.* Зменш.-пестл. до **фартýх.**
ФАРФÓР, -у, *ч.* 1. Мінеральна маса з суміші каоліну, пластичної глини, кварцу й польового шпату; використовується для виготовлення тонкого посуду, виробів декоративного та прикладного характеру, ізоляційних матеріалів і т. ін.; порцеляна. 2. *збірн.* Вироби з такої маси. *Саксонський фарфор.*
ФАРФОРИ́СТ, -а, *ч.* Майстер фарфорових виробів.
ФÁРФÓРОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фáрфóр**; порцеляновий. *Фарфорова маса. Фарфорове виробництво.* // З якого виробляють фарфор (у 1 знач.). *Фарфорова глина.* // Який виробляє фарфор (у 2 знач.). // Зробл. із фарфору (у 1 знач.). *Фарфорові ізолятори.* 2. *перен.* Схожий на фарфор кольором, властивостями тощо, який чимось нагадує фарфор.
ФАРФОРОВИ́К, -á, *ч.* Робітник, зайнятий у фарфоровому виробництві.
ФАРФОРОПОДÍБНИЙ, -а, -е. Подібний до фарфору, схожий на нього.
ФАРФОРОПОДÍБНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фарфороподíбний.**
ФАРФÓРО-ФАЯ́НСОВИЙ, -а, -е. Виготовлений із порцеляни і фаянсу. *Фарфоро-фаянсові вироби.* // Який виробляє порцеляновий і фаянсовий посуд, вироби з порцеляни і фаянсу. *Фарфоро-фаянсова промисловість.*
ФАРЦÓВКА, -и, *ж., заст., розм.* Купівля або обмін речей в іноземців і спекуляція ними.
ФАРЦЮВÁННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **фарцювáти.**
ФАРЦЮВÁТИ, -юю, -юєш, *недок., розм.* Займатися фарцовкою.
ФАРШ, -у, *ч.* Подрібнене м'ясо, з якого виготовляють котлети, ковбаси, паштети тощо. // Будь-яка подрібнена начинка для страв. *Овочевий фарш.*
ФÁРШЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фарш.** // Пригот. з фаршу, у вигляді фаршу. *Фаршеві консерви.*
ФАРШИРÓВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фаршируваáти.** // **фарширóвано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Приготований фаршируванням. *Фаршировані кабачки.*
ФАРШИРУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фаршируваáти.**
ФАРШИРУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок., перех.* Начиняти фаршем. *Фарширувати помідори.*
ФАРШИРУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **фаршируваáти.**
ФАС¹, -у, *ч.* 1. Вигляд обличчя, предмета тощо спереду. ** **У фас** – обличчям до того, хто дивиться. 2. *заст.* Фасад (у 1 знач.). *Фас будинку.* 3. *спец.* Прямолінійна ділянка оборонної споруди, повернена до противника і з певним напрямом вогню.
ФАС², *виг.* Звернена до собаки команда, що означає: хапай! кусай!
ФАС³, -у, *ч.* Вид зовнішньоторгового договору купівлі-продажу, пов'язаного з доставкою товару водним шляхом, за яким продавець несе всі витрати за доставку товару до борту судна.
ФАСÁД, -у, *ч.* 1. Зовнішній, лицьовий бік будівлі, що звичайно виходить на вулицю. // Кожен із зовнішніх боків будівлі. *Боковий фасад будинку.* 2. *спец.* Вертикальна проекція об'єкта. 3. *перен., ірон.* Про обличчя, вигляд людини спереду.
ФАСÁДЕЦЬ, -дця, *ч.* Зменш. до **фасáд.**
ФАСÁДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фасáд** 1. // Розміщений на (у) фасаді, який є фасадом; чільний. *Фасадні двері.* // Признач. для оздоблення фасаду.
ФАСÉТ, -а, *ч., спец.* Те саме, що **фасéтка.** *Фасет дзеркала.*
ФАСÉТКА, -и, *ж., спец.* 1. Зрізана навскіс бічна грань чого-небудь. *Фасетка дзеркала.* 2. Відшліфована грань коштовного каменя. 3. Частинка складного ока багатьох членистоногих.
ФАСÉТКОВИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Прикм. до **фасéтка** 1. *Фасеткова грань.* 2. Який складається з фасеток (у 3 знач.). ** **Фасéткові óчі** – очі багатьох членистоногих, що складаються з окремих дрібних вічок – фасеток.
ФАСÉТНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **фасéт.**
ФАСÉТОЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **фасéтковий.**
ФÁСКА¹, -и, *ж., спец.* Навскісна частина ребра чи крайки на металевих, дерев'яних і т. ін. виробах. ** **Зня́ти фáску** – шабером або напилком затупити (зазвичай під кутом 45°) гострі ребра, краї металевих або з іншого матеріалу деталей після токарної або фрезерної обробки.
ФÁСКА², -и, *ж., діал.* Невеличка діжечка для масла, сиру.
ФÁСКОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **фáска**¹. *Фаскова площина.* // Признач. для зрізування фаски.
ФАСÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фасувáти.** // **фасóвано**, *безос. присудк. сл.* // *у знач. прикм.* Розважений у певних дозах, певній кількості.
ФÁСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фас** 1. *Фасове зображення.*
ФАСÓЛА, -и, *ж., зах.* Журба, горе.
ФАСОЛИ́ННЯ, -я, *с., діал.* Квасолиння.
ФАСÓЛЬКА, -и, *ж., діал.* Зменш.-пестл. до **фасóля.**
ФАСÓЛЯ, -і, *ж., діал.* Квасоля.
ФАСÓН, -у, *ч.* 1. Крій, модель, зразок, за якими шиють (або пошито) одяг, взуття, головні убори тощо. // Зовнішній вигляд, форма предмета, виробу, будівлі тощо; зразок, модель предмета, ви-

робу, будівлі й т. ін. 2. *перен., розм.* Певний спосіб, певна манера вдягатися, ходити, поводитися тощо. 3. *перен., розм.* Показний шик; хизування, форс, франтівство.

ФАСО́НИСТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Гарного, модного фасону. *Фасонистий одяг.* // Який має химерну форму, химерний фасон. 2. *перен.* Якому притаманні показний шик, хизування, форс, франтуватість.

ФАСО́НИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **фасо́нистий**.

ФАСО́НИСТО, *розм.* Присл. до **фасо́нистий** 2.

ФАСО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок., розм.* Поводитися з показним шиком; хизуватися, форсити, франтувати.

ФАСО́ННИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Зроблений за певним зразком, фасоном (у 1 знач.). *Фасонні різці. Фасонна стрижка.* // Пов'язаний з виготовленням виробів за певним зразком, фасоном. *Фасонні роботи.* // Признач. для виготовлення таких виробів. 2. Рельєфний або тиснений, який має складну конфігурацію (про тканини).

ФАСО́ННИК, -а, *ч.* Робітник, що займається фасонними роботами.

ФАСО́ННИЦЯ, -і. Жін. до **фасо́нник**.

ФАСО́ННО, *присл.* Із фасоном (у 2 знач.). // Із шиком, із форсом; хвацько, фасонисто.

ФАСО́ННО-ЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із фасонним литтям, відливанням деталей машин і виробів. *Фасонно-ливарний цех.*

ФАСО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **фасо́н** 1.

ФА́СТИ, -ів, *мн.* 1. У Стародавньому Римі спочатку – назви днів, які вважалися сприятливими для ведення господарчих справ; пізніше – назва римського календаря. 2. Назва щорічних списків вищих посадових осіб, жерців, тріумфаторів, що їх складали жерці-понтифіки.

ФА́СТИСЬКО, -а, *с., зах.* Бур'ян.

ФА́СТІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Фастів.

ФА́СТІВЧА́НИН, -а, *ч.* Житель м. Фастів.

ФАСТНАХТШПІ́ЛЬ, -ю, *ч.* Вид німецького народного театру (середньовічний фарс).

ФАСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фасування. *Фасувальна робота.* // Признач. для фасування.

ФАСУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Робітник, що займається фасуванням. 2. Прилад, автомат, що фасує щонебудь.

ФАСУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **фасува́льник** 1.

ФАСУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, цех і т. ін. для фасування чого-небудь.

ФАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фасува́ти** 1. *Фасування масла.*

ФАСУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок., перех.* 1. Розважувати, розкладати та упаковувати що-небудь у певних дозах, кількостях. *Фасувати цукор.* 2. *діал.* Складати.

ФАСУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **фасува́ти**.

ФАСЦІ́КУЛА, -и, *ж.* Справа, яка складається з документів різного змісту, розміщених за їхніми реєстраційними номерами.

ФАСЦИКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Мимовільне скорочення окремих м'язових волокон, яке спостерігається в зоні, що іннервується ураженими передніми корінцями або передніми рогами спинного мозку.

ФАСЦИНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Переведення людини в стан гіпнозу, що ґрунтується на пильному погляді гіпнотизуючого в очі того, який гіпнотизується.

ФАСЦІ́ЇТ, -у, *ч., мед.* Запалення фасції.

ФАСЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фасції (у 2 знач.).

ФАСЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж., бот.* Виродлива деформація стебла або окремих гілок рослини, при якій вони стають плескатими, стрічкоподібними.

ФА́СЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У Стародавньому Римі: пучок пруття з сокиркою – символ влади. 2. Сполучнотканинна плівка, що обгортає кожний м'яз окремо, групи м'язів, окремі органи або вистилає внутрішні порожнини тіла.

ФАСЦІОДЕ́З, -у, *ч., мед.* Операція, спрямована на обмеження рухів у суглобі за допомогою трансплантата із фасції.

ФАСЦІО́ЛА, -и, *ж.* Паразитичний черв'як класу трематод, який паразитує у жовчних протоках і жовчному міхуру ссавців.

ФАСЦІОЛОПСИДО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз людини і тварин, який характеризується хронічним перебігом з перев. ураженням шлунка і кишечнику, дистрофією печінки та ін.

ФАСЦІОЛЬО́З, -у, *ч.* Хвороба тварин (інколи людини), спричинена плоскими червами, які потрапляють в організм із кормом або з водою.

ФАСЦІОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне розрізання фасції.

ФА́СЧИНА, -и, *ж., зах.* Те саме, що **фа́ска**[2].

ФАТ, -а, *ч.* 1. *розм.* Самовдоволений франт, джиґун; особа, що любить похизуватися. 2. *заст.* Роль самовдоволеного франта, коханця-позера в театральній п'єсі; актор, що виконує таку роль.

ФАТА́, -и́, *ж.* Легке, звичайно довге, покривало з тюлю або мережива як весільний головний убір нареченої.

ФАТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Віра в нібито наперед визначену, невідворотну долю, у фатум.

ФАТАЛІ́СТ, -а, *ч.* Людина, що вірить у наперед визначену, невідворотну долю, у фатум.

ФАТАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фаталізму; який ґрунтується на фаталізмі. // Перейнятий фаталізмом. *Фаталістичні погляди.*

ФАТАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фаталісти́чний**.

ФАТАЛІСТИ́ЧНО. Присл. до **фаталісти́чний**.

ФАТАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **фаталі́ст**.

ФАТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Неминучий, невідворотний. // Визначений наперед, призначений долею. // Який виражає приреченість, покірність долі, нещастю, лихові. 2. Який зумовлює, визначає характер (звичайно негативний, небажаний) наступних дій, перебігу подій. 3. Який приносить горе, нещастя, страждання; згубний. // Позбавлений удачі, успіху, щастя; приречений на невдачу, поразку; нещасливий. // З яким пов'язані спогади про щось сумне, неприємне. // Який призводить до непоправних наслідків, до загибелі, спричиняє смерть.

ФАТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фата́льний** 1; неминучість, невідворотність.

ФАТА́ЛЬНО. Присл. до **фата́льний**.

ФА́ТА-МОРГА́НА, -и, *ж.* Вид міражу, при якому зображення наземних предметів (озера, гори, дерева тощо), що лежать за горизонтом, здебільшого спотворені та швидко змінюються. // *перен.* Щонебудь примарне, нереальне, оманливе.

ФА́ТА-МОРГА́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* Стос. до фатаморгани.

ФАТВА́, -и́, *ж.* Вирок шаріатського суду.

ФАТЕ́Ї, -їв, *мн.* Стародавнє плем'я; жило в 4 – 1 ст. до н. е. у будівлях на палях по берегах р. Фат (притока Кубані).

ФАТИГУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **фатигува́тися**.

ФАТИГУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок., діал.* Турбуватися.

ФАТІВСТВО́, -івства́, *с.* Поведінка, вчинки, вигляд фата.

ФАТІВСЬКИ́Й, -а́, -е́. Власт. фатові. *Фатівський вигляд.*

ФА́ТКА, -и, **ФАТЬ**, -і, *ж., зах.* Хватка.

ФА́ТОМ, -а, *ч.* Одиниця довжини в англійській системі мір; дорівнює 6 англійським футам (1,8 м).

ФАТУВА́ТИЙ, -а, -е. Схильний до фатівства, із рисами фатівства.

ФАТУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **фатува́тий**.

ФА́ТУМ, -у, *ч.* Наперед визначена, невідворотна доля; у давніх римлян – таємнича сила, що нібито наперед визначає долю всього сущого; неминучість.

ФАТЬ *див.* **фа́тка**.

ФА́УНА, -и, *ж.* 1. У давньоримській міфології – богиня лісів, полів, звірів. 2. Сформований історично тваринний світ, сукупність усіх видів тварин даної місцевості, країни або певного геологічного періоду. // Про сукупність тварин певного типу, класу тощо.

ФАУНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із фауністики.

ФАУНІ́СТИКА, -и, *ж.* Наука про фауну взагалі та розміщення тварин на певних територіях земної кулі; зоогеографія.

ФАУНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фауністики.

ФАУСТПАТРО́Н, -а, *ч.* Ручна реактивна зброя для стрільби по танках, військових укріпленнях, спорудах і т. ін.

ФА́УСТУЛ, -а, *ч., міф.* Пастух, що виховав Ромула й Рема – засновників Риму.

ФА́УТ, -а, *ч., спец.* Вада, пошкодження деревини.

ФА́ФРА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* З нерозбірливою вимовою, гугнявий.

ФА́ФРАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **фа́фрати**.

ФА́ФРАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Вимовляти нерозбірливо, гугнявити.

ФАХ, -у, *ч.* 1. Вид заняття, трудової діяльності, що вимагає певної підготовки і є основним засобом до існування; професія. // Будь-який вид занять, що є основним засобом до існування. 2. Основна кваліфікація, спеціальність. // *перен., розм.* Справа, заняття, в якому хтось виявляє велике вміння, майстерність, хист.

ФА́ХВЕ́РК, -а, *ч., буд.* Каркас огороджувальної конструкції, перев. стіни промислової споруди, в якій проміжки закладено цеглою.

ФАХВЕ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фа́хве́рк**.

ФАХІВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.* 1. Той, хто досконало володіє якимсь фахом, має високу кваліфікацію, глибокі знання з певної галузі науки, техніки, мистецтва тощо; спеціаліст. 2. Той, хто зробив якесь заняття своєю професією.

ФАХКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фахкоті́ти**.

ФАХКОТІ́ТИ, -ти́ть, *недок., діал.* Палахкотіти.

ФА́ХНУТИ, -не, *док., діал.* Однокр. до **фахкоті́ти**.

ФА́ХОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фаху, пов'язаний з якимось фахом. 2. Стос. до фахівця. // Власт. фахівцеві. // Який є фахівцем.

ФА́ХОВО. Присл. до **фа́ховий**.

ФАЦА́РИТИ, -рю, -риш, *недок., зах.* Злидарювати.

ФАЦА́РНИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Злиденний, жалюгідний. 2. Упертий, злобливий. 2. Злодійкуватий.

ФАЦЕ́ЛИК, -а, *ч., зах.* Біла хустка.

ФАЦЕ́ЛІЯ[1], -ї, *ж.* Трав'яниста, рідше чагарникова рослина родини водолистих, деякі види якої є медоносами.

ФАЦЕ́ЛІЯ[2], -ї, *ж.* Коротке смішне оповідання анекдотичного змісту; виникла в Італії в середні віки.

ФАЦЕ́РНИЙ, -а, -е, *зах.* Злодійкуватий.

ФАЦЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Злодійкуватість.

ФАЦЕ́Т, -а, *ч., спец.* 1. Скошений край стереотипу або кліше, призначений для кріплення їх на підставці чи формному циліндрі. 2. Дефект відлитих рядків.

ФАЦЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фаце́т**.

ФАЦЕ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Гумористично-сатиричне оповідання, часто антиклерикального змісту, поширене в Західній Європі в епоху Відродження, а в Росії – наприкінці 17 ст.

ФАЦЗЯ́, -і, *ж.* Давньокитайська філософська школа, прихильники якої боролися проти пережитків родового ладу та общинно-патріархальних традицій, обстоювали абсолютизм, сильну імператорську владу та ін.

ФАЦИ́ҐАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Хвицати (у 1 знач.).

ФАЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *геол.* Стос. до фації.

ФА́ЦІЯ, -ї, *ж., геол.* Шар осадової гірської породи, що має однаковий склад, фізико-хімічні властивості та однакову викопну фауну й флору.

ФАШИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **фашизува́ти** й **фашизува́тися**.

ФАШИ́ЗМ, -у, *ч.* Ідеологія культу сильної особистості, агресивного шовінізму та расизму; нацизм.

ФАШИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фашизува́ти**. // **фашизо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ФАШИЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фашизо́ваний**.

ФАШИЗО́ЇДНИЙ, -а, -е, *книжн.* Подібний до фашизму, близький до нього.

ФАШИЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* Запроваджувати фашизм. *Фашизувати країну.* // Організовувати що-небудь згідно з фашистськими правилами, настановами. *Фашизувати пресу.*

ФАШИЗУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок. і док.* Ставати фашистським.

ФАШИ́НА, -и, *ж.* В'язка хмизу, лози, очерету циліндричної форми для укріплювання насипів, гребель, доріг і т. ін.; тарас. // *збірн.* Гілля, лоза тощо, з яких роблять такі в'язки.

ФАШИ́ННИЙ, -а, -е. Признач. для фашин. *Фашинна лоза.* // Зробл. із фашин.

ФАШИ́ННИК, -а, *ч.* Робітник, що зв'язує фашини.

ФАШИ́ННЯ, -я, *с., збірн.* Гілля, лоза тощо, з яких в'яжуть фашини. *Вербове фашиння.*

ФАШИ́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **фаши́нний**.

ФАШИ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, прихильник фашизму; член фашистської організації.

ФАШИ́СТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фаши́ствувати**.

ФАШИ́СТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Виявляти риси, властиві фашистам – деспотизм, жорстокість і т. ін.; діяти по-фашистському.

ФАШИ́СТВУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **фаши́ствувати**.

ФАШИ́СТІВСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **фаши́стський**.

ФАШИ́СТКА, -и. Жін. до **фаши́ст**.

ФАШИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фашизму; власт. фашизмові. 2. Прикм. до **фаши́ст**. // Належний фашистові, фашистам.

ФАЮ́МСЬКИЙ, -а, -е: ** **Фаю́мські портре́ти** – живописні посмертні портрети у Стародавньому Єгипті.

ФАЯЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів темножовтого і зеленувато-чорного кольорів.

ФАЯ́НС, -у, *ч.* 1. Мінеральна маса з особливих сортів глини з домішками гіпсу та ін. речовин; використовується для виготовлення керамічного посуду, статуеток тощо. 2. *збірн.* Вироби з такої маси, обпалені й вкриті поливою.

ФАЯ́НСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фая́нс**. *Фаянсова маса.* // З якого виробляють фаянс (у 1 знач.). *Фаянсова глина.* // Який виробляє фаянс. *Фаянсовий завод.* // Зробл. з фаянсу (у 1 знач.).

ФА́ЯТИ, фа́ю, фа́єш, *недок., зах.* Колихати, розвівати.

ФЕ, *виг.* Уживається для вираження осуду, огиди, невдоволення, несхвалення й т. ін.

ФЕА́КИ, -ів, *мн., міф.* Казкові мешканці острова Схерія, до якого буря занесла Одіссея: народ, що жив щасливим життям без чвар і турбот.

ФЕБ, -а, *ч., міф.* Одне з імен бога Сонця – Аполлона.

ФЕБРИ́КУЛА, -и, *ж.* Легка гарячка, легкий гарячковий стан.

ФЕБРИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується підвищення температури; гарячковий; хворий з високою температурою.

ФЕ́БРИС, *невідм., ж., міф.* Богиня, що запобігала малярійній гарячці.

ФЕДА́Ї, -їв, *мн.* (*одн.* **феда́й**, -я, *ч.*). 1. У середні віки в Ірані, Сирії, Лівані – члени таємної релігійної організації. 2. Під час Іранської революції 1905 – 1911 рр. – члени добровольчих збройних загонів. 2. Члени бойових груп Палестинського руху опору.

ФЕДА́Й *див.* **феда́ї**.

ФЕДА́Н, -а, *ч.* Земельна міра, прийнята в ряді арабських країн (Єгипет, Ємен); дорівнює 0,42 гектара.

ФЕДЕРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Конституційна реформа, направлена на перехід від унітарного державного ладу до федеративного.

ФЕДЕРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Федеративна система державного ладу. // Організаційна структура чого-небудь, заснована на принципі федерації (у 2 знач.). 2. У ряді країн – політичний рух на користь федеративного державного ладу; політичні погляди, що обстоюють такий лад. 3. Дрібнобуржуазна течія анархістського типу.

ФЕДЕРАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Прибічник, послідовник федералізму. 2. *іст.* Представник політичної партії в США початку 1790 – 1816 рр., що виражала інтереси великої торговельної буржуазії та спрямовувала політику на посилення федерального уряду.

ФЕДЕРАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **федералі́ст**.

ФЕДЕРАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до федералізму й до федераліста, федералістів. *Федералістські погляди.*

ФЕДЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до федерації (у 1 знач.); пов'язаний з федерацією; федеративний. *Федеральна республіка.* // Загальнодержавний (у США, ФРН). *Федеральний уряд.* ** **Федера́льний ка́нцлер** – глава федерального уряду Німеччини і Австрії. 2. Який входить до складу федерації (у 2 знач.); який складає федерацію. *Федеральні проф-*

спілки. ** **Федера́льний бюдже́т** – частина державного бюджету держави з федеральною формою державного ладу, якою розпоряджається центральний уряд. **Федера́льний о́круг:** у ряді держав з федеративним устроєм – особлива адміністративно-територіальна одиниця, на території якої розміщена столиця федерації. **Федера́льні терито́рії:** у ряді держав з федеративним устроєм – особливі адміністративно-територіальні одиниці, що входять до складу федерації без права законодавчої автономії та представництва у федеральних органах.

ФЕДЕРА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **федера́т**, -а, *ч.*), *іст.* 1. Поселенці на кордонах Римської імперії, яких у 4 – 5 ст. використовували для оборони прикордонних районів імперії. 2. У період французької революції кінця 18 ст. – добровольці революційної армії. 3. Бійці та офіцери збройних сил Паризької комуни 1871 р.

ФЕДЕРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до федерації (у 1 знач.), пов'язаний з федерацією. **Федерати́вний у́стрій** – конкретний спосіб організації федеративної держави (*див.* **федера́ція** 1), який визначається характером взаємовідносин суб'єктів федерації з федеральними органами влади, а також між собою. 2. Те саме, що **федера́льний** 2.

ФЕДЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Державне об'єднання, що складається з кількох держав; об'єднання племен, родів і т. ін. зі спільною верховною владою; створення, організація такого об'єднання. // Союзна держава, що складається з ряду держав або державних утворень. 2. Спілка товариств, організацій і т. ін.

ФЕДЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **федерува́ти**.

ФЕДЕРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Об'єднувати в єдину державу на федеративних засадах.

ФЕ́ДИНГ, -у, *ч., радіо.* Послаблення або повне припинення радіоприймання на великих відстанях унаслідок зміни умов поширення радіохвиль.

ФЕ́ДИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фе́динг**.

ФЕ́ДРА, -и, *ж.* У грецькій міфології – дружина Тесея, яка закохалася у свого пасинка Іполіта і покінчила з собою, знехтувана ним.

ФЕЄРВЕ́РК, -а, *ч.* 1. Кольорові декоративні вогні від спалювання порохових піротехнічних виробів під час свят, карнавалів тощо. // Розважальне видовище з такими вогнями. // Порохові піротехнічні вироби, при спалюванні яких утворюються кольорові декоративні вогні. 2. *чого, перен.* Безперервний потік, швидка зміна чого-небудь яскравого, виразного, що справляє сильне враження.

ФЕЄРВЕ́РКЕР, -а, *ч., іст.* Гармаш, майстер стрільби з гармат; унтер-офіцер артилерії.

ФЕЄРВЕ́РКЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **феєрве́ркер**.

ФЕЄРВЕ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **феєрве́рк** 1. *Феєрверковий вогонь.* // Признач. для феєрверка. *Феєрверкова ракета.* // Схожий на феєрверк. *Феєрверковий зліт.*

ФЕЄРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до феєрії (у 1 знач.); який є феєрією. *Феєрична вистава.* 2. *перен.* Який являє собою незвичайне, фантастичне видовище; казковий, чарівний.

ФЕЄРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **феєри́чний** 2.

ФЕЄРИ́ЧНО. Присл. до **феєри́чний** 2.

ФЕЄ́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Театральна або циркова вистава з фантастичним казковим сюжетом, з широким використанням сценічних ефектів і трюків, а також твір із таким сюжетом. 2. *перен.* Незвичайне, фантастичне видовище.

ФЕЗ, -а, *ч.* Те саме, що **фе́ска**.

ФЕЙЄРБАХІА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Прихильник, послідовник фейєрбахіанства.

ФЕЙЄРБАХІА́НСТВО, -а, *с.* Вчення, засноване на системі поглядів німецького філософа-матеріаліста Людвіга Фейєрбаха.

ФЕЙЄРБАХІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фейєрбахіанства й до фейєрбахіанця.

ФЕЙЄРБА́ХІВСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з ученням, світоглядом філософа-матеріаліста Людвіга Фейєрбаха. *Фейєрбахівський матеріалізм.*

ФЕ́ЙКЕР, -а, *ч.* Спеціаліст з комп'ютерних фальшивок, який зображує різних знаменитостей в оголеному вигляді.

ФЕЙЛЕТО́Н, -у, *ч.* 1. *заст.* Розділ газети, в якому друкувалися статті на побутові теми, про мистецтво, літературу тощо. 2. *заст.* Критична стаття про мистецтво, музику, літературу. 3. Невеликий літературно-публіцистичний твір, у якому висміюються та засуджуються якісь вади, потворні явища суспільного життя.

ФЕЙЛЕТОНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто пише фейлетони.

ФЕЙЛЕТОНІ́СТКА, -и. Жін. до **фейлетоні́ст**.

ФЕЙЛЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **фейлето́н**. *Фейлетонна література.* // Власт. фейлетонові.

ФЕЙЛЕТО́НЧИК, -у, *ч.* Зменш.-пестл. до **фейлето́н**.

ФЕЙТ, -а, *ч.* Відомості про оплату чи неоплату чека, що його пред'явлено до оплати рахунка.

ФЕЙХОА́, *невідм., ж.* 1. Рід деревних або кущових субтропічних рослин родини миртових; ака. 2. Плід цієї рослини з сильним запахом, що нагадує аромат суниці, ананаса чи банана.

ФЕЙЯ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **фельяни**.

ФЕКА́ЛІЇ, -ій, *мн.* 1. Кал; випорожнення, екскременти. 2. *спец.* Суміш твердих і рідких екскрементів людини, що йде на угноєння.

ФЕКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **фека́лії**; який є фекаліями. *Фекальна маса.* // Який містить фекалії. *Фекальні води.* // Признач. для фекалій. *Фекальна цистерна.*

ФЕ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фе́кати**.

ФЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Говорити "фе".

ФЕЛА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фела́х**.

ФЕЛА́Х, -а, *ч.* Осілий селянин-землероб в арабських країнах Близького Сходу та Північної Африки.

ФЕЛА́ХІВ, -хова, -хове. Прикм. до **фела́х**. // Належний фелахові.

ФЕЛЕ́ҐА, -и, *ж., зах.* Подерта одежина.

ФЕЛЕ́МА, -и, *ж., бот.* Вторинна покривна тканина дерев'янистих та окремих трав'янистих рослин, з якої (деяких видів дерев) виготовляють корки, рятувальні пояси тощо; корок (у 1 знач.).

ФЕЛІ́БРИ, -ів, *мн.* Учасники літературного руху у 19 ст. у Півд. Франції (Прованс), які ставили за мету відродження й розвиток національної провансальської культури й літератури, створення літературної провансальської мови.

ФЕЛІНО́З, -у, *ч.* Доброякісний вірусний лімфаденіт що розвивається після пошкоджень шкіри.

ФЕЛІНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із фелінології.

ФЕЛІНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фелінології.

ФЕЛІНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, що вивчає котів.

ФЕЛІЦИТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж., філ.* Учення про досягнення щастя як психологічного стану людини, до якого вона постійно прагне.

ФЕЛОГЕ́Н, -у, *ч., бот.* Вторинна твірна тканина в рослин, що відкладає назовні клітини фелеми, всередину – клітини фелодерми; корковий камбій.

ФЕЛОДЕ́РМА, -и, *ж., бот.* Внутрішній шар покривної тканини в рослин.

ФЕЛОДЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фелодерми.

ФЕЛО́Н, -а, *ч., церк.* Те саме, що **ри́за** 1.

ФЕЛО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. У феодальному праві – незаконний чи образливий вчинок у відносинах між сеньйором і васалом. 2. У праві деяких сучасних країн – будь-який тяжкий злочин.

ФЕЛЬД'Є́ГЕР, -я, *ч.* Військовий або урядовий кур'єр для доставляння важливих, перев. таємних паперів.

ФЕЛЬД'Є́ГЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фельд'є́гер**. *Фельд'єгерський мундир.* ** **Фельд'є́герська по́шта** – спосіб зв'язку, який полягає в пересиланні важливих, перев. таємних паперів військовими кур'єрами.

ФЕЛЬДМА́РШАЛ, -а, *ч.* У царській армії та в деяких сучасних арміях – найвищий генеральський чин; особа, яка має цей чин.

ФЕЛЬДМА́РШАЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фельдма́ршал**. // Належний фельдмаршалові. *Фельдмаршальський жезл.*

ФЕЛЬДФЕБЕЛІВ, -лева, -леве. Прикм. до **фельдфе́бель**. // Належний фельдфебелеві.

ФЕЛЬДФЕ́БЕЛЬ, -я, *ч.* У царській армії та в деяких сучасних арміях – чин старшого унтер-офіцера; особа, яка має цей чин.

ФЕЛЬДФЕ́БЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фельдфе́бель**. *Фельдфебельський чин.* // Належний фельдфебелеві.

ФЕЛЬДШЕ́Р, -а, *ч.* Медичний працівник із середньою медичною освітою; помічник лікаря в лікувальних закладах.

ФЕЛЬДШЕ́РИЦЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **фе́льдшерка**.

ФЕ́ЛЬДШЕРКА, -и. Жін. до **фе́льдшер**.

ФЕ́ЛЬДШЕРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фе́льдшер**. *Фельдшерські обов'язки.* // Належний фельдшерові. *Фельдшерський халат.* // Пов'язаний з діяльністю фельдшера, його лікувальною практикою. // Який готує фельдшерів. 2. *у знач. ім.* **фе́льдшерська**, -кої, *ж.* Приміщення для фельдшерів.

ФЕЛЬДШЕРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Працювати фельдшером.

ФЕЛЬДШПАТИ́ДИ *див.* **фельдшпато́їди**.

ФЕЛЬДШПАТО́ЇДИ, ФЕЛЬДШПАТИ́ДИ, -ів, *мн.* Мінерали групи каркасних алюмосилікатів.

ФЕЛЬЗИ́Т, -у, *ч.* Ефузивна кисла гірська порода, різновид ліпариту афірової структури.

ФЕЛЬЗИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фельзи́т**.

ФЕЛЬС, -а, *ч.* Старовинна арабська монета.

ФЕЛЬЯ́НИ, -ів, *мн., іст.* Члени політичного клубу в Парижі під час Великої французької революції, що виступали за конституційну монархію.

ФЕЛЮ́ГА, -и, *ж.* Невелике безпалубне вітрильне промислове судно на Середземному, Чорному й Каспійському морях.

ФЕЛЮ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фелю́га**. Фелюжні вітрила.

ФЕЛЮ́КА, -и, *ж., заст.* Фелюга.

ФЕЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до феляції.

ФЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Форма сексуального контакту, при якій статеве збудження досягається при дії рота і язика на статевий член партнера.

ФЕ́МИ, фем, *мн.* Військово-адміністративні округи у Візантії у 7 – 12 ст., на чолі яких стояли стратиги.

ФЕМІ́ДА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – богиня правосуддя. 2. *перен.* Правосуддя.

ФЕМІНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *біол.* Розвиток в особі чоловічої статі та в самців хребетних тварин жіночих вторинних статевих ознак. 2. Набуття (чоловіками) жіночих рис, що проявляються у поведінці, одязі, способі життя. 3. Зростання ролі та впливу жінок у всіх сферах життя суспільства.

ФЕМІНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Наявність виражених жіночих ознак. 2. Жіночий рух за повне зрівняння жінок у правах з чоловіками.

ФЕМІНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *біол.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **фемінізува́ти**.

ФЕМІНІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех., біол.* Спричиняти фемінізацію.

ФЕМІНІЗУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок. і док., біол.* Набувати жіночих вторинних статевих ознак. // Піддаватися фемінізації.

ФЕМІНІ́КУЛА, -и, *ж.* Латинське слово для позначення жіночої форми гомункулуса.

ФЕМІНІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник фемінізму.

ФЕМІНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *політ.* Стос. до фемінізму, до фемініста. *Феміністичний рух. Феміністична діячка.*

ФЕМІНІ́СТКА, -и. Жін. до **фемін́іст**.

ФЕМІНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фемініста.

ФЕМОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується стегна.

ФЕМТО... Приставка, яка у складі слова означає 10^{15} (ф).

ФЕН[1], -у, *ч.* Сухий теплий вітер, що дме з гір у долини.

ФЕН[2], -а, *ч.* Електричний прилад для сушіння волосся, рук і т. ін. струменем нагрітого повітря.

ФЕНАЗЕПА́М, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при різних невротичних, неврозоподібних, психопатичних і психопатоподібних станах.

ФЕНАКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів.

ФЕНАМІ́Н, -у, *ч.* Психостимулюючий засіб.

ФЕНАНТРЕ́Н, -у, *ч.* Конденсований багатоядерний ароматичний вуглеводень, похідні якого входять до складу каніфолі, жовчних кислот, статевих гормонів та ін.

ФЕНАСА́Л, -у, *ч., фарм.* Антигельмінтний засіб.

ФЕНАЦЕТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський засіб, що застосовується при невралгічних і головних болях, а також для зниження температури.

ФЕ́НЕК, -а, *ч.* Ссавець родини собачих; живе у пустелях Північної Африки та Південно-Західної Азії.

ФЕ́НИК, -а, *ч., зах.* Дрібна монета, гріш.

ФЕНІБУ́Т, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при невротичних і психопатичних станах.

ФЕНІГІДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при ішемічній хворобі серця з нападами стенокардії.

ФЕНІДО́Н, -у, *ч.* Пластинчасті або голчасті кристали; застосовується як проявник у фотографії.

ФЕ́НІЇ, -ій, *мн.* Революційна течія ірландського національно-визвольного руху.

ФЕНІКАБЕРА́Н, -у, *ч., фарм.* Спазмолітичний препарат; застосовується при холециститах, колітах, виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки, при хронічній коронарній недостатності, стенокардії та ін.

ФЕ́НІКС, -а, *ч.* 1. У міфології деяких стародавніх народів – чарівний птах, який, проживши кількасот років, спалював себе, а потім воскресав з попелу молодим. // *перен.* Символ безсмертя, відродження. 2. Одне з сузір'їв Південного неба. 3. Фінікова пальма.

ФЕНІЛАЛАНІ́Н, -у, *ч.* Одна з амінокислот, виявлена в організмі людини, тварин і рослин у вільному стані та в складі різних білків.

ФЕНІЛАЛАНІНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **фенілкетонурі́я**.

ФЕНІЛАМІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **анілі́н**.

ФЕНІЛДИХЛОРАРСИ́Н, -у, *ч.* Безбарвна рідина, що діє на верхні дихальні шляхи, викликаючи чхання і кашель.

ФЕНІЛЕТИЛАМІ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **катехоламі́ни**.

ФЕНІЛЕТИ́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Фенілети́ловий спирт** – безбарвна рідина із запахом троянд; спирт, як і його складні ефіри – духмяні речовини у парфумерії.

ФЕНІЛІ́Н, -у, *ч., фарм.* Антикоагулянт непрямої дії.

ФЕНІЛКЕТОНУРІ́Я, -ї, *ж.* Спадкове захворювання, пов'язане з порушенням обміну фенілаланіну в організмі.

ФЕНІЛМЕРКАПТА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **тіофено́л**.

ФЕНІЛСАЛІЦИЛА́Т, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при захворюваннях кишечнику та сечовивідних шляхів.

ФЕНКАРО́Л, -у, *ч.* Протигістамінний засіб, що його застосовують при полінозах, кропивниці, сінній гарячці, дерматозах та ін.

ФЕНО... Складова частина складних слів, яка означає «прояв», «ознака», «явище».

ФЕНОБАРБІТА́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, снодійний, заспокійливий та протисудомний засіб; люмінал.

ФЕНОБОЛІ́Н, -у, *ч., фарм.* Анаболічний стероїд пролонгованої дії, що його застосовують при порушеннях білкового обміну.

ФЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фен**.

ФЕНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес формування фена в онтогенезі.

ФЕНОГЕНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Напрям досліджень у генетиці, пов'язаний з вивченням прояву дії генотипу в онтогенезі.

ФЕНОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до феногенетики.

ФЕНОКО́ПІЯ, -ї, *ж.* Неспадкова зміна фенотипу (модифікація).

ФЕНОКСИМЕТИЛПЕНІЦИЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при пневмонії, бронхітах, ангіні, гонореї та ін.

ФЕНО́Л, -у, *ч., хім.* Оксибензен, що використовується для дезінфекції, як антисептик, у виробництві синтетичних смол, барвників та ін.

ФЕНО́ЛО-АЛЬДЕГІ́ДНИЙ, -а, -е: ** **Фено́ло-альдегі́дні смо́ли** – синтетичні смоли, продукти поліконденсації фенолів з альдегідами.

ФЕНО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фено́л**. // Який має у своєму складі фенол, феноли. *Фенолові смоли.*

ФЕНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із фенології.

ФЕНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фенології. *Фенологічні спостереження.*

ФЕНОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **фенологі́чний**.

ФЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про сезонні явища природи; реєструє і вивчає періодичні явища живої і неживої природи, пов'язані зі зміною пір року.

ФЕНО́ЛО-ФОРМАЛЬДЕГІ́ДНИЙ, -а, -е: ** **фено́ло-формальдегі́дні смо́ли** – синтетичні смоли, продукти поліконденсації фенолів з формальдегідом.

ФЕНОЛФТАЛЕЇ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Органічна сполука, що застосовується в медицині, хімічній промисловості.

ФЕНОЛФТАЛЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фенолфталеї́н**.

ФЕНО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **фено́ловий**. ** **Фено́льні смо́ли** – те саме, що **фено́ло-формальдегі́дні смо́ли**.

ФЕНОЛЯ́ТИ, -ів, *мн.* Органічні сполуки, продукти заміщення водню гідроксильної групи фенолів металом.

ФЕНОМА́НИ, -ів, *мн.*, *іст.* У Великому князівстві Фінляндському – представники націоналістичного ліберально-буржуазного напряму, які виступали за урівнювання фінської мови зі шведською і розвиток національної культури.

ФЕНО́МЕН, -а, *ч.* 1. Рідкісне, незвичайне, виняткове явище. // *який або чого.* Про когось надзвичайно видатного, про те, що є особливо визначним, винятковим, що дуже рідко трапляється. // Про людину з рідкісними здібностями, властивостями, нахилами. 2. *філос.* Явище, єдине в своєму роді, взяте в його цілісності, в єдності з його сутністю й дане нам у досвіді, сприйняте органами чуттів. 3. У філософії І. Канта – явище, що осягається досвідом і протиставляється ноумену як "речі в собі".

ФЕНОМЕНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.*, *філос.* Суб'єктивно-ідеалістичне вчення, за яким можливе пізнання лише явищ, феноменів, що існують у свідомості, а не сутності речей об'єктивної дійсності; різновид агностицизму.

ФЕНОМЕНАЛІ́СТ, -а, *ч.*, *філос.* Прибічник, послідовник феноменалізму.

ФЕНОМЕНАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* Стос. до феноменалізму, до феноменалістів.

ФЕНОМЕНАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до феноменаліста.

ФЕНОМЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Рідкісний, незвичайний, винятковий; визначний за своїми якостями, властивостями, за силою вияву тощо. 2. *філос.* Стос. до феномена (у 2 знач.).

ФЕНОМЕНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **феномена́льний** 1.

ФЕНОМЕНА́ЛЬНО. Присл. до **феномена́льний** 1.

ФЕНОМЕНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *філос.* Стос. до феноменології.

ФЕНОМЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *філос.* 1. Ідеалістичне вчення Гегеля про феномени свідомості й форми розвитку духу. 2. Суб'єктивно-ідеалістичний напрям філософії, представники якого вважають, що свідомість має незалежний від матеріальної дійсності зміст, а предмети об'єктивної дійсності є лише символами цього змісту.

ФЕНОМЕНОЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Тенденція розглядати свій власний особистий, безпосередній досвід як такий, що виявляє істинні аспекти психіки.

ФЕНОПЛА́СТ, -у, *ч.* Пластична маса, що використовується в електро- й радіотехніці, літакобудуванні, у виробництві товарів широкого вжитку та ін.

ФЕНОТИ́П, -у, *ч.*, *біол.* Сукупність ознак і властивостей організму, що склалися в процесі його індивідуального розвитку.

ФЕНОТИПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *біол.* Стос. до фенотипу.

ФЕНТІАЗИ́Н, -у, *ч.* Гетероциклічна сполука; похідні застосовують як барвники і лікарські засоби.

ФЕНТОНІ́Л, -нолу, *ч.* Синтетичний препарат, у 40 разів отруйніший і дієвіший за героїн.

ФЕНУРО́Н, -у, *ч.* Препарат для знищення бур'янової трав'янистої і дерево-чагарникової рослинності (гербіцид).

ФЕНФЛУРАМІ́Н, -у, *ч.* Антагоніст серотоніну, що його застосовують для пригнічення апетиту у пацієнтів, які страждають на ожиріння.

ФЕ́НХЕЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фе́нхель**.

ФЕ́НХЕЛЬ, -ю, *ч.* Дво- чи багаторічна ефіроолійна рослина родини зонтичних, олію якої використовують у харчовій і парфумерній промисловості, а також у медицині.

ФЕНЦИКЛІДИ́Н, -у, *ч.* Галюциноген, дія якого проявляється в діапазоні від легкої ейфорії при низьких дозах до напруженості, дезорієнтації і гіпертензії аж до конвульсій і можливої смерті при високих дозах.

ФЕО́Д, -у, *ч.* У Західній Європі в період феодалізму – земля, а іноді посада та прибутки, що їх одержував васал від свого сеньйора в спадкове володіння з умовою виконання певних обов'язків (військової служби тощо); лен.

ФЕОДА́Л, -а, *ч.* 1. Представник панівного класу у феодальному суспільстві, власник феоду. 2. Поміщик-кріпосник.

ФЕОДАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Формування феодалізму; запровадження феодалізму.

ФЕОДАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Суспільно-економічний лад, який змінив рабовласництво й передував капіталізмові; основою його була власність феодала на засоби виробництва, насамперед на землю, і неповна власність на основних виробників (кріпаків), а також право здійснювати державну владу на своїй території.

ФЕОДА́ЛКА, -и. Жін. до **феода́л**.

ФЕОДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до феодалізму, до феодалів. // Який ґрунтується, заснований на принципах феодалізму. // Власт. феодалізмові, феодалам.

ФЕОДА́ЛЬНО. Присл. до **феода́льний**.

ФЕОДАТА́РІЙ, -я, *ч.* Те саме, що **васа́л**.

ФЕОДОСІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Феодосія.

ФЕОХРОМОБЛА́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **хромафінобла́ст**.

ФЕОХРОМОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **хромафіно́ма**.

ФЕОХРОМОЦИ́Т, -а, *ч.* Хромафінні клітини.

ФЕОХРОМОЦИТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **хромафіно́ма**.

ФЕПРАНО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при різних формах ожиріння.

ФЕПРОМАРО́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Антикоагулянт непрямої дії.

ФЕР, -а, *ч.* Позасистемна одиниця еквівалентної дози корпускулярного іонізуючого випромінювання, при якій в повітрі утворюється стільки ж пар іонів, як і при експозиційній дозі рентгенівського проміння або гамма-випромінювання в 1 рентген.

ФЕРАЛІТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес глибокого вивітрювання гірських порід в умовах вологого тропічного й субтропічного клімату, що супроводиться нагромадженням залізистих утворень.

ФЕРАЛІ́ТНИЙ, -а, -е: ** **Ферралі́тні ґрунти́** – типи ґрунтів, що характеризуються високим вмістом алюмінія та заліза, але низьким – кремнезему.

ФЕРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Нещасливий, фатальний. *Феральне число. Феральний день.*

ФЕРАМІ́Д, -у, *ч.*, *фарм.* Стимулятор функції кровотворних органів, що його застосовують при постгеморагічних анеміях, залізодефіцитних анеміях різного походження.

ФЕРА́ТИ, -ів, *мн.* Солі не виділеної у вільному стані залізної кислоти із сильною окиснювальною дією.

ФЕРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фера́ти**.

ФЕРБЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал групи вольфраматів.

ФЕРБІТО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат з протианемічною дією.

ФЕРБРЕ́МУНГ, -а, *ч.* Обробка хутром або плюшем комірців, лацканів, бортів або низу швейних виробів.

ФЕРГАНІ́Т, -у, *ч.* Сильно радіоактивні світло-жовті лусочки.

ФЕРГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Фергана. *Ферганська долина.*

ФЕРГУСОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал підкласу складних окисів.

ФЕРДЕЛИ́НКА, -и, **ФЕ́РДІЛЬ**, -і, *ж.*, *зах.* Міра сипких тіл – четверик.

ФЕ́РДІЛЬ *див.* **ферделинка**.

ФЕРЕДЖЕ́, *невідм.*, *с.* Вид плаща, яким жінки-мусульманки, виходячи з дому, закутуються з голови до ніг, залишаючи відкритими тільки очі.

ФЕРЕДЖІ́Я, -ї, *ж.*, *заст.* Фередже.

ФЕРЕДОКСИ́НИ, -ів, *мн.* Залізовмісні білки; беруть участь у реакціях фотосинтезу і процесі дихання у рослин, засвоєння молекул азоту у деяких мікроорганізмів.

ФЕРЕЗО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат з припікальними і бактерицидними властивостями; застосовується при папіломах, кератомах, бородавках, сухих мозолях.

ФЕР'Є́РИТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні чи білі кристали або тонкопроменясті агрегати.

ФЕ́РЗЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ферзь**. *Ферзевий дебют. Ферзевий гамбіт.*

ФЕРЗЬ, -я́, *ч.* Найсильніша фігура в шаховій грі, яку можна пересувати на будь-яке число клітин по прямій лінії або по діагоналі в усіх напрямках; королева.

ФЕРИГАЛУАЗИ́Т, -у, *ч.* Каолінoподібний мінерал; гінзбургіт.

ФЕРИМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *фіз.* Властивість деяких речовин мати впорядкований стан магнітних моментів іонів кристалічної ґратки, при якому їх сумарний магнітний момент відмінний від нуля.

ФЕРИМАГНЕ́ТИКИ, -ів, *мн.*, *фіз.* Речовини, яким у певному інтервалі температур властивий феримагнетизм.

ФЕРИМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е. Якому властивий, притаманний феримагнетизм.

ФЕРИМОЛІБДИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовті волокнисті або лускуваті кристали.

ФЕРИ́Т, -у, *ч.* 1. *хім.* Твердий розчин вуглецю в альфа-залізі; хімічно майже чисте залізо. 2. *фіз.* Феромагнітний напівпровідник.

ФЕРИТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Процес утворення фериту – розчину вуглецю в альфа-залізі. 2. Утворення феритів металів при термообробці сумішей оксидів або співосаджених гідроксидів.

ФЕРИТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Якого піддали феритизації.

ФЕРИТИ́Н, -у, *ж.* Гемоглобіногенний пігмент, який складається з білка апоферитину і Феруму.

ФЕРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ферит**.

ФЕРИ́ТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **фери́т**. // Зробл. з фериту. *Феритова антена.*

ФЕРИТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить ферит.

ФЕРИТОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **феритовмісний**.

ФЕРИТОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Утворення феритової фази у сталі. 2. Утворення феритів металів при термообробці сумішей їхніх оксидів або співосаджених гідроксидів.

ФЕРИТОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до феритоутворення.

ФЕРИ́Т-ТРАНЗИ́СТОРНИЙ, -а, -е. Стос. до феритових транзисторів.

ФЕРИФАЯЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді темно-сірих або чорних непрозорих кристалів з металоподібним блиском.

ФЕ́РІЇ, -ій, *мн.*, *зах.* Канікули.

ФЕ́РМА[1], -и, *ж.* 1. Приватне сільськогосподарське підприємство на власній або орендованій землі. 2. Господарське спеціалізоване підприємство, що займається певною галуззю тваринництва.

ФЕ́РМА[2], -и, *ж.*, *спец.* Інженерна споруда, що складається зі стрижнів, балок і т. ін., міцно з'єднаних між собою у вузли; застосовується у спорудженні мостів, гідротехнічних споруд, будинків і т. ін.

ФЕРМА́Н, *див.* **фірма́н**.

ФЕРМА́ТА, -и, *ж.*, *муз.* Знак у вигляді дуги з крапкою під нею, що означає подовження звука або паузи за розсудом виконавця. // Подовження звука або паузи відповідно до такого знака.

ФЕРМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. *біол.*, *хім.* Складна білкова речовина тваринних і рослинних організмів, що сприяє прискоренню хімічних процесів, які відбуваються в них; ензим. 2. *перен.* Про те, що сприяє розвиткові, посиленню чого-небудь.

ФЕРМЕНТАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *біол.*, *хім.* 1. Який відбувається з участю ферментів. // Який є ферментом, який містить ферменти. ** **Ферментати́вний катаАлі́з** – біокаталіз, прискорення хімічних реакцій в живих клітинах ферментами. 2. Стос. до ферментації. // Який відбувається під час ферментації.

ФЕРМЕНТА́ТОР, -а, *ч.* Те саме, що **ферменте́р**.

ФЕРМЕНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *хім.*, *біол.* Стос. до ферментації. // Признач. для ферментації. *Ферментаційний завод.*

ФЕРМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *хім.*, *біол.* Бродіння органічної речовини за участю ферментів, які потрапляють ззовні або розвиваються під впливом тепла.

ФЕРМЕНТЕ́Р, -а, *ч.* Апарат, призначений для одержання різних біологічних продуктів при розмноженні мікроорганізмів у живильному середовищі за стерильних умов; біологічний реактор.

ФЕРМЕ́НТНИЙ, -а, -е, *хім.*, *біол.* Стос. до ферменту (у 1 знач.). // Який відбувається з участю ферментів. // Який є ферментом. ** **Ферме́нтні отру́ти** – хімічні сполуки, які при взаємодії з ферментом пригнічують його каталітичну активність.

ФЕРМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *хім.*, *біол.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ферментува́ти**. // *у знач. прикм.* Який зазнав дії ферментації.

ФЕРМЕНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біохімії, який вивчає ферменти.

ФЕРМЕНТОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ензимопатія**.

ФЕРМЕНТОСУБСТРА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до ферменту та його субстрату.

ФЕРМЕНТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ензимотерапія**.

ФЕРМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *хім.*, *біол.* Дія за знач. **ферментува́ти**.

ФЕРМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *хім.*, *біол.* 1. *перех.* Піддавати ферментації. 2. *неперех.* Перебувати в стані ферментації.

ФЕРМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *хім.*, *біол.* Те саме, що **ферментува́ти** 2.

ФЕ́РМЕР, -а, *ч.* Орендар або власник ферми (*див.* **фе́рма**[1] 1).

ФЕ́РМЕРКА, -и. Жін. до **фе́рмер**.

ФЕ́РМЕРСТВО, -а, *с.* 1. Фермерська система господарювання. 2. *збірн.* Фермери.

ФЕ́РМЕРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ферми (*див.* **фе́рма**[1] 1); який характеризується наявністю, переважанням ферм. 2. Прикм. до **фе́рмер**. // Належний фермерові, фермерам.

ФЕРМІ́, *невідм.*, *с.* Позасистемна одиниця довжини, яка дорівнює 10^{-15} м.

ФЕ́РМІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фе́рма**[1]. *Фермівські будівлі.*

ФЕРМІ́-ГА́З, -у, *ч.*, *фіз.* Газ, частинки якого підпорядковуються квантовій статистиці, яка описує фізичні властивості рівноважної системи ферміонів.

ФЕРМІ́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фе́рмій**.

ФЕРМІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить фермій.

ФЕРМІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фермієвмісний**.

ФЕ́РМІЙ, -ю, *ч.* Fm. Штучний радіоактивний заурановий хімічний елемент, актиноїд. У вагових кількостях не добутий.

ФЕРМІО́НИ, -ів, *мн.* Елементарні частинки або квазічастинки з напівцілим спіном, до яких відносяться електрони, протони, нейтрони та ін.

ФЕРМІО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ферміо́ни**.

ФЕРМІО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ферміо́ни**.

ФЕРМІ́-РІДИНА́, -й, *ж.* Квантова рідина – система, що складається з великої кількості мікрочастинок, енергія взаємодії між якими менша за нульову енергію, а довжина хвиль де-Бройля більша за середню відстань між ними.

ФЕ́РМОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **фе́рма**[2]. *Фермові кріплення.*

ФЕРМОВО́З, -а, *ч.* Автомобіль для перевезення будівельних конструкцій – ферм.

ФЕ́РМОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фе́рма**[2].

ФЕРМУА́Р, -а, *ч.* 1. Застібка-оздоба на дорогому намисті. // Дороге намисто з такою застібкою. 2. *спец.* Долото для художнього різьблення, а також для витискання орнаментів на шкірі.

ФЕРНАМБУ́К, -а, *ч.* 1. Бразильське дерево родини бобових із твердою жовто-червоною цінною деревиною, яка під час висихання стає темно-червоною; червоний сандал. 2. Червона фарба, яку добувають із цього дерева.

ФЕРНАМБУ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фернамбу́к**. *Фернамбуковий стовбур.*

ФЕРО... Перша частина складних слів, що відповідає слову **залі́зо**, напр.: ф е р о а л ю м і н і й, ф е р о т и т а н і т. ін.

ФЕРОАКТИНОЛІ́Т, -у, *ч.* Ферумовий різновид актиноліту; темно-зелені або чорні волокнисті кристали.

ФЕРОАЛЮМІНІ́ЄВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фероалюміній**. 2. Який містить Ферум і Алюміній.

ФЕРОАЛЮМІ́НІЙ, -ю, *ч.* Сплав заліза з алюмінієм.

ФЕРОБО́Р, -у, *ч.* Сплав заліза з бором, що його застосовують для легування сталі й видалення з неї кисню.
ФЕРОБО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **феробо́р**.
ФЕРОВАНА́ДІЄВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ферована́дій**.
ФЕРОВАНА́ДІЙ, -ю, *ч.*, *спец.* Сплав заліза з ванадієм.
ФЕРОВОЛЬФРА́М, -у, *ч.*, *спец.* Сплав заліза з вольфрамом.
ФЕРОВОЛЬФРА́МОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **феровольфра́м**.
ФЕРОГРАНА́ТИ, -ів, *мн.* Ферити ітрію і лантаноїдів, які мають кубічну структуру мінералу гранату.
ФЕРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ферографії.
ФЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **магнітогра́фія**.
ФЕРОЕЛЕ́КТРИКИ, -ів, *мн.* Те саме, що **сегнетоеле́ктрики**.
ФЕРОЗО́НД, -а, *ч.* Чутливий елемент для виявлення магнітного поля і вимірювання його напруженості.
ФЕРОЗО́НДОВИЙ, -а, -е. Який оснащений ферозондом, здійснюється з його допомогою.
ФЕРОКО́БАЛЬТ, -у, *ч.* Сплав заліза з кобальтом.
ФЕРОКО́БАЛЬТОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ферoко́бальт**. 2. Який містить Ферум і Кобальт.
ФЕРОМАГНЕТИ́ЗМ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Магнітні властивості феромагнітних тіл. 2. Вчення про магнітні властивості феромагнітних тіл.
ФЕРОМАГНЕ́ТИК, -у, *ч.*, *спец.* Сильно магнітна речовина у твердому (кристалічному) стані, здатна намагнічуватись навіть у слабких магнітних полях.
ФЕРОМАГНІ́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має сильно виражені магнітні властивості. *Феромагнітне осердя трансформатора.* ** **Феромагні́тні ті́ла́** – метали: залізо, нікель, кобальт; сплави: сталь, чавун і т. ін.
ФЕРОМА́НГАН, -у, *ч.*, *спец.* Сплав заліза з манганом.
ФЕРОМА́НГАНОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ферома́нган**.
ФЕРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення миттєвих значень індукції і напруженості магнітного поля у феромагнітних зразках.
ФЕРОМОЛІБДЕ́Н, -у, *ч.* Сплав заліза з молібденом, що застосовується у виробництві інструментальних і нержавіючих сталей.
ФЕРОМОЛІБДЕ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **феромолібде́н**. 2. Який містить Ферум і Молібден.
ФЕРОМО́Н, -у, *ч.* Пахуча речовина, що виділяється деякими тваринами.
ФЕРОНІ́КЕЛЕВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **феронікель**. 2. Який містить Ферум і Нікель.
ФЕРОНІ́КЕЛЬ, -ю, *ч.* Сплав заліза з нікелем.
ФЕРОНІО́БІЄВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ферoніо́бій**. 2. Який містить Ферум і Ніобій.
ФЕРОНІО́БІЙ, -ю, *ч.* Сплав заліза з ніобієм, що його застосовують у виробництві нержавіючих, жаротривких та інших сталей.
ФЕРОНІ́Т, -у, *ч.* Пароніт, що армується металевою сіткою.
ФЕРОНІХРО́М, -у, *ч.* Ніхром, в якому частина Ni замінена Fe.
ФЕРО́НІЯ, -ї, *ж.*, *міф.* Богиня джерел, весни й квітів, покровителька вільновідпущених.
ФЕРОПЛА́ТИНА, -и, *ж.* Сплав заліза і платини.
ФЕРОПЛА́ТИНОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ферoпла́тина**. 2. Який містить Ферум і Платину.
ФЕРОСЕЛЕ́Н, -у, *ч.* Селенід Феруму.
ФЕРОСИЛІКОЦИРКО́НІЙ, -ю, *ч.* Сплав заліза з силіцієм та цирконієм.
ФЕРОСИЛІ́ЦІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **феросиліцій**.
ФЕРОСИЛІ́ЦІЙ, -ю, *ч.*, *спец.* Сплав заліза з силіцієм.
ФЕРОСПЛА́В, -у, *ч.*, *спец.* Сплав заліза з якимсь іншим елементом.
ФЕРОСПЛА́ВЛЮВАЧ, -а, *ч.* Те саме, що **феросплавник**.
ФЕРОСПЛА́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ферoспла́в**. *Феросплавне виробництво.* // Який виробляє феросплави. // Признач. для одержання феросплаву.
ФЕРОСПЛА́ВНИК, -а, *ч.* Працівник, що займається виготовленням феросплавів.
ФЕРОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Утворення фотографічних зображень на металі (брошки, медальйони тощо).
ФЕРОТИТА́Н, -у, *ч.* Сплав заліза з титаном, що його застосовують у виробництві спеціальних сталей, для видалення з сталі кисню й азоту.
ФЕРОТИТА́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **феротита́н**. 2. Який містить Ферум і Титан.
ФЕРОУРА́Н, -у, *ч.* Сплав заліза з ураном.
ФЕРОУРА́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фероура́н**.
ФЕРОФО́СФОР, -у, *ч.* Сплав заліза з фосфором, який застосовують для легування сталі і чавунів.
ФЕРОФО́СФОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ферофо́сфор**.
ФЕРОХРО́М, -у, *ч.*, *спец.* Сплав заліза з хромом.
ФЕРОХРО́МОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ферохро́м**.
ФЕРОЦЕ́Н, -у, *ч.* Небензоїдна ароматична сполука "сендвічевої" структури.
ФЕРОЦЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фероце́н**.
ФЕРОЦЕНУВА́ННЯ, -я, *с.* Обробка хімічних сполук, матеріалів фероценом.
ФЕРОЦЕРО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, який стимулює процеси кровотворення.
ФЕРОЦИРКО́НІЄВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фероцирко́ній**. 2. Який містить Ферум і Цирконій.
ФЕРОЦИРКО́НІЙ, -ю, *ч.* Сплав заліза з цирконієм.
ФЕРОЦІАНІ́Д, -у, *ч.* Застаріла назва гексаціаноферитy – жовтої кров'яної солі.
ФЕРОШПІНЕ́ЛІ, -ів, *мн.* Ферити з кристалічною структурою мінералу шпінелі.
ФЕРСМАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; бурі кристали зі скляним блиском.
ФЕРТ, -а, *ч.* 1. Стара назва літери "ф". 2. *у знач. присл.* **фе́ртом**, *розм.* На зразок літери "ф", подібно до неї. 3. *зневажл.* Самовдоволена, розв'язна людина; франт, джигун, жевжик.
ФЕРТИ́ҐАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Грати на сопілці.
ФЕ́РТИК, -а, *ч.*, *зневажл.* Те саме, що **ферт** 3.
ФЕРТИЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Запліднення яйцеклітини сперматозоїдом.
ФЕРТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Здатний давати нащадків, плоди. *Фертильний гібрид.*
ФЕРТИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Здатність зрілого організму давати нащадків, плоди.
ФЕРТО́ЙНГ, -у, *ч.*, *мор.* Спосіб фіксації судна на двох якорях.
ФЕ́РУЛА, -и, *ж.*, *бот.* Багаторічна трав'яниста рослина родини зонтичних.
ФЕРУ́ЛА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Лінійка або палиця, якою в давнину карали учня за провину. 2. Гнітючий і пильний нагляд, суворий режим, суворе попередження.
ФЕРУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **феру́ла**.
ФЕ́РУМ, -у, *ч.* Fe. Хімічний елемент з родини сидероїдів, простою речовиною якого є залізо.
ФЕ́РУМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фе́рум**.
ФЕРФЕ́ЛА, -и, *ж.*, *зах.* Завірюха, хуга.
ФЕРФЕ́ЛИТИ, -лить, *безос.*, *зах.* Сніжити.
ФЕРФЕЛИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Завірюха, хуга.
ФЕ́РШАЛ, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Фельдшер.
ФЕ́РШАЛІВ, -лова, -лове, *заст.*, *розм.* Прикм. до **фе́ршал**. // Належний фершалові.
ФЕ́РШАЛКА, -и, *ж.*, *заст.*, *розм.* 1. Жін. до **фе́ршал**. 2. Дружина фершала.
ФЕ́РШАЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *розм.* Прикм. до **фе́ршал**. // Признач. для підготовки фершалів.
ФЕРШРО́БЕН, -у, *ч.*, *псих.* Зміни особистості, які характеризуються незрозумілими вчинками, жестами, мімікою, переважанням у мовленні невідповідних за змістом слів та неологізмів.
ФЕ́РЯЗЬ, -і, *ж.* Староруський верхній народний одяг (чоловічий і жіночий) без коміра та без перехвату в поясі.
ФЕС, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **фе́ска**.
ФЕ́СА, -и, *ж.*, *заст.* Феска.
ФЕ́СКА, -и, *ж.* Шапочка, звичайно червона, у формі зрізаного конуса з китицею; належність національного костюма в деяких східних країнах.
ФЕ́СОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фе́ска**.
ФЕСТИВА́ЛЬ, -ю, *ч.* Масове свято, на якому показують досягнення певного виду мистецтва; показ, огляд досягнень якого-небудь виду мистецтва.
ФЕСТИВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фестивалю. *Фестивальний тиждень.* // Який відбувається на фестивалі, виконуваний на фестивалі. *Фестивальний конкурс.* // Який демонструється або демонструвався на кінофестивалі.
ФЕСТО́Н, -а, *ч.* 1. Невеликий, зубчастої або округлої форми, виступ, низкою яких оздоблюють краї чого-небудь (завіси, сукні тощо). // Такого вигляду оздоба на чомусь. 2. Живописна, ліпна й т. ін. оздоба, що має вигляд зубчастого або хвилястого візерунка, гірлянди тощо; один із виступів, зубчиків такої оздоби.
ФЕСТО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **фесто́нчастий**. *Фестонний абажур.*
ФЕСТО́НЧАСТИЙ, -а, -е. Із фестонами, з виступами у вигляді фестонів. *Фестончаста крайка.*
ФЕСЦЕНІ́НИ, -ів, *мн.* У Стародавньому Римі – жартівливо-лайливі пісеньки, що виконувалися на народних святах.
ФЕТ, -а, *ч.* У Стародавній Греції – представник бідної, незаможної частини вільного населення.
ФЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Ембріональний. ** **Фета́льний пері́од** – період внутрішньоутробного розвитку.
ФЕ́ТВА, -и, *ж.* 1. Релігійна настанова мусульман. 2. Оцінювання якої-небудь ситуації з позицій шаріату і фікха.
ФЕТИ́Ш, -и́ша, *ч.* 1. За уявленнями первісної людини – предмет, наділений надприродною, чудодійною силою, що був об'єктом релігійного обожнювання. 2. *перен.* Річ або людина, яку обожнюють, перед якою сліпо схиляються.
ФЕТИШИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **фетишизува́ння**.
ФЕТИШИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Одна з ранніх форм релігійних вірувань – обожнювання предметів неживої природи, фетишів (у 1 знач.). 2. *перен.* Сліпе схиляння перед чим-небудь. 3. *екон.* Уречевлення виробничих відносин між людьми в умовах заснованого на приватній власності товарного виробництва. 4. *мед.* Статевий потяг до різних предметів, частин тіла, одягу і т. ін., що замінюють статевого партнера.
ФЕТИШИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фетишизува́ти**. // **фетишизо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ФЕТИШИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фетишизува́ти**.
ФЕТИШИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Перетворювати що-небудь у фетиш, ставитися до чого-небудь як до фетиша.
ФЕТИШИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **фетишизува́ти**.
ФЕТИШИ́СТ, -а, *ч.* 1. Прибічник, послідовник фетишизму (у 1 знач.). 2. *перен.* Той, хто сліпо вірить у що-небудь, схиляється перед чим-небудь. 3. *мед.* Який страждає на фетишизм (у 4 знач.).
ФЕТИШИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фетишизму й до фетишистів.
ФЕТИШИ́СТКА, -и. Жін. до **фетиши́ст**.
ФЕТИШИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фетишизму й до фетишистів; власт. їм.
ФЕТІ́ДА, -и, *ж.* 1. У грецькій міфології – морська богиня, найвідоміша з нереїд, мати Ахілла. 2. *астр.* Супутник Сатурна.
ФЕТОАМНІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Рентгенологічне дослідження плода і порожнини амніону після введення рентгеноконтрастних речовин.
ФЕТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Загальна назва захворювань плода незапальної природи.
ФЕТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Визначення розмірів плода або його окремих частин.
ФЕТОПАТІ́Ї, -і́й, *мн.*, *мед.* Хвороби плода, які виникають у фетальному періоді внутрішньо-утробного розвитку.
ФЕТОПЛАЦЕНТА́РНИЙ, -а, -е: ** **Фетоплацента́рна недоста́тність** – недостатність деяких функцій плаценти, що призводить до порушення розвитку плода.
ФЕТОТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який є токсичним для плода.
ФЕТОФАНЕРО́З, -у, *ч.* Жирова дистрофія.
ФЕТР, -у, *ч.* Тонка щільна повсть найвищого сорту, з якої виготовляють капелюхи, валянки тощо.
ФЕ́ТРОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виготовленням фетру й виробів з нього. *Фетрова фабрика.* // Пошитий, зробл., виготовл. з фетру. *Фетровий капелюх.*
ФЕХРА́ЛЕВИЙ, -а, -е, *спец.* Вигот. з фехралю.
ФЕХРА́ЛЬ, -ю, *ч.*, *спец.* Жаростійкий сплав із заліза, хрому та алюмінію.
ФЕХТМА́ЙСТЕР *див.* **фехтме́йстер**.
ФЕХТМЕ́ЙСТЕР, ФЕХТМА́ЙСТЕР, -а, *ч.*, *заст.* Учитель фехтування.
ФЕХТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фехтування. // Признач. для фехтування. *Фехтувальний зал.*
ФЕХТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто фехтує, хто займається фехтуванням. // Спортсмен, що займається фехтуванням.
ФЕХТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **фехтува́льник**.
ФЕХТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Мистецтво володіння холодною зброєю (рапірою, шпагою, еспадроном і т. ін.); вид спорту, який полягає в єдиноборстві на шпагах, рапірах, еспадронах і т. ін. 2. Змагання, поєдинок на шпагах, рапірах, еспадронах і т. ін.
ФЕХТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Займатися фехтуванням.
ФЕЦІА́ЛИ, -ів, *мн.* У Стародавньому Римі – колегія жерців, яка відправляла священні обряди при оголошенні війни і укладенні миру.
ФЕШЕНЕ́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який відповідає вимогам найкращого смаку й моди; вишуканий, елегантний.
ФЕШЕНЕ́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фешене́бельний**.
ФЕШЕНЕ́БЕЛЬНО. Присл. до **фешене́бельний**.
ФЕ́Я, -ї, *ж.* У міфології деяких західноєвропейських народів – істота жіночої статі (звичайно доброзичлива), здатна творити чудеса; чарівниця. // *перен.* Про жінку, яка чарує своєю грацією, красою і т. ін., яка робить добро, приносить щастя тощо.
Ф'ЄФ, -у, *ч.* Те саме, що **феод**.
ФИК, -а, *ч.*, *зах.* Ґевал, хамло.
ФИНЬ, -я, *ч.* Розмінна монета Китаю.
ФИРК, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає уривчастий глухий звук від польоту чого-небудь. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **фи́ркнути**[1].
ФИ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фи́ркати**[1] та звуки, утворювані цією дією.
ФИ́РКАТИ[1], -аю, -аєш, *недок.* 1. Видавати уривчасті звуки, випускаючи повітря з ніздрів, рота (про тварин). // Видавати такий звук, відсапуючись, віддихуючись і т. ін. (про людину). // *розм.* Сміятися, видаючи уривчасті звуки носом, ротом. 2. *тільки 3 ос.* Переривчасто, з шумом випускати повітря, пару, відпрацьований газ і т. ін. (про машину, мотор, паровоз і т. ін.). 3. *перен.*, *розм.* Сердитися, висловлювати невдоволення.
ФИ́РКАТИ[2], -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Брикати (у 1, 4 знач.).
ФИ́РКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Упиратися, сердитися.
ФИ́РКНУТИ[1], -ну, -неш, *док.* Однокр. до **фи́ркати** 1.
ФИ́РКНУТИ[2], -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **фи́ркати**[2].
ФИ́СКАВКА, -и, *ж.*, *зах.* Чорна гадюка.
ФИСТ, -у, *ч.*, *зах.* Оздоба на кресані з орлиних пер.
ФИЦА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фица́ти**.
ФИЦА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **брика́ти** 1, 4; хвицати.
ФИЦА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **брика́тися**; хвицатися.
ФИ́ЦКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **брика́ти** 1, 4.
ФИ́ЦКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **брика́тися**.
ФИЦНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *рідко.* Однокр. до **фица́ти**, **фицкати**.
ФІ[1], *невідм.*, *с.* В Англії за часів феодалізму – спадкове земельне володіння, надане сеньйором своєму васалу за несення певної служби.
ФІ[2], *незм.*, *виг.*, *розм.* Вираз презирства.
ФІА́КР, -а, *ч.* Легкий найманий екіпаж у містах Західної Європи; карета.
ФІА́Л, -а, *ч.* 1. У Стародавній Греції – широка плоска чаша з тонкими стінками й злегка загнутими всередину вінцями. 2. *заст.*, *поет.* Келих. 3. У готичній архітектурі – декоративне вінчання пінаклей, щипців, контр-форсів у вигляді піраміди, фігурного шпиля та ін.
ФІА́ЛКА, -и, *ж.* Трав'яниста рослина родини фіалкових із фіолетовими, рідше жовтими, білими або різноколірними квітками. ** **Нічна́ фіа́лка** – назва ряду трав'янистих рослин із запашними квітами, що належать до родини орхідних, хрестоцвітих і т. ін. **Трико́лірна фіа́лка** – те саме, що **братки́**. **Узамба́рська фіа́лка** – те саме, що **сенпо́лія**.
ФІА́ЛКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фіа́лка**. *Фіалковий запах.* 2. Кольору фіалки; фіолетовий. ** **Фіа́лко-**

вий ко́рінь – кореневище деяких видів рослин із роду ірису, що містить ефірну олію.

ФІА́ЛКОВІ, -их, *мн.* Родина рослин, до якої належать різні фіалки.

ФІА́ЛКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **фіа́лковий** 2.

ФІА́ЛКОВО. Присл. до **фіа́лковий** 2. // *У знач. присудк. сл.*

ФІА́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фіа́лка**.

ФІАНІ́Т, -у, *ч.* Синтетичний кристал на основі оксидів цирконію і гафнію.

ФІАНІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фіаніт**.

ФІА́СКО, *невідм.*, *с.*, *книжн.* Невдача, неуспіх, провал. *Зазнавати фіаско.*

ФІБЕРГЛА́С, -у, *ч.* Пружний матеріал (скловолокно, просочене пластиком), з якого виготовляють перев. спортивний інвентар.

ФІБЕРГЛА́СОВИЙ, -а, -е. Зроблений з фібергласу.

ФІ́БРА, -и, *ж.* 1. Жилка, нерв, волокно живої тканини. 2. *перев. мн.*, *перен.* Уживається як символ душевних сил, що в сукупності становлять суть людської істоти. ** **Всіма́ фі́брами душі́** – дуже сильно, найвищою мірою. 3. Хімічно оброблена та спресована паперова маса, що використовується як ізоляційний матеріал і як замінник шкіри. ** **Листова́ фі́бра** – паперова (ганчіркова) маса, просочена міцним розчином хлористого цинку та спресована.

ФІБРАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **фіброзі́т**.

ФІБРИ́ЛА, -и, *ж.*, *спец.* Тонке волоконце в середині клітини або в міжклітинній речовині, що є структурним елементом тваринного організму.

ФІБРИЛОАРХІТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* 1. Розділ гістології, що вивчає фібрилярні структури нервових клітин. 2. Розміщення окремих структурних одиниць у складі волокон міжклітинної речовини сполучної тканини.

ФІБРИЛО́ЛІЗ, -у, *ч.* Розплавлення фібрил, преколагену, колагену, ретикуліну, міофібрил або нейрофібрил при патологічному процесі.

ФІБРИЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фібрилюва́ти**.

ФІБРИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фібрилюва́ти**.

ФІБРИЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *неперех.* Безладно, неритмічно скорочуватися (про серцевий м'яз, про серце).

ФІБРИЛЯ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з волоконець, з фібрил, волокнистий. 2. Який стосується дрібних швидких скорочень м'язових волокон.

ФІБРИЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Швидкі, хаотичні, розрізнені скорочення м'язових волокон, які не зливаються в загальне скорочення м'яза. // Безладне, неритмічне скорочення серця.

ФІБРИ́Н, -у, *ч.*, *фізіол.* Нерозчинний білок крові, що утворюється під час її зсідання.

ФІБРИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **фібри́новий**.

ФІБРИ́НОВИЙ, -а, -е, *фізіол.* Прикм. до **фібри́н**. *Фібринові волокна.* ** **Фібри́новий зсі́док** – структурна основа тромбу, яка складається з переплетених ниток фібрину.

ФІБРИНОГЕ́Н, -у, *ч.*, *фізіол.* Розчинний білок плазми крові, який під час її зсідання перетворюється на фібрин.

ФІБРИНОГЕНА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **тромбі́н**.

ФІБРИНОГЕНО́ЛІЗ, -у, *ч.* Процес розщеплення молекули фібриногену під дією плазміну.

ФІБРИНО́ЗНИЙ, -а, -е, *мед.* 1. Який стосується фібрину, або містить фібрин, складається з фібрину. 2. Пов'язаний із запальним процесом, який супроводжується виділенням поту, що містить фібрин.

ФІБРИНО́ЇД, -а, *ч.*, *мед.* 1. Білково-полісахаридний комплекс, що утворюється внаслідок фібриноїдного набрякання сполучної тканини. 2. Те саме, що **фібрино́їдне набряка́ння**.

ФІБРИНО́ЇДНИЙ, -а, -е. Стос. до фібриноїда. ** **Фібрино́їдне набряка́ння** – захворювання, що характеризується проникненням у сполучну тканину білків плазми.

ФІБРИНОКІНА́ЗА, -и, *ж.* Протеолітичний фермент, який каталізує перетворення плазмогену в плазмін.

ФІБРИНО́ЛІЗ, -у, *ч.* Фізіологічний процес розчинення фібрину під впливом ферменту фібринолізину.

ФІБРИНОЛІЗИ́Н, -у, *ч.* Білковий препарат ферменту, який розчиняє згустки скипілої крові.

ФІБРИНОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Фібринолі́ти́чні за́соби** – лікарські засоби, що розчиняють або сприяють розчиненню ниток фібрину і викликають розсмоктування свіжих тромбів.

ФІБРИНФЕРМЕ́НТ, -у, *ч.* Те саме, що **тромбі́н**.

ФІБРОАДЕНІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Фіброаденія селезі́нки**, *мед.* – склероз та потовщення стінок синусів селезінки.

ФІБРОАДЕНО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, яка характеризується проліферацією епітелію разом з оточуючою стромою.

ФІБРОАТЕЛЕКТА́З, -у, *ч.* Ателектаз легені, який характеризується заміщенням легеневої тканини сполучною тканиною.

ФІБРОБЛА́СТ, -а, *ч.*, *фізіол.* Клітина сполучної тканини хребетних тварин і людини.

ФІБРОБЛАСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фібробласта.

ФІБРОБЛАСТО́МА, -и, *ж.*: ** **Периневра́льна фібробласто́ма** – те саме, що **нейрилемо́ма**.

ФІ́БРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фі́бра** 3. *Фіброве виробництво.* // Зробл. з фібри. *Фібровий чемодан.*

ФІБРОГРАНУЛЬО́МА, -и, *ж.*: ** **Під'язикова́ фіброгранульо́ма** – пухлиноподібне розростання грануляційної тканини під язиком у дітей.

ФІБРО́З, -у, *ч.*, *фізіол.* Патологічний процес розвитку в якому-небудь органі волокнистої сполучної тканини.

ФІБРОЗИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення фіброзної тканини.

ФІБРО́ЗНИЙ, -а, -е, *фізіол.* Який складається з волокнистої сполучної тканини. *Фіброзна оболонка.*

ФІБРО́ЇД, -у, *ч.*: ** **Фібро́їд яє́чника** – те саме, що **фібро́ма яє́чника**.

ФІБРО́ЇН, -у, *ч.*, *спец.* Білкова волокниста речовина, що є найважливішою складовою частиною натурального шовку.

ФІБРОЛЕЙОМІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **лейоміо́ма**.

ФІБРОЛІПОАНГІОМІО́МА, -и, *ж.* Багатокомпонентна мезенхімома, яка складається із сполучної, жирової, м'язової тканин та судин.

ФІБРОЛІПО́МА, -и, *ж.* Доброякісний новоутвір, що складається зі зрілої сполучної тканини та жирової тканини зрілого типу.

ФІБРОЛІ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Будівельний теплоізоляційний або конструкційний матеріал у вигляді плит, що його виготовляють пресуванням суміші волокнистих матеріалів із в'яжучою речовиною.

ФІБРОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **фібролі́т**. *Фібролітове виробництво.* // Зробл. з фіброліту. *Фібролітова стіна.*

ФІБРО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Доброякісна пухлина з волокнистої сполучної тканини. ** **М'яка́ фібро́ма** – те саме, що **фіброліпо́ма**. ** **Фібро́ма яє́чників** – доброякісна пухлина яєчників, яка виникає із строми яєчників.

ФІБРОМАТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Порушення розвитку сполучної тканини в процесі ембріогенезу та в постнатальному періоді.

ФІБРОМАТО́ЇД, -у, *ч.*, *мед.* Невеликий острівець здорової шкіри, що виступає над рубцем, який утворився при туберкульозі шкіри.

ФІБРОМАТО́ЇДНИЙ, -а, -е. Стос. до фіброматоїда.

ФІБРОМІАЛГІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Група позасуглобових ревматичних захворювань.

ФІБРОМІКСО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Те саме, що **міксо́ма**.

ФІБРОМІКСОХОНДРОЕПІТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина складної будови, яка складається з різних тканинних елементів.

ФІБРОМІОЗИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **фіброміалгі́я**.

ФІБРОМІО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Доброякісна пухлина, що складається з м'язової та сполучної тканини.

ФІБРОПЛАЗІ́Я, -ї, *ж.*: ** **Ретролента́льна фіброплазі́я** – захворювання очей у недоношених дітей.

ФІБРОСАРКО́МА, -и, *ж.* Злоякісна обмежена або інфільтруюча пухлина, яка має здатність до метастазування перев. по кровоносних шляхах.

ФІБРОСКО́П, -а, *ч.* Медичний прилад для ендоскопії, оснований на використанні волоконної оптики.

ФІБРОСПЛЕНО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **сплено́ма**.

ФІБРОТО́РАКС, -у, *ч.* Заростання плевральної порожнини сполучною тканиною.

ФІБРОЦИ́Т, -а, *ч.*, *фізіол.* Нездатна до поділу клітина сполучної тканини хребетних тварин і людини.

ФІ́БУЛА, -и, *ж.* Металева застібка для одягу, що вживалася від бронзового віку до раннього середньовіччя.

ФІ́ГА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **фі́гове де́рево** (*див.* **фі́говий**). 2. Плід цього дерева; інжир. 3. *розм.* Те саме, що **ду́ля** 3.

ФІГАРО́, *невідм.* 1. *перен.* Спритна, дотепна, енергійна, винахідлива людина (від імені літературного героя французького письменника П.-О. Бомарше (1732 – 1799). 2. *с.* Коротка вільного покрою жіноча кофта, яку одягають на плаття чи блузку.

ФІ́ГЕЛЬ, -гля, *ч.* 1. *заст.* Завиток (архітектурна оздоба); розчерк (на письмі). 2. *перев. мн.*, *перен.*, *розм.* Витівки, штуки, трюки.

ФІ́ГЛІ-МІ́ГЛІ, -ів, -ів, *мн.*, *розм.* 1. Витівки, штуки, хитрощі для досягнення чого-небудь. 2. Залицяння, женихання, любовні справи, пригоди; зальоти.

ФІГЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фіглюва́ти**.

ФІГЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* 1. *перех.*, *заст.* Оздоблювати різними завитками що-небудь. *Фіглювати стелю.* 2. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Вдаватися до різних витівок, пустощів, робити різні штуки, трюки, виверти, щоб насмішити чи обдурити кого-небудь.

ФІГЛЯ́Р, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Акробат, фокусник, блазень. 2. *перен.* Кривляка, позер. // Пустун, витівник.

ФІГЛЯ́РИСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Який має риси, вдачу фігляра.

ФІГЛЯ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **фігля́р**.

ФІГЛЯ́РОЧКА, -и, *ж.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **фігля́рка**.

ФІГЛЯ́РСТВО, -а, *с.* 1. *заст.* Праця, професія фігляра (у 1 знач.). 2. Поведінка або витівка фігляра (у 2 знач.); кривляння, позерство.

ФІГЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **фігля́р**. *Фіглярські штуки.* // Власт. фігляреві. *Фіглярська витівка.*

ФІГЛЯРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **фігляру-ва́ти**.

ФІГЛЯРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Діяти, поводитися як фігляр (у 2 знач.); кривлятися, позувати.

ФІГНЯ́, -і́, *ж.*, *жарг.* Про щось, що не заслуговує на увагу, довіру.

ФІ́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фі́га** 1. *Фігова гілка.* ** **Фі́гове де́рево** – субтропічне дерево родини шовковичних; фіга (у 1 знач.). **Фі́говий листо́к (лист)**: а) зображення листка (найчастіше фігового) на місці статевих органів оголених фігур на картині або скульптурі; б) те, чим прикривають, маскують щось нечесне, ганебне й т. ін.

ФІГУ́РА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **по́стать**[1] 1 – 4. 2. Скульптурне зображення кого-небудь; статуя. 3. *мат.* Частина площини, обмежена замкненою лінією, а також сукупність певним чином розташованих точок, ліній, поверхонь і тіл. 4. Зовнішній вигляд, обрис, форма чого-небудь. // Форма, контур, узор, які утворюють певним чином розташовані предмети, постаті. 5. Комплекс рухів, який становить необхідний елемент, частину танцю. // Певний комплекс рухів у фігурному ковзанні. // Політ літака з різними поворотами, віражами. *Фігура вищого пілотажу.* 6. *муз.* Мелодійний або ритмічний елемент, що ускладнює, прикрашає основу музичного твору. 7. *шах.* Предмет певної форми, який є складовою частиною комплекту шахів. // Назва короля, ферзя, тури, слона, коня на відміну від пішака. *Шахова фігура.* ** **Важка́ фігу́ра** – тура або ферзь. **Легка́ фігу́ра** – кінь або слон. 8. *лінгв.* Особлива форма, стилістичний прийом, словесний зворот, що їх використовують для підсилення виразності мовлення. 9. *заст.* Хрест із зображенням розп'яття або статуя святого, що їх ставили на великих дорогах, перев. на роздоріжжі. 10. *заст.* Піраміда, зроблена з якого-небудь підручного матеріалу, для подання сигналу на відстань вогнем. 11. *заст.* Старша гральна карта (туз, король, дама, валет) або зображення на ній.

ФІГУРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *лінгв.* Який має багато фігур (у 8 знач.). *Фігуральна мова.* 2. Переносний, образний, алегоричний.

ФІГУРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фігура́льний**. *Фігуральність вислову.*

ФІГУРА́ЛЬНО. Присл. до **фігура́льний**.

ФІГУРА́НТ, -а, *ч.*, *заст.* 1. Артист балету, що бере участь у групових виступах (на відміну від соліста балету). 2. Статист. // Драматичний актор, який виконує ролі без слів. 3. *перен.* Кривляка, позер. 4. Звинувачений, підозрюваний або свідок у кримінальній справі.

ФІГУРА́НТКА, -и, *заст.* Жін. до **фігура́нт**.

ФІГУРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який зображає реальні предмети дійсності, фігури людей і т. ін. (на відміну від абстрактного мистецтва).

ФІГУРАТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фігурати́вний**.

ФІГУРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *муз.* Із фігурацією.

ФІГУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *муз.* Ускладнення, прикрашання основи музичного твору шляхом введення фігур (у 6 знач.).

ФІГУРИ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, що займається фігурним ковзанням.

ФІГУРИ́СТКА, -и. Жін. до **фігури́ст**.

ФІГУ́РКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фігу́ра** 1, 2, 7, 9.

ФІГУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Зроблений у формі якоїсь тварини, птаха, квітки, візерунка тощо; який має складну форму. // Який має частини, деталі складної форми. *Фігурні меблі.* // Признач. для надання складної форми. *Фігурні різці.* // Який створює складну форму. *Фігурна обробка деревини.* 2. Який виконується з фігурами (у 5 знач.). // Признач. для ковзання з фігурами. *Фігурне ковзання (катання).* 3. Який зображає людину або тварину (про живопис). // Пов'язаний з відтворенням людини або тварини у скульптурі. 4. *шах.* Який відбувається за допомогою важких фігур. 5. *заст.* Фігуральний (у 2 знач.). *Фігурний вислів.*

ФІГУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фігу́рний** 1, 2, 5. *Фігурність вислову.*

ФІГУ́РНО. Присл. до **фігу́рний** 1 – 3, 5. *Сказати фігурно.*

ФІГУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фігурува́ти**.

ФІГУ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фігу́рка**.

ФІГУРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фігурува́ти**.

ФІГУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути наявним, присутнім де-небудь. // Бути відзначеним, позначеним, згаданим де-небудь. // Бути зображеним.

ФІГЛЯ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Жартівливий. 2. Злий, злостивий. 3. Лицемірний, облудний.

ФІДЕЇ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійний світогляд, що стверджує примат віри над розумом; характерний для теїстичних релігій. // Ідеалістичний напрям філософії, що намагається підмінити знання релігійною вірою й підпорядкувати науку релігії.

ФІДЕЇКОМІ́С, -у, *ч.* У римському праві – вид заповідального розпорядження.

ФІДЕЇ́СТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник фідеїзму.

ФІДЕЇСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фідеїзму.

ФІДЕЇ́СТКА, -и. Жін. до **фідеї́ст**.

ФІ́ДЕЛЬ, -я, *ч.* Старовинний струнний смичковий музичний інструмент.

ФІ́ДЕР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Дріт, яким тече електроенергія до пунктів живлення або який з'єднує радіопередавач (радіоприймач) з антеною. 2. Пристрій, що автоматично подає в машину сировинний матеріал для переробки.

ФІ́ДЕРНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **фі́дер**. *Фідерна лінія.*

ФІДЖІ́ЄЦЬ *див.* **фіджі́йці**.

ФІДЖІ́ЙКА *див.* **фіджі́йці**.

ФІДЖІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фіджійців. *Фіджійська мова.*

ФІДЖІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **фіджі́єць**, -йця, *ч.*; **фіджі́йка**, -и, *род. мн.* -йок, *ж.*). Народ Фіджі; представники цього народу.

ФІДЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді прозорих безбарвних або бурих кристалів з алмазним блиском.

ФІДУЦІА́Р, -а, **ФІДУЦІА́РІЙ**, -я, *ч.* Особа або організація, якій доручено управляти інвестиціями, майном іншої особи.

ФІДУЦІА́РІЙ *див.* **фідуціа́р**.

ФІДУЦІА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до фідуціарія. ** **Фідуціа́рна емі́сія** – емісія банкнот, грошових знаків, не забезпечена запасом дорогоцінних металів емісійного банку.

ФІДУ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У римському праві – вид застави, за якою товар передавався особі за умови, що

після того, як його вимоги будуть задоволені, він поверне товар. 2. Угода, основана на довір'ї.

ФІЄЛЬД, -у, *ч.* Платоподібна гірська вершина на Скандинавському півострові; вкрита льодовиком або тундровою рослинністю.

ФІЄСТА, -и, *ж.* В іспаномовних країнах: свято; карнавал. // Яскраве святкування.

ФІЖМИ, фіжмів *і* фіжм, *мн.* (*одн.* **фіжм**, -у, *ч.*). Предмет жіночого модного одягу у 18 – на початку 19 ст. – каркас з китового вуса у формі обруча, який одягали під спідницю, щоб надати пишності фігурі, а також спідниця з таким каркасом.

ФІЗАЛІС, -а, *ч.* Трав'яниста рослина родини пасльонових, плоди якої використовуються в кулінарії та медицині.

ФІЗВИХОВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Фізичне виховання – навчальна дисципліна, направлена на зміцнення здоров'я, гармонійний розвиток організму людини.

ФІЗЕЛІТ, -у, *ч.* Мінерал у вигляді дуже крихких непрозорих сталево- або свинцево-сірих кристалів з металічним блиском.

ФІЗЗАРЯДКА, -и, *ж.*, *розм.* Фізична зарядка – комплекс вправ, направлений на зміцнення здоров'я.

ФІЗИК, -а, *ч.* Фахівець із фізики. *Фізик-атомник.* // Учитель фізики.

ФІЗИКА, -и, *ж.* 1. Наука про будову, загальні властивості та закони руху матерії. // Відповідний навчальний предмет, що його викладають у школі. // *розм.* Підручник, який висвітлює цю науку. 2. Будова, загальні властивості й закони руху якої-небудь матерії; знання про таку будову, такі властивості, закони. *Нейтронна фізика.* 3. *заст.* Фізична будова і стан організму.

ФІЗИКАЛІЗМ, -у, *ч.* Ідеалістична теорія, за якою істинність положення будь-якої науки залежить від можливості перекласти його мовою фізики.

ФІЗИК-АТОМНИК, фізика-атомника, *ч.* Фахівець з фізики атомів, атомних ядер та елементарних частинок.

ФІЗИКО-ХІМІЧНИЙ, -а, -е: ** **Фізико-хімічний аналіз** – метод дослідження термодинамічно рівноважних систем на основі аналізу графічної залежності якої-небудь фізичної властивості системи від її складу.

ФІЗИЧКА, -и, *розм.* Жін. до **фізик**.

ФІЗИЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фізики (у 1 знач.), пов'язаний з нею. *Фізичні досліди.* // Признач. для вивчення фізики, для підготовки фахівців із фізики. *Фізична лабораторія.* ** **Фізична геологія** – наука, що вивчає процеси, які змінюють склад і будову земної кори та рельєф земної поверхні. **Фізичне поле** – особлива форма матерії, що здійснює взаємодію між частинками. **Фізична хімія** – наука, що вивчає хімічні явища методами фізики. 2. Стос. до будови, загальних властивостей та руху матерії. ** **Фізична атмосфера** – одиниця виміру тиску, що відповідає атмосферному тискові. **Фізичний маятник** – тверде тіло, здатне здійснювати коливання навколо однієї нерухомої точки, що не збігається з центром його ваги. 3. Стос. до предметів і явищ матеріального світу; матеріально-відчутний, речовий. ** **Фізичне зношування основних фондів**; **Фізичний знос** – утрата основними фондами споживчої вартості й первісних технічних властивостей, зумовлена використанням їх у процесі виробництва, а також під впливом атмосферних умов і т. ін. 4. Стос. до організму людини, до його будови, до зовнішнього вигляду людини. // Пов'язаний зі станом організму, його відчуттями. // Пов'язаний із м'язовою діяльністю організму, його м'язовою силою. // Пов'язаний з яким-небудь діянням на тіло, організм. ** **Фізична зарядка** – комплекс фізичних вправ, що їх виконують із метою оздоровлення організму. **Фізична культура** – всебічне вдосконалення й загартування людського тіла за допомогою фізичних вправ із дотриманням правильного режиму в житті. **Фізичне виховання** – виховання з метою зміцнення здоров'я людини й правильного її розвитку. 5. Пов'язаний із природними, біологічними ознаками живого організму; не духовний. 6. Стос. до статевих зносин, пов'язаний із ними.

ФІЗИЧНО. Присл. до **фізичний** 2 – 6.

ФІЗІАТР, -а, *ч.*, *мед.* Те саме, що **фізіотерапевт**.

ФІЗІАТРИЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до фізіатрії. *Фізіатричне лікування.* // Признач. для лікування фізичними методами. *Фізіатричний кабінет.*

ФІЗІАТРІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Те саме, що **фізіотерапія**.

ФІЗІОГЕНЕТИЧНИЙ, -а, -е. Такий, що відбувається у тілі або його частині.

ФІЗІОГНОМІКА, -и, *ж.* 1. Вчення про вираження людини в рисах обличчя та формах тіла. 2. Мистецтво тлумачення зовнішнього вигляду явищ, що спостерігаються, вчення про виразні форми якоїнебудь сфери дійсності.

ФІЗІОГНОМІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фізіогноміки.

ФІЗІОГРАФІЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фізіографії.

ФІЗІОГРАФІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Фізична географія.

ФІЗІОКІНЕЗОТЕРАПІЯ, -ї, *ж.* Застосування активної і пасивної гімнастики, фізичних факторів, масажу та психотерапії з метою відновлення функцій опорно-рухового апарату.

ФІЗІОКРАТ, -а, *ч.* Прибічник, послідовник фізіократії.

ФІЗІОКРАТИЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фізіократ**. *Фізіократична теорія.*

ФІЗІОКРАТІЯ, -ї, *ж.* Політико-економічне вчення 18 ст., згідно з яким тільки землеробська праця є продуктивною працею, що створює додаткову вартість.

ФІЗІОЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із фізіології (у 1 знач.).

ФІЗІОЛОГІЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фізіології (у 1 знач.). 2. Пов'язаний з життєвими функціями організму, його життєдіяльністю. // Необхідний для життєдіяльності тваринного й рослинного організму. *Фізіологічні солі. Фізіологічне тепло.* ** **Фізіологічна акустика** – розділ акустики, що вивчає утворення й сприймання звуків живими істотами. **Фізіологічна оптика** – розділ оптики, що вивчає сприйняття світла живими істотами та їхні зорові відчуття. **Фізіологічна психологія** – розділ психології, що вивчає фізіологічні закономірності і внутрішні механізми психічної діяльності. **Фізіологічний розчин** – штучно приготовлений водносольовий розчин, за осмотичним тиском і сольовим складом близький до плазми крові.

ФІЗІОЛОГІЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фізіологічний** 2.

ФІЗІОЛОГІЧНО. Присл. до **фізіологічний** 2.

ФІЗІОЛОГІЯ, -ї, *ж.* 1. Біологічна наука, що вивчає функції живого організму та процеси, які відбуваються в ньому, їх закономірності. ** **Фізіологія рослин** – наука, що вивчає процеси життєдіяльності рослинного організму, взаємозв'язки їх одного з одним і з навколишнім середовищем. 2. Життєві функції живого організму або його частин, процеси, що відбуваються в ньому та закони, що ними керують. // Характер, особливості яких-небудь життєдіяльних функцій, процесів. ** **Фізіологія звуків мовлення** – розділ фонетики, що вивчає будову та діяльність мовного апарату. 3. *перен.* Груба чуттєвість.

ФІЗІОНОМІКА, -и, *ж.* Мистецтво визначати за зовнішнім виглядом і мімікою обличчя внутрішні властивості, психічний стан людини. // Учення про зв'язок психічного стану людини з рухами, мімікою обличчя.

ФІЗІОНОМІСТ, -а, *ч.* Той, хто вміє розпізнавати за зовнішнім виглядом і мімікою обличчя внутрішні властивості, психічний стан людини.

ФІЗІОНОМІСТКА, -и, *ж.* Те саме, що **фізіономіка**.

ФІЗІОНОМІСТКА, -и. Жін. до **фізіономіст**.

ФІЗІОНОМІЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фізіономіки. *Фізіономічний метод.* 2. Прикм. до **фізіономія** 1.

ФІЗІОНОМІЧНО. Присл. до **фізіономічний**.

ФІЗІОНОМІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **обличчя** 1. // *з означ.* Вираз обличчя, гримаса. 2. *розм.* Про якунебудь людину, постать. // Особа, особистість. 3. *перен.* Індивідуальний образ, характерні риси кого-, чого-небудь.

ФІЗІОПАТІЇ, -ій, *мн.* Паралічі і контрактури, що виникають внаслідок легких пошкоджень нервів і суглобів.

ФІЗІОПРОФІЛАКТИКА, -и, *ж.* Профілактика захворювань людини, яка ґрунтується на використанні зміцнюючої і тренуючої дії природними та штучно створеними фізичними чинниками.

ФІЗІОТЕРАПЕВТ, -а, *ч.* Лікар, фахівець із фізіотерапії.

ФІЗІОТЕРАПЕВТИЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фізіотерапії. // Признач. для лікування фізіотерапією. *Фізіотерапевтичне обладнання.*

ФІЗІОТЕРАПІЯ, -ї, *ж.* Галузь медицини, що вивчає дію на організм природних та штучних чинників і застосування їх для лікування хворих.

ФІЗІЯ, -ї, *ж.*, *розм.* Те саме, що **обличчя** 1.

ФІЗКУЛЬТУРА, -и, *ж.* Фізична культура. // Фізичні вправи, зарядка. // Шкільна дисципліна, що має на меті фізичне виховання учнів. ** **Лікувальна фізкультура**: а) розділ клінічної медицини, що вивчає механізми впливу методів фізичної культури на організм людини; б) методи лікування, профілактики і медичної реабілітації, що ґрунтуються на застосуванні засобів фізичної культури.

ФІЗКУЛЬТУРНИЙ, -а, -е. Стос. до фізкультури, фізкультурників. // Признач. для фізкультури, фізкультурників. // Власт. фізкультурникові. *Фізкультурна вправність.*

ФІЗКУЛЬТУРНИК, -а, *ч.* Той, хто систематично або професіонально займається фізкультурою; спортсмен.

ФІЗКУЛЬТУРНИЦЯ, -і. Жін. до **фізкультурник**.

ФІЗКУЛЬТУРНО-МАСОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний із масовими заняттями фізкультурою і спортом.

ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИЙ, -а, -е. Який пов'язаний із заняттями фізкультурою, з комплексом оздоровчих заходів; який сприяє оздоровленню за допомогою занять фізкультурою і спортом.

ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із фізкультурою і спортом. *Фізкультурно-спортивний рух.*

ФІЗМАТ, -у, *ч.*, *розм.* Фізико-математичний (факультет).

ФІЗМАТШКОЛА, -и, *ж.* Фізико-математична школа.

ФІЗОРГ, -а, *ч.* Вчитель фізкультури; той, хто проводить заняття з фізкультури.

ФІЗОСТИГМА, -и, *ж.* Дерев'яниста ліана родини бобових, в насінні якої міститься фізостигмін; калабарські боби.

ФІЗОСТИГМІН, -у, *ч.* Алкалоїд, який у великих дозах – отрута нервово-паралітичної дії.

ФІЗФАК, -у, *ч.*, *розм.* Фізичний факультет.

ФІЇН, -а, *ч.*, *зах.* Хрещеник.

ФІЇНА, -и, *ж.*, *зах.* Хрещениця.

ФІКОБІЛІНИ, -ів, *мн.* Органічні пігменти; похідні порфіринів; входять до складу хромопротеїдів синьо-зелених і червоних водоростей.

ФІКОЕРИТРИН, -у, *ч.* Червоний пігмент червоних і деяких синьо-зелених водоростей.

ФІКОЛОГІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Наука про водорості; альгологія.

ФІКОМІКОЗ, -у, *ч.* Хвороба тварин, що спричиняється мукоровими грибами.

ФІКОМІЦЕТИ, -ів, *мн.* Клас нижчих грибів.

ФІКОЦІАН, **ФІКОЦІАНІН**, -у, *ч.* Синій пігмент синьо-зелених і деяких червоних водоростей.

ФІКОЦІАНІН *див.* **фікоціан**.

ФІКС, -у, *ч.*, *спец.* 1. Встановлена ціна на товари. 2. Точно визначена сума винагороди, оплати за певний вид роботи.

ФІКСА, -и, *ж.*, *жарг.* Золота коронка на передньому зубі.

ФІКСАЖ, -у, *ч.* Хімічний розчин, у якому промивають після проявлення фотографічну плівку, пластинку (негатив) або відбиток із неї для закріплення зображення.

ФІКСАЖНИЙ, -а, -е. Признач. для фіксації. *Фіксажний розчин.*

ФІКСАНАЛ, -у, *ч.* Скляна ампула із точно заданою кількістю твердих, рідше рідких речовин для приготування мірничкувальних (титрувальних) розчинів.

ФІКСАТИВ, -у, *ч.*, *спец.* Розчин безбарвної смоли в ефірі, спирті чи бензині, яким покривають малюнки та креслення, щоб вони не псувалися; розчин, що закріплює фарби.

ФІКСАТИВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фіксатив**.

ФІКСАТИЙ, -а, -е, *жарг.* У якого золоті коронки на передніх зубах.

ФІКСАТОР, -а, *ч.* 1. Пристрій, пристосування, яким закріплюють що-небудь у потрібному положенні. 2. *фот.* Те, що признач. для фіксування, сприяє фіксації чого-небудь. 3. *біол.* Спеціальна речовина для обробки біологічних об'єктів, щоб зберегти морфологічну будову й хімічний склад їх при гістологічних або цитологічних дослідженнях. 4. Той (або те), що зафіксовує, відзначає що-небудь.

ФІКСАТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фіксатор**. *Фіксаторний кронштейн.* // Признач. для фіксатора. *Фіксаторний ізолятор.*

ФІКСАТУАР, -у, *ч.* Помада для пригладжування волосся й надання йому бажаної форми.

ФІКСАЦІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до фіксації.

ФІКСАЦІЯ, -ї, *ж.* Дія та її результат за знач. **фіксувати й фіксуватися**.

ФІКСИЗМ, -у, *ч.* Геологічна гіпотеза, яка виходить з уявлень про фіксованість положень континентів на поверхні Землі і про вирішальну роль вертикально направлених тектонічних рухів у розвитку земної кори.

ФІКСИНГ, -у, *ч.*, *фін.* Курс, який встановлюється на торгах міжбанківської валютної біржі у випадках збігу обсягів заявок на купівлю та продаж біржового товару.

ФІКСОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фіксувати**. // *у знач. прикм.* ** **Фіксована рента** – рента, яка приносить дохід у вигляді періодичних виплат фіксованих грошових сум. **Фіксований валютний курс** – курс валюти, закріплений державою, національним банком і який не зазнає ринкових змін.

ФІКСОВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фіксований**.

ФІКСОВАНО. Присл. до **фіксований**.

ФІКСОВНИЙ, -а, -е. Якого можна фіксувати.

ФІКСУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фіксування.

ФІКСУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фіксувати, фіксуватися** та стан за знач. **фіксуватися**.

ФІКСУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* 1. Встановлювати, закріплювати що-небудь у певному положенні. *Фіксувати хвору кінцівку.* 2. Відзначаючи, вирізняти, закріплювати що-небудь у свідомості, в пам'яті, у викладі тощо. // Відображати, закріплювати за допомогою запису, малюнка, фотографії тощо. 3. Зосереджувати на чомусь, спрямовувати на щось (погляд, увагу тощо). 4. Записувати, реєструвати. 5. Визначати, встановлювати що-небудь. 6. *фот.* Обробляти фіксажем. 7. *мист.* Покривати фіксативом. 8. *фізіол.* Те саме, що **засвоювати** 3.

ФІКСУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Встановлюватися, закріплюватися в якомусь положенні, стані. 2. Відзначатися, вирізнятися, закріплюватися в свідомості, у пам'яті, на папері, у викладі тощо. 3. Зосереджуватися на чомусь, спрямовуватися на щось (про погляд, увагу тощо). 4. Пас. до **фіксувати** 1, 2, 4 – 6.

ФІКСУЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **фіксувати**. // *у знач. прикм.*

ФІКСЧУР-НОТ, -а, *ч.* Попередній документ, який фіксує факт фрахтування судна і його основні умови.

ФІКТИВНИЙ, -а, -е. Який є фікцією; несправжній, вигаданий. // Підроблений, фальшивий. *Фіктивна накладна.* ** **Фіктивний капітал**, *ек.* – капітал у вигляді цінних паперів (акцій, облігацій і т. ін.), які не мають власної вартості, але дають право на певний дохід. **Фіктивний шлюб** – несправжній шлюб, який беруть для того, щоб обійти певні закони, обмеження тощо.

ФІКТИВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фіктивний**.

ФІКТИВНО. Присл. до **фіктивний**.

ФІКУС, -а, *ч.* Вічнозелена тропічна рослина родини шовковицевих. // Декоративна кімнатна рослина з широким овальним листям, що належить до цієї родини.

ФІКУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фікус**.

ФІКХ, -а, *ч.* У мусульманському праві – систематизовані знання про правила поведінки, яких повинні дотримуватися мусульмани.

ФІКЦІЙНИЙ, -а, -е. Стос. до фікції.

ФІКЦІОНАЛІЗМ, -у, *ч.* Ідеалістичне філософське вчен-

ня, згідно з яким наші уявлення про світ – сукупність ілюзій, фікцій; різновид агностицизму.

ФІКЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Те, що не відповідає дійсності, не існує або видаване з певною метою за дійсне; вигадка (у 3 знач.). // Обман, підробка. // Вигадане положення, вигадана сукупність думок, положень, що видається з певною метою за дійсне. *Створювати фікцію.* 2. *рідко.* Те саме, що **вимисел** 2.

ФІЛ, -а, *ч.*, *муз.* Інструментальний відіграш-відповідь у блюзі.

ФІЛА, -и, *ж.* У Стародавній Греції – родова одиниця, що дорівнювала племені; згодом територіальна одиниця.

ФІЛАМЕ́НТ, -а, *ч.*, *біол.* Нитка, волокно, ниткоподібне утворення.

ФІЛА́Н, -а, *ч.* Поздовжня флейта таджицьких горців з конічним стволом з двох дерев'яних половин.

ФІЛА́НТ, -а, *ч.* Оса з жовтим черевцем і чорними плямами, що живиться нектаром бджіл, яких убиває своїм жалом.

ФІЛАНТРО́П, -а, *ч.* Той, хто займається філантропією; благодійник, добродійник, доброчинець.

ФІЛАНТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* Заняття філантропією.

ФІЛАНТРОПІНІ́ЗМ, -у, *ч.*, *іст.* Ліберальна буржуазно-педагогічна течія в Німеччині у 18 – 19 ст., базисом якої були ідеї про поєднання навчання з продуктивною працею.

ФІЛАНТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до філантропії. 2. Прикм. до **філантро́п**. *Філантропічне товариство.*

ФІЛАНТРО́ПІЯ, -ї, *ж.* Благодійна діяльність, надання допомоги та заступництва нужденним. // *заст.* Людинолюбство.

ФІЛАНТРО́ПКА, -и. Жін. до **філантро́п**.

ФІЛАРМОНІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **філармоні́чний**. 2. Прикм. до **філармо́нія** 2. *Філармонійний будинок.*

ФІЛАРМОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до філармонії (у 1 знач.), пов'язаний з її діяльністю. *Філармонічний концерт.*

ФІЛАРМО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Установа або товариство, що займається організацією концертів і пропагандою музичного мистецтва. 2. Будинок, приміщення, у якому відбуваються концерти, організовані цією установою.

ФІЛА́РХ, -а, *ч.* У Стародавній Греції – начальник кінного загону філії.

ФІЛАТЕЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **філателія**.

ФІЛАТЕЛІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається філателією; колекціонер марок.

ФІЛАТЕЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до філателії. 2. Прикм. до **філателіст**. *Філателістичне товариство.*

ФІЛАТЕЛІ́СТКА, -и. Жін. до **філателіст**.

ФІЛАТЕЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до філателіста.

ФІЛАТЕЛІ́Я, -ї, *ж.* Колекціонування й вивчення поштових і гербових марок, конвертів і листівок із марками та штампами, а також інших засобів оплати поштової кореспонденції різних країн.

ФІЛД-КРАЙ, -я, *ч.*, *муз.* Жанр негритянського фольклору, різновид пісні-перегуку; сприяв становленню і розвитку джазової музики.

ФІЛЕ́[1], *невідм.*, *с.* 1. М'ясо найвищого сорту із середньої частини хребта туші; полядвиця. // М'ясо з бокових частин тушки свійської птиці або дичини. // Страва з такого м'яса. *Філе з дичини.* 2. Поздовжні половинки рибної тушки, очищеної від кісток, нутрощів, плавців і луски, звичайно спресовані та заморожені.

ФІЛЕ́[2], *невідм.*, *с.* Ажурне в'язання; виріб, вив'язаний таким способом. // Вишивка на сітчастій тканині; мереживо.

ФІЛЕ́Й, -ю, *ч.* Те саме, що **філе́**[1].

ФІЛЕ́ЙНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **філе́**[1] й **філе́й**. *Філейна вирізка.* // Пригот. із філе, філею. *Філейна ковбаса.*

ФІЛЕ́ЙНИЙ[2], -а, -е. Який є філе (*див.* **філе́**[2]). *Філейна вишивка.* // Зробл. із філе або у вигляді філе. *Філейний трикотаж.* // Признач. для виготовлення філе. *Філейні дротики.*

ФІЛЕ́ЛІНИ, -ів, *мн.* Представники багатьох країн Європи, що підтримували Грецьку національно-визвольну революцію (1821 – 29 рр.).

ФІЛЕМБРІОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Ембріональні зміни, пов'язані з еволюцією дорослих організмів.

ФІЛЕР, -а, *ч.* Розмінна монета Угорщини.

ФІЛЕ́Р, -а, *ч.* Агент таємної поліції, що стежить за кимсь.

ФІЛЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **філе́р**. *Філерські донесення.*

ФІЛІА́Л, -у, *ч.* Місцеве відділення великої установи, закладу, підприємства, організації, що має деяку самостійність.

ФІЛІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до філіалу, який є філіалом.

ФІЛІА́ЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **філіа́л**.

ФІЛІА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *книжн.* 1. Розвиток чого-небудь у послідовному зв'язку, у прямій залежності від попереднього. *Філіація значень слова.* 2. Придбання громадянства як наслідок народження у даній країні.

ФІЛІГРА́ННИЙ, -а, -е. 1. Стос. до філіграні; виконаний філігранню, у вигляді філіграні. ** **Філігра́нний папі́р** – папір з прозорим візерунком. **Філігра́нний по́суд** – посуд, оздоблений скляними кольоровими нитками, що містяться всередині скляної маси. 2. *перен.* Продуманий або опрацьований до найменших деталей, дрібниць; старанно, тонко оброблений; майстерно виконаний (виконаний). // Який потребує особливої майстерності, уваги.

ФІЛІГРА́ННИК, -а, *ч.* Фахівець, що виготовляє філігрань.

ФІЛІГРА́ННИЦЯ, -і. Жін. до **філігра́нник**.

ФІЛІГРА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **філігра́нний** 2.

ФІЛІГРА́ННО. Присл. до **філігра́нний** 2.

ФІЛІГРА́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **філігра́нний**.

ФІЛІГРАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Галузь палеографії, що вивчає водяні знаки – філіграні і фабричні штемпелі на папері для визначення автентичності історичних документів та їх датування.

ФІЛІГРАНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Наукова дисципліна, що вивчає історію паперу та водяних знаків на ньому.

ФІЛІГРА́НЬ, -і, *ж.* 1. Тонкий кручений золотий, срібний, мідний і т. ін. дріт, зігнутий у складний мереживний узор; ювелірний виріб із таким узором, узорами. // Техніка виготовлення таких узорів, виробів. *Майстерність філіграні.* 2. *збірн.* Предмети, посуд із таким узором, узорами. 3. Водяний знак на папері. // Папір із таким знаком.

ФІЛІЖА́НКА, -и, *ж.* Невеличка чашка для кави.

ФІЛІКОЛЬО́З, -у, *ч.* Інвазійна хвороба перев. качат, що спричиняється скребликами, що паразитують у стінках кишок.

ФІЛІМО́РФНИЙ, -а, -е, *біол.* Ниткоподібний.

ФІЛІО́КВЕ, *невідм.*, *с.* Додаток, зроблений у 7 ст. західно-християнською (католицькою) церквою до християнського "Символу віри" 4 ст., в догматі Трійці: про сходження Святого Духа не тільки від Бога-Отця, але й "від Сина".

ФІЛІ́ППІКА, -и, *ж.* Гнівна викривальна промова, виступ проти кого-, чого-небудь.

ФІЛІППІ́НЕЦЬ *див.* **філіпінці**.

ФІЛІППІ́НКА *див.* **філіпінці**.

ФІЛІППІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **філіппінці** й Філіппіни. ** **Філіппі́нська мо́ва** – мова корінного населення Філіппін; відноситься до австронезійської сім'ї мов.

ФІЛІППІ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **філіппі́нець**, -нця, *ч.*; **філіппі́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Філіппін.

ФІЛІПСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні або білі з сіруватим чи жовтуватим відтінком крихкі кристали зі скляним блиском.

ФІЛІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до філірування, признач. для філірування.

ФІЛІ́РУВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **філірувати**.

ФІЛІ́РУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **філірувати**.

ФІЛІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.* 1. *муз.* Тягти звук, поступово його посилюючи, а потім таким же чином послаблюючи, зводити нанівець. 2. Підстригати волосся спеціальними перукарськими ножицями в напрямі від кінців до коренів. *Філірувати волосся.*

ФІЛІ́РУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **філірува́тися**.

ФІЛІ́СТЕР, -а, *ч.*, *книжн.* Самовдоволена, обмежена людина з міщанським світоглядом і святенницькою поведінкою; міщанин, обиватель.

ФІЛІ́СТЕРКА, -и, *книжн.* Жін. до **філістер**.

ФІЛІ́СТЕРСТВО, -а, *с.* 1. *книжн.* Погляди й поведінка філістера; обивательська зашкарублість, святенництво. 2. *збірн.*, *розм.* Філістери.

ФІЛІ́СТЕРСЬКИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Прикм. до **філістер**. // Власт., притаманний філістерові. *Філістерська обмеженість.* 2. Стос. до філістерства (у 1 знач.).

ФІЛІСТИ́МЕЦЬ *див.* **філісти́мці**.

ФІЛІСТИ́МКА *див.* **філісти́мці**.

ФІЛІСТИ́МЛЯНИ, -ян, *мн.* (*одн.* **філісти́млянин**, -а, *ч.*; **філісти́млянка**, -и, *ж.*), *іст.* Народ, що населяв південну частину східного узбережжя Середземного моря наприкінці 2 – в першій половині 1 тис. до н. е.

ФІЛІСТИ́МЛЯНИН *див.* **філісти́мляни**.

ФІЛІСТИ́МЛЯНКА *див.* **філісти́мляни**.

ФІЛІСТИ́МЛЯНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **філісти́мляни**.

ФІЛІСТИ́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **філісти́мці**.

ФІЛІСТИ́МЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **філісти́мець**, -мця, *ч.*; **філісти́мка**, -и, *ж.*), *іст.* Те саме, що **філісти́мляни**.

ФІЛІ́Т, -у, *ч.* Метаморфічна гірська порода, що характеризується дрібною зернистістю й тонкою сланцюватістю.

ФІЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **філі́т**.

ФІЛІФО́РМНИЙ, -а, -е, *біол.* Який має форму нитки.

ФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Місцеве відділення якої-небудь установи, підприємства, організації тощо; агентство.

ФІЛОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *біол.* Історичний розвиток як окремих видів та більших систематичних груп організмів, так і органічного світу в цілому.

ФІЛОГЕ́НЕТИКА, -и, *ж.* Розділ генетики, що вивчає перебудову генетичного матеріалу у філогенезі.

ФІЛОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *біол.* Стос. до філогенезу й філогенії. *Філогенетичний зв'язок.* ** **Філогенети́чне де́рево** – те саме, що **родові́дне де́рево**. **Філогенети́чні ряди́** – види (форми) організмів, які поступово заміняють один одного в процесі історичного розвитку даного виду.

ФІЛОГЕНІ́Я, -ї, *ж.* 1. Наука, що вивчає закономірності розвитку тваринного й рослинного світу. 2. Те саме, що **філогене́з**.

ФІЛОГІСТОГЕНЕ́З, -у, *ч.* 1. Розвиток окремої тканини у філогенезі. 2. Порівняльно-анатомічний метод вивчення розвитку окремих тканин у філогенезі.

ФІЛОДЕ́З, -у, *ч.* Хірургічне обмеження рухомості суглоба за допомогою ниток або смужок тканини.

ФІЛОДЕ́НДРОН, -а, *ч.* 1. Декоративна кущова або деревна рослина з повітряним корінням і пірчастим великим листям. 2. Те саме, що **монсте́ра**.

ФІЛОЗО́Ф, -а, *ч.*, *заст.* 1. Філософ (у 1, 2 знач.). 2. *розм.* Учень передостаннього класу духовної семінарії.

ФІЛОЗОФІ́СТА, -и, *ч.*, *заст.*, *розм.* Те саме, що **філозо́ф** 2.

ФІЛОЗОФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.* Філософський.

ФІЛОЗО́ФІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* 1. Філософія. 2. Передостанній клас духовної семінарії.

ФІЛОЗОФУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Філософствувати.

ФІЛОКА́КТУС, -а, *ч.* Багаторічна тропічна рослина родини кактусових із короткими листкоподібними стеблами, на кінці яких під час цвітіння з'являються великі гарні квіти. // Плоди цієї рослини.

ФІЛОКАРТИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто займається філокартією.

ФІЛОКАРТИ́СТКА, -и. Жін. до **філокартист**.

ФІЛОКА́РТІЯ, -ї, *ж.* Колекціонування листівок.

ФІЛОКЛА́ДІЙ, -я, *ч.* Листовидно розширена гілка, що виконує функції листків.

ФІЛОКЛЕЙЗІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **клаустрофілія**.

ФІЛОКСЕ́РА, -и, *ж.* Невелика комаха підряду попелиць, що паразитує на винограді та інших рослинах. // *збірн.*

ФІЛОКСЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Філоксера.

ФІЛОКСЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **філоксе́ра**. *Філоксерна зараза.* // Заражений філоксерою. *Філоксерний виноградник.* // Пов'язаний з філоксерою. // Признач. для боротьби з філоксерою.

ФІЛОКСЕРОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Стійкий щодо філоксери, здатний протистояти філоксері.

ФІЛОКСЕРОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **філоксеростійкий**.

ФІЛО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із філології. // *розм.* Студент філологічного факультету у вищому навчальному закладі.

ФІЛОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до філології. *Філологічний збірник.* // Який ґрунтується на методах філології. *Філологічні дослідження рукопису.*

ФІЛОЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **філологі́чний**.

ФІЛОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **філологі́чний**.

ФІЛОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність наук, що вивчають мову й літературу якогось народу; мова та література. 2. Факультет вищого навчального закладу, де вивчають ці науки.

ФІЛО́М, -у, *ч.* Загальний термін для позначення усіх органів листового походження (листя, лусок, колючок, спорофілів та ін.)

ФІЛОМЕ́ЛА, -и, *ж.*, *заст.*, *поет.* Алегорично – соловей.

ФІЛО́СОФ, -а, *ч.* 1. Фахівець із філософії; мислитель, що розробляє питання світогляду. // *розм.* Студент філософського факультету у вищому навчальному закладі. 2. *перен.*, *розм.* Людина, схильна до абстрактних міркувань, роздумів. // Людина, що розумно ставиться до життя, спокійно й стійко терпить злигодні, мінливість долі. 3. *заст.*, *розм.* Те саме, що **філозо́ф** 2.

ФІЛОСОФЕ́МА, -и, *ж.* 1. Філософське питання, філософська проблема. 2. Філософський вислів, вірш.

ФІЛОСОФІ́ЙКА, -и, *ж.* Зневажл. до **філосо́фія**.

ФІЛОСОФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **філосо́фський**.

ФІЛОСОФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **філософі́чний**.

ФІЛОСОФІ́ЧНО, *рідко.* Присл. до **філософі́чний**.

ФІЛОСО́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука про найзагальніші закони розвитку природи, суспільства та мислення. // Яке-небудь або чиє-небудь учення про найзагальніші закони розвитку природи, суспільства та мислення. 2. *чого.* Теоретичні, методологічні принципи, що лежать в основі якої-небудь науки, галузі знань і т. ін. *Філософія математики. Філософія права.* 3. *розм.* Абстрактні міркування відносно чого-небудь. // Переконання, що склалося з приводу чого-небудь; концепція. *Розводити філософію.* 4. *зах.*, *розм.* Філософський факультет університету. 5. *заст.*, *розм.* Середній із трьох класів (риторика, філософія, богослов'я) духовної семінарії.

ФІЛОСО́ФСТВУВАННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **філосо́фствувати**. 2. *перев. мн.*, *розм.* Абстрактні, хитромудрі міркування.

ФІЛОСО́ФСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Займатися філософськими проблемами; міркувати, роздумувати на філософські теми. 2. *розм.* Розмірковувати на абстрактні теми; вдаватися до зайвого розумування; мудрувати, роздумувати.

ФІЛО́СОФСЬКИ. Присл. до **філосо́фський**.

ФІЛОСО́ФСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до філософії (у 1 знач.), пов'язаний з найзагальнішими законами розвитку природи, суспільства й мислення. *Філософський факультет.* ** **Філосо́фський ка́мінь** – за уявленням середньовічних алхіміків – чудодійна речовина, здатна перетворювати метали в золото, виліковувати всі хвороби, повертати молодість, продовжувати життя тощо. 2. Який містить глибоку ідею, світоглядну концепцію, перейнятий нею. 3. *розм.* Пов'язаний з абстрактними міркуваннями; глибокодумний. 4. *розм.* Власт. філософові (у 2 знач.).

ФІЛОСОФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **філософува́ти**.

ФІЛОСОФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Те саме, що **філосо́фствувати**.

ФІЛОФОНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто колекціонує записи музичних творів, грамплатівки.

ФІЛОФО́НІЯ, -ї, *ж.* Колекціонування художніх, документальних та інших звукозаписів (на платівках, магнітній стрічці).

ФІЛОФО́РА, -и, *ж.* Їстівна морська водорість червоного кольору.

ФІЛОФО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **філофо́ра**.

ФІЛОХІНО́НИ, -ів, *мн.* Група вітамінів, що сприяють нормальному зсіданню крові.

ФІЛС, -а, *ч.* Розмінна монета Бахрейну, Іраку, Йорданії, Кувейту, Ємену, Об'єднаних Арабських Еміратів.

ФІЛУМЕНІ́СТ, -а, *ч.* Той, хто колекціонує сірникові коробки та етикетки від них.

ФІЛУМЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Колекціонування сірникових етикеток.

ФІЛФА́К, -у, *ч.*, *розм.* Філологічний факультет.

ФІЛЬ-А-ФІ́ЛЬ, *невідм.*, *ж.*, *текст.* Тканина, в якій чергуються темні і світлі нитки.

ФІЛЬВА́РКОВИЙ, -а, -е, *іст.*, *заст.* Прикм. до **фільва́рок**. // Належний до фільварку.

ФІЛЬВА́РОК, -рку, *ч.* 1. У феодальній Польщі, Литві, Білорусі та Україні – комплекс земельних угідь, на яких феодал-поміщик вів власне господарство. 2. У Польщі, Західній Україні та Західній Білорусі (до 1939 р.) – панський маєток із господарчими будівлями. 3. *заст.* Хутір або виселок.

ФІЛЬДЕКО́С, -у, *ч.* Шовковиста кручена бавовняна пряжа, з якої виготовляють трикотажні вироби. *Шкарпетки з фільдекосу.*

ФІЛЬДЕКО́СОВИЙ, -а, -е. Вигот. із фільдекосу. *Фільдекосові рукавички.*

ФІЛЬДЕПЕ́РС, -у, *ч.* Шовковиста пряжа, схожа на фільдекос, але спеціально оброблена, з якої виготовляють трикотажні вироби високої якості.

ФІЛЬДЕПЕ́РСОВИЙ, -а, -е. Вигот. із фільдеперсу. *Фільдеперсові панчохи.*

ФІЛЬЄ́Р, -а, *ч.* 1. У прядильній машині – пристрій у вигляді ковпачка або диска з отворами для одержання штучних ниток і штапельних волокон. *Прядильні фільєри.* // *перев. мн.* Про отвори в такому пристрої. 2. Металева або з іншого матеріалу платівка з каліброваними отворами для протягування, шліфування дроту.

ФІЛЬЄ́РА[1], -и, *ж.* Те саме, що **фільє́р**.

ФІЛЬЄ́РА[2], -и, *ж.* Виданий продавцем особливий вексель, власнику якого пропонується прийняти доставлений товар, що йому продано на певних умовах за певною ціною.

ФІЛЬЄ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фільє́ра**.

ФІЛЬМ, -у, *ч.* 1. Твір кіномистецтва; кінокартина. *Документальний фільм. Фільм-балет.* ** **Фільм-катастро́фа** – гостросюжетний фільм, що зображує катастрофічні події; відповідний жанр кіномистецтва. **Фільм-конце́рт** – кіно- або телефільм, сюжет якого побудований у вигляді концертної програми; кіно- або телефільм, змістом якого є знятий на плівку концерт; відповідний жанр кіно- і телемистецтва. **Фільм-мю́зикл** – музичний кінофільм комедійного характеру, у якому використано елементи оперети, естради, балету, опери; відповідний жанр кіномистецтва. 2. Тонка прозора плівка з нанесеним на неї світлочутливим шаром, яку використали для фотографічного й кінематографічного знімання. 3. Те саме, що **фільмоко́пія**.

ФІЛЬМОБА́ЗА, -и, *ж.* Організація, що займається збереженням і видачею в прокат кінострічок.

ФІ́ЛЬМОВИЙ, -а, -е. Стос. до фільму (у 1 знач.).

ФІЛЬМОВИРОБНИ́ЦТВО, -а, *с.* Процес створення і випуску кіно- і телефільмів.

ФІЛЬМОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фільмографії.

ФІЛЬМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Покажчик, довідник, в якому представлено різні характеристики фільмів, дані про них.

ФІЛЬМОЗА́ПИС, -у, *ч.* Кіноплівка зі знятим документальним сюжетом, фактом.

ФІЛЬМОКО́ПІЯ, -ї, *ж.* Примірник фільму, виготовлений із застосуванням вихідних матеріалів фільму. // Копія фільму для демонстрування в кінотеатрах. *Вузькоплівкова фільмокопія.*

ФІЛЬМОСКО́П, -а, *ч.* Проекційний апарат для демонстрування діапозитивного фільму.

ФІЛЬМОСТА́Т, -а, *ч.* Металева шафа для зберігання фільмокопій.

ФІЛЬМОСТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фільмоста́т**.

ФІЛЬМОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **фільмоте́ка**.

ФІЛЬМОТА́ЙП, -а, *ч.* Фотонабірна машина з ручною установкою шрифтового шаблону та фотоматеріалу.

ФІЛЬМОТЕ́КА, -и, *ж.* Заклад або відділ установи, що збирає, зберігає та видає (для повторного демонстрування) фільми; зібрання фільмів.

ФІЛЬМОТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фільмоте́ка**. *Фільмотечний матеріал.*

ФІЛЬМОФО́Н, -а, *ч.* Апарат, що записує звук на кіноплівку й відтворює його.

ФІЛЬМОФОНО́ГРАФ, -а, *ч.* Пристрій для записування звукової доріжки на кінострічку.

ФІЛЬМПА́К, -а, *ч.* Світлонепроникна коробка з негативною фотоплівкою.

ФІЛЬМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фільмува́ти**.

ФІЛЬМУВА́ТИ, -ю́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Знімати на кінострічку для фільму.

ФІЛЬМФОНО́ГРАФ, -а, *ч.* Те саме, що **фільмофоно́граф**.

ФІЛЬО́НКА, -и, *ж.* 1. Щиток із тонкої дошки, фанери або іншого матеріалу в каркасі дверей, шафи тощо. 2. Внутрішнє поле декоративних рамок на стінах і на архітектурних частинах і деталях. 3. Тоненька смужка, що відділяє пофарбовану панель від верхньої частини стіни.

ФІЛЬО́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фільо́нка** 1, 2; з фільонками. *Фільонкова поверхня.*

ФІЛЬО́НЧАСТИЙ, -а, -е. Зробл. із фільонок, із фільонками (у 1 знач.).

ФІЛЬТР, -а, *ч.* Пристрій, прилад або речовина для очищення рідини, газу тощо від непотрібних домішок. // Пристрій, що пропускає або затримує електричні струми, електромагнітні або звукові хвилі певної частоти і т. ін. ** **Біологі́чний фільтр** – споруда для очищення стічних вод, яка працює за принципом пропускання їх крізь завантаження з біологічною плівкою. **Електри́чний фільтр** – фільтр, що входить до складу електричного кола і признач. для виділення електричних сигналів певної частоти. **Загоро́джувальний фільтр** – електричний фільтр, що придушує коливання у деякій смузі частот. **Згла́джувальний фільтр** – фільтр нижніх частот, призначений для зменшення пульсацій напруги на виході випрямляча. **Повітря́ний фільтр** – фільтр для очищення повітря від завислих частинок. **Протизава́дний фільтр** – фільтр нижніх частот, признач. для послаблення кондуктивних радіозавад. **Сму́говий фільтр** – фільтр, що пропускає гармонічні коливання заданої смуги частот. **Фа́зовий фільтр** – електричний фільтр, у якому забезпечується затримка сигналу в часі без спотворення його форми та загасання амплітуди. **Фільтр передава́ння** – пристрій для необхідного обмеження спектра модульованих сигналів, що передаються. **Фільтр прийма́ння** – пристрій, що відокремлює зі спільного каналу змінного струму необхідний йому спектр корисного сигналу. **Цифрови́й фільтр** – пристрій цифрової обробки вхідного сигналу з метою отримання вихідного сигналу з потрібними параметрами. **Часто́тний фільтр** – електричний фільтр для розподілення електричних сигналів різної частоти.

ФІЛЬТРА́Т, -у, *ч.* Рідина, пропущена крізь фільтр.

ФІЛЬТРАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фільтрації, признач. для фільтрації, який грунтується на фільтрації. *Фільтраційні матеріали.* 2. Який природно просочується, проходить крізь пористі речовини.

ФІЛЬТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Те саме, що **фільтрува́ння**. ** **Фільтра́ція да́них**, *спец.* – перевірка належності фактичного значення даних множині припустимих значень. 2. Природне просочування рідини або газу крізь пористе середовище.

ФІЛЬТРІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який проходить крізь фільтр, не затримуючись у ньому. *Фільтрівні бактерії.* 2. Те саме, що **фільтрува́льний**.

ФІЛЬТРІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фільтрівни́й**.

ФІЛЬТРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фільтрува́ти** 1, 2. 2. *у знач. прикм.* Звільнений, очищений від домішок, пропущений крізь фільтр.

ФІЛЬТРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фільтро́ваний**.

ФІ́ЛЬТРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фільтр**.

ФІЛЬТРО́ВНИЙ, -а, -е. Який фільтрується.

ФІЛЬТРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фільтро́вний**.

ФІЛЬТРОТКАНИ́НА, -и, *ж.* Тканина, крізь яку фільтрують розчини.

ФІЛЬТРПРЕ́С, -а, *ч.* Апарат, у якому фільтрування відбувається під високим тиском.

ФІЛЬТРПРЕ́СОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фільтрпре́с**.

ФІЛЬТРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для фільтрування, фільтрації.

ФІЛЬТРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, фахівець із фільтрування.

ФІЛЬТРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **фільтрува́льник**.

ФІЛЬТРУВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фільтрува́льний**.

ФІЛЬТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фільтрува́ти** й **фільтрува́тися**. ** **Фільтрува́ння води́** – процес, який виконується з метою вилучення з води грубодисперсних домішок.

ФІЛЬТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Пропускати рідину, газ і т. ін. крізь фільтр, очищаючи, звільняючи їх від непотрібних домішок. // Пропускати або затримувати електричні струми, електромагнітні або звукові хвилі певної частоти і т. ін. 2. *перен.*, *розм.* Те саме, що **відбира́ти** 4 ** **Фільтру́й база́р!**, *жарг.* – Думай, що говориш! 3. Пропускати крізь себе рідину.

ФІЛЬТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Проходити крізь фільтр, очищаючись, звільняючись від домішок. 2. Просочуватися крізь природне пористе середовище. 3. Пас. до **фільтрува́ти** 1, 2.

ФІЛЬТРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **фільтрува́ти**.

ФІЛЬЦ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Повстеподібний шар, що утворюється на поверхні суконних тканин під час їх валяння. 2. *заст.* Технічні сорти повсті для прокладок у машинобудуванні.

ФІ́ЛЮМ, -а, *ч.* Первинний розділ в класифікації тварин і рослин.

ФІЛЯРІАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Те саме, що **філяріо́зи**.

ФІЛЯ́РІЇ, -ій, *мн.* Паразити порожнин тіла і тканин ссавців, личинкові стадії яких циркулюють у крові і передаються кровосисними комахами.

ФІЛЯРІО́ЗИ, -ів, *мн.*, *вет.*, *мед.* Глисняні захворювання, спричинювані круглими черв'яками філяріями.

ФІЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до філяріїв.

ФІ́МБРІЯ, -ї, *ж.*, *анат.* Довгі пальцеподібні відростки маткових труб.

ФІМІА́М, -у, *ч.* 1. Пахуча речовина для обкурювання, ладан. 2. *перен.* Захоплена похвала, лестощі. ** **Кури́ти фіміа́м**, *перен.* – вихваляти, лестити.

ФІМІА́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фіміа́м**.

ФІМО́З, -у, *ч.*, *мед.* Природжене або набуте внаслідок запальних процесів звуження отвору крайньої плоті.

ФІМО́ЗНИЙ, -а, -є. Прикм. до **фімо́з**.

ФІН[1] *див.* **фіни**.

ФІН[2], -а, *ч.*, *діал.* Хрещеник.

ФІ́НА[1], -и, *ж.* Личинкова стадія розвитку стьожкового черв'яка.

ФІ́НА[2], -и, *ж.*, *діал.* Хрещениця.

ФІНАГЕ́НТ, -а, *ч.* Фінансовий агент.

ФІНА́Л, -у, *ч.* 1. Закінчення, завершення якоїсь справи, події, явища; кінець. 2. Завершальна частина музичного або театрального твору, конструктивно вирізнена й призначена для великого ансамблю. 3. Завершальна частина спортивного змагання, на якій виявляються переможці.

ФІНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **телеоло́гія**.

ФІНА́ЛІС, -у, *ч.*, *муз.* 1. Заключний тон у церковних ладах, що виконує функцію основного тону, наближеного до тоніки, і сприймається як досягнення стану спокою. 2. В псалмодичній мелодиці – заключна мелодична формула.

ФІНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Учасник фіналу (у 3 знач.).

ФІНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **фіналі́ст**.

ФІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фіналу, який є фіналом; завершальний. *Фінальний свисток.* // Який бере участь у фіналі (у 3 знач.). *Фінальні команди.*

ФІНА́ЛЬНО. Присл. до **фіна́льний**.

ФІНА́НСИ, -ів, *мн.* 1. Система грошових відносин у тій чи іншій державі, а також сукупність усіх грошових коштів, що є в розпорядженні держави. 2. *розм.* Гроші, грошові справи.

ФІНАНСИ́СТ, -а, *ч.* 1. Фахівець у галузі фінансових операцій. // Фахівець із теорії фінансів, у галузі фінансових наук. 2. Той, хто здійснює великі грошові операції; банкір.

ФІНАНСИ́СТКА, -и. Жін. до **фінанси́ст**.

ФІНАНСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фінансува́ти**.

ФІНА́НСОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фінансів; пов'язаний з організацією фінансів, грошового обігу й кредиту. ** **Фіна́нсова дисципліна** – суворе дотримання інструкцій та нормативних актів Міністерства фінансів та податкової адміністрації, порушення яких веде до серйозних адміністративних стягнень. **Фіна́нсова компа́нія** – кредитна організація, яка виконує окремі банківські операції (надання кредитів, страхування та ін.). **Фіна́нсова кри́за** – глибокий розлад державної фінансової системи, що проявляється у нестабільності і падінні валютного курсу національної грошової одиниці, інфляції тощо. **Фіна́нсова оліга́рхія** – невелика група власників найбільших банківських і промислових монополій, що панує в економіці й політиці країни. **Фіна́нсова систе́ма**: а) сукупність різних сфер фінансових відносин в межах даної країни; б) сукупність фінансових установ країни. **Фіна́нсове пра́во** – галузь права, яка регулює відносини у сфері фінансової діяльності. **Фіна́нсовий ве́ксель** – вексель, який не має товарного покриття, основне призначення якого – розміщення коштів. **Фіна́нсовий капіта́л** – грошовий капітал, капітал у формі грошових засобів. **Фіна́нсовий контро́ль** – контроль за дотриманням законів і нормативних актів при здійсненні фінансових операцій, угод юридичними й фізичними особами. **Фіна́нсовий план** – план утворення та використання грошових доходів і нагромаджень підприємств та організацій, а також загальнодержавних грошових фондів. **Фіна́нсовий рік** – період, на який розробляється і протягом якого діє державний бюджет; може не співпадати з астрономічним, календарним роком. 2. *розм.* Те саме, що **грошови́й**.

ФІНА́НСОВО-ГОСПОДА́РЧИЙ, -а, -е. Пов'язаний з організацією фінансів і господарства, економіки, виробництва.

ФІНА́НСОВО-КРЕДИ́ТНИЙ, -а, -е: ** **Фіна́нсово-креди́тні інститу́ти** – державні і приватні, комерційні організації, уповноважені здійснювати фінансові операції.

ФІНАНСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фінансува́ти**. ** **Бюдже́тне фінансува́ння** – виділення з державного бюджету фінансових ресурсів на утримання державних установ та галузей (медицина, освіта, армія, правоохорона тощо); виділення коштів на урядові програми (будівництво електростанцій, військових літаків, кораблів тощо). **Пряме́ фінансува́ння** – спосіб фінансування, за якого кошти спрямовуються безпосередньо від власників заощаджень до позичальників.

ФІНАНСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* Забезпечувати коштами, фінансами кого-, що-небудь.

ФІНАНСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Одержувати кошти, фінанси від якої-небудь установи, якогось закладу або приватної особи. 2. Пас. до **фінансува́ти**.

ФІНВА́Л, -а, *ч.* Велика морська тварина-ссавець із підряду беззубих китів.

ФІНВІ́ДДІЛ, -у, *ч.*, *розм.* Фінансовий відділ.

ФІНГА́Л, -а, *ч.*, *розм.* Синець під оком, навколо ока.

ФІ́НДА, -и, *ж.*, *діал.* Легковажна дівчина.

ФІНДЮ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Шльондра.

ФІ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **фін**, -а, *ч.*; **фі́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Фінляндії.

ФІ́НІК, -а, *ч.* 1. Дерево родини пальмових із солодкими поживними плодами. 2. Плід цього дерева з червоно-бурунатною шкірочкою та соковитим нудотно-солодким м'якушем.

ФІНІКІ́ЄЦЬ *див.* **фінікі́йці**.

ФІНІКІ́ЙКА *див.* **фінікі́йці**.

ФІНІКІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фінікі́йці** і Фінікія. ** **Фінікі́йська мо́ва** – мова фінікійців; тепер мертва.

ФІНІКІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **фінікі́єць**, -і́йця, *ч.*; **фіні-**

кі́йка, -и, ж.), іст. Народ, що становив основне населення Фінікії і Карфагену.

ФІНІКІЯ́НИ, -ян і -я́н, мн. (одн. фінікія́нин, -а, ч.; фінікія́нка, -и, ж.), іст. Те саме, що фінікі́йці.

ФІНІКІЯ́НИН див. фінікія́ни.

ФІНІКІЯ́НКА див. фінікія́ни.

ФІ́НІКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до фі́нік. *Фінікове дерево. Фініковий плід.* // Вигот. із фініків. ** Фі́нікова па́льма – дерево родини пальмових із кроною великого пірчастого листя; дає солодкі поживні плоди – фініки.

ФІНІ́МЕТР, -а, ч. Манометр із шкалою, який показує кількість і тиск газу в кисневих та інших балонах.

ФІНІНСПЕ́КТОР, -а, ч., заст., розм. Фінансовий інспектор – працівник фінансового відділу, що займався вираховуванням і стяганням податків.

ФІНІНСПЕ́КТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фінінспектора, належний фінінспектору.

ФІНІТИ́ЗМ, -у, ч. Ідеалістична філософська концепція, що заперечує об'єктивно-реальний зміст категорії безконечного.

ФІНІ́ТНИЙ, -а, -е. Обмежений, скінченний. ** Фіні́тна фу́нкція, *мат.* – функція поза деяким скінченним інтервалом, що тотожно рівна нулю. Фіні́тний рух, *фіз.* – обмежений у просторі рух мікрочастинки.

ФІНІ́ТНІСТЬ, -ності, ж. Властивість за знач. фіні́тний.

ФІНІ́ТНО. Присл. до фіні́тний.

ФІНІ́ФТЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до фіні́фть; покритий фініфтю, із фініфтю.

ФІНІ́ФТЬ, -і, ж. Емаль, якою покривають візерунки на металевих виробах та фарфорі. // *перев. мн.* Металеві вироби, оздоблені такою емаллю. // Техніка виготовлення таких виробів.

ФІНІ́ФТЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що фіні́фтевий.

ФІНІФТЯ́Р, -а́, ч. Майстер, що виготовляє фініфть.

ФІ́НІШ, -у, ч. 1. Заключна, вирішальна частина спортивних змагань на швидкість і витривалість. 2. Кінцевий пункт дистанції в спортивних змаганнях. 3. Певна відстань перед кінцевим пунктом спортивного змагання (у перегонах). 4. *перен.* Кінець, закінчення, завершення чого-небудь. ** На фі́ніші *чого* – на останньому, завершальному етапі.

ФІ́НІШЕР, -а, ч. 1. Машина для ущільнення та обробки цементно-бетонного покриття дороги, аеродрому тощо. 2. Той, хто подає сигнал на льотному полі про закінчення польоту. 3. Спортсмен (лижник, велосипедист), спеціально підготовлений для найкращого проходження кінцевого відрізка шляху в командних змаганнях.

ФІ́НІШНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фінішу. *Фінішна пряма.* 2. *перен.* Остаточний, останній, який завершує що-небудь.

ФІНІШУВА́ННЯ, -я, с. Дія за знач. фінішува́ти.

ФІНІШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, недок. і док. 1. Приходити до фінішу (у 2 знач.). 2. Проходити у фініші (у 3 знач.). 3. *перен.* Закінчуватися, підходити до кінця. 4. *перен.* Завершувати, закінчувати що-небудь (справу, заняття і т. ін.).

ФІ́НКА[1] див. фі́ни.

ФІ́НКА[2], -и, ж., розм. 1. Те саме, що фі́нський ніж (див. фі́нський). 2. Те саме, що фі́нська ша́пка (див. фі́нський). 3. Легка кільова шлюпка з гострим носом і кормою. 4. Північна порода коней, поширена у Фінляндії.

ФІ́НКА[3], -и, ж. Те саме, що фі́на[1].

ФІНЛЯ́НДЕЦЬ див. фінля́ндці.

ФІНЛЯ́НДКА див. фінля́ндці.

ФІНЛЯ́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до фінля́ндці й Фінляндія.

ФІНЛЯ́НДЦІ, -ів, мн. (одн. фінля́ндець, -дця, ч.; фінля́ндка, -и, ж.). Жителі Фінляндії.

ФІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до фі́на[1].

ФІННОМО́ВНИЙ, -а, -е. Який розмовляє, пише фінською мовою.

ФІ́ННО-УГО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до фі́нно-у́гри. ** Фі́нно-уго́рські мо́ви – група мов, близько-споріднена з самодійськими мовами, з якими вона утворює уральську сім'ю мов.

ФІ́ННО-У́ГРИ, -ів, мн. Група народів із близько-спорідненими мовними рисами, до якої належать угорці, ханти, мансі, фіни, карели, естонці, саамі, марі, удмурти, комі та деякі інші.

ФІ́ННО-УГРОЗНА́ВСТВО, -а, с. Комплексна наука, що вивчає мови, літератури, історію, культуру фінно-угорських народів.

ФІНО́З, -у, ч., вет., мед. Захворювання людини і тварин, спричинюване личинками стьожкових червів – фінами.

ФІНО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до фінозу; вражений фінозом. *Фінозне м'ясо.*

ФІНОПТИ́Н, -у, ч. Лікарський препарат, що його застосовують при коронарній недостатності, у постінфарктному періоді та ін.

ФІНО́РГАН, -у, ч., розм. Фінансовий орган.

ФІНПЛА́Н, -у, ч., розм. Фінансовий план.

ФІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до фі́ни й Фінляндія. // Такий, як у фінів. ** Фі́нська мо́ва – мова фінів; належить до прибалтійсько-фінської групи фінно-угорських мов. Фі́нська ша́пка – кругла плеската шапка з хутряною околицею, що опускається на вуха й шию. Фі́нський буди́нок (буди́ночок) – дерев'яний стандартний будинок, якого складають із спеціально виготовлених і підігнаних на заводі деталей. Фі́нський ніж – короткий ніж із грубим лезом, якого носять у піхвах. Фі́нський хід, *спорт.* – особливий вид ходи на лижах, коли лижник відштовхується обома палицями відразу, тримаючись руками за них на рівні пахв. Фі́нські са́ни (са́нки) – сани, які являють собою стілець, закріплений на довгих металевих полозах.

ФІНТ, -у, ч. 1. спорт. Обманливий рух, удаваний випад. 2. розм. Хитрий виверт.

ФІНТИ́ТИ, -нчу́, -нти́ш, недок. 1. спорт. Виконувати обманливі рухи, удавані випади. 2. Вести хитру розмову, ухиляючись від суті справи.

ФІНЬШАМПА́НЬ, -ю, ч. Сорт коньяку.

ФІОЛЕ́Т, -у, ч., поет. Фіолетовий колір, фіолетовий відблиск чого-небудь.

ФІОЛЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Синій із червонуватим відтінком; темно-бузковий, фіалковий.

ФІОЛЕ́ТОВО. Присл. до фіоле́товий.

ФІОМА́К, -у, ч., бот., зах. Ялівець.

ФІО́РД, ФЙОРД, -у, ч. Довга й вузька морська затока, переважно з високими стрімкими берегами.

ФІО́РДОВИЙ, ФЙО́РДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до фіо́рд, фйорд; із фіордами. *Фіордові береги.*

ФІОРДОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до фіорда.

ФІОРДОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, ж. Абстр. ім. до фіордоподі́бний.

ФІОРИТУ́РА, -и, ж. 1. Орнаментальний пасаж, що прикрашає мелодію. 2. *перен.* Про те, що додається для прикраси, пожвавлення чого-небудь.

ФІОРИТУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до фіоритури (у 1 знач.). *Фіоритурний стиль.* // Який має фіоритури. *Фіоритурний спів.*

ФІ́РА, -и, ж., зах. Віз, підвода.

ФІРА́НКА, -и, ж. 1. заст. Шматок тканини або тюлю, яким запинають вікно, двері тощо; занавіска. 2. Невеличкі засклені дверцята у вікні для провітрювання приміщення.

ФІРА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до фіра́нка.

ФІРА́НОЧКА, -и, ж. Зменш.-пестл. до фіра́нка.

ФІ́РМА, -и, ж. 1. Торговельне, господарське або промислове підприємство, що користується правом юридичної особи, під маркою якої продаються товари, надаються послуги або випускаються вироби. ** "Блаки́тна" фі́рма – компанія, найбільш відома якістю і широким визнанням її виробів та послуг. 2. Об'єднання однорідних або суміжних підприємств. 3. *з означ. або кого, чого, перен., розм.* Ім'я або назва для прикриття чого-небудь.

ФІРМА́К, -а́, ч., діал. Дерев'яна форма для чого-небудь.

ФІ́РМАН, -а, ч., діал. Візник (у 1 знач.).

ФІРМА́Н, ФЕРМА́Н, -у, ч. У деяких мусульманських країнах – указ правителя, звернений до його підданих.

ФІРМА́НИТИ, -ню, -ниш, недок., діал. 1. Правити кіньми. 2. Служити фірманом, візником.

ФІРМА́НКА, -и, ж., діал. 1. Візникування. 2. Дружина фірмана. 3. *рідко.* Підвода.

ФІРМА́НСЬКИЙ, -а, -е, діал. Прикм. до фі́рман.

ФІРМАЦИ́Т, -у, ч. Прозоре кварцове скло.

ФІРМА́Ч, -а́, ч., заст., розм. Про людину, яка носила модний одяг.

ФІ́РМОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фірми (у 1, 2 знач.). 2. Що виготовляється тільки на даному підприємстві й відрізняється високою якістю. // Зроблений відомою фірмою, модний. 3. *перен., розм.* Який належить тільки даній людині, що робиться, виготовляється тільки ним. ** Фі́рмовий по́їзд (експре́с) – поїзд, що відрізняється від інших поїздів додатковими зручностями для пасажирів.

ФІРН, -у, ч. Сніг, який внаслідок частого замерзання й розтавання набув форми льодяних крупинок; ущільнений грубозернистий сніг.

ФІ́РНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до фірн.

ФІ́РТКА, -и, ж., діал. Те саме, що хві́ртка.

ФІСАГЕ́ТИ див. тисаге́ти.

ФІСГАРМО́НІЯ, -ї, ж. Язичковий пневматичний клавішний музичний інструмент, звучання якого нагадує орган.

ФІСК, -у, ч. 1. У Стародавньому Римі – імператорська скарбниця. 2. *юр.* Державна скарбниця.

ФІСКА́Л, -а, ч. 1. У дореволюційній Росії – урядовець, що наглядав за діяльністю адміністративних установ і осіб з метою виявлення порушень законів та інтересів державної скарбниці – фіску. 2. *перен., розм.* Донощик, наклепник.

ФІСКА́ЛИТИ, -лю, -лиш, недок., розм. Робити доноси, наклепи.

ФІСКА́ЛКА, -и, розм. Жін. до фіска́л 2.

ФІСКАЛОМА́НІЯ, -ї, ж. Хвороблива, нав'язлива пристрасть робити доноси, наклепи.

ФІСКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фіску, до інтересів фіску. ** Фіска́льна монопо́лія – див. держа́вна монопо́лія. Фіска́льна полі́тика – зміни, які вносить уряд у розміри та умови оподаткування, а також у розмір та порядок державних витрат з метою стабілізації економіки. Фіска́льне ми́то – мито, що його вводить уряд з метою збільшення надходжень до державного бюджету; зазвичай вводиться на імпортні споживчі товари. Фіска́льний дохі́д – дохід державної скарбниці. Фіска́льний рік – бюджетний рік; обліковий період, який зазвичай співпадає з календарним роком.

ФІСКА́ЛЬСТВО, -а, с. 1. Діяльність, пов'язана з виконанням обов'язків фіскала (у 1 знач.). 2. *розм., рідко.* Поведінка фіскала (у 2 знач.); нашіптування, наклепництво.

ФІСТА́ШКА, -и, ж. 1. Південна деревна або кущова рослина родини сумахових із перистим листям та плодами, схожими на горіхи. 2. Їстівний плід цього дерева – невеликий горіх, ядро якого має зеленкувате забарвлення.

ФІСТА́ШКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до фіста́шка. // Вигот. із фісташок. *Фісташкова олія.* // Із фісташками. *Фісташковий торт.* 2. Який має колір ядра стиглої фісташки; блідо-зелений, зеленкуватий. ** Фіста́шкове де́рево – те саме, що фіста́шка 1. 3. *у знач. ім.* фіста́шкові, -вих, мн. Родина деревних двосім'ядольних рослин.

ФІСТА́ШНИК, -а, ч. Те саме, що фіста́шка 1; фісташкове дерево.

ФІ́СТУЛА, -и, ж. 1. мед. Канал, що сполучає глибоку виразку в тканинах або органах тіла з поверхнею шкіри; виразка з таким каналом; нориця (у 2 знач.). // Штучно зроблений протік з якого-небудь внутрішнього органа; трубка, що вживається для такого протоку. 2. *муз.* а) В епоху середньовіччя – назва духових музичних інструментів, перев. різних флейт; б) органний регістр (фістула-пасторальє і т. ін.); в) заст. назва фальцета.

ФІСТУЛА́, -и́, ж. 1. Стара назва одноствольних, а пізніше й багатоствольних флейт. 2. Те саме, що фальце́т. 3. Органний регістр.

ФІСТУЛОГРА́ФІЯ, -ї, ж. Метод рентгенологічного дослідження нориць після заповнення їх рентгеноконтрастною речовиною.

ФІСТУЛОПЛЕВРОГРА́ФІЯ, -ї, ж. Рентгенологічне дослідження плевральної порожнини після введення в неї контрастної речовини.

ФІ́СТУЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фістули (див. фі́стула).

ФІСУ́РА, -и, ж., мед. Тріщина, щілина.

ФІСУРОРА́ФІЯ, -ї, ж. Хірургічне зшивання країв розщілини при вродженому незарощенні верхньої губи.

ФІТА́, -и́, ж. Тридцять четверта літера дореформеного російського алфавіту, що означала звук "ф" у словах грецького походження; в українській мові іноді вживалася у власних іменах, що походили з грецької мови.

ФІТЕ́МА, -и, ж. Підрозділ загальної стратиграфічної шкали докембрію.

ФІТИ́Н, -у, ч., спец. Органічна сполука фосфору, яка є в багатьох рослинах і застосовується як лікарський засіб при деяких захворюваннях нервової системи, при недокрів'ї, рахіті тощо.

ФІ́ТИНГ, -а, ч., тех. Фасонна деталь, якою з'єднують труби.

ФІ́ТИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до фі́тинг.

ФІТИ́НОВИЙ, -а, -е, спец. Прикм. до фіти́н. // Який має у своєму складі фітин. *Фітинові таблетки.*

ФІТО... Перша частина складних слів, що за знач. відповідає сл. росли́на, напр.: фітофізіологія, фітокарантин і т. ін.

ФІТОБЕЗОА́Р, -а, ч. Чужорідне тіло шлунка, яке утворюється з проковтнутих рослинних волокон або кісточок плодів.

ФІТОБЕ́НТОС, -у, ч. Сукупність рослин, які живуть на дні водоймищ.

ФІТОБІО́ЛОГ, -а, ч. Фахівець з фітобіології.

ФІТОБІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фітобіології.

ФІТОБІОЛО́ГІЯ, -ї, ж. Розділ біології, що вивчає життя рослин.

ФІТОВІРУСО́ЛОГ, -а, ч. Фахівець з фітовірусології.

ФІТОВІРУСОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фітовірусології.

ФІТОВІРУСОЛО́ГІЯ, -ї, ж. Розділ біології, що вивчає віруси, які вражають рослинні організми.

ФІТОГЕЛЬМІ́НТ, -а, ч. Гельмінт, який паразитує на рослинах, спричинюючи їх хвороби.

ФІТОГЕЛЬМІНТОЛО́ГІЯ, -ї, ж. Розділ гельмінтології, який вивчає хвороби рослин, що їх спричинюють паразитичні нематоди.

ФІТОГЕМАГЛЮТИНІ́НИ, -ів, мн. Білки рослинного походження, що мають здатність аглютинувати еритроцити людини та тварин.

ФІТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Рослинного походження; який утворився з рослин.

ФІТОГЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фітогеографії.

ФІТОГЕОГРА́ФІЯ, -ї, ж. Розділ ботанічної географії, що вивчає закономірності поширення рослин та їхніх угруповань на земній кулі.

ФІТОГЕОСФЕ́РА, -и, ж. Рослинний світ земної кулі.

ФІТОГОРМОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фітогормонів.

ФІТОГОРМО́НИ, -ів, мн. Фізіологічно активні речовини, що регулюють ріст, збільшують укорінення рослин і т. ін.

ФІТОДЕРМАТО́ЗИ, -ів, мн. Дерматози, обумовлені впливом рослинних подразників.

ФІТОДИЗА́ЙН, -у, ч. 1. Використання рослин для поліпшення середовища існування людини в штучних системах. 2. Дизайн, пов'язаний з використанням рослин як художньо-естетичного елемента.

ФІТОДИЗА́ЙНЕР, -а, ч. Фахівець з фітодизайну.

ФІТОЕКОІНДИКА́ТОР, -а, ч. Екологічний індикатор, який дозволяє оцінити стан довкілля за станом рослин.

ФІТОЗБІ́Р, -збо́ру, ч. Поєднання цілющих трав, що їх застосовують з лікувальною метою.

ФІТОКЛІ́МАТ, -у, ч. Сукупність метеорологічних умов, у яких живуть рослини.

ФІТОКОНТРО́ЛЬ, -ю, ч. Комплекс контрольно-охоронних заходів держави стосовно товарів, транспортних засобів, що ввозяться в країну, щоб попередити занесення заразних хвороб та сільськогосподарських шкідників.

ФІТО́Л, -у, ч. Ненасичений дитерпеновий спирт, що входить до складу хлорофілу рослин.

ФІТОЛІЗИ́Н, -у, ч. Лікарський препарат, що його застосовують при запаленні сечовивідних шляхів, нирок, ниркової миски і сечового міхура.

ФІТОЛІКУВА́ННЯ, -я, с. Лікування рослинними засобами, рослинними препаратами.

ФІТО́ЛОГ, -а, ч. Фахівець з фітології.

ФІТОЛО́ГІЯ, -ї, ж. Те саме, що бота́ніка.

ФІТОМЕЛІОРА́ЦІЯ, -ї, ж. Меліорація, що здійснюється шляхом насадження спеціальних рослин.

ФІТОМОРФО́ЗИ, -ів, мн. Викопні утвори, що нагадують залишки рослин, але своїм походженням

зобов'язані тваринним організмам чи фізико-хімічним процесам; фукоїди.
ФІТОНО́МУС, -а, *ч.* Жук-шкідник родини довгоносиків, личинки якого живляться листям і квітками люцерни.
ФІТОНЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Бактерицидні речовини, що їх утворюють такі вищі рослини, як цибуля, часник, хрін, цитрусові та ін.
ФІТОНЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до фітонцидів.
ФІТОПАЛЕОНТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із фітопалеонтології.
ФІТОПАЛЕОНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ ботаніки, що вивчає викопні залишки рослин.
ФІТОПАТОГЕ́Н, -у, *ч.* Збудник захворювання рослин.
ФІТОПАТОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Який спричиняє захворювання рослин.
ФІТОПАТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із фітопатології.
ФІТОПАТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фітопатології; пов'язаний з фітопатологією.
ФІТОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про хвороби рослин, збудників цих хвороб та засоби профілактики її боротьби з ними.
ФІТОПЛАНКТО́Н, -у, *ч.* Сукупність рослин (перев. водоростей), що вільно плавають у верхніх шарах водоймищ.
ФІТОПЛАНКТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **фітопланкто́н**.
ФІТОПРЕПАРА́Т, -а, *ч.* Лікарський препарат на рослинній основі.
ФІТОСЕРЕДО́ВИЩЕ, -а, *с.* Рослинне середовище.
ФІТОСТЕРИ́НИ, -ів, *мн.* Стерини рослинного походження.
ФІТОСФЕ́РА, -и, *ж.* Частина біосфери, яку складає рослинний світ.
ФІТОТЕРАПЕ́ВТ, -а, *ч.* Лікар – спеціаліст в галузі фітотерапії.
ФІТОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фітотерапії.
ФІТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Лікування різних захворювань лікарськими рослинами.
ФІТОТОКСИКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ токсикології, що вивчає токсичність рослин.
ФІТОТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до токсичності деяких рослин.
ФІТОТОКСИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фітотокси́чний**.
ФІТОТРО́Н, -а, *ч.* Дослідна станція (комплекс споруд), де створюється штучний клімат для рослин.
ФІТОТРО́НІКА, -и, *ж.* Комплексна наука, що вивчає проблеми вирощування рослин в штучно регульованих умовах.
ФІТОТРО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до фітотрона.
ФІТОФА́Г, -а, *ч.* Тварина, що живиться рослинною їжею.
ФІТОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Живлення рослинною їжею.
ФІТОФЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ фенології, що вивчає сезонні явища в житті рослин, фази їх розвитку і зв'язок цих явищ із сучасними й минулими умовами життя рослин.
ФІТОФІ́Л, -а, *ч.* Любитель рослин.
ФІТОФІ́ЛІЯ, -ї, *ж.* Любов до рослин.
ФІТОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фітофілії.
ФІТОФТО́РА, -и, *ж.* 1. Рід нижчих грибів класу фікоміцетів, що паразитують на картоплі, помідорах і т. ін. 2. Те саме, що **фітофторо́з**.
ФІТОФТОРО́З, -у, *ч.* Хвороба рослин, спричинювана фітофторою (у 1 знач.).
ФІТОФТОРО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фітофторо́з**.
ФІТОФТОРОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Здатний протистояти фітофторі.
ФІТОФТОРОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **фітофторості́йкий**.
ФІТОХРО́М, -у, *ч.* Блакитний пігмент з групи хромопротеїдів; міститься у клітинах фотосинтезуючих речовин.
ФІТОЦЕНО́З, -у, *ч.* Історично складена сукупність видів рослин, що існує на більш-менш однотипними умовами.
ФІТОЦЕНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фітоценології.
ФІТОЦЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **геобота́ніка**.
ФІТОЦЕНОТИ́ПИ, -ів, *мн.* Групи видів рослин, які відрізняються значущістю їх у рослинному угрупованні.
ФІТОЦЕНОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до фітоценотипів.
ФІТОЧА́Й, -ю, *ч.* Чай з лікарських трав.
ФІТЬ. 1. *виг.* Звуконаслідування, що означає посвист. 2. *розм.* Уживається як присудок для вираження раптовості або несподіваності настання чи виявлення чого-небудь. // Уживається як присудок для підкреслення швидкості, моментальності якої-небудь дії, руху.
ФІ́ТЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фі́тькати**.
ФІ́ТЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Видавати свист або звук, схожий на свист. 2. *діал.* Транжирити.
ФІ́ТЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **фі́тькати**. *Фіткнути в пальці.*
ФІУМА́РИ, -ів, *мн.* Невеликі річки в країнах Середземномор'я, які влітку пересихають, а в період зимових дощів стають повноводними.
ФІ́ФА, -и, *ж.*, *зневажл.* Пуста, легковажна дівчина або молода жінка.
ФІФО́, *невідм.*, *ч.* 1. Метод бухгалтерського обліку товарно-матеріальних запасів за ціною першої виготовленої партії товару або першої партії товару, яка надійшла на підприємство. 2. Метод обчислення процентів у разі дострокового вилучення частини вкладу з банку.
ФІ́ФОЧКА, -и, *ж.*, *зневажл.* Зменш. до **фі́фа**.
ФІ́ФТИ-ФІ́ФТИ, *невідм. прикм.*, *розм.* Половина на половину, нарівно. // *у знач. невідм. ім.*, *с.* // Який складається з двох рівних частин, компонентів.

ФІХТЕА́НЕЦЬ, -нця, *ч.* Послідовник, прихильник фіхтеанства.
ФІХТЕА́НСТВО, -а, *с.* Суб'єктивно-ідеалістичне філософське вчення, створене німецьким мислителем Й.-Г. Фіхте (1762 – 1814).
ФІХТЕА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фіхтеанства й фіхтеанця, фіхтеанців.
ФІ́ЦЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Фіфа.
ФІШ, -а, *ч.*, *спец.* Одна зі снастей на судні, за допомогою якої прибирають якір.
ФІШБА́ЛКА, -и, *ж.*, *спец.* Дерев'яна або металева балка для надання веретену якоря (за його прибирання) горизонтального положення.
ФІШЕСЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал, знайдений у Чехії; утворює мікроскопічні, у віддзеркаленому світлі рожеві виділення.
ФІ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фі́шка**.
ФІ́ШКА, -и, *ж.* 1. Кружечок, кубик, квадратик і т. ін., що використовуються в деяких настільних іграх для рахування очок, взяток тощо. 2. *жарг.* Специфічні риси, притаманні лише певній особі, механізму, явищу тощо.
ФІ́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фі́шка**. // Признач. для фішок. *Фішкова скринька.*
ФЙОРД *див.* **фіо́рд**.
ФЙО́РДОВИЙ *див.* **фіо́рдовий**.
ФЛАВІНАДЕНІНДИНУКЛЕОТИ́Д, -у, *ч.* Органічна сполука, похідна рибофлавіну.
ФЛАВІНАДЕНІННУКЛЕОТИ́Д, -у, *ч.* Небілкова частина (кофермент) деяких ферментів, які каталізують окисно-відновні реакції в живих клітинах.
ФЛАВІНА́Т, -у, *ч.* Лікарський препарат, що зменшує або усуває гіпо- і авітаміноз B_2.
ФЛАВІ́НИ, -ів, *мн.* Органічні азотовмісні речовини, які беруть участь в окиснювальних процесах в організмі.
ФЛАВО́Н, -у, *ч.* Складова частина деяких жовтих барвників.
ФЛАВО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **флаво́н**.
ФЛАВОНО́ЇДИ, -ів, *мн.* Природні фенольні сполуки, поширені в рослинах у формі глікозидів.
ФЛАВОПРОТЕЇ́ДИ, -ів, *мн.* Складні ферменти, до складу яких в якості небілкових компонентів (коферментів) входять похідні рибофлавіну.
ФЛАГЕЛА́НТ, -а, *ч.* Релігійний аскет-фанатик, що проповідує публічне самобичування заради спокутування гріхів.
ФЛАГЕЛА́НТСТВО, -а, *с.* Публічне самобичування заради спокутування гріхів.
ФЛАГЕЛА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до флагелантства, флагеланта.
ФЛАГЕЛА́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **джгу́тикові**.
ФЛАГЕЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Публічне самобичування заради спокутування гріхів. 2. Статеве збочення, яке характеризується виникненням статевого збудження при побитті партнера або при побитті партнером.
ФЛАГІ́Л, -у, *ч.* Те саме, що **метронідазо́л**.
ФЛАГ-КАПІТА́Н, -а, *ч.*, *іст.* Начальник штабу флагмана (у 1 знач.).
ФЛА́ГМАН, -а, *ч.* 1. Командувач великого з'єднання бойових кораблів, що має право підняти прапор на кораблі, на якому він перебуває. 2. Головний (ведучий) корабель (літак), де перебуває командир ескадри, загону, з'єднання кораблів (літаків) або флоту; флагманський корабель (літак). 3. *чого*, *перен.* Про що-небудь велике, головне, ведуче серед подібних. 4. *іст.* Персональне військове звання осіб вищого командного складу у Військово-Морському флоті СРСР у 1935 – 1940 рр. (до запровадження адміральських звань).
ФЛА́ГМАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фла́гман** 1, 2, 4. *Флагманський прапор.* ** **Фла́гманський корабе́ль (літа́к); Фла́гманська гале́ра**: а) головний, ведучий корабель, літак у колоні кораблів, групі літаків, на борту якого перебуває флагман, командир; б) найкращий або найбільший корабель, літак якогось флоту, пароплавства, флотилії.
ФЛАГ-ОФІЦЕ́Р, -а, *ч.*, *військ.*, *заст.* Ад'ютант штабу флагмана (у 1 знач.).
ФЛАГСТАФІ́Т, -у, *ч.* Кристалічний продукт зміни викопних смол; дуже м'які, безбарвні кристали, розчинні в спирті.
ФЛА́ГТУХ, -а, *ч.* Чистошерстяні камвольні тканини для прапорів на кораблях і залізничному транспорті.
ФЛАГШТО́К, -а, *ч.* Вертикальна жердина для прапора.
ФЛАГ-ШТУ́РМАН, -а, *ч.* Штурман флагманського корабля або літака.
ФЛАЖОЛЕ́Т, *ч.* 1. *род.* -а. Старовинний музичний духовий інструмент на зразок флейти. 2. *род.* -у. М'який звук свистячого тембру, що його одержують на струнних музичних інструментах легким доторканням пальця до певних точок струни.
ФЛАЖОЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **флажоле́т**.
ФЛАЖОЛЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **флажоле́т**.
ФЛАКО́Н, -а, *ч.* Пляшечка (перев. для парфумів, ліків тощо).
ФЛАКО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **флако́н**.
ФЛАКО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **флако́н**.
ФЛАМА́НДЕЦЬ *див.* **флама́ндці**.
ФЛАМА́НДКА *див.* **флама́ндці**.
ФЛАМА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **флама́ндці**. *Фламандське мистецтво.* ** **Флама́ндська мо́ва**: а) умовна і традиційна назва нідерландської мови в Бельгії; б) діалект нідерландської мови у Фландрії. **Флама́ндська шко́ла** – напрям у живопису Фландрії 16 – 17 ст., що відзначався увагою до тогочасного побуту в усіх його проявах.
ФЛАМА́НДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **флама́ндець**, -дця, *ч.*; **флама́ндка**, -и, *ж.*). Народ, що становить одну з основних груп населення Бельгії, переважна більшість якого живе на півночі та заході, а також у південних провінціях Нідерландів і північній частині Франції.
ФЛАМЕ́НКО, *невідм.*, *ч.* Музичний стиль, пов'язаний з мистецтвом андалузьких циган; мелодії, пісні й танці з несталим ритмом і підвищеною емоційністю.
ФЛАМІ́Н[1], -а, *ч.* У Стародавньому Римі – почесна посада жерця якого-небудь божества, на яку обирали довічно; жрець, що обіймав цю посаду.
ФЛАМІ́Н[2], -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують як жовчогінний засіб при гепатохолециститах та холециститах.
ФЛАМІНГА́НТИ, -ів, *мн.*, *іст.* Учасники так званого фламандського руху в Бельгії, однією із головних вимог яких було визнання фламандської мови державною поряд із французькою.
ФЛАМІ́НГО, *невідм.*, *ч.* Тропічний водяний птах із ніжно-рожевим оперенням, з дуже довгою вигнутою шиєю й довгими ногами.
ФЛАМІ́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фламі́нго**.
ФЛАМІНГОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до фламінго.
ФЛАМІНГОПОДІ́БНІ, -их, *мн.* Ряд птахів (за ін. систематикою, підряд ряду лелекоподібних).
ФЛАНГ, -у, *ч.* Лівий або правий край лави, військового строю, бойового чи похідного порядку, оперативного розташування військ. // Правий або лівий бік чого-небудь. ** **Королі́вський фланг** – права половина шахівниці, утворювана вертикалями e, f, g, h. **Фе́рзевий фланг** – лівий бік шахівниці, утворюваний вертикалями a, b, c, d.
ФЛАНГО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до флангу, який перебуває на фланзі, який здійснюється з флангу, на фланзі тощо. 2. *у знач. ім.* **фланго́вий**, -вого, *ч.* Крайній на фланзі лави, шеренги.
ФЛАНДР, -а, *ч.* Порода м'ясо-шкуркових кролів.
ФЛАНЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **флане́ль**. *Фланелеве виробництво.* // Пошитий із фланелі. ** **Флане́лева соро́чка** – формена матроська сорочка з фланелі з гострим вирізом на грудях.
ФЛАНЕ́ЛІВКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **Флане́лева соро́чка** (*див.* **флане́левий**).
ФЛАНЕ́ЛЬ, -і, *ж.* М'яка шерстяна чи бавовняна ворсиста тканина полотняного або саржевого переплетіння.
ФЛАНЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш. до **флане́ль**.
ФЛАНЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **флане́ль**. *Фланельний склад.* // Признач. для виготовлення фланелі. *Фланельний цех.*
ФЛАНЕ́Р, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Той, хто часто прогулюється, ходить без мети; гультяй, нероба.
ФЛАНЕ́РСТВО, -а, *с.*, *заст.*, *розм.* Дозвільне, бездіяльне ходіння, гуляння без усякої мети; гультяйство (у 1 знач.), неробство.
ФЛАНЕ́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *розм.* Стос. до фланерства.
ФЛА́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *тех.* 1. З'єднувальна частина труб, валів і т. ін., що має форму плескатого кільця або диска з рівномірно розташованими отворами для болтів. 2. Відігнута під прямим кутом крайка металевого листа.
ФЛАНІ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.*, *розм.* Прогулюватися, ходити без діла, без мети.
ФЛАНК, -у, *ч.*, *військ.*, *заст.* Бічна частина фортеці або польового укріплення з міцними сховищами для прикриття фортеці з боків і для обстрілу підступів до даного укріплення.
ФЛАНКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фланкува́ти**.
ФЛА́НКОВИЙ, -а, -е, *військ.*, *заст.* Стос. до фланку. *Фланковий вогонь.*
ФЛАНКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фланкування.
ФЛАНКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *військ.* Дія за знач. **фланкува́ти** 1.
ФЛАНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех. і неперех.* 1. *військ.* Вести вогонь уздовж лінії фронту, у фланг противникові, який наступає або обороняється. // Прикривати, підтримувати з флангу. *Фланкувати берег.* 2. Бути, перебувати, розташовуватися з боків чого-небудь.
ФЛАНКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **фланкува́ти**.
ФЛАНКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **фланкува́ти**.
ФЛА́НЦЕВИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **фла́нець**. // Із фланцями. *Фланцеві труби.* // Зробл. за допомогою фланця, фланців.
ФЛАНЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *тех.* Дія за знач. **фланцюва́ти**.
ФЛАНЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *тех.* Відгинати фланець (у 2 знач.).
ФЛАНЦЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **фланцюва́ти**.
ФЛА́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Бити по обличчю.
ФЛАТ[1], -у, *ч.*, *друк.* Друкарський папір в окремих аркушах, не в рулонах.
ФЛАТ[2], -у, *ч.* 1. Біржовий термін, який означає, що проценти уже включені у курс акцій. 2. В торгових угодах означає якість товару без додаткових поліпшень; зазвичай стосується дешевих товарів або комп'ютерних програм. 3. Стос. до ринку: невигідний, нульовий, без доходу.
ФЛА́ТЕР, -а, *ч.*, *спец.* Спонтанна вібрація крила або хвостового оперення літака.
ФЛА́ТОВИЙ, -а, -е, *друк.* Прикм. до **флат**. *Флатовий аркуш.* ** **Фла́това маши́на** – друкарська машина, для якої використовують папір в окремих аркушах. **Фла́товий папі́р** – те саме, що **флат**.
ФЛЕБЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Стійке розширення вени.
ФЛЕБЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення вени.
ФЛЕБІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення вени.

ФЛЕБОГРА́МА, -и, *ж.* Крива запису пульсових коливань вен у людини й тварин.

ФЛЕБОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Рентгенологічне дослідження вен після їх штучного контрастування. 2. Методи графічної реєстрації пульсових коливань стінки вени.

ФЛЕБОКАВОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **кавогра́фія**.

ФЛЕБО́ЛІЗ, -у, *ч.* Хірургічне виділення вени з оточуючої рубцевої тканини.

ФЛЕБОЛІ́ТИ, -ів, *мн.*, *мед.* Венозні камені.

ФЛЕБОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ медицини, що займається вивченням хвороб вен і їх лікуванням.

ФЛЕБОМАНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **флеботономе́трія**.

ФЛЕБОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ патології, який вивчає патологічні зміни та хвороби вен.

ФЛЕБОСКЛЕРО́З, -у, *ч.* Розвиток у стінці вени сполучної тканини, що призводить до ущільнення її стінки.

ФЛЕБОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Спосіб прижиттєвого огляду внутрішньої поверхні вени з допомогою спеціального ендоскопа.

ФЛЕБОСТЕНО́З, -у, *ч.* Звуження просвіту вени.

ФЛЕБОТЕНЗІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **флеботономе́трія**.

ФЛЕБОТОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Дерматоз, що виникає внаслідок підвищеної чутливості шкіри до секрету слинних залоз деяких москітів.

ФЛЕБОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **венотомі́я**.

ФЛЕБОТО́МНИЙ, -а, -е. Стос. то флеботомії.

ФЛЕБОТО́МУС, -у, *ч.* Рід кровоссальних москітів типу членистоногих.

ФЛЕБОТОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **флеботензіогра́фія**.

ФЛЕБОТОНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження регіонарної гемодинаміки шляхом реєстрації периферійного венозного кровообігу.

ФЛЕБОТРОМБО́З, -у, *ч.* Утворення тромбу у вені.

ФЛЕБОФІБРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **флебосклеро́з**.

ФЛЕВО́РНИЙ, -а, -е: ** **Флево́рні речови́ни** – харчові добавки, що застосовуються для поліпшення смаку і запаху харчових продуктів.

ФЛЕ́ГМА, -и, *ж.* 1. Незворушний спокій, що межує з байдужістю, холоднокровністю. 2. *розм.* Те саме, що **флегма́тик** 2. 3. *спец.* Згущена маса, що залишається після фракційної перегонки рідкої суміші в перегінному апараті.

ФЛЕГМАТИЗА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* Рідка або пластична речовина, за допомогою якої збільшують стійкість вибухової речовини стосовно до зовнішніх імпульсів механічної дії.

ФЛЕГМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Дія за знач. **флегматизува́ти**. *Флегматизація пороху.*

ФЛЕГМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Незворушний спокій, що межує з байдужістю; флегма (у 1 знач.).

ФЛЕГМАТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **флегматизува́ти**.

ФЛЕГМАТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Збільшувати стійкість вибухових речовин стосовно до зовнішніх імпульсів механічної дії шляхом змішування їх з рідкими або пластичними речовинами.

ФЛЕГМАТИЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **флегматизува́ти**.

ФЛЕГМА́ТИК, -а, *ч.* 1. Людина з флегматичним темпераментом. 2. Незворушно-спокійна, майже байдужа, холоднокровна людина.

ФЛЕГМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який характеризується повільністю, спокоєм, урівноваженістю, слабким виявленням емоцій (про нервову організацію, темперамент). *Флегматичний тип людини.* 2. Який відзначається флегматизмом. // Власт. флегматикові. *Флегматичний спокій.* // Який виражає непорушний спокій, певну байдужість, млявість.

ФЛЕГМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість і стан за знач. **флегмати́чний**.

ФЛЕГМАТИ́ЧНО. Присл. до **флегмати́чний** 2.

ФЛЕ́ГМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фле́гма**.

ФЛЕГМО́НА, -и, *ж.*, *мед.* Гостре розлите гнійне запалення сполучної тканини.

ФЛЕГМОНО́ЗНИЙ, -а, -е. Який стосується флегмони, який має вигляд флегмони, супроводжується флегмоною.

ФЛЕ́ЙТА, -и, *ж.* Духовий музичний інструмент високого регістру, що являє собою дерев'яну трубку з циліндричним або конічним каналом. ** **Фле́йта Пана; Па́нова фле́йта** – народний духовий інструмент у вигляді з'єднаних разом кількох сопілок різної величини та настройки.

ФЛЕЙТИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, що грає на флейті.

ФЛЕЙТИ́СТКА, -и. Жін. до **флейти́ст**.

ФЛЕ́ЙТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фле́йта**. *Флейтові звуки.* // Признач. для флейти. *Флейтові ноти.*

ФЛЕЙТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до флейти.

ФЛЕЙТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **флейтоподі́бний**.

ФЛЕ́ЙТУХ, -а, *ч.*, *мисл.*, *діал.* Те саме, що **кле́йтух**.

ФЛЕЙЦ, -а, *ч.*, *спец.* Плоский широкий пензель (щітка) з м'якого волосу, яким у малярстві згладжують, вирівнюють свіжопофарбовану поверхню.

ФЛЕ́ЙЦОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **флейц**.

ФЛЕЙЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **флейцюва́ти**.

ФЛЕЙЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **флейцюва́ти**.

ФЛЕЙЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *спец.* Згладжувати, вирівнювати свіжопофарбовану поверхню флейцом.

ФЛЕЙЦЮВА́ТИСЯ, -юється, *недок.* Пас. до **флейцюва́ти**.

ФЛЕКЕ́В, -а, *ч.*; *мн.* **флеке́ї**, -і́в; 1. Ґевал, хамло. 2. Парубок.

ФЛЕКСАТО́Н, -а, *ч.* Язичковий ударний музичний інструмент.

ФЛЕКСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до флексії.

ФЛЕ́КСІЯ, -ї, *ж.* 1. *лінгв.* Спосіб утворення граматичних форм слів шляхом зміни їхніх закінчень або звуків основи; змінне при відмінюванні або дієвідмінюванні закінчення слова. ** **Вну́трішня фле́ксія; Фле́ксія осно́ви** – зміна звуків у корені (основі) слова, яка служить для утворення граматичних форм; звук, звуки, що зазнали таких змін. 2. Згинання, згинальна позиція кінцівки в суглобі; перегинання, перегин.

ФЛЕКСОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Спосіб високого друку на ротаційних друкарських машинах за допомогою еластичних друкарських форм і синтетичних малов'язких швидкосохнучих фарб.

ФЛЕ́КСОР, -а, *ч.*, *анат.* М'яз, за допомогою якого відбувається згинання суглоба; згинач.

ФЛЕ́КСОРНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **фле́ксор**. *Флексорна група м'язів.* ** **Фле́ксорні лі́нії** – поперечні складки шкіри на долонях і підошвах.

ФЛЕКСУ́РА, -и, *ж.* 1. *геол.* Ступінчастий вигин верств гірських порід, який утворюється внаслідок зсуву, деформації земної кори. 2. *мед.* Вигин, звивина, кривизна. // Кривизна кишки.

ФЛЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Стос. до флексії, який утворює форми за допомогою флексії. ** **Флекти́вні мо́ви** – один з основних типів мов світу (за морфологічною класифікацією), до якого належать мови, в яких граматичні форми утворюються за допомогою флексій.

ФЛЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *лінгв.* Ознаки мови, у якій форми слів творяться за допомогою флексій.

ФЛЕМА́Н, -а, *ч.* Загиб губи, загальний мімічний вираз у ссавців, що зазвичай супроводжує нюхання.

ФЛЕР, -у, *ч.* 1. Тонка, прозора, звичайно шовкова тканина. 2. *перен.* Напівпрозорий покрив; серпанок.

ФЛЕРДОРА́НЖ, -а, *ч.* Білі квіти помаранчевого дерева або штучні квіти такого ж вигляду, якими прикрашають весільний убір нареченої, а іноді й нареченого.

ФЛЕ́РДОРА́НЖЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **флердора́нж**.

ФЛЕ́РОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **флер** 1. 2. *перен.* Напівпрозорий, схожий на флер (у 1 знач.); серпанковий.

ФЛЕШ[1], -і, *ж.* Верхівка молодого пагона чайного дерева.

ФЛЕ́Ш[2], -і, *ж.*, *військ.*, *заст.* Польове укріплення, що має форму тупого кута, вершина якого спрямована в бік ворога.

ФЛЕШ-ІНТЕРВ'Ю́, *незм.*, *с.* Дуже коротке інтерв'ю.

ФЛИГО́Н, -а, *ч.*, *зах.* Вовк.

ФЛИГО́Ш, -а, *ч.*, *зах.* Бурлака.

ФЛИ́НТА, -и, *ж.* 1. *заст.* Різновид рушниці. 2. *зах.* Замазура.

ФЛИ́СНИК, -а, *ч.*, *зах.* Плотогон.

ФЛІА́КИ, -ів, *мн.* 1. Народний театр, вистави у Стародавній Греції та в грецьких колоніях – короткі імпровізації, жарти-сценки з повсякденного життя, про веселі пригоди богів та героїв. 2. Актори, які виконували ці сценки.

ФЛІБУСТЬЄ́Р, -а, *ч.* 1. У 17 – на початку 18 ст. – морський розбійник, пірат або контрабандист, який був членом особливої організації. 2. У 19 ст. – північноамериканський авантюрист, що брав участь у грабіжницьких нападах на країни Південної та Центральної Америки. 3. *мн.* У США – особи, що влаштовують обструкцію в конгресі.

ФЛІБУСТЬЄ́РСТВО, -а, *с.* Заняття флібустьєра, флібустьєрів.

ФЛІБУСТЬЄ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **флібустьє́р**.

ФЛІ́ГЕЛЬ, -я, *ч.* Житлова бічна прибудова до головного будинку чи будиночок у дворі головного будинку.

ФЛІ́ГЕЛЬ-АД'ЮТА́НТ, -а, *ч.* Офіцер, що виконував обов'язки ад'ютанта при особі царя, імператора, або офіцер, що виконував доручення при командувачеві армією в царській Росії.

ФЛІ́ГЕЛЬ-АД'ЮТА́НТСТВО, -а, *с.* Звання, чин флігель-ад'ютанта; виконання обов'язків флігель-ад'ютанта.

ФЛІ́ГЕЛЬ-АД'ЮТА́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **флі́гель-ад'юта́нт**.

ФЛІГЕЛЬМА́Н, -а, *ч.* У Російській імперії – фланговий солдат, який демонстрував рушничні вправи.

ФЛІ́ГЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **флі́гель**.

ФЛІГЕЛЬО́К, -лька́, *ч.* Зменш.-пестл. до **флі́гель**.

ФЛІГЕЛЬО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **флігельо́к**.

ФЛІК, -а, *ч.*, *спец.* Шматок, обрізок шкіри для збірного підбора.

ФЛІ́КЕР-ЕФЕ́КТ, -у, *ч.* Флуктуації емісії електронів з поверхні розжареного катода; одне з джерел шумів у електровакуумних приладах.

ФЛІКТЕ́НА, -и, *ж.* 1. У дерматології – поверхневий плоский пухир з тонким в'ялим ненапруженим покриттям, оточений вузьким вінчиком гіперемованої шкіри. 2. В офтальмології – інфільтрат, що складається із лімфоїдних і епітеліоїдних клітин і розміщений у поверхневих шарах рогівки або кон'юнктиви очного яблука.

ФЛІНТ, -у, *ч.* Те саме, що **флінтгла́с**.

ФЛІНТГЛА́С, -у, *ч.* Оптичне скло зі значною кількістю окису свинцю, завдяки чому має великий показник заломлення.

ФЛІ́НЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **флі́нькати**.

ФЛІ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Хлипати.

ФЛІ́ПЕР, -а, *ч.* 1. Агент, який виконує короткотермінові фінансові операції. 2. Особа, що продає акції одразу після їх купівлі.

ФЛІРТ, -у, *ч.* Залицяння, кокетування.

ФЛІРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фліртува́ти**.

ФЛІРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Займатися флі́ртом, залицятися, кокетувати (у 1 знач.).

ФЛІЦИ́Д, -у, *ч.*, *спец.* Прозора рідина темного кольору з різким запахом, що застосовується для боротьби з мухами, комарами та іншими комахами.

ФЛІШ, -у, *ч.* Товща осадових гірських порід (морських відкладів), в якій групи шарів, що залягають одна на одній завжди в тій самій послідовності, повторюються багато разів.

ФЛІ́ШОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фліш**. *Флішові породи.*

ФЛО́АТИНГ *див.* **фло́тинг**.

ФЛОБАФЕ́НИ, -ів, *мн.*, *спец.* Органічні речовини червонувато-бурого або темно-коричневого кольору, що містяться в корі та плодах рослин.

ФЛОВ, -а, *ч.*, *зах.* Вовк.

ФЛОВЕРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат із спазмолітичними властивостями.

ФЛОВЕРЛА́К, -у, *ч.* Штучна лакована шкіра, яка використовується для виготовлення взуття, сумок.

ФЛОГІ́СТИКА, -и, *ж.*, *хім.*, *заст.* Система квазінаукових уявлень і поглядів щодо флогістону.

ФЛОГІСТО́Н, -у, *ч.* За уявленнями хіміків 18 ст. – особлива невагома речовина, що нібито міститься в усіх здатних горіти речовинах і виділяється з них під час горіння; теплець.

ФЛОГІСТО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до флогістону. *Флогістонна теорія.*

ФЛОГОПІ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, групи слюд.

ФЛОЕ́МА, -и, *ж.*, *бот.* Сукупність тканин у рослині, по яких переміщаються органічні речовини від листків до коренів; луб (у 1 знач.).

ФЛОЕ́МНИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **флое́ма**.

ФЛОЄ́РА *див.* **флоя́ра**.

ФЛОЄ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **флоє́ра**.

ФЛО́КЕН, -у, *ч.*, *мет.* Дефект внутрішньої будови сталі – тонка звивиста тріщина.

ФЛОКЕНИ́СТИЙ, -а, -е, *мет.* З флокеном.

ФЛОКС, -а, *ч.* Одно- чи багаторічна декоративна рослина з пахучими квітками на вершині стебла, зібраними у велике суцвіття.

ФЛО́КУЛ, -а, *ч.* Пластівцевий агрегат, що утворюється при коагуляції багатьох колоїдних розчинів.

ФЛО́КУЛА, -и, *ж.* Волокнисте утворення у хромосферному шарі центрів сонячної активності.

ФЛОКУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який спричинює утворення флокул, признач. для цього.

ФЛО́КУЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фло́кул**. 2. Прикм. до **фло́кула**.

ФЛОКУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **флокулюва́ти**.

ФЛОКУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **флокулюва́ти**.

ФЛОКУЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.* Викликати коагуляцію колоїдного розчину з утворенням пухких пластівцевих агрегатів – флокул.

ФЛОКУЛЯ́НТ, -а, *ч.* Агент, який сприяє флокуляції.

ФЛОКУЛЯ́Т, -у, *ч.* Диспергована фаза, що коагулювала у вигляді флокул.

ФЛОКУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* 1. Установка, в якій проводять флокулювання. 2. Те саме, що **флокуля́нт**.

ФЛОКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Різновид коагуляції, за якої частинки дисперсної фази утворюють пухкі пластівцеві агрегати (флокули).

ФЛОМА́СТЕР, -а, *ч.* Спеціальна ручка для малювання широкими лініями, що має стрижень з фетру або повсті, просочений тушшю або чорнилом.

ФЛОП, -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **фо́сбюрі-флоп**.

ФЛОПЗ, -а, *ч.* Міра, що характеризує потужність електронної обчислювальної машини.

ФЛО́ПІ-ДИСК, -а, *ч.* Носій даних у вигляді тонкого пружного пластмасового диска, покритого з одного чи обох боків шаром магнітної речовини; різновид магнітного диска.

ФЛОР, -а, *ч.* Поперечна балка на дні судна, до кінців якої зазвичай прикріплюються шпангоути.

ФЛО́РА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – богиня квітів, весни, а також веселощів. 2. Сукупність усіх видів рослин, що ростуть на певній території або росли на ній в минулі геологічні епохи; рослинний світ узагалі. 3. Сукупність бактерій, що постійно живуть у якомусь органі. ** **Кишко́ва фло́ра** – сукупність бактеріальних видів, що населяють кишечник.

ФЛОРЕА́ЛЬ, -я, *ч.*, *іст.* Восьмий місяць французького республіканського календаря, який мав чинність у 1793 – 1805 pp.

ФЛОРЕНСИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; жовті, бурі або червоні кристали.

ФЛОРЕНТІ́ЄЦЬ *див.* **флоренті́йці**.

ФЛОРЕНТІ́ЙКА *див.* **флоренті́йці**.

ФЛОРЕНТІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **флоренті́йці** і Флоренція. *Флорентійський муніципалітет.* // Який походить із Флоренції. // Зробл. флорентійцями, у Флоренції. ** **Флорентійська камера́та** – співдружність музикантів, поетів і філософів; склалась у 1580 р. у Флоренції; з її діяльністю пов'язане виникнення опери.

ФЛОРЕНТІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **флорентіє́ць**, -ійця, *ч.*; **флорентійка**, -и, *ж.*). Мешканці Флоренції.

ФЛОРИДИ́Н, -у, *ч.* Глина з домішками оксидів кальцію, магнію та лугів, яку використовують при очищенні нафтопродуктів та переробці жирів.

ФЛОРИДИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **флоридин**.

ФЛОРИ́ДНИЙ, -а, -е. Квітучий, у повному розквіті, у повному розвитку, сильно розвинутий, виражений повною мірою.

ФЛОРИ́ЗМ, -у, *ч.* Мистецтво комбінування засушених рослин для створення картин.

ФЛОРИМІЦИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, антибіо-

тик, що використовується як протитуберкульозний засіб.

ФЛОРИ́Н, -а, *ч*. 1. Флорентійська золота й срібна монета 13 – 16 ст. 2. Колишня англійська монета номіналом у два шилінги. 3. Сучасна грошова одиниця Нідерландів, яка дорівнює 100 центам, а також монета цієї вартості; гульден.

ФЛОРИ́СТ, -а, *ч*. 1. Фахівець із флористики. 2. Той, хто займається флоризмом. 3. Той, хто створює композиції з засушених квітів і листя, займається флоризмом.

ФЛОРИ́СТИКА, -и, *ж*. Розділ ботаніки, предметом якого є вивчення та систематичний опис флори будь-якої місцевості, країни, краю тощо.

ФЛОРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **флóра**. 2. Стос. до флористики.

ФЛОРИ́СТКА, -и. Жін. до **флори́ст**.

ФЛО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **флор**.

ФЛОРОГЛЮЦИ́Н, -у, *ч*. Триатомний фенол; безбарвні або жовтуваті кристали.

ФЛОРТИ́МБЕРС, -а, *ч*. Нижня частина шпангоута на дерев'яному судні.

ФЛОТ, -у, *ч*. Сукупність суден однакового призначення або певної належності, району плавання і т. ін.

ФЛОТА́ТОР, -а, *ч*., *спец*. 1. Фахівець із флотації, кваліфікований робітник на флотаційній збагачувальній фабриці; збагачувальник. 2. Речовина, яку застосовують для регулювання процесу флотації.

ФЛОТА́ТОРНИК, -а, *ч*. Те саме, що **флотáтор 1**.

ФЛОТА́ТОРНИЦЯ, -і. Жін. до **флотáторник**.

ФЛОТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец*. Стос. до флотації; пов'язаний з нею. // Який одержують внаслідок флотації. *Флотаційний колчедан*. // Признач. для флотації.

ФЛОТА́ЦІЯ, -ї, *ж*., *спец*. Спосіб розділення дрібних твердих частинок, а також виділення крапель дисперсної фази з емульсій, який ґрунтується на їхній різній змочуваності. // Відокремлення корисних копалин від порожніх порід; спосіб збагачення руд, заснований на властивості подрібнених частинок корисних копалин випливати на поверхню рідини з бульбашками повітря і на властивості порожньої породи до осідання.

ФЛО́ТИК, -у, *ч*. Зменш.-пестл. до **флот**.

ФЛОТИ́ЛІЯ, -ї, *ж*. 1. З'єднання військових суден; оперативне об'єднання сил військово-морського або річкового флоту. 2. Тактичне з'єднання есмінців, підводних човнів, тральщиків у флотах Англії, США та деяких інших країн. 3. З'єднання промислових, експедиційних або спортивних суден. // Група, скупчення невеликих кораблів, човнів і т. ін.

ФЛО́ТИНГ, ФЛО́АТИНГ, -у, *ч*. Вільні коливання валютного курсу.

ФЛОТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец*. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **флотува́ти**.

ФЛОТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **флотóваний**.

ФЛОТОВО́ДЕЦЬ, -дця, *ч*. Командувач військово-морських сил або флоту, який своєю діяльністю зробив або робить значний внесок у розвиток військово-морської справи, в організацію флоту. // Командувач флотилії.

ФЛОТОКОНЦЕНТРА́Т, -у, *ч*. Концентрат, одержуваний при збагаченні корисних копалин способом флотації.

ФЛОТОКОНЦЕНТРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **флотоконцентрáт**.

ФЛОТОРЕАГЕ́НТ, -у, *ч*. Хімічна сполука, що її використовують для відокремлення корисного мінералу від пустої породи.

ФЛО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **флот**. // Такий, як у флоті, прийнятий у флоті. // Власт. морякам. // *у знач. ім.* **флóтський**, -кого, *ч*., *розм*. Той, хто служить у флоті; матрос, моряк.

ФЛОТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до флотування.

ФЛОТУВА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж*. Абстр. ім. до **флотувáльний**.

ФЛОТУВА́ННЯ, -я, *с*., *спец*. Дія за знач. **флотувáти**.

ФЛОТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док*., *перех*., *спец*. Піддавати флотації.

ФЛОТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок*. Пас. до **флотувáти**.

ФЛО́УТ, -а, *ч*. 1. Сукупність акцій компанії, випущених на ринок. 2. Час між пред'явленням чека і його оплатою або списанням коштів з рахунка.

ФЛОЯ́РА, ФЛОЄ́РА, -и, *ж*. Басова сопілка-зубівка майже метрової довжини, поширена на Гуцульщині.

ФЛОЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **флоя́ра**.

ФЛОЯ́РОЧКА, -и, *ж*. Зменш.-пестл. до **флоя́ра**.

ФЛУ́ДЕЦЬ, -дця *і* **ФЛУ́ДИК**, -а, *ч*., *зах*. Частина ткацького верстата.

ФЛУ́ДИК *див.* **флу́дець**.

ФЛУЄ́Р, ФЛУ́ЄР, -а, *ч*. Духовий музичний інструмент типу флейти, поширений у Молдові та Балканських країнах.

ФЛУ́ЄР *див.* **флуéр**.

ФЛУКТУАЦІ́ЙНИЙ (ФЛЮКТУАЦІ́ЙНИЙ), -а, -е. Стос. до флуктуації.

ФЛУКТУА́ЦІЯ, ФЛЮКТУА́ЦІЯ, -ї, *ж*., *спец*. 1. Випадкове відхилення якоїсь величини (фізичної, біологічної, соціально-економічної і т. ін.) від її середнього значення. // Коливання обмінного курсу валют. 2. Відчутне під час доторкування коливання рідини, що зібралася в якійсь порожнині. 3. Те саме, що **модифікáція 1**. 4. *мед*. Симптом наявності рідини в замкнутій порожнині тіла, яка доступна пальпації.

ФЛУКТУВА́ННЯ (ФЛЮКТУВА́ННЯ), -я, *с*. Дія за знач. **флуктувáти**.

ФЛУКТУВА́ТИ, ФЛЮКТУВА́ТИ, -у́є, *недок*., *спец*. 1. Проявляти флуктуацію, флюктуацію (у 1 знач.). 2. Коливатися (про рідину, що зібралася в якійсь порожнині).

ФЛУКТУ́ЮЧИЙ (ФЛЮКТУ́ЮЧИЙ), -а, -е. Мінливий, хиткий, швидкоплинний.

ФЛУО́Р[1], -у, *ч*. Витікання.

ФЛУО́Р[2], -у, *ч*. F. Хімічний елемент, галоген, простою речовиною якого є дифлуор – фтор F_2.

ФЛУОРЕСЦЕ́НТНИЙ, ФЛЮОРЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до флуоресценції, флюоресценції. ** **Флуоресце́нтний ана́ліз** – сукупність методів якісного і кількісного аналізу, основана на флуоресценції досліджуваної речовини.

ФЛУОРЕСЦЕ́НЦІЯ, ФЛЮОРЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж*., *фіз*. Один із двох видів люмінесценції; явище короткочасного світіння деяких речовин після припинення освітлювання їх, опромінювання рентгенівським промінням тощо.

ФЛУОРЕСЦІЮВА́ЛЬНИЙ (ФЛЮОРЕСЦІЮВА́ЛЬНИЙ), -а, -е. Який флуоресціює, признач. для цього.

ФЛУОРЕСЦІЮВА́ТИ, ФЛЮОРЕСЦІЮВА́ТИ, -ю́є, *недок*., *фіз*. Мати властивість короткочасно світитися після дії будь-яких променів.

ФЛУОРЕСЦІЮ́ЮЧИЙ (ФЛЮОРЕСЦІЮ́ЮЧИЙ), -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **флуоресціювáти**.

ФЛУОРИ́Д (ФЛЮОРИ́Д), -у, *ч*. Бінарна сполука хімічного елемента з Флуором; фторид.

ФЛУОРИ́Т *див.* **флюори́т**.

ФЛУОРИ́ТОВИЙ *див.* **флюори́товий**.

ФЛУО́РНИЙ (ФЛЮО́РНИЙ), -а, -е. 1. Стос. до бінарної сполуки елемента з Флуором. 2. Стос. до будь-якої сполуки, що містить Флуор; фторний.

ФЛУОРО́ГРАФ, ФЛЮОРО́ГРАФ, -а, *ч*. Апарат для фотографування зображень з екранів, що флуоресціюють.

ФЛУОРОГРАФІ́ЧНИЙ, ФЛЮОРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який здійснюється за допомогою флуорографа.

ФЛУОРОГРА́ФІЯ, ФЛЮОРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж*. Фотографування зображень з екранів, що флуоресціюють; застосовується в медицині для діагностики захворювань внутрішніх органів людини.

ФЛУОРО́МЕТР, ФЛЮОРО́МЕТР, -а, *ч*. 1. Прилад для вимірювання тривалості флуоресценції. 2. Пристрій для вимірювання інтенсивності люмінесценції.

ФЛУОРОМЕТРИ́ЧНИЙ (ФЛЮОРОМЕТРИ́ЧНИЙ), -а, -е. Стос. до флуорометрії.

ФЛУОРОМЕ́ТРІЯ (ФЛЮОРОМЕ́ТРІЯ), -ї, *ж*. 1. Вимірювання тривалості флуоресценції. 2. Вимірювання інтенсивності люмінесценції.

ФЛУОРОСКО́П, ФЛЮОРОСКО́П, -а, *ч*. Найпростіший прилад для спостереження люмінесценції.

ФЛЬО́КАННЯ, -я, *с*., *зах*. Дія за знач. **фльóкати**.

ФЛЬО́КАТИ, -аю, -аєш, *недок*., *зах*. Клекотіти.

ФЛЬОКОТА́ННЯ, -я, *с*., *зах*. Дія за знач. **фльокотáти**.

ФЛЬОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок*., *зах*. Базікати.

ФЛЬО́НДРА, -и, *ж*., *діал*. Повія.

ФЛЬО́РА, -и, *ж*., *зах*. Тривала негода з дощем.

ФЛЮВІОГЛЯЦІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец*. Нанесений талими льодовиковими водами. // Який утворюється при розтаванні льодовиків.

ФЛЮ́ГЕЛЬ, -я, *ч*., *муз*. Стара назва клавішних музичних інструментів з крилоподібним корпусом, в 17-му ст. – назва різновидів клавесина, з 18-го ст. – різновидів фортепіано.

ФЛЮГЕЛЬГО́РН, -а, *ч*., *муз*. Мідний духовий ширококомензурний музичний інструмент; поширений у сучасному джазі.

ФЛЮ́ГЕР, -а, *ч*. 1. Пристрій у формі прапорця, пластинки, стріли і т. ін., що обертається на стрижні і служить для визначення напрямку вітру, а при ускладненій будові – і швидкості вітру. 2. У давнину – прапорець на списі. 3. *перен*., *зневажл*. Про нестійку людину, яка часто міняє свої погляди, рішення, ставлення до когось.

ФЛЮ́ГЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **флю́гер**.

ФЛЮГЕРО́К, -рка́, *ч*. Зменш.-пестл. до **флю́гер**.

ФЛЮЕ́НТА, -и, *ж*., *мат*., *заст*. Змінна величина, що залежить від часу.

ФЛЮЇ́Д, -у, *ч*. 1. Рідина або газоподібна речовина, що виділяються з магматичного джерела. 2. Уявна невагома рідина, якою до 18 ст. пояснювали теплові, електричні й оптичні явища, а також горіння. 3. За містичними уявленнями спіритів – "психічний струм", що його висилає людина.

ФЛЮЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має вигляд застиглих потоків виверженої магми, лави.

ФЛЮЇ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **флюї́д**.

ФЛЮ́КСІЯ, -ї, *ж*., *мат*., *заст*. Назва похідної функції, що її ввів Ньютон; її символ зберігся в механіці й у векторному аналізі.

ФЛЮКСМЕ́ТР, -а, *ч*. Те саме, що **веберме́тр**.

ФЛЮКТУАЦІ́ЙНИЙ *див.* **флуктуаці́йний**.

ФЛЮКТУА́ЦІЯ *див.* **флуктуа́ція**.

ФЛЮКТУВА́ННЯ *див.* **флуктува́ння**.

ФЛЮКТУВА́ТИ *див.* **флуктува́ти**.

ФЛЮКТУОРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж*. Застосування з лікувальною метою електричного струму, частота якого безладно змінюється в діапазоні 20 гц–20 кгц.

ФЛЮКТУ́ЮЧИЙ *див.* **флукту́ючий**.

ФЛЮОРЕСЦЕ́НТНИЙ *див.* **флуоресце́нтний**.

ФЛЮОРЕСЦЕ́НЦІЯ *див.* **флуоресце́нція**.

ФЛЮОРЕСЦІЮВА́ЛЬНИЙ *див.* **флуоресціюва́льний**.

ФЛЮОРЕСЦІЮВА́ТИ *див.* **флуоресціюва́ти**.

ФЛЮОРЕСЦІЮ́ЮЧИЙ *див.* **флуоресцію́ючий**.

ФЛЮОРИ́Д *див.* **флуори́д**.

ФЛЮОРИ́Т (ФЛУОРИ́Т), -у, *ч*. Мінерал класу фторидів, жовтий, фіолетовий, зелений, іноді безбарвний; плавиковий шпат.

ФЛЮОРИ́ТОВИЙ (ФЛУОРИ́ТОВИЙ), -а, -е. Прикм. до **флюори́т**.

ФЛЮО́РНИЙ *див.* **флуо́рний**.

ФЛЮОРО́ГРАФ *див.* **флуоро́граф**.

ФЛЮОРОГРАФІ́ЧНИЙ *див.* **флуорографі́чний**.

ФЛЮОРОГРА́ФІЯ *див.* **флуорогра́фія**.

ФЛЮОРО́З, -у, *ч*., *мед*. Хронічне захворювання людини, що спричиняється тривалим діянням на організм сполук фтору. *Флюороз кісток*.

ФЛЮОРОКАРДІОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж*. Визначення лінійних розмірів та об'єму серця на основі аналізу його флюорограм.

ФЛЮОРОКІМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж*. Рентгенологічне дослідження, що включає флюорографію і рентгенокімографію.

ФЛЮОРО́МЕТР *див.* **флуоро́метр**.

ФЛЮОРОМЕТРИ́ЧНИЙ *див.* **флуорометри́чний**.

ФЛЮОРОМЕ́ТРІЯ *див.* **флуороме́трія**.

ФЛЮОРОСКО́П *див.* **флуороско́п**.

ФЛЮОРОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед*. Стос. до флюороскопії.

ФЛЮОРОХРО́М, -у, *ч*. Органічний барвник, який здатний флюоресціювати при його освітленні ультрафіолетовими, фіолетовими або синіми променями.

ФЛЮС[1], -у, *ч*., *мед*. Набряк щоки від гнійного запалення тканини ясен, спричиненого захворюванням зуба.

ФЛЮС[2], -у, *ч*., *тех*. 1. Речовина (вапняк і т. ін.), яка додається до вихідних матеріалів під час плавлення металів для регулювання складу шлаку; плавень. 2. Речовина (силікати, бура), яку наносять на поверхню з'єднуваних частин під час паяння, зварювання і т. ін. для видалення утворюваних оксидів і забруднень при автоматичному зварюванні. 3. Речовина, якою заповнюють пори глиняних та фарфорових виробів під час випалювання для надання їм міцності.

ФЛЮ́СНИЙ[1], -а, -е, *мед*. Прикм. до **флюс**[1].

ФЛЮ́СНИЙ[2], -а, -е, *тех*. Те саме, що **флюсо́вий**.

ФЛЮСО́ВАНИЙ, -а, -е, *тех*. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **флюсува́ти**.

ФЛЮ́СОВИЙ, -а, -е, *тех*. Прикм. до **флюс**[2].

ФЛЮСУВА́ННЯ, -я, *с*., *тех*. Дія за знач. **флюсува́ти**.

ФЛЮСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*., *перех*., *тех*. Здійснювати виробничий процес, застосовуючи флюс (*див.* **флюс**[2]).

ФЛЮ́ТА, -и, *ж*., *зах*. Мокрий сніг.

ФЛЮТБЕ́Т, -у, *ч*., *спец*. Штучний підводний підмурок греблі чи будь-якої іншої гідротехнічної споруди.

ФЛЮТБЕТНИЙ, -а, -е, *спец*. Прикм. до **флютбе́т**.

ФЛЯ́ВОРА, -и, *ж*., *зах*. Пащекувата жінка.

ФЛЯ́ВОРИТИ, -рю, -риш, *недок*., *зах*. Базікати, теревенити без упину.

ФЛЯ́ГА, -и, *ж*. 1. Похідна плоска перев. металева посудина, яку носять на поясі, через плече тощо; баклага. 2. Велика посудина з ручками, призначена для рідини; бідон.

ФЛЯ́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фля́га**.

ФЛЯ́ЄР, -а, *ч*. Кінь, який досяг (на скачках або бігах) найвищої швидкості на коротких дистанціях.

ФЛЯ́ЖКА, -и, *ж*. 1. Те саме, що **фля́га 1**. 2. *діал*. Пляшка.

ФЛЯ́ЖНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фля́га 1**. 2. Який зберігають або перевозять у флягах (у 2 знач.). *Фляжне молоко*.

ФЛЯ́КИ, -ків, *мн*. Те саме, що **фля́чки**.

ФЛЯНДРІ́ВКА, -и, *ж*. Специфічна система орнаменту в українській народній майоліці, що одержується при нанесенні фарб на сирий гончарний виріб.

ФЛЯНДРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фляндрува́ти**.

ФЛЯНДРУВА́ННЯ, -я, *с*. Дія за знач. **фляндрува́ти**.

ФЛЯНДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*. Розписувати (гончарний виріб), застосовуючи фляндрівку.

ФЛЯСТ, -а, *ч*., *мисл*. 1. Сальний шмат або шматочок шкіри, в яку раніше замотували підкаліберну круглу кулю для шомпольної рушниці, щоб запобігти вібрації заряду в стволі при пострілі. 2. Фетровий або повстяний пиж, вирубаний за допомогою висічки. 3. Шмаття для чищення стволів рушниці.

ФЛЯ́ЦКАННЯ, -я, *с*., *зах*. Дія за знач. **фля́цкати**.

ФЛЯ́ЦКАТИ, -аю, -аєш, *недок*., *зах*. Ляскати долонями.

ФЛЯ́ЧКИ, -чок, *мн*. Свинячі або телячі тельбухи, порізані на шматочки і зварені в пшоняній каші.

ФЛЯ́ШКА, -и, *ж*., *зах*. Пляшка.

ФОБ, -у, *ч*. Вид зовнішньоторговельної угоди, пов'язаної з морським перевезенням товарів, коли продавець зобов'язаний власним коштом доставити вантаж на судно, після чого всі витрати покладаються на покупця.

ФОБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фобії.

ФО́БІЯ, -ї, *ж*., *мед*. Нав'язливий, непереборний страх при деяких психічних захворюваннях, іноді при перевтомі, після психічного зворушення.

ФОБОФО́БІЯ, -ї, *ж*. Боязнь появи нав'язливого страху.

ФОБУРДО́Н, ФАБУРДО́Н, -у, *ч*., *муз*. 1. Англійський різновид дисканта, що походить від гімеля. 2. Нижній голос англійського органума, що додавався під час виконання. 3. Техніка триголосної композиції 15-го ст., що поширилася в невеликих літургійних творах. 4. Техніка композиції, що ґрунтується на ритмічно рівномірному акордовому чотириголосному викладі церковних наспівів. 5. Псалмодичний речитатив в акордовому викладі, що змінює одноголосне виконання хоралу. 6. Назва органного регістру в Німеччині 16-го ст.

ФОВЕА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується центральної ямки жовтої плями.
ФО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *зах.* Повзати.
ФОВІ́ЗМ, -у, *ч.* Напрямок паризького живопису на початку 20 ст.; вирізнявся простотою форм і перспективи, яскравими фарбами чистих кольорів; зображення людей і предметів набувало спрощеного характеру.
ФОВІ́СТ, -а, *ч.* Послідовник фовізму.
ФОВІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фовізму, фовіста.
ФОГТ, -а, *ч.* У середньовічній Західній Європі – світська посадова особа у церковній вотчині, наділена судовими, адміністративними та фіскальними функціями.
ФОЗАЛО́Н, -у, *ч.* Препарат для знищення шкідників сільськогосподарських культур (комах і кліщів).
ФОЙЄ́, *невідм.*, *с.* Приміщення в театрі, кінотеатрі, будинку культури і т. ін. біля глядачевого залу, призначене для перебування глядачів перед початком вистави, сеансу та для відпочинку під час перерви, антракту. // Приміщення для відпочинку артистів між актами вистави.
ФОК, -а, *ч.*, *мор.* 1. Нижнє пряме вітрило на передній щоглі корабля або косе вітрило на одногощогловому судні. 2. Те саме, що **фок-що́гла**.
ФОК-..., **ФОКА-...**, *мор.* Перша частина складних слів, що вказує на належність чого-небудь до фока (у 1 знач.), напр.: ф о к - р е я, ф о к а - б р а с, ф о к - щ о г л а.
ФОКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *фіз.* Стос. до фокуса (*див.* **фо́кус**[1] 1). ** **Фока́льна площина́** – площина, на якій розміщений фокус пучка променів, що виходить із світної точки і відбивається від сферичного дзеркала або заломлюється в лінзі. 2. *мед.* Вогнищевий; такий, що стосується фокуса ураження.
ФОКОМЕЛІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Відсутність стегнової кістки і кісток гомілки.
ФОКО́Н, -а, *ч.* Жорсткий конусоподібний елемент волоконної оптики, що перетворює масштаб зображення, що передається з одного торця на інший, і дозволяє змінювати його яскравість.
ФО́КОШ, -і, *ж.*, *зах.* Те саме, що **ке́леп**.
ФОК-РЕ́Й, -я, *ч.*, *мор.* Нижня рея на передній щоглі судна.
ФОКСТЕР'Є́Р, -а, *ч.* Невеликий собака групи тер'єрів, з яким можна полювати на дрібного звіра, що живе в норах.
ФОКСТРО́Т, -у, *ч.* Ритмічно-чіткий швидкий парний танець з музичним розміром $^4/_4$. // Музика до цього танцю; музичний твір у ритмі цього танцю.
ФОКСТРО́ТИК, -у, *ч.* Зменш. до **фокстро́т**.
ФОКСТРО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фокстро́т**. *Фокстротне па. Фокстротний ритм.*
ФО́КУС[1], -а, *ч.* 1. *фіз.* Точка, в якій збираються, перетинаються відбиті увігнутим сферичним дзеркалом або заломлені опуклою лінзою паралельні промені. // (*розм.*) Віддаль від заломлювальної або відбивної системи до цієї точки; те саме, що **фо́кусна ві́ддаль**. *Короткий фокус.* ** **Віртуа́льний (уя́вний) фо́кус** – уявна точка, до якої збігаються у зворотному напрямку промені, утворені увігнутою лінзою або опуклим сферичним дзеркалом. 2. *фот.* Точка, в якій предмет, що його знімають, фотографують або розглядають за допомогою оптичного приладу, має найкращу чіткість, різкість. 3. *мат.* Така точка, що відношення віддалей від будь-якої точки на кривій лінії до неї та до певної прямої є сталою величиною. 4. Місце, в якому найяскравіше, найсильніше виявляється будь-яка властивість, дія, ознака чого-небудь; головна точка чого-небудь. *Фокус землетрусу.* // *мед.* Вогнище, осередок хворобливого процесу в організмі. 5. *перен.* Центр, осередок чого-небудь, ілюзія.
ФО́КУС[2], -а, *ч.* 1. Спритний прийом, трюк, що вражає глядачів своєю уявною надприродністю; ґрунтується на обмані зору завдяки вправності і швидкості рухів виконавця, а також на спеціальних пристосуваннях. // Якась дія, прийом, що вимагає особливого вміння, спритності, майстерності. 2. *перен.*, *розм.* Подія, вчинок, дія і т. ін., що привертають увагу своєю незвичайністю, несподіваністю. // *перев. мн.* Вередування, дивацтва. *Викидати фокуси.* 3. *перев. мн.*, *перен.*, *розм.* Хитрощі, виверти, удавання.
ФО́КУСНИЙ[1], -а, -е, *фіз.* Стос. до фокуса (*див.* **фо́кус**[1] 1, 2). ** **Фо́кусна ві́ддаль** – віддаль від фокуса оптичної системи до вершини її заломлювальної або відбивної поверхні, тобто поверхні лінзи або дзеркала.
ФО́КУСНИЙ[2], -а, -е. Стос. до фокуса (*див.* **фо́кус**[2] 1).
ФО́КУСНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто показує фокуси; артист, який показує фокуси (*див.* **фо́кус**[2] 1). 2. *перен.*, *розм.* Той, хто вдається до незвичайних дій, вивертів, хитрощів. 3. Факір; ілюзіоніст.
ФО́КУСНИЦТВО, -а, *с.* 1. Заняття, мистецтво фокусника (у 1 знач.), показування фокусів (*див.* **фо́кус**[2] 1). 2. *перен.* Дії, вчинки, властиві фокуснику (у 2 знач.).
ФО́КУСНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фо́кусник**.
ФО́КУСНИЦЯ, -і. Жін. до **фо́кусник**.
ФО́КУСНИЧАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **фо́кусничати**.
ФО́КУСНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Робити фокуси (*див.* **фо́кус**[2] 2, 3).
ФОКУСО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фокусува́ти**.
ФОКУСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фокусо́ваний**.
ФОКУСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна фокусувати.
ФОКУСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фокусо́вний**.
ФОКУСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фокусування.
ФОКУСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **фокусува́ти**.
ФОКУСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* 1. Збирати (промені, електрони тощо) у фокусі (*див.* **фо́кус**[1] 1). // Спрямовувати в якусь точку, якесь місце зібрані, зосереджені промені, електрони і т. ін. 2. Регулювати оптичну систему (фотоапарата, кіноапарата, телескопа і т. ін.) для одержання чіткого зображення; наводити зображення на різкість.
ФОКУСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *спец.* 1. Збиратися, перетинатися в одній точці (про промені, електрони і т. ін.), у фокусі (*див.* **фо́кус**[1] 1). 2. Пас. до **фокусува́ти**.
ФОКУСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **фокусува́ти**.
ФОК-ЩО́ГЛА, -и, *ж.* Носова щогла (*див.* **що́гла** 2).
ФОЛ, -у, *ч.*, *спорт.* Грубий характер гри; грубий заборонений прийом у грі, персональна помилка; зауваження за порушення правил.
ФОЛА́ДИ, -ла́д, *мн.* Родина морських свердлильних молюсків класу двостулкових; точать камінь, дерево, бетон.
ФОЛАЦИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **фо́лієва кислота́**.
ФОЛІА́НТ, -а, *ч.*, *заст.* Об'ємиста книга великого формату.
ФОЛІА́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фоліа́нт**.
ФОЛІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Нумерація листів книжкового блока.
ФО́ЛІЄВИЙ: ** **Фо́лієва кислота́** – вітамін групи В, який має протианемічні властивості, стимулює і регулює кровотворення; міститься в дріжджах, печінці людини і тварини, у зелених листках рослин.
ФОЛІ́КУЛ, -а, *ч.*, *анат.* Певний утвір, що має вигляд мішечка або пухирця в організмі людини і тварин. *Фолікул яєчника.*
ФОЛІКУЛІ́Н, -у, *ч.*, *фізіол.* Статевий гормон жінок і самок ссавців, що виробляється фолікулами яєчників. // Цей гормон як лікарський препарат.
ФОЛІКУЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Гнійне запалення устя волосяного мішечка.
ФОЛІКУЛО́МА, -и, *ж.* Пухлина яєчника, яка виникла із строми статевого тяжа.
ФОЛІКУЛОСТИМУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е: ** **Фолікулостимулюва́льний гормо́н** – гонадотропний гормон гіпофіза, який стимулює ріст і розвиток фолікулів в яєчниках та сперматогенез у сім'яних міхурцях.
ФОЛІКУЛЬО́З, -у, *ч.*: ** **Фолікульо́з кон'юнкти́ви** – гіперплазія лімфатичних фолікулів кон'юнктиви.
ФОЛІКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. 1. *фізіол.* Який виробляє або містить фолікулін. *Фолікулярні клітини.* 2. *мед.* Який утворюється в фолікулах мигдалин внаслідок хворобливих змін.
ФО́ЛІО, *невідм.*, *с.* 1. Книга або журнал форматом в аркуш або половину аркуша (*див.* **а́ркуш** 2). 2. *бухг.* Права і ліва сторінки в рахункових книгах, що мають той самий порядковий номер.
ФО́ЛІС, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – опечатаний мішечок з монетами. 2. Старовинна дрібна мідна монета.
ФОЛІТРОПІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **фолікулостимулюва́льний гормо́н**.
ФО́ЛІЯ, -ї, *ж.* Старовинна португало-іспанська танцювальна пісня.
ФО́ЛК-МУЗИКА, -и, *ж.* Музика, що основана на фольклорі.
ФОЛК-РИВА́ЙВЛ, -а, *ч.*, *муз.* Напрямок року, який виник і поширився наприкінці 50-х – на початку 60-х рр. 20 ст.; ґрунтувався на народних піснях і мав яскраве громадянське спрямування.
ФОЛК-РОК, -у, *ч.*, *муз.* Напрямок музики року, "електрифікований" варіант поєднання фольклору з роком, що виник у США після Другої світової війни.
ФО́ЛОС, -а, *ч.* Те саме, що **то́лос**.
ФОЛОСИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.*, *безос.*, *зах.* Щастити.
ФОЛСОМ, -а, *ч.* Палеолітична культура у Північній Америці (9 – 8 тис. до н. е.); стоянка мисливців.
ФОЛЬБОРТИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; темнозелені, зелені або блідо-зелені агрегати, кірочки, зростки або кулясті скупчення.
ФО́ЛЬГА, -и, *ж.* 1. Дуже тонкі блискучі листи або стрічки металів і сплавів (алюмінію, міді, латуні, олова, свинцю і т. ін.), що їх використовують для прикраси виробів, пакування харчових продуктів, тютюну, а також для виготовлення конденсаторів, електродів. 2. Матеріал (паперова калька або прозора плівка з шаром порошку бронзи або сухої фарби), що його використовують у поліграфії для нанесення зображень на оправи книг. *Золота фольга.*
ФОЛЬГІВНИ́К, -а́, *ч.* Робітник, який виготовляє фольгу.
ФОЛЬГІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **фольгівни́к**.
ФОЛЬГО́ВАНИЙ, -а, -е. Покритий фольгою. *Фольговані текстоліти.*
ФОЛЬГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фо́льга**. // Зробл. з фольги або вкритий фольгою.
ФОЛЬГОІЗО́Л, -у, *ч.* Гідроізоляційний матеріал, виготовлений з фольги, який з нижнього боку покривається шаром утеплювача.
ФОЛЬГОПРОКА́ТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виготовленням фольги. *Фольгопрокатний стан.*
ФО́ЛЬКЕТИНГ, -у, *ч.* Нижня палата парламенту Данії – ригсдага; з 1953 р. – однопалатний парламент Данії.
ФОЛЬКЛО́Р, -у, *ч.* Народна творчість.
ФОЛЬКЛОРИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець у галузі фольклористики; той, хто збирає і досліджує фольклор.
ФОЛЬКЛОРИ́СТИКА, -и, *ж.* Наука, що займається збиранням і дослідженням фольклору.
ФОЛЬКЛОРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фольклористики.
ФОЛЬКЛОРИ́СТКА, -и. Жін. до **фольклори́ст**.
ФОЛЬКЛО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фолькло́р**. // Стос. до фольклору. // Який містить, відображає елементи народної національної творчості. // Який виконує народні пісні і танці (про колектив, групу виконавців). *Фольклорний колектив.*
ФОЛЬКЛО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність елементів фольклору в літературі, музиці, живопису і т. ін.
ФОЛЬКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **фолькоті́ти**.
ФОЛЬКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *зах.* Нечітко вимовляти, шепелявити.
ФОЛЬКСДО́ЙЧ *і* **ФОЛЬКСДО́ЙЧЕ**, *невідм.*, *ч. і ж.* Місцевий житель (жителька) німецького походження на теренах, загарбаних гітлерівською Німеччиною під час Другої світової війни.
ФОЛЬКСДОЙЧЕ *див.* **фольксдо́йч**.
ФО́ЛЬКСШТУ́РМ, -у, *ч.* Ополчення в гітлерівській Німеччині під час Другої світової війни.
ФОЛЬКСШТУРМІ́СТ, -а, *ч.*, *іст.* Вояк фольксштурму.
ФОЛЮ́Ш, -а, *ч.*, *зах.* Валяльня.
ФОЛЮША́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Валяльник.
ФОМО́З, -у, *ч.* Грибкова хвороба рослин, яка уражає капусту, буряки, моркву, виноградну лозу і т. ін.
ФОН[1], -у, *ч.* Те саме, що **тло**.
ФОН[2], *ч.*, *спец.* 1. *род.* -у. Звукові перешкоди, шум, тріск у телефоні, гучномовці, апараті звукового кіно і т. ін. 2. *род.* -а. Одиниця рівня гучності звуку. 3. *род.* -у. Природний рівень радіації. ** **Приро́дний радіаці́йний фон** – рівень радіації, що обумовлюється космічним випромінюванням і випромінюванням природних радіонуклідів. **Радіаці́йний фон** – іонізаційне випромінювання, що складається з природного радіаційного фону та іонізаційних випромінювань сторонніх джерел. **Технологі́чно змі́нений радіаці́йний фон** – радіаційний фон, який відрізняється від природного фону лише через перерозподіл природних радіонуклідів у біосфері. 4. *перен.* Середовище, оточення, в якому відбувається певне явище або подія. 5. У програмуванні – програми заднього плану (програми з більш низьким пріоритетом).
ФОН[3]. Частка перед німецьким прізвищем, що вказує на дворянське походження. ** **Фон-баро́н** – зневажливе назвисько аристократа чи пихатої, зарозумілої людини.
ФОН[4], -у, *ч.* Народ, споріднений з еве; населяє південні і центральні частини Беніну.
ФОНАСТЕНІ́Я, -ї, *ж.* Розлад голосу, що супроводжується швидкою втомлюваністю, утрудненням вимови звуків, захриплістю.
ФОНАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до фонації.
ФОНА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Утворення звуків та вимова їх.
ФОН-БАРО́Н, -а, *ч.*, *зневажл.* Людина, що удає із себе дуже поважну особу; велике цабе.
ФОНД, -у, *ч.* 1. Ресурси, запаси, нагромадження держави, підприємства і т. ін. // Матеріальні цінності, що здійснюють кругооборот у процесі виробництва. ** **Приро́дно-запові́дний фонд** – ділянки суші та водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу цінність і виділені з метою збереження. 2. Кошти або матеріальні цінності, що мають цільове призначення, використовуються з певною метою. // Кошти, цінності, які нагромаджуються звичайно шляхом збирання для кого-, чого-небудь. // *мн.*, *розм.* Готові гроші. ** **Амортизаці́йний фонд** – цільові нагромадження коштів, які створюються шляхом щомісячних амортизаційних відрахувань. **Стату́тний фонд** – сума внесків власників, учасників або членів у майно підприємства, організації, установи, необхідна для їх заснування та забезпечення їхньої діяльності. 3. *мн.* Цінні папери, що дають прибуток у вигляді точно встановленого процента. 4. Організація для надання матеріальної допомоги творчим працівникам (науковцям, письменникам, художникам і т. ін.). ** **Благоді́йний фонд** – організація (зазвичай неурядова), яка створюється з метою фінансування різних благодійних програм. **Міжнаро́дний валю́тний фонд (МВФ)** – міжнародна валютно-фінансова організація, що створена для сприяння розвитку міжнародної торгівлі та валютного співробітництва, а також для надання своїм членам кредитів.
ФОНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фондува́ти**. // **фондо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ФОНДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фонд** 1. 2. Стос. до фонду (у 2 знач.). ** **Фо́ндова бі́ржа** – установа, яка здійснює продаж і купівлю цінних паперів, ціни на які визначаються попитом і пропозицією. Основна функція фондових бірж полягає у залученні капіталу шляхом продажу цінних паперів інвесторам. **Фо́ндовий капіта́л** – капітал, вкладений у цінні папери. **Фо́ндовий ри́нок** – загальний термін, який охоплює організовану торгівлю цінними паперами через різні біржі і на позабіржовому ринку. **Фо́ндові і́ндекси** – показники, які характеризують зміну біржового курсу цінних паперів на певну дату.
ФОНДОВІДДА́ЧА, -і, *ж.* Кількість продукції (у грошовому вираженні) на одну грошову одиницю основних виробничих фондів.
ФОНДОДЕРЖА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Державна установа, організація, що розпоряджаються фондами чого-небудь (сировини, матеріалів і т. ін.).
ФОНДОЄ́МНИЙ, -а, -е. Який вимагає великих витрат виробничих фондів на виготовлення продукції.
ФОНДОЄ́МНІСТЬ, -ності, *ж.*, *спец.* Відношення вар-

тості основних виробничих фондів до вартості продукції, зробленої на підприємстві протягом року.

ФОНДОЗАБЕЗПÉЧЕНИЙ, -а, -е. Забезпечений фондами.

ФОНДОЗАБЕЗПÉЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Забезпеченість підприємства фондами.

ФОНДОЗАБЕЗПÉЧЕННЯ, -я, *с.* Забезпечення підприємства фондами.

ФОНДОМÍСТКІСТЬ, -кості, *ж.*, *ек.* Відношення основних виробничих фондів до виробничої продукції.

ФОНДООЗБРÓЄНІСТЬ, -ності, *ж.* Показник кількості виробничих фондів, що припадають на одного працівника, зайнятого в матеріальному виробництві.

ФОНДОСХÓВИЩЕ, -а, *с.* Сховище книжкових фондів.

ФОНДОУТВÓРЕННЯ, -я, *с.* Створення і збільшення фондів виробництва.

ФОНДУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фондувáти, фондувáтися.**

ФОНДУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* Створювати фонди (у 1 знач.). *Фондувати товари.*

ФОНДУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **фондувáти.**

ФОНДЮ́, *невідм.*, *с.* Популярна страва французької кухні – шматочки хліба у розплавленому сирі (маслі) з додаванням сухого вина; разом із хлібом подаються шматочки м'яса, риби, овочів.

ФОНÉМА, -и, *ж.*, *лінгв.* Найменша звукова одиниця мови (чи діалекту), яка служить для творення й розрізнення слів та їх форм.

ФОНЕМАТÍЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* 1. Прикм. до **фонéма.** 2. Те саме, що **фонологíчний.** *Фонематичний аналіз.* ** **Фонематíчний слух** – вид слуху, що забезпечує розрізнення звуків мовлення як фонем, правильну вимову, сприйняття та розуміння змісту слів.

ФОНÉМНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **фонéма.** *Фонемний ряд.*

ФОНЕНДОСКÓП, -а, *ч.* Медичний прилад для вислуховування серця й легень з резонатором, що посилює звук.

ФОНÉТИКА, -и, *ж.*, *лінгв.* 1. Звукова будова мови як єдність її фізіологічного, акустичного та смислового аспектів. 2. Галузь мовознавства, що вивчає звукову будову мови – способи утворення звуків та їх акустичні властивості. *Історична фонетика.*

ФОНЕТÍСТ, -а, *ч.* Фахівець із фонетики.

ФОНЕТÍСТКА, -и, *розм.* Жін. до **фонетíст.**

ФОНЕТÍЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* 1. Прикм. до **фонéтика** 1. // Пов'язаний зі звуками мови; звуковий. *Фонетичне чергування.* 2. Прикм. до **фонéтика** 2. *Фонетична акустика.*

ФОНЕТÍЧНО. Присл. до **фонетíчний.**

ФОНІÁТР, -а, *ч.* Фахівець із фоніатрії.

ФОНІАТРÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фоніатрії.

ФОНІАТРÍЯ, -ї, *ж.* Розділ оториноларингології та вокальної педагогіки, що вивчає фізіологію і патологію голосового апарату людини, а також профілактику і лікування порушень голосу.

ФОНÍЗМ, -у, *ч.* 1. Виникнення слухових уявлень при оптичних, смакових чи інших неакустичних враженнях. 2. Характер звучання музики, що визначається акустичними особливостями її відтворення.

ФÓНІКА, -и, *ж.* Виражальні звукові засоби, які надають мові, насамперед віршованій, милозвучності, підсилюють її емоційність і виразність.

ФОНÍЧНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **звуковúй.** 2. Який має звуковий сигнал (про телефонний апарат).

ФОНÍЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фонíчний.**

ФОНО... Перша частина складних слів, що відповідає за знач. сл. **звук, гóлос,** напр.: фоноавтограф, фонологізація, фонотекар, фонохрестоматія.

ФÓНОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фон**[1]. ** **Фóнове випромíнювання** – дифузне і практично ізотропне електромагнітне випромінювання Всесвіту.

ФОНОГРÁМА, -и, *ж.* Звуки, музика, записані на спеціальному матеріалі (плівці, платівці і т. ін.), а також плівка, платівка і т. ін. з таким записом.

ФОНОГРÁМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фоногрáма.** // Який є фонограмою. *Фонограмний запис.*

ФОНÓГРАФ, -а, *ч.* Апарат для записування і відтворення звуків механічним способом.

ФОНОГРАФÍЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фонóграф.** *Фонографічний валик.* // Характерний для фонографа. ** **Фонографíчне письмó** – звукове письмо на відміну від ідеографічного.

ФОНОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Запис будь-яких звуків на фонограму. *Фонографія звуків серця.*

ФОНОГРАФУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фонографувáти.**

ФОНОГРАФУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* Записувати звуки на спеціальному матеріалі (плівці, платівці, валику, фотопапері і т. ін.). *Фонографувати пісню.*

ФОНОГРАФУВÁТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **фонографувáти.**

ФОНОКАРДІОГРÁМА, -и, *ж.* Графічна реєстрація звукових явищ, викликаних діяльністю серця.

ФОНОКАРДІÓГРАФ, -а, *ч.* Медичний прилад для одержання фонокардіограм.

ФОНОКАРДІОГРАФÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фонокардіографії, фонокардіографа.

ФОНОКАРДІОГРÁФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження серцево-судинної системи, що полягає у графічній реєстрації звукових явищ, викликаних діяльністю серця.

ФОНÓЛА, -и, *ж.* Фортепіано зі спеціальним пристроєм для гри без участі виконавця-піаніста (механічне фортепіано).

ФОНОЛОГÍЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **фонолóгія.**

ФОНОЛÓГІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Розділ фонетики, що вивчає звуки з погляду їхнього значення й функцій у мові.

ФОНÓМЕТР, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад для вимірювання рівня гучності звукових коливань.

ФОНОМЕТРÍЧНИЙ, -а, -е, *фіз.* Пов'язаний з вимірюванням рівня гучності звукових коливань. *Фонометричні дослідження.*

ФОНОМÉТРІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Вимірювання рівня гучності звукових коливань.

ФОНÓН, -а, *ч.*, *фіз.* Частинка звуку, окрема порція звукового коливання пружного середовища; квант звуку.

ФОНÓННИЙ, -а, -е. Прикм. до **фонóн.** *Фононне поле.*

ФОНОПАТÍЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Загальний термін для позначення розладу голосового апарату.

ФОНОПЕДÍЯ, -ї, *ж.* Педагогічна система становлення та розвитку голосу, що спирається на фізіологію голосоутворення та принципи дидактики.

ФОНОПСÍЯ, -ї, *ж.* Вид синестезії, який характеризується забарвленістю кожного звукового образу в певний колір.

ФОНОСКÓП, -а, *ч.* Прилад для вивчення звукових особливостей мови та способів творення звуків за допомогою голосового апарату.

ФОНОСКОПÍЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фоноскопії.

ФОНОСКОПÍЯ, -ї, *ж.* 1. Вивчення звукових особливостей мови та способів творення звуків. 2. В криміналістиці – вид спеціальних досліджень, які вивчають сліди звуку.

ФОНОСКÓПНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фоноскóп.**

ФОНОСТИЛÍСТИКА, -и, *ж.* Розділ стилістики, що вивчає експресивні властивості звуків мови, засоби її милозвучності та явища поетичної фонетики.

ФОНОТÉКА, -и, *ж.* 1. Систематизоване зібрання фонограм. 2. Приміщення, де зберігають фонограми. 3. Заклад або відділ установи, що збирає, зберігає та видає фонограми в тимчасове користування.

ФОНОТÉКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фонотéка.**

ФОНОТÉЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фонотéка.** *Фонотечний каталог.*

ФОНОФÓБІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **акустикофóбія.**

ФОНОФОРÉЗ, -у, *ч.* Метод лікування, який ґрунтується на поєднаній дії на певні ділянки тіла хворого ультразвуком і нанесеними на їх поверхню розчинами, емульсіями або мазями.

ФОНТÁН, -а, *ч.* 1. Струмінь води, який б'є вгору або витікає під тиском, а також спеціальний прилад, що забезпечує викидання води, і споруда, що його обрамляє. // *чого, який.* Про масу чогонебудь, що з силою піднімається вгору. *Бити фонтаном.* 2. Струмінь нафти, газу, води і т. ін., що викидається на поверхню землі зі свердловини здебільшого під природним тиском пластів. 3. Споруда з пристроєм для подавання води під тиском; водорозбірна колонка. 4. *перен.*, *розм.* Нестримний потік або вияв чого-небудь (слів, красномовства тощо).

ФОНТÁНА, -и, *ж.*, *діал.*, *заст.* Фонтан.

ФОНТАНÉЛЬ, -і, *ж.*, *анат.* Назва простору між основними кістками людського черепа.

ФОНТАНÉЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **фонтанéль.**

ФОНТÁННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фонтáн** 1, 3. 2. Прикм. до **фонтáн** 2. // Стос. до фонтана (у 2 знач.).

ФОНТАНУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фонтанувáти.**

ФОНТАНУВÁТИ, -ýє, *недок.* 1. Викидатися, підніматися на поверхню сильним струменем, фонтаном (про нафту, газ, воду і т. ін.). 2. Викидати на поверхню сильний струмінь, фонтан (нафти, газу, води і т. ін. – про свердловину або природну тріщину в землі). // Викидати струмінь води під тиском (про китів).

ФОНТАНÝЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **фонтанувáти.**

ФОНТÁНЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **фонтáн** 1, 3.

ФОПУРÍН, -у, *ч.* Лікарський препарат з протипухлинною активністю, що здатний швидко пригнічувати лейкозний процес.

ФОР, -у, *ч.* Народ в Судані.

ФОР..., *мор.* Перша частина складних слів, що вказує на належність до фок-щогли вище марсової площадки, напр.: фор-марсель, форстеньга.

ФÓРА[1], -и, *ж.*, *спорт.* Наперед обумовлена пільга – якась кількість очок, ходів і т. ін., що її надає сильніший учасник змагань, гри слабшому або такому, який знаходиться у невигідних умовах.

ФÓРА[2], -и, *ж.*, *виг.*, *заст.* Вигук схвалення, який уживається як прохання глядачів повторити виступ; біс (*див.* **біс**[2]).

ФОРАМІНІФÉРА, -и, *ж.*, *перев. мн.* Назва ряду найпростіших тварин класу саркодових, а також назва самих тварин цього ряду.

ФОРАМІНІФÉРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **форамініфéра.**

ФОРБЕЗÍТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сірувато-білі волокнисті та кристалічні маси.

ФОРБÓТИ, -óт, *мн.*, *зах.* Мереживо.

ФОРВÁКУУМ, -у, *ч.*, *спец.* Попереднє розрідження (перша стадія) при одержанні високого вакууму в дві стадії.

ФОРВÁКУУМНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до форвакууму.

ФÓРВАРД, -а, *ч.* 1. Гравець футбольної, хокейної, бейсбольної та деяких інших команд, який атакує противника, щоб забити м'яч, шайбу в його ворота; нападаючий. 2. Форма короткотермінових розрахунків, які виконуються протягом двох робочих днів після укладення угоди.

ФÓРВАРД-КОНТРÁКТ, -у, *ч.*, *юр.* Контракт, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) цінні папери, кошти або цінні активи у визначений час та на визначених умовах у майбутньому з фіксацією цін такого продажу під час укладення такого форвардного контракту.

ФÓРВАРДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фóрвард** 2. ** **Фóрвардні валю́тні ри́нки** – валютні ринки, на яких здійснюються угоди на термін і проводяться операції із хеджування валютних ризиків. **Фóрвардні оперáції** – термінові валютні операції, що їх здійснюють банки по телефону або телексу на договірній основі.

ФÓРВАРД-РИ́НОК, -нку, *ч.* Ринок, на якому угоди укладаються протягом тривалого часу.

ФОРГÁНГ, -у, *ч.* Завіса у цирку, що відокремлює арену від входу за куліси.

ФОРДЕВÍНД, -у, *ч.*, *мор.* 1. Попутний вітер, що дме в корму. 2. Курс судна (звичайно парусного) відносно вітру, коли напрям вітру збігається з напрямом руху. 3. Поворот парусного судна, при якому воно проходить лінію вітру кормою.

ФОРДÍЗМ, -у, *ч.* Система організації потокового виробництва, яка полягає у масовій уніфікації та конвеєризації виробництва.

ФОРÉЙТОР, -а, *ч.*, *заст.* Верхівець, що сидить на передньому коні при запрязі цугом.

ФОРÉЙТОРСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **форéйтор.**

ФОРÉЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **форéль.**

ФОРÉЛЬ, -і, *ж.* Спільна назва кількох прісноводних форм цінної промислової риби роду лосось благородний; струг.

ФОРÉЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **форéль.** // Признач. для розведення форелі.

ФОРЕСТИЗÁЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **фульгурáція.**

ФОРЕСТЬÉР, -а, *ч.*, *заст.* Іноземець-мандрівник в Італії.

ФÓРЗАЦ, -а, *ч.*, *спец.* Подвійний аркуш паперу, що з'єднує книжку з внутрішньою частиною обкладинки, а також служить для оформлення книжки.

ФОРЗÍЦІЯ, -ї, *ж.* Рід рослин родини маслинових.

ФÓРИНТ, -а, *ч.* Грошова одиниця Угорщини; дорівнює 100 філерам. // Монета такої вартості.

ФОРІНЖÉКТОР, -а, *ч.* Пристрій для попереднього прискорення елементарних частинок перед впусканням їх у камеру основного прискорювача.

ФОРÍЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Орієнтація обох очних яблук при фокусуванні на об'єкті. 2. Будь-яка патологія, за якої відсутня координація між двома очами.

ФОРКÁМЕРА, -и, *ж.* Порожнина в головці циліндра двигуна внутрішнього згоряння; передкамера.

ФОРКÁМЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **форкáмера.** ** **Форкáмерний двигýн** – двигун внутрішнього згоряння, камера згоряння якого складається з основної камери і форкамери.

ФÓРКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фóркати** і звуки, утворювані цією дією.

ФÓРКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *без додатка або чим.* Видавати глухий уривчастий звук, випускаючи з шумом повітря з ніздрів, рота (перев. про коней); фиркати.

ФÓРКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **фóркати.**

ФОРКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Балакучий, язикатий.

ФОРКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *зах.* Абстр. ім. до **форкотли́вий.**

ФОРЛÁНА, -и, *ж.* Італійський народний парний танець.

ФÓРМА, -и, *ж.* 1. Обриси, контури, зовнішні межі предмета, що визначають його зовнішній вигляд. // *мн.* Обриси частин людського тіла, людської фігури. 2. Пристрій, шаблон, за допомогою якого чому-небудь (перев. якійсь масі) надають певних обрисів, якогось вигляду. // У ливарній справі – пристосування, куди виливають розплавлений метал, який зберігає після затвердіння обриси цього пристосування. 3. *друк.* Поверхня з рельєфним зображенням для друкування; друкарський набір, уміщений в раму. 4. Тип, будова, спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю, змістом. // *лог.* Структура, спосіб побудови думки. *Силогічна форма.* 5. *філос.* Спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація і зовнішній вираз. *Єдність форми і змісту.* 6. Видимість, зовнішній бік чогонебудь, що не відображає суті справи. 7. Певна система художніх засобів як спосіб вираження змісту творів літератури й мистецтва. // Сукупність прийомів, елементів техніки виконання, які використовуються при створенні мистецького твору. // Вид побудови, організації літературного, музичного твору. // Вид, жанр, різновид творів літератури й мистецтва. ** **Велúкі фóрми** – види творів мистецтва, для яких характерні великий обсяг, монументальність, складність композиції. 8. Спосіб здійснення, виявлення будь-якої дії. // Спосіб, характер викладу думки, пропозиції, повідомлення і т. ін. // Протікання, характер захворювання (інтенсивність, особливості перебігу і т. ін.). 9. Суворо встановлений порядок у будь-якій справі. // Встановлений зразок чого-небудь (заповнення якогось документа, словесного звертання, носіння одягу і т. ін.). *Форма протоколу. Форма бюлетеня.* // Діловий, офіційний папір, заповнений за певним зразком. // *перев. мн.* Узвичаєні норми поведінки, манер, звертання тощо. 10. Спеціальний однаковий за кольором, кроєм та іншими ознаками одяг для осіб певної категорії (військових, учнів, спортсменів та ін.). 11. *біол.* Назва різновиду рослинного чи тваринного організму, зокрема одиниць, менших від роду, за невиразного

систематичного їх положення, а також умовна назва видів і підвидів при їх вивченні та порівнянні. 12. *лінгв.* Видозміна того самого слова, яка надає йому додаткового відтінку значення або виражає відношення даного предмета думки до інших предметів думки того самого речення. // Видозміна того самого слова. 13. Стан людини, який дозволяє повністю виявити її сили, уміння, здібності. *Втрачати форму.*

ФОРМАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Представлення якої-небудь змістовної галузі (знань) у вигляді формальної системи. // У математичній логіці – метод, що полягає в заміні всіх змістових термінів символами.

ФОРМАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Дотримання зовнішньої форми в чому-небудь на шкоду суті справи; формальне ставлення до чого-небудь. 2. Відрив форми від змісту в творах мистецтва, надання провідного значення формі або окремим її елементам. // Напрям у літературі, мистецтві, що нехтує ідейним змістом, вважаючи форму єдиною естетичною цінністю мистецтва. 3. Ідеалістичний напрям у логіці, мистецтвознавстві та інших науках, що висуває на перше місце форму, нехтуючи ідейним змістом.

ФОРМАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який використовує лише форму (у 1 знач.), не надаючи значення змістові. 2. Записаний у вигляді формули.

ФОРМАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **формалізо́ваний**.

ФОРМАЛІЗО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна формалізувати.

ФОРМАЛІЗО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **формалізо́вний**.

ФОРМАЛІЗУВА́ТИ, -ую, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Робити формальним; надавати чому-небудь установленої, прийнятої форми. 2. *перев. док., спец.* Застосувати формальний метод дослідження.

ФОРМАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок. і док.* 1. Ставати формальним, набувати встановленої, прийнятої форми. 2. *тільки недок.* Пас. до **формалізува́ти**.

ФОРМАЛІ́Н, -у, *ч.* Водний розчин формальдегіду; безбарвна рідина з різким подразнюючим запахом, що використовується як засіб для дезінфекції, фіксації, дублення та ін.

ФОРМАЛІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **формалі́н**.

ФОРМАЛІ́СТ, -а, *ч.* 1. Той, хто виявляє формалізм (у 1 знач.) в якій-небудь справі. 2. Прихильник, послідовник формалізму (у 2, 3 знач.).

ФОРМАЛІ́СТИКА, -и, *ж., розм.* 1. Дотримання формальності (у 2 знач.) в якій-небудь справі. 2. Виявлення формалізму (у 1 знач.) в якій-небудь справі.

ФОРМАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до формалізму (у 1 знач.); пройнятий ним. 2. Стос. до формалізму (у 2, 3 знач.). // Створений на засадах формалізму (про твори мистецтва).

ФОРМАЛІСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **формалісти́чний**.

ФОРМАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **формалі́ст**.

ФОРМАЛЬДЕГІ́Д, -у, *ч.* Безбарвний отруйний газ з різким, неприємним запахом, добре розчинний у воді; застосовується в паперовій і текстильній промисловості тощо.

ФОРМАЛЬДЕГІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **формальдегі́д**.

ФОРМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до форми (у 4, 5 знач.), обумовлений формою. ** **Форма́льна ло́гіка** – наука про форми мислення, правила і форми виведення одного судження з інших. **Форма́льна осві́та** – напрям, прибічники якого вважають, що основною метою навчання є розвиток пам'яті, уваги, мови та інших розумових здібностей, а знання з основ наук мають другорядне значення. 2. Який дотримується лише форми (у 6 знач.), відображає її, не рахуючись із суттю справи, зі справжнім станом речей; пройнятий формалізмом (у 1 знач.). // Який існує або зроблений лише для видимості. *Формальне ставлення до своїх обов'язків.* 3. Виконаний за встановленим порядком, офіційний; який ґрунтується на дотриманні форми (у 9 знач.). // Здійснений за виробленим правилом, так, як прийнято. 4. Пов'язаний з формою (у 7 знач.). 5. Який надає перевагу формі (у 7 знач.), пройнятий ідеями формалізму (у 2 знач.); формалістичний. 6. *лінгв.* Пов'язаний з формою (у 12 знач.). 7. *спец.* Який передбачає заміну всіх змістових понять символами, а всіх змістових тверджень – відповідними формулами (про метод у математичній логіці). 8. *заст.* Справжній, дійсний.

ФОРМА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Те саме, що **формалі́зм** 1. 2. Дія або умова, необхідна для виконання якоїсь справи відповідно до прийнятого порядку, законності. // Виконання якого-небудь традиційного звичаю, виробленого правила, що не має істотного значення. 3. *перев. мн.* Офіційні вимоги, умови, які обов'язково виконуються при оформленні чого-небудь. 4. *лінгв.* Властивість за знач. **форма́льний** 6. *Формальність мови.*

ФОРМА́ЛЬНО, *присл.* 1. Офіційно, дотримуючись встановлених правил, виконуючи необхідні формальності (у 2 знач.). 2. Дотримуючись лише форми (у 6 знач.), не вникаючи, не заглиблюючись у суть чого-небудь. // Для видимості. 3. Маючи ту чи іншу форму (у 7 знач.); дотримуючись тієї чи іншої форми. 4. *заст.* Справді, по-справжньому.

ФОРМАНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі жовті, бурі або чорні кристали.

ФОРМА́НТ, -а, *ч., лінгв.* Частина слова, що змінює лексичне й граматичне значення кореня або основи; служить для словотвору і словозміни; афікс.

ФОРМА́НТА, -и, *ч.* 1. *спец.* Призвук, що надає звучанню музичного інструмента або голосу характерного забарвлення – тембру. 2. *лінгв.* Те саме, що **форма́нт**.

ФОРМА́НТНИЙ[1], -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **форма́нт**.

ФОРМА́НТНИЙ[2], -а, -е, *спец.* Прикм. до **форма́нта** 1.

ФОРМАР'Я́Ж, -у, *ч.* У феодальному праві деяких європейських країн – норма, яка обмежувала свободу шлюбу феодально-залежного селянина.

ФОРМА́Т, -у, *ч.* 1. Розмір книги, газети, аркуша, ілюстрації і т. ін. // *розм.* Розмір кого-, чогонебудь. 2. *друк.* Довжина і висота полоси набору, довжина рядка. 3. У системах обробки інформації – структура інформаційного об'єкта, що піддається обробці, зберіганню, передачі. ** **Форма́т адре́си** – структура адресної частини команди, яка визначає елементи та спосіб формування дійсної адреси. **Форма́т да́них** – спосіб розміщення та подання даних у пам'яті, базі даних або на зовнішньому носієві даних. **Форма́т ка́дру**: у комп'ютерних мережах – розташування адресної, керувальної, інформаційної частин кадру. 4. Тематика, коло питань, що висвітлюються в теле-, радіопередачі, рубриці газети тощо.

ФОРМА́ТЕР, -а, *ч., спец.* 1. Програма або частина системи підготовки текстів, що виконує форматування. 2. 2. Програма або пристрій форматування магнітних дисків.

ФОРМАТИ́В, -у, *ч., лінгв.* Те саме, що **форма́нт**.

ФОРМАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **формати́в**.

ФОРМА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до формату.

ФОРМАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **форматува́ти**.

ФОРМАТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **формато́ваний**.

ФОРМАТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна форматувати.

ФОРМАТО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **формато́вний**.

ФОРМАТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до форматування.

ФОРМАТУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* 1. Ініціювання носія даних, внаслідок якого певна обчислювальна система може записувати дані на носієві та зчитувати їх з нього. 2. Приведення документа (тексту) до потрібної форми. ** **Форматува́ння те́ксту (докуме́нта)** – приведення тексту (документа) згідно з інструкціями до вигляду, в якому він має друкуватися.

ФОРМАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., спец.* Здійснювати форматування.

ФОРМАТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **форматува́ти**.

ФОРМАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до формації. *Формаційні особливості.*

ФОРМА́ЦІЯ[1], -ї, *ж.* Формування, утворення, створення, складання, оформлення.

ФОРМА́ЦІЯ[2], -ї, *ж.* 1. Тип, структура чого-небудь, що відповідають певному рівню, певній стадії розвитку. // Взагалі комплекс однорідних чи близьких одне до одного явищ, предметів, поєднаних спільними умовами і характером утворення й розвитку. 2. Суспільство на певному ступені історичного розвитку з властивими йому способом виробництва, системою виробничих відносин і рівнем розвитку продуктивних сил. 3. *геол.* Сукупність геологічних відкладень, гірських порід одного часу та однакового способу утворення. *Крейдяна формація.* 4. *спец.* Рослинне угруповання, що характеризується одним або кількома спільними провідними видами.

ФО́РМЕНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фо́рма** 10. // Який є формою або частиною форми. 2. *розм.* Справжній, дійсний.

ФО́РМЕНКА, -и, *ж., розм.* Матроська формена верхня сорочка з великим особливої форми коміром. // Взагалі формена сорочка.

ФО́РМЕНО, *розм.* Присл. до **фо́рмений** 2.

ФОРМІА́Т, -у, *ч., хім.* Сіль або ефір мурашиної кислоти.

ФОРМІА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **формія́т**.

ФОРМІВНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **формува́льник**.

ФОРМІДРО́Н, -у, *ч.* Засіб, що його застосовують зовнішньо при підвищеній пітливості.

ФОРМІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Тактильні галюцинації, які характеризуються відчуттям повзання, укусів мурашок або інших комах.

ФО́РМІНГА, -и, *ж.*, **ФО́РМІНГС**, **ФО́РМІНКС**, -а, *ч.* Давньогрецький щипковий музичний інструмент, різновид ліри.

ФО́РМІНГС *див.* **фо́рмінга**.

ФО́РМІНКС *див.* **фо́рмінгс**.

ФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **формува́ти**.

ФОРМОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Зроблений, виготовлений у формі (у 2 знач.), способом формування (у 1 знач.). 2. *сад.* Який набув штучної форми внаслідок обрізування, прищеплення, згинання гілок (про дерево, кущ). *Формове дерево. Формовий кущ.* // Пов'язаний з вирощуванням декоративних або плодових дерев штучних форм. 3. Який використовується при відливанні, виготовленні виробів у формах. *Формова земля. Формова глина.*

ФОРМОЗМІ́НА, -и, *ж.* Зміна форми (у 1 знач.).

ФОРМОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **формозмі́на**.

ФОРМОЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **формозмі́нний**.

ФОРМОНІТРИ́Л, -у, *ч.* Синильна кислота.

ФОРМОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Який не розтягується, зберігає надану початкову форму (про трикотажне полотно).

ФОРМОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість зберігати форму (у 1 знач.). *Формостійкість взуття.*

ФОРМОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Утворення, поява нових форм. 2. *лінгв.* Утворення граматичних форм того самого слова; словозміна.

ФОРМОТВО́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **формотво́рчий**.

ФОРМОТВО́РЧИЙ, -а, -е. 1. За допомогою якого здійснюється формотворення, пов'язаний з формотворенням. 2. *лінгв.* Який бере участь у творенні форм слів.

ФОРМОТВО́РЧІСТЬ, -чості, *ж.* 1. Те саме, що **формотво́рення**. 2. Шукання нових форм у мистецтві, пов'язане з ідеями формалізму.

ФОРМОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* 1. Те саме, що **формотво́рення**. 2. Те, що прибрало певну форму, структуру.

ФОРМОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з формоутворенням.

ФОРМОУТВО́РЮЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **формоутво́рювальний**.

ФО́РМОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **фо́рма** 2. 2. Зменш.-пестл. до **фо́рма** 10.

ФОРМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Признач. для формування (у 2 знач.); пов'язаний з формуванням у ливарній справі. 2. Який використовується при формуванні, відливанні виробів у формах (у 2 знач.).

ФОРМУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, зайнятий формуванням (у 2 знач.); фахівець із формування.

ФОРМУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **формува́льник**.

ФОРМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **формува́ти** і **формува́тися**. 2. *спец.* Виготовлення чого-небудь за допомогою відливання виробів у формах (у 2 знач.). 3. Сформована військова частина.

ФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Надавати чому-небудь певної форми (у 1 знач.), вигляду тощо. // Підрізаючи, загинаючи і т. ін., надавати певної форми (дереву, кущу, трав'янистій рослині). // Виробляти в кому-небудь певні якості, риси характеру і т. ін. // Надавати чому-небудь завершеності, визначеності. 2. *спец.* Виготовляти що-небудь, відливаючи, використовуючи форму (у 2 знач.). // Робити зліпок або відливок (скульптури). 3. Давати існування чому-небудь; створювати, надаючи якоїсь структури, організації, форми (у 4 знач.). 4. Організовувати, створювати що-небудь (якийсь орган, підрозділ і т. ін.) з певної кількості учасників. // Створювати військову частину, комплектуючи людьми, спорядженням і т. ін. // Визначати, встановлювати, намічати щонебудь. *Формувати новий туристський маршрут.* 5. Складати (поїзд, караван і т. ін.), розміщуючи в певному порядку вагони, судна, плоти.

ФОРМУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Набувати якої-небудь форми, набирати якогось вигляду. // Набувати певної форми, якогось вигляду або якості внаслідок розвитку, росту (про рослинні та тваринні організми). // Набувати форм, будови дорослої людини (про підлітка, молоду тварину). // Стаючи носієм певних якостей, визначатися. // Набувати рис завершеності, визначеності внаслідок розвитку, змін. 2. *спец.* Виготовлятися у формі (у 2 знач.), виготовлятися внаслідок відливання. 3. Починати існувати; утворюватися, набуваючи якоїсь структури, організації, форми (у 4 знач.). // Утворюватися, складатися внаслідок тривалих складних процесів. // Складатися, створюватися внаслідок суспільного розвитку, соціальних змін і т. ін. // Визначатися, встановлюватися, намічатися. 4. Організовуватися, складатися, створюватися (про орган влади, колектив тощо). // Утворюватися шляхом комплектування людьми, спорядженням і т. ін. (про військову частину). 5. Складатися з вагонів, суден, плотів, розміщених у певному порядку. 6. Пас. до **формува́ти**.

ФОРМУВА́Ч, -а́, *ч., спец.* Пристрій для формування електричних сигналів заданої форми та параметрів. ** **Формува́ч і́мпульсів** – пристрій, схема для формування тривалості та амплітуди імпульсів, які надходять до його входу.

ФО́РМУЛА, -и, *ж.* 1. Загальне коротке визначення якогось положення, відношення, закону і т. ін., яке можна застосувати до відповідного конкретного випадку. // Стислий, точний словесний вислів, визначення чого-небудь. // Встановлений, незмінний текст чого-небудь; усталена форма викладу. // Усталені, поширені в межах певної території чи соціального коду короткі побутові висловлювання (вітання, побажання, заклинання тощо). ** **Доміциляці́йна фо́рмула** – позначка на векселі, яка обумовлює особливе місце платежу, відмінне від місцеперебування особи, зазначеної як платник за векселем. 2. Виражене буквами, числами, знаками умовне позначення відношення будь-яких величин, елементів і т. ін. // *мат.* Вираження відношення між величинами, записане за допомогою математичних знаків. // *хім.* Вираження якісного і кількісного складу молекули речовини, записане хімічними знаками і коефіцієнтами.

ФО́РМУЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фо́рмула**.

ФОРМУЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **формулюва́ти**.

ФОРМУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **формулюва́ти**. 2. Коротка і точна словесна форма вираження думки, поняття, завдання і т. ін.; сформульоване положення, сформульована думка взагалі.

ФОРМУЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок., перех.* Коротко і точно висловлювати, виражати, визначати щонебудь (думку, поняття, завдання тощо).

ФОРМУЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* 1. Набувати короткої і точної словесної форми, словесного ви-

значення. // Мати коротке і точне словесне визначення. 2. Пас. до **формулюва́ти**.

ФОРМУЛЯ́Р, -а, *ч.* 1. У дореволюційній Росії – послужний список чиновника, військовослужбовця. 2. *спец.* Бланк, картка, куди вносяться основні відомості про якусь споруду, механізм, про їх експлуатацію. *Формуляр порту.* // Аркуш паперу з друкованим заголовком установи, підприємства або з частково надрукованим текстом, признач. для листів, документів. ** **Пате́нтний формуля́р** – технічний документ, що визначає стан об'єкта техніки за критеріями охорони промислової власності, який містить інформацію з патентоздатності та патентної чистоти об'єкта техніки. 3. Бібліотечна облікова картка, що вкладається в книжку, з відомостями про цю книжку і відмітками про користування нею читачами. // Картка, що заповнюється на кожного читача бібліотеки, куди записуються відомості про видані йому книжки. 4. Документ, договір, текст якого в основному складений заздалегідь і вимагає лише заповнення деяких рядків та підписання.

ФОРМУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **формуля́р**. ** **Формуля́рний проце́с**: в практиці римської юстиції – процес, в якому предмет суперечки формулювала не сторона, що заявила вимогу, а претор.

ФОРМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **формува́ти**.

ФОРМФА́КТОР, -а, *ч.* Функція, яка характеризує розподіл електричного заряду або магнітного моменту всередині атома, атомного ядра або елементарної частинки.

ФО́РНАЛЬ, -я, *зах.* Конюх.

ФОРНІКОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне руйнування провідних шляхів у склепінні мозку з одного або обох боків.

ФОРНІ́Р, -у, *ч.*, *тех.* Те саме, що **фане́ра**.

ФОРНІ́РНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **форні́р**.

ФОРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Вимірювання балансу м'язів, які повертають очні яблука.

ФОРОНІ́ДИ, -ів, *мн.* Клас безхребетних морських тварин типу щупальцевих.

ФО́РОС, -а, *ч.* У Стародавній Греції – податок, що його вносили члени Делоської спілки до загальнодержавної скарбниці на покриття загальних військових витрат.

ФОРПІ́К, -а, *ч.*, *мор.* Перший носовий відсік на судні.

ФОРПО́СТ, -у, *ч.* 1. Передня варта, передній пост охоронних частин; укріплений пункт на кордоні. // Передня позиція на певній ділянці фронту. 2. *перен.* Про район, підприємство і т. ін., що є найбільш розвиненим, передовим і має провідне значення.

ФОРПО́СТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **форпо́ст**. *Форпостна служба.*

ФОРПО́СТ-СИНДРО́М, -у, *ч.*, *мед.* Психопатологічний прояв, який спостерігається у пацієнта за кілька років до виникнення психозу.

ФОРС, -у, *ч.*, *розм.* Хизування, прагнення похвастати, виставити напоказ що-небудь, вразити чимось (розкошами, одягом, манерами і т. ін.). // Гордощі, пиха, чванливість.

ФОРСА́Ж, -у, *ч.*, *тех.* Короткочасне збільшення тяги (потужності) двигуна.

ФОРСА́ЖНИЙ, -а, -е, *тех.* Прикм. до **форса́ж**.

ФО́РСИНГ, -у, *ч.*, *спорт.* Форсований бій у боксі, безперервна атака противника.

ФОРСИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який любить форсити.

ФОРСИ́ТИ, -ршу́, -рси́ш, *недок.*, *розм.* Триматися з форсом, хизуватися, хвастатися, виставляти напоказ що-небудь, прагнути вразити чимось (розкошами, одягом, манерами і т. ін.).

ФОРС-МАЖО́Р, -у, *ч.* Надзвичайна обставина, яку неможливо передбачити і усунути. // У цивільному праві – обставина, надзвичайна подія (повінь, шторм, землетрус і т. ін.), якій не могла запобігти особа, відповідальна за виконання зобов'язання.

ФОРС-МАЖО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **форс-мажо́р**. *Форс-мажорні обставини.*

ФОРСО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **форсува́ти**. // **форсо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який відбувається, здійснюється швидше, ніж звичайно; прискорений. // Посилений, напружений. 3. *у знач. прикм.*, *тех.* З підвищеною потужністю, продуктивністю, більш напруженим, ніж номінальний, режимом і т. ін. *Форсований режим роботи.* 4. *у знач. прикм.* З посиленим звучанням, голосніший, ніж звичайно.

ФОРСО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **форсо́ваний** 2 – 4.

ФОРСО́ВАНО. Присл. до **форсо́ваний** 2 – 4.

ФОРСО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна форсувати.

ФОРСО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **форсо́вний**.

ФОРСТ, -а, *ч.*, *зах.* Дошка завтовшки чотири дюйми.

ФОР-СТЕ́НЬГА, -и, *ж.*, *мор.* Стеньга фок-щогли.

ФОРСТЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів; використовується для виготовлення вогнетривкої цегли.

ФОРСТЕРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **форстери́т**.

ФОРСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до форсування.

ФОРСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **форсува́ти**. *Форсування звука.*

ФОРСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Діючи певним чином, прискорювати проходження, здійснення, розвиток і т. ін. чого-небудь. // Прискорювати час настання, здійснення чого-небудь. 2. *тех.* Підвищувати потужність, продуктивність або режим (двигуна, топки, механізму тощо) порівняно з номінальними. 3. Посилювати звучання голосу (звичайно під час співу, декламації, гри у виставі). 4. *військ.* Долати значну природну перешкоду на місцевості (перев. водяну), звичайно з боєм.

ФОРСУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **форсува́ти**.

ФОРСУ́НКА, -и, *ж.* Пристрій, за допомогою якого розпилюють рідину (перев. рідке паливо, воду).

ФОРСУ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **форсу́нка**. *Форсунковий пальник.*

ФОРСУ́ННИК, -а, *ч.* Робітник, що обслуговує форсунку.

ФОРСУ́ННИЦЯ, -і. Жін. до **форсу́нник**.

ФОРСУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **форсува́ти**.

ФОРТ, -у, *ч.* Окреме замкнуте укріплення (постійне або тимчасове), одиничне або як складова частина зовнішньої лінії оборонних споруджень фортеці та укріпленого району.

ФО́РТЕ, *присл.*, *муз.* Сильно, гучно (про звучання голосу, музичного інструмента при виконанні музичного твору); прот. п і а н о. // *у знач. ім.* **фо́рте**, *невідм.*, *с.* Сильне, гучне звучання голосу або музичного інструмента при виконанні музичного твору; місце в музичному творі, що вимагає такого виконання.

ФО́РТЕЛЬ, -я, *ч.*, *розм.* Несподіваний вчинок, витівка. // Яка-небудь спритна дія, прийом, викрутас. *Викидати фортелі.*

ФОРТЕПІА́ННИЙ, ФОРТЕП'Я́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фортепіа́но, фортеп'я́но**. *Фортепіанні клавіші.* // Признач. для виготовлення фортепіано. *Фортепіанна фабрика.* // Признач. для виконання на фортепіано. // Пов'язаний з грою на фортепіано.

ФОРТЕПІА́ННИК (ФОРТЕП'Я́ННИК), -а, *ч.*, *спец.* 1. Майстер, що виготовляє дерев'яні частини до фортепіано. 2. Настроювач фортепіано.

ФОРТЕПІА́НО (ФОРТЕП'Я́НО), *невідм.*, *с.* Струнний ударно-клавішний музичний інструмент, сучасними різновидами якого є рояль і піаніно.

ФОРТЕП'Я́ННИК *див.* **фортепіа́нник**.

ФОРТЕП'Я́НО *див.* **фортепіа́но**.

ФОРТЕП'Я́НОВИЙ *див.* **фортепіа́нний**.

ФОРТЕ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Укріплений пункт з міцними капітальними спорудами, постійним гарнізоном, озброєнням та різними запасами, признач. для тривалої кругової оборони. 2. *перен.*, *уроч.* Надійний захист, опора, твердиня.

ФОРТЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **форте́ця** 1.

ФОРТИ́СИМО, *присл.*, *муз.* Дуже сильно, гучно, голосніше, ніж форте. *Грати фортисимо.* // *у знач. ім.* **форти́симо**, *невідм.*, *с.* Дуже голосне, сильне звучання голосу або музичного інструмента; місце в музичному творі, що вимагає такого виконання.

ФОРТИФІКА́ТОР, -а, *ч.* Фахівець із фортифікації.

ФОРТИФІКАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фортифіка́ція**. ** **Фортифікаці́йні спору́ди** – оборонні споруди (окопи, траншеї, сховища і т. ін.) для успішного ведення бою і захисту від дій ворога.

ФОРТИФІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Військова наука, що вивчає форми, засоби та способи укріплення місцевості для ведення бойових дій, а також способи захисту від засобів ураження. 2. Галузь військово-інженерної справи, що розробляє конструкції та способи будівництва військових споруд, оборонних укріплень. 3. Зведення укріплень, оборонних споруд. // Укріплення, оборонна споруда.

ФОРТРА́Н, -а, *ч.*, *спец.* Загальна назва родини широко поширених мов програмування високого рівня, призначених для опису алгоритмів розв'язування обчислювальних задач.

ФОРТУ́НА, -и, *ж.* 1. У давньоримській міфології – богиня щасливої долі, талану, яку зображували молодою жінкою із зав'язаними очима; символ щасливого випадку, удачі. 2. Щасливий випадок, удача, успіх. // *розм.* Доля, талан. 3. *заст.* Майно, статок.

ФОРТУ́НИТИ, -нить, *недок.* 1. *безос.* Щастити, таланити. 2. Сприяти, допомагати.

ФО́РУМ, -у, *ч.* 1. Площа в містах Стародавнього Риму, на якій відбувалися народні збори, влаштовувалися торги і здійснювався суд. // Народне зібрання на цій площі, суд і т. ін. 2. *перен.* Широкі представницькі збори – з'їзд, конференція, конгрес.

ФОРФЕ́ЙТЕР, ФОРФЕ́ЙТОР, -а, *ч.* Покупець векселя чи пакета векселів при кредитуванні у формі форфейтингу.

ФОРФЕ́ЙТИНГ, -у, *ч.* 1. Операція при продажу у кредит, коли банк (форфейтор) викуповує векселі (тратти) імпортера відразу після поставки товару. 2. Кредитування зовнішньоекономічних операцій у формі купівлі без права регресу комерційним банком (форфейтером) в експортера (форфейтиста) векселів чи ін. боргових вимог, акцептованих імпортером.

ФОРФЕ́ЙТИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **форфе́йтинг**.

ФОРФЕ́ЙТОР *див.* **форфе́йтер**.

ФО́РХЕНД, -а, *ч.* У тенісі – удар праворуч, тобто такий удар, коли права рука, яка тримає ракетку, звернена закритою долонею уперед.

ФОРЦЕ́ПС, -у, *ч.* Акушерські щипці.

ФОРШЛА́Г, -у, *ч.*, *муз.* Мелодична прикраса з одного або двох швидко виконуваних звуків, які передують основному звукові мелодії.

ФОРШМА́К, -у́, *ч.* Страва з меленого оселедця (м'яса та ін.), до якого додається цибуля, картопля та інші продукти.

ФОРШПА́Н, -а, *ч.*, *заст.* Великий довгий віз, підвода; мажара.

ФОРШПІ́ЛЬ, -ю, *ч.* Сексуальні дії, що мають на меті досягти обома партнерами психологічної і фізіологічної готовності до проведення статевого акту.

ФОРШТА́ДТ, -а, *ч.*, *заст.* Поселення, що знаходиться за межами міста або фортеці; передмістя.

ФОРШТА́ДТСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **форшта́дт**.

ФОРШТЕ́ВЕНЬ, -вня, *ч.*, *мор.* Крайня носова частина судна, носовий брус, що є продовженням кіля.

ФОСА, -и, *ж.*, *діал.* Канава, рів, рівчак.

ФО́СБЮРІ, *невідм.*, *ч.* Те саме, що **фо́сбюрі-флоп**.

ФО́СБЮРІ-ФЛОП, -а, *ч.*, *спец.* Спосіб стрибка у висоту, при якому спортсмен у момент переходу через планку знаходиться спиною до неї.

ФОСГЕ́Н, -у, *ч.* Отруйний безбарвний газ, що має запах прілого сіна або гнилих фруктів.

ФОСГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **фосге́н**. // Стос. до фосгену. *Фосгенне отруєння.*

ФОСГЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фосге́н**. *Фосгеновий запах.*

ФОСГЕНОКСИ́М, -у, *ч.* Отруйна речовина задушливої та шкірно-наривної дії.

ФОСИЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Процес переходу захоронених решток організмів у викопний стан.

ФО́СКА, -и, *ж.* У картярських іграх – назва гральної карти від двійки до десятки.

ФО́СКАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **фо́скати**.

ФО́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Пирхати.

ФО́СНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *зах.* Однокр. до **фо́скати**.

ФО́СТИС, -а, *ч.* Захід з формування попиту та стимулювання збуту, адресно орієнтовані на покупців, агентів та роздрібних торгівців.

ФОСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **фосува́ти**.

ФОСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Прорізати канавами.

ФОСФАДЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з антиагрегаційними властивостями; посилює трофіку тканин і процеси регенерації та ін.

ФОСФАКО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при глаукомі.

ФОСФА́Т, -у, *ч.* Сіль фосфатної кислоти, яку використовують звичайно як добриво, у пральних порошках та ін.

ФОСФАТА́ЗА, -и, *мн.* Гідролітичний фермент, що каталізує відщеплення фосфорної кислоти з органічних сполук.

ФОСФА́Т-ДІАБЕ́Т, -у, *ч.* Спадкове захворювання, зумовлене порушенням реабсорбції фосфору в ниркових канальцях.

ФОСФАТЕМІ́Я, -ї, *ж.* Вміст у крові неорганічного фосфору, який представлений перев. вільними аніонами фосфорної кислоти та її солями.

ФОСФАТИ́Д, -у, *ч.* Органічна речовина, що є основною складовою частиною клітинних структур організму людини, тварин і рослин та відіграє важливу роль у фізіологічних процесах.

ФОСФАТИДИЛХОЛІ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **лецити́ни**.

ФОСФА́Т-ІО́Н, -а, *ч.* Аніон однієї з багатьох фосфорних (фосфатних) кислот зі ступенем окиснення Фосфору +5.

ФОСФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фосфа́т**.

ФОСФАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фосфатува́ти**.

ФОСФА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фосфа́т**.

ФОСФАТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить фосфат.

ФОСФАТОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фосфатовмі́сний**.

ФОСФАТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **фосфатува́ти**.

ФОСФАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* 1. Здійснювати хімічний процес, унаслідок якого на поверхні металевих виробів утворюється тонкий шар фосфатів, стійких проти атмосферної корозії. 2. Обробляти воду фосфатами для її пом'якшення і зниження корозійних властивостей.

ФОСФАТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **фосфатува́ти**.

ФОСФАТУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення із сечею підвищеної кількості двозаміщених солей фосфорної кислоти.

ФОСФАТШЛА́К, -у, *ч.* Лужний різновид фосфатних добрив, побічний продукт при плавленні сталі з чавуну.

ФОСФЕ́Н, -у, *ч.* Зорове відчуття, яке виникає внаслідок подразнення будь-якої ділянки зорового аналізатора.

ФОСФЕСТРО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат з протипухлинною дією при раку передміхурової залози.

ФОСФІ́Д, -у, *ч.* Речовина, яка становить собою сполуку фосфору з металом.

ФОСФІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фосфі́д**.

ФОСФІ́Л, -у, *ч.* Тривалентний радикал, що містить атом Фосфору і оксигеновий атом; утворює низку сполук.

ФОСФІ́Н, -у, *ч.* Оводень Фосфору, у якому останній сполучений з трьома гідрогеновими атомами; безбарвний, смертельно отруйний горючий газ із запахом гнилої риби.

ФОСФІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фосфі́н**.

ФОСФІНОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Такий, що містить фосфін.

ФОСФІНОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фосфіновмі́сний**.

ФОСФІ́ТИ, -ів, *мн.* Солі й ефіри фосфористої кислоти.

ФОСФОГІ́ПС, -у, *ч.* Речовина, яка становить суміш фосфатів з гіпсом.

ФОСФОГЛЮКОМУТА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який каталізує реакцію міжмолекулярного перенесення залишків фосфорної кислоти в обміні вуглеводів.

ФОСФОЕТАНОЛАМІНУРІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гіпофосфатазі́я**.

ФОСФОЛІПА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **лецитина́за**.

ФОСФОЛІПІ́ДИ, -ів, *мн.* Органічні речовини, до складу яких входить фосфор.

ФОСФО́НІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фосфо́ній**.

ФОСФО́НІЙ, -ю, *ч.* Тетраедричний однозарядний катіон – продукт приєднання гідрогенового катіону до молекули фосфіну.

ФОСФОПРОТЕЇ́ДИ, -ів, *мн.* Складні білки, які містять залишки фосфорної кислоти.

ФОСФОПРОТЕЇ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **фосфопротеї́ди**.

ФО́СФОР, -у, *ч.* P. Хімічний елемент, прості речовини – безбарвний, білий, червоний, фіалковий та ін.

ФОСФОРЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Стос. до фосфоресценції.

ФОСФОРЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Люмінесценція, яка продовжується після зупинки дії збуджуючого фактора. // Свічення органів деяких глибоководних тварин. // Свічення, що викликається звичайно світними бактеріями.

ФОСФОРЕСЦІЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фосфоресціювання.

ФОСФОРЕСЦІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фосфоресціюва́ти**.

ФОСФОРЕСЦІЮВА́ТИ, -ює, *недок.*, *фіз.* Мати властивість світитися після дії яких-небудь променів, перев. протягом тривалого часу. // Світитися в темряві слабким голубувато-зеленим світлом; фосфорувати.

ФОСФОРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Вигот. із застосуванням фосфору; вкритий фосфором. // **фосфоризо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ФОСФОРИ́Л, -у, *ч.* Одновалентний радикал або однозарядний катіон, що містить атом Фосфору і два оксигенові атоми.

ФОСФОРИЛА́ЗА, -и, *ж.*, *хім.* Фермент, який за допомого фосфатної кислоти викликає розщеплення й синтез деяких біологічно важливих сполук.

ФОСФОРИЛТІОХОЛІ́НИ, -ів, *мн.* Група високотоксичних фосфорорганічних отруйних речовин нервово-паралітичної дії.

ФОСФОРИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Утворення фосфатних ефірів в організмі людини, тварин і рослин.

ФОСФОРИ́СТИЙ, -а, -е, *хім.* Який містить фосфор; з'єднаний з фосфором.

ФОСФОРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *хім.* Якість за знач. **фосфори́стий**.

ФОСФОРИ́Т, -у, *ч.* Осадова гірська порода морського походження, що містить фосфати кальцію.

ФОСФОРИ́ТИСЯ, -іться, *недок.*, *розм.* Світитися фосфоричним світлом.

ФОСФОРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фосфори́т**. // Признач. для переробки фосфоритів. *Фосфоритний завод.* ** **Фосфори́тне бо́рошно** – мінеральне фосфорне добриво.

ФОСФОРИ́ТНИК, -а, *ч.* Робітник, що видобуває фосфорит або переробляє його на хімічних заводах.

ФОСФОРИ́ТО-АПАТИ́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до фосфориту та апатиту. *Фосфорито-апатитова сировина.*

ФОСФОРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **фосфори́тний**.

ФОСФОРИТОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить фосфорит. *Фосфоритоносні мінерали.*

ФОСФОРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який світиться мерехтливим блакитнуватим світлом подібно до фосфору. *Фосфорична стрілка.*

ФОСФОРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **фосфори́чний**.

ФОСФОРИ́ЧНО. Присл. до **фосфори́чний**.

ФО́СФОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фо́сфор**. *Фосфорний запах.* // Який містить, має в своєму складі фосфор; з'єднаний з фосфором. // Вигот. із застосуванням фосфору; вкритий фосфором. *Фосфорні добрива.*

ФО́СФОРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **фо́сфорний**.

ФОСФОРОБАКТЕ́РИН, -у, *ч.* Бактеріальне добриво, що містить бактерії, здатні перетворювати складні органічні фосфорні сполуки ґрунту на доступні для рослин мінеральні сполуки.

ФОСФОРОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить фосфор.

ФОСФОРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Ферментативний процес розщеплення глікозидних зв'язків, що відбувається в тканинах тварин, рослин та в мікроорганізмах.

ФОСФОРОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить фосфор.

ФОСФОРОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Фосфорорганічні сполу́ки** – органічні сполуки, які містять у молекулі атом фосфору, зв'язаний з вуглецем.

ФОСФОРОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для спостереження фосфоресценції.

ФОСФОРУВА́ТИ, -ує, *недок.* Те саме, що **фосфоресціюва́ти**.

ФОСФОТІАМІ́Н, -у, *ч.* Монофосфатний ефір тіаміну, що відноситься до вітаміна B_1.

ФОСФОТРАНСФЕРА́ЗИ, -ра́з, *мн.* Те саме, що **кіна́зи**.

ФОСФОФЕРА́ЗИ, -ра́з, *мн.* Те саме, що **фосфотрансфера́зи**.

ФОТ, -а, *ч.*, *фіз.* Одиниця вимірювання густини світлового потоку або ступеня освітленості будь-якої поверхні.

ФОТА́РІЙ, -ю, *ч.* Світлолікувальний кабінет для проведення групового світлового і теплового опромінення з лікувальною або профілактичною метою.

ФОТЕ́ЛИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **фоте́ль**.

ФОТЕ́ЛЬ, -ля, *ч.*, *діал.* Крісло.

ФОТЕ́ЛЬЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **фоте́ль**.

ФОТИ́НІЯ, -ї, *ж.* Дерево або кущ родини трояндових з вічнозеленими листками і червоними, схожими на дрібні яблука плодами.

ФОТІДРО́З, -у, *ч.* Люмінуючий піт при злоякісних новоутвореннях.

ФО́ТО, *невідм.*, *с.*, *розм.* Те саме, що **фотогра́фія** 2.

ФОТОАЛЕРГЕ́НИ, -ів, *мн.* Речовини, які, над-ходячи в організм, викликають підвищення його фоточутливості.

ФОТОАЛЬБО́М, -у, *ч.* Альбом, признач. для фотографій, який містить фотографії; фотографічний альбом.

ФОТОАМА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто займається фотографією (у 1 знач.) як аматор.

ФОТОАМА́ТОРСТВО, -а, *с.* Діяльність фотоаматора, фотоаматорів.

ФОТОАМА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фотоаматора й фотоаматорства.

ФОТОАПАРА́Т, -а, *ч.* Фотографічний апарат: а) апарат для отримання зображення предметів на світлочутливому матеріалі; фотокамера; б) апарат, що складається з фотооб'єктива, світлонепроникного корпуса, світловимірювального пристрою, затвора та плівкопротяжного механізму. ** **Цифрови́й фотоапара́т** – фотоапарат, у якому зображення проектується на світлочутливу матрицю та первинно обробляється вмонтованим мікропроцесором; плівкопротяжний механізм відсутній.

ФОТОАПАРАТУ́РА, -и, *ж.*, *збірн.* Пристосування, апарати, необхідні для фотографування; апаратура для фотографії (у 1 знач.).

ФОТОАРХІ́В, -у, *ч.* Архів, зібрання фотографій, фотодокументів.

ФОТОАТЕЛЬЄ́, *невідм.*, *с.* Ательє, де на замовлення виконують фотографування та виготовляють фотографії (у 2 знач.); фотографія (у 3 знач.).

ФОТОБАКТЕ́РІЯ, -ї, *ж.* Бактерія, яка утворює речовини, що випромінюють при окисненні світло.

ФОТОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь біології, що вивчає вплив світла (головним чином сонячного випромінювання) на живі організми.

ФОТОВИ́СТАВКА, -и, *ж.* Виставка фотографій (у 2 знач.), присвячена якійсь події, темі тощо; фотографічна виставка.

ФОТОВІКНО́, -а́, *с.* Добірка фотографій на певну тему.

ФОТОВІТРИ́НА, -и, *ж.* Вітрина, на якій вміщено фотографії (у 2 знач.); фотографічна вітрина.

ФОТОГАЗЕ́ТА, -и, *ж.* Газета, зроблена засобами фотографії (у 1 знач.); фотографічна газета.

ФОТОГАЛЕРЕ́Я, -ї, *ж.* Виставка фотографій.

ФОТОГЕЛІО́ГРАФ, -а, *ч.*, *астр.* Прилад для фотографування Сонця; геліограф (у 1 знач.).

ФОТОГЕ́Н, -у, *ч.* Застаріла назва мінеральних масел, одержаних перегонкою нафти, смоли і т. ін., які застосовувались для освітлення.

ФОТОГЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має властивість добре відтворюватися на фотографії або кіноекрані.

ФОТОГЕНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фотогені́чний**.

ФОТОГРАВІРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який служить для автоматичного виготовлення ілюстраційних друкарських форм (кліше) з застосуванням фотоелектричного ефекту. ** **Фотогравірува́льна маши́на** – машина, на якій автоматичним способом виготовляють ілюстраційні друкарські форми (кліше) високого друку.

ФОТОГРАВІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Виготовлення друкарських форм (кліше) фотоелектричним способом.

ФОТОГРАВЮ́РА, -и, *ж.* Репродукція картини чи фотознімка, одержана шляхом друкування з металевої або пластмасової пластинки, виготовленої фотогравірувальним способом.

ФОТОГРАВЮ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фотогравю́ра**.

ФОТОГРАММЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фотограмметрії.

ФОТОГРАММЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Технічна дисципліна, яка розробляє способи визначення розмірів, форми та положення предметів у просторі на основі вимірювання їхніх фотографічних зображень.

ФОТО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець з фотографії (у 1 знач.); той, хто професійно займається фотографією. // Той, хто взагалі фотографує, вміє фотографувати. // *перен.* Про художника, письменника і т. ін., для якого характерний фотографізм.

ФОТОГРАФІ́ЗМ, -у, *ч.* Дуже точне, буквальне відтворення кого-, чого-небудь у художній творчості з надмірною дріб'язковою деталізацією, відсутністю узагальнень.

ФОТОГРА́ФІЙКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фотогра́фія** 2.

ФОТОГРА́ФІКА, -и, *ж.* Художнє фотографування, при якому одержані чорно-білі контрастні знімки подібні графічному зображенню.

ФОТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фотографії (у 1 знач.). // Признач. для фотографування, одержання фотографій, який служить для фотографування і виготовлення фотографій. *Фотографічна плівка.* 2. Одержаний в результаті фотографування. 3. *перен.* Такий, як при фотографуванні; який дуже точно, буквально відтворює кого-, що-небудь.

ФОТОГРАФІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **фотографі́чний** 3.

ФОТОГРАФІ́ЧНО. Присл. до **фотографі́чний**.

ФОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Спосіб одержання зображення кого-, чого-небудь на світлочутливому матеріалі за допомогою спеціального оптичного апарата. 2. Зображення, відбиток, одержаний таким способом; знімок, фотокартка. // *перен.* Те, що є точним відтворенням, точною копією кого-, чогонебудь. 3. Майстерня для фотографічного знімання та виготовлення знімків, відбитків. 4. *фам.* Обличчя. 5. *чого*, *спец.* Спостереження та хронометрована фіксація якихось дій, прийомів роботи, процесів і т. ін. з метою дослідження.

ФОТОГРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **фотографува́ти**. // *у знач. ім.* **фотографо́ваний**, -ного, *ч.* Той, кого фотографують.

ФОТОГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **фотографува́ти**. 2. *рідко.* Те саме, що **фотогра́фія** 1.

ФОТОГРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. За допомогою фотографічного апарата діставати зображення кого-, чого-небудь на світлочутливому матеріалі (плівці, пластинці). // *перен.* З дуже великою точністю відтворювати, копіювати кого-, що-небудь (у художній творчості). 2. *спец.* Спостерігати і хронометровано фіксувати які-небудь дії, прийоми роботи, процеси і т. ін. з метою дослідження. 3. *розм.* Запам'ятати місцевість, людину та ін.

ФОТОГРАФУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Ставати, позуючи, перед фотографічним апаратом для одержання відбитку, зображення на світлочутливому матеріалі (плівці, пластинці). 2. Пас. до **фотографува́ти**.

ФОТОДА́ТЧИК, -а, *ч.* Датчик, дія якого заснована на реакції на світлові випромінювання.

ФОТОДЕРМАТИ́ТИ, -ів, *мн.* Дерматити, які виникають внаслідок дії на шкіру світлового випромінювання.

ФОТОДЕРМАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Хвороби шкіри, зумовлені її підвищеною чутливістю до сонячного випромінювання.

ФОТОДИНАМІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Фотодинамі́чний ефе́кт** – ушкодження біологічних структур і порушення їхньої функції під дією світла.

ФОТОДИСОЦІА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дисоціація (*див.* **дисоціа́ція** 1) під діянням світла.

ФОТОДІО́Д, -а, *ч.* Двоелектродний напівпровідниковий прилад, дія якого ґрунтується на використанні фотоефекту.

ФОТОДОБІ́РКА, -и, *ж.* Декілька фотознімків на загальну тему, поміщених під загальним заголовком.

ФОТОДОЗИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* У фізіотерапії – вимірювання кількості енергії оптичного випромінювання, яке опромінює певну ділянку тіла хворого.

ФОТОДОКУМЕ́НТ, -а, *ч.* Фотографія, що відображає реальний факт і має історичне, юридичне і т. ін. значення.

ФОТОДОКУМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується фотодокументів; який містить фотодокументи.

ФОТОЕКСПОЗИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Виставка фотознімків, звичайно присвячених одній темі.

ФОТОЕКСПОНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, яким визначають експозицію при фотографуванні чи кінозніманні; експонометр.

ФОТОЕЛЕ́КТРИКА, -и, *ж.*, *фіз.* Явище переходу світлової енергії в електричну.

ФОТОЕЛЕКТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до фотоелектрики. // Признач. для одержання електричної енергії зі світлової. ** **Фотоелектри́чний генера́тор** – те саме, що **со́нячна батаре́я**. **Фотоелектри́чні я́вища** – електричні явища, що відбуваються у речовині під дією світла та ін. видів електромагнітного випромінювання.

ФОТОЕЛЕКТРОКОЛОРИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення концентрації речовини в розчині за величиною поглинання монохроматичного світла.

ФОТОЕЛЕКТРОКОЛОРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення концентрації речовин за допомогою фотоелектроколориметрів.

ФОТОЕЛЕКТРО́ННИЙ, -а, -е: ** **Фотоелектро́нна емі́сія** – електронна емісія, що відбувається під дією електромагнітного випромінювання.

ФОТОЕЛЕМЕ́НТ, -а, *ч.*, *фіз.* Прилад, у якому внаслідок дії світла виникає електричний струм; фотодатчик.

ФОТОЕМУЛЬСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фотоему́льсія**.

ФОТОЕМУ́ЛЬСІЯ, -ї, *ж.* Світлочутлива емульсія.

ФОТОЕНЕРГЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ біології, що вивчає залежність життєдіяльності рослин від світла.

ФОТОЕ́РС, -а, *ч.* Електрорушійна сила, що виникає в матеріалі при його освітленні.

ФОТОЕТЮ́Д, -а, *ч.* Етюд, виконаний засобами фотографії (у 1 знач.); фотографічний етюд.

ФОТОЕФЕ́КТ, -у, *ч.*, *фіз.* Зміна яких-небудь властивостей речовини (напр. електричних) внаслідок дії світлової енергії; фотоелектричний ефект.

ФОТОЖУРНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Журналіст-фотограф; фотокореспондент.

ФОТОЖУРНАЛІ́СТИКА, -и, *ж.* Діяльність, фах фотожурналістів.

ФОТОЖУРНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **фотожурналі́ст**.

ФОТОЗБІ́ЛЬШУВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, за допомогою якого одержують збільшені фотографічні відбитки (позитиви), фотографії з негативів.

ФОТОЗЙО́МКА, -и, *ж.* Фотографічна зйомка; фотографування.

ФОТОЗНІМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фотознімання; пов'язаний з ним.

ФОТОЗНІМА́ННЯ, -я, *с.* Фотографічне знімання; фотографування.

ФОТОЗНІ́МОК, -мка, *ч.* Фотографічний знімок; фотографія (у 2 знач.).

ФОТОЗОБРА́ЖЕННЯ, -я, *с.* Зображення, одержане за допомогою фотографування.

ФОТОІЛЮСТРАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який стосується фотоілюстрації, який є фотоілюстрацією. *Фотоілюстративна виставка.*

ФОТОІЛЮСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Ілюстрація у вигляді фотографії; фотографічна ілюстрація.

ФОТОІНФОРМА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Інформація, яка здійснюється засобами фотографії, представлена фотознімками; фотографічна інформація.

ФОТОІОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Іонізація речовини внаслідок дії потоку фотонів.

ФОТОКА́ДР, -у, *ч.* Кадр, знятий на фотоплівку; фотознімок.

ФОТОКА́МЕРА, -и, *ж.* 1. Світлонепроникна коробка з об'єктивом; фотографічна камера. 2. *розм.* Те саме, що **фотоапара́т**, камера. ** **Цифрова́ фото-**

ка́мера (ка́мера) – те саме, що **цифрови́й фотоапара́т**.

ФОТОКА́МЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фотока́мера**.

ФОТОКА́РТИ, -ка́рт, *мн.* Карти, які поєднують планове фотографічне зображення з її картографічним зображенням.

ФОТОКА́РТКА, -и, *ж.* Картка з фотографічним зображенням кого-небудь; фотографічна картка, фотографія (у 2 знач.).

ФОТОКА́РТОЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **фотока́ртка**.

ФОТОКАТО́Д, -а, *ч.*, *ел.* Катод, що випромінює електрони від діяння світла.

ФОТОКАТО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фотокато́д**.

ФОТОКЕРА́МІКА, -и, *ж.* Одержання зображень на керамічних виробах фотографічним способом. // *збірн.* Зображення, прикраси, нанесені таким способом.

ФОТОКЕРАМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фотокераміки. // Признач. для виробництва фотокераміки. *Фотокерамічний цех.*

ФОТОКЕРАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **кератогра́фія**.

ФОТОКЕРАТОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження топографії передньої поверхні рогівки шляхом вимірювання радіуса її кривизни за допомогою спеціального пристрою – фотокератометра.

ФОТОКІНЕ́З, -у, *ч.* У організмів, які знаходяться на більш низькому ступені розвитку – рух на світло або загальна активність під впливом світла.

ФОТОКЛУ́Б, -у, *ч.* Клуб фотолюбителів.

ФОТОКНИ́ГА, -и, *ж.* Художнє видання, у якому фотознімки відіграють важливу роль у розкритті змісту.

ФОТОКОАГУЛЯ́ТОР, -а, *ч.* Прилад для здійснення фотокоагуляції.

ФОТОКОАГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*: ** **Фотокоагуля́ція о́ка** – лікування деяких очних захворювань шляхом дії на змінені тканини ока пучком фотонів, отриманих за допомогою фотокоагулятора

ФОТОКОЛОРИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для проведення фотометричних вимірювань, який використовується для проведення фотометричного методу аналізу.

ФОТОКОЛОРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Оптичний метод аналізу, який полягає у вимірюванні величини пропускання, поглинання або розсіювання інфрачервоного та ультрафіолетового випромінювання, а також видимого світла різними речовинами.

ФОТОКОЛЬПОСКОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Різновид кольпоскопії; застосовується для фотографування різних ділянок піхвової частини шийки матки, стінок піхви і зовнішніх статевих органів.

ФОТОКО́НКУРС, -у, *ч.* Конкурс на кращу фотографію.

ФОТОКОПІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Одержання фотографічним способом копій текстових і графічних оригіналів.

ФОТОКОПІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Здійснювати фотокопіювання.

ФОТОКО́ПІЯ, -ї, *ж.* Копія з будь-якого документа, рукопису і т. ін., зроблена фотографічним способом; фотографічна копія.

ФОТОКО́Р *див.* **фотокореспонде́нт**.

ФОТОКОРЕСПОНДЕ́НТ, *розм.* **ФОТОКО́Р**, -а, *ч.* Фахівець-фотограф, працівник друкованого видання (газети, журналу), для якого він робить знімки.

ФОТОКОРЕСПОНДЕ́НТКА, -и. Жін. до **фотокореспонде́нт**.

ФОТОКСИЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Гравюра на дереві з перенесенням малюнка на поверхню дошки фотографічним способом з подальшим гравіруванням штрихів від руки.

ФОТОЛАБОРАТО́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Спеціально обладнане приміщення, де обробляють фотографічні плівки, пластинки, виготовляють фотографії (у 2 знач.). 2. Комп'ютерне обладнання і друкуючі машини для цифрової обробки і видруку фотографій, отриманих цифровими фотокамерами та з цифрових носіїв.

ФОТО́ЛІЗ, -у, *ч.*, *фіз.* Розклад хімічних сполук внаслідок дії на них світла.

ФОТОЛІНОТИ́П, -а, *ч.* Фотонабірна машина, побудована як лінотип, в якій відливний апарат замінено фотографувальним пристроєм, а замість звичайних матриць застосовують фотоматриці із зображенням очка на торці.

ФОТОЛІТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фотолітографії. *Фотолітографічний спосіб.* // Зробл. способом фотолітографії. *Фотолітографічне видання.*

ФОТОЛІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Виготовлення літографської друкарської форми за допомогою фотографічного перенесення зображення на поверхню літографського каменя. 2. Відбиток, одержаний у такий спосіб.

ФОТОЛЮБИ́ТЕЛЬ, -ля, *ч.* Те саме, що **фотоама́тор**.

ФОТОЛЮБИ́ТЕЛЬСТВО, -а, *с.* Те саме, що **фотоама́торство**.

ФОТОЛЮБИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фотолюбителя й фотолюбительства.

ФОТОЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *фіз.* Люмінесценція, спричинена дією світла.

ФОТО́МА, -и, *ж.* Галюцинація у вигляді спалаху світла.

ФОТОМАГАЗИ́Н, -у, *ч.* Магазин фотографічного приладдя, фотографічних матеріалів.

ФОТОМА́ЙСТЕР, -стра, *ч.* Майстер в галузі фотографії, фотомистецтва.

ФОТОМАТЕРІА́Л, -у, *ч.* 1. Матеріал, що використовується у фотографії (у 1 знач.). 2. Фотографії як ілюстрації для чого-небудь.

ФОТО́МЕТР, -а, *ч.*, *фіз.* Оптичний прилад, яким вимірюють світлові величини (силу світла, освітленість, яскравість і т. ін.) і який використовується перев. у світлотехніці, фотографії, фізиці, астрономії.

ФОТОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *фіз.*, *астр.* Стос. до фотометрії. // Який ґрунтується на фотометрії, який виконується за допомогою фотометрії. ** **Фотометри́чний ана́ліз** – метод кількісного аналізу, оснований на залежності між концентрацією речовини в розчині або газі і поглинанням випромінювання.

ФОТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.*, *астр.*, *фіз.* Вимірювання світлових величин (сили світла, освітленості, яскравості і т. ін.) при випромінюванні, поглинанні, розсіюванні світла; розділ метрології, що вивчає це вимірювання.

ФОТОМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дослідження складу речовини фотометричним методом.

ФОТОМЕТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати фотометрування.

ФОТОМЕТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **фотометрува́ти**.

ФОТОМЕХА́НІКА, -и, *ж.* Сукупність способів одержання репродукцій у поліграфії за допомогою фотографічних і хімічних процесів.

ФОТОМЕХАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фотомеханіки.

ФОТОМИСЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто вислідує звірів, птахів з фоторушницею, фотоапаратом.

ФОТОМИСТЕ́ЦТВО, -а, *с.* Мистецтво фотографії (у 1 знач.), фотографування.

ФОТОМИТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.* Фотограф високого класу, майстер фотографування.

ФОТОМОНТА́Ж, -у́, *ч.* Монтаж фотографічних знімків, що мають тематичну спільність, в одне фотографічне зображення. // Газета, реклама, плакат і т. ін., які містять такий монтаж.

ФОТО́Н, -а, *ч.*, *фіз.* Частинка світла, окрема порція електромагнітного проміння будь-якої частоти; квант світла.

ФОТОНАБІ́Р, -бо́ру, *ч.*, *друк.*, *заст.* Набір, зроблений із застосуванням фотографічного способу відтворення букв і знаків тексту; фотографічний набір.

ФОТОНАБІ́РНИЙ, -а, -е, *друк.* Стос. до фотонабору.

ФОТОНА́РИС, -у, *ч.* Серія фотографій, об'єднаних загальним сюжетом.

ФОТОНАРО́ДЖЕННЯ, -я, *с.*: ** **Фотонаро́дження части́нок** – процес утворення частинок при зіткненнях фотонів високої енергії з атомними ядрами і елементарними частинками.

ФОТОНАСТІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фотонастії.

ФОТОНА́СТІЯ, -ї, *ж.* Рух органів рослин під дією рівномірного освітлення, напр. відкривання квіток.

ФОТО́НІКА, -и, *ж.* Наука, що вивчає можливості зв'язку за допомогою світлових променів.

ФОТОНІМО́ГРАФ, -а, *ч.* Фотонабірна машина для набору окремих рядків підписів, заголовків, написів на картах тощо.

ФОТОНІСТАГМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження ністагму шляхом реєстрації на фотокімограмі коливань променя світла, що відбитий дзеркалом, яке розміщене на очному яблуці.

ФОТО́ННИЙ, -а, -е, *фіз.* Прикм. до **фото́н**. *Фотонне поле.* // Стос. до випромінювання та поглинання фотонів; який використовує ці явища для руху.

ФОТОНОВЕ́ЛА, -и, *ж.* Оповідання, новела у фотознімках.

ФОТООБ'ЄКТИ́В, -а, *ч.* Фотографічний об'єктив: а) оптична система, що складається з системи лінз у жорсткому корпусі з різьбовим або байонетним кріпленням до корпуса фотоапарата; б) оптична система фотоапарата, що проектує світлове зображення об'єкта на плівку, пластинку або матрицю (у цифрових фотоапаратах). ** **Довгофо́кусний фотооб'єкти́в** – телеоб'єктив. **Шта́тний фотооб'єкти́в** – об'єктив, яким обладнано фотокамеру при продажу, з фокусною відстанню, яка дозволяє отримати зображення у масштабах, що їх надає людське око.

ФОТООКСИДА́НТИ, -ів, *мн.* Продукти фотохімічних реакцій, що відбуваються в забрудненому повітрі під впливом ультрафіолетового випромінювання Сонця; мають подразнюючу дію на слизові оболонки.

ФОТОО́ПІР, -пору, *ч.* Напівпровідниковий прилад, який використовують для реєстрації й визначення інтенсивності та спектрального складу світлового потоку.

ФОТООФТАЛЬМІ́Я, -ї, *ж.* Ураження кон'юнктиви та шкіри повік внаслідок дії ультрафіолетового, видимого або інфрачервоного випромінювання.

ФОТООФТАЛЬМОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення заломної сили оптичних середовищ ока.

ФОТООФТАЛЬМОТОНО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання внутрішньоочного тиску фотоелектричним способом.

ФОТОПАПІ́Р, -пе́ру, *ч.* Папір із нанесеною на один його бік світлочутливою речовиною, що його застосовують для друкування фотографій.

ФОТОПЕЙЗА́Ж, -у, *ч.* Фотознімок пейзажу.

ФОТОПЕРЕТВО́РЮВАЧ, -а, *ч.* Пристрій, що служить для перетворення світлової енергії в електричну.

ФОТОПЕРІ́ОД, -у, *ч.*, *спец.* Тривалість денного освітлення.

ФОТОПЕРІОДИ́ЗМ, -у, *ч.*, *спец.* Зміни інтенсивності обміну речовин і енергії, зумовлені змінами освітленості оточуючого середовища. // Реакція рослин на співвідношення між тривалістю дня і ночі.

ФОТОПЕРІОДИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до фотоперіоду й фотоперіодизму. *Фотоперіодичний стимул.*

ФОТОПІГМЕ́НТ, -у, *ч.* Будь-яке з декількох світлочутливих хімічних речовин, які знаходяться у рецепторних клітинах сітківки.

ФОТОПІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Фотопі́чний зір** – нормальний денний зір; зір за умов досить високої освітленості.

ФОТОПЛАКА́Т, -а, *ч.* Плакат, зробл. засобами фотографії (у 1 знач.); фотографічний плакат.

ФОТОПЛА́Н, -у, *ч.* Група аерофотознімків, приведених до одного масштабу; дає точне планове зображення місцевості.

ФОТОПЛАСТИ́НКА, -и, *ж.* Невеличка скляна пластинка, вкрита з одного боку шаром світлочутливої емульсії, на якому одержують зображення кого-, чого-небудь.

ФОТОПЛАТІ́ВКА, -и, *ж.* Те саме, що **фотопласти́нка**.

ФОТОПЛЕТИЗМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Реєстрація оптичної щільності тканини за допомогою фотоелектричного плетизмографа.

ФОТОПЛІ́ВКА, -и, *ж.* Гнучка прозора стрічка, вкрита з одного боку шаром світлочутливої емульсії, на якому одержують зображення кого-, чого-небудь.

ФОТОПОЛОТНО́, -а́, *с.* 1. Фотознімок великих розмірів. 2. Спеціальна тканина для друкування на ній фотознімків.

ФОТОПОЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Вистежування і фотографування тварин на волі спеціальною фотоапаратурою.

ФОТОПОМНО́ЖУВАЧ, -а, *ч.* Багатокаскадний підсилювач слабких електричних сигналів; фотоелектронний помножувач.

ФОТОПОРТРЕ́Т, -у, *ч.* Портрет, зробл. фотографічним способом; фотографічний портрет.

ФОТОПРИЙМА́Ч, -а́, *ч.* 1. Апарат для прийому фототелеграфних зображень по радіо або дротовою лінією зв'язку. 2. Пристрій, який сприймає променеву енергію і перетворює її на електричні сигнали.

ФОТОПРИ́НТЕР, -а, *ч.* Апарат для видруку якісних фотознімків (фотографій) за цифровою (комп'ютерною) технологією.

ФОТОПРОВІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Фоторезистивний ефект – зростання електропровідності речовин під діянням світла.

ФОТОПРУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Виникнення оптичної анізотропії і пов'язаного з нею подвійного променезаломлення у спочатку оптично ізотропних тілах при їх деформації.

ФОТОПСІ́Ї, -і́й, *мн.* Зорові без форми, елементарні галюцинації (плями, іскри, вогонь і т. ін.).

ФОТОПУБЛІЦИ́СТ, -а, *ч.* Фоторепортер, що спеціалізується в жанрі фотопубліцистики.

ФОТОПУБЛІЦИ́СТИКА, -и, *ж.* Фотознімки публіцистичного змісту; один із жанрів публіцистики.

ФОТОРЕАКТИВА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Відновлення життєздатності біологічних систем, пошкоджених УФ-випромінюванням, внаслідок наступної дії світла ділянки спектра з більшою довжиною хвилі.

ФОТОРЕЗИСТИ́ВНИЙ, -а, -е: ** **Фоторезисти́вний ефе́кт** – явище змінювання електричного опору напівпровідника під дією світла.

ФОТОРЕЗИ́СТОР, -а, *ч.* Напівпровідниковий приймач впромінювання, опір якого змінюється під впливом оптичного випромінювання.

ФОТОРЕЗИ́СТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фоторези́стор**.

ФОТОРЕЛЕ́, *невідм.*, *с.*, *спец.* Прилад для автоматичного керування різним устаткуванням, в якому використовується здатність фотоелемента миттю реагувати на наявність світлового потоку або його інтенсивність.

ФОТОРЕЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фотореле́**.

ФОТОРЕНТГЕНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **флюорогра́фія**.

ФОТОРЕПОРТА́Ж, -у, *ч.* Репортаж, зробл. засобами фотографії (у 1 знач.).

ФОТОРЕПОРТЕ́Р, -а, *ч.* Фахівець-фотограф, співробітник періодичного видання, телебачення і т. ін., який здійснює фоторепортаж.

ФОТОРЕПОРТЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фоторепорте́р**.

ФОТОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Клітини, які специфічно реагують на світло.

ФОТОРЕЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Поглинання світла фоторецепторами рослинних і тваринних організмів.

ФОТОРО́БОТ, -а, *ч.* Портрет кого-небудь, складений фотографічним способом за описом знайомих, очевидців шляхом добору характерних рис особи.

ФОТОРУШНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Фотоапарат з довгофокусним об'єктивом (телеоб'єктивом), укріплений на держаку плечовим упором; признач. для фотографування тварин на волі та віддалених об'єктів (для фотополювання).

ФОТОСАЛО́Н, -у, *ч.* Салон, в якому фотографують; фотоательє.

ФОТОСЕНСИБІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Надання несвітлочутливим речовинам здатності до фотохімічних перетворень.

ФОТОСЕНСИБІЛІЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е: ** **Фотосенсибілізу́ючі за́соби** – лікарські засоби, що підвищують чутливість шкіри до ультрафіолетового випромінювання.

ФОТОСЕ́ТЕР, -а, *ч.*, *заст.* Фотонабірна машина, побудована як рядковідливна машина інтертип.

ФОТОСИ́НТЕЗ, -у, *ч.*, *бот.*, *хім.* Процес утворення зеленими рослинами органічних речовин з вуглекислого газу й води за допомогою світлової енергії, що поглинається хлорофілом.

ФОТОСИНТЕЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Стос. до фотосинтезу. ** **Фотосинтезу́ючі бакте́рії** – бактерії, що використовують світло (променисту енергію) як енергію для життєдіяльності.

ФОТОСИНТЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *бот.*, *хім.* Стос. до фотосинтезу. // Який утворюється внаслідок фотосинтезу. *Фотосинтетичний кисень.*

ФОТОСКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *поліґр.*. Те саме, що **фотонабі́рний**. ** **Фотосклада́льна маши́на** – по-

ліграфічна машина, на якій текст відтворюють фотографічним способом, а не відливанням металевих літер або рядків.

ФОТОСКЛАДА́ННЯ, -я, *с.*, *поліг.* Те саме, що **фотонабі́р**.

ФОТОСПА́ЛАХ, -у, *ч.* 1. Короткочасне та інтенсивне освітлення за допомогою спеціального пристрою, що застосовується під час фотографування. 2. Пристрій для короткочасного та інтенсивного освітлення об'єктів, що їх фотографують.

ФОТОСПО́СІБ, -соба, *ч.* Спосіб одержання копій якого-небудь матеріалу, документа шляхом фотографування.

ФОТОСПОСТЕРЕ́ЖЕННЯ, -я, *с.* Спостереження, яке ведеться із застосуванням фотографії (у 1 знач.).

ФОТОСТА́Т, -а, *ч.* Автоматичний апарат для копіювання документів, малюнків, текстів книжок і т. ін. фотографічним способом.

ФОТОСТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фотоста́т**. *Фотостатний об'єктив.*

ФОТОСТЕ́НД, -а, *ч.* Стенд, на якому виставлено тематично підібрані фотографії.

ФОТОСТРЕ́С, -у, *ч.* Ефект дії на око інтенсивного світлового подразнення; характеризується тимчасовим зниженням зорових функцій.

ФОТОСТРУ́М, -у, *ч.*, *фіз.* Електричний струм, що виникає у фотоелементі від дії світла.

ФОТОСФЕ́РА, -и, *ж.*, *астр.* Нижня частина атмосфери Сонця, що утворює його видиму яскраву поверхню.

ФОТОСФЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фотосфе́ра**.

ФОТОСХЕ́МА, -и, *ж.* Група аерофотознімків, суміщених по загальних контурах і змонтованих на загальній основі.

ФОТОТА́КСИС, -у, *ч.* Орієнтований рефлекс найпростіших організмів на джерело світла.

ФОТОТЕ́КА, -и, *ж.* Систематизоване зібрання фотографій, негативів, слайдів.

ФОТОТЕЛЕВІЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до передачі фотозображень за допомогою засобів телебачення.

ФОТОТЕЛЕГРА́МА, -и, *ж.* Зображення, передане за допомогою фототелеграфу.

ФОТОТЕЛЕГРА́Ф, -у, *ч.* 1. Вид електричного телеграфного зв'язку, за допомогою якого передають і відтворюють на фотопапері нерухомі зображення. 2. Пристрій, який здійснює такий вид зв'язку.

ФОТОТЕЛЕГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фототелеграфії.

ФОТОТЕЛЕГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **фототелегра́ф** 1.

ФОТОТЕЛЕГРА́ФНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до фототелеграфу (у 1 знач.). // Який здійснюється за допомогою фототелеграфу. 2. Прикм. до **фототелегра́ф** 2.

ФОТОТЕЛЕГРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Здійснення способу зв'язку фототелеграфом (у 2 знач.).

ФОТОТЕОДОЛІ́Т, -а, *ч.*, *геол.* Інструмент, признач. для фотографування місцевості, розробок корисних копалин, різних споруд і т. ін. з метою складання планів, профілів тощо; теодоліт, що має фотокамеру.

ФОТОТЕОДОЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фототеодолі́т**.

ФОТОТЕОДОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фототеодолі́т**.

ФОТОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до фототерапії.

ФОТОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Застосування з лікувальною та профілактичною метою інфрачервоного, світлового (видимого) й ультрафіолетового проміння.

ФОТОТЕ́ХНІК, -а, *ч.* Фахівець із фототехніки.

ФОТОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Техніка фотографічного виробництва.

ФОТОТЕХНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фототехніки.

ФОТОТИПІ́ЧНИЙ, -а, -е, *поліграф.* Стос. до фототипії.

ФОТОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.*, *поліграф.* 1. Вид плоского друку зі скляної або металевої пластинки, покритої світлочутливим желатиновим шаром, на яку фотографічним способом наноситься відтворюване зображення. 2. Відбиток, одержаний таким способом.

ФОТОТИРИ́СТОР, -а, *ч.* Потужний тиристор, переведення якого з одного стійкого стану (з низькою провідністю) в інший (з високою провідністю) здійснюється в результаті впливу на нього потоку світла.

ФОТОТРА́ВМА, -и, *ж.* Патологічна зміна ока внаслідок дії занадто яскравого освітлення.

ФОТОТРАНЗИ́СТОР, -а, *ч.* Напівпровідниковий прилад (транзистор), що реагує на опромінення світлом і підсилює електричний струм, який при цьому виникає.

ФОТОТРАНЗИ́СТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фототранзи́стор**.

ФОТОТРАНСФОРМА́ТОР, -а, *ч.* Оптико-механічний пристрій для усунення спотворень у фотозображенні місцевості, що виникають при аерофотозніманні.

ФОТОТРІАНГУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод визначення положення опорних точок шляхом вимірювання аерофотознімків на фотограмметричних приладах або графічних побудов.

ФОТОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.*, *спец.* Те саме, що **геліотропі́зм**.

ФОТОТРО́ФИ, -ів, *мн.* Те саме, що **автотро́фи**.

ФОТОТРО́ФНИЙ, -а, -е. Стос. до фототрофів. ** **Фототро́фні бакте́рії** – те саме, що **фотосинтезу́ючі бакте́рії**.

ФОТОФА́КТ, -у, *ч.* Фотознімок, який зроблений на місці подій і є підтвердженням чого-небудь.

ФОТОФІЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ фотобіології, що вивчає фізіологічні реакції організмів на світло та питання про деструктивно-шкідливі ефекти світла.

ФОТОФІ́ЛЬМ, -у, *ч.* Фільм, який складається з нерухомих кадрів-фотографій.

ФОТОФІ́НІШ, -а, *ч.* Електронний пристрій з використанням фотоелемента для більш точного визначення фінішу учасників спортивних змагань.

ФОТОФО́БІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* 1. Те саме, що **світлобоя́знь**. 2. Виникнення нападів судом при дії світлового подразника; ознака сказу.

ФОТОФО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до фотофобії.

ФОТОХІ́МІК, -а, *ч.* Фахівець із фотохімії.

ФОТОХІМІ́ЧНИЙ[1], -а, -е. Стос. до фотохімії. *Фотохімічні явища.* // Який ґрунтується на хімічній дії світлових променів. ** **Фотохімі́чні реа́кції** – хімічні реакції, зумовлені діянням світла на речовину.

ФОТОХІМІ́ЧНИЙ[2], -а, -е. Стос. до хімічних препаратів, що застосовуються в фотографії (у 1 знач.). *Фотохімічні товари.*

ФОТОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Розділ хімії, в якому вивчаються хімічні процеси, що відбуваються внаслідок дії світла на речовину.

ФОТОХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Фотохромати́чний інтерва́л** – діапазон інтенсивності світлових стимулів, достатній для того, щоб стимулювати паличчи, і таким чином викликати відчуття світла, але недостатній для того, щоб сприймати відтінки.

ФОТОХРОМІ́ЗМ, -у, *ч.* Здатність речовини оборотно набувати або змінювати забарвлення (спектри пропускання та поглинання) під дією оптичного (ультрафіолетового, видимого та інфрачервоного) випромінювання.

ФОТОХРОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фотохромії.

ФОТОХРО́МІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Кольорова фотографія (у 1 знач.), особливістю якої є передача природного забарвлення предмета.

ФОТОХРО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фотохромі́зм**. ** **Фотохро́мні матеріа́ли** – світлочутливі матеріали, в яких використовується явище фотохромізму. **Фотохро́мне скло** – неорганічне скло, здатне оборотно змінювати колір завдяки впливу ультрафіолетового або короткохвильового видимого випромінювання.

ФОТОХРО́НІКА, -и, *ж.* Хроніка сучасних подій, відображена у фотографіях.

ФОТОХРОНІКЕ́Р, -а, *ч.* Фотокореспондент, що відображає у своїх знімках хроніку поточних подій.

ФОТОХРОНОМЕТРА́Ж, -у, *ч.* Один із головних засобів вивчення затрат робочого часу на виконання окремих елементів виробничої операції.

ФОТОХУДО́ЖНИК, -а, *ч.* Майстер художньої фотографії, фотомистецтва.

ФОТОЦИНКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.*, *поліграф.* Те саме, що **цинкогра́фія**.

ФОТОЦИСТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження сечового міхура, що ґрунтується на фотографуванні його слизової оболонки.

ФОТОШПАЛЕ́РИ, -шпале́р, *мн.* Шпалери, на яких відтворено (за допомогою друку) фотографічні зображення чого-небудь (пейзажу і т. ін.).

ФОТОЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е: ** **Фотоя́дерні реа́кції** – ядерний фотоефект; перетворення атомних ядер внаслідок їхньої взаємодії з гамма-квантами.

ФО́ФЛАВИЙ, -а, -е, *зах.* Шепелявий, із нечіткою вимовою.

ФОХТ *див.* **фогт**.

ФО́ШКАВКА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **по́рхавка**.

ФО́Я, -ї, *ж.*, *зах.* Хвоя.

ФОЯЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал із групи цеолітів; безбарвні октаедричні кристали.

ФРА[1], *невідм.*, *ч.* Скорочення від латинського слова frater (брат), що приєднується до імені католицького ченця.

ФРА[2], *невідм.*, *ч.* Контракт між банком і фірмою, який гарантує незмінну процентну ставку стосовно певної суми протягом певного періоду.

ФРАГМЕ́НТ, -а, *ч.* Складова частина чого-небудь. // Окрема частина твору мистецтва, уривок тексту; уламок посудини, викопної кістки і т. ін.

ФРАГМЕНТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Який складається з фрагментів або є фрагментом, фрагментами. 2. *перен.* Уривчастий, неповний.

ФРАГМЕНТА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **фрагмента́рний**.

ФРАГМЕНТА́РНО. Присл. до **фрагмента́рний**. *Зберегтися фрагментарно.*

ФРАГМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Розпадання на дрібні частини. 2. Множинне перешнуровування ядер під час прямого поділу. 3. Розривання хромосоми або хроматиди на фрагменти. 4. У системах обробки інформації – виникнення множини вільних ділянок пам'яті, розподілених зайнятими ділянками, пов'язане з розподіленням пам'яті між процесами та подальшим звільненням її цими процесами.

ФРА́ЄР, -а, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* 1. Про франтувату, пусту, нікчемну людину. // У злодійському арго – новачок. 2. Недосвідчена, наївна людина.

ФРА́ЗА, -и, *ж.* 1. *лінгв.* Висловлювання, що становить смислову та інтонаційну єдність. 2. Стійкий умовний вираз, ходячий вислів. 3. Пишномовний нещирий вислів, позбавлений внутрішнього змісту, або такий, що прикриває брехливість твердження, непорядність вчинку і т. ін. 4. *муз.* Невелика, відносно завершена частина музичної теми. // Уривок музики, який відокремлюється цезурою. // Невелика, відносно завершена частина іншого твору мистецтва (кіно, хореографії тощо). *Хореографічна фраза.* 5. У науці про музичні форми – побудова, середня між мотивом і реченням. 6. У програмуванні – частина конструкції мови, яка має певне змістовне значення, але не застосовується самостійно, поза межами цієї конструкції.

ФРАЗЕОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *лінгв.* Процес творення стійких, невільних сполучень слів, поступового набуття вільносинтаксичними прототипами категоріальних ознак фразеологізмів.

ФРАЗЕОЛОГІ́ЗМ, -у, *ч.*, *лінгв.* Усталений зворот, стійке поєднання слів, що виступає в мові як єдиний, неподільний і цілісний за значенням вислів.

ФРАЗЕОЛОГІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який став фразеологізмом або його компонентом.

ФРАЗЕОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* 1. Стос. до фразеології. *Фразеологічні дослідження.* 2. Прикм. до **фразеологі́зм**. // Який містить фразеологізми. *Фразеологічний словник.*

ФРАЗЕОЛОГІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фразеологі́чний** 2.

ФРАЗЕОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. Сукупність зворотів і висловів (словосполучень, речень), фразеологізмів, властивих тій чи іншій мові. // Сукупність прийомів словесного вираження, властивих певному періодові якоїсь мови, якійсь особі і т. ін. 2. Розділ мовознавства, що вивчає усталені звороти мови, фразеологізми. 3. Те саме, що **фра́за** 3.

ФРАЗЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто любить говорити фрази (у 3 знач.).

ФРАЗЕ́РКА, -и. Жін. до **фразе́р**.

ФРАЗЕ́РСТВО, -а, *с.* Пристрасть говорити фрази (у 3 знач.); марнослів'я.

ФРАЗЕ́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Виголошувати фрази (у 3 знач.).

ФРАЗЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фразера й фразерства.

ФРАЗИ́СТИЙ, -а, -е, *заст.* Який містить фрази (у 3 знач.), для якого характерні фрази.

ФРАЗИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *заст.* Властивість і якість за знач. **фрази́стий**.

ФРА́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **фра́зовий**.

ФРАЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *муз.*, *лінгв.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **фразува́ти**.

ФРА́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фра́за** 1, 4.

ФРА́ЗОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **фра́зовий**.

ФРА́ЗОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **фра́за**. 2. *ірон.* Висловлення, що негативно вражає змістом або формою.

ФРАЗУВА́ННЯ, -я, *с.*, *муз.*, *лінгв.* Дія за знач. **фразува́ти**.

ФРАЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *перех.* 1. *муз.* Виконуючи музичний твір, чітко вирізняти музичні фрази. 2. *лінгв.* Використовувати певні фонетичні засоби при виразному читанні: паузи, темп, динаміку і т. ін.

ФРА́ЇР, -а, *ч.*, *зах.* Коханий, наречений.

ФРА́ЇРКА, -и, *ж.*, *зах.* Кохана, наречена.

ФРА́ЇРОЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Зменш.-пестл. до **фра́їрка**.

ФРАЇРЧА́, -а́ти, *с.*, *зах.* Зменш.-пестл. до **фра́їрка**.

ФРАК, -а, *ч.* Чоловічий двобортний одяг у талію, з вирізаними спереду полами та довгими фалдами ззаду, що його одягають в урочистих випадках, на офіційних учтах, для виступу в концертах і т. ін.

ФРАКІ́ЄЦЬ *див.* **фракі́йці**.

ФРАКІ́ЙКА *див.* **фракі́йці**.

ФРАКІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фракі́йці** і Фракія.

ФРАКІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **фракі́єць**, -і́йця, *ч.*; **фракі́йка**, -и, *ж.*). Група племен, що населяли Фракію.

ФРАКТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фрактографії.

ФРАКТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод дослідження поверхні зламу металів (сплавів).

ФРАКТУ́РА, -и, *ж.* 1. *спец.* Один із видів готичного шрифту, літери якого характеризуються гострими обрисами і надломленістю вправо, а також почерк такого малюнка. 2. *мед.* Перелом.

ФРАКТУ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **фракту́ра**.

ФРАКЦІ́ЙНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **фра́кція**[1].

ФРАКЦІ́ЙНИЙ[2], -а, -е, *спец.* Прикм. до **фра́кція**[2].

ФРАКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Наявність фракцій (*див.* **фра́кція**[1] 3).

ФРАКЦІОНА́ТОР, -а, *ч.* Пристрій для розділення змулених частинок у стічній воді за розмірами (фракціями).

ФРАКЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* Той, хто є членом фракції (*див.* **фра́кція**[1] 3).

ФРАКЦІОНЕ́РКА, -и. Жін. до **фракціоне́р**.

ФРАКЦІОНО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **фракціонува́ти**. // *у знач. прикм.*

ФРАКЦІОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фракціонування.

ФРАКЦІОНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **фракціонува́ти**.

ФРАКЦІОНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Піддавати що-небудь розподілу на фракції (*див.* **фра́кція**[2]); виокремлювати з чого-небудь фракцію.

ФРАКЦІОНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **фракціонува́ти**.

ФРАКЦІОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фракціонува́ти**.

ФРА́КЦІЯ[1], -ї, *ж.* 1. *іст.* Група людей, об'єднаних професійними, цеховими інтересами. *Фракція ремісників.* 2. Організована група депутатів – членів якої-небудь партії в парламенті чи іншій представницькій установі, яка звичайно проводить певну лінію, вироблену цією партією. 3. Угруповання у складі політичної партії, яке виступає зі своєю платформою, що суперечить основним принциповим положенням програми партії; антипартійне угруповання.

ФРА́КЦІЯ[2], -ї, *ж.*, *спец.* 1. Компонент складної рідини, який кипить у вузькому проміжку температур. // Компонент рідини, що має певні особливості. // Частина суміші рідин, що відокремлюється дробовою (фракційною) перегонкою. *Білкові фракції крові.* 2. Частина зернистого матеріалу (сипких тіл і т. ін.) приблизно однакового розміру, виокремлена з маси цього матеріалу.

3. Складова частина ґрунту, породи і т. ін.

ФРАМБЕЗИДИ, -ів, *мн.* Висипи на шкірі, які спостерігаються у вторинному періоді фрамбезії.

ФРАМБЕЗІОМА, -и, *ж.*, *мед.* Первинний ефект, який спостерігається при фрамбезії – невелика папула, на поверхні якої спостерігаються папіломатозні розростання.

ФРАМБЕЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Висококонтагіозний трепонематоз.

ФРАМУГА, -и, *ж.* 1. Верхня частина віконної рами або дверей, яка звичайно відчиняється. 2. *діал.* Ніша.

ФРАМУЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фрамуга**.

ФРАНЗОЛЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш. до **франзоля**.

ФРАНЗОЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Білий хліб овальної форми, французька булка.

ФРАНК[1], -а, *ч.* Грошова одиниця Бельгії, Люксембургу, Монако, Франції, Швейцарії та деяких ін. країн (до введення євро у 2001 р.), що дорівнює 100 сантимам. ** **Франк КФА** – регіональна грошова одиниця Африканського фінансового співтовариства.

ФРАНК[2] *див.* **франки**.

ФРАНКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **франк**, -а, *ч.*). Група племен західних германців, які з перших століть н. е. населяли територію в середній та нижній течії Рейну.

ФРАНКІАНА, -и, *ж.* Сукупність літературознавчих, мовознавчих і т. ін. праць, присвячених висвітленню життя і творчості І. Я. Франка.

ФРАНКІЗМ, -у, *ч.* Режим диктатора Ф. Франко (1892 – 1975), встановлений в Іспанії після громадянської війни 1936 – 1939 рр.; ідеологічна і політична доктрина іспанського фашизму.

ФРАНКІСТ, -а, *ч.* Прибічник франкізму.

ФРАНКІСТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до франкізму, властивий йому.

ФРАНКЛІН, -а, *ч.*, *рідко.* Найменування одиниці електричного заряду.

ФРАНКЛІНІЗАЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Один із методів електролікування.

ФРАНКМАСОН, -а, *ч.* Те саме, що **масон**.

ФРАНКМАСОНКА, -и. Жін. до **франкомасон**.

ФРАНКМАСОНСТВО, -а, *с.* Те саме, що **масонство**.

ФРАНКМАСОНСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до франкмасона і франкмасонства. *Франкмасонський рух.*

ФРАНКО, *невідм.*, *ек.* Спеціальний термін, вживаний у торговельних угодах, який у сполученні з наступним іменником – назвою міста, пункту і т. ін. означає, що витрати, пов'язані з транспортуванням до цього місця, покладаються на постачальника (продавця). *Франко-вагон. Франко-Київ.*

ФРАНКО-БОРТ, -у, *ч.* Те саме, що **фоб**.

ФРАНКО-ВАГОН, -у, *ч.* Умова, за якою продавець зобов'язаний отримати вагон і навантажити в нього проданий товар.

ФРАНКОВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **франкувати**.

ФРАНКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **франк**[1]. // Вартістю в один франк. *Франкова монета.*

ФРАНКОЗНАВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із франкознавства.

ФРАНКОЗНАВСТВО, -а, *с.* Галузь літературознавства, що займається вивченням життєвого шляху та літературної спадщини І. Я. Франка.

ФРАНКОЗНАВЧИЙ, -а, -е. Стос. до франкознавства.

ФРАНКОЛІН, -а, *ч.* Птах родини фазанових; турач.

ФРАНКОМОВНИЙ, -а, -е. Який розмовляє французькою мовою; такий, де французька мова є державною.

ФРАНКО-УМОВА, -и, *ж.* Умова продажу, згідно з якою витрати з навантаження і транспортування вантажів включені в ціну товару.

ФРАНКСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **франки**.

ФРАНКУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до **франкування**. ** **Франкувальна машина** – машина для нанесення на поштову кореспонденцію назви установи-відправника, її адреси, знака, що визначає суму поштового збору (замість поштової марки) і дати відправлення.

ФРАНКУВАННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **франкувати**.

ФРАНКУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Оплачувати наперед перевезення й доставку листів та інших поштових відправлень, а також вантажів, багажу тощо.

ФРАНТ, -а, *ч.* Той, хто модно й вишукано одягається; чепурун.

ФРАНТИК, -а, *ч.* Зменш. до **франт**.

ФРАНТИРЕР, -а, *ч.* Французький партизан-доброволець, що боровся в тилу ворожих військ під час воєн у 19 ст. та під час Другої світової війни.

ФРАНТИТИ, -нчу, -нтиш, *недок.* 1. Модно й вишукано одягатися. // Виставляти напоказ свій нарядний одяг, зачіску тощо. 2. *розм.* Хвастатися, виставляти напоказ свої манери, поведінку і т. ін.

ФРАНТИХА, -и, *розм.* Жін. до **франт**.

ФРАНТІВСТВО, -а, *с.* Пристрасть до модного, вишуканого одягу; надмірна увага до своєї зовнішності, до свого одягу.

ФРАНТІВСЬКИЙ, -а, -е. Який має нарядний, модний крій, фасон (про одяг, зачіску).

ФРАНТОВИТИЙ, -а, -е. Те саме, що **франтуватий**.

ФРАНТОВИТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і якість за знач. **франтовитий**.

ФРАНТОВИТО. Присл. до **франтовитий**.

ФРАНТУВАТИЙ, -а, -е. 1. Який полюбляє франтити, який має вигляд франта. // Власт. франту. *Франтуватий вигляд.* 2. Те саме, що **франтівський**.

ФРАНТУВАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість і якість за знач. **франтуватий**.

ФРАНТУВАТО, *присл.* Як франт, як властиво франтові.

ФРАНЦИСКАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *одн.* Член католицького чернечого жебрущого ордену, заснованого на початку 13 ст. в Італії проповідником Франциском Асизьким (1182 – 1226).

ФРАНЦИСКАНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **францисканець**.

ФРАНЦІЙ, -ю, *ч.* Fr. Радіоактивний хімічний елемент, надзвичайно рідкісний. Властивостями нагадує решту лужних металів, зокрема Цезій.

ФРАНЦУЖЕНКА *див.* **французи**.

ФРАНЦУЗ *див.* **французи**.

ФРАНЦУЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **француз**, -а, *ч.*; **француженка**, -и, *ж.*). Нація, народ, що становить основне населення Франції.

ФРАНЦУЗИК, -а, *ч.* Пестл. до **француз**.

ФРАНЦУЗКА, -и, *ж.*, *заст.* Француженка.

ФРАНЦУЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **французи** і Франція. // Належний французам, Франції. // Такий, як у французів, у Франції; власт. французам або який походить із Франції. // Завезений із Франції. // Написаний мовою французів. ** **Французька булка** – невелика біла булка подовженої форми. **Французька мова** – мова, що належить до романських мов індоєвропейської сім'ї. **Французький замок** – вид внутрішнього автоматичного замка.

ФРАНЧАЙЗА, -и, *ж.* Угода великих корпорацій з дрібними фірмами або окремими бізнесменами.

ФРАНЧАЙЗЕР, -а, *ч.*, *ек.* Фірма, що надає франчайзинг.

ФРАНЧАЙЗИНГ, -у, *ч.*, *ек.* Надавання економічного захисту, привілеїв з боку якої-небудь фірми своїм клієнтам, що започатковують нову справу. ** **Право на франчайзинг** – право на створення комерційного підприємства, що торгує продукцією свого старшого партнера.

ФРАНЧАЙЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **франчайза**.

ФРАНШИЗА, -и, *ж.* 1. Межі відхилення кількості поставленого товару від зазначеної в договорі. 2. Умова страхової компанії, що передбачає вивільнення страхувача від відшкодування збитків, які не перевищують визначеного резерву. 3. Підприємство, створене на основі франчайзингу.

ФРАС, *ч.*, *діал.* 1. *род.* -у. Роздратування, гнів. 2. *род.* -а. Праска.

ФРАСНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *діал.* Ударити.

ФРАСУНОК, -нку, *ч.*, *діал.* Сум, турботи, неспокій.

ФРАТРІЯ[1], -ї, *ж.* У стародавніх греків – спершу первісний рід, згодом об'єднання кількох родів, що мали спільного родоначальника.

ФРАТРІЯ[2], -ї, *ж.* 1. В палеонтології – відрізок філогенетичного дерева, відповідний строкові формування одного виду. 2. бот. Об'єднання близьких за походженням, але, можливо, відмінних за зовнішнім виглядом рослинних формацій.

ФРАУ, *невідм.*, *ж.* Уживається при звертанні до заміжньої жінки у німців, а також при називанні її імені та прізвища. // *розм.*

ФРАУНГОФЕРІВ, -рова, -рове. Належний Фраунгоферу. ** **Фраунгоферові лінії** – лінії в спектрі Сонця і зірок, зумовлені розсіюванням і поглинанням світла верхніми шарами сонячної, зоряної або земної атмосфер.

ФРАХТ, -у, *ч.* 1. Плата за перевезення вантажів морськими шляхами або за використання суден протягом певного часу. ** **Зворотний фрахт** – фрахт, що його судновласник повинен платити перевізнику за зворотну доставку вантажу у порт відправлення, якщо вантаж не може бути прийнятим у порту призначення. 2. Вантаж, що перевозиться на зафрахтованому судні.

ФРАХТІВНИК, -а, *ч.* Особа чи організація, що фрахтує судно. ** **Фрахтувальник і фрахтівник** – особи, що уклали між собою договір фрахтування судна (чартер).

ФРАХТОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фрахтувати**.

ФРАХТОВИЙ, -а, -е. Стос. до фрахту. ** **Фрахтова біржа** – постійно діючий ринок суден, що фрахтуються. **Фрахтова ставка** – ціна морського перевезення; включає витрати при наданні транспортних послуг та середній прибуток. **Фрахтовий брокер** – брокер, який виступає посередником між власником судна і фрахтувальником при укладенні угоди комісії. **Фрахтовий контракт** – контракт, за яким фрахтувальник наймає судно для перевезення вантажів за певним маршрутом або на певний термін. **Фрахтовий ордер** – доручення на фрахтування тоннажу, що його видає фрахтувальник своєму брокеру.

ФРАХТУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Одна зі сторін договору фрахтування судна.

ФРАХТУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фрахтувати**.

ФРАХТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Наймати судно для перевезення вантажів або пасажирів.

ФРАХТУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **фрахтувати**.

ФРАЧНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фрак**. *Фрачне сукно. Фрачний ґудзик.* // Призначений для носіння з фраком (на фраку). *Фрачний жилет.* ** **Фрачна пара** – костюм, що складається з фрака та відповідно пошитих штанів. 2. *заст.* Одягнений у фрак.

ФРАЧНИКИ, -ів, *мн.* Рід жуків родини довгоносиків.

ФРАШКА, -и, *ж.*, *діал.* Дрібниця, дурниця.

ФРЕАТОФІТИ, -ів, *мн.* Рослини, які існують за рахунок вологи ґрунтових вод.

ФРЕБЕЛІВСЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з методом виховання дітей дошкільного віку, що передбачає перебування дітей у дитячому садку, різнобічний розвиток за допомогою ігор, вправ і т. ін., регламентовану творчість дітей.

ФРЕГАТ, -а, *ч.* 1. У гребному флоті – легка галера, а у вітрильному – військовий трищогловий корабель з прямими вітрилами; також купецьке вітрильне судно (18 – 19 ст.). 2. Сучасний військовий корабель перехідного типу між легким крейсером і ескадреним міноносцем. 3. Великий тропічний морський птах ряду веслоногих з чорним пір'ям, який живиться рибою та безхребетними тваринами.

ФРЕГАТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фрегат 1**.

ФРЕГАТОВІ, -их, *мн.* Родина океанічних птахів ряду пеліканоподібних.

ФРЕЗ, *невідм.*, *прикм.* Рожевий з бузковим відтінком (про колір або предмет такого кольору).

ФРЕЗА, -и, *ж.* 1. Багатолезовий різальний інструмент, що складається з корпусу й різальних зубців із загостреними вершинами, яким обробляють площини, фасонні, гвинтові або спіральні поверхні. 2. Ґрунтообробна машина, головним робочим органом якої є барабан, що обертається, з ножами або польовими гачками, за допомогою яких розпушують і перемішують ґрунт, знищують купини на луках, підрізають торф і т. ін. ** **Дорожня фреза** – машина для розпушування ґрунту і змішування його з бітумом або ін. в'яжучими речовинами при створенні дорожніх покриттів, основ і покриттів аеродромів.

ФРЕЗАРКА, -и, *ж.* Фрезерувальний верстат.

ФРЕЗЕР, -а, *ч.* Те саме, що **фреза 1**. // Верстат, обладнаний фрезою (у 1 знач.).

ФРЕЗЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фреза, фрезер**. *Фрезерна головка.* // Який має фрезу, фрезер; з фрезою, з фрезером. // Пов'язаний із застосуванням фрези. // Одержаний за допомогою фрези (у 2 знач.). ** **Фрезерний верстат** – верстат, у якому деталь, що обробляється, закріплена нерухомо на столі, що може набувати різних положень, а різальний інструмент (фреза) обертається електромотором.

ФРЕЗЕРОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **фрезерувати**.

ФРЕЗЕРУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фрезерування, признач. для фрезерування. *Фрезерувальна справа.*

ФРЕЗЕРУВАЛЬНИК, -а, *ч.* Кваліфікований робітник, що працює на фрезерному верстаті.

ФРЕЗЕРУВАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **фрезерувальник**.

ФРЕЗЕРУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фрезерувати**. *Фрезерування ґрунту.*

ФРЕЗЕРУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Обробляти фрезою, фрезером.

ФРЕЗЕРУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **фрезерувати**.

ФРЕЗОВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фрезувати**.

ФРЕЗУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фрезування.

ФРЕЗУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фрезувати**.

ФРЕЗУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **фрезерувати**.

ФРЕЗУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **фрезувати**.

ФРЕЙДА, -и, *ж.*, *зах.* Шльондра.

ФРЕЙДИЗМ, -у, *ч.* Загальна назва вчення у психології й філософії (з кінця 19 ст.), що пояснює психічні явища та поведінкові реакції людей підсвідомими інстинктами та потягами.

ФРЕЙДИСТ, -а, *ч.* Послідовник, прихильник фрейдизму.

ФРЕЙДИСТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фрейдизму та фрейдиста.

ФРЕЙЛЕЙН, ФРОЙЛЯЙН, *невідм.*, *ж.* Уживається при звертанні до незаміжньої жінки у німців, а також при називанні її імені та прізвища.

ФРЕЙЛЕХС, -а, *ч.* Традиційна єврейська весільна музична гра, що складається з вокально-інструментальних номерів, танців та репризи.

ФРЕЙЛІНА, -и, *ж.* Придворна особа – дівчина-дворянка, яка перебуває у почті цариці, принцеси і т. ін., а також відповідне придворне звання.

ФРЕЙМ, -а, *ч.*, *спец.* 1. Універсальний носій інформації в ЕОМ, при заповненні структури здатний описувати факт, подію, процес. 2. У мережах передачі інформації – порція інформації (кадр), яка передається канальним рівнем мережевої взаємодії.

ФРЕЙМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фрейм**.

ФРЕЙЯ, ФРЕЯ, -ї, *ж.* У скандинавській міфології – богиня літа, родючості, кохання і вроди.

ФРЕК, -а, *ч.* Особа, яка за допомогою технічних засобів протиправно підключається до чужої лінії зв'язку і за чужий рахунок веде телефонні розмови.

ФРЕКВЕНТНИЙ, -а, -е. Частий, пришвидшений, прискорений.

ФРЕКЕН, *невідм.*, *ж.* Уживається при звертанні до незаміжньої жінки у Скандинавських країнах, а також при називанні її імені та прізвища.

ФРЕЛА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **флойра**.

ФРЕМІТУС, -а, *ч.*, *мед.* Тремтіння, вібрація; незначний струс, що відчувається рукою, розміщеною на грудній клітці хворого.

ФРЕНЕЗІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **френіт**.

ФРЕНЕКТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне вирізання вуздечки язика.

ФРЕНЗЛІ, -ів, *мн.*, *діал.* Торочки.

ФРЕНІКОГРАФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **пневмографія**.

ФРЕНІКОЕКЗЕРЕЗ, -у, *ч.* Хірургічне викручування або виривання діафрагмального нерва в його шийному відділі.

ФРЕНІКОТОМІЯ, -ї, *ж.* Хірургічний переріз діафрагмального нерва.

ФРЕНІКОТРИПСІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне розчавлювання діафрагмального нерва.

ФРЕНІТ, -у, *ч.* Психічні розлади, що виникають внаслідок гарячки.

ФРЕНОКАРДІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ділянці серця, зумовлений психогенним впливом.

ФРЕНОЛЕПСІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **френі́т**.

ФРЕНО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із френології.

ФРЕНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до френології. *Френологічна система.*

ФРЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про зв'язок психічних якостей людини з формою будови її черепа.

ФРЕНОПТО́З, -у, *ч.*, *мед.* Опущення діафрагми.

ФРЕНОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **кардіоспа́зм**.

ФРЕНЧ, -а, *ч.* Військовий одяг у талію, з чотирма накладними кишенями і хлястиком.

ФРЕ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **френч**.

ФРЕО́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **фрео́н**, -у, *ч.*). Технічна назва флуоро- або флуорохлорметанів, які застосовуються у холодильних установках як холодильні агенти.

ФРЕО́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до фреону. *Фреонові холодильні машини.*

ФРЕ́СКА, -и, *ж.* 1. Картина, написана фарбами (водяними або на вапняному молоці) по свіжій вогкій штукатурці. 2. Живопис фарбами (водяними або на вапняному молоці) по свіжій вогкій штукатурці. 3. **фре́ски**, -сок, *мн.* Про музичний твір поліфонічного характеру.

ФРЕ́СКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фре́ска**.

ФРЕ́Я *див.* **Фре́йя**.

ФРИВЕ́Й, -ю, *ч.* Швидкісна автострада з транспортними розв'язками.

ФРИВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Легковажний, не зовсім пристойний.

ФРИВО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Якість за знач. **фриво́льний**. 2. Фривольний вираз, фривольне слово. *Говорити фривольності.*

ФРИВО́ЛЬНО. Присл. до **фриво́льний**.

ФРИГА́НА, -и, *ж.* Рослинне угруповання з колючих напівчагарників і трав, розповсюджене в країнах Середземномор'я.

ФРИГІ́ДНИЙ, -а, -е, *мед.* Що не проявляє сексуальних почуттів.

ФРИГІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Зниження або відсутність статевого потягу у жінки, її незацікавленість у статевому житті.

ФРИГІ́ЄЦЬ *див.* **фригі́йці**.

ФРИГІ́ЙКА *див.* **фригі́йці**.

ФРИГІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фригі́йці** та Фригія. // Власт. фригійцям, такий, як у фригійців. ** **Фригі́йський лад**, *муз.* – давньогрецький натуральний лад, який відрізняється від натурального мінору зниженням II ступенем.

ФРИГІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **фригі́єць**, -ійця, *ч.*; **фригі́йка**, -и, *ж.*). Малоазіатська народність, що жила до н. е. на узбережжі Мармурового моря.

ФРИГО́ЛЬД, -а, *ч.* У феодальній Англії – землеволодіння, довічне або спадкове.

ФРИГО́ЛЬДЕРИ, -ів, *мн.* У феодальній Англії – селяни, наділені правом фригольда.

ФРИГО́РІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* В холодильній справі – одиниця холоду, що дорівнює калорії, але має протилежний знак.

ФРИ́ГА, -и, *ж.*, *зах.* Стовбур дерева завдовжки сім сажнів.

ФРИЗ[1], -а, *ч.* 1. *архіт.* Середня горизонтальна частина антаблемента, що міститься між архітравом і карнизом. 2. Декоративна смуга, що обрамляє площину підлоги, верх стіни, килим тощо. 3. Виступ на верхній або нижній частині столярного виробу.

ФРИЗ[2], -у, *ч.*, *заст.* Товста ворсиста вовняна тканина.

ФРИЗ[3] *див.* **фри́зи**.

ФРИЗЕ́Р, -а, *ч.*, *зах.* Перукар.

ФРИЗЕ́РКА, -и, *зах.* Жін. до **фризе́р**.

ФРИЗЕ́РНЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Перукарня.

ФРИ́ЗИ, -ів, *мн.* (*одн.* **фриз**, -а, *ч.*). Народність, що живе перев. в Нідерландах.

ФРИ́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фриз**.

ФРИ́ЗОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **фриз**[1].

ФРИ́ЗОВИЙ[2], -а, -е, *заст.* Прикм. до **фриз**[2].

ФРИЗО́Н, -у, *ч.* Пухкі волокна, якими кокон шовкопряда прикріплюється до навколишніх предметів; використовують для виготовлення деяких сортів шовку.

ФРИЗУ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Зачіска, завите волосся.

ФРИ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фризів. ** **Фри́зька мо́ва** – мова фризів; належить до германської групи індоєвропейської сім'ї мов.

ФРИ́КА, -и, *ж.*, *зах.* Присилування.

ФРИКАДЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Те саме, що **фрикаде́лька**.

ФРИКАДЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Кулька з меленого м'яса або риби, зварена в бульйоні.

ФРИКАСЕ́, *невідм.*, *с.* Страва, приготовлена з дрібно нарізаного м'яса в підливі.

ФРИКАТИ́В, -а, *ч.* Щілинно-шумовий приголосний звук (напр., з, с, ф, х); фрикативний приголосний.

ФРИКАТИ́ВНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який утворюється тертям видихуваного повітря в щілині між зближеними органами мовлення (про звук); щілинний.

ФРИКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **фрикціо́н**. // Який діє за допомогою фрикціона. ** **Фрикці́йна переда́ча** – механізм для передачі обертального руху між двома валами за допомогою сил тертя. **Фрикці́йне безробі́ття** – тимчасова незайнятість, обумовлена добровільним переходом працівника з однієї роботи на іншу. **Фрикці́йні матеріа́ли** – матеріали з високими коефіцієнтами тертя і підвищеною стійкістю проти зношування.

ФРИКЦІО́Н, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій для передачі обертального руху між двома валами за допомогою сил тертя.

ФРИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *анат.* Тертя головки члена об стінку піхви під час статевого акту. 2. Розтирання, фрикційний масаж. 3. Утирання ліків у шкіру.

ФРИМЕ́Р, -а, *ч.*, *іст.* Третій місяць революційного республіканського календаря, що діяв у Франції в 1793 – 1805 рр.

ФРИНОДЕ́РМА, -и, *ж.* Фолікулярний кератоз, що розвивається при гіповітамінозі А.

ФРИСО́ЙЛЕРИ, -ів, *мн.* В 40 – 50-х рр. – члени масової радикально-демократичної фермерської партії в США.

ФРИСТА́ЙЛ, -а, *ч.* Вид спорту, що включає стрибки з невеликого трампліна і катання на лижах із виконанням акробатичних фігур та елементів.

ФРИ́ТИ, -ів, *мн.* Скловидні, керамічні добрива, що є сплавами солей мікроелементів або їх сумішей.

ФРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до фритів.

ФРИТРЕ́ДЕР, -а, *ч.* Прихильник фритредерства.

ФРИТРЕ́ДЕРСТВО, -а, *с.* 1. Напрям в економічній теорії та політиці, що характеризується вимогами вільної торгівлі, невтручанням держави в економічне життя країни. 2. Вільна торгівля.

ФРИТРЕ́ДЕРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фритредерства та фритредера.

ФРИТЮ́Р, -у, *ч.* Шар топленого жиру, масла і т. ін., у якому смажать кулінарні вироби.

ФРИТЮ́РНИЦЯ, -і, *ж.* Електропобутовий прилад для приготування других страв із використанням фритюру.

ФРИ́ШКА, -и, *ж.* Швидка частина угорських народних танців палоташа і чардаша.

ФРІ, *невідм.* Спосіб кулінарної обробки – засмажений у великій кількості жиру до утворення рум'яної корочки.

ФРІ-ДЖА́З, -у, *ч.* Стильовий напрямок сучасного джазу, пов'язаний з експериментами в царинах мелодики, гармонії, ритміки і джазової техніки.

ФРІРА́ЙДЕР, -а, *ч.* Клієнт біржі, який застосовує практику негайної оплати угоди раніше встановленого у договорі терміну.

ФРО́ЙЛЯЙН *див.* **фре́йлейн**.

ФРО́НДА, -и, *ж.* 1. Громадсько-політичний рух проти абсолютизму у Франції середини 17 ст. 2. *перен.*, *книжн.* Взагалі будь-яка опозиція на ґрунті особистих мотивів, намір суперечити, надокучати кому-небудь, критикувати когось, щось.

ФРОНДЕ́Р, -а, *ч.* 1. Учасник фронди (у 1 знач.). 2. *перен.*, *книжн.* Той, хто фрондує, виражає невдоволення ким-, чим-небудь; невдоволена, нелагідна людина.

ФРОНДЕ́РКА, -и. Жін. до **фронде́р**.

ФРОНДЕ́РСТВО, -а, *с.* Дії фрондера, фрондерів.

ФРОНДЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фронде́р** і **фронде́рство**.

ФРОНДИБО́ЛА, -и, *ж.*, *іст.* Метальна машина, за допомогою якої камінь-ядро кидався на відстань 100 – 150 м.

ФРОНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фрондува́ти**.

ФРОНДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Виражати невдоволення ким-, чим-небудь, протест проти когось, чогось, бути в опозиції до кого-, чого-небудь.

ФРОНТ, -у, *ч.* 1. У шикуванні військ – лицева сторона. // Військовий стрій шеренгами. // *перен.* Лінія протяжності чого-небудь. 2. У бойовому порядку – сторона військової частини, підрозділу, обернена до ворога, а також територія, зайнята такою частиною, підрозділом. 3. Місце, район, де відбуваються воєнні дії та розташовані діючі війська під час війни; прот. т и л. // Одна з ділянок такого району. // Воєнні дії в такому районі. 4. Найбільше військове з'єднання, що діє під час війни під командуванням одного воєначальника. 5. *який* або *чого*, *перен.* Місце, на якому одночасно виконується кілька процесів, робіт; ділянка, галузь діяльності, що охоплює одночасно різні об'єкти. // Галузь будь-якої державної, громадської, культурної і т. ін. діяльності. ** **Фронт і́мпульсу**, *спец.* – ділянка імпульсу, на якій здійснюється наростання сигналу від початкового рівня до максимального значення або спадання сигналу від максимального значення до мінімального. **Фронт хвилі**, *спец.* – поверхня, що проходить крізь точки простору з однаковою фазою та перпендикулярна напрямку хвилі в кожній точці. 6. Найширше об'єднання яких-небудь громадських сил (політичних партій, профспілок та інших організацій) у боротьбі за спільні цілі. 7. *метеор.* Перехідна зона між двома різними за властивостями масами в атмосфері. 8. *спец.* Передня, лицева частина чого-небудь. *Фронт деталі.* 9. *діал.* Фасад.

ФРОНТА́ЛЬ, -і, *ж.*, *мат.* Пряма, паралельна вертикальній площині проекцій, але не перпендикулярна до горизонтальної площини проекцій.

ФРОНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Спрямований у бік фронту противника; лобовий. 2. Який міститься на передній, лицевій стороні чого-небудь. // *мист.* Спрямований обличчям до глядача (про фігуру в живопису та скульптурі). 3. *спец.* Розміщений переднім, лицевим боком паралельно до чого-небудь. 4. *метеор.* Який знаходиться або відбувається в межах атмосферного фронту. *Фронтальна зона.* 5. *перен.* Який поширюється на всіх, охоплює всіх; загальний. *Фронтальна перевірка.*

ФРОНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *мист.* Розміщення (фігури, фасаду, споруди і т. ін.) передньою, лицевою частиною до глядача.

ФРОНТА́ЛЬНО. Присл. до **фронта́льний** 1 – 3, 5.

ФРО́НТИНГ, -а, *ч.* Оформлення страхового поліса компанією, яка передає ризик іншому страхувачу.

ФРОНТИСПІ́С, -а, *ч.* 1. *архіт.* Головний фасад споруди, а також деталі, прикраси на цій споруді. 2. Малюнок або портрет на початку книги, поруч із титульною сторінкою або на верхній частині сторінки перед текстом.

ФРОНТИСПІ́СНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фронтиспі́с**.

ФРОНТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки лобних пазух.

ФРОНТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до фронту (у 2, 3 знач.). // Який діє на фронті, у воєнній обстановці. // Який проходить, відбувається або може бути в умовах фронту. // Власт., характерний, притаманний фронту, такий, як буває на фронті. // Признач. для умов фронту. // Одержаний на фронті. // Який перебуває на фронті, обслуговуючи фронт, фронтовиків. // Який виник на фронті; присвячений фронту. 2. *діал.* Фасадний.

ФРОНТОВИ́К, -а́, *ч.* Той, хто перебував чи був на фронті (у 3 знач.) в діючій армії.

ФРОНТОВИ́ЧКА, -и. Жін. до **фронтови́к**.

ФРОНТОГЕНЕ́З, -у, *ч.*, *метеор.* Утворення атмосферного фронту.

ФРОНТО́ЛІЗ, -у, *ч.*, *метеор.* Розповсюдження атмосферного фронту і його поступове зникнення.

ФРОНТО́Н, -у, *ч.*, *архіт.* Верхня частина фасаду будинку, портика, колонади і т. ін., що являє собою трикутну площину, обмежену з боків двосхилим дахом, обрамлену біля основи карнизом.

ФРОНТО́ННИЙ, -а, -е, *архіт.* Прикм. до **фронто́н**. // Який має фронтон, з фронтоном.

ФРОНТО́НЧИК, -а, *ч.*, *архіт.* Зменш. до **фронто́н**.

ФРОНТООРБІТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який одночасно стосується лоба та орбіти.

ФРОТА́Ж, -у, *ч.* Отримання сексуального збудження і задоволення чоловіком внаслідок торкання до різних частин тіла жінки або тертя об них, використовуючи тісноту і багатолюдність громадських місць, транспорту тощо.

ФРОТЕУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **фрота́ж**.

ФРОТО́ЛА, -и, *ж.* Старовинна італійська багатоголосна лірична пісня, яку виконували на карнавалах і театральних виставах.

ФРУ, *невідм.*, *ж.* Уживається при звертанні до заміжньої жінки у Скандинавських країнах, а також при називанні її імені та прізвища.

ФРУКТ, -а, *ч.* 1. *див.* **фру́кти**. 2. *перен.*, *зневажл.* Про людину з негативними рисами; тип; суб'єкт.

ФРУ́КТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **фрукт**, -а, *ч.*). Їстівні плоди деяких дерев і кущових рослин.

ФРУКТИДО́Р, **ФРЮКТИДО́Р**, -а, *ч.* Дванадцятий місяць революційного республіканського календаря, що діяв у Франції в 1793–1805 рр.

ФРУКТІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто має фруктовий магазин або торгує фруктами.

ФРУКТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фру́кти**. *Фруктовий запах.* // Який дає фрукти. // Який складається з дерев, кущів, що дають фрукти. // Признач. для обробки фруктів. // Признач. для торгівлі фруктами. // Який виготовляється з фруктів. ** **Фрукто́вий цу́кор** – те саме, що **фрукто́за**.

ФРУКТО́ВНИЦЯ, -і, *ж.* Ваза для фруктів.

ФРУКТОВО́З, -а, *ч.* Рефрижераторне судно для перевезення фруктів.

ФРУКТО́ВО-ОВОЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до фруктів і овочів, до торгівлі ними.

ФРУКТО́ЗА, -и, *ж.* Органічна речовина – вуглевод із групи моносахаридів, що міститься перев. в солодких плодах, меді.

ФРУКТОЗЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова хвороба, розвиток якої зумовлений дефіцитом ферменту фруктозодифосфатальдолази В.

ФРУКТОЗУРІ́Я, -ї, *ж.* Наявність фруктози в сечі.

ФРУКТОКІНА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що належить до класу трансфераз; каталізує реакцію фосфорилювання фруктози в печінці і кишковій стінці.

ФРУКТОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Признач. для переробки фруктів, для виготовлення консервів, соків із фруктів. *Фруктопереробний завод.*

ФРУКТОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Спеціально обладнане приміщення для збереження фруктів.

ФРУНТ, -у, *ч.*, *заст.* Фронт (у 1 знач.).

ФРУСТРА́ННИЙ, -а, -е. Безрезультатний, марний, даремний, безплідний.

ФРУСТРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Психологічний стан напруження, тривоги і т. ін., що виникає через неможливість досягти бажаного. 2. Ерекція, яка супроводжується еротичним збудженням, але не завершується еякуляцією.

ФРЮКТИДО́Р *див.* **фруктидо́р**.

ФТАЛАЗО́Л, -у, *ч.* Лікарський сульфаніламідний препарат, що застосовується при дизентерії, колітах та ін. шлунково-кишкових захворюваннях.

ФТАЛА́Н, -у, *ч.* Препарат для боротьби з хворобами яблуні, груші, винограду, суниці.

ФТА́ЛЕВИЙ, -а, -е: ** **Фта́леві кисло́ти** – двохосновні карбонові кислоти ароматичного ряду.

ФТАЛОФО́С, -у, *ч.* Препарат для знищення шкідливих комах у посівах і посадках сільськогосподарських культур.

ФТАЛОЦІАНІ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Фталоціані́нові фарбники** – синтетичні органічні барвники блакитного і зеленого кольору.

ФТИВАЗИ́Д, -у, *ч.* Протитуберкульозний синтетичний лікарський препарат.

ФТІ́ЗИС, -у, *ч.*, *мед.*: ** **Фті́зис о́чного я́блука** – зморщування очного яблука.

ФТИЗІА́ТР, -а, *ч.* Лікар-фахівець із фтизіатрії.

ФТИЗІАТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фтизіатрії.

ФТИЗІАТРІ́Я, -ї, *ж.* Розділ медицини, що вивчає туберкульоз легенів і методи його лікування та профілактики.

ФТИЗІОЛАРИНГОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ фтизіатрії і оториноларингології, що вивчає туберкульозні ураження гортані, трахеї і бронхів та розробляє методи їх діагностики та лікування.
ФТИЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **фтизіатрі́я**.
ФТИЗІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь заразитися та захворіти туберкульозом.
ФТИЗІОХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Розділ хірургії та фтизіатрії, що розробляє методи хірургічного лікування туберкульозу легень.
ФТИРІА́З, -у, *ч.* Паразитування лобкових вошей на шкірі, перев. в ділянці нижньої частини живота, лобка та стегон.
ФТИРІОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **педикулофо́бія**.
ФТОР, -у, *ч.* F_2. Дифлуор. Проста речовина хімічного елемента Флуору. Блідо-жовтий газ із задушливим запахом. Надзвичайно агресивний і отруйний.
ФТОРАПАТИ́Т, -у, *ч.* Пентакальційфторид – трисортофосфат; кристали і зернисті агрегати всіх кольорів і відтінків; складник зубної емалі людини і тварин.
ФТОРАФУ́Р, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при раку прямої і товстої кишки, раку шлунка, молочної залози.
ФТОРАЦЕТА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір фтороцтової кислоти.
ФТОРАЦЕТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторацета́т**.
ФТОРАЦИЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при депресивних станах різної етіології.
ФТОРВОЛОКНО́, -а́, *с.* Синтетичне волокно, що формується з фторовмісних полімерів.
ФТОРИ́ДИ, -ів, *мн.* Хімічні сполуки фтору з іншими елементами.
ФТОРИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фтори́д**. ** **Фтори́дна кислота́** – те саме, що **фтористоводне́ва кислота́**.
ФТО́РИСТИЙ, -а, -е. Який містить фтор.
ФТОРИСТОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е: ** **Фтористоводне́ва кислота́** – те саме, що **плавико́ва кислота́**.
ФТОРКА́УЧУКИ, -ів, *мн.* Синтетичні полімери, продукти полімеризації фторорганічних сполук.
ФТОРЛО́Н, -у, *ч.* Різновид синтетичного волокна, яке містить Флуор (фтор).
ФТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фтор**.
ФТОРОБЕРИЛА́Т, -у, *ч.* Берилат, у якому оксигенові атоми або гідроксильні групи замінені атомами фтору.
ФТОРОБЕРИЛА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фтороберила́т**.
ФТОРОБОРА́Т, -у, *ч.* Борат, у аніоні якого оксигенові атоми замінені частково або повністю атомами фтору.
ФТОРОБУТА́Н, -у, *ч.* Бутан, у якому гідрогенові атоми частково або повністю замінені атомами фтору.
ФТО́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фтор**.
ФТОРОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить фтор.
ФТОРОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **фторовмі́сний**.
ФТОРОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Хімічна сполука фтору з воднем.
ФТОРОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторово́день**. ** **Фтороводне́ва кислота́** – те саме, що **плавико́ва кислота́**.
ФТОРОВОЛОКНО́, -а́, *с.* Волокно, виготовлене, сформоване із фторорганічної смоли.
ФТОРОВОЛЬФРАМА́Т, -у, *ч.* Вольфрамат, у аніоні якого оксигенові атоми частково або повністю замінені атомами Флуору (фтору).
ФТОРОВУГЛЕВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Вуглеводень, у якому гідрогенові атоми частково замінені атомами Флуору (фтору).
ФТОРОВУГЛЕВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторовуглево́день**.
ФТОРОВУГЛЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторовугле́ць**.
ФТОРОВУГЛЕ́ЦЬ, -ю́, *ч.* Похідна вуглеводнів, в якій атоми водню повністю заміщені на атоми фтору.
ФТОРОГЕРБІЦИ́Д, -у, *ч.* Фторовмісний гербіцид.
ФТОРОГЕРБІЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторогербіци́д**.
ФТОРОКО́РТ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при екземі, запальних і алергійних захворюваннях шкіри, обмеженому псоріазі та ін.
ФТОРОКСИТАНТАЛА́Т, -у, *ч.* Сіль, у аніоні якої Тантал у ступенні окиснення +5 сполучений з одним або двома оксигеновими атомами та певним числом атомів Флуору (фтору).
ФТОРОКСИТИТАНА́Т, -у, *ч.* Сіль, у аніоні якої Титан у ступені окиснення +4 сполучений із одним оксигеновим та трьома або чотирма атомами Флуору (фтору).
ФТОРОЛЕФІ́Н, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень етиленового ряду – олефін, у якому гідрогенові атоми частково замінені атомами Флуору (фтору).
ФТОРО́ЛІЗ, -у, *ч.* Розклад хімічних сполук дією на них фторувальних агентів.
ФТОРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність методів кількісного визначення фторид-іонів, що базуються на утворенні важкорозчинних фторидів, фторокомплексів та розчинних малодисоційованих фторних сполук.
ФТОРО́НІЙ, -ю, *ч.* Однозарядний комплексний катіон – єдиний із двовалентним Флуором (фтором) – продукт приєднання гідрогенового катіона до фтороводню.
ФТОРОНІОБА́Т, -у, *ч.* Сіль, у аніоні якої Ніобій у ступені окиснення +5 сполучений із шістьма, сімома або вісьмома атомами Флуору (фтору).
ФТОРОНІТРА́Т, -у, *ч.* Безбарвний газ із різким задушливим запахом.
ФТОРОНІТРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторонітра́т**.
ФТОРОПАРАФІ́Н, -у, *ч.* Парафін, у якому гідрогенові атоми частково замінені атомами Флуору (фтору).
ФТОРОПЕНТА́Н, -у, *ч.* Пентан, у якому гідрогенові атоми частково замінені атомами Флуору (фтору).
ФТОРОПЛА́СТ, -у, *ч.* Полімер ненасичених органічних сполук, що містять Флуор (фтор).
ФТОРОПЛА́СТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторопла́ст**. // Зробл. з фторопласту.
ФТОРОПЛАТИНА́Т, -у, *ч.* Сіль, у двозарядному аніоні якої Платина у ступені окиснення +4 сполучена із шістьма атомами Флуору (фтору).
ФТОРОПЛАТИНІ́Т, -у, *ч.* Сіль, у двозарядному аніоні якої Платина у ступені окиснення +2 сполучена із чотирма атомами Флуору (фтору).
ФТОРОПОЛІМЕ́Р, -у, *ч.* Полімер, що містить атоми Флуору (фтору), сполучені безпосередньо з його кістяком або у складі бічних радикалів.
ФТОРОПОЛІМЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторополіме́р**.
ФТОРОРГА́НІКА, -и, *ж.* Органічні сполуки, у яких атоми Гідрогену частково або цілком замінені атомами Флуору.
ФТОРОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фторорганіки. ** **Фторорганічні сполу́ки** – органічні сполуки, в молекулах яких атом фтору безпосередньо зв'язаний з атомом вуглецю.
ФТОРОСЕЛЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Селективний (вибірковий) щодо вилучення, зв'язування, вбирання фторид-іонів.
ФТОРОСИЛІКА́Т, -у, *ч.* Сіль із аніоном, у якому Силіцій сполучений із шістьма або сімома атомами Флуору (фтору); складник кераміки, цементів тощо.
ФТОРОСИЛІКА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторосиліка́т**.
ФТОРОСИЛІКО́Н, -у, *ч.* Силікон, що містить атоми Флуору (фтору) у бокових органічних радикалах.
ФТОРОСИЛІКО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторосиліко́н**.
ФТОРОСТАНА́Т, -у, *ч.* Сіль, у двозарядному аніоні якої Станум сполучений із шістьма атомами Флуору (фтору).
ФТОРОТА́Н, -у, *ч.* Наркотичний засіб, що його застосовують при різних хірургічних втручаннях, діагностичних дослідженнях і в стоматології.
ФТОРОТАНТАЛА́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої Тантал сполучений із сімома або вісьмома атомами Флуору (фтору).
ФТОРОТИТАНА́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої Титан сполучений із шістьма атомами Флуору (фтору).
ФТОРОТРИХЛОРОМЕТА́Н, -у, *ч.* Низькокипляча рідина; холодоагент, теплоносій, пропелент для аерозолів, спінювач поліуретану, розчинник і консервант озону та ін.
ФТОРОФОСФА́Т, -у, *ч.* Метафосфат, в аніоні якого оксигенові атоми частково або повністю замінені атомами Флуору (фтору).
ФТОРОФОСФА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фторофосфа́т**.
ФТОРОЦИРКОНА́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої Цирконій сполучений із шістьма або сімома атомами Флуору (фтору).
ФТОРО́ЦТОВИЙ, -а, -е: ** **Фторо́цтова кислота́** – продукт заміни гідрогенового атома у метил-радикалі оцтової кислоти на атом фтору; смертельна отрута.
ФТОРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фторування.
ФТОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Насичення фтором; вплив фтором. ** **Фторува́ння води́** – введення сполук фтору у воду із гострим дефіцитом цього елемента для запобігання ряду захворювань, зокрема карієсу зубів.
ФТОРУВА́ТИ, -ру́ю, -ру́єш, *недок. і док.*, *перех.* Насичувати (наситити) фтором; впливати фтором.
ФТОРУРАЦИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при раку шлунка, пухлинах різних відділів товстої кишки і підшлункової залози.
ФТОРХІНОЛО́НИ, -ів, *мн.* Синтетичні антимікробні засоби, які характеризуються широким спектром антимікробної активності, бактерицидною дією.
ФУ, *виг.* 1. Уживається для вираження презирства, досади, відрази, роздратування і т. ін.; ху, хху. 2. Уживається для вираження почуття полегшення після втоми, тяжкої роботи або задоволення, захоплення і т. ін.; ух.
ФУБРОМЕГА́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при виразковій хворобі шлунка і дванадцятипалої кишки, бронхіальній астмі, спазмах коронарних судин та ін.
ФУ́ГА[1], -и, *ж.*, *муз.* Форма поліфонічного твору, заснована на послідовному проведенні в усіх голосах однієї або кількох тем за певним тонально-гармонійним планом.
ФУ́ГА[2], -и, *ж.*, *стол.* Шов між дошками, які щільно пригнані ребрами одна до одної. // Виїмка в будь-якій деталі, в якомусь предметі, куди вставляється виступ іншої деталі, іншого предмета.
ФУ́ГА[3], -и, *ж.*, *діал.* Хуга.
ФУ́ГА[4], -и, *ж.* Психомоторний розлад, що виявляється у поривчастих рухах та діях хворих.
ФУГА́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фуга́нок**. *Фуганкова колодка.*
ФУГА́НОК, -нка, *ч.* Теслярський інструмент, рубанок великого розміру з подвійним різцем, признач. для точного стругання великих площин і довгих кромок.
ФУГА́С, -у, *ч.* 1. Заряд вибухівки у водонепроникній оболонці, який звичайно закладають у ґрунт або занурюють у воду. 2. *розм.* Розривний снаряд, що використовується перев. для руйнування укріплень.
ФУГА́СКА, -и, *ж.*, *розм.* Фугасна авіабомба; фугасний снаряд.
ФУГА́СНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **фуга́с**. 2. Який діє вибуховою хвилею, газами, що утворюються при розриві (на відміну від ударної чи запальної дії).
ФУГА́ТО, *невідм.*, *с.* Епізод у музичному творі, побудований у стилі фуги; є частиною сонати або симфонії, інколи – самостійна п'єса.
ФУГЕ́ТА, -и, *ж.* Невелика фуга (*див.* **фу́га**[1]).
ФУГІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Фугувальний верстат, фугувальний пристрій.
ФУГІТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до фугітивності.
ФУГІТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Термодинамічна функція, яка використовується замість парціального тиску у рівняннях ідеального газу для описання властивостей реальних газових сумішей.
ФУГОВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **фугува́льний**.
ФУГО́ВАНИЙ[1], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фугува́ти**[1].
ФУГО́ВАНИЙ[2], -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фугува́ти**[2].
ФУ́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фу́га**.
ФУГУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для фугування (*див.* **фугува́ння**[2]). ** **Фугува́льний верста́т** – деревообробний верстат для прямолінійного стругання (фрезерування) або стругання під кутом (фугування) брусків або щитів по площинах чи ребрах.
ФУГУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається фугуванням (*див.* **фугува́ння**[2]).
ФУГУВА́ЛЬНО-РОЗПИ́ЛЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до фугування та розпилювання деревних матеріалів.
ФУГУВА́ННЯ[1], -я, *с.*, *муз.* Дія за знач. **фугува́ти**[1].
ФУГУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **фугува́ти**[2].
ФУГУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *муз.* 1. *неперех.* Проводити в усіх голосах одну або кілька тем. 2. *перех.* Надавати музичному творові характеру фуги (*див.* **фу́га**[1]).
ФУГУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Стругати фуганком. 2. Вирівнювати поверхню деталей для щільного припасування їх однієї до одної при склеюванні. 3. Вирівнювати за висотою зубці пилки.
ФУГУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **фугува́ти**[2].
ФУДЗІВА́РА, -и, *ж.* Вища верства феодальної аристократії, що знаходилася при владі в Японії у 7 – 11 ст.
ФУ́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *зах.* Кидати, шпурляти.
ФУДУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.*, *діал.* Поводитися гордовито, зарозуміло, пихато. // *на кого.* Ставитися до кого-небудь з презирством.
ФУДУ́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *діал.* Гордовитість, зарозумілість, пихатість.
ФУДУ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Гордовитий, зарозумілий, пихатий.
ФУДУ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **фуду́льний**.
ФУДУ́ЛЬНО, *діал.* Присл. до **фуду́льний**.
ФУЕ́РОС, -а, *ч.* У середньовічних державах Піренейського півострова – пожалування (гол. чином королівські) міським і селянським общинам привілеїв і обов'язків, що фіксували їхні права.
ФУЕТЕ́, *невідм.*, *с.* У балеті – фігура в жіночому танці, що полягає в повороті на пальцях однієї ноги при одночасному круговому обертанні в повітрі другої.
ФУЖЕЛА, -и, *ж.*, *зах.* Чорна гадюка.
ФУЖЕ́Р, -а, *ч.* Великий келих на високій ніжці, що використовується звичайно для шипучих вин і прохолодних напоїв.
ФУЖЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фуже́р**.
ФУЗА́РІЙ, -я, *ч.* Рід незавершених грибів; багато видів викликають у рослин фузаріози.
ФУЗАРІОГРАМІНЕАРОТОКСИКО́З, -у, *ч.* Захворювання, яке виникає при вживанні в їжу продуктів, випечених із зерна, ураженого грибком.
ФУЗАРІО́З, -у, *ч.* Хвороба рослин, яку спричиняють різні види грибів роду фузаріум.
ФУЗАРІО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до фузаріозу.
ФУЗАРІОНІВАЛЕТОКСИКО́З, -у, *ч.* Захворювання людей і тварин, яке виникає при вживанні в їжу продуктів та кормів із пшениці, ячменю і рису, уражених «червоною пліснявою».
ФУЗАРІОТОКСИКО́З, -у, *ч.* Хвороба свійських тварин, яка виникає через поїдання ними кормів, уражених токсичними формами грибів роду фузаріум.
ФУЗА́РІУМ, -у, *ч.*, *біол.* Рід вищих грибів (сапрофітів і паразитів), багато видів якого викликають захворювання рослин і тварин.
ФУЗЕ́ЙНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **фузе́я**. *Фузейна рушниця.*
ФУЗЕ́Я *див.* **фу́зія**.
ФУЗИЛЕ́Р, -а, *ч.*, *іст.* Солдат французької, прусської та інших армій в 17 – 18 ст., озброєний фузією. // Піхотинець російської армії початку 18 ст., озброєний фузією.
ФУЗИЛЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фузиле́р**.
ФУЗИФО́РМНИЙ, -а, -е. Веретеноподібний.
ФУЗІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до фузії. ** **Фузі́йні поля́** – симетричні зони сітківки обох очей, одночасне збудження яких викликає ефект фузії (*див.* **фу́зія**[3]).
ФУ́ЗІЯ[1], **ФУЗЕ́Я**, -ї, *ж.*, *заст.* Старовинна гладкоствольна рушниця з кременем.
ФУ́ЗІЯ[2], -ї, *ж.* 1. *лінгв.* Злиття морфем, що супроводжується зміною їхнього фонемного складу. 2. Поглинання монополіями слабших конкурентів шляхом злиття, об'єднання двох або більше підприємств, звичайно однорідних.
ФУ́ЗІЯ[3], -ї, *ж.* Фізіологічний механізм зору, який зумовлює злиття двох монокулярних картин в єдиний зоровий образ.
ФУЗОБАКТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Паличкоподібні бактерії, які живуть на слизових оболонках порожнини рота та кишечнику людини і тварин.
ФУЗОСПІРИЛЬО́З, -у, *ч.* Ангіна, що спричинюється симбіозом веретеноподібної бактерії зі звичайною спірохетою порожнини рота.
ФУЗОСПІРОХЕТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **фузоспіри-**

льоз.

ФУЗУЛІНІДИ, -ів, *мн.* Ряд викопних одноклітинних тварин підкласу форамініфер.

ФУК[1], -а́, *ч.* Шашка, яку знімає партнер за недогляд під час гри в шашки. *Узяти фука.*

ФУК[2], -у, *ч.*, *діал.* Крик, галас, дорікання, сварка. ** **З фу́ком** – з криком, галасом, докорами; сварливо.

ФУ́КАВИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Завірюха, заметіль.

ФУ́КАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **фу́кати** 1, 2.

ФУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.*, *діал.* Пирхати, форкати. // З шумом випускати з ніздрів повітря, сопіти. // Пахкати, чахкати (про паровоз). 2. *неперех.*, *діал.* Кричати, галасувати, дорікати комусь, сваритися на кого-небудь. 3. *перех.*, *розм.* Брати фука при грі в шашки (*див.* **фук**[1]).

ФУ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Кричати, дорікати комусь, сваритися на кого-небудь.

ФУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **фу́кати** 1, 2.

ФУКО́ЗА, -и, *ж.* Моносахарид із групи дезоксигексоз, входить до складу вуглевод-вмісних сполук тваринних, рослинних і бактеріальних клітин.

ФУКО́ЇДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **фітоморфо́зи**.

ФУКС, -а, *ч.* Випадково влучний удар у більярдній грі. // *заст.*, *розм.* Випадковість, несподіванка.

ФУКСИ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Яскраво-червона анілінова фарба, названа так за схожість із забарвленням квіток фуксії; використовується у виробництві складних кислотних барвників.

ФУКСИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фукси́н**.

ФУКСИ́НОВО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Червоний, як фуксин; кольору фуксину.

ФУКСИНОФІЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ацидофілія**.

ФУ́КСІЯ, -ї, *ж.* Кущова або деревна рослина родини онагрових з висячими червоними, фіолетовими або синіми квітами.

ФУ́КУС, -а, *ч.* Дрібна бура морська водорість, що використовується в сільському господарстві як добриво або на корм для худоби.

ФУ́КУСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фу́кус**.

ФУКУСОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до фукуса, схожий на нього.

ФУКУСОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **фукусоподібний**.

ФУЛЕ́, *невідм.*, *с.* Вовняна пальтова тканина з саржевим переплетенням, з дещо ворсистим лицевим боком.

ФУЛІГІНО́ЗНИЙ, -а, -е. Який має колір сажі. ** **Фуліґіно́зний налі́т** – коричнево-чорний наліт на губах, зубах, яснах та язику у тяжких хворих з гарячкою.

ФУ́ЛЬБЕ, *невідм.*, *ч.* Народ, який живе в Гвінеї, Нігерії, Сенегалі, Малі, Камеруні та ін. африканських країнах.

ФУЛЬҐУРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Один із методів внутрішнього лікування пухлин сечового міхура струмом високої частоти.

ФУЛЬҐУРИ́Т, -у, *ч.*, *геол.* Тонка звивиста склоподібна трубка, яка утворюється в пісках із сплавлених від удару блискавки піщинок.

ФУЛЬМІНА́НТНИЙ, -а, -е. Блискавичний, раптовий і сильний, небезпечний, з бурхливим перебігом, швидкоплинний.

ФУЛЬМІНА́Т, -у, *ч.*, *хім.* Сіль гримучої (фульмінатної) кислоти.

ФУЛЬМІНА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Удар блискавки.

ФУЛЯ́Р, -у, *ч.* 1. Легка м'яка шовкова тканина з полотняним переплетінням. 2. *заст.* Головна, шийна або носова хустка з такої тканини.

ФУЛЯ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фуля́р**. *Фулярове плетіння.* // Зробл. з фуляру (у 1 знач.). *Фулярова хустка.*

ФУМА́РОВИЙ, -а, -е: ** **Фума́рова кислота́** – замінник лимонної та винної кислот у харчовій промисловості.

ФУМАРО́ЛА, -и, *ж.* Струмінь гарячих газів і пари, що виділяються з тріщин біля кратера та на схилах вулкана.

ФУМАРО́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фумаро́ла**.

ФУМАРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фумаро́ла**.

ФУ́МЕЛЬ, -я, *ч.*, *спец.* Шевський інструмент, що застосовується для згладжування та вирівнювання поверхні.

ФУМІҐА́НТ, -у, *ч.* Хімічна речовина, пара або газ якої знищує шкідливих комах, діючи на них через дихальні органи і поверхневий покрив.

ФУМІҐА́ТОР, -а, *ч.*, *с. г.* Пристрій для фумігації.

ФУМІҐАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до фумігації.

ФУМІҐА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *с. г.* Спосіб боротьби зі шкідниками і хворобами сільськогосподарських рослин, шкідниками продуктів рослинного походження, нашкірними паразитами тварин, паразитами в приміщеннях за допомогою отруйних речовин у вигляді пари або газів.

ФУМІҐУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док.*, *перех.*, *с. г.* Здійснювати фумігацію. *Фумігувати ґрунт.*

ФУНГІФО́РМНИЙ, -а, -е. Грибоподібний; такий, що має форму гриба.

ФУНГІЦИ́Д, -у, *ч.* Хімічна отруйна речовина, що застосовується для боротьби з грибковими, бактеріальними, вірусними хворобами рослин та грибами – руйнівниками дерев'яних споруд.

ФУНГІЦИДИ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Те саме, що **ністати́н**.

ФУНГІЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до фунгіцидності.

ФУНГІЦИ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Здатність зупиняти ріст та поділ грибів.

ФУНГО́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується гриба, грибний; схожий на гриб, грибоподібний. 2. Який швидко розростається.

ФУ́НГУС, -а, *ч.*: ** **Фу́нгус пупка́** – грибоподібне розростання грануляційної тканини в ділянці пупка в новонародженого при тривалому заживленні пупкової ранки.

ФУ́НДА, -и, *ж*, *мед.* Пращоподібна пов'язка.

ФУНДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується дна будь-якого органа. ** **Фунда́льні за́лози** – донні залози, трубчасті залози слизового шару дна і стінок шлунка хребетних.

ФУНДА́МЕНТ, -у, *ч.* 1. Основа, звичайно підземна або підводна, з каменю, бетону і т. ін., на якій встановлюють будинки, конструкції, машини тощо. 2. *перен.* Головне, істотне, що лежить в основі чого-небудь, на чому ґрунтується, будується щось; база, підвалина. // Те, що може бути або є початком виникнення, організації чого-небудь.

ФУНДАМЕНТАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Одна з течій у релігії, яка різко виступає проти критичного перегляду усталених понять.

ФУНДАМЕНТАЛІ́СТ, -а, *ч.* Прибічник фундаменталізму.

ФУНДАМЕНТАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **фундаменталіст**.

ФУНДАМЕНТАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фундаменталізму, фундаменталіста.

ФУНДАМЕНТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Міцний, великий, зроблений на тривалий час. *Фундаментальна споруда.* // Значний вмістом. // *розм.* Значний за величиною, обсягом. *Фундаментальна вечеря. Фундаментальне прибирання кімнати.* 2. *перен.* Який є головним, основним. // Ґрунтовний, глибокий, капітальний. ** **Фундамента́льний катало́г**, *астр.* – зоряний каталог, який містить дані, виведені шляхом об'єднання численних спостережень за спеціально вибраними зірками у різних обсерваторіях у різні часи.

ФУНДАМЕНТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **фундаментальний**.

ФУНДАМЕНТА́ЛЬНО. Присл. до **фундамента́льний**.

ФУНДА́МЕНТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фунда́мент** 1. *Фундаментні стіни.* ** **Фунда́ментний болт** – болт, який замуровується у фундамент, до якого пригвинчуються опори лінії електропередач, нафтові вишки тощо.

ФУНДА́МЕНТНИК, -а, *ч.* Фахівець, майстер із фундаментобудування.

ФУНДАМЕНТОБУДІВНИ́Й, -á, -é. Стос. до фундаментобудування, признач. для цього.

ФУНДАМЕНТОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Закладення фундаментів будинків; відповідна галузь будівельної науки і техніки.

ФУНДА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто започатковував що-небудь, заснував, організував, створив щось; засновник, основоположник.

ФУНДА́ТОРКА, -и. Жін. до **фунда́тор**.

ФУНДА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **фунда́тор**.

ФУНДА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Заснування, створення. 2. Пожертвування коштів на заснування чого-небудь.

ФУНДИ́РУВАНИЙ, -а, -е 1. Твердий, стабільний. 2. *ек.*, *фін.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **фунди́рувати**. ** **Фунди́рований дохі́д**: дохід, одержуваний з постійних джерел – землі, споруд тощо. **Фунди́ровані по́зики** – довгострокові позики, забезпечені певним джерелом державних прибутків, а також позики, утворені кредитною операцією, що перетворює короткострокові державні позики у довгострокові.

ФУНДИ́РУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фунди́рувати**.

ФУНДИ́РУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *ек.*, *фін.* 1. Одержувати від фондів (*див.* **фонд** 2). 2. Перетворювати короткострокові державні позики в довгострокові. 3. Знаходити інвестиції для інноваційних проектів. 4. Створювати резерви для майбутніх платежів.

ФУНДИ́РУВАТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **фунди́рувати**.

ФУНДО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **фундува́ти**.

ФУНДОПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хірургічне підшивання шлунка до діафрагми навколо стравохідного отвору з фіксацією його малої кривизни до черевної стінки.

ФУНДУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фундува́ти**.

ФУНДУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.*, *перех.* 1. Засновувати. 2. Жертвувати кошти на заснування чогонебудь.

ФУНДУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.*, *заст.* Пас. до **фундува́ти**.

ФУНДУ́К, -á, *ч.* 1. Кущова або деревна рослина роду ліщини, що росте на півдні; ломбардська ліщина. 2. Їстівний плід такої рослини; горіх.

ФУНДУ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фунду́к**. // Який складається з фундуків.

ФУНДУШЕ́ВИЙ, -а, -е: ** **Фундуше́ві має́тності**: в 16 ст. в шляхетській Польщі, феодальній Литві та на загарбаних ними українських і білоруських землях – земельні маєтності, подаровані католицький церкві; з 17 – 18 ст. на Лівобережній Україні – маєтності, подаровані російськими царями і українськими гетьманами православним монастирям.

ФУНІКУЛЕ́Р, -а, *ч.* Залізниця з канатною тягою для перевезення пасажирів на крутих узвозах і спусках.

ФУНІКУЛЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фунікуле́р**.

ФУНІКУЛІ́Т, -у, *ч.* 1. Запалення сім'яного канатика. 2. Запалення корінців спинного мозку в місці їх сполучення в загальний канатик.

ФУНІКУЛОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна фіксація сім'яного канатика при варикозному розширенні його вен.

ФУНІКУЛОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Накопичення серозної рідини між листками власної оболонки сім'яного канатика.

ФУНІ́КУЛЮС, -у, *ч.*, *бот.* Ніжка насінини, яка відходить від плаценти всередині зав'язі.

ФУНІКУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **Фунікуля́рний мієло́з** – захворювання спинного мозку, причиною якого є дефіцит в організмі вітаміну B_{12}, інколи дефіцит вітаміну B_1, і фолієвої кислоти або тільки фолієвої кислоти.

ФУ́НКІЯ, -ї, *ж.* Декоративна трав'яниста рослина родини лілійних із гарним великим листям, яке не втрачає зеленого кольору протягом літа.

ФУ́НКТОР, -а, *ч.*, *мат.* Будь-яка неперервна операція.

ФУНКЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фу́нкція**.

ФУНКЦІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **функційний**.

ФУНКЦІ́ЙНО. Присл. до **функційний**.

ФУНКЦІЙО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **функціоно́ваний**.

ФУНКЦІОНА́Л, -а, *ч.*, *мат.* 1. Правило, за яким кожній функції з якогось класу функцій ставлять у відповідність дійсне або комплексне число. 2. Функція, аргументом якої є елементи деякого лінійного простору.

ФУНКЦІОНАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *філос.* Один із компонентів системного підходу, суть якого полягає у виявленні функцій окремих елементів і підрозділів певного соціального утворення. 2. Напрям в архітектурі 10 – 20-х рр. 20 ст., для якого характерне підпорядкування архітектурних форм їхньому практичному призначенню.

ФУНКЦІОНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Представник, прихильник функціоналізму.

ФУНКЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з виконанням певної функції (у 1, 2 знач.), залежний від діяльності, призначення, а не від структури, будови. 2. Пов'язаний з функцією, функціями (у 3 знач.), з виявом життєдіяльності організму, тканин, клітин, залежний від їхньої специфічної діяльності. 3. Стос. до функції (у 4 знач.). ** **Функціона́льне рівня́ння** – рівняння, в якому невідомим є функція, а шукана функція пов'язана з відомими (даними) функціями. **Функціона́льний ана́ліз** – важливий розділ сучасної математики, який об'єднує й узагальнює ідеї різних розділів класичного аналізу, теорії множин, лінійної алгебри та багатовимірної геометрії. **Функціона́льний про́стір** – топологічний простір, елементами (точками) якого є функції. 4. Практичний, корисний. ** **Функціона́льна му́зика** – музичний супровід виробничого процесу, що має на меті підвищення продуктивності праці. **Функціона́льна гра́мотність** – грамотність, яка дозволяє чітко та кваліфіковано виконувати професійні функції.

ФУНКЦІОНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Практичність, корисність.

ФУНКЦІОНА́ЛЬНО, *присл.* За функцією, функціями (у 1 – 3 знач.).

ФУНКЦІОНЕ́Р, -а, *ч.* 1. *зах.* Службовець якої-небудь установи, підприємства. 2. Партійний або профспілковий діяч, що виконує певні функції (у 2 знач.).

ФУНКЦІОНЕ́РКА, -и. Жін. до **функціоне́р**.

ФУНКЦІОНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **функціонува́ти**.

ФУНКЦІОНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до функціонування.

ФУНКЦІОНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **функціонува́ти**.

ФУНКЦІОНУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Виконувати свої функції; бути в дії, діяти, працювати. // *у сполуч. зі сл.* як та деякими іменниками. Виконувати функцію, відігравати роль того, що названо відповідним іменником.

ФУНКЦІОНУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **функціонува́ти**.

ФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *книжн.* Явище, яке залежить від іншого явища, є формою його виявлення і змінюється відповідно до його змін. 2. *книжн.* Робота кого-, чого-небудь, обов'язок, коло діяльності когось, чогось. // Призначення, роль чого-небудь. 3. *фізіол.* Специфічна діяльність організму людини, тварин, рослин, їхніх органів, тканин і клітин. 4. *мат.* Величина, яка змінюється зі зміною незалежної змінної величини (аргументу).

ФУ́НКЦІЯ-ПРОЦЕДУ́РА, фу́нкції-процеду́ри, *ж.*, *спец.* Процедура, в процесі виконання якої формується значення якоїсь величини, і виклик цієї процедури може використовуватись як операнд у відповідних виразах.

ФУНТ[1], -а, *ч.* 1. Міра ваги, що дорівнювала 409,5 г і застосовувалася на території Росії, України та Білорусі з 10 ст. до запровадження Метричної системи мір. // Що-небудь такої ваги. 2. Міра ваги в країнах з англійською системою мір (в Англії, Бельгії та ін.), що дорівнює 453,6 г.

ФУНТ[2], -а, *ч.* 1. Грошова одиниця Єгипту, Ірландії, Кіпру, Лівану, Сирії, Судану. 2. Те саме, що **Фунт сте́рлінгів**. ** **Фунт сте́рлінгів** – грошова одиниця Великої Британії, що дорівнює 100 пенсам.

ФУ́НТИК, -а, *ч.* 1. Пестл. до **фунт**[1]. 2. *розм.* Паперовий мішечок у формі лійки.

ФУ́НТИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фу́нтик**.

ФУНТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фунт**[1] 1. ** **Фунто́ва мука́**, *заст.*, *діал.* – борошно найвищого сорту, яке продавали на фунти.

ФУНТОВИ́К, -á, *ч.*, *розм.* 1. Гиря вагою в один фунт (*див.* **фунт**[1] 1). 2. Хто-, що-небудь вагою в один фунт (*див.* **фунт**[1] 1).

ФУНТОВИЧО́К, -чкá, *ч.* Зменш. до **фунтови́к**.

ФУНТ-СИ́ЛА, -и, *ж.* Одиниця сили в системі англійських мір.

ФУР, ФУРР, ФУРРР, *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає звук, який перев. супроводжує політ птахів. 2. Уживається як присудок за знач. **фу́ркнути**.

ФУ́РА, -и, *ж.* 1. *іст.* Великий, довгий візок для поклажі; фіра. 2. Те саме, що **фурго́н**. 3. Машина з довгим закритим тентом кузовом.

ФУРАГІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його за-

стосовують при запальних захворюваннях сечовивідних шляхів, гнійних ранах, опіках, а також в акушерстві та гінекології і офтальмології. ** **Розчи́нний фурагі́н** – лікарський препарат, що його застосовують при тяжких формах інфекційних захворювань: сепсисі, пневмоніях та ін.

ФУРАДОНІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при інфекційних захворюваннях сечовивідних шляхів, урологічних операціях.

ФУРА́Ж, -у́, *ч.* Сухі корми (сіно, солома), овес, ячмінь, картопля і т. ін. для свійських тварин і птиці.

ФУРАЖИ́Р, -а, *ч.* 1. Той, хто відає заготівлею, зберіганням та видачею фуражу. 2. Сільськогосподарська машина, що готує фураж для згодовування. ** **Наві́сний фуражи́р** – машина для подрібнення соломи з скирт та вантаження її в причепи.

ФУРА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фура́ж**. // Який є фуражем, признач. для фуражу. // Признач. для зберігання фуражу. // Який забезпечує фуражем. ** **Фура́жна коро́ва** – дійна корова, що одержує додатковий фураж.

ФУРАЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фуражува́ти**.

ФУРАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Добувати фураж.

ФУРАЖУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *рідко.* Забезпечувати себе, своє господарство фуражем.

ФУРАЗОЛІДО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при дизентерії, паратифі, харчових токсикоінфекціях, лямбліозі та ін.

ФУРА́Н, -у, *ч.* Токсична гетероциклічна сполука; безбарвна рідина.

ФУРАНІДИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **тетрагідрофура́н**.

ФУРА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фура́н**.

ФУРАНО́ЗА, -и, *ж.* Циклічна форма моносахариду із п'ятиланковим оксигеновим перснем.

ФУРАНО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фурано́за**.

ФУРАПЛА́СТ, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при дрібних травмах шкіри.

ФУРАЦИЛІ́Н, -у, *ч.* Лікарський антибактеріальний препарат, що використовується для антисептики та у лікуванні дизентерії.

ФУРГО́Н, -а, *ч.* 1. Критий віз із кінною запряжкою. 2. Автомобіль або причеп із закритим кузовом для перевезення вантажу.

ФУРГО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **фурго́н**.

ФУРГО́ННИК, -а, *ч.* Візник фургона (у 1 знач.).

ФУРГО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **фурго́н**.

ФУРДЕ́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Хурделиця.

ФУРДИ́ГА, -и, *ж.*, *діал.*, *рідко.* В'язниця.

ФУР'ЄРИ́ЗМ, -у, *ч.* Одне з учень утопічного соціалізму, що його розробив французький мислитель Ш. Фур'є.

ФУР'ЄРИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник, послідовник фур'єризму.

ФУР'ЄРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до фур'єризму, фур'єриста.

ФУРИБУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Шалений, несамовитий, лютий, скажений, палкий.

ФУ́РИК, -а, *ч.*, *зах.* 1. Тачка. 2. Дитяча коляска.

ФУРИ́ЛОВИЙ, -а, -е: ** **Фури́ловий спирт** – гетероциклічний спирт, що застосовується для одержання фурилових смол.

ФУ́РІАНТ, -а, *ч.* Чеський народний парний танець.

ФУ́РІЯ, -ї, *ж.* 1. Кожна з трьох богинь помсти в давньоримській міфології. // Скульптурне зображення такої богині. 2. *перен.* Про лиху, сварливу або розлючену жінку. 3. Дуже отруйна змія, схожа на вужа, що розповсюджена в Австралії.

ФУ́РКА, -и, *ж.* Пересувна площадка в театрі з наперед змонтованими на ній елементами декорацій.

ФУ́РКАЛО, -а, *с.*, *розм.* 1. Те саме, що **дзи́ґа** 1. 2. *перен.* Те саме, що **дзи́ґа** 2.

ФУ́РКАЛЬЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **фу́ркало**. *Крутитися, як фуркальце.*

ФУ́РКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **фу́ркати** 3 і звуки, утворювані цією дією.

ФУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Пролітати, утворюючи крилами характерні звуки; пурхати (про птахів). // Рухаючись, утворювати глухі, уривчасті звуки. 2. Швидко обертати що-небудь, крутити чимось, утворюючи ним своєрідне гудіння. // Швидко обертатися, крутитися, утворюючи своєрідне гудіння (про веретено, прядку тощо). 3. Форкати, пирхати. // Уривчасто, з шумом випускати вихлопні гази, пару і т. ін. (про машину, мотор і т. ін.).

ФУРКА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Побудова навчального плану старших класів середньої загальноосвітньої школи за ухилами (гуманітарний, природничо-математичний та ін.); при вирізненні двох циклів – біфуркація, більшої кількості – поліфуркація.

ФУ́РКІТ, -коту, *ч.* Звуки, утворювані крилами птахів під час польоту або швидким рухом, дією чого-небудь.

ФУ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **фу́ркати** 1, 3. // *безос.*

ФУРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фуркота́ти**.

ФУРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ФУРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* 1. Утворювати одноманітно-деренчливі звуки під час роботи (про механізми, машини і т. ін.). 2. Підсил. до **фу́ркати**.

ФУРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фуркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ФУРКОТІ́ТИ *див.* **фуркота́ти**.

ФУРЛО́НГ, -а, *ч.* Англійська міра довжини; дорівнює 220 ярдам (201,17 м).

ФУ́РМА, -и, *ж.*, *мет.* Пристрій, крізь який вдувають повітря або кисень у металургійні печі та агрегати.

ФУ́РМАН, -а, *ч.*, *заст.* Візник (у 1 знач.).

ФУРМА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *заст.* Правити кіньми.

ФУ́РМАНКА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Підвода. 2. Візницький промисел. 3. Невеликий фургон (*див.* **фурго́н** 1).

ФУ́РМАНСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **фу́рман**.

ФУРМАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **фурманува́ти**.

ФУРМАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Візникувати.

ФУ́РМЕНИЙ, -а, -е, *мет.* Прикм. до **фу́рма**.

ФУРМІВНИ́К, -а́, *ч.*, *мет.* Робітник, який обслуговує фурму.

ФУРНІТУ́РА, -и, *ж.* Допоміжний, підсобний матеріал у деяких видах виробництва. *Меблева фурнітура.*

ФУРНІТУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фурніту́ра**. // Признач. для виробництва фурнітури. // Який є фурнітурою. *Фурнітурні вироби.*

ФУРО́Р, -у, *ч.* Гучний публічний успіх, який викликає палке схвалення. ** **Зроби́ти (ви́кликати) фуро́р** – сильно вразити своїм надзвичайним виглядом, манерами, поведінкою і т. ін.

ФУРУ́ЯЖ, -ї, *ж.* Угорський дерев'яний духовий музичний інструмент, подібний до подовженої флейти.

ФУРУ́НКУЛ, -а, *ч.*, *мед.* Гостре гнійне запалення волосяного мішечка, сальної залози та прилеглої клітковини; чиряк.

ФУРУ́НКУЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фуру́нкул**.

ФУРУНКУЛЬО́З, -у, *ч.*, *мед.* Захворювання, що виявляється в утворенні численних фурункулів на різних ділянках тіла одночасно або один за одним.

ФУРУНКУЛЬО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до фурункульозу. // Який хворіє на фурункульоз. *Фурункульозний хворий.*

ФУРФА́НТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Дрантя.

ФУРФУРО́Л, -у, *ч.* Безбарвна рідина з приємним запахом, що добувається з відходів сільського господарства і є цінною сировиною для виготовлення каучуку, пластмаси, барвників, лаків тощо.

ФУРФУРО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фурфуро́л**. *Фурфурольні смоли.*

ФУРЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **фурцюва́ти**.

ФУРЦЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *діал.* Танцювати, стрибати.

ФУРЧА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **фурча́ти**.

ФУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *розм.* Утворювати одноманітно-деренчливий звук крилами при польоті (про комах). // Швидким польотом, рухом утворювати подібний звук. // Утворювати деренчливий звук під час роботи (про механізми).

ФУРШЕ́Т, -у, *ч.* 1. Святкова вечеря без гарячих страв. ** **А ля фурше́т** – на швидку руку, без тривалих приготувань, навстоячки (про сніданок, вечерю). 2. Сніданок, обід, вечеря навстоячки із самообслуговуванням; шведський стіл.

ФУС, -у, *ч.*, *діал.* Осад.

ФУ́СОВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **фус**.

ФУСТ, -а, *ч.*, *архіт.* Стовбур, стрижень колони.

ФУ́СТА, **ФУСТИ́НА**, **ФУ́СТКА**, -и, *ж.*, *зах.* Хустка.

ФУСТИ́НА *див.* **фу́ста**.

ФУ́СТКА *див.* **фу́ста**.

ФУТ, -а, *ч.* Міра довжини, що дорівнює 30,48 см у країнах з англійською системою мір (Англія, США).

ФУТБО́Л -у, *ч.* Спортивна гра, у якій гравці кожної з двох команд, б'ючи м'яч ногами, головою або тулубом, намагаються провести його у ворота супротивника якомога більше разів; сокер. ** **Америка́нський футбо́л** – спортивна гра з овальним м'ячем та Н-подібними воротами на зразок регбі, або з більш брутальною поведінкою гравців, що вимагає спеціальної спортивної уніформи для захисту голови і тіла гравців від серйозних ушкоджень (травм).

ФУТБО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Підкидати що-небудь ногою. 2. *перен.*, *розм.* Передавати, відсилати з одного місця в інше.

ФУТБОЛІ́СТ, -а, *ч.* Гравець у футбол.

ФУТБОЛІ́СТКА, -и. Жін. до **футболі́ст**.

ФУТБО́ЛКА, -и, *ж.* Спортивна трикотажна сорочка з виложистим коміром.

ФУТБОЛОФІ́Л, -а, *ч.* Любитель, уболівальник футболу.

ФУТБО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **футбо́л**. // Признач. для футболу.

ФУТЕРІ́ВКА, -и, *ж.* Облицювання на внутрішніх поверхнях металургійних печей і агрегатів, трубопроводів тощо для захисту їх від шкідливого впливу тепла чи агресивних хімічних середовищ.

ФУТЕ́РКО, -а, *с.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **фу́тро** 2.

ФУТЕРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **футерува́ти**.

ФУТЕРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для футерування. *Футерувальний бетон.*

ФУТЕРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який здійснює футерування; фахівець із футерування.

ФУТЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **футерува́ти**.

ФУТЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Облицьовувати внутрішні поверхні металургійних печей та агрегатів, топок, трубопроводів тощо вогнетривкими, кислототривкими або теплоізоляційними матеріалами для захисту від шкідливого впливу тепла або агресивних хімічних середовищ. *Футерувати піч.*

ФУТЕРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **футерува́ти**.

ФУ́ТИК, -а, **ФУТКО́**, -а́ *і* **ФУТО́К**, -тка́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Одуд.

ФУТІ́ТИ, фучу́, фути́ш, *недок.*, *зах.* Сапати, пихкати, дути.

ФУТКО́ *див.* **фу́тик**.

ФУТЛЯ́Р, -а, *ч.* 1. Коробка, ящик або чохол, куди кладуть якусь річ для зберігання, захисту її від пошкодження, запилення тощо. 2. *тех.* Оболонка, накриття і т. ін. для ізоляції або запобігання пошкодженню споруд, механізмів чи їхніх частин; кожух. *Пічний футляр.*

ФУТЛЯ́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Зменш. до **футля́р** 1.

ФУТЛЯ́РИК, -а, *ч.* Пестл. до **футля́р** 1.

ФУТЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **футля́р**.

ФУТЛЯ́РНИК, -а, *ч.* Робітник, що виготовляє футляри.

ФУТЛЯ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **футля́рник**.

ФУТЛЯ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **футля́р** 1.

ФУ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фут**.

ФУТО́К *див.* **фу́тик**.

ФУ́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Шкіряна підкладка в халяві високого чобота. // Спеціальна шкіра або її замінники для підкладки у взуттєвому виробництві. 2. Накладка, що закриває будь-який невеликий отвір (звичайно отвір для ключа в замку). 3. Деталь різних механізмів, яка має вигляд втулки.

ФУ́ТОРКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **фу́тор** 2, 3. 2. *тех.* Прокладка з картону та ін. подібних матеріалів.

ФУТРА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Кушнір.

ФУТРИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Хутро. 2. Облицювання віконного прорізу.

ФУТРИ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Те саме, що **футри́на** 1.

ФУ́ТРО, -а, *с.*, *зах.* 1. Хутро. 2. Шуба.

ФУТРЯНИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Хутряний.

ФУТУРИ́ЗМ, -у, *ч.* Формалістичний напрям у мистецтві та літературі (перев. поезії) на початку 20 ст., який заперечував реалізм, відкидав класичну спадщину.

ФУТУРИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник футуризму.

ФУТУРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до футуризму. // Який ґрунтується на засадах футуризму. *Футуристичні вірші.* // Характерний для футуризму. *Футуристичний виверт.*

ФУТУРИ́СТКА, -и. Жін. до **футури́ст**.

ФУТУРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до футуриста, футуристів. *Футуристські смаки.*

ФУТУРО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із футурології. // Людина, яка здатна передбачати майбутнє, його риси.

ФУТУРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до футурології.

ФУТУРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь наукових досліджень, що охоплює перспективи соціальних процесів; наукове прогнозування майбутнього.

ФУТШТО́К, -а, *ч.*, *спец.* Рейка або жердина з поділками, якою вимірюють рівень води в морі, озері, річці.

ФУ́ТЬКАЛО, -а, *с.*, *зах.* Запальна людина.

ФУФА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **фуфа́йка**.

ФУФА́ЙКА, -и, *ж.* 1. Тепла плетена, вовняна чи байкова сорочка. 2. Стьобана куртка на ваті.

ФУФА́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фуфа́йка**.

ФУ́ФАЛИЦЯ, **ФУ́ФЕЛИЦЯ** *і* **ФУ́ФЕЛЯ**, -і, *ж.*, *зах.* Завірюха.

ФУ́ФЕЛИЦЯ *див.* **фу́фалиця**.

ФУ́ФЕЛЯ *див.* **фу́фалиця**.

ФУФЛО́, -а́, *с.*, *розм.* 1. Про кого-, що-небудь погане. 2. Дурниця, нісенітниця.

ФУ́ХТЕЛЬ, -я, *ч.* Віялка найпростішої конструкції для виокремлення з обмолоченого зерна легких і довгих домішок.

ФУ́ХТЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фу́хтель**.

ФУЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *діал.* Сапати, пихкати, дути.

ФУ́ШКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Вихоплюватися, вилітати.

ФУ́ЯРА, -и, *ж.*, *діал.* Сопілка.

ФУ́ЯРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *зах.* Робити і верзти дурниці.

ФУ́ЯРКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **фу́яра**.

ФУ́ЯРОШ, -а, *ч.*, *зах.* Майстер, який робить фуярки.

Ф'Ю, **Ф'Ю-Ф'Ю**, *виг.* 1. Звуконаслідування, що вживається на означення свисту. 2. Уживається для вираження здивування. 3. Уживається як присудок на означення зникнення кого-небудь.

Ф'ЮЖН, -а, *ч.* Напрямок у рок-музиці, що виник на ґрунті джаз-року в 70-х рр. 20 ст. і є синтезом музики року та джазової імпровізації.

ФЮЗЕЛЯ́Ж, -у, *ч.* Корпус літаків, вертольотів, планерів, який служить для поєднання всіх їхніх частин та для розміщення екіпажу, пасажирів, вантажів.

ФЮЗЕЛЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **фюзеля́ж**. // Який має фюзеляж.

ФЮЗЕ́Н, -у, *ч.* Складова частина вугільних копалин, що залягає лінзами і шарами у вугільних пластах.

ФЮЗЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **фюзе́н**.

ФЮ́ЙТЬ, *виг.* Звуконаслідування, що вживається на означення пташиного свисту.

Ф'Ю́КАДЛО, -а, *с.*, *зах.* Вивільга.

Ф'Ю́КАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **ф'ю́кати**.

Ф'Ю́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* 1. Свистіти. 2. Майоріти.

ФЮ́ЛЬКЕ, *невідм.*, *ж.* Адміністративно-територіальна одиниця в Норвегії.

Ф'ЮМІНГУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ф'юмінгува́ти**.

Ф'ЮМІНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Вилучати леткі компоненти з розплавлених шлаків продуванням вуглеповітряною сумішшю при 1200 – 1250°.

ФЮ́РЕР, -а, *ч.* Вождь, проводир.

Ф'Ю́ЧЕРС, -у, *ч.*, *екон.* Вид угоди на фондовій або товарній біржі, що проводиться на ще не виготовлений товар. ** **Фіна́нсовий ф'ю́черс** – довготермінова строкова біржова угода, пов'язана з купівлею та продажем валюти, цінних паперів.

Ф'Ю́ЧЕРСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ф'ю́черс**. ** **Ф'ю́черсна бі́ржа** – форма товарної біржі, торгівля на якій ведеться контрактами на поставку різних товарів у майбутньому.

Xx

Х, *невідм., с.* Двадцять шоста літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "х" (вимовляється "ха").
ХА, *виг.* Уживається для вираження незгоди з чим-небудь, неприйнятності чогось (іноді з відтінком іронії).
ХА́БА, ХАБЕ́ТА, -и, *ж., діал.* Шкапа.
ХАБА́З, ХАБУ́З, -у, *ч., діал.* Зарості бур'яну, дрібного чагарнику і т. ін.
ХАБА́ЛИЦЯ, -і, *ж., зах.* Заміжня жінка, охоча до любовних пригод.
ХАБА́ЛЬ, -я́, *ч., зах.* Бахур, зальотник.
ХАБА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **хаба́ль**.
ХАБА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Те саме, що **хаба́лиця**.
ХАБА́ЛЬСТВО, -а, *с., зах.* Любовні походеньки.
ХАБАНЕ́РА, -и, *ж.* Іспанський народний танець, що виник на Кубі, а згодом поширився в Іспанії. // Музика до цього танцю; музичний твір у ритмі цього танцю.
ХАБА́Р, -а́, *ч.* Гроші або речі, що даються службовій особі як підкуп, плата за які-небудь злочинні, незаконні дії в інтересах того, хто їх дає. // Побори, що їх збирали з підлеглих або залежних людей представники влади.
ХАБА́РИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **хаба́р**.
ХАБАРІ́Й, -я́, *ч., діал.* Те саме, що **хаба́рник**.
ХАБА́РНИК, -а, *ч.* Той, хто бере хабарі.
ХАБА́РНИЦТВО, -а, *с.* Одержання хабарів службовою особою.
ХАБА́РНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хаба́рник** і **хаба́рництво**. *Хабарницькі наміри.*
ХАБА́РНИЦЯ, -і. Жін. до **хаба́рник**.
ХАБА́РНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Брати хабарі.
ХАБА́РОВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Хабаровськ.
ХАБАРОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **хаба́рник**.
ХАБАРОДА́ВСТВО, -а, *с.* Давання комусь хабарів.
ХАБАРООДЕ́РЖУВАЧ, -а, *ч.* Той, хто одержує хабарі.
ХАБА́РСТВО, -а, *с.* Те саме, що **хаба́рництво**.
ХАБАТА́РНЯ, -і, *ж., діал.* Завод із вичинки козячих шкур.
ХА́БЕАС ДА́ТА, *незм., юр.* В конституційному праві ряду країн – право будь-якої людини вимагати у судовому порядку ознайомлення з будь-якими даними, що його стосуються і які зберігаються у будь-яких архівах та установах, включаючи архіви служб державної безпеки.
ХА́БЕАС КО́РПУС, *незм.* Інститут англо-американського процесуального права, який надає зацікавленим особам право вимагати доставки у суд затриманого або ув'язненого для перевірки підстав позбавлення волі.
ХАБЕ́ТА *див.* **ха́ба**.
ХАБЗ, -у, **ХА́БЗА, ХАБЗИ́НА**, -и, *ж., зах.* Бузина.
ХА́БЗА *див.* **хабз**.
ХАБЗИ́НА *див.* **хабз**.
ХАБИ́НА, -и, *ж., зах.* Лозина, хмизина.
ХАБНИ́К, -а́, *ч., зах.* Чагарник.
ХАБО́ТТЯ, -я, *с., збірн., розм.* Старі речі хатнього вжитку; мотлох, дрантя.
ХАБО́ТЯ, -і, *ж., діал.* Неповоротка, незграбна жінка.
ХАБУ́З *див.* **хаба́з**.
ХАБУ́ЗЗЯ, -я, *с., збірн., діал.* Те саме, що **хабу́з**.
ХА́ВА, -и, *ж., діал.* Щелепа.
ХАВА́В, *виг.* Звуконаслідування, що означає приглушений крик перепела, пугача та деяких інших птахів.
ХАВА́ВКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хава́вкати** і звуки, утворювані цією дією.
ХАВА́ВКАТИ, -ає, *недок.* Видавати своєрідні приглушені звуки (про перепела, пугача та деяких інших птахів).
ХАВА́ВКНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **хава́вкати**.
ХАВА́Л, -а, *ч., муз.* Те саме, що **дап**.
ХА́ВБЕ́К, -а, *ч., спорт.* У футболі й хокеї – півзахисник, гравець середньої лінії.
ХАВДІ́Й, -я́, *ч., діал.* Ненажера.
ХА́ВКА, -и, *ж., діал.* 1. Рот, глотка. 2. *тільки мн.* **ха́вки**, -вок. Зябра.
ХА́ВКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ха́вкати**.
ХА́ВКАТИ[1], -ає, *недок.* Те саме, що **хава́вкати**.
ХА́ВКАТИ[2], -аю, -аєш, *недок., діал.* 1. Жадібно їсти. 2. *вульг.* Кричати, репетувати. 3. Дихати зябрами.
ХА́ВКНУТИ, -не, *док.* Однокр. до **ха́вкати**[1].
ХАВКУ́Н, -а́, *ч., діал.* Ненажера.
ХАВТУ́Р, -а, *ч.*, **ХАВТУ́РА**, -и, *ж., заст.* 1. Побори натурою, які брало духівництво. // Милостиня, подаяння. 2. Хабар.
ХАВТУ́РА *див.* **хавту́р**.
ХАВТУ́РКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хавту́ра**.
ХАВТУ́РНИК, -а, *ч., заст.* 1. Духовна особа, що збирала побори натурою. 2. Хабарник.
ХАВТУРУВА́ННЯ, -я, *с., заст.* Дія за знач. **хавтурува́ти**.
ХАВТУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., заст.* Збирати чи брати хавтури.
ХАВТУ́Р'Я, -я, *с., збірн., заст.* Хавтури (у 1 знач.).
ХАВЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хавча́ти**.
ХАВЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок., розм.* Видавати хрипкі звуки; хрипіти.
ХАВЧУ́РА, -и, *ж., діал.* Збільш. до **ха́вка** 1.
ХАД, -а, *ч.* У мусульманському праві – категорія злочинних дій, які посягають лише на інтереси усієї общини іспричиняють покарання, або однозначно визначені Кораном чи суною, або встановлені правозастосовною практикою "праведних" халіфів.
ХАДЖ, -у, *ч.* Ходіння на прощу до Мекки і Медини, що вважається у мусульман подвигом благочестя.
ХАДЖІ́, *незм.* Почесний титул мусульманина, що здійснив паломництво до Мекки.
ХАДИ́С, -а, *ч., рел.* Священний текст, складений і записаний учнями, послідовниками пророка Мохаммеда.
ХАЗ, -у, *ч., спец.* Цупка частина шкури з крупа коня.
ХАЗА́Р *див.* **хаза́ри**.
ХАЗА́РИ, -а́р, *мн.* (*одн.* **хаза́р, хаза́рин**, -а, *ч.*; **хаза́рка**, -и, *ж.*), *іст.* Тюркомовний кочовий народ, який з'явився у Східній Європі у 4 ст.
ХАЗА́РИН *див.* **хаза́ри**.
ХАЗА́РКА *див.* **хаза́ри**.
ХАЗА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до хазарів.
ХА́ЗИ, хаз, *мн.* Знаки вірменської нотації 10 – 14 ст., які походять від візантійських невм.
ХА́ЗІЯ, -ї, *ж., діал.* Громаддя.
ХАЗМОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Запилення, яке відбувається у квітках з оцвітиною, що розкривається під час цвітіння.
ХАЗМОГА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до хазмогамії.
ХАЗЯ́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хазя́йка**.
ХАЗЯ́ЇН, -а, *ч.* (*мн.* **хазяї́ні**, -ів *і* **хазяї́**, -ї́в). 1. *кого, чого і без додатка.* Власник якогось господарства, речей, майна і т. ін. на правах приватного або суспільного володіння; господар (у 2 знач.). // Приватний наймач робочої сили. // Підприємець. // Селянин-власник, який має землю і необхідні знаряддя праці; селянин-хлібороб. 2. Той, хто займається господарством, веде господарство; господар (у 1 знач.). // Той, хто добре веде господарство, вміло керує виробництвом і т. ін. 3. Господар дому, глава сім'ї (стосовно гостей, відвідувачів тощо). // Чоловік (у 2 знач.). // *розм.* Звертання до чоловіка як глави дому, господарства. 4. *кого, чого, який і без додатка, перен.* Той, хто має владу над ким-, чимнебудь, розпоряджається кимсь, чимсь; володар. // Той, хто оселився, розмістився десь (про тварину). // *розм.* Керівник підприємства, колективу. 5. *біол.* Організм, в якому або на якому живе паразит.
ХАЗЯ́ЇНІВ, -нова, -нове. Прикм. до **хазя́їн** 1 – 4. // Належний хазяїнові.
ХАЗЯЇ́НОВИ́ТИЙ *див.* **хазяйнови́тий**.
ХАЗЯЇ́НОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хазяїнови́тий**.
ХАЗЯЇ́НОВИТО *див.* **хазяйновито**.
ХАЗЯЇ́НУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хазяїнува́ти**.
ХАЗЯЇ́НУВА́ТИ *див.* **хазяйнува́ти**.
ХАЗЯЇ́НУВА́ТИЙ *див.* **хазяйнови́тий**.
ХАЗЯЇ́НУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хазяїнува́тий**.
ХАЗЯЇ́НУВА́ТО. Присл. до **хазяїнува́тий**.
ХАЗЯ́Й, -я́, *ч., діал.* Хазяїн (у 1 – 4 знач.).
ХАЗЯ́ЙКА, -и. Жін. до **хазя́їн** 1 – 4. // Жінка, дружина. // *розм.* Звертання до жінки як до розпорядниці в домі, господарстві.
ХАЗЯЙЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хазяйнови́тий**.
ХАЗЯЙЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **хазяйли́вий**.
ХАЗЯЙЛИ́ВО. Присл. до **хазяйли́вий**.
ХАЗЯЙНОВИ́ТИЙ, *рідко* **ХАЗЯЇ́НОВИ́ТИЙ, ХАЗЯЇ́НУВА́ТИЙ**, -а, -е. 1. Який добре веде господарство, піклується про нього. 2. Власт. хазяїнові (у 1 – 4 знач.); хазяйський.
ХАЗЯЙНОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хазяйнови́тий** 1.
ХАЗЯЙНОВИ́ТО, *рідко* **ХАЗЯЇ́НОВИ́ТО**. Присл. до **хазяйнови́тий, хазяйнови́тий**.
ХАЗЯЙНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хазяйнува́ти**.
ХАЗЯЙНУВА́ТИ *і рідко* **ХАЗЯЇ́НУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Займатися господарством (перев. сільським), вести господарство. // Вести хатнє господарство, залишатися на господарстві.// Клопотатися, порядкувати, поратися, лаштувати щонебудь по господарству. // Бути господарем дому, главою сім'ї. 2. Діяти, розпоряджатися за власним розсудом, бути повновладним хазяїном денебудь, володіти чимсь. // *розм.* Розпоряджатися самочинно, виявляючи сваволю. // *перен., розм.* Робити будь-що, не боячись нікого, нічого, безперешкодно (про тварину).
ХАЗЯЙНУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., безос., розм.* Про спосіб ведення господарства.
ХАЗЯЙОВЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Хазяйновитий.
ХАЗЯ́ЙСТВЕЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **хазя́йство** 1 – 3.
ХАЗЯ́ЙСТВО, -а, *с.* 1. Виробнича, передусім сільськогосподарська, одиниця із засобами виробництва (землею, худобою і т. ін.); господарство (у 5 знач.). // Дім разом з предметами хатнього вжитку, надвірними будівлями, садибою. 2. Майно якого-небудь виробництва або виробничої одиниці (земельні угіддя, господарські будівлі, інвентар, продукти харчування і т. ін.). // *розм.* Сукупність предметів, речей індивідуального вжитку. 3. Господарська діяльність; господарювання. 4. *розм.* Збірн. до **хазя́їн** 1.
ХАЗЯ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **хазя́їн** 1 – 4. // Який походить із заможного роду; багатий, заможний. // Повен достатків, добре збудований, опоряджений. // Добре опоряджений. 2. Власт. хазяїнові (у

1 – 4 знач.); такий, як у хазяїна. 3. Пов'язаний з діяльністю хазяїна (у 1 – 4 знач.), з хазяйством (у 3 знач.).

ХАЗЯ́ЙЧИК, -а, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Дрібний промисловець, землевласник, власник чого-небудь.

ХАЗЯ́ЙЧИН, -а, -е. Прикм. до **хазя́йка**. // Належний хазяйці.

ХАЗЯЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хазяюва́ти**.

ХАЗЯЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Те саме, що **хазяйнува́ти**.

ХАЙ. 1. *част.*, *у сполуч. з дієсл. 3 ос. одн. або мн. теп. або майб. ч.* Уживається для утворення аналітичної форми наказового способу 3 ос. дієслова, що виражає: а) наказ, спонукання; б) дозвіл, згоду; в) побажання, заклик. 2. *част.* Уживається в знач. так і бути, гаразд, добре. 3. *част.*, *у сполуч. з дієсл. 1 ос. майб. ч.* Уживається для вираження готовності або прагнення до чогось. 4. *част.*, *перев. при відокремлених словах або реченнях.* Уживається для вираження допустового припущення; близьке за знач. до хоч би, навіть, хоч і. 5. *спол. допустовий.* Уживається для вираження припущення при протиставленні. // *у сполуч. з част.* би, *у знач. умовно-допустового спол.* Виражає умовне припущення у знач.: а) можна допустити ще, щоб; можна було б погодитися, якби; б) було б краще, якби; краще б. // Незважаючи на те, що; коли навіть. // *у знач. умовного спол.*, *розм.* Виражає можливу умову (з дієсловами майб. ч.). 6. *спол. мети.* Уживається для приєднання підрядного речення мети до головного.

ХА́ЙВЕ́Й, -ю, *ч.* Велика автомобільна дорога; шосе, автомагістраль, фривей. // Швидкісна автострада з однобічним рухом (з розділювальними смугами).

ХА́ЙКУ *див.* **хо́ку**.

ХА́ЙНИЙ, -а, -е, *діал.* Охайний.

ХА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ха́йний**.

ХА́ЙРИНГ, -у, *ч.* 1. Середньотермінова оренда майна (від 6 місяців до 3 років). 2. Форма середньотермінового кредитування експорту без передачі права власності на товар.

ХАЙРОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь виникнення почуття радощів, веселості.

ХА́Й-ТЕК, -а, *ч.* Напрям в архітектурі останньої третини 20 ст., який естетично освоює інноваційні розробки передових галузей науки і техніки, розвиває традицію конструктивізму.

ХА́ЙТЕК-КОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Компанія, яка впроваджує і застосовує високотехнологічні процеси, прогресивне обладнання, проводить розробки у галузі передових технологій.

ХАЙ-ХЕ́Т, -а, *ч.*, *муз.* Те саме, що **педа́льна тарі́лка**.

ХАКА́Н, -а, *ч.* Найвищий титул ватажків племен багатьох тюркомовних народів за раннього середньовіччя; каган.

ХА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ха́кати**.

ХАКА́С *див.* **хака́си**.

ХАКА́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хака́с**, -а, *ч.*; **хака́ска**, -и, *ж.*). Народність тюркської мовної групи, що зараз становить основне населення Хакаської автономної області в Росії.

ХАКА́СКА *див.* **хака́си**.

ХАКА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хака́си** і Хакасія.

ХА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Важко дихати, видаючи глухі уривчасті гортанні звуки; хекати. 2. Те саме, що **ша́ркати 1**.

ХА́КЕР, -а, *ч.* Комп'ютерний хуліган, який проникає в чужі інформаційні системи.

ХА́КЕРСТВО, -а, *с.* Комп'ютерне хуліганство; несанкціоноване проникнення в комп'ютерні системи, крадіжка інформації – злочин, за який у багатьох країнах і в Україні передбачене суворе покарання аж до довгострокового ув'язнення.

ХА́КІ[1]. 1. *прикм.*, *невідм.* Сірувато-зелений з коричневим відтінком. 2. *у знач. ім.*, *невідм.*, *с.* Тканина або одяг такого кольору (перев. у військових).

ХА́КІ[2], *невідм.*, *мн.* Природні заглиблення у пустелях Середньої Азії.

ХАКІ́М, -а, *ч.* У країнах Близького й Середнього Сходу: а) правитель області або округу, губернатор; б) третейський суддя, арбітр, посередник, рішення якого не зовсім обов'язкове для позивачів.

ХА́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ха́кати 2**.

ХА́ЛА, -и, *ж.* Плетена булка видовженої форми.

ХАЛАБУ́ДА, -и, *ж.* 1. Убога оселя, хата. // Рід намету, що має основу з жердя, критого соломою, корою, шкірами і т. ін.; буда, курінь. 2. Критий віз. // Верх, напівкругле накриття на возі. 3. Невелике крите приміщення для собаки; конура, будка.

ХАЛАБУ́ДИНА, -и, *ж.* Те саме, що **халабу́да**.

ХАЛАБУ́ДИСТИЙ, -а, -е, *розм.* Який не прилягає до чого-небудь, здіймається халабудою.

ХАЛАБУ́ДИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **халабу́дистий**.

ХАЛАБУ́ДИТИСЯ, -иться, *недок.*, *розм.* Не прилягати до чого-небудь, здійматися халабудою.

ХАЛАБУ́ДКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **халабу́да**.

ХАЛА́ВКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **хала́вкати**.

ХАЛА́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Жадібно їсти.

ХАЛАВУ́Р, -а, *ч.*, *діал.* Нерозважливий, нерозсудливий чоловік.

ХАЛАЗІО́Н, -у, *ч.* Хронічне продуктивне запалення хряща навколо мейбомійових залоз.

ХАЛАЗІ́Я[1], -ї, *ж.*, *мед.*: ** **халазі́я ка́рдії** – стійке розширення кардіального отвору.

ХАЛАЗІ́Я[2], -ї, *ж.*, *діал.* Прочухан.

ХАЛАЗОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Аномалія розвитку, яка характеризується атрофічною пастозною шкірою, що легко відтягується, утворюючи великі в'ялі складки.

ХАЛА́ЙСТРА, **ХАЛА́СТРА**, -и, *ж.*, *діал.* Покидьки, наволоч, набрід.

ХА́ЛАЛ, -а, *ч.* Розмінна монета Саудівської Аравії – $^1/_{100}$ ріяла.

ХАЛАМЕ́Й, -я, *ч.*, *іст.*, *діал.* Прізвисько єврея.

ХАЛАМИ́Д, -а, **ХАЛАМІ́Й**, -я, *ч.*, *іст.*, *зах.* Прізвисько єврея.

ХАЛАМИ́ДА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **балахо́н**. // Те саме, що **ря́са**.

ХАЛАМИ́ДНИК, -а, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* 1. *заст.* Босяк, голодранець. 2. Бешкетник, пустун.// Уживається як лайливе слово.

ХАЛАМИ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.*, *зневажл.*, *заст.* Прикм. до **халами́дник**.

ХАЛАМІ́Й *див.* **ХАЛАМИ́Д**.

ХАЛА́НДРУСЬ, -я, *ч.*, *діал.* Ненажера.

ХАЛАСА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **халаса́ти**.

ХАЛАСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Чавити.

ХАЛА́СТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хала́стати**.

ХАЛА́СТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Чавити, вичавлювати, розчавлювати.

ХАЛА́СТРА *див.* **хала́йстра**.

ХАЛАСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **халасува́ти**.

ХАЛАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* 1. Жадібно їсти. 2. Ласувати.

ХАЛАСУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Ненажера. 2. Ласун.

ХАЛАСУ́НКА, -и, *діал.* Жін. до **халасу́н**.

ХАЛА́Т, -а, *ч.* 1. Довгополий просторий верхній одяг (перев. без застібок) у деяких азіатських народів. // Просторий хатній одяг вільного крою. 2. Легкий просторий робочий одяг, що його надягають поверх звичайного одягу.// Верхній одяг арештанта, в'язня.// Верхній маскувальний одяг у воїнів. 3. Старовинний довгополий верхній чоловічий одяг; каптан.

ХАЛА́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **хала́т**.

ХАЛА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **хала́т**. 2. *перен.* Недбайливий, несумлінний, неакуратний.

ХАЛА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Недбайливе, несумлінне ставлення до чого-небудь; недбалість. // У кримінальному праві – невиконання чи неналежне виконання посадовою особою своїх обов'язків, що завдає суттєвої шкоди державним і суспільним інтересам або правам та інтересам громадян.

ХАЛА́ТНО. Присл. до **хала́тний 2**.

ХАЛА́Ш, -а́, *ч.* 1. *діал.* Курінь (у 1, 2 знач.). 2. *зах.* Хата.

ХАЛАШТА́Н, -а, *ч.*, *діал.* Скопець, кастрат.

ХАЛАШТА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **халашта́ти**.

ХАЛАШТА́ТИ, **ХАЛАЩА́ТИ**, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Оскопляти, каструвати.

ХАЛАШТУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **холощі́й**.

ХАЛА́ЩА, -і, *ж.*, *зах.* Хмиз.

ХАЛАЩА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **халаща́ти**.

ХАЛАЩА́ТИ *див.* **халашта́ти**.

ХАЛАЩИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* Лісова хаща.

ХАЛВА́, -и́, *ж.* Кондитерський виріб у вигляді густої маси, виготовленої з протертого (перев. соняшникового) насіння або потовчених горіхів з карамеллю.

ХАЛВО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **халва́**.

ХАЛДЕ́Ї, -ів, *мн.* (*одн.* **халде́й**, -я, *ч.*; **халде́йка**, -и, *ж.*). 1. Семітське плем'я, яке наприкінці 2 тис. до н. е. заселяло узбережжя Перської затоки. 2. Виряджені у східний одяг персонажі зі старовинних релігійних обрядових вистав.

ХАЛДЕ́Й *див.* **халде́ї**.

ХАЛДЕ́ЙКА *див.* **халде́ї**.

ХАЛДЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **халде́ї 1**.

ХАЛЕ́ПА, -и, *ж.* Яка-небудь несподівана, прикра подія; біда, нещастя, неприємність. ** **вско́чити в хале́пу** – потрапити в біду, зазнати неприємностей. // *заст.* Негода.

ХАЛЕ́ПКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хале́па**.

ХАЛЗА́Н, -а, *ч.* Старий орел-беркут з темною основою хвоста.

ХА́ЛІ-ГА́ЛІ, *невідм.*, *с.* Груповий танець американо-канадського походження, що має численні варіанти композицій; музика до цього танцю.

ХА́ЛІНГ, -а, *ч.* Норвезький народний чоловічий танець, популярний також у Швеції.

ХАЛІ́Ф, -а, *ч.* 1. Титул феодального верховного правителя в ряді мусульманських країн, який поєднував духовну і світську владу. 2. Особа, що мала цей титул; каліф. ** **халі́ф на годи́ну**, *іron.* – про людину, яка захопила владу або наділена нею зовсім ненадовго.

ХАЛІФА́Т, -у, *ч.* 1. Система державного ладу з теократичною владою у феодальних мусульманських країнах. 2. Феодальна держава на чолі з халіфом, що утворилася внаслідок арабських завоювань.

ХАЛІ́ФСТВО, -а, *с.* Правління халіфа.

ХАЛІ́ФСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **халі́ф**.

ХАЛТУ́РА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Побічний легкий заробіток понад основний, звичайний. 2. Несумлінна, неакуратна робота (перев. без знання справи, без почуття відповідальності). // Продукт такої роботи.

ХАЛТУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *розм.* 1. Виконувати яку-небудь роботу понад основну для побічного легкого заробітку. 2. Несумлінно, неакуратно працювати.

ХАЛТУ́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Зменш. до **халту́ра**.

ХАЛТУ́РНИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **халту́ра**. // Який займається халтурою.

ХАЛТУ́РНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто працює несумлінно, неакуратно, абияк.

ХАЛТУ́РНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **халту́рник**.

ХАЛТУ́РНО. Присл. до **халту́рний**.

ХАЛТУ́РЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **халту́ра 2**.

ХАЛУ́ЗЗЯ, -я, *с.*, *діал.* Хмиз, галуззя.

ХАЛУ́ПА, -и, *ж.* Невелика убога житлова будівля; злиденна хата. // Невелика занедбана господарська будівля або виробниче приміщення.

ХАЛУПИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **халу́па**.

ХАЛУ́ПКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **халу́па**.

ХАЛУ́ПНИК, -а, *ч.*, *іст.* Безземельний селянин, бідняк, який мав тільки халупу.

ХАЛУ́ПНИЦЯ, -і, *іст.* Жін. до **халу́пник**.

ХАЛУПЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **халу́па**.

ХАЛУ́С, -а, *ч.*, *зах.* Ласун.

ХАЛЦЕДО́Н, -у, *ч.* Мінерал, різновид кварцу.

ХАЛЦЕДО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **халцедо́н**. *Халцедонові поклади.* // Зробл. з халцедону.

ХАЛЬБМО́НД, -а, *ч.* Духовий мундштучний музичний інструмент без вентилів.

ХАЛЬКОГЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **кисневе́ць**.

ХАЛЬКОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **халькоге́н**.

ХАЛЬКО́З, -у, *ч.* Відкладення сполук міді в органах і тканинах.

ХАЛЬКОЗИ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів, свинцево-сірого кольору з металевим блиском; мідна руда.

ХАЛЬКОПІРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу сульфідів (сульфід купруму та феруму), що має колір латуні; мідний колчедан.

ХАЛЬКОСФЕ́РА, -и, *ж.*, *геол.* Четверта (після атмосфери, земної кори і літосфери) оболонка Землі, що залягає на глибині нижче 1200 км.

ХАЛЬКОСФЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **халькосфе́ра**.

ХАЛЬЦИ́ДИ, -ци́д, *мн.* Комахи ряду перетинчастокрилих, личинки яких паразитують на тілі комах і кліщів.

ХАЛЬЦИ́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хальци́ди**.

ХАЛЯ́ВА, -и, *ж.* 1. Верхня трубчаста частина чобота, що прикриває литку. ** **Робити з губ́и халя́ву** – брехати, обіцяти нездійсненне. 2. *перен.*, *лайл.* Неохайна, розбещена чи скупа людина. 3. *розм.* Про щось дармове, безплатне. ** **на халя́ву** – задарма.

ХАЛЯ́ВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **халя́ва 1**.// Верхня трубчаста частина черевиків.

ХАЛЯ́НДРА, -и, *ж.* Старовинний циганський танець.

ХАЛЯСУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **халясува́ти**.

ХАЛЯСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Танцювати.

ХАМ, -а, *ч.* 1. *заст.* Зневажлива назва людини з нижчих соціальних верств, станів (у мові панівних класів). // Грубе звертання до кріпака, слуги, наймита. 2. *розм.*, *лайл.* Зухвала, груба, нахабна людина. 3. За Біблією – непутящий син благочестивого Ноя, що поглумився над своїм батьком і був ним проклятий.

ХАМА́ДА, -и, *ж.* Назва кам'янистих пустель (головним чином у Сахарі).

ХАМА́РКАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *зневажл.* Дія за знач. **хама́ркати**.

ХАМА́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.*, *зневажл.* Те саме, що **харама́ркати**.

ХАМЕЛЕО́Н, -а, *ч.* 1. Різновид невеликої ящірки, яка має здатність змінювати своє забарвлення під впливом зовнішніх причин. 2. *перен.*, *розм.* Безпринципна людина, яка залежно від обставин часто змінює свої погляди, думки, уподобання. 3. Скло, лінзи для окулярів, здатні змінювати затемненість у залежності від освітленості приміщення, простору; окуляри з такими лінзами. 4. Сузір'я Південної півкулі неба. 5. *хім.* Елемент манган, сполуки якого в розчинах змінюють своє забарвлення.

ХАМЕЛЕО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хамелео́н**.

ХАМЕЛЕО́НОВІ, -вих, *мн.* Родина ящірок, які живуть на кущах і деревах.

ХАМЕЛЕО́НСТВО, -а, *с.*, *перен.* Безпринципність, здатність змінювати свої погляди, переконання, уподобання залежно від обставин.

ХАМЕЛЕО́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до хамелеона, хамелеонства.

ХАМЕНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *зах.* Схаменутися.

ХАМЕРО́ПС, -а, *ч.* Кущ або дерево родини пальмових.

ХА́МІВ, -мова, -мове, *заст.*, *розм.*, *лайл.* Прикм. до **хам**. // Належний хамові.

ХАМІ́ЛЬ, **ХАМІ́ЛЬ-ХАМІ́ЛЬ**, *присудк. сл.*, *розм.* Указує на непомітний швидкий відхід, зникнення кого-небудь.

ХАМІ́НОК, -нка, *ч.*, *арх.* Біс, чорт.

ХАМІ́Т *див.* **хамі́ти**.

ХАМІ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хамі́т**, -а, *ч.*; **хамі́тка**, -и, *ж.*). 1. Група народностей Північної Африки, що розмовляють споріднениими мовами. 2. Негроїдна раса.

ХАМІ́ТКА *див.* **хамі́ти**.

ХАМІ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хамі́ти**. ** **хамі́тські мо́ви** – група африканських мов: сучасних (берберські, кушитські) та мертвих (давньоєгипетська, коптська і гауса).

ХА́МКА, -и, *ж.*, *розм.*, *лайл.* Жін. до **хам**.

ХАМКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **хамкоті́ти**.

ХАМКОТІ́ТИ, -очу́, -ти́ш, *док.*, *заст.* Гугнявити.

ХАМЛО́[1], -а́, *с.*, *збірн.*, *діал.* Галуззя, хмиз.

ХАМЛО́[2], -а́, *ч. і ж.*, *розм.*, *лайл.* Те саме, що **хам** і **ха́мка**. // Вайлувата, незграбна людина.

ХАМЛЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.*, *лайл.* Збільш. до **хам** і **ха́мка**.

ХА́МНИЙ, -а, -е, *зах.* Зверхній, пихатий.

ХАМНИ́К, -у́, *ч.*, *зах.* Чагарник.

ХАМНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *заст.* Хутко з'їсти.

ХАМОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Схильний до хамства (у 2 знач.); зухвалий, грубий, нахабний.

ХАМОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **хамови́тий**.

ХАМОВИ́ТО, *розм.* Присл. до **хамови́тий**.

ХА́МОРОДЬ, -і, *ж.*, *зах.* Тінь, темрява, темне місце.

ХАМСА́, -й, *ж.* Те саме, що **камса́**.

ХАМСИ́Н, -у, *ч.* Сильний гарячий африканський вітер.

ХАМСО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хамса́**.

ХА́МСТВО, -а, *с.* 1. *заст.* Збірн. до **хам** 1. 2. *розм.* Зухвалість, грубість, нахабство.

ХА́МСЬКИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Прикм. до **хам** 1. 2. *розм.* Власт. хамові (у 2 знач.); зухвалий, грубий, нахабний. *Хамські вчинки.*

ХАМУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Схильний до хамської поведінки.

ХАМУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **хамува́тий**.

ХАМУВА́ТО. Присл. до **хамува́тий**.

ХАМУ́ЛА[1], -и, *ж.*, *діал.* Поганий суп.

ХАМУ́ЛА[2], -и, *ч. і ж.*, *заст.*, *розм.*, *лайл.* Те саме, що **хам** і **ха́мка**. // Вайлувата, незграбна людина.

ХАМУ́ЛУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Неповороткий, незграбний, вайлуватий.

ХАН, -а, *ч.* 1. Титул монарха, феодального правителя в багатьох країнах Сходу в середні віки, а також особа, що мала цей титул. 2. Родовий дворянський титул у деяких країнах Сходу, а також особа, що має цей титул.

ХАНАА́НЕЦЬ *див.* **ханаа́нці**.

ХАНАА́НКА *див.* **ханаа́нці**.

ХАНАА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ханаа́нці** і Ханаан. ** **Ханаа́нські мо́ви** – мови, що входять до групи семітських мов.

ХАНАА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ханаа́нець**, -нця, *ч.*; **ханаа́нка**, -и, *ж.*). Стародавня назва народів Палестини та Фінікії (Ханаану).

ХАНА́НОК, -нка, *ч.*, *діал.* Пестун.

ХАН-АТЛА́С, -у, *ч.* Шовкова тканина вищого ґатунку з національним узбецьким малюнком.

ХАНДРА́, -й, *ж.* Похмурий настрій, нудьга, пригніченість.

ХА́НДРА, -и, *ж.*, *зах.* Норовлива кобила.

ХАНДРИ́ТИ, -рю, -ри́ш, *недок.* Бути в похмурому настрої; нудьгувати.

ХАНЕНДЕ́, *невідм.*, *ч.* Народний співак в Азербайджані, Ірані та інших країнах Сходу.

ХАНЕ́НКО, -а, *ч.*, *розм.* Син хана.

ХАНЖА́[1], -і, *ч. і ж.* Людина, яка прикидається набожною або доброчесною; святенник, святенниця.

ХАНЖА́[2], -і, *ж.* 1. *заст.* Ханшин. 2. *розм.* Те саме, що **самого́нка**.

ХАНЖИ́ТИ, -жу́, -жи́ш, *недок.*, *розм.* Удавати з себе набожного або доброчесного.

ХАНИ́ГА, -и, *ч.*, *розм.* Нероба, ледар, п'яниця.

ХА́НІВ, -нова, -нове. Прикм. до **хан**. // Належний ханові.

ХАНІ́ВКА, -и, *ж.* Різновид гаптування на сорочці.

ХА́НСТВО, -а, *с.* 1. Титул і права хана. 2. Країна, керована ханом.

ХА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хан**. // Належний ханові. // Який перебуває під владою хана, входить до складу ханства. // Такий, як у хана.

ХА́НТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хант**, -а, *ч.*). Народність угрофінської мовної групи, що живе у нижній течії Обі (в Ханти-Мансійському і Ямало-Ненецькому автономних округах) та в Томській області Російської Федерації.

ХАНТИ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм до **ха́нти**.

ХА́НУКА, -и, *ж.* Єврейське свято, що відзначається взимку на честь поновлення відправи в Єрусалимському храмі.

ХА́НША, -і, *розм.* Жінка хана.

ХАНШИ́Н, -у, *ч.*, *заст.* Китайська міцна неочищена хлібна горілка (з чумизи, гаоляну і т. ін.).

ХА́НЬКА, -и, *ж.*, *заст.* Гарбуз. ** **Розпусти́ти ханьки́** – почати багато говорити; розбалакатися. **Ханьки́ м'я́ти**: а) нічого не робити; б) зволікати з чимсь; в) (*за ким, біля кого*) домагатися чиєсь прихильності, упадати за ким-небудь.

ХА́О, *невідм.*, *ж.* Розмінна монета В'єтнаму.

ХАО́С, -у, *ч.* 1. *перен.* Цілковите безладдя. // Безладне скупчення, суміш чого-небудь. // Плутанина, сумбур. // Безладні, сумбурні, незрозумілі дії, вчинки. // Про стан сну, непритомності, марення і т. ін. *Хаос почуттів.* 2. Нагромадження каміння, уламків гірських порід і т. ін. //. Безладне нагромадження, скупчення чого-небудь.

ХА́ОС, -у, *ч.* У давньогрецькій міфології – безмежний світовий простір, що являє собою суміш усіх стихій.

ХАОТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Приведення чогось у стан хаосу, повного безладу.

ХАОТИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **хаотизува́ти**.

ХАОТИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Приводити щось у стан хаосу, повного безладу, робити хаотичним.

ХАОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до хаосу (у 1 знач.). 2. В якому немає порядку, ладу, системи; який являє собою хаос (у 2 знач.). // Позбавлений певної спрямованості; безладний. // Позбавлений злагодженого звучання, чіткого ритму, виразної послідовності. // Позбавлений будь-якої організованості, планомірності.// Позбавлений чіткості, викінченості. *Хаотичний рух.* 3. *перен.*, *розм.* Незібраний, непослідовний, неорганізований (про людину). 4. Який являє собою хаос (у 3 знач.).

ХАОТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **хаоти́чний**.

ХАОТИ́ЧНО. Присл. до **хаоти́чний**.

ХАП[1], *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **хапа́ти**[1] і **хапну́ти**.

ХАП[2]: ** **як хап ухопи́в** *кого* – хтось зник раптово і безслідно.

ХАПА́, -й, *ж.*, *розм.* Те саме, що **хва́тка** 3.

ХАПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до хапання. ** **Хапа́льний рефле́кс** – мимовільне захоплення немовлям предмета, вкладеного в його кисть.

ХА́ПАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Привласнений таємно; крадений. // *у знач. ім.* **ха́пане**, -ного, *с.* Чужі речі, привласнені таємно. 2. Який робиться наспіх, швидко; поспішний.

ХАПАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Захоплення, привласнення чого-небудь; хабарництво. 2. Поспішність, поспіх.

ХАПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хапа́ти**[1].

ХАПА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. Швидко, поривчасто брати, схоплювати або підхоплювати кого-, що-небудь. // Братися, чіпляючись за що-небудь або повисаючи на чомусь. // Поривчасто схоплювати кого-небудь за щось, затримуючи, зупиняючи його. // Захоплювати зубами, кігтями (про тварин). // *перен.* Зачіпати, чіпляти галузками, сучками, колючками і т. ін. (про рослину). // Швидко, жадібно підбирати що-небудь, з'їдаючи; жадібно пастися (про тварин). // Ловити ротом, поглинаючи; захоплювати дзьобом (про рибу, птаха); клювати. *Хапатися за голову.* 2. *розм.* Те саме, що **лови́ти** 2, 4. // Нападаючи на кого-небудь, пожирати. // Вистежуючи кого-небудь, затримувати, заарештовувати. // *перен.* Охоплювати, полонити кого-небудь (про почуття, стан і т. ін.). *Хапати за душу.* 3. *розм.* Брати, захоплювати що-небудь із поспіхом, у великій кількості, без розбору. // *перев. зі сл.* п о в і т р я . Жадібно, із зусиллям вбирати, втягувати в себе. // Спішно збирати (врожай). // Одержувати невисокі (перев. незадовільні) оцінки. // Загарбувати, привласнювати, красти, відбирати що-небудь. 4. *перен.* Жадібно, швидко сприймати, осягати що-небудь (розумом, органами чуття); ловити. *На льоту хапати.*

ХАПА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, *безос.*, *діал.* Вистачати (у 1 знач.).

ХАПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *за кого – що.* Братися рукою (руками), чіплятися за кого-, що-небудь. // Спішно брати, діставати, виймати що-небудь для якоїсь дії. // Захоплювати кігтями, зубами (про тварину). // *перен.* Зачіпати, чіпляти галузками, сучками, колючками і т. ін. (про рослину). // Доторкатися рукою (руками) до чого-небудь, щоб дізнатися про щось, упевнитися в чомусь; мацати. // Відчуваючи біль, швидко торкатися рукою (руками) грудей або інших частин тіла. 2. *за що, до чого, куди і без додатка, також з інфін.*, *перен.* Жадібно, із задоволенням братися за виконання чого-небудь, починати робити щось; поспішати, квапитися. 3. Пас. до **хапа́ти**[1].

ХАПАТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* 1. Поспіх, хапанина.2. *перен.* Побори, грабіж (у 2 знач.).

ХА́ПКА, -и, *ж.*, *зах.* Пастка.

ХА́ПКАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **ха́пкати**.

ХА́ПКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Хапати[1] 1.

ХА́ПКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по́хапцем**.

ХАПКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Беручкий до чого-небудь, охочий що-небудь робити; проворний, моторний. 2. Схильний до крадіжок, хабарництва. *Хапкий на руку.*

ХА́ПКІСТЬ, -кості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **хапки́й**.

ХАПКО́, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Хабарник. 2. Злодій.

ХА́ПКО, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по́хапцем**.

ХАПКО́М, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по́хапцем**.

ХАПКОМА́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **по́хапцем**.

ХАП-ЛА́П, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **хапну́ти** і **лапну́ти**.

ХАПЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який поспішає, квапиться; квапливий. // Який виражає квапливість. 2. Який робиться, відбувається, виконується швидко, з поспіхом, квапливо. // Не підготовлений як слід, надто поспішний.

ХАПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **хапли́вий**; квапливість.

ХАПЛИ́ВО. Присл. до **хапли́вий**.

ХАПЛО́, -а́, *с.*, *діал.* Бур'ян.

ХАПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* Однокр. до **хапа́ти**[1].

ХАПНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **хапа́тися**.

ХАПОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Злодійкуватий.

ХАПОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **хапови́тий**.

ХАПОКНИ́Ш, -а, *ч.*, *заст.* Презирливе вислвисько духовної особи.

ХАПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех.* Підсил. до **хапну́ти**.

ХАПТУ́Р, -а́, *ч.*, *діал.* Відлига.

ХАПТУ́РА, -и, *ж.*, *заст.*, *діал.* Хавтур.

ХАПТУ́РКА, -и, *ж.*, *заст.*, *діал.* Зменш. до **хапту́ра**.

ХАПТУ́РНИК, -а, *ч.*, *діал.* Хабарник.

ХАПТУ́РНИЦТВО, -а, *с.*, *діал.* Хабарництво, збирання поборів.

ХАПТУ́РНИЦЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Належний чи властивий хаптурникові.

ХАПТУРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **хаптурува́ти**.

ХАПТУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **хавтурува́ти**.

ХАПУ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Людина, яка бере хабарі; хабарник.

ХАПУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Людина, яка бере хабарі; хабарник. 2. Той, хто викрадає (викрав) кого-, що-небудь; викрадач. ** **Хапу́н ухопи́в** *кого* – швидко, несподівано зник хто-небудь.

ХАПУ́НКА, -и, *розм.* Жін. до **хапу́н**.

ХАРА́ДЖ, -у, *ч.* Державний поземельний податок в країнах Близького та Середнього Сходу, що його стягували у середні віки та нові часи з усього податного населення, на відміну від джизьі, що його сплачували немусульмани.

ХАРАКІ́РІ, *невідм.*, *с.* Вид самогубства (розпорювання живота), прийнятий у японських самураїв.

ХАРА́КТЕР, -у, *ч.* 1. Сукупність стійких психічних властивостей людини, її особистих рис, що виявляються в поведінці й діяльності; вдача. // *зі сл.* д о б р и й, м ' я к и й, п о г а н и й, в а ж к и й, к р у т и й і т. ін. Загальна позитивна або негативна оцінка індивідуальних особливостей людини. // Характерна риса поведінки тварини. 2. *з означ.* Людина як носій певної сукупності стійких психічних властивостей. 3. Твердість, сила волі, наполегливість у досягненні чого-небудь. 4. *чого, який.* Сукупність визначальних властивостей, ознак якого-небудь предмета, фізичного або психічного явища, його типові риси. *Національний характер.* 5. У літературі, сценічному мистецтві – художній образ, в якому втілено типові риси якої-небудь групи людей; тип. // Типові узагальнені риси, які становлять художній образ. // У скульптурі, живопису – головні, типові риси твору, їх виразність, викінченість. 6. *перев. у мн.*, *мат.* Функції, які застосовуються в теорії чисел і теорії груп. *Теорія характерів.*

ХАРА́КТЕРЕЦЬ, -рця, *ч.* 1. Пестл. до **хара́ктер** 1, 3. 2. *ірон.* Важкий, перев. упертий або вередливий характер.

ХАРАКТЕРИЗАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до характеризації.

ХАРАКТЕРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **характеризува́ння**.

ХАРАКТЕРИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **характеризува́ти**.

ХАРАКТЕРИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **характеризува́ти** 1.

ХАРАКТЕРИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*1. Описувати, визначати якісь риси, особливості кого-, чого-небудь. 2. *тільки 3 ос.* Становити якісь риси, особливості кого-, чого-небудь.

ХАРАКТЕРИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Відзначатися, вирізнятися якимись рисами, особливостями. 2. Пас. до **характеризува́ти** 1.

ХАРАКТЕРИ́СТИКА, -и, *ж.* 1. Опис, визначення істотних, характерних особливостей, ознак кого-, чого-небудь. // У літературі, образотворчому мистецтві – змалювання характерних рис персонажа, героя. // Показники якості, стану і т. ін. чогось. 2. Офіційний документ, в якому міститься відгук, висновок про чию-небудь трудову й громадську діяльність. // Висловлення, відгук про кого-небудь. 3. *мат.* Ціла частина десяткового логарифма. 4. *спец.* Графічне зображення властивостей чого-небудь за допомогою кривої; який-небудь основний графічний показник чогось.

ХАРАКТЕРИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який випливає з характеру кого-, чого-небудь, характеризує (у 2 знач.) когось, щось; характерний.

ХАРАКТЕРИСТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **характеристи́чний**.

ХАРАКТЕРИСТИ́ЧНО. Присл. до **характеристи́чний**.

ХАРА́КТЕРНИЙ, -а, -е. 1. У сценічному мистецтві – властивий певному народові, епосі, суспільному середовищу. // Який втілює певний психологічний тип. ** **Хара́ктерний та́нець** – вид сценічного танцю, до якого належать стилізовані національні танці. 2. *розм.* Який має твердий, вольовий характер. // Який має важкий, сердитий, упертий і т. ін. характер.

ХАРАКТЕ́РНИЙ, -а, -е. Властивий певній особі, предмету, явищу або ряду осіб, предметів, явищ; притаманний багатьом; типовий. // *у знач. ім.* **характе́рне**, -ного, *с.* Те, що притаманне кому-, чому-небудь. // Яскраво виражений, своєрідний. // Який має поширення де-небудь. // Який становить відмітну особливість, властивість чого-небудь; специфічний. // Основний, визначальний. ** **Характе́рний злам** – вигляд місця руйнування зразка або конструкції, що дає змогу судити про характер руйнівної сили і рід деформації.

ХАРАКТЕ́РНИК, -а, *ч.* 1. Чаклун, чарівник (у 1 знач.). 2. *перен.*, *розм.* Те саме, що **чарівни́к** 2.

ХАРАКТЕ́РНИЦТВО, -а, *с.* Чаклунство.

ХАРАКТЕ́РНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **характе́рник**.

ХАРАКТЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **характе́рний**.

ХАРАКТЕ́РНО. Присл. до **характе́рний**. // *у знач. присудк. сл.*, *зі спол.* щ о. Важливо, показово, цікаво.

ХАРАКТЕРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Своєрідний, специфічний.

ХАРАКТЕРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Вчення про характер людини.

ХАРАКТЕРОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Дисгармонія особистості, яка проявляється загостренням окремих рис характеру.

ХАРАКТЕ́РСТВО, -а, *с.* Чаклунство.

ХАРАКТЕ́РСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Чаклувати (у 1 знач.).

ХАРАКТРО́Н, -а, *ч.*, *спец.* Спеціальна електронно-променева трубка, на екрані якої можуть відображуватися як літерно-цифрові, так і спеціальні графічні знаки.

ХАРАКТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **характро́н**.

ХАРАЛУ́ЖНИЙ, -а, -е, *заст.*, *поет.* Сталевий (у 1 знач.). *Харалужний меч.*

ХАРАМА́Н, -а, *ч.*, *зах.* 1. Обман; вигадка. 2. Обманщик. ** **Гну́ти харама́ни** – дурити, ошукувати.

ХАРАМА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **харама́нити**.

ХАРАМА́НИТИ, -а́ню, -а́ниш, *недок.*, *зах.* Дурити, ошукувати.

ХАРАМА́РКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **харама́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ХАРАМА́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Говорити невиразно, неясно; бурмотати.

ХАРАМА́РКАЧ, -а, *ч.*, *заст.* Те саме, що **недоріка**.

ХАРАМИ́ЖКА, -и, *ж.*, *діал.* Шахрайство.

ХАРАПУ́ДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, *розм.* 1. Злякано кидатися вбік, назад (про коней, волів і т. ін.). 2. *перен.* Боятися, не бажати що-небудь робити; сахатися.

ХАРАПУ́ДЛИВИЙ, -а, -е, *розм.* Лякливий, боязкий.

ХАРАПУ́ДЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **харапу́дливий**.

ХАРАПУ́ДЛИВО, *розм.* Присл. до **харапу́дливий**.

ХАРАПУ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Охайний, чистий.

ХАРАПУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Властивість за знач. **харапу́тний**.

ХАРАПУ́ТНО, *заст.* Присл. до **харапу́тний**.

ХАРА́СМЕНТ, -а, *ч.* У праві США – злочин, що порушує недоторканність приватного життя особи переслідуванням, домаганням та ін.

ХАРБІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Харбін.

ХАРД БОП, -у, *ч.* Стильовий різновид джазу, що розвинувся з бі-бопу; відрізнявся від нього підвищеною експресивністю, жорсткою ритмікою та орієнтацією на блюзову традицію.

ХАРДВЕ́Р, -а, *ч.* Конструктивна, матеріальна частина комп'ютера, на противагу комп'ютерній програмі – софтверу.

ХАРДИНГФЕ́ЛЕ, *невідм.*, *ж.* Норвезька скрипка з чотирма ігровими та чотирма резонуючими струнами.

ХАРД-КО́Р, -у, *ч.* Стилістичний напрям у рок-музиці, поєднання панк-року і треша.

ХАРД-РО́К, -у, *ч.*, *муз.* Важкий рок – напрямок у рок-музиці, що відзначається жорстким і потужним характером звучання.

ХАРЕ́М, -у, *ч.*, *заст.* Гарем.

ХАРЗА́, -и́, *ж.* Вид однієї з найбільших куниць.

ХАРИ́ЗМА, -и, *ж.* 1. Виняткова обдарованість (про святих). 2. Високий авторитет, який базується на вмінні підкоряти інших своїй волі.

ХАРИЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Що має харизму. ** **Харизмати́чний лі́дер** – людина, наділена в очах її прибічників авторитетом, що базується виключно на вольових якостях її особистості.

ХАРИЗМАТИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **харизмати́чний**.

ХАРИ́СТО, *присл.*, *зах.* Охайно, чисто.

ХАРИ́ТИ, -ри́т, *мн.* У давньогрецькій міфології – богині краси й радості (у римлян – грації).

ХАРИ́ТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Чистити.

ХАРІ́БДА, -и, *ж.* Міфічна потвора.

ХА́РІУС, -а, *ч.* Цінна прісноводна риба родини харіусових.

ХА́РІУСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ха́ріус**. // *у знач. ім.* **ха́ріусові**, -вих, *мн.* Родина риб підряду лососевих.

ХА́РКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ха́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ХА́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Випльовувати мокротиння (іноді з кров'ю) при кашлю, прочищаючи горло; плювати мокротинням.

ХАРКИ́-МАКОГО́НИКИ, харків-макого́ників, *мн.*, *діал.* Дурниці, нісенітниці.

ХА́РКІВЕЦЬ *див.* **ха́рківці**.

ХА́РКІВКА *див.* **ха́рківці**.

ХА́РКІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Харків.

ХА́РКІВЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ха́рківець**, -вця, *ч.*; **ха́рківка**, -и, *ж.*). Те саме, що **харків'я́ни**.

ХАРКІВ'Я́НИ, -я́н, *мн.* (*одн.* **харків'я́нин**, -а, *ч.*; **харків'я́нка**, -и, *ж.*). Мешканці Харкова.

ХАРКІВ'Я́НИН *див.* **харків'я́ни**.

ХАРКІВ'Я́НКА *див.* **харків'я́ни**.

ХА́РКІТ, -коту, *ч.*, *зах.* Хрип, хрипіння.

ХА́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ха́ркати**.

ХАРКОТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **харкоти́ння**.

ХАРКОТИ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Який містить харкотиння, з харкотинням.

ХАРКОТИ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Мокротиння, що виділяється при харканні.

ХАРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. *розм.* Підсил. до **ха́ркати**. 2. *діал.* Хрипіти.

ХАРЛА́Й, -я́, *ч.*, *заст.* 1. Бідняк, злидар. 2. Довга лоза (дитяча гра). *Харлая скакати.*

ХАРЛА́К, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Харпак. 2. Шкапа.

ХАРЛА́НЬ, -я́, *ч.*, *заст.* Бідняк, злидар.

ХАРЛА́ЦТВО, -а, *с.*, *діал.* Збірн. до **харла́к** 1.

ХАРЛА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до харлацтва.

ХАРЛО́, -а́, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Морда, пика.

ХАРЛЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Нікчема, миршавець.

ХА́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Чистий, охайний.

ХА́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **ха́рний**.

ХА́РНО, *діал.* Присл. до **ха́рний**.

ХАРО́ВІ, -вих, *мн.* Клас зелених водоростей.

ХАРО́Н, -а, *ч.* *міф.* Істота у вигляді старця, що переправляла душі померлих через річку у загробному світі.

ХАРПА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Бідняк, злидар.

ХАРПА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Бідний, убогий, злиденний.

ХАРПА́ЦТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Збірн. до **харпа́к**. 2. Бідність, злидні.

ХАРПА́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **харпа́чити**.

ХАРПАЧИ́НА, -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **харпа́к**.

ХАРПА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *розм.* Бідувати.

ХАРПА́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **харпа́к**.

ХАРСУ́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Барсук.

ХАРТІ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ха́ртія**.

ХА́РТІЯ, -ї, *ж.* 1. Стародавній рукопис, а також матеріал (папірус або пергамент), на якому він написаний. 2. У середні віки – документ, що засвідчував які-небудь права або привілеї. 3. *уроч.* Назва деяких документів, декларацій суспільно-політичного значення.

ХА́РТЛІ, *невідм.*, *ч.*, *спец.* Одиниця кількості інформації або ентропії.

ХАРЦИ́З, -а, *ч.*, *розм.* Розбійник, грабіжник. // Уживається як лайливе слово.

ХАРЦИ́ЗА, -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **харци́з**.

ХАРЦИ́ЗИТИ, -жу, -зиш, *недок.*, *розм.* Чинити розбій, грабувати.

ХАРЦИ́ЗНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **харци́з**.

ХАРЦИ́ЗСТВО, **ХАРЦИ́ЗТВО**, -а, *с.*, *розм.* Розбійництво, грабіжництво.

ХАРЦИ́ЗТВО *див.* **харци́зство**.

ХАРЦИЗЯ́КА, -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **харци́з**.

ХАРЦИЗЯ́ЦТВО, -а, *с.*, *розм.* Збірн. до **харци́з**.

ХАРЦИЗЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **харцизя́ка**.

ХАРЧ, -у, *ч. і ж.* 1. *збірн.* Те саме, що **харчі** 1. 2. Те саме, що **харчува́ння** 1.

ХАРЧА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **харча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ХАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **хрипі́ти**.// Говорити з хрипом, хрипким голосом. 2. Видавати хриплі звуки при диханні під час сну; хропти.

ХАРЧЕ́ВНЯ, *рідко* **ХАРЧІ́ВНЯ**, -і, *ж.*, *заст.* Заїжджий двір, закусочна з дешевими й простими стравами.

ХАРЧИ́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **харчува́ти** 1 – 4.

ХАРЧИ́ТИСЯ, -чу́ся, -чи́шся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **харчува́тися**.

ХАРЧІ́, -і́в, *мн.* 1. Те, що споживають, їдять і п'ють; їстівні припаси, їда. // *розм.* Те саме, що **корм**. 2. Те саме, що **харчува́ння** 1.

ХАРЧІ́ВНЯ *див.* **харче́вня**.

ХАРЧО́, *невідм.*, *с.* Кавказька страва – суп із баранини.

ХАРЧОБЛО́К, -у, *ч.* Харчовий блок (у лікарнях, військових частинах тощо).

ХАРЧО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **харчува́ти** 1 – 4.

ХАРЧОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **харчі́**. *Харчові запаси.* // Признач. для харчування. *Харчові талони.* // *у знач. ім.* **харчове́**, -во́го, *с.*, *заст.* Гроші на харчування. 2. Стос. до харчування. // Який використовується для їди. 3. Пов'язаний з виробництвом і зберіганням продуктів харчування. ** **Харчова́ доба́вка** – природна чи синтетична речовина, яка спеціально вводиться у харчовий продукт для надання йому бажаних властивостей. **Харчові́ концентра́ти** – концентровані суміші харчових продуктів, які після відповідної обробки забезпечують можливість швидкого приготування з них їжі. **Харчові́ проду́кти** – продукти рослинного і тваринного походження, які використовуються в їжу.

ХАРЧОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Працівник харчової промисловості. 2. Особа, яка працює в заготівельній організації.

ХАРЧУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який постачає, видає кому-небудь харчові продукти, забезпечує харчування. 2. Який містить їжу.

ХАРЧУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **харчува́ти** і **харчува́тися**. ** **Парентера́льне харчува́ння** – штучне харчування, при якому різні поживні речовини вводять хворому в кровоносне русло або підшкірно, інколи – внутрішньокістково або внутрішньом'язово. **Раціона́льне харчува́ння** – збалансоване харчування при оптимальному режимі прийому їжі. **Шту́чне харчува́ння** – введення поживних речовин в організм хворого за допомогою шлункового зонда, клізми або парентеральним шляхом. 2. Те, чим харчують (у 1 знач.), харчуються; продукти, харчі. *Продукти харчування.*

ХАРЧУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Давати кому-небудь їжу; годувати. 2. *перех.* Утримувати кого-небудь. 3. *перех.*, *перен.*, *розм.* Бути джерелом засобів до існування; годувати. 4. *перех.*, *рідко.* Забезпечувати живі організми поживними речовинами, водою і т. ін.; живити. 5. *неперех.*, *діал.* Їсти.

ХАРЧУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Задовольняти потребу організму в їжі, годувати себе; їсти. // Їсти в кого-небудь, одержувати їжу у когось, десь. 2. Годуватися (про тварин). // Діставати, здобувати собі їжу.

ХАРЯ́Щ, -і, *ж.*, *діал.* Чагарник, зарості.

ХАСИ́Д, -а, *ч.* Прибічник, послідовник хасидизму.

ХАСИДИ́ЗМ, -у, *ч.* Релігійно-містична течія в іудаїзмі.

ХАСИ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хаси́д** і **хасиди́зм**.

ХАСМОГА́МІЯ, -і, *ж.* Те саме, що **хазмога́мія**.

ХА́ТА, -и, *ж.* 1. Сільський одноповерховий житловий будинок.// Домівка, господа. // Тимчасове пристановище для кого-небудь. 2. Внутрішнє житлове приміщення такого будинку.// Кімната. ** **Мала́ ха́та** – хатина (у 2 знач.). 3. Родина, люди, які живуть, перебувають в одному такому приміщенні. 4. *розм.* Квартира (у 1 знач.). 5. Уживається у складі назв деяких сільських установ. ** **Ха́та-чита́льня**, *іст.* – заклад на селі для проведення політико-виховних і культурно-освітніх заходів; приміщення, в якому проводилися ці заходи; сільська бібліотека.

ХАТИ́НА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ха́та** 1, 2; невелика вбога або стара хата (у 1 знач.). 2. Менша (перев. бічна) кімната в хаті.

ХАТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хати́на**.

ХАТИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **хати́нка**.

ХАТИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **хати́нка**.

ХАТИШЕРИ́Ф, -у, *ч.*, *іст.* Султанський указ, підписаний особисто турецьким султаном.

ХАТИ́ЩЕ, -а, *ж.* Збільш. до **ха́та**.

ХА́ТКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ха́та** 1, 2. // Приміщення, споруда, предмет, які формою нагадують невелику хату. *Боброва хатка.*

ХА́ТНИК, -а, *ч.*, *зах.* Той, хто любить проводити час удома; домувальник, сидень.

ХА́ТНІЙ, -я, -є. 1. Прикм. до **ха́та** 1, 2. // Який веде до житлових кімнат, внутрішній. // Стос. до ведення домашнього господарства. // Вигот. у домашніх умовах. // Якого одягають, носять у хаті, вдома; домашній. // Який любить проводити час удома, постійно перебуває в хаті. 2. Який живе, росте в хаті, пристосувався до домашніх умов (про тварин, рослини); домашній. // *рідко.* Який вирощують удома. 3. Який обслуговує чию-небудь сім'ю, допомагає вести домашнє господарство. *Хатня господиня. Хатня робітниця.* 4. Стос. до хати (у 3 знач.). // *у знач. ім.* **ха́тні**, -ніх, *мн.* Члени сім'ї, мешканці хати. // *перен.* Приватний, особистий, родинний (про справи, інтереси, погляди і т. ін.). // *у знач. ім.* **ха́тнє**, -нього, *с.*, *перен.* Приватне, особисте, родинне.

ХА́ТОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **ха́тка**.

ХА́ТОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **ха́тка**.

ХА́ТХА-ЙО́ГА, -и, *ж.* Філософсько-релігійне вчення, що складається з теорії та практики досягнення людиною гармонії та можливості управління своїм фізіологічним і психологічним станом.

ХАТЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ха́тка**.

ХАТЧИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **хатчи́на**.

ХА́ТЯНИЙ, -а, -е, *зах.* Стос. до хати.

ХА́УЗ, -у, *ч.* Невелика штучна водойма в Середній Азії.

ХА́УЗ-МЬЮ́ЗИК, *невідм.*, *ж.* Термін, що характеризує практику дискотек, коли диск-жокей за допомогою технічних засобів, мікшування і накладання записів, створює "свою" музику, об'єднуючи під одним "дахом" кількох виконавців, різні музичні напрямки та стилі.

ХА́УЗ-РЕНТ-ПА́РТІ, *незм.* Традиційні вечорниці за участю джазових музикантів, поширені серед негритянського населення США на початку 20 ст.

ХА́УС, -а, *ч.* Очеретяний дикий кіт.

ХАФІ́З, -а, *ч.* У країнах Середньої Азії – співак, людина, яка напам'ять знає Коран, виконавець творів усної фольклорної традиції.

ХА-ХА́, **ХА-ХА-ХА́**, *виг.* Звуки, якими передається голосний сміх, регіт. // *у знач. ім.*, *невідм.*, *с.* Голосний сміх.

ХАХУЛА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Чубатий (про птаха).

ХАЧАПУ́РІ, *невідм.*, *ч. і с.* Національна кавказька страва – пиріг із начинкою з сиру.

ХАЧБО́Т, -а, *ч.* Невелике вітрильне вантажне судно з люками і палубою, яку в разі потреби можна розбирати.

ХАШ, -а, *ч.* Поширена на Кавказі страва – суп з баранини або з телячих ніжок.

ХА́ШІ, *невідм.*, *ч. і с.* Грузинська національна страва – гострий суп (з прянощами і цибулею).

ХАЩ, -у, *ч.* 1. *збірн.*, *діал.* Хмиз. 2. *зах.* Чагарник, зарості.

ХА́ЩА *див.* **ха́щі**.

ХАЩИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* Хащі.

ХА́ЩІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ха́ща**, -і, *ж.*). 1. Густий, непрохідний ліс, чагарник.// *чого, які.* Густі зарості яких-небудь дерев, кущів, трав і т. ін.// *чого*, *перен.*, *розм.* Густе волосся. // *перен.*, *розм.* Дуже велике скупчення яких-небудь предметів. 2. *перен.*, *розм.* Складна, мало вивчена галузь, сфера, ділянка (науки, техніки і т. ін.).

ХАЩОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ха́щі**.

ХАЩУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Укритий хащами.

ХАЩУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **хащува́тий**.

ХВАЛА́, -и́, *ж.* 1. Похвала, уславлення. 2. Урочисте звеличання, прославляння кого-, чого-небудь; гімн. *Складати хвалу. Співати хвалу.* 3. *у знач. присудк. сл.* Вигук, що передає захоплення, величання, визнання кого-, чого-небудь. ** **Честь і хвала́** *кому, чому* – уживається як заклик, що виражає захоплення, визнання заслуг, гідності кого-небудь. вдячності кому-небудь за щось.

ХВАЛЕ́БНИЙ, -а, -е. 1. Сповнений похвал. 2. Який виражає похвалу, схвалення.

ХВАЛЕ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **хвале́бний**.

ХВАЛЕ́БНО. Присл. до **хвале́бний**. // *у знач. присудк. сл.* Заслуговує на похвалу; похвально.

ХВА́ЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **хвали́ти**. 2. *у знач. прикм.* Розхвалений, занадто високо оцінений.

ХВАЛЕ́НИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Той, кого хвалять, вихваляють. 2. Те саме, що **хвали́тель**.

ХВАЛИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто хвалить, вихваляє кого-, що-небудь.

ХВАЛИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **хвали́тель**.

ХВАЛИ́ТИ, хвалю, хва́лиш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Висловлювати похвалу, схвалення кому-, чому-небудь. 2. Звеличувати, прославляти. ** **Хвали́ти Бо́га**, *у знач. присудк. сл.* – добре, гаразд.

ХВАЛИ́ТИСЯ, хвалюся, хва́лишся, *недок.* 1. Хвалити себе, вихвалятися ким-, чим-небудь. 2. *кому і без додатка.* Розповідати, казати так, щоб усі чули. // Виявляти, розкривати те, що до цього часу було таємницею, невідомим; відкривати. 3. *з інфін.*, *із спол.* щ о. Хвалькувато погрожувати; нахвалятися.

ХВАЛІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **хвали́тель**.

ХВАЛІ́ЙКА, -и. Жін. до **хвалі́й**.

ХВАЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хвали́ти** і **хвали́тися.**
ХВАЛЬБА́, -и́, *ж.*, *розм.* Вихваляння, похвала.
ХВАЛЬКО́, -а́, *ч.*, *розм.* Хвалькувата людина; хвастун.
ХВАЛЬКОВИ́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **хвалькува́тий.**
ХВАЛЬКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хвалькови́тий.**
ХВАЛЬКОВИ́ТО. Присл. до **хвалькови́тий.**
ХВАЛЬКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який любить себе хвалити, схильний до вихваляння. 2. Який містить похвальбу.
ХВАЛЬКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хвалькува́тий.**
ХВАЛЬКУВА́ТО. Присл. до **хвалькува́тий.**
ХВА́ЛЬНИЙ, хва́льна́, хва́льне́. 1. Який заслуговує на похвалу, гідний схвалення; похвальний. 2. Який виражає похвалу, схвалення; хвалебний. 3. Те саме, що **хва́лений** 2.
ХВА́ЛЬНО. Присл. до **хва́льний.**
ХВАЛЮ́ШІ, -лю́ш, *мн.*, *діал.* Валяльня.
ХВАЛЮ́ШНИК, -а, *ч.*, *діал.* Валяльник.
ХВАНЧКАРА́, -и́, *ж.* Легке сухе виноградне вино, що виробляється на Кавказі.
ХВА́РТУХ, -а, *ч.*, *діал.* Фартух.
ХВАСОЛИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Квасолина.
ХВАСОЛИ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Квасолиння.
ХВАСО́ЛЯ, -і, *ж.*, *діал.* Квасоля.
ХВАСТ, -а, *ч.* 1. *род.* -а, *діал.* Те саме, що **хвасту́н.** 2. *род.* -у, *зах.* Бур'ян.
ХВА́СТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хва́стати** і **хва́статися.**
ХВА́СТАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Хвалити себе, хвалитися ким-, чим-небудь.
ХВА́СТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Те саме, що **хва́стати.**
ХВА́СТИК, -а, *ч.* Зменш. до **хваст.**
ХВАСТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хвалькува́тий.** // *у знач. ім.* **хвастли́вий**, -вого, *ч.* Той, хто любить хвастати.
ХВАСТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **хвастли́вий.**
ХВАСТЛИ́ВО. Присл. до **хвастли́вий.**
ХВАСТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **хва́стати.**
ХВАСТОВИ́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **хвалькува́тий.**
ХВАСТОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хвастови́тий.**
ХВАСТОВИ́ТО. Присл. до **хвастови́тий.**
ХВАСТОВСТВО́, -а́, *с.* Те саме, що **хва́стощі.**
ХВАСТОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.* Підсил. до **хвастну́ти.**
ХВА́СТОЩІ, -ів, *мн.* Надмірне вихваляння себе, своїх вчинків і т. ін.
ХВАСТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Хвастовита людина; хвалько.
ХВАСТУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **хвасту́н.**
ХВАСТУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **хвасту́н.**
ХВАТ[1], -а, *ч.*, *розм.* Завзята людина; зух. // *до чого.* Те саме, що **маста́к.**
ХВАТ[2], -у, *ч.*, *спец.* Спосіб схоплювання; хватка. *Хват правою рукою.* // Місце, де схоплюють спортивний прилад.
ХВАТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до хватання. 2. Признач. для хватання.
ХВАТА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **хвата́льний.**
ХВАТА́НИЙ, -а, -е. 1. *розм.*, *рідко.* Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **хвата́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.*, *заст.* Поспішний.
ХВАТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хвата́ти**[1].
ХВАТАНО, *присл.*, *заст.* Поспішно.
ХВАТА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *рідко* **ХВАТИ́ТИ**, хвачу́, хва́тиш, *док.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **хапа́ти**[1].
ХВАТА́ТИ[2], -а́є, *недок.*, **ХВАТИ́ТИ**, хва́тить, *док.*, *безос.*, *розм.* Бути достатнім для кого-, чого-небудь; вистачати.
ХВАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *рідко* **ХВАТИ́ТИСЯ**, хвачу́ся, хва́тишся, *док.*, *розм.* Те саме, що **хапа́тися.** *Хватaтися за соломинку.*
ХВАТИ́ТИ[1] *див.* **хвата́ти**[1].
ХВАТИ́ТИ[2] *див.* **хвата́ти**[2].
ХВАТИ́ТИСЯ *див.* **хвата́тися.**
ХВА́ТКА, -и, *ж.* 1. Прийом, спосіб, яким хапають, беруть що-небудь. *Залізна хватка. Мертва хватка.* 2. *перен.*, *розм.* Спосіб дій, манера поведінки кого-небудь. 3. Конусна сітка, напнута на обруч або рамку з держаком, яку використовують для ловлі риби, комах, птахів. 4. *мн.* **хва́тки**, -ток, *діал.* Рогач (у 1 знач.); чапля.
ХВАТКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Здатний добре хапати, захоплювати що-небудь. *Хваткі пальці.* 2. *перен.* Беручкий, охочий до чого-небудь. 3. Схильний до крадіжок; злодійкуватий.
ХВА́ТКІСТЬ, -кості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **хватки́й.**
ХВА́ТКО, *розм.* Присл. до **хватки́й.**
ХВАТКО́М, *присл.*, *розм.* Поспіхом, наспіх.
ХВАТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **хвата́ти**[1].
ХВАТО́К: ** **на хватку́**, *розм.* – поспіхом, наспіх.
ХВАТОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **хватну́ти.** // З розмаху, з силою вдарити. // Поспіхом, наспіх захопити, зачерпнути, проковтнути що-небудь.
ХВАТЬ, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **хвата́ти**[1] і **хватну́ти.**
ХВАТЬКОМА́, *присл.*, *розм.* Поспіхом, наспіх.
ХВАЦТВО́, -а, *с.*, *розм.* Молодецтво, спритність.
ХВА́ЦЬКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **хва́цько.**
ХВА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Завзятий, запальний. // Бравий, молодецький. // Який виражає запал, молодецтво. // Сповнений запалу, молодецтва. // Баский, швидкий (про коней).
ХВА́ЦЬКІСТЬ, -кості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **хва́цький.**
ХВА́ЦЬКО, *розм.* Присл. до **хва́цький.**
ХВЕРЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хверцюва́ти.**
ХВЕРЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **франти́ти.**
ХВИ́ЖА, -і, *ж.*, *діал.* Завірюха, метелиця.
ХВИЗА́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Ковзанка.
ХВИЗИ́НА, -и, *діал.* Стрічка.
ХВИЛЕ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Хвилинний.
ХВИЛЕВІ́Д, -во́ду, *ч.*, *радіо.* Металева труба або діелектричний стержень з трубою, що служить для передачі радіохвиль на коротку відстань.
ХВИЛЕВІДБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Признач. для відбивання хвиль.
ХВИЛЕГРА́Ф, -а, *ч.* Прилад для визначення і запису висоти і періоду коливання хвиль. *Струнний хвилеграф.*
ХВИЛЕЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Який служить захистом від водяних хвиль, прибою. *Хвилезахисна дамба.*
ХВИЛЕЛО́М, -у, *ч.* Споруда (поздовжня дамба), що захищає морську гавань, берег і т. ін. від хвиль.
ХВИЛЕЛО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хвилело́м.**
ХВИЛЕМІ́Р, -а, *ч.*, *радіо.* Прилад для вимірювання довжини радіохвилі або частоти електромагнітних коливань.
ХВИЛЕМІ́РНИЙ, -а, -е, *радіо.* Признач. для вимірювання довжини радіохвилі або частоти електромагнітних коливань.
ХВИ́ЛЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хви́ля**[1] 1, 2.
ХВИЛЕПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для поглинання радіохвиль.
ХВИЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до хвилі (формою, способом руху, поширення тощо).
ХВИЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **хвилеподі́бний.**
ХВИЛЕПОДІ́БНО. Присл. до **хвилеподі́бний.**
ХВИЛЕРІ́З, -а, *ч.*, *спец.* 1. Загострена носова частина судна, яка розрізає хвилю під час його руху. 2. Те саме, що **хвилело́м.**
ХВИЛЕРІ́ЗНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **хвилері́з.** // Признач. для захисту берегів від розмивання хвилею.
ХВИ́ЛЕЧКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хви́ля**[1] 1, 2.
ХВИ́ЛЕЧКА[2], -и, *ж.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **хви́ля**[2].
ХВИЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Одиниця виміру часу, що дорівнює $^1/_{60}$ години, або 60 секундам. // Тривалість, що визначається цією одиницею виміру. 2. Короткий відрізок часу; мить. // *у знач. присл.* **хвили́ною**, *розм.* Зараз же, дуже швидко; миттю. // Певний відрізок часу, пора, момент. // Вільний час. ** **Хвили́на мовча́ння** – короткочасне мовчання всіх присутніх де-небудь як вираження скорботи, глибокої поваги до загиблих, вмерлих.
ХВИЛИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **хвили́на.** // *у знач. присл.* **хвили́нкою.** 2. *заст.* Секунда.
ХВИЛИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **хвили́на.** // Який триває хвилину, близько хвилини. // *перен.* Короткочасний, скороминущий. // *у знач. ім.* **хвили́нне**, -ного, *с.* Те, що швидко минає, не лишаючи сліду; короткочасне, скороминуще.
ХВИЛИ́ННИК, ХВИЛІ́ВНИК, -а, *ч.*, *бот.*, *діал.* Ракові шийки.
ХВИЛИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Короткочасність, скороминущість.
ХВИЛИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **хвили́нка.**
ХВИЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **хвили́нка.**
ХВИЛИ́ТИ, -и́ть, *недок.*, *поет.* Те саме, що **хвилюва́ти** 1.
ХВИЛІ́ВНИК, -а, *ч.* 1. Трав'яниста або витка дерев'яниста рослина. 2. Див. **хвили́нник.**
ХВИЛІВНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хвилі́вник.**
ХВИЛІ́ТИ, -і́є, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **хвилюва́тися** 1.
ХВИ́ЛЬКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хви́ля**[1] 1.
ХВИ́ЛЬКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хви́ля**[2].
ХВИ́ЛЬКА[3], -и, *ч.* Назва гри в карти.
ХВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. З хвилями; хвилястий. 2. *перен.* Який викликає хвилювання; хвилюючий. // Збентежений, схвильований.
ХВИ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хви́льний.**
ХВИ́ЛЬНО, *присл.* 1. Хвилями, у вигляді хвиль. 2. *перен.* Із хвилюванням; хвилююче, схвильовано. // *у знач. присудк. сл.*
ХВИЛЬОВИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Прикм. до **хви́ля**[1] 1. // Те саме, що **хвиля́стий.** 2. *фіз.* Стос. до коливальних рухів у фізичному середовищі. *Хвильова природа світла.* ** **Хвильова́ меха́ніка** – розділ теоретичної фізики, в якому досліджується рух частинок (електронів, атомів, молекул і т. ін.) як рух безперервної хвилі; квантова механіка.
ХВИЛЬОВИ́Й[2], -а́, -е́, *заст.*, *розм.* Прикм. до **хви́ля**[2].
ХВИЛЬЧА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **хвиля́стий.**
ХВИЛЬЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **хвильча́стий.**
ХВИЛЬЧА́СТО. Присл. до **хвильча́стий.**
ХВИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Рух хвиль на поверхні води, коливання її. // Хвилеподібне погойдування, хитання рослин. 2. Нервове збудження, стан неспокою, зумовлені страхом, радістю, тривогою, чеканням і т. ін. // Неспокій, тривога в масі людей, у народі.
ХВИЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. *перех.* Надавати коливального руху воді, спричиняти хвилювання, хвилі. // Хвилеподібно погойдувати, хитати рослини. 2. *неперех.* Те саме, що **хвилюва́тися** 1. *тільки* 3 *ос.* // Рясно текти (про сльози). 3. *перех.* Робити неспокійним кого-небудь; турбувати, бентежити. // Викликати інтерес у кого-небудь, цікавити, не лишати байдужим когось. // Викликати велике піднесення. *Хвилювати кров.*
ХВИЛЮВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Хвилястий.
ХВИЛЮВА́ТИСЯ, -ю́юся, -ю́єшся, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Перебувати в стані коливання, покриватися хвилями (про воду). // Хвилеподібно погойдуватися, хитатися (про рослини). // Розходитися, розпливатися і т. ін. хвилями (про туман, дим тощо). // Тремтіти, ворушитися, здійматися. // Видаватися, виднітися у вигляді хвиль (про нерівну поверхню чого-небудь). // *перен.* Збуджено рухатися в різні боки (про натовп). 2. Бути збудженим, занепокоєним; турбуватися. // Бути дуже заклопотаним, поспішати, щоб усе зробити.
ХВИЛЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **хвилюва́тий.**
ХВИЛЮ́ЮЧЕ. Присл. до **хвилю́ючий** 2; бентежно, зворушливо. // Викликаючи хвилювання, зворушення.
ХВИЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **хвилюва́ти.** 2. *у знач. прикм.* Який викликає хвилювання (у 2 знач.), сповнений хвилювання. // *у знач. ім.* **хвилю́юче**, -чого, *с.* Те, що хвилює.
ХВИ́ЛЯ[1], -і, *ж.* 1. Водяний вал, що утворюється від коливання водної поверхні.// *чого.* Те, що своїм рухом або формою нагадує водяний вал. // Потік якої-небудь легкої маси, що здіймається, поширюється в повітрі (туману, пари, диму і т. ін.). // Потоки світла, звуків, пахощів, що напливають, розходяться, ніби водяні вали.// Пасма (волосся). // Хвиляста складка, утворювана згином тканини, одягу тощо. // *кого*, *чого*, *яка.* Потік, лава кого-, чого-небудь, що рухається кудись одне за одним. ** **Вибухо́ва (уда́рна) хви́ля** – різке коливання стиснутих повітряних мас унаслідок вибуху. 2. *чого*, *перен.* Нестримне піднесення, посилений рух, вияв чого-небудь. // Наплив яких-небудь почуттів, думок, що визначають настрій людини. 3. Напрямок, течія, школа (у літературі, мистецтві, спорті і т. ін.). 4. *фіз.* Коливальний рух у фізичному середовищі. // Зміна стану середовища чи поля, що поширюється у просторі з кінцевою швидкістю та супроводжується перенесенням енергії. ** **Гармоні́чна хви́ля** – хвиля, в якій всі точки середовища здійснюють гармонічні коливання. **Електромагні́тні хви́лі** – хвилі, що є зміною у просторі електромагнітного поля, частіше у вигляді коливань векторів напруженостей електричного або магнітного полів, перпендикулярних один одному та напрямку розповсюдження; радіохвилі. **Синусо́їдна хви́ля** – те саме, що **гармоні́чна хви́ля.**
ХВИ́ЛЯ[2], -і, *ж.* 1. *заст.* Хвилина (у 1 знач.) 2. *розм.* Короткий відрізок часу; мить.
ХВИЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Який хвилюється, покритий водяними хвилями. // Формою, контурами і т. ін. схожий на хвилю; звивистий, покручений. // Який напливає хвилями (про хмари, туман, дим і т. ін.). // Який спадає у вигляді хвиль (про волосся, тканини і т. ін.). // Який хвилюється від вітру (про рослини). // Горбкуватий, нерівний (про місцевість). // Зигзагоподібний (про рухи). // Який розходиться, лине хвилями (про світло, звуки, пахощі).
ХВИЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **хвиля́стий.**
ХВИЛЯ́СТО, *присл.* Хвилями, у вигляді хвиль.
ХВИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *зах.* Гойдатися.
ХВИЛЯ-ЧАСТИ́НКА, хвилі-части́нки, *ж.*, *фіз.* Елементарна частинка, якій притаманна двоїста природа – як частинки, так і хвилі.
ХВИ́НДЯ, -і, *ж.*, *діал.* Пропасниця.
ХВИ́НТИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто любить хвинтити; франт.
ХВИНТИ́ТИ, -нчу́, -нти́ш, *недок.*, *розм.* Зазнаватися, пишатися.
ХВИРЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *діал.* Кидатися чимось.
ХВИ́РСА, -и, *ж.*, *діал.* Завірюха, метелиця.
ХВИ́СНУТИ *див.* **хви́сьнути.**
ХВИСЬ, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **хви́ськати** і **хви́сьнути.**
ХВИ́СЬКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хви́ськати.**
ХВИ́СЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* і *неперех.*, *чим*, *по чому.* Бити, ударяти кого-, що-небудь чимсь (перев. гнучким); хльоскати. // Бити, стьобати (про зарості, чагарник, гілля і т. ін.). // *неперех.*, *перен.* Те саме, що **пі́рхати** 2. 2. *неперех.* Те саме, що **цьво́хкати** 2.
ХВИСЬКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Дошкульний, хльосткий.
ХВИСЬКО́, *присл.*, *розм.* Дошкульно, хльостко.
ХВИ́СЬНУТИ і **ХВИ́СНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.* і *неперех.*, *чим*, *по чому*, *розм.* Однокр. до **хви́ськати.**
ХВИТКИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Швидкий, поквапний.
ХВИЦА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хвица́ти** і **хвица́тися.**
ХВИЦА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* і *неперех.* Бити однією чи обома задніми ногами (про копитних тварин); брикати, вихати. // Граючись, пустуючи, обороняючись і т. ін., бити чи робити різкі рухи ногою або ногами (про людей). 2. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Виявляти норовистість; капризувати.
ХВИЦА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Битися задніми ногами (про копитних тварин); брикатися. // Мати звичку хвицати (у 1 знач.). // Хвицати один одного. 2. *перен.*, *розм.* Виявляти норовистість; упиратися, пручатися, капризувати.
ХВИЦЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **брикли́вий.**
ХВИЦЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **хвицли́вий.**
ХВИЦНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* і *неперех.* Однокр. до **хвица́ти** 1.
ХВИЦОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.* Підсил. до

ХВИЦНУ́ТИ.

ХВИ́ЩА, -і, *ж.*, *розм.* Сильний холодний дощ або великий сніг з вітром; снігова буря.

ХВІ́РЗА, -и, *ж.*, *діал.* Заметіль.

ХВІ́РТКА, -и, *ж.* 1. Невеликі вхідні двері в паркані або у воротах. // *рідко.* Дверцята в хліві, стайні. 2. Те саме, що **фіра́нка** 2.

ХВІРТКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **хві́ртка.**

ХВІ́РТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хві́ртка.**

ХВІСТ, хвоста́, *ч.* 1. Придаток на задній частині тіла тварини, що являє собою продовження хребта від крижової кістки. // Звужена кінцева частина тіла (у плазунів, риб, морських тварин і деяких комах).// Хутро звіра з такого придатка, що використовується як горжетка, обшивка, нашивка і т. ін. // Пучок пір'я на задній кінці тіла (у птахів). // *перен.*, *розм.* Одна тварина, худобина, звір. 2. У рослин – тонка верхівка стебла, гілки, листка; пагін, прут. *Хвости дикого хмелю.* // Тонкий кінець коренеплоду; корінь. *Хвіст моркви.* 3. Кінцева, крайня частина чого-небудь; кінчик. *Хвіст паперового змія.* // Розчерк (у підписі, літері, цифрі, орнаменті і т. ін.); хвостик. // Звисаючий кінець чого-небудь (батога, канчука, мотузки і т. ін.). 4. Задня, кінцева частина літального апарата (літака, ракети і т. ін.). 5. *розм.* Задня нижня частина одягу (перев. довгого). 6. Довга звивиста смуга (диму, пилу і т. ін.), що рухається перев. в повітрі; димний, пиловий і т. ін. слід, що його лишає за собою рухомий предмет.// Світла, яскрава, довга смуга, яку лишає за собою рухоме тіло, предмет (комета, ракета і т. ін.). // *перен.* Слід від яких-небудь дій, подій, явищ. 7. Задня частина рухомого загону, каравану і т. ін. // Останні вагони поїзда. 8. *розм.* Ряд людей або предметів, що рухаються один за одним або групою за кимсь, чимсь; потік, валка. // Ряд людей, що стоять один за одним в очікуванні кого-, чого-небудь; черга. 9. *перен.*, *розм.* Той, хто невідступно ходить за ким-небудь, супроводжує когось. 10. *перев. мн.*, *перен.*, *розм.* Частина роботи, завдання і т. ін., яка залишилася невиконаною, незакінченою у визначений термін; заборгованість. 11. *мн.*, *спец.* Порожня порода, що лишається після первинної обробки мінеральної сировини, збагачення корисних копалин. // Дрібні, легкі частинки, які виносяться під час промивання руди. 12. *спец.* Нижня, задня, крайня частина, деталь в інструментах, пристроях. ** **Ла́стівчин хвіст**, *буд.* – усічений клин у формі заднього кінця тіла ластівки, що служить для скріплення балок, кам'яних плит і т. ін.

ХВІТЬ, *виг.*, *розм.* 1. Те саме, що **фіть.** 2. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **хвать.** // Уживається для позначення швидкого, різкого руху, удару.

ХВІ́ТЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Мантачка.

ХВІЩ, хвоща́, *ч.*, *діал.* Хвощ.

ХВІ́ЯННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хві́яти.**

ХВІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *зах.* Схилятися.

ХВІ́ЯТИСЯ, -іюся, -ієшся, *недок.*, *заст.* Колихатися, гойдатися.

ХВОЇ́НА, -и, *ж.* 1. *розм.* Шпилька хвойного дерева. // *збірн.* Гілки хвойного дерева. 2. *діал.* Сосна.

ХВОЇ́НКА, -и, *ж.*, *розм.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **хвої́на.**

ХВОЇ́НОВИЙ, -а, -е, *діал.* Сосновий.

ХВО́ЇТИ, хво́ю, хво́їш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Бити лозиною.

ХВО́ЙДА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Неохайна, нечепурна людина; нечепура.// Уживається як лайливе слово.

ХВОЙДИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Лозина.

ХВОЙЛИ́ЧНИК, -а, *ч.*, *бот.*, *заст.* Ракові шийки.

ХВО́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який має хвою (у 1 знач.), з хвоєю (про дерева); прот. л и с т я н и й . // *у знач. ім.* **хво́йні**, -них, *мн.* Назва класу вічнозелених голонасінних рослин (дерев або кущів) з голчастим або лускоподібним листям (сосна, ялина та ін.). 2. Який складається з рослин, що мають хвою (у 1 знач.). // Власт. рослинам, що мають хвою. *Хвойний запах.* // Який складається з гілок таких рослин, із хвої (у 2 знач.). // Виготовлений з деревини або хвої таких рослин. *Хвойні ванни.*

ХВОЙНИ́К, -а́, *ч.* Хвойний ліс.

ХВОЙНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **хвойни́к.**

ХВОЙОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Сосновий.

ХВО́РА, -ої, *ж.* Див. **хво́рий** 1.

ХВО́РЕНЬКИЙ, -а, -е. Зменш.-пестл. до **хво́рий.**

ХВО́РИЙ, -а, -е. 1. *на що, чим і без додатка.* Який має яку-небудь хворобу, нездужає; нездоровий; прот. з д о р о в и й ; пацієнт. // Уражений хворобою (про органи і частини тіла). // Який свідчить про поганий стан здоров'я людини, наявність у неї якоїсь хвороби. // Уражений хворобою (про рослини та їхні плоди). // *у знач. ім.* **хво́рий**, -рого, *ч.*; **хво́ра**, -рої, *ж.*; **хво́ре**, -рого, *с.*; *мн.* **хво́рі**, -рих. Нездорова, недужа людина. 2. *перен.* Те саме, що **нездоро́вий** 3.

ХВО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Те саме, що **хворо́ба.**

ХВОРІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. *на що, чим і без додатка.* Бути хворим, страждати від якоїсь хвороби. 2. *за кого – що, чим, перен.*, *розм.* Глибоко пройматися болем, хвилюватися за когось, щось, уболівати за ким-, чим-небудь.

ХВОРО́БА, -и, *ж.* 1. Порушення нормальної життєдіяльності організму під впливом несприятливих чинників внутрішнього й зовнішнього середовища; недуга, захворювання.// Вияв хворобливих ознак у розвитку рослин; ураження. *Душевні хвороби.* ** **Ві́това хворо́ба**, *мед.* – нервове захворювання, унаслідок якого рухи людини стають судорожними, м'язи сіпаються; хорея. **Зара́зні (інфекці́йні) хворо́би** – захворювання людини й тварин, збудниками яких є хвороботворні бактерії, віруси, а також мікроскопічні гриби, що проникають в організм і розмножуються в ньому. 2. *перен.* Неприродне, надмірне захоплення чим-небудь, надзвичайний потяг до чогось.

ХВОРОБЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який легко піддається хворобам, часто хворіє. // Власт. хворому.// Викликаний, зумовлений хворобою; який свідчить про хворобу. 2. *перен.* Який виходить за межі звичайного, нормального; ненормальний, неприродний. *Хвороблива підозрілість.*

ХВОРОБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **хворобли́вий.**

ХВОРОБЛИ́ВО. Присл. до **хворобли́вий.**

ХВОРОБОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Який не піддається зараженню, стійкий перед хворобами (про рослини).

ХВОРОБОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **хворобості́йкий.**

ХВОРОБОТВО́РНИЙ, -а, -е. Який спричиняє захворювання, хворобу.

ХВОРОВИ́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **хворобли́вий.**

ХВОРОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хворови́тий.**

ХВОРОГОЛО́ВИЙ, -а, -е, *перен.* Божевільний, не з повна розуму, пришелепуватий.

ХВО́РОСТ, -у, *ч.* Те саме, що **хмиз.** // Гнучке пруття з лози, верби, ліщини і т. ін., що йде на спорудження чого-небудь.

ХВОРОСТЕ́ЦЬ, -тцю, *ч.* Зменш.-пестл. до **хво́рост.**

ХВОРОСТИ́НА, -и, *ж.* Довга тонка зрубана або зламана гілка; лозина.

ХВОРОСТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хворости́на.**

ХВОРОСТИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Те саме, що **хво́рост.**

ХВОРОСТИ́ТИ, -ощу́, -ости́ш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. *що*, *заст.* Обгороджувати хворостом що-небудь. 2. *кого.* Бити (перев. хворостиною) кого-небудь; шмагати, хльоскати.

ХВОРОСТНЯ́К, -а́, *збірн.* Дрібний хворост, хмиз.

ХВОРОСТЯНИ́Й, -а́, -е́. Зробл., виплетений з хворосту.

ХВОРОСТЯ́НКА, -и, *ж.* Хата, землянка, зроблена з хворосту і обмазана глиною; мазанка.

ХВОРО́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Хвороба.

ХВОРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **хворува́ти.**

ХВОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Хворіти.

ХВО́РЯВИЙ, -а, -е, *заст.* Хворобливий.

ХВОРЯ́КА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Хвора людина.

ХВОРЯ́ТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *діал.* Хворіти.

ХВОСНЯ́К, -а́, *бот.* Водяна сосонка.

ХВО́СТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хво́стати.**

ХВО́СТАТИ, -аю, -аєш *і* хвощу́, хво́щеш, *недок.*, *діал.* 1. Сікти батогом повітря. 2. Литися з шумом (про дощ).

ХВОСТА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має хвіст; з довгим або густим хвостом. // *у знач. ім.* **хвоста́ті**, -тих, *мн.* Те саме, що **хвоста́ті земново́дні.** ** **Хвоста́ті земново́дні** – ряд земноводних тварин, які мають видовжене тіло з добре розвиненим хвостом. 2. Який має хвіст (у 3 – 8 знач.). ** **Хвоста́та зі́рка** – комета.

ХВО́СТАТИСЯ, -ається, *недок.*, *безос.* Волочитися по підлозі, землі (про одяг).

ХВОСТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *заст.* Робити поквапом, поспішати.

ХВОСТА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хвоста́тий.**

ХВОСТА́Ч, -а́, *ч.* 1. У якого довгий хвіст. 2. Невід чи рибальська сіть із хвостом.

ХВО́СТИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **хвіст 1 – 10, 12.** 2. *перен.*, *розм.* Частина чого-небудь; кінчик. // Дуже мала (перев. остання) частина періоду, часу. ** **З хво́стиком** – з надлишком, з невеликою надбавкою.

ХВОСТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **хвіст 1.**

ХВОСТИ́СТ, -а, *ч.*, *перен.*, *розм.* Той, хто має хвости (*див.* **хвіст** 10).

ХВОСТИ́СТКА, *перен.*, *розм.* Жін. до **хвости́ст.**

ХВОСТИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **хвіст 1 – 10.**

ХВО́СТИЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **хво́стик.**

ХВОСТИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **хвіст 1 – 10.**

ХВОСТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **хвіст 1.** // Уживається в назвах деталей, машин, механізмів, інструментів і т. ін. 2. Який міститься у хвості (у 4, 7 знач.) чого-небудь; задній.

ХВОСТОВИ́К, -а́, *ч.* Загальна назва спеціальних кінців у деяких деталях машин, інструментах, що служать для закріплення або зчеплення їх з іншими деталями чи механізмами.

ХВОСТОВИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хвостови́к.**

ХВОСТОКО́Л, -а, *ч.* Риба, біля хвоста якої є великий твердий гострий шип з отруйними залозами; морський кіт.

ХВОСТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до хвоста.

ХВОСТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хвостоподі́бний.**

ХВОСТОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *тех.* Сховище для перехову́вання відходів ("хвостів") рудозбагачення, шламів від витоплювання кольорових металів тощо.

ХВОСТЯ́, -яти, *с.*, *заст.* Худобина.

ХВОСТЯ́ГА, -и, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **хвостя́ка.**

ХВОСТЯ́КА, -и, *ч.* Збільш. до **хвіст 1, 3 – 8, 10.**

ХВОСТЯ́РА, -и, *ч.* Збільш. до **хвіст 1, 3 – 8, 10.**

ХВО́СЬКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хво́ськати.**

ХВО́СЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **хви́ськати.**

ХВО́СЬНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **хво́ськати.**

ХВО́ШКА, -и, *ж.*, *діал.* Шкура дохлої вівці чи кози.

ХВОЩ, -а́, *ч.* Вища багаторічна спорова трав'яниста рослина з зеленим, перев. гіллястим, стеблом і лускуватим листям. // *мн.* **хвощі́**, -ів. Те саме, що **хвощові́** (*див.* **хвощови́й**).

ХВОЩА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **хвоща́тися.**

ХВОЩА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Вештатися, валандатися.

ХВОЩЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до хвоща, схожий на нього.

ХВОЩЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хвощеподі́бний.**

ХВОЩОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **хвощ.** *Хвощове кореневище.* // Який складається з хвощів. *Хвощові зарості.* // Порослий хвощем. *Хвощові болота.*

ХВОЩОВІ́, -ви́х, *мн.* Родина вищих багаторічних спорових трав'янистих рослин, до яких належить хвощ.

ХВО́Я, -ї, *ж.* 1. *збірн.* Голчасте або лускоподібне листя деяких рослин (сосни, ялини, модрини і т. ін.); шпильки, глиця. // Один листочок з такого дерева; голка, шпилька. // Про запах такого листя. 2. *збірн.* Гілля хвойного дерева. // Хвойний ліс, зарості. 3. *діал.* Сосна.

ХВУС, -у, *ч.*, *зах.* Гуща, рештки на дні.

ХЕ, *виг.* 1. Те саме, що **ху.** 2. Уживається для вираження подиву, глузування з кого-, чого-небудь.

ХЕ́ВІ-А́КЦІЯ, -ї, *ж.* Акція, ринкова вартість якої в даний момент дуже висока.

ХЕ́ВІ-МЕ́ТАЛ, -у, *ч.* Одне з відгалужень хард-року, яке набуло значного поширення на початку 1980-х рр. і для якого характерні відмова від блюзової основи, різке звучання гітар, гуркіт басів та ударних.

ХЕ́ВІ-ТРЕШ-МЕ́ТАЛ, -у, *ч.* Стильове відгалуження хеві-металу, яке характеризується спрощеними засобами музичної виразності, експресивним ритмом та ін.

ХЕ́ДЕР[1], -а, *ч.*, *с. г.* Робоча частина зернових комбайнів, що складається з різального апарата, мотовила і транспортера.

ХЕ́ДЕР[2], -у, *ч.* Єврейська релігійна початкова школа для хлопчиків.

ХЕДЖ, -у, *ч.*, *фін.* Продаж, або купівля контракту на ще не вироблений товар з метою страхування від можливих фінансових втрат. ** **До́вгий хедж** – хедж, який полягає у купівлі ф'ючерсного контракту для захисту від можливого підвищення цін. **Ідеа́льний хедж** – хеджування, яке повністю виключає як виникнення майбутнього прибутку, так і втрати від коливань кон'юнктури. **Коро́ткий хедж** – хедж, який полягає у продажу ф'ючерсного контракту для захисту від можливого зниження цін. **Чи́стий хедж** – термінова угода на купівлю, укладена з метою "закриття" позичкового процента.

ХЕ́ДЖЕР, -а, *ч.* Підприємець (фірма, банк тощо), який здійснює операції хеджування на ф'ючерсній біржі.

ХЕДЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Термін, що використовується у банківській, біржовій та комерційній практиці для позначення різних методів страхування валютного ризику. // Страхування учасників комерційної угоди від втрат, пов'язаних з можливою зміною цін за час її реалізації.

ХЕДЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати хеджування.

ХЕДЖ-ФО́НД, -у, *ч.* Інвестиційна компанія, яка скуповує і продає цінні папери конкретних фірм і випусків.

ХЕДЛА́ЙНЕР, -а, *ч.* Фотонабірна машина з ручною установкою шрифтових шаблонів і фотоматеріалу.

ХЕЙВЕРХІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е: ** **Хейверхі́льська гаря́чка** – інфекційне захворювання, яке характеризується переміжною гарячкою, інтоксикацією і поліартритом.

ХЕЙЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення червоної облямівки і слизової оболонки губ.

ХЕЙЛОГНАТОПАЛАТОСХІ́ЗИС, -у, *ч.* Вроджене розщеплення губи і піднебіння.

ХЕЙЛО́З, -у, *ч.* Дистрофія покривів у ділянці червоної облямівки губ, яка проявляється гіперемією, лущенням і утворенням тріщин.

ХЕЙЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластичні операції для усунення дефектів або деформацій губ.

ХЕЙЛОСХІ́ЗИС, -у, *ч.* Вроджене розщеплення верхньої губи між її червоною облямівкою і носом.

ХЕЙЛОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива дія, що проявляється постійним прикушуванням губ.

ХЕ́ЙМВЕРИ, -ів, *мн.* Загони, які виникли 1918 р. в Австрії і ставили собі за мету придушувати революційний робітничий рух.

ХЕЙРОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджена надмірна довжина верхніх кінцівок.

ХЕЙРОНО́МІЯ, ХІРОНО́МІЯ, -ї, *ж.* Давня система умовних жестів, яку використовували для керування хором.

ХЕЙРОТЕ́РІЇ, -ів, *мн.* Тварини кінця палеозою і початку мезозою, відомі лише за відбитками слідів, що нагадують відбитки руки людини; хіротерії.

ХЕК, -а, *ч.* Морська хижа риба родини тріскових, що має промислове значення; мерлуза.** **Срібля́стий хек** – вид хека, що живе в північно-західній частині Атлантичного океану.

ХЕ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хе́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ХЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **ха́кати** 1. 2. Видавати звук "хе".

ХЕ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **хе́кати** 2. // *безос.*

ХЕЛА́Т, -у, *ч.* Клешнюватий комплекс іону металу з лігандом із двома і більше електронодонорними парами.

ХЕЛА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хела́т.**

ХЕЛАТОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення клешнеподіб-

ного комплексу – хелату.
ХЕЛАТОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до хелатоутворення, який здатний утворювати хелати.
ХЕЛАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хелатува́ти**.
ХЕЛАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Зв'язувати іон металу лігандом із утворенням клешнюватої сполуки – хелату.
ХЕЛАТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **хелатува́ти**. 2. Який утворює хелат, здатний до цього, володіє такою природою.
ХЕЛІДОНІ́Н, -у, *ч.* Головна чинна сполука, алкалоїд лікувальної рослини – бордуна, чистотілу.
ХЕМІ..., ХЕМО... Перша частина складних слів, що відповідає за знач. сл. **хімія, хімічний**, напр.: х е м о д и н а м і к а, х е м о р е ц е п т о р, х е м о с о р б ц і я і т. ін.
ХЕМІОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хімічна іонізація, втрата або приєднання електронів у перебігові хімічної реакції з утворенням елементарних або складних іонів.
ХЕМІОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Який перетворився на іон внаслідок втрати або приєднання електронів у перебігові хімічних реакцій.
ХЕМІЛЮМІНЕСЦЕ́НТНИЙ, -а, -е, *фіз.* Стос. до хемілюмінесценції.
ХЕМІЛЮМІНЕСЦЕ́НЦІЯ, -ї, *ж., фіз.* Світіння тіл, що виникає при деяких хімічних реакціях.
ХЕМІТРО́Н, -а, *ч.* Різновид електроннопроменевої трубки, яку використовують, напр., для візуального подання інформації при взаємодії людини з обчислювальною машиною.
ХЕМОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Спричинений хімічною дією. ** **Хемоге́нні відклади (нашарува́ння)** – відклади, які утворюються в озерах, лагунах, морях та інших водоймах внаслідок хімічного осадження розчинних сполук з природних розчинів.
ХЕМОДЕКТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **парагангліо́ма**.
ХЕМО́З, -у, *ч.* Набряк кон'юнктиви очного яблука.
ХЕМОПАЛІДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Оперативне руйнування ядер блідої кулі шляхом введення в неї хімічних речовин.
ХЕМОРЕДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Хімічне відновлення у перебігові окисно-відновної реакції.
ХЕМОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хеморецє́птор**, -а, *ч.*). Спеціалізовані чутливі клітини або клітинні структури, що володіють хеморецепцією.
ХЕМОРЕЦЕ́ПТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хеморецє́птор**.
ХЕМОРЕЦЕ́ПЦІЯ, -ї, *ж.* Здатність органів, тканин і клітин організмів реагувати на специфічні хімічні речовини.
ХЕМОСИ́НТЕЗ, -у, *ч., спец.* Процес утворення деякими бактеріями органічних речовин з вуглекислого газу та інших неорганічних речовин за рахунок хімічної енергії.
ХЕМОСИНТЕЗУ́ЮЧИЙ, -а, -е: ** **Хемосинтезу́ючі мікрооргані́зми** – мікроорганізми, які утворюють органічну речовину з неорганічних сполук у процесі хемосинтезу.
ХЕМОСОРБО́ВАНИЙ, -а, -е. Увібраний, поглинутий завдяки хімічній взаємодії сорбента (вбирача) і вбираної (сорбованої) речовини.
ХЕМОСОРБЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до хемосорбції.
ХЕМОСО́РБЦІЯ, -ї, *ж.* Різновид сорбції, за якої частинки вбирача і вбираної речовини хімічно взаємодіють.
ХЕМОСТАБІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Хімічно стабільний, тривкий.
ХЕМОСТАБІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хемостабільний**.
ХЕМОСТА́Т, -у, *ч.* 1. Ферментер із напівпроникною мембраною для безперервного вилучення продуктів біосинтезу. 2. Хемостатний метод.
ХЕМОСТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хемоста́т**. ** **Хемоста́тний ме́тод** – управління процесом неперервного культивування мікроорганізмів, при якому швидкість їхнього росту пропорційна концентрації будь-якого лімітуючого, життєво важливого для мікроорганізму субстрату при надлишку інших компонентів середовища.
ХЕМОСТЕРИЛІЗА́ТОРИ, -ів, *мн.* Хімічні речовини із стерилізуючою (яка позбавляє здатності відтворювати потомство) дією.
ХЕМОСТЕРИЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Метод дезінсекції, що ґрунтується на застосуванні хімічних речовин, які позбавляють членистоногих здатності розмножуватися.
ХЕМОСТЕРИЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **хемостерилізува́ти**.
ХЕМОСТЕРИЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати хемостерилізацію.
ХЕМОТА́КСИС, -у, *ч., спец.* Вид реакції, за якої відбувається рух організмів (перев. одноклітинних) і переміщення вільних клітин під впливом хімічних подразнень.
ХЕМОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **хіміотерапія**.
ХЕМОТЕРМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до фізико-хімічного перетворення (реакції), що відбувається при нагріванні.
ХЕМОТРО́Н, -а, *ч.* Електрохімічний перетворювач, оснований на явищах, що супроводжують проходження струму крізь рідину.
ХЕМОТРО́НІКА, -и, *ж.* Галузь науки і техніки, що вивчає принципи побудови і способи використання хемотронів.
ХЕМОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч., спец.* Зміна напряму росту органів рослин під впливом хімічних речовин.
ХЕМОЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Те саме, що **хеморецє́птори**.
ХЕМОЯ́ДЕРНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із проведенням радіаційно-хімічних процесів.
ХЕНД, -а, *ч.* Англійська міра довжини, що дорівнює 4 дюймам (10,16 см).
ХЕНДЗ-ОН, *невідм., с.* 1. Ручне управління. 2. Відхід від пасивного управління і перехід до активної участі у процесі реалізації проекту.
ХЕ́НДЛЕР, -а, *ч.* Фахівець з показу собак на виставках і змаганнях.
ХЕНДО́ГИЙ, -а, -е, *заст.* Чистий, охайний.
ХЕ́ПЕНІНГ, -у, *ч.* 1. Імпровізована театралізована вистава. 2. Театралізоване авангардистське музикування, якому властиві керовані вказівками композитора ігрові дії музикантів, спрямовані проти традиційного мистецтва.
ХЕ́ПІ-ЕНД, -у, *ч.* Благополучна розв'язка, щасливий кінець.
ХЕ́РЕС, -у, *ч.* Сорт міцного виноградного вина.
ХЕ́РЕСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хе́рес**.
ХЕ́РЕСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хе́рес**.
ХЕРУВИ́М, -а, *ч.* 1. У біблійній символіці – надприродна шестикрила істота з очима на всьому тілі; у християнському віросповіданні – ангел вищого чину.// Зображення цього ангела в образі вродливого юнака, дитини або дитячої голівки з крилами. 2. *перев. мн.* Церковна пісня, яка починається цим словом.
ХЕРУВИ́МСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **херуви́м**. // *перен., заст.* Такий, як херувим; такий, як у херувима. // *у знач. ім.* **херуви́мська**, -кої, *ж.* Те саме, що **херуви́м** 2.
ХЕРУВИ́МЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **херуви́м** 1. // *перен., заст.* Дівчина або хлопець, які відзначаються вродою, ніжністю.
ХЕРУВІ́ЗМ, -у, *ч.* Спадкове захворювання, для якого характерне симетричне ураження верхньої і нижньої щелеп, а також аномалії формування і розміщення зубів, затримка їх прорізування.
ХЕРШЕ́БОК, -бка, *ч., спец.* Рубанок для першого стругання деревини.
ХЕТ *див.* **хе́ти**.
ХЕТЕ́ЯНКА *див.* **хе́ти**.
ХЕ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хет**, -а, *ч.*; **хете́янка**, -и, *ж.*). Назва племен і народностей, що заселяли центральну й східну частини Малої Азії та Північну Сирію у 2 – на початку 1 тис. до н. е.; представники цих племен і народностей.
ХЕТОГНА́ТИ, -ів, *мн.* Щетинкощелепні морські тварини з прозорим тілом; хижаки, які рухаються у воді швидкими стрибками.
ХЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хе́ти**. *Хетські племена.*
ХЕТ-ТРИ́К, -а, *ч.* Три гола, забитих одним гравцем в одному матчі (у футболі, хокеї і т. ін.).
ХЕТЧБЕ́К, -а, *ч.* 1. Задня частина автомобіля з дверцями, що відкриваються вгору. 2. Автомобіль, в якому задні двері відкриваються вгору.
ХЕХЕ́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **хехе́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ХЕХЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **хихи́кати**.
ХЕХЕ́КНУТИ, -ну, -неш. Однокр. до **хехе́кати**.
ХЕШ-АДРЕСА́ЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Спосіб обчислення адреси запису за його ключем з використанням хеш-функції.
ХЕШ-ПО́ШУК, -у, *ч., спец.* Пошук елементів даних, організованих методом хешування.
ХЕШУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Метод організації даних за допомогою таблиць, занесення в які елементів даних і подальший пошук їх здійснюється за допомогою хеш-функції.
ХЕШ-ФУ́НКЦІЯ, -ї, *ж., спец.* Функція, за допомогою якої здійснюється рівномірний розподіл ключів даних за адресою певної таблиці.
ХИ́БА, -и, *ж.* 1. Недогляд, помилка і т. ін. в чому-небудь; недолік. 2. Негативна риса, ознака і т. ін. кого-, чого-небудь. 3. *діал.* Фізична вада, дефект. // Несправність.
ХИБА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **хиба́ти**.
ХИБА́НОК, -нка, *ч., спец.* Рубанок для останнього стругання деревини.
ХИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., розм.* 1. *перех.* Рухати що-небудь з боку на бік або згори вниз; гойдати, хитати. 2. *неперех.* Не триматися на місці, гойдатися, хитатися.
ХИБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., розм.* Гойдатися, хитатися з боку на бік або згори вниз.
ХИ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* хиблять; *недок.* Допускати хиби (у 1 знач.) в чому-небудь; помилятися. // Не влучати в ціль; промахуватися. // *перен.* Збиватися з правильного шляху; збочувати.
ХИБКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який хитається, коливається; хисткий. // Який швидко змінюється; мінливий. // Переривчастий, тремтливий (про звуки, голос). 2. *перен.* Позбавлений міцної основи; ненадійний, хисткий. // Нестійкий за своїми поглядами, переконаннями, вчинками; зрадливий. 3. *розм.* Те саме, що **гнучкий** 1.
ХИ́БКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **хибки́й**.
ХИБЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **хибки́й**.
ХИБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж., рідко.* Властивість за знач. **хибли́вий**.
ХИ́БНИЙ, -а, -е. Який містить хиби (у 1 знач.), з хибами; неправильний, помилковий. *Хибний крок.*
ХИ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **хи́бний**. 2. Одне з двох можливих значень логічної змінної (другим є "істина").
ХИ́БНО. Присл. до **хи́бний**.
ХИБНУ́ТИ[1], -ну́, -не́ш, *док., розм.* Однокр. до **хиба́ти**. // *до кого, перен.* Прихилитися до кого-небудь.
ХИБНУ́ТИ[2] *див.* **хибува́ти**[2].
ХИБНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Однокр. до **хиба́тися**.
ХИБУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хибува́ти**.
ХИБУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *на що, чим, у чому.* Мати хиби (*див.* **хиба** 1, 2), недоліки в чомусь, бути слабким через що-небудь. 2. *тільки 3 ос., кому що, діал.* Боліти.
ХИБУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, **ХИБНУ́ТИ**, -не́, *док., безос., діал.* Не вистачати; бракувати. // Не вродити (про хліб, плоди і т. ін.).
ХИБЧ, -і, *ж., діал.* Хиба, вада.
ХИ́ВКАННЯ, -я, *с., діал.* Початкова стадія кашлю.
ХИ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок., неперех., діал.* Кашляти (на початковій стадії хвороби).
ХИ́ЖА, -і, *ж., розм.* 1. Те саме, що **комо́ра** 1, 2. 2. Те саме, що **ха́та** 1; невелика убога хата; халупа.
ХИЖА́К, -а́, *ч.* 1. Хижа тварина, хижий звір.// *мн.* **хижаки́**, -ів. Родина жуків, які поїдають дрібних комах і личинок. // *перен., розм.* Літак, пілот, який здійснює розбійницькі нальоти на мирну країну; стерв'ятник. 2. *перен.* Той, хто наживається, збагачується за рахунок грабежу або експлуатації кого-небудь.// Держава, суспільство і т. ін., де панує політика грабежу й насильства. 3. *перен.* Той, хто по-грабіжницькому веде господарство, користується засобами, які виснажують природні багатства, займається незаконним половінням, недозволеною рибною ловлею тощо.
ХИЖА́ЦТВО, -а, *с.* 1. Інстинкт, поведінка, спосіб життя хижака (у 1 знач.). 2. *перен.* Характер дій, учинки, властиві хижакові (у 2 знач.); насильство, експлуатація. 3. *перен.* Згубне ведення господарства, грабіжницьке використання чого-небудь. 4. *рідко.* Збірн. до **хижа́к**.
ХИЖА́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **хижа́к** 1. // Належний хижакові. // Власт. хижакові; такий, як у хижака. // Який виражає хижацтво (у 1 – 3 знач.). 2. *перен.* Який базується на пограбуванні, експлуатації кого-небудь. 3. *перен.* Який заради користі ведеться таким способом, що призводить до збіднення або знищення природних багатств, спотворення природи.
ХИЖА́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., розм.* Діяти як хижак, бути хижаком.
ХИЖА́ЧКА, -и. Жін. до **хижа́к**.
ХИ́ЖИЙ, -а, -е. 1. Який їсть інших тварин (про звірів, тварин). // Характерний для такої тварини.// *перен.* Подібний до хижака лютістю, жорстокістю, такий, як у хижака (про людину та її риси); лютий, жорстокий.2. *перен.* Який прагне наживи, жорстоко визискуючи кого-небудь, діючи як хижак (у 2 знач.). // В якому виражається зажерливість, користолюбство. // Пов'язаний з грабежем, розбоєм.
ХИ́ЖІ, -их, *мн., перен.* Ті, що прагнуть наживи; зажерливі.
ХИ́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Властивість за знач. **хи́жий**.
ХИ́ЖІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Робитися, ставати хижим, хижішим.
ХИЖІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хижі́шати**.
ХИЖІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати хижішим.
ХИ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хи́жа**. // Прибудова в житловому будинку.
ХИ́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до хижі.
ХИ́ЖО, *присл.* Як це властиво хижакові, хижакам. // Злісно, люто.
ХИЖОО́КИЙ, -а, -е. З хижими очима.
ХИЖОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **хижоо́кий**.
ХИЖУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи хижий.
ХИЖУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хижува́тий**.
ХИЖУВА́ТО, *присл.* Трохи хижо.
ХИЖЧИ́НА, -и, *ж., розм.* Невелика, поганенька хижа.
ХИ́ЗА, -и, *ж., діал.* Охиза.
ХИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хизува́тися**.
ХИЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., чим і без додатка.* Виставляти що-небудь напоказ, пишатися чим-небудь; хвалитися, чванитися.
ХИ́КАВКА, ХИ́КАЛКА, и-и, *ж., діал.* Гикавка.
ХИ́КАЛКА *див.* **хи́кавка**.
ХИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., діал.* Гикнути.
ХИЛИТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хилита́ти** і **хилита́тися**.
ХИЛИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* Те саме, що **хита́ти**.
ХИЛИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Те саме, що **хита́тися** 1 – 3.
ХИЛИ́ТИ, -лю́, -лиш, *недок.* 1. *перех.* Нагинати, пригинати що-небудь донизу, робити похилим; нахиляти. // Нахиляти посуд, щоб напитися або вилити з нього рідину. // Звішувати вниз гілки, стебла, віти і т. ін. (про рослини). // Змушувати рухатися в певному напрямі. // *безос., перен., розм.* Схиляти до чого-небудь, зробити щось. *Хилити на сон.* 2. *куди, до чого, неперех., перен., розм.* Навертати, спрямовувати до чого-небудь розмову, дію і т. ін.; гнути. *Хилити на своє.* 3. *перех. і неперех., перен., розм.* Багато пити, часто вживати алкогольні напої; пиячити.
ХИЛИ́ТИСЯ, -лю́ся, -лишся, *недок.* 1. Нагинатися, нахилятися, робитися похилим. // Рухатися в певному напрямі. // Нахилятися набік (про корабель, човен, літак і т. ін.). // Не триматися на ногах, падати (про людей). // Опускатися, схилятися від перевтоми, безсилля, хвороби і т. ін. // В'янути, всихати (про рослини). // *перен.* Зазнавати поразки в бою; відступати, здаватися. *Хилитися од вітру.* 2. *перен.* Ставати на чийсь бік; віддавати перевагу якійсь думці, переконанню і т. ін. // Шукати заступництва, прихильності в кого-небудь.// Коритися кому-, чому-небудь, виконувати чиюсь волю. // Догоджати кому-небудь. 3. *до чого, на що.* Наближатися до якої-небудь межі, якогось моменту, періоду свого розвитку, руху. // *безос.* // На-

ближатися до лінії обрію, опускатися, заходити (про сонце, місяць). // *перен.* Бути спрямованим на що-небудь, йтися до чогось (про розмови, дії, вчинки і т. ін.).

ХИЛИТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **хилита́ти**.

ХИЛИТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **хилита́тися**.

ХИЛКИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який хилиться, гнеться; хиткий, гнучкий.

ХИ́ЛЬКИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **хильце́м**.

ХИЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **хили́ти** 1, 3. *Хильнути чарчину.*

ХИЛЬНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **відхили́тися** 1, 2.

ХИЛЬЦЕ́М, *присл.*, *розм.* Схилившись, зігнувшись.

ХИ́ЛЬЦІ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **хильце́м**.

ХИЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хиля́ти**.

ХИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Колихати, хитати, гойдати. // Нагинати, опускати. 2. *перех. і неперех.*, *перен.* Те саме, що **хили́ти** 3. 3. *неперех.* Вештатися, тинятися.

ХИЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Колихатися, хитатися, гойдатися. // Хитатися в різні боки (про людину). // Пригинатися, схилятися. 2. Вештатися, тинятися.

ХИМЕ́РА, -и, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – страховище з головою лева, тулубом кози і хвостом дракона, з пащі якого вивергається полум'я. // Скульптурне зображення цього страховища, що символізує пороки, темні сили і є частиною прикрас готичних храмів. 2. *перен.* Дивовижна фантазія, нездійсненна мрія, витвір уяви. // Нереальні, безглузді плани, наміри, здійснити які неможливо. *Удаватися в химери.* 3. Те саме, що **галюцина́ція**. 4. *перев. мн.* Дивовижні примхи, вигадки чиї-небудь; дивна поведінка кого-небудь; дивацтва. // *ч. і ж.*, *розм.* Уживається для означення людини, яка міркує і діє дивно, незвично; дивак. 5. *перен.* Що-небудь своєрідне, дивне, оригінальне. // *перев. мн.*, *чого.* Що-небудь несподіване, незвичне для когось. 6. Морська риба підкласу суцільноголових, жир печінки якої використовують як лікарський препарат. 7. *заст.* Опудало (у 1 знач.). 8. *біол.* Організм, що складається з генетично неоднорідних тканин.

ХИМЕ́РИКИ, -ів, *мн.* Дивацтво, примха, витребеньки.

ХИМЕ́РИСТИЙ, -а, -е. Якому властиві дивацтва, примхи, вигадки тощо; примхливий. // Своєрідний, дивний, незвичний.

ХИМЕ́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **химе́ристий**.

ХИМЕ́РИСТО. Присл. до **химе́ристий**.

ХИМЕ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **вига́дувати**[1] 1. 2. Те саме, що **вередува́ти**.

ХИМЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *діал.* Химера.

ХИМЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який викликає подив, не схожий на когось звичайного або щось звичайне; незвичний, чудернацький. // Те саме, що **потво́рний**. // Сповнений несподіванок. 2. Якому властиві дивацтва, примхи, вигадки (про людину та її характер). // Те саме, що **вередли́вий**. 3. Який не існує, якого не може бути в дійсності. // Неможливий для виконання, здійснення; нездійсненний, нереальний.// У якого важко повірити; неправдоподібний. // Який є породженням гри фантазії; вигадливий, незвичайний. 4. Якого важко зрозуміти, збагнути, пояснити; складний, незрозумілий, заплутаний. 5. Морська риба підкласу суцільноголових. 6. У рослинництві – організм, що складається зі спадково різних тканин.

ХИМЕ́РНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **витівни́к**.

ХИМЕ́РНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **химе́рник**.

ХИМЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **химе́рний**.

ХИМЕ́РНО. Присл. до **химе́рний**. // *у знач. присудк. сл.*

ХИМЕРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **химерува́ти**.

ХИМЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **химе́рити**.

ХІ́МОРОДА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Дивацтво, вигадка. 2. *перев. мн.* Те саме, що **чаклу́нство**.

ХИМОРО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *заст.* 1. *неперех.* Химерити. ** **хі́мороду химоро́дити** – химерити. 2. *перех.* Чарувати.

ХИМОРО́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Примхливий. 2. Здобутий чаклуванням.

ХІ́МОРОДНИК, -а, *ч.*, *заст.* Ворожбит, чарівник.

ХІ́МОРОДНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **хі́мородник**.

ХІ́МОРОДНІ, -день, *мн.* Хитрощі, хитрі заміри.

ХІ́МОРОДЬ, -і, *ж.*, *заст.* Химорода.

ХІ́НДЯ, -і, *ж.*, *діал.* Пропасниця. ** **хі́ндя його́ зна́є** – хто його знає.

ХИРЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **хи́рний**.

ХИРЕ́ННО. Присл. до **хире́нний**.

ХИ́РИЙ, -а, -е. Те саме, що **хи́рний**.

ХИРІ́Й, *присл.*, *діал.* Швидше.

ХИРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хирі́ти**.

ХИ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **хи́рий**.

ХИ́РІТИ, хи́рію, хи́рієш, *недок.* 1. Бути хворобливим, кволим; хворіти. // Погано рости (про рослини); в'янути, засихати. 2. *перен.* Бути у стані загального погіршення; занепадати. // Вести малозмістовне, безрадісне, пусте життя.

ХИРЛА́ТИ, -а́ю, -а́єш, **ХИРЛЯ́ТИ**, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *зах.* Хиріти.

ХИРЛЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **хирля́вий**.

ХИРЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хи́рний**. // *у знач. ім.* **хирля́ві**, -вих, *мн.* Фізично немічні, безсилі люди. // Який перебуває в стані занепаду. // Слабкий, ледве помітний.

ХИРЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **хирля́вий**.

ХИРЛЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **хиря́к**.

ХИРЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хирля́ти**.

ХИРЛЯ́ТИ *див.* **хирла́ти**.

ХИРНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **хи́рний**.

ХИ́РНИЙ, -а, -е. 1. Який ослаб, виснажився через хворобу; кволий, немічний, худий. // *на що.* Який хворіє на якусь хворобу. // Який погано росте або в'яне, засихає (про рослини); чахлий. 2. *перен.*, *зневажл.* Нікчемний, нікудишній.

ХИ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **хи́рний**.

ХИ́РЯ, -і, *ж.*, *діал.* Хвороба. // Хвора людина, що має жалюгідний вигляд. ** **на хи́рю** – на біду.

ХИ́РЯВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хи́рний**.

ХИ́РЯВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **хи́рявий**.

ХИРЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Хвороблива, квола, немічна людина.

ХИРЯ́ЧКА, -и, *ж*, *діал.* Хвороба.

ХИСТ, -у, *ч.* 1. Уміння що-небудь робити, поводити себе певним чином; здібності. // Надзвичайний природний дар, високий ступінь обдарованості; талант. // *до чого.* Природний нахил, потяг до чого-небудь. ** **тобі́ не хист**, *з інфін.* – ти нездатен, не з твоїми здібностями. 2. *діал.* Огорожа, захисток.

ХИСТИ́ТИ, -ищу́, -исти́ш, *недок.*, *діал.* Захищати, прикривати, переховувати.

ХИСТИ́ТИСЯ, хищу́ся, хисти́шся, *недок.*, *діал.* Прикриваючись чимось, захищатися, переховуватися.

ХИСТКИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Який постійно хитається з боку на бік або згори вниз. // Який може легко рухатися, гойдатися, є поганою, ненадійною опорою через свою неміцність, зношеність, старість і т. ін.; нестійкий. // Досить нестійкий, невпевнений (про ходу, рухи і т. ін.). // Який утратив силу через хворобу, втому тощо (про ноги); кволий. // Який легко згинається; гнучкий. 2. Який тьмяно, нерівно світиться, мигає, блимає (про світло, вогонь тощо); розсіяний, невиразний, непевний. // Не чітко окреслений. // Який перебуває весь час у русі й не має сталої, постійної форми. 3. *перен.* Який легко піддається чужому впливові, непостійний, нестійкий у своїх поглядах, переконаннях, вчинках. // Малопереконливий, недостатньо обґрунтований.// Який не гарантує, не забезпечує досягнення чого-небудь; ненадійний, непевний. // Який не триває довго; швидкоплинний. 4. *розм.* Слабкий фізично, слабкого здоров'я. // Несильний, слабий (про голос).

ХИСТКИ́Й[2], -а́, -е́, *до чого і без додатка*, *діал.* Який має хист (у 1 знач.); умілий, спритний, здібний.

ХИ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **хистки́й**[1] 1, 3.

ХИ́СТКО. Присл. до **хисткий**[1]. // *у знач. присудк. сл.*

ХИСТО́К, -тка́, *ч.*, *діал.* 1. Штучний кущ, за яким мисливець підкрадається до дичини. 2. Місце на пасіці, де пасічник може сховатися в разі небезпеки.

ХИСТЬ, -і, *ж.*, *заст.* Хист (у 1 знач.).

ХИТАВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Гойдання на хвилях (про судно).

ХИТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до хитання.

ХИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **хита́ти**.

ХИТАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **хита́ння**.

ХИТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **хита́ти** і **хита́тися**. 2. *перен.* Те саме, що **вага́ння** 2, 3.

ХИТА́Р, -а, *ч.*, *зах.* Межа, кордон.

ХИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ХИТНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех. і без додатка.* Надавати чому-небудь коливального руху з боку на бік, вперед і назад, згори вниз; колихати, гойдати. // Ритмічно погойдувати кого-, що-небудь. // Колихати, гойдати кого-небудь, заспокоюючи, присипляючи. 2. *неперех.*, *чим.* Коливати, здійснювати коливальні рухи чим-небудь.// Примушувати що-небудь коливатися. ** **хита́ти голово́ю**: а) рухом голови виражати яке-небудь ставлення до слів чи поведінки кого-небудь (заперечення, схвалення, осуд тощо); б) (*тільки док.*) рухом, кивком голови привітатися з ким-небудь; в) (*перев. док.*, *на що і без додатка*) рухом голови подати якийсь знак кому-небудь або вказати на кого-, що-небудь; г) (*на кого*) вказуючи на кого-небудь, засуджувати його поведінку, вчинки. 3. *перех.* Рухаючи що-небудь, робити його нестійким, хистким; розхитувати. // Змушувати труситись, двигтіти що-небудь. // *безос.* // Різко коливати повітря (про сильний шум чи удар). // *безос.* // Позбавляти кого-небудь рівноваги, кидати з боку на бік (про втому, хворобу тощо). 4. *тільки недок.*, *перех.*, *перен.* Робити що-небудь неміцним; підривати, розхитувати.

ХИТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, **ХИТНУ́ТИСЯ**,-ну́ся, -не́шся, *док.* 1. Рухатися, коливатися з боку на бік вперед і назад або згори вниз; колихатися, гойдатися. 2. *чим.* Здійснювати коливальні рухи чим-небудь; коливатися. 3. Не мати стійкості, стояти не міцно, ненадійно. // Тремтіти, здригатися від сильних поштовхів, струсів тощо. // *перен.* Втрачати своє значення, силу. // Коливатися (про туман, марево і т. ін.). // Світити нерівно (про світло, вогонь тощо); мигати, блимати. // Втрачати рівновагу, заточуватися від утоми, хвороби, безсилля і т. ін. 4. *перен.* Виявляти нерішучість у виборі чого-небудь; вагатися. 5. Звучати нерівномірно (про голос, звук); тремтіти. 6. *тільки недок.* Пас. до **хита́ти**.

ХИТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **хита́ти**.

ХИТВА́НІТИ, -а́ню, -а́ниш, *недок.*, *зах.* Хворіти, хиріти.

ХИТВА́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Хисткий, хитливий. *Хитванний пліт.*

ХИТКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **хисткий**[1].

ХИ́ТКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **хитки́й**.

ХИ́ТКО. Присл. до **хиткий**.

ХИТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **хистки́й**[1] 1, 2.

ХИТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **хитли́вий**.

ХИТЛИ́ВО, *розм.* Присл. до **хитли́вий**.

ХИТЛЯ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **хистки́й**[1] 1, 2.

ХИТЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **хитля́вий**.

ХИТЛЯ́ВО. Присл. до **хитля́вий**.

ХИТНИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Який хитається.

ХИТНУ́ТИ *див.* **хита́ти**.

ХИТНУ́ТИСЯ *див.* **хита́тися**.

ХИТРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **хи́трий**.

ХИТРЕ́НЬКО. Присл. до **хитре́нький**.

ХИ́ТРИЙ, -а, -е. 1. Який для досягнення чого-небудь діє непрямими, обманними шляхами; підступний, лукавий. // *у знач. ім.* **хи́трий**, -рого, *ч.* Той, хто для досягнення чого-небудь може діяти непрямими, обманними шляхами. // Який завжди знайде вихід, викрутиться зі скрутного становища. // Який виражає хитрість або свідчить про неї. // Замаскований, прихований. // Який дістається, добувається нечесним шляхом. // Який ґрунтується на неправді, несправедливості. 2. Який відзначається розумом, кмітливістю; розумний, мудрий. // Який потребує особливого розуму, проникливості, кмітливості. // *на що.* Здатний на що-небудь. 3. *розм.* Зроблений, виконаний вигадливо, майстерно. // Який має складну будову, з вигадкою, секретом. // Який відзначається складністю; заплутаний, витіюватий.

ХИ́ТРИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **хитру́н**.

ХИТРИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Деяка хитрість, кмітливість, лукавство в кого-небудь, у чиємусь характері.

ХИТРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.* Те саме, що **хитрува́ти**.

ХИ́ТРІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **хи́трий**.

ХИ́ТРО. Присл. до **хи́трий**. // *у знач. присудк. сл.*

ХИТРО́ВО, *присл.*, *заст.* Хитро, лукаво.

ХИТРОМО́ВКА, -и, *ж.*, *заст.* Пишномовство, витіюватість.

ХИТРОМО́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* Пишномовний, витіюватий.

ХИТРОМО́ВНО, *заст.* Присл. до **хитромо́вний**.

ХИТРОМУ́ДРИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається хитрим, винахідливим розумом, умінням виходити з будь-якого становища. 2. Дуже складний; мудрований. // Який відзначається витіюватістю, незвичністю.

ХИТРОМУ́ДРІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **хитрому́дрий**.

ХИТРОМУ́ДРО. Присл. до **хитрому́дрий**.

ХИТРОМУ́ДРОЩІ, -ів, *мн.*, *розм.* Те саме, що **хи́трощі**.

ХИТРОО́КИЙ, -а, -е. Який має хитрі очі; хитрий.

ХИТРОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **хитроо́кий**.

ХИТРОПЛЕ́ТИВО, -а, *с.*, *книжн.* Те саме, що **хитросплетіння**.

ХИТРОСПЛЕ́ТЕНИЙ, -а, -е, *книжн.* Дуже складний; мудрований.

ХИТРОСПЛЕ́ТЕННЯ, -я, *с.*, *книжн.* Те саме, що **хитросплеті́ння**.

ХИТРОСПЛЕТІ́ННЯ, -я, *с.*, *книжн.* 1. Майстерне, складне переплетення чого-небудь; складний, мудрований виклад, розвиток чого-небудь (думок, сюжету і т. ін.). 2. *перев. мн.* Хитра політика, хитрі, підступні задуми.

ХИ́ТРОЩІ, -ів, *мн.* 1. Неправдиві, нечесні вчинки, неправдива, нечесна поведінка. // Вдалий, хитрий прийом чи задум. *Пускатися на хитрощі.* 2. Властивість за знач. **хи́трий** 1, 2.

ХИТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хитрува́ти**.

ХИТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Виявляти хитрощі. 2. Міркувати над чим-небудь у пошуках нового, незвичайного; мудрувати.

ХИТРУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи хитрий. // Який виражає певну хитрість або свідчить про неї (про очі, погляд, обличчя і т. ін.).

ХИТРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хитрува́тий**.

ХИТРУВА́ТО. Присл. до **хитрува́тий**.

ХИТРУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто вміє хитрувати.

ХИТРУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *розм.* Зменш.-пестл. до **хитру́н**.

ХИТРУ́НКА, -и, *розм.* Жін. до **хитру́н**.

ХИТРУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **хитру́н**.

ХИТРЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Дуже хитра людина або тварина.

ХИТРЮ́ЧИЙ *див.* **хитрю́щий**.

ХИТРЮ́ЩИЙ, *рідко* **ХИТРЮ́ЧИЙ**, -а, -е, *розм.* Дуже хитрий (у 1, 2 знач.).

ХИТРЮ́ЩО, *розм.* Присл. до **хитрю́щий**.

ХИТРЯ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **хитру́н**.

ХИТРЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **хитря́к**.

ХИТУ́Н, -а́, *ч.*, *заст.* Маятник.

ХИТУНО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **хиту́н**.

ХИТЬ, *присудк. сл.*, *розм.* Уживається за знач. **хита́тися** і **хитну́тися**.

ХИТЮ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Гнучкий, хисткий.

ХИХИ́КАННЯ, **ХІХІ́КАННЯ**, -я, *с.* Дія за знач. **хихи́кати** і **хіхі́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ХИХИ́КАТИ *і* **ХІХІ́КАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, **ХИХИ́КНУТИ** *і* **ХІХІ́КНУТИ**, -ну, -неш, *док.* Сміятися неголосно, стиха або тонким голосом. // *перен.* Глузувати, насміхатися з когось.

ХИХИ́КНУТИ *див.* **хихи́кати**.

ХИХИ́ЧКИ, -чок, *мн.*, *заст.* Сміх, жарти.

ХИ́ХІТ, -хоту, *ч.*, **ХИХІТНЯ́**, -і, *ж.*, *діал.* Сміх, жарти.

ХИХІТНЯ́ *див.* **хи́хіт**.

ХИХЛА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Пухнастий. 2. Гіллястий.

ХИХЛА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **хихла́тий**.

ХИХОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Засміятися.

ХІ́ХОНЬКИ, -ньок, *мн.*, *розм.* Сміх, жарти.

ХИХОТА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. хихота́ти і звуки, утворювані цією дією.
ХИХОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* ХИХОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Нестримно, голосно сміятися; реготати. // *перен.* Насміхатися, глузувати з кого-небудь.
ХИХОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся, *недок.*, *діал.* Хихотати.
ХИХОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. хихоті́ти і звуки, утворювані цією дією.
ХИХОТІ́ТИ *див.* хихота́ти.
ХИЦЬКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Хитливий.
ХІ́ШКИ, -шок, *мн.*, *діал.* Сміх, регіт.
ХІА́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що хіа́зма.
ХІА́ЗМА, -и, *ж.* 1. *анат.* Перехрещення зорових нервів на нижній поверхні проміжного мозку хребетних. 2. *лінгв.* Вид синтаксичного паралелізму, коли члени речення другої половини фрази мають зворотний порядок. 3. У скульпторів – хрестоподібне, симетричне розміщення деталей фігури.
ХІБА́. 1. *част.*, *пит.* Уживається як допоміжний підсил. засіб у пит. реченні з відтінком сумніву, здивування, недовіри тощо. // Уживається в риторичному питанні для вираження впевненості, переконливості у протилежній відповіді. // Уживається як еквівалент пит. речення, що виражає сумнів, здивування або недовіру. 2. *част. видільна, перев. зі сл.* що, тільки, крім, лише, вже. Уживається для вирізнення, обмеження чогось єдино можливого за даних обставин (з відтінком модальності або допустовості). 3. *спол. умовно-протиставний.* Уживається в значенні, близькому до спол. якщо тільки не, якщо не, для вираження протиставлення з умовним відтінком. // Уживається для вираження умови з відтінком обмеження; близький за знач. до спол. якщо тільки. 4. *част. модальна.* Уживається для вираження припущення, вагання з якогось приводу. 5. *спол. допустово-обмежувальний.* Уживається в значенні, близькому до спол. крім того що, не враховуючи того що, може бути тільки для вираження обмеження, вирізнення з допустовим відтінком. 6. *спол. протиставний, рідко.* Уживається для протиставлення членів речення або речень з обмежувально-модальним відтінком; близький за знач. до спол. "а". 7. *част. емоційно-експресивна, зі сл.* такий. Уживається для вираження захоплення чим-небудь.
ХІБІНІ́Т, -у, *ч.* Руда у вигляді жовто-зелених або бурих кристалів з алмазним блиском.
ХІВИ́НЕЦЬ *див.* хіви́нці.
ХІВИ́НКА *див.* хіви́нці.
ХІВИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до хіви́нці й Хіва.
ХІВИ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* хіви́нець, -нця, *ч.*; хіви́нка, -и, *ж.*). Назва жителів Хівинського ханства, що існувало до 1920 р. та було населене узбеками, туркменами, казахами та каракалпаками.
ХІД, хо́ду, *ч.* 1. Рух, переміщення кого-, чого-небудь у якомусь напрямі. // Відстань, яку можна пройти за певний час. // Швидкість руху, переміщення кого-, чого-небудь. ** Дава́ти за́дній хід: а) рухатися назад, включивши передачу заднього ходу; б) (*перен.*) відступитися від своїх домагань, наполягань. Дава́ти хід – приводити в рух. Дава́ти хо́ду – поспіхом, швидко тікати або йти звідки-небудь. З ходу́: а) у русі, не зупиняючись; б) зразу, тут же. На ходу́: а) під час руху; б) продовжуючи рухатися, не зупиняючись; в) не відриваючись від якоїсь справи, якогось діла; нашвидку, попутно; г) зразу, дуже швидко; ґ) у дії. Сво́їм хо́дом: а) те саме, що пішки; б) за допомогою роботи механізму, мотора (про машину). 2. *заст.*, *уроч.* Похід, процесія. ** Полони́нський хід – супроводжуване піснями та обрядами виганяння худоби з села на полонини навесні. Хре́сний хід – процесія з хрестами, корогвами, іконами. 3. Характер переміщення, спосіб, манера ходити; хода. 4. Коридор чи тунель, що служить для переміщення куди-небудь; прохід. // Лаз, прохід, виритий звірами, черв'яками в землі або черв'яками в дереві, плоді і т. ін. 5. Місце, отвір у стіні приміщення, споруди, крізь які входять куди-небудь і виходять звідкись; вхід. // Частина приміщення, що служить для входу та виходу з нього. // Прохід, що з'єднує різні частини одного приміщення або сусідні будівлі. // Шлях, дорога куди-небудь. *Чорний хід.* 6. *перен.* Перебіг, розвиток, здійснення чого-небудь у часі. *Хід подій. Хід бою.* // Напрям, характер чого-небудь. // Розвиток сюжету, дії художнього твору. // Етап розв'язання задачі. ** В (у) хо́ді *чого* – під час, у процесі чого-небудь. 7. Дія, робота, здійснювана машиною, механізмом і т. ін. // Повний технологічний процес, що здійснюється в чому-небудь; цикл. // Звуки, утворювані дією механізму. ** В ходу́ *що* – у вжитку, в обігу, поширене що-небудь. Іти́ (пі́ти) в хід – починати широко застосовуватися, використовуватися. На холосто́му ходу́: а) без будь-якого навантаження, без корисної виробничої дії, роботи; б) без належних результатів, бажаних наслідків: безрезультатно. Пуска́ти в хід – починати застосовувати, використовувати що-небудь. Робо́чий хід – корисна робота механізму або його частини. Холости́й хід – робота механізму або його частини без будь-якого навантаження, без корисної виробничої дії. 8. *перен.* Певний прийом, маневр, дія для досягнення чого-небудь. 9. Черговий виступ гравця в картярській, шаховій, шашковій і т. ін. грі. *Хід конем.* 10. Нижня ходова частина воза або інших транспортних засобів. // Нижня ходова частина пристрою, який рухається за допомогою власного двигуна. // Переміщення рухомої частини механізму від одного крайнього положення до іншого. *Хід преса.* // Відстань, на яку ця частина переміщується. // *розм.* Нижня частина взуття; підошва. *Взуття на гумовому ходу.* 11. *кому.* Можливість увійти, пройти куди-небудь. // *перен.* Можливість домогтися чого-небудь у житті, діяльності тощо. ** Дава́ти хід *чому* – направляти в належне місце для розгляду, виконання (справу, клопотання тощо); сприяти здійсненню чого-небудь. Не дава́ти (не да́ти) хо́ду *кому*: а) не пускати кого-небудь кудись; б) не давати можливості кому-небудь виявити свої здібності, показати себе; ставати в чомусь кому-небудь на перешкоді; в) надокучати чим-небудь комусь. 12. *муз.* Зміна, поворот у мелодії, музичній темі; музична фраза, фігура, що служить переходом від однієї музичної теми до іншої.
ХІ́ДЖРА, -и, *ж.* Мусульманське літочислення, яке бере початок з 622 р.; гіджра.
ХІ́ДЛІ, -ів, *мн.*, *зах.* Диби, ходулі.
ХІДНИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що хід 4. // *гірн.* Горизонтальна або похила виробка для переміщення шахтарів. 2. Те саме, що хід 5. 3. Піднята вище проїжджої частини пішохідна стежка з асфальту, цегли, дощок і т. ін. по боках вулиці чи площі; тротуар. // *рідко.* Стежка в саду, парку; алея. 4. Вузький довгий килим або товста тканина такої ж форми, що її стелять на підлогу; постілка, доріжка.
ХІДНИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до хідни́к.
ХІДНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Те саме, що ході́ння.
ХІЛАДЕНЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розширення лімфатичних судин і збільшення лімфатичних вузлів при порушенні лімфовідтоку.
ХІЛАНГІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що лімфангіо́ма.
ХІЛБІ́ЛІ, *невідм.*, *ч.* Напрямок у народній музиці білих поселенців з півд. районів США.
ХІЛЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Стійке розширення лімфатичних судин.
ХІ́ЛЕР, -а, *ч.* Представник народної медицини на Філіппінах, який робить хірургічні розтини без застосування скальпеля.
ХІЛІА́ЗМ, -у, *ч.* Віра в тисячолітнє царство Бога та праведників на Землі, тобто у здійснення містично зрозумілого ідеалу справедливості ще до кінця світу.
ХІЛОМІКРО́Н, -а, *ч.* Частинка нейтрального жиру діаметром біля 1 мкм.
ХІЛОМІКРОНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Підвищений вміст у крові хіломікронів.
ХІЛОПЕРИКА́РД, -а, *ч.* Накопичення лімфи в порожнині перикарда.
ХІЛОПЕРИТОНЕ́УМ, -а, *ч.* Накопичення лімфи в черевній порожнині.
ХІЛОПІОПНЕВМОТО́РАКС, -у, *ч.* Накопичення в плевральній порожнині лімфи, гною і повітря.
ХІЛОСТА́З, -у, *ч.* Застій лімфи в лімфатичних судинах.
ХІЛОТО́РАКС, -у, *ч.* Накопичення лімфи в плевральній порожнині.
ХІЛУРІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Наявність лімфи в сечі.
ХІ́ЛУС, -у, *ч.* Рідина, що міститься в лімфатичних судинах кишечнику тварин і людини.
ХІМВІЙСЬКА́, -військ, *мн.*, *розм.* Спеціальні війська для забезпечення дій за умов радіоактивного, хімічного та біологічного зараження.
ХІМВОЛОКНО́, -а́, *с.*, *розм.* Хімічне волокно – текстильне волокно, виготовлене з природних або синтетичних полімерів.
ХІМЗАВО́Д, -у, *ч.*, *розм.* Хімічний завод – підприємство хімічної промисловості, що виробляє який-небудь вид хімічної продукції.
ХІМЗА́ХИСТ, -у, *ч.*, *розм.* 1. Хімічний захист – захист рослин від хвороб і шкідників за допомогою хімічних засобів. 2. Захист військ і цивільного населення від згубної дії бойових хімічних отрут.
ХІМІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто займається хімізацією. *Агроном-хімізатор.*
ХІМІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *чого і без додатка.* Широке впровадження досягнень хімії в різних галузях народного господарства.
ХІМІ́ЗМ, -у, *ч.*, *чого*, *спец.* Хімічна природа якої-небудь речовини, певного явища, процесу.
ХІМІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до хімізува́ти.
ХІМІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Піддавати хімізації.
ХІМІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до хімізува́ти.
ХІ́МІК, -а, *ч.* 1. Фахівець із хімії. // *розм.* Викладач хімії. // *розм.* Студент хімічного факультету. 2. Працівник хімічної промисловості. 3. *перен.* Про хитрувату, скритну людину, яка щось махлює, хімічить (у 2 знач.).
ХІМІКА́ЛІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до хіміка́лії.
ХІМІКА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Те саме, що хіміка́ти.
ХІМІКА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* хіміка́т, -у, *ч.*). Хімічні реактиви й препарати, а також хімічні вироби.
ХІМІОКА́УСТИКА, -и, *ж.* Руйнування патологічно змінених тканин внаслідок дії на них агресивними хімічними сполуками.
ХІМІОПРЕПАРА́Т, -у, *ч.* Хімічний препарат як лікарський засіб.
ХІМІОПРОФІЛА́КТИКА, -и, *ж.* Застосування хіміотерапевтичних засобів для дії на збудників інфекційних захворювань.
ХІМІОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Те саме, що хеморецеп́тори.
ХІМІОТЕРАПЕ́ВТ, -а, *ч.* Лікар – спеціаліст з хіміотерапії.
ХІМІОТЕРАПЕВТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до хіміотерапії. *Хіміотерапевтичні засоби.*
ХІМІОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Лікування хвороб хімічними препаратами.
ХІМІОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.* *спец.* Те саме, що хемотропі́зм.
ХІМІ́ЧЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. хімі́чити.
ХІМІ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *неперех.*, *розм.* 1. Винаходити, придумувати, провадити які-небудь досліди. 2. Хитрувати, махлювати.
ХІМІ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до хі́мік.
ХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до хімії, пов'язаний з нею. // Який стосується явищ, що їх вивчає хімія. // Признач. для занять хімією. ** Хімі́чний оліве́ць – олівець з особливим графітом, який при змочуванні пише як чорнило. Хімі́чний реакти́в – хімічний препарат (речовина), що його застосовують для наукових досліджень, аналізів і т. ін.; хімічний реагент. 2. Пов'язаний із застосуванням методів, засобів хімії у виробництві й виготовленні виробів. // На якому виготовляють вироби такими методами, засобами. // Вигот. методами, засобами хімії. 3. Який базується на використанні продуктів хімії з воєнною метою.
ХІМІ́ЧНО. Присл. до хімі́чний 1.
ХІ́МІЯ, -ї, *ж.* 1. Наука про склад, будову, властивості та перетворення речовин. // Навчальний предмет, що викладає зміст цієї науки. ** Аналіти́чна хі́мія – розділ хімії, який займається дослідженням хімічного складу речовини. Ква́нтова хі́мія – розділ науки, що вивчає будову й фізико-хімічні властивості молекул та їхню реакційну здатність. Неоргані́чна хі́мія – розділ хімії, який займається вивченням властивостей хімічних елементів та їхніх сполук, за винятком більшої частини сполук вуглецю. Органі́чна хі́мія – розділ хімії, який займається вивченням сполук вуглецю з ін. елементами, а також законами перетворення цих речовин. Радіаці́йна хі́мія – розділ науки, що вивчає хімічну дію іонізуючого проміння на речовини. 2. Практичне використання цієї науки, її законів у житті, виробництві, промисловості. *Побутова хімія.* 3. *чого.* Якісний склад та хімічні реакції, властиві чому-небудь. *Хімія пластичних мас.*
ХІМКОМБІНА́Т, -у, *ч.* Хімічний комбінат – велике підприємство з випуску різноманітної хімічної продукції.
ХІМЛАБОРАТО́РІЯ, -ї, *ж.* Хімічна лабораторія.
ХІМОБОРО́НА, -и, *ж.* Хімічна оборона – комплекс заходів захисту від бойових отруйних речовин, їх знешкодження (дегазації) тощо.
ХІМОЗИ́Н, -у, *ч.* Протеолітичний фермент, що міститься в травному соці четвертого шлунка молодих жуйних тварин; викликає зсідання молока.
ХІМОСТІ́ЙКИЙ, -а́, -е́. Стійкий до дії агресивних хімічних сполук (кислот, лугів, окисників тощо).
ХІМОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. хемостійкий.
ХІМОТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука, яка вивчає властивості, якість і раціональне використання пальних матеріалів і мастил у техніці.
ХІМОТРИВКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що хімості́йкий.
ХІМОТРИ́ВКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. хемотривкий.
ХІМОТРИПСИ́Н, -у, *ч.* 1. Протеолітичний фермент, що утворюється в кишечнику людини та тварин. 2. Лікарський препарат, що його застосовують при тромбофлебітах, пародонтозах, остеомієліті, гаймориті та ін.
ХІМОТРО́Н, -а, *ч.*, *спец.* Електрохімічний перетворювач, принцип дії якого ґрунтується на явищах, що відбуваються завдяки проходженню струму крізь розчин.
ХІМОТРО́НІКА, -и, *ж.* Галузь науки й техніки, що вивчає принципи побудови і способи використання хімотронів.
ХІМОТРО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до хімотро́н.
ХІМПРОДУ́КТ, -у, *ч.* Хімічний продукт; продукт хімічної реакції.
ХІМРЕАГЕ́НТ, -у, *ч.* Хімічний реагент – сполука, призначена для проведення хімічних реакцій.
ХІМРЕАКТИ́В, -у, *ч.* Те саме, що хімреаге́нт.
ХІМСЛУ́ЖБА, -и, *ж.* Служба для оповіщення військ і мирного населення у разі загрози хімічного отруєння, для організації захисту від отруйних речовин, їх знешкодження тощо.
ХІМСНАРЯ́Д, -а, *ч.* Артилерійський снаряд, наповнений бойовою отруйною речовиною.
ХІ́МУС, -у, *ч.* Вміст тонких кишок тварин і людини, що утворюється з їжі під впливом травних соків.
ХІ́МУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до хі́мус.
ХІМФАРМЗАВО́Д, -у, *ч.* Хіміко-фармацевтичний завод, де виготовляють синтетичні хімічні препарати, а також лікарські засоби рослинного і тваринного походження.
ХІМЧИ́СТКА, -и, *ж.*, *розм.* Хімічна чистка – підприємство побутового обслуговування, що займається чищенням одягу за допомогою хімічних препаратів.
ХІ́НА, -и, *ж.*, *форм.* Те саме, що хіні́н.
ХІНАЙА́НА, -и, *ж.* Один з двох (поряд з махаяною) головних напрямів буддизму; за його віровченням, спасіння доступне лише внаслідок особистих зусиль.
ХІ́НДІ, *невідм.*, *ж.* Державна мова Індії, створена на основі хіндустані та санскриту; належить до індійської групи індоєвропейських мов.

ХІНДУСТА́НЕЦЬ *див.* **хіндуста́нці.**
ХІНДУСТА́НІ, *невідм., ч. і ж.* 1. Назва корінного населення Індії й Пакистану. 2. Розмовна мова Індії, створена на основі діалектів хінді.
ХІНДУСТА́НКА *див.* **хіндуста́нці.**
ХІНДУСТА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **хіндуста́нець**, -нця, *ч.*; **хіндуста́нка**, -и, *ж.*). Те саме, що **хіндуста́ні** 1.
ХІНІДИ́Н, -у, *ч.* Антиаритмічний лікарський засіб.
ХІНІ́Н, -у, *ч.*, *фарм.* Алкалоїд кори хінного дерева; білий кристалічний гіркий на смак порошок, що використовується в основному як протималярійний та жарознижувальний засіб.
ХІНІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хіні́н.**
ХІНІОФО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при амебній дизентерії, виразковому коліті, кишкових інфекціях.
ХІНКА́ЛІ, *невідм., с., кул.* Грузинська страва з тіста та м'ясного фаршу.
ХІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **хі́на.** // Приготовлений з хіною, з хіни. *Хінне мило.* ** **Хі́нне де́рево** – вічнозелене тропічне дерево або кущ родини маренових, кора якого містить хінін. **Хі́нна кислота́** – кислота, яку дістають з кори хінного дерева; у невеликій кількості міститься також в інших рослинах (ялині, сосні тощо). **Хі́нна кора́** – хінін, хіна.
ХІНОЗО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат із антисептичною та сперматоцидною дією, що його застосовують для промивання ран, виразок, дезінфекції рук, спринцювання.
ХІНОКСИДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при тяжких формах гнійних запальних захворювань.
ХІНОЛІ́Н, -у, *ч.* Органічна гетероциклічна сполука, безбарвна, частіше жовтувата рідина з різким запахом; застосовують як розчинник, а похідні – у виробництві барвників, лікарських препаратів.
ХІНОЛО́НИ, -ів, *мн.* Група бактерицидних препаратів, механізм дії яких полягає в інгібіції ДНК-лігази.
ХІНО́НИ, -ів, *мн.* Органічні ароматичні сполуки, забарвлені кристали з різким запахом, що їх застосовують у виробництві барвників.
ХІ́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Китайський.
ХІОНОСФЕ́РА, -и, *ж.* Шар атмосфери, всередині якого можливий сталий додатній баланс твердих атмосферних опадів.
ХІОНОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь снігу.
ХІ́ПІ, *невідм., ч. і ж.* 1. Про молодь, яка виражає свій протест проти несправедливості, умовності суспільства проголошенням гасел свободи від сім'ї, демонстративною відмовою від загальноприйнятих моральних норм, відмовою від будь-якої постійної роботи, поблажливим ставленням до вживання наркотиків і т. ін. і яка веде зазвичай бродяжницький спосіб життя. 2. Молода людина, яка відзначається екстравагантною поведінкою, навмисне недбало та претензійно одягнена.
ХІПІ́ЗМ, -у, *ч.* Рух хіпі.
ХІПО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який належить до хіпі, що є хіпі. 2. *розм.* Такий, як у хіпі. 3. Модний.// *жарг.* Прекрасний, відмінний. *Хіпові джинси.*
ХІПУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., неперех.* 1. Протестувати проти способу життя суспільства, порушуючи прийняті в ньому норми і правила поведінки, бути хіпі. 2. Наслідувати спосіб життя, манеру поведінки хіпі.
ХІР, хора́, *ч.*, *зах.* Тхір.
ХІРАГА́НА, -и, *ж.* Складові знаки японської писемності.
ХІРОГРА́ФА, -и, *ж.* У Стародавньому Римі – типове боргове зобов'язання, яке не вимагало свідків.
ХІРОМА́НТ, -а, *ч.* Особа, що займається хіромантією.
ХІРОМАНТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до хіромантії.
ХІРОМА́НТІЯ, -ї, *ж.* Ворожіння по лініях на долонях рук і провіщання на цій основі майбутньої долі людини.
ХІРОМА́НТКА, -и. Жін. до **хірома́нт.**
ХІРО́Н, -а, *ч.*, *міф.* Кентавр, який відмовився від безсмертя на користь Прометея.
ХІРОНО́МІЯ *див.* **хейроно́мія.**
ХІРОПЛА́СТ, -а, *ч.* Пристрій для механічного регулювання положення рук і тренування пальців піаніста.
ХІРОПРА́КТИКА, -и, *ж.* Метод лікування ряду захворювань хребта шляхом впливу на його суглоби, а також на м'язи спини за допомогою певних ручних прийомів.
ХІРОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Вивчення індивідуальних особливостей будови шкіри долоневої поверхні кисті з метою ідентифікації особи.
ХІРО́Т, -а, *ч.* Північноамериканська ящірка з червоподібним тілом; задні кінцівки відсутні.
ХІРОТЕ́РІЇ, -ій, *мн.* Те саме, що **хейроте́рії.**
ХІРОТЕ́ХНІКА, -и, *ж.* Технічні засоби, пристрої для роботи за допомогою рук.
ХІРОТОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **хіротонізува́ти.**
ХІРОТОНІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Висвячувати духовну особу в певний сан (священика, диякона, єпископа тощо) рукопокладанням.
ХІРОТО́НІЯ, -ї, *ж.*, *церк.* Посвячення духовної особи в певний сан (єпископа, диякона тощо).
ХІРТ *див.* **хорт.**
ХІРУ́РГ, -а, *ч.* Лікар, фахівець із хірургії.
ХІРУРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до хірургії, пов'язаний з нею. // Здійснюваний із застосуванням хірургії. // Який виліковують методами хірургії. 2. Призначений для здійснення операцій та лікування перев. оперованих хворих. // Який використовується ари операціях. // *у знач. ім.* **хірургі́чна**, -ної, *ж.* Приміщення, призначене для операцій і лікування хворих методами хірургії. 3. Стос. до хірурга, пов'язаний з його діяльністю. // Який готує хірургів.
ХІРУРГІ́ЧНО. Присл. до **хірургі́чний 1, 2.**
ХІРУРГІ́Я, -ї, *ж.* Галузь клінічної медицини, що вивчає захворювання, основним методом лікування яких є хірургічна операція. // Лікування захворювань оперативним шляхом. ** **Абдоміна́льна хірургі́я** – розділ хірургії, що вивчає хвороби і травми органів черевної порожнини та розробляє методи їхнього оперативного лікування. **Відно́влювальна хірургі́я** – розділ хірургії, що розробляє методи відновлення анатомічної цілісності, форми та функції пошкоджених органів і тканин.
ХІРХИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Шахраюватий, лукавий.
ХІСЕ́Н, -сна́, *ч.*, *діал.*, *рідко.* Користь.
ХІСНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **хіснува́ти.**
ХІСНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *діал.* Користуватися.
ХІСНУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.*, *діал.* Користуватися.
ХІТ, 1. Вносить знач. популярний, який має успіх. 2. *в знач. ім.* **хіт**, -а́, *ч.* Популярна пісня, мелодія, платівка.
ХІТИ́Н, -у, *ч.* Органічна речовина, що належить до групи вуглеводів; утворює зовнішній твердий покрив членистоногих, оболонки клітин грибів, деяких водоростей і бактерій.
ХІТИНЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **ехінококектомія.**
ХІТИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **хіти́новий.**
ХІТИ́НОВИЙ, -а, -е. Який складається з хітину.
ХІТО́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **хіт 1.**
ХІТО́Н, -а, *ч.* Чоловічий і жіночий лляний або вовняний одяг у стародавніх греків, що нагадував сорочку, підперезану поясом із напуском. // Широкий одяг, що спадає донизу вільними складками. // У балеті – одяг без рукавів, що нагадує римську туніку.
ХІТО́НИ, -ів, *мн.* Клас молюсків, деякі з яких їстивні.
ХІТ-ПАРА́Д, -у, *ч.* 1. Рейтинговий список виконавців, нагороджених і вибраних глядачами, читачами, слухачами за популярні твори. 2. Перелік модних, популярних творів мистецтва, моди і т. ін.
ХІТЬ, хо́ті *і діал.* хіті, *ж.*, *розм.* 1. *перев. до чого або з інфін.* Бажання, прагнення здійснити, виконати щось, домогтися чогось. // *у знач. присудк. сл.* С бажання, хочеться. // Потреба в чому-небудь. 2. Нахил, потяг, пристрасть до якоїсь діяльності чи якихось занять. // *до кого.* Любовний потяг, пристрасть.
ХІТЬ-НЕ-ХІТЬ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **хоч-не-хоч.**
ХІ́ХИ, -ів, *мн.*, *діал.* Сміх.
ХІХІ́КАННЯ *див.* **хихи́кання.**
ХІХІ́КАТИ *див.* **хихи́кати.**
ХІХІ́КНУТИ, -ну, -неш. Однокр. до **хіхі́кати.**
ХІ́ХОНЬКИ, -ньок, **ХІ́ХОНЬКИ-ТА-ХА́ХОНЬКИ**, хіхоньок-та-хахоньок, *мн.*, *перен.*, *розм.* Несерйозне ставлення когось до роботи, навчання; легковажна поведінка.
ХЛА́МАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Жадібно їсти.
ХЛАМИ́ДА, -и, *ж.* 1. Чоловічий верхній одяг стародавніх греків і римлян у вигляді короткого плаща із застібкою на правому плечі або на грудях.// Плащ або мантія царів, полководців, героїв. 2. *розм.* Широкий попівський одяг, схожий на рясу. // Незграбний широкий і довгий одяг.
ХЛАМИ́ДНИК, -а, *ч.*, *діал.* Босяк, обідранець.
ХЛАМИ́ДНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **хлами́дник.**
ХЛАМІ́ДІЇ, -ій, *мн.* Облігатні внутрішньоклітинні паразити.
ХЛАМІДОМОНА́ДА, -и, *ж.* Одноклітинна зелена водорість, яка при масовому розмноженні викликає так зване цвітіння води.
ХЛАМІДОСПО́РИ, -по́р, *мн.*, *біол.* Крупні клітини, оточені товстою оболонкою, які виникають при безстатевому розмноженні деяких грибів.
ХЛАМІ́ТТЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **лахмі́ття.**
ХЛАНЬ, -і, *ж.* 1. *діал.* Безодня. 2. *зах.* Величезна кількість.
ХЛЕБЕСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Однокр. до **хлебеста́ти.**
ХЛЕБЕСТА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хлебеста́ти.**
ХЛЕБЕСТА́ТИ, -ещу́, -е́щеш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Те саме, що **хлебта́ти 2.**
ХЛЕБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Однокр. до **хлебта́ти.**
ХЛЕБОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех. і без додатка.* Підсил. до **хлебну́ти.**
ХЛЕБТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хлебта́ти.**
ХЛЕБТА́ТИ, -бчу́, -бчеш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Пити, вбираючи рідину язиком (про тварин). 2. *розм.* Пити що-небудь (про людину). // Пити багато спиртного; напиватися. // Набираючи ложкою, їсти яку-небудь рідку страву; сьорбати.
ХЛЕ́ПІТ, -поту, *ч.*, *діал.* Плескіт, хлюпання.
ХЛЕПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Однокр. до **хлепта́ти.**
ХЛЕ́ПОТИ, -ів, *мн.*, *зах.* Місце, де річка звужується, а хвилі її вирують і хлюпочуть.
ХЛЕПОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **хлепоті́ти.**
ХЛЕПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *зах.* Хлюпотіти, плюскотати.
ХЛЕПТА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хлепта́ти.**
ХЛЕПТА́ТИ, -пчу́, -пчеш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Те саме, що **хлебта́ти.**
ХЛИ́НУТИ, -не, *док.* 1. Политися бурхливо, раптово, у великій кількості звідкись; ринути. // Раптово сильно политися з очей (про сльози). // Полити сильно (про зливу). 2. Всією масою, навально побігти куди-небудь. 3. Від сильного хвилювання, зніяковіння тощо раптово прилити в голову, обличчя (про кров).
ХЛИП, -у, *ч.*, *розм.* 1. Дія за знач. **хли́пати** і звуки, утворювані цією дією. 2. *тільки мн.* Переривчастий плач із зітханням, поривчастим вдиханням повітря.
ХЛИ́ПАВКА, -и, *ж.*, *діал.* Клапан у музичному інструменті.
ХЛИПА́К, -а́, *ч.* Те саме, що **хли́павка.**
ХЛИ́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хли́пати** і звуки, утворювані цією дією.
ХЛИ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Посилено, судорожно вдихати, втягувати повітря, перев. від плачу або від сміху. // Плачучи або зітхаючи, поривчасто втягуючи повітря, говорити що-небудь. // *розм.* Плакати, голосно вдихаючи, втягуючи повітря. 2. Важко, голосно вдихати повітря чи дихати. 3. *розм.* Рухаючись, видавати плескіт (про рідину або що-небудь у рідині, з рідиною); хлюпати. // *безос.*
ХЛИПКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Грузький, твани́стий. 2. *перен.* Те саме, що **кво́лий 1.** // Безвольний, слабохарактерний. 3. Супроводжуваний хлипанням.
ХЛИ́ПКІСТЬ, -кості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **хлипки́й.**
ХЛИ́ПКО, *розм.* Присл. до **хлипки́й.**
ХЛИ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **хли́пати.**
ХЛИ́ПОК, -пка, *ч.*, *діал.* Клапан у музичному інструменті.
ХЛИСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *розм.* Однокр. до **хлиста́ти.**
ХЛИ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Ударити рукою по обличчю, тілу; дати ляпаса. // Стьобнути, шмагнути батогом, лозиною і т. ін. // *чим.* Ударити за зустрічного руху (про гілки, листя і т. ін.).
ХЛИСТ[1], -а́, *ч.* Прут або ремінний батіг, що використовується для верхової їзди, дресирування звірів і т. ін.
ХЛИСТ[2] *див.* **хлисти́.**
ХЛИСТ[3], -а́, *ч.* 1. *спец.* Зрізане дерево з обрізаним гіллям, але із залишеною верхівкою. 2. *розм.* Рибальська вудка.
ХЛИСТА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хлиста́ти.**
ХЛИСТА́ТИ, хлищу́, хли́щеш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Пити жадібно, швидко. // Пити що-небудь спиртне, перев. у великій кількості. // Пити що-небудь, захоплюючи його язиком (про тварин). 2. Їсти ложкою яку-небудь (перев. рідку) страву.
ХЛИСТИ́, -ів, *мн.* (*одн.* **хлист**, -а́, *ч.*). Послідовники хлистівства, сектанти.
ХЛИ́СТИК[1], -а, *ч.* Зменш. до **хлист**[1].
ХЛИ́СТИК[2], -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **же́вжик 1.** // Уживається як лайливе слово, перев. при звертанні.
ХЛИСТІ́ВКА, -и. Жін. до **хлист**[2].
ХЛИСТІ́ВСТВО, -а, *с.* Релігійна секта в Росії, основою віровчення якої є догмат про перевтілення Бога в людину під час так званих радінь.
ХЛИСТІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлисти́.**
ХЛИСТІ́ВЩИНА, -и, *ж.* Те саме, що **хлисті́вство.**
ХЛИСТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлист**[1].
ХЛИСЬ, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **хлисну́ти.**
ХЛИ́СЬКАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *діал.* Дія за знач. **хли́ськати.**
ХЛИ́СЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех.*, *розм.* Пити поволі, невеликими ковтками: пити.2. *діал.* Плескати, хлюпати.
ХЛІБ, -а, *ч.* 1. Харчовий продукт, що випікається з борошна.// *перен.* Основний життєво необхідний харчовий продукт. // Виріб із борошна певної форми (паляниця, буханець, коровай тощо); хлібина. // Тісто, приготовлене для випікання таких виробів. // Ковбасний виріб у вигляді хлібини. ** **Зустріча́ти хлі́бом і сі́ллю** – за старовинним українським звичаєм – підносити паляницю та сіль на знак великої поваги до того, кого зустрічають, під час урочистих церемоній або на весіллі при зустрічі молодих. **Спаси́бі за хліб, за сіль (за хліб і сіль)** – уживається як традиційне вираження подяки за пригощання, гостинність. 2. *тільки одн.* Зерно, з якого виготовляють борошно. 3. *мн.* **хліба́**, -ів. Зернові культури (жито, пшениця і т. ін.) на пні. // *перев. одн.* Необмолочені зернові. // *перев. одн.* Урожай зернових. 4. *одн.*, *перен.*, *розм.* Засоби до існування; заробіток. ** **Відбива́ти хліб** *чий*, *у кого*, *рідко кому* – перехоплювати чий-небудь заробіток, займати призначене комусь місце роботи, чиюсь посаду. 5. *мн.* **хлі́би́**, -ів. Випечені буханці, паляниці, короваї. 6. *перен.*, *розм.* Харчі, їжа. // Утримання, забезпечення кого-небудь. // *чого.* Що-небудь основне, найнеобхідніше для функціонування, існування і т. ін. чого-небудь; основа.
ХЛІБЕНЯ́, -я́ти, *с.*, *розм.* Невелика хлібина.
ХЛІБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **хліб 1 – 3.**
ХЛІ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Невелика хлібина. // Невеликий хліб із м'ясного фаршу.
ХЛІБИ́НА, -и, *ж.* Один виріб із борошна певної форми; буханець.
ХЛІБИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хлібина.**
ХЛІБИ́СЬКО, -а, *ч.*, *рідко.* Збільш. до **хліб 1, 3.**
ХЛІБИ́ТИ, -блю, -би́ш, *недок.* 1. Постачати хлібом. 2. Забруднювати хлібом. *Хлібити ніж.* 3. *перен.* Підлещуватися, догоджати.
ХЛІ́БНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **хліб 1 – 3.** // Вигот., зробл. з хліба (у 1 знач.). // Признач. для приготування хліба (у 1 знач.). // Який випікає хліб (про людину). ** **Хлі́бне де́рево** – тропічне дерево родини шовковицевих, плоди якого містять крохмаль, цукор, жирну олію, вітаміни й використо-

вуються як харчовий продукт у вареному та підсмаженому вигляді. 2. Пов'язаний з хлібом, зерном. // Пов'язаний із зберіганням, заготівлею, торгівлею і т. ін. хліба, зерна. ** **Хлі́бна ка́ртка** – документ на одержання хліба (за картковоï системи розподілу продуктів). 3. Багатий хлібами (у 3 знач.) (про місцевість). // Який живе у достатках; багатий. // *перен., розм.* Який створює достатки, дає прибутки. 4. Уживається як складова частина назв деяких шкідників злаків.

ХЛІ́БНИК, -а, *ч., заст.* Той, хто випікає або продає хліб.

ХЛІ́БНИЦЯ, -і, *ж.* 1. *заст.* Жін. до **хлі́бник**. 2. Тарілка або кошик для хліба та хлібних виробів. // Невеликий ящик для зберігання хліба.

ХЛІ́БНИЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **хлі́бниця** 2.

ХЛІБОБУ́ЛОЧНИЙ, -а, -е. 1. Випечений з борошна. 2. Стос. до випікання хлібних виробів. // Признач. для продажу хлібних виробів.

ХЛІБОВИРОБНИ́Й, -а́, -е́. Який виробляє хліб, хлібопродукти, признач. для цього.

ХЛІБОВО́З, -а, *ч.* Автомобіль, обладнаний для перевезення випеченого хліба.

ХЛІБОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч., розм.* Той, хто годує, утримує кого-небудь.

ХЛІБОДА́Р, -а, *ч., уроч.* 1. Те саме, що **хліборо́б**. 2. *рідко.* Те саме, що **хлібода́вець**.

ХЛІБОЗАВО́Д, -у, *ч.* Підприємство для масового механізованого випікання хлібних виробів.

ХЛІБОЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до хлібозаготівлі.

ХЛІБОЗАГОТІВЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто здійснює заготівлю хліба в зерні.

ХЛІБОЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Заготівля державою хліба в зерні.

ХЛІБОЗАГОТІ́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **хлібозаготіве́льник**.

ХЛІБОЗАГОТО́ВЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **хлібозаготіве́льний**.

ХЛІБОЗА́КУП, -у, *ч.* Те саме, що **хлібозакупі́вля**.

ХЛІБОЗАКУПІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до хлібозакупівлі.

ХЛІБОЗАКУПІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Державна закупівля у сільськогосподарських виробників хліба в зерні.

ХЛІБОЗАКУ́ПКА, -и, *ж.* Те саме, що **хлібозакупі́вля**.

ХЛІБОЗАКУПО́ВУВАННЯ, -я, *с.* Те саме, що **хлібозакупі́вля**.

ХЛІБОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для хлібозбирання.

ХЛІБОЗБИРА́ННЯ, -я, *с.* Збирання хлібів.

ХЛІБОЗДАВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до хлібоздачі.

ХЛІБОЗДАВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто здійснює хлібоздачу.

ХЛІБОЗДАВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **хлібозда́ча**.

ХЛІБОЗДА́ЧА, -і, *ж.* Здавання державі сільськогосподарськими виробниками хліба в зерні.// Хліб зерном, що його здають державі сільськогосподарські виробники.

ХЛІБОКОМБІНА́Т, -у, *ч.* Підприємство з механізованого випікання хлібобулочних виробів.

ХЛІБОКОПНУВА́Ч, -а́, *ч.* Машинний агрегат для укладання у копи скошених зернових культур.

ХЛІБОПЕ́КА, -и, *ч. і ж.* Випікач хліба.

ХЛІБОПЕ́КНЯ, -і, *ж., діал.* Хлібопекарня.

ХЛІБОПЕКА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **хлібопека́рня**. 2. Стос. до випікання хліба. *Хлібопекарне виробництво.*

ХЛІБОПЕКА́РНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **пека́рня** 1.

ХЛІБОПЕКА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до випікання хлібних виробів. // Признач. для випікання хлібних виробів. // Який виявляється під час випікання хліба (про якість).

ХЛІБОПЕРЕВЕ́ЗЕННЯ, -я, *с.* Перевезення, транспортування хліба до крамниць та споживачів.

ХЛІБОПЕ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Випікання хліба, хлібних виробів.

ХЛІБОПОСТА́ВКИ, -вок, *мн.* Здавання державі сільськогосподарськими виробниками хліба в зерні.

ХЛІБОПРИЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який приймає хліб в зерні та здійснює його первинну переробку.

ХЛІБОПРОДУ́КТИ, -ів, *мн.* Продукти переробки хліба (зерно, борошно, крупа).

ХЛІБОПРОМИСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Промисловець, який займається закупівлею зерна, його переробкою на хлібопродукти та їх збутом.

ХЛІБОПРОМИСЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Промисловість, що займається переробкою хліба в зерні та виготовленням хлібопродуктів, випіканням хліба тощо.

ХЛІБОРІ́З, -а, *ч.* Робітник, який ріже хліб (перев. в їдальнях).

ХЛІБОРІ́ЗАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для нарізання хліба.

ХЛІБОРІ́ЗКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **хліборі́з**. 2. Пристрій для різання хліба. // Приміщення, де ріжуть хліб таким пристроєм або вручну.

ХЛІБОРО́Б, -а, *ч.* Селянин, який вирощує хліб.

ХЛІБОРО́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* хлібороблять; *недок.* Вирощувати хліб.

ХЛІБОРО́БІВ, -бова, -бове. Належний хліборобові.

ХЛІБОРО́БКА, -и. Жін. до **хліборо́б**.

ХЛІБОРО́БНИЙ, -а, -е. 1. Придатний для вирощування хліба (про землю). 2. Який займається вирощуванням хліба.

ХЛІБОРО́БСТВО, -а, *с.* 1. Галузь рільництва, пов'язана з вирощуванням хліба. 2. *збірн., рідко.* Хлібороби.

ХЛІБОРО́БСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **хліборо́б** і **хліборо́бство**. // Власт. хліборобові, характерний для нього. // Признач. для вирощування хліба. // Який вирощує хліб.

ХЛІБОРО́ДНИЙ, -а, -е. Який дає великий урожай хліба.

ХЛІБОРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хлібоoро́дний**.

ХЛІБОСО́Л, -а, *ч.* Людина, яка любить приймати і щедро частувати гостей.

ХЛІБОСО́ЛКА, -и. Жін. до **хлібосо́л**.

ХЛІБОСО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який любить приймати й щедро частувати гостей; гостинний.

ХЛІБОСО́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хлібосо́льний**.

ХЛІБОСО́ЛЬСТВО, -а, *с.* Те саме, що **хлібосо́льність**.

ХЛІБОСТІ́Й, -то́ю, *ч.* Рослинний покрив хлібних полів до збирання врожаю.

ХЛІБОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Сховище для зберігання хліба в зерні; зерносховище.

ХЛІБОТОРГІ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **хліботорго́вець**.

ХЛІБОТОРГІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Оптова торгівля хлібом у зерні.

ХЛІБОТОРГОВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до хліботоргівлі.

ХЛІБОТОРГО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Той, хто веде оптову торгівлю хлібом у зерні.

ХЛІБОТОРГО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хліботоргове́льний**.

ХЛІБОФУРА́Ж, -у́, *ч.* Зерно й фураж як предмети сільськогосподарських заготівель.

ХЛІБОФУРА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до хлібофуражу.

ХЛІБ-СІ́ЛЬ, хліба-солі, *ч. і ж., розм.* 1. Харчі, їжа. ** **Діли́ти хліб-сі́ль** а) їсти, харчуватися разом з ким-небудь; б) пригощатися разом з ким-небудь; в) жити спільними інтересами й турботами. **Про́симо хліба-со́лі одві́дати** – уживається як традиційне запрошення до столу. 2. Паляниця хліба й сіль, що їх за старовинним українським звичаєм підносять на знак великої поваги до того, кого зустрічають, під час урочистих церемоній. ** **Підно́сити хліб-сіль** – за старовинним українським звичаєм – вручати паляницю хліба й сіль при зустрічі на знак великої пошани та в урочистих випадках.

ХЛІБУ́СЬ, -я́, *ч., зах.* Пестл. до **хліб**.

ХЛІ́БЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **хліб** 1.

ХЛІБ'Я́, -я́ти, *с., рідко.* Те саме, що **хлі́бчик**.

ХЛІВ, -а, *ч.* Будівля для свійської худоби та птиці.// *перен., розм.* Брудне, неприбране, занедбане приміщення. // *рідко.* Те саме, що **сара́й**.

ХЛІВЕ́Ць, -вця́, *ч.* Зменш. до **хлів**.

ХЛІВИ́НА, -и, *ж., розм.* Невеликий хлів; житлове приміщення, що нагадує хлів.

ХЛІВИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **хлів**.

ХЛІ́ВЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **хлів**.

ХЛОА́ЗМА, -и, *ж.* Гіперпігментація шкіри у вигляді жовтувато-коричневих плям.

ХЛОАНТИ́Т, -у, *ч.* Кубічний арсенід нікелю-кобальту; олов'яно-білі або сталево-сірі крихкі непрозорі кристали або зернисті щільні маси з металічним блиском.

ХЛОКСИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при гельмінтозах печінки.

ХЛО́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хлони́ти**.

ХЛОНИ́ТИ, -и́ть, *ч., діал.* Вбирати усією товщею речовини.

ХЛОП[1], -а, *ч.* 1. *іст., зневажл.* Селянин, мужик взагалі або кріпак. 2. *діал.* Чоловік, мужчина, хлопець.

ХЛОП[2], *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає звук від хлопання. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **хло́пати** і **хло́пнути**.

ХЛО́ПАВКА, -и, *ж.* 1. Іграшка у вигляді кольорової паперової трубочки, яка, розриваючись, видає різкий звук, хлопає. 2. *бот.* Багаторічний бур'ян родини гвоздикових з білими квітками, чашечка яких під час удару лопається і видає різкий звук.

ХЛОПА́К, -а́, *ч., діал.* Хлопець.

ХЛО́ПАН, -а, *ч.* Картярський валет.

ХЛО́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хло́пати** і звуки, утворювані цією дією.

ХЛО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Утворювати глухий короткий звук, ударяючи чим-небудь. // Розриваючись, стріляючи тощо, утворювати короткий різкий звук. // З гуркотом зачинятися чи відчинятися (про вікно, двері, хвіртку тощо). 2. Ударяти чим-небудь об щось, ляскати по чому-небудь.

ХЛО́ПЕЦЬ, -пця, *ч.* 1. Дитина або підліток чоловічої статі. // Те саме, що **син**. // Молодий чоловік, юнак, парубок. 2. *перев. мн.* Уживається як назва чоловіків (здебільшого при звертанні). 3. *заст.* Підліток-слуга. // *заст.* Поводир у сліпого.

ХЛОПИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **хлоп**[1] 2.

ХЛОПІ́ЙКО, -а, *ч., розм.* Те саме, що **хло́пець** 1.

ХЛОПІНІ́Т, -у, *ч.* Різновид самарскіту, що містить до 10% діоксиду титану.

ХЛО́ПКА, -и, *іст., зневажл.* Жін. до **хлоп**[1] 1.

ХЛО́ПКО, -а, *ч., розм.* Те саме, що **хло́пець** 1.

ХЛОПКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хлопкува́ти**.

ХЛОПКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., діал.* Служити, прислужувати, бути служкою, попихачем.

ХЛО́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **хло́пати**.

ХЛО́ПСТВО, -а, *с., іст., зневажл.* Збірн. до **хлоп**[1] 1.

ХЛО́ПСЬКИЙ, -а, -е, *іст., зневажл.* Прикм. до **хлоп**[1] 1. // Власт., характерний, притаманний хлопові; як у хлопів. // Признач. для хлопів. // Належний хлопові. // Який складається з хлопів.

ХЛОПУНЦІ́, -ів, *мн., мисл.* Пташенята качки, що не літають, але лопотять крилами по воді.

ХЛО́ПЦІВ, -цева, -цеве. Прикм. до **хло́пець**. // Належний хлопцеві.

ХЛОПЦЮ́ГА, -и, *ч.* 1. Збільш. до **хло́пець** 1, 2. 2. *розм.* Те саме, що **хло́пець** 1, 2.

ХЛОПЧА́, -а́ти, *с.* Зменш.-пестл. до **хло́пець** 1.

ХЛОПЧА́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **хло́пець** 1, 3.

ХЛОПЧАКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Трохи схожий на хлопчака.

ХЛОПЧАКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **хлопчакува́тий**.

ХЛОПЧА́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **хло́пець** 1.

ХЛОПЧА́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **хло́пець** 1. // Пов'язаний з періодом дитинства та юнацтва. // Признач. для хлопця. *Хлопчаче ім'я.* // Власт. хлопцеві, хлопцям; як у хлопця.

ХЛОПЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Зменш.-пестл. до **хло́пець** 1.

ХЛО́ПЧИК, -а, *ч.* Дитина чоловічої статі.

ХЛО́ПЧИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **хло́пчик**. // Належний хлопчикові.

ХЛОПЧИ́НА, -и, *ч., розм.* Те саме, що **хло́пець**.

ХЛОПЧИ́НКА, -и, *ч.* Зменш.-пестл. до **хлопчи́на**.

ХЛОПЧИ́СЬКО, -а, *ч. і с., розм.* 1. Те саме, що **хло́пець** 1. 2. *перен., зневажл.* Той, хто поводить себе несолідно, несерйозно чи нерозумно.

ХЛО́ПЧИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **хло́пчик**.

ХЛОПЧИ́ЩЕ, -а, *ч.* 1. Збільш. до **хло́пець** 1, 2. 2. *розм.* Те саме, що **хло́пець** 1.

ХЛОП'Я́, -я́ти, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **хло́пець** 1. 2. *перев. мн., розм.* Уживається для назви чоловіків (перев. при звертанні).

ХЛОП'Я́ГА, -и, *ч., розм.* 1. Те саме, що **хло́пець** 1, 2. 2. Збільш. до **хло́пець** 1, 2.

ХЛОП'Я́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **хло́пець** 1.

ХЛОП'Я́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **хлоп'я́** 1.

ХЛОП'Я́ТОЧКО, -а, *с.* Пестл. до **хлоп'я́тко**.

ХЛОП'Я́ЦТВО, -а, *с.* 1. Поведінка, характерна для легковажних, несерйозних і пустотливих хлопців. 2. *рідко.* Збірн. до **хло́пець** 1.

ХЛОП'Я́ЦЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **хлоп'я́чий**.

ХЛОП'Я́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **хло́пець** 1.// Признач. для хлопця, хлопців. // Пов'язаний з періодом дитинства та юнацтва (про хлопця). // Власт. хлопцеві, хлопцям; такий, як у хлопців. // *у знач. ім.* **хлоп'я́че**, -чого, *с.* Те, що характерне для хлопців.

ХЛОП'Я́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **хлоп'я́чий**.

ХЛОР, -у, *ч.* Cl. Хімічний елемент, галоген. Поширений у природі. Проста речовина – жовтозелений отруйний задушливий газ.

ХЛОРАЗИ́Д, -у, *ч.* Безбарвний сильновибуховий газ.

ХЛОРАКО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з протисудомною дією, що його застосовують при епілепсії.

ХЛОРАЛГІДРА́Т, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують як болезаспокійливий, снодійний та протисудомний засіб.

ХЛОРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Токсикоманія, яка характеризується зловживанням хлоралгідратом.

ХЛОРАЛОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **хлоралі́зм**.

ХЛОРА́ЛЬ, -ю, *ч.* Органічна сполука, безбарвна рухлива рідина з різким запахом; застосовують у виробництві інсектицидів.

ХЛОРАЛЬГІДРА́Т, -у, *ч.* Продукт приєднання води до хлоралю – безбарвні кристали, що їх використовують як снодійне.

ХЛОРАМІ́Н, -у, *ч.* Хімічна сполука, хлоропохідна амоніаку або амінів, розчин якої використовують як дезінфікуючий та знебарвлювальний засіб.

ХЛОРАНГІДРИ́Д, -у, *ч.* 1. Продукт заміни гідроксильних груп у неорганічних кислотах та в карбоксилах карбонових кислот атомами Хлору. 2. Продукт часткової або повної заміни оксигенових атомів окиснів-ангідридів атомами Хлору.

ХЛОРАПАТИ́Т, -у, *ч.* Кристали і зернисті агрегати усіх кольорів і відтінків; з нього добувають добрива, фосфор, вилучають рідкісноземельні елементи, уран, стронцій, титан.

ХЛОРА́Т, -у, *ч.* Безбарвна кристалічна отруйна речовина, сіль хлоратної кислоти; застосовують у піротехніці, виробництві сірників тощо.

ХЛОРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлора́т**.

ХЛОРА́ТОР, -а, *ч.* Апарат для хлорування води.

ХЛОРА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлора́тор**.

ХЛОРАУРА́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої Аурум у ступені окиснення +3 сполучений з трьома або чотирма атомами Хлору.

ХЛОРАУРИ́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої Аурум у ступені окиснення +1 сполучений з двома або більше атомами Хлору.

ХЛОРАЦЕТА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір монохлорацетатної кислоти.

ХЛОРАЦЕТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлорацета́т**. ** **Хлорацета́тна кислота́** – продукт заміни гідрогенового атома в метильній групі ацетатної кислоти Хлором.

ХЛОРАЦЕТОФЕНО́Н, -у, *ч., хім.* Безбарвні кристали, сильнодіюча сльозоточива, отруйна речовина.

ХЛОРБЕНЗЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **хлорбензо́л**.

ХЛОРБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Органічна сполука, похідна бензолу, безбарвна рідина; застосовують як розчинник, у виробництві лаків, барвників тощо.

ХЛОРБУТАДІЄ́Н, -у, *ч.* Продукт заміни гідрогенового атома метинової групи бутадієну Хлором.

ХЛОРБУТИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з протипухлинною активністю.

ХЛОРВІНІ́Л, -у, *ч.* Продукт заміни гідрогенового атома в етилені Хлором; безбарвний отруйний газ, з якого добувають полімери.

ХЛОРВІНІ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлорвіні́л; полі́хлорвіні́ловий**.

ХЛОРГІДРА́Т, -у, *ч.* Сполука у вигляді зелено-жовтих кристалів, що випадають при охолодженні насиченої хлором води.

ХЛОРЕ́ЛА, -и, *ж.* Рід одноклітинних зелених водоростей.

ХЛОРЕ́ЛОВИЙ, -а, -е. Який утворений хлорелою, складається з хлорели.

ХЛОРЕТА́Н, -у, *ч.* Продукт заміни гідрогенового ато-

ма в етані Хлором; безбарвна рідина, що легко випаровується.
ХЛОРЕТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлорета́н**.
ХЛОРЕТЕ́Н, -у, *ч.* Продукт заміни гідрогенового атома в етені Хлором; вінілхлорид.
ХЛОРЕТЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлорете́н**.
ХЛОРЕТИ́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують для місцевого знеболювання і при недовгочасному наркозі.
ХЛОРЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **хлорете́н**.
ХЛОРЕТИЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлоретиле́н**.
ХЛОРЕТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлорети́л**.
ХЛОРИ́Д, -у, *ч., хім.* Сіль соляної (хлороводневої) кислоти.
ХЛОРИ́ДА, -и, *ж., міф.* Богиня квітів, яка ототожнювалася з Флорою.
ХЛОРИДИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з хіміотерапевтичною дією, що його застосовують при малярії.
ХЛОРИ́ДНИЙ, -а, -е. Який містить хлориди.
ХЛОРИДОКА́ЛЬЦІЄВИЙ, -а, -е. Який містить хлорид кальцію, виготовлений з нього, наповнений ним.
ХЛОРИДОСРІБЛЯ́НИЙ, -а, -е. Який виготовлений із хлориду срібла, містить його.
ХЛОРИДОСРІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **хлоридосрібля́ний**.
ХЛОРИ́Н, -у, *ч.* Вид синтетичного волокна; тканина з такого волокна.
ХЛОРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлори́н**.
ХЛОРИСТОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е:** **Хлористоводне́ва кислота́** – те саме, що **соля́на кислота́**. **Хлористоводне́ва кислота́ розве́дена** – лікарський препарат, що його застосовують при захворюваннях шлунка, що супроводжуються пониженою кислотністю.
ХЛОРИ́ТИ, -ів, *мн.* Група породоутворюючих мінералів класу силікатів, переважно зеленого кольору (напр., пенін, клінохлор, тюрингіт).
ХЛОРИ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлори́ти**.
ХЛОРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хлори́тний**.
ХЛО́РКА, -и, *ж., розм.* Хлорне вапно – хлоридгіпохлорит або чистий гіпохлорит кальцію.
ХЛОРКА́ЛЬЦІЄВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хлоридока́льцієвий**.
ХЛОРЛЕЙКЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **хлорлейко́з**.
ХЛОРЛЕЙКО́З, -у, *ч.* Форма мієлобластного лейкозу; характеризується наявністю в кістковому мозку, лімфатичних вузлах та деяких внутрішніх органах лейкозних інфільтратів зеленого кольору.
ХЛО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлор**. *Хлорний запах.* // Який містить хлор. *Хлорне вапно.*
ХЛОРОБРОМСРІ́БНИЙ, -а, -е. Який виготовлений із твердого розчину хлорид-броміду аргентуму, містить його.
ХЛОРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **хлорува́ти**. // **хлоро́вано**, *безос. присудк. сл.*
ХЛО́РОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хло́рний**.
ХЛОРОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить хлор, хлориди тощо.
ХЛОРОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хлоровмі́сний**.
ХЛОРОВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Бінарна сполука хлору з гідрогеном (воднем); безбарвний задушливий газ.
ХЛОРОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлорово́день**.
ХЛОРОВУ́ГІЛЬНИЙ, -а, -е: ** **хлорову́гільна кислота́** – вугільна (карбонатна) кислота, у якій одна гідроксогрупа замінена Хлором.
ХЛОРОВУГЛЕВО́ДЕНЬ, -дню, *ч.* Продукт неповної заміни гідрогенових атомів у вуглеводні Хлором.
ХЛОРОДОНТІ́Я, -ї, *ж.* Зеленуватий відтінок молочних зубів; спостерігається в дітей, які перенесли жовтяницю новонароджених у тяжкій формі.
ХЛОРО́З, -у, *ч.* 1. *мед.* Захворювання жінок – недокрів'я, пов'язане з нестачею в організмі заліза; бліда неміч. 2. *бот.* Захворювання рослин, що виявляється в пожовтінні й побілінні листків, спричинюваних нестачею засвоюваних форм Феруму або інфекцією.
ХЛОРОЗАМІ́ЩЕНИЙ, -а, -е. У якому гідрогеновий атом, гідроксогрупа тощо замінені Хлором.
ХЛОРОЗАМІ́ЩЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хлорозамі́щений**.
ХЛОРОЗИ́Л, -у, *ч.* Радикал, що містить атом Хлору і оксигеновий атом.
ХЛОРО́ЗНИЙ, -а, -е. Стос. до хлорозу.
ХЛОРО́ЛІЗ, -у, *ч., хім.* Розклад, розщеплення сполук діянням на них простої речовини хлору.
ХЛОРО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **хлорлейко́з**.
ХЛОРОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до хлорометрії.
ХЛОРОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Сукупність аналітичних методів кількісного визначення хлору, хлоридів у сполуках, сумішах тощо.
ХЛОРОМІЦЕТИ́Н, -у, *ч.* Природний антибіотик з широкою антибактеріальною дією.
ХЛОРОПЕРФТОРБЕНЗО́Л, -у, *ч.* Похідне бензолу (бензену), у якому один гідрогеновий атом замінений Хлором, а решта п'ять – Флуором.
ХЛОРОПЛА́СТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хлоропла́ст**, -а, *ч.*), *бот.* Особливі тільця в протоплазмі рослинних клітин, забарвлені хлорофілом у зелений колір.
ХЛОРОПЛАТИНА́Т, -у, *ч.* Сіль із жовто-оранжевим аніоном, у якому Платина у ступені окиснення +4 сполучена із шістьма атомами Хлору.
ХЛОРОПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який поглинає просту речовину хлору або хлорид-іони.
ХЛОРОПОГЛИНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хлоропоглина́льний**.
ХЛОРОПРЕ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **хлорбутадіє́н**.
ХЛОРОПРЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлоропре́н**.
ХЛОРОПРОПЕ́Н, -у, *ч.* Одна з трьох монохлорпохідних пропену (пропілену).
ХЛОРОПСІ́Я, -ї, *ж.* Порушення зору, яке характеризується тим, що оточуючі предмети здаються забарвленими в зелений колір.
ХЛОРОРГА́НІКА, -и, *ж.* Хімія похідних органічних сполук зі зв'язками Хлор-Карбон.
ХЛОРОРГАНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до хлорорганіки. ** **Хлорорганічні сполу́ки (проду́кти, препара́ти** і т. ін.) – органічні сполуки, що містять Хлор.
ХЛОРОСРІБЛЯ́НИЙ, -я́на́, -я́не́. Те саме, що **хлоридосрібля́ний**.
ХЛОРОТО́ЇД, -у, *ч.* Аліментарна залізодефіцитна анемія в грудних дітей.
ХЛОРОФІ́Л, -у, *ч., бот.* Зелений пігмент рослин, який має здатність поглинати світлову енергію й перетворювати її в хімічну.
ХЛОРОФІЛІ́ПТ, -у, *ч.* Лікарський препарат з листя евкаліпта з антибактеріальною активністю по відношенню до антибіотикостійких стафілококів.
ХЛОРОФІ́ЛОВИЙ, -а, -е, *бот.* Стос. до хлорофілу. ** **Хлорофі́лові зе́рна** – те саме, що **хлоропла́сти**.
ХЛОРОФІЛОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить, несе в собі хлорофіл.
ХЛОРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *бот.* Те саме, що **хлорофі́ловий**.
ХЛОРОФО́РМ, -у, *ч.* Летка, солодка на смак, з характерним запахом рідина, яку використовують як розчинник для жирів і смол, наркотичний засіб, екстрагент та ін.
ХЛОРОФО́РМНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хлорофо́рм**.
ХЛОРОФОРМО́ВАНИЙ, -а, -е, *мед.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **хлороформува́ти**.
ХЛОРОФОРМОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Вид токсикоманії, який характеризується зловживанням хлороформом у вигляді його інгаляцій або пиття.
ХЛОРОФОРМУВА́ННЯ, -я, *с., мед.* Дія за знач. **хлороформува́ти**.
ХЛОРОФОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., мед.* Усипляти кого-небудь хлороформом.
ХЛОРОФОРМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., мед.* Пас. до **хлороформува́ти**.
ХЛОРОФО́С, -у, *ч.* Кристалічна речовина, водний розчин якої використовують як отрутохімікат, перев. контактної та кишкової дії.
ХЛОРО́ЦТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хлорацета́тний**.
ХЛОРПІКРИ́Н, -у, *ч.* Безбарвна важка рідина з різким запахом, сльозоточива отруйна речовина.
ХЛОРПОХІДНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **хлорзаміщений**.
ХЛОРТИТАНА́Т, -у, *ч.* Сіль з аніоном, у якому Титан у ступені окиснення +4 сполучений із шістьма або вісьмома атомами Хлору.
ХЛОРТРИАНІЗЕ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при раку передміхурової залози.
ХЛОРТРИФТОРМЕТА́Н, -у, *ч.* Газ, що його у зрідженому стані використовують як холодоагент та розчинник і консервант озону.
ХЛОРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до хлорування.
ХЛОРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хлорува́ти**.
ХЛОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. Вводити Хлор у молекули неорганічних та органічних сполук. 2. Обробляти, очищати хлором (воду).
ХЛОРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **хлорува́ти**.
ХЛОРЦІА́Н, -у, *ч.* Низькокипляча смертельно отруйна рідина, що її використовують у синтезі синтетичних смол, барвників тощо.
ХЛОСТ, -у, *ч., розм.* Те саме, що **хло́ста**.
ХЛО́СТА, -и, *ж., розм.* Биття різками. ** **Да́ти хло́сти** – відшмагати, побити.
ХЛО́Я, -ї, *ж., міф.* Епітет Деметри як охоронниці зелених засівів.
ХЛУДИ́НА, -и, *ж., розм.* Лозина, різка.
ХЛУДИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **хлуди́на**.
ХЛЬОБТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хльобта́ти**.
ХЛЬОБТА́ТИ, -бчу́, -о́бчеш, *недок.* Те саме, що **хлебта́ти**.
ХЛЬО́РА, -и, *ж., діал.* Биття, шмагання. ** **Дава́ти хльо́ру** – бити, шмагати.
ХЛЬО́РКА, -и, *ж., лайл.* Те саме, що **пові́я**.
ХЛЬО́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хльо́скати** і звуки, утворювані цією дією.
ХЛЬО́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Бити, ударяти по кому-, чому-небудь чимсь гнучким; шмагати. // Ударяти, бити рукою, долонею, видаючи дзвінкі звуки; ляскати. // *перен.* Дошкульними словами, лайкою і т. ін. завдавати кому-небудь болю. // Ударяти, шмагати, стукати об що-небудь, по чомусь під час руху (про щось гнучке, еластичне). 2. *перех. і неперех.* Ллючи, падаючи, дмучи, сильно ударяти (про дощ, сніг, вітер і т. ін.). 3. *неперех.* Утворювати свистячі звуки, швидко розсікаючи повітря. 4. *неперех.* Те саме, що **хлюпати** 1.
ХЛЬО́СНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **хльо́скати** і **хльо́стати**. // *безос.*
ХЛЬОСТ, -у, *ч., розм.* 1. Звуки від хльоскання чимнебудь гнучким.2. Шмагання, биття.
ХЛЬО́СТА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **хльост**.
ХЛЬО́СТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хльо́стати** і звуки, утворювані цією дією.
ХЛЬО́СТАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех.* Те саме, що **хльо́скати**.
ХЛЬОСТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який сильно, дошкульно б'є. 2. Який сильно хльоскає, шмагає по чому-небудь (про дощ, сніг, вітер і т. ін.). 3. *перен.* Який глибоко вражає, висловлений з влучною, часто образливою прямотою; гострий, дошкульний. 4. *розм.* Дзвінкий, гучний (про удар, звук).
ХЛЬО́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **хльосткий** 3.
ХЛЬОСТКІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **хльосткий**.
ХЛЬО́СТКО. Присл. до **хльосткий**.
ХЛЬОСТЬ, ХЛЬОСЬ, *виг.* Уживається як присудок за знач. **хльо́стати** і **хльо́снути**.
ХЛЬОСЬ *див.* **хльость**.
ХЛЮП[1], *виг.* 1. Звуконаслідування, що передає хлюпання, плескання води. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **хлюпати** і **хлюпну́ти**.
ХЛЮП[2], -у, *ч., розм.* Звук від коливання, падіння води чи удару по її поверхні.
ХЛЮПАНИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **хлюпання**.
ХЛЮПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хлюпати** і **хлюпатися** та звуки, утворювані цією дією.
ХЛЮПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *неперех.* Плещучи, просочуючись, видавати характерні звуки (про воду, грязь і т. ін.).// З плескотом битися, ударятися об що-небудь.// Ударяючи по воді, з шумом занурюючись, падаючи в воду чи іншу рідину, створювати плескіт. 2. *перех. і неперех.* Рвучкими руками лити, бризкати водою або іншою рідиною на кого-, що-небудь.// Розливатися, виливатися, розпліскуватися. // Утворювати звуки, що нагадують хлипання. *Хлюпати носом.* 3. *перен.* Плакати.
ХЛЮПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Те саме, що **хлюпати** 1. 2. Бовтатися, купатися, плавати, бризкатись у воді або в іншій рідині, викликаючи плескіт. // Щось роблячи чи миючи у воді, викликати її плескіт. 3. Виливатися, розливатися звідкись від рвучкого поштовху, похитування.
ХЛЮПІ́Й, -я́, *ч.* Той, хто часто щось розхлюпує, розпліскує.
ХЛЮ́ПІТ, -поту, *ч.* Звуки від коливання, падіння води чи удару по її поверхні.
ХЛЮПКИ́Й, -а, -е. Те, що має властивість розхлюпуватися, розплюскуватися.
ХЛЮ́ПНУТИ, хлюпну́, хлюпне́ш, *док., перех. і неперех.* 1. Однокр. до **хлюпати**. 2. Сильно політися, потекти звідкись. // Сильно полити (про дощ) // *на кого – що.* Линути, бризнути на кого-, щонебудь. // *розм.* Раптово политися з очей (про сльози). // Розлити, розплескати якусь рідину з чого-небудь. // *перен., розм.* Від сильного хвилювання, зніяковіння тощо раптово прилити до голови, обличчя (про кров).
ХЛЮПНУ́ТИСЯ, хлюпну́ся, хлюпне́шся, *док.* 1. Однокр. до **хлюпатися** 1, 3. 2. Упасти, зануритися, пірнути в що-небудь рідке, в'язке, викликавши плескіт.
ХЛЮПОСТА́ТИСЯ, -ощу́ся, -о́щешся, *недок., розм.* Те саме, що **хлюпота́тися**.
ХЛЮПОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хлюпота́ти**.
ХЛЮПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ХЛЮПОТІ́ТИ**, -очу́, -о́тиш, *недок.* Підсил. до **хлюпати**.
ХЛЮПОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся *і* **ХЛЮПОТІ́ТИСЯ**,-очу́ся, -о́тишся, *недок.* Підсил. до **хлюпатися**.
ХЛЮПОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хлюпотіти** і **хлюпотітися** та звуки, утворювані цією дією.
ХЛЮПОТІ́ТИ *див.* **хлюпота́ти**.
ХЛЮПОТІ́ТИСЯ *див.* **хлюпота́тися**.
ХЛЮ́СКАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **хлюскати** і звуки, утворювані цією дією.
ХЛЮ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Хлюпати.
ХЛЮ́СКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., діал.* Хлюпатися.
ХЛЮ́СНУТИ, -ну, -неш, *док., діал.* Однокр. до **хлюскати**.
ХЛЮСТ, -а́, *ч.* 1. *зневажл.* Хитра, спритна у своїх діях людина; пройдисвіт. // Те саме, що **бешке́тник**. // Франтувата, легковажна, розв'язна людина. 2. *заст.* Вид картярської гри.
ХЛЮСТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **хлюст**.
ХЛЮСТУВА́ТИЙ, -а, -е, *зневажл.* Схильний до франтуватості, легковажності.
ХЛЮСТУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., зневажл.* Властивість за знач. **хлюстува́тий**.
ХЛЮЩ, -а́, *ч.* Сильний дощ; злива. ** **П'я́ний як хлющ** – дуже п'яний. **Перемо́кнути на хлющ** – дуже змокнути.
ХЛЮ́ЩА, -і, *ж.* Те саме, що **хлющ**.
ХЛЮЩА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **хлюща́ти**.
ХЛЮЩА́ТИ, -щить, *недок., розм.* 1. Сильно йти, лити (перев. про дощ). // Текти, стікати з кого-, чого-небудь. // Бути дуже мокрим, перенасиченим вологою. // *безос.* 2. Те саме, що **хлюпати** 1.
ХЛЯ́БИ, хляб, *діал.* Злива, дощова погода.
ХЛЯ́ДА, -и, *ж.* Грозова, дощова погода.
ХЛЯДРІ́ВКА, -и, *ж.* Узор, що вироблявся гончаром на глиняному посуді.
ХЛЯДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хлядрува́ти**.
ХЛЯДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Розмальовувати, розписувати узорами глиняний посуд.
ХЛЯ́ЖНИЦЯ, -і, *ж., зневажл.* Повія, шльондра.
ХЛЯ́КИ, -ів, *мн.* Найбільша частина шлунка жуйних тварин. // Страва, приготовлена з цієї частини шлунка.
ХЛЯ́НУТИ[1] *і* **ХЛЯ́ТИ**, хля́ну, хля́неш; *мин. ч.* хляв *і* хля́нув, -нула, -нуло; *недок.* 1. Дуже слабнути, худнути від недоїдання; знесилюватися, виснажуватися.// Зменшуватися в силі, ступені свого вияву. 2. Безсило падати, опускатися.
ХЛЯ́НУТИ[2], -не; *мин. ч.* хляв, -ла, -ло *і* хля́нув,-нула, -нуло; *недок., діал.* Литися.
ХЛЯП[1], *виг., зах.* 1. Звуконаслідування, що означає глухий короткий звук. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **хля́пати** і **хля́пнути**.
ХЛЯП[2], -а, *ч., зах.* Удар.
ХЛЯ́ПАВКА, -и, *ж., діал.* Дощ, сльота.
ХЛЯ́ПАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **хля́пати** і звуки, утворювані цією дією.
ХЛЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *неперех.* Утворювати глухий короткий звук, ударяючись, стукаючи об що-небудь. // Ляскати, зачиняючись

(про двері). // Кидати що-небудь, ударяти по чомусь, видаючи глухий короткий звук; ляскати. // Опускати й піднімати (вуха). // Під час ходіння відставати від ніг (про взуття, підкову). 2. *перех.* Бити чимсь гнучким; шмагати (про щось гнучке); хльоскати. 3. *неперех.* Те саме, що **хлю́пати** 1. 4. *неперех.* Те саме, що **ли́ти** 2. // *безос.* 5. *перех. і без додатка, діал.* Говорити щось недоречне, нерозумне.

ХЛЯ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех., розм.* Однокр. до **хля́пати** 1, 2.

ХЛЯПОТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **хляпоті́ти**.

ХЛЯПОТІ́ТИ, -тить, *недок., розм.* Підсил. до **хля́пати**.

ХЛЯ́СКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **хля́скати**.

ХЛЯ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., розм.* Те саме, що **хльо́скати**.

ХЛЯ́СКІТ, -коту, *ч., розм.* Звуки від биття по кому-, чому-небудь чимсь гнучким, від падіння крапель і т. ін.

ХЛЯ́СНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех., розм.* Однокр. до **хля́скати**.

ХЛЯ́СТИК, -а, *ч.* Прямокутна або фігурна деталь верхнього одягу, що служить для стягування його в талії ззаду. // *розм.* Деталь, якою стягують одяг біля рукавів, шиї і т. ін.

ХЛЯСЬ, *виг., розм.* 1. Звуконаслідування, що означає звук від дзвінких коротких ударів по чому-небудь. 2. Уживається як присудок за знач. **хля́снути**.

ХЛЯ́ТИ *див.* **хлю́нути**[1].

ХЛЯ́ТЬБА, -и, *ж.* Вогкість, волока, мокре виділення.

ХЛЯЩЕ́М, *присл.* У безладі.

ХМ, *виг.* Виражає сумнів, роздумування, здивування, іронію.

ХМА́РА, -и, *ж.* 1. Скупчення краплин води, кристаликів льоду та їхньої суміші в атмосфері у вигляді суцільної маси світлого або темного кольору, що несе дощ, град, сніг. 2. *чого, яка.* Суцільна маса дрібних летючих частинок чого-небудь (диму, пари, пилу, снігу тощо). 3. *кого, чого, перен.* Величезна кількість, безліч, маса кого-, чого-небудь. // *у знач. присл.* **хма́рою**. 4. *тільки одн., перен.* Уживається для вираження якого-небудь стану, настрою людини (тривоги, суму, задуми і т. ін.). 5. *перен.* Небезпека, нещастя, біда, що насуваються, загрожують кому-небудь.

ХМАРИ́НА, -и, *ж.* Окрема невелика хмара; те саме, що **хма́ра**.

ХМАРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хмари́на**.

ХМАРИ́ННЯ, -я, *с., розм.* Збірн. до **хма́ра**.

ХМАРИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **хмари́нка**.

ХМАРИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **хмари́нка**.

ХМА́РИСТИЙ, -а, -е. Укритий хмарами; хмарний.

ХМА́РИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **хма́ристий**.

ХМА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос., неперех., безос.* Ставати хмарним, укриватися хмарами. 2. *перех., перен., розм.* Робити кого-, що-небудь похмурим, невеселим. // Надавати своєму обличчю, чолу похмурого, невеселого, стурбованого чи гнівного виразу.

ХМА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Ставати хмарним (про небо, погоду, день тощо). // *безос.* 2. *перен., розм.* Те саме, що **хму́ритися** 1.

ХМА́РИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **хма́ра**.

ХМА́РКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хма́ра**.

ХМА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **хма́ра** 1. 2. З хмарами (перев. про погоду); похмурий. // Укритий хмарами. // Непогожий (про частину доби, пору року). 3. *перен.* Те саме, що **похму́рий** 2. 4. *перен.* Те саме, що **похму́рий** 3.

ХМА́РНИК, -а, *ч.* Химородник, чаклун, що владарює над хмарами і повеліває ними.

ХМА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Скупчення хмар. // Ступінь покриття неба хмарами. 2. *перен.* Властивість за знач. **хма́рний** 3.

ХМАРНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Ставати хмарним (про небо, погоду, день тощо). // *безос.* // Те саме, що **хму́ритися** 3. 2. *перен.* Те саме, що **хму́ритися** 1.

ХМАРНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати хмарним, хмарнішим.

ХМА́РНО. Присл. до **хма́рний**. // *у знач. присудк. сл.*

ХМАРОВИ́Й, -а́, -е́, *рідко.* Який утворився з хмари.

ХМАРОВИ́ННЯ, -я, *с., розм.* Збірн. до **хма́ра**.

ХМАРОВИ́СЬКО, -а, *с.* Збільш. до **хма́ра**.

ХМАРОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **хма́ра**.

ХМАРОДЕ́Р, -а, *ч.* Те саме, що **хмаročо́с**.

ХМАРОДРЯ́П, -а, *ч.* Те саме, що **хмарочо́с**.

ХМА́РОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **хма́рка**.

ХМА́РОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **хма́рка**.

ХМАРОЧО́С, -а, *ч.* Дуже високий багатоповерховий будинок.

ХМЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е, **ХМЕЛЬОВИ́Й**, -а́, -е́. Прикм. до **хміль** 1.

ХМЕЛЕЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для збирання і первинної обробки хмелю.

ХМЕ́ЛИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **хміль** 1. 2. Те саме, що **хміль** 5.

ХМЕЛИ́НА, -и, *ж.* Одне стебло хмелю (у 1 знач.).

ХМЕЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хмели́на**.

ХМЕЛИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **хмели́нка**.

ХМЕЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **хмели́нка**.

ХМЕЛИ́ТИ, -лю, -ли́ш, *недок., перех., розм.* 1. Додавати хмелю (у 1 знач.) в який-небудь напій. 2. Робити кого-небудь хмільним; п'янити. // *перен.* Збуджувати кого-небудь, наморочити голову комусь. // *перен.* Позбавляти ясності (розум, свідомість, думки тощо).

ХМЕЛІ́ВКА, -и, *ж.* Горілчана настоянка на хмелевих шишках.

ХМЕЛІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати хмільним; п'яніти. // *перен.* Ставати збудженим, піднесеним, доходити до стану самозабуття від чого-небудь.

ХМЕЛЬНИ́ЧЧИНА, -и, *ж., іст.* Період гетьманування в Україні (1648 – 1657 рр.) З.-Б. Хмельницького (1595 – 1657). Національно-визвольна війна українського народу під проводом цього гетьмана.

ХМЕЛЬОВИ́Й *див.* **хме́левий**.

ХМЕЛЯ́Р, -а́, *ч.* Той, хто вирощує хміль.

ХМЕЛЯ́РСТВО, -а, *с.* Вирощування хмелю як галузь сільського господарства.

ХМЕЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до хмелярства.

ХМЕРЕ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Гілки, гіляччя, відрубані від дерева. 2. Лісові зарості.

ХМИЗ, -у, *ч.* 1. Невеликі тонкі гілки, відділені від дерева. 2. *рідко.* Те саме, що **хмизня́к** 1.

ХМИ́ЗЗЯ, -я, *с., збірн.* Те саме, що **хмиз**.

ХМИЗИ́НА, -и, *ж.* 1. Одна відділена від дерева гілка. 2. *збірн.* Те саме, що **хмиз**.

ХМИЗИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хмизи́на** 1.

ХМИ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хмиз**.

ХМИЗНЯ́К, -у, *ч.* 1. Дрібні лісові зарості; поросль. 2. *рідко.* Те саме, що **хмиз** 1.

ХМИЗО́К, -зку́, *ч.* Зменш. до **хмиз**.

ХМИЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хмизува́ти**.

ХМИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бити, періщити прутом.

ХМИ́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **хми́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ХМИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Вимовляти "хм", виражаючи іронію, здивування, глузування, досаду, сумнів і т. ін.

ХМИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **хми́кати**.

ХМІЛЬ, хме́лю, *ч.* 1. Однорічна чи багаторічна витка рослина родини шовковицевих, деякі види якої використовують у пивоварінні. // *збірн.* Суцвіття цієї рослини у вигляді шишок. 2. Який-небудь п'янкий напій. 3. Стан сп'яніння від дії п'янких напоїв. 4. *чого, перен.* Стан піднесення, збудження, самозабуття, викликаний чим-небудь. 5. Різновид узору для розпису або вишивки, який має вигляд цієї рослини.

ХМІЛЬНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який сп'янів від уживання алкогольних напоїв; п'яний, нетверезий.// Власт. п'яній, нетверезій людині. // Такий, в якому беруть участь п'яні, нетверезі люди. 2. Який викликає сп'яніння, п'янить (про напій). // *у знач. ім.* **хмільне́**, -но́го, *с.* П'янкий напій. // *перен.* Який викликає стан, подібний до сп'яніння. 3. *перен.* Який перебуває в стані піднесення, збудження, самозабуття. // Власт. тому, хто перебуває в такому стані. // Який не контролюється свідомістю, розумом і свідчить про стан піднесення, збудження, самозабуття. 4. Стос. до хмелю (у 1, 3 знач.).

ХМІЛЬНИ́К, -а́, *ч.* Насадження хмелю (у 1 знач.); місце, де росте хміль.

ХМІЛЬНИ́ЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **хмеля́рство**.

ХМІЛЬНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **хмеля́рський**.

ХМІ́ЛЬНО. Присл. до **хмільни́й**.

ХМУ́РАВИЙ, -а, -е, *зах.* Хмурий, похмурий.

ХМУ́РИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **похму́рий** 1. 2. Те саме, що **похму́рий** 2. 3. *перен.* Те саме, що **похму́рий** 3.

ХМУ́РИСТИЙ, -а, -е. Трохи хмурий.

ХМУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок., перех.* Насуплювати брови, морщити чоло, обличчя, виражаючи зажуреність, невдоволення, задуму і т. ін.

ХМУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* 1. Насуплювати брови, морщити чоло, обличчя, виражаючи зажуреність, невдоволення, задуму і т. ін.// Ставати похмурим (про брови, чоло, обличчя). // *на кого.* Виявляти невдоволення ким-небудь, сердитися на когось. 2. *тільки* 3 *ос.* Те саме, що **хма́ритися** 1. // *безос.* 3. *тільки* 3 *ос.* Темніти, тьмяніти в негоду або в присмерках (про місцевість, предмети і т. ін.).

ХМУ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Абстр. ім. до **хму́рий**.

ХМУРНИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **похму́рий**.

ХМУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **хмурни́й**.

ХМУРНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* Ставати хмурим, хмурішим.

ХМУРНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хмурні́шати**.

ХМУРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати хмурнішим.

ХМУ́РНО. Присл. до **хмурни́й**. // *у знач. присудк. сл.*

ХМУ́РО. Присл. до **хму́рий**. // *у знач. присудк. сл.*

ХМУРОВО́КИЙ, **ХМУРОО́КИЙ**, -а, -е, *зах.* У якого понурий погляд; сердитий.

ХМУРОВО́КІСТЬ, -кості, *ж., зах.* Властивість за знач. **хмурово́кий**.

ХМУРОО́КИЙ *див.* **хмурово́кий**.

ХМУРОО́КІСТЬ, -кості, *ж., зах.* Властивість за знач. **хмуроо́кий**.

ХНА, хни, *ж.* 1. Збірна назва деяких рослин, що дають жовто-червону фарбу. 2. Червоно-жовта фарба рослинного походження, яку використовують для фарбування вовни, волосся, нігтів, а також для зміцнення волосся.

ХНИ́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **хни́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ХНИ́КАТИ, хни́каю, хни́каєш і хни́чу, хни́чеш, *недок., розм.* 1. Жалібно плакати, видаючи уривчасті неголосні носові звуки. 2. *перен.* Говорити плаксивим голосом. // Набридливо скаржитися кому-небудь на щось, намагаючись викликати співчуття.

ХНЮ́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* хню́плять; *недок., розм.* ** **Хню́пити го́лову (но́са, ніс)** – те саме, що **ві́шати го́лову (но́са)** (*див.* **ві́шати**).

ХНЮ́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* хню́пляться; *недок., розм.* 1. Схиляючи голову, зсуваючи брови, набирати похмурого, невдоволеного вигляду. 2. *перен.* Журитися, впадати в розпач.

ХНЮ́РА, -и, *ч. і ж.*, **ХНЮРКО́**, -а́, *ч., зах.* Похмура, буркотлива людина.

ХНЮРКО́ *див.* **хню́ра**.

ХНЮРУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Понурий, буркотливий.

ХНЮРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., зах.* Властивість за знач. **хнюрува́тий**.

ХОА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **хоа́на**, -и, *ж.*), *анат.* Парні внутрішні отвори в людини і хребетних тварин, що сполучають носову порожнину з носоглоткою.

ХОА́НОВИЙ, -а, -е, *анат.* Стос. до хоан.

ХО́БІ, *невідм., с.* Яке-небудь захоплення, улюблене заняття на дозвіллі.

ХО́БОТ, -а, *ч.* 1. Витягнута рухома носова частина морди у слонів і деяких інших тварин, що служить для дихання, нюхання, дотику й хапання.// Витягнута передня частина (або вирости передньої частини) тіла в деяких безхребетних тварин, що виконує функції хапання здобичі, захисту, прикріплення до чогось і т. ін. *Хобот п'явки.* 2. *тех.* Частина механізмів, машин, пристроїв, яка формою або функціями (хапання) нагадує витягнутий ніс тварини. // Ствол гармати, кулемета.// Задня видовжена частина лафета польової гармати.

ХО́БОТНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до хобота (у 1 знач.); який має хобот. *Хоботна тварина.* 2. *у знач. ім.* **хо́ботні**, -них, *мн., зоол.* Ряд ссавців, представлених зараз тільки слоном. 3. *у знач. ім.* **хо́ботні**, -них, *мн., зоол.* Ряд напівтвердокрилих і рівнокрилих комах.

ХО́БОТНІ, -их, *мн.* Див. **хо́ботний** 2, 3.

ХО́БОТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хо́бот** 2.

ХОБОТО́К, -тка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **хо́бот**. 2. *зоол.* Витягнутий у трубку ротовий апарат деяких членистоногих, який служить для проколювання, ссання і т. ін.

ХОБОТО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **хоботок**.

ХОВ, -у, *ч., діал.* Виховання. // Годівля, догляд.

ХОВА́НЕЦЬ, -нця, *ч., діал.* 1. Вихованець. 2. Чорт, домовик.

ХО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **хова́ти**[1]. 2. *у знач. прикм.* Те саме, що **та́ємний**.

ХО́ВАНКА[1], -и, *ж., розм.* Те саме, що **схо́ванка**[1] 2, 3.

ХО́ВАНКА[2] *див.* **хо́ванки**.

ХО́ВАНКИ, -нок, *мн.* (*одн.* **хо́ванка**, -и, *ж.*). Те саме, що **схо́ванки**.

ХОВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **хова́ти**[1] і **хова́тися**[1].

ХОВА́ННЯ[2], -я, *с., діал.* Дія за знач. **хова́ти**[2].

ХОВА́НЩИНА, -и, *ж., іст.* Антифеодальний виступ наприкінці 17 ст. під проводом князя Хованського, викликаний посиленням кріпосницького гніту, зростанням зловживань адміністрації.

ХОВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* 1. Класти що-небудь у таємному місці, щоб ніхто не міг знайти. // Поміщати, класти що-небудь кудись, у певне місце. // Зберігати, берегти, переховуючи тривалий час. // Улаштовувати кого-, що-небудь десь так, щоб зберегти неушкодженим. 2. Надавати кому-небудь таємний притулок, рятуючи від переслідування, небезпеки, або навмисне не показувати кого-небудь людям, захищаючи від когось. // Не видавати кого-небудь; покривати. // Захищати, оберігати кого-небудь від чогось. 3. Робити кого-, що-небудь невидимим або непомітним, покриваючи, прикриваючи, затуляючи його. // Позбавляти кого-небудь можливості бачити щось, затуляючи, відвертаючи, повертаючи і т. ін. його. // Захищати, оберігати якимсь чином від чого-небудь (холоду, морозу, спеки, удару тощо). // Приховувати що-небудь; скрадати, прикривати. 4. Здійснювати обряд похорону. 5. Не виявляти, не показувати, приховувати, тримати в таємниці (думки, почуття і т. ін.). 6. Замовчувати, не розповідати про щось, не розголошувати що-небудь. // Маскувати, прикривати певним чином від інших що-небудь. 7. Мати, містити що-небудь зовні непомітне, яке ще не виявило себе.

ХОВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок., перех., діал.* Виховувати.

ХОВА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. Поміщатися де-небудь так, щоб інші не змогли помітити або знайти. // *від кого – чого.* Уникати кого-, чого-небудь, перев. перебуваючи чи переховуючись десь. // Намагатися не з'являтися, не показуватися де-небудь; уникати зустрічей з ким-, чим-небудь. 2. Укриватися певним чином, захищаючись від чого-небудь, уникаючи дії чого-небудь (сонця, холоду, дощу і т. ін.). 3. *у чому, у що, за чим, між чим, під чим, за кого – що.* Ставати невидимим чи ледь помітним серед чогось або через те, що затуляє.// Стаючи за ким-, чим-небудь, робитися непомітним або знаходити собі захист від чого-небудь. // Опускатися за горизонт (про небесні світила); сідати, заходити. // Зникати з поля зору, огортаючись туманом, імлою тощо. // Бути, міститися серед чого-небудь, виднітися з-під чогось, прикриваючись ним. // Затулятися, прикриватися чимсь. // Зникати, щезати, переставати існувати. // Міститися в глибині, всередині чогось. 4. *з чим.* Класти, поміщати що-небудь так, щоб інші не побачили й не знайшли. 5. *перев. з чим, перен.* Зберігати що-небудь у таємниці, не розповідати, замовчувати, приховувати щось; таїтися. // Робити що-небудь потай, так, щоб інші не бачили. // Не виявляти, не показувати іншим своїх почуттів, настроїв, переживань. // Приховувати, маскувати свої дії, вчинки. 6. *перен.* Бути, мати місце в чомусь, відкрито не виявляючись. 7. Пас. до **хова́ти**[1].

ХОВА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Виховуватися.

ХО́ВЗАНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ковзанка.

ХО́ВЗАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **хо́взати**.

ХО́ВЗАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Ковзати.

ХО́ВЗАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Ковзатися.

ХОВЗКА́ВИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ожеледиця.

ХО́ВЗНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *діал.* Однокр. до **ко́взатися**.

ХОВЗЬКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Ковзкий. ** **Ховзьки́й на язи́к**, *діал.* – занадто балакучий, язикатий.

ХОВРА́Х, -а́, *ч.* Невелика тварина з роду гризунів родини білячих, поширена в Європі, Азії та Північній Америці. *Крапчастий ховрах.*

ХОВРАХІ́В, -хо́ва, -хо́ве. Прикм. до **ховра́х**. // Належний ховрахові.

ХОВРАХО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ховра́х**.

ХОВРАШЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля ховраха.

ХОВРАШИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **ховра́х**. // Такий, як у ховраха.

ХОВРАШКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ховрашо́к**. // Належний ховрашкові.

ХОВРАШО́К, -шка́, *ч.* Те саме, що **ховра́х**.

ХО́ВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Виховувати, годувати.

ХОДА́, -и́, *ж.* 1. Процес ходіння; ходьба. // Звуки, утворювані під час ходіння. // У сполученні з іменниками, які означають час, уживається як міра відстані. // Спосіб ходу, бігу коня. // Швидкість руху, переміщення кого-, чого-небудь. *Прискорювати ходу.* ** **Зби́тися з ходи́** – спіткнутися. 2. Манера ходити, ступати. // Спосіб переміщення транспорту, машин тощо. 3. *у знач. присл.* **ходо́ю**, *розм.* Повільно, тихо. 4. *чого, чия, перен.* Рух уперед, розвиток від нижчого рівня до вищого; прогрес. // Успіхи, досягнення в процесі розвитку чого-небудь. // Поширення, розповсюдження (ідей, течій тощо). // Проходження або здійснення чого-небудь. // *у що.* Наближення, прагнення до чого-небудь. 5. *діал.* Марш.

ХОДА́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто йде, ходить пішки. // *який.* Той, хто характеризується певними якостями, здібностями в ходінні. // *спорт.* Спортсмен, який займається спортивною ходьбою. 2. Особа, яку обирають і посилають куди-небудь з певним дорученням, клопотанням: посланець. 3. *перев. мн.* **ходаки́**, -і́в, *діал.* Постоли.

ХОДАЧКО́ВИЙ, -а, -е, *іст.* Який володів невеликим маєтком; дрібномаєтний, небагатий.

ХОДЕ́БЩИК, -а, *ч.*, *іст.* Мандрівний дрібний торговець.

ХОДЖА́, -і, *ч.* Почесне звання в мусульман, що дається придворним, представникам духівництва, купецтва; особа, яка має це звання.

ХОДЖА́Й, -а́я, *ч.*, *діал.* Ходак (у 1 знач.).

ХОДЖА́ЛИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. акт. мин. ч. до **ходжа́ти**.

ХОДЖА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ходжа́ти**.

ХОДЖА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Ходити.

ХО́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ходи́ти**. // *безос. присудк. сл.* **хо́джено**. 2. *у знач. прикм.* По якому багато ходили; утоптаний (про дорогу, стежку). // *перен.* Який багато ходив; бувалий.

ХО́ДЖЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Ходіння.

ХО́ДИКИ, -ів, *мн.*, *розм.* Настінний годинник простої конструкції з гирями.

ХОДИ́ЛИЦІ, **ХОДИ́ЛЬНИЦІ**, -иць, *мн.*, *зах.* Диби, ходулі.

ХОДИ́ЛЬНИЦІ *див.* **ходи́лиці**.

ХОДИ́НИ, -и́н, *мн.*, *діал.* Ходьба, ходіння.

ХОДИ́ТИ, ходжу́, хо́диш, *недок.* 1. Ступаючи ногами, переміщатися, змінювати місце в просторі (перев. в різних напрямках) протягом певного часу (про людину або тварин); прот. с т о я т и. // Мати здатність, бути спроможним переміщатися, ступаючи ногами. // Переміщатися на милицях, з палицею, з чиєю-небудь допомогою і т. ін. // *по чому, чим, через що.* Користуватися для проходу, переходу тощо (дорогою, стежкою і т. ін.).// *по чому.* Бувати десь, переміщаючись ногами. // Пересуватися кроками, певним чином, у якийсь спосіб, мати якусь ходу. // Вештатися, тинятися без діла. // Добиратися, йти до якогось місця протягом певного часу, переміщаючись ногами. // Гуляти, прогулюватися, проводити час, блукаючи десь. // *перен.* Проводити час, дружити, водитися з ким-небудь. // Марширувати, карбуючи крок. // Рухатися в танці; танцювати. // Бувати де-небудь, відвідувати кого-, що-небудь. // Бувати скрізь; мандрувати. // Бувати, проводити час де-небудь. // Виходити, вирушати звідкись. // Прибувати, приходити куди-небудь. // Потрапляти всередину чого-небудь; заходити, входити.// Відвідувати то одне, то інше місце. *Ходити на лижах. Ходити під руку.* 2. *на що, а також з інфін.* Вирушати куди-небудь, до когось з певною метою. // *по що, за чим.* Іти кудись з тим, щоб дістати, привезти, принести і т. ін. кого-, що-небудь. // *за ким.* Стежачи за ким-небудь, охороняючи когось, триматися недалеко від нього. // *за ким.* Постійно бути біля кого-небудь, залицяючись, домагаючись взаємності або настирливо домагаючись чогось від нього. // *з ким.* Бути поруч з кимсь, супроводжуючи його. // Робити візит кому-небудь, відвідувати когось. // Бути присутнім на якомусь святі, брати участь у гулянці. // Звертатися до кого-небудь за порадою, допомогою чи до установи з клопотанням. // Учитися в якому-небудь навчальному закладі або в когось приватним чином. // Бувати де-небудь, виконуючи якусь роботу, займаючись чимсь. // Вирушати куди-небудь з метою найнятися на роботу, заробити грошей. // *до кого.* Бувати в дівчини, жінки як жених чи коханець. // *за ким, коло кого.* Залицятися, женихатися до кого-небудь. // *за кого, рідко.* Виходити заміж, одружуватися. // Нападати військом, виступати з боями. // *зі сл.* в і й н а, б і й, а т а к а, п о х і д, р е й д, в і й с ь к о і т. ін. Брати участь у воєнних діях. ** **По лю́дях ходи́ти** – просити милостиню; жебракувати. 3. Плавати (про рибу й морських тварин). // Літати (про птахів). 4. Переміщатися (про наземний транспорт). // *рідко.* Їздити куди-небудь на чомусь, чим-небудь. // Плавати (про водний транспорт). // Плавати на суднах (про людину). // Літати (про літак); водити літак. // Здійснювати рейси за певним маршрутом, розкладом (про будь-який вид транспорту); курсувати. 5. Рухатися, переміщатися сюди й туди (про предмети). // Пересуватися в небі (про небесні світила). // Ритмічно підніматися й опускатися. // Сіпатися, смикатися (про м'язи та частини тіла). // Рухатися вперед і назад, обертатися в чому-небудь, зачинятися й відчинятися (про двері, засув і т. ін.). // Гойдатися, коливатися (про хвилі). // З'являтися то в одному, то в іншому місці (про світло, проміння, тіні і т. ін.). // Передаватися, переноситися від одного до іншого. // Поширюватися, переміщаючись (про хмари, дим, пил, туман і т. ін.). // Дути, повівати (про вітер). // *розм.* Пильно дивитися, водячи поглядом по чому-небудь. // Бути в дії; працювати. *Ходити ходором.* 6. *перев. в чому.* Бути одягненим у що-небудь. // Одягатися певним чином. // Мати певний зовнішній вигляд. // *з чим.* Носити з собою. // Мати на собі. 7. *який, як.* Уживається в знач. дієслівної зв'язки б у т и для позначення якого-небудь душевного стану, настрою людини або її властивостей, рис.// *ким, за кого, у кому.* Бути ким-небудь чи обіймати якусь посаду. // Визнаватися, вважатися ким-небудь або якимсь. // Виступати в ролі кого-небудь. // *розм.* Бути вагітною, чекати дитину. *Ходити важкою.* 8. *коло кого – чого, за ким – чим.* Стежити за кимсь, чимсь з метою забезпечення нормального стану, порядку; давати лад чому-небудь. // Годувати худобу і прибирати за нею; доглядати, порати. // Турбуватися, піклуватися про кого-небудь, забезпечувати необхідні умови комусь, доглядати когось. // Бути нянькою, доглядати дітей. // Те саме, що **обробля́ти**[1] 2. // Дбайливо доглядати, вирощувати (рослини). *Ходити за плугом.* 9. Переказуватися з вуст в уста, поширюватися (про чутки, перекази і т. ін.).// Бути чутним, поширюватись (про звуки). 10. *перен.* Бути наявним, мати місце, виявлятися де-небудь. // *по кому.* Траплятися з кимсь. // Поширюватися на людей (про хворобу). // Охоплювати, вражати що-небудь (про біль, хворобу). // Відбуватися, проходити де-небудь. 11. Бути в обігу (про гроші). 12. Робити певний хід у якійсь грі. *Ходити козирем. Ходити конем.* 13. *розм.* Задовольняти природну потребу. 14. *тільки 3 ос., про кого – що, о що, безос., діал.* Ітися про кого-, що-небудь, стосуватися когось, чогось.

ХОДИ́ТИСЯ, -иться, *безос.*, *розм.* 1. Те саме, що **ходи́ти** 1, 2. 2. *коло кого – чого.* Доглядати кого-, що-небудь. 3. *про кого – що, діал.* Те саме, що **ходи́ти** 14.

ХОДІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Посланець.

ХОДІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **ході́льник**.

ХОДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ходи́ти** 1 – 13.

ХО́ДКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Поїздка з поверненням на вихідне місце з метою доставки вантажів, пасажирів і т. ін. 2. *діал.* Дорога (у 3 знач.). 3. *діал.* Валка.

ХОДНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ході́ння**.

ХОДОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до ходу (у 1 знач.), пов'язаний з ним. ** **Ходова́ ва́хта** – вахта під час плавання судна. **Ходова́ ру́бка**, *заст.* – штурманська, стернова рубка, з якої здійснюється керування судном під час плавання. **Ходови́й місто́к** – основний пост керування судном під час плавання. **Ходові́ випро́бування** – випробування, які здійснюються під час ходу, руху судна. **Ходові́ вогні́** – суднові сигнальні вогні, що їх запалюють під час плавання. 2. Пов'язаний з роботою, ходом машини чи механізму; робочий. 3. Признач. для ходіння. *Ходова доріжка.* // Признач. для проходу. 4. Не закріплений у постійному положенні; рухомий. 5. Який працює, перебуває в роботі, експлуатації (на відміну від того, що стоїть на ремонті, – про механізми, машини тощо). *Ходова піч.* // Який використовують для машин, що перебувають в експлуатації, на ходу. ** **Ходови́й парк** – парк машин, які перебувають в експлуатації. 6. Який користується великим попитом, популярністю. *Ходовий товар.* // Широковживаний, дуже поширений, відомий. 7. Який переміщується в певному напрямі. // Який іде вгору за течією метати ікру або пересувається масами в певний час (про рибу). // Який рухається в одному напрямку з ким-, чим-небудь (про вітер); попутний. ** **Ходове́ судно́** – судно, яке йде вгору по річці.

ХОДОВИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Риба, що пливе з моря вгору по річці на нерест.

ХОДОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Із гарним поступом (у 1 знач.). *Ходовитий кінь.*

ХОДОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **ходови́тий**.

ХОДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ходови́й** 6.

ХОДОЗМЕ́НШУВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Механізм для зменшення швидкості машини.

ХОДО́К[1], -а́, *ч.* Те саме, що **ходо́к** 1, 2.

ХОДО́К[2], -дка́, *ч.* 1. Зменш. до **хід**. 2. *гірн.* Горизонтальна або похила виробка, яка служить тільки для проходу шахтарів.

ХОДОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ходології.

ХОДОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь геометрії, яка характеризує геометричні зв'язки в термінах векторів та їх напрямків.

ХО́ДОРА, *присл.*, *розм.* Те саме, що **хо́дором**.

ХО́ДОРОМ, *присл.*, *розм.* Здригаючись, колихаючись. ** **Земля́ хо́дором хо́дить** *під ким* – уживається на позначення надзвичайно кмітливої, спритної у своїх діях людини. **Ходи́ти хо́дором**: а) сильно здригатися, двигтіти;б) дуже швидко рухатися під час роботи тощо; в) то підніматися, то опускатися (про груди, плечі і т. ін.); г) посилено смикатися, рухатися (про м'язи, частини тіла і т. ін.); г) те саме, що **кипі́ти** 5.

ХОДУ́ЛИЧНИК, -а, *ч.* Мисливський птах ряду куликів.

ХОДУ́ЛІ, -у́ль, *мн.* (*одн.* **ходу́ля**, -і, *ж.*). 1. Те саме, що **ди́би**.2. *перен.*, *розм.* Що-небудь неприродне. 3. *перен.*, *розм.* Ноги (у 1 знач.).

ХОДУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ходу́лі** 1. 2. *перен.* Позбавлений оригінальності, природності, бундючний і водночас банальний.

ХОДУ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ходу́льний** 2.

ХОДУ́ЛЯ *дв.* **ходу́лі**.

ХОДУНО́К, -нка́, *ч.*, *розм.* 1. Дитина, яка тільки-но почала ходити. 2. *перев. мн.* Пристрій для дитини, що вчиться ходити, у вигляді з'єднаних стовпчиків на коліщатках.

ХОДУНО́М, *присл.*, *розм.* Те саме, що **хо́дором**. ** **Ходи́ти ходуно́м** – те саме, що **Ходи́ти хо́дором** (*див.* **хо́дором**).

ХОДУ́ШКА, -и, *ж.* Пристосування, за допомогою якого малята вчаться ходити.

ХОДЬБА́, -и́, *ж.* Те саме, що **ході́ння**. ** **Спорти́вна ходьба́** – вид легкої атлетики, який полягає в ходінні швидким темпом на довгі дистанції (10 – 50 км). **Ходьба́ на ли́жах** – катання на лижах.

ХО́ДЯЧИ. Дієприсл. до **ходи́ти**.

ХОДЯ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який ходить. // Який подорожує, мандрує; мандрівний. // Який може ходити, пересуватися сам (про хворого). 2. *перен.*, *ірон.* Який є живим втіленням кого-, чого-небудь. 3. Який широко вживають, використовують; загальноприйнятий. // Який узвичаївся, усталився; типовий. // Який користується великою популярністю; розповсюджений. // Позбавлений оригінальності, природності; банальний.

ХОЖА́Й, -я́, *ч.*, *заст.* Мішок чи клунок з товарами, що його дрібні торговці носили на спині.

ХОЖА́ЛИЙ, -а, -е, *зах.* Звиклий до ходіння, невтомний у ходінні.

ХО́ЖУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *зах.* Коли-не-коли ходити.

ХОЗА́Р *див.* **хоза́ри**.

ХОЗА́РИ, хоза́рів *і* хоза́р, *мн.* (*одн.* **хоза́рин** *і* **хоза́р**, -а, *ч.*; **хоза́рка**, -и, *ж.*). Тюркські напівкочові племена, які в 1 тис. н. е. жили в Південно-Східній Європі.

ХОЗА́РИН *див.* **хоза́ри**.

ХОЗА́РКА *див.* **хоза́ри**.

ХОЗА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хоза́ри**. ** **Хоза́рський кагана́т** – ранньофеодальна держава, що виникла в середині 7 ст. у степах між Каспійським та Азовським морями.

ХОКЕЇ́СТ, -а, *ч.*, *спорт.* Гравець у хокей.

ХОКЕЇ́СТКА, -и, *спорт.* Жін. до **хокеї́ст**.

ХОКЕ́Й, -ю, *ч.* Спортивна командна гра з шайбою або м'ячем на льодовому майданчику або трав'яному полі.

ХОКЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хоке́й** і **хокеї́ст**. // Пов'язаний з ними. *Хокейний матч.* // Признач. для хокею.

ХОКІ́М, -а, *ч.* Глава місцевої адміністрації, мер в Узбекистані.

ХО́КУ, *невідм.* Жанр японської поезії.

ХОЛ, -у, *ч.* 1. Велике приміщення, призначене для чого-небудь (зал для публічних зборів, кімната для чекання в готелі, театрі, кіно тощо); вестибюль. 2. Великий передпокій у міських квартирах.

ХОЛАГО́ГА, -и, *ж.* Див. **холекіне́тики**.

ХОЛАЛЕМІ́Я, -і, *ж.* Те саме, що **холемі́я**.

ХОЛАНГІ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **холангі́т**.

ХОЛАНГІОГЕПАТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **гепатохолангі́т**.

ХОЛАНГІОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенологічного дослідження жовчних проток після прямого введення в них рентгеноконтрастної речовини.

ХОЛАНГІОЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між печінковою протокою і тонкою кишкою.

ХОЛАНГІОКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина печінки, яка представлена клітинами, що нагадують епітелій жовчних проток.

ХОЛАНГІО́ЛА, -и, *ж.* Вузька міжклітинна щілина в печінковій балці, яка переходить у жовчний капіляр.

ХОЛАНГІОЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення холангіол.

ХОЛАНГІО́МА, -и, *ж.*, *заст.* Термін для позначення доброякісних та злоякісних пухлин, що розвиваються з епітелію внутрішньопечінкових жовчних проток.

ХОЛАНГІОМАНОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Інтраопераційний метод визначення тиску в жовчних протоках.

ХОЛАНГІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **холедохоскопі́я**.

ХОЛАНГІОТИ́Ф, -у, *ч.* Запалення жовчних проток,

викликане черевнотифозною паличкою.
ХОЛАНГІОЦИСТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між печінковою протокою і кістою підшлункової залози.
ХОЛАНГІ́Т, -у, *ч*, *мед.* Запалення жовчних проток внаслідок проникнення в них інфекції з жовчного міхура, кишечнику, кровоносних судин або лімфатичними шляхами; ангіохоліт.
ХОЛА́ТИ, -ів, *мн.* Солі жовчних кислот.
ХОЛДЕНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді світло-рожевих, темно- або жовтувато-червоних кристалів.
ХО́ЛДИНГ, -у, *ч.* 1. Придбання контрольних пакетів акцій та створення холдинг-компаній. 2. Підприємство, фірма, акціонерне товариство, що є власником частини або всіх акцій іншого підприємства та здійснює контроль над його діяльністю.
ХО́ЛДИНГ-КОМПА́НІЯ, -ї, *ж.* Акціонерне товариство, що володіє контрольним пакетом акцій юридично самостійних банків і небанківських фірм.
ХО́ЛДИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хо́лдинг**.
ХОЛЕГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Метод рентгенологічного дослідження жовчних шляхів після введення в організм рентгеноконтрастних речовин.
ХОЛЕДОХОГАСТРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між загальною жовчною протокою і шлунком.
ХОЛЕДОХОДУОДЕНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між загальною жовчною протокою і дванадцятипалою кишкою.
ХОЛЕДОХОЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між загальною жовчною протокою і тонкою кишкою.
ХОЛЕДОХОЄЮНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між загальною жовчною протокою і порожньою кишкою.
ХОЛЕДОХОЛІТІА́З, -у, *ч.*, *мед.* Конкременти в загальній жовчній протоці.
ХОЛЕДОХОЛІТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення каменя із загальної жовчної протоки.
ХОЛЕДОХОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Відновлювальна операція на загальній жовчній протоці.
ХОЛЕДОХОСКО́П, -у, *ч.* Прилад для здійснення холедохоскопії.
ХОЛЕДОХОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження жовчних проток за допомогою спеціальних ендоскопів.
ХОЛЕДОХОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування зовнішньої жовчної нориці із загальною жовчною протокою з використанням різних дренажів.
ХОЛЕДОХОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин стінки загальної жовчної протоки.
ХОЛЕЇ́НОВИЙ, -а, -е: ** **Холеї́нові кисло́ти** – органічні речовини, до складу яких входять дезоксихолієва кислота в поєднанні з жирними кислотами жирів їжі, що утворюються в кишечнику.
ХОЛЕКАЛЬЦИФЕРО́Л, -у, *ч.* Жиророзчинний вітамін, при нестачі якого в їжі в дітей виникає рахіт, а в дорослих – остеопороз, м'язові болі, парестезії.
ХОЛЕКІНЕ́З, -у, *ч.* Те саме, що **жовчовиді́лення**.
ХОЛЕКІНЕ́ТИКИ, -ів, *мн.* Спазмолітичні засоби, які розслаблюють сфінктер печінково-підшлункової ампули.
ХОЛЕКІНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до холекінетиків.
ХОЛЕЛІ́ТИ, -ів, *мн.*, *мед.* Жовчні камені.
ХОЛЕЛІТІА́З, -у, *ч.*, *мед.* Жовчнокам'яна хвороба.
ХОЛЕМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до холемії.
ХОЛЕМІ́Я, -ї, *ж.* Накопичення в крові складових частин жовчі, гол. чином жовчних кислот.
ХОЛЕНЗИ́М, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при гепатитах, холециститах, захворюваннях шлунково-кишкового тракту.
ХОЛЕ́РА, -и, *ж.*, *мед.* 1. Гостроінфекційне епідемічне шлункове захворювання, що супроводжується корчами, проносом, блюванням. // Епідемія цього захворювання. 2. *розм.* Уживається як лайливе слово.
ХОЛЕРЕ́З, -у, *ч.*, *мед.* Жовчоутворення.
ХОЛЕРЕ́ТИКИ, -ів, *мн.* Лікарські засоби, що стимулюють утворення жовчі.
ХОЛЕ́РИК[1], -а, *ч.* Людина з енергійним, але неврівноваженим типом нервової системи.
ХОЛЕ́РИК[2], -а, *ч.*, *розм.* Людина, хвора на холеру.
ХОЛЕРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до холерика (*див.* **холе́рик**[1]). // Власт. холерикові. *Холеричний темперамент.*
ХОЛЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **холе́ра**. // Пов'язаний з епідемією холери. 2. Який захворів на холеру. // *у знач. ім.* **холе́рні**, -них, *мн.* Ті, що захворіли на холеру. // Признач. для хворих на холеру.
ХОЛЕРОГЕ́Н, -у, *ч* Токсин білкової природи, який виробляється холерними вібріонами.
ХОЛЕРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до холери.
ХОЛЕРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **холероподі́бний**.
ХО́ЛЕРС, *невідм.*, *мн.* Трудові пісні невільників африканського походження, які вони співали під час роботи на півд. плантаціях у США.
ХОЛЕСТА́З, -у, *ч.* Клінічний і біохімічний синдром, який розвивається внаслідок порушення виділення жовчі.
ХОЛЕСТЕАТО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Гетеротопічна пухлина, яка походить із зачатків епідермісу, що змістилися в порожнину черепа або хребтового каналу в ранньому періоді ембріонального розвитку.
ХОЛЕСТЕРИ́Н, -у, *ч.*, *спец.* Органічна жироподібна речовина, яка міститься в усіх органах і тканинах організму, а також у продуктах харчування тваринного походження, й відіграє важливу роль у життєдіяльності організму.
ХОЛЕСТЕРИНЕМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **перхо-лестеринемі́я**.
ХОЛЕСТЕРИ́НОВИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до холестерину.
ХОЛЕСТЕРО́З, -у, *ч.*: ** **Холестеро́з жо́вчного міхура́** – патологічний процес, який характеризується відкладанням холестерину в макрофагах власної пластинки слизової оболонки жовчного міхура.
ХОЛЕСТЕРО́Л, -у, *ч* Те саме, що **холестери́н**.
ХОЛЕТОМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Томографія жовчних шляхів.
ХОЛЕЦИСТЕКТАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розширення жовчного міхура.
ХОЛЕЦИСТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення жовчного міхура.
ХОЛЕЦИСТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення жовчного міхура. ** **Катара́льний холецисти́т** – холецистит, який характеризується поверхневим запаленням слизової оболонки жовчного міхура.
ХОЛЕЦИСТОГАСТРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між жовчним міхуром і шлунком.
ХОЛЕЦИСТОГЕПАТИ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення жовчного міхура і печінки.
ХОЛЕЦИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження жовчного міхура після введення в організм рентгеноконтрастних речовин.
ХОЛЕЦИСТОДУОДЕНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між жовчним міхуром і дванадцятипалою кишкою.
ХОЛЕЦИСТОЕНТЕРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між жовчним міхуром і порожньою кишкою.
ХОЛЕЦИСТОЄЮНОАНАСТОМО́З, -у, *ч.* Анастомоз між жовчним міхуром і порожньою кишкою.
ХОЛЕЦИСТОЄЮНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **холецистоентеростомі́я**.
ХОЛЕЦИСТОКІНІ́Н, -у, *ч.* Гормон, що бере участь у гуморальній регуляції секреторних і моторних функцій шлунково-кишкового тракту.
ХОЛЕЦИСТОКОЛОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між жовчним міхуром і товстою кишкою.
ХОЛЕЦИСТОПАНКРЕАТИ́Т, -у, *ч.* Захворювання, що проявляється поєднанням ураження жовчних проток з панкреатитом.
ХОЛЕЦИСТОПА́ТІЯ, -ї, *ж.* Хвороби жовчного міхура.
ХОЛЕЦИСТОПЕКСІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна фіксація жовчного міхура до сусідніх органів.
ХОЛЕЦИСТОРАФІ́Я, -ї, *ж.* Накладення швів на рану жовчного міхура.
ХОЛЕЦИСТОСКАНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **холецистоскануван́ня**.
ХОЛЕЦИСТОСКАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Радіоізотопне сканування жовчного міхура.
ХОЛЕЦИСТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування зовнішньої нориці жовчного міхура.
ХОЛЕЦИСТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин просвіту жовчного міхура.
ХОЛЕЦИСТОТОМОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Томографія жовчного міхура.
ХОЛЕЦИСТОХОЛАНГІОПАНКРЕАТИ́Т, -у, *ч.* Те саме, що **холецистопанкреати́т**.
ХОЛЕЦИСТОХОЛАНГІ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення жовчного міхура і жовчних проток.
ХОЛИБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **холиба́ти**.
ХОЛИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *зах.* Колихати.
ХОЛІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Ідеалістичний напрям сучасної філософії, що розглядає цілісність світу як наслідок творчої активності якогось містичного поля цілісності. 2. Поняття, за допомогою якого характеризуються теорії, які акцентують (і абсолютизують) неможливість звести досліджуване ціле до його частин.
ХОЛІ́Н, -у, *ч.*, *хім.* Азотиста органічна речовина, вітамін групи B, що бере участь у жировому обміні організму.
ХОЛІНАЦЕТИЛА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, що каталізує реакцію оборотного переносу ацетильної групи з ацетил-КоФ на холін.
ХОЛІ́Н-АЦЕТИЛТРАНСФЕРА́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **холінацетила́за**.
ХОЛІНЕРГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Збуджуваний ацетилхоліном, чутливий до ацетилхоліну. ** **Холінергі́чні за́соби** – лікарські засоби, які блокують або полегшують передачу імпульсів у холінергічних синапсах.
ХОЛІНЕСТЕРА́ЗИ, -ів, *мн.* Ферменти з групи естераз; каталізують гідроліз ацетилхоліну, розщеплюючи його на оцтову кислоту і холін.
ХОЛІНОЛІ́ТИКИ, -ів, *мн.* Природні і синтетичні сполуки, що мають здатність блокувати периферійні і центральні холінорецептори.
ХОЛІНОЛІТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до холінолітиків.
ХОЛІНОМІМЕ́ТИКИ, -ів, *мн.* Речовини, фізіологічна дія яких полягає у відтворенні ефекту збудження холінергічних нервів або медіатора ацетилхоліну.
ХОЛІНОМІМЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до холіноміметиків.
ХОЛІНОРЕЦЕ́ПТОРИ, -ів, *мн.* Біохімічні структури клітин, які взаємодіють з ацетилхоліном і перетворюють енергію цієї взаємодії в енергію специфічного ефекту.
ХОЛІНФОСФАТИ́ДИ, -ів, *мн.* Те саме, що **леціти́ни**.
ХОЛІТА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **холіта́ти**.
ХОЛІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Хитати.
ХОЛІТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *зах.* Хитатися.
ХО́ЛКА, -и, *ж.* Підвищення, горбок у місці переходу шиї тварини (коня, вола та ін.) в хребет. // Грива, що росте на цьому місці.
ХОЛМОГО́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Корова холмогорської породи.
ХОЛМОГО́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до Холмогори. 2. Виведений в Холмогорах (про породу або про тварини та птицю такої породи).
ХО́ЛОД, -у, *ч.* 1. Низька температура навколишнього середовища (повітря, води тощо). // Свіжість у повітрі; прохолода. // Потік, струмінь повітря, що має низьку температуру. // Місце з низькою температурою повітря. // Низька температура кого-, чого-небудь. // Температура, нижча від нуля. // Дуже холодна погода; мороз. // *перев. мн.* Час, пора, що відзначається тривалими морозами, низькою температурою повітря. // *перен.* Відчуття ознобу від страху, хвилювання, тривоги і т. ін. 2. *перен.* Стан цілковитої байдужості, інертності; відчуття самотності, порожнечі, безнадії. // Дія, вплив чого-небудь, що викликає відчуття душевної порожнечі, пригнічення і т. ін. 3. *перен.* Безпристрасне ставлення до кого-, чого-небудь, відсутність зацікавлення, цілковита байдужість. // Вияв відчуженості, неприязні, ворожості.
ХОЛОДАГЕ́НТ, -у, *ч* Те саме, що **холодоаге́нт**.
ХОЛОДА́ТИ, -а́є, *недок.*, *безос.* Про зниження температури повітря, настання холодної погоди.
ХОЛОДЕ́ЦЬ, -дцю́, *ч.* 1. Драглиста страва, яку одержують при охолодженні м'ясного або рибного відвару з подрібненими шматочками м'яса чи риби. 2. Те саме, що **холодни́к**[1]. // *розм.* Кисіль.
ХОЛОДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний зі створенням і використанням штучного холоду. // Признач. для охолоджування тіл, речовин, приміщень або підтримування в них певної температури. *Холодильна камера.*
ХОЛОДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. Спеціальне приміщення, споруда для охолоджування і зберігання продуктів, що швидко псуються. // Холодильний пристрій для зберігання продуктів у домашніх умовах, їдальнях і т. ін. // *заст.* Спеціальна посудина з холодною водою або льодом для охолоджування вина. // *заст.* Погріб. 2. Вагон для перевезення продуктів, що швидко псуються. 3. *спец.* Пристрій для зниження температури в якому-небудь механізмі, приладі (для охолодження води й мастила в теплових машинах, для охолодження й конденсації пари рідин, які піддаються перегонці тощо).
ХОЛОДИ́ЛЬНИК-ФІЛЬТР, холоди́льника-фільтра, *ч.*, *спец.* Пристрій, який здійснює охолодження проб газу (рідини), конденсацію вологи та грубе очищення від механічних домішок.
ХОЛОДИ́ЛЬНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **холоди́льник** 1.
ХОЛОДИ́ЛЬЩИК, -а, *ч.* Робітник, який обслуговує холодильні пристрої, машини, підприємства.
ХОЛОДИ́ЛЬЩИЦЯ, -і. Жін. до **холоди́льщик**.
ХОЛОДИ́НА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **холодне́ча** 1. // *мн.* **холоди́ни**, -дин, *перен.*, *поет.* Те, що не впливає на людські почуття, не збуджує їх.
ХОЛОДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.*, *перех. і неперех.* 1. Робити що-небудь холодним або холоднішим. // Обдавати прохолодою, освіжати (про воду, вітер і т. ін.). // *безос.* // Напускати холоду (в приміщення). 2. Викликати відчуття холоду (у 1 знач.). 3. *перен.* Послаблювати, гамувати запал, завзяття; охолоджувати. // *у сполуч. зі сл.* с е р ц е, к р о в, д у ш а і т. ін. Викликати відчуття холоду (про страх, хвилювання, тривогу і т. ін.).
ХОЛОДИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.*, *розм.* 1. Ставати холодним або холоднішим; холонути. // Охолоджувати себе, своє тіло; освіжатися. 2. Пас. до **холоди́ти** 1.
ХОЛОДИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **хо́лод**; холоднеча.
ХОЛОДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **холоді́ти**.
ХОЛОДІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати холодним, холоднішим. // *безос.* 2. *перен.* Ставати холодним (у 10 знач.), байдужим, безпристрасним. // Відчувати холод від сильного хвилювання, тривоги, страху і т. ін.
ХОЛОДКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Тінистий.
ХОЛОДКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **холодкува́тий**.
ХОЛО́ДНА, -ої, **ХОЛО́ДНИЦЯ**, -і, *ж.*, *іст.* Див. **холо́дний** 6.
ХОЛОДНА́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Прохолодний.
ХОЛОДНА́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **холодна́вий**.
ХОЛОДНА́ВО, *діал.* 1. Присл. до **холодна́вий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Прохолодно.
ХОЛОДНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **холо́дний** 1 – 5, 9, 10.
ХОЛОДНЕ́НЬКО. 1. Присл. до **холодне́нький**. 2. *у знач. присудк. сл.* Трохи холодно.
ХОЛОДНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **холодне́нький**.
ХОЛОДНЕ́ЧА, -і, *ж.* 1. Дуже великий холод. 2. Те саме, що **холо́дність** 2.
ХОЛО́ДНИЙ, -а, -е. 1. Який має низьку або відносно низьку температуру (про повітря, вітер і т. ін.). // Який характеризується низькою температурою повітря (про клімат, погоду). // Із зниженою температурою, стійкими холодами, морозами (про певний час, пору). // Який має суворий клімат. // Про місце, де панує холод. // З низькою температурою води (про течію, хвилю тощо). // Позбавлений тепла, який викликає відчуття холоду. // Признач. для охолодження тіла людини. // *у знач. ім.* **холо́дне**, -ного, *с.* Те, що дає відчуття холоду, має низьку температуру. // Позбавлений ознак життя. // Охолоджений з певною метою. 2. Пов'язаний з відчуттям холоду (у 1 знач.), з уявленням про холод. // Власт. товщі водних глибин, хмар, криги і т. ін., схожий на них забарвленням (про сині, лілові та інші кольори, тони на відміну від теплих кольорів, тонів). ** **Холо́дна м'я́та** – вид запашної культурної м'яти, що має перев. червоно-буре стебло з темно-зеленим лис-

тям; використовується в медицині. 3. Який не випромінює (або майже не випромінює) тепла, не викликає відчуття тепла (про сонце, місяць, зорі та їхнє світло, проміння). // Тьмяний (про блиск якихось предметів). ** **Холóдні зóрі (тумáнності)**, *астр.* – зірки, туманності, видимий спектр яких свідчить про їхню відносно низьку температуру. 4. Який втратив тепло, захолов, застиг. // Який споживають, подають не гарячим, а охолодженим (про деякі страви). *Холодні закуски.* 5. Який погано захищає від холоду, не втеплений, не опалений (про приміщення). // Який не опалюється, признач. для мешкання, перебування в літній час. // Який носять у теплу погоду; легкий, літній (про одяг). 6. *у знач. ім.* **холóдна**, -ної, *ж., заст.* Приміщення (при волосній управі, поліцейській дільниці і т. ін.) для тимчасового утримання заарештованих; арештантська. 7. *розм.* Який постійно зазнає холоду, страждає від нього. 8. Здійснюваний при низькій температурі, без нагрівання. *Холодна прокатка. Холодне коптіння риби.* // Одержуваний при низькій температурі, без нагрівання. *Холодний асфальт.* // Не пов'язаний з виділенням теплової енергії (про світло, світіння). ** **холóдна вiйнá**, *дипл.* – агресивний політичний курс, спрямований на посилення міжнародної напруженості та розпалювання нової війни. **Холóдна зброя** – зброя, дія і застосування якої не пов'язані з використанням пороху та інших вибухових речовин (ніж, шабля, штик, спис та ін.). 9. *перен.* Пов'язаний з відчуттям внутрішнього, душевного холоду; який викликає це відчуття. // Супроводжуваний відчуттям холоду (у 2 знач.). 10. *перен.* Який ставиться до кого-, чогонебудь цілком байдуже, не виявляє пристрасті, захоплення; байдужий, безпристрасний.// Який не виявляє цікавості до кого-, чого-небудь, не бере участі в тому, що відбувається. // Який не вносить у свої дії, твори, гру і т. ін. пристрасті, вогню, запалу. // Позбавлений запалу, натхнення. // В якому виявляються тверезість, поміркованість. // Який базується не на почуттях; продиктований розумом; тверезий. // В якому не виявляються глибокі, теплі почуття до кого-небудь. // Надто стриманий у вияві своїх почуттів. // Підкреслено стриманий у стосунках з кимнебудь. // Який виражає сухість, лють, гнів, непривітність, підкреслену стриманість і т. ін. у стосунках з ким-небудь. // Який справляє неприємне, гнітюче враження своєю похмурістю, суворістю і т. ін.; непривітний. *Холодне серце. Холодна зустріч.*

ХОЛОДНИ́К[1], -ý, *ч.* Холодний борщ на буряковому відварі або квасі, заправлений дрібно нарізаними овочами та прянощами.

ХОЛОДНИ́К[2], -á, *ч., діал.* Холодильник.

ХОЛÓДНИЦЯ *див.* **холóдна.**

ХОЛОДНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже, зовсім холодний.

ХОЛОДНІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **холоднíсінький.**

ХОЛÓДНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **холóдний** 1. 2. *перен.* Холодне, байдуже ставлення до кого-, чого-небудь; бездушність. // Відсутність почуття кохання до кого-небудь, закоханості в когось.

ХОЛОДНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок., розм.* Те саме, що **холодíти.**

ХОЛОДНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Ставати холоднішим. 2. *перен.* Втрачати інтерес до кого-, чогонебудь, виявляти байдужість, безпристрасність.

ХÓЛОДНО. 1. Присл. до **холóдний** 1 – 3, 9, 10. 2. *у знач. присудк. сл.* Про низьку температуру повітря, наявність холоду. 3. *у знач. присудк. сл., кому.* Про відчуття ким-небудь холоду. // *перен.* Про відчуття внутрішнього холоду (від переживання, страху і т. ін.). // *перен.* Про відчуття відірваності від усього, самотності.

ХОЛОДНОКÁТАНИЙ, -а, -е, *мет.* Одержуваний способом холодної прокатки.

ХОЛОДНОКÁТАНІСТЬ, -ності, *ж., мет.* Абстр. ім. до **холоднокáтаний.**

ХОЛОДНОКРÓВНИЙ, -а, -е. 1. *зоол.* Який має мінливу температуру тіла, яка змінюється залежно від умов зовнішнього середовища. 2. *перен.* Спокійний, урівноважений (про людину).// Який виражає спокій, урівноваженість. *Холоднокровний погляд.* 3. *перен.* Який не захоплюється ким-, чимнебудь; байдужий, безпристрасний. // Який виражає стриманість. *Холоднокровний тон.* // Позбавлений запалу, пристрасті. *Холоднокровна супеpечка.*

ХОЛОДНОКРÓВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **холоднокрóвний.**

ХОЛОДНОКРÓВНО. Присл. до **холоднокрóвний** 2, 3.

ХОЛОДНОЛАМКИ́Й, -á, -é, *спец.* Який стає крихким при низькій температурі.

ХОЛОДНОЛÁМКІСТЬ, -кості, *ж., спец.* Властивість за знач. **холодноламки́й.**

ХОЛОДНОПРОКÁТНИЙ, -а, -е, *мет.* Стос. до холодної прокатки. *Холоднопрокатний цех.*

ХОЛОДНОПРОКÁТНІСТЬ, -ності, *ж., мет.* Абстр. ім. до **холоднопрокáтний.**

ХОЛОДНОСПЛЮ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Сплющений у холодному стані (про метал).

ХОЛОДНОТВЕ́РДНУЧИЙ, -а, -е. Який твердне у холодному стані.

ХОЛОДНОТЯ́ГНЕНИЙ, -а, -е. Який тягнуть, витягують у холодному стані (напр. металевий дріт).

ХОЛОДНОТЯ́ГНУТИЙ, -а, -е. Те саме, що **холоднотя́гнений.**

ХОЛОДНУВÁТИЙ, -а, -е. Трохи холодний (у 1 – 5, 9, 10 знач.).

ХОЛОДНУВÁТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **холоднувáтий.**

ХОЛОДНУВÁТО. 1. Присл. до **холоднувáтий.** // Стримано, сухо. 2. *у знач. присудк. сл.* Про відносно низьку температуру повітря, похолодання. 3. *у знач. присудк. сл., кому.* Про відчуття ким-небудь певного холоду.

ХОЛОДНЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже холодний.

ХОЛОДНЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **холоднючий.**

ХОЛОДОАГЕ́НТ, -у, *ч., спец.* Теплообмінна рідина у холодильних установках, яка спричиняє охолодження.

ХОЛОДОБÓЙНЯ, -і, *ж.* Невелика бойня, що має холодильники для зберігання м'яса забитих тварин.

ХОЛОДÓВИЙ, -а, -е. Стос. до холоду, його сприйняття, зберігання, використання. ** **Холодóві прóби** – методи дослідження, які ґрунтуються на швидкому значному охолодженні частини тіла або частини поверхні тіла.

ХОЛОДÓК, -дку́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **хóлод** 1. // Затінене місце; затінок, тінь. // *у знач. присл.* **холодкóм.** 2. *перен.* Відчуття холоду від страху, хвилювання, тривоги і т. ін. 3. Трав'яниста рослина родини лілійних, що має дрібне лускоподібне листя. 4. *перен.* М'ятна цукерка, жувальна гумка.

ХОЛОДОКОМБІНÁТ, -у, *ч.* Підприємство харчової промисловості з холодильними установками для виготовлення свіжоморожених продуктів.

ХОЛОДОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить холод, витримує низьку температуру; прот. т е п л о л ю б н и й. *Холодолюбні рослини.*

ХОЛОДОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **холодолю́бний.**

ХОЛОДОНОСІ́Й, -я́, *ч., спец.* Те саме, що **холодоаге́нт.**

ХОЛОДОСТІ́ЙКИЙ, -á, -é. Здатний переносити низьку температуру. // Який не втрачає своїх властивостей при низькій температурі. *Холодостійка сталь.*

ХОЛОДОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **холодостíйкий.**

ХОЛОДОТРÁНСПОРТ, -у, *ч.* Транспортні засоби з холодильними установками для перевезення продуктів, що швидко псуються.

ХОЛОДÓЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **холодóк.**

ХОЛОДЦЮВÁТИЙ, -а, -е, *розм.* Такий, як холодець, подібний до холодцю; драглистий.

ХОЛОДЮ́ГА, -и, *ж.* Збільш. до **хóлод.**

ХОЛОДЮ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **хóлод.**

ХОЛОКÓСТ, -у, *ч.* Загальний термін для позначення злодіянь, здійснених нацистами та їхніми пособниками в Німеччині протягом Другої світової війни, і особливо – систематичного переслідування та знищення євреїв.

ХОЛÓНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **холóнути.**

ХОЛÓНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* холóв, -óла, -óло *і* холóнув, -óнула, -óнуло; *недок.* 1. Втрачаючи тепло, поступово ставати холодним або холоднішим. // *розм.* Зазнавати охолодження, замерзати. // Втрачаючи тепло, загусати, застигати. // Здаватися холодним (через утрату тепла, зменшення випромінювання і т. ін.). // Ставати холодним від припинення кровообігу (в разі смерті, непритомності і т. ін.). 2. *перен.* Відчувати холод від страху, хвилювання, тривоги і т. ін. 3. *перен.* Ставати холодним до кого-, чого-небудь, безпристрасним; заспокоюватися. // *тільки* 3 *ос.* Слабнути, зникати (про почуття, переживання і т. ін.).

ХОЛÓНУЧИЙ, -а, -е, *рідко.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **холóнути.**

ХОЛÓП, -а, *ч.* 1. У давній Русі – підневільна особа, близька за суспільним становищем до раба; згодом – двірський слуга, кріпак. // Людина, яка принижено підкоряється цареві, панові; раб. 2. *перен.* Той, хто схиляється, плазує перед ким-, чим-небудь.

ХОЛÓПКА, -и. Жін. до **холóп.**

ХОЛÓПСТВО, -а, *с.* 1. Становище холопа (у 1 знач.). 2. *перен.* Поведінка, власт. холопові (у 2 знач.).

ХОЛÓПСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **холóпствувати.**

ХОЛÓПСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* Принижуватися, плазувати перед ким-, чим-небудь, втрачаючи людську гідність.

ХОЛÓПСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **холóп** 1. 2. *перен.* Власт. холопові (у 2 знач.).

ХОЛОСÁС, -у, *ч.* Сироп, приготовлений зі згущеного водного екстракту плодів шипшини та цукру, що його застосовують при холециститі і гепатиті.

ХОЛОСТИ́Й, -á, -é. 1. Який не перебуває в шлюбі (про чоловіка, хлопця); неодружений, нежонатий. 2. Не здатний вражати ціль (про патрон, заряд, стрільбу).// *у знач. ім.* **холостий**, -тóго, *ч.* Патрон без кулі, снаряда, дробу. 3. *тех.* Який не приводить у рух інші механізми, машини і т. ін., діє без навантаження, не виконує корисної роботи. // Здійснюваний транспортом без вантажу. *Холостий рейс.* 4. *с. г.* Не запліднений чи без приплоду (про самиць тварин). 5. Те саме, що **кастрóваний.** *Холостий бик.*

ХОЛОСТИ́ТИ, -ощý, -ости́ш, *недок., перех.* Кастрування тварину; чистити, вихолощувати.

ХОЛОСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **холости́ти.**

ХОЛОСТЯ́К, -á, *ч.* Неодружений чоловік; парубок. ** **Вíчний холостя́к** – чоловік-одинак з утраченою схильністю до створення сім'ї. **Стари́й холостя́к** – неодружений немолодий чоловік.

ХОЛОСТЯКУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **холостякувáти.**

ХОЛОСТЯКУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок., розм.* Не одружуватися, жити холостяком.

ХОЛОСТЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **холостя́к.**// Належний холостякові. // Такий, як у холостяка; власт. холостякові.

ХОЛОСТЯ́ЧКА, -и. Жін. до **холостя́к.**

ХОЛОСТЯЧÓК, -чкá, *ч.* Зменш.-пестл. до **холостя́к.**

ХОЛОФЕРМЕ́НТ, -у, *ч.* Фермент, який складається із неактивної білкової частини (апоферменту) і активуючої її небілкової групи (кофактора).

ХОЛОФРÁЗА, -и, *ж.* Висловлювання з одного слова, яке може виконувати функції цілої фрази або навіть речення.

ХÓЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хóлка.**

ХОЛÓША, -і, *ж.* Те саме, що **штани́на.**

ХОЛÓШКА, -и, *ж.* Зменш. до **холóша.**

ХОЛÓШНІ, -ів, *мн., діал.* Зимові штани (перев. суконні).

ХОЛÓЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **холости́ти;** вихолощений.

ХОЛÓЩЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **холости́ти.**

ХОЛОЩІ́Й, -я́, *ч.* Той, хто здійснює холостіння.

ХОЛУ́Й, -я, *ч.* 1. *заст., зневажл.* Лакей, слуга. 2. *перен., розм.* Той, хто запопадливо прислуговується кому-небудь, плазує перед кимсь.

ХОЛУ́ЙКА, -и, *заст., зневажл., розм.* Жін. до **холу́й.**

ХОЛУ́ЙСТВО, -а, *с., розм.* Поведінка, вчинки холуя.

ХОЛУ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *заст., зневажл., розм.* Прикм до **холу́й.** // Власт. холуєві.

ХОЛЬД, -а, *ч.* Міра площі в Угорщині, дорівнює 0,432 га.

ХОМІ́ВКА, -и, **ХÓМЛЯ**, -і, *ж., зах.* Те саме, що **кибáлка.**

ХÓМІНГ, -у, *ч.* Здатність тварини знаходити дорогу додому.

ХÓМЛЯ *див.* **хомíвка.**

ХОМÓВИЙ, -а, -е: ** **хомóвий спів**, *муз.* – церковний спів, у якому застосовували хомонію.

ХОМÓНІЯ, -ї, *ж.* В церковному співі 15 – 17 ст. – особлива манера вимовляння тексту, коли до закінчення дієслів минулого часу додавалися склади "хомо"; роздільномовність, роздільномовлення.

ХОМУ́Т, -á, *ч.* 1. Шийна частина кінської упряжі, що являє собою дерев'яний остов (кліщі), вкритий м'яким валиком. 2. *перен., розм.* Що-небудь украй обтяжливе, важке для когось. 3. *тех.* Деталь у вигляді зігнутого в скобу стержня або кільця для кріплення чого-небудь.

ХОМУТÉЦЬ, -тця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **хому́т.**

ХОМУТИ́К, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **хому́т.** 2. З'єднувальна деталь кільцеватої форми. // Рухома деталь на якій-небудь метричній лінії, важелі і т. ін., що служить для вимірювання. // Дужка окулярів. 3. *спец.* Зажим у металорізальному верстаті, що передає виробові обертання від патрона. 4. Поперечна планка на рамці рушничного прицілу.

ХОМУ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хому́т** 1, 3.

ХОМУ́ТНИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє хомути.

ХОМУТÓВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хому́тний.**

ХОМ'Я́К, -á, *ч.* 1. Польовий гризун з товстим, неповоротким тілом і добре розвиненими защічними мішками, шкідник польових і городніх культур. 2. *перен., розм.* Неповоротка, незграбна, нерозторопна людина.

ХОМ'ЯКÓВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хом'я́к.** // Належний хом'якові. // *у знач. ім.* **хом'якóві**, -вих, *мн.* Родина гризунів, до яких належить хом'як.

ХОМ'ЯЧÓК, -чкá, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **хом'я́к.** 2. Загальна назва дрібних гризунів родини хом'якових.

ХОН, -а, *ч., спец.* Абразивний брусок для хонінгування.

ХÓНДО, *невідм., ч.* Жанр іспанської народної пісні, що виникнув в Андалузії.

ХОНДРИ́ЛА, -и, *ж.* Каучуконосна трава родини складноцвітих.

ХОНДРИ́Н, -у, *ч.* Колаген, який входить до складу волокон міжклітинної речовини хрящової тканини.

ХОНДРИ́Т, -у, *ч., мед.* Запалення хряща.

ХОНДРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хондри́т.**

ХОНДРІОКІНÉЗ, -у, *ч.* Переміщення хондріосом мітохондрією в цитоплазмі клітини, що ділиться мітотичним шляхом.

ХОНДРІОКÓНТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **мітохóндрії.**

ХОНДРІÓМ, -а, *ч.* Сукупність усіх мітохондрій, які містяться в одній клітині.

ХОНДРІÓМА, -и, *ж.* Сукупність усіх мітохондрій, які містяться в одній клітині.

ХОНДРІОМІ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **мітохóндрії.**

ХОНДРІОСÓМИ, -óм, *мн.* (*одн.* **хондріосóма**, -и, *ж.*). Органоїди в клітинах рослин, тварин і людини, що мають вигляд ниток, паличок або зернят.

ХОНДРІОСФÉРА, -и, *ж.* Кулястий комплекс мітохондрій в цитоплазмі деяких клітин, що складається з внутрішньої (хромофобної) речовини, оточеної хромофільною субстанцією.

ХОНДРОБЛÁСТ, -а, *ч.* Малодиференційована клітина хрящової тканини, яка має здатність до ділення і є попередником хондроциту.

ХОНДРОБЛАСТОКЛАСТÓМА, -и, *ж.* Те саме, що **хондробластóма.**

ХОНДРОБЛАСТÓМА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина хрящової природи.

ХОНДРОГЕНÉЗ, -у, *ч.* Процес розвитку хрящової тканини. ** **Недосконáлий хондрогенéз** – вроджене порушення розвитку скелета, зумовлене неправильним формуванням хрящової тканини.

ХОНДРОДИСПЛÁЗІЇ, -ій, *мн.* Спадкові хвороби, що характеризуються порушеннями розвитку скелета, поєднаними зі змінами нормального процесу закостеніння хрящової тканини, її недостатнім або надмірним утворенням.

ХОНДРОДИСТРОФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до хондродистрофії.

ХОНДРОДИСТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Група захворювань, яка характеризується різними порушеннями перетво-

рення хрящової речовини в кісткову.
ХОНДРОЗАМІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **галактозамі́н.**
ХОНДРОКАЛЬЦИНО́З, -у, *ч.* Відкладення солей кальцію в хрящі суглобів.
ХОНДРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ гістології, що вивчає розвиток, будову і функції хрящової тканини.
ХОНДРО́МА, -и, *ж.*, *мед.* Доброякісна пухлина з хрящової тканини.
ХОНДРОМАЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Зміни хрящової тканини, які характеризуються її розм'якшенням, що призводить до деформацій і малорухомості суглобів.
ХОНДРОМАТО́З, -у, *ч.*: ** **хондромато́з сугло́бів** – захворювання, що характеризується утворенням внутрішньосуглобових хрящових, рідше – кісткових тілець.
ХОНДРОМАТО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хондромато́з.**
ХОНДРОМІКСО́ЇДНИЙ, -а, -е. Стос. до хондроміксоми. ** **Хондроміксо́їдна фібро́ма** – те саме, що **хондроміксо́ма.**
ХОНДРОМІКСО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина хрящової природи часточкової будови.
ХОНДРОМУКОПРОТЕЇ́ДИ, -ів, *мн.* Комплекси, утворені хондроїтинсірчаними кислотами з білками.
ХОНДРОНЕКРО́З, -у, *ч.* Некроз хряща або його ділянки.
ХОНДРООСТЕОДИСТРОФІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **гаргоїлі́зм.**
ХОНДРОПЕРИХОНДРИ́Т, -у, *ч.* Патологічний процес запального характеру, який локалізується в охрясті і в оточуючій тканині.
ХОНДРОСАРКО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, що характеризується утворенням неопластичного хряща пухлинними клітинами.
ХОНДРОФІ́Т, -а, *ч.* Виріст епіфізарного хряща довгої трубчастої кістки.
ХОНДРОЦИ́Т, -а, *ч.* Зріла клітина хрящової тканини.
ХОНІНГУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до хонінгування. ** **Хонінгува́льний верста́т** – шліфувальнопритиральний металорізальний верстат, на якому циліндричні поверхні обробляють абразивними брусками (хоном).
ХОНІНГУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який працює на хонінгувальному верстаті, здійснює хонінгування.
ХОНІНГУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **хонінгува́ти.**
ХОНІНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Обробляти поверхні металевих виробів (перев. циліндричних отворів) за допомогою абразивних брусків (хона).
ХОП, *виг.*, *діал.* Уживається як присудок за знач. **хопи́ти**[1].
ХО́ПЕЛЬ-ПО́ПЕЛЬ, -я, *ч.* Фінський швидкий парний танець.
ХО́ПЕР, -а, *ч.* Саморозвантажний вагон з кузовом-бункером, яким перевозять сипкі вантажі.
ХО́ПЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хо́пер.**
ХОПИ́ТИ[1], -плю́, -пиш; *мн.* хо́плять; *док.*, *перех.*, *діал.* Схопити, ухопити.
ХОПИ́ТИ[2], -пить, *док.*, *безос.*, *розм.* Те саме, що **ви́стачити** 1.
ХОПИ́ТИСЯ, -плю́ся, -пишся; *мн.* хо́пляться; *док.*, *діал.* 1. *за кого – що.* Схопитися, ухопитися за кого-, що-небудь. 2. *до чого.* Поспішно, з завзяттям, запалом почати, кинутися що-небудь робити. // *також з інфін.* Почати виявлятися в чому-небудь.
ХО́ПТА, -и, *ж.*, *діал.* Бур'ян.
ХОР, -у, *ч.* 1. Співочий колектив, що разом виконує вокальні твори. // Група осіб, що разом співають пісню. *Одноголосий хор. Мішаний хор.* 2. *перев. мн.* Звучання пісні, виконуваної групою співців; звуки групового співу. // Одночасний спів різних птахів, звуки, що їх видають багато жаб, комах і т. ін. 3. Багатоголосий вокальний музичний твір, а також його виконання. 4. Злагоджене, дружне звучання кількох чи багатьох голосів. // Звуки, що зливаються у спільний гомін, гамір. 5. *перен.* Велика або певна кількість людей, що дотримується однакових поглядів чи спільно діє. // *кого, чого.* Однакові думки, висловлювання багатьох людей. 6. *у знач. присл.* **хо́ром.** У кілька голосів, багатоголосо (про спів). // Усі разом, одностайно. 7. *перен.* Велика кількість, безліч осіб, сукупність багатьох предметів. 8. *муз.* У струнних музичних інструментах – парні, потрійні і т. ін. струни. 9. У давньогрецькому театрі – група виконавців, яка спільно вела одну з основних партій вистави (спів, танці, діалог з іншими акторами і т. ін.).
ХО́РА, -и, *ж.* Старовинний молдавський і румунський хороводний танець.
ХОРА́Л, -у, *ч.* Церковний багатоголосий хоровий спів; хвалебна духовна пісня (перев. у католиків і протестантів). // Музичний твір у такій формі.
ХОРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хора́л.** ** **Хора́льна нота́ція** – система знаків для запису григоріанського хоралу. **Хора́льна обро́бка** – інструментальний, вокальний або вокально-інструментальний твір, в якому церковний спів набуває багатоголосного оформлення. **Хора́льна прелю́дія** – інструментальний (органний) вступ до хоралу, оснований на поєднанні мелодії хоралу з голосами контрапункту. **Хора́льна фанта́зія** – органна п'єса довільної форми на тему хоралу.
ХОРБА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Хребет.
ХОРБУ́РИ, -бу́р, *мн.*, *зневажл.*, *зах.* Кістки без м'яса, майже голий кістяк.
ХОРВА́Т *див.* **хорва́ти.**
ХОРВА́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хорва́т**, -а, *ч.*; **хорва́тка**, -и, *ж.*). Південнослов'янський народ, що є основним населенням Хорватії; представники цього народу.
ХОРВАТИ́ЗМ, -у, *ч.* Слово, зворот, запозичені з хорватської мови іншою мовою.
ХОРВА́ТКА *див.* **хорва́ти.**
ХОРВА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хорва́ти** і Хорватія.
ХОРГУРТО́К, -тка́, *ч.* Гурток хорового співу.
ХО́РДА, -и, *ж.* 1. *мат.* Пряма, що сполучає дві будь-які точки кривої лінії або поверхні. 2. *анат.* Осьовий скелет у вигляді пружного еластичного тяжа, спинна струна (у деяких тварин і людини).
ХО́РДОВИЙ, -а, -е, *анат.* 1. Прикм. до **хо́рда** 2. 2. *у знач. ім.* **хо́рдові**, -вих, *мн.* Тип багатоклітинних тварин, характерним для яких є наявність хорди (у 2 знач.) на ранніх етапах розвитку або протягом усього життя.
ХОРДО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, що розвивається із залишків спинної струни (хорди).
ХОРДО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання товщини струн.
ХОРДОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна операція перетину латерального спинно-таламічного шляху.
ХОРДОФО́НИ, -ів, *мн.* Загальна назва музичних інструментів (щипкових, струнних, ударних), у яких джерелом звуку є струна.
ХОРЕ́ВТ, -а, *ч.* В античних Афінах – почесний громадянин, матеріально відповідальний за організацію хору, який бере участь у змаганнях, виставах, концертах.
ХОРЕ́ЗМСЬКИЙ, -а, -е. Належний Хорезму. ** **Хоре́змська нота́ція**, *муз.* – те саме, що **хоре́змська табулату́ра. Хоре́змська табулату́ра**, *муз.* – система східного нотопису для танбура, що її запропоновано у 80-х рр. 19 ст., узявши за основу нотацію 12 ст.
ХОРЕ́ЇЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хоре́й**[1]. // Написаний хореєм.
ХОРЕ́Й[1], -я, *ч.* Віршувальний розмір – двоскладова стопа з наголосом на першому складі.
ХОРЕ́Й[2], -я, *ч.* Довга палиця, якою керують запряженими оленями або собаками.
ХОРЕОАТЕТО́З, -у, *ч.* Поєднання хореїчного гіперкератозу з атетозом; ознака ураження смугастого тіла.
ХОРЕО́ГРАФ, -а, *ч.* Майстер хореографії; балетмейстер.
ХОРЕОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хореогра́фія.** // Пов'язаний з навчанням танцювального мистецтва та її сценічними танцями.
ХОРЕОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Мистецтво створення танцю й танцювальних вистав. 2. Запис рухів танцю за допомогою системи умовних знаків.
ХОРЕОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Колективний психоз, що проявляється інтенсивним руховим збудженням з некоординованими рухами, посмикуваннями і судомами.
ХОРЕОФРАЗІ́Я, -ї, *ж.* Безглузде повторення психічно хворим частин слів або уривків фраз.
ХОРЕ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Захворювання нервової системи людини, що характеризується мимовільним сіпанням, гримасами, некоординованими рухами; хвороба святого Вітта.
ХО́РИ, -ів, *мн.* Відкрита галерея, балкон у верхній частині парадного залу або в церкві (спочатку для розміщення хору, музикантів).
ХО́РИЙ, -а, -е, *діал.* Хворий. // *у знач. ім.* **хо́рий**, -рого, *ч.*; **хо́ра**, -рої, *ж.* Недужа, нездорова людина.
ХОРИ́СТ, -а, *ч.* Співак, артист хору (у 1 знач.).
ХОРИСТІ́Я, -ї, *ж.* Ділянка нормально сформованої тканини, яка локалізується в місці, де ця тканина в нормі не зустрічається.
ХОРИ́СТКА, -и. Жін. до **хори́ст.**
ХОРИСТО́МА, -и, *ж.* Пухлиноподібне вузлувате утворення, джерелом розвитку якого є група клітин або фрагмент тканини, що відщепились в ембріональному розвитку і розміщені в незвичному місці.
ХОРИ́СТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хори́стка.**
ХОРІ́МЦІ, -мець, *мн.*, *зах.* Сінці між внутрішніми та зовнішніми дверима в колибі.
ХОРІОАМНІОНІ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення хоріону і амніону. ** **Плацента́рний хоріоамніоні́т** – запалення хоріальної пластинки та її судин.
ХОРІОЕНЦЕФАЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Форма лімфоцитарного хоріоменінгіту.
ХОРІОЕПЕНДИМАТИ́Т, -у, *ч.* Захворювання головного мозку запальної природи з переважним ураженням вистилки і судинних сплетень головного мозку.
ХОРІОЇДЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення частини судинної оболонки ока.
ХОРІОЇДЕПІТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **хоріоїдпапіло́ма.**
ХОРІОЇДЕРЕМІ́Я, -ї, *ж.* Спадкове захворювання, що характеризується зниженням гостроти зору, концентричним звуженням полів зору, гемералопією і короткозорістю.
ХОРІОЇДИ́Т, -у, *ч.* Запалення власне судинної оболонки ока.
ХОРІОЇДКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, що розвивається з епітелію судинних сплетень шлуночків мозку.
ХОРІО́ЇДНИЙ, -а, -е: ** **Хоріо́їдна папіло́ма** – те саме, що **хоріоїдпапіло́ма. Хоріо́їдна карцинома** – те саме, що **хоріоїдкарцино́ма.**
ХОРІОЇДПАПІЛО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина, що розвивається з епітелію судинних сплетень шлуночків мозку.
ХОРІОКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, яка розвивається з хоріального епітелію після аборту і пологів.
ХОРІОМЕНІНГІ́Т, -у, *ч.* Запалення мозкових оболонок та судинних сплетінь головного мозку.
ХОРІО́Н, -а, *ч.* 1. Зовнішня оболонка зародків плазунів, птахів, ссавців і людини на початкових стадіях їхнього розвитку. 2. Вторинна оболонка яйцеклітини безхребетних і деяких нижчих хребетних тварин.
ХОРІОНЕПІТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **хоріокарцино́ма.**
ХОРІОРЕТИНІ́Т, -у, *ч.* Поєднане запалення сітківки і власне судинної оболонки ока.
ХОРІОРЕТИНОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Незапальні ураження сітківки і судинної оболонки ока.
ХОРІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *діал.* Хворіти.
ХОРІЯ́МБ, -а, *ч.* Віршувальний розмір – чотирискладова стопа, утворена поєднанням хорея і ямба.
ХОРІЯМБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хорія́мб.** *Хоріямбічний вірш.*
ХО́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хо́ркати** і звуки, утворювані цією дією.
ХО́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати глухий уривчастий звук, виштовхуючи з шумом повітря з ніздрів, рота. // Уривчасто, з шумом випускати повітря, пару тощо (про паровоз, машину, мотор і т. ін.).
ХО́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **хо́ркати.**
ХОРКОТА́ВИЙ, ХОРКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Гаркавий.
ХОРКОТА́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **хоркота́вий.**
ХОРКОТА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **хоркота́ти.**
ХОРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.*, *зах.* Гаркавити.
ХОРКОТЛИ́ВИЙ *див.* **хоркота́вий.**
ХОРКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **хоркотли́вий.**
ХОРМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* Керівник хору (у 1 знач.), хоровий диригент.
ХОРМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хорме́йстер.** // Належний хормейстерові. // Який готує хормейстерів. *Хормейстерський факультет.*
ХО́РНПАЙП, ГО́РНПАЙП, -а, *ч.* 1. Старовинний валлійський та шотландський духовий язичковий музичний інструмент, зроблений з рога. 2. Англійський народний, перев. чоловічий, танець, відомий з 15 ст.
ХО́РО, *невідм.*, *ч.* Болгарський народний хоровод-танець.
ХОРО́БА, -и, *ж.*, *діал.* Хвороба.
ХОРОБЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Хворобливий.
ХОРОБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **хоробли́вий.**
ХОРОБЛИ́ВО, *діал.* Присл. до **хоробли́вий.**
ХОРО́БНИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до хороби.
ХОРО́БРЕНЬКИЙ, -а, -е, *ірон.* Зменш.-пестл. до **хоро́брий.**
ХОРО́БРИЙ, -а, -е. Який не піддається страху; сміливий, відважний. // Який не боїться труднощів, небезпечних наслідків; рішучий.// Здійснюваний відважними, безстрашними людьми. // Сповнений дерзань, поривань. // Який не боїться нападати, добуваючи їжу або захищаючи життя своє і свого потомства (про тварин). // Який виражає відвагу, безстрашність. *Хоробрий вигляд.* // *У знач. ім.* **хоро́брий**, -рого, *ч.* Той, хто не піддається страху.
ХОРО́БРІСТЬ, -рості, *ж.* Мужність і рішучість у вчинках, уміння побороти в собі страх; сміливість.
ХОРО́БРІШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати хоробрим, хоробрішим.
ХОРО́БРО. Присл. до **хоро́брий.**
ХОРОВЕ́ДЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **хорозна́вство.**
ХОРОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **хор** 1, 9.
ХОРОВИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Автор хорової музики, а також керівник хору. *Диригенти-хоровики.*
ХОРОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Хворобливий.
ХОРОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **хорови́тий.**
ХОРОВИ́ТО, *діал.* Присл. до **хорови́тий.**
ХОРОВО́Д, -у, *ч.* Досить поширений старовинний, перев. слов'янський масовий народний танець, учасники якого ходять по колу з піснями, виконуючи певні рухи, підпорядковані драматичній дії; танок. // *збірн.* Учасники такого або подібного танцю.
ХОРОВО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.*, *розм.* Водити хоровод.
ХОРОВО́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хорово́д.**
ХОРО́ГВА, хоро́гви, *ж.* Корогва.
ХОРОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наукова і навчальна дисципліна, що вивчає типи і види хорів, склад хорових партій, елементи хорової звучності, засоби художньої виразності, репетиційний процес, організаційні питання, концертні виступи тощо.
ХОРОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до хорології.
ХОРОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ біології, який вивчає області поширення (ареал) окремих видів, родів і родин тварин та рослин.
ХО́РОМ, *присл.* Див. **хор** 6.
ХОРО́МИ, -о́мів, *мн.* 1. Великий розкішний будинок. // Велике, просторе приміщення. // *ірон.* Про будинок, житло взагалі. 2. *діал.* Сіни.
ХОРО́МИНА, -и, *ж.*, *рідко.* Великий будинок. // Приміщення, помешкання.
ХОРО́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **хорони́ти.**
ХОРОНЕ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Похорон.
ХОРОНИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **охоро́нник.** ** **А́нгел-хорони́тель:** а) за релігійними уявленнями – ангел, що оберігає якусь людину, її захисник; б) людина, яка підтримує, захищає когось.
ХОРОНИ́ТЕЛЬКА, -и, *рідко.* Жін. до **хорони́тель.**
ХОРОНИ́ТИ, -оню́, -о́ниш, *недок.*, *перех.* 1. Закопувати в землю, ховати (померлого). // Здійснювати обряд поховання померлого. // *перен.* Вважати,

що хтось помирає. 2. *розм.* Те саме, що **зберіга́ти**. 3. *розм.* Те саме, що **охороня́ти**. 4. *розм.* Те саме, що **хова́ти**[1] 1, 5.

ХОРОНИ́ТИСЯ, -оню́ся, -о́нишся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **хова́тися**[1] 1, 5.

ХОРО́СТВО, -а, *с.*, *діал.* Вродливість, пригожість.

ХОРО́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Хвороба.

ХОРО́ШЕ. 1. Присл. до **хоро́ший** 1, 4, 7. 2. *у знач. присудк. сл.* Про приємну обстановку, гарне оточення. 3. *у знач. присудк. сл.* Про приємність, задоволення, що його відчуває хто-небудь. 4. *у знач. присудк. сл.*, *зі спол.* що, коли і т. ін. Дуже до речі, дуже добре.

ХОРОШЕ́НЬ, -я, *ч.*, *діал.* Красень.

ХОРОШЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **хоро́ший**.

ХОРОШЕ́НЬКО. Присл. до **хороше́нький**. *Хорошенько подумати.*

ХОРО́ШИЙ, -а, -е. 1. Який має позитивні якості або властивості; який своїми якостями цілком відповідає поставленим вимогам; такий, як треба; прот. поганий. // Який заслуговує схвалення; досконалий. // Схвальний, приємний. // Те саме, що **милозву́чний**. // Гарний, справжній (про життя). // Корисний, потрібний. // Нічим не затьмарений (про настрій, душевний стан і т. ін.); піднесений. // Викликаний приємними почуттями, добрими намірами. // Ясний, тихий, теплий, сонячний (про погоду, пору дня, року і т. ін.). // Який приносить щастя, радість, задоволення, насолоду і т. ін. // Який віщує щось добре. // Позитивний, гарний (про враження, думку і т. ін.). // Сумлінний, самовідданий. // Досить значний своєю кількістю або силою свого вияву; рясний, чималий. // *у знач. ім.* **хоро́ше**, -шого, *с.* Щось позитивне, світле, щасливе в житті людей. 2. Який відзначається позитивними моральними якостями (про людину); прот. поганий. // Гарної поведінки, слухняний, здібний (про дітей, молодь). // Надійний, вірний. // Уживається в звертанні (перев. зі сл. мій, моя і т. ін.); дорогий, любий. 3. Досвідчений, вмілий, добрий фахівець. // Високого рівня, досконалий, майстерний і т. ін. (про твори мистецтва, літератури тощо та їх виконання). 4. Який має привабливу зовнішність, гарні риси обличчя; вродливий. // Приємний для зору, красивий, гарний (про риси обличчя, очі, постать і т. ін.). // Відвертий, щирий (про погляд). // Приємний на вигляд, привабливий, який відзначається певною гармонією (про предмети). 5. Зв'язаний з іншим дружбою, приязню, симпатією тощо; близький. // *перед ким, з ким, до кого.* Прихильний, уважний до кого-небудь. 6. Родовитий, славетний. // Цілком достойний, порядний, гідний шани. 7. Добротний, гарний, ошатний (про одяг, убрання і т. ін.). 8. *розм.* Уживається для вираження іронічного ставлення до кого-, чого-небудь, для зневажливо-несхвальної оцінки когось, чогось.

ХОРОШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Підправляючи, пригладжуючи і т. ін., надавати кому-небудь кращого, привабливішого вигляду; чепурити, причепурювати.

ХОРОШИ́ТИСЯ, -шу́ся, -ши́шся, *недок.*, *розм.* Чепурити себе; причепурюватися.

ХОРО́ШІСТЬ, -шості, *ж.* Абстр. ім. до **хоро́ший**.

ХОРОШІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати кращим, привабливішим, приємнішим.

ХОРОШКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Доволі гарненький.

ХОРОШКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **хорошкува́тий**.

ХОРОШУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Жін. до **хорошу́н**.

ХОРОШУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **кра́сень**.

ХОРОШУ́НЧИК, -а, *ч.*, *рідко.* Пестл. до **хорошу́н**.

ХОРТ, **ХІРТ**, хорта́, *ч.* Тонконогий, з видовженим тулубом і довгою гострою мордою, з прямою шерстю мисливський собака.

ХОРТЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля хортиці.

ХО́РТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **хорт**.

ХО́РТИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до о. Хортиця. *Хортицька Січ.*

ХОРТИ́ЦЯ, -і, *ж.* Самиця хорта.

ХОРТИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **хорт**.

ХОРТОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до хорта.

ХОРТУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Який скидається на хорта.

ХОРТЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **хорт**. Хортяче гавкання.

ХОРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **хорува́ти**.

ХОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Хворіти.

ХОРУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Хворобливий.

ХОРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **хорува́тий**.

ХОРУГВА́, хору́гви, *ж.* Корогва.

ХОРУГВОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Той, хто несе, тримає хоругву.

ХОРУГО́В, -гви, *ж.* Корогва.

ХОРУГО́ВКА, -и, *ж.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **хоруго́в**.

ХОРУ́МІ, *невідм.*, *ч.* Старовинний грузинський народний чоловічий войовничий танець.

ХОРУ́НЖЕВИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **хору́нжий**. // Належний хорунжому.

ХОРУНЖЕ́НКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **хорунже́нко**. // Належний хорунженкові.

ХОРУНЖЕ́НКО, -а, *ч.* Син хорунжого.

ХОРУ́НЖИЙ, -жого, *ч.*, *іст.* 1. Особа, що носила прапор або корогву війська; прапороносець. 2. У 17 – 18 ст. в Україні – особа, що входила до складу генеральної старшини й головним чином інспектувала військо, а також була охоронцем великого полкового і малого прапора. 3. Військова посада на Запорізькій Січі та в інших козацьких громадах у 16 – 18 ст. (були генеральні хорунжі, полкові та сотенні хорунжі – хоронителі відповідних знамен). 4. Перший офіцерський чин у козачих військах дореволюційної Росії, який відповідав підпоручику й корнету; особа, що мала цей чин.

ХОРУНЖІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка хорунжого.

ХО́РУС, -у, *ч.* Розділ імпровізаційно-строфічної форми джазової музики.

ХОСЕ́Н, хісна́, *ч.* Користь, вигода.

ХОСЕ́ННИЙ, -а, -е. Корисний (у 1 знач.).

ХОСЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **хосе́нний**.

ХОСЕ́ННО. Присл. до **хосе́нний**.

ХО́СНИЙ, -а, -е. 1. Корисний (у 1 знач.). 2. Гарний (у 4 знач.).

ХО́СПІС, -у, *ч.* Лікарня для смертельно хворих пацієнтів на останній стадії захворювання, основним завданням якої є полегшення страждань хворих.

ХОТ, -у, *ч.* Характерна для негритянського імпровізаційного джазу 1920 – 30-х рр. манера гри, якій притаманні збудженість, жвавість імпровізації, чіткий ритм і специфічна інтонація.

ХО́ТА, -и, *ж.* Іспанський народний парний танець.

ХОТА́Р, -у, *ч.*, *зах.* Усі землі, що належать селищу.

ХОТ-ДЖАЗ, -у, *ч.* Див. **хот**.

ХОТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Хотин.

ХОТІ́ННЯ, -я, *с.* Бажання, прагнення чого-небудь, потяг до здійснення чогось. // *заст.* Воля, виявлення волі.

ХОТІ́ТИ, хо́чу, хо́чеш (*розм.* хоч), хо́чемо, хо́чете (*розм.* хо́чте), *недок.* 1. *чого*, *з інфін.*, *із спол.* щоб, як *і без додатка.* Мати бажання, охоту до чогось, відчувати потребу в чому-небудь (в їжі, відпочинку і т. ін.). // Мати бажання відчути, пізнати що-небудь, зазнати чогось.// Мати бажання робити щось, брати участь у чомусь. // Мати на меті здійснення чого-небудь, мати якусь мету. // Зичити, бажати чогось для кого-небудь. // *розм.* Просити, вимагати певну суму, ціну за що-небудь. ** **Коли́ хо́чеш (хо́чете і т. ін.)**, *у знач. вставн. сл.* – уживається для вираження згоди зі співрозмовником, поступки перед ним у чомусь у знач.: а) може, мабуть; б) хай і так, можна й так. **Хоч що хо́ч** – ні за що, хоч як проси. **Як [собі] хо́чеш (хо́чете і т. ін.)**, *у знач. вставн. сл.*: а) як тобі (вам і т. ін.) забажається; б) все одно, незважаючи ні на що. 2. *з інфін.* Мати намір, збиратися (щось робити). 3. *з інфін.* Уживається на позначення можливості, вірогідності здійснення чого-небудь. 4. *у формах:* хочеш, хоч, хочете, хочте. Уживаються у безсполучникових реченнях, що виражають допустовість, умову.

ХОТІ́ТИСЯ, хо́четься, *недок.*, *безос.*, *чого*, *з інфін. і спол.* щоб. Відчуватися як потреба, бажання, прагнення.

ХОТ-ТО́Н, -у, *ч.* 1. Архаїчний джаз, пов'язаний з африканськими джерелами і традиціями афроамериканського фольклору. 2. Специфічний комплекс виражальних засобів афро-американської музики і негритянського джазу в сфері ритміки, мелодики, інтонування, гармонії, форми.

ХОТЬ[1], *спол.*, *заст.* Хоч (*див.* **хоч**[1]).

ХОТЬ[2], *част.*, *заст.* Хоч (*див.* **хоч**[2]).

ХОТЯ́, *част.*, *заст.* Завгодно (у 2 знач.).

ХОТЯ́Й, *спол.*, *зах.* Хоч би.

ХОТЯ́-НЕ́ХОТЯ, *присл.*, *заст.* Хоч-не-хоч.

ХО́ХА, -и, *ж.* Міфічна істота, якою лякають дітей. **Оце хо́ха!** – про кумедно одягнену або запнуту жінку.

ХОХІТВА́, -і́, *ж.* Те саме, що **стре́пет**. // *збірн.* Стрепети.

ХОХЛА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *розм.* Прикм. до **хохо́л**.

ХОХЛОМА́, -и́, *ж.*, *розм.* Побутові вироби з дерева, прикрашені хохломським розписом.

ХОХЛУ́ШКА, -и, *розм.* Жін. до **хохо́л**.

ХОХЛЯ́, -і, *ж.*, *діал.* Жердина з прив'язаним до неї канатом, якою тягнуть невід, пропускаючи її крізь ополонки під льодом.

ХО́ХМА, -и, *ж.*, *розм.* Дотепний, веселий жарт.

ХОХМА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто вигадує дотепні, веселі жарти, любитель жартувати.

ХОХО́Л, хохла́, *ч.*, *розм.* Зневажл. назва українця.

ХОХОЛА́З, **ХОХОЛА́К**, -а, *ч.*, **ХОХОЛА́НЯ**, -і, *ж.*, **ХОХО́ЛИК**, -а, *ч.*, *ент.*, *зах.* Щипавка.

ХОХОЛА́К *див.* **хохола́з**.

ХОХОЛА́НЯ *див.* **хохола́з**.

ХОХО́ЛИК *див.* **хохола́з**.

ХОХУЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хоху́ля**. // Зробл. з хутра хохулі. *Хохулева шуба.*

ХОХУ́ЛЯ, -і, *ж.* Водяний комахоїдний звірок з цінним хутром темно-бурого кольору, а також хутро цього звірка.

ХОЧ[1], **ХОЧА́**, *спол.* 1. *допустовий.* Уживається у складнопідрядних реченнях з логічною невідповідністю між змістом складових частин; відповідає за значенням словоспол. незважаючи на те, що; ужитий на початку підрядного речення, сполучає допустове підрядне речення з головним. // Уживається з протиставними спол. а, але, та, проте, зате, однак, все ж і т. ін. в головному реченні. // Уживається перед словом або зворотом із допустовим значенням у простому реченні. 2. *допустовий*, *з інфін. або наказ. сп.* Ужитий на початку підрядного речення, сполучає порівняльно-допустове речення з головним; виражає припущення, певну межу, ступінь вияву чого-небудь або можливий наслідок чогось. // У поєднанні з част. би, б пов'язує частини речення, вживаючись перед кожною з них і надаючи реченню твердження, протилежного тому, на яке можна було б розраховувати, якого можна було б сподіватися. ** **[А, та] хоч би й (хоча́ б і)** … – поєднуючись із дієсловами мин. ч., виражає припущення. 3. *тільки* хоч, *розділ.* Уживається на позначення того, що з ряду перелічуваних предметів, явищ, дій і т. ін. можливе тільки щось одне. 4. *протиставний.* Уживається для вираження протиставного зв'язку між сурядними реченнями або між однорідними членами простого речення; відповідає за знач. сл. однак, проте, але і т. ін. 5. *тільки* **хоч**. Відповідає за знач. єднальному спол. "і" при переліку.

ХОЧ[2], **ХОЧА́**, *част.* 1. *видільна.* Виріэняє один із членів речення за ознакою допустовості; близька за значенням до слів: принаймні, в усякому разі. 2. *тільки* **хоч**, *обмежувально-видільна.* Близька за знач. до сл. тільки, лише. 3. *підсил.* Уживається для підсилення висловленого тим словом або словосполученням, якого стосується; близька за знач. до сл. навіть, хай навіть. // У сполуч. з част. би, б: а) уживається з тим самим значенням; б) виражає настійливе побажання, сподівання; у знач. добре було б. ** **[А, та] хоч би й так** – уживається як відповідь, що виражає припустимість чого-небудь; немає нічого особливого, незвичайного. **Хоч і** … – уживається при відокремлених словах у знач. хай навіть, нехай. 4. *видільна, перев. у поєднанні з часткою* би, б. Уживається перед тим словом або словосполученням, якого стосується; близька за знач. до сл. наприклад, приміром. 5. *підсил.* Входить до складу словосполучень із займ. (хто, що, який, який-небудь і т. ін.) або присл. (де, коли, куди, як, як-небудь і т. ін.) і надає вислову означального значення: будь-який, всякий. ** **Хоч де** – у всякому місці, байдуже де; будь-де. **Хоч коли́** – у всякий час, байдуже коли; будь-коли. 6. *модальна.* Виражає можливість або неможливість, схвалення або несхвалення висловлюваної думки, її логічну оцінку з погляду ймовірності, реальності прямого ствердження і т. ін.

ХОЧА́[1] *див.* **хоч**[1].

ХОЧА́[2] *див.* **хоч**[2].

ХОЧ-НЕ-ХО́Ч, *присл.*, *розм.* Незалежно від чийогось бажання; мимоволі, мимохіть.

ХРАБО́РИ, -ів, *мн.*, *зневажл.*, *зах.* Кістки без м'яса, майже голий кістяк.

ХРАБРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *недок.*, *розм.* Намагатися перебороти в собі страх, набирати хороброго вигляду.

ХРАБРУВА́ННЯ, -я, *с. розм.* Дія за знач. **храбрува́ти** і **храбрува́тися**.

ХРАБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. *заст.* Виявляти хоробрість, відвагу. 2. Видавати себе за хороброго, вихвалятися своєю відвагою. // Підбадьорювати себе.

ХРАБРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *розм.*, *заст.* Те саме, що **храбрува́ти**.

ХРАБУ́СТ, -у, *ч.*, *діал.* 1. Капустяне листя. 2. Осот.

ХРАБУ́СТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Те саме, що **храбу́ст**.

ХРАМ, -у, *ч.* 1. Будівля, де відбуваються богослужіння, релігійні обряди. 2. Релігійне свято на честь якогось святого або якоїсь релігійної події. 3. *перен.* Місце, яке викликає почуття глибокої пошани. // Галузь, сфера високих духовних цінностей. *Храм науки.*

ХРА́МИК, -а, *ч.* Зменш. до **храм**.

ХРА́МИНА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Храм (у 1, 3 знач.). 2. Хороми (у 1 знач.).

ХРАМНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Гість, який приїхав на храмове свято.

ХРАМОБУДІВНИ́Й, -а́, -е́. Пов'язаний з будівництвом храмів.

ХРАМОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Той, хто займається спорудженням, зведенням храмів.

ХРАМОБУДІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Спорудження, зведення храмів.

ХРАМОБУДУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **храмобудівни́цтво**.

ХРА́МОВИЙ, хра́мова, хра́мове. 1. Прикм. до **храм** 1. 2. Стос. до храму (у 2 знач.). ** **Хра́мове свя́то**; **Хра́мовий день (пра́зник)** – те саме, що **храм** 2.

ХРАМО́ВНИК, -а, *ч.* Член середньовічного католицького духовно-рицарського ордену; тамплієр.

ХРАМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **храмува́ти**.

ХРАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Відзначати храмове свято, брати участь у цьому святі.

ХРАП[1], -а, *ч.* 1. Нижня й середня частина перенісся тварини (перев. коня). 2. Претензія, злоба. ** **Ма́ти храп** *на кого*: а) сердитися на когось; б) важитися, зазіхати на когось, щось.

ХРАП[2], -у, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **хропі́ння**. 2. Те саме, що **хрипі́ння**.

ХРАП[3], -а, *ч.* 1. Пристрій для піднімання вантажів. 2. Упор для зупинки або регулювання рухомих частин механізму.

ХРА́ПА[1], -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **храп**[1].

ХРА́ПА[2], -и, *ж.*, *діал.* Замерзла грязь на дорозі.

ХРАПА́ВИЙ[1], -а, -е, *діал.* Покритий храпою (*див.* **хра́па**[2]).

ХРАПА́ВИЙ[2], -а, -е, *діал.* Хрипкий.

ХРАПА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **храпа́вий**.

ХРАПА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Храпавий.

ХРАПА́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **храпа́стий**.

ХРАПІ́Й, -я́, **ХРАПКО́**, -а́, *ч.*, *діал.* Хропун.

ХРАПКО́ *див.* **храпі́й**.

ХРАПЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Який хрипить, хропе. 2. Хрипкий.

ХРАПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **храпли́вий**.

ХРА́ПЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Замерзла грязь на дорозі.

ХРАПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **хропну́ти**.

ХРАПОВИ́Й, -а́, -е́. Обладнаний храпом (*див.* **храп**³ 2). ** **Храпови́й механі́зм** – зубчастий механізм, який дає можливість передавати обертання тільки в одному напрямі (в годинниках, підйомних машинах і механізмах і т. ін.) або забезпечує періодичний обертовий рух в одному напрямі з зупинками (в механізмах подачі автоматичних ліній тощо).

ХРАПОВИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **храпови́й механі́зм** (*див.* **храпови́й**).

ХРАПОВИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **храпови́к**.

ХРАПО́К: ** **Бра́ти на храпо́к**, *діал.* – брати нахабно, нахрапом, силоміць.

ХРЕБЕ́Т, -бта́, *ч.* 1. Осьовий скелет хребетних тварин і людини, який складається з окремих хребців, сполучених між собою міжхребцевими хрящами, суглобами і зв'язками. // *перен.*, *чого.* Основа, опора, кістяк. 2. Спина людини й тварин. // *перен.*, *розм.* Усі частини тіла людини, які мають бути прикриті одягом. 3. *перен.* Верхня частина, верхній край, вершина чого-небудь (хвилі, валу і т. ін.). // Поверхня річки, озера і т. ін. 4. Ряд гір, розташованих в одному напрямі; гірське пасмо. 5. *діал.* Корінець (книжки).

ХРЕБЕ́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **хребе́т**.

ХРЕБЕ́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хребе́т** 1. ** **Хребе́тні тварини (істо́ти)**, *зоол.* – загальна назва вищих тварин, що мають кістяний або хрящовий скелет. **Хребе́тний стовп** – те саме, що **хребе́т** 1.

ХРЕБЕ́ТНИК, -а, *ч.*, *зах.* Частина борони.

ХРЕБЕ́ТНІ, -их, *мн.*, *зоол.* Підтип найвище організованих тварин типу хордових, що мають двобічно симетричне тіло, хорду або хребет і череп, в якому міститься головний мозок.

ХРЕБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Окрема кістка (або в деяких тварин – хрящ), що є складовою частиною хребта тварини і людини.

ХРЕБТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **хребе́т** 1, 2.

ХРЕБТО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до хребта (у 2 знач.), до середньої спинної частини тіла тварини.

ХРЕБТОПЛА́В, -а, *ч.*, *зоол.* Водяна блощиця.

ХРЕБЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хребе́ць**.

ХРЕМАТИ́СТИ, -ів, *мн.*, *іст.* Грецькі царські судді часів Птолемея.

ХРЕМАТОНІМІ́Я, -ї, *ж.* Власна назва окремих предметів – кораблів, ураганів та ін., а також витворів духовної культури – назви кінофільмів,творів живопису, музичних творів та ін.

ХРЕМАТОНІ́МНИЙ, -а, -е. Стос. до хрематонімії.

ХРЕМАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Боязнь торкатися до грошових купюр та монет.

ХРЕ́СНИЙ, -а, -е. Стос. до хреста (у 1 знач.). *Хресний хід.* ** **З на́ми хре́сна си́ла** – вигук, яким користуються як заклинанням під час переляку або сильного здивування.

ХРЕСТ, -а́, *ч.* 1. Предмет і символ культу християнської релігії, який являє собою стрижень з однією або кількома поперечками у верхній половині. // Молитовний жест християн – знак, що нагадує такий предмет, зображується перехресним рухом особливим чином складених пальців правої руки. ** **Напе́рсний хрест** – нагрудний хрест. **Держа́ти до хреста́ дити́ну** – тримати дитину під час обряду хрещення; бути хрещеним батьком або хрещеною матір'ю. **Хреста́ нема́є** *на кому* – про безсовісну, безчесну людину. 2. Відзнака, орден, що має форму такого предмета. ** **Гео́ргіївський хрест** – орден, яким нагороджували в дореволюційній Росії генералів і офіцерів за бойові заслуги та за вислугу років. 3. Предмет у вигляді фігури з двох планок, брусків, смужок і т. ін., які перетинаються між собою. // Держак шаблі. // *чого.* Те саме, що **хрестови́на** 1. // Мітка, знак такої форми. ** **Черво́ний хрест** – міжнародна організація, створена для надання допомоги населенню, що страждає від війни та стихійних лих. 4. Спосіб вишивання перехресними стібками. // Елемент орнаменту. // *у знач. присл.* **хресто́м, хреста́ми.** Таким способом, коли стібки перехрещуються. ** **Болга́рський хрест** – спосіб ручного вишивання, при якому перехрещуються дві пари стібків. 5. *перен.* Страждання, випробування, що випали на чиюсь долю. ** **Нести́ [свій] хрест** – терпляче зносити страждання, випробування долі. 6. *у знач. присл.* **хресто́м.** ** **Петрі́в хрест**, *бот.* – рід багаторічних трав'янистих рослин, окремі види яких паразитують на коренях ліщини, вільхи, бука.

ХРЕСТА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який нагадує або має форму хреста, у вигляді хреста. 2. Який має на собі хрест, хрести.

ХРЕСТА́ТО. Присл. до **хреста́тий** 1; навхрест.

ХРЕСТА́ЧНИЙ, -а, -е, *зах.* Покладений хрест-навхрест.

ХРЕСТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.*, *рідко.* Половина полукіпка.

ХРЕ́СТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **хрест** 1 – 4.

ХРЕ́СТИКОВИЙ, -а, -е. Стос. до хрестика.

ХРЕСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до хрещення (у 1 знач.).

ХРЕСТИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Посудина з водою, в яку опускають дитину під час церковного обряду хрещення; купіль.

ХРЕСТИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Те саме, що **хрести́льниця**.

ХРЕСТИ́НИ *і* **ХРИСТИ́НИ**, -ти́н, *мн.* Християнський церковний обряд хрещення, а також частування, святкування після цього обряду.

ХРЕСТИ́ННИЙ *і* **ХРИСТИ́ННИЙ**, -а, -е. Стос. до хрестин (христин).

ХРЕСТИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *рел.* Той, хто здійснює обряд хрещення; перев. вживається як назва християнського святого Іоанна Предтечі, який, за євангельською легендою, хрестив Ісуса Христа.

ХРЕСТИ́ТИ, хрещу́, хре́стиш *і* **ХРИСТИ́ТИ**, хрищу́, хри́стиш. 1. *недок. і док.*, *перех. і без додатка.* Здійснювати над ким-небудь обряд хрещення. // Навертати іновірців у християнство через обряд хрещення. ** **Хрести́ти ім'я́м** *яким* – давати ім'я при хрещенні, називати когось. 2. *недок.*, *перех. і без додатка.* Бути хрещеним батьком або хрещеною матір'ю в кого-небудь під час обряду хрещення. 3. *тільки* **хрести́ти**, *недок.*, *перех.* Рухом правої руки зображувати знак хреста над ким-, чим-небудь. 4. *недок.*, *перех.*, *перен.*, *розм.* Давати прізвисько, називати кого-, що-небудь якимись словами; лаяти.

ХРЕСТИ́ТИСЯ, хрещу́ся, хре́стишся *і* **ХРИСТИ́ТИСЯ**, хрищу́ся, хри́стишся. 1. *недок. і док.* Зазнавати обряду хрещення. // Переходити в християнську віру через обряд хрещення. 2. *тільки* **хрести́тися**, *недок.* Рухом правої руки зображувати знак хреста, звернений на себе.

ХРЕ́СТИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **хрест**.

ХРЕСТІ́БОГ, *виг.*, *діал.* Їй-богу.

ХРЕСТКИ́, -ів, *мн.*, *анат.*, *діал.* Крижі, поперек.

ХРЕСТ-НА́ВХРЕСТ, *розм.* **ХРЕСТ-НА́ХРЕСТ**, *присл.* У вигляді хреста, перетинаючи одне одним; хрестоподібно.

ХРЕСТО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до хреста (у 1 – 3 знач.). ** **Хресто́ві похо́ди** – військово-колонізаторські походи західноєвропейських рицарів на Близький Схід, у Прибалтику, проти слов'янських народів Східної Європи тощо (11 – 13 ст.), організовані католицькою церквою як священна війна проти "невірних" (мусульман), за визволення Єрусалиму або проти єретиків. 2. Розташований хрест-навхрест; перехресний.

ХРЕСТОВИ́К, -а́, *ч.* Павук зі світлою хрестоподібною плямою на спині.

ХРЕСТОВИ́НА, -и, *ж.* 1. Дві планки, два бруси і т. ін., з'єднані хрестоподібно. 2. *спец.* Пристосування на місці перетину рейкових шляхів для переведення поїзда, трамвая і т. ін. на іншу колію. 3. *спец.* Деталь на підшипниках, що з'єднує частини карданного валу.

ХРЕСТОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **хрестови́на**.

ХРЕСТОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* 1. Хрестовина (у 1 знач.). 2. Хрест (у 1 знач.).

ХРЕСТОМАТІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **хрестома́тія**. 2. Такий, як у хрестоматії. // *перен.* Дуже звичний, традиційний, спрощений. *Хрестоматійна істина.*

ХРЕСТОМАТІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хрестоматі́йний** 2.

ХРЕСТОМАТІ́ЙНО. Присл. до **хрестоматі́йний** 2.

ХРЕСТОМА́ТІЯ, -ї, *ж.* Збірник систематично підібраних з навчальною метою або для самоосвіти матеріалів з якої-небудь галузі знань. // Збірник вибраних творів або уривків із них, складений як навчальний посібник.

ХРЕСТОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.* 1. *іст.* Учасник хрестового походу (від знака хреста на його одязі). 2. *ент.* Жук родини пластинчастовусих із чорним хрестоподібним малюнком на жовтих надкриллях.

ХРЕСТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який формою нагадує хрест.

ХРЕСТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хрестоподі́бний**.

ХРЕСТОПОДІ́БНО. Присл. до **хрестоподі́бний**.

ХРЕСТОПОКЛО́ННИЙ, -а, -е. Де поклоняються хрестові, який признач. для цього.

ХРЕСТОПОКЛО́ННИК, -а, *ч.* Той, хто поклоняється хрестові.

ХРЕСТОЦВІ́ТИЙ, -а, -е, *бот.* З квіткою правильної форми, віночок якої має чотири пелюстки, розташовані хрест-навхрест; двосім'ядольний, роздільнопелюстковий. ** **Хрестоцвіта́ блі́шка (блоха́)**, *ент.* – жук родини листоїдових, який є найпоширенішим шкідником капусти, турнепсу, ріпи, редиски, гірчиці і т. ін.

ХРЕСТОЦВІ́ТІ, -их, *мн.* Родина двосім'ядольних рослин, чашечка яких складається з чотирьох чашолистків, а віночок – із чотирьох пелюсток, розташованих хрест-навхрест.

ХРЕСТЦІ́, -ів, *мн.*, *церк.* Середопістя, середохрестя (у 3 знач.).

ХРЕЩА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Спеціальне приміщення в храмі або окрема будівля для виконання обряду хрещення.

ХРЕЩА́СТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **хреща́тий**.

ХРЕЩА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **хреща́тий**.

ХРЕЩА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має вигляд хреста або окремі елементи у формі хреста (про перехрестя шляхів, місце перетину двох ярів, балок тощо). *Хрещатий яр.* // Який має хрестоподібну форму (про листя, квітки) або в якого листя, квітки нагадують хрест (про рослини). 2. На якому є зображення хреста.

ХРЕЩА́ТИК, -а, *ч.*, *діал.* Перехрестя.

ХРЕЩА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **хреща́тий**.

ХРЕЩА́ТО. Присл. до **хреща́тий** 1.

ХРЕЩЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *діал.* Хрещеник.

ХРЕЩЕ́НИЙ *і* **ХРИ́ЩЕНИЙ**, -а, -е. 1. Якого було піддано обряду хрещення, який прийняв християнство. // *рідко.* Власт. християнам, православним. // *у знач. ім.* **хреще́ний** *і* **хрище́ний**, -ного, *ч.* Той, хто сповідує християнську віру; православний. 2. Стос. до обряду хрещення, пов'язаний з хрещенням. // *у знач. ім.* **хреще́ні** *і* **хрище́ні**, -них, *мн.* (*одн.* **хреще́ний** *і* **хрище́ний**, -ного, *ч.*; **хреще́на** *і* **хрище́на**, -ної, *ж.*), *розм.* Ті (чоловік і жінка), хто бере участь в обряді хрещення в ролі духовних батька і матері. ** **Хреще́на (хрище́на) ма́ти** – жінка, яка бере участь в обряді хрещення в ролі духовної матері. **Хреще́на (хрище́на) сестра́** – та, хто має з ким-небудь спільних хрещених батька або матір. **Хреще́ний (хрище́ний) ба́тько**: а) чоловік, який бере участь в обряді хрещення в ролі духовного батька; б) (*перен.*) про того, хто є першим вихователем, наставником кого-небудь в тій або іншій справі, професії; в) (*перен.*) про того, хто дав назву чому-небудь відкритому, винайденому і т. ін.; г) (*перен.*) про керівника злочинної організації, мафіозного угруповання.

ХРЕЩЕ́НИЙ *і* **ХРИ́ЩЕНИЙ**, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **хрести́ти** і **христи́ти**.

ХРЕЩЕ́НИК *і* **ХРИЩЕ́НИК**, -а, *ч.* Хлопчик стосовно до своїх хрещених батька та матері.

ХРЕЩЕ́НИЦЯ *і* **ХРИЩЕ́НИЦЯ**, -і. Жін. до **хреще́ник** і **хрище́ник**.

ХРЕ́ЩЕННЯ *і* **ХРИ́ЩЕННЯ**, -я, *с.* 1. Релігійний обряд, що його відправляють над новонародженими або дорослими на знак прилучення їх до християнської церкви. // *перен.* Перше вирішальне випробування в якійсь справі, в якійсь галузі діяльності. *Бойове хрещення.* 2. Те саме, що **Водохреще**.

ХРЕЩЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до хрещення (у 2 знач.). // Пов'язаний з часом, коли буває церковне свято хрещення (Водохреще). ** **Хреще́нський моро́з (хо́лод)** – сильний мороз у другій половині січня – саме тоді, коли буває церковне свято хрещення (Водохреще).

ХРЕЩЕНЯ́ТА, -ня́т, *мн.*, *зах.* Хрещеники, хрещениці.

ХРЕ́ЩИК, -а, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **хре́стик**. 2. Рід гри, в котрій одна пара гравців ловить іншу, яка після голосового сигналу розбігається, тікаючи від першої пари; танкова гра, під час якої хлопці й дівчата міняються місцями. 3. Те саме, що **хрест** 4. 4. Рід орнаменту у вигляді хрестиків на дереві, посуді і т. ін.

ХРИЗАЛІ́ДА, -и, *ж.*, *ент.* Те саме, що **ля́лечка** 2.

ХРИЗАНТЕ́МА, -и, *ж.* 1. Декоративна рослина родини складноцвітих з розкішними махровими суцвіттями різноманітного забарвлення. 2. Квітка цієї рослини.

ХРИЗАНТЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хризанте́ма**.

ХРИЗАРОБІ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, який застосовують при псоріазі.

ХРИЗІА́З, -у, *ч.*: ** **Хризіа́з ни́рок** – ураження нирок, що виникає внаслідок надходження в організм солей золота і їх накопичення в тканині нирок.

ХРИЗОБЕРИ́Л, -у, *ч.* Коштовний прозорий камінь золотисто-жовтого кольору.

ХРИЗОБЕРИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хризобери́л**. // Зробл. з хризоберилу, з хризоберилом. *Хризоберилова брош.*

ХРИЗОГЕДОНІ́ЗМ, -у, *ч.* Економічне вчення, згідно з яким багатство країни залежить від кількості нагромаджених дорогоцінних металів, в першу чергу золота.

ХРИЗОКО́ЛА, -и, *ж.* Мінерал класу силікатів блакитного, зеленого, синього кольору; мідна руда.

ХРИЗОЛІ́Т, -у, *ч.* Загальна назва золотисто-жовтих або зелених прозорих коштовних каменів, яка об'єднує різновиди двох мінералів – олівіну і кальцій-ферумового гранату.

ХРИЗОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хризолі́т**.// Зробл. з хризоліту, з хризолітом. *Хризолітові каблучки.*

ХРИЗОМОНА́ДИ, -над, *мн.* Група нижчих водяних організмів; живуть перев. в планктоні прісних вод і морів.

ХРИЗОПРА́З, -у, *ч.* Напівкоштовний камінь яблучно-зеленого кольору; різновид халцедону.

ХРИЗОПРА́ЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хризопра́з**. // Зробл. з хризопразу, з хризопразом. *Хризопразові серги.*

ХРИЗОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.* Застосування препаратів золота з лікувальною метою.

ХРИЗОТИ́Л, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів зеленувато-жовтого кольору; вогнетривкий і теплоізоляційний матеріал.

ХРИЗОТИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хризоти́л**.

ХРИП, -у, *ч.* 1. Сиплий нечистого тону звук, характерний для утрудненого дихання, нездорового або пересохлого горла тощо. // Сипле звучання чого-небудь. 2. Хрипле мовлення, хрипливий голос. 3. Шум у легенях при деяких захворюваннях.

ХРИ́ПИ, -ів, *мн.* 1. 1. Грудна клітка, груди. ** **Заби́ти хри́пи** – сильно вдаритися грудьми. 2. *розм.* Бронхи.

ХРИ́ПАВКА, **ХРИ́ПКА**, -и, *ж.*, *зах.* Хрипота, сиплість.

ХРИПІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хрипі́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ХРИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* хрипля́ть; *недок.* 1. *неперех.* Видавати горлом хрипкі звуки. // *перев. безос.* Про хрипи у грудях, горлі. // Видавати звуки, схожі на хрип (про предмети). 2. *неперех.* Мати в голосі хрипоту, видавати замість слів, співу, крику хрип. // Звучати хрипко, бути хрипким (про голос). 3. *перех. і неперех.* Говорити, кричати, співати хрипко, хрипким голосом. // *неперех.* Хрипко, невиразно звучати (про музичні інструменти, радіо і т. ін.). // *неперех.* Видавати характерні, подібні до хрипу звуки (про птахів).

ХРИ́ПКА *див.* **хри́павка**.

ХРИПКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **хрипки́й**.

ХРИПКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який переривається, супроводжується хрипінням, сиплий, нечистого звучан-

ня, тону. // Про сиплий людський голос, мовлення. // Про специфічні звуки, що їх видають птахи і тварини. 2. Нечистого тону, сиплий, з хрипами (про звуки, що їх утворюють предмети). 3. Який видає сиплі, нечистого тону звуки.
ХРИ́ПКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **хрипки́й**.
ХРИ́ПКО. Присл. до **хрипки́й** 1, 2.
ХРИПКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи хрипкий, з хрипотою.
ХРИПКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Власт. за знач. **хрипкува́тий**.
ХРИПКУВА́ТО. Присл. до **хрипкува́тий**.
ХРИПЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Трохи хрипкий, з хрипотою. 2. *діал.* Скрипучий.
ХРИПЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Власт. за знач. **хрипли́вий**.
ХРИПЛИ́ВО. Присл. до **хрипли́вий** 1.
ХРИ́ПЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **хрипки́й**.
ХРИ́ПЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **хри́плий**.
ХРИ́ПЛО. Присл. до **хри́плий**.
ХРИПЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **хрипкува́тий**.
ХРИПЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Власт. за знач. **хриплува́тий**.
ХРИПЛУВА́ТО. Присл. до **хриплува́тий**.
ХРИПЛЯ́ЧИ. Дієприсл. до **хрипі́ти**.
ХРИ́ПНУТИ[1], -ну, -неш; *мин. ч.* хрип, хри́пла, хри́пло *і* хри́пнув, -нула, -нуло; *недок.* Втрачати чистоту голосу; починати говорити, співати з хрипотою. // Втрачати чистоту і звучність, ставати хрипким (про голос).
ХРИ́ПНУТИ[2], -ну, -неш, *док., перех. і неперех., розм.* Однокр. до **хрипі́ти**.
ХРИПОТА́, -и́, *ж.* 1. Утруднення в диханні, що супроводжується сиплими звуками. 2. Сиплість, відсутність чистоти голосу.
ХРИПОТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **хрипі́ння**.
ХРИПУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **хрипкува́тий**.
ХРИПУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **хрипува́тий**.
ХРИПУВА́ТО. Присл. до **хрипува́тий**.
ХРИПУ́Н, -а́, *ч., розм.* Людина з хрипким голосом.
ХРИПУ́НКА, -и, *розм.* Жін. до **хрипу́н**.
ХРИПУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **хрипу́н**.
ХРИПУ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **хрипки́й**.
ХРИСОВУ́Л, -а, *ч.* Урочиста грамота візантійського імператора.
ХРИСТА́-РА́ДИ *див.* **Христо́с**.
ХРИСТИ́НИ *див.* **хрести́ни**.
ХРИСТИ́ННИЙ *див.* **хрести́нний**.
ХРИСТИ́ТИ *див.* **хрести́ти**.
ХРИСТИ́ТИСЯ *див.* **хрести́тися**
ХРИСТИЯ́НИН, -а, *ч.* Той, хто визнає християнство. // *заст.* Православний.
ХРИСТИЯ́НИНОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **християни́н**. // Належний, властивий християнинові.
ХРИСТИЯНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., книжн.* 1. Прилучення до християнської релігії, навернення у християнство (у 1 знач.). 2. Узгодження з ідеологією християнства, з догмами християнської релігії. *Християнізація язичницьких обрядів.*
ХРИСТИЯНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *книжн.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **християнізува́ти**. // **християнізо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Підданий християнізації.
ХРИСТИЯНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., книжн.* Піддавати християнізації.
ХРИСТИЯНІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док., книжн.* 1. Ставати християнізованим. 2. *тільки недок.* Пас. до **християнізува́ти**.
ХРИСТИЯ́НКА, -и. Жін. до **християни́н**.
ХРИСТИЯ́НСТВО, -а, *с.* 1. Одна з трьох світових релігій (поруч із буддизмом та ісламом); має три основні напрями: православ'я, католицизм, протестантизм; виникла в I ст. н. е. і ґрунтується на вірі в Ісуса Христа як боголюдини, який зійшов на землю і прийняв страждання заради спасіння людства. 2. *збірн.* Християни. 3. *заст.* Свідомість, поведінка, звички, які личать, властиві християнинові.
ХРИСТИЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до християнства. // Який належить до християнства.// Який проповідує християнство. 2. Який стосується християнина, належний йому. // Власт. християнинові, гідний християнина. // Який здійснюється згідно з обрядами християнства. // *заст.* Православний. // *заст.* Прийнятий, звичайний у православних, взагалі у християн. ** **Христия́нська душа́** – про християнина, православного.
ХРИСТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **Христо́с**. // Який пропагує вчення Христа. // Такий, як у Христа, власт. Христові. ** **Дари́ Христо́ві**, *церк.* – хліб і вино, над якими здійснюється відправа; причастя. **Кров Христо́ва** – вино для причастя. **Ті́ло Христо́ве** – проскури, облатки із прісного білого тіста для причастя. **Христо́ва сестра́ (наречена)** – черниця.
ХРИСТОГРА́МА, -и, *ж.* Монограма Ісуса Христа; найпоширеніша із священних монограм, утворена з грецьких літер "Х" (хі) та "Р" (ро).
ХРИСТОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Людина благочестивої, побожної поведінки (перев. той, хто жертвує на церковні потреби).
ХРИСТОЛЮБИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **христолю́бний**.
ХРИСТОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Благочестивий, побожний, відданий християнській вірі.
ХРИСТОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **христолю́бний**.
ХРИСТОПРОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч., заст., лайл.* Запроданець, зрадник, іуда.
ХРИСТО́С, Христа́, *ч.* Засновник християнства, Син Божий, який заради спокути людських гріхів прийняв смерть на хресті, потім воскрес і знісся на небеса. // Про ікону, зображення Ісуса. ** **Христа́ ра́ди**; **Ра́ди [само́го] Христа́**: а) слова, з якими просять милостиню, жебрають; б) вживається при наполегливому проханні у знач. б у д ь л а с к а. **Христо́м-бо́гом моли́ти**, *заст.* – дуже просити. **Христо́с з тобо́ю**: а) побажання благополуччя, щастя, спокою; б) виражає згоду, небажання сперечатися з ким-небудь; хай буде так. **Христо́с воскре́с (воскре́се)!** – слова, якими супроводжувалося христосування з кимсь або якими вітали кого-небудь на Великдень.
ХРИСТО́САНКА, -и, *ж., зах.* Особлива пісня релігійного змісту, яку співають на Різдво.
ХРИСТО́САННЯ, -я, *с., діал.* Христосування.
ХРИСТО́САТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Співати христосанки.
ХРИСТО́САТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* Те саме, що **христо́суватися**.
ХРИСТО́СИК, -а, *ч., розм., ірон.* Про незлобиву, безвільну, далеку від життя людину.
ХРИСТО́СУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **христо́суватися**.
ХРИСТО́СУВАТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* У православних – цілуватися тричі, вітаючи з Великоднем.
ХРИСТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **христува́ти**.
ХРИСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Славити Христа на Великдень.
ХРИСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Те саме, що **христо́суватися**.
ХРИСТЬЯ́НИН, -а, *ч., заст.* Християнин.
ХРИ́ЩЕНИЙ *див.* **хре́щений**.
ХРИЩЕ́НИЙ *див.* **хреще́ний**.
ХРИЩЕ́НИК *див.* **хреще́ник**.
ХРИЩЕ́НИЦЯ *див.* **хреще́ниця**.
ХРИ́ЩЕННЯ *див.* **хре́щення**.
ХРІ́Я, -ї, *ж.* У риториці – промова на задану тему, складена за певними правилами; прийоми складання такої промови.
ХРІ́МКА, **ХРО́МКА**, -и, *ж., вет., зах.* Хвороба копит.
ХРІН, хрі́ну *і* хро́ну, *ч.* 1. Трав'яниста овочева рослина родини хрестоцвітих з потовщеним кореневищем, їдким і гірким на смак. 2. Корінь цієї рослини, що вживається як гостра, пряна приправа до їжі, а також як лікувальний засіб.
ХРІНИ́НА, -и, *ж.* Окрема рослина хрону.
ХРІ́НІВ, -нова, -нове. Прикм. до **хрін**. ** **Хрі́нова ма́ти**, *жарт.* – редька.
ХРІ́ННИЦЯ, -і, *ж., бот.* Назва деяких трав'янистих рослин, що використовуються народною медициною для лікування пропасниці, а також як засіб від блощиць.
ХРІ́ННИЧКА, -и, *ж.* Посудина для тертого хріну, що подається до столу.
ХРІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хрін**. // Пригот. з хріну. ** **Хрі́нова ма́ти**; **хрі́нові ді́ти** – уживається як лайка.
ХРІНО́К, -нку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **хрін**.
ХРІСАО́Р, -а, *ч., міф.* 1. Одне із страховиськ, що народилося з крові Медузи. 2. Епітет Аполлона, Артеміди, Деметри, Зевса Карійського.
ХРОБ, -а, *ч., зах.* Хробак.
ХРОБА́К, -а́, *ч.* 1. Личинка комах, яка живе в землі.// Личинка жука шкіроїда, яка псує шкіру, хутро, точить дерево і т. ін.: шашіль. 2. Те саме, що **черв'я́к** 1; робак. 3. *перен., розм.* Те саме, що **черв'я́к** 2. 4. *перен., діал.* Маленька дитина. 5. *перен., розм.* Те саме, що **черв'я́к** 3.
ХРОБАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хроба́к** 1, 2.
ХРОБА́ЦТВО, -а, *с., діал.* Збірн. до **хроба́к** 1, 2.
ХРОБАЧИ́СЬКО, -а, *ч., зневажл.* Збільш. до **хроба́к** 1 – 3.
ХРОБА́ЧЛИВИЙ, -а, -е, *діал.* Поточений хробаками, з хробаками.
ХРОБА́ЧНИЙ, -а, *с, діал.* Хробачливий.
ХРОБА́ЧНИК, -а, *ч.* Лікарська рослина, що її вживають проти глистів.
ХРОБАЧНЯ́, -і, *ж., розм.* Збірн. до **хроба́к** 1, 2.
ХРОБАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **хроба́к**.
ХРОВА́ЧЧЯ, -я, *с., діал.* Хробачня.
ХРО́БОТ, -у, *ч., зах.* Хрустіння, тріск.
ХРОБУВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Шерехатий, пошкарублий.
ХРОБУ́Р, -а, *ч., діал.* Хребет.
ХРО́КАЛО, -а, *с.* Рибальський прилад, яким б'ють по воді, ловлячи рибу сіткою.
ХРО́КАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **хро́кати**[1] і звуки, утворювані цією дією.
ХРО́КАННЯ[2], -я, *с., риб.* Дія за знач. **хро́кати**[2] і звуки, утворювані цією дією.
ХРО́КАТИ[1], -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **хрю́кати**. // Видавати подібні звуки (про механізми, пристрої з металу і т. ін.).
ХРО́КАТИ[2], -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., риб.* Бити по воді хрокалом, видобуваючи глухі звуки під час ловлі риби.
ХРОКА́Ч, -а́, *ч., діал.* Хрокало.
ХРО́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **хро́кати**[1].
ХРОМ, -у, *ч.* 1. Cr. Хімічний елемент, проста речовина якого – сріблястий твердий метал – складник нержавіючих сталей. 2. М'яка тонка шкіра, вичинена солями цього металу. 3. Жовта, оранжева, червона або зелена мінеральна фарба (оксид цього металу або сіль хроматної кислоти).
ХРОМА́К, -а, *ч., зах.* Кульгава вівця.
ХРОМА́Т, -у, *ч.* Сіль, в аніоні якої хром має ступені окиснення +4, +5 і +6.
ХРОМАТИ́ДИ, -и́д, *мн.* Поздовжні половини хромосом, які складаються з хромонем.
ХРОМАТИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., муз.* Процес зміни діатонічного ладу через підвищення або зниження.
ХРОМАТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *фіз.* Властивість білого променя розкладатися на промені різних кольорів або властивість деяких речовин забарвлювати промінь, який крізь них проходить. 2. *муз.* Зміна висоти ступенів звукоряду на півтон або два півтона без зміни назви звуків.
ХРОМАТИ́Н, -у, *ч., спец.* Речовина ядер тваринних і рослинних клітин, здатна забарвлюватися основними ядерними барвниками; відіграє важливу роль у зберіганні та передаванні спадкової інформації.
ХРОМАТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хромати́н**.
ХРОМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *фіз.* Заснований на явищах хроматизму, пов'язаний з хроматизмом (у 1 знач.). // Належний до гами спектра; пов'язаний з інтенсивністю (про колір). // Який базується на застосуванні різних кольорів; кольоровий. 2. *муз.* Заснований на хроматизмі, пов'язаний з хроматизмом (у 2 знач.). // Який позначає підвищення або спад звуку на тон або півтон без зміни його назви. ** **Хромати́чна га́ма** – звукоряд, що охоплює всі 12 звуків, які входять до октави. **Хромати́чний знак** – знак альтерації. 3. *муз.* Який має особливі пристосування для одержання півтонів, здатний передавати півтони (про музичний інструмент).
ХРОМАТОБЛА́СТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **хроматофо́ри**.
ХРОМАТО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для розділення та аналізу сумішей речовин.
ХРОМАТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до хроматографії.
ХРОМАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж., спец.* Метод розділення та аналізу сумішей речовин, який ґрунтується на різній сорбції складових частин яким-небудь вбирачем.
ХРОМАТО́ЛІЗ, -у, *ч.* Зменшення або зникнення базофільної речовини цитоплазми нейронів при патологічних процесах.
ХРОМАТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Метод кількісного аналізу, при якому основним реагентом є титрований розчин біхромату калію.
ХРОМАТОСКО́П, -а, *ч.* Різновид нерухомого калейдоскопа із забарвленими камінцями і скельцями, прикріпленими до обертового валка.
ХРОМАТОФІТО́З, -у, *ч.* Висівкоподібний лишай.
ХРОМАТОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **хромофо́бія**.
ХРОМАТОФО́Р, -а, *ч.* Пігментна клітина, яка містить, але не синтезує пігменти.
ХРОМАТОФО́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хроматофо́р**, -а, *ч.*). 1. *біол.* Клітини у шкіряних покривах тварин і людини, що містять зернисті пігменти. 2. *бот.* Забарвлені включення в клітинах водоростей.
ХРОМАТОФОРО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **мелано́ма**.
ХРОМАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Обробка матеріалів розчинами хроматів чи дихроматів.
ХРОМАФІ́ННИЙ, -а, -е: ** **Хромафі́нні клі́тини** – клітини гліального походження, що утворюють мозкову речовину надниркових залоз і хромафінні параганглії.
ХРОМАФІНОБЛА́СТ, -а, *ч.* Малодиференційована хромафінна клітина, яка є попередником хромафіноцита.
ХРОМАФІНО́МА, -и, *ж.* Пухлина, що розвивається з мозкової речовини надниркової залози або позанадниркової хромафінної тканини.
ХРОМАФІНОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Те саме, що **хромафі́нні клі́тини**.
ХРОМАФІНОЦИТО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **хромафіно́ма**.
ХРОМЕ́ЛЬ, -ю, *ч.* Сплав нікелю з хромом, який має стійкість при високих температурах.
ХРОМИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Кульгавий, кривий, кривоногий.
ХРОМИ́СТ, -а, *ч.* Рушничний майстер, який усуває дефекти стволів (хромує їх).
ХРО́МИСТИЙ, -а, -е. З домішкою хрому, який містить хром (у 1 знач.).
ХРОМІДРО́З, -у, *ч.* Забарвлений піт, що спостерігається в людей, які контактують з деякими речовинами (кобальтом, міддю та ін.).
ХРОМІ́Л, -у, *ч.* Двовалентний радикал чи двозарядний катіон, що містить атом Хрому у ступені окиснення +6 і два оксигенові атоми.
ХРОМІ́Т, -у, *ч.* Мінерал темного кольору.
ХРОМІ́ТИ, -млю, -миш, *недок., зах.* Кульгати, шкутильгати.
ХРОМІ́ТОВИЙ, -а, -е. Стос. до хроміту; який містить хроміт. // Зробл. з хроміту. *Хромітові вогнетриви.*
ХРО́МКА, -и, *ж.* 1. *муз.* Вид дворядової діатонічної гармоні, що має 23 клавіші у правій та 12 – в лівій клавіатурі. 2. Див. **хрі́мка**.
ХРОМОБАКТЕРІО́З, -у, *ч.* Інфекційна хвороба, що спричинюється пігментоутворюючою паличкою, яка проникає в організм через непошкоджену шкіру і слизові оболонки.
ХРОМОБЛАСТОМІКО́З, -у, *ч.* Те саме, що **хромомікóз**.
ХРОМОБРОНХОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод бронхоскопічного дослідження бронхів для диференційної діагностики доброякісних і злоякісних пухлин бронхів.
ХРОМО-ВАНА́ДІЄВИЙ, -а, -е. Який містить хром і ванадій.
ХРОМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **хромува́ти**. // **хромо́вано**, *безос. присудк. сл.*
ХРО́МОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до хрому, який містить хром (у 1 знач.). *Хромова сталь.* // Пов'язаний з добуванням хрому та його обробкою. *Хромовий завод.* 2. Який здійснюють за допомогою солей хрому (у 1 знач.). 3. Зробл., пошитий з хрому (у 2 знач.). *Хромові чоботи.*
ХРО́МОВО-КАЛІ́ЄВИЙ, -а, -е. Який містить хром і калій.
ХРОМОВОЛЬФРА́МОВИЙ, -а, -е. Який містить хром і вольфрам.
ХРО́МОВО-СВИНЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Який містить хром і свинець.
ХРОМОГЕ́Н, -у, *ч., біол.* Безбарвна речовина, що

міститься в клітинах організму людини, тварин і рослин, набуває забарвлення при окисненні та є відновленою формою дихальних пігментів.

ХРОМОГЕ́ННИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **хромоге́н**. // Такий, що дає барвник або спричинює забарвлення.

ХРОМОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.* 1. Діагностика уражень органів і тканин за змінами їхнього природного кольору. 2. Діагностика, яка ґрунтується на прижиттєвому введенні в органи і тканини організму барвників.

ХРОМОКОЛЬПОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Огляд піхвової частини шийки матки після забарвлення її гематоксиліном та ін.

ХРОМОЛА́БА, -и, *ч. і ж., зах.* Кульгава людина.

ХРОМО́ЛІЗ, -у, *ч.* Знебарвлювання еритроцитів внаслідок виходу з них гемоглобіну.

ХРОМОЛІМФОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Виявлення лімфатичних судин шляхом введення барвника в тканини, звідки він надходить у судини.

ХРОМОЛІПО́ЇД, -а, *ч.* Те саме, що **ліпофусци́н**.

ХРОМОЛІТО́ГРАФ, -а, *ч.* Майстер-літограф, який виготовляє друкарську форму для відтворювання багатоколірних оригіналів.

ХРОМОЛІТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хромолітогра́фія**. // Виконаний способом хромолітографії. *Хромолітографічний малюнок.*

ХРОМОЛІТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Літографський спосіб друкування багатоколірних зображень. 2. Зображення, зроблене таким способом.

ХРОМОЛІТОГРА́ФСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **хромолітографі́чний**.

ХРОМОМАГНЕЗИ́Т, -у, *ч.* Вогнестійкий матеріал на основі магнезійхроміту.

ХРОМОМАГНЕЗИ́ТОВИЙ, -а, -е. Який містить хром і магнезит.

ХРОМОМАНГА́НОВИЙ, -а, -е. Який містить хром і манган.

ХРОМОМЕ́РИ, -ів, *мн.* Потовщені ділянки нуклеопротеїдних ниток – хромонем, з яких складається хромосома.

ХРОМОМІКО́З, -у, *ч.* Глибокий мікоз шкіри та підшкірної тканини; збудниками є різні види грибків.

ХРОМОМОЛІБДЕ́НОВИЙ, -а, -е. Який містить хром і молібден, складається з них.

ХРОМОНЕ́МИ, -не́м, *мн.* Нуклепротеїдні нитки, з яких складається хромосома.

ХРОМОНІ́КЕЛЕВИЙ, -а, -е. Який містить хром і нікель.

ХРОМОНІКЕЛЬМОЛІБДЕ́НОВИЙ, -а, -е. Який містить хром, нікель і молібден.

ХРОМОПЛА́СТИ, -ів, *мн.* Пластиди у рослин, забарвлені пігментами каротиноїдами в жовтий, оранжевий, червоний, іноді коричневий колір; властиві перев. дозрілим плодам (шипшина, помідори, перець).

ХРОМОПРОТЕ́ЇДИ, -ів, *мн.* Складні забарвлені білки, які надають всій сполуці відповідного кольору.

ХРОМОПРОТЕЇ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **хромопроте́їди**.

ХРОМОСО́МА, -и, *ж., біол.* Структурний елемент клітинного ядра рослинних і тваринних організмів, який є основним носієм одиниць спадковості (генів). ** **Стате́ві хромосо́ми** – хромосоми, які у процесі еволюції організмів спеціалізувалися у напрямку передачі спадкових чинників, що визначають стать організму.

ХРОМОСО́МНИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **хромосо́ма**. ** **Хромосо́мний набі́р** – сукупність хромосом, що знаходяться в кожній клітині організму. **Хромосо́мні хворо́би** – спадкові захворювання, обумовлені зміною кількості або структури хромосом.

ХРОМОСФЕ́РА, -и, *ж., спец.* Шар сонячної атмосфери, який спостерігається під час затемнень у вигляді червоної смуги навколо Сонця.

ХРОМОСФЕ́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Який відбувається у хромосфері.

ХРОМОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Спосіб багатокольорового типографського друку і відбиток отриманий таким способом.

ХРОМОТИ́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до хромотипії.

ХРОМОТРО́ПИ, -ів, *мн.* Штучні органічні барвники; застосовують перев. в текстильній промисловості.

ХРОМОТРОПІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у тканині речовин, що спричинюють метахромазію.

ХРОМОТРО́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **хромотро́пи**.

ХРОМОФА́ГИ, -ів, *мн.* Макрофаги, що фаго-цитують хромопротеїди.

ХРОМОФІБРІ́ЛА, -и, *ж., біол.* Елементарна поздовжня субодиниця хромосоми, видима в електронному мікроскопі.

ХРОМОФІТО́З, -у, *ч.* Те саме, що **хромомíко́з**.

ХРОМОФО́БІЯ, -ї, *ж.* Нав'язлива боязнь будь-якого кольору або пофарбованих предметів.

ХРОМОФО́БНИЙ, -а, -е. Такий, що погано або зовсім не забарвлюється.

ХРОМОФО́РИ, -ів, *мн., спец.* Групи атомів, які надають органічним сполукам різного кольору. *Хромофори молекул.*

ХРОМОФО́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **хромофо́ри**.

ХРОМОФО́Т, -а, *ч.* Спосіб копіювання напівтонових негативів на цинк або камінь із застосуванням спеціального копіювального апарата.

ХРОМОФОТОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **хромофотогра́фія**.

ХРОМОФОТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Кольорова фотографія.

ХРОМОХОЛЕГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Дослідження функції жовчного міхура шляхом перорального введення фарбника з наступним одночасним проведенням холеграфії і дуоденального зондування.

ХРОМОЦИСТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Метод дослідження функції нирок і прохідності верхніх сечових шляхів.

ХРО́МПІК, -у, *ч., хім.* 1. Дихромат калію, що його застосовують як окиснювач у шкіряній і текстильній промисловості. 2. Дихромат калію, що застосовується в електролізних процесах анодування та ін.

ХРО́МПІКОВИЙ, -а, -е, *хім.* Прикм. до **хро́мпік**. // Признач. для виготовлення хромпіку.

ХРОМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до хромування; який служить для хромування.

ХРОМУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається хромуванням.

ХРОМУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **хромува́льник**.

ХРОМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хромува́ти**.

ХРОМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* 1. Покривати метал шаром хрому (у 1 знач.). 2. Обробляти шкіру солями хрому (у 1 знач.).

ХРОМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **хромува́ти**.

ХРОМШПІНЕЛІ́ДИ, -ів, *мн.* Синтетичні сполуки або природні мінерали кубічної сингонії, що містять значну кількість Хрому, який замінює Алюміній у шпінелі.

ХРОНАКСИ́МЕТР, -а, *ч.* Прилад, який дає змогу дозувати подразнення живої тканини електричним струмом у різних дуже малих відрізках часу.

ХРОНАКСИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення хронаксії за допомогою хронаксиметра.

ХРОНА́КСІЯ, -ї, *ж.* Мінімальний час, упродовж якого електричний струм певної сили має діяти на живу тканину, щоб викликати фізіологічну реакцію.

ХРО́НІК, -а, *ч., розм.* Хронічний хворий.

ХРО́НІКА, -и, *ж.* 1. *іст.* Запис подій у часовій послідовності, зроблений сучасником; літопис. 2. Літературний твір, який містить історію суспільних, політичних, сімейних та інших подій. // *чого або яка, розм.* Взагалі оповідання, історія пригод, подій і т. ін. 3. *тільки одн.* Стисла інформація про події сучасного життя (в газеті, журналі, по радіо і т. ін.). // Відділ інформації про такі події в газеті, журналі. 4. Документальний фільм про події сучасного життя. // Жанр кіномистецтва, пов'язаний з відтворенням окремих подій сучасного життя.

ХРОНІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **хро́ніка** 1, 2. *Хронікальний жанр.* 2. Який містить хроніку (у 3, 4 знач.), є хронікою. // Документально точний; такий, як у хроніці.

ХРОНІКА́ЛЬНІСТЬ, -пості, *ж.* Властивість за знач. **хроніка́льний**.

ХРОНІКА́Р, -а́, *ч., заст.* Хроніст.

ХРОНІКЕ́Р, -а, *ч.* Співробітник газети, журналу, радіомовлення і т. ін., який дає інформацію у відділ хроніки (у 3 знач.).

ХРОНІКЕ́РКА, -и. Жін. до **хронікéр**.

ХРОНІКЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хронікéр**.

ХРОНІ́СТ, -а, *ч.* Укладач хроніки (у 1 знач.).

ХРОНІ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **хро́нік**.

ХРОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Затяжний або такий, що періодично поновлюється (про хворобу). // Який страждає на затяжну хворобу або на таку, що періодично поновлюється. *Хронічне недоїдання.* 2. *перен.* Який не припиняється; тривалий, постійний.

ХРОНІ́ЧНО. Присл. до **хроні́чний**.

ХРОНОБІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Галузь біології, що вивчає біоритми, перебіг різних біологічних процесів у часі; те саме, що **біоритмоло́гія**.

ХРОНОГНОЗІ́Я, -ї, *ж.* Здатність визначати тривалість відрізка часу, тривалість і послідовність подій.

ХРОНОГРА́МА, -и, *ж., літ.* Латинський вірш, у якому початкові літери рядків підібрано з римських цифр (V, X, I) так, що утворюють рік тієї події, про яку йдеться в творі.

ХРОНО́ГРАФ[1], -а, *ч.* Пам'ятка стародавньої писемності, яка містить огляд загальної історії або хроніку окремої країни.

ХРОНО́ГРАФ[2], -а, *ч.* Прилад для вимірювання та графічної реєстрації часу з точністю до сотих часток секунди.

ХРОНОГРАФІ́ЧНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **хроно́граф**[1].

ХРОНОГРАФІ́ЧНИЙ[2], -а, -е. Який здійснюється за допомогою хронографа (*див.* **хроно́граф**[2]).

ХРОНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Написання хронографів (*див.* **хроно́граф**[1]).

ХРОНО́ЛОГ, -а, *ч.* Той, хто укладає хронологію (у 1 знач.); фахівець із хронологізації.

ХРОНОЛОГІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Визначення, встановлення часу виникнення, існування чого-небудь.

ХРОНОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з хронологією (у 2 знач.). 2. Який ґрунтується на послідовному розташуванні подій.

ХРОНОЛОГІ́ЧНО. Присл. до **хронологі́чний**.

ХРОНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* 1. *заст.* Запис історичних подій у часовій послідовності; літописання. // Книга періодичних записів історичних подій. 2. Послідовність історичних подій за часом. // Часова послідовність пам'ятних подій (перев. в історії якогонебудь роду, сім'ї). // Часова послідовність якихнебудь явищ, моментів, етапів і т. ін. ** **Геологі́чна хроноло́гія** – встановлення періодів виникнення різних шарів Землі. 3. Допоміжна історична дисципліна, що встановлює дати історичних подій і документів.

ХРОНО́МЕТР, -а, *ч.* 1. Точний переносний годинник з балансиром, що застосовується в астрономії, геодезії, мореплавстві тощо. 2. *заст.* Кишеньковий годинник із надзвичайно точним ходом.

ХРОНОМЕТРА́Ж, -у́, *ч.* Метод вивчення витрат часу на безпосереднє виконання заданої операції через спостереження та вимірювання її елементів (частин), які циклічно повторюються. // Вимірювання робочого часу, затраченого на виконання виробничих елементів операцій.

ХРОНОМЕТРАЖИ́СТ, -а, *ч.* Працівник, який провадить хронометраж.

ХРОНОМЕТРАЖИ́СТКА, -и. Жін. до **хронометражи́ст**.

ХРОНОМЕТРА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до хронометражу; пов'язаний з хронометражем.

ХРОНОМЕТРИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто веде запис тривалості гімнастичних вправ, спортивних ігор і т. ін. за допомогою секундоміра.

ХРОНОМЕТРИ́СТКА, -и. Жін. до **хронометри́ст**.

ХРОНОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який робиться за допомогою хронометра (у 1 знач.). 2. Признач. для запису показань хронометра (у 1 знач.). 3. Такий, як у хронометра (у 1 знач.). *Хронометрична точність у роботі.*

ХРОНОМЕТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **хронометрува́ти**. // **хронометро́вано**, *безос. присудк. сл.*

ХРОНОМЕТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хронометрува́ти**.

ХРОНОМЕТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех. і без додатка.* Робити хронометраж.

ХРОНОМЕТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **хронометрува́ти**.

ХРОНОМІОРЕФЛЕКСО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для вимірювання часових характеристик рухових і мовленнєвих реакцій людини.

ХРОНОНІМІ́Я, -ї, *ж.* Власна назва відрізків часу, подій.

ХРО́НОС, -а, *ч., міф.* Уособлення часу; орфіки вважали, що він породив вогонь, повітря й воду, а від цих стихій виникло кілька поколінь богів.

ХРОНОСКО́П, -а, *ч.* Прилад для реєстрації дуже малих проміжків часу, а також для порівняння показань двох годинників або показань годинників з радіосигналами часу.

ХРОНОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до хроноскопа.

ХРОНОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Вимірювання інтервалів (з точністю від 1 до 0,1 мсек) коротких інтервалів часу протікання фізіологічних і психічних реакцій.

ХРОНОСКО́ПНИЙ, -а, -е. Стос. до хроноскопа, хроноскопії.

ХРОНОТО́П, -у, *ч.* Категорія простору і часу (у художніх, літописних і т. ін. творах).

ХРОНОФОТОЦИКЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **хроноциклогра́фія**.

ХРОНОЦИКЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Численне фотографування через короткі проміжки часу циклічних рухів, при якому отримують зображення окремих позначених точок об'єкта, що рухається.

ХРОПА́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **хропі́ння**. *Давати хропака.*

ХРОПІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хропі́ти**, **хропти́** і звуки, утворювані цією дією.

ХРОПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* хроплять *і* **ХРОПТИ́**, -пу́, -пе́ш; *мин. ч.* хріп *і* хропів, хропла́, хропло́; *недок.* 1. Видавати хриплі звуки уві сні.// *розм.* Міцно спати (перев. з хропінням). 2. Видавати хриплі звуки, важко дихаючи (перев. про тварин). // *розм.* Видавати передсмертне хрипіння. // *розм.* Видавати хрипкі звуки (про предмети). 3. *діал.* Хрипіти (*див.* **хрипі́ти** 1).

ХРОПКО́, -а́, *ч.* Те саме, що **хропу́н**.

ХРО́ПНУТИ, -ну, -неш, *док., перех., розм.* Ударити, кинути, розбити.

ХРОПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Однокр. до **хропі́ти**, **хропти́**.

ХРОПТИ́ *див.* **хропі́ти**.

ХРОПУ́Н, -а́, *ч., розм.* Той, хто хропе, має звичку хропіти.

ХРОПУ́НКА, -и, *розм.* Жін. до **хропу́н**.

ХРОПУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **хропу́н**.

ХРУМ[1], -у, *ч., розм.* Те саме, що **хру́мкіт**.

ХРУМ[2], **ХРУМ-ХРУ́М**, *виг., розм.* 1. Звуконаслідування, що означає тріск під час розжовування їжі. 2. *діал.* Уживається як присудок за знач. **хру́мати**.

ХРУ́МАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **хру́мати** і звуки, утворювані цією дією.

ХРУ́МАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *неперех.* Видавати хрумкіт під час розжовування їжі; хрумтіти. // *розм.* Їсти. 2. *неперех.* Видавати тріск, хрускіт.

ХРУ́МКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **хру́мкати** і звуки, утворювані цією дією.

ХРУ́МКАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., розм.* Те саме, що **хру́мати**.

ХРУМКИ́Й, -а́, -е́. Який видає тріск, хрумтить.

ХРУ́МКІТ, -коту, *ч.* Звук під час жування, подрібнення їжі зубами.

ХРУ́МКНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех., розм.* Однокр. до **хру́мкати**.

ХРУ́МКО. Присл. до **хрумки́й**.

ХРУМКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хрумкоті́ти**.

ХРУМКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., перех. і неперех.* Підсил. до **хрумті́ти**.

ХРУМКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хрумки́й**.

ХРУМКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **хрумкотли́вий**.

ХРУ́МСАННЯ, -я, *с., розм., зах.* Дія за знач. **хру́мсати** і звуки, утворювані цією дією.

ХРУ́МСАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм., зах.* Хрумати, хрумкати.

ХРУМТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хрумті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ХРУМТІ́ТИ, -мчу́, -мти́ш, *недок.* 1. *неперех.* Видавати тріск, хрускіт. // *безос.* // Тріщати (про кістки, суглоби і т. ін.). 2. *неперех., чим.* Видавати хрускіт під час розжовування їжі. // *перех. і неперех.* Їсти, жувати що-небудь із хрускотом. 3. *неперех., рідко.* Те саме, що **хря́пати** 1.

ХРУМТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хрумки́й**.
ХРУМТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **хрумтли́вий**.
ХРУМЧА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **хрумча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ХРУМЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **хру́мати 2.**
ХРУНЬ, -я́, *ч.*, *діал.* 1. *лайл.* Свиня. // *перен.* Груба, підла людина. 2. *заст.* У Галичині – виборець, який продавав свій голос. 3. *зах.* Зрадник, запроданець.
ХРУ́НЬКАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **хру́нькати.**
ХРУ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Хрюкати.
ХРУ́НЬКІТ, -коту, *ч.*, *зах.* Хрюкання.
ХРУП, *виг.*, *розм.* 1. Звуконаслідування, що означає тріск, хруст. 2. Уживається як присудок за знач. **хру́пати** і **хру́пнути.**
ХРУ́ПАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хру́пати** і звуки, утворювані цією дією.
ХРУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Видавати тріск, хрускіт; хрустіти. 2. *неперех.* Видавати хрускіт під час розжовування їжі; хрумтіти. // *перех. і без додатка.* Їсти, жувати щось із хрумкотом. 3. *перех. і неперех.*, *діал.* Ударяти, бити.
ХРУ́ПІТ, -поту, *ч.*, *розм.* Тріск, хрускіт.
ХРУ́ПКА, -и, *ж.*, *зах.* Хрящ, маленька кістка (в тілі).
ХРУПКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Який легко розпадається на частини, кришиться, розбивається; ламкий. 2. Тендітний (про людину). // *перен.* Недовговічний, неміцний, ненадійний.
ХРУПКІ́СТЬ, -кості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **хрупки́й.**
ХРУ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.*, *чим.* Однокр. до **хру́пати** 1, 2. 2. *перех. і неперех.*, *діал.* Однокр. до **хру́пати** 3.
ХРУПОСТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хрупості́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ХРУПОСТІ́ТИ, -ощу́, -ости́ш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Підсил. до **хру́пати** 1, 2.
ХРУПОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хрупоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ХРУПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Підсил. до **хру́пати** 1, 2.
ХРУПО́ТЯВА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Тріск, хрускіт.
ХРУСК, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **хру́скіт.**
ХРУСКАВКИ́, -во́к, *мн.*, *зах.* Полуниці.
ХРУ́СКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хру́скати** і звуки, утворювані цією дією.
ХРУ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **хрусті́ти.**
ХРУ́СКІТ, -коту, *ч.* Тріск від ламання, дроблення, розпадання чого-небудь (сухого, твердого). // Звук під час жування, подрібнення їжі зубами.
ХРУСКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хрускоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ХРУСКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **хрусті́ти.**
ХРУСКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **хрустки́й 1.**
ХРУСКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **хрускотли́вий.**
ХРУ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **хрусті́ти**, **хру́скати.**
ХРУСТ[1], -у, *ч.* Те саме, що **хру́скіт.**
ХРУСТ[2], -у, *ч.*, *збірн.*, *діал.* Хмиз.
ХРУСТ[3] *див.* **хрусті́.**
ХРУСТАВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *зах.* Мак-самосій (*див.* **мак**).
ХРУСТАВЧА́, -а́ти, *с.*, *зах.* Сорт сливи з хрустким м'якушем.
ХРУ́СТАЛКА, ХРУ́СТКА, ХРЯ́СТКА, -и, *ж.*, *зах.* Хрящ.
ХРУСТА́ЛЬ, -я́, *ч.*, *ент.*, *зах.* Хрущ.
ХРУСТІ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **хруст**, -а́, *ч.*). Те саме, що **вергуни́.**
ХРУ́СТИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хру́стик**, -а, *ч.*). Зменш.-пестл. до **хрусті́.**
ХРУСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хрусті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ХРУСТІ́ТИ, хрущу́, хрусти́ш, *недок.* 1. Видавати тріск, хрускіт. 2. Тріщати (про кістки, суглоби і т. ін.). // *чим.* Створювати чим-небудь звуки, що нагадують хрускіт. *Хрустіти пальцями.*
ХРУ́СТКА *див.* **хру́сталка.**
ХРУСТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який видає тріск, хрустить. 2. Крихкий, ламкий.
ХРУ́СТКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **хрустки́й.**
ХРУСЬ, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **хру́скати**, **хру́снути.**
ХРУЩ, -а́, *ч.* 1. *ент.* Жук родини пластинчатовусих, який має червоно-буре забарвлення; шкідник лісу й саду. 2. *перен.*, *розм.* Мала дитина, людина.
ХРУЩА́К, -а́, *ч.*, *ент.* Жук родини чорнишів, личинка якого живиться харчовими продуктами.
ХРУЩА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хруща́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ХРУЩА́ТИ, -щу́, -щи́ш, *недок.*, *перех. і неперех.* Те саме, що **хрусті́ти.**
ХРУ́ЩИК[1], -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **хрущ.**
ХРУ́ЩИК[2] *див.* **хру́щики.**
ХРУ́ЩИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хру́щик**, -а, *ч.*). Те саме, що **вергуни́.**
ХРУЩИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **хрущ.**
ХРЬО́КАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **хрьо́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ХРЬО́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Хрюкати.
ХРЬОП, *розм.* Уживається як присудок за знач. **хрьо́пати**, **хрьо́пнути.**
ХРЬО́ПАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хрьо́пати.**
ХРЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **хря́пати.**
ХРЬО́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **хрьо́пати.**
ХРЬО́ПНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **хря́пнутися.**
ХРЮ́КАЛО, -а, *с.*, *розм.* Свиняче рило.
ХРЮ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хрю́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ХРЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Видавати характерні звуки "хрю-хрю" (про свиней та деяких інших тварин); рохкати. // *розм.* Видавати звуки, що нагадують хрюкання.
ХРЮ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **хрю́кати.**
ХРЯК, -а, *ч.* Кабан-запліднювач, кнур.
ХРЯ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хря́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ХРЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* 1. Харкати. 2. Хрюкати.
ХРЯ́КИ, -ів, *мн.*, *діал.* Мокротиння.
ХРЯ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **хря́кати.**
ХРЯКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Мокротиння.
ХРЯП, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **хря́пати**, **хря́пнути.**
ХРЯ́ПАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хря́пати** і звуки, утворювані цією дією.
ХРЯ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* З силою ударяти, бити по чому-небудь (перев. зі стуком). // Утворювати шум під час ударів, поштовхів, вибухів і т. ін.; грюкати, ляскати. 2. *неперех.* Падати з великим шумом.
ХРЯ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Однокр. до **хря́пати.** 2. Одним духом випити чарку горілки.
ХРЯ́ПНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Упасти з великим шумом.
ХРЯПОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **хряпоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ХРЯПОТІ́ТИ, -чу́, -ти́ш, *недок.*, *діал.* Деренчати.
ХРЯПУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Тріснутий, а тому деренчливий.
ХРЯПУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **хряпува́тий.**
ХРЯСК, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **хру́скіт.**
ХРЯ́СКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хря́скати** і звуки, утворювані цією дією.
ХРЯ́СКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Те саме, що **хря́пати.** 2. *неперех.* Те саме, що **хрусті́ти.**
ХРЯ́СКІТ, -коту, *ч.*, *розм.* Те саме, що **хру́скіт.**
ХРЯСКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **хряскоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ХРЯСКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **хря́скати.**
ХРЯ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Однокр. до **хря́скати.** 2. Розламатися, розколотися з сухим тріском, хрускотом.
ХРЯ́СНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **хря́пнутися.**
ХРЯ́СТКА *див.* **хру́сталка.**
ХРЯСЬ, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **хря́скати**, **хря́снути.**
ХРЯЩ[1], -а́, *ч.* Гнучка й пружна тканина, що з'єднує частини кістяка, а в деяких тварин становить сам кістяк.
ХРЯЩ[2], -а́, *ч.*, *геол.* Зернистий пісок, що утворився з уламків твердих гірських порід.
ХРЯЩ[3], -а́, *ч.* Вид грибів роду молочників родини сироїжкових, що ростуть у хвойних лісах (здебільшого їстівні).
ХРЯЩЕ́М, *присл.*, *діал.* Без ладу, жужмом.
ХРЯ́ЩИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **хрящ**[1].
ХРЯЩОВИ́Й[1], -а́, -е́. 1. Прикм. до **хрящ**[1]. *Хрящовий хребет.* 2. Який має кістяк з хряща (*див.* **хрящ**[1]). *Хрящові осетрові риби.* // *у знач. ім.* **хрящові́**, -ви́х, *мн.* Підклас осетрових риб, до яких належать білуга, севрюга та ін.
ХРЯЩОВИ́Й[2], -а́, -е́, *геол.* Прикм. до **хрящ**[2]. *Хрящовий ґрунт.*
ХРЯЩОВИ́НА, -и, *ж.* Речовина, з якої складається хрящ (*див.* **хрящ**[1]).
ХРЯЩОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **хрящови́на.** // Який є хрящовиною.
ХРЯЩОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до хряща (*див.* **хрящ**[1]).
ХРЯЩОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **хрящоподі́бний.**
ХРЯЩОТВО́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Який утворює, формує хрящ.
ХРЯЩУВА́ТИЙ[1], -а, -е. З випнутими, великими хрящами (*див.* **хрящ**[1]).
ХРЯЩУВА́ТИЙ[2], -а, -е, *геол.* Який містить хрящ; який містить багато хряща (*див.* **хрящ**[2]).
ХРЯЩУВА́ТІСТЬ[1], -тості, *ж.* Властивість за знач. **хрящува́тий**[1].
ХРЯЩУВА́ТІСТЬ[2], -тості, *ж.*, *геол.* Властивість за знач. **хрящува́тий**[2].
ХТОЗНА, *присудк. сл.*, *розм.* Невідомо, ніхто не знає.
ХТИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який відчуває перев. тілесний, плотський потяг. // Який виражає такий потяг. // Перейнятий таким потягом. // Який викликає такий потяг. 2. Ненаситний, жадібний, зажерливий.
ХТИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **хти́вий.**
ХТИ́ВО. Присл. до **хти́вий.**
ХТІ́ТИ, хо́чу, хо́чеш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **хоті́ти.**
ХТІ́ТИСЯ, хо́четься, *недок.*, *безос.*, *розм.* Те саме, що **хоті́тися.**
ХТО, кого́, кому́, кого́, ким, на ко́му, ко́ло ко́го, *займ.* 1. *пит.* Означає питання: яка людина (істота)? // У риторичних питаннях і вигуках, які передбачають у відповіді "всякий, кожен". // У риторичних питаннях і вигуках, які передбачають негативну відповідь: ніхто, нікого, нікому і т. ін. 2. *відносний.* Уживається в ролі сполучного слова (також із співвідносними сл. т о й, т о в головному реченні); людина (істота), яка ... // Уживається на означення особи, про яку йдеться в головному реченні. 3. Уживається із вказівним або видільним значенням (також із частками о н, о с ь, о т); який, той, цей. // Про одного з багатьох. // *розм.* Те саме, що **де́хто.** *Багато хто. Невідомо хто.* 4. Уживається з розділовим значенням – при зіставленні двох або кількох речень: одна (людина) – інша (людина), ті – інші (про людей, істот). // Уживається для вирізнення якої-небудь особи, істоти з ряду подібних; у сполученнях: х т о - х т о, а ...; к о г о - к о г о, а ...; к о м у - к о м у, а ... і т. ін. ** **Хто де; де хто** – в різних місцях. **Хто що** – один це, інший те. **Хто як** – той так, інші інакше. 5. Уживається із знач. неозначеності: хто-небудь, яка-небудь людина, істота: хтось. // У реченні, яке виражає питання. // У складі деяких сполучень: байдуже яка людина, будь-яка з можливих. *Хоч би хто там був.*
ХТО-БУ́ДЬ, кого-будь, *займ. неознач.*, *розм.* Абихто, хто-небудь, кожний.
ХТО́ЗНА-ВІДКІЛЯ́ (*з підсил. част.* х т о з н а й в і д к і л я), *присл.*, *розм.* Невідомо, з якого місця.
ХТО́ЗНА-ВІДКО́ЛИ (*з підсил. част.* х т о з н а й в і д к о л и), *присл.*, *розм.* Невідомо, з якого часу.
ХТО́ЗНА-ДЕ (*з підсил. част.* х т о з н а й д е), *присл.*, *розм.* Невідомо, в якому місці; далеко.
ХТО́ЗНА-ЗВІДКИ (*з підсил. част.* х т о з н а й з в і д к и), *присл.*, *розм.* Невідомо, з якого місця.
ХТО́ЗНА-КОЛИ́ (*з підсил. част.* х т о з н а й к о л и), *присл.*, *розм.* Невідомо, в який час; давно.
ХТО́ЗНА-КУДИ́ (*з підсил. част.* х т о з н а й к у д и), *присл.*, *розм.* Невідомо, в яке місце.
ХТО́ЗНА-ПО́КИ (*з підсил. част.* х т о з н а й п о к и), *присл.*, *розм.* Невідомо, до якого часу; довго.
ХТО́ЗНА-СКІ́ЛЬКИ (*з підсил. част.* х т о з н а й с к і л ь к и), *присл.*, *розм.* Дуже багато.
ХТО́ЗНА-ХТО, хто́зна-кого́ (*з прикм.* х т о з н а в к о г о, х т о з н а д о к о г о і т. ін.), *займ. неознач.*, *розм.* Невідомо хто.
ХТО́ЗНА-ЧИЙ, -я́, -є́, *розм.* Невідомо чий.
ХТО́ЗНА-ЩО, хто́зна-чого́ (*з прикм.* х т о з н а з ч о г о, х т о з н а д о ч о г о і т. ін.), *займ. неознач.*, *розм.* Невідомо що.
ХТО́ЗНА-ЯК (*з підсил. част.* х т о з н а й я к), *присл.*, *розм.* 1. Невідомо як. 2. Дуже, страшенно.
ХТО́ЗНА-ЯКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* 1. Невідомо який. 2. Величезний, страшенний.
ХТО́КАЛО, -а, *ч.*, *розм.* Людина, яка питає "хто".
ХТО-НЕ́БУДЬ, кого́-небудь, *займ. неознач.* Яка-небудь людина, байдуже хто.
ХТО-НЕ-ХТО́, кого́-не-кого́, *займ. неознач.*, *розм.* Те саме, що **де́хто.**
ХТО́НІЙ, -я, *ч.*, *міф.* 1. Один з воїнів, який виріс із посіяних Кадмом зубів дракона і врятувався після жорстокої битви воїнів між собою. 2. Епітет Аїда, Гермеса та ін. богів, пов'язаних з підземним світом.
ХТОНІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Хтоні́чні божества́**, *міф.* – назва всіх божеств, яких уява давніх греків пов'язувала з лоном землі і яким в жертву приносили тварин з чорною шерстю.
ХТОНОФА́ГІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **геофа́гія.**
ХТОСЬ, когось, *займ. неознач.* Якась людина, істота. ** **Хтось із (з)** ... – один із багатьох (з кількох).
ХТО́СЬ-ТО, *займ. неознач.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **хтось.**
ХУ, *виг.* 1. Уживається для вираження докору, досади, презирства, огиди і т. ін. 2. Уживається для вираження стомленості, знемоги і т. ін. 3. Уживається для вираження полегшення, задоволення.
ХУАЦЯ́О, *невідм.*, *ч. і ж.* Особа китайської національності, що живе за межами Китаю.
ХУ́ҐА, -и, *ж.* 1. Сильний вітер із снігом; завірюха, хуртовина. // *рідко.* Сильна буря взагалі. 2. *перен.* Чвара, колотнеча, сварка.
ХУГОВІ́Й, -ю, *ч.* Те саме, що **ху́ґа.**
ХУДА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Худорлявий. 2. Бідний.
ХУДА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Бідняк.
ХУДЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **худи́й**[1].
ХУДЕ́НЬКО. Присл. до **худе́нький.**
ХУДЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Дуже худий (*див.* **худи́й**[1]).
ХУДИ́Й[1], -а́, -е́. Який має виснажене, тонке, сухорляве тіло. // *у знач. ім.* **худи́й**, -до́го, *ч.* Худорлява, виснажена людина. // Про частини тіла. // Нежирний (про м'ясо). // Виснажений, бідний (про ґрунт, рослинність). // Слабий, скупий, хисткий (про світло).
ХУДИ́Й[2], -а́, -е́, *заст.* Негарний, нехороший, поганий. // *у знач. ім.* **худе́**, -до́го, *с.* Що-небудь лихе, недобре; зло. // Недобрий, лихий.
ХУДИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* 1. Абстр. ім. до **худи́й**[1]. 2. Виснажена тварина. 3. *збірн.* Худоба (у 1 знач.).
ХУДІ́БКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **худоба́** 1. 2. *діал.* Зменш.-пестл. до **худоба́** 3.
ХУДІ́БНИЙ, -а, -е, *заст.* Який має худобу; заможний.
ХУДІ́БОНЬКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **худі́бка**[1]. 2. *діал.* Пестл. до **худі́бка** 2.
ХУДІБЧИ́НА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **худо́бина** 1, 2. 2. *діал.* Пестл. до **худо́бина** 4.
ХУДІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **худи́й.**
ХУДКО́, -а́, **ХУДО́К**, -дка́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Одуд.
ХУ́ДНЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ху́днути.**
ХУДНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *діал.* Худнути.
ХУ́ДНУТИ, -ну, -неш; *мин. ч.* худ, ху́дла, ху́дло *і* ху́днув, -нула, -нуло; *недок.* Ставати худим або худішим, втрачати вагу.

ХУ́ДО[1], *заст.* 1. Присл. до **худи́й**[2]. 2. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **пога́но** 5.

ХУ́ДО[2], -а, *с.*, *заст.* Щось погане, неприємне; зло, лихо.

ХУДО́БА, -и, *ж.* 1. *збірн.* Чотириногі свійські сільськогосподарські тварини. *Велика рогата худоба.* 2. *перен.*, *розм.*, *лайл.* Те саме, що **бидло** 2, 3. 3. *збірн.*, *діал.* Майно, скарб.

ХУДО́БИНА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Окрема чотиринога свійська сільськогосподарська тварина. 2. *збірн.* Те саме, що **худо́ба** 1. 3. *перен.* Те саме, що **бидло** 2, 3. 4. *збірн.*, *діал.* Те саме, що **худо́ба** 3.

ХУДО́БИНКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **худо́бина** 1, 2. 2. *діал.* Зменш.-пестл. до **худо́бина** 4.

ХУДО́БИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Худобина.

ХУДО́БКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **худо́ба** 1. 2. *діал.* Зменш.-пестл. до **худо́ба** 3.

ХУДО́БНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Худібний. 2. Бідний.

ХУДО́БОНЬКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **худо́бка** 1. 2. *діал.* Пестл. до **худо́бка** 2.

ХУДО́БСТВО, -а, *с.*, *зах.* Бідність, злидні.

ХУДО́Б'ЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **худо́ба** 1. // Який належить худобі.

ХУДО́ЖНИК, -а, *ч.* 1. Творчий працівник у царині образотворчого мистецтва; живописець, графік, скульптор. // Майстер, що працює в царині прикладного мистецтва (розписування тканин, різьблення по дереву і т. ін.). ** **Ві́льний худо́жник** – у дореволюційній Росії: а) звання, яке надавалось особам, що закінчили Академію мистецтв з малою срібною медаллю; б) звання музиканта з вищою музичною освітою. **Кла́сний худо́жник** – у дореволюційній Росії – звання, що присвоювалось особам, які закінчили Академію мистецтв із золотою або великою срібною медаллю. 2. Те саме, що **мите́ць** 1. *Художник слова.* 3. Той, хто досяг високої досконалості, справності в царині мистецтва. // *перен.* Той, хто виявляє великий смак і майстерність у чомусь. // *чого, у чому.* Фахівець у якій-небудь справі.

ХУДО́ЖНИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **худо́жник**. // Належний художникові.

ХУДО́ЖНИК-КОНСТРУ́КТОР, худо́жника-констру́ктора, *ч.* Спеціаліст із проектування промислових виробів відповідно до вимог технічної естетики; дизайнер.

ХУДО́ЖНИК-МОДЕЛЬЄ́Р, худо́жника-модельє́ра, *ч.* Художник, що створює моделі одягу.

ХУДО́ЖНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **худо́жник** 1, 2. // Власт. художникові; творчий. 2. Стос. до творів мистецтва, їх створення.

ХУДО́ЖНИЦЯ, -і. 1. Жін. до **худо́жник**. 2. *ж.* Гімнастка в художній гімнастиці.

ХУДО́ЖНІЙ, -я, -є. 1. Який стосується мистецтва, відтворення дійсності в образах. *Художнє слово. Художній фільм.* ** **худо́жня самоді́яльність** – одна з форм народної творчості; виконання творів мистецтва перев. аматорськими колективами. 2. Який стосується діяльності в царині мистецтва, пов'язаний з мистецтвом.// У назвах осіб і органів, які відають діяльністю в цій царині. // Який стосується діячів, працівників мистецтв. *Художнє середовище. Художні сили.* // Який виробляє декоративні деталі й декоративно оформлені предмети побуту. // Який стосується навчання, підготовки працівників мистецтв. 3. Який стосується творів мистецтва. // Який стосується способу виготовлення творів мистецтва.4. Власт. творам мистецтва; естетичний. *Художній образ.* // Який відповідає вимогам мистецтва, має естетичні цінності. // Який стосується форми творів мистецтва, системи естетичних засобів і прийомів. // Який містить елементи мистецтва, артистичності. 5. Який стосується сприйняття явищ мистецтва або їх створення, втілення, передавання. // Який викликається сприйняттям творів мистецтва або процесом творчості. *Художня насолода.*6. Стос. до художника (у 1, 2 знач.).

ХУДО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **худо́жній** 4, 5.

ХУДО́ЖНЬО. Присл. до **худо́жній** 1 – 5.

ХУДО́ЖНЬО-ПУБЛІЦИСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Який поєднує в собі публіцистичність і художність (про твори мистецтва).

ХУДО́К *див.* **худко́**.

ХУДОКО́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Кістлявий, худий.

ХУДОПАХО́ЛОК, -лка, *ч.*, *заст.* Людина незнатного походження.

ХУДОРБА́, -й, *ж.*, *розм.* Зовнішній вигляд худої, змарнілої людини. // Дуже худа людина.

ХУДОРЕ́БРИЙ, -а, -е, *розм.* Кістлявий, худий.

ХУДОРІ́ДНИЙ, -а, -е, *заст.* Незнатного походження, не родовитий.

ХУДОРЛЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **худорля́вий**.

ХУДОРЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Трохи худий; сухорлявий. // З позбавленими жиру м'язами (про частини тіла). // *у знач. ім.* **худорля́вий**, -вого, *ч.* Худа, сухорлява людина.

ХУДОРЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **худорля́вий**.

ХУДОСИ́ЛИЙ, -а, -е. Кволий, слабосильний.

ХУДОСИ́ЛОК, -лка, *ч.*, *рідко.* Слабак.

ХУДОСО́ЧНИЙ, -а, -е, *розм.* Виснажений, змарнілий. // *перен.* Кволий, слабий.

ХУДЮ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *пестл.* Дуже худий.

ХУДЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **худю́щий**. ** **худи́й-худю́чий** – надзвичайно худий.

ХУДЮ́ЩИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже худий.

ХУДЯ́К, 1. *розм. род.* -а́. Квола, виснажена тварина. // Дуже худа людина. 2. *род.* -у́, *збірн.* Дуже худі тварини.

ХУДЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **худя́к** 1.

ХУК, -а́, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **фук**[1]. ** **хука́ да́ти** – промахнутися. 2. *спорт.* У боксі – боковий удар в голову. *Хук справа. Хук зліва.*

ХУ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ху́кати**.

ХУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Дихати на кого-, щонебудь з метою зігріти, охолодити, притишити біль і т. ін. 2. Випускати з рота струмінь повітря; дмухати, дути. 3. Видавати звук "ху"; хекати.

ХУ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ху́кати**.

ХУЛА́, -и́, *ж.*, *книжн.* Те, що ганьбить, знеславлює, осуджує кого-, що-небудь; осуд, ганьба. ** **Нести́ хулу́** – ганити, ганьбити.

ХУЛА-ХУ́П, -а, *ч.* Гімнастичний обруч, що обертається навколо тулуба; фізична вправа, яка виконується з таким обручем.

ХУЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *книжн.* Ганьбити, знеславлювати, осуджувати кого-, що-небудь.

ХУЛІГА́Н, -а, *ч.* Той, хто, бешкетуючи, грубо порушує громадський порядок. // Зухвалий бешкетник. // Уживається як лайливе слово.

ХУЛІГА́НИСТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який має нахил до хуліганства. 2. Такий, як у хулігана.

ХУЛІГА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* Грубо порушувати громадський порядок, займатися хуліганством. // Зухвало бешкетувати.

ХУЛІГА́НКА, -и. Жін. до **хуліга́н**.

ХУЛІГА́НСТВО, -а, *с.* Грубе порушення правил громадського порядку, загальноприйнятих норм поведінки.

ХУЛІГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хуліга́н**.

ХУМБЕРСТОНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді безбарвних прозорих крихких дрібнокристалічних агрегатів.

ХУМС, -а, *ч.* Розмінна монета Мавританії – $^{1}/_{5}$ угії.

ХУНВЕЙБІ́НИ, -ів, *мн.* (*одн.* **хунвейбі́н**, -а, *ч.*). Члени молодіжних загонів, створених у Китаї у 1966 р. для підтримки "культурної революції".

ХУНВЕЙБІ́НІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до хунвейбінів.

ХУНТ, -а, *ч.*, *розм.*, *заст.* Фунт.

ХУ́НТА, -и, *ж.* 1. Об'єднання, союз (перев. політичного характеру) у країнах поширення іспанської мови (в Іспанії, Латинській Америці). 2. Виконавчий державний орган влади в деяких латиноамериканських країнах. 3. Військовий уряд у деяких країнах, який прийшов до влади внаслідок державного перевороту.

ХУ́НТІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до хунти, пов'язаний з нею, з її діяльністю.

ХУНТО́ВИЙ, -а, -е, *розм.*, *заст.* Прикм. до **хунт**.

ХУНХУ́З, -а, *ч.* Учасник озброєних банд, що діяли в Північно-Східному Китаї від середини 19 до середини 20 ст.

ХУНХУ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **хунху́з**. // Належний хунхузові.

ХУПА́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Красивий. // Нарядний, ошатний. // Тендітний, ніжний, гарний (про людину). // Чепурний, охайний.

ХУПА́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Якість за знач. **хупа́вий**.

ХУПА́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Гарна, ошатна жінка.

ХУПА́ВО, *діал.* Присл. до **хупа́вий**.

ХУР, -а, *ч.* Бурятський та монгольський двострунний щипковий музичний інструмент.

ХУ́РА, -и, *ж.* 1. Великий віз або сани для перевезення вантажу, людей тощо; підвода. // Віз або сани з поклажею. // Кількість вантажу, що може поміститися на возі чи санях. // *перен.*, *розм.* Велика кількість чого-небудь. 2. *заст.* Валка підвід.

ХУРА́, -и́, *ж.*, *діал.* Хуга.

ХУРА́Л, -у, *ч.* Виборний орган верховної та місцевої влади в Монголії.

ХУРГО́Н, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **фурго́н** 1.

ХУРДА́, -и́, *ж.* Хворі чи напівпідупалі вівці, зібрані в окрему отару.

ХУРДЕ́ЛИТИ, -лить, *недок.*, *розм.* Піднімати в повітря сніг; мести.

ХУРДЕ́ЛИТИСЯ, -литься, *недок.*, *розм.* Вихритися під дією вітру (про сніг).

ХУРДЕ́ЛИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **хуртови́на** 1. // *чого, перен.* Те саме, що **ви́хор**[1] 2.

ХУРДЕ́ЛЯ, -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **хуртови́на** 1.

ХУРДИ́ГА[1], -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* В'язниця.

ХУРДИ́ГА[2], -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **хуртови́на** 1.

ХУРДИГА́РНЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Тюрма. 2. Каланча.

ХУРДИ́СТА, -и, *ж.*, *діал.* Хурделиця.

ХУРДНИ́К, -а́, *ч.* Приміщення для хурди, виокремлене в загальній кошарі.

ХУ́РІЯ, -ї, **ХУ́РЯ**, -і, *ж.*, *заст.* 1. Хурделиця. 2. Лайка та бійка.

ХУ́РКАЛО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **фу́ркало**.

ХУ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ху́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ХУ́РКАТИ, -ає, *недок.* Те саме, що **хурча́ти**.

ХУ́РКІТ, -коту, *ч.* Те саме, що **ху́ркання**.

ХУ́РКНУТИ, -не, *док.* 1. Однокр. до **ху́ркати**. 2. *розм.* Швидко не бігти, полетіти тощо куди-небудь; майнути.

ХУРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хуркота́ти**.

ХУРКОТА́ТИ, -о́че, *недок.* Підсил. до **ху́ркати**.

ХУРМА́, -и́, *ж.* 1. Південне плодове дерево або чагарник родини ебенових. 2. *збірн.* Оранжево-червоні солодкі, з терпкуватим смаком плоди цього дерева або чагарнику.

ХУ́РМАН, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Візник (у 1 знач.).

ХУ́РМАНКА, -и, *ж.*, *заст.*, *розм.* 1. Підвода. 2. Візницький промисел.

ХУ́РМАНСЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *розм.* Прикм. до **ху́рман**.

ХУРМАНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.*, *розм.* Дія за знач. **хурманува́ти**.

ХУРМАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.*, *розм.* Візникувати.

ХУ́РТА, -и, *ж.*, *заст.* Хурделиця, завірюха.

ХУРТЕ́ЧА, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **хуртови́на** 1, 3.

ХУРТОВИ́НА, -и, *ж.* 1. Сильний вітер зі снігом; заметіль. 2. *перен.*, *розм.* Те саме, що **завірю́ха** 2. 3. Буря (у 1 знач.), ураган. // *перен.*, *розм.* Те саме, що **ви́хор**[1] 2. 4. *перен.*, *розм.* Нещастя, знегода, тяжка година і т. ін.

ХУРТОВИ́НИТИ, -нить, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **хурде́лити**.

ХУРТОВИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **хуртови́на**.

ХУРТУ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Хурделиця, завірюха.

ХУРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **хурува́ти**.

ХУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Візникувати, перевозити вантажі.

ХУРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *заст.* Накладати вантаж.

ХУРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хурча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ХУРЧА́ТИ, -чи́ть, *недок.* Видавати монотонні, одноманітні звуки "хур-хур". // Швидко летіти, видаючи подібні звуки (про птахів).

ХУРЩИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **візі́й**.

ХУ́РЯ *див.* **ху́рія**.

ХУС, -у, *ч.* Гуща, рештки на дні.

ХУ́СТА, -и, *ж.*, *заст.* Хустка. // *тільки мн.* **ху́сти**, **ху́ста**, хуст. Білизна.

ХУСТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ху́стка**.

ХУСТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **хусти́на**.

ХУСТИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хусти́на**.

ХУСТИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **хусти́на**.

ХУ́СТКА, -и, *ж.* 1. Шматок тканини або в'язаний, трикотажний виріб, перев. квадратний, який пов'язують на голову, шию, напинають на плечі. // Атрибут весільного обряду. 2. Невеликий шматок тканини квадратної форми для сякання, а також витирання носа, рота, обличчя, очей і т. ін.

ХУСТКО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **ху́стка**.

ХУ́СТОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ху́стка** 1. 2. Те саме, що **ху́стка** 2.

ХУ́СТЯ, -я, *с.*, *діал.* 1. *збірн.* Білизна. // Одяг. 2. Хустки.

ХУТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **хутки́й**.

ХУТЕ́НЬКО. Присл. до **хуте́нький**.

ХУТЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **хутки́й**.

ХУТЕ́СЕНЬКО. Присл. до **хуте́сенький**.

ХУ́ТІР, -тора, *ч.* 1. Відокремлене селянське господарство разом із садибою власника. 2. Невелике селище, яке виникло внаслідок переселення людей із сіл, козачих станиць тощо; виселок.

ХУТІРЕ́ЦЬ, *рідше* **ХУТОРЕ́ЦЬ**, -рця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ху́тір**.

ХУТІ́РНИЙ, *рідше* **ХУТОРНИ́Й**, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ху́тір**. 2. Те саме, що **хутоля́нський** 1.

ХУТІРО́К, *рідше* **ХУТОРО́К**, -рка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ху́тір**.

ХУТІРСЬКИ́Й, *рідше* **ХУТОРСЬКИ́Й**, -а́, -е́. Прикм. до **ху́тір**. // Який мешкає на хуторі, з середовища хуторян. // *у знач. ім.* **хутірські́**, -ки́х, *мн.*, *розм.* Мешканці хутора; хуторяни.

ХУТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який відбувається, здійснюється з великою швидкістю; швидкий, скорий. // Який дуже швидко рухається. // Здатний до швидких дій; меткий, прудкий. 2. Те саме, що **ско́рий** 2.

ХУТКІ́СТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **хутки́й**.

ХУТКІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **хутки́й**.

ХУ́ТКО. Присл. до **хутки́й**.

ХУТНІ́Й, *присл.*, *зах.* Швидше, скоріше.

ХУТОРЕ́ЦЬ *див.* **хутіре́ць**.

ХУТОРИ́ЩЕ, -а, *с.* 1. Місце для хутора. 2. Місце, де стояв хутір.

ХУТОРНИ́Й *див.* **хуті́рний**.

ХУТОРО́К *див.* **хутіро́к**.

ХУТОРО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **хуторо́к**.

ХУТОРСЬКИ́Й *див.* **хутірськи́й**.

ХУТОРЯ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *заст.* Хуторянин.

ХУТОРЯ́НИН, -а, *ч.* 1. Власник хутора (у 1 знач.). 2. Мешканець хутора (у 2 знач.). 3. *перен.* Людина з обмеженими дрібновласницькими інтересами й вузьким світоглядом.

ХУТОРЯ́НКА, -и. Жін. до **хуторя́нин**.

ХУТОРЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **хуторя́нка**.

ХУТОРЯ́НСТВО, -а, *с.* Погляди й поведінка хуторянина (у 3 знач.).

ХУТОРЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Пройнятий духом хуторянства. 2. Прикм. до **хуторя́нин**. // Який мешкає на хуторі, з середовища хуторян.

ХУТОРЯ́НЩИНА, -и, *ж.* Те саме, що **хуторя́нство**.

ХУ́ТРА, -и, *ж.*, *діал.* Внутрішня обмазка печі.

ХУТРИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* У дерев'яній будівлі – кожна колода, що впирається в лутки (*див.* **лу́тка** 1).

ХУ́ТРО, -а, *с.* 1. Волосяний покрив на тілі тварини; шерсть. 2. *збірн.* Шкури хутрових звірів, які йдуть на виготовлення одягу; ці шкури як предмет виробництва, торгівлі. 3. Вичинена шкура хутрового звіра. // Виріб (шуба, комір і т. ін.) з вичиненої шкури хутрового звіра. *Штучне хутро.*

ХУТРО́ВАНИЙ, -а, -е. Підшитий чи обшитий хутром (у 3 знач.).

ХУТРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ху́тро** 1, 2. // Пов'язаний з добуванням, обробкою і продажем хутра. 2. Зробл. з хутра (у 3 знач.), на хутрі.

ХУТРОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Торговець хутровим товаром, хутрами. 2. Фахівець, що вичиняє хутро із шкури та шиє хутряні вироби; кушнір.

ХУТРОВИНА́, -и́, *ж.*, *збірн.*, *розм.* Шкури тварин, що йдуть на хутро (у 3 знач.), хутряний товар.

ХУТРОВИ́ЧКА, -и. Жін. до **хутрови́к**.

ХУТРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **хутрува́ти**[1].

ХУТРУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Підшивати що-небудь зісподу чи обшивати краї чого-небудь хутром (у 3 знач.).
ХУТРУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Обмазувати глиною.
ХУТРЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ху́тро** 1, 2. 2. Зробл. з хутра (у 3 знач.), на хутрі.
ХУТРЯНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **хутрови́к**.
ХУТРЯНИ́ЧКА, -и. Жін. до **хутряни́к**.
ХУТРЯ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Шубка, кожушок. // Покривало з хутра.
ХУ́ТЧЕ, *присл.* Вищ. ст. до **ху́тко**.
ХУТЧІ́Й, *присл.* Вищ. ст. до **ху́тко**.
ХУТЧІ́Ш, *присл.* Вищ. ст. до **ху́тко**.
ХУТЧІ́ШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **ху́тко**.
ХУХ, *ч.*, *рідко.* Подув. ** **Пусти́ти на хух** – розтринькати. **Ні ху́ху, ні ду́ху** – нема анікогісінько.
ХУХ[2], *виг.* Те саме, що **хукати** 2, 3.
ХУ́ХАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ху́хати**.
ХУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ху́кати**.
ХУ́ХКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ху́хкати**.
ХУ́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ху́кати**.
ХУХНА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Гугнявий.
ХУ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ху́хати**.
ХУ́ХРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Лузати. *Хухрити насіння.*
ХУ́ХРЯННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ху́хряти**.
ХУ́ХРЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Сортувати, розбирати.
ХУЦИ́НЬ, -я, *ч.* Родина китайських народних струнних смичкових музичних інструментів, запозичених у давніх півн. кочових народів.
ХУЧИ́Р, -а, *ч.* Бурятський і монгольський чотириструнний смичковий музичний інструмент.

Цц

Ц, *невідм., с.* Двадцять сьома літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "ц" (вимовляється "це").
ЦАБА́НИТИ, -ба́ню, -ба́ниш, *недок., перех. і без додатка, діал.* 1. Зневажливими, грубими словами докоряти кому-небудь; лаяти, клясти. 2. Просити надто багато за щось (про ціну).
ЦА́БАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цаба́нити**.
ЦА́БАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., зах.* Метушитися, гасати.
ЦАБЕ́. 1. Вигук, яким волів повертають праворуч. 2. *присл.* У правий бік, праворуч. 3. *у знач. ім., невідм., с., ірон.* Поважна, впливова особа. *Велике цабе.*
ЦАБЕ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цабе́кати**.
ЦАБЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Вигукувати "цабе", повертаючи волів праворуч.
ЦА́ДИК, -а, *ч., рел.* "Праведний" хасид – посередник між Богом і віруючими, молитви якого начебто чудотворні, а поради виконуються беззастережно; звання цадика – спадкове.
ЦАЙГО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Пошитий із дешевої фабричної шерстяної тканини.
ЦАЛЕ́ВИЙ, -а, -е, *діал., заст.* Прикм. до **цаль**.
ЦАЛІ́ВКА, -и, *ж., зах.* 1. Міра у 24 дюйми. 2. Шалівка.
ЦАЛЬ, -я, *ч., діал., заст.* Дюйм.
ЦАЛЬО́ВИЙ, -а, -е, *діал., заст.* Дюймовий.
ЦА́НГА, -и, *ж.* 1. Пристрій, признач. для затискання деталі або інструмента на металорізальному верстаті. 2. Пристрій (патрон), що його використовують у сучасних побутових і професійних електроінструментах.
ЦА́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ца́нга**.
ЦАНІ́СТРА, -и, *ж., зах.* Ранець.
ЦА́НЦА, -и, *ж.* Африканський язичковий щипковий музичний інструмент родини ідіофонів.
ЦАП, -а, *ч.* 1. Самець кози. // Самець дикої кози, сарни; козел. 2. *перен., ірон.* Про чоловіка з неприємним, фальшивим голосом; про бородатого або старого чоловіка.
ЦА́ПА, *присл., розм.* У вертикальному положенні; сторч; дибки.
ЦАПЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля кози; козеня.
ЦАПЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **цапеня́**.
ЦАПЕ́РКА, -и, *ж., діал.* Заступ.
ЦА́ПИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **цап**. // Козеня-самець.
ЦАПИ́НА, -и, *ж., діал.* Тичка із залізним гаком; багор.
ЦАПИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **цап**. // Вигот. зі шкури цапа. // *перен., розм.* Такий, як у цапа.
ЦАПИ́ХА, -и, *ж., розм.* Самка цапа; коза.
ЦАПИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **цап**.
ЦА́ПІВ, -пова, -пове. Прикм. до **цап**. // Належний цапові. ** **Пропа́сти ні за ца́пову ду́шу** – загинути ні за що.
ЦА́ПКИ, *присл., розм.* Те саме, що **ца́па**.
ЦАПКО́М, *присл., розм.* Те саме, що **ца́па**.
ЦА́ПЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Психічно хворий; божевільний, несамовитий, шалений.
ЦА́ПЛЯЧИЙ, -а, -е, *діал.* Цапиний.
ЦАПНЯ́, -і, *ж., збірн., розм.* Козли.
ЦАПО́К, -пка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **цап**. // Козеня-самець.
ЦАПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цапува́ти**.
ЦАПУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., розм.* Ставати на задні ноги.
ЦАПУ́Р, -а, *ч., зах.* Козел, цап.
ЦАПУ́РА, -и, *ж., зах.* Коза.
ЦАПУ́СЕНЬКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **цап**.
ЦА́ПФА, -и, *ж., тех.* Частина вала або осі, яка спирається на підшипник. *Цапфа колеса. Цапфа кривошипа.* // Невеликий циліндричний виступ на стволі гармати, якого вставляють в особливе гніздо лафета.
ЦА́ПФОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ца́пфа**.
ЦАП'Ю́ГА, -и, *ч.* Збільш. до **цап**.
ЦА́П'ЯЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **цапи́ний**.
ЦАР, -я́, *ч.* 1. Володар якої-небудь країни (як загальна назва, не титул). // Титул монарха в деяких країнах; монарх, що має цей титул. // *перен., розм.* Повновладний господар над ким-, чим-небудь; розпорядник. 2. *перен.* Який підпорядковує навколишніх своєму впливу або переважає всіх (все) чим-небудь. // Про звірів, птахів, рослини і т. ін. 3. У сполуч. з іншим іменником характеризує його як щось виняткове, найголовніше серед інших подібних.
ЦА́РА, -и, *ж., зах.* Чужий край.
ЦАРА́НИН, -а, *мн.* -а́ни, -а́н, *ч., діал.* Селянин, хлібороб.
ЦАРА́НСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **цара́нин**.
ЦАРА́Т, -у, *ч.* Те саме, що **цари́зм**.
ЦА́РГАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **ца́ргати**.
ЦА́РГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ЦА́РГНУТИ**, -ну, -неш, *док., зах.* Смикати.
ЦА́РГНУТИ *див.* **ца́ргати**.
ЦАРЕ́ВА, -вої, *ж., зах.* Цариця.
ЦАРЕВБИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Убивця царя.
ЦАРЕВБИ́ВСТВО, -а, *с.* Убивство царя.
ЦАРЕВБИ́ВЦЯ, -і, *ч. і ж.* Убивця царя.
ЦАРЕВБИ́ВЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **царевби́вство**.
ЦАРЕВБИ́ЙНИЦЯ, -і, *ж.* Убивця царя.
ЦАРЕ́ВИЧ, -а, *ч.* Син царя (у 1 знач.).
ЦАРЕДВО́РЕЦЬ, -рця, *ч., книжн., заст.* Особа, що обіймає посаду при царському дворі, царський вельможа; придворний.
ЦАРЕДВО́РКА, -и, *ж., книжн., заст.* Жін. до **царедво́рець**.
ЦАРЕ́НКІВ, -кова, -кове, *нар.-поет.* Належний царенку.
ЦАРЕ́НКО, -а, *ч., нар.-поет.* Те саме, що **царе́вич**.
ЦАРЕНЯ́, -я́ти, *с., розм.* Царське дитя; царевич.
ЦАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Державний лад на чолі з царем; царський режим.
ЦА́РИК, -а, *ч., зневажл.* Зменш. до **цар** 1.
ЦА́РИНА, -и, *ж.* 1. Околиця, край села. // *заст.* Ворота при в'їзді в село. 2. Місцевість за селом, де пастух збирає худобу; вигін. // Те саме, що **пасови́сько**. 3. Необроблюване, поросле травами поле. 4. *діал.* Засіяне поле; посіви; лан. 5. *перен.* Сфера діяльності людини; ділянка, галузь.
ЦА́РИНКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **ца́рина** 1 – 4. 2. *діал.* Невеличка лука при садибі, в горах або в лісі, признач. для сінокосу. // Сільський майданчик, покритий травою.
ЦА́РИННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ца́рина**. ** **ца́ринні пі́сні** – пісні, що їх співали під час обходу поля на Трійцю.
ЦАРИ́ННИК, -а, *ч., розм.* Сторож, охоронник на царині (у 1 – 2 знач.).
ЦАРИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник царського режиму.
ЦАРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **цари́ст**.
ЦАРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.* Те саме, що **царюва́ти**.
ЦАРИ́ХА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **цари́ця**.
ЦАРИ́ЦИН, -а, -е. Прикм. до **цари́ця**. // Належний цариці.
ЦАРИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **цар** 1, 2. 2. Дружина царя (у 1 знач.). 3. *рідко.* Бджолина матка.
ЦАРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Прикм. до **цар**. // Належний цареві.
ЦАРІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка царя (у 1 знач.). // *розм.* Про вродливу, гарно вбрану дівчину.
ЦАРІ́ВНИН, -ного, *ч., зах.* Царевич.
ЦАРІ́ВНИН, -а, -е. Належний царівні.
ЦАРІ́ВСТВО, -а, *с., зах.* Царство (земне і небесне).
ЦА́РОК, -рка, *ч., зах.* Загорода в хаті чи на обійсті для домашніх тварин, птиці.
ЦА́РСТВЕНИЙ, -а, -е, *книжн.* Сповнений гідності; величний. // Який переважає щось чим-небудь.
ЦА́РСТВЕНІСТЬ, -ності, *ж., книжн.* Абстр. ім. до **ца́рственний**.
ЦА́РСТВЕНО, *книжн.* Присл. до **ца́рственний**.
ЦА́РСТВІЄ, -я, *с., заст.* Царство (у 1, 2 знач.).
ЦА́РСТВО, -а, *с.* 1. Держава, якою править цар (у 1 знач.). ** **ца́рство небе́сне**, *рел.* – потойбічний світ. 2. *рідко.* Правління царя (у 1 знач.); царювання. // *перен.* Сфера, ділянка, в якій хто-небудь почуває себе повновладним господарем. 3. *перен.* Певна сфера, ділянка в природі, де переважають які-небудь предмети, явища рослинного або тваринного світу. 4. *перен.* Місце, сфера, галузь, де переважають, домінують ті або інші явища, засади і т. ін. // Панування, переважання чого-небудь. // Про велику кількість, достаток або надмір чогось у якому-небудь місці. ** **со́нне ца́рство** – напрочуд тихе місце, де нічого не відбувається.
ЦА́РСТВУВАННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **ца́рствувати**.
ЦА́РСТВУВА́ТИ, ца́рствую, ца́рствуєш, *недок., рідко.* Те саме, що **царюва́ти**. ** **Неха́й (хай) ца́рствує**, *заст.* – побажання померлому райського життя, життя в царстві небесному.
ЦА́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **цар** 1. // Належний цареві. // Який виходить від царя. ** **ца́рська горі́лка**, *хім.* – суміш азотної та соляної кислот. 2. Пов'язаний з політичним режимом на чолі з царем; монархічний, самодержавний. // Який має такий політичний режим (про державу). // Державний, казенний (за монархічного режиму). // Про гроші, що мали обіг за царя. 3. *перен.* Розкішний, величний, багатий; такий, як у царя. ** **ца́рські скі́фи** – племена, які населяли південну частину степу України в 6 – 3 ст. до н. е.
ЦАРЬО́К, -рька́, *ч., зневажл.* Зменш. до **цар** 1.
ЦАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **царюва́ти**.
ЦАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* 1. Бути царем, правити царством. // *розм.* Повновладно порядкувати, самовільно керувати ким-, чим-небудь. 2. *перен.* Бути першим, переважати всіх у чому-небудь. 3. *перен.* Наповнювати собою; домінувати.
ЦАРЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **царюва́ти**.
ЦАРЯ́, -я́ти, *с., розм.* Царське дитя.
ЦА́ТА, -и, *ж.* Давньоруська прикраса ікони; мала вигляд дуги і кріпилася біля шиї зображеної фігури.
ЦВА́ЙКА,-и, *ж., зах.* Довга жердина, якою плотогон у разі необхідності притримував пліт коло берега.
ЦВАК, -а, *ч., спец.* У ткацькому верстаті – паличка, на яку насаджують шпульку з нитками.
ЦВА́РКАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цва́ркати** і звуки, утворювані цією дією.
ЦВА́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* 1. Цвірінькати (у 1 знач.). 2. Розмовляти незрозумілою мовою.
ЦВЕ́НИК, -а, *ч., діал.* Хвалько.
ЦВЕ́НЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цве́нькати**.
ЦВЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Те саме, що **цвірі́нькати** 1. 2. Розмовляти чужою мовою, в якій чуються звуки "ц", "дз". // Говорити швидко, багато; молоти, патякати.
ЦВЕ́НЬКІТ, -коту, *ч., розм.* Щебетання, цвірінькан-

ня (про горобців та деяких інших птахів).

ЦВЕ́НЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **цве́нькати**.

ЦВЕ́НЬТЮХ, -а, *ч.*, *діал.* Базікало.

ЦВИ́ГАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **цви́гати**.

ЦВИ́ГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.* Стьобати, шмагати батогом, різкою і т. ін. 2. *неперех.* Бити, литися струменем.

ЦВИ́ГНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **цви́гати**.

ЦВИК, -а, *ч.*, *тех.*, *зах.* Те саме, що **по́ршень**.

ЦВИ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цвик**.

ЦВИ́НДРИК, -а, *ч.*, *діал.* Легковажний чоловік, юнак; жевжик.

ЦВИ́НДРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Циндрити.

ЦВИ́НДРЯ, -і, *ж.*, *діал.* Циндра (у 2 знач.).

ЦВИ́НТАР, -я, *ч.* 1. Подвір'я і кладовище біля церкви. 2. Місце, відведене для поховання померлих; кладовище.

ЦВИ́НТАРКА, -и, *ж.* Те саме, що **золототи́сячник**.

ЦВИ́НТАРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цви́нтар**.

ЦВІ́ГАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цві́гати**.

ЦВІ́ГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Цвигати.

ЦВІ́ГНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Однокр. до **цві́гати**.

ЦВІГОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвігота́ти**.

ЦВІГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.*, *діал.* Цвірінькати (у 1 знач.).

ЦВІ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цві́кати**.

ЦВІ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Висловлювати кому-небудь невдоволення з приводу чогось; дорікати кому-небудь.

ЦВІ́КЕР, -а, *ч.*, *заст.* Рід окулярів, що закріплюються за допомогою пружинки на переніссі; пенсне.

ЦВІ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **цві́кати**.

ЦВІКО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Вчений.

ЦВІЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цвіль**.

ЦВІЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до цвілі, схожий на неї.

ЦВІЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **цвілеподі́бний**.

ЦВІ́ЛИЙ, -а, -е. Такий, що відцвів (про квітку, дерево тощо).

ЦВІЛИ́Й, -а́, -е́. 1. Укритий цвіллю. 2. Який втратив первісний природний колір, вицвів. 3. *перен.*, *розм.* Укритий прищами, миршавий (про людину).

ЦВІЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *перех. і неперех.* Ляскати, хльоскати // *безос.* *Дощ цвілить.*

ЦВІЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвіли́ти**.

ЦВІЛЛЯ́, -я́, *с.* Щось заплісняві́ле, гниль.

ЦВІЛЬ, -і, *ж.* Те саме, що **пліснява**.

ЦВІНТА́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *бот.*, *діал.* Чистотіл.

ЦВІРГОТА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **цвіргота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦВІРГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.*, *зах.* Цвіркотати.

ЦВІРГУ́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Цвіркун.

ЦВІРІНЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвірінча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦВІРІНЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* Те саме, що **цвірінькати**.

ЦВІРІНЧУ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Цвіркун.

ЦВІРІ́НЬ, **ЦВІРІ́НЬ-ЦВІРІ́НЬ**, *виг.* Звуконаслідування, що означає крик горобця.

ЦВІРІ́НЬКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвірі́нькати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦВІРІ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Видавати звуки "цвірінь-цвірінь" (про горобців та деяких інших птахів); щебетати. 2. Видавати характерні тріскотливі звуки (про цвіркунів, коників); сюрчати. // Про подібні звуки, утворювані різними предметами, інструментами. 3. *перен.*, *розм.* Говорити швидко, голосно.

ЦВІРІ́НЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **цвірінькати**.

ЦВІРІНЬКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвірінькота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦВІРІНЬКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЦВІРІНЬКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **цвірі́нькати**.

ЦВІРІНЬКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвірінькоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦВІРІНЬКОТІ́ТИ *див.* **цвірінькота́ти**.

ЦВІРІНЬКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який часто цвірінькає.

ЦВІРІНЬКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **цвірінькотли́вий**.

ЦВІРІНЬО́К, -нька́, **ЦВІРІНЬЧУ́К**, -а́, *ч.*, *зах.* Цвіркун.

ЦВІРІ́НЬ-ЦВІРІ́НЬ *див.* **цвірі́нь**.

ЦВІРІНЬЧУ́К *див.* **цвіріньо́к**.

ЦВІ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвіркати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦВІ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Те саме, що **цвірі́нькати** 1, 2. 2. *розм.* Спльовувати крізь зуби; чвиркати. 3. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **цві́кати**.

ЦВІ́РКІТ, -коту, *ч.*, *діал.* Цвірінькання.

ЦВІ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **цві́ркати**. // Сказати крізь зуби що-небудь зневажливе.

ЦВІРКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **цві́ркнути**.

ЦВІРКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвіркота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦВІРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЦВІРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **цві́ркати**.

ЦВІРКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвіркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦВІРКОТІ́ТИ *див.* **цвіркота́ти**.

ЦВІРКУ́Н, -а́, *ч.* Комаха підряду прямокрилих, яка тертям крил створює тріскучі звуки. // Польова комаха цієї родини; коник.

ЦВІРКУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **цвіркун**.

ЦВІРКУНІ́В, -но́ва, -но́ве. Прикм. до **цвірку́н**. // Належний цвіркунові.

ЦВІРКУНЧА́, -а́ти, *с.* Те саме, що **цвірку́нчик**.

ЦВІРКУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **цвірку́н**.

ЦВІРНИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Тонкий і міцний (про нитку, мотузок і т. ін.).

ЦВІРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвірча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦВІРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. Видавати характерні тріскотливі звуки (про цвіркунів, коників); сюрчати. 2. Видавати звуки "цвірінь-цвірінь" (про горобців та деяких інших пташок); щебетати. // Видавати характерні звуки, схожі на щебет птахів (про предмети).

ЦВІРЧО́К, -чка́, *ч.*, *зах.* Цвіркун.

ЦВІСТИ́, цвіту́, цвіте́ш, *недок.* 1. Розкриватися, розпускатися (про квіти). // Мати квіти, вкриватися квітами, цвітом. 2. *перен.* Вирізнятися яскравою барвою, світитися яскравим світлом. // Про велике скупчення вогнів, барвистого одягу, прапорів і т. ін. 3. *перен.* Бути в розквіті сил, молодості, вродливим (про людину). // Про вияв здоров'я на обличчі людини. // Про вияв радості, щастя, задоволення, замріяності на обличчі людини (в усмішці, очах і т. ін.). 4. *перен.* Успішно розвиватися; процвітати. // Про людські почуття, думки і т. ін. 5. *спец.* Змінювати забарвлення внаслідок масового розвитку мікроорганічних водоростей (про водойми); укриватися пліснявою, цвіллю.

ЦВІТ[1], -у, *ч.* 1. *збірн.* Квіти (пелюстки) на рослині в період цвітіння. // *перен.* Про вияв душевного піднесення, почуття кохання тощо. // *перен.* Бурхливий розвиток. *Липовий цвіт.* 2. *перев. у мн.*, *заст.*, *діал.* Квітка. 3. *перен.* Кращі люди якогось суспільного середовища.

ЦВІТ[2], -у, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **ко́лір**.

ЦВІТА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **цвіти́стий**.

ЦВІТА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **цвіта́стий**.

ЦВІТА́СТО. Присл. до **цвіта́стий**.

ЦВІ́ТЕНЬ, -тня, *ч.*, *нар.-поет.* Квітень.

ЦВІТИ́Н, -у, *ч.*, *нар.-поет.* Цвіт, цвітіння.

ЦВІТИ́СТИЙ, -а, -е. З розкішними квітами.

ЦВІТИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **цвіти́стий**.

ЦВІТИ́СТО. Присл. до **цвіти́стий**.

ЦВІТІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **цвісти́**. ** **Цвітіння води́** – масовий розвиток фітопланктону, що змінює забарвлення води. 2. *збірн.* Квіти на рослині.

ЦВІТІ́НЬ, -і, *ж.*, *поет.* Те саме, що **цвіт**[1] 1.

ЦВІ́ТКА, -и, *ж.*, *діал.* Квітка.

ЦВІТКО́ВАНИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цвіткува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Оздоблений, розмальований квітами.

ЦВІТКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **цвіткува́ти**.

ЦВІТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко.* Оздоблювати, розмальовувати квітами.

ЦВІТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Який має яскраве (перев. різноколірне) забарвлення. ** **Цвітна́ неді́ля** – те саме, що **ве́рбна неді́ля** (*див.* **ве́рбний**).

ЦВІТНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Квітник.

ЦВІТОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Жмутки осипаного сіна.

ЦВІТО́К, -тка́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **квітка**.

ЦВІТОМУ́ЗИКА, -и, *ж.* Поєднання музики зі світловими ефектами на основі синопсії.

ЦВІТО́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Вербний. ** **Цвіто́нна неді́ля**, *церк.* – Вербна неділя (*див.* **ве́рбний**).

ЦВІТО́НЬКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **цвіт**.

ЦВІТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **цвіто́к**.

ЦВІТУ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Укритий цвітом.

ЦВІТУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Стан і властивість за знач. **цвіту́чий**.

ЦВІТУ́ЩИЙ, -а, -е, *зах.* Квітучий.

ЦВІТУ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **цвіту́щий**.

ЦВІТЧА́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Квітчастий.

ЦВІТЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **цвітча́стий**.

ЦВІТЧА́СТО, *діал.* Присл. до **цвітча́стий**.

ЦВІТЬ, -і, *ж.*, *поет.* Те саме, що **цвіт**[1] 1.

ЦВІТЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвітькува́ти**.

ЦВІТЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Соромити, ганьбити.

ЦВІЦЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвіцькува́ти**.

ЦВІЦЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *зах.* Те саме, що **цвітькува́ти**.

ЦВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Розквітлий.

ЦВОНЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Кожна з шести рівновеликих частин складеного обода дерев'яного колеса.

ЦВОНЯ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Складений із цвоняків. *Цвонясті колеса.*

ЦВЬО́ХАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **цвьо́хати**.

ЦВЬО́ХАТИ *і* **ЦВЬО́ХКАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *кого, що, по кому – чому, на кого – що*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **цьво́хкати**.

ЦВЬО́ХКАННЯ, -я, *с.*, *розм.*, *рідко.* Дія за знач. **цвьо́хкати**.

ЦВЬО́ХКАТИ *див.* **цвьо́хати**.

ЦВЬО́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *кого, що, по кому – чому, на кого – що*, *розм.*, *рідко.* Однокр. до **цвьо́хати**, **цвьо́хкати**.

ЦВЯ́КАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **цвя́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦВЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Чавкати.

ЦВЯХ, -а, *ч.* Металевий або дерев'яний загострений стержень, що використовується для прикріплення, скріплення частин чого-небудь або для підвішування чогось.

ЦВЯХА́Р, -я́, *ч.* Робітник, майстер, що виготовляє цвяхи.

ЦВЯХА́РНЯ, -і, *ж.* Майстерня, цех, де виготовляють цвяхи.

ЦВЯХО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цвяхува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Оббитий цвяхами. // Прикрашений, оздоблений бляшками.

ЦВЯХОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **цвях**.

ЦВЯХОДЕ́Р, -а, *ч.* Металевий інструмент для витягування цвяхів.

ЦВЯХУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цвяхува́ти**.

ЦВЯХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Оббивати цвяхами; вбивати цвяхи. // Прикрашувати, оздоблювати бляшками.

ЦВЯШКО́ВАНИЙ, -а, -е. Те саме, що **цвяхо́ваний**.

ЦВЯШКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **цвяшо́к**.

ЦВЯШО́К, -шка́, *ч.* Зменш. до **цвях**.

ЦЕ[1], *част.* 1. *вказ.* Уживається для підкреслення, вирізнення того чи іншого члена речення. // Уживається як вказівне слово на межі двох речень, з яких друге містить тлумачення, роз'яснення першого. 2. *підсил.* Уживається для підсилення значення пит. займ. або присл., що входить до складу пит. речення. 3. *підсил.* Служить для підсилення загальної виразності, значущості всього висловлювання або якої-небудь його частини.

ЦЕ[2] *див.* **цей**.

ЦЕБЕНІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **цебені́ти**.

ЦЕБЕНІ́ТИ, -ни́ть, *недок.*, *розм.* Бити сильним струменем, з силою виливатися, литися (перев. про кров із рани).

ЦЕ́БЕР, цебра́, *ч.* 1. Велика дерев'яна (рідше металева) посудина, що має вигляд зрізаної діжки, яку використовують для різних господарських потреб (для збирання помиїв, годівлі худоби і т. ін.). 2. Конічна, перев. дерев'яна, посудина з дужкою, признач. для носіння і зберігання води та іншої рідини; велике відро. 3. Велика дерев'яна або металева посудина у вигляді конічного або циліндричного відра, якою підіймають воду з колодязя, руду або землю з шахт і т. ін. // Посуд, що використовується на будівництві, в металургійній промисловості тощо.

ЦЕБЕ́РКА, -и, *ж.* Конічна, перев. дерев'яна, посудина з дужкою для носіння і зберігання води та іншої рідини; відро.

ЦЕБЕ́РКО, -а, *с.* Те саме, що **цебе́рка**.

ЦЕБЕ́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цебе́рка**.

ЦЕБОЦЕФА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вроджений недорозвиток зовнішнього носа аж до його відсутності; поєднується зі зменшенням відстані між очима.

ЦЕ́БРИК, -а, *ч.* Зменш. до **це́бер** 1, 2.

ЦЕ́БРИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **це́брик**.

ЦЕБРИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Цямрина.

ЦЕБРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *нар.-поет.* Цеберка.

ЦЕБРО́, -а́, *с.* Те саме, що **це́бер**.

ЦЕ́БРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цебро́**.

ЦЕ́БТО. 1. *спол. поясн.* Уживається перед реченнями або членами речень, що доповнюють чи розкривають уже висловлену думку; тобто, іншими словами. 2. *част.*, *розм.* Уживається для підсумовування узагальнення висловленої думки; отже, таким чином.

ЦЕВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Російський народний музичний інструмент, подібний до багатоствольної флейти.

ЦЕГЕ́ЛЛЯ, -я, *с.* Уламки битої цегли.

ЦЕГЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для виробництва цегли. 2. *розм.* Те саме, що **цегляни́й**.

ЦЕГЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **цегля́р**.

ЦЕГЕ́ЛЬНИКІВ, -кова, -кове. Належний цегельнику.

ЦЕГЕ́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Належний чи властивий цегельнику.

ЦЕГЕ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **цеге́льник**.

ЦЕГЕ́ЛЬНО-ЧЕРЕПИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до цегли і черепиці. *Цегельно-черепичний завод.*

ЦЕГЕ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Завод, який виробляє цеглу.

ЦЕГЕ́Я, -ї, *ж.*, *діал.* Вовна вівці мішаної породи.

ЦЕ́ГЛА, -и, *ж.* 1. *збірн.* Будівельне штучне каміння у вигляді прямокутних брусків з глини (перев. випаленої). ** **Це́гла-сире́ць** – будівельний матеріал із невипаленої глини. 2. *рідко.* Те саме, що **цеглина** 1.

ЦЕГЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Прямокутний брусок із глини (перев. випаленої), що вживається як будівельний матеріал. 2. *збірн.*, *діал.* Цегла (у 1 знач.).

ЦЕГЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **цеглина** 1.

ЦЕГЛИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **це́гла** 1.

ЦЕГЛИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **цегля́стий**.

ЦЕГЛО́ВИЙ, -о́ва, -о́ве. Те саме, що **цегляни́й**.

ЦЕГЛОРО́БНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виробництвом цегли, призначений для цього.

ЦЕГЛЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Зробл. з цегли. // Який утворився внаслідок руйнування цегли. 2. Який нагадує цеглу (про колір); жовто-червоний.

ЦЕГЛЯ́Р, -а́, *ч.* Робітник, який виробляє цеглу.

ЦЕГЛЯ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Цегельня.

ЦЕГЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Який нагадує цеглу (про колір); жовто-червоний.

ЦЕГО́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Цегельня.

ЦЕДЕ́НТ, -а, *ч.*, *фін.* Кредитор, який передає іншій особі своє право на вимагання оплати боргового зобов'язання.

ЦЕ́ДРА, -и, *ж.*, *спец.* Зовнішній забарвлений шар кірки плодів цитрусових (апельсинів, лимонів і т. ін.). // Подрібнена висушена апельсинова й лимонна кірка, що вживається як прянощі.

ЦЕДРИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Кедрина.

ЦЕ́ЗАР, -я, *ч.* Те саме, що **ке́сар**.

ЦЕЗАРЕПАПІ́ЗМ, -у, *ч.*, *іст.* Взаємини між імператорською владою і церквою у Візантії, коли імператор фактично був і главою церкви.

ЦЕЗАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Одноосібна диктатура в поєднанні з формальним визнанням прав народу.

ЦЕЗАРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до цезаризму.
ЦЕ́ЗАРІВ, -рева, -реве. Прикм. до **це́зар**. // Належний цезареві.
ЦЕ́ЗАРСТВО, -а, *с.* Влада цезаря.
ЦЕ́ЗАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **це́зар**.
ЦЕ́ЗІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **це́зій**.
ЦЕЗІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить цезій.
ЦЕЗІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **цезієвмі́сний**.
ЦЕ́ЗІЙ, -ю, *ч.* Cs. Хімічний елемент, проста речовина якого – м'який сріблястий із золотистим полиском лужний метал. Самоспалахує на повітрі і вибухає від води.
ЦЕЗУ́РА, -и, *ж.*, *літ.* 1. Обов'язкова для повного віршованого розміру пауза всередині віршованого рядка. 2. *муз.* Коротка, не визначена у нотописі пауза між фразами музичної побудови або розділами твору.
ЦЕЗУ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цезу́ра**.
ЦЕЗУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **цезу́рний**.
ЦЕЙ, ця, це, *займ. вказ.* 1. Указує на особу, предмет, що перебуває поблизу кого-, чого-небудь, найближчий у просторі порівняно з іншим, більш віддаленим; прот. т о й . // *у знач. ім.* **цей**, цього́, *ч.*; **ця**, циеї, *ж.*; **це**, цього́, *с.*; *мн.* **ці**, цих. Уживається замість предмета, особи і т. ін., яких було названо в попередньому викладі або про яких уже йшлося раніше. // Указує на певний період, який має місце тепер або мав у минулому чи буде мати в майбутньому часі. // *у знач. ім.* **це**, цього́, *с.* Уживається замість назви такого періоду. *Цими днями. За цих умов.* ** **При цьо́му** – до того ж; одночасно. 2. Указує на якийсь предмет, особу і т. ін., що їх вирізняють з-поміж інших. // *у знач. ім.* **цей**, цього́, *ч.*; **ця**, циеї, *ж.*; **це**, цього́, *с.*; *мн.* **ці**, цих. Уживається замість предмета, особи і т. ін., що їх вирізняють з-поміж інших. // *у сполуч. зі сл.* час, момент, мить і т. ін. Указує на одночасність якоїсь дії з іншими діями, про які йде мова. // Уживається для вказівки на той або інший предмет, особу в ряду подібних, коли їх перелічують або зіставляють. 3. *також зі сл.* самий, сама, саме. Указує на предмет, особу, дію і т. ін., згадані в попередньому висловлюванні. // *у знач. ім.* **цей**, цього́, *ч.*; **ця**, циеї, *ж.*; **це**, цього́, *с.*; *мн.* **ці**, цих. Уживається для вказівки на раніше названу особу; відповідає за значенням особовому займ. 3 особи. // Уживається як зв'язка в складеному присудку. 4. *у знач. ім.* **це**, цього́, *с.* Указує на дії, явища, обставини, події і т. ін., про які говориться в попередньому чи наступному контексті. // *невідм.*, с. Уживається в функції неузгодженого підмета. // У сполуч. зі сл. все вказує на перелічення, виконуючи функцію узагальнюючого слова. 5. Уживається для підкреслення емоційного ставлення до осіб, предметів, явищ, дій тощо.
ЦЕЙЛО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Цейлон.
ЦЕЙНЕРИ́Т, -у, *ч.* Радіоактивний зеленкуватого кольору з перламутровим полиском мінерал класу фосфатів.
ЦЕЙС, -а, *ч.*, *розм.* Оптичний прилад фірми "Цейс" (зазвичай про бінокль).
ЦЕ́ЙСІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **цейс**. *Цейсівська оптика.*
ЦЕЙТЛУ́ПА, -и, *ж.*, *спец.* Особливий кінознімальний апарат, уживаний для швидкісного знімання.
ЦЕЙТНО́Т, -у, *ч.* Нестача часу на обдумування ходів у шахових або шашкових партіях. // *перен.* Відчутний брак часу в якійсь справі.
ЦЕЙТНО́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до цейтноту; зумовлений цейтнотом, пов'язаний з ним.
ЦЕЙХГА́УЗ, -у, *ч.* Військовий склад зброї та обмундирування.
ЦЕЙХГА́УЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цейхга́уз**.
ЦЕКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Такий, що стосується сліпої кишки.
ЦЕ́КАННЯ, -я, *с.*, *лінгв.* Заміна "т" звуками "ц", "тц" або "цт"; спостерігається у позиції перед голосними переднього і середнього ряду.
ЦЕКОПЕ́КСІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Оперативна фіксація надмірно рухомої сліпої кишки до парієтальної очеревини.
ЦЕКОПЛІКА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Оперативне зменшення розмірів сліпої кишки шляхом накладення на її купол гофруючих швів.
ЦЕКОСТОМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Оперативне формування зовнішньої нориці сліпої кишки.
ЦЕЛАНІ́Д, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при недостатності кровообігу, пароксимальній тахікардії тощо.
ЦЕЛЕРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді лимонно-жовтих прозорих м'яких розеток з волокнистих голчастих кристалів.
ЦЕЛЕСТИ́Н, -у, *ч.* Мінерал класу сульфатів, блакитного кольору зі скляним блиском; використовують у харчовій та хімічній промисловості.
ЦЕЛІАКІ́Я, -ї, *ж.* Захворювання шлунково-кишкового тракту, в основі якого лежить недостатність ферментів, що забезпечують процес дезамінування гліадину у кишечнику.
ЦЕЛІБА́Т, -у, *ч.*, *церк.* Обов'язкова безшлюбність, запроваджена для католицького духівництва та православного чернецтва.
ЦЕЛІОГРАФІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **перитонеографі́я**.
ЦЕЛІОСКОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до целіоскопії.
ЦЕЛІОСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **перитонеоскопі́я**.
ЦЕЛІОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Експериментальне зрощування двох тварин шляхом зшивання попередньо розрізаних ділянок шкіри, м'язів і очеревини.
ЦЕЛІ́Т, -у, *ч.* Важкозаймистий препарат целюлози, що використовується для виготовлення кіноплівок і пластмас.
ЦЕЛОБІО́ЗА, -и, *ж.* Органічна сполука, вуглевод з групи дисахаридів; основна структурна одиниця целюлози; міститься в соці деяких дерев.
ЦЕЛОЇ́ДИН, -у, *ч.* Чиста нітроцелюлоза, виготовлювана з колодію; використовують для виготовлення фотографічного паперу.
ЦЕЛО́М, -а, *ч.*, *біол.* Порожнина тіла, що утворюється в процесі ембріогенезу між стінкою тіла і внутрішніми органами.
ЦЕЛОМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до целома. ** **Целомі́чна рідина́** – рідина, яка секретується мезотелієм, що вистеляє целом.
ЦЕЛО́Н, -у, *ч.* Пластичний матеріал на основі ацетилцелюлози, стійкий до дії тепла й світла; застосовують для виготовлення кіноплівок, лаків, скла для автомобілів і літаків тощо.
ЦЕЛО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цело́н**.
ЦЕЛОСТА́Т, -а, *ч.* Допоміжний астрономічний інструмент, що містить пласке дзеркало, яке обертається годинниковим механізмом.
ЦЕЛОСТА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **целоста́т**.
ЦЕЛОТЕ́КС, -у, *ч.* Один із замінників шкіри.
ЦЕЛОТЕЛІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **мезотеліо́ма**.
ЦЕЛОФА́Н, -у, *ч.* Тонкий прозорий матеріал із целюлози, непроникний для води й повітря, що уживається для пакування, в поліграфії тощо.
ЦЕЛОФА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **целофа́н**. // Зробл. з целофану.
ЦЕЛОФАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Процес формування целофанової плівки.
ЦЕЛУЛО́ЇД, -у, *ч.*, *заст.* Тверда пластична легкозаймиста речовина з нітроцелюлози й камфори, що використовувалась для виготовлення галантерейних виробів, іграшок, фото- і кіноплівок тощо.
ЦЕЛУЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **целуло́їд**. // Зробл. з целулоїду.
ЦЕЛУЛО́ЇДОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **целуло́їдний**.
ЦЕЛУРОЗА́ВР, -а, *ч.* Хижий динозавр, скелет якого складався з тонкостінних порожнистих кісток.
ЦЕЛЮЛА́ЗА, -и, *ж.* Фермент, який розщеплює целюлозу (міститься в плісеневих грибах, деяких бактеріях і т. ін.).
ЦЕЛЮЛІ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Утворення жирових відкладень у підшкірній клітковині.
ЦЕЛЮЛО́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **клітковина 1**. // Речовина, яку одержують з хімічно обробленої деревини та стебел деяких рослин; іде на виробництво паперу, штучного шовку, вибухових речовин тощо.
ЦЕЛЮЛО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **целюло́за**. // Признач. для виробництва целюлози.
ЦЕЛЮЛО́ЗНИК, -а, *ч.* Працівник целюлозної промисловості.
ЦЕЛЮЛО́ЗНО-КАРТО́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виробництвом целюлози, картону і виробів з них.
ЦЕЛЮЛО́ЗНО-ПАПЕРО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виробництвом паперу різного ґатунку з целюлози.
ЦЕЛЮЛО́ЇД, -у, *ч.* Те саме, що **целуло́їд**.
ЦЕЛЮЛО́ЇДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **целюло́їд**.
ЦЕЛЮЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Клітинний; який складається з клітин.
ЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* 1. Мінеральна порошкоподібна речовина, з якої при замішуванні з водою утворюється однорідна в'язкуча маса, що швидко тужавіє і перетворюється на каменеподібне тіло; вживається в будівельній справі. // *перен.* Те, що зв'язує, об'єднує кого-, що-небудь. 2. *анат.* Кісткова тканина, яка покриває корінь і шийку зуба.
ЦЕМЕНТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для цементації (у 1, 2 знач.). *Цементаційна піч.*
ЦЕМЕНТА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* 1. Закріплення ґрунтів, бетонних споруд та ін. введенням у них під тиском рідкого цементного розчину. *Цементація свердловин.* 2. Насичення поверхневих шарів сталі вуглецем для збільшення їх твердості. 3. Скріплення складових частин гірської породи розчинними мінеральними речовинами. 4. Осадження з розчинів більш електропозитивних металів (золота, міді тощо) менш електропозитивними (напр., цинком).
ЦЕМЕНТІ́КЛЬ, -я, *ч.*, *мед.* Утворення кулеподібної форми, яке складається із цементу і розміщене в періодонті.
ЦЕМЕНТИ́Т, -у, *ч.*, *спец.* Хімічна сполука феруму з карбоном; карбід феруму.
ЦЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **цеме́нт**. // Який виробляє цемент. 2. Зробл. з цементу, який складається з цементу; у сполуці з цементом. // Покритий цементом.
ЦЕМЕ́НТНИК, -а, *ч.* Працівник цементної промисловості.
ЦЕМЕ́НТНО-БЕТО́ННИЙ, -а, -е. Стос. до цементного бетону.
ЦЕМЕНТОБЕТО́Н, -у, *ч.* Цементовий бетон, бетон на основі цементу.
ЦЕМЕНТОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **цеме́нтно-бето́нний**.
ЦЕМЕНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цементува́ти**. // **цементо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Підданий цементації. *Цементована сталь.* 3. *у знач. прикм.* Покритий, скріплений цементом.
ЦЕМЕ́НТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **цеме́нтний**.
ЦЕМЕНТОВО́З, -а, *ч.* Транспортний засіб (автомашина, вагон, судно), призначене для перевезення насипного цементу.
ЦЕМЕНТОЕКЗОСТО́З,-у, *ч.* Виступи на поверхні кореня зуба, що утворилися внаслідок надмірного відкладення цементу.
ЦЕМЕНТО́МА, -и, *ж.* Група доброякісних пухлин, основною ознакою яких є наявність цементоподібної тканини; майже завжди пов'язані із зубами.
ЦЕМЕНТОПРОВІ́Д, -воду, *ч.* Трубопровід для транспортування цементу на відстань або для його розвантаження.
ЦЕМЕНТОСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Спеціальна споруда для зберігання цементу.
ЦЕМЕНТОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення цементу при термообробці призначених для цього алюмосилікатних сумішей.
ЦЕМЕНТОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до утворення цементу, признач. для цього.
ЦЕМЕНТОЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Зрілі клітини цементу зуба, що за своєю будовою нагадують остеоцити.
ЦЕМЕНТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -є, *спец.* Признач. для цементування.
ЦЕМЕНТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, майстер, який покриває, скріплює щось цементом та іншими тужавіючими речовинами.
ЦЕМЕНТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **цементува́ти**.
ЦЕМЕНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Піддавати цементації (у 1, 2, 4 знач.). 2. Покривати, скріплювати цементом та іншими речовинами. 3. *перен.* Добиватися єдності; згуртовувати, зміцнювати кого-, що-небудь.
ЦЕМЕНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Ставати цементованим (*див.* **цементо́ваний** 2, 3). 2. *перен.* Ставати згуртованим, єдиним.
ЦЕМЕНТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **цементува́ти**.
ЦЕМЕНУ́ТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* 1. Вдарити. 2. Свиснути.
ЦЕМ'Я́НКА, -и, *ж.*, *спец.* Тонко розмелена або потовчена цегла, що використовується як домішка до вапна.
ЦЕМ'Я́НКОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **цем'я́нка**.
ЦЕНДИБО́Р, -а, *ч.*, *діал.* Коловорот (*див.* **коловоро́т**[1] 1).
ЦЕНЕКОСИСТЕ́МА, -и, *ж.* Елементарна екосистема, що відповідає біоценозу з властивим йому біоценотичним середовищем і трофічними зв'язками з установленим кругообігом речовин, потоком енергії, продуктивністю, авторегуляцією.
ЦЕНЗ, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – періодичний перепис майна громадян для відповідного розподілу їх на податкові розряди. 2. Умови допущення особи до користування тими або іншими політичними правами. *Освітній ценз.* ** **Ви́борчий ценз** – встановлені законом умови, необхідні для права брати участь у виборах представницьких органів державної влади; найпоширеніші з них: майновий, осілості, грамотності. 3. *спец.* Статистичний перепис. *Промислові цензи.* 4. Умова, потрібна для внесення підприємства в певний список, реєстр. 5. У Середні віки в Зах. і Центр. Європі – селянський податок, оброк.
ЦЕНЗИ́ВА, -и, *ж.*, *іст.* Недворянське, перев. селянське спадкове земельне володіння у середньовічній Франції.
ЦЕНЗИТА́РІЙ, -я, *ч.*, *іст.* Держатель цензиви, який щорічно виплачував сеньйору ценз (грошову або натуральну ренту) і державі – талью.
ЦЕ́НЗОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ценз** 2, 4.
ЦЕ́НЗОР, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – урядова особа, яка оцінювала майно громадян, стежила за надходженням податків тощо. 2. Урядова особа, яка здійснює цензуру (у 2 знач.). // *заст.* Учень, який стежив за порядком у школі, оцінював відповіді інших учнів, записував оцінки тощо.
ЦЕ́НЗОРСТВО, -а, *с.* Посада, обов'язки цензора (у 2 знач.).
ЦЕ́НЗОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **це́нзор**.
ЦЕНЗОРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Цензурувати.
ЦЕНЗУ́РА, -и, *ж.* 1. У Стародавньому Римі – посада цензора (у 1 знач.); виконання обов'язків цензора. 2. Перегляд творів, призначених для друкування, постановки в театрі і т. ін., або якої-небудь кореспонденції, здійснюваний органами державної, церковної і т. ін. влади. 3. Система державного нагляду за друком та засобами масової інформації; особи, що здійснюють такий нагляд.
ЦЕНЗУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **цензу́ра** 2, 3. ** **Цензу́рні рога́тки** – перешкоди, що їх чинить цензура (у 2, 3 знач.) публікації творів, постановці п'єс на сцені і т. ін. 2. Який відповідає вимогам цензури (у 2 знач.).
ЦЕНЗУ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість цензурного (у 2 знач.).
ЦЕНЗУРО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цензурува́ти**. // **цензуро́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Перевірений цензурою (у 3 знач.).
ЦЕНЗУРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **цензурува́ти**.
ЦЕНЗУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Піддавати цензурі (у 2 знач.).
ЦЕНЗУРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *заст.* Пас. до **цензурува́ти**.
ЦЕНОГА́МІЯ, -ї, *ж.* Форма шлюбу, коли двоє або більше чоловіків і двоє чи більше жінок об'єднуються в одну шлюбну групу.
ЦЕНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Ознака зародка або личинки, що є наслідком пристосування до специфічних умов існування.
ЦЕНО́З, -у, *ч.* Історично складена сукупність рослин і тварин, що населяють територію з більш-

менш однаковими умовами існування. ** **Мікро́бний ценóз** – сукупність мікроорганізмів, які існують на території з більш-менш однорідними умовами (напр., у біогеоценозі ставка, шлунку жуйної тварини тощо).

ЦЕНОТРО́П, -а, *ч.* Схожі моделі поведінки, що проявляються групою організмів із спільною біологією та навколишнім середовищем.

ЦЕНТ, -а, *ч.* Розмінна монета; $^1/_{100}$ основної грошової одиниці багатьох країн світу. *Один цент від євро. Один цент від долара.*

ЦЕНТА́ВР, -а, *ч., заст.* Кентавр.

ЦЕНТА́ВРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **воло́шка**¹.

ЦЕНТА́Л, -а, *ч.* Одиниця ваги в англійській системі мір, що дорівнює 100 фунтам (англійським).

ЦЕНТЕНЦЕФА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який розташований у (відносно) певній ділянці мозку.

ЦЕНТИГРА́М, -а, *ч.* Сота частина грама.

ЦЕНТИЛІ́ТР, -а, *ч.* Сота частина літра.

ЦЕНТИ́ЛЬ, -я, *ч.* Будь-яка з точок на ранжованому розподілі значень, кожна з яких містить $^1/_{100}$ усієї множини.

ЦЕНТИМЕ́ТР, -а, *ч.* Сота частина метра – сантиметр.

ЦЕНТИФО́ЛІЯ, -ї, *ж.* Махровий парковий різновид французької троянди.

ЦЕ́НТНЕР, -а, *ч.* Одиниця маси в метричній системі мір, що дорівнює 100 кілограмам.

ЦЕ́НТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цент**. *Центова монетка.*

ЦЕНТР, *ч.* 1. *род.* -а, *мат., фіз.* Точка перетину уявних осей, ліній у фігурі, точка зосередження якихось відношень у тілі. ** **Центр ваги́**: а) точка, через яку проходить рівнодіюча всіх сил ваги, прикладених до частин тіла, за різних його положень відносно вертикалі; б) щось основне в чому-небудь. **Центр оберта́ння** – точка, довкола якої обертаються усі інші точки тіла або системи, що беруть участь в обертальному русі або русі по колу. 2. *род.* -у. Середина, середня частина чого-небудь. // Частина якої-небудь країни, області і т. ін. (перев. розташована всередині її), промислово і культурно найрозвиненіша. // Частина населеного пункту (перев. розташована в середині його), де містяться основні установи. ** **Центр на́паду** – головний гравець із групи нападу в футбольній, хокейній і т. ін. команді; центрофорвард. 3. *род.* -у. Місце зосередження якої-небудь діяльності, керівництва чимсь; осередок. ** **Інформаці́йний центр** – організація, що здійснює інформаційне обслуговування установ та підприємств з певного кола питань. **Обчи́слювальний центр** – організація, яка комплексно оснащена засобами обчислювальної техніки і признач. для надання послуг з автоматизованої обробки даних. // Сфера найвищого напруження сил чи зосередження певної енергії. 4. *род.* -у, *перен.* Те, що є найголовнішим, найважливішим, основним. // Те, навколо чого, або той, навколо якого групується, якому підпорядковується все інше. 5. *род.* -у. Місто, населений пункт, який має адміністративне, промислове, культурне і т. ін. значення для якоїсь місцевості, країни. 6. *род.* -у. Найвищий орган керівництва якою-небудь діяльністю. // У складі назв деяких установ або відділів, які відають чим-небудь. 7. *род.* -у, *фізіол.* Група нервових клітин, які регулюють ту чи іншу функцію організму. *Психомоторні центри.* 8. *род.* -у. У деяких парламентах – назва проміжних (між правими й лівими) партій, груп, угруповань. 9. *род.* -а, *тех.* Деталь токарного верстата з конусним кінцем, призначеним для підтримання заготовки під час її обробки.

ЦЕНТРА́Л, -у, *ч., заст.* У дореволюційній Росії – центральна каторжна тюрма, призначена перев. для політичних в'язнів.

ЦЕНТРАЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **централізува́ти**. 2. *спец.* Керування чим-небудь з єдиного центру. *Диспетчерська централізація.* 3. Зосередження більшої частини державних функцій у віданні центральних установ.

ЦЕНТРАЛІ́ЗМ, -у, *ч.* Система керівництва та організації, за якої місцеві органи підпорядковано центральній владі, центрові (у 6 знач.).

ЦЕНТРАЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **централізува́ти**. // **централізо́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який має центральну державну владу; зосереджений у руках держави. // Принцип організації системи управління, що полягає в підпорядкуванні місцевих органів, ланок управління, установ центральним. 3. *у знач. прикм.* Який виходить з одного центру, здійснюється під керівництвом одного центру (у 6 знач.).

ЦЕНТРАЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **централізо́ваний**.

ЦЕНТРАЛІЗО́ВАНО. Присл. до **централізо́ваний** 3.

ЦЕНТРАЛІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **централізува́ти**.

ЦЕНТРАЛІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Зосереджувати в одному центрі, об'єднувати в одному місці, в одних руках.

ЦЕНТРАЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється. 1. *недок. і док.* Зосереджуватися в одному центрі, об'єднуватися в одному місці, в одних руках. 2. *недок.* Пас. до **централізува́ти**.

ЦЕНТРАЛІ́СТ, -а, *ч.* Те саме, що **центри́ст**.

ЦЕНТРАЛІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **централі́стський**.

ЦЕНТРАЛІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до централізму.

ЦЕНТРА́ЛКА, -и, *ж., розм.* 1. Мисливська рушниця центрального бою. 2. *заст.* Централ.

ЦЕНТРА́ЛЬ, -і, *ж.* Головна, центральна магістраль.

ЦЕНТРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **центр** 1. ** **Центра́льний кут** – кут, утворений двома радіусами якого-небудь кола. 2. Розташований у центрі (у 2 знач.), в середині чого-небудь; який є центром чогось, основним у чомусь. // Який належить до центру міста, села і т. ін. ** **Рушни́ця центра́льного бо́ю** – мисливська рушниця, яку заряджають із задньої частини патроном з капсулем у центрі. 3. Керівний, головний. *Центральний уряд.* // Здійснюваний вищими, керівними організаціями, який виходить від них. *Центральне планування.* // Який зосереджує в собі основні функції, об'єднує та координує яку-небудь діяльність. *Центральна виборча комісія. Центральний телеграф.* ** **Центра́льна нерво́ва систе́ма** – основна частина нервової системи, яка складається з головного та спинного мозку. 4. Основний, найістотніший, дуже важливий. 5. Який приводить у рух, обслуговує всю систему. ** **Центра́льне опа́лення** – система опалення, за якої тепло йде в різні пункти із загальної котельні.

ЦЕНТРА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **центра́льний** 2, 3.

ЦЕНТРА́ЛЬНО. Присл. до **центра́льний**.

ЦЕНТРАЛЬНОАЗІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Центральної Азії.

ЦЕНТРАЛЬНОАЗІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **центральноазіа́тський**.

ЦЕНТРАЛЬНОАМЕРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Який розташований на території Центральної Америки, стосується держав, розташованих на цій території.

ЦЕНТРАЛЬНОАФРИКА́НСЬКИЙ, -а, -е. Який розташований на території Центральної Африки; стосується держав, розташованих на цій території.

ЦЕНТРАЛЬНО-БА́НЕВИЙ, -а, -е. Стос. до центральної бані (церкви, собору тощо).

ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Центральної Європи.

ЦЕНТРА́ЛЯ, -і, *ж., зах.* Управа, провід.

ЦЕНТРА́ТОР, -а, *ч.* Пристосування для центрування труб, валів і т. ін. при їх з'єднанні.

ЦЕНТРВИБОРЧКО́М, -у, *с.*, Центральний виборчий комітет.

ЦЕНТРИ́ЗМ, -у, *ч.* Течія у політиці, що займає проміжне положення між реформістською та консервативною течіями.

ЦЕНТРИПЕТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який спрямований від периферії до центру; доцентровий.

ЦЕНТРИ́СТ, -а, *ч.* Прихильник центризму.

ЦЕНТРИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **центри́ст**, **центри́зм**.

ЦЕНТРИФУ́ГА, -и, *ж.* Машина або прилад для поділу суміші з сипких тіл чи рідин на складові частини дією відцентрової сили. // Прилад для фізіологічних випробувань, для тренування космонавтів тощо.

ЦЕНТРИФУГА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **центрифу́га**. *Центрифугальна машина.*

ЦЕНТРИФУГО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **центрифугува́ти**.

ЦЕНТРИФУГУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **центрифугува́ти**.

ЦЕНТРИФУГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* Розділяти неоднорідну суміш на складові частини з допомогою дії відцентрових сил.

ЦЕНТРИФУГУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., спец.* Пас. до **центрифугува́ти**.

ЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має вигляд ротонди; круглий (про форму будівлі, елемент орнаменту і т. ін.).

ЦЕНТРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Властивість за знач. **центри́чний**.

ЦЕНТРІ́ВКА, -и, *ж., спец.* Те саме, що **центрови́й све́рдел** (*див.* **центрови́й**).

ЦЕНТРІО́ЛІ, -ей, *мн., біол.* Хромофільні тільця циліндричної форми.

ЦЕНТРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **центрува́ти**. // **центро́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Центри якого встановлені на одну спільну вісь; якому надано потрібного положення.

ЦЕНТРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **центр** 1. *Центрова точка.* 2. Розташований у центрі (у 2 знач.), в середині чого-небудь. *Центрова лінія.* // *у знач. ім.* **центрови́й**, -во́го, *ч.* Те саме, що **центрови́й граве́ць**. ** **Центрови́й граве́ць** – центральний нападаючий у футболі, баскетболі, хокеї. 3. *тех.* З яким-небудь центральним пристроєм. ** **Центрови́й све́рдел; центрове́ све́рдло** – свердел, який має між двома різцями центральне вістря.

ЦЕНТРОВИ́К, -а́, *ч., розм.* Представник центру, фахівець із центру (у 5, 6 знач.).

ЦЕНТРО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна центрувати.

ЦЕНТРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **центро́вний**.

ЦЕНТРОДЕ́СМА, -и, *ж., спец.* Перемичка між центріолями, яка утворюється в профазі і складається із цитоплазматичних ниток.

ЦЕНТРО́ЇД, -а, *ч.*: ** **Центро́їд трику́тника**, *мат.* – точка перетину його медіан.

ЦЕНТРОМЕ́РА, -и, *ж.* Ділянка хромосоми, до якої під час мітозу або мейозу прикріплюються нитки веретена.

ЦЕНТРОПЛА́Н, -а, *ч., ав.* Середня частина корпуса літака, до якої кріпляться несучі площини (крила).

ЦЕНТРОСО́МА, -и, *ж., спец., фізіол.* Клітинний центр (у всіх тваринних і деяких рослинних клітинах), який бере участь у процесі непрямого поділу клітини.

ЦЕНТРОСФЕ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **центросо́ма**

ЦЕНТРОТЯ́ЖНИЙ, -а, -е. Те саме, що **доцентро́вий**.

ЦЕНТРОФО́РВАРД *див.* **центрфо́рвард**.

ЦЕНТРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для центрування. ** **Центрува́льні заглиби́ни** – конічні заглибини для встановлення предмета на центри токарного верстата під час обточування.

ЦЕНТРУВА́ННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **центрува́ти**.

ЦЕНТРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех., спец.* 1. Установлювати центри яких-небудь тіл на одну спільну вісь; надавати центру інструмента, деталі машини потрібного положення. 2. Робити в предметі центрувальні заглибини для встановлення його на центри токарного верстата.

ЦЕНТРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок., спец.* Пас. до **центрува́ти**.

ЦЕНТРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **центрува́ти**.

ЦЕНТРФО́РВАРД *і* **ЦЕНТРОФО́РВАРД**, -а, *ч.* Центральний нападаючий у хокеї, футболі; центровий.

ЦЕНТРФО́РВАРД, -а, *ч., спорт.* Центральний нападаючий у футбольній команді.

ЦЕНТУМВІ́РИ, -ів, *мн.* У Стародавньому Римі – колегія судів, які відали цивільними справами.

ЦЕНТУРІА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до центурій. ** **Центуріа́тні комі́ції**: у Стародавньому Римі – народні збори, в компетенцію яких входили вибори магістратів, оголошення війни і укладення миру, прийняття законів і народний суд.

ЦЕНТУРІО́Н, -а, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – начальник частини легіону, центурії (сотні). 2. Озброєні стражі порядку в Стародавньому Римі (перша поліція).

ЦЕНТУ́РІЯ¹, -ї, *ж.* 1. У Стародавньому Римі – частина легіону, військовий підрозділ, який налічував сто вояків. 2. Розряд громадян за поділом населення згідно з майновим цензом.

ЦЕНТУ́РІЯ², -ї, *ж.* Те саме, що **золототи́сячник**.

ЦЕНТУ́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **золототи́сячник**.

ЦЕНУ́Р, -а, *ч.* Личинка цестод, яка має вигляд великого пухиря з повернутими всередину головками.

ЦЕНУРО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз з групи цестодозів, що характеризується ураженням головного, інколи – спинного мозку або ін. органів і тканин.

ЦЕНЦЕ́РІЯ, -ї, *ж., зах.* Центурія².

ЦЕ́НЬКАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **це́нькати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЕ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Дзенькати.

ЦЕ́НЬКНУТИ, -ну, -неш, *док., діал.* Однокр. до **це́нькати**.

ЦЕОЛІ́Т, -у, *ч.* Безбарвний чи білий мінерал класу силікатів, що використовується для очищення води, фарбування тощо.

ЦЕОЛІ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **цеолі́товий**.

ЦЕОЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цеолі́т**.

ЦЕОЛІТОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить цеоліт.

ЦЕОЛІТОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **цеолітовмі́сний**.

ЦЕП, -у, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **ланцю́г** 1. 2. Ряд бійців, стрільців і т. ін., розташованих на певній відстані один від одного. // *у знач. присл.* **це́пом**.

ЦЕПЕЛІ́Н, -а, *ч.* Дирижабль з металевим каркасом, обтягнутим тканиною.

ЦЕПНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Прикм. до **цеп** 1. *Цепний пес.*

ЦЕПОВИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **цепни́й**.

ЦЕПО́К, -пка́, *ч.* Зменш. до **цеп** 1.

ЦЕ́РА, -и, *ж., діал.* Колір обличчя.

ЦЕРА́Т, -у, *ч., хім.* Сіль з аніоном, у якому Церій має ступінь окиснення +4.

ЦЕРА́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **клейо́нка**.

ЦЕРА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цера́та**.

ЦЕРАТЯ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **цера́товий**.

ЦЕ́РБЕР, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – триголовий злий пес з хвостом і гривою з гадюк, який охороняв вхід у підземне царство. 2. *перен.* Лютий і пильний охоронець.

ЦЕРВІКАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Біль у ділянці шиї.

ЦЕРВІКА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* 1. Шийний. 2. Який стосується шийки матки.

ЦЕРВІЦИ́Т, -у, *ч.* Запалення шийки матки.

ЦЕРЕА́ЛІЇ, -ій, *мн, міф.* Свято на честь богині родючості та хліборобства Церери.

ЦЕРЕБЕЛЯ́РНИЙ, -а, -е, *анат.* Який стосується мозочка; мозочковий.

ЦЕРЕБРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. *анат.* Те саме, що **мозкови́й** 1. ** **Церебра́льний пара́ліч** – тяжке захворювання мозку з порушенням опорно-рухового апарату та інших систем організму. **Церебра́льні кри́зи** – підсилення або виникнення симптомів порушення різних функцій головного мозку. 2. *лінгв.* Який утворюється при загинанні кінчика язика до твердого піднебіння (про приголосні звуки).

ЦЕРЕБРАСТЕНІ́Я, -ї, *ж., мед.* Слабкість і підвищена збудливість головного мозку.

ЦЕРЕБРО́ЗА, -и, *ж.* Те саме, що **галакто́за**.

ЦЕРЕБРОЗИ́ДИ, -ів, *мн.* Органічні речовини з групи ліпоїдів.

ЦЕРЕБРОПАТІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **енцефалопатія**.

ЦЕРЕБРОСПІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *анат.* Спинномозковий.

ЦЕРЕБРОТОНІ́Я, -ї, *ж.* Один з трьох класичних компонентів темпераменту, прийнятих у конституційній теорії.

ЦЕРЕҐЛЮВА́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цереґлюва́ти**.

ЦЕРЕҐЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок., перех., зах.* Вибирати (у 1 знач.), міняти.

ЦЕРЕЗИ́Н, -у, *ч., спец.* Очищений озокерит, що використовується як ізоляційний матеріал, для захисту апаратури від корозії, для просочування паперу і тканин, у медицині тощо.

ЦЕРЕЗИ́Т, -у, *ч.* Суміш нерозчинних у воді солей олеїнової кислоти й гашеного вапна, що застосовується як домішка до цементних будівельних

розчинів для зменшення їх водопроникності або для зручності укладання.

ЦЕРЕМО́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.* 1. Бути церемонним (у 1 знач.), вести себе церемонно. 2. *з ким – чим і без додатка.* Виявляти педантичне піклування про дотримання пристойності, зайву делікатність.

ЦЕРЕМОНІА́Л, -у, *ч.* 1. Розпорядок, установлений для якого-небудь обряду, церемонії. // Прийнята послідовність дій під час урочистої відправи, а також церковних та світських церемоній. 2. У католицькій церкві – книга, яка містить детальні вказівки з церемоніалу єпископських богослужінь та деяких інших дій, що здійснюються єпископом або його стосуються.

ЦЕРЕМОНІАЛМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.* Те саме, що **церемонійме́йстер**.

ЦЕРЕМОНІА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **церемоніа́л**. *Церемоніальний порядок.* 2. Який здійснюється за певним церемоніалом; урочистий. ** **Церемоніа́льний марш** – урочисте проходження військ у колонах, у розгорнутому строю під музику.

ЦЕРЕМОНІА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **церемоніа́льний** 2.

ЦЕРЕМОНІА́ЛЬНО. Присл. до **церемоніа́льний** 2.

ЦЕРЕМОНІЙМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч., заст.* Один із вищих придворних чинів, а також придворний у цьому чині, який наглядав за виконанням церемоніалу й керував палацовими церемоніями.

ЦЕРЕМОНІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **церемоніа́льний**.

ЦЕРЕМО́НІЯ, -ї, *ж.* 1. Прийнятий або встановлений порядок здійснення якого-небудь урочистого обряду, а також сам обряд. // *розм.* Процес здійснення чогось, ряд дій, спрямованих на досягнення чого-небудь. 2. Умовності в поводженні, властиві церемонній людині; поведінка церемонної людини.

ЦЕРЕМО́ННИЙ, -а, -е. 1. Надзвичайно ретельний у дотриманні прийнятого етикету, правил поведінки, у своїх діях. *Церемонна людина.* // Те саме, що **мані́рний**. // Власт. манірній людині. // Те саме, що **про́ханий** 2. 2. Який відповідає вимогам етикету, суворому дотриманню звичаїв, прийнятих правил поведінки. 3. Той, хто вимагає підвищеного вияву уваги до себе, бундючний.

ЦЕРЕМО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **церемо́нний**; дотримання умовностей у поведінці.

ЦЕРЕМО́ННО. Присл. до **церемо́нний**.

ЦЕРЕ́РА, -и, *ж.* 1. У давньоримській міфології – богиня землеробства. 2. Одна з малих планет.

ЦЕРЕ́УС, -у, *ч.* Рід багаторічних рослин родини кактусових; плоди деяких видів їстівні; багато видів культивують як декоративні кімнатні рослини.

ЦЕРИГЕ́Ль, -ю, *ч., фарм.* Антисептик, що його застосовують для дезинфекції рук перед операціями і медичними маніпуляціями.

ЦЕРИМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж., спец.* Метод об'ємного аналізу, що полягає у мірничкуванні розчинів відновників титрованим розчином сульфату церію – 4.

ЦЕ́РИСТИЙ, -а, -е. Який містить Церій, його домішку.

ЦЕРИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; вишнево-червоні, сірі або бурі кристали і зернисті маси.

ЦЕРИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цери́т**.

ЦЕ́РІЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **це́рій**.

ЦЕРІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить церій.

ЦЕРІЄВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **церієвмі́сний**.

ЦЕ́РІЙ, -ю, *ч* Се. Хімічний елемент, проста речовина якого – сріблясто-сірий активний рідкісноземельний метал, який використовують для легування чавуну, алюмінію і магнію, виготовлення захисних покриттів космічних апаратів, як домішка до ракетного пального і т. ін.

ЦЕ́РКВА, -и; *род. в. мн.* -ко́в, *ж.* 1. Релігійна організація духівництва і віруючих, об'єднана спільністю вірувань та обрядовості. *Автокефальна церква. Відлучати від церкви.* 2. Будівля, в якій відбувається християнське богослужіння. *Соборна церква.*

ЦЕРКВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Зменш.-пестл. до **це́рква** 2.

ЦЕРКВИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **це́рква** 2.

ЦЕРКІ́ВКА, ЦЕ́РКОВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **це́рква** 2.

ЦЕРКІВНИ́К, -а́, *ч., зах.* Дзвонар і пономар заразом.

ЦЕРКІ́ВЦЯ, ЦЕ́РКОВЦЯ, -і, *ж.* Зменш.-пестл. до **це́рква** 2.

ЦЕ́РКОВИЦЯ, -і, *ж.* Зменш.-пестл. до **це́рква** 2.

ЦЕ́РКОВКА, -и, *ж.* Те саме, що **це́рква** 2.

ЦЕРКО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з церквою (у 1 знач.), з релігією, з богослужінням; встановлений, прийнятий церквою. // *у знач. ім.* **церко́вне**, -ного, *с.* Те, що належить до церковнослов'янської писемності. // Який належить церкві. // Який чинить, здійснює церква. *Церковний шлюб.* // Про установу, яка відає справами церкви. ** **Церко́вні лади́**, *муз.* – система монодичних ладів григоріанського хоралу. 2. Прикм. до **це́рква** 2.

ЦЕРКО́ВНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Особа, яка служить у церкві, але не посвячена в духовний сан (читець, дяк і т. ін.). 2. Представник духівництва, особа, що має духовний сан. // Той, хто обстоює і пропагує релігію, церковну ідеологію.

ЦЕРКО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **церко́вник**.

ЦЕРКО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **церко́вник** 2.

ЦЕРКО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Церковна обрядовість; церковна ідеологія.

ЦЕРКОВНОПАРАФІЯ́ЛЬНИЙ, -а, -е. У дореволюційній Росії – який належав до церковної парафії. // *у знач. ім.* **церковнопарафія́льна**, -ної, *ж.* Те саме, що **церковнопарафія́льна шко́ла**. ** **Церковнопарафія́льна шко́ла** – початкова школа, що була у віданні церкви й духівництва парафії; взагалі початкова сільська школа з двокласною і трикласною освітою.

ЦЕРКОВНОСЛОВ'ЯНІ́ЗМ, -у, *ч.* Слово, сполучення звуків, граматична форма або вислів, успадковані з церковнослов'янської мови.

ЦЕРКОВНОСЛОВ'Я́НСЬКИЙ, -а, -е. Який належить до релігійної писемності східних і південних слов'ян. ** **Церковнослов'я́нська мо́ва** – пізня старослов'янська мова (11 – 17 ст.), мова релігійної літератури у східних та південних слов'ян.

ЦЕРКОВНОСЛОВ'Я́НЩИНА, -и, *ж., розм.* Церковнослов'янська мова.

ЦЕРКОВНОСЛУЖИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Служитель у церкві; церковний паламар.

ЦЕРКОВНОСЛУЖИ́ТЕЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **церковнослужи́тель**.

ЦЕРКО́ВНО-СПІВО́ЧИЙ, -а, -е. Стос. до церковних співів.

ЦЕ́РКОВЦЯ *див.* **церкі́вця**.

ЦЕРКОСПОРО́З, -у, *ч.* Хвороба рослин (перев. цукрових буряків, а також виноградної лози тощо), яка призводить до передчасного відмирання листя, зниження врожаю та цукристості.

ЦЕРОПЛА́СТИКА, -и, *ж., мист.* Скульптура з воску.

ЦЕРУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **церува́ти**.

ЦЕРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок., перех., діал.* Штопати.

ЦЕРУЛОПЛАЗМІ́Н, -у, *ч.* Альфа-глобулін плазми крові, що містить мідь і має властивості окиснювального ферменту.

ЦЕРУСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу карбонатів, білого кольору з сіруватим, жовтуватим чи буруватим відтінком; біла свинцева руда.

ЦЕРФОСФОРГАТОНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; світло-жовті або червоно-бурі радіоактивні кристали.

ЦЕ́САР, -я, *ч.* Те саме, що **ці́сар**.

ЦЕСАРЕ́ВИЧ, -а, *ч.* У дореволюційній Росії – офіційна назва спадкоємця царського престолу.

ЦЕСА́РЕЦЬ, -рця, *ч., діал.* Австрієць.

ЦЕ́САРІВ, -рева, -реве. Прикм. до **це́сар**. // Належний цесареві.

ЦЕСАРІ́ВНА, -и, *ж.* 1. Дружина цесаревича. 2. Дочка цесаря.

ЦЕСА́РКА, -и, *ж.* Свійський птах ряду курячих родини фазанових.

ЦЕСА́РНИЦЯ, -і, *ж.* Робітниця, яка доглядає цесарок.

ЦЕСА́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **цеса́рка**.

ЦЕ́САРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **це́сар**.

ЦЕСА́РЧИН, -а, -е. Прикм. до **цеса́рка**. // Належний цесарці.

ЦЕСАРЯ́, -я́ти, *с.* Пташа цесарки.

ЦЕСІОНА́РІЙ, -я, *ч.* 1. Особа, до якої переходить право на власність чи на операції з фінансовими цінностями. 2. Особа, до якої переходять права кредитора.

ЦЕ́СІЯ, -ї, *ж.* 1. Передоручення своїх прав на щонебудь іншій особі, установі. 2. У міжнародному праві – передача території однієї держави іншій за угодою між ними.

ЦЕСТО́ДИ, -то́д, *мн.* Клас тварин типу плоских червів; паразитують в організмі тварин і людини, спричинюють гельмінтози; стьожкові черви.

ЦЕСТОДО́ЗИ, -ів, *мн.* Гельмінтози, що спричинюються цестодами (стрічковими черв'яками).

ЦЕФАЛГІ́Я, -ї, *ж.* Головний біль.

ЦЕФАЛЕКСИ́Н, -у, *ч., фарм.* Антибіотик широкого спектру дії.

ЦЕФАЛОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення розмірів голівки плода на рентгенограмі.

ЦЕФАЛОПО́ДИ, -ів, *мн.* Клас морських молюсків (каракатиці, кальмари, спрути).

ЦЕФАЛОСПОРИ́НИ, -ів, *мн.* Група природних і напівсинтетичних антибіотиків.

ЦЕФАЛОСПОРІО́З, -у, *ч.* Мікоз, збудником якого є різні види грибків роду Cephalosporium.

ЦЕФАЛОТОРАКОПА́Г, -а, *ч.* Зрощені в ділянці голови і грудей близнюки.

ЦЕФАЛОЦЕ́ЛЕ, *невідм., с.* Черепно-мозкова грижа, вмістом якої є речовина мозку і/чи його оболонок.

ЦЕФЕДРИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат з антидепресивною активністю.

ЦЕФЕ́ЇДИ, -ів, *мн.* Фізичні змінні зорі, строго періодичні зміни блиску яких зумовлені пульсацією зовнішніх шарів зорі.

ЦЕФЕ́Й, -я, *ч.* Сузір'я Північної півкулі неба; на території України видно протягом усього року.

ЦЕХ, -у, *місц. в.* у цеху́, *ч.* 1. Об'єднання ремісників однієї чи близьких спеціальностей за феодалізму, яке являло собою замкнуту корпорацію, що захищала їхні станові інтереси. // Об'єднання людей одного соціального стану. // *перен.* Про людей одного фаху. 2. Основна виробнича одиниця, відділ промислового підприємства. // Приміщення, де розташовано такий відділ.

ЦЕ́ХА, -и, *ж., заст.* Значок, присвоєний цеху (у 1 знач.) або якому-небудь товариству.

ЦЕХІ́ВЩИНА, -и, *ж., розм.* Замкненість у межах свого фаху, фахова вузькість.

ЦЕХІ́Н, -а, *ч.* Старовинна венеціанська золота монета (різновид золотого дуката), яка була в обігу і в деяких інших країнах (перев. Європи).

ЦЕХКО́М, -у, *ч., розм.* Цеховий профспілковий комітет.

ЦЕХМА́ЙСТЕР, -тра, *ч.* Старшина цеху (у 1 знач.).

ЦЕХМІ́СТЕР, -тра, *ч.* Те саме, що **цехма́йстер**.

ЦЕХОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **цех** 1. // *у знач. ім.* **цехови́й**, -во́го, *ч.* Майстер ремісничого цеху. 2. Прикм. до **цех** 2. 3. Замкнений у межах своєї групи, свого гуртка, фаху.

ЦЕХОВИ́К, -а́, *ч., розм.* 1. Майстер ремісничого цеху. 2. Робітник з цеху (у 2 знач.).

ЦЕЦЕ́, *невідм., ж.* Африканська кровососна живородна муха, що є переносником збудників сонної хвороби.

ЦЗАОФА́Ї, *невідм., мн.* Антикомуністична молодіжна організація, створена в Китаї в 1966 р. для проведення т. з. "культурної революції".

ЦЗЯ́О, *невідм., ч.* Розмінна монета Китаю.

ЦИ[1], *спол., діал.* Чи.

ЦИ[2], *част., діал.* Чи.

ЦИ́БА, -и, *ж., діал.* Довга нога.

ЦИБА́НЬ, -я́, *ч., розм.* Довгонога людина або тварина.

ЦИ́БАТЕНЬ, -тня, *ч., діал.* Те саме, що **циба́нь**.

ЦИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Широко ступати, високо підіймаючи ноги; пересуватися підстрибом (перев. про людину чи тварину). 2. Робити стрибок, стрибки; стрибати.

ЦИБА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* З довгими тонкими ногами. // Довгоногий (про птахів). // Довгий, тонкий (про ноги). // На високих тонких ніжках (про предмети).

ЦИБА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **циба́тий**.

ЦИБЕНІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **цибені́ти**.

ЦИБЕНІ́ТИ, -ні́ть, *недок., розм.* Те саме, що **цебені́ти**.

ЦИБЕТИ́Н, -у, *ч.* Речовина з різким запахом мускусу; застосовують у парфумерії.

ЦИБИЛА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Цибатий.

ЦИБИЛА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **цибила́тий**.

ЦИ́БКА, -и, *ж., діал.* Цибук (у 2 знач.).

ЦИБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **циба́ти**.

ЦИБО́К, -бка́, *ч., розм.* Те саме, що **цибу́к** 2.

ЦИБУ́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **чубу́к** 1. 2. *розм.* Стебло цибулі, висадженої на насіння; стрілка.

ЦИБУЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цибу́ля** 1, 2.

ЦИБУЛЕРІ́ЗКА, -и, *ж.* Пристосування для нарізання цибулі.

ЦИБУЛЕСХО́ВИЩЕ, -а, *с.* Відповідно обладнане приміщення для зберігання цибулі.

ЦИБУ́ЛИН, -а, -е, *зах.* Прикм. до **цибу́ля**. *Цибулина гичка.*

ЦИБУЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Потовщена, перев. куляста частина стебла деяких рослин, яка складається зі щільно розташованих м'ясистих листків і звичайно міститься в землі. 2. Головка цибулі (у 1, 2 знач.). 3. *розм.* Старовинний кишеньковий годинник з опуклим товстим склом.

ЦИБУЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **цибули́на**.

ЦИБУЛИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **цибули́на**.

ЦИБУЛИ́ННЯ, -я, *с., збірн.* Стебла цибулі (у 1 знач.).

ЦИБУЛИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **цибуля́стий**.

ЦИБУЛИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **цибулиноподібний**.

ЦИБУ́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **цибули́на** 1, 2. 2. Зменш.-пестл. до **цибу́ля** 1.

ЦИБУ́ЛЬКУВАТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **цибуля́стий**.

ЦИБУ́ЛЬКУВАТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **цибу́лькуватий**.

ЦИБУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цибу́ля** 1, 2.

ЦИБУЛЬО́ВИЩЕ, -а, *с., зах.* Грядка, де росла цибуля.

ЦИБУЛЮВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **цибуля́стий**.

ЦИБУЛЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **цибулюва́тий**.

ЦИБУ́ЛЯ, -і, *ж.* 1. Овочева городня рослина з їстівною цибулиною та їстівним трубчастим листям. // рідко. Головка цієї рослини; цибулина. *Ріпчаста цибуля.* 2. Входить у складені назви багаторічних трав'янистих цибулинних рослин родини лілійних. 3. *розм.* Те саме, що **цибули́на** 3.

ЦИБУ́ЛЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **цибу́льний**.

ЦИБУ́ЛЯНКА, -и, *ж., зах.* Цибук (у 2 знач.).

ЦИБУЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Який має вигляд цибулини, нагадує формою цибулину.

ЦИБУЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **цибуля́стий**.

ЦИБУ́ЛЯЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **цибу́льний**.

ЦИБУ́Х, -а, *ч.* 1. Те саме, що **чубу́к** 1. // Люлька для куріння. // Не заповнена тютюном частина цигарки; гільза. // Те саме, що **цига́рка**. 2. Здерев'янілий живець виноградної лози, що його використовують для вегетативного розмноження винограду.

ЦИБУШО́К, -шка́, *ч.* Зменш. до **цибу́х**.

ЦИВІЛІЗА́ТОР, -а, *ч.* Той, хто насаджує цивілізацію (у 2 знач.).

ЦИВІЛІЗА́ТОРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **цивіліза́тор**.

ЦИВІЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Рівень суспільного розвитку і матеріальної культури, досягнутий тією або іншою суспільно-економічною формацією, а також ступінь і характер розвитку культури певних епох і народів; сукупність виявів досягнутого ступеня суспільного розвитку. 2. Сучасна культура, прогрес, освіта. // *розм.* Річ, що є досягненням сучасного прогресу. 3. *спец.* Третій ступінь у розвитку людської культури, якому передують два інші – доба дикунства й доба варварства. 4. У деяких ідеалістичних теоріях – епоха деградації та занепаду на противагу цілісності, органічності культури.

ЦИВІЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Долучений до цивілізації (у 2 знач.); культурний, розвинений.

ЦИВІЛІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **цивілізо́ваний**.

ЦИВІЛІЗО́ВАНО. Присл. до **цивілізо́ваний**.

ЦИВІЛІЗУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок. і док., перех.* Робити цивілізованим, цивілізованішим.

ЦИВІЛІЗУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок. і док.* Ставати цивілізованим.

ЦИВІЛІ́СТ, -а, *ч., юр.* Фахівець із цивільного права, цивілістики.

ЦИВІЛІ́СТИКА, -и, *ж., юр.* Цивільне право; наука цивільного права.

ЦИВІЛІ́СТКА, -и, *юр.* Жін. до **цивілі́ст**.

ЦИВІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який стосується правових відносин громадян між собою і з державними органами та організаціями. *Цивільне право.* ** **Циві́льне пра́во** – галузь права, норми якої регулюють майнові відносини та пов'язані з ними особисті немайнові стосунки. **Циві́льне процесуа́льне пра́во** – галузь права, що встановлює порядок розгляду та вирішення судом цивільних справ, а також порядок виконання постанов судів та деяких ін. органів. **Циві́льний відповіда́ч**: у кримінальному процесі – особа, яка несе матеріальну відповідальність за збитки, завдані злочином. **Циві́льний ко́декс** – закон, який містить розташовані за певною системою основні норми правових відносин громадян тієї держави, на території якої він діє. **Циві́льний по́зов** – вимога громадянина чи юридичної особи про відшкодування матеріальних збитків внаслідок злочину, яка заявлена в процесі з карної справи і яка розглядається спільно з кримінальною справою. **Циві́льний проце́с** – встановлений нормами цивільного процесуального права порядок розгляду та вирішення судом цивільних справ, а також порядок виконання постанов судів та деяких ін. органів. 2. Який не належить до війська, не стосується військових справ; невійськовий. // *у знач. ім.* **циві́льне**, -ного, *с.* Невійськовий одяг. // *у знач. ім.* **циві́льний**, -ного, *ч.* Особа, що не належить до війська. ** **Циві́льна оборо́на** – система загальнодержавних оборонних заходів для захисту населення та об'єктів народного господарства від ракетно-ядерної, хімічної, бактеріологічної та інших видів сучасної зброї. 3. Нецерковний, недуховний; світський.

ЦИВІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **циві́льний**.

ЦИВІ́ЛЬНО. Присл. до **циві́льний**.

ЦИ́ГАН *див.* **цига́ни**.

ЦИГАНЕ́НКО, -а, *ч.* Син цигана; молодий циган.

ЦИГАНЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **циганча́**.

ЦИГАНЕРІ́Я, -ї, *ж., поет.* Мандрівний спосіб життя на кшталт циганського.

ЦИГА́НИ, -а́н, *мн.* (*одн.* **ци́ган**, -а, *ч.*; **цига́нка**, -и, *ж.*). Народність індійського походження, що живе невеликими групами майже в усіх країнах світу; особи, які належать до цієї народності. // Трупа, хор, що складається з осіб цієї народності.

ЦИГА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок., перех. і без додатка, розм.* Випрохувати, видурювати що-небудь; канючити. // *заст.* У весільному обряді – ходити по хатах переодягнутими циганами та ін. і випрохувати різні речі, щоб поміняти їх потім на горілку. // Обманювати, шахрувати.

ЦИГА́НІВ, -нова, -нове. Прикм. до **ци́ган**. // Належний циганові.

ЦИГАНІ́Я, -ї, *ж., збірн.* Цигани, циганський загал.

ЦИГА́НКА[1] *див.* **цига́ни**.

ЦИГА́НКА[2], -и, *ж., розм.* Те саме, що **цига́нська го́лка** (*див.* **цига́нський**).

ЦИГА́НКА[3], -и, *ж., розм.* Зимовий сорт яблуні, що має соковиті плоди з темно-червоною шкіркою; плід цього сорту.

ЦИГАНКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Схожий на цигана, циганку. // Такий, як у циган.

ЦИГАНКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **циганкува́тий**.

ЦИГА́НОЧКА[1], -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **цига́нка**[1]. 2. Назва російської народної пісні; танець під мелодію цієї пісні.

ЦИГА́НОЧКА[2], -и, *ж.* Пестл. до **цига́нка**[3].

ЦИГА́НСТВО, -а, *с.* 1. *збірн.* Цигани. 2. Циганський характер, менталітет, спосіб життя.

ЦИГА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **цига́ни**. // Такий, як у циган. // Власт. циганам (про характер, вдачу). // Узвичаєний у циган (про одяг, прикраси). // *у знач. ім.* **цига́нська**, -кої, *ж.* Те саме, що **цига́ночка**[1] 2. ** **Цига́нська го́лка** – велика швацька голка. **Цига́нська ря́ба**, *зах.* – пуголовок. **Цига́нський піт** – дріж, дрижаки. **Цига́нський рома́нс** – жанр російського романсу, який склався під впливом особливої манери його виконання циганами. **Цига́нський та́бір**: а) група родин циган, які кочують разом; місце їх розташування; б) безладне скупчення людей, тварин, возів тощо.

ЦИГАНУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на цигана з виду чи вдачею.

ЦИГАНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **циганува́тий**.

ЦИГАНЧА́, -а́ти, *с.* Циганська дитина.

ЦИГАНЧА́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **циганча́**.

ЦИГАНЧУ́К, -а́, *ч., розм.* Циганський син; молодий циган. // Хлопець, схожий на циганського сина.

ЦИГА́НЩИНА, -и, *ж., розм.* 1. Стиль російських романсів та їх виконання, створений як наслідування циганських мелодій і циганської манери виконання. // Пісні, романси такого стилю. 2. *заст., етн.* У весільному обряді – ходіння по хатах переодягнутими циганами і випрохування різних речей; люди, які брали участь у цьому обряді, та подаровані речі.

ЦИГАНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **циганча́**.

ЦИГАНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **циганя́**.

ЦИГА́РА, -и, *ж., заст.* Сигара.

ЦИГА́РКА, -и, *ж.* Паперова трубочка (гільза), набита з одного боку тютюном для куріння. // Те саме, що **самокру́тка**; папіроса.

ЦИГАРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цига́рка**. // Признач. для виготовлення цигарок. ** **Цигарко́вий папі́р** – дуже тонкий напівпрозорий папір, що звичайно йде на виготовлення або скручування цигарок, а також на інші потреби.

ЦИГАРКОНАБИВНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Признач. для набивання цигарок. *Цигарконабивна машина.*

ЦИГА́РНИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє цигарки або торгує ними.

ЦИГАРНИ́К, -а́, *ч., діал.* Цигарниця (у 2 знач.).

ЦИГА́РНИЦЯ, -і, *ж.* 1. Жін. до **цига́рник**. 2. Коробка або ящичок для зберігання цигарок (сигар); портсигар.

ЦИГА́РНИЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **цига́рниця** 2. 2. *діал.* Мундштук (у 1 знач.).

ЦИГА́РО, *невідм., с., заст.* Сигара.

ЦИГА́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **цига́рка**.

ЦИГАРЦЯ́РА, -и, *ж., діал.* Позаміська прогулянка.

ЦИГЕ́ЙКА, -и, *ж.* Хутро, вироблене зі шкури овець цигайської породи.

ЦИГЕ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Вигот., зробл. з цигейки.

ЦИГЕРО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат з антисептичною та ранозагоювальною дією.

ЦИГИ́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **цигикати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦИГИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Погано, невправно грати на якому-небудь музичному інструменті, видобувати одноманітні негармонійні звуки. // Видавати одноманітні негармонійні звуки (про музичні інструменти). 2. Видавати одноманітні різкі звуки (про комах).

ЦИГИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* 1. Однокр. до **цигикати**. 2. *жарг.* Ударити кого-небудь чимось.

ЦИГУ́ЛКА, -и, *ж.* Див. **году́лка**.

ЦИГУ́Н, -у, *ч.* Китайська дихальна гімнастика.

ЦИДРИ́НА, и-и, *ж., діал.* Кедрина.

ЦИДУ́ЛА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **циду́лка**.

ЦИДУ́ЛКА, -и, *ж., розм.* Коротенький лист; записка.

ЦИДУ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **циду́лка**.

ЦИЗАЛЬПІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *геогр.* Який розташований по цей бік Альп.

ЦИЗО́РИК, -а, *ч., діал.* Складаний ножик.

ЦИЗРО́М, *присл., діал.* Струменем, цівкою.

ЦИ́КАВКА, -и, *ж.* Те саме, що **си́кавка**.

ЦИКА́ДА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **цика́дка**. 2. *мн.* **цика́ди**, -а́д. Те саме, що **цика́дкові**.

ЦИКА́ДКА, -и, *ж.* Хоботна комаха з прозорими різнобарвними крильцями, самці якої видають характерне сюрчання.

ЦИКА́ДКОВІ, -вих, *мн.* Родина комах ряду рівнокрилих хоботних, шкідники рослин; деякі види поширюють вірусні хвороби рослин.

ЦИКА́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цика́да**.

ЦИ́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **ци́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Видавати характерні свистячі звуки, що нагадують звук "ц". *Цикати крізь зуби.* 2. *на кого.* Зупиняти когонебудь або забороняти що-небудь окриком "цить", "цс"; погрозливо гримати.

ЦИКАТРИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж., мед.* Рубцювання; заживлення з утворенням рубця.

ЦИКАТРІА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мед.* Рубцевий.

ЦИКВАЛО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при холециститах, холангітах тощо.

ЦИКЛ, -у, *ч.* 1. Сукупність взаємозв'язаних явищ, процесів, робіт, яка створює закінчене коло дій протягом певного проміжку часу. 2. Послідовний ряд чого-небудь. 3. Певна група наук, дисциплін, об'єднаних за яким-небудь загальним принципом. // Ряд художніх творів одного жанру, об'єднаних спільністю тематики, персонажів і т. ін. 4. У програмуванні – послідовність команд у програмі, що виконується неодноразово в результаті переходу від початку послідовності до кінця. ** **Розі́мкнений цикл** – організація циклу, за якої зворотний зв'язок іде за участю людини (користувача).

ЦИКЛАМЕ́Н, -у, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини первоцвітних з великими яскравими квітами; альпійська фіалка.

ЦИКЛІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Об'єднання в цикл.

ЦИКЛІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **циклізува́ти**.

ЦИКЛІЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Здійснювати циклізацію.

ЦИКЛІЗУВА́ТИСЯ, -ýється, *недок.* Пас. до **циклізува́ти**.

ЦИКЛІ́Т, -у, *ч.* Запалення війчастого тіла ока.

ЦИКЛІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, здійснюється циклами, відзначається наявністю циклів (у 1 знач.). 2. Який становить цикл (у 2, 3 знач.). 3. Пов'язаний з циклічністю (у 2 знач.). ** **Циклі́чні фо́рми**, *муз.* – побудова музичного твору, до якої входять кілька п'єс, об'єднаних спільною ідеєю або темою, напр.: симфонія, соната, сюїта. 4. *хім.* Який має кільцеву будову, структуру. *Циклічні амінокислоти.*

ЦИКЛІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **циклі́чний** 1. 2. Система організації виробництва, при якій за певний відрізок часу виконується цикл робіт, що повторюються в певній послідовності.

ЦИКЛІ́ЧНО. Присл. до **циклі́чний** 1.

ЦИКЛОАЛКАДІЄ́Н, -у, *ч.* Ненасичений циклічний, перстеневий вуглеводень з двома подвійними зв'язками Карбон – Карбон.

ЦИКЛОАЛКА́Н, -у, *ч.* Циклічний, персневий алкан, парафін – насичений вуглеводень.

ЦИКЛОАЛКЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений циклічний, персневий вуглеводень з одним подвійним зв'язком Карбон – Карбон.

ЦИКЛОАЛКІ́Л, -у, *ч.* Перстеневий одновалентний радикал – циклоалкан без одного гідрогенового атома.

ЦИКЛОАЛКІ́Н, -у, *ч.* Ненасичений циклічний, перстеневий вуглеводень з одним потрійним зв'язком Карбон – Карбон.

ЦИКЛОБУТАДІЄ́Н, -у, *ч.* Ненасичений циклічний, перстеневий вуглеводень зі спряженими двома одинарними і двома подвійними зв'язками Карбон – Карбон.

ЦИКЛОБУТАДІЄ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **циклобутадіє́н**.

ЦИКЛОБУТА́Н, -у, *ч.* Насичений вуглеводень, що побудований з чотирьох метиленових ланок, замкнутих у кільце, перстень.

ЦИКЛОБУТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **циклобута́н**.

ЦИКЛОБУТАНО́Л, -у, *ч.* Алкоголь; похідна циклобутану, у якому гідрогеновий атом замінений гідроксилом – спиртовою групою.

ЦИКЛОБУТАНО́Н, -у, *ч.* Кетон, похідна циклобутану, у якому метиленова група замінена карбонільною (кетогрупою).

ЦИКЛОБУТЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений циклічний, перстеневий вуглеводень з одним подвійним зв'язком Карбон – Карбон (з двома метиленовими і двома метиновими групами в молекулі).

ЦИКЛОБУТИ́Л, -у, *ч.* Одновалентний радикал – циклобутан без одного гідрогенового атома.

ЦИКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **циклюва́ти**.

ЦИКЛОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до циклу.

ЦИКЛОГЕКСАДІЄ́Н, -у, *ч.* Похідна циклогексану з двома подвійними зв'язками Карбон – Карбон у молекулі – ненасичений вуглеводень.

ЦИКЛОГЕКСА́Н, -у, *ч.* Органічна сполука, безбарвна рухлива рідина; застосовують як розчинник і проміжний продукт у виробництві синтетичних волокон.

ЦИКЛОГЕКСАНГЕКСАО́Н, -у, *ч.* Кристалічна сполука, що є своєрідним окисном Карбону і одночасно перстеневим гексакетоном.

ЦИКЛОГЕКСАНО́Н, -у, *ч.* Похідна циклогексану, у якому метиленова група перетворена на кетогрупу; з нього синтезують капрон і нейлон.

ЦИКЛОГЕКСЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений циклічний вуглеводень, у якому молекулярний перстень складається із чотирьох метиленових і двох метинових груп.

ЦИКЛОГЕКСИ́Л, -у, *ч.* Одновалентний радикал – циклогексан без одного гідрогенового атома.

ЦИКЛОГЕКСИЛАЦЕТА́Т, -у, *ч.* 1. Ефір циклогексилового спирту та ацетатної кислоти. 2. Сіль ацетатної кислоти, у метил-радикалі якої гідрогеновий атом замінений циклогексил-радикалом.

ЦИКЛОГЕКСИЛБЕНЗОА́Т, -у, *ч.* Ефір циклогексилового спирту і бензойної кислоти.

ЦИКЛОГЕКСИЛМЕТА́Н, -у, *ч.* Метилпохідна циклогексану – метилциклогексан, що є складником нафти.

ЦИКЛОГЕКСИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **циклогекси́л**.

ЦИКЛОГЕКСИЛСТЕАРА́Т, -у, *ч.* Ефір циклогексилового спирту і стеаринової кислоти.

ЦИКЛОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Виникнення й розвиток циклону (у 1, 2 знач.).

ЦИКЛОГЕПТА́Н, -у, *ч.* Насичений вуглеводень, побудований із семи метиленових ланок, замкнутих у кільце, перстень.

ЦИКЛОГЕПТАНО́Л, -у, *ч.* Вторинний алкоголь – похідна циклогептану, в якому гідрогеновий атом замінений спиртовою групою.

ЦИКЛОГЕПТАНО́Н, -у, *ч.* Кетон – похідна циклогептану, в якому метиленова ланка замінена карбонілом (кетогрупою).

ЦИКЛОГЕПТАТРІЄ́Н, -у, *ч.* Ненасичений перстеневий вуглеводень з трьома подвійними і чотирма одинарними зв'язками Карбон – Карбон у семиланковому кільці.

ЦИКЛОГЕПТЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений перстеневий вуглеводень з одним подвійним і шістьма одинарними зв'язками Карбон – Карбон у семиланковому кільці.

ЦИКЛОГРА́МА, -и, *ж., спец.* 1. Графічне зображення за допомогою циклографії одного або кількох циклів деякого руху. 2. Діаграма робочих процесів машин та агрегатів, що працюють за заданим циклом, рухів людини тощо. 2. Фотографічний знімок світної рухомої точки.

ЦИКЛОГРАММЕТРІ́Я, -ї, *ж.* Вимірювання параметрів циклограми для визначення швидкостей і прискорень точок та частин тіла в різні фази руху.

ЦИКЛО́ГРАФ, -а, *ч.* Прилад для здійснення циклографії.

ЦИКЛОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **циклогра́фія**.

ЦИКЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Метод вивчення робочих процесів машин та агрегатів, що працюють за заданим циклом, рухів людини тощо способом фотографування рухомого об'єкта. 2. Метод вивчення динаміки рухів тіла людини або окремих його частин шляхом послідовної реєстрації позначок на частинах тіла, які рухаються.

ЦИКЛОДЕГІДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Відщеплення по одному гідрогеновому атому на обох кінцях молекули алкану (парафіну) із замиканням перстеню при нагріванні за участі каталізатора.

ЦИКЛОДЕЦЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений перстеневий вуглеводень з одним подвійним і дев'ятьма одинарними зв'язками Карбон – Карбон у десятиланковому кільці.

ЦИКЛОДІА́ЛІЗ, -у, *ч., мед.* Операція відшарування циліарного тіла від склери з метою створення сполучення між передньою камерою очного яблука і супрахоріоїдальним простором.

ЦИКЛОДІАТЕРМІ́Я, -ї, *ж., мед.* Діатермокоагуляція склери в ділянці війчастого тіла з метою зменшення секреції водянистої вологи.

ЦИКЛОДОДЕКА́Н, -у, *ч.* Насичений вуглеводень, побудований із дванадцяти метиленових ланок, зам-

кнутих у кільце, перстень.

ЦИКЛОДО́Л, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при паркінсонізмі різної етіології.

ЦИКЛОДРО́М, -у, *ч.* Те саме, що **велодро́м**.

ЦИКЛО́З, -у, *ч.* Внутрішньоклітинний рух цитоплазми, що відбувається без зовнішніх деформацій клітини.

ЦИКЛО́ЇДА, -и, *ж.*, *мат.* Крива лінія, описувана точкою кола, що котиться без ковзання по прямій лінії.

ЦИКЛОЇДА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має форму циклоїди.

ЦИКЛОЇ́ДІЯ, -ї, *ж.* Аномалія особистості, що досягає ступеня психопатії з чергуванням фаз різного настрою і активності.

ЦИКЛО́ЇДНИЙ, -а, -е, *мат.* Те саме, що **циклоїда́льний**.

ЦИКЛОКОНДЕНСА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Хімічна конденсація з утворенням циклічної (перстеневої) сполуки.

ЦИКЛОМЕТІАЗИ́Д, -у, *ч.*, *фарм.* Активний діуретичний засіб.

ЦИКЛО́Н, *ч.* 1. *род.* -у, *метеор.* Вихровий рух атмосфери зі зменшенням тиску повітря від периферії до центра вихору, який супроводжується великою хмарністю та опадами; *прот.* а н т и ц и к л о н. 2. *род.* -у, *розм.* Сильна буря, ураган. 3. *род.* -а, *тех.* Апарат для очищення повітря (газу) від завислих у ньому твердих частинок (пилу), дія якого ґрунтується на використанні відцентрової сили.

ЦИКЛОНІ́ЧНИЙ, -а, -е, *метеор.* Стос. до циклону (у 1 знач.).

ЦИКЛО́ННИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до циклона (у 3 знач.); пов'язаний з використанням вихрових рухів.

ЦИКЛОНОГЕНЕ́З, -у, *ч.* Процес виникнення й розвитку циклонів в атмосфері.

ЦИКЛООКТА́Н, -у, *ч.* Насичений вуглеводень, побудований із восьми метиленових ланок, замкнутих у кільце, перстень.

ЦИКЛООКТА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **циклоокта́н**.

ЦИКЛООКТЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений перстеневий вуглеводень з одним подвійним і сімома одинарними зв'язками Карбон – Карбон у восьмиланковому кільці.

ЦИКЛООКТЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **циклооктен**.

ЦИКЛООЛЕФІ́Н, -у, *ч.* Ненасичений перстеневий вуглеводень з одним подвійним зв'язком Карбон – Карбон у кільці.

ЦИКЛО́П, -а, *ч.* 1. У давньогрецькій міфології – велетень з одним оком на лобі. 2. Дрібна членистонога тварина ряду веслоногих ракоподібних, що живе перев. у прісноводних водоймах.

ЦИКЛОПАРАФІ́НИ, -ів, *мн.* Те саме, що **нафте́ни**.

ЦИКЛОПЕНТАДІЄ́Н, -у, *ч.* Ненасичений перстеневий вуглеводень з двома подвійними і трьома одинарними зв'язками Карбон – Карбон у п'ятиланковому кільці.

ЦИКЛОПЕНТАДІЄ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **циклопентадіє́н**.

ЦИКЛОПЕНТА́Н, -у, *ч.* Насичений перстеневий вуглеводень, що містить 5 метиленових ланок у кільці; міститься у нафті багатьох родовищ.

ЦИКЛОПЕНТАНО́Л, -у, *ч.* Вторинний алкоголь – продукт заміни гідрогенового атома циклопентану на спиртову групу.

ЦИКЛОПЕНТАНО́Н, -у, *ч.* Персневий кетон – продукт заміни метиленової ланки циклопентану на карбоніл (кетогрупу).

ЦИКЛОПЕНТЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений вуглеводень з одним подвійним зв'язком Карбон – Карбон у п'ятиланковому кільці.

ЦИКЛОПЕНТИ́Л, -у, *ч.* Перстеневий одновалентний радикал – циклопентан без одного гідрогенового атома.

ЦИКЛОПІ́ЧНИЙ, -а, -е. Ніби зроблений, здійснюваний міфічними циклопами; величезний, гігантський. // Надзвичайний за своїм виявом (про силу). // *спец.* Складений з великих кам'яних брил без зв'язуючого розчину. // Круглої форми, як у циклопа (у 1 знач.) – про очі.

ЦИКЛОПІ́Я, -ї, *ж.* Вада розвитку; обидва очні яблука повністю або частково суміщаються і розміщуються в одній очниці.

ЦИКЛОПЛЕГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до циклоплегії.

ЦИКЛОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Втрата здатності ясно бачити об'єкти, які розміщені ближче найдальшої точки ясного бачення; зумовлена паралічем війчастого м'яза.

ЦИКЛОПРОПА́Н, -у, *ч.* Горючий газ, який разом із киснем використовують для загального наркозу під час хірургічних операцій.

ЦИКЛОПРОПА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **циклопропа́н**.

ЦИКЛОПРОПАНО́Н, -у, *ч.* Найпростіший перстеневий кетон – продукт заміни метиленової ланки на карбоніл (кетогрупу) в молекулі циклопропану.

ЦИКЛОПРОПЕ́Н, -у, *ч.* Ненасичений перстеневий вуглеводень з одним подвійним зв'язком Карбон – Карбон у триланковому кільці.

ЦИКЛОПРОПІ́Л, -у, *ч.* Перстеневий одновалентний радикал – циклопропан без одного гідрогенового атома.

ЦИКЛОСОМІ́Я, -ї, *ж.* Періодичне виникнення депресивних фаз маніакально-депресивного психозу або циклотимії, які переважно проявляються розладами, що імітують будь-які захворювання внутрішніх органів.

ЦИКЛОТИМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до циклотимії.

ЦИКЛОТИМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Хвороба, що проявляється багаторазовою зміною нерізко виражених станів психічного збудження і пригнічення.

ЦИКЛОТРО́Н, -а, *ч.*, *спец.* Установка для прискорення колового руху заряджених частинок, що дозволяє здійснювати ядерні дослідження.

ЦИКЛОТРО́ННИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до циклотрона.

ЦИКЛОФОРІ́Я, -ї, *ж.* Гетерофорія з тенденцією до повороту очного яблука навколо сагітальної осі.

ЦИКЛОФОСФА́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при раку яєчників, раку молочної залози, легень тощо.

ЦИКЛОФРЕНІ́Я, -ї, *ж.* Маніакально депресивний психоз.

ЦИКЛОЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **циклопія**.

ЦИКЛУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **циклува́ти**.

ЦИКЛУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Працювати циклічним методом.

ЦИКЛУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.*, *спец.* Розроблятися циклічним методом.

ЦИКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **циклюва́ти**.

ЦИКЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до циклювання.

ЦИКЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який виконує циклювальні роботи.

ЦИКЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **циклюва́ти**.

ЦИКЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.* Обробляти дерев'яну поверхню підлоги, паркету, виробів і деталей циклею або шліфувальною машиною.

ЦИ́КЛЯ, -і, *ж.* Сталева пластинка з гострим, певним чином заточеним краєм, уживана для остаточного зачищення (циклювання) вистругану́ї дерев'яної поверхні підлоги, паркету.

ЦИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ци́кати**.

ЦИКО́РІЙ, -ю, *ч.* 1. Трав'яниста рослина родини складноцвітих. // Салатна рослина цієї родини; петрів батіг. 2. Сушений корінь такої трав'янистої рослини, що вживається як домішка до кави, а також для виготовлення її сурогату.

ЦИКО́РІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Те саме, що **цико́рій**.

ЦИКО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цико́рій**.

ЦИКУ́ТА, -и, *ж.* Трав'яниста багаторічна отруйна рослина родини зонтичних, яка росте біля води; вех. // Отрута, виготовлена з цієї рослини.

ЦИ́ЛИ, *спол.*, *діал.* Чи.

ЦИЛІА́РНИЙ, -а, -е. Війчастий; такий, що стосується вій, війок, війчастого тіла.

ЦИЛІ́НДР, -а, *ч.* 1. *мат.* Геометричне тіло, що утворюється обертанням прямокутника навколо одного з його боків. // Предмет, споруда, що має форму такої фігури. 2. *тех.* Деталь або пристрій, що має форму такого тіла. // Основна деталь поршневих машин (двигуна внутрішнього згоряння, парової машини, гідравлічного преса і т. ін.). 3. Високий твердий чоловічий капелюх з невеликими твердими полями, що має форму такого тіла. // Жіночий капелюшок тієї самої форми. 4. В обчислювальній техніці – сукупність доріжок магнітних дисків, доступ до записів в яких здійснюється без зміни положення механізму доступу. 5. *мед.*: ** **Сечові́ цилі́ндри** – елементи осаду сечі, які мають циліндричну форму і є "зліпками" окремих фрагментів ниркових канальців.

ЦИЛІ́НДРИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **цилі́ндр** 2.

ЦИЛІНДРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цилі́ндр** 1, 2. ** **Циліндри́чна пове́рхня**, *мат.* – поверхня, утворена поступальним рухом прямої лінії по колу.

ЦИЛІНДРИ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **циліндри́чний**.

ЦИЛІ́НДРОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **цилі́ндр** 2. *Циліндровий хід.* // Який має циліндр своєю робочою частиною; який має циліндр, циліндри. *Циліндрова машина.* ** **Цилі́ндрова поту́жність** – потужність, що припадає на один робочий циліндр двигуна внутрішнього згоряння. 2. Те саме, що **циліндри́чний**.

ЦИЛІНДРО́ЇД, -а, *ч.*, *мат.* Тіло, обмежене циліндричною поверхнею, перпендикулярною до неї площиною і поверхнею, яку кожний перпендикуляр до основи циліндроїда перетинає в одній точці.

ЦИЛІНДРО́МА, -и, *ж.*: ** **Циліндро́ма шкі́ри** – доброякісна пухлина, яка розвивається із волосяного фолікула і його ембріонального зародка, з екринних і апокринних потових залоз та їх ембріональних зародків тощо.

ЦИЛІНДРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який формою нагадує циліндр, схожий на циліндр.

ЦИЛІНДРОСКІАСКОПІ́Я, -ї, *ж.* Дослідження рефракції астигматичного ока, при якому скіаскопію поєднують з використанням сферичних і циліндричних лінз.

ЦИЛІНДРУРІ́Я, -ї, *ж.* Виділення циліндрів з сечею.

ЦИЛЮ́РИК, -а, *ч.*, *заст.* Цирульник.

ЦИЛЮ́РНИК, -а, *ч.*, *заст.* Цирульник.

ЦИЛЮ́РНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Цирульня.

ЦИ́МБАЛ, -а, *ч.*, *заст.* Бевзь, йолоп.

ЦИМБА́ЛИ, -ів, *мн.* Старовинний музичний інструмент, що складається з дерев'яного корпусу трапецеїдальної форми і металевих струн, на яких грають, ударяючи молоточками або паличками.

ЦИМБА́ЛИКИ, -ів, *мн.* Зменш.-пестл. до **цимба́ли**.

ЦИМБАЛИ́СТ, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **цимбалі́ст**.

ЦИМБАЛИ́СТА, -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **цимбалі́ст**.

ЦИМБАЛИ́СТИЙ, -того, *ч.*, *розм.* Те саме, що **цимбалі́ст**.

ЦИМБАЛІ́СТ, -а, *ч.* Музикант, що грає на цимбалах.

ЦИМБА́ЛОНЬКИ, -ів, *мн.* Зменш.-пестл. до **цимба́ли**.

ЦИМБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до цимбалів.

ЦИМБА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Майстер із виготовлення цимбалів.

ЦИМБОЦЕФАЛІ́Я, -ї, *ж.* Аномалія розвитку, при якій голова різко витягнута в сагітальному напрямі.

ЦИМБРИ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Цямрина.

ЦИМБРО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Такий, що має цимбриння. *Цимбрований зруб.*

ЦИМІНА́ЛЬ, -ю, *ч.*, *фарм.* Антисептичний засіб, що сприяє заживленню ран.

ЦИМЛЯ́НСЬКЕ, -кого, *с.* Сорт піністого виноградного вина.

ЦИМЛЯ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до притоки Дону – Цимли.

ЦИ́НА, -и, *ж.*, *заст.* Олово.

ЦИНАМО́Н, -у, *ч.*, *заст.* 1. Невелике південне дерево або кущ родини лаврових з цупкими шкірястими листками і дрібними квіточками, зібраними у волоті; коричне дерево. 2. Кора цього дерева.

ЦИНАМО́НОВИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Прикм. до **цинамо́н**. 2. Кольору кори цинамону; брунатний.

ЦИНАНДА́ЛІ, *невідм.*, *с.* Сорт вина зі світлих сортів винограду; вино цього сорту.

ЦИНАРІЗИ́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що покращує мозковий кровообіг, розслабляє гладку мускулатуру судин.

ЦИНВАЛЬДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді дуже гнучких непрозорих кристалів та лускуватих агрегатів зі скляним блиском.

ЦИНГА́, -и́, *ж.* Захворювання людини, спричинюване недостатньою кількістю в їжі вітамінів, що виражається в загальній кволості, кровоточивості та набряклості ясен і т. ін.; скорбут.

ЦИНГАРЕ́СКА, -и, *ж.*, *муз.* Інструментальна п'єса, де використані циганські інтонації та ритми.

ЦИ́НҐЕЛЬ, -гля, *ч.*, *зах.* Пташа щигля.

ЦИ́НГЕЛЬ, -гля, *ч.*, *заст.* Курок.

ЦИНГО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цинга́**.

ЦИНГО́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Хворий на цингу.

ЦИНГУЛОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Операція деструкції певних відділів поясної звивини головного мозку при деяких психопатологічних станах або вираженому хронічному больовому синдромі.

ЦИ́НДРА, -и, **ЦИ́НДРЯ**, -і, *ж.*, *діал.* 1. Жужіль. 2. Легковажна людина; кокетлива, пуста жінка.

ЦИ́НДРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Безрозсудно витрачати (гроші, майно і т. ін.).

ЦИНДРІВНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Той, хто пускає на вітер гроші, майно тощо.

ЦИ́НДРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ци́ндра**.

ЦИ́НДРЯ *див.* **ци́ндра**.

ЦИНЕДО́НІЯ, -ї, *ж.*, *бот.*, *діал.* Чистотіл.

ЦИНЕРА́РІЯ, -ї, *ж.* Декоративна трав'яниста рослина родини складноцвітих з яскравими суцвіттями.

ЦИНІ́ЗМ, -у, *ч.* 1. Відверто зневажливе, зухвале ставлення до загальноприйнятих норм моралі, етики, до чого-небудь, що користується загальним визнанням, повагою. // Відвертість, доведена до безсоромності. 2. *іст.* Учення циніків (у 2 знач.).

ЦИ́НІК, -а, *ч.* 1. Цинічна людина. 2. *іст.* Послідовник давньогрецької філософської школи, яка проповідувала незалежність людини від навколишнього середовища, зневагу до людської культури, повернення до первісного стану. 3. За легендою – у Стародавньому Римі так звали песика, який задирав ногу під трибуну у сенаті, з якої виступав сенатор з важливою промовою.

ЦИНІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. *іст.* Прикм. до **цині́зм** 2 і **ци́нік** 2. 2. Який виявляє цинізм (у 1 знач.), безсоромність. 3. Сповнений цинізму (у 1 знач.); безсоромний. // Брутальний.

ЦИНІ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **цині́чний** 2, 3. *Цинічність вчинку.*

ЦИНІ́ЧНО. Присл. до **цині́чний** 3.

ЦИ́НІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **майо́ри**.

ЦИНК[1], -у, *ч.* Zn. Хімічний елемент, проста речовина якого – синювато-сріблястий ковкий метал, яким вилучають золото з ціанідних розчинів, покривають інші метали (цинкування).

ЦИНК[2], -а, *ч.* Старовинний духовий мундштуковий музичний інструмент.

ЦИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Цинкова коробка (перев. для зберігання патронів).

ЦИНКАЛКІ́Л, -у, *ч.* Металорганічна сполука зі зв'язками Цинк – Карбон, у якій атом Цинку сполучений із двома алкіл-радикалами; займається на повітрі.

ЦИНКА́Т, -у, *ч.* Сіль із двозарядним аніоном, у якому атом Цинку сполучений з двома оксигеновими атомами або чотирма гідроксилолігандами.

ЦИНКЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сталево-сірі непрозорі кристали і агрегати з металічним блиском.

ЦИНКІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ци́нка**.

ЦИНКІ́Т, -у, *ч.* Мінерал оранжево-жовтого або червоного кольору, цинкова руда, з якої одержують цинк.

ЦИНКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цинкува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Покритий цинком; оцинкований.

ЦИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цинк**. *Цинкове виробництво.* // Який складається з цинку або містить цинк. // Кольору цинку; синювато-білий. // Виготовлений з цинку або оцинкований. ** **Ци́нкова обма́нка** – те саме, що **сфалери́т**.

ЦИНКОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить цинк.

ЦИНКОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **цинковмі́сний**.

ЦИНКО́ГРАФ, -а, *ч.* Фахівець із цинкографії (у 1 знач.).

ЦИНКОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цинкогра́фія** 1. // Виготовлений фотомеханічним способом.

ЦИНКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* 1. Фотомеханічний спосіб виготовлення кліше для високого друку. 2. Підприємство або цех, що виготовляють такі кліше.

ЦИНКОЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Признач. для виготовлення виливанців (напівфабрикату) та виробів із розтопленого цинку.

ЦИНКОЛИВА́РНЯ, -і, *ж.* Завод, цех або майстерня для топлення цинку і виробництва з нього виливних виробів.

ЦИНКОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить цинк.

ЦИНКОПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якому плавлять цинк, який признач. для цього.

ЦИНКСИЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді білих і блакитних м'яких дрібних лусочок і платівок.

ЦИНКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мет.* Признач. для цинкування.

ЦИНКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *мет.* Дія за знач. **цинкува́ти**.

ЦИНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *мет.* Покривати поверхню металу, металевого виробу тонким шаром цинку для захисту їх від корозії.

ЦИНО́БРА, -и, **ЦИНО́БРЯ**, -і, *ж.*, *заст.* Кіновар.

ЦИНО́БРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цино́бра**.

ЦИНО́БРЯ *див.* **цино́бра**.

ЦИНО́ВАНИЙ, -а, -е, *заст.* Легований циною (оловом).

ЦИНО́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Олов'яний.

ЦИНО́ВКА, -и, *ж.* Цупкий плетений виріб із соломи, очерету і т. ін.

ЦИ́НТІР, -а, *ч.*, *зах.* Цвинтар.

ЦИНУ́БЕЛЬ, -я, *ч.*, *спец.* Столярний інструмент, рубанок із зубчастим залізком, вживаний для надання шорсткості склеюваним поверхням.

ЦИНХОНІ́Н, -а, *ч.* Різновид алкалоїду кори хінного дерева, рослинний мутаген.

ЦИНЬ, *невідм.*, *мн.* Давньокитайські струнні музичні інструменти.

ЦИПЕЇ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; оранжеві або жовті кристали, агрегати і порошкуваті скупчення з матовим або шовковистим блиском.

ЦИ́ПРИС, -а, *ч.*, *зах.* Кипарис.

ЦИРА́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Порода качок.

ЦИ́РИК, -а, *ч.* Солдат армії в Монголії.

ЦИРК, -у, *ч.* 1. У Стародавньому Римі – місце, арена для кінних змагань, а згодом – боїв гладіаторів та інших видовищ. 2. Вид театрального мистецтва, який включає акробатику, еквілібристику, жонглювання, клоунаду, дресирування тварин і т. ін. // *перен.*, *розм.* Всяке сенсаційне видовище. 3. Заклад, який влаштовує вистави цього виду мистецтва. // Приміщення, що має вигляд круглого будинку з амфітеатром для глядачів і ареною в центрі для таких вистав. // Присутні на такій виставі глядачі. 4. *геол.* Природна чашоподібна улоговина на схилах гір. // Своєрідна кільцева гора, характерна для рельєфу Місяця. ** **Льодовико́вий цирк** – улоговина у вигляді амфітеатру, в якій утворюється льодовик.

ЦИ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Мережка, що складається з елементів, які нагадують літеру "ж"; використовується перев. для прикрашення рукавів святкової жіночої сорочки.

ЦИРКА́ДНИЙ, -а, -е. Близькодобовий. ** **Цирка́дний ритм** – циклічне коливання інтенсивності того чи іншого біологічного процесу з періодом у межах 20 – 28 годин.

ЦИ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ци́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Спльовувати крізь зуби; чвиркати. 2. Під час доїння витискувати струмінь молока. 3. Те саме, що **сюрча́ти** 1.

ЦИРКА́ЦТВО, -а, *с.*, *розм.* Виконання чого-небудь із трюками та прийомами, узвичаєними в цирку.

ЦИРКА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до циркацтва, циркача.

ЦИРКА́Ч, -а́, *ч.*, *розм.* Артист цирку. // *перен.* Спритна людина, здатна на будь-які витівки.

ЦИРКА́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **цирка́ч**.

ЦИ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ци́ркати**.

ЦИРКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **цирк**. // Такий, як у цирку, у циркачів.

ЦИРКО́Н, -у, *ч.* Мінерал перев. бурувато-жовтого, червоно-бурого до чорного, оранжевого і зеленкуватого кольорів, силікат цирконію; використовується в ювелірній справі та для виділення з нього цирконію і гафнію.

ЦИРКОНА́Т, -у, *ч.* Сіль із двозарядним або чотиризарядним аніоном, у якому Цирконій сполучений із трьома або чотирма оксигеновими атомами.

ЦИРКО́НИСТИЙ, -а, -е. Який містить домішку Цирконію.

ЦИРКО́НІЄВИЙ, -а, -е. Стос. до цирконію: який містить цирконій.

ЦИРКОНІЄВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить Цирконій.

ЦИРКО́НІЙ, -ю, *ч.* Zr. Хімічний елемент, проста речовина якого – блискучий сріблястий метал, прозорий для нейтронів. З нього виготовляють оболонки тепловидільних елементів ядерних реакторів, хімічну апаратуру, деталі літальних апаратів тощо.

ЦИРКОНІ́Л, -у, *ч.* Двозарядний катіон, що містить атом Цирконію, сполучений із оксигеновим атомом.

ЦИРКО́НОВИЙ, -а, -е. Стос. до циркону; який містить циркон.

ЦИРКОРА́МА, -и, *ж.* Кіно з екраном, який оточує зал для глядачів. // Кінотеатр з таким екраном.

ЦИРКОРА́МНИЙ, -а, -е. Стос. до циркорами.

ЦИ́РКУЛ, -у, *ч.*, *зах.* Округ; волость.

ЦИРКУЛІВНИ́Й, -а́, -е́. Який циркулює, обігає навколо чого- або кого-небудь, у чомусь або комусь.

ЦИ́РКУЛЬ, -я, *ч.* Інструмент, що складається з двох ніжок, з'єднаних на одному кінці шарніром для розхиляння їх на потрібну відстань; застосовується для викреслювання кіл і вимірювання довжини ліній. // *у знач. присл.*, *розм.* **ци́ркулем**. Нагадуючи формою такий інструмент. // Землемірний інструмент подібної форми.

ЦИ́РКУЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ци́ркуль**. *Циркульна ніжка.* 2. Який має форму кола; який є частиною круга. *Циркульна арка.*

ЦИРКУЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до циркулювання.

ЦИРКУЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **циркулюва́ти**.

ЦИРКУЛЮВА́ТИ, -ює, *недок.* 1. Здійснювати рух по колу; обертатися. // *розм.* Регулярно переходити з одного місця в інше, з одних рук до інших. 2. *мор.* Описувати криволінійний шлях (про судно).

ЦИРКУЛЮ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **циркулюва́ти**.

ЦИРКУЛЯ́Р, -а, *ч.* Письмове розпорядження, наказ директивного характеру, що його надсилають підвідомчим установам або підлеглим службовим особам. // *заст.* Послання, звернення.

ЦИРКУЛЯ́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **циркуля́рна пи́лка** (*див.* **циркуля́рний**[2]).

ЦИРКУЛЯ́РНИЙ[1], -а, -е. Який розсилається як циркуляр, є циркуляром. ** **Циркуля́рна но́та** – нота (*див.* **но́та**[2]), звернена одночасно до кількох держав.

ЦИРКУЛЯ́РНИЙ[2], -а, -е, *спец.* Який має форму кола, пов'язаний з рухом по колу; круглий. *Циркулярний ніж.* ** **Циркуля́рна пи́лка** – машина для розпилювання дерева, в якій ріжучою частиною є дискова пилка. **Циркуля́рний душ** – лікувальний душ, який оббризкує з усіх боків.

ЦИРКУЛЯ́РНИЙ[3], -а, -е, *зах.* Прикм. до **ци́ркул**.

ЦИРКУЛЯ́РНО, *присл.* У вигляді циркуляра, циркуляром.

ЦИРКУЛЯ́РЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **циркуля́р**.

ЦИРКУЛЯ́ТОРНИЙ, -а, -е. Який стосується кровообігу.

ЦИРКУЛЯЦІ́ЙНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Який здійснюється, відбувається по замкненому колу; коловий. 2. Такий, у якому або по якому відбувається круговий рух чого-небудь. *Циркуляційний насос.*

ЦИРКУЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **циркулюва́ти** 1. ** **Циркуля́ція атмосфе́ри** – сукупність повітряних течій в атмосфері, що виникає внаслідок нерівномірного розподілу атмосферного тиску і температури на земній поверхні. 2. *мор.* Крива, яку описує судно при відхиленні руля на який-небудь кут.

ЦИРКУМДУ́КЦІЯ, -ї, *ж.* Коловий рух частини тіла або органа.

ЦИРКУМФЕРЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Обвід, периферія.

ЦИРКУМФЛЕ́КС, -а, *ч.*, *лінгв.* Один із видів музичного наголосу на довгому складі (висхідно-спадний у грецькій мові, спадний у балто-слов'янських).

ЦИРКУМФЛЕ́КСНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Прикм. до **циркумфле́кс**.

ЦИРКУМФЛЕ́КСОВИЙ, -а, -е, *лінгв.* Те саме, що **циркумфле́ксний**.

ЦИРКУМЦИ́ЗІЯ, -ї, *ж.*, *мед.* Обрізання; колове вирізання крайньої плоті статевого члена.

ЦИРО́З, -у, *ч.*, *мед.* Розростання в якому-небудь органі щільної сполучної тканини, що порушує його функції. ** **Циро́з печі́нки** – захворювання, що виникає внаслідок запалень печінки, хронічного алкоголізму, порушень обміну речовин, розладів кровообігу.

ЦИРО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **циро́з**.

ЦИРО́З-РАК, -у, *ч.* Рак печінки, який виник на фоні цирозу печінки.

ЦИРУ́ЛИК, -а, *ч.*, *заст.*, *діал.* Цирульник.

ЦИРУ́ЛИЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *діал.* Прикм. до **циру́лик**.

ЦИРУ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **циру́льник**.

ЦИРУ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *заст.* Перукар, який також виконував деякі обов'язки лікаря (пускав кров, ставив п'явки і т. ін.).

ЦИРУ́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *заст.* Приміщення, в якому працював цирульник; перукарня.

ЦИРЦЕ́Я, -ї, *ж.* 1. У давньогрецькій міфології – чарівниця, що перетворила на свиней супутників Одисея та утримувала силою чарів його самого. 2. Підступна спокусниця.

ЦИ́СТА, -и, *ж.*, *біол.* Цупка оболонка, що утворюється навколо деяких найпростіших організмів за несприятливих зовнішніх умов або в певні моменти їх життєвого циклу, а також одноклітинний рослинний або тваринний організм, тимчасово вкритий щільною оболонкою.

ЦИСТАДЕНОКАРЦИНО́МА, -и, *ж.* Злоякісна пухлина, що розвивається з епітеліальної вистилки кісти або утворює в процесі свого розвитку кісти.

ЦИСТАДЕНО́МА, -и, *ж.* Доброякісні епітеліальні пухлини яєчника, що часто утворюють кісти.

ЦИСТАДЕНОФІБРО́МА, -и, *ж.* Доброякісна пухлина яєчників.

ЦИСТАЛГІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Часте, хворобливе сечовипускання за відсутності об'єктивних ознак захворювання сечового міхура.

ЦИСТАТІОНІ́Н, -у, *ч.* Змішаний тіоефір – S-заміщений цистеїн.

ЦИСТАТІОНІНУРІ́Я, -ї, *ж.* Спадкова аномалія обміну сірковмісних амінокислот, основним проявом якої є відставання дитини в розумовому розвитку.

ЦИСТЕЇ́Н, -у, *ч.* 1. Амінокислота, у складі якої є сірка; входить до складу більшості білків. 2. Лікарський препарат, що його застосовують на початкових стадіях катаракти.

ЦИСТЕЇНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір амінокислоти цистеїну.

ЦИСТЕЇ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цистеї́н**.

ЦИСТЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення сечового міхура.

ЦИСТЕРІА́НЦІ, -ів, *мн.* Члени католицького чернечого ордену, заснованого в 1098 році у Франції бенедиктинцями.

ЦИСТЕ́РНА, -и, *ж.* 1. Сховище, резервуар для води та інших рідин. // Великий резервуар (перев. циліндричної форми) для зберігання нафти, мастила, гасу, спирту і т. ін. ** **Підпавути́нна цисте́рна**, *мед.* – розширення підпавутинного простору в борознах і заглибленнях на основі головного мозку. 2. Металева посудина циліндричної форми, закріплена в горизонтальному положенні на автомобілі або на залізничній платформі, для перевезення рідин, газів, сипучих матеріалів і т. ін.

ЦИСТЕРНОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження підпавутинних цистерн після їх контрастування.

ЦИСТЕРЦІА́НЦІ, -ів, *мн.* Члени католицького "жебрущого" чернечого ордену, заснованого в 1098 р. у Франції. У 12 – 13 ст. їхні монастирі з'явилися в багатьох європейських країнах, у тому числі в Західній Україні.

ЦИСТИ́Н, -у, *ч.* Органічна дикарбонова диаміносірковмісна замінна амінокислота.

ЦИСТИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цисти́н**.

ЦИСТИНО́З, -у, *ч.* Спадкова хвороба, що пов'язана з порушенням обміну цистину і характеризується його накопиченням у тканинах.

ЦИСТИНУРІ́Я, -ї, *ж.* 1. Спадкове захворювання, яке характеризується порушенням транспорту ряду амінокислот в епітеліальних клітинах ниркових канальців і кишечнику та формуванням цистинових каменів у нирках. 2. Підвищений вміст цистину в сечі.

ЦИСТИ́Т, -у, *ч.*, *мед.* Запалення слизової оболонки сечового міхура, що здебільшого спричиняється бактеріями (кишковою паличкою, стафілококом, стрептококом).

ЦИСТИЦЕ́РК, -а, *ч.* Личинка цестод ряду Cyclophyllidea, яка має вигляд пухиря зі сколексом, повернутим усередину.

ЦИСТИЦЕРКО́З, -у, *ч.* Гельмінтоз, що спричинюється паразитуванням у тканинах личинкових стадій свинячого ціп'яка.

ЦИСТИЦЕРКО́ЇД, -а, *ч.* Личинка цестод, яка характеризується наявністю хвостової частини з ембріональними гачками.

ЦИСТОГАСТРОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між вродженою (непаразитарною) кістою (печінки) і шлунком.

ЦИСТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Рентгенологічне дослідження сечового міхура після заповнення його контрастною речовиною.

ЦИСТОЄЮНОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування анастомозу між вродженою (непаразитарною) кістою (печінки) і тонкою кишкою.

ЦИСТОІЛЕОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне утворення штучного сечового міхура з ізольованої петлі тонкої кишки.

ЦИСТО́ЇДА, -и, *ж.*: ** **Цисто́їди сечово́ду** – ділянки сечоводу з найбільш вираженою здатністю до перистальтики.

ЦИСТОКОЛОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Хірургічне утворення штучного сечового міхура з ізольованої петлі товстої кишки.

ЦИСТОЛІ́Т, -у, *ч.* Камінь (фосфат, уреат або оксалат), що утворився у сечовому міхурі.

ЦИСТОЛІТІА́З, -у, *ч.* Утворення каменів у сечовому міхурі.

ЦИСТОЛІТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Видалення каменів із сечового міхура після розтинання його стінки.

ЦИСТОЛІТОТРИПСІ́Я, -ї, *ж.* Подрібнення каменів сечового міхура, яке здійснюється за допомогою цистолітотриптора.

ЦИСТОЛІТОТРИ́ПТОР, -а, *ч.* Пристрій для подрібнення каменів у сечовому міхурі під зоровим контролем.

ЦИСТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Визначення тонусу м'язів сечового міхура, скоротливої здатності й уретрального опору.

ЦИСТОМЕТРОГРА́МА, -и, *ж.* Графічне зображення змін тиску в порожнині сечового міхура.

ЦИСТОПЛА́СТИКА, -и, *ж.* Пластичні операції на сечовому міхурі.

ЦИСТОПЛЕГІ́Я, -ї, *ж.* Параліч м'язів сечового міхура.

ЦИСТОПРОСТАТОВЕЗИКУЛЕКТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне видалення нижньої половини сечового міхура, передміхурової залози і сім'яних міхурців з наступною пересадкою сечоводів у частину сечового міхура, що залишилася.

ЦИСТОПРОСТАТОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Комплексне рентгенологічне дослідження передміхурової залози і сечового міхура.

ЦИСТОСИГМОЇДОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічна пересадка сечового міхура в сигмоподібну кишку, яка виконується при екстрофії сечового міхура.

ЦИСТОСКО́П, -а, *ч.*, *мед.* Прилад у вигляді металевої трубки (катетера) з оптичною та освітлювальною системою, що вводиться в сечовий міхур для його дослідження.

ЦИСТОСКОПІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Метод дослідження порожнини сечового міхура шляхом безпосереднього його огляду за допомогою цистоскопа.

ЦИСТОСПА́ЗМ, -у, *ч.* Спазм гладких м'язів стінки сечового міхура.

ЦИСТОСТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічне формування зовнішньої нориці сечового міхура.

ЦИСТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Хірургічний розтин порожнини сечового міхура.

ЦИСТОТРАХЕЛОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Комплексне рентгенологічне дослідження сечового міхура і шийки матки.

ЦИСТОУРЕТЕРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Комплексне рентгенологічне дослідження сечового міхура і сечовипускального каналу.

ЦИСТОФІБРО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **цистаденофібро́ма**.

ЦИСТОЦЕ́ЛЕ, *невідм.*, *с.* Випинання і зміщення вниз стінки сечового міхура перев. в ділянці його шийки і сечоміхурового трикутника, що виникає внаслідок опущення передньої стінки піхви.

ЦИ́СТРА, -и, *ж.* Старовинний струнний щипковий музичний інструмент, схожий на сучасну напівовальну мандоліну, що був поширений у Західній

Європі до 19 ст.

ЦИСТРО́Н, -а, *ч.* Складне функціональне поєднання кількох генів, що беруть участь у передаванні спадкової інформації про будову певної білкової молекули.

ЦИСЯНЬЦІ́НЬ, -я, *ч.* Китайський щипковий музичний інструмент з дерев'яним корпусом, подібний до цитри.

ЦИТАДЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Споруда фортечного типу всередині давніх міст; найбільш укріплена частина фортеці, пристосована для самостійної оборони. // Фортеця взагалі. // *заст.* Фортечна споруда, використана як в'язниця. 2. *перен.* Головний опорний пункт (центр) будь-якої організації (політичної, ідеологічної і т. ін.); твердиня.

ЦИТАДЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цитаде́ль**.

ЦИТА́ЗА, -и, *ж.* Захисна речовина сироватки крові, активує розчинення бактерій; алексин.

ЦИТА́ТА, -и, *ж.* Точний, дослівний уривок з якого-небудь тексту. // Уривок мелодії, музичного твору.

ЦИТА́ТКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **цита́та**.

ЦИТА́ТНИЙ, -а, -е. Стос. до цитат. // Який складається з цитат. *Цитатний матеріал.* // Обмежений цитатами, який ґрунтується тільки на цитатах. *Цитатний спосіб доведень.*

ЦИТА́ТНИК, -а, *ч.* Брошура, що видавалася в Китаї в період "культурної революції" і містила уривки з висловлювань Мао Цзедуна.

ЦИТА́ТНИЦТВО, -а, *с.*, *розм.* Догматична пристрасть до цитат.

ЦИТА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Використання, наявність цитат.

ЦИТАФЕРЕ́З, -у, *ч.* Метод видалення з крові клітинних елементів.

ЦИТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **цитува́ти**. // Наведені цитати як результат цієї дії.

ЦИТВА́РНИЙ, -а, -е: ** **цитва́рний полин** – лікарська багаторічна напівкущова рослина родини складноцвітих. **Цитва́рне сі́м'я** – суцвіття цієї рослини, що містять речовину сантонін і в здрібненому вигляді застосовуються як глистогінний засіб.

ЦИТИДИ́Н, -у, *ч.* Нуклеозид, який складається з цитозину і рибози; входить до складу нуклеїнових кислот і нуклеотидів.

ЦИТИТО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат, що його застосовують при асфіксії, шоці, колапсі, зупинці дихання тощо.

ЦИТО... Перша частина складних слів, що відповідає за знач. сл. **клі́тина**, напр.: ц и т о е к о л о г і я, ц и т о к і н е т и ч н и й тощо.

ЦИТОАРХІТЕКТО́НІКА, -и, *ж.* Розділ архітектоніки кори головного мозку (як науки), що вивчає будову і просторові співвідношення її нервових клітин.

ЦИТОБЛАСТО́МА, -и, *ж.* Пухлина, яка складається з клітин неясного генезу.

ЦИТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цитува́ти**. // **цито́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЦИТОГЕНЕ́ТИКА, -и, *ж.* Розділ генетики, що розглядає явища спадковості на клітинному рівні.

ЦИТОГЕНЕТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до цитогенетики.

ЦИТОГЕ́ННИЙ, -а, -е: ** **цитоге́нна за́лоза** – будь-яка залоза, яка продукує клітини: статеві залози, лімфатичні вузли, селезінка. **Цитоге́нний синдро́м** – термін, що його застосовують для позначення будь-якого стану, який характеризується рядом фізичних та поведінкових симптомів, спричинених відхиленням від норми у розмірі, кількості чи формі хромосом.

ЦИТОГЕРОНТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про старіння клітин, фізіологію клітин старечого організму.

ЦИТОГО́НІЯ, -ї, *ж.*, *біол.* Розмноження клітин, що відбувається шляхом поділу одноклітинних, спороутворення і статевого розмноження.

ЦИТОДІАГНО́СТИКА, -и, *ж.*, *мед.* 1. Розпізнавання хвороби способом мікроскопічного дослідження клітинних елементів тканини тіла. 2. Термінова діагностика під час операції (зазвичай гістологічна).

ЦИТОЕКОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Напрям біології, що вивчає пристосування організмів до середовища на клітинному і молекулярному рівнях.

ЦИТОЕТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про поведінку клітини та її окремих структур.

ЦИТО́З, -у, *ч.* Підвищений вміст клітинних елементів у досліджуваному об'єкті.

ЦИТОЗИ́Н, -у, *ч.* Гетероциклічна азотовмісна сполука з групи піримідинових основ; міститься в тканинах всіх організмів.

ЦИТОКІНЕ́З, -у, *ч.*, *біол.* Процес поділу тіла материнської клітини з утворенням двох дочірніх клітин.

ЦИТОКІ́НИ, -ів, *мн.* Поліпептиди, які секретуються моноцитами та лімфоцитами при їх взаємодії зі специфічними і неспецифічними антигенами, а також з ін. неспецифічними стимуляторами.

ЦИТО́ЛІЗ, -у, *ч.*, *біол.* Руйнування клітин шляхом цілковитого або часткового їх розчинення, що спостерігається як у нормальних умовах, так і при різних хворобливих процесах.

ЦИТОЛІЗИ́Н, -у, *ч.*, *біол.* Речовина, яка утворюється в крові при введенні в організм чужорідних клітин.

ЦИТО́ЛОГ, -а, *ч.* Фахівець із цитології.

ЦИТОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до цитології.

ЦИТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Наука про будову, розвиток і функції клітин рослинних і тваринних організмів.

ЦИТОМЕГА́ЛІЯ, -ї, *ж.* Вірусне захворювання, яке характеризується ураженням слинних залоз, а також ін. органів з утворенням в їх тканинах гігантських клітин з великим внутрішньоклітинним включенням.

ЦИТОМЕГАЛОВІ́РУС, -у, *ч.* Вірус, що належить до групи герпес-вірусів, для яких характерне персистування в організмі хазяїна в латентному стані.

ЦИТОМЕГАЛОВІ́РУСНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цитомегалові́рус**. ** **цитомегалові́русна інфе́кція** – те саме, що **цитомега́лія**.

ЦИТОМЕМБРА́НИ, -ра́н, *мн.* Система спеціалізованих оболонок або листків, які відокремлюють клітину від зовнішнього середовища і поділяють її на окремі ізольовані камери.

ЦИТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Методи, за допомогою яких визначається кількість клітин; вимірюється об'єм клітин та їхніх ядер.

ЦИТОМОРФО́З, -у, *ч.*, *біол.* Сукупність змін клітин у живому організмі.

ЦИТОМОРФОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ цитології, який вивчає структуру клітини та її компонентів.

ЦИТОПАТОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ патоморфології, що вивчає перебіг патологічних процесів на рівні клітини та її органоїдів.

ЦИТОПЕНІ́Я, -ї, *ж.* Знижений вміст клітинних елементів певного виду в об'єкті дослідження.

ЦИТОПЛА́ЗМА, -и, *ж.*, *біол.* Позаядерна частина протоплазми рослинних і тваринних клітин.

ЦИТОПЛАЗМАТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цитопла́зма**. ** **цитоплазмати́чна спадко́вість** – передача спадкової інформації через розміщені в цитоплазмі та органоїдах спадкові структурні елементи – плазмагени.

ЦИТОПЛАЗМО́Н, -у, *ч.* Сукупність поза-хромосомних спадкових елементів клітини, що містяться в цитоплазматичних структурах, крім пластид.

ЦИТОПЛАЗМОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **цитокіне́з**.

ЦИТОСПЕКТРОФОТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Те саме, що **цитофотоме́трія**.

ЦИТОСТА́ТИКИ, -ів, *мн.* Лікарські засоби, що гальмують поділ клітин.

ЦИТОТОКСИ́НИ, -ів, *мн.* 1. Специфічні антитіла білкової природи, що спрямовано діють на певні клітини, органи та системи організму. 2. Речовини, які є токсичними для клітин.

ЦИТОТОКСИ́ЧНИЙ, -а, -е, *біол.* Руйнівний або токсичний для клітин. ** **цитотокси́чні за́соби** – лікарські засоби, що спричинюють пошкодження клітин - аж до їх загибелі.

ЦИТОТОМІ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **цитокіне́з**.

ЦИТОТРАБЕ́КУЛА, -и, *ж.* Широкий відросток цитоплазми подоцитів.

ЦИТОТРОПІ́ЗМ, -у, *ч.*, *біол.* Явище взаємопритягування між взаємовідштовхування клітин.

ЦИТОТРОФОБЛА́СТ, -а, *ч.* Внутрішній шар трофобласта, який виконує роль камбію трофобласта, а в другій половині вагітності виробляє хоріальний гонадотропін.

ЦИТОФІЗІОЛОГІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до цитофізіології.

ЦИТОФІЗІОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.* Розділ цитології, що вивчає фізіологічні функції клітини та її компонентів.

ЦИТОФОТОМЕ́ТРІЯ, -ї, *ж.* Цитохімічний метод дослідження, що дозволяє визначити хімічний склад клітин залежно від поглинання ними світла.

ЦИТОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з дослідженням хімічного складу клітини, цитохімією.

ЦИТОХІ́МІЯ, -ї, *ж.* Наука про хімічні процеси, що відбуваються в живій клітині.

ЦИТОХРО́М, -у, *ч.* 1. Лікарський препарат, що його застосовують при асфіксії новонароджених, при астматичних станах, хронічній пневмонії, серцевій недостатності, вірусному гепатиті та ін. 2. *мн.* Органічні речовини, хромопротеїди, які беруть участь у тканинному диханні.

ЦИТОХРОМІ́Я, -ї, *ж.* Вид чотириколірного друку, при якому особливу увагу приділяють чорному кліше, що відтворює деталі зображення.

ЦИ́ТРА, -и, *ж.* Струнний щипковий музичний інструмент у вигляді скриньки з фігурними обрисами та грифом з металевими ладами.

ЦИТРА́ЛЬ, -ю, *ч.*, *хім.* Жовтувата рідина з міцним лимонним запахом, що є складовою частиною лимонної, вербенової, імбирної та іншої ефірної олії; застосовується в парфумерії та медицині.

ЦИТРАМО́Н, -у, *ч.* Лікарський препарат у вигляді таблеток, що містять аспірин, фенацетин, кофеїн, какао, лимонну кислоту, цукор; вживається при головних болях, невралгії.

ЦИТРА́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал – сіль лимонної кислоти.

ЦИТРА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цитра́т**.

ЦИТРИ́Н, -у, *ч.*, *мін.* Прозорий різновид кварцу жовтого кольору, який у шліфованому вигляді схожий на золотистий топаз.

ЦИТРИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **лимо́н**.

ЦИТРИ́НІВКА[1], -и, *ж.* Старовинний сорт груші народної селекції, що формою нагадує лимон; лимонка.

ЦИТРИ́НІВКА[2], -и, *ж.* Горілка, настояна на шкірках цитрини; лимонівка.

ЦИТРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **цитри́на**.

ЦИТРИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **цитри́новий**.

ЦИТРИ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **цитри́на**. // Який складається з цитрин. // Вигот. з соку цитрин. ** **цитри́нова кислота́** – те саме, що **лимо́нна кислота́** (*див.* **лимо́нний**). 2. Кольору шкірки стиглих плодів цитрини; світло-жовтий.

ЦИТРИ́НОВО. Присл. до **цитри́новий** 2.

ЦИТРИ́СТ, -а, *ч.* Музикант, який грає на цитрі.

ЦИТРИ́СТКА, -и. Жін. до **цитри́ст**.

ЦИТРОВАНІЛІ́Н, -у, *ч.* Порошок від головного болю, до складу якого входить пірамідон.

ЦИТРОВАНІ́ЛЬ, -і, *ж.* Те саме, що **цитрованілі́н**.

ЦИТРО́Н, -у, *ч.*, *бот.* 1. Вічнозелена субтропічна цитрусова рослина (кущ або деревце) родини рутових з великими жовтого або жовтогарячого кольору плодами, схожими на лимони. 2. Плід цієї рослини.

ЦИТРО́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **цитро́н**. 2. Кольору шкірки стиглих плодів цитрону; жовтий або жовтогарячий.

ЦИТРУЛІ́Н, -у, *ч.* Амінокислота, метаболіт, що утворюється в процесі біосинтезу кінцевого продукту азотистого обміну – сечовини і аргініну.

ЦИТРУЛІНЕМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Порушення обміну цитруліну; клінічно спостерігається блювання, кома, судоми.

ЦИТРУЛІНУРІ́Я, -ї, *ж.* Спадкове захворювання, зумовлене недостатністю специфічних ізоферментів аргініносукцинат-синтетази, що призводить до накопичення L-цитруліну в крові.

ЦИ́ТРУС, -а, *ч.* Субтропічне і тропічне плодове дерево або кущ родини рутових (апельсини, лимони, мандарини та ін.).

ЦИТРУСІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із цитрусівництва.

ЦИТРУСІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Вирощування цитрусів як галузь сільського господарства.

ЦИТРУСІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **цитрусівни́цтво**.

ЦИТРУСОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ци́трус**. // Який складається з цитрусів. 2. *у знач. ім.* **ци́трусові**, -вих, *мн.*, *бот.* Субтропічні і тропічні вічнозелені плодові рослини, до яких належать апельсини, лимони, мандарини тощо.

ЦИТРУСОВО́Д, -а, *ч.* Те саме, що **цитрусівни́к**.

ЦИТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цитува́ти**.

ЦИТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Наводити звідки-небудь цитату, цитати або чийсь вислів.

ЦИТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **цитува́ти**.

ЦИТЬ, *виг.*, *розм.* Уживається як заклик до тиші, мовчання. // Уживається як заборона галасувати, кричати, лаятися і т. ін.// Уживається для того, щоб умовити людину (перев. дитину) не плакати.

ЦИ́ТЬКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ци́тькати**.

ЦИ́ТЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Закликати до мовчання, тиші, забороняти галасувати, кричати і т. ін., вимовляючи слово "цить".

ЦИ́ТЬКНУТИ *і* **ЦИ́ТЬНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ци́тькати**.

ЦИ́ТЬНУТИ *див.* **ци́тькнути**.

ЦИ́ТЬТЕ, *виг.*, *розм.* Те саме, що **цить** (при звертанні до кількох осіб).

ЦИФЕРБЛА́Т, -а, *ч.* Деталь годинника або будь-якого стрілочного вимірювального приладу, яка являє собою пластинку з нанесеними на неї шкалами, цифрами, написами, знаками для відліку часу або вимірюваної ним величини чого-небудь.

ЦИФЕРБЛА́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **циферблат**.

ЦИФЕРБЛА́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **циферблат**. // Який має циферблат.

ЦИФЕРНИК, -а, *ч.*, *діал.* Номеронабирач телефонного апарату.

ЦИ́ФИРА, -и, *ж.*, *заст.* Збірн. до **ци́фра**.

ЦИ́ФІР, -і, *ж.*, *заст.* Збірн. до **ци́фра**.

ЦИ́ФРА, -и, *ж.* 1. Знак, що позначає число. // Кілька знаків, що позначають одне (складне) число. *Римські цифри.* 2. *розм.* Число, кількість чого-небудь. // Показник чого-небудь, виражений у числах. // Сума, певна кількість грошей. ** **Значу́ща ци́фра** – розряд числа, який повинен бути збережений для забезпечення потрібної точності. **Контро́льна ци́фра**: а) цифра, що призначена для порівняння з нею інших цифр, які характеризують аналогічне виробництво, процес, явище, операцію і т. ін.; б) у системах передачі інформації – цифра або комбінація цифр, яка поповнює блок даних, що передаються, та дозволяє контролювати за певного алгоритму їх вірогідність. **Кру́гла ци́фра**: а) цифра, вирахувана приблизно, з відкиданням дрібних одиниць лічби; б) велика, значна кількість, сума. 3. У системах обробки інформації – знак, що використовується для кодування інформації.

ЦИФРА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Дія за знач. **цифрува́ти**. 1. *Цифрація сторінок.* 2. Цифрове позначення чого-небудь.

ЦИФРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цифрува́ти** 1. 2. *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **цифрува́ти** 2.

ЦИФРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **ци́фра** 1. 2. Позначений цифрами, виражений у цифрах. *Цифрова аудіо-, відеотехніка. Цифрова обчислювальна машина.* ** **цифрови́й фотоапара́т** – *див.* **фотоапара́т**.

ЦИ́ФРОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ци́фра**.

ЦИФРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цифрува́ти**.

ЦИФРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Позначати цифрами; нумерувати. *Цифрувати сторінки.* 2. *діал.* Розшивати одяг вензелями з шнурків тощо.

ЦИФРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **цифрува́ти**.

ЦИ́ЦЕРО, *невідм.*, *с.* Назва одного з друкарських шрифтів, розмір якого дорівнює 12 пунктам (4,51 мм).

ЦИ́ЦЕЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Пестл. до **ци́цька**.

ЦИЦУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Дуже солодка груша.

ЦИ́ЦЬКА, -и, *ж.*, *розм.* Молочка залоза жінки або самки тварини; жіночі груди. ** **там йому́ (їй, тобі і т. д.) жа́ба й ци́цьки дасть** – там йому (їй, тобі і т. д.) й смерть.

ЦИЦЬКА́ТА, *розм.* З великими грудьми. *Цицьката дівка.*

ЦИЦЬКОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Грудний (у 3 знач.) *Цицькова дитина.*

ЦИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ци́цька**.

ЦИЦЯ́ТА, -оі, *діал.*, *розм.* Цицьката.

ЦІАКРИ́Н, -у, *ч.* Рідкий полімер, який використовується в медицині для з'єднання кісткової тканини, а в побуті – як універсальний клей.

ЦІА́Н, -у, *ч.* Безбарвний отруйний газ, що являє

собою нітрид Карбону.

ЦІАНАЗИ́Д, -у, *ч.* Ціанопохідна азидоводневої кислоти, дуже вибухова.

ЦІАНАМІ́Д, -у, *ч.* Амід ціанової кислоти; безбарвна кристалічна речовина, що використовується як добриво. ** **ціанамі́д ка́льцію** – пилуватий отруйний порошок темно-сірого кольору, що його одержують взаємодією азоту з карбідом кальцію; використовується як добриво та інсектицид.

ЦІАНАМІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ціанамі́д**.

ЦІАНА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір ціанової (ціанатної) кислоти.

ЦІАНАЦЕТИЛЕ́Н, -у, *ч.* Отруйний газ; перспективне ракетне пальне.

ЦІАНГІДРИ́Н, -у, *ч.* Сполука, де один атом Карбону сполучений із гідроксилом та ціаном; використовують для синтезу спиртокислот.

ЦІАНГІДРИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ціангідри́н**.

ЦІАНГІДРИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія ціановодню на альдегіди і кетони для добування ціангідринів.

ЦІАНЕТИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **ціанацетиле́н**.

ЦІА́НИСТИЙ, -а, -е: ** **ціа́нистий ка́лій** – сильна отрута із запахом гіркого мигдалю. **Ціа́нисті спо́луки** – хімічні сполуки, у молекулі яких міститься одна або кілька ціаногруп (C≡N).

ЦІАНИСТОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е: ** **ціанистоводне́ва кислота́** – те саме, що **сини́льна кислота́**.

ЦІАНІ́Д, -у, *ч.* Дуже отруйна сіль ціанистоводневої кислоти, що легко розчиняється у воді та застосовується при добуванні золота й срібла з руд, в органічному синтезі, золоченні, сріблені контактів, кольоровому анодуванні тощо.

ЦІАНІДИ́Н, -у, *ч.* Пігмент квіток волошки синьої та деяких інших рослин.

ЦІАНІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ціані́д**.

ЦІАНІДУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Промивання сріблo- і золотоносних порід дуже розведеним розчином ціаніду. 2. Термічна обробка поверхні сталевих виробів розчинами ціанідів для надання їм твердості й міцності.

ЦІАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Те саме, що **ціанува́ння**.

ЦІАНІ́Н, -у, *ч.*, *спец.* Природний барвник яскраво-синього кольору, від якого залежить забарвлення квітів, крил метеликів і т. ін.; використовується в кольоровій фотографії як сенсибілізатор.

ЦІАНІ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ціані́н**.

ЦІАНКОБАЛАМІ́Н, -у, *ч.* Кровотворний вітамін B_{12}, протианемічний вітамін; міститься в печінці, нирках, менше – в м'ясі і молоці.

ЦІАНОАУРА́Т, -у, *ч.* Сіль із однозарядним аніоном, у якому Аурум-3 сполучений із чотирма ціанолігандами.

ЦІАНОАУРИ́Т, -у, *ч.* Сіль із однозарядним аніоном, у якому Аурум-1 сполучений з двома ціанолігандами; використовують для вилучення золота із бідних на нього руд та нанесення золотих гальванопокриттів.

ЦІАНО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **ціанува́ти**. // **ціано́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЦІА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ціа́н**.

ЦІАНОВО́ДЕНЬ, -дню, **ЦІАНОГІДРОҐЕ́Н**, -у, *ч.* Летка, низькокипляча рідина із запахом гіркого мигдалю, що є надзвичайно сильною отрутою; синильна кислота.

ЦІАНОВОДНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ціаново́день**.

ЦІАНОГЕ́Н, -у, *ч.* Безбарвний, смертельно отруйний газ; важливий реагент і перспективне ракетне пальне.

ЦІАНОГІДРОҐЕ́Н *див.* **ціаново́день**.

ЦІАНОГРУ́ПА, -и, *ж.* Нітрильна група – одновалентний радикал, що містить атом Карбону і атом Нітрогену.

ЦІАНОДЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Ціаноз шкіри.

ЦІАНО́З, -у, *ч.*, *мед.* Синюовате забарвлення шкіри й слизових оболонок, пов'язане з розладом кровообігу; синюшність.

ЦІАНОКОБАЛАМІ́Н, -у, *ч.* 1. Вітамін; кобальтвмісна комплексна сполука, яка належить до речовин, що містять коринове ядро. 2. Лікарський препарат з високою біологічною активністю, необхідний для нормального кровотворення.

ЦІАНОМЕТА́Н, -у, *ч.* Похідна метану, в якому гідроґеновий атом замінений на ціаногрупу; безбарвна рідина, що є важливим реагентом і розчинником.

ЦІАНО́МЕТР, -а, *ч.*, *метеор.* Прилад для визначення кольору ясного неба.

ЦІАНОПЛАТИНІ́Т, -у, *ч.* Сіль із двозарядним аніоном, у якому Платина-2 сполучена із чотирма ціанолігандами.

ЦІАНОПСІ́Я, -ї, *ж.* Порушення зору, яке характеризується тим, що оточуючі предмети здаються забарвленими в синій колір.

ЦІАНОСПЕРМІ́Я, -ї, *ж.* Фіолетове забарвлення сперми, яке може спостерігатися після хромоцистоскопії з індигокарміном.

ЦІАНОТИ́ПІЯ, -ї, *ж.* Копіювання (креслень, карт тощо) на світлочутливому папері, що містить похідні ціану.

ЦІАНОТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Такий, що характеризується ціанозом; синюшний.

ЦІАНУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ціанування, признач. для цього.

ЦІАНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **ціанува́ти**.

ЦІАНУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Видобувати золото і срібло з руд розчиненням їх у ціанідних розчинах. 2. Насичувати поверхневий шар сталевих виробів Карбоном, Нітроґеном для підвищення їх твердості.

ЦІАНУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* Пас. до **ціанува́ти**.

ЦІАНУРАЗИ́Д, -у, *ч.* Азидопохідна ціанурової кислоти; сильновибухові кристали.

ЦІАНУРА́Т, -у, *ч.* Сіль або ефір ціанурової кислоти.

ЦІАНУРІ́Я, -ї, *ж.* Синє або фіолетове забарвлення сечі; спостерігається після хромоцистоскопії з індигокарміном.

ЦІАНУ́РОВИЙ, -а, -е: ** **ціану́рова кислота́** – шестиланковий перстеневий триме́р ціанової кислоти.

ЦІАНУРТРИАМІ́Д, -у, *ч.* Триамід ціанурової кислоти – меламін, із якого синтезують поліамідні смоли та гексахлормеламін – дегазатор бойових отрут.

ЦІАНХЛОРИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **хлорціа́н**.

ЦІ́ВА, -и, *ж.* 1. *діал.* Деталь шестерні млина. 2. *зах.* Цівка (у 2 знач.).

ЦІВІ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **цівікати**.

ЦІВІ́КАТИ, -ає, *недок.*, *розм.* Видавати звуки "цівців" (про горобців та деяких інших птахів).

ЦІВІ́КНУТИ, -ну, -неш, *розм.* Однокр. до **цівікати**.

ЦІВЙО́, -я́, *с.* Те саме, що **ці́вка** 4.

ЦІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Тонкий струмінь води або якої-небудь рідини. // Безперервний потік сипкої речовини. // Безперервний потік диму, повітря і т. ін. або нешироку смуга світла. // Ряд якихось предметів або істот, що рухаються одне за одним. // *у знач. присл.* **ці́вкою, ці́вка́ми**. У вигляді такого струменя. 2. *текст.* Шпулька для намотування ниток (у ткацькому човнику, прядці і т. ін.). 3. *тех.* Деталь передавального механізму циліндричної форми. 4. *спец.* Передня частина ложа рушниці, ручного кулемета і т. ін. 5. *розм.* Стовбур дерева. // Округла тонка деревина; жердина. // Трубчасте стебло рослини. // Музичний інструмент, вигот. з такого стебла. 6. *анат.* Трубчаста кістка ноги птахів, розміщена між гомілкою і пальцями. 7. *розм.* Ствол рушниці або іншої вогнепальної зброї. // Передній отвір ствола такої зброї. 8. *діал.* Рушниця.

ЦІ́ВКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ці́вкати**.

ЦІ́ВКАТИ, -ає, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ціві́кати**.

ЦІ́ВКІТ, -коту, *ч.*, *розм.* Дія за знач. **ці́вкати**.

ЦІ́ВКНУТИ, -не, *розм.* Однокр. до **ці́вкати**.

ЦІВКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. *тех.* Який має цівки (у 3 знач.). *Цівкове колесо.* // Який здійснюється з допомогою цівок. *Цівкова передача.* 2. *анат.* Який є цівкою (у 6 знач.). *Цівкова кістка.*

ЦІВКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **цівкоті́ти**.

ЦІВКОТІ́ТИ, -тить, *недок.*, *розм.* Підсил. до **ці́вкати**.

ЦІВКУ́Н, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Пісочник.

ЦІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Старовинний духовий музичний інструмент; багатоствольна флейта, сопілка.

ЦІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ці́вка**.

ЦІВУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Порожнистий. *Цівувате стебло.*

ЦІГУ́Н, -а, *ч.* Китайська дихальна гімнастика.

ЦІД, -у, *ч.*, *діал.* Запара.

ЦІ́ДЖЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ціди́ти**. 2. *у знач. прикм.* Якого цідили; проціджений. *Ціджений бульйон.*

ЦІДИ́ВКО, ЦІДИ́ЛО, -а, *с.*, *зах.* Цідилко.

ЦІДИ́ЛКА, -и, *ж.* Те саме, що **ціди́лко**.

ЦІДИ́ЛКО, -а, *с.* Спеціальне сито або інший пристрій для проціджування чого-небудь (перев. молока).

ЦІДИ́ЛО *див.* **ціди́вко**.

ЦІДИ́ЛОК, -лка, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ціди́лко**.

ЦІДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для проціджування. *Цідильна машина.*

ЦІДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ціди́лко**.

ЦІДИ́ЛЬЦЕ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **ціди́лко**.

ЦІДИ́ТИ, -джу́, -диш, *недок.* 1. *перех.* Пропускати рідину крізь що-небудь (сито, полотно, сітку і т. ін.) для очищення. // Пропускати світло, повітря і т. ін. 2. *перех. і неперех.* Наливати через вузький отвір так, щоб рідина лилася тонким струменем. // Текти невеликим струменем (струменями). // Зливати рідину з якогось надрізу, точити кров із рани і т. ін. // *перен.* Слабо світити. 3. *неперех.* Сильно, безперервно текти, лити. 4. *перех.* Ковтати рідину, повільно пропускаючи її крізь зуби. // *розм.* Повільно пити (спиртні напої). 5. *перех. і без додатка*, *розм.* Говорити неохоче, недбало. *Цідити крізь зуби.*

ЦІДИ́ТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Литися тонким струменем. // Сипатися безперервним тонким струменем. // Просочуватися крізь що-небудь (про світло, повітря і т. ін.). 2. Пас. до **ціди́ти**.

ЦІДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ціди́ти**.

ЦІКА́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ціка́вий**.

ЦІКА́ВИЙ, -а, -е. 1. Який привертає увагу, викликає інтерес. // Те саме, що **захо́плюючий**. // *у знач. ім.* **ціка́ве**, -вого, *с.* Те, що викликає інтерес. 2. Красивий, привабливий. 3. Який виявляє цікавість, відзначається цікавістю; допитливий. // Жадібний до знання. // *у знач. ім.* **ціка́вий**, -вого, *ч.*; **ціка́ва**, -вої, *ж.* Людина, що відзначається допитливістю, цікавістю. // Який виражає цікавість, допитливість (про очі, погляд і т. ін.). // *у знач. присудк. сл.*, *перев. з інфін.* Виявляти інтерес; цікавитися. 4. *розм.* Жвавий, меткий, спритний.

ЦІКА́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* ціка́влять; *недок.*, *перех.* Привертати чию-небудь увагу, викликати інтерес, захоплення. // Те саме, що **прива́блювати** 1.

ЦІКА́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* ціка́вляться; *недок.* 1. Намагатися дізнатися про кого-, що-небудь; виявляти увагу, інтерес до когось, чогось. // Звертатися до кого-небудь із запитанням; питати. 2. *ким*, *розм.* Відчувати потяг, прихильність до кого-небудь.

ЦІКА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Бажання, намагання дізнатися про щось в усіх подробицях; увага до кого-, чого-небудь; допитливість. 2. Те саме, що **прива́бливість**.

ЦІКА́ВО. 1. Присл. до **ціка́вий**. // *у знач. присудк. сл.* 2. *присл.*, *розм.* З інтересом, допитливо.

ЦІЛЕ, *присл.*, *зах.* Достеменно, правдива річ.

ЦІ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ці́лити**.

ЦІЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **цілий**.

ЦІЛЕПОКЛАДА́ННЯ, -я, *с.*, *філос.* Смисло-утворюючий зміст практики, що полягає у формуванні цілі як суб'єктивно-ідеального образу бажаного (цілеформування) і втіленні її в об'єктивно-реальному результаті діяльності (цілереалізації).

ЦІЛЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **цілісінький**.

ЦІЛЕСПРЯМО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Який прагне до певної мети. *Цілеспрямована людина.* 2. Спрямований на досягнення певної мети.

ЦІЛЕСПРЯМО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Прагнення до певної мети, підпорядкованість їй дій, думок тощо.

ЦІЛЕСПРЯМО́ВАНО. Присл. до **цілеспрямо́ваний**.

ЦІЛЕСПРЯМУВА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **цілеспрямо́ваність**.

ЦІЛЕ́ЦЬ, -льця́, *ч.*, *зах.* Той, хто цілиться.

ЦІЛЕ́ЧКИЙ, -а, -е, *зах.* Цілісінький.

ЦІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Такий, від якого нічого не відділено, не відокремлено; не розділений, не розроблений. // Наповнений до країв, по вінця; повний. // Який не був у користуванні, не початий. // У повному складі, без винятку. // Весь від початку до кінця (про певний проміжок часу). // Узятий повністю (про предмети, явища, простір і т. ін.). // *діал.* Увесь (про людину). // *у сполуч. з ім.* Означає вищий ступінь виявлення якості, стану і т. ін. // Указує на величину, значущість чого-небудь: а) при кількісних позначеннях; б) при позначенні сукупності яких-небудь предметів, істот, дій; в) при позначенні складності змісту чого-небудь. 2. Не пошкоджений, не попсований, не зруйнований (про предмети). // Не зношений, не драний (про одяг, взуття і т. ін.). // Який зберігся, залишився. 3. Не покалічений, не поранений, здоровий. // Живий, не вбитий. *Цілий і неушкоджений.* 4. Який не пропав, не зник. 5. Який відзначається єдністю, цілісністю. // *у знач. ім.* **ці́ле**, -лого, *с.* Сукупність чого-небудь як щось єдине. ** **в ціло́му**: а) у всій сукупності; б) взагалі, не торкаючись окремих деталей. 6. Схожий на що-небудь за своїм значенням, важливістю. // *розм.* Те саме, що **спра́вжній** 2. 7. *мат.* Який не містить дробу. *Ціла величина. Ціле число.* // *у знач. ім.* **ці́ле**, -лого, *с.* Число, яке не містить дробу.

ЦІЛИ́К, -а́, *ч.* 1. *розм.*, *заст.* Цілина (у 2 знач.). // Великий сніговий замет. 2. *гірн.* Масив ґрунту з корисними копалинами, який залишається незайманим при розробці родовища.

ЦІ́ЛИК, -а, *ч.*, *спец.* Найпростіше прицільне пристосування на стволі зброї і на гарматних панорамах.

ЦІЛИНА́, -и́, *ж.* 1. Ще не оброблювана, не орана земля. // Недавно освоєні землі. // *перен.* Те, що не зазнало людського впливу, незаймане, необроблене. *Піднімати цілину.* 2. Місце без доріг, неходжене, неїжджене. 3. *перен.* Про неосвоєні запаси чого-небудь. 4. *перен.* Про те, що є новою справою, чим не займалися взагалі або достатньою мірою.

ЦІЛИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який є цілиною. // Стос. до цілини. 2. *перен.* Морально чистий, цнотливий. // Перейнятий цнотливістю.

ЦІЛИ́ННИК[1], -а, *ч.* Той, хто працює на цілині, освоює цілинні землі.

ЦІЛИ́ННИК[2], -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **цілина́** 2.

ЦІЛИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **цілинний** 2.

ЦІЛИНОГРА́ДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Цілиноград.

ЦІЛИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.*, *книжн.* Той, хто (те, що) зціляє від чого-небудь.

ЦІЛИ́ТЕЛЬКА, -и, *ж.*, *книжн.* Жін. до **цілитель**.

ЦІ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* 1. Те саме, що **ці́литися**. 2. *перен.* Мати на увазі кого-, що-небудь, натякати на когось, щось.

ЦІЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *рідко.* Виліковувати, вигоювати.

ЦІ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* 1. Мітити, спрямовувати зброю в яку-небудь ціль. // Спрямовувати удар, кидок і т. ін. // *перен.* Спрямовувати свою увагу на що-небудь. 2. *перев. з інфін.*, *перен.*, *розм.* Збиратися, мати намір. // Прагнути заволодіти чим-небудь, захопити щось. // Прагнути зайняти яке-небудь становище, посаду тощо.

ЦІЛИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Сіль, яку видобувають із землі в кристалах.

ЦІЛІ́НЕНЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Цілісінький.

ЦІЛІСІ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Зовсім, дуже цілий (у 1 – 4 знач.). *Цілий-цілісінький.*

ЦІ́ЛІСНИЙ, -а, -е. Який має внутрішню єдність, сприймається як єдине ціле.

ЦІ́ЛІСНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **ці́лісний**. // Щось ціле. 2. Внутрішня єдність об'єкта, його відносна автономність, незалежність від навколишнього середовища.

ЦІ́ЛІСНО. Присл. до **ці́лісний**.

ЦІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* 1. Незайманий, непошкоджений стан кого-, чого-небудь. // Схоронність чого-небудь. 2. Внутрішня єдність, зв'язаність усіх частин чого-небудь у єдине ціле; цілісність. ** **у ці́лості** – у цілому, загалом.

ЦІЛІ́СЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Цілісінький.

ЦІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Цільна крупа з незіпсованими зернами. 2. *розм.*, *вульг.* Незаймана дівчина.

ЦІЛКИ́Й, -а́, -е́. Який точно попадає в ціль; влучний.

ЦІЛКІ́СТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **цілкий**.

ЦІЛКО́. Присл. до **цілкий**.

ЦІЛКО́ВИЙ, -вого, *ч.*, *заст.* Срібна монета вартістю в один карбованець.

ЦІЛКОВИ́ТИЙ, -а, -е. Який виявляється цілком, не

часткoво; повний, абсолютний. // Необмежений, нічим не зв'язаний. // Який досяг вищого розвитку, межі. // Дійсний, справжній. // Те саме, що **суцільний** 2.
ЦІЛКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **цілкови́тий**.
ЦІЛКОВИ́ТО, *присл.* Цілком, повністю. // До кінця, зовсім, абсолютно.
ЦІЛКО́М, *присл.* 1. У цілому вигляді, без поділу, членування на частини. // Весь, без винятку. // У всій сукупності основних ознак. // У повному складі, обсязі. 2. До кінця, зовсім, абсолютно.
ЦІЛНИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Орана, але не копана земля.
ЦІЛО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цілува́ти**. // **ціло́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Якого цілували.
ЦІЛОДЕ́ННЕ, *присл.*, *діал.* Цілоденно.
ЦІЛОДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який триває протягом цілого дня, цілий день.
ЦІЛОДЕ́ННО. Присл. до **цілоде́нний**.
ЦІЛОДОБОВИ́Й, -а́, -е́. Який триває безперервно протягом цілої доби, цілу добу.
ЦІЛОДОБО́ВО. Присл. до **цілодобови́й**.
ЦІЛОКРА́ЇЙ, -я, -є. Який має цілі краї, з цілими краями.
ЦІЛОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який триває протягом цілої ночі, цілу ніч.
ЦІЛОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який триває протягом цілого року, цілий рік.
ЦІЛОРІ́ЧНО. Присл. до **цілорі́чний**.
ЦІЛОСВІ́ТНІЙ, -я, -є. Відомий усьому світові. *Цілосвітня брехуха.*
ЦІЛОТИЖНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який триває протягом цілого тижня, цілий тиждень. // Розрахований на цілий тиждень.
ЦІЛОТОНОВИ́Й, -а́, -е́, *муз.* Стос. до цілих тонів. // Який складається з цілих тонів. ** **Цілотонова́ га́ма** – висхідна або низхідна 12-ступенева гама, утворена послідовністю цілих тонів. **Цілотоновий звукоря́д** – звукоряд, в якому відстань між звуками, що знаходяться поруч, дорівнює цілому тону.
ЦІЛУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* 1. *іст.* Виборна урядова особа в Російській державі 15 – початку 18 ст., яка збирала податки й виконувала ряд судових і поліцейських обов'язків. 2. *заст.* Шинкар.
ЦІЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цілува́ти** і **цілува́тися**.
ЦІЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Торкатися губами до кого-, чого-небудь на знак любові, дружби, поваги при зустрічі, прощанні і т. ін. // Формула прощання з близькими людьми в листах.
ЦІЛУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Цілувати один одного, когось.
ЦІЛУ́НОК, -нку, *ч.* Те саме, що **поцілу́нок**.
ЦІЛУ́Х, -а́, *ч.*, *зах.* Тараня.
ЦІЛУ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **окра́єць** 1.
ЦІЛЦЕ́М, *присл.*, *зах.* Цілком.
ЦІЛЬ, -і, *ж.* 1. Предмет, істота або місце, куди спрямовують постріл, кидок, удар і т. ін. // Те саме, що **мішéнь** 1. *Брати ціль.* 2. *перен.* Те, до чого прагнуть, чого намагаються досягти; мета. ** **У ці́лях** *яких* – для чого-небудь, із якоюсь метою.
ЦІЛЬБА́, -и́, *ж.*, *діал.* Одужання.
ЦІ́ЛЬНИЙ[1], -а, -е. 1. Який складається або зроблений з однієї речовини, з одного шматка чогонебудь; суцільний. 2. *перен.* Який має внутрішню єдність, не роздвоєний; цілісний. // Прямий, стійкий, сильний (про характер, натуру).
ЦІ́ЛЬНИЙ[2], -а, -е, *діал.* Влучний (у 1 знач.).
ЦІЛЬНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Стільник. (*див.* **стільни́к**[1]).
ЦІЛЬНИЧО́К, -чка́, *ч. діал.* Зменш.-пестл. до **цільни́к**.
ЦІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ці́льний**[1].
ЦІ́ЛЬНО, *діал.* Присл. до **ці́льний**[2].
ЦІЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Спрямований на здійснення, досягнення якої-небудь мети. *Цільове завдання.* 2. Признач. для певної мети; який не може бути використаний для інших потреб. *Цільове фінансування.* // Пов'язаний з використанням чогонебудь з певною метою.
ЦІЛЮ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **цілю́щий**. *Цілючий бальзам.*
ЦІЛЮ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **цілю́чий**.
ЦІЛЮ́ЩЕ. Присл. до **цілю́щий**.
ЦІЛЮ́ЩИЙ, -а, -е. Який має лікувальні властивості. // Пов'язаний із здатністю зціляти. // Корисний для здоров'я, який сприяє зміцненню, збереженню здоров'я. // Який приносить полегшення, заспокоєння, втіху. *Цілющі трави. Цілюща вода.*
ЦІЛЮ́ЩІСТЬ, -щості, *ж.* Властивість за знач. **цілю́щий**.
ЦІЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ці́лити**.
ЦІЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ці́литися**.
ЦІНА́, -и́, *ж.* 1. Вартість товару, виражена в грошових одиницях. // Плата, винагорода, грошове відшкодування за що-небудь. ** **Аукціо́нна ціна́** – ціна, що складається під час реалізації товарів на аукціонах у процесі зміни початкової ціни, оголошеної аукціоністом у бік підвищення чи зниження. **Відпускна́ ціна́** – ціна, за якою підприємство або збутова організація реалізують продукцію виробничим або торговим підприємствам для наступної її переробки або реалізації. **Ві́льні ці́ни** – ціни, що встановлюються підприємствами самостійно або на договірній основі із врахуванням попиту та пропозиції на ринку товарів. **Де́мпінгова ціна́** – штучно занижена ціна продажу товарів, яка застосовується як засіб для витіснення конкурентів з ринку та збільшення обсягів збуту власних товарів. **Догові́рні ці́ни** – ціни, що їх за домовленістю встановлюють покупці та продавці товару. **Закупіве́льні ці́ни** – ціни, за якими сільськогосподарські виробники продають свою продукцію державним та приватним, заготівельним, переробним та торговельним фірмам. **Комерці́йна ціна́** – різновид офіційних цін, що значно перевищують існуючі роздрібні ціни на предмети споживання. **О́птова ціна́** – ціна товару за умови його продажу значними партіями (оптом). **Роздрібна́ ціна́** – ціна, за якою реалізуються товари кінцевим споживачам. **Ціна́ по́ділки [вимі́рювального при́ладу]** – число одиниць вимірюваної величини, яке відповідає переміщенню покажчика приладу по шкалі на одну поділку. 2. *перен.* Цінність, значення чого-небудь. ** **Дорого́ю ціно́ю** – принісши великі жертви, затративши багато зусиль.
ЦІНА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Олово, цинк. 2. Цинковий посуд.
ЦІНИ́ТЕЛЬ, -я, *ч.* Той, хто вміє цінити кого-, що-небудь, визнає цінність, значущість когось, чогось; шанувальник, прихильник.
ЦІНИ́ТЕЛЬКА, -и. Жін. до **ціни́тель**.
ЦІНИ́ТИ, ціню́, ці́ниш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Те саме, що **цінува́ти** 1. 2. *перен.* Судити про кого-, що-небудь, давати оцінку комусь, чомусь. // Визнавати цінність, значення кого-, чого-небудь. // Визнаючи цінність чого-небудь, дорожити ним. // Ставити що-небудь високо. // Ставитися до кого-небудь з повагою, вважати вартим поваги.
ЦІНИ́ТИСЯ, ціню́ся, ці́нишся, *недок.* 1. Мати значну цінність, високу ціну. 2. *перен.* Визнаватися важливим, значним, цінним. 3. Пас. до **ціни́ти**.
ЦІ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який має ціну, вартість. // З позначеною вартістю, ціною (про посилку, лист, бандероль і т. ін.). ** **Ці́нні папе́ри** – грошовий документ, що засвідчує право володіння та визначає взаємовідносини між особою, яка їх емітувала, та їх власником (акції, облігації, векселі та ін.). 2. Який коштує дорого, має велику вартість. 3. *перен.* Який має важливе значення. // Такий, яким дорожать. // Дуже потрібний, корисний.
ЦІННИ́К, -а́, *ч.* 1. Довідник або покажчик цін, розцінок на що-небудь. 2. Табличка, прикріплена до товару або розташована біля нього, з ціною на цей товар.
ЦІННІ́СНИЙ, -а, -е. 1. *ек.* Пов'язаний з позначенням вартості чогось в яких-небудь цінах. 2. Стос. до оцінки того або іншого факту, явища навколишньої дійсності з погляду його важливості, значимості для кого-небудь, пов'язаний з такою оцінкою. ** **Ці́ннісна орієнта́ція** – ставлення людини до фактів, явищ навколишньої дійсності з огляду на їх важливість, значимість; ставлення людини до матеріальних та духовних цінностей, система її установок, переконань, переваг, що виражаються в її поведінці.
ЦІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Виражена в грошах вартість чого-небудь; ціна. *Посилка з оголошеною цінністю. Мінова цінність продукту.* 2. *перев. мн.* Те, що має певну матеріальну або духовну вартість. // Цінний предмет. ** **Матеріа́льні ці́нності**, *ек.* – всі предмети (земля, будівлі, речі побуту і т. ін.), що мають певну вартість, ціну. 3. Важливість, значущість чого-небудь.
ЦІ́ННО, *присудк. сл.* Має велике значення.
ЦІ́ННОЩІ, -ів, *мн.*, *розм.* Те саме, що **ці́нність** 2.
ЦІНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цінува́ти** 1, 3.
ЦІНОВИ́Й, -а́, -е́, *ек.* Те саме, що **ці́ннісний** 1. ** **Цінові́ зни́жки** – спосіб зниження ціни на користь покупця з урахуванням становища на ринку та умов контракту.
ЦІНО́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Олов'яний.
ЦІНО́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Продаж із молотка; аукціон.
ЦІНОТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Те саме, що **ціноутво́рення**.
ЦІНОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Установлення цін на товари.
ЦІНОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ціноутворення.
ЦІНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **ціни́тель**.
ЦІНУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **цінува́льник**.
ЦІНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цінува́ти**.
ЦІНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Визначати, призначати ціну (у 1 знач.); оцінювати. // Робити опис і оцінку майна для продажу за борги. 2. *діал.* Збираючись купити що-небудь, торгуватися. 3. *перен.* Те саме, що **ціни́ти** 2.
ЦІНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Те саме, що **ціни́тися**.
ЦІНЬ, -і, *ж.*, *діал.* Цина, олово.
ЦІ́НЬКАЛО, -а, *с.*, *зах.* Чубатий жайворонок.
ЦІ́НЬКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ці́нькати** і звуки, утворювані цією дією.
ЦІ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Видавати слабкі пискливі звуки (про птахів). // Створювати подібні звуки (про кулі, струни і т. ін.).
ЦІ́НЬКІТ, -коту, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ці́нькання**.
ЦІП[1], -а, *ч.* Ручне знаряддя для молотьби, що складається з довгого держака і прикріпленого до нього ременем або мотузком короткого дерев'яного бича.
ЦІП[2], **ЦІП-ЦІП**, **ЦІП-ЦІП-ЦІП**, *виг.* Уживається для кликання курчат.
ЦІПА́-ЦІПА́, *виг.*, *діал.* Те саме, що **ціп-ціп**.
ЦІПЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **ціпені́ти**.
ЦІПЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* Ставати нерухомим, втрачати гнучкість, рухомість (від холоду, вогкості, хвороби і т. ін.). // *перен.* Ставати скутим, нечутливим, стискатися від почуття страху, обурення, сильного переживання тощо. // Втрачати на деякий час здатність рухатися під впливом сильного відчуття, почуття.
ЦІПИ́ВНО, -а, *с.*, *зах.* Ціпилно.
ЦІПИ́ЛНО, -а, *с.* Держак ціпа.
ЦІПИ́ЛО, -а, *с.*, *діал.* Те саме, що **ціпилно**.
ЦІПИ́ЛЬНО, -а, *с.*, *заст.* Ціпилно.
ЦІПИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Ціпилно.
ЦІ́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* ціплять; *недок.* Міцно, щільно стискувати.
ЦІ́ПКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **курча́**. 2. Фамільярно-ласкаве називання жінки, дівчини.
ЦІ́ПКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ці́пкати** і звуки, утворювані цією дією.
ЦІ́ПКАТИ, -ає, *недок.*, *розм.* Видавати писк (про курчат та деяких пташок).
ЦІПКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Цупкий (у 3 знач.). 2. *перен.* Який уперто й наполегливо домагається своєї мети; стійкий, упертий.
ЦІ́ПКІСТЬ, -кості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **ціпки́й**.
ЦІ́ПКО, *діал.* Присл. до **ціпки́й**.
ЦІ́ПКОР, **ЦІ́ПКУР**, -а, *ч.*, *зоол.*, *зах.* Землерийка.
ЦІ́ПКУР *див.* **ці́пкор**.
ЦІПОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ціп**[1].
ЦІПОВ'Я́З, -а, *ч.*, *заст.* 1. Той, хто робить ціпи. 2. *перен.* Селянин.
ЦІПО́К, -пка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **ціп**[1]. 2. Очищена від пагонів частина тонкого стовбура або товстої гілки, яку використовують як палицю. // Оздоблена дерев'яна палиця; костур.
ЦІ́ПОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ці́пка**.
ЦІПОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ціпоті́ти**.
ЦІПОТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.*, *діал.* Пищати (про курчат і деяких птахів).
ЦІ́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ці́пка**.
ЦІПО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш. до **ціпо́к** 2.
ЦІПУ́ГА, -и, *ж.* Те саме, що **ціпу́ра**.
ЦІПУ́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Ціпура.
ЦІПУ́РА, -и, *ч.* Збільш. до **ціпо́к** 2.
ЦІПУ́Х, -а́, *ч.*, *заст.* Ціпура.
ЦІПУ́-ЦІПУ́, *виг.* Те саме, що **ціп-ціп**.
ЦІПЧА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Маленька пташка.
ЦІПЧА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **ціпча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ЦІПЧА́ТИ, -чи́ть, *недок.*, *зах.* Ціпкати.
ЦІП'Я́К, -а́, *ч.* Те саме, що **соліте́р**[1].
ЦІ́РКАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **ці́ркати** і звуки, утворювані цією дією.
ЦІ́РКАТИ, -ає, *недок.*, *зах.* Цвірчати, цвірінькати.
ЦІРЦЕ́Я, -ї, *ж.* Те саме, що **цирце́я**.
ЦІРЧА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **цірча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ЦІРЧА́ТИ, -чи́ть, *недок.*, *зах.* Цвірчати, цвірінькати.
ЦІРЧО́К, -чка́, *ч.*, *зах.* Цвіркун.
ЦІСА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Каштаново-бурий (про масть). *Цісавий кінь.*
ЦІ́САР, -я, *ч.* 1. Те саме, що **ке́сар**. 2. Назва імператора Австро-Угорщини.
ЦІСАРЕ́ВА, -вої, *ж.*, *зах.* Дружина цісаря.
ЦІСА́РЕЦЬ, -рця, *ч.*, *діал.* Австрієць.
ЦІСАРИ́ЗМ, -у, *ч.* Державний лад на чолі з цісарем; цісарський режим.
ЦІ́САРІВ, -рева, -реве. Прикм. до **ці́сар**. // Належний цісареві.
ЦІСАРІ́ВНА, -и, *ж.*, *зах.* Дочка цісаря.
ЦІСА́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Австріячка.
ЦІ́САРСТВО, -а, *с.* Влада цісаря.
ЦІ́САРСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ці́сар**. // Належний цісареві. 2. Пов'язаний з політичним режимом на чолі з цісарем; монархічний, самодержавний. // Державний, казенний – за режиму цісаря (у 2 знач.). // Стос. до державної служби за цісаря (у 2 знач.).
ЦІСАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цісарюва́ти**.
ЦІСАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Правити країною, будучи цісарем.
ЦІТ, -у, *ч.*, *діал.* Чіт.
ЦІТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Грати в чіт і лишку.
ЦІ́ТОЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Мідний кружечок для інкрустації.
ЦІХА́, -и́, *ж.*, *зах.* Характерна риса, ознака.
ЦІХУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ціхува́ти**.
ЦІХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Відзначати (у 1 знач.).
ЦІЦА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **ціца́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ЦІЦА́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Дуже солодка груша.
ЦІЦА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *зах.* Ссати.
ЦІЦІБЕ́НЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Чубатий жайворонок.
ЦІ́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Цідилко.
ЦМА́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **цма́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ЦМА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **цмо́кати** 1.
ЦМА́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **цма́кати**.
ЦМИН, -у, *ч.*, *діал.* **тмин**.
ЦМОК[1], **ЦМОК-ЦМО́К**, *виг.*, *розм.* 1. Звуконаслідування, що означає уривчастий звук від хлюпання. 2. Уживається як присудок за знач. **цмо́кати** і **цмо́кнути**.
ЦМОК[2], -а, *ч.* 1. *розм.* Те саме, що **поцілу́нок**. 2. *заст.* Насос.
ЦМО́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **цмо́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ЦМО́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Видавати характерні звуки губами, язиком, виражаючи здивування, захоплення, нерішучість і т. ін. // Видавати такі звуки, поганяючи коней. // Те саме, що **пля́мкати** 1. // Видавати, утворювати уривчасті звуки, що нагадують хлюпання.

2. *перех. і без додатка.* Те саме, що **цілува́ти.**

ЦМО́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм.* 1. Те саме, що **цілува́тися.** 2. Падати, вдарятися зі звуком, що нагадує хлюпання.

ЦМО́КІТ, -коту, *ч., рідко.* Те саме, що **цмо́кання.**

ЦМО́КНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **цмо́кати.**

ЦМО́КНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., розм.* Однокр. до **цмо́катися.**

ЦМОКОВИ́К, -а́, *ч., діал.* Насос, помпа.

ЦМОКО́ВИНА, -и, *ж., діал.* Грузьке, мокре місце; драговина.

ЦМОКОТІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цмокоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦМОКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., діал.* Чвакотіти.

ЦМОКТА́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цмокта́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦМОКТА́ТИ, -кчу́, -кчеш, *недок., перех. і без додатка, діал.* Смоктати.

ЦМО́ЛЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **цмо́лити.**

ЦМО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех. і без додатка, розм.* Те саме, що **цму́лити.**

ЦМУ́ЛЕННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **цму́лити.**

ЦМУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех. і без додатка, розм.* З насолодою пити, смоктати. // Курити, смоктати (люльку, цигарку).

ЦНО́ТА, -и, *ж.* 1. Доброчесність, чеснота. 2. Невинність, непорочність.

ЦНОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Доброчесний, сповнений чеснот. // Сповнений чистоти, невинності. // Який відбиває душевну чистоту (про вигляд, вираз обличчя, погляд і т. ін.). 2. Який не втратив невинності, непорочності.

ЦНОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **цнотли́вий.**

ЦНОТЛИ́ВО. Присл. до **цнотли́вий.** // Те саме, що **сором'язли́во.**

ЦНО́ТОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **цно́та.**

ЦОБ, *розм.* 1. Вигук, яким волів повертають ліворуч; соб. 2. *присл.* Ліворуч.

ЦО́БКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цо́бкати.**

ЦО́БКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Вигукувати "цоб", повертаючи волів ліворуч.

ЦО́ВТА, -и, *ж., зах.* Ботла.

ЦОЇЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; сірі, зелені або рожеві кристали чи агрегати.

ЦОК, ЦОК-ЦО́К, *виг., розм.* 1. Звуконаслідування на означення цокання. 2. Уживається як присудок за знач. **цо́кати**[1] і **цо́кнути.**

ЦО́КАННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **цо́кати**[1], **цо́катися** і звуки, утворювані цією дією.

ЦО́КАННЯ[2], -я, *с., лінгв.* Особливість вимови, яка полягає в нерозрізненні звуків "ц" і "ч" або змішуванні їх в одному (звичайно в звуку "ц"), характерна для ряду російських говірок (перев. північних).

ЦО́КАТИ[1], -аю, -аєш, *недок., чим, об що, по чому і без додатка.* 1. Утворювати своєрідні уривчасті звуки раптовим зіткненням різних твердих предметів або їх поверхонь; клацати. // Вітаючись, ударяти ногою об ногу. // Стукати чим-небудь по чомусь, видаючи уривчасті звуки. *Цокати зубами.* 2. Видавати своєрідні уривчасті звуки під час руху, роботи. // Розмірено, ритмічно стукотіти (про годинник, годинниковий механізм тощо).

ЦО́КАТИ[2], -аю, -аєш, *недок., лінгв.* Не розрізняти звуки "ц" і "ч" або змішувати їх при вимові (про ряд російських, перев. північних, говірок).

ЦО́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Стукатися об щось. 2. Торкатися своїм келихом (чаркою і т. ін.) келиха (чарки і т. ін.) іншого (на знак привітання, поздоровлення тощо).

ЦО́КІТ, -коту, *ч.* Дія за знач. **цо́кати**[1], **цокота́ти**, **цокоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦО́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *чим, об що, по чому і без додатка.* Однокр. до **цо́кати**[1]. 2. *перех. і без додатка, розм.* Ударити чим-небудь когось; убити.

ЦО́КНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.* Однокр. до **цо́катися.**

ЦО́КОЛЬ, *ч.* 1. *род.* -ю. Нижня частина зовнішньої стіни якої-небудь будови, що безпосередньо лежить на фундаменті і дещо виступає вперед порівняно з частиною, розташованою вище. // Постамент, підніжжя скульптури, колони і т. ін. // *геол.* Обніжжя, підошва. 2. *род.* -я. Частина електричної лампи, яка служить для закріплення лампи в патроні і забезпечення її контакту з електричним колом.

ЦО́КОЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **цо́коль** 1. // Який є цоколем. ** **Цо́кольний по́верх** – поверх, розташований на висоті цоколю. 2. Прикм. до **цо́коль** 2.

ЦОКОЛЬО́К, -лька́, *ч.* Зменш. до **цо́коль.**

ЦОКОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цокота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦОКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ЦОКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* 1. *чим, об що, по чому і без додатка.* Підсил. до **цо́кати**[1]. 2. Видавати короткі дзвінкі звуки (про птахів, комах і т. ін.). 3. *розм.* Говорити швидко, не вгаваючи.

ЦОКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цокоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦОКОТІ́ТИ *див.* **цокота́ти.**

ЦОКОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Короткий, уривчастий (про звуки). 2. Який видає короткі, дзвінкі, уривчасті звуки (про птахів, комах і т. ін.). 3. *розм.* Схильний цокотати (у 3 знач.); який цокотить (про людину).

ЦОКОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **цокотли́вий.**

ЦОКОТНЕ́ЧА, -і, *ж., розм.* Те саме, що **цокота́ння.**

ЦОКОТНЯ́, -і́, *ж., розм.* Те саме, що **цокота́ння.**

ЦОКОТНЯ́ВА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **цокота́ння.**

ЦОКОТУ́Н, -а́, *ч., розм., рідко.* Цокотлива людина; щебетун.

ЦОКОТУ́ХА, -и, *ж., розм.* Цокотлива жінка, дівчина; щебетуха.

ЦОКОТУ́ШКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **цокоту́ха.** 2. *розм.* Дерев'яне пристосування, яким стукотить нічний сторож; калатало.

ЦОК-ЦО́К *див.* **цок.**

ЦОЛФЕРЕ́ЙН, -у, *ч.* Угода декількох держав, що прийняли спільну митну систему і організували спільні митні установи.

ЦОМО́ГИ, -мо́г, *мн., зах.* Сили, засоби, спроможності.

ЦО́МПЕЛЬ, -пля, *ч., зах.* Крижана бурулька.

ЦО́ПНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Сильно ударити по чому-небудь.

ЦО́ППА, -и, *ж., муз.* Те саме, що **со́ппа.**

ЦО́РКАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цо́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦО́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Цокати (*див.* **цо́кати**[1]).

ЦО́РКІТ, -коту, *ч., діал.* Брязкіт, дзеньків.

ЦО́РКНУТИ, -ну, -неш, *док., діал.* Однокр. до **цо́ркати.**

ЦОРКОТА́ЛО, -а, *с., діал.* Цокотушка (у 2 знач.).

ЦОРКОТА́ТИ, -очу, -о́чеш, *недок., зах.* 1. Цокати. 2. Дзвеніти, брязкати, бринькати.

ЦОРКОТІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цоркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦОРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., діал.* Підсил. до **цо́ркати.**

ЦО́ФАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цо́фатися.**

ЦО́ФАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., зах.* Посуватися назад; відступати.

ЦО́ФНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., зах.* Однокр. до **цо́фатися.**

ЦПЕ́НИК, -а, *ч., зах.* Шпеник.

ЦС, *виг.* Те саме, що **тс.**

ЦУБІ́РКА, -и, *ж., зоол., зах.* Білка.

ЦУБО́, *невідм., ч.* Міра поверхні, що дорівнює 13,3 кв.м.

ЦУГ, -у, *ч.* Коні, воли і т. ін., запряжені поодинці або парами одне за одним. // *розм.* Ряд, валка возів, саней і т. ін., які їдуть услід одне за одним.

ЦУ́ГА, -и, *ж.:* ** **Не до цу́ги**, *заст.* – не так, як слід.

ЦУГИ́КАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **цуги́кати.**

ЦУГИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Повільно посуватися; тюпати.

ЦУ́ГЛІ, -ів, *мн., заст.* Вудила.

ЦУГОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **цуг.**

ЦУГО́ЛКА, -и, *ж., зах.* Велика трубчаста кістка.

ЦУ́ГОМ, *присл.* У вигляді цугу; по дві або три пари коней, волів і т. ін., запряжених один за одним. // *розм.* Низкою, рядком, валкою.

ЦУ́ГЦВАНГ, -у, *ч., шах.* Таке розташування фігур, коли кожний черговий хід одного з парт-нерів погіршує його позицію або веде до матеріальних втрат чи програшу.

ЦУҐ, -а, *ч.,* **ЦУ́ҐА**, -и, *ж., муз.* Висувне коліно духового музичного інструмента – тромбона, призначене для змінювання висоти звука.

ЦУ́ҐА *див.* **цуґ.**

ЦУҐТРОМБО́Н, -а, *ч.* Розсувний тромбон.

ЦУДЗУ́МІ, *невідм., мн.* Родина японських барабанів у формі піщаного годинника з двома шкіряними мембранами.

ЦУКА́РНЯ, -і, *ж., заст.* Цукровий завод.

ЦУКА́Т, -а, *ч.* Зацукрований плід або зацукрована шкірка деяких плодів (лимона, апельсина, дині і т. ін.).

ЦУКА́ТНИЙ, -а, -е. Вигот. з цукатів, з цукатами. *Цукатна помадка.*

ЦУКА́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **цука́тний.**

ЦУКАХА́РА, -и, *ж., спец.* Складний опорний стрибок із поворотом на 360 градусів у спортивній гімнастиці.

ЦУКЕ́РКА, -и, *ж.* Солодкий кондитерський виріб, вигот. з різних продуктів, зварених з цукром, що має вигляд невеличкого шматочка, кульки, плиточки тощо.

ЦУКЕ́РКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цуке́рка, цуке́рок.** // Стос. до цукерки, цукерок. ** **Цуке́рко́ве де́рево** – дерево родини крушинових, поширене в Індії, Китаї, Японії і т. ін., осі суцвіть якого, розростаючись, стають м'ясистими й солодкими.

ЦУКЕ́РНИК, -а, *ч.* Кондитер, що виготовляє (і часто продає) цукерки. // Робітник цукеркової фабрики.

ЦУКЕ́РНИЦЯ[1], -і. Жін. до **цуке́рник.**

ЦУКЕ́РНИЦЯ[2], -і, *ж.* Те саме, що **цу́корниця.**

ЦУКЕ́РНИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **цуке́рниця**[2].

ЦУКЕ́РНЯ, -і, *ж., діал.* Кондитерська.

ЦУКЕ́РОК, -рка, *ч.* Те саме, що **цуке́рка.**

ЦУКЕ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **цуке́рка.**

ЦУКЕ́РОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **цуке́рок.**

ЦУ́КОР, -кру, *ч.* 1. Продукт харчування, солодка на смак біла кристалічна речовина, що виготовляється з цукрових буряків, цукрової тростини та ін. 2. *перев. мн.* **цукри́**, -і́в, *спец.* Назва ряду органічних сполук перев. з групи вуглеводів.

ЦУКО́РКА, -и, *ж., зах.* Цукерка.

ЦУКО́РКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **цуко́рка.**

ЦУ́КОРНИЦЯ, -і, *ж.* Посуд для цукру, предмет чайного сервізу.

ЦУ́КОРНИЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **цу́корниця.**

ЦУКО́РНЯ, -і, *ж., діал.* Кондитерська.

ЦУКОРО́К, -рку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **цу́кор** 1.

ЦУКРА́Т, -у, *ч.* Солеподібна сполука цукру з деякими металами (Кальцієм, Стронцієм та ін.); використовують для виділення і очищення цукру, виявлення його у сечі тощо.

ЦУКРИ́НКА, -и, *ж., розм.* Крупинка, кристалик цукру (у 1 знач.).

ЦУКРИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який містить цукор; багатий на цукор. // Який смаком нагадує цукор. 2. *спец.* Який має структуру цукру (у 2 знач.).

ЦУКРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **цукри́стий** 1; вміст, наявність цукру в чому-небудь.

ЦУКРИ́ЦЯ, -і, *ж., мед., зах.* Цукровий діабет.

ЦУКРОБУРЯКО́ВИЙ, -а, -е. Який стосується одержання цукру з цукрових буряків.

ЦУКРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цукрува́ти.**

ЦУКРОВА́Р, -а, *ч.* 1. Фахівець із цукроваріння. 2. У дореволюційній Росії – власник цукроного заводу.

ЦУКРОВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Виробництво цукру з цукрових буряків, цукрової тростини тощо.

ЦУКРОВА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до цукроваріння. // *у знач. ім.* **цукрова́рний**, -ного, *ч., розм.* Цукровий завод.

ЦУКРОВА́РНЯ, -і, *ж.* Цукровий завод.

ЦУКРОВА́РСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **цукрова́рний.**

ЦУКРО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **цу́кор** 1. // Який є цукром. // Вигот. з цукру, на цукрі, з цукром. // Стос. до виготовлення цукру та одержання сировини для нього. 2. Який містить цукор, багатий на цукор (про рослини); цукристий. // Який використовують для одержання цукру (у 1 знач.). 3. *перен., рідко.* Такий, як цукор (у 1 знач.), подібний до цукру (смаком, кольором і т. ін.). ** **Цукро́ва кістка** – кістка з губчастою будовою тканини. **Цукро́ва хворо́ба** – те саме, що **цукро́вий діабе́т** (*див.* **діабе́т**).

ЦУКРОВИ́К, -а́, *ч.* Працівник цукрової промисловості.

ЦУКРОВИ́ЧКА, -и. Жін. до **цукрови́к.**

ЦУКРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **цукро́вий.**

ЦУКРОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який містить цукор.

ЦУКРОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **цукровмі́сний.**

ЦУКРО́ЗА, -и, *ж.* Вуглевод, який міститься в цукроносних рослинах (у цукрових буряках, цукровій тростині і т. ін.).

ЦУКРОЗАВО́Д, -у, *ч.* Завод, який виробляє цукор (у 1 знач.).

ЦУКРОЗАВОДСЬКИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **цукрозаво́д.**

ЦУКРОЗАВО́ДЧИК, -а, *ч.* Власник цукрозаводу.

ЦУКРОЗАВО́ДЧИЦЯ, -і. Жін. до **цукрозаво́дчик.**

ЦУКРОЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для збирання цукрової тростини.

ЦУКРОЗНИЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який знижує вміст цукру у крові, признач. для цього.

ЦУКРО́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **цукро́за.**

ЦУКРОКОМБІНА́Т, -у, *ч.* Комбінат, який виробляє цукор (у 1 знач.).

ЦУКРО́МЕТР, -а, *ч.* Прилад для визначення процентного вмісту цукру або цукристих речовин у розчинах.

ЦУКРОМЕ́ТРІЯ, -і, *ж.* Визначення процентного вмісту цукру або цукристих речовин у розчинах.

ЦУКРОНО́С, -а, *ч.* Рослина, багата на цукор; рослина, з якої можна одержати цукор.

ЦУКРОНО́СНИЙ, -а, -е. Який належить до цукроносів, є цукроносом.

ЦУКРОПЕРЕРО́БНИЙ, -а, -е. Який переробляє цукросировину на цукор, признач. для цього.

ЦУКРОРАФІНА́ДНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з виробництвом цукру-рафінаду.

ЦУКРОРАФІНА́ДНЯ, -і, *ж., заст.* Завод, який виробляє цукор-рафінад.

ЦУКРОСИРОВИНА́, -и́, *ж.* Сировина для виробництва цукру (у 1 знач.).

ЦУКРОТРЕ́СТ, -у, *ч.* Об'єднання цукрових підприємств.

ЦУКРОФІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Який має в листях тільки цукор (без крохмалю). *Цукрофільний тюльпан.*

ЦУКРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цукрува́ти.**

ЦУКРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Посипати цукром, класти в що-небудь цукор. *Цукрувати тісто.*

ЦУКРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Те саме, що **цукрува́тіти.**

ЦУКРУВА́ТІТИ, -іє, *недок.* Густішати, виділяючи цукор (у 1 знач.) (про мед, варення і т. ін.).

ЦУКРЯ́НИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **цукро́вий** 1.

ЦУНА́МІ, *невідм., с.* Гігантські хвилі, які виникають в океані внаслідок підводних землетрусів, виверження підводних або острівних вулканів і спричиняють руйнівні спустошення на низьких берегах.

ЦУНАМОСТА́НЦІЯ, -ї, *ж.* Станція, науково-дослідна установа, що вивчає і реєструє появу цунамі.

ЦУ́НДРА, -и, **ЦУ́НДРЯ**, -і, *ж., зах.* Лахміття.

ЦУ́НДРАВИЙ, -а, -е, *зах.* Обірваний, у лахмітті.

ЦУ́НДРАВКА, -и, *ж., діал.* Драна чи залатана сорочка.

ЦУНДРА́НИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **цу́ндра́вий.**

ЦУНДРИ́НА, -и, *ж., діал.* Лахміття.

ЦУНДРІ́Й, -я́, *ч., діал.* Голодранець, злидар.

ЦУ́НДРЯ *див.* **цу́ндра.**

ЦУ́ПАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цу́пати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Тупати.

ЦУПЕ́ЧКА, -и, *ж., діал.* Коротенька курильна люлька.

ЦУ́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* цу́плять; *недок., розм.* 1. *перех.* Тягти, нести кого-, що-небудь, перев. докладаючи певних зусиль. // Пересувати, волочити що-небудь, не відриваючи від якоїсь поверхні. // З силою стягувати, здирати одяг. // Витягати що-небудь приховане. // Бити кого-небудь. 2. *перех.* Привласнювати чуже (гроші, майно). // Вимагати в кого-небудь, здирати з когось що-небудь. 3. *неперех.* Тиснути (про мороз).

ЦУ́ПИТИСЯ, -плюся, -пишся; *мн.* цу́пляться; *недок., діал.* Тягтися (у 6 знач.).

ЦУ́ПКА, -и, *ж., зах.* Поцілунок.

ЦУПКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **цупки́й**.

ЦУПКЕ́НЬКО. Присл. до **цупке́нький**.

ЦУПКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який погано піддається стисканню чи розтягуванню: тугий, пружний. // Товстий, тугий і щільний (про листя). // Який має тверду, міцну шкірку (про плід, зерно і т. ін.). // Те саме, що **твердий** 1. // Жорсткий на дотик (про волосся, брови і т. ін.). ** **Цупка́ вода́** – вода, що містить багато вапняних солей. 2. Товстий, міцний, твердий і щільний (про шкіру, папір і т. ін. та вироби з них). // Тканий чи плетений з товстих ниток, густо тканий (про тканину і вироби з такої тканини). // Зашкарублий від вологи, морозу, крохмалю і т. ін. 3. Фізично сильний, дужий (про людину). // Який міцно хапає, тримає; міцний (про руки, кігті, пальці, ноги і т. ін.). // Який має міцне стебло, коріння, черешок (про рослини). // Міцний, дошкульний (про мороз). // Великий, сильний (про вітер). // *перен., розм.* Сильний (про вдачу, пам'ять, розум і т. ін.). // *перен., розм.* Різкий, сильний (про звуки). // *перен., розм.* Який міцно тримається; чіпкий.

ЦУ́ПКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **цупкий**.

ЦУ́ПКО. Присл. до **цупки́й**. // *перен., розм.* Добре, багато; вдосталь, досхочу. // *перен., розм.* Дуже міцно, сильно. // Туго, щільно обтиснувши, обійнявши кого-, що-небудь. // *перен., діал.* Швидко, прудко.

ЦУПРИКУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **цуприкува́ти**.

ЦУПРИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., розм.* Те саме, що **цу́пити** 1.

ЦУР, *виг., розм.* Уживається для заборони торкатися чого-небудь, брати, привласнювати що-небудь, робити щось (за старовини в заклинаннях, тепер перев. в іграх). // Вигук, яким скріплюють яку-небудь умову, домовленість і т. ін. (перев. в іграх). // *кому, чому.* Вигук, що вживається, щоб висловити невдоволення ким-, чим-небудь, несхвалення чогось. // Уживається при бажанні позбутися, не згадувати кого-, чого-небудь, відвернути щось (перев. з част. х а й, н е х а й). ** **Цур тобі́ та (і) пек тобі́**: а) виражає побажання позбутися кого-, чого-небудь, не мати справи з кимсь, чимсь; б) уживається, щоб висловити невдоволення ким-, чим-небудь.

ЦУРА́, -и́, *ж., діал.* Паличка, тріска.

ЦУ́РАВИЙ, -а, -е, *зах.* Драний. // У лахмітті, обідраний (про людину).

ЦУРА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цура́ти** і **цура́тися**.

ЦУРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., заст., кого, чого, рідко що, ким, чим і без додатка.* Цуратися.

ЦУРА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., кого, чого, рідко що, ким, чим і без додатка.* Триматися осторонь, уникати кого-, чого-небудь. // Ухилятися від чого-небудь (яких-небудь дій, справ і т. ін.); гребувати. // Не виявляти інтересу до чого-небудь, зневажати що-небудь.

ЦУРА́ТТЯ, -я, *с., збірн., діал.* Лахміття.

ЦУ́РГАНИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок., діал.* Плентатися.

ЦУ́РКА, -и, *ж.* 1. Короткий обрубок дерева; цурпалок. // Тріска, скалка. ** **До цу́рки**: а) на дрібні шматочки; б) повністю, нічого не залишивши. **На цу́рки** – на невеликі частини. 2. Невеличка, загострена з одного боку паличка, за допомогою якої в'яжуть снопи, туго скручуючи перевесла. 3. Маленька паличка, яку в селянському одязі використовують як ґудзик. 4. Кругла, загострена з двох боків дерев'яна паличка для дитячої гри.

ЦУРКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Який має вигляд палички. 2. Грубий (про сіль).

ЦУ́РКИ-ПА́ЛКИ, *мн.* Дитяча гра, в якій кийком вибивають шматочок дерева з окресленого на землі кола чи з викопаної для цього ямки.

ЦУРМА́, -и́, *ж., діал.* Сурма.

ЦУ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **цу́рка**.

ЦУРПА́ЛКА, -и, *ж., діал.* Цурпалок.

ЦУРПА́ЛЛЯ, -я, *с.* Збірн. до **цурпа́лок**.

ЦУРПА́ЛОК, -лка, *ч.* 1. Відрубаний, відбитий або відламаний шматок деревини, лозини і т. ін.; уламок, обрубок. // Те саме, що **шмато́к** 1. // Обламані стебла трав'янистих рослин. 2. Залишок покаліченої або ампутованої руки чи ноги. // Обрубок (хвоста). // *розм.* Куций хвостик.

ЦУРПА́ЛОЧКА, -и, *ж., діал.* Зменш.-пестл. до **цурпа́лка**.

ЦУРПА́ЛОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **цурпа́лок**.

ЦУРПЕ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех., розм.* Те саме, що **цу́пити**.

ЦУРУ́ПАЛЛЯ, -я, *с., збірн.* Те саме, що **цурпа́лля**.

ЦУРУПА́ЛОК, -лка, *ч.* Те саме, що **цурпа́лок**.

ЦУРУПА́ЛОЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **цурпа́лочка**.

ЦУРУПА́ЛОЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **цурупа́лок**.

ЦУР-ЦУРА́, *виг., розм.* Уживається для заборони торкатися чого-небудь, брати, привласнювати що-небудь, робити щось (перев. в іграх).

ЦУ́РЯ, -і, *ж., зах.* Лахміття.

ЦУЦ, -а́, *ч., діал.* Собака.

ЦУЦЕНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Маля собаки; щеня. 2. *перен., лайл.* Дуже молода, недосвідчена людина; молокосос.

ЦУЦЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **цуценя́**.

ЦУЦЕНЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **цуценя́**.

ЦУ́ЦИК, -а, *ч.* 1. Маленький собака (у 1 знач.). // *розм.* Те саме, що **соба́ка** 1. 2. *перен., розм.* Взагалі маленька істота; дитина. // *перен.* Людина, що звикла вислужуватися.

ЦУ-ЦУ́, *виг.* 1. Уживається для підкликання собак. 2. Уживається для вираження подиву, розчарування тощо.

ЦУЦУГАМУ́ШІ, *невідм., с.* Інфекційна хвороба, що спричинюється личинками червонотілкових кліщів.

ЦУЦУ́КАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цуцу́кати**.

ЦУЦУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Підкликати собаку.

ЦЬВО́ХКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **цьво́хкати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЬВО́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *перех. і неперех., кого, що, по кому – чому, на кого – що і без додатка.* Поганяючи коней, волів і т. ін., бити, шмагати їх чим-небудь гнучким; хльоскати. // Сильно, з розмаху ударяти чимсь гнучким по кому-, чому-небудь. 2. *неперех.* Видавати різкі свистячі звуки (про батіг, різку і т. ін.). // Шмагати батогом, різкою і т. ін., видобуваючи такі звуки. // Свистіти (про кулі).

ЦЬВОХКОТІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цьвохкоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЬВОХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., розм.* Підсил. до **цьво́хкати**. // *безос.*

ЦЬВО́ХНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і неперех., кого, що, по кому – чому, на кого – що і без додатка, розм.* Однокр. до **цьво́хкати**. // *безос.*

ЦЬКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цькува́ти**.

ЦЬКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **цькува́ти**.

ЦЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех., ким і без додатка.* Напускати собак на кого-небудь. // Заганяти і вбивати звіра, дичину з допомогою собак. 2. *перен., розм.* Переслідувати кого-небудь різними нападками, наклепами і т. ін., знущатися з когось. // Підмовляти до ворожих дій, підбурювати проти когось.

ЦЬКУЮ́ЧИ. Дієприсл. до **цькува́ти**.

ЦЬОГОЛІ́ТКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **цьоголі́ток**, -тка, *ч.*). Цьогорічний молодняк риби, звіра тощо.

ЦЬОГОЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **цьогорі́чний**.

ЦЬОГОЛІ́ТОК *див.* **цьоголі́тки**.

ЦЬОГОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Цього року.

ЦЬОГОСВІ́ТНІЙ, -я, -є, *розм.* Який живе на цьому світі, властивий цьому світові.

ЦЬО́МАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цьо́мати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЬО́МАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **цмо́кати** 2.

ЦЬО́МКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **цьо́мкати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЬО́МКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *перех. і без додатка.* Те саме, що **цмо́кати** 2. 2. Співати (перев. про кропив'янку).

ЦЬО́МКНУТИ, -ну, -неш, *док., перех. і без додатка, розм.* Однокр. до **цьо́мкати**.

ЦЬО́ПАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цьо́пати**.

ЦЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Стукотіти.

ЦЬО́ПКУ, *присл., зах.* Трішечки.

ЦЬО́РА, -и, *ж., зах.* Неохайна і гуляща жінка.

ЦЬО́ХЛЯ, -і, *ж., діал.* Балакуха, пліткарка.

ЦЮ́ДИТИ, -джу, -диш, *недок., зах.* Лити.

ЦЮК, *виг., розм.* Звуконаслідування, що означає легкий удар сокири.

ЦЮ́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цю́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЮ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., чим і без додатка.* 1. *перех. і неперех.* Ударяти, стукати чим-небудь по чомусь. // Постукувати злегка, помалу, виконуючи якусь роботу. // *перев. зі сл.* с о к и р а. Рубати, тесати (звичайно не докладаючи великих зусиль). // *розм.* Уміти працювати сокирою (не дуже вправно). // Сапувати (перев. не на повну силу). // Бити дзьобом; довбати. 2. *неперех.* Ударяючись об що-небудь, видавати стук.

ЦЮ́КАТИСЯ, -ається, *недок., розм.* Те саме, що **дзьо́бати** 2.

ЦЮ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Однокр. до **цю́кати**. 2. *перех. і без додатка, розм.* Ударити чого-небудь чимсь. // Початися несподівано і з великою силою (про мороз). // *перен.* Завдати удару кому-небудь.

ЦЮ́НИК, -а, *ч., зах.* 1. *орн.* Тростяний горобець. 2. Маленька срібна монета, знайдена в землі.

ЦЮ́ПА, -и, *ж., діал.* 1. Хижа. 2. В'язниця.

ЦЮ́ПАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цю́пати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЮ́ПАСОМ, *присл., діал.* Етапом.

ЦЮ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і без додатка, зах.* Цьомати.

ЦЮ́ПКА, -и, *ж., діал.* Зменш. до **цю́па**.

ЦЮ́ПРИК, -а, *ч., зах.* Верхівка.

ЦЮ́РА, -и, *ж., діал., заст.* Джура.

ЦЮ́РИТИ, -ить, *недок., розм.* Те саме, що **дзюри́ти**.

ЦЮ́РІХСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Цюріх.

ЦЮ́РКА, -и. 1. *ч., діал.* Зменш. до **цю́ра**. 2. *ж., жарт.* Дитячий пеніс.

ЦЮ́РКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **цю́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЮ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Витискати рідину тонким струменем, цівкою. // Текти, витікати тонким струменем, цівкою.

ЦЮ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **цю́ркати**.

ЦЮРКО́М, *присл., розм.* Струменем, цівкою.

ЦЮРКОТА́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цюркота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЮРКОТА́ТИ[1], -о́че *і* **ЦЮРКОТІ́ТИ**, -оти́ть, *недок., розм.* Підсил. до **цю́ркати**.

ЦЮРКОТА́ТИ[2], -о́че *і* **ЦЮРКОТІ́ТИ**, -оти́ть, *недок., розм.* Те саме, що **цвірча́ти**.

ЦЮРКОТІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **цюркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЮРКОТІ́ТИ[1] *див.* **цюркота́ти**[1].

ЦЮРКОТІ́ТИ[2] *див.* **цюркота́ти**[2].

ЦЮРПІ́ЛЬ, -і, *ж., зах.* Баюра (у 1 знач.).

ЦЮРЧА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **цюрча́ти**.

ЦЮРЧА́ТИ, -чи́ть, *недок., розм.* Те саме, що **цвірча́ти**.

ЦЮ́ЦІНЬКА, -и, *ж., дит.* Зменш.-пестл. до **цю́ця**.

ЦЮ́ЦІЧКА, -и, *ж., дит.* Зменш.-пестл. до **цю́ця**.

ЦЮ́ЦЬКА, -и, *ж., дит.* Зменш. до **цю́ця**.

ЦЮЦЬКО́, -а́, *ч., діал.* Цуценя.

ЦЮ-ЦЮ́, *виг.* Вживається з метою присоромлювання, висміювання когось.

ЦЮЦЮ́НЯ, -і, *ж.* Зменш.-пестл. до **цю́ця**.

ЦЮЦЮ́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **цю́рка** 2.

ЦЮ́ЦЯ, -і, *ж., дит.* Собака, собачка.

ЦЯ *див.* **цей**.

ЦЯ́БРИНА, -и, *ж., діал.* Цямрина.

ЦЯ́БРО, -а, *с., діал.* Видовбана з дерева таріль (для хліба, різання кавунів і т. ін.).

ЦЯ́ВКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **ця́вкати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЯ́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **дзя́вкати**. // Видавати звуки, подібні до дзявкання собак. // *безос.*

ЦЯ́ВКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **ця́вкати**.

ЦЯ́МБАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **ця́мбати**.

ЦЯ́МБАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех. і неперех., зах.* Смикати.

ЦЯМБРИ́НА, -и, *ж., діал.* Цямрина.

ЦЯ́МКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **ця́мкати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЯ́МКАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **пля́мкати**. // *зневажл.* Говорити, плямкаючи губами.

ЦЯ́МРА, -и, *ж., діал.* Цямрина (у 2 знач.).

ЦЯ́МРИНА, -и, *ж.* 1. Одна деревина з колодязного зрубу. // Один ряд колод у зрубі. 2. *також мн.* Верхня частина колодязного зрубу, складена перев. з дерев'яних колод. // Колодязний зруб. // *заст.* Дерев'яне кріплення в шахті, штольні тощо.

ЦЯ́МРИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ця́мрина**.

ЦЯ́МРИННЯ, -я, *с., збірн.* Те саме, що **ця́мрина**.

ЦЯМРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **цямрува́ти**.

ЦЯМРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* Закріплювати яму для колодязя зрубом.

ЦЯ́НУТИ, -не, *недок., зах.* Точитися, крапати.

ЦЯНЬ, -я, *ч.* Китайська кругла бронзова монета з отвором у центрі, перша згадка про яку датується 947 р. до н. е.

ЦЯ́ПАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **ця́пати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЯ́ПАТИ[1], -аю, -аєш, *недок., перех., діал.* 1. Черпати, набирати потроху. 2. Доїти. 3. Крапати. 4. Бити, ударяти.

ЦЯ́ПАТИ[2], -аю, -аєш, *недок., розм.* Те саме, що **пища́ти**.

ЦЯ́ПКА, -и, *ж., діал.* Цятка.

ЦЯ́ПКАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **ця́пкати** і звуки, утворювані цією дією.

ЦЯ́ПКАТИ, -ає, *недок., зах.* Крапати.

ЦЯ́ПНУТИ[1], -ну, -неш, *док., діал.* Однокр. до **ця́пати**[1].

ЦЯ́ПНУТИ[2], -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **ця́пати**[2].

ЦЯПОТІ́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **цяпоті́ти**.

ЦЯПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., діал.* Підсил. до **ця́пати**[1] 3, 4.

ЦЯ́ПОЧКА, -и, *ж., діал.* Зменш.-пестл. до **ця́пка**.

ЦЯ́ТА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **ця́тка**.

ЦЯТА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **цятко́ваний** 2.

ЦЯТА́ТИСЯ, цята́юся, цята́єшся, *недок., діал.* Грати в чіт і лишку.

ЦЯТА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **цята́тий**.

ЦЯТИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **ця́тка**.

ЦЯТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **цяти́на**.

ЦЯТИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **цяти́нка**.

ЦЯ́ТКА, -и, *ж., розм.* 1. Маленька пляма на чому-небудь. // Мітка, слід, пляма і т. ін. від чого-небудь. // Щось дуже віддалене, ледь помітне. 2. Графічний значок для умовного позначення чого-небудь; крапка. 3. *перен.* Дуже мала кількість, частина чого-небудь. 4. Те саме, що **кра́пля** 1.

ЦЯТКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цяткува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Покритий цятками, в цятках; плямистий. // Прикрашений, оздоблений цятками.

ЦЯТКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Властивість за знач. **цятко́ваний**.

ЦЯТКУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **цяткува́ти**.

ЦЯТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., розм.* Покривати цятками, виднітися на чому-небудь цятками. // Прикрашати, оздоблювати цятками.

ЦЯ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ця́тка**.

ЦЯ́ЦЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ця́ця** 1.

ЦЯ́ЦІНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ця́ця** 1.

ЦЯ́ЦЬКА, -и, *ж.* 1. Річ, призначена дітям для гри; іграшка. // *перен., розм.* Те саме, що **збро́я** 1. // *перен., розм.* Те, що є предметом розваги, утіхи і т. ін. 2. *розм.* Витончена, часто дорога річ (статуетка, вазочка і т. ін.), вживана для прикрашення приміщення. // Жіноча прикраса. // Блискучі прикраси на одязі. 3. *перен., розм., ірон.* Те саме, що **ця́ця** 4.

ЦЯ́ЦЬКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія і стан за знач. **ця́цькатися**.

ЦЯ́ЦЬКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., з ким – чим і без додатка, розм.* 1. Тішитися, забавлятися з ким-, чим-небудь. 2. Те саме, що **па́нькатися**.

ЦЯЦЬКО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **цяцькува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Прикрашений, оздоблений (про предмети, речі і т. ін.). // Розма-

льований (про посуд, будівлю і т. ін.). // Прикрашений візерунками, мережаний (про тканини). // З начепленими прикрасами (про живі істоти).

ЦЯЦЬКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **цяцько́ваний**.

ЦЯЦЬКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **іграшко́вий**.

ЦЯЦЬКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія і стан за знач. **цяцькува́ти**.

ЦЯЦЬКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Прикрашати, оздоблювати предмети, речі тощо; начіплювати прикраси на когось. // Надавати чому-небудь яскравості, барвистості. // Залишати плями на чому-небудь.

ЦЯЦЬКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Білої масті з коричневими плямами (про вола, коня).

ЦЯЦЬКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *зах.* Панькатися, цяцькатися.

ЦЯЦЬКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **цяцькува́тий**.

ЦЯ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Іграшка (перев. в розмові з дітьми та в мові дітей). 2. *перен.*, *розм.* Розумник, розумниця. 3. *перен.*, *розм.* Вродлива жінка, красуня. // *ірон.* Надзвичайно некрасива, бридка людина. 4. *перен.*, *розм.*, *ірон.* Поважна, значна особа.

ЦЯЦЯ́НКА, -и, *ж.*, *розм.*, *перев. у сполуч.*: ** **Обіця́нка – цяця́нка.** Те саме, що **ця́цька** 1.

ЦЯЦЯ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **цяця́тися**.

ЦЯЦЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *діал.* Грати в чіт і лишку.

Чч

Ч, *невідм.*, *с.* Двадцять восьма літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "ч" (вимовляється "че").

ЧАБА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Лящ.

ЧАБАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чаба́к**.

ЧАБАЛА́, *виг.*, *діал.* Цабе (у 1 знач.).

ЧАБА́Н, -а́, *ч.* Те саме, що **вівча́р** 1.

ЧАБАНЕ́НКО, -а, *ч.*, *розм.* Син чабана; молодий чабан.

ЧАБА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чаба́нити**.

ЧАБАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **чаба́н**.

ЧАБА́НИЙ, -а, -е, *діал.* Великий, дужий (про вола).

ЧАБАНИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Великий, дужий (про вола).

ЧАБАНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чабани́стий**.

ЧАБА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* Те саме, що **чабанува́ти**.

ЧАБАНИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Дружина чабана.

ЧАБАНІ́В, -но́ва, -но́ве. Прикм. до **чаба́н**. // Належний чабанові.

ЧАБАНІ́ВНА, -и, *ж.*, *розм.* Дочка чабана.

ЧАБА́НКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **чаба́н**. 2. *розм.* Дружина чабана. 3. *розм.* Те саме, що **вівча́рка**.

ЧАБА́НСТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. *рідко.* Робота чабана. 2. Збірн. до **чаба́н**.

ЧАБА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **чаба́н**. // Належний чабанові, чабанам. // Такий, як у чабана. // Приготовлений за звичаєм чабанів. 2. Стос. до вівчарства.

ЧАБАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чабанува́ти**.

ЧАБАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Доглядаючи, пасти вівці.

ЧАБАНЧУ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Помічник чабана; підпасок.

ЧАБАНЮ́ГА, -и, *ч.* Збільш. до **чаба́н**.

ЧАБАНЯ́, -я́ти, *с.*, *розм.* Дитина чабана.

ЧАБАРА́ШКА, -и, *ж.* Близький за характером до козачка український народний побутовий танець і пісня до нього.

ЧАБА́РНЯ, -і, *ж.* 1. Загорода й хліви для овець; вівчарня. 2. Житло пастухів.

ЧАБАЧИ́НА, -и, *ч.*, *розм.* Чабак, лящ.

ЧАБАЧО́К, -чка́, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **чаба́к**.

ЧАБЕ́Р, -бру́, *ч.* Трав'яниста або напівчагарникова запашна рослина родини губоцвітих, що має бурі повзучі стебла з блідо-рожевими, іноді фіолетово-червоними квітками; містить ефірні олії, які використовуються в кулінарії, медицині й парфумерії.

ЧАБРА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Чапрак (у 2 знач.).

ЧАБРЕ́ЦЬ, -ю, *ч.*, *діал.* Чебрець.

ЧА́БРИК, -а, *ч.* Те саме, що **чабе́р**.

ЧАБУ́ЛЬКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Випити одразу, за один дух. *Чабулькнути чарку.*

ЧАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до чавлення, признач. для чавлення.

ЧАВИ́ТИ, -влю́, -виш; *мн.* ча́влять; *недок.*, *перех.* 1. Наступати на щось, придушувати ногами, топтати що-небудь. 2. *кого, що.* Давити, роздавлювати, знищуючи. // Стискувати кого-, що-небудь. // *перен.* Гнітити, душити кого-, що-небудь. // *перен.*, *розм.* Стримувати, таїти щось у собі. 3. Видавлювати, вижимати щось із чого-небудь.

ЧАВИЧА́, -і́, *ж.* Далекосхідна промислова морська риба родини лососевих, яка заходить у річки для нересту.

ЧА́ВКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ча́вкати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧА́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Просочуватися, просмоктуватися під тиском чого-небудь, видаючи характерні звуки чмокання, цмокання, хлюпання (про болото, твань, трясовину і т. ін.). // Спричиняти такі звуки, ступаючи по болоту, багну, твані і т. ін. 2. *розм.* Жувати, голосно прицмокуючи губами; плямкати ротом. // *перех. і без додатка.*

ЧА́ВКНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ча́вкати** 1.

ЧАВКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чавкоті́ти**.

ЧАВКОТІ́ТИ, -отить, *недок.* Підсил. до **ча́вкати** 1.

ЧАВКОТНЯ́, -і́, *ж.*, *діал.* Болото.

ЧА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **чави́ти**.

ЧА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чави́ти**.

ЧАВУ́Н, *ч.* 1. *род.* -у́. Сплав заліза з вуглецем, з якого виготовляють сталь або виливають металеві вироби. 2. *род.* -а́. Посудина, горщик із такого сплаву.

ЧАВУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **чаву́н** 2.

ЧАВУНИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **чаву́н** 2.

ЧАВУНИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **чаву́н** 2.

ЧАВУ́НКА, -и, *ж.*, *заст.*, *розм.* Залізниця.

ЧАВУ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **чаву́н** 1. *Чавунний брухт.* // Зробл., вилитий з чавуну. // *перен.* Міцний, дужий. // *перен.* Важкий, як чавун. 2. Кольору чавуну (у 1 знач.); темно-сірий, чорний.

ЧАВУ́ННИК, -а, *ч.* Робітник чавуноливарного заводу.

ЧАВУНОВАЛЬЦЕРО́БНИЙ, -а, -е. Який виготовляє чавунні вальці, признач. для цього.

ЧАВУНО́ВИЙ, -а, -е. Зробл., вилитий з чавуну (у 1 знач.).

ЧАВУНОВІ́З, -во́за, *ч.* Те саме, що **чавуново́з**.

ЧАВУНОВІ́ЗНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **чавунові́з**, **чавуново́з**. 2. Признач. для транспортування рідкого чавуну.

ЧАВУНОВО́З, -а, *ч.* Стальний ківш на залізничному візку для транспортування рідкого чавуну.

ЧАВУНО́К, -нка́, *ч.* Зменш. до **чаву́н** 2.

ЧАВУНОЛИВА́РНИЙ, -а, -е. Який стосується виплавки чавуну й виливання виробів з нього.

ЧАВУНОЛИВА́РНИК, -а, *ч.* Робітник, який виплавляє чавун і виливає вироби з нього.

ЧАВУНОЛИВА́РНЯ, -і, *ж.* Завод, цех чи майстерня, де виплавляють чавун і виливають вироби з нього.

ЧАВУНОПЛАВИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стосується виплавки чавуну.

ЧАВУНОТОПИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **чавуноплави́льний**.

ЧАВУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **чаву́н** 2.

ЧАВУ́ЧЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чаву́чити**.

ЧАВУ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **чави́ти**.

ЧАВ'Я́ДІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *діал.* Хиріти, втрачати здоров'я.

ЧА́ГА, -и, *ч.* Березовий чорний гриб; паразитує в основному на стовбурі дорослих беріз. Використовується як народно-медичний засіб, сурогат чаю (так званий березовий чай), при лікуванні злоякісних пухлин.

ЧАГА́Р, -я́, *ч.*, **ЧАГАРІ́**, -ів, *мн.* Те саме, що **чагарни́к**, **чагарники́**.

ЧАГАРІ́ *див.* **чага́р**.

ЧАГАРНИ́К, -а́, *ч.*, **ЧАГАРНИКИ́**, -і́в, *мн.* Зарості багаторічних дерев'янистих кущових рослин.

ЧАГАРНИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до чагарнику; кущовий. ** **Чагарнико́вий плуг** – плуг, яким орють землю під чагарником, цілинні та перелогові землі.

ЧАГУ́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Великий мідний горщик.

ЧАД, -у, *ч.* 1. Задушливий отруйний газ, який утворюється за неповного згоряння вугілля, жиру і т. ін.; чадний газ. // Їдкий, задушливий дим, що виділяється при поганому горінні вугілля, рідкого палива і т. ін. // Міцний, густий, п'янкий запах, що його виділяють рослини, особливо під час цвітіння. // Їдкий, смердючий газ, що його виділяють деякі речовини. 2. *розм.* Отруєння людського організму, що наступає внаслідок вдихання цього газу. 3. *перен.*, *чого.* Стан самозабуття, крайнього збудження, екстазу (перев. з відтінком несхвалення). // Те, що дурманить, паморочить голову. // Стан неясності свідомості; запаморочення. // Гранична напруженість обстановки. // Тяжка, задушлива атмосфера. // Стан надмірного сп'яніння.

ЧАДИ́ТИ *і* **ЧАДІ́ТИ**, -джу́, -ди́ш, *недок.* 1. Виділяти чад (у 1 знач.). // Диміти, коптіти. 2. *чим.* Напускати чаду (у 1 знач.) курінням, паленням тощо.

ЧАДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чаді́ти**.

ЧАДІ́ТИ *див.* **чади́ти**.

ЧА́ДІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Отруюватися чадом (у 1 знач.).

ЧАДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **чад** 1. // Який виділяє, утворює чад. // Який містить чад, наповнений чадом. ** **Чадни́й газ** – безбарвний отруйний газ, продукт неповного згоряння карбонових сполук, монооксид карбону. 2. *перен.* Який паморочить свідомість, збуджує, п'янить людину. // Власт. людині, що перебуває в чаду (у 3 знач.).

ЧА́ДНО. Присл. до **чадни́й**. // *у знач. присудк. сл.*

ЧА́ДО, -а, *с.* 1. *заст.*, *жарт.* Дитина (син або дочка). // Той, хто підлягає старшому (цареві, королю і т. ін.); підданий. 2. *перен.*, *книжн.*, *ірон.* Породження чого-небудь (епохи, певного соціального середовища або угруповання, якихось впливів і т. ін.).

ЧАДОЛЮБИ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **чадолю́бний**.

ЧАДОЛЮБИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **чадолюби́вий**.

ЧАДОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить своїх дітей.

ЧАДОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чадолю́бний**.

ЧАДРА́, -и́, *ж.* Легке покривало, яким жінки-мусульманки запинаються з голови до ніг, залишаючи відкритими лише очі.

ЧА́ДЯЧИ. Дієприсл. до **чаді́ти**.

ЧАЄВО́Д, -а, *ч.* Те саме, що **чаївни́к**.

ЧАЄДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для подрібнення, різання чайного листя.

ЧАЄДРОБИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який подрібнює чайне листя, признач. для цього.

ЧАЄЗБИРА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до збирання чаю, признач. для цього.

ЧАЄЗБІ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **чаєзбира́льний**.

ЧАЄЛЮ́Б, -а, *ч.* Любитель чаю, чайних церемоній.

ЧАЄНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Пташа чайки (*див.* **ча́йка**[1] 1, 2). 2. *розм.* Пестливе називання дитини (перев. при звертанні).

ЧАЄНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **чаєня́**.

ЧАЄПАКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який пакує чай, признач. для цього.

ЧАЄПРЕСУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який пресує чай, признач. для цього.

ЧАЄРІ́ЗКА, -и, *ж.* Те саме, що **чаєдроба́рка**.

ЧАЄРОЗВА́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який розважує чай, признач. для цього.

ЧАЄСУША́РНЯ, -і, *ж.* Установка для сушіння чайного листя.

ЧАЄСУШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для сушіння чайного листя.

ЧАЄТОРГІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Торгівля чаєм.

ЧАЄФОРМУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Призначений для формування чайної продукції (гранул, пресованого чаю тощо).

ЧА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ча́йка**[1].

ЧАЇВНИ́К, -а́, *ч.* Особа, яка вирощує чай (у 1 знач.); фахівець із чаївництва.

ЧАЇВНИЦТВО, -а, *с.* Розведення чаю як галузь сільського господарства.
ЧАЇВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до чаївництва, пов'язаний з ним.
ЧАЇНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ча́йка**[1]. // Належний чайці. // *перен.* Пройнятий жалем і тугою.
ЧАЇНКА, -и, *ж.* Окрема пелюстка, шматочок листка сухого або завареного чаю.
ЧАЇННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чаїти**.
ЧАЇТИ, чаю, чаїш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **таїти**.
ЧАЇТИСЯ, чаюся, чаїшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **таї́тися**.
ЧАЙ, -ю, *ч.* 1. Південна вічнозелена рослина (дерево або кущ), із висушеного і спеціально обробленого листя якої приготовляють ароматний напій. 2. Висушене і спеціально оброблене листя цієї рослини, яке вживається для приготування ароматного напою. *Зелений чай.* 3. Ароматний напій (перев. гарячий), настояний на листі цієї рослини. // Напій, настояний на листі, цвітові або стеблі деяких запашних рослин, що вживається замість настою цієї рослини. 4. *перен.* Те саме, що **чаюва́ння**. ** **На чай дава́ти** – давати чайові.
ЧАЙГІ, *невідм.*, *ч.* Грузинський щипковий музичний інструмент типу арфи.
ЧА́ЙКА[1], -и, *ж.* 1. Морський водоплавний птах родини сивкових. 2. Перев. наземний денний птах ряду сивоподібних, що селиться на узбережжі річок, озер, зрідка живе також у чагарниках та лісах. 3. *розм.* Пестливе називання дівчини, жінки (перев. при звертанні).
ЧАЙКА́[2], -и, *ж.*, *іст.* Бойовий довбаний човен запорізьких козаків з вітрилами та веслами, обшитий зовні дошками або очеретом для кращої плавучості й захисту від ворога.
ЧА́ЙКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ча́йка**.
ЧАЙНА́, ча́йної, *ж.* Вид громадської їдальні, де можна випити чаю та поїсти.
ЧАЙНВО́РД, -а, *ч.* Задача-головоломка, що полягає в заповненні послідовно розміщених клітинок, при цьому остання літера попереднього слова є першою літерою наступного тощо.
ЧА́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **чай** 1 – 3. ** **Ча́йна троя́нда** – акліматизована чагарникова субтропічна троянда з пишними квітами блідо-жовтого забарвлення, що мають запах чаю; вирощується як декоративна рослина. **Ча́йний гриб** – слизувата плівка, яка виникає з мікроорганізмів на поверхні розчину цукру в слабкому чаї. **Ча́йний квас** – злегка газований кислувато-солодкий напій, що утворюється внаслідок життєдіяльності чайного гриба. 2. Стос. до чаю (у 3 знач.); признач. для пиття чаю. *Чайна ложечка.* 3. *у знач. ім.* **ча́йні**, -них, *мн.* Назва родини вічнозелених рослин, до якої належать чай, камелія тощо.
ЧА́ЙНИК, -а, *ч.* Посудина з ручкою та носиком, у якій заварюють чай або кип'ятять воду.
ЧАЙНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ча́йник**.
ЧА́ЙНИЦЯ, -і, *ж.* Посудина, банка для зберігання сухого чаю.
ЧА́ЙНИЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **ча́йник**.
ЧА́ЙНО-КА́ВОВИЙ, -а, -е. Стос. до чаю і кави.
ЧАЙОВІ́, -ви́х, *мн.*, *розм.* Гроші, що їх дають за дрібні послуги, обслуговування (швейцарові, офіціантові та ін.).
ЧАЙО́К, -йку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **чай** 3, 4.
ЧАЙО́М, *присл.*, *зах.* Причаївшись.
ЧАЙХАНА́, -и́, *ж.* Чайна в Середній Азії та Ірані.
ЧАЙХА́ННИК, -а, *ч.* Власник, господар чайхани, а також людина, що подає в ній чай, страви.
ЧА́ЙЧИН, -а, -е. Прикм. до **ча́йка**[1] 1, 2. // Належний чайці.
ЧАЙ-ЧУПО́НІ, *невідм.*, *ч.* Поздовжня флейта таджицьких горців.
ЧАКА́Н, -у, *ч.* Трав'яниста очеретяна рослина родини рогозових; рогіз.
ЧАКА́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чака́н**. *Чаканові зарості.*
ЧАКЛІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Чаклун.
ЧАКЛУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.*, *розм.* Дія за знач. **чаклува́ти**.
ЧАКЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Займатися чаклунством (у 1 знач.). // Навертати біду, лихо, хворобу на людей, мор на тварин. 2. *над ким – чим, біля кого – чого і без додатка*, *перен.*, *розм.* Зосереджено виконувати якусь дію, що своєю таємничістю або незрозумілістю нагадує чаклунство (у 1 знач.).
ЧАКЛУ́Н, -а́, *ч.* 1. Людина, яка займається чаклунством. // *нар.-поет.* Казковий персонаж, який впливає магічними діями на природу й людей; чарівник. 2. *перен.*, *розм.* Людина, яка робить усе надзвичайно вміло, вправно.
ЧАКЛУ́НКА, -и, *заст.*, *розм.* Жін. до **чаклу́н**.
ЧАКЛУ́НСТВО, -а, *с.* 1. За старовинними уявленнями – магічні дії, рухи й замовляння, за допомогою яких нібито можна вплинути на людей і природу. 2. *перен.*, *розм.* Величезний за силою, проявом вплив на кого-небудь; зачарування.
ЧАКЛУ́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. *заст.*, *розм.* Прикм. до **чаклу́н**. 2. *перен.*, *розм.* Таємничий, загадковий; чарівний.
ЧА́КО, -а, *с.*, *зах.* Ківер.
ЧАКО́НА, -и, *ж.* Старовинний іспанський танець з кастаньєтами (відомий з кінця 16 ст.), який виконується в швидкому темпі і супроводжується співом; музичний твір у ритмі цього танцю.
ЧАЛ, -у, *ч.*, *мор.*, *ав.* Причальний канат, трос, ланцюг.
ЧАЛА́ПАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чала́пати** і звуки, утворювані цією дією.
ЧАЛА́ПАТИ *і* **ЧАЛА́ПКАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Видавати шум, глухі звуки з хлюпанням, ступаючи по болоті, багнистих місцях, воді, талому снігу і т. ін. // Плюскати, хлюпати, рухаючись у воді. 2. Брести болотом, через твань, талий сніг, по воді і т. ін. 3. Повільно ступати, човгаючи ногами по землі. // Долати велику відстань, рухаючись із зусиллям або повільно.
ЧАЛА́ПКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чала́пкати** і звуки, утворювані цією дією.
ЧАЛА́ПКАТИ *див.* **чала́пати**.
ЧАЛА́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **чала́пати**, **чала́пкати**. // *безос.*
ЧАЛДО́Н, -а, *ч.*, *діал.* Корінний житель Сибіру.
ЧАЛДО́НКА, -и, *діал.* Жін. до **чалдо́н**.
ЧАЛДО́НСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **чалдо́н**.
ЧА́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ча́лити** 1.
ЧА́ЛИЙ, -а, -е. 1. Сірий, сіро-коричневий (про масть коней). 2. *у знач. ім.* **ча́лий**, -лого, *ч.* Кінь такої масті.
ЧА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Те саме, що **прича́лювати**. 2. *неперех.*, *перен.*, *поет.* Прямувати до якоїсь мети, постійно наближаючи її здійснення.
ЧА́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* 1. Наближаючись, прикріплюватися чалом. 2. *перен.*, *розм.* Підкрадатися до чого-небудь, націлюватися на щось. 3. *перен.*, *розм.* Схилятися до якогось гурту чи товариства, водити компанію з ким-небудь.
ЧАЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чалі́ти**.
ЧАЛІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *недок.*, *діал.* Сивіти, ставати сивим.
ЧА́ЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Місце розвантаження чи остаточної стоянки плота.
ЧАЛМА́, -и́, *ж.* Чоловічий головний убір у мусульман (відомий з часів середньовіччя) – довгий кусок тканини, обгорнений кілька разів навколо голови; тюрбан. // Високий жіночий головний убір такого типу. // Марлева пов'язка на голові, схожа на цей убір.
ЧАМА́РА, -и, *ж.*, *зах.* Верхній одяг галицького міщанина з тасьмою, китицями і висячими петлями.
ЧАМБУ́Л, -у, *ч.*, *іст.* Загін татарської кінноти, що роз'їжджав по степах і чинив раптові напади на мирне населення.
ЧА́МНЯНИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Меткий, спритний. 2. Ставний.
ЧАМУ́Р, -у, *ч.*, *діал.* Розчин вапна з піском.
ЧАМУРИ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Болотяна трава.
ЧАМ'Я́, -я́, *с.* Настил або комора на стовпах, що його споруджують промисловики в тайзі для зберігання продуктів, інвентаря та хутровини.
ЧАН, -а, *ч.* Посудина, що формою нагадує великий бак або діжку.
ЧАНГ, **ЧАНК**, -а, *ч.* 1. Іранська кутова арфа, на якій грали жінки; нині поширена в Афганістані. 2. Узбецький і таджицький народний щипковий музичний інструмент, подібний до цимбал.
ЧА́НГІ, *невідм.*, *ж.* Грузинська народна кутова арфа; пандурі.
ЧАНГ-КОБУ́З, -у, *ч.*, *муз.* Таджицький та узбецький різновид варгана, виготовлений із заліза зі сталевим язичком.
ЧА́НГО, **ЧА́НЬГО**, *невідм.*, *ч.* Старовинний корейський двобічний барабан з родини мембранофонів, що має форму піщаного годинника.
ЧАНК *див.* **чанг**.
ЧА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **чан**.
ЧАНОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **чан**. 2. *у знач. ім.* **чанови́й**, -во́го, *ч.*, *спец.* Робітник, який працює біля чанів (на дубильному, фарбувальному та іншому виробництвах).
ЧА́НЬГО *див.* **ча́нго**.
ЧАПА́Н, -у, *ч.* Старовинний верхній селянський одяг у тюрксько-татарських народів, що нагадує жупан або короткий халат.
ЧА́ПАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ча́пати**.
ЧАПАРА́ЛЬ, -ю, *ч.* Тип субтропічної чагарникової рослинності в Північній Америці.
ЧА́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Повільно ступати, іти не поспішаючи.
ЧАПА́Ш, -у, *ч.*, *зах.* Стежка.
ЧАПІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія і стан за знач. **чапі́ти**.
ЧАПІ́ТИ, -плю, -пі́єш *і* -плю́, -пи́ш, *недок.*, *діал.* 1. Непорушно сидіти, стояти на одному місці. 2. Стояти, очікуючи зручного моменту для нападу; чатувати.
ЧАПКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Старанний. 2. Злодійкуватий.
ЧА́ПКО, *присл.*, *діал.* 1. Старанно. 2. Швидко, поспіхом.
ЧА́ПЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ча́пля**.
ЧА́ПЛЕВІ, -вих, *мн.* Родина птахів ряду лелекоподібних, до яких належить чапля.
ЧАПЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа чаплі.
ЧАПЛЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **чапленя́**.
ЧАПЛИ́ЛЬНО, -а, *с.*, *діал.* Держално чаплії.
ЧА́ПЛИН, -а, -е. Прикм. до **ча́пля**. // Належний чаплі.
ЧА́ПЛИНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ча́пля**. // Належний чаплі. // Зробл. з пір'я чаплі.
ЧАПЛІ́ЙКА, -и, *ж.* Невелика чаплія.
ЧАПЛІ́Я, -ї, *ж.* Кухарське знаряддя, за допомогою якого переносять гарячу сковороду – залізний гачок з дерев'яним держалном.
ЧАПЛЮ́РА, -и, *ж.*, *зах.* Чапля.
ЧА́ПЛЯ, -і, *ж.* Болотний дикий перелітний птах з великим дзьобом, довгою шиєю і довгими ногами, який живиться комахами, рибою, земноводними, плазунами та дрібними ссавцями.
ЧА́ПОЛОТЬ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ча́полоч**.
ЧА́ПОЛОЧ, -і, *ж.* Багаторічна трав'яниста злакова рослина; використовується в харчовій промисловості (при виготовленні горілки-зубрівки).
ЧАПРА́К, -а́, *ч.* 1. *спец.* Найтовстіша і найміцніша частина шкури тварини, з якої виготовляють шкіру для підметок і для технічних потреб. 2. Вовняна підстилка під кінське сідло.
ЧАПУ́РА, -и, *ж.*, *зах.* Чапля.
ЧАР, -у, *ч.* 1. *заст.* Чари (у 1 знач.). 2. *перен.* Те саме, що **ча́ри** 3.
ЧА́РА, -и, *ж.* 1. Старовинна посудина для пиття вина. // Заздоровна чарка. // *діал.* Сковорідка. 2. *перен.* Про міру радощів чи горя, що випадає на долю людини.
ЧАРВА́КА, -и, *ж.* Див. **локая́та**.
ЧАРДА́К, -а́, *ч.*, *заст.* Палуба судна.
ЧА́РДАШ, -у, *ч.* Угорський народний танець у швидкому темпі, що починається повільним вступом; мелодія цього танцю.
ЧАРДЖО́УСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Чарджоу.
ЧАР-ЗІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Чарівне зілля; зілля, яким привораюють.
ЧА́РИ, -ів, *мн.* 1. *заст.* За старовинними уявленнями – магічні засоби, за допомогою яких чаклуни, знахарі тощо ніби здатні вплинути на людину і природу (зілля і напій з нього, різні речі – жмутки, мішечки, пакетики і т. ін.). 2. *заст.* Магічні дії та прийоми з використанням таких засобів; чаклунство. // Вплив цих дій. // Магічні властивості предметів, явищ, людей. 3. *перен.* Те, що захоплює, вражає кого-небудь (краса природи з усіма її виявами і т. ін.); чарівність. // Зовнішня привабливість людини та її внутрішня, душевна краса. // Велика естетична впливова сила слова, мистецтва і т. ін. *Чари кохання.*
ЧАРІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Чарівниця.
ЧАРІВКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Чарівний.
ЧАРІВЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Який містить чари (у 1, 2 знач.). 2. Який впливає чарами (у 3 знач.). // Який є наслідком впливу таких чарів.
ЧАРІВЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **чарівли́вий** 2.
ЧАРІВЛИ́ВО. Присл. до **чарівли́вий** 2.
ЧАРІВНИ́Й, -а́, -е́. 1. *заст.* Який має магічну силу, є чарами (у 1, 2 знач.). // Наділений незвичайною силою впливу на природу і перебіг подій. // Який має великий вплив на свідомість людини, на її розвиток. *Чарівна паличка.* 2. *перен.* Надзвичайно, дуже гарний; чудовий. // Який має надзвичайні цілющі властивості. // Незвичайний, дивний, загадковий у своєму виявлі. // Який захоплює неповторною красою. // Який приваблює своєю зовнішністю або внутрішнім, духовним світом; надзвичайно вродливий. // Дуже приємний, зворушливий. // Неповторний своєю мелодійністю, красою. // Який має велику естетичну силу впливу (про мистецтво).
ЧАРІВНИ́К, -а́, *ч.* 1. *заст.* Чаклун (у 1 знач.). 2. *перен.* Людина, яка захоплює, приваблює чим-небудь (поетичним словом, грою, музикою і т. ін.).
ЧАРІВНИ́ЦТВО, -а, *с.*, *заст.* Чаклунство (у 1 знач.).
ЧАРІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **чарівни́чий**.
ЧАРІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *заст.* Жін. до **чарівни́к** 1. 2. *нар.-поет.* Уживається як прикладка на означення чого-небудь незвичайного, захоплюючого. 3. *перен.*, *розм.* Надзвичайної вроди дівчина, жінка. // Пестливе звертання до коханої дівчини або дружини.
ЧАРІВНИ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чарівни́ця**.
ЧАРІВНИ́ЧЕНЬКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **чарівни́к**.
ЧАРІВНИ́ЧИЙ, -а, -е. 1. *заст.*, *нар.-поет.* Який має в собі чари, чарує. 2. *перен.* Те саме, що **чарівни́й** 2. // Майстерно виконаний.
ЧАРІВНИ́ЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **чарівни́ця**.
ЧАРІ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чарівни́й** 2.
ЧАРІ́ВНО. Присл. до **чарівни́й** 2.
ЧА́РКА, -и, *ж.* 1. *заст.* Велика (перев. скляна) посудина для пиття вина та спиртних напоїв; келих. 2. Невелика посудина для пиття вина та спиртних напоїв. // Кількість напою, що вміщується в такій посудині. // Товариська зустріч, вечірка, де пригощають вином, спиртними напоями. // Заздоровна чара, що здебільшого супроводжується тостом. // Те, що п'ють (вино та спиртні напої). // Те саме, що **пия́цтво**. ** **Загляда́ти в ча́рку**; **не розмина́тися з ча́ркою** – частенько випивати.
ЧА́РКНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Однокр. до **чаркува́тися** 1.
ЧА́РКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ча́рка**. ** **Ча́рковий про́даж** – продавання алкогольних напоїв на розлив (чаркою, чарками).
ЧАРКОЛЮ́Б, -а, *ч.* Питущий чоловік; охочий випити чарку.
ЧАРКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чаркува́ти** і **чаркува́тися**.
ЧАРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Пити вино, спиртні напої; бенкетувати.
ЧАРКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Злегка ударяти своєю чаркою по чарці іншого на знак поздоровлення, побажання чогось. 2. *рідко.* Те саме, що **чаркува́ти**.
ЧАРЛЬСТО́Н, -у, *ч.* 1. Танець, який виник на основі негритянських танців; різновид швидкого фокстроту. 2. Ударний інструмент із родини ідіофонів; педальна тарілка, хай-хет.
ЧАРЛЬСТО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чарльсто́н**.
ЧАРОВИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Чарівне зілля; отрута.
ЧАРОДІ́Й, -я, *ч.* 1. *заст.* Те саме, що **чарівни́к** 1. 2. *пе-*

рен. Те саме, що **чарівни́к** 2.
ЧАРОДІ́ЙКА, -и. 1. *заст.* Жін. до **чароді́й** 1. 2. *перен.* Жін. до **чароді́й** 2.
ЧАРОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Те саме, що **чарівни́й** 1. 2. *перен.* Те саме, що **чарівни́й** 2.
ЧАРОДІ́ЙНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Те саме, що **чарівни́к** 1. 2. *перен.* Те саме, що **чарівни́к** 2.
ЧАРОДІ́ЙНИЦЬКИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Прикм. до **чароді́йник** 1. 2. *розм.* Те саме, що **чарівни́чий** 2.
ЧАРОДІ́ЙНИЦЯ, -і. 1. *заст.* Жін. до **чароді́йник** 1. 2. *перен.* Жін. до **чароді́йник** 2.
ЧАРОДІ́ЙНО. Присл. до **чароді́йний** 2.
ЧАРОДІ́ЙСТВО, -а, *с.*, *рідко*, *заст.* Те саме, що **чаклу́нство**.
ЧАРОДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *рідко*, *заст.* Чарівний (у 1 знач.).
ЧАРОДІ́ННИК, -а, *ч.*, *зах.* Чарівник.
ЧАРОДІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *недок.* Діяти, впливати на когось, щось чарами; чаклувати, творити дива.
ЧАРОЇ́Т, -у, *ч.* Мінерал; різновид напівкоштовного каміння синього, фіолетового кольорів.
ЧА́РОНЬКИ, -ів, *мн.* Зменш.-пестл. до **ча́ри**.
ЧАРОЦВІ́Т, -у, *ч.*, *заст.*, *поет.* За давніми уявленнями слов'ян – квітки (цвіт) дикої папороті, які нібито мають у собі щось чародійне.
ЧА́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ча́рка** 2.
ЧА́РТЕР, -а, *ч.* 1. Грамота, хартія. 2. Договір про морське або повітряне перевезення вантажів, а також пасажирів, укладений між власником транспортного засобу (фрахтівником) і наймачем (фрахтувальником) на оренду всього транспортного засобу або його частини на певний рейс або термін. ** **Ба́нківський ча́ртер** – документ на право ведення банківських операцій.
ЧА́РТЕРНИЙ, -а, -е. Найнятий відповідно до орендного договору між власником і фрахтувальником (про літак, судно). // Який здійснюється таким літаком, судном. ** **Ча́ртерні ре́йси** – нерегулярні перевезення, які здійснюються згідно з чартерними угодами.
ЧА́РТЕР-ПА́РТІЯ, -ї, *ж.* Чартер з певними доповненнями та змінами, що відображають особливі умови транспортування вантажу.
ЧА́РТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **чарт**, -а, *ч.*) 1. *муз.* Списки найпопулярніших платівок, дисків, а також виконавців, які складаються за результатами продажу записів і публікуються в засобах масової інформації. 2. Детальні графіки і діаграми для обліку і прогнозування цін на ринках, побудовані з використанням графічних символів.
ЧАРТИ́ЗМ, -у, *ч.* 1. *іст.* Масовий революційний рух англійських робітників у 30 – 40-х рр. 19 ст. за демократизацію державного ладу. 2. Метод технічного аналізу ринкової кон'юнктури на основі чартів (у 2 знач.). 3. Метод інвестиційного аналізу і прогнозування обороту цінних паперів та товарів.
ЧА́РТИНГ, -у, *ч.* Складання графіків, діаграм для аналізу ринку, прогнозування цін тощо.
ЧА́РТИНГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ча́ртинг**.
ЧАРТИ́СТ, -а, *ч.* 2. *іст.* Учасник чартистського руху, прибічник чартизму. 2. Аналітик, який вивчає та прогнозує тенденції ціноутворення на ринку цінних паперів.
ЧАРТИ́СТКА, -и, *іст.* Жін. до **чарти́ст**.
ЧАРТИ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **чарти́ст**.
ЧАРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *заст.* Дія за знач. **чарува́ти** 1. 2. *заст.* Чари (у 1, 2 знач.). 3. *перен.* Те саме, що **ча́ри** 3.
ЧАРУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех. і неперех.* 1. *заст.* Діяти, впливати на когось, щось чарами (у 1, 2 знач.); чаклувати. 2. *перен.* Захоплювати, вражати кого-небудь чарами (у 3 знач.). *Чарувати зір.*
ЧАРУВА́ТИСЯ, -уюся, -уєшся, *недок.* Спостерігаючи за ким-, чим-небудь, слухаючи когось, щось, захоплюватися їхніми чарами (у 3 знач.).
ЧАРУ́НКА, -и, *ж.* Заглибина, отвір або гніздо серед багатьох подібних, розташованих на одній площині, мережі тощо; комірка.
ЧАРУНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чару́нка**.
ЧАРУНКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до чарунки, схожий на неї.
ЧАРУНКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чарункоподі́бний**.
ЧАРУНКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **чарункоподі́бний**.
ЧАРУНКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чарункува́тий**.
ЧАРУПИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ча́рка** 2.
ЧАРУ́ПКА, -и, *ж.*, *діал.* Чарунка у бджолиному стільнику.
ЧАРУ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Дієприкм. акт. теп. ч. до **чарува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Сповнений чарів (у 3 знач.); чарівний (у 2 знач.).
ЧАРЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ча́рка** 2.
ЧАРЧИ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Зменш. до **чарчи́на**.
ЧАРЯ́ПКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чаря́пкатися**.
ЧАРЯ́ПКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Дертися нагору.
ЧАС, -у, *ч.* 1. *філос.* Одна з основних об'єктивних форм існування матерії, яка виявляється в тривалості буття. 2. Тривалість існування явищ і предметів, яка вимірюється століттями, роками, місяцями, годинами, хвилинами і т. ін. // *мист.* Один із трьох чітко визначених канонів єдності у творчому методі класицизму. // *спорт.* Тривалість пробігу, пропливу і т. ін. на певну дистанцію (у змаганнях або на тренуванні). // Послідовна зміна годин, днів, місяців, років і т. ін. // Міра тривалості всього того, що відбувається, здійснюється. // Прийнятий країнами світу відрахунок тривалості за часовими поясами. ** **Астрономі́чний час** – час за астрономічними шкалами часу, який визначається обертанням Землі навколо своєї осі або навколо Сонця. **З ча́сом** – у майбутньому; колись. **Час від ча́су; від (од) ча́су до ча́су**: а) через певні інтервали, проміжки (у 2 знач.); іноді; б) дедалі більше. **Зо́ряний час**: а) (*астр.*) тривалість, яка визначається періодом обертання Землі навколо своєї осі відносно зірок; б) (*перен.*) момент здійснення усіх мрій та бажань. 3. Проміжок, відрізок у послідовній зміні годин, днів, років і т. ін., протягом яких що-небудь здійснилося. здійснюється чи здійснюватиметься. // Певна пора дня, року і т. ін. ** **Де́який час** – невеликий, чітко не окреслений проміжок тривалості чогось; недовго. **До ча́су** – до певної пори, моменту; тимчасово, поки що. **Під час**: а) о тій порі, коли щось триває, відбувається; б) те саме, що **і́ноді**. **Свого́ ча́су**: а) колись у минулому, у певний період чийогось минулого життя; б) коли необхідно буде в майбутньому; своєчасно. **Час ско́єння зло́чину** – момент, в який злочинець скоїв кримінально караний вчинок. 4. Історичний період у розвитку природи і людства; визначена епоха або окремий етап у житті певного народу, держави, суспільства. *За давніх часів.* 5. Сприятливий, потрібний момент. // *у знач. присудк. сл.* Пора що-небудь робити, здійснювати. ** **І́ншим ча́сом** – згодом, колись, пізніше. **На ча́сі** – на черзі дня. **Не час** – ще не слід чогось робити. 6. Проміжок у послідовній зміні годин, днів, не зайнятий основною роботою, справами, вивільнений для відпочинку, дозвілля тощо. 7. *лінгв.* Граматична категорія, що виражає відношення дії чи стану до моменту мовлення.
ЧАСА́МИ, *присл.* Те саме, що **і́ноді**.
ЧАСИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Невеликий проміжок тривалості якоїсь дії, що становить годину або кілька хвилин.
ЧАСИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **часи́на**.
ЧАСИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **часи́нка**.
ЧАСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **часосло́в**.
ЧАСНИ́Й, -а́, -е́. 1. *діал.* Залежний від зручного часу, погоди, обставин і т. ін. *Часна робота.* 2. *зах.* Своєчасний (про пологи). *Часна дитина.*
ЧАСНИ́К, -у́, *ч.* 1. Овочева городня рослина з різким смаком і запахом, що належить до цибулинних культур родини лілійних; вживається як страва, приправа, а також у медицині. 2. Дикоростуча багаторічна рослина ряду цибулинних. *Часник польовий.*
ЧАСНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **часни́к**.
ЧАСНИЧИ́НА, -и, *ж.* Головка часнику.
ЧАСНИЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **часничи́на**.
ЧАСНИЧО́К, -чку́, *ч.* Зменш.-пестл. до **часни́к**.
ЧАСОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **час** 1 – 4, 7. ** **Часови́й ряд** – сукупність значень статистичних показників, що їх подано за роками, які утворюють динамічний ряд. 2. *заст.* Який тривав недовго; тимчасовий. 3. *розм.* Якому настала остання пора.
ЧАСОВИ́МІР, -у, *ч.* Вимір часу, часовий вимір.
ЧАСОВИМІРНИ́Й, -а́, -е́. Який вимірює час, признач. для цього.
ЧАСОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **часовимі́рний**.
ЧАСО́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *лінгв.* Абстр. ім. до **час** 7.
ЧАСОЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який залежить від часу, його плину.
ЧАСОЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **часозале́жний**.
ЧАСОКІ́ЛЬКІСТЬ, -кості, *ж.*, *лінгв.* Тривалість звуку в процесі мовлення.
ЧА́СОМ, *присл.* 1. Те саме, що **і́ноді**. 2. Випадково, ненароком.
ЧАСОМІ́Р, -а, *ч.*, *заст.* Прилад для вимірювання часу; годинник.
ЧАСОМІ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання часу.
ЧАСОНЕЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який не залежить від часу, його плину.
ЧАСОНЕЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **часонезале́жний**.
ЧАСО́ПИС, -у, *ч.* 1. Те саме, що **газе́та**. 2. Періодичне друковане видання у вигляді книжки; журнал. // Назва будь-якого періодичного видання.
ЧАСОПЛИ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до плину, бігу часу.
ЧАСОСЛО́В, -а, *ч.*, *церк.* Богослужбова книга з текстами релігійних пісень і молитов, призначених для щоденних церковних відправ (у давнину правила за читанку при навчанні грамоти).
ЧАСОСЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *церк.*, *розм.* Те саме, що **часосло́в**.
ЧАСО́ЧОК, -чка, *ч.*, *рідко.* Зменш.-пестл. до **час**.
ЧАСТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ча́стий** 1.
ЧАСТЕ́НЬКО. Присл. до **часте́нький**.
ЧАСТЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже частий.
ЧАСТЕ́СЕНЬКО, *розм.* Присл. до **часте́сенький**.
ЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, надходить, з'являється, трапляється і т. ін. через короткі проміжки часу. // Який відвідує кого-, що-небудь через короткі проміжки часу. 2. Який складається зі швидких дій, рухів, звуків і т. ін. 3. Який складається з густо розташованих один біля одного однорідних предметів або однорідних складових частин чого-небудь; густий, щільний. // Який зустрічається в багатьох місцях.
ЧАСТИ́К, -а́, *ч.* За промисловою класифікацією – вся риба, крім осетрових, лососевих, оселедців та деяких інших родин.
ЧАСТИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **части́к**. ** **Частико́ва ри́ба** – те саме, що **части́к**.
ЧАСТИ́НА, -и, *ж.* 1. Окрема одиниця, пайка, шматок і т. ін., які відділяються від чогось цілого. // *у знач. присл.* **части́нами**. // Ділянка якої-небудь площі, поверхні і т. ін. // Певна кількість кого-небудь, що за якимись ознаками вирізняється із загальної кількості людей. 2. Складова одиниця, елемент цілого. // Складовий елемент, деталь якого-небудь механізму, устаткування, машини і т. ін. // Орган людини, тварини. // Відділення урочистих зборів, ювілейного вечора і т. ін. *Запасні частини.* ** **Проїжджа́ части́на** – смуга вулиці, шосейної дороги, якою рухається транспорт. **Складо́ва части́на** *чого* – необхідний органічний компонент, що входить до складу якої-небудь єдності, системи, цілого. **Ходова́ части́на** – система вузлів з колесами, гусеницями і т. ін. у машині, за допомогою якої вона може пересуватися. **Части́ни сві́ту** – окремі материки. 3. Розділ якого-небудь твору літератури, мистецтва і т. ін. 4. Відділ певної установи, окрема галузь управління, яка-небудь спеціалізована служба і т. ін. *Санітарна частина.* 5. Окрема військова одиниця. ** **Військо́ва части́на** – постійна адміністративна. стройова та господарська одиниця різних родів військ і всіх видів збройних сил, яка складається з штабу, бойових, спеціальних і тилових підрозділів.
ЧАСТИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **части́на** 1, 2. 2. *спец.* Найпростіший елемент у складі речовини. ** **Елемента́рна части́нка** – найменша частинка речовини, яка не є атомом, атомним ядром (за винятком протона) або якою-небудь структурою, створеною з атомів. **Зави́сла части́нка** – частинка, що перебуває в атмосферному повітрі або рідини в дисперсній фазі. **Зму́лена части́нка** – частинка, що перебуває в рідині в дисперсній фазі. **Колої́дна части́нка** – частинка дисперсної фази колоїдних систем.
ЧАСТИ́ННИЙ, -а, -е. Який обчислюється, вимірюється частинами (у 1 знач.).
ЧАСТИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **части́нка** 1.
ЧАСТИ́ТИ, чащу́, части́ш, *недок.*, *розм.* 1. Дуже часто, надто швидко робити що-небудь, поспішати в чомусь. // Бути дуже частим. 2. Те саме, що **учаща́ти** 1.
ЧАСТІ́ВКА, -и, *ж.* Коротка римована пісня (здебільшого чотиривірш) перев. жартівливого або сатиричного характеру. // Мелодія такої пісні.
ЧАСТІ́ВКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **часті́вка**.
ЧАСТІВНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **частува́льник**.
ЧАСТІВНИ́ЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **частівни́к**.
ЧАСТІ́СІНЬКО, *присл.*, *розм.* Те саме, що **часте́сенько**.
ЧАСТІ́СТЬ, -тості, *ж.*, *заст.* Частота (у 1 знач.).
ЧАСТІ́Ш, *присл.* Те саме, що **часті́ше**.
ЧАСТІ́ШАННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **часті́шати**.
ЧАСТІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати частим, частішим (у 1, 2 знач.).
ЧАСТІ́ШЕ. Присл. до **часті́ший**.
ЧАСТІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **ча́стий**.
ЧА́СТКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **части́на** 1, 2. // *у знач. присл.* **ча́стка́ми**. Не цілком, окремими уривками. // Частина спадкового майна, яка по праву припадає на члена сім'ї при розподілі. // Який-небудь внесок людини, народу, суспільства в загальну справу. // Найменший відтинок часу, частина секунди. // *перен.* Частина вияву якого-небудь стану, почуття і т. ін. 2. *спец.* Те саме, що **части́нка** 2. 3. *бот.* Складова частина перистого листка. 4. *мат.* Результат, одержаний при діленні однієї величини на іншу. *Частка від ділення.* 5. *грам.* Службове слово, що надає додаткових відтінків значенню окремих слів, словосполучень чи цілих речень, служить для вираження різного роду граматичних відношень, а також для творення слів та їхніх форм.
ЧАСТКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Властивий окремій частці. 2. Те саме, що **пайови́й**.
ЧАСТКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який стосується частини кого-, чого-небудь, поширюється тільки на певну частину людей, предметів, процесів і т. ін.; неповний. // Який не вносить істотних змін у суть чого-небудь. **Частко́ва поста́вка** – передача меншої кількості товарів, цінних паперів, ніж було узгоджено за контрактом на продаж. **Частко́вий акце́пт** – згода покупця лише на часткову оплату рахунку, виставленого постачальником товару. **Частко́ве безробі́ття** – явище, коли певна частина трудящих забезпечена роботою неповний робочий день або неповний робочий тиждень. 2. Який являє собою окрему частину, деталь чогось цілого, загального.
ЧАСТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **частко́вий** 1.
ЧАСТКО́ВО. Присл. до **частко́вий** 1. // До певної міри.
ЧА́СТО. Присл. до **ча́стий**. // Те саме, що **нері́дко**.
ЧА́СТО-ГУ́СТО, *присл.* Дуже часто, майже весь час.
ЧАСТОКІ́Л, -ко́лу, *ч.* Огорожа, паркан з кілків, жердин, паль і т. ін., вбитих у землю густо одне біля одного.
ЧАСТОКО́ЛИСТИЙ, -а, -е, *заст.* Зробл. на манір частоколу.
ЧАСТОНИ́ТЬ, -і, *ж.*, *зах.* Рибальський сак (*див.* **сак**[1] 1) із густою сіткою.
ЧАСТОТА́, -и́, *ж.* 1. Властивість і стан за знач. **ча́стий**. 2. *спец.* Число рухів, коливань, повторень за одиницю часу; величина, що виражає кількість коливань, повторень за одиницю часу.
ЧАСТОТА́-НОСІ́Й, частоти́-носі́я, *ж.*, *спец.* Частота

гармонійних коливань, які підлягають модуляції сигналами для передачі інформації.

ЧАСТО́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Стос. до частоти (у 2 знач.). *Частотна характеристика.* ** **Часто́тний словни́к** – словник, який відбиває частоту вживання слів у мові. 2. Який ґрунтується на використанні змін частоти коливань. *Частотне реле. Частотний детектор.*

ЧАСТО́ТНІСТЬ, -ності, *ж., спец.* Показник частоти (у 2 знач.).

ЧАСТОТОВИБІРКО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* Вибірковий за частотою коливань.

ЧАСТОТОВИБІРКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **частотовибірко́вий**.

ЧАСТОТОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Яким вимірюють частоту коливань, який признач. для цього.

ЧАСТОТОЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який залежить від частоти коливань.

ЧАСТОТОЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **частотозале́жний**.

ЧАСТОТОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання частоти періодичних коливань, головним чином електричних і механічних.

ЧАСТОТОМІ́РНИЙ, -а, -е. Те саме, що **частотовимі́рювальний**.

ЧАСТОТОНЕЗАЛЕ́ЖНИЙ, -а, -е. Який не залежить від частоти коливань.

ЧАСТОТОНЕЗАЛЕ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **частотонезале́жний**.

ЧАСТОТОПЕРЕТВО́РЕННЯ, -я, *с., спец.* Перетворення однієї частоти коливань на іншу.

ЧАСТОТОПЕРЕТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який перетворює одну частоту коливань на іншу, признач. для цього.

ЧАСТОТОСЕЛЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **частотовибірко́вий**.

ЧА́СТОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ча́стка** 1. // *перен., розм.* Життя, вік людини. 2. *бот.* Те саме, що **ча́стка** 3. 3. Те саме, що **части́нка** 1. 4. *церк.* Пожертвування на церкву за упокій душі померлого. ** **Пода́ти на ча́сточку** – пожертвувати на церкву в ім'я здоров'я ближнього або родича, а також за упокій душі померлого.

ЧАСТОЧКО́ВИЙ, -а, -е, *бот.* Прикм. до **ча́сточка** 2.

ЧАСТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто когось частує, пригощає.

ЧАСТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **частува́льник**.

ЧАСТУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **частува́ти** 1, 2. 2. Страва та напої, якими пригощають кого-небудь.

ЧАСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех.* 1. *також без додатка.* Щиро і радо запрошувати кого-небудь поїсти, випити, закурити і т. ін. 2. *чим.* Пригощати кого-небудь якоюсь стравою, закускою, напоєм і т. ін. // *перен., розм.* Розважати чим-небудь когось або завдавати кому-небудь якихось неприємностей. 3. *чим і без додатка, перен., розм.* Бити кого-, що-небудь, розбивати які-небудь предмети тощо.

ЧАСТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Їсти, пити, курити те, чим пригощають, їсти, пити в кого-небудь. // Розпивати спиртні напої в якому-небудь гурті, товаристві.

ЧАСТУ́НОК, -нку, *ч., розм.* Те саме, що **частува́ння**.

ЧАСТУ́ХА, -и, *ж., бот.* Багаторічна трав'яниста рослина родини частухових, що має стеблові листки на довгих черешках і дрібні квітки.

ЧАСТУХО́ВІ, -вих, *мн., бот.* Родина багаторічних трав'янистих рослин, які ростуть у воді та на болотах, мають здебільшого безлисте стебло абож черешкове листя, зібране прикореневою розеткою.

ЧАСТУ́ШКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **часті́вка**.

ЧАСТУ́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **часту́шка**.

ЧАСТЬ, -і, *ж., заст.* 1. Частина (у 1, 2 знач.). 2. Адміністративний район міста в дореволюційній Росії; поліцейське управління цього району.

ЧАСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **часува́ти**.

ЧАСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., рідко.* Те саме, що **агонізува́ти**.

ЧАСУ́НКА, -и, *ж., с. г., зах.* Корова, яку вчасно злучили з биком.

ЧА́ТА *див.* **ча́ти**.

ЧА́ТИ, чат, *мн., рідше одн.* **ЧА́ТА**, -и, *ж.* 1. Сторожовий загін війська; група перев. озброєних людей, які охороняють щось, несуть варту. 2. Перебування на варті в певний проміжок часу; вартування. // *перен.* Очікування когось, пильнування кого-небудь; підстерігання в засідці. *Стояти на чатах.*

ЧАТИ́НА, -и, *ж., зах.* Гілки хвойного дерева, хвоя.

ЧАТИ́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Прикм. до **чати́на**.

ЧАТІВНИ́К, **ЧАТОВНИ́К**, -а́, *ч., заст.* Вартівник, охоронець.

ЧАТІВНИ́ЦЬКИЙ, **ЧАТОВНИ́ЦЬКИЙ**, -а, -е, *заст.* Прикм. до **чатівни́к**, **чатовни́к**.

ЧАТІ́ВНЯ, -і, *ж., заст.* Вартівня.

ЧАТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **чатува́ти**.

ЧАТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **ча́ти**. // *у знач. ім.* **чатови́й**, -во́го, *ч.* Той, хто стоїть на чатах, вартує.

ЧАТОВНИ́К *див.* **чатівни́к**.

ЧАТОВНИ́ЦЬКИЙ *див.* **чатівни́цький**.

ЧАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чатува́ти**.

ЧАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех. і неперех., кого, що, біля кого – чого, над ким – чим.* Охороняти когось або щось. // *неперех.* Стояти на варті; вартувати, стерегти. // Стояти, сидіти і т. ін. біля когось, чогось, оберігаючи його спокій або стежачи за безперебійністю роботи тощо. // Доглядаючи когось, стримувати його рух, дії і т. ін. 2. *неперех., на кого – що, також зі спол.* щоб, аби, поки. Чекати на появу кого-, чого-небудь, терпляче очікувати на когось, щось. 3. *перех., на кого – що, кого, чого і без додатка, також зі спол.* щоб, аби. Непомітно вичікувати жертву; підстерігати здобич. // *перен.* Чекати на когось, бути неминучим для кого-небудь (про лихо, злигодні і т. ін.). *Чатувати на здобич.* 4. *перех. і без додатка, на що, також зі спол.* щоб, аби. Вичікувати, ждати слушного моменту, пори. // Чекати на кого-, що-небудь. 5. *перех. і неперех., на що, на чим, також зі спол.* щоб, аби. Стежити за ким-, чим-небудь, за чиїмись або за своїми діями, мовою і т. ін.; пильнувати.

ЧАТУРА́НГА, -и, *ж.* Давньоіндійська гра, попередниця шахів.

ЧАТУ́ЮЧИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **чатува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який стежить, пильнує за ким-, чим-небудь.

ЧА́У-ЧА́У, *невідм., ж.* Порода шпіцеподібних собак.

ЧА́УШ[1], -а, *ч.* Правовий служитель, збирач податків, розпорядник у Туреччині.

ЧА́УШ[2], -у, *ч.* Сорт столового винограду.

ЧАХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чаха́ти**.

ЧАХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех.* Відламувати.

ЧАХА́ХІ, *невідм., ж., кул.* М'ясна страва з жирної баранини та овочів.

ЧА́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ча́хкати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* З шумом випускаючи пару, гази, повітря і т. ін., утворювати уривчасті, короткі, ритмічні звуки (про машини, механізми і т. ін.). // Утворювати глухий дзвін з шерехом, специфічні відзвуки від тертя по якій-небудь поверхні і т. ін. (про пилки, рубанки тощо). 2. *розм.* Видавати шум, характерні звуки, ступаючи по багнистих місцях; чавкати.

ЧАХКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чахкоті́ти**.

ЧАХКОТІ́ТИ, -оти́ть, *недок.* Підсил. до **ча́хкати** 1.

ЧА́ХЛЕНЬКИЙ, -а, -е. Трохи чахлий, поганенький.

ЧА́ХЛИЙ, -а, -е. 1. Кволий, слабосилий, хирлявий на вигляд. // Слабкий, тьмяний (про світло). 2. Який в'яне, сохне, погано росте (про рослини). // З бідною рослинністю. *Чахлий газончик.*

ЧА́ХЛИК, -а, *ч.* 1. Немічний чоловічок. 2. *зах.* Сорочка, що застібається ззаду.

ЧА́ХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Стан за знач. **ча́хлий**.

ЧА́ХНУТИ[1], -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ча́хкати**.

ЧА́ХНУТИ[2], -ну, -неш; *мин. ч.* чах, ча́хла, ча́хло *і* ча́хнув, -нула, -нуло; *недок.* 1. Втрачати сили, здоров'я, ставати чахлим (у 1 знач.). // Гаснути, тьмяніти (про вогонь). // *перен.* Втрачати ясність думок, мислення. // *перен.* Втрачати силу, могутність; занепадати. 2. В'янути, сохнути, ставати чахлим (у 2 знач.).

ЧА́ХНУТИ[3], -не, *недок.* Ставати холодним, холонути.

ЧА́ХОВИНА, -и, *ж., діал.* Те саме, що **чашина́**.

ЧАХО́НЬКА, -и, *ж., розм.* Зменш. до **чахо́ня**.

ЧАХО́НЯ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **чехо́ня**.

ЧАХОХБІ́ЛІ, *невідм., с.* Кавказька страва з курячого м'яса з різними приправами.

ЧА́ЧА, -і, *ж.* Кавказька виноградна горілка із вичавків.

ЧА-ЧА-ЧА́, *невідм., ж.* Швидкий ритмічний танець латиноамериканського походження; музика до цього танцю.

ЧАЧВА́Н ПАДЖ, -а, *ч., заст.* Густа волосяна сітка, яка опускається з верхньої частини паранджі на обличчя; жінки-мусульманки, перев. узбечки й таджички, одягали її при виході з дому.

ЧА́ША, -і, *ж.* 1. Старовинна посудина округлої форми, з широким верхом і звуженим низом для пиття (вина та інших напоїв). // Заздоровна чара. // *перен.* Про міру радощів або страждань, які випали на чию-небудь долю. 2. Будь-яка посудина, вмістище подібної форми. // *церк.* Посудина такої форми, що використовується у християнському культовому обряді; потир. // Частина посудини, деталь подібної форми. // Віночок квітки подібної форми. // Внутрішня поверхня посудини подібної форми. // Споруда подібної форми. // Діл з берегами якого-небудь водоймища (озера, моря і т. ін.), заповнений водою; улоговина подібної форми. // Небозвід. // Земля навколо стовбура дерева, яку спушують і поливають для кращого росту рослини; ямка.

ЧА́ШЕЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ча́шка** 1, 2. 2. *бот.* Зовнішнє коло листочків подвійної оцвітини квітки, що складається з окремих зелених чашолистків, які захищають внутрішні частини квітки. // Віночок квітки подібної форми. 3. *анат.* Надколінна кістка. ** **Колі́нна ча́шечка** – те саме, що **надколі́нок**. 4. Шапочка на жолуді. 5. Чарунка в бджолиному щільнику. 6. *спец.* Зменш. до **ча́шка** 5.

ЧА́ШЕЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ча́шечка**.

ЧАШЕЧКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до чашечки, схожий на неї.

ЧАШЕЧКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чашечкоподі́бний**.

ЧАШИНА́, -и́, *ж., заст.* Верхня частина ярма на шиї вола.

ЧА́ШКА, -и, *ж.* 1. Невелика посудина (частіше з вушком), перев. з фарфору, фаянсу, з якої п'ють чай, каву та інші напої. // Кількість рідини, яку вміщає ця посудина. ** **Випарна́ ча́шка** – хімічний посуд, який застосовується для випарювання різних розчинів. 2. Те саме, що **ча́ша** 2. // *перен., зневажл., жарт.* Людський череп. 3. *бот.* Віночок квітки подібної форми; чашечка (у 2 знач.). 4. *анат.* Надколінна кістка; чашечка (у 3 знач.). 5. *спец.* Частина приладу або пристрою; деталь округлої форми. 6. *буд.* Напівкругла виїмка на кінці бруса, в яку вводять край іншого бруса при зв'язуванні їх у вінець.

ЧАШКО́ВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **ча́шка**. // Який має чашку, вмонтовані чашки (у 5 знач.).

ЧАШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до чашки, схожий на неї.

ЧАШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чашкоподі́бний**.

ЧА́ШНИК, -а, *ч., іст.* 1. Придворний у Росії 16 – 17 ст., який завідував винними льохами й підносив напої до царського столу. // У давній Русі – особа при князі, яка завідувала бджільництвом і варінням меду. 2. Чернець, який завідував у монастирі напоями та льохом.

ЧА́ШОВИНА, -и, *ж.* Те саме, що **чашина́**.

ЧАШОЛИ́СТИК, -а, *ч., бот.* Те саме, що **чашолисто́к**.

ЧАШОЛИСТО́К, -тка́, *ч., бот.* Один з листків, які утворюють чашечку квітки.

ЧАШОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму чаші.

ЧАШОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чашоподі́бний**.

ЧАЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто любить чаювати.

ЧАЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **чаюва́льник**.

ЧАЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чаюва́ти**.

ЧАЮВА́ТИ, чаюю, чаюєш, *недок.* Пити чай; проводити час за питтям чаю.

ЧВА́КАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чва́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧВА́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **ча́вкати**. // *безос.*

ЧВА́КНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **чва́кати**.

ЧВАКОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чвакоті́ти**.

ЧВАКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **чва́кати**. // *безос.*

ЧВАЛ, -у, *ч.* Швидкий біг навскач; галоп.

ЧВАЛА́Й, -я́, *ч., діал.* Вайло, незграба.

ЧВАЛА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **чвала́ти**[1] і звуки, утворювані цією дією.

ЧВАЛА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок., розм.* Іти повільно, важко ступати, утворюючи шум, шарудіння; брести.

ЧВАЛА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш *і* **ЧВАЛУВА́ТИ**, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* Рухатися навскач, чвалом.

ЧВА́ЛОМ, *присл.* Дуже швидким бігом; навскач.

ЧВАЛУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чвалува́ти**.

ЧВАЛУВА́ТИ *див.* **чвала́ти**[2].

ЧВА́НЕЦЬ, -нцю, *ч., заст.* Посудина.

ЧВА́НИТИСЯ, -нюся, -нишся, *недок.* Виявляти пиху; гордитися своєю перевагою в чомусь, вихвалятися ким-, чим-небудь.

ЧВАНІ́ННЯ, -я, *с., діал.* Чванство.

ЧВАНЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який любить чванитися, схильний до чванства; пихатий. // В якому виявляється чванство, пиха.

ЧВАНЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чванли́вий**.

ЧВАНЛИ́ВО. Присл. до **чванли́вий**.

ЧВА́НСТВО, -а, *с.* Бундючність, зарозумілість, виставляння своїх переваг перед ким-небудь.

ЧВАНЬ, -і, *ж., розм.* Те саме, що **чва́нство**.

ЧВАНЬКО́, -а́, *ч. і ж., розм.* Людина, яка любить чванитися, схильна до чванства.

ЧВАНЬКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **чванли́вий**.

ЧВАНЬКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **чванькови́тий**.

ЧВАНЬКОВИ́ТО, *розм.* Присл. до **чванькови́тий**.

ЧВАНЬКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **чванли́вий**.

ЧВАНЬКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **чванькува́тий**.

ЧВАНЬКУВА́ТО, *розм.* Присл. до **чванькува́тий**.

ЧВА́РА *див.* **чва́ри**.

ЧВАРА́ХНУТИ, -ну, -неш, *док., діал.* Гепнутися.

ЧВА́РИ, чвар, *мн.* (*одн.* **чва́ра**, -и, *ж.*). 1. Суперечки, сварки, що виникають між людьми через розбіжність у думках, поглядах і т. ін. // Сімейні сварки, розлад, колотнеча. 2. Незгоди, непримиренна ворожнеча між якими-небудь суспільними групами, окремими особами в державі або між державами тощо, що супроводжуються іноді міжусобними війнами; розбрат. // Війна, запекла битва між ворогуючими державами. 3. *діал.* Гроза, буря.

ЧВА́РКАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **чва́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧВА́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Цвіркати.

ЧВА́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Бурхливий.

ЧВА́РСНУТИ, -ну, -неш, *док., зах.* Сказати незрозумілою мовою.

ЧВАРУВА́ТИЙ, -а, -е, *заст.* Схильний до чвар, сварливий.

ЧВАРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., заст.* Властивість за знач. **чварува́тий**.

ЧВА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., зах.* 1. Цькувати. 2. Ганити.

ЧВЕРТІ́ВКА, -и, *ж., заст.* Посудина об'ємом у чверть відра (*див.* **відро́** 2).

ЧВЕ́РТКА, -и, *ж.* 1. Пляшка місткістю 0,25 літра (звичайно наповнена горілкою, вином). 2. Чверть аркуша (у 1 знач.). 3. Старовинна міра об'єму сипких тіл, що дорівнює 8 четверикам (близько 210 л). 4. Старовинна міра земельної площі, що становить 1,5 десятини. 5. Половина задньої частини м'ясної туші. 6. Четверта частина цілого; чверть (у 1 знач.). // Чверть фунта. // Чверть аршина. 7. *муз.* Те саме, що **чверть** 4.

ЧВЕ́РТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чве́ртка**.

ЧВЕ́РТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чве́ртка** 1 – 6.

ЧВЕРТУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **чвертува́ти**.

ЧВЕРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., діал.* Четвертувати.

ЧВЕРТЬ, -і, *ж.* 1. Одна з чотирьох рівних частин, на які ділиться ціле. // Четверта частина години (п'ятнадцять хвилин). 2. Один із чотирьох періодів навчального року. 3. Одна з чотирьох фаз Місяця, а також вузький серп Місяця в першій або в останній фазі. 4. *муз.* Міра музичної тривалості, четверта частина цілої ноти.

ЧВЕРТЬВІКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який триває чверть сторіччя (двадцять п'ять років). 2. Який існував, тривав чверть сторіччя (двадцять п'ять років) тому.

ЧВЕРТЬТО́НОВИЙ, -а, -е: ** **чвертьто́нова систе́ма**, *муз.* – вид мікрохроматики; звукова система, коли октава поділяється на 24 частини, а кожний півтон – на два чвертьтони.

ЧВЕРТЬФІНА́Л, -у, *ч.*, *спорт.* Гра на першість, що передує півфіналу; коло змагань, в яких беруть участь тільки вісім команд або гравців – переможців попередніх змагань.

ЧВЕРТЬФІНАЛІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен або спортивна команда, що завоювали право на участь у чвертьфінальній стадії змагання.

ЧВЕРТЬФІНАЛІ́СТКА, -и. Жін. до **чвертьфіналі́ст**.

ЧВЕРТЬФІНА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спорт.* Стос. до чвертьфіналу.

ЧВЕРЩО́К, -щка́, *ч.*, *зах.* Цвіркун.

ЧВИР, -у, *ч.* 1. Нагар з тютюну в люльці, мундштуці. 2. *діал.* Відходи цукроваріння.

ЧВИ́РКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чви́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧВИ́РКАТИ *і рідко* **ЧВІ́РКАТИ**, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Спльовувати крізь зуби. // Говорити неохоче, зневажливо, крізь стулені губи. 2. Бризкати, просочуючись крізь що-небудь під тиском чогось (про болото, твань, кров і т. ін.).

ЧВИ́РКНУТИ *і рідко* **ЧВІ́РКНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **чви́ркати**, **чві́ркати**.

ЧВИ́РЯ, -і, *ж.*, *діал.* Негода.

ЧВІ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* Четвірка, четверня.

ЧВІ́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чві́ркати**.

ЧВІ́РКАТИ *див.* **чви́ркати**.

ЧВІ́РКНУТИ *див.* **чви́ркнути**.

ЧВО́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* 1. *неперех.* Гепнутись. 2. *перех.* Ударити.

ЧВОХТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чвохті́ти**.

ЧВОХТІ́ТИ, -хчу́, -хти́ш, *недок.*, *діал.* Чавкати (у 1 знач.).

ЧВЯ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чвя́кати**.

ЧВЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ча́вкати**.

ЧВЯ́ХАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чвя́хати**.

ЧВЯ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Цьвохкати.

ЧВЯХКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **чвяхкоті́ти**.

ЧВЯХКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **ча́вкати** (у 1 знач.).

ЧВЯ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **чвя́хати**.

ЧЕБЕРХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Штриконути (ножем).

ЧЕБЕРЧА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **чеберча́ти**.

ЧЕБЕРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *зах.* Дзвеніти, бренькотіти.

ЧЕБЕРЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чеберя́ти**.

ЧЕБЕРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *чим і без додатка*, *розм.* Робити часті рухи ногами, рідше руками і т. ін.; пересуватися, рухатися таким способом.

ЧЕБЕРЯ́ЧКИ, -чок, *мн.* Український народний груповий танець.

ЧЕБРЕЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чебре́ць**.

ЧЕБРЕ́ЦЬ, -ю, *ч.* Дикоростуча напівкущова медоносна рослина, що має пряме стебло (в нижній частині здерев'яніле) з лілувато-рожевими (іноді білими) квітками; використовується в медицині.

ЧЕ́БРИК, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **чебре́ць**.

ЧЕБУРЕ́К, -а, *ч.* Пиріжок із тонко розкачаного прісного тіста, начинений бараниною (поширений у народів Сходу).

ЧЕБУРЕ́ЧНА, -ної, *ж.* Невеликий ресторан, закусочна, де подають чебуреки та інші східні страви.

ЧЕ́БЧИК, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **чебре́ць**.

ЧЕВЕРНО́ГИЙ, -а, -е, *діал.* Клишоногий.

ЧЕВІА́НИ, -а́н, *мн.*, *мат.* Три прямі, що перетинаються в одній точці й проходять через вершини трикутника.

ЧЕВКІНІ́Т, -у, *ч.* Моноклінний силікат титану, торію, феруму тощо; оксамитово-чорні непрозорі кристали зі смоляним блиском.

ЧЕ́ВРІННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **че́вріти**.

ЧЕ́ВРІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *діал.* Чахнути (*див.* **ча́хнути**[2]).

ЧЕВ'Я́ДІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *діал.* Хиріти, хворіти.

ЧЕ́ГЛИК, -а, *ч.* Лісовий хижий птах з темним, сизувато-бурим опренням, який гніздиться на високих деревах (часто в старих воронячих або сорочачих гніздах) і живиться дрібними птахами та комахами.

ЧЕ́ДДЕР, -у, *ч.* Сорт сиру; сир цього сорту.

ЧЕ́ЗНУТИ, -ну, -неш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **щеза́ти**.

ЧЕЙ, *част.*, *діал.* Може, може-таки.

ЧЕЙН, -а, *ч.* Англійська міра довжини, що дорівнює 22 ярдам або 20,117 м.

ЧЕЙС, -а, *ч.*, *муз.* Перегукування двох або кількох солістів у джазі, безперервне чергування сольних імпровізацій, що йдуть одна за одною.

ЧЕК[1], -а, *ч.*, *фін.* 1. Документ із розпорядженням вкладника банкові видати або перерахувати пред'явникові певну суму з поточного рахунку. ** **Ба́нківський чек** – чек, який використовується для здійснення комерційних платежів, гол. чином нетоварного характеру. **Грошови́й чек** – чек, оплату якого здійснюють шляхом виплати грошей пред'явникові чека. **Доро́жній чек** – платіжний документ, що його зазвичай використовують як засіб міжнародних розрахунків. **Іменни́й чек** – чек, виписаний на ім'я певної особи. **Пред'явни́цький чек** – чек на отримання готівки з банку, виписаний на ім'я пред'явника. **Това́рний чек** – документ, що його продавець виписує на засвідчення купівлі покупцем товару. **Фікти́вний чек** – чек, виписаний на неінкасовану суму. 2. Талон у касу із зазначеною сумою, яку слід заплатити, а також талон з каси зі свідченням, що товар оплачено.

ЧЕК[2], -а, *ч.* Ділянка, яку заливають водою (перев. для вирощування рису).

ЧЕК[3]: ** **як на чеку́**, *розм.* – перебуваючи насторожі; завжди очікуючи чогось неприємного.

ЧЕКА́, -и́, *ж.* Стержень, якого вставляють у спеціальний отвір на кінцях осей, болтів і т. ін. для закріплення на них коліс, гайок тощо. // *спец.* Однобічний клин з невеликим кутом загострення, який використовується при сполученні деталей машин, що їх часто розбирають або підтягують. // Деталь, що закріплює детонатор ручної гранати, запобігаючи несвоєчасному вибухові.

ЧЕКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який виражає чекання; вичікувальний. 2. Признач. для чекання кого-, чого-небудь.

ЧЕКА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чека́льний**.

ЧЕКА́ЛЬНО. Присл. до **чека́льний** 1.

ЧЕКА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Кімната в адміністративній установі, лікарні і т. ін., де відвідувачі чекають на прийом у кого-небудь, на зустріч з якою-небудь особою.

ЧЕКА́Н[1], -а, *ч.* 1. *військ.*, *іст.* Старовинна ручна зброя, що являє собою загострений молот з довгим держаком (використовувалася перев. для удару по голові); келеп. 2. Інструмент для чеканення, який нагадує тупе зубило; карбівка. 3. *діал.* Кирка.

ЧЕКА́Н[2], -а, *ч.* Невеликий степовий дикий птах з коротким дзьобом.

ЧЕКА́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **чека́нити**.

ЧЕКА́НЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чека́нити**.

ЧЕКА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *перех.* 1. Виготовляти металеві вироби, вибиваючи на їхній поверхні яке-небудь зображення; карбувати. *Чеканити монети.* // *перен.* Чітко робити що-небудь (вимовляти, ступати і т. ін.). 2. *тех.* Очищати поверхню металевих виробів, обробляти їх, щоб довести до відповідного розміру, ваги, гладкості тощо. 3. *с. г.* Обламувати чи обрізати верхівки стебла та бокові пагони рослин, щоб прискорити їх визрівання і плодоношення; пасинкувати.

ЧЕКА́НКА, -и, *ж.* 1. Виготовлення монет, медальйонів та ін. карбуванням. 2. *с. г.* Дія за знач. **чека́нити** 3.

ЧЕКА́ННИЙ, -а, -е. 1. Признач. для чеканення. 2. Виготовл. чеканкою (у 1 знач.). *Чеканна кольчуга.* 3. *перен.* Чіткий, виразний, ретельно опрацьований.

ЧЕКА́ННИК, -а, *ч.* Робітник, фахівець, який займається чеканенням.

ЧЕКА́ННЯ, -я, *с.* Стан за знач. **чека́ти**. ** **Зал чека́ння** – приміщення для пасажирів, які чекають приходу чи відходу поїзда, пароплава, літака і т. ін.

ЧЕКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.*, *кого*, *чого*, *що*, *на кого – що і без додатка.* Перебувати де-небудь, щоб побачити когось, зустрітися з кимсь; розраховувати на появу, прихід кого-, чого-небудь; ждати. // Розраховувати на визначений, слушний момент для здійснення чого-небудь. 2. *перех.*, *кого*, *чого*, *на кого – що.* Надіятися на кого-, що-небудь, сподіватися чогось; ждати. // Ждати настання чогось, здійснення передбачуваного. 3. *тільки 3 ос.*, *перех. і неперех.* Бути приготовленим, призначеним для когось, чогось. // Бути в передчутті чого-небудь, ждати його. // Бути неминучим для кого-небудь у майбутньому. 4. *перех. і неперех.* Зволікати з чим-небудь, не діяти, вагаючись. // Бути відставленим, перенесеним на якийсь час. // *перев. у формах наказ. сп.* Несподівано обривати свої або чиїсь дії, рухи, мову і т. ін., звертаючись до себе чи із закликом до співрозмовника (співрозмовників). // Погрозливе звертання до кого-небудь.

ЧЕКА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.*, *безос.*, *розм.* 1. *на кого – що*, *кого*, *чого.* Розраховувати на зустріч з кимось, бажати появи, приходу когось, здійснення чогось. 2. Мати терпіння висидіти на певному місці, затриматися де-небудь перед можливою зустріччю з кимсь, появою кого-, чого-небудь, здійсненням чогось.

ЧЕКА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **чека́ти**.

ЧЕКІ́СТ, -а, *ч.*, *іст.* Працівник надзвичайної комісії для боротьби з контрреволюцією, саботажем і спекуляцією, яка існувала в перші роки Радянської влади.

ЧЕКІ́СТКА, -и. Жін. до **чекі́ст**.

ЧЕКІ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **чекі́ст**.

ЧЕК-КА́УНТЕР, че́ка-ка́унтера, *ч.* Форма розписки, що її банк видає вкладникам банку у разі тимчасового вилучення банком грошових сум з рахунків своїх клієнтів.

ЧЕКМА́Н, -а, *ч.*, *зах.* Чекмінь (у 2 знач.).

ЧЕКМІ́НЬ, -меня́, *ч.* 1. Верхній чоловічий одяг у кавказьких народів – суконний напівкаптан у талію зі складками ззаду. 2. *заст.* Довгий верхній суконний каптан у міщан.

ЧЕ́КОВИЙ[1], -а, -е, *фін.* Прикм. до **чек**[1]. ** **Че́кова кни́жка** – зброшурований блок чекових формулярів, що видається вкладнику при відкритті рахунку. **Че́ковий бланк** – виготовлена типографським способом форма документа з обов'язковими реквізитами, призначена для виписування чека. **Че́ковий клі́ринг** – система руху грошових фондів між банками, при яких чек, виписаний одним банком, приймається іншими.

ЧЕ́КОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **чек**[2].

ЧЕКОВЛА́СНИК, -а, *ч.* Власник чека.

ЧЕКОДА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *фін.* 1. Юридична або фізична особа, яка здійснює платіж за допомогою чека та підписує його. 2. Особа, яка видає чек (*див.* **чек**[1] 1).

ЧЕКОДЕРЖА́ТЕЛЬ, -я, **ЧЕКОТРИМА́Ч**, -а́, *ч.*, *фін.* 1. Підприємство, яке є отримувачем коштів за чеком. 2. Власник виписаного чека (*див.* **чек**[1] 1).

ЧЕКОТРИМА́Ч *див.* **чекодержа́тель**.

ЧЕК-РОЗПИ́СКА, че́ка-розпи́ски, *ч.* Загальна форма чека, на корінці якого дається інформація про цілі платежу.

ЧЕЛЕНКО́, -а́, *с. і* **ЧЕЛЕНО́К**, -нка́, *ч.*, *анат.*, *зах.* Фаланга пальця.

ЧЕЛЕНО́К *див.* **челенко́**.

ЧЕЛЕ́ПАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **челе́пати**.

ЧЕЛЕ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Чалапати.

ЧЕЛЕ́СТА, -и, *ж.*, *муз.* Пластинковий ударно-клавішний інструмент, який утворює ніжні звуки, схожі на дзвін.

ЧЕ́ЛЕСТНИК, -а, *ч.*, *діал.* Челюсті (у 1 знач.).

ЧЕЛКАРИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді безбарвних прозорих кристалів з перламутровим блиском.

ЧЕЛЛЕ́НИЙ, -а, -е, *зах.* Темно-червоний.

ЧЕЛО́, -а́, *с.*, *мисл.* Вхід у барліг ведмедя.

ЧЕЛЮ́СКІНЕЦЬ, -нця, *ч.* Учасник арктичного рейсу на пароплаві "Челюскін" в 1933 – 1934 рр.

ЧЕЛЮ́СТІ, -ів, *мн.* 1. Вихід кухонної печі, отвір дугастої форми між припічком і внутрішньою частиною печі. 2. *мет.* Передній отвір плавильної печі, крізь якого її завантажують паливом; передній отвір горна.

ЧЕЛЮ́СТНИКИ, -ів, *мн.*, *діал.* Челюсті (у 1 знач.).

ЧЕЛЯ́БІНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Челябінськ.

ЧЕЛЯДИ́Н, -а, *ч.* 1. *іст.* Те саме, що **челя́дник** 1, 2. 2. *діал.* Дорослий син, парубок.

ЧЕЛЯДИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Доросла дочка, дівчина. 2. Жінка (у 1 знач.).

ЧЕЛЯДИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.* Те саме, що **челя́дник** 1, 2.

ЧЕЛЯДИ́НКА, -и, *іст.* Жін. до **челяди́н** 1.

ЧЕЛЯДИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **челяди́н** 1.

ЧЕЛЯ́ДКА, -и, *ж.* Те саме, що **челя́дниця**.

ЧЕЛЯ́ДНА, -ної, *ж.*, *іст.* Те саме, що **челя́дня**.

ЧЕЛЯ́ДНИЙ, -а, -е. Належний челяді. ** **Челя́дна хи́жа**, *зах.* – кухня.

ЧЕЛЯ́ДНИК, -а, *ч.*, *іст.* 1. Той, хто належав до челяді (у 1 знач.). 2. Той, хто належав до челяді (у 2 знач.). 3. *діал.* Ремісник, який працював під керівництвом майстра аж до здобуття звання майстра; підмайстер.

ЧЕЛЯДНИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **челядникува́ти**.

ЧЕЛЯДНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути слугою пана; працювати наймитом.

ЧЕЛЯ́ДНИЦЬКА, -ої, *ж.* Те саме, що **челя́дня**.

ЧЕЛЯ́ДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **челя́дник**.

ЧЕЛЯ́ДНИЦЯ, -і, *іст.* Жін. до **челя́дник** 1, 2.

ЧЕЛЯ́ДНО, *присл.*, *іст.* 1. Багато жінок. 2. Багато слуг.

ЧЕЛЯ́ДНЯ, -і, *ж.*, *іст.* Приміщення для слуг і наймитів.

ЧЕЛЯ́ДОНЬКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Пестл. до **челяди́на**. 2. *збірн.*, *іст.*, *заст.*, *діал.* Пестл. до **че́лядь**.

ЧЕ́ЛЯДЬ, -і, *ж.*, *збірн.* 1. *іст.* Населення феодальної вотчини у давній Русі, що перебувало в різних формах залежності від феодала (холопи, закупи, смерди та ін.). 2. *іст.* Дворові люди, що жили й працювали в поміщицькій садибі, панська прислуга. // Люди, які посідали невисоке службове або громадське становище. // Слуги взагалі; прислужники. 3. *заст.*, *діал.* Молодь. // Весільні гості молодої. 4. *заст.* Жінки, дівчата. 5. *діал.* Члени однієї родини. 6. *зневажл.* Попихачі, холуї.

ЧЕМБА́ЛО, *невідм.*, *с.* Італійська назва клавесина.

ЧЕМБО́Р, -а, *ч.*, *зах.* Напівшовкова кольорова стрічка, що нею жінки оперізуються поверх пояса.

ЧЕМЕ́РА, -и, *ж.* Те саме, що **чеме́рка**.

ЧЕМЕРВА́, -и́, *ж.*, *діал.* Малеча.

ЧЕМЕРИ́С, -а, *ч.*, *іст.*, *заст.* Польський татарин.

ЧЕМЕРИЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чемери́ця**.

ЧЕМЕРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Багаторічна отруйна трав'яниста рослина, що росте на низинах, заплавах рік і т. ін.; використовується в медицині.

ЧЕМЕРІ́ВКА, -и, *ж.* Горілка, настояна на чемериці.

ЧЕМЕ́РКА, -и, *ж.* Старовинний чоловічий верхній одяг, пошитий у талію з фалдами ззаду.

ЧЕ́МЕРНИ́К, че́мерника́, *ч.* Багаторічна рослина з великими квітками; використовується в медицині.

ЧЕМЕ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чеме́рка**.

ЧЕМЕРЧИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **чеме́рка**.

ЧЕМЕРЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чемерчи́на**.

ЧЕМЕСИ́ТИ, -шу́, -си́ш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Давити, чавити.

ЧЕ-МЕ́ШКВЕ, *невідм.*, *ч.*, *муз.* Те саме, що **ча́нгі**.

ЧЕМІ́Р, -у, *ч.*, *зах.* Біль у череві.

ЧЕМЛІ́Т, -а, *ч.*, *діал.* Чемерка.

ЧЕМНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **че́мний**.

ЧЕМНЕ́НЬКО. Присл. до **чемне́нький**.

ЧЕ́МНИЙ, -а, -е. Шанобливо ввічливий до людей. // В якому виявляється ввічливість, уважність люб'язність.

ЧЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **че́мний**.

ЧЕ́МНО. Присл. до **че́мний**.

ЧЕМОДА́Н, -а, *ч.* Переносний ящик для дорожніх речей, виготовлений зі шкіри, фібри тощо, що

має відкидну кришку, замки, ручку тощо; валіза.
ЧЕМОДА́НИСЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **чемода́н**.
ЧЕМОДА́НИЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **чемода́н**.
ЧЕМОДА́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **чемода́н**.
ЧЕМОДА́ННИК, -а, *ч.* Майстер, який виготовляє чемодани, а також сундуки, шкатулки тощо.
ЧЕМОДА́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **чемода́нний**.
ЧЕМОДА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **чемода́н**.
ЧЕМПІО́Н, -а, *ч.* Звання переможця змагань на першість з якого-небудь виду спорту; спортсмен чи спортивна команда, удостоєні такого звання. *Чемпіон з боксу.* // Тварина, яка дістала найвищий приз (на виставці, змаганнях і т. ін.).
ЧЕМПІОНА́Т, -у, *ч.* Змагання на першість з якого-небудь виду спорту, переможець якого дістає звання чемпіона.
ЧЕМПІО́НКА, -и. Жін. до **чемпіо́н**.
ЧЕМПІО́НСТВО, -а, *с.* Звання чемпіона, чемпіонки.
ЧЕМПІО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чемпіо́н**.
ЧЕМСА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **чемса́ти**.
ЧЕМСА́ТИ, -шу́, -шеш, *недок.*, *зах.* Здирати кору.
ЧЕНГ, -а, *ч.* Азербайджанський народний музичний інструмент, подібний до арфи.
ЧЕНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* (*мн.* **ченці**, -(в), *діал.* Чернець.
ЧЕНТЕЗІ́МО, *невідм.*, *ч.* Розмінна монета Ватикану, Італії, Сан-Марино – $^{1}/_{100}$ ліри; Сомалі – $^{1}/_{100}$ шилінга до введення євро.
ЧЕНЦІ́ *див.* **чене́ць**.
ЧЕНЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ченцюва́ти**.
ЧЕНЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Бути ченцем.
ЧЕ́НЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Пестл. до **чене́ць**.
ЧЕНЬ, *част.*, *зах.* Може, може-таки.
ЧЕ́ПА, -и, *ж.*, *діал.* Щось таке на дні водоймища, за що може зачепитися вудка чи рибальська сіть.
ЧЕПА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Черець.
ЧЕПА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Розпинати, розчепірювати.
ЧЕПА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.*, *зах.* Розчепірюватися.
ЧЕПАЧО́К, -чка́, *ч.*, *зах.* Зменш. до **чепа́к**.
ЧЕПЕ́ЛИК, -а, *ч.* 1. *діал.* Зменш. до **чепе́ль**. 2. *зах.* Складений поясний ніж. 3 *діал.* Уламок коси з насіченим дрібним зуб'ям, що ним розщеплюють лико.
ЧЕПЕЛИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* і **ЧЕПЕ́ЛЬ**, -я, *ч.*, *діал.* Ніж із відламаним кінчиком.
ЧЕПЕ́ЛЬ *див.* **чепели́на**.
ЧЕПЕЛЬГА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чепельга́ти**.
ЧЕПЕЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* і *неперех.*, *діал.* Пиляти ножем.
ЧЕПЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чепеля́ти**.
ЧЕПЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *діал.* Погано, невміло грати на музичному інструменті.
ЧЕПЕ́РА, ЧЕПЕ́РГА, ЧЕПЕРУ́ХА, -и, *ж.*, *зах.* Розсоха.
ЧЕПЕ́РГА *див.* **чепе́ра**.
ЧЕПЕРУ́ХА *див.* **чепе́ра**.
ЧЕПЕ́ЦЬ, чіпця́, *ч.* 1. Те саме, що **очі́пок**. 2. Те саме, що **са́льник** 1.
ЧЕПИРГА́Ч, -а́, *ч.*, *зах.* Кажан.
ЧЕПИ́ТИСЯ, чеплюся, че́пишся; *мн.* че́пляться; *док.*, *діал.* Причепитися.
ЧЕПІ́ГА, -и, *ж.*, *с. г.* Рукоятка в плузі.
ЧЕПІ́Й, -я, *ч.* Рільник.
ЧЕПІ́ЛИК, -а, *ч.*, *зах.* Те саме, що **чепе́лик**.
ЧЕПІ́ЛЬ, -я, *ч.* 1. *зах.* Ніж із дерев'яною колодочкою. 2. *діал.* Ніж із відламаним кінчиком.
ЧЕПІРНА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Торочкуватий; переділений, наче пір'я.
ЧЕПІЯ́, -ї, *ж.*, *діал.* Чепіга.
ЧЕПКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Чіпкий.
ЧЕ́ПКО, *діал.* Присл. до **чепки́й**.
ЧЕПРА́ГА, -и, *ж.*, *етн.* Металева орнаментована пряжка для пояса.
ЧЕПРА́К, -а́, *ч.* Те саме, що **чапра́к** 2.
ЧЕПРАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чепра́к**.
ЧЕПРА́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чепра́к**.
ЧЕПУЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **чепуля́ти**.
ЧЕПУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *зах.* Іти, накульгуючи.
ЧЕ́ПУР, -а, *ч.*, *діал.* Акуратний, охайний чоловік.
ЧЕПУРИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **чепурни́й**.
ЧЕПУРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чепури́стий**.
ЧЕПУРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.*, *перех.* і *без додатка*. 1. Наводити порядок де-небудь, прибирати, прикрашати щось. 2. Надавати собі чи кому-небудь акуратного зовнішнього вигляду, чистити що-небудь, прикрашати когось.
ЧЕПУРИ́ТИСЯ, -рю́ся, -ри́шся, *недок.* 1. Наводити порядок де-небудь, прибирати щось, прикрашати. 2. Приводити в належний стан, прикрашати свій зовнішній вигляд. // Очищати себе від пилу, бруду і т. ін. (перев. про тварин).
ЧЕПУРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чепури́ти**, **чепури́тися**.
ЧЕ́ПУРІСТЬ, -рості, *ж.*, *діал.* Акуратність, охайність.
ЧЕ́ПУРКА, -и, *діал.* Жін. до **че́пур**.
ЧЕПУРКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **чепурни́й**.
ЧЕПУРКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **чепуркува́тий**.
ЧЕПУРНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **чепурни́й**.
ЧЕПУРНЕ́НЬКО. Присл. до **чепурне́нький**.
ЧЕПУРНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який відзначається чистотою, акуратністю, охайністю. 2. Який завжди стежить за чистотою житла, за своїм зовнішнім виглядом і т. ін. // Який свідчить про акуратність, охайність кого-небудь.
ЧЕ́ПУРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чепурни́й**.
ЧЕ́ПУРНО. Присл. до **чепурни́й**.
ЧЕПУРУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Людина, яка звикла до чистоти й акуратності в усьому. // Людина, яка педантично стежить за своєю зовнішністю. // Тварина, яка ретельно чистить себе.
ЧЕПУРУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Жін. до **чепуру́н**. 2. *жарт.* Велика чарка.
ЧЕПУРУ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чепуру́шка**.
ЧЕПУРУ́ШКА, -и, *ж.* Пестл. до **чепуру́ха**.
ЧЕПЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чепе́ць**.
ЧЕ́ПЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **чепе́ць**. // Біла шапочка у медичних працівників, працівників торгівлі, кулінарів, буфетниць і т. ін. // Дитяча шапочка, що має вигляд капора.
ЧЕРВ, -а, *ч.*, *заст.* Те саме, що **черв'я́к**.
ЧЕ́РВА, -и, *ж.*, *карт.* Те саме, що **чи́рва**.
ЧЕРВА́, -і́, *ж.*, *збірн.*, *розм.* Черви. // Личинки комах, схожі на червів.
ЧЕРВА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **черв'я́к**.
ЧЕРВАКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Належний червяку. 2. Поточений червою.
ЧЕРВАКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Червивий.
ЧЕРВАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **черва́к**.
ЧЕРВЕ́НИЙ, -а, -е, *зах.* Червоний. *Червене вино.*
ЧЕРВЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Червона глина.
ЧЕРВЕНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *зах.* Червоніти.
ЧЕРВЕНОБО́ЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Сорт груш.
ЧЕ́РВЕНЬ[1], -вня, *ч.* Шостий місяць календарного року; перший місяць літа.
ЧЕ́РВЕНЬ[2], -вня, *ч.*, *заст.* Червінь (*див.* **че́рвінь**[1]).
ЧЕ́РВЕ́ЦЬ[1], черв'яця́, *ч.*, *заст.* Червень (*див.* **че́рвень**[1]).
ЧЕ́РВЕ́ЦЬ[2], черв'яця́, *ч.* 1. Хоботна комаха ряду рівнокрилих, яка живиться соками рослин; небезпечний шкідник сільськогосподарських культур і плодових дерев. 2. Яскраво-червона фарба, виготовлена з барвної речовини, наявної в тілі самки цієї комахи.
ЧЕ́РВИ, -ів, *мн.* Безхребетні тварини, які пересуваються, вигинаючи своє м'яке видовжене тіло. ** **малощетинко́ві че́рви** – те саме, що **олігохе́ти**.
ЧЕРВИ́ВИЙ, -а, -е. Поточений червами, червою; з червами.
ЧЕРВИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **черви́вий**.
ЧЕРВИ́ВІТИ, -іє, *недок.* Ставати червивим.
ЧЕ́РВИТИ, -вить; *мн.* че́рвлять; *недок.* Відкладати яєчка, плодити черву.
ЧЕРВИ́ЦЯ, -і, *ж.* Гусінь шкідливого нічного метелика, яка живе в стовбурах, гілках дерев, а також у коренях і стеблах рослин, живлячись їх соками.
ЧЕРВІ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. *іст.* Загальна назва іноземних золотих монет, що були в обігу три карбованці в допетровській Росії. // Золота монета вартістю три карбованці (в розмовному вжитку також п'ять, десять карбованців), що карбувалася в дореволюційній Росії починаючи з 18 ст. 2. *іст.* Грошовий кредитний білет вартістю десять карбованців, що був в обігу в СРСР з 1922 р. по 1947 р. // *іст.*, *розм.* Десять карбованців.
ЧЕРВІ́НКА, -и, *ж.*, *мед.*, *зах.* 1. Кривавий пронос, дизентерія. 2. Черевний тиф.
ЧЕРВІ́НКОВИЙ, -а, -е, *мед.* Стос. до червінки.
ЧЕРВІ́НЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до червінець.
ЧЕРВІ́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **черві́нець**.
ЧЕ́РВІНЬ[1], -вені, *ж.* 1. Густа червоно-коричнева фарба для розписування череп'яного посуду, яку добували зі спеціальної кольорової глини. 2. Яскраво-червоні барви на чому-небудь; багрянець.
ЧЕ́РВІНЬ[2], -веню, *ч.* Рум'янець на обличчі.
ЧЕРВІ́НЬКА, -и, *ж.* Спеціальна кольорова глина, з якої видобували червоно-коричневу фарбу для розписування череп'яного посуду.
ЧЕРВІНЬКО́ВИЙ, -а, -е. Який має колір червіньки; густо-червоний з коричневим відтінком; багряний. // В якому (в якій) переважає такий колір.
ЧЕРВІНЬКО́ВО. Присл. до **червінько́вий**.
ЧЕРВЛЕ́НИЙ, -а, -е, *поет.* Темно-червоний.
ЧЕ́РВЛЕННЯ, -я, *с.* Фарбування у темно-червоний колір.
ЧЕРВЛІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **че́рвлення**.
ЧЕРВНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **че́рвень**[1].
ЧЕРВОБІ́Й, -бою, *ч.* Що-небудь пошкоджене червами, червою.
ЧЕРВОБІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до червобою.
ЧЕРВО́ВИЙ, -а, -е, *карт.* Прикм. до **че́рва**.
ЧЕРВОНА́ВИЙ, ЧЕРВОНЯ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **червоня́стий**.
ЧЕРВОНА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **червона́вий**.
ЧЕРВОНА́СТИЙ *див.* **червоня́стий**.
ЧЕРВОНА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **червона́стий**.
ЧЕРВОНА́СТО *див.* **червоня́сто**.
ЧЕРВОНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **черво́ний** 1.
ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. 1. Який має забарвлення одного з основних кольорів спектра, що йде перед оранжевим; кольору крові та його близьких відтінків. // Який став, зробився темно-рожевим від припливу крові. // З рожевими щоками. // *у знач. ім.* **черво́не**, -ного, *с.* Такий колір; що-небудь такого кольору. ** **черво́не змі́щення**, *астр.* – зміщення спектральних ліній у бік довгих хвиль спектра, що зумовлюється зменшенням частоти випромінювання. 2. *перен.*, *політ.*, *іст.* Який стосується революційної діяльності; пов'язаний з радянським соціалістичним ладом; прот. б і л и й. ** **Черво́на а́рмія (робітни́чо-селя́нська Черво́на а́рмія)** – армія, створена 23.02. 1918 р. для захисту і підтримання Радянської влади. // *у знач. ім.* **червоні́**, -них, *мн.*, *іст.* Бійці Червоної армії (червоноармійці), що згодом була перейменована у Радянську Армію. 3. Уживається як складова частина деяких ботанічних, зоологічних, технічних, хімічних та інших назв, термінів. ** **черво́не вино́** – вино, виготовлене з певних сортів винограду темного кольору. **Черво́не де́рево**: а) порода цінних, перев. тропічних, дерев з червонуватою або коричневою деревиною; б) деревина цієї породи дерев і деяких подібних (зокрема, червоної вільхи), що використовується для виготовлення меблів вищої якості. **Черво́ний залізня́к** – те саме, що **гемати́т**. **Черво́ний пе́рець**: а) південна рослина родини пасльонових з плодами у вигляді стручків; б) плід цієї рослини, гостро пекучий на смак, що вживається як прянощі. **Черво́на книга** – багатотомне видання, яке здійснюється Міжнародною спілкою охорони природи і містить відомості про види тварин і рослин, які зникають і потребують охорони; зібрання подібних відомостей по якій-небудь області, частини країни. 4. *у знач. ім.* **черво́ний**, -ного, *ч.*, *заст.* Червінець.
ЧЕРВОНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех.* Робити щось червоним, забарвлювати в червоний колір. // Кидати червоний відсвіт на щось.
ЧЕРВОНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *недок.* Ставати червоним від чого-небудь. // Відсвічувати червоним світлом.
ЧЕРВОНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **червоні́ти**.
ЧЕРВО́НІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **черво́ний** 1.
ЧЕРВОНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати, робитися червоним. 2. Ставати рум'яним; робитися червоним від припливу крові до шкіри. // *перен.* Соромитися, зазнавати сорому за кого-небудь. // Бути рум'яним перев. від сорому, збудження (про обличчя, вуха і т. ін.). 3. Вирізнятися своєю яскравістю, виднітися, впадати в очі (про що-небудь червоне). // Сяяти чимось червоним (про відсвіт, відблиск і т. ін.). // Бути рум'яним (про обличчя).
ЧЕРВОНІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *недок.* Те саме, що **червоні́ти** 2, 3.
ЧЕРВОНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися червонішим.
ЧЕРВОНКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **червонува́тий**.
ЧЕРВОНКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **червонкува́тий**.
ЧЕРВО́НО. Присл. до **черво́ний** 1. // *у знач. присудк. сл.*
ЧЕРВОНОАРМІ́ЄЦЬ, -і́йця, *ч.*, *іст.* Рядовий воїн Червоної армії.
ЧЕРВОНОАРМІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Червоної Армії, червоноармійця.
ЧЕРВОНОБА́РВНИЙ, -а, -е. Який забарвлений у червоний колір.
ЧЕРВОНОБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **червоноба́рвний**.
ЧЕРВОНОБО́КИЙ, -а, -е. Який має червоний бік (червоні боки).
ЧЕРВОНОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **червонобо́кий**.
ЧЕРВОНОВЕ́РХИЙ, -а, -е. Який має червоний верх.
ЧЕРВОНОВЕ́РХІСТЬ, -хості, *ж.* Властивість за знач. **червонове́рхий**.
ЧЕРВОНОВИ́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **червоноли́ций**.
ЧЕРВОНОГАРЯ́ЧИЙ, -а, -е. Який має колір вогню; яскраво-червоний.
ЧЕРВОНОГВАРДІ́ЄЦЬ, -і́йця, *ч.*, *іст.* Боєць Червоної гвардії.
ЧЕРВОНОГВАРДІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до Червоної гвардії, червоногвардійця.
ЧЕРВОНОГОЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Те саме, що **підоси́чник**.
ЧЕРВОНОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має червону голову, голівку. 2. Уживається як складова частина ботанічних, зоологічних та інших назв, що вказує на зовнішні ознаки – колір, масть тощо.
ЧЕРВОНОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **червоноголо́вий**.
ЧЕРВОНОГРУ́ДИЙ, -а, -е. Який має червону шерсть або червоне пір'я спереду, на грудях.
ЧЕРВОНОГУ́БИЙ, -а, -е. У якого червоні губи.
ЧЕРВОНОГУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **червоногу́бий**.
ЧЕРВОНОДА́ШНИЙ, -а, -е. У якого червоний дах.
ЧЕРВОНОДЕРЕ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Столяр, який виготовляє меблі з червоного дерева або взагалі меблі вищої якості.
ЧЕРВОНОДЕРЕ́ВИЙ, -а, -е. Зробл. з червоного дерева.
ЧЕРВОНОДЕРЕ́ВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **червонодере́вий**.
ЧЕРВОНОДЕРЕ́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **червонодере́вець**.
ЧЕРВОНОДЗЬО́БИЙ, -а, -е. Який має червоний дзьоб.
ЧЕРВОНОДЗЬО́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **червонодзьо́бий**.
ЧЕРВОНОЗЕ́М, -у, *ч.* Родючий залізистий ґрунт субтропічної зони, багатий на перегній.
ЧЕРВОНОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **червонозе́м**.
ЧЕРВОНОЗО́РИЙ, -а, -е. Який має червону зірку, червоні зірки.
ЧЕРВОНОЗО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **червонозо́ряний**.
ЧЕРВОНОЗО́РЯНИЙ, -а, -е. Те саме, що **червонозо́рий**.
ЧЕРВОНОКАЧА́ННИЙ, -а, -е. З червоним качаном. ** **Червонокача́нна капу́ста** – сорт капусти, червонувато-сині качани якої використовуються для салатів, гарнірів, маринування.
ЧЕРВОНОКНИ́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до Червоної книги (про зникаючі види рослин і тварин).
ЧЕРВОНОКО́ЛІРНИЙ, -а, -е. Який має червоний колір, забарвлений у червоний колір.
ЧЕРВОНОКОЛЬОРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **червоноко́лірний**.
ЧЕРВОНОКО́РИЙ, -а, -е. Який має червонувату кору.
ЧЕРВО́НО-КОРИ́ЧНЕВИЙ, -а, -е. Коричневий із червоним відтінком.
ЧЕРВОНОКО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **червоноко́рий**.

ЧЕРВОНОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має червоні крила.
ЧЕРВОНОКРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **червонокрилий**.
ЧЕРВОНОКРІ́ВЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **червонокрі́вець**, -вця, *ч.*), *біол.* Червоні кров'яні тільця; еритроцити; прот. б і л о к р і в ц і.
ЧЕРВОНОЛАМКИ́Й, -а́, -е́. Стос. до червоноламкості.
ЧЕРВОНОЛА́МКІСТЬ, -кості, *мет.* Властивість сталі з великим вмістом сірки давати тріщини при гарячій обробці тиском (кування, штампування, вальцювання).
ЧЕРВОНОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який має червонувате листя.
ЧЕРВОНОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має червоне обличчя.
ЧЕРВОНОМІ́ДНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до червоної міді. 2. Який має колір червоної міді.
ЧЕРВОНОМО́РДИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **червонолиций**.
ЧЕРВОНОНІ́ЖКА, -и, *ж.* Птах ряду куликоподібних, який має буру спину та оранжево-червоні ноги; травник.
ЧЕРВОНОНО́ГИЙ, -а, -е. Який має червоні ноги.
ЧЕРВОНОНО́СИЙ, -а, -е. Який має червоний ніс.
ЧЕРВОНОО́КИЙ, -а, -е. Який має червоні очі.
ЧЕРВОНОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **червоноо́кий**.
ЧЕРВОНОПЕ́РИЙ, -а, -е. Який має червоне пір'я або червоні плавники.
ЧЕРВОНОПЕ́РКА, ЧЕРВОНОПІ́РКА, -и, *ж.* Річкова риба родини коропових, яка має червонуваті плавники.
ЧЕРВОНОПИ́КИЙ, -а, -е, *розм.*, *вульг.* Те саме, що **червонолиций**.
ЧЕРВОНОПИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **червонопи́кий**.
ЧЕРВОНОПИ́СЬКИЙ, -а, -е. 1. У якого червоний писок. 2. *зневажл.* Те саме, що **червонопи́кий**.
ЧЕРВОНОПІ́РКА *див.* **червонопе́рка**.
ЧЕРВО́НО-РОЖЕ́ВИЙ, -а, -е. Рожевий із червоним відтінком.
ЧЕРВОНОСТІЙКИ́Й, -а́, -е́. Червоний, що не блякне з часом.
ЧЕРВОНОСТІ́ЙКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **червоностійки́й**.
ЧЕРВО́НО-ФІА́ЛКОВИЙ, -а, -е. Фіалковий (фіолетовий) із червоним відтінком.
ЧЕРВО́НО-ФІОЛЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **черво́но-фіа́лковий**.
ЧЕРВОНОФЛО́ТЕЦЬ, -тця, *ч.*, *іст.* Рядовий моряк Військово-Морського флоту СРСР.
ЧЕРВОНОФЛО́ТСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до червонофлотця.
ЧЕРВОНОХРЕ́СНИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до Червоного Хреста.
ЧЕРВО́НО-ЧО́РНИЙ, -а, -е. 1. Чорний із червоним відтінком. 2. Двобарвний – червоний і чорний. *Червоно-чорне знамено.*
ЧЕРВОНОШКІ́РИЙ, -а, -е. Який має червонуватий колір шкіри (перев. про американських індіанців). // у *знач. ім.* **червоношкі́рі**, -рих, *мн.* Американські індіанці.
ЧЕРВОНОШКІ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **червоношкі́рий**.
ЧЕРВОНОЩО́КИЙ, -а, -е. Який має рожеві, червоні щоки.
ЧЕРВОНОЩО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **червонощо́кий**.
ЧЕРВОНУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **червоня́стий**.
ЧЕРВОНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **червонува́тий**.
ЧЕРВОНЮ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Підосичник.
ЧЕРВОНЮ́Х, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Снігур.
ЧЕРВОНЯ́ВИЙ *див.* **червона́вий**.
ЧЕРВОНЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **червоня́вий**.
ЧЕРВОНЯ́СТИЙ, ЧЕРВОНА́СТИЙ, -а, -е. Трохи червоний, з червоним відтінком.
ЧЕРВОНЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **червоня́стий**.
ЧЕРВОНЯ́СТО, ЧЕРВОНА́СТО. Присл. до **червоня́стий, червона́стий**.
ЧЕРВОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до черв'яка; який має форму черв'яка. ** **Червоподі́бний відро́сток**, *анат.* – відросток сліпої кишки; апендикс.
ЧЕРВОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **червоподі́бний**.
ЧЕРВОТО́КА, -и, *ж.* 1. Жук, який точить дерево; точильник. 2. *збірн.*, *сад.* Червиві фрукти, червива падалиця.
ЧЕРВОТО́КИЙ, -а, -е. Пошкоджений червою.
ЧЕРВОТО́ЧИНА, -и, *ж.* 1. Пошкодження у вигляді отворів у деревині чи плодах, що їх завдає черва́. 2. Що-небудь пошкоджене черво́ю. 3. *збірн.*, *сад.* Те саме, що **червото́ка** 2. 4. *перен.* Те саме, що **черв'я́к** 3.
ЧЕРВОТО́ЧИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **червото́чина**.
ЧЕРВОТО́ЧНИЙ, -а, -е. Пошкоджений червою.
ЧЕРВЦЕ́ВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **че́рвець**[1].
ЧЕРВЦЕ́ВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **че́рвець**[2].
ЧЕРВЧА́ТИЙ, -а, -е. 1. Пофарбований червцем (*див.* **че́рвець**[2] 2); яскраво-червоний. 2. Вигот. з яскраво-червоного шовку.
ЧЕРВЧА́ТКА, -и, *ж.*, *перев. у сполуч.*: **Пла́хта-червча́тка**, *заст.* – шовкова плахта яскраво-червоного кольору.
ЧЕРВЧА́ТОЧКА, -и, *ж.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **червча́тка**.
ЧЕ́РВЧИК, -а, *ч.* Дрібна щитівка, що паразитує на стеблах, гілках, стовбурах дерев, живлячись рослинними соками.
ЧЕРВ'Я́К, -а́, *ч.* 1. Безхребетна тварина, яка пересувається, вигинаючи своє м'яке видовжене тіло. ** **Дощови́й черв'я́к** – кільцевий черв'як, що живе у ґрунті і після дощу через насиченість ґрунту водою часто виповзає на поверхню; виповзок. // Личинка комахи, зовні схожа на цю тварину. ** **Черв'я́к мозо́чка**, *анат.* – філогенетично прадавній відділ мозочка, розміщений між його півкулями. 2. *перен.* Жалюгідна, нікчемна, слабка людина. 3. *перен.* Відчуття, душевний стан, що ослаблює віру людини в що-небудь. 4. *мех.* Зубчасте колесо у вигляді гвинта для передачі руху в деяких механізмах.
ЧЕРВ'ЯКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **черв'я́к** 1 – 3.
ЧЕРВ'Я́ЧНИЙ, -а, -е, *с.*, *мех.* Стос. до черв'яка (у 4 знач.). ** **Черв'я́чна переда́ча** – механізм, що передає обертання між перехресними валами за допомогою черв'яка (на ведучому валі) і зубчастого колеса (на веденому валі).
ЧЕРВ'ЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **черв'я́к**.
ЧЕ́РГА́, че́ргі, *ж.* 1. Певна послідовність, порядок у діях, русі, прямуванні, слідуванні кого-, чого-небудь. *Дотримувати черги.* // Одна з ланок, частин чого-небудь цілого, що має з'являтися, вступати в дію у визначеній послідовності. // Чиє-небудь місце в якійсь черговості, чиє-небудь право дії відповідно до черговості. ** **По че́рзі**: а) у певній послідовності; б) чергуючись, змінюючи один одного. **Своє́ю че́ргою** – у відповідь, зі свого боку; як і інші. 2. Час, який настав для когось, щоб діяти слідом за попередником. *Поза чергою.* 3. Група людей, які стали один за одним для одержання або здійснення чого-небудь. *Займати чергу.* 4. Ряд пострілів з автоматичної вогнепальної зброї, зроблених за один захід. // Ряд ритмічних ударів, що супроводжуються різкими звуками.
ЧЕРГІ́НЬКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чергікати**.
ЧЕРГІ́НЬКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Скреготати (у 1 знач.).
ЧЕРГО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Порядок, закономірність черговості.
ЧЕРГОВЕ́ЦЬ, -вця́, *ч.*, *іст.* Черговий козак, призначений на сторожу.
ЧЕРГОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який слідує за попереднім у певній послідовності, є наступним щодо черговості. 2. Який виконує в порядку черговості які-небудь обов'язки. // *у знач. ім.* **черговий**, -во́го, *ч.*; **чергова́**, -вої, *ж.* Той (та), хто чергує. 3. Який проводиться, відбувається регулярно, має місце через певні проміжки часу. *Чергова відпустка.* 4. Який потребує негайного, першочергового розв'язання.
ЧЕРГО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Певна послідовність, дотримування черги в чому-небудь.
ЧЕРГОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **черготі́ти**.
ЧЕРГОТІ́ТИ, -ті́ть, *недок.*, *розм.* Утворювати різкі, пронизливі звуки (перев. при терті металевих предметів об щось); скрипіти. // Про спів деяких птахів.
ЧЕРГУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **чергува́ти, чергува́тися**. 2. *лінгв.* Закономірна зміна звуків у складі тієї самої морфеми слів та їхніх форм, взаємна заміна їх.
ЧЕРГУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *неперех.* Бути черговим (у 2 знач.). // Невідступно перебувати де-небудь, біля когось, чогось з певною метою. 2. *перех.* Послідовно, по черзі змінювати, заміняти одне одним. // Розташовувати послідовно одне за одним. 3. *неперех.*, *рідко.* Те саме, що **чергува́тися**.
ЧЕРГУВА́ТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Послідовно, по черзі змінюватися, замінятися одне одним. // Розташовуватись один за одним. 2. *розм.*, *заст.* Сперечатися за чергу між собою, домовлятися, кому першим виконувати щось.
ЧЕРДА́К, -а́, *ч.* 1. Те саме, що **чарда́к**. 2. Ніс великого човна.
ЧЕРДА́Ш, -а́, *ч.*, *зах.* Чередник.
ЧЕРДА́ШНИЙ, -а, -е. Прикм. до **черда́ш**.
ЧЕРЕВА́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **черева́нь**.
ЧЕРЕВА́НЬ, -я́, *ч.*, *розм.* Людина з великим черевом (перев. чоловічої статі); надто гладка людина.
ЧЕРЕВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який має велике черево (у 1 знач.). 2. *перен.* Який має дуже випуклі, круглясті боки; широкий і присадкуватий в основі (про предмети). 3. *тільки ж.*, *без додатка і ким*, *розм.* Вагітна.
ЧЕРЕВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **черева́тий**.
ЧЕРЕВА́ТІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* 1. Відпускати велике черево, ставати череванем. 2. Вагітніти.
ЧЕРЕВИ́К *див.* **черевики**.
ЧЕРЕВИ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **череви́к**, -а, *ч.*). Вид невисокого взуття перев. на шнурках або ґудзиках.
ЧЕРЕВИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Шкіра і підшкірна жирова тканина, що облягає кишки. 2. Те саме, що **че́рево** 1.
ЧЕРЕВИ́ЧЕНЬКИ, -ів, *мн.* Пестл. до **черев́ички**.
ЧЕРЕВИ́ЧКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **черевичо́к**, -чка, *ч.*). 1. Зменш.-пестл. до **череви́ки**. 2. *бот.*, *розм.* Однорічна трав'яниста рослина родини жовтецевих, що цвіте фіолетово-синіми, зрідка рожево-блакитними чи білувато-жовтими квітами; сокирки.
ЧЕРЕВИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **череви́к**.
ЧЕРЕВИ́ЧНИК, -а, *ч.* Швець, який шиє черевики.
ЧЕРЕВИ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **черевичник**.
ЧЕРЕВИЧО́К *див.* **череви́чки**.
ЧЕРЕВКО́, -а́, *с.* Зменш. до **че́рево**.
ЧЕРЕВНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **че́рево** 1. *Черевна порожнина.* ** **Черевни́й тиф**, *мед.* – гостра інфекційна хвороба, збудником якої є черевнотифозні бактерії (палички).
ЧЕРЕВНОТИФО́ЗНИЙ, -а, -е. Який є збудником черевного тифу.
ЧЕ́РЕВО, -а, *с.* 1. Те саме, що **живі́т** 1. // *розм.* Великий живіт. 2. *перен.*, *розм.* Порожниста внутрішня частина вагона, кузова машини, печі, приміщення і т. ін. // Нижня частина механізмів, предметів і т. ін., що нагадує живіт (у 1 знач.).
ЧЕРЕВОМО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Людина, здатна до черевомовлення.
ЧЕРЕВОМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Мовлення, під час якого не ворушаться губи, через що звуки ніби линуть з живота, черева.
ЧЕРЕВОМО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **черевомо́вець**.
ЧЕРЕВОНО́ГІ, -гих, *мн.*, *перев. у сполуч.*: ** **Черевоно́гі молю́ски**, *зоол.* – клас молюсків; слимаки.
ЧЕРЕВОРО́ЗТИН, -у, *ч.*, *мед.* Операція розкриття черевної порожнини.
ЧЕРЕВЦЕ́, -я́, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **че́рево**. 2. Задня частина тіла у членистоногих тварин.
ЧЕРЕДА́[1], -и́, *ж.* Гурт свійських тварин (перев. великої рогатої худоби), які утримуються, пасуться разом. // Група тварин, риб і т. ін. одного виду, які тримаються разом; зграя, косяк. // *перен.*, *розм.* Велика неорганізована група людей, які разом кудись ідуть, прямують і т. ін.; юрба. // *перен.*, *чого*, *розм.* Маса, велика кількість чого-небудь, скупченого, розташованого в одному місці. // *перен.* Ряд чого-небудь подібного одне до одного. // *у знач. присл.* **чередо́ю**. Один за одним, ряд за рядом.
ЧЕРЕДА́[2], -и́, *ж.* Вид однорічних трав'янистих рослин родини складноцвітих, що використовуються в медицині.
ЧЕРЕДА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Чередник.
ЧЕРЕДІ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Відьма, яка нібито позбавляє корів молока.
ЧЕРЕДНИ́К, -а́, *ч.* Людина, яка пасе череду; пастух.
ЧЕРЕДНИКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чередникува́ти**.
ЧЕРЕДНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Пасти череду, бути чередником.
ЧЕРЕДНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **чередни́к**.
ЧЕРЕДНИЧЕ́НКО, -а, *ч.* Син чередника.
ЧЕРЕДНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чередни́ця**.
ЧЕРЕ́ЖНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **черговий**.
ЧЕ́РЕЗ, *прийм.*, *зі знах. в.* Сполучення з **че́рез** виражають: П р о с т о р о в і в і д н о ш е н н я: 1. Уживається на означення якогось простору, місця і т. ін., впоперек якого розміщується що-небудь, по якому з одного боку на інший, з одного краю на інший відбувається дія, рух. // Уживається на означення простору, місця і т. ін., по інший бік якого є хто-небудь або щось розташовано. // Уживається для підкреслення такого напряму руху, коли хтось або щось проходить певну дистанцію із заходом, заїздом кудись. // Уживається на означення певного проміжку простору, що його минають, рухаючись куди-небудь. // Уживається на означення повторення чогось на яких-небудь проміжках простору. *Через кожні десять сторінок.* 2. Уживається на означення простору, середовища, якого-небудь пристрою і т. ін., крізь які хто-, що-небудь проходить, просочується, видніється. 3. Уживається на означення предмета, місця і т. ін., понад яким спрямовано рух, дію. // Уживається на означення місця, предмета, понад яким (перев. упоперек) розташовано, лежить що-небудь. // Уживається на означення того, що якийсь предмет або особа перегинається понад іншим так, що частина його (її) опиняється з одного боку, частина з іншого. // *перен.* Уживається на означення надмірного виявy чогось. *Переливатися через край.* О б 'є к т н і в і д н о ш е н н я: 4. Уживається на означення особи, засобу і т. ін., за допомогою яких що-небудь здійснюється. // Уживається на означення чогось, що застосовують з певною метою. *Засуджений до страти через повішення.* // Уживається при визначенні певного етапу, що його має хто-небудь подолати на шляху до мети. П р и ч и н о в і в і д н о ш е н н я: 5. Уживається на означення причини чого-небудь, якоїсь дії; завдяки. // Уживається на означення властивості, якості, стану, що є причиною чогось. // Уживається на означення особи, з вини якої сталося що-небудь, відбувається щось. ** **Че́рез брак (відсу́тність)** *кого*, *чого* – у зв'язку з відсутністю кого-, чого-небудь, нестачею чогось. **Че́рез те (це)** – тому. **Че́рез те, що**, *спол. причиновий* – уживається на означення причини якої-небудь дії, що відбувається в головному реченні. Ч а с о в і в і д н о ш е н н я: 6. Уживається на означення певного терміну, проміжку часу, після якого щось здійснюється. // Уживається на означення тривалого проміжку часу, всього визначеного періоду, протягом якого щось відбувається. // Уживається на означення повторення чого-небудь після того, як мине певний проміжок часу.
ЧЕРЕЗЗЕ́РНИЦЯ, -і, *ж.*, *с. г.* Неповне зав'язування насіння в колосках злакових рослин (озимого жита, кукурудзи, сорго).
ЧЕРЕЗНО́ЖИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Те саме, що **пове́рхниця**.
ЧЕРЕЗПЛІ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Тасьма, стрічка або ремінь, перекинуті через плече (перев. в дореволюційній військовій формі). 2. Перев'яз для підтримування хворої руки.
ЧЕРЕЗСІ́ДЕЛЕНЬ, -льня, *ч.* Те саме, що **черезсі́дельник**.
ЧЕРЕЗСІДЕ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **черезсі́делок**.
ЧЕРЕЗСІ́ДЕЛОК, -лка, *ч.* Те саме, що **черезсі́дельник**.
ЧЕРЕЗСІ́ДЕЛЬНИК, -а, *ч.* Частина кінської упряжі – ремінь, що проходить через сідeлко від однієї голоблі до другої, підтримуючи їх.
ЧЕРЕЗСІ́ДЕЛЬНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **черезсі́де-**

льник.

ЧЕРЕЗСМУ́ЖЖЯ, -я, *с.* Розташування земель одного господарства впереміж із чужими угіддями. // Своєрідне розташування, чергування різних полів, ділянок тощо.

ЧЕРЕЗСМУ́ЖНИЙ, -а, -е. Який являє собою черезсмужжя; розташований так, як це буває при черезсмужжі.

ЧЕРЕЗСМУ́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **черезсмужний**; наявність черезсмужжя.

ЧЕРЕЗСМУ́ЖНО. Присл. до **черезсму́жний**.

ЧЕРЕМІ́С *див.* **череміси**.

ЧЕРЕМІ́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **черемі́с**, -а, *ч.*; **черемі́ска**, -и, *ж.*), *заст.* Марійці.

ЧЕРЕМІ́СКА *див.* **череміси**.

ЧЕРЕМІ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **черемі́си**.

ЧЕРЕ́МУХА *див.* **чере́мха**.

ЧЕРЕ́МУХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чере́муха**.

ЧЕРЕ́МУШКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чере́муха**.

ЧЕРЕ́МХА, ЧЕРЕ́МУХА, -и, *ж.* Невелике дерево або кущ з рясними, зібраними в китиці запашними білими квітками й чорними їстівними ягодами. // *збірн.* Гілочки з суцвіттями цієї рослини. // *збірн.* Плоди цієї рослини.

ЧЕРЕ́МХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чере́мха**. // Який складається з дерев, кущів черемхи, засаджений черемхою. // Зробл. з черемхи.

ЧЕРЕМША́, -і, *ж.*, *бот.* Левурда.

ЧЕРЕМШИ́НА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **чере́мха**. 2. Одне дерево або кущ черемхи.

ЧЕРЕМШИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **черемши́на**.

ЧЕРЕ́Н, -а, *ч.* 1. *заст.* Леміш. 2. *зах.* Колодочка ножа.

ЧЕРЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чері́нь**.

ЧЕРЕ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Колодочка ножа.

ЧЕРЕ́ННІЙ, -я, -є, *зах.* Кутній. *Черенній зуб.*

ЧЕ́РЕП, -а, *ч.* Скелет голови хребетних тварин і людини. // Верхня частина голови, голова (перев. не вкрита волоссям).

ЧЕРЕПА́НЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Зменш. до **черепа́ня**.

ЧЕРЕПА́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Глиняна люлька (*див.* **лю́лька**[1]).

ЧЕРЕПА́ХА, -и, *ж.* 1. Покритий роговим або шкірястим панциром плазун, який повільно рухається на коротких кінцівках, що, як і голова, можуть втягуватися в панцир. // *перен.*, *розм.* Вайлувата, млява людина. 2. *збірн.* Рогові пластинки з панцира цього плазуна.

ЧЕРЕПА́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **черепа́ха**. // Приготовлений з м'яса черепахи. *Черепаховий суп.* // Зробл. з панцира черепахи. *Черепаховий гребінець.*

ЧЕРЕПА́ШАЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **черепа́ха**. // Належний, властивий черепасі. 2. *перен.* Дуже повільне.

ЧЕРЕПАШЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля черепахи.

ЧЕРЕПА́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **черепа́ха**, **черепа́шка** 1 – 3.

ЧЕРЕПА́ШКА, -и, *ж.* 1. Загальновживана назва слимаків, молюсків і т. ін. із стулчастим або іншим твердим захисним покриттям; ракушка. 2. Тверде захисне покриття деяких безхребетних тварин (слимаків, молюсків і т. ін.) у вигляді стулок або витої коробочки; мушля, ракушка. // Стулки, уламки стулок з такого покриття. // *збірн.* Скупчення, поклади в якомусь місці такого твердого покриття та його уламків. 3. *ент.* Невелика хоботна комаха, що є небезпечним шкідником злакових культур. 4. Зменш.-пестл. до **черепа́ха**. 5. Язичково-клавішний музичний інструмент, різновид російської гармоні маленького розміру з 3 – 7 клавішами.

ЧЕРЕПА́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **черепа́шка**. // Оздоблений черепашками (у 2 знач.).

ЧЕРЕПАШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до черепашки, схожий на неї.

ЧЕРЕПАШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **черепашкоподібний**.

ЧЕРЕПА́ШНИК, -у, *ч.*, *спец.* Пориста порода, що складається з черепашок (у 2 знач.), скріплених вапняним мулом; використовується як будівельний матеріал. // Плита чи блок такої породи, з яких складають стіни якої-небудь будівлі.

ЧЕРЕПИ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **черепо́чок**.

ЧЕРЕПИ́ЦЕВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **черепи́чний**.

ЧЕРЕПИЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до черепиці, схожий на неї.

ЧЕРЕПИЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **черепицеподібний**.

ЧЕРЕПИЦЕРО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до виготовлення черепиці, признач. для цього.

ЧЕРЕПИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *збірн.* Покрівельний матеріал у вигляді випалених глиняних і цементових жолобчастих пластинок або плиток.

ЧЕРЕПИ́ЧИНА, -и, *ж.* Жолобчаста випалена пластинка або плитка, виготовлена з глини або цементу; використовується як покрівельний матеріал.

ЧЕРЕПИ́ЧКА, -и, *ж.*, *збірн.* Пестл. до **черепи́ця**.

ЧЕРЕПИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до черепиці. // Признач. для виробництва черепиці. 2. Зробл. з черепиці.

ЧЕРЕПИ́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто виробляє черепицю.

ЧЕРЕПИ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **черепи́чник**.

ЧЕРЕПКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **черепо́к**[1].

ЧЕРЕПНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **че́реп**. ** **Черепна́ коро́бка** (*див.* **коро́бка**).

ЧЕРЕПНІ́, -и́х, *мн.* Вищий тип тварин, які мають кістяний або хрящоподібний скелет; хребетні.

ЧЕ́РЕПНО-МОЗКОВИ́Й, -а́, -е́. Який стосується черепа й мозку. ** **че́репно-мозкова́ тра́вма** – пошкодження черепа і головного мозку внаслідок механічної дії.

ЧЕРЕПО́К[1], -пка́, *ч.* 1. Уламок, осколок розбитого глиняного, фарфорового, фаянсового і т. ін. виробу. 2. Невеликий, перев. старий, надбитий, низької якості горщик, чашка, миска і т. ін. 3. *тільки одн.*, *спец.* Стінка глиняного, фарфорового й фаянсового посуду.

ЧЕРЕПО́К[2], -пка́, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Те саме, що **че́реп**.

ЧЕРЕПО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **черепо́к**[1] 1, 2.

ЧЕРЕПУ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **черепу́шка**.

ЧЕРЕПУ́ШКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **черепи́нка**. 2. *жарт.* Чарка (у 2 знач.). 3. *діал.* Стулка равлика.

ЧЕРЕ́П'Я, -я, *с.*, *збірн.*, *розм.* Черепки (*див.* **черепо́к**[1] 1, 2).

ЧЕРЕП'Я́НИЙ, -а, -е. 1. Зробл. з глини (перев. про посуд). 2. Те саме, що **черепи́чний**.

ЧЕРЕП'Я́НКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Глиняна люлька. 2. Те саме, що **черепо́к**[1] 2.

ЧЕ́РЕС, -а, *ч.* Старовинний широкий шкіряний пояс, зшитий уздовж із двох складених разом ременів так, що має всередині порожнину для грошей тощо.

ЧЕРЕСЛО́, -а́, *с.*, *с. г.* Вертикальний ніж у плузі, який міститься перед лемешем.

ЧЕРЕСО́К, -ска́, *ч.* Зменш.-пестл. до **че́рес**.

ЧЕРЕ́ШЕНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чере́шня**.

ЧЕРЕШКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до черешка; який має черешок.

ЧЕРЕ́ШНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чере́шня**. // Зробл. з черешні (у 1 знач.).

ЧЕРЕШНИ́К, -у́, *ч.* Зарості черешні (у 1 знач.).

ЧЕРЕШНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Окреме дерево черешні.

ЧЕРЕ́ШНЯ, -і, *ж.* 1. Плодове дерево роду вишень родини розоцвітих. 2. Соковита ягода, схожа на вишню – плід цього дерева.

ЧЕРЕШНЯ́НКА, -и, *ж.* Солодка страва, яку варять із свіжих черешень.

ЧЕРЕШО́К, -шка́, *ч.* Стеблинка листка.

ЧЕРИ́ТИ, -рю́, -ри́ш, *недок.*, *зах.* Здирати кору.

ЧЕРІ́ДКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **череда́**[1]. // *у знач. присл.* **чері́дкою**.

ЧЕРІ́НЬ, -реня́, *ч. і* -рені́, *ж.* 1. Нижня площина, дно печі, де горять дрова – місце для випікання хліба і варіння страв. // *перен.*, *розм.* Рівнина, площина, яка нагадує дно печі. 2. Площина над склепінням печі (між комином і стіною), на якій сплять, сушать зерно і т. ін.

ЧЕРК[1], *виг.*, *розм.* 1. Звуконаслідування, що означає різкий звук з шумом від тертя одного предмета об інший. 2. Уживається як присудок за знач. **черка́ти**[1], **черкну́ти**.

ЧЕРК[2], -у, *ч.*, *діал.* Мить.

ЧЕРКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **черка́ти**[1] і звуки, утворювані цією дією.

ЧЕРКА́С *див.* **черка́си**.

ЧЕРКА́СЕЦЬ, -сця, *ч.* Житель м. Черкаси.

ЧЕРКА́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **черка́с**, -а, *ч.*; **черка́ска**, -и, *ж.*). Старовинна назва українців, зокрема козаків.

ЧЕРКАСИ́Н, -у, *ч.* Вид бавовняної сірої тканини.

ЧЕРКАСИ́НОВИЙ, -а, -е. Пошитий з черкасину, покритий черкасином.

ЧЕРКА́СКА *див.* **черка́си**.

ЧЕРКА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **черка́си** і Черкащина.

ЧЕРКА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і неперех.* 1. Торкатися чого-небудь під час руху (перев. залишаючи на ньому слід, риску). // Терти чимсь твердим об щось тверде. // *перен.* Осявати вершини, краї якихсь предметів; переміщаючись, освітлювати що-небудь (про світло, проміння). // *чим.* Дряпати чим-небудь по чомусь. // Пролітаючи над чимсь, торкатися його поверхні, зачіпати його. // Проводити чимось гострим по чомунебудь, зрізаючи, розрізаючи, розпорюючи його; різати. // Розтинати крилами повітря під час польоту (про птахів). // Сягати своїм верхом, головою чого-небудь. 2. *розм.* Перекреслювати написане; викреслювати щось у ньому. 3. *розм.* Поспіхом писати, записувати що-небудь. 4. *розм.* Багато пити, випивати (перев. хмільні напої).

ЧЕРКА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **чортиха́тися**.

ЧЕРКА́ТИСЯ[1], -а́юся, -а́єшся, *недок.* 1. *об кого – що*, *кого*, *чого*, *з ким – чим*. Те саме, що **черка́ти**[1] 1. // Човгатися, тертися одне об одне, торкатися одне одного. 2. *перен.*, *заст.* Стосуватися чого-небудь.

ЧЕРКА́ТИСЯ[2], -а́юся, -а́єшся, *недок.* Те саме, що **черка́ти**[2].

ЧЕРКА́Ч, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Жовтодзьобий дрізд.

ЧЕРКАЩА́НИН, -а, *ч.* Житель м. Черкаси.

ЧЕРКАЩА́НКА, -и, *ж.* Жителька м. Черкаси.

ЧЕРКЕ́С *див.* **черке́си**.

ЧЕРКЕ́СИ, -ів, *мн.* (*одн.* **черке́с**, -а, *ч.*; **черке́ска**, -и, *ж.*). 1. Народність, яка проживає в Карачаєво-Черкеській автономній області Російської Федерації; представники цієї народності. 2. *заст.* Загальна назва народностей, які населяли Північний Кавказ; представники цих народностей.

ЧЕРКЕ́СИК, -а, *ж.* Зменш.-пестл. до **черке́с**.

ЧЕРКЕСИ́НА, -и, *ж.*, *рідко*. Те саме, що **черкаси́н**.

ЧЕРКЕ́СКА[1] *див.* **черке́си**.

ЧЕРКЕ́СКА[2], -и, *ж.* 1. Старовинний верхній чоловічий одяг із сукна з прорізами і відкидними рукавами. 2. Затягнутий у талії, з газирями на грудях верхній одяг, поширений у всіх народів Кавказу, а також у кубанських і терських козаків.

ЧЕРКЕ́СОВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **черкаси́новий**.

ЧЕРКЕ́СОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **черке́ска**[2].

ЧЕРКЕ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **черке́си**. // Власт. черкесам; такий, як у черкесів.

ЧЕ́РКІТ, -коту, *ч.*, *діал.* Короткі й часті звуки, які нагадують тріск, потріскування; скрекіт.

ЧЕРКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Однокр. до **черка́ти**[1]. 2. *розм.* Ударити кого-небудь або ким-небудь об щось. 3. *без додатка*, *фам.* Швидко податися куди-небудь; чкурнути.

ЧЕРКНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *об кого – що*, *кого*, *чого*, *з ким – чим*. Однокр. до **черка́тися**[1]. // Донестися до органу слуху.

ЧЕРКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.* Підсил. до **черкну́ти**.

ЧЕРКОНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *однокр.* Підсил. до **черкну́тися**.

ЧЕРЛЕ́НИЙ, -а, -е, *діал.*, *поет.* Те саме, що **червле́ний**.

ЧЕРЛЕНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Робити черленим, темно-червоним.

ЧЕРЛЕ́НЬ, -і, *ж.* 1. Червона циноброва фарба. 2. Червоний барвник, що його добували колись із комахи кошенілі (червецю). 3. Червона барва.

ЧЕ́РМНИЙ, -а, -е, *ц.-с.* Червоний. *Чермне море.*

ЧЕРНЕ́НЬ, -і, *ж.* 1. Чорна барва. 2. Чорний одяг, чорні нитки, чорний пігмент.

ЧЕРНЕ́ТКА, -и, *ж.* Чорновий текст, рукопис.

ЧЕРНЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **черне́тка**; який є чернеткою.

ЧЕРНЕ́ЦТВО, -а, *с.* 1. Спосіб життя ченця, черниці; перебування в ченцях, черницях. 2. *збірн.* Ченці.

ЧЕРНЕ́ЦЬ, ченця́, *діал.* черця́; *мн.* ченці, *діал.* черці. Член релігійної громади, який прийняв постриг і дав обітницю вести аскетичне життя відповідно до монастирського статуту; монах. // *перен.*, *розм.* Про людину (перев. чоловіка), яка живе самітно, аскетичним життям.

ЧЕРНЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **черне́чий**.

ЧЕРНЕ́ЦЬ-ПУСТЕ́ЛЬНИК, ченця́-пусте́льника, *ч.* Чернець-відлюдник, що прийняв чорну схиму і подвижничає у пості та молитвах серед лісових нетрів, у пустелі, печері, замурованій келії тощо.

ЧЕРНЕ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **черне́ць**. // Належний ченцеві, черниці, такий, як у ченця, черниці. // Наданий монастирю, ченцям. // *перен.* Власт. ченцю, черниці; який свідчить про аскетичну стриманість.

ЧЕРНЕ́ЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **черне́ць**.

ЧЕРНЕ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* Бути черницею.

ЧЕРНЕ́ЧЧИНА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **черне́щина**.

ЧЕРНЕ́ЩИНА, -и, *ж.*, *іст.* Монастирські маєтності.

ЧЕРНИ́ЦЯ[1], -і. Жін. до **черне́ць**. *Постригтися в черниці.*

ЧЕРНИ́ЦЯ[2], -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **чорни́ця**.

ЧЕРНИ́ЧЕНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **черни́чка**[1].

ЧЕРНИ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **черни́ця**[1]. // Належний черниці, такий, як у черниці. // *перен.* Власт. черниці; аскетично стриманий.

ЧЕРНИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок.* Бути черницею.

ЧЕРНИ́ЧКА[1], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **черни́ця**[1].

ЧЕРНИ́ЧКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **черни́ця**[2].

ЧЕРНІВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Чернівці.

ЧЕРНІВЧА́НИН, -а, *ч.* Житель м. Чернівці.

ЧЕРНІВЧА́НКА, -и, *ж.* Жителька м. Чернівці.

ЧЕРНІ́ГІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Житель м. Чернігів.

ЧЕРНІ́ГІВКА, -и, *ж.* Жителька м. Чернігів.

ЧЕРНІ́ГІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Чернігів.

ЧЕРНІ́Т, -у, *ч.* Чорне вовняне прядиво.

ЧЕРНЬ, -і, *ж.* 1. Сплав із срібла, свинцю, сірки і т. ін., який використовується для художнього оздоблення металевих (перев. срібних) виробів. // Художня обробка металу, за якої гравійований на ньому малюнок заповнюється таким сплавом. // Гравіювання, декоративне оздоблення, візерунки, нанесені таким способом на металеву поверхню виробу. 2. *заст.* Чорний колір чого-небудь; чорнота. 3. *спец.* Чорна вугільна фарба органічного походження. 4. *перев. зневажл.* Простий народ, низи суспільства. // Рядові представники якого-небудь громадського середовища, суспільної верстви. // Духовно обмежене середовище, маса, верства і т. ін., позбавлена високих помислів і бажань. 5. Цінний птах родини качиних.

ЧЕРНЮ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **чернь** 5.

ЧЕ́РНЯВА, -и, *ж.*, *зах.* Простолюд, натовп, юрмище.

ЧЕРПА́К, -а́, *ч.* 1. Ківш, невелика посудина (перев. з довгою ручкою) для черпання чого-небудь. // Кількість чого-небудь, набраного такою посудиною. 2. Частина машини, механізму (екскаватора, драги і т. ін.), що має форму ковша і використовується для виймання ґрунту, породи, якоїнебудь маси.

ЧЕРПАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **черпа́к**.

ЧЕРПАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який формою нагадує черпак, схожий на нього.

ЧЕРПАКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **черпакува́тий**.

ЧЕРПА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Посудина, пристосування для черпання; черпак, ківш.

ЧЕРПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для черпання чого-небудь.

ЧЕРПА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який займається черпанням (у копальнях, на підприємствах паперової промисловості та ін.).

ЧЕРПА́ЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **черпа́льник**.

ЧЕРПА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення або місце для черпання.

ЧЕРПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **черпа́ти**.

ЧЕРПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*. 1. Набирати, діставати якусь рідину або сипку масу, захоплюючи їх чим-небудь (перев. знизу, з глибини чогось). // При переміщенні водою, болотистою, піщаною або сніговою поверхнею, набирати куди-небудь (у корпус, кузов, взуття і т.

ін.) якоїсь рідини або сипкої маси. 2. *перен.* Брати, здобувати, запозичувати щось із чого-небудь, від когось. // Здобувати підтримку, наснагу в чомусь; набиратися сил, натхнення, використовуючи який-небудь досвід.

ЧЕРПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **черпа́ти**.

ЧЕРПАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **черпа́к**.

ЧЕРПІ́ТА, ЧЕРПІ́ТИХА, ЧОРПІ́ТА, -и, *ж., зах.* Чубатий жайворонок.

ЧЕРПІ́ТИХА *див.* **черпіта**.

ЧЕРПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **черпа́ти**.

ЧЕРСА́К, -а́, *ч.* 1. *бот.* Багаторічна трав'яниста рослина, супліддя якої використовують у текстильній промисловості для наведення ворси на суконні вироби. 2. Сухі супліддя цієї рослини, ворсувальні шишки.

ЧЕРСАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **черса́к**.

ЧЕРСАКО́ВІ, -вих, *мн., бот.* Родина рослин, до яких належить черсак.

ЧЕРСА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **черса́ти**.

ЧЕРСА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех. і неперех., діал.* 1. Чухати. 2. Проводити по чому-небудь чимсь важким, гострим, лишаючи слід; терти.

ЧЕРСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., діал.* 1. Однокр. до **черса́ти**. 2. Швидко податися куди-небудь, побігти.

ЧЕРСТВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який став твердим, несвіжим, засох (про хліб, борошняні вироби); прот. с в і ж и й. // Жорсткий, із зашкарублою, огрубілою шкірою. // Який став твердим, тугим (про ґрунт). 2. *перен.* Позбавлений душевного тепла, нечуйний, нечулий до інших. // Який виражає відсутність душевного тепла, чуйності в людини. // Який відзначається суворістю, надмірною жорстокістю. // *розм.* Позбавлений радості; безрадісний. *Черства душа.*

ЧЕРСТВИ́ТИ, -ви́ть; *мн.* черствля́ть; *недок., перех.* Робити черствим.

ЧЕРСТВІ́ННЯ, -я, *с.* Процес за знач. **черстві́ти**.

ЧЕ́РСТВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **черстви́й**.

ЧЕ́РСТВІТИ, че́рствію, че́рствієш, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Ставати черствим (у 1 знач.). 2. *перен.* Ставати черствим (у 2 знач.).

ЧЕРСТВІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати черствішим, черствим.

ЧЕ́РСТВО. Присл. до **черстви́й** 2.

ЧЕРСТВУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи черствий.

ЧЕРСТВУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **черствува́тий**.

ЧЕРТИ́ТИ, -рчу́, -рти́ш, *недок., заст.* Лаятися, згадуючи чорта.

ЧЕ́РТИЦЯ, -і, *ж., зах.* Дерево з обідраною корою.

ЧЕРТО́Г, -у, *ч., заст., поет.* Розкішна, велична будівля, палац; палата (в палаці, замку).

ЧЕРЧ, -і, *ж., зах.* Кошеніль, кармін.

ЧЕ́РЧАТИ, -чу, -чиш, *недок., зах.* 1. Бряжчати. 2. Дзюрчати.

ЧЕРЧА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **червча́тий**.

ЧЕРЧА́ТКА, -и, *ж.ш* Те саме, що **червча́тка**.

ЧЕ́РЧЕТЬ, -і, *ж., зах.* Кошеніль, кармін.

ЧЕРЧИ́К, -а, *ч., заст.* Чепчик.

ЧЕРЧИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді безбарвних, білих, сірих або жовтих кристалічних сферолітів і розеток зі скляним до масного блиском.

ЧЕРЧУ́К, -а́, *ч., зах.* Ченчик.

ЧЕСА́ЛКА, -и, *ж., текст.* Знаряддя для чесання, розчісування прядива, вовни тощо.

ЧЕСА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *текст.* Признач. для чесання, розчісування прядива, вовни тощо.

ЧЕСА́ЛЬНИК, -а, *ч., текст.* Робітник, зайнятий чесанням прядива, вовни тощо.

ЧЕСА́ЛЬНИЦЯ, -і, *текст.* Жін. до **чеса́льник**.

ЧЕСА́ЛЬНЯ, -і, *ж., текст.* Підприємство, признач. для чесання прядива, вовни тощо.

ЧЕ́САНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **чеса́ти** 1, 2.

ЧЕ́САНКА, -и, *ж.* Елемент бойового гопака – специфічні рухи ніг, призначені для відволікання уваги ворога.

ЧЕСА́ННИЙ, -а, -е, *зах.* Найкращий і тонкий (про полотно).

ЧЕСА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чеса́ти**.

ЧЕСА́ТИ, чешу́, че́шеш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Розчісувати гребінцем волосся. // Робити кому-небудь зачіску; зачісувати. // Вичісувати, вичищати скребком бруд, комах і т. ін. з волосся, шерсті. 2. *перех.* Очищати від домішок, вирівнювати що-небудь (прядиво, вовну і т. ін.). 3. *перех. і неперех., розм.* Енергійно, з запалом що-небудь робити, діяти. // Швидко рухатися, бігти щосили. // Те саме, що **танцюва́ти** 1. // Бити по чомусь кого-, що-небудь; дубасити, шмагати. // Те саме, що **стріля́ти** 1. // Говорити; прямо казати про що-небудь комусь. // Лаяти, картати кого-небудь за щось. // Легко й швидко, без зупинки читати що-небудь. // ** **чеса́ти язики́** – базікати, теревенити.

ЧЕСА́ТИСЯ, чешу́ся, че́шешся, *недок.* 1. Розчісувати собі волосся. 2. Пас. до **чеса́ти**.

ЧЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. Який відзначається високими моральними якостями. // Не здатний украсти що-небудь, не схильний до крадіжки. // Який виражає правдивість, прямоту характеру, відвертість (про обличчя, погляд і т. ін.). // Власт. людині, яка має високі моральні якості. // Який старанно, чесно виконує свої обов'язки; сумлінний. // *у знач. ім.* **че́сний**, -ного, *ч.*; **че́сна**, -ної, *ж.* Той (та), що має високі моральні якості, правдивий, відвертий. *Чесне слово.* 2. Сумісний з поняттями честі, чесності, з правилами честі. // Який випливає з сумлінного ставлення до своїх обов'язків. // Зароблений без обману, своєю сумлінною працею. 3. Який не заслуговує ніякої догани; порядний, нічим не заплямований. // Яка зберігає свою жіночу честь, дівочу невинність, цнотливість. 4. Шановний, поважний, сповнений честі (у 2 знач.). // Який заслуговує на високу повагу, пошану. ** **че́сна компа́нія**, *ірон.* – група людей, об'єднаних спільними інтересами, справами і т. ін. 5. *заст.* Шановний за святістю і релігійністю. // При звертанні до духовної особи. ** **че́сний хрест (хрест)**, *рел.* – церковне свято (14 вересня).

ЧЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **че́сний** 1, 3. 2. Чесна поведінка, чесне, самовіддане ставлення до когось, чогось.

ЧЕ́СНО. Присл. до **че́сний**.

ЧЕСНО́ТА, -и, *ж.* Позитивна моральна риса в характері людини; доброчесність. // Невинність, непорочність, цнотливість. // *заст.* Чесність.

ЧЕСНОТЛИ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до чесноти.

ЧЕСНОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чеснотли́вий**.

ЧЕСНОТЛИ́ВО. Присл. до **чеснотли́вий**.

ЧЕСНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **чеса́ти**.

ЧЕСОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* Підсил. до **чесну́ти**.

ЧЕ́СТЕР, -у, *ч.* Сорт твердого, різкого на смак сиру; сир цього сорту.

ЧЕСТИ́ТИ, чещу́, чести́ш, *недок., перех., заст.* 1. Виявляти до кого-небудь шану, почесті. 2. Лаяти кого-небудь за щось.

ЧЕСТОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Особа, яка відзначається честолюбством.

ЧЕСТОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Сповнений честолюбства. // Який виражає честолюбство.

ЧЕСТОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **честолю́бство**.

ЧЕСТОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Прагнення до слави, почестей, домагання високих постів.

ЧЕСТЬ, -і, *ж.* 1. Сукупність вищих моральних принципів, якими людина керується у своїй громадській та особистій поведінці. // Громадська, станова, професійна і т. ін. гідність людини. *Офіцерська честь.* // Добра, незаплямована репутація, авторитет людини, її чесне ім'я. // Невинність, цнотливість (про жінок). ** **Сло́во че́сті** – словесна формула для запевнення в істинності, правдивості сказаного. **Честь че́стю**, *в знач. присл.* – як і належить; гідно, чесно. 2. Повага, пошана, визнання кого-, чого-небудь. // Знак уваги, пошани, виявлений кому-небудь. *Віддавати честь.* ** **Бага́то че́сті** *кому, для кого, перев. ірон.* – не вартий хто-небудь уваги, високої оцінки тощо. **На (в) честь** *чию, кого, чого і заст. кому, чому* – що-небудь робити, створювати і т. ін. на знак поваги, пошани, на пам'ять про когось або щось. 3. Те, що дає право на шану, повагу, визнання. ** **Ма́ю честь; честь ма́ю**, *заст.:* а) шаноблива форма звертання із знач.: удостоїтися чого-небудь; б) шаноблива форма прощання з ким-небудь. 4. *у знач. присудк. сл. або прикладки.* Той, хто (те, що) є характеристикою величі, гордості якого-небудь місця, середовища тощо.

ЧЕСУЧА́, -і́, *ж.* Цупка шовкова тканина, що має в основі бавовняні нитки. // *розм.* Одяг з такої тканини.

ЧЕСУЧЕ́ВИЙ, -а, -е. Стос. до чесучі. // Пошитий з чесучі.

ЧЕ́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **че́хи** і Чехія.

ЧЕ́ТА, -и, *ж., іст.* Озброєний загін на Балканах.

ЧЕТВЕ́Р, -рга́, *ч.* Назва четвертого дня тижня (після неділі). // Про звичайний день прийомів, зустрічей у кого-небудь; про прийом, вечір, що його влаштовують у цей день.

ЧЕТВЕРГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **четве́р**.

ЧЕ́ТВЕРЕНЬ, -рня, *ч., діал.* Чверть розпиляного на чотири частини стовбура.

ЧЕТВЕРИ́К, -а́, *ч.* 1. Старовинна міра об'єму сипких тіл, що дорівнює восьмій частині чверті (26,239 л). 2. Четверо коней в одному запрягу; четвірка. 3. *архіт.* В українській та російській архітектурі (перев. 17 – 18 ст.) чотиригранна у плані споруда чи її частина.

ЧЕТВЕРИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **четвери́к**.

ЧЕТВЕРНИ́Й, -а́, -е́. Який складається з чотирьох однакових або подібних частин, предметів, має чотири однакові або подібні частини.

ЧЕТВЕРНИ́ЦЯ, -і, *ж., зах.* Четвірка волів.

ЧЕТВЕРНЯ́, -і, *ж.* Те саме, що **четвери́к** 2.

ЧЕ́ТВЕРО, чотирьо́х, *числ. кільк., збірн.* Чотири (уживається з іменниками чоловічого і середнього роду, що означають назви істот і предметів, з іменниками, що вживаються у множині та можуть мати одиничне значення, а також з особовими займенниками в множині).

ЧЕТВЕРОЄВАНГЕ́ЛІЄ, -я, *с.* Книга, складена із чотирьох Євангелій (від Матвія, Марка, Луки та Івана).

ЧЕТВЕРТА́К, -а́, *ч., заст.* 1. Срібна монета вартістю у чверть карбованця; двадцять п'ять копійок. 2. *діал.* Чотирирічний кінь чи бик. 3. *зах.* Колода завдовжки чотири сажні (*див.* **са́жень**).

ЧЕТВЕРТА́КА, -и, *ж., діал.* Чотирирічна корова.

ЧЕТВЕРТАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **четверта́к**.

ЧЕТВЕРТАЧО́К, -чка́, *ч., заст.* Пестл. до **четверта́к**.

ЧЕТВЕ́РТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **чотири**. ** **Четве́ртий ви́мір** – про що-небудь надчуттєве, недовідне, містичне.

ЧЕТВЕРТИ́НА, -и, *ж.* 1. *розм.* Четверта частина чого-небудь; чверть. *Четвертина сала.* 2. *спец.* Четверта частина розпиляної вподовж колоди. 3. Старовинна міра рідин, що дорівнює четвертій частині відра (3,1 л). // Посуд (перев. пляшка) такої місткості.

ЧЕТВЕРТИ́НКА, -и, *ж., розм.* 1. Зменш.-пестл. до **четверти́на**. 2. Те саме, що **чве́ртка** 1.

ЧЕТВЕРТИ́ННИЙ, -а, -е. Пов'язаний з другим періодом кайнозойської ери.

ЧЕТВЕРТНИ́Й, -а́, -е́. Який становить чверть чого-небудь, дорівнює чверті (у 4 знач.). *Четвертна нота.*

ЧЕТВЕРТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **четвертува́ти**. // **четверто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЧЕТВЕРТОКЛА́СНИК, -а, *ч., шкільн.* Учень четвертого класу.

ЧЕТВЕРТОКЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **четвертокла́сник**.

ЧЕТВЕРТОКУ́РСНИК, -а, *ч.* Студент або слухач четвертого курсу вищого або середнього навчального закладу.

ЧЕТВЕРТОКУ́РСНИЦЯ, -і. Жін. до **четвертоку́рсник**.

ЧЕТВЕРТУВА́ННЯ, -я, *с.* Смертна кара доби середньовіччя, яка полягала в розсіченні засудженого на чотири частини або в послідовному відтинанні рук, ніг, голови.

ЧЕТВЕРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех.* Карати, страчувати четвертуванням.

ЧЕ́ТВЕРТЬ, -і, *ж.* 1. Старовинна міра довжини, що дорівнювала четвертій частині аршина (17,775 см). 2. Старовинна міра об'єму сипких тіл, яка дорівнює 8 четверикам (близько 210 л). 3. *розм.* Те саме, що **четверти́на** 3.

ЧЕТВЕРТЯ́К, -а́, *ч., зах.* Чотиригранний ячмінь.

ЧЕТВЕРУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **четверува́тися**.

ЧЕТВЕРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок., діал.* Запрягати дві пари волів у важкий віз.

ЧЕТВЕРУ́ХА, -и, *ж., діал.* Чверть загону (*див.* **за́гін**[1]).

ЧЕТВІ́РКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Назва числа і цифри 4. // Назва різних предметів, нумерованих цифрою 4 (автобус, трамвай і т. ін.). *Їхати четвіркою.* 2. Оцінка успішності в навчанні, бал 4, що в п'ятибальній системі означає "добре". 3. *розм.* Кількість кого-, чого-небудь, що становить чотири одиниці, чотири однорідні предмети. *Четвірка качат.* // Група людей із 4 осіб. // Четверо коней у запрягу. 4. Гральна карта з чотирма знаками. 5. Чотиривесловий човен, шлюпка.

ЧЕТВІ́РКО, *невідм., числ. кільк., збірн., розм.* Те саме, що **че́тверо**.

ЧЕТВІРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **четві́рка**.

ЧЕТВІ́РОЧНИК, -а, *ч., розм.* Учень, який одержує перев. четвірки (у 2 знач.).

ЧЕТВІ́РОЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **четві́рочник**.

ЧЕТИ́НА, -и, *ж., збірн., діал.* Глиця, хвоя.

ЧЕТИ́ННЯ, -я, *с., збірн., діал.* Те саме, що **чети́на**.

ЧЕТИРНЯ́, -і, *ж., діал.* Усі чотири колеса воза.

ЧЕТИРХА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Шерехатий, шкарубкий.

ЧЕ́ТНИК, -а, *ч.* Воїн сербських націоналістичних військових формувань на службі у гітлерівців у 1941 – 1944 рр.

ЧЕ́ТРУМ, -а, *ч.* Розмінна монета Бутану – $^{1}/_{100}$ нґултрума.

ЧЕТЬ, -і, *ж., заст.* Чверть (у 1 знач.).

ЧЕ́ТЬЯ МІНЕ́Я, ЧЕТЬЇ́ МІНЕ́Ї. Церковно-релігійні збірки, що містили життя святих, різні перекази та повчання, складені за порядком днів кожного місяця.

ЧЕХ *див.* **че́хи**.

ЧЕХАРДА́, -и́, *ж.* 1. Гра, в якій гравці по черзі стрибають через своїх партнерів, що стоять зігнувшись або рачки. 2. *перен., розм.* Плутанина, безладдя через безперервні зміни, зміщення тощо.

ЧЕ́ХИ, -ів, *мн.* (*одн.* **чех**, -а, *ч.*; **че́шка**, -и, *ж.*). Народ, що належить до групи західних слов'ян і становить основне населення Чехії.

ЧЕХІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Запроваджування чеської культури та мови.

ЧЕХІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **богемі́зм**.

ЧЕХІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **чехізува́ти**.

ЧЕХІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати чехізацію.

ЧЕ́ХНУТИ, -ну, -неш, *недок., діал.* Нидіти, хиріти.

ЧЕХО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чехо́лити**.

ЧЕХО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех., діал.* Обрізати ножем.

ЧЕХО́НЯ, -і, *ж.* Прісноводна плеската, з довгим шаблеподібним тулубом риба, що водиться переважно на глибоких фарватерах річок.

ЧЕЧЕ́КАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **чече́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧЕЧЕ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Дзижчати (про комах).

ЧЕЧЕ́НЕЦЬ *див.* **чече́нці**.

ЧЕЧЕ́НКА *див.* **чече́нці**.

ЧЕЧЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чече́нці**. // Належний, власт. чеченцям.

ЧЕЧЕ́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **чече́нець**, -нця, *ч.*; **чече́нка**, -и, *ж.*). Народ, який живе на Північному Кавказі, перев. у Чечні, Інгушетії та Дагестані; представники цього народу.

ЧЕ́ЧІТ, -чета, *ч., орн.* Те саме, що **чечі́тка** 1.

ЧЕЧІ́ТКА, -и, *ж.* 1. *орн.* Невеликий співочий птах родини в'юркових. 2. Чіткий за ритмом танець із частим постукуванням підошви й каблука об підлогу; мелодія цього танцю. *Вибивати чечітку.*

ЧЕЧІ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чечі́тка** 1.

ЧЕЧУ́ГА, -и, *ж.* 1. Цінна промислова риба родини осетрових; стерлядь. 2. *зах.* Свиня.

ЧЕЧУ́ЖКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чечу́га** 1.

ЧЕЧУ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чечу́га** 1.

ЧЕ́ШКА *див.* **че́хи**.

ЧЕ́ШКИ, -шок, *мн.* Легке спортивне взуття для занять гімнастикою типу тапочок із тонкою підошвою.

ЧИ[1], *спол.* 1. *розділ., перев. повторюваний.* Уживається

вається при поєднанні однорідних членів речення і частин складнопідрядного речення для позначення того, що з ряду перелічуваних предметів, явищ і т. ін. можливий тільки один. // Уживається для вираження припущення. // Уживається у знач. єднального спол. "і". ** **Чи ... чи** – сполучник повторюваний, що вживається при кожному однорідному члені речення або при кожній складовій частині речення, посилюючи роздільність у чергуванні перелічуваних предметів, явищ, дій тощо або їх взаємовиключення, несумісність. **Чи то ... чи (то)** – сполучник повторюваний: а) уживається для вираження непевності, сумніву, припущення; б) уживається на початку підрядних речень, а також поєднує однорідні члени речення і частини речення, вказуючи на те, що з безлічі випадків, ситуацій, предметів, понять і т. ін. щось одне можливе, проявилося і т. ін. 2. *поясн.* Уживається у знач.: тобто, іншими словами. 3. *пит.* Уживається на початку з'ясувального підрядного речення. 4. *допустовий.* Уживається у складнопідрядних реченнях з логічною невідповідністю між змістом складових частин. ** **Чи сяк, чи так** – хай там що, хоч там як.

ЧИ[2], *част.* 1. *пит.* Уживається для підсилення питального характеру речення. // Уживається в риторичних запитаннях у знач. хіба. ** **Чи не**: а) уживається в знач. може, виражаючи можливість, бажання чого-небудь; б) уживається в знач. мабуть, виражаючи припущення, ймовірний здогад; в) уживається у знач. майже, визначаючи заокруглену цифру, максимальну кількість чого-небудь, до повноти чого не вистачає дуже мало. 2. З деякими словами (прислівниками, частками і т. ін.) утворює сполучення із знач. припущення, сумніву, непевності і т. ін. 3. *підсил.* Посилює окличну інтонацію речення.

ЧИАНУ́РІ, *невідм., ч.* Грузинський народний струнний музичний інструмент.

ЧИБО́НІ, *невідм., ч.* Аджарський народний духовий язичковий музичний інструмент, різновид волинки.

ЧИГА́, -і́й, *ж., зах.* Чечуга (у 1 знач.).

ЧИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чига́ти**.

ЧИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *перех., на кого – що, рідко кого, чого і без додатка.* 1. Перебуваючи у певному місці, очікувати появи кого-, чого-небудь. // Підстерігати кого-небудь. // Прагнути захопити чуже майно, посягати на чию-небудь власність. // Розраховувати на зручний момент для здійснення чого-небудь. 2. Те саме, що **чека́ти[1]**.

ЧИГИ́Р, -я́, *ч.* Найпростіший механізм (величезне колесо з черпаками) для піднімання води, при зрошуванні невеликих ділянок землі.

ЧИЖ, -а́, *ч.* Невеликий співучий птах родини в'юркових.

ЧИЖЕ́МКИ, -мок, *мн., зах.* 1. Зменш. до **чи́жми**. 2. Черевики, що застібаються по боках.

ЧИ́ЖИК, -а, *ч., розм.* Те саме, що **чиж**.

ЧИ́ЖИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **чи́жик**. // Власт. чижику.

ЧИЖИ́ХА, -и, *ж., розм.* Самиця чижа.

ЧИ́ЖІВ, -же́ва, -же́ве. Прикм. до **чиж**. // Власт. чижу.

ЧИЖМА́К, -а́, *ч., зах.* Чобіт.

ЧИЖМА́Р, -я́, *ч., зах.* Швець.

ЧИ́ЖМИ, чижм, *мн., зах.* Чорні або червоні угорські чоботи.

ЧИ́ЗЕЛЬ, -я, *ч.* Важкий культиватор для глибокого розпушування ґрунту.

ЧИ́ЗЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чи́зель**. ** **Чи́зельний культива́тор** – те саме, що **чи́зель**.

ЧИЗЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чизелюва́ти**.

ЧИЗЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Розпушувати ґрунт за допомогою чизеля.

ЧИЙ[1], чия́, чиє́, *займ.* 1. *пит.* Означає питання про належність кого-, чого-небудь комусь; кому належить? // Означає питання про походження кого-небудь, про родинну належність; з якої сім'ї, з якого роду? 2. *відносний.* Уживається як сполучникове слово: а) на початку означального підрядного речення; б) на початку підметового підрядного речення; в) на початку додаткового підрядного речення. 3. *неознач., розм.* Те саме, що **чий-не́будь**.

ЧИЙ[2], чию, *ч., бот.* Висока степова злакова рослина, що нагадує ковилу.

ЧИЙ-НЕ́БУДЬ, *займ. неознач.* Належний тому або іншому, стос. до того або іншого, безвідносно до кого-, чого-небудь конкретного.

ЧИЙСЬ, чия́сь, чиє́сь, *займ. неознач.* Невідомо кому належний, невідомо чий.

ЧИК[1], -а, *ч., орн., зах.* Сорокопуд.

ЧИК[2], *виг.* Звуконаслідування, що означає різання.

ЧИКА́ЗЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Чикаго.** **Чика́зький джаз** – стиль традиційного джазу, що з'явився на початку 1920-х рр. в Чикаго і поширився на Півночі США.

ЧИ́КАЛО, -а, *с., зах.* Невеличка рибальська сіть з обручами.

ЧИКА́НА *див.* **чика́нос**.

ЧИ́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **чи́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧИКА́НО *див.* **чика́нос**.

ЧИКА́НОС, *невідм., мн.* (*одн.* **чика́но**, *невідм., ч.*; **чика́на**, -и, *ж.*). Громадяни США мексиканського походження.

ЧИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. *перех. і неперех.* Різати ножицями, ножем і т. ін. 2. *неперех.* Видавати короткі уривчасті звуки "чик", "чик".

ЧИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., фам.* Повільно й довго щось розв'язувати, робити, возитися з чимось.

ЧИКИЛДИ́ХА, -и, *ж., розм., заст.* Горілка низької якості.

ЧИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *перех. і неперех., розм.* Однокр. до **чи́кати**.

ЧИ́КОЛОДОК, -дка, **ЧИ́КОЛОНОК**, -нка, **ЧИ́КОЛОТОК**, -тка, *ч., зах.* Щиколотка.

ЧИ́КОЛОНОК *див.* **чи́колодок**.

ЧИ́КОЛОТОК *див.* **чи́колодок**.

ЧИКРИ́ЖЕНИЙ, -а, -е, *фам.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **чикри́жити**.

ЧИКРИ́ЖЕННЯ, -я, *с., фам.* Дія за знач. **чикри́жити**.

ЧИКРИ́ЖИТИ, -жу, -жиш, *недок., фам.* Відрізати, стригти щось.

ЧИ́КСИ, -ів, *мн.* Приробки на верхній частині щогли, що служать для підтримання кінців стоячого такелажу.

ЧИЛИ́М, -а, *ч.* Те саме, що **рогу́лька** 2.

ЧИЛІ́ЄЦЬ *див.* **чилі́йці**.

ЧИЛІ́ЙКА *див.* **чилі́йці**.

ЧИЛІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чилі́йці** та Чилі.

ЧИЛІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **чилі́єць**, -і́йця, *ч.*; **чилі́йка**, -и, *ж.*). Основне населення Чилі.

ЧИМ. 1. *займ. див.* **що[1]**. 2. *спол. порівняльний.* Вводить у складне речення порівняльне підрядне або член речення, маючи в наступному реченні або частині його співвідносне сл. тим, рідше то. // Починає підрядні умовні речення. // *розм.* Уживається після слів у ступені порівняння і приєднує речення, з яким що-небудь порівнюється; ніж.

ЧИМАЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **чимали́й**.

ЧИМАЛЕ́НЬКО. Присл. до **чимале́нький**.

ЧИМА́ЛИЙ, -ала́, -але́. 1. Досить великий (за розміром, обсягом і т. ін.). // Те саме, що **просто́рий** 1. // Значний за кількістю; численний. // Який переважає звичайний рівень, ступінь, звичайну міру і т. ін. // Який має велику силу вияву, значну інтенсивність. // Надто пожвавлений. 2. *розм.* Який вийшов з дитячого віку, майже дорослий.

ЧИМА́ЛО, *присл.* 1. Немало, досить багато (перев. про кількість чого-небудь). 2. Значною мірою, дуже. 3. Багато часу, надто довго.

ЧИМБА́РКА, -и, *ж., заст.* Верхній одяг у міщан.

ЧИМБО́РШЕ, *присл., діал.* Якомога швидше; якнайшвидше.

ЧИМДА́ЛІ, *присл.* 1. Через певні проміжки часу, з бігом часу; дедалі. 2. Через певні проміжки простору, далі й далі.

ЧИМДУ́Ж, *присл.* 1. З великою силою; щосили. // Дуже голосно. // З великим завзяттям. 2. Дуже швидко.

ЧИМДУ́ЖЧЕ, *присл.* Те саме, що **чимду́ж**.

ЧИМЕ́РКА, -и, *ж., діал.* Чемерка.

ЧИМИСУВА́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **чимисува́ти**.

ЧИМИСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех., зах.* Різати, краяти.

ЧИМКЕ́НТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Чимкент.

ЧИМНАЙРАНІ́Ш, *присл., розм.* Якомога раніше.

ЧИМПО́Й, -я, *ч.* Молдавський народний духовий язичковий музичний інструмент, різновид волинки.

ЧИМРА́З, *присл.* 1. *перев. у сполуч. з прикм. і присл. вищ. ст.* Указує на посилення, наростання ознаки, кількості і т. ін. 2. *розм.* Те саме, що **чимда́лі** 1.

ЧИМСКОРІ́Ш, *присл.* Якомога швидше; якнайшвидше.

ЧИМСКО́РІШЕ, *присл.* Те саме, що **чимскорі́ш**.

ЧИМСКО́РШЕ, *присл., діал.* Чимскоріш.

ЧИМЧИКУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **чимчикува́ти**.

ЧИМЧИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., розм.* 1. Іти швидко, поспішно, часто ступаючи. 2. Іти (перев. повільно); плестися.

ЧИМШВИ́ДШЕ, *присл.* Якомога швидше; якнайшвидше.

ЧИН, -у, *ч.* 1. Черговий розряд, ранг за встановленим порядком проходження військової та цивільної служби. // У дореволюційній Росії – звання державного службовця за табелем про ранги. // *церк.* Духовний сан, стан. ** **Чин чи́ном**; **чин по чину** – так, як слід. 2. *уроч.* Службовець того або іншого службового розряду. // *заст.* Особа, що посідала високе соціальне становище в суспільстві, наділена високими правами. // *заст.* Особа, яка виконувала певні ритуальні обов'язки. 3. *заст.* Діяльність, дія, праця. 4. Спосіб, прийом, за допомогою яких що-небудь здійснюється, відбувається. *Головним чином.* ** **Таки́м чи́ном**: а) так; б) (*вставн. сл.*) отже. **Яки́мось (яки́мсь) чи́ном**: а) якось, чимсь; б) звідкись, з якихось джерел.

ЧИ́НА, -и, *ж.* Трав'яниста рослина різних видів родини бобових.

ЧИНА́Р, -а, *ч.* Те саме, що **чина́ра**.

ЧИНА́РА, -и, *ж.* Дерево родини платанів; східний платан.

ЧИНА́РКА, -и, *ж., діал.* Чемерка.

ЧИНА́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чина́ра**. *Чинаровий ліс.* // Вигот. з чинари. *Чинарові меблі.*

ЧИНАРЧИ́НА, -и, *ж., діал.* Чинарка.

ЧИНБА́Р, -я́, *ч.* Ремісник, який чинить, обробляє шкіри. // Робітник шкіряного виробництва; шкіряник.

ЧИНБА́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чинба́рити**.

ЧИНБА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* Займатися чинбарством.

ЧИНБА́РИХА, -и, *ж.*. Дружина чинбаря.

ЧИНБА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до чинення шкіри, пов'язаний з чинбарством.

ЧИНБА́РНЯ, -і, *ж.* Кустарне підприємство (майстерня) для чинення, обробки шкіри.

ЧИНБА́РСТВО, -а, *с.* Ремесло чинбаря.

ЧИНБА́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до чинення шкіри, пов'язаний з ремеслом чинбаря. *Чинбарське ремесло.*

ЧИНБАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чинбарюва́ти**.

ЧИНБАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Те саме, що **чинба́рити**.

ЧІ́НГА, -и, *ж.* Інфекційна професійна хвороба осіб, що ведуть добування морського звіра в північних морях.

ЧИНГА́Л, -а, *ч., заст.* Кинджал.

ЧИНДА́УЛ, -а, *ч.* Узбецький і таджицький народний музичний інструмент з родини ідіофонів, що його застосовували як сигнальний військовий та мисливський інструмент.

ЧИ́НЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **чини́ти[2]**.

ЧИНЕ́ННИК, -а, *ч., зах.* Верстова дорога.

ЧИ́НЕННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **чини́ти[2]**.

ЧИНЕНЯ́[1], -я, *с.* Дія за знач. **чини́ти[1]**.

ЧИ́НИ, -ів, *мн., текст.* Місце, де перехрещуються ниті основи.

ЧИНИ́ТИ[1], -ню́, -ниш, *недок., перех. і неперех.* 1. Робити що-небудь, займатися чим-небудь, здійснювати щось. // Виконувати який-небудь обряд. // Поводитися певним чином; поступати згідно з якими-небудь принципами, правилами, настановами і т. ін. // Спричиняти щось своєю поведінкою, завдавати кому-небудь чогось (перев. неприємного). // Бути джерелом чого-небудь, породжувати щось. *Чинити слідство. Чинити суд.* 2. *розм.* Те саме, що **учиня́ти** 4. 3. *діал.* Приводити, народжувати; відкладати яйця.

ЧИНИ́ТИ[2], -ню́, -ниш, *недок., перех., що.* Обробляти шкури тварин, вимочуючи їх у спеціальному хімічному розчині, в настої кори або деревини дуба, верби тощо.

ЧИНИ́ТИСЯ, -ню́ся, -нишся, *недок.* 1. Відбуватися, робитися, діятися. 2. *діал.* Робити вигляд, прикидатися. 3. Пас. до **чини́ти[1]**.

ЧИ́НКА, -и, *ж., діал.* Вичинка шкур.

ЧИНКВЕЧЕ́НТО, *невідм., с.* Італійська назва 16 ст., що її вживають історики культури для позначення періоду найвищого розквіту італійського Відродження.

ЧИ́ННИЙ[1], -а, -е. 1. Який діє за певних умов, має юридичну силу. *Чинне законодавство.* 2. *заст.* Діяльний, активний.

ЧИ́ННИЙ[2], -а, -е, *розм.* Статечний, гордий, з почуттям власної гідності.

ЧИ́ННИК, -а, *ч.* 1. Умова, рушійна сила, причина будь-якого процесу, що визначає його характер або одну з основних рис; фактор. ** **Антропоге́нний чи́нник** – чинник, зумовлений діяльністю людини. **Біоти́чний чи́нник довкі́лля** – живі істоти, що оточують певний організм (організми) і так чи інакше впливають на нього (них). **Екзоге́нний чи́нник** – чинник зовнішнього походження, викликаний зовнішніми причинами. **Ендоге́нний чи́нник** – чинник внутрішнього походження, викликаний внутрішніми причинами. **Кліматичні чи́нники** – абіотичні чинники довкілля, до яких належать: промениста енергія Сонця, освітленість земної поверхні, вологість атмосферного повітря, опади, газовий склад атмосфери, температура, вітер, тиск. **Лю́дський чи́нник** – інтегральні характеристики зв'язку людини і машини. 2. *зах.* Представник уряду.

ЧИ́ННІСТЬ[1], -ності, *ж.* Властивість за знач. **чи́нний[1]** 1. ** **Набира́ти (набува́ти) чи́нності** – ставати законним, чинним.

ЧИ́ННІСТЬ[2], -ності, *ж., розм.* Властивість за знач. **чи́нний[2]**.

ЧИ́ННО, *розм.* Присл. до **чи́нний[2]**

ЧИНО́ВНИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Який перебуває в якому-небудь чині на державній службі. // *у знач. ім.* **чино́вний**, -ного, *ч.* Те саме, що **чино́вник** 1. 2. Який має великий чин, ранг.

ЧИНО́ВНИК, -а, *ч.* 1. Державний службовець. 2. *перен.* Людина, яка обмежується в якій-небудь справі формальним виконанням своїх обов'язків; формаліст, бюрократ.

ЧИНО́ВНИЦТВО, -а, *с.* 1. *збірн.* Чиновники. 2. *перен.* Формальне, бюрократичне ставлення до своєї роботи; байдуже, бездушне ставлення до людей.

ЧИНО́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чино́вник**. // Власт. чиновникові, такий, як у чиновника.

ЧИНО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **чино́вник**.

ЧИНО́ВНИЧОК, -чка, *ч., зневажл.* Зменш. до **чино́вник**.

ЧИНО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чино́вний**.

ЧИНОДРА́Л, -а, *ч., розм., зневажл.* Те саме, що **чино́вник** 1.

ЧИНО́К, -нка́, *ч.* Зменш. до **чин** 1, 2.

ЧИНОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить чини, прагне будь-що їх мати, намагається вислужитися до високого рангу і т. ін. *Чинолюбна людина.*

ЧИНОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чинолю́бний**.

ЧИНОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **чинолю́бність**.

ЧИНОНАЧА́ЛЬНИК, -а, *ч., заст.* Старший за чином, головний начальник.

ЧИНОНАЧА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж., заст.* Дотримання ієрархії чинів, рангів.

ЧИНОШАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Шанування молодшими вищих за рангом, званням.

ЧИНУ́ША, -і, *ч., розм., зневажл.* Те саме, що **чино́вник**.

ЧИНШ, -у, *ч., іст.* Натуральний або грошовий податок, що його платили поміщикам чи на державу у феодальній Європі.

ЧИНШІ́Й, -я́, *ч., іст.* Те саме, що **чиншови́к**.

ЧИНШОВИ́Й, -а́, -е́, *іст.* Прикм. до **чинш**. *Чиншові прибутки.* // За який сплачується чинш. // Який платив за користування державною або поміщиць-

кою землею чинш. ** **Чиншові́ селя́ни** – особисто вільні безземельні селяни в країнах Європи (14 – 16 ст.), які платили за користування державними та поміщицькими землями чинш.

ЧИНШОВИ́К, -а́, *ч.*, *іст.* Орендатор, який платив чинш власникові землі.

ЧИНШУВА́ННЯ, -я, *с.*, *іст.* Дія за знач. **чиншува́тися**.

ЧИНШУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок.*, *іст.* Платити чинш.

ЧИНЬБА́, -и́, *ж.*, *розм.* Вичинка, чинення.

ЧИНЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Бомба, начинена порохом.

ЧИП, -а, *ч.* 1. Кристал з нанесеною на нього інтегрованою схемою. 2. Інтегрована схема, яка виконана в одному корпусі, як правило, на тонкій пластинці з кремнію.

ЧИПІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чипі́ти**.

ЧИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* чипля́ть; *недок.*, *діал.* Чапіти.

ЧИПСЕ́Т, -а, *ч.*, *спец.* У материнській платі мікрокомп'ютера – набір мікросхем, які управляють центральним мікропроцесором, оперативною пам'яттю і постійним запам'ятовуючим пристроєм, кеш-пам'яттю, системними шинами та інтерфейсами передачі даних, а також деякими периферійними пристроями.

ЧИ́ПСИ, -ів, *мн.* Хрусткі шматочки підсмаженої картоплі.

ЧИР[1], -у, *ч.*, *діал.* Трут, губка.

ЧИР[2], -у, *ч.*, *діал.* Страва з кукурудзяного або вівсяного борошна.

ЧИРА́НКА, ЧИРЕ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Порода качок.

ЧИ́РВА, -и, *ж.* Масть у гральних картах, позначувана червоним сердечком, а також карта цієї масті. // Вирізана з дерева прикраса, яка за формою нагадує цю масть.

ЧИРВІНСЬКІ́Т, -у, *ч.* Кавказький твердий скарновий бітум.

ЧИ́РВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чи́рва**.

ЧИРГИ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чиргика́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЧИРГИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *виг.*, *розм.* 1. Проводити чим-небудь гострим (пилкою, ножем) по твердому предмету, створюючи деренчливі звуки. // Тручись об тверду поверхню, утворювати такі звуки. 2. Те саме, що **щебета́ти** 1.

ЧИРГИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **чиргика́ти**.

ЧИРЕ́НКА *див.* **чира́нка**.

ЧИ́РКА[1], -и, *ж.* Невеликий дикий водоплавний птах родини качиних; мала качка.

ЧИ́РКА[2], -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **чиря́к**.

ЧИ́РКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чи́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що **черка́ти**[1].

ЧИ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **чи́ркати**. // *перен.* Швидко глянути, спрямовуючи погляд з одного предмета на інший.

ЧИРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чи́рка**[1].

ЧИРКУ́Н, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Пісочник.

ЧИРО́К[1], -рка́, *ч.* Те саме, що **чи́рка**[1].

ЧИРО́К[2], -рку́, *ч.*, *діал.* Пестл. до **чир**[2].

ЧИРО́К-СВИСТУНО́К, чирка́-свистунка́, *ч.* Гніздовий мисливський птах.

ЧИРО́К-ТРІСКУНО́К, чирка́-тріскунка́, *ч.* Мисливський птах родини качиних.

ЧИ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чи́рка**[1].

ЧИРУ́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Солеварна сковорода.

ЧИРЧ, -а, **ЧИРЧА́К**, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Жовтодзьобий дрізд.

ЧИРЧА́К *див.* **чирч**.

ЧИ́РЧИК, -у, *ч.*, *діал.* Червець (*див.* **че́рве́ць**[2] 2).

ЧИ́РЧИКОВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **чи́рчик**.

ЧИРЯ́, -я́ти, *с.* Пташа чирки (*див.* **чи́рка** 1).

ЧИРЯ́К, -а́, *ч.* Гнійний нарив; фурункул. // *перен.* Щось неприємне, гнітюче.

ЧИРЯКУВА́ТИЙ, -а, -е. Покритий чиряками.

ЧИРЯКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чирякува́тий**.

ЧИРЯ́НКА, -и, *ж.* Самиця чирка (*див.* **чиро́к**[1]).

ЧИРЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **чиря́**.

ЧИРЯ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **чиря́к**.

ЧИРЯЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **чиря́к**.

ЧИСЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до числа (у 1 знач.), виражений числом; числовий. *Чисельний аналіз.* 2. Виражений у якій-небудь кількості; кількісний.

ЧИСЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *мат.* Ділене в дробовому числі, що стоїть над рискою і вказує на кількість часток, з яких складається дріб.

ЧИСЕ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Кількість, чисельний склад кого-, чого-небудь.

ЧИСЕ́ЛЬНО. Присл. до **чисе́льний**.

ЧИСЛЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який складається з великої кількості кого-, чого-небудь. 2. Наявний у великій кількості. // Взятий у значній кількості, за багатьма показниками. // Якого ставили, проводили не раз. // Який відбувається, находить, трапляється через короткий проміжок часу; частий.

ЧИСЛЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **числе́нний**.

ЧИ́СЛЕННЯ, -я, *с.* 1. Сукупність способів найменування і позначення чисел у математиці. *Десяткова система числення. Диференціальне числення.* 2. *заст.*, *рідко.* Лік, рахунок.

ЧИ́СЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *діал.* 1. *перех. і неперех.* Рахувати, підраховувати кого-, що-небудь; лічити. 2. *за кого – що*, *перех.* Вважати, визнавати (у 3 знач.). 3. Надіятися, розраховувати на кого-, що-небудь.

ЧИ́СЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* 1. Бути, значитись де-небудь, перебувати в складі когось, чогось. 2. *діал.* Рахуватися з ким-, чим-небудь, зважати на кого-, що-небудь.

ЧИСЛІ́ВНИК, -а, *ч.* Частина мови, що означає певну чи абстрактно-математичну кількість або порядок предметів при лічбі та відмінюється за відмінками (кількісні числівники) або родами, відмінками і числами (порядкові числівники). *Кількісний числівник.*

ЧИСЛІВНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **числі́вник**.

ЧИСЛО́, -а́, *с.* 1. Поняття, за допомогою якого передається кількість і провадиться лічба. *Дробове число.* // *розм.* Цифра; номер. // Номер газети, журналу, альманаху і т. ін. *Іменоване число.* // У системах обробки інформації – комбінація цифр у системах числення, що використовуються для подання даних. ** **Двійко́ве число́** – число у двійковій системі числення. **Ді́йсне число́** – число, яке може бути подане скінченною або нескінченною послідовністю цифр у системі числення з фіксованою основою. **Ненормалізо́ване число́** – число з рухомою крапкою, яке містить нулі в старших розрядах мантиси. **Нормалізо́ване число́** – число з рухомою крапкою та ненульовою старшою цифрою мантиси. **Переда́тне (переда́точне) число́**, *тех.* – відношення швидкості ведучої ланки механізму до швидкості веденої його ланки. **Просте́ число́**, *мат.* – будь-яке число, крім одиниці, що ділиться тільки на одиницю або само на себе, напр.: 3, 5, 7, 11 і т. д. 2. День місяця в порядковому ряді інших днів. *У перших числах місяця.* 3. *тільки одн.*, *розм.* Кількість кого-, чогонебудь. 4. *тільки одн.*, *у сполуч. з прикм.* в, до, з. Сукупність, група яких-небудь осіб, предметів. ** **У то́му (ті́м) числі́** – серед інших, між іншими. 5. *тільки одн.*, *лінгв.* Граматична категорія, властива деяким частинам мови, що ґрунтується на відношенні кількості (виражає одиничність, подвійність чи множинність предметів).

ЧИСЛОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **число́** 1, 5. ** **Числова́ ві́сь**, *мат.* – пряма для зображення дійсних чисел, на якій задані: точка О – початок відліку, додатний напрям від точки О до точки А, одиничний відрізок ОА (масштаб). **Числова́ послідо́вність**, *мат.* – послідовність, члени якої є числами.

ЧИ́СНИЦЯ, -і, *ж.* Десята частина (три нитки) пасма. ** **Три чи́сниці до сме́рті** *кому, чому*: а) про когонебудь дуже старого, безнадійно хворого, хто перебуває при смерті; б) про щось дуже старе, що має незабаром загинути.

ЧИСТА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Рибальська сіть для обмілин.

ЧИСТЕНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Жито і пшениця.

ЧИСТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **чи́стий**.

ЧИСТЕ́НЬКО. Присл. до **чисте́нький**. // *у знач. присудк. сл.*

ЧИСТЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **чисте́нький**; дуже чистий.

ЧИСТЕ́СЕНЬКО. Присл. до **чисте́сенький**.

ЧИСТЕ́ЦЬ, -тцю́, *ч.*, *бот.* Трав'яниста рослина родини губоцвітих, квітки якої зібрані в колосоподібні суцвіття.

ЧИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Не забруднений, не замазаний, без бруду, пилу і плям. // Випраний, свіжий, ще не ношений. // *у знач. ім.* **чи́сте**, -того, *с.* Випраний, свіжий, ще не ношений одяг. // Якого тримають у чистоті; прибраний. не засмічений, охайний. // Одягнений у незабруднений одяг; охайний, чепурний. // Не пов'язаний з брудом (перев. про працю службовця, інтелігента). // Не каламутний, не помутнілий; прозорий. // Свіжий, який не містить пилу, неприємного запаху (про повітря). // Бездимний, яскравий (про полум'я). ** **Чи́стий понеді́лок; чи́стий четве́р; чи́ста субо́та** – дні тижня великого посту, в які слід, за настановою церкви, тримати все в чистоті. 2. Прибраний, обставлений особливо старанно, акуратно, признач. не для щоденних потреб; парадний. // Передній, головний (про вхід до будинку, сходи). 3. *заст.*, *розм.* Який належить до привілейованих верств суспільства; благородний. *Чиста публіка.* // Признач. для людей з панівного стану (про приміщення). *Чиста палата.* 4. Старанно, акуратно виконаний, майстерно зроблений. // Те саме, що **чистови́й**[1]. ** **Чи́сті а́ркуші**, *друк.* – перші відбитки тиражу книги, що їх надсилає друкарня до видавництва для останнього читання перед випуском у світ. 5. Який не містить домішок, чого-небудь побічного, зайвого. // Високої якості; добірний. // Насаджений з однакових порід дерев (про ліс). // Не порослий бур'янами, без бур'яну (про посіви, поле). // Непідроблений, справжній (про гроші, монети). *Чисті червінці.* // Не розбавлений, не розведений водою, без домішок. // Однорідний, однотонний (про колір). // Нічим не обламований, не уквітчаний (про тканини, хустки, блузки і т. ін.). // Одного походження, однієї крові, породи; чистокровний, чистопородний. *Чистий голубий песець.* // *у знач. ім.* **чи́сті**, -тих, *мн.* Білі, чорнокрилі голуби. // *перен.* Справжній, однорідний, якому притаманні характерні ознаки, риси і т. ін., що не переплітаються з чимось іншим, не розчиняються в ньому. // *перен.* Далекий від безпосереднього практичного застосування, прямо не пов'язаний з використанням; прот. прикладний. ** **Чи́ста вага́**, *спец.* – вага чого-небудь без упаковки, тари. **Чи́стий дохі́д** – прибуток за вирахуванням податків, що його отримало підприємство за певний період. **Чи́стий коносаме́нт** – документ, який відображує відповідальність власника вантажу за якість товару та його упаковку. **Чи́стий стрій**, *муз.*: а) тональність без знаків альтерації (до мажор і ля мінор); б) точне настроювання музичних інструментів; в) додержання точної висоти звуків у ансамблевому співі або грі. **Чи́сті голуби́** – білий, чорнокрилий голуб. **Чи́сті мета́ли** – метали, що містять мінімальну кількість домішок і фізичними властивостями близькі до абсолютно чистих металів. **Чи́стої кро́ві** *хто* – чистокровний, не змішаної породи, чистопородний. 6. Який має вільну, нічим не зайняту поверхню. // *у знач. ім.* **чи́сте**, -того, *с.* Нічим не зайняте місце на чомунебудь. // Уживається як постійний епітет до деяких назв (поле, море і т. ін.). // *перен.* Звільнений, очищений від кого-, чого-небудь. // Позбавлений зморщок, прищів та інших дефектів шкіри. // Ще не використаний для письма, малюнків і т. ін. (про папір). // Позбавлений хмар, туману, безхмарний (про небо). 7. Який має виразні, правильні контури, чітко окреслений. // *зі сл.* захід, північ і т. ін. Про точний напрямок на захід, північ і т. ін. (перев. про вітер). 8. Ясний, правильний, чіткий (про мову, стиль, звуки і т. ін.). // Позбавлений шуму, хрипоти, призвуків (про голос, звуки, дихання і т. ін.). 9. Який відзначається високими моральними якостями; правдивий, чесний. // Сповнений чистоти почуттів, прагнень. // Який виражає чистоту почуттів, прагнень (про погляд, усмішку і т. ін.); щирий, відвертий. // Невинний, непорочний, цнотливий. // *у знач. ім.* **чи́ста**, -тої, *ж.* Непорочна, безгрішна. // Щирий (про кохання). // Невинний, якому немає за що докоряти, якого ні в чому звинувачувати. // Який не викликає ніякої підозри, сумніву; справедливий. ** **Від чи́стого се́рця** – щиро, з добрим наміром. 10. *заст.*, *книжн.* Позбавлений гріха (скверни), угодний Богові. 11. Який залишився після відрахунків, витрат і т. ін. (про прибуток, гроші тощо). 12. Який рисами, якостями цілком відповідає кому-, чому-небудь. // *розм.* Справжній, який не підлягає сумніву; подібний до кого-, чого-небудь. *Чиста правда.* 13. *заст.*, *розм.* Повний, цілковитий, остаточний. *Одержати чисту відставку.* // *у знач. ім.* **чи́ста**, -тої, *ж.* Цілковита відставка.

ЧИ́СТИК[1], -а, *ч.*, *орн.* Те саме, що **чисту́н**[1].

ЧИ́СТИК[2], -а, *ч.* Паличка з наконечником для очищення робочих частин плугів, борін, культиваторів, сівалок і т. ін. від налиплої землі, рослинних решток тощо; істик.

ЧИСТИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до чистика[1], схожий на нього.

ЧИСТИКОПОДІ́БНІ, -них, *мн.*, *орн.* Те саме, що **чистуно́ві** (*див.* **чистуно́вий** 2).

ЧИСТИКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чистикоподі́бний**.

ЧИСТИ́ЛИЩЕ, -а, *с.* 1. Місце, де, за вченням католицької церкви, душі померлих очищаються від гріхів перед тим, як потрапити до раю. 2. *перен.*, *розм.* Те, що служить випробуванням на силу, витримку, здібність тощо.

ЧИСТИ́ЛО, -а, *с.*, *зах.* Дитяче місце, плацента.

ЧИСТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який використовується для чистки, очищення чого-небудь. *Чистильна машина.*

ЧИСТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто професійно займається чисткою чого-небудь.

ЧИСТИ́ЛЬНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до чистильника.

ЧИСТИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **чисти́льник**.

ЧИСТИНА́, -и́, *ж.* Чисте, без заростей місце; галявина.

ЧИСТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чистина́**.

ЧИ́СТИТИ, чи́щу, чи́стиш, *недок.*, *перех.* 1. Робити чистим що-небудь, видаляючи плями, пил, бруд, домішки і т. ін. // Стираючи з поверхні якого-небудь предмета пил, бруд, іржу і т. ін., вигладжувати, полірувати її до блиску. // Розчищати, очищати, звільняти що-небудь від того, що засмічує, захаращує і т. ін. // *перен.* Робити благородним, світлим, очищати. 2. Знімати, зрізати шкірку, оболонку, лушпайку і т. ін. з чого-небудь. // Здирати луску з риби. // Вилущувати зерно; звільняти зібрані плоди від стебла, листя, шкаралупи, кісточок і т. ін. 3. *перен.*, *розм.* Проводити чистку (у 2 знач.). 4. *перен.*, *розм.* Обкрадати, грабувати кого-небудь. 5. Те саме, що **каструва́ти**. 6. *перен.*, *розм.* Бити кого-небудь; періщити, дубасити. 7. *перен.*, *розм.* Дуже лаяти, сварити кого-небудь за щось.

ЧИ́СТИТИСЯ, чи́щуся, чи́стишся, *недок.* 1. Очищати себе (тіло, убрання) від пилу, бруду і т. ін. 2. Пас. до **чи́стити**.

ЧИСТІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже чистий. // *перен.* Справжній, істинний. ** **Чисті́сінька пра́вда** (*див.* **пра́вда**).

ЧИСТІ́СІНЬКО, *розм.* 1. Присл. до **чисті́сінький**. // Абсолютно, цілком. 2. Уживається для підкреслення схожості предмета, особи і т. ін. з іншими предметами, особами тощо.

ЧИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Те саме, що **чистота́**.

ЧИ́СТКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **чи́стити** 1, 2, 5; чищення. 2. *перен.* Перевірка якої-небудь організації з метою звільнення її від ворожих, шкідливих або непотрібних елементів.

ЧИ́СТО. 1. Присл. до **чи́стий** 1, 2, 4 – 9. // *у сполуч. з прикм.*, *займ.* Підкреслює якість ознаки, названої прикметником, займенником. 2. *у знач. присудк. сл.* Про відсутність бруду, пилу і т. ін. де-небудь. // Про стан моральної чистоти, щирості, душевного спокою. 3. *присл.*, *розм.* Зовсім, абсолютно. ** **Геть-чи́сто** – абсолютно, цілком, до кінця. 4. *присл.*, *у сполуч. з прикм.* Підкреслює

винятковість ознаки, названої прикметником; виключно. 5. *у знач. порівн. спол., розм.* Ніби, неначе. // Точно, як; зовсім.

ЧИСТОБРЕ́ХА, -и, *ч. і ж., жарт.* Той (та), хто вміє брехати не затинаючись.

ЧИСТОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Переписаний начисто; прот. чорновий. // Признач. для записів начисто. *Чистовий зошит.* 2. *спец.* Признач. для остаточної обробки деталей.

ЧИСТОВИ́К, -а́, *ч., розм.* 1. Чистовий варіант рукопису. 2. Зошит, призначений для чистового варіанту.

ЧИСТОВІ́Д, -во́ду, *ч., розм.* Те саме, що **чистово́ддя**.

ЧИСТОВІ́ДДЯ, ЧИСТОВО́ДДЯ, -я, *с., розм.* Чисте місце на річці, ставку і т. ін.

ЧИСТОВО́ВНЯНИЙ, -а, -е. Який містить сто відсотків вовни.

ЧИСТОВО́ДДЯ *див.* **чистові́ддя**.

ЧИСТОВО́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **чистово́дний**.

ЧИСТОВО́ДНИЙ, -а, -е. З чистою водою.

ЧИСТОГА́Н, -у, *ч., розм., рідко.* Готівка.

ЧИСТОКРО́ВКА, -и, *ж., розм.* Чистокровна, породиста тварина.

ЧИСТОКРО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Не змішаної породи, чистої крові (про тварин). // Про типового представника якої-небудь нації. 2. *перен., розм.* Який абсолютно чітко й послідовно обстоює інтереси, погляди, смаки і т. ін. певного середовища, угруповання тощо; справжній.

ЧИСТОКРО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чистокро́вний**.

ЧИСТО́ЛЬ, -ю, *ч.* Засіб для чищення мідних, латунних і т. ін. виробів.

ЧИСТОПИСА́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **красно́пис**.

ЧИСТОПЛЕМІ́ННИЙ, -а́, -е́, *спец.* Те саме, що **чистокро́вний** 1.

ЧИСТОПЛЮ́Й, -я, *ч., розм., зневажл.* Гидливо-охайна людина, яка боїться брудної, чорної роботи. // Про людей, які обминають пороки, не прагнуть боротися з ними.

ЧИСТОПЛЮ́ЙКА, -и, *розм., зневажл.* Жін. до **чистоплю́й**.

ЧИСТОПЛЮ́ЙСТВО, -а, *с., розм., зневажл.* Властивість і поведінка чистоплюя.

ЧИСТОПЛЮ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до чистоплюйства.

ЧИСТОПО́ЛИНА, -и, *ж., діал.* Чисте поле, безлісся.

ЧИСТОПОРІ́ДНИЙ *див.* **чистопоро́дний**.

ЧИСТОПОРІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чистопорі́дний**.

ЧИСТОПОРО́ДНИЙ, ЧИСТОПОРІ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **чистокро́вний** 1.

ЧИСТОПОРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чистопоро́дний**.

ЧИСТОПРО́БНИЙ, -а, -е. Найвищої проби, без домішок; високопробний.

ЧИСТОСО́РТНИЙ, -а, -е, *с. г.* Чистого сорту; відібраний.

ЧИСТОСО́РТНІСТЬ, -ності, *ж.* Якість за знач. **чистосо́ртний**.

ЧИСТОТА́, -и́, *ж.* Стан і властивість за знач. чи́стий 1, 2, 4 – 10. ** **Пате́нтна чистота́** – властивість об'єкта техніки, яка полягає в тому, що він може бути вільно виконаний у даній країні без небезпеки порушення чинних на її території охоронних документів виключного права.

ЧИСТОТІ́Л, -у, *ч.* Багаторічна трав'яниста рослина родини макових із жовтими квітками і молочним соком, яка використовується в медицині.

ЧИСТОШЕРСТЯ́НИЙ, -а́, -е́. Який містить сто процентів шерстяного волокна. *Чистошерстяні тканини.*

ЧИСТУ́Н[1], -а́, *ч.* Морський птах ряду чистунових, що гніздиться на прибережних скелях північних морів.

ЧИСТУ́Н[2], -а́, *ч., розм.* Винятково охайна людина; чепурун.

ЧИСТУНО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **чисту́н**[1]. 2. *у знач. ім.* **чистуно́ві**, -вих, *мн.* Ряд морських птахів, до яких належать чистун, кайра, гагарка та деякі інші, що живуть у помірному поясі Північної півкулі.

ЧИСТУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **чисту́н**[2].

ЧИСТЬО́ХА, -и, *ч. і ж., розм.* Винятково охайна людина; чепурун, чепуруха.

ЧИСТЮ́К, -а́, *ч., розм.* Те саме, що **чисту́н**[2].

ЧИСТЮ́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **чистю́к**.

ЧИСТЯ́К, -а́, *ч., діал.* Жовтець-пшінка.

ЧИТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Який легко читається, має великий попит серед читачів; ходовий.

ЧИТА́БЕЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чита́бельний**.

ЧИТА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Великий, порядний, гарний.

ЧИТА́КА, -и, *ч. і ж., розм.* Те саме, що **чита́ч** 1, читачка.

ЧИТА́ЛКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **чита́льня**.

ЧИТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для читання, для занять з книжками.

ЧИТА́ЛЬНИК, -а, *ч., заст.* 1. Читач. // Той, хто читає щось у даний момент. 2. Той, хто постійно відвідує читальню.

ЧИТА́ЛЬНИЦЯ, -і, *заст.* Жін. до **чита́льник**.

ЧИТА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Спеціальне приміщення в бібліотеці, клубі і т. ін., де відвідувачі читають книги, працюють з ними.

ЧИ́ТАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **чита́ти**. // *у знач. ім.* **чи́тане**, -ого, *с.* Те, що читають, читали.

ЧИТАНИ́НА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **чита́ння**.

ЧИ́ТАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чи́таний**.

ЧИ́ТАНКА, -и, *ж.* 1. Перша книжка для читання, що містить доступний дітям пізнавальний і виховний матеріал. 2. *заст.* Читання (у 1 знач.).

ЧИТА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **чита́ти**. // Уміння читати, сприймати надруковане (як навчальний предмет). ** **Пе́рше чита́ння** – прийняття законопроекту до обговорення. **Дру́ге чита́ння** – дебати по законопроекту і його принципове схвалення (у парламентах деяких держав). **Чита́ння партиту́р**, *муз.*: а) процес мисленнєвого сприймання музики, записаної у вигляді партитури; б) відтворення внутрішнім слухом звучання твору без допомоги музичного інструмента; в) виконання партитури багатоголосного хорового твору на фортепіано; г) практична навчальна дисципліна в музичнопедагогічних та музичних навчальних закладах. **Чита́ння з листа́**, *муз.* – виконання на музичному інструменті або голосом незнайомого твору без попереднього вивчення. 2. Те, що читають, читаний текст. 3. *мн.* Цикл доповідей, лекцій, виступів читців, присвячений якому-небудь колу питань.

ЧИТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Сприймати що-небудь записане літерами, письмовими знаками і т. ін.; вимовляти для слухачів щось написане, надруковане. // Уміти сприймати, розуміти що-небудь написане, надруковане. // Проводити час за книгою, займатися читанням. // Знайомитися з якимсь твором, рукописом, взагалі творчістю кого-небудь. 2. *перех. і неперех.* Промовляти напам'ять (уголос або про себе) який-небудь текст; декламувати. 3. *перех.* Викладати слухачам які-небудь відомості, зміст чого-небудь. // *перех. і неперех.* Вести лекційний курс у навчальному закладі. 4. *перех.* Відтворювати зміст, значення чого-небудь за знаками, рисками, лініями і т. ін. *Читати партитуру.* 5. *перех., перен.* За якими-небудь слідами, знаками, зовнішніми виявами розпізнавати, розгадувати внутрішній зміст, переживання, події і т. ін. 6. *перех.* Промовляти (вголос або про себе) який-небудь текст, фрази з настановою, повчанням. *Читати молитву. Читати мораль.* ** **чита́ти псалти́р** *над ким, по кому* – здійснювати обряд читання псалтиря над покійником.

ЧИТА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* 1. Бути доступним для розуміння, легко сприйматися. 2. *безос.* Про наявність бажання або можливості читати (перев. із запереченням). 3. *перен.* Виявлятися за якими-небудь ознаками. 4. Пас. до **чита́ти**.

ЧИТА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чита́ч**. // Який складається з читачів.

ЧИТА́Ч, -а́, *ч.* 1. Той, хто читає, хто зайнятий читанням яких-небудь творів, до кого звернено твори писемності. // Той, хто постійно читає твори якого-небудь автора, видання і т. ін. 2. Відвідувач громадської бібліотеки, читальні.

ЧИТА́ЧКА, -и. Жін. до **чита́ч**.

ЧИТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **чита́ти**.

ЧИТЕ́ЦЬ, -тця́, *ч.* 1. Той, хто читає кому-небудь вголос. // Той, хто бере участь у художньому читанні, фахівець із художнього читання. 2. *заст., розм.* Читач (у 1 знач.).

ЧИТЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до читця.

ЧИТИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Чита.

ЧИ́ТКА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **чита́ння**. // Читання вголос. 2. *спец.* Читання п'єси за ролями як один із видів репетиції.

ЧИУА́УА, *невідм., ч.* Порода маленьких декоративних собак.

ЧИФ, -а, *ч., розм.* Старший помічник капітана на судні.

ЧИФІ́Р, -у, *ч., розм., жарг.* Міцний настій чаю.

ЧИХА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **чха́льний**.

ЧИХА́ННЯ, -я, *с., рідко.* Дія за знач. **чиха́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЧИХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., рідко.* Те саме, що **чха́ти**.

ЧИХВО́СТИТИ, -щу, -стиш, *недок., діал.* Сварити.

ЧИХИ́Р, -у́, *ч.* Червоне кавказьке вино домашнього приготування, яке ще не перебродило.

ЧИХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., рідко.* Однокр. до **чиха́ти**.

ЧИЧ, -і, **ЧИ́ЧВА**, -и, *ж., зах.* Погане болотяне сіно.

ЧИ́ЧВА *див.* **чич**.

ЧИЧЕРО́НЕ, *невідм., ч.* Провідник, який дає пояснення туристам під час огляду пам'яток культури (перев. в Італії).

ЧИЧИ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Зашарудіти, зашелестіти; заворушитися.

ЧИ́ЧКА, -и, *ж., зах.* Квітка.

ЧИ́ЧМАРЯ, -і, *ж., діал.* Дрібний дощик.

ЧИ́ЩЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **чи́стити**.

ЧИ́ЩЕННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **чи́стити**. 2. У програмуванні – оптимізація програм за рахунок винесення за межі циклу інваріантних до умов повторення циклу фрагментів програми та обчислювань.

ЧІАНУРІ́, *невідм., ч.* Грузинський народний смичковий інструмент.

ЧІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Оселедець (у 2 знач.) на голові.

ЧІВКИ́, -во́к, *ж., зах.* Кукурудзяне волоття.

ЧІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який вважається центральним, найвиднішим; головний. 2. *із сл.* місце, *перен.* Важливий за своїм значенням; передовий. 3. *перен.* Який вирізняється з-поміж інших; видатний. 4. *буд.* Який становить передню частину будівлі.

ЧІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чі́льний**.

ЧІЛЬЦЕ́, -я́, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **чоло́** 1. 2. Весільний головний убір дівчини.

ЧІ́МКА, -и, *ж., зах.* Довші волокна овечої вовни.

ЧІ́НОУС, *невідм., мн.* Штани у військовому стилі зі світлої бавовняної тканини зі складкою на поясі, двома прорізними кишенями спереду і двома – ззаду.

ЧІП[1], чо́па, *ч.* 1. Конусоподібна дерев'яна пробка для закупорювання отвору в якійсь посудині (перев. в бочці). ** **Ду́рний, як чіп** – дуже дурний. **П'я́ний, як чіп** – зовсім сп'янілий. 2. *діал.* Дерев'яний кілочок на стіні для підвішування чого-небудь. // Стержень, на якому що-небудь ходить, гойдається, крутиться (у дверях, машині, приладі і т. ін.). 3. *буд.* Шип у брусі для з'єднання з іншим брусом. 4. *іхт.* Річкова риба родини окуневих.

ЧІП[2], *виг., діал.* Геть (*див.* **геть**[2] 1, 2).

ЧІПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех., чим і без додатка.* 1. Торкатися, доторкатися до кого-, чогонебудь; зачіпати за щось. 2. *перев. із запереч* не. Брати в руки, переміщати, рухати щонебудь; брати для використання. // *перен.* Пускати в обіг, витрачати. 3. *перев. із запереч.* не, *перен.* Порушувати чий-небудь спокій, сон; турбувати. // Хвилювати, зворушувати, зацікавлювати кого-небудь. // Забирати кого-небудь тимчасово з постійного місця роботи, перебування, навчання на інше місце. // Зав'язувати розмову, запитувати. // Кривдити, ображати кого-небудь, чіплятися до когось. // Нападати на кого-небудь, бити когось. // Заговорювати до кого-небудь, жартувати залицяючись. 4. *перен.* Звертати увагу, спрямовувати розмову і т. ін. на що-небудь. 5. *перен.* Стосуватися кого-, чого-небудь.

ЧІПА́ТИСЯ, -а́ється, *недок., діал.* 1. *за кого – що, кого, чого.* Чіплятися (у 1, 2 знач.). 2. *до кого – чого, кого, чого, перен.* Чіплятися (у 4 знач.).

ЧІПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.* Те саме, що **очі́пок**.

ЧІПКИ́Й, -а́, -е́. 1. Здатний, спроможний ухопити, втримати що-небудь, вчепитися за кого-, щонебудь (про руки, лапи, пазурі і т. ін.). // *перен., розм.* Який прагне захопити, привласнити якнайбільше; загребущий. // Здатний учепитися, ухопитися (про людину). // Який чіпляється відростками, вусиками і т. ін. за кого-, що-небудь (про рослини). 2. *перен.* Який швидко схоплює, помічає навколишнє, добре запам'ятовує, аналізує (про погляд, пам'ять, розум і т. ін.). 3. *перен., розм.* Який уперто стоїть на своєму, завзято, наполегливо домагається якоїсь мети. // Який свідчить про таку впертість, наполегливість. // *до чого.* Те саме, що **охо́чий** 2. 4. *перен., розм.* Те саме, що **зара́зливий**.

ЧІ́ПКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **чіпки́й**.

ЧІПКО́. Присл. до **чіпки́й**.

ЧІПКОХВО́СТІ, -тих, *мн., зоол.* Родина американських широконосих мавп.

ЧІПЛЯ́НКА, -и, *ж.* Назва різних рослин родини складноцвітих.

ЧІПЛЯ́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **чіпля́ти** 1. 2. *перен., розм.* Прискіпування.

ЧІПЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок., перех.* 1. Прикріплювати що-небудь до чогось, використовуючи гак, виступ, сучок і т. ін. // Хапати щось чим-небудь гострим, загнутим і т. ін. 2. Те саме, що **ві́шати** 1. // Приладнувати, закріплювати щось на кому-, чому-небудь; одягати. // Пришпилювати що-небудь до одягу, головного убору, волосся і т. ін. 3. Торкатися кого-, чого-небудь під час руху. 4. *перен., діал.* Чіпати (у 3 знач.).

ЧІПЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок., за кого – що, об кого – що, до кого – чого.* 1. Зачіпати кого-, щонебудь за щось. // Натикаючись на що-небудь, чіпати його під час руху, зачіпатися за нього. // Приставати, прилипати до кого-, чого-небудь (про щось чіпке, в'язке, липке). // *перен.* Затримуватися, зосереджуватися на чомусь (про очі, погляд, думки і т. ін.). // *перен., розм.* Огортати, охоплювати когось (про відчуття). 2. Братися, хапатися руками за що-небудь, утримуватися за щось певним чином. // *на що.* Хапатися за який-небудь рухомий транспорт. // Хапатися чимнебудь гострим, загнутим і т. ін. за щось, повисаючи на ньому. // Ловитися на гачок. // *перен., розм.* Намагатися заручитися чиєю-небудь підтримкою, спиратися у своїх діях на кого-, щонебудь. 3. *перен., розм.* Намагатися будь-що затримати, зберегти кого-, що-небудь. 4. *перен., розм.* Прискіпуватися до кого-небудь. // Упадати біля кого-небудь, намагаючись привернути до себе його увагу; залицятися. // Нападати на когонебудь, передаватися комусь, заражати (про хвороби, захворювання). // З'єднуватися, сполучатися одне з одним. // *перен.* Пов'язуватися з чимось попереднім, приєднуватися одне до одного. 5. Пас. до **чіпля́ти** 1, 2.

ЧІПНА́Р, -я́, *ч., іст., зах.* Чашник, підчаший.

ЧІПО́К[1], -пка́, *ч.* Зменш. до **чіп**[1].

ЧІПО́К[2], -пка́, *ч., розм.* Те саме, що **очі́пок**.

ЧІ́ПСИ, -ів, *мн.* Картопля, засмажена в олії, у вигляді хрустких шматочків.

ЧІ́РХАВИЙ, -а, -е, *зах.* Шерехатий, шкарубкий.

ЧІ́РХАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **чі́рхатися**.

ЧІ́РХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., зах.* Чухатися (у 1 знач.).

ЧІТ, че́ту, *ч., розм.* Парне число. ** **Чіт і (та, чи) ли́шка** – гра, що полягає в угадуванні, яке число – парне чи непарне – взяте тим, хто її веде.

ЧІТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Розбірливий, виразний, зручний для читання (про почерк, шрифт і т. ін.). // Виразно відбитий, окреслений, ясний для зорового сприймання, розпізнавання. 2. Який звучить розбірливо, роздільно (про мову). // Виразний, який легко сприймається на слух (про звук). 3. Ясний для розуміння, точно переданий (про викладені ким-небудь думки). // Цілком визначений, недвозначний, певний. 4. Такий, в якому окремі еле-

менти, певні моменти точно відділені один від одного (про кроки, рухи і т. ін.). 5. Який проводиться організовано, правильно; злагоджений.

ЧІТКІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **чіткий**.

ЧІТКІШ, *присл.* Те саме, що **чіткіше**.

ЧІТКІШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чіткішати**.

ЧІТКІШАТИ, -ає, *недок.* Робитися, ставати чіткішим.

ЧІТКІШЕ. Присл. до **чіткіший**.

ЧІТКІШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **чіткий**.

ЧІТКО. Присл. до **чіткий**.

ЧІТУВАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **чітуватися**.

ЧІТУВАТИСЯ, -ююся, -юєшся, *недок.*, *зах.* Грати в чіт і лишку.

ЧІТУРА, -и, *ж.*, *зах.* Бляшанка.

ЧІХРАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **чіхратися**.

ЧІХРАТИЙ, -а, -е, *зах.* Кошлатий, патлатий.

ЧІХРАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *зах.* Чухатися (у 1 знач.).

ЧІХРАТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чіхратий**.

ЧІЧЕЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Зменш.-пестл. до **чічка**.

ЧІЧКА, -и, *ж.*, *зах.* Квітка.

ЧКАЛОВІТ, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні монокристалічні виділення.

ЧКУРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *рідко*, **ЧКУРНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Дуже швидко бігти, летіти і т. ін. // *тільки док.* Швидко утекти. // *тільки док.* Швидко вирушити куди-небудь; податися.

ЧКУРІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чкурити**.

ЧКУРНУТИ *див.* **чкурити**.

ЧЛЕН, -а, *ч.* 1. Частина тіла людини або тварини (перев. про кінцівки). // Чоловічий статевий орган. 2. *спец.* Одна зі складових частин якого-небудь цілого. *Члени пропорції.* ** **Член речення** – складова частина речення, виражена перев. окремим повнозначним словом, яке в структурі речення має певну синтаксичну функцію. 3. Особа, яка входить до складу певної групи людей, до якої-небудь організації, товариства, об'єднання і т. ін. // Учасник чого-небудь. *Член експедиції.*

ЧЛЕНИК, -а, *ч.*, *спец.* Одна з рухомих частин, на які ділиться тіло деяких тварин і рослинних організмів; сегмент.

ЧЛЕНИСТИЙ, -а, -е, *спец.* Який складається з окремих частин, члеників. // *у знач. ім.* **членисті**, -тих, *мн.* Те саме, що **членисті тварини (рослини)**. ** **Членисті тварини (рослини)** – тваринні й рослинні організми, тіло яких ділиться на членики (сегменти).

ЧЛЕНИСТІСТЬ, -тості, *ж.*, *спец.* Властивість за знач. **членистий**.

ЧЛЕНИСТОНОГИЙ, -а, -е, *зоол.* Який належить до вищого типу безхребетних тварин, тіло і кінцівки яких поділені на членики (сегменти). ** **Членистоногі тварини** – те саме, що **членистоногі**.

ЧЛЕНИСТОНОГІ, -их, *мн.* Вищий тип безхребетних тварин, тіло і кінцівки яких поділені на членики (сегменти).

ЧЛЕНКОР, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **член-кореспондент**.

ЧЛЕН-КОРЕСПОНДЕНТ, члена-кореспондента, *ч.* Вчений або діяч мистецтв, обраний загальними зборами якої-небудь академії до її складу без права ухвального голосу з деяких кадрових та організаційних питань (на відміну від дійсного члена академії).

ЧЛЕННИЙ, -а, -е. 1. *спец.* Те саме, що **членистий**. 2. *лінгв.* Який має повну форму.

ЧЛЕНОРОЗДІЛЬНИЙ, -а, -е. Який вимовляється роздільно, виразно членується (перев. про мову, звуки мови).

ЧЛЕНОРОЗДІЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **членороздільний**.

ЧЛЕНОРОЗДІЛЬНО. Присл. до **членороздільний**.

ЧЛЕНСТВО, -а, *с.* 1. Перебування на правах члена якої-небудь організації, товариства, об'єднання і т. ін.; звання члена такої групи, організації. 2. *рідко.* Збірн. до **член** 3.

ЧЛЕНСТВУВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **членствувати**.

ЧЛЕНСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *розм.* Бути членом якоїсь організації, товариства тощо.

ЧЛЕНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **член** 3. *Членський квиток.*

ЧЛЕНУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **членувати**.

ЧЛЕНУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *перех.* Ділити, розділяти що-небудь суцільне, єдине на окремі частини. // *перен.* Розбивати на основні складові елементи. *Членувати слово на морфеми.*

ЧЛЕНУВАТИСЯ, -ується, *недок.* 1. Ділитися, розділятися на частини. 2. Пас. до **членувати**.

ЧМАКАВКА, -и. Жін. до **чмакавник**.

ЧМАКАВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **чмакальник**.

ЧМАКАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до чмакання.

ЧМАКАЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто має звичку чмакати.

ЧМАКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чмакати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧМАКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **чавкати**.

ЧМАКОТІННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чмакотіти**.

ЧМАКОТІТИ, -очу, -отиш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **чмакати**.

ЧМАНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **очмана**.

ЧМАНІННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чманіти**.

ЧМАНІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Втрачати здатність нормально мислити, міркувати або нормально діяти, рухатися (від чаду, алкоголю, нікотину і т. ін.); дуріти. // Втрачати ясність свідомості, рівновагу від напливу якихось негативних почуттів, від турботи і т. ін. // *безос.*

ЧМЕЛЕНИЙ, -а, -е, *розм.* Який втратив владу над собою; очманілий.

ЧМЕЛИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **чміль**.

ЧМЕЛИНИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **чміль**.

ЧМЕЛЯЧИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **чмелиний**.

ЧМИГА, -и, *ж.*, *діал.* Шмига.

ЧМИР[1], -у, *ч.*, *діал.* Болото.

ЧМИР[2], -я, *ч.* Неохайна людина, нечупара.

ЧМИХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чмихати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧМИХАТИ, чмихаю, чмихаєш *і розм.* чмишу, чмишеш, *недок.* 1. Переривчасто, глухо випускати повітря, пару, відпрацьований газ і т. ін. // З шумом випускати повітря з ніздрів. 2. *розм.* Сміятися, усміхатися, видаючи глухі звуки носом, губами.

ЧМИХКОТІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чмихкотіти**.

ЧМИХКОТІТИ, -очу, -отиш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **чмихати**.

ЧМИХНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Однокр. до **чмихати**. 2. *розм.* Швидко проскочити куди-небудь, непомітно піти, зникнути.

ЧМІЛЬ, чмеля, *ч.*, *діал.* Джміль.

ЧМОВХ, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Поповзень, повзик.

ЧМОВХАЛЬНИЦЯ, -і, **ЧМОВХАЧКА**, -и, *ж.*, *зах.* Терлиця, терниця.

ЧМОВХАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **чмовхати**.

ЧМОВХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *зах.* Тіпати вдруге (льон, коноплі).

ЧМОВХАЧКА *див.* **чмовхальниця**.

ЧМОК[1], *виг.*, *розм.* Те саме, що **цмок**[1].

ЧМОК[2], -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **цмок**[2] 1.

ЧМОКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чмокати**.

ЧМОКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Видавати губами звуки, що нагадують смоктання, цмокання. // Промовляти з прицмокуванням. 2. *перех.* Голосно цілувати. 3. *неперех.* Те саме, що **чавкати** 1.

ЧМОКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. Голосно цілуватися. 2. Падати, ударятися з шумом, схожим на сплеск.

ЧМОКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **чмокати**.

ЧМОКНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Однокр. до **чмокатися**.

ЧМОРКАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **чморкати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧМОРКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Чавкати, чвікати.

ЧМОРКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *зах.* Однокр. до **чморкати**.

ЧМУР, -а, *ч.*, *діал.* Зморшок.

ЧМУТ, **ЧМУТНИК**, -а, *ч.*, *заст.* Вигадник, витівник.

ЧМУТНИК *див.* **чмут**.

ЧМУТОВИТИЙ, -а, -е, *заст.* Удатний до вигадок.

ЧМУТОВИТІСТЬ, -тості, *ж.*, *заст.* Властивість за знач. **чмутовитий**.

ЧМУТОВИХА, -и, *заст.* Вигадниця, витівниця.

ЧМУТУВАННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **чмутувати**.

ЧМУТУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.*, *заст.* Пустувати, витівати.

ЧОБАН, -а, *ч.*, *зах.* Дерев'яна посудина для молока.

ЧОБАНИК, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Трясогузка.

ЧОБІТ *див.* **чоботи**.

ЧОБІТКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **чобіток**, -тка, *ч.*). Зменш. до **чоботи**.

ЧОБІТОК *див.* **чобітки**.

ЧОБІТОЧКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **чобіточок**, -чка, *ч.*). Пестл. до **чобітки**.

ЧОБІТОЧОК *див.* **чобіточки**.

ЧОБОТАР, -я, *ч.* 1. Майстер, який шиє і ремонтує чоботи та інші види взуття; швець. 2. *розм.* Те саме, що **шилодзьобка**.

ЧОБОТАРЕНКО, -а, *ч.* Син чоботаря.

ЧОБОТАРИХА, -и, *ж.* Дружина чоботаря.

ЧОБОТАРКА, -и. Жін. до **чоботар** 1.

ЧОБОТАРНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Майстерня, де шиють і ремонтують чоботи та інші види взуття.

ЧОБОТАРСТВО, -а, *с.* Ремесло чоботаря.

ЧОБОТАРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чоботар**. // Признач. для чоботаря.

ЧОБОТАРЮВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чоботарювати**.

ЧОБОТАРЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.* Займатися чоботарським ремеслом, бути чоботарем; шевцювати.

ЧОБОТИ, -біт, *мн.* (*одн.* **чобіт**, -бота, *ч.*). Рід взуття з досить високими халявами.

ЧОБОТИСЬКА, -йськ, *мн.* (*одн.* **чоботисько**, -а, *ч.*). Збільш. до **чоботи**.

ЧОБОТИСЬКО *див.* **чоботиська**.

ЧОБОТИЩА, -йщ, *мн.* (*одн.* **чоботище**, -а, *ч.*). Збільш. до **чоботи**.

ЧОБОТИЩЕ *див.* **чоботища**.

ЧОБОТИЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **чобіт**.

ЧОБОТЯТА, -ят, *мн.* Зменш.-пестл. до **чоботи**.

ЧОВГАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **човгати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧОВГАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *чим і без додатка.* Терти, скребти і т. ін. по якійсь поверхні, утворюючи шум, шарудіння. 2. *розм.* Іти, ходити повільно, ледве піднімаючи ноги; плестися.

ЧОВГАТИСЯ, -ається, *недок.*, *розм.* 1. Тертися, скребтися по якійсь поверхні, утворюючи шум, шарудіння. 2. Вертітися, соватися, вовтузитись.

ЧОВГНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *чим і без додатка.* Однокр. до **човгати**.

ЧОВЕН, човна, *ч.* 1. Невелике, перев. веслове, судно. ** **Моторний човен** – невелике судно, що рухається за допомогою двигуна. 2. Назва деяких видів невеликих військових суден. ** **Літаючий човен**, *ав.* – гідролітак, корпус якого має форму човна.

ЧОВЕНЦЕ, -я, *с.* Зменш.-пестл. до **човен**.

ЧОВНИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **човен**. // *у знач. присл.* **човником**. Як човен. 2. *текст.* Деталь у ткацькому верстаті з намотаною на шпульку пряжею для прокладання утокової нитки. 3. Деталь у швейній машині з двониткови́м швом, яка подає нижню нитку. 4. *бот.* Назва двох нижніх суміжних пелюсток у квітках деяких рослин, які часто зростаються між собою. 5. *перен.* Людина, що постійно їздить за кордон з метою купівлі та продажу невеликої партії товару, яку перевозять як ручну ношу.

ЧОВНИКАР, -я, *ч.* Робітник на ткацькому підприємстві, який стежить за човником.

ЧОВНИКАРКА, -и. Жін. до **човникар**.

ЧОВНИКИ, -ів, *мн.* Фасон жіночих туфель.

ЧОВНИКОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **човник** 1 – 3. 2. Пов'язаний з повторюванням, регулярним пересуванням, переміщенням кого-, чого-небудь туди й назад. ** **Човникова міграція** – те саме, що **маятникова міграція** (*див.* **маятниковий**). **Човниковий (космічний) корабель** – космічний корабель багаторазової дії. **Човникова дипломатія** – про багатосторонні міжнародні переговори, що супроводжуються візитами дипломатів ініціативної сторони в кожну з договірних країн.

ЧОВНИЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **човник**.

ЧОВНОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **човен**. *Човновий мотор.* // Признач. для стоянки човнів.

ЧОВНОВИЙ[2], -вого, *ч.*, *заст.* Перевізник через річку чи озеро.

ЧОВНОПОДІБНИЙ, -а, -е. Формою подібний до човна, який нагадує човен.

ЧОВНОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **човноподібний**.

ЧОВНОПРОКАТНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з прокатом човнів, признач. для цього.

ЧОВНЯР, -а, *ч.* 1. Той, хто перевозить човном людей і вантажі. // Представник козацького війська, що воювало на човнах. 2. Майстер, який будує човни.

ЧОВНЯРКА, -и. Жін. до **човняр** 1.

ЧОВНЯРСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до човняра.

ЧОВПТИ, -пу, -пеш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.* Іти, важко переступаючи ногами; плентатися. 2. *перех.* Те саме, що **бити** 2. 3. *перех.*, *перен.* Повторяти, перев. завчаючи щось напам'ять. // Багато читати. // *коло кого – чого.* Зосереджувати увагу на комусь, чомусь.

ЧОВПТИСЯ, -пуся, -пешся, *недок.*, *розм.* Тривалий час займатися якоюсь клопітливою справою; порпатися.

ЧОГО. 1. *займ.*, *див.* **що**[1]. 2. *присл.* Уживається на початку речення, в якому міститься запитання про причину або мету чого-небудь. // *у знач. сполучного сл.* Приєднує підрядні додаткові речення. // *у сполуч. з підсил. част.* б, бо, би, ж. Уживається для увиразнення того, про що запитується в реченні. // Уживається як питальне слово.

ЧОГО-НЕБУДЬ, *присл.* З якої-небудь причини.

ЧОГОСЬ. 1. *займ.*, *див.* **щось**[1]. 2. *присл.* Невідомо чому, з якоїсь причини; чомусь.

ЧОК, -а, *ч.*, *мисл.* Дульне звуження в каналі ствола рушниці.

ЧОКАЛО, -а, *ч.* Латиноамериканський ударний музичний інструмент з родини ідіофонів – металевий циліндр, наповнений дробом, зерном, камінням тощо.

ЧОКАННЯ[1], -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чокатися**.

ЧОКАННЯ[2], -я, *с.*, *лінгв.* Дія за знач. **чокати**.

ЧОКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *лінгв.* Вимовляти звук "ч" замість "ц".

ЧОКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Цокатися келихом, чаркою.

ЧОКЕР, -а, *ч.* Причіпне пристосування, яким обладнано трелювальні трактори.

ЧОК-КОРДА, -и, *ж.* Довгий поводок із шнура або ременя, що його застосовують при натаскуванні лягавого собаки.

ЧОКНУТИЙ, -а, -е, *розм.* Чудакуватий, дивний; не зовсім нормальний (про людину).

ЧОКНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *діал.* Однокр. до **чокатися**.

ЧОКНУТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Стан і властивість за знач. **чокнутий**.

ЧОЛАК, -а, *ч.*, *зах.* Шкіра з лоба тварини.

ЧОЛАСТИЙ, -а, -е. Який має високе чоло. *Чоластий хлопець.*

ЧОЛАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чоластий**.

ЧОЛАТИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **чоластий**.

ЧОЛАТІСТЬ, -тості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **чолатий**.

ЧОЛО, -а, *с.* 1. Верхня надочна частина обличчя людини; лоб. // *перен.* Вершина гори, дерева і т. ін., верхівка чого-небудь. ** **Чолом [тобі, вам і т. ін.]**: а) (*заст.*) шанобливе вітання при зустрічі; б) (*ритор.*) уживається на знак вдячності кому-, чому-небудь, визнання когось, чогось, відповідає за знач. сл. уклін. 2. Передня частина будівлі, споруди; фасад. // Передня частина печі. ** **На чолі** *з ким* – керований, очолюваний ким-небудь. **На чолі** *кого, чого* – керуючи ким-, чим-небудь, очолюючи когось, щось. **Ставати (стати, стояти і т. ін.) на чолі** *кого, чого* – бути керівником, вожаком кого-, чого-небудь, очолювати когось, щось. 3. *перен.*, *заст.* Найкраща, добірна частина кого-, чого-небудь.

ЧОЛОБИТНА, -ної, *ж.*, *іст.* Заява, скарга або прохання від окремої особи чи соціальної групи, яку подавали до місцевих чи центральних органів управління в Україні та Росії у 15 – на початку 18 ст.

ЧОЛОБИ́ТНИК, -а, *ч.*, *іст.* Особа, яка подавала чолобитну; прохач, позивач.

ЧОЛОБИ́ТНИЦЯ, -і, *іст.* Жін. до **чолобитник**.

ЧОЛОБИТТЯ́, -я́, *с.*, *іст.* Подання чолобитної.

ЧОЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який перебуває, міститься попереду чого-небудь; передній. *Чоловий корабель.* 2. Який являє собою передню частину будівлі. *Чоловий фасад.* 3. *перен.* Провідний, визначальний.

ЧОЛОВІ́К, -а, *ч.* 1. Особа чоловічої статі; прот. ж і н к а. 2. Одружена особа стосовно до своєї дружини. 3. Те саме, що **людина**. // Уживається при лічбі, вказівці на певну кількість людей. ** **Бо́жий чолові́к**, *заст.* – прочанин, паломник, юродивий. 4. *заст.* Селянин.

ЧОЛОВІ́КІВ, -кова, -кове. Прикм. до **чоловік** 1, 2. // Належний чоловікові.

ЧОЛОВІКОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.*, *заст.* Філантроп, доброчинець.

ЧОЛОВІКОЛЮ́БСТВО, -а, *с.*, *заст.* Філантропія, доброчинність.

ЧОЛОВІ́ЦТВО, -а, *с.*, *збірн.*, *заст.* Людство.

ЧОЛОВІ́ЧЕНЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **чоловік** 1, 2.

ЧОЛОВІ́ЧЕЧКО, -а, *ч.*, *рідко*. Пестл. до **чоловік** 2.

ЧОЛОВІ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **чоловік**. // Який складається з чоловіків. // Який виконується чоловіком, чоловіками. // Признач. для чоловіка, чоловіків. // Належний чоловікові, чоловікам. 2. Такий, як у чоловіків, власт. чоловікам. 3. Який стосується чоловічої статі, характеризує її. *Чоловічі клітини.* 4. *заст.* Людський. ** **Чолові́ча ри́ма**, *літ.* – рима з наголосом на останньому складі вірша.

ЧОЛОВІ́ЧИНА[1], -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **чоловік**.

ЧОЛОВІ́ЧИНА[2], -и, *ж.*, *розм.* М'ясо людини.

ЧОЛОВІ́ЧИСЬКО, -а, *ч.* Збільш. до **чоловік**.

ЧОЛОВІ́ЧИЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **чоловік**.

ЧОЛОВІ́ЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **чоловік**. // Те саме, що **дитина**. 2. *розм.* Те саме, що **зіниця**.

ЧОЛОВ'Я́ГА, -и, *ч.*, *розм.* 1. Збільш. до **чоловік**. 2. Те саме, що **чоловік** 1, 3.

ЧОЛО́МКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чоломкатися**.

ЧОЛО́МКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ЧОЛО́МКНУТИ**, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *розм.* Цілувати кого-небудь при зустрічі, прощанні і т. ін.

ЧОЛО́МКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *з ким і без додатка*, *розм.* 1. Вітатися, здоровкатися з кимнебудь, міцно тиснучи руку або схиляючи голову в поклоні. 2. Цілувати один одного при зустрічі, прощанні і т. ін.

ЧОЛО́МКНУТИ *див.* **чоломкати**.

ЧОЛОПО́К, -пка́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **щолопок**.

ЧОЛОПО́ЧОК, -чка, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **чолопок**.

ЧО́ЛПА, -и, *ж.*, *діал.* Спеціальна лопата для виймання солі з соляних озер.

ЧОМ, *розм.*, *поет.* Те саме, що **чому** 2.

ЧО́МПІ, *невідм.*, *мн.* Наймані робітники вовноткацької промисловості у Флоренції 14 ст., що в 1378 р. повстали проти купців і майстрів.

ЧОМУ́. 1. *займ.*, *див.* **що**[1]. 2. *присл.* Уживається на початку речення, в якому міститься запитання про причину або мету чого-небудь. // *у знач. сполучного сл.* Приєднує підрядні додаткові речення. // *у сполуч. з підсил. част.* б (би), ж. Уживається для увиразнення того, про що запитується в реченні. // Уживається як питальне слово.

ЧОМУ́СЬ. 1. *займ. див.* **щось**[1]. 2. *присл.* Невідомо чому, з якої причини; чогось.

ЧОМХА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **чомхати**.

ЧОМХА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *зах.* Тіпати вдруге (льон, коноплі).

ЧОН, -а, *ч.* Розмінна монета КНДР і Південної Кореї.

ЧОНГ КО́М, -а, *ч.*, *муз.* В'єтнамський народний барабан з бамбуковим корпусом і двома шкіряними мембранами.

ЧОНГУ́РІ, *невідм.*, *с.* Грузинський народний струнний смичковий музичний інструмент, що складається з дерев'яного корпусу і довгої тонкої шийки з 14 – 15 ладами.

ЧО́НИК, -а, **ЧО́НОК**, -нка, *ч.*, *зах.* Човник (у 2 знач.).

ЧО́НОК *див.* **чо́ник**.

ЧОПА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Притуплений.

ЧОПЕ́ЦЬ, -пця, *ч.* Зменш. до **чіп**[1] 1.

ЧО́ПИК, -а, *ч.* Зменш. до **чіп**[1] 1.

ЧОПОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **чіп**[1]. // *у знач. ім.* **чопове́**, -во́го, *с.*, *іст.* Мито за право продажу спиртних напоїв.

ЧОПО́К, -пка́, *ч.* Зменш. до **чіп**[1] 1.

ЧО́РБА, -и, *ж.* У болгар, турків та ін народів – рідка м'ясна страва, що нагадує суп-харчо чи солянку.

ЧОРБАДЖІ́, *невідм.*, *ч.* Військові звання і посада у турецькому яничарському корпусі 14 – 19 ст., що відповідали званню і посаді полковника.

ЧО́РНЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **чорнити**.

ЧОРНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **чорний** 1 – 4.

ЧОРНЕ́НЬКО. Присл. до **чорненький**.

ЧОРНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **чорненький**.

ЧОРНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **чорнесенький**.

ЧОРНЕ́ЧЕЧКИЙ, -а, -е, *заст.* Чорнісінький.

ЧО́РНИЙ, -а, -е. 1. Кольору сажі, вугілля, найтемніший; прот. б і л и й. // В одязі такого кольору. // Який має шерсть, пір'я такого кольору. // *нар.-поет.* Уживається як постійний епітет до деяких назв. // *у знач. ім.* **чо́рне**, -ного, *с.*, *розм.* Одяг, плаття такого кольору. // *у знач. ім.* **чо́рні**, -них, *мн.* Фігури в шахах або шашки такого кольору на протилежність до білих. ** **Чо́рна бу́ря** – шквалистий сухий вітер (перев. в степу, пустелі), що переносить на далеку відстань велику кількість пилу, піску та вивітреного поверхневого ґрунту. **Чо́рна ікра́** – ікра осетрових риб. **Чо́рна ка́ва** – міцна кава без молока, вершків. **Чо́рне де́рево** – деревина деяких цінних порід тропічних дерев, темного кольору, що використовується для виготовлення меблів, духових музичних інструментів і т. ін. **Чо́рне духі́вни́цтво (духове́нство)** – частина православного духівництва, яка суворо дотримується чернечої обітниці; чернецтво. **Чо́рне скло**, *спец.* – оптичне скло, непрозоре для видимого діапазону електромагнітних хвиль, прозоре для коротших за видимі хвиль – ультрафіолетового проміння і довших – інфрачервоного проміння. **Чо́рний дуб** – морений дуб. **Чо́рний чай** – сорт чаю, що дає темний настій; напій з цього сорту чаю. **Чо́рний я́щик** – система, в якій зовнішньому спостерігачеві доступні лише вхідні та вихідні величини, а внутрішня будова її й процеси, які в ній відбуваються, невідомі. **Чо́рні клобуки́** – давньоруська назва торків, печенігів та інших кочових тюркських племен, які від кінця 11 ст. жили в південних і південно-східних володіннях Київської Русі. 2. Темний, темніший порівняно зі звичайним кольором. // Не осяяний світлом, темний. // Непроглядний, густий, темний (про хмару, дим, воду і т. ін.). // Затемнений (про скло). // Огорнутий, оповитий темрявою, дуже темний, похмурий. 3. *у знач. ім.* **чо́рна**, -ної, *ж.*, *розм.* Те саме, що **в'язниця**. 4. Вигот. з темного, житнього борошна. *Чорний хліб.* 5. Темноволосий і смуглий; чорнявий. // Темний від загару, засмаглий на сонці. 6. *у знач. ім.* **чо́рні**, -них, *мн.*, чорношкірий (як ознака раси). Про людей, які належать до цієї раси. // *у знач. ім.* **чо́рний**, -ного, *ч.*; **чо́рна**, -ної, *ж.*, *розм.* Негр, негритянка. ** **Чо́рна доро́га** – автогужовий шлях, покритий смолистими речовинами (бітумом, дьогтем, смолою). **Чо́рна кров**: а) *див.* **кров**; б) (*діал.*) венозна кров. **Чо́рні гриби́** – гриби, які темніють від сушіння (маслюки, моховики, підосичники і т. ін.). 7. Брудний, покритий брудом, сажею, кіптявою і т. ін. // Не випраний; нечистий. 8. Непрофесійний, підсобний, важкий фізично, часто пов'язаний з виробничим брудом, пилом тощо (про роботу, працю). // Який потребує багато сил, витривалості тощо; копіткий. 9. Не головний, не парадний, признач. для щоденних потреб (про вхід, приміщення і т. ін.). *Чорний ринок.* ** **Чо́рний хід** – прохід у будівлі, признач. перев. для господарських потреб. 10. *спец.* Необроблений чи оброблений частково, начорно. *Чорна гайка.* 11. *заст.* Який належить до нижчих верств суспільства, до трудового народу; простонародний. ** **Чо́рна кі́стка**, *заст.* – люди недворянського походження. **Чо́рна ра́да** – загальна козацька рада, скликана в 1663 р. поблизу Ніжина для обрання гетьмана Лівобережної України, в якій взяли участь селянство і міська біднота (чернь). **Чо́рні лю́ди**: а) російські селяни в 14 – 17 ст., які жили на чорних, тобто державних, землях; чорносошні селяни; б) частина посадських людей, що сплачували державні податки, трудящі маси міського населення в 16 – 17 ст. 12. *перен.* Тяжкий, безпросвітний, безрадісний. // Пов'язаний з труднощами, незгодами (про час). // Нахмурений, занепокоєний, сумний. // Згубний, виснажливий (про хворобу). ** **Чо́рна ві́спа** – народна назва важкої форми віспи, за якої віспини набувають темносинього забарвлення. 13. *перен.* Власт. злісній, низькій, підступній людині. *Чорна невдячність.* ** **Чо́рна хворо́ба** – падуча хвороба; епілепсія. 14. *перен.* Вкрай ворожий, реакційний. 15. *перен.* Який не викликає схвалення; поганий, негативний, ганебний. ** **Чо́рна пля́ма** – те, що ганьбить, плямує чию-небудь репутацію. 16. Уживається як складова частина деяких ботанічних, зоологічних, технічних, хімічних та інших назв, термінів. ** **Чо́рна металу́ргія** – головна галузь важкої промисловості, завданням якої є виробництво чорних металів та їх первинна обробка. **Чо́рний по́рох**, *спец.* – вибухова суміш із калієвої селітри, сірки та вугілля. 17. *заст.* За упередженими уявленнями – чарівницький, чаклунський, пов'язаний з нечистою силою. ** **Чо́рне сло́во** – лайка зі згадуванням чорта.

ЧОРНИ́ЛО, -а, *с.* Водний розчин певного барвника, що використовується для писання. ** **Симпати́чне (безба́рвне) чорни́ло** – прозора або трохи підфарбована рідина, що використовується в криптографії.

ЧОРНИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорнило**. // Кольору темного чорнила. *Чорнильна темнота.* // Відтворений, зображений за допомогою чорнила. ** **Чорни́льний горі́шок** – хворобливий наріст на молодих дубових вітках та листі, що містить дубильні речовини. **Чорни́льний мішо́к**; **Чорни́льна за́лоза** – залоза в деяких морських тварин, яка виділяє темну рідину, сепію, що допомагає їм уникати небезпеки. **Чорни́льний олі́ве́ць** – олівець з особливим графітом, який при змочуванні пише як чорнило; хімічний олівець.

ЧОРНИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.* Спеціальна посудина для чорнила, в яку вмочують перо, коли пишуть.

ЧОРНИ́ТИ, -ню́, -ни́ш, *недок.*, *перех.* 1. Робити щонебудь чорним (у 1 – 3 знач.); забарвлювати в чорний колір. 2. *перен.* Ганьбити, зневажлювати кого-, що-небудь. 3. Покривати черню (у 1 знач.); воронувати.

ЧОРНИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *бот.* Дрібний ягідний дикорослий чагарник родини брусничних з чорними їстівними ягодами.

ЧОРНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чорниця**.

ЧОРНИ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорниця**. *Чорничні листки.* // Вигот. з чорниці. *Чорничний сироп.*

ЧОРНИ́ЧНИК, -а, *ч.* Місце, поросле чорницею.

ЧОРНИ́Ш, -а́, *ч.* 1. *ент.* Чорний жук із недорозвиненими нижніми крилами; паразитує на рослинах. 2. *друк.* Слід, пляма у вигляді чорного квадратика, смужечки і т. ін. в друкарському відбитку. 3. Птах ряду куликів. 4. *заст.* Чорний хліб (у жебраків).

ЧОРНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чорнити** 1, 3.

ЧОРНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Зовсім, дуже чорний.

ЧОРНІ́СІНЬКО. Присл. до **чорнісінький**.

ЧО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **чорнота́** 1.

ЧОРНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Ставати, робитися чорним або чорнішим (у 1 – 3, 8 знач.). 2. *тільки 3 ос.* Вирізнятися чорним кольором, виднітися (про що-небудь чорне, темне).

ЧОРНІ́ТИСЯ, -іється, *недок.* Те саме, що **чорніти** 2.

ЧОРНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися чорним (у 1 – 3, 8 знач.), чорнішим; темнішати.

ЧО́РНО. Присл. до **чорний** 1 – 4, 9. // *у знач. присудк. сл.*

ЧОРНО́БИЛЕЦЬ, -льця, *ч.* 1. Житель або уродженець міста Чорнобиль. 2. *розм.* Той, хто постраждав, ліквідовуючи аварію на Чорнобильській АЕС; ліквідатор аварії на ЧАЕС.

ЧОРНО́БИЛЬ, -лю, *ч. і розм.* -лі, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина з чорнувато-бурим стеблом, різновид полину; використовується в медицині.

ЧОРНО́БИЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорнобиль**.

ЧОРНО́БИЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **чорнобиль**.

ЧОРНО́БИЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Чорнобиль.

ЧО́РНО-БІ́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який поєднує в собі чорний та білий кольори. 2. Не кольоровий (перев. про фотографію, кінострічку, телепередачу).

ЧОРНОБО́КИЙ, -а, -е. У якого чорний бік, чорні боки.

ЧОРНОБО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **чорнобокий**.

ЧОРНОБОРО́ДИЙ, -а, -е. Який має чорну бороду, з чорною бородою. // *у знач. ім.* **чорнобородий**, -дого, *ч.* Чоловік з чорною бородою.

ЧОРНОБОРО́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Властивість за знач. **чорнобородий**.

ЧОРНОБРИ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **чорнобривий**.

ЧОРНОБРИ́ВЕЦЬ[1], -вця, *ч.* Той, хто має чорні брови. // *нар.-поет.* Уживається як прикладка до слова х л о п е ц ь.

ЧОРНОБРИ́ВЕЦЬ[2], -вця, *ч.* Однорічна трав'яниста декоративна рослина родини складноцвітих із запашними квітками жовтого та брунатно-червоного кольору.

ЧОРНОБРИ́ВЕЦЬ[3], -вця, *ч.* (*перев. мн.* **чорнобри́вці**, -ів), *діал.* Чобіт, що має кольорову халяву і чорний передок.

ЧОРНОБРИ́ВИЙ, *рідше* **ЧОРНОБРО́ВИЙ**, -а, -е. Який має чорні брови, з чорними бровами. // *нар.-поет.* Уживається як постійний епітет до сл. х л о п е ц ь, д і в ч и н а, м и л и й, м и л а. // *у знач. ім.* **чорнобри́вий, чорнобро́вий**, -вого, *ч.*; **чорнобри́ва, чорнобро́ва**, -вої, *ж.* Людина з чорними бровами.

ЧОРНОБРИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чорнобривий**.

ЧОРНОБРИ́ВКА, -и, *ж.* Та, що має чорні брови.

ЧОРНОБРИ́ВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **чорнобривка**.

ЧОРНОБРИ́ВЦІ *див.* **чорнобривець**[3].

ЧОРНОБРИ́ВЧИК[1], -а, *ч.* Пестл. до **чорнобривець** 1.

ЧОРНОБРИ́ВЧИК[2], -а, *ч.* Пестл. до **чорнобривець**[2].

ЧОРНОБРО́ВИЙ *див.* **чорнобривий**.

ЧОРНОБРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чорнобровий**.

ЧО́РНО-БУ́РИЙ, -а, -е. Бурий з чорнуватим, темним відтінком. // Бурий з чорнуватим, темним полиском (про масть тварин). ** **Чо́рно-бу́ра лиси́ця** – лисиця чорної масті з сивиною; сріблясто-чорна лисиця; хутро цієї тварини. **Чо́рно-бу́рий кріль** – порода великих кролів, які мають буре з чорним полиском хутро.

ЧОРНОБУ́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Чорно-бура лисиця; хутро цієї тварини.

ЧОРНОВИ́ДИЙ, -а, -е. Який має темне або смугляве обличчя.

ЧОРНОВИ́ДІСТЬ, -дості, *ж.* Властивість за знач. **чорновидий**.

ЧОРНОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Написаний, підготовлений начорно, не остаточно; прот. ч и с т о в и й. *Чорнові записи.* // Признач. для перших, не чистових записів. *Чорновий зошит.* 2. Зробл. не остаточно, ще не оброблений. // *спец.* Пов'язаний з первинною стадією виробництва. // *спец.* Признач. для первинної обробки. 3. Підсобний, допоміжний, підготовчий. 4. *спец.* Який містить значну кількість домішок (про кольорові метали).

ЧОРНОВИ́К, -а́, *ч.* Чорновий (у 1 знач.) варіант тексту, рукопису.

ЧОРНОВОЛО́СИЙ, -а, -е. Який має чорне волосся, з чорним волоссям.

ЧОРНОВУ́СИЙ, *рідко* **ЧОРНОУ́СИЙ**, -а, -е. Який має чорні вуса; з чорними вусами.

ЧОРНОГОЛО́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* (*перев. мн.* **чорноголо́вці**, -ів), *заст.* Чорнобривець (*див.* **чорнобривець**[1]).

ЧОРНОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має темне, чорне волосся; чорноволосий. // *у знач. ім.* **чорноголо́вий**, -вого, *ч.*; **чорноголо́ва**, -вої, *ж.* Той, хто має темне, чорне волосся. // З чорною шерстю, чорним пір'ям на голові (про тварин, птахів).

ЧОРНОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чорноголовий**.

ЧОРНОГО́РЕЦЬ *див.* **чорногорці**.

ЧОРНОГО́РКА *див.* **чорногорці**.

ЧОРНОГО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорногорці** та Чорногорія.

ЧОРНОГО́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **чорного́рець**, -рця, *ч.*;

чорного́рка, -и, *ж.*). Південнослов'янський народ, що становить основне населення Чорногорії, яка входить до складу Югославії; представники цього народу.

ЧОРНОГРИ́ВИЙ, -а, -е. Який має чорну гриву. // *у знач. ім.* **чорногри́вий**, -вого, *ч.* Кінь, який має чорну гриву.

ЧОРНОГРИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чорногри́вий**.

ЧОРНОГРУ́ДИЙ, -а, -е. Який має чорне пір'я спереду (про птахів).

ЧОРНОГУ́З, -а, *ч.* Те саме, що **леле́ка**; бусел.

ЧОРНОГУЗЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа чорногуза.

ЧОРНОГУ́ЗИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **чорногу́з**.

ЧОРНОГУ́ЗИХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **чорногу́зка**.

ЧОРНОГУ́ЗІВ, -зова, -зове. Прикм. до **чорногу́з**. // Належний чорногузові.

ЧОРНОГУ́ЗКА, -и, *ж.*, *розм.* Самка чорногуза.

ЧОРНОДЗЬО́БИЙ, -а, -е. Який має чорний дзьоб.

ЧОРНОДЗЬО́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **чорнодзьо́бий**.

ЧО́РНО-ЖО́ВТИЙ, -а, -е. Який поєднує у собі два кольори – чорний і жовтий.

ЧОРНО́ЗЕМ, -у, *ч.* Родючий чорний ґрунт, багатий на перегній, що утворився перев. в степових і лісостепових районах. // Поле, площа з таким ґрунтом.

ЧОРНО́ЗЕМЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **чорно́зем**.

ЧОРНОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорно́зем**. // *перен.*, *розм.* По-селянському щирий, безпосередній, міцний.

ЧОРНОЗЕМОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до чорнозему.

ЧОРНОЗЕМОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чорноземоподі́бний**.

ЧОРНОЗУ́БИЙ, -а, -е. Який має чорні, темні зуби.

ЧОРНОЗУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **чорнозу́бий**.

ЧОРНО́КЛЕН, -а, *ч.* Дерево або кущ родини кленових.

ЧОРНОКЛЕ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорно́клен**. // Зробл. з чорноклена.

ЧОРНО́КЛЕНОК, -нка, *ч.*, *зах.* Те саме, що **чорнокле́н**.

ЧОРНОКНИ́ЖНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з чорнокнижництвом; чаклунський.

ЧОРНОКНИ́ЖНИК, -а, *ч.* Той, хто займається чорнокнижництвом; чаклун.

ЧОРНОКНИ́ЖНИЦТВО, -а, *с.*, *заст.* Чаклування за допомогою книг, що мають нібито магічну силу; знахарство.

ЧОРНОКНИ́ЖНИЦЯ, -і. Жін. до **чорнокни́жник**.

ЧОРНОКО́РИЙ, -а, -е. Який має чорну кору, оболонку.

ЧОРНОКО́РІНЬ, -реня, *ч.* Трав'яниста рослина (бур'ян) родини шорстколистих; використовується для боротьби з гризунами, а також у народній медицині як болезаспокійливий засіб.

ЧОРНОКО́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **чорноко́рий**.

ЧОРНОКО́СИЙ, -а, -е. З чорними косами, з чорним волоссям.

ЧОРНОКРИ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *поет.* Чорнокрилий птах.

ЧОРНОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має чорні крила.

ЧОРНОЛА́КОВИЙ, -а, -е. Покритий чорним лаком.

ЧОРНОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Те саме, що **чорнови́дий**.

ЧОРНО́ЛІС, -у, *ч.* Те саме, що **чорнолі́сся**.

ЧОРНОЛІСНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **чорно́ліс** і **чорнолі́сся**.

ЧОРНОЛІ́ССЯ, -я, *с.* Листяний ліс.

ЧОРНОЛО́БИЙ, -а, -е. З чорною плямою на лобі, з чорним пір'ям на голові. *Сорокопуд чорнолобий.*

ЧОРНОЛО́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **чорноло́бий**.

ЧОРНОЛО́З, -у, *ч.* Кущ або дерево, один із видів верби.

ЧОРНОМА́ЗИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Чорний від бруду, замазаний в землю, грязь і т. ін. 2. З темним кольором шкіри, дуже смуглий. // *у знач. ім.* **чорнома́зий**, -зого, *ч.*; **чорнома́за**, -зої, *ж.* Людина з таким обличчям.

ЧОРНОМО́РДИЙ, -а, -е. 1. Який має чорну шерсть на морді; з чорною мордою. 2. *розм.* Те саме, що **чорнови́дий**.

ЧОРНОМО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* 1. *іст.* Чорноморський козак. 2. Моряк флоту на Чорному морі. *Моряки-чорноморці.*

ЧОРНОМО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорномо́рець** і Чорне море. *Чорноморські порти. Чорноморські курорти.*

ЧОРНОНО́ГИЙ, -а, -е. 1. Який має чорні ноги. *Чорноногі птахи.* 2. *розм.* З брудними ногами.

ЧОРНОНО́СИЙ, -а, -е. 1. Який має чорний ніс. 2. *розм.* Який має забруднений чим-небудь ніс.

ЧОРНОО́КИЙ, -а, -е. Який має чорні, темні очі. // *у знач. ім.* **чорноо́ка**, -кої, *ж.* Дівчина, жінка з такими очима.

ЧОРНОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **чорноо́кий**.

ЧОРНОПЕ́РИЙ, -а, -е. Який має чорне пір'я. // Який має чорне оперення, чорний хвіст (про частини, деталі стріл, літальних апаратів і т. ін.).

ЧОРНОПЕ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **чорнопе́рий**.

ЧОРНОПИ́КИЙ, -а, -е. Те саме, що **чорнови́дий**.

ЧОРНОПИ́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **чорнопи́кий**.

ЧОРНОПІ́РКА, -и, *ж.*, *нар.-поет.* Птах із чорним пір'ям.

ЧОРНОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Який має плоди чорного кольору.

ЧОРНОПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чорноплі́дний**.

ЧОРНОРИ́ЗЕЦЬ, -зця, *ч.*, *церк.* Чернець.

ЧОРНОРИ́ЗКА, -и, *ж.*, *церк.* Жін. до **чорнори́зець**.

ЧОРНОРИ́ЗНИК, -а, *ч.*, *церк.* Чернець.

ЧОРНОРИ́ЛИЙ, -а, -е. У якого чорне рило.

ЧОРНОРИ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **чорнори́лий**.

ЧОРНОРО́Б, -а, *ч.* Некваліфікований робітник, який виконує перев. фізично важку, брудну роботу. // *перен.* Той, хто виконує чорнову, копітку роботу, яка потребує багато сил, витривалості й терпіння.

ЧОРНОРО́БСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорноро́б**. // Який складається з чорноробів.

ЧОРНОРО́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Який злісно лається, поширює наклепи тощо. // *у знач. ім.* **чорноро́тий**, -того, *ч.*; **чорноро́та**, -тої, *ж.* Зла, лайлива людина.

ЧОРНОРО́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чорноро́тий**.

ЧО́РНО-РЯБИ́Й, -а́, -е́. Чорний з плямами іншого кольору.

ЧОРНОРЯ́СНИК, -а, *ч.*, *церк.* Чернець.

ЧОРНОРЯ́СНИЦЯ, -і, *ж.*, *церк.* Жін. до **чорноря́сник**.

ЧОРНО́СЛИВ, -у, *ч.* Збірн. до **чорносли́вина**.

ЧОРНОСЛИ́ВИНА, -и, *ж.* Сушений плід особливого сорту слив (перев. угорок).

ЧОРНОСЛИ́ВОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорно́слив**.

ЧОРНОСМОРО́ДИННИЙ, -а, -е. Стос. до чорної смородини.

ЧОРНОСМОРО́ДИНОВИЙ, -а, -е. Стос. до чорної смородини.

ЧОРНОСОРО́ЧЕЧНИК, -а, *ч.*, *іст.* Італійський фашист, якого називали так тому, що він носив сорочку чорного кольору.

ЧОРНОСОРО́ЧНИК, -а, *ч.* Те саме, що **чорносоро́чечник**.

ЧОРНОСО́ТЕНЕЦЬ *див.* **чорносо́тенці**.

ЧОРНОСО́ТЕНКА, -и, *політ.* Жін. до **чорносо́тенець**.

ЧОРНОСО́ТЕННИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорносо́тенці**. *Чорносотенні погроми. Чорносотенна література.*

ЧОРНОСО́ТЕНСТВО, -а, *с.*, *політ.* 1. Рух чорносотенців. 2. Збірн. до **чорносо́тенці**.

ЧОРНОСО́ТЕНЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **чорносо́тенець**, -нця, *ч.*), *політ.* Члени крайньо правих організацій в Росії в 1905 – 1917 рр., які виступали під гаслами монархізму, великодержавного шовінізму та антисемітизму.

ЧОРНОСО́ШНИЙ, -а, -е, *іст.* У Росії 14 – 17 ст. – який жив на так званих чорних землях; державний, тягловий.

ЧОРНОСО́ШНИК, -а, *ч.*, *іст.* Чорносошний селянин. // Селянин, хлібороб узагалі.

ЧОРНОСУТА́ННИЙ, -а, -е. Стос. до чорносутанника.

ЧОРНОСУТА́ННИК, -а, *ч.* Представник католицького духовенства, що носило (перев. поза церковною відправою) довгий верхній одяг – сутану.

ЧОРНОТА́, -и́, *ж.* 1. Якість за знач. **чо́рний** 1; чорний, темний колір чого-небудь. // Темрява, темний морок. 2. *заст.*, *фам.* Чорний народ; чернь (*див.* **чернь** 4).

ЧОРНОТІ́ЛИЙ, -а, -е. У якого чорне тіло.

ЧОРНОТІ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **чорноті́лий**.

ЧОРНОТІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **чорноті́лий**.

ЧОРНОТРО́П, -у, *ч.*, *мисл.* Осінній холодний період до випадання снігу; дорога, ще не вкрита снігом.

ЧОРНОУ́СИЙ *див.* **чорнову́сий**.

ЧОРНОФІГУ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до чорних фігур (напр. у шахах).

ЧО́РНО-ФІОЛЕ́ТОВИЙ, -а, -е. 1. Фіолетовий (фіалковий) із чорним відтінком. 2. Двобарвний – чорний і фіолетовий.

ЧОРНОХВО́СТИЙ, -а, -е. З чорним хвостом.

ЧОРНОХЛІ́БНИЙ, -а, -е. Із самого лише чорного хліба. *Чорнохлібне снідання.*

ЧО́РНО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Який має два кольори – чорний і червоний.

ЧОРНОЧУ́БИЙ, -а, -е. Який має чорний чуб; з чорним чубом. // *у знач. ім.* **чорночу́бий**, -бого, *ч.*, *розм.* Хлопець, чоловік, який має такий чуб.

ЧОРНОЧУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **чорночу́бий**.

ЧОРНОШЕ́РСТИЙ, -а, -е. Який має чорну шерсть.

ЧОРНОШКІ́РИЙ, -а, -е. Який має чорну, темну шкіру. // *у знач. ім.* **чорношкі́рий**, -рого, *ч.*; **чорношкі́ра**, -рої, *ж.* Людина темної раси, яка має таку шкіру; негр.

ЧОРНОШКІ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **чорношкі́рий**.

ЧОРНТА́ЛЬ, -ю, *ч.* Те саме, що **чорноло́з**.

ЧОРНУВА́ТИЙ, -а, -е. З чорним відтінком, трохи чорний.

ЧОРНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чорнува́тий**.

ЧОРНУ́ХА, -и, *ж.* 1. Чорна жирна глина. 2. *розм.* Усна чи письмова інформація різко негативного, часом наклепницького, характеру, поширювана з метою дискредитації певної особи чи групи осіб.

ЧОРНУ́ШКА, -и, *ж.* 1. Трав'яниста рослина родини жовтцевих, яка дає чорне насіння, що використовується як прянощі. 2. Насіння цибулі городньої, яке має чорну тверду оболонку. // Цибуля-сіянка.

ЧО́РНЯВА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Чернь (*див.* **чернь** 4). // Натовп із черні. 2. Чорнота (у 1 знач.).

ЧОРНЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **чорня́вий**.

ЧОРНЯ́ВИЙ, -а, -е. Який має чорне, темне волосся; чорноволосий; прот. б і л я в и й. // Чорного кольору; чорний, темний. // Смуглявий. // *у знач. ім.* **чорня́вий**, -вого, *ч.*; **чорня́ва**, -вої, *ж.* Чорноволосий хлопець, чоловік; чорноволоса дівчина, жінка.

ЧОРНЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чорня́вий**.

ЧОРНЯ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Чорнява жінка, дівчина. // *нар.-поет.* Уживається як прикладка до сл. д і в к а, д і в ч и н а.

ЧОРНЯ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чорня́вка**.

ЧОРНЯ́ВЧИК, -а, *ч.*, *розм.* Чорноволосий хлопець.

ЧОРНЯ́К, -а́, *ч.*, *заст.* 1. *розм.* Чорна билотувальна куля, яка означала подачу голосу проти якоїнебудь кандидатури. 2. Чернетка.

ЧОРПІ́ТА *див.* **черпі́та**.

ЧОРТ, -а, *ч.* 1. За упередженими уявленнями – надприродна істота, що втілює в собі зло і має вигляд темношкірої людини з козячими ногами, хвостом і ріжками; злий дух, нечиста сила, біс, диявол, сатана. 2. *розм.* Уживається як лайка. // Уживається для вираження великого роздратування, досади. ** **Хай йому́ чорт** – уживається для передачі зневажливого ставлення до кого-, чого-небудь, втрати будь-якого інтересу до когось, чогось, крайнього невдоволення кимсь, чимсь. **Що за чорт?** – уживається для вираження здивування. **Яко́го чо́рта** – уживається для вираження незадоволення чим-небудь. 3. *перен.*, *розм.* Хтонебудь умілий, жвавий, меткий, хитрий, сміливий і т. ін. 4. *у знач. присл.* **чо́ртом**: а) помолодецьки, браво; б) дуже спритно; вправно. ** **Чо́ртом диви́тися** *на кого – що* – сердито, гнівно, вороже дивитися, позирати і т. ін. на когось, щось. 5. *перев. зі сл.* м о р с ь к и й, *розм.* Велика морська риба надряду костистих. 6. Елемент бойового гопака – удар у стрибку з поворотом тіла на 360°.

ЧОРТЕНЯ́, -я́ти, *с.* Зменш. до **чорт** 1 – 4.

ЧОРТЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **чортеня́**.

ЧО́РТЗНА-ДЕ, *присл.*, *фам.* Невідомо де; десь, десь далеко.

ЧО́РТЗНА-СКІ́ЛЬКИ, *присл.*, *фам.* Дуже багато.

ЧО́РТЗНА-ХТО, чо́ртзна-кого́, *займ. неознач.*, *фам.* Невідомо хто; хто-небудь, хтось.

ЧО́РТЗНА-ЩО, чо́ртзна-чого́, *займ. неознач.*, *фам.* Щось незрозуміле, нерозумне, нікчемне, не варте будь-якої уваги.

ЧО́РТЗНА-ЯК, *присл.*, *фам.* Не добре, погано.

ЧО́РТЗНА-ЯКИЙ, -а, -е, *фам.* Надзвичайно поганий, недобрий.

ЧО́РТИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **чорт** 1 – 4. // Дитяча іграшка (свисток) з намальованим чортом. 2. Зменш.-пестл. до **чорт** 5.

ЧОРТИ́ЛИХА, -и. Жін. до **чорти́ло** 1.

ЧОРТИЛО, -а, *ч.*, *жарг.* 1. Неграмотна, забита, з глухої місцевості людина. 2. Здоровенний, незграбний парубок.

ЧОРТИ́СЬКО, -а, *ч.* Те саме, що **чорт**.

ЧОРТИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **чорти́ця**.

ЧОРТИХА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чортиха́тися**.

ЧОРТИХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *розм.* Лаятися, згадуючи чорта.

ЧОРТИХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *розм.* Однокр. до **чортиха́тися**.

ЧОРТИ́ЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **чорт** 1 – 3.

ЧОРТИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **чорт**.

ЧО́РТІВ, -това, -тове. 1. Прикм. до **чорт** 1 – 3. // Належний чортові. ** **Чо́ртове зі́лля**: а) чаклунське зілля; б) міцне куриво, тютюн; в) міцний спиртовий напій; г) уживається як лайка. 2. *перен.*, *розм.* Дуже поганий, неприємний, негідний. // У лайливих або фамільярних висловах. 3. Уживається як складова частина ботанічних, зоологічних та інших назв. ** **Чо́ртові па́льці**: а) закам'янілі рештки всередині раковин у вимерлих головоногих молюсків (белемнітів); б) камінні злитки в формі пальців, що утворюються в піску від удару блискавки.

ЧОРТІВНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **чортови́ння**.

ЧОРТІ́ЯНІВ, -нова, -нове, *заст.* Чортів.

ЧОРТМА́, *рідко* **ЧОРТМА́Є**, *присудк. сл.*, *розм.* Нема, немає.

ЧОРТМА́Є *див.* **чортма́**.

ЧО́РТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чорт**.

ЧОРТОВИНА́, -и́, *ж.*, *розм.* Те саме, що **чортови́ння**.

ЧОРТОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* 1. *збірн.* Чорти, дияволи, духи, біси, всяка нечиста сила. 2. *перен.* Щось незрозуміле чи безглузде, недоладне.

ЧОРТОКРА́П, -а, *ч.*, *діал.* Великий короп.

ЧОРТОПОЛО́Х, -у, *ч.* Народна назва колючого бур'яну (будяків, осоту, татарнику тощо). // *перен.*, *розм.* Те саме, що **непо́тріб** 2.

ЧОРТОПОЛО́ХОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чортополо́х**.

ЧОРТОПХА́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.*, *жарт.* Легкий візок. // Автомашина, мотоцикл і т. ін. // Те саме, що **чо́вен**.

ЧОРТОРИ́Й, -ю, *ч.* 1. Великий вир; глибока яма, в якій утворюється вир. // *перен.* Натовп людей, скупчення тварин, що збуджено, неспокійно рухаються в різні боки. 2. Глибокий рів, яр, провалля.

ЧОРТЯ́, -я́ти, *с.* Зменш. до **чорт** 1 – 3.

ЧОРТЯ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Чорт.

ЧОРТЯ́КА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **чорт** 1 – 4.

ЧОРТЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **чортя́**.

ЧОРТЯ́ТОЧКО, -а, *с.* Пестл. до **чортя́тко**.

ЧОРТЯ́ЦТВО, -а, *с.*, *діал.*, *збірн.* Чорти.

ЧОРТЯ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **чортя́чий**.

ЧОРТЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **чорт** 1 – 3. // Належний чортові, чортам. // Власт. чортові, такий, як у чорта. 2. *лайл.* Те саме, що **бі́сів** 2. 3. *перен.*, *розм.* Надзвичайно сильний; несамовитий, шалений. // Занадто важкий.

ЧОС, -у, *ч.*, *заст.* Свербіж. ** **Дава́ти чо́су**: а) дуже бити кого-небудь, успішно обороняючись; б) завдавати нищівного удару, давати належну відсіч ворогові; в) вичитувати кого-небудь; лаяти, сварити; г) поспішно тікати, бігти куди-небудь.

ЧОСНИ́К, -у́, *ч.*, *зах.* Часник.

ЧОТА́, -и́, *ж.*, *іст.* Те саме, що **взвод**.

ЧОТА́Р, -я́, *ч.*, *іст.* Командир чоти.

ЧОТИ́РИ, -рьо́х, *числ. кільк.* 1. Назва числа 4 та його цифрового позначення. // *кого, чого.* Кількість із 4 одиниць. // Без означуваного слова. 2. Те саме, що **четві́рка** 2.

ЧОТИРИ... Перша частина складних слів, яка вносить значення: а) який має чотири однакові ознаки, предмети тощо; б) який складається з чотирьох частин, розділів або мірою у чотири якихось одиниці.

ЧОТИРИА́КТОВИЙ, -а, -е. Який складається з чотирьох актів.

ЧОТИРИА́КТОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чотириа́ктовий**.

ЧОТИРИБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. У якого сила, потужність, оцінка тощо становить 4 бали за певною шкалою. *Чотирибальний землетрус.*

ЧОТИРИБА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чотириба́льний**.

ЧОТИРИБА́РВНИЙ, -а, -е. Те саме, що **чотириколі́рний**.

ЧОТИРИБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотириба́рвний**.

ЧОТИРИБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має чотири боки.

ЧОТИРИБІ́ЧНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, обмежена чотирма боками (сторонами).

ЧОТИРИБО́РСТВО, -а, *с.* Спортивні комплексні змагання з чотирьох спортивних дисциплін. // Змагання з чотирьох видів легкої атлетики.

ЧОТИРИБРО́МНИЙ, -а, -е. У молекулі чи формульній одиниці якого атом елемента сполучений із чотирма атомами Брому чи бромід-іонами.

ЧОТИРИВЕ́РСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **чотириверсто́вий**.

ЧОТИРИВЕ́РСТКА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* Географічна карта, зроблена в масштабі чотирьох верст у дюймі.

ЧОТИРИВЕРСТО́ВИЙ, -а, -е. 1. Протяжністю чотири версти. 2. Який має масштаб чотири версти у дюймі (про географічні карти).

ЧОТИРИВЕСЛО́ВИЙ, -а, -е. З двома парами весел.

ЧОТИРИВИ́МІРНИЙ, -а, -е, *мат.* Який має чотири виміри.

ЧОТИРИВИ́МІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чотириви́мірний**.

ЧОТИРИВІДЕ́РНИЙ, -а, -е. Місткість якого становить 4 відра. *Чотиривідерне барильце.*

ЧОТИРИВІДЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотиривіде́рний**.

ЧОТИРИВІДСО́ТКОВИЙ, -а, -е. 1. Число, кількість якого становить 4% від загалу. *Чотиривідсотковий бар'єр.* 2. Вміст, концентрація якого у сполуці, суміші, розчині становить 4%.

ЧОТИРИВІДСО́ТКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **чотиривідсо́тковий**.

ЧОТИРИВІ́РШ, -а, *ч.* Викінчена за змістом окрема строфа, що складається з чотирьох рядків із суміжним, перехресним чи кільцевим римуванням; катрен.

ЧОТИРИВІ́РШОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чотиривíрш**. *Чотиривіршова строфа.*

ЧОТИРИВІ́СНИЙ, -а, -е. Який має чотири осі.

ЧОТИРИГВИНТОВИ́Й, -а́, -е́. Який має чотири гвинти.

ЧОТИРИГЛА́ВИЙ, -а, -е, *книжн.* Те саме, що **чотириголо́вий**.

ЧОТИРИГЛА́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *книжн.* Властивість за знач. **чотиригла́вий**.

ЧОТИРИГОДИ́ННИЙ, -а, -е. Тривалість якого становить чотири години. *Чотиригодинна перерва.*

ЧОТИРИГОЛО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має чотири голови (*див.* **голова́** 1). 2. *архіт.* З чотирма банями.

ЧОТИРИГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чотириголо́вий**.

ЧОТИРИГОЛО́СИЙ, -а, -е. Який звучить чотирма голосами або співається на чотири голоси.

ЧОТИРИГОЛО́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **чотириголо́сий**.

ЧОТИРИГОЛО́ССЯ, -я, *с.* Спів, що звучить чотирма голосами, звучання на чотири голоси.

ЧОТИРИГО́РБИКОВИЙ, -а, -е. Із чотирма горбиками. ** **чотириго́рбикове ті́ло**, *анат.* – ділянка головного мозку в вигляді чотирьох горбиків, розташованих під великими півкулями.

ЧОТИРИГРА́ННИЙ, -а, -е. Який має чотири грані.

ЧОТИРИГРА́ННИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, яке має чотири грані.

ЧОТИРИГРА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотиригра́нний**.

ЧОТИРИДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який відбувається, триває чотири дні, протягом чотирьох днів; розрахований, призначений на такий термін.

ЧОТИРИДОРІ́ЖКОВИЙ, -а, -е. Який здійснюється на чотирьох доріжках магнітної стрічки; який дозволяє робити запис і відтворення звуків із використанням чотирьох доріжок на магнітній стрічці.

ЧОТИРИДОРІ́ЖКОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чотиридорі́жковий**.

ЧОТИРИЗНА́ЧНИЙ, -а, -е, *мат.* Який складається з чотирьох знаків. *Чотиризначне число.*

ЧОТИРИЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотиризна́чний**.

ЧОТИРИЗЯ́БРОВІ, -вих, *мн.* Назва підкласу головоногих молюсків, які мають дві пари зябер.

ЧОТИРИКА́МЕРНИЙ, -а, -е. Який складається з чотирьох камер, відділень і т. ін.

ЧОТИРИКА́МЕРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотирика́мерний**.

ЧОТИРИКАНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має чотири канали.

ЧОТИРИКАНА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотириканá́льний**.

ЧОТИРИКІМНА́ТНИЙ, -а, -е. Який складається з чотирьох кімнат.

ЧОТИРИКІМНА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотирикімна́тний**.

ЧОТИРИКЛА́СНИЙ, -а, -е. Який має чотири класи; розрахований на чотири класи. // В обсязі чотирьох класів. *Чотирикласна освіта.*

ЧОТИРИКО́ЛІРНИЙ, -а, -е. Який має у своєму забарвленні чотири кольори; складений з чотирьох частин різного кольору.

ЧОТИРИКО́ЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотирико́лірний**.

ЧОТИРИКОЛІ́СНИЙ, -а, -е. З чотирма колесами, на чотирьох колесах.

ЧОТИРИКОЛЬОРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **чотирико́лірний**.

ЧОТИРИКО́РПУСНИЙ, -а, -е. Який має чотири корпуси (*див.* **ко́рпус** 2); складений з чотирьох корпусів.

ЧОТИРИКО́РПУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотирико́рпусний**.

ЧОТИРИКРА́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **чотириразо́вий**.

ЧОТИРИКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотирикра́тний**.

ЧОТИРИКРА́ТНО. Присл. до **чотирикра́тний**.

ЧОТИРИКУ́ТНИЙ, -а, -е. Який має чотири кути. // Який формою нагадує чотирикутник.

ЧОТИРИКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює чотири кути. // *у знач. присл.* **чотирику́тником**. У формі такої фігури. // Простір, предмет у формі такої фігури.

ЧОТИРИКУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотирику́тний**.

ЧОТИРИЛЕМІ́ШНИЙ, -а, -е. Який має чотири лемеші; зробл. на чотири лемеші (про плуг).

ЧОТИРИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **чотирирі́чний**.

ЧОТИРИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **чотирирі́ччя**.

ЧОТИРИМЕТРО́ВИЙ, -а, -е. Який дорівнює чотирьом метрам.

ЧОТИРИМЕТРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **чотириметро́вий**.

ЧОТИРИМІ́СНИЙ, -а, -е. Зробл. на чотири місця.

ЧОТИРИМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чотиримі́сний**.

ЧОТИРИМОТО́РНИЙ, -а, -е. Який має чотири мотори.

ЧОТИРИМОТО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотиримото́рний**.

ЧОТИРИНО́ГИЙ, -а, -е. Який має чотири ноги (перев. епітет до тварини).

ЧОТИРИО́КИЙ, -а, -е. Який має чотири ока. // *жарт.* Який носить окуляри.

ЧОТИРИО́КИСЕНЬ, -у, *ч.* Хімічна сполука, в якій один атом якого-небудь елемента сполучений з чотирма атомами Оксигену, які не з'єднані між собою.

ЧОТИРИО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **чотирио́кий**.

ЧОТИРИОКСИ́Д, -у, *ч.* Те саме, що **чотирио́кисень**.

ЧОТИРИПА́ЛИЙ, -а, -е. Який має чотири пальці на руці, нозі, лапі.

ЧОТИРИПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **чотирипа́лий**.

ЧОТИРИПА́ЛУБНИЙ, -а, -е. Який має чотири пасажирські палуби.

ЧОТИРИПА́ЛУБНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотирипа́лубний**.

ЧОТИРИПЕЛЮСТКО́ВИЙ, -а, -е. Який складається з чотирьох пелюсток. *Чотирипелюсткова квітка.*

ЧОТИРИПЕЛЮСТКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чотирипелюстко́вий**.

ЧОТИРИПІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Система обробітку орної землі з розподілом посівної площі на чотири поля, кожне з яких засівають по черзі різними культурами.

ЧОТИРИПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чотирипі́лля**.

ЧОТИРИПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. Який має чотири поверхи; зробл. на чотири поверхи.

ЧОТИРИПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **чотириповерхо́вий**.

ЧОТИРИПО́ЛЮСНИК, -а, *ч.*, *спец.* Частина електричного кола, яка має дві пари виділених затискачів.

ЧОТИРИПРОГРА́МНИЙ, -а, -е. Який веде передачі по чотирьох програмах телебачення або радіомовлення.

ЧОТИРИПРОГРА́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чотирипрогра́мний**.

ЧОТИРИПРОЦЕ́НТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **чотиривідсо́тковий**.

ЧОТИРИПРОЦЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чотирипроце́нтний**.

ЧОТИРИРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Здійснюваний (здійснений) чотири рази. // Який здійснюється чотири рази у певний період, строк і т. ін. (про систему організації праці, роботи).

ЧОТИРИРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **чотириразо́вий**.

ЧОТИРИРАЗО́ВО. Присл. до **чотириразо́вий**.

ЧОТИРИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, виконується протягом чотирьох років, триває чотири роки. // Розрахований на чотири роки, строком на чотири роки. 2. Віком чотири роки. *Чотирирічний хлопчик.*

ЧОТИРИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Період, час, що дорівнює чотирьом рокам. // Річниця чого-небудь, що відбулося або почалося чотири роки тому.

ЧОТИРИРУ́КИЙ, -а, -е. Який має чотири руки (переважно про мавпу).

ЧОТИРИРЯДКО́ВИЙ, -а, -е. Який має чотири рядки.

ЧОТИРИРЯДКО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чотирирядко́вий**.

ЧОТИРИРЯ́ДНИЙ, -а, -е. У чотири ряди. // Призначений для руху транспорту в чотири ряди у двох протилежних напрямках (про шосе, автостраду); який здійснюється по такому шосе, автостраді (про пересування транспорту).

ЧОТИРИРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотирирядний**.

ЧОТИРИСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. У чотирьох серіях (про фільм, телепередачу).

ЧОТИРИСЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотирисері́йний**.

ЧОТИРИСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е, *грам.* Який має чотири склади.

ЧОТИРИСКЛАДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *грам.* Властивість за знач. **чотирискладо́вий**.

ЧОТИ́РИСТА, чотирьохсо́т, *числ. кільк.* Назва числа 400 і його цифрового позначення. // Кількість з 400 одиниць.

ЧОТИРИСТАРІ́ЧНИЙ (400-річний), -а, -е. 1. Який існує, триває чотириста років. // Віком у чотириста років. 2. Стос. до чотирьохсотої річниці чого-небудь.

ЧОТИРИСТАРІ́ЧЧЯ (400-річчя), -я, *с.* Період, час, що дорівнює чотиристам рокам. // Річниця чого-небудь, що відбулося або почалося чотириста років тому.

ЧОТИРИСТВО́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Рушниця з чотирма стволами.

ЧОТИРИСТІ́ННИЙ, -а, -е. Який має чотири стіни; збудований на чотири стіни.

ЧОТИРИСТІ́ННИК, -а, *ч.* Тіло, фігура, споруда, що має чотири стіни, стінки.

ЧОТИРИСТО́ПНИЙ, -а, -е, *поет.* Який складається з чотирьох віршових стоп.

ЧОТИРИСТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **чотиристо́пний**.

ЧОТИРИСТОРО́ННІЙ, -я, -є. 1. Те саме, що **чотирибі́чний**. 2. Який стосується чотирьох юридичних сторін, прийнятий за участю чотирьох сторін.

ЧОТИРИСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має чотири струни (про музичний інструмент); зробл. на чотири струни.

ЧОТИРИСТРУ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чотиристру́нний**.

ЧОТИРИСХИ́ЛИЙ, -а, -е. З чотирма схилами в протилежні боки (про покрівлю).

ЧОТИРИТА́КТНИЙ, -а, -е. 1. *муз.* Який складається з чотирьох тактів, триває чотири такти. 2. *тех.* Такий, у якого робочий цикл здійснюється за чотири ходи поршня (про двигун внутрішнього згоряння).

ЧОТИРИТА́КТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чотирита́ктний**.

ЧОТИРИТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **чотирьохти́сячний**.

ЧОТИРИТО́МНИЙ, -а, -е. Який складається з чотирьох томів.

ЧОТИРИТО́МНИК, -а, *ч.*, *розм.* Твір або збірка творів у чотирьох томах.

ЧОТИРИТО́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чотирито́мний**.

ЧОТИРИЦИЛІ́НДРОВИЙ, -а, -е. Який має чотири циліндри; збудований на чотири циліндри.

ЧОТИРИЦИЛІ́НДРОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **чотирициліндровий**.

ЧОТИРИЦИФРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **чотиризна́чний**.

ЧОТИРИЦИФРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **чотирицифро́вий**.

ЧОТИРИШАРО́ВИЙ, -а, -е. Який має чотири шари.

ЧОТИРИШАРО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **чотиришаро́вість**.

ЧОТИРИЮ́РІДНИЙ, -а, -е. Прадід або прабаба якого були рідними братом чи сестрою прадіда або прабаби іншого. *Чотириюрідні брати.*

ЧОТИРНА́ДЦЯТЕРО, -тьо́х, *числ. збірн.* Чотирнадцять (уживається з іменниками чоловічого роду, що означають сукупність істот різної статі, іменниками середнього роду, що означають назви істот і речей, а також з особовими займенниками в множині).

ЧОТИРНА́ДЦЯТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **чотирна́дцять**.

ЧОТИРНАДЦЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **чотирнадцятирі́чний**.

ЧОТИРНАДЦЯТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **чотирнадцятирі́ччя**.

ЧОТИРНАДЦЯТИПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. Який має чотирнадцять поверхів; зробл. на чотирнадцять поверхів.

ЧОТИРНАДЦЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який дорівнює чотирнадцяти рокам. 2. Віком чотирнадцять років.

ЧОТИРНАДЦЯТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Проміжок, період часу, що дорівнює чотирнадцяти рокам.

ЧОТИРНАДЦЯТИРЯДКО́ВИЙ, -а, -е. Який складається з чотирнадцяти рядків.

ЧОТИРНАДЦЯТИСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має чотирнадцять струн; зробл. на чотирнадцять струн.

ЧОТИРНА́ДЦЯТЬ, -ти *і* -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 14 і його цифрового позначення. // Кількість з 14 одиниць.

ЧОТИРЬОХОСЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **чотириві́сний**.

ЧОТИРЬОХОСЬО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **чотирьохо́сний**.

ЧОТИРЬОХСО́ТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **чоти́риста**.

ЧОТИРЬОХСОТЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **чотирьохсотрі́чний**.

ЧОТИРЬОХСОТЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **чотирьохсотрі́ччя**.

ЧОТИРЬОХСОТРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який дорівнює чотирьомстам рокам. 2. Віком чотириста років. 3. Який стосується чотирьохсотої річниці чого-небудь.

ЧОТИРЬОХСОТРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* Період, час, що дорівнює чотирьомстам рокам. // Річниця чого-небудь, що відбулося або почалося чотириста років тому.

ЧОТИРЬОХТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **чотири ти́сячі**. 2. Який складається з чотирьох тисяч одиниць. // Який коштує чотири тисячі.

ЧО́ТКИ, -ток, *мн.*, *церк.* Шнурок із нанизаним на нього намистом чи вузликами для відліку прочитаних молитов або поклонів під час молитви, вживаний перев. серед католиків та буддистів. *Перебирати чотки.*

ЧО́ТКО́ВИЙ, -а,-е. Прикм. до **чо́тки**.

ЧОТКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до чоток.

ЧОТКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чоткоподі́бний**.

ЧОТОВИ́Й, -а́, -е́, *іст.* Прикм. до **чота́**. // *у знач. ім.* **чотови́й**, -во́го, *ч.* Чотар.

ЧО́ХКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чо́хкати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧО́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **ча́хкати** 1.

ЧО́ХЛА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **манже́та** 1.

ЧО́ХЛИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **чохо́л**. 2. *бот.* Ковпачок із ніжної плівки на кінці корінця, пагінця, що прикриває його від пошкодження.

ЧОХЛИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до чохлика.

ЧОХЛИКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **чохликоподі́бний**.

ЧОХЛИ́ТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.* Закривати чохлом (чохлами).

ЧОХО́Л, -хла́, *ч.* Покриття або футляр з матерії чи іншого матеріалу, зроблений за формою якогось предмета для захисту його від пошкодження, забруднення, негоди і т. ін. 2. *військ.* Металевий циліндр, що його надягають на гранату для посилення її бойової дії. 3. Річ жіночого одягу у вигляді сорочки з непрозорої тканини, яку одягають під прозору легку сукню. // Знімний верх форменого кашкета з легкої матерії.

ЧОХО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чохо́л**.

ЧОХО́ЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **чохо́л**.

ЧРЕ́СЛА, -сел, *мн.*, *ц.-с.* Стегна.

ЧТЕЦЬ, четця́, *ч.*, *заст.* Читач.

ЧТИ́ВО, -а, *с.*, *розм.* 1. *збірн.* Книги, твори для читання. 2. Читання, читка.

ЧУБ, -а, *ч.* 1. Волосся на голові у людини (перев. у чоловіка). // Довге пасмо волосся на голеній голові, що звисає над лобом або вухом; оселедець. 2. Жмут шерсті або пір'я на голові деяких тварин. 3. Суцвіття трав'янистих рослин; волоть, китиця.

ЧУБА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чуба́йка**.

ЧУБА́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Чубик, чупринка. 2. Те саме, що **чуба́рка**.

ЧУВА́К, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Омелюх.

ЧУБАНИ́НА, -и, *ж.*, *заст.* Сутичка, бійка.

ЧУБА́Р, -я́, *ч.*, *розм.* Той, хто має чуб, чубчик.

ЧУБА́РИЙ, -а, -е. Який має темні плями на світлій шерсті, плямистий (про масть коня).

ЧУБА́РИК, -а, *ч.* Зменш. до **чуба́р**.

ЧУБА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **чу́битися**.

ЧУБА́РКА, -и, *ж.*, *розм.* Чубата пташка.

ЧУБА́ТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **чуба́тий**.

ЧУБА́ТИЙ, -а, -е. Який має довгий чуб, з великим *чубом.* // *у знач. ім.* **чуба́тий**, -того, *ч.* Чоловік, який має великий чуб. // Із чубом на голові (про тварин). // Який формою нагадує чуб (перев. про рослини).

ЧУБА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чуба́тий**.

ЧУБА́ТНИК, -а, *ч.*, *бот.*, *зах.* Модрина.

ЧУБЕ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Дійниця.

ЧУБИ́К, -а, *ч.* Зменш. до чуб.

ЧУБИ́СЬКО, -а, *ч.* Збільш. до чуб.

ЧУ́БИТИ, -блю, -биш; *мн.* чу́блять; *недок.*, *перех.*, *розм.* Бити кого-небудь, хапаючи за чуба.

ЧУ́БИТИСЯ, -блюся, -бишся; *мн.* чу́бляться; *недок.*, *розм.* Битися, хапаючи один одного за чуба. // *перен.* Не мирити між собою.

ЧУБИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до чуб.

ЧУБКО́, -а́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Одуд.

ЧУ́БЛЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чу́бити**, **чу́битися**.

ЧУБОГРІ́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Лобогрійка.

ЧУБО́К, -бка́, *ч.* Зменш. до чуб.

ЧУБОТРУ́С, -а, *ч.*, *діал.* Прочухан.

ЧУБРІ́Й, -я́, *ч.*, *заст.* Довговолосий чоловік. // *перен.* Селянин, селюк.

ЧУБУ́К, -а́, *ч.* 1. Порожнистий стержень люльки, крізь якого курець втягує тютюновий дим. 2. *сад.* Живець виноградної лози, який використовують для садіння.

ЧУБУКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чубу́к**.

ЧУБУЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **чубу́к**.

ЧУ́БЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **чуб**. // Невеличкий жмут, пасмо волосся, що звисає над лобом (у жінки).

ЧУВА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Молодий чоловік; чоловік.

ЧУВА́Л, -а, *ч.* Те саме, що **ла́нтух**.

ЧУ́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **чува́ти**[1]. // **чу́вано**, *безос. присудк. сл.*

ЧУВА́СЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чуваші́** й Чувашія.

ЧУВА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. *перев. мин. ч.* Чути, слухати не раз те саме чи що-небудь подібне. 2. Те саме, що **чу́ти** 1, 3.

ЧУВА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *заст.* Не спати; пильнувати.

ЧУВА́Ш *див.* **чуваші́**.

ЧУВАШІ́, -ів, *мн.* (*одн.* **чува́ш**, -а́, *ч.*; **чува́шка**, -и, *ж.*), Народ тюркської мовної сім'ї, що становить основне населення Чувашії; представники цього народу.

ЧУВА́ШКА *див.* **чуваші́**.

ЧУВ'Я́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **чув'я́к**, -а, *ч.*). Шкіряні черевики з м'якою підошвою без підборів (перев. у народів Кавказу та Криму).

ЧУВ'Я́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чув'я́ки**.

ЧУ́ГА, -и, *ж.*, *зах.* Вид верхнього одягу з довгим коміром у галицьких лемків, пошитого з суцільних шматків доморобної тканини.

ЧУГА́ЇНА, -и, *ж.*, *діал.* Свита.

ЧУГА́ЇНКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш. до **чуга́їна**.

ЧУГА́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **чуга́їна**.

ЧУГА́ЙСТЕР, -стра, *ч.*, *зах.*, *міф.* Білий велетень, фавн.

ЧУГА́НЯ, -і, *ж.*, *діал.* Те саме, що **чу́га**.

ЧУГУ́ЇВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Чугуїв.

ЧУГУ́НКА, -и, *ж.*, *заст.*, *розм.* Залізниця.

ЧУДА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дива́к**.

ЧУДАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Який своєю поведінкою, вчинками викликає здивування; дивакуватий.

ЧУДАКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чудакува́тий**.

ЧУДАКУВА́ТО. Присл. до **чудакува́тий**.

ЧУДА́Р, -я́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дива́к**.

ЧУДА́РНИЙ, **ЧУДЕ́РНИЙ**, -а, -е, *зах.* Незвичний, дивний.

ЧУДАСІ́Я, -ї, *ж.*, *розм.* Те, що викликає подив, здивування; чудо. // *у знач. присудк. сл.* Дивно, чудно.

ЧУДА́ЦТВО, -а, *с.* Властивість за знач. **чуда́цький**.

ЧУДА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Власт. чудакові; дивний.

ЧУДА́ЧКА, -и. Жін. до **чуда́к**.

ЧУДАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **чуда́к**.

ЧУДЕ́ННИЙ, **ЧУДЕРНА́СТИЙ**, -а, -е, *діал.* Чудернацький.

ЧУДЕРНА́СТИЙ *див.* **чуде́нний**.

ЧУДЕРНА́ЦТВО, -а, *с.* Властивість за знач. **чудерна́цький**.

ЧУДЕРНА́ЦЬКИ, *присл.* Дивно, химерно, вигадливо.

ЧУДЕРНА́ЦЬКИЙ, -а, -е. 1. Власт. чудакові; дивний, дивацький. 2. Незвичайний за формою, змістом; химерний, вигадливий.

ЧУДЕРНА́ЦЬКО. Присл. до **чудерна́цький** 2.

ЧУДЕ́РНИЙ *див.* **чуда́рний**.

ЧУДЕ́РСТВО, -а, *с.*, *заст.* Чудовисько (у 1 знач.).

ЧУДЕ́СНИЙ, -а, -е. 1. *заст.*, *розм.* Який має, містить у собі чудо; сповнений чудес, надприродний. 2. Прекрасний, чарівний, принадний. // *у знач. ім.* **чуде́сне**, -ного, *с.* Те, що має надзвичайну чарівність, принадність.

ЧУДЕ́СНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. *заст.* Чаклун (у 1 знач.). 2. *перен.* Людина, здатна творити щось незвичайне, дивовижне.

ЧУДЕ́СНИЦЯ, -і, *ж.*, *заст.*, *розм.* Жін. до **чуде́сник**.

ЧУДЕ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чуде́сний**.

ЧУДЕ́СНО. 1. Присл. до **чуде́сний** 2. 2. *у знач. присудк. сл.* Про красу навколишньої дійсності. 3. *у знач. виг.* Те саме, що **чудо́во** 3.

ЧУДИ́ЛО, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дива́к**.

ЧУ́ДИСЬКО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **чудо́висько**.

ЧУДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.*, *розм.* Робити вчинки, які викликають подив, поводитися дивно. // Говорити що-небудь несерйозно, заради жарту, жартувати (у 1, 2 знач.).

ЧУДИ́ТИСЯ, -джу́ся, -ди́шся, *недок.*, *заст.* Чудуватися.

ЧУ́ДИЩЕ, -а, *с.*, *рідко.* Те саме, що **чудо́висько**.

ЧУДІ́Й, -ія́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **дива́к**.

ЧУДІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Жін. до **чуді́й**.

ЧУДНИ́Й, -а́, -е́. 1. Який викликає здивування; дивний. 2. Який викликає сміх; смішний. 3. *рідко.* Те саме, що **чуде́сний** 2.

ЧУ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чудни́й** 1.

ЧУ́ДНО. Присл. до **чудни́й**. // *у знач. присудк. сл.*

ЧУДНО́ТА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ди́во**.

ЧУДНУВА́ТИЙ, -а, -е. Який своєю поведінкою, вчинками викликає здивування, трохи чудний (у 1, 2 знач.).

ЧУДНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чуднува́тий**.

ЧУДНУВА́ТО. Присл. до **чуднува́тий**.

ЧУДНЯ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Дивак.

ЧУ́ДО, -а; *мн.* **чу́да**, чуд *і* **чудеса́**, чудес; *с.* 1. За марновірними та релігійними уявленнями – явище, нібито викликане надприродними силами, чаклунством, втручанням Божої сили. 2. *перен.* Те, що гідне великого подиву, незвичайне, дивовижне. // Вигук, що виражає здивування, захват від чого-небудь. // Щось надзвичайне і всесильне; те, що допомагає вийти зі скрутного становища. // *у знач. присудк. сл.* Дивно. // *у знач. присл.* **чу́дом** (*також зі сл.* я к и м с ь, я к и м о с ь, я к и м). Невідомо, незрозуміло як; дивним чином. 3. Те, що викликає загальне захоплення, вражає своїми якостями, властивостями, красою. // Про найвищий вияв чого-небудь, яких-небудь ознак, якостей, властивостей і т. ін. 4. *мн.* чу́да. Казкова істота; диво. ** **Чу́до-ю́до**, *нар.-поет.* – казкове чудовисько.

ЧУДО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прекрасний, чудесний (у 2 знач.). // Химерний, дивний. 2. З високими моральними якостями (про людину). // Доброї вдачі, тихий, слухняний.

ЧУДО́ВИСЬКО, -а, *с.* 1. Жахлива фантастична істота, потворне страховище. // Людина або тварина, яка має дивний, потворний зовнішній вигляд. // Тварина велетенських розмірів або величезна на зріст людина. // Предмет гігантських розмірів; величезна маса чого-небудь. 2. *перен.* Про людину з негативними моральними якостями, надзвичайно жорстоку, люту і т. ін.

ЧУДО́ВИЩЕ, -а, *с.* Те саме, що **чудо́висько**.

ЧУДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **чудо́вий**.

ЧУДО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Те саме, що **чудо́вий**. 2. *заст.* Чудотворний.

ЧУДО́ВНО. Присл. до **чудо́вний** 1.

ЧУДО́ВО. 1. Присл. до **чудо́вий**. 2. *у знач. присудк. сл.* Про захоплюючу навколишню красу. // Уживається для вираження задоволення, захвату від чого-небудь; прекрасно. 3. *у знач. виг.* Уживається як вияв похвали, схвалення чого-небудь; прекрасно, чудесно.

ЧУДОДІ́Й, -ія, *ч.* 1. Той, хто робить чудеса; чарівник. // Той, хто робить щось надзвичайне, дивне. 2. *розм.* Те саме, що **дива́к**.

ЧУДОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. 1. Який робить, творить чудеса (у 1, 2 знач.). 2. *розм.* Який відбувається, діє невідомо, незрозуміло як, дивним чином, з небаченою швидкістю і т. ін. // Незвичайний, подібний до чуда дією, силою впливу і т. ін.

ЧУДОДІ́ЙНИК, -а, *ч.* Те саме, що **чудоді́й**.

ЧУДОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **чудоді́йний**.

ЧУДОДІ́ЙНО, *розм.* Присл. до **чудоді́йний**.

ЧУДОДІ́ЙСТВО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **чудоді́йність**.

ЧУДОДІ́ЯТИ, -ію, -ієш, *недок.* Робити, творити чудеса

ЧУДОРО́ДІЯ, -ї, *ж.*, *діал.* Чудасія.

ЧУДОРО́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Чудернацький.

ЧУДОРО́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **чудоро́дний**.

ЧУДОТВО́Р, -а, *ч.*, *рідко.* Чудотворець.

ЧУДОТВО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* 1. *рел.* Той, хто творить чудеса (у 1, 2 знач.). // Святий, який нібито має такий хист. 2. *перен.*, *розм.* Той, хто захоплює, чарує своїм мистецтвом, працею.

ЧУДОТВО́РНИЙ, -а, -е. 1. *рел.* Який викликає чудеса, чудо (у 1 знач.). *Чудотворна ікона.* 2. *перен.*, *розм.* Здатний творити щось незвичайне, величне, чудеса (у 2, 3 знач.); чарівний.

ЧУДОТВО́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чудотво́рний**.

ЧУДОТВО́РСТВО, -а, *с.* Діяння, творіння чуда.

ЧУ́ДО-Ю́ДО, чу́да-ю́да, *с.* 1. Древній мамонт, оповіді про полювання на якого дійшли до нас у вигляді казок. 2. *нар.-поет.* Чудовисько.

ЧУ́ДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до племені чудь. *Чудське озеро.*

ЧУДУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чудува́ти**.

ЧУДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і без додатка.* Викликати подив, здивування в кого-небудь; дивувати. // *безос.* 2. *неперех.*, *з кого – чого.* Чудуватися.

ЧУДУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *чому*, *з кого – чого і без додатка.* Бути в стані здивування, виявляти подив, здивування; дивуватися.

ЧУДЬ, -і, *ж.*, *збірн.* Давньоруська назва естів, а також неслов'янських племен, що жили на землях Новгорода Великого, на схід від Онезького озера по річках Онезі та Північній Двіні.

ЧУЖА́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Чужа, нетутешня, захожа людина; чужинець. 2. Нерідна людина, не родич. // Людина, чужа в певному середовищі, поглядами, духом чужа кому-небудь.

ЧУЖАНИ́НА, -и, *ч. і ж.*, *нар.-поет.* Чужа, нерідна людина.

ЧУЖАНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *перев. у спол.* **чужа́ чужани́ця**, *розм.* Чужа людина, чужак; чужі люди.

ЧУЖА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **чужа́тися**.

ЧУЖА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *заст.* Цуратися, відчужуватися.

ЧУЖА́ЧКА, -и, *розм.* Жін. до **чужа́к**.

ЧУЖАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **чужа́к**.

ЧУЖЕНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *заст.* Чужа людина.

ЧУЖИ́Й, а́, -е́. 1. Належний комусь іншому, не власний, не свій. // Здобутий, зароблений не своєю працею, не своїми зусиллями. // *у знач. ім.* **чуже́**, -жо́го, *с.* Те, що надбане іншим. // Який є продуктом мислення кого-небудь іншого (про думки, ідеї, слова і т. ін.). // Якого зазнає хтось інший, який випадає на долю кого-небудь іншого. // Не притаманний, не властивий кому-небудь, незвичний за виявом. // *перен.* Не підвладний кому-небудь, який позбувся рухливості, чутливості (перев. про частини тіла людини). 2. Не пов'язаний з ким-небудь родинними зв'язками; нерідний. // *у знач. ім.* **чужи́й**, -жого, *ч.*; **чужа́**, -жо́ї, *ж.*; **чужі́**, -жи́х, *мн.* Нерідна людина. 3. Який не перебуває у близьких взаєминах з ким-небудь, не пов'язаний спільністю умов життя, праці; сторонній. // Незнайомий, невідомий. // *у знач. ім.* **чужи́й**, -жо́го, *ч.*; **чужа́**, -жо́ї, *ж.*; **чужі́**, -жи́х, *мн.* Незнайома людина. // Який стосується інших людей. // Власт. чомусь зовсім іншому; чужорідний. 4. Який не є Батьківщиною або місцем постійного проживання для кого-небудь. // Уживається як постійний епітет до деяких назв. // Родом з іншої місцевості. // Який стосується іншої держави, країни; іноземний. // *у знач. ім.* **чуже́**, -жо́го, *с.* Те, що належить іншому народові. 5. Який має інші погляди, прагнення, інтереси і т. ін., ніж хто-небудь. // Який не відповідає поглядам, інтересам, прагненням кого-небудь.

ЧУЖИ́НА, -ини́, *ж.* 1. Чужа, далека земля, країна. 2. *збірн.*, *заст.* Чужі, нерідні люди.

ЧУЖИ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Громадянин, підданий чужої держави, країни; іноземець. // Загарбник, ворог (у 2 знач.). 2. Чужа, нетутешня, захожа людина. // Людина, далека від кого-небудь своїми поглядами, духом і т. ін.

ЧУЖИ́НЕЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **чужи́нський**.

ЧУЖИ́НКА[1], -и, *ж.* Зменш. до **чужи́на́**.

ЧУЖИ́НКА[2], -и. Жін. до **чужи́нець**.

ЧУЖИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **чужи́нський**, **чужи́й** 4.

ЧУЖИ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **чужи́нський**.

ЧУЖИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чужи́на́**.

ЧУЖИ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чужи́нець**.

ЧУЖИНЯ́, -і, *ч. і ж.*, *діал.* Чужа людина.

ЧУЖІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чужі́ти**.

ЧУЖІСІ́НЬКИЙ, -а, -е. Зовсім чужий. // Уживається як прикладка для підсилення ознаки, вираженої основним словом.

ЧУ́ЖІСТЬ, -жості, *ж.* Абстр. ім. до **чужи́й** 3; відчуженість.

ЧУЖІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* Те саме, що **чужі́шати**.

ЧУЖІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чужі́шати**.

ЧУЖІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати чужішим – втрачати, поривати інтимні, родинні, дружні почуття, взаємини з іншими людьми.

ЧУ́ЖО. Присл. до **чужи́й** 2, 3.

ЧУЖОВІ́РЕЦЬ, -рця, *ч.* 1. Людина чужої, іншої релігійної віри. 2. *розм.* Людина, що сповідує чужу ідеологію, належить до чужої, ворожої партії.

ЧУЖОВІ́РНИЙ, -а, -е. Іншої, не нашої віри.

ЧУЖОВІ́РСТВО, -а, *с.* Сповідування іншої, не нашої віри.

ЧУЖОВЛА́ДДЯ, -я, *с.* 1. Влада, панування чужинців над іншим народом. 2. Влада своїх національних можновладців, але чужа інтересам народу, нації.

ЧУЖОДА́ЛЬНИЙ, -я, -є, *поет.* Чужий і далекий (про землі).

ЧУЖОЗЕ́МЕЦЬ, -мця, *ч.* Людина родом із чужих земель, представник чужої країни, держави; іноземець.

ЧУЖОЗЕ́МКА, -и. Жін. до **чужозе́мець**.

ЧУЖОЗЕ́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **інозе́мний**. // Прибулий з чужої держави, країни.

ЧУЖОЗЕ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чужозе́мний**.

ЧУЖОЗЕ́МСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **інозе́мний**.

ЧУЖОЗЕ́МЩИНА, -и, *ж.*, *збірн.*, *розм.*, *зневажл.* 1. Чужі землі, країни; чужина. 2. Все іноземне, чужоземне.

ЧУЖОЇ́ДНИЙ, -а, -е. 1. *бот.* Який паразитує на чому-небудь; паразитарний. 2. *перен.*, *розм.* Який живе чужим коштом, чужою працею.

ЧУЖОЛО́ЖИТИ, -о́жу, -о́жиш, *недок.*, *зах.* Чинити перелюбство.

ЧУЖОЛО́ЗТВО, -а, *с.*, *зах.* Перелюбство.

ЧУЖОМО́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до чужої мови; іншомовний.

ЧУЖОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чужомо́вний**.

ЧУЖОНАЦІОНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до чужої нації.

ЧУЖОПЛЕМІ́ННИЙ, -а, -е. Який належить до інших, чужих племені, нації, народу.

ЧУЖОПЛЕМІ́ННИК, -а, *ч.* Представник іншого, чужого племені, нації, народу.

ЧУЖОРІ́ДНИЙ, -а, -е. Сторонній, несумісний з чим-небудь. *Чужорідне тіло.*

ЧУЖОРІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **чужорі́дний**.

ЧУЖОСЕ́ЛЕЦЬ, -льця, *діал.* Людина з чужого села.

ЧУЖОСІ́ЛЕЦЬ, -льця, *ч.*, *зах.* Людина з чужого села.

ЧУЖОСІ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **чужосі́льський**.

ЧУЖОСІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *діал.* Який належить до чужого села, з чужого села.

ЧУЖОСТОРО́НЕЦЬ, -нця, *розм.*, *ч.* Людина з чужої сторони, країни; чужинець.

ЧУЖОСТОРО́ННІЙ, -я, -є, *розм.* 1. З чужої сторони, країни, з іншого населеного пункту і т. ін. 2. Який не перебуває в тісних родинних зв'язках, у близьких стосунках, далекий від кого-небудь; чужий, сторонній.

ЧУЙКА, -и, *ж.* 1. *заст.* Вид довгого суконного каптана. 2. *діал.* Чутка.

ЧУЙНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **чу́йний** 1, 2.

ЧУ́ЙНИЙ, чу́йна́, чу́йне́. 1. Який швидко й легко сприймає що-небудь за допомогою органів чуття (слуху, нюху і т. ін.). // *діал.* Який прийшов до пам'яті, опритомнів. ** **Чу́йний сон** – неглибокий, сторожкий сон. 2. Те саме, що **чу́лий** 3. 3. Те саме, що **чутли́вий** 3. // *до чого, на що.* Вразливий.

ЧУ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Уважність і сердечне ставлення до людей; чулість. 2. Здатність швидко реагувати на життєві події, факти і т. ін. 3. *діал.* Бадьорість.

ЧУ́ЙНО. Присл. до **чу́йний**. // Те саме, що **пильно**.

ЧУКА́Н, -а, *ч.*, *зах.* Різновид кирки.

ЧУ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чу́кати**.

ЧУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **чуки́кати**.

ЧУКИ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чукикати**.

ЧУКИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Забавляючи, підкидати на руках, ногах дитину і промовляти при цьому слово "чукчуки"; гуцати.

ЧУКИ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Бавитися з дитиною, підкидаючи її на руках, ногах.

ЧУКО́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чу́кчі** й Чукотка.

ЧУ́КЧА *див.* **чу́кчі**.

ЧУКЧА́НКА *див.* **чу́кчі**.

ЧУ́КЧІ, -ів, *мн.* (*одн.* **чу́кча**, -і, *ч.*; **чукча́нка**, -и, *ж.*). Народність, яка становить основне населення Чукотки; представники цієї народності.

ЧУ́ЛИЙ, -а, -е. 1. *рідко.* Здатний швидко й легко сприймати що-небудь за допомогою органів чуття; чутливий. 2. Який легко проймається якими-небудь враженнями, переживаннями, дуже вразливий. // Сповнений жалю, туги і т. ін. (про музику, поезію тощо). 3. Здатний пройматися чиїми-небудь переживаннями, горем і т. ін.; чуйний. // Сповнений співчуття, ласки. 4. *рідко.* Те саме, що **чутли́вий** 5.

ЧУ́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **чу́лий**.

ЧУ́ЛО. Присл. до **чу́лий**.

ЧУМ, -у, *ч.* Переносне житло деяких народів Північно-Східної Європи (саамі, ненці) та Сибіру (евенки, мансі та ін.), що являє собою конічний остов із жердин, вкритий шкурами тварин, берестом або корою.

ЧУМА́, -и́, *ж.*, *мед.*, *вет.* 1. Гостре інфекційне захворювання людини і тварин, що поширюється часто у формі епідемій. 2. *перен.* Надзвичайно небезпечне, згубне соціальне явище.

ЧУМА́К, -а́, *ч.* 1. В Україні у 15 – 19 ст. – візник і торговець, який перевозив на волах хліб, сіль, рибу та інші товари для продажу. 2. Український народний танець.

ЧУМАКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **чума́к** 1. // Належний чумакові.

ЧУМАКІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка чумака.

ЧУМАКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чумакува́ти**. // Перебування в дорозі серед чумаків.

ЧУМАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Займатися чумацтвом (у 2 знач.), бути чумаком. // *перен.* Бувати в тривалих від'їздах, довгий час подорожувати з чим-небудь.

ЧУМАНІ́ТИ, -ію, -ієш, *розм.* Те саме, що **чмані́ти**.

ЧУМА́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **чеме́рка**.

ЧУМА́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чума́рка**.

ЧУМАРЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **чеме́рка**.

ЧУМАРЧИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чумарчи́на**.

ЧУМА́ЦТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **чума́к** 1; чумаки. 2. Чумацький промисел; чумакування.

ЧУМА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **чума́к** 1. // Належний чумакові. // Прокладений чумаками (про шлях). // Такий, як у чумаків. ** **Чума́цький шлях** *див.* **шлях**.

ЧУМАЧЕ́НКО, -а, *ч.* Син чумака.

ЧУМАЧЕ́НЬКО, -а, *ч.* Пестл. до **чума́к** 1.

ЧУМАЧИ́ЛО, -а, *ч.* Збільш. до **чума́к** 1.

ЧУМАЧИ́НА[1], -и, *ч.*, *розм.* Те саме, що **чума́к** 1.

ЧУМАЧИ́НА[2], -и, *ж.*, *збірн.*, *заст.* Чумаки.

ЧУМАЧИ́ХА, -и, *ж.* Жінка чумака.

ЧУМА́ЧКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **чума́к** 1. 2. *заст.* Чумацтво (у 2 знач.). 3. Вид української вишитої сорочки без коміра.

ЧУМАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **чума́к** 1.

ЧУМА́ЧЧИНА, -и, *ж.* Чумацький промисел.

ЧУМБУ́Р, -а, *ч.* Повід вуздечки, за якого водять або яким прив'язують верхового коня.

ЧУМИ́ЗА, -и, *ж.* Зернова і кормова трав'яниста рослина родини злакових.

ЧУМИ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **чуми́за**.

ЧУ́МІВ, -мова, *ч.*, *зах.* Пачка тютюну (листя).

ЧУМНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **чума́**. // Який викликає чуму. // Заражений чумою. 2. *перен.*, *розм.* Який утратив здатність нормально мислити; очманілий.

ЧУМО́ЛОГ, -а, *ч.* Спеціаліст із захворювань, що призводять до масових епідемій.

ЧУНИ́РІ, *невідм.*, *ч.* Грузинський триструнний смичковий музичний інструмент, різновид чианурі.

ЧУ́НІ, -ів, *мн.* (*одн.* **чу́ня**, -і, *ж.*). 1. Мотузяні, солом'яні і т. ін. постоли, личаки. 2. Гумове або шкіряне взуття у вигляді калош із потовщеними бортами й підошвами.

ЧУ́ННИК, -а, *ч.*, *заст.* Ремісник, який виготовляє чуні.

ЧУ́НОК, -нка, *ч.*, *зоол.*, *зах.* Землерийка.

ЧУНТУ́К, -а́, *ч.* 1. Шкура курдючної вівці. 2. Сап'янова шкіра з курдючної вівці.

ЧУНЦІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Чунціна (Китай).

ЧУ́НЯ *див.* **чу́ні**.

ЧУПА́РНИЙ, -а, -е, *діал.* Гарно вдягнений, чепурний.

ЧУПА́РНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **чупа́рний**.

ЧУПА́РНО, *діал.* Присл. до **чупа́рний**.

ЧУ́ПЕР, -пра, *ч.*, *зах.* Чуприна.

ЧУПЕРА́ДЛО, -а, *с.*, *фам.* Опудало.

ЧУ́ПКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чу́пкати**.

ЧУПКА́Р, -я́, *ч.*, *орн.*, *зах.* Дубоніс, довгоніс.

ЧУ́ПКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Тупати, тупотіти.

ЧУПО́ЙДА, -и, *ж.*, *діал.* Нечепура.

ЧУПРИ́НА, -и, *ж.* Волосся на голові людини (перев. в чоловіка); чуб, шевелюра. // Довге пасмо волосся на голеній голові, що звисає над лобом або вухом; оселедець.

ЧУПРИ́НДИР, -и́ндиря, *ч.*, *розм.* Те саме, що **чуба́р**.

ЧУПРИ́НИСТИЙ, -а, -е. З великою чуприною; чубатий.

ЧУПРИ́НИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **чупри́нистий**.

ЧУПРИ́НКА, -и, *ж.* Пестл. до **чупри́на**.

ЧУПРИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чупри́нка**.

ЧУПРИ́НОЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **чупри́нонька**.

ЧУПРІ́Й, -я́, *ч.* Віл зі жмутком шерсті між рогами.

ЧУПРУ́Н, -а́, *ч.*, *заст.* Простолюдин.

ЧУПРЯ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Чубатий.

ЧУПРЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *заст.* Властивість за знач. **чупря́вий**.

ЧУР, -а, *ч.*, *діал.* Джерело (у 1 знач.).

ЧУ́РА, -и, *ч.*, *діал.* Джура.

ЧУРБА́К, -а́, *ч.*, *розм.* Обрубок дерева, коротка колодка.

ЧУРЕ́К, -а, *ч.* Прісний хліб у вигляді великих коржів, що випікаються на Кавказі та в Середній Азії.

ЧУРИ́НГА, -и, *ж.* За віруваннями австралійців-аборигенів, предмет, що має таємничу чудодійну силу.

ЧУРІ́ТИ, -ри́ть, *діал.* Дзюрити. // *безос.*

ЧУ́РКАЛО, -а, *с.*, *зах.* Джерело (у 1 знач.).

ЧУ́РКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чу́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ЧУ́РКАТИ, -ає, *діал.* Бити струменем; дзюрити.

ЧУРКО́М, *присл.*, *зах.* Дзюрком.

ЧУРКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чуркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЧУРКОТІ́ТИ, -оти́ть, *недок.*, *діал.* Дзюркотіти.

ЧУРО́К, -рка́, *ч.*, *зах.* Маленький водоспад; місце, де струменить вода.

ЧУРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чурува́ти**.

ЧУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Бути чурою.

ЧУСТРА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **чустра́ти**.

ЧУСТРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Чухрати (у 1 знач.).

ЧУ́СТРИЙ, -а, -е, *заст.* Бадьорий, міцний. *Чустра баба.*

ЧУ́СТРИТИ, -рю, -риш, *недок.* 1. *перех.* Бити, сікти. 2. *безос.* Лити (про дощ).

ЧУ́ТИ, чу́ю, чу́єш, *недок.* 1. *перех.* Сприймати за допомогою органів слуху які-небудь звуки. // *у знач. вставн. сл.* Чується. 2. *неперех.* Мати слух. 3. *перех.* Мати які-небудь дані, відомості про кого-, що-небудь, знати про кого-небудь із розмов, чуток і т. ін. 4. *перех.*, *також із спол.* я к, що і т. ін. Те саме, що **відчува́ти** 1 – 3. // Відчувати на дотик що-небудь. // Триматися, дотримуватися чого-небудь під час руху. // Знаходити в собі, виявляти, мати що-небудь. // *розм.* Передчувати, відчувати, здогадуватися (звичайно про щось неприємне). ** **Не чу́ти себе́** – бути дуже схвильованим. 5. Виявляти, розпізнавати, знаходити кого-, що-небудь за допомогою органів нюху. // Передчувати близькість чого-небудь. *Чути нюхом.* 6. *у знач. присл.* Чутно, видно. 7. *у формі 2 ос. теп. ч.* ч у є ш, ч у є т е *і рідко мин. ч.* ч у в. Уживається для підкреслення сказаного, звернення уваги на кого-, що-небудь.

ЧУ́ТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **чу́ти** 1, 3. // *у знач. ім.* **чу́те**, -того, *с.* Те, що хто-небудь чув.

ЧУ́ТИСЯ, чу́ється, *недок.* 1. Сприйматися на слух, бути чутним. // Вчуватися, звучати ніби наяву. // *безос.* 2. Те саме, що **відчува́тися**. // Бути помітним, виявлятися, спостерігатися. 3. *діал.* Почувати себе як-небудь, якимсь. // Вважати, уявляти себе кимось.

ЧУ́ТКА, -и, *ж.* Вістка, повідомлення про кого-, що-небудь. // *перев. мн.* **чутки́**, -то́к – відомості, вісті, вірогідність яких не встановлено.

ЧУТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який швидко й легко сприймає що-небудь за допомогою органів чуттів (слуху, нюху і т. ін.). ** **Чутки́й сон** – неглибокий, сторожкий сон. 2. Який швидко й глибоко реагує на події, життєві явища; чутливий (у 3 знач.). // Дуже вразливий, неспокійний. 3. Те саме, що **чу́лий** 3.

ЧУ́ТКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **чутки́й**.

ЧУ́ТКО, *присл.* 1. Присл. до **чутки́й** 1. 2. *рідко.* Те саме, що **дошку́льно**. 3. *присудк. сл.*, *розм.* Те саме, що **чу́тно** 2.

ЧУТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який добре відчуває що-небудь (про органи чуттів). // Який відзначається особливою гостротою. // Здатний реагувати на найменші рухи, коливатися від чого-небудь і т. ін. // Який здригається, ворушиться час від часу, тремтить. ** **Чутли́вий сон** – неглибокий, сторожкий сон. 2. Який піддається впливу природних, фізичних, хімічних факторів, здатний швидко відчувати що-небудь, реагувати на що-небудь, сприйнятливий до чогось. 3. Здатний швидко реагувати на життєві події, факти, явища і т. ін. // Здатний тонко відчувати, розуміти навколишнє; з розвиненими художніми смаками, з добрим чуттям. // Здатний легко збуджуватися, хворобливо реагувати на все; вразливий. 4. Сповнений уважного, чулого, доброзичливого ставлення до людей; чуйний. // Який свідчить про уважність, доброзичливість, чуйне ставлення до кого-небудь. // Сповнений теплих почуттів; чулий. // Надмірно розчулений; сентиментальний. // Який свідчить про розчуленість, сентиментальність. 5. Здатний швидко відображати, фіксувати зовнішні впливи, зміни, прояви (про прилади, матеріали і т. ін.). 5. *спец.* Те саме, що **світлочутли́вий**.

ЧУТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Абстр. ім. до **чутли́вий** 1 – 3. 2. Властивість за знач. **чутли́вий** 4; чуйність (у 1 знач.). 3. *спец.* Властивість за знач. **чутли́вий** 5, 6.

ЧУТЛИ́ВО. Присл. до **чутли́вий** 1 – 4.

ЧУ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який сприймається за допомогою органів слуху, який можна чути (у 1 знач.). // Виразний, помітний, голосний. // *у знач. присудк. сл.* Чути, звучить. 2. Який можна відчути; відчутний. // Який схоплюють, виявляють за допомогою нюху. ** **Чу́тний сон** – неглибокий, сторожкий сон.

ЧУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Ступінь чіткості, виразності звучання.

ЧУТНІ́СЬКО, *присл.*, *зах.* Добре чутно.

ЧУ́ТНО. 1. Присл. до **чу́тний**. 2. *у знач. присудк. сл.* Чути (у 1 – 3 знач.). // *у знач. вставн. сл.*, *розм.* Кажуть. ** **Що чу́тно?** – що відомо, які новини?

ЧУ́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **чу́тка**.

ЧУТТЄ́ВИЙ, -а, -е. 1. Здійснюваний за допомогою органів чуття. // *рідко.* Те саме, що **чутли́вий** 1. // Стос. до чуття, пов'язаний з ним; душевний. ** **Чуттє́вий до́свід**, *філос.* – сукупність сприйнять органами чуття, що набувається в процесі взаємодії людини з зовнішньою природою і становить основу всіх наших знань про матеріальний світ. 2. Пов'язаний із задоволенням тілесного потягу. *Чуттєва насолода.*

ЧУТТЄ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Властивість за знач. **чуттє́вий**. *Чуттєвість сприймання.* 2. Здатність відчувати, сприймати що-небудь органами чуття.

ЧУТТЄ́ВО. Присл. до **чуттє́вий**.

ЧУТТЯ́, -я́, *с.* 1. Здатність відчувати, сприймати зовнішні подразнення. // Інстинкт живих істот. // Фізичний стан, за якого людина здатна свідомо відчувати те, що її оточує; свідомість. // Те саме,

що **відчуття́** 3. ** **о́ргани чуття́** – чутливі органи людини й тварин, які сприймають і аналізують подразнення, що надходять із зовнішнього і внутрішнього середовища. **Шо́сте чуття́** – особлива, надзвичайна здатність сприймати, вгадувати щось (як доповнення до п'яти чутливих органів людини і тварин). 2. Психофізичне відчуття, якого зазнає людина. // Психічний стан людини, зумовлений її переживаннями, враженнями. // Підсвідоме відчування, розуміння чого-небудь. // Передчуття чогось. // Усвідомлення, розуміння чого-небудь; відчуття (у 5 знач.). // Усвідомлення свого ставлення до інших, свого суспільного становища і т. ін. // Здатність відчувати, розуміти що-небудь, чутливість до чого-небудь. ** **Худо́жнє чуття́** – здатність, уміння користуватися художніми засобами, образами при зображенні кого-, чого-небудь. 3. Здатність переживати, палко відгукуватися на життєві події, душевно захоплюватися чим-небудь. // Душевність, сердечність, чуйність. // Хвилювання, душевне піднесення, порив. ** **З чуття́м** *робити що*: а) з душевним запалом, гаряче що-небудь робити; б) з силою, міцно, дужо. 4. Глибоке відчуття потягу до кого-небудь, душевної прихильності; любов. // Своєрідне інстинктивне відчуття, відчування, властиве кому-небудь.

ЧУФА́, -й, *ж.* Багаторічна трав'яниста рослина родини осокових, земляний мигдаль; використовується в кулінарії.

ЧУФИКАННЯ, -я, *с.* Звуки самця тетерука на току, що передують бормотанню.

ЧУХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **чу́хати** і **чу́хатися**.

ЧУ́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.* Терти, шкребти, дряпати шкіру, щоб не свербіла. // Шкребти себе по шкірі, виявляючи досаду, роздум, занепокоєння, вагання в чомусь. // Куйовдити волосся, почісуючи пальцями. *Чухати потилицю.*

ЧУ́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Чухати, потирати своє тіло. // Чухати потилицю, виявляючи досаду, роздум, занепокоєння, вагання в чому-небудь. // *розм.* Рухаючись, ковзатися по чому-небудь. 2. *перен.*, *фам.* Зволікати з чим-небудь, гаяти марно час. 3. Пас. до **чу́хати**.

ЧУХМА́РЕННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чухма́рити**, **чухма́ритися**.

ЧУХМА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **чу́хати**.

ЧУХМА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **чу́хатися**.

ЧУХНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Однокр. до **чу́хатися** 1.

ЧУХО́НЕЦЬ *див.* **чухо́нці**.

ЧУХО́НКА *див.* **чухо́нці**.

ЧУХО́НСЬКИЙ, -а, -е, *заст.*, *зневажл.* Прикм. до **чухо́нці**; фінський.

ЧУХО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **чухо́нець**, -нця, *ч.*; **чухо́нка**, -и, *ж.*), *заст.*, *зневажл.* Фіни.

ЧУ́ХРА, -и, *ж.*, *діал.* Зрубані гілки дерева.

ЧУХРА́Н, -а́, *ч.*, *текст.* Машина для розчісування вовни.

ЧУ́ХРАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **чухра́ти**.

ЧУХРА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **чухра́ти**. 2. *розм.* Гілля, листя, обчищене з дерев.

ЧУХРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех.* Обламувати, обрубувати гілля на дереві, стовбурі; очищати від листя, кори. 2. *перех.* Чесати, очищати вовну від домішок, сміття. 3. *перех.*, *розм.* Завдавати ударів кому-небудь, сильно бити, шмагати кого-небудь; дубасити, періщити. 4. *перен.* Різко вичитувати, лаяти, докоряючи за кого-, що-небудь. 5. *неперех.*, *розм.* Енергійно рухатися, бігти, їхати, поспішаючи куди-небудь. // Тікати від кого-небудь. 6. Швидко поширюватися, охоплюючи щось, знищуючи його (про вогонь, полум'я).

ЧУХРА́ТИСЯ, -а́ється, *недок.* Пас. до **чухра́ти** 1, 2.

ЧУХРІ́Й, -я́, *ч.*, *зах.* Вошивець.

ЧУХРОВІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі безбарвні прозорі кристали зі скляним блиском.

ЧУ́ЧВЕРІННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **чу́чверіти**.

ЧУ́ЧВЕРІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Робитися, ставати корявим, шкарубким, грубим. // Нидіти, слабнути, хиріти від чого-небудь.

ЧУ́ЧЕЛКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **чу́чело**.

ЧУ́ЧЕЛО, -а, *с.* 1. Набита тирсою, соломою і т. ін. шкура тварини, птаха, що відтворює їх зовнішній вигляд; опудало. // Подоба людини, людська постать, вигот. з глини, воску або іншого матеріалу чи з набитого чим-небудь одягу людини. 2. *перен.*, *рідко*, *лайл.*, *зневажл.* Те саме, що **опу́дало** 2.

ЧУ́ЧЕЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до чучела (у 1 знач.). *Чучельний майстер.*

ЧУ́ЧЕЛЬНИК, -а, *ч.* Майстер, який виготовляє чучела.

ЧУЧУ́ГА, -и, *ж.*, *зах.* Чечуга (у 1 знач.).

ЧУ́ШКА, -и, *ж.* 1. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **свиня́** 1, 2. 2. *мет.* Металевий злиток, видовжений брусок, виготовлений способом виливання; виливанець. 3. *етн.*, *діал.* Старовинний жіночий головний убір у формі шапочки, різновид очіпка.

ЧУ́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **чу́шка**.

ЧУШКОЛА́М, -а, *ч.* Машина, агрегат для розтрощення, подрібнення металевих виливанців (чушок).

ЧХА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до чхання.

ЧХА́ННЯ́, чха́ння́, *с.* Дія за знач. **чха́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЧХА́ТИ, чха́ю, чха́єш, *недок.* 1. Мимоволі судорожно видихати повітря носом і ротом, видаючи різкі звуки, шум (при подразненні носоглотки). // *розм.* Видавати різкі переривчасті звуки, схожі на чхання (про роботу двигунів, механізмів тощо). 2. *на кого – що і без додатка*, *перен.*, *вульг.* Не визнавати кого-, що-небудь, лишати поза увагою кого-, що-небудь, висловлювати байдужість, зневагу до когось, чогось.

ЧХА́ТИСЯ, чха́ється, *безос.*, *розм.* Про нестримне бажання чхнути, чхати; потяг до чхання.

ЧХНУ́ТИ, чхну, чхнеш, *док.* 1. Однокр. до **чха́ти** 1. 2. *на кого – що і без додатка*, *перен.*, *вульг.* Однокр. до **чха́ти** 2.

ЧХУН, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто часто чхає.

Шш

Ш, *невідм.*, *с.* Двадцять дев'ята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "ш" (вимовляється "ша").

ША, *виг.*, *розм.* Уживається для вираження вимоги припинити що-небудь (перев. розмову).

ШАБАЗИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді білих з червонуватим або буруватим відтінком, рідше безбарвних кристалів та агрегатів.

ША́БАС, -у, *ч.*, *рел.*, *міф.*, *діал.* Шабаш.

ШАБАСІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Річ, предмет, що використовується під час шабасу (свічка, страва, горілка і т. ін.). 2. Побічна робота у вільний час. // Робота, виконувана в суботу.

ШАБАСКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Шабасовий.

ШАБАСО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до шабасу.

ШАБАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шабатува́ти**.

ШАБАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Рвати, розривати.

ШАБАТУ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Скринька, коробка.

ШАБАТУ́РКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Зменш. до **шабату́ра**. 2. Палітурка.

ШАБАТУ́РОЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Пестл. до **шабату́рка**.

ША́БАШ, -у, *ч.* 1. *рел.* Суботнє свято, відпочинок, передбачений іудаїзмом. 2. *міф.* За середньовічними повір'ями – нічне збіговисько відьом, чортів, чаклунів і т. ін., яке супроводжується диким розгулом.

ШАБА́Ш, -у, *ч.*, *розм.* 1. *також з прийм.* н а, п о, д о, п і с л я і т. ін. Закінчення, кінець чогось (перев. роботи). 2. *у знач. присудк. сл.* Останній момент чого-небудь, що відбувається в часі; кінець. // Те саме, що **го́ді** 1. 3. *виг.* Уживається як заклик закінчити щось або сигнал про закінчення чогось.

ШАБА́ШИТИ, -шу, -шиш, *недок.*, *розм.* Закінчувати роботу.

ШАБАШІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Шабасівка.

ШАБАШКО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до шабашу (у 1 знач.).

ШАБА́ШНИЙ, -а, -е. Стос. до шабашу (у 1 знач.).

ШАБА́ШНИК, -а, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Той, хто підряджається для халтури (у 1 знач.).

ШАБАШУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рел.* Дія за знач. **шабашува́ти**.

ШАБАШУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *рел.* Святкувати шабаш (у 1 знач.). 2. Те саме, що **шаба́шити**.

ША́БЕЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ша́бля**.

ШАБЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шаблі. // Озброєний шаблями.

ШАБЕ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Той, хто виробляє шаблі.

ШАБЕЛЬТА́С, -а, *ч.*, *військ.*, *заст.* Ремінь, на якому носили шаблю; портупея.

ША́БЕР, -а, *ч.* Три- або чотиригранний ручний чи механічний слюсарний інструмент, загострений з одного кінця, що його використовують для точної обробки поверхонь металевих виробів, нанесення малюнків і написів у гравірувальній і літографській справі, створення фаски.

ША́БЕС-ҐОЙ, -я, *ч.*, *зневажл.* Чоловік-неєврей (гой) дружини-єврейки.

ШАБЛЕЗУ́БИЙ, -а, -е. У якого шаблеподібні зуби. ** **Шаблезу́бий тигр** – викопна тварина родини котячих з великими шаблеподібними верхніми іклами.

ШАБЛЕЗУ́БІСТЬ, -бості, *ж.* Властивість за знач. **шаблезу́бий**.

ШАБЛЕКОВТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який ковтає шаблі.

ШАБЛЕКОВТА́Ч, -а́, *ч.* Штукар, що показує фокус із ковтанням шаблі.

ШАБЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий за формою на шаблю; вигнутий, як шабля.

ШАБЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шаблеподі́бний**.

ШАБЛЕРО́ГИЙ, -а, -е. У якого роги нагадують шаблі.

ШАБЛЕРО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **шаблеро́гий**.

ШАБЛІ́, *невідм.*, *с.* Сорт білого сухого виноградного вина.

ШАБЛІ́СТ, -а, *ч.*, *спорт.* Той, хто займається фехтуванням на шаблях, еспадронах.

ШАБЛІ́СТКА, -и, *спорт.* Жін. до **шаблі́ст**.

ШАБЛО́Н, *ч.* 1. *род.* -а. Пристрій, за допомогою якого виготовляють однакові за формою, розміром і т. ін. деталі та вироби при їх серійному чи масовому виробництві. // Пристрій для перевірки правильності форми і розмірів готових виробів; калібр. 2. *род.* -у, *перен.* Зразок, взятий для наслідування; штамп, банальність. 3. *род.* -а. Креслення (у 2 знач.) архітектурної деталі в натуральну величину. 4. У системах обробки інформації – опис послідовності знаків, що визначає схему подання та редагування даних. 5. У мовах програмування – опис типу даних у вигляді моделі можливих значень цього типу. ** **Шабло́н сторі́нки**: у комп'ютеризованих видавничих системах – зразок майбутньої сторінки багатосторінкового документа. **Шабло́н те́ксту** – часто вживаний блок тексту, який зберігається в комп'ютері.

ШАБЛОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Дія за знач. **шаблонізува́ти**.

ШАБЛОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до шаблона (у 1 знач.). 2. *перен.* В якому дотримуються шаблону (у 2 знач.).

ШАБЛОНІЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шаблонізува́ти**.

ШАБЛОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.* 1. Робити за шаблоном (у 1 знач.). 2. *перен.* Робити шаблонним (у 2 знач.).

ШАБЛО́ННИЙ, -а, -е. 1. Вигот. за шаблоном (у 1 знач.); який є шаблоном. *Шаблонний виріб. Шаблонне лекало.* 2. *перен.* Який наслідує шаблон (у 2 знач.); позбавлений оригінальності; банальний, стандартний.

ШАБЛО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шабло́нний** 2.

ШАБЛО́ННО. Присл. до **шабло́нний** 2.

ШАБЛОНО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **шабло́нний** 2.

ШАБЛОНО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **шаблоно́вий**.

ШАБЛОНО́ВО. Присл. до **шаблоно́вий**.

ШАБЛО́НЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **шабло́н**.

ШАБЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *іст.* Який мав право носити шаблю, був озброєний шаблею.

ШАБЛЮ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **ша́бля** 1.

ША́БЛЯ, -і, *ж.* 1. Холодна, перев. кавалерійська, зброя з зігнутим сталевим лезом і гострим кінцем. 2. *перен.* Один боєць-кавалерист (при вказуванні на кількість бійців). 3. Те саме, що **еспадро́н**.

ШАБО́Т, -у, *ч.*, *спец.* Чавунна основа ковадла механічного молоту.

ШАБР, -а, *ч.* Чуваський народний музичний інструмент типу волинки.

ША́БРЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **ша́брити**.

ША́БРЕННЯ, -я, *ч.* Дія за знач. **ша́брити**.

ША́БРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **шабрува́ти**.

ШАБРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шабрува́ти**.

ШАБРО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до шабера.

ШАБРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шабрування.

ШАБРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається шабруванням.

ШАБРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шабрува́ти**.

ШАБРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Обробляти шабером.

ШАБРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **шабрува́ти**.

ША́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Невелика кімнатна або дворова собака.

ША́ВКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ша́вкати**.

ША́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ша́мкати**[1].

ШАВКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шавкоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШАВКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Підсил. до **ша́вкати**.

ШАВКУ́Н, -а́, *ч.*, *орн.*, *діал.* Мускусна качка.

ШАВЛІ́ЄВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шавлі́я**. // Вигот. із шавлії.

ШАВЛІ́Я, -ї, *ж.* 1. Багаторічна трав'яниста й напівкущова рослина родини губоцвітих з великими пахучими квітками; деякі види її використовуються в медицині, парфумерії та кулінарії. 2. Настій або відвар з листя деяких видів цієї рослини, що використовується як лікарський антисептичний засіб.

ШАГ, -а́, *ч.*, *іст.* 1. У 16 – 19 ст. – українська народна назва мідних монет Росії вартістю 3 гроші; на українських землях, що перебували у складі Росії, оцінювався у 2 копійки. 2. До революції в Україні – дрібна розмінна монета вартістю в півкопійки; гріш. 3. Розмінна монета Української Народної Республіки у 1918 – 1920 рр. 1Ш. = $^1/_{100}$ гривні = $^1/_2$ копійки; 100 Ш. = 1 гривні; 200 Ш. = 1 карбованцю; це були паперові грошові знаки у вигляді поштових марок номіналом 10, 20, 30, 40 і 50 Ш. 4. Найменша грошова сума.

ШАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Пашіти, спалахувати, вихоплюватися (про полум'я).

ШАГІ́Д, -а, *ч.* Те саме, що **шахі́д**.

ШАГНУ́ТИ, -не́, *док.*, *діал.* Однокр. до **шага́ти**.

ШАГОВИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Прикм. до **шаг**. // Вартістю в один шаг.

ШАГРЕ́НЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шагре́нь**. // Вигот. з шагрені. *Шагренева шкіра.*

ШАГРЕ́НЬ, -і, *ж.* 1. М'яка шорстка шкіра з характерним малюнком, яку виготовляють з козячих, овечих та інших шкур. 2. Папір, спеціальна тканина для оббивки, книжкових палітурок і т. ін., що своїм виглядом нагадують цю шкіру.

ШАГРЕНЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шагренюва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Оброблений під шагрень.

ШАГРЕНЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шангренювання.

ШАГРЕНЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шагренюва́ти**.

ШАГРЕНЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Обробляти під шагрень.

ШАГРЕНЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.* Пас. до **шангренюва́ти**.

ШАДЕЛИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Льодяні бурульки на деревах.

ША́ДИЙ, -а, -е, *зах.* Сивий.

ШАДЛУНІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді сірувато-жовтих кристалів.

ША́ДРОВИЙ, -а, -е, *зах.* З тріщинами.

ШАДУ́ЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Корова світло-сірої масті.

ША́ЄЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш. до **ша́йка**[2].

ШАЖО́К, -жка́, *ч.*, *заст.* Пестл. до **шаг**.

ША́ЙБА, -и, *ж.* 1. Прокладка під гайку або головку гвинта, яка має форму плоского кільця. // Будь-яка прокладка такої форми. 2. *спорт.* Диск з гуми або пластмаси для гри в хокей.

ША́ЙБОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ша́йба**.

ША́ЙБОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ша́йба**.

ША́ЙДА, -и, *ж.*, *діал.* Частина ткацького верста.

ША́ЙКА[1], -и, *ж.*, *розм.* Група людей, що спільно чинять розбій, злочини; банда. // *зневажл.* Компанія людей, об'єднаних спільними інтересами, спільними ознаками.

ША́ЙКА[2], -и, *ж.*, *діал.* Шалька (*див.* **ша́лька**[1] 1).

ША́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.*, *заст.* Честь, шана.

ШАЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *зах.* Вйнути.

ШАЙТА́Н, -а, *ч.* У мусульманській міфології – злий дух; чорт, диявол. // *розм.* Уживається як лайливе слово.

ШАЙТА́НІВ, -нова, -нове. 1. Прикм. до **шайта́н**. // Належний шайтанові. 2. *лайл.* Те саме, що **бі́сів** 2.

ШАКА́Л, -а, *ч.* 1. Хижак родини собачих, що живиться перев. падаллю. 2. *перен.*, *розм.* Жадібна, хижа людина. // Уживається як лайливе слово.

ШАКАЛЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля шакала.

ШАКАЛИ́НИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **шака́лячий**.

ШАКА́ЛЯЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **шака́л**.

ШАКО́НА, -и, *ж.* Старовинний італійський танець, який в 17 ст. був заключним номером балету.

ША́КША, -і, *ж.*, *діал.* Овеча селезінка.

ШАЛ, -у, *ч.* 1. Стан надмірного збудження, хвилювання. // Стан виявлення великого і сильного почуття. 2. *чого і без додатка.* Надзвичайна сила вияву чогось (перев. про явища природи, стихійні явища). // Бурхливий перебіг чогось (про наступ, битву, вогонь і т. ін.); навальність. 3. Нестримний гнів; лють. 4. Стрімкий рух, дуже швидкий темп чого-небудь. // Відчайдушна відвага; запал, молодецтво. // Пишний ріст, буяння чогось барвистого, яскравого тощо.

ШАЛАБА́СТЕР, -стру, *ч.*, *зах.* Алебастр.

ШАЛА́ВА, -и, *ж.* 1. *вульг.* Розпусна жінка. 2. *жарг.* Повія.

ШАЛАМАТНЯ́, -і, *ж.*, *діал.* Ґвалт, рейвах.

ШАЛАМО́К, -мка́, *ч.*, *зах.* Ярмулка.

ШАЛА́НДА, -и, *ж.* 1. Невелике судно типу баржі, призначене для навантаження чи розвантаження суден на рейді, перевезення ґрунту і т. ін. 2. Плоскодонний парусний риболовецький човен, який іноді має чотирикутну форму.

ШАЛА́НДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шала́нда**.

ШАЛАПУ́Т, -а, *ч.* 1. *розм.* Легковажна, непутяща людина. // Те саме, що **пусту́н**. 2. *мн.* **шалапу́ти**, -ів, *заст.* У Росії 19 ст. – релігійна секта хлистів; особи, що належали до цієї секти.

ШАЛАПУ́ТКА, -и, *розм.* Жін. до **шалапу́т** 1.

ШАЛАПУ́ТНИЙ, -а, -е, *розм.* Легковажний, непутящий. // Те саме, що **пустотли́вий** 1.

ШАЛАПУ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **шалапу́т** 1.

ШАЛАПУ́ТНЯВА, -и, *ж.*, *заст.* Крутійство, шахрайство.

ШАЛАПУ́ТСТВО, -а, *с.*, *розм.* Легковажна поведінка, несерйозні вчинки. // Те саме, що **пусто́щі**.

ШАЛА́ТА, -и, *ж.*, *зах.* Салат.

ШАЛА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **ве́штатися**.

ШАЛАХО́, *невідм.*, *ч.* Вірменський народний чоловічий танець.

ШАЛДУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шалдува́ти**.

ШАЛДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Хитрувати.

ШАЛЕ́, *невідм.*, *с.* Невеликий селянський будинок у горах Швейцарії. // Невелика дача такого типу.

ШАЛЕ́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шаль**[1] 1. ** **Шале́вий ко́мір** – відкладний лежачий круглястої форми комір, який спускається на груди і становить одне ціле з бортами. 2. Прикм. до **шаль**[1] 2. // Пошитий, зробл. з шалі.

ШАЛЕ́НЕЦЬ, -нця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **безу́мець** 2.

ШАЛЕ́НИЙ, -а, -е. 1. Який утратив самовладання, перебуває в стані надмірного збудження, хвилювання. // Якого не можна втримати; нестримний. // Який виражає або в якому виражається несамовитість, нестямність. 2. Який має надзвичайну силу вияву, сповнений її; дуже сильний (перев. про явища природи, стихійні явища). // Гучний і настирливий (про звук). // Нестримний, дуже напружений у своєму перебігу. // Надзвичайно активний, енергійний. 3. Який перевершує звичайну міру, норму, звичайний ступінь чого-небудь. // *перен.* Дуже великий (перев. про гроші). *Шалені прибутки.* // Який проходить, відбувається з надзвичайно великою затратою сил, енергії, часу і т. ін.; напружений. 4. Дуже великий і сильний, що виходить за межі звичайного (про відчуття, почуття і т. ін.). // В якому виявляється велике роздратування, нервування, ворожість і т. ін. // Запеклий, лютий. // Який проходить у тривогах, неспокої, напруженні і т. ін. // Який передає піднесеність, збудженість творця, виконавця. 5. Надзвичайно стрімкий (про рух, швидкість і т. ін.). // Стрімкий, інтенсивний (про темп, ритм і т. ін.). // Виконуваний, здійснюваний надзвичайно швидко, з величезним напруженням. 6. Те саме, що **нерозсу́дливий**. // *у знач. ім.* **шале́ний**, -ного, *ч.*; **шале́на**, -ної, *ж.* Нерозумна, нерозсудлива людина; навіжений, навіжена. // Позбавлений розумного, практичного змісту. // Те саме, що **божеві́льний** 1. 7. *розм.* Який випадково залетів куди-небудь, влучив у кого-, що-небудь (про кулю, снаряд і т. ін.); випадковий.

ШАЛЕНИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Очманілий, навіжений.

ШАЛЕНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *зах.* Стан і властивість за знач. **шалени́стий**.

ШАЛЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шаленіти**.

ШАЛЕ́НІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Стан за знач. **шале́ний** 1; несамовитість, нестямність. 2. Те саме, що **шале́нство** 2 – 4.

ШАЛЕНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Ставати надмірно збудженим від якогось сильного почуття. // Бурхливо виявляти надзвичайне хвилювання, збудження, несамовитість, лють. // Нестримно виявлятися. // Виражати стан надзвичайного збудження, несамовитості, нестямності (про обличчя, погляд і т. ін.). 2. Виявлятися з надзвичайною силою, бурхливо, бути дуже сильним (перев. про явища природи, стихійні явища). // Інтенсивно, з запалом грати, співати і т. ін. // Набувати надзвичайно великого напруження у своєму перебігу (про бій, штурм і т. ін.). // Діяти інтенсивно, напружено (про вогнепальну зброю). 3. Бути у нестримному, стрімкому русі. // Надзвичайно швидко щось виконувати, робити. 4. Діяти нерозумно, нерозсудливо. // Те саме, що **божево́літи** 1.

ШАЛЕНІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **шаленіти**.

ШАЛЕ́НО. Присл. до **шале́ний** 1 – 6.

ШАЛЕ́НСТВО, -а, *с.* 1. Стан надмірного збудження, хвилювання. 2. Надзвичайна сила вияву чогось (перев. про явища природи, стихійні явища). // Бурхливий перебіг чогось (про наступ, битву, вогонь і т. ін.); навальність. 3. Нестримний гнів; лють. 4. Стрімкий рух, дуже швидкий темп чогонебудь. // Те саме, що **божеві́лля** 2. // Пишний ріст, буяння чогось барвистого, яскравого тощо.

ШАЛИ́ВІР, -а, *ч.*, *діал.* Шалапут (у 1 знач.).

ШАЛИВІ́РА, -и, *ч.*, *зах.* Шалапут (у 1 знач.).

ШАЛИҐА́Н, -а, *ч.*, *діал.* Крутій, пройдисвіт.

ША́ЛИК, -а, *ч.*, *діал.* Шарфик, кашне.

ШАЛИНА́, -и́, *ж.*, *діал.* Хаща.

ШАЛІ́ВКА, -и, *ж.*, *буд.* 1. *збірн.* Тонкі дошки (завтовшки 1 дюйм), перев. вживані на обшивку стін, стелі, покриття дахів і т. ін. // Обшивка з таких дощок. 2. Кожна з таких тонких дощок.

ШАЛІ́ВКОВИЙ, -а, -е, *буд.* Прикм. до **шалі́вка**.

ШАЛІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шаліти**. *Шаління вітру.*

ШАЛІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.* 1. Те саме, що **шаленіти** 1. // Те саме, що **пустува́ти**[1]. 2. Те саме, що **шаленіти** 2. 3. Те саме, що **шаленіти** 4. // *безос.*

ШАЛМА́Н, -у, *ч.*, *жарг.* Те саме, що **мали́на** 4.

ШАЛМЕ́Й, -я, *ч.* 1. Духовий язичковий музичний інструмент з подвійною тростиною та 8 – 10-ма ігровими отворами, поширений в Зах. Європі у 13 – 17 ст. 2. Загальна назва давньоєвропейських тростинних музичних інструментів.

ШАЛО́Н, -у, *ч.* Вовняна тканина.

ШАЛО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шало́н**.

ШАЛО́Т, -у, *ч.*, *бот.* Рід багаторічних трав'янистих рослин родини цибулевих.

ШАЛТА́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Шалапут (у 1 знач.).

ШАЛУПА́ЙКА, -и, *ж.*, *діал.* Лушпина.

ШАЛЬ[1], -і, *ж. і заст.* -я, *ч.* 1. Велика в'язана чи ткана хустка (перев. шерстяна, рідше шовкова). 2. *заст.* Тонка перев. шерстяна тканина саржевого плетива.

ШАЛЬ[2], -і, *ж.*, *діал.* Дрібниця (*див.* **дрібни́ця** 1).

ШАЛЬВА́РИ, -а́р і -а́рів, *мн.*, *заст.*, *діал.* Шаровари.

ШАЛЬВІ́Р, -а, *ч.*, *зах. і* **ШАЛЬВІ́РА**, -и, *ч.*, *діал.* Шахрай, ошуканець.

ШАЛЬВІ́РА *див.* **шальві́р**.

ШАЛЬВІ́Я, -ї, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шавлія**.

ШАЛЬҐА́, -и́, *ж.*, *діал.* Скаженість, шаленство.

ША́ЛЬКА[1], -и, *ж.* 1. Тарілка в терезах, на яку кладуть зважувану річ або гирі. 2. *діал.* Шанька (у 2 знач.).

ША́ЛЬКА[2], -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шаль**[1] 1.

ШАЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *буд.* 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шалюва́ти**. 2. *у знач. прикм.* Обшитий шалівкою.

ШАЛЬО́Н, -а, *ч.*, *заст.* Легкий верхній довгий одяг, схожий на жіночу сукню.

ШАЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шалюва́ти**.

ШАЛЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок. перех.* Обшивати шалівкою.

ША́ЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ша́лька**[1] 1.

ШАМА́Н, -а, *ч.* Служитель культу, знахар у племен, релігія яких ґрунтується на культі духів, магії.

ШАМА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.* 1. Здійснювати обряд шаманства. 2. Бути шаманом.

ШАМАНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **шама́нство**.

ША́МАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ша́мати**.

ШАМА́НСТВО, -а, *с.* 1. Одна з первісних форм релігії, культ духів, магія в деяких племен Північної та Середньої Азії, Америки, Океанії, Африки. // Заняття шамана. 2. Те саме, що **чаклу́нство**.

ШАМА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шама́нство**, **шама́н**. // Власт. шаманові; такий, як у шамана.

ША́МАТИ[1], -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Шелестіти.

ША́МАТИ[2], -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Налягати на весла.

ШАМБЕР'Е́Р, -а, *ч.*, *спец.* Довгий хлист, що його застосовують у цирку та на манежі.

ШАМІ́ЛЬ, **ШАМІ́ЛЬ-ШАМІ́ЛЬ**, *виг.*, *діал.* Уживається як присудок для передачі обережного виходу, втечі кого-небудь звідкись.

ША́МКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ша́мкати**[1] і звуки, утворювані цією дією.

ША́МКАТИ[1], -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. Говорити невиразно, нерозбірливо, злегка шепелявлячи. 2. *рідко.* Утворювати шарудливі, шелесткі звуки; шелестіти.

ША́МКАТИ[2], -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Ходити або робити щось швидко, поспіхом.

ШАМКИ́Й[1], -а́, -е́, *розм.* Який видає шарудливі, шелесткі звуки.

ШАМКИ́Й[2], -а́, -е́, *діал.* Швидкий, меткий, спритний.

ШАМКО́, *діал.* Присл. до **шамки́й**[2].

ШАМКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шамкоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШАМКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **ша́мкати**[1].

ШАМНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Однокр. до **ша́мати** 1.

ШАМОЗИ́Т, -у, *ч.* Мінерал класу силікатів, від зелено-сірого до чорного кольору; залізна руда.

ШАМОЗИ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шамози́т**.

ШАМО́Т, -у, *ч.*, *спец.* 1. Випалена при високій температурі вогнетривка глиниста порода. 2. Цегла, плитки з цього матеріалу або з домішкою його.

ШАМОТА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шамота́ти** *і* **шамота́тися** та звуки, утворювані цією дією.

ШАМОТА́ТИ, -отаю, -ота́єш *і* -очу́, -о́чеш, *недок.*, *діал.* Смикати, шарпати.

ШАМОТА́ТИСЯ, -ота́юся, -ота́єшся *і* -очу́ся, -о́чешся, *недок.*, *діал.* Смикатися, шарпатися. // Метушитися.

ШАМОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шамотіти** і звуки, утворювані цією дією.

ШАМОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* 1. *чим і без додатка.* Видавати, утворювати звуки "шам-шам"; шарудіти. 2. Ідучи, ступаючи, човгаючи ногами, видавати шелесткі звуки. // Тертися об щось, видаючи тихі звуки. 3. Говорити, шепотіти невиразно, нерозбірливо, шамкаючи.

ШАМО́ТНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **шамо́т**. // Який є шамотом. // Признач. для виготовлення виробів з шамоту. *Шамотний завод. Шамотний цех.*

ШАМОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* 1. Шарудіння, шелестіння від легкого руху, тертя кого-, чого-небудь об щось. 2. Те саме, що **метушня́** 1.

ШАМО́ТНЯВА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шамотня́**.

ШАМО́ТОВИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **шамо́тний**.

ШАМОТОДРОБА́РКА, -и, *ж.* Машина для подрібнення шамоту.

ШАМПА́Н, -у, *ч.*, *заст.* Шампанське.

ШАМПАНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *спец.* Повторне зброджування в герметично закритій посудині виноградного вина з метою насичення його вуглекислим газом.

ШАМПАНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Підданий шампанізації. // **шампанізо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ШАМПАНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *спец.* Піддавати шампанізації.

ШАМПАНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із виробництва шампанських вин.

ШАМПА́НКА, **ШАРПА́НКА**, -и, *ж.*, *зах.* Сорт картоплі.

ШАМПА́НСЬКЕ, -кого, *с.* Ігристе виноградне вино.

ШАМПА́НСЬКИЙ, -а, -е. Признач. для виготовлення ігристого виноградного вина за допомогою шампанізації.

ШАМПА́Р, -у, *ч.* У феодальній Франції – сеньйоральний податок у вигляді частини врожаю.

ШАМПІНЬЙО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **печери́ця** 1.

ШАМПІНЬЙО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **шампіньйо́н**. // Признач. для вирощування шампіньйонів.

ШАМПІНЬЙО́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *с. г.* Земельна ділянка або приміщення, де вирощують шампіньйони.

ШАМПУ́НЬ, -ю, *ч.* Мильна запашна рідина, порошок тощо для миття голови.

ШАМПУ́Р, -а, *ч.* Металевий стрижень, на який нанизуються шматки м'яса, цибулі і т. ін. для приготування шашлику.

ШАМРА́Й, -я, *ч.* Той, хто шарудить, шелестить.

ШАМРА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шамра́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШАМРА́ТИ, -а́ю, -а́єш *і* **ШАМРИ́ТИ**, -рю́, -ри́ш, *недок.*, *діал.* Шарудіти, шелестіти.

ШАМРИ́ЛО, -а, *ч.*, *діал.* Який любить шарудіти.

ШАМРИ́ТИ *див.* **шамра́ти**.

ШАМРІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шамри́ти**.

ШАМТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шамті́ти**.

ШАМТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.*, *діал.* Шарудіти.

ШАМША́, -і, *ч. і ж.*, *діал.* Той (та), хто шамкає (*див.* **ша́мкати**[1] 1).

ШАМ-ША́М, *незм.* Звуконаслідування, що означає глухий звук від човгання, тертя, шепелявого мовлення тощо.

ШАМШИ́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок.*, *діал.* Шарудіти, шурхотіти.

ША́НА, -и, *ж.* 1. *до кого – чого і без додатка.* Почуття поваги, що ґрунтується на визнанні великих чеснот, суспільної ваги або позитивних якостей кого-, чого-небудь; пошана. // Шанобливе ставлення до когось, чогось. // Зовнішній вияв почуття поваги до кого-, чого-небудь; почесті. *Віддавати шану.* 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **частува́ння**.

ШАНДА́Л, -а, *ч.*, *заст.* Свічник.

ШАНДА́Р, -я́, *ч.*, *діал.* Жандарм.

ШАНДА́РИК, -а, *ч.*, *орн.*, *зах.* Одуд.

ШАНДО́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **шандо́р**, -а, *ч.*). Комплект металевих, залізобетонних чи дерев'яних балок, що укладені горизонтально одна на одну і утворюють рухому частину балочного (шандорного) затвору для перекриття водопропускного отвору гідротехнічної споруди (під час будівництва, ремонту).

ШАНДО́РНИЙ, -а, -е. Стос. до шандорів.

ША́НДРА, -и, *ж.* Трав'яниста культура родини губоцвітих, стебла й листя якої містять ефірні олії, що використовуються в медицині.

ША́НДРИЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Частина крила вітряка.

ШАНЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Назва французької фірми, що випускає парфуми, одяг. 2. Парфуми цієї фірми.

ШАНЕ́ЦЬ *див.* **ша́нці**.

ШАНЖА́Н, -а, *ч.* Тканина, якій властиво переливатися різними кольорами.

ША́НИ, -нів, *мн.* (*одн.* **ша́нин**, -а, *ч.*). Одна з народностей Бірми.

ША́НКЕР, -у, *ч.* Виразка на місці проникнення збудника, головним чином на статевих органах. ** **М'яки́й ша́нкер** – інфекційне венеричне захворювання. **Тверди́й ша́нкер** – виразка, що є першим видимим виявом захворювання на сифіліс.

ША́НКЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до шанкеру.

ШАНКР, -а, *ч.* Те саме, що **ша́нкер. ** Біполя́рний шанкр** – твердий шанкр, який одночасно виник на статевих органах та на інших ділянках тіла.

ШАНКР-АМИГДАЛІ́Т, ша́нкра-амигдаліта, *ч.* Твердий шанкр, розміщений на мигдалику.

ШАНКРО́ЇД, -у, *ч.* Те саме, що **м'який ша́нкер.**

ШАНКР-ПАНАРИ́ЦІЙ, ша́нкра-панариція, *ч.* Твердий шанкр на кінчику пальця кисті; болюча виразка із запаленням оточуючих тканин.

ШАНО́БА, -и, *ж.* Те саме, що **ша́на** 1.

ШАНОБЛИ́ВИЙ, -а, -е. Сповнений глибокої поваги, пошани до кого-, чого-небудь. // Який виявляє глибоку повагу, пошану до кого-небудь (про людину). // Сповнений виразу глибокої поваги, пошани до кого-, чого-небудь.

ШАНОБЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **шанобли́вий.**

ШАНОБЛИ́ВО. Присл. до **шанобли́вий.**

ШАНО́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шано́вний.**

ШАНО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **шанува́ти.**

ШАНО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шано́ваний.**

ШАНОБЛИ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Шанобливий.

ШАНО́ВНИЙ, -а, -е. Якого поважають, шанують. // Уживається як складова частина ввічливого звертання. // Уживається для вираження фамільярної оцінки кого-, чого-небудь. // *у знач. ім.* **шано́вний**, -ного, *ч.*; **шано́вна**, -ної, *ж.* Той, кого поважають, шанують (перев. у звертанні).

ШАНО́ВНИК, -а, *ч.* Те саме, що **шанува́льник.**

ШАНО́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **шано́вник.**

ШАНОЛЮ́БЕЦЬ, -бця, *ч.* Той, хто любить шанобливе ставлення до себе, вияви поваги та шани до себе.

ШАНОЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Який любить шанобливе ставлення до себе, вияви поваги та шани до себе.

ШАНОЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шанолю́бний.**

ШАНОЛЮ́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **шанолю́бність.**

ШАНС, -у, *ч.*, *на що, рідко за що, для чого, також з інфін.* 1. Умова, яка забезпечує удачу, успіх у чому-небудь; ймовірність, можливість здійснення чогось. 2. *тільки мн.* **ша́нси**, -ів, *діал.* Обставини.

ША́НСИК, -а, *ч.* Зменш. до **шанс** 1.

ШАНСО́Н, -у, *ч.* Французька пісня – народна, професійна поліфонічна 15 – 16 ст., а також сучасна естрадна пісня ліричного змісту з репертуару шансоньє.

ШАНСОНЕ́ТКА, -и, *ж.*, *заст.* 1. Пісенька грайливого, жартівливого характеру, часом фривольного змісту. 2. Співачка, що виступає з піснями такого жанру.

ШАНСОНЕ́ТКОВИЙ, -а, -е. Стос. до шансонетки.

ШАНСОНЕ́ТНИЙ, -а, -е, *заст.* Стос. до шансонетки.

ШАНСО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **шансо́н.**

ШАНСОНЬЄ́, *невідм.*, *ч.* 1. Французький естрадний співак, виконавець жанрових пісень, часто автор слів і музики до них. 2. Назва збірок пісень і водевілів у Франції у 13 – 19 ст.

ШАНТА́ВИЙ, **ШАНТАЛА́ВИЙ**, -а, -е, *зах.* Обідраний, у лахмітті.

ШАНТА́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *зах.* Стан і властивість за знач. **шанта́вий.**

ШАНТА́Ж, -у, *ч.* Залякування погрозою викрити або розголосити з певною метою факти, відомості, які можуть скомпрометувати, зганьбити кого-небудь.

ШАНТАЖИ́СТ, -а, *ч.* Той, хто вдається до шантажу, вимагає чого-небудь шантажем.

ШАНТАЖИ́СТКА, -и. Жін. до **шантажи́ст.**

ШАНТАЖИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до шантажиста.

ШАНТА́ЖНИЙ, -а, -е. Стос. до шантажу.

ШАНТАЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **шантажува́ти.**

ШАНТАЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шантажува́ти.**

ШАНТАЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Вимагати від кого-небудь чогось за допомогою шантажу.

ШАНТАЛА́ВИЙ *див.* **шанта́вий.**

ШАНТАЛА́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *зах.* Стан і властивість за знач. **шантала́вий.**

ШАНТА́Н, -у, *ч.* Те саме, що **кафешанта́н.**

ШАНТА́ННИЙ, -а, -е. Стос. до шантану.

ШАНТРАПА́, -и́, *зневажл.* 1. *ч. і ж.* Пуста, нікчемна людина. 2. *ж.*, *збірн.* Пусті, нікчемні люди.

ШАНУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто виявляє шану (у 1 знач.) до кого-, чого-небудь.

ШАНУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **шанува́льник.**

ШАНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шанува́ти. ** Моє́ (вам) шанува́ння** – усталена формула вітання з ким-небудь.

ШАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Відчувати або виявляти глибоку повагу, пошану до когось, чогось; поважати. // *також у спол. зі сл.* п о в і к, с в я т о і т. ін. Цінячи когось, вшановувати. // *чим і без додатка.* Виконувати якісь церемоніальні дії, здійснювати певний ритуал, вшановуючи когось. // *також із сл.* г л и б о к о. Надавати чомусь великого значення; цінити. // Цінячи, берегти. // *розм.* Брати до уваги; зважати на щось. ** **Прошу́ люби́ти й шанува́ти**, *жарт.* – усталена формула, яка вживається, коли знайомлять кого-небудь з кимось. **Шанува́ти па́м'ять**: а) згадуючи кого-небудь, виявляти чимось свою повагу, пошану; б) вшановуючи кого-, що-небудь, відзначати пам'ятну дату, річницю, ювілей тощо. 2. Виявляти турботу, дбати про кого-небудь; піклуватися, доглядати. // Ставитися з особливою повагою, ніжністю, виявляючи турботу, піклування (перев. про членів родини). // *у сполуч. зі сл.* с е б е. Дбати про себе, про своє здоров'я; берегтися. 3. *чим і без додатка, розм.* Пригощати когось, пропонувати поїсти й випити; частувати. // Припрошувати випити або поїсти, пригощаючи, частуючи.

ШАНУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. *розм.* Поводитися пристойно, як належить; слухатися. // *до кого, рідко.* Виявляти повагу, пошану до кого-небудь. 2. Дбати про себе, про своє здоров'я; берегтися. // *перев. у наказ. сп.* Бути пильним, обережним; остерігатися.

ША́НЦЕВИЙ, -а, -е, *військ.* Стос. до шанців (у 1 знач.). // Признач. для окопування, влаштування окопів, траншей тощо.

ША́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ша́нець**, -нця, *ч.*). 1. *військ.* Земляні укріплення у вигляді ровів із насипом; окопи. 2. *спец.* Цегляні та інші підпорки (перев. в печі).

ША́НЬКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Торбинка. 2. Торбина для годівлі коней в дорозі.

ШАПА́Р[1], -а, *ч.*, *муз.* Те саме, що **шабр.**

ШАПА́Р[2], -я́, *ч.*, *заст.*, *діал.* 1. Те саме, що **шафа́р.** 2. Шапкар.

ШАПА́РКА, -и, *заст.*, *діал.* Жін. до **шапа́р**[2].

ШАПАРЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шапарюва́ти.**

ШАПАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *діал.* 1. Бути шапарем; виконувати обов'язки шапаря. 2. Господарювати.

ШАПИ́НКА, -и, *ж.* Верхня частина гриба.

ШАПИ́НКОВИЙ, -а, -е. Стос. до шапинки.

ШАПИНКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до шапинки, схожий на неї.

ШАПИНКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шапинкоподі́бний.**

ШАПІ́ВКА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **шапи́нка.**

ШАПІРО́ГРАФ, -а, *ч.*, *спец.* Пристрій для розмноження рукописного або друкованого тексту без друкарського набору.

ШАПІРОГРАФІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до шапірографії.

ШАПІРОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Розмноження рукописного або друкованого тексту без друкарського набору.

ШАПІРО́ГРАФНИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **шапіро́граф.** // Який здійснюється, виготовляється на шапірографі. *Шапірографний відбиток.*

ШАПІРО́ГРАФСЬКИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **шапіро́графний.**

ШАПІТО́, *невідм.*, *с.* 1. Легка театральна або циркова споруда у вигляді розбірної конструкції з брезентовою покрівлею для пересувних вистав. 2. Пересувний цирк, що дає вистави у такій споруді.

ША́ПКА, -и, *ж.* 1. Головний убір (перев. без полів, м'який, теплий). // *також з ім.* в у ш а н к а, з ю й д в е с т к а, п а п а х а і т. ін., *з прикм.* м о р я ц ь к и й та ін. Головний убір спеціального призначення, певної форми чи виготовлений з певного матеріалу. // *у сполуч. зі сл.* ч е р в о н а, *розм.*, *заст.* Розсильний. 2. *перен.* Предмет куполоподібної форми; покриття чогось, що має таку або подібну форму. // Верхня куполоподібна частина рослинності (перев. про крони дерев). // *також з ім.* с н і г *або прикм.* с н і г о в и й, б і л и й, *розм.* Снігове покриття куполоподібної форми. // Покриття верхньої частини гори (перев. снігове). // Густе волосся; шевелюра. // *чого, у сполуч. з ім.* д и м, к у р я в а, п і н а і т. ін. Те, що покриває верх чого-небудь, клубочиться, знаходиться над чимось. ** **Поля́рна ша́пка** – льодовий і сніговий покрив полюса, а також хмара над ним. 3. Верхня частина гриба. 4. Суцвіття соняшника. 5. *с. г.*, *розм.* Сніп, що покриває зверху копу, стіжок і т. ін. 6. *спец.* Заголовок великим шрифтом, тематично спільний для кількох статей у газеті, журналі тощо. 7. *розм.* Міра, кількість чого-небудь, що може вміститися в такому головному уборі.

ШАПКА́Р, -я́, *ч.*, *спец.* Той, хто шиє шапки та інші головні убори.

ШАПКА́РКА, -и. Жін. до **шапка́р.**

ШАПКОБРА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Закінчення, кінець якогось зібрання (коли всі присутні розходяться).

ШАПКОВИЙ, -а́, -е́. Стос. до шапки.

ШАПКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Який низько схиляється перед кимось.

ШАПКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до шапки, схожий на неї.

ШАПКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шапкоподі́бний.**

ШАПКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шапкува́ти.**

ШАПКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перед ким, кому, до кого, заст. кого, розм.* Знімати шапку, вітаючи когось. // Запобігливо вітатися, вклоняючись і знімаючи шапку. // *перен.* Звертатися з проханням до кого-небудь, просити про щось. // Виявляючи покору, запобігати перед ким-небудь.

ШАПКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Подібний до шапки (у 1 знач.), схожий на шапку.

ШАПКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *розм.* Вітатися з кимось, знімаючи шапку. // *перед ким, перен.* Виявляючи покору, запобігати перед ким-небудь.

ШАПЛИ́К, -а́, *ч.* Невисока широка дерев'яна посудина, що має вигляд зрізаної бочки. // Чан для чинення шкіри, зоління білизни і т. ін. // Посудина з ручками для носіння рідини; цебер, відро. // Діжечка для кімнатних квітів.

ШАПЛИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **шапли́к.**

ШАПОВА́Л, -а, *ч.*, *спец.* Майстер, який виготовляє з вовни шапки та інші вироби способом валяння.

ШАПОВА́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.* Бути шаповалом; виготовляти з вовни шапки та ін. вироби способом валяння.

ШАПОВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *спец.* Майстерня, де способом валяння з вовни виготовляють шапки та інші вироби.

ШАПОВА́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **шапова́льня** і **шапова́л.** // Вигот. з вовни способом валяння. *Шаповальське сукно.*

ШАПОКЛЯ́К, -а, *ч.*, *заст.* Складаний капелюх-циліндр (перев. на пружинах).

ША́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ша́пка** 1 – 3. // *перен.*, *розм.* Забарвлення на голові звірів, птахів, схоже на такий головний убір.

ШАПРА́Н, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **шафра́н** 1.

ШАПУРИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ша́пка** 1, 2.

ШАПУ́РКА, -и, *ж.*, *бот.*, *зах.* Мисочка горіха.

ШАПЧЕРИ́НА, **ШАПЧУРИ́НА**, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що **шапури́на.**

ШАПЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ша́пка** 1, 2.

ШАПЧИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **шапчи́на.**

ШАПЧИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **шапчи́на.**

ШАПЧУРИ́НА *див.* **шапчери́на.**

ШАП'Я́, -я́ти, *с.*, *зах.* Шапочка.

ШАР, -у, *ч.* 1. *чого і без додатка.* Однорідна за складом речовина, що суцільною масою вкриває кого-, що-небудь, простягаючись у просторі. // Ряд, пласт однорідної речовини, матеріалу, який розміщується на чомусь або між іншими такими ж. // *також зі сл.* а т м о с ф е р а, п о в і т р я. Маса повітря, що міститься над поверхнею планети. ** **Озо́новий шар** – шар атмосфери на висоті від 10 до 50 км із максимумом концентрації озону на висоті від 20 до 25 км. // Річний наріст стовбура дерева, помітний при поперечному розрізі завдяки кільцю. 2. *розм.*, *рідко.* Те саме, що **верства́**[2] 2. // Певне коло людей. 3. *перен.* Однорідна за якоюсь ознакою частина чого-небудь. // *у сполуч. зі сл.* л е к с и ч н и й, л е к с и к а і т. ін. Однорідна група слів, що мають свої особливості і чимось різняться від інших. 4. *геол.* Ущільнена чи затверділа маса осадової гірської породи, обмежена двома більш-менш паралельними площинами інших порід. // *у сполуч. з ім.* в у г і л л я, к р е й д а, л е с і т. ін., *також з прикм.* в у г і л ь н и й, г р а н і т н и й, г а з о н о с н и й, р у д о н о с н и й і т. ін. Однорідно-площинна маса породи, що має певний склад або домішки чогось, чим відрізняється від інших. ** **Ме́ртвий шар**, *с. г.*, *рідко* – однорідний пласт землі, ґрунту, в якому неможливе органічне життя. **О́рний шар**, *с. г.* – верхня, родюча частина ґрунту, яку обробляють під посів. **Родю́чий шар ґру́нту** – верхня гумусована частина ґрунту, яка має сприятливі для росту рослин хімічні, фізичні та біологічні властивості. 5. *діал.* Ряд. // *у знач. присл.* **ша́ром.** У ряд.

ШАРАБА́Н, -а, *ч.* 1. Старовинний чотириколісний екіпаж з поперечними кількарядними сидіннями. 2. Легкий однокінний двоколісний візок; кабріолет. 3. *розм.* Те саме, що **віз**[1] 1.

ШАРАБА́НЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **шараба́н.**

ШАРАВА́РИ, -а́р *і* -а́рів, *мн.*, *заст.* Шаровари.

ШАРА́ГА, -и, *ж.*, *вульг.*, *зневажл.* Контора, установа; занедбане підприємство.

ШАРА́ГИ, -а́г, *мн.*, *діал.* Стояча вішалка.

ШАРА́ДА, -и, *ж.* Загадка, побудована на визначенні якогось слова за його частинами або складами, поданими описово, що можуть становити й окремі слова. // *перен.* Хто-небудь загадковий або що-небудь загадкове, незрозуміле.

ШАРА́ЖКА, -и, *ж.*, *жарг.* У Радянському Союзі часів сталінщини – закрите конструкторське бюро, де працювали політичні в'язні, з пом'якшеними умовами утримання.

ШАРАКА́Н, -у, *ч.* Загальна назва вірменських духовних (але не біблійних) пісень.

ШАРА́МИ, *присл.* У вигляді шарів, смуг, верств; шар за шаром.

ШАРА́Н, -а́, *ч.* 1. Дрібні уламки льоду на річці. 2. *зах.* Невеличкий короп.

ШАРАПИ́ТКА, -и, *ч. і ж.*, *зах.* У гуцулів – зайшла людина, одягнена по-міському.

ШАРАФА́Н, -а, *ч.* і **ШАРАФА́НКА**, -и, *ж.*, *зах.* Спідниця з вибійки.

ШАРАФА́НКА *див.* **шарафа́н.**

ШАРА́Х, *виг.* Використовується для позначення швидкої дії (за знач. **шара́хнути, шара́хнутися** та ін.).

ШАРА́ХАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шара́хати** і **шара́хатися.**

ШАРА́ХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **шара́хатися.**

ШАРА́ХАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Несподівано, різко кидатися кудись (перев. від переляку).

ШАРА́ХКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шара́хкати** *і* **шара́хкатися.**

ШАРА́ХКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **шара́хатися.**

ШАРА́ХКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **шара́хатися.**

ШАРА́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Однокр. до **шара́хати.** // *куди.* Швидко побігти, метнутися куди-небудь. 2. *по кому – чому, перех. і неперех.* Несподівано ударити. // Вистрелити; розірватися, вибухнути. // Убити когось. // *чим, що і без додатка.* Різко кинути, жбурнути, линути щось. 3. *неперех.*, *перен.* Сказати щось раптово, несподівано, з наміром вразити когось.

ШАРА́ХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* 1. Однокр. до **шара́хатися.** // Швидко побігти, метнутися куди-небудь, почати бігати десь. 2. Сильно ударитися.

ШАРАХОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *розм.* Підсил. до **шара́хнути.**

ША́РВАРКОВИЙ, -а, -е, *розм.* Стос. до шарварку.

ША́РВАРОК, -рку, *ч.* 1. *іст.* Додаткова до панщини феодальна повинність із будівництва і ремонту

мостів, шляхів, гребель, панських будинків і т. ін. 2. *перен., розм.* Напружена робота, здійснювана спільними зусиллями, гуртом; час, пора виконання такої роботи. // *у знач. присл.* **ша́рварком.** Спільними зусиллями; гуртом. // *рідко.* Велике, гомінке скупчення людей. 3. *перен., розм.* Безладна метушня; розгардіяш. // Галас, гамір.

ШАРЖ, -у, *ч.* 1. Сатирична або гумористична манера зображення, відтворення кого-, чого-небудь, за якої дотримано зовнішню подібність, але карикатурно змінено, підкреслено найхарактерніші риси. 2. Малюнок, портрет, що зображує кого-небудь у навмисне спотвореному, смішному вигляді. // Художній твір, написаний із застосуванням цієї манери зображення. 3. *чого, на що, перен.* Спотворення, викривлення, невдале наслідування чогонебудь; карикатурна подібність чогось.

ША́РЖА, -і, *ж., діал.* 1. Військовий чин в австрійській армії. 2. *збірн.* Старшина.

ШАРЖИ́СТ, -а, *ч., розм.* Той, хто створює шаржі.

ШАРЖО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шаржува́ти.** // **шаржо́вано,** *безос. присудк. сл.*

ШАРЖО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шаржо́ваний.**

ШАРЖОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до шаржу.

ША́РЖОВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ша́ржовий.**

ШАРЖУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шаржува́ти.**

ШАРЖУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док., перех. і неперех.* Зображувати кого-, що-небудь у вигляді шаржу; вдаватися до шаржу, зображуючи когось, щось.

ШАРЖУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **шаржува́ти.**

ША́РИЙ, -а, -е, *діал.* Сірий.

ША́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Шукати навпомацки. 2. *чим, по чому і без додатка, неперех.* Обмацувати щось, совати по чомусь (перев. шукаючи). 3. *перех., розм.* Старанно шукати кого-, що-небудь. // Ходити десь, кидатися кудись, шукаючи. // *перен.* Освітлювати, стежачи за чимсь, охороняючи щось (перев. про прожектори). 4. *жарг.* Розумітися на чому-небудь.

ШАРІА́Ж, -а, *ч.* Великий, пологий насув гірських порід.

ШАРІА́Т, -у, *ч.* У мусульман – система норм феодального права, а також релігійно-обрядових настанов і правил, що мають силу закону.

ШАРІА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до шаріату. ** **Шаріа́тський суд** – орган правосуддя у мусульманській державі, що його очолює каді.

ШАРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія і стан за знач. **шарі́ти1.**

ШАРІ́ТИ1, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати, робитися червоним (перев. про обличчя); червоніти. 2. Вирізнятися червоним або рожевим кольором (про що-небудь червоне, рожеве); виднітися. // Світитися червоним світлом.

ШАРІ́ТИ2, -і́є, *недок., безос., діал.* Сіріти.

ШАРІ́ТИСЯ, -і́юся, -і́єшся, *недок.* Те саме, що **шарі́ти1.**

ША́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **фане́ра.**

ШАРКА́Н, -у, *ч., діал.* Великий вітер, буря.

ША́РКАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ша́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ША́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *чим, по чому і без додатка.* Виконувати якусь дію (скребти, терти і т. ін.), спричиняючи шерех, шарудіння. // Видавати шерех, шарудіння, рухаючись або виконуючи якусь дію. 2. *чим, по чому і без додатка.* Ідучи, ступаючи, викликати тертям ніг об підлогу, землю і т. ін. шарудіння, шорхання; човгати. 3. Вітаючи когось, виявляючи до кого-небудь особливу пошану, повагу, дякуючи і т. ін., робити рух однією ногою в напрямку до іншої з пристуком каблуком об каблук. // Танцюючи, виконувати рухи, що супроводжуються пристуком каблуків.

ШАРКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Моторний, прудкий.

ША́РКІТ, -коту, *ч., розм.* Звуки від човгання чимнебудь по чомусь.

ША́РКНУТИ, -ну, -неш, *док., чим, по чому і без додатка.* Однокр. до **ша́ркати.** // Різнути чимсь по комусь, чомусь.

ШАРКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., однокр., чим, по чому і без додатка.* Підсил. до **ша́ркнути.**

ШАРКОТА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **шаркота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШАРКОТА́ТИ *див.* **шаркоті́ти.**

ШАРКОТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **шаркоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШАРКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш *і* **ШАРКОТА́ТИ,** -очу́, -о́чеш, *недок., чим, по чому і без додатка, розм.* Підсил. до **ша́ркати.**

ШАРКУ́Н, -а́, *ч., розм.* Той, хто ходить, шаркаючи ногами від утоми, хвороби, старості тощо.

ШАРЛА́Т, -у, *ч., заст.* Пурпур.

ШАРЛАТА́Н, -а, *ч.* Неук, невіглас, що видає себе за знавця, фахівця; той, хто обдурює кого-небудь.

ШАРЛАТА́НИТИ, -ню, -ниш, *недок., розм.* Бути шарлатаном; займатися шарлатанством.

ШАРЛАТА́НКА, -и. Жін. до **шарлата́н.**

ШАРЛАТА́НСТВО, -а, *с.* Поведінка, вчинки, властиві шарлатанові; безсоромний обман. // Нісенітниця, якою морочать людей.

ШАРЛАТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до шарлатанства. // Власт. шарлатанові.

ШАРЛА́ТОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **шарла́т.**

ШАРЛА́Х, -у, *ч.* Фарба яскраво-червоного кольору.

ШАРЛА́ХОВИЙ, -а, -е. Яскраво-червоний.

ШАРЛО́Т, -у, *ч.* 1. Сорт дрібної цибулі. 2. Те саме, що **шарло́тка.**

ШАРЛО́ТКА, -и, *ж.* Солодка страва із запечених з яблуками сухарів, попередньо намочених у молоці з яйцями.

ШАРМ, -у, *ч.* Чарівність, привабливість.

ШАРМА́НКА, -и. 1. *ж.* Невеликий переносний механізм, що відтворює звуки, мелодію завдяки обертанню ручки; невеликий механічний орган; катеринка. 2. *ч. і ж., перен., зневажл.* Той або та, хто багато, надокучливо говорить чи грає.

ШАРМА́НЩИК, -а, *ч.* 1. Той, хто грає на шарманці; мандрівний музика з шарманкою. 2. *перен., зневажл.* Той, хто багато, надокучливо говорить чи грає.

ШАРМА́НЩИЦЯ, -і. Жін. до **шарма́нщик.**

ШАРНІ́Р, -а, *ч.* З'єднувальний пристрій механізму, тіл чи будівельної конструкції, що допускає взаємні повороти чи обертання їхніх частин.

ШАРНІ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до шарніра; який являє собою шарнір.

ШАРНІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шарні́рний.**

ШАРНІ́РНО, *присл.* За допомогою шарніра.

ШАРНУ́ТИ1, -ну́, -не́ш, *док., розм.* 1. Те саме, що **терну́ти** 1. 2. Кинутися кудись, шукаючи.

ШАРНУ́ТИ2, -ну́, -не́ш, *док., діал.* Ударити. // Стати сильнішим (про мороз).

ШАРНУ́ТИ3, -ну́, -не́ш, *док., чим, по чому і без додатка, заст.* Те саме, що **ша́ркнути.**

ШАРНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., розм.* Те саме, що **терну́тися.**

ШАРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шарува́ти2.** // **шаро́вано,** *безос. присудк. сл.*

ШАРОВА́РИ, -а́р *і* -а́рів, *мн.* Широкі штани особливого крою, що їх перев. заправляють у халяви. // Штани такого крою, зібрані біля кісточок унизу, які є частиною національного одягу деяких народів. // Спортивні штани такого крою.

ШАРОВА́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шарова́ри.**

ШАРОВА́РЧИКИ, -ів, *мн.* Зменш.-пестл. до **шарова́ри.**

ША́РОВИЙ, -а, -е, *діал.* Сіро-димчастий (про колір).

ШАРОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до шару (*див.* **шар1** 1, 4). ** **Шарови́й обробі́ток,** *с. г.* – обробіток ґрунту способом шарування.

ШАРО́ШКА, -и, *ж., тех.* Інструмент, що нагадує фрезу або набір фрез і застосовується для обробки поверхні металу, каміння тощо.

ШАРО́ШКОВИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до шарошки.

ШАРПА́К, -а́, *ч., зневажл.* Убого одягнена людина; обідранець, голодранець.

ША́РПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **ша́рпати.**

ШАРПАНИ́НА, -и, *ж.* 1. *розм.* Те саме, що **ша́рпання.** 2. *розм.* Поспішне, метушливе ходіння; безперервна відвертна метушня, біганина. 3. *заст.* Страва з борошна, масла, яєць та порізаного тонкими смужками замороженого чи солоного м'яса або риби. 4. *розм., рідко.* Дуже старий, виношений або рваний одяг; дрантя.

ШАРПА́НКА *див.* **шампа́нка.**

ША́РПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ша́рпати** і **ша́рпатися.**

ША́РПАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех. і неперех., за що, рідко чим, об що.* Тягти кого-, що-небудь посмиком; різко, рвучко смикати за щось. // Смикаючи, робити щось, виконувати якусь дію. // Рвучко відкривати щось (двері, хвіртку і т. ін.). 2. *перех. і неперех., за що, чим, по чому* і т. ін. Налітаючи поривами, рвати, тріпати, приводити в коливальний рух (перев. про вітер). // *розм.* Штовхаючи, сіпаючи і т. ін., зрушувати, приводити в дію, в рух. 3. *неперех.* Різко, рвучко рушати з місця; смикати, сіпати. 4. *перех. і неперех., за що, чим, розм.* Термосити, сіпати кого-небудь, звертаючи на що-небудь увагу, виявляючи якесь почуття і т. ін. // Чіпляючись, рвати, завдавати болю (перев. про щось чіпке, шкарубке). 5. *перех. і неперех., перен.* Порушувати чийсь спокій, настирливо, раз за разом відвертаючи чиюсь увагу, турбуючи, заважаючи і т. ін. // *у сполуч. з ім.* д у ш а, м о з о к, н е р в и, с е р ц е і т. ін. Тривожити, примушуючи когось переживати, нервувати, вболівати за щось і т. ін. 6. *перех., розм.* Шматувати когось, завдавати рани кому-небудь, розриваючи, деручи. // Накидаючись, бити кого-небудь. // *перен.* Завдавати шкоди, заподіювати збитків, навально, раптово нападаючи (перев. воєнними діями). // *рідко.* Нападаючи, оббирати, обкрадати кого-небудь.

ША́РПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Робити різкі, поривчасті рухи, намагаючись вирватися, звільнитися від когось, чогось. // *перен.* Діяти, намагаючись, прагнучи позбутися чогось надокучливого, уїдливого або такого, що сковує і т. ін. // *рідко.* Чіпляючись за щось, смикатися, рватися. 2. Сильно здригатися, сіпатися з ляку, несподіванки і т. ін. // Різко, рвучко рушати з місця. // Робити різкі, рвучкі рухи під час дії (про машину, механізм тощо). // Сильно битися, тіпатися (про серце). 3. *розм.* Кидатися рвучко в різні боки; метатися. // Рвучко віяти (про вітер). // *куди, до кого – чого, з чого на що, також з інфін., із спол.* щ о б, *перен.* Починати з завзяттям, запалом щось робити, братися то за одне, то за інше. 4. *розм.* Боротися, битися з кимсь.

ШАРПА́ЧКА, -и, *зневажл.* Жін. до **шарпа́к.**

ШАРПЕ́Й, -я, *ч.* Порода бійцівських собак.

ШАРПІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді кірочок із тонких радіальних волокон.

ША́РПНУТИ, ша́рпну, ша́рпнеш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **ша́рпати.**

ША́РПНУТИСЯ, ша́рпнуся, ша́рпнешся, *док.* Однокр. до **ша́рпатися** 1 – 3. // *перен.* Раптово залунати, полинути (про звук).

ШАРПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* Підсил. до **ша́рпнути.**

ШАРПОНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док., однокр.* Підсил. до **шарпну́тися.**

ШАРТРЕ́З, -у, *ч.* Сорт міцного запашного лікеру.

ШАРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж., с. г.* Жінка, яка шарує просапні культури.

ШАРУВА́ННЯ1, -я, *с.* 1. Дія за знач. **шарува́ти1.** 2. *розм.* Пластове ущільнене покриття чогось (стін, стелі тощо), яке утворюється від неодноразового обмазування, біління тощо.

ШАРУВА́ННЯ2, -я, *с.* Дія за знач. **шарува́ти2.**

ШАРУВА́ТИ1, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і неперех.* Ділити, розщеплювати на шари, пласти однорідну суцільну масу; утворювати шари, пласти з чогось суцільного.

ШАРУВА́ТИ2, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Енергійно терти, скребти, миючи, витираючи, чистячи і т. ін. 2. *перех. і неперех., с. г.* Розпушувати ґрунт, обробляючи сапою чи спеціальним механізмом міжряддя просапних культур (перев. цукрових буряків).

ШАРУВА́ТИ3, -у́є, *недок., діал.* Робити когось червоним, вкриваючи обличчя рум'янцем, засмагою.

ШАРУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має вигляд пласта; який складається з шарів (*див.* **шар1** 1, 4). *Шаруваті хмари.*

ШАРУВА́ТИСЯ1, -у́ється, *недок.* 1. Ділитися, розщеплюватися на шари, пласти. 2. Бути розміщеним шарами (*див.* **шар1** 1, 4). 3. Пас. до **шарува́ти1.**

ШАРУВА́ТИСЯ2, -у́юся, -у́єшся, *недок.* Енергійно тертися, скребтися, миючи, витираючи себе тощо.

ШАРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шарува́тий.**

ШАРУВА́ТО. Присл. до **шарува́тий.**

ШАРУ́ГА, -и, *ж., діал.* Негода, непогода. // Завірюха.

ШАРУДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шаруді́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШАРУДІ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок., чим і без додатка.* 1. Видавати слабкий шерех, шелест. // *безос.* // Викликати слабкий шерех, шелест. 2. *розм.* Шукати навпомацки, спричиняючи слабкий шерех, шелест.

ШАРУДЛИ́ВИЙ, -а, -е. Який видає слабкий шерех, шелест. // Який викликає слабкий шерех, шелест. // *рідко.* Сповнений слабкого шереху, шелесту (перев. про звуки).

ШАРУДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **шарудли́вий.**

ШАРФ1, -а, *ч.* 1. Зіткана чи сплетена річ верхнього одягу у вигляді довгої смуги, якою кутають шию, накривають голову або плечі. 2. *заст.* Кольоровий пояс або пов'язка через плече, що були розпізнавальним знаком генеральського та офіцерського звання в дореволюційній російській армії.

ШАРФ2, -а, *ч., муз.* Органний реґістр з родини мікстур з трубами вузької мензури.

ША́РФИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **шарф** 1.

ША́РФОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шарф.**

ША́РХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ша́рхати** і звуки, утворювані цією дією. .

ША́РХАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Те саме, що **ша́ркати** 1, 2.

ША́РХНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **ша́рхати.**

ШАРША́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Шершавий.

ШАРША́ВИНА, -и, *ж., діал.* Шершаве місце.

ШАРША́ВІСТЬ, -вості, *ж., діал.* Абстр. ім. до **шарша́вий.**

ШАС, -а, *ч.* Жанр французької багатоголосної пісні або інструментальної п'єси, що зображає сцени полювання зазвичай у формі канонічної імітації.

ШАСЕ́, *невідм., с.* Танцювальне па.

ШАСІ́, *невідм., с.* 1. Рама чи основа різних машин, механізмів, пристроїв; сукупність усіх механізмів та агрегатів, закріплених на такій рамі. 2. Висувний або нерухомий пристрій з колесами, лижами або поплавцями для зльоту і посадки літака, а також для переміщення його по аеродрому, палубі авіаносця або воді.

ШАСЛА́, -и́, *ж.* Сорт столового винограду з ніжними соковитими ягодами жовтувато-зеленого кольору; виноград цього сорту.

ША́СНУТИ, -ну, -неш, *док., розм.* Однокр. до **ша́стати.**

ША́СНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док., розм., рідко.* Однокр. до **ша́статися.**

ША́СТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ша́стати** *і* **ша́статися.**

ША́СТАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* 1. Швидко, квапливо ходити, рухатися в різних напрямках (про людину, тварину). // Швидко пробігати, пролітати повз кого-, що-небудь; шмигати. // Швидко рухатися в певних напрямках (про неживі предмети). // Часто бувати в різних місцях, шукаючи кого-, що-небудь. // *чим і без додатка, рідко.* Швидко рухаючись, ходячи, щось робити, порядкувати десь. // *у сполуч. з ім.* о ч і, п о г л я д, *перен.* Швидко, поверхово оглядати, обдивлятися кого-, що-небудь; швидко переводити погляд з одного предмета на інший. 2. Шукати, заглядаючи, обмацуючи щось тощо.

ША́СТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., розм.* Те саме, що **ша́стати** 1.

ШАСТЬ, *незм., розм.* Уживається як присудк. сл. за знач. **ша́стати** і **ша́снути.**

ША́ТА *див.* **ша́ти.**

ШАТА́Н, -а, *ч., зах.* Чорт, біс, шайтан.

ШАТАНИ́НА, -и, *ж., заст., розм.* Метушня, вештання.

ШАТА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **шата́тися.**

ШАТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок., розм.* Вештатися.

ШАТЕ́Н, -а, *ч.* Чоловік з темно-русявим волоссям.

ШАТЕ́НКА, -и. Жін. до **шате́н.**

ШАТЕ́НОВИЙ, -а, -е, *розм.* Який має темно-русяве забарвлення (перев. про волосся).

ША́ТИ, шат, *мн.* (*рідко одн.* **ша́та,** -и, *ж.*), *поет., ритор.* 1. Багате, розкішне святкове вбрання. // Одяг

взагалі чи одяг певного призначення. 2. Те, що прикрашає, огортає собою когось, щось (про листя, сніг і т. ін.). 3. *церк.* Те саме, що **ри́за** 1. 4. *церк.* Те саме, що **окла́д** 4.

ШАТИ́ЛО, -а, *ч.*, *діал.* Брехун.

ШАТИ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* 1. *перех.*, *діал.* Шукати, шпортати. 2. *перех.*, *діал.* Шарувати[2] 1. 3. *неперех.*, *заст.* Шахраювати.

ШАТИ́РУВАНИЙ, -а, -е, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **шатирува́ти**.

ШАТИРУВА́ННЯ, -я, *заст.* Дія за знач. **шатирува́ти**.

ШАТИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Накладати тіні на рисунок (напр., штрихами).

ШАТИРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **шатирува́ти**.

ША́ТІЯ, -ї, *ж.*, *збірн.*, *зневажл.* Компанія, група людей ганебної, негідної поведінки. ** **Ша́тія-бра́тія** – те саме, що **ша́тія**.

ШАТКІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Пристрій, механізм для шаткування.

ШАТКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шаткува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Порізаний на тонкі довгі смужки (перев. про капусту).

ШАТКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для шаткування (про пристрій, механізм).

ШАТКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шаткува́ти**.

ШАТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Різати на тонкі довгі смужки (перев. капусту).

ШАТЛЕ́Н, -а, *ч.* Короткий широкий ланцюжок до чоловічого годинника, що його носили на поясі (зазвичай до фраку).

ША́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* Багатий, розкішний, гарний (перев. про одяг).

ША́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **ша́тний**.

ША́ТНО, *присл.*, *діал.* У багатому, розкішному, гарному одязі. // З багатим посагом, перев. одягом.

ШАТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **метну́тися**.

ШАТНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.*, *розм.* Те саме, що **метну́тися**.

ША́ТНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Роздягальня.

ШАТО́-ІКЕ́М, -у, *ч.* Сорт винограду і десертне вино, виготовлене з нього.

ШАТРИ́ЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **шатро́**.

ШАТРО́, -а́, *с.* 1. Легке, розбірне, перев. конусоподібне житло з тканини, шкіри і т. ін.; намет. *Циганське шатро.* // *чого і без додатка*, *перен.* Накриття, утворене переплетенням гілля і листя дерев тощо. // *перен.* Верхній видимий простір неба; небо, небозвід. 2. Опуклий дах, покрівля, що має форму півкулі; купол, баня. // У старовинній архітектурі – покрівля у вигляді високої чотиригранної чи восьмигранної піраміди, на верхівці якої закріплено хрест (у церковних спорудах) чи флюгер (у цивільних).

ШАТРО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до шатра. // Який є шатром (у 2 знач.).

ШАТУ́Н[1], -а́, *ч.* Рухома деталь кривошипних і деяких інших механізмів, що перетворює зворотно-поступальний рух поршня на обертальний рух колінчастого вала чи кривошипа.

ШАТУ́Н[2], -а́, *ч.* Блукаючий ведмідь, який вийшов серед зими з барлогу.

ШАТУ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **шату́н**.

ШАТУНО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **шату́нний**.

ША́УТ, -а, *ч.* Народна екстатична манера співу з елементами декламації, якій властиві пристрасність і надрив; запозичена з африканської культової музики.

ША́ФА, -и, *ж.* 1. Рід великих меблів, що мають форму високого ящика з дверцятами і служать для зберігання одягу, білизни, книжок, посуду тощо. // Такий рід меблів, менших за розміром, признач. для зберігання певних предметів. 2. *спец.* Пристрій у вигляді ящика з дверцятами, що має певне призначення (для сушіння, випікання чого-небудь і т. ін.).

ШАФА́Р, -я́, *ч.*, *заст.* 1. Збирач податків. 2. *діал.* Старший лакей; дворецький. // Ключник, економ.

ШАФА́РКА, -и, *ж.*, *заст.*, *діал.* 1. Дружина шафаря. 2. Жін. до **шафа́р** 2.

ШАФА́РНЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Комора. 2. Скриня.

ША́ФЕР, -а, *ч.*, *етн.*, *зах.* Дружба (*див.* **дру́жба**[2]), боярин.

ШАФІ́Р, -у, *ч.*, *заст.* Сапфір.

ША́ФКА, -и, *ж.* Зменш. до **ша́фа**.

ШАФЛ, -а, *ч.*, *муз.* 1. Остинатна ритмічна фігура з 4-х рівномірно акцентованих долей, яку виконують у швидкому темпі; характерна для фортепіанного супроводу бугі-вугі. 2. Американський танець з характерними рухами ніг, що їх танцюрист не відриває від підлоги.

ША́ФОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ша́фа**. // У формі шафи, схожий на шафу.

ША́ФОВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ша́фа**.

ША́ФОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ша́фа**.

ШАФРА́Н, -у, *ч.* 1. Багаторічна трав'яниста рослина родини півникових перев. з оранжево-жовтими квітами. 2. *збірн.* Висушені приймочки квітів цієї рослини, які використовуються для виготовлення оранжево-жовтих фарб, прянощів, ліків і т. ін. 3. Зимостійкий сорт яблук. // Яблуня, що дає плоди цього сорту.

ШАФРА́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Плід яблуні сорту шафран.

ШАФРА́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шафра́н** 1. *Шафранна квітка.* 2. Стос. до шафрану (у 2 знач.). // Вигот. з шафраном. 3. Кольору шафрану; оранжево-жовтий. 4. Стос. до шафрану (у 3 знач.).

ШАФРА́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **шафра́нний**.

ШАХ[1], -а, *ч.* У східних країнах – титул монарха, особа, що має цей титул.

ШАХ[2], -а, *ч.* У шаховій грі – безпосередній напад якою-небудь фігурою на короля супротивника, від якої він може закритися фігурою свого кольору, пересунутися на неатаковане поле або збити фігуру, що нападає. ** **Подві́йний шах** – одночасний напад двох фігур супротивника на короля.

ША́ХВА, -и, *ж.* Те саме, що **ша́фа**.

ША́ХВОЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Зменш.-пестл. до **ша́хва**.

ША́ХЕР-МА́ХЕР, -а, *ч.*, *фам.* Шахрайська операція; нечесне поводження.

ШАХЕРМА́ХЕРСТВО, -а, *с.*, *фам.* Шахрайство.

ША́ХЕР-МА́ХЕРСЬКИЙ, -а, -е, *фам.* Стос. до шахермахерства.

ШАХ-ЗАДЕ́, *невідм.*, *ч.* Син падишаха, султана – спадкоємець престолу.

ША́ХИ, -ів, *мн.* 1. Гра на дошці, поділеній на 64 світлі і темні клітини (поля), між 16 світлими (перев. білими) і 16 темними (чорними) фігурами за встановленими для них правилами пересування. 2. Набір фігур для такої гри.

ШАХИНША́Х, -а, *ч.* Титул іранського монарха і особа, що мала цей титул.

ШАХИНШАХИ́НЯ, -і, *ж.* Дружина шахиншаха.

ШАХИНША́ХСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шахинша́х**. // Належний шахиншаху. // Власт. шахиншахові.

ШАХИ́НЯ, -і, *ж.* Дружина шаха.

ШАХІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Дерев'яна або картонна квадратна (перев. складана) дошка чи коробка з 64 світлими й темними квадратами, на якій грають у шахи.

ШАХІ́Д, -а, *ч.* Палестинський араб молодого віку, терорист-смертник; член мусульманської терористичної організації.

ШАХІ́ДКА, -и. Жін. до **шахі́д**.

ШАХІ́СТ, -а, *ч.* Гравець у шахи.

ШАХІ́СТКА, -и. Жін. до **шахі́ст**.

ШАХЛИ́Ч, -а́, *ч.*, **ШАХЛИЧА́**, -і́, *ж.*, *муз.* Чуваський народний духовий музичний інструмент, поздовжня флейта з дерев'яним або залізним стволом.

ШАХЛИЧА́ *див.* **шахли́ч**.

ША́ХОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до шахів (у 1 знач.). // Признач. для гри в шахи. ** **Ша́хове по́ле** – квадрат, клітинка на шахівниці. 2. Розташований так, як клітини одного кольору на шахівниці. // Такий, як на шахівниці.

ША́ХОВКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ша́хва**.

ШАХРА́Й, -я́, *ч.* Хитра, спритна й нечесна в учинках людина. // Дрібний злодій.

ШАХРА́ЙКА, -и. Жін. до **шахра́й**.

ШАХРАЙНЯ́, -і́, *ж.*, *розм.* Збірн. до **шахра́й**.

ШАХРА́ЙСТВО, -а, *с.* 1. Хитрий і спритний обман; крутійство, ошуканство. 2. Заволодіння індивідуальним майном громадян або набуття права на майно шляхом обману чи зловживання довірою.

ШАХРА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Власт. шахраєві. // Придбаний нечесним шляхом. // Належний шахраєві.

ШАХРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **шахрува́ти**.

ШАХРАЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шахраюва́ти**.

ШАХРАЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Те саме, що **шахрува́ти** 1.

ШАХРАЮВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **шахрува́тий**.

ШАХРАЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **шахраюва́тий**.

ШАХРАЮВА́ТО. Присл. до **шахраюва́тий**.

ША́ХРИ-МА́ХРИ, ша́хрів-ма́хрів, *мн.*, *фам.* Те саме, що **ша́хер-ма́хер**.

ШАХРИСТА́Н, -у, *ч.* Резиденція шаха (*див.* **шах**[1]).

ШАХРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шахрува́ти**.

ШАХРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Вдаючись до хитрощів, підступів, обдурювати кого-небудь. 2. Нерозсудливо тратити, розтринькувати (перев. гроші).

ШАХРУВА́ТИЙ, -а, -е. Схильний до шахрайства.

ШАХРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шахрува́тий**.

ШАХРУ́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Шахрай.

ШАХСЕ́Й-ВАХСЕ́Й, -я, *ч.* Звичай самокатування у шиїтів під час релігійних церемоній, запроваджених у пам'ять великомученика імама Хусейна.

ША́ХСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шах**[1]. // Яким править шах (про країну).

ША́ХТА, -и, *ж.* 1. Система підземних споруд, де добувають корисні копалини (перев. вугілля) або провадять які-небудь роботи, та будівель на поверхні. // Тільки підземна частина споруд такого призначення. 2. *спец.* Вертикальна подовжена порожнина в деяких конструкціях (ліфтах, турбінах і т. ін.). ** **Вентиляці́йна ша́хта** – канал для викидання в атмосферу вилученого витяжною системою повітря чи для забирання зовнішнього повітря для подавання його в приміщення.

ШАХТА́Р, -я́, *ч.* Гірник, що працює в шахті.

ШАХТА́РКА, -и, *ж.* 1. Жін. до **шахта́р**. 2. Дружина шахтаря. 3. Робочий одяг шахтаря. // Робочий головний убір шахтаря. 4. Ліхтар, з яким шахтар спускається в шахту.

ШАХТА́РОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **шахта́рка** 1. 2. *пестл.* Дочка шахтаря.

ШАХТА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шахта́р**. // Власт. шахтареві. // Признач. для шахтаря.

ШАХТАРЧА́, -а́ти, *с.*, *розм.* Дитя шахтаря.

ШАХТАРЧУ́К, -а́, *ч.*, *розм.*, *заст.* Підручний шахтаря.

ШАХТАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шахтарюва́ти**.

ШАХТАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Працювати шахтарем.

ША́ХТИНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Шахти.

ША́ХТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ша́хта** 1. // Який використовується в шахті; признач. для шахти. ** **Ша́хтний коло́дязь** – колодязь, що являє собою вертикальну шахту. **Ша́хтний сто́вбур** – вертикальна або похила гірнича виробка, що сполучає підземну частину шахти з поверхнею землі. 2. *спец.* Який має шахту або є шахтою (у 2 знач.).

ШАХТОБУДІВЕ́ЛЬНИЙ, -а́, -е́. Стос. до спорудження шахт.

ШАХТОБУДІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець, який споруджує шахти; той, хто працює на будівництві шахт (у 1 знач.).

ША́ХТОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ша́хтний**.

ШАХТОВЛА́СНИК, -а, *ч.* Власник, господар шахти.

ШАХТОПІДІЙМА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для підіймання гірників, видобутих копалин, руд тощо нагору.

ШАХУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Оголошувати шах (*див.* **шах**[2]).

ШАШЕЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **ша́шіль**.

ША́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ша́шка**[1] 1.

ША́ШЕЧНИЦЯ, -і, *ж.* Дерев'яна або картонна квадратна (перев. складана) дошка чи коробка з пофарбованими в світлий і темний кольори 64, 100, 144 квадратами, на якій грають у шашки.

ША́ШІЛЬ, -шеля, *ч.* і *розм.* -шелі, *ж.* Коричневий жук завдовжки 2 – 3 мм, личинки якого, розвиваючись перев. у мертвій деревині (меблях, будівлях тощо) чи борошні, точать їх. // *перен.* Те, що руйнує щось, мучить когось, викликає сумніви тощо.

ША́ШІЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шашеля.

ША́ШКА[1], -и, *ж.* 1. Плескатий предмет круглої форми з дерева, кістки, пластмаси (перев. білого або чорного кольору), яким грають на спеціальній дошці. 2. *тільки мн.* **ша́шки**, -шок. Гра на дошці, поділеній на 64 (іноді на 100, 144) світлі й темні клітини (поля), між 12 (20 або 30) світлими (перев. білими) та 12 (20 або 30) темними (чорними) кружальцями за певними правилами. // Набір фігур для такої гри. 3. Плитка, циліндр, кубик спресованої вибухової речовини. ** **Димова́ ша́шка** – циліндричний металевий футляр, наповнений димовою сумішшю; використовується у військовій справі для створення димових завіс і в сільському господарстві для обкурювання рослин з метою захисту їх від заморозків і боротьби з шкідниками. 4. *спец.* Шестигранний кам'яний, дерев'яний і т. ін. брусок для брукування вулиць і шляхів; торець.

ША́ШКА[2], -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Шабля з майже прямим лезом і без гарди; традиційна зброя донських і кубанських козаків та кіннотників-кавказців. ** **Ша́шки геть!** – військова команда: Витягти шашки з піхов, приготуватись до бою!

ША́ШКА-ДЕТОНА́ТОР, ша́шки-детона́тора, *ж.* Шашка, що, детонуючи, спричинює вибух іншої речовини.

ШАШКІ́СТ, -а, *ч.* Гравець у шашки.

ШАШКІ́СТКА, -и. Жін. до **шашкі́ст**.

ША́ШКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ша́шка**[1] 2. ** **Ша́шкове по́ле** – квадрат, клітинка на дошці для гри в шашки.

ШАШЛА́К, -а́, *ч.*, *ент.*, *діал.* Довгоносик.

ШАШЛИ́К, -у́, *ч.* Страва зі шматочків баранини (рідше яловичини, свинини і т. ін.), нанизаних на шампур і засмажених разом із кільцями цибулі.

ШАШЛИКО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до шашлику.

ШАШЛИ́ЧНА, -ної, *ж.* Те саме, що **шашли́чня**.

ШАШЛИ́ЧНИЦЯ, -і, *ж.* Пристрій для приготування шашликів у домашніх або похідних умовах.

ШАШЛИ́ЧНЯ, -і, *ж.* Їдальня, де готують і подають шашлики.

ШАШЛИЧО́К, -чка́, *ч.* Пестл. до **шашли́к**.

ШАШМАКО́М, -у, *ч.*, *муз.* 1. Шість образно-емоційних і ладоінтонаційних систем, а також стійких метроритмічних моделей, норм і традицій музикування. 2. Історична форма макомів, що склалась і побутувала в Хорезмі та Бухарі; багаточастинний різнеплановий цикл, що об'єднує інструментальні та вокальні твори.

ШВАБ *див.* **шва́би**.

ШВА́БА, -и, *ж.*, *заст.* Образа.

ШВА́БИ, -ів, *мн.* (*одн.* **шваб**, -а, *ч.*; **шва́бка**, -и, *ж.*). 1. Обласна група німців, населення колишнього герцогства Швабії. 2. *зневажл.* Німці.

ШВА́БКА *див.* **шва́би**.

ШВА́БРА, -и, *ж.* Рід мітли з мачули, мотузків тощо, прикріплених до дерев'яної колодки, для миття, протирання підлоги, палуби тощо.

ШВА́БРЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шва́брити**.

ШВА́БРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.* і *неперех.* Мити, протирати підлогу, палубу і т. ін. шваброю.

ШВА́БРОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шва́бра**.

ШВА́БСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шва́би** і Швабія.

ШВА́ГЕР, -гра *і рідко* -гера, *ч.*, *діал.* 1. Шурин. 2. Сестрин чоловік; зять. 3. Дівер.

ШВА́ГРОВА, -вої, *ж.*, *діал.* 1. Своячка. 2. Зовиця. 3. Братова.

ШВА́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **шва́йка** 1.

ШВА́ЙКА, -и, *ж.* 1. Ручний інструмент у вигляді товстої (перев. зігнутої) металевої голки на держалні для проколювання отворів, дірок; товсте шило. 2. Народна гра, що полягає у киданні великого товстого цвяха в кільце, яке лежить на землі. 3. Інструмент різника для забою свиней; заточка. 4. *розм.* Дівчина, жінка, що суне свого носа у чужі справи. 4. *розм.* Дівчина легкої поведінки.

ШВАЙКА́ЛО, -а, *ч.*, *діал.* Бурлака, лайдак.

ШВАЙКОВИ́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Те саме, що **швайкува́тий**.

ШВАЙКОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **швайкови́тий**.

ШВАЙКУВА́ТИЙ, -а, -е. Схожий на швайку.

ШВАЙКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач.

швайкува́тий.

ШВА́ЛЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Гусениця метелика.

ШВАЛЬ, -і, *ж.*, *розм.* 1. Непотріб. 2. Гральні карти невеликої ціни (шістки, сімки тощо). 3. Босота, шпана.

ШВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Швацька майстерня.

ШВА́ЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **кравчи́ха.**

ШВАНДРИ́КАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **швандри́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ШВАНДРИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Говорити незрозумілою мовою.

ШВА́НДЯННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шва́ндяти.**

ШВА́НДЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *діал.* Швендяти.

ШВАННОГЛІО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **нейрилемо́ма.**

ШВАННО́МА, -и, *ж.* Те саме, що **нейрилемо́ма.**

ШВАР, -у, *ч.*, *діал.* Осока.

ШВА́РА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Товстий мотузок; кодола. 2. Швар.

ШВАРГОТА́ННЯ, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шварготáти.**

ШВАРГОТА́ТИ, -очу́, -о́тиш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **шварготі́ти.**

ШВАРГОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шварготі́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШВАРГОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* 1. Говорити швидко й нерозбірливо (перев. іноземною мовою). // Видавати гучні й часті звуки. 2. Шуміти, шелестіти, човгаючи по чому-небудь.

ШВАРК, *виг.* Використовується для позначення швидкої дії (за знач. **шва́ркати, шва́ркнути**).

ШВА́РКАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шва́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ШВА́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Видавати шелесткі звуки, човгаючи, тручи чимсь об що-небудь.

ШВА́РКІТ, -коту, *ч.*, *розм.* 1. Швидка й нерозбірлива мова. 2. Уривчастий шум, шелест.

ШВА́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. Однокр. до **шва́ркати.** 2. З силою кинути, шпурнути, ударити тощо.

ШВАРКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **шва́ркнути.**

ШВАРКОТА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шваркота́ти.**

ШВАРКОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ШВАРКОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **шварготі́ти.**

ШВАРКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шваркоті́ти.**

ШВАРКОТІ́ТИ *див.* **шваркота́ти.**

ШВАРКОТНЯ́, -і, *ж.*, *розм.* Шипіння і тріск киплячого жиру.

ШВА́РНИЙ, -а, -е, *зах.* Моторний, прудкий.

ШВАРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* 1. З силою кинути; шпурнути. 2. *тільки 3 ос.* Блиснути.

ШВАРТО́В, -а, *ч.*, *мор.* Трос або ланцюг для прикріплювання судна, човна і т. ін. до пристрою на причалі тощо. ** **Відда́ти швартóви** – відчалити.

ШВАРТО́ВИЙ, -о́ва́, -о́ве́, *мор.* 1. Прикм. до **шварто́в.** // Признач. для швартування. // Який здійснюється за допомогою швартування. 2. *у знач. ім., перев. мн.* **шварто́ві**, -о́вих. Те саме, що **шварто́в.**

ШВАРТО́ВНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шварто́в.** *Швартовний трос.*

ШВАРТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *мор.* Дія за знач. **швартува́ти** і **швартува́тися.**

ШВАРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *мор.* Прикріплювати швартовом (корабель, човен і т. ін.).

ШВАРТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *мор.* 1. Прикріплюватися швартовом (про корабель, човен і т. ін.). 2. Пас. до **швартува́ти.**

ШВАРУ́НОК, -нку, *ч.*, *діал.* Вада, дефект.

ШВАРЦ, -у, *ч.*, *зах.* Вакса.

ШВА́ХА, -и, *ж.*, *діал.* Швачка.

ШВА́ЦТВО, -а, *с.* Швацьке ремесло.

ШВА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Пов'язаний з пошиттям одягу, білизни і т. ін. *Швацька робота.* // Признач. для шиття.

ШВА́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шва́чка.**

ШВА́ЧКА, -и, *ж.* Те саме, що **кравчи́ха.**

ШВАЧКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **швачкува́ти.**

ШВАЧКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Бути швачкою.

ШВА́ЧЧИН, -а, -е. Прикм. до **шва́чка.** // Належний швачці. *Швaччин наперсток.*

ШВЕД *див.* **шве́ди.**

ШВЕ́ДИ, -ів, *мн.* (*одн.* **швед**, -а, *ч.*; **шве́дка**, -и, *ж.*). Народ скандинавської групи, що становить основне населення Швеції.

ШВЕ́ДИН, -а, *ч.*, *заст.* Швед.

ШВЕ́ДКА[1] *див.* **шве́ди.**

ШВЕ́ДКА[2], -и, *ж.*, *розм.* Кінь шведської породи (невеликий, але міцний).

ШВЕ́ДСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шве́ди** і Швеція. ** **Шве́дська сті́нка** – драбини для гімнастичних вправ. **Шве́дський стіл** – сніданок, обід, вечеря (зазвичай на святкових, урочистих прийомах, в дорогих готелях та ін.), на яких гості самі вибирають і беруть страви та напої, заздалегідь розставлені на столах; фуршет. 2. *спец.* Уживається як складова частина деяких ботанічних і зоологічних назв і термінів. ** **Шве́дська му́ха (му́шка)** – двокрила комаха родини злакових мушок, небезпечний шкідник злаків.

ШВЕ́ДСЬКО-НОРВЕ́ЗЬКИЙ, -а, -е. Стос. до взаємовідносин, співпраці тощо Швеції та Норвегії.

ШВЕ́ДЧИНА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* 1. Війна зі шведами. // *також зі сл.* полтавська. Битва зі шведами. 2. Період панування шведів в Україні (1808 – 1809 рр.).

ШВЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шва́цький.**

ШВЕ́ЙНИК, -а, *ч.* Фахівець із пошиття одягу.

ШВЕ́ЙНИЦЯ, -і. Жін. до **шве́йник.**

ШВЕЙНФУ́РТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Швейнфурта (ФРН). *Швейнфуртська зелень.*

ШВЕЙЦА́Р, -а, *ч.* 1. Сторож біля вхідних дверей установи, житлового будинку тощо. 2. Служник дорогого готелю або ресторану в уніформі, який відчиняє двері перед гостями, викликає таксі тощо.

ШВЕЙЦА́РЕЦЬ *див.* **швейца́рці.**

ШВЕЙЦА́РІВ, -рова, -рове. Прикм. до **швейца́р.** // Належний швейцарові.

ШВЕЙЦА́РКА[1] *див.* **швейца́рці.**

ШВЕЙЦА́РКА[2], -и, *розм.* Жін. до **швейца́р.**

ШВЕЙЦА́РСЬКИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **швейца́рці** та Швейцарія.

ШВЕЙЦА́РСЬКИЙ[2], -а, -е. 1. Прикм. до **швейца́р.** 2. *у знач. ім.* **швейца́рська**, -кої, *ж.* Приміщення, що примикає до парадного під'їзду; вестибуль. // Кімната швейцара.

ШВЕЙЦА́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **швейца́рець**, -рця, *ч.*; **швейца́рка**, -и, *ж.*). 1. Народ, що становить основне населення Швейцарії. 2. Солдати армії Ватикану.

ШВЕ́ЛЕР, -а, *ч.*, *тех.* Металева балка, яка в перерізі має форму широкої літери "п".

ШВЕ́ЛЕРНИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до швелера. // Признач. для виготовлення швелерів.

ШВЕЛЕРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до швелера, схожий на нього.

ШВЕЛЕРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **швелероподі́бний.**

ШВЕ́ЛЬБАВИЙ, -а, -е, *зах.* У якого погана вимова.

ШВЕ́НДЯ, -і, *ч. і ж.*, *розм.* Той (та), хто любить швендяти.

ШВЕ́НДЯЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **шве́ндя.**

ШВЕ́НДЯЛО, -а, *ч. і ж.*, *діал.* Швендя.

ШВЕ́НДЯННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шве́ндяти.**

ШВЕ́НДЯТИ, -яю, -яєш, *недок.*, *розм.* Ходити туди-сюди (перев. без певної мети, без потреби); тинятися. // Бродити, блукати де-небудь. // Бувати де-небудь з певною метою. // Повільно рухатися; іти, ходити, не поспішаючи. // *до кого.* Приходити до кого-небудь. // *до чого.* Іти кудись, прямувати, рухатися в певному напрямку.

ШВЕ́НДЯТИСЯ, -яюся, -яєшся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **шве́ндяти.**

ШВЕРТ, -а, *ч.* Висувний плаский кіль на малих парусних суднах для проходження мілин та причалювання до пологого берега (пляжу тощо).

ШВЕРТБО́Т, -а, *ч.*, *мор.* Легке спортивне парусне судно зі щоглою й висувним кілем.

ШВЕ́РТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шверт.**

ШВЕЦЬ, шевця́, *ч.* Майстер, що шиє і лагодить взуття.

ШВЕ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Те саме, що **ше́вський.** 2. Те саме, що **шва́цький.**

ШВИ́ГАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шви́гати.**

ШВИ́ГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Шпурляти, кидати.

ШВИ́ГНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех.*, *док.* Здерти, зірвати.

ШВИДЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **швидки́й.**

ШВИДЕ́НЬКО. Присл. до **швиде́нький.**

ШВИДЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **швидки́й.**

ШВИДЕ́СЕНЬКО. Присл. до **швиде́сенький.**

ШВИДКА́, -ко́ї, *ж.*, *розм.* 1. Служба швидкої медичної допомоги. 2. Машина швидкої допомоги.

ШВИ́ДКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Поспішати.

ШВИДКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який відбувається, здійснюється з великою швидкістю, дуже рухливий; стрімкий. // Здатний до стрімких, інтенсивних рухів, дій (про людину, тварину). // Схильний поспішати з чимсь. // Спритний (про руки). // *до чого, перен.*, *розм.* Який легко реагує на щось, проймається чимсь. // *у знач. ім.* **швидки́й**, -ко́го, *ч.* Те саме, що **швидки́й по́їзд** (*див.* **по́їзд**). 2. Який відзначається великою частотою рухів, стрімкістю. // Який виконується, здійснюється енергійно, активно, відзначаючись високим темпом. // Поспішний (про мовлення, розмову і т. ін.). // Меткий (про очі, погляд). // *перен.* В якому виявляється жвавість. // Який активно, інтенсивно діє. // *у знач. ім.* **швидка́**, -ко́ї, *ж.* Танок, що виконується у прискореному темпі. *Швидка допомога.* 3. Який повинен з'явитися, відбутися, статися через короткий проміжок часу, незабаром; скорий. 4. Який характеризується особливою швидкістю здійснення чогось. // Скороминущий, недовговічний.

ШВИ́ДКІСНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шви́дкість** 1, 4. 2. Який рухається, діє з великою швидкістю (у 4 знач.). // Признач. для швидкого пересування. 3. Який відзначається прискореним темпом (про дію, процес і т. ін.). // Який здійснюється, виконується інтенсивно, у прискореному темпі. 4. Призначений для руху з великою швидкістю, який убезпечує швидкий рух транспорту (про дорогу).

ШВИ́ДКІСНИК, -а, *ч.* 1. Фахівець, який керує механізмами, машинами, здатними рухатися чи працювати з великою швидкістю (у 3, 4 знач.). 2. Робітник, що застосовує в роботі швидкісні методи.

ШВИ́ДКІСНИЦЯ, -і. Жін. до **шви́дкісник.**

ШВИ́ДКІСТЬ, -кості, *ж.* 1. Стрімкість руху кого-, чого-небудь або поширення чогось; бистрота. // *також зі сл.* жахливий, неймовірний, шалений, блискавичний і т. ін. Надзвичайна стрімкість руху. // Дуже короткий час поширення (перев. думок, чуток і т. ін.). ** **Двійко́ва шви́дкість**: у системах передачі інформації – швидкість передавання двійкового цифрового сигналу, виражена кількістю бітів за одиницю часу. **Лі́ні́йна шви́дкість**: а) швидкість тіла, що рухається по прямій траєкторії; б) у системах передачі інформації – максимальна швидкість, з якою може передаватися інформація по каналах зв'язку; вимірюється в бодах. **Номіна́льна шви́дкість**: в обчислювальній техніці – максимальна швидкість роботи пристрою введення-виведення або швидкість передавання даних без урахування необхідних затримок на контроль та облік. 2. *чого і без додатка.* Темп якоїсь дії, процесу тощо. // Прискорений темп чого-небудь. // Поспішність, квапливість. // Бурхливе, інтенсивне зростання, збільшення, посилення чого-небудь. 3. Величина тягової сили машин, механізмів (автомобіля, мотоцикла, верстата і т. ін.), що залежить від способу зчеплення шестерень. *Коробка швидкостей.* 4. *мех.* Характеристика руху, що визначається відношенням пройденого тілом або точкою шляху до відповідного проміжку часу. *Космічна швидкість. Швидкість звуку.* ** **Кутова́ шви́дкість** – кількість обертів за одиницю часу.

ШВИ́ДКО. Присл. до **швидки́й.** // *у знач. присудк. сл.* Через короткий проміжок часу (настане, почнеться); скоро.

ШВИДКОВИСИХА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який швидко висихає.

ШВИДКОВІ́ДДЯ, -я, *с.*, *діал.* Місце на річці з бистрою течією.

ШВИДКОВІДКРИВНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна швидко відкрити.

ШВИДКОГАСИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Якого можна швидко загасити.

ШВИДКОДІ́ЙНИЙ, -а, -е. Те саме, що **швидкоді́ючий.**

ШВИДКОДІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **швидкоді́йний.**

ШВИДКОДІ́ЮЧИЙ, -а, -е. Який відзначається швидкою дією, швидко виконує якусь операцію (про механізм, машину). // Який діє, впливає на що-небудь за досить короткий час.

ШВИДКОДІ́Я, -ї. 1. Параметр, який характеризує продуктивність пристрою. // Середньостатичне число операцій, які виконуються обчислювальною машиною за одиницю часу. 2. Здатність швидко реагувати і виконувати яку-небудь дію.

ШВИДКОДІ́ЯННЯ, -я, *с.* Те саме, що **швидкоді́я** 2.

ШВИДКОДРУКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який швидко друкує, признач. для цього.

ШВИДКОДРУКУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **швидкодрукува́льний.**

ШВИДКОЗАМОРО́ЖЕНИЙ, -а, -е. Заморожений у швидкоморозильних апаратах.

ШВИДКОЗАМОРО́ЖУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який швидко щось заморожує.

ШВИДКОЗАМОРО́ЖУВАНИЙ, -а, -е. Який швидко заморожується.

ШВИДКОЗБІ́ЖНИЙ, -а, -е. Який швидко збігається.

ШВИДКОЗГАСА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який швидко згасає.

ШВИДКОЗГА́СНИЙ, -а, -е. Те саме, що **швидкозгаса́ючий.**

ШВИДКОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Який швидко змінюється, стає, робиться іншим. // Такий, якого можна швидко змінити.

ШВИДКОЗМІ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **швидкозмі́нний.**

ШВИДКОЗРОСТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який швидко зростає.

ШВИДКОЗШИВА́Ч, -а́, *ч.* Пристрій для підшивання, скріплювання паперів (перев. прикріплений у папці). // Папка з таким пристроєм.

ШВИДКОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який швидко літає (про птахів). // *поет.* Здатний швидко рухатися (про літак, корабель і т. ін.).

ШВИДКОКРИ́ЛО. Присл. до **швидкокри́лий.**

ШВИДКОМА́, *присл.*, *розм.* Квапливо, поспіхом.

ШВИДКОМИНУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **скоромину́щий.**

ШВИДКОМИНУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **швидкомину́чий.**

ШВИДКОМО́ВКА, -и, *ж.* 1. Швидке, поспішне мовлення. 2. Жартівливий жанр народної творчості – вигадана фраза з набором важких для вимови звуків, яку слід проказати швидко, без запинки.

ШВИДКОМО́ВНИЙ, -а, -е, *рідко.* Який вимовляється, говориться у швидкому темпі (про фрази, слова і т. ін.).

ШВИДКОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **швидкомо́вний.**

ШВИДКОМОРОЗИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **швидкозаморо́жувальний.**

ШВИДКОНО́ГИЙ, -а, -е. Який швидко, прудко ходить, бігає; легкий на ходу; прудконогий.

ШВИДКОНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.* Властивість за знач. **швидконо́гий.**

ШВИДКОО́КИЙ, -а, -е. Який має меткі, швидкі очі.

ШВИДКОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **швидкоо́кий.**

ШВИДКОПЛА́ВНИЙ, -а, -е. Який, плаваючи, швидко рухається по воді. // Який швидко тече, має швидку течію. *Швидкоплавна річка.*

ШВИДКОПЛА́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **швидкопла́вний.**

ШВИДКОПЛИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який швидко пливе, летить, тече. 2. Який швидко минає, проходить (про час, роки, стан і т. ін.); скороминущий. // Який відбувається, триває недовго. *Швидкоплинне життя.*

ШВИДКОПЛИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **швидкопли́нний.**

ШВИДКОПЛИ́ННО. Присл. до **швидкопли́нний.**

ШВИДКОПРОРОСТА́ЮЧИЙ, -а, -е. Який швидко проростає.

ШВИДКОПСУВНИ́Й, -а́, -е́. Який швидко псується і потребує особливих умов зберігання.

ШВИДКОРІ́ЗАЛЬНИЙ, -а, -е, *перев. у сполуч. зі сл.* сталь, *спец.* Який застосовується для швидкісного різання металу. ** **Швидкорі́зальна сталь** –

високолегована сталь, що застосовується головним чином для виготовлення різального інструменту.
ШВИДКОРІ́ЗНИЙ, -а, -е, *спец.* Те саме, що **швидкорі́зальний**.
ШВИДКОРОЗБІРНИ́Й, -а́, -е́. Якого можна швидко розібрати. ** **Швидкорозбірні́ тру́би** – призначені для поливу труби із шарнірним з'єднанням, що дозволяє швидко збирати і розбирати їх.
ШВИДКОРОЗЧИ́ННИЙ, -а, -е. Такий, що має властивість швидко розчинятися в рідині завдяки використанню у вигляді порошку, концентрованого розчину, особливому пресуванню тощо.
ШВИДКОРОЗЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **швидкорозчи́нний**.
ШВИДКОРО́СЛИЙ, -а, -е. Який буйно і швидко росте (про рослини). // Який швидко росте, розвивається, набираючи ваги (про істоту).
ШВИДКОРО́СЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **швидкоро́слий**.
ШВИДКОРОСТУ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **швидкоро́слий**.
ШВИДКОРОСТУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Абстр. ім. до **швидкоросту́чий**.
ШВИДКОСПАДНИ́Й, -а́, -е́. Який швидко спадає.
ШВИДКОСПРАЦЬО́ВУВАНИЙ, -а, -е. Який швидко спрацьовується.
ШВИДКОСПРАЦЬО́ВУВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **швидкоспрацьо́вуваний**.
ШВИДКОСТЕЗМЕ́НШУВАЛЬНИЙ, -а, -е. Який регулює швидкість, зменшуючи її.
ШВИДКОСТЕЗМЕ́НШУВАЧ, -а, *ч.*, *тех.* Прилад, що регулює швидкість (у 3, 4 знач.), зменшуючи її.
ШВИДКОСТЕМІ́Р, -а, *ч.*, *тех.* Прилад, що реєструє й показує швидкість (у 3, 4 знач.).
ШВИДКОСТИ́ГЛИЙ, -а, -е. Плід, який швидко достигає. // Рослина, що дає такі плоди. // *перен.*, *розм.* Про те, що дуже швидко з'являється, поспішно створюється. // *перен.*, *розм.* Про когось, хто без достатньої підготовки або досвіду береться за якусь справу.
ШВИДКОСТИ́ГЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **швидкости́глий**.
ШВИДКОСТРІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який стріляє з великою швидкістю, частотою (про зброю).
ШВИДКОСТРІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **швидкострі́льний**.
ШВИДКОТВЕ́РДНУЧИЙ, -а, -е. Який швидко твердне.
ШВИДКОТУЖА́ВІЮЧИЙ, -а, -е. Який швидко тужавіє.
ШВИДКОХІ́Д, -хо́да, *ч.* Той, хто швидко й легко ходить.
ШВИДКОХІ́ДНИЙ, -а, -е. Який пересувається з великою швидкістю. // Який діє, працює на великих швидкостях; признач. для прискореного темпу роботи.
ШВИДКОХІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **швидкохі́дний**.
ШВИДКОЧИ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **швидкодія**.
ШВИДКОЧИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **швидкочи́н**; швидкодійний.
ШВИДКОЧИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **швидкочи́нний**.
ШВИДКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **швидкува́ти**.
ШВИДКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **поспіша́ти**.
ШВИДЧІ́Й, *присл.*, *діал.* Швидше.
ШВИДЧІ́Ш, **ШВИДЧІ́ШЕ**, *присл.*, *діал.* Швидше.
ШВИДЧІ́ШЕ *див.* **швидчі́ш**.
ШВИДШ *див.* **шви́дше**.
ШВИ́ДШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шви́дшати**.
ШВИ́ДШАТИ, -ає, *недок.* Ставати швидшим, набувати більшої швидкості; прискорюватися.
ШВИ́ДШЕ, *рідше* **ШВИДШ**, *присл.* 1. Вищ. ст. до **шви́дко**. 2. Те саме, що **скорі́ше** 2. ** **Шви́дше ..., ніж (аніж) ...** – уживається як порівняльне слово у порівняльному звороті зі знач.: а) краще, ліпше; б) скоріше.
ШВИ́ДШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **швидки́й**.
ШВИРГА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **швирга́ти**.
ШВИРГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *розм.* 1. Різко, з силою кидати кого-, що-небудь; шпурляти. 2. *перен.* Швидко, мимохідь, недбало казати, висловлювати щось; кидати.
ШВИРГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **швирга́ти** 1.
ШВИРГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **швирга́ти**.
ШВИРГОМА́, *присл.*, *розм.* Те саме, що **кидькома́**.
ШВИРГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Підсил. до **швиргну́ти**. // *безос.*
ШВИ́РКАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **шви́ркати** і звуки, утворювані цією дією.
ШВИ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Дзвеніти з шумом.
ШВІ, *невідм.*, *ч.* 1. Вірменський народний духовий музичний інструмент – свисток у вигляді птаха або тварини.; побутує як дитяча іграшка. 2. Вірменська свисткова флейта – тутак.
ШВІ́РЕНЬ, -рня, *ч.*, *діал.* Шворінь.
ШВІРНЬОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Прикм. до **шві́рень**.
ШВІЦ, -а, *ч.* М'ясо-молочна порода великої рогатої худоби, виведена у Швейцарії, а також корова і бик цієї породи.
ШВІ́ЦЬКИЙ, -а, -е: ** **Шві́цька поро́да** – давня порода великої рогатої худоби, яка характеризується високими м'ясними і молочними якостями.
ШВО, -а, *с.* 1. *розм.* Те саме, що **шов**. 2. *діал.* Шиття.
ШВО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до шва.
ШВО́РА, -и, *ж.* 1. Ремінь, пасок для собак. // Кілька хортів, прив'язаних до такого ременя, паска. 2. *діал.* Те саме, що **шва́ра** 1.
ШВОРЕНЕ́ВИЙ, -а, -е, *заст.* Шворневий.
ШВО́РІНЬ, -рня, *ч.* Металевий або дерев'яний стержень, що є вертикальною віссю передка воза, візка чи поворотним пристроєм в автомобілі, локомотиві тощо.
ШВОРІНЬО́К, -нька́, *ч.* Зменш. до **шво́рінь**.
ШВО́РКА, -и, *ж.* 1. Тонкий мотузок; мотузочок. // Мотузок узагалі. 2. Зменш. до **шво́ра**.
ШВОРНЕВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шво́рінь**.
ШВО́РНИЙ, -а, -е, *зах.* Моторний, прудкий.
ШВО́РНЬОВИЙ, -а, -е, *діал.* Шво́рневий.
ШВО́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шво́рка**.
ШВЯ́КАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **швя́кати** і звуки, утворювані цією дією.
ШВЯ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Цьвохкати.
ШВЯ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Однокр. до **швя́кати**.
ШЕБЕНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Штрикнути.
ШЕБЕ́РНУ́ТИ, -ерну́, -ерне́ш, *док.*, *розм.* Те саме, що **шебе́рхну́ти**. // *безос.*
ШЕБЕ́РХНУ́ТИ, -ерхну́, -ерхне́ш, *док.*, *розм.* Злегка зашарудіти, зашелестіти.
ШЕ́БСЬКО, *присл.*, *діал.* Швидко, хутко.
ШЕБУТНИ́Й, -а́, -е́, *розм.* З неспокійним характером, легко збудливий, емоційний (про людину).
ШЕВА́Ж, -у, *ч.* У середньовічній Франції – невеликий подушний податок, що сплачувався сервами і символізував залежність від феодала.
ШЕВАЛЬЄ́, *невідм.*, *ч.* У феодальній Франції – дворянський титул. // Особа, що мала цей титул.
ШЕ́ВДАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ше́вдатися**.
ШЕ́ВДАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Плутатися.
ШЕВЕЛЮ́РА, -и, *ж.* Волосся на голові (перев. чоловіка). // Довге, пишне, густе волосся на голові чоловіка.
ШЕ́ВЕР, -а, *ч.*, *тех.* Металорізальний інструмент для чистової обробки зубчастих коліс.
ШЕВЕРНО́ГИЙ *див.* **шиверно́гий**.
ШЕ́ВІНГ-ПРОЦЕ́С, -у, *ч.* Чистова обробка (зіскоблювання волосиноподібної стружки) зубців незагартованих зубчастих коліс шевером.
ШЕВІНГУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *тех.* Стос. до шевінгування. *Шевінгувальний верстат.*
ШЕВІНГУВА́ННЯ, -я, *с.*, *тех.* Процес чистової обробки зубчастих коліс шевером.
ШЕВІНГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати шевінгування.
ШЕВІО́Т, -у, *ч.* Дорогий сорт м'якої, легкої, трохи ворсистої шерстяної або напівшерстяної тканини.
ШЕВІО́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шевіо́т**. // Пошитий з шевіоту.
ШЕВЛІ́Я, -ї, *ж.*, *діал.* Шавлія.
ШЕВЛЮ́Г, -у, *ч.*, *бот.*, *діал.* Шелюга.
ШЕВЛЮ́ГА, -и, *ч. і ж.*, *діал.* Паскуда.
ШЕВЛЯ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Шкапа. 2. Вівця.
ШЕ́ВНЯ, -і, *ж.*, *діал.* Шевська майстерня.
ШЕВРЕ́Т, -у, *ч.* Хромова шкіра (замінник шевро), виготовлена зі шкур овець.
ШЕВРЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шевре́т**.
ШЕВРО́, *невідм.*, *с.* М'яка тонка шкіра хромового дублення, виготовлена зі шкур молодих кіз.
ШЕВРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шевро́**. // Пошитий, зробл. із шевро.
ШЕВРО́Н, -а, *ч.* 1. Нашивка з галуна у вигляді кута на лівому рукаві форменого одягу солдатів та молодших офіцерів для позначення років їхньої надстрокової служби. 2. Нагрудний знак, нашивка, що вказує на поранення в бою.
ШЕВРО́ННИЙ[1], -а, -е. Стос. до шеврона.
ШЕВРО́ННИЙ[2], -а, -е, *тех.* Який має зубці, нахилені під кутом у різні боки (звичайно про зубчасті колеса).
ШЕ́ВСТВО, -а, *с.* Ремесло шевця.
ШЕ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **швець**. // Признач. для пошиття взуття. ** **Ше́вська ла́па (коза́)** – металевий плескатий інструмент на довгій ніжці, який використовується при пошитті чи лагодженні взуття; лапа.
ШЕВЦІ́В, -цева, -це́ве. Прикм. до **швець**. // Належний шевцеві.
ШЕВЦІ́ВНА, -и, *ж.* Дочка шевця.
ШЕВЦЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шевцюва́ти**.
ШЕВЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Займатися шевством, шити або лагодити взуття.
ШЕВЧЕНКІА́НА, -и, *ж.*, *книжн.* Зібрання, сукупність творів літератури і мистецтва, пов'язаних із життям і творчістю Т. Г. Шевченка, а також усі видання його творів.
ШЕВЧЕ́НКІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий Т. Шевченку.
ШЕВЧЕ́НКО, -а, *ч.* Син шевця.
ШЕВЧЕНКОЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Літературознавець, мистецтвознавець, що спеціалізується на вивченні життя і творчості Т. Шевченка.
ШЕВЧЕНКОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Вивчення життя і творчості Т. Шевченка.
ШЕВЧЕНКОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до шевченкознавства.
ШЕ́ВЧИК, -а, *ч.* Пестл. до **швець**.
ШЕВЧИ́НА, -и, *ч.* Те саме, що **швець**.
ШЕВЧИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Жінка шевця.
ШЕВЧУ́К, -а, *ч.* Учень шевця. // Помічник шевця.
ШЕГЕРЯ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Шепелявий, недорікуватий.
ШЕД, -а, *ч.* Будівля (навіс із декількома рядами кліток) для утримання хутрових звірів.
ШЕДЕ́ВР, -а, *ч.* 1. У середні віки в Західній Європі – зразки виробів, що їх мали подавати ремісники для здобуття звання майстра. 2. Зразковий витвір, що є найвищим досягненням мистецтва, майстерності.
ШЕ́ДОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шед**.
ШЕ́ДУЛА, -и, *ж.* У ряді країн – частки, на які поділяють усі доходи залежно від їхніх джерел і кожна з яких оподатковується окремо.
ШЕДУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Стос. до шедули.
ШЕЄ́ЛІТ, -у, *ч.* Мінерал перев. білого чи жовтуватого кольору, що містить вольфрамат кальцію.
ШЕЄЛІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шеєлі́т**.
ШЕЗЛО́НГ, -а, *ч.* Легке розсувне крісло, в якому можна напівлежати.
ШЕЗЛО́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шезло́нг**.
ШЕЙК, -у, *ч.* Швидкий ритмічний танець (англійського походження), а також музика в такому ритмі.
ШЕ́ЙКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ше́йкатися**.
ШЕ́ЙКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Вештатися, нишпорити.
ШЕ́ЙКЕР, -а, *ч.* Пристосування для приготування коктейлів у вигляді склянки, яка щільно закривається і зі струшуванням якої змішуються компоненти.
ШЕЙП-ДРАФТ РАХУ́НОК, шейп-драфт раху́нку, *ч.* Чековий вклад у кредитних союзах, що приносить процент вкладникам.
ШЕ́ЙПІНГ, -а, *ч.* 1. Система вдосконалення, коригування жіночої фігури за допомогою фізичних вправ, дієти, масажу тощо. 2. Різновид ритмічної гімнастики, що виконується під швидку музику.
ШЕЙР-ДРАФТ РАХУ́НОК, шейр-драфт раху́нку, *ч.* Чековий вклад у кредитних союзах, що не лише приносить процент вкладникам, але й дає можливість виписувати чеки для оплати.
ШЕЙХ, -а, *ч.* 1. В арабських країнах – глава роду, а також сільський старшина. 2. Представник вищого мусульманського духівництва, богослов і правознавець.
ШЕ́КЕЛЬ, -я, *ч.* Основна грошова одиниця Ізраїлю.
ШЕКЕРЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* шекеря́влять; *недок.*, *діал.* Шепелявити. // Шепеляво розповідати.
ШЕКЕРЯ́ВЛЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шекеря́вити**.
ШЕКЕРЯ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шекеря́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ШЕКЕРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *діал.* Шепелявити.
ШЕКЛТО́НИ *див.* **шекльто́ни**.
ШЕКЛЬТО́НИ *і* **ШЕКЛТО́НИ**, -ів, *мн.* (*одн.* **шекльто́н** і **шеклто́н**, -а, *ч.*). Взуття для альпіністів.
ШЕКСПІРИ́ЗМ, -у, *ч.* Поетичний вираз, вислів, уперше вжитий В. Шекспіром.
ШЕКСПІ́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Належний, властивий В. Шекспіру.
ШЕКСПІРОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Вивчення життя та творчості В. Шекспіра.
ШЕЛА́К, -у, *ч.* Смолиста речовина, яку виділяють молоді пагони деяких тропічних рослин. // Рослини, що містять цю смолу.
ШЕЛА́К-БЕЗОА́Р, -у, *ч.* Чужорідне тіло шлунка, яке складається зі смоли і забарвлюючої речовини шелаку.
ШЕЛА́КОВИЙ, -а, -е. Стос. до шелаку.
ШЕЛА́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шела́ковий**. // Вигот. з шелаку; з домішкою шелаку. *Шелачний лак.*
ШЕЛЕВІ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **шелеві́ти** *і* **шелеві́тися**.
ШЕЛЕВІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.*, *зах.* Колихати, ворушити. // Колихатися (у 1 знач.).
ШЕЛЕВІ́ТИСЯ, -і́ється, *недок.*, *діал.* Колихатися (у 1 знач.).
ШЕЛЕ́П[1], *виг.* 1. Звуконаслідування, що означає глухий звук від удару, падіння і т. ін. 2. *розм.* Уживається як присудок за знач. **шеле́пнути** 2.
ШЕЛЕ́П[2], -у, *діал.* Шум. // Шарудіння.
ШЕЛЕ́ПА, -и, *ч. і ж.*, *зневажл.* Те саме, що **недоте́па**.
ШЕЛЕ́ПАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шеле́пати** і звуки, утворювані цією дією.
ШЕЛЕ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* 1. Шарудіти. 2. Ляскати, ляпати, йдучи, ідучи. // Брести по воді, багні, заростях і т. ін., утворюючи глухі звуки, шум.
ШЕЛЕ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Те саме, що **шеле́пати** 2.
ШЕЛЕ́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* 1. Однокр. до **шеле́пати** 1. 2. З силою ударити. // *безос.* // Упасти, перев. з глухим звуком, шумом.
ШЕЛЕ́ПНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *діал.* Упасти, перев. з глухим звуком, шумом; ударитися об щось.
ШЕЛЕПОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шелепоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ШЕЛЕПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *діал.* Підсил. до **шеле́пати**.
ШЕЛЕ́ПУВАТИЙ, -а, -е, *заст.* Придуркуватий, недоумкуватий.
ШЕЛЕПУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *заст.* Властивість за знач. **шелепува́тий**.
ШЕЛЕСНА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Густолистий.
ШЕЛЕ́СНУТИ, -ну, -неш, *док.* 1. Однокр. до **шелесті́ти**. // *безос.*, *у сполуч. зі сл.* н і, а н і. Про абсолютну тишу. 2. *розм.* Упасти, перев. з глухим звуком, шумом. // Кинутися куди-небудь.
ШЕЛЕ́СНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Те саме, що **шеле́снути** 2.
ШЕ́ЛЕСТ, -у, *ч.* 1. Легке шарудіння; шерех. // Глухий шум. // *у сполуч. зі сл.* н і, а н і. Про абсолютну тишу. 2. *перен.*, *розм.* Пожвавлений рух, метушня, шум, розмови, викликані чим-небудь.
ШЕЛЕСТІ́ВКА, -и, *ж.*, *заст.* Приголосний звук.
ШЕЛЕСТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шелесті́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ШЕЛЕСТІ́ТИ, -ещу́, -ести́ш, *недок.* Видавати, утворювати шарудіння, шелест, шерех. // Рухаючись, працюючи, видавати шарудіння, шерех. // *чим.*

Викликати шелест, приводячи щось у рух. // *розм.* Говорити щось пошепки. // *розм.* Тихо лунати (про слова).

ШЕЛЕСТКИ́Й, -а́, -е́. Який видає, утворює шелест (у 1 знач.). // Сповнений шелесту. // Який викликає шелест.

ШЕЛЕСТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **шелестки́й**.

ШЕЛЕСТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **шелестли́вий**.

ШЕЛЕСТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Той, хто видає шелест (у 1 знач.). // Про безголосу чи з тихим голосом людину.

ШЕЛЕ́СТЬ, *виг.* 1. Уживається як присудок за знач. **шеле́снути**. 2. *розм.* Те саме, що **шасть**.

ШЕЛЕСТЮ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **шелестки́й**.

ШЕЛЕ́СЬ, *виг.* Те саме, що **шеле́сть**. // *у сполуч. зі сл.* н і, а н і, *розм.* Уживається на означення глибокої тиші; ні звуку.

ШЕ́ЛЕХ, -у, *ч.*, *розм.* Легкий шурхіт; шелест.

ШЕЛЕ́ХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Те саме, що **шеле́снути**.

ШЕЛИ́ХВІСТ, -воста, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **шилохві́ст**. 2. *перен.* Пуста, нерозсудлива, легковажна людина.

ШЕЛИ́ХВІСТКА, -и, *ж.*, *розм.* Жін. до **шели́хвіст** 2.

ШЕЛО́Н, -у, *ч.* Синтетична нитка; тканина, виготовлена з неї (подібна до тонкого шовку).

ШЕ́ЛЬВАХ, -а, *ч.*, *зах.*, *заст.* Вартовий. ** **Стоя́ти (бу́ти і т. ін.) на ше́львaху** – охороняти кого-, що-небудь, вартуючи.

ШЕЛЬВІ́Я, -ї, *ж.*, *діал.* Шавлія.

ШЕ́ЛЬМА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Хитра і спритна в учинках людина. // Уживається як лайливе слово.

ШЕ́ЛЬМИН, -а, -е. Прикм. до **ше́льма**. // Належний шельмі. // Власт. шельмі.

ШЕЛЬМІ́ВСТВО, -а, *с.* Лукавство, хитрування.

ШЕЛЬМІ́ВСЬКИЙ, -а́, -е́, *розм.* Стос. до шельми. // Власт. шельмі; хитрий.

ШЕЛЬМО́ВАНЕЦЬ, -нця, *ч.*, *іст.* 1. Таврований катом. 2. Таврований кайданник.

ШЕЛЬМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шельмува́ти**. // **шельмо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ШЕЛЬМУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. *іст.* Прилюдне ганебне покарання, запроваджене військовим статутом Петра І, коли засудженим на смертну кару чи вічне заслання оголошували позбавленими честі, судового захисту, цивільних прав і т. ін. 2. Дія за знач. **шельмува́ти** 2.

ШЕЛЬМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. *іст.* Здійснювати шельмування (у 1 знач.). 2. Виражати осуд; паплюжити. // Таврувати кого-небудь ганьбою, звинувачуючи у нечесному поводженні.

ШЕЛЬМУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **хитрува́тий**.

ШЕЛЬМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **шельмува́ти**.

ШЕЛЬМУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **шельмува́тий**.

ШЕЛЬМУВА́ТО, *розм.* Присл. до **шельмува́тий**.

ШЕЛЬТЕРДЕ́К, -а, *ч.* Верхня легка (захисна навісна) палуба на судні.

ШЕЛЬФ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Прибережна частина дна світового океану, в межах якої глибини не перевищують 200 м; материкова обмілина. 2. Поздовжній брус по борту дерев'яного судна, паралельний причальному брусові. 3. Опора (палиця) зі сталевих листів зовні обшивки судна, призначена для кріплення бортової броні.

ШЕ́ЛЬФОВИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до шельфу. *Шельфові залягання нафти.*

ШЕ́ЛЮГ[1], -а, *ч.* Те саме, що **ше́ляг**.

ШЕ́ЛЮГ[2], -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **шелюга́**.

ШЕЛЮГА́, -і́й, *ж.* 1. Верба гостролиста. ** **Черво́на шелюга́** – червоний верболіз; красноталь. 2. *збірн.* Зарості верби гостролистої.

ШЕЛЮ́ГИ, -ів, *мн.* Те саме, що **шелюга́**.

ШЕЛЮГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шелюга́**. // Вигот. з шелюги. *Шелюговий кошик.* // Укритий шелюгою (про простір).

ШЕЛЮГУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **шелюгува́ти**.

ШЕЛЮГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *спец.* Саджати шелюгу на піщаному ґрунті, закріплюючи піски.

ШЕЛЮЖИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **шелюга́**. // Гілка шелюги; лозина.

ШЕЛЮЖИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Те саме, що **шелюга́** 2. // *розм.* Гілки шелюги (у 1 знач.).

ШЕЛЮХА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **шелюха́тися**.

ШЕЛЮХА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *заст.* Гойдатися, колихатися.

ШЕ́ЛЯГ, -а, *ч.* Старовинна українська найдрібніша монета польського походження.

ШЕЛЯЖО́К, -жка́, *ч.* Пестл. до **ше́ляг**.

ШЕМА́Я, -ї, *ж.* Промислова риба родини коропових, поширена в басейнах Чорного, Азовського, Каспійського та Аральського морів.

ШЕМЕЛІ́ТИ, -лю́, -лі́ш, *недок.*, *діал.* Шелестіти.

ШЕМЕНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *діал.* Зачепити, ударити, вбити.

ШЕМЕТА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шемета́тися**.

ШЕМЕТА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Метушитися, вовтузитися.

ШЕ́МРАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ше́мрати** і звуки, утворювані цією дією.

ШЕ́МРАТИ, -ає, *недок.*, *чим і без додатка.* Видавати легкий шум, шерех і т. ін. // Викликати, спричиняти слабий шерех, шелест.

ШЕ́МРІННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **ше́мріти** і звуки, утворювані цією дією.

ШЕ́МРІТ, -роту, *ч.*, *рідко.* Легкий шум, шерех тощо.

ШЕ́МРІТИ, -іє, *недок.*, *чим і без додатка*, *рідко.* Те саме, що **ше́мрати**.

ШЕН, -а, *ч.* Старовинний китайський губний орган, виготовлений з гарбуза та бамбукових трубочок.

ШЕНГ, -а, *ч.* Китайський язичковий музичний інструмент типу губної гармошки.

ШЕНІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; безбарвні або білі прозорі кристали, кірочки, розчинні у воді.

ШЕ́НКЕЛЬ, -я, *ч.* Внутрішня, звернена до коня частина ноги вершника від коліна до щиколотки, якою він управляє конем.

ШЕ́НЬШІ, *невідм.*, *мн.* Стан у феодальному Китаї; складався з поміщиків, які самі або члени їхніх сімей обіймали чиновні посади й становили правлячу верхівку села.

ШЕПЕЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Який вимовляє свистячі звуки (с, з) як шиплячі (ш, ж) (про людину). // *у знач. ім.* **шепеля́вий**, -вого, *ч.*; **шепеля́ва**, -вої, *ж.* Той (та), хто має таку ваду мови. // Неправильний, викривлений щодо вимови цих звуків (про мовлення, вимову і т. ін.). // Нездатний відтворювати точні для свистячих звуків мовні рухи.

ШЕПЕЛЯ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* шепеля́влять; *недок.* Вимовляти свистячі звуки (с, з) як шиплячі (ш, ж).

ШЕПЕЛЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **шепеля́вий**.

ШЕПЕЛЯ́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шепеля́вити**.

ШЕПЕЛЯ́ВО. Присл. до **шепеля́вий**.

ШЕПЕЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шепеля́ти**.

ШЕПЕЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **шепеля́вити**.

ШЕ́ПІТ, -поту, *ч.* 1. Тихе мовлення, при якому звуки вимовляються без участі голосових зв'язок. // *перен.* Тихий шум, шелест, дзюрчання і т. ін. // *заст.* Чаклування, яке здійснює баба-шептуха. 2. *перев. мн.*, *розм.* Чутки, поголоски, розмови (перев. потайні). 3. *у знач. присл.* **ше́потом**. Тихо, без участі голосу; пошепки.

ШЕ́ПІТНИЙ, -а, -е. 1. Позбавлений звуку, голосу; сповнений шепоту. 2. *лінгв.* Який вимовляється, здійснюється без участі голосових зв'язок (перев. про звуки, вимову).

ШЕ́ПНУТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* 1. Однокр. до **шепта́ти** 1 – 3. // *розм.* Доносити на кого-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **пора́дити** 1.

ШЕПОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Те саме, що **шепну́ти**.

ШЕПОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шепота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШЕПОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ШЕПОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *перех. і неперех.* Те саме, що **шепта́ти**.

ШЕПОТА́ТИСЯ, -очу́ся, -о́чешся *і* **ШЕПОТІ́ТИСЯ**, -очу́ся, -оти́шся, *недок.* Те саме, що **шепта́тися**.

ШЕПОТИ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Дрібний базарний торговець.

ШЕПОТИ́ЛЬНИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **шепоти́льник**.

ШЕПОТИ́ННИК, -а, *ч.*, *діал.* 1. Шептун, обмовник. 2. Дрібний базарний торговець.

ШЕПОТИ́ННИЦЯ, -і, *діал.* Жін. до **шепоти́нник**.

ШЕПОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шепоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШЕПОТІ́ТИ *див.* **шепота́ти**.

ШЕПОТІ́ТИСЯ *див.* **шепота́тися**.

ШЕПОТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Однокр. до **шепота́ти**.

ШЕПОТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто говорить шепотом. 2. Той, хто потай поширює чутки, поголоски, розмови.

ШЕПОТУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **шепоту́н**.

ШЕПТ, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ше́піт**.

ШЕПТАЛА́, -і́й, *ж.*, *збірн.*, *заст.* Сушені на сонці абрикоси чи персики з кісточками. // Абрикосові або персикові дерева.

ШЕПТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шепта́ти** і **шепта́тися** і звуки, утворювані цією дією.

ШЕПТА́ТИ, шепчу́, ше́пчеш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Говорити, вимовляти щось дуже тихо, пошепки. // *перен.* Тихо шуміти, шелестіти, дзюрчати і т. ін. 2. *неперех.*, *з ким*, *також зі сл.* о д и н д о о д н о г о, м і ж с о б о ю. Розмовляти тихо, пошепки; шептатися. 3. *перех. і неперех.*, *розм.* Передавати чутки, поговори, розмови. 4. *перех. і неперех.*, *від чого*, *над ким – чим.* Чаклуючи, промовляти наговір, приворот.

ШЕПТА́ТИСЯ, шепчу́ся, ше́пчешся, *недок.* Розмовляти з ким-небудь або між собою тихо, пошепки. // *розм.* Говорити, повідомляти один одному щось тихо, пошепки. // *перен.* Тихо шуміти, шелестіти, дзюрчати тощо.

ШЕПТІ́Й, -я́, *ч.* Те саме, що **шепту́н**.

ШЕПТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто говорить, співає і т. ін. пошепки, дуже тихо. 2. Той, хто поширює чутки, поговори, потайні розмови. // Той, хто доносить на кого-небудь. 3. Той, хто, чаклуючи, промовляє наговір, нашепт, приворот.

ШЕПТУ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шепту́ха**.

ШЕПТУ́ХА, -и, *розм.* 1. Жін. до **шепту́н** 1, 2. 2. *також у сполуч. зі сл.* б а б а, б а б к а. Жін. до **шепту́н** 3.

ШЕ́ПЧУЧИ. Дієприсл. до **шепта́ти**.

ШЕРАРДИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *мет.* Процес нагрівання сталевих виробів у порошку цинку для одержання на їх поверхні залізоцинкового сплаву – дифузного поверхневого шару.

ШЕРБЕ́Т, -у, *ч.* 1. Східний прохолодний фруктовий напій. 2. Густа солодка маса, виготовлена з фруктів, кави, шоколаду з цукром, іноді з горіхами. 3. Молочна запашна помадка різних кольорів з горіхами.

ШЕРВУДИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді чорних кристалів і зернистих агрегатів.

ШЕ́РЕГ, -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **шере́нга**.

ШЕРЕ́ГА, -и, *ж.* Те саме, що **шере́нга**.

ШЕРЕГО́ВИЙ, -а, -е, *військ.*, *заст.* Рядовий (звичайно про солдатів-піхотинців).

ШЕРЕГУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **шерегува́ти**.

ШЕРЕГУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *заст.* Вишиковувати, ставлячи рядами (військо).

ШЕРЕ́НГА, -и, *ж.* 1. Група людей, вишикуваних в один ряд і повернених обличчями в один бік (перев. про військових); стрій. // Ряд кого-небудь, хто в такий спосіб рухається, виконує якусь роботу тощо. // Ряд, одна лінія якихось предметів. *Вишиковуватися в шеренгу.* 2. *перен.* Група людей, об'єднаних спільністю інтересів, спільною діяльністю, метою тощо.

ШЕРЕ́НГОВИЙ, -а, -е. Стос. до шеренги.

ШЕРЕ́ПА, -и, *ж.*, *фам.* Те саме, що **потво́ра**. // Уживається як лайливе слово.

ШЕРЕПА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Шкарубкий.

ШЕРЕПА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **шерепа́тий**.

ШЕРЕПЕНЯ́, -я́ти, *с.*, *фам.* Мала поганкувата дівчинка.

ШЕ́РЕТ, -у, *ч.*, *діал.* Те саме, що **са́ло** 7.

ШЕРЕТІ́ВКА, -и, *ж.*, *спец.* Пристрій, механізм, за допомогою якого шеретують просо та інше зерно; просорушка.

ШЕРЕТІВНИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Який використовують для шеретування (перев. про механізм). // Який оббирають від лузги, шеретуючи (про зерно, насіння).

ШЕРЕТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. і теп. ч. до **шеретува́ти**. // *у знач. прикм.* Який обібрали від лузги шеретівкою (перев. про зерно, насіння).

ШЕРЕТО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **шерето́ваний**.

ШЕРЕТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шеретування.

ШЕРЕТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **шеретува́ти**.

ШЕРЕТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех. і неперех.*, *спец.* Відділяти оболонку, оббирати лузгу від ядра зерна, насіння на шеретівні. 2. *неперех.*, *перен.*, *розм.* Швидко, безугавно говорити.

ШЕРЕТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. *спец.* Відділятися від лузги (про зерно, насіння). 2. *перен.*, *розм.* Бути предметом обговорення, об'єктом пліток. 3. Пас. до **шеретува́ти**.

ШЕ́РЕХ[1], -у, *ч.* Те саме, що **ше́рхіт**. // *у сполуч. зі сл.* н і, а н і. Про абсолютну тишу.

ШЕ́РЕХ[2], -у, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **са́ло** 7.

ШЕРЕХА́ТИЙ, -а, -е. Який має нерівну, шорстку поверхню.

ШЕРЕХА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість і властивість за знач. **шереха́тий**.

ШЕРЕ́ХНУТИ, -е́хне, *док.* Однокр. до **шерехті́ти**.

ШЕРЕХТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шерехті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШЕРЕХТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.*, *чим і без додатка*, *розм.* Утворювати легкий шарудливий або шелесткий звук (перев. тертям об що-небудь чи дотиком чогось до шорсткої поверхні).

ШЕ́РЕШЕНЬ, -шня, *ч.* Те саме, що **са́ло** 7.

ШЕРИ́Ф[1], -а, *ч.* Виборна (у США), призначувана королем (у Великій Британії) службова особа, що здійснює адміністративні, поліцейські та деякі судові функції у графстві або магістраті.

ШЕРИ́Ф[2], -а, *ч.* У мусульманських країнах – почесне звання осіб, що ведуть свій рід від засновника ісламу Мухаммеда. // Особа, яка має це звання.

ШЕРИ́ФСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шери́ф**.

ШЕРІ́ТВАС, -а, *ч.*, *заст.* Чан.

ШЕРЛ, -у, *ч.* 1. Те саме, що **шерлі́т**. 2. Назва коштовного турмаліну.

ШЕРЛІ́Т, -у, *ч.* Ферумовий різновид турмаліну.

ШЕ́РЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шерл**.

ШЕРМИЦЕ́Р, -а, *ч.*, *заст.* Фехтувальник.

ШЕРМИЦЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *заст.* Фехтування.

ШЕРМИЦЕ́РНИК, -а, *ч.*, *заст.* Те саме, що **шермице́р**.

ШЕРП, -а, *ч.* У Непалі – провідник із місцевих жителів, який супроводжує альпіністів до підніжжя велетенських піків.

ШЕРПА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Шкарубкий, шерхлий.

ШЕРПА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **шерпа́тий**.

ШЕРСТЕ́БКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **шерхе́бель**.

ШЕРСТЕЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шерстезаготівлі.

ШЕРСТЕЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Заготівля шерсті (у 2 знач.).

ШЕРСТЕЗАГОТО́ВЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **шерстезаготіве́льний**.

ШЕРСТЕЗНА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Фахівець із шерстезнавства.

ШЕРСТЕЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Наука про шерсть, вовну, волокна і тканини з них.

ШЕРСТЕМИ́ЙКА, -и, *ж.*, *текст.* Машина для промивання шерсті (у 2 знач.).

ШЕРСТЕМИ́ЙНИЙ, -а, -е, *текст.* Признач. для промивання шерсті (у 2 знач.).

ШЕРСТЕМИ́ЙНЯ, -і, *ж.*, *текст.* 1. Приміщення або місце, де промивають шерсть (у 2 знач.). 2. Машина для промивання шерсті (у 2 знач.).

ШЕ́РСТЕНЬ, -тня, *ч.*, *діал.* Шершень.

ШЕРСТЕОБРО́БНИЙ, -а, -е, *текст.* Стос. до обробки шерсті (у 2 знач.).

ШЕРСТЕПРЯДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *текст.* Стос. до шерстепрядіння; признач. для шерстепрядіння.

ШЕРСТЕПРЯДИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *текст.* Фабрика або майстерня, де виготовляють шерсть (у 3 знач.).

ШЕРСТЕПРЯДІ́ННЯ, -я, *с.*, *текст.* Виготовлення прядива (ниток) з шерсті (у 2 знач.).

ШЕРСТЕТКА́ЦТВО, -а, *с.*, *текст.* Виготовлення тканини з шерсті (у 3 знач.).

ШЕРСТЕТКА́ЦЬКИЙ, -а, -е, *текст.* Стос. до шерстеткацтва; признач. для шерстеткацтва.

ШЕРСТЕЧЕСА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *текст.* Признач. для очищення шерсті (у 2 знач.) чесанням. *Шерстечесальні машини.*

ШЕРСТЕЧУХРА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *текст.* Те саме, що **шерстечеса́льний**.

ШЕРСТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* 1. Окрема волосина шерсті (у 1, 2 знач.). 2. *рідко.* Шерстяна тканина чи виріб з неї.

ШЕРСТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шерсти́на**.

ШЕРСТИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Покритий шерстю (у 1 знач.); з довгою й густою шерстю. 2. Те саме, що **ворси́стий**. // Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів.

ШЕРСТИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шерсти́стий**.

ШЕРСТИ́ТИ, -ти́ть, *недок.*, *перех.* 1. *текст.* Робити або випрямляти шерстний покрив на поверхні чогось за допомогою спеціального пристрою. 2. *перен.*, *розм.* Дуже лаяти; розносити, шпетити.

ШЕ́РСТКА, -и, *ж.* 1. Пестл. до **шерсть** 1. 2. *розм.* Окрема волосинка шерсті (у 1, 2 знач.).

ШЕРСТКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **шорстки́й** 1.

ШЕ́РСТКІСТЬ, -кості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **шерстки́й**.

ШЕ́РСТНИЙ, -а, -е. 1. Який є шерстю (у 1, 2 знач.). 2. Який дає шерсть (у 2 знач.); який дає багато шерсті (про деяких сільськогосподарських тварин). // Стос. до розведення таких порід тварин.

ШЕ́РСТНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **ше́рстний** 1.

ШЕРСТОКРИ́Л, -а, *ч.* Ссавець з широкою шкіряною літальною перетинкою, що живе в тропічних лісах і веде нічний спосіб життя.

ШЕРСТЬ, -і, *ж.* 1. Волосяний покрив тварин. // *розм.* Густий волосяний покрив на тілі, обличчі людини. 2. Волокно з острижeного, вичесаного волосяного покриву тварин. ** **Мінера́льна шерсть** – синтетична сполука, одержана хімічним способом, яка має властивості й вигляд такого волокна. 3. Пряжа (нитки), вигот. з такого волокна. 4. Тканина з цієї пряжі.

ШЕРСТЯНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **шерсть** 1, 2; який є шерстю. *Шерстяні волокна.* 2. Пов'язаний з обробкою шерсті, з торгівлею шерстю (у 2 знач.), а також з виготовленням виробів з неї. 3. Вигот. з шерсті (у 2 – 4 знач.).

ШЕРСТЯНИ́К, -а́, *ч.* 1. Той, хто працює в шерстяній промисловості. 2. *заст.* Торговець шерстю (у 2 знач.).

ШЕРСТЯ́НКА, -и, *ж.* Бавовняна або віскозна пряжа чи тканина, вигот. з незначним додатком шерсті (у 2 знач.). // Бавовняна тканина, схожа на шерстяну.

ШЕРХ, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **ше́рех**[1].

ШЕ́РХАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ше́рхати** і звуки, утворювані цією дією.

ШЕ́РХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Видавати шерех, шелест; шелестіти, шарудіти. // *чим.* Викликати шерех, шелест.

ШЕРХЕ́БЕЛЬ, -я, *ч.* Рід рубанка для первинного стругання деревини із заокругленою ріжучою кромкою леза.

ШЕРХЕ́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шерхе́бель**.

ШЕРХЕ́БКА, -и, *ж.* Те саме, що **шерхе́бель**.

ШЕ́РХІТ, -хоту, *ч.* Глухий звук, шум від тертя чогось об що-небудь; шурхіт.

ШЕРХКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **шорстки́й** 1.

ШЕ́РХЛИЙ, -а, -е. Те саме, що **шорстки́й** 1.

ШЕ́РХЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **ше́рхлий**.

ШЕ́РХЛО, *рідко.* Присл. до **ше́рхлий**.

ШЕ́РХНУТИ[1], -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ше́рхати**. // *безос.* // *безос.*, *у сполуч. зі сл.* **ні**, **ані**.

ШЕ́РХНУТИ[2], -не, *недок.* 1. Укриватися тонкою кіркою льоду; замерзати. 2. Сохнути, ставати шкарубким внаслідок вивітрювання, втрати вологи тощо. // Пересихати (про губи, горло). // *безос.* // Ставати сухим, втрачаючи життєздатність (про рослину).

ШЕРХОТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шерхота́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШЕРХОТА́ТИ, -очу́, -очеш *і* **ШЕРХОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок.* Підсил. до **ше́рхати**.

ШЕРХОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шерхоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШЕРХОТІ́ТИ *див.* **шерхота́ти**.

ШЕРША́ВИЙ, -а, -е. Який має нерівну, шкарубку поверхню; шорсткий. // Який згрубів, потріскався від тривалої роботи, холоду, води і т. ін. (про шкіру та частини тіла). // Твердий, грубий, колючий на дотик, який подразнює шкіру при дотику. // Цупкий, колючий (про волосся, шерсть і т. ін.).

ШЕРША́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* ширша́влять; *недок.*, *перех.*, *розм.* Робити шершавим.

ШЕРША́ВІННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шерша́віти**.

ШЕРША́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **шерша́вий**.

ШЕРША́ВІТИ, -іє, *недок.* Ставати шершавим.

ШЕРША́ВО. Присл. до **шерша́вий**.

ШЕРШЕ́БЕЛЬ, -я, *ч.*, *діал.* Те саме, що **шерхе́бель**.

ШЕ́РШЕНЬ, -шня, *ч.* Велика перетинчастокрила жаляча комаха родини ос перев. жовтого забарвлення з червоно-бурим відтінком.

ШЕРШНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ше́ршень**.

ШЕРШУ́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Шершень.

ШЕСТЕРЕ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **шестере́нчастий**.

ШЕСТЕРЕ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Стос. до шестірні; який має шестірні.

ШЕСТЕРИ́К, -а́, *ч.* 1. *заст.* Запряг із шести коней. // *у знач. присл.* **шестерико́м**. Шістьма кіньми. 2. Давньоруська міра (ваги, об'єму, ліку і т. ін.), що містить або нараховує шість якихось одиниць, а також предмет, який складається з шести частин.

ШЕСТЕРИКО́ВИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Стос. до шестерика (у 1 знач.). 2. Який складається з шести частин.

ШЕСТЕРИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **шестери́к** 2.

ШЕСТЕРІ́НКА, -и, *ж.* Зменш. дол **шестерня́**[2].

ШЕСТЕРІ́НЧАСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **шестере́нчастий**. *Шестерінчаста передача. Шестерінчастий механізм.*

ШЕСТЕРНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* 1. Який має запряг із шести коней або признач. для запрягання шести коней. *Шестерна карета.* 2. У шість разів більший, збільшений.

ШЕСТЕРНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Шестерик (у 1 знач.).

ШЕСТЕРНЯ́[1], -і, *ж.*, *заст.* Те саме, що **шестери́к** 1. // *у знач. присл.* **шестерне́ю**. Шістьма кіньми.

ШЕСТЕРНЯ́[2], -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шестірня́**.

ШЕ́СТЕРО, шістьо́х, *числ. кільк.*, *збірн.* Шість (уживається з іменниками чоловічого і середнього роду, також з особовими займенниками у множині).

ШЕСТИ... Перша частина складних слів, вносить значення: а) який має шість однакових ознак, предметів тощо; б) який складається із шести частин, розділів або мірою у шість якихось одиниць.

ШЕСТИАТО́МНИЙ, -а, -е. Який складається із шести атомів – одного або кількох хімічних елементів.

ШЕСТИБА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Розмір, сила, величина, якість якого становить шість балів. *Шестибальний вітер.*

ШЕСТИБА́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шестиба́льний**.

ШЕСТИБА́РВНИЙ, -а, -е. Який має шість барв, забарвлений шістьма кольорами.

ШЕСТИБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шестиба́рвний**.

ШЕСТИБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має шість боків, сторін.

ШЕСТИБІ́ЧНИК, -а, *ч.* Шестибічна геометрична фігура.

ШЕСТИБО́РЕЦЬ, -рця, *ч.* Спортсмен, що бере участь у шестиборстві.

ШЕСТИБО́РСТВО, -а, *с.* Комплекс багатоборства із шести видів спорту; спортивне змагання за програмою цього комплексу.

ШЕСТИВАЛЕ́НТНИЙ, -а, -е, *хім.* Стос. до атома, який сполучений шістьма ковалентними зв'язками з іншими атомами або утворює складний двозарядний катіон, у якому він сполучений з іншими атомами чотирма ковалентними зв'язками.

ШЕСТИВАЛЕ́НТНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **шестивале́нтний**.

ШЕСТИВЕСЛО́ВИЙ, -а, -е. Який має три пари весел (перев. про човен, шлюпку).

ШЕСТИГЛА́ВИЙ, -а, -е. Який має шість верхівок, маківок, бань, голів.

ШЕСТИГЛА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **шестигла́вий**.

ШЕСТИГОДИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який триває шість годин. 2. Який починається, вирушає або прибуває о шостій годині. *Шестигодинний поїзд.*

ШЕСТИГОДИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шестигоди́нний**.

ШЕСТИГРА́ННИЙ, -а, -е. Який має шість граней.

ШЕСТИГРА́ННИК, -а, *ч.* Геометричне тіло, яке має шість граней. // Предмет, що має форму такого тіла.

ШЕСТИГРА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шестигра́нний**.

ШЕСТИДЕ́НКА, -и, *ж.* Проміжок часу, що складається з п'яти робочих днів та одного вихідного; взагалі шість днів.

ШЕСТИДЕ́ННИЙ, -а, -е. Який триває шість днів або розрахований на такий термін.

ШЕСТИДЕСЯ́ТНИК, -а, *ч.*, *розм.* 1. Прогресивний громадський діяч 60-х рр. 19 ст. в Росії. 2. Освічена людина 60-х рр. 20 ст. в Радянському Союзі, яка в період хрущовської "відлиги" повірила в можливість лібералізації комуністичного режиму.

ШЕСТИДЕСЯ́ТНИЦТВО, -а, *с.*, *розм.* В СРСР – сукупність ідей і поглядів інтелігенції 60-х рр. 20 ст., що виражали прагнення до демократизації країни.

ШЕСТИДЕСЯ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **шестидеся́тник**.

ШЕСТИДЮЙМІ́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Гармата, що має калібр шість дюймів.

ШЕСТИДЮЙМО́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має розмір шість дюймів. *Шестидюймовий цвях.* 2. Який має калібр шість дюймів (про гармату). // Признач. для стрільби з такої гармати. *Шестидюймовий снаряд.*

ШЕСТИЗНА́ЧНИЙ, -а, -е. Який складається з шести знаків десяткової системи числення.

ШЕСТИЗНА́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шестизна́чний**.

ШЕСТИКЛА́СНИЙ, -а, -е. 1. Який має шість класів (про навчальний заклад). 2. В обсязі шести класів. *Шестикласна освіта.*

ШЕСТИКЛА́СНИК, -а, *ч.* Учень шостого класу.

ШЕСТИКЛА́СНИЦЯ, -і. Жін. до **шестикла́сник**.

ШЕСТИКО́ЛІРНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шестиба́рвний**.

ШЕСТИКО́ЛІРНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шестико́лірний**.

ШЕСТИКОЛЬОРО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **шестико́лірний**.

ШЕСТИКРА́ТНИЙ, -а, -е. Який відбувається, здійснюється шість разів; збільшений у шість разів.

ШЕСТИКРА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шестикра́тний**.

ШЕСТИКРА́ТНО. Присл. до **шестикра́тний**.

ШЕСТИКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має три пари крил (перев. про міфічні істоти – серафимів, змій і т. ін.).

ШЕСТИКУ́БОВИЙ, -а, -е. Який складається із шести кубів. 2. Місткість якого становить 6 $м^3$.

ШЕСТИКУ́БОВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **шестику́бовий**.

ШЕСТИКУ́ТНИЙ, -а, -е. Який має шість кутів.

ШЕСТИКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворюють шість кутів.

ШЕСТИКУ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шестику́тний**.

ШЕСТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **шестирі́чний**.

ШЕСТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **шестирі́ччя**.

ШЕСТИМІЛЬЙО́ННИЙ, -а, -е. 1. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **шість мільйо́нів**. 2. Який складається з шести мільйонів кого-, чого-небудь.

ШЕСТИМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Який триває шість місяців або розрахований на такий термін. 2. Віком у шість місяців.

ШЕСТИ́НА, -и, *ж.* Шоста частина чогось.

ШЕСТИНЕДІ́ЛЬКА, -и, *ж.*, *зах.* Жінка, яка народила дитину.

ШЕСТИНО́ГИЙ, -а, -е. У якого шість ніг.

ШЕСТИПА́ЛИЙ, -а, -е. Який має шість пальців на руці, нозі, лапі.

ШЕСТИПА́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **шестипа́лий**.

ШЕСТИПІ́ЛЛЯ, -я, *с.* Система сівозміни з поділом поля на шість ділянок.

ШЕСТИПІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шестипі́лля**.

ШЕСТИПОВЕРХО́ВИЙ, -а, -е. Який має шість поверхів. // Який має таку висоту, як будинок з шести поверхів.

ШЕСТИПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **шестиповерхо́вий**.

ШЕСТИПУДО́ВИЙ, -а, -е. Який має вагу шість пудів. // Який уміщує шість пудів чого-небудь.

ШЕСТИРАЗО́ВИЙ, -а, -е. Здійснюваний (здійснений) шість разів.

ШЕСТИРАЗО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **шестиразо́вий**.

ШЕСТИРАЗО́ВО. Присл. до **шестиразо́вий**.

ШЕСТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який відбувається, триває шість років. // Розрахований на шість років. 2. Віком у шість років.

ШЕСТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Проміжок, період часу, що дорівнює шести рокам. 2. Річниця події, що сталася шість років тому.

ШЕСТИРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Призначений для руху транспорту в шість рядів у двох протилежних напрямках (про шосе, автостраду); який здійснюється по такому шосе, автостраді.

ШЕСТИРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шестиря́дний**.

ШЕСТИСЕРІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який складається з шести серій (про телефільм).

ШЕСТИСЕРІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шестисері́йний**.

ШЕСТИСО́ТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **шістсо́т**.

ШЕСТИСОТЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **шестисотрі́чний**.

ШЕСТИСОТЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **шестисотрі́ччя**.

ШЕСТИСОТРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який має шістсот років існування, віком у шістсот років.

ШЕСТИСОТРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Проміжок, період часу, що дорівнює шістистам рокам. 2. Річниця події, що сталася шістсот років тому.

ШЕСТИСТВО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має шість стволів (про вогнепальну зброю).

ШЕСТИСТО́ПНИЙ, -а, -е. Який складається з шести стоп (про віршовий розмір, рядок).

ШЕСТИСТО́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шестисто́пний**.

ШЕСТИСТРУ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Гітара з шістьма струнами.

ШЕСТИСТРУ́ННИЙ, -а, -е. Який має шість струн.

ШЕСТИСТРУ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шестистру́нний**.

ШЕСТИТИ́СЯЧНИЙ, -а, -е. 1. Числівник порядковий, відповідний до кількісного числівника **шість ти́сяч**. 2. Який складається з шести тисяч кого-, чого-небудь.

ШЕСТИТО́МНИЙ, -а, -е. Який складається з шести томів.

ШЕСТИТО́МНИК, -а, *ч.*, *розм.* Збірка творів у шести томах.

ШЕСТИХЛО́РНИЙ, -а, -е. У молекулі чи формульній одиниці якого атом елемента сполучений із шістьма атомами Хлору. *Шестихлорний вольфрам.*

ШЕСТИШАГОВИ́К, -а́, *ч.*, *заст.*, *розм.* Неофіційна назва старої монети вартістю у три копійки.

ШЕСТІ́РКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **шістка**. 2. *жарг.* Той, хто знаходиться у беззаперечній покорі у когось, виконуючи чужу волю.

ШЕСТІ́РКО, *невідм.*, *числ. кільк.*, *збірн.*, *розм.* Те саме, що **ше́стеро**.

ШЕСТІРНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шестірня́**.

ШЕСТІРНЯ́, -і, *ж.* Зубчасте колесо, яке передає обертальний рух від одного вала механізму до іншого.

ШЕСТІРНЯ́-ПАРАЗИ́ТКА, шестірні-паразитки, *ж.* Проміжна шестірня у коробці передач автомобіля, що підключається лише при включенні передачі заднього ходу; під час руху вперед вона обертається холостим ходом (паразитує).

ШЕСТОПЕ́Р, -а, *ч.*, *іст.* У козацькому війську – жезл у вигляді перистої булави як символ влади полковника.

ШЕФ, -а, *ч.* 1. Начальник установи, підприємства, відділу тощо. // Керівник, головний, старший щодо інших, які працюють разом, мають однорідні професії і т. ін. ** **Шеф-реда́ктор** – головний редактор друкованого органу, програми радіо- або телебачення і т. ін. 2. Особа чи організація, яка здійснює шефство над ким-, чим-небудь. 3. У Росії 18 – 19 ст. – начальник, командир окремої

військової частини, який здійснював загальний нагляд за господарством і управлінням.

ШЕФЕ́НИ, -ів, *мн.*, *іст.* Особливий вид присяжних у феодальному та буржуазному суді, які не складають самостійну колегію, а вирішують усі справи спільно з суддею.

ШЕФМОНТА́Ж, -у́, *ч.* Монтаж обладнання, який здійснюється представниками підприємства-виготовлювача.

ШЕ́ФСТВО, -а, *с.* 1. Систематична товариська допомога кому-небудь у виробничій, культурно-масовій та іншій роботі. 2. Виконання обов'язків шефа (у 1, 3 знач.).

ШЕ́ФСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. *над ким – чим.* Подавати систематичну товариську допомогу кому-небудь у виробничій, культурно-масовій та іншій роботі. 2. Виконувати обов'язки шефа, бути шефом (у 1, 3 знач.).

ШЕ́ФСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до шефа і шефства.

ШЕХ, -а, *ч.* Сигнальний постріл із пістолета.

ШИАЛТИ́Ш, -а, *ч.* Марійська пастуша свисткова поперечна флейта з бамбука або дягеля.

ШИБ, -и, *ж.*, *зах. і* -у, *ч.*, *діал.* Образ, вигляд, фігура. ** **Не таки́м ши́бом**, *діал.* – не в такий спосіб, інакше.

ШИ́БА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ши́бка**.

ШИБА́ЙГОЛОВА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Смілива, відчайдушна людина, яка нічого не боїться й ні перед чим не зупиняється; зірвиголова, бешкетник.

ШИБА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Шуліка.

ШИБА́ТИ[1], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Ударяти по чому-небудь, ударятися об щось; бити, битися. // *перен.* Раптово, несподівано з'являтися (про думки, почуття). 2. *неперех.* З великою силою і швидкістю спалахувати, вихоплюватися звідкись (перев. про полум'я). // Почати сильно віяти (про вітер, запах тощо). // *перен.* Вибухати, вириватися (про гучний звук, крик, лемент і т. ін.). // *перен.* З'являтися від збудження, хвилювання.

ШИБА́ТИ[2], -а́ю, -а́єш, *недок.*, *на кого*, *діал.* Бути схожим, скидатися на кого-небудь.

ШИБА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.*, *рідко.* 1. Кидатися, метатися. 2. *перен.* Раптово, несподівано з'являтися (про думки, почуття). // Те саме, що **шиба́ти**[1] 2.

ШИ́БЕН, -и, *ж.*, *зах.* Шибениця.

ШИ́БЕНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Той, хто повісився або кого повісили на шибениці. // *лайл.* Той, хто заслуговує шибениці; негідник. 2. *розм.* Те саме, що **бешке́тник**.

ШИ́БЕНИЦЯ, -і, *ж.* Споруда для виконання смертної кари через повішення.

ШИ́БЕНИЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **ши́бениця**.

ШИБЕНИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Шибеник.

ШИ́БЕР, -а, *ч.* Заслінка, засувка в димарях заводських та інших печей, котельних установок, а також у водопровідних та деяких інших спорудах.

ШИ́БЕРНИЙ, -а, -е. Стос. до шибера.

ШИБИТКУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Пустотливий, прудкий, моторний.

ШИБИТКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **шибиткува́тий**.

ШИ́БКА, -и, *ж.* Скло в рамі вікна, дверей і т. ін. // Скло, вийняте з рами або підготовлене для вставляння в раму.

ШИБКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **швидки́й** 1, 2.

ШИ́БКО, *розм.* Присл. до **шибки́й**.

ШИБНЕ́М, *присл.*, *діал.* З розмаху, з розбігу.

ШИБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Однокр. до **шиба́ти**[1]. // *безос.*

ШИБНУ́ТИСЯ, -не́ться, *док.*, *розм.* Те саме, що **гойдну́тися**.

ШИБОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Підсил. до **шибну́ти**.

ШИ́БОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ши́бка**.

ШИБУ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Який сильно віє, б'є в ніс.

ШИ́ВА, -и, *ч.*, *міф.* Бог-руйнівник і водночас творець у трійці (трімурті) головних богів індуїстського пантеону.

ШИВАЇ́ЗМ, -у, *ч.* Один з основних напрямів індуїзму, що склався на ґрунті культу бога Шиви.

ШИВЕРНО́ГИЙ, **ШЕВЕРНО́ГИЙ**, -а, -е, *діал.* Кривоногий, клишавий.

ШИВЕРНО́ГІСТЬ, -гості, *ж.*, *діал.* Власт. за знач. **шиверно́гий**.

ШИГА́ЛЛЯ, **ШИГО́ЛЛЯ**, -я, *с.*, *діал.* Тонкі гілочки, молоді пагони.

ШИГЕ́ЛИ, -ге́л, *мн.* Бактерії, що складають рід Shigella родини Enterobacteriaceae; патогенні для людини.

ШИГИРЯ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Гаркавий.

ШИГИРЯ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. **шигиря́вий**.

ШИГО́ЛЛЯ *див.* **шига́лля**.

ШИ́ЄЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ши́я**.

ШИЗ, *ч.*, *розм.* 1. *род.* -у. Нервовий зрив. 2. *род.* -а. Те саме, що **ши́зик**.

ШИ́ЗИК, -а, *ч.*, *розм.* Шизофренік; нервова, психічно неврівноважена людина.

ШИ́ЗИЧКА, -и, *розм.* Жін. до **ши́зик**.

ШИЗОАФЕКТИ́ВНИЙ, -а, -е, *мед.*: ** **Шизоафекти́вний ро́злад** – психоз, який характеризується або більшим депресивним епізодом, або маніакальним епізодом, що виникає одночасно з класичними симптомами шизофренії.

ШИЗОАФЕКТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Те саме, що **шизоафекти́вний ро́злад**.

ШИЗОБУЛІ́Я, -ї, *ж.* Наявність у хворого протилежних вольових тенденцій і прагнень; ознака шизофренії.

ШИЗОГОНІ́Я, -ї, *ж.*, *біол.* Одна з форм нестатевого розмноження у деяких найпростіших організмів та водоростей, яка полягає у множинному поділі ядра і дальшому розпаді організму на ряд нових особин.

ШИЗО́ЇД, -а, *ч.* Тип особистості, що відзначається низкою характерних особливостей (відлюдність, замкненість у собі тощо).

ШИЗО́ЇДНИЙ, -а, -е. Властивий шизоїду. // Прикм. до **шизо́їд**.

ШИЗОКА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Злоякісний перебіг шизофренії зі швидким розвитком слабоумства.

ШИЗОМА́НІЯ, -ї, *ж.* Атипові форми шизофренії зі сприятливим перебігом, які виникають на ґрунті спадкової схильності.

ШИЗОНЕВРО́З, -у, *ч.* Те саме, що **шизофренія́ невропоподібна**.

ШИЗО́НТ, -у, *ч.* Стадія розвитку найпростіших класу споровиків, яка здатна до безстатевого розвитку на зразок шизогонії.

ШИЗОНТОЦИ́ДИ, -ів, *мн.* Засоби, що спричинюють загибель шизонтів збудників малярії.

ШИЗОНТОЦИ́ДНИЙ, -а, -е. Стос. до шизонтоцидів.

ШИЗОТИМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до шизотимії.

ШИЗОТИМІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Тенденція демонструвати безладні моделі мислення і поведінки.

ШИЗОТРО́ПНИЙ, -а, -е: ** **шизотро́пні за́соби** – те саме, що **гематошизотро́пні за́соби**.

ШИЗОФРАЗІ́Я, -ї, *ж.* Розлади мовлення у вигляді відсутності змістовного зв'язку між словами і реченнями при правильності їх граматичної будови.

ШИЗОФРЕ́НІК, -а, *ч.* Хворий на шизофренію.

ШИЗОФРЕ́НІЧКА, -и. Жін. до **шизофре́нік**.

ШИЗОФРЕНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до шизофренії; власт. шизофренікові. // Хворий на шизофренію.

ШИЗОФРЕНІ́Я, -ї, *ж.*, *мед.* Тяжке психічне захворювання, яке характеризується стійкими змінами психіки.

ШИЗОФРЕНОГЕ́ННИЙ, -а, -е, *мед.* Який має відношення до будь-якого з чинників, які, як вважається, спричинюють розвиток шизофренії.

ШИЗОФРЕНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до шизофренії. ** **Шизофреноподі́бний синдро́м** – психопатологічні синдроми, які схожі за своїми проявами з шизофренією, але виникають при інших психозах.

ШИЗОФРЕНОФО́РМНИЙ, -а, -е: ** **Шизофренофо́рмні синдро́ми** – синдроми, які проявляються як шизофренічні, але тривають менше 6 місяців.

ШИЗОЦИ́ТИ, -ів, *мн.* Фрагменти еритроцитів, що спостерігаються в мазках крові при гемолізі.

ШИЇ́ЗМ, -у, *ч.* Напрям в ісламі, що визнає Коран, але заперечує суну і сунітських халіфів; прот. с у н і з м.

ШИ́ЙСЬКО, -а, *с.* Збільш. до **ши́я**.

ШИЇ́Т, -а, *ч.* Мусульманин – послідовник шиїзму.

ШИЇ́ТКА, -и. Жін. до **шиї́т**.

ШИЇ́ТСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шиї́т**. 2. Стос. до шиїзму.

ШИ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **ши́я**. 2. Вузька частина якогось предмета. // Деталь у струнних інструментів, що прикріплена до корпусу і підтримує гриф. 3. Верхня звужена частина посуду. 4. Частина стовбура, стебла рослини, де коренева система переходить у надземну. // Місце переходу стебла в колосок (перев. у злаків). 5. Хвостова частина річкового рака, в якій міститься його черевце. ** **Ши́йка зу́ба** – частина зуба між коронкою і коренем, охоплена яснами. **Ши́йка ма́тки**, *анат.* – нижня звужена частина матки.

ШИ́ЙКОВИЙ, -а, -е. Який пошкоджує, уражає шийку рослини. ** **Ши́йкова ваґі́тність** – вагітність, при якій прикріплення і розвиток плідного яйця відбувається в шийці матки, між внутрішнім і зовнішнім зівом.

ШИ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до шиї. *Шийний нерв. Шийний м'яз.* // Признач. для носіння на шиї. *Шийна хусточка.*

ШИК[1], -у, *ч.*, *розм.* 1. Особлива вишуканість у манері триматися, одягатися і т. ін. // *у знач. присудк. сл.* Задовольняє в найвищій мірі, є чудовим. 2. Багатство, розкіш, пишнота, розраховані на вражаючий ефект.

ШИК[2], -у, *ч.*, *військ.*, *заст.* Стрій, шеренга.

ШИКА́НА, -и, *ж.* У науці цивільного права – зловживання своїм правом.

ШИКА́НЕР, -а, *ч.* Недобросовісний торговець.

ШИ́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ши́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ШИКА́РНИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Вишукано-елегантний (про людину, її одяг, манери і т. ін.). // Сповнений шику, розрахований на вражаючий ефект. 2. Багатий, розкішний, пишний.

ШИКА́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шика́рний**.

ШИКА́РНО, *розм.* Присл. до **шика́рний**.

ШИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Вимовляти звук "ш-ш", "чш", закликаючи до тиші, заспокоюючи і т. ін. // Видавати звуки "ш-ш" (про предмети).

ШИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* Однокр. до **ши́кати**.

ШИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.*, *рідко.* Однокр. до **шикува́ти**[1].

ШИКО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шикува́ти**[2]. // **шико́вано**, *безос. присудк. сл.*

ШИК-РЕА́КЦІЯ, -ї, *ж.* Гістохімічний метод, що застосовується для виявлення в тканинах людини і тварин полісахаридів, глікозаміногліканів, мукопротеїнів, глікопротеїнів і фосфоліпідів.

ШИ́КСА, -и, *ж.*, *зневажл.* 1. Дружина-неєврейка (гойка) чоловіка-єврея. 2. Повія, шльондра.

ШИКУВА́ННЯ[1], -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шикува́ти** 1.

ШИКУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **шикува́ти**[2] і **шикува́тися**.

ШИКУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Виявляти шик у чому-небудь, жити з шиком; франтити.

ШИКУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Ставити когось у ряд, шеренгу, колону і т. ін.; строїти. // Утворювати шеренгу, колону тощо.

ШИКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Ставати в ряд, шеренгу, колону і т. ін.; строїтися. // З'являючись, виникаючи і т. ін., ставати в ряд, у рівну лінію, стояти в ряду, рівною лінією (про неживі предмети). // *перен.* Набирати певного порядку. 2. Пас. до **шикува́ти**[2].

ШИ́ЛІНГ, -а, *ч.* 1. Англійська монета і грошова одиниця Великої Британії до переходу на десяткову грошову систему (1971 р.), що дорівнювала 12 пенсам, або $^{1}/_{20}$ фунта стерлінгів. 2. Грошова одиниця Австрії до введення євро, що дорівнювала 100 австрійським грошам; Кенії, Танзанії, Уганди – 100 центів; Сомалі – 100 чертезимо.

ШИ́ЛО, -а, *с.* Інструмент у вигляді загостреного металевого або кістяного стержня з ручкою, що використовується перев. для проколювання дірок.

ШИЛОДЗЬО́Б, -а, *ч.*, *рідко.* Те саме, що **шилодзьо́бка**.

ШИЛОДЗЬО́БКА, -и, *ж.* Птах родини сивкових з довгим тонким дзьобом, загнутим догори.

ШИЛОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шилува́тий**.

ШИЛОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шилоподі́бний**.

ШИЛОХВІ́СТ, -во́ста, *ч.* Птах родини качиних, що має видовжений тулуб з голчастим хвостом.

ШИЛОХВІ́СТЬ, -во́сті, *ж.* Те саме, що **шилохві́ст**.

ШИЛОХВО́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який має довгий тонкий хвіст.

ШИЛУВА́ТИЙ, -а, -е. Який має форму шила, схожий на шило.

ШИЛУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шилува́тий**.

ШИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шила.

ШИ́ЛЬНИК[1], -а, *ч.* 1. Багаторічна трав'яниста болотяна рослина, що має бульбоподібне стебло з пучком шпичастих листків на верхівці. 2. Молодий самець козулі чи оленя, роги якого мають форму шила.

ШИ́ЛЬНИК[2], -а, *ч.*, *розм.* 1. Майстер, який виготовляє шила. 2. *заст.* Шахрай.

ШИ́ЛЬНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ши́льник**[1].

ШИ́ЛЬЦЕ, ши́льця, *с.* Зменш. до **ши́ло**.

ШИЛЬЧА́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **шилува́тий**.

ШИЛЬЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **шильча́стий**.

ШИМБА́ЛОК, -лка, *ч.* Дошка з уступами для полиць.

ШИМЕНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Штрикнути.

ШИМИНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Штрикнути.

ШИ́МІ, *невідм.*, *ч.* Салонний бальний танець, різновид фокстроту.

ШИМПАНЗЕ́, *невідм.*, *ч.* Людиноподібна мавпа, що живе в лісах Тропічної Африки.

ШИ́НА, -и, *ж.* 1. Металевий обруч, якого насаджують на обід колеса для збільшення його міцності, зменшення зносу і т. ін. 2. Гумовий суцільний обруч чи оболонка з прогумованої тканини з гумовою камерою, наповненою стисненим повітрям, що його прикріплюють на диск колеса. ** **Безка́мерна ши́на** – шина, яка настільки щільно прилягає до диска, що повітря нагнітається безпосередньо в шину. 3. *мед.* Пристрій для накладання пов'язки, за допомогою якої забезпечують нерухомість ушкодженої частини тіла. 4. Частина електророзподільного пристрою – металева смуга або товстий провід. 5. *спец.* У комп'ютерах – магістраль передачі даних між оперативною пам'яттю і контролерами. ** **Двобі́чна ши́на** – шина, що забезпечує передавання сигналів в обох напрямках. **Зага́льна ши́на**: в обчислювальній техніці – шина, що забезпечує просте підключення великої кількості додаткових зовнішніх пристроїв. **Ши́на адре́си** – частина шини, виділена для передавання адреси. **Ши́на да́них** – частина шини, виділена для передавання даних. **Ши́на керува́ння** – частина шини, призначена для передавання сигналів керування. 6. *діал.* Рейка (у 1 знач.).

ШИНА́ЛЬ, -я, *ч.* Цвяшок для прибивання шини до колеса.

ШИНГА́РД, -а, *ч.* 1. Спеціальний щиток із тканини або шкіри з прокладкою, що надівається на гомілку для захисту від удару в деяких спортивних іграх. 2. У боксі – спеціальна рукавичка без пальців, що заміняє боксерські бинти; використовується лише на тренуваннях.

ШИ́НҐЕЛЬ, -ґля, *ч.*, *зах.* Частина осі, на якій обертається колесо.

ШИНДОКО́РА, -и, *ж.*, *заст.* Калитка, капшук.

ШИ́НДРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Циндрити.

ШИНЕЛИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шине́ль**, **шине́ля**.

ШИНЕ́ЛЬ, **ШИНЕ́ЛЯ**, -і, *ж.* Верхній формений одяг особливого крою – зі складкою на спині та хлястиком (перев. для військових, певної категорії учнів, службовців і т. ін.).

ШИНЕ́ЛЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шине́ль**, **шине́ля**.

ШИНЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шине́ль**, **шине́ля**. // Признач. для шинелі. 2. *у знач. ім.* **шине́льна**, -ної, *ж.* Приміщення, де залишають шинелі, верхній одяг.

ШИНЕЛЬЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шине́ль**, **шине́ля**.

ШИНЕ́ЛЯ *див.* **шине́ль**.

ШИНК, -у, *ч.*, *заст.*, *діал.* Шинок.

ШИ́НКА, -и, *ж.* Копчене м'ясо (перев. свинячий окіст), попередньо просолене й приправлене прянощами.

ШИНКА́Р, -я́, *ч.*, *заст.* Власник шинку або продавець у ньому.

ШИНКАРЕ́НКО, -а, *ч.*, *заст.* Син шинкаря.

ШИНКАРИ́ХА, -и, *ж.* Дружина шинкаря.

ШИНКАРІ́В, -ре́ва, -ре́ве, *заст.* Прикм. до **шинка́р**. // Належний шинкареві.

ШИНКАРІ́ВНА, -и, *заст.* Дочка шинкаря.

ШИНКА́РКА, -и, *заст.* Жін. до **шинка́р**.

ШИНКА́РОЧКА, -и, *ж.*, *заст.* Пестл. до **шинка́рка**.

ШИНКА́РСТВО, -а, *с.*, *заст.* Заняття шинкаря. // Незаконне виготовлення й продаж спиртних напоїв.

ШИНКА́РСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **шинка́р**. // Належний шинкареві.

ШИНКАРУ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **корчмару́к**.

ШИНКА́РЧИН, -а, -е, *заст.* Прикм. до **шинка́рка**. // Належний шинкарці.

ШИНКАРЧУ́К, -а́, *ч.* Учень або служка шинкаря.

ШИНКАРЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **шинкарюва́ти**.

ШИНКАРЮВА́ТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *заст.* Те саме, що **шинкува́ти** 1.

ШИНКВА́С, -у, *ч.*, *заст.* Прилавок (перев. в шинку).

ШИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ши́нка**.

ШИНКО́ВИЙ, -ова́, -ове́, *заст.* Прикм. до **шино́к**.

ШИНКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до **шинкува́ння**.

ШИНКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **шинкува́ти**.

ШИНКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* 1. Бути власником шинку або торгувати в ньому. // Незаконно виготовляти й продавати спиртні напої. 2. *чим*, *перен.*, *розм.* Нерозумно витрачати; тринькати.

ШИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ши́на** 1, 2. // Признач. для шин. *Шинне залізо.* 2. *мед.* Прикм. до **ши́на** 3. *Шинна пов'язка.* 3. Який має шини, складається з шин (у 4 знач.).

ШИ́ННИК, -а, *ч.* Той, хто займається виготовленням шин (у 2 знач.), працює у шинній промисловості.

ШИННЯ́, -я́, *с.*, *зах.* Штаба заліза.

ШИНО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шинува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має шини (у 1 знач.), обтягнутий шинами.

ШИНО́К, -нку, *ч.*, *заст.* Невеликий заклад, де продавалися на розлив спиртні напої; корчма.

ШИНОРЕМО́НТНИЙ, -а, -е. Який пов'язаний з ремонтом шин, здійснює ремонт шин.

ШИНО́ЧОК, -чка, *ч.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **шино́к**.

ШИНТОЇ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **синтоЇ́зм**.

ШИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Знерухомлення пошкоджених або уражених ділянок тіла за допомогою спеціальних пристроїв – шин.

ШИНУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шинува́ти**.

ШИНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Натягувати шини (у 1 знач.) на колеса.

ШИНФЕ́ЙНЕР, -а, *ч.*, *політ.* Член ірландської партії Шин фейн, яка домоглася незалежності Ірландії від Великої Британії та виборює самостійність Північної Ірландії (Ольстеру).

ШИНШИ́ЛА, -и, *ж.* 1. Південноамериканський гризун, схожий на білку, з довгим пухнастим хвостом і цінним сріблясто-сірим хутром, а також хутро цієї тварини. 2. Порода кролів із сріблястоблакитнісірим хутром, а також хутро тварини цієї породи.

ШИНШИ́ЛОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шинши́ла**. // Такий, як у шиншили (перев. про хутро). // Зробл., пошитий з хутра шиншили. *Шиншиловий комір.*

ШИНЬЙО́Н, -у, *ч.* Жіноча зачіска із зібраного на потилиці чи маківці голови волосся (перев. накладного).

ШИНЬЙО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **шиньйо́н**.

ШИП[1], -а́, *ч.* 1. Твердий загострений на кінці виріст на гілках, стеблах, плодах деяких рослин, який утворюється внаслідок розростання клітин шкірки. 2. Гострий твердий виступ, наріст на тілі деяких тварин. 3. Невеликий виступ на підковах, підошвах спортивного взуття, колесах автомашин і т. ін., який перешкоджає ковзанню і сприяє кращому упору під час пересування. 4. Виступ на деталі, що вставляється у відповідний отвір (паз, гніздо) іншої деталі чи предмета для їх скріплювання. // Невеличкий брусок, клинець, що вставляється замість такого виступу. // *перев. мн.* Виступи в механізмі для захоплювання якогось предмета. 5. *тех.* Кінцева частина вала, якою він опирається на підшипник. 6. *діал.* Щуп.

ШИП[2], -а́, *ч.* Велика промислова морська риба родини осетрових, уздовж тіла якої міститься п'ять рядів кісткових наростів; поширена в басейнах Чорного, Каспійського, Азовського й Аральського морів.

ШИП[3], -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **шипі́ння**.

ШИПАРИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Шипшина.

ШИПА́Х, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Гроно горіхів на дереві. 2. Мерзла купа чогось.

ШИПИ́, -і́в, *мн.*, *діал.* Три снопи, поставлені вертикально.

ШИ́ПИК, -а, *ч.* Зменш. до **шип**[1].

ШИПІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шипі́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШИ́ПІТ, -поту, *ч.*, *діал.* 1. Шипіння. 2. Швидкий водний потік. // Невеликий водоспад.

ШИПІ́ТИ, -плю́, -пи́ш; *мн.* шиплять; *недок.* 1. Видавати глухі звуки, які нагадують протяжне "ш-ш". 2. Говорити, співати нерозбірливо, часто вживаючи шиплячі звуки. // Вимовляти "ш-ш", закликаючи до тиші, мовчання, заспокоюючи когось. // *розм.* Говорити приглушеним від злості, роздратування голосом. // *розм.* Висловлювати незадоволення, злість.

ШИПЛЯ́ЧИ. Дієприсл. до **шипі́ти**.

ШИПЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **шипі́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який шипить. // *у знач. ім.* **шипля́чі**, -чих, *мн.*, *лінгв.* Те саме, що **шипля́чі зву́ки (при́голосні)**. ** **Шипля́чі зву́ки (при́голосні)**, *лінгв.* – назва деяких передньоязикових звуків, при вимові яких виникає специфічний шум.

ШИПО́ВАНИЙ, -а, -е. Штучно вкритий шипами. *Шипована гума (автомобіля). Шиповане колесо.*

ШИПОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Здійснюваний, створюваний, з'єднуваний і т. ін. за допомогою шипів (*див.* **шип**[1] 4). 2. *тех.* Обладнаний, устаткований шипами (*див.* **шип**[1] 5), який має шипи. *Шиповий агрегат.* 3. Який залишається від шипа, шипів (*див.* **шип**[1] 1 – 3). *Шиповий слід.*

ШИПО́ВКИ, -вок, *мн.* (*одн.* **шипо́вка**, -и, *ж.*). Спортивне взуття із шипами на підошві для легкоатлетів.

ШИПОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Признач. для нарізання шипів (*див.* **шип**[1] 4) чи утворення заглибин для них.

ШИПОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шипоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШИПОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *діал.* Шипіти.

ШИ́ПОШ, -а, *ч.*, *діал.* Музичний ріг.

ШИПУ́Н, -а́, *ч.* 1. Вид лебедя з характерно вигнутою шиєю, чорним наростом на дзьобі й ґулею на лобі. 2. *розм.* Той, хто шипить.

ШИПУ́ЧИЙ, -а, -е. Який шипить. // Який, виділяючи вуглекислий газ, піниться і видає шипіння (про напій).

ШИПУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість і якість шипучого. *Шипучість шампанського.*

ШИПУ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Шипучий напій.

ШИПЧА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Шипшина.

ШИПЧА́НДЛЕР, -а, *ч.* Фірма, яка поставляє судам продовольство і здійснює їх постачання технічними засобами.

ШИПШИ́НА, -и, *ж.* 1. Дикоросла троянда з простими квітками й стеблами, вкритими шипами, плоди якої багаті на вітамін С, цукри, органічні кислоти, каротин, пектинові та ін. речовини. 2. Плоди цієї рослини.

ШИПШИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **шипши́на**.

ШИПШИ́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **шипши́новий**.

ШИПШИ́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шипши́на**. // Виготовл. із шипшини. *Шипшиновий напій.*

ШИР, -у, *ч. і* -і, *ж.*, *рідко.* Те саме, що **широчі́нь**.

ШИРВЖИ́ТОК, -тку, *ч.* 1. Товари широкого вжитку. 2. Характеристика товару масового попиту і низької якості, низькопробного товару.

ШИ́РЕННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **ши́рити** і **ши́ритися**.

ШИ́РИНА, -и, *ж.*, *заст.* Хустка.

ШИРИНА́, -и́, *ж.* 1. Протяжність чого-небудь у поперечнику. 2. *перен.* Те саме, що **широчі́нь** 2.

ШИРИ́НКА, -и, *ж.*, *заст.*, *діал.* Шматок тканини, рушник, скатерть, хустка.

ШИРИ́НОЧКА, -и, *ж.*, *заст.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **шири́нка**.

ШИ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.* 1. Робити ширшим, більшим за розміром; розширювати. // Поширювати в просторі. // *перен.*, *рідко.* Робити більшим за обсягом, складом, змістом; розвивати. 2. Бути джерелом або носієм запаху. 3. *перен.* Те саме, що **поши́рювати** 4.

ШИ́РИТИСЯ, -иться, *недок.* 1. Ставати ширшим, більшим за розміром. // Поширюватися в просторі. 2. *перен.* Те саме, що **поши́рюватися** 4.

ШИРІ́НКА, **ШИРІ́НЬКА**, -и, *ж.* 1. Смуга тканини, яку вшивають у верхню передню частину штанів. 2. Передня застібка на ґудзики або "блискавку" в штанях, шортах та ін.

ШИРІ́НЬКА *див.* **ширі́нка**.

ШИРІ́ТВАС, -а, *ч.*, *заст.* Те саме, що **шері́твас**.

ШИ́РМА, -и, *ж.* 1. Складана переносна перегородка, зробл. з рам-стулок, обтягнутих тканиною, папером і т. ін. // *рідко.* Невисока стінка в приміщенні. 2. *перен.* Те (той), що (хто) служить прикриттям для кого-, чого-небудь.

ШИ́РМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ши́рма**.

ШИ́РМОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ши́рма** 1.

ШИ́РНИК, -а, *ч.*, *діал.* Ширина.

ШИРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Сунути, ткнути.

ШИРО́КИЙ, -а, -е. 1. Який має велику ширину (у 1 знач.); прот. в у з ь к и й. // Який значно переважає за своїми розмірами в ширину інші подібні, однорідні предмети. // Товстий, масивний, великий (про частини тіла). // Те саме, що **огря́дний**. 2. Який займає великий простір. // Який має розложисте гілля (про дерево, кущ); крислатий, гіллястий. // Який не має видимих меж; безмежний, неосяжний. // *перен.* Значний за поширенням. // *перен.* Який набагато переважає звичайну міру, звичайний рівень; сильний. 3. Значний завширшки, який не облягає тіла, не обмежує рухів (про одяг, взуття, меблі і т. ін.); просторий. // Те саме, що **криса́тий**. 4. Здійснюваний легко, невимушено, з великим помахом рук, ніг тощо (про рухи, кроки і т. ін.). // *перен.* Який рознориться на велику відстань (про мелодію, пісню). 5. *перен.* Великий кількісно; значний обсягом, охопленням чогось. // Наданий кому-небудь у повному обсязі (про права, можливості). // Значний за поширенням на щось, у чомусь. // Різноманітний, багатогранний. // З подробицями; докладний, вичерпний. *У широкому розумінні слова.* 6. *перен.* Який має великий розмах, нічим не обмежений. // Значний за глибиною, силою (про почуття, душевні переживання тощо). ** **Широ́кий жест**: а) помах рукою, яким хто-небудь виявляє свою гостинність, щедрість, великодушність тощо; б) вчинок, обіцянка чого-небудь з метою показати свою щедрість, безкорисливість, великодушність. 7. *перен.* Який охоплює багатьох, поширюється на багатьох; масовий. // Численний, великий (про людей). // Доступний великій кількості людей. // Те саме, що **загальновíдомий**. *Товари широкого споживання.* 8. *лінгв.* Який вимовляється з великим розкриттям рота і низьким підніманням язика (про голосні звуки).

ШИРО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Властивість за знач. **широ́кий** 1 – 7.

ШИ́РОКО. Присл. до **широ́кий** 1 – 7. // *у знач. присудк. сл.* Про відчуття великого простору.

ШИРОКО... Перша частина складних слів, що вносить значення слова **широ́кий**. *Широкобородий, широкодонний.*

ШИРОКОВЕ́РХИЙ, -а, -е. З широкою верхньою частиною (про предмети). // Який має розложисте гілля (про дерево, кущ); крислатий.

ШИРОКОВЖИ́ВАНИЙ, -а, -е. Який широко вживається.

ШИРОКОВЖИ́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **широковжи́ваний**.

ШИРОКОВИ́ДИЙ, -а, -е. Те саме, що **широколи́цій**.

ШИРОКОВІДО́МИЙ, -а, -е. Якого знає велика кількість людей, який має широку популярність.

ШИРОКОВІДО́МІСТЬ, -мості, *ж.* Абстр. ім. до **широковідо́мий**.

ШИРОКОВІ́ТИЙ, -а, -е. Який має розложисте гілля (про дерево, кущ); крислатий.

ШИРОКОГАБАРИ́ТНИЙ, -а, -е. Який має великі розміри, значну ширину.

ШИРОКОГАБАРИ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **широкогабари́тний**.

ШИРОКОГАЛУ́ЗИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **широкові́тий**.

ШИРОКОГІЛЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **широкові́тий**.

ШИРОКОГО́РЛИЙ, -а, -е. Який має широку шийку (про посудину). // *розм.* Великого калібру (перев. про гармату).

ШИРОКОГРУ́ДИЙ, -а, -е. Який має міцні, великого об'єму груди.

ШИРОКОДІАПАЗО́ННИЙ, -а, -е. Який поширюється, діє, працює, приймає у широкому діапазоні.

ШИРОКОДІАПАЗО́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **широкодіапазо́нний**.

ШИРОКОДОСТУ́ПНИЙ, -а, -е. Доступний усім, багатьом.

ШИРОКОДОСТУ́ПНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **широкодосту́пний**.

ШИРОКОЕКРА́ННИЙ, -а, -е. З широким екраном. // Признач. для демонстрування на широкому екрані. ** **Широкоекра́нне кіно́** – спосіб знімання й демонстрування кінофільмів із збільшеним полем зору (на широкому екрані), що наближає сприймання зображуваного до умов реального бачення.

ШИРОКОЕКРА́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **широкоекра́нний**.

ШИРОКОЗАХВА́ТНИЙ, -а, -е, *с. г.* Який має робочі частини з широким захватом (про машини, механізми).

ШИРОКОКОЛІ́ЙНИЙ, -а, -е. Який має широку залізничну колію. *Ширококолійна залізниця.* // Який обслуговує залізницю з широкою колією. *Ширококолійний локомотив.*

ШИРОКОКОЛІ́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ширококолі́йний**.

ШИРОКОКО́СТИЙ, -а, -е. Який має широкі, великі, випнуті кістки; костистий.

ШИРОКОКРИ́ЖИЙ, -а, -е, *діал.* У якого широкі сідниці.

ШИРОКОКРИ́ЛИЙ, -а, -е. Який має широкий розмах крил.

ШИРОКОКРИ́СИЙ, -а, -е. Який має широкі криси (про капелюх, бриль); крисатий.

ШИРОКОКРО́НИСТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ширококро́нний**.

ШИРОКОКРО́ННИЙ, -а, -е. Який має розлогу крону.

ШИРОКОКРО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ширококро́нний**.

ШИРОКОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Який має широке листя. // Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів. *Жасмин широколистий.* // *рідко.* Який має аркуші широкого формату.

ШИРОКОЛИСТЯ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **широколи́стий**.

ШИРОКОЛИ́ЦІЙ, -я, -є. З широким обличчям.

ШИРОКОЛО́БИЙ, -а, -е. З широким лобом.

ШИРОКОМАСШТА́БНИЙ, -а, -е. Який характеризується значним охопленням, розмахом. *Широкомасштабні роботи.*

ШИРОКОМАСШТА́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Значне охоплення, розмах.

ШИРОКОМЕНЗУ́РНИЙ, -а, -е, *муз.* У якого широкі мензури. ** **Широкомензу́рні духові́ інструме́нти**: металеві хроматичні мундштукові духові музичні інструменти овальної форми (з вентилями) – альт, тенор, баритон, бас, а також туба, валторна тощо.

ШИРОКОМО́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Передача по радіо, телебаченню для широких кіл слухачів, глядачів.

ШИРОКОМО́ВНИЙ, -а, -е. 1. Признач. для широкомовлення. 2. Який містить багато слів; багатослівний. // Який містить численні й різноманітні обіцянки. 3. Те саме, що **пишномо́вний** 2.

ШИРОКОМО́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **широкомо́вний** 2.

ШИРОКОМО́ВНО. Присл. до **широкомо́вний** 2. *Написано широкомовно.*

ШИРОКОМО́РДИЙ, -а, -е. У якого широка морда. *Широкомордий собака.*

ШИРОКОНІ́СКА, -и, *ж.* Птах родини качиних з довгим дзьобом, дуже розширеним на кінці.

ШИРОКОНО́СИЙ, -а, -е. 1. З широким носом. *Широконосі мавпи.* 2. *розм.* З широким носком, носиком (про взуття, посуд).

ШИРОКО́НЧИК, -а, *ч.*, *діал.* Різновид горщика.

ШИРОКООСВІ́ЧЕНИЙ, -а, -е. Який має глибокі, різнобічні знання.

ШИРОКООСВІ́ЧЕНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **широкоосві́чений**.

ШИРОКОПЛЕ́ЧИЙ, -а, -е. Який має широкі плечі.

ШИРОКОПО́ЛИЙ, -а, -е. 1. Який займає великий простір; безмежний, неосяжний. 2. З широкими полами (про одяг). 3. Який має широкі криси (про капелюх, бриль); крисатий.

ШИРОКОПО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Абстр. ім. до **широкопо́лий**.

ШИРОКОРАМЕ́ННИЙ, -а, -е, *заст.* Широкоплечий.

ШИРОКОРО́ТИЙ, -а, -е. З широким ротом.

ШИРОКОРУКА́ВИЙ, -а, -е. Із широкими рукавами. *Широкорукава сорочка.*

ШИРОКОРЯДКО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **широкоря́дний**.

ШИРОКОРЯ́ДНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із застосуванням, використанням широких міжрядь при сівбі деяких сільськогосподарських культур. // Признач. для сівби з широкими міжрядями.

ШИРОКОРЯ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **широкоря́дний**.

ШИРОКОРЯ́ДНО. Присл. до **широкоря́дний**.

ШИРОКОФОРМА́ТНИЙ, -а, -е. 1. Який має великий розмір, широкий формат. // Призначений для виготовлення чого-небудь, що має великий, широкий формат. 2. Вид кінематографа, в якому використовують кіноплівку ширшу за звичайну; знятий на такій плівці (про фільм). 3. Призначений для демонстрації таких фільмів. 4. *перен.* Який охоплює широке коло проблем.

ШИРОКОФОРМА́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **широкоформа́тний**.

ШИРОКОЧО́ЛИЙ, -а, -е. З широким чолом.

ШИРОКОЧО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість за знач. **широкочо́лий**.

ШИРОКУВА́ТИЙ, -а, -е. Досить широкий; трохи широкий (у 1 знач.).

ШИРОКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **широкува́тий**.

ШИРОТА́, -и́, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **ширина́** 1. 2. *тільки одн.* Властивість широкого (у 3 – 7 знач.). 3. *геогр.* Кут між прямовисною лінією в даній точці та площиною земного екватора (одна з географічних координат для визначення будь-якої точки на земній поверхні); відстань від екватора по меридіану, виражена в градусах. // *тільки мн.* Місце, місцевість, розташовані на тій або іншій відстані від екватора. ** **Півде́нна широта́** – відстань від екватора на південь. **Півні́чна широта́** – відстань від екватора на північ.

ШИРО́ТНИЙ, -а, -е, *геогр.* Прикм. до **широта́** 3.

ШИРОЧЕ́ЗНИЙ, -а, -е, *розм.* Надзвичайно широкий (у 1 – 6 знач.).

ШИРОЧЕ́ННИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **широче́зний**.

ШИРОЧЕ́ННО, *розм.* Присл. до **широче́нний**.

ШИРОЧЕ́НЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Пестл. до **широ́кий** 1, 2.

ШИРОЧЕ́НЬКО. Присл. до **широче́нький**.

ШИРОЧИНА́, -и́, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **ширина́**. 2. *рідко.* Те саме, що **широта́** 3.

ШИРОЧИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **розши́рюватися** 1.

ШИРОЧІ́НЬ, -і, *ж.* 1. Велика, значна ширина (у 1 знач.). // Безмежний простір. 2. *перен.* Значний розмах у чомусь, ступінь вияву, охоплення чи поширення чого-небудь.

ШИРОЧІ́ТИ, -іє, *недок.*, *розм.* Широко простягатися, розстилатися (про ліси, поля і т. ін.).

ШИРСТРЕ́К, -а, *ч.* Верхній пояс (найвищий ряд сталевих листів) бортової обшивки корпусу судна.

ШИ́РШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ши́ршати**.

ШИ́РШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати ширшим (у 1 – 7 знач.); розширятися.

ШИ́РШЕ, *присл.* Вищ. ст. до **ши́роко**.

ШИ́РШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **широ́кий**.

ШИРЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шир́яти**[1].

ШИРЯ́ТИ[1], -я́ю, -я́єш, *недок.* 1. Повільно кружляти, тримаючись у повітрі на нерухомо простягнутих крилах. // Летіти або триматися в повітрі, використовуючи висхідні потоки повітря (про планер). // Летіти з рівномірним зниженням по похилій траєкторії з вимкненим мотором (про літак). 2. Стрімко пролітати, проноситися. // *розм.* Те саме, що **ша́стати** 2. // *перен.* Перебігати, не зупиняючись довго, не затримуючись на чомусь (про погляд). 3. *перен.* Плавно, легко летіти; линути. // Переноситися кудись (про думки, мрії і т. ін.).

ШИРЯ́ТИ[2], -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* Штрикати чимось у що-небудь; тикати.

ШИРЯ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **ширя́ти**[1].

ШИСТОСО́МА, -и, *ж.* Паразити класу трематод, що паразитують у просвіті кровоносних судин ссавців.

ШИСТОСОМАТО́ЗИ, -ів, *мн.* Група тропічних гельмінтозів, що належать до трематодозів; характеризуються ураженням перев. сечостатевої системи, органів травлення і схильністю до хронічного перебігу.

ШИСТОСО́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шистосо́ма**.

ШИСТОСОМО́ЗИ, -ів, *мн.* Загальна назва гельмінтозів, які спричиняються шистосомами.

ШИТВО́, -а́, *с.* 1. Дія за знач. **шити** 1 – 3. 2. Виріб, який шиють, зшили або вишивають, вишили. 3. Те саме, що **ви́шивка** 2.

ШИ́ТИ, шию, шиєш, *недок.* 1. *перех. і неперех.*, *чим, на чому і без додатка.* Скріплювати, з'єднувати ниткою за допомогою голки частини чого-небудь (тканини, шкіри і т. ін.). // *перен.*, *розм.* Видавати звуки, що нагадують строчіння на швейній машині. 2. *перех.* Виготовляти одяг, взуття і т. ін., з'єднуючи його частини нитками. 3. *неперех.* Вишивати, розшивати чим-небудь. // *перех.*, *чим і без додатка.* Оздоблювати чимось тканину, вишиваючи, роблячи мережку тощо. 4. *перех. і неперех.*, *розм.* Замовляти, виготовляти одяг, взуття де-небудь, у когось. 5. *перен.*, *спец.* Виготовляти щось (зошити, книжки і т. ін.), скріплюючи його частини нитками, дротом. *Шити журнал.* // Прикріплювати, скріплювати дошки цвяхами, шпонами тощо.

ШИ́ТИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шити**. ** **Ши́то бі́лими ни́тками** – невдало прихована підлість, ганебний вчинок тощо. **Ши́то-кри́то**, *безос.* – про те, що лишається таємним, невідомим. 2. *у знач. прикм.* Виготовлений, зроблений шиттям (про одяг, взуття і т. ін.). 3. *у знач. прикм.* Оздоблений вишивкою.

ШИ́ТИК, -а, *ч.*, *діал.* Шкіряний пояс.

ШИ́ТИСЯ, шиюся, шиєшся, *недок.* 1. *тільки 3 ос.* Виготовлятися шиттям (про одяг, взуття і т. ін.). // *безос.*, *розм.* Про бажання або можливість шити. 2. *перен.*, *розм.* Прагнути стати ким-, чим-небудь. // Вважати себе ким-, чим-небудь чи якимсь. 3. *перен.*, *розм.* Проводити певний час, перебувати поруч з ким-небудь, серед когось (перев. маючи якісь корисливі наміри). // Переміщатися, бігти, вриваючись, пробираючись між чим-небудь (про струмок, струмінь і т. ін.). 4. Пас. до **шити**.

ШИ́ТІНКИ, -нок, *мн.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **ши́тки**.

ШИ́ТКИ, -ток, *мн.*, *заст.* Шитво (у 2, 3 знач.).

ШИТТЯ́, -я́, *с.* 1. Дія за знач. **шити**. 2. Те саме, що **шитво́** 2. 3. *рідко.* Те саме, що **ви́шивка** 2.

ШИ́ТТЯЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **шиття́** 2, 3.

ШИ́ФЕР, -у, *ч.* 1. Глинястий сланець чорного, сірого або червоного кольору. 2. Будівельний плитковий матеріал (перев. даховий) з такого сланцю чи іншого матеріалу.

ШИФЕРВЕ́ЙС, -у, *ч.* Застаріла назва свинцевого білила.

ШИ́ФЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ши́фер**. // Зробл. з шиферу. // Признач. для виробництва шиферу.

ШИФО́Н, -у, *ч.* Легка, тонка бавовняна чи шовкова тканина.

ШИФО́ННИЙ, -а, -е. Те саме, що **шифо́новий**.

ШИФО́НОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шифо́н**. // Пошитий з шифону. *Шифонова блузка.*

ШИФОНЬЄ́Р, -а, *ч.* Шафа для зберігання білизни, одягу тощо.

ШИФОНЬЄ́РКА, -и, *ж.* Невелика шафа для зберігання білизни, предметів туалету, книг тощо.

ШИФОНЬЄ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шифоньє́рка**.

ШИФР, -у, *ч.* 1. Сукупність умовних знаків (цифр, літер і т. ін.), певні комбінації яких використовують у таємному листуванні й читають за допомогою ключа (у 3 знач.). // *розм.* Умовне позначення, заміна чого-небудь чимсь іншим. 2. Код, застосовуваний при механізованій обробці даних на лічильно-перфораційних та електронно-обчислювальних машинах. 3. Умовне позначення на книжках, рукописах і т. ін., що вказує на їхні місця в бібліотеках, сховищах. // Умовне позначення якоїсь таємної праці, таємного документа тощо. 4. *заст.* Вензель.

ШИФРА́ТОР, -а, *ч.*, *спец.* 1. Пристрій для кодування сигналів зв'язку, телемеханіки, радіолокації і т. ін. 2. Апаратний або програмний пристрій, що змінює характер подання інформації за рахунок зміни принципів кодування. 3. Блок ЕОМ, що виконує перетворення вхідних сигналів.

ШИФРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шифрува́ти**. // **шифро́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Написаний чи переданий шифром (у 1, 2 знач.).

ШИФРО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шифро́ваний**.

ШИФРО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Який-небудь зашифрований текст (телеграма, лист і т. ін.).

ШИФРОГРА́МА, -и, *ж.* Телеграма, передана шифром.

ШИФРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для шифрування і розшифровування. // *у знач. ім.* **шифрува́льна**, -ної, *ж.* Кімната, приміщення, де шифрують і розшифровують таємні документи.

ШИФРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто шифрує і розшифровує що-небудь.

ШИФРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **шифрува́льник**.

ШИФРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шифрува́ти**. // У системах обробки інформації – алгоритмічне (криптографічне) перетворення даних, яке виконується у посимвольній послідовності з метою одержання шифрованого тексту.

ШИФРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і неперех.* Писати шифром (у 1, 2 знач.).

ШИФРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **шифрува́ти**.

ШИ́ХТА[1], -и, *ж.*, *спец.* Суміш вихідних матеріалів (руди, шлаку, коксу, вугілля і т. ін.), що їх переробляють у металургійних, хімічних та інших агрегатах.

ШИ́ХТА[2], -и, *ж.*, *діал.* Зміна (у 3, 4 знач.).

ШИХТА́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Робітник, який спостерігає за спусканням із гори зрубаних дерев по жолобах.

ШИХТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **шихтува́ти**.

ШИХТО́ВАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Спуск з гір зрубаних дерев по жолобах.

ШИХТО́ВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **ши́хта**[1]. // Признач. для приготування шихти. *Шихтовий двір.*

ШИХТОВИ́К, -а́, *ч.*, *спец.* Той, хто готує шихту (*див.* **ши́хта**[1]).

ШИХТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до шихтування. *Шихтувальний цех.*

ШИХТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Те саме, що **шихтови́к**.

ШИХТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **шихтува́льник**.

ШИХТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **шихтува́ти**.

ШИХТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Готувати шихту (*див.* **ши́хта**[1]).

ШИХТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **шихтува́ти**.

ШИЧАПШИ́Н, **ШИЧЕПШИ́Н**, -а, *ч.* Адигейський чоловічий двострунний смичковий музичний інструмент, що його застосовували для супроводу сольного співу або танців.

ШИЧАПШИ́НА, -и, *ж.* Кабардинський народний смичковий музичний інструмент з 2 – 3 струнами.

ШИЧЕПШИ́Н *див.* **шичапши́н**.

ШИША́К[1], -а́, *ч.* Старовинний військовий металевий шолом із вістрям, на кінці якого була невелика кулька (шишка).

ШИША́К[2], -а́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **ґу́ля**[1]. 2. *рідко.* Те саме, що **буру́лька**.

ШИША́ЛЬНИЦЯ, **ШИШКОБГА́ЛЬНИЦЯ**, -і, *ж.*, *етн.* Жінка, яка пече шишки (*див.* **ши́шка** 5).

ШИША́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шиша́к**.

ШИ́ШЕЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, що виготовляє шишки (у 3 знач.).

ШИ́ШЕЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **ши́шельник**.

ШИ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ши́шка** 1, 4.

ШИШИ́РХНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Шелеснути.

ШИ́ШКА, -и, *ж.* 1. Суцвіття хвойних та деяких інших рослин, перев. круглої чи овальної форми, вкрите лусочками. // М'ясисте потовщення на коренях або взагалі на підземній частині рослин. // *мед.* Потовщення (перев. кулястої форми) тканини якогось органа. 2. *перен.*, *ірон.* Поважна, впливова особа; цяця, цабе. 3. *спец.* Те саме, що **сте́ржень** 1. 4. Потовщення круглої чи овальної форми на кінці, верхівці якогось предмета. 5. *етн.* Булочка, яку виготовляють перев. на весілля. *Шишка до весільного короваю.*

ШИШКА́Р, -я́, *ч.* Птах родини в'юркових, поширений у хвойних лісах Європи.

ШИШКАРИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Самка шишкаря.

ШИШКАРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Прикм. до **шишка́р**. // Належний шишкареві.

ШИШКА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **шишкува́тий**.

ШИШКА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шишка́стий**.

ШИШКОБГА́ЛЬНИЦЯ *див.* **шиша́льниця**.

ШИШКОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до шишки (у 1 знач.).

ШИШКОНІ́С, -но́са, *ч.* Порода гусей, що мають наріст біля основи дзьоба.

ШИШКОНО́СНИЙ, -а, -е. Який має шишки, на якому виростають шишки (у 1 знач.).

ШИШКОНО́СНІ, -их, *мн.* Вищі рослини класу голонасінних, до яких належать хвойні та деякі інші.

ШИШКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд, форму шишки (у 1 знач.). ** **Шишкоподі́бне ті́ло**, *анат.* – залоза внутрішньої секреції, належить до епіталамуса проміжного мозку; бере участь у процесах росту, статевого дозрівання тощо.

ШИШКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шишкоподі́бний**.

ШИШКОЯ́ГОДА, -и, *ж.* Плід ялівцю, що застосовується у лікеро-горілчаній промисловості та медицині.

ШИШКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має потовщення кулястої форми. *Шишкувате кореневище.* 2. Який має форму шишки, схожий на шишку (у 1 знач.).

ШИШКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шишкува́тий**.

ШИ́Я, -ї, *ж.* 1. Частина тіла людини та більшості тварин, що з'єднує голову з тулубом. ** **Гна́ти в ши́ю** – беззастережно виганяти когось (перев. з роботи). 2. *розм.* Вузька частина якогось предмета, споруди тощо.

ШИЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **ши́я** 1.

ШІ́ПКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш. до **шо́па**.

ШІПЧИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Невелика шопа.

ШІСТДЕСЯ́Т, -ти́ *і* -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 60 та його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 60 одиниць.

ШІСТДЕСЯ́ТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний кільк. числ. **шістдеся́т**.

ШІСТДЕСЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що **шістдесятирі́чний**.

ШІСТДЕСЯТИЛІ́ТТЯ, -я, *с.* Те саме, що **шістдесятирі́ччя**.

ШІСТДЕСЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який здійснюється, виконується, триває шістдесят років. 2. Віком у шістдесят років. *Шістдесятирічний чоловік.*

ШІСТДЕСЯТИРІ́ЧЧЯ, -я, *с.* 1. Проміжок часу, що дорівнює шістдесяти рокам. 2. Річниця події, що сталася шістдесят років тому.

ШІСТДЕСЯ́ТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **шестидеся́тник**. *Поет-шістдесятник.*

ШІСТДЕСЯ́ТНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **шестидеся́тництво**.

ШІСТДЕСЯ́ТНИЦЯ, -і. Жін. до **шістдеся́тник**.

ШІ́СТКА, -и, *ж.* 1. Назва цифри 6. // *розм.* Назва того чи іншого виду транспорту, нумерованого цифрою 6 (автобус, трамвай і т. ін.). // *розм.* Група з шести одиниць. 2. Гральна карта, що має шість позначок однієї масті. 3. *розм.* Запряг з шести коней або інших тварин. 4. Шестивесловий човен чи шлюпка. 5. *діал.*, *заст.* Дрібна монета вартістю шість, згодом десять австрійських крейцерів.

ШІСТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ші́стка**.

ШІСТНА́ДЦЯТЕРО, -тьо́х, *числ. кільк.*, *збірн.* Те

саме, що шістна́дцять (уживається з іменниками чоловічого і середнього роду, що означають назви істот і предметів, з іменниками, що вживаються у множині й можуть мати одиничне значення, а також з особовими займенниками у множині).

ШІСТНА́ДЦЯТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. шістна́дцять. ** Шістна́дцята но́та, *муз.* – нота, що за тривалістю у шістнадцять разів коротша від цілої.

ШІСТНАДЦЯТИКУ́ТНИЙ (16-ку́тний), -а, -е. Який має шістнадцять кутів.

ШІСТНАДЦЯТИКУ́ТНИК, -а, *ч.* Геометрична фігура, ламана гранична лінія якої утворює шістнадцять кутів.

ШІСТНАДЦЯТИЛІ́ТКА, -и, *ж.*, *розм.* Дівчина шістнадцяти років.

ШІСТНАДЦЯТИЛІ́ТНІЙ, -я, -є. Те саме, що шістнадцятирі́чний.

ШІСТНАДЦЯТИПОВЕРХО́ВИЙ (16-поверхо́вий), -а, -е. Який має шістнадцять поверхів. *Шістнадцятиповерховий будинок.*

ШІСТНАДЦЯТИПОВЕРХО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до шістнадцятиповерхо́вий.

ШІСТНАДЦЯТИРІ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Який має шістнадцять років існування. 2. Віком у шістнадцять років.

ШІСТНАДЦЯТИСКЛАДО́ВИЙ, -а, -е, *грам.*, *поет.* Який має шістнадцять складів.

ШІСТНАДЦЯТИСКЛАДО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до шістнадцятискладо́вий.

ШІСТНА́ДЦЯТКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що шістнадцятилі́тка.

ШІСТНАДЦЯТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до шістна́дцятка.

ШІСТНА́ДЦЯТЬ, -ти *і* -тьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 16 та його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 16 одиниць.

ШІСТСО́Т, шестисо́т, *числ. кільк.* Назва числа 600 та його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 600 одиниць.

ШІСТЬ, шести́ *і* шістьо́х, *числ. кільк.* Назва числа 6 та його цифрового позначення. // *чого.* Кількість із 6 одиниць.

ШКАБА́ЛКА, -и, *ж.*, *діал.* Палиця для дитячої гри.

ШКАБАРЧА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. шкабарча́ти і звуки, утворювані цією дією.

ШКАБАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.*, *розм.* Говорити невиразно, незрозуміло; бубоніти.

ШКАБЕ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Тріска, скіпка.

ШКАБО́РА, -и, *ж.*, *зах.* Щілина.

ШКАВОРІ́ЖНИЙ, -а, -е, *зах.* Бридкий, гидкий.

ШКАВОРО́НКА, -и, *ж. і* ШКАВОРО́НОК, -нка, *ч.*, *орн.*, *зах.* Жайворонок.

ШКАВОРО́НОК *див.* шкаворо́нка.

ШКА́ДЛО, -а, *с.*, *діал.* Падло, стерво.

ШКАЛА́, -и́, *ж.* 1. Лінійне або колове розташування поділок, що відповідають певним значенням вимірюваної величини, на чому-небудь (перев. на певній частині вимірювального приладу); лінійка, рейка, круг і т. ін. з такими поділками. 2. *чого і без додатка.* Система чисел, змінних величин, прийнятих для вимірювання, оцінки або визначення чогось.

ШКА́ЛИК, -а, *ч.*, *заст.* 1. Стара міра об'єму вина, горілки, що дорівнює $^1/_{200}$ відра (0,06 л). // *розм.* Пляшка для горілки, з горілкою такого об'єму; невеличка пляшечка для горілки чи з горілкою, мерзавчик. // Невелика склянка для горілки; чарка. 2. Конусоподібна склянка з оливою чи лоєм, що правила за світильник.

ШКАЛО́ВАНИЙ, -а, -е. Градуйований у вигляді шкали (у 1 знач.).

ШКАЛО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до шкало́ваний.

ШКАЛУБА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. шкалуба́ти.

ШКАЛУБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *зах.* Колупати.

ШКАЛУ́БИНА, -и, *ж.*, *розм.* Тріщина, щілина.

ШКА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до шкала́.

ШКАЛЮ́БА, ШКАЛЮБИНА, -и, *ж.*, *зах.* Те саме, що шкалу́бина.

ШКАЛЮБИНА *див.* шкалю́ба.

ШКАЛЮВА́ННЯ[1], -я, *с.* Метод моделювання реальних процесів за допомогою числових систем.

ШКАЛЮВА́ННЯ[2], -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. шкалюва́ти.

ШКАЛЮВА́ТИ, -юю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Брати на глум, сварити, шпетити.

ШКАМА́ТОК, -тка, *ч.*, *діал.* Шматок.

ШКАМА́ТТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Шматки, рештки подертого одягу, взуття та інших речей.

ШКАНДИ́БА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що шкандиба́йло.

ШКАНДИБА́ЙЛО, -а, *ч. і ж.*, *розм.* Людина або тварина з укороченою чи хворою ногою; кульгавий, кульгава.

ШКАНДИБА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. шкандиба́ти.

ШКАНДИБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* Те саме, що кульга́ти.

ШКАНДИБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *рідко.* Однокр. до шкандиба́ти.

ШКАНДИЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. шкандиля́ти.

ШКАНДИЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *діал.* Кульгати.

ШКАНТ, -а, *ч.* Шип (зазвичай круглого перетину), за допомогою якого з'єднуються столярні деталі.

ШКА́НЦЕВИЙ, -а, -е, *мор.* 1. Прикм. до шка́нці. *Шканцевий матрос.* ** Шка́нцевий журна́л – те саме, що вахтовий журна́л (*див.* вахтови́й). 2. *у знач. ім.* шка́нцевий, -вого, *ч.* Той, хто стоїть на вахті; вахтовий.

ШКА́НЦІ, -ів, *мн.*, *мор.* Частина верхньої палуби корабля між середньою й задньою щоглами, де відбуваються всі офіційні церемонії (огляди, паради, зустрічі і т. ін.).

ШКА́ПА, -и, *ж.* 1. Заморений, слабосилий, худий кінь. // *розм.* Те саме, що кінь 1. 2. *перен.*, *розм.*, *зневажл.* Фізично слаба, виснажена, нездатна до роботи людина.

ШКАПА́, -и́, *ж.*, *орн.*, *діал.* Порода орла.

ШКАПЕНЯ́, -я́ти, *с.* Зменш.-пестл. до шка́па 1.

ШКАПИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що шка́па 1.

ШКАПИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до шкапи́на.

ШКАПИНЯ́КА, -и, *ж.*, *розм.* Нікчемна шкапа.

ШКАПІ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що шкапи́нка.

ШКАПІЙЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що шкапи́нка.

ШКА́ПКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до шка́па 1.

ШКАПО́ВИЙ, -а, -е. Пошитий з кінської шкіри.

ШКАП'Я́, -я́ти, *с.*, *діал.* Шкапеня.

ШКАРА́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Бридкий, гидкий.

ШКАРАЛУ́ПА, -и, *ж.* 1. Тверде, цупке природне покриття (яйця, плоду тощо). 2. Тверде панцирне покриття в деяких тварин (раків, крабів, черепах і т. ін.). 3. Твердий покрив на поверхні якого-небудь предмета, матеріалу і т. ін. 4. *перен.* Те, що обмежує, стримує щось, заважає чому-небудь (подальшому розвитку, руху і т. ін.).

ШКАРАЛУ́ПИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що шкаралу́па.

ШКАРАЛУ́ПКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до шкаралу́па.

ШКАРАЛУ́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до шкаралу́па.

ШКАРАЛУ́ПЧАСТИЙ, -а, -е. У вигляді шкаралупи (у 1 – 3 знач.).

ШКАРАЛУ́ПЧАСТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. шкаралу́пчастий.

ШКАРАЛУ́ЩА, *рідше* ШКАРАЛЮ́ЩА, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що шкаралу́па.

ШКАРАЛУ́ЩИНА, -и, *ж.*, *рідко.* Те саме, що шкаралу́па.

ШКАРАЛЮ́ПА, -и, *ж.*, *діал.* Панцир рака.

ШКАРАЛЮ́ЩА *див.* шкаралу́ща.

ШКАРБ, -у, *ч.*, *діал.* Скарб.

ШКАРБА́Н *див.* шкарбани́.

ШКАРБАНЕ́ЦЬ *див.* шкарбанці́.

ШКАРБАНИ́, ШКАРБУНИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* шкарба́н, шкарбу́н, -а́, *ч.*), *розм.* Старе, стоптане, рване взуття (чоботи, черевики і т. ін.). ** Стари́й шкарба́н – про стару людину.

ШКАРБАНЦІ́, -і́в, *мн.* (*одн.* шкарбане́ць, -нця́, *ч.*), *розм.* Зменш.-пестл. до шкарбани́.

ШКАРБУ́Н *див.* шкарбани́.

ШКАРБУНИ́ *див.* шкарбани́.

ШКА́РЕД, -и *і* ШКА́РІДЬ, -і, *ж.*, *зах.* Гидота.

ШКА́РЕДИТИСЯ, -джуся, -дишся, *недок.*, *зах.* Гидувати.

ШКА́РЕДНИЙ, -а, -е, *зах.* Гидкий, мерзенний.

ШКА́РІДЬ *див.* шка́ред.

ШКА́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Щілина.

ШКАРЛУБИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що шкалу́бина.

ШКАРЛУ́ПА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що шкаралу́па.

ШКАРЛУ́ПИНА, -и, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що шкаралу́па.

ШКАРЛУ́ПИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до шкарлу́пина.

ШКАРЛУПІ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Збірн. до шкарлу́па.

ШКАРПЕ́ТКИ, -ток, *мн.* (*одн.* шкарпе́тка, -и, *ж.*). Короткі панчохи. // *рідко.* Шерсть, що покриває нижню частину ніг тварини і кольором відрізняється від масті цієї тварини.

ШКАРПЕТКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до шкарпе́тка.

ШКАРУ́БИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що шкалу́бина.

ШКАРУ́БИНКА, -и, *ж.* Зменш. до шкару́бина.

ШКАРУ́БИТИСЯ, -биться; *мн.* шкарубляться; *недок.*, *розм.* Робитися нерівним, шкарубким, з тріщинами або зморшками.

ШКАРУБІ́ТИ, -і́є, *недок.*, *рідко.* Те саме, що шкару́бнути.

ШКАРУБКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який узявся цупкою кіррою, став шершавим, шорстким. // Який має нерівну, шершаву поверхню. // Який згрубів, потріскався від роботи, холоду, води і т. ін. (про шкіру та частини тіла); шершавий. // Цупкий, шорсткий на дотик. 2. *перен.*, *рідко.* Суворий, різкий, немилосердний.

ШКАРУ́БКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до шкарубки́й.

ШКАРУ́БНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. шкару́бнути.

ШКАРУ́БНУТИ, -не; *мин. ч.* шкару́б, -у́бла, -у́бло *і* шкару́бнув, -у́бнула, -у́бнуло; *недок.* Братися цупкою корою, ставати шершавим, шорстким на дотик. // Ставати цупким.

ШКАРУ́ПА, -и, *ж.*, *діал.* Шкаралупа.

ШКАРУПИ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Шкарубкий.

ШКАРУ́ПІЛЬ, -і, *ж.*, *діал.* Виношене, потерте хутро.

ШКАРУПКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Шкарубкий.

ШКАТУ́ЛА, -и, *ж.*, *заст.* Шкатулка.

ШКАТУ́ЛКА, -и, *ж.* Невелика скринька для зберігання дрібних (перев. цінних) речей.

ШКАТУ́ЛКОВИЙ, -а, -е. Стос. до шкатулки.

ШКАТУ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до шкату́лка.

ШКАФА́, ШКАХВА́, -и́, *ж.*, *зах.* Ніж із вушками та дерев'яною колодочкою.

ШКАФУ́Т, -у, *ч.*, *мор.* Середня частина (від бака до шканців) палуби корабля.

ШКАХВА́ *див.* шкафа́.

ШКВАЛ, -у, *ч.* 1. Навальний, різкий раптовий порив сильного вітру (іноді з дощем). 2. *перен.* Про що-небудь, що з'явилося раптово, навально, в значній кількості, обсягу і т. ін. // Сильний, масований вогонь (перев. артилерійський чи кулеметний). // Дуже сильний, бурхливий вияв почуттів, пристрастей. // Глибоке хвилювання. // Бурхливий вияв схвалення, радісне, захоплене вітання.

ШКВА́ЛИСТИЙ, -а, -е. Який є шквалом, нагадує шквал (у 1 знач.).

ШКВА́ЛИСТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до шква́листий.

ШКВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Який є шквалом; із шквалами (у 1 знач.). 2. Сильний, масований (про артилерійський чи кулеметний вогонь).

ШКВА́РА, -и, *ж.*, *діал.* Спека.

ШКВАРЕНИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Лій.

ШКВА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Те саме, що сма́жити. 2. *перех. і неперех.*, *перен.*, *розм.* Пристрасно, азартно, з особливою силою робити що-небудь (уживається замість певного дієслова); жарити. // Сильно жалити (про комах); тяти.

ШКВА́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* Те саме, що сма́житися.

ШКВА́РКА, -и, *ж.* Підсмажений шматок сала, з якого частково витопився жир. ** Да́ти шква́рки *кому*, *рідко* – побити кого-небудь.

ШКВА́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Те саме, що шкварну́ти. // *безос.*

ШКВАРКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Підсил. до шква́ркнути.

ШКВАРНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Пекучий, жаркий.

ШКВА́РНО, *діал.* Присл. до шкварни́й.

ШКВАРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Сильно ударити, ударитися.

ШКВА́РОК, -рка, *ч.*, *зах.* Шкварка.

ШКВА́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до шква́рка.

ШКВАРЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. шкварча́ти і звуки, утворювані цією дією.

ШКВАРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок.* 1. *тільки 3 ос.*, *чим і без додатка.* Видавати короткі уривчасті звуки, тріск, шипіння (перев. під дією жару, вогню). // Тріщати, підсмажуючись (про страву). // *безос.* // *розм.* Сповнюватися тріском, шипінням і т. ін. // Про відчуття від надмірної дії жари чи морозу. 2. *розм.* Говорити приглушеним від злості, роздратування голосом.

ШКВИРДЯВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Буремний.

ШКВИ́РЯ, -і, *ж.*, *діал.* Снігова буря; хуртовина.

ШКВОРЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до шкво́рінь.

ШКВОРІ́ВЩИНА, -и, *ж.*, *етн.* Місце на сільському майдані, де дівчата потайки забивали шкворінь; згідно з повір'ям, це місце приваблювало парубків.

ШКВО́РІНЬ, -рня, *ч.*, *рідко.* Те саме, що шво́рінь.

ШКЕЛЕ́Т, -у, *ч.*, *діал.* Скелет. // *перен.* Виснажена, худа людина.

ШКЕ́ЛЬЦЕ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що ске́льце.

ШКЕ́НТЕЛЬ, -я, *ч.*, *спец.* Порівняно короткий сталевий або прядивний трос (перев. з петлею на кінці).

ШКЕПИ́ТТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *зах.* Каменюччя.

ШКЕРЕ́БЕ́РТЬ, *присл.*, *розм.* Вниз головою (перев. про падіння кого-, чого-небудь); догори ногами, сторч. // Не так, як потрібно.

ШКЕРТ, -а, *ч.*, *мор.* Тонка мотузка.

ШКЕ́РТИК, -а, *ч.*, *мор.* Зменш. до шкерт.

ШКЕТ, -а, *ч.*, *розм.*, *зневажл.* Хлопчак, підліток.

ШКЕ́ТИК, -а, *ч.*, *розм.* Зменш. до шкет.

ШКИЛЬ, -ю, *ч.*, *діал.* Манір, взірець, зразок. ** На шкиль, *діал.* – на манір, за зразком.

ШКИЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. шкилюва́ти.

ШКИЛЮВА́ТИ, -юю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *кого*, *з кого*, *діал.* Дражнити кого-небудь, насміхатися з когось.

ШКИ́НТАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. шки́нтати.

ШКИ́НТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Шкутильгати.

ШКИП'Я́Р, -я́, *ч.*, *зах.* Те саме, що віспощепі́й.

ШКИРГОТА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. шкиргота́ти і звуки, утворювані цією дією.

ШКИРГОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш, *недок.*, *зах.* Скреготати.

ШКИРИНДА́, -и́, *ж.*, *діал.* Стара карга.

ШКИТА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Бурлацький, бродяжий.

ШКИТИ́Р, -я, *ч.*, *діал.* Великий шмат.

ШКІ́БЛЯ, -і, *ж.*, *зах.* Кругла скребачка у бондарів.

ШКІВ, -а, *ч.*, *тех.* Колесо для пасової або канатної передачі руху.

ШКІДЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який завдає шкоди, збитків кому-, чому-небудь чи в чомусь. 2. Який завдає або може завдати шкоди здоров'ю, негативно впливає на когось, щось. // перен. Небезпечний, згубний. // Те саме, що бешке́тний 1. ** Шкідли́ва речовина́ – речовина, яка здатна за певних умов діяти на організм, викликаючи при цьому захворювання або відхилення в стані здоров'я.

ШКІДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. шкідли́вий. ** Професі́йна шкідли́вість – шкідливий виробничий чинник, який може виникнути під час виконання роботи та призвести до травм, захворювання чи смерті.

ШКІДЛИ́ВО. Присл. до шкідли́вий.

ШКІ́ДНИЙ, -а, -е, *діал.* Шкідливий.

ШКІДНИ́К, -а́, *ч.* 1. Тварина, комаха, рослина, мікроорганізм, що завдає шкоди сільському, лісовому й складському господарству. 2. Людина, яка завдає шкоди, збитків кому-, чому-небудь.

ШКІДНИ́ЦТВО, -а, *с.* Злочинна, шкідлива діяльність.

ШКІДНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до шкідника (у 2 знач.).

ШКІДНИ́ЦЯ, -і. Жін. до шкідни́к.

ШКІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.*, *діал.* Властивість за знач. шкі́дний.

ШКІ́ДНО, *діал.* Присл. до шкі́дний.

ШКІ́ЛКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до шко́ла. 2. *зневажл.* Те саме, що шко́ла 5. 3. *сад.* Ділянка, де вирощують саджанці деревних і кущових рослин; розсадник.

ШКІЛЬНИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до школи (у 1, 2 знач.). // Належний школі. // Признач. для школи, пов'язаний з перебуванням, навчанням у ній. // Пов'язаний з навчальним процесом у школі. // Який працює в школі. *Шкільний учитель. Шкільний сторож.* // Який навчається в школі. // Признач. для виконання в школі (про художній твір). ** Шкі́льна гігіє́на – розділ медицини, що розробляє й

впроваджує методи запобігання захворюванню дітей шкільного віку. 2. Власт. школяреві, його віку. // Від початку навчання в школі до його закінчення.
ШКІЛЬНИ́ЦТВО, -а, *с.* Шкільна справа.
ШКІ́НЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Конячка.
ШКІ́ПЕР, -а, *ч.*, *мор.* 1. *заст.* Капітан комерційного судна. 2. Командир несамохідного річкового судна. *Шкіпер баржі.* // Особа, відповідальна за палубне майно на морському судні.
ШКІ́ПЕРСЬКИЙ, -а, -е, *мор.* Стос. до шкіпера, належний йому.
ШКІ́РА, -и, *ж.* 1. Зовнішній покрив тіла людини і тварин. 2. Матеріал, одержаний шляхом хімічної й механічної обробки шкури убитої тварини. ** **Шагре́нева шкі́ра** – те, що має здатність поступово й невпинно скорочуватися, зменшуватися. 3. Матеріал, що ним замінюють вичинену шкуру. ** **Чо́ртова шкі́ра** – блискуча тканина, перев. чорного чи білого кольору, що відзначається великою міцністю. 4. *розм.* Кора, оболонка якої-небудь рослини чи її плоду. *Шкіра апельсина. Шкіра огірка.* 5. *зах.* Шкура. *Вовча шкіра. Шкіра ведмедя.*
ШКІРГАЛАНТЕРЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до шкіргалантереї.
ШКІРГАЛАНТЕРЕ́Я, -ї, *ж.* Асортимент виробів, виготовлених із натуральної шкіри або шкірозамінників.
ШКІРЗАМІ́ННИК, -а, *ч.* Те саме, що **шкірозамі́нник**.
ШКІ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.* Розсуваючи губи, відкривати, показувати (зуби, пащу, рот і т. ін.); вишкіряти. *Шкірити зуби.*
ШКІ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* 1. *тільки* 3 *ос.* Ставати видним, оголеним при розсунутих, розтулених губах (про зуби); вишкірятися. // *перен.*, *розм.* Стояти сторч. 2. Розсуваючи губи, відкривати, показувати (зуби). // *розм.* Те саме, що **смія́тися**. // *перен.* Говорити, відповідати кому-небудь дуже гостро, проявляючи роздратування, злість.
ШКІРІМІ́Т, -у, *ч.* Імітація шкіри (у 2 знач.); підробка під шкіру.
ШКІРІМІ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шкірімі́т**. // Вигот. з шкіріміту. *Шкірімітові підметки.*
ШКІ́РКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **шкі́ра** 1, 2. // *розм.* Тонка прозора плівка на деяких гастрономічних виробах (перев. з поліетилену та інших хімічних сполук). // Тонкий покрив чого-небудь. 2. Цупка оболонка, зовнішній покрив листка, стебла, кореня, плоду рослини.
ШКІ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шкі́ра** 1.
ШКІРНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **шкіряни́к**.
ШКІРНОНАРИВНИ́Й, -а́, -е́: ** **Шкірнонаривні́ отру́йні речовини** – група отруйних речовин, що спричинюють на місці контакту з ними запальні процеси на шкірі і слизових оболонках, а при проникненні в організм – явища загального отруєння.
ШКІРОДРА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *зах.* 1. Той, хто розриває чи здирає шкуру. 2. *жарт.* Швець, чоботар.
ШКІРОЗАМІ́ННИК, -а, *ч.* Замінник шкіри (у 2 знач.).
ШКІРОЛУ́ПЕЦЬ, -пця, *ч.*, *зах.* 1. Той, хто лупить шкури. 2. *жарт.* Швець, чоботар.
ШКІРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до шкіри (у 1, 2 знач.).
ШКІРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шкіроподі́бний**.
ШКІ́РОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **шкі́рка**.
ШКІРСИРОВИНА́, -и́, *ж.* Шкіряна сировина – шкіра, признач. для подальшої промислової обробки та одержання напівфабрикатів або готових виробів.
ШКІРЦЕ́Х, -у, *ч.* Цех для для промислової обробки шкіряної сировини та виготовлення напівфабрикатів або готових виробів із шкіри.
ШКІРЧИ́НА, -и, *ж.*, *зах.* Шкура, знята з тварини.
ШКІРЯНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шкі́ра** 1, 2. // Пов'язаний з виготовленням шкіри (у 2 знач.). // Вигот. із шкіри (у 2 знач.). // Обтягнутий, оздоблений шкірою (у 2 знач.).
ШКІРЯНИ́К, -а́, *ч.* 1. Робітник шкіряного виробництва; той, хто займається виготовленням шкіри (у 2 знач.). // Фахівець шкіряного виробництва. 2. *розм.* Те саме, що **дермато́лог**.
ШКІРЯ́НКА, -и, *ж.* Шкіряна куртка, шкіряне пальто.
ШКІРЯ́СТИЙ, -а, -е. З міцною, товстою шкірою (у 1, 4 знач.).
ШКІРЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шкіря́стий**.
ШКІЦ, -а, *ч.* Те саме, що **ескі́з**.
ШКІЦУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шкіцува́ти**.
ШКІЦУВА́ТИ, -ую, -уєш, *недок.* Робити ескізи.
ШКЛИ́ВО, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **поли́ва** 1.
ШКЛИ́ТИ, шклю, шклиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Те саме, що **скли́ти**. *Шклити вікна.*
ШКЛО, -а́, *с.*, *діал.* Те саме, що **скло**.
ШКЛЯНИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Те саме, що **скляни́й**.
ШКЛЯНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Скляниця (у 1, 2 знач.).
ШКЛЯ́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **скля́нка**[1] 1.
ШКЛЯ́НОЧКА, -и, *ж.*, *діал* Зменш.-пестл. до **шкля́нка**.
ШКЛЯР, -а́, *ч.*, *діал.* Те саме, що **скляр**.
ШКЛЯРИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **скляри́ха**.
ШКОБЛИ́ТИ, -лю, -ли́ш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Скоблити.
ШКОБЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **шкобли́ти**.
ШКО́ДА[1], -и, *ж.* 1. Матеріальні втрати; збитки. // Людські жертви; втрата когось. // Збитки, втрати, неприємності тощо, що є наслідком яких-небудь дій, учинків. ** **Матеріа́льна шко́да** – майнові та/чи грошові збитки, спричинені юридичній або фізичній особі. **Мора́льна шко́да** – страждання, заподіяні фізичній особі внаслідок фізичного або психічного впливу, що спричинило погіршення або позбавлення можливостей реалізації ним своїх звичок і бажань, погіршення відносин з оточуючими людьми, ін. негативні наслідки морального характеру. // *розм.* Щось зіпсоване, ушкоджене, знівечене. // *рідко.* Те саме, що **біда́**[1] 1. // *перев. з прикм.* у, до. Посіви, трави і т. ін., що їх знищують тварини, завдаючи збитків кому-небудь. 2. *розм.* Те саме, що **пусту́н**. 3. *розм.* Те саме, що **вина́** 1.
ШКО́ДА[2], *присудк. сл.* 1. *кого, чого, без додатка і з інфін.* Про жалість (у 1 знач.), співчуття до кого-, чого-небудь; жаль. 2. *чого, без додатка, з інфін. і зі спол.* що. Про почуття прикрості з приводу втрати чого-небудь. 3. *чого і з інфін.* Про небажання витрачати, віддавати що-небудь, позбуватися чогось. 4. *тільки* **шко́да**, *розм.* Марно, даремно.
ШКО́ДИТИ, -джу, -диш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Завдавати шкоди (*див.* **шко́да**[1] 1). // Пустувати, бешкетувати. // Те саме, що **заважа́ти**. 2. *тільки 3 ос.*, *неперех.* Бути шкідливим для здоров'я людей, тварин, росту рослин; вадити.
ШКОДІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шкоді́ти**.
ШКОДІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *діал.* Жаліти (у 1 знач.).
ШКОДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **шкідли́вий** 1.
ШКОДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Властивість за знач. **шкодли́вий**.
ШКОДЛИ́ВО, *розм.* Присл. до **шкодли́вий**.
ШКОДНІ́Ш, **ШКОДНІ́Ш**, *присл.*, *діал.* Більше жаль.
ШКОДНІ́Ш *див.* **шкодні́ш**.
ШКОДУВА́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **шкодува́ти**.
ШКОДУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *неперех.*, *за ким – чим і без додатка.* Нарікати на що-небудь, жалкувати, уболівати за ким-, чим-небудь. 2. *перех.* Відчувати жалість, співчуття до кого-небудь; жаліти. 3. *перех.* Берегти, оберігати кого-, що-небудь. // Неохоче, скупо витрачати що-небудь.
ШКО́ЛА, -и, *ж.* 1. Навчальний заклад, який здійснює загальну освіту і виховання молодого покоління. // Система загальної освіти, сукупність навчальних закладів. // Приміщення, в якому міститься такий заклад. // *збірн.*, *розм.* Колектив учнів навчально-виховного закладу; учні та вчителі такого закладу. ** **Ба́зова шко́ла** – загальноосвітній навчальний заклад при педагогічних навчальних закладах і науково-дослідних установах для проведення педагогічної практики студентів і експериментальних досліджень з питань навчання й виховання учнів. **Вечі́рня шко́ла** – загальноосвітній заклад (перев. для молоді), в якому навчання провадиться ввечері без відриву від виробництва. **Шко́ла-семіна́р** – заняття, що періодично організуються науковою установою, підприємством і т. ін. для обміну думками, вивчення якого-небудь науково-виробничого питання і т. ін. **Норма́льна шко́ла** – середній або вищий навчальний заклад в Австрії, Франції, Бельгії тощо. **Шко́ла-інтерна́т** – середній навчальний заклад, де діти живуть, виховуються й навчаються. **Шко́ла подо́вженого дня** – загальноосвітній середній навчальний заклад, в якому учні перебувають під наглядом учителів протягом усього дня. 2. Спеціальний навчальний заклад, училище, курси і т. ін., де здобуваються професійні знання, кваліфікація. // Військовий навчальний заклад, признач. для підготовки офіцерського й молодшого командного складу армії. *Музична школа.* 3. Набування знань, досвіду, навичок, а також сам набутий досвід, практичні знання. // Те, що дає практичні знання, досвід. // Форма поширення досвіду й підвищення загального культурного рівня кого-небудь. *Школа життя.* 4. Система практичних прийомів вивчення, засвоєння чого-небудь, оволодіння чимсь. *Школа гри на фортепіано. Школа співу.* // *спец.* Мистецтво дресирування коня, пов'язане з манежним об'їжджанням, виконанням різних вправ і т. ін. *Школа верхової їзди.* 5. Напрям у науці, мистецтві, літературі, суспільно-політичній думці. // *чия, кого, з означ.* Група учнів, послідовників, однодумців кого-небудь. 6. *сад.* Те саме, що **шкі́лка** 3. 7. *спец.* Про комплекс вправ, виконання яких на спортивних змаганнях є обов'язковим.
ШКО́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шко́лити**.
ШКО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех.* 1. *розм.* Суворо вчити, виховувати; муштрувати. 2. *спец.* Привчати до їзди (коня); об'їжджати.
ШКОЛОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Частина педагогіки, яка розглядає методи, систему управління та керівництва школою, особливості організації її роботи.
ШКОЛОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до школознавства.
ШКОЛЯ́Р, -а́, *ч.* Учень загальноосвітньої школи. // *перен.*, *розм.* Доросла людина, яка в поведінці, вчинках впадає в дитинство, виявляє легковажність, пустотливість.
ШКОЛЯ́РИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **школя́р**.
ШКОЛЯРІ́В, -ре́ва, -ре́ве. Прикм. до **школя́р**. // Належний школяреві.
ШКОЛЯ́РКА, -и. Жін. до **школя́р**.
ШКОЛЯ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **школя́рка**.
ШКОЛЯ́РСТВО, -а, *с.* 1. Збірн. до **школя́р**; школярі. 2. *рідко.* Перебування в школі. 3. *перен.*, *зневажл.* Наслідування примітивних, схоластичних норм, зразків; несамостійний, учнівський підхід до чогось.
ШКОЛЯ́РСЬКИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **школя́р**. // Належний школяреві, школярам. // Власт. школяреві, школярам. 2. *розм.* Те саме, що **шкі́льний**. 3. *рідко.* Прикм. до **школя́рство** 2. 4. *перен.*, *зневажл.* Прикм. до **школя́рство** 3.
ШКОЛЯ́РЧИН, -а, -е. Належний школярці.
ШКОПИРТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шкопирта́ти**.
ШКОПИРТА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* Падати вниз, летіти, перевертаючись у повітрі. // Спотикатися.
ШКОПИРТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Однокр. до **шкопирта́ти**.
ШКОРА́, -и́, *ж.*, *зах.* Шматок соснової кори, що його рибалки використовують як поплавок.
ШКО́РБА, -и, *ж.*, *зах.* Стара, дуже змарніла жінка.
ШКОРИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **скори́на**.
ШКОРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш до **шкори́на**.
ШКОРИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шкори́на**.
ШКОРУ́ПА, -и, *ж.*, *діал.* Шкаралупа.
ШКОРУПКИ́Й, -а́, -е́, **ШКОРУ́ПЛИЙ**, -а, -е, *зах.* Шкарубкий, шорсткий.
ШКОРУ́ПЛИЙ *див.* **шкорупки́й**.
ШКОРУ́Х, -а, *ч.*, *зах.* Горобина (у 1 знач.).
ШКОТ, -а, *ч.*, *мор.* Снасть, якою розтягають вітрила і керують рухом судна.
ШКО́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шкот**.
ШКРА́БИ, -ів, *мн.* (*одн.* **шкраб**, -а, *ч.*), *зах.* Шкарбани.
ШКРЕБІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шкребти́** 1 і **шкребти́ся** 1 і звуки, утворювані цією дією.
ШКРЕБЛО́, -а́, *с.*, *діал.* Скребниця.
ШКРЕБНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **скребни́ця**.
ШКРЕБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **шкребти́** 1.
ШКРЕБО́К, -бка́, *ч.* 1. Пристрій, пристосування, зроблене з пластинки (перев. металевої) та держака, що використовується для зрізання, зчищання чого-небудь. // Лопатка з ручкою для зчищання льоду. 2. *спец.* Великий совок із ріжучим краєм для вибирання ґрунту та сипких матеріалів; ківш. 3. *рідко.* Те саме, що **скребни́ця**. *Чистити коня шкребком.*
ШКРЕБТИ́, -бу́, -бе́ш; *мин. ч.* шкріб, шкребла́, шкребло́; *недок.* 1. *перех. і неперех.*, *чим і без додатка.* Те саме, що **скребти́** 1. 2. *перех. і без додатка*, *перен.*, *розм.* Безперервно турбувати, непокоїти, мучити (про думки, почуття).
ШКРЕБТИ́СЯ, -бу́ся, -бе́шся; *мин. ч.* шкрібся, шкребла́ся, шкребло́ся; *недок.* Те саме, що **скребти́ся**.
ШКРЕГЛІ́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **шкреглі́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ШКРЕГЛІ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок.*, *зах.* Скреготати.
ШКРЕ́К, -а, *ч.*, *діал.* Озерна або ставкова жаба.
ШКРО́БАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шкро́бати** і звуки, утворювані цією дією.
ШКРО́БАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Скребти (у 1 знач.).
ШКРО́МБАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Те саме, що **шкрьо́бати**.
ШКРУМ, -у, *ч.*, *діал.* 1. Нагар у трубі. 2. Заячий жир.
ШКРЬО́БАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шкрьо́бати** і звуки, утворювані цією дією.
ШКРЬО́БАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Іти, ходити (перев. в розбитому, завеликому взутті), човгаючи.
ШКРЯ́БАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шкря́бати** і звуки, утворювані цією дією.
ШКРЯ́БАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. *перех. і неперех.* Видавати різкі звуки, скребучи чимсь по чому-небудь. 2. *перех.* Робити подряпини, чіпляючи чим-небудь гострим, жорстким; дряпати. // Зчищати, здирати чимсь гострим що-небудь. // *розм.* Чухати, дряпати тіло. 3. *перех.*, *перен.*, *зневажл.* Недбало, абияк писати (літературні твори). 4. *перех. і без додатка, розм.* Мілко, абияк орати. 5. *перех.*, *перен.*, *розм.* Турбувати, непокоїти, дратувати кого-небудь.
ШКРЯ́БАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.* 1. Скребти по чому-небудь, видаючи різкі звуки. // *розм.* Те саме, що **чу́хатися** 1. 2. *розм.* Мілко, абияк орати.
ШКРЯБНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* 1. *перех. і неперех.* Однокр. до **шкря́бати**. 2. *неперех.*, *розм.*, *рідко.* Втекти від кого-небудь, побігти.
ШКРЯБНУ́ТИСЯ, -ну́ся, -не́шся, *док.* Дряпнути себе, зробити собі чимсь гострим подряпину.
ШКРЯБОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Підсил. до **шкрябну́ти**.
ШКРЯБОТІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шкряботі́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ШКРЯБОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *перех. і неперех.* Утворювати різкі звуки, скребучи чимсь по чому-небудь.
ШКРЯБОТУ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Та, що шкряботить (про мишу).
ШКРЯБОТУ́ШКА, -и, *ж.*, *розм.* Зменш. до **шкряботу́ха**.
ШКУ́ЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шку́лити**.
ШКУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Дошкуляти.
ШКУЛКИ́Й, **ШКУЛЬКИ́Й**, -а́, -е́, *діал.* Дошкульний. *Шкулкі слова. Шкулький вітер.*
ШКУ́ЛКО, *діал.* Присл. до **шкулки́й**.
ШКУЛЬКИ́Й *див.* **шкулки́й**.
ШКУ́ЛЬКО, *діал.* Присл. до **шкульки́й**.
ШКУ́ЛЬНО, *присл.*, *діал.* Те саме, що **шку́лко**. // *у знач. присудк. сл.*
ШКУНТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **шкунтува́ти**.
ШКУНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Насміхатися.
ШКУ́РА, -и, *ж.* 1. Зовнішній покрив тіла тварини. // Такий покрив (перев. з шерстю), знятий з убитої тварини. 2. Матеріал, одержаний шляхом хімічної та механічної обробки шкіри деяких тварин (перев. позбавлений шерсті). 3). *розм.* Шкіряний покрив тіла людини; шкіра. *Рятувати свою шкуру. Спускати три шкури.* 4. *перен.*, *вульг.* Людина, що дбає лише про свої інтереси. // Груба, жорстока людина; людина, здатна на низькі, ганебні вчинки, на зраду. // Уживається як лайливе слово. ** **Прода́жна шку́ра** – зрадник, запроданець. 5. *розм.* Зовнішня оболонка плода рослини.
ШКУРА́Т, -а́, *ч.*, *розм.* Шматок шкури (у 1, 2 знач.).
ШКУРАТИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Шматок шкури (у 1, 2

знач.).

ШКУРАТО́К, -тка́, *ч.* Зменш. до **шкура́т**.

ШКУРА́ТТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *розм.* Шматки шкури (у 1, 2 знач.).

ШКУРАТЯ́НИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **шкура́т**. // Вигот. зі шкури (у 2 знач.).

ШКУРАТЯ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Шкіряна куртка чи пальто; шкірянка.

ШКУРИ́НКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **скори́нка** 1. 2. Те саме, що **шкі́рка** 2. 3. Те саме, що **кі́рка** 1.

ШКУРИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **шкури́нка**.

ШКУ́РКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **шку́ра** 1 – 3, 5. ** **Шліфува́льна шку́рка** – папір або тканина з наклеєним на ній абразивним матеріалом, що використовується для зачищання й полірування різних виробів. 2. Те саме, що **кі́рка** 1.

ШКУРКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шку́рка**.

ШКУРЛА́Т, -а, *ч.*, *розм.* Шматок шкури (у 1, 2 знач.). // *рідко.* Те саме, що **шкуратя́нка**.

ШКУ́РНИЙ, -а, -е, *розм.* Пов'язаний з піклуванням тільки про власне життя, власний добробут, достаток і т. ін.; корисливий.

ШКУ́РНИК, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто дбає лише про власні інтереси, власне життя, власний добробут, достаток тощо.

ШКУ́РНИЦТВО, -а, *с.*, *розм.* Поведінка, вчинки шкурника.

ШКУ́РНИЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Власт. шкурникові.

ШКУ́РНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **шку́рник**.

ШКУРОДЕ́Р, -а, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто вбиває належних до знищення тварин і здирає з них шкуру. 2. *перен.* Жорстока людина, що визискує інших, наживається на них. // Уживається як лайливе слово.

ШКУРОДЕ́РКА, -и, *розм.* Жін. до **шкуроде́р**.

ШКУРОДЕ́РНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Приміщення, місце, де забивають худобу на м'ясо або знищують свійських тварин.

ШКУРОДЕ́РСТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Заняття шкуродера (у 1 знач.). 2. *перен.*, *рідко.* Катування, мордування когось.

ШКУРОЛУ́П, -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **шкуроде́р**.

ШКУ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шку́рка**.

ШКУРЯ́КИ, -ів, *мн.* (*одн.* **шкуря́к**, -а́, *ч.*), *зах.* Личаки із сирої шкіри.

ШКУРЯНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Вигот. із шкури (у 2 знач.).

ШКУТ, -а, *ч.*, *зах.* 1. Ні на що не здатна людина. 2. Слабосильна худобина.

ШКУТИЛЬГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шкутильга́ти**.

ШКУТИЛЬГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *на що і без додатка.* Припадати на укорочену або хвору ногу під час ходьби. 2. Іти, припадаючи на укорочену або хвору ногу; шкандибати. 3. *перен.*, *розм.* Мати недоліки, бути в незадовільному стані. // *за чим.* Не встигати, відставати (в розвитку, рості і т. ін.).

ШКУТИЛЬГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **шкутильга́ти** 1.

ШЛАГ, -а, *ч.* 1. Оборот (виток) снасті або троса навколо шпиля, кнехта і т. ін. 2. Повний оберт штурвала.

ШЛАГБА́УМ, -а, *ч.* Пристрій для припинення руху автомобільного та іншого транспорту через залізничний переїзд, на контрольно-пропускних пунктах тощо.

ШЛАК, -у, *ч.* 1. *мет.* Розплавлена або затверділа маса різних домішок, золи і флюсів, що є побічним продуктом металургійних процесів. // *перен.* Те, що не має ніякої цінності, що є зайвим, шкідливим, непотрібним. 2. Рештки від спалювання твердого палива. 3. *мед.* Відходи фізіологічних процесів, що відбуваються в організмі.

ШЛАКОБЕТО́Н, -у, *ч.* Легкий бетон, вигот. із суміші цементу, піску й шлаку (у 1, 2 знач.).

ШЛАКОБЕТО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **шлакобето́н**. // Зробл. зі шлакобетону. // Який виготовляє шлакобетон. *Шлакобетонний завод.*

ШЛАКОБЕТО́НОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **шлакобето́нний**.

ШЛАКОБЛО́К, -а, *ч.* Будівельний матеріал (перев. кубічної форми), вигот. зі шлакобетону.

ШЛАКОБЛО́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шлакобло́к**. // Зробл. зі шлакоблоків. *Шлакоблоковий будинок.* // Який виготовляє шлакоблоки. *Шлакоблоковий завод.*

ШЛАКОБЛО́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шлакобло́к**.

ШЛА́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шлак**. // Признач. для шлаку. // Зробл. із шлаку, зі шлаком. ** **Шла́кова ва́та** – теплоізоляційний матеріал, вигот. з металургійних або інших шлаків. **Шла́кова пе́мза** – те саме, що **термози́т**.

ШЛАКОВИ́К, -а́, *ч.*, *мет.* Спеціальна камера в нижній частині мартенівської печі, де під час плавлення руди збираються пил і дрібні частинки шлаку.

ШЛАКОВИ́НИ, -и́н, *мн.* (*одн.* **шлакови́на**, -и, *ж.*). Дефект металічних напівфабрикатів чи виробів, що їх одержують прокаткою або куванням, у вигляді витягнутих скупчень неметалевих включень.

ШЛАКОВО́З, -а, *ч.* Спеціально обладнана машина для перевезення шлаку.

ШЛАКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до шлаку.

ШЛАКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шлакоподі́бний**.

ШЛАКОСИТА́Л, -у, *ч.* Вигот. з доменних шлаків, піску й спеціальних домішок мікрокристалічний матеріал, що має малу питому вагу, значну хімічну стійкість, високу міцність, хороші термічні та діелектричні властивості.

ШЛАКОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.*, *мет.* Утворення шлаку.

ШЛАКОЦЕМЕ́НТ, -у, *ч.* Порошок, до складу якого входить подрібнений шлак і який є гідравлічним в'яжучим матеріалом, що від додавання до нього води переходить у твердий, каменеподібний стан.

ШЛАКОЦЕМЕ́НТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шлакоцеме́нт**. // Зробл. зі шлакоцементу. // Який виготовляє шлакоцемент.

ШЛАКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *мет.* Стос. до шлакування.

ШЛАКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *мет.* Дія за знач. **шлакува́ти** і **шлакува́тися**.

ШЛАКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *мет.* 1. Вкривати, засмічувати шлаком. 2. Очищати від шлаку.

ШЛАКУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.*, *мет.* 1. Перетворюватися на шлак, ставати шлаком. 2. Вкриватися, засмічуватися шлаком.

ШЛАМ, -у, *ч.*, *спец.* 1. Малорозчинний осад, що утворюється сполуками або дрібними твердими частинками при очищенні фільтруванням, відстоюванням і т. ін. якоїсь рідини. 2. Порошкоподібна проміжна речовина металургійного виробництва, яка містить домішки благородних металів, що їх потім видобувають. 3. Подрібнена гірська порода, що містить цінні метали.

ШЛА́МОВИЙ, -а, -е, *спец.* Прикм. до **шлам**.

ШЛАНГ, -а, *ч.* Гнучка труба для відведення, передачі, всмоктування і т. ін. рідини, сипких тіл, газів тощо. ** **Армо́ваний шланг** – гумовий або пластиковий шланг з вплетеною металевою або лавсановою ниткою. **Метале́вий шланг (металорука́в)** – гнучкий шланг із спіралеподібної смуги для проведення дротів (проводів) електромережі в пожежонебезпечних приміщеннях.

ШЛА́НГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шланг**. *Шланговий наконечник.* // Який має шланг. *Шланговий рятівний апарат.*

ШЛАНГОКА́БЕЛЬ, -ю, *ч.* Шланг у металевому обплетенні, з'єднаний із кабелем зв'язку (використовується при глибокому бурінні для подачі глинистого розчину, що обертає турбобур).

ШЛАНГОКА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний з використанням шлангокабелю.

ШЛАПА́К, -а́, *ч.* 1. *діал.* Шкарбан. 2. *перен.*, *зневажл.* Тюхтій, роззява (про людину).

ШЛА́ПАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шла́пати** і звуки, утворювані цією дією.

ШЛА́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Іти, ходити, видаючи характерні глухі звуки.

ШЛА́ПАТНИК, -а, *ч.*, *діал.* Голодранець, шарпак.

ШЛА́ПТЮ, *присл.*, *діал.* Клусом (*див.* **клус**).

ШЛАФРО́К, -а, *ч.*, *заст.* Домашній халат.

ШЛЕ́ЙКА, -и, *ж.* 1. Невелика, легка шлея. 2. *перев. мн.* Лямки для підтримування предметів одягу (штанів, спідниці і т. ін.). // Те саме, що **брете́льки**. *Шлейки сорочки.*

ШЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до шлеї.

ШЛЕЙОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **шле́йний**.

ШЛЕЙФ, -а, *ч.* 1. Довгий задній край жіночого плаття, який волочиться по землі; трен. // *чого, перен.* Слід, смуга (перев. на воді, в повітрі) від руху чого-небудь. 2. Сільськогосподарське знаряддя для вирівнювання та легкого поверхневого розпушування ґрунту. 3. *геол.* Смуга відкладів, що облямовує підніжжя якого-небудь підвищення. 4. *ел.* Провідник у вигляді петлі, що використовується в магнітоелектричних осцилографах і гальванометрах для визначення місця пошкодження лінії зв'язку і т. ін. 5. Відрізок лінії передачі, що його застосовують для настроювання надвисокочастотних приладів.

ШЛЕ́ЙФЕР, -а, *ч.*, *муз.* Мелодична прикраса, форшлаг з двох або кількох нот, які розташовані поступенево (частіше знизу вгору) і виконуються підкреслено.

ШЛЕ́ЙФНИЙ, -а, -е, *ел.* Який має шлейф (у 4 знач.). *Шлейфний осцилограф.*

ШЛЕ́ЙФОВИЙ, -а, -е, *ел.* Те саме, що **шле́йфний**.

ШЛЕЙФУВА́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Дія за знач. **шлейфува́ти**.

ШЛЕЙФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *с. г.* Вирівнювати і злегка розпушувати поверхню ґрунту шлейфом (у 2 знач.) для зменшення випарування вологи.

ШЛЕМ[1], -а, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **шоло́м**.

ШЛЕМ[2], -у, *ч.*, *карт.* Становище, коли супротивник одержує менше належної кількості взяток. *Призначити шлем.* ** **Вели́кий шлем** – становище, за якого супротивникові не дано жодної взятки. **Мали́й шлем** – становище, за якого супротивникові дано тільки одну взятку.

ШЛЕНТА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Обідраний, у лахмітті.

ШЛЕ́ПЕР, -а, *ч.* Механізм прокатних станів для переміщення металу в поперечному напрямку (з одного рольганга на інший).

ШЛЕ́ПЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шле́пер**.

ШЛЕЯ́, -ї́, *ж.* 1. Частина упряжі – широка смуга, сплетена з мотузків або вирізана з ременю і прив'язана до посторонків, у яку запрягають коней. 2. Жовто-руда смуга на боках тіла росомахи.

ШЛИК, -а́, *ч.* 1. Старовинний круглий або конічний головний убір, обшитий чи оздоблений хутром. // *рідко.* Те саме, що **ковпа́к** 1. 2. *іст.* Конусоподібний верх шапки (перев. з тканини), що звисав донизу.

ШЛИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **шлик**.

ШЛІФ, -а, *ч.* Тонка пластинка мінералу, гірської породи тощо, відшліфована для мікроскопічного дослідження.

ШЛІ́ФЕР, -а, *ч.*, *розм.* 1. Шліфувальний, наждачний папір. 2. Шліфувальний ручний інструмент (електроінструмент).

ШЛІФО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шліфува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Якого піддали шліфуванню.

ШЛІФО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан і властивість за знач. **шліфо́ваний**.

ШЛІФУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шліфування. // Признач. для шліфування.

ШЛІФУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із шліфування.

ШЛІФУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **шліфува́льник**.

ШЛІФУВА́ЛЬНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Цех, приміщення для шліфування.

ШЛІФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шліфува́ти** і **шліфува́тися**.

ШЛІФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Обробляти поверхню металу, дерева, скла і т. ін. абразивними матеріалами. // Начищати що-небудь, наводити глянець на якусь поверхню, робити її чистою, блискучою. 2. *перен.* Удосконалювати, поліпшувати що-небудь. // Поліпшувати риси, характер когось, виховуючи його, впливаючи на нього.

ШЛІФУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Піддаватися шліфуванню. 2. Пас. до **шліфува́ти**.

ШЛІХ, -у, *ч.*, *гірн.* Зернятка важких мінералів, одержувані після промивання водою розсипчастих чи подрібнених гірських порід.

ШЛІХОВИ́Й, -а́, -е́, *гірн.* Стос. до шліху. *Шліховий аналіз.* // Який є шліхом, одержаний як шліх.

ШЛІ́ХТА, -и, *ж.*, *текст.* Клейкий розчин із крохмалю, мила, гліцерину тощо, яким просочують основу тканини для надання їй міцності й гладкості.

ШЛІ́ХТИК, -а, *ч.*, *стол.* Рубанок з подвійним лезом для чистової обробки деревини.

ШЛІХТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **шліхтува́ти**.

ШЛІХТУ́БЕЛЬ, -я, *ч.*, *стол.* Те саме, що **шлі́хтик**.

ШЛІХТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *текст.* Стос. до шліхтування (*див.* **шліхтува́ння**[1]). *Шліхтувальний процес.* // Признач. для шліхтування. *Шліхтувальна машина.*

ШЛІХТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *текст.* Робітник, який займається шліхтуванням основ тканин.

ШЛІХТУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *текст.* Жін. до **шліхтува́льник**.

ШЛІХТУВА́ННЯ[1], -я, *с.*, *текст.* Дія за знач. **шліхтува́ти**[1].

ШЛІХТУВА́ННЯ[2], -я, *с.*, *стол.* Дія за знач. **шліхтува́ти**[2].

ШЛІХТУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *текст.* Просочувати основу тканини шліхтою.

ШЛІХТУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *стол.* Піддавати деревину чистовій обробці шліхтиком.

ШЛІЦ, -а, *ч.* 1. *тех.* Поздовжній виступ або паз для з'єднування вала з деталями машини. // Проріз під викрутку в головці гвинта. 2. *крав.* Розріз на спинці чи боках піджака.

ШЛІЦЬОВИ́Й, -а́, -е́, *тех.* Який має шліц (у 1 знач.). *Шліцьова муфта.* // Признач. для нарізання та обробки шліців. *Шліцьова фреза.*

ШЛУНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шлу́нок**. ** **Шлунко́вий сік** – продукт діяльності шлункових залоз та покривного епітелію слизової оболонки шлунка.

ШЛУ́НОК, -нка *і* -нку, *ч.* 1. Орган травлення людини, хребетних та більшості безхребетних тварин, що являє собою розширену частину травного тракту. // Рештки перетравленої їжі, що викидаються з кишечнику назовні. 2. Страва, приготовлена з цього органа тварини. 3. *перен.*, *розм.* Про фізіологічну потребу людини в їжі.

ШЛУ́НОЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шлу́нок**.

ШЛУ́НОЧОК, -чка, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **шлу́нок** 1. // Орган у бджоли, де виробляється мед. 2. Частина порожнини серця, яка регулює рух крові по кровоносній системі.

ШЛЬО́ГАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шльо́гати**.

ШЛЬО́ГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Хльоскати, шмагати.

ШЛЬО́НДРА, -и, *ж.* 1. *зневажл.* Неохайна жінка. 2. *вульг.*, *лайл.* Повія, шлюха.

ШЛЬО́НКА, -и, *ж.* 1. Вівця шльонської породи. 2. Вовна з такої вівці. // Тканина з цієї вовни.

ШЛЬО́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **Шльо́нська поро́да ове́ць** – порода овець з довгою тонкою вовною; меринос.

ШЛЬО́ПАНЕЦЬ[1] *див.* **шльо́панці**.

ШЛЬО́ПАНЕЦЬ[2], -нця, *ч.*, *розм.* Легкий удар долонею з метою покарання; ляпанець.

ШЛЬО́ПАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шльо́пати** і звуки, утворювані цією дією.

ШЛЬО́ПАНЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **шльо́панець**, -нця, *ч.*), *розм.* Легкі домашні туфлі, перев. без закаблуків.

ШЛЬО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* З шумом ударяти, бити чим-небудь м'яким, еластичним або по чомусь м'якому, рідкому. // Злегка бити (перев. дітей) рукою, долонею. 2. *неперех.* Видавати характерні глухі звуки (перев. падаючи або ударяючись об щось м'яке, еластичне). // Видавати глухі звуки, йдучи, рухаючись, ударяючи по воді, грязюці і т. ін. // *чим.* Ідучи, видавати характерні глухі звуки взуттям, що хляпає, спадаючи з ніг. // Ходити, бігати, видаючи характерні глухі звуки.

ШЛЬО́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Ударятися, битися об щось, падати, видаючи характерні глухі звуки.

ШЛЬО́ПНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Однокр. до **шльо́пати**. 2. *перех.*, *жарг.* Убити когось.

ШЛЬО́ПНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Однокр. до **шльо́патися**.

ШЛЬОПО́К, -пка́, *ч.*, *розм.* 1. Удар чимсь м'яким, еластичним по чому-небудь. 2. Характерний глухий звук від удару чимсь м'яким, еластичним.

ШЛЬО́ХА, -и, *ж.*, *вульг.*, *лайл.* Те саме, що **шлю́ха**.

ШЛЮБ, -у, *ч.* Родинний союз, співжиття чоловіка й жінки за взаємною згодою. *Цивільний шлюб. Церковний шлюб.* ** **Морганати́чний шлюб**, *книжн.* – офіційно не визнаний шлюб особи цар-

ського роду з особою нижчого походження, який не давав їхнім дітям прав престолонаступництва. **Бра́ти шлюб** – одружуватися.

ШЛЮ́БИТИ, -блю, -биш, *недок., зах.* Те саме, що **шлюбува́ти**.

ШЛЮ́БНИЙ, -а, -е. Стос. до шлюбу. // Признач. для здійснення обряду одруження. // Який перебуває в шлюбі. ** **Шлю́бний догові́р (контра́кт)** – угода осіб, що одружуються, або подружньої пари, що визначає їхні майнові права та обов'язки у шлюбі і/або у разі його розірвання.

ШЛЮ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Перебування у шлюбних стосунках.

ШЛЮБОРОЗЛУ́ЧНИЙ, -а, -е. Який порушує, розриває шлюбні стосунки (про судовий процес, справу і т. ін.).

ШЛЮБУВА́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **шлюбува́ти**.

ШЛЮБУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок., перех., діал.* Давати обітницю; присягати.

ШЛЮЗ, -у, *ч.* 1. Гідротехнічна споруда для переведення суден з одного водного простору в інший, який відрізняється від першого рівнем води. 2. Гідротехнічна споруда, якою регулюють витрату та розподіл води або визначають кількість витраченої води. 3. Пристрій, який дає можливість вводити до певної повітряної або вакуумної системи чи усувати з неї предмети, матеріали, істоти, не порушуючи її. // Герметична камера для виходу космонавтів з корабля в навколишній простір і повернення їх на корабель. 4. *гірн.* Широкий похилий жолоб, що його використовують для збагачення корисних копалин промиванням. 5. *спец.* Пристрій у комп'ютерах для приєднання мережних сегментів і комп'ютерних мереж до комп'ютерних серверів.

ШЛЮ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шлюзови́й**. *Шлюзні ворота.*

ШЛЮ́ЗНИК, -а, *ч.* Робітник, що обслуговує шлюз (у 1, 2 знач.).

ШЛЮЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шлюзува́ти**. // **шлюзо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ШЛЮЗОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шлюз**. // Який обслуговує шлюз.

ШЛЮЗОВИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **шлю́зник**.

ШЛЮЗУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шлюзува́ти** і **шлюзува́тися**.

ШЛЮЗУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок. і док., перех.* 1. Споруджувати шлюзи (у 1, 2 знач.). *Шлюзувати річку.* 2. Пропускати крізь шлюзи (у 1 – 4 знач.). *Шлюзувати баржу.*

ШЛЮЗУВА́ТИСЯ, -ýюся, -ýєшся, *недок. і док.* Проходити, пропливати через шлюз, шлюзи (у 1, 3 знач.).

ШЛЮП, -а, *ч.* 1. У флоті 18 – 19 ст. – трищогловий корабель з прямими вітрилами. 2. Морське одногщоглове судно з двома вітрилами (перев. спортивне). 3. У деяких сучасних іноземних флотах – тихохідний сторожовий корабель для охорони транспортних караванів.

ШЛЮПБА́ЛКА, -и, *ж.* Сталева балка на кораблі для спуску шлюпок на воду та підняття їх на корабель.

ШЛЮПБА́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шлюпба́лка**.

ШЛЮ́ПКА, -и, *ж.* Невелике безпалубне судно, що використовується перев. на морі.

ШЛЮ́ПКОВИЙ, -а, -е. Стос. до шлюпки. // Признач. для виготовлення, ремонту або зберігання шлюпок. // Здійснюваний на шлюпці, шлюпках. *Шлюпковий перехід.*

ШЛЮ́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шлю́пка**.

ШЛЮ́ПОЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шлю́пковий**.

ШЛЮ́ХА, -и, *ж., вульг., лайл.* Жінка легкої поведінки, гуляща жінка; розпутниця, повія.

ШЛЯ́ГА, -и, *ж., діал., заст.* Довбня (у 1 знач.).

ШЛЯ́ГЕР, -а, *ч.* 1. Популярна, модна естрадна пісня, мелодія. 2. *перен.* Будь-яка рекламована новинка.

ШЛЯ́ГЕРНИЙ, -а, -е. Який є шлягером, що має риси, властиві шлягеру.

ШЛЯК, -у, *ч., зах.* Удар, інсульт. ** **Шляк би (або́) тра́фив** *кого, зах.* – уживається як лайка, що виражає лихе побажання комусь.

ШЛЯМ, -у, *ч.* 1. Намул, бруд. 2. *зах.* Хутро. 3. Довгий шов у кожусі.

ШЛЯ́МА, -и, *ж., заст.* 1. Відколоте місце на кінці дошки. 2. *анат.* Ключиця.

ШЛЯ́МБУР, -а, *ч.* Інструмент перев. у вигляді сталевої трубки із зазублинами на кінці для пробивання отворів у кам'яних, бетонних і т. ін. частинах споруд.

ШЛЯ́МБУРНИЙ, -а, -е. Стос. до шлямбура.

ШЛЯМІ́ВКА, -и, *ж.* Очищення дна ставка.

ШЛЯ́МОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шлям**.

ШЛЯ́МПАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **шля́мпати**.

ШЛЯ́МПАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Блукати, брести.

ШЛЯМУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто займається шлямуванням.

ШЛЯМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шлямува́ти**.

ШЛЯМУВА́ТИ, -ýю, -ýєш, *недок., перех.* 1. Чистити дно ставка. 2. Перемивати кишки для приготування ковбас.

ШЛЯ́ПА, -и, *ж.* 1. *розм., рідко.* Те саме, що **капелю́х** 1. 2. *перен., зневажл.* Безхарактерна людина; телепень. 3. *геол.* Вивітрена верхня частина рудного родовища.

ШЛЯ́ПКА, -и, *ж.* 1. *рідко.* Зменш. до **шля́па** 1. 2. *чого.* Закруглене потовщення кінцевої частини чогонебудь (стержня, цвяха і т. ін.); головка. // Верхня частина гриба.

ШЛЯ́РЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шля́рка**.

ШЛЯ́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **обо́рка**.

ШЛЯ́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шля́рка**.

ШЛЯ́ТИСЯ, шля́юся, шля́єшся, *недок., фам.* Ходити туди-сюди, з місця на місце (перев. без мети, без діла); блукати. // Переходити, переїздити з місця на місце, міняти місце проживання, перебування. // Бувати де-небудь, у когось.

ШЛЯХ, -у, *ч.* 1. Смуга землі, признач. для їзди та ходіння; дорога. // *у сполуч. зі сл.* з а л і з н и ч н и й, т р а м в а й н и й. Залізнична чи трамвайна колія. // *також у сполуч. зі сл.* в о д н и й, м о р с ь к и й, п о в і т р я н и й, р і ч к о в и й і т. ін. Узагалі місце, простір, яким відбувається пересування, сполучення. *Битий шлях. Уторований шлях.* ** **Чума́цький Шлях** – космічна система, що складається із зірок, зоряних скупчень, пилових та газових туманностей, розсіяного газу та пилу і має вигляд світлої туманної смуги на зоряному небі. 2. Місце для проходу, проїзду кого-, чогонебудь; прохід. // Відстань, що її хтось проїхав, пройшов, щось проїхало, пройшло або яку ще треба подолати. // *перен.* Доступ кудись, до кого-, чого-небудь, можливість досягти чогось. // Те, що зроблено, пройдено. *Обхідний шлях.* 3. Напрям руху в який-небудь бік, до якогось відомого або наміченого місця. // Заздалегідь накреслений чи визначений напрям руху; маршрут, курс. // *перен.* Напрям діяльності кого-, чого-небудь. // *перен.* Спрямування ходу, протікання, розвитку чогось. 4. Процес їзди, ходьби і т. ін. кудинебудь; перебування в русі певний час. *Дві години шляху.* // Пересування кого-, чого-небудь у певному напрямі. // *перен.* Життя, діяльність, спосіб існування когось. *Життєвий шлях.* 5. *перен.* Засіб досягнення чого-небудь, характер дій. *Шлях найменшого опору.* 6. *перев. мн., анат.* Орган у вигляді каналу, в якому відбувається яка-небудь діяльність організму людини або тварин. 7. У системах передачі даних – маршрут проходження сигналу, повідомлення, команди; маршрут пошуку даних. ** **Шлях да́них** – фізичне або логічне з'єднання між джерелом та одержувачем інформації. **Шлях до́ступу** – послідовність елементів даних, використовуваних системою керування базою даних для доступу до записів або інших елементів даних, що зберігаються у базі даних.

ШЛЯХЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шля́хта** і **шля́хтич**. // Аристократичного, дворянського походження. // Власт. шляхті, аристократам; такий, як у шляхти, аристократів. // Належний шляхті, аристократам. 2. Який відзначається високими моральними якостями; який дістав добре виховання; благородний. // Власт. такій людині. // Який відзначається витонченістю, досконалістю, елегантністю; вишуканий.

ШЛЯХЕ́ТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шляхе́тний**.

ШЛЯХЕ́ТНІТИ, -ію, -ієш, *недок.* Набувати шляхетних рис.

ШЛЯХЕ́ТНО. Присл. до **шляхе́тний**.

ШЛЯХЕ́ТСТВО, -а, *с., збірн.* Те саме, що **шля́хта**. // Звання і привілеї шляхтича.

ШЛЯХЕ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до шляхетства, шляхти. // Належний шляхті, шляхтичам. // Власт. шляхті, шляхтичеві; такий, як у шляхти, шляхтичів.

ШЛЯХЕ́ТЧИНА, -и, *ж., іст.* Аристократична польська держава Річ Посполита. 2. Часи існування цієї держави (1569 – 1795 рр.).

ШЛЯХІ́ВЩИНА, -и, *ж., діал.* Сіно, солома чи зерно, що просипалися з воза на шлях.

ШЛЯХОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шлях** 1. // Пов'язаний з будівництвом та обслуговуванням шляхів. // Признач. для шляху.

ШЛЯХОВИ́К, -а́, *ч.* Фахівець, який будує та обслуговує шляхи (у 1 знач.).

ШЛЯ́ХОВО-ТРАНСПО́РТНИЙ, -а, -е. Стос. до шляхових сполучень і транспорту.

ШЛЯХОЕКСПЛУАТАЦІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до експлуатації шляхів, шляхових магістралей.

ШЛЯХО́М, *прийм., розм.* За допомогою чого-небудь.

ШЛЯХОПРОВІ́Д, -во́ду, *ч.* 1. Споруда для перепускання автомототранспорту та пішоходів над автомобільними дорогами та залізничними коліями. 2. Міст, розташований над дорогою в місці її перетину з іншою дорогою або над яром, ущелиною.

ШЛЯХОПРОВІ́ДНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шляхопрові́д**. ** **Шляхопрові́дна розв'я́зка** – розв'язка (споруда на схрещенні суходільних доріг для безперешкодного руху) у вигляді шляхопроводу.

ШЛЯ́ХТА, -и, *ж.* Дрібне дворянство колишньої феодальної Польщі. // Польське дворянство взагалі. // Дворянство дореволюційної України, Білорусії, Литви.

ШЛЯ́ХТИЧ, -а, *ч.* Особа, що належить до шляхти.

ШЛЯХТЯ́НИН, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **шля́хтич**.

ШЛЯХТЯ́НКА, -и. Жін. до **шля́хтич**.

ШЛЯХТЯ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шляхтя́нка**.

ШЛЯХТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *рідко.* Прикм. до **шля́хта** і **шляхтя́нин**. // Належний шляхті, шляхтянам.

ШЛЯШО́К, -шка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **шлях** 1.

ШМА́ГАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шмага́ти**.

ШМАГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шмага́ти**.

ШМАГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок., перех. і неперех.* 1. Завдавати ударів, бити чимсь гнучким. // Караючи кого-небудь за щось, бити різками, батогом, паском і т. ін. // Бити раз у раз себе чи когось віником, миючись у лазні. // Ударяти, хльоскати того, хто рухається крізь зарості (про гілки, стебла і т. ін.). // Бити, ударяти чим-небудь по чомусь, об щось. // *перен.* Різко критикувати, лаяти кого-небудь, дорікати комусь. 2. З силою бити, сікти (про вітер, дощ, сніг і т. ін.).

ШМАГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* Однокр. до **шмага́ти**.

ШМАГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех. і неперех.* Підсил. до **шмагну́ти**.

ШМА́ЛКО, *присл., діал.* Дошкульно.

ШМАЛКО́, -а́, *ч., заст.* Прудкий віл.

ШМАЛЬКИ́Й, ШМА́ЛЬНИЙ, -а́, -е́, *діал.* Смалкий (у 1 знач.).

ШМА́ЛЬНИЙ *див.* **шмалький**.

ШМА́ЛЬТА, -и, *ж.* Кольорове непрозоре скло, що його застосовують у мозаїці; смальта.

ШМАЛЬТІ́Н, -у, *ч.* Те саме, що **смальті́н**.

ШМА́ЛЬТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шма́льта**.

ШМАНДЕ́ЛОК, -лка, *ч., діал.* Шматок.

ШМАРА́ГД, -у, *ч., заст.* Смарагд.

ШМА́РКАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **шма́ркати** і звуки, утворювані цією дією.

ШМА́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, **ШМАРКНУ́ТИ**, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Те саме, що **сяка́тися, сякну́тися**. // Шморгати (носом).

ШМАРКА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Такий, у якого тече слиз із носа; зі шмарклями під носом. 2. *перен., зневажл.* Малолітній або дуже молодий, недосвідчений, невмілий. // Уживається як лайливе слово.

ШМАРКА́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **шмарка́тий**.

ШМАРКА́Ч, -а́, *ч., зневажл.* 1. Шмарката дитина. 2. Молода, недосвідчена, невміла людина, яку не поважають. // Уживається як лайливе слово.

ШМАРКА́ЧКА, -и, *зневажл.* Жін. до **шмарка́ч**.

ШМАРКИ́Й, -а́, -е́, *діал.* Прудкий, швидкий.

ШМА́РКЛІ, -ів, *мн.* (*одн.* **шма́ркля**, -і, *ж.*), *розм.* Слиз, який тече з носа.

ШМАРКНУ́ТИ *див.* **шма́ркати**.

ШМАРКОЛИ́З, -а, *ч., зах.* Той, хто злизує свої шмарклі.

ШМАРКОТІ́ННЯ, -я, *с., розм.* Те саме, що **шма́рклі**.

ШМАРОВИ́ДЛО, ШМАРОВИ́ЛО, -а, *с., розм.* Мазут, дьоготь, уживані для змащування поверхонь тертя механізмів і деталей машин, взуття тощо.

ШМАРОВИ́ЛО *див.* **шмарови́дло**.

ШМАРОВО́З, -а, *ч., заст., розм.* Той, хто змащує вози та буває забруднений мазутом чи дьогтем. // Забруднена чи одягнена в брудне людина. // Уживається як лайливе слово.

ШМАРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шмарува́ти**.

ШМАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. Змащувати щонебудь (поверхні тертя механізмів і деталей машин, взуття і т. ін.) мазутом чи дьогтем. // Взагалі змащувати щось чим-небудь. 2. *розм.* Шарувати, видаляючи щось, очищаючи (перев. від бруду). 3. *перен., фам.* Проходжуватися, гуляючи.

ШМАТ[1], -а, *ч.* Те саме, що **шмато́к**.

ШМАТ[2], *присл., розм.* Велика кількість; багато.

ШМА́ТА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **шмати́на** 1.

ШМАТИ́НА, -и, *ж., розм.* 1. Кусок, клапоть тканини (перев. старої, зношеної); ганчірка. 2. *рідко.* Те саме, що **шмато́к** 1.

ШМАТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **шмати́на**.

ШМА́ТКА, -и, *ж., розм.* Те саме, що **шмати́на** 1.

ШМАТКО́ВИЙ, -а́, -е́. Який складається з шматків (у 2 знач.).

ШМАТКУВА́ННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **шматкува́ти**.

ШМАТКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка, розм.* Те саме, що **шматува́ти**.

ШМАТО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шматува́ти**. // **шмато́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Подертий на шматки.

ШМАТО́К, -тка́, *ч.* 1. Частина, відділена, відбита, відрізана і т. ін. від чогось; кусок. // Частина чогось їстівного. // *також у сполуч. зі сл.* х л і б, *перен., розм.* Їжа як засіб існування. // Одиниця чого-небудь виготовленого штучно. *Шматок мила.* 2. Взагалі окрема частина чого-небудь (ділянка якоїсь поверхні, простору і т. ін.). // Клубок диму, пасмо хмари, туману тощо. // Жмут сіна, соломи, вати і т. ін. 3. Відрізана або відірвана частина тканини, паперу, шкіри і т. ін. // Те саме, що **ві́дріз** 2. 4. *перен.* Уривок, частина чогось (розмови, пісні, твору і т. ін.).

ШМАТО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **шмато́к**.

ШМА́ТТЯ, -я, *с., збірн.* 1. Шматки чого-небудь. 2. *розм.* Білизна. // Дрантя, лахміття. // Купа одягу, білизни. // *рідко.* Дрібні хатні речі.

ШМАТТЯ́НСЬКИЙ, -а, -е, *зах.* Стос. до шмаття.

ШМА́ТТЯЧКО, -а, *с., збірн.* Зменш.-пестл. до **шма́ття** 2.

ШМАТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шматува́ти**.

ШМАТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок., перех. і без додатка.* 1. Розривати що-небудь на шматки (у 1 – 3 знач.). // Роздирати чиєсь тіло на шматки (про хижих тварин). // *перен., розм.* Жорстоко, нещадно бити кого-небудь. // Рвати на шматки, робити дірявим (перев. одяг, тканину і т. ін.). // *перен., розм.* Ділити на частини. // Різати, ділячи на шматки. // Руйнувати, розтрощувати, розривати на частини (перев. про вибухи, кулі і т. ін.). // *перен.* Завдавати великих втрат, поразки (перев. в бою). // Рвати, тріпати, шарпати кого-, щось (про вітер, шторм і т. ін.). // Розтинати простір яскравим спалахом, світлом (про блискавку, промінь і т. ін.). // *перен., рідко.* Робити уривчастим (розмову, думки тощо). 2. *перен., розм.* Завдавати фізичних мук. // Завдавати душевних страждань.

ШМАТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **шматува́ти**.

ШМАТУ́РА, -и, *ж.* Збільш. до **шма́та**.

ШМАТУ́Р'Я, -я, *с., збірн., діал.* Шматки чого-небудь.

ШМАТУРЯ́КА, -и, *ж.* Збільш. до **шмато́к** 1.

ШМАТЯ́НКА, -и, *ж., діал.* Ганчірка (у 1 знач.).

ШМАТЯ́Р, -а́, *ч., діал.* Ганчірник.

ШМЕ́РҐЕЛЬ, -ю, *ч.*, *рідко.* Наждачний папір.

ШМИ́ГА, -и, *ж.*, *розм.* 1. *діал.* Дощечка. 2. *зах.* Сильце для ловлі болотяних птахів. ** **До шми́ги; під шми́гу** – як слід, до ладу, до речі. **Не до шми́ги** – недоречно, не до ладу.

ШМИГА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шмига́ти.**

ШМИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *розм.* 1. Швидко йти, бігти кудись, до кого-, чого-небудь, зникати десь. // Швидко пролітати (про птахів); шугати. // *рідко.* Швидко переміщатися. 2. Швидко рухатися в різних напрямках, кидатися в різні боки; шастати, метатися. // *перен.* Швидко переходити з одного на інше (про думки, погляд тощо). 3. *рідко.* Швидко і з шумом рухатися, виконуючи якусь дію.

ШМИГЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шмигля́ти.**

ШМИГЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **шмига́ти** 1, 2.

ШМИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* 1. Однокр. до **шмига́ти** 1. // Крадучись, проскочити крізь щось, повз кого-, що-небудь кудись. // Зникнути десь, заховавшись. 2. *у сполуч. зі сл.* н і с, *рідко.* З шумом утягнути носом повітря.

ШМИГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* Підсил. до **шмигну́ти.**

ШМИТКИ́Й, -а́, -е́, *зах.* Спритний, меткий.

ШМІР, -у, *ч.*, *зах.* 1. Мастило, шмаровидло. 2. Підлива зі смаженої цибулі із салом та сметаною для поливання вареників.

ШМОН, -у, *ч.*, *жарг.* Обшук, облава.

ШМОНА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *жарг.* Обшукувати, ритися у чиїх-небудь речах.

ШМО́НДЯ, -і, *зах.* 1. *ч. і ж.* Неохайна, брудна людина. 2. *ж.* Розпусна жінка.

ШМО́РГАВКА, -и, *ж.*, *зах.* Терниця, терлиця.

ШМОРГАНИ́СТИЙ, -а, -е, *зах.* Смугастий.

ШМО́РГАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шмо́ргати.**

ШМО́РГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *неперех.*, *у сполуч. зі сл.* н і с. З шумом утягувати носом повітря. 2. *перех.* Обчищати щось (перев. стебла рослини від листя), смикаючи рукою. 3. *перех. і неперех.* Ударяти, бити по кому-, чому-небудь (про щось еластичне, гнучке). // Розтинати простір яскравим спалахом, світлом (про блискавку, промінь і т. ін.). 4. *неперех.*, *чим.* Просовувати що-небудь крізь щось. // Провалюватися кудись ногами; шурхати. // Пересмикувати, сіпати (плечима).

ШМО́РГАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Смикатися.

ШМОРГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *розм.* 1. *перех. і неперех.* Однокр. до **шмо́ргати.** 2. *неперех.* Швидко піти, побігти, вирушити в певному напрямку.

ШМОРГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.*, *розм.* Підсил. до **шморгну́ти.**

ШМУГЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шмугля́ти.**

ШМУГЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Стирати, обдираючи щось, терти чим-небудь.

ШМУ́КЛЕР, -а, *ч.*, *заст.* Позументник.

ШМУ́КЛЕРСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **шму́клер.**

ШМУ́ЛЬГАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шму́льгати.**

ШМУ́ЛЬГАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Те саме, що **шмугля́ти.**

ШМУРДЯ́К, -у́, *ч.*, *розм.* Вино вкрай низької якості; смердючий самогон.

ШМУЦРО́ЛЬ, -лі, *ж.* Рулон паперу в ротаційній друкарській машині, що захищає від забруднювання лицьовий бік його під час друкування зворотного боку.

ШМУЦТИ́ТУЛ, -у, *ч.*, *друк.* Паперовий аркуш на початку книжки (перед титулом) або перед її частинами чи розділами, на якому розташовують заголовок, ілюстрацію і т. ін.

ШМУЦТИ́ТУЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шмуцти́тул.**

ШНАПС, -у, *ч.* Німецький міцний алкогольний напій; горілка.

ШНА́УЦЕРИ, -ів, *мн.* Група порід собак, що походять від мюнхенського собаки, а також собаки цих порід.

ШНАФА́, -и́, *ж.*, *зах.* Лезо ножа.

ШНЕК, -а, *ч.* Гвинтовий пристрій (транспортер) для переміщення чи змішування сипких, рідких, тістоподібних і т. ін. матеріалів.

ШНЕ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шнек.** // Обладнаний шнеком. ** **Шне́кове буріння** – обертове буріння з використанням лопатевого різця і вилученням із забою породи шнеком.

ШНЕ́ЛЕР, -а, *ч.* Пристрій до спускового механізму ручної вогнепальної зброї, що полегшує спускання гачка.

ШНІ́ПОРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *діал.* 1. Нишпорити. 2. *перен.* Розумітися, розбиратися в чомусь.

ШНІ́ЦЕЛЬ, -я, *ч.*, *кул.* Тонка відбивна чи посічена котлета.

ШНУР, -а́, *ч.* 1. Тонкий мотузок, сплетений з кручених ниток чи пасом прядива. // Матеріал у вигляді такого мотузка, яким оздоблюють, прикрашають що-небудь або який використовують для виготовлення чогось. // Стрічка для відокремлення, ізоляції чогось. // Шворка (перев. натерта вугіллям, крейдою і т. ін.), яку використовують будівельники, маляри та інші для одержання на чомусь прямої лінії, для розпланування чогось, трасування тощо. // Те саме, що **висо́к**[2]. 2. Електричний дріт із кількох ізольованих жил. 3. Пристрій у вигляді мотузка з пороховим наповненням, яке служить для підпалювання вибухової речовини. ** **Бікфо́рдів шнур**, *тех.* – вогнепровідний шнур для запалювання вибухової речовини. 4. *перен.*, *рідко.* Низка, ряд чого-небудь. 5. *заст.* Міра довжини, що приблизно дорівнювала 45 метрам.

ШНУРІ́ВКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **шнур** 1; шнурок. 2. *заст.* Корсет (у 1 знач.). 3. *діал.* Сорт тютюну з великим листям.

ШНУРІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шнурі́вка.**

ШНУРКО́ВИЙ, -а, -е. Зроблений зі шнурка чи подібний до шнурка.

ШНУРКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шнуркува́ти.**

ШНУРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.* Оздоблювати одяг кольоровими шнурками. 2. *неперех.*, *діал.* Стежити, підглядати.

ШНУРО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шнурува́ти.** 2. *у знач. прикм.* Стягнений шнурками.

ШНУРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **шнур.** // Зробл. зі шнура чи з шнуром. 2. Який має витиснену чи намальовану прикрасу у вигляді шнура або є такою прикрасою.

ШНУРОВИ́ЦІ, -ви́ць, *мн.*, *заст.* Корсет (у 1 знач.).

ШНУРО́К, -рка́, *ч.* 1. Те саме, що **шнур** 1; тонкий шнур. // Зав'язка для взуття. 2. *перен.*, *рідко.* Низка, ряд чого-небудь.

ШНУРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до шнура, схожий на нього.

ШНУРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шнуроподі́бний.**

ШНУРО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **шнуро́к.** ** **Бро́ви на шнуро́чку** – рівні гарні брови.

ШНУРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для шнурування; яким шнурують.

ШНУРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Який щось шнурує.

ШНУРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **шнурува́льник.**

ШНУРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **шнурува́ти.** 2. *збірн.* Мотузки, якими стягують що-небудь на возі.

ШНУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Стягувати шнуром, шнурком, просилюючи його крізь спеціальні дірочки, зроблені з двох боків розрізу на одязі, взутті і т. ін. 2. *перен.*, *рідко.* Ставити, розміщувати когось, щось у ряд, у лінію, рівно.

ШНУРУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.* 1. Шнурувати щось на собі. 2. *перен.*, *рідко.* Ставати, розміщуватися в ряд, у лінію, рівно. 3. Пас. до **шнурува́ти.**

ШНЯ́ГА, -и, *ж.*, *зах.* Жаба.

ШО́БЛА, -и, *ж.*, *жарг.* Група, збіговисько людей (зазвичай агресивно настроєних).

ШОВ, шва, *ч.* 1. Місце з'єднання зшитих кусків тканини, шкіри і т. ін. // *у сполуч. з прикм.* Спосіб вишивання, характер стібків. ** **Ру́ки по швах [стоя́ти, трима́ти і т. ін.]** – струнко, виструнчившись, з опущеними вздовж тулуба руками. 2. Місце скріплення частин чого-небудь. // Місце скріплення зварюванням, клепанням і т. ін. окремих деталей конструкцій, споруд тощо. // Проріз, щілина у споруді чи конструкції, які допускають незначне переміщення їхніх частин, деталей, викликане зміною температури, осіданням фундаменту і т. ін. 3. *мед.* Місце з'єднання тканини, розсіченої під час хірургічної операції. *Накладати шви.* 4. *бот.* Заглиблення на плодах у місці з'єднання їх половинок чи частинок.

ШОВІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Крайній вияв націоналізму, що пропагує національну винятковість, ненависть до інших національностей, розпалює ворожнечу між країнами й народами. *Великодержавний шовінізм.*

ШОВІНІ́СТ, -а, *ч.* Прихильник шовінізму.

ШОВІНІСТИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до шовінізму і шовіністів.

ШОВІНІ́СТКА, -и. Жін. до **шовіні́ст.**

ШОВІНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **шовіністи́чний.**

ШОВК, -у, *ч.* 1. Волокно, що виділяється гусеницями шовковицевого шовкопряда. // Штучно виготовлене, синтетичне волокно. 2. Пряжа, нитки з натурального чи штучного, синтетичного волокна. 3. Тканина (перев. тонка), вигот. з такої пряжі. // Виріб, одяг з такої тканини. 4. *перен.* Те, що м'якістю, блиском тощо нагадує такі нитки чи тканину.

ШОВКІ́ВКА, -и, *ж.*, *заст.* Шовкова шапка.

ШОВКІВНИ́К, -а́, *ч.* Фахівець із шовківництва.

ШОВКІВНИ́ЦТВО, -а, *с.* Галузь сільського господарства, що займається розведенням шовковицевого шовкопряда для одержання шовку (у 1 знач.).

ШОВКІВНИ́ЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до шовківництва.

ШОВКІВНИ́ЦЯ, -і. Жін. до **шовківни́к.**

ШОВКО́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **шовко́вий.**

ШОВКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шовк** 1 – 3. // Зробл., пошитий з шовку (у 2, 3 знач.). 2. *перен.* Схожий на шовк (м'який, блискучий, тонкий). // *розм.* Ніжний, лагідний, приємний (про мову, голос і т. ін.). *Шовкова травиця.* 3. *перен.*, *розм.* Покірний, слухняний (перев. про людину). 4. Пов'язаний з виготовленням та обробкою шовку (у 1 – 3 знач.). *Шовковий комбінат.* 5. Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів.

ШОВКОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Гусениця шовковицевого шовкопряда. 2. Робітник шовкової промисловості.

ШОВКО́ВИНА, -и, *ж.* 1. Шовкове волокно. 2. *розм.* Шовкова нитка.

ШОВКО́ВИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шовко́вина** 2. // *перен.* Те, що нагадує шовкову нитку.

ШОВКОВИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Такий, як шовк, який м'якістю, блиском, ніжністю тощо нагадує шовк. 2. Уживається як складова частина ентомологічних назв.

ШОВКОВИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **шовкови́стий** 1.

ШОВКОВИ́СТО. Присл. до **шовкови́стий.**

ШОВКО́ВИЦЕВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до шовковиці. ** **Шовко́вицевий шовкопря́д**, *ент.* – метелик родини шовкопрядів справжніх, гусінь якого виділяє нитку шовку і завиває кокон. 2. Стос. до шовку (у 1 знач.).

ШОВКО́ВИЦЕВІ, -их, *мн.* Родина рослин, до якої належать шовковиця, смоківниця, фікус тощо.

ШОВКО́ВИЦЯ, -і, *ж.* 1. Поширене в помірних і субтропічних зонах земної кулі листяне дерево з їстівними плодами, листям якого годують гусінь шовковицевого шовкопряда. 2. *збірн.* Солодкі чи кисло-солодкі білі, рожеві або темно-фіолетові соковиті ягоди цього дерева. 3. *зах.* Рід водоростей.

ШОВКО́ВИЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шовко́вицевий.**

ШОВКО́ВО, *поет.* Присл. до **шовко́вий** 2.

ШОВКОГРА́ФІЯ, -ї, *ж.* Вид трафаретного друку, при якому зображення наноситься олійними або водяними фарбами продавлюванням їх крізь сітку із шовку або іншої тканини.

ШОВКОМОТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шовкомотання.

ШОВКОМОТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який займається шовкомотанням.

ШОВКОМОТА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **шовкомота́льник.**

ШОВКОМОТА́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Приміщення, призначене для шовкомотання.

ШОВКОМОТА́ННЯ, -я, *с.* Розмотування коконів шовкопряда для одержання шовку-сирцю.

ШОВКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до шовку.

ШОВКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шовкоподі́бний.**

ШОВКОПРЯ́Д, -а, *ч.* 1. Метелик, гусінь якого звиває кокони з виділеного слинними залозами шовкового волокна. ** **Дубо́вий шовкопря́д** – метелик, якого розводять для одержання грубого шовку. 2. Різновид шкідників та їх гусені родини цих метеликів, що поїдає листя та хвою дерев.

ШОВКОПРЯДІ́ННЯ, -я, *с.* Процес виготовлення шовкової пряжі.

ШОВКОПРЯДИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шовкопрядіння. *Шовкопрядильна промисловість.*

ШОВКОПРЯДИ́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, який пряде шовк.

ШОВКОПРЯДИ́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **шовкопрядильник.**

ШОВКОПРЯДИ́ЛЬНЯ, -і, *ж.* Підприємство (фабрика, майстерня), де прядуть шовк.

ШОВКОТКА́НИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **шовко́вий** 3.

ШОВКОТКА́ЦТВО, -а, *с.* Виготовлення тканин із шовку.

ШОВКОТКА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Признач. для ткання шовку. *Шовкоткацька фабрика. Шовкоткацький верстат.*

ШОВКУ́Н, -а́, *ч.* Безплідне шовковицеве дерево.

ШОВКУНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *діал.* Токмачка (шевське правилля).

ШО́ВНИЙ, -а, -е, *спец.* 1. Який має вигляд шва. 2. Вигот. зшиванням, зварюванням, заклепуванням і т. ін. 3. Признач. для зшивання, зварювання, заклепування та інших засобів скріплювання частин.

ШОВЧИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Шовкова нитка.

ШО́ЙФЕР, ШОФА́Р, -а, *ч.* Єврейський духовий музичний інструмент, баранячий або коров'ячий ріг.

ШОК, -у, *ч.*, *мед.* Загальний тяжкий розлад життєво важливих функцій організму, спричинений порушенням нервової регуляції життєво важливих процесів; характеризується розладами гемодинаміки, дихання, обміну речовин. // *перен.* Стан пригніченості, розгубленості.

ШО́КІНГ, -у, *ч.*, *рідко.* Скандал.

ШОКО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шокува́ти.** // **шоко́вано**, *безос. присудк. сл.* 2. *у знач. прикм.* Який відчуває ніяковість, збентеження, сором через чийсь негідний вчинок, поведінку кого-небудь.

ШОКО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Стан за знач. **шоко́ваний.**

ШО́КОВИЙ, -а, -е. Стос. до шоку; викликаний шоком. ** **Шо́кова терапі́я**, *ек.* – те саме, що **шокотерапі́я.**

ШОКОЛА́Д, -у, *ч.* Порошок із розтертого насіння какао, перев. приправлений цукром і прянощами, що йде на виготовлення кондитерських виробів. // Кондитерський виріб у вигляді цукерки, плитки з такого порошку. // Напій з такого порошку.

ШОКОЛА́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* Невелика плитка шоколаду.

ШОКОЛА́ДНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шокола́д.** // Вигот. з шоколаду чи з шоколадом. // Який виготовляє шоколад. *Шоколадний цех.* ** **Шокола́дне де́рево** – те саме, що **кака́о** 1. 2. Кольору шоколаду; коричневий.

ШОКОЛА́ДНИК, -а, *ч.* Той, хто виготовляє шоколад.

ШОКОЛА́ДНИЦЯ, -і. Жін. до **шокола́дник.**

ШОКОТЕРАПІ́Я, -ї, *ж.*, *ек.* Комплекс радикальних заходів, направлених на оздоровлення економіки.

ШОКУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який вражає, викликає подив. // Здатний спричинити шок.

ШОКУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шокува́ти.**

ШОКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Ставити когось у незручне становище, викликати почуття зніяковіння, збентеження недотриманням загальноприйнятих норм поведінки.

ШОКУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *заст.* Відчувати зніяковіння, збентеження через чиюсь поведінку, вчинки, які порушують загальноприйняті норми.

ШОЛОВІ́Я, -ї, *ж.*, *зах.* Шавлія.

ШОЛО́М, -а, *ч.* 1. Старовинний військовий металевий головний убір, що захищає від удару холодною зброєю. 2. Спеціальний головний убір, що застосовується у військовій справі, на виробництві, в спорті, побуті для захисту голови й шиї від поранень, травм, холоду, сонячного проміння, опіків і т. ін. // Герметично прикріплена верхня частина одягу, обладнана спеціальними приладами для подачі кисню, їжі тощо. 3. Роговий наріст без форми, який подекуди покриває верх голови

самця козулі.

ШОЛОМО́К, -мка́, *ч.* 1. Зменш. до **шоло́м**. 2. *діал.* Поліська літня шапка із товстого сукна у формі стіжка, утятого нагорі рівнобіжно основі.

ШОЛОМОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має форму шолома.

ШОЛОМОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шоломоподі́бний**.

ШОЛОМОФО́Н, -а, *ч.* Шолом, в якому вмонтовано мікрофон або телефонні навушники, ларингофони.

ШОЛОМОФО́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **шоломофо́н**.

ШОЛО́ПАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шоло́пати** і звуки, утворювані цією дією.

ШОЛО́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Човгати по чомусь, утворюючи шелесткі звуки. // *перен.* Кидатися, тікаючи.

ШОЛУДИ́ВЕЦЬ, -вця, **ШОЛУДЯ́Й**, -я, *ч.*, *розм.* Шолудива людина.

ШОЛУДИ́ВИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Покритий коростою, струпами, з горбкуватою шкірою, облізлою шерстю; паршивий. // *у знач. ім.* **шолуди́вий**, -вого, *ч.* Людина з лисиною чи без волосся на голові. // Рідкий (про волосся). // *рідко.* З невеликою кількістю пелюсток (про квітку). // *рідко.* Порожній (про плід). 2. *перен.*, *зневажл.* Дуже поганий. // Нікчемний, огидний (про людей). // Уживається як лайливе слово.

ШОЛУДИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.* Стан і властивість за знач. **шолуди́вий**.

ШОЛУДИ́ВІТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *розм.* Ставати шолудивим (у 1 знач.).

ШОЛУДИ́ВНИК, -а, *ч.*, *бот.* Багаторічна трав'яниста отруйна рослина родини ранникових з яскравим цвітінням, що використовується в народній медицині як сечогінний і протипаразитний засіб.

ШО́ЛУДІ, -ів, *мн.*, *розм.* Струпи (перев. на голові); парші. // Захворювання шкіри.

ШОЛУДЯ́Й *див.* **шолуди́вець**.

ШОЛУМИ́ННЯ, -я, *с.*, *збірн.* Стебла кукурудзи.

ШОЛУПА́ЙКА, **ШОЛУПИ́НА**, -и, *ж.*, *розм.* Лушпайка, лушпина.

ШОЛУПИ́НА *див.* **шолупа́йка**.

ШОЛХА́Н-АРУ́Х, -у, *ч.* Скорочений варіант юдейського Талмуду ("Накритий стіл").

ШОМА́Ж, -у, *ч.* Страхування втрат прибутку та інших фінансових збитків, що виникають внаслідок перерв та зупинки виробництва з причин, спричинених стихійними лихами.

ШО́МПОЛ, -а, *ч.* Стержень для чистки й змащування каналу ствола в ручній вогнепальній зброї або забивання набоїв у рушниці, пістолеті, що заряджаються з дула. // *перев. у мн.* Покарання, удари такими стержнями.

ШО́МПОЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Рушниця застарілої конструкції, що заряджається з дула за допомогою шомпола.

ШОМПОЛУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шомполува́ти**.

ШОМПОЛУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Карати, б'ючи шомполами.

ШО́МПОЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до шомпола. // Признач. для шомпола. *Шомпольна муфта.* 2. Який заряджається з дула за допомогою шомпола (про рушницю, пістолет).

ШОНТА́ВИЙ, -а, -е, *зах.* Обідраний, у лахмітті.

ШО́ПА, -и, *ж.*, *діал.* Покрівля, накриття на опорах для захисту чого-небудь від сонця, дощу і т. ін. // Повітка (у 1 знач.). // Сарай.

ШО́ПІНГ, -у, *ч.* В англомовних країнах – відвідування магазинів у вихідний день. // Спеціально спланований процес здійснення купівлі.

ШО́ПІНГ-ТУР, **ШОП-ТУ́Р**, -у, *ч.* Організована зарубіжна поїздка за заздалегідь наміченим маршрутом, головною метою якої є купівля товарів широкого вжитку, зазвичай для подальшого перепродажу.

ШО́ПКА, -и, *ж.* Зменш. від **шо́па**.

ШОП-ТУ́Р *див.* **шо́пінг-тур**.

ШОПЧИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Невелика шопа.

ШО́РЕЦЬ *див.* **шо́рці**.

ШО́РИ, шор, *мн.* 1. Ремінна кінська упряж із шлеєю та посторонками. // *перен.*, *розм.* Штучно створена ширма, те, що заважає розуміти суть чого-небудь. ** **Бра́ти в шо́ри** *кого:* а) підкоряти своїй владі, волі, ставити в залежність від себе кого-небудь; б) те саме, що **вичи́тувати** 5. 2. Бокові щитки на вуздечці, прикріплені біля очей коня для того, щоб він не лякався.

ШО́РКА[1], -и, *ж.* Частина кінської упряжі; шлейка.

ШО́РКА[2] *див.* **шо́рці**.

ШО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шо́ри**.

ШО́РНИК, -а, *ч.* Те саме, що **лима́р**.

ШОРНИКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шорникува́ти**.

ШОРНИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **лимарюва́ти**.

ШО́РНО-СІДЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шор і сідел, їх виготовлення та лагодження. *Шорно-сідельне ремесло.*

ШОРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Ткнути, тицьнути.

ШО́РНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **лима́рня**.

ШОРСТКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який має нерівну, шкарубку поверхню; шершавий, шерехатий. // Який згрубів, потріскався від тривалої роботи, холоду, води і т. ін. (про частини тіла). // Твердий, колючий чи гострий на дотик; який подразнює шкіру при дотику. // Покритий цупким, колючим волоссям, шерстю (про шкіру обличчя, голови і т. ін.). // Цупкий, колючий (про волосся, шерсть і т. ін.). 2. *перен.* Який виявляє різкість, суворість або гостро висловлює свої думки, почуття; грубуватий на словах і в поведінці. // Проникливо гострий (про очі, погляд); колючий. // З якими-небудь хибами, недоліками, недоробками (про мову, стиль і т. ін.). // Позбавлений ніжності, милозвучності (про слова, звуки і т. ін.); грубий, неприємний. // Сповнений шурхоту, шелесту (про звук). 3. Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів.

ШО́РСТКІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **шорстки́й** 1, 2. // Шорстке місце якоїсь поверхні.

ШО́РСТКО. Присл. до **шорстки́й** 1, 2.

ШОРСТКОЛИ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має шкарубке, шершаве листя. 2. Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів. // *у знач. ім.* **шорстколи́сті**, -тих, *мн.* Родина однорічних і багаторічних дводольних трав'янистих рослин (рідко дерев або кущів), перев. опушених жорсткими ворсинками.

ШОРСТКОЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шорстколи́стий**.

ШОРСТКУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи шорсткий.

ШОРСТКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шорсткува́тий**.

ШОРТГО́РН, -а, *ч.* Порода великої рогатої худоби м'ясного і м'ясо-молочного напрямів, виведена в Англії у 18 ст.

ШО́РТИ, шо́ртів, *мн.* Короткі, до колін або вище штани, що їх носять як пляжний і спортивний одяг.

ШОРТИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді безбарвних або блідо-жовтих прозорих піроелектричних кристалів зі скляним блиском.

ШОРТ-ТРЕ́К, -у, *ч.* Різновид ковзанярського спорту: біг на ковзанах укороченою доріжкою, яка зазвичай розмічена на хокейному майданчику.

ШО́РХАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шо́рхати** і звуки, утворювані цією дією.

ШО́РХАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Утворювати легкий шум; шарудіти, шурхати.

ШО́РХНУТИ, -ну, -неш, *док.* Однокр. до **шо́рхати**.

ШО́РЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **шо́рець**, -рця, *ч.*; **шо́рка**, -и, *ж.*). Тюркська народність, що населяє перев. Кемеровську область Російської Федерації (Гірська Шорія); представники цієї народності.

ШОСЕ́, *невідм.*, *с.* Дорога з твердим покриттям, признач. для руху будь-якого безрейкового транспорту.

ШОСЕ́ЙКА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шосе́**.

ШОСЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шосе́**. // *у сполуч. зі сл.* шлях, дорога, магістраль, траса і т. ін. Який являє собою шосе.

ШОСТА́К, -а́, *ч.*, *заст.* Три копійки (шість грошів). // Монета такої вартості.

ШОСТА́КА, -и, *ж.*, *заст.* Шістка (у 1, 2 знач.).

ШОСТАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш. до **шоста́к**.

ШО́СТИЙ, -а, -е. Числ. порядк., відповідний до кільк. числ. **шість**. // *у знач. ім.* **шо́ста**, -тої, *ж.* Година, що настає після п'ятої.

ШО́ТИ, -ів, *мн.* Замкнені западини на Північному Заході Африки, вкриті шаром солі або мулу; після дощів наповнюються водою.

ШОТИ́РП, -а, *ч.* Адигейський народний ударний музичний інструмент з родини мембранофонів, малий барабан без визначеної висоти звуків.

ШОТЛА́НДЕЦЬ *див.* **шотла́ндці**.

ШОТЛА́НДКА[1] *див.* **шотла́ндці**.

ШОТЛА́НДКА[2], -и, *ж.* Тканина з візерунками у вигляді клітинок (у 3 знач.); картата тканина.

ШОТЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шотла́ндці** й Шотландія. // Такий, як у Шотландії; поширений, прийнятий у Шотландії, шотландців.

ШОТЛА́НДЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **шотла́ндець**, -дця, *ч.*; **шотла́ндка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Шотландії; представники цього народу.

ШО́У, *невідм.*, *с.* 1. Видовище, вистава. 2. *перен.* Чиї-небудь дії, заходи, розраховані на привернення до себе уваги.

ШО́У-БІ́ЗНЕС, -у, *ч.* Сукупність форм індустрії розваг (вистави, концерти, преса і т. ін.), професій (продюсер, промоутер і т. ін.), закладів (нічні клуби, концертні зали й т. ін.).

ШО́ЇНГ, -у, *ч.* Термін рекламного бізнесу, який означає ступінь охоплення даної місцевості, населеного пункту, автотраси тощо засобами реклами на щитах, панелях, плакатах.

ШОУМЕ́Н, -а, *ч.* 1. Той, хто веде естрадно-розважальну програму. 2. Фахівець з організації шоу (у 1 знач.).

ШОФА́Р *див.* **шо́йфер**.

ШОФЕ́Р, -а, *ч.* 1. Водій легкового автомобіля (переважно лімузина), що має прислужувати пасажиру. 2. Водій автомобіля.

ШОФЕ́РІВ, -рова, -рове. Прикм. до **шофе́р**. // Належний шоферові.

ШОФЕ́РСТВО, -а, *с.*, *розм.* Робота, професія шофера.

ШОФЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до шофера. // Признач. для шофера. // Власт. шоферам.

ШОФЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шоферува́ти**.

ШОФЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Працювати шофером.

ШО́ФТА, **ШО́ХТА**, -и, *ж.*, *зах.* Начиння.

ШО́ХТА *див.* **шо́фта**.

ШОШО́Н, -а, *ч.*, *діал.* Жіноче довге літнє плаття.

ШПА́ГА, -и, *ж.* Холодна зброя з прямим вузьким і довгим клинком тригранної, чотиригранної та шестигранної форми, якою можна колоти і рубати. // *перен.* Те саме, що **шпажи́ст**.

ШПАГА́Т, -у, *ч.* 1. Зсукана, випрядена товста нитка, що вживається для упаковування, зв'язування, зшивання і т. ін.; шворка. 2. *спорт.* Гімнастична, танцювальна вправа, виконуючи яку гімнаст або танцівник (гімнастка або танцівниця) розводить ноги на 180° одна до одної (одна вперед, друга – назад, або одна вліво – друга вправо) на килимі, брусах або колоді. *Сісти на шпагат. Повздовжній шпагат. Поперечний шпагат.*

ШПАГА́ТИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **шпага́т** 1.

ШПАГА́ТИНА, -и, *ж.*, *розм.* Шматок шпагату; шпагат.

ШПАГА́ТИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шпага́тина**.

ШПАГА́ТИННЯ, -я, *с.* Збірн. до **шпага́т** 1.

ШПАГА́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шпага́товий**. // Який виробляє шпагат. *Шпагатна фабрика.*

ШПАГА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпага́т** 1. // Зробл. зі шпагату, шпагатів.

ШПА́ГОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпа́га**.

ШПАҐЛЮВА́ННЯ, **ШПАДЛЮВА́ННЯ**, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **шпаґлюва́ти**, **шпадлюва́ти**.

ШПАҐЛЮВА́ТИ, **ШПАДЛЮВА́ТИ**, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Шпаклювати.

ШПА́ҐЛЯ, **ШПА́ДЛЯ**, -і, *ж.*, *заст.* Лопаточка для шпаґлювання, шпадлювання.

ШПА́ДЕР, -дра, *ч.*, *зах.* Скіпа, скіпка.

ШПАДЛЮВА́ТИ *див.* **шпаґлюва́ти**.

ШПА́ДЛЯ *див.* **шпа́ґля**.

ШПАЖИ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, фахівець із фехтування на шпагах.

ШПАЖИ́СТКА, -и. Жін. до **шпажи́ст**.

ШПА́ЖКА, -и, *ж.* Зменш. до **шпа́га**.

ШПА́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпа́га**.

ШПАК, -а́, *ч.* 1. Невеликий перелітний співучий птах ряду горобиних з коротким хвостом, прямим дзьобом і великими крильми. 2. *перен.* Темно-сірий кінь.

ШПАКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **шпак**. // Належний шпакові.

ШПАКІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **шпакі́вня** 1.

ШПАКІ́ВНЯ, -і, *ж.* 1. Приміщення для шпаків, що має вигляд будочки з отвором, прикріпленої на високій жердині або на дереві. 2. *перен.*, *заст.* В'язниця.

ШПАКЛІ́ВКА, -и, *ж.* Замазка, якою шпаклюють яку-небудь поверхню; шар цієї замазки, нанесений на якусь поверхню.

ШПАКЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шпаклюва́ти**.

ШПАКЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шпаклювання. *Шпаклювальні роботи.* // Признач. для шпаклювання. *Шпаклювальний матеріал.*

ШПАКЛЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, що займається шпаклюванням.

ШПАКЛЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **шпаклюва́льник**.

ШПАКЛЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шпаклюва́ти**.

ШПАКЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.* Замазувати спеціальною речовиною щілини та нерівності якої-небудь поверхні.

ШПАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпак**.

ШПА́КОНЬКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **шпак**.

ШПАКУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. З сивиною, сивуватий (про людину). 2. Темно-сірий (про коня). 3. Строкатий.

ШПА́ЛА, -и, *ж.* 1. Дерев'яний, металевий або залізобетонний брус, що його укладають поперек залізничного полотна як опору для рейок. 2. Знак розрізнення старшого командного складу в Радянській армії (до введення погонів у 1943 р.), який мав форму прямокутника.

ШПАЛЕ́РА, -и, *ж.* 1. *перев. мн.* Матеріал у вигляді широких смуг паперу, тканини тощо (перев. з малюнком) для обклеювання чи оббивання стін у житлових приміщеннях. 2. Безворсовий настінний килим чи оббивна тканина з сюжетним або пейзажним зображенням, виконана ручним способом. 3. *перев. мн.* Спеціальні штахети або натягнутий на кілки дріт, яким плететься рослина або до якого прив'язують гілки дерев, щоб надати їм певної форми. 4. *перев. мн.* Ряди дерев або кущів з обох боків шляху чи стежки. 5. *перев. мн.* Ряди, шеренги людей (перев. військових) обабіч шляху, вулиці тощо.

ШПАЛЕ́РКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шпале́ра** 1, 2.

ШПАЛЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шпале́ра** 1, 2. *Шпалерне виробництво.* // Який є шпалерою. *Шпалерна картина.* // Обклеєний, оббитий шпалерами. 2. Пов'язаний з вирощуванням сільськогосподарських і садових культур за допомогою шпалер (у 3 знач.). // Який розводять, вирощують за допомогою шпалер. *Шпалерна культура.*

ШПАЛЕ́РНИК, -а, *ч.* 1. Майстер, який виготовляє шпалери (у 1, 2 знач.). 2. Фахівець із вирощування рослин шпалерним способом.

ШПАЛІ́Р, -ле́ру, *ч.*, *заст.* Шпалера (у 1, 2, 4 знач.).

ШПАЛОПРОСО́ЧУВАЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для просочування дерев'яних шпал особливою захисною речовиною.

ШПАЛОПРОСО́ЧУВАННЯ, -я, *с.* Просочування дерев'яних шпал особливою захисною речовиною.

ШПАЛОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шпалорі́зний**.

ШПАЛОРІ́ЗКА, -и, *ж.*, *розм.* Шпалорізний верстат.

ШПАЛОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Признач. для розпилювання деревини на шпали. ** **Шпалорі́зний верста́т** – верстат для поздовжнього розпилювання колод і виготовлення з них шпал.

ШПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для виготовлення шпал. *Шпальний ліс.* // Який складається зі шпал.

ШПА́ЛЬНИК, -у, *ч.*, *спец.* Лісовий матеріал, який іде на виготовлення шпал.

ШПА́ЛЬТА, -и, *ж.* Ряд коротких рядків у газеті, журналі і т. ін., розташованих один під одним так, що вони становлять вертикальну смугу на сторінці. // *рідко.* Гранка. // Сторінка газети, журналу і т. ін. // Ряд цифр, слів, послідовно написаних одне під одним; стовпчик. ** **На шпа́-**

льтах газе́т (журна́лів і т. ін.) – в газетах, журналах і т. ін.

ШПАНА́, -и́, *ж.*, *розм.* 1. Хуліган, шахрай. 2. *збірн.* Безпринципні, нищі, нікчемні люди.

ШПАНГО́УТ, -а, *ч.* Поперечний кривий брус у корпусі судна або літака, який забезпечує міцність і стійкість бортів та днища.

ШПАНГО́УТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпанго́ут**.

ШПА́НДЕЛЬ, -для, *ч.* Ремінь, яким шевці прикріплюють роботу до ноги.

ШПАНИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Схильний до дрібного хуліганства.

ШПА́НКА, -и, *ж.* 1. *сад.* Вишня з великими солодкими соковитими ягодами. // Плід цього дерева. // *збірн.* Плоди цього дерева. 2. *ент.* Шпанська муха. // Невелика накладна темна пляма на обличчі, що служить прикрасою; мушка. 3. *с. г.* Шпанська вівця.

ШПА́НСЬКИЙ, -а, -е. 1. *заст.* Іспанський. 2. Уживається як складова частина деяких ботанічних та зоологічних назв, термінів. *Шпанська вівця.* ** **Шпа́нська му́ха (му́шка)**: а) невеликий жук – шкідник листяних дерев і кущів; б) пластир з висушеного і подрібненого цього жучка, що раніше вживався в медицині.

ШПАНТО́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок.*, *діал.* Готувати страви, куховарити.

ШПА́РА, -и, *ж.* Вузький довгастий отвір; щілина. // Довгаста тріщина, розколина, заглибина на поверхні чого-небудь.

ШПАРА́ГИ, -а́г, *мн.* (*одн.* **шпара́га**, -и, *ж.*), *діал.* Спаржа.

ШПАРА́ГОВИЙ, -а, -е, *діал.* Прикм. до **шпара́ги**.

ШПАРГА́Л, -а, *ч.*, *заст.*, *розм.* Старий пописаний папір. // *перев. мн.*, *розм.* Рукописи, записи.

ШПАРГА́ЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Невеличкий аркуш паперу з замітками, якими учень або студент користується потай від викладача. // Написаний заздалегідь текст публічного виступу.

ШПАРГА́ЛКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпарга́лка**.

ШПАРГА́ЛЛЯ, -я, *с.*, *заст.*, *розм.* Збірн. до **шпарга́л**.

ШПАРГА́ЛОЧНИК, -а, *ч.*, *розм.* Який користується шпаргалками.

ШПАРГА́ЛОЧНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **шпарга́лоч-ник**.

ШПА́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шпа́рити** 1.

ШПА́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шпа́рити**.

ШПА́РИ, шпар і шпа́рів, *мн.*, *розм.* Те саме, що **за́шпори**.

ШПАРИ́НА, -и, *ж.* Вузький довгастий отвір; щілина. // *перен.*, *розм.* Місце, хід, якими можна непомітно пробратися кудись. // *перен.*, *розм.* Затишне місце, що служить схованкою, притулком кому-небудь. // Довгаста тріщина, розколина, заглибина на поверхні чого-небудь. // Заглибина в чому-небудь; зморшка, складка. ** **Замко́ва шпари́на** – отвір у замку для ключа.

ШПАРИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **шпари́на**.

ШПАРИ́СТИЙ, -а, -е. Який має багато шпарин.

ШПАРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **шпари́стий**.

ШПА́РИТИ, -рю, -риш, *док.*, *розм.* 1. *перех.* Обливати окропом; обпарювати. 2. *перех. і неперех.*, *перен.* Виконувати які-небудь дії з особливою силою, енергією, азартом і т. ін. // Бити, лупцювати кого-, що-небудь. // Швидко йти, бігти і т. ін. // Читати, говорити і т. ін. не зупиняючись, без упину.

ШПА́РКА, -и, *ж.* Зменш. до **шпари́на**.

ШПАРКЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **шпарки́й**.

ШПАРКЕ́НЬКО. Присл. до **шпарке́нький**.

ШПАРКИ́Й, -а́, -е́. 1. Який відбувається з великою швидкістю (про рух, дію і т. ін.); швидкий. // Який швидко переміщується в просторі. // Меткий, спритний. // Те саме, що **хва́цький**. // Сильний, інтенсивний. // Негайний, пильний. *Шпаркий до діла.* 2. Гарячий, палючий. // Дошкульний (про мороз). 3. *перен.* Палкий, пристрасний, жагучий. // Дошкульний, різкий (про мову, слово, відповідь і т. ін.). // Спритний, гострий на язик.

ШПА́РКО. Присл. до **шпарки́й**. // *у знач. присудк. сл.*

ШПАРКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **шпарува́тий**.

ШПАРКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Якість за знач. **шпаркува́тий**.

ШПАРО́ВАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **шпарува́ння** 2.

ШПАРОВИ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Те саме, що **шпарува́ння** 2.

ШПА́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шпа́рка**.

ШПАРУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **шпарува́ти**. 2. Глина, якою замазано щілини й заглиблення в стінах і на стелі будівель.

ШПАРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Замазувати щілини й заглиблення в стінах і на стелі будівель глиною. // Замазувати будь-які нерівності на поверхні чого-небудь.

ШПАРУВА́ТИЙ, -а, -е. 1. Який має багато дрібних шпар; щілястий. 2. Те саме, що **по́ристий**.

ШПАРУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Якість за знач. **шпарува́тий**.

ШПАРУ́НИ, -у́н, *мн.* (*одн.* **шпару́на**, -и, *ж.*). Шматки глини, якими заповнено щілини й заглиблення у стінах і на стелі будівлі; штукатурка.

ШПАРУТИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Щілина.

ШПАРУ́ТКА, -и, *ж.* Одна із двох дощечок, які зв'язані посередині у місці контакту їхніх кінців – за допомогою їх рівномірно розтягували краї полотна.

ШПАТ[1], -у, *ч.*, *геол.* Назва будь-якого мінералу, що має здатність від удару розколюватися в певних напрямках на шматки правильної форми. ** **По́льові шпа́ти** – група породотвірних мінералів – алюмосилікатів натрію, калію, кальцію тощо, що їх використовують у керамічному виробництві, фарфоровій, склоробній, цементній промисловості.

ШПАТ[2], -у, *ч.*, *вет.* Хронічне запалення кісток ніг коней або волів.

ШПА́ТАР, -тра, *ч.*, *зах.* Скіпа, скіпка.

ШПА́ТЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Інструмент у вигляді лопатки трапецоїдної або трикутної форми, признач. для накладання на поверхню шпаклівки і розрівнювання її. 2. Інструмент живописця у вигляді лопаточки з дуже тонкої й гнучкої сталі для рівномірного накладання фарби на полотно або розтирання її на палітрі. 3. *мед.* Інструмент у вигляді лопаточки, який використовується для огляду горла і т. ін.

ШПА́ТИ, шпа́ю, шпа́єш, *недок.*, *зах.* Нишпорити.

ШПА́ТОВИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **шпат**[1].

ШПА́ТОВИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **шпат**[2].

ШПАТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е, *геол.* Подібний до шпату[1].

ШПАТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.*, *геол.* Властивість за знач. **шпатоподі́бний**.

ШПА́ЦИР, ШПАЦИ́Р, -у, *ч.*, *розм.* Прогулянка.

ШПАЦИРУВА́ННЯ, ШПАЦІРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шпацирува́ти, шпацірува́ти**.

ШПАЦИРУВА́ТИ, ШПАЦІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Те саме, що **прогу́люватися**. // Крокувати, марширувати.

ШПАЦІ́Р *див.* **шпа́цир**.

ШПАЦІРУВА́ННЯ *див.* **шпацирува́ння**.

ШПАЦІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шпацірува́ти**.

ШПАЦІРУВА́ТИ *див.* **шпацирува́ти**.

ШПА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. *друк.* Металевий брусочок, який при ручному складанні вживається для заповнення проміжку між словами, для збільшення проміжку між літерами, для утворення абзацу і т. ін. 2. Проміжок між боками накривки в корінці книги. 3. Віддаль між двома шпангоутами на судні.

ШПАЧА́, -а́ти, *с.* Пташа шпака.

ШПАЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа шпака.

ШПА́ЧИНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпак**.

ШПАЧИ́ХА, -и, *ж.*, *розм.* Самиця шпака.

ШПАЧКА́РНЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шпакі́вня** 1.

ШПАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **шпак**.

ШПЕ́ЙЗА, -и, *ж.* Побічний або проміжний продукт у виробництві деяких кольорових металів.

ШПЕ́НИК, -а, *ч.* Невеликий шип, стержень або тільки його кінець. // Стержень у пряжці, який при застібанні входить в отвори ременя, пояса.

ШПЕНЬ, -я́, *ч.* Шип, стержень.

ШПЕНЬО́К, -нька́, *ч.* Те саме, що **шпе́ник**.

ШПЕ́РГЕЛЬ, -ю, *ч.*, *бот.* Невелика однорічна рослина родини гвоздикових з довгим ниткоподібним листям та білими квітами.

ШПЕТ, -у, *ч.*: ** **До шпе́ту**, *діал.* – як слід, гарно.

ШПЕ́ТА, -и, *ж.*: ** **До шпе́ти**, *діал.* – до ладу. **Не до шпе́ти**, *діал.* – не до ладу.

ШПЕ́ТИТИ, шпе́чу, шпе́тиш, *недок.*, *перех.*, *розм.* Лаяти, сварити кого-небудь. // Суворо вичитувати, ганити кого-небудь.

ШПЕТНЕ́НЬКО, *присл.*, *діал.* Пестл. до **шпе́тно**.

ШПЕ́ТНИЙ, -а, -е. 1. *зах.* Поганий, бридкий. 2. *діал.* Охайний, чепуристий.

ШПЕ́ТНО, *зах.*, *діал.* Присл. до **шпе́тний**.

ШПИГ[1], -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **шпигу́н**.

ШПИГ[2], *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **шпига́ти** і **шпигну́ти**.

ШПИГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шпига́ти**.

ШПИГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і неперех.* 1. Колоти, тикати чим-небудь гострим, колючим. // Жалити, кусати (про комах). // Викликати відчуття уколу (про вітер, холод і т. ін.). // Про відчуття болю як від уколу. // *безос.* // Про відчуття печіння, щипання у носі (перев. перед плачем). // *безос.* 2. *перен.*, *розм.* Зачіпати кого-небудь неприємними зауваженнями, дошкульно докоряти кому-небудь. // Дратувати, викликати неприємне почуття. 3. *перен.* Мимовільно тягнути; спонукати робити що-небудь.

ШПИГА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* Дошкульно зачіпати один одного.

ШПИГИНА́Р, -ю, *ч.*, *заст.* Скипидар.

ШПИГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Однокр. до **шпига́ти**. // *безос.*

ШПИГО́ВАНИЙ, -а, -е, *кул.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **шпигува́ти**[1] 1.

ШПИГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка.* Підсил. до **шпигну́ти**. // *безос.*

ШПИГУВА́ННЯ[1], -я, *с.*, *кул.* Дія за знач. **шпигува́ти**[1]. *Шпигування дичини.*

ШПИГУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **шпигува́ти**[2].

ШПИГУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. *кул.* Начиняти шпиком, устромляючи його шматочками у спеціально зроблені надрізи. 2. *перен.*, *розм.* Настирливо, багато разів повчати когось, дорікати чим-небудь. 3. Те саме, що **нашпиго́вувати** 1.

ШПИГУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *за ким – чим*, *діал.* *кого, що і без додатка.* Займатися шпигунством. // *розм.* Стежити за ким-небудь.

ШПИГУ́Н, -а́, *ч.* Той, хто займається шпигунством.

ШПИГУ́НКА, -и. Жін. до **шпигу́н**.

ШПИГУ́НСТВО, -а, *с.* Злочинна діяльність, яка полягає в таємному збиранні відомостей або викраданні матеріалів, що становлять державну таємницю, з метою передачі їх іншій державі. // Вистежування, розшук.

ШПИГУ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до шпигуна, шпигунства.

ШПИГУ́НСЬКО-ДИВЕРСІ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до шпигунсько-розвідувальних і диверсійних операцій. *Шпигунсько-диверсійна команда.*

ШПИК[1], -у, *ч.* Підшкірне свиняче сало в шматках, перев. просолене.

ШПИК[2], -а́, *ч.*, *розм.* Поліцейський агент, який таємно займається розшуком, вистежуванням кого-небудь; шпигун.

ШПИЛЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шпилюва́тий**.

ШПИЛЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шпилеподі́бний**.

ШПИ́ЛЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шпи́лька**.

ШПИЛЕ́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **шпиль**.

ШПИ́ЛИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **шпиль**.

ШПИЛИ́ТИ, -лю́, -лиш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Приколювати що-небудь шпильками. // *перен.* Пильно розглядати, пронизувати поглядом кого-, що-небудь.

ШПИЛЬ, -я́, *ч.* 1. Вершина гори, горба і т. ін. // Конусоподібне підвищення; пік. // Горб, невисока кругла гора. 2. Загострена жердина, стержень на будівлі і т. ін. 3. Вузька висока надбудова пірамідальної або конічної форми, що завершує будівлю. 4. Верхня трикутна частина торцевої або фасадної стіни будинку, обмежена схилами даху. 5. *заст.* Гострий виступ на стіні, башті і т. ін.; зубець. 6. Великий довгий цвях. 7. *мор.* Вертикальний коловорот на суднах для піднімання й опускання якоря, піднімання важких речей тощо.

ШПИ́ЛЬКА, -и, *ж.* 1. Предмет для заколювання волосся в зачіску у вигляді зігнутого навпіл дроту або двозубчастої вилочки. 2. Рід невеликої металевої голки з круглою голівкою на тупому кінці, яку використовують перев. для приколювання чого-небудь. // Велика голка з гарно оздобленою голівкою, що вживається як предмет туалету або прикраса для одягу. // *також у сполуч. зі сл.* а н г л і й с ь к и й. Особливий вид приколки, що застібається. // Прикраса з застібкою для приколювання її до жіночого плаття біля шиї або на грудях; брошка. 3. *перен.* Колюче, уїдливе зауваження; ущипливе слово. 4. Невеликий стержень, шпеник, цвях без голівки; кілочок. // У шевській справі – спеціальний цвяшок без голівки, яким прибивають підметку. // У машинобудуванні – болт без голівки з нарізкою на кінцях, що служить для скріплення деталей. 5. *розм.* Дуже тонкий каблук жіночого взуття. // *мн.* Черевички з такими каблуками. 6. Листок хвойної рослини; хвоїнка. // У деяких рослин – колючка, шип. 7. Тверда колючка на тілі деяких тварин; голка.

ШПИЛЬКОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **шпи́лька** 1, 2. *Шпилькове виробництво.* 2. Пов'язаний із застосуванням, використанням шпильок (у 4 знач.). *Шпильковий метод кріплення.* 3. Те саме, що **хво́йний**. // *у знач. ім.* **шпилькові́**, -ви́х, *мн.* Хвойні дерева.

ШПИЛЬКУВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **шпильча́стий** 2.

ШПИЛЬКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **шпилькува́тий**.

ШПИЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шпиль**.

ШПИЛЬО́К, -лька́, *ч.* Зменш. до **шпиль**.

ШПИЛЬЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має вигляд шпиля. 2. Який має вигляд шпильки, зі шпильками (у 6 знач.).

ШПИЛЬЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **шпильча́стий**.

ШПИЛЮВА́ТИЙ, -а, -е. У вигляді шпиля; який нагадує шпиль.

ШПИЛЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **шпилюва́тий**.

ШПИЛЯ́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має багато шпилів, горбів (про підвищення); горбистий. 2. Який має загострений кінець, закінчується шпилем. // Подібний до шпиля, гостроверхий.

ШПИЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **шпиля́стий**.

ШПИНА́Т, -у, *ч.* 1. Трав'яниста рослина родини лободових, що культивується як овоч, листя якого споживають свіжим, вареним і консервованим. 2. Страва або приправа з листя цієї рослини.

ШПИНА́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шпина́товий**. *Шпинатний соус.*

ШПИНА́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпина́т**. *Шпинатове листя.* // Вигот. зі шпинату. *Шпинатове пюре.*

ШПИ́НДЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Головний вал верстатів з обертальним рухом, у пристроях якого закріплюють оброблювані деталі або різальні інструменти. 2. Веретено в прядильній машині. 3. Вертикальна вісь чого-небудь (котушки, суднового шпиля і т. ін.).

ШПИ́НДЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпи́ндель**. // Пов'язаний із застосуванням шпинделя.

ШПИНЬ, -я, *ч.*, *діал.* 1. Шип. 2. Частина веретена, моталки.

ШПИНЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шпиня́ти**.

ШПИНЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *розм.* 1. Колоти, тикаючи чим-небудь гострим. 2. *перен.* Дошкуляти доріканнями, ущипливими словами, напученнями.

ШПИРА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шпира́ти**.

ШПИРА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *діал.* 1. *перех.* Штрикати (у 1 знач.). 2. *неперех.*, *перен.* Стежити за кимсь, чимсь; нишпорити.

ШПИРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Однокр. до **шпира́ти** 1.

ШПИ́РТАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **шпи́ртати**.

ШПИ́РТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *зах.* Те саме, що **шпо́ртати**.

ШПИРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шпирува́ти**.

ШПИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Шпиняти (у 2 знач.).

ШПИТА́ЛЬ, -ю, *ч.* 1. Військово-медичний заклад для стаціонарного лікування хворих і поранених; госпіталь. // Місце, де лежать поранені. 2. *заст.* Лікарня. // Богадільня.

ШПИТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шпита́ль** 1.

2. *заст.* Прикм. до **шпита́ль** 2. // Такий, як у лікарні, богадільні.

ШПИ́ТИ, шпию́, шпиє́ш, *недок.*, *зах.* Нишпорити.

ШПИ́ХЛІР, шпи́хліра, *ч.*, *діал.* Комора.

ШПИ́ЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпи́ця**.

ШПИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Те саме, що **спи́ця**. 2. *діал.* Шпиль (у 1, 2 знач.).

ШПИЧА́К, -а́, *ч.* 1. Загострена паличка; шпичка. // Загострений кінець якого-небудь предмета; вістря. // Гострий уламок дерева. 2. У деяких рослин – колючка, шип. // Довгий вузький листок рослини; паросток. // Стрілка очерету. 3. Тверда колючка на тілі деяких тварин; голка. 4. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **шпи́лька** 3.

ШПИЧАКУВА́ТИЙ, -а, -е. Такий, як шпичак; подібний до шпичака.

ШПИЧАКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шпичакува́тий**.

ШПИЧА́СТЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **шпича́стий**.

ШПИЧА́СТИЙ, -а, -е. 1. Який має шпичаки (у 1, 2 знач.). // Такий, як шпичак; подібний до шпичака. Те саме, що **шпиля́стий**. 2. Який має шпиці (у 1 знач.).

ШПИЧА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шпича́стий**.

ШПИ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **шпи́чка**.

ШПИ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Загострена паличка. // Паличка, яку використовують, підсмажуючи на вогнищі сало чи м'ясо. // Паличка, якою користувалися, коли їли вироби з тіста. 2. *перен.* Колюче, уїдливе зауваження, ущипливе слово; шпилька. // Про людину, що вміє гостро, дошкульно висловлюватися. 3. Листок хвойної рослини; хвоїнка. // У деяких рослин – колючка, шип. // Стрілка очерету. 4. Тверда колючка на тілі деяких тварин; голка.

ШПИЧКУВА́ТИЙ, -а, -е. Такий, як шпичка, подібний до шпички (у 1 знач.); колючий. // Який має шпички.

ШПИЧКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **шпичкува́тий**.

ШПІА́ЛЬТЕР, -а, *ч.*, *діал.* Цинк.

ШПІГА́Т, -у, *ч.* Отвір у борту судна на рівні палуби чи в самій палубі для стікання води з неї.

ШПІК, -у, *ч.*, *зах.* Мозок у кістці.

ШПІ́КЛІР, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **шпи́хлір**.

ШПІ́ЛЬМАН, -а, *ч.*, *іст.* Мандрівний музикант, співець, народний актор у середньовічній Європі.

ШПІНГАЛЕ́Т, -а, *ч.* 1. Металева засувка для замикання стулок вікон, дверей і т. ін. 2. *перен.*, *жарт.* Невеликий на зріст юнак або підліток.

ШПІНГАЛЕ́ТНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шпінгале́товий**.

ШПІНГАЛЕ́ТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпінгале́т** 1. *Шпінгалетова виїмка.*

ШПІНЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпіне́ль**.

ШПІНЕЛІ́Д, -у, *ч.* Один із мінералів групи шпінелі (хроміт, пікотит та ін.).

ШПІНЕ́ЛЬ, -і, *ж.* Вид ізоморфного мінералу, перев. зеленого, червоно-бурого, червоного кольору, деякі різновиди якого використовують як коштовне каміння.

ШПІ́НКА, -и, *ж.*, *зах.* Шпонка.

ШПІОНА́Ж, -у, *ч.*, *розм.* Те саме, що **шпигу́нство**.

ШПІО́НИТИ, -ню, -ниш, *недок.*, *за ким – чим*, *діал. кого – що і без додатка*, *розм.* Те саме, що **шпигува́ти**[2].

ШПІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шпірува́ти**.

ШПІРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Періщити, лупцювати.

ШПІЦ, -а́, *ч.* Невеликий кімнатний собака з вузькою маленькою мордою, стоячими вухами і густою довгою пухнастою шерстю перев. білого кольору.

ШПІЦРУ́ТЕН, -а, *ч.*, *іст.* Довга гнучка палиця або прут, що застосовувались при тілесному покаранні (перев. солдатів). // *тільки мн.* Одне з найтяжчих тілесних покарань у дореволюційній російській армії, яке полягало в тому, що підданого цьому покаранню проганяли крізь стрій. // Удар такою палицею. // *перен.* Про насильство, примус, що ґрунтуються на загрозі суворого покарання.

ШПЛІНТ, -а́, *ч.* Кріпильна деталь у вигляді невеликого дротяного стержня, зігнутого навпіл, яка застосовується в машинобудуванні для закріплювання дрібних деталей тощо.

ШПЛІНТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шплінт**.

ШПЛІНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шплінтува́ти**.

ШПЛІНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Закріпляти шплінтом яку-небудь деталь (гайку, колесо на осі і т. ін.).

ШПЛІНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **шплінтува́ти**.

ШПОЛ, -а, *ч.*, *зах.* Совок, яким вичерпують воду з човна.

ШПО́ЛА, -и, *ж.*, *діал.* Совок.

ШПО́ЛИК, -а, *ч.*, *діал.* Дерев'янийківшик, яким вичерпують воду з човна.

ШПО́ЛОЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **шпо́ла**.

ШПОН, -у, *ч.* Те саме, що **шпо́на**.

ШПО́НА, -и, *ж.* 1. Тонкі дерев'яні листи, що їх виготовляють лущенням деревини і використовують для виготовлення клеєної фанери; одношарова, неклеєна фанера. 2. Прокладний матеріал для ущільнення, відокремлення чого-небудь і т. ін. 3. *друк.* Металічна пластинка, яка служить для збільшення проміжків між рядками в наборі.

ШПО́НКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **шпо́на** 2 – 3. 2. Кріпильна деталь, перев. у вигляді призматичного стержня, що запобігає переміщенню з'єднуваних нею частин механізму (зазвичай валів та шестерень).

ШПО́НКОВИЙ, -а, -е. 1. Зробл. зі шпони (у 1, 2 знач.). *Шпонковий футляр.* 2. Признач. для шпонки (у 2 знач.). // Пов'язаний із застосуванням шпонки. *Шпонкове кріплення.*

ШПО́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шпо́нка**.

ШПО́НЬКА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Запонка. 2. Шпилька (у 2 знач.).

ШПО́НЯ, -і, *ж.*, *діал.* 1. Шип у дерев'яному стовпі. 2. Кіготь хижого птаха.

ШПОР, -а, *ч.*, *мор.* Основа, нижній кінець щогли, стеньги тощо.

ШПО́РА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **остро́га** 1. 2. Роговий загострений наріст на лапах у деяких птахів, перев. самців, що є засобом захисту або нападу. ** **Кістко́ва шпо́ра**, *мед.* – шилоподібне розростання кісткової тканини на поверхні кісток. **П'ятко́ва шпо́ра**, *мед.* – розростання кісткової тканини на нижній або задній поверхні п'яткової кістки. 3. *тех.* Спеціальний виступ, шип на ободі ведучого колеса або на траках гусениці трактора для кращого зчіплювання з землею. 3. *розм.* Шпаргалка.

ШПО́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шпо́рити**.

ШПО́РИТИ, -рю, -риш, *недок.* Бити шпорами по боках коня, щоб змусити його рухатися швидше.

ШПОРИ́Х, -у́, *ч.*, *діал.* Спориш.

ШПОРИ́Ш, -у́, *ч.*, *діал.* Спориш.

ШПОРИ́ШКИ, -шок, *мн.*, *діал.* Порічки (*див.* **порі́чка**).

ШПО́РКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **шпо́ра**. 2. *бот.* Порожнистий виріст біля основи квітки деяких рослин, який служить вмістищем нектару.

ШПО́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до шпори (у 1 знач.). *Шпорний ремінь.* 2. *тех.* Обладнаний шпорами (у 3 знач.). *Шпорні колеса.*

ШПО́РНИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє шпори (у 1 знач.).

ШПОРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до шпори, схожий на неї.

ШПОРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **шпороподі́бний**.

ШПО́РТАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шпо́ртати**.

ШПО́РТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* 1. *перех.*, *у чому*, *рідко по чому і без додатка.* Розкопувати що-небудь, роблячи в чому-небудь заглибини; копирсати. // Перебирати, перекладати що-небудь, шукаючи щось. 2. *неперех.*, *перен.* Робити що-небудь повільно, довго, орудуючи голкою, спицями і т. ін. (перев. шити, в'язати). 3. *перех.*, *кого*, *що.* З силою ударяти, колоти чим-небудь гострим; штрикати.

ШПО́РТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* 1. Копатися, ритися в чому-небудь пухкому, сипкому; длубатися. // Шукати, перебираючи, ворушачи що-небудь. 2. *перен.* Займатися якою-небудь копіткою справою. // Робити що-небудь дуже повільно або невміло; порпатися. 3. Зачіпаючи за що-небудь ногами під час ходіння, втрачати рівновагу; спотикатися.

ШПОРТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех.*, *кого*, *що*, *розм.* Ударити, вколоти чимсь гострим. // *безос.*

ШПОРТОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех.*, *кого*, *що*, *розм.* Підсил. до **шпортну́ти**.

ШПО́ТАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шпо́тати**.

ШПО́ТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Шпортатися (у 3 знач.). // Змушувати спотикатися.

ШПО́ТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Шпортатися (у 3 знач.).

ШПРИНГ, -а, *ч.*, *мор.* Трос, прив'язаний одним кінцем до якоря чи якірного ланцюга, а іншим – до судна, щоб утримувати корабель у певному положенні.

ШПРИХ, -а, *ч.* **ШПРЯ́ХА**, -и, *ж.*, *діал.* Спиця в колесі.

ШПРИЦ, -а, *ч.* 1. Хірургічний інструмент у вигляді циліндра з поршнем і порожнистою голкою, який використовується для впорскування в організм лікарських речовин, а також для відсмоктування звідти рідини. 2. *спец.* Інструмент подібної будови, який використовується в техніці й промисловості. *Шприц для крему. Шприц для мастила.*

ШПРИЦ-ДОЗА́ТОР, шприца-доза́тора, *ч.* Інструмент для введення в піпетку точної кількості стандартного розчину.

ШПРИ́ЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шприц**. *Шприцева голка.* // Який виробляє шприци. *Шприцевий цех.*

ШПРИЦЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **шприцюва́ти**.

ШПРИЦЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для шприцювання. *Шприцювальний прилад.*

ШПРИЦЮВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який проводить шприцювання.

ШПРИЦЮВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *спец.* Жін. до **шприцюва́льник**.

ШПРИЦЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **шприцюва́ти**.

ШПРИЦЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* Упорскувати, начиняти з допомогою шприца (у 2 знач.). // Змащувати під тиском. *Шприцювати мастилом підшипники.*

ШПРО́НГЕЛЬ, -я, *ж.* Допоміжна стрижнева конструкція, яку приєднують до основної конструкції (напр., ферми), щоб підсилити її.

ШПРО́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **шпрот**, -а, *ч.*). 1. Дрібна морська промислова риба родини оселедцевих. 2. Консерви з цієї та іншої дрібної копченої риби (салаки, кільки і т. ін.) в олії.

ШПРО́ТИНА, -и, *ж.* Одна рибка з бляшанки шпротів; шпрот.

ШПРО́ТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпро́ти**.

ШПРЯ́ХА *див.* **шприх**.

ШПУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шпува́ти**.

ШПУВА́ТИ, шпую́, шпує́ш, *недок.*, *діал.* 1. *тільки* 3 *ос.* Діяти, виявлятися з великою силою (про стихійні явища). 2. Бризкати (у 3 знач.).

ШПУ́ГА, -и, *ж.*, *діал.* Дерев'яна або залізна планка (перев. признач. для скріплювання дощок дверей, ставень тощо). // Залізна смуга, якою обковували скрині.

ШПУ́ЙНИЙ, -а, -е, *діал.* Пронизливий, різкий (про вітер).

ШПУЙНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Однокр. до **шпува́ти**.

ШПУ́ЛЬКА, -и, *ж.* Котушка в машинах, верстатах (швацьких, прядильних, ткацьких) для намотування ниток.

ШПУЛЬКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шпу́лька**. *Шпулькова нитка.*

ШПУ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шпу́ля**. *Шпульний ковпачок.*

ШПУ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *текст.* Робітник, який займається намотуванням шпульок.

ШПУ́ЛЬНИЦЯ, -і, *текст.* Жін. до **шпу́льник**.

ШПУЛЬОВИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **шпу́льний**.

ШПУ́ЛЯ, -і, *ж.* Те саме, що **шпу́лька**.

ШПУ́НДРА, -и, *ж.*, *заст.* Піджарена з цибулею свинина та буряки, що відварюються в буряковому квасі.

ШПУ́НДРИ, -ів, *мн.*, *заст.* Те саме, що **шпу́ндра**.

ШПУНТ[1], -а́, *ч.*, *спец.* 1. Поздовжній виступ або паз для з'єднування одне з одним дощок, брусів, блоків і т. ін., а також таке з'єднання, за якого виступ однієї частини входить у паз іншої. 2. Те саме, що **шпунти́на**. // *збірн.* Ряд шпунтин, які щільно прилягають одна до одної. 3. У виноробстві – спеціальний корок, яким закривають у бочці вино, яке ще не перебродило.

ШПУНТ[2], -а, *ч.* Інструмент у вигляді сталевого загостреного з одного кінця стержня, який застосовується скульпторами для первинної обробки каменю.

ШПУНТ[3], **ШПУ́НТУШ**, -у, *ч.*, *діал.* Пунш.

ШПУНТИ́НА, -и, *ж.*, *спец.* Дошка, брус і т. ін., в яких з одного боку зроблено поздовжній виступ (гребінь), а з протилежного – паз.

ШПУНТО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **шпунтува́ти**. // **шпунто́вано**, *безос. присудк. сл.*

ШПУНТОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* 1. Прикм. до **шпунт**[1]. 2. Зробл. зі шпунта (*див.* **шпунт**[1] 2).

ШПУНТУ́БЕЛЬ, -я, *ч.* Столярний інструмент для вистругування шпунтів (*див.* **шпунт**[1] 1).

ШПУНТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для шпунтування.

ШПУНТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **шпунтува́ти**.

ШПУНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *спец.* 1. Виготовляти, вирізати шпунт (*див.* **шпунт**[1] 1). 2. Робити що-небудь, використовуючи шпунт (*див.* **шпунт**[1] 2). 3. Забивати, закривати отвір бочки шпунтом (*див.* **шпунт**[1] 3).

ШПУ́НТУШ *див.* **шпунт**[3].

ШПУР, -у, *ч.* 1. *гірн.* Вузький циліндричний отвір, що його висвердлюють у гірських породах і наповнюють вибуховою речовиною під час вибухових робіт. 2. *мет.* Отвір у горні шахтної печі для випускання рідких продуктів плавки.

ШПУ́РИТИ *див.* **шпуря́ти**.

ШПУРЛЯ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шпурля́ти**.

ШПУРЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.*, *що*, *ким*, *чим і без додатка.* Різко, з силою кидати. // Те саме, що **виверга́ти**. // *безос.* // Відкидати, викидати що-небудь звідкись. // Ставити, класти що-небудь недбало, абияк. // *перен.* Недбало поводитися з чим-небудь. // Те саме, що **шпурля́тися**.

ШПУРЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.* Кидати чимсь куди-небудь або на кого-небудь.

ШПУРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *що*, *ким*, *чим і без додатка.* Однокр. до **шпурля́ти**.

ШПУ́РНУТИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шпурну́ти**.

ШПУРОВИ́Й, -а́, -е́, *спец.* Прикм. до **шпур**. *Шпуровий отвір.*

ШПУРЯ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шпуря́ти**.

ШПУРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ШПУ́РИТИ**, -рю, -риш, *док.*, *перех.*, *діал.* Шпурляти.

ШРАМ, -у, *ч.* Слід на шкірі від зарубцьованої рани; рубець. // *рідко.* Подібний слід, що залишився на земній поверхні.

ШРА́МИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **шрам**.

ШРАМИ́ЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **шрам**.

ШРАМО́ВАНИЙ, -а, -е, *розм.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **шрамува́ти**.

ШРАМО́К, -мка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **шрам**.

ШРАМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шрамува́ти**.

ШРАМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Робити шрами на тілі.

ШРАМУВА́ТИЙ, -а, -е. Покритий шрамами. // Покритий подряпинами, порізами і т. ін. (про дерево).

ШРАМУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **шрамува́тий**.

ШРАПНЕ́ЛЕВИЙ, -а, -е. Те саме, що **шрапне́льний**.

ШРАПНЕ́ЛЬ, -і, *ж.* 1. Розривний артилерійський снаряд, начинений кулями, призначений для ураження живої сили ворога. // *збірн.* Кулі, картечини, якими начинено цей снаряд. 2. *перен.*, *жарт.* Крута перлова каша. // Перлова крупа.

ШРАПНЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шрапне́ль**. // Який є шрапнеллю. // Заподіяний шрапнеллю.

ШРАФІРУВА́ННЯ, -я, *с.* Нанесення штрихів на план, картосхему і т. ін.

ШРЕ́ДЕР, -а, *ч.*, *с. г.* Машина, яка відокремлює качани кукурудзи, знімає з них оболонку, подрібнює кукурудзяні стебла.

ШРЕДЕРО́ВАНИЙ, -а, -е, *с. г.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **шредерува́ти**.

ШРЕДЕРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шредерува́ти**.

ШРЕДЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *с. г.* Обробляти кукурудзу, відокремлюючи качани, знімаючи з них оболонку та подрібнюючи кукурудзяні стебла.

ШРЕЙБЕРЗИ́Т, -у, *ч.* Метеоритний і земний мінерал; срібно- або олов'яно-білі дуже магнітні непрозорі кристали з металічним блиском.

ШРИМС, -а, *ч.* Різновид креветки.

ШРИФТ, -у, *ч.* 1. Повний комплект друкарських літер певного типу й малюнка, необхідний для набору якого-небудь тексту; сукупність металевих рельєфних літер, цифр, розділових знаків у друкарській машинці. // Відбитки друкарських літер на папері. 2. Графічна форма літер при писанні, характер малюнка написаних літер. ** **Розши́рений шрифт** – новий шрифт, у якому кожний графічний знак ширший від початкового знаку, але зберігає його висоту і стиль. **Ущі́льнений шрифт** – новий шрифт, у якому кожний графічний знак більш стислий за шириною, ніж початковий знак, але зберігає його висоту та стиль.

ШРИФТИ́СТ, -а, *ч.* Художник-графік, який створює шрифтові заголовки, написи тощо.

ШРИФТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шрифт**.

ШРИФТОВИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **шрифти́ст**.

ШРИФТОВІДЛИВНИ́Й, -а́, -е́, *заст.* Те саме, що **шрифтолива́рний**.

ШРИФТОЛИВА́РНИЙ, -а, -е, *заст.* Пов'язаний з відливанням друкарських літер і знаків з металу.

ШРИФТОЛИВА́РНИК, -а, *ч.*, *заст.* Робітник, майстер із відливання друкарських літер і знаків з металу.

ШРІЛАНКІ́ЄЦЬ *див.* **шріланкі́йці**.

ШРІЛАНКІ́ЙКА *див.* **шріланкі́йці**.

ШРІ-ЛАНКІ́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шріланкі́йці** та Шрі-Ланка.

ШРІЛАНКІ́ЙЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **шріланкі́єць**, -йця, *ч.*; **шріланкі́йка**, -и, *ж.*). Основне населення Шрі-Ланки.

ШРІТ, шро́ту, *ч.* 1. Дрібні свинцеві кульки для стрільби з мисливської рушниці; дріб. 2. Відходи олійницького виробництва, що утворюються з подрібненого насіння різних олійних культур; у перемеленому вигляді використовуються для годівлі худоби.

ШРОПШИ́Р, -а, *ч.* Порода м'ясних короткововних овець.

ШРОТ, -у, *ч.*, *с. г.* Див. **шріт**.

ШРОТ-ЕФЕ́КТ, -у, *ч.* Флуктуації (випадкові коливання) електричного струму у вакуумних або напівпровідникових приладах внаслідок нерівномірності випускання електронів; дробовий ефект.

ШРО́ТИК, -а, *ч.* Зменш. до **шрот**.

ШРОТИ́НА, -и, *ж.* Свинцева кулька рушничного шроту; дробина.

ШРОТИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **шроти́на**.

ШРОТІВНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *мисл.* Мішечок або коробка для зберігання шроту; дробівниця.

ШРОТОВИ́Й, -а́, -е́. Признач. для стрільби шротом; дробовий.

ШРОТОЛИВА́РНИЙ, -а, -е, *спец.* Який служить для відливання рушничного шроту; дроболиварний.

ШРОТОЛИВА́РНЯ, -і, *ж.* Ливарня, де відливають рушничний шрот.

ШРУБ, -а, *ч.*, *діал.* Шуруп.

ШРУ́БА, -и, *ж.*, *діал.* Гайка.

ШРУ́БЕЛЬ, -бля, *ч.*, *діал.* Зубило.

ШРУ́БИК, -а, *ч.*, *діал.* 1. Зменш. до **шруб**. 2. Те саме, що **гви́нтик** 2.

ШРУ́БКА, -и, *ж.*, *діал.* Гайка.

ШРУБО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **шрубува́ти**.

ШРУБО́К, -бка́, *ч.*, *діал.* Зменш. до **шруб**.

ШРУБУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шрубува́ти**.

ШРУБУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *діал.* Загвинчувати.

ШРУ́ТІ, *невідм.*, *ч.*, *муз.* 1. Найменший інтервал між двома звуками (менше півтону). 2. Принцип організації звукоряду в індійській класичній музиці, що передбачає його поділ на 22 неоднакових за величиною інтервали.

ШТАБ, -у, *ч.* 1. Орган керування військами в частинах, з'єднаннях та об'єднаннях усіх видів збройних сил; особи, що входять у цей орган. // Приміщення, в якому перебуває такий орган. 2. Взагалі керівний орган чого-небудь.

ШТА́БА, -и, *ж.* Смуга якого-небудь металу. // Залізний засув, яким замикають двері. // *мн.* **шта́би**, штаб. Металеві ґрати на вікнах.

ШТАБЕ́ЛЕР, -а, *ч.* Пересувний несамохідний конвеєр, яким колоди та інші матеріали укладають у штабелі.

ШТАБЕЛЕУКЛАДА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для піднімання та укладання в штабелі вантажів і лісоматеріалів.

ШТАБЕЛЕУКЛАДА́Ч, -а́, *ч.*, *спец.* Машина для піднімання та укладання в штабелі вантажів і лісоматеріалів.

ШТА́БЕЛЬ, -я, *ч.* Рівно укладений ряд чого-небудь (будівельних та інших матеріалів).

ШТА́БЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шта́бель**.

ШТАБЕЛЬО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **штабелюва́ти**. // **штабельо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ШТАБЕЛЬО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **штабельо́ваний**.

ШТАБЕЛЬО́К, -лька́, *ч.* Зменш.-пестл. до **шта́бель**.

ШТАБЕЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до штабелювання.

ШТАБЕЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **штабелюва́ти**.

ШТАБЕЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Укладати в штабелі (будівельні та інші матеріали).

ШТАБЕЛЮВА́ТИСЯ, -ю́ється, *недок.*, *спец.* 1. Укладатися в штабелі (про будівельні та інші матеріали). 2. Пас. до **штабелюва́ти**.

ШТАБІ́СТ, -а, *ч.*, *розм.* Штабний офіцер; працівник штабу.

ШТА́БКА, -и, *ж.* Зменш. до **шта́ба**.

ШТАБ-КВАРТИ́РА, -и, *ж.* Місце розташування військового штабу. // Місце розташування головного, центрального приміщення організації, концерну, компанії. // *перен.* Головний пункт, місце збирання кого-, чого-небудь.

ШТАБ-ЛІ́КАР, -я, *ч.* У російській армії 18 – першої половини 19 ст. – військове звання старшого (полкового) лікаря; лікар у цьому званні.

ШТАБНИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **штаб**. // Який працює в штабі, при штабі. // *у знач. ім.* **штабни́й**, -о́го, *ч.* Військовослужбовець, який працює в штабі, при штабі.

ШТАБНИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **штабі́ст**.

ШТАБОВИ́Й, -а́, -е́. Вигот. у вигляді штаб.

ШТАБ-ОФІЦЕ́Р, -а, *ч.* У дореволюційній російській і деяких іноземних арміях, а також у дореволюційному військовому флоті – старший офіцерський чин (полковник, капітан 1-го рангу, підполковник, капітан 2-го рангу, майор); офіцер у такому чині.

ШТАБ-ОФІЦЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **штаб-офіце́р**. *Штаб-офіцерський чин.*

ШТАБ-РО́ТМІСТР, -а, *ч.* У дореволюційній російській та деяких іноземних арміях – офіцерський чин у кавалерії та жандармерії, рангом нижчий ротмістра, який дорівнює званню штабс-капітана в піхоті та інших військах; офіцер у такому чині.

ШТАБ-РО́ТМІСТРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **штаб-ро́тмістр**.

ШТАБС-КАПІТА́Н, -а, *ч.* У дореволюційній російській та деяких іноземних арміях – офіцерський чин у піхоті, артилерії та інженерних військах, рангом вищий поручика і нижчий капітана; офіцер у такому чині.

ШТАБС-КАПІТА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **штабс-капіта́н**. *Штабс-капітанський чин.*

ШТАГ, -а, *ч.*, *мор.* Канат, трос, який утримує від падіння щоглу, стеньгу тощо.

ШТАДТКОМЕНДА́НТ, -а, *ч.*, *іст.* Військовий комендант міста на окупованих гітлерівцями територіях у 1939 – 1945 рр.

ШТАДТКОМЕНДА́ТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до штадткоменданта.

ШТАДТКОМЕНДАТУ́РА, -и, *ж.*, *іст.* Гітлерівська військова комендатура у 1939 – 1945 рр.

ШТА́ЙГЕР *див.* **ште́йгер**.

ШТА́ЙГЕРСЬКИЙ *див.* **ште́йгерський**.

ШТАЙН *див.* **штейн**.

ШТАКУ́Н, -а́, *ч.*, *іст.* Солдат інвалідної команди.

ШТАЛМЕ́ЙСТЕР, -а, *ч.*, *заст.* 1. Стайничий. 2. Один з придворних чинів у царській Росії; особа в такому чині. 3. Режисер манежу, який веде циркову програму.

ШТАЛМЕ́ЙСТЕРСЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **шталме́йстер**.

ШТАЛТ, -у, *ч.*, *заст.* Кшталт.

ШТАЛТИ́ТИ, -ти́ть, *недок.*, *зах.* Пасувати, личити.

ШТАМ, -у, *ч.* У мікробіології – чиста культура мікроорганізмів, виділена з якого-небудь середовища, яка використовується для виготовлення вакцин і сироваток.

ШТА́МА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **штам**.

ШТАМБ, -а, *ч.* Частина стовбура дерева або куща від кореня до крони.

ШТА́МБИК, -а, *ч.* Зменш. до **штамб**.

ШТА́МБОВИЙ, -а, -е. Який має довгий стовбур без розгалужень, без бічних пагонів.

ШТАМБУ́Р, -у, *ч.*, *діал.* Кришений турецький тютюн.

ШТАМЕ́Т, -у, *ч.*, *діал.* Вовняна тканина.

ШТАМП, -а, *ч.* 1. Форма з металу або якого-небудь іншого матеріалу для серійного виготовлення деталей чи якихось інших дрібних предметів шляхом штампування. 2. Вид печатки (у 1 знач.), яка перев. має вигляд прямокутника з гуми з опуклим зображенням тексту назви якої-небудь установи, організації і т. ін., із зазначенням адреси, номера або яких-небудь інших відомостей. // Відбиток, одержаний за допомогою такої печатки. 3. *перен.* Прийнятий загальновизнаний зразок, що його сліпо наслідують; трафарет, шаблон.

ШТАМПО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **штампува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Вигот., зробл. штампом (у 1, 2 знач.), штампуванням. 3. *у знач. прикм.*, *перен.* Який наслідує штамп (у 3 знач.); банальний, заяложений, шаблонний.

ШТАМПО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **штампо́ваний** 2, 3.

ШТА́МПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **штамп**. // Який служить для виготовлення штампів (у 1, 2 знач.). *Штампова сталь.* // Який виготовляє штампи. *Штампове виробництво.*

ШТАМПО́ВКА, -и, *ж.*, *розм.* Виріб, деталь, виготовлені за допомогою штампа (у 1 знач.).

ШТАМПУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до штампування. // Признач. для штампування.

ШТАМПУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Робітник, фахівець із штампування.

ШТАМПУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **штампува́льник**.

ШТАМПУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штампува́ти**. ** **Гаря́че штампува́ння** (*див.* **гаря́чий**).

ШТАМПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. Виготовляти за допомогою штампа (у 1 знач.). 2. Ставити на чому-небудь штамп (у 2 знач.). 3. *перен.*, *розм.* Робити що-небудь формально, за готовими зразками, штампами.

ШТАМПУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* 1. Піддаватися штампуванню (про матеріал). 2. Пас. до **штампува́ти**.

ШТАНА́ТИЙ, **ШТАНЬКУВА́ТИЙ**, -а, -е, *діал.* У якого пухнасті ноги (про курей).

ШТА́НГА, -и, *ж.* 1. Металевий стрижень, що його використовують як деталь у багатьох інструментах, механізмах, конструкціях і т. ін. ** **Вимірю́вальна шта́нга** – штанга, яка виготовляється з ізоляційного матеріалу та має градуювання за довжиною; використовується для вимірювання відстаней. **Ізолюва́льна шта́нга** – ізолювальний ручний інструмент, металевий стрижень з кінцевою насадкою, що використовується для робіт під напругою. 2. *спорт.* Брус футбольних, хокейних, гандбольних та інших воріт. 3. *спорт.* Прилад для занять важкою атлетикою, що складається з металевого стержня, на кінцях якого закріплено знімні диски.

ШТА́НГЕЛЬ, -я, *ч.*, *розм.* Те саме, що **штангенци́ркуль**.

ШТА́НГЕН, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **штангенци́ркуль**.

ШТАНГЕН... Перша частина складних назв вимірювальних або розмічальних інструментів зі штанговою шкалою та ноніусом, напр.: ш т а н г е н г л и б и н о м і р, ш т а н г е н р е й с м у с і т. ін.

ШТАНГЕНЗУБОМІ́Р, -а, *ч.* Інструмент, який складається з двох взаємно перпендикулярних лінійок (штанг) і використовується для вимірювання товщини зубців шестерень.

ШТАНГЕНІНСТРУМЕ́НТ, -а, *ч.* Вимірювальний розсувний багатомірний інструмент з прямолінійною шкалою та ноніусом.

ШТАНГЕНЦИ́РКУЛЬ, -я, *ч.* Інструмент для лінійних вимірювань яких-небудь невеликих деталей, виробів, що складається зі штангової шкали з ноніусом і двох ніжок, одна з яких нерухома, а інша переміщується вздовж шкали.

ШТАНГІ́СТ, -а, *ч.* Спортсмен, який займається вправами зі штангою (у 3 знач.).

ШТАНГІ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до підняття штанги, до штангіста, що належить йому.

ШТА́НГОВИЙ, -а, -е. Пов'язаний із застосуванням, використанням штанги (у 1 знач.).

ШТАНДА́РА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Жердина, яка використовується для розширювання воза при перевезенні снопів, сіна і т. ін. 2. *тільки мн.* **штанда́ри**, -ів. Ніша під піччю.

ШТАНДА́РИНА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **штанда́ра** 1.

ШТАНДА́РТ, -а, *ч.* 1. У дореволюційній російській та іноземних арміях – прапор кавалерійської частини, ескадрону. // Назва прапора взагалі. 2. У дореволюційній Росії та деяких інших державах – прапор царської особи, глави держави, якого піднімають у тому місці, де ця особа перебуває.

ШТАНДАРТЕНФЮ́РЕР, -а, *ч.*, *іст.* У гітлерівському райхові – найвище офіцерське звання в СА, СС, СД і гестапо, що відповідало званню полковника.

ШТАНДА́РТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **штанда́рт**. *Штандартне древко.* // Який перебуває при штандарті. *Штандартний караул.*

ШТАНДО́РТ, -а, *ч.* Термін, який означає найвигідніше розташування, розміщення промислових підприємств.

ШТАНЕНЯ́ТА, -я́т, *мн.* Зменш.-пестл. до **штани́**; дитячі штани. // Уживається як зневажлива назва штанів.

ШТАНИ́, -ів, *мн.* 1. Одяг (перев. чоловічий), який має дві довгі або короткі холоші й закриває нижню частину тулуба та ноги. // *перен.*, *розм.* Особа чоловічої статі. 2. *мисл.* Шерсть, пір'я на зовнішньому боці ніг у тварини, які відрізняються від іншого покриву. 3. *перен.* У російському більярді – удар, після якого кулі ("свояк" і "чужий") падають у різні лузи протилежної від гравця сторони столу.

ШТАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Частина штанів, яка надягається на одну ногу; холоша.

ШТА́НКА, -и, *ж.*, *діал.* Штанина.

ШТАНЦІ́, -і́в, *мн.* Зменш.-пестл. до **штани́**; дитячі штани.

ШТАНЦМА́РКА, -и, *ж.* Відбиток контура дульного зрізу зброї на шкірі навколо вхідного отвору вогнепальної рани; ознака пострілу впритул.

ШТАНЧА́ТА, -а́т, *мн.* Зменш.-пестл. до **штани́**; дитячі штани.

ШТАНЬКО́, -а́, *ч.*, *діал.* Той, хто носить штани.

ШТАНЬКУВА́ТИЙ *див.* **штана́тий**.

ШТАНЯ́ТА, -я́т, *мн.* Зменш.-пестл. до **штани́**; дитячі штани.

ШТА́ПЕЛЬ, -ю, *ч.* 1. Окремий завиток у руні, який складається з пучка однаково завитої вовни. 2. Штучне волокно невеликої довжини, признач. для виготовлення пряжі; пряжа з такого волокна. 3. *розм.* Тканина зі штапельної пряжі.

ШТА́ПЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шта́пель** 2. // Який є штапелем. // Вигот. зі штапелю. *Штапельна тканина.*

ШТАПІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Стебнівка.

ШТА́ПНИЙ, -а, -е, *зах.* 1. Вродливий, гарний. 2. Умілий, удатний.

ШТАПУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **штапува́ти**.

ШТАПУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.*, *діал.* 1. Стьобати[1]. 2. Гаптувати, оздоблювати одяг. 3. Лаяти, шпетити. 4. Лупцювати.

ШТАТ[1], -у, *ч.* 1. Державно-територіальна одиниця у складі деяких федеративних держав, яка користується тим або іншим ступенем самоврядування. 2. *тільки мн.* **шта́ти**, -ів. Назва станово-представницьких установ, які існували в Нідерландах і

Франції.

ШТАТ^{2}, -у, *ч.* 1. Постійний, встановлений склад співробітників на якому-небудь підприємстві чи в установі. // *розм.* Склад осіб, які оточують, обслуговують яку-небудь особу чи установу. 2. *перев. мн.* **штáти**, -ів. Документ, який визначає склад співробітників якої-небудь установи із зазначенням їхніх посад і посадових окладів. ** **Налéжить за штáтом** – про те, що відповідає посадовому, суспільному становищу, заслугам, призначенню кого-, чого-небудь.

ШТАТГÁЛЬТЕР, -а, *ч.* У Німеччині, Австрії, Нідерландах у 15 – 17 ст. – назва правителя краю, намісника.

ШТАТИ́В, -а, *ч.* 1. Підставка або підпірка з тримачами для різного приладдя, хімічного посуду і т. ін. 2. Складний триніжок, який служить для встановлення і закріплення фотографічного або кінознімального апарата, астрономічного, геодезичного інструмента тощо; тринога.

ШТАТИ́ВНИЙ, -а, -е. Який має штатив (у 2 знач.). *Штативні камери.*

ШТÁТНИЙ, -а, -е. 1. Який перебуває у штаті (*див.* **штат**^{2} 1). 2. Стос. до штату (*див.* **штат**^{2} 2); який належить за штатом. *Штатна посада.* ** **Штáтний рóзклад** – затверджений, прийнятий перелік кількісного складу працівників підприємства, установи з указуванням їх кількості, посад, посадових окладів тощо. 3. Передбачений яким-небудь документом (програмою, інструкцією і т. ін.); плановий. 4. Який відповідає нормативам.

ШТÁТНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **штáтний**.

ШТÁТНО, *присл.* Так, як передбачено, заплановано, зазначено в офіційному документі (програмі, плані, інструкції).

ШТÁТСЬКИЙ, -а, -е. Невійськовий і недуховний; цивільний. *Штатські люди.* // *у знач. ім.* **штáтський**, -кого, *ч.* Невійськова, цивільна людина. // Який належить невійськовій, цивільній людині; признач. для неї. *Штатське взуття.* // *у знач. ім.* **штáтське**, -кого, *с.* Невійськовий, цивільний одяг. ** **Штáтські íспити**, *діал., заст.* – державні іспити.

ШТАТУ́ЛА, -и, *ж., діал.* Статура, будова тіла.

ШТАТУ́ЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Високий на зріст, показний.

ШТÁФЕЛЬ, -я, *ч.* Бухгалтерський рахунок особливої форми, в якому дебетові й кредитові обороти відображені в одній спільній графі.

ШТАХÉТ *див.* **штахéти**.

ШТАХÉТИ, -éт, *мн.*, **ШТАХÉТ**, -у, *ч.* Загорожа з дерев'яних дощечок або металевих прутів. // *тільки мн.* Дощечки в дерев'яному паркані, веранді тощо.

ШТАХÉТИК *див.* **штахéтики**.

ШТАХÉТИКИ, -ів, *мн.*, **ШТАХÉТИК**, -а, *ч.* Зменш. до **штахéти**.

ШТАХÉТИНА, -и, *ж.* Окрема дощечка загорожі; планка.

ШТАХÉТИНКА, -и, *ж.* Зменш. до **штахéтина**.

ШТАХÉТКА, -и, *ж.* Невелика штахетина.

ШТАХÉТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **штахéти**.

ШТАХÉТНИК, -а, *ч.* Те саме, що **штахéти**.

ШТАХÉТТЯ, -я, *с., збірн., рідко.* Те саме, що **штахéти**.

ШТАХÉТЧАСТИЙ, -а, -е. Який складається з штахет; зробл. зі штахет.

ШТАХÉТЧАТИЙ, -а, -е. Те саме, що **штахéтчастий**.

ШТÉВЕНЬ, -вня, *ч.* Особливо міцна частина, якою закінчується остов судна на носі та кормі.

ШТÉЙГЕР, **ШТÁЙГЕР**, -а, *ч., заст.* Гірничий майстер, технік, який відав роботами на руднику.

ШТÉЙГЕРСЬКИЙ, **ШТÁЙГЕРСЬКИЙ**, -а, -е, *заст.* Стос. до штейгера, штайгера. *Штейгерська посада.*

ШТЕЙН, **ШТАЙН**, -у, *ч., мет.* Проміжний продукт плавки руд кольорових металів.

ШТÉКЕР, -а, *ч.* Двоконтактний стержень ("земля", сигнал), що служить однополюсною вилкою штепсельного з'єднання типу "тато–мама". *Мікрофонний штекер.* ** **Стереофонíчний штéкер** – триконтактний штекер ("земля", лівий сигнал, правий сигнал).

ШТÉКЕРНИЙ, -а, -е. Що має штекер, призначений для нього. *Штекерний роз'єм* (*розмикач*).

ШТЕЛЬВÁГА, -и, *ж.* Те саме, що **стельвáга**.

ШТЕМ, -у, *ч., діал.* Кшталт.

ШТЕМП, -а, *ч., заст.* Тавро.

ШТÉМПЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Прилад, інструмент з опуклим зображенням якого-небудь малюнка або напису, що служить для одержання відбитка, для накладання печатки, клейма. // Відбиток, одержаний за допомогою такого приладу. 2. Печатка, знак. 3. *діал., заст.* Гербова марка.

ШТÉМПЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **штéмпель**. // Признач. для штемпелювання. *Штемпельна подушка.*

ШТЕМПЕЛЬÓВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **штемпелювáти**. // **штемпельóвано**, *безос. присудк. сл.*

ШТЕМПЕЛЮВÁЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для штемпелювання.

ШТЕМПЕЛЮВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штемпелювáти**.

ШТЕМПЕЛЮВÁТИ, -юю, -юєш, *недок., перех.* Ставити на що-небудь штемпель (у 1 знач.).

ШТЕМПÓВАНИЙ, -а, -е, *заст.* Таврований.

ШТЕПНÉНЬКО, *присл., діал.* Зменш.-пестл. до **штéпно**.

ШТÉПНИЙ, -а, -е, *діал.* Акуратний, охайний, чепурний.

ШТÉПНО, *діал.* Присл. до **штéпний**.

ШТÉПСЕЛЬ, -я, *ч.* 1. Металевий стержень або вилка, за допомогою яких з'єднані з ними переносні електричні прилади (лампа, плитка і т. ін.) вмикаються в мережу. 2. *розм.* Те саме, що **розéтка** 1.

ШТÉПСЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **штéпсель**. // Який є штепселем. *Штепсельна вилка.* // Забезпечений штепселем. *Штепсельна лампа.* // Який здійснюється за допомогою штепселя. *Штепсельне з'єднання.*

ШТЕРТ, -а, *ч.* Тонкий короткий кінець троса; шкерт.

ШТИБ^{1}, -у, *ч., гірн.* Дрібне або подрібнене кам'яне вугілля.

ШТИБ^{2}, -у, *ч., розм.* Те саме, що **кшталт**.

ШТИ́БА, -и, *ж., заст.* Штаба.

ШТИ́БЕЛЬ, -бля, *ч., зах.* Куля церковної бані, на якій закріплено хрест.

ШТИБЛÉТИ, -éт, *мн.* (*одн.* **штиблéта**, -и, *ж.*). 1. Чоловічі черевики, перев. на шнурках. 2. *заст.* Гетри на застібках.

ШТИБЛÉТНИЙ, -а, -е. Прикм. до **штиблéти**.

ШТИ́БНИЙ, -а, -е, *гірн.* Прикм. до **штиб** 1.

ШТИ́БОВИЙ, -а, -е, *гірн.* Прикм. до **штиб** 1.

ШТИ́ВКА, -и, *ж.* 1. Укладання вантажу в трюмі, належне розміщення. 2. Вартість робіт з укладання вантажу, товару.

ШТИ́ВНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Нерухомий, твердий, негнучкий. 2. *перен.* Холодний, байдужий, суворий.

ШТИ́ВНІСТЬ, -ності, *ж., діал.* Властивість за знач. **шти́вний**.

ШТИ́ВНО, *діал.* Присл. до **шти́вний**.

ШТИГУЛІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **штигулі́ти**.

ШТИГУЛІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок., зах.* Шкутильгати.

ШТИК^{1}, -á, *ч.* 1. Те саме, що **багнéт** 1. // *перен.* Зброя, армія взагалі. ** **У штики́!** – команда йти на зближення з ворогом, взявши рушниці наперевага, для рукопашного бою. 2. *перен.* Один боєць-піхотинець (при вказуванні на кількість бійців).

ШТИК^{2}, -á, *ч.* 1. *заст.* Лопата. 2. Те саме, що **штих**^{3}.

ШТИК^{3}, -á, *ч.* Особливий морський вузол, яким зв'язують товсті мотузки, канати. *Рибацький штик.*

ШТИКÓВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **штикувáти**.

ШТИКОВИ́Й^{1}, -á, -é. Прикм. до **штик**^{1}. *Штиковий хомутик.* // Зробл., завданий штиком. *Штикова рана.* // Із застосуванням штиків (про рукопашний бій).

ШТИКОВИ́Й^{2}, -á, -é. Прикм. до **штик**^{3}.

ШТИКУВÁННЯ, -я, *с., спец.* Дія за знач. **штикувáти**.

ШТИКУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок., перех., спец.* Перекопувати ґрунт на глибину лопати, розпушуючи й перекидаючи шари землі.

ШТИЛ, -а, *ч., діал.* Удар.

ШТИЛЬ^{1}, -ю, *ч.* Відсутність вітру (на морі, озері і т. ін.) або дуже слабкий вітер; безвітря. ** **Мéртвий штиль** – повне безвітря.

ШТИЛЬ^{2}, -ю, *ч., муз.* Вертикальна риска, яку додають до овалу половинної, четвертої, восьмої, шістнадцятої і т. д. ноти.

ШТИЛЬ^{3}, -ю, *ч., заст.* Стиль, кшталт.

ШТИЛЬ^{4}, -я́, *ч.* Загострена жердина, кілок (перев. для носіння соломи, сіна).

ШТИЛЬГУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., діал.* Шкутильгати.

ШТИ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **штильови́й**.

ШТИЛЬОВИ́Й, -á, -é. Який буває під час штилю (*див.* **штиль**^{1}). ** **Штильовá смýга** – ділянка моря, океану, де стоїть штиль.

ШТИЛЮВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штилювáти**.

ШТИЛЮВÁТИ, -ює, *недок. і док.* Стояти не рухаючись через повний штиль (про судно).

ШТИМ, -у, *ч., діал.* Пачоси, пачіски.

ШТИМУВÁТИЙ, -а, -е, *діал.* Майже без завитків, низькоякісний (про смушок).

ШТИМУВÁТІСТЬ, -тості, *ж., діал.* Якість за знач. **штимувáтий**.

ШТИП, -у, *ч., діал.* 1. Пил, порох. 2. Перетліла земля з гноєм, якою прикривають купу дров для випалу вугілля. 3. Відходи клоччя (у 1 знач.).

ШТИР, -я́, *ч.* 1. Циліндричний стержень із конічним або заокругленим кінцем. 2. Радіоантена, що має вигляд довгого стержня.

ШТИРБÓРТ, -у, *ч., мор.* Правий борт судна.

ШТИ́РИ, штирьóх, *числ. кільк., діал.* Чотири.

ШТИ́РИТИ, -рю, -риш, *недок., перех., зах.* Гнати, проганяти.

ШТИРІЄ́Н, -у, *ч.* Назва салонного танцю, що походить з австрійської землі Штирія і набув поширення у 19 ст.

ШТИРІЙЧÁК, -á, *ч., зах.* Вила з чотирма зубцями.

ШТИРК, -а, *ч., діал.* Хвалько, фертик.

ШТИ́РКАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **шти́ркати**.

ШТИРКÁТИ, -áю, -áєш, *недок., перех., діал.* Штрикати.

ШТИРКНУ́ТИ, -нý, -нéш, *док., перех., діал.* Однокр. до **штиркáти**.

ШТИРКОВИ́Й, -á, -é. Тип електричного з'єднання; те саме, що **штéкерний**.

ШТИ́РМА, *присл., діал.* Ткнувши кінцем чогось.

ШТИРОВИ́Й, -á, -é. 1. Укріплений на штирі або штирем; який має штир. *Штирове долото. Штировий замок.* 2. Який складається зі штирів; зробл. зі штирів. *Штирова антена.*

ШТИРÓК, -ркá, *ч.* 1. Зменш. до **штир**. 2. Ніжка електронної лампи; одноконтактний штекер.

ШТИРХÁЙЛО, -а, *с., діал.* Чоловічий статевий член, пеніс.

ШТИ́РХАННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **шти́рхати**.

ШТИРХÁТИ, -áю, -áєш, *недок., перех., діал.* Штрикати.

ШТИРХНУ́ТИ, -нý, -нéш, *док., перех., діал.* Однокр. до **штирхáти**.

ШТИРХОНУ́ТИ, -нý, -нéш, *док., перех., діал.* Підсил. до **штирхнýти**.

ШТИ́РЯ, -і, *ж., діал.* Безплідна вівця.

ШТИ́ТИ, шту, штиш, *недок., перех., діал.* Поважати, шанувати.

ШТИ́ТИСЯ, штýся, шти́шся, *недок., діал.* Шануватися.

ШТИФТ, -á, *ч.* Невеликий циліндричний або конічний стержень, який застосовується для нерухомого з'єднання двох деталей машин.

ШТИ́ФТИК, -а, *ч.* Зменш. до **штифт**.

ШТИФТОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **штифт**. // Скріплений за допомогою штифтів. // Який має штифти.

ШТИФТОЛИВÁРНИЙ, -а, -е. Стос. до відливання штифтів із розтопленого металу, признач. для цього.

ШТИФТУВÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штифтувáти**.

ШТИФТУВÁТИ, -ýю, -ýєш, *недок.* Скріплювати, з'єднувати щось за допомогою штифтів.

ШТИХ^{1}, -á, *ч., діал.* 1. Палиця з гострим кінцем; гострий кінець, вістря. 2. *заст.* Спис.

ШТИХ^{2}, -а, *ч., діал.* Стібок.

ШТИХ^{3}, -а, *ч.* Шар землі в глибину, що його можна захопити лопатою.

ШТИ́ХЕЛЬ, -я, *ч., спец.* Різальний ручний інструмент, який застосовується у гравіруванні та як різець для обточування дрібних деталей.

ШТИ́ХІЛ, -хола *і* **ШТРИ́ХІЛЬ**, -я, *ч., діал.* Залізна лопатка для зішкрібання вовни зі шкури.

ШТИ́ХМАС, -а, *ч., спец.* 1. Те саме, що **нутромі́р**. 2. Вимірювальна стрічка у взуттєвому виробництві.

ШТИХОВИ́Й, -á, -é. Прикм. до **штих**.

ШТОВБ, -а, *ч., зах.* Стовбур дерева.

ШТОВХÁН, -á, *ч., розм.* Короткий різкий удар кулаком, ногою; стусан. *Дати штовхана.*

ШТОВХАНÉЦЬ, -нця, *ч.* Зменш. до **штовхáн**.

ШТОВХАНИ́НА, -и, *ж., розм.* Безладний рух, штовхання в тісноті, в натовпі.

ШТОВХÁННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штовхáти** і **штовхáтися**.

ШТОВХÁТИ, -áю, -áєш, *недок., перех.* 1. Короткими різкими рухами торкатися до кого-, чого-небудь, відпихати від себе. // Несильним дотиком подавати який-небудь знак, звертати чию-небудь увагу на що-небудь. // Бити стусаном. 2. Підштовхуючи, пхаючи, спрямовувати куди-небудь, змушувати рухатися в якомусь напрямку. // Рухати, везти що-небудь поперед себе. // *перен., розм.* Підштовхувати, пришвидшувати яку-небудь справу. 3. *перен., до чого, на що і з інфін.* Спонукати до чого-небудь, бути причиною, приводом для чого-небудь. 4. *спорт.* Тримаючи на рівні плечей, різким рухом піднімати над собою (штангу, гирю). // Кидати вперед різким поштовхом руки від плеча (ядро).

ШТОВХÁТИСЯ, -áюся, -áєшся, *недок.* 1. Штовхати кого-небудь. // Штовхати один одного. // Товпитися, тиснутися. // Бути, перебувати в натовпі (перев. без особливої справи, серйозної мети). 2. Пас. до **штовхáти**.

ШТОВХÁЧ, -á, *ч.* 1. Додатковий, допоміжний локомотив у хвості поїзда, який підштовхує його ззаду. 2. Буксирне судно, яке пересуває баржі методом штовхання. 3. *тех.* Деталь або пристрій, які служать для виштовхування, проштовхування, підштовхування чого-небудь. 4. *спорт.* Спортсмен, фахівець із штовхання ядра. 5. *перен., розм.* Людина, якій доручають підштовхнути, пришвидшити яку-небудь справу.

ШТОВХНУ́ТИ, -нý, -нéш, *док.* Однокр. до **штовхáти**.

ШТОВХОНУ́ТИ, -нý, -нéш, *док.* Підсил. до **штовхнýти**.

ШТОК^{1}, -а, *ч., тех.* 1. Металевий циліндричний стержень. // Деталь поршневої машини, яка з'єднує поршень з повзуном. 2. Частина морського якоря у вигляді поперечного бруса.

ШТОК^{2}, -у, *ч., геол.* Велика маса гірської породи або корисних копалин неправильної форми.

ШТÓКВЕРК, -у, *ч.* Товста рудна жила, від якої відгалужується багато прожилків.

ШТÓКОВИЙ^{1}, -а, -е, *тех.* Прикм. до **шток**^{1}. *Штокове кільце.*

ШТÓКОВИЙ^{2}, -а, -е, *геол.* Прикм. до **шток**^{2}. *Штокове родовище.*

ШТОКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. 1. *тех.* Подібний до штока. 2. *геол.* Подібний до штоку.

ШТОКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **штокоподі́бний**.

ШТОКРÓЗА, -и, *ж.* Декоративна садова рослина родини мальвових; алтея рожева.

ШТÓЛА, -и, *ж., зах.* Глибока западина у скелі.

ШТОЛÁ, -и́, *ж., зах.* Скеля.

ШТÓЛЛЯ, -я, *с., збірн., зах.* Великі камені.

ШТÓЛЬНЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **штóльня**.

ШТÓЛЬНЯ, -і, *ж.* Горизонтальна або похила виробка з виходом на земну поверхню, признач. для обслуговування підземних гірничих робіт. // Підземна споруда для якої-небудь спеціальної мети.

ШТОЛЬЦИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; зелені, сірі, бурі або червоні пірамідальні кристали.

ШТÓПАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для штопання.

ШТÓПАЛЬНИК, -а, *ч.* Людина, що займається штопанням; майстер зі штопання.

ШТÓПАЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **штóпальник**.

ШТÓПАЛЬНЯ, -і, *ж., розм.* Майстерня для штопання чого-небудь.

ШТÓПАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **штóпати**.

ШТÓПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штóпати**.

ШТÓПАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех.* Зашивати діру в якій-небудь тканині, виробі і т. ін., переплітаючи нитки тим чи іншим способом; лагодити щонебудь.

ШТÓПОР, -а, *ч.* 1. Гвинтоподібний стержень з руків'ям, признач. для відкорковування пляшок; корківник. 2. *ав.* Одна з фігур вищого пілотажу, що полягає в зниженні літака по крутій спіралі. // Стрімке падіння літака з обертанням його навколо своєї осі внаслідок втрати керування. *Зірватися у штопор* (*про літак*). 3. *у знач. присл.*

што́пором. Гвинтоподібно, спірально.

ШТО́ПОРЕННЯ, -я, *с.*, *ав.* Дія за знач. **што́порити**.

ШТО́ПОРИК, -а, *ч.* Зменш. до **што́пор** 1.

ШТО́ПОРИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *ав.* Спускатися штопором.

ШТО́ПОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **што́пор** 1, 2. // Який має вигляд штопора (у 1 знач.).

ШТОПОРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд штопора (у 1 знач.); гвинтоподібний.

ШТОПОРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **штопороподі́бний**.

ШТО́РА, -и, *ж.* Віконна занавіска, яка згортається в рулон, піднімається або відсувається перев. з допомогою шнура. // Занавіска взагалі. // Складені з вузьких дощечок або металевих пластинок віконниці.

ШТОРГА́Н, -а́, *ч.*, *зах.* Тарган.

ШТО́РКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **што́ра**; невелика штора. 2. Те, чим закривають, засувають що-небудь, щоб не проходило світло, повітря і т. ін.

ШТОРМ, -у, *ч.* Сильна буря, вітер на морі чи озері та спричинене цим велике хвилювання води. // Сильний вітер взагалі. // *перен.*, *розм.* Надзвичайно сильний вияв чого-небудь.

ШТО́РМИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **шторм**.

ШТОРМИ́ЛО, -а, *ч.*, *рідко.* Сильний шторм.

ШТОРМИ́ТИ, -ми́ть, *недок.* Бути дуже розбурханим під час шторму (про море, озеро). // *безос.*

ШТОРМИ́ЩЕ, -а, *ч.*, *розм.* Сильний шторм.

ШТОРМІ́ВКА, -и, *ж.*, *мор.* Легка куртка з прогумованої матерії.

ШТОРМОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **шторм**. // Який є штормом. // Який буває під час шторму. // Признач. для боротьби зі штормами, який застосовується під час шторму. // Який вивчає шторми. // Який характеризується частими штормами. *Штормова пора.*

ШТОРМТРА́П, -а, *ч.* Мотузяна драбина з дерев'яними щаблями, яка спускається за борт судна для висадки і приймання людей (перев. у штормову погоду).

ШТОРМУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **штормува́ти**.

ШТОРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. Витримувати шторм, зазнавати шторму. 2. Те саме, що **штормити**.

ШТОРМЯ́ГА, -и, *ч.*, *розм.*, *рідко.* Сильний шторм.

ШТО́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **што́ра**. *Шторний шнур.* // У вигляді штор, шторок. *Шторні ворота.*

ШТО́РХАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **што́рхати**.

ШТО́РХАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Штовхати.

ШТОРХНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.*, *діал.* Однокр. до **што́рхати**.

ШТО́РЦОМ, *присл.*, *зах.* Сторч, сторчма.

ШТОС, -у, *ч.* 1. Азартна картярська гра з розряду банкових ігор. 2. *спорт.* Один з прийомів у фехтуванні. ** **Бра́ти (узя́ти) в штос** – рішуче натискати на кого-небудь, змушуючи діяти.

ШТОФ[1], -а, *ч.*, *заст.* 1. Старовинна міра рідини (перев. вина, горілки), яка дорівнювала $^1/_8$ або $^1/_{10}$ відра. 2. Чотиригранна скляна посудина з короткою шийкою, яка вміщує таку кількість вина, горілки тощо.

ШТОФ[2], -у, *ч.* Цупка, важка шовкова або шерстяна тканина, перев. з великим тканим візерунком, яку використовують для оббивання меблів, з декоративною метою тощо.

ШТО́ФИК, -а, *ч.*, *заст.* Зменш.-пестл. до **штоф**[1].

ШТО́ФНИЙ[1], -а, -е, *заст.* Прикм. до **штоф**[1].

ШТО́ФНИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **штоф**[2].

ШТО́ФОВИЙ, -а, -е, *заст.* Те саме, що **што́фний**[1].

ШТРАЙКБРЕ́ХЕР *див.* **штрейкбре́хер**.

ШТРАЙКБРЕ́ХЕРСТВО *див.* **штрейкбре́херство**.

ШТРАЙКБРЕ́ХЕРСЬКИЙ *див.* **штрейкбре́херський**.

ШТРАЙКБРЕХЕРУВА́ТИ *див.* **штрейкбрехерува́ти**.

ШТРАФ, -у, *ч.* Грошове стягнення, що накладається як покарання, перев. в адміністративному або судовому порядку. // Покарання, стягнення за невиконання чого-небудь, порушення умов, правил гри, етикету і т. ін. // Покарання (плата) за порушення однією з сторін договірних зобов'язань. ** **Конвенціа́льний штраф** – те саме, що **неусто́йка** 1.

ШТРАФБА́Т, -у, *ч.*, *розм.* Штрафний батальйон – військовий підрозділ, в якому проходять службу військовослужбовці, що відбувають дисциплінарне покарання.

ШТРАФНИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **штраф**. // Який є штрафом. // *у знач. ім.* **штрафна́**, -но́ї, *ж.*, *жарт.* Чарка або келих горілки, вина, що їх мусить випити той, хто спізнився. // *у знач. ім.* **штрафни́й**, -но́го, *ч.* Те саме, що **Штрафни́й уда́р (кидо́к)**. ** **Штрафне́ очко́** – очко, яке відзначає недотримання якого-небудь правила, неточність виконання і т. ін. у спортивних змаганнях. **Штрафни́й майда́нчик** – частина поля (футбольного, хокейного і т. ін.) біля воріт, за порушення правил гри на якій призначається одинадцятиметровий штрафний удар (пенальті) у футболі, дванадцятиметровий у хокеї з м'ячем тощо. **Штрафни́й уда́р (кидо́к)** – удар або кидок, що призначається за порушення правил спортивної гри. **Штрафні́ са́нкції** – примусові заходи зі стягнення платежів за порушення зобов'язань за договором. 2. Направлений судовим рішенням у спеціальну дисциплінарну частину (про військовослужбовця). // *у знач. ім.* **штрафни́й**, -но́го, *ч.* Військовослужбовець, направлений у таку частину; штрафник. // Який складається з таких військовослужбовців, признач. для них. // *у знач. ім.* **штрафна́**, -но́ї, *ж.*: а) штрафна рота; б) про чарку вина, горілки, яку жартівливо пропонується випити гостю, що запізнився до столу. ** **Штрафни́й ізоля́тор** – відділ виправної установи, де розташовані камери для порушників режиму; шізо.

ШТРАФНИ́К, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Військовослужбовець, направлений рішенням суду до спеціальної дисциплінарної частини. 2. У спорті – гравець, тимчасово видалений з поля за порушення правил гри.

ШТРАФО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **штрафува́ти**.

ШТРАФУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штрафува́ти**.

ШТРАФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Накладати грошове стягнення як покарання перев. в адміністративному або судовому порядку. // Карати за невиконання чого-небудь, порушення умов, правил гри, етикету тощо.

ШТРЕ́ЙКБРЕ́ХЕР, ШТРАЙКБРЕ́ХЕР, -а, *ч.* Той, хто працює на підприємстві в період страйку і цим шкодить його проведенню. // *перен.* Зрадник спільних або класових інтересів.

ШТРЕЙКБРЕ́ХЕРСТВО, ШТРАЙКБРЕ́ХЕРСТВО, -а, *с.* Участь штрейкбрехерів у зриві страйку. // *перен.* Зрада спільній справі або робітничому класові.

ШТРЕЙКБРЕ́ХЕРСЬКИЙ, ШТРАЙКБРЕ́ХЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **штрейкбре́хер**.

ШТРЕЙКБРЕХЕРУВА́ТИ, ШТРАЙКБРЕХЕРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути штрейкбрехером.

ШТРЕ́ЙФЛІНГ, -а, *ч.* Сорт осінніх яблук.

ШТРЕК, -у, *ч.* Горизонтальна підземна гірнича виробка, що йде по пласту корисної копалини і не виходить безпосередньо на земну поверхню. ** **Польови́й штрек** – виробка в пустій породі поряд із шаром корисної копалини.

ШТРЕ́КА, -и, *ж.*, *діал.* Залізничне полотно.

ШТРЕ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **штрек**.

ШТРИК, -а́, *ч.* Елемент бойового гопака – стусан стиснутими пальцями.

ШТРИ́КАВКА, ШТРИ́КАЛКА, -и, *ж.*, *розм.* Те, чим щось проколюють.

ШТРИ́КАЛКА *див.* **штри́кавка**.

ШТРИКА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штрика́ти**.

ШТРИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка.* Тикати чим-небудь; всувати що-небудь усередину чогось. // Устромляти в щось що-небудь гостре. // Колоти чим-небудь гострим, спричиняючи біль. // Викликати почуття болю, що нагадує укол. // Вказуючи, робити різкі рухи, жести у напрямку кого-, чого-небудь. 2. *перех.*, *перен.* Ображати когось колючими, неприємними зауваженнями; ущипливо дорікати кому-небудь. 3. *неперех.*, *безос.*, *перен.*, *розм.* Боліти (про відчуття гострого, різкого болю, кольки); колоти. 4. *неперех.*, *діал.* Стрибати.

ШТРИКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Те саме, що **штрика́ти** 1, 2. 2. Колоти один одного.

ШТРИКНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і неперех.* Однокр. до **штрика́ти**.

ШТРИКОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *однокр.*, *перех. і неперех.* Підсил. до **штрикну́ти**.

ШТРИ́ПКА, -и, *ж.* Тасьма, пришита знизу до колоші штанів, до гетри і т. ін., яка просмикується під ступню або під взуття.

ШТРИПС, -а, *ж.*, *мет.* Сталева полоса – заготівка для виробництва зварених труб.

ШТРИ́ФЕЛЬ, -я, *ч.* Те саме, що **штре́йфлінг**.

ШТРИХ, -а́, *ч.* 1. Коротка риска, лінія, яка є одним з основних елементів рисунка, креслення. // Риска взагалі. 2. *перен.* Окрема подробиця, характерна риса чого-небудь. 3. *муз.* Спосіб добування звуку на струнних музичних інструментах.

ШТРИ́ХІЛЬ *див.* **шти́хіл**.

ШТРИХО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **штрихува́ти**[1]. // **штрихо́вано**, *безос. присудк. сл.*

ШТРИХО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **штрихо́ваний**.

ШТРИХОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до штриха. // Виконаний штрихами. ** **Штрихови́й код** – комбінація послідовно розташованих паралельних штрихів та проміжків між ними, розміри та розташування яких встановлені певними правилами і яка призначена для автоматизованої ідентифікації товару та іншої інформації. **Штрихове́ кліше́** – кліше, в якому зображення передане штрихами й крапками.

ШТРИХУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до штрихування.

ШТРИХУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Той, хто наносить штрихи на що-небудь, покриває штрихами.

ШТРИХУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **штрихува́льник**.

ШТРИХУВА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **штрихува́ти**[1]. 2. Покрите штрихами місце на рисунку, плані, карті тощо.

ШТРИХУВА́ТИ[1], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* Наносити штрихи на що-небудь (рисунок, план, карту і т. ін.), покривати штрихами.

ШТРИХУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Насипати зерна в мірку врівні з її вінцями.

ШТРИХУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **штрихува́ти**.

ШТРИХУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Наявність штрихів.

ШТРИШО́К, -шка́, *ч.* Зменш. до **штрих**.

ШТРОБА́, -и́, *ж.* Фасонна частина крокви, що виходить за межі даху над стіною.

ШТРО́МФЛІ, -ів, *мн.*, *діал.* Шкарпетки.

ШТУБ, -а *і* **ШТУБА́К**, -а́, *ч.*, *зах.* Стовбур дерева.

ШТУБА́К *див.* **штуб**.

ШТУДЕРА́ЦІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Майстерно, вигадливо зроблена річ.

ШТУДЕ́РНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Хитрий, кмітливий. 2. Уміло, майстерно зроблений; мудрований.

ШТУДЕ́РНО, *діал.* Присл. до **штуде́рний**.

ШТУДІЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **студіюва́ти**.

ШТУДІЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Старанно, детально вивчати що-небудь.

ШТУ́КА[1], -и, *ж.* 1. Окремий предмет із загалу однорідних, який беруть за одиницю рахунку (перев. в поєднанні зі словами на позначення кількості). ** **На шту́ки** – по одному предмету. 2. *заст.* Частина чого-небудь, що є сама по собі окремою цілою річчю, предметом; шматок. 3. Непочатий сувій матерії певної довжини, який надходить з фабрики для продажу. 4. *розм.* Взагалі яка-небудь річ, явище, обставина і т. ін. // Окремий витвір мистецтва. // Щось складне, незвичайне, несподіване і т. ін. // Людина, яка має незвичайні якості, є загадкою для оточення і т. ін.; хитра, потайна людина. 5. *розм.* Витівка, каверза. // Спритний трюк, фокус, вправний рух. // Вдалий, хитрий прийом чи задум; хитрощі. *Утнути штуку.*

ШТУ́КА[2], -и, *ж.*, *діал.* Мистецтво. // Уміння, майстерність. ** **Для шту́ки** – заради самого заняття; знічев'я.

ШТУКА́Р, -я́, *ч.*, *розм.* 1. Той, хто спритно, уміло робить що-небудь, вправний у чому-небудь; трюкач. // Жартівник, забавник, пустун. 2. Те саме, що **фігля́р** 1.

ШТУКА́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *розм.* Займатися штукарством, поводитися як штукар.

ШТУКА́РКА, -и, *розм.* Жін. до **штука́р**.

ШТУКА́РСТВО, -а, *с.*, *розм.* 1. Поведінка, витівки штукаря. 2. Прийоми, розраховані на досягнення зовнішніх ефектів.

ШТУКА́РСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **штука́р, штука́рство**.

ШТУКАРЮВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штукатурюва́ти**.

ШТУКАРЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.* Бути, працювати штукатуром.

ШТУКАТУ́Р, -а, *ч.* Робітник, фахівець із штукатурення чого-небудь; тинькар.

ШТУКАТУ́РЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **штукату́рити**.

ШТУКАТУ́РЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штукату́рити**.

ШТУКАТУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Покривати поверхню стіни, стелі і т. ін. шаром штукатурки (у 2 знач.); тинькувати. 2. *перен.*, *розм.*, *ірон.* Покривати обличчя білилами, надмірно його пудрити.

ШТУКАТУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.* 1. Пас. до **штукату́рити**. 2. *перен.*, *розм.*, *ірон.* Надмірно пудритися, білитися.

ШТУКАТУ́РКА, -и, *ж.* 1. Дія за знач. **штукату́рити**. 2. Будівельний розчин із суміші в'яжучих речовин, піску й води, яким покривають поверхню будівель, внутрішніх приміщень і т. ін. // Шар такого розчину, що вже затвердів на стелі, внутрішніх і зовнішніх стінах будівель; тиньк. 2. *перен.*, *розм.*, *ірон.* Товстий шар пудри або білил на обличчі. ** **Суха́ штукату́рка** – будівельний матеріал у вигляді великих тонких листів з гіпсу, обклеєного картоном, що його застосовують для внутрішнього оздоблення стін і стель.

ШТУКАТУ́РНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до штукатурки. // Признач. для штукатурення. *Штукатурний інструмент.* ** **Штукату́рний гіпс** – випалений гіпс, алебастр для скульптурних робіт. 2. Укритий штукатуркою, зробл. із штукатурки.

ШТУКАТУ́РНИЦЯ, -і. Жін. до **штукату́р**.

ШТУКЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.*, *розм.*, *жарт.* Те саме, що **шту́ка**[1] 4, 5.

ШТУКЕ́РІЯ, -ї, *ж.*, *розм.*, *жарт.* Те саме, що **шту́ка**[1] 4, 5.

ШТУКО́ВАНИЙ, -а, -е, *крав.*, *заст.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **штукува́ти**.

ШТУКО́ВИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шту́ка**[1] 4, 5. ** **От так штуко́вина!** – щось дивне, несподіване.

ШТУКО́ВИНКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **штуко́вина**.

ШТУКУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *крав.* Той, хто займається штукуванням.

ШТУКУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *крав.* Жін. до **штукува́льник**.

ШТУКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *крав.* Дія за знач. **штукува́ти** 1.

ШТУКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* 1. *крав.* Зшивати зі шматків або штопати так, щоб шов, заштопане місце не були помітні. 2. *заст.* Складати зі шматків.

ШТУ́НДА, -и. 1. *ж.* Баптистська секта, що виникла в Росії в середині 19 ст. 2. *ч. і ж.* Те саме, що **штунди́ст, штунди́стка**.

ШТУНДА́Р, -я́, *ч.*, *діал.* Штундист.

ШТУНДИ́ЗМ, -у, *ч.* Учення штундистської секти.

ШТУНДИ́СТ, -а, *ч.* Послідовник штундизму; учасник штунди (у 1 знач.).

ШТУНДИ́СТКА, -и. Жін. до **штунди́ст**.

ШТУНДИ́СТСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до штунди, штундизму, штундиста. *Штундистська секта.*

ШТУНДІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шту́нда**.

ШТУНДО́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **штунді́вський**.

ШТУРВА́Л, -а, *ч.* 1. Стернове колесо (на судні). // Колесо або його частина, які служать для керування рухом літака. 2. Пристосування у вигляді стернового колеса, півколеса, маточини з рукоятками і т. ін., за допомогою якого керують дією якого-небудь механізму.

ШТУРВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **штурва́л**. *Штурвальний трос.* // Який є штурвалом. // Який відбувається за допомогою штурвала. *Штурвальне керування.* // Признач. для штурвала. 2. *у знач. ім.* **штурва́льний**, -ного, *ч.* Особа, в обов'язок якої входить керування штурвалом (судна, комбайна і т. ін.). 3. *у знач. ім.* **штурва́льна**, -ної, *ж.* Будка, кабіна, в якій міститься штурвал.

ШТУРВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Моряк, що стоїть за штурвалом і ним керує напрямом руху судна.

ШТУРВА́ЛЬЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **штурва́л** 2.

ШТУРКА́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Штурхан.

ШТУРКАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *діал.* Штурханець.

ШТУ́РКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **штурка́ти**.

ШТУРКА́ТИ, штурка́ю, штурка́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Штурхати.

ШТУ́РКНУТИ, штуркну́, штуркне́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *діал.* Однокр. до **штурка́ти**.

ШТУРЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **штурля́ти**.

ШТУРЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Те саме, що **штовха́ти** 1, 2.

ШТУРЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **штовха́тися**.

ШТУРМ, -у, *ч.* 1. Рішуча атака укріплення, опорного пункту, фортеці ворога. // *перен.* Оволодіння чим-небудь, освоєння чого-небудь шляхом переборення якихось труднощів. // *перен.* Рішуча, активна дія для досягнення чого-небудь. *Брати штурмом.* 2. *розм.* Те саме, що **штурмівщи́на**.

ШТУ́РМА, -и, *ж.* 1. *діал.* Шторм. 2. *заст.* Шум, крик.

ШТУ́РМАН, -а, *ч.* 1. Фахівець із водіння військових надводних або підводних кораблів, що має офіцерське звання; прокладає курс руху, визначає положення корабля, літака. // Фахівець із водіння повітряних кораблів. 2. У торговельному флоті – помічник капітана, який одночасно є фахівцем з водіння судна.

ШТУ́РМАНСТВО, -а, *с.* Посада, заняття штурмана.

ШТУ́РМАНСЬКИЙ, -а, -е. 1. Стос. до штурмана. // Признач. для штурмана. // *у знач. ім.* **шту́рманська**, -кої, *ж.* Приміщення, в якому перебуває штурман під час вахти. // Зробл. штурманом. *Штурманські розрахунки.* ** **шту́рманська розпи́ска** – документ, який підтверджує прийняття вантажу на судно; є підставою для оформлення коносаменту. 2. Пов'язаний з навігацією, з водінням кораблів і літаків.

ШТУРМАНУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **штурманува́ти**.

ШТУРМАНУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Бути штурманом.

ШТУРМІ́ВКА, -и, *ж.* Спортивна куртка (для альпіністів, туристів тощо).

ШТУРМІВЩИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Спішна, авральна робота з метою надолужити згаяний час.

ШТУРМО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **штурмува́ти**.

ШТУРМОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Стос. до штурму (у 1 знач.), який є штурмом. // Пов'язаний з підготовкою і проведенням штурму, признач. для штурму. // Признач. для штурму з повітря. ** **штурмова́ драби́на** – у Росії 17 – 18 ст. – пересувна драбина, якою ті, що облягали укріплені міста, фортеці і т. ін., піднімалися на їхні стіни. 2. Стос. до штурму (у 2 знач.). 3. *заст.* Штормовий.

ШТУРМОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Тип військового літака, признач. бомбити й розстрілювати з невеликої висоти сили ворога на полі бою. 2. Солдат, який бере участь у штурмі. // Учасник штурмової робочої групи. 3. *іст.* Член нацистської воєнізованої організації у фашистській Німеччині.

ШТУРМУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **штурмува́ти**.

ШТУРМУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Робити штурм (у 1 знач.). // *перен.* Провадити рішучі дії для оволодіння чим-небудь, освоєння чогось. *Штурмувати висоти знань.* // *перен.* Уперто працювати, домагаючись виконання якогось завдання, долаючи труднощі. // Займатися штурмівщиною. // Напосідати на кого-небудь, домагаючись чогось. // Оточувати, товпитися навколо кого-, чого-небудь безладною, неорганізованою масою, домагаючись чогось. // *перен.* Бити, ударяти (про морські хвилі, вітер і т. ін.). 2. Бомбити й розстрілювати ворога з невеликої висоти. 3. Здійснювати сходження на вершину високої гори, скелі. *Штурмувати вершини.*

ШТУРМУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **штурмува́ти**.

ШТУРМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. акт. теп. ч. до **штурмува́ти**. 2. *у знач. ім.* **штурму́ючий**, -чого, *ч.* Той, хто штурмує що-небудь.

ШТУРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Однокр. до **штурля́ти**.

ШТУРПА́К, -а́, *ч.*, *діал.* 1. Залишок зрубаної або зламаної рослини; шпичастий пеньок. 2. *перен.* Дурень, бовдур.

ШТУРПАЧО́К, -чка́, *ч.*, *діал.* Зменш. до **штурпа́к**.

ШТУРПА́ЧЧЯ, -я, *с.*, *діал.* Збірн. до **штурпа́к**.

ШТУРТРО́С, -а, *ч.* Ланцюг або трос на судні, що йде від штурвала до стерна і признач. для повороту стерна.

ШТУРХА́Н, -а́, *ч.*, *розм.* Те саме, що **штовха́н**. *Давати штурханів.*

ШТУРХАНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.* Зменш. до **штурха́н**.

ШТУРХАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **штовхани́на**.

ШТУ́РХАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шту́рхати**.

ШТУ́РХАТИ, шту́рхаю, шту́рхаєш, *недок.*, *перех. і без додатка*, *розм.* 1. Те саме, що **штовха́ти** 1, 2. 2. *чим.* Совати, тикати.

ШТУ́РХАТИСЯ, шту́рхаюся, шту́рхаєшся, *недок.*, *розм.* Те саме, що **штовха́тися**.

ШТУ́РХНУТИ, шту́рхну, шту́рхнеш; *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Однокр. до **шту́рхати**.

ШТУРХОБО́ЧНИЙ, -а, -е, *заст.*, *розм.* Рукопашний.

ШТУРХОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех. і без додатка*, *розм.* Підсил. до **штурхну́ти**.

ШТУРЯ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **штуря́ти**.

ШТУРЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *перех.* 1. *діал.* Штовхати. 2. *зах.* Встромляти.

ШТУРЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.* Штовхатися.

ШТУФ, -а, *ч.* У геології – шматок мінералу або руди, взятий як зразок.

ШТУ́ФНИЙ, -а, -е. Прикм. до **штуф**.

ШТУЦ, -а, *ч.*, *зах.* Штуцер (у 1 знач.).

ШТУ́ЦЕР, -а, *ч.* 1. Старовинна воєнна рушниця з гвинтовими нарізами в стволі. // Нарізна мисливська рушниця великого калібру. 2. *тех.* Короткий відрізок труби з різзю на зовнішній поверхні, яким з'єднують труби між собою або прикріплюють їх до резервуарів, посудин і т. ін.

ШТУ́ЦЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шту́цер** 1. *Штуцерний постріл.* // Признач. для штуцера. *Штуцерна куля.*

ШТУ́ЦЕРНИК, -а, *ч.* 1. *заст.* Солдат, озброєний штуцером. 2. Робітник, майстер, що з'єднує штуцером труби або прикріплює їх до баків, резервуарів, посудин тощо.

ШТУ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **шту́чка**.

ШТУ́ЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш. до **шту́ка**[1] 4. 2. *розм.* Те саме, що **шту́ка**[1] 5. ** **встругну́ти шту́чку** – зробити щось незвичайне.

ШТУ́ЧНИЙ[1], -а, -е. Який є окремим предметом, штукою (*див.* **шту́ка**[1] 1); якого не важать і не відміряють. *Штучні товари.* // Признач. для торгівлі товарами, яких не важать. *Штучний відділ у крамниці.*

ШТУ́ЧНИЙ[2], -а, -е. 1. Зробл. рукою людини. // Схожий на справжній (про речі). // Подібний до природного (про явища, процеси і т. ін.). ** **шту́чна ни́рка** – апарат для виведення з організму токсичних продуктів обміну і екзогенних отрут, а також для регуляції електролітно-водного балансу і кислотно-лужної рівноваги за допомогою діалізу і ультрафільтрації крові. **шту́чне ди́хання** – переміжна або неперервна заміна повітря в легенях штучними методами при зупинці або недостатності природної вентиляції. **шту́чне се́рце** – апарат для повної заміни на певний час насосної функції серця. **шту́чне харчува́ння** – харчування шляхом позаорального введення в організм поживних речовин. **шту́чний інтеле́кт** – умовне позначення кібернетичних систем, що моделюють деякі аспекти інтелектуальної діяльності людини. 2. Надуманий, вигаданий, несправжній. // Позбавлений простоти, природності. // Удаваний, роблений, нещирий. 3. *розм.* Гарно, зі смаком зроблений; красивий, вишуканий.

ШТУ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Властивість за знач. **шту́чний**[2]. 2. *заст.* Мистецтво.

ШТУ́ЧНО. Присл. до **шту́чний**[2].

ШУА́Н, -а, *ч.*, *іст.* Учасник контрреволюційних повстань на захист королівської влади Бурбонів і католицької церкви в Бретані та Нормандії під час французької революції кінця 18 ст.

ШУБ, -у, *ч.* Напад психічної хвороби, після якого спостерігаються зміни особистості або залишкові психопатологічні розлади.

ШУ́БА, -и, *ж.* 1. Верхній зимовий одяг із хутра, на хутрі (перев. з довгими полами). // *перен.* Сніговий, рослинний і т. ін. покрив. 2. Шерстяний покрив тварин.

ШУБА́Т, -у, *ч.* Напій, приготовлений з кислого молока верблюдиці.

ШУ́БКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **шу́ба** 1; коротка і легка шуба (перев. жіноча або дитяча). 2. Зменш.-пестл. до **шу́ба** 2.

ШУ́БНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **шу́ба** 1. // Признач. для шуби. 2. З хорошим, теплим хутром, придатним для виготовлення шуб (у 1 знач.), кожухів і т. ін. *Шубна порода.* // Пов'язаний з виготовленням і торгівлею виробами з хутра. *Шубні вироби.*

ШУБО́ВСНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *розм.* 1. *неперех.* Кинутися, упасти, пірнути у воду, роблячи сплески. // Упасти взагалі, видаючи глухий звук; плюхнутися. // *рідко.* З силою полити (про воду). 2. *перех.* Кинути що-небудь кудись із глухим звуком.

ШУБО́ВСНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *розм.* Однокр. до **шубо́встатися**.

ШУБО́ВСТАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **шубо́встати** і звук, утворюваний цією дією.

ШУБО́ВСТАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Кидатися, падати, пірнати у воду, роблячи сплески. // Падати взагалі, видаючи глухий звук; плюхатися.

ШУБО́ВСТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* З шумом падати, поринати у воду.

ШУБО́ВСТЬ, *виг.*, *розм.* Уживається як присудок за знач. **шубо́встати** і **шубо́вснути**.

ШУБО́ВТНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Те саме, що **шубо́вснути**.

ШУБО́ВТНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *діал.* Те саме, що **шубо́вснутися**.

ШУ́БОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шу́бка** 1.

ШУ́БОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **шу́бка** 1.

ШУБРА́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *лайл.*, *діал.* Негідник, мерзотник.

ШУБРА́ТОК, -тка, *ч.*, *зах.* Правилля, яким ткач прасує виткану частину полотна.

ШУВА́Р, -у, *ч.*, *зах.* Аїр.

ШУВА́РЕЦЬ, -рцю, *ч.*, *зах.* Зменш.-пестл. до **шува́р**.

ШУВИ́Р, **ШУВЮ́Р**, **ШЮБЕ́Р**, -а, *ч.* Марійський народний пневматичний музичний інструмент, різновид волинки.

ШУВІ́Р, -у, *ч. зах.* Завірюха.

ШУ́ВНИЙ, -а, -е, *зах.* Вродливий.

ШУВЮ́Р *див.* **шуви́р**.

ШУГА́, -и́, *ж.* Дрібний крихкий лід у вигляді кашоподібної маси, який іде перед льодоставом або під час весняного льодоходу.

ШУГА́Й[1], -я, *ч.*, *зах.* Хлопець, парубок.

ШУГА́Й[2], -я, *ч.* Старовинний верхній жіночий одяг, що мав вигляд короткополої кофти з рукавами. // Рід сарафана, що його носили старі жінки.

ШУГА́ЙЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **шуга́й**.

ШУГА́ЛІЯ, -ї, *ж.*, *зах.* Великий човен.

ШУГА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шуга́ти**.

ШУГА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.* 1. Літаючи, швидко пересуватися в повітрі. // Яскраво спалахувати (про блискавку). // *перен.* Швидко поширюватися, розноситися (про думки, чутки, звуки і т. ін.). // Швидко злітати вгору або стрімко опускатися вниз. // Падати, звалюватися, текти вниз з великою силою. 2. Швидко пересуватися в різних напрямках, куди-небудь; носитися, шастати. // Кидатися куди-небудь або від чогось. 3. Дути сильними поривами (перев. про вітер). 4. Раптово, різко вириватися, підійматися вгору, з'являтися десь (про полум'я, світло і т. ін.). // *перен.* Раптово доноситися (про запах). // *перен.* Сильно пульсувати, приливати (про кров). // *перен.* Несподівано виникати, охоплювати кого-небудь (про почуття). 5. Полохати пташок, птахів. 6. *розм.* Совати, тикати. // *у що, у чому.* Рухаючись, провалюватися, з силою занурюватися в щось сипуче, рідке і т. ін. 7. *діал.* Широко ступати. 8. *с. г.* Очищати зерно від пилу.

ШУ́ГИ, *виг.*, *розм.* Покрик, яким відганяють свійську птицю, птахів.

ШУГЛО́Н, -а, *ч.*, *іст.* Рід безрукавки.

ШУГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **шуга́ти** 1 – 7. // *безос.* // *кого, що, розм.* Зіпхнути, скинути з чого-небудь.

ШУГО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шуга́** *Шуговий лід.*

ШУГОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Підсил. до **шугну́ти**. // *безос.*

ШУГУ́, *виг.*, *розм.* Те саме, що **шу́ги**.

ШУ́ДРА, -и, *ж.*, *заст.* Наложниця, незаконна дружина.

ШУЇЛІНГІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді прозорих лазурово-блакитних голочок з алмазним блиском.

ШУ́ЙЦЯ, -і, *ж.*, *ц.-с.* Ліва рука.

ШУКА́ЙЛО, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **шука́ч** 1

ШУКА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **шука́ч** 1.

ШУКА́ЛЬНИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **шука́чка**.

ШУ́КАНЕ, -ого, *с.*, *мат.* Величина, яка має бути визначена, встановлена.

ШУ́КАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шука́ти**. 2. *у знач. прикм.* Якого шукають, потрібно знайти, розшукати. 3. *у знач. прикм.*, *мат.* Який повинен бути визначений, встановлений. *Шукане число.*

ШУКАНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Метушливі розшуки, тривале шукання.

ШУКА́ННЯ, -я, *с.* 1. Дія за знач. **шука́ти** 1, 2. 2. *тільки мн.* Прагнення до чогось нового, спроба знайти нові шляхи (в науці, мистецтві і т. ін.).

ШУКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* 1. *кого, чого, що.* Намагатися знайти, виявити кого-, що-небудь (сховане, загублене, прикрите, невідоме і т. ін.). // Знаходити, виявляти що-небудь, обмацуючи руками, ногами. // Збирати (гриби, горіхи, ягоди і т. ін.). // Відкривати у творах науки, літератури, мистецтва, в чиїх-небудь словах якийсь очікуваний зміст. // Підбирати (думку, слово, мелодію і т. ін.). // Розшукувати, намагатися дізнатися про наявність, місцезнаходження кого-, чого-небудь. // Розпитуючи, радячись, підбирати кого-, що-небудь. // Намагатися згадати. // *перев. зі сл.* о ч і, п о г л я д і т. ін. Намагатися побачити кого-, що-небудь. 2. *чого.* Домагатися, прагнути чого-небудь. // З підрядним реченням. // *з інфін.* Намагатися зробити щось. // Прагнути чогось нового, досконалішого (у творчості). 3. *з кого, що, юр.*, *заст.*, *рідко.* Вимагати через суд.

ШУКА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.*, *діал.* Розшукувати.

ШУКА́Ч, -а́, *ч.* 1. Людина, зайнята розшуками чого-небудь. // Особа, яка (перев. професійно) займається відкриттям, розшуками родовищ копалин, рослин, нових шляхів і т. ін. *Шукач пригод.* 2. *розм.* Те саме, що **шпик**[2]. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* с о б а к а. Службовий собака з гострим чуттям, який відшукує кого-, що-небудь за слідами. 4. *тех.* Механізм, пристрій, який автоматично знаходить що-небудь.

ШУКАЧІ́В, -че́ва, -че́ве. Належний шукачеві.

ШУКА́ЧКА, -и. Жін. до **шука́ч** 1.

ШУКА́ЧЧИН, -а, -е. Належний шукачці.

ШУ́ЛА, -и, *ж.*, *діал.* Стовп (у 1 знач.).

ШУ́ЛЕР, -а, *ч.* Гравець, який у картярській грі користується нечесними, шахрайськими прийомами. // *перен.* Взагалі обманщик, шахрай.

ШУ́ЛЕРСТВО, -а, *с.* Використання нечесних, шахрайських прийомів у картярській грі. // *перен.* Обман, шахрайство.

ШУ́ЛЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шу́лер**.

ШУЛИ́Й, -а, -е. З опущеними рогами (про вола).

ШУ́ЛИК, -а, *ч.*, *діал.* Капуста, яка не розвинулася в головку.

ШУЛИ́К *див.* **шулики́**.

ШУЛИКИ́, -і́в, *мн.* (*одн.* **шули́к**, -а́, *ч.*). Коржі, политі медом з розтертим маком.

ШУЛІ́К, -а, *ч.*, *заст.* Шуліка.

ШУЛІ́КА, -и, *ч.* Великий хижий птах родини яструбиних з довгими крилами і загнутим дзьобом; коршак. // *перен.*, *розм.* Ворожий літак.

ШУЛІЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа шуліки.

ШУЛІ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **шулі́ка**. // Такий, як у шуліки, подібний до шуліки.

ШУ́ЛКА, -и, *ж.*, *зах.* Качан кукурудзи.

ШУ́ЛЬВЕРК, -а, *ч.* Система музичного виховання дітей, запропонована німецьким композитором, му-

зикознавцем і педагогом К. Орфом, а також спеціальні посібники до неї.

ШУЛЬГА́[1], -і́, *заст.* 1. *ж.* Ліва рука або нога. 2. *ч. і ж.* Лівша (про людину).

ШУЛЬГА́[2], -і́, *ж.*, *діал.* Омела.

ШУЛЬГО́ВИНА, -и, *ж.*, *діал.* Колода середнього розміру, що її використовують для зв'язування плотів і на паливо.

ШУ́ЛЬКА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **шульо́к**.

ШУЛЬНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Шмигнути.

ШУЛЬО́К, -льќа, *ч.*, *діал.* Качан кукурудзи.

ШУЛЬПІ́КА, -и, *ч.*, *діал.* Шуліка.

ШУЛЬПОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шульпоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШУЛЬПОТІ́ТИ, -оти́ть, *недок.*, *діал.* Плюскотіти, хлюпати.

ШУЛЯ́К, шу́ляка́, *ч.*, *розм.* 1. Те саме, що **шулі́ка**. 2. Віл з опущеними рогами.

ШУЛЯ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шуля́ти**.

ШУЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, *діал.* Тикати (*див.* **ти́кати**[1] 1).

ШУМ[1], -у, *ч.* 1. Сукупність різноманітних звуків, які швидко змінюються за частотою і силою; глухі звуки, що зливаються в одноманітне незлагоджене звучання. // Безладне звучання багатьох голосів; гомін, галас. // Різноманітні звуки якогось населеного пункту. 2. *лінгв.* Звук, який утворюється в порожнині рота без участі голосу, під час проходження повітряного струменя через перешкоди в мовному апараті. 3. *тех.*, *мед.* Звук з неясно вираженою тональністю. *Шум у моторі.* ** **Дискре́тний шум** – шум однієї частоти. **Серце́вий шум** – шум, що виникає в порожнинах серця і в надклапанному відділі висхідної частини аорти або легеневого стовбура, внаслідок порушення в них ламінарного потоку крові. **Структу́рний шум**, *спец.* – шум, що розповсюджується поверхнями конструкцій.

ШУМ[2], -у, *ч.* 1. Непрозора й легка пузирчаста маса, яка утворюється на поверхні деяких рідин при сильному збовтуванні, нагріванні, бродінні і т. ін.; піна. // Непрозора й легка пузирчаста маса, що утворюється мильною водою. 2. Рясний піт, піна, що покриває розгарячілого коня. // Пузирчаста слина, що з'являється у тварин (перев. при втомі, захворюваннях, від злості і т. ін.). ** **Зеле́ний шум** – густий листяний покрив на деревах у лісі, а також шелест, утворюваний ним. 2. *рідко.* Те саме, що **вир** 1.

ШУМ[3], -у, *ч.*, *етн.* Танок, який його ведуть дівчата, ставши у два ряди і взявшись за руки, ніби заплітаючи тин. // Назва міфічної істоти, згадуваної в піснях, якими супроводжується цей танок.

ШУМА́, -и́, *ж.*, *діал.* Залишки соломи, що ними гатять греблі.

ШУМЕ́ЛА, ШУМЕЛИ́НА, -и, *ж. і* **ШУМЕЛИ́ННЯ**, -я, *с.*, *збірн.*, *зах.* Листя, що огортає качан кукурудзи.

ШУМЕЛИ́НА *див.* **шуме́ла**.

ШУМЕЛИ́ННЯ *див.* **шуме́ла**.

ШУМЕ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **шуме́р**, -а, *ч.*). Стародавній народ, який жив у Південній Месопотамії в 4 – 2 тис. до н. е.

ШУМЕ́РО-ВАВИЛО́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до історичної епохи давніх Шумеру (Шумерії) та їхнього спадкоємця – семітського Вавилону.

ШУМЕ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **шуме́ри**. *Шумерський епос.*

ШУМИЛИ́НА, -и, *ж.*, *діал.* Листя, в яке загорнуто качан кукурудзи.

ШУМИЛИ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Те саме, що **шумили́на**.

ШУМИЛИ́НОЧКА, -и, *ж.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **шумили́на**.

ШУМИ́ХА[1], -и, *ж.*, *заст.* Сухозлітка.

ШУМИ́ХА[2], -и, *ж.*, *етн.* Міфічна істота, згадувана в піснях, якими супроводжується шум (*див.* **шум**[3]).

ШУМІ́ВКА[1], -и, *ж.* Велика ложка з отворами для знімання накипу з бульйону, пінки з киплячого варення, виймання м'яса, риби з юшки тощо.

ШУМІ́ВКА[2], -и, *ж.*, *зах.* Горілка.

ШУМІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **шумі́ти**[1] 1 і звуки, утворювані цією дією.

ШУМІ́ТИ[1], -млю́, -ми́ш; *мн.* шумля́ть; *недок.* 1. Видавати, утворювати шум (*див.* **шум**[1] 1). // *чим, об що.* Створювати шум (про листя дерев). *Шумить гай.* 2. *перен.* Проходити жваво, бурхливо (про життя, молодість і т. ін.). 3. *перен.*, *розм.* Багато, голосно, збуджено говорити, жваво обговорювати що-небудь. 4. *перен.*, *розм.* Швидко пересуватися, мчати.

ШУМІ́ТИ[2], -і́є, *недок.* Те саме, що **шумува́ти**[1]; пінитися.

ШУ́МКА, -и, *ж.*, *діал.* Коротка танцювальна пісня веселого, жартівливого змісту; танець на музику цієї пісні; чабарашка.

ШУМКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **шумли́вий**[1].

ШУ́МКО. Присл. до **шумки́й**. // *у знач. присудк. сл.*

ШУМЛИ́ВИЙ[1], -а, -е. 1. Який видає, утворює шум (*див.* **шум**[1] 1). 2. Який відбувається з шумом (*див.* **шум**[1] 1), супроводжується шумом. // Сповнений шуму, пожвавлення, руху, суєти. 3. *перен.*, *розм.* Гучний, розрахований на ефект.

ШУМЛИ́ВИЙ[2], -а, -е. Який піниться, вкритий шумом (*див.* **шум**[2] 1); пінявий.

ШУМЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **шумли́вий** 1.

ШУМЛИ́ВО. Присл. до **шумли́вий**[1]. // *у знач. присудк. сл.*

ШУМЛЯ́ЧИ́. Дієприсл. до **шумі́ти**.

ШУ́МНИЙ[1], -а, -е. 1. Який видає, утворює шум (*див.* **шум**[1] 1). 2. Який відбувається з шумом (*див.* **шум**[1] 1), супроводжується шумом. // Сповнений шуму, пожвавлення, руху, суєти. // *перен.* Неспокійний, бурхливий, сповнений подій, тривог і т. ін. 3. *перен.*, *розм.* Який викликає шум (*див.* **шум**[1] 2), привертає широку увагу. *Шумний успіх.* 4. *лінгв.* Який утворюється за допомогою шуму (*див.* **шум**[1] 3). ** **Шу́мні при́голосні**, *лінгв.* – приголосні, у творенні яких переважає шум.

ШУ́МНИЙ[2], -а, -е. Який піниться, вкритий шумом (*див.* **шум**[2] 1); пінявий.

ШУ́МНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **шу́мний**[1].

ШУ́МНО. Присл. до **шу́мний** 1. // *у знач. присудк. сл.*

ШУМОВИ́Й, -а́, -е́. Стос. до шуму (*див.* **шум**[1] 1); пов'язаний з творенням, відтворенням шуму. ** **Шумова́ хворо́ба** – захворювання, розвиток якого зумовлений тривалою дією високих рівнів шуму. **Шумови́й орке́стр** – оркестр, який складається перев. з ударних інструментів.

ШУМОВИ́К, -а́, *ч.* 1. Особа, яка здійснює шумові ефекти (у театрі, на радіо, телебаченні і т. ін.). 2. Музикант, який грає на шумових інструментах в оркестрі.

ШУМОВИМІ́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання рівня звукового тиску.

ШУМОВИМІ́РЮВАЧ, -а, *ч.* Прилад для вимірювання рівня звукового тиску.

ШУМОВИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **шумови́ння**[1] 1.

ШУМОВИ́ННЯ[1], -я, *с.* 1. Білувата пухирчаста маса на поверхні рідини, яка утворюється від сильного коливання, бовтання, кипіння, бродіння і т. ін.; піна. // *перен.* Щось легке, пишне, подібне до такої маси. // Мильний розчин, збитий у пухирчасту масу. 2. Сусальне золото; сухозлітка. 3. Декласовані елементи суспільства.

ШУМОВИ́ННЯ[2], -я, *с.* Те саме, що **шум**[1] 1.

ШУМОВИ́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **шумли́вий**[1].

ШУМОВИ́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **шумови́тий**.

ШУМОВИ́ЩЕ, -а, *с.* Підсил. до **шум**[1] 1, 2.

ШУМОЗАХИСНИ́Й, -а́, -е́. Стос. до шумозахисту.

ШУМОЗА́ХИСТ, -у, *ж.* Сукупність заходів, які здійснюються для захисту від шуму та його зменшення у приміщеннях, будинках тощо.

ШУМОІЗОЛЮВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для забезпечення захисту від шуму.

ШУМОІЗОЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність засобів, що забезпечують захист від шуму.

ШУМО́К, -мка́, *ч.* Зменш. до **шум**[1] 1, 2, 4; легкий, слабкий шум. ** **Зроби́ти щось під шумо́к** – зробити щось незначне (зазвичай негативне), відвертаючи увагу спостерігачів на більш важливі події.

ШУМОМЕТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до вимірювання рівня гучності звуку. *Шумометричний контроль.*

ШУМОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання рівня гучності звуку.

ШУМОМІ́РНИЙ, -а, -е. Признач. для вимірювання рівня гучності звуку.

ШУМОПЕЛЕНГА́ТОР, -а, *ч.* Гідроакустичний прилад для виявлення джерела звукових коливань, що знаходяться у воді, і визначення напрямку (пеленга) на нього.

ШУМОПЕЛЕНГА́ТОРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шумопеленга́тор**.

ШУМОПЕЛЕНГУВА́ННЯ, -я, *с.* Виявлення джерела звукових коливань, що знаходяться у воді, і визначення напрямку (пеленга) на нього.

ШУМОПОГЛИНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який має здатність зменшувати гучність звуків, шум; призначений для зменшення шуму. *Шумопоглинальна ізоляція.*

ШУМОПОГЛИНА́ННЯ, -я, *с.* Перетворення звукової енергії в теплову під час проходження шуму в просторі або через перепону.

ШУМОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **шумоті́ти**.

ШУМОТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **дзюрча́ти**.

ШУМОФО́Н, -а, *ч.* 1. Одноголосний електричний музичний інструмент з грифом, який дозволяє імітувати виробничі шуми, постріли, шум вітру, брязкання, звуки хвиль тощо. 2. Електронний акустичний прилад для вимірювання рівня шуму в приміщенні.

ШУМУВА́ННЯ[1], -я, *с.* Дія за знач. **шумува́ти**[1].

ШУМУВА́ННЯ[2], -я, *с.* Дія за знач. **шумува́ти**[2] і звуки, утворювані цією дією.

ШУМУВА́ТИ[1], -у́є, *недок.* 1. *неперех.* Покриватися білуватою пухирчастою масою (про деякі рідини); пінитися. // *перен.* Вкривати чимось легким, пишним, подібним до такої маси. // Те саме, що **вирува́ти** 1. // *безос.* // Іскритися, пінитися, грати (про вино, шипучі напої і т. ін.). 2. *неперех.*, *перен.* Бурхливо виявлятися, протікати. 3. *неперех.*, *розм.* Бути в стані, в процесі бродіння; бродити. 4. *перех. і без додатка.* Знімати піну з навару.

ШУМУВА́ТИ[2], -у́ю, -у́єш, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **шумі́ти**[1] 1, 3.

ШУМУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **шумува́ти**.

ШУНГІЗИ́Т, -у, *ч.* Легкий пористий матеріал, що використовується як заповнювач при приготуванні бетону.

ШУНГІ́Т, -у, *ч.* Гірська порода чорного або матово-сірого кольору, насичена вуглецевою речовиною в некристалічному стані.

ШУ́НДИК, -а, *ч.*, *діал.* Невелика споруда для господарського причандалля.

ШУНТ, -а́, *ч.* Електричне або магнітне відгалуження (опір, індуктивність), яке вмикають паралельно до основного кола для відведення частини електричного струму чи магнітного потоку. ** **Суди́нний шунт** – штучно створений обхідний шлях кровотоку при виключенні з кровотоку ділянки великої кровоносної судини.

ШУНТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **шунтува́ти**.

ШУ́НТОВИЙ, -а́, -е́. Прикм. до **шунт**.

ШУНТО́ВНИЙ, -а, -е. Якого можна шунтувати.

ШУНТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до шунтування.

ШУНТУВА́ННЯ, -я, *с.* Хірургічне утворення обхідного шляху при виключенні із кровообігу, лімфообігу або дихання ділянки відповідних судин. *Шунтування артерій. Шунтування гортані.*

ШУНТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати шунтування.

ШУНТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **шунтува́ти**.

ШУНТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **шунтува́ти**.

ШУ́ПАС, -у, *ч.*, *діал.* Етап (у 1 – 3 знач.). // *у знач. присл.* **шу́пасом**. По етапу.

ШУ́ПИТИ, -плю, -пиш; *мн.* шу́плять; *недок.*, *розм.* Те саме, що **розумі́ти** 1.

ШУ́ПЛАТТЯ, -я, *с.*, *збірн.*, *діал.* Одяг, білизна; дрібні хатні речі.

ШУПО́РТАННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **шупо́ртатися**.

ШУПО́РТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *зах.* Шпортатися.

ШУРА́, -и́, *ж.* Дорадчий принцип, що лежить, згідно з ісламськими правовими концеціями сунітського напряму, в основі організації і функціонування ісламської держави.

ШУ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Сарай, повітка.

ШУ́РА-БУ́РЯ, шу́ри-бу́рі *і* **ШУ́РЯ-БУ́РЯ**, шу́рі-бу́рі, *ж.*, *розм.* 1. Те саме, що **ви́хор**[1] 1. 2. *перен.* Те саме, що **розгардія́ш** 1.

ШУ́РИ-МУ́РИ, шу́рів-му́рів, *мн.*, *розм.* Любовні справи, пригоди.

ШУ́РИН, -а, *ч.* Брат дружини.

ШУРИНЕ́ЦЬ, -нця́, *ч.*, *етн.*, *зах.* У весільному обряді – молодий родич нареченої, який мусить удавано захищати її від жениха і його друзів.

ШУ́РИНІВ, -нова, -нове. Прикм. до **шу́рин**. // Належний шуринові.

ШУ́РКА, -и, *ж.*, *зах.* Міра дерева для куріння смоли.

ШУ́РКАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шу́ркати** 1 і звуки, утворювані цією дією.

ШУ́РКАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* 1. Човгати (у 1 знач.). 2. Штрикати (у 1 знач.).

ШУ́РКНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **шу́ркати**.

ШУ́РКНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док.*, *зах.* Вскочити кудись.

ШУРНИ́К, -а́, *ч.* Довгий металевий стержень для перемішування палива в топці, очищення його від шлаку і т. ін.

ШУРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* 1. Однокр. до **шу́ркати**. 2. Шаркнути. 3. *перен.* Метнутися, кинутися бігти. // Утекти. // Шмигнути, прослизнути. // Провалитися.

ШУРО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шурува́ти** 1.

ШУРПА́, -и́, *ж.* Юшка з баранини та овочів, часто з рисом і прянощами, яку їдять на Сході.

ШУ́РПА, -и, *ж.*, *діал.* 1. Потвора, мара. 2. Курка з настовбурченим пір'ям. 3. Жінка в жахливому вбранні. 4. Гуляща жінка, шльондра.

ШУ́РПАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шу́рпатися**.

ШУ́РПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Порпатися (у 1, 2 знач.).

ШУРСТІ́ТИ, -ти́ть, *недок.*, *рідко.* Те саме, що **шелесті́ти**.

ШУРУ́БАЛКИ, ШУРУ́ВАЛКИ, -ів, *мн.*, *діал.* Шматки тіста, що прилипають до рук під час місіння.

ШУРУБЕ́ЙНИК, -а, *ч.*, *зах.* Ледар, голодранець.

ШУРУБУ́РА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **шу́ра-бу́ря**.

ШУРУБУ́РЕННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **шурубу́рити**.

ШУРУБУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *діал.* Бешкетувати, колобродити.

ШУРУБУ́РСТВО, -а, *с.*, *діал.* Бешкетування, колобродіння.

ШУРУ́ВАЛКИ *див.* **шуру́балки**.

ШУРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Стос. до шурування, призначений для шурування. *Шурувальний отвір у топці.*

ШУРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Робітник, який займається шуруванням. *Кочегар-шурувальник.*

ШУРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **шурува́ти** 1.

ШУРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех. і без додатка*, *спец.* Перемішувати в топці паливо. // Взагалі перемішувати, перевертати, ворушити що-небудь. 2. *перех. і без додатка*, *розм.* Старанно, ретельно чистити, мити, скребти що-небудь. 3. *неперех.*, *перен.*, *фам.* Розвивати енергійну діяльність, діяти завзято, з азартом. // Швидко, енергійно йти куди-небудь.

ШУРУ́П, -а, *ч.* Кріпильний гвинт для дерев'яних деталей, для прикріплення до дерева металічних виробів і т. ін.

ШУРУ́ПАННЯ, -я, *с.*, *фам.* Дія за знач. **шуру́пати**.

ШУРУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *в чому, чого*, *фам.* Розбиратися в чому-небудь.

ШУРУ́ПНИЙ, -а, -е. Те саме, що **шуру́повий**.

ШУРУ́ПОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **шуру́п**.

ШУРУ́ПЧИК, -а, *ч.* Зменш. до **шуру́п**.

ШУРФ, -у, *ч.*, *гірн.* Вертикальна, рідше похила гірнича виробка (перев. невеликої глибини), прокладена з поверхні землі для розвідування та добування корисних копалин, вентиляції шахт, проведення вибухових робіт і т. ін.

ШУРФУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *гірн.* Пов'язаний з шурфуванням.

ШУРФУВА́ННЯ, -*я*, *с*., *гірн*. Дія за знач. **шурфува́ти**.

ШУРФУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*., *перех*. *і без додатка*, *гірн*. Вести розвідку залягання копалин з допомогою шурфів.

ШУРХ, -у, *ч*., *діал*. Яр.

ШУ́РХАННЯ, -*я*, *с*. Дія за знач. **шу́рхати** і звуки, утворювані цією дією.

ШУ́РХАТИ, -аю, -аєш, *недок*. 1. Видавати, утворювати легкий шум (*див*. **шум**[1] 1); шарудіти. // Шелестіти (про траву, листя і т. ін.). // Те саме, що **чо́вгати** 1. 2. Швидко рухатись у різних напрямках, куди-небудь; шмигати. // Швидко падати куди-небудь. // Провалюватись у щось сипуче, рідке (перев. ногами, руками). 3. Те саме, що **штрика́ти** 1.

ШУ́РХІТ, -хоту, *ч*. Глухий звук, шум від човгання, тертя чогось об що-небудь; шерхіт.

ШУ́РХНУТИ, -ну, -неш, *док*. Однокр. до **шу́рхати**.

ШУ́РХНУТИСЯ, -нуся, -нешся, *док*., *діал*. Провалитися.

ШУРХОНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док*., *однокр*. Підсил. до **шу́рхнути**.

ШУРХОТА́ННЯ, -*я*, *с*. Дія за знач. **шурхота́ти**.

ШУРХОТА́ТИ, -очу́, -о́чеш *і* **ШУРХОТІ́ТИ**, -очу́, -оти́ш, *недок*. Те саме, що **шу́рхати** 1, 2.

ШУРХОТІ́ННЯ, -*я*, *с*. Дія за знач. **шурхоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШУРХОТІ́ТИ *див*. **шурхота́ти**.

ШУРХОТЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко*. Який видає шурхіт.

ШУРХОТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж*., *рідко*. Абстр. ім. до **шурхотли́вий**.

ШУРЧА́ННЯ, -*я*, *с*., *розм*. Дія за знач. **шурча́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШУРЧА́ТИ, -чу́, -чи́ш, *недок*., *розм*. Те саме, що **шу́рхати** 1.

ШУ́РША, -і, *ж*., *діал*. Купа (у 1 знач.).

ШУРША́ННЯ, -*я*, *с*., *розм*. Дія за знач. **шурша́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШУРША́ТИ, -шу́, -ши́ш, *недок*., *розм*. Те саме, що **шу́рхати** 1.

ШУ́РЯ-БУ́РЯ *див*. **шу́ра-бу́ря**.

ШУРЯ́К, -а́, *ч*., *розм*. Те саме, що **шу́рин**.

ШУРЯЧО́К, -чка́, *ч*. Зменш.-пестл. до **шуря́к**.

ШУ́СНИЦЯ, -і, *ж*., *діал*. Суржик (у 1 знач.).

ШУ́СНУТИ, -ну, -неш, *док*., *розм*. Те саме, що **ша́снути**. // *безос*.

ШУСТ, -а, *ч*. Інструмент для згладжування нерівностей, видалення іржі і т. ін. в стволі рушниці.

ШУ́СТАЛКА, -и, *ж*. Сільськогосподарська машина для шустання зерна, а також спеціальний механізм для цієї ж роботи у складних молотарках.

ШУ́СТАЛЬНИЙ, -а, -е, *с. г*. Який служить для шустання зерна.

ШУ́СТАНИЙ, -а, -е, *с. г*. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шу́стати**.

ШУ́СТАННЯ, -*я*, *с*., *с. г*. Дія за знач. **шу́стати**.

ШУ́СТАТИ, -аю, -аєш, *недок*., *перех*., *с. г*. Очищати зерно від лузги, остюків, плівок, а також полірувати його.

ШУСТВА́Л, -а, *ч*., *діал*. Шкіряний фартух.

ШУСТЕЛИ́НА, -и, *ж*., *діал*. Білизна (*див*. **біли́зна**[1]).

ШУСТІ́ННЯ, -*я*, *с*., *зах*. Дія за знач. **шусті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ШУСТІ́ТИ, -ти́ш, -ти́ть, *недок*., *зах*. Шелестіти.

ШУСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **шустува́ти**.

ШУ́СТРЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **шу́стрий**.

ШУСТРЕ́НЬКО. Присл. до **шустре́нький**.

ШУ́СТРИЙ, -а, -е. Рухливий, жвавий, моторний, спритний (про людину). // Який виражає ці риси людини. // Прудкий, проворний (про тварин, птахів, риб).

ШУ́СТРИК, -а, *ч*., *розм*. Непосидюча, жвава дитина.

ШУ́СТРІСТЬ, -рості, *ж*. Властивість за знач. **шу́стрий**.

ШУ́СТРО. Присл. до **шу́стрий**.

ШУСТРЯ́К, -а́, *ч*., *розм*. Злодійкуватий парубок.

ШУСТРЯЧО́К, -чка́, *ч*. Змен. до **шустря́к**.

ШУСТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец*. Який служить для шустування.

ШУСТУВА́ННЯ, -*я*, *с*., *спец*. Дія за знач. **шустува́ти**.

ШУСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок*., *спец*. Згладжувати шустом нерівності, видаляти іржу і т. ін. у стволі рушниці.

ШУСТЬ, *виг*., *розм*. 1. Те саме, що **гульк** 1. 2. Уживається як присудок за знач. **шу́снути**.

ШУ́ТЕР, -тру, *ч*., *діал*. Щебінь.

ШУ́ТИЙ, -а, -е, *діал*. Безрогий чи з малими рогами; без вуха; без хвоста.

ШУ́ТКА, -и, *ж*., *зах*. 1. Ягня. 2. Котик верби і гілка з такими котиками.

ШУТКО́ВИЙ, -а, -е, *зах*. Прикм. до **шу́тка** 2. ** **Шутко́ва Неділя**, *церк*., *зах*. – Вербна Неділя.

ШУ́ТО, *присл*., *діал*. Без чогось.

ШУТРО́ВАНИЙ, -а, -е, *діал*. Посипаний щебенем.

ШУТРОВИ́Й, -а́, -е́, *діал*. Прикм. до **шу́тер**.

ШУФА́ТА, -и, *ж*., *зах*. Знаряддя для ловлі риби з двома жердинами і сіткою.

ШУФЛЯ́ДА, -и, *ж*., *зах*. Шухляда.

ШУХ, -а, *ч*., *зах*. Міра дров.

ШУ́ХЕР, -у, *ч*., *жарг*. 1. Небезпека, тривога. 2. Крик, сварка, ґвалт; бійка. 3. Обшук. ** **Стоя́ти на шу́хері** – охороняти, підстраховувати кого-небудь (зазвичай злодіїв) на випадок непередбаченої появи кого-небудь.

ШУ́ХЛЯ, -і, *ж*., *мед*., *зах*. Лихоманка, пропасниця.

ШУХЛЯ́ДА, -и, *ж*. Чотирикутна (перев. висувна) коробка для зберігання дрібних речей у столі, шафі і т. ін.

ШУХЛЯ́ДКА, -и, *ж*. Зменш.-пестл. до **шухля́да**. // Те саме, що **шкату́лка**.

ШУ́ШВАЛОК, -лка, *ч*., *діал*. Нікчема, погань.

ШУ́ШВАЛЬ, -і, *ж*., *збірн*., *вульг*. Негідні, нікчемні, не варті уваги й поваги люди.

ШУШИ́ЦЯ, -і, *ж*., *зах*. Всохла смерека.

ШУ́ШКАННЯ, -*я*, *с*., *зах*. Дія за знач. **шу́шкати** і звуки, утворювані цією дією.

ШУ́ШКАТИ, -аю, -аєш, *недок*., *зах*. Шепотіти.

ШУШО́Н, -а, **ШУШУ́Н**, -а́, *ч*. Старовинний верхній жіночий одяг – кофта, тілогрійка або сарафан особливого покрою у народності ерзя.

ШУШУ́КАННЯ, -*я*, *с*., *розм*. Дія за знач. **шушу́кати** і звуки, утворювані цією дією.

ШУШУ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок*., *розм*. 1. Говорити одне з одним пошепки, перев. таємно від інших, нашіптувати кому-небудь щось. 2. *перен*. Тихо шуміти, шелестіти.

ШУШУ́КАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок*., *розм*. 1. Говорити одне з одним пошепки, перев. таємно від інших. // Пошепки розпускати поговір, плітки. 2. *перен*. Те саме, що **шушу́кати** 2.

ШУШУ́Н *див*. **шушо́н**.

ШУ́Я, шу́ї, *ж*., *збірн*., *зах*. Шушваль.

ШХЕ́РИ, шхер, *мн*. Невеликі скелясті острови біля сильно порізаних, розчленованих берегів морів і озер; прибережний морський район з такими островами, скелями.

ШХЕ́РНИЙ, -а, -е. Прикм. до **шхе́ри**. *Шхерний берег*. // Признач. для плавання у шхерах. *Шхерна флотилія*.

ШХУ́НА, -и, *ж*. Парусне судно з двома та більше щоглами й косими вітрилами, а зараз також і з двигуном внутрішнього згоряння.

ШЮБЕ́Р *див*. **шуви́р**.

ШЮВЮ́Р, -а, *ч*. Марійський народний духовий музичний інструмент.

ШЮТЕ́, *невідм*., *с*. Грибкова хвороба сіянців сосни, що спричиняє пожовтіння й опадання хвої.

Щщ

Щ, *невідм., с.* Тридцята літера українського алфавіту на позначення приголосного звука "щ" (вимовляється "ща").

ЩАБЕ́ЛЬ, -бля́, *ч.* 1. Поперечний (горизонтальний) брусок, планка в драбині. // Поперечна планка в драбині воза. 2. *заст.* Східець. 3. *перен.* Етап, стадія розвитку, здійснення чого-небудь. // Становище, рівень, на якому перебуває, якого досягає хто-, що-небудь. // Розряд, підрозділ у чому-небудь, що має градацію. 4. Кожний звук музичного звукоряду, гами, ладу.

ЩАБЕЛЬО́К, -лька́, *ч.* Зменш.-пестл. до **щабе́ль 1**.

ЩАБЛИ́НА, -и, *ж.* Те саме, що **щабе́ль 1, 2**.

ЩАБЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **щабли́на**.

ЩАБЛЮВА́ТИЙ, -а, -е, *зах.* Худий, з випнутими ребрами. *Щаблювата кобила.*

ЩАБЛЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *зах.* Властивість за знач. **щаблюва́тий**.

ЩАБЛЯ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Який має щаблі.

ЩАБЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **щабля́стий**.

ЩА́ВА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Щавель. 2. *текст.* Кисла рідина, в якій виварюють вовняні нитки перед фарбуванням їх кошеніллю. 3. Кисла мінеральна вода. 4. *хім.* Те саме, що **протра́ва** 2.

ЩАВЕ́ЛЬ, -влю́, *ч.*, *бот.* Трав'яниста, перев. багаторічна, рослина родини гречкових, стебло й продовгувате листя якої здебільшого має кислий смак; використовується в кулінарії та медицині.

ЩА́ВЕЛЬНИЙ, -а, -е, *діал.* Щавлевий.

ЩАВИ́ТИ, -влю́, -ви́ш, *недок.*, *хім.* Те саме, що **протра́влювати**.

ЩАВИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Пас. до **щави́ти**.

ЩАВІ́Й, -ю, *ч.*, *діал.* Щавель.

ЩАВЛЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **щаве́ль**. // Вигот. зі щавлю. ** **Щавле́ва кислота́** – кисла на смак кристалічна органічна сполука, що застосовується в хімічній і текстильній промисловості тощо.

ЩАВЛЕ́ВО-БУРШТИНО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до суміші щавлевої і бурштинової кислот.

ЩАВЛЕВОКИ́СЛИЙ, -а, -е, *хім.* Який містить щавлеву кислоту.

ЩА́ВЛЕВО-О́ЦТОВИЙ, -а, -е: ** **Ща́влево-о́цтова кислота́** – органічна дикарбонова кетокислота; міститься у всіх тваринних і рослинних організмах.

ЩА́ВЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **ща́вити**.

ЩА́ВЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ща́вити**.

ЩА́ВЛИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **щаве́ль**.

ЩАДИ́ТИ, -джу́, -ди́ш, *недок.*, *перех. і без додатка.* 1. Не занапащати кого-небудь, не завдавати шкоди комусь; милувати. // *перев. із запереч. част.* **не**, *перен.* Виявляти непримиренність до яких-небудь хиб, учинків, вад кого-небудь. 2. Ставитися дбайливо до чого-небудь, берегти щось. // *із запереч. част.* **не**. Не скупитися на щось, не шкодувати чого-небудь. ***Не щадити своїх сил.*** 3. *діал.* Економити, заощаджувати.

ЩАДІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **щади́ти**.

ЩАДЛИ́ВИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **оща́дливий**.

ЩАДЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Абстр. ім. до **щадли́вий**.

ЩАДНИ́Й, -а́, -е́. Який оберігає від шкідливого впливу, надмірного перевантаження тощо.

ЩАДНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *діал.* Ощадна каса.

ЩАДНИ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Ощадний (*див.* **оща́дний** 2).

ЩА́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **щадни́й**.

ЩА́ДОК, -дка, *ч.*, *діал.* Нащадок.

ЩАКА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **щака́ти**.

ЩАКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.*, *зах.* Розколювати.

ЩА́МБА, -и, *ж.*, *зах.* Велика скіпа.

ЩА́МБ'Я, -я, *с.*, *зах.* Збірн. до **ща́мба**.

ЩАСЛИ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **щасли́вий**.

ЩАСЛИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.* Щаслива людина.

ЩАСЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який має щастя, який зазнав щастя, радості. // *у знач. ім.* **щасли́ві**, -вих, *мн.* Люди, яким щастить. // Дуже радий чому-небудь. // *чим.* Задоволений чим-небудь, радісний з приводу чогось. // *з інфін.* Дуже охочий, радий що-небудь робити. // Сповнений радості, щастя (про почуття). // Який виражає щастя, викликаний щастям. ** **Бува́й щасли́вий** – ввічлива форма побажання щастя на знак прощання з ким-небудь. ** **Будь щасли́вий**: а) уживається як побажання кому-небудь щастя в житті; б) ввічливе побажання щастя, добра на знак прощання з ким-небудь. 2. Який приносить або приніс щастя, успіх, удачу; винятково сприятливий, радісний. // Особливо вдалий, гарний. // Який сприяє щастю, радості, успіхові. 3. Якому випадає щастя, успіх, удача, якому щастить. // *у знач. ім.* **щасли́вий**, -вого, *ч.*; **щасли́ва**, -вої, *ж.*; **щасли́ві**, -вих, *мн.* Людина, якій щастить. 4. Успішний, благополучний. // Вигідний для кого-небудь; виграшний. // Не пов'язаний з муками, переживаннями; легкий. *Щаслива смерть.* ** **Щасли́вої доро́ги** – побажання вдалої поїздки, подорожі тому, хто від'їжджає куди-небудь.

ЩАСЛИ́ВИТИ, -влю, -виш; *мн.* щасли́влять; *недок.*, *перех.* Робити кого-, що-небудь щасливим.

ЩАСЛИ́ВИТИСЯ, -влюся, -вишся; *мн.* щасли́вляться; *недок.*, *рідко.* Бути щасливим, зазнавати щастя.

ЩАСЛИ́ВИЦЯ, -і. Жін. до **щасли́вець**.

ЩАСЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.*, *рідко.* Стан за знач. **щасли́вий**.

ЩАСЛИВІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **щасли́вий**.

ЩАСЛИ́ВО. 1. Присл. до **щасли́вий**. 2. Прощальне побажання кому-небудь щастя, успіху. ** **Щасли́во залиша́тися** *кому* – побажання щастя під час прощання з ким-небудь.

ЩАСЛИ́ВЧИК, -а, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **щасли́вець**. 2. *розм.* Той, кому постійно щастить, щаслива людина.

ЩА́СНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **щасли́вий**. // *у знач. ім.* **ща́сні**, -них, *мн.* Люди, яким щастить.

ЩА́СНИЦЯ, -і, *ч. і ж.*, *розм.* Те саме, що **щасли́вець, щасли́виця**.

ЩА́СНО, *розм.* Присл. до **ща́сний**. // *у знач. присудк. сл.*

ЩАСТИ́ТИ, -ти́ть, *недок.*, *кому.* 1. *безос.* Ітися на щастя, на успіх кому-небудь. // *з інфін.* Удаватися що-небудь зробити. 2. *заст.*, *розм.* Робити щасливим когось, давати кому-небудь щастя. ** **Щасти́ тобі́; хай тобі́ щасти́ть** – побажання щастя, успіху кому-небудь у житті, праці (перев. при прощанні).

ЩАСТИ́ТИСЯ, -ти́ться, *недок.*, *безос.*, *кому*, *розм.* Те саме, що **щасти́ти 1**.

ЩА́СТЯ, -я, *с.* 1. Стан цілковитого задоволення життям, відчуття глибокого вдоволення та безмежної радості, яких зазнає хто-небудь. // Зовнішній вияв цього відчуття. // Радість від спілкування з ким-небудь близьким, коханим тощо. // Про того, хто дає радість кому-небудь, викликає гаряче почуття симпатії, любові. // Те, що викликає відчуття найвищого задоволення життям, дає радість кому-небудь. ** **Вважа́ти (ма́ти) за ща́стя** – бути щасливим що-небудь зробити, взяти участь у чомусь. **Ви́пало (випада́є) ща́стя** *кому*, *перев. з інфін.* – судилося комусь робити що-небудь, поталанило кому-небудь у якійсь справі, з'явилася можливість взяти участь у чомусь. 2. Досягнення, успіх, удача. // *у знач. присудк. сл.* Щастить, таланить кому-небудь. // Уживається як вигук при вираженні великої радості, відчуття схвильованості через раптовий, несподіваний успіх, вихід з якого-небудь становища, ситуації тощо. ** **Ма́ти ща́стя**: а) бути, почувати себе щасливим; б) (*перев. у формі 2 ос. теп. ч.*) тобі, вам поталанило; в) (*з інфін.*) бути щасливим що-небудь зробити, взяти участь у чомусь. **На ща́стя**: а) (*у знач. вставн. сл.*) дуже добре для кого-небудь; б) щоб був успіх, удача, щоб поталанило кому-небудь. **Про́бувати ща́стя** – намагатися що-небудь зробити, розраховуючи на успіх. 3. Доля, талан. // Добробут, щасливе життя.

ЩА́СТЯЧКО, -а, *с.* Пестл. до **ща́стя**.

ЩЕ, ЩЕ́, *присл.* 1. Додатково до того самого; знову, заново, повторно. // Крім того; до того ж, і, також. // Указує на послідовність вияву, на однорідні чи схожі предмети, ознаки і т. ін., які з'являються, виявляються одне за одним. ** **Та ще [й]** – до того ж. **Ще раз** – вдруге, повторно. 2. Указує на тривалість дії; досі, до цього часу. // Поки що. ** **Все ще** – указує на тривалість дії, на незмінність чогось. 3. Указує на відносно давній або попередній час, пору, на далеке, віддалене місце. // Завчасно перед якою-небудь подією. 4. Указує на наявність достатніх умов, можливості для здійснення якоїсь дії, досягнення чого-небудь. // Указує на міру охоплення кого-, чого-небудь чимось до якогось часу. // *перев. із запереч. част.* **не**. Указує, що яка-небудь подія, якесь явище, певний стан з'являється до завершення чи початку іншої події, явища і т. ін. 5. Уживається при вищ. ст. порівняння прикметників і прислівників із знач. "більше", "більшою мірою" (ніж хто-, що-небудь, ніж раніше і т. ін.). 6. *у знач. допустового спол.* Указує на часткове виправдання, схвалення чого-небудь у порівнянні, співвідношенні з кимсь, чимсь іншим; якоюсь мірою; принаймні, хоч. ** **Це ще ні́чого** – з цим можна погодитися, примиритися, це не так важливо, не головне. 7. *у знач. підсил. част.*, *перев. у сполуч. із займ. та присл.* Підкреслює, підсилює виражене реченням або окремим словом, надаючи певної виразності висловленому. // Уточнює що-небудь про предмет, місце і т. ін., вирізняючи при цьому певну ознаку, факт, подію тощо, що дотичні до них. // Зовсім, тільки-но, всього лише, не пізніш, ніж. // Виражає передчуття чого-небудь недоброго, побоювання чогось; а раптом, може трапитися. // Уживається для підсилення небажання робити щось. ** **Ото́ ще** – уживається для вираження осуду яких-небудь дій, вчинків, докору кому-небудь. **Ще б [пак] не ...** – чому б не., як же не ... .

ЩЕБА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **щеба́ти**.

ЩЕБА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *зах.* Щипати, відщипувати.

ЩЕБЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ще́бінь**. // Який виробляє щебінь.

ЩЕБЕНИ́СТИЙ, -а, -е. Який містить щебінь, покритий щебенем.

ЩЕБЕНИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **щебени́стий**.

ЩЕБЕНЮВА́ТИЙ, -а, -е. Те саме, що **щебени́стий**.

ЩЕБЕНЮВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **щебенюва́тий**.

ЩЕБЕРНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *діал.* Шеберхнути.

ЩЕ́БЕТ, -у, *ч.* 1. Спів деяких птахів (ластівок, со-

лов'ів, жайворонків, щиглів і т. ін.). 2. *перен.* Швидка, жвава мова (перев. про жінок і дітей).

ЩЕБЕТА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **щебета́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЩЕБЕТА́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *недок.* 1. Видавати щебет (у 1 знач.). 2. *перен.* Говорити, розмовляти швидко, жваво (перев. про жінок і дітей). // Ласкаво промовляти, проказувати що-небудь, запобігаючи перед кимсь.

ЩЕБЕТІ́Й, -я́, *ч.*, *діал.* Щебетун.

ЩЕБЕТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **щебеті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЩЕБЕТІ́ТИ, -ечу́, -е́чеш, *недок.*, *діал.* Щебетати.

ЩЕБЕТЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який постійно, невпинно щебече (у 1 знач.). 2. *перен.* Який швидко, жваво говорить, розмовляє (перев. про жінок і дітей).

ЩЕБЕТЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **щебетли́вий**.

ЩЕБЕТНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.* Однокр. до **щебета́ти**.

ЩЕБЕТНИ́ВА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **щебета́ння**.

ЩЕБЕТУ́Н, -а́, *ч.*, *розм.* 1. Птах, який постійно, невпинно щебече. 2. *перен.* Той, хто швидко, жваво говорить, розмовляє (про людину).

ЩЕБЕТУ́НЧИК, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **щебету́н**.

ЩЕБЕТУ́ХА, -и, *розм.* Жін. до **щебету́н**.

ЩЕБЕТУ́ШЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **щебету́шка**.

ЩЕБЕТУ́ШКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **щебету́ха**.

ЩЕБІ́НКА, -и, *ж.* Те саме, що **ще́бінь**.

ЩЕБІ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **щебі́нка**. // Який виробляє щебінку.

ЩЕБІ́ННИК, -а, *ч.* Робітник, який виготовляє щебінь, щебінку.

ЩЕ́БІНЬ, -беню, *ч.* 1. Подрібнене каміння, цегла і т. ін., що використовується для дорожніх та будівельних робіт. 2. *геол.* Розсипчасті нагромадження невеликих гострокутних уламків гірської породи.

ЩЕ́БІТ, -бету, *ч.*, *діал.* Щебет.

ЩЕБРУ́ШКА, -и, *ж.*, *бот.* Те саме, що **чабе́р**.

ЩЕВІ́Й, -в'ю, *ч.*, *зах.* Щавель.

ЩЕ́ВРИК, -а, *ч.* Схожий на жайворонка невеликий перелітний птах, що належить до ряду горобцеподібних.

ЩЕДРА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Щедрівник.

ЩЕДРЕ́ЦЬ, -я́, *ч.*, *діал.* Який щедро дає, щедрий.

ЩЕ́ДРИЙ, -а, -е. 1. Який охоче ділиться своїм майном, коштами і т. ін., не шкодує витрачати що-небудь. // *у знач. ім.* **ще́дрий**, -рого, *ч.* Той, хто не шкодує витрачати що-небудь. // *перен.*, *на що, в чому.* Який легко, охоче роздає щось, наділяє чимсь. 2. Великий за розміром; значний. // *перен.* Надмірний, перебільшений. 3. Багатий на що-небудь, чимсь. // Буйний, розкішний. // Наявний у значній кількості; густий, рясний. // Дуже відчутний, інтенсивний у своєму вияві. ** **Ще́дрий ве́чір** – вечір напередодні Нового року (31 грудня за старим стилем).

ЩЕ́ДРИК, -а, *ч.* Приспів, яким починається щедрівка.

ЩЕДРИНЯ́, -і, *діал.* 1. *ж.* Щедрість. 2. *ч. і ж.* Щедра людина.

ЩЕ́ДРИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок.*, *на що, чим, розм.* Бути щедрим, охоче ділитися з ким-небудь.

ЩЕДРІ́ВКА, -и, *ж.* Старовинна українська обрядова новорічна пісня, що виконується 31 грудня та 1 січня (за старим стилем).

ЩЕДРІ́ВНИК, -а, *ч.* Той, хто ходить щедрувати, щедрує.

ЩЕДРІ́ВНИЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **щедрі́вник**.

ЩЕДРІ́ВНИЦЯ, -і. Жін. до **щедрі́вник**.

ЩЕДРІ́ВОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **щедрі́вка**.

ЩЕДРІВЧА́НИЙ, -а, -е, *діал.* Стос. до щедрівок.

ЩЕ́ДРІСТЬ, -рості, *ж.* 1. Властивість за знач. **ще́дрий** 1. 2. Якість за знач. **ще́дрий** 3.

ЩЕДРІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **щедрі́шати**.

ЩЕДРІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* Ставати, робитися щедрішим.

ЩЕ́ДРО. Присл. до **ще́дрий**.

ЩЕДРО́ВИЙ, -а, -е. Стос. до Щедрого вечора (*див.* **ще́дрий**).

ЩЕДРОДА́ЙНИЙ, -а, -е. Який щедро дає що-небудь, обдаровує чим-небудь.

ЩЕДРОДА́ЙНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **щедрода́йний**.

ЩЕДРОПЛІ́ДНИЙ, -а, -е. Який щедро плодоносить, дає щедрі, багаті плоди. *Щедроплідна шипшина.*

ЩЕДРОПЛІ́ДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **щедроплі́дний**.

ЩЕДРО́ТА, -и, *ж.* Те саме, що **ще́дрість**. // *мн.* **щедро́ти**, -о́т. Багатства, достатки; дари. ** **Від щедро́т свої́х [дава́ти, дарува́ти і т. ін.]** – за власним бажанням і можливостями (давати, дарувати і т. ін.).

ЩЕДРО́ТНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **ще́дрий**.

ЩЕДРО́ТНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.* Абстр. ім. до **щедро́тний**.

ЩЕДРО́ТНО, *розм.* Присл. до **щедро́тний**.

ЩЕДРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Те саме, що **щедрі́вник**.

ЩЕДРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і. Жін. до **щедрува́льник**.

ЩЕДРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **щедрува́ти**.

ЩЕДРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Співати щедрівок, брати участь в обряді, пов'язаному з виконанням цих пісень.

ЩЕЗА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **щеза́ти**.

ЩЕЗА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, **ЩЕ́ЗНУТИ**, -ну, -неш; *мин. ч.* щез, -ла, -ло *і* ще́знув, -нула, -нуло; *док.* 1. Те саме, що **зника́ти** 1. 2. Ставати невидним, непомітним, віддаляючись, заступаючись чим-небудь і т. ін. 3. Непомітно залишати яке-небудь місце, іти звідкись. // *тільки док.* Перестати з'являтися де-небудь протягом тривалого часу.

ЩЕ́ЗЛИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. мин. ч. до **ще́знути**.

ЩЕ́ЗНЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ще́знути**.

ЩЕ́ЗНИК, -а, *ч.*, *міф.* Злий дух; лісовик.

ЩЕ́ЗНУТИ *див.* **щеза́ти**.

ЩЕЗУ́Н, -а́, *ч.*, *міф.*, *зах.* Злий дух, який нібито несе хвороби людям і худобі; захищаються від нього зображенням хреста на дверях.

ЩЕ́ЛЕПА, -и, *ж.* 1. Одна з двох лицьових кісток, в яких тримаються зуби. // Такий орган у тварин. // Орган захоплювання і часто подрібнення їжі (у комах). // Частина обличчя або морди, де містяться ці кістки або органи. 2. Пластинка зі вставними зубами; зубний протез. 3. *спец.* Деталь машини, механізму, інструмента тощо, призначена для закріплювання, захоплювання або подрібнювання чого-небудь.

ЩЕЛЕПА́СТИЙ, -а, -е. З великими щелепами.

ЩЕЛЕПА́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **щелепа́стий**.

ЩЕ́ЛЕПНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **щелепа** 1, 2. *Щелепний м'яз.* // Який має щелепи (у 1 знач.). *Щелепні п'явки.* // Пов'язаний з лікуванням щелепи (у 1 знач.). *Щелепна хірургія.* 2. *спец.* Стос. до щелепи (у 3 знач.); який має щелепи. *Щелепна каменедробарка.*

ЩЕ́ЛЕПНО-ЛИЦЕВИ́Й *і* **ЩЕ́ЛЕПНО-ЛИЦЬОВИ́Й**, -а́, -е́, *анат.* Стос. до щелепи і лиця (обличчя).

ЩЕЛЕПНОРО́ТІ, -тих, *мн.* Вищі хребетні тварини, що мають щелепи й парні кінцівки.

ЩЕ́ЛЕПОВИЙ, -а, -е. Те саме, що **ще́лепний**.

ЩЕМ, -у, *ч.* 1. *рідко.* Тупий, ниючий біль, спричинений яким-небудь подразненням. 2. *перен.* Відчуття неспокою, тривоги, хвилювання, збудження.

ЩЕМЕ́РЕЦЬ, -рця, *ч.*: ** **До щеме́рця**, *діал.* – дощенту.

ЩЕМІ́ННЯ, -я, *с.* Те саме, що **щем**.

ЩЕМІ́ТИ, -ми́ть; *мн.* щемля́ть; *недок.* 1. Боліти, нити (про частини, органи тіла). // *безос.* 2. *перен.* Відчувати тупий біль від неспокою, тривоги, хвилювання тощо.

ЩЕМКИ́Й, -а́, -е́. Те саме, що **щемли́вий**.

ЩЕ́МКО. Присл. до **щемки́й**.

ЩЕМЛИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Який щемить (у 1 знач.). // Те саме, що **тупи́й** 6. 2. *перен.* Те саме, що **болю́чий** 2.

ЩЕМЛИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **щемли́вий**.

ЩЕМЛИ́ВО. Присл. до **щемли́вий** 2.

ЩЕМЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **щемли́вий**.

ЩЕНИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Народжувати щеня.

ЩЕНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **щени́тися**.

ЩЕНЮ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Щеня (у 1 знач.).

ЩЕНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Маля собаки, а також вовчиці, лисиці і т. ін. ** **Зі́нське щеня́** (*див.* **зі́нський**). 2. *перен.*, *лайл.* Про дітей (перев. неслухняних). 3. *перен.*, *лайл.* Дуже молода, недосвідчена людина; молокосос.

ЩЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **щеня́** 1.

ЩЕНЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **щеня́** 1.

ЩЕП, -а, *ч.*, *заст.* Щепа.

ЩЕ́ПА, -и, *ж.*, *сад.* 1. Прищеплене фруктове дерево. 2. Живець для щеплення.

ЩЕПІ́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *діал.* Те саме, що **щепі́й**.

ЩЕ́ПИНА, -и, *ж.* Сволок, що з'єднує знизу крокви.

ЩЕПИ́ТИ, -плю́, -пиш; *мн.* щеплять; *недок.*, *перех.* 1. Те саме, що **прище́плювати** 1, 2. 2. *перен.*, *рідко.* Те саме, що **прище́плювати** 3.

ЩЕПИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок.* Пас. до **щепи́ти**.

ЩЕПІ́Й, -я́, *ч.*, *заст.* Медичний працівник, який робить щеплення віспи.

ЩЕ́ПКА, -и, *ж.* Молода щепа (у 1 знач.).

ЩЕ́ПКО, *присл.*, *діал.* Точно, без відхилень.

ЩЕ́ПЛЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **щепи́ти**. // *у знач. прикм.* Вирощений за допомогою щеплення.

ЩЕ́ПЛЕННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **щепи́ти**.

ЩЕ́ПЛЮВАННЯ, -я, *с.*, *рідко.* Дія за знач. **ще́плювати**.

ЩЕ́ПЛЮВАТИ, -юю, -юєш, *недок.*, *перех.*, *рідко.* Те саме, що **прище́плювати**.

ЩЕПЛЯ́ЧИ. Дієприсл. до **щепи́ти**.

ЩЕПНИ́Й, -а́, -е́. Признач. для щеплення.

ЩЕРБА́[1], -и́, *ж.*, *заст.* 1. Відвар з чого-небудь, рідкий суп. // Юшка з риби. 2. Навариста козацька юшка на борошні.

ЩЕРБА́[2], -и́, *ж.*, *діал.* Щербина.

ЩЕРБА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Черевик із суцільного шматка шкіри.

ЩЕРБАКОВІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; крихкі непрозорі темно-брунатні кристали зі скляним блиском.

ЩЕРБА́НЬ, -я́, *ч.*, *розм.* Посудина з вищербленими краями.

ЩЕРБА́ТЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **щерба́тий**.

ЩЕРБА́ТИЙ, -а, -е. 1. З вищербленими краями, з щербиною, щербинами. // Зі щербинами (про зуби). 2. *розм.* Такий, у якого бракує зубів. // Із зазубленим, нерівним лезом. // Із заглибинами, виїмками. *Щербатий місяць.* ** **Щерба́та пра́вда** – замаскована під правду брехня.

ЩЕРБА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **щерба́тий**.

ЩЕРБАТОЗУ́БИЙ, -а, -е. Із щербатими зубами.

ЩЕРБИ́НА, -и, *ж.* Зазублина, заглибина на чому-небудь. // Отвір у роті, що утворився на місці відсутнього зуба.

ЩЕРБИНА́ЇТ, -у, *ч.* Мінерал у вигляді жовтуватозелених голочок зі скляним блиском.

ЩЕРБИ́НКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **щерби́на**.

ЩЕРБИНЧА́, -а́ти, *с.*, *зах.* Горщик із пощербленими краями.

ЩЕРБИ́ТИ, -блю́, -би́ш; *мн.* щербля́ть; *недок.*, *перех.* Робити щербини на чому-небудь.

ЩЕРБИ́ТИСЯ, -и́ться; *мн.* щербля́ться; *недок.* Ставати, робитися щербатим (про що-небудь).

ЩЕРБИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **ще́рба**[1].

ЩЕРБИ́ЧКА, -и, *ж.*, *розм.* Зменш. до **щерби́ця**.

ЩЕ́РБЛЕНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **щерби́ти**. 2. *у знач. прикм.* Який має щербини (про що-небудь); щербатий.

ЩЕРБЛЯ́ЧИ. Дієприсл. до **щерби́ти**.

ЩЕРТОВИ́Й, -а́, -е́, *діал.* 1. Насипаний врівень із краями, вщерть. 2. Твердий, тугий (про ґрунт).

ЩЕТ, -и, *ж.*, *зах.* Щітка для чесання льону.

ЩЕ́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Щетина.

ЩЕТИ́НА, -и, *ж.* Коротка цупка шерсть у деяких тварин. // *розм.* Одна тварина, худобина. // Така шерсть, вживана для виготовлення щіток, пензлів і т. ін. // Така шерсть, вживана шевцем замість голки. // *розм.* Коротке цупке волосся на обличчі чоловіків. // *перен.* Щось колюче, цупке, настовбурчене, що нагадує таку шерсть.

ЩЕТИ́НИСТИЙ, -а, -е. 1. Який має густу щетину (про тварину). // *розм.* Який густо заріс коротким цупким волоссям (про обличчя чоловіка). // *перен.* Укритий чим-небудь колючим, цупким, настовбурченим, що нагадує щетину. 2. Цупкий, схожий на щетину (про волосся). // *перен.* Колючий, настовбурчений, який нагадує щетину.

ЩЕТИ́НИТИСЯ, -иться, *недок.*, *рідко.* Здійматися догори, ставати дибa, настовбурчуватися (про шерсть, волосся). // *перен.* Стояти, стирчати, як щетина.

ЩЕТИ́НКА, -и, *ж.* 1. *збірн.* Зменш.-пестл. до **щети́на**. 2. *розм.* Одна коротка цупка волосинка. // *розм.* Одна тварина, худобина. 3. *тільки мн.*, *бот.* Цупкі волоски на стеблах, листі й плодах деяких рослин. 4. *тільки мн.*, *зоол.* Рухомі вирости в комах, червів тощо.

ЩЕТИ́НКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **щети́нка**.

ЩЕТИНКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на щетинку.

ЩЕТИНКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **щетинкоподі́бний**.

ЩЕТИ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **щети́на**. *Щетинний промисел.*

ЩЕТИ́ННИК, -а, *ч.*, *заст.* Скупник щетини.

ЩЕТИННИКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **щетинникува́ти**.

ЩЕТИННИКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Бути щетинником.

ЩЕТИ́ННИЦЬКИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **щети́нник**.

ЩЕТИНОЛИ́СТИЙ, -а, -е. Із щетиноподібним листям.

ЩЕТИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на щетину.

ЩЕТИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **щетиноподі́бний**.

ЩЕТИНУВА́ТИЙ, -а, -е, *рідко.* Який нагадує щетину.

ЩЕТИНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.*, *рідко.* Властивість за знач. **щетинува́тий**

ЩЕТИНЯ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **щети́нистий**.

ЩЕТЬ, -і, *ж.*, *діал.* Щетина.

ЩИБА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **щиба́ти**.

ЩИБА́ТИ, -а́є, *недок.*, *зах.* Щеміти. // *безос.*

ЩИ́ГЛИК[1], -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **щи́голь**[1].

ЩИ́ГЛИК[2], -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **щи́голь**[2].

ЩИ́ГЛИКІВ, -кова, -кове. Прикм. до **щи́глик**[1]. // Належний щигликові.

ЩИГЛИ́ХА, -и, *ж.* Самиця щиглі.

ЩИГЛЯ́, -я́ти, *с.* Пташа щиглі.

ЩИГЛЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **щигля́**.

ЩИГЛЯ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **щи́голь**[1].

ЩИ́ГОЛЬ[1], -гля, *ч.* Невеликий співочий птах родини в'юркових, який має яскраве строкате оперення.

ЩИ́ГОЛЬ[2], -гля, *ч.*, *розм.* Різкий удар пальцем (перев. середнім або вказівним), зігнутим за допомогою великого пальця (зазвичай в лоб або по голові).

ЩИ́КАВКА, -и, *ж.*, *діал.* Гикавка.

ЩИ́КАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **щи́кати**.

ЩИ́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *діал.* Гикати.

ЩИ́КНУТИ, -ну, -неш, *док.*, *діал.* Однокр. до **щи́кати**.

ЩИ́КОЛОДКА *див.* **щи́колотка**.

ЩИ́КОЛОТКА, *діал.* **ЩИ́КОЛОДКА**, -и, *ж.* 1. Те саме, що **кі́сточка** 2. 2. Зчленування суглобів пальця; потовщений кінець суглоба.

ЩИ́КОЛОТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **щи́колотка**.

ЩИ́КОЛОТОК, -тка, *ч.* Те саме, що **щи́колотка**.

ЩИМКИ́, -і́в, *мн.*, *діал.* Лещата.

ЩИП[1], *виг.* Уживається як присудок за знач. **щипа́ти** і **щипну́ти**.

ЩИП[2], -а, *ч.*, *діал.* Клішня.

ЩИ́ПА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Скіпка. 2. Клішня рака.

ЩИ́ПАВКА, -и, *ж.* 1. Комаха, що має видовжене плоске тіло з недорозвиненими придатками у вигляді кліщів на задній частині черевця. 2. Пристрій для зривання плодів із дерев.

ЩИПА́К, -а́, *ч.* 1. *діал.* Болісний нарíст у роті. 2. *ент.*, *зах.* Щипавка. 3. *ент.*, *зах.* Турун, жужелиця (*див.* **жу́желиця**[2]).

ЩИПА́ЛО, -а, *с.*, *зах.* Клішня рака.

ЩИПА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із щипанням, розщипуванням. // Признач. для щипання, розщипування.

ЩИ́ПАЛЬЦІ, -ів, *мн.* Щелепи комах.

ЩИ́ПАНИЙ, -а, -е. Оброблений щипанням, розщипуванням. *Щипана повсть.*

ЩИ́ПАНКА, -и, *ж.* Різновид мережки.

ЩИПА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **щипа́ти** і **щипа́тися**.

ЩИПАПІ́ЧА, **ЩИПИПІ́ЧА**, -і, *ж.*, *ент.*, *зах.* Щипавка.

ЩИПА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех.* і *без додатка.* 1. Сильно затискувати, защемляти пальцями, дзьобом і т. ін. шкіру тіла. 2. Діючи, впливаючи на що-небудь, викликати в когось відчуття болю. 3. *перен.* Дошкуляти, завдаючи переживань, неприємностей. // *безос.* // Те саме, що **коло́ти** 5. 4. Рвати, відривати щось, захоплюючи пальцями. // Відриваючи що-небудь дзьобом, губами, з'їдати; скубти. // *перен.*, *розм.* Завдавати якоїсь

шкоди, втрат кому-небудь. 5. Захоплюючи пальцями, посмикувати що-небудь.
ЩИПА́ТИСЯ, -а́юся, -а́єшся, *недок.* Щипати один одного або кого-небудь.
ЩИПА́Ч, -а́, *ч.*, *жарг.* Кишеньковий злодій.
ЩИПЕ́ЦЬ, -пця́, *ч.*, *мисл.* Частина голови хорта від очей до кінчика носа.
ЩИПИПІ́ЧА *див.* **щипапі́ча**.
ЩИПИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *ент.*, *зах.* Щипавка.
ЩИ́ПКА, -и, *ж.* Те саме, що **щипо́к**.
ЩИПКИ́Й, -а́, -е́. Який щипає. *Щипка рідина.* // *перен.* Який дошкуляє, завдає переживань, неприємностей.
ЩИПКО́ВИЙ, -а, -е. Пов'язаний із щипком. ** **Щипко́вий інструме́нт** – струнний музичний інструмент, на якому грають щипком (арфа, бандура та ін.).
ЩИПЛЯ́К, -а́, *ч.*, *ент.*, *зах.* Щипавка.
ЩИПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док.*, *перех.* *і без додатка.* Однокр. до **щипа́ти**.
ЩИПО́К, -пка́, *ч.* 1. Дія за знач. **щипа́ти** і **щипну́ти**. // *перен.* Уїдливе запитання. 2. *у знач. присл.* **щипко́м**. Посмикуючи, щипаючи струни (під час гри на музичних інструментах); піцикато.
ЩИ́ПОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **щи́пка**.
ЩИПУ́Н, -а́, *ч.*, *діал.* Той, хто щипається. ** **Жук-щипу́н**, *діал.* – жук-рогач.
ЩИПУ́ЧИЙ, -а, -е. Який дуже щипає.
ЩИПУ́ЧІСТЬ, -чості, *ж.* Властивість за знач. **щипу́чий**.
ЩИПЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **щи́пці**.
ЩИ́ПЦІ, -ів, *мн.* Інструмент, який складається з двох з'єднаних на шарнірі стержнів і використовується для затискування, захоплювання, розколювання, виривання чого-небудь.
ЩИ́ПЧИК, -а, *ч.*, *ент.*, *зах.* Щипавка.
ЩИ́ПЧИКИ, -ів, *мн.* Зменш. до **щи́пці**.
ЩИР, -у, *ч.* Те саме, що **щири́ця**.
ЩИРЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **щи́рий**.
ЩИРЕ́НЬКО. Присл. до **щире́нький**.
ЩИРЕ́ЦЬ[1], -рцю, *ч.* Те саме, що **щири́ця**.
ЩИРЕ́ЦЬ[2], -рця́, *ч.*, *діал.* Незайманий ґрунт. ** **Щире́ць-пісо́к** – чистий пісок.
ЩИ́РИЙ, -а, -е. 1. Який прямо, безкорисливо, чистосердечно виражає свої почуття, думки; відвертий, правдивий. // Який охоче приймає кого-небудь, наділяє чимсь від душі; приязний, гостинний. // Уживається у підписах для вираження сердечної прихильності до кого-небудь. // Який є виявом доброго, сердечного ставлення (про вітання, подяку і т. ін.). // Пройнятий сердечною теплотою, відвертістю. // Який виражає справжні, непідробні почуття, думки. // Сповнений ласки, доброти, душевності; привітний. // Сповнений життєвої правди; правдивий. *Щире прохання. Щирий друг.* ** **Від (од) щи́рого се́рця**: а) (*у сполуч. з дієсл., що виражають побажання, вітання*) палко, від усієї душі; б) (*у сполуч. з дієсл.* розказувати, розповідати і т. ін.) відверто, чистосердечно, не приховуючи нічого; чесно. 2. Справжній, дійсний. // Який по-справжньому вірить, дотримується чого-небудь. // Безпосередній і глибокий (перев. про почуття). // Значний за ступенем вияву; щедрий. // Без домішок, непідробний, чистий. *Щире золото.* 3. *на що, до чого і без додатка.* Самовідданий, старанний, завзятий. // Сповнений самовідданості, старання, завзяття.
ЩИ́РИТИ, -рю, -риш, *недок.*, *перех.* Те саме, що **вишкі́рювати**. *Щирити зуби.*
ЩИ́РИТИСЯ, -иться, *недок.* Те саме, що **вишкіря́тися**.
ЩИРИ́ЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **щири́ця**.
ЩИРИ́ЦЯ, -і, *ж.* Дикоросла рослина, бур'ян, що має соковите гіллясте стебло з густим суцвіттям; амарант.
ЩИРІ́СІНЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Дуже щирий.
ЩИРІ́СІНЬКО, *розм.* Присл. до **щирі́сінький**.
ЩИ́РІСТЬ, -рості, *ж.* Властивість за знач. **щи́рий**. // Щире ставлення, стосунки між ким-небудь. ** **По щи́рості**: а) (*у сполуч. з дієсл.* балакати, розмовляти, сказати і т. ін.) відверто, не приховуючи нічого; б) (*у сполуч. з дієсл.* давати, дарувати, наділяти і т. ін.) не шкодуючи, щедро.
ЩИ́РО. Присл. до **щи́рий**. ** **Щи́ро дя́кую (вдя́чний)** – ввічлива форма подяки, що виражає сердечне визнання чиїх-небудь заслуг, великої допомоги в чомусь. **Щи́ро ка́жучи**, *у знач. вставн. сл.* – висловлюючись відверто; не приховуючи нічого.
ЩИРОЗЛО́ТИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* З чистого золота; такий, як чисте золото.
ЩИРОЗЛО́ТНИЙ, -а, -е, *нар.-поет.* Те саме, що **щирозло́тий**.
ЩИРОЗОЛОТИ́Й, -а́, -е́, *нар.-поет.* Те саме, що **щирозло́тий**.
ЩИРОСЕРДЕ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **щиросе́рдий**.
ЩИРОСЕРДЕ́ЧНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **щиросерде́чний**.
ЩИРОСЕРДЕ́ЧНО. Присл. до **щиросерде́чний**.
ЩИРОСЕ́РДИЙ, -а, -е. Сповнений щирості, відвертості, сердечності; чистосердечний, простосердечний.
ЩИРОСЕ́РДІСТЬ, -дості, *ж.* Властивість за знач. **щиросе́рдий**.
ЩИРОСЕ́РДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **щиросе́рдий**.
ЩИРОСЕ́РДНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **щиросе́рдний**.
ЩИРОСЕ́РДНО. Присл. до **щиросе́рдний**.
ЩИРОСЕ́РДО. Присл. до **щиросе́рдий**.
ЩИРОСЕ́РДЯ, -я, *с.* Те саме, що **щиросе́рдість**.
ЩИРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *заст.* Дія за знач. **щирува́ти**.
ЩИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.* Виявляти щирість, сердечність, увагу до кого-небудь.
ЩИТ, -а́, *ч.* 1. Ручний предмет старовинного військового озброєння перев. у вигляді заокругленої чи прямокутної дошки (з дерева, металу, шкіри і т. ін.) для захисту тіла воїна від ударів холодною зброєю. // Предмет, опуклість на чому-небудь, що формою нагадують цю зброю. // *перен.* Про те, що є опорою, оплотом, прикриттям, захистом від чогось (нападу ворога, неприємних дій, почуттів і т. ін.). ** **Поверта́тися з щито́м** – бути, повертатися переможцем. **Поверта́тися на щиті́** – бути переможеним, убитим у бою. 2. Пристрій з металевого листа, збитих дощок і т. ін. для захисту від когось, чогось або для відгородження, затримки чогось. // Великий лист, пліт, стінка, збиті або сплетені з якого-небудь матеріалу, обтягнуті чим-небудь, що застосовуються для настилання, оббивання, опалубки чогось. // *буд.* Готова частина стіни, перегородки, якого-небудь перекриття і т. ін., що використовується на будівництві збірних споруд. 3. *гірн.* Пристрій у вигляді пересувного сталевого кріплення, що запобігає обвалові слабких порід під час спорудження тунелів. ** **Прохідни́цький щит** – гірнича машина для проходження шахт і тунелів. 4. *спец.* Затвор для закривання отворів у гідротехнічних спорудах (греблях, шлюзах, трубопроводах і т. ін.). 5. Дошка, стенд, закріплені перев. вертикально, на яких поміщається щось для показу, огляду тощо. // *військ.* Велика мішень для стрільби артилерії на морі. // *спец.* Дошка, панель, пульт керування з усіма змонтованими там вимірювальними й контрольними приладами, сигнальними пристроями, ручками, кнопками тощо. *Розподільний щит.* 6. *спорт.* Піднята вгору дошка в кінці поля, на якій закріплено залізний обруч із сіткою (кошиком) для гри в баскетбол. 7. *геол.* Найдавніша частина суходолу, в межах якої давні складчасті кристалічні породи виступають на поверхню землі або містяться під незначною товщею осадових порід. 8. *біол.* Твердий покрив у деяких тварин для захисту м'якої тканини.
ЩИТЕ́НЬ *див.* **щи́тні**.
ЩИТИ́ТИ, щичу́, щити́ш, *недок.*, *перех.*, *заст.* Захищати.
ЩИТИ́ТИСЯ, щичу́ся, щити́шся, *недок.*, *заст.* Захищатися.
ЩИТІ́ВКА, -и, *ж.* Дрібна сисна комаха, вкрита твердим щитом, яка паразитує на деревах, чагарниках, рідше на трав'янистих рослинах.
ЩИТКО́ВИЙ, -а́, -е́. 1. Прикм. до **щито́к** 1. 2. Який має щиток (у 2, 3 знач.).
ЩИ́ТНИЙ, -а, -е, *діал.* 1. Затишний, безпечний. 2. Щільно припасований.
ЩИ́ТНИК[1], -а, *ч.*, *іст.* Ремісник, який виготовляв щити.
ЩИ́ТНИК[2], -а, *ч.* Назва деяких папоротей. *Щитник болотний. Щитник гірський. Щитник остистий.*
ЩИ́ТНИК[3] *див.* **щи́тники**.
ЩИ́ТНИКИ, -ів, *мн.* (*одн.* **щи́тник**, -а, *ч.*). Родина комах ряду клопів – шкідників рослин. *Бурякові щитники. Ягідні щитники.*
ЩИ́ТНІ, -ів, *мн.* (*одн.* **щи́тень**, -тня, *ч.*). Безхребетні членистоногі ракоподібні тварини, що мають спереду щит і два ниткоподібні придатки на хвості.
ЩИ́ТНО, *діал.* Присл. до **щи́тний**.
ЩИТОВИ́ДКА, -и, *ж.*, *розм.* Щитовидна залоза; хвороба щитовидної залози.
ЩИТОВИ́ДНИЙ, -а, -е. Те саме, що **щитоподі́бний**. ** **Щитови́дна зало́за** – залоза внутрішньої секреції людини і хребетних тварин, яка лежить спереду щитовидного хряща і бере участь у регуляції обміну речовин та енергії в організмі. **Щитови́дний хрящ** – найбільший непарний хрящ гортані.
ЩИТОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **щит**. *Щитовий затвор. Щитовий отвір.* // Зробл. зі щитів (у 2 знач.). *Щитові дороги. Щитовий будинок.*
ЩИТО́К, -тка́, *ч.* 1. Зменш. до **щит** 2, 4, 5, 8. // *спец.* Прикриття, що захищає частини тіла гравця в футбол, хокей, мотоцикліста тощо від ударів. // *сад.* Основа живця, зрізаного для окулірування. 2. *бот.* Один з основних органів живлення в зародку злакових культур. 3. *бот.* Суцвіття, в якому всі квітки розташовуються в одній площині.
ЩИТОМО́РДИК, -а, *ч.* Отруйна змія родини гримучих з великим щитком на голові.
ЩИТОМО́РДНИК, -а, *ч.* Те саме, що **щитомо́рдик**.
ЩИТОНО́СЕЦЬ, -сця, *ч.*, *іст.* Воїн, озброєний щитом (у 1 знач.). // Те саме, що **зброєно́сець** 1.
ЩИТОНО́СКА, -и, *ж.* Жучок з щитоподібним покривом, що паразитує на листі рослин.
ЩИТОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Який має вигляд, форму щита (у 1 знач.). ** **Щитоподі́бна зало́за** – те саме, що **щитови́дна зало́за**.
ЩИТОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **щитоподі́бний**.
ЩІ, щів, *мн.* Російська рідка страва з шаткованої квашеної капусти.
ЩІВНИ́К, -а́, *ч.*, *зах.* Щавель.
ЩІЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Вузький довгастий отвір; шпарина. // Заглиблення подібної форми, тріщина на поверхні землі, стіни і т. ін. // Вузький глибокий простір, проміжок між якимись предметами. 2. *військ.* Короткий, вузький і глибокий рів, признач. для укриття людей від осколків, снарядів, бомб, танків. 3. *перен.*, *розм.* Затишне місце, де можна зупинитися на певний час, сховатися від переслідування, нападу тощо. 4. Вузький отвір у механізмі, машині і т. ін., що має певне призначення; паз. 5. *анат.* Вузька порожнина в організмі. // *розм.* Проріз на обличчі, в якому міститься око. 6. *перен.*, *розм.* Незакрите місце, який-небудь хід, яким можна куди-небудь пробратися. *Голосова щілина.* 7. Ущелина, яр, міжгір'я. 8. Отвір для монет або жетонів в гральних автоматах, таксофонах тощо.
ЩІЛИ́НКА, -и, *ж.* Зменш. до **щіли́на** 1.
ЩІЛИ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який має щілину, щілини. *Щілинний диск.* // Який проходить, проникає крізь щілину. // Який є щілиною. 2. *лінгв.* Утворюваний від тертя повітря в щілині між зближеними органами мовлення; фрикативний.
ЩІЛИ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **щіли́нний**. 2. *спец.* Параметр, що характеризує розповсюдження імпульсів та дорівнює відношенню періоду повторення імпульсів до тривалості одиничного імпульсу.
ЩІЛИНОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до щілини.
ЩІЛИНОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **щілиноподі́бний**.
ЩІЛИНОРІ́З, -а, *ч.* Пристрій до тракторного плуга для нарізання поливних щілин (глибоких борозен).
ЩІЛИНОРІ́ЗАЛЬНИЙ, -а, -е. Признач. для нарізання поливних щілин (глибоких борозен).
ЩІЛИНОРІ́ЗНИЙ, -а, -е. Прикм. до **щілинорі́з**.
ЩІЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **щіли́нка**.
ЩІЛИ́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **щіля́стий**.
ЩІЛИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **щіли́стий**.
ЩІ́ЛКА, -и, *ж.*, *рідко.* 1. Те саме, що **щіли́нка**. 2. *заст.* Рядок у тексті.
ЩІ́ЛКО, *присл.*, *зах.* При самій землі, дуже низько.
ЩІ́ЛОЧКА, -и, *ж.*, *рідко*, *заст.* Зменш.-пестл. до **щі́лка**.
ЩІЛЬ, -і, *ж.*, *заст.*, *рідко.* Те саме, що **щіли́на** 1.
ЩІЛЬНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **щі́льний**.
ЩІЛЬНЕ́НЬКО. Присл. до **щільне́нький**.
ЩІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. 1. Такий, складові частини якого міцно з'єднані між собою; який у малому об'ємі містить значну кількість речовини. // Те саме, що **густи́й** 2. // Густо плетений, тканий. 2. Який складається з осіб, предметів і т. ін., розташованих недалеко одне від одного. // Який складається з частин, що тісно, впритул прилягають одна до одної. // *перен.*, *розм.* Ущерть заповнений, насичений справами, подіями і т. ін. // *перен.* Тісний, нерозривний, безперервний. // Міцний, дужий. *Щільний вогонь.*
ЩІЛЬНИ́К, -а́, *ч.* Те саме, що **стільни́к**[1].
ЩІЛЬНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **щільни́к**. // Який міститься в щільнику.
ЩІ́ЛЬНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **щі́льний**. 2. *спец.* Відношення маси тіла до його об'єму. 3. Характеристика розміщення даних на носіях, елементів на платі і т. ін. ** **Щі́льність да́них** – кількість знаків даних, які зберігаються на одиниці довжини, площі або об'єму.
ЩІЛЬНІ́ТИ, -іє, *недок.* Те саме, що **щільні́шати**.
ЩІЛЬНІ́Ш, *присл.* Те саме, що **щільні́ше**.
ЩІЛЬНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **щільні́шати**.
ЩІЛЬНІ́ШАТИ, -ає, *недок.* Ставати щільним, щільнішим.
ЩІЛЬНІ́ШЕ. Присл. до **щільні́ший**.
ЩІЛЬНІ́ШИЙ, -а, -е. Вищ. ст. до **щі́льний**.
ЩІ́ЛЬНО, *присл.* 1. Дуже тісно, міцно притиснувши, приєднавши один до одного або до чогось. // Так, щоб не було ніяких отворів, щілин; наглухо. // Покриваючи, оповиваючи що-небудь суцільним, густим шаром, закриваючи кого-, щонебудь (про туман, дим, хмари тощо). // Дуже близько, на малій відстані один від одного; густо. // Впритул наблизившись до кого-, чого-небудь. // *перен.* Дуже близько; впритул. // *перен.* Нерозривно, тісно. 2. *заст.* Наполегливо, старанно, ретельно.
ЩІЛЬНУВА́ТИЙ, -а, -е. Трохи щільний.
ЩІЛЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *с. г.* Нарізання глибоких борозен для затримування вологи у ґрунті, боротьби з водною ерозією.
ЩІЛЮВА́ТИ, -ю́ю, -ю́єш, *недок.*, *перех.*, *с. г.* Здійснювати щілювання.
ЩІЛЯ́СТИЙ, -а, -е. Який має багато щілин; із щілинами. // Який формою нагадує щілину; у вигляді щілини.
ЩІЛЯ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Властивість за знач. **щіля́стий**.
ЩІМКИ́Й, -а́, -е́. Який завдає щему, щемить.
ЩІ́МКО. Присл. до **щімки́й**.
ЩІ́ННА, -ної, *ж.* Яка перебуває в тому стані, коли в її організмі розвивається зародок (про суку, вовчицю, лисицю).
ЩІ́ПКА, -и, *ж.* Те саме, що **пу́чка** 3.
ЩІ́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **щі́пка**.
ЩІРБ'Я́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Щербатий.
ЩІ́ТИТИ, щічу́, щі́тиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Чесати щіткою пряжу.
ЩІ́ТКА, -и, *ж.* 1. Знаряддя для чищення, чесання, обмітання і т. ін. у вигляді плоскої колодки або дощечки з густо набитою на неї щетиною чи матеріалом, що замінює її. // Те, що нагадує це знаряддя, схоже на нього. 2. Зв'язаний з трави, мачули або лика товстий жмут, признач. для білення глиною, крейдою, вапном і т. ін.; макловиця. 3. Те саме, що **пе́нзель** 1. 4. *ел.* Пластинка або стержень з графіту, міді, деревного вугілля і т. ін., що доторкається до контактних кілець або колектора електричної машини і служить для передачі струму. 5. *геол.* Сукупність кристалів, які наросли на породу щільно один біля одного.
ЩІТКА́Р, -я́, *ч.* Робітник, що робить щітки (у 1 – 4 знач.).
ЩІТКА́РКА, -и. Жін. до **щітка́р**.
ЩІТКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **щі́тка** 1 – 4. *Щіткова майстерня.* // Який має щітки, зі щітками (у 4

знач.). *Щіткова машина.*

ЩІТКОПОДІБНИЙ, -а, -е. Подібний до щітки, схожий на неї.

ЩІТКОПОДІБНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **щіткоподібний.**

ЩІТКОТРИМА́Ч, -а́, *ч.*, *ел.* Пристрій для тримання щітки (у 4 знач.).

ЩІТНИ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Держак щітки (у штукатурів).

ЩІ́ТОЧКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **щітка** 1 – 4. 2. *зоол.* Волоски на лапках у бджіл і джмелів.

ЩІТЬ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **щітка** 1.

ЩІТЯ́К, -а́, *ч.*, *діал.* Малярна щітка.

ЩІ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **щока́** 1.

ЩІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **щока́**.

ЩО[1], чого́, *знах. в.* що, *я після прийм.* за, про, через *та ін. також* віщо, *займ.* 1. *також із підсил. част.* ж, б, то, *пит.* Означає загальне питання про предмет, явище, дію і т. ін. ** **Зна́єш що?** – уживається при поясненні чого-небудь, пропонуванні можливого виходу з якого-небудь становища і т. ін. у знач.: ось що. **Що-що́, а** ... – уживається при виділенні, підкресленні винятковості предмета, явища, події і т. ін. 2. *пит.* Уживається в функції прислівника у знач. чому?, з якої причини? ** **За віщо?; За що?; За що? Про що?** – чому?, навіщо? **Не зна́ти чого́ (чому́)** – невідомо нащо. 3. *пит.* Уживається у функції прислівника мети у знач. для чого?, навіщо?, з якою метою? (у риторичному питанні – із знач. нічого). ** **Зара́ди чо́го** – навіщо, нащо. **Нема́ чого́ (що)**, *з інфін.* – уживається для заперечення яких-небудь дій, думок і т. ін.; не варто, не потрібно. 4. *пит.*, *тільки в наз. в.* Уживається у функції присудка, відповідаючи знач. як?, який?, в якому стані перебуває хто-, що-небудь? ** **Що** *за хто, що* – уживається при запитанні про якості, властивості предметів, осіб і т. ін. у знач. який. 5. *пит.*, *розм.* Виражає питання про кількість чого-небудь, відповідаючи знач. скільки?, яку суму? 6. *відносний.* Приєднує підрядні речення: а) додаткові; б) підметові; в) (*у сполуч. з часткою* не) допустові. ** **Що ж до** *кого, чого,* то ... – коли стосується кого-, чого-небудь, то ... . 7. *відносний.* Приєднує підрядне означальне речення, відповідаючи знач. відносного займ. який. 8. *відносний.* Приєднує підрядні речення: а) які вказують на наступність іншої дії, що доповнює попередню; б) які виражають наслідкові відношення, у знач. а це, і це. 9. *відносний.* Уживається при зіставленні кількох підрядних підметових речень або членів речення з повторюванням займенника. 10. *відносний.* Уживається у сполуч. з ім. та числ. у знач. кожний, всякий. // *також із співвідносним словом* то. Уживається для приєднання підрядного речення або підрядної конструкції простого речення. 11. *відносний, перев. з інфін.* Уживається в середині простого речення у функції додатка. ** **Хоч би що́** *кому* – зовсім байдуже, однаково, не хвилює кого-небудь щось. **Хоч ти йому́ що** – не слухає, не сприймає нічого, залишається байдужим до всього хто-небудь. 12. *неознач.* Уживається в знач. що-небудь, щось. скільки-небудь, дещо. 13. *означ.*, *також у сполуч. з част.* вже, то. Уживається в окличних реченнях у знач. дуже багато, велика кількість. // Указує на ступінь вияву чого-небудь у знач. дуже, сильно, як, який. 14. *означ.*, *розм.* Уживається в риторичних питаннях і окликах при вираженні емоційної оцінки предмета, явища і т. ін. у знач. дуже велико, вищою мірою. 15. *вказ.*, *у сполуч. з част.* ось, от, он. Уживається для уточнення, роз'яснення висловлювання: а) перед повідомленням, переліком; б) у функції узагальнюючого слова, що вказує на здогад про щось, розгадку чого-небудь. 16. *перев. з част.* не. Уживається в окличних і питальних реченнях, а також у різних словосполученнях у знач. все, все без винятку, все підряд, всяке, різне. ** **Хоч що** – усе без винятку, будь-що. 17. Уживається в риторичних питаннях і окликах у знач. запереч. займ. ніщо, нічого, а також іменників, що позначають негативні якості, властивості. 18. Уживається в складі фразових сполучень із запереч. част. ** **Що не що, а** ... – хай там що, а ... ; хоч там як, а ... .

ЩО[2], *спол.* 1. *з'ясувальний.* Уживається для зв'язку підрядного додаткового з присудком або іншим членом головного речення. 2. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні додаткові речення, в яких з'ясовується причина, привід, мотиви якоїсь дії. 3. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні підметові речення. // Приєднує підметові речення до головних, в яких підмет відсутній. 4. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні присудкові речення. 5. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні речення означальні. 6. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні речення способу дії. // Приєднує підрядні речення, які характеризують ступінь вияву дії, стану або ознаки. 7. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні речення причини. 8. *розділ.* Уживається при зіставленні членів речення або речень для посилення роздільності в чергуванні фактів, у знач. хоч, чи. 9. *відносний.* Уживається для введення приєднувальних підрядних конструкцій, які доповнюють або розкривають зміст попередніх речень. 10. *часовий.* Приєднує підрядні умовні речення із супровідними часовими значеннями; близький за знач. до спол. як тільки. 11. *умовний.* Уживається для введення умовно-зіставних підрядних речень або зворотів до складного речення при співвідносному слові то в головному реченні, відповідаючи за знач. сл. наскільки, в якій мірі. 12. *порівняльний, нар.-поет.* Приєднує підрядні порівняльні речення, виступаючи у знач. мов, немов, як. // Приєднує порівняльний зворот у середині простого речення. 13. *приєднувальний, нар.-поет.* Те саме, що "а" (*див.* **а**[2] III, 3). 14. Входить до складу підрядних сполучників: а) причинових: **тому́ що, через те́ що, у зв'язку́ з тим, що,** *розм.* **затим що, тим що;** б) часових: **тільки що,** *розм.* **тілько що;** в) допустових: **хіба́ що, дарма́ що;** г) наслідкового: **так що;** ґ) обмежувально-протиставних: **так (та) що ж, тільки що,** *розм.* **що тільки;** д) приєднувальних: **не тільки що,** *розм.* **опріч (окрім) то́го, що.**

ЩО[3], *част.*, *розм.* 1. *пит.* Уживається на початку питального або окличного речення для вираження здивування, вагання, докору. // Уживається на початку питальних і окличних речень, які передбачають негативну відповідь. ** **[А] що, коли́ (як); що, якби́** – уживається для припущення можливості чого-небудь. **Що ти (ви)!** – виражає здивування чиїмись вчинками або словами. 2. *підсил.* Уживається перев. на початку питального речення для наголошення на чому-небудь у знач., близькому до як // Уживається для вирізнення, увиразнення чого-небудь. ** **А що?; Ну що?** – уживається в питальних реченнях для спонукання співрозмовника до відповіді у знач. як?, як там?, як справи?. **Та́к що** – отже, з цього випливає. **Ну [й] що ж; Так що́** – уживається перев. при звертанні у знач. ну як, отже. **Що хо́чете, а** ... – уживається при відвертій констатації чого-небудь. 3. *пит.* Уживається в діалозі у функції слова-речення як відгук, відповідь на поставлене питання в знач., близькому до що таке?, що треба? // Уживається в діалозі як питальне слово-речення, що виражає подив із приводу почутого, заперечення чого-небудь несподіваного для когось або прохання повторити недочуте, незрозуміле. ** **А [хіба́] що?** – уживається як питальне слово-речення в діалозі при з'ясуванні мотивів, якими зумовлене запитання співрозмовника. 4. *підсил.* Уживається разом з іншою часткою або вставним словом для заповнення паузи. 5. *підсил.*, *нар.-поет.* Уживається при зачинах у народних казках, а також піснях і творах, стилізованих під народну творчість. 6. Уживається у складі фразових часток. ** **Ось що,** *вказівна част.* – уживається для уточнення, роз'яснення чого-небудь у знач. знаєш, знаєте. **Чи що,** *модальна част.* – уживається як вставне слово для вираження непевності, припущення у знач.: а) може, можливо; б) здається, точно не відомо; в) невже, хіба; г) мабуть, так буде краще. **Що б,** *модальна част.* – уживається в окличних реченнях для вираження побажання у знач. хай, добре було б. **Що ж,** *модальна част.* – уживається: а) в розповіді про що-небудь або переході до наступної події, картини і т. ін.; б) у діалозі для спонукання співрозмовника до відповіді на питання, до пояснення чого-небудь або виявлення свого ставлення до чогось; в) для вираження вимушеної згоди, примирення з чим-небудь, схвалення чогось. **Що [ж] за,** *оклично-підсил. част.* – уживається в окличних або питальних реченнях для вираження: а) захоплення ким-, чим-небудь; б) здивування від чого-небудь несподіваного, неочікуваного; в) невдоволення ким-, чим-небудь. 7. *підсил.* Уживається як складовий компонент у формах прикметників і прислівників найвищого ступеня порівняння з префіксом най – для виділення, підсилення найвищої міри якості, відповідаючи за знач. сл. самий, найбільш, напр.: щонайактивніший, щонайвірніший, щонайдовше, щонайлегший, щонайпізніше тощо.

ЩОБ[1], *рідше* **ЩО́БИ**, *спол.* 1. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні речення мети. // *також у сполуч. з част.* хіба. Приєднує інфінітивні конструкції, які виражають мету. 2. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні додаткові речення. // З відтінком бажаності, прагнення, наміру. // З відтінком причини. // Приєднує інфінітивні конструкції. 3. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні означальні речення. 4. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні речення способу дії. 5. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні речення міри і ступеня. // Приєднує інфінітивні конструкції з таким значенням. 6. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні підметові речення. 7. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні присудкові речення. 8. *умовний.* Приєднує підрядні умовні речення у знач. якби. 9. *з'ясувальний.* Приєднує відокремлені звороти і речення. // Уживається для введення приєднувальних конструкцій або речень, що доповнюють основне речення. 10. Входить до складу складених сполучників: а) мети: **для то́го, щоб; тому́, щоб; з тим, щоб; на те, щоб;** *розм.* **за́для то́го, щоб; зати́м, щоб;** б) протиставного: **а не те, щоб;** в) приєднувального: **за́місць то́го, щоб (що́би).**

ЩОБ[2], *рідше* **ЩО́БИ**, *част.* 1. Уживається: а) для висловлення побажання у знач. хай; б) для вираження сумніву в можливості або припустимості чого-небудь; в) для вираження побоювання, що може щось статися; г) для висловлення наказу або прохання. ** **Щоб тебе́:** а) уживається як фамільярно-погрозлива оцінка чиїх-небудь дій; б) уживається (перев. у сполуч. з дієсловами або прислівниками, що виступають у функції предикативних слів) для вираження недобрих побажань комусь. 2. *розм.* Хоча б. ** **Навря́д щоб** – малоймовірно, сумнівно; неможливо, годі й сподіватися.

ЩО́БИ[1] *див.* **щоб**[1].

ЩО́БИ[2] *див.* **щоб**[2].

ЩО-БУ́ДЬ, чого-бу́дь, *займ. неознач.*, *розм.* Те саме, що **що-не́будь.**

ЩОВБ, -а, *ч.*, *діал.* Шпиль гори; прямовисна скеля.

ЩО́ВБА, -и, *ж.*, *діал.* Те саме, що **щовб.**

ЩО́ВБИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш. до **щовб.**

ЩОВБО́К, -бка́, *ч.*, *діал.* Зменш. до **щовб.**

ЩОВЕСНИ́, *присл.* Кожної весни; протягом кожної весни.

ЩОВЕ́ЧІР, *присл.* Те саме, що **щове́чора.**

ЩОВЕЧІ́РНІЙ, -я, -є. Який буває, відбувається, повторюється щовечора.

ЩОВЕ́ЧОРА, *присл.* Кожного вечора; протягом кожного вечора.

ЩОВИХІДНО́ГО, *присл.* Кожного вихідного дня.

ЩОВІВТО́РКА, *присл.* Кожного вівторка; протягом кожного вівторка.

ЩО́ГЛА, -и, *ж.* 1. Високий стовп, прямовисна або похила конструкція на судні, признач. для встановлення вітрил, підняття прапора, влаштування спостережних пунктів і т. ін. 2. Висотна споруда, що має різне технічне призначення (для підвішування ліній електропередач або сигналізації, установлення радіоантен тощо). 3. *розм.* Жердина, тичка.

ЩО́ГЛИК, -а, *діал.* Щиглик (*див.* **щи́глик**[1]).

ЩОГЛИ́СТИЙ, -а, -е. Оснащений щоглою, щоглами.

ЩОГЛОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Прикм. до **що́гла.** // Признач. для виготовлення щогл. 2. *мор.* Який відбуває службу, вахту на щоглі. *Щогловий матрос.* // *у знач. ім.* **щогловий**, -во́го, *ч.* Матрос, який відбуває службу на щоглі.

ЩОГЛОВИ́К, -а́, *ч.*, *спец.* Фахівець, який будує щогли.

ЩОГОДИ́НИ, *присл.* Кожної години; протягом кожної години.

ЩОГОДИ́НКИ, *присл.* Пестл. до **щогоди́ни.**

ЩОГОДИ́ННИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щогодини.

ЩОГОДИ́ННО. Присл. до **щогоди́нний.**

ЩОГОДИ́НОНЬКИ, *присл.* Пестл. до **щогоди́ни.**

ЩО́ГОЛЬ, -гля, *ч.*, *орн.*, *зах.* Щиголь.

ЩОДА́ЛІ, *присл.* 1. З бігом часу; дедалі. 2. Із збільшенням відстані; чимдалі.

ЩОДЕКА́ДИ, *присл.* Кожної декади; протягом кожної декади.

ЩОДЕКА́ДНИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щодекади.

ЩОДЕКА́ДНО. Присл. до **щодека́дний.**

ЩОДЕ́ННИЙ, -а, -е. 1. Який буває, відбувається, повторюється щодня. // Який виходить щодня. 2. Звичайний, повсякденний, буденний.

ЩОДЕ́ННИК, -а, *ч.* 1. Щоденні записи індивідуального характеру про події, факти, враження від чогось тощо; зошит для таких записів. 2. Щоденні записи наукових спостережень під час експедицій, досліджень і т. ін.; записи подій, перебігу подорожі, роботи і т. ін. // Книжка для щоденних службових записів. 3. Учнівський зошит для щоденних записів про задані уроки, а також одержаних оцінок на уроках, зауважень учителів. 4. *заст.*, *розм.* Щоденне періодичне видання, щоденна газета.

ЩОДЕ́ННИКОВО-МЕМУА́РНИЙ, -а, -е. Стос. до мемуарів, викладених у авторському щоденнику (*див.* **щоде́нник** 1).

ЩОДЕ́ННІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **щоде́нний** 2.

ЩОДЕ́ННО. Присл. до **щоде́нний**; щодня.

ЩОДЕ́ННЯ, -я, *с.* Щоденні будні, турботи, заняття.

ЩОДЕ́НЩИНА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **буде́нщина.** // Те саме, що **щоде́ння.**

ЩОДЕ́НЬ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **щодня́.**

ЩОДНИ́НИ, *присл.*, *розм.* Те саме, що **щодня́.** ** **Щодни́ни-щогоди́ни** – те саме, що **щодня́ й (і) щогоди́ни** (*див.* **щодня́**).

ЩОДНЯ́, *присл.* Кожного дня; протягом кожного дня.

ЩО́ДО, *прийм.*, *з род. в.* Стосовно до кого-, чого-небудь, відносно кого-, чогось. // З приводу чого-небудь. // Про, за когось, щось. // Уживається для вираження особливостей, властивостей, якості кого-, чого-небудь, які характеризуються з боку тих або інших ознак, зв'язків, стосунків і т. ін. ** **Що́до** *кого – чого*, **то** ... – якщо говорити про кого-, що-небудь, мати на увазі кого-, що-небудь, то ...; а стосовно до кого-, чого-небудь, то ... .

ЩОДОБИ́, *присл.* Кожної доби; протягом кожної доби.

ЩОДОБОВИ́Й, -а́, -е́. Який буває, відбувається, повторюється щодоби.

ЩОДОБО́ВО, *присл.* Кожної доби.

ЩОДОСВІ́ТКА, *присл.* Кожного досвітку.

ЩОДУ́ХУ, *присл.* З найбільшою швидкістю; якнайшвидше, поспішно. // Скільки є сили, з усієї сили. // Дуже голосно, гучно.

ЩОЗИМИ́, *присл.* Кожної зими; протягом кожної зими.

ЩОЗИ́МУ, *присл.*, *заст.* Щозими.

ЩОЗМІ́НИ, *присл.* Кожної зміни; протягом кожної зміни.

ЩОЗМІ́ННИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щозміни.

ЩОЗМІ́ННО, *присл.* Кожну зміну.

ЩО́ЙНО, *розм.* 1. *присл.* Зовсім недавно, тільки що,

тільки-тільки. 2. *спол. часовий.* Приєднує підрядні речення часу, вказуючи на те, що дія в головному реченні починається зразу після закінчення дії підрядного речення; тільки, як тільки. 3. *част., підсил., перев. у сполуч. із займ. і присл.* Уживається для увиразнення чого-небудь; саме, якраз. ** **що́йно тільки** – як тільки, тільки-но.

ЩОКА́, -и́, *ж.* 1. Частина обличчя від вилиці до нижньої щелепи. // Така частина морди, голови у тварин. // *перев. мн.* Зяброві кришки в риб. 2. *спец.* Бокова, перев. плоска, поверхня якогось предмета, якоїсь деталі, частини пристрою, механізму.

ЩО́КАННЯ, -я, *с., розм.* Дія за знач. **що́кати**.

ЩО́КАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Ставити питання "що".

ЩОКА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* Який має великі або повні щоки (у 1 знач.); з великими щоками.

ЩОКА́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **щока́стий**.

ЩОКВАРТА́ЛУ, *присл.* Кожного кварталу (у 1 знач.); протягом кожного кварталу.

ЩОКВАРТА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щокварталу. *Щоквартальне авансування.*

ЩОКВАРТА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Видання, що виходить один раз на квартал (у 1 знач.).

ЩОКВАРТА́ЛЬНО. Присл. до **щокварта́льний**; щокварталу.

ЩОКОВИ́Й, -а́, -е́. Прикм. до **щока́**.

ЩОКОВИ́НА, -и, *ж.* М'ясо зі щік тварини.

ЩОКРО́К, *присл., рідко.* Те саме, що **щокро́ку**.

ЩОКРО́КУ, *присл.* На кожному кроці, з кожним кроком.

ЩО́ЛБА, -и, *ж.* Шпиль гори; прямовисна скеля.

ЩОЛІ́ТА, *присл.* Кожного літа; протягом кожного літа.

ЩОЛІ́ТЕЧКА, *присл.* Пестл. до **щолі́та**.

ЩОЛОПО́К, -пка́, *ч., діал.* Вершина, верх гори.

ЩОЛОПО́ЧОК, -чка, *ч., діал.* Зменш.-пестл. до **щолопо́к**.

ЩОМИ́ТІ, *присл.* Кожної миті.

ЩОМИ́ТЬ, *присл.* Те саме, що **щоми́ті**.

ЩОМІ́СЯЦЯ, *присл.* Кожного місяця; протягом кожного місяця; раз на місяць. // З кожним місяцем.

ЩОМІ́СЯЧНИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щомісяця. *Щомісячний звіт.* // Який виходить один раз на місяць.

ЩОМІ́СЯЧНИК, -а, *ч.* Періодичне видання (журнал, збірник і т. ін.), яке виходить один раз на місяць.

ЩОМІ́СЯЧНО. Присл. до **щомі́сячний**.

ЩОМО́ГА, *присл.* Скільки можна; по можливості. // З усієї сили, щосили. // Дуже швидко, поспішно.

ЩОМО́ЦІ, *присл., діал.* Щосили.

ЩОНАЙ..., *префікс.* Уживається для творення форм найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників із знач. найбільшої або найменшої міри якості, напр.: щ о н а й а к т и в н і ш и й, щ о н а й д о в ш е тощо.

ЩОНАЙБІ́ЛЬШЕ, *підсил.* Присл. до **щонайбі́льший**. // Не більше, як.

ЩОНАЙБІ́ЛЬШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **вели́кий** 1, 3 – 6.

ЩОНАЙВИ́ЩЕ, *підсил.* Присл. до **щонайви́щий**.

ЩОНАЙВИ́ЩИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **висо́кий** 1 – 8.

ЩОНАЙГІ́РШЕ, *підсил.* Присл. до **щонайгі́рший**.

ЩОНАЙГІ́РШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **пога́ний** 1 – 6.

ЩОНАЙГЛИ́БШЕ, *підсил.* Присл. до **щонайгли́бший**.

ЩОНАЙГЛИ́БШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **глибо́кий**.

ЩОНАЙДОРО́ЖЧЕ, *підсил.* Присл. до **щонайдоро́жчий**.

ЩОНАЙДОРО́ЖЧИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **дороги́й**.

ЩОНАЙКРА́ЩЕ, *підсил.* Присл. до **щонайкра́щий**.

ЩОНАЙКРА́ЩИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **га́рний** 1 – 5, **до́брий** 1 – 6, 8 і **хоро́ший**.

ЩОНАЙЛІ́ПШЕ, *підсил.* Присл. до **щонайлі́пший**.

ЩОНАЙЛІ́ПШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **га́рний** 1 – 5, **до́брий** 1 – 6, 8 і **хоро́ший**.

ЩОНАЙМЕ́НШЕ, *присл., підсил.* Найвищ. ст. до **ма́ло**. // Те саме, що **принаймні**.

ЩОНАЙМЕ́НШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **мали́й**.

ЩОНАЙМОЛО́ДШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **молоди́й**.

ЩОНАЙПЕ́РШЕ, *підсил.* Присл. до **щонайпе́рший**; насамперед.

ЩОНАЙПЕ́РШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найперший, один із перших.

ЩОНАЙПИЛЬНІ́ШЕ, *підсил.* Присл. до **щонайпильні́ший**.

ЩОНАЙПИЛЬНІ́ШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **пи́льний**[1].

ЩОНАЙПОВНІ́ШЕ, *підсил.* Присл. до **щонайповні́ший**.

ЩОНАЙПОВНІ́ШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **по́вний**.

ЩОНАЙСТА́РШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **стари́й** 1, 2, **ста́рший**.

ЩОНАЙШВИ́ДШЕ, *підсил.* Присл. до **щонайшви́дший**.

ЩОНАЙШВИ́ДШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **швидки́й**.

ЩО-НЕ́БУДЬ, чого́-небудь, *займ. неознач.* Який-небудь предмет, якесь явище і т. ін. з ряду подібних або все одно, який предмет, яке явище тощо. // Певна справа, певне заняття. // Байдуже який, будь-який предмет, будь-яке явище і т. ін.; будь-що // Скільки-небудь, незначна частина чогось. ** **че́рез що-не́будь** – з якої-небудь при чини; чомусь.

ЩОНЕДІ́ЛІ, *присл.* Кожної неділі, протягом кожної неділі.

ЩОНІ́Ч, *присл., рідко.* Те саме, що **щоно́чі**.

ЩОНІ́ЧЕНЬКИ, *присл., розм.* Пестл. до **щоно́чі**.

ЩОНІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щоночі.

ЩОНІ́ЧНО. Присл. до **щоні́чний**.

ЩОНО́ЧІ, *присл.* Кожної ночі; протягом кожної ночі.

ЩОО́СЕНІ, *присл.* Кожної осені; протягом кожної осені.

ЩОПІВГОДИ́НИ, *присл.* Кожні півгодини; протягом кожної півгодини.

ЩО́ПКИ, -ів, *мн., зах.* Стебла.

ЩОПОНЕДІ́ЛКА, *присл.* Кожного понеділка; протягом кожного понеділка.

ЩОПРА́ВДА. 1. *присл., у знач. вставн. сл.* Правду кажучи; правда, справді. 2. *спол. допустовий.* Те саме, що **хоч**[1] 2.

ЩОП'Я́ТНИЦІ, *присл.* Кожної п'ятниці; протягом кожної п'ятниці.

ЩОРА́З *див.* **щора́зу**.

ЩОРА́ЗУ, ЩОРА́З, *присл.* 1. Кожен раз, кожного разу. // Час від часу, раз у раз. 2. *у знач. підсил. част., перев.* **щора́з**. У сполуч. з прикметниками і прислівниками вищ. ст. указує на поступове збільшення вияву дії, якості тощо.

ЩОРА́НА, *присл., розм.* Те саме, що **щора́нку**.

ЩОРАНКО́ВИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щоранку.

ЩОРА́НКУ, *присл.* Кожного ранку; протягом кожного ранку.

ЩОРА́ННЯ, *присл., розм.* Те саме, що **щора́нку**.

ЩОРА́НОК, *присл., розм.* Те саме, що **щора́нку**.

ЩОРА́НОЧКУ, *присл.* Пестл. до **щора́нку**.

ЩОРІ́К, *присл., розм.* Те саме, що **щоро́ку**.

ЩОРІ́ЧНИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щороку. // Узятий за рік; річний. // Який виходить кожного року.

ЩОРІ́ЧНИК, -а, *ч.* Періодичне видання, що виходить один раз на рік.

ЩОРІ́ЧНО. Присл. до **щорі́чний**.

ЩОРО́КУ, *присл.* Кожного року; протягом кожного року; раз на рік.

ЩОСВЯ́ТА, *присл.* На кожне свято, у день свята.

ЩОСЕЗО́НУ, *присл.* Кожного сезону; протягом кожного сезону.

ЩОСЕКУ́НДИ, *присл.* Кожної секунди; протягом кожної секунди; через кожну секунду.

ЩОСЕКУ́НДНИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щосекунди.

ЩОСЕРЕДИ́, *присл.* Кожної середи; протягом кожної середи.

ЩОСИ́Л, *присл., рідко.* Те саме, що **щоси́ли**.

ЩОСИ́ЛИ, *присл.* Докладаючи всіх зусиль, старання; що є сили, з усієї сили. // Дуже швидко, поспішно. // Дуже голосно, гучно. // Дуже уважно, пильно.

ЩОСУБО́ТИ, *присл.* Кожної суботи; протягом кожної суботи.

ЩОСУБО́ТНІЙ, -я, -є. Який буває, відбувається, повторюється щосуботи.

ЩОСЬ[1], чогось, *займ. неознач.* 1. Невизначений або невідомий предмет, якесь явище і т. ін.; невідомо, неясно що. // Що-небудь не до кінця визначене, поки що не розгадане. // Яка-небудь справа, якесь заняття. // *розм.* Невідомо хто, якийсь невідомий; хтось. // Що-небудь особливе, властиве кому-, чому-небудь. 2. Незначна або якась частина, кількість чого-небудь.

ЩОСЬ[2], *присл., розм.* 1. Невідомо з якої причини, неясно чому; чомусь. 2. Ніби, немов, здається. // Почасти, якоюсь мірою. 3. *у знач. прикм.* При назвах міри вживається на позначення приблизної кількості; близько.

ЩОТИЖНЕ́ВИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щотижня. // Який виходить один раз на тиждень.

ЩОТИЖНЕ́ВИК, -а, *ч.* Періодичне видання (газета, журнал і т. ін.), яке виходить один раз на тиждень.

ЩОТИ́ЖНЯ, *присл.* Кожного тижня; протягом кожного тижня; раз на тиждень.

ЩОХВИЛИ́НИ, *присл.* Кожної хвилини; протягом кожної хвилини; весь час, часто. // З кожною хвилиною. // У будь-яку хвилину, мить, у найближчий момент; ось-ось.

ЩОХВИЛИ́НКИ, *присл.* Пестл. до **щохвили́ни**.

ЩОХВИЛИ́ННИЙ, -а, -е. Який буває, відбувається, повторюється щохвилини, дуже часто; постійний.

ЩОХВИЛИ́ННО. Присл. до **щохвили́нний**.

ЩОХВИ́ЛІ, *присл.* Те саме, що **щохвили́ни**.

ЩОХВИ́ЛЯ, *присл., рідко.* Те саме, що **щохви́лі**.

ЩОЧА́СНЕ *див.* **щоча́сно**.

ЩОЧА́СНИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **повсякча́сний**.

ЩОЧА́СНО, ЩОЧА́СНЕ, *рідко.* Присл. до **щоча́сний**.

ЩОЧЕТВЕРГА́, *присл.* Кожного четверга; протягом кожного четверга.

ЩУВА́К, -а́, *ч., зах.* Соловей.

ЩУ́КА, -и, *ж.* Хижа прісноводна промислова риба, що має видовжене тіло із сплющеною зверху витягнутою головою.

ЩУКА́Р, -я́, *ч.* Рибалка, що ловить переважно щук.

ЩУ́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **щу́ка**.

ЩУКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до щуки, схожий на неї.

ЩУКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **щукоподі́бний**.

ЩУ́ЛИТИ, -лю, -лиш, *недок., перех.* 1. Те саме, що **мру́жити**. 2. *у сполуч. зі сл.* в у х о. Притискати до голови (про тварину); прищулювати. 3. *у сполуч. зі сл.* п л е ч і. Піднімаючи, стискати.

ЩУ́ЛИТИСЯ, -люся, -лишся, *недок.* 1. Згинатися, скорчуватися, горбитися від чогось (холоду, хвороби і т. ін.); зіщулюватися. // *перен.* Виявляти нерішучість, вагаючись, ніяковіючи. 2. Те саме, що **мру́житися**. 3. Притискатися до голови (про вуха). // Притискати вуха до голови (про тварину).

ЩУП, -а, *ч.* 1. Назва різних приладів (перев. у вигляді стержнів), інструментів, за допомогою яких виявляють, зондують що-небудь; зонд. // Саперний інструмент для виявлення закладених під землею мін, мінних загороджень. // Порожнистий стержень з гострим наконечником для забирання проби сипких і в'язких тіл (зерна, борошна, мастила тощо). 2. Інструмент з набором різних за товщиною металевих пластинок для вимірювання зазорів між деталями машин і механізмів. 3. Легкий ручний свердел для дослідження неглибоко розташованих м'яких порід і торфовищ. // Чутливий елемент контактного вимірювального приладу.

ЩУ́ПА, -и, *ж., зах.* Щука.

ЩУПА́К, -а́, *ч.* 1. Самець щуки; щука. 2. Елемент бойового гопака – удар у стрибку двома ногами уперед.

ЩУПАКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **щупа́к**. // Належний щупакові.

ЩУПАКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **щупа́к**.

ЩУ́ПАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до щупання.

ЩУ́ПАЛЬЦЕ *див.* **щу́пальці**.

ЩУ́ПАЛЬЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **щу́пальце**.

ЩУПАЛЬЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до щупальців, схожий на них.

ЩУПАЛЬЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Властивість за знач. **щупальцеподі́бний**.

ЩУ́ПАЛЬЦІ, -ів, **ЩУ́ПАЛЬЦЯ**, -лець, *мн.* (*одн.* **щу́пальце**, -я, *с.*). Рухомі вирости на тілі червів, молюсків, членистоногих і деяких інших тварин, що є органами чуттів, захоплювання їжі, а іноді й дихання. // *перен.* Те, що проникає кудись, захоплюючи що-небудь.

ЩУ́ПАЛЬЦЯ *див.* **щу́пальці**.

ЩУ́ПАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **щу́пати**.

ЩУ́ПАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех.* 1. Те саме, що **ма́цати** 1. // Мацаючи, виявляти, чи з яйцем (курка, індичка тощо). // *перен.* Обдивлятися, досліджувати за допомогою світла, радіохвиль і т. ін. 2. *перен., розм.* Те саме, що **прощу́пувати** 2.

ЩУ́ПАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок., рідко.* Те саме, що **ма́цатися**.

ЩУПАЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **щупа́к**.

ЩУПЕЛЯ́, -я́ти, *с., діал.* Щучка.

ЩУ́ПИК, -а, *ч.* 1. Зменш. до **щуп**. 2. Членистий придаток біля ротової порожнини в комах, ракоподібних, багатоніжок, на якому містяться органи чуттів.

ЩУ́ПКА, -и, *ж., діал.* Щіпка.

ЩУПЛЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **щу́плий**.

ЩУ́ПЛИЙ, -а, -е. 1. Слабосилий, худий, кволий (у 1 знач.). // *рідко.* Який має поганий, жалюгідний вигляд. 2. Не налитий, не виповнений (про зерно, насіння і т. ін.); плюсклий.

ЩУ́ПЛІСТЬ, -лості, *ж.* Властивість і якість за знач. **щу́плий**.

ЩУПЛЯ́ВЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **щупля́вий**.

ЩУПЛЯ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **щу́плий**.

ЩУПНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., перех.* Однокр. до **щу́пати** 1.

ЩУ́ПТА, -и, *ж., зах.* Дрібка. *Щупта солі.*

ЩУ́ПТАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **щу́птати**.

ЩУ́ПТАТИ, -аю, -аєш, *недок., перех., зах.* Торкати, торкатися.

ЩУР[1], -а́, *ч.* Те саме, що **пацю́к**[1]. ** **водяни́й щур** – невеликий водяний гризун.

ЩУР[2], -а́, *ч.* 1. Співочий птах родини в'юркових. 2. Те саме, що **стриж**. 3. Ластівка-берегівка.

ЩУРЕНЯ́, -я́ти, *с.* Те саме, що **щуря́**[1].

ЩУРЕ́ЦЬ, -рця́, **ЩУРІ́Й**, -я́, *ч., бот., зах.* Щир, щириця.

ЩУ́РИК, -а, *ч.* Те саме, що **щур**[2] 2.

ЩУРИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **щур**.

ЩУ́РИТИ, -рю, -риш, *недок., перех., рідко.* Те саме, що **мру́жити**.

ЩУ́РИТИСЯ, -рюся, -ришся, *недок., рідко.* Те саме, що **мру́житися**.

ЩУРІ́Й *див.* **щуре́ць**.

ЩУ́РКА, -и, *ж.* Те саме, що **бджолоїдка**.

ЩУРОЛО́В, -а, *ч.* 1. Той, хто ловить щурів (*див.* **щур**[1]) і знищує їх. 2. Собака особливої породи, яка знищує щурів.

ЩУРЯ́[1], -я́ти, *с.* Маля щура (*див.* **щур**[1]).

ЩУРЯ́[2], -я́ти, *с.* Пташа щура (*див.* **щур**[2]).

ЩУРЯ́ЧИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **щур**[1]. // Такий, як у щурів.

ЩУРЯ́ЧИЙ[2], -а, -е. Прикм. до **щур**[2]. // Належний щурові. *Щуряча нірка.*

ЩУЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля щуки.

ЩУ́ЧЕЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **щу́ка**.

ЩУ́ЧИЙ, -а, -е. Прикм. до **щу́ка**. // Такий, як у щуки.

ЩУ́ЧИН, -а, -е. Прикм. до **щу́ка**. // Належний щуці.

ЩУ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш. до **щу́ка**.

ЩУ́ЧНИК, -у, *ч., бот.* Багаторічна трав'яниста рослина; злак, що росте на берегах річок і луках.

Ьь

Ь. Тридцять перша літера українського алфавіту, яка має назву "м'який знак" і вживається для позначення м'якості приголосного звука, напр.: д е н ь, о с і н ь.

Юю

Ю, *невідм., с.* Тридцять друга літера українського алфавіту на позначення сполучення "й" або м'якого приголосного звука з голосним звуком "у".

ЮА́НЬ, -я, *ч.* Грошова одиниця Китаю і відповідна їй монета.

ЮБІЛЯ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. У католицькому співі – тривалий вокаліз наприкінці алілуї релігійно-патетичного характеру. 2. У поліфонії строгого стилю – жвавий мелодичний рух, що заповнює проміжки між основними долями; мелодична фігурація.

Ю́БКА, -и, *ж.* 1. *діал.* Юпка. 2. *спец.* Бокові стінки (або нижня частина їх) якогось циліндричного виробу. *Юбка поршня.*

Ю́БКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ю́бка**.

Ю́БОЧКА, -и, *ж., діал.* Зменш.-пестл. до **ю́бка 1**.

Ю́БОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ю́бка**.

ЮВАКРИ́Л, -у, *ч.* Синтетичний матеріал, що імітує малахіт і яшму.

ЮВЕЛІ́Р, -а, *ч.* 1. Майстер, що виготовляє художні вироби, прикраси і т. ін. з коштовних металів і каміння. 2. Торговець, продавець ювелірних виробів.

ЮВЕЛІ́РНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний з художніми виробами, прикрасами і т. ін. з коштовних металів і каміння, з їх виготовленням і продажем. *Ювелірний камінь.* 2. *перен.* Ретельно продуманий або майстерно оброблений до найдрібніших деталей; старанно, тонко опрацьований, виконаний.

ЮВЕЛІ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ювелі́рний** 2.

ЮВЕЛІ́РНО. Присл. до **ювелі́рний** 2.

ЮВЕЛІ́РСТВО, -а, *с.* Ювелірне виробництво.

ЮВЕЛІ́Т, -у, *ч.* Пластична маса, яку застосовують для виготовлення виробів, що імітують ріг, черепаху, янтар.

ЮВЕНА́ЛІЇ, -ій, *мн.* Давньоримські свята на честь Ювенти – богині юності.

ЮВЕНА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ювені́льний**.

ЮВЕНІ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Юнацький, юний, молодий; такий, що не досяг зрілого віку, статево незрілий. ** **Ювені́льна вода́**, *геол.* – підземна вода, що утворюється в магматичній зоні та піднімається на поверхню Землі. **Ювені́льні кровоте́чі** – маткові кровотечі, що виникають у період статевого дозрівання.

ЮВЕНОЛО́ГІЯ, -ї, *ж.*: ** **Кримінологі́чна ювеноло́гія** галузь кримінології, предметом якої є злочинність неповнолітніх, її специфічні чинники, особистість злочинця-підлітка, а також засоби боротьби зі злочинністю неповнолітніх.

ЮВЕ́НТА, -и, *ж., міф.* Ототожнювана з грецькою Гебою римська богиня юності, що мала невелике святилище в храмі Юпітера Капітолійського.

ЮВІЛЕ́Й, -ю, *ч.* Урочисто відзначувана річниця якої-небудь події або діяльності певної особи, існування установи, міста (звичайно обчислюється в круглих і перев. великих числах).

ЮВІЛЕ́ЙНИЙ, -а, -е. Стос. до ювілею. // Який влаштовується, випускається, друкується тощо на честь ювілею, з приводу ювілею.

ЮВІЛЯ́НТ, -а, *ч., рідко.* Те саме, що **ювіля́р**.

ЮВІЛЯ́НТКА, -и, *рідко.* Жін. до **ювіля́нт**.

ЮВІЛЯ́Р, -а, *ч.* Особа, установа, місто і т. ін., ювілей яких відзначають, святкують.

ЮВІЛЯ́РКА, -и. Жін. до **ювіля́р**.

ЮВІЛЯ́Т, -а, *ч., зах.* Ювіляр.

ЮГА́, -й, *ж.* 1. Те саме, що **імпа́**. 2. Снігова буря; завірюха, хурделиця. // Сніг, що переноситься низовим вітром.

ЮГА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **юга́**.

ЮГА́С, -а, *ч., зах.* Вівчар.

ЮГНУ́ТИ, -ну́, -не́ш, *док., розм.* Швидко піти, побігти куди-небудь, зникнути десь.

ЮГОСЛА́В *див.* **югосла́ви**.

ЮГОСЛА́ВИ, -ів, *мн.* (*одн.* **югосла́в**, -а, *ч.*; **югосла́вка**, -и, *ж.*), *іст.* Населення Югославії, що складалося з групи південнослов'янських народів; представники цієї країни.

ЮГОСЛА́ВКА *див.* **югосла́ви**.

ЮГОСЛА́ВСЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до Югославії, югославів.

ЮГУЛЯ́РНИЙ, -а, -е. Такий, що належить до передньої частини шиї.

ЮГУ́РТ, -у, *ч.* Те саме, що **йо́гурт**.

ЮД, юда, *ч., бот., зах.* Горобина.

Ю́ДА *див.* **і́уда**.

ЮДАЇ́ЗМ *див.* **іудаї́зм**.

ЮДЕ́Ї *див.* **іуде́ї**.

ЮДЕ́Й *див.* **іуде́ї**.

ЮДЕ́ЙКА *див.* **іуде́ї**.

ЮДЕ́ЙСТВО *див.* **іуде́йство**.

ЮДЕ́ЙСЬКИЙ *див.* **іуде́йський**.

Ю́ДИК, -а, *ч., бот., зах.* Зменш. до **юд**.

Ю́ДИН *див.* **і́удин**.

Ю́ДИТИ, юджу, юдиш, *недок., перех., діал.* Під'юджувати.

ЮДО́ЛЬ, -і, *ж., книжн., заст.* Місце, де страждають, мучаться, терплять нестатки. // Злигодні, турботи, смуток і т. ін. // Життя з його турботами й печалями.

ЮДО́ЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **юдо́ль**.

ЮДОФІ́Л, -а, *ч.* Прибічник, прихильник усього єврейського.

ЮДОФІ́ЛЬСТВО, -а, *с.* Прихильність до всього єврейського.

ЮДОФІ́ЛЬСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до юдофільства, власт. юдофілові. *Юдофільські погляди.*

ЮДОФО́Б, -а, *ч.* Те саме, що **антисемі́т**.

ЮДОФО́БНИЙ, -а, -е. Стос. до юдофоба, юдофобства.

ЮДОФО́БСТВО, -а, *с.* Те саме, що **антисемі́тизм**.

ЮДОФО́БСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до юдофобства, власт. юдофобові.

ЮЖ, южа́, *ч., зах.* Вуж.

ЮЗ, -а, *ч., заст.* Літеродрукувальний телеграфний апарат.

ЮЗД-ЛУ́К, *невідм., ч.* Ношений вигляд (про одяг, який виглядає так, ніби його вже довго носили, хоча насправді він зовсім новий).

ЮЗИ́СТ, -а, *ч., заст.* Телеграфіст, який працює на юзі.

ЮЗИ́СТКА, -и. Жін. до **юзи́ст**.

Ю́ЗОМ, *присл.* 1. Ковзаючи, не обертаючись, просуваючись по землі, рейках і т. ін. (про колеса, гусениці). 2. Тягнучи, волочучи що-небудь по землі, настилу і т. ін. *Пересувати вантаж юзом.*

Ю́КА, -и, *ж.* 1. Південна вічнозелена деревна рослина родини лілійних з довгим колючим листям і жовтувато-білими квітками. 2. Волокна цієї рослини, з яких виготовляють канати, рогожі тощо.

ЮКАГИ́Р *див.* **юкаги́ри**.

ЮКАГИ́РИ, -ів, *мн.* (*одн.* **юкаги́р**, -а, *ч.*; **юкаги́рка**, -и, *ж.*). Палеоазіатська народність, що живе на півночі Східного Сибіру.

ЮКАГИ́РКА *див.* **юкаги́ри**.

ЮКАГИ́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **юкаги́ри**.

ЮКА́ТА, *невідм., с.* Японське легке літнє кімоно.

Ю́КОЛА, -и, ж. В'ялена на сонці риба, яку заготовляють на зиму мешканці Крайньої Півночі та Далекого Сходу.

ЮКСА́, -й, *ж.* Ремінь мисливської лижі.

ЮКСТАГЛОМЕРУЛЯ́РНИЙ, -а, -е: ** **юкстагломеруля́рний ко́мплекс**, *спец.* – сукупність клітин у ділянці входу в нирковий клубочок приносної артеріоли і виходу виносної артеріоли, які здатні виробляти ренін.

ЮКСТАПО́ЗИТ, -а, *ч., лінгв.* Кількаосновне складне слово, що утворюється шляхом складання слів або словоформ.

ЮКСТАПОЗИТИ́ВНИЙ, -а, -е. Стос. до юкстапозиту.

ЮЛ, -а, *ч., міф.* Син Енея та Креуси, легендарний родоначальник Юліїв.

ЮЛА́, -й, *ж., мисл.* Манок, що імітує пищання миші; застосовується при полюванні на лисиць.

ЮЛА́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Слабкий, знесилений.

ЮЛЕ́ПИ, -ів, *мн.* Лікарські форми, що є розчинами лікарських речовин в ароматних водах з додаванням цукру.

ЮЛІА́НСЬКИЙ, -а, -е: ** **юліа́нський календа́р**; **юліа́нське літочи́слення** – система літочислення, введена римським імператором Юлієм Цезарем у 46 р. до н. е.; старий стиль.

ЮН, юна́, *ч., діал.* В'юн (у 1 знач.).

ЮНА́К, -а́, *ч.* Чоловік, який ще не досяг зрілості; молодий чоловік. // Про дорослого або літнього чоловіка, сповненого життєвих сил, молодого завзяття.

ЮНАКІ́В, -ко́ва, -ко́ве. Прикм. до **юна́к**. // Належний юнакові.

ЮНА́ЦТВО, -а, *с.* 1. Молодий вік; період життя, коли людина буває юною; юність. 2. *збірн.* Молоді люди обох статей; юнаки. 3. *перен.* Сміливість, хоробрість, завзяття; молодецтво.

ЮНА́ЦЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **юна́к** і **юна́цтво**. // Власт. юнакові, юнацтву (у 2 знач.).

ЮНА́ЧИЙ, -а, -е. Те саме, що **юна́цький**.

ЮНА́ЧКА, -и. Жін. до **юна́к**.

Ю́НГА, -и, *ч.* Підліток на судні, що навчається морської справи, готується стати матросом; молодший матрос.

ЮНГШТУ́РМ, -у, *ч.* Організація революційної німецької молоді, створена в 1924 р. для боротьби проти фашизму.

ЮНГШТУРМІ́ВКА, -и, *ж.* Форма військового зразка, яку носили члени юнгштурму, а також подібний одяг радянської молоді 20 – початку 30-х рр.

ЮНГШТУРМІ́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **юнгшту́рм**.

Ю́НИЙ, -а, -е. Молодий, дуже молодий. // Який буває у молодих. // Власт. юності (у 1, 3 знач.), юнацтву (у 2 знач.). // Малолітній (про дітей, підлітків – учасників яких-небудь наукових гуртків, аматорів якогось виду мистецтва і т. ін.). // Який недавно з'явився, почав існувати, рости (про рослини). // *перен.* Який недавно почався, виник, щойно почав свою діяльність і т. ін. // *у знач. ім.* **ю́ні**, ю́них, *мн.* (*одн.* **ю́ний**, ю́ного, *ч.*; **ю́на**, ю́ної, *ж.*; **ю́не**, ю́ного, *с.*).

Ю́НИЦЯ, -і, *ж., заст.* 1. Те саме, що **юна́чка**. 2. Телиця.

ЮНІОНІ́СТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **юніоні́ст**, -а, *ч.*). Члени консервативної партії Великої Британії та Північної Ірландії (Ольстера) – Національного союзу консервативних і юніоністських організацій.

ЮНІО́Р, -а, *ч.* Спортсмен віком 18 – 22 (в тенісі 18 – 20) роки, який бере участь в змаганнях у своїй віковій групі.

ЮНІО́РКА, -и. Жін. до **юніо́р**.

ЮНІО́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **юніо́р**.

Ю́НІСТЬ, юності, *ж.* 1. Період життя людини до зрілості, коли відбувається нагромадження й розвиток життєвих сил організму; молодість. // *перен.* Рання пора, новизна чого-небудь. 2. Властивість за знач. **ю́ний**. 3. *збірн.* Те саме, що **юна́цтво** 2.

ЮНІ́ТИ, юні́ю, юні́єш, *недок.*, *поет.* Набувати юного вигляду, почувати себе молодшим.

Ю́НКА, -и. Жін. до **юна́к**.

Ю́НКЕР, -а, *ч.* 1. У буржуазно-феодальній Пруссії – великий землевласник-дворянин; взагалі великий німецький поміщик. 2. У російській армії та флоті до середини 60-х рр. 19 ст. – доброволець (рядовий або унтер-офіцер) із дворян, який, прослуживши певний термін (і звичайно витримавши іспит), міг стати офіцером. 3. У дореволюційній Росії – вихованець військового училища, що готувало офіцерів.

Ю́НКЕРСТВО, -а, *с.* 1. *збірн.* Юнкери. 2. Звання юнкера (у 2, 3 знач.), а також перебування в юнкерах.

Ю́НКЕРСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ю́нкер**. // Належний юнкерові, юнкерам. // Який готував офіцерів дореволюційної армії.

ЮНКО́Р, -а, *ч.* Юний кореспондент – підліток, що надсилає кореспонденції до якого-небудь періодичного друкованого органу для молоді на громадських засадах.

ЮНКО́РІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до юнкора.

ЮННА́Т, -а, *ч.* Юний натураліст – член гуртка з вивчення природи.

ЮННА́ТІВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **юнна́т**.

Ю́НО. Присл. до **ю́ний**.

ЮНО́НА, -и, *ж.* 1. У давньоримській міфології – богиня неба, покровителька шлюбу, охоронниця жінок, дружина Юпітера. 2. Одна з найбільших малих планет.

ЮНО́НИ, -ів, *мн.*, *міф.* Духи, які, на противагу геніям, опікувалися жінками.

ЮНЬ, юні, *ж.*, *поет.* Те саме, що **ю́ність** 1, 3.

ЮПІ́ТЕР, -а, *ч.* 1. У давньоримській міфології – верховний бог, владика богів і людей; матеріалізований образ цього бога у мистецтві. 2. П'ята, найбільша планета Сонячної системи, орбіта якої знаходиться між Марсом і Сатурном. 3. Потужний електричний дуговий освітлювальний прилад, прожектор, признач. для кінознімання при штучному або комбінованому освітленні та для інших потреб.

ЮПІТЕРІА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **юпі́тер** (у 2 знач.). *Юпітеріанські супутники.*

ЮПІТЕРОЦЕНТРИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Центром якого є планета Юпітер. 2. Який обертається навколо планети Юпітер.

Ю́ПКА, -и, *ж.* 1. Верхній жіночий одяг у вигляді довгої корсетки (перев. з рукавами). 2. *заст.* Чоловічий короткополий каптан з домашнього тонкого сукна, пошитий у талію, зі складками і стоячим коміром.

Ю́ПОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ю́пка**.

ЮПЧИ́НА, -и, *ж.*, *розм.*, *заст.* Те саме, що **ю́пка**.

ЮРА́, -и́, *ж.*, *геол.* Другий із трьох періодів мезозойської ери в історії Землі. // Відклади цього періоду.

Ю́РАЧКА *див.* **ю́рочка**.

ЮРБА́, -и́, *ж.* 1. Велике безладне, неорганізовано скупчення людей; натовп. // *кого, яка.* Група людей, яких об'єднує щось спільне. // Велике скупчення тварин одного виду (перев. птахів, комах, риб, собак і т. ін.). // Велика кількість, скупчення чого-небудь (будинків, дерев тощо). // *у знач. присл.* **юрбо́ю, юрба́ми**. Неорганізоване і в великій кількості; гуртом. 2. Звичайні люди, маса на відміну від героїв, обдарованих, видатних осіб.

ЮРБИ́ТИСЯ, -и́ться; *мн.* ю́рбляться; *недок.* Збираючись, скупчуючись в одному місці, збиватися в юрбу (про людей). // Триматися гуртом, зграєю (перев. про тварин одного виду).

Ю́РБИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **юрба́** 1.

Ю́РДА, -и, *ж.*, *діал.* Варений невитриманий сир.

ЮРИДИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Надання фактам, відносинам правового характеру. 2. Надмірне акцентування юридичної сторони якого-небудь питання, явища.

ЮРИДИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **юридизува́ти**.

ЮРИДИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Здійснювати юридизацію чого-небудь.

ЮРИ́ДИКА, -и, *ж.*, *іст.* Відомство маєтностей якогось одного власника.

ЮРИДИ́ЧНИЙ, -а, -е. 1. Пов'язаний із законодавством, правовими нормами і практичним їх застосуванням. // Пов'язаний з вивченням і науковою розробкою правознавства, юриспруденції. // Признач. для підготовки юристів. ** **Юриди́чні гара́нтії** – законодавчо закріплені засоби охорони суб'єктивних прав громадян і організацій, способи їх реалізації, а також засоби забезпечення законності і охорони правопорядку, інтересів особистості, суспільства і держави. 2. Який має офіційне право на що-небудь. 3. Прикм. до **юри́ст**. // Який складається з юристів. ** **Юриди́чна консульта́ція** – відділення колегії адвокатів, завданням якого є подання допомоги населенню з правових питань. **Юриди́чна осо́ба** – організація, підприємство, установа, окремий індивід, що мають відокремлене майно, можуть від свого імені набувати майнових прав та виконувати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді, арбітражі або в третейському суді.

ЮРИДИ́ЧНО, *присл.* Відповідно до права, закону.

Ю́РИК, -а, *ч.* 1. Те саме, що **юро́к**[2] 1. 2. *зах.* Ластівка.

ЮРИСДИ́КЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Право чинити суд, розглядати і вирішувати правові питання. // Повноваження давати правову оцінку фактам, розв'язувати правові питання. ** **Адміністрати́вна юрисди́кція** – передбачена законом або іншим правовим актом правомочність органів державного управління розглядати індивідуальні адміністративні справи. 2. Сфера, на яку поширюється таке право.

ЮРИСКО́НСУЛЬТ, -а, *ч.* Юрист, що є постійним консультантом при якій-небудь установі з практичних питань права і захисником інтересів цієї установи в юридичних організаціях (арбітраж, суд і т. ін.).

ЮРИСКО́НСУЛЬТСТВО, -а, *с.* Посада, заняття юрисконсульта.

ЮРИСКО́НСУЛЬТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **юриско́нсульт**. *Юрисконсультська посада.*

ЮРИСПРУДЕ́НТ, -а, *ч.* Те саме, що **юри́ст**.

ЮРИСПРУДЕ́НЦІЯ, -ї, *ж.* Сукупність наук з права; правознавство.

ЮРИ́СТ, -а, *ч.* Фахівець із правознавства, юридичних наук; практичний діяч у галузі права.

ЮРИ́СТА, -и, *ч.*, *заст.* Юрист.

ЮРИ́СТКА, -и. Жін. до **юри́ст**.

Ю́РИЧОК, -чка, *ч.*, *зах.* Зменш. до **ю́рик** 2.

ЮРЛИ́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Швидкий, жвавий, меткий.

ЮРМА́, юрми́, *ж.* Те саме, що **юрба́** 1.

ЮРМИ́СЬКО, -а, *с.* Збільш. до **юрма́**.

ЮРМИ́ТИСЯ, юрми́ться; *мн.* юрмля́ться; *недок.* Те саме, що **юрби́тися**.

Ю́РМИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **юрма́**.

ЮРО́Д, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **юроди́вий** 2.

ЮРО́ДА, -и, *ч. і ж.*, *розм.* Психічно хвора, божевільна людина. ** **Юро́ди справля́ти**, *діал.* – юродствувати.

ЮРОДИ́ВЕЦЬ, -вця, *ч.*, *розм.* Те саме, що **юроди́вий** 2.

ЮРОДИ́ВИЙ, -а, -е. 1. Психічно хворий; божевільний. // *у знач. ім.* **юроди́вий**, -вого, *ч.*; **юроди́ва**, -вої, *ж.* Психічно хвора, божевільна людина. 2. *у знач. ім.* **юроди́вий**, -вого, *ч.*; **юроди́ва**, -вої, *ж.* Жебрак, божевільний, що має дар віщуна.

ЮРОДИ́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **юро́дивий**.

ЮРО́ДСТВО, -а, *с.* 1. Стан несамовитості, божевілля. 2. Безглуздий учинок, безглузда, неприродна поведінка. 3. Навмисно ненормальна, неприродна поведінка, часто викликана релігійними мотивами.

ЮРО́ДСТВУВАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **юро́дствувати**.

ЮРО́ДСТВУВАТИ, -ую, -уєш, *недок.* 1. Бути юродивим (у 2 знач.). 2. Чинити юродства (у 2 знач.).

ЮРО́К[1], юрка́, *ч.* Те саме, що **в'юро́к**.

ЮРО́К[2], юрка́, *ч.* 1. Трубочка, зроблена зі стовбура бузини або іншого дерева, що використовується при змотуванні ниток у клубок. 2. Те саме, що **цу́рка** 2.

Ю́РОЧКА, Ю́РАЧКА, -и, *ж.* Білоруський народний жартівливий танець

Ю́РСЬКИЙ, -а, -е, *геол.* Стос. до юри́. ** **Ю́рський пері́од; Ю́рська систе́ма** – те саме, що **юра́**. **Ю́рська вода́**: а) вода, набрана в день святого Юрія з дотриманням особливих обрядів і вживана у знахарстві як цілющий засіб; б) вода з артезіанських свердловин.

Ю́РТА, -и, *ж.* Переносне (перев. конусоподібне) житло з жердин, укрите шкурами, повстю тощо, в деяких кочових і напівосілих народів Центральної й Середньої Азії та Південного Сибіру.

Ю́РТАННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **ю́ртатися**.

Ю́РТАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *діал.* Соватися, вертітися.

Ю́РТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ю́рта**.

ЮРТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *діал.*, *розм.* Дія за знач. **юртува́ти** і **юртува́тися**.

ЮРТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* 1. *перех.*, *діал.* Хвилювати. // Збуджувати, викликати гнів, роздратування. 2. *неперех.*, *розм.* Те саме, що **торгува́тися** 1.

ЮРТУВА́ТИСЯ, -у́юся, -у́єшся, *недок.*, *розм.* 1. Бути у збудженому стані, викликати в когось роздратування, гнів. // Квапливо робити що-небудь, поспішно рухатися. 2. Те саме, що **юрби́тися**.

ЮС КО́ГЕНС, *незм.* У міжнародному праві – імперативні норми, від яких держави не можуть відступати навіть за взаємної згоди.

ЮС, юса́, *ч.* Назва літер кирилиці, що служили для позначення давніх слов'янських носових голосних звуків.

ЮСО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **юс**.

ЮСТИРО́ВАНИЙ, -а, -е, *спец.* Дієприкм. пас. мин. ч. до **юстирува́ти**.

ЮСТИРУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е, *спец.* Признач. для юстирування.

ЮСТИРУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.*, *спец.* Фахівець з юстирування.

ЮСТИРУВА́ЛЬНИЦЯ, -і, *спец.* Жін. до **юстирува́льник**.

ЮСТИРУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Дія за знач. **юстирува́ти**.

ЮСТИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок. і док.*, *перех.*, *спец.* Точно підганяти, регулювати, вивіряти прилад, механізм, оптичні системи, об'єктиви тощо.

ЮСТИРУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **юстирува́ти**.

ЮСТИ́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Суд, судова діяльність держави; правосуддя. 2. Сукупність державних органів, що займаються судочинством. 3. *збірн.*, *розм.* Юристи. 4. *міф.* Богиня правосуддя, культ якої існував у Римі від часу Тіберія, що присвятив їй у Римі статую.

ЮСТИЦ-КОЛЕ́ГІЯ, -ї, *ж.* Центральна державна установа в Росії 18 ст., яка контролювала місцеві суди і служила вищим апеляційним судом з кримінальних і цивільних справ.

ЮСТІВНИЙ, -а, -е. Якого можна юстувати.

ЮСТО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. теп. і мин. ч. до **юстува́ти**.

ЮСТУВА́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до юстування, признач. для цього.

ЮСТУВА́ЛЬНИК, -а, *ч.* Фахівець із юстування.

ЮСТУВА́ННЯ, -я, *с.*, *спец.* Настроювання та регулювання стану та/чи взаємного розташування вузлів і блоків пристрою, лінз в оптичних системах. ** **Юстува́ння за́собу вимі́рювань** – сукупність операцій з метою доведення похибок засобу вимірювань до значень, відповідних технічним вимогам.

ЮСТУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати юстування.

ЮСТУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **юстува́ти**.

ЮСТУ́ЮЧИЙ, -а, -е. Дієприкм. акт. теп. ч. до **юстува́ти**.

ЮТ, -а, *ч.*, *мор.* Кормова частина верхньої палуби судна.

ЮТАГІ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; вохристо- і бурштиново-жовті крихкі напівпрозорі кристали, зерна, кірочки.

Ю́ТИЛЬ, -я, *ч.* Теоретична міра, одиниця корисності товару.

ЮТЛА́НДЕЦЬ, -дця, *ч.* Мешканець п-ва Ютландія.

ЮТЛА́НДСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до Ютландія і ютландець.

Ю́ТОВИЙ, -а, -е, *мор.* Прикм. до **ют**. *Ютовий тент.*

Ю́ТРЕНЯ, -і, *ж.*, *церк.*, *діал.* Утреня, заутреня.

ЮТУ́РНА, -и, *ж.*, *міф.* Німфа джерела в Лавінії, сестра рутульського царя Турна, якому допомагала у війні з Енеєм.

Ю́ФЕРС, -а, *ч.*, *мор.* Блок для натягування вант та інших снастей стоячого такелажу на невеликих парусних промислових суднах.

ЮХА́, -и́, *ж.*, *діал.* Юшка (у 1 знач.). ** **Набра́тися юхи́** *чиєї, якої* – засвоїти чиїсь манери. **Соба́ча юха́** – уживається як лайка.

ЮХВАРКА, -и, *ж.*, *кул.*, *зах.* Страва з картоплі, сиру, тіста тощо.

ЮХТ, -у, *ч.*, *зах.* Юхта.

Ю́ХТА, -и, *ж.* Сорт шкіри, одержуваний особливою обробкою шкур великої рогатої худоби, коней, свиней. *Юхтові чоботи.*

ЮХТО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ю́хта**. // Який виготовляє юхту. *Юхтовий завод.* // Зробл. з юхти.

Ю́ШЕЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **ю́шка**.

ЮШИ́ТИ, юши́ть, *недок.* Литися, текти у великій кількості (про кров, піт і т. ін.).

Ю́ШКА, -и, *ж.* 1. Суп м'ясний, картопляний, рибний і т. ін. // Рідина з будь-якої готової страви. // Відвар з чого-небудь. // Сік рослини, плоду. 2. *перен.*, *розм.* Те саме, що **кров** 1.

ЮШКОВА́Р, -а, *ч.* Кухар, що готує юшку.

ЮШКОВАРІ́ННЯ, -я, *с.* Кулінарне мистецтво і технологія варіння риб'ячої юшки.

Ю́ЮБА, -и, *ж.* Кущова або деревна рослина роду унабі, поширена у тропічних і субтропічних країнах; китайський фінік.

Яя

Я¹, *невідм., с.* Тридцять третя літера українського алфавіту на позначення сполучення "й" або м'якого приголосного звука з голосним звуком "а". ** **Від (од) а до я** – від початку до кінця; усе.

Я², мене́, *займ. особ.* 1 *ос. одн.* 1. Уживається мовцем для називання самого себе. ** **Про ме́не** – уживається для вираження байдужого ставлення до чиїх-небудь намірів, дій; роби, як знаєш. **Теж мені́** – уживається для вираження скептичного або негативного ставлення до кого-, чого-небудь. **Я тебе́!** – уживається як погроза зробити що-небудь комусь, покарати і т. ін. когось. **Як на ме́не** – як на мою думку, на мій розсуд, смак. 2. *у знач. ім., невідм., с.* Уживається для позначення усвідомлюваної людиною власної сутності, себе в навколишньому світі. // *філос.* Уживається для визначення суб'єкта.

Я́БЕДА, -и. 1. *ж., заст.* Наклеп, обмова, поширювані з метою знеславити, зганьбити кого-, що-небудь. // Прохання, заява і т. ін. 2. *ч. і ж., розм.* Той (та), хто зводить наклеп на кого-небудь, обмовляє когось, доносить комусь на когось.

Я́БЕДНИК, -а, *ч., розм.* Той, хто зводить наклеп на кого-небудь, обмовляє когось, доносить комусь на когось.

Я́БЕДНИЦТВО, -а, *с., розм.* Обмовляння кого-небудь; нашіптування, фіскальство.

Я́БЕДНИЦЬКИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **я́бедник**.

Я́БЕДНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **я́бедник**.

Я́БЕДНИЧАТИ, -аю, -аєш, *недок., розм.* Доносити, скаржитися кому-небудь на когось, обмовляти кого-небудь.

Я́БКО, -а, *с., зах.* Яблуко.

ЯБЛІ́ЧКО, -а, *с., анат., зах.* Колінний суглоб.

Я́БЛІНЧА́, -я́ти, *с., зах.* Яблунька.

Я́БЛІНЬ, -лоні, *ж., діал.* Яблуня.

Я́БЛУКО, -а, *с.* 1. Плід яблуні (перев. кулястої форми). ** **Я́блуко ро́збрату**, *перен.* – предмет суперечок, причина ворогування. 2. Предмет або плід, що має кулясту форму. ** **У я́блуках** – з круглими плямами на шерсті (про масть коней). 3. Уживається як складова частина деяких ботанічних назв. ** **Земляне́ я́блуко**: а) (*діал.*) гриб трюфель; б) (*заст.*) картопля.

ЯБЛУНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́блуня**. // Якого виділяють плоди та цвіт яблунь (про запах). // Який складається з яблунь, має багато яблунь. // Зробл. з деревини яблуні. *Яблуневе топорище.* 2. Уживається як складова частина деяких зоологічних назв, термінів. *Яблуневий квіткогриз. Яблунева міль.*

ЯБЛУНЕ́ВІ, -их, *мн.* Назва групи рослин родини розоцвітих, до яких належать яблуня, груша, айва і т. ін.

ЯБЛУНИ́НА, -и, *ж., розм.* Одна яблуня.

Я́БЛУННЯ́, я́блунння́, *с., збірн., рідко.* Яблуневі дерева.

Я́БЛУНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **я́блуня**.

Я́БЛУНЯ, -і, *ж.* Садове й лісове фруктове дерево родини розоцвітих з плодами перев. кулястої форми.

Я́БЛУЧКО, -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **я́блуко** 1, 2. 2. Назва пісні й танцю. 3. Центральна частина мішені (у 1 знач.) у вигляді чорного кружка. 4. Те саме, що **гал** (*див.* **га́ли**¹).

Я́БЛУЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́блуко**. // Вигот. з яблук, з яблуками. ** **Я́блучна кислота́** – органічна сполука, яка міститься в яблуках та інших рослинах і використовується в харчовій промисловості.

Я́БЛУЧНИК, *ч.* 1. *род.* -а, *заст.* Торговець яблуками. 2. *род.* -у. Яблучне вино; сидр.

Я́БЛУЧНИЦЯ, -і. Жін. до **я́блучник** 1.

Я́БЛУШНИК, -а, *ч., зах.* Яблучний квас.

ЯБЧА́НКА, -и, *ж., кул., зах.* Страва з варених яблук.

ЯВ, -у, *ч.* Те саме, що **я́ва**².

Я́ВА¹, -и, *ж., театр.* Частина акту, дії драматичного твору, в якій склад виконавців лишається незмінним.

Я́ВА², я́ви, *ж.* Реальна дійсність; не сон, не мрія, не марення.

ЯВА́НЕЦЬ *див.* **ява́нці**.

ЯВА́НКА *див.* **ява́нці**.

ЯВА́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **ява́нці** і Ява.

ЯВА́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **ява́нець**, -нця, *ч.*; **ява́нка**, -и, *ж.*). Індонезійська народність, що живе на острові Ява та в прибережних районах деяких інших островів Малайського архіпелагу.

ЯВАПАЇ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді блідо-рожевих з фіалковим відтінком прозорих, дуже крихких дрібних зерен із сильним скляним блиском.

Я́ВЕДРИК, -а, *ч.* і **Я́ВИДА**, -и, *ч., зах.* Чорт.

Я́ВИДА *див.* **я́ведрик**.

ЯВИ́ТИ *див.* **явля́ти**.

ЯВИ́ТИСЯ *див.* **явля́тися**.

Я́ВИЩЕ, -а, *с.* 1. Будь-який вияв змін, реакцій, перетворень і т. ін., що відбуваються в навколишньому природному середовищі. // *мед.* Симптом, ознака якого-небудь захворювання. // *філос.* Зовнішній вияв сутності предметів, процесів; безпосереднє відбиття речі в почуттєвому сприйнятті. ** **Приро́дні я́вища**; **я́вища приро́ди** – ознаки, зміни, зумовлені, спричинені законами природи. 2. Подія, факт. // Властивість, особливість кого-, чого-небудь. // Сфера, галузь. // Незвичайна, видатна людина. // Рідкісна, винятковa тварина.

Я́ВІР, я́вора, *ч.* Дерево родини кленових з великим п'ятилопатевим листям; білий клен (іноді цим словом називають осокір та деякі інші тополі). // Деревина цього дерева.

Я́ВКА, -и, *ж.* 1. Прихід, прибуття куди-небудь (перев. за офіційним розпорядженням, потребою і т. ін.). ** **Я́вка з пови́нною** – добровільне особисте звернення громадянина до органу дізнання, слідчого, прокурору, судді або суду із заявою про вчинення ним злочину. 2. Конспіративна зустріч. // Місце, приміщення, де відбувається або має відбутися така зустріч. // Адреса, якісь дані про місце, час і т. ін. такої зустрічі.

Я́ВКАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **я́вкати** і звуки, утворювані цією дією.

Я́ВКАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* Нявкати.

ЯВКОТІ́ННЯ, -я, *с., діал.* Дія за знач. **явкоті́ти**.

ЯВКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., діал.* Верещати.

Я́ВЛЕНИЙ, -а, -е, *заст.* Який з'явився перед кимсь, чимсь. // **Я́влено**, *безос. присудк. сл.* Заявлено.

ЯВЛЕ́НИЙ, **ЯВЛЕ́ННИЙ**, -а, -е, *церк.* Чудодійний. // *у знач. ім.* **явле́ний**, **явле́нний**, -ного, *ч.*; **явле́на**, **явле́нна**, -ної, *ж.* Чудодійна ікона.

ЯВЛЕ́ННИЙ *див.* **явле́ний**.

Я́ВЛЕННЯ, -я, *с., рідко.* Те саме, що **поя́ва** 1.

ЯВЛЯ́ТИ, -я́ю, -я́єш, *недок.*, **ЯВИ́ТИ**, явлю́, я́виш; *мн.* я́влять; *док.* 1. *тільки недок., рідко.* Уживається як зв'язка в складеному присудку. ** **Явля́ти собо́ю** – бути ким-, чим-, яким-небудь. 2. *кому, рідко перед ким, книжн.* Показувати, демонструвати (у 2 знач.). // Відтворювати щось у чиєму-небудь уявленні. // Зображувати, показувати кого-, що-небудь у художніх образах. // Виявляти, робити явним, відчутним (про почуття, стан, наміри і т. ін.).

ЯВЛЯ́ТИСЯ, -я́юся, -я́єшся, *недок.*, **ЯВИ́ТИСЯ**, явлю́ся, я́вишся; *мн.* я́вляться; *док.* Те саме, що **з'явля́тися**.

Я́ВНИЙ, -а, -е. 1. Який не приховується, не таємний; відкритий. 2. Абсолютно очевидний, зрозумілий для всіх; безсумнівний.

Я́ВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **я́вний**.

Я́ВНО. Присл. до **я́вний**.

ЯВОРЕ́ЦЬ, яворця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **я́вір**.

Я́ВОРИК, -а, *ч., діал.* Зменш.-пестл. до **я́вір**.

ЯВОРИ́НА, -и, *ж.* 1. Окреме дерево явора; явір. 2. *збірн.* Яворовий ліс; яворова памолодь.

ЯВОРИ́ТИСЯ, -и́ться, *недок., рідко.* Утворювати коловерть (про течію, воду); вирувати.

ЯВОРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **явори́тися**.

ЯВО́РКО, -а, *ч., діал.* Зменш.-пестл. до **я́вір**.

ЯВОРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́вір**. // Зробл. з явора. // Який поріс яворами.

ЯВОРО́К, явірка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **я́вір**.

ЯВОРО́НЬКО, -а, *ч.* Зменш.-пестл. до **я́вір**.

ЯВОРО́ЧОК, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **яворо́к**.

Я́ВОЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́вка**. // Який є явкою. ** **Я́вочним поря́дком** – без попередньої згоди, погодження, дозволу; самовільно.

ЯГА́, -и́, *ж., також у сполуч.* б а б а - я г а. Казковий персонаж східних і західних слов'ян; зла бабачаклунка. // *перен., розм.* Про злу, сварливу жінку.

ЯГДТА́Ш, -а́, *ч.* Мисливська сумка для дичини й дрібного звіра.

Я́ГЕЛЬ, -ю, *ч., бот.* Кущистий сірувато-білий лишайник, який є основним кормом для північних оленів узимку; оленячий мох.

Я́ГЕЛЬНИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́гель**. // Який поріс ягелем.

ЯГІ́ВКА, -и, *ж., зах.* Гагілка (*див.* **гагі́лки**).

ЯГІ́ДДЯ, -я, *с., розм.* Збірн. до **я́года**.

Я́ГІДКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл до **я́года**. 2. *перен., розм.* Ласкава назва дівчини або жінки.

Я́ГІДНИЙ, -а, -е. 1. Стос. до ягоди. // *у знач. ім.* **я́гідні**, -них, *мн.* Кущові, напівкущові й трав'янисті рослини, які дають їстівні плоди – ягоди. // Вигот. з ягід, з ягодами. *Ягідний пиріг.* 2. Уживається як складова частина деяких ботанічних назв, термінів.

Я́ГІДНИК, -а, *ч.* 1. *бот.* Кущова, напівкущова і трав'яниста рослина, яка дає їстівні плоди – ягоди. 2. *розм.* Той, хто вирощує ягідні культури або збирає ягоди.

ЯГІДНИ́К, ягідника́, *ч.* Місце, де ростуть ягоди. // Ділянка, на якій вирощують ягідні культури.

Я́ГІДНИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́гідник** 1.

ЯГІДНИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ягідни́к**.

ЯГІДНИ́ЦТВО, -а, *с.* Вирощування ягідних культур як галузь сільського господарства.

Я́ГІДНИЦЯ, -і, *розм.* Жін. до **я́гідник**¹ 2.

ЯГІ́ДОНЬКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **я́гідка**.

ЯГІ́ДОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **я́гідка**.

ЯГЛИ, -ів, *ми., діал.* Те саме, що **я́глиця**.

ЯГЛИ́ЦЯ, -і, *ж., бот.* Багаторічна трав'яниста рослина родини зонтичних з великими листками й дрібними білими квітками, зібраними у складні зонтики.

ЯГНИ́ТИСЯ, ягни́ться, *недок.* Народжувати ягнят; окочуватися.

ЯГНИ́ЦЯ, -і, *ж.* Те саме, що **вівця́**; молода вівця.

ЯГНИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ягни́ця**.

ЯГНИ́ЧНИК, -а, *ж., зах.* Пастух ягнят у гуцулів.

ЯГНІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ягни́тися**.

ЯГНЯ́, -я́ти, *с.* 1. Маля вівці (у 1 знач.). 2. *перен., зневажл.* Про покірну, лякливу людину.

ЯГНЯ́ТИНА, -и, *ж.* Ягняче м'ясо.

ЯГНЯ́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ягня́**.

ЯГНЯ́ТНИК, -а, *ч.* 1. *орн.* Великий хижий гірський птах родини яструбових, який живиться падаллю (зокрема кістками), зрідка птахами та іншими дрібними тваринами. 2. *розм., зах.* Вівчар, який пасе ягнят.
ЯГНЯ́ТОЧКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **ягня́тко**.
ЯГНЯ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **ягня́**. // Зробл., пошитий зі шкури ягняти. 2. *перен., розм.* Який певними рисами, особливостями нагадує ягня або що властиве йому.
Я́ГОДА, -и, *ж.* Соковитий, невеликого розміру плід трав'яних і кущових рослин. // *рідко.* Плід деяких деревних рослин (вишні, сливи тощо). // Те саме, що **суни́ця**. // *тільки одн., збірн.* Плоди цієї рослини. // Уживається в назвах деяких рослин.
Я́ГОДИНА, -и, *ж., рідко.* Одна ягода.
ЯГОДОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ягоди, схожий на неї.
ЯГОДОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ягодоподі́бний**.
ЯГОДОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення, зав'язування, формування ягід.
ЯГОДОУТВО́РЮВАЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ягодоутворення.
ЯГОДЯ́НКА, -и, *ж., кул., зах.* Те саме, що **черешня́нка**.
ЯГУА́Р, -а, *ч., зоол.* Великий хижий звір родини котячих з червонувато-жовтою шерстю, покритою чорними кільцями й плямами; живе в Америці.
ЯГУА́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ягуа́р**.
ЯГУ́Р, -а, *ч., діал.* Аїр очеретяний.
Я́ҐРОСТ, -у, *ч., бот., зах.* Аґрус.
ЯДВІВЧА́К, -а́, *ч., орн., зах.* Сірий дрізд.
ЯДЕРЕ́ЧКО, -а, *с.* Те саме, що **ядерце**.
Я́ДЕРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ядро́** 1, 2, 4. // Пов'язаний з використанням енергії, що виділяється під час перетворень атомних ядер. ** **Я́дерна збро́я** – те саме, що **а́томна збро́я**. **Я́дерна реа́кція** – перетворення атомних ядер, при взаємодії їх з елементарними частинками або іншими ядрами. **Я́дерна фі́зика**: розділ фізики, що вивчає структуру і властивості атомних ядер і їх перетворення – процеси радіоактивного розпаду і ядерні реакції. **Я́дерний інциде́нт** – будь-яка подія або ряд подій одного й того ж походження, що завдають ядерної шкоди.
Я́ДЕ́РНИЙ, -а, -е. 1. Великого розміру (перев. про зерно, насіння і т. ін.); добірний. // Великий, яскравий (про небесні світила). // Здоровий, міцний, кремезний (про людину). // Лапатий, рясний (про сніг, дощ). // Налитий, соковитий (про плоди, зелень і т. ін.). // Свіжий, прохолодний (про повітря, пору дня чи року і т. ін.). 2. *перен.* Змістовний, влучний, виразний (про слова, вислови). 3. Родючий (про ґрунт).
Я́ДЕРНИК, -а, *ч.* Фахівець із ядерної фізики.
Я́ДЕ́РНІСТЬ, -ності, *ж.* 1. Абстр. ім. до **я́де́рний**. 2. Властивість за знач. **я́де́рний** 2, 3.
Я́ДЕРНО. Присл. до **я́дерний**[2]. // *у знач. присудк. сл.*
ЯДЕ́РЦЕ, -рця, *с.* Зменш.-пестл. до **ядро́** 1, 2.
ЯДЕ́РЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **яде́рце**.
ЯДОЗУ́Б, -а, *ч., зоол.* Отруйна ящірка.
ЯДРЕ́НИ́Й, -ена́, -ене́, *рідко.* Те саме, що **я́де́рний**.
ЯДРЕ́НИСТИЙ, -а, -е, *рідко.* Те саме, що **я́де́рний** 1.
ЯДРЕ́НИСТІСТЬ, -тості, *ж., рідко.* Абстр. ім. до **ядре́нистий**.
ЯДРЕ́НО, *рідко.* Присл. до **ядре́ни́й**. // *у знач. присудк. сл.*
Я́ДРИЦЯ, -і, *ж.* Неподрібнені гречані крупи.
ЯДРО́, -а́, *с.* 1. Внутрішня частина плоду (горіха, зерна, насіння і т. ін.), покрита оболонкою або шкаралупою. 2. *спец.* Внутрішня, центральна (перев. щільніша, густіша) частина чого-небудь. // *геол.* Внутрішня частина земної кулі, яка починається на глибині 2900 км від поверхні. 3. *фіз.* Важка, позитивно заряджена частина атома, що складається з протонів та нейтронів. *Атомне ядро.* 4. *біол.* Складова частина рослинних і тваринних клітин. 5. *тільки одн., перен.* Основна частина, група певного колективу, яка визначає, організує і спрямовує його роботу, діяльність тощо. // Основа чого-небудь. // *перен.* Сутність, головна причина чого-небудь. 6. *іст., військ.* Кулястий суцільний снаряд ударної дії у гладкоствольній артилерії. 7. *спорт.* Важкий металевий снаряд для штовхання, що має форму кулі. 8. У мовах програмування – загальна частина множини варіантів однієї й тієї мови. ** **Ядро́ компіля́тора**: у програмуванні – компонент гіпотетичного універсального компілятора, який складається з програм синтаксичного та семантичного аналізу, не залежних від вхідної мови.
ЯДРО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ядро́** 1, 2.
ЯДРОВМІ́СНИЙ, -а, -е. Який має в собі, вміщує ядро.
ЯДРОВМІ́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ядровмі́сний**.
ЯДРОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ядра, схожий на нього.
ЯДРОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ядроподі́бний**.
ЯДРЯ́НИЙ, -а, -е. Те саме, що **я́де́рний** 1.
ЯДУ́ХА, -и. 1. *ж.* Задишка, спричинювана деякими захворюваннями серця чи бронхів; астма. 2. *ч. і ж., перен., розм.* Уживається як лайливе слово.
ЯДУ́ЧЕ. Присл. до **яду́чий**.
ЯДУ́ЧИЙ, -а, -е. 1. Який спричиняє сильне подразнення (у 2 знач.); їдкий. // *рідко.* Те саме, що **отру́йний** 1. // Сильний, різкий, холодний. // Спричинений чимсь їдким. // З несвіжим, затхлим, важким для дихання повітрям. // *перен.* Нестерпний, пекучий (про почуття). // *перен.* Який сильно і неприємно діє на орган зору (про колір). 2. *перен.* Уїдливий, дошкульний (про слова, вислови і т. ін.).
ЯДУ́ШЛИВИЙ, -а, -е. 1. Який хворіє на ядуху. // Який буває у хворого на ядуху (про голос, кашель тощо). 2. *перен.* Уїдливий, дошкульний (про слова, вислови і т. ін.).
ЯДУ́ШЛИВІСТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **яду́шливий**.
ЯДУ́ШЛИВО. Присл. до **яду́шливий**.
ЯДУ́ШНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **яду́шливий**.
ЯДУ́ШНІСТЬ, -ності, *ж., розм.* Абстр. ім. до **яду́шний**.
ЯЄ́ЧКО, -а, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **яйце́**. 2. *анат.* Парна чоловіча статева залоза людини і ссавців, орган розмноження і внутрішньої секреції. ** **Додатко́ве яє́чко**, *анат.* – вада розвитку, що полягає у наявності третього яєчка, яке може мати або окрему, або загальну з нормальним яєчком сім'я-вивідну протоку.
ЯЄ́ЧКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **яє́чко**.
ЯЄ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до яйця. // Вигот. з яєць.
ЯЄ́ЧНИК[1], -а, *ч., анат.* Парна жіноча статева залоза людини, хребетних і багатьох безхребетних тварин, в якій розвиваються яйцеклітини.
ЯЄ́ЧНИК[2], -а, *ч., бот., діал.* Боровик королівський.
ЯЄ́ЧНИКО́ВИЙ, -а, -е, *анат.* Прикм. до **яє́чник**[1]. // Який стосується яєчника або належить до нього.
ЯЄ́ЧНИЦЯ, -і, *ж., зах.* Яєшня, яєчня.
ЯЄ́ЧНЯ, -і, *ж.* Страва з підсмажених яєць. *Оката яєчня.*
ЯЄ́ШНИЙ, -а, -е, *діал.* Яєчний.
ЯЄ́ШНЯ, -і, *ж., заст.* Яєчня.
ЯЗ, я́зу, *ч., риб.* Пристрій у вигляді плоту, частоколу впоперек річки або затоки з ворітьми, в які вставляють вершу чи ятір для ловлі риби.
ЯЗВИ́НА, -и, *ж., зах.* Нора, щілина, яр.
Я́ЗДРА, -дер, *мн., зах.* Зябра.
ЯЗИ́К, -а́, *ч.* 1. Рухливий м'язовий орган у ротовій порожнині хребетних тварин і людини, який допомагає захоплювати, пережовувати й ковтати їжу, визначає її смакові якості. // Страва, приготовлена з цього органа деяких тварин (перев. коров'ячого або свинячого). // *перен.* Те, що має подовжену, витягнуту форму. 2. Цей самий орган людини, за допомогою якого вона усно передає свої думки, спілкується; орган мовлення. ** **Моло́ти язико́м** – просторікувати, розпатякувати. **Прикуси́ти язика́** – замовкнути. 3. *заст.* Мова (у 2 знач.). 4. *заст.* Народ, народність. 5. *перен.* Полонений, від якого можна дістати потрібні відомості. // Те саме, що **розві́дник** 3. 6. Металевий стержень у дзвонах, дзвінках, який, ударяючись об стінку, видобуває звук. 7. Уживається як складова частина деяких ботанічних назв.
ЯЗИКА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який любить багато говорити, сперечатися, сваритися; який влучно, дотепно висловлюється. 2. Який має форму язика (у 1 знач.) (про вогонь, полум'я, хвилі і т. ін.).
ЯЗИКА́ТІСТЬ, -тості, *ж., розм.* Властивість за знач. **язика́тий** 1.
ЯЗИКА́ТО. Присл. до **язика́тий**.
ЯЗИКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **язи́к** 1. // Приготовлений з язика, язиків. *Язикова ковбаса.* // Який стосується язика, належить язику, схожий на язик. 2. *заст.* Мовний (у 1 знач.). 3. *лінгв.* Те саме, що **язи́чний**.
ЯЗИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до язика, схожий на нього.
ЯЗИКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **язикоподі́бний**.
ЯЗИ́ЦТВО, -а, *с., рідко.* Те саме, що **язи́чество**.
ЯЗИ́ЧЕННЯ, -я, *с., заст.* Плітки, пересуди.
ЯЗИ́ЧЕСТВО, -а, *с.* Загальне позначення дохристиянських політеїстичних релігій на відміну від монотеїстичних (християнства, магометанства і т. ін.); поганство.
ЯЗИ́ЧЕСЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **язи́чницький**.
ЯЗИ́ЧИТИ, -чу, -чиш, *недок., заст.* Розпускати плітки.
ЯЗИ́ЧИЩЕ, -а, *ч.* Збільш. до **язи́к** 1, 2, 6.
ЯЗИЧКО́ВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до язичка, з язичком; який нагадує собою язичок. ** **Язичко́ві музи́чні інструме́нти** – музичні інструменти, у яких звук утворюється за допомогою язичка (*див.* **язичо́к** 6). 2. Прикм. до **язичо́к** 3. 3. *лінгв.* Який вимовляється за участю м'якого піднебіння і язичка (у 2 знач.) (про звуки). *Язичкові приголосні.*
ЯЗИЧКО́ВІ, -их, *мн.* Клас паразитичних безхребетних тварин типу членистоногих.
ЯЗИ́ЧНИЙ, -а, -е, *лінгв.* Який утворюється за участю язика.
ЯЗИ́ЧНИК, -а, *ч.* 1. Той, хто визнає язичество; ідолопоклонець. 2. *заст.* Пліткар, базіка.
ЯЗИ́ЧНИЦТВО, -а, *с.* Те саме, що **язи́чество**.
ЯЗИ́ЧНИЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до язичества і язичників (у 1 знач.), пов'язаний з ними. // Власт. язичеству, язичникам. // Стос. до часів язичества, пов'язаний з цими часами. ** **Язи́чницькі боже́ства́** – Дажбог, Перун, Макоша та ін.
ЯЗИ́ЧНИЦЯ, -і. Жін. до **язи́чник**.
ЯЗИЧО́К, -чка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **язи́к** 1, 2, 6. *Гострий язичок.* 2. *анат.* Конусоподібний виступ м'якого піднебіння в ротовій порожнині. 3. *бот.* Невеликий відросток, виріст біля основи листка злакових та деяких інших рослин. 4. *біол.* У деяких комах – внутрішні жувальні лопаті, які зрослися між собою і випнулися вперед. 5. Рухома, прикріплена одним кінцем пластинка в різних предметах або механізмах. 6. *муз.* Деталь язичкових музичних інструментів (баяна, гармоніки, акордеона та ін.): тонка пластинка з пластмаси, сталі, латуні. 7. *муз.* Деталь дерев'яних духових музичних інструментів (кларнета, гобоя, фагота та ін.); тростина.
ЯЗІБА́БА, -и, *ж., зах.* Відьма.
ЯЗО́Н, -а, *ч.* Те саме, що **ясо́н**.
ЯЗЬ, язя, *ч.* Те саме, що **в'язь**[1].
ЯЗЮ́К, -а́, *ч., зах.* В'язь. (*див.* **в'язь**[2]).
Я́ЗЯ, -і, *ж.* 1. *зах.* В'язь. (*див.* **в'язь**[2]). 2. *зах.* Гадюка. 3. *заст.* Зла баба.
Я́ЇЦЬКИЙ, -а, -е. Стос. до р. Яїка. *Яїцьке козацтво.*
ЯЙ, *виг., зах.* Ой, йой.
Я́ЙКАННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **я́йкати**.
Я́ЙКАТИ, -аю, -аєш, *недок., зах.* 1. Викрикувати, промовляти "яй". 2. Скаржитися, нарікати.
ЯЙКОТІ́ННЯ, -я, *с., зах.* Дія за знач. **яйкоті́ти**.
ЯЙКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок., зах.* Те саме, що **я́йкати**.
ЯЙЛА́, -и́, *ж.* Безлісе плоске плато Кримських гір; використовується як літнє пасовисько.
ЯЙЦЕ́, -я́, *с.* 1. Захищена від зовнішнього впливу різними оболонками чи шкаралупою овальної форми сукупність білка й жовтка, з яких утворюється зародок птахів і деяких тварин (уживається як продукт харчування). ** **Сиді́ти на я́йцях** – висиджувати пташенят. 2. *біол.* Зародок личинки комах, черв'яків і т. ін., що нагадує собою невелику, перев. овальної форми крупинку. 3. *біол.* Жіноча статева клітина людини і тварин; яйцеклітина.
ЯЙЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **яйце́**.
ЯЙЦЕВІДКЛАДА́ННЯ, -я, *с.* Відкладання яєць птахами, плазунами тощо.
ЯЙЦЕГОЛО́ВИЙ, -ого, *ч.* Зневажлива назва інтелектуала у США.
ЯЙЦЕЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Пов'язаний із заготівлею яєць, признач. для цього.
ЯЙЦЕЗАГОТІ́ВЛЯ, -і, *ж.* Заготівля, закупівля яєць.
ЯЙЦЕЇ́Д, -а, *ч.* Паразитична комаха, яка відкладає свої яйця в яйця інших комах.
ЯЙЦЕКЛА́Д, -а, *ч., зоол.* Зовнішній статевий орган у самиць багатьох комах та деяких риб, що служить для відкладання яєць.
ЯЙЦЕКЛА́ДКА, -и, *ж., зоол.* Відкладання запліднених яєць у зовнішнє середовище. // Відкладені запліднені яйця.
ЯЙЦЕКЛА́ДНИЙ, -а, -е, *зоол.* Який дає потомство шляхом відкладання запліднених яєць.
ЯЙЦЕКЛА́ДНИЦЯ, -і, *ж.* Самиця, що відкладає, кладе запліднені яйця.
ЯЙЦЕКЛІТИ́НА, -и, *ж., біол.* Жіноча статева клітина людини, тварин і рослин, з якої може розвиватися новий організм.
ЯЙЦЕКЛІТИ́ННИЙ, -а, -е, *біол.* Прикм. до **яйцеклітина**.
ЯЙЦЕПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Схожий на яйце, який має форму яйця.
ЯЙЦЕПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **яйцеподі́бний**.
ЯЙЦЕПРОВІ́Д, -во́ду, *ч., біол.* Прохід у жінок і самиць ряду тварин, яким виводяться яйцеклітини, що дозрівають в яєчнику.
ЯК[1], яка, *ч.* 1. Велика жуйна рогата тварина, перев. темної масті, з довгою, обвислою по боках шерстю, поширена у високогірних районах Центральної Азії (використовується як в'ючна й верхова, а іноді як молочно-м'ясна тварина). 2. *іст.* Літак, сконструйований у конструкторському бюро авіаконструктора Яковлева.
ЯК[2], *присл.* 1. *пит.* Означає питання про спосіб дії, стан, обставини; яким чином. // Означає питання про якість дії або стану. // *з інфін.* У риторичних питаннях уживається для вираження цілковитої неможливості здійснення, виконання чого-небудь; неможливо, не можна. // *у знач. присудк. сл.* Відповідає пит. займ. я к и й. 2. *означ.* Уживається на позначення вищої міри або ступеня виявлення дії, стану; дуже, надзвичайно. // *перев. з част.* о т, о н. Уживається як абстрактне позначення способу дії замість назви її. ** **Кому́ як**; **Як кому́** – по-різному, не однаково. 3. *способу дії.* Указує на спосіб дії; яким чином. 4. *часу.* Те саме, що **колй**[1] 1. 5. *неознач.* Те саме, що **як-не́будь** 1. 6. *відносний.* Означає якість чи обставину способу дії, уживається як сполучне слово: а) приєднує підрядне речення способу дії; б) приєднує підрядне означальне речення, відповідаючи відносному займенникові який. ** **Як є**: а) абсолютно, зовсім; б) хай буде так. **Як не є** – хай там що, за будь-яких умов, незважаючи ні на що.
ЯК[3], *спол.* 1. *порівняльний.* Уживається для приєднання порівняльних зворотів і підрядних порівняльних речень, близький за знач. до спол. м о в, н а ч е, н е н а ч е. // При повторенні порівнюваного слова в порівняльному звороті вживається для підкреслення звичайності, типовості предмета. // Уживається для приєднання до простого речення порівняльного звороту, що пояснює який-небудь член цього речення, виражений формою вищ. ст. порівняння прикметника або прислівника, у знач. н і ж. *Як завжди. Як слід.* 2. *з'ясувальний.* Приєднує підрядні додаткові речення. 3. *приєднувальний.* Приєднує речення, близькі за змістом до порівняльного звороту; у знач. б у д у ч и к и м, ч и м, п о д і б н о д о к о г о, ч о г о. // Приєднує вставні слова і словосполучення. 4. *часу.* Указує на одночасність того, про що йдеться в головному й підрядному реченнях; у знач. к о л и. // Означає негайне настання однієї дії після іншої у складі спол. т і л ь к и ..., я к ...; т і л ь к и щ о ..., я к ...; л е д в е ..., я к ... . // Указує на причину, наслідком якої є дія, виражена в головному реченні. // Входить до складу складних сполучників. 5. *умовний.* Приєднує підрядні умовні речення; відповідає за знач. спол. к о л и, я к щ о. 6. *означ.* Приєднує

підрядні речення способу дії. 7. *означ.*, *рідко.* Приєднує підрядні означальні речення, зі змістом яких порівнюється сказане в головному реченні. 8. *причини*, *рідко.* Приєднує підрядні речення причини, відповідає за знач. спол. о с к і л ь к и . // Уживається в складі складного спол. т а к я к . 9. *розділ.*, *перев. із запереч. част.* н е . Уживається для вираження несумісності двох предметів, ознак, дій.

ЯК², *част.* 1. *підсил.* Уживається в знач. д у ж е , н а д з в и ч а й н о (перев. в окличних реченнях). 2. Уживається в риторичних запитаннях і окликах у знач. х і б а м о ж н а , н е м о ж л и в о . 3. Уживається для вираження здивування, обурення тощо з приводу якоїсь якості, властивості, дії і т. ін. 4. Уживається при дієсловах доконаного виду для вираження раптовості дії. 5. *перев. з част.* н е . Уживається для вирізнення, підсилення висловленого. 6. *нар.-поет.*, *рідко.* Уживається в зачинах казок, на початку віршів тощо. 7. *підсил.* Уживається як складовий компонент у формах прикметників і прислівників найвищ. ст. порівняння з префіксом н а й ... для вирізнення, підсилення міри якості, відповідаючи за знач. сл. **са́мий**, **найбі́льш**, напр.: я к н а й л е г ш и й , я к н а й п і з н і ш е і т. ін.

ЯКА́Н, -а, *ч.*, *мисл.* Назва кулі, що застосовується для стрільби з гладкоствольних рушниць.

Я́КАННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **я́кати**.

Я́КАТИ, -аю, -аєш, *недок.*, *розм.* Дуже часто згадувати себе (повторювати слово "я") під час розмови.

ЯКБИ́, *спол.* 1. *умовний.* Уживається для приєднання підрядних умовних речень у знач. з а у м о в и , к о л и , к о л и б . *Якби мені черевики.* // Уживається на початку простого речення перев. з виг. е х , а х , о х , о для вираження сильного, але нездійсненного бажання. 2. *з'ясувальний.* Уживається для приєднання підрядних додаткових і означальних речень; коли б. 3. *у знач. част.* Уживається на початку окличних речень для вираження сильного бажання здійснення того, про що в них говориться.

ЯКИ́Й, -а́, -е́, *займ.* 1. *пит.* Означає питання про якість, властивість кого-, чого-небудь. // Означає питання про чиюсь зовнішність. // Означає питання про час появи, дії, порядок слідування і т. ін. // Котрий саме, котрий із двох або кількох. *Який завгодно.* 2. *пит.* У риторичних запитаннях і окликах уживається для вираження заперечення чого-небудь (перев. з повторенням слова, яке виражає це заперечення); у знач. н і я к и й , х і б а , з о в с і м н і . 3. *означ.* Уживається для вираження емоційної оцінки явища (захоплення, обурення і т. ін. якістю, властивістю чогось) або вищого ступеня вказаної якості, властивості (перев. в окличних реченнях). // *у знач. част.* Уживається для підсилення вираження міри якості, ознаки і т. ін. // *у знач. прикм.* Уживається для підкреслення якоїсь ознаки. // *у знач. числ.* **яко́го**, *розм.* Уживається на позначення великої кількості предметів. // *у знач. присл.* **яке́**, *розм.* Уживається при запереченні чужих слів у знач. з о в с і м н і . 4. *неозн.* Один з кількох: якийнебудь, котрий-небудь. // Те саме, що **хто** 5. // *у сполуч. зі сл.* р а з . Багато разів, не один раз, неодноразово. // Котрий кількісно наближається до чого-небудь, не більший, ніж щось. // *у сполуч. зі сл.* ч а с . // Хоч би незначний, найменший. // Той або інший; байдуже, який саме. // *у знач. част.* Уживається для підкреслення невизначеності, приблизності міри чого-небудь. 5. *означ.* При повторенні (перев. на початку речень) означає о д и н , д р у г и й . 6. *відносний*, *у знач. спол.* Уживається для приєднання підрядних додаткових речень. 7. *відносний*, *у знач. спол.* Уживається для приєднання підрядних означальних речень. 8. *відносний*, *у знач. спол.*, *у сполуч. із запереч. част.* н е . Уживається для приєднання допустових конструкцій.

ЯКИ́Й-НЕ́БУДЬ, яка-не́будь, яке-не́будь, *займ. неознач.* Той або інший; байдуже, який саме. // Який не заслуговує на увагу, нічим не примітний. // Незначний, найменший. // Хоч який, все одно; будь-який.

ЯКИ́ЙСЬ, яка́сь, яке́сь, *займ. неознач.* 1. Невідомо який. // Не такий, як завжди. // Той чи інший, певний. // Хоч який-небудь; незначний. // Те саме, що **хтось**. 2. Уживається для підкреслення рис, якостей людей, предметів і т. ін., що викликають нерозуміння, незадоволення, здивування. 3. *перев. у сполуч. зі сл.* ч а с . Конкретно, точно не визначений. 4. Який кількісно наближається до чого-небудь; не більший, ніж щось.

ЯКИ́Й-ТАКИ́Й, яка́-така́, яке́-таке́, *займ. неознач.*, *розм.* Те саме, що **який-не́будь**.

ЯКИКА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **якика́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЯКИКА́ТИ, -а́ю, -а́єш, *недок.*, *перех. і неперех.*, *зах.* Кукувати.

Я́КІЛ, я́кола, *ч.*, *діал.* Дятел.

Я́КІР, я́коря, *ч.*, *мор.* 1. Пристрій для утримання на місці суден, плавучих маяків тощо у вигляді металевого стержня з лапами, які чіпляються за ґрунт. // Зображення такого пристрою як емблема моряків. *Кидати якір. Ставати на якір.* 2. *ел.* Обертова частина електричної машини постійного струму; ротор.

ЯКІРЕ́ЦЬ, -рця́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **я́кір**. 2. Одно- або дворічна трава родини паролистових, що має лежачі розгалужені стебла й парноперисті листки з дрібними жовтими квіточками.

Я́КІРНИЙ, -а, -е, *мор.* 1. Прикм. до **я́кір** 1. // Який утримується на місці за допомогою якоря. 2. *ел.* Який є частиною якоря (*див.* **я́кір** 2).

ЯКІРЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **якіре́ць**.

Я́КІСНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **я́кість** 1, 2. ** **Я́кісний ана́ліз** – метод визначення якісного хімічного складу речовини. 2. *розм.* Те саме, що **високоя́кісний**. 3. *грам.* Який виражає якість, внутрішню ознаку предмета.

Я́КІСНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **я́кісний**.

Я́КІСНО. Присл. до **я́кісний** 1, 2.

Я́КІСТЬ, я́кості, *ж.* 1. *філос.* Внутрішня визначеність предмета, яка становить специфіку, що відрізняє його від усіх інших. 2. Ступінь вартості, цінності, придатності чого-небудь для його використання за призначенням. 3. Та чи інша характерна ознака, властивість, риса кого-, чого-небудь. 4. Сукупність характеристик продукції або послуг щодо її здатності задовольнити встановлені та передбачені норми. 5. *шах.* Різниця в цінності між важкою фігурою (турою) і легкою (слоном, конем). *Пожертвувати якість.*

Я́КІТ, я́коту, *ч.*, *діал.* Гамір, рейвах.

Я́КЛИТИ, я́клю, я́клиш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Канючити.

ЯКМО́ГА *див.* **якомо́га**.

ЯКНАЙ..., *префікс.* Уживається для творення форм найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників із значенням найбільшої або найменшої міри якості, напр.: я к н а й г у ч н і ш и й , я к н а й д у ж ч е тощо.

ЯКНАЙБІ́ЛЬШ, **ЯКНАЙБІ́ЛЬШЕ**, *підсил.* Присл. до **якнайбі́льший**.

ЯКНАЙБІ́ЛЬШЕ *див.* **якнайбі́льш**.

ЯКНАЙБІ́ЛЬШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **вели́кий** 1, 3 – 6.

ЯКНАЙБЛИ́ЖЧЕ, *підсил.* Присл. до **якнайбли́жчий**.

ЯКНАЙБЛИ́ЖЧИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **близьки́й** 1, 2, 4 – 6.

ЯКНАЙВИ́ЩЕ, *підсил.* Присл. до **якнайви́щий**.

ЯКНАЙВИ́ЩИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **висо́кий** 1 – 8.

ЯКНАЙГІ́РШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайгі́рший**.

ЯКНАЙГІ́РШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **пога́ний** 1 – 6.

ЯКНАЙГЛИ́БШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайгли́бший**.

ЯКНАЙГЛИ́БШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **глибо́кий**.

ЯКНАЙДА́ЛІ, *присл.*, *підсил.* Найвищ. ст. до **дале́ко**.

ЯКНАЙДА́ЛЬШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **дале́кий**.

ЯКНАЙДЕТА́ЛЬНІШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайдета́льніший**.

ЯКНАЙДЕТА́ЛЬНІШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **дета́льний**.

ЯКНАЙДЕШЕ́ВШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайдеше́вший**.

ЯКНАЙДЕШЕ́ВШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **деше́вий**.

ЯКНАЙДО́ВШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайдо́вший**.

ЯКНАЙДО́ВШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **до́вгий**.

ЯКНАЙДОРО́ЖЧЕ, *підсил.* Присл. до **якнайдоро́жчий**.

ЯКНАЙДОРО́ЖЧИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **дороги́й**.

ЯКНАЙДОШКУ́ЛЬНІШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайдошку́льніший**.

ЯКНАЙДОШКУ́ЛЬНІШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **дошку́льний**.

ЯКНАЙДРІБНІ́ШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайдрібні́ший**.

ЯКНАЙДРІБНІ́ШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **дрібни́й**.

ЯКНАЙКОРО́ТШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайкоро́тший**.

ЯКНАЙКОРО́ТШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **коро́ткий**.

ЯКНАЙКРА́ЩЕ, *підсил.* Присл. до **якнайкра́щий**.

ЯКНАЙКРА́ЩИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **га́рний** 1 – 5, **до́брий** 1 – 6, 8 і **хоро́ший**.

ЯКНАЙЛЕ́ГШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайле́гший**.

ЯКНАЙЛЕ́ГШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **легки́й**.

ЯКНАЙЛІ́ПШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайлі́пший**.

ЯКНАЙЛІ́ПШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **га́рний** 1 – 5, **до́брий** 1 – 6, 8 і **хоро́ший**.

ЯКНАЙМЕ́НШ, **ЯКНАЙМЕ́НШЕ**, *присл. підсил.* Найвищ. ст. до **ма́ло**.

ЯКНАЙМЕ́НШЕ *див.* **якнайме́нш**.

ЯКНАЙМЕ́НШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **мали́й**.

ЯКНАЙМІЦНІ́ШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайміцні́ший**.

ЯКНАЙМІЦНІ́ШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **міцни́й**.

ЯКНАЙПИЛЬНІ́ШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайпильні́ший**.

ЯКНАЙПИЛЬНІ́ШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **пи́льний**[1].

ЯКНАЙПОВНІ́ШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайповні́ший**.

ЯКНАЙПОВНІ́ШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **по́вний**.

ЯКНАЙРІШУ́ЧІШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайрішу́чіший**.

ЯКНАЙРІШУ́ЧІШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **рішу́чий**.

ЯКНАЙСУВО́РІШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайсуво́ріший**.

ЯКНАЙСУВО́РІШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **суво́рий**.

ЯКНАЙТЕПЛІ́ШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайтеплі́ший**.

ЯКНАЙТЕПЛІ́ШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **те́плий**.

ЯКНАЙТІСНІ́ШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайтісні́ший**.

ЯКНАЙТІСНІ́ШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **тісни́й**.

ЯКНАЙЧАСТІ́ШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайчасті́ший**.

ЯКНАЙЧАСТІ́ШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **ча́стий**.

ЯКНАЙШВИ́ДШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайшви́дший**.

ЯКНАЙШВИ́ДШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **швидки́й**.

ЯКНАЙШИ́РШЕ, *підсил.* Присл. до **якнайши́рший**.

ЯКНАЙШИ́РШИЙ, -а, -е, *підсил.* Найвищ. ст. до **широ́кий** 1 – 7.

ЯК-НЕ́БУДЬ, *присл. неознач.* 1. Якимсь чином, способом; так чи інакше. 2. Погано, недбало, абияк. 3. Колись у майбутньому.

ЯК-НЕ-ЯК, *присл.* Хай там що; за будь-яких умов.

Я́КО, *присл.*, *заст.* Якомога.

ЯКОБІА́Н, -а, *ч.*, *мат.* Функціональний визначник; визначник, складений з функцій.

ЯКОБІ́НЕЦЬ, -нця, *ч.* 1. Представник крайньо лівих сил французької революції кінця 18 ст.; член якобінського клубу. 2. *перен.*, *заст.* Людина революційних, лівих політичних переконань; вільнодумець.

ЯКОБІНІ́ЗМ, -у, *ч.* Те саме, що **якобі́нство**.

ЯКОБІ́НСТВО, -а, *с.* Принципи й політичний рух якобінців у Франції кінця 18 ст.

ЯКОБІ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до якобінця і якобінства.

ЯКОБСИ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді чорних непрозорих магнітних кристалів.

Я́КОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **як**[1].

ЯКОВО́. 1. *присл. пит.*, *заст.* Як (*див.* **як**[2]). // Скільки. 2. *спол. з'ясувальний.* Приєднує підрядні додаткові речення.

ЯКОВО́СЬ, *присл.*, *рідко.* Те саме, що **я́кось**.

ЯКОМО́ГА, *рідше* **ЯКМО́ГА**, *присл.* 1. З усіх сил, наскільки можливо. 2. Уживається як підсилення при вищ. ст. прикметників та прислівників.

Я́КОСКА, *присл.*, *зах.* Якось, якось-то.

Я́КОСЬ, *присл. неознач.* Уживається при вираженні непевності, невизначеності способу дії; якимсь чином, не ясно, як саме. // Те саме, що **чому́сь** 2. // Ненароком, випадково.

Я́КО́СЬ, *присл. часу.* Одного разу, колись.

Я́КОСЬ-НЕ́-Я́КОСЬ, *присл.*, *діал.* Все-таки.

Я́КОСЬ-ТО, *присл.* Те саме, що **я́кось**.

Я́КО́СЬ-ТО, *присл.* Те саме, що **я́ко́сь**.

ЯК-О́Т, *част.* Уживається для розкриття, уточнення висловленого змісту (перев. при перерахуванні) у знач. а с а м е , н а п р и к л а д .

ЯКОТІ́ННЯ, -я, *с.*, *діал.* Дія за знач. **якоті́ти** і звуки, утворювані цією дією.

ЯКОТІ́ТИ, -очу́, -оти́ш, *недок.*, *діал.* Галасувати, лементувати (про дітей).

ЯКРА́З. 1. *присл.* У цей час, у цей момент. 2. *присл.* Те саме, що **са́ме**[2] 2. // Те саме, що **зо́всім**. // *у знач. присудк. сл.* Точно, в самий раз. 3. *част.* Уживається для виділення, більшої конкретизації особи чи предмета, для підсилення ознаки тощо. // Уживається для уточнення, підсилення обставин часу, місця, способу дії тощо; саме. 4. *част.*, *розм.*, *ірон.* Уживається (перев. з підвищеною інтонацією) при запереченні у знач., близькому до ч о м н е т а к , а в ж е ж , о т о ж .

ЯК-ТАКИ́, *присл.* Уживається в риторичних питаннях та окликах для вираження здивування, зацікавленості тощо.

ЯКТА́ЦІЯ, -ї, *ж.* у Некоординоване, одноманітне, безладне рухове збудження хворого, що лежить у ліжку. ** **Нав'я́злива якта́ція** – нав'язливе ритмічне розхитування або різкі рухи головою чи тулубом. **Якта́ція голови́** – швидкі, ритмічні рухи головою; спостерігається при неврозах у дітей молодшого віку, частіше перед засинанням.

ЯКУ́ДЗА, -и, *ж.* В Японії – мафія; організований злочинний світ.

ЯКУ́Т *див.* **яку́ти**.

ЯКУ́ТИ, -ів, *мн.* (*одн.* **яку́т**, -а, *ч.*; **яку́тка**, -и, *ж.*). Народність; автохтонне населення Якутії – суб'єкта Російської Федерації.

ЯКУ́ТКА *див.* **яку́ти**.

ЯКУ́ТСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **яку́ти** і Якутія.

ЯКЩО́, *спол. умовний.* Уживається для приєднання підрядних умовних речень до головного; коли. // Уживається для приєднання підрядних умовних речень з часовим значенням. // Уживається у вставних реченнях з умовним значенням. // Уживається в питальних реченнях при невисловленому наслідку.

ЯЛ, -а, *ч.* Робоча й навчальна весло-вітрильна широка шлюпка з двома, трьома й чотирма парами весел.

ЯЛА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Ночви для годівлі собак, що охороняють стадо.

Я́ЛЕНИЙ, -а, -е, *діал.* Зів'ялий.

ЯЛЕНІ́ТИ, -ію, -ієш, *недок.*, *діал.* 1. В'янути (про рослини). 2. Марніти.

ЯЛЕ́ЦЬ, яльця́, *ч.*, *іхт.* Невелика риба родини коропових, яка водиться в річках і водоймах.

Я́ЛИК, -а, *ч.* Невелика шлюпка з однією чи двома парами весел.

ЯЛИКЕ́, *невідм.*, *ч.* Удмуртський народний танець-гра.

ЯЛИ́НА, -и, *ж.* 1. Високе хвойне вічнозелене дерево родини соснових. // *збірн.* Будівельний матеріал або дрова з цього дерева. 2. *збірн.* Ялиновий ліс, гай.

ЯЛИ́НКА, -и, *ж.* 1. Зменш.-пестл. до **яли́на** 1. // *у знач. присл.* **в яли́нку**, **яли́нкою**. Про візерунок, що своєю формою нагадує гілки ялини (вишивка, візерункова кладка цегли, паркету і т. ін.). 2. Зрубана й прикрашена ялина в свято Нового року або Різдва. // Дитяче новорічне або різдвяне свято з танцями, іграми навколо прикрашеної ялини. 3. Доїльний майданчик, на якому станки розташовані по обидва боки проходу для доярок під певним кутом до нього.

ЯЛИНКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **яли́нка**. *Ялинкові прикраси.*

ЯЛИ́НКОЮ, *присл.* Див. **яли́нка** 1.
ЯЛИ́ННИК, -а, *ч.* Ялиновий ліс, гай.
ЯЛИ́ННИЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **яли́нник**.
ЯЛИ́НОВИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **яли́на**. 2. Уживається як складова частина ботанічних назв, термінів.
ЯЛИ́НОНЬКА, -и, *ж.* Пестл. до **яли́нка**.
ЯЛИ́НОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **яли́нка**.
ЯЛИ́ТИ, ялю́, яли́ш, *недок., перех., діал.* В'ялити.
ЯЛИ́ЦЕВИЙ, -а, -е. Прикм. до **яли́ця**.
ЯЛИ́ЦЕВО-БУ́КОВИЙ, -а, -е. 1. Стос. до змішаних гаю, лісу, де ростуть ялиці і буки. 2. Виготовлений із ялиці й бука.
ЯЛИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. Високе вічнозелене дерево родини соснових з густою пірамідальною кроною, м'якою плескатою хвоєю та великими шишками. // *збірн.* Будівельний матеріал або дрова з цього дерева. 2. *збірн.* Ялицевий ліс, гай.
ЯЛИ́ЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **яли́ця**.
ЯЛІВЕ́ЦЬ, ЯЛОВЕ́ЦЬ, ялівцю, *ч.* Вічнозелений чагарник, рідше – дерево родини кипарисових з лускоподібною або короткоголчастою хвоєю та ягодоподібними шишками.
Я́ЛІВКА, -и, *ж.* Ялова корова, кобила або вівця.
ЯЛІВНИ́К[1], -а́, *ч.* 1. *збірн.* Молода худоба, яка ще не дає приплоду. 2. Загорода або хлів для худоби; кошара.
ЯЛІВНИ́К[2], -а́, *ч.* 1. *збірн.* Ялівцевий ліс, гай, чагарник. 2. Те саме, що **яліве́ць**.
Я́ЛІВОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **я́лівка**.
ЯЛІВЦЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **яліве́ць** і **ялове́ць**. // Вигот. з ялівцю.
ЯЛІВЦІ́ВКА, -и, *ж.* Ялівцева наливка.
ЯЛІВЧА́, -а́ти, *с., зах.* Теля.
ЯЛІВЧИ́НА, -и, *ж., розм.* Невелика або поганенька ялівка.
Я́ЛОВА, -ої, *ж.* Неплідна самиця.
ЯЛОВЕ́ГА, -и, *ж., зах.* Неплідна вівця.
ЯЛОВЕ́ЦЬ *див.* **яліве́ць**.
Я́ЛОВИЙ, -а, -е. 1. Який не дає приплоду (про самиць сільськогосподарських тварин). *Ялова корова.* 2. *розм.* Неродючий (про землю). 3. *перен., розм.* Пустий, безпредметний, нікому не потрібний. // Те саме, що **ма́рний**[1] 1. 4. Вигот. із шкіри великої рогатої худоби. *Ялові чоботи.*
ЯЛО́ВИЙ, -а, -е, *діал.* Ялиновий (у 1 знач.).
Я́ЛОВИЦЯ, -і, *ж.* 1. *зах.* Ялівка. 2. *діал.* Сира коров'яча шкіра. 3. *етн., зах.* У весільному обряді – курка, яку вбивають без ножа, смажать і їдять співаючи.
Я́ЛОВИЧИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **я́ловичина**. 2. Те саме, що **я́ловий** 4.
Я́ЛОВИЧИНА, -и, *ж.* М'ясо великої рогатої худоби.
Я́ЛОВІСТЬ, -вості, *ж.* Тимчасова відсутність приплоду в дорослих самиць сільськогосподарських тварин.
Я́ЛОВІТИ, -іє, *недок.* Бути яловою (у 1 знач.).
ЯЛО́ЗА, -и, *ч. і ж., діал.* 1. Замазура. 2. Млява, нерішуча людина, маруда.
ЯЛО́ЗЕНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **яло́зити**.
ЯЛО́ЗИТИ, -о́жу, -о́зиш, *недок., перех. і неперех., розм.* 1. Змащувати або забруднювати щось чимнебудь масним. // Змочувати, зволожувати слиною; слинити. // Совати, терти чим-небудь по чомусь. 2. *перен.* Дуже довго поратися з чим-небудь, обговорювати щось, зволікати з чимсь; возитися.
ЯЛО́ЗИТИСЯ, -о́жуся, -о́зишся, *недок., розм.* 1. Забруднюватися чим-небудь. // Тертися об щось. 2. *перен.* Дуже довго займатися якоюсь справою; возитися.
ЯЛО́ЗНИЙ, -а, -е, *діал.* Марудний, копіткий.
ЯЛОМО́К, -мка́, *ч., діал.* Повстяна шапка.
Я́ЛТИНЕЦЬ, -нця, *ж.* Житель м. Ялта.
Я́ЛТИНСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ялта.
Я́ЛЬЧИК, -а, *ч., іхт.* Зменш. до **яле́ць**.
ЯМ[1], **Я́МОС**, -а, *ч., міф.* Віщун і міфічний родоначальник жерців в Олімпії.
ЯМ[2], -у, *ч.* 1. Поштова станція в Росії та Україні в 13 – 18 ст., де подорожні міняли коней. 2. У Росії 13 – 15 ст. – повинність селян і посадських людей перевозити урядовців та державні вантажі.
Я́МА[1], -и, *ж.* 1. Заглиблення в землі. // Те саме, що **моги́ла** 1. // Глибока вирва на дні річки, ставка, озера. // Заглиблення в чому-небудь, десь. *Повітряна яма.* 2. Спеціально обладнане місце для зберігання, розміщення, збирання чого-небудь. 3. *заст.* Тюрма, арештантське приміщення (спершу влаштовувалося в землі, підвалі). 4. *зах., заст.* Примітивна шахта для добування нафти. 5. *перен.* Те, що характеризується брудом, застоєм, зосередженням низьких інтересів, інтриг, пороків тощо.
Я́МА[2], -и, *ч.* В давньоіндійській міфології – володар підземного світу, царства мертвих.
Я́МА-ВІДСТІ́ЙНИК, я́ми-відстійника, *ж.* Яма для відстоювання і накопичення фекалій, помиїв, побутових та промислових відходів тощо.
ЯМА́ЙСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ямайка.
ЯМА́Р, -я́, *ч., зах., заст.* Робітник-шахтар, що працював у ямі (у 4 знач.).
ЯМБ, -а, *ч.* 1. У силабо-тонічному віршуванні – двоскладова стопа з наголосом на другому складі. 2. У давньогрецькій поезії – поетичний твір, за характером близький до сатири.
ЯМБІ́ЧНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ямб**.
ЯМЕЛИ́НА, -и, *ж., бот., зах.* Омела.
ЯМЕЛЮ́Х, -а, *ч., орн., зах.* Омелюх.
Я́МИЩЕ, -а, *с.* Збільш. до **я́ма**.
Я́МКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **я́ма** 1, 2. // Невеличка заглибина на щоці, підборідді. *Очна ямка.*
Я́МКОВИЙ, я́мкова, я́мкове. 1. Прикм. до **я́мка**. 2. *с. г.* Стос. до сівби або садіння рослин у ямки.
ЯМКОКОПА́Ч, -а́, *ч.* 1. Машина для копання ямок. 2. Робітник, що копає ямки.
ЯМКУВА́ТИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Який має багато ям (у 1 знач.), ямок. 2. Який запав усередину (про очі, щоки і т. ін.); запалий.
ЯМКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **ямкува́тий**.
ЯМЛИ́ТИ, -лю́, -ли́ш, *недок., перех., діал.* Набирати, накупати.
Я́МНИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́ма** 1, 2, 4. ** **Я́мна культу́ра** – археологічна культура часів міді-бронзи, поширена у Східній Європі в середині 3 – на початку 2 тис. до н. е.
ЯМОКОПА́Ч, -а́, *ч.* 1. Машина для копання ям. 2. Робітник, що копає ями.
Я́МОС *див.* **ЯМ**[1].
Я́МОЧКА, -и, *ж.* Пестл. до **я́мка**.
ЯМС, -у, *ч., бот.* Багаторічна витка трав'яниста рослина з їстівними, багатими на крохмаль бульбами, яка росте перев. в тропіках і субтропіках.
ЯМСЬ́КИЙ, -а́, -е́, *іст.* Пов'язаний з ямом. ** **Ямська́ пови́нність** – у Російській державі 10 – 18 ст. повинність селян і посадських людей перевозити урядовців і державні вантажі.
ЯМУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Ямкуватий.
ЯМУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., діал.* Абстр. ім. до **ямува́тий**.
ЯМЧА́СТИЙ, -а, -е. Те саме, що **ямкува́тий**.
ЯМЧИ́НА, -и, *ж., діал.* Яма, ямка.
ЯМЩИ́К, -а́, *ч., іст.* Кучер, візник на поштових, ямських конях.
ЯМЩИ́ЦЬКИЙ, -а, -е, *іст.* Стос. до ямщика.
ЯНГЕ́, *невідм., ж.* Китайська народна музична вистава у формі процесії з піснями, танцями, пантомімою, інсценізаціями, на основі якої виникла китайська опера.
Я́НГОЛ, -а, *ч., розм.* Те саме, що **а́нгел**. ** **День я́нгола**, *заст.* – іменини.
ЯНГОЛИ́НИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **я́нгол**.
Я́НГОЛЬСЬКИЙ, -а, -е, *розм.* 1. Прикм. до **я́нгол**. // Власт. янголові. 2. *перен., заст.* Який відзначається ласкавістю, ніжністю, добротою тощо. *Янгольський характер.*
ЯНГОЛЯ́, -я́ти, *с.* 1. Зменш.-пестл. до **я́нгол**. 2. *перен., заст.* Про дівчинку або хлопчика, які відзначаються красою, невинністю, ніжністю.
ЯНГОЛЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **янголя́**.
ЯНГОЛЯ́ТОЧКО, -а, *с.* Пестл. до **янголя́тко**.
ЯНДИЛА́, -и́, *ж., заст., діал.* Те саме, що **яндола́**.
ЯНДОЛА́, -и́, *ж., заст., діал.* 1. Велика миска з двома вушками на краях. 2. Покриття для вулика. 3. Заглибина на поверхні чого-небудь.
ЯНИЧА́Р, -а, *ч.* У султанській Туреччині – солдат регулярної піхоти, створеної в 14 ст. з військовополонених, а також християн, обернених у мусульманство.
ЯНИЧА́Р-АГА́, -и́, *ч.* У султанській Туреччині – найвище військове звання і посада в яничарському корпусі.
ЯНИЧА́РКА, -и, *ж.* Вид старовинної вогнепальної зброї.
ЯНИЧА́РСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **янича́р**.
Я́НКА, -и, *ж.* Білоруська народна танцювальна пісня; полька.
Я́НКІ, *невідм., ч., розм.* Прізвисько американців, уродженців США.
ЯНКІ́Р, -а, *ж., зах.* Кімната для спання, відділена від світлиці.
ЯНСЕНІ́ЗМ, -у, *ч.* У католицькій церкві 17 – 18 ст. – реформістська течія, близька до кальвінізму.
ЯНСЕНІ́СТ, -а, *ч., рел.* Прихильник янсенізму.
ЯНСЕНІ́СТСЬКИЙ, -а, -е, *рел.* Прикм. до **янсені́ст** і **янсені́зм**.
ЯНТА́Р, -ю, *ч.* Те саме, що **буршти́н**.
ЯНТАРЕ́ВИЙ, -а, -е. Те саме, що **янта́рний**.
ЯНТАРЕ́ВО-ЗОЛОТИ́Й, -а́, -е́. 1. Виготовлений із янтарю і золота. 2. Золотий із янтарним відтінком (про барву, колір).
ЯНТАРІ́ТИ, -іє, *недок., поет.* Вирізнятися жовтим, янтарним кольором.
ЯНТА́РНИЙ, -а, -е. 1. Прикм. до **янта́р** 1. // Який містить янтар. // Зробл. з янтарю. ** **Янта́рна кислота́** – органічна сполука, яка виділяється при розкладі янтарю та деяких інших смол під дією високих температур. 2. Який має колір янтарю: золотисто-жовтий.
ЯНТА́РНО-ЖО́ВТИЙ, -а, -е. Жовтий із янтарним відтінком. *Янтарно-жовте вино.*
ЯНТАРОНО́СНИЙ, -а, -е. Який містить, несе у собі янтар.
ЯНТАРОНО́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **янтароно́сний**.
Я́НТРА, -и, *ж.* Магічна діаграма, що використовується у практиці медитації в індуїзмі та буддизмі.
Я́НУС, -а, *ч.* 1. У давньоримській міфології – бог часу, початку й кінця будь-чого; зображували з двома обличчями – старим і молодим, оберненими в різні боки. 2. *перен.* Дворушник, підступна людина.
ЯНЧА́Р, -я́, *ч., зах.* Пастух ягнят.
ЯНЧА́РКА, -и, *ж., заст.* Те саме, що **янича́рка**.
ЯНЬ, *невідм., с.* У східній філософії – чоловіче начало.
Я́ПИНА, -и, *ж., діал.* Нарости на дереві.
ЯПИНУВА́ТИЙ, -а, -е, *діал.* Вкритий япинами.
ЯПИНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж., діал.* Абстр. ім. до **япинува́тий**.
Я́ПІ, *невідм., ч.* У США – молода людина, яка здобула хорошу освіту, живе і працює зазвичай у великому місті, прагне зробити професійну кар'єру.
ЯПО́НЕЦЬ *див.* **япо́нці**.
ЯПОНІЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* Запровадження японської мови, культури, звичаїв.
ЯПОНІЗО́ВАНИЙ, -а, -е. Дієприкм. пас. мин. ч. до **японізува́ти**.
ЯПОНІЗО́ВАНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **японізо́ваний**.
ЯПОНІЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.* Здійснювати японізацію.
ЯПОНІЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **японізува́ти**.
ЯПОНІ́СТ, -а, *ч.* Фахівець з японістики.
ЯПОНІ́СТИКА, -и, *ж.* Сукупність наук, які вивчають японську мову, культуру, менталітет японців.
ЯПОНІ́СТКА, -и. Жін. до **япон́іст**.
ЯПО́НКА *див.* **япо́нці**.
ЯПОНОЗНА́ВСТВО, -а, *с.* Те саме, що **японі́стика**.
ЯПОНОЗНА́ВЧИЙ, -а, -е. Стос. до японознавства.
ЯПО́НСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до **япо́нці** та Японія.
ЯПО́НЦІ, -ів, *мн.* (*одн.* **япо́нець**, -нця, *ч.*; **япо́нка**, -и, *ж.*). Народ, що становить основне населення Японії; представники цього народу.
ЯР[1], -у, *ч.* 1. Глибока довга западина (перев. з крутими або прямовисними схилами), що утворилася внаслідок розмиву пухких осадових порід тимчасовими потоками. 2. *перен., розм.* Те саме, що **при́рва** 2.
ЯР[2], -і, *ж.* 1. *діал.* Ярина (у 1 знач.). 2. *поет.* Те саме, що **весна́**.
ЯР[3], -і, *ж., розм., рідко.* Те саме, що **лю́тість**.
ЯР[4], -і, *ж.* Зелена фарба, яку одержують шляхом окиснення міді. // Зелене листя дерев, кущів тощо.
ЯРА́НГА, -и, *ж.* Переносне кругле житло чукчів, коряків і деяких інших народів Півночі, яке складається з вертикальної стінки, що має в основі коло, і конічної покрівлі з жердя, накритого оленячими шкурами.
Я́РВА, -и, *ж., діал.* Лярва, курва.
ЯРД, -а, *ч.* Одиниця довжини в англійській системі мір, що дорівнює 91,44 см.
ЯРЕ́Й, -я, *ч., зах.* Їжак.
ЯРЕ́М, ярма́, *с., діал.* Ярмо.
ЯРЕ́МНИЙ, -а, -е. Те саме, що **під'яре́мний**. ** **Яре́мні ве́ни**, *анат.* – парні вени, розташовані на шиї.
ЯРЕ́МЦЕ, -я, *с.* Зменш. до **ярмо́**.
ЯРЕПУ́Д, -а, *ч., діал.* Малорослий, але важкий чоловік.
ЯРЕПУ́ДІВ, ЯРОПУ́ДІВ, -дова, -дове, **ЯРОПУ́ЖИЙ**, -а, -е, *лайл., діал.* Проклятий.
ЯРЕ́ЦЬ, ярця́, *ч., зах.* Ячмінь.
ЯРИ́ГА, -и, *ч.* 1. Представник деяких груп найбіднішого населення Російської держави 16 – 17 ст. 2. У Російській державі 16 – 17 ст. – нижчий служитель у приказах, який виконував поліцейські функції. 3. *розм., заст.* П'яниця, гультяй, беспутна людина.
ЯРИ́ЖКА[1], -и, *ч., заст.* Ярига.
ЯРИ́ЖКА[2], -и, *ж., лінгв., іст.* Правопис, запропонований у 1876 р. для українських видань, за яким буква ы (єри) вживалася на позначення звука **и**, а буква **и** – звука **і**.
ЯРИ́ЖНИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **яри́га, яри́жка**[1].
ЯРИ́ЖНИЙ[2], -а, -е, *лінгв. іст.* Прикм. до **яри́жка**[2].
ЯРИ́ЖНИК, -а, *ч., розм., заст.* Те саме, що **яри́га** 3.
ЯРИ́ЖНИЦЯ, -і, *розм., заст.* Жін. до **яри́жник**.
ЯРИ́ЗА, -и, *ч., іст.* Нижчий служитель.
ЯРИ́ЗКА, -и, *ч.* Те саме, що **яри́за**.
Я́РИЙ[1], -а, -е. 1. Який дає урожай в рік посіву, однорічний (про сільськогосподарські культури). *Яра пшениця.* // *у знач. ім.* **я́рі**, я́рих, *мн.* Те саме, що **ярина́** 1. // Який народжується, виводиться весною; молодий. *Ярий віск.* 2. Уживається як складова частина деяких ботанічних і зоологічних назв, термінів. *Яра муха.*
Я́РИЙ[2], -а, -е. Те саме, що **яскра́вий** 1, 2. // Яскраво-зелений. // Світлий, білий, прозорий.
Я́РИЙ[3], -а, -е. 1. Який виражає сильний гнів, злобу; лютий. // Сповнений гніву, обурення. // Палкий, пристрасний. 2. Надмірний у своєму вияві. // Дуже сильний (про явища природи).
ЯРИНА́, -и́, *ж.* 1. Сходи або посіви ярих культур. 2. *діал.* Городина, овочі.
ЯРИ́ННИЙ, -а, -е, *рідко.* 1. Прикм. до **ярина́**. 2. Який розвивається ранньою весною (про листяні дерева).
ЯРИ́СТИЙ, -а, -е. Зритий ярами.
ЯРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **яри́стий**.
ЯРИ́ТИСЯ[1], яри́ться, *недок.* Випромінювати яскраве світло. // Яскраво зеленіти.
ЯРИ́ТИСЯ[2], ярю́ся, яри́шся, *недок., розм.* Виявляти зло, лють. // Бушувати, шаленіти (про явища природи).
ЯРИ́ЦЯ, -і, *ж.* 1. *розм.* Яра пшениця. 2. *діал.* Суниця.
Я́РИЧ, -а, *ч., зах.* Їжак.
ЯРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ярі́ти**.
Я́РІСТЬ, я́рості, *ж.* 1. *рідко.* Те саме, що **лю́тість**. 2. *діал.* Пристрасть, шал.
ЯРІ́ТИ[1], -іє, *недок.* Випромінювати яскраве світло або вирізнятися білизно́ю, яскравими барвами. // Яскраво зеленіти.
ЯРІ́ТИ[2], -і́ю, -і́єш, *недок., розм.* Те саме, що **яри́тися**[2].
ЯРІ́ТИСЯ, -і́ється, *недок.* Те саме, що **ярі́ти**[1].
Я́РКА, -и, *ж.* Молода вівця, яка ще не ягнилася.
ЯРКИ́Й, -а́, -е́, *розм.* Те саме, що **яскра́вий**.
Я́РКО, *розм.* Присл. до **ярки́й**.
ЯРКО́ВИЙ, -а́, -е́, *зах.* Джерельний. *Яркова вода.*
ЯРКУВА́ТИЙ, -а, -е. Зритий ярками.
ЯРКУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Стан і властивість за знач. **яркува́тий**.
ЯРКУВА́ТО. Присл. до **яркува́тий**.
ЯРЛ, -а, *ч., іст.* 1. У середньовічній Скандинавії –

знатна людина; згодом – керівник області чи кількох областей, що підпорядковувалися безпосередньо королю. 2. У Швеції у 12 – 13 ст. – титул головнокомандувача на морі.

ЯРЛИ́К, -а́, *ч.* 1. *іст.* Грамота, письмовий указ хана Золотої Орди, що надавав право на управління окремими підлеглими їй областями або державами. 2. Наклейка на предметі, товарі із зазначенням назви, кількості, місця виготовлення, номера або інших відомостей; етикетка. 3. *перен.* Негативна характеристика, що її дають за шаблоном, звичкою кому-, чому-небудь. *Навішувати ярлики.*

ЯРЛИКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **ярли́к**.

ЯРЛИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ярлико́вий**.

ЯРЛИЧО́К, -чка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ярли́к**.

ЯРЛІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді безбарвних або білих кристалів й агрегатів зі скляним блиском.

ЯРМА́К, -а, *ч.*, *зах.* Ярмарок.

ЯРМАРКО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́рмарок**. // *у знач. ім.* **ярмарко́вий**, -вого, *ч.* Той, хто продає або купує на ярмарку. // Який буває на ярмарку, власт. ярмаркові.

ЯРМАРКО́ВИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Місце, де буває ярмарок.

ЯРМАРКУВА́ННЯ, -я, *с.*, *розм.* Дія за знач. **ярмаркува́ти**.

ЯРМАРКУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* Брати участь у ярмарку, торгувати на ярмарку. // Влаштовувати ярмарок.

Я́РМАРОК, -рку, *ч.* Торг, який влаштовується регулярно, в певну пору року і в певному місці для продажу й купівлі товарів. *Книжковий ярмарок.* // *перен.*, *розм.* Місце скупчення кого-, чого-небудь, де багато шуму, галасу, велике пожвавлення і т. ін. ** **Контракто́вий я́рмарок** – торг, на якому укладали контракти на оптовий продаж і купівлю товарів.

ЯРМАРЧА́НИН, -а, *ч.*, *розм.* Той, хто продає або купує на ярмарку.

ЯРМАРЧИ́ЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **ярмарко́вище**.

ЯРМИ́ТИ, -млю́, -ми́ш, *недок.* 1. Одягати на худобу ярмо. 2. *перен.* Поневолювати, позбавляти свободи й незалежності, цілком підкоряти своїй волі.

ЯРМІ́ВКА, -и, *ж.*, *діал.* Різновид шапки.

ЯР-МІДЯ́НКА, я́рі-мідя́нки, *ж.* Яскравий, ясний мідяний пігмент.

ЯРМІ́ЛКА, -и, *ж.*, *діал.*, *зах.* Те саме, що **ярму́лка**.

ЯРМІ́С, -у, *ч.*, *діал.* Спосіб (у 1 знач.). // Вихід із скрутного становища. // Привід (у 1 знач.).

ЯРМО́, -а́, *с.* 1. Упряж для робочої великої рогатої худоби, зроблена з дерев'яних брусків, з'єднаних у вигляді рами, яку одягають на шию тварин і замикають занозами. // *тільки одн.*, *перен.* Тягар, ноша. 2. *тільки одн.*, *перен.* Гноблення кого-небудь; гніт, утиск. 3. *ел.* Частина магнітного кола електричної машини, яка з'єднує між собою її полюси.

ЯРМУ́ЛКА, -и, *ж.* Шапочка з м'якої матерії без околички, яка щільно прилягає до голови.

ЯРМУ́ЛОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **ярму́лка**.

ЯРНИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ярина (у 1 знач.).

ЯРНІ́Й, -я, -є, *зах.* Весняний.

Я́РО[1]. Присл. до **я́рий**[2].

Я́РО[2]. Присл. до **я́рий**[1].

ЯРОВИЗА́ТОР, -а, *ч.*, *с. г.* 1. Приміщення для яровизації (у 2 знач.). 2. Той, хто проводить яровизацію (у 2 знач.).

ЯРОВИЗА́ЦІЯ, -ї, *ж.* 1. Перша стадія розвитку рослини, в якій відбувається кільчення насіння, сходів при низьких температурах. 2. Передпосівна обробка насіння з метою прискорення розвитку рослин і підвищення їхньої врожайності.

ЯРОВИЗО́ВАНИЙ, -а, -е. 1. Дієприкм. пас. мин. ч. до **яровизува́ти**. 2. *у знач. прикм.* Оброблений способом яровизації (про насіння).

ЯРОВИЗУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *перех.* Проводити, здійснювати яровизацію (у 2 знач.).

ЯРОВИЗУВА́ТИСЯ, -у́ється, *недок.* Пас. до **яровизува́ти**.

ЯРОВИ́Й, -а́, -е́. 1. Який проводиться весною, весняний (про польові роботи). // Який буває навесні. 2. Те саме, що **я́рий**[1] 1. // Засіяний весною, признач. для такого посіву. 3. *у знач. ім.* **ярові́**, -ви́х, *мн.* Те саме, що **яровина́**.

ЯРОВИ́К, -а́, *ч.*, *мисл.* Заєць, що народився в період сходу ярих посівів.

ЯРОВИНА́, -и́, *ж.* Сходи або посіви ярих культур.

ЯРОВІ́СТЬ, -вості, *ж.* Абстр. ім. до **ярови́й**.

Я́РО-ЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е. Кольору молодої (весняної) трави, ясно-зелений.

ЯРОЗИ́Т, -у, *ч.* Рідкісний мінерал; вохристо- або бурштиново-жовті кристали або зернисті маси, кірочки і нальоти, крихкі, напівпрозорі з алмазним блиском.

ЯРО́К, ярка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **яр**[1]. 2. *діал.* Рівчак. 3. *зах.* Даховий жолоб.

ЯРОПУ́ДІВ *див.* **ярепу́дів**.

ЯРОПУ́ЖИЙ *див.* **ярепу́дів**.

ЯРОСЛАВІ́Т, -у, *ч.* Мінерал у вигляді овальних напівпрозорих зростків зі скляним блиском.

ЯРОСЛА́ВСЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ярославль.

Я́РОСЛИВИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **я́рий**[1].

Я́РОСЛИВІСТЬ, -вості, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Абстр. ім. до **я́рословий**.

Я́РОСЛИВО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **я́рословий**.

Я́РОСНИЙ, -а, -е, *розм.*, *рідко.* Те саме, що **я́рий**[3].

Я́РОСНІСТЬ, -ності, *ж.*, *розм.*, *рідко.* Абстр. ім. до **я́росний**.

Я́РОСНО, *розм.*, *рідко.* Присл. до **я́росний**.

ЯРО́ТА, -и, *ж.*, *діал.* Ягня віком до одного року.

ЯРО́ТИНА, -и, *ж.*, *зах.* Вовна однорічної вівці.

ЯРОУТВО́РЕННЯ, -я, *с.* Утворення ярів.

Я́РО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е. Яскраво-червоний.

Я́РОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **я́рка**.

ЯРОЧКО́ВИЙ, -а, -е. Зробл. з вовни ярочки.

ЯРО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **яро́к**.

ЯРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *розм.* 1. Бути в стані сильного гніву; лютувати. 2. *перен.* Виявлятися з надзвичайною силою (про стихійні явища).

ЯРУ́ГА, -и, *ж.* Глибокий, великий яр.

ЯРУ́ЖНИЙ, -а, -е. Прикм. до **ярýга**.

ЯРУНО́К, -нка́, *ч.*, *стол.* Косинець, що складається з двох пластинок, з'єднаних під кутом 45°.

Я́РУС, -у, *ч.* 1. Один із горизонтальних рядів чого-небудь, розміщених один над одним або один під одним. // Однотипна частина будівлі, предмета або пристрою, яка повторюється по вертикалі. // *заст.* Поверх будинку. 2. Поверх у внутрішньому приміщенні театру, ряд лож, галерей, розміщених одні над одними. 3. *геол.* Сукупність гірських порід, що утворилися протягом геологічного віку.

Я́РУСНИЙ, -а, -е. Який має яруси; у вигляді ярусів. ** **Я́русна бра́нка**, *с. г.* – пошарова оранка ґрунту. **Я́русний плуг**, *с. г.* – плуг для пошарової оранки ґрунту.

Я́РУСНІСТЬ, -ності, *ж.* Розташування чого-небудь рядами, ярусами: нашарування чого-небудь над чимсь.

Я́РУСНО. Присл. до **я́русний**.

ЯРУ́ТКА, -и, *ж.* Те саме, що **талаба́н**.

ЯРЧА́, -а́ти, *с.* 1. Ягня (до року). 2. Перше щеня, особливо від суки першого поносу.

ЯРЧА́К, -а́, *ч.*, *діал.* Гурт, натовп (про людей). // Зграя (про деяких тварин).

ЯРЧА́НИЙ, -а, -е, *зах.* Ячмінний.

ЯРЧА́НКА, -и, *ж.*, *зах.* 1. Ячмінна солома. 2. Сорт груш, які достигають водночас із ячменем.

ЯРЧУ́К, -а́, *ч.* 1. Ягня. 2. Собака з ярчати (у 2 знач.), якого, за народним повір'ям, боїться нечиста сила. // Те саме, що **ярча́** 2.

ЯРЧУ́ЧКА, -и, *ж.* Самиця ярчука (у 2 знач.).

ЯРЮВА́ННЯ, -я, *с.*, *зах.* Дія за знач. **ярюва́ти**.

ЯРЮВА́ТИ, ярюю, ярюєш, *недок.*, *зах.* Виконувати весняні польові роботи.

ЯСА́, -и́, *ж.*, *заст.* 1. Сигнал (у 1 знач.), знак. 2. Чутка, поголос. 3. Гучні звуки, гуркіт, грім. 4. Вітання гарматними залпами; салют. 5. Данина. 6. *поет.* Світло, сяйво.

ЯСА́К, -у́, *ч.*, *іст.* Податок, данина, яку платили в Московській Русі та царській Росії народи Поволжя й Сибіру.

ЯСА́ЧНИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **яса́к**.

ЯСА́ЧНИК, -а, *ч.* Той, хто сплачував ясак.

ЯСЕ́ЛЕЧКА, -чок, *мн.* Пестл. до **ясе́лка**.

ЯСЕ́ЛКА, -лок, *мн.* Зменш.-пестл. до **я́сла**.

ЯСЕ́ЛЬНИЙ, -а, -е. Стос. до ясел.

ЯСЕ́ЛЬЦЯ, -лець, *мн.* Зменш.-пестл. до **я́сла**.

Я́СЕН[1], -а, **Я́СЕНЬ**, -я, *ч.* Дерево родини маслинових з перистим листям і міцною деревиною.

Я́СЕН[2], *поет.* Те саме, що **я́сний**. *Ясен місяцю.*

ЯСЕНЕ́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́сень**. // Який складається з ясенів. // Обсаджений ясенями. // Зробл. з ясеня.

ЯСЕНЕ́ЦЬ[1], -нця́, *ч.* 1. *бот.* Багаторічна трав'яниста ефіроносна рослина родини рутових з дрібнопірчастими листками. 2. *діал.* Золототисячник.

ЯСЕНЕ́ЦЬ[2], -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **я́сен**.

ЯСЕНЕ́ЦЬ[3], -нця́ *і* -нцю́, *ч.*, *розм.* Перший тоненький льодок на річці, ставку тощо.

ЯСЕНИ́НА, -и, *ж.* Окреме дерево ясена. // *збірн.* Ясенові дерева.

ЯСЕ́ННИЙ[1], -а, -е. Прикм. до **я́сна**. // Який утворюється притисканням кінчика язика до ясен (про звуки).

ЯСЕ́ННИЙ[2], -а, -е, *діал.* Ясний. ** **Мов грім ясе́нний** – зненацька, раптом.

ЯСЕНО́ВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́сен**. // Який складається з ясенів. // Обсаджений ясенами. // Зробл. з ясена.

ЯСЕНО́К, -нка́, *ч.* Зменш.-пестл. до **я́сен**.

ЯСЕНО́ЧОК, -чка, *ч.* Пестл. до **ясено́к**.

Я́СЕНЬ *див.* **я́сен**.

ЯСЕ́ТР, -а́, *ч.*, *іхт.*, *зах.* Осетер.

Я́СИК, -а, *ч.*, *діал.* Маленька подушечка.

ЯСИНА́, -и́, *ж.*, *заст.* Шум, гармидер.

ЯСИ́Р, -у, *ч.*, *іст.* 1. Бранці, полонені, яких захоплювали турки й татари під час розбійницьких нападів на українські, російські та польські землі з 15 ст. до 60-х рр. 18 ст. 2. Полон, неволя.

ЯСИ́РИТИ, -ирю, -и́риш, *недок.*, *іст.* 1. Забирати населення в неволю. 2. Віддавати у неволю.

ЯСИ́РНИЙ, -а, -е, *іст.* Прикм. до **ясир**. *Ясирна неволя.*

ЯСИ́РНИК, -а, *ч.*, *іст.* Бранець. *Татарський ясирник.*

ЯСИРУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ясирува́ти**.

ЯСИРУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *іст.* Те саме, що **яси́рити**.

ЯСИ́ТИ, яшу́, яси́ш, *недок.*, *заст.* Повідомляти, розповідати щось кому-небудь.

ЯСКИ́НЯ, -і, *ж.*, *діал.* Печера.

ЯСКІ́Р, яско́ру, *ч.*, *бот.*, *діал.* Жовтець.

ЯСКРА́ВИЙ, -а, -е. 1. Який випромінює сильне, сліпуче світло; сяючий. // Сповнений світла. 2. Який вирізняється свіжістю, ясністю тону, інтенсивністю свого забарвлення. // *перен.* Виразний, помітний, який впадає в око. 3. *перен.* Який вирізняється характерними позитивними рисами. // Нічим не засмучений, радісний, щасливий. 4. *перен.* Який справляє сильне враження своєю переконливістю, виразністю. // Який можна побачити; помітний. // Сильний (про враження, почуття). // Своєрідний, характерний, чітко виражений. // Який чітко, виразно постає у свідомості, пам'яті тощо.

ЯСКРА́ВІСТЬ, -вості, *ж.* 1. Власт. за знач. **яскра́вий**. 2. *фіз.* Величина, що характеризує свічення джерела світла. *Яскравість зірки.*

ЯСКРАВІ́ТИ, -іє, *недок.* Вирізнятися яскравими барвами, кольорами, сяяти яскравим блиском.

ЯСКРАВІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **яскраві́шати**.

ЯСКРАВІ́ШАТИ, -ає, *недок.* 1. Ставати яскравішим. 2. *перен.* Набирати виразності, досконалості.

ЯСКРА́ВО. Присл. до **яскра́вий**.

ЯСКРАВОМІ́Р, -а, *ч.* Прилад для вимірювання яскравості.

ЯСКРИ́СТИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **іскри́стий**.

ЯСКРИ́ТИ, -и́ть *і* **ЯСКРІ́ТИ**, -іє, *недок.* Те саме, що **яскри́тися**, **яскрі́тися**.

ЯСКРИ́ТИСЯ, -и́ться *і* **ЯСКРІ́ТИСЯ**, -іється, *недок.* Яскраво сяяти; іскритися.

ЯСКРІ́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **яскри́тися**, **яскрі́тися**.

ЯСКРІ́ТИ *див.* **яскри́ти**.

ЯСКРІ́ТИСЯ *див.* **яскри́тися**.

Я́СЛА, я́сел, *мн.* 1. Відгороджене у хліві місце, куди закладають корм для худоби. 2. *також зі сл.* д и т я ч і. Заклад, в якому здійснюється догляд і виховання дітей до трьох років. ** **Я́сла-садо́к** – заклад, в якому здійснюється догляд і виховання дітей дошкільного віку.

ЯСМИ́Н, -у, *ч.*, *заст.* Жасмин.

ЯСМИ́НОВИЙ, -а, -е, *заст.* Прикм. до **ясми́н**.

Я́СНА, я́сен, *мн.* Ділянки слизової оболонки ротової порожнини ссавців і людини, що покривають зубні відростки щелеп і коріння зубів.

ЯСНЕ́НЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **я́сний**.

ЯСНЕ́НЬКО. Присл. до **ясне́нький**.

ЯСНЕ́СЕНЬКИЙ, -а, -е. Пестл. до **ясне́нький**.

ЯСНЕ́СЕНЬКО. Присл. до **ясне́сенький**.

Я́СНИЙ, ясна́, ясне́. 1. Який випромінює яскраве світло. // Освітлений яскравим світлом. // Добре освітлюваний денним світлом (про приміщення). // *розм.* Начищений, відполірований до блиску; блискучий. 2. Нічим не затьмарений; світлий, чистий. // Чітко видний завдяки світлу, прозорості повітря. // Те саме, що **пого́жий** 1. // Безхмарний (про небо). // Чистий, прозорий, не каламутний (про рідину). 3. *перен.* Нічим не засмучений, не затьмарений; спокійний, безтурботний. // Радісний, збуджений. // Сповнений лагідності, спокою, щирості, відвертості (про погляд, усмішку і т. ін.). 4. Не темного кольору; світлий. // Яскравий, блискучий. // *розм.* Білий (про хліб). 5. Виразний (про звуки, музику і т. ін.). // Чіткий, виразний (про шрифт, почерк і т. ін.). // Який не потребує пояснень; простий, зрозумілий. // Розсудливий, розумний. 6. *перен.* Логічний, переконливий, чіткий. // Здатний логічно, чітко мислити. *Ясний розум.* 7. *перен.* Цілком очевидний, який не викликає будь-яких сумнівів у чому-небудь. 8. *іст.* Те саме, що **ясновельмо́жний**.

ЯСНИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Ясна погода. // Світлість, прозорість чого-небудь.

ЯСНИ́ТИ, ясню́, ясни́ш, *недок.*, *перех.*, *діал.* Робити лискучим, полірувати.

ЯСНИ́ТИСЯ, -ни́ться, *недок.* Те саме, що **ся́яти**.

ЯСНІ́СІНЬКИЙ, -а, -е. Те саме, що **ясне́сенький**.

Я́СНІСТЬ, -ності, *ж.* Власт. за знач. **я́сний**.

ЯСНІ́ТИ, -і́ю, -і́єш, *недок.* 1. Ставати, робитися ясним, яснішим; світліти. 2. Випромінювати світло; світитися, сяяти. // Те саме, що **блища́ти** 1. // Вирізнятися з-поміж чого-небудь світлим, яскравим кольором; виднітися. 3. *перен.* Набирати веселішого, радіснішого, привітнішого виразу (перев. про обличчя, очі). // *безос.* 4. *перен.* Ставати яснішим, логічнішим, чіткішим.

ЯСНІ́ШАННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ясні́шати**.

ЯСНІ́ШАТИ, -аю, -аєш, *недок.* 1. Ставати, робитися яснішим; світлішати. // Ставати виразнішим, виднішим. 2. *перен.* Набирати веселішого, радіснішого, привітнішого виразу (перев. про обличчя, очі). // *безос.* 3. *перен.* Ставати яснішим, логічнішим, чіткішим.

Я́СНО. 1. Присл. до **я́сний** 1 – 7. 2. *у знач. присудк. сл.* Про безхмарну, хорошу погоду. // Про наявність світла де-небудь; світло. 3. *у знач. присудк. сл.* Те саме, що **зрозуміло** 2. 4. *у знач. вставн. сл.*, *розм.* Уживається для підтвердження думки; звичайно, безумовно.

ЯСНОБА́РВИЙ, -а, -е, *діал.* Те саме, що **яснобарвний**.

ЯСНОБА́РВНИЙ, -а, -е. Світлих кольорів.

ЯСНОБА́РВНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ясноба́рвний**.

ЯСНОВЕЛЬМО́ЖНИЙ, -а, -е, *іст.* Почесно-шанобливе найменування польських панів та українських гетьманів. // *у знач. ім.* **ясновельмо́жний**, -ного, *ч.*

ЯСНОВЕЛЬМО́ЖНІСТЬ, -ності, *ж.*, *іст.* 1. Абстр. ім. до **ясновельмо́жний**. 2. *перев. зі сл.* в а ш а, й о г о, ї х і т. ін. Шанобливе величання панів, гетьманів та їхніх дружин при звертанні до них або в розмові про них. 3. Те саме, що **світлі́сть** 2.

ЯСНОВИ́ДЕЦЬ, -дця, *ч.* Той, хто має здатність до ясновидіння, передбачення чого-небудь.

ЯСНОВИ́ДИЙ, -а, -е. Із ясним, просвітленим видом, обличчям.

ЯСНОВИ́ДИЦЯ, -і. Жін. до **ясновидець**.

ЯСНОВИДІ́ННЯ, -я, *с.* 1. Здатність передбачати, розпізнавати явища, недоступні для сприйняття звичайної людини. 2. Те саме, що **прозорли́вість**.

ЯСНОВИ́ДІТИ, -джу, -диш, *недок.* Передбачати, розпізнавати явища, недоступні для сприйняття звичайної людини.

ЯСНОВИ́ДСТВО, -а, *с.* Дар ясновидіння, прозорливість.

ЯСНОВИДЮ́ЩИЙ, -а, -е. Який має дар ясновидіння;

прозорливий.
Я́СНО-ВИШНЕ́ВИЙ, -а, -е, *поет.* Червоний.
ЯСНОВОЛО́СИЙ, -а, -е. Який має світле волосся.
Я́СНО-ГНІДИ́Й, -а́, -е́. Світло-гнідої масті (про коня).
ЯСНОГОЛО́ВИЙ, -а, -е. Про людину зі світлим, ясним розумом, неабияких здібностей і обдарувань.
ЯСНОГОЛО́ВІСТЬ, -вості, *ж.* Властивість за знач. **ясноголо́вий**.
Я́СНО-ЖО́ВТИЙ, -а, -е, *поет.* Світло-жовтий.
Я́СНО-ЗЕЛЕ́НИЙ, -а, -е, *поет.* Світло-зелений.
ЯСНОЗО́РИЙ, -а, -е, *поет.* 1. Те саме, що **ясноо́кий**. 2. Укритий зорями, з великою кількістю зір (про небо, ніч); зоряний.
ЯСНОЗО́РЯНИЙ, -а, -е, *поет.* Те саме, що **яснозо́рий** 1.
ЯСНОЗО́РЯНІСТЬ, -ності, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **яснозо́ряний**.
ЯСНОКО́СИЙ, -а, -е. Який має світле волосся.
ЯСНОЛИ́ЦИЙ, -я, -е. Який має світлий колір обличчя. // *перен.*, *поет.* Сповнений щастя, який виявляє радість.
ЯСНОО́КИЙ, -а, -е. Який має світлі очі.
ЯСНОО́КІСТЬ, -кості, *ж.* Абстр. ім. до **ясноо́кий**.
Я́СНО-СИ́НІЙ, -я, -є, *поет.* Блакитний.
ЯСНОТА́, -и́, *ж.* 1. Власт. за знач. **я́сни́й** 1, 2. 2. *перен.* Чіткість, ясність, визначеність у чому-небудь. // Висока моральність, душевна чистота, порядність.
Я́СНО-ЧЕРВО́НИЙ, -а, -е, *поет.* Світло-червоний.
ЯСНОЧО́ЛИЙ, -а, -е, *поет.* Який має світле, ясне чоло.
ЯСНОЧО́ЛІСТЬ, -лості, *ж.*, *поет.* Абстр. ім. до **ясночо́лий**.
ЯСНУВА́ТИЙ, -а, -е. Із світлим відтінком, трохи ясний.
ЯСНУВА́ТІСТЬ, -тості, *ж.* Абстр. ім. до **яснува́тий**.
ЯСОКІ́Р, -ко́ра, *ч.*, *діал.* Осокір.
ЯСО́Н, -а, *ч.* У давньогрецькій міфології – герой, який очолював похід аргонавтів по золоте руно.
Я́СОНЬКА, -и, *ж.* Те саме, що **ла́сочка** 1.
Я́СОЧКА, -и, *ж.* 1. Те саме, що **ла́сочка** 1. 2. *перен.*, *розм.* Ласкава назва дівчини або жінки.
Я́СПИС, -у, *ч.* Те саме, що **я́шма**.
ЯСПИСОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́спис**.
Я́ССЬКИЙ, -а, -е. Прикм. до Ясса (Румунія).
Я́СТЕР, -а, *ч.*, *зах.* Яструб.
Я́СТИК, -а, *ч.*, *іхт.* Статева залоза самиці, в якій міститься ікра; яєчник.
ЯСТИ́ЧНИЙ, -а, -е, *іхт.* Прикм. до **я́стик**.
ЯСТРЕБА́НЯ, -і, *ж.*, *зах.* Поганенька курка, що годиться хіба що на поживу яструбові.
Я́СТРІБ, -реба, *ч.*, *діал.* Яструб.
Я́СТРУБ, -а, *ч.* Хижий птах з коротким гачкуватим дзьобом, гострими загнутими пазурами, що водиться в лісах різних частин світу.
ЯСТРУБЕНЯ́, -я́ти, *с.* Пташа яструба.
ЯСТРУБЕНЯ́ТКО, -а, *с.* Пестл. до **яструбеня́**.
ЯСТРУБЕ́ЦЬ, -бця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **я́струб**.
ЯСТРУБИ́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́струб**. // Такий, як у яструба, власт. яструбові.
Я́СТРУБІВ, -бова, -бове. 1. Прикм. до **я́струб**. // Належний яструбові. 2. *у знач. ім.* **я́струбові**, -вих, *мн.*, *зоол.* Родина хижих птахів ряду соколоподібних, до якої іноді включають і родину соколових.
ЯСТРУБО́К, -бка́, *ч.* 1. Зменш.-пестл. до **я́струб**. 2. *перен.*, *розм.* Назва літака-винищувача, вживана в період Великої Вітчизняної війни.
ЯСТРУБ'Я́, -я́ти, *с.* Пташа яструба.
ЯСТРУБ'Я́ТКО, -а, *с.* Зменш.-пестл. до **яструб'я́**.
ЯСУВА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **ясува́ти**.
ЯСУВА́ТИ, -у́ю, -у́єш, *недок.*, *заст.*, *поет.* Пояснювати, тлумачити що-небудь. // Розповідати про що-небудь. // Свідчити про щось. // Характеризувати, підкреслювати що-небудь.
Я́СЬКО, -а, *ч.*, *діал.* Маленька подушечка.
ЯТАГА́Н, -а, *ч.* Старовинна холодна зброя, середня між шаблею й кинджалом, що має фігурний вигин, увігнуте лезо; поширена у народів Близького й Середнього Сходу.
ЯТАГА́НИСТИЙ, -а, -е. Подібний до ятагана, у формі ятагана.
ЯТВЯ́Г *див.* **ятвя́ги**.
ЯТВЯ́ГИ, -ів, *мн.* (*одн.* **ятвя́г**, -а, *ч.*), *іст.* Литовське плем'я, що жило між річками Німан і Нарев.
Я́ТЕЛ, **Я́ТІЛ**, я́тла, **Я́ТІЛЬ**, я́теля, *ч.*, *діал.* Дятел.
Я́ТЕР, -а, *ч.*, *діал.* Ятір.
ЯТЕРЕ́ЦЬ *див.* **ятіре́ць**.
ЯТЕРИ́НА, -и, *ж.*, *розм.* Те саме, що **я́тір**. // Сітка, вживана для ятера.
Я́ТИ, йму, йме́ш, *недок.*, *зах.* Починати, братися.
Я́ТИСЯ, йму́ся, йме́шся, *недок.*, *зах.* Починати щось, братися за щось, до чогось.
Я́ТІЛ *див.* **я́тел**.
Я́ТІЛЬ *див.* **я́тел**.
Я́ТІР, я́тера, *ч.* Риболовне знаряддя типу настки (сітка, натягнута на обручі), що його встановлюють на дно водоймищ.
ЯТІРЕ́ЦЬ, **ЯТЕРЕ́ЦЬ**, ятірця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **я́тір**.
Я́ТКА, -и, *ж.* 1. Легка будівля для тимчасового користування (торгівлі, виставки і т. ін.); балаган. 2. Накриття, зроблене з хмизу, очерету, полотна тощо для захисту від сонця, дощу і т. ін.; повітка.
Я́ТКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́тка**.
ЯТЛЕНЯ́, -я́ти, *с.*, *діал.* Пташа ятла.
Я́ТЛИК, -а, *ч.*, *діал.* Зменш.-пестл. до **я́тел**.
Я́ТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **я́тка**.
Я́ТОЧНИК, -а, *ч.* Той, хто торгує в ятці; торговець.
Я́ТОЧНИЦЯ, -і. Жін. до **я́точник**.
ЯТРА́К, -а́, *ч.*, *зах.* Рибальська сіть на кшталт ятера.
ЯТРИ́СТИЙ, -а, -е, *діал.* Який швидко ятриться і погано гоїться. *Ятриста шкіра.*
ЯТРИ́СТІСТЬ, -тості, *ж.*, *діал.* Абстр. ім. до **ятри́стий**.
ЯТРИ́ТИ, я́трю, ятри́ш, *недок.* 1. *перех.* Спричиняти, викликати чим-небудь запалення, біль, подразнення в чому-небудь (перев. в рані, хворому місці тощо). 2. *перех.*, *перен.* Необережними словами, діями, спогадами змушувати знову відчувати, переживати щось важке, неприємне. // Торкатися того, що спричиняє страждання, душевний біль, є вразливим місцем. *Ятрити душу.*
ЯТРИ́ТИСЯ, ятри́ться, *недок.* 1. Не загоюватися (про рану); гноїтися. // *безос.* Дуже боліти, пекти. 2. *перен.* Палати, горіти, яскраво світитися. // Жевріти, тліти. 3. *перен.* Те саме, що **пекти́** 6.
ЯТРІ́ВКА, -и, *ж.* Дружина чоловікового брата.
ЯТРІ́ВЧИН, -а, -е. Належний ятрівці.
ЯТРІ́ТИ, -іє, *недок.* Палати, горіти, яскраво світити.
ЯТРОГЕ́НІЯ, -ї, *ж.* Будь-який патологічний стан, фізичний або психічний, що був спричинений спробою лікування.
ЯТРОГЕ́ННИЙ, -а, -е. Стос. до ятрогенії. ** **Ятроге́нний ро́злад** – те саме, що **ятроге́нія**.
ЯТРОМЕХА́НІКА, -и, *ж.*, *іст.* Напрям у медицині, представники якого намагалися пояснити всі фізіологічні і патологічні процеси на основі законів механіки (фізики).
ЯТРОТРОПІ́ЧНИЙ, -а, -е: ** **Ятротропі́чний сти́мул** – подія або симптом, який примушує людину звертатися за медичним обслуговуванням.
ЯТРОФІ́ЗИКА, -и, *ж.* Те саме, що **ятромеха́ніка**.
ЯТРО́ХА, -и, *ж.* Те саме, що **ятрі́вка**.
ЯТРОХІМІ́ЧНИЙ, -а, -е. Стос. до ятрохімії.
ЯТРОХІ́МІЯ, -ї, *ж.*, *іст.* Напрям у медицині, представники якого розглядали процеси, що проходять в організмі, як хімічні явища, хвороби – як результат порушення хімічної рівноваги.
ЯТРЯ́НИЙ, -а, -е. 1. *розм.* Сповнений пристрасті; палкий. 2. *зах.* Палахкотливий (про вогонь).
ЯТЬ, ятя, *ч.* Назва літери (ъ) церковнослов'янської й дореволюційної російської абетки, що позначала звук, який згодом в українській мові розвинувся в "і". ** **На ять**: а) (*у знач. прикм.*) найвищої якості; б) (*у знач. присл.*) дуже добре.
ЯФИННИ́К, **ЯФИРНИ́К**, -а́, *ч.*, *бот.*, *зах.* Чорниця.
ЯФИРНИ́К *див.* **яфинни́к**.
Я́ХОНТ, *ч.*, *заст.* 1. *род.* -у. Прозорий різновид мінералу корунду; сапфір, рубін. 2. *род.* -а. Окремий камінець цього мінералу, що використовується як ювелірна прикраса.
Я́ХОНТОВИЙ, -а, -е, *заст.* 1. Прикм. до **я́хонт**. // Зробл. з яхонту, яхонтів. *Яхонтовий перстень.* 2. Кольору сапфіру; синій.
Я́ХТА, -и, *ж.* Спортивне або туристське моторне, вітрильне чи вітрильно-моторне судно. // Самохідне пасажирське судно, призначене для морських подорожей.
ЯХТ-КЛУ́Б, -у, *ч.* Спортивна організація, яка об'єднує спортсменів, що займаються водним спортом – парусним, веслувальним, моторним. // Водна станція такої організації; приміщення, де міститься така організація.
ЯХТКЛУ́БІВЕЦЬ, -вця, *ч.* Член яхт-клубу.
ЯХТКЛУ́БІВСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до яхт-клубу, яхтклубівця.
Я́ХТОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́хта**.
Я́ХТОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **я́хта**.
ЯХТСМЕ́Н, -а, *ч.* Спортсмен, який займається водним спортом на яхтах.
ЯХТСМЕ́НКА, -и. Жін. до **яхтсме́н**.
ЯХТСМЕ́НСЬКИЙ, -а, -е. Стос. до яхтсмена.
ЯЧА́НИЙ, -а, -е. Прикм. до **як**[1].
ЯЧА́ННЯ, -я, *с.* Дія за знач. **яча́ти** і звуки, утворювані цією дією.
ЯЧА́ТИ, ячу́, ячи́ш, *недок.* 1. Жалібно кричати, квилити (про птахів, перев. лебедів). 2. *розм.* Кричати, гомоніти (перев. про людей).
ЯЧЕНЯ́, -я́ти, *с.* Маля яка.
Я́ЧЕСТВО, -а, *с.*, *розм.* Безцеремонне висування на перший план самого себе, свого "я" як вияв егоїзму.
ЯЧМЕ́НИК, -а, *ч.* Те саме, що **ячміне́ць**[2].
ЯЧМІНЕ́ЦЬ[1], -нцю, *ч.* Зменш.-пестл. до **ячмі́нь**[1].
ЯЧМІНЕ́ЦЬ[2], -нця́, *ч.* Зменш.-пестл. до **ячмі́нь**[2].
ЯЧМІНИ́СЬКО, -а, *с.*, *зах.* Те саме, що **ячни́ще**.
ЯЧМІ́НКА, -и, *ж.*, *розм.* Ячмінна солома.
ЯЧМІ́ННИЙ, -а, -е. Прикм. до **ячмі́нь**[1]. // Виготовлений з ячменю (у 2 знач.). // Засіяний ячменем.
ЯЧМІ́ННИЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ячмінна солома.
ЯЧМІ́НЬ[1], -ме́ню, *ч.* 1. Злакова рослина, зерна якої використовують для виготовлення круп, борошна, на корм худобі, а також як сировину для пивоварної промисловості. 2. Зерно цієї рослини.
ЯЧМІ́НЬ[2], -меня́, *ч.*, *мед.* Гнійне гостре запалення волосяного мішечка вії та сальної залози краю повіки.
Я́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **ячмі́нний**.
Я́ЧНИК, -а, *ч.* Хліб, корж або млинець, спечений з ячмінного борошна.
Я́ЧНИЦЯ, -і, *ж.* Ячмінна солома.
Я́ЧНИЩЕ, -а, *с.* Поле, на якому ріс ячмінь.
Я́ШКАТИСЯ, -аюся, -аєшся, *недок.*, *розм.* Таємно спілкуватися, дружити з представниками злочинного світу, покидьками суспільства та ін.
Я́ШМА, -и, *ж.*, *мін.* Кремениста осадова гірська порода, яка складається з дрібних зерен кварцу червоного, сірого, зеленого, білого й чорного кольорів та халцедону; використовується як декоративний камінь.
Я́ШМОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́шма**. *Яшмові родовища.* // Зробл. з яшми.
ЯШМОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до яшми, схожий на неї.
ЯШМОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **яшмоподі́бний**.
Я́ШНИЙ, -а, -е, *розм.* Те саме, що **ячмі́нний**.
Я́ШНИК, -а, *ч.*, *розм.* Те саме, що **я́чник**.
Я́ШНИЦЯ, -і, *ж.*, *розм.* Те саме, що **я́чниця**.
Я́ШНИЩЕ, -а, *с.*, *розм.* Те саме, що **я́чнище**.
Я́ЩЕРИ, -ів, *мн.* Див. **я́щір**.
ЯЩЕ́РИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́щірка**.
ЯЩЕ́РІВ, -рова, -рове. Належний, властивий ящіру.
ЯЩЕ́РОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́щір**.
Я́ЩИК, -а, *ч.* Виріб із дощок, фанери і т. ін. (перев. чотирикутний), що його використовують для пакування, зберігання або перенесення чого-небудь. // Міра, що дорівнює вмісту ящика. // Кузов автомобіля, візка і т. ін. ** **Чо́рний я́щик**: а) (*спец.*) об'єкт вивчення, структура і внутрішні процеси якого невідомі або дуже складні; б) (*перен.*) про що-небудь незрозуміле, недосліджене, загадкове; в) (*спец.*, *розм.*) Сталева коробка, в якій знаходиться магнітофон-самопис, що фіксує все, що відбувається на борту літака.
ЯЩИКОВИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́щик**.
ЯЩИКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ящика, схожий на нього.
ЯЩИКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ящикоподі́бний**.
ЯЩИ́ЧНИЙ, -а, -е. Те саме, що **я́щиковий**.
ЯЩИ́ЧНИК, -а, *ч.* Робітник, який робить ящики.
ЯЩИЧО́К, -чка, *ч.* Зменш.-пестл. до **я́щик**.
Я́ЩІР, я́щера, *ч.*, *мн.* **я́щери**, -ів, *зоол.* 1. Ссавець із подовженим тілом, вкритим зроговілими пластинками, довгим хвостом, невеликою головою, короткими лапами і міцними кігтями; поширений в Африці та Азії. 2. *заст.* Назва вимерлих плазунів і земноводних.
Я́ЩІРКА, -и, *ж.*, *зоол.* Невеликий плазун з довгим хвостом, із видовженим тілом, покритим дрібною роговою лускою.
ЯЩІРКОПОДІ́БНИЙ, -а, -е. Подібний до ящірки, схожий на неї.
ЯЩІРКОПОДІ́БНІСТЬ, -ності, *ж.* Абстр. ім. до **ящіркоподібний**.
Я́ЩІРНИЙ, -а, -е. Прикм. до **я́щір**.
Я́ЩІРОЧКА, -и, *ж.* Зменш.-пестл. до **я́щірка**.
Я́ЩІРЧИН, -а, -е. Прикм. до **я́щірка**. // Належний ящірці.
ЯЩІРЯ́ЧИЙ, -а, -е, *розм.* Прикм. до **я́щірка**. // Власт. ящірці; такий, як у ящірки.
Я́ЩУР[1], -у, *ч.*, *вет.* Гостра інфекційна хвороба парнокопитих тварин і людини, спричинювана фільтрівним вірусом.
Я́ЩУР[2], -а, *ч.* 1. *розм.*, *заст.* Те саме, що **я́щір**. 2. Рухлива гра, учасники якої стають і крутяться навколо того, хто стоїть всередині. // Головна дійова особа такої гри.
ЯЩУРИ́НИЙ, -а, -е, *діал.* Ящериний.
ЯЩУРИ́ЦЯ, -і, *ж.*, *зах.* Ящірка.
Я́ЩУРКА, -и, *ж.*, *діал.* Ящірка.
Я́ЩУРНИЙ, -а, -е, *вет.* Прикм. до **я́щур**[1].
ЯЩУРЯ́ЧИЙ, -а, -е, *діал.* Ящериний.

Імена та по батькові, поширені в Україні

А

Абаку́м, -ма, -мові (Абаку́мович, Абаку́мівна) *і* Аваку́м (Аваку́мович, Аваку́мівна)
Абра́м *див.* Авра́м
Аваку́м *див.* Абаку́м
А́вгуст, -та, -тові (А́вгустович, А́вгустівна)
А́вгуста, -ти, -ті
Августи́н, -на, -нові (-ну) (Августи́нович, Августи́нівна)
Авені́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Авені́рович, Авені́рівна)
Аве́ркій *див.* Ове́ркій
Авер'я́н *див.* Овер'я́н
Ави́ло *див.* Вави́ло
Аві́та, -ти, -ті, -тою
Авксе́нтій *див.* Оксе́нтій
Авра́м, -ма, -мові (-му) (Авра́мович, Авра́мівна), Овра́м (Овра́мович, Овра́мівна) *і* Абра́м (Абра́мович, Абра́мівна)
Авре́лія, -лії, -лією
Авро́ра, -ри, -рі, -рою
Автоно́м, -ма, -мові (-му) (Автоно́мович, Автоно́мівна)
Ага́пій, -пія, -пієві (-пію) (Ага́пійович, Ага́піївна)
Агапі́т, -та, -тові (-ту) (Агапі́тович, Агапі́тівна)
Ага́пія, -пії, -пією
Агапо́н *див.* Агафо́н
Ага́та, -ти, -ті, -тою
Агата́нгел, -ла, -лові (-лу) (Агата́нгелович, Агата́нгелівна) *і* Агафа́нгел (Агафа́нгелович, Агафа́нгелівна)
Ага́фія, -фії, -фією *і* Гафі́я, -фії, -фією
Агафо́н, -на, -нові (-ну) (Агафо́нович, Агафо́нівна) *і* Агапо́н (Агапо́нович, Агапо́нівна), *розм.* Гапо́н (Гапо́нович, Гапо́нівна)
Агафо́ник, -ка, -кові (-ку) (Агафо́никович, Агафо́никівна)
Агафо́ника, -ники, -ниці, -никою
Аглаї́да, -ди, -ді, -дою
Агла́я, -лаї, -ла́єю
А́гна, -ни, -ні, -ною
Агне́са, -си, -сі, -сою
Агне́та, -ти, -ті, -тою
Агні́я, -нії, -нією
Агрипи́на, -ни, -ні, -ною
А́да, А́ди, А́ді, А́дою
Ада́м, -ма, -мові (-му) (Ада́мович, Ада́мівна)
Аделаї́да, -ди, -ді, -дою
Аделі́на, -ни, -ні, -ною
Адо́льф, -фа, -фові (-фу) (Адо́льфович, Адо́льфівна)
Адріа́н, -на, -нові (-ну) (Адріа́нович, Адріа́нівна), Андріа́н (Андріа́нович, Андріа́нівна) *і* Андрія́н (Андрія́нович, Андрія́нівна)
Адріа́на, -ни, -ні, -ною
Аелі́та, -ти, -ті, -тою
А́за, А́зи, А́зі, А́зою
Аза́лія, -лії, -лією
Аза́р, -ра, -рові (-ру) (Аза́рович, Аза́рівна) *і* Аза́рій, -рія, -рієві (-рію) (Аза́рійович, Аза́ріївна)
Аї́да, -ди, -ді, -дою
Аксе́нія *див.* Окса́на
Акулі́на, -ни, -ні, -ною
Алеви́на, -ни, -ні, -ною
Алі́м, -ма, -мові (-му) (Алі́мович, Алі́мівна)
Алі́на, -ни, -ні, -ною
Алі́са, -си, -сі, -сою
А́лла, -ли, -лі, -лою
Алфі́й, -фія, -фієві (-фію) (Алфі́йович, Алфі́ївна) *і* Алфе́й, -фе́я, -фе́єві (-фе́ю) (Алфе́йович, Алфе́ївна)
Альбе́рт, -та, -тові (-ту) (Альбе́ртович, Альбе́ртівна)
Альберти́на, -ни, -ні, -ною
Альбі́н, -на, -нові (-ну) (Альбі́нович, Альбі́нівна)
Альвіа́н, -на, -нові (-ну) (Альвіа́нович, Альвіа́нівна)
Альві́на, -ни, -ні, -ною *і* Альбі́на
Альфо́нс, -са, -сові (-су) (Альфо́нсович, Альфо́нсівна)
Альфре́д, -да, -дові (-ду) (Альфре́дович, Альфре́дівна)
Альфре́да, -ди, -ді, -дою
Амвро́сій, -сія, -сієві (-сію) (Амвро́сійович, Амвро́сіївна), Амбро́сій (Амбро́сійович, Амбро́сіївна) *і* Амбро́сь, -ся, -севі (-сю) (Амбро́сьович, Амбро́сівна)
Амо́с, -са, -сові (-су) (Амо́сович, Амо́сівна)
Амфіло́хій, -хія, -хієві (-хію) (Амфіло́хійович, Амфіло́хіївна)
Ана́дій, -дія, -дієві (-дію) (Ана́дійович, Ана́діївна)
Ана́ній, -нія, -нієві (-нію) (Ана́нійович, Ана́ніївна) *і* Ана́нь, -ня, -неві (-ню) (Ана́ньович, Ана́нівна)
Анаста́с, -са, -сові (-су) (Анаста́сович, Анаста́сівна) *і* Анаста́сій, -сія, -сієві (-сію) (Анаста́сійович, Анаста́сіївна), *розм.* Наста́с (Наста́сович, Наста́сівна)
Анаста́сія, -та́сії, -та́сією *і* Наста́сія, -сії, -сією, *скороч.* На́стя, -ті, -тею
Анато́лій, -лія, -лієві (-лію) (Анато́лійович, Анато́ліївна) *і* Анато́ль, -ля, -леві (-лю) (Анато́льович, Анато́лівна)
Анато́лія, -лії, -лією
Ангелі́на, -ни, -ні, -ною
Андріа́н *див.* Адріа́н
Андрі́й, -рія, -рієві (-рію) (Андрі́йович, Андрі́ївна)
Андрія́н *див.* Адріа́н
Андро́ник, -ка, -кові (-ку) (Андро́никович, Андро́никівна) *і* Андро́н, -на, -нові (-ну) (Андро́нович, Андро́нівна)
Анге́ліна, -ни, -ні, -ною
Анелі́на, -ни, -ні, -ною *і* Ане́лія, -лії, -лією
Анже́ла, -ли, -лі, -лою *і* Анже́ліка, -ліки, -ліці, -лікою
Аники́та, -ти, -ті (Аники́тович, Аники́тівна)
Ани́кій *див.* Они́кій
А́нна *див.* Га́нна
Анти́п, -па, -пові (-пу) (Анти́пович, Анти́півна)
Анті́н, -то́на, -то́нові (-ну) *і* Анто́н (Анто́нович, Анто́нівна), *рідше* Анто́ній, -нія, -нієві (-нію) (Анто́нійович, Анто́ніївна)
Антони́да, -ди, -ді, -дою
Антоні́н, -на, -нові (-ну) (Антоні́нович, Антоні́нівна)
Антоні́на, -ни, -ні, -ною
Анто́нія, -нії, -нією
Анфі́са, -си, -сі, -сою
Аполліна́рій, -рія, -рієві (-рію) (Аполліна́рійович, Аполліна́ріївна)
Аполліна́рія, -рії, -рією
Аполло́н, -на, -нові (-ну) (Аполло́нович, Аполло́нівна) *і* Аполло́ній, -нія, -нієві (-нію) (Аполло́нійович, Аполло́ніївна)
Аполло́нія, -нії, -нією
Ардаліо́н, -на, -нові (-ну) (Ардаліо́нович, Ардаліо́нівна)
Аре́фа, Аре́фій *див.* Оре́фа
Ариста́рх, -ха, -хові (-ху) (Ариста́рхович, Ариста́рхівна)
Ристи́д, -да, -дові (-ду) (Аристи́дович, Аристи́дівна)
Аріа́дна, -ни, -ні, -ною
Арка́дій, -дія, -дієві (-дію) (Арка́дійович, Арка́діївна)
Арка́дія, -дії, -дією
Арно́льд, -да, -дові (-ду) (Арно́льдович, Арно́льдівна)
Арсе́н, -на, -нові (-ну) (Арсе́нович, Арсе́нівна) *і* Арсе́ній, -нія, -нієві (-нію) (Арсе́нійович, Арсе́ніївна), *розм.* Арсе́нь, -ня, -неві (-ню) (Арсе́ньович, Арсе́нівна), Арсе́нтій, -тія, -тієві (-тію) (Арсе́нтійович, Арсе́нтіївна)
Арсе́на, -ни, -ні, -ною *і* Арсе́нія, -нії, -нією
Арте́м, -ма, -мові (-му) (Арте́мович, Арте́мівна) *і* Арте́мій, -мія, -мієві (-мію) (Арте́мійович, Арте́міївна)
Арте́мія, -мії, -мією
Артемо́н, -на, -нові (-ну) (Артемо́нович, Артемо́нівна)
Арту́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Арту́рович, Арту́рівна)
Архи́п, -па, -пові (-пу) (Архи́пович, Архи́півна)
Аскало́н, -на, -нові (-ну) (Аскало́нович, Аскало́нівна)
Аско́льд, -да, -дові (-ду) (Аско́льдович, Аско́льдівна)
Асо́н, -на, -нові (-ну) (Асо́нович, Асо́нівна)
А́ся, А́сі, А́сею
Ата́нас, Атана́сій, Афана́сій *див.* Пана́с
Ате́на *див.* Афі́на
Афана́сія, -сії, -сією
Афі́на, -ни, -ні, -ною *і* Ате́на
Афіноге́н, -на, -нові (-ну) (Афіноге́нович, Афіноге́нівна)
Афо́н, -на, -нові (-ну) (Афо́нович, Афо́нівна) *і* Афо́ній, -нія, -нієві (-нію) (Афо́нійович, Афо́ніївна)
Африка́н, -на, -нові (-ну) (Африка́нович, Африка́нівна)
Афроди́та, -ти, -ті, -тою
Ахі́ллій, -лія, -лієві (-лію) (Ахі́ллійович, Ахі́лліївна) *і* Ахі́ла, -ли, -лі (Ахі́лович, Ахі́лівна)

Б

Бартоломі́й *див.* Варфоломі́й
Беатри́са, -си, -сі, -сою
Бе́лла, -ли, -лі, -лою
Бенеди́кт, Бене́дьо, Бене́дь *див.* Венеди́кт
Берна́рд, -да, -дові (-ду) (Берна́рдович, Берна́рдівна)
Бе́рта, -ти, -ті, -тою
Богда́н, -на, -нові (-ну) (Богда́нович, Богда́нівна)
Богда́на, -ни, -ні, -ною
Богусла́в, -ва, -вові (-ву) (Богусла́вович, Богусла́вівна)
Богусла́ва, -ви, -ві, -вою
Болесла́в, -ва, -вові (-ву) (Болесла́вович, Болесла́вівна)
Болесла́ва, -ви, -ві, -вою
Боніфа́тій, Боніфа́т *див.* Воніфа́тій
Бори́с, -са, -сові (-су) (Бори́сович, Бори́сівна)
Борисла́в, -ва, -вові (-ву) (Борисла́вович, Борисла́вівна)
Борисла́ва, -ви, -ві, -вою
Боя́н, -на, -нові (-ну) (Боя́нович, Боя́нівна)
Броніслав, -ва, -вові (-ву) (Броніслáвович, Броніслáвівна)
Бронісла́ва, -ви, -ві, -вою
Будими́р, -ра, -рові (-ру) (Будими́рович, Будими́рівна)

В

Вави́ло, -ла, -лові (-лу) *і* Вави́л (Вави́лович, Вави́лівна), *розм.* Ави́ло (Ави́лович, Ави́лівна)
Вади́м, -ма, -мові (-му) (Вади́мович, Вади́мівна)
Ваку́ла, -ли, -лі (Ваку́лович, Ваку́лівна)
Вале́нт *див.* Вале́нтій
Валенти́н, -на, -нові (-ну) (Валенти́нович, Валенти́нівна)
Валенти́на, -ни, -ні, -ною
Вале́нтій, -тія, -тієві (-тію) (Вале́нтійович, Вале́нтіївна) *і* Вале́нт, -та, -тові (-ту) (Вале́нтович, Вале́нтівна)
Валеріа́н *див.* Валер'я́н
Вале́рій, -рія, -рієві (-рію) (Вале́рійович, Вале́ріївна)
Вале́рія, -рії, -рією
Валер'я́н, -на, -нові (-ну) (Валер'я́нович, Валер'я́нівна) *і* Валеріа́н (Валеріа́нович, Валеріа́нівна)
Вальдема́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Вальдема́рович, Вальдема́рівна)
Ва́нда, -ди, -ді, -дою
Варва́ра, -ри, -рі, -рою
Варла́м, -ма, -мові (-му) (Варла́мович, Варла́мівна), *розм.* Орла́м (Орла́мович, Орла́мівна)
Варла́мпій, -пія, -пієві (-пію) (Варла́мпійович, Варла́мпіївна)
Варсоно́фій, -фія, -фієві (-фію) (Варсоно́фійович, Варсоно́фіївна)
Варфоломі́й, -мія, -мієві (-мію) (Варфоломі́йович, Варфоломі́ївна), *рідше* Бартоломі́й (Бартоломі́йович, Бартоломі́ївна)
Васили́на, -ни, -ні, -ною
Васи́ль, -ля́, -ле́ві (-лю), -ле́м (Васи́льович, Васи́лівна)
Васи́лько́, -си́лька́, -си́лькові́ (-си́льку́) (Васи́лькович, Васи́льківна)
Ва́сса, -си, -сі, -сою
Вассіа́н, -на, -нові (-ну) (Вассіа́нович, Вассіа́нівна)
Ва́цлав, -ва, -вові (-ву) (Ва́цлавович, Ва́цлавівна)
Ве́кла *див.* Те́кля
Венеди́кт, -та, -тові (-ту) (Венеди́ктович, Венеди́ктівна) *і* Бенеди́кт (Бенеди́ктович, Бенеди́ктівна), *розм.* Бене́дьо, Бене́дь (Бене́дьович, Бене́дівна)
Ве́нера, -ри, -рі, -рою
Веніамі́н, -на, -нові (-ну) (Веніамі́нович, Веніамі́нівна)
Вереми́й *див.* Яре́ма
Веро́на *див.* Веро́нія
Вероні́ка, -ніки, -ніці, -нікою
Веро́нія, -нії, -нією *і* Веро́на, -ни, -ні, -ною
Ві́вдя *див.* Євдокі́я
Віке́нт, -та, -тові (-ту) (Віке́нтович, Віке́нтівна) *і* Віке́нтій, -тія, -тієві (-тію) (Віке́нтійович, Віке́нтіївна)
Ві́ктор, -ра, -рові (-ру), -ром (Ві́кторович, Ві́кторівна)
Вікто́рин, -на, -нові (-ну) (Вікто́ринович, Вікто́ринівна)
Вікто́рина, -ни, -ні, -ною
Вікто́рій, -рія, -рієві (-рію) (Вікто́рійович, Вікто́ріївна)
Вікто́рія, -рії, -рією
Віле́н, -на, -нові (-ну) (Віле́нович, Віле́нівна)
Віле́на, -ни, -ні, -ною
Вілені́н, -на, -нові (-ну) (Вілені́нович, Вілені́нівна)
Вілені́на, -ни, -ні, -ною
Ві́ліна, -ни, -ні, -ною
Віль, -ля, -леві (-лю) (Ві́льович, Ві́лівна)
Вільге́льм, -ма, -мові (-му) (Вільге́льмович, Вільге́льмівна)
Ві́ола, -ли, -лі, -лою
Віо́ла *від* Віоле́тта
Віоле́тта, -ти, -ті, -тою
Ві́ра, -ри, -рі, -рою
Віргі́ній, -нія, -нієві (-нію) (Віргі́нійович, Віргі́ніївна)
Віргі́нія, -нії, -нією
Вірине́я, -не́ї, -не́єю
Вірослáв, -ва, -вові (-ву) (Вірослáвович, Вірослáвівна)
Вірослáва, -ви, -ві, -вою
Віссаріо́н, -на, -нові (-ну) (Віссаріо́нович, Віссаріо́нівна)
Ві́та, -ти, -ті, -тою
Віта́лій, -лія, -лієві (-лію) (Віта́лійович, Віта́ліївна)
Віталі́на, -ни, -ні, -ною
Віта́лія, -лії, -лією
Віто́льд, -да, -дові (-ду) (Віто́льдович, Віто́льдівна)
Вла́да, -ди, -ді, -дою
Владиле́н, -на, -нові (-ну) (Владиле́нович, Владиле́нівна)
Владиле́на, -ни, -ні, -ною
Владисла́в, -ва, -вові (-ву) (Владисла́вович, Владисла́вівна) *і* Володисла́в (Володисла́вович, Володисла́вівна)
Владисла́ва, -ви, -ві, -вою
Владле́н, -на, -нові (-ну) (Владле́нович, Владле́нівна)
Владле́на, -ни, -ні, -ною
Влас, -са, -сові (-су) (Вла́сович, Вла́сівна) *і* Ула́с (Ула́сович, Ула́сівна), *рідше* Вла́сій, -сія, -сієві (-сію) (Вла́сійович, Вла́сіївна)
Вла́ста, -ти, -ті, -тою
Володи́мир, -ра, -рові (-ру), -ром (Володи́мирович, Володи́мирівна)
Володи́мира, -ри, -рі, -рою
Володисла́в *див.* Владисла́в
Во́ля, -лі, -лею
Воніфа́тій, -тія, -тієві (-тію) (Воніфа́тійович, Воніфа́тіївна) *і* Боніфа́тій (Боніфа́тійович, Боніфа́тіївна), *розм.* Боніфа́т, -та, -тові (-ту) (Боніфа́тович, Боніфа́тівна)
Все́волод, -да, -дові (-ду) (Все́володович, Все́володівна)
Всесла́в, -ва, -вові (-ву) (Всесла́вович, Всесла́вівна)
Всесла́ва, -ви, -ві, -вою
Ву́стя *див.* Усти́на
В'ячесла́в, -ва, -вові (-ву) (В'ячесла́вович, В'ячесла́вівна)
В'ячесла́ва, -ви, -ві, -вою

Г

Гаври́ло, -ла, -лові (-лу) (Гаври́лович, Гаври́лівна)
Гаї́на, -ни, -ні, -ною, *стар.* **Гаїа́нія**, -нії, -нією
Галактіо́н, -на, -нові (-ну) (Галактіо́нович, Галактіо́нівна), *розм.* **Лахтіо́н** (Лахтіо́нович, Лахтіо́нівна)
Гали́на, -ни, -ні, -ною
Га́нна, -ни, -ні, -ною, *рідше* **А́нна**
Гапо́н *див.* **Агафо́н**
Гара́сим, -ма, -мові (-му) (Гара́симович, Гара́симівна) *і* **Гера́сим** (Гера́симович, Гера́симівна)
Гафі́я *див.* **Ага́фія**
Гедео́н, -на, -нові (-ну) (Гедео́нович, Гедео́нівна)
Гела́сій, -сія, -сієві (-сію) (Гела́сійович, Гела́сіївна)
Геле́на, -ни, -ні, -ною
Ге́лій, -лія, -лієві (-лію) (Ге́лійович, Ге́ліївна)
Генна́дій, -дія, -дієві (-дію) (Генна́дійович, Генна́діївна)
Ге́нріх, -ха, -хові (-ху) (Ге́нріхович, Ге́нріхівна)
Гео́ргій, -гія, -гієві (-гію) (Гео́ргійович, Гео́ргіївна)
Георгі́на, -ни, -ні, -ною
Гера́клій, -лія, -лієві (-лію) (Гера́клійович, Гера́кліївна) *і* **Гера́кл**, -ла, -лові (-лу) (Гера́клович, Гера́клівна)
Гера́сим *див.* **Гара́сим**
Герва́сій, -сія, -сієві (-сію) (Герва́сійович, Герва́сіївна)
Ге́рман, -на, -нові (-ну) (Ге́рманович, Ге́рманівна)
Герми́на, -ни, -ні, -ною
Гермоге́н, -на, -нові (-ну) (Гермоге́нович, Гермоге́нівна)
Гертру́да, -ди, -ді, -дою
Гла́фіра, -ри, -рі, -рою
Глике́рій, -рія, -рієві (-рію) (Глике́рійович, Глике́ріївна)
Глике́рія, -рії, -рією, **Лике́рія** *і* **Лике́ра**, -ри, -рі, -рою
Гліб, -ба, -бові (-бу) (Глі́бович, Глі́бівна)
Гнат, -та, -тові (-ту) (Гна́тович, Гна́тівна), **Ігна́т** (Ігна́тович, Ігна́тівна) *і* **Ігна́тій**, -тія, -тієві (-тію) (Ігна́тійович, Ігна́тіївна)
Гоно́рій, -рія, -рієві (-рію) (Гоно́рійович, Гоно́ріївна)
Го́ргій, -гія, -гієві, (-гію) (Го́ргійович, Го́ргіївна)
Горді́й, -дія, -дієві (-дію) (Горді́йович, Горді́ївна)
Горпи́на, -ни, -ні, -ною
Гостоми́сл, -ла, -лові (-лу) (Гостоми́слович, Гостоми́слівна)
Григо́рій, -рія, -рієві (-рію) (Григо́рович, Григо́рівна і *рідше* Григо́рійович, Григо́ріївна), **Гри́гір**, -гора, -горові (-гору) (Григо́рович, Григо́рівна), **Грицько́**, -ка́, -ко́ві (-ку́), *розм.* **Григо́р**, -го́ра, -го́рові (-го́ру), -го́ром (Григо́рович, Григо́рівна), **Гриць**, **Ри́гір**, -гора, -горові, (-ру), -гором, **Ри́гор**, -ра
Гу́рій, -рія, -рієві (-рію) (Гу́рійович, Гу́ріївна *і* Гу́рович, Гу́рівна)
Гу́ста́в, -ва, -вові (-ву) (Гу́ста́вович, Гу́ста́вівна)
Густа́ва, -ви, -ві, -вою

Д

Дави́д, -да, -дові (-ду) (Дави́дович, Дави́дівна)
Даниї́ла, -ли, -лі, -лою
Дани́ло, -ла, -лові (-лу) (Дани́лович, Дани́лівна)
Дари́на, -ни, -ні, -ною, **Одари́на** *і* **Ода́рка**, -ки, -рці, -ркою, *рідше* **Да́рія**, -рії, рією *і* **Да́р'я**, Да́р'ї, Да́р'єю
Да́рій, -рія, -рієві (-рію) (Да́рійович, Да́ріївна)
Деме́нтій, -тія, -тієві (-тію) (Деме́нтійович, Деме́нтіївна)
Деми́д, -да, -дові (-ду) (Деми́дович, Деми́дівна), *стар.* **Діоми́д**
Дем'я́н, -на, -нові (-ну) (Дем'я́нович, Дем'я́нівна)
Дени́с, -са, -сові (-су) (Дени́сович, Дени́сівна)
Дени́сія, -сії, -сією
Дже́мма, -ми, -мі, -мою
Дзвенимира, -ри, -рі, -рою
Дзвениcла́ва, -ви, -ві, -вою
Димитріа́н, -на, -нові (-ну) (Димитріа́нович, Димитріа́нівна)
Діа́на, -ни, -ні, -ною
Ді́на, -ни, -ні, -ною
Діоми́д *див.* **Деми́д**
Дмитро́, -ра́, -ро́ві (-ру́) (Дми́трович, Дми́трівна)
Доброми́сл, -ла, -лові (-лу) (Доброми́слович, Доброми́слівна)
Доброcла́в, -ва, -вові (-ву) (Доброcла́вович, Доброcла́вівна)
Докі́я *див.* **Євдокі́я**
Дома́ха *див.* **До́мна**
Доме́тій, -тія, -тієві (-тію) (Доме́тійович, Доме́тіївна), *стар.* **Дометіа́н**, -на, -нові (-ну)
Домі́ніка, -ніки, -ніці, -нікою
До́мна, -ни, -ні, -ною *і* **Домні́кія**, -кії, -кою, *розм.* **Дома́ха**, -ма́хи, -ма́сі, -ма́хою
Дона́т, -та, -тові (-ту) (Дона́тович, Дона́тівна)
До́ра, -ри, -рі, -рою
До́рій, -рія, -рієві (-рію) (До́рійович, До́ріївна)
Дорофе́я, -феї, -фе́єю *і* **Дороте́я**, -теї, -те́єю
Дорофі́й, -фія, -фієві (-фію) (Дорофі́йович, Дорофі́ївна) *і* **До́рош**, -ша, -шеві (-шу), -шем (До́рошевич, До́рошівна), *розм.* **Дорохте́й**, -те́я, -те́єві (-те́ю)
Досифі́й, -фія, -фієві (-фію) (Досифі́йович, Досифі́ївна) *і* **Досифе́й**, -фе́я, -фе́єві (-фе́ю) (Досифе́йович, Досифе́ївна)

Е

Евелі́на, -ни, -ні, -ною
Едва́рд *див.* **Едуа́рд**
Еді́та, -ти, -ті, -тою *і* **Еді́т**, *невідм*
Едму́нд, -да, -дові (-ду) (Едму́ндович, Едму́ндівна)
Едуа́рд -да, -дові (-ду) (Едуа́рдович, Едуа́рдівна) *і* **Едва́рд** (Едва́рдович, Едва́рдівна)
Елеоно́ра, -ри, -рі, -рою *і* **Леоно́ра**
Елі́на, -ни, -ні, -ною
Е́лла, -ли, -лі, -лою
Ельві́на, -ни, -ні, -ною
Ельві́ра, -ри, -рі, -рою
Е́льза, -зи, -зі, -зою
Еміліа́н, -на, -нові (-ну) (Еміліа́нович, Еміліа́нівна)
Емі́лія, -лії, -лією, *розм.* **Емі́ла**, -ли, -лі, -лою
Е́мма, -ми, -мі, -мою
Емі́ль, -ля, -леві (-лю) (Емі́льович, Емі́лівна)
Еммануї́л, -ла, -лові (-лу) (Еммануї́лович, Еммануї́лівна)
Ене́й, **Ене́я**, Ене́єві (Ене́ю) (Ене́йович, Ене́ївна)
Е́ра, Е́ри, Е́рі, Е́рою
Ера́зм, -ма, -мові (-му) (Ера́змович, Ера́змівна)
Ера́ст, -та, -тові (-ту) (Ера́стович, Ера́стівна)
Е́рна, -ни, -ні, -ною
Е́рнст, -та, -тові (-ту) (Е́рнстович, Е́рнстівна) *і* **Ерне́ст** (Ерне́стович, Ерне́стівна)
Есфі́р, -рі, -р'ю *і* **Есте́р**, *розм.* **Есте́рка**, -рки, -рці, -ркою

Є

Є́ва, Є́ви, Є́ві, Є́вою
Євге́н, -на, -нові (-ну) (Євге́нович, Євге́нівна), *рідше* **Євге́ній**, -нія, -нієві (-нію) (Євге́нійович, Євге́ніївна)
Євге́нія, -нії, -нією, *рідше* **Євге́на**, -ни, -ні, -ною, *розм.* **І́вга**, І́вги, І́взі, І́вгою *і* **Юги́на**, -ни, -ні, -ною
Євгра́ф, -фа, -фові (-фу) (Євгра́фович, Євгра́фівна)
Євдоки́м, -ма, -мові (-му) (Євдоки́мович, Євдоки́мівна), *розм.* **Явдоки́м** (Явдоки́мович, Явдоки́мівна)
Євдокі́я, -кії, -кією *і* **Докі́я**, *розм.* **Явдо́ха**, -до́хи, -до́сі, **Ві́вдя**, -ді, -дею
Євдо́ксій, -сія, -сієві (-сію) (Євдо́ксійович, Євдо́ксіївна)
Євдо́ксія, -сії, -сією
Евла́лія, -лії, -лією
Євла́мпій, -пія, -пієві (-пію) (Євла́мпійович, Євла́мпіївна)
Євла́мпія, -пії, -пією
Євло́гій, -гія, -гієві (-гію) (Євло́гійович, Євло́гіївна)
Євме́н, -на, -нові (-ну) (Євме́нович, Євме́нівна)
Євни́кія, -кії, -кією
Євпра́ксія, -сії, -сією, *розм.* **Євпра́кся**, -сі -сею, **Пра́кся**
Євсе́вій, **Євсе́й** *див.* **Овсі́й**
Євсе́вія, -вії, -вією
Євста́хій, **Євста́фій** *див.* **Оста́п**
Євста́хія, -хії, -хією *і* **Євста́фія**, -фії, -фією
Євстигні́й, -нія, -нієві (-нію) (Євстигні́йович, Євстигні́ївна)
Євстра́т, -та, -тові (-ту) (Євстра́тович, Євстра́тівна)
Євті́м *див.* **Юхи́м**
Євті́хій, -хія, -хієві (-хію) (Євті́хійович, Євті́хіївна), *розм.* **Євту́х**, -ха́, -хо́ві (-ху́) (Євту́хович, Євту́хівна), **Явту́х** (Явту́хович, Явту́хівна), *стар.* **Євтихіа́н**, -на, -нові (-ну) (Євтихіа́нович, Євтихіа́нівна)
Євті́хія, -хії, -хією
Євфра́сій, -сія, -сієві (-сію) (Євфра́сійович, Євфра́сіївна)
Євфра́сія, -сії, -сією
Єго́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Єго́рович, Єго́рівна)
Єлизаве́та, -ти, -ті, -тою, *розм.* **Лисаве́та**
Єлиза́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Єлиза́рович, Єлиза́рівна) *і* **Єлеаза́р** (Єлеаза́рович, Єлеаза́рівна)
Єлисе́й, -се́я, -се́єві (-се́ю) (Єлисе́йович, Єлисе́ївна), *розм.* **Ялисе́й** (Ялисе́йович, Ялисе́ївна)
Є́лій, Є́лія, Є́лієві (Є́лію) (Є́лійович, Є́ліївна)
Єписти́ма, -ми, -мі, -мою, *розм.* **Лепести́на**, -ни, -ні, -ною, **Описти́на**, **Пести́на**, **Пости́на**
Єпіфа́н, -на, -нові (-ну) (Єпіфа́нович, Єпіфа́нівна)
Єремі́я *див.* **Ярема**
Єрма́к *див.* **Єрмола́й**
Єрми́л, -ла, -лові (-лу) (Єрми́лович, Єрми́лівна)
Єрмола́й, -ла́я, -ла́єві (-ла́ю) (Єрмола́йович, Єрмола́ївна), *розм.* **Ярмола́й** (Ярмола́йович, Ярмола́ївна), *рідше* **Єрма́к**, -ка́, -ко́ві (-ку́) (Єрмако́вич, Єрма́ківна)
Єрофі́й, -фія, -фієві (-фію) (Єрофі́йович, Єрофі́ївна) *і* **Єрофе́й**, -фе́я, -фе́єві (-фе́ю) (Єрофе́йович, Єрофе́ївна), *розм.* **Я́рош**, -ша, -шеві (-шу), -шем
Єфи́м *див.* **Юхи́м**
Єфи́мія *див.* **Юхи́мія**
Єфре́м *див.* **Охрі́м**
Єфроси́н, -на, -нові (-ну) (Єфроси́нович, Єфроси́нівна)
Єфроси́нія, -нії, -нією *і* **Фроси́на**, -ни, -ні, -ною, *розм.* **Прі́ська**, -ськи, -сьці, -ською

Ж

Жа́нна, -ни, -ні, -ною
Жозефі́на, -ни, -ні, -ною

З

Заха́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Заха́рович, Заха́рівна), **Заха́рій**, -рія, -рієві (-рію) (Заха́рійович, Заха́ріївна) *і* **Заха́рко**, -ка, -кові (-ку) (Заха́ркович, Заха́рківна)
Земфі́ра, -ри, -рі, -рою
Зено́н, -на, -нові (-ну) (Зено́нович, Зено́нівна), *стар.* **Зіно́н** (Зіно́нович, Зіно́нівна)
Зи́гмунд, -да, -дові (-ду) (Зи́гмундович, Зи́гмундівна)
Зи́гфрід, -да, -дові (-ду) (Зи́гфрідович, Зи́гфрідівна)
Зінаї́да, -ди, -ді, -дою
Зіно́вій, -вія, -вієві (-вію) (Зіно́війович, Зіно́віївна) *і* **Зінько́**, -ка́, -ко́ві (-ку́) (Зі́нькович, Зі́ньківна)
Зіно́вія, -вії, -вією
Зіно́н *див.* **Зено́н**
Зінько́ *див.* **Зіно́вій**
Зла́та, -ти, -ті, -тою
Златосла́ва, -ви, -ві, -вою
Зоресла́ва, -ви, -ві, -вою
Зори́на, -ни, -ні, -ною
Зоря́, -рі́, -ре́ю
Зоря́н, -на, -нові (-ну) (Зоря́нович, Зоря́нівна)
Зоря́на, -ни, -ні, -ною
Зо́сим, -ма, -мові (-му) (Зо́симович, Зо́симівна)
Зот, -та, -тові (-ту) (Зо́тович, Зо́тівна)
Зо́тик, -ка, -кові (-ку) (Зо́тикович, Зо́тиківна)
Зо́я, Зо́ї, Зо́єю

І

Іва́н, -на, -нові (-ну) (Іва́нович, Іва́нівна), *стар.* **Іоа́нн**
Іва́нна, -ни, -ні, -ною, *рідше* **Івани́на**, *стар.* **Іоа́нна**
Іво́н *див.* **Іо́на**
Ігна́т, **Ігна́тій** *див.* **Гнат**
І́гор, -ря, -реві (-рю), -рем (І́горович, І́горівна)
І́да, І́ди, І́ді, І́дою
Ієремі́я *див.* **Яре́ма**
Ієроні́м, -ма, -мові (-му) (Ієроні́мович, Ієроні́мівна)
Ізабе́лла, -ли, -лі, -лою
Ізмаї́л, -ла, -лові (-лу) (Ізмаї́лович, Ізмаї́лівна)
Ізо́льда, -ди, -ді, -дою
Ізо́т, -та, -тові (-ту) (Ізо́тович, Ізо́тівна)
Іла́рій, -рія, -рієві (-рію) (Іла́рійович, Іла́ріївна)
Іларіо́н, -на, -нові (-ну) (Іларіо́нович, Іларіо́нівна) *і* **Ларіо́н** (Ларіо́нович, Ларіо́нівна)
Іла́рія, -рії, -рією
Іліа́н, -на, -нові (-ну) (Іліа́нович, Іліа́нівна)
Іліодо́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Іліодо́рович, Іліодо́рівна)
Ілі́рик, -ка, -кові (-ку) (Ілі́рикович, Ілі́риківна)
Ілля́, Іллі́, Ілле́ю (Іллі́ч, Іллі́вна) *і* **Ілько́**, -ка́, -ко́ві (-ку́) (Ілько́вич, Ількі́вна)
Іло́на, -ни, -ні, -ною
І́нга, І́нги, І́нзі, І́нгою
Іне́са, -си, -сі, -сою
І́нна, -ни, -ні, -ною
Іноке́нтій, -тія, -тієві (-тію) (Іноке́нтійович, Іноке́нтіївна)
Іно́ра, -ри, -рі, -рою
Іоа́нн *див.* **Іва́н**
Іоа́нна *див.* **Іва́нна**
Іо́в, -ва, -вові (-ву) (Іо́вович, Іо́вівна) *і* **Йов** (Йо́вович, Йо́вівна)
Іола́нта, -ти, -ті, -тою
Іо́на, -ни, -ні, -ною (Іо́нович, Іо́нівна) *і* **Йо́на** (Йо́нович, Йо́нівна), *розм.* **Іо́н**, -на, -нові (-ну) (Іо́нович, Іо́нівна), **Іво́н** (Іво́нович, Іво́нівна)
Іосі́й, -сія, -сієві (-сію) *і* **Іо́сія**, -сії -сією (Іосі́йович, Іосі́ївна)
Іпа́т, -та, -тові (-ту) (Іпа́тович, Іпа́тівна) *і* **Іпа́тій**, -тія, -тієві (-тію) (Іпа́тійович, Іпа́тіївна)
Іполи́т, -та, -тові (-ту) (Іполи́тович, Іполи́тівна), *розм.* **Поли́т** (Поли́тович, Поли́тівна)
Іраї́да, -ди, -ді, -дою
Іра́клій, -лія, -лієві (-лію) (Іра́клійович, Іра́кліївна)
Іре́на, -ни, -ні, -ною
Іри́на, -ни, -ні, -ною *і* **Яри́на**
Іри́ній, -нія, -нієві (-нію) (Іри́нійович, Іри́ніївна)
І́рма, -ми, -мі, -мою
Іса́к *див.* **Іса́к**
Іса́в, -ва, -вові (-ву) (Іса́вович Іса́вівна)
Іса́й, Іса́я, Іса́єві (Іса́ю) (Іса́йович, Іса́ївна)
Іса́к, -ка, -кові (-ку) (Іса́кович, Іса́ківна), *розм.* **Са́кій**, -кія, -кієві (-кію) (Са́кійович, Са́кіївна), *стар.* **Іса́к**
Ісидо́ра, -ри, -рі, -рою
Ісу́с, -са, -сові (-су) (Ісу́сович, Ісу́сівна)
Іфіге́нія, -нії, -нією
І́я, І́ї, І́єю

Ї

Ї́вга *див.* **Євге́нія**

Й

Йоани́кій *див.* **Они́кій**
Йов *див.* **Іо́в**
Йо́на *див.* **Іо́на**
Йосафа́т, -та, -тові (-ту) (Йосафа́тович, Йосафа́тівна) *і* **Осафа́т** (Осафа́тович, Осафа́тівна), *розм.* **Сафа́т** (Сафа́тович, Сафа́тівна)
Йо́сип, -па, -пові, (-пу) (Йо́сипович, Йо́сипівна) *і* **О́сип** (О́сипович, О́сипівна), *рідше* **Йо́сиф**, -фа, -фові (-фу) (Йо́сифович, Йо́сифівна)
Йо́сипа, -пи, -пі, -пою *і* **О́сипа**

К

Казими́р, -ра, -рові, (-ру), -ром (Казими́рович, Казими́рівна)
Казими́ра, -ри, -рі, -рою
Кале́ник, -ка, -кові (-ку) (Кале́никович, Кале́никівна)
Кале́рія, -рії, -рією
Кали́на, -ни, -ні, -ною
Кали́на, -ни, -ні, -ною (Кали́нович, Кали́нівна)
Ка́літ, -та, -тові (-ту) (Ка́лістович, Ка́лістівна)
Калі́ста, -ти, -ті, -тою
Калістра́т, -та, -тові (-ту) (Калістра́тович, Калістра́тівна)
Камі́ла -ли, -лі, -лою
Капітолі́на, -ни, -ні, -ною
Капіто́н, -на, -нові (-ну) (Капіто́нович, Капіто́нівна)

Кари́на, -ни, -ні, -ною
Каріо́н, -на, -нові (-ну) (Каріо́нович, Каріо́нівна)
Карл, -ла, -лові (-лу) *і* **Ка́рло** (Ка́рлович, Ка́рлівна)
Ка́рмія, -мії, -мією
Кароліна, -ни, -ні, -ною
Карпо́, -па́, -по́ві (-пу́) (Ка́рпович, Ка́рпівна)
Кася́н, -на, -нові (-ну) (Кася́нович, Кася́нівна)
Катерина, -ни, -ні, -ною *і* **Ка́тря**, -рі, -рею
Квінтиліа́н, -на, -нові (-ну) (Квінтиліа́нович, Квінтиліа́нівна)
Квітосла́ва, -ви, -ві, -вою
Ке́сар, -ря, -реві (-рю), -рем (Ке́сарович, Ке́сарівна)
Кили́на, -ни, -ні, -ною, *розм.* **Кули́на**, *рідше*
Кир, -ра, -рові (-ру), -ром (Ки́рович, Ки́рівна)
Кире́й, -ре́я, -ре́єві (-ре́ю) (Кире́йович, Кире́ївна)
Ки́рик, -ка, -кові (-ку) (Ки́рикович, Ки́риківна)
Кири́ло, -ла, -лові (-лу) (Кири́лович, Кири́лівна)
Киріа́к, -ка, -кові (-ку) (Киріа́кович, Киріа́ківна)
Киріа́кія, -кії, -кією
Кім, -ма, -мові (-му) (Кі́мович, Кі́мівна)
Кіндра́т, -та, -тові (-ту) (Кіндра́тович, Кіндра́тівна)
Кі́ра, -ри, -рі, -рою
Кла́вдій, -дія, -дієві (-дію) (Кла́вдійович, Кла́вдіївна)
Кла́вдія, -дії, -дією
Кла́ра, -ри, -рі, -рою
Клари́са, -си, -сі, -сою
Клементи́на, -ни, -ні, -ною
Клео́ник, -ка, -кові (-ку) (Клео́никович, Клео́никівна)
Клеопа́тра, -ри, -рі, -рою
Клим, -ма, -мові (-му) (Кли́мович, Кли́мівна)
Климе́нт, -та, -тові (-ту) (Климе́нтович, Климе́нтівна) *і* **Климе́нтій**, -тія, -тієві (-тію) (Климе́нтійович, Климе́нтіївна)
Ко́нон, -на, -нові (-ну) (Ко́нонович, Ко́нонівна), *розм.* **Ко́наш**, -ша, -шеві (-шу), -шем (Ко́нашович, Ко́нашівна)
Ко́нрад, -да, -дові (-ду) (Ко́нрадович, Ко́нрадівна)
Конста́нція, -ції, -цією
Корне́лій, -лія, -лієві (-лію) (Корне́лійович, Корне́ліївна)
Корне́лія, -лії, -лією
Корни́ло, -ла, -лові (-лу) (Корни́лович, Корни́лівна) *і* **Корни́лій**, -лія, -лієві (-лію) (Корни́лійович, Корни́ліївна)
Корній, -нія, -нієві (-нію) (Корнійович, Корніївна)
Коро́ль, -ля́, -ле́ві (-лю́), -ле́м (Коро́льович, Коро́лівна)
Костянти́н, -на, -нові (-ну) (Костянти́нович, Костянти́нівна) *і* **Кость**, -тя, -теві (-тю) (Ко́стьович, Ко́стівна)
Крістіна, -ни, -ні, -ною
Ксаве́рій, -рія, -рієві (-рію) (Ксаве́рійович, Ксаве́ріївна)
Ксе́нія *див.* **Окса́на**
Ксенофо́нт, -та, -тові (-ту) (Ксенофо́нтович, Ксенофо́нтівна)
Кузьма́, -ми́, -мі́, -мо́ю (Кузьми́ч, Кузьмі́вна *і* Ку́зьмович, Ку́зьмівна)
Кули́на *див.* **Кили́на**
Купрія́н, -на, -нові (-ну) (Купрія́нович, Купрія́нівна), *розм.* **Купер'я́н** (Купер'я́нович, (Купер'я́нівна), **Купрій**, -рія́, -рієві (-рію), -ріє́м (Купрійович, Купріївна)

Л

Лавр *див.* **Лавро́**
Лавре́нтій, -тія, -тієві (-тію) (Лавре́нтійович, Лавре́нтіївна) *і* **Лаврі́н**, -на, -нові, (-ну) (Лаврі́нович, Лаврі́нівна)
Лавро́, -ра́, -ро́ві (-ру́), -ро́м (Лавро́вич, Лаврі́вна) *і* Лавр, -ра, -рові (-ру), -ром (Ла́врович, Ла́врівна)
Ла́да, -ди, -ді, -дою
Ла́зар, -ря, -реві (-рю), -рем (Ла́зарович, Ла́зарівна)
Ларивін, -во́на, **Ларіво́н** *розм. заст. див.* І л а р і о́ н
Лари́са, -си, -сі, -сою
Ларіо́н *див.* **Іларіо́н**
Ла́ура, -ри, -рі, -рою
Лахтіо́н *див.* **Галактіо́н**
Лев, Ле́ва *і* Льва́, Ле́вові (Ле́ву) *і* Льво́ві (Льву), Ле́вом *і* Львом (Льво́вич, Льві́вна) *і* Левко́, -ка́, -ко́ві (-ку́) (Ле́вкович, Ле́вківна)
Левко́ *див.* 1) **Лев**; 2) **Лео́нтій**,
Леніа́на, -ни, -ні, -ною
Леніна, -ни, -ні, -ною
Леока́дія, -дії, -дією
Лео́н, -на, -нові (-ну) (Лео́нович, Лео́нівна)
Леона́рд, -да, -дові (-ду) (Леона́рдович, Леона́рдівна)
Леона́рда, -ди, -ді, -дою
Леоні́д, -да, -дові (-ду) (Леоні́дович, Леоні́дівна)
Леоні́да, -ди, -ді, -дою
Леоні́ла, -ли, -лі, -лою
Лео́нія, -нії, -нією
Леоно́ра *див.* **Елеоно́ра**
Леонти́на, -ни, -ні, -ною
Лео́нтій, -тія, -тієві (-тію) (Лео́нтійович, Лео́нтіївна), Лео́нт, -та, -тові (-ту) (Лео́нтович, Лео́нтівна), Левко́, -ка́, -ко́ві (-ку́) (Ле́вкович, Ле́вківна)
Лео́нтія, -тії, -тією
Леопо́льд, -да, -дові (-ду) (Леопо́льдович, Леопо́льдівна)
Лепести́на *див.* **Єпісти́ма**
Лесь[1], -ся, -севі (-сю), -сем (Ле́сьович, Ле́сівна)
Лесь[2] *див.* **Олекса́ндр**
Ліфе́р, -ра *розм. заст. див.* **Олефі́р**
Ле́ся, -сі, -сею
Ле́я *див.* **Лія**
Лике́ра *див.* 1) **Глике́рія**; 2) **Луке́рія**
Лике́рія *див.* **Глике́рія**
Лисаве́та *див.* **Єлизаве́та**
Ліа́на, -ни, -ні, -ною
Лі́дія, -дії, -дією
Ліліа́на, -ни, -ні, -ною *і* **Ліля́на**
Лі́лія, -лії, -лією
Ліля́на *див.* **Ліліа́на**
Лі́на, -ни, -ні, -ною
Лі́я, Лії, Лією, *рідше* **Ле́я**, Ле́ї, Ле́єю
Ло́гвин, -на, -нові (-ну) (Ло́гвинович, Ло́гвинівна)
Лори́на, -ни, -ні, -ною
Луї́за, -зи, -зі, -зою
Лука́, Луки́, Луці́, Луко́ю (Луки́ч, Луківна *і* Лу́кович, Лу́ківна), *розм.* **Лука́ш**, -ша́, -ше́ві (-шу́), -ше́м
Лука́н *див.* **Лукіліа́н**
Лука́ш *див.* **Лука́**
Луке́рія, -рії, -рією, **Луке́ра**, -ри, -рі, -рою, *розм.* **Лике́ра**, **Луке́ря**, -рі, -рею
Луки́на, -ни, -ні, -ною
Лукі́й, -кія, -кієві (-кію) (Лукі́йович, Лукі́ївна)
Лукіліа́н, -на, -нові (-ну) (Лукіліа́нович, Лукіліа́нівна), *рідше* **Лука́н** (Лука́нович, Лука́нівна)
Лукі́я, -кії, -кією
Лук'я́н, -на, -нові (-ну) (Лук'я́нович, Лук'я́нівна)
Лук'я́на, -ни, -ні, -ною
Люба́ва, -ви, -ві, -вою
Люби́м, -ма, -мові (-му) (Люби́мович, Люби́мівна)
Любо́в, -ві, -в'ю, *розм.* **Люби́на**, -ни, -ні, -ною
Любоми́ла, -ли, -лі, -лою
Любоми́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Любоми́рович, Любоми́рівна)
Любоми́ра, -ри, -рі, -рою
Любоми́сл, -ла, -лові (-лу) (Любоми́слович, Любоми́слівна)
Лю́двіг, -га, -гові (-гу) (Лю́двігович, Лю́двігівна)
Людві́га, -віги, -візі
Людми́ла, -ли, -лі, -лою
Людоми́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Людоми́рович, Людоми́рівна)
Люсьє́на, -ни, -ні, -ною
Лю́ція, Лю́ції, Лю́цією

М

Ма́вра, -ри, -рі, -рою
Маври́кій, -кія, -кієві (-кію) (Маври́кійович, Маври́кіївна) *і* **Мавр**, -ра, -рові (-ру), -ром (Ма́врович, Ма́врівна)
Магдали́на, -ни, -ні, -ною, **Магдале́на**, *скороч.* **Ма́гда**, -ди, -ді, -дою
Маї́на, -ни, -ні, -ною
Ма́йя, Ма́йї, Ма́йєю
Мака́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Мака́рович, Мака́рівна)
Македо́н, -на, -нові (-ну) (Македо́нович, Македо́нівна)
Макро́вій, -вія, -вієві (-вію) (Макро́війович, Макро́віївна)
Макси́м, -ма, -мові (-му) (Макси́мович, Макси́мівна)
Максиміа́н, -на, -нові (-ну) (Максиміа́нович, Максиміа́нівна), *стар.* **Максіа́н** (Максіа́нович, Максіа́нівна)
Максиміліа́н, -на, -нові (-ну) (Максиміліа́нович, Максиміліа́нівна)
Максіа́н *див.* **Максиміа́н**
Мала́на, **Мала́нка**, **Мала́шка** *див.* **Мела́нія**
Ма́льва, -ви, -ві, -вою
Мальві́на, -ни, -ні, -ною
Мануї́л, -ла, -лові (-лу) (Мануї́лович, Мануї́лівна) *і* **Ману́йло** (Ману́йлович, Ману́йлівна)
Мара́т, -та, -тові (-ту) (Мара́тович, Мара́тівна)
Маргари́та, -ти, -ті, -тою
Марда́рій, -рія, -рієві (-рію) (Марда́рійович, Марда́ріївна) *і* **Марда́р**, -ра, -рові (-ру), -ром (Марда́рович, Марда́рівна)
Мари́на, -ни, -ні, -ною
Маріа́мна, -ни, -ні, -ною
Маріа́н *див.* **Мар'я́н**
Маріа́нна *див.* **Мар'я́на**
Марі́єтта, -ти, -ті, -тою
Маріоні́ла, -ли, -лі, -лою
Марі́я, -рії, -рією, *розм.* **Ма́р'я**, -р'ї, -р'єю
Марке́л, -ла, -лові (-лу) *і* **Марке́ло** (Марке́лович, Марке́лівна)
Маркія́н, -на, -нові (-ну) (Маркія́нович, Маркія́нівна)
Маркія́на, -ни, -ні, -ною
Ма́рко́, Ма́рка́, Ма́ркові (Ма́рку́) (Ма́ркович, Ма́рківна)
Марсельє́за, -зи, -зі, -зою
Марти́н, -на, -нові (-ну) (Марти́нович, Марти́нівна)
Мартиніа́н, -на, -нові (-ну) (Мартиніа́нович, Мартиніа́нівна) *і* **Мартья́н** (Мартья́нович, Мартья́нівна)
Мартиніа́на, -ни, -ні, -ною
Ма́рфа, -фи, -фі, -фою
Ма́р'я *див.* **Марі́я**
Мар'я́н, -на, -нові (-ну) (Мар'я́нович, Мар'я́нівна) *і* **Маріа́н** (Маріа́нович, Маріа́нівна)
Мар'я́на, -ни, -ні, -ною *і* **Маріа́нна**
Матві́й, -вія, -вієві (-вію) (Матві́йович, Матві́ївна), *розм.* **Маті́й**, -тія, -тієві (-тію), **Мате́ш**, -ша́, -ше́ві (-шу́), -шем
Мати́льда, -ди, -ді, -дою
Мела́нія, -нії, -нією *і* **Мела́на**, -ни, -ні, -ною, *розм.* **Мела́нка**, -нки, -нці, -нкою, **Мала́нка**, **Мала́на**, **Мела́шка**, -шки, -шці, -шкою, **Мала́шка**
Меле́тій, -тія, -тієві (-тію) (Меле́тійович, Меле́тіївна)
Меле́тія, -тії, -тією
Меліти́на, -ни, -ні, -ною
Мелітри́са, -си, -сі, -сою
Мене́й, -не́я, -не́єві (-не́ю) (Мене́йович, Мене́ївна)
Мерку́рій, -рія, -рієві (-рію) (Мерку́рійович, Мерку́ріївна)
Мефо́дій, -дія, -дієві (-дію) (Мефо́дійович, Мефо́діївна) *і* **Мето́дій** (Мето́дійович, Мето́діївна)
Мечисла́в, -ва, -вові (-ву) (Мечисла́вович, Мечисла́вівна)
Мечисла́ва, -ви, -ві, -вою
Мики́та, -ти, -ті, -тою (Мики́тович, Мики́тівна)
Микоди́м *див.* **Никоди́м**
Мико́ла, -ли, -лі, -лою (Микола́йович, Микола́ївна *і рідше* Мико́лович, Мико́лівна), *рідше* **Микола́й**, -ла́я, -ла́єві (-ла́ю) (Микола́йович, Микола́ївна), **Нико́ла** (Нико́лович, Нико́лівна)
Микола́я, -ла́ї, -ла́єю
Мила́н, -на, -нові (-ну) (Мила́нович, Мила́нівна)
Мила́на, -ни, -ні, -ною
Мили́ця, -ці, -цею
Ми́лій, -лія, -лієві (-лію) (Ми́лійович, Ми́ліївна)
Милосла́в, -ва, -вові (-ву) (Милосла́вович, Милосла́вівна)
Милосла́ва, -ви, -ві, -вою
Ми́на, -ни, -ні, -ною (Ми́нович, Ми́нівна)
Минодо́ра *див.* **Нимидо́ра**
Миро́н, -на, -нові (-ну) (Миро́нович, Миро́нівна)
Миросла́в, -ва, -вові (-ву) (Миросла́вович, Миросла́вівна)
Миросла́ва, -ви, -ві, -вою
Миса́їл, -ла, -лові (-лу) (Миса́їлович, Миса́їлівна)
Митродо́ра, -ри, -рі, -рою
Митрофа́н, -на, -нові (-ну) (Митрофа́нович, Митрофа́нівна)
Михайли́на, -ни, -ні, -ною
Миха́йло, -ла, -лові (-лу) (Миха́йлович, Миха́йлівна)
Михе́й, -хе́я, -хе́єві (-хе́ю) (Михе́йович, Михе́ївна)
Міле́на, -ни, -ні, -ною
Мла́да, -ди, -ді, -дою
Моде́ст, -та, -тові (-ту) (Моде́стович, Моде́стівна)
Моде́ста, -ти, -ті, -тою
Мойсе́й *див.* **Мусі́й**
Мо́кій, -кія, -кієві (-кію) (Мо́кійович, Мо́кіївна)
Мокри́на, -ни, -ні, -ною
Мотро́на, -ни, -ні, -ною, *розм.* **Мо́тря**, -рі, -рею
Мстисла́в, -ва, -вові (-ву) (Мстисла́вович, Мстисла́вівна)
Мстисла́ва, -ви, -ві, -вою
Му́за, -зи, -зі, -зою
Мусі́й, -сія, -сієві (-сію) (Мусі́йович, Мусі́ївна) *і* **Мойсе́й**, -се́я, -се́єві (-се́ю) (Мойсе́йович, Мойсе́ївна)

Н

Наді́я, -дії, -дією
Наза́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Наза́рович, Наза́рівна) *і* **Наза́рій**, -рія, -рієві (-рію) (Наза́рійович, Наза́ріївна)
Наї́на, -ни, -ні, -ною
Нарки́с, -са, -сові (-су) (Нарки́сович, Нарки́сівна) *і* **Нарци́с** (Нарци́сович, Нарци́сівна)
Наста́с *див.* **Анаста́с**
Наста́сія, **На́стя** *див.* **Анаста́сія**
Ната́лія, -лії, -лією, **Ната́ля**, -лі, -лією *і* **Ната́лка**, -лки, -лці, -лкою
Ната́н, -на, -нові (-ну) (Ната́нович, Ната́нівна)
Нау́м, -ма, -мові (-му) (Нау́мович, Нау́мівна)
Нафанаї́л, -ла, лові (-лу) (Нафанаї́лович, Нафанаї́лівна)
Нектарі́й, -рія, -рієві (-рію) (Некта́рійович, Некта́ріївна)
Не́ллі *невідм*
Не́ля, -лі, -лею
Нео́н, -на, -нові (-ну) (Нео́нович, Нео́нівна)
Неоні́ла, -ли, -лі, -лою
Неофі́т, -та, -тові (-ту) (Неофі́тович, Неофі́тівна)
Не́стір, -тора, -торові (-тору), -тором *і* **Не́стор** (Не́сторович, Не́сторівна)
Ника́ндр, -ра, -рові (-ру), -ром (Ника́ндрович, Ника́ндрівна)
Никано́р, -ра, -рові, (-ру), -ром (Никано́рович, Никано́рівна)
Ники́фор, -ра, -рові (-ру), -ром (Ники́форович, Ники́форівна) *і* **Ничи́пір**, -пора, -порові (-пору), -пором (Ничи́порович, Ничи́порівна)
Ни́кін, -кона, -нові (-ну), -коном *і* **Ни́кон** (Ни́конович, Ни́конівна)
Никоди́м, -ма, -мові (-му) (Никоди́мович, Никоди́мівна, *розм.* **Микоди́м** (Микоди́мович, Микоди́мівна)
Нико́ла *див.* **Мико́ла**
Ни́кон *див.* **Ни́кін**
Никтополіо́н, -на, -нові (-ну) (Никтополіо́нович, Никтополіо́нівна)
Нил, -ла, -лові (-лу) (Ни́лович, Ни́лівна)
Нимидо́ра, -ри, -рі, -рою *і* **Минодо́ра**
Ни́фонт, -та, -тові (-ту) (Ни́фонтович, Ни́фонтівна
Ничи́пір *див.* **Ники́фор**
Ні́ка, Ні́ки, Ні́ці, Ні́кою
Ні́ла, -ли, -лі, -лою
Німфодо́ра, -ри, -рі, -рою
Ні́на, -ни, -ні, -ною
Ніне́ль, -не́лі, -не́ллю
Но́нна, -ни, -ні, -ною

О

Овді́й, -дія, -дієві (-дію) (Овді́йович, Овді́ївна)
Ове́ркій, -кія, кієві (-кію) (Ове́ркійович, Ове́ркіївна), **Ове́рко**, -ка, -кові (-ку) (Ове́ркович, Ове́рківна), *рідше* **Аве́ркій** (Аве́ркійович, Аве́ркіївна)
Овер'я́н, -на, -нові (-ну), *рідше* **Авер'я́н** (Авер'я́нович, Авер'я́нівна)
Ові́дій, -дія, -дієві (-дію) (Ові́дійович, Ові́діївна)
Овксе́нтій, **Овксе́нт**, **Овксе́н** *див.* **Оксе́нтій**
Овра́м *див.* **Авра́м**
Овсі́й, -сія, -сієві (-сію) (Овсі́йович, Овсі́ївна) *і* **Євсе́вій**, -вія, -вієві (-вію) (Євсе́війович, Євсе́віївна), *розм.* **Євсе́й**, -се́я, -се́єві (-сею) (Євсе́йович,

Євсе́ївна)
Огíй, Огíя, Огíєві (Огíю) (Огíйович, Огíївна) *і* **Оге́й**, Оге́я, Оге́єві (Оге́ю) (Оге́йович, Оге́ївна)
Одари́на, **Ода́рка** *див.* **Дари́на**
Окса́на, -ни, -ні, -ною, *рідше* **Аксе́нія**, -нії, -нією, **Оксе́нія**, **Ксе́нія**
Оксе́нтій, -тія, -тієві (-тію) (Оксе́нтійович, Оксе́нтіївна), **Оксе́нт**, -та, -тові (-ту) (Оксе́нтович, Оксе́нтівна) *і* **Оксе́н**, -на, -нові (-ну) (Оксе́нович, Оксе́нівна), *рідше* **Овксе́нтій** (Овксе́нтійович, Овксе́нтіївна), **Овксе́нт** (Овксе́нтович, Овксе́нтівна), **Овксе́н** (Овксе́нович, Овксе́нівна), *рідко* **Авксе́нтій** (Авксе́нтійович, Авксе́нтіївна)
Оле́г, -га, -гові (-гу) (Оле́гович, Оле́гівна)
Октябри́на, -ни, -ні, -ною
Оле́кса *див.* **Олексíй**
Олекса́ндр, -ра, -рові (-ру), -ром (Олекса́ндрович, Олекса́ндрівна), *скороч.* **Оле́сь**, -ся, -севі (-сю), -сем, **Лесь**
Олекса́ндра, -ри, -рі, -рою *і* **Олександри́на**, -ни, -ні, -ною, *скороч.* **Оле́ся**, -сі, -сею
Олексíй, -сія, -сієві (-сію) (Олексíйович, Олексíївна) *і* **Оле́кса**, -си, -сі, -сою (Оле́ксович, Оле́ксівна)
Олексíя, -сії, -сією
Оле́на, -ни, -ні, -ною
Оле́сь[1], -ся, -севі, -сем (Оле́сьович, Оле́сівна)
Оле́сь[2] *див.* **Олекса́ндр**
Оле́ся[1], -сі, -сею
Оле́ся[2] *див.* **Олекса́ндра**
Олефíр, -ра, -рові (-ру), -ром (Олефíрович, Олефíрівна)
Олíмп, -па, -пові (-пу) (Олíмпович, Олíмпівна)
Олімпіа́да, -ди, -ді, -дою
Олімпіа́н, -на, -нові (-ну) (Олімпіа́нович, Олімпіа́нівна)
Олíмпія, -пії, -пією
Óльга, Óльги, Óльзі, Óльгою
Оля́на *див.* **Уля́на**
Омеля́н, -на, -нові (-ну) (Омеля́нович, Омеля́нівна) *і* **Оме́лько**, -ка, -кові (-ку) (Оме́лькович, Оме́льківна)
Они́кій, -кія, -кієві (-кію) (Они́кійович, Они́кіївна) *і* **Ани́кій** (Ани́кійович, Ани́кіївна), *стар.* **Йоани́кій**
Они́сим, -ма, -мові (-му) (Они́симович, Они́симівна) *і* **Они́сько**, -ка, -кові (-ку) (Они́платькович, Они́ськівна)
Онисифо́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Онисифо́рович, Онисифо́рівна)
Они́сій, -сія, -сієві (-сію) (Они́сійович, Они́сіївна) *і* **Они́сько**, -ка, -кові (-ку) (Они́ськович, Они́ськівна)
Они́сія, -сії, -сією, *розм.* **Они́ська**, -ськи, -ськці, -ською
Они́сько *див.* 1) **Они́сим**; 2) **Они́сій**
Оно́прій, -рія, -рієві (-рію) (Оно́прійович, Оно́пріївна) *і* **Ону́прій** (Ону́прійович, Ону́пріївна) *і* **Ону́фрій** (Ону́фрійович, Ону́фріївна)
Опана́с *див.* **Пана́с**
Опистúна *див.* **Єпистúма**
Оре́нтій, -тія, -тієві (-тію) (Оре́нтійович, Оре́нтіївна)
Оре́ст, -та, -тові (-ту) (Оре́стович, Оре́стівна)
Оре́ста, -ти, -ті, -тою
Оре́фа, -фи, -фі, -фою (Оре́фович, Оре́фівна), **Оре́фій**, -фія, -фієві (-фію) (Оре́фійович, Оре́фіївна) *і* **Аре́фа** (Аре́фович, Аре́фівна), **Аре́фій** (Аре́фійович, Аре́фіївна)
Ори́на, -ни, -ні, -ною *і* **Ори́ся**, -сі, -сею
Орисла́ва, -ви, -ві, -вою
Ори́ся, -сі, -сею
Оріо́н, -на, -нові (-ну) (Оріо́нович, Оріо́нівна)
Орла́м *див.* **Варла́м**
Орфе́й, -фе́я, -фе́єві (-фе́ю) (Орфе́йович, Орфе́ївна)
Осафа́т *див.* **Йосафа́т**
Óсип *див.* **Йо́сип**
Óсипа *див.* **Йо́сипа**
Осíя, Осíї, Осíєю (Осíйович, Осíївна)
Оска́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Оска́рович, Оска́рівна)
Оста́п, -па, -пові (-пу) (Оста́пович, Оста́півна), **Євста́хій**, -хія, -хієві (-хію) (Євста́хійович, Євста́хіївна) *і* **Євста́фій**, -фія, -фієві (-фію) (Євста́фійович, Євста́фіївна), *розм.* **Ста́хій**, **Стах**
Остроми́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Остроми́рович, Остроми́рівна)
Охрíм, -ма, -мові (-му) (Охрíмович, Охрíмівна) *і* **Єфре́м** (Єфре́мович, Єфре́мівна)

П

Па́вла, -ли, -лі, -лою
Павли́н, -на, -нові (-ну) (Павли́нович, Павли́нівна)
Павли́на, -ни, -ні, -ною
Павло́, -ла́, -ло́ві (-лу́) (Па́влович, Па́влівна)
Паíсій, -сія, -сієві (-сію) (Паíсійович, Паíсіївна)
Пала́га, **Пала́гна**, **Пала́жка** *див.* **Пелагíя**
Палла́дій, -дія, -дієві (-дію) (Палла́дійович, Палла́діївна)
Пальми́ра, -ри, -рі, -рою
Па́мво, -ва, -вові (-ву) (Па́мвович, Па́мвівна)
Памфíл, -ла, -лові (-лу) (Памфíлович, Памфíлівна) *і* **Панфíл** (Панфíлович, Панфíлівна)
Памфíлія, -лії, -лією
Пана́с, -са, -сові (-су) (Пана́сович, Пана́сівна), **Опана́с** (Опана́сович, Опана́сівна), **Тана́с** (Тана́сович, Тана́сівна), **Тана́сь**, -ся, -севі (-сю) (Тана́сьович, Тана́сівна), **Тана́сій**, -сія, -сієві (-сію) (Тана́сійович, Тана́сіївна), **Атана́с** (Атана́сович, Атана́сівна), **Атана́сій** (Атана́сійович, Атана́сіївна), **Афана́сій** (Афана́сійович, Афана́сіївна)
Панкра́т, -та, -тові (-ту) (Панкра́тович, Панкра́тівна) *і* **Панкра́тій**, -тія, -тієві (-тію) (Панкра́тійович, Панкра́тіївна)
Пантелеймо́н, -на, -нові (-ну) (Пантелеймо́нович, Пантелеймо́нівна) *і* **Пантелемо́н** (Пантелемо́нович, Пантелемо́нівна) *і* **Пантелíй**, -лія, -лієві (-лію) (Пантелíйович, Пантелíївна) *і* **Панько́**, -ка́, -ко́ві (-ку́) (Па́нькович, Па́ньківна)
Панфíл *див.* **Памфíл**
Панько́ *див.* **Пантелеймо́н**
Парамо́н, -на, -нові (-ну) (Парамо́нович, Парамо́нівна)
Параско́вія, -вії, -вією, **Параске́ва**, -ви, -ві, -вою *і* **Пара́ска**, -ски, -сці, -скою
Парме́н, -на, -нові (-ну) (Парме́нович, Парме́нівна)
Парфе́н, -на, -нові (-ну) (Парфе́нович, Парфе́нівна), **Парфе́ній**, -нія, -нієві (-нію) (Парфе́нійович, Парфе́ніївна), **Парфе́нтій**, -тія, -тієві (-тію) (Парфе́нтійович, Парфе́нтіївна), **Пархíм**, -хо́ма, -хо́мові (-му), **Пархо́м** (Пархо́мович, Пархо́мівна) *і* **Парте́н**, -на, -нові (-ну) (Парте́нович, Парте́нівна)
Парфе́нія, -нії, -нією *і* **Парфе́на**, -ни, -ні, -ною
Пафну́тій, -тія, -тієві (-тію) (Пафну́тійович, Пафну́тіївна)
Пахо́м, -ма, -мові (-му) (Пахо́мович, Пахо́мівна)
Педо́ра, **Педо́ря** *розм. заст. див.* Федо́ра
Пелагíя, -гії, -гією, **Пелаге́я**, -ге́ї, -ге́єю, *розм.* **Пала́жка**, -жки, -жці, -жкою, **Пала́гна**, -ни, -ні, -ною, *розм.* **Пала́га**, -ла́ги, -ла́зі, -ла́гою *і* **Пела́га**
Пестúна *див.* **Єпистúма**
Петри́на, -ни, -ні, -ною *і* **Петра́на**
Петро́, -ра́, -ро́ві (-ру́), -ро́м (Петро́вич, Петрíвна)
Петруне́ля, -лі, -лею
Пили́п, -па, -пові (-пу) (Пили́пович, Пили́півна)
Пи́мін, -мона, -монові (-ну) *і* **Пи́мон** (Пи́монович, Пи́монівна)
Пистúна *див.* **Єпистúма**
Питири́м, -ма, -мові (-му) (Питири́мович, Питири́мівна)
Піо́нія, -нії, -нією
Плато́н, -на, -нові (-ну) (Плато́нович, Плато́нівна)
Платони́да, -ди, -ді, -дою
Полíт *див.* **Іполíт**
Полíєвкт, -та, -тові (-ту) (Полíєвктович, Полíєвктівна)
Полíкарп, -па, -пові (-пу) (Полíкарпович, Полíкарпівна)
Поліксе́нія, -нії, -нією *і* **Поліксе́на**, -ни, -ні, -ною
Полíна, -ни, -ні, -ною
Помпе́й, -пе́я, -пе́єві (-пе́ю) (Помпе́йович, Помпе́ївна)
По́нтій, -тія, -тієві (-тію) (По́нтійович, По́нтіївна)
Порфи́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Порфи́рович, Порфи́рівна) *і* **Порфи́рій**, -рія, -рієві (-рію) (Порфи́рійович, Порфи́ріївна)
Пота́п, -па, -пові (-пу) (Пота́пович, Пота́півна)
Пра́кся *див.* **Євпра́ксія**
Прíська *див.* **Єфросúнія**
Пров, -ва, -вові (-ву) (Про́вович, Про́вівна)
Про́кіп, Про́копа, Про́копові (Про́копу) (Про́копович, Про́копівна) *і* **Проко́пій**, -пія, -пієві (-пію) (Проко́пійович, Проко́піївна)
Прота́с, -са, -сові (-су) (Прота́сович, Прота́сівна) *і* **Прота́сій**, -сія, -сієві (-сію) (Прота́сійович, Прота́сіївна), *розм.* **Прота́сь**
Про́хор, -ра, -рові (-ру), -ром (Про́хорович, Про́хорівна)
Птоломе́й, -ме́я, -ме́єві (-ме́ю) (Птоломе́йович, Птоломе́ївна)
Пульхе́рія, -рії, -рією, *розм.* **Пульхе́ра**, -ри, -рі, -рою

Р

Ра́да, -ди, -ді, -дою
Радиво́н *див.* **Родіо́н**
Ради́м, -ма, -мові (-му) (Ради́мович, Ради́мівна)
Радисла́в, -ва, -вові (-ву) (Радисла́вович, Радисла́вівна)
Радисла́ва, -ви, -ві, -вою
Ра́дій, -дія, -дієві (-дію) (Ра́дійович, Ра́діївна)
Радоми́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Радоми́рович, Радоми́рівна)
Раíна, -ни, -ні, -ною
Раíса, -си, -сі, -сою
Ра́ймонд, -да, -дові (-ду) (Ра́ймондович, Ра́ймондівна)
Ра́ймонда, -ди, -ді, -дою
Ратми́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Ратми́рович, Ратми́рівна)
Рафали́на, -ни, -ні, -ною
Рафаíл, -ла, -лові (-лу) (Рафаíлович, Рафаíлівна)
Рахíль, -лі, -ллю *і* **Рахíля**, -лі, -лею
Регíна, -ни, -ні, -ною
Рейнго́льд, -да, -дові (-ду) (Рейнго́льдович, Рейнго́льдівна)
Рена́та, -ти, -ті, -тою
Ри́мма, -ми, -мі, -мою
Ри́та, -ти, -ті, -тою
Ро́берт, -та, -тові (-ту) (Ро́бертович, Ро́бертівна)
Рогнíда, -ди, -ді, -дою
Родіо́н, -на, -нові (-ну) (Родіо́нович, Родіо́нівна), *розм.* **Радиво́н** (Радиво́нович, Радиво́нівна)
Ро́за, -зи, -зі, -зою
Роза́лія, -лії, -лією, *рідше* **Руза́лія**
Рокса́на, -ни, -ні, -ною
Роксола́на, -ни, -ні, -ною
Рола́нд, -да, -дові (-ду) (Рола́ндович, Рола́ндівна) *і* **Рола́н**, -на, -нові (-ну) (Рола́нович, Рола́нівна)
Рома́н, -на, -нові (-ну) (Рома́нович, Рома́нівна)
Рома́нія, -нії, -нією *і* **Рома́на**, -ни, -ні, -ною
Ростисла́в, -ва, -вові (-ву) (Ростисла́вович, Ростисла́вівна)
Ростисла́ва, -ви, -ві, -вою
Рубе́н, -на, -нові (-ну) (Рубе́нович, Рубе́нівна)
Руви́м, -ма, -мові (-му) (Руви́мович, Руви́мівна)
Рудо́льф, -фа, -фові (-фу) (Рудо́льфович, Рудо́льфівна)
Руже́на, -ни, -ні, -ною
Руза́лія *див.* **Роза́лія**
Русла́н, -на, -нові (-ну) (Русла́нович, Русла́нівна)
Русла́на, -ни, -ні, -ною
Руф, -фі, -ф'ю
Руфíна, -ни, -ні, -ною

С

Са́ва, -ви, -ві, -вою (Са́вович, Са́вівна *і* Са́вич, Са́вівна), *розм.* **Са́вка**, -вки, -вці, -вкою
Сава́тій, -тія, -тієві (-тію) (Сава́тійович, Сава́тіївна)
Саве́лій, -лія, -лієві (-лію) (Саве́лійович, Саве́ліївна)
Саве́рій, -рія, -рієві (-рію) (Саве́рійович, Саве́ріївна)
Саві́на, -ни, -ні, -ною *і* **Сабíна**
Са́вка *див.* **Са́ва**
Са́кій *див.* **Іса́к**
Саливо́н, -на, -нові (-ну) (Саливо́нович, Саливо́нівна)
Саломе́я *див.* **Соломíя**
Самíйло, -ла, -лові (-лу) (Самíйлович, Самíйлівна)
Самсо́н, -на, -нові (-ну) (Самсо́нович, Самсо́нівна)
Са́ра, -ри, -рі, -рою
Сафа́т *див.* **Йосафа́т**
Свири́д, -да, -дові (-ду) (Свири́дович, Свири́дівна), **Свиридо́н**, -на, -нові (-ну) (Свиридо́нович, Свиридо́нівна) *і* **Спиридо́н** (Спиридо́нович, Спиридо́нівна)
Світла́н, -на, -нові (-ну) (Світла́нович, Світла́нівна)
Світла́на, -ни, -ні, -ною
Світоза́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Світоза́рович, Світоза́рівна)
Світоза́ра, -ри, -рі, -рою
Свобо́да, -ди, -ді, -дою
Святого́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Святого́рович, Святого́рівна)
Святопо́лк, -ка, -кові (-ку) (Святопо́лкович, Святопо́лківна)
Святосла́в, -ва, -вові (-ву) (Святосла́вович, Святосла́вівна)
Святосла́ва, -ви, -ві, -вою
Севастя́н, -на, -нові (-ну) (Севастя́нович, Севастя́нівна) *і* **Севастіа́н** (Севастіа́нович, Севастіа́нівна), *рідше* **Себастія́н** (Себастія́нович, Себастія́нівна)
Севастя́на, -ни, -ні, -ною *і* **Севастіа́на**
Севери́н, -на, -нові (-ну) (Севери́нович, Севери́нівна)
Севери́на, -ни, -ні, -ною
Север'я́н, -на, -нові (-ну) (Север'я́нович, Север'я́нівна) *і* **Северіа́н** (Северіа́нович, Северіа́нівна)
Сезо́н *див.* **Созо́нт**
Секле́та, -ти, -ті, -тою, *розм.* **Секлети́на**
Селіфа́н, -на, -нові (-ну) (Селіфа́нович, Селіфа́нівна)
Семе́н, -на, -нові (-ну) (Семе́нович, Семе́нівна)
Семе́на, -ни, -ні, -ною
Серапіо́н, -на, -нові (-ну) (Серапіо́нович, Серапіо́нівна)
Серафи́м, -ма, -мові (-му) (Серафи́мович, Серафи́мівна)
Серафи́ма, -ми, -мі, -мою
Сергíй, -гія, -гієві (-гію) (Сергíйович, Сергíївна)
Сигізму́нд, -да, -дові (-ду) (Сигізму́ндович, Сигізму́ндівна)
Си́дір, -дора, -дорові (-ру), -дором (Си́дорович, Си́дорівна)
Си́ла, -ли, -лі, -лою (Си́лович, Си́лівна)
Сила́нтій, -тія, -тієві (-тію) (Сила́нтійович, Сила́нтіївна)
Сильве́стр, -ра, -рові (-ру), -ром (Сильве́стрович, Сильве́стрівна)
Си́мон, -на, -нові (-ну) (Си́монович, Си́монівна)
Сисо́й, -со́я, -со́єві (-со́ю) (Сисо́йович, Сисо́ївна)
Сíльвія, -вії, -вією *і* **Сíльва**, -ви, -ві, -вою
Славми́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Славми́рович, Славми́рівна) *і* **Славоми́р** (Славоми́рович, Славоми́рівна)
Сніжа́на, -ни, -ні, -ною
Созо́нт, -та, -тові (-ту) (Созо́нтович, Созо́нтівна), **Созо́н**, -на, -нові (-ну) (Созо́нович, Созо́нівна) *і* **Сезо́н** (Сезо́нович, Сезо́нівна)
Сокра́т, -та, -тові (-ту) (Сокра́тович, Сокра́тівна)
Солове́й, -ве́я, -ве́єві (-ве́ю) (Солове́йович, Солове́ївна)
Соломíя, -мíї, -мíєю *і* **Саломе́я**, -ме́ї, -ме́єю, *розм.* **Соло́ха**, -ло́хи, -ло́сі, -ло́хою
Соломо́н, -на, -нові (-ну) (Соломо́нович, Соломо́нівна)
Соломони́да, -ди, -ді, -дою
Соло́ха *див.* **Соломíя**
Сопро́н *див.* **Софро́н**
Софíя, -фії, -фією
Софо́н, -на, -нові (-ну) (Софо́нович, Софо́нівна)
Софро́н, -на, -нові (-ну) (Софро́нович, Софро́нівна), **Сопро́н** (Сопро́нович, Сопро́нівна) *і* **Супру́н** (Супру́нович, Супру́нівна)
Спарта́к, -ка́, -ко́ві (-ку́) (Спарта́кович, Спарта́ківна)
Спиридо́н *див.* **Свири́д**
Сталíна, -ни, -ні, -ною
Станісла́в, -ва, -вові (-ву) (Станісла́вович, Станісла́вівна) *і* **Ста́сій**, -сія, -сієві (-сію) (Ста́сійович, Ста́сіївна), *розм.* **Стась**, -ся, -севі (-сю)
Станісла́ва, -ви, -ві, -вою
Ста́хій, **Стах** *див.* **Оста́п**
Сте́лла, -ли, -лі, -лою
Сте́па *див.* 1) **Степани́да**; 2) **Степа́нія**
Степа́н, -на, -нові (-ну) (Степа́нович, Степа́нівна), *рідше* **Стефа́н** (Стефа́нович, Стефа́нівна), *розм.* **Стецько́**, -ка́, -ко́ві (-ку)
Степани́да, -ди, -ді, -дою *і* **Стефани́да**, **Сте́ха**, Сте́хи, Сте́сі, Сте́хою, **Сте́фа**, -фи, -фі, -фою, **Сте́па**, -пи, -пі, -пою
Степа́нія, -нії, -нією *і* **Стефа́нія**, **Сте́фа**, -фи, -фі, -фою, **Сте́па**, -пи, -пі, -пою
Сте́фа *див.* 1) **Степани́да**; 2) **Степа́нія**
Стефани́да *див.* **Степани́да**
Стефа́нія *див.* **Степа́нія**

Стéха *див.* **Степани́да**
Стоя́н, -на, -нові (-ну) (Стоя́нович, Стоя́нівна)
Стратóн, -на, -нові (-ну) (Стратóнович, Стратóнівна)
Супру́н *див.* **Софрóн**
Сусáнна, -ни, -ні, -ною

Т

Тадéй, -дéя, -дéєві (-дéю) (Тадéйович, Тадéївна), **Фадéй** (Фадéйович, Фадéївна), *рідше* **Тадíй**, -дія, -дієві (-дію) (Тадійович, Тадіївна)
Таї́сія, -сії, -сією *і* **Таї́са**, -си, -сі, -сою
Тамáра, -ри, -рі, -рою
Тамíла, -ли, -лі, -лою *і* **Томíла**
Танáс, Танáсь, Танáсій *див.* **Панáс**
Тарáс, -са, -сові (-су) (Тарáсович, Тарáсівна)
Тéкля, -лі, -лею *і* **Вéкла**, -ли, -лі, -лою, *рідко* **Фéкла**
Теодóзія, Теодóза *див.* **Феодóсія**
Теодóр, -ра, -рові (-ру), -ром (Теодóрович, Теодóрівна) *і* **Тодóр** (Тодóрович, Тодóрівна)
Теодóра, -ри, -рі, -рою
Теокти́ст *див.* **Феокти́ст**
Теокти́ста *див.* **Феокти́ста**
Теофáн *див.* **Феофáн**
Теофíл *див.* **Феофíл**
Теофíла, Теофíлія *див.* **Феофíла**
Терéза, -зи, -зі, -зою *і* **Терéзія**, -зії, -зією
Терéнтій, -тія, -тієві (-тію) (Терéнтійович, Терéнтіївна), *розм.* **Терéшко**, -ка, -кові (-ку), **Терéнь**, -ня, -неві (-ню), -нем
Тетя́на, -ни, -ні, -ною
Тилимóн *див.* **Филимóн**
Тимíш, Тимкó *див.* **Тимофíй**
Тимóн, -на, -нові (-ну) (Тимóнович, Тимóнівна)
Тимофíй, -фія, -фієві (-фію) (Тимофíйович, Тимофíївна), *розм.* **Тимíш**, -мошá, -мошéві (-мошу́), -мошéм, **Тимкó**, -кá, -кóві (-кý)
Тиму́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Тиму́рович, Тиму́рівна)
Тит, -та, -тові (-ту) (Ти́тович, Ти́тівна)
Ти́хін, -хона, -хонові (-ну) *і* **Ти́хон** (Ти́хонович, Ти́хонівна)
Тодóр *див.* **Теодóр**
Тодóра *див.* **Федóра**
Тодóс, Тодóсь, Тодóсій *див.* **Феодóсій**
Тодóся, Тодóска, Тодóська *див.* **Феодóсія**
Томíла *див.* **Тамíла**
Трифíлій, -лія, -лієві (-лію) (Трифíлійович, Трифíліївна)
Три́фон, -на, -нові (-ну) (Три́фонович, Три́фонівна)
Трохи́м, -ма, -мові (-му) (Трохи́мович, Трохи́мівна)

У

Улáс *див.* **Влас**
Ули́та, -ти, -ті, -тою
Уліáн *див.* **Юліáн**
Уля́н, -на, -нові (-ну) (Уля́нович, Уля́нівна)
Уля́на, -ни, -ні, -ною *і* **Оля́на**
Усти́м, -ма, -мові (-му) (Усти́мович, Усти́мівна) *і* **Усти́н**, -на, -нові (-ну) (Усти́нович, Усти́нівна), *рідше* **Юсти́м** (Юсти́мович, Юсти́мівна) *і* **Юсти́н** (Юсти́нович, Юсти́нівна)
Усти́на, -ни, -ні, -ною *і* **Юсти́на**, *розм.* **У́стя**, -ті, -тею, **Ву́стя**

Ф

Фáвій, -вія, -вієві (-вію) (Фáвійович, Фáвіївна)
Фавст, -та, -тові, (-ту) (Фáвстович, Фáвстівна) *і* **Фавстіáн**, -на, -нові (-ну) (Фавстіáнович, Фавстіáнівна)
Фáвста, -ти, -ті, -тою
Фадéй *див.* **Тадéй**
Фаї́на, -ни, -ні, -ною
Фалалíй, -лія, -лієві (-лію) (Фалалíйович, Фалалíївна)
Фалáсій, -сія, -сієві (-сію) (Фалáсійович, Фалáсіївна)
Фанти́н, -на, -нові (-ну) (Фанти́нович, Фанти́нівна)
Феврóнія, -нії, -нією, *розм.* **Феврóсія**, -сії, -сією *і* **Хíвря**, -рі, -рею
Фéдір, -дора, -дорові (-дору), -дором (Фéдорович, Фéдорівна)
Федóра, -ри, -рі, -рою *і* **Тодóра**
Федóс, Федóсій, Федóсь *див.* **Феодóсій**
Федóсія, Федóся, Федóска, Федóська *див.* **Феодóсія**
Федóт, -та, -тові (-ту) (Федóтович, Федóтівна)
Федýл *див.* **Феодýл**
Фéкла *див.* **Тéкля**
Фéлікс, -са, -сові (-су) (Фéліксович, Фéліксівна)
Фéлікса, -си, -сі, -сою
Феліцáта, -ти, -ті, -тою
Фемістóкл, -ла, -лові (-лу) (Фемістóклович, Фемістóклівна)
Феогéн, -на, -нові (-ну) (Феогéнович, Феогéнівна)
Феодóсій, -сія, -сієві (-сію) (Феодóсійович, Феодóсіївна), **Федóсій** (Федóсійович, Федóсіївна), **Федóс**, -са, -сові (-су) (Федóсович, Федóсівна), **Федóсь**, -ся, -севі (-сю), -сем (Федóсьович, Федóсівна), **Тодóс** (Тодóсович, Тодóсівна), **Тодóсь** (Тодóсьович, Тодóсівна), **Тодóсій** (Тодóсійович, Тодóсіївна)
Феодóсія, -сії, -сією, **Федóсія**, **Федóся**, -сі, -сею, **Федóска**, -ски, -сці, -скою, **Федóська**, -ськи, -сьці, -ською *і* **Тодóся, Тодóска, Тодóська**, *рідше* **Теодóзія**, -зії, -зією, **Теодóза**, -зі, -зею
Феодóтія, -тії, -тією
Феодýл, -ла, -лові (-лу) (Феодýлович, Феодýлівна), *розм.* **Федýл** (Федýлович, Федýлівна)
Феокти́ст, -та, -тові (-ту) (Феокти́стович, Феокти́стівна) *і* **Теокти́ст** (Теокти́стович, Теокти́стівна)
Феокти́ста, -ти, -ті, -тою *і* **Теокти́ста**
Феóна, -ни, -ні, -ною *і* **Феóнія**, -нії, -нією
Феофáн, -на, -нові (-ну) (Феофáнович, Феофáнівна) *і* **Теофáн** (Теофáнович, Теофáнівна)
Феофáнія, -нії, -нією
Феофíл, -ла, -лові (-лу) (Феофíлович, Феофíлівна) *і* **Теофíл** (Теофíлович, Теофíлівна)
Феофíла, -ли, -лі, -лою *і* **Теофíла**, *рідше* **Теофíлія**, -лії, -лією
Феофілáкт, -та, -тові (-ту) (Феофілáктович, Феофілáктівна)
Ферапóнт, -та, -тові (-ту) (Ферапóнтович, Ферапóнтівна)
Филимóн, -на, -нові (-ну) (Филимóнович, Филимóнівна), *розм.* **Тилимóн** (Тилимóнович, Тилимóнівна)
Філадéльф, -фа, -фові (-фу) (Філадéльфович, Філадéльфівна)
Філарéт, -та, -тові (-ту) (Філарéтович, Філарéтівна)
Філарéта, -ти, -ті, -тою
Філогóній, -нія, -нієві (-нію) (Філогóнійович, Філогóніївна)
Фірс, -са, -сові (-су) (Фíрсович, Фíрсівна)
Флавіáн, -на, -нові (-ну) (Флавіáнович, Флавіáнівна)
Флáвій, -вія, -вієві (-вію) (Флáвійович, Флáвіївна)
Флегóнт, -та, -тові (-ту) (Флегóнтович, Флегóнтівна)
Флор, -ра, -рові (-ру), -ром (Флóрович, Флóрівна)
Флóра, -ри, -рі, -рою *і* **Флóрія**, -рії, -рією
Флоренти́н, -на, -нові (-ну) (Флоренти́нович, Флоренти́нівна)
Флоренти́на, -ни, -ні, -ною
Флорéнтій, -тія, -тієві (-тію) (Флорéнтійович, Флорéнтіївна)
Флоріáн, -на, -нові (-ну) (Флоріáнович, Флоріáнівна)
Флóрія *див.* **Флóра**
Фóка, -ки, -ці, -кою (Фóкович, Фóківна)
Фортунáт, -та, -тові (-ту) (Фортунáтович, Фортунáтівна)
Фоти́нія, -нії, -нією, **Фоти́на**, -ни, -ні, -ною *і* **Хоти́на**
Фóтій, -тія, -тієві (-тію) (Фóтійович, Фóтіївна) *і* **Фот**, -та, -тові (-ту) (Фóтович, Фóтівна)
Фрáнка, -нки, -нці, -нкою
Франкó, -кá, -кóві (-кý) (Франкóвич, Франкíвна)
Франц, -ца, -цові (-цу), -цом (Фрáнцович, Фрáнцівна)
Фрíдріх, -ха, -хові (-ху) (Фрíдріхович, Фрíдріхівна)
Фрол, -ла, -лові (-лу) (Фрóлович, Фрóлівна)
Фроси́на *див.* **Єфроси́нія**

Х

Хари́сим, -ма, -мові (-му) (Хари́симович, Хари́симівна)
Хари́та, -ти, -ті, -тою
Хорити́на, -ни, -ні, -ною, *розм.* **Хари́тя**, -ті, -тею
Харитóн *і* **Хари́тін**, -тóна, -тóнові (-тóну) (Харитóнович, Харитóнівна), *розм.* **Харкó**, -кá, -кóві (-кý)
Харлáмп, -па, -пові (-пу) (Харлáмпович, Харлáмпівна), *розм.* **Харлáм**, -ма, -мові (-му) (Харлáмович, Харлáмівна)
Хи́ма, Хи́мка *див.* **Юхи́мія**
Хíвря *див.* **Феврóнія**
Хомá, -ми́, -мí, -мóю (Хóмович, Хóмівна *і* Хоми́ч, Хоми́вна), *рідше* **Томá** (Тóмович, Тóмівна)
Хоти́на *див.* **Фоти́нія**
Хри́са, -си, -сі, -сою
Хрисáн, Хрисáнт, *розм. заст. див.* **Хрисáнф**
Хрисáнф, -фа, -фові (-фу) (Хрисáнфович, Хрисáнфівна)
Хри́сія, -сії, -сією
Христи́на, -ни, -ні, -ною *і* **Хри́стя**, -ті, -тею
Христия́н, -на, -нові (-ну) (Христия́нович, Христия́нівна)
Христофóр, -ра, -рові (-ру), -ром (Христофóрович, Христофóрівна)

Ц

Цеци́лія, -лії, -лією

Ч

Чеслáв, -ва, -вові (-ву) (Чеслáвович, Чеслáвівна)
Чеслáва, -ви, -ві, -вою

Ю

Ювенáлій, -лія, -лієві (-лію) (Ювенáлійович, Ювенáліївна)
Юги́на *див.* **Євгéнія**
Ю́зеф, -фа, -фові (-фу) (Ю́зефович, Ю́зефівна)
Юзéфа, -фи, -фі, -фою
Юліáн, -на, -нові (-ну) (Юліáнович, Юліáнівна), *розм.* **Уліáн** (Уліáнович, Уліáнівна)
Ю́лій, Ю́лія, Ю́лієві (Ю́лію) (Ю́лійович, Ю́ліївна)
Ю́ліус, -са, -сові (-су) (Ю́ліусович, Ю́ліусівна)
Ю́лія, Ю́лії, Ю́лією *і* **Юли́на**, -ни, -ні, -ною
Ю́ній, Ю́нія, Ю́нієві (Ю́нію) (Ю́нійович, Ю́ніївна)
Ю́нія, Ю́нії, Ю́нією
Ю́рій, Ю́рія, Ю́рієві (Ю́рію) (Ю́рійович, Ю́ріївна) *і* **Юркó**, -кá, -кóві (-кý) (Юркович, Юрківна)
Юсти́м, Юсти́н *див.* **Усти́м**
Юсти́на *див.* **Усти́на**
Юстиніáн, -на, -нові (-ну) (Юстиніáнович, Юстиніáнівна)
Юхи́м, -ма, -мові (-му) (Юхи́мович, Юхи́мівна), *рідше* **Єфи́м** (Єфи́мович, Єфи́мівна), *розм.* **Євти́м** (Євти́мович, Євти́мівна)
Юхи́мія, -мії, -мією, **Юхи́ма**, -ми, -мі, -мою *і* **Юхими́на**, -ни, -ні, -ною, *рідше* **Єфи́мія**, *розм.* **Хи́ма, Хи́мка**, -мки, -мці, -мкою

Я

Явдоки́м *див.* **Євдоки́м**
Явдóха *див.* **Євдокíя**
Явту́х *див.* **Євти́хій**
Ядвíга, -віги, -візі, -вігою
Якили́на *див.* **Кили́на**
Яки́м, -ма, -мові (-му) (Яки́мович, Яки́мівна)
Я́ків, Я́кова, Я́кову (Я́кович, Я́ківна *і рідше* Я́ковлевич, Я́ковлівна)
Я́куб, -ба, -бові (-бу) (Я́кубович, Я́кубівна), *розм.* **Якýб** (Якýбович, Якýбівна)
Ялисéй *див.* **Єлисéй**
Ян, Я́на, Я́нові (Я́ну) (Я́нович, Я́нівна)
Я́на, Я́ни, Я́ні, Я́ною
Янíна, -ни, -ні, -ною
Януáрій, -рія, -рієві (-рію) (Януáрійович, Януáріївна)
Ярéма, -ми, -мі, -мою (Ярéмович, Ярéмівна) *і* **Веремíй**, -мія, -мієві (-мію) (Веремíйович, Веремíївна), *рідше* **Єремíя**, -мії, -мією (Єремíйович, Єремíївна), *стар.* **Ієремíя**
Яри́на *див.* **Íрина**
Ярмолáй *див.* **Єрмолáй**
Яроми́р, -ра, -рові (-ру), -ром (Яроми́рович, Яроми́рівна)
Ярополк, -ка, -кові (-ку) (Ярополкович, Ярополківна)
Ярослáв, -ва, -вові (-ву) (Ярослáвович, Ярослáвівна)
Ярослáва, -ви, -ві, -вою
Я́рош *див.* **Єрофíй**

Населені пункти України

А

Абазівка, -и, *д. і м.* -ці
Аба́шкине, -ого
Абоме́лікове, -ого
Абра́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Абра́мівська Доли́на, Абра́мівської Доли́ни
А́брамок, -мка
А́бранка, -и, *д. і м.* -ці
Абрико́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Абрико́сове, -ого
Аванга́рд, -а
Августи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Августівка, -и, *д. і м.* -ці
Авдіївка, -и, *д. і м.* -ці
Авдо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Авидівка, -и, *д. і м.* -ці
Авіловка, -и, *д. і м.* -ці
Авксе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Авра́менкове, -ого
Авра́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Авра́мківщина, -и
Авра́тин, -а
Авре́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Авро́ра, -и
Автозаво́дський, -ого
Авту́ничі, -ів
Ага́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Ага́фіївка, -и, *д. і м.* -ці
Аге́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Агра́рне, -ого
Аграфе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Агроба́за, -и
Агрономі́чне, -ого
Агрономі́я, -ї, *ор.* -єю
Адали́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Ада́мів, -ова
Ада́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Ада́мівське, -ого
Ада́мове, -ого
Ада́мпіль, -поля, *ор.* -полем
Адамчуки́, -ів
Аджа́мка, -и, *д. і м.* -ці
Адріано́піль, -поля, *ор.* -полем
Аерофло́тський, -ого
Аза́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Азо́в, -а
Азо́вське, -ого
Айвазо́вське, -ого
Айво́ве, -ого
Айда́р-Микола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Айкава́н, -а
Акмече́тські Ставки́, Акмече́тських Ставкі́в
Акрешо́ри, -ів
Аксю́тівка, -и, *д. і м.* -ці
А́ктове, -ого
Акули́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Алексє́євка, -и, *д. і м.* -ці
Албу́лове, -ого
Алеба́строве, -ого
Алеста́рове, -ого
А́лісівка, -и, *д. і м.* -ці
Алма́зна, -ої
Алма́зне, -ого
Алте́стове, -ого
Алти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Алу́пка, -и, *д. і м.* -ці
Алу́шта, -и
Алче́вськ, -а
Альо́шинське, -ого
Аля́б'єве, -ого
Амба́ри, -ів
Амба́рів, -ового
Амба́рне, -ого
Амбу́ків, -ова
Амвро́сіївка, -и, *д. і м.* -ці
Аму́ри, -ів
Аму́р-Нижньодніпро́вський, -ого
Аму́рське, -ого
Анадо́ли, -ів
Анадо́ль, -я, *ор.* -ем
Ана́ньїв, -ньєва
Ана́ньївка, -и, *д. і м.* -ці
Ананьївське, -ого
Анастасі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Анато́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Анге́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ангелі́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Андре́ківське, -ого
Андре́нки, -ів
А́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Андріє́вичі, -ів
Андрієво-Зо́рине, -ого
Андрієво-Іва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Андрієво-Іва́нове, -ого
Андрі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Андрі́ївське, -ого
Андрі́йки, -ів
Андрі́йківці, -ів
Андрі́йчикове, -ого
Андрія́нів, -ова
Андрія́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Андро́ники, -ів
Андро́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Андро́сове, -ого
Андру́га, -и
Андру́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Андру́сіїв, -єва
Андру́сова, -ої
Андру́сове, -ого
Андруші́, -ів
Андру́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Андрушки́, -ів
Андру́щине, -ого
Ане́та, -и
Ане́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Ани́сів, -ова
Анискине, -ого
А́ннівка, -и, *д. і м.* -ці
Ано́шкине, -ого
Анта́ловці, -ів
Анти́півка, -и, *д. і м.* -ці
Анто́ненкове, -ого
Анто́нів, -ова
Анто́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Анто́нівське, -ого
Анто́нівці, -ів
Антоні́на, -и
Антоні́ни, -ін
Анто́нове, -ого
Антоно́вичі, -ів
Анто́но-Ко́вач, -а
Анто́нопіль, -поля, *ор.* -полем
Антонюки́, -ів
Анто́піль, -поля, *ор.* -полем
Анто́ся, -і, *ор.* -ею
Антрако́п, -а
Антраци́т, -а
Анципо́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Аню́тине, -ого
Аполло́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Аполя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Апо́столове, -ого
Апре́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ара́бка, -и, *д. і м.* -ці
Ара́півка, -и, *д. і м.* -ці
Ара́повичі, -ів
Арбузи́нка, -и, *д. і м.* -ці
Арбузі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Арбузо́ве, -ого
Арда́нове, -ого
Аре́півка, -и, *д. і м.* -ці
Ари́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Арка́вське, -ого
Арка́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Арка́діївка, -и, *д. і м.* -ці
Арка́діївці, -ів
Арку́шине, -ого
Арла́мівська Во́ля, Арла́мівської Во́лі
Армі́йське, -ого
Армя́нськ, -а
Арома́т, -а
Арома́тне, -ого
Арсе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Арсе́новичі, -ів
Арта́сів, -ова
Артеля́рщина, -и
Арте́ма *невідм.*
Арте́менків, -ова
Арте́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Арте́мівськ, -а
Арте́мівське, -ого
Арте́мівський, -ого
Арте́мове, -ого
Арте́мо-Ра́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Арти́нськ, -а
Арти́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Арти́щів, -ева
Арті́льне, -ого
Артюхі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Артюхо́ве, -ого
Арха́нгелівка, -и, *д. і м.* -ці
Арха́нгельська Слобода́, Арха́нгельської Слободи́
Арха́нгельське, -ого
Архе́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Архи́півка, -и, *д. і м.* -ці
Арци́з, -а
Арчепи́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Арши́ця, -і, *ор.* -ею
Арши́чин, -а
Аршуки́, -ів
Асі́івка, -и, *д. і м.* -ці
Аска́нія-Но́ва, Аска́нії-Но́вої
Аста́хове, -ого
Асте́й, -я
Астраха́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ата́ки, -а́к
Атама́нка, -и, *д. і м.* -ці
Атама́нське, -ого
Атама́нь, -і, *ор.* -нию
А́тинське, -ого
Атки́льня, -і, *ор.* -ею
Атмана́й, -я, *ор.* -єм
Атю́ша, -і, *ор.* -ею
Аудито́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ау́ли, -ів
Афана́сіївка, -и, *д. і м.* -ці
Африка́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Аша́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ашу́ркове, -ого

Б

Ба́ба, -и
Баба́ї, -ї́в
Баба́йківка, -и, *д. і м.* -ці
Баба́йкове, -ого
Бабаки́, -ів
Бабакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бабако́ве, -ого
Баба́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Баба́нка, -и, *д. і м.* -ці
Баба́нське, -ого
Бабари́ки, -ів
Бабари́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Баба́х-Тарама́, -и́
Бабаці́, -і́в
Баба́че, -ого
Бабаші́, -і́в
Бабенки́, -і́в
Бабенкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бабе́нкове, -ого
Ба́бин, -а
Ба́бина, -ої
Ба́бина Доли́на, Ба́биної Доли́ни
Ба́бине, -ого
Ба́бин-Зарі́чний, -ого
Баби́ничі, -ів
Баби́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Бабинопі́лля, -я
Ба́бинці, Ба́бинців
Ба́бичеве, -ого
Ба́бичі, -ів
Бабичі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Баби́шкине, -ого
Ба́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Бабі́ї, -ів
Ба́бка, -и, *д. і м.* -ці
Бабки́, -о́к
Бабоди́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́болоки, -ів
Ба́бське, -ого
Бабу́рка, -и, *д. і м.* -ці
Бабу́хів, -ова
Бабушки́, -і́в
Бабушкі́нський, -ого
Бабча́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́бче, -ого
Ба́бчинці, -ів
Ба́бшин, -а
Баб'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́ворів, -ова
Бага́та Уще́лина, Бага́тої Уще́лини
Бага́та Черне́щина, Бага́тої Черне́щини
Бага́те, -ого
Багате́ньке, -ого
Багати́р, -я́, *ор.* -е́м
Багати́рка, -и, *д. і м.* -ці
Бага́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Бага́тківці, -ів
Багаче́ве, -ого
Багачі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Багачі́вське, -ого
Бага́чка, -и, *д. і м.* -ці
Багва́, -и́
Баге́рове, -ого
Багла́ї, -ї́в
Баглайки́, -і́в
Баглі́йський, -ого
Ба́гна, -гон
Багни́, -і́в
Багнува́те, -ого
Ба́говиця, -і
Баграті́онове, -ого
Ба́грин, -а
Багри́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Багри́нівці, -ів
Бада́лове, -ого
Ба́дів, -ова
Баді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бадьо́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Бажани́, -ів
Бажані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Базавлучо́к, -чка́
Базалі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Базалі́я, -ї, *ор.* -єю
Базалу́ки, -у́к
База́льтове, -ого
База́р, -а
База́ринці, -ів
База́рівка, -и, *д. і м.* -ці
База́рове, -ого
База́рська Коло́на, База́рської Коло́ни

Базар'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Базелі́вщина, -и
Базилі́вщина, -и
Базі́кове, -ого
Базникі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́їв, -єва
Баї́ха, -и
Ба́йбузи, -ів
Байбузі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Байдако́ве, -ого
Ба́йдівка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́йківка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́йківці, -ів
Баймаки́, -ів
Ба́йра́к, -а
Байра́ки, -ів
Байра́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Байра́чки, -ів
Бака́єве, -ого
Бакаї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бака́й, -я́, *ор.* -є́м
Бакали́, -і́в
Бака́лове, -ого
Баки́р, -а
Баки́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́ківці, -ів
Бакла́нова Мураві́йка, Бакла́нової Мураві́йки
Бакла́нове, -ого
Ба́корин, -а
Ба́кота, -и
Ба́коти, -от
Бако́ш, -а
Баку́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Баку́ти, -ів
Бакша́, -і́, *ор.* -е́ю
Бакша́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Бакше́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Балаба́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Балабані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Балаба́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бала́бине, -ого
Бала́бушині Ве́рби, Бала́бушиних Верб
Балага́н, -а
Балаже́р, -а
Балайчу́к, -а́
Балаки́ри, -ів
Балаки́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Балакла́вський, -ого
Балаклі́я, -ї, *ор.* -єю
Баламу́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Бала́нди, -ів
Бала́ндине, -ого
Бала́нин, -а
Бала́нини, -ів
Балані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бала́нове, -ого
Балахі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Балахо́вичі, -ів
Балаші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Балашо́ве, -ого
Бали́ко-Щу́чинка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́лин, -а
Ба́линці, -ів
Ба́личі, -ів
Ба́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́лка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́лки, -лок
Балки́, -ло́к
Ба́лківка, -и, *д. і м.* -ці
Балківці, -ів
Ба́лкове, -ого
Бало́вне, -ого
Балочки́, -чо́к
Ба́лочне, -ого
Ба́лта, -и
Балтаза́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Балучи́н, -а́
Ба́льківці, -ів
Балюки́, -і́в
Баля́си, -ів
Баля́сне, -ого
Баля́снівка, -и, *д. і м.* -ці
Бандишівка, -и, *д. і м.* -ці
Банду́ри, -у́р
Банду́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Банду́рка, -и, *д. і м.* -ці
Банду́рове, -ого
Бане́т, -а
Бани́лів, -ова
Бани́лів-Підгі́рний, Бани́лова-Підгі́рного
Ба́ничі, -ів
Ба́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́ннівка, -и, *д. і м.* -ці
Банче́ни, -ів
Банюнин, -а
Ба́ня-Бере́зів, Ба́ні-Бере́зова
Ба́ня Лисови́цька, Ба́ні Лисови́цької
Бапка́н, -а
Бар, -а
Бараба́нівське, -ого
Бараба́нове, -ого
Барабаші́, -і́в
Барабаші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Барабо́й, -я, *ор.* -єм
Бара́никівка, -и, *д. і м.* -ці
Барани́нці, -ів
Бара́ничеве, -ого
Бара́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Барані́вки, -вок
Барані́вці, -ів
Барані́вщина, -и
Бара́нне, -ого
Баранники́, -ів
Бара́но́ве, -ого
Бара́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Бара́хти, -ів
Бараші́, -ів
Бараші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́рбове, -ого
Барбу́рське, -ого
Барви́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Барвіні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Барві́нки, -ів
Барві́нків, -ова
Барві́нкове, -ого
Барві́нок, -нка
Барві́нщина, -и
Ба́рди, -ів
Бари́кине, -ого
Бари́лів, -ова
Бари́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Бари́лівщина, -и
Бари́ло, -а
Бари́лове, -ого
Ба́риш, -а, *ор.* -ем
Ба́ришівка, -и, *д. і м.* -ці
Барка́сове, -ого
Барко́ве, -ого
Бармаки́, -ів
Бармашо́ве, -ого
Баро́к, -рка́
Ба́рсове, -ого
Барта́тів, -ова
Бартоші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Барту́ха, -и, *д. і м.* -сі
Барча́ни, -а́н
Басаличі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Баса́нь, -і, *ор.* -нню
Баси́, -ів
Басі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Басі́вщина, -и
Ба́сове, -ого
Ба́стова Ру́дня, Ба́стової Ру́дні
Ба́сул, -а
Бата́лий, -ого
Бата́льне, -ого
Бати́їв, -єва
Бати́р, -а
Ба́традь, -і
Батраки́, -і́в
Бату́рин, -а
Бату́ринське, -ого
Ба́тфа, -и
Батьки́, -і́в
Ба́тьків, -ова
Батькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́тьківці, -ів
Ба́тьківщина, -и
Ба́тьове, -ого
Батя́тичі, -ів
Бахани́, -і́в
Ба́хів, -ова
Бахма́тівці, -ів
Ба́хмач, -а, *ор.* -ем
Бахме́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Бахму́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́хмутське, -ого
Бахти́н, -а́
Бахтино́к, -нка́
Бахчиса́рай, -я, *ор.* -єм
Бахчі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бахчови́к, -а́
Ба́цеве, -ого
Бацма́ни, -ів
Ба́чина, -и
Ба́чів, -ева
Ба́чівськ, -а
Ба́чка, -и, *д. і м.* -ці
Бачку́рине, -ого
Бачма́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Баша́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Баши́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́шине, -ого
Ба́шківці, -ів
Башли́к, -а́
Башлики́, -і́в
Башма́чка, -и, *д. і м.* -ці
Ба́шова, -ої
Башта́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Башта́нка, -и, *д. і м.* -ці
Башта́нків, -ова
Башта́нське, -ого
Баште́вич, -а
Баште́чки, -чок
Ба́штине, -ого
Башуки́, -і́в
Баю́ри, -ю́р
Бая́ничі, -ів
Бджі́льна́, -о́ї
Бебе́хи, -ів
Бегендя́цька Па́стіль, Бегендя́цької Па́стілі
Бегéта, -и
Бе́гма, -и
Беде́вля, -і, *ор.* -ею
Бе́дин, -а
Бедра́тове, -ого
Бе́дриківці, -ів
Бе́єве, -ого
Бе́єве-Доя́рське, Бе́євого-Доя́рського
Бе́єве-Кому́на, Бе́євого-Кому́ни
Бежбайра́ки, -ів
Бе́жів, -ова
Безборо́дьки, -ів
Безборо́дьків, -ова
Безборо́дькове, -ого
Безбро́ди, -ів
Безве́рхове, -ого
Безво́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Безво́дне, -ого
Безво́дний Яр, Безво́дного Я́ру
Безво́дня, -і, *ор.* -ею
Безги́нове, -ого
Бе́здрик, -а
Беззабо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Бе́зиків, -ова
Безіме́нне, -ого
Безім'я́не, -ого
Безім'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Безкро́вне, -ого
Безкро́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Безлю́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Безмяте́жне, -ого
Безо́дня, -і, *ор.* -ею
Безпа́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Безпа́льцеве, -ого
Безпа́льче, -ого
Безпе́чна, -ої
Безпе́чне, -ого
Безп'я́тне, -ого
Бе́зруки, -ів
Бе́зруків, -ова
Безру́чки, -ів
Безса́ли, -ів
Безса́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Безсоки́рне, -ого
Безу́глівка, -и, *д. і м.* -ці
Безугляки́, -ів
Безугляки́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бейзи́ми, -ів
Бейзи́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Бейма́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бе́карівка, -и, *д. і м.* -ці
Бе́карщина, -и
Беке́тове, -ого
Беле́їв, -єва
Белелу́я, -ї, *ор.* -єю
Бе́лз, -а
Бендза́ри, -ів
Бе́ндриківці, -ів
Бендю́га, -и, *д. і м.* -зі
Бендю́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Бе́не, *невідм.*
Бенева́, -и́
Бенеди́ківці, -ів
Бене́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Бензи́ки, -ів
Бе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Бе́ньківці, -ів
Бербени́ці, -и́ць
Бербе́ри, -ів
Бе́рвиця, -і, *ор.* -ею
Бе́рдинове, -ого
Бе́рдино-Іва́ни, -ів
Берди́хів, -ова
Бе́рдичі, -ів
Берди́чів, -ева
Берді́вщина, -и
Бердя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бердя́нськ, -а
Бердя́нське, -ого
Бе́рег, -а
Береге́лі, -ів
Береги́, -і́в
Бе́регове, -ого
Берегове́, -о́го
Берегоме́т, -а
Бережа́ни, -а́н
Бережа́нка, -и, *д. і м.* -ці
Береже́сть, -і, *ор.* -тю
Бережи́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бережи́нці, -ів
Бережі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бере́жки, -ів
Бережне́, -о́го
Бере́жниця, -і, *ор.* -ею
Бережні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бережо́к, -жка́
Бережо́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бережці́, -і́в
Бере́за, -и
Береза́нка, -и, *д. і м.* -ці
Береза́нь, -і, *ор.* -нню
Бере́здів, -ова
Берездівці, -ів
Березе́нщина, -и
Березе́ць, -зця́, *ор.* -зцем
Бере́зина, -и
Березина́, -и́
Березине́, -о́го
Березини́, -і́в
Берези́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бере́зичі, -ів
Бере́зів, -ова
Бере́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Березі́вське, -ого
Бере́зна, -ої
Бере́зна Во́ля, Бере́зної Во́лі
Бере́зне, -ого
Березне́ве, -ого
Березнегува́те, -ого

Березнегува́тське, -ого
Бере́зник, -а
Березники́, -ів
Березнува́тівка, -и, д. і м. -ці
Березнува́тка, -и, д. і м. -ці
Березня́к, -а́
Березняки́, -ів
Бере́зова Ба́лка, Бере́зової Ба́лки
Бере́зова Гать, Бере́зової Га́ті
Бере́зова Лу́ка, Бере́зової Лу́ки
Бере́зова Ру́дка, Бере́зової Ру́дки
Бере́зове, -ого
Бере́зовий Гай, Бере́зового Га́ю
Бере́зовий Груд, Бере́зового Гру́да
Бере́зовиця, -і, ор. -ею
Бере́зовичі, -ів
Березолу́ки, -ів
Березото́ча, -і, ор. -ею
Березува́тка, -и, д. і м. -ці
Березці́, -ів
Березя́нка, -и, д. і м. -ці
Бере́ка, -и, д. і м. -ці
Бере́мицьке, -ого
Берем'я́ни, -я́н
Бересла́вка, -и, д. і м. -ці
Береснягі́, -ів
Берестéчко, -а
Берестíвка, -и, д. і м. -ці
Берестки́, -ів
Бересто́ве, -ого
Берестовé, -о́го
Берестове́нька, -и, д. і м. -ці
Берестове́ць, -вця́, ор. -вце́м
Бересто́к, -тка́
Бере́стя, -я
Берестягі́, -ів
Берестя́не, -ого
Берестя́ни, -я́н
Берестя́нка, -и, д. і м. -ці
Берестя́нки, -ок
Бе́реськ, -а
Бере́цьке, -ого
Бери́лівка, -и, д. і м. -ці
Бери́мівці, -ів
Берисла́в, -а
Бері́зка, -и, д. і м. -ці
Берізки́, -зо́к
Бері́зки-Бе́ршадські, Бері́зок-Бе́ршадських
Бері́зки-Чечельни́цькі, Бері́зок-Чечельни́цьких
Берко́зівка, -и, д. і м. -ці
Бе́рлин, -а
Берло́ги, -ів
Берло́зи, -ів
Берлю́тине, -ого
Бермеші́в, -е́ва
Бернаді́вка, -и, д. і м. -ці
Бернаші́вка, -и, д. і м. -ці
Бе́рнове, -ого
Бертиші́в, -е́ва
Бе́ртники, -ів
Берхі́вка, -и, д. і м. -ці
Бе́рці, -ів
Бе́ршадь, -і, ор. -ддю
Берша́цьке, -ого
Бесе́дівка, -и, д. і м. -ці
Бе́сіди, -ід
Бесі́дівка, -и, д. і м. -ці
Бесі́дівщина, -и
Бе́сідка, -и, д. і м. -ці
Бе́сідки, -док
Бессара́би, -ів
Бессара́бівка, -и, д. і м. -ці
Бессара́бка, -и, д. і м. -ці
Бехи́, -ів
Бехте́ри, -ів
Бехте́рщина, -и
Бецило́ве, -ого
Беча́ль, -і, ор. -ллю
Бе́чеве, -ого
Бе́шкіне, -ого
Бе́шківка, -и, д. і м. -ці
Бе́шти, -ів
Бєлі́нське, -ого
Бзів, Бзо́ва
Бзо́вица, -і
Би́бло, -а
Бикі́в, -ова
Би́ківка, -и, д. і м. -ці
Би́ківці, -ів
Би́кова Гре́бля, Би́кової Гре́блі
Би́кове, -ого
Бико́за, -и
Билба́сівка, -и, д. і м. -ці
Би́личі, -ів
Бирзу́лове, -ого
Би́рине, -ого
Би́рлівка, -и, д. і м. -ці
Бирюки́, -ів
Би́сків, -ова
Би́стре, -ого
Бистре́ць, -я́, ор. -е́м
Би́стрий, -ого
Би́стрик, -а
Би́стриця, -і, ор. -ею
Би́стричі, -ів
Би́стрі, -ів
Бистрі́ївка, -и, д. і м. -ці
Би́стровиця, -і, ор. -ею
Бита́кове Озе́ро, Бита́кового О́зера
Би́тень, -тня, ор. -тнем
Би́тиця, -і, ор. -ею
Биткі́в, -ова
Бихальцо́хівка, -и, д. і м. -ці
Би́хів, -ова
Бичева́, -о́ї
Бички́, -ів
Бичкі́вці, -ів
Бичо́к, -чка́
Би́шів, -ева
Би́шки, -шок
Би́шків, -ова
Би́шкінь, -я, ор. -ем
Бишля́к, -а́
Бі́брка, -и, д. і м. -рці
Бібща́ни, -а́н
Біга́ч, -а́
Бігу́нь, -я, ор. -ем
Біда́ни, -ів
Біди́ло, -а
Бі́дин, -а
Бі́дівка, -и, д. і м. -ці
Бідря́ги, -ів
Бі́єве, -ого
Біж, -а
Бі́жівка, -и, д. і м. -ці
Бі́ївське, -ого
Бі́ївці, -ів
Бі́йничі, -ів
Бі́ла, -о́ї
Бі́ла Бере́за, Бі́лої Бере́зи
Бі́ла Гора́, Бі́лої Гори́
Біла́ївка, -и, д. і м. -ці
Бі́ла Ка́м'янка, Бі́лої Ка́м'янки
Бі́ла Крини́ця, Бі́лої Крини́ці
Біла́ни, -ів
Бі́ла Рі́чка, Бі́лої Рі́чки
Бі́ла Ске́ля, Бі́лої Ске́лі
Біласо́виця, -і, ор. -ею
Бі́ла Це́рква, Бі́лої Це́ркви
Біла́ші, -ів
Біла́шів, -е́ва
Біла́шки, -ів
Бі́лгород-Дністро́вський, Бі́лгорода-Дністро́вського
Бі́ле, -ого
Біле́ве, -ого
Біле́йки, -йок
Біле́нків, -ова
Біленчені́вка, -и, д. і м. -ці
Біле́нщина, -и
Біле́нькe, -ого
Біле́цьке, -ого
Біле́цьківка, -и, д. і м. -ці
Біле́щина, -и
Біли́жинці, -ів
Бі́лий Бе́рег, Бі́лого Бе́рега
Бі́лий Ка́мінь, Бі́лого Ка́меня
Бі́лий Коло́дязь, Бі́лого Коло́дязя
Бі́лий Поті́к, Бі́лого Пото́ку
Бі́лий Рука́в, Бі́лого Рукава́
Бі́лий Яр, Бі́лого Я́ру
Бі́лики, -ів
Бі́ликівка, -и, д. і м. -ці
Бі́ликівці, -ів
Білилі́вка, -и, д. і м. -ці
Біли́н, -а
Бі́лине, -ого
Біли́нівка, -и, д. і м. -ці
Бі́лицьке, -ого
Біли́цьківка, -и, д. і м. -ці
Бі́лиця, -і, ор. -ею
Бі́лич, -а
Біли́чеве, -ого
Біли́чин, -а
Бі́личі, -ів
Білі́в, -о́ва
Бі́лівка, -и, д. і м. -ці
Бі́лівське, -ого
Бі́лівські Хутори́, Бі́лівських Хуторі́в
Бі́лівці, -ів
Білі́ївка, -и, д. і м. -ці
Бі́лі Коша́ри, Бі́лих Коша́р
Бі́лі Осла́ви, Бі́лих Осла́в
Бі́лка, -и, д. і м. -ці
Бі́лки, -лок
Білки́, -ів
Бі́лківці, -ів
Білобере́жжя, -я
Білобері́зка, -и, д. і м. -ці
Білобо́жниця, -і, ор. -ею
Білова́рці, -ів
Білове́, -о́го
Білове́ж, -а
Білове́жі, -е́ж
Біловишне́ве, -ого
Білові́ж, -а, ор. -ем
Білово́д, -а
Білово́ди, -ів
Білово́дськ, -а
Білово́дське, -ого
Білога́лиця, -і, ор. -ею
Білогі́рка, -и, д. і м. -ці
Білогі́рськ, -а
Білогі́р'я, -я
Білогли́нка, -и, д. і м. -ці
Білоголо́ви, -ів
Білого́рівка, -и, д. і м. -ці
Білогорі́лка, -и, д. і м. -ці
Білогоро́дка, -и, д. і м. -ці
Білогри́ве, -ого
Білогру́дове, -ого
Білогу́би, -ів
Білозе́рівка, -и, д. і м. -ці
Білозе́рка, -и, д. і м. -ці
Білозе́рне, -ого
Білозе́рське, -ого
Білозі́рка, -и, д. і м. -ці
Білозі́р'я, -я
Білозо́рина, -и
Білока́м'яне, -ого
Білока́м'янка, -и, д. і м. -ці
Біло́ки, -ів
Білоко́ні, -ей
Білокопи́тове, -ого
Білокоро́вичі, -ів
Білокрини́ця, -і, ор. -ею
Білокрини́ччя, -я
Білокузьми́нівка, -и, д. і м. -ці
Білокура́кине, -ого
Білолі́сся, -я
Білолу́цьк, -а
Білопі́лля, -я
Білопі́ль, -по́ля, ор. -по́лем
Білорі́цьке, -ого
Білоріча́нське, -ого
Білорі́ченський, -ого
Білорі́чиця, -і, ор. -ею
Білосара́йська Коса́, Білосара́йської Коси́
Білоскелюва́те, -ого
Білоскі́рка, -и, д. і м. -ці
Білосто́к, -а
Білоти́н, -а
Білоу́сівка, -и, д. і м. -ці
Білоу́сове, -ого
Білоцеркі́вка, -и, д. і м. -ці
Білоцерків́ці, -ів
Білоша́пки, -пок
Білоши́цька Слобода́, Білоши́цької Слободи́
Білоя́рівка, -и, д. і м. -ці
Білоя́рське, -ого
Білу́хівка, -и, д. і м. -ці
Бі́льківці, -ів
Більма́нка, -и, д. і м. -ці
Більмачі́вка, -и, д. і м. -ці
Бі́льськ, -а
Бі́льська Во́ля, Бі́льської Во́лі
Більчаки́, -ів
Бі́льче, -ого
Бі́льче-Золоте́, -о́го
Бі́льчин, -а
Бі́льчинка, -и, д. і м. -ці
Бі́льшівці, -ів
Більшови́к, -а́
Біля́винці, -ів
Біля́вці, -ів
Біля́єве, -ого
Біля́ївка, -и, д. і м. -ці
Біляки́, -ів
Біля́ни, -ів
Білярі́, -ів
Біля́тичі, -ів
Біньо́ва, -и
Бір, Бо́ру
Бі́рки, -рок
Бі́рків, -ова
Бірківка, -и, д. і м. -ці
Бірківське, -ого
Бір-Куни́нський, Бо́ру-Куни́нського
Бірно́сове, -ого
Біро́к, -рка́
Бірочо́к, -чка́
Бі́рче, -ого
Бі́рчиці, -иць
Бірюко́ве, -ого
Бісквітне, -ого
Біскі́в, -о́ва
Біско́вичі, -ів
Бі́тля, -і, ор. -ею
Бі́тумне, -ого
Бі́ще, -а
Бла́гівка, -и, д. і м. -ці
Благові́щенка, -и, д. і м. -ці
Благові́щенське, -ого
Благово́дівка, -и, д. і м. -ці
Благода́тівка, -и, д. і м. -ці
Благода́тне, -ого
Благода́ть, -і, ор. -ттю
Благо́єве, -ого
Благослове́нна, -ої
Блаже́ник, -а
Бла́жів, -ева
Блажі́ївка, -и, д. і м. -ці
Блажо́ве, -ого
Блаки́тне, -ого
Бле́шня, -і, ор. -ею
Бли́дні, -ів
Бли́жнє, -нього
Бли́жні Комиші́, Бли́жніх Комиші́в
Ближньогоро́дське, -ого
Близни́ця, -і, ор. -ею
Близнюки́, -ів
Бли́ставиця, -і, ор. -ею
Блистова́, -о́ї
Блистю́н, -а́
Бли́щадь, -і, ор. -ддю
Блища́нівка, -и, д. і м. -ці
Блища́нка, -и, д. і м. -ці
Блищиво́ди, -о́д
Блі́дча, -ої
Бліх, -а
Бло́нське, -ого

Блóшинське, -ого
Блóщинці, -ів
Блýдше, -ого
Блюдники, -ів
Бобéр, -брá
Бóберка, -и, *д. і м.* -ці
Бобилівка, -и, *д. і м.* -ці
Бóбине, -ого
Бóбичі, -ів
Бобівці, -ів
Боблй, -ів
Бóблів, -ева
Бобóве, -ого
Бобóвище, -а
Бобрй, -ів
Бóбрик, -а
Бобриківка, -и, *д. і м.* -ці
Бóбрикове, -ого
Бóбринець, -нцем
Бóбринка, -и, *д. і м.* -ці
Бóбрицька Болярка, Бóбрицької Болярки
Бóбрицьке, -ого
Бóбриця, -і, *ор.* -ею
Бóбричі, -ів
Бóбрівка, -и, *д. і м.* -ці
Бобрівник, -а
Бобрівники, -ів
Бобрóве, -ого
Бобрóвий Кут, Бобрóвого Кутá
Бобрóвиця, -і, *ор.* -ею
Боброїди, -ів
Бобруйкй, -ів
Бобýлинці, -ів
Боб'ятин, -а
Бовбасівка, -и, *д. і м.* -ці
Бóвдури, -ів
Бовкýн, -á
Бовкунй, -ів
Бовсунй, -ів
Бóвтишка, -и, *д. і м.* -ці
Бóвшів, -ева
Богарéвиця, -і, *ор.* -ею
Богáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Богатйр, -я́, *ор.* -éм
Богатйрівка, -и, *д. і м.* -ці
Богдалівка, -и, *д. і м.* -ці
Бóгдан, -а
Богданй, -ів
Богдáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Богдáнівське, -ого
Богданівці, -ів
Богдáнка, -и, *д. і м.* -ці
Богдáнове, -ого
Богдáно-Вéрбки, -бок
Богдáно-Надéждівка, -и, *д. і м.* -ці
Богдáшів, -ева
Богéмка, -и, *д. і м.* -ці
Богнáтове, -ого
Богодáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Богодáрове, -ого
Богодйсти, -ів
Богодýхів, -ова
Богодýхівка, -и, *д. і м.* -ці
Боголюби, -ів
Богомáзи, -ів
Богомéлівка, -и, *д. і м.* -ці
Богорóдицьке, -ого
Богорéдичин, -а
Богорéдичне, -ого
Богородчáни, -áн
Богослóвка, -и, *д. і м.* -ці
Богрівка, -и, *д. і м.* -ці
Богýнівка, -и, *д. і м.* -ці
Богýнове, -ого
Богýнський, -ого
Богуслáв, -а
Богуслáвець, -вця, *ор.* -вцем
Богуслáвка, -и, *д. і м.* -ці
Богутйн, -á
Богуші, -ів
Богушівка, -и, *д. і м.* -ці
Богушівська Мар'янівка, Богушівської Мар'янівки
Бодáква, -и
Бодáки, -ів
Бодéньки, -ів
Бóднарів, -ева
Боднáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Бодя́чів, -ева, *ор.* -евом
Боєвичі, -ів
Бóжа Вóля, Бóжої Вóлі
Божедáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Бóжиків, -ова
Божйківці, -ів
Божкéвичи, -ів
Божкй, -ів
Божківське, -ого
Божкóве, -ого
Бóйка, *невідм.*
Бойкй, -ів
Бойківка, -и, *д. і м.* -ці
Бойківщина, -и
Бóйкове, -ого
Бóйні, -ів
Бойовé, -óго
Бокáли, -ів
Бокйївка, -и, *д. і м.* -ці
Бóків, -ова
Бóківське, -ого
Бокіíма, -и
Бóкове, -ого
Боковé, -óго
Бóково-Плáтове, -ого
Бóкшин, -а
Бóлган, -а
Болгáрка, -и, *д. і м.* -ці
Бóлград, -а
Болдйрівка, -и, *д. і м.* -ці
Болеслáвчик, -а
Болéхів, -ова, *ор.* -овом
Болéхівці, -ів
Болибóки, -ів
Бологівка, -и, *д. і м.* -ці
Боложйнів, -ова
Боложівка, -и, *д. і м.* -ці
Болóзів, -ова
Болóня, -і, *ор.* -ею
Болóтене, -ого
Болотівка, -и, *д. і м.* -ці
Болóтківці, -ів
Болóтне, -ого
Болóтниця, -і, *ор.* -ею
Болóтня, -і, *ор.* -ею
Бóлохів, -ова
Бóлтишка, -и, *д. і м.* -ці
Болязуби, -ів
Болянóвичі, -ів
Болярка, -и, *д. і м.* -ці
Бóлячів, -ева
Бóмкове, -ого
Бóндареве, -ого
Бондарéвське, -ого
Бондарéнкове, -ого
Бóндарі, -ів
Бóндарівка, -и, *д. і м.* -ці
Бондарівщина, -и
Бондáрне, -ого
Бондáрня, -і
Бондарці, -ів
Бóндури, -ів
Бóндурі, -ів
Бондýрівка, -и, *д. і м.* -ці
Бондурівка, -и, *д. і м.* -ці
Бондусі, -ів
Бонéвичі, -ів
Бонйшин, -а
Бонівка, -и, *д. і м.* -ці
Борáтин, -а
Борáтичі, -ів
Бóрбин, -а
Борбýхи, -ів
Бордуля́ки, -я́к
Боремéль, -мля́, *ор.* -млéм
Боремéць, -мця́, *ор.* -мцéм
Борéмщина, -и
Боржáва, -и
Боржáвське, -ого
Боржиківка, -и, *д. і м.* -ці
Борзенців, -ева
Борзівщина, -и
Борзнá, -й
Борзовá, -óї
Борйничі, -ів
Бóриня, -і, *ор.* -ею
Борисй, -ів
Борйсів, -ова
Борйсівка, -и, *д. і м.* -ці
Борйсковичі, -ів
Борислáв, -а
Борйсове, -ого
Борйспіль, -поля, *ор.* -полем
Борйчівка, -и, *д. і м.* -ці
Борйшківці, -ів
Борівка, -и, *д. і м.* -ці
Борівківка, -и, *д. і м.* -ці
Борівська Андріївка, Борівської Андріївки
Борівське, -ого
Борівці, -ів
Боровá, -óї
Боровé, -óго
Боровéнька, -и, *д. і м.* -ці
Боровéньки, -ів
Боровикй, -ів
Боровикóво, -ого
Боровйця, -і, *ор.* -ею
Борóвичі, -ів
Борóвківка, -и, *д. і м.* -ці
Бóровне, -ого
Боровýха, -и, *д. і м.* -сі
Бородаї́, -ї́в
Бородаївка, -и, *д. і м.* -ці
Бородаївські Хуторй, Бородаївських Хуторів
Бородані, -ів
Бородáнове, -ого
Бородине, -ого
Бородівка, -и, *д. і м.* -ці
Бородінó, -á
Бородоярське, -ого
Борóдчиці, -иць
Бородянка, -и, *д. і м.* -ці
Борозéнка, -и, *д. і м.* -ці
Борозéнське, -ого
Борóк, Біркá
Боромйки, -ів
Борóмля, -і, *ор.* -ею
Борóнява, -и
Боротьбá, -й
Боротьбáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Бóрохи, -ів
Бóрохів, -ова
Борóчиче, -ого
Борсків, -óва
Борсукй, -ів
Борсуків, -óва
Борсукóве, -ого
Бóртків, -ова
Бóртники, -ів
Бóртниця, -і, *ор.* -ею
Бóртничі, -ів
Бóртнів, -ева
Бортя́тин, -а
Бортяхівка, -и, *д. і м.* -ці
Бóрусів, -ова
Борýтине, -а
Борухй, -ів
Борýшківці, -ів
Боршéвичі, -ів
Боршнá, -й
Борщагівка, -и, *д. і м.* -ці
Борщáк, -á
Борщі, -ів
Борщів, -éва
Борщівка, -и, *д. і м.* -ці
Борщівська Тýрка, Борщівської Тýрки
Борщівці, -ів
Борщовá, -óї
Борщóвичі, -ів
Бор'я́тин, -а
Босйри, -ів
Босівка, -и, *д. і м.* -ці
Ботанічне, -ого
Ботáр, -а
Бóтвине, -а
Ботвйнівка, -и, *д. і м.* -ці
Бóтин, -а
Бóтієве, -ого
Ботфáлва, -и
Бохáнів, -ова
Бохнй, -ів
Бохóники, -ів
Бóцманів, -ова
Боця́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Бочáни, -áн
Бочáниця, -і, *ор.* -ею
Бочáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Бочечкй, -чóк
Бочкарі, -ів
Бóчкй, Бóчóк
Бочківці, -ів
Бочкóве, -ого
Бочмáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Бóшівка, -и, *д. і м.* -ці
Боянéць, -нця́, *ор.* -нцéм
Бояни, -я́н
Бояничі, -ів
Боянівка, -и, *д. і м.* -ці
Боянчýк, -á
Боярівка, -и, *д. і м.* -ці
Бóярка, -и, *д. і м.* -ці
Боярка, -и, *д. і м.* -ці
Бояро-Лежачі, -ів
Брáга, -и, *д. і м.* -зі
Брáгинівка, -и, *д. і м.* -ці
Брагинці, -ів
Браженéць, -нця́, *ор.* -нцéм
Брáженка, -и, *д. і м.* -ці
Брáжине, -ого
Брáжинці, -ів
Брáжківка, -и, *д. і м.* -ці
Брáжники, -ів
Бразóлове, -ого
Браї́лів, -ова
Браї́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Браї́лки, -лок
Брáне Пóле, Брáного Пóля
Брáни, -ів
Бранйця, -і, *ор.* -ею
Брáнів, -ова
Бранковáнове, -ого
Бранóк, -нкá
Бранцівка, -и, *д. і м.* -ці
Братáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Братéниця, -і, *ор.* -ею
Братéрське, -ого
Братéшки, -ів
Брáтишів, -ева
Брáтківці, -ів
Браткóвичі, -ів
Братовé, -óго
Братолюбівка, -и, *д. і м.* -ці
Брáтське, -ого
Брáтський Посáд, Брáтського Посáду
Брáтсько-Семéнівка, -и, *д. і м.* -ці
Брáхів, -ова
Брáхівка, -и, *д. і м.* -ці
Брáцлав, -а
Брачківка, -и, *д. і м.* -ці
Бребóя, -ї, *ор.* -єю
Бредйхине, -ого
Брéстів, -ова
Брéусівка, -и, *д. і м.* -ці
Брéч, -а, *ор.* -ем
Бригадйрівка, -и, *д. і м.* -ці
Бригáдне, -ого
Бригйдівка, -и, *д. і м.* -ці
Бригйнці, -ів
Бригинці, -ів
Бридунй, -ів
Брижáни, -áн
Брйків, -ова
Брикýля, -і, *ор.* -ею

Брику́н, -а́
Брилі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бри́нза, -и
Бринівка, -и, *д. і м.* -ці
Бри́нці-Загі́рні, Бри́нців-Загі́рних
Бри́нці-Церко́вні, Бри́нців-Церко́вних
Бринь, -я, *ор.* -ем
Брисі, -ів
Брита́вка, -и, *д. і м.* -ці
Брита́й, -я, *ор.* -єм
Бриті́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бри́цьке, -ого
Бри́чківка, -и, *д. і м.* -ці
Бри́ще, -а
Бри́щі, -ів
Брід, Бро́ду
Бро́дки, -ів
Брідо́к, -дка́
Бровари́, -ів
Бровар́і, -ів
Брова́рки, -рок
Брова́хи, -а́х
Бро́вки, -вок
Бровко́ве, -ого
Бро́дець, -дця, *ор.* -дцем
Броде́цьке, -ого
Бро́ди, -ів
Бро́дів, -ова
Бро́дівське, -ого
Бро́дки, -ів
Бро́дник, -а
Бро́дниця, -і
Бродо́к, Бродка́
Бро́дщина, -и
Бродя́тине, -ого
Бро́жки, -ів
Бронга́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Бро́ники, -ів
Бро́ницька Гу́та, Бро́ницької Гу́ти
Бро́ниця, -і, *ор.* -ею
Бронівка, -и, *д. і м.* -ці
Бро́нне, -ого
Бро́нники, -ів
Бро́нниця, -і, *ор.* -ею
Бро́нька, -и, *д. і м.* -ці
Бро́ска, -и, *д. і м.* -ці
Бро́хвичі, -ів
Бро́шнів, -ева
Бро́шнів-Оса́да, -и
Бруне́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Бру́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Брусе́нки, -ів
Бруси́лів, -ова
Бруси́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Брусі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бруски́, -ів
Бру́скинське, -ого
Брусли́нів, -ова
Брусли́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Брусни́ця, -і, *ор.* -ею
Бру́сове, -ого
Бру́стурів, -ова
Брухо́вичі, -ів
Брю́ховичі, -ів
Брюшкі́в, -о́ва
Бря́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бря́нське, -ого
Бубере́ве, -ого
Буби́рка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́бликове, -ого
Бу́бни, -бен
Бу́бнище, -а
Бу́бнів, -ова
Бу́бнівка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́бнівська Слобі́дка, Бу́бнівської Слобі́дки
Бубнівщи́на, -и
Бубно́ве, -ого
Бува́лине, -ого
Бугаї́, -ів
Бугаї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Буга́й, -я́, *ор.* -є́м
Бугакі́в, -о́ва
Буга́с, -а
Буглаї́, -і́в
Буглаки́, -ів
Бу́глів, -ова
Бу́гове, -ого
Бугор́, Бугра́
Бугоро́к, -рка́
Бугри́, -ів
Бугри́н, -а́
Бугри́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Бугрува́те, -ого
Бугрува́тка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́да, -и
Бу́да-Бабине́цька, Бу́ди-Бабине́цької
Бу́да-Бобрине́цька, Бу́ди-Бобрине́цької
Бу́да-Бровахі́вська, Бу́ди-Бровахі́вської
Бу́да-Ва́ровичі, Бу́ди-Ва́ровичів
Бу́да-Во́вчківська, Бу́ди-Во́вчківської
Бу́да-Вороб'ї́вська, Бу́ди-Вороб'ї́вської
Бу́да-Голубі́євичі, Бу́ди-Голубі́євичів
Бу́да-Горобі́ївська, Бу́ди-Горобі́ївської
Буда́ївці, -ів
Бу́да-Макі́ївка, Бу́ди-Макі́ївки
Буда́нів, -ова
Буда́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́да-Орлове́цька, Бу́ди-Орлове́цької
Бу́да-Поліда́рівська, Бу́ди-Поліда́рівської
Бу́да-Ра́динська, Бу́ди-Ра́динської
Буда́рки, -ів
Буде́ї, -е́й
Бу́денець, -нця, *ор.* -нцем
Будера́ж, -а, *ор.* -ем
Бу́дзин, -а
Бу́ди, Буд
Будиголо́ш, -а
Буди́лів, -ова
Буди́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Буди́лка, -и, *д. і м.* -ці
Буди́мля, -і, *ор.* -ею
Буди́сько, -а
Будича́ни, -а́н
Бу́дища, -ів
Бу́дище, -а
Буди́ще, -а
Будіве́льне, -ого
Бу́дки, -док
Будки́, -ів
Будки́-Кам'я́нські, Будо́к-Кам'я́нських
Будки́-Сновидо́вицькі, Будо́к-Сновидо́вицьких
Бу́дків, -ова
Бу́дне, -ого
Бу́дники, -ів
Бу́дницьке, -ого
Бу́до-Бо́бриця, -і, *ор.* -ею
Будо́ва, -и
Бу́до-Вороб'ї́, -ї́в
Бу́до-Вороб'ї́вська, -ої
Бу́до-Ка́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́до-Лі́тки, -ток
Бу́до-Любі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́до-Орлове́цька, -ої
Бу́до-Рижа́ни, -а́н
Будьки́, -ів
Будькі́в, -о́ва
Будьо́ннівський, -ого
Будякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Будя́тичі, -ів
Будячки́, -ів
Бужа́ни, -а́н
Бу́жанка, -и, *д. і м.* -ці
Бужа́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бужи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Бужко́вичі, -ів
Бужо́к, -жка́
Бузаки́, -ів
Бузинівка, -и, *д. і м.* -ці
Бузинівщина, -и
Бузино́ве, -ого
Бу́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Бузі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бузникува́те, -ого
Бузова́, -о́ї
Бузо́ва Паскі́вка, Бузо́вої Паскі́вки
Бузова́рове, -ого
Бузове́, -о́го
Бузови́к, -а́
Бу́зовиця, -і, *ор.* -ею
Бузу́ків, -ова
Бузулу́ки, -ів
Бу́зьке, -ого
Бу́йвалове, -ого
Бу́йволівці, -ів
Бу́ймер, -а
Бу́ймерівка, -и, *д. і м.* -ці
Букати́, -ів
Бука́тинка, -и, *д. і м.* -ці
Букачі́вська Слобода́, Букачі́вської Слободи́
Букачі́вці, -ів
Бу́кварка, -и, *д. і м.* -ці
Буки́, -ів
Бу́кине, -ого
Бу́ків, -ова
Бу́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Буківна́, -о́ї
Буківце́ве, -ого
Букова́, -о́ї
Бу́кове, -ого
Бу́ковець, -вця, *ор.* -цем
Букови́на, -и
Букови́нка, -и, *д. і м.* -ці
Букре́ївське, -ого
Була́вине, -ого
Була́винівка, -и, *д. і м.* -ці
Була́винське, -ого
Була́вівка, -и, *д. і м.* -ці
Булавівщина, -и
Булаї́, -ів
Була́нове, -ого
Була́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́лахи, -ів
Бу́лахів, -ова
Бу́ла́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Булаце́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Булаце́лове, -ого
Булга́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Булга́кове, -ого
Булди́нка, -и, *д. і м.* -ці
Булди́чів, -ева
Бу́лів, -ова
Булу́ки, -ів
Бульбі́вщина, -и
Буна́кове, -ого
Бу́нів, -ева
Бунчукі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бунько́вичі, -ів
Буня́кине, -ого
Буня́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́рбине, -ого
Бурбула́тове, -ого
Бургу́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бурде́й, -я, *ор.* -єм
Бурдівка, -и, *д. і м.* -ці
Бурдії́, -ї́в
Бурдуни́, -ів
Бурдю́г, -а́
Бурдя́ківці, -ів
Буреві́сник, -а
Бу́рики, -ів
Бури́лове, -ого
Бури́нь, -і, *ор.* -нню
Бу́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Бурі́мка, -и, *д. і м.* -ці
Бурка́нів, -ова
Буркачі́, -ів
Бурківка, -и, *д. і м.* -ці
Буркі́вське, -ого
Бу́рківці, -ів
Бу́ркут, -а
Бурку́ти, -ів
Бурла́ки, -ів
Бурла́цьке, -ого
Бурла́ча Ба́лка, Бурла́чої Ба́лки
Бурлу́цьке, -ого
Бурлу́цького, *невідм.*
Бу́рне, -ого
Бу́ро-Руба́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Бурти́, -ів
Бу́ртин, -а
Буру́цького, *невідм.*
Бурханівка, -и, *д. і м.* -ці
Бурха́нове, -ого
Бурча́к, -а́
Бурча́к-Миха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Буршти́н, -а
Буряки́, -ів
Бурякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бурякі́вщина, -и
Буряко́ва Ба́лка, Буряко́вої Ба́лки
Буряко́ве, -ого
Бур'яни́, -ів
Бурячи́ха, -и
Бурячки́, -ів
Бусо́висько, -а
Бу́ськ, -а
Буте́йки, -йок
Буте́нки, -ів
Буте́нкове, -ого
Бу́ти, -ів
Бу́тин, -а
Бу́тини, -ин
Бутівка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́тівське, -ого
Бутівці, -ів
Бутке́вич, -а, *ор.* -ем
Бутківка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́това Доли́на, Бу́тової Доли́ни
Бу́тове, -ого
Бутови́чеське, -ого
Бутови́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́товщина, -и
Бутоя́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Бухалі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бухалі́вщина, -и
Бу́халове, -ого
Бу́харів, -ева
Бу́хни, -ів
Бухове́цьке, -ого
Бухо́вичі, -ів
Бу́хта, -и
Бухуни́, -ів
Бу́цики, -ів
Бу́цикове, -ого
Бу́цин, -а
Буци́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́ців, -ева
Бу́цівське, -ого
Бу́цневе, -ого
Буцні́, -ів
Буцні́в, -ева
Буцькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Бу́ча, -і, *ор.* -ею
Буча́к, -а́
Буча́ли, -ів
Бу́чач, -а, *ор.* -ем
Бучачки́, -ів
Буча́й, -ї, *ор.* -є́ю
Бу́чин, -а
Бу́чине, -ого
Бу́чинське, -ого
Бу́чки, -ів
Бучмани́, -ів
Бу́чми, -ів
Буша́, -і, *ор.* -е́ю
Бу́шеве, -ого
Буши́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бушка́лик, -а
Бушти́на, -и
Бу́ща, -і, *ор.* -ею
Буя́ни, -я́н
Буя́нів, -ова
Буя́нки, -ок

В

Ва́бля, -і, *ор.* -ею
Вави́лове, -ого
Ва́га, -и, *д. і м.* -зі
Вага́ничі, -ів

вадбо́льське, -ого
Ва́жне, -ого
Вазлуї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Вакалівщина, -и
Вака́рське, -ого
Вакуленчу́к, -а́
Ваку́ли, -ів
Ваку́линці, -ів
Ваку́лиха, -и, *д. і м.* -сі
Ваку́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ваку́лки, -ів
Валенти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Валенти́нівське, -ого
Валенти́нове, -ого
Валентї́їв, -єва
Валер'я́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Вали́, -і́в
Валиго́ри, -гір
Валі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ва́лки, -ів
Валове́, -о́го
Вало́к, Валка́
Валу́йки, -йок
Валу́йське, -ого
Валькі́в, -о́ва
Ва́ля Кузьми́на, Ва́лі Кузьмино́ї
Ва́лява, -и
Валя́ва, -и
Валя́нівськ, -а
Ва́нжина Доли́на, Ва́нжиної Доли́ни
Ванжу́ли, -у́л
Ванжу́лів, -ова
Ва́нів, -ова
Ванчикі́вці, -ів
Ванчине́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Ва́ньковичі, -ів
Ваньо́вичі, -ів
Ваню́шчине, -ого
Вапня́рка, -и, *д. і м.* -ці
Вапня́рки, -рок
Ваку́ти, -ів
Вара́чине, -ого
Вара́ш, -а, *ор.* -ем
Ва́рва, -и
Варва́ринці, -і́в
Варва́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Варва́рівське, -ого
Варва́ро-Олекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Варвя́нське, -ого
Ва́ренка, -и, *д. і м.* -ці
Ва́ри, -ів
Вари́водки, -док
Вари́лівщина, -и
Ва́рівськ, -а
Ва́рівці, -ів
Ва́рковичі, -ів
Варла́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Ва́ровичі, -ів
Вартикі́вці, -ів
Ва́ршиця, -і, *ор.* -ею
Варю́шине, -ого
Варя́ж, -а
Василе́ва Гу́та, Василе́вої Гу́ти
Васи́ле-Григорі́вське, -ого
Василе́жине, -ого
Василе́нки, -ів
Василе́нків, -ова
Василе́нкове, -ого
Васи́ле-Усти́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Василе́ць, -льця́, *ор.* -льце́м
Васили́ха, -и, *д. і м.* -сі
Васи́лів, -ева
Васи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Васи́лівська Пу́стош, Васи́лівської Пу́стоші
Васи́лівське, -ого
Васи́лівщина, -и
Васи́льки, -ів
Васильки́, -і́в
Василькі́в, -о́ва
Василькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Василькі́вське, -ого
Василькі́вці, -ів
Василькі́вщина, -и
Василько́ве, -ого
Васильці́, -і́в
Васильці́вка, -и, *д. і м.* -ці
Васи́льченкове, -ого
Василя́ки, -ів
Ва́сине, -ого
Васи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ва́сищеве, -ого
Васло́вівці, -ів
Васьки́, -і́в
Ва́ськівка, -и, *д. і м.* -ці
Ва́ськівці, -ів
Ва́ськівчики, -ів
Васько́вичі, -ів
Васюкі́в, -о́ва
Васюкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Васюкі́вщина, -и
Васюко́ве, -ого
Васю́тинське, -ого
Васю́тинці, -ів
Васюхни́, -і́в
Васю́чин, -а
Ватажко́ве, -ого
Ва́тин, -а
Ва́тинець, -нця, *ор.* -нцем
Вату́тіне, -ого
Ва́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Вахні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ва́хнівці, -ів
Ва́хрушеве, -ого
Ваху́ли, -у́л
Ваху́тинці, -ів
Ваці́, -і́в
Ва́чів, -ева
Ва́шківці, -ів
Ва́щенки, -ів
Введе́нка, -и, *д. і м.* -ці
Введе́нка, -и, *д. і м.* -ці
Вдови́чине, -ого
Веге́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ве́денське, -ого
Веди́льці, -ів
Ведме́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Ведме́же, -ого
Ве́жиця, -і, *ор.* -ею
Ве́лень, -і, *ор.* -нню
Ве́леснів, -ова
Велете́нське, -ого
Ве́летнівка, -и, *д. і м.* -ці
Вели́ка Андрі́івка, Вели́кої Андрі́івки
Вели́ка Андро́нівка, Вели́кої Андро́нівки
Вели́ка Андру́сівка, Вели́кої Андру́сівки
Вели́ка Ба́бка, Вели́кої Ба́бки
Вели́ка Бага́чка, Вели́кої Бага́чки
Вели́ка Ба́кта, Вели́кої Ба́кти
Вели́ка Ба́лка, Вели́кої Ба́лки
Вели́ка Безу́глівка, Вели́кої Безу́глівки
Вели́ка Бере́зна, Вели́кої Бере́зної
Вели́ка Бере́зовиця, Вели́кої Бере́зовиці
Вели́ка Бере́зянка, Вели́кої Бере́зянки
Вели́ка Бері́зка, Вели́кої Бері́зки
Вели́ка Біга́нь, Вели́кої Біга́ні
Вели́ка Бі́лина, Вели́кої Бі́лини
Вели́ка Бі́лка, Вели́кої Бі́лки
Вели́ка Білозе́рка, Вели́кої Білозе́рки
Вели́ка Благові́щенка, Вели́кої Благові́щенки
Вели́ка Борови́ця, Вели́кої Борови́ці
Вели́ка Бу́бнівка, Вели́кої Бу́бнівки
Вели́ка Бугаї́вка, Вели́кої Бугаї́вки
Вели́ка Бу́да, Вели́кої Бу́ди
Вели́ка Бузо́ва, Вели́кої Бузо́вої
Вели́ка Бурі́мка, Вели́кої Бурі́мки
Вели́ка Бу́тівка, Вели́кої Бу́тівки
Вели́ка Бuши́нка, Вели́кої Бuши́нки
Вели́ка Васи́лівка, Вели́кої Васи́лівки
Вели́ка Ведме́жка, Вели́кої Ведме́жки
Вели́ка Ви́ска, Вели́кої Ви́ски
Вели́ка Вільша́ниця, Вели́кої Вільша́ниці
Вели́ка Вільша́нка, Вели́кої Вільша́нки
Вели́ка Вісь, Вели́кої Ві́сі
Вели́ка Во́внянка, Вели́кої Во́внянки
Вели́ка Во́лиця, Вели́кої Во́лиці
Вели́ка Волося́нка, Вели́кої Волося́нки
Вели́ка Во́ля, Вели́кої Во́лі
Вели́ка Вули́га, Вели́кої Вули́ги
Вели́ка Глу́мча, Вели́кої Глу́мчі
Вели́ка Глу́ша, Вели́кої Глу́ші
Вели́ка Гомі́льша, Вели́кої Гомі́льші
Вели́ка Горба́ша, Вели́кої Горба́ші
Вели́ка Городни́ця, Вели́кої Городни́ці
Вели́ка Горожа́нка, Вели́кої Горожа́нки
Вели́ка Го́рянка, Вели́кої Го́рянки
Вели́ка Грем'я́чка, Вели́кої Грем'я́чки
Вели́ка Гу́бщина, Вели́кої Гу́бщини
Вели́ка Дера́жня, Вели́кої Дера́жні
Вели́ка Ди́мерка, Вели́кої Ди́мерки
Вели́ка Дібро́ва, Вели́кої Дібро́ви
Вели́ка Діви́ця, Вели́кої Діви́ці
Вели́ка Добро́нь, Вели́кої Добро́ні
Вели́ка Доро́га, Вели́кої Доро́ги
Вели́ка Доч, Вели́кої До́чі
Вели́ка Заго́рівка, Вели́кої Заго́рівки
Вели́ка Зеле́на, Вели́кої Зеле́ної
Вели́ка Зна́м'янка, Вели́кої Зна́м'янки
Вели́ка Іловиця, Вели́кої Іловиці
Вели́ка Кадигро́бівка, Вели́кої Кадигро́бівки
Вели́ка Кали́нівка, Вели́кої Кали́нівки
Вели́ка Кали́нка, Вели́кої Кали́нки
Вели́ка Ка́м'янка, Вели́кої Ка́м'янки
Вели́ка Кара́туль, Вели́кої Кара́тулі
Вели́ка Кардаши́нка, Вели́кої Кардаши́нки
Вели́ка Кирі́івка, Вели́кої Кирі́івки
Вели́ка Кіндра́тівка, Вели́кої Кіндра́тівки
Вели́ка Кі́сниця, Вели́кої Кі́сниці
Вели́ка Кле́цька, Вели́кої Кле́цької
Вели́ка Клі́тна, Вели́кої Клі́тної
Вели́ка Коза́ра, Вели́кої Коза́ри
Вели́ка Комишува́ха, Вели́кої Комишува́хи
Вели́ка Копа́ня, Вели́кої Копа́ні
Вели́ка Корени́ха, Вели́кої Корени́хи
Вели́ка Костро́мка, Вели́кої Костро́мки
Вели́ка Кошелі́вка, Вели́кої Кошелі́вки
Вели́ка Кру́ча, Вели́кої Кру́чі
Вели́ка Кужеле́ва, Вели́кої Кужеле́вої
Вели́ка Ку́пля, Вели́кої Ку́плі
Вели́ка Лева́да, Вели́кої Лева́ди
Вели́ка Лепети́ха, Вели́кої Лепети́хи
Вели́ка Лі́нина, Вели́кої Лі́нини
Вели́ка Лука́, Вели́кої Луки́
Вели́ка Люба́ша, Вели́кої Люба́ші
Вели́ка Марти́нівка, Вели́кої Марти́нівки
Вели́ка Медве́дівка, Вели́кої Медве́дівки
Вели́ка Мече́тня, Вели́кої Мече́тні
Вели́ка Миха́йлівка, Вели́кої Миха́йлівки
Вели́ка Мотови́лівка, Вели́кої Мотови́лівки
Вели́ка Мочу́лка, Вели́кої Мочу́лки
Вели́ка Новосі́лка, Вели́кої Новосі́лки
Вели́ка Обу́хівка, Вели́кої Обу́хівки
Вели́ка Ози́мина, Вели́кої Ози́мини
Вели́ка Олекса́ндрівка, Вели́кої Олекса́ндрівки
Вели́ка Омеляна́, Вели́кої Омеляни́
Вели́ка Осни́ця, Вели́кої Осни́ці
Вели́ка Офі́рна, Вели́кої Офі́рної
Вели́ка Павлі́вка, Вели́кої Павлі́вки
Вели́ка Па́ладь, Вели́кої Па́ладі
Вели́ка Пи́сарівка, Вели́кої Пи́сарівки
Вели́ка Плаву́ча, Вели́кої Плаву́чої
Вели́ка Побі́йна, Вели́кої Побі́йної
Вели́ка Пожа́рня, Вели́кої Пожа́рні
Вели́ка П'ятигі́рка, Вели́кої П'ятигі́рки
Вели́ка Радого́щ, Вели́кої Радого́щі
Вели́ка Ра́ча, Вели́кої Ра́чі
Вели́ка Ри́биця, Вели́кої Ри́биці
Вели́ка Рішні́вка, Вели́кої Рішні́вки
Вели́ка Рогозя́нка, Вели́кої Рогозя́нки
Вели́ка Розто́ка, Вели́кої Розто́ки
Вели́ка Рості́вка, Вели́кої Рості́вки
Вели́ка Рублі́вка, Вели́кої Рублі́вки
Вели́ка Ру́дка, Вели́кої Ру́дки
Вели́ка Руса́ва, Вели́кої Руса́ви
Вели́ка Са́лиха, Вели́кої Са́лихи
Вели́ка Севастя́нівка, Вели́кої Севастя́нівки
Вели́ка Севери́нка, Вели́кої Севери́нки
Вели́ка Скельова́, Вели́кої Скельово́ї
Вели́ка Слобі́дка, Вели́кої Слобі́дки
Вели́ка Сніти́нка, Вели́кої Сніти́нки
Вели́ка Солта́нівка, Вели́кої Солта́нівки
Вели́ка Ста́риця, Вели́кої Ста́риці
Вели́ка Стра́тіївка, Вели́кої Стра́тіївки
Вели́ка Суши́ця, Вели́кої Суши́ці
Вели́ка Терні́вка, Вели́кої Терні́вки
Вели́ка Ту́р'я, Вели́кої Ту́р'ї
Вели́ка Уго́лька, Вели́кої Уго́льки
Вели́ка Фо́сня, Вели́кої Фо́сні
Вели́ка Ха́йча, Вели́кої Ха́йчі
Велика Хворо́ща, Вели́кої Хворо́щі
Вели́ка Циві́ля, Вели́кої Циві́лі
Вели́ка Черне́ччина, Вели́кої Черне́ччини
Вели́ка Черні́гівка, Вели́кої Черні́гівки
Вели́ка Черня́вка, Вели́кої Черня́вки
Вели́ка Чечелі́ївка, Вели́кої Чечелі́ївки
Вели́ка Ша́пківка, Вели́кої Ша́пківки
Вели́ка Шиші́вка, Вели́кої Шиші́вки
Вели́ка Шка́рівка, Вели́кої Шка́рівки
Вели́ка Я́блунівка, Вели́кої Я́блунівки
Вели́ка Я́блунька, Вели́кої Я́блуньки
Вели́ка Яроми́рка, Вели́кої Яроми́рки
Вели́ке, -ого
Вели́ке Артако́ве, Вели́кого Артако́вого
Вели́ке Бо́кове, Вели́кого Бо́кового
Вели́ке Боло́то, Вели́кого Боло́та
Вели́ке Бури́лове, Вели́кого Бури́лового
Вели́ке Ве́рбче, Вели́кого Ве́рбчого
Вели́ке Коло́дно, Вели́кого Коло́дна
Вели́ке Лади́жине, Вели́кого Лади́жиного
Вели́ке Мішко́ве, Вели́кого Мішко́вого
Вели́ке О́зеро, Вели́кого О́зера
Вели́ке Орі́хове, Вели́кого Орі́хового
Вели́ке Передмі́стя, Вели́кого Передмі́стя
Вели́ке По́ле, Вели́кого По́ля
Вели́ке Садо́ве, Вели́кого Садо́вого
Вели́ке У́стя, Вели́кого У́стя
Вели́кий Байра́к, Вели́кого Байра́ку
Вели́кий Бере́зний, Вели́кого Бере́зного
Вели́кий Би́чків, Вели́кого Би́чкова
Вели́кий Бо́брик, Вели́кого Бо́брика
Вели́кий Брата́лів, Вели́кого Брата́лова
Вели́кий Бу́крин, Вели́кого Бу́крина
Вели́кий Бурлу́к, Вели́кого Бурлука́
Вели́кий Ви́селок, Вели́кого Ви́селка
Вели́кий Ви́стороп, Вели́кого Ви́сторопа
Вели́кий Гай, Вели́кого Га́ю
Вели́кий Глибо́чок, Вели́кого Глибо́чка
Вели́кий Гови́лів, Вели́кого Гови́лова
Вели́кий Да́льник, Вели́кого Да́льника
Вели́кий Ди́влин, Вели́кого Ди́влина
Вели́кий Ди́рчин, Вели́кого Ди́рчина
Вели́кий До́рошів, Вели́кого До́рошева
Вели́кий Жва́нчик, Вели́кого Жва́нчика
Вели́кий Жи́тин, Вели́кого Жи́тина
Вели́кий Жолу́дськ, Вели́кого Жолу́дська
Вели́кий Злі́їв, Вели́кого Злі́єва
Вели́кий Карабчі́їв, Вели́кого Карабчі́єва
Вели́кий Караши́н, Вели́кого Караши́на
Вели́кий Клин, Вели́кого Кли́на
Вели́кий Ключі́в, Вели́кого Ключе́ва
Вели́кий Кобеля́чок, Вели́кого Кобеля́чка
Вели́кий Коби́лин, Вели́кого Коби́лина
Вели́кий Кру́піль, Вели́кого Кру́пеля
Вели́кий Куни́нець, Вели́кого Куни́нця
Вели́кий Курі́нь, Вели́кого Куреня́
Вели́кий Кучурі́в, Вели́кого Кучуре́ва
Вели́кий Лазу́чин, Вели́кого Лазу́чина
Вели́кий Ли́повець, Вели́кого Ли́повця
Вели́кий Ли́ствен, Вели́кого Ли́ствена
Вели́кий Ліс, Вели́кого Лі́су
Вели́кий Лог, Вели́кого Ло́га
Вели́кий Луг, Вели́кого Лу́гу
Вели́кий Лю́бінь, Вели́кого Лю́беня
Вели́кий Ми́дськ, Вели́кого Ми́дська
Вели́кий Ми́тник, Вели́кого Ми́тника
Вели́кий Моло́дьків, Вели́кого Моло́дькова
Вели́кий О́бзир, Вели́кого О́бзиру
Вели́кий Око́рськ, Вели́кого Око́рська
Вели́кий Олекса́ндрів, Вели́кого Олекса́ндрова
Вели́кий Оле́ксин, Вели́кого Оле́ксина
Вели́кий Омеля́ник, Вели́кого Омеля́ника

Вели́кий Острожо́к, Вели́кого Острожка́
Вели́кий Перевіз, Вели́кого Перево́зу
Вели́кий Полюхів, Вели́кого Полюхо́ва
Вели́кий Порськ, Вели́кого По́рська
Вели́кий Правути́н, Вели́кого Праву́тина
Вели́кий При́кіл, Вели́кого При́кола
Вели́кий Ра́ковець, Вели́кого Ра́ківця
Вели́кий Ро́жин, Вели́кого Ро́жина
Вели́кий Са́мбір, Вели́кого Са́мбора
Вели́кий Скнит, Вели́кого Скни́та
Вели́кий Степ, Вели́кого Сте́пу
Вели́кий Сти́дин, Вели́кого Сти́дина
Вели́кий Суходіл, Вели́кого Суходо́лу
Вели́кий Тростяне́ць, Вели́кого Тростянця́
Вели́кий Фонта́н, Вели́кого Фонта́на
Вели́кий Хода́чків, Вели́кого Хода́чкова
Вели́кий Ху́тір, Вели́кого Ху́тора
Вели́кий Че́рмель, Вели́кого Че́рмеля
Вели́кий Черня́тин, Вели́кого Черня́тина
Вели́кий Шпа́ків, Вели́кого Шпа́кова
Вели́кий Щи́мель, Вели́кого Щи́меля
Вели́кий Я́блунець, Вели́кого Я́блунця
Вели́кий Яр, Вели́кого Яру
Вели́кі Береги́, Вели́ких Берегі́в
Вели́кі Бере́жці, Вели́ких Бере́жців
Вели́кі Бі́рки, Вели́ких Бі́рок
Вели́кі Бу́бни, Вели́ких Бу́бнів
Вели́кі Бу́дища, Вели́ких Бу́дищ
Вели́кі Бу́дки, Вели́ких Бу́док
Вели́кі Бу́чки, Вели́ких Бу́чок
Вели́кі Ві́книни, Вели́ких Ві́книн
Вели́кі Ві́льми, Вели́ких Ві́льм
Вели́кі Га́домці, Вели́ких Га́домців
Вели́кі Гаї́, Вели́ких Гаї́в
Вели́кі Ге́івці, Вели́ких Ге́івців
Вели́кі Глі́бовичі, Вели́ких Глі́бовичів
Вели́кі Го́ри, Вели́ких Гір
Вели́кі Грибо́вичі, Вели́ких Грибо́вичів
Вели́кі Гуля́ки, Вели́ких Гуля́к
Вели́кі Дедерка́ли, Вели́ких Дедерка́л
Вели́кі Деревичі́, Вели́ких Деревичі́в
Вели́кі Ді́душичі, Вели́ких Ді́душичів
Вели́кі Дми́тровичі, Вели́ких Дми́тровичів
Вели́кі Доли́ни, Вели́ких Доли́н
Вели́кі Є́рчики, Вели́ких Є́рчиків
Вели́кі Жере́бки, Вели́ких Жере́бків
Вели́кі Зага́йці, Вели́ких Зага́йців
Вели́кі Загі́рці, Вели́ких Загі́рців
Вели́кі Зозу́линці, Вели́ких Зозу́линців
Вели́кі Кале́ничі, Вели́ких Кале́ничів
Вели́кі Кале́тинці, Вели́ких Кале́тинців
Вели́кі Канівці́, Вели́ких Канівці́в
Вели́кі Ком'я́ти, Вели́ких Ком'я́т
Вели́кі Копані́, Вели́ких Копані́в
Вели́кі Коро́винці, Вели́ких Коро́винців
Вели́кі Коша́рища, Вели́ких Коша́рищ
Вели́кі Кри́нки, Вели́ких Кри́нок
Вели́кі Кру́шлинці, Вели́ких Кру́шлинців
Вели́кі Ку́сківці, Вели́ких Ку́сківців
Вели́кі Кути́ща, Вели́ких Кути́щ
Вели́кі Ла́зи, Вели́ких Ла́зів
Вели́кі Ламзаки́, Вели́ких Ламзакі́в
Вели́кі Липняги́, Вели́ких Липнягі́в
Вели́кі Лісівці́, Вели́ких Лісівці́в
Вели́кі Лу́ки, Вели́ких Лук
Вели́кі Лу́чки, Вели́ких Лу́чок
Вели́кі Мака́ри, Вели́ких Мака́рів
Вели́кі Маце́вичі, Вели́ких Маце́вичів
Вели́кі Межирі́чі, Вели́ких Межирі́ч
Вели́кі Мі́ньки, Вели́ких Мі́ньків
Вели́кі Мокря́ни, Вели́ких Мокря́н
Вели́кі Мости́, Вели́ких Мості́в
Вели́кі Мо́шки, Вели́ких Мо́шок
Вели́кі Мошкі́вці, Вели́ких Мошкі́вців
Вели́кі Ни́згірці, Вели́ких Ни́згірців
Вели́кі Новосі́лки, Вели́ких Новосі́лок
Вели́кі Озе́ра, Вели́ких Озе́р
Вели́кі Орли́нці, Вели́ких Орли́нців
Вели́кі Осняки́, Вели́ких Осняків
Вели́кі Передри́михи, Вели́ких Передри́мих
Вели́кі Пере́ліски, Вели́ких Пере́лісків
Вели́кі Підлі́ски, Вели́ких Підлі́сків
Вели́кі При́цьки, Вели́ких При́цьків
Вели́кі Проходи́, Вели́ких Проході́в
Вели́кі Пузи́рки, Вели́ких Пузи́рків
Вели́кі Сади́, Вели́ких Садів
Вели́кі Се́лища, Вели́ких Се́лищ
Вели́кі Солонці́, Вели́ких Солонці́в
Вели́кі Соро́чинці, Вели́ких Соро́чинців
Вели́кі Телко́вичі, Вели́ких Телко́вичів
Вели́кі Трояни́, Вели́ких Троянів
Вели́кі Хутори́, Вели́ких Хуторі́в
Вели́кі Цепце́вичі, Вели́ких Цепце́вичів
Вели́кі Чорнокі́нці, Вели́ких Чорнокі́нців
Вели́кі Юна́чки, Вели́ких Юна́чок
Вели́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Великобоя́рка, -и, *д. і м.* -ці
Великобрата́лівське, -ого
Великобурлу́цьке, -ого
Великоведме́же, -ого
Великовесе́ле, -ого
Великодоли́нське, -ого
Великодрю́кове, -ого
Великоду́бове, -ого
Великозалі́сся, -я
Великози́менове, -ого
Великока́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Великокози́рщина, -и
Великокома́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Великомар'я́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Великомиха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Великоолекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Великопі́лля, -я
Великоплі́оське, -ого
Великопо́ле, -я
Великополове́цьке, -ого
Великориба́льське, -ого
Великоселе́цьке, -ого
Великосе́рбулівка, -и, *д. і м.* -ці
Великосі́лки, -ок
Великосі́лля, -я
Великофе́дорівка, -и, *д. і м.* -ці
Велико́цьк, -а
Ве́лимче, -ого
Ве́лин, -а
Ве́лихів, -ова
Ве́лицьк, -а
Ве́лички, -ів
Вели́чківка, -и, *д. і м.* -ці
Вели́чкове, -ого
Веліда́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Веліза́рове, -ого
Вельбі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Велю́нь, -і, *ор.* -нню
Веля́тин, -а
Вендича́ни, -а́н
Венесла́вівка, -и, *д. і м.* -ці
Ве́нзель, -я, *ор.* -ем
Веніамі́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Венсла́ви, -а́в
Ве́прик, -а
Ве́прин, -а
Верба́, -и́
Верба́їв, -є́ва
Верба́ни, -а́н
Верб́ень, -я, *ор.* -ем
Верб́е́цьке, -ого
Ве́рби, Верб
Верби́лівці, -ів
Верби́на, -и
Ве́рбине, -ого
Ве́рбиця, -і, *ор.* -ею
Ве́рбичі, -ів
Ве́рбичне, -ого
Ве́рбів, -ова
Верб́івка, -и, *д. і м.* -ці
Верб́івочка, -и, *д. і м.* -ці
Верб́івське, -ого
Верб́івці, -ів
Верб́івчик, -а
Ве́рбіж, -ежа, *ор.* -ежем
Ве́рбка, -и, *д. і м.* -ці
Ве́рбка-Муро́вана, Ве́рбки-Муро́ваної
Ве́рбки, -ів
Верблю́жка, -и, *д. і м.* -ці
Верб́ляни, -я́н
Вербо́ва, -ої
Вербо́ва Ба́лка, Вербо́вої Ба́лки
Вербо́ва Лоза́, Вербо́вої Лози́
Вербо́ве, -ого
Ве́рбовець, -вця, *ор.* -вцем
Вербо́вець, -вця, *ор.* -вцем
Вербове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Верболо́зи, -ів
Вербoро́динці, -ів
Ве́рбське, -ого
Вербува́та, -ої
Вербува́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Ве́рб'яж, -а, *ор.* -ем
Верб'я́ни, -я́н
Верб'я́тин, -а
Вергулі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Вергулі́вське, -ого
Вергуни́, -ів
Вере́вчик, -а
Веремі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ве́рем'я, -я
Вере́ни, -ів
Веренча́нка, -и, *д. і м.* -ці
Вереса́єве, -ого
Вереси́, -ів
Вересі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Верескуни́, -ів
Вересне́ве, -ого
Вере́сня, -і, *ор.* -ею
Вересо́ч, -і, *ор.* -ччю
Верете́но, -а
Вереши́ця, -і, *ор.* -ею
Вере́шки, -ів
Верещ́аки, -ів
Вери́н, -а
Вери́ни, -и́н
Верло́к, -а
Верни́городок, -дка
Верня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ве́рпа, -и
Вертеле́цьке, -ого
Верте́лка, -и, *д. і м.* -ці
Верте́п, -а
Верті́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Вертоки́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Верхи́, -ів
Ве́рхів, -ова
Верхі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Верхівня́, -і́, *ор.* -е́ю
Верхі́вськ, -а
Верхі́вське, -ого
Верхівце́ве, -ого
Верхівці́, -ів
Ве́рхнє, -нього
Ве́рхнє Висо́цьке, Ве́рхнього Висо́цького
Ве́рхнє Во́дяне, Ве́рхнього Во́дяного
Ве́рхнє Гу́сине, Ве́рхнього Гу́синого
Ве́рхнє Піща́не, Ве́рхнього Піща́ного
Ве́рхнє Синьови́дне, Ве́рхнього Синьови́дного
Ве́рхні Воро́та, Ве́рхніхВорі́т
Ве́рхні Гаї́, Ве́рхніх Гаї́в
Ве́рхні Орі́шники, Ве́рхніх Орі́шників
Ве́рхні Петрівці́, Ве́рхніх Петрівці́в
Ве́рхні Ремети́, Ве́рхніх Реметі́в
Ве́рхні Синівці́, Ве́рхніх Синівці́в
Ве́рхні Сірого́зи, Ве́рхніх Сірого́зів
Ве́рхні Станівці́, Ве́рхніх Станівці́в
Ве́рхні Торгаї́, Ве́рхніх Торгаї́в
Ве́рхнів, -нього
Ве́рхній Би́стрий, Ве́рхнього Би́строго
Ве́рхній Бишки́н, Ве́рхнього Бишки́на
Ве́рхній Ве́рбіж, Ве́рхнього Ве́рбежа
Ве́рхній Доро́жів, Ве́рхнього Доро́жева
Ве́рхній Ко́ропець, Ве́рхнього Ко́ропця
Ве́рхній Кут, Ве́рхнього Кута́
Ве́рхній Куя́льник, Ве́рхнього Куя́льника
Ве́рхній Лужо́к, Ве́рхнього Лужка́
Ве́рхній Майда́н, Ве́рхнього Майда́ну
Ве́рхній Мінчено́к, Ве́рхнього Мінченка́
Ве́рхній Наго́льчик, Ве́рхнього Наго́льчика
Ве́рхній Рога́чик, Ве́рхнього Рога́чика
Ве́рхній Са́лтів, Ве́рхнього Са́лтова
Ве́рхній Стру́тинь, Ве́рхнього Стру́тиня
Ве́рхній Студе́ний, Ве́рхнього Студе́ного
Ве́рхній Токма́к, Ве́рхнього Токмака́
Ве́рхній Ту́рів, Ве́рхнього Ту́рова
Ве́рхній Яло́ве́ць, Ве́рхнього Яловця́
Ве́рхній Ясенів, Ве́рхнього Ясенева
Верхньобогда́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Верхньово́дяне, -ого
Верхньогара́симівка, -и, *д. і м.* -ці
Верхньодереве́чка, -и, *д. і м.* -ці
Верхньодніпро́вськ, -а
Верхньодрагу́нське, -ого
Верхньозамо́рське, -ого
Верхньозо́рянське, -ого
Верхньоінгу́льське, -ого
Верхньокам'яни́ста, -ої
Верхньока́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Верхньока́м'янське, -ого
Верхньокурга́нне, -ого
Верхньоса́дове, -ого
Верхньоторе́цьке, -ого
Верхньотузлове́, -ого
Верхньошеви́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ве́рхня, -ньої
Ве́рхня Бі́лка, Ве́рхньої Бі́лки
Ве́рхня Будакі́вка, Ве́рхньої Будакі́вки
Ве́рхня Ви́зниця, Ве́рхньої Ви́зниці
Ве́рхня Вільхова́, Ве́рхньої Вільхово́ї
Ве́рхня Гра́бівниця, Ве́рхньої Гра́бівниці
Ве́рхня Дува́нка, Ве́рхньої Дува́нки
Ве́рхня Жужма́нівка, Ве́рхньої Жужма́нівки
Ве́рхня Красня́нка, Ве́рхньої Красня́нки
Ве́рхня Криниця, Ве́рхньої Криниці
Ве́рхня Кри́нка, Ве́рхньої Кри́нки
Ве́рхня Куту́зовка, Ве́рхньої Куту́зовки
Ве́рхня Ла́нна, Ве́рхньої Ла́нни
Ве́рхня Ли́пиця, Ве́рхньої Ли́пиці
Ве́рхня Лука́виця, Ве́рхньої Лука́виці
Ве́рхня Ману́йлівка, Ве́рхньої Ману́йлівки
Ве́рхня Озеря́на, Ве́рхньої Озеря́ни
Ве́рхня Орі́лька, Ве́рхньої Орі́льки
Ве́рхня Орі́хівка, Ве́рхньої Орі́хівки
Ве́рхня Пи́сарівка, Ве́рхньої Пи́сарівки
Ве́рхня По́жня, Ве́рхньої По́жні
Ве́рхня Покро́вка, Ве́рхньої Покро́вки
Ве́рхня Рога́нка, Ве́рхньої Рога́нки
Ве́рхня Рожа́нка, Ве́рхньої Рожа́нки
Ве́рхня Ру́дня, Ве́рхньої Ру́дні
Ве́рхня Сагарі́вка, Ве́рхньої Сагарі́вки
Ве́рхня Сама́ра, Ве́рхньої Сама́ри
Ве́рхня Сиро́ватка, Ве́рхньої Сиро́ватки
Ве́рхня Слобі́дка, Ве́рхньої Слобі́дки
Ве́рхня Соло́твина, Ве́рхньої Соло́твини
Ве́рхня Стина́ва, Ве́рхньої Стина́ви
Ве́рхня Те́рса, Ве́рхньої Те́рси
Ве́рхня Я́блунька, Ве́рхньої Я́блуньки
Верхняки́, -ів
Верхняківці́, -ів
Верхня́чка, -и, *д. і м.* -ці
Верхобу́ж, -а
Верховина, -и
Верховина-Би́стра, Верховини-Би́строї
Верхови́нка, -и, *д. і м.* -ці
Верхо́ли, -ів
Верхолі́сся, -я
Верхорі́ччя, -я
Верхосу́лка, -и, *д. і м.* -ці
Верхоя́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Верху́тка, -и, *д. і м.* -ці
Верча́ни, -а́н
Ве́ршаці, -ів
Верши́на, -и
Верши́на-Зга́рська, Верши́ни-Зга́рської
Верши́ни, -и́н
Верши́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Верши́нне, -ого
Верши́нова Муравйка, Верши́нової Муравйки
Верши́но-Ка́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Ве́ршниця, -і, *ор.* -ею
Веря́ця, -і, *ор.* -ею
Весе́ла, -ої
Весе́ла Ба́лка, Весе́лої Ба́лки

Весе́ла Гі́рка, Весе́лої Гі́рки
Весе́ла Гора́, Весе́лої Гори́
Весе́ла Да́ча, Весе́лої Да́чі
Весе́ла Доли́на, Весе́лої Доли́ни
Весе́ла Ро́ща, Весе́лої Ро́щі
Весе́ла Слобі́дка, Весе́лої Слобі́дки
Весе́ла Тара́сівка, Весе́лої Тара́сівки
Весе́ла Фе́дорівка, Весе́лої Фе́дорівки
Весе́ле, -ого
Весе́ле По́ле, Весе́лого По́ля
Веселе́ць, -льця́, *ор.* -льце́м
Весе́лий Гай, Весе́лого Га́ю
Весе́лий Кут, Весе́лого Кута́
Весе́лий Лан, Весе́лого Ла́ну
Весе́лий Поді́л, Весе́лого Подо́лу
Весе́лий Роздо́л, Весе́лого Роздо́лу
Весе́лий Став, Весе́лого Ста́ву
Весе́лий Степ, Весе́лого Сте́пу
Весе́лий Ху́тір, Весе́лого Ху́тора
Весели́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Весели́нове, -ого
Весе́лі Бокове́ньки, Весе́лих Бокове́ньок
Веселі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Весе́лівське, -ого
Весе́лі Го́ри, Весе́лих Гір
Весе́лі Терни́, Весе́лих Терні́в
Весе́лі Чумаки́, Весе́лих Чумакі́в
Весе́лка, -и, *д. і м.* -ці
Веселого́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Веселоіва́нівське, -ого
Веселоолекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Веселотернува́те, -ого
Веселя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Весні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Весногі́рське, -ого
Весняна́ Кві́тка, Весняно́ї Кві́тки
Весня́не, -ого
Весня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Вестерніча́ни, -а́н
Ветерина́рне, -ого
Ве́тли, -ів
Ве́тхалівка, -и, *д. і м.* -ці
Вечі́рки, -ок
Вечі́рчине, -ого
Ви́блі, -ів
Вибо́єве, -ого
Вибрані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́будів, -ова
Ви́водове, -ого
Ви́гів, -ова
Ви́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́гін, -она
Ви́гнанка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́года, -и
Ви́годівка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́гон, -а
Вигра́їв, -єва
Ви́гуричі, -ів
Вида́ва, -и
Видвиже́нець, -нця, *ор.* -нцем
Ви́день, -дня, *ор.* -днем
Ви́дерта, -ої
Ви́дибор, -а
Ви́динів, -ова
Ви́дне, -ого
Ви́днівка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́дно-Софі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Видо́шня, -і, *ор.* -ею
Ви́дра, -и
Видра́ниця, -і, *ор.* -ею
Видричі́, -ів
Ви́дричка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́думка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́жгів, -ова
Виже́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́жине, -ого
Ви́жично, -ого
Ви́жниця, -і, *ор.* -ею
Ви́жній Березі́в, Ви́жнього Березо́ва
Вижняни́, -я́н
Визи́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Визи́рка, -и, *д. і м.* -ці
Визи́рці, -ів
Ви́ймка, -и, *д. і м.* -ці
Вико́ти, -о́т
Ви́ла, Вил
Ви́ла-Яру́зькі, Вил-Яру́зьких
Виле́цьке, -ого
Ви́ли, -ів
Ви́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́лки, -ів
Ви́лкове, -ого
Ви́лок, -а
Ви́льчики, -ів
Ви́мислівка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́мушів, -ева
Винарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́нішок, -шка
Ви́нники, -ів
Ви́нниця, -і, *ор.* -ею
Ви́ннички, -ів
Виногра́д, -а
Виногра́дар, -а
Виногра́дів, -ова
Виногра́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Виногра́дне, -ого
Виногра́дний, -ого
Виногра́дний Клин, Виногра́дного Кли́ну
Виногра́дний Сад, Виногра́дного Са́ду
Виногра́дний Яр, Виногра́дного Я́ру
Виногра́дове, -ого
Виноку́рня, -і, *ор.* -ею
Виноми́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Вино́сливе, -ого
Ви́нторівка, -и, *д. і м.* -ці
Виня́тинці, -ів
Випасне́, -о́го
Ви́писки, -ів
Ви́повзів, -ова
Ви́повзки, -ів
Випчина́, -и́
Вир, -у
Ви́рва, -и
Вири́, -ів
Ви́рів, -ова
Ви́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Виріша́льне, -ого
Виріша́льний, -ого
Ви́рка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́роби, -ів
Виса́чки, -чок
Ви́селки, -ів
Ви́селок, -сілка
Ви́сипівці, -ів
Ви́січка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́скрива, -и
Ви́скрівка, -и, *д. і м.* -ці
Вислобо́ки, -ів
Ви́сове, -ого
Висо́ка Ваку́лівка, Висо́кої Ваку́лівки
Висо́ка Гора́, Висо́кої Гори́
Висо́ка Гре́бля, Висо́кої Гре́блі
Висо́ка Піч, Висо́кої Пе́чі
Висо́ка Яру́га, Висо́кої Яру́ги
Висо́ке, -ого
Висо́ке По́ле, Висо́кого По́ля
Висо́кий, -ого
Висо́кий Ка́мінь, Висо́кого Ка́меня
Висо́кинь, -я, *ор.* -ем
Висо́кі Ба́йра́ки, Висо́ких Ба́йра́ків
Високогі́рне, -ого
Високопі́лля, -я
Високо́піль, -поля, *ор.* -полем
Високо́сів, -ова
Високофе́дорівка, -и, *д. і м.* -ці
Висо́цьк, -а
Висо́цьке, -ого
Висо́цько, -а
Височа́нка, -и, *д. і м.* -ці
Височа́нове, -ого
Височа́нське, -ого
Височи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Висо́чне, -ого
Ви́спа, -и
Виступо́вичі, -ів
Вису́нськ, -а
Вису́нь, -і, *ор.* -нню
Ви́сь, -і, *ор.* -ссю
Вита́ва, -и
Вита́нь, -і, *ор.* -нню
Витачі́в, -е́ва
Ви́твиця, -і, *ор.* -ею
Ви́тень, -тня, *ор.* -тнем
Витилі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́тків, -ова
Ви́тківці, -ів
Ви́туле, -ого
Ви́тязеве, -ого
Ви́тязівка, -и, *д. і м.* -ці
Вихва́тнівці, -ів
Ви́хвостів, -ова
Вихилі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́хля, -і, *ор.* -ею
Ви́хопні, -ів
Ви́хрівка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́ців, -ева
Ви́чавки, -вок
Ви́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Вишарі́, -ів
Ви́шгород, -а
Ви́шгородок, -дка
Више́вичі, -ів
Вишегра́д, -а
Ви́шенне, -ого
Ви́шенька, -и, *д. і м.* -ці
Ви́шеньки, -ньок
Виші́в, -е́ва
Ви́шка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́шків, -ова
Ви́шківка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́шківське, -ого
Ви́шківці, -ів
Ви́шкове, -ого
Ви́шнева, -ої
Вишне́ве, -ого
Вишне́вий Діл, Вишне́вого До́лу
Вишне́вий Яр, Вишне́вого Я́ру
Вишне́во-Петрі́вське, -ого
Ви́шнів, -ева
Ви́шнівець, -вця, *ор.* -вцем
Вишні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Вишні́вське, -ого
Вишні́вці, -і́в
Ви́шнівчик, -а
Ви́шній Дубове́ць, Ви́шнього Дубовця́
Вишно́піль, -поля, *ор.* -полем
Вишнюва́те, -ого
Ви́шня, -і, *ор.* -ею
Вишняки́, -і́в
Вишнякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Вишня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Вишова́тий, -ого
Ви́шпіль, -поля, *ор.* -полем
Ви́ща Дубе́чня, Ви́щої Дубе́чні
Ви́ща Кропи́вна, Ви́щої Кропи́вни
Вищевесе́ле, -ого
Вищеольчеда́їв, -єва
Ви́ще Соло́не, Ви́щого Соло́ного
Вищетара́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Ви́щий Була́тець, Ви́щого Була́тця
Ви́щі Вереща́ки, Ви́щих Вереща́к
Ви́щі Вільша́ни, Ви́щих Вільша́н
Ви́щі Вовкі́вці, Ви́щих Вовкі́вців
Ви́щі Луб'я́нки, Ви́щих Луб'я́нок
Ві́бли, -ів
Ві́вня, -і, *ор.* -ею
Ві́вся, -і, *ор.* -ею
Вівся́ники, -ів
Вівся́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Вівча́рне, -ого
Вівча́рня, -і, *ор.* -ею
Вівча́рове, -ого
Ві́вче, -ого
Вівчи́цьк, -а
Відва́жне, -ого
Відкри́те, -ого
Ві́дники, -ів
Ві́днів, -ева
Відно́жине, -ого
Відра́да, -и
Відра́дна Доли́на, Відра́дної Доли́ни
Відра́дне, -ого
Відро́дженівське, -ого
Відро́дження, -я
Віду́ти, -ів
Ві́жомля, -і, *ор.* -ею
Ві́зня, -і, *ор.* -ею
Ві́йниця, -і, *ор.* -ею
Військо́ве, -ого
Війте́нки, -ів
Ві́йтівка, -и, *д. і м.* -ці
Ві́йтівці, -ів
Ві́йтівщина, -и
Віке́нтіївка, -и, *д. і м.* -ці
Віке́нтове, -ого
Ві́книна, -и
Ві́книне, -ого
Ві́книни, -ин
Вікно́, -а́
Вікня́не, -ого
Вікня́ни, -я́н
Віктори́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ві́кторів, -ева
Ві́кторівка, -и, *д. і м.* -ці
Вікто́рія, -ї, *ор.* -єю
Ві́кторове, -ого
Вікторя́ни, -я́н
Віл, Вола́
Ві́ленка, -и, *д. і м.* -ці
Ві́ленька, -и, *д. і м.* -ці
Ві́лиця, -і, *ор.* -ею
Ві́ліне, -ого
Ві́лія, -ї, *ор.* -єю
Ві́лля, -я
Вільбі́вне, -ого
Вільгі́р, -о́ра
Ві́лька-Підгородне́нська, Ві́льки-Підгородне́нської
Ві́лька-Садівська́, Ві́льки-Садівсько́ї
Ві́льна, -ої
Ві́льна Доли́на, Ві́льної Доли́ни
Ві́льна Дружи́на, Ві́льної Дружи́ни
Ві́льна Поля́на, Ві́льної Поля́ни
Ві́льна Слобода́, Ві́льної Слободи́
Ві́льна Тара́сівка, Ві́льної Тара́сівки
Ві́льна Тере́шківка, Ві́льної Тере́шківки
Ві́льна Украї́на, Ві́льної Украї́ни
Ві́льне, -ого
Ві́льне Життя́, Ві́льного Життя́
Ві́льне Запорі́жжя, Ві́льного Запорі́жжя
Ві́льне По́ле, Ві́льного По́ля
Ві́льний, -ого
Ві́льний Гай, Ві́льного Га́ю
Ві́льний По́сад, Ві́льного По́саду
Ві́льний Степ, Ві́льного Сте́пу
Ві́льний Та́бір, Ві́льного Та́бору
Ві́льний Яр, Ві́льного Я́ру
Ві́льниця, -і, *ор.* -ею
Ві́льні Лу́ки, Ві́льних Лук
Ві́льні Хутори́, Ві́льних Хуторі́в
Вільноандрі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Вільногі́рськ, -гі́рська
Вільногру́шівське, -ого
Вільнокур'я́нівське, -ого
Вільнопі́лля, -я
Вільноула́нівське, -ого
Ві́льня, -і, *ор.* -ею
Вільня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Вільня́нськ, -а
Ві́льськ, -а
Ві́льха, -и
Ві́льхи, -ів
Вільхі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Вільхі́вське, -ого
Вільхі́вці, -ів
Вільхі́вці-Ла́зи, -ів-ів
Вільхі́вчик, -а
Вільхі́вщина, -и
Ві́льхова, -ої
Вільхова́тий, -ого

Вільхова́тка, -и, д. і м. -ці
Вільхове́, -óго
Вільхове́ць, -вця́, ор. -вце́м
Вільхове́цьке, -ого
Вільхови́й Ріг, Вільхово́го Ро́гу
Вільхови́ця, -і, ор. -ею
Вільхува́тка, -и, д. і м. -ці
Вільча, -і, ор. -ею
Вільша́на, -и
Вільша́на Слобі́дка, Вільша́ної Слобі́дки
Вільша́не, -ого
Вільша́ни, -а́н
Вільша́ник, -а
Вільша́ниця, -і, ор. -ею
Вільшанка, -и, д. і м. -ці
Вільша́нська Ни́ва, Вільша́нської Ни́ви
Вільша́нська Новосе́лиця, Вільша́нської Новосе́лиці
Вільша́нське, -ого
Вільши́на, -и
Вільшинки́, -но́к
Вільшка, -и, д. і м. -ці
Вілья́нівка, -и, д. і м. -ці
Вілю́ничі, -ів
Віля́вче, -ого
Вінинці, -ів
Вінко́ве, -ого
Вінниківці, -ів
Вінницьке, -ого
Вінницькі Івани́, Вінницьких Іванів
Вінницькі Стави́, Вінницьких Ставів
Вінницькі Хутори́, Вінницьких Хуторів
Вінниця, -і, ор. -ею
Вінож, -а
Вінтенці, -ів
Віньківці, -ів
Віня́ви, -я́в
Віпче, -ого
Вірівка, -и, д. і м. -ці
Вірлів, -ева
Вірля, -і
Вірне, -ого
Вірнопілля, -я
Віролю́бівка, -и, д. і м. -ці
Віро-Микола́ївка, -и, д. і м. -ці
Вісичі, -ів
Вістова́, -о́ї
Вісто́вичі, -ів
Вістря, -я
Віта́ва, -и
Віта́-Пошто́ва, Віти-Пошто́вої
Вітвисте, -ого
Вітивщина, -и
Вітине, -ого
Вітки, -ток
Вітківці, -ів
Вітко́вичі, -ів
Вітове, -ого
Віто́ніж, -а, ор. -ем
Вітри́, -ів
Вітрівка, -и, д. і м. -ці
Вітрове́, -о́го
Вітрого́н, -а
Вітрянка, -и, д. і м. -ці
Віхове, -ого
Віхті, -ів
Вічи́ні, невідм.
Вла́дин, -а
Владипіль, -поля, ор. -полем
Владисла́вівка, -и, д. і м. -ці
Владисла́вка, -и, д. і м. -ці
Владисла́вчик, -а
Владиче́нь, -чня́, ор. -чне́м
Влади́чна, -ої
Вла́дівка, -и, д. і м. -ці
Вла́дне, -ого
Вла́сівка, -и, д. і м. -ці
Влаша́нівка, -и, д. і м. -ці
Вла́щинці, -ів
Влізьки, -ів
Вну́кове, -ого
Вну́трішній Бір, Внутрішнього Бо́ру
Вовки́, -ів
Во́вків, -ова
Вовківка, -и, д. і м. -ці
Вовківське, -ого
Вовківці, -ів
Вовківчики, -ів
Вовкова́тиця, -і, ор. -ею
Во́вкове, -ого
Вовкови́ї, -ів
Вовкови́нці, -ів
Вовкода́єве, -ого
Вовкосафо́нове, -ого
Вовко́шів, -ева
Во́вна, -и
Вовни́чі, -ів
Во́вніги, -ів
Вовня́нка, -и, д. і м. -ці
Во́вча Ба́лка, Во́вчої Ба́лки
Во́вча Гора́, Во́вчої Гори́
Во́вча Доли́на, Во́вчої Доли́ни
Вовча́нка, -и, д. і м. -ці
Вовча́нськ, -а
Вовча́нське, -ого
Вовча́нські Хутори́, Вовча́нських Хуторів
Вовча́тичі, -ів
Во́вче, -ого
Во́вченка, -и, д. і м. -ці
Во́вчий, -ого
Во́вчий Яр, Во́вчого Я́ру
Во́вчик, -а
Вовчи́нець, -нця, ор. -нцем
Вовчи́ці, -и́ць
Во́вчицьк, -а
Вовчи́щовичі, -ів
Во́вчків, -ова
Во́вчківці, -ів
Во́вчок, -чка
Вовчоя́рівка, -и, д. і м. -ці
Вовчухи́, -ів
Вогне́ве, -ого
Вогні́, -ів
Води́ця, -і, ор. -ею
Во́дички, -чок
Во́дне, -ого
Во́дник, -а
Во́дники, -ів
Водобу́д, -у
Водола́ги, -а́г
Водола́гівка, -и, д. і м. -ці
Водола́зьке, -ого
Водопі́й, -по́ю, ор. -по́єм
Водопі́йне, -ого
Водорі́зівка, -и, д. і м. -ці
Водосла́вка, -и, д. і м. -ці
Водоти́ї, -їв
Водото́к, -у
Во́дяна Ба́лка, Во́дяної Ба́лки
Во́дяне, -ого
Водя́ники, -ів
Водяноли́пове, -ого
Водя́но-Ло́рине, -ого
Водя́но-Миха́йлівка, -и, д. і м. -ці
Водя́нське, -ого
Водя́хівка, -и, д. і м. -ці
Воєво́дівка, -и, д. і м. -ці
Воєво́дське, -ого
Воєво́дчинці, -ів
Воєго́ща, -і, ор. -ею
Возвра́тне, -ого
Воздви́женка, -и, д. і м. -ці
Воздви́женське, -ого
Воздви́жівка, -и, д. і м. -ці
Вози́лів, -ова
Возляко́ве, -ого
Вознесе́нка, -и, д. і м. -ці
Вознесе́нськ, -а
Вознесе́нське, -ого
Возни́чі, -ів
Возні́вці, -ів
Возсія́тське, -ого
Во́їнка, -и, д. і м. -ці
Во́йкове, -ого
Во́йковський, -ого
Войнашівка, -и, д. і м. -ці
Войни́лів, -ова
Во́йнин, -а
Во́йниха, -и
Во́йничеве, -ого
Во́йнівка, -и, д. і м. -ці
Войсла́вичі, -ів
Во́йтівка, -и, д. і м. -ці
Во́йтове, -ого
Вокза́л, -у
Вокза́л-Горо́дня, -і, ор. -ею
Волве́нкове, -ого
Волевачі́, -ів
Воли́нка, -и, д. і м. -ці
Воли́нське, -ого
Воли́нцеве, -ого
Воли́нцівське, -ого
Во́лиця, -і, ор. -ею
Во́лиця-Бари́лова, Во́лиці-Бари́лової
Во́лиця-Гніздичі́вська, Во́лиці-Гніздичі́вської
Во́лиця-Деревля́нська, Во́лиці-Деревля́нської
Во́лиця-Дружкопі́льська, Во́лиці-Дружкопі́льської
Во́лиця-Кереке́шина, Во́лиці-Кереке́шиної
Во́лиця-Лобачі́вська, Во́лиці-Лобачі́вської
Во́лиця-Морозови́цька, Во́лиці-Морозови́цької
Во́лиця-Польова́, Во́лиці-Польово́ї
Во́лкове, -ого
Волна́, -и́
Волнова́ха, -и
Волну́шине, -ого
Волобу́ївка, -и, д. і м. -ці
Волова́, -о́ї
Воло́ва Ба́лка, Воло́вої Ба́лки
Волове́, -о́го
Воло́вець, -вця
Воловики́, -ів
Воло́виця, -і
Волово́дівка, -и, д. і м. -ці
Волода́рівка, -и, д. і м. -ці
Воло́дарка, -и, д. і м. -ці
Волода́рськ, -а
Волода́рськ-Воли́нський, Волода́рська-Воли́нського
Волода́рське, -ого
Волода́рського, невідм.
Володи́мир-Воли́нський, Володи́мира-Воли́нського
Володимире́ць, -рця́, ор. -рце́м
Володи́мирівка, -и, д. і м. -ці
Володи́мирівське, -ого
Володи́мирка, -и, д. і м. -ці
Володи́мирове, -ого
Володи́миро-Іллі́нка, -и, д. і м. -ці
Володи́миро-Па́влівка, -и, д. і м. -ці
Володи́миро-Улья́новка, -и, д. і м. -ці
Володи́мирське, -ого
Володи́мирці, -ів
Воло́дине, -ого
Володі́ївці, -ів
Во́лок, -а
Воло́ка, -и, д. і м. -ці
Волоки́тине, -ого
Во́лосів, -ова
Во́лосівка, -и, д. і м. -ці
Воло́сівці, -ів
Волосі́нь, -і, ор. -нню
Воло́сківці, -ів
Волостків, -о́ва
Воло́ська Балаклі́я, Воло́ської Балаклі́ї
Воло́ське, -ого
Волося́нка, -и, д. і м. -ці
Во́лохів Яр, Во́лохового Яру
Воло́хівка, -и, д. і м. -ці
Волохівське, -ого
Волоча́ївка, -и, д. і м. -ці
Волочи́ськ, -а
Воло́ша, -і, ор. -ею
Воло́шине, -ого
Волоши́нівка, -и, д. і м. -ці
Волоши́нове, -ого
Воло́шки, -ок
Воло́шкове, -ого
Воло́шнівка, -и, д. і м. -ці
Воло́ща, -і, ор. -ею
Воло́щина, -и
Волощуки́, -ів
Волсвин, -а
Волу́дринці, -ів
Волу́йки, -ів
Волфи́не, -ого
Во́льниця, -і, ор. -ею
Во́ля, -і, ор. -ею
Во́ля-Бараце́цька, Во́лі-Бараце́цької
Во́ля-Бартатівська, Во́лі-Бартатівської
Во́ля-Бла́жівська, Во́лі-Бла́жівської
Во́ля-Висо́цька, Во́лі-Висо́цької
Во́ля-Гомуле́цька, Во́лі-Гомуле́цької
Во́ля-Доброста́нська, Во́лі-Доброста́нської
Во́ля-Довголу́цька, Во́лі-Довголу́цької
Во́ля-Жовтане́цька, Во́лі-Жовтане́цької
Во́ля-Задерева́цька, Во́лі-Задерева́цької
Во́ля-Ко́вельська, Во́лі-Ко́вельської
Во́ля-Любинська, Во́лі-Любинської
Во́ля-Любитівська, Во́лі-Любитівської
Воля́нка, -и, д. і м. -ці
Воля́нщина, -и
Во́ля-Обла́зницька, Во́лі-Обла́зницької
Воля́рка, -и, д. і м. -ці
Во́ля-Садківська, Во́лі-Садківської
Во́ля-Свійчівська, Во́лі-Свійчівської
Во́ля-Ста́рицька, Во́лі-Ста́рицької
Во́ля-Яку́бова, Во́лі-Яку́бової
Воні́гове, -ого
Ворву́линці, -ів
Ворго́л, -а
Во́рзель, -я, ор. -ем
Ворнича́ни, -а́н
Воробі́ївка, -и, д. і м. -ці
Вороб'ї́в, -бйо́ва
Вороб'ї́вка, -и, д. і м. -ці
Вороб'ї́вщина, -и
Воробйо́ве, -ого
Воробле́вичі, -ів
Воробля́чин, -а
Воро́вське, -ого
Воро́вського, невідм.
Ворожба́, -и́
Ворожби́н, -а́
Ворожбя́нське, -ого
Вороко́мле, -ого
Во́рон, -а
Воро́на, -и
Вороне́, -о́го
Вороне́ве, -ого
Вороне́нко, -а
Воро́нине, -ого
Воро́нинці, -ів
Воро́ниця, -і
Воро́нів, -ова
Воро́нівка, -и, д. і м. -ці
Вороні́вці, -ів
Воро́нівщина, -и
Воро́ніж, -а, ор. -ем
Воро́нізьке, -ого
Воронки́, -ів
Воронкі́вці, -ів
Во́ронове, -ого
Вороновиця, -і, ор. -ею
Воронцівка, -и, д. і м. -ці
Воронцо́ве, -ого
Воро́нчин, -а
Вороньки́, -ів
Вороньків, -о́ва
Вороньківка, -и, д. і м. -ці
Вороня́ки, -ів
Вороня́нщина, -и
Воропа́ї, -їв
Воропа́їв, -єва
Воропа́ївка, -и, д. і м. -ці
Воропа́й, -я
Воро́тнів, -ева
Воро́хівка, -и, д. і м. -ці
Воро́хта, -и
Во́роців, -ева
Воро́чеве, -ого
Вороши́лівка, -и, д. і м. -ці
Вороши́ловський, -ого
Во́рсівка, -и, д. і м. -ці

Во́рчин, -а
Воскобі́йники, -ів
Воскода́ви, -ів
Воскода́винці, -ів
Воскресе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Воскресе́нка, -и, *д. і м.* -ці
Воскресе́нське, -ого
Воскреси́нці, -ів
Восто́чне, -ого
Восхо́д, -а
Во́сьме Бе́резня, Во́сьмого Бе́резня
Восьмиха́тки, -ок
Вотилі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Вочкі́вці, -ів
Воща́нці, -ів
Воща́тин, -а
Вощи́лиха, -и
Вощи́нине, -ого
Вощи́нське, -ого
Воютин, -а
Воютичі, -ів
Вра́діївка, -и, *д. і м.* -ці
Вре́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Вру́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Врубі́вський, -ого
Вру́блівка, -и, *д. і м.* -ці
Вру́блівці, -ів
Вса́дки, -ів
Все́володівка, -и, *д. і м.* -ці
Всесвя́тське, -ого
Вуглегі́рськ, -а
Вугледа́р, -а
Вуглі́, -ів
Вугля́р, -а́
Ву́жиськ, -а
Вузлове́, -о́го
Ву́йковичі, -ів
Вукити́чеве, -ого
Вулка́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Вуха́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ву́чкове, -ого
Вчора́йше, -ого
В'ю́нище, -а
В'юні́вщина, -и
В'юнки́, -ів
В'ю́нне, -ого
В'я́зенка, -и, *д. і м.* -ці
В'я́зівка, -и, *д. і м.* -ці
В'язівне́, -о́го
В'язіво́к, -вка́
В'я́зівське-Во́дяне, В'я́зівського-Водяно́го
В'я́зникове, -ого
В'язова́, -о́ї
В'язове́, -о́го
В'язове́ць, -вця́
В'язови́ця, -і
В'я́ле, -ого
В'я́льківка, -и, *д. і м.* -ці
В'я́тка, -и, *д. і м.* -ці
Вячесла́вівка, -и, *д. і м.* -ці
Вячесла́вка, -и, *д. і м.* -ці

Г

Габу́н, -а́
Гаваре́ччина, -и
Гавино́си, -ів
Га́врики, -ів
Гавриле́нки, -ів
Гаври́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Гаври́лівці, -ів
Гаври́лки, -ок
Гаври́лова Слобода́, Гаври́лової Слободи́
Гаври́лове, -ого
Гавриля́к, -а́
Га́вришеве, -ого
Гаври́ші, -ів
Гаври́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Гавро́нці, -ів
Гавро́нщина, -и
Гага́рінський, -ого
Гадзи́нка, -и, *д. і м.* -ці
Гади́нківці, -ів
Га́дяч, -а
Га́євичі, -ів
Га́єнка, -и, *д. і м.* -ці
Га́зове, -ого
Газопро́відне, -ого
Гаї́, -ів
Гаї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гаї́вське, -ого
Гаї́вщина, -и
Гаї́-Дітковецькі, Гаї́в-Дітковецьких
Гаї́-Лев'я́тинські, Гаї́в-Лев'я́тинських
Гаї́-Розто́цькі, Гаї́в-Розто́цьких
Гаї́-Смоле́нські, Гаї́в-Смоле́нських
Гаї́-Суході́льські, Гаї́в-Суході́льських
Гаї́-Шевче́нківські, Гаї́в-Шевче́нківських
Гай, -я
Га́йворон, -а
Га́йворонка, -и, *д. і м.* -ці
Га́йворонське, -ого
Гайдайки́, -ів
Гайда́ри, -ів
Гайда́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Га́йдош, -а
Гайдуко́ве, -ого
Гайду́чина, -и
Гайки́, -ів
Гайки́ Си́тенські, Гайкі́в-Си́тенських
Гайма́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Гай-Мо́шенка, -и, *д. і м.* -ці
Гайове́, -о́го
Гайови́й, -о́го
Гайо́к, -йка́
Га́йсин, -а
Га́йчур, -а
Гайши́н, -а
Галабо́р, -а
Галага́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Галагу́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Гала́євець, -вця
Гала́йбине, -ого
Гала́йки, -йок
Гала́йківці, -ів
Галасі́, -ів
Гале́нкове, -ого
Га́лина Во́ля, Га́линої Во́лі
Га́лина Лозува́тка, Га́линої Лозува́тки
Гали́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Гали́нка, -и, *д. і м.* -ці
Галици́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Галици́нове, -ого
Галици́вка, -и, *д. і м.* -ці
Га́лицький, -ого
Га́лиця, -і
Га́лич, -а
Галича́ни, -а́н
Галичі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Галі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Галі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Галі́йка, -и, *д. і м.* -ці
Га́лка, -и, *д. і м.* -ці
Га́лківка, -и, *д. і м.* -ці
Га́лківщина, -и
Га́лоч, -а
Га́лочі, -ів
Галузи́нці, -ів
Галузі́я, -ї
Галу́пів, -ова
Галу́пове, -ого
Галушки́, -о́к
Галу́щина Гре́бля, Галу́щиної Гре́блі
Галу́щине, -ого
Галу́щинці, -ів
Гальжбі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Гальчи́н, -а́
Га́льчинці, -ів
Галя́ве, -ого
Гамалі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Гама́рня, -і
Га́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Га́мове, -ого
Гаму́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Гана́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Гандеро́вица, -і
Гандрабу́ри, -у́р
Ганжа́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Га́нжі, -ів
Ганжі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Га́ничі, -ів
Га́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Га́нівці, -ів
Га́ннинське, -ого
Га́ннів, -ова
Га́ннівка, -и, *д. і м.* -ці
Га́ннівка-Ви́рівська, Га́ннівки-Ви́рівської
Га́ннівка-Терні́вська, Га́ннівки-Терні́вської
Га́ннівське, -ого
Га́ннівці, -ів
Га́нно-Зача́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Га́нно-Леонто́вичеве, -ого
Га́нно-Микола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Га́нно-Опа́нлинка, -и, *д. і м.* -ці
Ганнопі́лля, -я
Ганно́піль, -я
Га́нно-Покро́вка, -и, *д. і м.* -ці
Га́нно-Руда́єве, -ого
Га́нно-Требинівка, -и, *д. і м.* -ці
Ганну́сине, -ого
Ганнусі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Га́ньківці, -ів
Ганько́виця, -і
Ганько́вичі, -ів
Га́пине, -ого
Гапі́шківка, -и, *д. і м.* -ці
Гапо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Гапо́но-Мече́тне, -ого
Гара́здівка, -и, *д. і м.* -ці
Гаранів, -о́ва
Гара́півка, -и, *д. і м.* -ці
Гара́симів, -ова
Гара́симівка, -и, *д. і м.* -ці
Гара́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Гара́шківка, -и, *д. і м.* -ці
Гарбарі́, -ів
Гарбузи́, -ів
Гарбузи́н, -а́
Гарбу́зів, -ова
Гарбузі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Га́рдишівка, -и, *д. і м.* -ці
Гарка́вець, -вця
Гарку́шине, -ого
Гарку́шинці, -ів
Гарма́ки, -ів
Гарма́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Гарма́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Гарма́щина, -и
Га́рнишівка, -и, *д. і м.* -ці
Гарноку́т, -а
Гарт, -у
Гару́ша, -і
Га́ршине, -ого
Гаря́чківка, -и, *д. і м.* -ці
Гаса́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Гасенки́, -ів
Гаси́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Га́спра, -и
Га́тище, -а
Га́тка, -и, *д. і м.* -ці
Гаткі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Га́тна, -и
Гатне́, -о́го
Га́ть, -і
Га́цьківка, -и, *д. і м.* -ці
Гача́н, -а
Гварді́йське, -ого
Гвинтове́, -о́го
Гвізд, -а́
Гвізда́ва, -и
Гвізде́ць, -дця́
Гві́здів, -ова
Гвіздівці́, -ів
Гвіздя́рня, -і
Гвозда́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гвозде́ць, -я́
Гвоздикі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гво́здів, -ева
Гвоздівка, -и, *д. і м.* -ці
Гвоздьо́ве, -ого
Ге́вин, -а
Гедери́мове, -ого
Ге́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Ге́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ге́йківка, -и, *д. і м.* -ці
Ге́йсиха, -и
Ге́йці, -ів
Гекта́ри, -ів
Геле́нки, -ів
Геле́тина, -и
Геле́тинці, -ів
Гельмя́зів, -ева
Генера́льське, -ого
Ге́нзерівка, -и, *д. і м.* -ці
Ге́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Гені́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Гені́ченська Гі́рка, Гені́ченської Гі́рки
Гені́ческ, -а
Гені́ческий Кут, Гені́ческого Кута́
Ге́нове, -ого
Гео́ргіївка, -и, *д. і м.* -ці
Гео́ргіївське, -ого
Гераси́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Гера́ськівка, -и, *д. і м.* -ці
Гера́ськівське, -ого
Ге́рбине, -ого
Гереже́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Гери́ня, -і
Гермакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Герма́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Геро́йське, -ого
Героні́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Герсева́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Герсева́нівське, -ого
Герто́пи, -ів
Герусі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ге́рца, -і
Ге́рцівці, -ів
Ге́тен, -а
Гети́ня, -і
Ге́тьманівка, -и, *д. і м.* -ці
Ге́тьманка, -и, *д. і м.* -ці
Ге́тьманці, -ів
Ге́ча, -і
Ги́балівка, -и, *д. і м.* -ці
Гидери́м, -а
Гильці́, -ів
Гино́вичі, -ів
Ги́ньківці, -ів
Ги́рине, -ого
Ги́ринці, -ів
Ги́ріне, -ого
Ги́рчин, -а
Ги́ряві І́сківці, Ги́рявих І́сківців
Ги́рявка, -и, *д. і м.* -ці
Гіга́нт, -а
Гізі́вщина, -и
Гі́йче, -ого
Гільці́, -ів
Гі́льча, -і
Гі́нці, -ів
Гі́нківці, -ів
Гі́ржове, -ого
Гірка́, -о́ї
Гірка́ Поло́нка, Гірко́ї Поло́нки
Гірка́ни, -ів
Гі́рке, -ого
Гі́рки, -ок
Гі́рківка, -и, *д. і м.* -ці
Гірма́нка, -и, *д. і м.* -ці
Гі́рне, -ого
Гірни́к, -а́
Гі́рники, -ів
Гі́рни́цьке, -ого
Гірни́цький, -ого
Гі́рсівка, -и, *д. і м.* -ці
Гі́рськ, -а
Гірське́, -о́го
Гірча́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Гірчи́чна, -ої

1/2 53 5—73

Гішин, -а
Глава́ні, -ів
Гладке́, -о́го
Гла́дківка, -и, *д. і м.* -ці
Гла́дківщина, -и
Гладко́ве, -ого
Гладкови́цька Ка́м'янка, Гладкови́цької Ка́м'янки
Гладко́вичі, -ів
Гладо́сове, -ого
Глажова́, -о́ї
Гла́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Гла́зове, -ого
Глазуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Глани́шів, -ева
Глафі́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Глева́ха, -и
Гле́зне, -ого
Глещава́, -и́
Глеюва́тка, -и, *д. і м.* -ці
Глиб́івка, -и, *д. і м.* -ці
Гли́бне, -ого
Глибо́ка, -ої
Глибо́ка Ба́лка, Глибо́кої Ба́лки
Глибо́ка Доли́на, Глибо́кої Доли́ни
Глибо́ка Мака́тиха, Глибо́кої Мака́тихи
Глибо́ке, -ого
Глибо́кий, -ого
Глибо́кий Поті́к, Глибо́кого Пото́ка
Глибо́кий Ріг, Глибо́кого Ро́гу
Глибо́кий Яр, Глибо́кого Я́ру
Глибокоя́р, -у
Гли́боч, -а
Глибоча́нське, -ого
Глибо́чиця, -і
Глибо́чка, -и, *д. і м.* -ці
Глибочо́к, -чка́
Гли́ненка, -и, *д. і м.* -ці
Гли́нець, -нця
Гли́ниці, -иць
Гли́ниця, -і
Гли́нище, -а
Гли́нівці, -ів
Гли́нка, -и, *д. і м.* -ці
Гли́нки, -ок
Гли́нна, -ої
Гли́нне, -ого
Гли́нники, -ів
Глинокар'є́р, -а
Гли́нськ, -а
Гли́нське, -ого
Гли́нча, -і
Глинчуки́, -ів
Глинщи́на, -и
Гли́няна Ба́лка, Гли́няної Ба́лки
Гли́няне, -ого
Гли́нянець, -я
Глиня́ни, -я́н
Гли́няний, -ого
Гли́нянка, -и, *д. і м.* -ці
Глі́бів, -ова
Глі́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Глі́бки, -ів
Глі́бовичі, -ів
Глі́нка, -и, *д. і м.* -ці
Гло́би, -ів
Гло́бине, -ого
Гло́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Гло́ди, -ів
Гло́дове, -ого
Глодо́си, -ів
Глома́зди, -ів
Гло́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Глу́зди, -ів
Глухе́, -о́го
Глу́хи, -ів
Глу́хів, -ова
Глу́хівець, -вця
Глу́хівці, -ів
Глу́хівщина, -и
Глухова́, -о́ї
Глу́хове, -ого
Глу́ховичі, -ів
Глу́шин, -а
Глу́шицьке, -ого
Глуши́ця, -і
Глу́шка, -и, *д. і м.* -ці
Глушки́, -і́в
Глушкі́в, -о́ва
Глушкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Глушкі́вці, -ів
Глушко́ве, -ого
Глушкове́цьке, -ого
Глу́щенкове, -ого
Глю́гове, -ого
Гля́дин, -а
Гля́дки, -ів
Гми́рянка, -и, *д. і м.* -ці
Гнарі́вське, -ого
Гнатенки́, -ів
Гна́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Гна́тівці, -ів
Гнатки́, -ів
Гна́тків, -ова
Гне́нне, -ого
Гнида́ва, -и
Гнила́, -о́ї
Гниле́ць, -льця́
Гнили́ці, -и́ць
Гнили́ця, -і
Гнили́чки, -чок
Гни́льче, -ого
Гнилякове́, -ого
Гні́вань, -і
Гні́дин, -а
Гні́динці, -ів
Гнізди́чів, -ева
Гнізди́чне, -ого
Гнізди́ще, -а
Гну́тове, -ого
Гове́рла, -и
Го́вори, -ів
Говоруно́ве, -ого
Говору́ха, -и
Го́втва, -и
Говтвя́нчик, -а
Го́гине, -ого
Го́голеве, -ого
Го́голі, -ів
Го́голів, -ева
Го́голівка, -и, *д. і м.* -ці
Годви́шня, -і
Го́ди-Доброві́дка, -и, *д. і м.* -ці
Годи́лів, -ова
Годи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Годи́нь, -і
Годи́ха, -и
Го́дів, -ова
Годо́виця, -і
Годо́вичі, -ів
Годо́мичі, -ів
Годуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гожули́, -ів
Го́ла При́стань, Го́лої При́стані
Голгі́ча, -і
Голдаші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Голдо́вичі, -ів
Голе́ндра, -и
Голе́ндри, -ів
Голени́щеве, -ого
Голе́нка, -и, *д. і м.* -ці
Голе́шів, -ева
Го́лики, -ів
Го́ликове, -ого
Голинчине́цьке, -ого
Го́линчинці, -ів
Го́линь, -і
Го́лиця, -і
Голичі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Голиші́, -ів
Го́лишів, -ева
Голиші́вське, -ого
Голігра́ди, -ів
Го́лінка, -и, *д. і м.* -ці
Голо́би, -ів
Голоборо́дька, -и, *д. і м.* -ці
Голоборо́дьківське, -ого
Голобу́тів, -єва
Голова́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Голова́нівськ, -а
Голова́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Голова́ч, -а́
Головачі́, -і́в
Голова́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Голове́нка, -и, *д. і м.* -ці
Голове́ньки, -ньок
Голове́ське, -ого
Голове́цьк, -а
Го́лови, -ів
Голови́н, -а́
Головине́, -о́го
Голо́вище, -а
Голо́винка, -и, *д. і м.* -ці
Голо́вки, -ок
Головкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Головкі́вське, -ого
Головко́ве, -ого
Головлі́, -ів
Го́ловне, -ого
Голо́внине, -ого
Головни́ця, -і
Голо́внівка, -и, *д. і м.* -ці
Голо́вське, -ого
Головурі́в, -ева
Голо́вчинці, -ів
Голов'я́тине, -ого
Гологі́рки, -ок
Гологі́ри, -гір
Голодуни́, -і́в
Голо́дьки, -дьок
Голозу́бинці, -ів
Голока́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Голокри́лля, -я
Голосі́ївський, -ого
Голо́сків, -ова
Голо́скове, -ого
Голоско́вичі, -ів
Голоті́вщина, -и
Голо́тки, -ів
Голохва́сти, -ів
Голо́шина, -и
Голо́шинці, -ів
Голуба́ Зато́ка, Голу́бої Зато́ки
Голубе́нка, *невідм.*
Голубе́че, -ого
Голуби́, -і́в
Голуби́н, -а́
Голуби́не, -ого
Голуби́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Голуби́нка, -и, *д. і м.* -ці
Голуби́цьке, -ого
Голуби́ця, -і
Го́лубичі, -ів
Го́лубів, -ова
Голубі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Голубі́вське, -ого
Голубі́вщина, -и
Голубі́євичі, -ів
Голубко́ве, -ого
Голу́бне, -ого
Голубці́, -ів
Голуб'я́тин, -а
Го́льма, -и
Гольмані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Го́льмівський, -ого
Голя́дин, -а
Голяки́, -і́в
Голякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Голя́тин, -а
Го́мельське, -ого
Гонора́та, -и
Гонора́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Гонора́тка, -и, *д. і м.* -ці
Гонорі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гонтарі́, -ів
Гонтарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Го́нтів Яр, Го́нтового Я́ру
Го́нтівка, -и, *д. і м.* -ці
Гонцо́ш, -а
Гончари́, -ів
Гончари́ха, -и
Гончарі́, -і́в
Гончарі́в, -о́ва
Гончарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гончарі́вське, -ого
Гонча́рка, -и, *д. і м.* -ці
Гонча́рки, -ів
Гонча́рне, -ого
Гончаро́ве, -ого
Го́нчий Брід, Го́нчого Бро́ду
Гоня́тичі, -ів
Го́птівка, -и, *д. і м.* -ці
Гопчи́ця, -і
Гора́, -и́
Гора́єць, -йця
Гора́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Гора́й, -я
Гора́ймівка, -и, *д. і м.* -ці
Горб, -а́
Горбакі́в, -о́ва
Горбалі́, -і́в
Горбані́, -ів
Горбані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Горба́сів, -ова
Горбате́нко, -а
Горба́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Горбаче́во-Миха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Горбачі́, -ів
Горбачі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Горби́, -ів
Горбі́в, -о́ва
Горбі́вці, -ів
Горбки́, -і́в
Горбкі́в, -о́ва
Го́рбова, -и
Го́рбове, -ого
Горбо́вичі, -ів
Горбо́к, -бка́
Горбоко́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Горбу́лів, -єва
Гордаші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Горди́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Горди́ня, -і
Гордівці́, -і́в
Гордіє́нко, -а
Го́рдіївка, -и, *д. і м.* -ці
Горе́ничі, -ів
Го́ренка, -и, *д. і м.* -ці
Го́р'єве, -ого
Горзви́н, -а
Го́ри, Гір
Горигля́ди, -ів
Гори́ничі, -ів
Го́ринка, -и, *д. і м.* -ці
Го́ринь, -і
Гориньгра́д, -а
Гори́ня, -і
Горислави́чі, -ів
Горисла́вці, -ів
Го́ри Стрийове́цькі, Гір Стрийове́цьких
Гори́ця, -і
Гори́чів, -ева
Гори́шківка, -и, *д. і м.* -ці
Гори́шківське, -ого
Го́ріле, -ого
Горі́нчове, -ого
Горі́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Горі́хове, -ого
Горі́шнє, -нього
Горі́шнє Залу́ччя, Горі́шнього Залу́ччя
Горі́шні Шері́вці, Горі́шніх Шері́вців
Горі́шній, -нього
Горі́шня Вигна́нка, Горі́шньої Вигна́нки
Горі́шня Поса́да, Горі́шньої Поса́ди
Горі́шня Слобі́дка, Горі́шньої Слобі́дки
Го́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Го́рлинка, -и, *д. і м.* -ці
Го́рлицьке, -ого
Го́рлівка, -и, *д. і м.* -ці
Горноста́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Горноста́йпіль, -поля

Горобівка, -и, *д. і м.* -ці
Горобії, -ів
Горобіївка, -и, *д. і м.* -ці
Гороб'івка, -и, *д. і м.* -ці
Горобцéве, -ого
Горобці, -ів
Горовé, -óго
Горові Ковалі, Горових Ковалів
Гóрод, -а
Городéнка, -и, *д. і м.* -ці
Городéць, -дця́
Городéцьке, -ого
Городéщина, -и
Горóджів, -ева
Городи́лець, -льця
Городи́лів, -ова
Городи́ні, -ди́нь
Городислáвичі, -ів
Городи́ська, -ди́ськ
Городи́сько, -а
Городи́ще, -а
Городи́ще-Кóсівське, Городи́ща-Кóсівського
Городи́щенське, -ого
Городи́ще-Пустовáрівське, Городи́ща-Пустовáрівського
Городківка, -и, *д. і м.* -ці
Горóднє, -нього
Горóдниця, -і
Горóдничі, -ів
Горóдня, -і
Городня́вка, -и, *д. і м.* -ці
Городóвичі, -ів
Городóк, -дкá
Городóцьке, -ого
Городськé, -óго
Городувáтка, -и, *д. і м.* -ці
Городчáн, -а
Горóдчин, -а
Горожáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Горожáнка, -и, *д. і м.* -ці
Горóжене, -ого
Горонглáб, -а
Горондá, -и́
Горопаї, -їв
Горóхів, -ова
Горóхівка, -и, *д. і м.* -ці
Горóхівське, -ого
Горóхове, -ого
Горóховище, -а
Горохóлина, -и
Горохóлин Ліс, Горохóлиного Лісу
Горохувáтка, -и, *д. і м.* -ці
Горошáнка, -и, *д. і м.* -ці
Горóшине, -ого
Горошівці, -ів
Горóшки, -ів
Горóшків, -ова
Горóшківка, -и, *д. і м.* -ці
Горошовá, -и́
Горпи́н, -á
Гóрщик, -а
Гóрькове, -ого
Гóрького, *невідм.*
Горя́йстівка, -и, *д. і м.* -ці
Горянé, -óго
Горя́ни, -я́н
Горя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Горя́нівське, -ого
Горя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Горя́нщина, -и
Горячéївщина, -и
Горя́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Гости́нне, -ого
Гости́нцеве, -ого
Гóстів, -ева
Гостóмель, -я, *ор.* -ем
Гóстра Моги́ла, Гóстрої Моги́ли
Гóстре, -ого
Гóстрий Кáмінь, Гóстрого Кáменя
Гóстрий Шпиль, Гострого Шпиля́
Гостробýри, -ів
Гостролýччя, -я
Гостроподоля́нське, -ого
Гоцьківка, -и, *д. і м.* -ці
Гóшів, -ева
Гóща, -і, *ор.* -ею
Грáбарів, -ева
Грáбарівка, -и, *д. і м.* -ці
Грáби, -ів
Грáбина, -и
Грáбине, -ого
Грабíнівка, -и, *д. і м.* -ці
Грáбич, -а
Грабичáнка, -и, *д. і м.* -ці
Грáбів, -ова
Грáбівка, -и, *д. і м.* -ці
Грáбівниця, -і, *ор.* -ею
Грабівці, -ів
Грабівщина, -и
Грабки́, -ів
Грáбківці, -ів
Грабни́к, -á
Грабня́к, -á
Грабовá, -óї
Грáбове, -ого
Грáбовець, -вця, *ор.* -вцем
Грабóвське, -ого
Грабськé, -óго
Грáбунь, -я, *ор.* -ем
Грабці́, -ів
Грáбщина, -и

Градá, -и́
Грáддя, -я
Граденúці, -и́ць
Гради́зьк, -а
Гради́ськ, -а
Грáдівка, -и, *д. і м.* -ці
Градськé, -óго
Граждáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Граждáнка, -и, *д. і м.* -ці
Гракóве, -ого
Грáлине, -ого
Грáмине, -ого
Грáмівка, -и, *д. і м.* -ці
Грáмотне, -ого
Гранáтів, -ова
Грани́ця, -і, *ор.* -ею
Грани́чне, -ого
Грáнів, -ова
Грáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Грані́т, -а
Грані́тне, -ого
Грáнки-Кýти, Грáнок-Кутíв
Грáнове, -ого
Грáфське, -ого
Грачíвка, -и, *д. і м.* -ці
Гребéльки, -льок
Гребéники, -ів
Гребеникíвка, -и, *д. і м.* -ці
Гребені́, -ів
Гребенів, -éва
Гребеню́кй, -íв
Гребеня́ки, -ів
Гребíнка, -и, *д. і м.* -ці
Гребíнки, -нок
Гребíнники, -ів
Гребíнці, -ів
Грéблина, -и
Грéблі, -бель
Грéбля, -і
Гредьки́, -ів
Грéзля, -і
Грéйгове, -ого
Грéки, -ів
Грéкова, -ої
Грéкове, -ого
Грéково-Зáйцеве, -ого
Грéково-Олексáндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Грекопáвлівка, -и, *д. і м.* -ці
Грéлівка, -и, *д. і м.* -ці
Грем'я́ч, -á
Грем'я́че, -ого
Грем'я́чка, -и, *д. і м.* -ці
Грéсі, -ів
Грéсівський, -ого
Гречáна, -ої
Гречáна Грéбля, Гречáної Грéблі
Гречáне, -ого
Гречáни, -áн
Гречáники, -ів
Гречáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Грéчинці, -ів
Гречи́шкине, -ого
Грéчища, -ищ
Гречи́щене, -ого
Грéчкине, -ого
Грéччине, -ого
Грибаньóве, -ого
Грибéнинка, -и, *д. і м.* -ці
Гри́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Грибівці, -ів
Грибовá, -óї
Гри́бова Рýдня, Гри́бової Рýдні
Гри́бовиця, -і, *ор.* -ею
Грибонóсове, -ого
Грибувáха, -и, *д. і м.* -сі
Грив'я́тки, -ок
Григóрів, -ова
Григóрівка, -и, *д. і м.* -ці
Григóрівська Слободá, Григóрівської Слободи́
Григóрівське, -ого
Григóрівщина, -и
Гри́горо-Бригади́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Григорóвичі, -ів
Григóро-Івáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Григóро-Мáр'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Григорóсове, -ого
Гри́днівка, -и, *д. і м.* -ці
Гри́жинці, -ів
Гримáйлів, -ова
Гримáлівка, -и, *д. і м.* -ці
Гримýче, -ого
Гри́м'ячка, -и, *д. і м.* -ці
Гринéва, -ої
Гринéнки, -ів
Гринів, -éва
Гри́нів Яр, Гри́невого Я́ру
Гринíвка, -и, *д. і м.* -ці
Гринíвці, -ів
Гри́нцеве, -ого
Гринців Ріг, Гринцéвого Рóгу
Гринчýк, -á
Гринчуки́, -íв
Гриньки́, -íв
Гриньків, -óва
Гриньківка, -и, *д. і м.* -ці
Гриньківці, -ів
Гри́нява, -и
Гриня́чка, -и, *д. і м.* -ці
Грипаки́, -ів
Грицаї́, -їв

Грицаївка, -и, *д. і м.* -ці
Грицаківка, -и, *д. і м.* -ці
Грицевóля, -і, *ор.* -ею
Грицéнки, -ів
Грицéнкове, -ого
Гри́цики, -ів
Грицини́, -ів
Гри́ців, -ева
Гри́цівка, -и, *д. і м.* -ці
Грицівці, -ів
Грицíївка, -и, *д. і м.* -ці
Грицунівка, -и, *д. і м.* -ці
Грицьки́, -íв
Грицьків, -óва
Гришаї́, -їв
Гри́шине, -ого
Гри́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Гришíвці, -ів
Гри́шки, -ок
Гришківка, -и, *д. і м.* -ці
Гри́шківці, -ів
Гришкóве, -ого
Гри́щинці, -ів
Грíзне, -ого
Грíмне, -ого
Грінчéнкове, -ого
Гроби́ська, -би́ськ
Гроби́ще, -а
Грóдзеве, -ого
Грóдівка, -и, *д. і м.* -ці
Грозá, -и́
Грóзине, -ого
Грóзинці, -ів
Грóзів, -ова
Грóзне, -ого
Грозовá, -óї
Грозовé, -óго
Громáда, -и
Громадськé, -óго
Громи́, -íв
Грóмівка, -и, *д. і м.* -ці
Грóмова Бáлка, Грóмової Бáлки
Громовé, -óго
Громоклíй, -я, *ор.* -єм
Громýха, -и, *д. і м.* -сі
Грýбна, -и
Грубськé, -óго
Груд, -а
Грудки́, -дóк
Грузéвиця, -і, *ор.* -ею
Грузи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Грузли́вець, -вця, *ор.* -вцем
Грузькá Григóрівка, Грузькóї Григóрівки
Грузькé, -óго
Грýзько-Зóрянське, -ого
Грýзько-Лóмівка, -и, *д. і м.* -ці
Грузя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Грузя́тин, -а
Грýники, -ів
Грунівка, -и, *д. і м.* -ці
Грýнь, -і, *ор.* -нню
Грýнька, -и, *д. і м.* -ці
Грусятичі, -ів
Грýша, -і, *ор.* -ею
Грушáтичі, -ів
Грýшвиця, -і, *ор.* -ею
Грýшеве, -ого
Грýшине, -ого
Грýшів, -ева
Грýшівка, -и, *д. і м.* -ці
Грýшівська Гýта, Грýшівської Гýти
Грýшівське, -ого
Грýшівці, -ів
Грýшка, -и, *д. і м.* -ці
Грушки́, -ів
Грушківка, -и, *д. і м.* -ці
Грýшківці, -ів
Грýшове, -ого
Грушувáтка, -и, *д. і м.* -ці
Грушувáто-Кринúчне, -ого
Грушувáха, -и, *д. і м.* -сі
Гря́ди, Гряд
Грядки́, -дóк
Гря́зеве, -ого
Грякóве, -ого
Грякувáте, -ого
Гряникíвка, -и, *д. і м.* -ці
Гря́нчиха, -и, *д. і м.* -сі
Губарí, -ів
Губарів, -éва
Гýбарівка, -и, *д. і м.* -ці
Губáрівщина, -и
Губачíвка, -и, *д. і м.* -ці
Гýбельці, -ів
Губéнкове, -ого
Губéнське, -ого
Гýбин, -а
Губи́ниха, -и, *д. і м.* -сі
Гýбичі, -ів
Гýбівка, -и, *д. і м.* -ці
Губків, -óва
Гýбник, -а
Гýбське, -ого
Гýбсько-Будя́нське, -ого
Гýбча, -і, *ор.* -ею
Гудéвичеве, -ого
Гудзíвка, -и, *д. і м.* -ці
Гуди́ми, -ів
Гуди́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Гудíвщина, -и

Гу́дове, -ого
Гу́дя, -і, *ор.* -ею
Гужви́нське, -ого
Гужі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Гузі́їв, -єва
Гу́йва, -и
Гу́калівці, -ів
Гу́ків, -ова
Гу́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Гукли́вий, -ого
Гу́кове, -ого
Гулакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гуле́вичі, -ів
Гулі́, -ів
Гу́ліве, -ого
Гу́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́лівці, -ів
Гульськ, -а
Гуля́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Гуляйба́лка, -и, *д. і м.* -ці
Гуляйгородо́к, -дка́
Гуля́йка, -и, *д. і м.* -ці
Гуляйпо́ле, -я
Гуляни́цьке, -ого
Гу́лянка, -и, *д. і м.* -ці
Гумане́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Гумене́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Гумене́цьк, -а
Гуме́нів, -ова
Гуме́нне, -ого
Гуме́нники, -ів
Гу́менці, -ів
Гумни́ська, -ни́ськ
Гумни́ще, -а
Гу́ничі, -ів
Гу́нча, -і, *ор.* -ею
Гу́нька, -и, *д. і м.* -ці
Гуньки́, -ів
Гу́ньківка, -и, *д. і м.* -ці
Гуня́ді, -ів
Гупали́, -ів
Гу́палівка, -и, *д. і м.* -ці
Гуре́льня, -і, *ор.* -ею
Гу́рбине, -ого
Гурбинці́, -ів
Гурзу́ф, -а
Гу́рине, -ого
Гуринівка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́рівське, -ого
Гу́рівці, -ів
Гу́рівщина, -и
Гу́р'їв, -єва
Гу́р'їв Козачо́к, Гу́р'єва Козачка́
Гу́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Гуртове́, -о́го
Гуртові́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́рщина, -и
Гу́савка, -и, *д. і м.* -ці
Гусаки́, -ів
Гусакі́в, -о́ва
Гусако́ве, -ого
Гуса́ри, -ів
Гуса́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Гуса́рка, -и, *д. і м.* -ці
Гуса́рщина, -и
Гусачі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́сельське, -ого
Гусе́льщикове, -ого
Гу́сина Поля́на, Гу́синої Поля́ни
Гу́синка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́ска, -и, *д. і м.* -ці
Гу́слівка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́сний, -ого
Густи́ня, -і, *ор.* -ею
Гуся́тин, -а
Гут, -а
Гу́та, -и
Гу́та-Блищанівська, Гу́ти-Блищанівської
Гу́та-Бо́брицька, Гу́ти-Бо́брицької
Гу́та-Борове́нська, Гу́ти-Борове́нської
Гу́та-Бу́шинська, Гу́ти-Бу́шинської
Гу́та-Глі́бівська, Гу́ти-Глі́бівської
Гу́та-Забіло́цька, Гу́ти-Забіло́цької
Гу́та-Зелени́цька, Гу́ти-Зелени́цької
Гу́та-Камі́нська, Гу́ти-Камі́нської
Гу́та-Катюже́нська, Гу́ти-Катюжа́нської
Гу́та-Ксаве́рівська, Гу́ти-Ксаве́рівської
Гу́та-Лі́сівська, Гу́ти-Лі́сівської
Гу́та-Лога́нівська, Гу́ти-Лога́нівської
Гу́та-Межигі́рська, Гу́ти-Межигі́рської
Гу́та-Межирі́цька, Гу́ти-Межирі́цької
Гу́та-Мовче́нська, Гу́ти-Мовча́нської
Гу́та-Моро́зівська, Гу́ти-Моро́зівської
Гу́та-Обеди́нська, Гу́ти-Обеди́нської
Гу́та-Пере́йма, Гу́ти-Пере́йми
Гу́та-Поті́ївка, Гу́ти-Поті́ївки
Гу́та-Се́лицька, Гу́ти-Се́лицької
Гу́та-Скляна́, Гу́ти-Скляно́ї
Гу́та-Станісле́вчицька, Гу́ти-Станісла́вчицької
Гу́та-Сте́блівська, Гу́ти-Сте́блівської
Гу́та-Студене́цька, Гу́ти-Студене́цької
Гу́та-Ткачо́ва, Гу́ти-Ткачо́вої
Гу́та-Чуго́рська, Гу́ти-Чуго́рської
Гу́та-Ше́ршнівська, Гу́ти-Ше́ршнівської
Гу́та-Юсти́нівка, Гу́ти-Юсти́нівки
Гу́та-Яцькове́цька, Гу́ти-Яцькове́цької
Гу́ти, Гут
Гути́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Гути́сько, -а
Гути́сько-Тур'я́нське, -ого
Гу́тище, -а
Гу́тка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́тко-О́жинка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́тницька, -ої
Гу́тницьке, -ого
Гу́то-Добри́нь, -і, *ор.* -нню
Гу́то-Мар'я́тин, -а
Гутя́нське, -ого
Гуцулі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́чин, -а
Гушти́н, -а́
Гушти́нка, -и, *д. і м.* -ці
Гу́ща, -і, *ор.* -ею
Гуща́нки, -нок
Гу́щин, -а
Гу́щинці, -ів
Гю́нівка, -и, *д. і м.* -ці

Д

Даби́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Давиде́нки, -ів
Дави́дів, -ова
Дави́дів Брід, Дави́дового Бро́ду
Дави́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Дави́дівці, -ів
Дави́дки, -ів
Дави́дківці, -ів
Дави́дове, -ого
Дави́до-Микі́льське, -ого
Дадака́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Дака́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Дале́ке, -ого
Дале́ке Кушні́рове, Дале́кого Кушні́рового
Дале́кий Степ, Дале́кого Сте́пу
Дале́шеве, -ого
Де́лена, -и
Де́льнє, -нього
Дальни́к, -а́
Да́льнич, -а, *ор.* -ем
Да́льні Комиші́, Да́льніх Комиші́в
Де́льнічень, -і, *ор.* -нню
Да́льня Шебели́нка, Да́льньої Шебели́нки
Даля́ва, -и
Дама́ски, -сок
Дани́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Дани́лівці, -ів
Дани́лки, -ів
Дани́лова Ба́лка, Дани́лової Ба́лки
Дани́лове, -ого
Дани́лово-Іва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Дани́льче, -ого
Дани́льчин Кут, Дани́льчого Кута́
Дани́не, -о́го
Да́ничі, -ів
Да́ничів, -ева
Де́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Данкі́вці, -ів
Данчимі́ст, -а
Данькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Данькі́вці, -ів
Данюки́, -ів
Дараба́ни, -ів
Дараге́нове, -ого
Де́рахів, -ова
Да́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Де́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Да́р'їно-Єрмакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дар-Наде́жда, -и
Де́рницьке, -ого
Де́рницький, -ого
Да́рниця, -і, *ор.* -ею
Дати́нь, -і, *ор.* -нню
Дахні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дахно́, -а́
Дахталія́, -ї
Даценки́, -ів
Даценкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Даце́нкове, -ого
Даці́ї, -ів
Дацьки́, -ів
Да́ча, -і
Де́ченське, -ого
Де́чне, -ого
Даше́ва, -и
Да́шинка, -и, *д. і м.* -ці
Да́шів, -ева
Дашкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дашкі́вці, -ів
Дашукі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дащенки́, -ів
Два Ставки́, Двох Ставкі́в
Двійне́, -о́го
Двіре́ць, -рця́, *ор.* -рце́м
Двіркі́вщина, -и
Двір́ці, -ів
Дво́рик, -а
Дво́рище, -а
Двірі́че́нське, -ого
Двірі́чна, -ої
Двірі́чне, -ого
Двірі́чний Кут, Двірі́чного Кута́
Двірі́ччя, -я
Дворове́, -о́го
Дворо́вичі, -ів
Дворя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Деба́льцеве, -ого
Дебесла́вці, -ів
Де́бреве, -ого
Де́брі, -ів
Дева́сичі, -ів
Девле́дове, -ого
Дев'ятибра́тове, -ого
Дев'яти́р, -а
Дев'я́тники, -ів
Дегове́, -о́ї
Дегтярі́, -і́в
Дегтя́рка, -и, *д. і м.* -ці
Дегтя́рне, -ого
Де́йкалівка, -и, *д. і м.* -ці
Де́йманівка, -и, *д. і м.* -ці
Дейне́ки, -ів
Дейне́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Дейне́чине, -ого
Декабри́стів, *невідм.*
Деко́нка, -и, *д. і м.* -ці
Делева́, -и́
Деле́нь, -і, *ор.* -нню
Делета́, -и́
Делі́єве, -ого
Дельфі́нове, -ого
Деля́тин, -а
Деменки́, -ів
Деме́нкове, -ого
Деме́нтівка, -и, *д. і м.* -ці
Дементі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Де́менці, -ів
Де́мечі, -ів
Деме́шківці, -ів
Деме́шкове, -ого
Деми́дів, -ова
Деми́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Деми́дове, -ого
Деми́дова Бе́лка, Деми́дової Ба́лки
Деми́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Деми́но-Олекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Де́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Де́мівщина, -и
Де́мки, -ів
Де́мків, -ова
Де́мківка, -и, *д. і м.* -ці
Де́мківське, -ого
Де́мківці, -ів
Де́мкове, -ого
Де́мня, -і, *ор.* -ею
Дему́рине, -ого
Дему́рино-Варва́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Де́мченки, -ів
Де́мченкове, -ого
Де́мчин, -а
Де́миин, -а
Дем'я́нів, -ова
Дем'я́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Дем'я́нка-Лісна́, Дем'я́нки-Лісно́ї
Дем'я́нка-Наддністря́нська, Дем'я́нки-Наддністря́нської
Дем'я́нки, -ів
Дем'я́нківці, -ів
Дем'я́нці, -ів
Дене́жникове, -ого
Дениси́, -ів
Дени́сів, -ова
Дени́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Денихі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дениші́, -ів
Деньги́, -ів
День-До́брий, Дня-До́брого
Депрера́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Де́птівка, -и, *д. і м.* -ці
Дера́жне, -ого
Дера́жня, -і, *ор.* -ею
Дерга́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Дергачі́, -ів
Деребчи́н, -а́
Дерева́ч, -а́
Дереве́нське, -ого
Дереве́цьке, -ого
Деревини́, -и́н
Дереви́щина, -и
Дере́вки, -ів
Деревля́ни, -я́н
Дере́вня, -і, *ор.* -ею
Дерево́к, -вка́
Дере́вці, -ів
Дерев'я́на, -ої
Дерев'я́не, -ого
Дерев'я́нки, -ів
Дерев'я́нче, -ого
Дереґі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дере́жичі, -ів
Дерезі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дере́зове, -ого
Дерезуве́те, -ого
Дерекі́вщина, -и
Деремезне́, -о́ї
Дерені́вка, -и, *д. і м.* -ці
Деренкове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Дере́півка, -и, *д. і м.* -ці
Дерешо́ва, -и
Держа́віне, -ого
Держаки́, -ів
Держе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Держе́нка, -и, *д. і м.* -ці
Де́ржів, -ева
Дери́лове, -ого
Дері́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Деркачі́, -і́в
Деркачі́вка, -и, *д. і м.* -ці

Де́ркульське, -ого
Дерма́нка, -и, *д. і м.* -ці
Де́рмань, -і, *ор.* -нню
Дернаки́, -ів
Де́рнів, -ова
Дерні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Де́рно, -а
Де́рнове, -ого
Де́рсове, -ого
Де́ртка, -и, *д. і м.* -ці
Дерть, -і, *ор.* -тю
Де́рцен, -а
Дерю́жки, -жок
Дерюжо́нське, -ого
Деря́ги, -я́г
Деса́нтне, -ого
Десино́рове, -ого
Десна́, -и́
Десня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Десня́нський, -ого
Деся́та Части́на, Деся́тої Части́ни
Десяти́на, -и
Десяти́ни, -и́н
Дехтя́рка, -и, *д. і м.* -ці
Де́шичі, -ів
Де́шки, -ів
Дешко́виця, -і, *ор.* -ею
Джанко́й, -я, *ор.* -єм
Джгун, -а
Джемі́льне, -ого
Джерело́, -а́
Джере́льне, -ого
Джува́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Джуга́стра, -и
Джуга́строве, -ого
Джу́линка, -и, *д. і м.* -ці
Джули́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Джуржі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Джу́рин, -а
Джури́нська Слобі́дка, Джури́нської Слобі́дки
Джу́ринці, -ів
Джу́рів, -ова
Джурків, -о́ва
Дзвени́город, -а
Дзвеня́че, -ої
Дзвиня́ч, -а
Дзвиня́ча, -і
Дзвиня́чка, -и, *д. і м.* -ці
Дзві́нки, -ок
Дзвінкове́, -о́го
Дзвони́ха, -и, *д. і м.* -сі
Дзеленці́, -ів
Дзензелі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дзержи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Дзержи́нськ, -а
Дзержи́нське, -ого
Дзержи́нський, -ого
Дзержи́нського, *невідм.*
Дзерка́лька, -и, *д. і м.* -ці
Дзерка́льне, -ого
Дзигі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дзиніло́р, -а
Дзюба́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Дзю́би, -ів
Дзю́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Дзю́бівщина, -и
Дзю́брове, -ого
Дзю́нки, -ів
Дзю́ньків, -ова
Ди́бинці, -ів
Дибля́нки, -нок
Ди́бще, -а
Диб'я́нки, -нок
Диве́нь, -внем
Диви́н, -а́
Дивізі́йне, -ого
Диві́зія, -ї, *ор.* -єю
Ди́вне, -ого
Дидя́тичі, -ів
Ди́йда, -и
Дика́нька, -и, *д. і м.* -ці
Ди́ків, -ова
Ди́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Ди́кове, -ого
Дико́вини, -вин
Диковиче́ве, -ого
Дилі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дима́рка, -и, *д. і м.* -ці
Ди́мер, -а
Ди́мерка, -и, *д. і м.* -ці
Ди́мине, -ого
Дими́тров, -а
Дими́трова, *невідм.*
Дими́трове, -ого
Ди́мів, -ова
Ди́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Ди́мівське, -ого
Ди́мівщина, -и
Ди́мка, -и, *д. і м.* -ці
Ди́мусове, -ого
Дині́вці, -ів
Дипта́ни, -ів
Ди́рдин, -а
Дити́ничі, -ів
Дитя́тин, -а
Дитя́тки, -ів
Дитя́че, -ого
Диха́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Диха́нівське, -ого
Дихтине́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Дич, -а, *ор.* -ем
Дическу́лове, -ого
Ди́чки, -чок
Дичкі́в, -о́ва
Дібрі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дібрі́вки, -вок
Дібрі́вне, -ого
Дібрі́вськ, -а
Дібрі́вське, -ого
Дібро́ва, -и
Дібро́ви, -о́в
Дібро́винці, -ів
Дібро́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дібро́во-Ле́нінське, -ого
Ді́вички, -чок
Ді́вичне, -ого
Ді́внинське, -ого
Діво́цьке, -ого
Ді́воче По́ле, Ді́вочого По́ля
Діво́чина, -и
Діво́чки, -чок
Дівоши́н, -а́
Діго́ри, -о́р
Дігті́в, -е́ва
Дігтярі́, -і́в
Дігтярі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дігтя́рка, -и, *д. і м.* -ці
Дігтя́рне, -ого
Діде́нкове, -ого
Діди́лів, -ова
Ді́дичі, -ів
Ді́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Дідівці́, -і́в
Ді́дівщина, -и
Ді́дів Яр, Ді́дового Я́ру
Ді́дківці, -ів
Ді́дковичі, -ів
Ді́дова Гора́, Ді́дової Гори́
Ді́дове, -ого
Ді́довичі, -ів
Діл, До́лу
Ділове́, -о́го
Діло́к, -лка́
Дільни́че, -ого
Діти́нець, -нця, *ор.* -нцем
Дітківці́, -і́в
Дмитра́шківка, -и, *д. і м.* -ці
Дми́тре, -ого
Дмитре́нка, *невідм.*
Дмитре́нки, -ів
Дми́трів, -ова
Дмитрі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дмитрі́вське, -ого
Дми́тро-Білі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дми́тро-Варва́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Дми́трове, -ого
Дми́тровичі, -ів
Дми́тро-Да́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Дмитроко́лине, -ого
Дмитру́шки, -ів
Дмуха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Дму́хівці, -ів
Дніпрельста́н, -а
Дніпрове́, -о́го
Дніпро́ві Хви́лі, Дніпро́вих Хвиль
Дніпро́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дніпровока́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Дніпро́вське, -ого
Дніпро́вський, -ого
Дніпродзержи́нськ, -а
Дніпроене́ргія, -ї, *ор.* -єю
Дніпро́-Миха́йлівське, -ого
Дніпропетро́вськ, -а
Дніпрору́дне, -ого
Дніпря́ни, -я́н
Дніпря́нка, -и, *д. і м.* -ці
Дні́стрик, -а
Дні́стрик Дубови́й, Дні́стрика Дубово́го
Дністрі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дністро́ве, -ого
Дністро́вець, -вця, *ор.* -вцем
До́бощівка, -и, *д. і м.* -ці
До́бра, -ої
До́бра Во́ля, До́брої Во́лі
До́бра Крини́ця, До́брої Крини́ці
До́бра Наді́я, До́брої Наді́ї
Добрани́чівка, -и, *д. і м.* -ці
До́бре, -ого
Добре́нька, -ої
Добри́вода, -и
Добри́води, -од
Добри́днівка, -и, *д. і м.* -ці
До́брий Кут, До́брого Кута́
До́брий Лук, До́брого Лу́ка
До́брин, -а
Добри́нів, -ова
Добри́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Добри́нівці, -ів
Добри́нь, -і, *ор.* -нню
Добри́нька, -и, *д. і м.* -ці
До́брівка, -и, *д. і м.* -ці
Добрівля́ни, -я́н
До́брик, -ока
Добро́бут, -а
Добровели́чківка, -и, *д. і м.* -ці
Доброві́лля, -я
Доброві́льне, -ого
Доброві́льське, -ого
Добровля́ни, -я́н
Доброво́ди, -о́д
Доброво́льчеське, -ого
Доброгі́рське, -ого
Доброго́рща, -і, *ор.* -ею
Доброго́стів, -ова
Доброжа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Доброжа́нове, -ого
Доброка́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Добролю́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Добро́миль, -я, *ор.* -ем
Добромі́рка, -и, *д. і м.* -ці
Добронаді́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Доброолекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Добропі́лля, -я
Добропо́ле, -я
Доброси́н, -а
Добросі́лля, -я
Доброcла́вівка, -и, *д. і м.* -ці
Доброста́ни, -ів
Добротві́р, -тво́ра
Добротимофі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Добро́тів, -това
До́бротове, -ого
Доброу́тро, -а
Добро́чин, -а
Добру́шине, -ого
Добря́ни, -я́н
Добря́ничі, -ів
Добря́нка, -и, *д. і м.* -ці
Добря́нське, -ого
Добря́тин, -а
Добря́чин, -а
До́вбине, -ого
До́вбиш, -а, *ор.* -ем
До́вбиші, -ів
До́вбні, -бень
До́вбнівка, -и, *д. і м.* -ці
До́вга Гре́бля, До́вгої Гре́блі
Довгале́ве, -ого
Довгалі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Довгалі́вське, -ого
До́вга Лука́, До́вгої Луки́
До́вга Моги́ла, До́вгої Моги́ли
До́вга Ни́ва, До́вгої Ни́ви
До́вга При́стань, До́вгої При́стані
До́вга Пу́стош, До́вгої Пу́стоші
До́вге, -ого
До́вге-Ка́луське, До́вгого-Ка́луського
Довге́ньке, -ого
До́вге По́ле, До́вгого По́ля
Довги́й Войни́лів, До́вгого Войни́лова
До́вгий Ліс, До́вгого Лі́су
До́вгий Яр, До́вгого Я́ру
Довги́ничі, -ів
Довгинці́вський, -ого
Довгі́в, -о́ва
Довгі́вка, -и, *д. і м.* -ці
До́вгове, -ого
Довгово́ля, -і, *ор.* -ею
Довголу́ка, -и, *д. і м.* -ці
Довгомости́ська, -ої
Довгоно́си, -ів
Довгопі́лля, -я
Довгопо́ле, -я
Довгопо́ли, -ів
Довгопо́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Довгоши́ї, -ів
Довгуни́, -ів
Довжа́нка, -и, *д. і м.* -ці
Довжа́нський, -ого
Довже́нки, -ів
До́вжик, -а
Довжи́ця, -і, *ор.* -ею
До́вжка, -и, *д. і м.* -ці
До́вжки, -ів
Довжо́к, -жка́
Довпо́тів, -ова
Догма́рівка, -и, *д. і м.* -ці
До́жва, -и
Дозо́рне, -ого
Докуча́єве, -а
Докуча́євськ, -а
Доли́на, -и
Доли́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Доли́нівці, -ів
Доли́нка, -и, *д. і м.* -ці
Доли́нне, -ого
Доли́но-Ка́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Доли́нська, -ої
Доли́нське, -ого
Долиня́ни, -я́н
Доли́шній Лужо́к, Доли́шнього Лужка́
Долі́шнє, -нього
Долі́шнє Залу́ччя, Долі́шнього Залу́ччя
Долі́шній Лужо́к, Долі́шнього Лужка́
Долі́шній Ше́піт, Долі́шнього Ше́поту
Долі́шня Поса́да, Долі́шньої Поса́ди
Долма́тівка, -и, *д. і м.* -ці
До́лобів, -ова
Доломі́тне, -ого
Доло́ччя, -я
До́льськ, -а
До́ля, -і, *ор.* -ею
Дома́жир, -а
Дома́морич, -а
Дома́нинці, -ів
Домані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дома́нове, -ого
Дома́нтівка, -и, *д. і м.* -ці
Дома́нтове, -ого
Дома́ха, -и, *д. і м.* -сі

Дома́шин, -а
Дома́шів, -ева
Домашли́н, -а
Домбо́ки, -ів
До́мниця, -і, *ор.* -ею
До́молоч, -а
Домотка́нів, -ева
Домотка́нь, -і, *ор.* -нню
Донба́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Доне́ць, -нця́
Доне́цьк, -а
Доне́цьке, -ого
Доне́цький, -ого
Донська́ Ба́лка, Донсько́ї Ба́лки
Донське́, -о́го
Донці́вка, -и, *д. і м.* -ці
Донці́вщина, -и
До́нчине, -ого
Доробра́тове, -ого
Дорога́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Дорога́нь, -і, *ор.* -нню
Дороге́, -о́го
Дороги́ничі, -ів
Дороги́нка, -и, *д. і м.* -ці
Дороги́чівка, -и, *д. і м.* -ці
До́рогів, -ова
Дорогобу́ж, -а
Дорогоща́, -і, *ор.* -е́ю
Дорогу́нь, -і, *ор.* -нню
Дорожи́нка, -и, *д. і м.* -ці
Доро́жнє, -нього
Дорожня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Дороси́ні, -ів
Доро́тичі, -ів
Доро́тище, -а
Доро́фієнко, -а
Дорофі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Дороше́нко, -а
Дороше́нкове, -ого
Дороші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дороші́вці, -ів
Доси́н, -а
До́слідне, -ого
Дослі́дницьке, -ого
До́хно, -а
Дохо́дне, -ого
Доценкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
До́шне, -ого
Доя́рня, -і, *ор.* -ею
Драби́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Дра́бів, -ова
Дра́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Дра́бівці, -ів
Дра́бове Боря́тинське, Дра́бового Боря́тинського
Дравці́, -ів
Драга́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Драгаси́мів, -ова
Драги́ня, -і, *ор.* -ею
Дра́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Дра́гове, -ого
Драгома́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Драгома́нове, -ого
Драгомирча́ни, -а́н
Драни́, -ів
Драни́ця, -і, *ор.* -ею
Дра́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Дра́нка, -и, *д. і м.* -ці
Дра́чини, -ин
Дра́чинці, -ів
Драчі́, -ів
Драчі́вщина, -и
Древи́ні, -и́нь
Дремлю́ги, -ю́г
Дре́мове, -ого
Дре́ники, -ів
Дрені́, -ів
Дри́глів, -ова
Дри́жина Гре́бля, Дри́жиної Гре́блі
Дри́сина, -и
Дрібні́вщина, -и
Дрі́бці, -ів
Дріма́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Дро́бишеве, -ого
Дро́бишів, -ева
Дрого́бич, -а, *ор.* -ем
Дрого́виж, -а
Дрого́мишль, -я, *ор.* -ем
Дрозди́, -ів
Дрозди́нь, -і, *ор.* -е́ю
Дрозди́ха, -и, *д. і м.* -сі
Дро́здів, -ова
Дрозді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дрозді́вщина, -и
Дро́здні, -ів
Дроздови́ця, -і, *ор.* -ею
Дроздо́вичі, -ів
Дро́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Дроти́нці, -ів
Дро́фине, -ого
Дрохо́вичі, -ів
Дру́жба, -и
Дру́жбівка, -и, *д. і м.* -ці
Дружелю́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Дружкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дру́жне, -ого
Дру́жнє, -нього
Дру́жня, -і, *ор.* -ею
Дру́хів, -ова
Друцьке́, -о́го
Дрюкі́вщина, -и

Ду́ба, -и
Дубане́вичі, -ів
Дубе́нки, -ів
Дубе́чне, -ого
Дуби́, -і́в
Дуби́на, -и
Дуби́не, -ого
Дуби́ни, -и́н
Дуби́нка, -и, *д. і м.* -ці
Дуби́нки, -нок
Дуби́нове, -ого
Дубича́нське, -ого
Дуби́ще, -а
Дубі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дубі́вський, -ого
Дубі́вці, -ів
Дубі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ду́бка, -и, *д. і м.* -ці
Дубкевичі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дубки́, -і́в
Дубко́ве, -ого
Дубли́нки, -нок
Дубля́ни, -я́н
Дубля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Дубма́слівка, -и, *д. і м.* -ці
Дубна́, -и́
Дубни́ки, -і́в
Ду́бно, -а
Дубняки́, -і́в
Ду́бова, -ої
Дубо́ва Корчма́, Дубо́вої Корчми́
Дубо́ве, -ого
Дубове́ць, -овця́, *ор.* -овце́м
Дубо́вий Гай, Дубо́вого Га́ю
Дубови́к, -а́
Дубовики́, -і́в
Дубо́виця, -і, *ор.* -ею
Дубо́вичі, -ів
Дубо́вівка, -и, *д. і м.* -ці
Дубо́ві Гря́ди, Дубо́вих Гряд
Дубо́ві Маха́ринці, Дубових Маха́ринців
Дубо́во-Васи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Дубов'я́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Дуболі́сся, -я
Дуболу́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Ду́бо-Осоко́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Дубоо́стрівка, -и, *д. і м.* -ці
Дубра́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дубри́ничі, -ів
Дубрі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дубро́ве, -ого
Дубро́вине, -ого
Дубро́виця, -і, *ор.* -ею
Ду́бчиці, -иць
Дубша́ри, -а́р
Дуб'я́ги, -я́г
Дуб'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Дуб'я́нщина, -и
Дува́нка, -и, *д. і м.* -ці
Дуга́, -и́
Дударі́, -ів
Ду́дарків, -ова
Дуденки́, -і́в
Дуди́н, -а́
Ду́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Дудки́, -і́в
Ду́дкин Гай, Ду́дкиного Га́ю
Дудкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ду́дник, -а
Ду́дникове, -ого
Дудча́ни, -а́н
Дудченки́, -і́в
Ду́дчине, -ого
Ду́кля, -і, *ор.* -ею
Дули́цьке, -ого
Дулі́би, -і́в
Ду́лове, -ого
Дуля́би, -ів
Ду́манів, -ева
Ду́манці, -ів
Думе́ни, -і́в
Ду́менки, -ів
Ду́ми, Дум
Ду́минське, -ого
Ду́ми Хліборо́ба, Дум Хліборо́ба
Ду́мичі, -ів
Ду́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Ду́мниця, -і, *ор.* -ею
Дунає́ць, -найця́, *ор.* -найце́м
Дуна́їв, -єва
Дуна́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Дуна́ївці, -ів
Дуна́йка, -и, *д. і м.* -ці
Дуна́йське, -ого
Ду́нине, -ого
Дуни́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ду́нів, -ева
Дунковиця, -і, *ор.* -ею
Дупли́нки, -ок
Дупли́ська, -и́ськ
Дурбайли́, -і́в
Дуса́нів, -ева
Ду́сина, -ої
Духа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ду́ханки, -нок
Ду́хів, -ова
Духове́, -о́го
Духо́вниче, -ого
Ду́хче, -ого
Ду́чинці, -ів

Душенке́вичеве, -ого
Ду́шне, -ого
Дю́ксин, -а
Дю́ла, -и
Дя́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Дягова́, -о́ї
Дя́дьковичі, -ів
Дякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дякі́вці, -і́в
Дя́кове, -ого
Дяти́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Дя́тлівка, -и, *д. і м.* -ці
Дяченки́, -і́в
Дячкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дячкове́, -о́го

Е

Елева́торне, -ого
Е́нгельсове, -ого
Енерге́тиків, *невідм.*
Енергода́р, -у
Е́сень, -і, *ор.* -нню
Е́смань, -і, *ор.* -нню
Есха́р, -а

Є

Євга́нове, -ого
Євге́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Євдокі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Єве́цько-Микола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Євме́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Євми́нка, -и, *д. і м.* -ці
Євпа́торія, -і, *ор.* -єю
Євсу́г, -а́
Євтоді́я, -і, *ор.* -єю
Єго́рине, -ого
Єго́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Єго́рове, -ого
Єзу́піль, -поля, *ор.* -полем
Єла́нець, -нця, *ор.* -нцем
Єлизаветгра́дка, -и, *д. і м.* -ці
Єлизаве́тин, -а
Єлизаве́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Єлизаве́тка, -и, *д. і м.* -ці
Єлизаве́тове, -ого
Єлизаве́то-Микола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Єлизаве́тпілля, -я
Єлизаве́тпіль, -поля, *ор.* -полем
Єлисе́єнкове, -ого
Єлисе́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Єлихо́вичі, -ів
Є́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Єліза́рове, -ого
Є́ліне, -ого
Є́льне, -ого
Ємади́кине, -ого
Єме́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Єми́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Є́мільчине, -ого
Є́мцева Доли́на, Є́мцевої Доли́ни
Є́мці, -ів
Ємчи́ха, -и, *д. і м.* -сі
Єна́кієве, -ого
Є́нине, -ого
Є́нківці, -ів
Є́ньки, -ів
Є́ньків, -ова
Є́нькова Ру́дня, Є́нькової Ру́дні
Єпіфа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Єремі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Єри́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Є́рки, -ів
Є́рків, -ова
Є́рківці, -ів
Єрмакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Єрмако́ве, -ого
Єрмола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Єрмо́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Єроте́йдівка, -и, *д. і м.* -ці
Єрофі́єве, -ого
Єро́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Є́рчики, -ів
Єрчи́ха, -и, *д. і м.* -сі
Єршо́в, -а
Єсау́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Єфи́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Єфре́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Єфроси́нівка, -и, *д. і м.* -ці

Ж

Жабелі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Жа́бинці, -ів
Жаби́ня, -і, *ор.* -ею
Жа́бка, -и, *д. і м.* -ці
Жа́бкине, -ого
Жабо́крич, -а
Жабокри́чка, -и, *д. і м.* -ці
Жабокру́ки, -ів
Жабокря́ки, -ів
Жаботи́н, -а́
Жа́боч, -а, *ор.* -ем
Жа́бче, -ого
Жа́б'янка, -и, *д. і м.* -ці
Жа́винка, -и, *д. і м.* -ці
Жа́врів, -ова
Жаглі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Жадани́, -і́в

Жаданівка, -и, *д. і м.* -ці
Жа́день, -дня, *ор.* -днем
Жа́дківка, -и, *д. і м.* -ці
Жа́дове, -ого
Жа́дьки, -ів
Жадько́ве, -ого
Жа́йворонки, -ів
Жа́кчик, -а
Жали́бори, -ів
Жа́лин, -а
Жалківщина, -и
Жаля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Жари́, -ів
Жа́рків, -ова
Жахівка, -и, *д. і м.* -ці
Жахнівка, -и, *д. і м.* -ці
Жа́шків, -ова
Жа́шковичі, -ів
Жбо́рівці, -ів
Жван, -а
Жва́нець, -нця, *ор.* -нцем
Жвирка, -и, *д. і м.* -ці
Жда́ни, -ів
Жда́нів, -ова
Жда́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Жда́нове, -ого
Ждань, -і, *ор.* -нню
Жде́неве, -ого
Жденієве, -ого
Жева́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Же́ведь, -і, *ор.* -ддю
Же́желів, -ева
Жела́нне, -ого
Же́лдець, -дця, *ор.* -дцем
Желе́пове, -ого
Желя́бовка, -и, *д. і м.* -ці
Жемели́нці, -ів
Жемчу́жина, -и
Жемчу́жина Кри́му, Жемчу́жини Кри́му
Жемчу́жне, -ого
Жени́шківці, -ів
Же́нів, -ова
Жерде́лі, -ів
Жерде́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Жердова́, -ої
Же́рдя, -і, *ор.* -ею
Жеребе́цьке, -ого
Жеребилівка, -и, *д. і м.* -ці
Жере́бки, -ів
Жере́бкове, -ого
Жереб'я́нки, -нок
Же́рев, -а
Же́рева, -и
Жеревпілля, -я
Жере́вці, -ів
Жернівка, -и, *д. і м.* -ці
Жива́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Жива́чів, -ева
Живопи́сне, -ого
Животівка, -и, *д. і м.* -ці
Жига́йли, -ів
Жига́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Жига́йлове, -ого
Жига́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Жида́чів, -ева
Жиди́чин, -а
Жижни́ківці, -ів
Жизно́мир, -а
Жи́лине, -ого
Жи́лин Млино́к, Жи́линого Млинка́
Жи́линці, -ів
Жи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Жи́льжа, -и, *ор.* -ею
Жи́ричі, -ів
Жи́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Жи́рівське, -ого
Жи́рки, -ів
Жи́рківка, -и, *д. і м.* -ці
Жи́рова, -ої
Жи́рове, -ого
Жите́йське, -ого
Жите́нко, -а
Жи́тинці, -ів
Житківка, -и, *д. і м.* -ці
Жи́тлівка, -и, *д. і м.* -ці
Жи́тне, -ого
Жи́тники, -ів
Житниківка, -и, *д. і м.* -ці
Жи́тнівка, -и, *д. і м.* -ці
Жи́тні Го́ри, Жи́тніх Гір
Житня́нське, -ого
Жито́мир, -а
Жито́мирське, -ого
Жи́хар, -я
Жи́хове, -ого
Жи́щинці, -ів
Жме́рине, -ого
Жме́ринка, -и, *д. і м.* -ці
Жмиївка, -и, *д. і м.* -ці
Жму́дче, -ого
Жнибо́роди, -рід
Жня́тине, -ого
Жо́брин, -а
Жо́відь, -воді, *ор.* -віддю
Жо́вква, -и
Жовки́ні, -ів
Жо́внине, -ого
Жо́внівка, -и, *д. і м.* -ці
Жо́вта Кру́ча, Жо́втої Кру́чі
Жовта́нці, -ів

Жо́вта Ріка́, Жо́втої Ріки́
Жо́вте, -ого
Жо́втень, -тня, *ор.* -тнем
Жо́втий Брід, Жо́втого Бро́ду
Жо́втий Яр, Жо́втого Я́ру
Жо́вті Во́ди, Жо́втих Вод
Жовтне́ва Револю́ція, Жовтне́вої Револю́ції
Жовтне́ве, -ого
Жовтне́вий, -ого
Жовтне́вий Про́мінь, Жовтне́вого Про́меня
Жовтнівка, -и, *д. і м.* -ці
Жовтока́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Жовтоні́жки, -жок
Жовтоолекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Жо́вчів, -ева
Жолдаки́, -ів
Жолоби́, -ів
Жоло́бки, -ів
Жоло́бне, -ого
Жолобо́к, -бка́
Жолуді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Жолудки́, -ів
Жолудько́ве, -ого
Жора́вка, -и, *д. і м.* -ці
Жо́ржівка, -и, *д. і м.* -ці
Жорна́ва, -и
Жо́рниська, -иськ
Жо́рнище, -а
Жо́рнів, -ова
Жо́рнівка, -и, *д. і м.* -ці
Жорнокльо́ви, -ів
Жорняки́, -ів
Жу́бровичі, -ів
Жуваківка, -и, *д. і м.* -ці
Жуга́нка, -и, *д. і м.* -ці
Жужеля́ни, -я́н
Жуки́, -ів
Жуки́н, -а́
Жу́ків, -ова
Жу́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Жу́ківці, -ів
Жукі́вщина, -и
Жу́ків Яр, Жу́кового Я́ру
Жу́кля, -і, *ор.* -ею
Жу́кова Ба́лка, Жу́кової Ба́лки
Жу́кове, -ого
Жу́ковець, -ківця, *ор.* -ківцем
Жу́кове, -ого
Жу́котин, -а
Жуко́тки, -ток
Жу́лин, -а
Жу́личі, -ів
Жуля́ни, -я́н
Жупа́ни, -ів
Жупа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Жура́ва, -и
Жураве́ньки, -ньок
Жура́вець, -вця, *ор.* -вцем
Жура́вичі, -ів
Жура́вка, -и, *д. і м.* -ці
Жура́вки, -вок
Жура́вків, -ова
Журавле́ва Бу́да, Журавле́вої Бу́ди
Журавли́на, -и
Журавли́не, -ого
Журавли́нка, -и, *д. і м.* -ці
Журавли́нці, -ів
Журавли́ха, -и, *д. і м.* -сі
Журавлі́, -ів
Журавлівка, -и, *д. і м.* -ці
Жура́вне, -ого
Жура́вники, -ів
Жура́вок, -вка
Жура́вське, -ого
Жура́ки, -ів
Жура́тин, -а
Журба́, -и́
Журбинці, -ів
Жу́ржевичі, -ів
Жу́ржинці, -ів
Жу́рів, -ова
Жу́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Жу́чківці, -ів

З

Заайда́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Заба́ва, -и
Заба́вне, -ого
Заба́ра, -и
Заба́ри, -а́р
Заба́рине, -ого
Заба́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Заба́ро-Дави́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Забаря́ни, -я́н
Забашта́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Забашта́нне, -ого
Заба́штівка, -и, *д. і м.* -ці
Забере́жжя, -я
Заберізки, -зок
Забілівщина, -и
Забіло́ччя, -я
Забіля́ни, -я́н
Забірки, -рок
Забір'я, -я
Забода́ква, -и
Забо́йки, -ів
Заболо́тинці, -ів
За́болотів, -ова
Заболо́тівка, -и, *д. і м.* -ці

За́болотівці, -ів
Заболо́тне, -ого
Заболо́то, -а
За́болотове, -ого
Заболо́ття, -я
За́болотці, -ів
За́болоть, -і, *ор.* -ттю
За́болоцьке, -ого
За́борівка, -и, *д. і м.* -ці
Заборо́знівці, -ів
За́бороль, -і, *ор.* -ллю
За́бороче, -ого
За́бране, -ого
Забрі́д, -о́ду
Забрі́ддя, -я
За́брідки, -ів
За́брідь, -роді, *ор.* -ріддю
Забро́ди, -ів
Забу́ги, -у́г
Забу́жжя, -я
Забу́ччя, -я
Забуя́ння, -я
Зава́да, -и
Зава́ди, -а́д
Зава́динці, -ів
Зава́дів, -ова
Зава́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Зава́дка, -и, *д. і м.* -ці
Зава́дське, -ого
Зава́лів, -ова
Зава́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Завалі́йки, -йок
Зава́лля, -я
Завбу́ч, -а
Завгоро́днє, -нього
Заве́решиця, -і, *ор.* -ею
Заве́рхи, -ів
Заве́рхня Киче́ра, Заве́рхньої Киче́ри
Зави́дів, -ова
Зави́до-Бо́рзенка, -и, *д. і м.* -ці
Зави́дове, -ого
Завидо́вичі, -ів
Зави́дово, -ого
Зави́до-Куда́шеве, -ого
Зави́дче, -ого
Зави́йка, -и, *д. і м.* -ці
За́вишень, -шня, *ор.* -шнем
Заві́й, -я, *ор.* -єм
Заві́тне, -ого
Заві́тне Бажа́ння, Заві́тного Бажа́ння
Заво́д, -у
Заво́ди, -ів
Заво́дище, -а
Заво́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Заво́дне, -ого
Заводське́, -о́го
Заводськи́й, -о́го
Заво́дянка, -и, *д. і м.* -ці
Заво́зів, -ова
Заволо́ка, -и, *д. і м.* -ці
Заво́ричі, -ів
Заво́рскло, -а
Заво́сина, -и
Завту́рове, -ого
Зав'я́занці, -ів
Зав'я́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Зага́ї, -їв
Зага́йпіль, -поля, *ор.* -полем
Зага́йці, -ів
Зага́лля, -я
Зага́льна Ко́рисгь, Зага́льної Ко́ристі
Зага́льці, -ів
Загарку́шине, -ого
Зага́тинці, -ів
Зага́тка, -и, *д. і м.* -ці
Зага́ття, -я
Загвіздя, -я
Загі́н, -о́на
Загі́нці, -ів
Загі́рне, -ого
Загі́рочко, -а
Загі́рське, -ого
Загі́рці, -ів
Загі́р'я, -я
Загі́р'я-Кукі́льницьке, Загі́р'я-Кукі́льницького
Загли́б'я, -я
Загли́на, -и
Загні́тків, -ова
Заго́лосна, -и
Заго́ра, -и
За́горб, -а
Заго́рби, -ів
Заго́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Загоро́ддя, -я
За́городи, -ів
Загоро́дище, -а
Загоро́дка, -и, *д. і м.* -ці
Загоро́днє, -нього
Загоро́ща, -і, *ор.* -ею
Загору́йківка, -и, *д. і м.* -ці
Загоря́ни, -я́н
Загоря́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Загра́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Загра́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Загребе́лля, -я
Загребе́льна Слобода́, Загребе́льної Слободи́
Загребе́льня, -і, *ор.* -ею
Загре́бля, -і, *ор.* -ею
Загри́зове, -ого
Загру́нівка, -и, *д. і м.* -ці

загу́рщина, -и
Зада́рів, -ова
Задві́р, -о́ра
Задві́р'я, -я
Заде́брі, -ів
Задерева́ч, -а́
Задере́вці, -ів
Задерíївка, -и, *д. і м.* -ці
Зади́, -ів
Зади́би, -и́б
Заді́льське, -ого
Заднишí́вка, -и, *д. і м.* -ці
Задні́стря, -я
Задністря́ни, -я́н
Задністря́нське, -ого
Задо́вга, -и
Задо́вже, -ого
Задоли́на, -и
Задоне́цьке, -ого
Задо́рне, -ого
Задоро́жнє, -нього
Задоро́жок, -жка
Заду́бина, -и
Заду́брівка, -и, *д. і м.* -ці
Заду́брівці, -ів
Задуна́ївка, -и, *д. і м.* -ці
За́здрівка, -и, *д. і м.* -ці
За́здрість, -рості, *ор.* -рістю
Зази́м'я, -я
Зазі́рки, -рок
Заіва́нове, -ого
Заї́зд, -а
Заї́ки, -ї́к
Заї́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Заї́ченко, -а
Заї́ченці, -ів
Заї́чинці, -ів
За́йве, -ого
За́йманка, -и, *д. і м.* -ці
За́ймище, -а
За́йцеве, -ого
Зайці́, -ів
За́йців, -ева
За́йцівка, -и, *д. і м.* -ці
За́йченки, -ів
За́йчики, -ів
За́йчівське, -ого
Закаблу́ки, -ів
Закаблу́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Зака́зне, -ого
Закерни́чне, -ого
Закі́пці, -ів
За́кіт, -ота
Закі́тне, -ого
Закла́д, -а
Закли́мок, -мка
Закома́р'я, -я
Закомі́рня, -і, *ор.* -ею
За́копань, -і, *ор.* -нню
Зако́тне, -ого
За́кревки, -вок
Закре́вське, -ого
Закри́вець, -вця, *ор.* -вцем
Закрини́чне, -ого
Закрини́ччя, -я
Закри́тне, -ого
Закрі́вці, -ів
Закро́їївщина, -и
Закро́їха, -и, *д. і м.* -сі
Закру́жці, -ів
Закуба́нка, -и, *д. і м.* -ці
Заку́мське, -ого
Заку́пне, -ого
Закуси́ли, -ів
Закуси́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Заку́тинці, -ів
Заку́тне, -ого
Заку́тнівка, -и, *д. і м.* -ці
Зала́в'я, -я
Зала́ззя, -я
Зала́зько, -а
Зала́нів, -ова
Зала́тиха, -и, *д. і м.* -сі
Зале́вки, -вок
Залелі́я, -ї, *ор.* -єю
Залива́нщина, -и
Зали́вки, -вок
Заливне́, -о́го
Зали́жня, -і, *ор.* -ею
Залима́н, -у
Зали́п'я, -я
Зали́сиця, -і, *ор.* -ею
Залиша́ни, -а́н
Залі́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Залі́зне, -ого
Залі́зний Мі́ст, Залі́зного Моста́
Залі́зний Порт, Залі́зного По́рту
Залі́зний Яр, Залі́зного Яру
Залізни́ця, -і, *ор.* -ею
Залізни́чне, -ого
Залізни́чний, -ого
Залізни́чні Бі́рки, Залізни́чних Бі́рок
Залі́зня, -і, *ор.* -ею
Залізня́к, -а́
Залізня́нське, -ого
Залізня́чка, -и, *д. і м.* -ці
Залі́зці, -ів
Заліні́йне, -ого
Залі́си, -ів
Залі́ски, -ів
Залі́сне, -ого
Залісо́че, -ого
Залі́сся, -я
Залі́сці, -ів
Залі́ське, -ого
Заліша́ни, -а́н
Залі́щики, -ів
Зало́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Зало́жці, -ів
Зало́зи, -о́з
Зало́коть, -коті, *ор.* -коттю
Зало́м, -а
Зало́ми, -ів
Залужа́ни, -а́н
Залу́жжя, -я
Залу́жне, -ого
Залужо́к, -жка́
Залу́ква, -и
Залу́хів, -ова
Залу́цьке, -ого
Залу́ччя, -я
Залю́ття, -я
Заля́ддя, -я
Замаго́ра, -и
Замгла́й, -я, *ор.* -єм
Замерля́нське, -ого
Зами́словичі, -ів
Замі́ри, -ів
Замі́рці, -ів
Замі́ст, -а
Замі́стя, -я
Замі́ське, -ого
За́міхів, -ова
Замі́щина, -и
Замли́ння, -я
Замли́нок, -нка
За́мличі, -ів
Замниу́си, -ів
Замоги́ла, -и
Замо́жне, -ого
За́мок, -мка
Заморí́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Заморо́чення, -я
Замо́сти, -ів
Замости́ще, -а
Замо́стя, -я
Замостя́нський, -ого
За́мочок, -чка
Замо́шня, -і, *ор.* -ею
Заму́линці, -ів
Заму́лівка, -и, *д. і м.* -ці
За́мчисько, -а
Замша́ни, -а́н
Зам'я́тниця, -і, *ор.* -ею
Занако́т, -а
Зани́вське, -ого
Занки́, -ів
Занфі́рівка, -и, *д. і м.* -ці
За́ньки, -ньок
Заозе́рне, -ого
Заозе́р'я, -я
Зао́ра, -и
Заорі́лля, -я
Зао́стрів, -ова
Заоче́пське, -ого
Западе́нька, -и, *д. і м.* -ці
Западинка, -и, *д. і м.* -ці
Западинці, -ів
Западне́, -о́го
Западня́, -і́, *ор.* -е́ю
Запа́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Запа́ро-Ма́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Запа́сне, -ого
Запа́шка, -и, *д. і м.* -ці
Запереві́дське, -ого
Запереді́лля, -я
За́питів, -ова
Запі́лля, -я
Запла́вка, -и, *д. і м.* -ці
Запла́зи, -ів
Запла́тин, -а
Запові́т, -а
Запові́тне, -ого
Запокі́вне, -ого
Заполи́чки, -чок
Запорі́жжя, -я
Запорі́жжя-Грудува́те, -ого
Запорі́зька Ба́лка, Запорі́зької Ба́лки
Запорі́зьке, -ого
Запоро́жець, -жця, *ор.* -жцем
Запоро́жці, -ів
Запоро́жчине, -ого
Запри́п'ять, -і, *ор.* -ттю
Запру́да, -и
Запру́ддя, -я
Запру́дка, -и, *д. і м.* -ці
Запру́дне, -ого
Запру́ття, -я
Запсі́лля, -я
Запсі́льське, -ого
Запсо́нь, -я, *ор.* -нню
За́пуст, -а
Зара́йське, -ого
Зарвани́ця, -і, *ор.* -ею
Зарва́нка, -и, *д. і м.* -ці
Зарва́нці, -ів
Зари́винці, -ів
За́рище, -а
Зарі́в'я, -я
За́ріг, -огу
Зарі́ка, -и, *д. і м.* -ці
Зарі́цьк, -а
Заріча́ни, -а́н
Заріча́нка, -и, *д. і м.* -ці
Зарі́чеве, -а
Зарі́чка, -и, *д. і м.* -ці
Зарі́чне, -ого
Зарі́чний, -ого
Зарі́ччя, -я
Зарове́нка, -и, *д. і м.* -ці
Зарожа́ни, -а́н
Заро́жне, -ого
Заро́щенське, -ого
Заруба́ни, -а́н
Зару́бинка, -и, *д. і м.* -ці
Зару́бинці, -ів
Зару́ддя, -я
Зару́дечко, -а
Зару́динці, -ів
Зару́дка, -и, *д. і м.* -ці
Зару́дні, -ів
Зару́днівка, -и, *д. і м.* -ці
Зару́дці, -ів
Зару́дчі, -ів
Зарука́вне, -ого
Зару́цьке, -ого
Зару́чина, -и
Зарябі́нка, -и, *д. і м.* -ці
Заса́дки, -док
Засе́лища, -ищ
Засі́лля, -я
Заслу́чне, -ого
Заслу́ччя, -я
Заста́ва, -и
Заста́в'є, -я
Заста́вки, -вок
Заста́вля, -і, *ор.* -ею
Заста́вна, -ої
Заста́вне, -ого
Заста́вці, -ів
Заста́в'я, -я
Застí́нка, -и, *д. і м.* -ці
Застí́ночне, -ого
Засту́гна, -и
За́сув, -а
Засу́лля, -я
Засупо́ївка, -и, *д. і м.* -ці
За́ськи, -сьок
Зате́мне, -ого
Зати́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Зати́ша, -і, *ор.* -ею
Зати́шне, -ого
За́тишок, -шку
Зати́шшя, -я
Зато́ка, -и, *д. і м.* -ці
Зато́н, -а
Зату́рин, -а
Зату́рине, -ого
Зату́рці, -ів
Зауда́ївське, -ого
Зау́дайка, -и, *д. і м.* -ці
Зау́ддя, -я
Заха́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Заха́рівське, -ого
Заха́рівці, -ів
Заха́рченко, -а
За́хідне, -ого
За́хідний, -ого
Заца́рне, -ого
Зача́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Зачепи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Зачерне́ччя, -я
За́шків, -ова
За́шковичі, -ів
Зашля́хом, *невідм.*
Защи́та, -и
Защи́тів, -ова
Зая́рівка, -и, *д. і м.* -ці
За́яча Ба́лка, За́ячої Ба́лки
За́яче, -ого
За́ячиці, -иць
Зая́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Заячкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Зба́раж, -а
Зба́ржівка, -и, *д. і м.* -ці
Зби́ни, Збин
Зби́ранка, -и, *д. і м.* -ці
Зби́тин, -а
Збі́рне, -ого
Збо́ївська, -ої
Збо́ра, -и
Збо́рів, -рова
Зба́ньки, -ньок
Зба́ньківці, -ів
Збриж, -а
Зброжкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Збро́шкове, -ого
Збру́ї, -й
Збруч, -а́, *ор.* -е́м
Збруча́нське, -ого
Збру́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Збуж, -а, *ор.* -ем
Збу́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Зва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Зва́нівське, -ого
Зведе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Звени́город, -а
Звенигоро́дка, -и, *д. і м.* -ці
Звени́чів, -ева
Звеня́чин, -а

зве́ртів, -ова
зве́рхівці, -ів
зви́жень, -жня, *ор.* -жнем
зви́няч, -а, *ор.* -ем
звиня́че, -ого
зві́дки, -ів
звізда́, -и́
зві́здаль, -я, *ор.* -ем
звізді́вка, -и, *д. і м.* -ці
зві́здне, -ого
звір, -а
звірі́в, -ова
звірі́вка, -и, *д. і м.* -ці
зві́рове, -ого
зво́зи, -ів
звоне́цьке, -ого
звоне́цький Ху́тір, Звоне́цького Ху́тора
зворе́ць, -рця́, *ор.* -рце́м
звяго́льське, -ого
згар, -а
зга́ри, Згар
зга́рок, -рка
зго́да, -и
згора́ни, -а́н
згу́рівка, -и, *д. і м.* -ці
здви́жівка, -и, *д. і м.* -ці
здви́жка, -и, *д. і м.* -ці
здо́вбиця, -і, *ор.* -ею
здолбу́нів, -ова
здо́мишель, -шля, *ор.* -шлем
здорі́вка, -и, *д. і м.* -ці
здорове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
здоря́нівка, -и, *д. і м.* -ці
здрягі́вка, -и, *д. і м.* -ці
зебло́зи, -ів
зеле́ківка, -и, *д. і м.* -ці
зеле́на, -ої
зеле́на Ба́лка, Зеле́ної Ба́лки
зеле́на Ґу́та, Зеле́ної Ґу́ти
зеле́на Діб́рова, Зеле́ної Діббро́ви
зеле́на Доли́на, Зеле́ної Доли́ни
зеле́на Крини́ця, Зеле́ної Крини́ці
зеле́на Лева́да, Зеле́ної Лева́ди
зеле́на Ли́па, Зеле́ної Ли́пи
зеле́на Ни́ва, Зеле́ної Ни́ви
зеле́на Поля́на, Зеле́ної Поля́ни
зеле́на Ро́ща, Зеле́ної Ро́щі
зеле́на Ру́банівка, Зеле́ної Ру́банівки
зеле́не, -о́го
зеле́не По́ле, Зеле́ного По́ля
зеле́ний Барві́нок, Зеле́ного Барві́нку
зеле́ний Бе́рег, Зеле́ного Бе́рега
зеле́ний Бір, Зеле́ного Бо́ру
зеле́ний Брід, Зеле́ного Бро́ду
зеле́ний Гай, Зеле́ного Га́ю
зеле́ний Довжо́к, Зеле́ного Довжка́
зеле́ний Дуб, Зеле́ного Ду́ба
зеле́ний Клин, Зеле́ного Кли́ну
зеле́ний Коло́дязь, Зеле́ного Коло́дязя
зеле́ний Курга́н, Зеле́ного Курга́ну
зеле́ний Кут, Зеле́ного Кута́
зеле́ний Ла́гер, Зеле́ного Ла́геря
зеле́ний Луг, Зеле́ного Лу́гу
зеле́ний Под, Зеле́ного По́ду
зеле́ний Ріг, Зеле́ного Ро́гу
зеле́ний Став, Зеле́ного Ста́ву
зеле́ний Яр, Зеле́ного Я́ру
зелени́ця, -і, *ор.* -ею
зеле́нів, -ова
зеле́нівка, -и, *д. і м.* -ці
зелені́вщина, -и
зеленкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
зеле́ні Кошá́ри, Зеле́них Коша́р
зеле́ні Кури́лівці, Зеле́них Кури́лівців
зеленога́ївка, -и, *д. і м.* -ці
зеленогі́рське, -ого
зеленогі́р'я, -я
зеленоді́льське, -ого
зеленодо́льськ, -а
зеленолу́жне, -ого
зеленопі́лля, -я
зеле́нопіль, -поля, *ор.* -полем
зеленотро́пинське, -ого
зеле́нці, -ів
зеле́нче, -ого
зеленчу́к, -а́
зе́лень, -і, *ор.* -нню
зеле́ньки, -ів
зеле́ньків, -ова
зеленя́нка, -и, *д. і м.* -ці
зе́лів, -ева
земляне́, -о́го
земляни́й Яр, Земляно́го Я́ру
землянíчне, -ого
земля́нка, -и, *д. і м.* -ці
земля́нки, -ок
зере́мля, -і, *ор.* -ею
зернове́, -о́го
зи́бин, -а
зи́бине, -ого
зи́бини, -ів
зибко́ве, -ого
зи́мине, -ого
зимі́вки, -вок
зимівники́, -і́в
зи́мна Вода́, Зи́мної Води́
зи́мне, -ого
зи́мницьке, -ого
зимо́вище, -а
зимогі́р'я, -я
зібо́лки, -лок
зібра́нівка, -и, *д. і м.* -ці
зі́дьки, -ів
зікранці́, -і́в
зікрачі́, -і́в
зі́лове, -ого
зіно́ве, -ого
зінці́, -і́в
зінча́шів, -ева
зі́нченкове, -ого
зіньки́, -і́в
зіньків́, -о́ва
зіньків́ське, -ого
зінькі́вці, -ів
зінькі́вщина, -и
зі́рка, -и, *д. і м.* -ці
зі́рне, -ого
зірни́ця, -і, *ор.* -ею
зла́зне, -ого
злато́піль, -поля, *ор.* -полем
златоу́стівка, -и, *д. і м.* -ці
златоу́стове, -ого
зли́нка, -и, *д. і м.* -ці
зли́нці, -ів
зло́бичі, -ів
змага́ння, -я
зма́жине, -ого
змі́їв, -є́ва
змі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
змі́їнець, -нця, *ор.* -нцем
змійове́, -о́го
змі́тнів, -ева
знаме́нівка, -и, *д. і м.* -ці
знаме́нівське, -ого
знами́рівка, -и, *д. і м.* -ці
зна́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
зна́м'янське, -ого
значко́ве, -ого
зноб-Но́вгородське, -ого
зноб-Трубче́вська, -ої
зно́сичі, -ів
зня́цеве, -ого
зо́зів, -ева
зо́зівка, -и, *д. і м.* -ці
зозу́лине, -ого
зозу́линці, -ів
зозу́лі, -у́ль
золота́ Ба́лка, Золото́ї Ба́лки
золота́ Доли́на, Золото́ї Доли́ни
золота́ Ли́па, Золото́ї Ли́пи
золота́ Ни́ва, Золото́ї Ни́ви
золота́ Поля́на, Золото́ї Поля́ни
золота́ Слобода́, Золото́ї Слободи́
золотарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
золотарьо́ве, -ого
золоте́, -о́го
золоте́ По́ле, Золото́го По́ля
золоти́й Коло́дязь, Золото́го Коло́дязя
золоти́й Пляж, Золото́го Пля́жу
золоти́й Поті́к, Золото́го Пото́ку
золоти́нка, -и, *д. і м.* -ці
золоті́ Пруди́, Золоти́х Прудів
золотко́вичі, -ів
золотники́, -і́в
золотни́цьке, -ого
золотни́шине, -ого
золотогі́рка, -и, *д. і м.* -ці
золото́лин, -а
золотоно́ша, -і, *ор.* -ею
золотоно́шка, -и, *д. і м.* -ці
золотоя́рське, -ого
золоту́ха, -и, *д. і м.* -сі
золоту́хи, -у́х
золоту́хівка, -и, *д. і м.* -ці
зо́лочів, -ева
зо́лочівка, -и, *д. і м.* -ці
зо́лочівське, -ого
зо́льня, -і, *ор.* -ею
зорикі́вка, -и, *д. і м.* -ці
зо́рин, -а
зо́рине, -ого
зоринівка, -и, *д. і м.* -ці
зо́ринове, -ого
зо́ринськ, -а
зо́ринці, -ів
зо́рі, Зір
зо́рівка, -и, *д. і м.* -ці
зо́ркіне, -ого
зо́років, -ова
зорото́вичі, -ів
зо́рька, -и, *д. і м.* -ці
зоря́, -і́, *ор.* -е́ю
зо́ряне, -ого
зоряни́й, -о́го
зоря́нка, -и, *д. і м.* -ці
зоря́нське, -ого
зо́симівка, -и, *д. і м.* -ці
зо́цівка, -и, *д. і м.* -ці
зразко́ве, -ого
зра́йки, -йок
зруб, -у
зру́банка, -и, *д. і м.* -ці
зру́банці, -ів
зруб-Комарі́вський, Зру́бу-Комарі́вського
зру́бне, -ого
зру́бок, -бка
зуба́кіне, -ого
зубані́, -і́в
зубарі́, -і́в
зуба́хи, -а́х
зубе́нки, -ів
зубе́нко, -а
зу́би, -ів
зуби́льне, -ого
зу́бів, -ова
зу́бів Міст, Зу́бового Моста́
зубі́вка, -и, *д. і м.* -ці
зубі́вщина, -и
зубки́, -і́в
зубкі́в, -о́ва
зубкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
зу́бковичі, -ів
зу́бове, -ого
зуботря́сівка, -и, *д. і м.* -ці
зу́бра, -и
зубре́ць, -я́, *ор.* -е́м
зубри́нка, -и, *д. і м.* -ці
зу́бриця, -і, *ор.* -ею
зу́брівка, -и, *д. і м.* -ці
зугре́с, -а
зуї́вка, -и, *д. і м.* -ці
зуї́вці, -ів
зу́рівка, -и, *д. і м.* -ці
зу́шиці, -ів
зу́я, -ї, *ор.* -єю
зюбри́ха, -и, *д. і м.* -сі
зюзюки́, -і́в
зя́ньківці, -ів
зя́тинець, -нця, *ор.* -нцем
зя́тківці, -ів

І

іванго́род, -а
іва́нград, -а
іва́не-Золоте́, -о́го
іва́не-Пусто́, -о́го
іване́нки, -ів
іва́ники, -ів
іваникі́вка, -и, *д. і м.* -ці
іва́нине, -ого
івани́ничі, -ів
іва́нинці, -ів
іва́ниця, -і, *ор.* -ею
іва́ничі, -ів
іва́нів, -ова
іва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
іва́нівське, -ого
іва́нівці, -ів
іва́нівщина, -и
іва́нків, -ова
іва́нківці, -ів
іва́нкова, -ої
іва́нковичі, -ів
іва́нна, -и
іва́нне, -ого
іва́ння, -я
іва́но-Благода́тне, -ого
іва́нове Се́лище, Іва́нового Се́лища
івановéцьке, -ого
іва́новичі, -ів
іва́ново-Па́влівка, -и, *д. і м.* -ці
іва́но-Га́ннівка, -и, *д. і м.* -ці
іва́но-Да́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
іва́но-Заха́рівка, -и, *д. і м.* -ці
іва́но-Ке́пине, -ого
іва́но-Межирі́цьке, -ого
іва́но-Микола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
іваноми́сль, -і, *ор.* -лю
іва́но-Миха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
іванопі́лля, -я
івано́піль, -поля, *ор.* -полем
іва́но-Слинькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
іва́но-Фе́дорівка, -и, *д. і м.* -ці
іва́но-Франкі́вськ, -а
іва́но-Франко́ве, -ого
іва́но-Ши́йчине, -ого
іва́но-Я́різівка, -и, *д. і м.* -ці
іванпу́ть, -і, *ор.* -ттю
івану́сі, -і́в
іванці́, -і́в
іванча́ни, -а́н
іванча́нка, -и, *д. і м.* -ці
іванче́нкове, -ого
іва́нчиці, -иць
іванчі́, -і́в
іванчукі́вка, -и, *д. і м.* -ці
іва́ньки, -ів
іва́ньків, -ова
іва́ньківське, -ого
іва́хи, -і́в
івахне́нки, -ів
івахни́, -і́в
іва́хнівка, -и, *д. і м.* -ці
іва́хнівці, -ів
іва́чів, -ева
іва́чів-Горі́шній, Іва́чева-Горі́шнього
іва́чів-Долі́шній, Іва́чева-Долі́шнього
іва́чкове, -ого
івашни́нівка, -и, *д. і м.* -ці
іва́шки, -ів
іва́шкине, -ого
іва́шків, -ова
іва́шківка, -и, *д. і м.* -ці
іва́шківці, -ів
іва́шкове, -ого
іва́шковиця, -і, *ор.* -ею
іва́щенки, -ів
іва́щенко, -а
іва́щенкове, -ого

Іващукú, -ів
Іверське, -ого
Івки, Івок
Івківці, -ів
Івниця, -і, *ор.* -ею
Іволжáнське, -ого
Івóнинці, -ів
Івóнівка, -и, *д. і м.* -ці
Івóнівці, -ів
Івóнченці, -ів
Івóт, -а
Івóтка, -и, *д. і м.* -ці
Івча, -і, *ор.* -ею
Івчéнко, -а
Ігнáтпіль, -поля, *ор.* -полем
Ігорівка, -и, *д. і м.* -ці
Ігрéнь, -і, *ор.* -нню
Ігровиця, -і, *ор.* -ею
Ідéя, -ї, *ор.* -єю
Іжевка, -и, *д. і м.* -ці
Іжицьке, -ого
Іза, -и
Ізбашíвка, -и, *д. і м.* -ці
Ізбúцьке, -ого
Ізвáрине, -ого
Ізвесткóве, -ого
Ізки, -зок
Ізлучúсте, -ого
Ізмаїл, -а
Ізмáйлівка, -и, *д. і м.* -ці
Ізобíльне, -ого
Ізов, -а
Ізумрýдне, -ого
Ізюм, -а
Ізюмівка, -и, *д. і м.* -ці
Ізюмське, -ого
Ізяслáв, -а
Іква, -и
Ікове, -ого
Ілáвче, -ого
Іларіóнівка, -и, *д. і м.* -ці
Іларіóнове, -ого
Ілемня, -і, *ор.* -ею
Ілів, -ова
Іллíвка, -и, *д. і м.* -ці
Іллíмка, -и, *д. і м.* -ці
Іллíн, -á
Іллінéцьке, -ого
Іллінка, -и, *д. і м.* -ці
Іллінське, -ого
Іллінці, -ів
Іллірія, -ї, *ор.* -єю
Іллічéве, -ого
Іллічівка, -и, *д. і м.* -ці
Іллічівськ, -а
Іллічівське, -ого
Іллічівський, -ого
Іллюхíвка, -и, *д. і м.* -ці
Ілля́, -í, *ор.* -éю
Іллящівка, -и, *д. і м.* -ці
Іловáйськ, -а
Ілóвниця, -і, *ор.* -ею
Ільківка, -и, *д. і м.* -ці
Ільківці, -ів
Ількóвичі, -ів
Ількýча, -і, *ор.* -ею
Ільмíвка, -и, *д. і м.* -ці
Ільник, -а
Ільниця, -і, *ор.* -ею
Ільпибóки, -ів
Ільпíнь, -еня́, *ор.* -еню́м
Ільці, -ів
Ільченкове, -ого
Ілятка, -и, *д. і м.* -ці
Імстúчеве, -ого
Імшанá, -й
Інгулéць, -льця́, *ор.* -льцéм
Інгулéцьк, -а
Інгулéцький, -ого
Інгулівка, -и, *д. і м.* -ці
Інгýлка, -и, *д. і м.* -ці
Інгýло-Кáм'янка, -и, *д. і м.* -ці
Інгýльське, -ого
Індúківка, -и, *д. і м.* -ці
Індустріáльне, -ого
Індустріáльний, -ого
Інженéрівка, -и, *д. і м.* -ці
Інженéрне, -ого
Інзівка, -и, *д. і м.* -ці
Інкерман, -а
Інтернаціонáльне, -ого
Іóнине, -ого
Іордáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Ірáкліївка, -и, *д. і м.* -ці
Ірдúнівка, -и, *д. і м.* -ці
Ірдúнь, -і, *ор.* -нню
Іржáвець, -вця, *ор.* -вцем
Ірúнівка, -и, *д. і м.* -ці
Ірклíїв, -єва
Ірля́ва, -и
Ірпíнь, -пеня́, *ор.* -пенéм
Іршá, -í, *ор.* -éю
Іршáва, -и
Іршáнськ, -а
Іршики, -ів
Ісáєве, -а
Ісаíвка, -и, *д. і м.* -ці
Ісáйки, -ів
Ісáків, -ова
Ісáківка, -и, *д. і м.* -ці
Ісаківці, -ів
Іськівці, -ів
Іскорость, -і, *ор.* -тю
Іскра, -и
Іскриня, -і, *ор.* -ею
Іскрúсківщина, -и
Іскрівка, -и, *д. і м.* -ці
Іспас, -а
Істóчне, -ого
Іськів Яр, Іськового Я́ру
Іценків, -ова
Ічня́, -í, *ор.* -éю
Ішків, -ова
Ішýнь, -я, *ор.* -ем
Іщенка, *невідм.*
Іщенки, -ів
Іщенківка, -и, *д. і м.* -ці

Ї

Ївженка, -и, *д. і м.* -ці
Їжакú, -ів
Їжаківка, -и, *д. і м.* -ці
Їжицьке, -ого
Їжівці, -ів
Їздéцьке, -ого

Й

Йóвине, -ого
Йóничі, -ів
Йóсипенки, -ів
Йóсипівка, -и, *д. і м.* -ці
Йóсипівці, -ів
Йóсипове, -ого
Йóсиповичі, -ів

К

Кáбарівці, -ів
Кабáтня, -і, *ор.* -ею
Кабúчівка, -и, *д. і м.* -ці
Каблýки, -ів
Кавéтчина, -и
Кавкáз, -у
Кáвків Яр, Кáвкового Я́ру
Кáвкули, -ів
Кáвське, -ого
Кавунú, -ів
Кавунівка, -и, *д. і м.* -ці
Кагадіївка, -и, *д. і м.* -ці
Кагамлúк, -á
Каганéць, -нця́, *ор.* -нцéм
Кагáнь, -і, *ор.* -нню
Кагарлúк, -á
Кагýїв, -єва
Кадúївка, -и, *д. і м.* -ці
Кадúївці, -ів
Кадúще, -а
Кáдіївка, -и, *д. і м.* -ці
Кáдниця, -і, *ор.* -ею
Кáдобна, -ої
Кáдомка, -и, *д. і м.* -ці
Кáдуб, -а
Кáдубівці, -ів
Казавчúн, -á
Казанів, -óва
Казáнка, -и, *д. і м.* -ці
Казáнки, -ів
Казанківка, -и, *д. і м.* -ці
Казáринське, -ого
Казáрня, -і, *ор.* -ею
Казмíрі, -ів
Казначéївка, -и, *д. і м.* -ці
Казýмин, -а
Каїри, -ів
Каїрка, -и, *д. і м.* -ці
Кайдáнове, -ого
Кайнáри, -ів
Кайтáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Калабáтине, -ого
Калагáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Калаглія, -ї, *ор.* -єю
Калаїнове, -ого
Калáйдинці, -ів
Калайтáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Каламáринка, -и, *д. і м.* -ці
Калантáїв, -єва
Калантáївка, -и, *д. і м.* -ці
Каланчáк, -á
Калачéве, -ого
Калачівка, -и, *д. і м.* -ці
Калачківці, -ів
Калашúнівка, -и, *д. і м.* -ці
Калáшники, -ів
Калдýбине, -а
Калéники, -ів
Калéникове, -ого
Калéнівка, -и, *д. і м.* -ці
Калéнна, -ої
Калéнівка, -и, *д. і м.* -ці
Калéнське, -ого
Калéтинці, -ів
Калúвиця, -і, *ор.* -ею
Калúни, -úн
Калúнів, -ова
Калúнівка, -и, *д. і м.* -ці
Калúнів Міст, Калúнового Мостá
Калúнівське, -ого
Калúнівщина, -и
Калúнів Яр, Калúнового Я́ру
Калúнка, -и, *д. і м.* -ці
Калúнова Бáлка, Кáлинової Бáлки
Калúнове, -ого
Калúнове-Борщувáте, Калúнового-Борщувáтого
Калúновець, -вця, *ор.* -вцем
Калúновий Гай, Калúнового Гáю
Калúновиця, -і, *ор.* -ею
Калинóвник, -а
Калинувáтка, -и, *д. і м.* -ці
Калúння, -і, *ор.* -ею
Калитá, -й
Калúтинка, -и, *д. і м.* -ці
Калúтинці, -ів
Калитякú, -ів
Калитя́нське, -ого
Калишéнкове, -ого
Кáлищі, -ищ
Калíївка, -и, *д. і м.* -ці
Калініне, -ого
Калінінське, -ого
Калінінський, -ого
Калістрáтівка, -и, *д. і м.* -ці
Кáллів, -ова
Калмáзове, -ого
Калмиківка, -и, *д. і м.* -ці
Калýга, -и
Калýжине, -а
Кáлуш, -а, *ор.* -ем
Кáлчева, -ої
Кáльна, -ої
Кáльне, -ого
Кальнúболота, -и
Кáльник, -а
Кальнúцьке, -ого
Кальнишíвка, -и, *д. і м.* -ці
Кальнíвці, -ів
Кальченкú, -ів
Кáльчик, -а
Кальчинíвка, -и, *д. і м.* -ці
Калю́жине, -ого
Калю́жинці, -ів
Калю́жне, -ого
Кáлюс, -а
Кáлюсик, -а
Камбурліївка, -и, *д. і м.* -ці
Кáмені, -ів
Каменíвка, -и, *д. і м.* -ці
Кáменка, -и, *д. і м.* -ці
Каменолóмня, -і, *ор.* -ею
Кáмінна, -ої
Кáмінне, -ого
Кáмінське, -ого
Кáмінь, -меня, *ор.* -менем
Кáмінь-Каширський, -ого
Кáмка, -и, *д. і м.* -ці
Кампли́ця, -і, *ор.* -ею
Кам'янá, -óї
Кам'янá Бáлка, Кам'янóї Бáлки
Кам'янá Вербá, Кам'янóї Вербú
Кам'янá Гірка, Кам'янóї Гірки
Кам'янá Горá, Кам'янóї Горú
Кам'янá Грéбля, Кам'янóї Грéблі
Кам'янá Криниця, Кам'янóї Криниці
Кам'янá Ярýга, Кам'янóї Ярýги
Кам'янé, -óго
Кам'янé Пóле, Кам'янóго Пóля
Кам'янé-Случáнське, Кам'янóго-Случáнського
Кам'янéцьке, -ого
Кам'янéць-Подíльський, Кáм'янця-Подільського
Кам'янéче, -ого
Кам'янúй Брід, Кам'янóго Брóду
Кам'янúй Майдáн, Кам'янóго Майдáну
Кам'янúй Міст, Кам'янóго Мостá
Кам'янúсте, -ого
Кам'янúця, -і, *ор.* -ею
Кам'янівка, -и, *д. і м.* -ці
Кам'яні Потóки, Кам'янúх Потóків
Кáм'янка, -и, *д. і м.* -ці
Кáм'янка-Бýзька, Кáм'янки-Бýзької
Кáм'янка-Дніпрóвська, Кáм'янки-Дніпрóвської
Кам'янкú, -нóк
Кам'янобрíд, -óду
Кам'янобрíдський, -ого
Кам'яногíрка, -и, *д. і м.* -ці
Кáм'яно-Зубилівка, -и, *д. і м.* -ці
Кáм'яно-Костувáте, -ого
Кам'янóпіль, -поля, *ор.* -полем
Кáм'яно-Хутірськé, -óго
Кáм'янська Слободá, Кáм'янської Слободú
Кам'янськé, -óго
Кам'янувáте, -ого
Кам'янувáтка, -и, *д. і м.* -ці
Кам'янувáтське, -ого
Кам'янýха, -и, *д. і м.* -сі
Кам'янчáни, -áн
Канáва, -и
Канáви, -áв
Канафóсти, -ів
Кандаýрове, -ого
Кандúбине, -ого
Кандúбівка, -и, *д. і м.* -ці
Кáнів, -ева
Кáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Кáнівське, -ого
Канівцéве, -ого
Кáнівщина, -и
Кáніж, -а, *ор.* -ем
Канóницьке, -ого
Канóничі, -ів

Кано́ра, -и
Кантаку́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Кантели́на, -и
Кантемі́ри, -ів
Кантемі́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ка́нтівка, -и, *д. і м.* -ці
Кану́ни, -ів
Ка́нцерівка, -и, *д. і м.* -ці
Капаклі́єве, -ого
Капелю́х, -а
Капито́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Капіта́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Капіта́нка, -и, *д. і м.* -ці
Капіта́нове, -ого
Капки́, -і́в
Каплани́, -і́в
Капли́нці, -ів
Капли́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Каплі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Каплуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Каприни́, -ів
Капра́нське, -ого
Капулі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Капу́стин, -а
Капу́стине, -ого
Капу́стинський Ліс, Капу́стинського Лі́су
Капу́стинці, -ів
Капустя́на, -ої
Капустя́ни, -я́н
Капустя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Караба́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Караба́ни, -а́н
Караба́нове, -ого
Караба́чин, -а
Карабе́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Караби́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Карабі́івка, -и, *д. і м.* -ці
Карабу́тове, -ого
Карабу́щине, -ого
Карабчи́їв, -єва
Карава́н, -у
Карава́н-Соло́дкий, Карава́на-Соло́дкого
Караге́вичі, -ів
Кара́їмівка, -и, *д. і м.* -ці
Кара́їна, -и
Кара́їчне, -ого
Карайдуби́на, -и
Кара́йкове, -ого
Карайко́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Каракaзе́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Каранди́нці, -ів
Карапиші́, -ів
Карапчі́в, -є́ва
Кара́син, -а
Караси́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Караси́ха, -и, *д. і м.* -сі
Карасі́, -і́в
Карасі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Карата́єве, -ого
Карацю́бине, -ого
Кара́ченців, -ева
Кара́чин, -а
Кара́чинів, -ова
Карачі́їівці, -ів
Кара́чківці, -ів
Карачу́н, -а́
Кара́шина, -и
Кара́шинці, -ів
Кара́яшник, -а
Карбі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Карбі́вське, -ого
Карви́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кардами́чеве, -ого
Кардаши́нка, -и, *д. і м.* -ці
Кардаші́, -ів
Кардаші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кар'є́рне, -ого
Кари́жин, -а
Кари́льське, -ого
Кари́шків, -ова
Ка́рів, -ова
Ка́рликівка, -и, *д. і м.* -ці
Ка́рлівка, -и, *д. і м.* -ці
Кармази́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кармалю́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Кармалю́кове, -ого
Карма́нове, -ого
Карнаго́рове, -ого
Карналі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Карнау́хи, -у́х
Карнау́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Карнау́хівські Хуторі́, Карнау́хівських Хуторі́в
Карнача́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кароліна, -и
Кароліно-Буга́з, -а
Каро́лішки, -шок
Карпа́ти, -а́т
Карпа́тське, -ого
Карпе́нкове, -ого
Карпе́ченкове, -ого
Карпи́, -і́в
Карпи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Карпи́ха, -и, *д. і м.* -сі
Ка́рпівка, -и, *д. і м.* -ці
Карпі́вці, -і́в
Карпо́ва Ба́лка, Карпо́вої Ба́лки
Карпо́ве, -ого
Ка́рпове-Крі́пенське, Ка́рпового-Крі́пенського
Карпо́вичі, -ів
Ка́рпово-Наде́ждинка, -и, *д. і м.* -ці
Карповтла́ш, -а
Карпусі́, -і́в
Карпці́, -ів
Картами́ш, -а
Картами́шеве, -ого
Картове́цьке, -ого
Карту́шине, -ого
Кархі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Каса́єве, -а
Каси́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Каска́да, -и
Ка́сперівці, -ів
Каськівка, -и, *д. і м.* -ці
Кася́ни, -ів
Кася́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кася́нове, -ого
Ката́лине, -ого
Ката́нське, -ого
Каташи́н, -а́
Катери́ничі, -ів
Катери́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Катери́нка, -и, *д. і м.* -ці
Катери́но-Ната́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Катерино́піль, -поля, *ор.* -полем
Катери́но-Плато́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ка́тине, -ого
Катра́жка, -и, *д. і м.* -ці
Катричі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ка́туш, -а, *ор.* -ем
Катьо́щине, -ого
Катюжа́нка, -и, *д. і м.* -ці
Катю́ха, -и, *д. і м.* -сі
Кахо́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кацивє́лі, *невідм.*
Каци́ри, -ів
Кацма́зів, -ова
Ка́ча, -і, *ор.* -ею
Кача́ли, -а́лів
Качалі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кача́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кача́нове, -ого
Ка́чин, -а
Качка́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Качка́рське, -ого
Ка́чківка, -и, *д. і м.* -ці
Качмарі́, -і́в
Качуло́ве, -ого
Качури́, -і́в
Качу́ринці, -ів
Качурі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Каши́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Каші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кашкарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кашка́рне, -ого
Ка́шперівка, -и, *д. і м.* -ці
Ка́шперівське, -ого
Ка́шперо-Микола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Кашпури́, -і́в
Кашпурі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кашта́ни, -ів
Кашта́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кашта́нове, -ого
Кашу́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Ка́щенкове, -ого
Ка́щенці, -ів
Каю́тине, -ого
Кваки́, -і́в
Кваси́, -і́в
Кваси́лів, -ова
Ква́сів, -ова
Квасове́, -о́го
Ква́сове, -ого
Квасови́ця, -і, *ор.* -ею
Ква́шине, -ого
Кві́ти, -ів
Кві́тів, -ова
Кві́тка, -и, *д. і м.* -ці
Квітко́ве, -ого
Квітне́ве, -ого
Кеги́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Ке́дина Гора́, Ке́диної Гори́
Кезі́, -і́в
Кейба́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ке́кине, -ого
Келеберда́, -и́
Келеберді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Келечи́н, -а́
Ке́лихів, -ова
Ке́льменці, -ів
Кера́мік, -а
Кербу́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Керди́лівщина, -и
Кере́цький, -і́в
Керни́ця, -і, *ор.* -ею
Керно́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Ке́рстенці, -ів
Керти́нів, -ова
Керч, -і, *ор.* -чю, *м.* (у) -чі́
Кетриса́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Киба́ки, -ів
Кибинці́, -і́в
Кибля́ри, -ів
Кивачі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кида́нів, -є́ва
Кидані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ки́данці, -ів
Кидра́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Ки́єво-Олекса́ндрівське, -ого
Кизи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Кизи́лове, -ого
Кизи́ми, -ів
Ки́їв, -єва
Ки́ївець, -вця, *ор.* -вцем
Ки́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ки́ївське, -ого
Ки́ївський, -ого
Ки́їнка, -и, *д. і м.* -ці
Ки́йданці, -ів
Ки́йків, -ова
Ки́йлів, -ова
Кики́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Кикова́, -и́
Ки́коли, -ів
Килики́їв, -єва
Кими́р, -а
Кимли́чка, -и, *д. і м.* -ці
Ки́нахівці, -ів
Ки́нашів, -ева
Ки́нашівка, -и, *д. і м.* -ці
Ки́нашове, -ого
Кипари́сне, -ого
Кипу́ча Криниця, Кипу́чої Крини́ці
Кип'я́чка, -и, *д. і м.* -ці
Кирдани́, -і́в
Кири́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Кири́ївщина, -и
Кири́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Кириле́нки, -ів
Кири́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Кири́ло-Га́ннівка, -и, *д. і м.* -ці
Киричаї́, -і́в
Ки́ричкове, -ого
Кирия́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Кирия́ківщина, -и
Кирі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Кирнасі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кирнички́, -чо́к
Кирно́сове, -ого
Кирпи́чне, -ого
Кирпо́тине, -ого
Кирпо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Кирса́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кирса́нове, -ого
Ки́рсівка, -и, *д. і м.* -ці
Кирю́хи, -рю́х
Кир'я́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Киря́кове, -ого
Киселе́ве, -ого
Кисе́лиха, -и, *д. і м.* -сі
Киселиці́, -и́ць
Киселі́, -ів
Киселі́в, -є́ва
Киселі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кисили́н, -а
Ки́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Ки́сла Дуби́на, Ки́слої Дуби́ни
Ки́сле, -ого
Ки́слин, -а
Кисли́цьке, -ого
Кисли́ця, -і, *ор.* -ею
Кисличува́та, -ої
Кисличува́те, -ого
Кислі́, -ів
Ки́слівка, -и, *д. і м.* -ці
Кисля́к, -а́
Кисля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Кисо́ричі, -ів
Кита́йгород, -а
Китайгоро́дка, -и, *д. і м.* -ці
Китченківка, -и, *д. і м.* -ці
Кихті́, -ів
Ки́цівка, -и, *д. і м.* -ці
Ки́чинці, -ів
Кичкирі́, -і́в
Кише́ньки, -ів
Кишеньці́, -ів
Киши́н, -а
Ки́щенко, -а
Ки́щенці, -ів
Ки́щинці, -ів
Кия́ж, -а
Кия́ни, -ів
Кияни́ця, -і, *ор.* -ею
Кия́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кия́нка, -и, *д. і м.* -ці
Кияно́ве, -ого
Кия́шки, -шок
Кия́шківське, -ого
Кі́блицьке, -ого
Кі́блич, -а, *ор.* -ем
Кі́верці, -ів
Ківша́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Кі́вшик, -а
Ківшува́та, -ої
Кі́дри, -ів
Кі́дьош, -а
Кі́злів, -о́ва
Кі́злівка, -и, *д. і м.* -ці
Кі́зомис, -а
Кі́зя, -і, *ор.* -ею
Кіз'я, -ї, *ор.* -єю
Кі́зя-Кудрине́цька, Кі́зі-Кудрине́цької
Кілія́, -ї́, *ор.* -є́ю
Кілки́, -кі́в
Кіло́чки, -ів
Кільче́нь, -і, *ор.* -нню
Кілья́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кім, -а
Кі́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Кімна́тка, -и, *д. і м.* -ці

Кінашів, -ева
Кіндра́тів, -ова
Кіндра́тівка, -и, д. і м. -ці
Кіндра́тки, -ток
Кіндра́тове, -ого
Кіндрашівка, -и, д. і м. -ці
Кіндрівка, -и, д. і м. -ці
Кіне́цьпіль, -поля, ор. -полем
Кінлодь, -і, ор. -ддю
Кінне, -ого
Кінські Роздо́ри, Кінських Роздо́рів
Кінча́ки, -ів
Кінчеш, -а, ор. -ем
Кіпті, -ів
Кіптівка, -и, д. і м. -ці
Кіпчи́нці, -ів
Кіреші, -ів
Кірова, невідм.
Кірове, -ого
Кіровка, -и, д. і м. -ці
Кіровогра́д, -а
Кіровськ, -а
Кіровське, -ого
Кіровський, -ого
Кісниця, -і, ор. -ею
Кісте́льниця, -і, ор. -ею
Кісточківка, -и, д. і м. -ці
Кіцмань, -і, ор. -нню
Кічере́ли, -е́лів
Кічерний, -ого
Кла́вдієве-Тара́сове, Кла́вдієвого-Тара́сового
Кла́днів, -ева
Кладьківка, -и, д. і м. -ці
Клапа́я, -ї, ор. -єю
Клеба́н-Бик, -а́
Клеба́ни, -ів
Клеба́нівка, -и, д. і м. -ці
Клеба́нь, -і, ор. -нню
Клева́нь, -і, ор. -нню
Кле́вецьк, -а
Кле́вин, -а
Клекоти́на, -и
Кле́котів, -ова
Клембівка, -и, д. і м. -ці
Клен, -а
Кле́нівка, -и, д. і м. -ці
Кленки́, -ів
Кле́нова, -ої
Кле́нове, -ого
Кленове́ць, -новця́, ор. -новце́м
Клено́вий, -ого
Клепа́ли, -ів
Клепачі, -ів
Клепачів, -е́ва
Клепи́ніне, -ого
Кле́сів, -ова
Кле́хівка, -и, д. і м. -ці
Кле́ці, -ів
Клешнівка, -и, д. і м. -ці
Клещи́ха, -и, д. і м. -сі
Кливи́ни, -ви́н
Клим, -а
Климашівка, -и, д. і м. -ці
Климе́нівка, -и, д. і м. -ці
Клименки́, -ів
Клименти́нівка, -и, д. і м. -ці
Климентіївка, -и, д. і м. -ці
Климентове, -ого
Климента́вичі, -ів
Климе́ць, -мця́, ор. -мце́м
Климівка, -и, д. і м. -ці
Климівщина, -и
Климківка, -и, д. і м. -ці
Климківці, -ів
Кли́мове, -ого
Климо́виця, -і, ор. -ею
Климпуші, -ів
Клин, -а
Клине́ць, -нця́, ор. -нце́м
Клини́, -ів
Клинини́, -и́н
Кли́нівка, -и, д. і м. -ці
Кли́нкине, -ого
Клино́ве, -ого
Клинува́тка, -и, д. і м. -ці
Клинці, -ів
Клипе́ць, -пця́, ор. -пце́м
Кли́пин, -а
Кличко́ве, -ого
Кличко́вичі, -ів
Кли́шки, -шків
Клищівка, -и, д. і м. -ці
Клі́водин, -а
Кліте́нка, -и, д. і м. -ці
Кліти́цьк, -а
Клі́тище, -а
Клі́тня, -і, ор. -ею
Клі́тчин, -а
Клі́цько, -а
Клі́шківці, -ів
Кліщи́нівка, -и, д. і м. -ці
Кліщинці, -ів
Кліщів, -е́ва
Кліщівна, -и
Кліщіївка, -и, д. і м. -ці
Клокі́чка, -и, д. і м. -ці
Кло́нів, -ева
Кло́піт, -ота
Клопотівці, -ів
Клопо́чин, -а

Кло́чеве, -ого
Клочки́, -ів
Клочків, -о́ва
Клочківка, -и, д. і м. -ці
Клубівка, -и, д. і м. -ці
Клубівці, -ів
Клубочи́н, -а́
Клуги́но-Башки́рівка, -и, д. і м. -ці
Клу́зів, -ова
Клу́никове, -ого
Клю́винці, -ів
Клюки́, -ів
Клюси́, -ів
Клюсівка, -и, д. і м. -ці
Клю́сове, -ого
Клюськ, -а
Ключарки́, -ро́к
Ключево́дське, -ого
Ключи́нівка, -и, д. і м. -ці
Ключі, -ів
Ключівка, -и, д. і м. -ці
Клю́чки, -чок
Клю́чники, -ів
Ключове́, -о́го
Клю́шники, -ів
Клюшниківка, -и, д. і м. -ці
Ключа́нове, -ого
Кми́тів, -ова
Книжківці, -ів
Книшівка, -и, д. і м. -ці
Кні́село, -а
Кнути́, -ів
Княги́нин, -а
Княги́нине, -ого
Княги́ничі, -ів
Княги́нівка, -и, д. і м. -ці
Княги́ня, -і, ор. -ею
Кня́жа, -ої
Кня́жа Кини́ця, Кня́жої Кини́ці
Княждві́р, -ора́
Кня́же, -ого
Кня́жева Слобода́, Кня́жевої Слободи́
Кня́жий Мі́ст, Кня́жого Моста́
Кня́жики, -ів
Кня́жин, -а
Кня́жичі, -ів
Княжне́, -о́го
Княжолу́ка, -и, д. і м. -ці
Кня́жпіль, -поля, ор. -полем
Кня́зеве, -ого
Кня́зе-Григо́рівка, -и, д. і м. -ці
Кня́зівка, -и, д. і м. -ці
Кня́зівське, -ого
Коба́ки, -ів
Кобале́виця, -і, ор. -ею
Кобеле́цьке, -ого
Кобеля́ки, -ів
Кобеля́чок, -чка
Кобза́р, -я́, ор. -е́м
Кобзарі, -ів
Кобзарівка, -и, д. і м. -ці
Кобзарці, -ів
Ко́бзівка, -и, д. і м. -ці
Ко́би, Коб
Коби́жча, -і, ор. -ею
Кобиле́ць, -льця́, ор. -льце́м
Кобиле́цька Поля́на, Кобиле́цької Поля́ни
Кобиле́ччина, -и
Кобиле́щина, -и
Кобили́ща, -ищ
Коби́лля, -я
Кобиловолоки́, -о́к
Коби́льне, -ого
Коби́льня, -і, ор. -ею
Кобиля́ки, -я́к
Кобиля́нка, -и, д. і м. -ці
Ко́блеве, -ого
Ко́блин, -а
Ко́блицький Ліс, Ко́блицького Лі́су
Ко́блиця, -і, ор. -ею
Ко́бло, -а
Коболчи́н, -а́
Ко́бринова Гре́бля, Ко́бринової Гре́блі
Ко́бринове, -ого
Кобці, -ів
Кобцівка, -и, д. і м. -ці
Ко́бче, -ого
Ковале́ве, -ого
Ковале́нки, -ів
Ковале́нківка, -и, д. і м. -ці
Ковали́н, -а́
Ковали́ха, -и, д. і м. -сі
Ковалі́, -ів
Ковалівка, -и, д. і м. -ці
Ковалівське, -ого
Ковалівщина, -и
Ковальо́ве, -ого
Ковальчуківка, -и, д. і м. -ці
Ко́ванка, -и, д. і м. -ці
Кованьківка, -и, д. і м. -ці
Ковба́нь, -і, ор. -нню
Ковба́сине, -ого
Ковба́сова Поля́на, Ковба́сової Поля́ни
Ковба́щина, -и
Ковга́нівка, -и, д. і м. -ці
Ко́вель, -я, ор. -ем
Ковѐрівка, -и, д. і м. -ці
Ковжи́жа, -і, ор. -ею
Кови́льне, -ого
Кови́ничі, -ів

Ковні́рівщина, -и
Ковпаки́, -ів
Ковпаківка, -и, д. і м. -ці
Ковпаківський, -ого
Ковпако́ве, -ого
Ко́впин Ставо́к, Ко́впиного Ставка́
Ковпи́нка, -и, д. і м. -ці
Ковпи́та, -и
Ковра́й, -я
Ковра́йські Хутори́, Ковра́йських Хуторів
Ковро́ве, -ого
Ко́вське, -ого
Ковтуни́, -ів
Ковтунівка, -и, д. і м. -ці
Ко́втунове, -ого
Ко́вчин, -а
Ковшарівка, -и, д. і м. -ці
Ков'я́ги, -я́г
Ков'я́рі, -ів
Когильне, -ого
Когути́, -ів
Когутівка, -и, д. і м. -ці
Когушівка, -и, д. і м. -ці
Кода́к, -а́
Кода́ки, -ів
Кода́цьке, -ого
Ко́дема, -и
Ко́дима, -и
Ко́дня, -і, ор. -ею
Ко́дра, -и
Ко́жанка, -и, д. і м. -ці
Коже́вня, -і, ор. -ею
Коже́вняки, -ів
Коже́ники, -ів
Ко́жичі, -ів
Кожум'я́ки, -ів
Кожу́хів, -ова
Кожу́хівка, -и, д. і м. -ці
Кожушки́, -ів
Коза́, -и́
Коза́к, -а́
Козаки́, -ів
Козаківка, -и, д. і м. -ці
Козаківське, -ого
Козако́ва Ба́лка, Козако́вої Ба́лки
Козако́ве, -ого
Коза́ри, -а́р
Коза́рик, -а
Козарі́, -ів
Коза́рівка, -и, д. і м. -ці
Коза́ровичі, -ів
Коза́цьке, -ого
Коза́ча Ло́пань, Коза́чої Ло́пані
Козача́ни, -а́н
Коза́че, -ого
Козаче́нківка, -и, д. і м. -ці
Коза́чий, -ого
Коза́чий Гай, Коза́чого Га́ю
Коза́чий Яр, Коза́чого Яру
Коза́чі Ла́гері, Коза́чих Ла́герів
Коза́чі Майда́ни, Коза́чих Майда́нів
Коза́чка, -и, д. і м. -ці
Коза́чки, -чок
Коза́ччина, -и
Козе́ве, -ого
Козеле́ць, -льця́, ор. -льце́м
Козе́льне, -ого
Козе́льщина, -и
Козеро́ги, -ів
Кози́лівка, -и, д. і м. -ці
Козилівщина, -и
Кози́н, -а́
Ко́зина, -и
Ко́зинці, -ів
Ко́зирів, -ева
Ко́зирівка, -и, д. і м. -ці
Ко́зирка, -и, д. і м. -ці
Ко́зирщина, -и
Козиря́ни, -я́н
Козича́нка, -и, д. і м. -ці
Козівка, -и, д. і м. -ці
Козіївка, -и, д. і м. -ці
Козли́н, -а́
Козли́ничі, -ів
Козлів, -о́ва
Козлівка, -и, д. і м. -ці
Козлівське, -ого
Козлівщина, -и
Козло́ве, -ого
Козля́ничі, -ів
Козова́, -о́ї
Козова́та, -ої
Козоду́б, -а
Козолу́гівка, -и, д. і м. -ці
Козорі́зи, -ів
Козу́би, -ів
Козу́бівка, -и, д. і м. -ці
Козу́лі, -у́ль
Козу́лька, -и, д. і м. -ці
Козьо́ва, -и
Козю́тівка, -и, д. і м. -ці
Козярі́, -ів
Козя́тин, -а
Кокозівка, -и, д. і м. -ці
Ко́колове, -ого
Ко́корів, -ева
Коко́шинці, -ів
Коктебе́ль, -я, ор. -ем
Коку́тківці, -ів
Кола́рівка, -и, д. і м. -ці

Колбає́вичі, -ів
Колго́співка, -и, *д. і м.* -ці
Колго́спна Гора́, Колго́спної Гори́
Колго́спне, -ого
Коле́нці, -ів
Коле́нцівське, -ого
Колесники́, -ів
Колесникі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коле́сникове, -ого
Колиба́бинці, -ів
Колиба́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Колиба́нь, -і, *ор.* -нню
Колиндя́ни, -я́н
Количі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Колі́нківці, -ів
Колі́нці, -ів
Колінькі́, -і́в
Колісники́, -і́в
Колісникі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Колі́сникове, -ого
Ко́лки, -ів
Ко́лмів, -ова
Колове́рти, -ів
Колого́ри, -гір
Колоде́же, -ого
Колоде́нка, -и, *д. і м.* -ці
Коло́денці, -ів
Коло́дисте, -ого
Колодії́, -ї́в
Колодії́в, -єва
Колодії́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коло́дка, -и, *д. і м.* -ці
Колодкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коло́дна, -ої
Коло́дне, -ого
Коло́дниця, -і, *ор.* -ею
Коло́дрібка, -и, *д. і м.* -ці
Коло́друби, -ів
Коло́дяжне, -ого
Коло́дязі, -ів
Коло́дязне, -ого
Коло́дязьки, -ів
Коло́дянка, -и, *д. і м.* -ці
Колоко́лин, -а
Коло́мак, -а
Коло́мацький Шлях, Коло́мацького Шля́ху
Коло́менське, -ого
Коломи́йці, -ів
Коломи́йчиха, -и, *д. і м.* -сі
Коло́миці, -иць
Коломи́цівка, -и, *д. і м.* -ці
Коломи́я, -і, *ор.* -єю
Коломі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Коломі́йцева Доли́на, Коломі́йцевої Доли́ни
Коломі́йцеве, -ого
Коломі́йцеве О́зеро, Коломі́йцевого О́зера
Коломі́йці, -ів
Коломі́йцівка, -и, *д. і м.* -ці
Колона́, -и́
Коло́на-Межо́ва, Коло́ни-Межо́вої
Коло́ниці, -иць
Коло́нія, -ї, *ор.* -єю
Коло́но-Микола́ївка, -и
Колонта́їв, -єва
Коло́нщина, -и
Ко́лос, -а
Ко́лос Добра́, Ко́лоса Добра́
Колосі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коло́ски, -ок
Коло́сникове, -ого
Колосова́, -о́ї
Колотії́, -ї́в
Колоча́ва, -и
Колпе́ць, -пця́
Колпи́тів, -ова
Ко́лтів, -ова
Колуба́ївці, -ів
Колхо́зне, -ого
Кольцо́ве, -ого
Ко́льченки, -ів
Ко́льчине, -ого
Кольчу́гине, -ого
Колю́хів, -ова
Коля́ди, -я́д
Коля́дин, -а
Коляди́нець, -нця, *ор.* -нцем
Коляди́ха, -и, *д. і м.* -сі
Колядівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́мань, -я
Кома́р, -а́
Комара́шеве, -ого
Комарго́род, -а
Комаргоро́дське, -ого
Комари́н, -а́
Комари́цьке, -ого
Комарі́, -і́в
Комарі́в, -о́ва
Комарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кома́рівці, -ів
Кома́рне, -ого
Кома́рники, -ів
Кома́рно, -ого
Комаро́ве, -ого
Комаро́вичі, -ів
Коменда́нтівка, -и, *д. і м.* -ці
Коменда́нтське, -ого
Коми́ни, -ів
Коми́ш, -а́
Комиша́ни, -а́н
Комиша́нка, -и, *д. і м.* -ці
Комиша́тка, -и, *д. і м.* -ці
Комише́ве, -ого
Коми́ш-Зоря́, -і, *ор.* -е́ю
Коми́шинка, -и, *д. і м.* -ці
Комиші́, -і́в
Комиші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коми́шне, -ого
Коми́шня, -і, *ор.* -ею
Комишува́ське, -ого
Комишува́та, -ої
Комишува́те, -ого
Комишува́тка, -и, *д. і м.* -ці
Комишува́ха, -и, *д. і м.* -сі
Комінте́рн, -а
Комінте́рнівське, -ого
Комінте́рнівський, -ого
Комінте́рнове, -ого
Коміса́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Коміса́рове, -ого
Комо́ри, -о́р
Компанії́вка, -и, *д. і м.* -ці
Комсомо́лець, -льця, *ор.* -льцем
Комсомо́льськ, -а
Комсомо́льська Кому́на, Комсомо́льської Кому́ни
Комсомо́льське, -ого
Комсомо́льський, -ого
Кому́на, -и
Комуна́р, -а
Комуна́ри, -ів
Комуна́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Комуна́рка, -и, *д. і м.* -ці
Комуна́рне, -ого
Комуна́рське, -ого
Комуна́рський, -ого
Комуні́ст, -а
Кона́тківці, -ів
Кондрю́че, -ого
Коне́ва, -ої
Коне́ве, -ого
Коне́ла, -и
Коне́льська Попі́вка, Коне́льської Попі́вки
Коне́льські Хутори́, Коне́льських Хуторі́в
Ко́ник, -а
Кони́ще, -а
Кони́щів, -ева
Ко́нів, -ева
Конова́ли, -ів
Конова́лик, -а
Конова́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Конова́лова, *невідм.*
Конова́лове, -ого
Коно́виця, -і, *ор.* -ею
Коно́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кононе́нки, -ів
Кононе́нкове, -ого
Кононі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кононо́ве-Іва́сів, Кононо́вого-Іва́сева
Коно́нча, -і, *ор.* -ею
Коно́пелька, -и, *д. і м.* -ці
Конопе́льки, -льок
Коно́пківка, -и, *д. і м.* -ці
Коноплі́вці, -ів
Конопля́не, -ого
Конопля́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Конопля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Конопни́ця, -і, *ор.* -ею
Конотоп, -а
Конотопи, -ів
Конотопцеве, -ого
Коно́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Конста́нція, -ї, *ор.* -єю
Конта́рне, -ого
Конце́ба, -и
Концо́ве, -ого
Концу́рове, -ого
Кончаки́, -ів
Конькове́, -о́го
Конюхи, -ів
Конюхів, -ова
Конюша, -і, *ор.* -ею
Конюшеве, -ого
Конюші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Конюшки, -шок
Конюшки-Королі́вські, Конюшок-Королі́вських
Конюшки-Тулиго́лівські, Конюшок-Тулиго́лівських
Конюшкі́в, -о́ва
Коня́тин, -а
Копа́й, -я́, *ор.* -є́м
Копа́йгород, -а
Копани́, -ів
Копані́, -і́в
Копані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́панка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́панки, -нок
Ко́пань, -і, *ор.* -нню
Ко́пачинці, -ів
Копачі́, -і́в
Копачі́в, -е́ва
Копачі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Копа́шневе, -ого
Копеля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Копенкува́те, -ого
Ко́пи, Кіп
Копили́, -ів
Копи́лів, -ова
Копи́лля, -я
Копині́вці, -ів
Копи́стин, -а
Кописти́рин, -а
Копите́ць, -тця́, *ор.* -тце́м
Копи́тинці, -ів
Копи́тів, -ова
Копи́ткове, -ого
Копи́чинці, -ів
Ко́пище, -а
Копії́вка, -и, *д. і м.* -ці
Копі́йки, -йок
Копі́йкове, -ого
Копійча́на, -ої
Копіюва́та, -ої
Копіюва́те, -ого
Коптеви́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́птєве, -ого
Ко́птів, -ова
Ко́птівщина, -и
Копто́вичі, -ів
Коп'яки́, -і́в
Корабе́льне, -ого
Корабе́льний, -ого
Корабе́льське, -ого
Корабли́ще, -а
Кора́ки, -ів
Кора́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́рбині Іва́ни, Ко́рбиних Іва́нів
Ко́рбівка, -и, *д. і м.* -ці
Корбомикола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Корделі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́рдишів, -ева
Кордиші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кордо́н, -а
Кордо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кордуба́нове, -ого
Кореї́з, -а
Коре́личі, -ів
Ко́реневе, -ого
Корені́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кореньо́к, -нька́
Ко́рець, -рця, *ор.* -рцем
Коре́щина, -и
Корже́ве, -ого
Коржи́ха, -и, *д. і м.* -сі
Коржі́, -і́в
Коржі́в, -е́ва
Коржі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коржі́вці, -ів
Коржкі́вці, -ів
Коржова́, -о́ї
Ко́ржова Слобода́, Ко́ржової Слободи́
Ко́ржовий Кут, Ко́ржового Кута́
Ко́ристова, -ої
Ко́ристівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́ристь, -і, *ор.* -тю
Ко́ритища, -ищ
Ко́ритище, -а
Кори́тна, -ої
Кори́тне, -ого
Кори́тниця, -і, *ор.* -ею
Кори́тно-Забу́зьке, -ого
Кори́тня, -і, *ор.* -ею
Коритня́ни, -я́н
Коритува́та, -ої
Кори́чинці, -ів
Корі́не́цьке, -ого
Корінне́, -о́го
Корлю́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Корлю́кове, -ого
Корма́, -и́
Корма́нь, -і, *ор.* -нню
Корми́льча, -ої
Кормо́ве, -ого
Корнало́вичі, -ів
Корна́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Корне́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Корне́шти, -ів
Корни́ло-Ната́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́рнин, -а
Ко́рниця, -і, *ор.* -ею
Ко́рнич, -а
Ко́рничі, -ів
Ко́рнів, -ева
Корніє́нки, -ів
Корніє́нкове, -ого
Корнії́в, -єва
Корнії́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коробі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коробки́, -і́в
Коро́бкине, -ого
Коробо́ччине, -ого
Коро́бчине, -ого
Корова́ї, -ї́в
Корова́йна, -ої
Коро́в'є, -його
Коро́винці, -ів
Корові́я, -ї, *ор.* -єю
Короґо́д, -а
Короле́ве, -ого
Короле́нківка, -и, *д. і м.* -ці
Короли́н, -а́
Королі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Королі́вське, -ого
Королі́вщина, -и
Королькі́, -ів
Корольо́ве, -ого
Корольо́вський, -ого
Корольча́, -і, *ор.* -е́ю
Ко́роп, -а
Коропе́ць, -пця́, *ор.* -пце́м
Коро́п'є, -його
Коропи́, -ів
Ко́ропове, -ого

Коро́пуж, -а
Коро́пчик, -а
Ко́росне, -ого
Ко́росниця, -і, *ор.* -ею
Ко́рост, -а
Коростелі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́ростень, -я, *ор.* -ем
Ко́рости, -ів
Кости́шів, -ева
Ко́ростів, -ова
Ко́ростівці, -ів
Ко́ростки, -ів
Ко́ростова, -ої
Коросто́вичі, -ів
Коростува́та, -ої
Коростя́тин, -а
Коро́тине, -ого
Коро́тич, -а
Коро́тке, -ого
Коро́тченкове, -ого
Коротькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коротя́к, -а́
Короченки́, -ів
Коро́щине, -ого
Корпи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́рсині, -ів
Ко́рсів, -ова
Корсуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́рсунка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́рсунове, -ого
Корсунці́, -ів
Ко́рсунь, -я, *ор.* -ем
Ко́рсунь-Шевче́нківський, Ко́рсуня-Шевче́нківського
Корте́лісн, -ів
Корча́к, -а́
Корчакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Корча́ни, -а́н
Корче́в'я, -я
Ко́рчик, -а
Ко́рчин, -а
Ко́рчине, -ого
Ко́рчів, -ева
Корчі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Корчівці́, -ів
Корчі́в'я, -я
Корчми́ще, -а
Корчуно́к, -нка́
Коршаки́, -ів
Коршачи́на, -и
Корши́лів, -ова
Корши́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́ршів, -ева
Коршове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Корю́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Коря́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Коса́, -и́
Косакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коса́нове, -ого
Косаре́ве, -ого
Коса́рі, -ів
Косарі́вщина, -и
Коса́рчина, -и
Коса́рщина, -и
Косачі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́сенів, -ева
Косе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Косенки́, -ів
Косе́нкове, -ого
Ко́си, Кіс
Косі́, -ів
Ко́сиківці, -ів
Ко́сине, -ого
Ко́сини, -ів
Коси́нське, -ого
Косі́-Слобі́дка, -и, *д. і м.* -ці
Коси́х, *невідм.*
Косиці́, -и́ць
Ко́сичі, -ів
Ко́сів, -ова
Ко́сів Верх, Ко́сова Ве́рха
Ко́сівець, -вця, *ор.* -вцем
Косі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Косі́вська Поля́на, Косі́вської Поля́ни
Косівце́ве, -ого
Косівщи́на, -и
Ко́смач, -а
Космачі́в, -е́ва
Косми́рин, -а
Космі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Косова́нка, -и, *д. і м.* -ці
Косогі́рка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́сонь, -і, *ор.* -нню
Ко́стева Па́стіль, Ко́стевої Па́стілі
Косте́їв, -єва
Ко́стенів, -ева
Костивя́та, -и
Костилі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кости́льники, -ів
Ко́стинці́, -ів
Ко́стирів, -ева
Кости́ріне, -ого
Кости́рка, -и, *д. і м.* -ці
Костича́ни, -а́н
Ко́стичі, -ів
Ко́стів, -ова
Ко́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́стівці, -ів
Кості́льники, -ів
Костобо́брів, -ова
Костогри́зівське, -ого
Костогри́зове, -ого
Костома́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Костома́рове, -ого
Косто́піль, -поля
Ко́сточки, -чок
Костри́жівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́стрина, -и
Ко́стринська Розто́ка, Ко́стринської Розто́ки
Костро́мка, -и, *д. і м.* -ці
Костува́те, -ого
Костюки́, -ів
Костюкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Костю́хнівка, -и, *д. і м.* -ці
Костючки́, -ів
Костяне́ць, -нця́
Костяне́цьк, -а
Костя́ни, -я́н
Костянти́нів, -ова
Костянти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Костянтино́піль, -поля, *ор.* -полем
Костя́нтівка, -и, *д. і м.* -ці
Ськів, -о́ва
Кося́к, -а́
Косяки́, -і́в
Косякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кота́ринці, -ів
Котеле́ве, -ого
Котеле́вка, -и, *д. і м.* -ці
Котельва́, -и́
Коте́льникове, -ого
Коте́льниця, -і, *ор.* -ею
Котеля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Котенки́, -ів
Коти́, -ів
Котикі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Коти́ра, -и
Ко́тів, -ова
Коті́вка, -и, *д. і м.* -ці
Котлови́на, -и
Котлуба́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Котляре́ве, -ого
Котляре́вське, -ого
Котлярі́, -ів
Котлярі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Котлярі́вське, -ого
Котля́рка, -и, *д. і м.* -ці
Кото́ва, -ої
Кото́ване, -ого
Кото́вець, -вця, *ор.* -вцем
Кото́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кото́вськ, -а
Кото́вське, -ого
Кото́вського, *невідм.*
Кото́вці, -ів
Кото́рини, -ин
Котува́те, -ого
Коту́зів, -ева
Котюжа́ни, -а́н
Котю́жини, -ин
Котю́жинці, -ів
Котю́ржинці, -ів
Кофа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́хан, -а
Коха́не, -ого
Кохани́, -ів
Коха́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Коцарі́, -ів
Коцупі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ко́цурів, -ова
Коцюби́нське, -ого
Коцю́бинці, -ів
Коцюби́нчики, -ів
Коцю́ри, -ів
Коче́нове, -ого
Коче́рги, -е́рг
Коче́ргіне, -ого
Кочере́жки, -жок
Кочержи́нці, -ів
Ко́черів, -ева
Кочері́жки, -жок
Кочеті́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кочето́к, -тка́
Кочи́не-Розпасі́ївка, Ко́чиного-Розпасі́ївки
Кочи́чине, -ого
Кочкува́те, -ого
Кочубе́їв, -єва
Кочубе́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Кочу́рів, -ова
Кочу́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Кошако́вські, -их
Коша́ни, -а́н
Коша́ра, -и
Коша́ри, -а́р
Коша́ринці, -ів
Коша́рище, -а
Коша́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Коша́рка, -и, *д. і м.* -ці
Коша́рне, -ого
Коша́ро-Олекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Коша́рське, -ого
Коша́тів, -ова
Кошеле́ве, -ого
Кошелі́в, -е́ва
Кошелі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кошельо́ве, -ого
Ко́шечки, -чок
Коши́лівці, -ів
Коші́в, -е́ва
Ко́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Кошлани́, -ів
Кошляни́, -ів
Кошляки́, -ів
Кошма́к, -а́
Кошмаки́, -ів
Кошмалі́в, -е́ва
Кошмані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кошове́, -о́го
Кошто́ве, -ого
Кошту́ля, -і, *ор.* -ею
Кошуля́ни, -я́н
Кощі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Кравці́, -ів
Кравці́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кравцо́ве, -ого
Кравченки́, -ів
Кра́вченкове, -ого
Кравчи́ха, -и, *д. і м.* -сі
Кра́їв, -єва
Кра́ївщина, -и
Кра́йнє, -нього
Кра́йникове, -ого
Кра́йня Дера́жня, Кра́йньої Дера́жні
Кра́йня Марти́нка, Кра́йньої Марти́нки
Кра́ківщина, -и
Кра́ковець, -ківця, *ор.* -ківцем
Крамаре́нки, -ів
Крамарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кра́марка, -и, *д. і м.* -ці
Кра́марщина, -и
Краматó́рськ, -а
Крамча́нка, -и, *д. і м.* -ці
Краса́вич, -а
Красе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Краси́ве, -ого
Краси́лів, -ова
Краси́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Краси́лівське, -ого
Краси́чин, -а
Краси́чка, -и, *д. і м.* -ці
Кра́сів, -ова
Кра́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Кра́сіїв, -єва
Кра́сіне, -ого
Кра́ска, -и, *д. і м.* -ці
Краскі́вське, -ого
Красля́ни, -я́н
Кра́сна, -ої
Кра́сна Ба́лка, Кра́сної Ба́лки
Кра́сна Во́ля, Кра́сної Во́лі
Кра́сна Гі́рка, Кра́сної Гі́рки
Кра́сна Гора́, Кра́сної Гори́
Кра́сна Доли́на, Кра́сної Доли́ни
Кра́сна Зо́рька, Кра́сної Зо́рьки
Кра́сна Зоря́, Кра́сної Зорі́
Кра́сна Коса́, Кра́сної Коси́
Кра́сна Лука́, Кра́сної Луки́
Кра́сна Поля́на, Кра́сної Поля́ни
Кра́сна Слобі́дка, Кра́сної Слобі́дки
Кра́сна Слобода́, Кра́сної Слободи́
Кра́сна Та́лівка, Кра́сної Та́лівки
Кра́сна Чаплі́ївка, Кра́сної Чаплі́ївки
Кра́сне, -ого
Кра́сне Зна́м'я, Кра́сного Зна́мені
Кра́сне По́ле, Кра́сного По́ля
Красне́ньке, -ого
Кра́сний Бір, Кра́сного Бо́ру
Кра́сний Гай, Кра́сного Га́ю
Кра́сний Деркýл, Кра́сного Деркýла
Кра́сний Ко́лос, Кра́сного Ко́лоса
Кра́сний Коля́дин, Кра́сного Коля́дина
Кра́сний Кут, Кра́сного Кута́
Кра́сний Лима́н, Кра́сного Лима́ну
Кра́сний Луг, Кра́сного Лу́гу
Кра́сний Луч, Кра́сного Луча́
Кра́сний Мак, Кра́сного Ма́ку
Кра́сний Партиза́н, Кра́сного Партиза́на
Кра́сний Па́хар, Кра́сного Па́харя
Кра́сний Під, Кра́сного По́ду
Кра́сний Прогре́с, Кра́сного Прогре́су
Кра́сний Ріг, Кра́сного Ро́гу
Кра́сний Ху́тір, Кра́сного Ху́тора
Кра́сний Яр, Кра́сного Я́ру
Кра́сник, -а
Красни́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Красни́ця, -і, *ор.* -ею
Красні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кра́сні Ло́зи, Кра́сних Ло́з
Кра́сні О́кни, Кра́сних О́кнів
Красноармі́йськ, -а
Красноармі́йське, -ого
Краснобі́рка, -и, *д. і м.* -ці
Красново́лиця, -і, *ор.* -ею
Красново́ля, -і, *ор.* -ею
Красногварді́йське, -ого
Красногварді́йський, -ого
Красногі́рка, -и, *д. і м.* -ці
Красногі́рське, -ого
Красного́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Красногоро́дка, -и, *д. і м.* -ці
Красногра́д, -а
Красногриго́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Краснода́рка, -и, *д. і м.* -ці
Краснода́рський, -ого
Краснодо́льне, -ого
Краснодо́н, -а
Краснодý́б'я, -я
Краснозна́менка, -и, *д. і м.* -ці
Краснозна́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Красноіва́нівка, -и, *д. і м.* -ці

Красноі́лів, -ова
Красноі́лля, -я
Красноі́льськ, -а
Краснока́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Краснокý тськ, -а
Красноліси, -ів
Краснолісся, -я
Краснолу́ка, -и, *д. і м.* -ці
Краснолу́цький, -ого
Краснолю́бецьк, -а
Краснопа́влівка, -и, *д. і м.* -ці
Краснопа́влівське, -ого
Красноперекóпськ, -а
Краснопілка, -и, *д. і м.* -ці
Краснопілля, -я
Красно́піль, -поля, *ор.* -полем
Красноподілля, -я
Краснопу́ща, -і, *ор.* -ею
Красноріченське, -ого
Краснорічка, -и, *д. і м.* -ці
Красносе́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Красносілка, -и, *д. і м.* -ці
Красносілля, -я
Красносільське, -ого
Красносільці, -ів
Красноста́в, -а
Красноста́вці, -ів
Красното́рка, -и, *д. і м.* -ці
Краснофе́дорівка, -и, *д. і м.* -ці
Краснофло́тське, -ого
Краснощо́кове, -ого
Красноя́рка, -и, *д. і м.* -ці
Красноя́рське, -ого
Красня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Красня́нське, -ого
Красу́лине, -ого
Красу́ля, -і, *ор.* -ею
Красюки́, -ів
Craся́тичі, -ів
Крати́нь, -я
Кра́това Го́втва, Кра́тової Го́втви
Крать, -і, *ор.* -ттю
Крача́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Крачки́, -ів
Крачківка, -и, *д. і м.* -ці
Креве́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Кре́йдяне, -ого
Кре́йдянка, -и, *д. і м.* -ці
Кре́менець, -нця, *ор.* -нцем
Кремени́ще, -а
Кременівка, -и, *д. і м.* -ці
Кременчува́те, -ого
Кременчу́к, -а́
Кременчуки́, -ів
Креме́ш, -а, *ор.* -ем
Креми́дів, -ова
Креми́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Кремiне́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Кремінна́, -ói
Кремінна́ Ба́лка, Кремінної Ба́лки
Кремінне́, -óго
Кремінці́, -ів
Кремiня́нські Хутори́, Кремiня́нських Хуторів
Кре́мне, -ого
Кремнівка, -и, *д. і м.* -ці
Кре́мський Буго́р, Кре́мського Бугра́
Крем'янка, -и, *д. і м.* -ці
Крени́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Кре́ничі, -ів
Кре́ні, -ів
Кре́пи, -ів
Кресто́півщина, -и
Крестянівка, -и, *д. і м.* -ці
Кретівці́, -ів
Креха́їв, -єва
Кре́хів, -ова
Крехо́вичі, -ів
Кре́чів, -ева
Крива́, -óї
Крива́ Ба́лка, Криво́ї Ба́лки
Крива́ Лука́, Криво́ї Луки́
Крива́ Пу́стош, Криво́ї Пу́стоші
Крива́ Руда́, Криво́ї Руди́
Крива́чинці, -ів
Кривба́с, -а
Кри́вда, -и
Криве́, -óго
Криве́ О́зеро, Криво́го О́зера
Криве́нкове, -ого
Криве́ньке, -ого
Криве́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Криве́цьке, -ого
Криви́й, -óго
Криви́й Ріг, Криво́го Ро́гу
Кри́вин, -а
Кри́виця, -і
Кри́вичі, -ів
Криві́ Колі́на, Криви́х Колі́н
Кри́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кри́вки, -ів
Кри́влин, -а
Кри́вня, -і, *ор.* -ею
Кривобо́кове, -ого
Кривобро́ди, -ів
Кривовілька, -и, *д. і м.* -ці
Кривока́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Криволу́ка, -и, *д. і м.* -ці
Кривоно́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Кривоно́сове, -ого
Кривопілля, -я
Криворі́вня, -і, *ор.* -ею
Криворі́жжя, -я
Криворі́зьке, -ого
Криворо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Кривору́дка, -и, *д. і м.* -ці
Кривору́чка, -и, *д. і м.* -ці
Кривору́чки, -чок
Кривоти́н, -а
Кривохи́жинці, -ів
Кривоши́ї, -їв
Кривоши́їівка, -и, *д. і м.* -ці
Кривоши́їнці, -ів
Криву́ха, -и
Криву́ша, -і
Кривуші́, -ів
Кри́вці, -ів
Кри́вцове, -ого
Кривча́ни, -а́н
Кри́вче, -ого
Кри́вчик, -а
Кри́вчики, -ів
Кривчу́нка, -и, *д. і м.* -ці
Крив'які́, -ів
Крижа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кри́жик, -а
Крижі́, -ів
Крижівка, -и, *д. і м.* -ці
Крижова́, -óї
Крижо́влин, -а
Крижо́піль, -поля, *ор.* -полем
Кри́жчене, -ого
Кри́зьке, -ого
Кри́ків, -ова
Криківці́, -ів
Крикли́вець, -вця, *ор.* -вцем
Крику́нка, -и, *д. і м.* -ці
Кри́лів, -ова
Крилівка, -и, *д. і м.* -ці
Крилівське, -ого
Кри́лос, -а
Кри́мка, -и, *д. і м.* -ці
Кри́мки, -ів
Кри́мне, -ого
Кримпу́лька, -и, *д. і м.* -ці
Кри́мська Ро́за, Кри́мської Ро́зи
Кри́мське, -ого
Крини́ці, -и́ць
Крини́ця, -і, *ор.* -ею
Кринича́ни, -а́н
Кринича́нка, -и, *д. і м.* -ці
Крини́чки, -чок
Крини́чна, -ої
Крини́чне, -ого
Криничува́те, -ого
Криничува́тка, -и, *д. і м.* -ці
Кринівка, -и, *д. і м.* -ці
Кринки́, -ів
Кринтя́та, -я́т
Кринцілів, -ова
Кри́сине, -ого
Кри́ски, -о́к
Крисо́вичі, -ів
Кри́те, -ого
Криу́льки, -льок
Крихівці́, -ів
Крича́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Криче́вичі, -ів
Кричи́льськ, -а
Кри́чка, -и, *д. і м.* -ці
Кри́чове, -ого
Кричуно́ве, -ого
Кришто́півка, -и, *д. і м.* -ці
Кришто́півське, -ого
Кришто́фівка, -и, *д. і м.* -ці
Кри́щинці, -ів
Кріпенський, -ого
Кріпке, -ого
Крова́тка, -и, *д. і м.* -ці
Крови́нка, -и, *д. і м.* -ці
Кро́вне, -ого
Кро́гулець, -льця, *ор.* -льцем
Кро́ква, -и
Кролеве́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Кролеве́ць-Слобі́дка, Кролевця́-Слобі́дки
Кролівка, -и, *д. і м.* -ці
Кро́пи, -ів
Кропи́венка, -и, *д. і м.* -ці
Кропи́винці, -ів
Кропи́вище, -а
Кропи́вна, -ої
Кропи́вне, -ого
Кропи́вник, -а
Кропи́вники, -ів
Кропи́вницьке, -ого
Кропи́вня, -і, *ор.* -ею
Кропи́вщина, -и
Кропи́льники, -ів
Кропо́ткіне, -ого
Кро́сна, -сен
Кроте́нки, -ів
Кроти́, -ів
Кротівка, -и, *д. і м.* -ці
Кротівщина, -и
Крото́шин, -а
Крохма́льне, -ого
Крохма́льці, -ів
Кро́шня, -і
Кру́гель, -я
Кругі́, -ів
Кру́гів, -ова
Кру́гле, -ого
Кругле́ньке, -ого
Кру́гле О́зеро, Кру́глого О́зера
Кру́глий, -ого
Кру́глик, -а
Кру́глики, -ів
Круглолу́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Круглоозе́рка, -и, *д. і м.* -ці
Кругля́к, -а́
Круглякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кругля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Круго́лець, -го́льця
Кру́жики, -ів
Кружи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Кружківці, -ів
Кружо́к, -жка́
Крук, -а
Круке́ничі, -ів
Круки́, -ів
Кру́ковець, -вця
Крупа́, -и́
Крупе́ць, -пця́, *ор.* -пце́м
Крупи́н, -а́
Крупи́ця, -і, *ор.* -ею
Крупичпо́ле, -я
Кру́пове, -ого
Круподе́ринці, -ів
Кру́пське, -ого
Кру́пської, *невідм.*
Крупча́нське, -ого
Крупча́тка, -и, *д. і м.* -ці
Кру́пчине, -ого
Круп'я́нське, -ого
Крута́ Ба́лка, Круто́ї Ба́лки
Крута́ Гора́, Круто́ї Гори́
Крута́ Доли́на, Круто́ї Доли́ни
Круте́, -óго
Круте́ньке, -ого
Круте́ньки, -ньок
Кру́ти, Крут
Крути́й Бе́рег, Круто́го Бе́рега
Крути́й Яр, Круто́го Яру
Крути́лів, -ова
Крути́шине, -ого
Круті́, -ів
Круті́ Бро́ди, Крути́х Бро́дів
Круті́ Горби́, Крути́х Горбі́в
Кру́тнів, -ева
Крутоберé стівка, -и, *д. і м.* -ці
Крутого́рб, -а
Крутоя́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Крутоя́рка, -и, *д. і м.* -ці
Крутьки́, -ів
Крухи́ничі, -ів
Кру́ча, -і, *ор.* -ею
Кру́ченець, -нця, *ор.* -нцем
Кру́чик, -а
Круша́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Круше́льниця, -і, *ор.* -ею
Крушине́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Круши́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Круши́нка, -и, *д. і м.* -ці
Крушники́, -ів
Крушняки́, -ів
Крю́ківський, -ого
Крю́ківщина, -и
Крю́кове, -ого
Крючки́, -ів
Кряжове́, -óго
Кря́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Крячки́, -ів
Крячківка, -и, *д. і м.* -ці
Кса́верів, -ова
Ксаве́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ксаве́рове, -ого
Ксе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Куба́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Куба́нка, -и, *д. і м.* -ці
Куба́нське, -ого
Куба́нь, -і, *ор.* -нню
Ку́бареве, -ого
Куба́хове, -ого
Ку́блич, -а
Кубраки́, -ів
Кубрако́ве, -ого
Кубряки́, -ів
Куве́чичі, -ів
Куга́їв, -єва
Куга́ївці, -ів
Кугу́ки, -ів
Куда́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Кударі́, -ів
Куда́шеве, -а
Куда́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Куди́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Куди́нів Ліс, Куди́нового Лісу
Ку́динівці, -ів
Ку́динка, -и, *д. і м.* -ці
Кудиря́вці, -ів
Кудіївка, -и, *д. і м.* -ці
Кудіївці, -ів
Кудлаї́, -ї́в
Кудлаї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кудла́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Кудо́бинці, -ів
Кудоя́рове, -ого
Ку́дрине, -ого
Ку́дринці, -ів
Ку́дрівка, -и, *д. і м.* -ці
Кудря́ве, -ого

Кудря́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кудря́вське, -ого
Кудря́вцівка, -и, *д. і м.* -ці
Кудряшівка, -и, *д. і м.* -ці
Кузе́мин, -а
Кузе́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Кузнеці́, -ів
Кузнецівка, -и, *д. і м.* -ці
Кузнецо́ве, -ого
Кузнецо́во-Миха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Кузнецо́вськ, -а
Кузне́цьке, -ого
Ку́зничі, -ів
Кузуба́тиця, -і, *ор.* -ею
Кузу́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Кузькі́, -зьо́к
Кузьме́нка, -и, *д. і м.* -ці
Кузьме́нки, -ів
Кузьме́нкове, -ого
Кузьми́н, -а́
Кузьмина́ Гре́бля, Кузьмино́ї Гре́блі
Кузьмине́, -о́го
Кузьмине́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Кузьминівка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́зьмине, -ого
Кузьми́нське, -ого
Ку́зьминці, -ів
Кузьми́нчик, -а
Кузьмівка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́йбишеве, -ого
Ку́йбишевка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́йбишевське, -ого
Ку́йбишевський, -ого
Кука́вка, -и, *д. і м.* -ці
Кукарі́, -ів
Куке́зів, -ова
Кукільники, -ів
Кукільня, -і, *ор.* -ею
Куклі́, -ів
Куклинці, -ів
Куко́би, -о́б
Куко́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Куко́вицьке, -ого
Куко́вичі, -ів
Ку́колівка, -и, *д. і м.* -ці
Кукулі́, -ів
Кукулівка, -и, *д. і м.* -ці
Кукурівка, -и, *д. і м.* -ці
Кукуріки, -ів
Кукуру́дзяне, -ого
Куку́шкіне, -ого
Кукши́н, -а́
Кула́жинці, -ів
Кулаківці, -ів
Ку́лачин, -а
Кула́чківці, -ів
Куле́вча, -і, *ор.* -ею
Кулешів, -о́ва
Кули́га, -и, *д. і м.* -зі
Кулики́, -ів
Куликів, -о́ва
Куликівка, -и, *д. і м.* -ці
Куликівське, -ого
Кулико́ва Ба́лка, Кулико́вої Ба́лки
Кулико́ве, -ого
Кулико́вичі, -ів
Кули́ничі, -ів
Кули́нка, -и, *д. і м.* -ці
Кули́чка, -и, *д. і м.* -ці
Кулички́, -ів
Куличків, -о́ва
Кулишівка, -и, *д. і м.* -ці
Кулiба́ба, -и
Кулівці, -ів
Кулі́ші, -ів
Кулішівка, -и, *д. і м.* -ці
Кулішо́ве, -ого
Куль, -я, *ор.* -ем
Кульба́шне, -ого
Ку́льби, -ів
Ку́льбіда, -и
Кульма́тичі, -ів
Культу́ра, -и
Кульчи́н, -а́
Кульчині́, -ів
Кульчинки́, -ів
Ку́льчинці, -ів
Ку́льчиці, -иць
Кульчи́ївці, -ів
Кулябівка, -и, *д. і м.* -ці
Куля́бкине, -ого
Куля́бчине, -ого
Куля́ва, -и
Ку́манів, -ова
Ку́манівка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́манівці, -ів
Ку́марі, -ів
Кумачо́ве, -ого
Куме́йки, -йок
Ку́ми, Кум
Ку́мове, -ого
Ку́мовище, -а
Кумша́цьке, -ого
Куна́, -и́
Кунаші, -ів
Кунашівка, -и, *д. і м.* -ці
Куни́н, -а
Куни́сівці, -ів
Куни́че, -ого
Ку́ничі, -ів
Ку́нів, -ева
Ку́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́нцеве, -ого
Ку́нча, -і, *ор.* -ею
Купе́лів, -ова
Купе́ль, -я, *ор.* -ем
Купе́ч, -а
Куп'єва́те, -ого
Куп'єва́ха, -и, *д. і м.* -сі
Ку́пин, -а
Ку́пина, -и
Ку́пине, -ого
Купичво́ля, -і, *ор.* -ею
Ку́пичів, -ева
Ку́пище, -а
Ку́півщина, -и
Ку́піль, -пелі, *ор.* -піллю
Ку́пка, -и, *д. і м.* -ці
Куплева́ха, -и, *д. і м.* -сі
Куплюва́те, -ого
Купнова́тиця, -і, *ор.* -ею
Купно́вичі, -ів
Купріне́, -о́го
Купрія́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Купува́те, -ого
Купча́нське, -ого
Ку́пче, -ого
Ку́пченків, -ова
Ку́пчинці, -ів
Ку́пчичі, -ів
Ку́п'янськ, -а
Ку́п'янськ-Вузлови́й, Ку́п'янська-Вузлово́го
Ку́рава, -и
Ку́раж, -а
Кура́жин, -а
Ку́расове, -ого
Курахівка, -и, *д. і м.* -ці
Кура́хове, -ого
Кура́ш, -а́
Кура́шівці, -ів
Курга́н, -а
Курга́ни, -ів
Курга́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Курга́нка, -и, *д. і м.* -ці
Курга́нне, -ого
Курга́нське, -ого
Курга́нці, -ів
Ку́рди, -ів
Курдиба́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Курдю́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Курдю́мове, -ого
Куренівка, -и, *д. і м.* -ці
Курилéхівка, -и, *д. і м.* -ці
Курилі́, -ів
Кури́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Кури́лівці, -ів
Кури́лове, -ого
Кури́пів, -ова
Ку́рицине, -ого
Ку́рів, -ова
Ку́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́рівці, -ів
Курі́нь, -еня́, *ор.* -ене́м
Курі́нька, -и, *д. і м.* -ці
Курі́пчине, -ого
Курмані́, -ів
Курне́, -о́го
Ку́рний, -ого
Ку́рники, -ів
Куро́вечка, -и, *д. і м.* -ці
Куро́вичі, -ів
Курозва́ни, -ів
Куроі́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Куропа́тники, -ів
Куропі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Куро́ртне, -ого
Ку́рочкине, -ого
Куроша́ни, -а́н
Курпаті́, -ів
Ку́рсики, -ів
Ку́рське, -ого
Ку́ртівка, -и, *д. і м.* -ці
Куру́лька, -и, *д. і м.* -ці
Ку́рчицька Гу́та, Ку́рчицької Гу́ти
Ку́рчиця, -і, *ор.* -ею
Куряжа́нка, -и, *д. і м.* -ці
Куряжа́нське, -ого
Куря́ни, -я́н
Кур'я́нки, -нок
Кур'я́нці, -ів
Ку́ряче, -ого
Ку́рячівка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́рячі Ло́зи, Ку́рячих Лоз
Ку́сиківці, -ів
Кусі́ї, -ів
Куснища, -и́щ
Ку́стин, -а
Ку́стине, -ого
Ку́стичі, -ів
Ку́стівці, -ів
Кустове́цьке, -ого
Ку́століве, -ого
Ку́століві Кущі́, Ку́століви Кущів
Ку́століве-Суході́лка, Ку́століве-Суході́лки
Ку́сторівка, -и, *д. і м.* -ці
Кут, -а́
Куте́йникове, -ого
Ку́телів, -ева
Ку́ти, -ів
Ку́тин, -а
Ку́тинок, -нка
Кути́ска, -и, *д. і м.* -ці
Ку́тище, -а
Кутки́, -ів
Кутківці, -ів
Ку́ткір, -ора
Ку́тлаш, -а
Куторжи́ха, -и
Ку́трів, -ова
Куту́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Куту́зовка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́тці, -ів
Кутьківка, -и, *д. і м.* -ці
Кутя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Кухарі́, -ів
Куха́рка, -и, *д. і м.* -ці
Кухі́тська Во́ля, Кухі́тської Во́лі
Кухче́, -о́го
Куцево́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Куцівка, -и, *д. і м.* -ці
Куцуру́б, -а
Ку́ча, -і, *ор.* -ею
Куча́ва, -и
Куча́ни, -а́н
Кучерівка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́черів Яр, Ку́черевого Яру
Ку́черське, -ого
Кучерявоволоди́мирівка, -и, *д. і м.* -ці
Кучи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Кучківка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́чманівка, -и, *д. і м.* -ці
Кучугу́ри, -у́р
Кучурга́н, -а
Куше́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ку́шкине, -ого
Ку́шлин, -а
Кушнарівка, -и, *д. і м.* -ці
Кушнирівка, -и, *д. і м.* -ці
Кушни́рівська Слобі́дка, Кушни́рівської Слобі́дки
Ку́шниця, -і, *ор.* -ею
Кушнірі́, -ів
Куштано́вица, -і, *ор.* -ею
Кушугу́м, -а
Кущинці, -ів
Кущівка, -и, *д. і м.* -ці
Кущове́, -о́го
Куя́льник, -а
Куя́нівка, -и, *д. і м.* -ці

Л

Ла́бач, -а
Ла́бурівка, -и, *д. і м.* -ці
Лабу́шне, -ого
Лава́нда, -и
Ла́ви, Лав
Лаві́ркове, -ого
Ла́вки, -вок
Ла́вочне, -ого
Ла́врики, -ів
Ла́вриків, -ова
Ла́вриківці, -ів
Лаври́нівці, -ів
Лаври́нці, -ів
Лаврів, -о́ва
Лаврівка, -и, *д. і м.* -ці
Лавро́ве, -ого
Ла́годи, -год
Ла́годинці, -ів
Ла́годів, -ова
Ла́годівка, -и, *д. і м.* -ці
Лагу́льськ, -а
Ла́дан, -а
Ла́данці, -ів
Ладиги, -и́г
Ладижин, -а
Ладижинка, -и, *д. і м.* -ці
Ладижинське, -ого
Ладижинські Хутори́, Ладижинських Хуторів
Ладижичі, -ів
Ла́динка, -и, *д. і м.* -ці
Ладинь, -і, *ор.* -нию
Ладичин, -а
Ла́дне, -ого
Ла́жева, -ої
Ла́зарівка, -и, *д. і м.* -ці
Лазещи́на, -и
Лазі́, -ів
Лазірки, -рок
Лазірці, -ів
Лазу́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Лазу́рне, -ого
Лазькі́, -ів
Ла́лове, -ого
Ла́мане, -ого
Ла́мбрівка, -и, *д. і м.* -ці
Ландарі́, -ів
Ла́ндишеве, -ого
Ла́нерівка, -и, *д. і м.* -ці
Лани́, -ів
Лани́-Соколівські, Ланів-Соколівських
Ланівка, -и, *д. і м.* -ці
Ланівці, -ів
Ла́нківці, -ів
Ланко́ве, -ого
Ла́нна, -ої
Лано́ве, -ого
Лано́вичі, -ів

Лано́к, -нка́
Лантра́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Ла́нцеве, -ого
Ле́нчин, -а
Лапа́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ла́пківці, -ів
Ла́пні, -ів
Лапу́тьки, -тьок
Лапши́н, -а́
Лапшине́, -о́го
Ларжа́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ла́рине, -ого
Ла́ринівка, -и, *д. і м.* -ці
Ласки́, -ів
Ласків, -о́ва
Ла́сківці, -ів
Ла́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Ла́стівці, -ів
Ла́сточкине, -ого
Ла́танці, -ів
Латаші́, -ів
Латише́ве, -ого
Латиші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ла́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Ла́тірка, -и, *д. і м.* -ці
Ла́тківці, -ів
Ла́хвичі, -ів
Ла́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́хни, -ів
Лахні́вщина, -и
Лашкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Лашуки́, -ів
Лащо́ва, -ої
Ле́бедєве, -ого
Лебеди́н, -а́
Лебеди́нка, -и, *д. і м.* -ці
Лебеди́нське, -ого
Лебеди́нці, -ів
Ле́беді, -ів
Лебеді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Лебедя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Лебе́же, -ого
Лебі́ддя, -я
Ле́бідь, -бедем
Леб'я́же, -ого
Лева́да, -и
Лева́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Лева́дки, -док
Лева́дне, -ого
Левані́вське, -ого
Лева́нтівка, -и, *д. і м.* -ці
Левачі́, -ів
Лев-Ба́лка, -и, *д. і м.* -ці
Леве́нцівка, -и, *д. і м.* -ці
Левичі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́вівщина, -и
Левіта́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Левки́, -ів
Левкі́в, -о́ва
Левкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́вківці, -ів
Левко́вицький Млино́к, Левко́вицького Млинка́
Левко́вичі, -ів
Левонді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Лево́ньки, -ів
Левченки́, -ів
Левченко́ве, -ого
Левши́нове, -ого
Лев'я́тин, -а
Леге́дзине, -ого
Леге́йди, -ів
Легуші́, -ів
Ле́дне, -ого
Ледя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Лежа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́жине, -ого
Ле́жниця, -і, *ор.* -ею
Ле́йків, -ова
Леке́чі, -ів
Леле́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Леле́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Лелі́тка, -и, *д. і м.* -ці
Лелюки́, -ів
Ле́люківка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́люхівка, -и, *д. і м.* -ці
Леля́ки, -я́к
Леляки́, -ів
Лемеши́нське, -ого
Лемеші́, -ів
Ле́мешів, -ева
Ле́мешівка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́міщине, -ого
Лемі́щиха, -и, *д. і м.* -сі
Ле́мківці, -ів
Ле́нди, -ів
Ле́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́ніна, *невідм.*
Ле́ніне, -ого
Ле́нінівка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́нінка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́нінове, -ого
Ле́ніно-Улья́новка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́нінська Слобода́, Ле́нінської Слободи́
Ле́нінське, -ого
Ле́нінський, -ого
Ленінта́ль, -я
Ле́нківці, -ів
Ле́нське, -ого
Ле́ньків, -ова
Ле́ньків Круг, Ле́нькового Кру́га

Леоні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Леоні́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Лео́нтіївка, -и, *д. і м.* -ці
Леонто́вичеве, -ого
Лепе́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Лепети́ха, -и, *д. і м.* -сі
Леси́нки, -нок
Ле́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́ськи, -сьок
Ле́ськине, -ого
Леські́вка, -и, *д. і м.* -ці
Леськове, -ого
Лета́ва, -и
Лети́чів, -ева
Лети́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́тківка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́тня, -і, *ор.* -ею
Леу́хи, -ів
Лехні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ле́цівка, -и, *д. і м.* -ці
Лецо́вице, -і, *ор.* -ею
Ле́цьки, -ів
Ле́шків, -ова
Ле́шнів, -ева
Леща́ни, -а́н
Леща́тів, -ова
Ле́щенки, -ів
Лещі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Либохо́ра, -и
Ли́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Ли́зине, -ого
Ли́зник, -а
Лизогу́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Лизогу́бова Слобода́, Лизогу́бової Слободи́
Лизуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Лизуно́ва Ру́дня, Лизуно́вої Ру́дні
Лико́шине, -ого
Лима́н, -а
Лима́ни, -ів
Лима́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Лима́нне, -ого
Лима́нське, -ого
Лима́нці, -ів
Лиманчу́к, -а́
Ли́мареве, -ого
Ли́марівка, -и, *д. і м.* -ці
Лине́я, -ї, *ор.* -єю
Ли́нів, -ова
Ли́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Лино́ве, -ого
Лино́вице, -і, *ор.* -ею
Линтва́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ли́па, -и
Ли́пецька Поля́на, Ли́пецької Поля́ни
Ли́пецьке, -ого
Ли́пи, Лип
Липи́на, -и
Липине́, -о́го
Липи́ни, -и́н
Ли́пиці, -иць
Ли́пів Ріг, Ли́пового Ро́гу
Ли́півка, -и, *д. і м.* -ці
Ли́півське, -ого
Ли́півці, -ів
Ли́пки, -пок
Липкува́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Липля́ни, -я́н
Липля́нщина, -и
Ли́пне, -ого
Липни́к, -а́
Ли́пники, -ів
Липня́ги, -я́г
Липня́жка, -и, *д. і м.* -ці
Липня́к, -а́
Ли́пова Доли́на, Ли́пової Доли́ни
Липова́ни, -а́н
Ли́пове, -ого
Липове́ньке, -ого
Ли́повець, -вця, *ор.* -вцем
Ли́повий Ріг, Ли́пового Ро́гу
Ли́повий Скито́к, Ли́пового Скитка́
Ли́повиця, -і, *ор.* -ею
Ли́пці, -ів
Ли́пча, -і, *ор.* -ею
Липча́ни, -а́н
Липча́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Лип'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Лип'я́тин, -а
Ли́са, -ої
Ли́са Ба́лка, Ли́сої Ба́лки
Ли́са Гора́, Ли́сої Гори́
Лиса́нівці, -ів
Ли́се, -ого
Лисе́ць, -сця́, *ор.* -сце́м
Ли́син, -а
Лиси́ничі, -ів
Лиси́нці, -ів
Лиси́ця, -і, *ор.* -ею
Лиси́ча, -ої
Лиси́ча Ба́лка, Лиси́чої Ба́лки
Лисича́нськ, -а
Лисича́нський, -ого
Лиси́че, -ого
Лиси́чеве, -ого
Лиси́чин, -а
Лиси́чинці, -ів
Лиси́чне, -ого
Лиси́чники, -ів
Ли́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Ли́сівці, -ів

Ли́сівщина, -и
Ли́ски, -сок
Ли́сків, -ова
Лискі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Лискі́вці, -ів
Лисконо́ги, -о́г
Лисняки́, -ів
Лисо́вичі, -ів
Лисогі́рка, -и, *д. і м.* -ці
Лисогора́, -и́
Лисого́ри, -гір
Лисого́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Лисогу́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Листви́н, -а́
Листвина́, -о́ї
Листви́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Листви́нне, -ого
Листв'я́ний, -ого
Листвя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ли́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Ли́стове, -ого
Листопа́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Листопа́дове, -ого
Лися́нка, -и, *д. і м.* -ці
Лися́тичі, -ів
Литвине́нки, -ів
Литвине́нкове, -ого
Литви́нець, -нця, *ор.* -нцем
Литви́ни, -ів
Литви́нів, -ова
Литви́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Литви́нове, -ого
Литви́новичі, -ів
Литвяки́, -ів
Лито́веж, -а, *ор.* -ем
Лито́вка, -и, *д. і м.* -ці
Лито́вки, -вок
Лито́вщина, -и
Литя́чі, -ів
Ли́фине, -ого
Лиха́чиха, -и, *д. і м.* -сі
Лихачі́в, -е́ва
Лихачі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ли́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Ли́хове, -ого
Лиході́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Лихолі́ти, -ів
Лихолі́тки, -ток
Лихоло́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Лихопі́лля, -я
Лихосі́лка, -и, *д. і м.* -ці
Лича́ківський, -ого
Лича́ни, -а́н
Лича́нка, -и, *д. і м.* -ці
Личи́ни, -и́н
Ли́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Ли́чки, -чок
Ли́чківці, -ів
Ли́чкове, -ого
Личма́ни, -а́н
Лиша́ва, -и
Лишані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Лишні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ли́шня, -і, *ор.* -ею
Ли́ще, -а
Лібкне́хтівка, -и, *д. і м.* -ці
Ліва́дія, -і, *ор.* -єю
Лі́венське, -ого
Лі́винці, -ів
Лівобере́жна Сокі́лка, Лівобере́жної Сокі́лки
Лі́вчиці, -иць
Ліда́ва, -и
Лі́дин, -а
Лі́дине, -ого
Лі́дихів, -ова
Лі́дихівка, -и, *д. і м.* -ці
Лі́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Лі́діївка, -и, *д. і м.* -ці
Лі́зинка, -и, *д. і м.* -ці
Лі́зки, -зок
Лі́кареве, -ого
Лі́карівка, -и, *д. і м.* -ці
Лі́карівщина, -и
Ліка́рственне, -ого
Лі́карське, -ого
Ліціца́ри, -ів
Лікне́п, -а
Лі́ктів, -ева
Лі́мна, -и
Ліне́ччина, -и
Ліні́йне, -ого
Лі́нія, -ї, *ор.* -єю
Лі́нці, -ів
Лі́нчин, -а
Ліпибо́ки, -ів
Ліпи́ни, -и́н
Лі́пляве, -ого
Ліс, -а
Ліса́рня, -і, *ор.* -ею
Лі́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Лі́сівське, -ого
Лі́сівщина, -и
Ліски́, -ів
Ліскі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Лі́сківці, -ів
Лі́сківщина, -и
Лісокове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Лісконо́ги, -ні́г
Лісна́, -о́ї
Лісна́ Ве́лесниця, Лісно́ї Ве́лесниці

Лісна́ Да́ча, Лісно́ї Да́чі
Лісна́ Коло́на, Лісно́ї Коло́ни
Лісна́ Поля́на, Лісно́ї Поля́ни
Лісна́ Ру́дня, Лісно́ї Ру́дні
Лісна́ Слобі́дка, Лісно́ї Слобі́дки
Лісна́ Сті́нка, Лісно́ї Сті́нки
Лісна́ Тарно́виця, Лісно́ї Тарно́виці
Лісне́, -о́го
Лісни́й Хлі́бичин, Лісно́го Хлі́бичина
Лісники́, -і́в
Лісни́че, -ого
Лісничі́вка, -и, д. і м. -ці
Ліснів́ка, -и, д. і м. -ці
Лісно́вичі, -ів
Лісносі́лля, -я
Лісняки́, -і́в
Лі́со-Бере́зівка, -и, д. і м. -ці
Лісобу́да, -и
Лісова́, -о́ї
Лісова́ Во́лиця, Лісово́ї Во́лиці
Лісова́ Лисі́ївка, Лісово́ї Лисі́ївки
Лісова́ Поля́на, Лісово́ї Поля́ни
Лісова́ Слобі́дка, Лісово́ї Слобі́дки
Лісове́, -о́го
Лісови́чі, -ів
Лісові́, -и́х
Лісові́ Гринівці́, Лісови́х Гринівці́в
Лісові́ Соро́чинці, Лісови́х Соро́чинців
Лісово́ди, -ів
Лісогі́рка, -и, д. і м. -ці
Лісо́к, -ска́
Лісопитó́мник, -а
Лісо́піль, -поля, ор. -полем
Лісопоті́к, -о́ка
Ліся́нщина, -и
Лі́твиця, -і, ор. -ею
Лі́тин, -а
Лі́тинка, -и, д. і м. -ці
Лі́тиня, -і, ор. -ею
Лі́тки, -ток
Лі́товище, -а
Літого́ща, -і
Лі́точки, -ок
Літя́тин, -а
Ліче́бне, -ого
Лі́шня, -і, ор. -ею
Ліща́ни, -а́н
Ліщанці́, -і́в
Лі́щин, -а
Ліщи́ни, -и́н
Ліщи́нівка, -и, д. і м. -ці
Ліщи́нка, -и, д. і м. -ці
Ліщи́нці, -ів
Лоба́нівка, -и, д. і м. -ці
Лоба́нове, -ого
Лоба́сове, -ого
Лоба́чеве, -ого
Лобачі́, -і́в
Лобачі́в, -е́ва
Лобачі́вка, -и, д. і м. -ці
Ло́бківка, -и, д. і м. -ці
Ло́бкова Ба́лка, Ло́бкової Ба́лки
Ло́бкове, -ого
Ло́бна, -ої
Лободи́не, -ого
Лободі́вщина, -и
Лобо́йківка, -и, д. і м. -ці
Лобрі́ївка, -и, д. і м. -ці
Лобурі́, -і́в
Лова́ги, -а́г
Лови́нь, -і, ор. -ею
Лови́ща, -и́щ, ор. -ами
Лога́чівка, -и, д. і м. -ці
Ло́гвин, -а
Логви́нівка, -и, д. і м. -ці
Логви́нове, -ого
Ло́ги, -ів
Лодзя́нівка, -и, д. і м. -ці
Лоєва́, -о́ї
Лоза́, -и́
Лоза́нівка, -и, д. і м. -ці
Ло́зи, Лоз
Лозина́, -и́
Лози́чне, -ого
Лозі́вка, -и, д. і м. -ці
Лозіво́к, -вка́
Лозі́вське, -ого
Лозі́вський, -ого
Ло́зки, -зок
Лозна́, -и́
Ло́зне, -ого
Ло́зниця, -і, ор. -ею
Ло́зно-Олекса́ндрівка, -и, д. і м. -ці
Лозова, -ої
Лозова́та, -ої
Лозо́ве, -ого
Лозове́нька, -и, д. і м. -ці
Лозо́вий Яр, Лозо́вого Я́ру
Лозови́к, -а́
Лозові́вка, -и, д. і м. -ці
Лозо́во-Груше́ве, -ого
Лозува́та, -ої
Лозува́тка, -и, д. і м. -ці
Лозува́тське, -ого
Лозя́нський, -ого
Ло́їівці, -ів
Локачі́, -і́в
Локі́тка, -и, д. і м. -ці
Ло́книсте, -ого
Ло́книця, -і, ор. -ею
Ло́кня, -і, ор. -ею
Локутки́, -і́в
Ло́лин, -а
Ломазі́в, -е́ва
Лома́ки, -а́к
Лома́кине, -ого
Ло́манка, -и, д. і м. -ці
Ломача́нка, -и, д. і м. -ці
Лома́чинці, -ів
Ло́мленка, -и, д. і м. -ці
Ломоно́сове, -ого
Ломува́тка, -и, д. і м. -ці
Ло́ні, -ів
Ло́нівка, -и, д. і м. -ці
Ло́нки, -нок
Лопа́вше, -ого
Лопа́скине, -ого
Лопа́тин, -а
Лопати́нка, -и, д. і м. -ці
Лопати́нці, -ів
Лопа́тичі, -ів
Лопа́тів, -ова
Лопа́тки, -ток
Лопатні́, -і́в
Лопухі́в, -о́ва
Лопуша́ни, -а́н
Лопуша́нка, -и, д. і м. -ці
Лопуша́нка-Хо́мина, Лопуша́нки-Хо́миної
Лопу́шна, -ої
Лопу́шне, -ого
Лопушни́ця, -і, ор. -ею
Лопушня́, -і́, ор. -е́ю
Ло́п'янка, -и, д. і м. -ці
Лосе́вочка, -и, д. і м. -ці
Ло́сєва Слобода́, Ло́сєвої Слободи́
Лоси́нець, -нця, ор. -нцем
Лоси́ни, -и́н
Лоси́нівка, -и, д. і м. -ці
Ло́сівка, -и, д. і м. -ці
Ло́ска, -и, д. і м. -ці
Лоскутíвка, -и, д. і м. -ці
Лося́тин, -а
Ло́сяч, -а
Лота́тники, -ів
Лоташе́ве, -ого
Ло́тикове, -ого
Лоті́вка, -и, д. і м. -ці
Ло́хвиця, -і, ор. -ею
Лохі́вка, -и, д. і м. -ці
Ло́хня, -і, ор. -ею
Ло́хове, -ого
Ло́цкине, -ого
Лошако́ва Гу́та, Лошако́вої Гу́ти
Лошако́ве, -ого
Лошкарі́вка, -и, д. і м. -ці
Ло́шківці, -ів
Ло́шнів, -ева
Лощи́нівка, -и, д. і м. -ці
Лубене́ць, -нця́, ор. -нце́м
Лу́бенці, -ів
Лубе́нщина, -и
Лубни́, -бе́н
Лубні́вка, -и, д. і м. -ці
Лу́бня, -і, ор. -ею
Лу́бське, -ого
Луб'я́на, -ої
Луб'я́нка, -и, д. і м. -ці
Луб'я́нці, -ів
Луг, -а
Луга́нка, -и, д. і м. -ці
Луга́нськ, -а
Луга́нське, -ого
Луги́, -і́в
Луги́ни, -и́н
Луги́нки, -ок
Лугі́вка, -и, д. і м. -ці
Лугі́вське, -ого
Лугова́, -о́ї
Лугове́, -во́го
Луговики́, -і́в
Лу́дин, -а
Лужа́ни, -а́н
Лужа́нка, -и, д. і м. -ці
Лужки́, -і́в
Лужо́к, -жка́
Луза́нівка, -и, д. і м. -ці
Лука, -и, д. і м. -ці
Лука́-Ба́рська, Луки́-Ба́рської
Лукаве́ць, -вця́, ор. -вце́м
Лу́кавиця, -і, ор. -ею
Лука́-Мелешкі́вська, Луки́-Мелешкі́вської
Лука́-Мовча́нська, Луки́-Мовча́нської
Лука́нівка, -и, д. і м. -ці
Лука́рівка, -и, д. і м. -ці
Лука́чівка, -и, д. і м. -ці
Лукаше́ве, -ого
Лукаше́нківське, -ого
Лукаші́, -і́в
Лукаші́вка, -и, д. і м. -ці
Лукашо́ве, -ого
Лу́квиця, -і
Лу́ки, Лук
Луки́щина, -и
Лу́ків, -ова
Лу́ківка, -и, д. і м. -ці
Луківці́, -ів
Лукі́ївка, -и, д. і м. -ці
Лукі́м'я, -я
Лукі́шки, -ів
Лу́кнове, -ого
Лу́кове, -ого
Лу́ковець, -ківця, ор. -ківцем
Лу́ковець-Вишні́вський, Лу́ковця-Вишні́вського
Лу́ковець-Журі́вський, Лу́ковця-Журі́вського
Лу́ковиця, -і, ор. -ею
Лу́ковичі, -ів
Лу́ковище, -а
Лу́комщина, -и
Лук'я́нівка, -и, д. і м. -ці
Лук'я́нівське, -ого
Лук'я́нці, -ів
Лу́мля, -і, ор. -ею
Лумшо́ри, -о́р
Лунача́рське, -ого
Лу́нка, -и, д. і м. -ці
Луньо́ве, -ого
Лу́пареве, -ого
Лу́пасове, -ого
Лу́полове, -ого
Лупо́шно, -а
Лу́стівка, -и, д. і м. -ці
Лусту́н, -а́
Лута́ва, -и
Лута́йка, -и, д. і м. -ці
Лута́йки, -йок
Лути́ще, -а
Лу́тівка, -и, д. і м. -ці
Лу́тківка, -и, д. і м. -ці
Лутови́нівка, -и, д. і м. -ці
Луту́гине, -ого
Луце́нки, -ів
Луце́нкове, -ого
Лу́цики, -ів
Лу́циківка, -и, д. і м. -ці
Лу́ці, -ів
Луцьк, -а
Луч, -а́
Луча́ни, -а́н
Луча́нка, -нок
Лу́чин, -а
Лучи́нець, -нця, ор. -нцем
Лучи́нське, -ого
Лучи́нці, -ів
Лучи́нчик, -а
Лучи́сте, -ого
Лучи́ці, -и́ць
Лучи́ця, -і, ор. -ею
Лу́чичі, -ів
Лу́чка, -и, д. і м. -ці
Лучки́, -і́в
Лу́чківка, -и, д. і м. -ці
Лу́чківці, -ів
Лучове́, -о́го
Лу́шине, -ого
Лу́шники, -ів
Лу́щики, -ів
Льві́в, -во́ва
Льві́вка, -и, д. і м. -ці
Льві́вське, -ого
Льво́ве, -ого
Льгі́в, -го́ва
Льгі́вка, -и, д. і м. -ці
Льго́вське, -ого
Льодяне́, -о́го
Льо́нівка, -и, д. і м. -ці
Льо́пи, -ів
Льо́тниче, -ого
Люба́нівка, -и, д. і м. -ці
Люба́р, -а
Люба́рка, -и, д. і м. -ці
Люба́рська Гу́та, Люба́рської Гу́ти
Люба́рці, -ів
Любахи́, -і́в
Люба́хове, -ого
Любаче́ве, -ого
Любаші́вка, -и, д. і м. -ці
Лю́бе, -ого
Любе́ля, -і, ор. -ею
Лю́беч, -а
Любеча́нинів, -ова
Любеші́в, -о́ва
Любеші́вська Во́ля, Любеші́вської Во́лі
Любе́шка, -и, д. і м. -ці
Люби́два, -и
Любико́вичі, -ів
Люби́ме, -ого
Люби́мівка, -и, д. і м. -ці
Любимо-Ма́р'ївка, -и, д. і м. -ці
Любимо-Па́влівка, -и, д. і м. -ці
Лю́бине, -ого
Люби́ні, -и́нь
Лю́бинці, -ів
Лю́бинь, -я, ор. -ем
Люби́сток, -тка
Люби́тів, -ова
Люби́тове, -ого
Лю́бицьке, -ого
Лю́бівка, -и, д. і м. -ці
Лю́бівщина, -и
Лю́бка, -и, д. і м. -ці
Лю́бківці, -ів
Лю́блине, -ого
Лю́блинець, -нця, ор. -нцем
Лю́блинка, -и, д. і м. -ці
Любо́в, -і, ор. -в'ю
Любо́вичі, -ів
Любови́чка, -и, д. і м. -ці
Любоіва́нівка, -и, д. і м. -ці
Любоку́т, -а
Любоми́рівка, -и, д. і м. -ці

Любоми́рка, -и, д. і м. -ці
Любо́мль, -я, ор. -ем
Любому́дрівка, -и, д. і м. -ці
Любо-Наде́ждівка, -и, д. і м. -ці
Любо-Олекса́ндрівка, -и, д. і м. -ці
Любопіль, -по́ля, ор. -по́лем
Любота́івка, -и, д. і м. -ці
Люботи́н, -а́
Любохи́ни, -и́н
Лю́бча, -і, ор. -ею
Лю́бче, -ого
Лю́бша, -і, ор. -ею
Лю́б'язь, -і, ор. -ззю
Лю́давка, -и, д. і м. -ці
Людви́нівка, -и, д. і м. -ці
Лю́двище, -а
Лю́джа, -і, ор. -ею
Люди́нь, -і, ор. -нню
Людми́лівка, -и, д. і м. -ці
Людми́льпіль, -поля, ор. -полем
Лю́линці, -ів
Лю́та, -ої
Лютарі́, -ів
Лютарі́вка, -и, д. і м. -ці
Лю́тарка, -и, д. і м. -ці
Лю́те, -ого
Люте́нські Бу́дища, Люте́нських Бу́дищ
Люте́нька, -и, д. і м. -ці
Люти́нка, -и, д. і м. -ці
Люти́нськ, -а
Лю́тівка, -и, д. і м. -ці
Лю́тіж, -тежа́, ор. -теже́м
Лю́тка, -и, д. і м. -ці
Лю́тків, -ова
Люто́виська, -ів
Люхча́, -і, ор. -е́ю
Люце́рна, -и
Люци́нів, -ова
Лю́ча, -і, ор. -ею
Лючи́н, -а́
Лю́чки, -чок
Люшнюва́те, -ого
Ля́дова, -ої
Ля́дське, -ого
Ля́пинці, -ів
Ля́хів, -ова
Ля́хівці, -ів
Ля́шівка, -и, д. і м. -ці
Ля́шки, -ів
Ля́шківка, -и, д. і м. -ці
Ля́шківці, -ів
Ля́щівка, -и, д. і м. -ці

М

Ма́врики, -ів
Ма́вковичі, -ів
Магази́нка, -и, д. і м. -ці
Магала́, -и́
Магдали́нівка, -и, д. і м. -ці
Магда́лівка, -и, д. і м. -ці
Ма́гдин, -а
Маге́дове, -ого
Маге́рів, -рова
Маге́рівка, -и, д. і м. -ці
Магни́шівка, -и, д. і м. -ці
Мажа́ри, -а́р
Мажа́рка, -и, д. і м. -ці
Мажу́гівка, -и, д. і м. -ці
Ма́занівка, -и, д. і м. -ці
Ма́занка, -и, д. і м. -ці
Маза́рня-Кара́нська, Маза́рні-Кара́нської
Мазе́пинці, -ів
Ма́зинки, -нок
Ма́зів, -ева
Ма́зівка, -и, д. і м. -ці
Ма́зки, -ів
Мазне́, -о́го
Мазни́ки, -ів
Мазури́, -ів
Мазурі́вка, -и, д. і м. -ці
Мазу́рове, -ого
Мазя́рка, -и, д. і м. -ці
Ма́ївка, -и, д. і м. -ці
Ма́їки, -ів
Майбороді́вка, -и, д. і м. -ці
Майбу́тнє, -нього
Майдаки́, -ів
Майда́н, -а
Майда́н-Бо́брик, Майда́на-Бо́брика
Майда́н-Вербе́цький, Майда́на-Вербе́цького
Майда́н-Голени́щівський, Майда́на-Голени́щівського
Майда́н-Головчи́нський, Майда́на-Головчи́нського
Майда́н-Гологі́рський, Майда́на-Гологі́рського
Майдане́цьке, -ого
Майда́нівка, -и, д. і м. -ці
Майда́н-Карачієве́цький, Майда́на-Карачієве́цького
Майда́н-Копи́щенський, Майда́на-Копи́щенського
Майда́н-Ла́бунь, Майда́на-Ла́буня
Майда́н-Ли́пненський, Майда́на-Ли́пненського
Майда́н-Моро́зівський, Майда́на-Моро́зівського
Майда́н-Олекса́ндрівський, Майда́на-Олекса́ндрівського
Майда́н-Петрі́вський, Майда́на-Петрі́вського
Майда́н-Сахні́вський, Майда́на-Сахні́вського
Майда́н-Чапе́льський, Майда́на-Чапе́льського
Майда́н-Чернелеве́цький, Майда́на-Чернелеве́цького
Ма́йків, -ова
Ма́йнич, -а
Ма́йнівка, -и, д. і м. -ці
Майо́ри, -ів
Майо́рівка, -и, д. і м. -ці
Майо́рка, -и, д. і м. -ці
Майо́рське, -ого
Майо́рщина, -и
Ма́йстрів, -ова
Ма́йстрова Во́ля, Ма́йстрової Во́лі
Ма́йське, -ого
Макале́вичі, -ів
Макаре́вичі, -ів
Мака́ренки, -ів
Мака́ренкове, -ого
Мака́риха, -и, д. і м. -сі
Мака́рів, -ова
Мака́рівка, -и, д. і м. -ці
Мака́рівська Бу́да, Мака́рівської Бу́ди
Мака́рівщина, -и
Мака́рове, -ого
Макарте́тине, -ого
Мака́рцівка, -и, д. і м. -ці
Макарьо́ве, -ого
Македо́ни, -ів
Македо́нівка, -и, д. і м. -ці
Маки́шин, -а
Ма́ків, -ова
Ма́ківка, -и, д. і м. -ці
Ма́ківське, -ого
Макі́єве, -ого
Макі́ївка, -и, д. і м. -ці
Макі́ївське, -ого
Мако́ве, -ого
Макове́цьке, -ого
Макови́ське, -ого
Мако́виці, -иць
Ма́ковичі, -ів
Мако́вище, -а
Макові́ївка, -и, д. і м. -ці
Макорте́ти, -ів
Мако́рти, -ів
Мако́шине, -ого
Максаки́, -ів
Макси́м, -а
Макси́ма Го́рького, *невідм.*
Максиме́ць, -мця́, ор. -мце́м
Максими́хине, -ого
Макси́мівка, -и, д. і м. -ці
Макси́мівщина, -и
Максимілья́нівка, -и, д. і м. -ці
Максимо́вичі, -ів
Макси́мці, -ів
Маку́нів, -ова
Маку́хи, -ух
Маку́хівка, -и, д. і м. -ці
Маку́шиха, -и, д. і м. -сі
Макші́ївка, -и, д. і м. -ці
Мала́ Анаста́сівка, Мало́ї Анаста́сівки
Мала́ Андрі́ївка, Мало́ї Андрі́ївки
Мала́ Андро́нівка, Мало́ї Андро́нівки
Мала́ Анто́нівка, Мало́ї Анто́нівки
Мала́ Багчі́вка, Мало́ї Багчі́вки
Мала́ Балаба́нка, Мало́ї Балаба́нки
Мала́ Бережа́нка, Мало́ї Бережа́нки
Мала́ Береза́нка, Мало́ї Береза́нки
Мала́ Березі́вка, Мало́ї Березі́вки
Мала́ Бере́зовиця, Мало́ї Бере́зовиці
Мала́ Березя́нка, Мало́ї Березя́нки
Мала́ Би́йгань, Мало́ї Би́йгані
Мала́ Бі́гань, Мало́ї Бі́гані
Мала́ Білина́, Мало́ї Білини́
Мала́ Бі́лка, Мало́ї Бі́лки
Мала́ Білозе́рка, Мало́ї Білозе́рки
Мала́ Бобилі́вка, Мало́ї Бобилі́вки
Мала́ Бондарі́вка, Мало́ї Бондарі́вки
Мала́ Борови́ця, Мало́ї Борови́ці
Мала́ Бо́ярка, Мало́ї Бо́ярки
Мала́ Бугаї́вка, Мало́ї Бугаї́вки
Мала́ Бу́да, Мало́ї Бу́ди
Мала́ Бузова́, Мало́ї Бузово́ї
Мала́ Бурі́мка, Мало́ї Бурі́мки
Мала́ Бу́тівка, Мало́ї Бу́тівки
Мала́ Буши́нка, Мало́ї Буши́нки
Мала́ Васи́лівка, Мало́ї Васи́лівки
Мала́ Ведме́жка, Мало́ї Ведме́жки
Мала́ Вербі́вка, Мало́ї Вербі́вки
Мала́ Ве́рбка, Мало́ї Ве́рбки
Мала́ Ви́ска, Мало́ї Ви́ски
Мала́ Вишне́ва, Мало́ї Вишне́вої
Мала́ Вільша́нка, Мало́ї Вільша́нки
Мала́ Вовня́нка, Мало́ї Вовня́нки
Мала́ Во́вча, Мало́ї Во́вчої
Мала́ Во́лиця, Мало́ї Во́лиці
Мала́ Волося́нка, Мало́ї Волося́нки
Мала́ Во́ля, Мало́ї Во́лі
Мала́ Ворожба́, Мало́ї Ворожби́
Мала́ Вра́діївка, Мало́ї Вра́діївки
Мала́ Ву́лига, Мало́ї Ву́лиги
Мала́ Га́ннівка, Мало́ї Га́ннівки
Мала́ Глу́мча, Мало́ї Глу́мчі
Мала́ Глу́ша, Мало́ї Глу́ші
Мала́ Горба́ша, Мало́ї Горба́ші
Мала́ Горожа́нка, Мало́ї Горожа́нки
Мала́ Го́рянка, Мало́ї Го́рянки
Мала́ Грем'я́ча, Мало́ї Грем'я́чої
Мала́ Гру́шка, Мало́ї Гру́шки
Мала́ Дани́лівка, Мало́ї Дани́лівки
Мала́ Дворя́нка, Мало́ї Дворя́нки
Мала́ Деребчи́нка, Мало́ї Деребчи́нки
Мала́ Дереви́чка, Мало́ї Дереви́чки
Мала́ Дика́нька, Мало́ї Дика́ньки
Мала́ Дібро́ва, Мало́ї Дібро́ви
Мала́ Ді́виця, Мало́ї Ді́виці
Мала́ До́бронь, Мало́ї До́броні
Мала́ До́ч, Мало́ї До́чі
Мала́ Жме́ринка, Мало́ї Жме́ринки
Мала́ Заго́рівка, Мало́ї Заго́рівки
Мала́ Зеле́на, Мало́ї Зеле́ної
Мала́ Зу́бівщина, Мало́ї Зу́бівщини
Мала́ Іва́нівка, Мало́ї Іва́нівки
Мала́ Іловиця, Мало́ї Іловиці
Мала́ївці, -ів
Мала́ Кадигро́бівка, Мало́ї Кадигро́бівки
Мала́ Кали́нівка, Мало́ї Кали́нівки
Мала́ Камишува́ха, Мало́ї Камишува́хи
Мала́ Ка́м'янка, Мало́ї Ка́м'янки
Мала́ Карату́ль, Мало́ї Карату́лі
Мала́ Кардаши́нка, Мало́ї Кардаши́нки
Мала́ Карначі́вка, Мало́ї Карначі́вки
Мала́ Кирі́ївка, Мало́ї Кирі́ївки
Мала́ Ки́сівка, Мало́ї Ки́сівки
Малакі́вщина, -и
Мала́ Кіндра́тівка, Мало́ї Кіндра́тівки
Мала́ Кле́цька, Мало́ї Кле́цьки
Мала́ Клі́тинка, Мало́ї Клі́тинки
Мала́ Клі́тна, Мало́ї Клі́тни
Мала́ Коза́ра, Мало́ї Коза́ри
Мала́ Колиба́нь, Мало́ї Колиба́ні
Мала́ Копа́ня, Мало́ї Копа́ні
Мала́ Корени́ха, Мало́ї Корени́хи
Мала́ Костро́мка, Мало́ї Костро́мки
Мала́ Кохні́вка, Мало́ї Кохні́вки
Мала́ Кошелі́вка, Мало́ї Кошелі́вки
Мала́ Кру́ча, Мало́ї Кру́чі
Мала́ Кужелі́вка, Мало́ї Кужелі́вки
Мала́ Лева́да, Мало́ї Лева́ди
Мала́ Лепети́ха, Мало́ї Лепети́хи
Мала́ Лу́ка, Мало́ї Лу́ки
Мала́ Лю́барка, Мало́ї Лю́барки
Мала́ Люба́ша, Мало́ї Люба́ші
Мала́ Мазни́ця, Мало́ї Мазни́ці
Мала́ Мака́рівка, Мало́ї Мака́рівки
Мала́ Ма́ньківка, Мало́ї Ма́ньківки
Мала́ Марти́нівка, Мало́ї Марти́нівки
Мала́ Марти́нка, Мало́ї Марти́нки
Мала́ Медве́дівка, Мало́ї Медве́дівки
Мала́ Мече́тня, Мало́ї Мече́тні
Мала́ Миха́йлівка, Мало́ї Миха́йлівки
Мала́мівка, -и, д. і м. -ці
Мала́ Мочу́лка, Мало́ї Мочу́лки
Мала́ Мощани́ця, Мало́ї Мощани́ці
Мала́ Нехворо́ща, Мало́ї Нехворо́щі
Мала́ Обу́хівка, Мало́ї Обу́хівки
Мала́ Овня́нка, Мало́ї Овня́нки
Мала́ Ози́мина, Мало́ї Ози́мини
Мала́ Олекса́ндрівка, Мало́ї Олекса́ндрівки
Мала́ Олексі́ївка, Мало́ї Олексі́ївки
Мала́ Омеля́на, Мало́ї Омеля́ни
Мала́ Осни́ця, Мало́ї Осни́ці
Мала́ Офі́рна, Мало́ї Офі́рни
Мала́ Па́влівка, Мало́ї Па́влівки
Мала́ Переще́пина, Мало́ї Переще́пини
Мала́ Петрі́вка, Мало́ї Петрі́вки
Мала́ Плаву́ча, Мало́ї Плаву́чої
Мала́ Поби́ванка, Мало́ї Поби́ванки
Мала́ Побія́нка, Мало́ї Побія́нки
Мала́ Покро́вка, Мало́ї Покро́вки
Мала́ Помічна́, Мало́ї Помічно́ї
Мала́ Попі́вка, Мало́ї Попі́вки
Мала́ П'ятигі́рка, Мало́ї П'ятигі́рки
Мала́ Радого́щ, Мало́ї Радого́щі
Мала́ Ра́ча, Мало́ї Ра́чі
Мала́ Решети́лівка, Мало́ї Решети́лівки
Мала́ Ри́биця, Мало́ї Ри́биці
Мала́ Рога́нь, Мало́ї Рога́ні
Мала́ Рогозя́нка, Мало́ї Рогозя́нки
Мала́ Розто́ка, Мало́ї Розто́ки
Мала́ Ро́стівка, Мало́ї Ро́стівки
Мала́ Ру́блівка, Мало́ї Ру́блівки
Мала́ Ру́дка, Мало́ї Ру́дки
Мала́ Са́лиха, Мало́ї Са́лихи
Мала́ Севастя́нівка, Мало́ї Севастя́нівки
Мала́ Сейдеми́нуха, Мало́ї Сейдеми́нухи
Мала́ Скви́рка, Мало́ї Скви́рки
Мала́ Скельова́, Мало́ї Скельово́ї
Мала́ Слобі́дка, Мало́ї Слобі́дки
Мала́ Смілянка, Мало́ї Смілянки
Мала́ Снігу́рівка, Мало́ї Снігу́рівки
Мала́ Сніти́нка, Мало́ї Сніти́нки
Мала́ Совпа́, Мало́ї Совпи́
Мала́ Соло́нка, Мало́ї Соло́нки
Мала́ Солта́нівка, Мало́ї Солта́нівки
Мала́ Спри́нька, Мало́ї Спри́ньки
Мала́ Стари́ця, Мало́ї Стари́ці
Мала́ Страті́ївка, Мало́ї Страті́ївки
Мала́ Стру́жка, Мало́ї Стру́жки
Мала́ Супо́ївка, Мало́ї Супо́ївки
Мала́ Тара́сівка, Мало́ї Тара́сівки
Мала́ Терні́вка, Мало́ї Терні́вки
Мала́ Тимо́шівка, Мало́ї Тимо́шівки
Мала́ Токарі́вка, Мало́ї Токарі́вки
Мала́ Токма́чка, Мало́ї Токма́чки
Мала́ Топорі́вка, Мало́ї Топорі́вки
Мала́ Ту́р'я, Мало́ї Ту́р'ї
Мала́ Уго́лька, Мало́ї Уго́льки
Мала́ Фо́сня, Мало́ї Фо́сні
Мала́ Ха́йча, Мало́ї Ха́йчі
Мала́ Хворо́ща, Мало́ї Хворо́щі
Малахі́вка, -и, д. і м. -ці
Малахо́ве, -ого
Мала́ Цві́ля, Мало́ї Цві́лі
Мала́ Черне́ччина, Мало́ї Черне́ччини
Мала́ Черні́гівка, Мало́ї Черні́гівки

Мала́ Черня́вка, Мало́ї Черня́вки
Мала́ Ша́пківка, Мало́ї Ша́пківки
Мала́ Шестірня́, Мало́ї Шестірні́
Мала́ Ши́шівка, Мало́ї Ши́шівки
Малаші́вці, -ів
Мала́ Шка́рівка, Мало́ї Шка́рівки
Мала́ Щу́рка, Мало́ї Щу́рки
Мала́ Ю́р'ївка, Мало́ї Ю́р'ївки
Мала́ Я́блунька, Мало́ї Я́блуньки
Мала Я́гідна, Мало́ї Я́гідної
Мала́ Яроми́рка, Мало́ї Яроми́рки
Мале́, -о́го
Ма́леве, -ого
Мале́ Ве́рбче, Мало́го Ве́рбчого
Мале́ Ладижи́не, Мало́го Ладижи́ного
Мале́ Мики́льське, Мало́го Мики́льського
Маленкі́, -ів
Мале́ньке, -ого
Мале́ Орі́хове, Мало́го Орі́хового
Мале́ Попо́ве, Мало́го Попо́вого
Мале́ Садо́ве, Мало́го Садо́вого
Мале́ Старосі́лля, Мало́го Старосі́лля
Мале́ У́стя, Мало́го У́стя
Мале́хів, -ова
Малечко́вичі, -ів
Мали́жине, -ого
Мали́й, -о́го
Мали́й Байра́к, Мало́го Байра́ку
Мали́й Бака́й, Мало́го Бака́я
Мали́й Бере́зний, Мало́го Бере́зного
Мали́й Бо́брик, Мало́го Бо́брика
Мали́й Брата́лів, Мало́го Брата́лова
Мали́й Бузу́ків, Мало́го Бузу́кова
Мали́й Бу́крин, Мало́го Бу́крина
Мали́й Бурлу́к, Мало́го Бурлука́
Мали́й Ви́стороп, Мало́го Ви́сторопа
Мали́й Вишно́піль, Мало́го Вишно́поля
Мали́й В'язіво́к, Мало́го В'язівка́
Мали́й Гвізде́ць, Мало́го Гвіздця́
Мали́й Глибо́чок, Мало́го Глибо́чка
Мали́й Гови́лів, Мало́го Гови́лова
Мали́й Ді́влин, Мало́го Ді́влина
Мали́й Ді́рчин, Мало́го Ді́рчина
Мали́й Дихти́нець, Мало́го Дихти́нця
Мали́й До́рошів, Мало́го До́рошева
Мали́й Жва́нчик, Мало́го Жва́нчика
Мали́й Жи́тин, Мало́го Жи́тина
Мали́й Жо́лудськ, Мало́го Жо́лудська
Мали́й Зала́нів, Мало́го Зала́нова
Мали́й Злі́їв, Мало́го Злі́єва
Мали́й Карабчі́їв, Мало́го Карабчі́єва
Мали́й Караши́н, Мало́го Караши́на
Мали́й Керме́нчик, Мало́го Керме́нчика
Мали́й Клин, Мало́го Кли́ну
Мали́й Клю́чів, Мало́го Клю́чева
Мали́й Кобеля́чок, Мало́го Кобеля́чка
Мали́й Коби́лин, Мало́го Коби́лина
Мали́й Кривоти́н, Мало́го Кривоти́на
Мали́й Кру́піль, Мало́го Кру́поля
Мали́й Ку́нинець, Мало́го Ку́нинця
Мали́й Кучу́рів, Мало́го Кучу́рова
Мали́й Лазу́чин, Мало́го Лазу́чина
Мали́й Лі́ствен, Мало́го Лі́ствена
Мали́й Лю́бінь, Мало́го Лю́беня
Мали́й Мая́к, Мало́го Маяка́
Мали́й Ми́дськ, Мало́го Ми́дська
Мали́й Ми́тник, Мало́го Ми́тника
Мали́й О́бзир, Мало́го О́бзира
Мали́й Обу́хів, Мало́го Обу́хова
Мали́й Око́рськ, Мало́го Око́рська
Мали́й Оле́ксин, Мало́го Оле́ксина
Мали́й О́рчик, Мало́го О́рчика
Мали́й Острожо́к, Мало́го Острожка́
Мали́й Переві́з, Мало́го Перево́зу
Мали́й Полю́хів, Мало́го Полю́хова
Мали́й По́рськ, Мало́го По́рська
Мали́й Праву́тин, Мало́го Праву́тина
Мали́й При́кіл, Мало́го Прико́ла
Мали́й Ра́ковець, Мало́го Ра́ковця
Мали́й Ржа́вець, Мало́го Ржа́вця
Мали́й Рожи́н, Мало́го Рожи́на
Мали́й Роздо́л, Мало́го Роздо́ла
Мали́й Са́мбір, Мало́го Са́мбора
Мали́й Скнит, Мало́го Скни́та
Мали́й Став, Мало́го Ста́ву
Мали́й Сти́дин, Мало́го Сти́дина
Мали́й Суході́л, Мало́го Суходо́лу
Мали́й Тростяне́ць, Мало́го Тростянця́
Мали́й Утлю́г, Мало́го Утлю́га
Мали́й Фонта́н, Мало́го Фонта́на
Мали́й Хода́чків, Мало́го Хода́чкова
Мали́й Черня́тин, Мало́го Черня́тина
Мали́й Шпа́ків, Мало́го Шпа́кова
Мали́й Яблуне́ць, Мало́го Яблунця́
Ма́лики, -ів
Маликі́вщина, -и
Ма́лин, -а
Мали́ничі, -ів
Мали́нище, -а
Мали́нів, -ова
Мали́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Мали́нівці, -ів
Мали́нівщина, -и
Мали́нка, -и, *д. і м.* -ці
Мали́нки, -нок
Мали́нове, -ого
Малиновський, -ого
Мали́нськ, -а
Ма́линці, -ів
Мали́нщина, -и
Мали́чина Гре́бля, Мали́чиної Гре́блі
Малишівка, -и, *д. і м.* -ці
Малі́ Бара́нівці, Мали́х Бара́нівців
Малі́ Бе́режці, Мали́х Бе́режців
Малі́ Бі́рки, Мали́х Бі́рок
Малі́ Бу́бни, Мали́х Бу́бнів
Малі́ Бу́дища, Мали́х Бу́дищ
Малі́ Бу́дки, Мали́х Бу́док
Малі́ Бу́чки, Мали́х Бу́чок
Ма́лів, -ева
Малі́ Ві́книни, Мали́х Ві́книн
Малі́ Ві́льми, Мали́х Ві́льм
Малі́ Га́домці, Мали́х Га́домців
Малі́ Гайки́, Мали́х Гайкі́в
Малі́ Ге́ївці, Мали́х Ге́ївців
Маліго́нове, -ого
Малі́ Голо́би, Мали́х Голо́б
Малі́ Грибо́вичі, Мали́х Грибо́вичів
Малі́ Дедерка́ли, Мали́х Дедерка́л
Малі́ Ді́душичі, Мали́х Ді́душичів
Малі́ Дми́тровичі, Мали́х Дми́тровичів
Малі́ Доли́ни, Мали́х Доли́н
Малі́ Дорогоста́ї, Мали́х Дорогоста́їв
Малі́єве, -ого
Малі́ Є́рківці, Мали́х Є́рківців
Малі́ Є́рчики, Мали́х Є́рчиків
Малі́ Жере́бки, Мали́х Жере́бків
Малі́ Зага́йці, Мали́х Зага́йців
Малі́ Загі́рці, Мали́х Загі́рців
Малі́ Зозу́линці, Мали́х Зозу́линців
Малі́їв, -єва
Малі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Малі́ївське, -ого
Малі́ївці, -ів
Малі́йки, -йок
Малі́ Кале́ничі, Мали́х Кале́ничів
Малі́ Кале́тинці, Мали́х Кале́тинців
Малі́ Кані́вці, Мали́х Кані́вців
Малі́ Клі́щі, Мали́х Клі́щів
Малі́ Ко́зуби, Мали́х Ко́зубів
Малі́ Копані́, Мали́х Копані́в
Малі́ Коро́винці, Мали́х Коро́винців
Малі́ Коша́рища, Мали́х Коша́рищ
Малі́ Кри́нки, Мали́х Кри́нок
Малі́ Кру́шлинці, Мали́х Кру́шлинців
Малі́ Кускі́вці, Мали́х Кускі́вців
Малі́ Кути́ща, Мали́х Кути́щ
Малі́ Ла́нки, Мали́х Ла́нок
Малі́ Липняги́, Мали́х Липнягі́в
Малі́ Лисі́вці, Мали́х Лисі́вців
Малі́ Маце́вичі, Мали́х Маце́вичів
Малі́ Мі́ньки, Мали́х Мі́ньок
Малі́ Мокря́ни, Мали́х Мокря́н
Малі́ Мо́шки, Мали́х Мо́шок
Малі́ Мошкі́вці, Мали́х Мошкі́вців
Малі́ Нагі́рці, Мали́х Нагі́рців
Малі́ Ни́згірці, Мали́х Ни́згірців
Малі́ Новосі́лки, Мали́х Новосі́лок
Малі́ Орли́нці, Мали́х Орли́нців
Малі́ Передри́михи, Мали́х Передри́мих
Малі́ Пере́ліски, Мали́х Пере́лісок
Малі́ Пі́дліски, Мали́х Пі́длісок
Малі́ При́цьки, Мали́х При́цьок
Малі́ Проходи́, Мали́х Прохо́дів
Малі́ Пузи́рки, Мали́х Пузи́рків
Малі́ Сади́, Мали́х Саді́в
Малі́ Садки́, Мали́х Садкі́в
Малі́ Селме́нці, Мали́х Селме́нців
Малі́ Солонці́, Мали́х Солонці́в
Малі́ Солончаки́, Мали́х Солончакі́в
Малі́ Соро́чинці, Мали́х Соро́чинців
Малі́ Телко́вичі, Мали́х Телко́вичів
Малі́ Чорнокі́нці, Мали́х Чорнокі́нців
Малі́ Щербаки́, Мали́х Щербакі́в
Малі́ Юна́чки, Мали́х Юна́чок
Малкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ма́лнів, -ева
Ма́лнівська Во́ля, Ма́лнівської Во́лі
Малоандрі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Малоберезáнське, -ого
Малобо́кове, -ого
Малова́рварівка, -и, *д. і м.* -ці
Маловедме́же, -ого
Маловенде́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Малови́дне, -ого
Малово́ди, -ів
Малово́дне, -ого
Маловодя́не, -ого
Маловозсія́тське, -ого
Малоглумча́нка, -и, *д. і м.* -ці
Малогна́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Малодворя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Малодоли́нське, -ого
Малодру́кове, -ого
Малоду́бове, -ого
Маложе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Малозаболо́тське, -ого
Малозалі́сся, -я
Малозаха́рине, -ого
Малози́менове, -ого
Малоіва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Малокатери́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Малокахо́вка, -и, *д. і м.* -ці
Малокози́рщина, -и
Малоко́неве, -ого
Малоконова́лове, -ого
Малокостянти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Малокостянтино́піль, -поля, *ор.* -полем
Малолі́тки, -ів
Маломар'я́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Маломедве́же, -ого
Маломикола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Маломиха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Маломиха́йлівське, -ого
Малоолекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Малоорлі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Малопа́влівка, -и, *д. і м.* -ці
Малопло́ске, -ого
Малополове́цьке, -ого
Малорі́ченське, -ого
Малорошове́, -о́го
Малорязáнцеве, -ого
Малоселе́цьке, -ого
Малосербу́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Малосі́лка, -и, *д. і м.* -ці
Малосоло́не, -ого
Малософі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Малотара́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Малоукра́їнка, -и, *д. і м.* -ці
Малофе́дорівка, -и, *д. і м.* -ці
Малоха́тка, -и, *д. і м.* -ці
Малоце́брикове, -ого
Малояни́соль, -я
Малояросла́вець, -вця, *ор.* -вцем
Малу́шине, -ого
Малу́шка, -и, *д. і м.* -ці
Ма́льви, Мальв
Мальки́, -ів
Ма́льнів, -ова
Мальо́ване, -ого
Мальо́ванка, -и, *д. і м.* -ці
Мальовни́че, -ого
Ма́льці, -ів
Мальці́вка, -и, *д. і м.* -ці
Мальці́вське, -ого
Ма́льча, -і, *ор.* -ею
Мальче́вське, -ого
Ма́льчиці, -иць
Ма́льчівці, -ів
Малю́тинці, -ів
Малю́тянка, -и, *д. і м.* -ці
Маля́рівщина, -и
Маля́тин, -а
Ма́лятинці, -ів
Мама́ївці, -ів
Мамали́га, -и
Маме́кине, -ого
Ма́меч, -а, *ор.* -ем
Мамо́рниця, -і, *ор.* -ею
Ма́мрин, -а
Ма́мчурі, -ів
Мана́ів, -єва
Мана́чин, -а
Маначи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Манве́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ма́нгуш, -а, *ор.* -ем
Мандрі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Мане́ве, -ого
Мане́вичі, -ів
Манже́лія, -ї, *ор.* -єю
Манжо́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Манжу́рка, -и, *д. і м.* -ці
Манжу́рове, -ого
Мани́ківці, -ів
Мани́ли, -ів
Мани́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Мани́лівське, -ого
Ма́нич, -а, *ор.* -ем
Мані́вці, -ів
Ма́нне, -ого
Маночи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ма́нтин, -а
Ману́їлівка, -и, *д. і м.* -ці
Ману́їльське, -ого
Ману́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Ману́йлове, -ого
Ману́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Ма́нцівка, -и, *д. і м.* -ці
Манченки́, -ів
Ма́нчичі, -ів
Маньки́, -ів
Манькі́в, -о́ва
Манькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Манькі́вське, -ого
Манькі́вці, -ів
Маня́ва, -и
Маня́тин, -а
Маразлі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Мара́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Маращáнка, -и, *д. і м.* -ці
Ма́рганець, -нця, *ор.* -нцем
Марда́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Маре́ничі, -ів
Ма́р'є-Дмитрі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ма́р'є-Костянти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Марине́нки, -ів
Мари́нин, -а
Мари́ничі, -ів
Мари́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Мари́нка, -и, *д. і м.* -ці
Мари́нове, -ого
Марино́піль, -поля, *ор.* -полем
Мари́нське, -ого
Марі́йка, -и, *д. і м.* -ці
Маріу́поль, -я, *ор.* -ем
Марі́я-Во́ля, Марі́ї-Во́лі
Ма́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ма́р'ївське, -ого
Ма́р'їна Ро́ща, Ма́р'їної Ро́щі
Ма́р'їне, -ого

Мáр'їнка, -и, *д. і м.* -ці
Мáр'їнське, -ого
Маркéвичеве, -ого
Маркéев, -а
Маркéлівка, -и, *д. і м.* -ці
Маркú, -ів
Мáркине, -ого
Маркíвка, -и, *д. і м.* -ці
Мáрківське, -ого
Мáрківці, -ів
Маркізівка, -и, *д. і м.* -ці
Мáркова, -ої
Мáркова Вóлиця, Мáркової Вóлиці
Мáркове, -ого
Мáрковичі, -ів
Маркóпіль, -поля, *ор.* -полем
Маркостáв, -а
Мáрксове, -ого
Маркуші, -ів
Мармúзівка, -и, *д. і м.* -ці
Мармулíївка, -и, *д. і м.* -ці
Мáрочкине, -ого
Марс, -а
Мáрсівка, -и, *д. і м.* -ці
Мартúнівка, -и, *д. і м.* -ці
Мартúнівське, -ого
Мартúнківці, -ів
Мартúновичі, -ів
Мартинці, -ів
Мартúшківці, -ів
Мáртівка, -и, *д. і м.* -ці
Мартовé, -óго
Мáрто-Івáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Мартонóша, -і, *ор.* -ею
Мартýсине, -ого
Мартусíвка, -и, *д. і м.* -ці
Марусéнкове, -ого
Марýсине, -ого
Марýся, -і, *ор.* -ею
Марýхи, -ів
Марушíвка, -и, *д. і м.* -ці
Мáрфівка, -и, *д. і м.* -ці
Мáрфопіль, -поля, *ор.* -полем
Мархáлівка, -и, *д. і м.* -ці
Марціянове, -ого
Мáрченка, *невідм.*
Марченкú, -ів
Марчúхина Бýда, Марчúхиної Бýди
Маршалú, -ів
Мáршинці, -ів
Мар'янівка, -и, *д. і м.* -ці
Мар'янівське, -ого
Мар'янка, -и, *д. і м.* -ці
Мар'янопілля, -я
Мар'янопіль, -поля, *ор.* -полем
Мáр'янське, -ого
Мар'ятин, -а
Масалáївка, -и, *д. і м.* -ці
Масáндра, -и
Масанú, -ів
Масéвичі, -ів
Масéнзівка, -и, *д. і м.* -ці
Мáсиків, -ова
Масівці, -ів
Масківці, -ів
Маслакóве, -ого
Мáслів Брід, Мáслового Брóду
Мáслівка, -и, *д. і м.* -ці
Мáслівці, -ів
Маслії, -їв
Мáслове, -ого
Масловéць, -ловця, *ор.* -ловцéм
Маслопýща, -і, *ор.* -ею
Маслянківка, -и, *д. і м.* -ці
Мáслянка, -и, *д. і м.* -ці
Маськú, -ів
Масютівка, -и, *д. і м.* -ці
Матвії, -їв
Матвіївка, -и, *д. і м.* -ці
Матвіївці, -ів
Матвіїха, -и
Матвійківці, -ів
Матéївка, -и, *д. і м.* -ці
Матéївці, -ів
Матéйки, -ів
Матéйків, -ова
Матéйкове, -ого
Матеушівка, -и, *д. і м.* -ці
Матишівка, -и, *д. і м.* -ці
Мáтів, -ова
Матієве, -ого
Матіївка, -и, *д. і м.* -ці
Матіясове, -ого
Мáтків, -ова
Матлахóве, -ого
Матрóно-Васúлівка, -и, *д. і м.* -ці
Матрóсівка, -и, *д. і м.* -ці
Матрóсове, -ого
Матрóська, -ої
Мáтусів, -ева
Матýсівка, -и, *д. і м.* -ці
Матючéнкове, -ого
Матюші, -ів
Матяшéве, -ого
Матяші, -ів
Матяшівка, -и, *д. і м.* -ці
Махарúнці, -ів
Мáхівка, -и, *д. і м.* -ці
Махлинéць, -нця, *ор.* -нцéм
Махнівка, -и, *д. і м.* -ці
Махнівці, -ів
Маховúк, -á
Маховикú, -ів
Мацакú, -ів
Мацегóрівка, -и, *д. і м.* -ці
Мацíївка, -и, *д. і м.* -ці
Маціóрськ, -а
Мацкú, -ів
Мацківці, -ів
Мацкóва Лýчка, Мацкóвої Лýчки
Мацкóве, -ого
Мацкýли, -ýл
Мацóшин, -а
Мацькú, -ів
Мацьківці, -ів
Мачýлища, -ищ
Мáчухи, -ух
Машарі, -ів
Мáшеве, -ого
Мáшенька, -и, *д. і м.* -ці
Мáшина, -ої
Мáшине, -ого
Мáшів, -ева
Мáшівка, -и, *д. і м.* -ці
Мáшкове, -ого
Мáща, -і, *ор.* -ею
Мащáнка, -и, *д. і м.* -ці
Маюничі, -ів
Маюрки, -рок
Маяк, -á
Маякú, -ів
Маяківка, -и, *д. і м.* -ці
Маянів, -ова
Маячинка, -и, *д. і м.* -ці
Маячка, -и, *д. і м.* -ці
Мгар, -а
Медвéдеве, -ого
Медвéдиха, -и, *д. і м.* -сі
Медвéдівка, -и, *д. і м.* -ці
Медвéдівці, -ів
Медвéжа, -ої
Медвéжа Бáлка, Медвéжої Бáлки
Медвéжанка, -и, *д. і м.* -ці
Медвéже, -ого
Медвéже Вýшко, Медвéжого Вýшка
Медвéжий, -ого
Мéдвин, -а
Мéдвідка, -и, *д. і м.* -ці
Меделівка, -и, *д. і м.* -ці
Медéниця, -і, *ор.* -ею
Медéничі, -ів
Медéрове, -ого
Меджúбіж, -божа, *ор.* -божем
Мéдин, -а
Медúнівка, -и, *д. і м.* -ці
Медúня, -і, *ор.* -ею
Медúсівка, -и, *д. і м.* -ці
Медúчне, -ого
Медівка, -и, *д. і м.* -ці
Медóва, -ої
Медóве, -ого
Медуватá, -ої
Медýха, -и, *д. і м.* -сі
Мéдці, -ів
Межибрóди, -ів
Межигаї, -їв
Межигíрка, -и, *д. і м.* -ці
Межигíрці, -ів
Межигíр'я, -я
Межигóри, -гір
Межúліска, -и, *д. і м.* -ці
Межúрів, -ова
Межúріч, -а, *ор.* -ем
Межúрічі, -ів
Межúрічка, -и, *д. і м.* -ці
Межиріччя, -я
Межúсить, -і, *ор.* -ттю
Межовá, -óї
Межовé, -óго
Межýївка, -и, *д. і м.* -ці
Мезéнівка, -и, *д. і м.* -ці
Мéзин, -а
Мекшунівка, -и, *д. і м.* -ці
Мелéкине, -ого
Мелéні, -ів
Мелéнці, -ів
Мелéсівка, -и, *д. і м.* -ці
Мелехú, -ів
Мелéхове, -ого
Мелéшки, -шок
Мелéшків, -ова
Мелéшківка, -и, *д. і м.* -ці
Мéлихівка, -и, *д. і м.* -ці
Меліоратúвне, -ого
Мелітóполь, -я, *ор.* -ем
Мéльна, -ої
Мéльники, -ів
Мéльники-Рíчицькі, Мéльників-Рíчицьких
Мéльники-Мостúще, Мéльників-Мостúща
Мельникíвка, -и, *д. і м.* -ці
Мельникíвці, -ів
Мéльникове, -ого
Мéльниця, -і, *ор.* -ею
Мéльниця-Подíльська, Мéльниці-Подíльської
Мéльнич, -а, *ор.* -ем
Мéльничне, -ого
Мéльня, -і, *ор.* -ею
Мéлюшки, -ів
Мéмрик, -а
Мéна, -и
Менделéєве, -ого
Менделéєвка, -и, *д. і м.* -ці
Менжúнка, -и, *д. і м.* -ці
Менжúнське, -ого
Менчикýри, -ýр
Мéнчичі, -ів
Менчугóве, -ого
Мéньківка, -и, *д. і м.* -ці
Мéрва, -и
Мéрвин, -а
Мéрвинці, -ів
Мéрвичі, -ів
Мерéжки, -жок
Мерéфа, -и
Мерешóр, -а
Мерéщів, -ева
Мерлáва, -и
Мéрло, -а
Мертéлів, -ова
Мерцáлівка, -и, *д. і м.* -ці
Метáлівка, -и, *д. і м.* -ці
Металíст, -а
Метáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Метéльне, -ого
Метенів, -óва
Меткíв, -óва
Метропóль, -я, *ор.* -ем
Метьóлкіне, -ого
Мефóдівка, -и, *д. і м.* -ці
Мефóдіївка, -и, *д. і м.* -ці
Мехéдівка, -и, *д. і м.* -ці
Мечебúлове, -ого
Мечéнкú, -ів
Мечéтка, -и, *д. і м.* -ці
Мечéтне, -ого
Мечислáвка, -и, *д. і м.* -ці
Мечúщів, -ева
Мéчникове, -ого
Мигáєве, -ого
Мигаї, -їв
Мигалíвці, -ів
Мигáлки, -лок
Мигíя, -ї, *ор.* -єю
Мúгове, -ого
Мúгурів, -ова
Мúзинівка, -и, *д. і м.* -ці
Мúзове, -ого
Микúти, -úт
Микúтинці, -ів
Микúтичі, -ів
Микúтівка, -и, *д. і м.* -ці
Микúтівський, -ого
Микúтське, -ого
Микитюкú, -ів
Микитяни, -ян
Микúшівка, -и, *д. і м.* -ці
Микíлка, -и, *д. і м.* -ці
Микíльськ, -а
Микíльське, -ого
Миклаші, -ів
Миклашів, -éва
Мúкове, -ого
Миколáєве, -ого
Миколáєнкове, -ого
Миколáїв, -єва
Миколáївка, -и, *д. і м.* -ці
Миколáївка-Новоросíйська, Миколáївки-Новоросíйської
Миколáївка-Тернíвська, Миколáївки-Тернíвської
Миколáївське, -ого
Миколáївські Садú, Миколáївських Садів
Миколайпілля, -я
Миколáй-Пóле, -я
Микóло-Бáбанка, -и, *д. і м.* -ці
Микóло-Гулáк, -á
Микóло-Комишуватá, -ої
Микóло-Мусíївка, -и, *д. і м.* -ці
Микýлин, -а
Микýлинці, -ів
Микýличин, -а
Микýличі, -ів
Микýлівці, -ів
Мúла, -ої
Милáшенкове, -ого
Милéйки, -йок
Мúлівка, -и, *д. і м.* -ці
Милівці, -ів
Миловáнь, -і, *ор.* -нню
Миловé, -óго
Миловúдівка, -и, *д. і м.* -ці
Милорáдівка, -и, *д. і м.* -ці
Милорáдове, -ого
Мúлостів, -ова
Милошéвичі, -ів
Милувáння, -я
Милýшин, -а
Милýші, -ýш
Мúльне, -ого
Мúльники, -ів
Мильськ, -а
Мúльці, -ів
Мúльча, -і, *ор.* -ею
Мúльчиці, -иць
Мúляве, -ого
Милянóвичі, -ів
Милятин, -а
Милятичі, -ів
Мúляч, -а, *ор.* -ем
Минáївщина, -и
Минáй, -я, *ор.* -єм
Минакíв, -óва

Минда́льне, -ого
Минiвка, -и, *д. і м.* -ці
Минíйки, -йок
Ми́нківка, -и, *д. і м.* -ці
Миньківка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́ньківці, -ів
Ми́ргород, -а
Ми́ргороди, -ів
Миргоро́дка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́ргородщина, -и
Миржíївка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́рин, -а
Ми́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́рків, -ова
Мирло́ги, -ів
Ми́рна Доли́на, Ми́рної Доли́ни
Ми́рне, -ого
Ми́рний, -ого
Ми́рнівка, -и, *д. і м.* -ці
Мирнопíлля, -я
Мирове́, -о́го
Миро́вичі, -ів
Мирого́ща, -і, *ор.* -ею
Миролю́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Миролю́бне, -ого
Миро́ни, -ів
Миро́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Миро́нівський, -ого
Миро́нівщина, -и
Миропíлля, -я
Миро́піль, -поля, *ор.* -полем
Миро́пільське, -ого
Мирosла́вка, -и, *д. і м.* -ці
Миросла́вль, -я, *ор.* -ем
Миро́тин, -а
Миро́цьке, -ого
Мирське́, -о́го
Миртюки́, -ів
Миру́тин, -а
Ми́рча, -і, *ор.* -ею
Миса́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Мисй, -ів
Миси́ки, -ів
Мисли́на, -и
Мисли́ні, -и́нь
Ми́слів, -ова
Ми́слівка, -и, *д. і м.* -ці
Мислова́, -о́ї
Мисля́тин, -а
Мисове́, -о́го
Ми́стичі, -ів
Мисюрівка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́та, Мит
Мита́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́тинці, -ів
Ми́тки, -ток
Ми́тків, -ова
Ми́тківка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́тківці, -ів
Митлашíвка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́тниця, -і, *ор.* -ею
Митрофа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Миту́лин, -а
Ми́тченки, -ів
Митю́рине, -ого
Митя́єве, -ого
Михайле́вичі, -ів
Михайле́нки, -ів
Михайле́нків, -ова
Михайле́нкове, -ого
Михайлики́, -ів
Миха́йлин, -а
Миха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Миха́йлівка-Рубежівка, -и, *д. і м.* -ці-и
Миха́йлівське, -ого
Миха́йлівці, -ів
Миха́йлове, -ого
Миха́йло-Га́ннівка, -и, *д. і м.* -ці
Миха́йло-Жу́кове, -ого
Миха́йло-Заводське́, -о́го
Миха́йло-Коцюби́нське, -ого
Миха́йло-Ла́рине, -ого
Миха́йло-Лукаше́ве, -ого
Миха́йло-Олекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Михайло́піль, -поля, *ор.* -полем
Михайлюки́, -ів
Михайлю́чка, -и, *д. і м.* -ці
Миха́лин, -а
Миха́лків, -ова
Миха́лківці, -ів
Миха́лкове, -ого
Миха́льча, -і, *ор.* -ею
Миха́льче, -ого
Миха́льчина Слобода́, Миха́льчиної Слободи́
Михири́нці, -ів
Михі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Михі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́хлин, -а
Ми́хля, -і, *ор.* -ею
Ми́хнів, -ева
Ми́хнівка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́хнівці, -ів
Ми́хунки, -ів
Мица́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ми́чів, -ева
Ми́шарівка, -и, *д. і м.* -ці
Мише́рине, -ого
Ми́шин, -а
Ми́шине, -ого
Ми́шів, -ева
Мишíвське, -ого
Ми́шків, -ова
Ми́шківці, -ів
Мишко́вичі, -ів
Мишля́тичі, -ів
Мишу́рин Ріг, Мишу́риного Ро́гу
Мишу́тине, -ого
Ми́щенки, -ів
Мíгове, -ого
Мíдна Руда́, Мíдної Руди́
Мíдне, -ого
Мідяни́ця, -і, *ор.* -ею
Мідя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Міжбро́ди, -ів
Міжво́дне, -ого
Міжга́йці, -ів
Міжгíрне, -ого
Міжгíр'я, -я
Міжене́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Міжколо́дяжне, -ого
Міжлíсся, -я
Міжрíччя, -я
Мізіке́вича, *невідм.*
Мíзоч, -а, *ор.* -ем
Мíзочок, -чка
Мізю́ринці, -ів
Мізя́ки, -ів
Мізя́ків, -ова
Мізя́ківська Слобідка, Мізя́ківської Слобідки
Мізя́ківські Хутори́, Мізя́ківських Хуторів
Міліа́рдівка, -и, *д. і м.* -ці
Мíлівці, -ів
Мíлієве, -ого
Мілково́дне, -ого
Мілова́, -о́ї
Мілова́ Ба́лка, Мілово́ї Ба́лки
Мілове́, -о́го
Мілува́тка, -и, *д. і м.* -ці
Мíльки, -ів
Міна́кове, -ого
Мінера́льне, -ого
Мінера́льні Во́ди, Мінера́льних Вод
Мíньківка, -и, *д. і м.* -ці
Мíньківці, -ів
Міня́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Мíрки, -рок
Міро́шники, -ів
Мíрошниківка, -и, *д. і м.* -ці
Мірча́, -і, *ор.* -е́ю
Місте́чко, -а
Містки́, -ів
Містковичі, -ів
Мíські Млини́, Мíських Млинів
Мітли́нці, -ів
Мíус, -а
Міуси́нськ, -а
Міхлíвщина, -и
Міхова́, -о́ї
Міцíвці, -ів
Мічу́ріна, *невідм.*
Мічу́ріне, -ого
Мічу́рінівка, -и, *д. і м.* -ці
Мічу́рінське, -ого
Мішко́во-Погорíлове, -ого
Міща́нка, -и, *д. і м.* -ці
Мла́ки, -ів
Мла́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Млин, -а́
Млини́, -ів
Мли́нище, -а
Мли́нів, -ова
Млинíвці, -ів
Млинки́, -ів
Млино́ве, -ого
Млино́к, -нка́
Млинці́, -ів
Млíїв, -єва
Мни́шин, -а
Многово́дне, -ого
Многопíлля, -я
Многорíччя, -я
Мньов, -а
Мо́вники, -ів
Мовчани́, -ів
Мовча́нів, -ова
Мовча́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Мовча́нівське, -ого
Мовчи́нів, -ова
Могила́тів, -ова
Могилі́в, -е́ва
Могилі́в Курíнь, Могиле́ва Куреня́
Могилі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Могилі́в-Подíльський, Могиле́ва-Подíльського
Могилі́вщина, -и
Моги́льне, -ого
Моги́льчине, -ого
Могиля́ни, -я́н
Мо́гриця, -і, *ор.* -ею
Могу́тнє, -нього
Могу́че, -ого
Могу́чий, -ого
Моде́лів, -ова
Моде́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Мо́дричі, -ів
Модьоро́ш, -а
Можари́, -ів
Можнякíвка, -и, *д. і м.* -ці
Мозко́ве, -ого
Мозолíвка, -и, *д. і м.* -ці
Мозолíївка, -и, *д. і м.* -ці
Мо́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Мо́йка, -и, *д. і м.* -ці
Мойсíвка, -и, *д. і м.* -ці
Мойсíївка, -и, *д. і м.* -ці
Мо́квин, -а
Мо́квинські Хутори́, Мо́квинських Хуторів
Мокíївка, -и, *д. і м.* -ці
Мокíївці, -ів
Мокляки́, -ів
Мо́кра, -о́ї
Мо́кра Калигíрка, Мо́крої Калигíрки
Мо́кра Корма́, Мо́крої Корми́
Мо́кра Роки́тна, Мо́крої Роки́тної
Мо́кре, -ого
Мокре́нщина, -и
Мокре́ць, -я́, *ор.* -е́м
Мо́крий Став, Мо́крого Ста́ву
Мо́крі Ве́лички, Мо́крих Ве́личок
Мокрíївка, -и, *д. і м.* -ці
Мокрово́ля, -і, *ор.* -ею
Мокроєла́нчик, -а
Мокро́тин, -а
Мокря́ни, -я́н
Мокря́нка, -и, *д. і м.* -ці
Молдо́ве, -ого
Молдо́вка, -и, *д. і м.* -ці
Мо́лниця, -і, *ор.* -ею
Моло́га, -и, *д. і м.* -зі
Молода́ва, -и
Молоде́цьке, -ого
Молоди́й Шахта́р, Молодо́го Шахтаря́
Молодикíвщина, -и
Молоди́лів, -ова
Молоди́нче, -ого
Молодíвка, -и, *д. і м.* -ці
Молодíжне, -ого
Молодíя, -і, *ор.* -єю
Молодкі́в, -о́ва
Молодова́, -о́ї
Моло́дове, -ого
Молодогвардíйськ, -а
Молодя́тин, -а
Моложа́ва, -и
Моломо́линці, -ів
Мо́лотів, -ова
Моло́тків, -ова
Молоткíвці, -ів
Мо́лохів, -ова
Молоча́нськ, -а
Молоча́рка, -и, *д. і м.* -ці
Моло́чки, -ів
Моло́чне, -ого
Моло́шки, -шок
Моло́шковичі, -ів
Молча́лине, -ого
Момо́тове, -ого
Монасти́р-Дережи́цький, Монастиря́-Дережи́цького
Монастире́ць, -рця́, *ор.* -рце́м
Монастири́ська, -ів
Монастири́ха, -и, *д. і м.* -сі
Монастири́ще, -а
Монасти́р-Лішня́нський, Монастиря́-Лішня́нського
Монастиро́к, -рка́
Монастиро́к-Оглядíвський, Монастирка́-Оглядíвського
Монастирча́ни, -а́н
Мона́хове, -ого
Мона́чинівка, -и, *д. і м.* -ці
Мона́ші, -ів
Мони́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Мо́нчин, -а
Мо́нчинці, -ів
Мо́ньки, -ів
Мо́прівське, -ого
Мора́нці, -ів
Моргу́личі, -ів
Моргуни́, -ів
Моргунíвка, -и, *д. і м.* -ці
Моргуно́ве, -ого
Мордви́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Мо́ринці, -ів
Мо́рівськ, -а
Мо́рквина, -и
Моро́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Моро́зи, -ів
Моро́зів, -ова
Моро́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Моро́зівське, -ого
Моро́зівщина, -и
Моро́зова, -ої
Моро́зова Доли́на, Моро́зової Доли́ни
Моро́зовичі, -ів
Моро́кине, -ого
Моросíвка, -и, *д. і м.* -ці
Морохíвці, -ів
Морохове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Моро́ча, -і, *ор.* -ею
Моро́чне, -ого
Морське́, -о́го
Мо́ршин, -а
Мор'я́нці, -ів
Моси́р, -а
Москале́нки, -ів
Москалí, -ів
Москалíвка, -и, *д. і м.* -ці
Москалíвщина, -и
Москальцíвка, -и, *д. і м.* -ці
Москвитя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Москíвщина, -и
Моско́вка, -и, *д. і м.* -ці
Моско́вське, -ого

Моско́вський, -ого
Моско́вський Бо́брик, Моско́вського Бо́брика
Моско́вщина, -и
Мо́спине, -ого
Мості́, -ів
Мости́ська, -ої
Мости́ще, -а
Мостове́, -о́го
Мостові́вщина, -и
Мо́ськівка, -и, д. і м. -ці
Мосьпа́нове, -ого
Моташі́вка, -и, д. і м. -ці
Моти́жин, -а
Мотилі́, -і́в
Мо́тина Ба́лка, Мо́тиної Ба́лки
Моті́йки, -ів
Мотови́лівка, -и, д. і м. -ці
Мотови́лівська Слобі́дка, Мотови́лівської Слобі́дки
Мо́трине, -ого
Мотро́нівка, -и, д. і м. -ці
Мотру́нки, -нок
Мохна́те, -ого
Мохна́тин, -а
Мо́хнач, -а
Мохначі́, -і́в
Мохна́чка, -и, д. і м. -ці
Мо́хнівка, -и, д. і м. -ці
Мо́хове, -ого
Моча́лище, -а
Моча́лки, -лок
Мочера́ди, -ів
Мочо́ла, -и
Мочу́линці, -ів
Мочу́лище, -а
Мочу́лки, -лок
Мочу́льня, -і, ор. -ею
Мочуля́нка, -и, д. і м. -ці
Мошане́ць, -нця́, ор. -нце́м
Мо́шенка, -и, д. і м. -ці
Мо́шків, -ова
Мо́шківка, -и, д. і м. -ці
Мо́шківці, -ів
Мошни́, -ше́н
Мо́шниця, -і, ор. -ею
Мошня́ги, -я́г
Мошо́рине, -ого
Мошу́рів, -ова
Мощани́ця, -і, ор. -ею
Моще́на, -ої
Моще́не, -ого
Моще́нка, -и, д. і м. -ці
Мо́щне, -ого
Мощо́ни, -що́н
Мощу́н, -а́
Мра́морне, -ого
Мрин, -а́
Мрі́я, -ї
Мсти́шин, -а
Му́дре, -ого
Мудрокостогри́зівка, -и, д. і м. -ці
Мужи́лів, -ова
Мужило́вичі, -ів
Мужі́єве, -ого
Музи́ківка, -и, д. і м. -ці
Му́зичі, -ів
Мука́ні, -ів
Мука́чеве, -ого
Мукі́ївка, -и, д. і м. -ці
Му́кошин, -а
Му́льчиці, -иць
Мураве́йник, -а
Мураве́йня, -і, ор. -ею
Мура́вин, -а
Мура́вище, -а
Мурав'ї́, -ї́в
Мура́вка, -и, д. і м. -ці
Муравли́нка, -и, д. і м. -ці
Муравлі́вка, -и, д. і м. -ці
Мура́вня, -і, ор. -ею
Мура́вське, -ого
Мура́тове, -ого
Мура́фа, -и
Мурахі́вка, -и, д. і м. -ці
Мура́шка, -и, д. і м. -ці
Мурзи́нці, -ів
Му́рини, -ин
Му́рівка, -и, д. і м. -ці
Муро́вана, -ої
Муро́ване, -ого
Муро́вані Кури́лівці, Муро́ваних Кури́лівців
Му́ромське, -ого
Мусі́єнки, -ів
Мусі́єнкове, -ого
Мусі́ївка, -и, д. і м. -ці
Муси́йки, -йок
Муска́тне, -ого
Му́сорівка, -и, д. і м. -ці
Му́сорівці, -ів
Му́твиця, -і, ор. -ею
Му́тин, -а
Му́тичів, -ева
Му́хавець, -вця, ор. -вцем
Му́хавка, -и, д. і м. -ці
Мухарі́, -ів
Мухарі́в, -е́ва
Му́хівці, -ів
Мухува́та, -ої
Мухува́те, -ого
Му́шина Гре́бля, Му́шиної Гре́блі
Мушкарі́в, -е́ва
Мушка́тівка, -и, д. і м. -ці
Мушку́тинці, -ів
Му́шні, -ів
Муштй́, -і́в
Мхи, Мхів
Мша́на, -и
Мшане́ць, -нця́, ор. -нце́м
Мшане́цький, -ого
Мю́дівка, -и, д. і м. -ці
М'яке́ньківка, -и, д. і м. -ці
М'я́коти, -ів
М'якохі́д, -о́да
М'я́сківка, -и, д. і м. -ці
М'я́тин, -а

Н

На́бережне, -ого
Набі́льське, -ого
Набо́ків, -ова
Набру́ска, -и, д. і м. -ці
Набу́тів, -ова
Нава́рія, -ї, ор. -єю
Наві́з, -о́за
Нага́льне, -ого
Нага́чів, -ева
Нагі́рна, -ої
Нагі́рне, -ого
Нагі́рнівка, -и, д. і м. -ці
Нагі́рці, -ів
Нагіря́нка, -и, д. і м. -ці
Нагля́дівка, -и, д. і м. -ці
Наго́льно-Тара́сівка, -и, д. і м. -ці
Нагоря́ни, -я́н
Нада́рівка, -и, д. і м. -ці
Надбу́зьке, -ого
Надви́сся, -я
Надві́рна, -ої
Наддніпря́нське, -ого
Наддністря́нське, -ого
Наде́жда, -и
Наде́ждине, -ого
Наде́ждинка, -и, д. і м. -ці
Наде́ждівка, -и, д. і м. -ці
Надержи́нщина, -и
На́диби, -ів
На́динівка, -и, д. і м. -ці
На́диччі, -ів
На́дишень, -шня, ор. -шнем
Наді́їв, -єва
Наді́йне, -ого
Наді́льне, -ого
Наді́тичі, -ів
Наді́я, -ї, ор. -єю
На́длак, -а
Надлима́нське, -ого
Надоро́жна, -ої
Надоро́жнів, -ева
Надрі́чне, -ого
Надро́сівка, -и, д. і м. -ці
Надточа́ївка, -и, д. і м. -ці
Надто́чієве, -ого
Надто́чії, -ї́в
На́дчиці, -иць
Над'я́рне, -ого
Назави́зів, -ова
Наза́ренки, -ів
Наза́рівка, -и, д. і м. -ці
Назі́рна, -ої
На́йденівка, -и, д. і м. -ці
Найдьо́нівка, -и, д. і м. -ці
Наква́ша, -і, ор. -ею
Наконе́чне, -ого
Нако́т, -а
Налива́йка, -и, д. і м. -ці
Налива́йківка, -и, д. і м. -ці
Налива́йкове, -ого
Налу́жжя, -я
На́нікове, -ого
На́нкове, -ого
Напа́дівка, -и, д. і м. -ці
Нара́їв, -єва
Нара́ївка, -и, д. і м. -ці
Нарбу́тівка, -и, д. і м. -ці
Нарима́нівка, -и, д. і м. -ці
Нарі́жжя, -я
Нарке́вичі, -ів
Наро́дичі, -ів
Нарци́зівка, -и, д. і м. -ці
Насипне́, -о́го
Наста́сів, -ова
Наста́сівка, -и, д. і м. -ці
Наста́сіївка, -и, д. і м. -ці
Наста́хівське, -ого
Наста́шине, -ого
Наста́шка, -и, д. і м. -ці
На́стенськівка, -и, д. і м. -ці
На́стине, -ого
На́стопіль, -поля, ор. -полем
Ната́ленки, -ів
Ната́лин, -а
Ната́лине, -ого
Ната́лівка, -и, д. і м. -ці
Ната́лія, -ї, ор. -єю
Ната́шине, -ого
Натяга́йлівка, -и, д. і м. -ці
Науго́льне, -ого
Нау́менка, -и, д. і м. -ці
Нау́менки, -ів
Нау́мівка, -и, д. і м. -ці
Нау́мівське, -ого
Нау́чний, -ого
Нафту́лівка, -и, д. і м. -ці
Нахі́дка, -и, д. і м. -ці
Нахі́мове, -ого
Нахі́мовський, -ого
Небели́ця, -і, ор. -ею
Небелі́вка, -и, д. і м. -ці
Неби́лів, -ова
Не́біж, -ожа
Небі́жка, -и, д. і м. -ці
Небо́рівка, -и, д. і м. -ці
Не́брат, -а
Невго́ди, -о́д
Неве́льське, -ого
Неви́рівка, -и, д. і м. -ці
Неви́цьке, -ого
Неві́р, -а
Неві́рків, -ова
Не́вкля, -і, ор. -ею
Не́вське, -ого
Не́гівці, -ів
Неграші́, -і́в
Негре́бівка, -и, д. і м. -ці
Не́гринці, -ів
Не́гровець, -ровця, ор. -ровцем
Не́грово, -ого
Неда́йвода, -и
Неда́нчичі, -ів
Неда́шки, -ів
Недашкі́вка, -и, д. і м. -ці
Неді́лиська, -ськ
Неді́лище, -а
Неді́лкове, -ого
Неді́льня, -і, ор. -ею
Недобо́ївці, -ів
Недо́гарки, -ів
Не́дра, -и
Недрига́йлів, -ова
Нежда́нівка, -и, д. і м. -ці
Нежу́рине, -ого
Нежу́хів, -ова
Незабу́дине, -ого
Незамо́жне, -ого
Незамо́жник, -а
Не́звисько, -а
Не́звір, -а
Незві́р'я, -я
Незна́нів, -ова
Незна́ніж, -а, ор. -ем
Не́йкове, -ого
Некра́сове, -ого
Некра́совка, -и, д. і м. -ці
Некраші́, -ів
Некреме́нне, -ого
Неле́ни, -ів
Нели́півці, -ів
Нелі́пине, -ого
Нелі́півка, -и, д. і м. -ці
Нельгі́вка, -и, д. і м. -ці
Нелю́бівка, -и, д. і м. -ці
Не́менка, -и, д. і м. -ці
Не́мерче, -а
Неми́лів, -ова
Неми́льня, -і, ор. -ею
Не́мир, -а
Неми́ринці, -ів
Неми́рів, -ова
Неми́рівка, -и, д. і м. -ці
Неми́рівське, -ого
Неми́чинці, -ів
Немі́шаєве, -ого
Немі́я, -ї, ор. -єю
Немо́вичі, -ів
Не́морож, -а
Немудру́ї, -ї́в
Не́м'яч, -а
Нена́диха, -и, д. і м. -сі
Нена́дівка, -и, д. і м. -ці
Нена́діївка, -и, д. і м. -ці
Ненаси́тець, -тця, ор. -тцем
Не́ньковичі, -ів
Неопали́мівка, -и, д. і м. -ці
Непе́дівка, -и, д. і м. -ці
Непереможне, -ого
Непізна́ничі, -ів
Непла́тине, -ого
Неплю́єве, -ого
Неполо́ківці, -ів
Непоро́тове, -ого
Не́раж, -а
Нере́сниця, -і, ор. -ею
Неро́внине, -ого
Неруба́ївка, -и, д. і м. -ці
Нeруба́йка, -и, д. і м. -ці
Неруба́йське, -ого
Неру́дсталь, -і, ор. -ллю
Неруша́й, -я, ор. -єм
Несва́ткове, -ого
Не́свіч, -а, ор. -ем
Несво́я, -ї, ор. -єю
Не́сено-Іржа́вець, -вця, ор. -вцем
Нееску́чне, -ого
Неслу́хів, -ова
Не́солонь, -і, ор. -нню
Не́станичі, -ів
Нeсте́ліївка, -и, д. і м. -ці
Нестерва́рка, -и, д. і м. -ці
Нестере́нки, -ів
Не́стерівка, -и, д. і м. -ці

Нéстерівці, -ів
Нéстерне, -ого
Нéстерове, -ого
Нестеря́нка, -и, *д. і м.* -ці
Нестоїта, -и
Нéсторівка, -и, *д. і м.* -ці
Нестюки́, -ів
Нета́йлове, -ого
Нетерéбка, -и, *д. і м.* -ці
Нетéрпинці, -ів
Нетéсівка, -и, *д. і м.* -ці
Нетéчинці, -ів
Нетíшин, -а
Нетра́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Нéтреба, -и
Нетребíвка, -и, *д. і м.* -ці
Нетя́гівщина, -и
Нетя́жине, -ого
Неуда́чне, -ого
Нефéдівка, -и, *д. і м.* -ці
Нефéдівці, -ів
Неха́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Неха́йки, -йок
Нéхворощ, -і, *ор.* -ею
Нехворóща, -і, *ор.* -ею
Нехóдівка, -и, *д. і м.* -ці
Нехристíвка, -и, *д. і м.* -ці
Неча́єве, -ого
Неча́їв, -єва
Неча́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Неча́ївське, -ого
Неча́яне, -ого
Нечволóдівка, -и, *д. і м.* -ці
Нéчкине, -ого
Нещерéтів, -ова
Нещерéтове, -ого
Нéщерів, -ова
Ни́ва, -и
Ни́ва-Трудова́, Ни́ви-Трудовóї
Ни́вецьк, -а
Ни́ви, Нив
Ни́виці, -иць
Ни́вки, -вок
Ни́вна, -ої
Ни́вочин, -а
Ни́вра, -и
Нигóвищі, -ищ
Нижанкóвичі, -ів
Ни́жбірок, -рків
Ни́жнє, -ого
Ни́жнє Болóтне, Ни́жнього Болóтного
Ни́жнє Висóцьке, Ни́жнього Висóцького
Ни́жнє Гу́сине, Ни́жнього Гу́синого
Ни́жнє Запру́дне, Ни́жнього Запру́дного
Ни́жнє Лозóве, Ни́жнього Лозóвого
Ни́жнє Сéлище, Ни́жнього Сéлища
Ни́жнє Синьови́дне, Ни́жнього Синьови́дного
Ни́жнє Солóтвино, Ни́жнього Солóтвина
Ни́жнів, -ева
Ни́жні Вільша́ни, Ни́жніх Вільша́н
Ни́жні Ворóта, Ни́жніх Ворíт
Ни́жні Гаї́, Ни́жніх Гаї́в
Ни́жні Голóвлі, Ни́жніх Голóвель
Ни́жні Млини́, Ни́жніх Млинів
Ни́жні Орíшники, Ни́жніх Орíшників
Ни́жні Острóжки, Ни́жніх Острóжків
Ни́жні Петрíвці, Ни́жніх Петрíвців
Ни́жні Ремети́, Ни́жніх Реметів
Ни́жні Рíвні, Ни́жніх Рíвних
Ни́жні Синíвці, Ни́жніх Синíвців
Ни́жні Сірогóзи, Ни́жніх Сірогóз
Ни́жні Станíвці, Ни́жніх Станíвців
Ни́жні Торгаї́, Ни́жніх Торгаї́в
Ни́жні Ярéськи, Ни́жніх Ярéськок
Ни́жній Березíв, Ни́жнього Берéзова
Ни́жній Би́стрий, Ни́жнього Би́строго
Ни́жній Бишки́н, Ни́жнього Бишкина́
Ни́жній Була́тець, Ни́жнього Була́тця
Ни́жній Бурлу́к, Ни́жнього Бурлука́
Ни́жній Вéрбіж, Ни́жнього Вéрбежа
Ни́жній Дубовéць, Ни́жнього Дубівця́
Ни́жній Іва́нів, Ни́жнього Іва́нова
Ни́жній Іржа́вець, Ни́жнього Іржа́вця
Ни́жній Кóропець, Ни́жнього Кóропця
Ни́жній Куя́льник, Ни́жнього Куя́льника
Ни́жній Мінченóк, Ни́жнього Мінченка́
Ни́жній Нагóльчик, Ни́жнього Нагóльчика
Ни́жній Рогá чик, Ни́жнього Рогá чика
Ни́жній Стру́тинь, Ни́жнього Стру́тня
Ни́жній Студéний, Ни́жнього Студéного
Ни́жній Суходíл, Ни́жнього Суходóлу
Ни́жній Токма́к, Ни́жнього Токмака́
Ни́жній Ту́рів, Ни́жнього Ту́рова
Ни́жній Яловéць, Ни́жнього Яловця́
Нижньобараникíвка, -и, *д. і м.* -ці
Нижньогíрський, -ого
Нижньодеревéчка, -и, *д. і м.* -ці
Нижньозамóрське, -ого
Нижньокри́нське, -ого
Нижньокурга́нне, -ого
Нижньопокрóвка, -и, *д. і м.* -ці
Нижньотéпле, -ого
Ни́жня Бíлка, Ни́жньої Бíлки
Ни́жня Будакíвка, Ни́жньої Будакíвки
Ни́жня Велéсниця, Ни́жньої Велéсниці
Ни́жня Вільхова́, Ни́жньої Вільховóї
Ни́жня Вóвча, Ни́жньої Вóвчої
Ни́жня Вóдяна, Ни́жньої Вóдяної
Ни́жня Гарасимíвка, Ни́жньої Гарасимíвки
Ни́жня Голуби́нка, Ни́жньої Голуби́нки
Ни́жня Дува́нка, Ни́жньої Дува́нки
Ни́жня Жужманíвка, Ни́жньої Жужманíвки
Ни́жня Жура́вка, Ни́жньої Жура́вки
Ни́жня Краснопа́влівка, Ни́жньої Краснопа́влівки
Ни́жня Кри́нка, Ни́жньої Кри́нки
Ни́жня Куту́зовка, Ни́жньої Куту́зовки
Ни́жня Ла́нна, Ни́жньої Ла́нної
Ни́жня Ли́пиця, Ни́жньої Ли́пиці
Ни́жня Лу́кавиця, Ни́жньої Лу́кавиці
Ни́жняМану́йлівка, Ни́жньої Ману́йлівки
Нижня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ни́жня Озéряна, Ни́жньої Озéряної
Ни́жня Ореа́нда, Ни́жньої Ореа́нди
Ни́жня Рожа́нка, Ни́жньої Рожа́нки
Ни́жня Розтóка, Ни́жньої Розтóки
Ни́жня Ру́дня, Ни́жньої Ру́дні
Ни́жня Са́гарівка, Ни́жньої Са́гарівки
Ни́жня Сирóватка, Ни́жньої Сирóватки
Ни́жня Солóтвина, Ни́жньої Солóтвиної
Ни́жня Стина́ва, Ни́жньої Стина́ви
Ни́жня Хóртиця, Ни́жньої Хóртиці
Ни́жня Я́блунька, Ни́жньої Я́блуньки
Ни́жча Дубéчня, Ни́жчої Дубéчні
Ни́жча Кропи́вна, Ни́жчої Кропи́вної
Нижчевесéле, -ого
Ни́жче Солóне, Ни́жчого Солóного
Ни́жчий Ольчеда́їв, Ни́жчого Ольчеда́єва
Ни́жчі Вереща́ки, Ни́жчих Верещá ків
Ни́жчі Вовкíвці, Ни́жчих Вовкíвців
Ни́жчі Лу́б'янки, Ни́жчих Лу́б'янок
Низи́, -ів
Низи́нне, -ого
Ни́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Ни́зкиничі, -ів
Ни́зківка, -и, *д. і м.* -ці
Низова́ Яковéнщина, Низовóї Яковéнщини
Низовé, -óго
Низькí Цевéличі, Низьки́х Цевéличів
Низьколи́зи, -ів
Никанóрівка, -и, *д. і м.* -ці
Ники́форівка, -и, *д. і м.* -ці
Ники́форівці, -ів
Ники́форове, -ого
Ни́кловичі, -ів
Никома́врівка, -и, *д. і м.* -ці
Ни́конівка, -и, *д. і м.* -ці
Никонкóвичі, -ів
Никонóрівка, -и, *д. і м.* -ці
Ни́конці, -ів
Ни́новичі, -ів
Ни́ри, -ів
Ни́рків, -ова
Ни́ркове, -ого
Ни́тине, -ого
Ница́ха, -и, *д. і м.* -сі
Ни́ці, -ів
Ничи́порівка, -и, *д. і м.* -ці
Ни́шівці, -ів
Ни́ще, -ого
Нíверка, -и, *д. і м.* -ці
Нíвецьке, -ого
Нíгин, -а
Нігóвичі, -ів
Нíженка, -и, *д. і м.* -ці
Ніжилóвичі, -ів
Нíжин, -а
Нíжинське, -ого
Нікíта, -и
Нікíшине, -ого
Нíкополь, -я, *ор.* -ем
Нíмшин, -а
Нíсмичі, -ів
Нічогíвка, -и, *д. і м.* -ці
Нóбель, -я, *ор.* -ем
Нова́, -óї
Нова́ А́страхань, Новóї А́страхані
Нова́ Баба́нка, Новóї Баба́нки
Нова́ Ба́лка, Новóї Ба́лки
Нова́ Ба́лта, Новóї Ба́лти
Нова́ Баса́нь, Новóї Баса́ні
Нова́ Березíвка, Новóї Березíвки
Нова́ Білозéрка, Новóї Білозíрки
Нова́ Благовíщенка, Новóї Благовíщенки
Нова́ Борова́, Новóї Боровóї
Нова́ Брику́ля, Новóї Брику́лі
Нова́ Бу́бнівка, Новóї Бу́бнівки
Нова́ Бу́да, Новóї Бу́ди
Нова́ Васи́лівка, Новóї Васи́лівки
Нова́ Ви́года, Новóї Ви́годи
Нова́ Ви́жва, Новóї Ви́жви
Нова́ Вису́нь, Новóї Вису́ні
Нова́ Вільша́нка, Новóї Вільша́нки
Нова́ Водола́га, Новóї Водола́ги
Нова́ Вóля, Новóї Вóлі
Нова́ Воля́рка, Новóї Воля́рки
Нова́ Галéщина, Новóї Галéщини
Нова́ Гни́лиця, Новóї Гни́лиці
Нова́ Грéбля, Новóї Грéблі
Нова́ Григóрівка, Новóї Григóрівки
Нова́ Гури́нівка, Новóї Гури́нівки
Нова́ Гу́та, Новóї Гу́ти
Нова́ Гу́тиська, Новóї Гу́тиськи
Нова́ Да́ча, Новóї Да́чі
Нова́ Дворíчна, Новóї Дворíчної
Нова́ Дерéвня, Новóї Дерéвні
Нова́ Дика́нька, Новóї Дика́ньки
Нова́ Дифíнівка, Новóї Дифíнівки
Нова́ Дíбрóва, Новóї Дíбрóви
Нова́ Дми́трівка, Новóї Дми́трівки
Нова Доли́на, Новóї Доли́ни
Нова́ Дофíнівка, Новóї Дофíнівки
Нова́ Емéтівка, Новóї Емéтівки
Нова́ Жадóва, Новóї Жадóвої
Нова́ Збу́р'ївка, Новóї Збу́р'ївки
Нова́ Зоря́, Новóї Зорі́
Нова́ Іва́нівка, Новóї Іва́нівки
Нова́ Калу́га, Новóї Калу́ги
Нова́ Ка́м'янка, Новóї Ка́м'янки
Нова́ Кахóвка, Новóї Кахóвки
Новаки́, -ів
Новакíвка, -и, *д. і м.* -ці
Нова́ Ковалíвка, Новóї Ковалíвки
Новакóве, -ого
Нова́ Комишува́ха, Новóї Комишува́хи
Нова́ Котéльня, Новóї Котéльні
Нова́ Кочубéївка, Новóї Кочубéївки
Нова́ Красношóра, Новóї Красношóри
Нова́ Кривору́дка, Новóї Кривору́дки
Нова́ Круглякíвка, Новóї Круглякíвки
Нова́ Куба́нь, Новóї Куба́ні
Нова́ Ку́льна, Новóї Ку́льної
Нова́ Ли́півка, Новóї Ли́півки
Нова́ Лíшня, Новóї Лíшні
Нова́ Лóдина, Новóї Лóдини
Нова́ Лозова́, Новóї Лозовóї
Нова́ Любоми́рка, Новóї Любоми́рки
Нова́ Ма́р'ївка, Новóї Ма́р'ївки
Нова́ Ма́рківка, Новóї Ма́рківки
Нова́ Мар'я́нівка, Новóї Мар'я́нівки
Нова́ Мая́чка, Новóї Мая́чки
Нова́ Мерéфа, Новóї Мерéфи
Нова́ Мечеби́лівка, Новóї Мечеби́лівки
Нова́ Микола́ївка, Новóї Микола́ївки
Нова́ Ми́тниця, Новóї Ми́тниці
Нова́ Миха́йлівка, Новóї Миха́йлівки
Нова́ Моги́льниця, Новóї Моги́льниці
Нова́ Мощани́ця, Новóї Мощани́ці
Нова́ Некра́сівка, Новóї Некра́сівки
Нова́ Ободíвка, Новóї Ободíвки
Нова́ Одéса, Новóї Одéси
Нова́ Олекса́ндрівка, Новóї Олекса́ндрівки
Нова́ Олексíївка, Новóї Олексíївки
Нова́ О́ржиця, Новóї О́ржиці
Нова́ Осота́, Новóї Осоти́
Нова́ Па́влівка, Новóї Па́влівки
Нова́ Папíрня, Новóї Папíрні
Нова́ Парафíївка, Новóї Парафíївки
Нова́ Петрíвка, Новóї Петрíвки
Нова́ Петрíвщина, Новóї Петрíвщини
Нова́ Пíсóчна, Новóї Пíсóчної
Нова́ Пла́хтіївка, Новóї Пла́хтіївки
Нова́ Покрóвка, Новóї Покрóвки
Нова́ Полта́вка, Новóї Полта́вки
Нова́ Пра́га, Новóї Пра́ги
Нова́ Пра́ця, Новóї Пра́ці
Нова́ Прилу́ка, Новóї Прилу́ки
Нова́ Пустова́рівка, Новóї Пустова́рівки
Нова́ Ра́дча, Новóї Ра́дчі
Нова́ Рома́нівка, Новóї Рома́нівки
Нова́ Руда́, Новóї Руди́
Нова́ Ру́дка, Новóї Ру́дки
Нова́ Ру́дня, Новóї Ру́дні
Нова́ Русь, Новóї Русí
Нова́ Рутвя́нка, Новóї Рутвя́нки
Нова́ Семéнівка, Новóї Семéнівки
Нова́ Серпу́хівка, Новóї Серпу́хівки
Нова́ Синя́вка, Новóї Синя́вки
Нова́ Січ, Новóї Сíчі
Нова́ Скваря́ва, Новóї Скваря́ви
Нова́ Слобода́, Новóї Слободи́
Нова́ Спа́рта, Новóї Спа́рти
Нова́ Сту́жиця, Новóї Сту́жиці
Нова́ Су́лківка, Новóї Су́лківки
Нова́ Тара́сівка, Новóї Тара́сівки
Нова́ Терна́вщина, Новóї Терна́вщини
Нова́ Украї́на, Новóї Украї́ни
Нова́ Украї́нка, Новóї Украї́нки
Нова́ У́шиця, Новóї У́шиці
Нова́ Царича́нка, Новóї Царича́нки
Нова́ Цвітна́, Новóї Цвітнóї
Нова́ Чернéщина, Новóї Чернéщини
Новачи́ха, -и, *д. і м.* -сі
Нова́ Чортори́я, Новóї Чортори́ї
Нова́ Ша́рпівка, Новóї Ша́рпівки
Нова́ Ши́бка, Новóї Ши́бки
Нова́ Ю́рівка, Новóї Ю́рівки
Нова́ Яросла́вка, Новóї Яросла́вки
Нóвгород, -а
Новгорóдка, -и, *д. і м.* -ці
Новгорóдківка, -и, *д. і м.* -ці
Нóвгород-Сíверський, Нóвгорода-Сíверського
Нóвгородське, -ого
Новé, -óго
Новé Гря́кове, Нóвого Гря́кового
Новé Дави́дкове, Нóвого Дави́дкового
Новé Життя́, Нóвого Життя́
Новé Жовтнéве, Нóвого Жовтнéвого
Новé Залíсся, Нóвого Залíсся
Новé Запорíжжя, Нóвого Запорíжжя
Новé Кли́нове, Нóвого Кли́нового
Новé Мажа́рове, Нóвого Мажа́рового
Новé Мíсто, Нóвого Мíста
Новéньке, -ого
Новé Оста́пове, Нóвого Оста́пового
Новé Пекéльне, Нóвого Пекéльного
Новé Пóле, Нóвого Пóля
Новé Полíсся, Нóвого Полíсся
Новé Порíччя, Нóвого Порíччя
Новé Сéлище, Нóвого Сéлища
Новé Селó, Нóвого Села́

Нове́ Тару́тине, Ново́го Тару́тиного
Нови́й, -о́го
Нови́й Азо́в, Ново́го Азо́ва
Нови́й Артополо́т, Ново́го Артополо́та
Нови́й Байра́к, Ново́го Байра́ку
Нови́й Берестове́ць, Ново́го Берестовця́
Нови́й Би́ків, Ново́го Би́кова
Нови́й Біло́ус, Ново́го Біло́уса
Нови́й Бо́брик, Ново́го Бо́брика
Нови́й Буг, Ново́го Бу́гу
Нови́й Бурлу́к, Ново́го Бурлука́
Нови́й Ви́селок, Ново́го Ви́сілка
Нови́й Ви́тків, Ново́го Ви́ткова
Нови́й Вовчине́ць, Ново́го Вовчинця́
Нови́й Гай, Ново́го Га́ю
Нови́й Глі́бів, Ново́го Глі́бова
Нови́й Городо́к, Ново́го Городка́
Нови́й Гребе́ник, Ново́го Гребе́ника
Нови́й Двір, Ново́го Двора́
Нови́й Донба́с, Ново́го Донба́су
Нови́й Дорогинь, Ново́го Дороги́ня
Нови́й Ета́п, Ново́го Ета́пу
Нови́й Заво́д, Ново́го Заво́ду
Нови́й Заго́рів, Ново́го Заго́рова
Нови́й Збо́ришів, Ново́го Збо́ришева
Нови́й Іржа́вець, Ново́го Іржа́вця
Нови́й Кавка́з, Ново́го Кавка́зу
Нови́й Кали́нів, Ново́го Кали́нова
Нови́й Калка́їв, Ново́го Калка́єва
Нови́й Ко́корів, Ново́го Ко́корева
Нови́й Кома́р, Ново́го Кома́ра
Нови́й Коре́ць, Ново́го Корця́
Нови́й Корого́д, Ново́го Корого́да
Нови́й Кременчу́к, Ново́го Кременчука́
Нови́й Кри́вин, Ново́го Кри́вина
Нови́й Кропи́вник, Ново́го Кропи́вника
Нови́й Лад, Ново́го Ла́ду
Нови́й Ли́ман, Ново́го Лима́ну
Нови́й Лю́бар, Ново́го Лю́бара
Нови́й Майда́н, Ново́го Майда́ну
Нови́й Марти́нів, Ново́го Марти́нова
Нови́й Ме́рчик, Ново́го Ме́рчика
Нови́й Миля́тин, Ново́го Миля́тина
Нови́й Мир, Ново́го Ми́ру
Нови́й Мі́зунь, Ново́го Мі́зуня
Нови́й Мо́квин, Ново́го Мо́квина
Нови́й Мо́сир, Ново́го Мо́сира
Нови́й Оле́ксинець, Ново́го Оле́ксинця
Нови́й О́стрів, Ново́го О́строва
Нови́й Поді́л, Ново́го Подо́лу
Нови́й Посьо́лок, Ново́го Посьо́лка
Нови́й Рі́пнів, Ново́го Рі́пнева
Нови́й Рогове́ць, Ново́го Роговця́
Нови́й Розді́л, Ново́го Роздо́лу
Нови́й Сад, Ново́го Са́ду
Нови́й Світ, Ново́го Сві́ту
Нови́й Соло́твин, Ново́го Соло́твина
Нови́й Став, Ново́го Ста́ву
Нови́й Ставо́к, Ново́го Ставка́
Нови́й Староду́б, Ново́го Староду́ба
Нови́й Старожи́н, Ново́го Старожи́на
Нови́й Степ, Ново́го Сте́пу
Нови́й Тагамли́к, Ново́го Тагамлика́
Нови́й Тік, Ново́го То́ку
Нови́й Труд, Ново́го Труда́
Нови́й Шлях, Ново́го Шля́ху
Нови́й Яр, Ново́го Я́ру
Нови́й Я́ричів, Ново́го Я́ричева
Но́вики, -ів
Но́викове, -ого
Нови́на, -и́
Нови́на-Добря́тинська, Новини́-Добритя́нської
Нови́ни, -и́н
Нови́цьке, -ого
Нови́ця, -і, *ор.* -ею
Нови́чина, -и
Но́вичі, -ів
Нови́чка, -и, *д. і м.* -ці
Нові́ Баси́, Нови́х Басі́в
Нові́ Безра́дичі, Нови́х Безра́дичів
Нові́ Бере́зичі, Нови́х Бере́зичів
Нові́ Білокоро́вичі, Нови́х Білокоро́вичів
Нові́ Біляр́і, Нови́х Біляр́ів
Нові́ Бі́рчиці, Нови́х Бі́рчиць
Нові́ Боро́вичі, Нови́х Боро́вичів
Нові́ Броскі́вці, Нови́х Броскі́вців
Нові́ Бутори́, Нови́х Буторі́в
Нові́ Велі́дники, Нови́х Велі́дників
Нові́ Ве́рбки, Нови́х Ве́рбок
Нові́ Ви́рки, Нови́х Ви́рок
Нові́ Вороб'ї́, Нови́х Вороб'ї́в
Нові́ Гонча́рі, Нови́х Гонча́рів
Нові́ Дра́чинці, Нови́х Дра́чинців
Нові́ Каплани́, Нови́х Капланів
Нові́ Ко́вна, Нови́х Ко́вен
Нові́ Коша́ри, Нови́х Коша́р
Нові́ Кривоту́ли, Нови́х Кривоту́л
Нові́ Лагері́, Нови́х Лагері́в
Нові́ Макале́вичі, Нови́х Макале́вичів
Нові́ Марти́новичі, Нови́х Марти́новичів
Нові́ Маяки́, Нови́х Маякі́в
Нові́ Млини́, Нови́х Млині́в
Нові́ Новаки́, Нови́х Новакі́в
Нові́ Обихо́ди, Нови́х Обихо́дів
Нові́ Озеря́ни, Нови́х Озеря́н
Нові́ Оле́шки, Нови́х Оле́шок
Нові́ Опа́чичі, Нови́х Опа́чичів
Нові́ Пе́тликівці, Нови́х Пе́тликівців
Нові́ Петрі́вці, Нови́х Петрі́вців
Нові́ Підцаре́вичі, Нови́х Підцаре́вичів
Нові́ Садки́, Нови́х Садкі́в
Нові́ Сали́, Нови́х Салі́в
Нові́ Санжа́ри, Нови́х Санжа́р
Нові́ Се́рби, Нови́х Се́рбів
Нові́ Скоморо́хи, Нови́х Скоморо́хів
Нові́ Соколи́, Нови́х Соколі́в
Нові́ Стрі́лища, Нови́х Стрі́лищ
Нові́ Терни́, Нови́х Терні́в
Нові́ Троя́ни, Нови́х Троя́нів
Нові́ Че́рвища, Нови́х Че́рвищ
Нові́ Чо́бручі, Нови́х Чо́бручів
Нові́ Шо́мполи, Нови́х Шо́мполів
Нові́ Ярило́вичі, Нови́х Ярило́вичів
Новоавра́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоазо́вськ, -а
Новоайда́р, -а
Новоамвро́сіївське, -ого
Новоандрі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Новоанто́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоарха́нгельськ, -а
Новоастраха́нське, -ого
Новоба́рове, -ого
Новобахме́тьєве, -ого
Новоба́хмутівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоберё́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Новобере́цьке, -ого
Новоберисла́в, -а
Новобе́шеве, -ого
Новобі́ла, -ої
Новобілозе́рка, -и, *д. і м.* -ці
Новобілоу́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Новобі́рзулівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоблаки́тне, -ого
Новобо́брівське, -ого
Новобогда́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новобогда́нове, -ого
Новобо́йківське, -ого
Новобори́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоборове́, -о́го
Новоборови́ці, -и́ць
Новобра́тське, -ого
Новобудо́ва, -и
Новобу́лахівка, -и, *д. і м.* -ці
Нововаси́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Нововаси́лівське, -ого
Нововаси́льківка, -и, *д. і м.* -ці
Новове́рбське, -ого
Нововідра́дне, -ого
Новові́кторівка, -и, *д. і м.* -ці
Новові́тебське, -ого
Новово́дяне, -ого
Нововоздви́женка, -и, *д. і м.* -ці
Нововознесе́нка, -и, *д. і м.* -ці
Нововознесе́нське, -ого
Нововоли́нськ, -а
Нововолоди́мирівка, -и, *д. і м.* -ці
Нововоронцо́вка, -и, *д. і м.* -ці
Нововоскресе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Нововоскресе́нка, -и, *д. і м.* -ці
Нововоскресе́нське, -ого
Новов'я́зівське, -ого
Новога́ннівка, -и, *д. і м.* -ці
Новогео́ргіївка, -и, *д. і м.* -ці
Новогли́нянe, -ого
Новогна́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Новогніде́, -о́го
Новоголова́нівськ, -а
Нового́мельське, -ого
Новогорі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Новогороде́цьке, -ого
Новогоро́жене, -ого
Новогра́д-Воли́нський, -ого
Новогра́дениця, -і, *ор.* -ею
Новогра́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Новогра́дківка, -и, *д. і м.* -ці
Новогре́днєве, -ого
Новогриго́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Новогриго́рівське, -ого
Новогри́шине, -ого
Новогро́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Новогу́йвинське, -ого
Новогуля́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Новогу́палівка, -и, *д. і м.* -ці
Новогу́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Новодани́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Новода́р, -а
Новода́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Новода́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Новода́чне, -ого
Новодві́рське, -ого
Новодво́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоде́ркул, -а
Новодми́трівка, -и, *д. і м.* -ці
Новодніпро́вка, -и, *д. і м.* -ці
Новодністро́вськ, -а
Новодобря́нка, -и, *д. і м.* -ці
Новодоли́нка, -и, *д. і м.* -ці
Новодонба́ське, -ого
Новодоне́цьке, -ого
Новодоро́жнє, -нього
Новодру́жеськ, -а
Новоду́бище, -а
Новоду́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоеконо́мічне, -ого
Новоесто́нія, -ї, *ор.* -єю
Новоєго́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоєла́нчик, -а
Новоєлизаве́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоєфре́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Новожела́нне, -ого
Новожи́вотів, -ова
Новожи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Новожи́тлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новожито́мир, -а
Новозаво́дський, -ого
Новозалі́сся, -я
Новозарі́цьке, -ого
Новоза́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Новозаха́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Новозбу́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Новозва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новозеле́не, -ого
Новозі́нів, -ова
Новозла́топіль, -поля, *ор.* -полем
Новозна́менівка, -и, *д. і м.* -ці
Новозна́менка, -и, *д. і м.* -ці
Новозна́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Новозолота́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Новозу́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Новоіва́нів, -ова
Новоіва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоіва́нівське, -ого
Новоіва́нківка, -и, *д. і м.* -ці
Новоіва́нківці, -ів
Новоі́верське, -ого
Новоівни́цьке, -ого
Новоіларіо́нівське, -ого
Новоілі́нка, -и, *д. і м.* -ці
Новоінгу́лка, -и, *д. і м.* -ці
Новоіса́єве, -ого
Новоказанкува́те, -ого
Новокаї́ри, -ів
Новокаланча́к, -а́
Новокали́нівка, -а
Новокали́нове, -ого
Новока́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Новокантаку́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Новока́рбівка, -и, *д. і м.* -ці
Новока́рлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новокася́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новокатери́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новока́тьощине, -ого
Новокиї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Новокле́нове, -ого
Новокли́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоклинці́, -і́в
Новокомиша́нка, -и, *д. і м.* -ці
Новокомсомо́льське, -ого
Новокондако́ве, -ого
Новоко́ршів, -ева
Новокостянти́нів, -ова
Новокостянти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоко́тів, -ова
Новокраси́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Новокра́сне, -ого
Новокра́снівка, -и, *д. і м.* -ці
Новокрасно́піль, -поля, *ор.* -полем
Новокрасня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Новокриворі́жжя, -я
Новокри́мське, -ого
Новокуба́нка, -и, *д. і м.* -ці
Новоку́рське, -ого
Новоку́ртівка, -и, *д. і м.* -ці
Новолабу́нь, -і, *ор.* -нню
Новола́зарівка, -и, *д. і м.* -ці
Новола́спа, -и
Новола́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоле́ньськ, -а
Новолимарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Новолі́карське, -ого
Новолозува́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Новолозува́тка, -и, *д. і м.* -ці
Новолуга́нське, -ого
Новолу́тківка, -и, *д. і м.* -ці
Новолюби́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Новолю́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Новомайдане́цьке, -ого
Новомайо́рське, -ого
Новома́йське, -ого
Новома́лин, -а
Новомали́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоману́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новома́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Новома́рківка, -и, *д. і м.* -ці
Новома́ркове, -ого
Новомар'я́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новомар'я́нівське, -ого
Новоматві́ївське, -ого
Новомикі́льськ, -а
Новомикі́льське, -ого
Новомикола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Новомикола́ївське, -ого
Новомилора́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоми́льськ, -а
Новоми́ргород, -а
Новоми́ргородка, -и, *д. і м.* -ці
Новоми́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоми́рне, -ого
Новомиха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новомиха́йлівське, -ого
Новомли́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новомли́нськ, -а
Новомоги́лів, -е́ва
Новомоско́вськ, -а
Новомоско́вське, -ого
Новому́тин, -а
Новонаде́ждине, -ого
Новонаста́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоната́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоникано́рівка, -и, *д. і м.* -ці

Новоодéса, -и
Новоозéрне, -ого
Новоозеря́нка, -и, *д. і м.* -ці
Новоолекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоолекса́ндрівське, -ого
Новоолександро́піль, -поля, *ор.* -полем
Новоолексíївка, -и, *д. і м.* -ці
Новоолéнівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоомéлькове, -ого
Новооні́кієве, -ого
Новооржи́цьке, -ого
Новоорíхівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоóрлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новооси́нове, -ого
Новоохти́рка, -и, *д. і м.* -ці
Новоочакíв, -ова
Новоочеретувáте, -ого
Новопáвлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новопáвлівське, -ого
Новопавлогрáдське, -ого
Новопаволóцьке, -ого
Новопелагíївка, -и, *д. і м.* -ці
Новопетрикíвка, -и, *д. і м.* -ці
Новопетрíвка, -и, *д. і м.* -ці
Новопетрíвське, -ого
Новопетрóвське, -ого
Новопетропáвлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новопили́півка, -и, *д. і м.* -ці
Новопідгíрне, -ого
Новопідгорóдне, -ого
Новопідкря́ж, -а
Новопíлля, -я
Новопíль, -пóля, *ор.* -пóлем
Новоплатóнівка, -и, *д. і м.* -ці
Новопóдимка, -и, *д. і м.* -ці
Новоподíлля, -я
Новоподíльське, -ого
Новопокрóвка, -и, *д. і м.* -ці
Новопокрóвське, -ого
Новополтáвка, -и, *д. і м.* -ці
Новополя́на, -и
Новопопíвка, -и, *д. і м.* -ці
Новопострóєне, -ого
Новопреображéнне, -ого
Новопригóже, -ого
Новопри́стань, -і, *ор.* -нню
Новопричепи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Новопрóкопівка, -и, *д. і м.* -ці
Новопролетáрське, -ого
Новопрýтівка, -и, *д. і м.* -ці
Новопскóв, -а
Новопýстинка, -и, *д. і м.* -ці
Новопушкарíвка, -и, *д. і м.* -ці
Новорáйськ, -а
Новорéпівка, -и, *д. і м.* -ці
Новорíчиця, -і, *ор.* -ею
Новорíччя, -я
Новорогáчинське, -ого
Новорóдчиці, -иць
Новорозáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Новорóзівка, -и, *д. і м.* -ці
Новорóзсош, -і, *ор.* -шшю
Новоромáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоросíйське, -ого
Новорýське, -ого
Новосавéлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новосáвицьке, -ого
Новосáдове, -ого
Новосамáра, -и
Новосамáрка, -и, *д. і м.* -ці
Новосамáрське, -ого
Новосафрóнівка, -и, *д. і м.* -ці
Новосвíтівка, -и, *д. і м.* -ці
Новосвíтлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новосевастóполь, -я, *ор.* -ем
Новосели́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Новосéлиця, -і, *ор.* -ею
Новосéлище, -а
Новосéлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новосéлівське, -ого
Новосемéнів, -ова
Новосемéнівка, -и, *д. і м.* -ці
Новосергíївка, -и, *д. і м.* -ці
Новосíлка, -и, *д. і м.* -ці
Новосíлки, -лок
Новосíлки-Гости́нні, Новосíлок-Гости́нних
Новосíлки-Опáрські, Новосíлок-Опáрських
Новосíлля, -а
Новосíльське, -ого
Новосíльцеве, -ого
Новосíльці, -ів
Новосімéйкине, -ого
Новоскелювáте, -ого
Новоскелювáтка, -и, *д. і м.* -ці
Новоскотувáте, -ого
Новослобíдка, -и, *д. і м.* -ці
Новослобíдське, -ого
Новосолдáтське, -ого
Новосолóне, -ого
Новосолóшине, -ого
Новософíївка, -и, *д. і м.* -ці
Новоспáсівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоспáське, -ого
Новостáв, -а
Новостáв-Дáльній, Новостáва-Дáльнього
Новостáвці, -ів
Новостáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Новостанкувáта, -ої
Новостепáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Новостепня́нське, -ого
Новостепове́, -óго
Новострíльцівка, -и, *д. і м.* -ці
Новострóївка, -и, *д. і м.* -ці
Новосухáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Новотаври́чеське, -ого
Новотарáсівка, -и, *д. і м.* -ці
Новотатáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Новотернувáтка, -и, *д. і м.* -ці
Новотерся́нське, -ого
Новотимофíївка, -и, *д. і м.* -ці
Новотимофíївське, -ого
Новотишкíвка, -и, *д. і м.* -ці
Новоторéцьке, -ого
Новотошкíвське, -ого
Новотрéпівка, -и, *д. і м.* -ці
Новотрóїцьке, -ого
Новотя́гинка, -и, *д. і м.* -ці
Новотя́чинка, -и, *д. і м.* -ці
Новоугрýзьке, -ого
Новоужви́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоукраї́нка, -и, *д. і м.* -ці
Новоукраї́нське, -ого
Новоулья́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоýмань, -і, *ор.* -нню
Новоуплáтне, -ого
Новоуспéнівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоуспéнівське, -ого
Новоусти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Новофáстів, -ова
Новофéдорівка, -и, *д. і м.* -ці
Новофедóтівка, -и, *д. і м.* -ці
Новофонтáнка, -и, *д. і м.* -ці
Новохáтки, -ток
Новохáтське, -ого
Новохóлмське, -ого
Новохорошéвське, -ого
Новохóртиця, -і, *ор.* -ею
Новохристофóрівка, -и, *д. і м.* -ці
Новочервóне, -ого
Новочернíгівське, -ого
Новочигири́нка, -и, *д. і м.* -ці
Новочорноглáзівське, -ого
Новочорномóр'я, -я
Новочýдневе, -ого
Новошáндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Новошевчéнківка, -и, *д. і м.* -ці
Новошевчéнкове, -ого
Новошепéличі, -лич
Новоши́н, -а
Новоши́ни, -и́н
Новóшичі, -ів
Новошмíдтівка, -и, *д. і м.* -ці
Новою́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Новою́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Новоя́вленка, -и, *д. і м.* -ці
Новоя́ворівське, -ого
Новояки́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Новоя́ковлівка, -и, *д. і м.* -ці
Новояни́соль, -і, *ор.* -ллю
Ногачíвка, -и, *д. і м.* -ці
Ноздри́ще, -а
Ноздрíвка, -и, *д. і м.* -ці
Нори́лів, -ова
Нóринськ, -а
Нóринці, -ів
Нóриця, -і, *ор.* -ею
Нóрцівка, -и, *д. і м.* -ці
Носачéвичі, -ів
Носачí, -ів
Носачíв, -éва
Носéлівка, -и, *д. і м.* -ці
Нóсенки, -ів
Носи́, -ів
Носикíвка, -и, *д. і м.* -ці
Нóсів, -ова
Нóсівка, -и, *д. і м.* -ці
Нóсівці, -ів
Нóсківці, -ів
Носóвиця, -і
Носóвичі, -ів, *ор.* -ею
Нотáріусівка, -и, *д. і м.* -ці
Нуди́же, -ого
Нýжель, -я, *ор.* -ем
Нýйно, *невідм.*
Нýрове, -ого
Нýткова Слобíдка, Нýткової Слобíдки
Ня́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ня́нчине, -ого

О

Обáва, -и
Обáрів, -ова
Обéльниця, -і, *ор.* -ею
Обени́жі, -ів
Обертáсів, -ова
Обертáсове, -ого
Óбертень, -тня, *ор.* -тнем
Оберти́н, -á
Об'є́днане, -ого
Обжи́ле, -ого
Оби́дів, -ова
Обитóчне, -ого
Обихíд, -óда
Обихóди, -ів
Обихóдівка, -и, *д. і м.* -ці
Óбич, -а
Оби́чів, -ева
Оби́ще, -а
Обідне́, -óго
Обíльне, -ого
Обíрки, -рок
Облáз, -а
Облáзниця, -і, *ор.* -ею
Облáнка, -и, *д. і м.* -ці
Облáпи, -áп
Облíтки, -ток
Облóги, -óг
Облóжки, -жок
Облóї, -їв
Óбмачів, -ева
Ободи́, -íв
Ободíвка, -и, *д. і м.* -ці
Обóзівка, -и, *д. і м.* -ці
Обóзне, -ого
Обóзнівка, -и, *д. і м.* -ці
Оболóння, -я
Оболóнський, -ого
Оболóнь, -і, *ор.* -нню
Оборóтнівка, -и, *д. і м.* -ці
Óбортів, -ова
Обоя́нівське, -ого
Ображíївка, -и, *д. і м.* -ці
Обрáтне, -ого
Обри́в, -а
Обри́вка, -и, *д. і м.* -ці
Обрізáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Обрізне́, -óго
Обрóчне, -ого
Обрóшине, -ого
Óбсіч, -і, *ор.* -ччю
Óбтове, -ого
Обýхів, -ова
Обýхівка, -и, *д. і м.* -ці
Обýхове, -ого
Обýховичі, -ів
Óбще, -ого
Овáдне, -ого
Овдíєва Ни́ва, Овдíєвої Ни́ви
Овдíївка, -и, *д. і м.* -ці
Овдя́нське, -ого
Овéркове, -ого
Овер'я́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Овéча, -ої
Ови́на, -и
Овідіóполь, -я, *ор.* -ем
Овлаші́, -ів
Óвлочин, -а
Овня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Овóдівка, -и, *д. і м.* -ці
Óвочеве, -ого
Оврáгове, -ого
Оврáжки, -жок
Оврáжне, -ого
Óвруч, -а
Овсюки́, -ів
Овся́не, -ого
Овсяникíвка, -и, *д. і м.* -ці
Овчарéнки, -ів
Овчарéнкове, -ого
Огирíвка, -и, *д. і м.* -ці
Огíвка, -и, *д. і м.* -ці
Огíївці, -ів
Огірцéве, -ого
Огля́дів, -ова
Огоньки́, -íв
Огорóднє, -нього
Огризківці, -ів
Огýївка, -и, *д. і м.* -ці
Огульці́, -íв
Огульчáнськ, -а
Огурцівка, -и, *д. і м.* -ці
Одаї́, -їв
Одаї́в, -єва
Одáй, -я, *ор.* -єм
Одáйпіль, -поля, *ор.* -полем
Одáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Одарюкíвка, -и, *д. і м.* -ці
Одáя, -ї, *ор.* -єю
Оддихне́, -óго
Одерáди, -ів
Одерáдівка, -и, *д. і м.* -ці
Одéса, -и
Одинéцьке, -ого
Одинóке, -ого
Оди́нці, -ів
Однольків, -óва
Одноріг, -óга
Однорóбівка, -и, *д. і м.* -ці
Одрáда, -и
Одрáдівка, -и, *д. і м.* -ці
Одрáдна Бáлка, Одрáдної Бáлки
Одрáдне, -ого
Одрáдове, -ого
Одрадокáм'янка, -и, *д. і м.* -ці
Óдринка, -и, *д. і м.* -ці
Óдринки, -ів
Óдруби, -ів
Одрýбок, -бка
Ожáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Óжгів, -ова
Ожéве, -ого
Ожéгівка, -и, *д. і м.* -ці
Ожéнин, -а
Ожéнківка, -и, *д. і м.* -ці
Ожигíвці, -ів
Óжидів, -ова
Ожóверх, -а
Озáдівка, -и, *д. і м.* -ці
Озáринці, -ів

Оза́ричі, -ів
Озде́ніж, -а, ор. -ем
Оздів, -ова
Озе́ра, -е́р
Озере́ди, -е́д
Озери́нівка, -и, д. і м. -ці
Озери́ще, -а
Озе́рівка, -и, д. і м. -ці
Озеркú, -ів
Озе́рко, -а
Озе́рна, -ої
Озе́рне, -ого
О́зеро, -а
Озе́рськ, -а
Озе́рське, -ого
Озе́рце, -я, ор. -ем
Озе́рці, -ів
Озе́рщина, -и
Озеря́ни, -я́н
Озеря́нівка, -и, д. і м. -ці
Озеря́нка, -и, д. і м. -ці
Озі́рна, -ої
Озі́рці, -ів
Озлі́їв, -єва
Озю́тичі, -ів
Ока́чеве, -ого
Окі́лок, -лка
О́кіп, -опа
Окла́дне, -ого
О́клі, -ів
О́книне, -ого
Око́лена, -и
Око́нськ, -а
Око́пи, -ів
Окру́гла, -ої
Оксами́тне, -ого
Окса́нина, -ої
Окса́нівка, -и, д. і м. -ці
Окта́вин, -а
Октя́бр, -я́, ор. -е́м
Октя́брське, -ого
Октя́брський, -ого
Октя́брщина, -и
Оку́нин, -а
Оку́нівка, -и, д. і м. -ці
О́лбин, -а
О́левськ, -а
Оле́г, -а
Олекса́ндри, -ів
Олександри́нівка, -и, д. і м. -ці
Олекса́ндрівка, -и, д. і м. -ці
Олекса́ндрівськ, -а
Олекса́ндрівське, -ого
Олександрі́я, -ї, ор. -єю
Олекса́ндро-Степа́нівка, -и, д. і м. -ці
Олекса́ндро-Акаца́тове, -ого
Олекса́ндро-Бі́лівка, -и, д. і м. -ці
Олекса́ндрове, -ого
Олекса́ндро-Во́вкове, -ого
Олександрогра́д, -а
Олекса́ндро-Григо́рівка, -и, д. і м. -ці
Олександрода́р, -а
Олекса́ндро-Зава́дське, -ого
Олекса́ндро-Кали́нове, -ого
Олекса́ндро-Ма́р'ївка, -и, д. і м. -ці
Олекса́ндро-Па́щенкове, -ого
Олександропі́лля, -я
Олександро́піль, -поля, ор. -полем
Олекса́ндро-Шу́льтине, -ого
Олекса́піль, -поля, ор. -полем
Оле́ксенки, -ів
Оле́ксенкове, -ого
Оле́ксине, -ого
Оле́ксинці, -ів
Оле́ксичі, -ів
Олексі́єво-Дру́жківка, -и, д. і м. -ці
Олексі́ївка, -и, д. і м. -ці
Олексі́ївське, -ого
Олексі́ївщина, -и
Оле́нине, -ого
Оле́нинське, -ого
Оле́ничі, -ів
Оле́нівка, -и, д. і м. -ці
Оле́нівське, -ого
Оле́но-Косого́рівка, -и, д. і м. -ці
Оле́ньове, -ого
Оле́піри, -ів
Оле́сине, -ого
Оле́ськ, -а
Оле́сько, -а
Олефі́ри, -ів
Олефі́рівка, -и, д. і м. -ці
Олефі́рщина, -и
Оле́ша, -і, ор. -ею
Оле́шин, -а
Оле́шів, -ева
Оле́шки, -ів
Оле́шків, -ова
Оле́шківці, -ів
Олешко́вичі, -ів
Оле́шник, -а
Оле́шня, -і, ор. -ею
Оле́щенкове, -ого
Оле́щин, -а
Оли́бів, -ова
Оли́ва, -и
Оли́вівка, -и, д. і м. -ці
Олиза́рівка, -и, д. і м. -ці
Оли́ка, -и, д. і м. -ці
О́лине, -ого
Оли́шва, -и
Оли́шівка, -и, д. і м. -ці
Оли́шківці, -ів
Олі́єво-Ко́рнів, -ева
Олі́єво-Короля́вка, -и, д. і м. -ці
Оліза́рів, -ова
Оліза́рка, -и, д. і м. -ці
Олі́їв, -єва
Олі́ївка, -и, д. і м. -ці
Олі́йники, -ів
Олі́йникова Слобода́, Олі́йникової Слободи́
Олі́йникове, -ого
Олімпіа́дівка, -и, д. і м. -ці
Олі́хи, -їх
Олі́шівка, -и, д. і м. -ці
Олія́рники, -ів
Ольга́нівка, -и, д. і м. -ці
О́льгине, -ого
О́льгинка, -и, д. і м. -ці
О́льгинове, -ого
О́льгинське, -ого
О́льгівка, -и, д. і м. -ці
Ольгі́вське, -ого
Ольго́піль, -поля, ор. -полем
Ольго́пільське, -ого
Ольхова́тка, -и, д. і м. -ці
Ольша́ни, -а́н
Ольшани́ця, -і, ор. -ею
Ольша́нка, -и, д. і м. -ці
Ольша́нське, -ого
Оля́не, -ого
Оля́нине, -ого
Оля́ниця, -і
Оля́нівка, -и, д. і м. -ці
О́мбиш, -а
Оме́лівка, -и, д. і м. -ці
Омелу́ша, -і, ор. -ею
Оме́льгород, -а
Оме́лькове, -ого
Оме́льне, -ого
Омельни́к, -а́
Оме́льники, -ів
Оме́льниче, -ого
Омельниче́нки, -ів
Оме́льченки, -ів
Омеля́ни, -я́н
Омеля́нів, -ова
Омеля́нівка, -и, д. і м. -ці
Оме́тинці, -ів
Оми́льне, -ого
О́мит, -а
Она́цьке, -ого
Она́цьки, -ів
Она́цьківка, -и, д. і м. -ці
Она́цьківці, -ів
Они́кієве, -ого
Они́кіївка, -и, д. і м. -ці
Они́лове, -ого
Они́симівка, -и, д. і м. -ці
Они́ськине, -ого
Они́ськове, -ого
Они́тківці, -ів
Они́шки, -ів
Они́шківці, -ів
Они́шпіль, -поля, ор. -полем
Они́щенки, -ів
Они́щенків, -ова
О́нове, -ого
Оно́к, -а
Оно́ківці, -ів
Онопрі́ївка, -и, д. і м. -ці
Оно́рівка, -и, д. і м. -ці
Ону́т, -а
Ону́фріївка, -и, д. і м. -ці
Опака, -и, д. і м. -ці
Опакú, -ів
Опана́сів, -ова
Опана́сівка, -и, д. і м. -ці
Опа́рине, -ого
Опа́рипси, -ів
Опа́чичі, -ів
Опе́ньки, -ів
О́питне, -ого
Опі́льське, -ого
Опі́шня, -і, ор. -ею
Опішня́ни, -я́н
Оплú цьке, -ого
Оплі́тна, -ої
Оплі́цько, -а
Опо́лзневе, -ого
Ополо́нівка, -и, д. і м. -ці
Ополо́нське, -ого
Опоре́ць, -рця́, ор. -рце́м
Опо́ри, -ів
Опри́шени, -ів
Опри́шки, -ів
Опрі́лівці, -ів
Опу́шки, -шок
Ора́дівка, -и, д. і м. -ці
Ора́не, -ого
Ора́ни, -ів
Ора́ні, -ів
Ора́тів, -ова
Ора́тівка, -и, д. і м. -ці
Орв'я́ниця, -і, ор. -ею
Орда́нівка, -и, д. і м. -ці
Орда́ша, -і, ор. -ею
Орденоно́сне, -ого
Орджонікі́дзе, невідм.
Орджонікі́дзевський, -ого
Орди́нці, -ів
Орді́в, -о́ва
О́рдівка, -и, д. і м. -ці
О́рдо-Васи́лівка, -и, д. і м. -ці
Оре́анда, -и
Оре́андра, -и
Оре́л, Орла́
Орле́ць, -льця́, ор. -льце́м
Оре́пи, -ів
Оре́стів, -ова
Оре́стівка, -и, д. і м. -ці
Оре́стопіль, -поля, ор. -полем
О́ржиця, -і
О́ржів, -ева
О́ринин, -а
Орихі́вчик, -а
Ори́шківці, -ів
Ори́щі, -ів
О́рів, -ова
О́рілька, -и, д. і м. -ці
Орі́льське, -ого
Оріха́нове, -ого
Орі́хів, -ова
Орі́хівка, -и, д. і м. -ці
Орі́хівчик, -а
Орі́хівщина, -и
Орі́хове, -ого
Орі́хове-Доне́цьке, Орі́хового-Доне́цького
Оріхове́ць, -вця́, ор. -вце́м
Орі́ховиця, -і, ор. -ею
Орі́хово-Васи́лівка, -и, д. і м. -ці
Оріхува́тка, -и, д. і м. -ці
Орі́шанка, -и, д. і м. -ці
Орі́шківці, -ів
Орли́, -і́в
О́рлик, -а
Орликі́вка, -и, д. і м. -ці
Орликі́вщина, -и
Орли́не, -ого
Орлинóя́рське, -ого
Орли́нське, -ого
Орли́нці, -ів
Орліве́ць, -вця́, ор. -вце́м
Орлі́вка, -и, д. і м. -ці
Орлі́вське, -ого
Орлі́вщина, -и
О́рлів Яр, О́рлового Я́ру
Орло́ва Ба́лка, Орло́вої Ба́лки
Орло́ве, -ого
Орло́ве По́ле, Орло́вого По́ля
Орло́вець, -вця, ор. -вцем
Орло́во-Іва́нівка, -и, д. і м. -ці
Орля́нка, -и, д. і м. -ці
Орля́нське, -ого
Оро́сієве, -ого
Орти́ничі, -ів
Орхо́вичі, -ів
О́рчик, -а
Оршане́ць, -нця́, ор. -нце́м
Орші́вці, -ів
Оря́ва, -и
Оря́вчик, -а
Оса́, -и́
Оса́ва, -и
Осаву́льщина, -и
Оса́дче, -ого
Оса́дчий, -ого
Оса́дьківка, -и, д. і м. -ці
Осе́крів, -ова
Осе́лівка, -и, д. і м. -ці
Осе́ля, -і, ор. -ею
Осере́би, -ів
Осетрі́вка, -и, д. і м. -ці
Осе́щина, -и
Оси́ка, -и, д. і м. -ці
Оси́кова Ба́лка, Оси́кової Ба́лки
Оси́кове, -ого
Оси́ковий Гай, Оси́кового Га́ю
Оси́ковий Копе́ць, Оси́кового Копця́
Осикува́те, -ого
Оси́нівка, -и, д. і м. -ці
Оси́нник, -а
Оси́нове, -ого
Осипе́нко, невідм.
Оси́тна, -ої
Оситня́жка, -и, д. і м. -ці
Оси́чина, -и
Оси́чки, -чок
Оси́чна, -ої
Оси́чне, -ого
О́сів, -ева
О́сівка, -и, д. і м. -ці
Осі́вці, -ів
Осі́ївка, -и, д. і м. -ці
Осі́й, -я, ор. -єм
Осітна́, -о́ї
О́січ, -і, ор. -ччю
Осічо́к, -чка́
Осколо́нівка, -и, д. і м. -ці
Осла́мів, -ова
Осмило́вичі, -ів
Осмоло́да, -и
Осначі́, -ів
О́сни, -ів
Осники́, -ів
О́сницьк, -а
Осно́ва, -и
Осно́винці, -ів
Осня́г, -а
Осня́ги, -ів

Осова́, -о́ї
Осове́, -о́го
Осове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Осови́ни, -и́н
Осови́ця, -і, *ор.* -ею
Осо́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Осокі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Осоко́ри, -ів
Осокорі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Осоли́нка, -и, *д. і м.* -ці
Остало́вичі, -ів
Остальці́, -і́в
Оста́ніне, -ого
Оста́пенка, *невідм.*
Оста́пенки, -ів
Оста́пенкове, -ого
Оста́п'є, -я, *ор.* -їм
Остапи́, -і́в
Оста́півка, -и, *д. і м.* -ці
Оста́півське, -ого
Оста́пківці, -ів
Оста́пці, -ів
Осташі́в, -е́ва
Оста́шівці, -ів
Оста́шки, -шок
Осте́р, -тра́
Осте́рське, -ого
О́стки, -ів
О́стра, -ої
Острикі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Остри́ня, -і, *ор.* -ею
О́стриця, -і, *ор.* -ею
О́стрів, -ова
Острів́ець, -вця́, *ор.* -вце́м
Острі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Острівки́, -і́в
Острівне́, -о́го
Острівó́к, -вка́
Острі́вськ, -а
Острівське́, -о́го
Острі́вці, -ів
Острівча́ни, -а́н
Острі́вчик-Пі́льний, Острі́вчика-Пі́льного
Острі́вщина, -и
Острі́в'я, -я
Остргі́в, -єва
Острі́йки, -ів
Островерхі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Острови́, -і́в
Островки́, -і́в
Острово́к, -вка́
Остро́вське, -ого
Остро́вського, *невідм.*
Остро́г, -а
Острогі́рське, -ого
Острожа́ни, -а́н
Остроже́ць, -жця́, *ор.* -жце́м
Острожо́к, -жка́
Строу́шки, -шок
Осьмаки́, -і́в
Осьмиго́вичі, -ів
Отине́вичі, -ів
Отині́я, -ї, *ор.* -єю
Отрі́шки, -шок
Отро́ків, -ова
Отро́хи, -ів
О́трохове, -ого
Охи́ньки, -ньок
Охло́пів, -ова
Охмали́нка, -и, *д. і м.* -ці
Охма́тів, -ова
Охма́тків, -ова
Охні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Охо́тин, -а
Охо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Охо́тники, -ів
Охо́тникове, -ого
Охо́тниче, -ого
Охо́тське, -ого
Охо́че, -ого
Охрамі́євичі, -ів
Охри́мівці, -ів
Охрі́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Охрі́мівці, -ів
Охти́рка, -и, *д. і м.* -ці
Оча́ків, -ова
Оча́ківське, -ого
Очере́тине, -ого
Очере́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Очере́тне, -ого
Очере́тня, -і, *ор.* -ею
Очере́тове, -ого
Очеретува́те, -ого
Очере́тяна Ба́лка, Очере́тяної Ба́лки
Очерет́яне, -ого
Очеретя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Очи́тків, -ова
Очкані́вка, -и, *д. і м.* -ці
О́чкине, -ого
Ошихлі́би, -ів
О́щів, -ева

П

Паве́лки, -лок
Паве́лківщина, -и
Павленки́, -і́в
Павле́нківка, -и, *д. і м.* -ці
Павле́нкове, -ого
Па́влики, -ів
Павликі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Павли́ківці, -ів
Павли́нка, -и, *д. і м.* -ці
Павли́ш, -а́
Па́влів, -ова
Па́влівка, -и, *д. і м.* -ці
Па́влівське, -ого
Па́влівщина, -и
Па́влове, -ого
Павло́вичі, -ів
Павловолу́йськ, -а
Павлогі́рківка, -и, *д. і м.* -ці
Павлогра́д, -а
Павлогра́дське, -ого
Па́вло-Григо́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Павлода́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Па́вло-Іва́нівське, -ого
Па́вло-Мар'я́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Па́вло-Микола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Павлопі́лля, -я
Па́влопіль, -поля, *ор.* -полем
Павлюкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Павлючки́, -і́в
Па́волоч, -і, *ор.* -ччю
Па́волочка, -и, *д. і м.* -ці
Павуки́, -і́в
Павучки́, -і́в
Па́вшин, -а
Па́гурці, -ів
Па́далки, -лок
Падрецéве, -ого
Падусі́, -і́в
Пазиня́ки, -я́к
Пазі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Па́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Пайки́, -йо́к
Па́куль, -я, *ор.* -ем
Пала́гичі, -ів
Па́ладь-Комарі́вці, -ів
Паламарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пала́ники, -ів
Пала́нка, -и, *д. і м.* -ці
Пала́нки, -ок
Пала́ночка, -и, *д. і м.* -ці
Пала́тки, -ток
Пала́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Пала́щенкове, -ого
Пали́вода, -и
Паликоро́ви, -о́в
Палі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Палі́йове, -ого
Пальми́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Па́льче, -ого
Па́льчик, -а
Па́льчики, -ів
Па́льчинці, -ів
Паляни́ця, -і, *ор.* -ею
Паляни́чинці, -ів
Паляни́чники, -ів
Па́м'ятне, -ого
Па́м'ятник, -а
Па́м'ять Ілліча́, Па́м'яті Ілліча́
Па́м'ять Комуна́рів, Па́м'яті Комуна́рів
Па́м'ять Ле́ніна, Па́м'яті Ле́ніна
Пана́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Паненки́, -і́в
Паніва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Па́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Пані́вці, -і́в
Панікарча́, -і́, *ор.* -е́ю
Па́нка, -и, *д. і м.* -ці
Панкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Панко́ве, -ого
Панкра́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Панкра́тове, -ого
Па́ннівка, -и, *д. і м.* -ці
Пано́вичі, -ів
Пантазі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Панта́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Панта́лиха, -и, *д. і м.* -сі
Панта́лія, -ї, *ор.* -єю
Пантелеймо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Пантелі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Пантелі́йова Ба́лка, Пантелі́йової Ба́лки
Пантю́хине, -ого
Панфи́ли, -ів
Панфі́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Панфі́ловка, -и, *д. і м.* -ці
Па́нчеве, -ого
Па́нченки, -ів
Па́нченкове, -ого
Панчи́шине, -ого
Панчи́шини, -ин
Паньки́, -і́в
Паньківка, -и, *д. і м.* -ці
Панькі́вці, -і́в
Панько́ве, -ого
Паню́тине, -ого
Папі́рня, -і, *ор.* -ею
Па́пкине, -ого
Па́плинці, -ів
Папу́жинці, -ів
Пара́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Пара́нине, -ого
Параньки́, -ньо́к
Парасковéньки, -ньок
Параскові́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Парасковія́, -ї, *ор.* -єю
Пара́стовське, -ого
Парафі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Пара́щина, -ої
Пара́щине По́ле, Пара́щиного По́ля
Париду́би, -ів
Пари́зька Кому́на, Пари́зької Кому́ни
Пари́зьке, -ого
Пари́пси, -ів
Пари́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Па́ришеве, -ого
Па́ришів, -ева
Па́ришків, -ова
Пари́ще, -а
Парі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Парка́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Парка́нці, -ів
Па́ркове, -ого
Парку́лина, -и
Парне́, -о́го
Парне́ве, -ого
Парни́цьке, -ого
Парнува́те, -ого
Парнюва́тка, -и, *д. і м.* -ці
Парня́, -і́, *ор.* -е́ю
Парпу́рівці, -ів
Па́рська, -ої
Партені́т, -а
Партиза́н, -а
Партиза́ни, -ів
Партиза́нське, -ого
Партиза́нці, -ів
Парти́нці, -ів
Пару́тине, -ого
Парфе́н, -а
Парфи́ли, -ів
Парх́імів, -ова
Пархо́менко, -а
Пархо́менкове, -ого
Пархо́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Пархо́мівці, -ів
Парцеля́ція, -ї, *ор.* -єю
Паса́т, -а
Па́синки, -ів
Пасице́ли, -е́л
Па́сіка, -и, *д. і м.* -ці
Па́сіки, -ік
Па́сіки-Зу́брицькі, Па́сік-Зу́брицьких
Па́січна, -ої
Па́січне, -ого
Пасічники́, -і́в
Паскі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Паскі́вщина, -и
Па́стирське, -ого
Пасті́лки, -ло́к
Пасту́ше, -ого
Паські́в, -о́ва
Паські́вка, -и, *д. і м.* -ці
Паське́ве, -ого
Пасьови́ни, -и́н
Патала́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Патла́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Па́тринці, -ів
Патріоти́чне, -ого
Патріо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Патьо́шини, -ин
Патю́ти, -ю́т
Паха́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Па́хар, -а
Паха́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Пахи́ня, -і, *ор.* -ею
Пахо́мове, -ого
Паху́тинці, -ів
Паца́ли, -а́л
Паци́ків, -ова
Пацка́ньове, -ого
Пацу́ли, -у́л
Пацько́вичі, -ів
Па́шева, -ої
Па́шена Ба́лка, Па́шеної Ба́лки
Паше́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Паши́ця, -і, *ор.* -ею
Па́шкине, -ого
Пашкі́в, -о́ва
Пашкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пашкі́вці, -ів
Пашко́ве, -ого
Пашуки́, -і́в
Пашу́тинці, -ів
Па́щена Ба́лка, Па́щеної Ба́лки
Пащені́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пащенки́, -і́в
Па́щенкове, -ого
Пащині́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пащуки́, -і́в
Пе́вжа, -і, *ор.* -ею
Пе́вна, -ої
Пе́вний Шлях, Пе́вного Шля́ху
Педа́шка, -и, *д. і м.* -ці
Педи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Педи́нка, -и, *д. і м.* -ці
Педо́ричі, -ів
Педо́си, -ів
Пекарі́, -і́в
Пе́карів, -ева
Пека́рщина, -и
Пеку́лицьке, -ого
Пеку́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Пелаге́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Пела́гіївка, -и, *д. і м.* -ці
Пеленкі́вщина, -и
Пелехі́вщина, -и
Пели́нівка, -и, *д. і м.* -ці

Пелипа́си, -а́с
Пелю́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Пені́жкове, -ого
Пенькú, -і́в
Пе́нькине, -ого
Пенькі́в, -о́ва
Пенькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пенькі́вці, -ів
Пенько́ве, -ого
Пеня́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Пеня́ки, -ів
Пе́рвенець, -нця, *ор.* -нцем
Первозва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Первома́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Первома́йськ, -а
Первома́йське, -ого
Первома́йський, -ого
Перву́хинка, -и, *д. і м.* -ці
Перв'я́тичі, -ів
Пе́рга, -и
Переби́ківці, -ів
Переброди, -ів
Перебудо́ва, -и
Перева́ли, -ів
Перева́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Перева́льне, -ого
Перева́льськ, -а
Перева́льське, -ого
Переве́редів, -ова
Переве́рзівка, -и, *д. і м.* -ці
Переві́д, -о́да
Переві́з, -о́за
Переві́зька Ба́лка, Переві́зької Ба́лки
Переві́зькі Хуторú, Переві́зьких Хуторі́в
Переві́сся, -я
Перево́дчикове, -ого
Перево́зець, -зця, *ор.* -зцем
Пере́волока, -и, *д. і м.* -ці
Переволо́чна, -ої
Перев'я́тичі, -ів
Переги́нка, -и, *д. і м.* -ці
Пере́гінське, -ого
Перегно́їв, -єва
Перего́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Перегу́ди, -ів
Передбі́р'я, -я
Передері́єве, -ого
Передері́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Переді́вання, -я
Переді́л, -у
Переді́ли, -ів
Переді́льниця, -і, *ор.* -ею
Переді́льське, -ого
Пере́дмірка, -и, *д. і м.* -ці
Передмі́стне, -ого
Передмі́стя, -я
Передове́, -о́го
Передущéльне, -ого
Переї́зд, -а
Переї́зне, -ого
Пере́йма, -и
Перека́лі, -ів
Перека́лки, -лок
Перека́лля, -я
Переки́п, -о́па
Перекі́р, -о́ра
Перекóп, -а
Перекóпівка, -и, *д. і м.* -ці
Перекóпське, -ого
Перекóра, -и
Перекóринці, -ів
Перекóси, -ів
Перелися́нка, -и, *д. і м.* -ці
Пере́ліски, -ів
Пере́лісок, -ска
Перелісянка, -и, *д. і м.* -ці
Перелу́г, -а
Перельо́ти, -ів
Пере́люб, -а
Переми́вки, -вок
Переми́лів, -ова
Переми́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Переми́ль, -я
Переми́слівці, -ів
Перемисло́вичі, -ів
Пере́мишль, -я, *ор.* -ем
Перемишля́ни, -я́н
Переміжжя, -я
Пере́мінка, -и, *д. і м.* -ці
Перемо́га, -и
Перемо́жець, -жця, *ор.* -жцем
Перемо́жинці, -ів
Перемо́жне, -ого
Перемо́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Перемо́тове, -ого
Пере́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Переня́тин, -а
Пере́рки, -рок
Перепели́цівка, -и, *д. і м.* -ці
Перепели́ччя, -и́ч
Перепе́льники, -ів
Перепе́ляче, -ого
Перепеча́єве, -ого
Пе́репис, -а
Перепі́лкине, -ого
Перепі́льчинці, -ів
Перепро́стиня, -і
Пере́рвинці, -ів
Перери́в, -а
Пере́різнівка, -и, *д. і м.* -ці
Пере́рісль, -росля, *ор.* -рослем
Пере́росле, -ого
Пере́росля, -і, *ор.* -ею
Пере́рост, -а
Переса́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Пере́саж, -а
Пересе́лення, -я
Переселе́нці, -ів
Пере́сипки, -пок
Пере́сіка, -и, *д. і м.* -ці
Пере́сіл, -ола
Пересі́чна, -ої
Пересла́вичі, -ів
Пересо́пниця, -і, *ор.* -ею
Пере́спа, -и
Пере́тік, -ока
Перето́ки, -ів
Перехо́ди, -ів
Перехо́дичі, -ів
Перехо́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Перехре́сне, -ого
Перехре́сний, -ого
Перехре́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Перехре́стове, -ого
Перехре́стя, -я
Перечи́н, -а́
Перешо́ри, -о́р
Пере́шпа, -и
Перещéпине, -ого
Пере́ямпіль, -поля, *ор.* -полем
Переясла́вське, -ого
Переясла́в-Хмельни́цький, Переясла́ва-Хмельни́цького
Переясла́вка, -и, *д. і м.* -ці
Перкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Перкі́вці, -ів
Перко́вичі, -ів
Пе́рлівка, -и, *д. і м.* -ці
Пе́рлівці, -ів
Пе́рлявка, -и, *д. і м.* -ці
Перо́ве, -ого
Перо́вське, -ого
Перу́н, -а́
Перчуно́ве, -ого
Пе́рше Тра́вня, Пе́ршого Тра́вня
Першозва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Першокостянти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Першома́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Першопокро́вка, -и, *д. і м.* -ці
Першостепа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Першотра́венка, -и, *д. і м.* -ці
Першотра́венськ, -а
Першотравне́ве, -ого
Першотравне́вий, -ого
Першотра́внівка, -и, *д. і м.* -ці
Песе́ць, -сця́, *ор.* -сце́м
Песо́цьке, -ого
Пе́стеля, *невідм.*
Пестичі́вське, -ого
Пе́тики, -ів
Петракі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Петракі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Петрані́, -і́в
Петра́нка, -и, *д. і м.* -ці
Петраші́, -і́в
Петраші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Петре́нки, -ів
Петре́нкове, -ого
Пе́трик, -а
Пе́трики, -ів
Пе́триків, -ова
Петрикі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Петрикі́вці, -ів
Петрико́ве, -ого
Петри́лів, -ова
Петрима́ни, -а́н
Петрича́нка, -и, *д. і м.* -ці
Пе́тричі, -ів
Петри́щеве, -ого
Петрі́в, -о́ва
Петрі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Петрі́вка-Попі́вка, Петрі́вки-Попі́вки
Петрі́вка-Роме́нська, Петрі́вки-Роме́нської
Петрі́вськ, -а
Петрі́вська Гу́та, Петрі́вської Гу́ти
Петрі́вське, -ого
Петрі́вці, -ів
Петрі́вщина, -и
Петро́ва Слобода́, Петро́вої Слободи́
Петро́ве, -ого
Петро́ве-Вису́нське, Петро́вого-Вису́нського
Петрове́ньки, -ньок
Петро́ве-Солони́ха, Петро́вого-Солони́хи
Петрове́цьке, -ого
Петро́вське, -ого
Петро́вський, -ого
Петро́вського, *невідм.*
Петро́-Га́ннівка, -и, *д. і м.* -ці
Петро́-Дави́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Петро́-Дми́трівка, -и, *д. і м.* -ці
Петродоли́нське, -ого
Петро́-Євдоки́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Петро́-Євдокі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Петрозагі́р'я, -я
Петро́-Іва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Петроко́рбівка, -и, *д. і м.* -ці
Петро́-Ма́рківка, -и, *д. і м.* -ці
Петро́-Микола́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Петро́-Миха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Петроо́стрів, -ова
Петропа́влівка, -и, *д. і м.* -ці
Петропа́влівська Борщагі́вка, Петропа́влівської Борщагі́вки
Петропа́влівська Слобода́, Петропа́влівської Слободи́
Петропа́влівське, -ого
Петропі́лля, -я
Петро́піль, -поля, *ор.* -полем
Петро́-Свистуно́ве, -ого
Петросе́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Петруні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Петрухі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Петру́шин, -а
Петруші́, -ів
Петруші́в, -є́ва
Петру́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Петру́шки, -шок
Петухі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Петькі́в, -о́ва
Пе́хи, -ів
Печа́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Печа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Печені́ги, -ів
Печені́жин, -а
Печені́я, -ї, *ор.* -єю
Печеню́ги, -ю́г
Пече́ра, -и
Пече́рне, -ого
Пече́рський, -ого
Пече́ське, -ого
Пече́ськи, -сьок
Печи́води, -вод
Печи́ни, -и́н
Печи́хвости, -ів
Пе́чище, -а
Пе́чі, -е́й
Печі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Печі́рна, -ої
Печо́рна, -ої
Пеще́ра, -и
Пи́гарівка, -и, *д. і м.* -ці
Пи́жівка, -и, *д. і м.* -ці
Пи́йтерфолва, -и
Пика́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Пи́ків, -ова
Пи́ківська Слобі́дка, Пи́ківської Слобі́дки
Пи́ковець, -ківця, *ор.* -ківцем
Пику́ловичі, -ів
Пила́, -и́
Пила́тківці, -ів
Пилипе́нки, -ів
Пилипе́нкове, -ого
Пили́пець, -пця, *ор.* -пцем
Пилипи́, -і́в
Пилипи́-Бори́вські, Пилипі́в-Бори́вських
Пилипи́-Олекса́ндрівські, Пилипі́в-Олекса́ндрівських
Пилипи́-Хребті́ївські, Пилипі́в-Хребті́ївських
Пили́півка, -и, *д. і м.* -ці
Пили́півці, -ів
Пили́пки, -пок
Пили́пківці, -ів
Пилипо́вичі, -ів
Пили́по-Коша́ра, -и
Пили́понка, -и, *д. і м.* -ці
Пили́пча, -і, *ор.* -ею
Пилипча́тине, -ого
Пили́пче, -ого
Пилі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пильга́ни, -а́н
Пилькú, -льо́к
Пи́льна, -ої
Пильнока́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Пи́льня, -і, *ор.* -ею
Пильня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Пи́лява, -и
Пиля́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пиляї́, -і́в
Пиля́тин, -и
Пи́монівка, -и, *д. і м.* -ці
Пиня́ни, -я́н
Пира́тин, -а
Пирі́жки, -жок
Пирі́жна, -ої
Пи́рківка, -и, *д. і м.* -ці
Пирогú, -і́в
Пирогі́в, -о́ва
Пирогі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пирогі́вці, -ів
Пирого́ве, -ого
Пирого́вичі, -ів
Пирого́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пиро́тчине, -ого
Пиря́тин, -а
Пиря́тинщина, -и
Пи́санка, -и, *д. і м.* -ці
Пи́санці, -ів
Пи́сарева Во́ля, Пи́саревої Во́лі
Писаре́нки, -ів
Пи́сарівка, -и, *д. і м.* -ці
Пи́сарівщина, -и
Писа́рщина, -и
Писе́цьке, -ого
Пискуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пи́стинь, -я, *ор.* -ем
Письмакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Письме́нне, -ого
Письмече́ве, -ого
Пито́мник, -а
Питу́ля, -і, *ор.* -ею
Пихті́ї, -і́в
Пичу́гине, -ого

Пичу́жне, -ого
Пи́шки, -шок
Пи́шківці, -ів
Пи́шне, -ого
Пишне́нки, -ів
Пища́льники, -ів
Пища́тинці, -ів
Пища́че, -ого
Пищеви́к, -а́
Пищеви́ця, -і
Пи́щики, -ів
Пи́щикове, -ого
Півде́нне, -ого
Півнева Гора́, Півневої Гори́
Півні́, -ів
Півні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Півні́вщина, -и
Півні́чне, -ого
Півні́чний Доне́ць, Північного Дінця́
Півці́, -ів
Пі́вче, -ого
Підбере́жжя, -я
Підбере́ззя, -я
Підбере́зці, -ів
Підбі́рці, -ів
Підбі́р'я, -я
Підборо́ччя, -я
Підбру́синь, -я, *ор.* -ем
Підбу́ж, -а, *ор.* -ем
Підва́льне, -ого
Підва́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Підвелі́дники, -ів
Підве́рбці, -ів
Підви́ння, -я
Підвиногра́дів, -ова
Підвисо́ке, -ого
Підволо́чиськ, -а
Підгаври́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Підга́й, -я, *ор.* -єм
Підга́йне, -ого
Підга́йці, -ів
Підга́йчики, -ів
Підга́ло, -а
Підга́ття, -я
Підгать, -і, *ор.* -ттю
Підгі́рки, -рок
Підгі́рне, -ого
Підгі́рник, -а
Підгі́рське, -ого
Підгі́рці, -ів
Підгі́р'я, -я
Підго́ра, -и
Підго́рб, -а
Підго́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Підгоро́ддя, -я
Підгоро́дище, -а
Підгоро́дна, -ої
Підгоро́дне, -ого
Підгоро́дці, -ів
Піддере́венка, -и, *д. і м.* -ці
Підністря́ни, -я́н
Піддо́вге, -ого
Піддоли́ни, -и́н
Піддубі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Піддубі́вці, -ів
Підду́бне, -ого
Підду́бці, -ів
Підза́мочок, -чка
Підза́мче, -а
Підзаха́ричі, -ів
Підзвіри́нець, -нця, *ор.* -нцем
Підка́мінна Гора́, Підка́мінної Гори́
Підка́мінь, -еня, *ор.* -енем
Підколі́нне, -ого
Підкормі́лля, -я
Підкуйча́нськ, -а
Підла́пичі, -ів
Підле́пичі, -ів
Підлима́н, -а
Підли́пки, -пок
Підли́пне, -ого
Підли́пці, -ів
Підли́сся, -я
Підли́си, -ів
Підлі́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Підлі́ски, -сок
Підлі́сне, -ого
Підлі́сний Весе́лець, Підлі́сного Весе́льця
Підлі́сний Мука́рів, Підлі́сного Мука́рова
Підлі́сний Оле́ксинець, Підлі́сного Оле́ксинця
Підлі́сний Ялту́шків, Підлі́сного Ялту́шкова
Підлі́снівка, -и, *д. і м.* -ці
Підлі́сся, -я
Підлі́сці, -ів
Підло́зівці, -ів
Підлозі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Підло́зове, -ого
Підло́зці, -ів
Підлу́би, -ів
Підлу́жжя, -я
Підлу́жне, -ого
Підлу́ки, -у́к
Підма́нове, -ого
Підмиха́йлівці, -ів
Підмиха́йло, -а
Підмиха́йля, -я
Підмоги́лка, -и, *д. і м.* -ці
Підмоги́льне, -ого
Підмонасти́р, -я́
Підмонастиро́к, -рка́

Підмо́стичі, -ів
Підозе́рка, -и, *д. і м.* -ці
Підо́к, -дка́
Підопри́гори, -ів
Підоста́пи, -ів
Підпече́ри, -е́р
Підпили́п'я, -я
Підпі́льне, -ого
Підпле́ша, -і, *ор.* -ею
Підполо́ззя, -я
Підрі́жжя, -я
Підрі́ка, -и, *д. і м.* -ці
Підрі́ччя, -я
Підру́да, -и
Підру́ддя, -я
Підря́сне, -ого
Підса́дки, -док
Підсере́днє, -нього
Підси́монів, -ова
Підси́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Підсмере́ки, -ре́к
Підсо́снів, -ова
Підставки, -ів
Підсте́пне, -ого
Підсу́лля, -я
Підсухе́, -о́го
Підсу́хи, -у́х
Підте́мне, -ого
Підци́р'я, -я
Підцу́рків, -ова
Підчу́маль, -і, *ор.* -ллю
Підшля́х, -а
Підшумля́нці, -ів
Під'язі́вні, -ів
Під'я́рків, -ова
Пі́знанка, -и, *д. і м.* -ці
Пі́знє, -нього
Пі́зники, -ів
Пізнопа́ли, -ів
Пізняки́, -ів
Пії́, -їв
Пі́йло, -а
Пі́ковець, -вця, *ор.* -вцем
Пілігри́м, -а
Пі́льна, -ої
Пі́льне, -ого
Пі́льний Мука́рів, Пі́льного Мука́рова
Пі́льний Оле́ксинець, Пі́льного Оле́ксинця
Пі́льце, -я
Пі́ни, Пін
Пінчуки́, -ів
Пінька́с, -а
Піня́нка, -и, *д. і м.* -ці
Піоне́р, -а
Піоне́рське, -ого
Пірва́нче, -ого
Пі́рнове, -ого
Пі́рчине, -ого
Піски́, -і́в
Піски́-Радькі́вські, Пісок-Радькі́вських
Піски́-Річи́цькі, Пісок-Річи́цьких
Піски́-Уда́йські, Пісок-Уда́йських
Піскі́в, -о́ва
Піскі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Піскі́вське, -ого
Піско́шине, -ого
Піскува́те, -ого
Пісо́к, -ска́
Пісо́цький, -ого
Пісочи́н, -а́
Пісо́чки, -ів
Пісо́чна, -ої
Пісо́чне, -ого
Пі́стинь, -і, *ор.* -нню
Пістря́лове, -ого
Пітушкі́в, -о́ва
Піхо́цьке, -ого
Пі́шки, -ів
Пі́шкове, -ого
Пі́ща, -і, *ор.* -ею
Піща́на, -ої
Піща́на Петрі́вка, Піща́ної Петрі́вки
Піща́не, -ого
Піща́ни, -а́н
Піща́ний Брід, Піща́ного Бро́ду
Піща́ниця, -і, *ор.* -ею
Піща́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Піща́нка, -и, *д. і м.* -ці
Піща́тинці, -ів
Пі́щів, -е́ва
Пла́ве, -ого
Плаве́щина, -и
Плави́нище, -а
Пла́вневе, -ого
Пла́вні, -ів
Пла́вське, -ого
Пла́в'я, -я
Плай, -я, *ор.* -єм
Плаки́дине, -ого
Плаки́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Пла́ксине, -ого
Пласкі́вщина, -и
Пластуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пластюки́, -і́в
Плато́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Плато́нове, -ого
Плахі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пла́хо-Петрі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Плахті́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Плахтя́нка, -и, *д. і м.* -ці

Плачи́нда, -и
Плаю́ць, -я
Плеба́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Пле́ників, -ова
Плесе́цьке, -ого
Плескачі́, -ів
Плескачі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Плесна́, -и́
Пле́сове, -ого
Плете́ний Ташли́к, Плете́ного Ташлика́
Плете́ничі, -ів
Плете́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Плетньо́ве, -ого
Пле́хів, -ова
Плехті́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Плеше́вичі, -ів
Плешкані́, -ів
Плещі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Плещі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Пли́ска, -и, *д. і м.* -ці
Пли́ски, -сок
Плискі́в, -о́ва
Пли́сове, -ого
Пли́та, -и
Плісня́ни, -я́н
Плі́хів, -ова
Плі́ши́вець, -вця, *ор.* -вцем
Плі́шки, -шок
Пліщи́н, -а́
Плодове́, -о́го
Плодоро́дівське, -ого
Плодоро́дне, -ого
Пло́ска, -ої
Плоска́новиця, -і, *ор.* -ею
Пло́ске, -ого
Пло́ский Поті́к, Пло́ского Пото́ка
Плоскове́, -о́го
Пло́ско-Забу́зьке, -ого
Пло́ско-Тара́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Плоскоя́рка, -и, *д. і м.* -ці
Плоти́на, -и
Плоти́нне, -ого
Плоти́ча, -і, *ор.* -ею
Пло́тникове, -ого
Пло́тницьке, -ого
Плоцьк, -а
Площа́нка, -и, *д. і м.* -ці
Площі́, -ів
Плуг, -а
Плугата́р, -я́, *ор.* -е́м
Плу́гів, -ова
Плу́жне, -ого
Плу́жники, -ів
Плу́жникове, -ого
Пльо́хів, -ова
Плюти́, -і́в
Плюто́вище, -а
Плющі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пля́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Пляхова́, -о́ї
Пляци́на, -и
Пляшева́, -о́ї
Пляші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пнів, -ева
Пні́вне, -ого
Пні́кут, -а
Пня́тин, -а
Побере́жжя, -я
Побере́жка, -и, *д. і м.* -ці
Побере́жне, -ого
Побє́да, -и
Побє́дине, -ого
Побє́дне, -ого
Поби́ванка, -и, *д. і м.* -ці
По́бичі, -ів
Побі́йна, -ої
Побі́рка, -и, *д. і м.* -ці
По́біч, -а
Побочі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Побужа́ни, -а́н
Побу́зьке, -ого
По́бук, -а
По́вал, -а
Пове́ргів, -ова
По́відов, -а
Пові́тно, -а
По́води, -ів
Поворо́тне, -ого
Пово́рськ, -а
Повста́нське, -ого
По́встин, -а
Повч, -а
По́вча, -і, *ор.* -ею
По́вчине, -ого
Пога́р, -а
Пога́рисько, -а
Пога́рщина, -и
Погибля́к, -а́
Погі́ньки, -ньок
Погі́рці, -ів
Пого́жа Кри́ни́ця, Пого́жої Криниці
Пого́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Пого́ня, -і, *ор.* -ею
Погорі́ла, -ої
Погорі́ле, -ої
Погорі́лець, -льця, *ор.* -льцем
Погорі́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Погорі́льці, -ів
Погребе́ць, -бця́, *ор.* -бце́м
Погреби́, -ів

Погреби́ще, -а
Погребі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Погребняки́, -і́в
Погрі́бці, -ів
Погуля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Подвір'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Подві́рки, -рок
Подві́рне, -ого
Поди́, -і́в
Подида́р, -а
По́димка, -и, *д. і м.* -ці
Поди́мове, -ого
По́дин, -а
По́дище, -а
Поді́бна, -ої
По́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Поді́л, -о́ла
Поді́ли, -ів
Поді́лки, -ів
Поді́лля, -я
Поді́льське, -ого
Поді́льський, -ого
Поді́льці, -ів
Подішо́р, -а
Подо́бовець, -бовця, -бовцем
По́дове, -ого
По́до-Кали́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Подо́ли, -ів
Подо́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Подо́лове, -ого
Подольо́х, -а
Подоляки́, -і́в
Подоля́ни, -я́н
Подоля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Подоля́нське, -ого
Подоро́жнє, -нього
Подоро́жня, -ньої
Подспо́р'є, -я
По́дусів, -ева
Подусі́льна, -ої
Поє́тин, -а
По́жарки, -рок
Пожа́рна Ба́лка, Пожа́рної Ба́лки
Пожа́рне, -ого
Пожа́рське, -ого
Поже́жа, -і, *ор.* -ею
По́жня, -і, *ор.* -ею
Пожо́г, -а
Поздимир, -а
Позна́нка, -и, *д. і м.* -ці
По́знань, -і, *ор.* -нню
Пойдуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Показне́, -о́го
Показо́ве, -ого
Пока́лів, -ова
Покаліта́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Пока́ляне, -ого
Покащі́в, -е́ва
Поко́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Покоти́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Покоти́лове, -ого
Поко́шичі, -ів
Поко́щеве, -ого
Покощі́вка, -и, *д. і м.* -ці
По́кришів, -ева
Покрі́вці, -ів
Покро́вка, -и, *д. і м.* -ці
Покро́вська Бага́чка, Покро́вської Бага́чки
Покро́вське, -ого
Покро́вщина, -и
Покропи́вна, -ої
Поку́тине, -ого
Поку́тинці, -ів
Поку́тне, -ого
Пола́пи, -а́п
Поле́зне, -ого
Полива́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Полива́нів Яр, Полива́нового Я́ру
Поли́в'яне, -ого
По́лиці, -иць
Поли́чинці, -ів
По́лівська Гу́та, По́лівської Гу́ти
По́лівське, -ого
Полі́вці, -ів
Полігó́н, -а
Полі́да́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Полі́но-Осипе́нкове, -ого
Полі́сся, -я
Полі́ське, -ого
Політа́нки, -нок
Політвідді́ловець, -вця, *ор.* -вцем
Політру́дня, -і, *ор.* -ею
Поліа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Полкова́ Мики́тівка, Полково́ї Мики́тівки
Полкове́, -о́го
Полко́вниче, -ого
Поло́ва, -и
Поло́ве, -ого
Полове́цьке, -ого
Полови́нки, -нок
Полови́нкине, -ого
Полови́нники, -ів
Полови́нчик, -а
Поло́влі, -ів
Поло́ги, -ів
Поло́ги-Вергуни́, Поло́гів-Вергуні́в
Поло́ги-Низ, Поло́гів-Ни́зу
Поло́ги-Чобітки́, Поло́гів-Чобітків
Поло́ги-Яненки́, Поло́гів-Яненкі́в
Поло́гівщина, -и

Положаї́, -ї́в
Поло́жеве, -ого
Поло́нисте, -ого
Поло́ничеве, -ого
Поло́ничі, -ів
Полони́чна, -ої
Поло́нка, -и, *д. і м.* -ці
Поло́нки, -нок
Поло́нне, -ого
Полоу́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Поло́хачів, -ева
Поло́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Поло́шки, -шок
По́лствин, -а
Полта́ва, -и
Полта́вка, -и, *д. і м.* -ці
Полтавобогол‌ю́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Полта́вське, -ого
Полтавці́, -і́в
По́лтва, -и
Полубо́тки, -ів
Полудні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Полу́зір'я, -я
Полум'я́не, -ого
Полуни́чне, -ого
Полуни́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Полупа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Полу́шкине, -ого
Польова́, -о́ї
Польова́ Лисі́ївка, Польово́ї Лисі́ївки
Польова́ Слобі́дка, Польово́ї Слобі́дки
Польове́, -о́го
Польові́ Гриня́вці, Польови́х Гриня́вців
Полю́хне, -ого
Полю́шкине, -ого
Полю́шко, -а
Поляки́вське, -ого
Поля́на, -и
Поляне́, -о́го
Поляне́цьке, -ого
Поля́ни, -я́н
Поля́ниця, -і, *ор.* -ею
Поля́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Поля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Поля́нки, -нок
Поля́нська Гу́та, Поля́нської Гу́ти
По́лянь, -і, *ор.* -нню
Поляхове́, -о́го
Помаза́ни, -а́н
Помаза́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Помилу́йківка, -и, *д. і м.* -ці
Помі́рки, -рок
Помі́рці, -і́в
Помі́чна́, -о́ї
Помли́нів, -ова
Помоклі́, -ів
Помоня́та, -я́т
Поморя́ни, -я́н
Поне́бель, -я
Понизі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пони́ква, -и
Пони́ковиця, -і, *ор.* -ею
По́ничів, -ева
Поні́нка, -и, *д. і м.* -ці
Пономаре́нки, -ів
Поно́ра, -и
Поно́ри, -ів
Поно́рниця, -і, *ор.* -ею
Поня́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Попаздра́, -и́
Попасна́, -о́ї
Попа́сне, -ого
Попела́к, -а
Попелі́, -ів
Попелі́в, -о́ва
Попелі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Попелі́вщина, -и
Попельна́сте, -ого
Попе́льне, -ого
Попе́льники, -ів
Попелю́хи, -ю́х
Попеля́ни, -я́н
Попенки́, -і́в
Попере́чне, -ого
Попі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Попі́вці, -ів
Попі́вщина, -и
По́пів Яр, По́пового Я́ру
Попі́льне, -ого
Попі́льня, -і, *ор.* -ею
По́плави, -ів
По́плавка, -и, *д. і м.* -ці
Попла́вники, -ів
Попо́ва Балі́вка, Попо́вої Балі́вки
Попо́ве, -ого
Попо́вичі, -ів
Попо́вичка, -и, *д. і м.* -ці
Попо́ве, -ого
По́правка, -и, *д. і м.* -ці
Попру́жна, -ої
Попу́дня, -і, *ор.* -ею
Попу́тне, -ого
Пора́дівка, -и, *д. і м.* -ці
По́рик, -а
Порі́чне, -ого
Порі́ччя, -я
Порі́ччя-Грунто́ве, Порі́ччя-Грунто́вого
Порі́ччя-Задві́рне, Порі́ччя-Задві́рного
Поро́ги, -ів
Поро́зове, -ого

Порозо́к, -зка́
Поро́мів, -ова
Поро́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Поро́скотень, -тня, *ор.* -тнем
Поро́хня, -і, *ор.* -ею
Порохова́, -о́ї
Порохо́нь, -і, *ор.* -нню
Порошко́ве, -ого
Порскалі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Порт, -а
По́ртівське, -ого
Портні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Портове́, -о́го
По́руб, -а
Порубаї́, -ї́в
Пору́би, -ів
Пору́бка, -и, *д. і м.* -ці
Пору́бне, -ого
Пору́денко, -а
Пору́чин, -а
Порфи́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Поршна́, -и́
Поса́д, -а
Поса́да-Новомі́ська, Поса́ди-Новомі́ської
Поса́д-Покро́вське, -ого
Посві́рж, -а, *ор.* -ем
Поселя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Поси́ва, -и
По́січ, -а
Посмашні́вка, -и, *д. і м.* -ці
По́сників, -ова
Поста́в-Мука, -и, *д. і м.* -ці
Пості́йне, -ого
Посто́вбиця, -і, *ор.* -ею
Посто́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Посто́льне, -ого
Посто́ята, -и
По́ступель, -я, *ор.* -ем
Посу́ньки, -ньок
По́сухів, -ова
Посу́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Посягва́, -и́
Поталі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Пота́півка, -и, *д. і м.* -ці
Пота́повичі, -ів
Пота́пці, -ів
По́таш, -а, *ор.* -ем
Поташе́нкове, -ого
Пота́шня, -і, *ор.* -ею
Поте́лич, -а
Потере́ба, -и
Потеря́йки, -ів
Потеря́йки-Горові́, Потеря́йок-Горови́х
Поти́хонове, -ого
Поті́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Поті́к, -то́ка
Поті́чо́к, -чка́
Пото́ки, -ів
Пото́пиха, -и, *д. і м.* -сі
Пото́риця, -і, *ор.* -ею
Пото́цьке, -ого
Поточа́ни, -а́н
Пото́чище, -а
Пото́чок, -ті́чка, *ор.* -ті́чком
Поту́тори, -ів
Поту́торів, -ова
По́туш, -а
Потьо́мкине, -ого
Похі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Поча́євичі, -ів
Поча́їв, -єва
Поча́пи, -ів
Поча́пинці, -ів
Поча́пки, -пок
Поча́пці, -ів
Поче́пин, -а
Поче́пці, -ів
Поче́тне, -ого
Поче́чине, -ого
Почи́но-Софі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Почу́йки, -йок
Пошто́ве, -ого
Пояски́, -і́в
Пра́вда, -и
Пра́вдине, -ого
Пра́вді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Правдюки́, -і́в
Правобере́жна Сокі́лка, Правобере́жної Сокі́лки
Правобере́жне, -ого
Прапори́, -і́в
Працюки́, -і́в
Прачі́, -ів
Предте́чине, -ого
Преле́сне, -ого
Преображе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Преображе́нка, -и, *д. і м.* -ці
Преображе́нне, -ого
Преображе́нське, -ого
Пресла́в, -а
Пречи́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Приазо́вське, -ого
Прибере́жне, -ого
Приби́лів, -ова
Прибинь, -і, *ор.* -нню
Прибитки, -ів
Прибі́лля, -я
Прибі́рськ, -а
Приборжа́вське, -ого
Прибо́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Прибужа́ни, -а́н

Прибу́жжя, -я
Прибу́зьке, -ого
Прибуток, -тка
Прива́р, -а
Привілля, -я
Привільне, -ого
Привільня́нське, -ого
Привітів, -ова
Привітівка, -и, *д. і м.* -ці
Привітне, -ого
Привовча́нське, -ого
Привокза́льне, -ого
Приворіття, -я
Привóроки, -ів
Привóрот, -а
Привóроття, -я
Прига́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Приги́дь, -гóді, *ор.* -гíддю
Пригі́р'я, -я
Пригóже, -ого
При́городок, -дка
Придесня́нське, -ого
Придніпрóвськ, -а
Придніпрóвське, -ого
Придніпрóвський, -ого
Придніпря́нське, -ого
Придністрóв'я, -я
Придністря́нське, -ого
Придоли́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Придоне́цьке, -ого
Придорóжнє, -нього
Призове́, -óго
Приінгу́льське, -ого
При́ймине, -ого
При́ймівщина, -и
Прикла́дники, -ів
При́кмище, -а
Приколóтне, -ого
Прикордóнна Улаша́нівка, Прикордóнної Улаша́нівки
Прикордóнне, -ого
При́лбичі, -ів
Прилима́нське, -ого
Прили́пки, -пок
Прили́пче, -а
Прилися́ни, -я́н
Прилі́пка, -и, *д. і м.* -ці
Прилісне, -ого
Прилу́жжя, -я
Прилу́жне, -ого
Прилу́ки, -у́к
Прилу́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Прилу́цьке, -ого
Прилю́тове, -ого
Примі́рне, -ого
Примóрськ, -а
Примóрське, -ого
Примóрський, -ого
Примóрський Поса́д, Примóрського Поса́ду
Примоща́ниця, -і, *ор.* -ею
Прина́да, -и
При́нцеве, -ого
Приовра́жне, -ого
Приозе́рне, -ого
Приорíльське, -ого
Приоскілля, -я
Припру́ття, -я
Припу́тенка, -и, *д. і м.* -ці
При́путні, -ів
При́п'ять, -і, *ор.* -ттю
Прирі́чне, -ого
Прирі́ччя, -я
Приса́дове, -ого
Присе́йм'я, -я
Присива́ське, -ого
Присива́шне, -ого
Присі́вці, -ів
При́ски, -сок
При́сліп, -а
При́случ, -а
Приста́йлове, -ого
Пристанці́йне, -ого
При́стань, -і, *ор.* -нню
При́стень, -я, *ор.* -ем
При́стине, -ого
Пристін, -а
При́сторонь, -я, *ор.* -ем
Пристрóми, -ом
Притиківка, -и, *д. і м.* -ці
Притися́нське, -ого
Приту́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Приту́лове, -ого
Прихід, -óда
Прихі́дьки, -ів
Прихóдьківка, -и, *д. і м.* -ці
Причепи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Приче́півка, -и, *д. і м.* -ці
Причі́л -а
При́шиб, -а
Пришива́льня, -і, *ор.* -ею
Пришляки́, -ів
Прище́півка, -и, *д. і м.* -ці
Приют, -а
Прию́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Прию́тне, -ого
Прия́тне Світа́ння, Прия́тного Світа́ння
Проба́бин, -а
Пробі́жна -ої
Пробі́йнівка, -и, *д. і м.* -ці
Пробу́дження, -я
Прова́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Прова́лля, -я
Провідки, -док
Прогі́н, -óна
Пригнóєв, -а
Прогóни, -ів
Прогóння, -я
Прогре́с, -а
Прогре́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Продубі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Прозра́чне, -ого
Проїжджe, -ого
Прока́зине, -ого
Прокопе́нкове, -ого
Прóкопівка, -и, *д. і м.* -ці
Прокопóвичі, -ів
Прокура́ва, -и
Пролета́р, -аря́
Пролета́рій, -я
Пролета́рка, -и, *д. і м.* -ці
Пролета́рська Ру́дня, Пролета́рської Ру́дні
Проле́тарське, -ого
Проле́тарський, -ого
Прóліски, -ів
Пролітне, -ого
Прóлом, -а
Прóмінь, -меня, *ор.* -менем
Прóні, -нь
Пронóзівка, -и, *д. і м.* -ці
Проня́тин, -а
Пропашне́, -óго
Просівці, -ів
Прóсіка, -и, *д. і м.* -ці
Проску́ри, -у́р
Проску́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Просокиря́ни, -я́н
Простóре, -ого
Простóрне, -ого
Просяна́, -óї
Прося́не, -ого
Просяникі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Прося́нка, -и, *д. і м.* -ці
Прота́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Прота́сове, -ого
Проте́си, -ів
Проти́вень, -вня, *ор.* -внем
Протопóпівка, -и, *д. і м.* -ці
Протопóпівщина, -и
Протóчі, -óч
Протóчне, -ого
Профінте́рн, -а
Прохі́д, -óда
Прохла́дне, -ого
Прохóди, -ів
Прохори́, -ів
Прóхорів, -ова
Прóхорівка, -и, *д. і м.* -ці
Прóхорівське, -ого
Прóхорова Ба́лка, Прóхорової Ба́лки
Прóхорове, -ого
Проценки́, -ів
Прóців, -ева
Прошова́, -óї
Прощура́ди, -а́д
Пругли́, -ів
Пруде́нтове, -ого
Пруди́, -ів
Пруди́ще, -а
Прудки́, -ів
Пру́дникове, -ого
Прудóве, -ого
Прудóк, -дка́
Пруди́нка, -и, *д. і м.* -ці
Прут, -а́
Прути́льці, -ів
Пруті́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пручаї, -ів
Пруши́нка, -и, *д. і м.* -ці
Пряді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Прядки́, -ів
Прядкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пря́жів, -ева
Пряме́, -óго
Прямоба́лка, -и, *д. і м.* -ці
Пса́ри, -ів
Псі́льське, -ого
Пта́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Пта́шкине, -ого
Пти́ча, -ої
Пти́че, -ого
Пту́шка, -и, *д. і м.* -ці
Пу́гач, -а
Пугачі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пугачóве, -ого
Пу́длівка, -и, *д. і м.* -ці
Пу́дліївці, -ів
Пужа́йкове, -ого
Пу́жники, -ів
Пу́зикове, -ого
Пузирі́, -ів
Пузи́рки, -рок
Пузнякі́вці, -ів
Пу́касівці, -ів
Пуке́ничі, -ів
Пу́ків, -ова
Пукляки́, -ів
Пуле́мець, -мця, *ор.* -мцем
Пу́лино-Гу́та, -и
Пу́линці, -ів
Пу́лтівці, -ів
Пульмó, -а́
Пу́ні, Пунь
Пу́рдівка, -и, *д. і м.* -ці
Пу́рицьке, -ого
Пурпу́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Пуста́ Гре́бля, Пустóї Гре́блі
Пусте́льники, -ів
Пусте́льникове, -ого
Пусти́нка, -и, *д. і м.* -ці
Пусти́нки, -нок
Пустова́ри, -ів
Пустова́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Пустові́йти, -ів
Пустові́йтівка, -и, *д. і м.* -ці
Пустові́йтове, -ого
Пустові́ти, -ів
Пустогорóд, -а
Пустоіва́нне, -ого
Пустоми́ти, -ів
Пустоми́тів, -ова
Пустóтине, -ого
Пустóха, -и, *д. і м.* -сі
Пустоцві́тне, -ого
Путепрові́д, -óда
Пути́вль, -я, *ор.* -влем
Пути́вськ, -а
Пути́ла, -и
Пути́лине, -ого
Пути́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Пути́ловичі, -ів
Путі́вці, -ів
Пу́тникове, -ого
Пу́трине, -ого
Пу́тринці, -ів
Пу́трівка, -и, *д. і м.* -ці
Путя́тине, -ого
Путя́тинці, -ів
Путя́тичі, -ів
Пуха́льщина, -и
Пу́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Пу́хова, -ої
Пухóве, -ого
Пучкі́вщина, -и
Пушкаре́ве, -ого
Пушкарі́, -ів
Пушкарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Пушка́рка, -и, *д. і м.* -ці
Пушка́рне, -ого
Пушка́рщина, -и
Пу́шкіне, -ого
Пу́шкіно, -а
Пу́шкове, -ого
Пу́ща-Води́ця, Пу́щі-Води́ці
Пча́ни, Пчан
Пчі́лка, -и, *д. і м.* -ці
Пчі́льники, -ів
Пчоли́не, -ого
Пшени́чне, -ого
Пшени́чники, -ів
Пші́нчине, -ого
Пшоне́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Пшоня́нове, -ого
П'я́дики, -ів
П'ядикі́вці, -ів
П'я́новичі, -ів
П'яте́цьке, -ого
П'ятигі́рське, -ого
П'ятигі́рці, -ів
П'яти́гори, -гір
П'ятигóрівка, -и, *д. і м.* -ці
П'яти́дні, -днів
П'ятиду́б, -а
П'ятикóри, -ів
П'ятипі́лля, -я
П'ятирі́чка, -и, *д. і м.* -ці
П'ятиха́тка, -и, *д. і м.* -ці
П'ятиха́тки, -ток
П'я́тка, -и, *д. і м.* -ці
П'я́ткине, -ого
П'ятківка, -и, *д. і м.* -ці
П'я́тницьке, -ого
П'я́тниця, -і
П'ятнича́ни, -а́н
П'ятомиколаї́вка, -и, *д. і м.* -ці

Р

Ра́ва-Ру́ська, Ра́ви-Ру́ської
Ра́вське, -ого
Ра́вщина, -и
Ра́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Рагу́ля, -і, *ор.* -ею
Рада́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Радва́ни, -а́н
Радва́нці, -ів
Ра́двине, -ого
Радгóспівка, -и, *д. і м.* -ці
Радгóспне, -ого
Радгóспний, -ого
Раде́вичеве, -ого
Раде́личі, -ів
Раде́ничі, -ів
Ра́денськ, -а
Раде́хів, -ова
Раде́цька Бóлярка, Раде́цької Бóлярки
Раде́цьке Бу́дище, Раде́цького Бу́дища
Радива́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Радивили́в, -ова
Радивóнівка, -и, *д. і м.* -ці
Радя́жеве, -ого

Ра́динка, -и, *д. і м.* -ці
Радисла́вка, -и, *д. і м.* -ці
Радихі́вщина, -и
Ра́дич, -а
Ра́дичі, -ів
Ра́дичів, -ева
Ра́дів, -ова
Ра́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Раді́вці, -ів
Ра́дісне, -ого
Ра́дківці, -ів
Радкови́ця, -і, *ор.* -ею
Ра́дове, -ого
Ра́довель, -вля, *ор.* -влем
Ра́довичі, -ів
Радого́ща, -і, *ор.* -ею
Ра́долівка, -и, *д. і м.* -ці
Радоми́слівка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́домишль, -я, *ор.* -ем
Ра́домка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́домля, -і, *ор.* -ем
Радом'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Радо́хинці, -ів
Радо́чини, -ин
Ра́дошин, -а
Ра́дошинка, -и, *д. і м.* -ці
Радоші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Радса́д, -а
Радсело́, -а́
Ра́дужне, -ого
Раду́лин, -а
Ра́дуль, -я, *ор.* -ем
Ра́духівка, -и, *д. і м.* -ці
Раду́шне, -ого
Ра́дча, -ої
Радченки́, -ів
Ра́дченкове, -ого
Радчи́ха, -и, *д. і м.* -сі
Радчиці́, -ів
Радчуки́, -ів
Радьки́, -ів
Радькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Радько́ве, -ого
Радя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Радя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Радя́нська Да́ча, Радя́нської Да́чі
Радя́нська Слобода́, Радя́нської Слободи́
Радя́нська Украї́на, Радя́нської Украї́ни
Радя́нське, -ого
Радя́нське Загі́р'я, Радя́нського Загі́р'я
Радя́нський, -ого
Ра́єво-Олекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́жнів, -ева
Ра́зіне, -ого
Раї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Рай, -я, *ор.* -єм
Райго́род, -а
Райгоро́дка, -и, *д. і м.* -ці
Райгородо́к, -дка́
Райдоли́на, -и
Ра́йдужне, -ого
Ра́йки, -йок
Райки́, -ів
Ра́йківка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́йківці, -ів
Ра́йківщина, -и
Ра́йлів, -ова
Раймі́сто, -а
Ра́йнівка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́йнова, -ої
Райо́зеро, -а
Райо́к, -йка́
Рай-Олекса́ндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Рай-Оле́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́йполе, -я
Ра́йське, -ого
Раки́, -ів
Ра́ків, -ова
Ракі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́ків Ліс, Ра́кового Лі́су
Ра́ківчик, -а
Ра́ківщина, -и
Ракобо́вти, -ів
Ра́кова, -ої
Ра́кова Січ, Ра́кової Сі́чі
Ра́кове, -ого
Ра́ковець, -вця, *ор.* -вцем
Ра́ковичі, -ів
Рако́вище, -а
Ра́кош, -а, *ор.* -ем
Рако́шин, -а
Рако́шине, -ого
Раку́жа, -і, *ор.* -ею
Раку́лове, -ого
Раку́ти, -ів
Ра́кша, -і, *ор.* -ею
Ракші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ралі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ранда́ва, -и
Ране́вичі, -ів
Ра́нжеве, -ого
Ра́нній Ра́нок, Ра́ннього Ра́нку
Ра́псище, -а
Раса́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́ска, -и, *д. і м.* -ці
Ра́сківка, -и, *д. і м.* -ці
Распла́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́слове, -ого
Ра́стів, -ова
Ра́та, -и
Ра́тищі, -ів
Ра́тівці, -ів
Ра́тне, -ого
Ра́тнів, -ева
Ра́туш, -і, *ор.* -ею
Рау́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Рафа́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Рафа́йлове, -ого
Рафа́йнове, -ого
Рафа́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Рахва́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Рахи́ня, -і, *ор.* -ею
Ра́хів, -ова
Рахмані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́хни, -ів
Рахни́-Лісові́, Рахні́в-Лісови́х
Рахни́-Польові́, Рахні́в-Польови́х
Рахні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́цеве, -ого
Ра́цинська Да́ча, Ра́цинської Да́чі
Раціб́о́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́чин, -а
Ра́чинці, -ів
Рачі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́чки, -ів
Ра́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́шків, -ова
Ра́шкова Слобода́, Ра́шкової Слободи́
Ра́штівка, -и, *д. і м.* -ці
Ра́штівці, -ів
Ребеда́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Ре́брикове, -ого
Рева́ківці, -ів
Ре́вбинці, -ів
Реви́, -ів
Ре́вівка, -и, *д. і м.* -ці
Ре́вки, -ів
Ре́вківці, -ів
Ре́вне, -ого
Ре́вова, -ої
Ревода́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Революці́йне, -ого
Реву́нів Круг, Реву́нового Кру́га
Реву́ха, -и, *д. і м.* -сі
Реву́че, -ого
Реву́шки, -ів
Реву́щине, -ого
Рев'я́кине, -ого
Ре́гентівка, -и, *д. і м.* -ці
Регіря́нка, -и, *д. і м.* -ці
Регляши́нці, -ів
Редви́нці, -ів
Реду́ти, -ів
Редькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Резеді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Резе́рвне, -ого
Рейме́нта́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Рекі́ти, -іт
Ре́клинець, -нця, *ор.* -нцем
Рекуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ре́кшин, -а
Ремезі́вці, -ів
Реме́ль, -я, *ор.* -ем
Реме́нів, -ова
Ре́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Ремо́нтне, -ого
Ре́мчиці, -иць
Ре́ні, *невідм.*
Ре́нів, -ова
Репа́тьєве, -ого
Ре́пехів, -ова
Репи́нне, -ого
Ре́пище, -а
Ре́п'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Репу́жинці, -ів
Реп'я́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Респу́бліка, -и, *д. і м.* -ці
Республіка́нець, -нця, *ор.* -нцем
Ре́тик, -а
Ре́ут, -а
Ре́утинці, -ів
Рецюкі́вщина, -и
Речича́ни, -а́н
Решети́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Решети́лівське, -ого
Решетники́, -ів
Реші́тка, -и, *д. і м.* -ці
Реші́тки, -ток
Решні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Решу́цьк, -а
Ре́я, -ї, *ор.* -єю
Ре́піне, -ого
Ржаве́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Ржа́винці, -ів
Ржа́вчик, -а
Ржа́не, -ого
Ржи́щів, -ева
Рибаки́, -ів
Рибакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Риба́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Риба́лка, -и, *д. і м.* -ці
Риба́лкине, -ого
Риба́льське, -ого
Риба́льче, -ого
Риба́си, -ів
Риба́цьке, -ого
Риба́че, -ого
Ри́бинськ, -а
Ри́бинське, -ого
Ри́бки, -бок
Ри́бне, -ого
Ри́бник, -а
Ри́бники, -ів
Ри́ботень, -тня, *ор.* -тнем
Ри́ботин, -а
Рибці́, -ів
Ри́бча, -ої
Ри́бченки, -ів
Ри́бчине, -ого
Ри́бчинці, -ів
Ри́б'янцеве, -ого
Рига́йлиха, -и, *д. і м.* -сі
Ри́ги, -ів
Ридоду́би, -ів
Ри́домиль, -я, *ор.* -ем
Ри́жа, -ої
Ри́жавка, -и, *д. і м.* -ці
Рижа́ни, -а́н
Рижа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ри́жики, -ів
Рижі́в, -о́ва
Рижі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Рижки́, -ів
Рижо́ве, -ого
Рижу́линці, -ів
Ри́зине, -ого
Ри́ків, -ова
Ри́ковичі, -ів
Рику́нь, -я, *ор.* -ем
Риле́євка, -и, *д. і м.* -ці
Ри́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Римарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Римачі́, -ів
Ри́ми, Рим
Рими́ги, -ів
Ринга́ч, -а́
Ри́пень, -пня, *ор.* -пнем
Рисако́ве, -ого
Рисв'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ри́сове, -ого
Ри́тикове, -ого
Ри́тні, -ів
Риха́льське, -ого
Рихли́, -ів
Ри́хта, -и
Ри́хтичі, -ів
Рича́гів, -ова
Ри́шавка, -и, *д. і м.* -ці
Ри́шин, -а
Ришні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Рів, Ро́ва
Ріве́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Рі́вки, -ок
Рі́вна, -ої
Рі́вне, -ого
Рівни́нне, -ого
Рівнопі́лля, -я
Рівнопі́ль, -поля, *ор.* -полем
Рі́вня, -і, *ор.* -ею
Рівчаки́, -ів
Рівча́к-Степа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ріг, Ро́га
Ріде́ньке, -ого
Рі́дка, -и, *д. і м.* -ці
Рідкі́в, -о́ва
Рі́дківці, -ів
Рідкоду́б, -а
Рідкоду́би, -ів
Рідколі́сся, -я
Рі́дна Украї́на, Рі́дної Украї́ни
Рі́дне, -ого
Рі́дний Край, Рі́дного Кра́ю
Рі́жки, -жок
Ріжо́к, -жка́
Різдвя́не, -ого
Різдвя́ни, -я́н
Різдвя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Рі́зки, -зок
Різникі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Різнико́ве, -ого
Різниче́нківське, -ого
Рі́зня, -і, *ор.* -ею
Різуне́нкове, -ого
Рі́пинці, -ів
Рі́п'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Рі́пки, -пок
Ріпна́, -о́ї
Ріпне́, -о́го
Рі́пнів, -ева
Рі́пчиці, -иць
Ріп'я́на, -ої
Ріп'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Річечи́на, -и
Рі́чиця, -і, *ор.* -ею
Рі́чище, -а
Рі́чка, -и, *д. і м.* -ці
Рі́чки, -чок
Річне́, -о́го
Рі́шин, -а
Робітни́к, -а́
Робо́тине, -ого
Робо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Рованці́, -ів
Ро́вба, -и
Ро́венка, -и, *д. і м.* -ці
Ровеньки́, -ів
Ро́вжі, -ів
Рови́, -ів
Рогалі́, -ів

Рога́нка, -и, *д. і м.* -ці
Рога́нське, -ого
Рога́нь, -і, *ор.* -нню
Рогати́н, -а́
Рогачи́н, -а́
Рога́чинка, -и, *д. і м.* -ці
Рогачі́, -і́в
Рогачі́в, -є́ва
Роги́, -і́в
Роги́нці, -ів
Роги́ня, -і, *ор.* -ею
Рогі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Рогі́вське, -ого
Рогі́зка, -и, *д. і м.* -ці
Рогі́зки, -зок
Рогі́зна, -ої
Рогі́зне, -ого
Рогова́, -о́ї
Ро́гове, -ого
Рого́вичі, -ів
Рогові́ Смоляри́, Рогови́х Смолярі́в
Рогожа́ни, -а́н
Рого́зине, -ого
Рогозі́в, -о́ва
Рогозя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ро́гощі, -ів
Родако́ве, -ого
Рода́тичі, -ів
Ро́динське, -ого
Родіо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Родники́, -і́в
Родникі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Родникі́вське, -ого
Роднико́ва Гу́та, Роднико́вої Гу́ти
Роднико́ве, -ого
Роднички́, -і́в
Рожаї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Рожаки́, -і́в
Рожа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Рожде́ственка, -и, *д. і м.* -ці
Рожде́ственське, -ого
Роже́ве, -ого
Роже́пи, -ів
Рожи́ськ, -а
Рожи́чна, -ої
Ро́жище, -а
Ро́жів, -ева
Ро́жівка, -и, *д. і м.* -ці
Рожко́вичі, -ів
Рожне́ві Поля́, Рожне́вих Полі́в
Рожни́, -і́в
Ро́жнів, -ева
Рожні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Рожня́тів, -ова
Рожня́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Ро́за, -и
Роза́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Розалі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Роза́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Розби́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Розва́дів, -ова
Ро́зваж, -а
Розва́жів, -ева
Розваря́ни, -я́н
Розви́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Розві́рче, -ого
Розворя́ни, -я́н
Розга́дів, -ова
Розгі́рче, -ого
Розді́л, -а
Розді́льна, -ої
Розді́льне, -ого
Роздо́л, -а
Роздо́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Роздо́лля, -я
Роздо́льне, -ого
Роздо́ри, -ів
Роздорі́жне, -ого
Розжа́лів, -ова
Ро́зи Люксембу́рг, *невідм.*
Ро́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Ро́зквіт, -а
Розкида́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Розкі́шна, -ої
Розкі́шне, -ого
Розко́пане, -ого
Розко́панці, -ів
Розко́пинці, -ів
Розко́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Розли́в, -а
Розли́ва, -и
Розли́ви, -ів
Ро́злуч, -а, *ор.* -ем
Розльо́ти, -ів
Ро́зничі, -ів
Розно́шенське, -ого
Розно́шинці, -ів
Ро́зове, -ого
Ро́зовий, -ого
Розпасі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Розпашне́, -о́го
Розса́дки, -док
Розса́дне, -ого
Ро́зсвіт, -а
Розсипне́, -о́го
Ро́зсішки, -шок
Розсо́ха, -и, *д. і м.* -сі
Розсо́хи, -о́х
Розсо́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Розсохі́вське, -ого
Розсохова́та, -ої
Розсохува́та, -ої
Розсохува́те, -ого
Розсохува́тець, -тця, *ор.* -тцем
Розсохува́тка, -и, *д. і м.* -ці
Розсо́ша, -і, *ор.* -ею
Розсоша́нка, -и, *д. і м.* -ці
Розсо́ше, -ого
Розсо́шенці, -ів
Розсо́шинці, -ів
Ро́зсоші, -ів
Розспасі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Розсу́дів, -ова
Розта́ння, -я
Розти́чеве, -ого
Розті́сне, -ого
Розто́ка, -и, *д. і м.* -ці
Розто́ки, -о́к
Розто́цька Па́стіль, Розто́цької Па́стілі
Розто́чки, -чок
Розтя́жин, -а
Розума́кове, -ого
Розумі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Розу́мниця, -і, *ор.* -ею
Роі́ще, -а
Ройля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ройове́, -о́го
Роке́ти, -ів
Роки́ні, -и́нь
Роки́та, -и
Роки́ти, -и́т
Роки́тна Слобода́, Роки́тної Слободи́
Роки́тне, -ого
Роки́тне-До́нівка, Роки́тного-До́нівки
Роки́тниця, -і, *ор.* -ею
Рокосі́в, -о́ва
Роксола́ни, -а́н
Ро́лів, -ева
Ро́ля, -і, *ор.* -ею
Романи́, -і́в
Рома́нини, -ин
Рома́ниха, -и, *д. і м.* -сі
Рома́нів, -ова
Рома́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Рома́нівське, -ого
Романі́ни, -і́н
Романки́, -і́в
Романкі́в, -о́ва
Рома́нківці, -ів
Рома́нова Ба́лка, Рома́нової Ба́лки
Рома́нове, -ого
Рома́нове Село́, Рома́нового Села́
Рома́ново-Булга́кове, -ого
Рома́ново-Ху́тір, -ора
Романчуко́ве, -ого
Романьки́, -і́в
Романько́ве, -ого
Романюхи́, -і́в
Ромасі́, -і́в
Рома́ш, -а́
Ромаші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Рома́шка, -и, *д. і м.* -ці
Рома́шки, -шок
Рома́шкине, -ого
Рома́шківка, -и, *д. і м.* -ці
Рома́шкове, -ого
Роме́йки, -йок
Роме́йкове, -ого
Роме́нщина, -и
Ромни́, -ме́н
Ромода́н, -а
Ромода́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ромочеви́ця, -і, *ор.* -ею
Ро́мо́ш, -а
Ропа́вське, -ого
Ропля́нське, -ого
Ро́пове, -ого
Ропоту́ха, -и
Ро́пча, -і, *ор.* -ею
Роса́ва, -и
Ро́си, Рос
Ро́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Росі́йська Бу́да, Росі́йської Бу́ди
Росі́льна, -ої
Росі́шка, -и, *д. і м.* -ці
Росі́шки, -шок
Росія́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Росла́вичі, -ів
Ро́снівка, -и, *д. і м.* -ці
Росо́лівці, -ів
Росо́хач, -а
Росо́хи, -ів
Росохува́тець, -тця, *ор.* -тцем
Ро́сош, -і, *ор.* -ею
Ро́соша, -і, *ор.* -ею
Росоша́ни, -а́н
Ростави́ця, -і, *ор.* -ею
Ро́стань, -і, *ор.* -нню
Ростиня́, -і́, *ор.* -е́ю
Росто́в, -а
Росто́вець, -вця, *ор.* -вцем
Ростови́ця, -і, *ор.* -ею
Ростов'я́тиця, -і, *ор.* -ею
Росту́че, -ого
Росту́ще, -ого
Ро́ти, Рот
Ро́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Ротмі́стрівка, -и, *д. і м.* -ці
Рохма́нів, -ова
Рочнякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ро́шків, -ова
Ро́шнів, -ова
Рошня́те, -ого
Ро́ща, -і, *ор.* -ею
Рощахі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ро́щине, -ого
Роякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Роя́тин, -а
Ртищі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Рубани́, -і́в
Ру́баний Мі́ст, Ру́баного Моста́
Ру́банів, -ова
Ру́банівка, -и, *д. і м.* -ці
Ру́банівське, -ого
Ру́банка, -и, *д. і м.* -ці
Руба́нників, -ова
Ру́банове, -ого
Ру́бань, -я, *ор.* -ем
Руба́шкине, -ого
Рубежі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Рубі́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Рубі́ж, -ежа́, *ор.* -ежем
Рубі́жне, -ого
Ру́блене, -ого
Ру́блин, -а
Ру́блівка, -и, *д. і м.* -ці
Рубля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Рубці́, -і́в
Ру́бче, -ого
Рубче́нки, -ів
Руда́, -о́ї
Руда́-Бро́дська, Руди́-Бро́дської
Руда́-Гірчичня́нська, Руди́-Гірчичня́нської
Руда́єво, -ого
Руда́к, -а́
Руда́-Колті́вська, Руди́-Колті́вської
Руда́-Краковец́ька, Руди́-Краковец́ької
Руда́-Кра́сна, Руди́-Кра́сної
Руда́-Кре́хівська, Руди́-Кре́хівської
Руда́нське, -ого
Руда́нці, -ів
Руда́-Сіле́цька, Руди́-Сіле́цької
Руде́нка, -и, *д. і м.* -ці
Руде́нки-Гончарі́, Руде́нків-Гончарі́в
Руде́нківка, -и, *д. і м.* -ці
Руде́нко, -а
Руде́нкове, -ого
Руде́нька, -ої
Руде́ Село́, Рудо́го Села́
Руди́й Байра́к, Рудо́го Байра́ку
Ру́диків, -ова
Руді́, -и́х
Руді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ру́дка, -и, *д. і м.* -ці
Ру́дка-Кузи́нська, -и, *д. і м.* -ці-ої
Ру́дка-Ми́ринська, -и, *д. і м.* -ці-ої
Рудка-Степ, -и-у
Ру́дка-Черви́нська, -и, *д. і м.* -ці-ої
Ру́дки, -док
Ру́дківка, -и, *д. і м.* -ці
Ру́дківці, -ів
Ру́дливе, -ого
Ру́дне, -ого
Ру́дневе, -ого
Ру́днєве, -нього
Ру́дник, -а
Ру́дники, -ів
Ру́дницьке, -ого
Ру́дниця, -і, *ор.* -ею
Рудни́че, -ого
Рудни́чне, -ого
Ру́днівка, -и, *д. і м.* -ці
Ру́дня, -і, *ор.* -ею
Ру́дня-База́рська, Ру́дні-База́рської
Ру́дня-Би́стра, Ру́дні-Би́строї
Ру́дня-Бі́лківська, Ру́дні-Бі́лківської
Ру́дня-Вороб'ї́вська, Ру́дні-Вороб'ї́вської
Ру́дня-Гацькі́вка, Ру́дні-Гацькі́вки
Ру́дня-Городе́цька, Ру́дні-Городе́цької
Ру́дня-Городи́ще, Ру́дні-Городи́ща
Ру́дня-Городи́щенська, Ру́дні-Городи́щенської
Ру́дня-Жере́вці, Ру́дні-Жере́вців
Рудня-Замисло́вицька, Ру́дні-Замисло́вицької
Ру́дня-Іва́нівська, Ру́дні-Іва́нівської
Ру́дня-Кали́нівка, Ру́дні-Кали́нівки
Ру́дня-Ка́м'янка, Ру́дні-Ка́м'янки
Ру́дня-Карпи́лівська, Ру́дні-Карпи́лівської
Ру́дня-Левкі́вська, Ру́дні-Левкі́вської
Ру́дня-Миколаї́вка, Ру́дні-Миколаї́вки
Ру́дня-Нове́нька, Ру́дні-Нове́нької
Ру́дня-Озеря́нська, Ру́дні-Озеря́нської
Ру́дня-Осо́шня, Ру́дні-Осо́шні
Ру́дня-Перга́нська, Ру́дні-Перга́нської
Ру́дня-Повча́нська, Ру́дні-Повча́нської
Ру́дня-По́шта, Ру́дні-По́шти
Ру́дня-Си́дорівська, Ру́дні-Си́дорівської
Ру́дня-Та́льська, Ру́дні-Та́льської
Ру́дня-Ушо́мирська, Ру́дні-Ушо́мирської
Ру́дня-Фасова́, Ру́дні-Фасово́ї
Ру́дня-Хо́чинська, Ру́дні-Хо́чинської
Ру́дня-Шляхова́, Ру́дні-Шляхово́ї
Ру́дня-Шпилі́вська, Ру́дні-Шпилі́вської
Рудове́, -о́го
Рудоко́пи, -ів
Рудома́н, -а
Рудьки́, -і́в
Ру́дьківка, -и, *д. і м.* -ці
Рудяки́, -і́в
Ру́жа, -і, *ор.* -ею
Ру́жин, -а

Ру́жицьке, -ого
Ружича́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ружиче́ве, -ого
Ружи́чна, -ої
Ру́жки, -жок
Руко́миш, -а, *ор.* -ем
Рукши́н, -а
Руле́ве, -ого
Ру́ликів, -ова
Рум'я́нцеве, -ого
Рунгу́ри, -ів
Руні́вщина, -и
Ру́нкошів, -ева
Ру́нне, -ого
Ру́ня, -і, *ор.* -ею
Руса́ва, -и
Руса́ва-Радя́нка, -и, *д. і м.* -ці-и
Русаки́, -ів
Русакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Русако́ве, -ого
Русалі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Руса́нів, -ова
Русані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Русані́вці, -ів
Руси́вель, -вля, *ор.* -влем
Руси́лів, -ова
Ру́син, -а
Ру́сів, -ова
Руснів, -ева
Русо́вичі, -ів
Руста́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ру́ська, -ої
Ру́ська Гу́та, Ру́ської Гу́ти
Ру́ська Доли́на, Ру́ської Доли́ни
Ру́ська Ку́чава, Ру́ської Ку́чави
Ру́ська Лозова́, Ру́ської Лозово́ї
Ру́ська Мо́кра, Ру́ської Мо́крої
Ру́ська Поля́на, Ру́ської Поля́ни
Ру́ська Слобі́дка, Ру́ської Слобі́дки
Ру́ське, -ого
Ру́ське По́ле, Ру́ського По́ля
Ру́ський Мо́чар, Ру́ського Мо́чара
Ру́ські Ге́ївці, Ру́ських Ге́ївців
Ру́ські Комарі́вці, Ру́ських Комарі́вців
Ру́ські Ти́шки, Ру́ських Ти́шок
Руськоіва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ру́сько-О́рлівка, -и, *д. і м.* -ці
Ру́твянка, -и, *д. і м.* -ці
Ру́хотин, -а
Руча́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Руча́йки, -йок
Руч'ї́, -ї́в
Ру́чки, -чок
Рю́мівське, -ого
Рю́мшине, -ого
Ряби́на, -и
Ря́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Рябі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ря́бківка, -и, *д. і м.* -ці
Рябоко́неве, -ого
Рябу́хи, -у́х
Рябу́хине, -ого
Рябу́шки, -шок
Ря́бці, -ів
Ряднівка, -и, *д. і м.* -ці
Рядове́, -о́го
Ря́підь, -і, *ор.* -ддю
Рясне́, -о́го
Рясне́-Ру́ське, Рясно́го-Ру́ського
Ря́сники, -ів
Ря́снопіль, -поля, *ор.* -полем
Ря́ське, -ого
Ря́шки, -шок

С

Сабада́ш, -а
Сабада́шеве, -ого
Саба́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Саба́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Сабати́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Са́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Са́блине, -ого
Саблукі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Са́бове, -ого
Са́варка, -и, *д. і м.* -ці
Саве́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Саве́лове, -ого
Са́венки, -ів
Са́верське, -ого
Са́верці, -ів
Са́вин, -а
Са́вина, -и
Сави́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Са́винка, -и, *д. і м.* -ці
Са́винки, -нок
Сави́нці, -ів
Са́вицьке, -ого
Са́вичі, -ів
Са́вківка, -и, *д. і м.* -ці
Савлуки́, -ів
Саво́йське, -ого
Савра́нське, -ого
Савра́нь, -і, *ор.* -нню
Са́вро, -а
Савулі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Са́вченки, -ів
Са́вченко, -а
Са́вчин, -а
Са́вчине, -ого
Са́вчинське, -ого
Са́вчинці, -ів
Савчуки́, -ів
Сагайда́к, -а́
Сагайда́чне, -ого
Са́ги, Саг
Сагуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сад, -а
Садгі́рський, -ого
Саджа́ва, -и
Саджа́вка, -и, *д. і м.* -ці
Саджі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сади́бне, -ого
Са́дів, -ова
Саді́вські Дуби́ни, Саді́вських Дуби́н
Садки́, -і́в
Са́дківці, -ів
Садко́вичі, -ів
Садо́ва, -ої
Садо́ве, -ого
Садо́вий, -ого
Садово́д, -а
Садо́во-Хрустальне́нський, -ого
Садо́к, -дка́
Са́єве, -ого
Са́жалки, -лок
Са́жка, -и, *д. і м.* -ці
Са́жки, -жок
Сазо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сазо́но-Бала́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Саї́, -ї́в
Саї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Са́їнка, -и, *д. і м.* -ці
Сайкі́в, -о́ва
Сакалі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Са́ки, Сак
Са́кко і Ванце́тті, *невідм.*
Саксага́нський, -ого
Саксага́нь, -і, *ор.* -нню
Сакуни́ха, -и, *д. і м.* -сі
Салаші́, -і́в
Сала́шка, -и, *д. і м.* -ці
Салгани́, -ів
Салги́рка, -и, *д. і м.* -ці
Са́ли, -ів
Саливо́нки, -ів
Салимі́вщина, -и
Са́линці, -ів
Са́лиха, -и, *д. і м.* -сі
Са́лів, -ова
Са́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Салогу́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Салтико́ва Діви́ця, Салтико́вої Діви́ці
Салтико́ве, -ого
Салтичі́я, -ї, *ор.* -єю
Са́лькове, -ого
Са́льне, -ого
Са́льник, -а
Са́льниця, -і, *ор.* -ею
Самако́ва, -и
Сама́ра, -и
Сама́ри, -а́р
Сама́ри-Орі́хові, Сама́р-Орі́хових
Сама́рка, -и, *д. і м.* -ці
Сама́рське, -ого
Сама́рський, -ого
Сама́рщина, -и
Са́мбір, -ора
Са́мборівка, -и, *д. і м.* -ці
Са́мгородо́к, Са́мгородка́
Самі́йличі, -ів
Самі́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Самі́йлове, -ого
Самово́ля, -і, *ор.* -ею
Самого́рдівка, -и, *д. і м.* -ці
Самоки́ші, -ів
Самолу́сківці, -ів
Саморі́дня, -і
Самору́кове, -ого
Самострі́ли, -ів
Самотка́нь, -і, *ор.* -нню
Самото́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Самоту́ги, -у́г
Самохва́лове, -ого
Самсо́ни, -ів
Самсо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Самсо́нове, -ого
Самусі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Саму́шин, -а
Са́мчики, -ів
Са́мчинці, -ів
Санато́рне, -ого
Санато́рний, -ого
Сандолі́на, -и
Санжа́ри, -а́р
Санжа́риха, -и, *д. і м.* -сі
Санжа́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Санжі́йка, -и, *д. і м.* -ці
Са́нище, -а
Санкі́вці, -ів
Са́нники, -ів
Саноча́ни, -а́н
Санта́рка, -и, *д. і м.* -ці
Са́панів, -ова
Са́пановчик, -а
Сапе́тня, -і, *ор.* -ею
Сапіжа́нка, -и, *д. і м.* -ці
Сапова́, -о́ї
Сапогі́в, -о́ва
Сапого́ве, -ого
Сапо́жин, -а
Сапо́жине, -ого
Сапо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сапу́шине, -ого
Сара́жинка, -и, *д. і м.* -ці
Сара́жинці, -ів
Саранівка, -и, *д. і м.* -ці
Сара́нчине, -ого
Сара́нчівка, -и, *д. і м.* -ці
Саранчо́ва Доли́на, Саранчо́вої Доли́ни
Саранчуки́, -ів
Сара́та, -и
Сара́тове, -ого
Са́ри, Сар
Сарна́вщина, -и
Са́рни, Сарн
Са́рники, -ів
Са́рнів, -ова
Са́рнівка, -и, *д. і м.* -ці
Са́рновичі, -ів
Сарта́на, -и
Саса́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Саси́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Са́сів, -ова
Са́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Са́сове, -ого
Са́ське, -ого
Са́танів, -ова
Сатані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сатані́вська Слобі́дка, Сатані́вської Слобі́дки
Сати́їв, -єва
Сау́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Сафо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Саф'я́ни, -я́н
Саха́нка, -и, *д. і м.* -ці
Саха́нське, -ого
Са́харове, -ого
Сахка́мінь, -меня, *ор.* -менем
Сахни́, -і́в
Сахні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сахні́вське, -ого
Са́хнівці, -ів
Сахні́вщина, -и
Сахно́, -а́
Сахно́вщина, -и
Саху́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Са́чки, -чок
Са́ша, -і, *ор.* -ею
Свало́вичі, -ів
Сваля́ва, -и
Сваля́вка, -и, *д. і м.* -ці
Свари́ні, -и́нь
Свариц́евичі, -ів
Свари́чів, -ева
Свари́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Сварко́ве, -ого
Сваро́м'я, -я
Сватки́, -ів
Сва́тове, -ого
Све́рдликове, -ого
Све́рдлівка, -и, *д. і м.* -ці
Све́рдлове, -ого
Свердло́вка, -и, *д. і м.* -ці
Свердло́вськ, -а
Свердло́вське, -ого
Све́ршківці, -ів
Свеса́, -и́
Свидіво́к, -вка́
Сви́дник, -а
Сви́дники, -ів
Сви́дниця, -і, *ор.* -ею
Сви́дня, -і, *ор.* -ею
Свидова́, -и́
Свидове́ць, -довця́, *ор.* -довце́м
Сви́дя, -і, *ор.* -ддю
Свина́рин, -а
Свинарі́, -і́в
Свина́рка, -и, *д. і м.* -ці
Свиню́хи, -ю́х
Свири́ди, -ів
Свири́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Свири́дове, -ого
Свиридо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Свистуни́, -і́в
Свистуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Свистуно́ве, -ого
Сви́тазів, -ева
Сви́тинці, -ів
Свищі́, -і́в
Свищі́в, -е́ва
Свіді́вок, -вка
Сві́ж, -а
Сві́йчів, -е́ва
Сві́рж, -а
Сві́рневе, -ого
Сві́рок, -рка
Сві́ршківці, -ів
Світа́нок, -нка
Світи́льня, -і, *ор.* -ею
Сві́тин, -а
Світі́вщина, -и
Сві́тла Да́ча, Сві́тлої Да́чі
Сві́тла Доли́на, Сві́тлої Доли́ни
Сві́тле, -ого
Світле́ньке, -ого
Сві́тлий Луч, Сві́тлого Луча́
Світли́цьке, -ого
Світли́чне, -ого
Світлі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Світлі́вщина, -и

Світловóдськ, -а
Світловщи́на, -и
Світлогі́рське, -ого
Світлодáрськ, -а
Світлодоли́нське, -ого
Світлопі́ль, -пóля, *ор.* -пóлем
Світовá зі́рка, Світовóї Зі́рки
Світоч, -а
Світязь, -я, *ор.* -ем
Свічáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Свічкарéве, -ого
Свічкарі́вщина, -и
Свічкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Свічнá, -óї
Свобóда, -и
Свобóдне, -ого
Святé, -óго
Святéць, -тця́, *ор.* -тцéм
Святи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Святогóрівка, -и, *д. і м.* -ці
Святóшинський, -ого
Свяття, -я
Святу́шине, -ого
Сéбечів, -ева
Сéбине, -ого
Севастóполь, -я, *ор.* -ею
Севастя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Севери́ни, -ів
Севери́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Севéрівка, -и, *д. і м.* -ці
Севрюки́, -ів
Сегéдинці, -ів
Сéдлище, -а
Сéднів, -ева
Сéднівка, -и, *д. і м.* -ці
Сезéнків, -ова
Сéзьки, -зьок
Секретáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Секретáрка, -и, *д. і м.* -ці
Секу́нь, -я, *ор.* -ем
Селеви́нці, -ів
Селезéнівка, -и, *д. і м.* -ці
Селéзівка, -и, *д. і м.* -ці
Селезні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Селекці́йне, -ого
Селéць, -льця́, *ор.* -льцéм
Селéщина, -и
Селивáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Сели́дове, -ого
Сéлиська, -иськ
Сéлиськи, -иськ
Сéлисько, -а
Сéлихів, -ова
Сели́чів, -ева
Сели́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Сéлище, -а
Селівáнове, -ого
Селівéйстрівка, -и, *д. і м.* -ці
Сéлісок, -ска
Селó, -á
Селюкі́в, -óва
Селякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Селя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Селя́нська Слободá, Селя́нської Слободи́
Селя́нщина, -и
Селя́тин, -а
Семаки́, -ів
Семакі́вці, -ів
Семенáсте, -ого
Семéни, -ів
Семéнів, -ова
Семéнівка, -и, *д. і м.* -ці
Семéнівське, -ого
Семéнів Яр, Семéнового Я́ру
Семенки́, -ів
Семéно-Васи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Семéно-Кáрпівка, -и, *д. і м.* -ці
Семéно-Пили́півка, -и, *д. і м.* -ці
Семеня́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Семерéнки, -ів
Семерéньки, -ньок
Семери́нка, -и, *д. і м.* -ці
Семери́нське, -ого
Семиги́нів, -ова
Семигі́р'я, -я
Семигóри, -гір
Семидві́р'я, -я
Семиду́би, -ів
Семикі́вці, -ів
Семикóзівка, -и, *д. і м.* -ці
Семилáнне, -ого
Семимоги́ли, -и́л
Семипóлки, -лок
Семирéньки, -ньок
Семирі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Семирі́чка, -и, *д. і м.* -ці
Семирóтівка, -и, *д. і м.* -ці
Семисóтка, -и, *д. і м.* -ці
Семихáтка, -и, *д. і м.* -ці
Семихáтки, -ток
Сéмичів, -ева
Сéмки, -мок
Семкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сéмкове, -ого
Сенéнкове, -ого
Сéнечів, -ева
Сéні, -ів
Сéнів, -ева
Сéнігів, -ова
Сенкевичі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сенчá, -і, *ор.* -éю
Сéнчиці, -ів
Сéньки, -ів
Сéньків, -ова
Сенькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сенькі́вське, -ого
Сенькі́вці, -ів
Сéнькова Бáлка, Сéнькової Бáлки
Сéнькове, -ого
Сеньóк, -нькá
Сéньчине, -ого
Сенюки́, -ів
Серафи́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Серафи́нці, -ів
Серахóвичі, -ів
Сербáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Серби́, -ів
Серби́нів, -ова
Серби́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Серби́нівці, -ів
Сербичáни, -чáн
Сéрбка, -и, *д. і м.* -ці
Сéрбо-Слобі́дка, -и, *д. і м.* -ці
Сергі́єва Бáлка, Сергі́євої Бáлки
Сергі́єве-Кри́нка, Сергі́євого-Кри́нки
Сергі́ї, -їв
Сергі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Сергі́ївське, -ого
Сергó, *невідм.*
Сергу́шкине, -ого
Сердéгівка, -и, *д. і м.* -ці
Серди́те, -ого
Серди́ця, -і, *ор.* -ею
Сердóбине, -ого
Сердюки́, -ів
Сердюкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Серебри́нці, -ів
Серебрі́я, -ї, *ор.* -єю
Серéбряне, -ого
Серебря́ниця, -і
Серебря́нка, -и, *д. і м.* -ці
Середá, -и́
Середи́, -рéд
Середи́на, -и
Середи́на-Бу́да, Середи́ни-Бу́ди
Серéдине, -ого
Середи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Середи́нка, -и, *д. і м.* -ці
Середи́нки, -нок
Середи́нці, -ів
Середі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Середкéвичі, -ів
Серéднє, -нього
Серéднє Вóдяне, Серéднього Вóдяного
Серéдній Бáбин, Серéднього Бáбина
Серéдній Берéзів, Серéднього Берéзова
Серéдній Бурлу́к, Серéднього Бурлукá
Серéдній Горб, Серéднього Горбá
Серéдній Майдáн, Серéднього Майдáну
Серéдній Угри́нів, Серéднього Угри́нова
Середньотéпле, -ого
Серéдня, -ньої
Серéдня Дерáжня, Серéдньої Дерáжні
Середняки́, -ів
Серéдня Косá, Серéдньої Коси́
Серéдня Ру́дня, Серéдньої Ру́дні
Середпі́лля, -я
Середпі́льці, -ів
Серетéць, -тця́, *ор.* -тцéм
Серехóвичі, -ів
Серкі́зів, -ова
Сéрне, -ого
Сéрники, -ів
Серпнéве, -ого
Сéрхів, -ова
Сестри́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сестря́тин, -а
Сефéрівка, -и, *д. і м.* -ці
Сéверне, -ого
Сéверний, -ого
Сéверо-Гу́ндорівський, -ого
Сєвєродонéцьк, -а
Сє́дове, -ого
Сє́дово-Васи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Сєрновóдське, -ого
Сєрóве, -ого
Си́береж, -а, *ор.* -ем
Сивакі́вці, -ів
Сивáське, -ого
Сивáш, -á
Сивашівка, -и, *д. і м.* -ці
Сивери́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Си́вір, -ора
Си́вка-Войни́лів, Си́вки-Войни́лова
Си́вка-Кáлуська, Си́вки-Калуської
Си́вки, -вок
Си́волож, -а, *ор.* -ем
Сиворóги, -ів
Сиву́хи, -у́х
Сивці́, -ів
Сигловáте, -ого
Сигнáївка, -и, *д. і м.* -ці
Сигнáл, -а
Сигнáльне, -ого
Сидéлівка, -и, *д. і м.* -ці
Сидині́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сидорéнко, -а
Сидорéнкове, -ого
Сидори́, -ів
Си́дорів, -ова
Си́дорівка, -и, *д. і м.* -ці
Си́дорівщина, -и
Си́дорова Бáлка, Си́дорової Бáлки
Си́дорова Яру́га, Си́дорової Яру́ги
Си́дорове, -ого
Си́доровичі, -ів
Сидóрчина Бáлка, Сидóрчиної Бáлки
Сидоря́че, -ого
Си́зе, -ого
Си́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Си́ла, -и
Си́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Си́льне, -ого
Си́льченкове, -ого
Симанóве, -ого
Симонéнко, -а
Симони́, -ів
Си́монів, -ова
Симоні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Синáпне, -ого
Синáрна, -ої
Сингаї́, -ї́в
Сингаї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Синдарéвське, -ого
Синеви́р, -а
Синеви́рська Поля́на, Синеви́рської Поля́ни
Синéльникове, -ого
Синéцький, -ого
Сини́ха, -и, *д. і м.* -сі
Сини́цине, -ого
Сини́цівка, -и, *д. і м.* -ці
Сини́ця, -і, *ор.* -ею
Сини́чине, -ого
Сині́в, -óва
Сині́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сині́вці, -ів
Си́нове, -ого
Си́ньки, -ньок
Си́ньків, -ова
Синькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Синькóвичі, -ів
Синькокáм'янка, -и, *д. і м.* -ці
Синьоóківка, -и, *д. і м.* -ці
Синьощóки, -óк
Синю́тин, -а
Синюки́, -ів
Синю́тки, -ів
Синю́ха, -и, *д. і м.* -сі
Синю́шин Брі́д, Синю́шиного Брóду
Синя́ва, -и
Синя́вка, -и, *д. і м.* -ці
Синя́к, -á
Синякі́вці, -ів
Синякі́вщина, -и
Сираї́, -ї́в
Сирвáтинці, -ів
Сирéнь, -я, *ор.* -ем
Си́рівське, -ого
Си́рітське, -ого
Сиркі́вщина, -и
Си́рники, -ів
Си́рниця, -і, *ор.* -ею
Сировáри, -ів
Си́рове, -ого
Сиром'я́тникове, -ого
Сиротéнки, -ів
Сирóтине, -ого
Сироти́нка, -и, *д. і м.* -ці
Си́тисько, -а
Си́тихів, -ова
Си́ткі́вці, -ів
Си́тне, -ого
Си́тники, -ів
Си́тниця, -і, *ор.* -ею
Ситняки́, -ів
Ситóвичі, -ів
Си́хів, -ова
Сичáвка, -и, *д. і м.* -ці
Сичáнське, -ого
Сичі́, -ів
Сичі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сі́верськ, -а
Сі́вка-Войни́лівська, Сі́вки-Войни́лівської
Сі́вка-Кáлуська, Сі́вки-Кáлуської
Сі́вки, -вок
Сідáва, -и
Сідé, -óго
Сідéльники, -ів
Сідли́ще, -а
Сілéць, -льця́, *ор.* -льцéм
Сіль, Сóлі
Сільвéстрівське, -ого
Сільни́ця, -і, *ор.* -ею
Сільцé, -я́
Сільця́-Млині́вські, Сільці́в-Млині́вських
Сімаки́, -ів
Сімакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сімеї́з, -а
Сімéйкине, -ого
Сі́мер, -а
Сімерки́, -ів
Сімферóполь, -я, *ор.* -ем
Сім'я́не, -ого
Сім'я́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сінгури́, -ів
Сі́нне, -ого
Сінóводи, -ів
Сіножáцьке, -ого
Сінокі́сне, -ого
Сіренки́, -ів

Сі́рий Яр, Сі́рого Я́ру
Сі́риків, -ова
Сі́рі Хутори́, Сі́рих Хуторі́в
Сі́рники, -ів
Сірни́чки, -чок
Сіроба́бине, -ого
Сірого́зи, -ів
Сіряки́, -і́в
Сіряків́щина, -и
Сітни́й, -о́го
Січи́нці, -ів
Січкарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Січне́ве, -ого
Сі́янці, -ів
Сі́ятель, -я, *ор.* -ем
Скабарі́вщина, -и
Скадо́вка, -и, *д. і м.* -ці
Скадо́вськ, -а
Ска́зинці, -ів
Ска́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Скала́, -и́
Скала́-Поді́льська, Скали́-Поді́льської
Скала́т, -а
Скалева́, -о́ї
Скалива́тка, -и, *д. і м.* -ці
Скали́сте, -ого
Скалі́вські Хутори́, Скалі́вських Хуторі́в
Скалоні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Скалопі́ль, -поля, *ор.* -полем
Ска́ргівка, -и, *д. і м.* -ці
Ска́ржинка, -и, *д. і м.* -ці
Ска́ржинці, -ів
Скваря́ва, -и
Скви́ра, -и
Скворці́вка, -и, *д. і м.* -ці
Скворцо́ве, -ого
Ске́лі, Скель
Ске́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ске́лька, -и, *д. і м.* -ці
Ске́льки, -льок
Скелюва́те, -ого
Скелюва́тка, -и, *д. і м.* -ці
Скеля́сте, -ого
Скиби, Скиб
Ски́бин, -а
Скиби́нці, -ів
Ски́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Ски́бівщина, -и
Скида́нки, -ів
Скидовисько, -а
Скинешо́ри, -о́р
Ски́пче, -ого
Скиртище, -а
Скиртяне́, -о́го
Ски́тка, -и, *д. і м.* -ці
Ски́ток, -тка
Ски́тьки, -тьок
Скі́рче, -ого
Склиме́нці, -ів
Скляри́, -і́в
Склярі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Скни́лів, -ова
Ско́белеве, -ого
Скобе́лка, -и, *д. і м.* -ці
Скоби́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Скоби́чівське, -ого
Сковороди́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сковоро́дки, -док
Скову́ятин, -а
Ско́ле, *невідм.*
Ско́лобів, -ова
Скоморо́ха, -и, *д. і м.* -сі
Скоморо́хи, -ів
Скоморо́ше, -ого
Скоморо́шине, -ого
Скоморо́шки, -шок
Ско́півка, -и, *д. і м.* -ці
Скопі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ско́рики, -ів
Скори́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Скорі́нець, -нця, *ор.* -нцем
Скоробага́тьки, -ів
Скоро́динці, -ів
Скоро́дистик, -а
Скоро́дна, -ої
Скорохо́дове, -ого
Скоря́чий Яр, Скоря́чого Я́ру
Скоса́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Скоса́рівське, -ого
Скосого́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Скотаре́ве, -ого
Скота́рське, -ого
Скотиня́ни, -я́н
Скотува́та, -ої
Скотува́те, -ого
Скоча́к, -а́
Ско́чище, -а
Скраглі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Скребе́личі, -ів
Скребиші́, -і́в
Скреготі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Скрива́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Скрига́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Скри́гове, -ого
Скрипаї́, -ї́в
Скрипалі́, -і́в
Скри́пиця, -і, *ор.* -ею
Скри́пки, -пок
Скри́пниця, -і, *ор.* -ею
Скри́пчин, -а
Скри́пчинці, -ів
Скри́цьке, -ого
Скря́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Скубі́ї, -ї́в
Скугарі́, -і́в
Sку́дне, -ого
Sку́лин, -а
Скуно́сове, -ого
Скурати́, -і́в
Sку́чне, -ого
Слаба́ш, -а́
Сла́бин, -а
Слабуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сла́ва, -и
Сла́вгород, -а
Славе́нщина, -и
Сла́вів, -ова
Сла́вки, -вок
Славко́вичі, -иць
Сла́вна, -ої
Сла́вне, -ого
Сла́внівка, -и, *д. і м.* -ці
Сла́вське, -ого
Славу́та, -и
Славу́тич, -а
Сла́тине, -ого
Сли́вине, -ого
Сли́вки, -вок
Сли́вниця, -і, *ор.* -ею
Слив'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Сли́ненка, -и, *д. і м.* -ці
Слинкі́вщина, -и
Сли́ньків Яр, Сли́нькового Я́ру
Сліди́, -і́в
Сліпорі́д, -ро́да
Сліпорі́д-Іва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сліпоро́д, -а
Сліпу́шинське, -ого
Слі́пчиці, -иць
Слобі́дка, -и, *д. і м.* -ці
Слобі́дка-Ба́линська, Слобі́дки-Ба́линської
Слобі́дка-Гірчичня́нська, Слобі́дки-Гірчичня́нської
Слобі́дка-Глушкове́цька, Слобі́дки-Глушкове́цької
Слобі́дка-Гумене́цька, Слобі́дки-Гумене́цької
Слобі́дка-Залісе́цька, Слобі́дки-Залісе́цької
Слобі́дка-Кадиї́вська, Слобі́дки-Кадиї́вської
Слобі́дка-Красилі́вська, Слобі́дки-Красилі́вської
Слобі́дка-Кузьми́нська, Слобі́дки-Кузьми́нської
Слобі́дка-Кульчіє́вецька, Слобі́дки-Кульчіє́вецької
Слобі́дка-Малинове́цька, Слобі́дки-Малинове́цької
Слобі́дка-Маліє́вецька, Слобі́дки-Маліє́вецької
Слобі́дка-Мушка́тівська, Слобі́дки-Мушка́тівської
Слобі́дка-Олексине́цька, Слобі́дки-Олексине́цької
Слобі́дка-Охрімове́цька, Слобі́дки-Охрімове́цької
Слобі́дка-Ра́хнівська, Слобі́дки-Ра́хнівської
Слобі́дка-Ри́хтівська, Слобі́дки-Ри́хтівської
Слобі́дка-Скипча́нська, Слобі́дки-Скипча́нської
Слобі́дка-Смотри́цька, Слобі́дки-Смотри́цької
Слобі́дка-Черне́лівська, Слобі́дки-Черне́лівської
Слобі́дка-Шелехі́вська, Слобі́дки-Шелехі́вської
Слобода́, -и́
Слобода́-Бани́лів, Слободи́-Бани́лова
Слобода́-Боле́хівська, Слободи́-Боле́хівської
Слобода́-Буша́нська, Слободи́-Буша́нської
Слобода́-В'я́зівка, Слободи́-В'я́зівки
Слобода́-Гу́лівська, Слободи́-Гу́лівської
Слобода́-Дашкове́цька, Слободи́-Дашкове́цької
Слобода́-Доли́нська, Слободи́-Доли́нської
Слобода́-Комарі́вці, Слободи́-Комарі́вців
Слобода́-Кустове́цька, Слободи́-Кустове́цької
Слобода́-Куха́рська, Слободи́-Куха́рської
Слобода́-Межирі́вська, Слободи́-Межирі́вської
Слобода́-Мура́фська, Слободи́-Мура́фської
Слобода́-Небилі́вська, Слободи́-Небилі́вської
Слобода́-Новосе́лицька, Слободи́-Новосе́лицької
Слобода́-Носкове́цька, Слободи́-Носкове́цької
Слобода́-Підлісі́вська, Слободи́-Підлісі́вської
Слобода́-Рівня́нська, Слободи́-Рівня́нської
Слобода́-Рома́нівська, Слободи́-Рома́нівської
Слобода́-Селе́ць, Слободи́-Сельця́
Слобода́-Хода́цька, Слободи́-Хода́цької
Слобода́-Черня́тинська, Слободи́-Черня́тинської
Слобода́-Шлишкове́цька, Слободи́-Шлишкове́цької
Слобода́-Шоло́мківська, Слободи́-Шоло́мківської
Слобода́-Ялту́шківська, Слободи́-Ялту́шківської
Слобода́-Яришівська, Слободи́-Яришівської
Слободи́ще, -а
Слобо́до-Петрі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Слободяки́, -і́в
Слова́тичі, -ів
Слове́чне, -ого
Слові́та, -и
Слов'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Слов'яногі́рськ, -а
Слов'яносе́рбка, -и, *д. і м.* -ці
Слов'яносе́рбськ, -а
Слов'я́нськ, -а
Слов'я́нське, -ого
Слов'я́тин, -а
Слоні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сло́повий, -ого
Сло́ут, -а
Слохи́ні, -и́нь
Случ, -і
Сльози́ха, -и, *д. і м.* -сі
Слю́зівка, -и, *д. і м.* -ці
Слю́сареве, -ого
Слюсарі́, -і́в
Смаржи́нці, -ів
Смере́ки, -е́к
Смере́ків, -ова
Смере́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Смере́кове, -ого
Смере́чка, -и, *д. і м.* -ці
Сме́рклів, -ова
Смета́на, -и
Смета́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сми́га, -и, *д. і м.* -зі
Сми́карівка, -и, *д. і м.* -ці
Сми́ків, -ова
Сми́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Сми́ківці, -ів
Смире́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Смирні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Смирно́ве, -ого
Сми́чин, -а
Смі́дин, -а
Смі́ла, -и
Смі́ле, -ого
Смілі́ве, -ого
Смі́льна, -ої
Смі́льне, -ого
Смі́льчинці, -ів
Смо́гів, -ова
Смо́дна, -и
Смо́же, -а
Смо́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Смо́лдирів, -ева
Смоле́нка, -и, *д. і м.* -ці
Смоли́гів, -ова
Смоли́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Смо́лин, -а
Смо́лине, -ого
Смолі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Смо́ліне, -ого
Смо́лка, -и, *д. і м.* -ці
Смолове́, -о́го
Смолові́вка, -и, *д. і м.* -ці
Смолого́вица, -і, *ор.* -ею
Смоля́ва, -и
Смо́ляж, -а
Смоляне́, -о́го
Смоляни́й, -о́го
Смоляникі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Смоляни́нове, -ого
Смоля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Смоляри́-Сві́тязькі, Смолярі́в-Сві́тязьких
Смолярі́, -і́в
Смордва́, -и́
Сморжі́в, -е́ва
Сморо́дине, -ого
Сморо́дськ, -а
Сморо́дське, -ого
Сморо́дщина, -и
Смородькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Смо́ршки, -шок
Смо́трики, -ів
Смо́трич, -а
Смош, -а
Смуги, Смуг
Сму́шкине, -ого
Смяч, -а, *ор.* -ем
Сни́тище, -а
Сніги́, -і́в
Сніґурі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сні́давка, -и, *д. і м.* -ці
Сні́жки, -жок
Сніжки́, -і́в
Сніжкі́в, -о́ва
Сні́жківка, -и, *д. і м.* -ці
Сніжко́ва Ба́лка, Сніжко́вої Ба́лки
Сніжко́ве, -ого
Сніжна́, -о́ї
Сніжне́, -о́го
Сні́тин, -а
Сні́тине, -ого
Сні́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Сні́тків, -ова
Снови́дичі, -ів
Снови́дів, -ова
Снови́до́вичі, -ів
Сно́вичі, -ів
Сно́вське, -ого
Снов'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Сно́пове, -ого
Сня́тин, -а
Сня́тинка, -и, *д. і м.* -ці
Сня́чів, -ева
Соба́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Соба́тин, -а
Со́бич, -а
Собиче́ве, -ого
Собі́щиці, -иць
Собкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Соболі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сови́нка, -и, *д. і м.* -ці
Совпа́, -и́
Совхо́зне, -ого
Соза́нь, -і, *ор.* -нню
Созо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сойми́, -і́в
Сока́ль, -я, *ор.* -ем
Соки́рин, -а
Соки́ринці, -ів
Соки́риха, -и, *д. і м.* -сі
Соки́ричі, -ів
Соки́рки, -рок
Соки́рна, -ої
Соки́рне, -ого
Соки́рниця, -і, *ор.* -ею

Соки́рчин, -а
Сокиря́ни, -я́н
Со́кіл, -ола
Сокіле́ць, -льця́, *ор.* -льце́м
Сокі́лка, -и, *д. і м.* -ці
Сокі́льники, -ів
Сокі́льське, -ого
Сокі́льці, -ів
Сокі́льча, -і, *ор.* -ею
Со́коли, -ів
Сокoли́не, -ого
Соко́линці, -ів
Соко́лище, -а
Соколі́в, -о́ва
Со́колів Брі́д, Со́колового Бро́ду
Соколі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Соколі́вочка, -и, *д. і м.* -ці
Соколі́вське, -ого
Соколі́вщина, -и
Соколі́й, -я, *ор.* -єм
Соколо́ва, -ої
Со́колова Ба́лка, Со́колової Ба́лки
Соколо́ве, -ого
Соколо́виця, -і, *ор.* -ею
Сокологі́рне, -ого
Соко́ля, -і, *ор.* -ею
Соко́рики, -ів
Сокоро́ве, -ого
Соку́ренка, -и, *д. і м.* -ці
Соку́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Солгу́тове, -ого
Солда́тове, -ого
Солда́тське, -ого
Солева́рка, -и, *д. і м.* -ці
Соледа́р, -а
Соле́ць, -льця́, *ор.* -льце́м
Соли́ги, -и́г
Соліда́рне, -ого
Со́лман, -а
Соло́бківці, -ів
Солова́, -и́
Соло́вичі, -ів
Солові́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Солов'ї́, -ів
Солов'і́в, -є́ва
Солов'ї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Соловйо́ве, -ого
Со́ловка, -и, *д. і м.* -ці
Сологу́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Соло́дирі, -ів
Соло́дка Ба́лка, Соло́дкої Ба́лки
Соло́дке, -ого
Солодково́дне, -ого
Солома́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Солома́шине, -ого
Соломи́р, -а
Соломі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Соломі́я, -ї, *ор.* -єю
Соло́мка, -и, *д. і м.* -ці
Соло́мна, -и
Соломо́нове, -ого
Солом'я́нський, -ого
Соло́на Ба́лка, Соло́ної Ба́лки
Соло́не, -ого
Соло́не О́зеро, Соло́ного О́зера
Соло́ний Яр, Соло́ного Яру
Солони́цівка, -и, *д. і м.* -ці
Солони́ця, -і, *ор.* -ею
Соло́нів, -ова
Соло́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Соло́нка, -и, *д. і м.* -ці
Соло́нське, -ого
Солонце́ве, -ого
Солонці́, -і́в
Солонцюва́тка, -и, *д. і м.* -ці
Солончаки́, -і́в
Соло́твин, -а
Соло́твине, -ого
Соло́твино, -а
Соло́тине, -ого
Соло́чин, -а
Соло́шине, -ого
Солта́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Со́лтиси, -ів
Солу́ки, -у́к
Солу́ків, -ова
Соляне́, -о́го
Соля́ники, -ів
Солянува́тка, -и, *д. і м.* -ці
Со́мин, -а
Со́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Со́мкова Доли́на, Со́мкової Доли́ни
Со́нине, -ого
Со́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Со́нцеве, -ого
Сонцеда́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Со́нячна Доли́на, Со́нячної Доли́ни
Со́нячне, -ого
Со́нячний, -ого
Сонячногі́рськ, -а
Сонячно́сілля, -я
Сопачі́в, -є́ва
Со́пин, -а
Со́пине, -ого
Сопи́ч, -а, *ор.* -ем
Со́пів, -ова
Со́піт, -ота
Со́пки, -пок
Сопо́шин, -а
Соро́ка, -и, *д. і м.* -ці
Соро́ки, -о́к
Соро́ки-Льві́вські, Соро́к-Льві́вських
Соро́кине, -ого
Сорокі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Соро́кове, -ого
Соро́ковий Клин, Соро́кового Кли́ну
Соро́кові Ба́льчики, Соро́кових Ба́льчиків
Сорокоду́би, -ів
Сороколі́тове, -ого
Сорокопа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сорокопе́нь, -пня́, *ор.* -пце́м
Сорокотя́га, -и, *д. і м.* -зі
Сорокотя́ги, -я́г
Сорокотя́жинці, -ів
Сорокоши́чі, -и́ч
Соро́цьке, -ого
Сорочáнове, -ого
Соро́чень, -чня, *ор.* -чнем
Соро́чине, -ого
Соро́чинка, -и, *д. і м.* -ці
Соро́чинське, -ого
Соро́чі Ло́зи, Соро́чих Лоз
Сосни́, -со́н
Сосни́на, -и
Со́сниця, -і, *ор.* -ею
Сосні́в, -о́ва
Сосні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Сосні́вочка, -и, *д. і м.* -ці
Сосні́вське, -ого
Сосні́вський, -ого
Сосно́ва, -ої
Сосно́ва Поля́на, Сосно́вої Поля́ни
Сосно́ве, -ого
Сосно́вий, -ого
Сосно́вий Бір, Сосно́вого Бо́ру
Сосо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Со́сонка, -и, *д. і м.* -ці
Сосу́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Со́тники, -ів
Сотникі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Со́тницька Ба́лка, Со́тницької Ба́лки
Со́тницьке, -ого
Со́тницький Козачо́к, Со́тницького Козачка́
Софа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Со́ф'є-Кіндра́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Со́фине, -ого
Софі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Софі́ївська Борща́гівка, Софі́ївської Борща́гівки
Софі́ївський, -ого
Софі́їно-Лима́н, -а
Софі́йка, -и, *д. і м.* -ці
Софі́піль, -поля, *ор.* -полем
Софі́я, -ї, *ор.* -єю
Софія́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сохани́, -ів
Соха́нів, -ова
Соха́цька Ба́лка, Соха́цької Ба́лки
Соха́цьке, -ого
Сохачі́, -ів
Сохужи́нці, -ів
Соцзмага́ння, -я
Соша́нське, -ого
Соше́-О́стрівське, -ого
Соши́чне, -ого
Соши́ще, -а
Со́шки, -шок
Со́шне, -ого
Со́шники, -ів
Сошникі́в, -о́ва
Спа́дщина, -и
Спарта́к, -а́
Спарта́си, -ів
Спас, -а
Спа́сів, -ова
Спа́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Спа́сове, -ого
Спа́со-Мажа́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Спа́ська, -ої
Спа́ське, -ого
Спа́сько-Миха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Спиридо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Спи́чинці, -ів
Спичува́те, -ого
Співакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Співако́ве, -ого
Спі́льне, -ого
Спі́рне, -ого
Сподахи́, -ів
Сподо́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Спокі́йне, -ого
Споко́йствіє, -я
Сприня́, -і, *ор.* -ею
Спри́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Сріблоя́рка, -и, *д. і м.* -ці
Срі́бне, -ого
Срібро́вщина, -и
Ставе́цька Слобода́, Ставе́цької Слободи́
Ставе́цьке, -ого
Стави́, -ів
Стави́дла, -дел
Стави́ське, -ого
Ставича́ни, -а́н
Ставища́ни, -а́н
Стави́ще, -а
Ста́вки, -вок
Ставко́ва Ба́лка, Ставко́вої Ба́лки
Ставкове́, -о́го
Ставне́, -о́го
Ста́вники, -ів
Ста́вниця, -і, *ор.* -ею
Ставо́к, -вка́
Ста́врикове, -ого
Ста́врів, -ова
Ста́врівка, -и, *д. і м.* -ці
Ста́врове, -ого
Став-Слобода́, -и́
Ставча́ни, -а́н
Ста́вчинці, -ів
Ста́дники, -ів
Ста́дниця, -і, *ор.* -ею
Ста́дницькі, -их
Ста́дня, -і, *ор.* -ею
Ста́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ста́їще, -а
Ста́йки, -йок
Стала́шка, -и, *д. і м.* -ці
Ста́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Стальне́, -о́го
Стальні́вці, -ів
Стани́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Стани́ля, -і, *ор.* -ею
Станими́р, -а
Ста́нин, -а
Стани́чне, -ого
Стани́чно-Луга́нське, -ого
Станиші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Стані́вці, -ів
Станісла́в, -а
Станісла́ви, -ів
Станісла́вівка, -и, *д. і м.* -ці
Станісла́вка, -и, *д. і м.* -ці
Станісла́вове, -ого
Станісла́вчик, -а
Ста́нків, -ова
Ста́нківці, -ів
Станкува́те, -ого
Станова́, -о́ї
Станове́, -о́го
Станове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Станови́ще, -а́
Ста́нове, -ого
Станці́йне, -ого
Станько́ва, -ої
Стара́ Баса́нь, Старо́ї Баса́ні
Стара́ Біле́цьківка, Старо́ї Біле́цьківки
Стара́ Богда́нівка, Старо́ї Богда́нівки
Стара́ Борова́, Старо́ї Борово́ї
Стара́ Брику́ля, Старо́ї Брику́лі
Стара́ Бу́да, Старо́ї Бу́ди
Стара́ Вандали́нівка, Старо́ї Вандали́нівки
Стара́ Варва́рівка, Старо́ї Варва́рівки
Стара́ Ви́жівка, Старо́ї Ви́жівки
Стара́ Водола́га, Старо́ї Водола́ги
Стара́ Гнили́ця, Старо́ї Гнили́ці
Стара́ Гре́бля, Старо́ї Гре́блі
Стара́ Гу́та, Старо́ї Гу́ти
Стара́ Гути́ська, Старо́ї Гути́ськи
Стара́ Гу́тка, Старо́ї Гу́тки
Стара́ Дофі́нівка, Старо́ї Дофі́нівки
Стара́ Еме́тівка, Старо́ї Еме́тівки
Стара́ Єлизаве́тівка, Старо́ї Єлизаве́тівки
Стара́ Жадова́, Старо́ї Жадово́ї
Стара́ Збу́р'ївка, Старо́ї Збу́р'ївки
Стара́ Іва́нівка, Старо́ї Іва́нівки
Стара́ Коте́льня, Старо́ї Коте́льні
Стара́ Красни́ця, Старо́ї Красни́ці
Стара́ Красношо́ра, Старо́ї Красношо́ри
Стара́ Красня́нка, Старо́ї Красня́нки
Стара́ Ку́льна, Старо́ї Ку́льної
Стара́ Лі́шня, Старо́ї Лі́шні
Стара́ Любоми́рка, Старо́ї Любоми́рки
Стара́ Ма́рківка, Старо́ї Ма́рківки
Стара́ Ма́ячка, Старо́ї Ма́ячки
Стара́ Микола́ївка, Старо́ї Микола́ївки
Стара́ Миха́йлівка, Старо́ї Миха́йлівки
Стара́ Моги́льниця, Старо́ї Моги́льниці
Стара́ Моско́вка, Старо́ї Моско́вки
Стара́ Мощани́ця, Старо́ї Мощани́ці
Стара́ Мусі́ївка, Старо́ї Мусі́ївки
Стара́ Некра́сівка, Старо́ї Некра́сівки
Стара́ Но́совиця, Старо́ї Но́совиці
Стара́ Олекса́ндрівка, Старо́ї Олекса́ндрівки
Стара́ О́ржиця, Старо́ї О́ржиці
Стара́ Осота́, Старо́ї Осоти́
Стара́ О́стрівка, Старо́ї О́стрівки
Стара́ Петрові́рівка, Старо́ї Петрові́рівки
Стара́ Пі́со́чна, Старо́ї Пі́со́чної
Стара́ Покро́вка, Старо́ї Покро́вки
Стара́ Полта́вка, Старо́ї Полта́вки
Стара́ Прилу́ка, Старо́ї Прилу́ки
Стара́ Ра́дча, Старо́ї Ра́дчої
Стара́ Рафа́лівка, Старо́ї Рафа́лівки
Стара́ Ропа́, Старо́ї Ропи́
Стара́ Ру́дня, Старо́ї Ру́дні
Стара́ Семе́нівка, Старо́ї Семе́нівки
Стара́ Синя́ва, Старо́ї Синя́ви
Стара́ Сіль, Старо́ї Со́лі
Стара́ Скваря́ва, Старо́ї Скваря́ви
Стара́ У́шиця, Старо́ї У́шиці
Стара́ Царича́нка, Старо́ї Царича́нки
Стара́ Чортори́я, Старо́ї Чортори́ї
Стара́ Ша́рпівка, Старо́ї Ша́рпівки
Стара́ Ягі́льниця, Старо́ї Ягі́льниці
Ста́ргород, -а
Старе́, -о́го
Старе́ Дави́дкове, Старо́го Дави́дкового
Старе́ Мажа́рове, Старо́го Мажа́рового
Старе́ Мі́сто, Старо́го Мі́ста
Старе́ Пеке́льне, Старо́го Пеке́льного
Старе́ Порі́ччя, Старо́го Порі́ччя

Старé Селó, Старóго Селá
Старé Шáрне, Старóго Шáрного
Старий Айдáр, Старóго Айдáра
Старий Биків, Старóго Бикова
Старий Білоýс, Старóго Білоýса
Старий Бóбрик, Старóго Бóбрика
Старий Вишнівець, Старóго Вишнівця
Старий Вовчинéць, Старóго Вовчинця
Старий Гвіздéць, Старóго Гвіздця
Старий Добрóтвір, Старóго Добрóтвору
Старий Дорогинь, Старóго Дорогиня
Старий Загóрів, Старóго Загóрова
Старий Збáраж, Старóго Збáража
Старий Іржáвець, Старóго Іржáвця
Старий Калкáїв, Старóго Калкáєва
Старий Каравáн, Старóго Каравáну
Старий Коврáй, Старóго Коврáя
Старий Кокóрів, Старóго Кокóрова
Старий Колóдязь, Старóго Колóдязя
Старий Корéць, Старóго Корця
Старий Кóсів, Старóго Кóсова
Старий Крúвин, Старóго Крúвина
Старий Крим, Старóго Криму
Старий Кропúвник, Старóго Кропúвника
Старий Кýжіль, Старóго Кýжеля
Старий Лисéць, Старóго Лисця
Старий Литвúнів, Старóго Литвúнова
Старий Любар, Старóго Любара
Старий Майдáн, Старóго Майдáну
Старий Мартúнів, Старóго Мартúнова
Старий Мéрчик, Старóго Мéрчика
Старий Милятин, Старóго Милятина
Старий Мізунь, Старóго Мізуня
Старий Мосúр, Старóго Мосúра
Старий Мóхнач, Старóго Мóхнача
Старий Ніжбірок, Старóго Ніжбірка
Старий Олéксинець, Старóго Олéксинця
Старий Острóпіль, Старóго Острóполя
Старий Пóрицьк, Старóго Пóрицька
Старий Почáїв, Старóго Почáєва
Старий Сáлтів, Старóго Сáлтова
Старий Сáмбір, Старóго Сáмбора
Старий Скáлат, Старóго Скáлата
Старий Солóтвин, Старóго Солóтвина
Старий Тáраж, Старóго Тáража
Старий Угрúнів, Старóго Угрúнова
Старий Хмéрин, Старóго Хмéрина
Старий Хýтір, Старóго Хýтора
Старий Чизвúк, Старóго Чизвúка
Старий Чорторúйськ, Старóго Чорторúйська
Старий Яр, Старóго Яру
Старий Ярúчів, Старóго Ярúчева
Старий Ярів, Старóго Ярова
Стáрик, -а
Стáрики, -ів
Стáрикове, -ого
Стáрицьке, -ого
Стáрицьківка, -и, *д. і м.* -ці
Стáриця, -і, *ор.* -ею
Стáричі, -ів
Старі Бабанú, Старúх Бабанів
Старі Безрáдичі, Старúх Безрáдичів
Старі Бейзúми, Старúх Бейзúмів
Старі Богородчáни, Старúх Богородчáн
Старі Бóровичі, Старúх Бóровичів
Старі Броскíвці, Старúх Броскíвців
Старі Вáлки, Старúх Вáлок
Старі Велíдники, Старúх Велíдників
Старі Вúрки, Старúх Вúрок
Старі Воробʼї, Старúх Воробʼїв
Старі Гíрки, Старúх Гíрок
Старі Гончарí, Старúх Гончарíв
Старі Кодáки, Старúх Кодáків
Старі Кошáри, Старúх Кошáр
Старі Кривотýли, Старúх Кривотýл
Старі Кýти, Старúх Кут
Старі Маяки, Старúх Маяків
Старі Непізнáничі, Старúх Непізнáничів
Старі Новакú, Старúх Новакíв
Старі Пéтликівці, Старúх Пéтликівців
Старі Петрíвці, Старúх Петрíвців
Старі Санжáри, Старúх Санжáр
Старі Сéрби, Старúх Сéрбів
Старі Скоморóхи, Старúх Скоморóхів
Старі Соколú, Старúх Соколíв
Старі Стрíлища, Старúх Стрíлищ
Старі Тернú, Старúх Тернíв
Старі Троянú, Старúх Троянíв
Старі Чéрвища, Старúх Чéрвищ
Старі Шепéличі, Старúх Шепéличів
Старі Шомполú, Старúх Шомполíв
Старі Ярúловичі, Старúх Ярúловичів
Староаврáмівка, -и, *д. і м.* -ці
Старобéшеве, -ого
Старобíльськ, -а
Старобогдáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Старобýтівка, -и, *д. і м.* -ці
Староварвáрівка, -и, *д. і м.* -ці
Стáровичі, -ів
Старовишневéцьке, -ого
Старовíрівка, -и, *д. і м.* -ці
Старовóйтове, -ого
Староволодúмирівка, -и, *д. і м.* -ці
Старогнáтівка, -и, *д. і м.* -ці
Старогорóжене, -ого
Стародáчне, -ого
Стародніпрóвське, -ого
Стародобровíльське, -ого
Стародýбівка, -и, *д. і м.* -ці
Стародýбове, -ого
Старожýків, -ова
Старозаводськé, -óго
Старозúнів, -ева
Старокасянівське, -ого
Старокозáче, -ого
Старокостянтúнів, -ова
Старокостянтúнівка, -и, *д. і м.* -ці
Старолáспа, -и
Старолозувáтка, -и, *д. і м.* -ці
Старолукʼянівка, -и, *д. і м.* -ці
Старомайóрське, -ого
Старомáрʼївка, -и, *д. і м.* -ці
Старомихáйлівка, -и, *д. і м.* -ці
Старомíський, -ого
Старомíщина, -и
Старомлúнівка, -и, *д. і м.* -ці
Старонóве, -ого
Староолексáндрівка, -и, *д. і м.* -ці
Староолексíївка, -и, *д. і м.* -ці
Старопетрíвка, -и, *д. і м.* -ці
Старопетрíвське, -ого
Старорáйське, -ого
Старосíлля, -я
Старосíльці, -ів
Старосолдáтське, -ого
Старостáв, -а
Стáростине, -ого
Старостúнці, -ів
Староукраїнка, -и, *д. і м.* -ці
Старохутíрськé, -óго
Старочýднівська Гýта, Старочýднівської Гýти
Старошúйка, -и, *д. і м.* -ці
Старýня, -і, *ор.* -ею
Стáрченкове, -ого
Старява, -и
Стасевá, -óї
Стасú, -íв
Стасí, -íв
Стáсівщина, -и
Стасюкú, -íв
Статúвчине, -ого
Стахáнов, -а
Стахáновка, -и, *д. і м.* -ці
Стахóрщина, -и
Сташкú, -íв
Стеблí, -íв
Стеблíв, -éва
Стеблíвка, -и, *д. і м.* -ці
Стеблянки, -ок
Стебнé, -óго
Стебнúй, -óго
Стéбник, -а
Стéбниця, -і, *ор.* -ею
Стебнí, -íв
Стегникíвці, -ів
Стельмахíвка, -и, *д. і м.* -ці
Стенжáричі, -ів
Стенí, -íв
Стенятин, -а
Степ, -а
Степангóрод, -а
Степанéнки, -ів
Степанéнкове, -ого
Степанéцьке, -ого
Степáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Степáнівське, -ого
Степáнки, -ів
Степáно-Крúнка, -и, *д. і м.* -ці
Степáнці, -ів
Стéпань, -і, *ор.* -нню
Степáшки, -ів
Стéпине, -ого
Стéпини, -ин
Степíвка, -и, *д. і м.* -ці
Степкú, -íв
Степкíвка, -и, *д. і м.* -ці
Степнé, -óго
Степнúй Яр, Степнóго Яру
Степногíрськ, -а
Степовá Долúна, Степовóї Долúни
Степовá Новосéлівка, Степовóї Новосéлівки
Степовé, -óго
Степовúк, -á
Степові Хутори, Степовúх Хуторів
Степóк, -пкá
Степ-Суходíлка, -и, *д. і м.* -ці
Степýки, -ів
Степýрине, -ого
Степурí, -íв
Степýрне, -ого
Стерегýще, -ого
Стеркíвці, -ів
Стéрче, -ого
Стéткíвці, -ів
Стефáнівка, -и, *д. і м.* -ці
Стефáнівщина, -и
Стецевá, -óї
Стецéнкове, -ого
Стецíвка, -и, *д. і м.* -ці
Стецькú, -íв
Стецькíвка, -и, *д. і м.* -ці
Стечáнки, -ів
Стéщина, -и
Стибóрівка, -и, *д. і м.* -ці
Стúгла, -óї
Стúла, -óї
Стúркíвці, -ів
Стúрти, Стирт
Стіжкíвське, -ого
Стіжковé, -óго
Стіжóк, -жкá
Стíйкове, -ого
Стíльське, -ого
Стінá, -ú
Стíнка, -и, *д. і м.* -ці
Стíнки, -нок
Стобúхва, -и
Стобúхівка, -и, *д. і м.* -ці
Стóвбина Долина, Стóвбиної Долини
Стóвбине, -ого
Стовбовá Бáлка, Стóвбової Бáлки
Стовбувáте, -ого
Стовпéць, -пця, *ор.* -пцéм
Стовпú, -íв
Стóвпин, -а
Стóвпинка, -и, *д. і м.* -ці
Стовпúчне, -ого
Стовпíв, -óва
Стовпíвка, -и, *д. і м.* -ці
Стовпíвщина, -и
Стовпнé, -óго
Стовпні, -íв
Стовповé, -óго
Стовпʼяги, -яг
Стогнíї, -íв
Стодíлка, -и, *д. і м.* -ці
Стодíлки, -лок
Стодóли, -ів
Стодýльці, -ів
Стóки, -ів
Стокопані, -íв
Столúнські Смолярí, Столúнських Смолярíв
Стóльне, -ого
Столярóве, -ого
Стомóрги, -ів
Стопúлка, -и, *д. і м.* -ці
Стопчáтів, -ова
Стóрожеве, -ого
Сторожинéць, -нця, *ор.* -нцéм
Стóрожів, -ева
Сторожíвка, -и, *д. і м.* -ці
Сторожнúця, -і, *ор.* -ею
Сторожóве, -ого
Сторонá, -ú
Сторонéвичі, -ів
Сторонибáби, -бáб
Сторóничe, -ого
Сторчовé, -óго
Стоянів, -ова
Стоянівка, -и, *д. і м.* -ці
Стоянка, -и, *д. і м.* -ці
Стоянове, -ого
Стоянці, -ів
Страбичóве, -ого
Страдч, -а, *ор.* -ем
Стрáжгород, -а
Стрáклів, -ова
Стрáсне, -ого
Стрáтин, -а
Стратíївка, -и, *д. і м.* -ці
Страхолíсся, -я
Стрáшеве, -ого
Страшéвичі, -ів
Страшукú, -íв
Стрéків, -ова
Стремéщине, -ого
Стремúгород, -а
Стремíльче, -ого
Стрéмінь, -меня, *ор.* -менем
Стрéпетове, -ого
Стрéптів, -ова
Стрибíж, -бóжа, *ор.* -бóжем
Стригáльня, -і, *ор.* -ею
Стригáни, -áн
Стригáнка, -и, *д. і м.* -ці
Стригáнці, -ів
Стриєва, -óї
Стрúжавка, -и, *д. і м.* -ці
Стрижакíв, -óва
Стрижíвка, -и, *д. і м.* -ці
Стрижíвщина, -и
Стрúївка, -и, *д. і м.* -ці
Стрий, -я, *ор.* -єм
Стрúмба, -и
Стримíвка, -и, *д. і м.* -ці
Стримíвщина, -и
Стрúни, Стрин
Стрúпа, -и
Стрихáлюки, -ів
Стрúчава, -и
Стрілéвщина, -и
Стрілéцька, -óї
Стрілéцька Пушкáрка, Стрілéцької Пушкáрки
Стрілéцьке, -ого
Стрілéцький Кут, Стрілéцького Кутá
Стрілéча, -і, *ор.* -ею
Стрілúця, -і, *ор.* -ею
Стрíлка, -и, *д. і м.* -ці
Стрíлки, -лок
Стрíлків, -ова
Стрíлківці, -ів
Стрілкóве, -ого
Стрíлковичі, -ів
Стрíльбичі, -ів
Стрíльбище, -а
Стрíльники, -ів
Стрíльськ, -а
Стрільцéве, -ого
Стрільцíвка, -и, *д. і м.* -ці
Стрíльче, -ого

Стрíльчинці, -ів
Стрíтівка, -и, *д. і м.* -ці
Стріхалюки́, -ів
Стріхівці́, -ів
Стрíхова́нець, -нця, *ор.* -нцем
Строганíвка, -и, *д. і м.* -ці
Строго́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Стро́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Стро́їнці, -ів
Строї́тель, -я, *ор.* -ем
Стро́йне, -ого
Строкачі́, -ів
Стро́ки, -ів
Стро́ків, -ова
Строкова́, -о́ї
Стронятин, -а
Стру́га, -и, *д. і м.* -зі
Стру́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Струмкíвка, -и, *д. і м.* -ці
Струмо́к, -мка́
Струпкíв, -о́ва
Стру́сів, -ова
Стру́сове, -ого
Стру́тин, -а
Струти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Струти́нка, -и, *д. і м.* -ці
Стру́тинь, -я, *ор.* -ем
Струту́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Стру́цівка, -и, *д. і м.* -ці
Стрю́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Стрю́кове, -ого
Стря́півка, -и, *д. і м.* -ці
Сту́гівщина, -и
Студе́на, -ої
Студене́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Студени́ця, -і
Студено́к, -нка́
Студине́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Сту́дині, -инь
Студи́нка, -и, *д. і м.* -ці
Сту́дінка, -и, *д. і м.* -ці
Сту́длів, -ова
Студя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Сту́жиця, -і, *ор.* -ею
Стукалíвка, -и, *д. і м.* -ці
Стука́лова Ба́лка, Стука́лової Ба́лки
Стуле́півка, -и, *д. і м.* -ці
Сту́льневе, -ого
Ступакíвка, -и, *д. і м.* -ці
Сту́пичне, -ого
Сту́пки, -пок
Сту́пне, -ого
Сту́пник, -а
Сту́пниця, -і, *ор.* -ею
Сту́пно, -а
Сту́почка, -и, *д. і м.* -ці
Сту́фчинці, -ів
Стяга́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Су́бине, -ого
Су́біч, -боча, *ор.* -бочем
Су́ботів, -ова
Субо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Субо́тник, -а
Су́ботці, -ів
Суви́д, -а
Суво́ре, -ого
Суво́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Суво́рове, -ого
Суво́ровка, -и, *д. і м.* -ці
Суво́ровське, -ого
Суво́ровський, -ого
Суга́ки, -ів
Сугоклíївка, -и, *д. і м.* -ці
Сугрíв, -о́ва
Суда́к, -а́
Суда́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Суда́нка, -и, *д. і м.* -ці
Суда́чівка, -и, *д. і м.* -ці
Суди́лків, -ова
Судимо́нт, -а
Суди́ха, -и
Судíвка, -и, *д. і м.* -ці
Судíївка, -и, *д. і м.* -ці
Судко́вичі, -ів
Су́добичі, -ів
Судо́ва Ви́шня, Судо́вої Ви́шні
Су́дче, -ого
Судьби́нка, -и, *д. і м.* -ці
Су́ємці, -ів
Су́женка, -и, *д. і м.* -ці
Су́жено-Варва́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Суйми́, -ів
Сукачí, -ів
Сукíль, -я, *ор.* -ем
Сула́, -и́
Сула́к, -а́
Сули́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Сулими́, -ів
Сули́мів, -ова
Сули́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Суличíвка, -и, *д. і м.* -ці
Су́лківка, -и, *д. і м.* -ці
Сульжи́н, -а
Сульжи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сульське́, -о́го
Суля́тичі, -ів
Су́ми, Сум
Сумíвка, -и, *д. і м.* -ці
Сумíжне, -ого
Сумське́, -о́го
Сумці́, -ів
Суни́чне, -ого
Су́нки, -нок
Су́пина, -и
Супíвка, -и, *д. і м.* -ці
Супоíвка, -и, *д. і м.* -ці
Супра́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Супроти́вна Ба́лка, Супроти́вної Ба́лки
Супруне́нки, -ів
Супруни́, -ів
Супрунíв, -о́ва
Супрунíвка, -и, *д. і м.* -ці
Супру́нківці, -ів
Сура́ж, -а́
Сурга́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Сургани́, -ів
Су́ржа, -и, *ор.* -ею
Су́ржинці, -ів
Суржки́, -ів
Сурмачíвка, -и, *д. і м.* -ці
Суро́вцівка, -и, *д. і м.* -ці
Сурога́тка, -и, *д. і м.* -ці
Су́рське, -ого
Су́рсько-Клевце́ве, -ого
Су́рсько-Лито́вське, -ого
Су́рсько-Миха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Суса́ніне, -ого
Сусíдки, -док
Сусíднє, -нього
Сусідо́вичі, -ів
Су́скове, -ого
Су́сли, -ів
Су́слик, -а
Су́слівка, -и, *д. і м.* -ці
Су́слівці, -ів
Су́слове, -ого
Су́солів, -ева
Суськ, -а
Сути́ски, -ів
Су́тківці, -ів
Су́токи, -ів
Суха́, -о́ї
Суха́ Ба́лка, Сухо́ї Ба́лки
Суха́ Верба́, Сухо́ї Верби́
Суха́ Го́мільша, Сухо́ї Го́мільші
Суха́ Гре́бля, Сухо́ї Гре́блі
Суха́ Доли́на, Сухо́ї Доли́ни
Суха́ Жу́рівка, Сухо́ї Жу́рівки
Суха́ Кали́гірка, Сухо́ї Кали́гірки
Суха́ Кали́на, Сухо́ї Кали́ни
Суха́ Ка́м'янка, Сухо́ї Ка́м'янки
Суха́ Ло́хвиця, Сухо́ї Ло́хвиці
Суха́ Мая́чка, Сухо́ї Мая́чки
Суха́ Соло́ниця, Сухо́ї Соло́ниці
Суха́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Суха́нове, -ого
Сухаре́ва Ба́лка, Сухаре́вої Ба́лки
Сухарíвка, -и, *д. і м.* -ці
Сухе́, -о́го
Сухе́цьке, -ого
Сухи́й, -о́го
Сухи́й Багла́й, Сухо́го Багла́я
Сухи́й Єла́нець, Сухо́го Єла́нця
Сухи́й Кобеля́чок, Сухо́го Кобеля́чка
Сухи́й Лима́н, Сухо́го Лима́на
Сухи́й Овра́г, Сухо́го Овра́га
Сухи́й Пóтік, Сухо́го По́току
Сухи́й Ставо́к, Сухо́го Ставка́
Сухи́й Ташли́к, Сухо́го Ташлика́
Сухи́й Ху́тір, Сухо́го Ху́тора
Сухи́й Яр, Сухо́го Яру
Сухи́не, -ого
Сухи́ни́, -и́н
Сухи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сухи́ня, -і, *ор.* -ею
Су́хівське, -ого
Су́хівці, -ів
Сухі́ Яли́, Сухи́х Ялі́в
Сухове́рхів, -ова
Сухове́рхівка, -и, *д. і м.* -ці
Сухово́дка, -и, *д. і м.* -ці
Сухово́ля, -і, *ор.* -ею
Суходíл, -до́ла
Суходíлля, -я
Суходíльськ, -а
Суходíльське, -ого
Суходо́ли, -ів
Сухоіва́нівське, -ого
Сухолíси, -ів
Сухолíски, -ів
Сухолíтівка, -и, *д. і м.* -ці
Сухолу́жжя, -я
Сухолу́ччя, -я
Сухомлини́, -ів
Сухомли́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Сухомли́нове, -ого
Сухоно́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Сухопо́лова, -и
Сухора́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Сухорíччя, -я
Сухоста́в, -а
Сухоста́вець, -вця, *ор.* -вцем
Сухоста́вці, -ів
Сухо́та, -и
Сухоя́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Сухува́те, -ого
Сучеве́ни, -е́н
Сушиба́ба, -и
Суши́лине, -ого
Суши́ця, -і, *ор.* -ею
Сушíвці, -ів
Су́шки, -шок
Су́шківка, -и, *д. і м.* -ці
Су́шне, -ого
Су́шно, -а
Суща́ни, -а́н
Суща́нка, -и, *д. і м.* -ці
Сущи́н, -а
Схід, Схо́ду
Схíдна Зíрка, Схíдної Зíрки
Схíдне, -ого
Схíдниця, -і, *ор.* -ею
Схíдно-Па́влівське, -ого
Сьомаки́, -ів
Сю́рте, -ого
Сюрю́к, -а́
Сяга́йли, -ів
Сягрíв, -о́ва
Ся́дрине, -ого
Ся́нки, -нок

Т

Таба́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Таба́ки, -а́к
Таба́нове, -ого
Таба́чне, -ого
Табачуки́, -ів
Табори́, -ів
Табори́ще, -а
Та́борів, -ова
Таборíвка, -и, *д. і м.* -ці
Таве́жня, -і, *ор.* -ею
Таве́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Тавíльжа́нка, -и, *д. і м.* -ці
Таврича́нка, -и, *д. і м.* -ці
Таврича́нське, -ого
Таври́ческьке, -ого
Та́врівка, -и, *д. і м.* -ці
Таврíйськ, -а
Таврíйське, -ого
Та́врія, -ї, *ор.* -єю
Тагамли́цьке, -ого
Тага́нка, -и, *д. і м.* -ці
Тага́нча, -і, *ор.* -ею
Тагачи́н, -а́
Тада́ні, -а́нь
Тадíївка, -и, *д. і м.* -ці
Таї́рове, -ого
Тайки́, -ів
Тайку́ри, -ів
Тайни́ця, -і, *ор.* -ею
Талакíвка, -и, *д. і м.* -ці
Талала́ї, -ів
Талала́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Та́лова Ба́лка, Та́лової Ба́лки
Та́лове, -ого
Тальки́, -ів
Талькíвка, -и, *д. і м.* -ці
Тальне́, -о́го
Та́льське, -ого
Тальянки́, -ів
Тамано́вичі, -ів
Тамара́, -и́
Тамарга́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Тама́рине, -ого
Тама́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Тамбо́вка, -и, *д. і м.* -ці
Та́нине, -ого
Та́нкове, -ого
Та́нське, -ого
Таню́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Таня́ва, -и
Тараба́ни, -ів
Тараба́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Тара́ва, -и
Тарака́нів, -ова
Тарамчу́к, -а́
Тара́ндинці, -ів
Тарани́, -ів
Тара́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Тара́нове, -ого
Тара́нське, -ого
Тарану́шине, -ого
Тара́нцеве, -ого
Тара́са Шевче́нка, *невідм.*
Тара́сенки, -ів
Тара́сенкове, -ого
Тара́си, -ів
Тара́сиця, -і, *ор.* -ею
Тара́сів, -ова
Тара́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Тара́сівське, -ого
Тара́сівці, -ів
Тара́сівщина, -и
Тара́ски, -ів
Тара́сове, -ого
Тара́сово-Шевче́нкове, -ого
Тара́со-Григо́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Тара́со-Шевче́нківка, -и, *д. і м.* -ці
Тарату́тине, -ого
Тараша́ни, -а́н
Тара́ща, -і, *ор.* -ею
Таращáнка, -и, *д. і м.* -ці
Тарга́н, -а́
Тарна́ва, -и
Тарна́вка, -и, *д. і м.* -ці
Та́рнівці, -ів
Тарнору́да, -и
Та́ромське, -ого

Тарта́к, -а́
Тарта́ків, -ова
Тартачо́к, -чка́
Тару́тине, -ого
Тасу́їв, -єва
Тасуно́ве, -ого
Татарбуна́ри, -а́р
Тата́ринів, -ова
Тата́ринці, -ів
Тата́рів, -ова
Тата́рівка, -и, д. і м. -ці
Та́ужне, -ого
Тау́рів, -ова
Тахтау́лове, -ого
Та́ценки, -нок
Та́цине, -ого
Таша́нь, -і, ор. -нню
Та́шине, -ого
Та́шки, -шок
Ташли́к, -а́
Тащена́к, -а
Тварі́, -ів
Тверди́ні, -и́нь
Твердоме́дове, -ого
Твердохлі́би, -ів
Тві́ржа, -і, ор. -ею
Твори́ничі, -ів
Тевелі́ївка, -и, д. і м. -ці
Тевя́шеве, -ого
Тейса́рів, -ова
Те́клине, -ого
Текли́нівка, -и, д. і м. -ці
Теклі́вка, -и, д. і м. -ці
Те́кля, -і, ор. -ею
Текля́нівка, -и, д. і м. -ці
Те́кове, -ого
Теку́ча, -ої
Теку́че, -ого
Теле́линці, -ів
Телепе́ньки, -ньок
Телепине́, -о́го
Телеші́вка, -и, д. і м. -ці
Телі́жинці, -ів
Те́льмана, невідм.
Те́льманове, -ого
Тельне́, -о́го
Те́льчі, -ів
Теля́ж, -а, ор. -ем
Теми́рівка, -и, д. і м. -ці
Теми́рівці, -ів
Те́мне, -ого
Темні́вка, -и, д. і м. -ці
Темнога́йці, -ів
Темрю́к, -а́
Тене́тники, -ів
Теньки́вка, -и, д. і м. -ці
Теоли́н, -а
Теофі́півка, -и, д. і м. -ці
Теофі́пілка, -и, д. і м. -ці
Теофі́поль, -я, ор. -ем
Тепени́ця, -і, ор. -ею
Тепе́рівка, -и, д. і м. -ці
Те́пле, -ого
Те́плий Яр, Те́плого Я́ру
Те́плик, -а
Тепли́ця, -і, ор. -ею
Тепли́чне, -ого
Теплі́вка, -и, д. і м. -ці
Теплогі́рськ, -а
Теплода́р, -а
Тепля́нка, -и, д. і м. -ці
Тепті́ївка, -и, д. і м. -ці
Теребе́жі, -ів
Теребище, -а
Тере́біж, -божа, ор. -божем
Тере́блече, -ого
Тере́бля, -і, ор. -ею
Тере́бовичі, -ів
Теребо́вля, -і, ор. -ею
Тере́зине, -ого
Тере́мецьке, -ого
Тере́мківці, -ів
Тере́мне, -ого
Теремці́, -ів
Тере́нтіїв, -єва
Тере́нтіївка, -и, д. і м. -ці
Тере́нці, -ів
Тере́сва, -и
Те́рехи, -ів
Те́рехів, -ова
Те́рехівка, -и, д. і м. -ці
Терехове́, -о́го
Тере́шиха, -и, д. і м. -сі
Тере́шів, -ева
Тереші́вці, -ів
Тере́шки, -ів
Тере́шківка, -и, д. і м. -ці
Тере́шківці, -ів
Тере́шпіль, -поля, ор. -полем
Терещенки́, -ів
Терле́щина, -и
Те́рлиця, -і, ор. -ею
Терлі́вка, -и, д. і м. -ці
Те́рло, -а
Термахі́вка, -и, д. і м. -ці
Терна́ва, -и
Терна́вка, -и, д. і м. -ці
Терни́, -ів
Те́рники, -ів
Терні́в, -о́ва
Терні́вка, -и, д. і м. -ці
Терні́вське, -ого
Терні́вський, -ого
Терні́вщина, -и
Тернова́, -о́ї
Тернова́ Ба́лка, Тернової́ Ба́лки
Тернове́, -о́го
Терно́виця, -і, ор. -ею
Терно́ві По́ди, Терно́вих По́дів
Те́рно-Лозува́тка, -и, д. і м. -ці
Тернопі́лля, -я
Терно́піль, -поля, ор. -полем
Тернува́те, -ого
Тернува́тий Кут, Тернува́того Кута́
Тернува́тка, -и, д. і м. -ці
Терпи́лівка, -и, д. і м. -ці
Терпі́ння, -я
Те́рса, -и
Терся́нка, -и, д. і м. -ці
Терти́шники, -ів
Те́ртки, -ів
Терша́ків, -ова
Те́ршів, -ева
Те́сарівка, -и, д. і м. -ці
Те́си, -ів
Те́сів, -ова
Теслу́гів, -ова
Тесни́цька, -ої
Тесні́вка, -и, д. і м. -ці
Тете́вчиці, -иць
Те́терівка, -и, д. і м. -ці
Те́терівське, -ого
Тети́льківці, -ів
Тетї́в, -єва
Теті́рка, -и, д. і м. -ці
Тетле́га, -и
Тетю́щине, -ого
Тетя́нівка, -и, д. і м. -ці
Те́цьке, -ого
Ти́бава, -и
Ти́врів, -ова
Ти́дрик, -а
Ти́йглаш, -а
Тилове́, -о́го
Ти́лявка, -и, д. і м. -ці
Ти́манівка, -и, д. і м. -ці
Ти́мар, -а
Тимаші́вка, -и, д. і м. -ці
Тимки́, -ів
Ти́мків, -ова
Тимкі́вка, -и, д. і м. -ці
Ти́мкове, -ого
Ти́монове, -ого
Ти́моновичі, -ів
Тимоти́нівка, -и, д. і м. -ці
Тимофі́ївка, -и, д. і м. -ці
Тимоше́нко, -а
Тимо́шине, -ого
Тимоші́вка, -и, д. і м. -ці
Тимо́щенкове, -ого
Тимче́нки, -ів
Тимче́нківка, -и, д. і м. -ці
Тини́ця, -і, ор. -ею
Тині́в, -о́ва
Тині́вка, -и, д. і м. -ці
Ти́нна, -ої
Ти́нне, -ого
Тира́нівка, -и, д. і м. -ці
Тири́мища, -мищ
Ти́рлівка, -и, д. і м. -ці
Ти́рло, -а
Ти́рлова Ба́лка, Ти́рлової Ба́лки
Тисаа́гтелек, -а
Тисаа́швань, -і
Тисабі́кень, -я, ор. -ем
Тиса́лове, -ого
Тисау́йфал, -а
Ти́сів, -ова
Ти́сmениця, -і, ор. -ею
Тисменича́ни, -а́н
Ти́совець, -вця, ор. -вцем
Тисови́ця, -і, ор. -ею
Ти́солове, -ого
Тися́нка, -и, д. і м. -ці
Ти́сячне, -ого
Ти́тарівка, -и, д. і м. -ці
Ти́тівка, -и, д. і м. -ці
Тито́ве, -ого
Титусі́вка, -и, д. і м. -ці
Ти́тьків, -ова
Ти́ха, -ої
Ти́хе, -ого
Ти́хий, -ого
Ти́хий Бе́рег, Ти́хого Бе́рега
Ти́хий Гай, Ти́хого Га́ю
Ти́хий Край, Ти́хого Кра́ю
Ти́хий Сад, Ти́хого Са́ду
Ти́хий Став, Ти́хого Ста́ву
Ти́хий Ху́тір, Ти́хого Ху́тора
Ти́хі Ве́рби, Ти́хих Верб
Тихо́виж, -а, ор. -ем
Тихоме́ль, -і, ор. -ллю
Тихоми́рівка, -и, д. і м. -ці
Ти́хонівка, -и, д. і м. -ці
Ти́хонівське, -ого
Ти́хоновичі, -ів
Тихопі́лля, -я
Тихоти́н, -а́
Тихо́цьке, -ого
Ти́чків, -ова
Тичо́к, -чка́
Тише́вичі, -ів
Тишенкі́вка, -и, д. і м. -ці
Тиши́вниця, -і, ор. -ею
Ти́шиця, -і, ор. -ею
Ти́шів, -ева
Тиші́вниця, -і, ор. -ею
Тишки́, -ів
Тишкі́вка, -и, д. і м. -ці
Тишкі́вська Слобода́, Тишкі́вської Слободи́
Ти́шківці, -ів
Тишко́вичі, -ів
Ти́щенки, -ів
Ти́щенківка, -и, д. і м. -ці
Тік, То́ка
Тімі́ря́зєве, -ого
Тімі́ря́зєвка, -и, д. і м. -ці
Ті́нисте, -ого
Ті́ньки, -ньок
Ті́тківці, -ів
Ткаче́нка, невідм.
Тлу́мач, -а, ор. -ем
Тоболи́, -ів
То́болів, -ева
Товари́ський Труд, Товари́ського Труда́
Това́рна, -ої
Това́рниця, -і, ор. -ею
Това́рчинське, -ого
Товкачі́, -ів
Товкачі́вка, -и, д. і м. -ці
Товма́ч, -а́
Товма́чик, -а
Товмачі́вка, -и, д. і м. -ці
Товпи́жин, -а
То́вста, -ої
Товсте́, -о́го
Товсте́ньке, -ого
Товсти́й Ліс, Товсто́го Лі́су
Товсті́ Ро́ги, Товсти́х Ро́гів
Товстоду́бове, -ого
Товстолі́с, -а
Товстолі́си, -ів
Товстолу́г, -а
Товтри́, -ів
Товче́никове, -ого
То́вща, -і, ор. -ею
То́вщів, -ева
То́йбік, -ока
То́йкут, -а
То́кареве, -ого
Токарі́, -ів
Токарі́в, -е́ва
Токарі́вка, -и, д. і м. -ці
Токи́, -ів
То́ківське, -ого
Токма́к, -а́
Токове́, -о́го
Толо́ка, -и, д. і м. -ці
То́локунь, -і, ор. -нню
Толсто́ве, -ого
Толсто́й, -ого
Толуко́вичі, -ів
Тома́ківка, -и, д. і м. -ці
Тома́ківське, -ого
Тома́рине, -ого
То́махів, -ова
Тома́хівка, -и, д. і м. -ці
Тома́шгород, -а
Томаші́вка, -и, д. і м. -ці
Томаші́вці, -ів
Томашпі́лка, -и, д. і м. -ці
Тома́шпіль, -поля, ор. -полем
Томи́лівка, -и, д. і м. -ці
То́мина Ба́лка, То́миної Ба́лки
То́мине, -ого
Тоне́ньке, -ого
Тонка́, -о́ї
Топали́, -а́л
То́пик, -а
Топи́ла, -и
Топи́лище, -а
Топи́лівка, -и, д. і м. -ці
Топи́ло, -а
Топи́льна, -ої
Топі́лля, -я
Топі́льне, -ого
Топі́льниця, -і, ор. -ею
Топі́льня, -і, ор. -ею
Топі́льське, -ого
Топі́льче, -ого
Топі́рчики, -ів
Топо́леве, -ого
Топо́лин, -ого
Тополи́не, -ого
Топо́лі, -о́ль
Тополі́вка, -и, д. і м. -ці
То́польне, -ого
Топольни́ця, -і, ор. -ею
То́польське, -ого
Топо́ля, -і, ор. -ею
Топори́, -ів
Топори́ще, -а
То́порів, -ова
Топорі́вці, -ів
То́пча, -і, ор. -ею
То́пчине, -ого
Топчії́, -ів
Топчі́ївка, -и, д. і м. -ці
Тора́ки, -ів
Торгано́вичі, -ів

Торгі́в, -о́ва
Торго́виця, -і, *ор.* -ею
Торго́вище, -а
Торе́з, -а
Торе́ць, -рця́, *ор.* -рце́м
Торе́цьке, -ого
Торканівка, -и, *д. і м.* -ці
То́рки, -ів
То́рків, -ова
Торопи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Торопівка, -и, *д. і м.* -ці
То́рське, -ого
То́рунь, -я, *ор.* -ем
Торф'яне́, -о́го
То́рчин, -а
Торчино́вичі, -ів
Торчи́цький Степо́к, Торчи́цького Степка́
Торчи́ця, -і, *ор.* -ею
То́тчине, -ого
Точевики́, -і́в
То́чене, -ого
Точи́лове, -ого
То́шківка, -и, *д. і м.* -ці
Тра́вкине, -ого
Травне́ве, -ого
Травотоло́ки, -о́к
Тракт, -а
Тра́ктове, -ого
Тра́кторне, -ого
Тра́півка, -и, *д. і м.* -ці
Траске́вича, *невідм.*
Траули́н, -а
Трахтеми́рів, -ова
Трач, -а, *ор.* -ем
Требі́жі, -ів
Тре́бухів, -ова
Требухі́вці, -ів
Трембаче́ве, -ого
Тре́пельне, -ого
Тре́півка, -и, *д. і м.* -ці
Тре́тій Інтернаціона́л, Тре́тього Інтернаціона́лу
Третякі́, -і́в
Третякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Третяко́ве, -ого
Трибо́ківці, -ів
Трибусі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Трибухи́, -і́в
Трибухі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Трибухі́вці, -ів
Три́бчине, -ого
Трива́йли, -ів
Тригі́р'я, -я
Тригра́ди, -ів
Тригу́би, -у́б
Тригу́бів, -ова
Тригу́бщина, -и
Триду́би, -ів
Трико́пці, -ів
Три Ко́пці, Трьох Ко́пців
Трикра́ти, -ів
Трикра́тне, -ого
Три Криниці, Трьох Кринйць
Трилі́си, -лі́с
Трилі́сці, -ів
Трипі́лля, -я
Трипру́дне, -ого
Трипу́тня, -і, *ор.* -ею
Трипо́гове, -ого
Три́стень, -я, *ор.* -ем
Трите́льники, -ів
Триту́зне, -ого
Три́фонівка, -и, *д. і м.* -ці
Триха́ти, -а́т
Триха́тки, -ток
Триха́тське, -ого
Триху́торівка, -и, *д. і м.* -ці
Трі́йця, -і, *ор.* -ею
Трі́ски, -ів
Трі́скині, -инь
Тріщуки́, -ів
Трое́щина, -и
Тро́їцьке, -ого
Тро́їцько-Сафо́нове, -ого
Тро́їцько-Харци́зьк, -а
Тро́їця, -і, *ор.* -ею
Тройняки́, -ів
Тройча́те, -ого
Троко́вичі, -ів
Тро́нка, -и, *д. і м.* -ці
Тропа́, -и́
Тропове́, -о́го
Тро́сне, -ого
Тросни́к, -а́
Трости́нка, -и, *д. і м.* -ці
Трости́нська Новосе́лиця, Трости́нської Новосе́лиці
Тро́сть, -я, *ор.* -ем
Тростяне́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Тростя́ниця, -і, *ор.* -ею
Тростя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Тростянці́, -і́в
Тростя́нчик, -а
Трофа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Трохи́менкове, -ого
Трохи́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Тро́ща, -і, *ор.* -ею
Тро́щин, -а
Троя́н, -а
Троя́нда, -и
Троя́нди, -я́нд
Троя́ни, -ів
Троя́нів, -ова
Троя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Троя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Троя́нове, -ого
Труба́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Трубайці́, -і́в
Труби́ці, -и́ць
Трубі́вщина, -и
Трублі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Тру́бки, -бок
Тру́бний, -ого
Тру́бочка, -и, *д. і м.* -ці
Тру́бчин, -а
Труд, -а́
Труд-Гребе́ник, -а
Труди́, -і́в
Труді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Трудівське́, -о́го
Труд-Коло́нія, -ї, *ор.* -єю
Труд-Куто́к, -тка́
Трудова́ч, -а́
Трудове́, -о́го
Трудови́к, -а́
Трудолю́б, -а
Трудолюби́ве, -ого
Трудолюби́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Трудолю́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Трудолю́бове, -ого
Трудоми́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Трудоолені́вка, -и, *д. і м.* -ці
Трудофаді́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Трудроди́тельське, -ого
Тру́женка, -и, *д. і м.* -ці
Труси́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Трускаве́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Труха́нів, -ова
Труха́нь, -і, *ор.* -нню
Труше́вичі, -ів
Трушівці́, -і́в
Трушки́, -і́в
Трьохі́збенка, -и, *д. і м.* -ці
Трясне́, -о́го
Тубі́льці, -ів
Тугаї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Тудорко́вичі, -ів
Тужа́нівці, -ів
Тужа́р, -а
Тужи́лів, -ова
Тузли́, -ів
Тукали́, -і́в
Тулиго́лове, -ого
Ту́лин, -а
Ту́линці, -ів
Ту́личів, -ева
Тулі́їв, -єва
Тулі́я, -ї, *ор.* -єю
Тулова́, -о́ї
Тулу́ків, -ова
Тулу́шка, -и, *д. і м.* -ці
Тульчи́н, -а́
Тума́нська Гу́та, Тума́нської Гу́ти
Ту́мень, -я, *ор.* -ем
Ту́мин, -а
Туми́р, -а
Ту́неве, -ого
Туне́льне, -ого
Ту́ники, -ів
Ту́пали, -ів
Ту́пальці, -ів
Тупи́цівка, -и, *д. і м.* -ці
Тупи́чів, -ева
Тур, -а
Тура́ди, -ів
Тура́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Турбаї́, -і́в
Ту́рбів, -ова
Ту́рбівка, -и, *д. і м.* -ці
Турге́неве, -ого
Турге́невка, -и, *д. і м.* -ці
Ту́р'є, -я
Ту́ри, -ів
Тури́льче, -ого
Тури́нка, -и, *д. і м.* -ці
Тури́ця, -і, *ор.* -ею
Тури́ча, -і, *ор.* -ею
Турича́ни, -а́н
Туричкі́, -чо́к
Ту́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Турі́йськ, -а
Турія́, -ї́
Ту́р'ї Ремети́, Ту́р'їх Ремет́
Ту́рка, -и, *д. і м.* -ці
Ту́рківка, -и, *д. і м.* -ці
Турко́вичі, -ів
Туркоти́н, -а́
Турова́, -о́ї
Ту́рове, -ого
Турове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Ту́ровичі, -ів
Туро́пин, -а
Туру́тине, -ого
Ту́рчинівка, -и, *д. і м.* -ці
Ту́рчинка, -и, *д. і м.* -ці
Ту́рчинці, -ів
Ту́р'я, -ї, *ор.* -єю
Ту́р'я-Би́стра, Ту́р'ї-Би́строї
Ту́р'я Па́сіка, Ту́р'ї Па́сіки
Ту́р'я Поля́на, Ту́р'ї Поля́ни
Туря́тка, -и, *д. і м.* -ці
Ту́стань, -і, *ор.* -нню
Тустого́лови, -лів
Тута́ки, -а́к
Ту́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Ту́тове, -ого
Ту́товичі, -ів
Ту́хля, -і, *ор.* -ею
Ту́холька, -и, *д. і м.* -ці
Ту́ча, -і, *ор.* -ею
Туча́пи, -а́п
Ту́чин, -а
Ту́чі, Туч
Ту́чне, -ого
Туше́бин, -а
Тхори́н, -а
Тхо́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Тщене́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Тю́дів, -ова
Тюльпа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Тю́рине, -ого
Тю́тьки, -ів
Тю́тьків, -ова
Тютю́нники, -ів
Тютю́нникове, -ого
Тютю́нниця, -і, *ор.* -ею
Тютю́рівщина, -и
Тю́шка, -и, *д. і м.* -ці
Тяги́нка, -и, *д. і м.* -ці
Тяглі́в, -о́ва
Тягу́н, -а́
Тягуни́, -і́в
Тяжи́лів, -ова
Тя́зів, -ева
Тя́пче, -ого
Тя́три, -ів
Тя́чів, -ева
Тя́чівка, -и, *д. і м.* -ці

У

У́береж, -а, *ор.* -ем
У́бині, -инь
Убі́жичі, -ів
У́борки, -рок
У́борок, -рка
Ува́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ува́рове, -ого
Уви́н, -а
Уви́сла, -и
Уга́рове, -ого
Уге́рське, -ого
У́гів, -ова
Угі́льня, -і, *ор.* -ею
Угі́льці, -ів
У́гли, -ів
У́глище, -а
Углова́ Ру́дня, Углово́ї Ру́дні
Углове́, -о́го
Углува́тка, -и, *д. і м.* -ці
У́гля, -і, *ор.* -ею
У́гнів, -ева
Уго́рники, -ів
Уго́рськ, -а
У́гри, -ів
Угри́ничі, -ів
Угри́нів, -ова
Угри́нь, -я, *ор.* -ем
Угри́ньківці, -ів
Угро́їди, -ів
Удайці́, -і́в
Уда́рне, -ого
Уда́рник, -а
Уда́чне, -ого
У́ди, Уд
У́дич, -а
У́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Уді́ленське, -ого
Уді́льно-Микола́ївське, -ого
Удо́бне, -ого
Удовиче́нки, -ів
Удри́цьк, -а
Удрі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Удрі́ївці, -ів
Ужа́чин, -а
У́жгород, -а
У́жинець, -нця, *ор.* -нцем
Ужі́вка, -и, *д. і м.* -ці
У́жова, -ої
Ужо́к, -жка́
У́здиця, -і, *ор.* -ею
Узи́н, -а́
Узлі́сся, -я
Узру́й, -я, *ор.* -єм
Уї́зд, -а
Уї́здці, -ів
Укли́н, -а
Украї́нець, -нця, *ор.* -нцем
Украї́нка, -и, *д. і м.* -ці
Украї́нськ, -а
Украї́нське, -ого
Украї́нський Робітни́к, Украї́нського Робітника́
Укро́мне, -ого
Ула́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Ула́дівське, -ого
Ула́кли, -ів
Ула́нів, -ова
Ула́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ула́нове, -ого
Ула́сово-Руса́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Улаша́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ула́шівка, -и, *д. і м.* -ці

Ула́шківці, -ів
Ули́нівка, -и, *д. і м.* -ці
У́лиця, -і, *ор.* -ею
У́личне, -ого
Ульві́вок, -вка
Улья́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Улья́новка, -и, *д. і м.* -ці
Уля́ники, -ів
Уля́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Уля́нівське, -ого
Уля́нове, -ого
Уля́новка, -и, *д. і м.* -ці
У́манське, -ого
У́манці, -ів
У́манцівка, -и, *д. і м.* -ці
У́мань, -і, *ор.* -нню
У́ніж, -а, *ор.* -ем
Унти́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Уну́чки, -чок
Уня́тичі, -ів
Упла́тне, -ого
Упо́рне, -ого
Ура́лове, -ого
Ура́ло-Кавка́з, -а
Ура́льське, -ого
Урве́нна, -ої
Урзу́ф, -а
Урийтва, -и
Урицьке, -ого
У́рич, -а, *ор.* -ем
У́ріж, -а, *ор.* -ем
Урі́ччя, -я
У́рмань, -і, *ор.* -нню
Урожа́йне, -ого
Урса́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Урсо́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Урсо́я, -ї, *ор.* -єю
Уса́тове, -ого
У́сичі, -ів
Уси́чівські Бу́дки, Уси́чівських Бу́док
У́сів, -ова
Усі́вка, -и, *д. і м.* -ці
У́сове, -ого
Усо́к, -ска́
Усо́луси, -ів
Успе́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Успе́нка, -и, *д. і м.* -ці
Успе́нське, -ого
Устері́ки, -ів
Усте́чко, -а
Усти́вица, -і, *ор.* -ею
Устилу́г, -а
Усти́менки, -ів
Усти́мівка, -и, *д. і м.* -ці
У́стине, -ого
Усти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Усти́нкова Гре́бля, Усти́нкової Гре́блі
Усть-Ка́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Усть-Лип'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Усть-Пути́ла, -и
Усть-Чо́рна, -ої
У́стя, -я
У́стя-Зеле́не, -ого
Устя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Уті́ховичі, -ів
Уті́шків, -ова
Уті́шне, -ого
У́ткине, -ого
У́тківка, -и, *д. і м.* -ці
У́ткіне, -ого
Утконо́сівка, -и, *д. і м.* -ці
У́торопи, -ів
Утьо́с, -а
Уха́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ухове́цьк, -а
Ухожа́ни, -а́н
У́цькове, -ого
Уче́бне, -ого
Ушакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
У́шиця, -і, *ор.* -ею
У́шівка, -и, *д. і м.* -ці
У́шкалка, -и, *д. і м.* -ці
У́шковичі, -ів
У́шня, -і, *ор.* -ею
Ушо́мир, -а
Ую́тне, -ого
Уя́ринці, -ів

Ф

Фабрикі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Фабри́чне, -ого
Фаді́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Фа́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Фа́йгород, -а
Фале́мичі, -ів
Фа́лиш, -а, *ор.* -ем
Фалькі́в, -о́ва
Фалько́ве, -ого
Фанчико́ве, -ого
Фарао́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Фарбо́ване, -ого
Фа́ринки, -нок
Фартукі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Фарту́шине, -ого
Фасі́вочка, -и, *д. і м.* -ці
Фасова́, -о́ї
Фа́стів, -ова
Фа́стівець, -вця, *ор.* -вцем
Фа́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Фасті́вці, -ів
Фа́стове, -ого
Фаті́єве, -ого
Фатове́ць, -тівця́, *ор.* -тівце́м
Фащі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Фащі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Феді́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Феді́рки, -ів
Феді́рці, -ів
Федоре́нки, -ів
Фе́дорі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Фе́дорівське, -ого
Федо́рівці, -ів
Фе́доро-Миха́йлівка, -и, *д. і м.* -ці
Фе́доро-Шулі́чине, -ого
Федосі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Федо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Федо́тове, -ого
Феду́нка, -и, *д. і м.* -ці
Фе́дчине, -ого
Федькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Федькі́вці, -ів
Федюкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Фе́невичі, -ів
Феодосі́йське, -ого
Феодо́сія, -ї, *ор.* -єю
Феофі́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Фе́рма, -и
Фе́рсманове, -ого
Фертешо́лмаш, -а
Фе́рубки, -ів
Фесі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Фестива́льне, -ого
Феськи́, -ів
Фе́ськівка, -и, *д. і м.* -ці
Фесюри́, -ів
Фи́голівка, -и, *д. і м.* -ці
Филе́нкове, -ого
Филимо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Фи́линці, -ів
Фило́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Фило́нівщина, -и
Фи́рсівка, -и, *д. і м.* -ці
Фігурі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Фі́йна, -и
Філа́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Філа́тове, -ого
Філіо́піль, -поля, *ор.* -полем
Філі́ція, -ї, *ор.* -єю
Фі́лія, -ї, *ор.* -єю
Філо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Філо́нівщина, -и
Філо́нове, -ого
Філю́тка, -и, *д. і м.* -ці
Філя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Фісуни́, -ів
Фітькі́в, -о́ва
Фло́ра, -и
Фло́рине, -ого
Фло́ринське, -ого
Флоріа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Фло́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Флярккі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Фонта́н, -а
Фонта́ни, -ів
Фонта́нка, -и, *д. і м.* -ці
Фонтиня́си, -ів
Фо́рголань, -і
Фо́рнош, -а, *ор.* -ем
Форо́с, -а
Форо́сна, -ої
Форосто́вичі, -ів
Фортуна́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Фотови́ж, -а
Фо́шки, -шок
Фра́га, -и, *д. і м.* -зі
Фра́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Франка́, *невідм.*
Франкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Франкі́вський, -ого
Франко́піль, -поля, *ор.* -полем
Фра́сине, -ого
Фро́ли, -ів
Фро́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Фронті́вка, -и, *д. і м.* -ці
Фронтове́, -о́го
Фрузи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Фрукто́ве, -ого
Фру́нзе, *невідм.*
Фру́нзенка, -и, *д. і м.* -ці
Фру́нзенський, -ого
Фру́нзівка, -и, *д. і м.* -ці
Фу́глі, -ів
Фура́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Фу́рманівка, -и, *д. і м.* -ці
Фу́рманка, -и, *д. і м.* -ці
Фу́рманове, -ого
Фу́рмановка, -и, *д. і м.* -ці
Фурси́, -ів
Фу́рсове, -ого
Фу́сів, -ова
Футо́ри, -ів

Х

Хаба́рище, -а
Хае́нки, -ів
Хажи́н, -а
Ха́їха, -и, *д. і м.* -сі
Ха́йнівка, -и, *д. і м.* -ці
Халаї́дове, -ого
Хала́йдівка, -и, *д. і м.* -ці
Хале́пці, -ів
Ха́леп'я, -я
Халимо́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Халимо́нове, -ого
Халту́рине, -ого
Халту́ріна, *невідм.*
Халча́, -і, *ор.* -е́ю
Халя́вин, -а
Харалу́г, -а
Харе́нки, -ів
Хариті́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Харито́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ха́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ха́рків, -ова
Ха́рківка, -и, *д. і м.* -ці
Ха́рківське, -ого
Ха́рківський, -ого
Харкі́вці, -ів
Ха́рківщина, -и
Харкове́, -о́го
Харла́кова Ба́лка, Харла́кової Ба́лки
Харлі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Харпа́чка, -и, *д. і м.* -ці
Ха́рсики, -ів
Харто́нівці, -ів
Харци́зьк, -а
Ха́рченки, -ів
Хаса́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Хати́лова Гу́та, Хати́лової Гу́ти
Хатки́, -то́к
Ха́тнє, -нього
Ха́цьки, -ів
Ха́щеве, -ого
Ха́щів, -ева
Хащо́ване, -ого
Хащува́те, -ого
Хвальки́, -ів
Хва́тів, -ова
Хва́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Хви́лі, Хвиль
Хви́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Хви́льово-Соро́чин, -а
Хво́йне, -ого
Хворо́сна, -ої
Хво́ростів, -ова
Хворості́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хво́ростове, -ого
Хворостя́не, -ого
Хворостя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Хворостя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Хвощі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хвощова́, -о́ї
Хвощове́, -о́го
Хе́йлівщина, -и
Херсо́н, -а
Херсоне́с, -а
Хи́балівка, -и, *д. і м.* -ці
Хи́жа, -і, *ор.* -ею
Хи́жине, -ого
Хи́жинці, -ів
Хи́жівка, -и, *д. і м.* -ці
Хижки́, -ів
Хи́жники, -ів
Хи́жня, -і, *ор.* -ею
Хижнякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хижняко́ве, -ого
Хильки́, -ів
Хилькі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хилько́ве, -ого
Хи́льчиці, -иць
Хи́льчичі, -ів
Хи́мрич, -а
Хи́мчин, -а
Хи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Хи́ночі, -ів
Хи́рів, -ова
Хи́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Хита́р, -а
Хитре́йки, -ів
Хитці́, -ів
Хи́чів, -ева
Хише́вичі, -ів
Хі́дновичі, -ів
Хі́лін, -а
Хінча́нка, -и, *д. і м.* -ці
Хіта́р, -а
Хла́ни, -ів
Хле́пча, -і, *ор.* -ею
Хле́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Хли́плі, -ів
Хлипні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хлистуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хлібичи́н, -а
Хлібне́, -о́го
Хлібода́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Хлібода́рське, -ого
Хліборо́б, -а
Хліборо́би, -ів
Хліборо́бне, -ого
Хліборо́бське, -ого
Хліви́ще, -а
Хлівча́ни, -а́н
Хло́півка, -и, *д. і м.* -ці
Хло́пків, -ова
Хло́пчиці, -ів
Хлоп'я́ники, -ів
Хлупля́ни, -я́н
Хля́ни, Хлян

Хма́рине, -ого
Хма́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Хмелева́, -о́ї
Хме́лиська, -ів
Хме́лище, -а
Хмелі́в, -е́ва
Хмеліве́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Хмелі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хмелі́вщина, -и
Хмельни́цьке, -ого
Хмельни́цький, -ого
Хмельове́, -о́го
Хмельови́к, -а́
Хмизо́піль, -поля, *ор.* -полем
Хміль, Хме́лю, *ор.* Хме́лем
Хмі́льна, -ої
Хмі́льне, -ого
Хмільни́к, -а́
Хмільни́ця, -і, *ор.* -ею
Хмі́льно, -а
Хмільове́, -о́го
Хобултова́, -о́ї
Ховді́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Хо́взівка, -и, *д. і м.* -ці
Ховкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ховми́, -і́в
Хода́ки, -ів
Ходакі́вці, -ів
Ходачки́, -і́в
Хо́дине, -ого
Ходо́вичі, -ів
Хо́дори, -ів
Хо́дорів, -ова
Хо́дорівка, -и, *д. і м.* -ці
Хо́дорівці, -ів
Хо́дорків, -ова
Ходоркі́вці, -ів
Ходо́си, -ів
Ходо́сиха, -и, *д. і м.* -сі
Ходо́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Ходуна́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ходуні́вщина, -и
Ходу́ня, -і, *ор.* -ею
Ходу́рки, -рок
Холме́ць, -мця́, *ор.* -мце́м
Холми́, -ів
Холми́сте, -ого
Хо́лмівка, -и, *д. і м.* -ці
Хо́лмове, -ого
Хо́лмовець, -мівця, *ор.* -мівцем
Холмогі́р'я, -я
Холмого́рки, -рок
Холмо́к, -мка́
Хо́лмське, -ого
Холоде́ць, -дця́, *ор.* -дце́м
Холоді́вка, -и, *д. і м.* -ці
Холоді́вщина, -и
Холоді́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Холо́дна Ба́лка, Холо́дної Ба́лки
Холо́дне, -ого
Холо́дне Пле́со, Холо́дного Пле́са
Холо́дний Ключ, Холо́дного Ключа́
Холо́дний Яр, Холо́дного Яру
Холодни́к, -а́
Холоднові́дка, -и, *д. і м.* -ці
Холодново́дківка, -и, *д. і м.* -ці
Холодня́нське, -ого
Холоне́вичі, -ів
Холоне́вське, -ого
Холо́нів, -ева
Холо́пичі, -ів
Холо́сне, -ого
Холя́вки, -вок
Хоме́нки, -ів
Хоме́нкове, -ого
Хоме́ць, -мця́, *ор.* -мце́м
Хо́ми, -ів
Хо́мина, -ої
Хо́мине, -ого
Хоми́нка, -и, *д. і м.* -ці
Хоми́нське, -ого
Хо́минці, -ів
Хомичі́, -і́в
Хомичі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хомі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хомі́вці, -ів
Хомі́вщина, -и
Хомуте́ць, -тця́, *ор.* -тце́м
Хому́тинці, -ів
Хомуто́ве, -ого
Хом'які́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хом'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Хо́ньківці, -ів
Хоня́ків, -ова
Хо́пнів, -ева
Хо́птинці, -ів
Хоптя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Хо́рів, -ова
Хорішки́, -і́в
Хорли́, -і́в
Хорлу́пи, -у́п
Хоро́бичі, -ів
Хоро́брів, -ова
Хорове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Хорови́, -і́в
Хорови́ця, -і, *ор.* -ею
Хоро́л, -а
Хоро́льці, -ів
Хоро́сна, -ої
Хоро́сниця, -і, *ор.* -ею
Хоро́сно, -а
Хоросте́ць, -тця́, *ор.* -тце́м
Хоросткі́в, -о́ва
Хоросто́к, -тка́
Хорохо́рин, -а
Хоро́цеве, -ого
Хоро́ша, -ої
Хоро́ше, -ого
Хоро́шеве, -ого
Хоро́ше О́зеро, Хоро́шого О́зера
Хороши́лове, -ого
Хо́рошів, -ева
Хорошки́, -і́в
Хо́ртицький, -ого
Хо́ртиця, -і, *ор.* -ею
Хору́жі, -ів
Хору́жівка, -и, *д. і м.* -ці
Хору́жне, -ого
Хору́пань, -і, *ор.* -нню
Хоте́нь, -я, *ор.* -ем
Хоте́шів, -ева
Хоти́вель, -вля, *ор.* -влем
Хоти́ж, -а́, *ор.* -е́м
Хотими́р, -а
Хоти́н, -а
Хоти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Хо́тів, -ова
Хо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Хоті́вля, -і, *ор.* -ею
Хоті́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Хоті́мля, -і, *ор.* -ею
Хоті́нь, -і, *ор.* -нню
Хотми́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Хотови́ця, -і, *ор.* -ею
Хо́тське, -ого
Хоту́ничі, -ів
Хо́тьківці, -ів
Хотя́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Хотя́чів, -ева
Хохітва́, -и́
Хо́хонів, -ева
Хоцу́нь, -і, *ор.* -нню
Хо́цьки, -ів
Хо́чева, -ої
Хо́чин, -а
Хо́чине, -ого
Храбу́зна, -ої
Храпа́те, -ого
Храпачі́, -і́в
Храпачі́в Яр, Храпаче́ва Я́ру
Хра́пин, -а
Храпі́вщина, -и
Хребті́їв, -єва
Хре́нів, -ова
Хрести́, -ів
Хрести́телеве, -ого
Хрести́ще, -а
Хресті́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хреща́те, -ого
Хреща́тик, -а
Хреще́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Хрещи́кове, -ого
Хрипа́личі, -ів
Хрипі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хрипки́, -і́в
Хри́плин, -а
Хри́пля, -і, *ор.* -ею
Хри́пськ, -а
Хрипуни́, -ів
Хриса́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Христа́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Христи́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Христи́чеве, -ого
Хри́стівка, -и, *д. і м.* -ці
Христо́ве, -ого
Христофо́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Христофо́рове, -ого
Хрі́нів, -ова
Хрі́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Хрі́нники, -ів
Хро́ли, -ів
Хро́лин, -а
Хро́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Хромого́рб, -а
Хром'які́в, -о́ва
Хро́потова, -ої
Хрулі́, -і́в
Хруста́льне, -ого
Хруста́льний, -ого
Хрущі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хрущо́ва Мики́тівка, Хрущо́вої Мики́тівки
Хряськ, -а
Хря́цька, -ої
Хрящі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Хрящува́те, -ого
Худикі́вці, -ів
Худі́ївці, -ів
Ху́длове, -ого
Худо́бівщина, -и
Худолі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Худоя́рове, -ого
Худяки́, -і́в
Ху́калівка, -и, *д. і м.* -ці
Хуст, -а
Хусте́ць, -тця́, *ор.* -тце́м
Хустя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ху́тір, -ора
Ху́тір-Буди́лів, Ху́тора-Буди́лова
Ху́тір-Мокляки́, Ху́тора-Мокляків
Хутірське́, -о́го
Ху́тір-Хмі́льна, Ху́тора-Хмі́льної
Хутомі́р, -а
Хутори́, -ів
Хутори́-Кривошиїне́цькі, Хуторі́в-Кривошиїне́цьких
Ху́торо-Губи́ниха, -и, *д. і м.* -сі
Хуторо́к, -рка́
Ху́торо-Ча́плине, -ого
Ху́хра, -и

Ц

Ца́півка, -и, *д. і м.* -ці
Цапі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Цареда́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Царича́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ца́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Цві́жин, -а
Цві́клівці, -ів
Цві́ле, -ого
Цвілі́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Цвіт, -а
Цвітко́ве, -ого
Цвітне́, -о́го
Цвітні́ Піски́, Цвітни́х Пісків
Цвітова́, -о́ї
Цвітове́, -о́го
Цвіто́ха, -и
Цвіто́чне, -ого
Цві́туще, -ого
Цвітя́нка, -и, *д. і м.* -ці
Цебе́рка, -и, *д. і м.* -ці
Це́блів, -ева
Це́брикове, -ого
Це́брів, -ова
Це́брівка, -и, *д. і м.* -ці
Цеве́личі, -ів
Цеге́льне, -ого
Це́гів, -ова
Цеглі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Цеки́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Целі́їв, -єва
Це́нів, -ова
Центра́льне, -ого
Центра́льний, -ого
Центра́льно-Міськи́й, -о́го
Ценя́ва, -и
Це́перів, -ова
Цепо́чкине, -ого
Цепу́хи, -у́х
Цепце́вичі, -ів
Церко́вна, -ої
Цету́ля, -і, *ор.* -ею
Цеха́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Цецені́вка, -и, *д. і м.* -ці
Цеці́вка, -и, *д. і м.* -ці
Циби́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Циби́ха, -и, *д. і м.* -сі
Ци́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Ци́блі, -ів
Цибуле́ве, -ого
Цибуле́нки, -ів
Цибулі́, -ів
Цибулі́в, -е́ва
Цибулі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Цибу́льки, -ів
Цибу́льківка, -и, *д. і м.* -ці
Цибу́льники, -ів
Цига́ни, -а́н
Цига́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Цигані́вці, -ів
Цига́нське, -ого
Цика́ли, -ів
Ци́ків, -ова
Ци́кова, -ої
Ци́кове, -ого
Цилю́рики, -ів
Цимбалі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Цимба́лове, -ого
Цир, -а
Циркуни́, -і́в
Ци́севе, -ого
Циту́ля, -і, *ор.* -ею
Цицо́ри, -о́р
Цівкі́вці, -ів
Цілі́нне, -ого
Цілу́йкове, -ого
Ці́нева, -ої
Ці́півки, -вок
Ці́пка, -и, *д. і м.* -ці
Ціпки́, -ів
Цмі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Цмі́ни, Цмін
Цукури́, -і́в
Цуку́рине, -ого
Цу́мань, -і, *ор.* -нню
Цу́півка, -и, *д. і м.* -ці
Цупки́, -і́в
Цу́рень, -я, *ор.* -ем
Цуркі́в, -о́ва
Цуци́лів, -ова
Цуцу́лин, -а
Цьо́ви, -ів
Цюру́па, -и
Цюру́пи, -ів
Цюру́пинськ, -а
Цюря́ни, -я́н
Цю́цькове, -ого
Ця́цьківка, -и, *д. і м.* -ці

Ч

Чаба́н, -а́
Чабани́, -ів
Чабані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Чаба́нка, -и, *д. і м.* -ці
Чаба́нове, -ого
Чаба́нське, -ого
Чабанюки́, -ів
Чаба́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ча́бель, -я, *ор.* -ем
Ча́бин, -а
Чагарі́, -ів
Чагарі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Чагарі́-Збара́зькі, Чагарі́в-Збара́зьких
Ча́гів, -ова
Ча́гівське, -ого
Чаго́р, -а
Чагрі́в, -о́ва
Ча́йка, -и, *д. і м.* -ці
Ча́йки, -йок
Ча́йкине, -ого
Ча́йківка, -и, *д. і м.* -ці
Ча́йківське, -ого
Ча́йківщина, -и
Чайкови́чі, -ів
Чайко́вське, -ого
Ча́йчине, -ого
Ча́йчинці, -ів
Ча́ква, -и
Чалищі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ча́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ча́ниж, -а, *ор.* -ем
Ча́ньків, -ова
Чапа́єва, *невідм.*
Чапа́єве, -ого
Чапа́євка, -и, *д. і м.* -ці
Чапакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ча́плине, -ого
Ча́плинка, -и, *д. і м.* -ці
Чапли́нці, -ів
Ча́плищі, -ищ
Ча́плі, -ів
Чаплі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ча́пля, -і, *ор.* -ею
Чарівне́, -о́го
Чару́ків, -ова
Ча́сів Яр, Ча́сового Я́ру
Часлі́вці, -ів
Часникі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Часні́вці, -ів
Чау́льське, -ого
Ча́ус, -а
Ча́усове, -ого
Ча́ша, -і, *ор.* -ею
Чеберяки́, -ів
Че́вель, -я, *ор.* -ем
Чевельча́, -і, *ор.* -е́ю
Чекале́нка, *невідм.*
Челю́скінець, -нця, *ор.* -нцем
Челю́скінці, -ів
Челя́бінцеве, -ого
Челяді́нове, -ого
Че́мер, -а
Чемери́н, -а́
Чемери́нці, -ів
Чемери́си-Ба́рські, Чемери́сів-Ба́рських
Чемери́ське, -ого
Чемері́вці, -ів
Чеме́рне, -ого
Чеме́рпіль, -поля, *ор.* -полем
Чемода́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Чему́жівка, -и, *д. і м.* -ці
Ченока́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Че́нчики, -ів
Че́па, -и
Че́пелі, -ів
Че́пелів, -ева
Че́пелівка, -и, *д. і м.* -ці
Чепи́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Чепилі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Че́пине, -ого
Чепі́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Чепі́жинці, -ів
Че́піль, -пеля, *ор.* -пелем
Чепоно́си, -ів
Че́пці, -ів
Черванівка, -и, *д. і м.* -ці
Червене́ве, -ого
Че́рвень, -вня, *ор.* -внем
Червеньо́ве, -ого
Черві́нка, -и, *д. і м.* -ці
Червле́не, -ого
Черво́на Ба́лка, Черво́ної Ба́лки
Черво́на Бу́да, Черво́ної Бу́ди
Черво́на Володи́мирівка, Черво́ної Володи́мирівки
Черво́на Воло́ка, Черво́ної Воло́ки
Черво́на Во́ля, Черво́ної Во́лі
Черво́на Гі́рка, Черво́ної Гі́рки
Черво́на Гре́бля, Черво́ної Гре́блі
Черво́на Гуса́рівка, Черво́ної Гуса́рівки
Черво́на Гу́та, Черво́ної Гу́ти
Черво́на Да́ча, Черво́ної Да́чі
Черво́на Дергі́вка, Черво́ної Дергі́вки
Черво́на Дібро́ва, Черво́ної Дібро́ви
Черво́на Доли́на, Черво́ної Доли́ни
Черво́на Дуби́на, Черво́ної Дуби́ни
Черво́на Зі́рка, Черво́ної Зі́рки
Черво́на Зна́м'янка, Черво́ної Зна́м'янки
Черво́на Зоря́, Черво́ної Зорі́
Черво́на Ка́м'янка, Черво́ної Ка́м'янки
Черво́на Коло́на, Черво́ної Коло́ни
Черво́на Криниця, Черво́ної Криниці
Черво́на Людми́лівка, Черво́ної Людми́лівки
Черво́на Мотови́лівка, Черво́ної Мотови́лівки
Черво́на Ни́ва, Черво́ної Ни́ви
Черво́на Новосе́лівка, Черво́ної Новосе́лівки
Черво́на Орі́лька, Черво́ної Орі́льки
Черво́на Перемо́га, Черво́ної Перемо́ги
Черво́на Поля́на, Черво́ної Поля́ни
Черво́на Семені́вка, Черво́ної Семені́вки
Черво́на Слобі́дка, Черво́ної Слобі́дки
Черво́на Слобода́, Черво́ної Слободи́
Черво́на Сті́нка, Черво́ної Сті́нки
Черво́на Трибуні́вка, Черво́ної Трибуні́вки
Черво́на Украї́на, Черво́ної Украї́ни
Черво́на Украї́нка, Черво́ної Украї́нки
Черво́на Хви́ля, Черво́ної Хви́лі
Черво́на Чагарі́вка, Черво́ної Чагарі́вки
Черво́не, -ого
Черво́не Замі́ччя, Черво́ного Замі́ччя
Черво́не Знаме́но, Черво́ного Знаме́на
Черво́не О́зеро, Черво́ного О́зера
Черво́не Пару́тине, Черво́ного Пару́тиного
Черво́не Поді́лля, Черво́ного Поді́лля
Черво́не По́ле, Черво́ного По́ля
Черво́ний Агроно́м, Черво́ного Агроно́ма
Черво́ний Бір, Черво́ного Бо́ру
Черво́ний Брід, Черво́ного Бро́ду
Черво́ний Гай, Черво́ного Га́ю
Черво́ний До́вжик, Черво́ного До́вжика
Черво́ний Доне́ць, Черво́ного Дінця́
Черво́ний Жо́втень, Черво́ного Жо́втня
Черво́ний Запоро́жець, Черво́ного Запоро́жця
Черво́ний Ки́їв, Черво́ного Ки́єва
Черво́ний Коло́дязь, Черво́ного Коло́дязя
Черво́ний Кут, Черво́ного Кута́
Черво́ний Лан, Черво́ного Ла́ну
Черво́ний Лима́н, Черво́ного Лима́ну
Черво́ний Мая́к, Черво́ного Маяка́
Черво́ний Ора́ч, Черво́ного Ора́ча
Черво́ний О́рлик, Черво́ного О́рлика
Черво́ний Оскі́л, Черво́ного Оско́ла
Черво́ний Осте́р, Черво́ного Остра́
Черво́ний О́стрів, Черво́ного О́строва
Черво́ний Па́хар, Черво́ного Па́харя
Черво́ний Переко́п, Черво́ного Переко́пу
Черво́ний Плуга́тар, Черво́ного Плугатаря́
Черво́ний Поді́л, Черво́ного Подо́лу
Черво́ний Пра́пор, Черво́ного Пра́пора
Черво́ний Про́мінь, Черво́ного Про́меня
Черво́ний Ра́нок, Черво́ного Ра́нку
Черво́ний Ро́вець, Черво́ного Рі́вця
Черво́ний Розді́л, Черво́ного Розді́лу
Черво́ний Розселе́нець, Черво́ного Розселе́нця
Черво́ний Садо́к, Черво́ного Садка́
Черво́ний Слу́ч, Черво́ного Слу́ча
Черво́ний Став, Черво́ного Ста́ву
Черво́ний Степ, Черво́ного Сте́пу
Черво́ний Степо́к, Черво́ного Степка́
Черво́ний Ташли́к, Черво́ного Ташлика́
Черво́ний Тік, Черво́ного То́ку
Черво́ний Цвіт, Черво́ного Цві́ту
Черво́ний Чаба́н, Черво́ного Чаба́на
Черво́ний Шахта́р, Черво́ного Шахтаря́
Черво́ний Шлях, Черво́ного Шля́ху
Черво́ний Яр, Черво́ного Я́ру
Черво́ні Го́ри, Черво́них Гір
Черво́ні Кві́ти, Черво́них Кві́тів
Черво́ні Коша́ри, Черво́них Коша́р
Черво́ні Лу́ки, Черво́них Лук
Черво́ні Маяки́, Черво́них Маякі́в
Черво́ні Партиза́ни, Черво́них Партиза́н
Черво́ні По́ди, Черво́них По́дів
Черво́ні Поло́ги, Черво́них Поло́гів
Черво́ні Ха́тки, Черво́них Ха́ток
Черво́ні Яри́, Черво́них Ярі́в
Черво́нка, -и, *д. і м.* -ці
Червоноармі́йськ, -а
Червоноармі́йське, -ого
Червоноблагода́тне, -ого
Червонове́ршка, -и, *д. і м.* -ці
Червоноволоди́мирівка, -и, *д. і м.* -ці
Червоногварді́йське, -ого
Червоногварді́йський, -ого
Червоногі́рка, -и, *д. і м.* -ці
Червоногра́д, -а
Червоногра́нітне, -ого
Червоногриго́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Червонодві́рка, -и, *д. і м.* -ці
Червонодніпро́вка, -и, *д. і м.* -ці
Червонозаво́дське, -ого
Червонозаво́дський, -ого
Червонозна́м'янка, -и, *д. і м.* -ці
Червонозо́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Червонозо́ряне, -ого
Червоноіва́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Червонока́м'яне, -ого
Червонокоза́цьке, -ого
Червонокостянти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Червонопартиза́нськ, -а
Червонопартиза́нське, -ого
Червонопі́лля, -я
Червонопопі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Червонопра́порне, -ого
Червоносе́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Червоносі́лка, -и, *д. і м.* -ці
Червоносі́лля, -я
Червоносі́льське, -ого
Червоноукраї́нка, -и, *д. і м.* -ці
Червонохи́жинці, -ів
Чергані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Черевані́, -ів
Черева́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Черева́ха, -и, *д. і м.* -сі
Черева́ч, -а́
Череви́чне, -ого
Черевки́, -ів
Черевкі́вське, -ого
Чередники́, -ів
Чередникі́вщина, -и
Чере́ґвці, -ів
Череми́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Чере́мишна, -ої
Черемо́шна, -ої
Черемо́шна Во́ля, Черемо́шної Во́лі
Черемо́шне, -ого
Чере́мошня, -і, *ор.* -ею
Черему́ха, -и, *д. і м.* -сі
Черему́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Чере́мушки, -шок
Чере́мушна, -ої
Чере́мушне, -ого
Черемхі́в, -о́ва
Чере́мхове, -ого
Черемша́нка, -и, *д. і м.* -ці
Черемши́не, -ого
Черепа́шинці, -ів
Чере́пин, -а
Черепи́на, -и
Черепи́нка, -и, *д. і м.* -ці
Черепи́нки, -нок
Черепі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Черепі́вське, -ого
Черепкі́вці, -ів
Черепова́, -о́ї
Че́ретів, -ова
Чере́цьке, -ого
Чере́ш, -а, *ор.* -ем
Чере́шенька, -и, *д. і м.* -ці
Чере́шеньки, -ньок
Чере́шневе, -ого
Чере́шнівка, -и, *д. і м.* -ці
Черка́вщина, -и
Черка́с, -а
Черка́си, -а́с
Черка́сівка, -и, *д. і м.* -ці
Черка́ськ, -а
Черка́ська Лозова́, Черка́ської Лозово́ї
Черка́ське, -ого
Черка́ський Би́шкин, Черка́ського Би́шкина
Черка́ські Тишки́, Черка́ських Тишкі́в
Черкаща́ни, -а́н
Черке́си, -е́с
Черле́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Черля́ни, -я́н
Черля́нське Передмі́стя, Черля́нського Передмі́стя
Черма́лик, -а
Че́рна, -ої
Черна́цьке, -ого
Черне́ве, -ого
Чернели́ця, -і, *ор.* -ею
Чернелі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Чернелі́в-Ру́ський, Чернеле́ва-Ру́ського
Чернелі́вці, -ів
Черне́нко, -а
Черне́га, -и, *д. і м.* -зі
Черне́та, -и
Черне́цьке, -ого
Черне́ча Слобода́, Черне́чої Слободи́
Черне́че, -ого
Черне́чий Яр, Черне́чого Я́ру
Черне́ччина, -и
Черне́щина, -и
Черни́к, -а́
Чернико́вка, -и, *д. і м.* -ці
Чернилі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Черниля́ва, -и
Че́рнин, -а
Че́рнихів, -ова
Черни́хівці, -ів
Черни́ця, -і, *ор.* -ею
Черни́чки, -чок
Черни́ш, -а́, *ор.* -е́м
Черниші́, -ів
Черниші́вка, -и, *д. і м.* -ці
Черни́шки, -шок
Черништо́ве, -ого
Черні́в, -е́ва
Черні́вське́, -о́го
Черні́вці, -ів
Черні́гів, -ова
Черні́гівка, -и, *д. і м.* -ці
Черні́гівське, -ого
Черні́гово-Токмача́нськ, -а
Черні́їв, -єва
Черні́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Черно́ве, -ого
Черня́ва, -и
Черня́вка, -и, *д. і м.* -ці
Черня́вщина, -и
Черняки́, -ів
Черняків, -о́ва
Черняківка, -и, *д. і м.* -ці
Черня́тин, -а
Черня́тинці, -ів
Черня́тка, -и, *д. і м.* -ці
Черняхі́в, -о́ва
Черняхі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Черняхі́вське, -ого

Черпово́ди, -во́д
Черськ, -а
Черте́ж, -а́, ор. -е́м
Черті́ж, -а́, ор. -е́м
Черха́ва, -и
Черці́, -ів
Че́рче, -ого
Че́рчик, -а
Че́рчичі, -ів
Че́сники, -ів
Чесні́вка, -и, д. і м. -ці
Чесні́вський Ра́ковець, Чесні́вського Ра́ківця
Чесно́піль, -поля, ор. -полем
Чести́ні, -и́нь
Четверти́нівка, -и, д. і м. -ці
Четверти́я, -і, ор. -є́ю
Че́тове, -ого
Четфа́лва, -и
Че́хи, -ів
Че́хів, -ова
Че́хівка, -и, д. і м. -ці
Че́хівці, -ів
Че́хівщина, -и
Че́хова, невідм.
Чехова́, -о́ї
Че́хове, -ого
Че́ховка, -и, д. і м. -ці
Че́челеве, -ого
Чечелі́вка, -и, д. і м. -ці
Чечелі́ївка, -и, д. і м. -ці
Чече́льник, -а
Чечу́жине, -ого
Чиги́н, -а́
Чигири́н, -а́
Чигири́нське, -ого
Чигирі́, -і́в
Чигрині́в, -о́ва
Чигрині́вка, -и, д. і м. -ці
Чиже́вичі, -ів
Чи́жиків, -ова
Чи́жикове, -ого
Чи́жичі, -ів
Чижі́, -і́в
Чижі́в, -о́ва
Чижі́вка, -и, д. і м. -ці
Чижки́, -і́в
Чи́жове, -ого
Чика́лівка, -и, д. і м. -ці
Чикаре́нко, -а
Чи́кош-Горо́нда, -и
Чимбарі́вка, -и, д. і м. -ці
Чинаді́йове, -ого
Чи́рвине, -ого
Чирки́, -і́в
Чирні́вка, -и, д. і м. -ці
Чи́рське, -ого
Чи́сте, -ого
Чисте́ньке, -ого
Чисти́лів, -ова
Чи́сті Лу́жі, Чи́стих Луж
Чистово́дівка, -и, д. і м. -ці
Чистово́дне, -ого
Чистога́лівка, -и, д. і м. -ці
Чистопа́ди, -ів
Чистопі́лля, -я
Чи́стопіль, -поля, ор. -полем
Чиче́ріне, -ого
Чичирко́зівка, -и, д. і м. -ці
Чи́шки, -шок
Чі́шки, -шок
Чка́лова, невідм.
Чка́лове, -ого
Чка́ловка, -и, д. і м. -ці
Чка́ловське, -ого
Чми́кос, -а
Чми́рівка, -и, д. і м. -ці
Чмиха́лове, -ого
Чміль, Чмеля́, ор. Чмеле́м
Чобі́тки, -ів
Чоботарі́, -і́в
Чоботарі́вка, -и, д. і м. -ці
Чобота́рка, -и, д. і м. -ці
Човгу́зів, -ова
Чо́вниця, -і, ор. -ею
Човно́ва, -ої
Човнови́ця, -і, ор. -ею
Чо́вно-Фе́дорівка, -и, д. і м. -ці
Чогода́рівка, -и, д. і м. -ці
Чолгі́ні, -ів
Чо́лівка, -и, д. і м. -ці
Чо́ма, -и
Чомо́нин, -а
Чонга́р, -а
Чоп, -а
Чопи́лки, -лок
Чопі́вці, -ів
Чопо́вичі, -ів
Чо́рбівка, -и, д. і м. -ці
Чо́рна, -ої
Чо́рна Доли́на, Чо́рної Доли́ни
Чо́рна Ка́м'янка, Чо́рної Ка́м'янки
Чо́рна Рі́чка, Чо́рної Рі́чки
Чо́рна Ти́са, Чо́рної Ти́си
Чо́рне, -ого
Чорне́нкове, -ого
Чорне́ньке, -ого
Чорни́води, -вод
Чо́рниж, -а, ор. -ем
Чо́рний Ліс, Чо́рного Лі́су
Чо́рний О́стрів, Чо́рного О́строва
Чо́рний Поті́к, Чо́рного Пото́ку
Чо́рний Ріг, Чо́рного Ро́гу
Чо́рний Ташли́к, Чо́рного Ташлика́
Чо́рників, -ова
Чо́рнівка, -и, д. і м. -ці
Чорні́ї, -і́в
Чорні́їв, -єва
Чо́рні Ло́зи, Чо́рних Лоз
Чо́рні Осла́ви, Чо́рних Осла́в
Чорноба́ї, -ів
Чорноба́ївка, -и, д. і м. -ці
Чорноба́й, -я, ор. -єм
Чорно́биль, -я, ор. -ем
Чорнобри́вкине, -ого
Чорногі́рка, -и, д. і м. -ці
Чорногла́зівка, -и, д. і м. -ці
Чорноголо́ва, -и
Чорногоро́дка, -и, д. і м. -ці
Чорного́рці, -ів
Чорногу́зи, -ів
Чорнозе́м, -а
Чорнозе́мка, -и, д. і м. -ці
Чорнозе́мне, -ого
Чорнока́м'янка, -и, д. і м. -ці
Чорнокіне́цька Во́ля, Чорнокіне́цької Во́лі
Чорнокі́нці, -ів
Чорноко́зинці, -ів
Чорноку́нці, -ів
Чорнолі́зці, -ів
Чорнолі́ска, -и, д. і м. -ці
Чорноло́зка, -и, д. і м. -ці
Чорно́мин, -а
Чорноморі́вка, -и, д. і м. -ці
Чорномо́рка, -и, д. і м. -ці
Чорномо́рське, -ого
Чорномо́рські Крини́ці, Чорномо́рських Крини́ць
Чорнопа́рівка, -и, д. і м. -ці
Чорнопі́лля, -я
Чорнопла́тове, -ого
Чорнопле́си, -ів
Чорнору́дка, -и, д. і м. -ці
Чорноти́сів, -ова
Чорноти́чі, -ів
Чорну́хи, -у́х
Чорну́хине, -ого
Чорну́шки, -шок
Чорнушо́вичі, -ів
Чорня́вка, -и, д. і м. -ці
Чорняки́, -і́в
Чорня́нка, -и, д. і м. -ці
Чорта́лка, -и, д. і м. -ці
Чорткі́в, -о́ва
Чортове́ць, -вця́, ор. -вце́м
Чортомли́к, -а
Чортори́я, -ї, ор. -єю
Чоти́рбоки, -ів
Чу́барівка, -и, д. і м. -ці
Чу́бинське, -ого
Чу́бинці, -ів
Чу́бівка, -и, д. і м. -ці
Чуви́лине, -ого
Чугалі́, -і́в
Чугі́нка, -и, д. і м. -ці
Чуго́р, -а
Чугу́єве, -ого
Чугуї́, -і́в
Чугу́їв, -єва
Чугуні́вка, -и, д. і м. -ці
Чугу́но-Кре́пинка, -и, д. і м. -ці
Чудви́, -і́в
Чу́дей, -я, ор. -єм
Чу́дель, -я, ор. -ем
Чу́дин, -а
Чуди́нівці, -ів
Чу́дівка, -и, д. і м. -ці
Чу́для, -і, ор. -ею
Чу́дниця, -і, ор. -ею
Чу́днів, -ева
Чу́днівці, -ів
Чуйкі́вка, -и, д. і м. -ці
Чу́калівка, -и, д. і м. -ці
Чу́ква, -и
Чу́ків, -ова
Чулакі́вка, -и, д. і м. -ці
Чула́тів, -ова
Чуло́вичі, -ів
Чума́к, -а́
Чумаки́, -і́в
Чумако́ве, -ого
Чумалі́, -і́в
Чумало́ве, -ого
Чума́цьке, -ого
Чуни́шине, -ого
Чунькі́в, -о́ва
Чупа́хівка, -и, д. і м. -ці
Чуперно́сів, -ова
Чупи́ра, -и
Чупри́нівка, -и, д. і м. -ці
Чу́тівка, -и, д. і м. -ці
Чу́тове, -ого
Чухелі́, -і́в
Чу́чеве, -ого
Чучмани́, -і́в

Ш

Шабали́нів, -ова
Шабалта́єве, -ого
Шабасті́вка, -и, д. і м. -ці
Ша́белькі́вка, -и, д. і м. -ці
Шабе́льне, -ого
Шабе́льники, -ів
Шабе́льня, -і, ор. -ею
Шабо́, невідм.
Шаболта́сівка, -и, д. і м. -ці
Шаварі́, -і́в
Шавро́ве, -ого
Шаго́ва, -ої
Шаду́ра, -и
Шаду́рка, -и, д. і м. -ці
Ша́йбівка, -и, д. і м. -ці
Ша́йноги, -ів
Шайта́нка, -и, д. і м. -ці
Шакуті́вщина, -и
Шала́нки, -нок
Шала́ське, -ого
Шалаші́, -і́в
Шали́гине, -ого
Шали́мівка, -и, д. і м. -ці
Шалі́ївка, -и, д. і м. -ці
Шало́йки, -йок
Шамані́вка, -и, д. і м. -ці
Ша́ми, Шам
Шампа́нія, -ї, ор. -єю
Шамра́єве, -ого
Шамра́ївка, -и, д. і м. -ці
Ша́ндра, -и
Шандриголо́ве, -ого
Ша́ндрівка, -и, д. і м. -ці
Ша́ндровець, -вця, ор. -вцем
Шапарі́вка, -и, д. і м. -ці
Шапи́хи, -и́х
Шапі́ївка, -и, д. і м. -ці
Шапки́, -по́к
Шапова́лівка, -и, д. і м. -ці
Шапова́лове, -ого
Ша́пошникове, -ого
Шапра́н, -а
Шарапа́нівка, -и, д. і м. -ці
Ша́ргород, -а
Ша́рин, -а
Ша́рівка, -и, д. і м. -ці
Шарки́, -і́в
Шаркі́вщина, -и
Шарлаї́, -і́в
Шарла́ївка, -и, д. і м. -ці
Шарно́піль, -поля, ор. -полем
Шарове́чка, -и, д. і м. -ці
Ша́рпанці, -ів
Шата́ва, -и
Шате́рники, -ів
Ша́тівка, -и, д. і м. -ці
Ша́тківка, -и, д. і м. -ці
Шатри́, -і́в
Ша́трище, -а
Шату́ра, -и
Шау́лиха, -и, д. і м. -сі
Шаумя́н, -а
Шафра́нівка, -и, д. і м. -ці
Шафра́нне, -ого
Ша́хворості́вка, -и, д. і м. -ці
Ша́хи, -ів
Ша́хове, -ого
Шахта́р, -я́, ор. -е́м
Шахта́рськ, -а
Шахта́рське, -ого
Ша́хтине, -ого
Ша́хтне, -ого
Шацьк, -а
Шая́н, -а
Швадро́ни, -ів
Швайкі́вка, -и, д. і м. -ці
Швайкі́вці, -ів
Швачи́ха, -и, д. і м. -сі
Шве́дове, -ого
Шве́дчина, -и
Шве́йків, -ова
Шебеди́ха, -и, д. і м. -сі
Шебели́нка, -и, д. і м. -ці
Шебу́тинці, -ів
Шевелі́вка, -и, д. і м. -ці
Ше́вське, -ого
Шевці́, -і́в
Шевче́нка, невідм.
Шевче́нки, -ів
Шевче́нків Гай, Шевче́нкового Га́ю
Шевче́нківка, -и, д. і м. -ці
Шевче́нківське, -ого
Шевче́нківський, -ого
Шевче́нко, -а
Шевче́нкове, -ого
Шевче́нкове-Кут, Шевче́нкового-Кута́
Шев'я́кине, -ого
Шев'я́ківка, -и, д. і м. -ці
Ше́гині, -инь
Шеді́єве, -ого
Шеке́ринці, -ів
Ше́ки, -ів
Шелепу́хи, -у́х
Ше́лестівка, -и, д. і м. -ці
Ше́лестове, -ого
Шелестя́ни, -я́н
Ше́лехове, -ого
Шелу́дьківка, -и, д. і м. -ці
Шелу́дькове, -ого
Ше́львів, -ова
Шельпа́ки, -ів
Шельпахі́вка, -и, д. і м. -ці
Шелюги́, -і́в
Шеме́тове, -ого

Ше́нборн, -а
Шенгаріївка, -и, *д. і м.* -ці
Шенгури́, -ів
Ше́ндерів, -ова
Шендері́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шепарі́вці, -ів
Шепелі́, -ів
Шепелі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ше́пель, -я, *ор.* -ем
Шепе́тин, -а
Шепеті́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шепи́лове, -ого
Шепі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ше́піт, -ота
Шептаки́, -ів
Ше́птичі, -ів
Шереме́тів, -ова
Ше́рове, -ого
Шершені́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ше́ршенці, -ів
Ше́ршні, -ів
Ше́ршнівка, -и, *д. і м.* -ці
Шестако́ве, -ого
Шестери́нці, -ів
Шестері́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шестипі́лля, -я
Шестірня́, -і, *ор.* -е́ю
Шестови́ця, -і, *ор.* -ею
Шешо́ри, -ів
Шиба́лин, -а
Ши́бена, -ої
Ши́бене, -ого
Ши́бин, -а
Шибири́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Шигима́гине, -ого
Ши́длівці, -ів
Ши́їнці, -ів
Ши́йки, -йок
Ши́йківка, -и, *д. і м.* -ці
Ши́йчине, -ого
Ши́ли, -ів
Ши́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ши́лівське, -ого
Ши́лівці, -ів
Ши́ловичі, -ів
Шима́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ши́мківці, -ів
Ши́мкове, -ого
Шимши́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Шинкі́вщина, -и
Шипи́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Ши́пинка, -и, *д. і м.* -ці
Ши́пинки, -нок
Шипи́нці, -ів
Шипі́вці, -ів
Шипо́ші, -ів
Шипува́те, -ого
Ши́рівці, -ів
Ши́рмівка, -и, *д. і м.* -ці
Широ́ка Ба́лка, Широ́кої Ба́лки
Широ́ка Гре́бля, Широ́кої Гре́блі
Широ́ка Да́ча, Широ́кої Да́чі
Широ́ка Доли́на, Широ́кої Доли́ни
Широ́ка Поля́на, Широ́кої Поля́ни
Широ́ке, -ого
Широ́кий, -ого
Широ́кий Бе́рег, Широ́кого Бе́рега
Широ́кий Лан, Широ́кого Ла́ну
Широ́кий Луг, Широ́кого Лу́гу
Широ́кий Яр, Широ́кого Яру
Широ́кине, -ого
Широ́кі Криниці, Широ́ких Кринйць
Широкола́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Широкопо́ле, -я
Широкосмо́ленка, -и, *д. і м.* -ці
Широча́ни, -а́н
Ширя́єве, -ого
Шистів, -о́ва
Шихтарі́, -ів
Шишаки́, -ів
Ширша́цьке, -ого
Ши́шка, -и, *д. і м.* -ці
Ши́шкине, -ого
Шишкі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ши́шківці, -ів
Ши́шкове, -ого
Шишлі́вці, -ів
Шишо́ровичі, -ів
Шкавро́ве, -ого
Шкадре́тів, -ова
Шкарби́нка, -и, *д. і м.* -ці
Шка́рів, -ова
Шка́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Шкарла́ти, -ів
Шкилі́, -ів
Шкирма́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Шкільне́, -о́го
Шклинь, -я, *ор.* -ем
Шкло, Шкла
Шкне́ва, -и
Шкодуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Школярі́, -ів
Шкро́би, -ів
Шкро́бове, -ого
Шкроботи́, -біт
Шкроботі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шкума́тове, -ого
Шкураї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шкура́нка, -и, *д. і м.* -ці
Шкура́т, -а

Шкура́ти, -ів
Шкураті́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шкураті́вці, -ів
Шкура́тове, -ого
Шкурпели́, -ів
Шкурупі́ї, -ів
Шкурупі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Шлапа́нь, -і, *ор.* -нню
Шликаре́ве, -ого
Шлишкі́вці, -ів
Шлях, -а
Шлях Ілліча́, Шля́ху Ілліча́
Шлях Незамо́жника, Шля́ху Незамо́жника
Шляхова́, -о́ї
Шляхове́, -о́го
Шля́хтинці, -ів
Шмаї́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шмако́ве, -ого
Шма́ньківці, -ів
Шманькі́вчики, -ів
Шма́тове, -ого
Шме́ньки, -ньок
Шми́глі, -ів
Шми́рки, -ів
Шмі́дта, *невідм.*
Шмі́дтівка, -и, *д. і м.* -ці
Шмі́дтове, -ого
Шни́рів, -ова
Шну́рів Ліс, Шну́рового Лі́су
Шнурки́, -ів
Шнякі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шо́вкова Прото́ка, Шо́вкової Прото́ки
Шо́вкове, -ого
Шовкови́чне, -ого
Шовкопля́си, -ів
Шовкуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шоломи́ль, -і, *ор.* -ллю
Шоло́миничі, -ів
Шоло́минь, -і, *ор.* -нню
Шоло́мки, -мок
Шо́лохове, -ого
Шолу́дьки, -дьок
Шом, -а
Шо́пине, -ого
Шо́пки, -пок
Шостаки́, -ів
Шостаків, -о́ва
Шостакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шостако́ве, -ого
Шо́стка, -и, *д. і м.* -ці
Шо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Шпаки́, -ів
Шпакі́в, -о́ва
Шпакі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шпако́ве, -ого
Шпа́нів, -ова
Шпе́ндівка, -и, *д. і м.* -ці
Шпетки́, -ів
Шпи́ків, -ова
Шпи́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Шпи́колоси, -ів
Шпилі́, -ів
Шпилі́вка, -и́, *д. і м.* -ці
Шпиль, -я́, *ор.* -е́м
Шпильчи́на, -и
Шпирки́, -ів
Шпи́рни, -ів
Шпи́тьки, -тьок
Шпи́чинці, -ів
Шпо́калка, -и, *д. і м.* -ці
Шпо́ла, -и
Шпортьки́, -ів
Шпо́тине, -ого
Шпо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Шрамки́, -ів
Шра́мківка, -и, *д. і м.* -ці
Шру́бків, -ова
Штані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ште́півка, -и, *д. і м.* -ці
Ште́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Што́мпелі, -ів
Што́мпелівка, -и, *д. і м.* -ці
Штормове́, -о́го
Штука́р, -я́, *ор.* -е́м
Штукове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Штунь, -я, *ор.* -ем
Шуби́, -ів
Шу́бине, -ого
Шу́бині Стави́, Шу́бининих Ставі́в
Шу́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Шу́біне, -ого
Шу́бків, -ова
Шубране́ць, -нця́, *ор.* -нце́м
Шуга́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Шука́йвода, -и
Шуле́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Шулі́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Шульгані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шульги́, -ів
Шульги́нка, -и, *д. і м.* -ці
Шульгі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Шу́льське, -ого
Шуля́ки, -ів
Шума́ни, -а́н
Шумба́р, -а
Шуме́йкине, -ого
Шуме́йків, -ова
Шуми́, -ів
Шуми́ли, -ів
Шуми́лів, -ова

Шу́мин, -а
Шу́мина, -и
Шу́мівці, -ів
Шумля́ни, -я́н
Шумськ, -а
Шу́мське, -ого
Шу́м'яч, -а
Шу́ньки, -ньок
Шу́парка, -и, *д. і м.* -ці
Шу́пики, -ів
Шу́ра, -и
Шу́ра-Бондурі́вська, Шу́ри-Бондурі́вської
Шу́ра-Копі́ївська, Шу́ри-Копі́ївської
Шу́ра-Мітлине́цька, Шу́ри-Мітлине́цької
Шу́рине, -ого
Шу́рове, -ого
Шу́стівці, -ів
Шуте́ньке, -ого
Шутні́вці, -ів
Шу́това, -ої
Шу́тове, -ого
Шутро́минці, -ів
Шуфрага́нка, -и, *д. і м.* -ці
Шу́швалівка, -и, *д. і м.* -ці
Шу́шківка, -и, *д. і м.* -ці
Шу́шківці, -ів

Щ

Щасли́ва, -ої
Щасли́ве, -ого
Щасли́вка, -и, *д. і м.* -ці
Щасли́вцеве, -ого
Щасні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ща́стя, -я
Щебе́нка, -и, *д. і м.* -ці
Щебеті́вка, -и, *д. і м.* -ці
Щебетуни́, -ів
Щебри́, -ів
Щедрогі́р, -о́ра
Ще́кине, -ого
Ще́кинське, -ого
Щеки́чин, -а
Щені́їв, -єва
Щеня́тин, -а
Щепа́нів, -ова
Щепло́ти, -о́т
Щерба́к, -а́
Щербаки́, -ів
Щербако́ве, -ого
Щербані́, -ів
Щербані́вка, -и, *д. і м.* -ці
Щербані́вське, -ого
Щерба́нка, -и, *д. і м.* -ці
Щерба́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Щерба́шинці, -ів
Щерби́ни, -и́н
Щерби́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Щерби́нці, -ів
Щербі́вці, -ів
Щербо́вець, -бовця, *ор.* -бо́вцем
Щербу́хи, -у́х
Щети́ни, -и́н
Щибо́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Щи́глі, -ів
Щиглі́ївка, -и, *д. і м.* -ці
Щире́ць, -рця́, *ор.* -рце́м
Щити́нська Во́ля, Щити́нської Во́лі
Щити́нь, -і, *ор.* -нню
Щиті́вці, -ів
Щі́тки, -ток
Що́ків, -ова
Що́коть, -я, *ор.* -ем
Що́лкіне, -ого
Щорс, -а
Що́рса, *невідм.*
Що́рсівка, -и, *д. і м.* -ці
Що́рсове, -ого
Щорськ, -а
Що́тове, -ого
Щу́рин, -а
Щурі́, -ів
Щу́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Щу́рівці, -ів
Щурі́вчики, -ів
Щу́рове, -ого
Щуро́вичі, -ів
Щу́цьке, -ого
Щу́ча Гре́бля, Щу́чої Гре́блі
Щу́чинці, -ів

Ю

Ювіле́йне, -ого
Ю́вківці, -ів
Юга́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Южине́ць, -нця́, *ор*, -нце́м
Ю́жна Ломува́тка, Ю́жної Ломува́тки
Ю́жне, -ого
Южноукраї́нськ, -а
Юлія́мпіль, -поля, *ор.* -полем
Юлія́мпільське, -ого
Ю́льївка, -и, *д. і м.* -ці
Юля́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Юна́ки, -ів
Юна́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Юна́шки, -ів
Юна́шків, -ова
Ю́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ю́ність, -ності, *ор.* -ністю

Юнокомуна́рівськ, -а
Юра́шеве, -ого
Ю́р'єве, -ого
Ю́ринці, -ів
Ю́рів, -ова
Ю́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ю́р'ївка, -и, *д. і м.* -ці
Ю́р'ївське, -ого
Юрки́, -ів
Ю́ркине, -ого
Юркі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Юркі́вці, -ів
Юркі́вщина, -и
Юрко́ве, -ого
Ю́рове, -ого
Ю́ровщина, -и
Юро́чки, -ів
Юрпіль, -поля, *ор.* -полем
Ю́рченки, -ів
Ю́рченкове, -ого
Юрчи́ха, -и, *д. і м.* -сі
Юр'я́мпіль, -поля, *ор.* -полем
Ю́сківці, -ів
Юсти́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Юсу́півка, -и, *д. і м.* -ці
Ю́ськівці, -ів
Юхи́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Юхи́мівці, -ів
Юхи́мове, -ого
Юхни́, -ів
Юхно́ве, -ого
Юхти́, -ів
Ю́чин, -а
Юшки́, -ів
Ю́шківці, -ів

Я

Яблуко́ве, -ого
Яблуне́ве, -ого
Яблуне́ць, -ння́, *ор.* -нце́м
Яблуни́ця, -і, *ор.* -ею
Я́блунів, -ева
Яблуні́вка, -и, *д. і м.* -ці
Яблуні́вське, -ого
Я́блунне, -ого
Яблуно́виця, -і, *ор.* -ею
Я́блунька, -и, *д. і м.* -ці
Я́блуня, -і, *ор.* -ею
Я́блучне, -ого
Явдо́тівка, -и, *д. і м.* -ці
Явдо́хівка, -и, *д. і м.* -ці
Я́вірник, -а
Я́вірське, -ого
Я́вкине, -ого
Я́вне, -ого
Я́вора, -и
Я́вори, -ів
Я́ворів, -ова
Я́ворівка, -и, *д. і м.* -ці
Я́ворівці, -ів
Яворни́цьке, -ого
Явтухи́, -ів
Явтухі́вка, -и, *д. і м.* -ці
Я́вче, -ого
Яганівка, -и, *д. і м.* -ці
Я́гідне, -ого
Я́гідня, -і, *ор.* -ею
Ягі́льниця, -і, *ор.* -ею
Я́глуш, -а, *ор.* -ем
Ягня́тин, -а
Ягоди́нка, -и, *д. і м.* -ці
Яготи́н, -а́
Ягу́бець, -бця, *ор.* -бцем
Яду́ти, -у́т
Яє́чне, -ого
Я́жберень, -і, *ор.* -нню
Я́завні, -вень
Я́звинка, -и, *д. і м.* -ці
Язвинки́, -но́к
Я́зи, -ів
Язико́ве, -ого
Язлі́вчик, -а
Язлове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Яки́менки, -ів
Яки́мів, -ова
Яки́мів Яр, Яки́мового Я́ру
Яки́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Яки́мівське, -ого
Яки́мівці, -ів
Яки́мове, -ого
Яки́мовичі, -ів
Яки́мчиці, -иць
Я́ківка, -и, *д. і м.* -ці
Я́ківське, -ого
Я́ківці, -ів
Я́кличі, -ів
Я́кова, -ої
Якове́нкове, -ого
Якове́нщина-Горова́, Якове́нщини-Горово́ї
Я́ковичі, -ів
Якові́вка, -и, *д. і м.* -ці
Я́ковлеве, -ого
Я́ковлівка, -и, *д. і м.* -ці
Я́кторів, -ова
Яку́бів, -ова
Яку́бівка, -и, *д. і м.* -ці
Я́кушинці, -ів
Я́кушів, -ева
Яла́нець, -нця, *ор.* -нцем
Яли́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ялинкува́те, -ого
Яли́нське, -ого
Я́линці, -ів
Я́лишів, -ева
Ялова́цьк, -а
Я́лове, -ого
Я́ловий Окіп, Я́лового Око́пу
Я́ловичі, -ів
Ялосове́цьке, -ого
Я́лта, -и
Ялту́шків, -ова
Я́лцівка, -и, *д. і м.* -ці
Яме́льниця, -і, *ор.* -ею
Яме́льня, -і, *ор.* -ею
Я́менець, -нця, *ор.* -нцем
Я́ми, Ям
Я́мище, -а
Я́мки, Я́мок
Я́мне, -ого
Я́мниця, -і, *ор.* -ею
Я́мпіль, -поля, *ор.* -полем
Я́мпільчик, -а
Я́мполівка, -и, *д. і м.* -ці
Янва́рське, -ого
Я́нгелівка, -и, *д. і м.* -ці
Янишівка, -и, *д. і м.* -ці
Яно́ші, -ів
Янта́рне, -ого
Я́нченки, -ів
Я́полоть, -я, *ор.* -ем
Яр, -а
Я́ргорів, -ова
Яре́вище, -а
Яре́мичі, -ів
Яре́мівка, -и, *д. і м.* -ці
Яре́мівщина, -и
Яре́мків, -ова
Яре́мча, -і, *ор.* -ею
Яре́ськи, -ськок
Яре́шки, -шок
Яри́, -ів
Яри́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Яринosла́вка, -и, *д. і м.* -ці
Я́ришів, -ева
Яри́шівка, -и, *д. і м.* -ці
Я́рівка, -и, *д. і м.* -ці
Ярке́, -о́го
Ярке́ По́ле, Ярко́го По́ля
Ярки́, -ів
Ярмаки́, -ів
Ярмоли́нці, -ів
Ярова́, -о́ї
Ярова́ Біле́щина, Ярово́ї Біле́щини
Ярова́ Слобідка, Ярово́ї Слобідки
Ярова́тка, -и, *д. і м.* -ці
Ярове́, -о́го
Яро́к, Ярка́
Яроме́ль, -я, *ор.* -ем
Яропо́вичі, -ів
Яросла́вець, -вця, *ор.* -вцем
Яросла́вичі, -ів
Яросла́вка, -и, *д. і м.* -ці
Ярохівка, -и, *д. і м.* -ці
Яро́чище, -а
Яроше́нка, *невідм.*
Яро́шик, -а
Яроші́, -ів
Ярошівка, -и, *д. і м.* -ці
Ярське́, -о́го
Яру́га, -и, *д. і м.* -зі
Я́рунь, -і, *ор.* -нню
Ярушичі, -ів
Я́рчівці, -ів
Я́селка, -и, *д. і м.* -ці
Ясене́ве, -ого
Я́сенець, -нця, *ор.* -нцем
Ясене́цьке, -ого
Ясени́, -ів
Ясени́ця, -і, *ор.* -ею
Ясени́ця-Замко́ва, Ясени́ці-Замко́вої
Ясени́ця-Сільна, Ясени́ці-Сільної
Ясенів, -о́ва
Ясенівка, -и, *д. і м.* -ці
Ясенів-Пільний, Ясено́ва-Пільного
Ясенівський, -ого
Ясенівці, -ів
Я́сенка-Стецьо́ва, Я́сенки-Стецьо́вої
Ясенки́, -ів
Ясено́ве, -ого
Ясенове́ць, -вця́, *ор.* -вце́м
Ясено́к, -нка́
Я́сень, -я
Ясине́ць, -нця́
Ясини́ничі, -ів
Яси́нівка, -и, *д. і м.* -ці
Ясино́ве, -ого
Ясинува́та, -ої
Ясинува́те, -ого
Ясинува́тка, -и, *д. і м.* -ці
Я́сінки, -нок
Ясіня́, -і, *ор.* -е́ю
Я́сна́ Зірка, Я́сної Зірки
Я́сна́ Зоря́, Я́сної Зорі
Я́сна́ Поля́на, Я́сної Поля́ни
Я́сне́, Ясно́го
Я́сниська, -ів
Я́снище, -а
Ясно́бір, -бо́ра
Яснобро́дівка, -и, *д. і м.* -ці
Ясногірка, -и, *д. і м.* -ці
Ясно́город, -а
Ясногоро́дка, -и, *д. і м.* -ці
Яснодо́льськ, -а
Яснозір'я, -я
Яснопілля, -я
Яснопільщина, -и
Яснополя́нське, -ого
Яснопро́мінське, -ого
Ясо́піль, -поля, *ор.* -полем
Яструбе́нька, -и, *д. і м.* -ці
Яструби́не, -ого
Яструби́нове, -ого
Яструби́нці, -ів
Я́струбиха, -и, *д. і м.* -сі
Я́струбичі, -ів
Я́струбівка, -и, *д. і м.* -ці
Яструбки́, -ів
Я́струбків, -ова
Я́струбна, -ої
Я́струбове, -ого
Яструбці, -ів
Яструбщи́на, -и
Я́ськи, -ів
Я́ськівці, -ів
Ясько́ве, -ого
Ятвя́ги, -я́г
Я́транівка, -и, *д. і м.* -ці
Я́трань, -і, *ор.* -нню
Яхни́, -ів
Яхники́, -ів
Яхнівка, -и, *д. і м.* -ці
Я́хнівці, -ів
Яхре́менки, -ів
Яце́нки, -ів
Я́цине, -ого
Я́цине-О́карі, Я́циного-О́карів
Яци́ни, -ів
Я́цинова Слобідка, Я́цинової Слобідки
Я́цківці, -ів
Я́цковичі, -ів
Я́цьки, -ів
Я́цьківка, -и, *д. і м.* -ці
Я́цьківці, -ів
Я́цьковичі, -ів
Яцюки́, -ів
Яцюко́ве, -ого
Ячмінне, -ого
Я́шники, -ів
Я́щенків, -ова
Я́щикове, -ого

Гідрографічний словник
(водойми України)

А

Аджа́мка, -и, д. і м. -ці
Азо́вське мо́ре
Азо́вський кана́л
Айгу́льське о́зеро
Айда́р, -у
Акта́ське о́зеро
Алаба́ш, -у, ор. -ем
Алма́ш, -у, ор. -ем
А́льма, -и
Араба́тська зато́ка
Ара́бка, -и, д. і м. -ці
А́чі, невідм.

Б

Багайли́, невідм.
Бага́та, -ої
Баглаї́, -їв
Базавлу́к, -у
Ба́йків, -ову
Бака́льське о́зеро
Бакша́ла, -и
Ба́лка, -и, д. і м. -ці
Барабо́й, -ю, ор. -єм
Ба́риш, -у
Батíг, -ога́
Бейку́ський лима́н
Бельбе́к, -у
Бе́рда, -и
Бердя́нська зато́ка
Бережни́ця, -і, ор. -ею
Бере́за, -и
Береза́нський лима́н
Береза́нь, -і, ор. -нню
Березина́, -и
Бере́зівка, -и, д. і м. -ці
Березя́нка, -и, д. і м. -ці
Бере́ка, -и, д. і м. -ці
Бе́рестова, -ої
Бересто́к, -у
Бе́шка, -и, д. і м. -ці
Би́белька, -и, д. і м. -ці
Бик, -а́
Би́стра, -ої
Бистри́ця, -і, ор. -ею
Бистри́ця-Надвірня́нська, -і-ої
Бистри́ця-Солотви́нська, -і-ої
Бистрі́ївка, -и, д. і м. -ці
Бичи́ха, -и, д. і м. -сі
Биче́к, -чка́, ор. -чком
Бі́брка, -и, д. і м. -ці
Бігу́ча, -ої
Бі́ла, -ої
Бі́ла Ти́са, Бі́лої Ти́си
Бі́ле о́зеро
Бі́лий Черемо́ш, Бі́лого Черемо́ша
Бі́лка, -и, д. і м. -ці
Білозе́рський лима́н
Білосара́йська коса́
Білосто́к, -у
Білоу́с, -у
Білу́га, -и, д. і м. -зі
Бобе́р, -бра́
Бо́брик, -у
Бо́вдурка, -и, д. і м. -ці
Богда́н, -а
Болі́тниця, -і, ор. -ею
Боло́тня, -і, ор. -ею
Боло́хівка, -и, д. і м. -ці
Боржа́ва, -и
Борзе́нка, -и, д. і м. -ці
Бо́рзна, -и
Борі́вка, -и, д. і м. -ці
Борі́мля, -і, ор. -ею
Борова́, -ої
Борове́ о́зеро
Бо́ршня, -і, ор. -ею
Бо́тар, -у
Бо́ярка, -и, д. і м. -ці
Бра́гинка, -и, д. і м. -ці
Бреч, -і, ор. -ччю
Бречи́ця, -і, ор. -ею
Брита́й, -ю, ор. -єм
Брусни́ця, -і, ор. -ею
Бруши́ця, -і, ор. -ею
Буг, -у, м. (на) -зі
Бу́глівка, -и, д. і м. -ці
Буда́цький лима́н
Бужо́к, -жка́
Бу́зький лима́н
Бук, -у
Була́тець, -тцю, ор. -тцем
Булгана́к, -у
Бу́ня, -і, ор. -ею
Буру́льча, -і, ор. -ею
Бу́ча, -і, ор. -ею
Бу́ша, -і, ор. -ею

В

Ва́бля, -і, ор. -ею
Ва́га, -и, м. (на) -зі
Вазлу́й, -ю, ор. -єм
Ва́ра, -и
Варяжа́нка, -и, д. і м. -ці
Вели́ка Вись, Вели́кої Ви́сі
Вели́ка Ка́м'янка, Вели́кої Ка́м'янки
Вели́ка Чута́, Вели́кої Чути́
Вели́ке о́зеро
Вели́кий Бурлу́к, Вели́кого Бурлука́
Вели́кий Куя́льник, Вели́кого Куя́льнику
Вели́кий Ялпу́г, Вели́кого Ялпу́гу
Ве́прик, -у
Вере́сня, -і, ор. -ею
Вересо́ч, -і, ор. -ччю
Верещи́ця, -і, ор. -ею
Верте́ча, -і, ор. -ею
Ве́рхнє о́зеро
Ве́рхнє Прова́лля, Ве́рхнього Прова́лля
Ве́рхня Те́рса, Ве́рхньої Те́рси
Веселу́ха, -и, д. і м. -сі
Ви́дринка, -и, д. і м. -ці
Ви́жівка, -и, д. і м. -ці
Ви́ла, -и
Вир, -у
Ви́рва, -и
Ви́рка, -и, д. і м. -ці
Ви́сла, -и
Ви́сунь, -і, ор. -нню
Ви́текла, -ої
Вишане́ць, -нця́, ор. -нце́м
Ви́шня, -і, ор. -ею
Ві́гор, -у
Віжо́мля, -і, ор. -ею
Ві́зня, -і, ор. -ею
Вікни́ця, -і, ор. -ею
Ві́лія, -ї, ор. -єю
Вільня́нка, -и, д. і м. -ці
Ві́льха, -и, д. і м. -ві
Вільхо́ва Го́втва, Вільхо́вої Го́втви
Вільхове́ць, -вцю́, ор. -вце́м
Вільша́нка, -и, д. і м. -ці
Ві́тка, -и, д. і м. -ці
Вовк, -у
Во́вча, -ої
Вовчо́к, -чка́
Во́лиця, -і, ор. -ею
Воло́ська Балаклі́йка, Воло́ської Балаклі́йки
Воля́нське о́зеро
Во́рзна, -и
Воро́на, -и
Воро́нка, -и, д. і м. -ці
Во́рскла, -и
Ворскли́ця, -і, ор. -ею
В'я́зовок, -зівку
В'я́тина, -и

Г

Га́йчур, -у
Га́лка, -и, д. і м. -ці
Гарбузи́нка, -и
Гать, -і, ор. -ттю
Генічéське о́зеро
Гі́рський Ті́кич, Гі́рського Ті́кичу
Глу́хівка, -и, д. і м. -ці
Гнила́, -ої
Гнила́ Ли́па, Гнило́ї Ли́пи
Гнила́ О́ржиця, Гнило́ї О́ржиці
Гнили́й Рів, Гнило́го Ро́ву
Гнили́й Ті́кич, Гнило́го Ті́кичу
Гнили́й Яла́нець, Гнило́го Яла́нцю
Гни́лиця, -і, ор. -ею
Гнилоп'я́ть, -і, ор. -ттю
Гнізде́чна, -ої
Гні́зна, -ої
Го́втва, -и
Гологі́рка, -и, д. і м. -ці
Гори́нка, -и, д. і м. -ці
Го́ринь, -і, ор. -нню
Горі́хова, -ої
Гре́зля, -і, ор. -ею
Гри́вка, -и, д. і м. -ці
Громоклі́я, -ї, ор. -єю
Грузька́, -ої
Гру́зький Яла́нчик, Грузько́го Яла́нчику
Грунь, -і, ор. -нню
Грунь-Ташва́нь, -і, ор. -нню
Гря́зива, -и
Губи́ниха, -и, д. і м. -сі
Ґу́йва, -и
Ґу́ків, -кову

Д

Дани́лівка, -и, д. і м. -ці
Дереви́чка, -и, д. і м. -ці
Дереглу́й, -ю, ор. -єм
Де́ркул, -у
Де́рло, -а
Десна́, -и́
Джарилга́цька зато́ка
Джу́рин, -у
Дніпро́, -а́
Дніпро́вське водо́ймище
Дніпро́вський лима́н
Дніпродзержи́нське водо́ймище
Дніпро́-Донба́с кана́л
Дніпро́-Криви́й Ріг кана́л
Дністе́р, -тра́
Дністро́вський лима́н
Добри́нка, -и, д. і м. -ці
Довжа́нка, -и, д. і м. -ці
Дома́шнє о́зеро
Домотка́нь, -і, ор. -нню
Донузла́в, -у
Дорога́нь, -і, ор. -нню
До́хна, -и
Доч, -і, ор. -ччю
Дрени́чка, -и, д. і м. -ці
Ду́ба, -и
Дубки́, -ів
Дубове́ць, -вця́, ор. -вце́м
Дува́нка, -и, д. і м. -ці
Ду́мка, -и, д. і м. -ці
Ду́мниця, -і, ор. -ею

Е

Есма́нь, -і, ор. -нню

Ж

Жа́рка, -и, д. і м. -ці
Жван, -у
Жва́нчик, -у
Желде́ць, -дця́, ор. -дце́м
Жераве́ць, -вця́, ор. -вце́м
Жеребе́ць, -бця́, ор. -бце́м
Же́рів, -реву
Жижі́я, -ї, ор. -єю
Жи́лка, -и, д. і м. -ці
Жира́к, -у
Жо́вта, -ої
Жовте́нька, -ої
Жо́лонь, -і, ор. -нню
Жура́вка, -и, д. і м. -ці

З

Заве́дівка, -и, д. і м. -ці
Заду́брівка, -и, д. і м. -ці
Зали́в, -у
Замгла́й, -ю, ор. -єм
За́хідний Буг, За́хідного Бу́гу
Збруч, -а́, ор. -е́м
Зві́здаль, -і, ор. -ллю
Згар, -у
Зга́рок, -рку
Здвиж, -у, ор. -ем
Зеле́на, -ої
Зелени́ця, -і, ор. -ею
Зиму́ха, -и, д. і м. -сі
Зі́нчиця, -і, ор. -ею
Зло́бич, -у, ор. -ем
Змі́йка, -и, д. і м. -ці
Зно́бівка, -и, д. і м. -ці
Золота́ Ли́па, Золото́ї Ли́пи
Золоту́ха, -и, д. і м. -сі
Золочі́вка, -и, д. і м. -ці
Зо́льня, -і, ор. -ею
Зу́бря, -і, ор. -ею
Зу́льня, -і, ор. -ею
Зу́я, -ї, ор. -єю

І

Іво́тка, -и, д. і м. -ці
Ів'я́нка, -и, д. і м. -ці
І́ква, -и
Інгу́л, -у́
Інгуле́ць, -льця́, ор. -льце́м
Інгуле́цький кана́л
Індо́л, -у
Ірди́нь, -і, ор. -нню
Ірклі́й, -ю, ор. -єм
Ірпі́нь, -пеня́, ор. -пене́м
Ірша́, -і́, ор. -е́ю
Ірша́ва, -и
Ірши́ця, -і, ор. -ею
І́цька, -и, д. і м. -ці

К

Кагарли́к, -а́
Казанти́пська зато́ка
Казе́нний Торе́ць, Казе́нного Торця́
Кайна́р, -у
Каламі́тська зато́ка
Каланча́цький лима́н

Ка́льміус, -у
Ка́льчик, -у
Кальчи́нське водо́ймище
Ка́люс, -у
Ка́менка, -и, д. і м. -ці
Ка́м'янка, -и, д. і м. -ці
Ка́нівське водо́ймище
Карагво́льська зато́ка
Караćéць, -райця́, ор. -райце́м
Кара́сівка, -и, д. і м. -ці
Каратю́к, -у
Карачу́нівське водо́ймище
Ка́рбівка, -и, д. і м. -ці
Каркіні́тська зато́ка
Кахо́вське водо́ймище
Кахо́вський магістра́льний кана́л
Ка́ча, -і, ор. -ею
Ка́чик, -у
Кашлага́ч, -у, ор. -ем
Ке́рченська прото́ка
Кизи́л-Яр, -Я́ру
Ки́ївське водо́ймище
Ки́стер, -у
Кия́цьке о́зеро
Кільті́ччя, -я
Кі́льтінь, -і, ор. -нню
Кі́нка, -и, д. і м. -ці
Кі́нська, -ої
Кірлеу́цьке о́зеро
Кле́вень, Кле́вню, ор. Кле́внем
Кле́вцева, -ої
Клютка́вка, -и, д. і м. -ці
Коби́лка, -и, д. і м. -ці
Ковале́нка, -и, д. і м. -ці
Ко́всуг, -У
Когі́льник, -у
Коде́нка, -и, д. і м. -ці
Коди́ма, -и
Ко́дра, -и
Кози́нка, -и, д. і м. -ці
Койсу́, невідм.
Колома́к, -у
Конопе́лька, -и, д. і м. -ці
Корабе́льна, -ої
Ко́рмин, -у
Коропе́ць, -пця́, ор. -пце́м
Коростя́нка, -и, д. і м. -ці
Коро́ща, -і, ор. -ею
Ко́рсак, -у
Ко́рчик, -у
Коса́, -и́
Косі́вська, -ої
Ко́яське о́зеро
Кра́йня Балаклі́йка, Кра́йньої Балаклі́йки
Кра́сна, -ої
Кра́сне о́зеро
Краснозна́м'янський кана́л
Краснопа́влівське водо́ймище
Кременчу́цьке водо́ймище
Крем'я́нка, -и, д. і м. -ці
Кре́хівка, -и, д. і м. -ці
Криви́й Торе́ць, Криво́го Торця́
Криву́ля, -і, ор. -ею
Кри́га, -и, д. і м. -зі
Кри́нка, -и, д. і м. -ці
Крі́пка, -и, д. і м. -ці
Крю́ків, -кову
Куба́нь, -і, ор. -нню
Кума́, -и́
Кундрю́ча, -ої
Кутя́нка, -и, д. і м. -ці
Кучурга́н, -у
Кучурга́нський лима́н
Куя́льницький лима́н

Л

Лазівща́на, -ої
Латі́вня, -і, ор. -ею
Ла́ториця, -і, ор. -ею
Лима́н о́зеро
Ли́па, -и
Липе́ць, -пця́, ор. -пце́м
Лисогі́р, -го́ру
Ли́хва, -и
Лі́мниця, -і, ор. -ею
Лісна́, -о́ї
Лозо́ва, -ої
Лозува́тка, -и, д. і м. -ці
Локни́ця, -і, ор. -ею
Ло́кня, -і, ор. -ею
Ло́пань, -і, ор. -нню
Ло́хвиця, -і, ор. -ею
Лохова́, -о́ї
Лоша́к, -а́
Лубене́ць, -нця́, ор. -нце́м
Луг, -У
Лу́га, -и, д. і м. -зі
Луга́нка, -и, д. і м. -ці
Луга́нчик, -у
Луга́нь, -і, ор. -нню
Лу́ка, -и, д. і м. -ці
Лу́ква, -и
Лу́квиця, -і, ор. -ею
Лу́ки, Лук і Луків
Лу́ко, -а
Лу́нга, -и, д. і м. -зі
Лунгуця́, -і, ор. -е́ю
Луця́, -і, ор. -е́ю
Люба́нь, -і, ор. -нню
Люба́чівка, -и, д. і м. -ці
Любо́вель, -влю, ор. -влем
Лю́б'язь, -і, ор. -ззю
Лю́тиця, -і, ор. -ею
Лютя́нка, -и, д. і м. -ці
Люцими́р, -у
Лю́чка, -и, д. і м. -ці
Лядо́ва, -ої
Льва, -и

М

Мако́ртівське водо́ймище
Мала́ Вись, Мало́ї Ви́сі
Мала́ Е́ртіль, Мало́ї Е́ртілі
Мала́ Єла́нь, Мало́ї Єла́ні
Мала́ Ло́кня, Мало́ї Ло́кні
Мала́ Са́лча, Мало́ї Са́лчі
Мала́ Терні́вка, Мало́ї Терні́вки
Мала́ Те́рса, Мало́ї Те́рси
Мали́й Утлю́к, Мало́го Утлюка́
Мали́й Чулу́к, Мало́го Чулука́
Мара́ра, -и
Ма́рківка, -и, д. і м. -ці
Ма́рта, -и
Ма́йчка, -и, д. і м. -ці
Ме́льниця, -і, ор. -ею
Ме́на, -и
Ме́рло, -а
Мертвові́д, -о́ду
Мерце́, -я́
Ме́рчик, -у
Мизу́нка, -и, д. і м. -ці
Ми́ка, -и, д. і м. -ці
Мі́ус, -у
Міхи́дра, -и
Міходе́рка, -и, д. і м. -ці
Могиля́нка, -и, д. і м. -ці
Мож, -у
Мо́кра Волнова́ха, Мо́крої Волнова́хи
Мо́кра Моско́вка, Мо́крої Моско́вки
Мо́кра Сура́, Мо́крої Сури́
Мо́крий Індо́л, Мо́крого Індо́лу
Мо́крий Яла́нчик, Мо́крого Яла́нчика
Мо́крі Я́ли, Мо́крих Я́лів
Мокря́нка, -и, д. і м. -ці
Молдо́ва, -и
Молода́, -о́ї
Моло́чна, -ої
Моло́чний лима́н
Моско́вка, -и, д. і м. -ці
Мо́хів, -ову
Мощани́ця, -і, ор. -ею
Му́кша, -и, ор. -ею
Мура́фа, -и
Мура́шка, -и, д. і м. -ці
Му́ром, -у
Мухаве́ць, -вця́, ор. -вце́м
Мша́не о́зеро

Н

Наго́льна, -ої
На́дош, -у, ор. -ем
Нара́ївка, -и, д. і м. -ці
Не́вка, -и, д. і м. -ці
Не́дра, -и
Неми́я, -ї, ор. -єю
Неретва́, -и́
Ни́вна, -ої
Ни́жнє Прова́лля, Ни́жнього Прова́лля
Ни́жня Те́рса, Ни́жньої Те́рси
Нічла́ва, -и
Но́бель, -ю, ор. -ем
Но́рин, -у
Ня́грин, -у

О

Обе́ста, -и
Обиті́чна, -ої
Обиті́чна зато́ка
Обиті́чна коса́
Оде́ська зато́ка
Оджиго́ль, -ю
О́йбурзьке о́зеро
Окі́нка, -и, д. і м. -ці
О́кня, -і, ор. -ею
Ола́ва, -и
О́лех, -у
Оле́шня, -і, ор. -ею
О́льса, -и
Оме́льник, -у
Опі́р, Опо́ру
О́ржиця, -і, ор. -ею
Орі́ль, Оре́лі, ор. Орі́ллю
Орі́лька, -и, д. і м. -ці
Орі́льське водо́ймище
Орі́хова, -ої
Орі́хове о́зеро
Орі́ховець, -цю, ор. -цем
О́рлик, -у
О́рлиця, -і, ор. -ею
О́рчик, -у
Оси́на, -ої
О́сипова, -ої
Оси́ра, -и
Оскі́л, -олу
Осла́ва, -и
О́слив, -у
Осте́р, -тра́
Остр́івка, -и, д. і м. -ці
Очерет́янка, -и, д. і м. -ці

П

Па́волочка, -и, д. і м. -ці
Паку́лька, -и, д. і м. -ці
Пе́рга, -и, д. і м. -зі
Пере́від, -оду
Перекопська зато́ка
Перемо́жна, -ої
Пере́рісль, -ослі
Пертни́ця, -і, ор. -ею
Печені́зьке водосхо́вище
Печери́нка, -и, д. і м. -ці
Пи́ння, -і, ор. -ею
Писарі́вка, -и, д. і м. -ці
Пі́вде́нний Буг, Пі́вде́нного Бу́гу
Пі́вні́чно-Кри́мський кана́л
Пісти́нька, -и, д. і м. -ці
Плав, -у
Плете́ний Ташли́к, Плете́ного Ташлика́
Пли́ска, -и, д. і м. -ці
Пло́ска, -ої
Плотва́, -и́
Плотни́ця, -і, ор. -ею
Пляші́вка, -и, д. і м. -ці
По́жня, -і, ор. -ею
Поли́чна, -ої
Поло́нка, -и, д. і м. -ці
Полта́вка, -и, д. і м. -ці
По́лтва, -и
По́мічна, -ої
Поно́ра, -и
Пону́рка, -и, д. і м. -ці
При́п'ять, -і, ор. -ттю
Прото́ка, -и, д. і м. -ці
Прут, -у
Псел, Псла
Пти́ча, -ої
Пулеме́цьке о́зеро
Пу́ста, -и
Пусто́ха, -и, д. і м. -сі
Пути́лівка, -и, д. і м. -ці

Р

Радо́мка, -и, д. і м. -ці
Радоста́вка, -и, д. і м. -ці
Ра́кова, -ої
Ра́ковець, -вцю, ор. -вцем
Ра́та, -и
Рва́нець, -нцю, ор. -нцем
Рвач, -а́, ор. -е́м
Ре́вна, -ої
Реву́ха, -и, д. і м. -сі
Репе́да, -и
Ре́ть, -і, ор. -ттю
Ржа́вка, -и, д. і м. -ці
Ри́бниця, -і, ор. -ею
Ри́нгач, -у, ор. -ем
Рипи́нка, -и, д. і м. -ці
Ри́та, -ої
Рів, Ро́ву
Рі́зня, -і, ор. -ею
Рі́ка́, -и́, д. і м. -ці
Рі́чиця, -і, ор. -ею
Рове́ць, -вця́, ор. -вце́м
Рога́нь, -і, ор. -нню
Рогі́зна, -ої
Розсо́хувата, -ої
Ро́ма, -и
Роме́н, -у
Ропа́, -и́
Роса́ва, -и
Роставиця, -і, ор. -ею
Рось, -і, д. і м. -і, ор. -ссю
Ро́ська, -и, д. і м. -ці
Руда́, -о́ї
Руда́вка, -и, д. і м. -ці
Ру́дка, -и, д. і м. -ці
Ру́дня, -і, ор. -ею
Руса́ва, -и

С

Савра́нка, -и, д. і м. -ці
Са́женка, -и, д. і м. -ці
Са́ка, -и, д. і м. -ці
Салатру́к, -у
Салги́р, -у
Салги́рка, -и, д. і м. -ці
Сама́ра, -и
Саме́ць, -мця́, ор. -мце́м
Са́мчик, -у
Сара́та, -и
Саси́к, -у
Са́цьке о́зеро
Сви́га, -и, д. і м. -зі
Свиня́, -і, ор. -е́ю
Сви́тенька, -и, д. і м. -ці
Сви́тязьке о́зеро
Сві́р, -і, ор. -р'ю
Сві́са, -и
Свіча́, -і, ор. -е́ю
Сейм, -у
Семе́нівка, -и, д. і м. -ці
Сере́брія, -ї, ор. -єю
Сере́гівка, -и, д. і м. -ці

Серéдня, -ньої
Серéдня Балаклíйка, Серéдньої Балаклíйки
Сéрет, -у
Сéрня, -і, *ор.* -ею
Сивáш, -а
Синúця, -і, *ор.* -ею
Сúнове óзеро
Синю́ха, -и, *д. і м.* -сі
Сирóватка, -и, *д. і м.* -ці
Сúтенька, -и, *д. і м.* -ці
Сíверський Донéць, Сíверського Дінця́
Сíверський Донéць-Донбáс канáл
Сíвка, -и, *д. і м.* -ці
Сíльнúця, -і, *ор.* -ею
Сíр'є óзеро
Сíрна, -ої
Сквúрка, -и, *д. і м.* -ці
Скóрень, -ю, *ор.* -ем
Скрúпівка, -и, *д. і м.* -ці
Сліпорíд, -óду
Словéчна, -и
Слонíвка, -и, *д. і м.* -ці
Слот, -у
Случ, -і, *ор.* -ччю
Смичóк, -чкá
Смíлка, -и, *д. і м.* -ці
Смож, -у, *ор.* -ем
Смоля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Смóтрич, -у, *ор.* -ем
Смяч, -і, *ор.* -ччю
Снúвода, -и
Снов, -у
Соб, -у
Собóк, -бкá
Совúця, -і, *ор.* -ею
Сож, -у, *ор.* -ем
Солóва, -ої
Солокíя, -ї
Солóна, -ої
Солонéць, -нцю, *ор.* -нцéм
Солóний Лимáн, Солóного Лимáну
Солóтвина, -и
Соля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Сóмине óзеро
Сóпіт, -поту
Сорóка, -и, *д. і м.* -ці
Сóсне óзеро
Став, -у
Ставú, -íв
Ставúська, -ів
Старá, -óї
Ствúга, -и, *д. і м.* -зі
Стир, -і, *ор.* -р'ю
Стобúхва, -и
Стохíд, -óду
Стривігóр, -у
Стрий, -ю, *ор.* -єм
Стрúмба, -и
Стрúпа, -и
Стýбла, -и
Стýгна, -и
Студéниця, -і, *д. і м.* -ці
Сугоклíя, -ї, *ор.* -єю
Сýдость, -і, *ор.* -тю
Сулá, -ú
Супíй, -пóю, *ор.* -пóєм
Сурá, -ú
Сýрське óзеро
Сухá, -óї
Сухá Волновáха, Сухóї Волновáхи
Сухúй Ташлúк, Сухóго Ташликá
Сухúй Торéць, Сухóго Торця́
Сухúй Ялáнець, Сухóго Ялáнцю
Сухí Яли, Сухúх Ялів
Суходíлка, -и, *д. і м.* -ці
Сучáва, -и

Т

Тагамлúк, -ý
Таганрóзька затóка
Таль, -і, *ор.* -ллю
Тарáнька, -и, *д. і м.* -ці
Таргáн, -á
Тартáцький, -ого
Татáрка, -и, *д. і м.* -ці
Тащенáк, -у
Тéндрівська затóка
Тéнька, -и, *д. і м.* -ці
Терéбіж, -ожу
Терéбля, -і, *ор.* -ею
Терéсва, -и
Терн, -у
Тернáва, -и
Тернíвка, -и, *д. і м.* -ці
Тéтерів, -ева
Тетúва, -и
Тилігýл, -у
Тилігýльський лимáн
Тúса, -и
Тлумáч, -á, *ор.* -éм
Тня, -і, *ор.* -éю
Тобéчицьке óзеро
Токмáк, -á
Токмáчка, -и, *д. і м.* -ці
Томáківка, -и, *д. і м.* -ці
Топúла, -и
Торч, -і, *ор.* -чю
Трав'я́нське водóймище
Трúзна, -и
Трóсна, -и
Тростянéць, -нця́, *ор.* -нцéм
Тростянúця, -і, *ор.* -ею
Трубíж, -ежá, *ор.* -ежéм
Тýдорове óзеро
Тур, -у
Тýрія, -ї, *ор.* -єю
Тýрка, -и, *д. і м.* -ці
Тýрочка, -и, *д. і м.* -ці
Тýрське óзеро
Тýрський канáл
Турунчýк, -у
Турхáнка, -и, *д. і м.* -ці
Тýр'я, -ї, *ор.* -єю
Тур'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Тýхова, -ої
Тясмúн, -у

У

Ýбідь, Ýбеді, *ор.* Ýбіддю
Убля́нка, -и, *д. і м.* -ці
Ýборть, -і, *ор.* -тю
Удá, -ú
Удáва, -и
Удáй, -ю, *ор.* -єм
Ýдич, -у, *ор.* -ем

Уж, -á, *ор.* -éм
Узúн, -á
Узунлáрське óзеро
Унáва, -и
Уня́ва, -и
Урáзова, -ої
Ýстричне óзеро
Ýстя, -я
Ýтка, -и, *д. і м.* -ці
Утлю́цький лимáн
Ýшва, -и
Ушúця, -і, *ор.* -ею

Ф

Феодосíйська затóка
Фóса, -и

Х

Хаджибéйський лимáн
Хаджúдер, -у
Хáрків, -ову
Хомóра, -и
Хорóбра, -ої
Хорóл, -у
Хотíмля, -і, *ор.* -ею
Хотóмелька, -и, *д. і м.* -ці

Ц

Цáта, -и
Цвітóха, -и, *д. і м.* -сі
Цéрем, -у
Цигáнка, -и, *д. і м.* -ці
Цир, -у

Ч

Чáга, -и, *д. і м.* -зі
Чаплúнка, -и, *д. і м.* -ці
Чаплúнський канáл
Чатирлúк, -á
Чéрвища, -ищ
Червонооскíльське водóймище
Черевáха, -и, *д. і м.* -сі
Черемóш, -у, *ор.* -ем
Черлéна, -ої
Черня́вка, -и, *д. і м.* -ці
Чечвá, -ú
Чилігíдер, -у
Чичиклíя, -ї, *ор.* -єю
Чокрáцьке óзеро
Чонгáрська протóка
Чóпівка, -и, *д. і м.* -ці
Чóрна, -ої
Чóрна Тúса, Чóрної Тúси
Чóрний Ташлúк, Чóрного Ташликá
Чóрний Черемóш, Чóрного Черемóшу
Чорногýзка, -и, *д. і м.* -ці
Чорномóрський канáл
Чорня́ва, -ої
Чугýр, -у
Чумгáк, -у
Чурбáське óзеро

Ш

Шайтáнка, -и, *д. і м.* -ці
Шíстень, -ю, *ор.* -ем
Шлямáрка, -и, *д. і м.* -ці
Шопýрка, -и, *д. і м.* -ці
Шóстка, -и, *д. і м.* -ці
Шýра, -и

Щ

Щербúнці, -ів
Щирéць, -рцю, *ор.* -рцéм

Ю

Юшанлú, *невідм.*

Я

Ягорлúк, -á
Ягорлúцька затóка
Ялáнець, -нцю, *ор.* -нцем
Ялáнка, -и, *д. і м.* -ці
Ялпуг, -у
Ялпýжень, -жню, *ор.* -жнем
Янчýр, -у
Яр, -у
Ярúчівський канáл
Ясенéць, -нця́, *ор.* -нцéм
Я́трань, -і, *ор.* -нню

Орографічний словник
(назви об'єктів земного рельєфу України)

А

Абду́га, -и, *д. і м.* -зі
Аві́нда, -и
Аджі́-Кoба́, *невідм.*
Ай-Гео́ргій, -я
Ай-Пе́тринська яйла́
Ай-Пе́трі, *невідм.*
Акбула́т-Оба́, *невідм.*
Аліко́т-Бога́з, -у
Анга́рський перева́л
Апали́, *невідм.*
А́ршиця, -і, *ор.* -ею
Ат-Баш, -у, *ор.* -ем
Аюда́г, -у, *м.* (на) -зі

Б

Бабуга́нська, -ої
Бабуга́н-Яйла́, -и
Ва́б'я, -йої
Байда́рська доли́на
Байда́рська яйла́
Байда́рські Воро́та, Байда́рських Воріт
Балакла́вські висо́ти
Ба́лтська рівни́на
Басма́н, -у
Беденекі́р, -у
Бездо́нна, -ої
Бельбе́цький каньйо́н
Бельма́к-Моги́ла, -и
Бе́рда, -и
Бе́регівське горбогі́р'я
Берегови́й хребе́т
Березне́-Ліпша́нська доли́на
Берля́ска, -и, *д. і м.* -ці
Берть, -і, *ор.* -тю
Беskíди, -ів
Бески́ди Схі́дні, Бески́дів Схі́дних
Бешкетне́, -о́го
Бича́ча, -ої
Бі́ла, -ої
Бі́ла Ске́ля, Бі́лої Ске́лі
Білокоро́вицький кряж
Бінба́ш-Коба́, *невідм.*
Бію́к-Коль-Буру́н, -а́
Бію́к-Янишáр, -у
Близни́ці, -иць
Бовца́рський Верх, Бовца́рського Ве́рху
Бозева́, -о́ї
Бо́йко, -а
Боржа́ва, -и
Бор-Ка́я, -ї
Борлі́їв Діл, Борлі́єва До́лу
Борсуко́ва, -ої
Браткі́вська, -ої
Бре́скул, -у
Брусни́й хребе́т
Брусни́цька височина́
Бу́го-Сти́рська рівни́на
Бужо́ра, -и
Букове́цька полони́на
Букови́нка, -и, *д. і м.* -ці
Бурунду́к-Ка́я, -ї, *ор.* -єю
Буршти́нське опі́лля

В

Вапни́рка, -и, *д. і м.* -ці
Вара́тин, -у
Варну́тська доли́на
Вдовиче́нка ша́хта
Ведмі́дь-Гора́, -и́
Вели́ка, -ої
Вели́ка Чуче́ль, Вели́кої Чуче́лі
Вели́кий Агарми́ш, Вели́кого Агарми́шу
Вели́кий Бузлу́к, Вели́кого Бузлу́ку
Вели́кий Горота́нь, Вели́кого Горота́ню
Вели́кий Діл, Вели́кого До́лу
Вели́кий каньйо́н Криму
Вели́кий Касте́ль, Вели́кого Касте́лю
Вели́кий Пустоша́к, Вели́кого Пустоша́ку
Вере́цький перева́л
Верже́ба, -и
Верхньодністро́вська уло́говина
Верхньоти́синська уло́говина
Виго́дська уло́говина
Вигорла́т-Гути́нське вулкані́чне па́смо
Виді́лок, -лку
Висо́ка, -ої
Висо́кий Ве́рх, Висо́кого Ве́рху
Висо́кий Ка́мінь, Висо́кого Ка́меня
Вися́ча, -ої
Ви́шківський Горга́н, Ви́шківського Горга́ну
Ви́шківський перева́л
Ві́зовська, -ої
Вну́трішнє па́смо Кри́мських гір
Вододі́льний хребе́т
Война́лівська височина́
Воли́нська височина́
Воли́нське па́смо
Воли́нське Полі́сся, Воли́нського Полі́сся
Вороняки́, -і́в
Вузлова́, -о́ї
Вулка́н, -у
Вулкані́чний хребе́т

Г

Га́пка, -и, *д. і м.* -ці
Ґасфо́рта гора́
Ґвозде́цького ша́хта
Гі́рсько-Кри́мська ка́рстова о́бласть
Гнила́, -о́ї
Гове́рла, -и
Головне́ па́смо Кри́мських гір
Голого́ри, -і́р
Голого́ро-Кремене́цький кряж
Горга́ни, -ів
Горга́н-Ілеме́нський, -у-ого
Городо́ще-Вели́ке, -а-ого
Гору́ча, -о́ї
Го́стра, -ої
Го́шів, -еву
Гриму́ча, -ої
Гро́фа, -и
Гурзу́фська яйла́
Гурзу́фське сідло́
Гути́н-Томна́тик, -у

Д

Демерджі́, *невідм.*
Демерджі́-Яйла́, -и́
Демі́р-Капу́, *невідм.*
Дехма́нів, -ова
Джангу́ль, -ю, *ор.* -ем
Джур-Джур, -у
Дівоча гора́
Діл-Ольши́нський, До́лу-Ольши́нського
Дніпро́вське-Доне́цька запа́дина
Дністро́всько-Са́нська рівни́на
Дніпро́всько-Тилігу́льська рівни́на
Довбуша́нка, -и, *д. і м.* -ці
Довгору́ківська яйла́
До́вжка, -и, *д. і м.* -ці
Довжки́, -ів
Доне́цька височина́
Доне́цький кряж
Дрого́бицька височина́
Дру́жба, -и
Дуна́вка, -и, *д. і м.* -ці
Дуна́й-Дністро́вська рівни́на
Дюрме́нь, -ю, *ор.* -ем
Дя́ківський ку́пол

Е

Егі́з-Тина́х, -у
Еклі́зі-Буру́н, -а́
Еле́ктра, -и
Омі́не-Ба́їр-Коба́, *невідм.*
Емі́не-Ба́їр-Хоса́р, -у
Ечкіда́г, -у, *м.* (на) -зі

Є

Єні́-Сала́, *невідм.*

З

Закарпа́тська низовина́
Залі́сся, -я
Зе́йтін-Кош, -у, *ор.* -ем
Зелем'я́нка, -и, *д. і м.* -ці
Зо́лушка, -и
Зуку́-Тепе́, *невідм.*

І

Іва́нів зео́р, Іва́нова Зео́ра
Ігрове́ць, -вця́
Ію́граф, -у
Іоні́йська Моги́ла, Іоні́йської Моги́ли
Ірша́вська уло́говина

К

Каза́н-Таш, -у, *ор.* -ем
Кали́тва, -и
Ка́ллістон, -у
Каменепа́дна, -ої
Каму́ла, -и
Кам'яна́ Бага́чка, Кам'яно́ї Бага́чки
Кам'яна́ Моги́ла, Кам'яно́ї Моги́ли
Кам'яни́стий, -ого
Ка́мянка, -и
Ка́м'янський Під, Ка́м'янського По́ду
Кана́цька ба́лка
Ка́нівські го́ри
Канч, -у
Карабі́йська, -ої
Карабі́-Яйла́, -и́
Карага́ч, -у, *ор.* -ем
Карада́г, -у, *м.* (на) -зі
Карале́зька доли́на
Кара́-Коба́, *невідм.*
Кара́-Мурза́, -и
Кара́-Оба́, *невідм.*
Карата́у, *невідм.*
Карау́л-Оба́, *невідм.*
Кармалюко́ва гора́
Кар-Оба́, *невідм.*
Карпа́ти, -а́т
Каса́л-Кишла́, -и́
Каска́дна, -ої
Касте́ль, -ю, *ор.* -ем
Ка́чинський каньйо́н
Ка́я-Тепе́, *невідм.*
Ке, *невідм.*
Кебі́тський перева́л
Кема́ль-Егере́к, -у
Кизи́л-Ка́я, -ї, *ор.* -єю
Кипча́к, -а́
Кіти́лівка, -и, *д. і м.* -ці
Кіче́ра-Дзвиня́чка, -и-и, *д. і м.* -і-ці
Кі́шка, -и, *д. і м.* -ці
Кле́сівська рівни́на
Ключ, -а́
Кня́зів Дів, Кня́зевого Ді́ву
Коба́-Ка́я, -ї, *ор.* -єю
Коби́ла, -и
Кокі́-Ябе́ль, -ю, *ор.* -ем
Коко́зька доли́на
Коклю́к, -у
Кокта́ш, -у, *ор.* -ем
Конче́цька, -ої
Конько́к, -нька́
Ко́панка, -и, *д. і м.* -ці
Косто́пільська рівни́на
Костю́шки, -ів
Коща́к, -а́
Краси́ва, -ої
Кра́сна, -ої
Кремене́ць, -нця́, *ор.* -нцем
Кремене́цькі го́ри
Кремене́цько-Ду́бнівська рівни́на
Кремі́нні, -их
Кри́мська, -ої
Кри́мські го́ри
Криста́льна, -ої
Кру́бера ша́хта
Кру́гла, -ої
Кубала́ч, -у, *ор.* -ем
Кук, -у
Куни́ч, -а́
Курга́н-Мече́тний, -у-ого
Куртле́р-Бога́з, -у
Кутла́цька доли́на
Кучурга́нська рівни́на
Куш-Ка́я, -ї, *ор.* -єю

Л

Лак, -у
Лаута́нська Го́лиця, Лаута́нської Го́лиці
Ли́са, -ої
Ли́са гора́
Лопа́та, -и
Лопу́шна, -ої
Ло́сова, -ої

М

Магі́й, -я, *ор.* -є́м
Магні́тний хребе́т
Magу́ра, -и
Магу́ра-Лімня́нська, -и-ої
Майда́нське низькогі́р'я
Ма́ковиця, -і, *ор.* -ею
Максиме́ць, -мця́, *ор.* -мце́м
Мала́ Каска́дна, Мало́ї Каска́дної
Мала́ Чуче́ль, Мало́ї Чуче́лі
Мала́хів курга́н
Мали́й Клобу́к, Мало́го Клобука́
Ма́монтова, -ої
Ман, -у
Мангу́п, -у
Мангу́п-Кале́, *невідм.*
Манджи́л-Ка́я, -ї, *ор.* -єю
Манчу́л, -у
Мармаро́ський маси́в
Ма́рош, -у, *ор.* -ем
Ма́ски, -сок
Меке́нзієві го́ри
Ме́нчил, -у
Ме́нчул, -у
Мі́зоцький кряж
Моги́ла-Гончари́ха, -и-и
Моги́ла-Мече́тна, -и-ої
Мона́х, -у
Мошногі́рський кряж
Муру́н-Кир, -у

Країни світу
(офіційні назви)

А

Австра́лія, -ї, *ор.* -єю
А́встрія, -ї, *ор.* -єю (Австрі́йська Респу́бліка)
Азербайджа́н, -у (Респу́бліка Азербайджа́н)
Азо́рські Острови́, Азо́рських Острові́в
Алба́нія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Алба́нія)
Алжи́р, -у (Алжи́рська Наро́дна Демократи́чна Респу́бліка)
Америка́нське Само́а, Америка́нського Само́а
Анґі́лья, -ї, *ор.* -єю
Анго́ла, -и (Респу́бліка Анго́ла)
Андо́рра, -и (Князі́вство Андо́рра)
Антаркти́да, -и
Анти́гуа і Барбу́да, *невідм.*
Анти́льські Острови́, Анти́льських Острові́в (Ніде́рла́ндські Анти́льські Острови́)
Аргенти́на, -и (Аргенти́нська Респу́бліка)
Ару́ба, -и
Афганіста́н, -у (Іслáмська Держа́ва Афганіста́н)

Б

Бага́мські Острови́, Бага́мських Острові́в (Співдру́жність Бага́мських Острові́в)
Бангладе́ш, *невідм.*
Барбадо́с, -у
Бахре́йн, -у (Держа́ва Бахре́йн)
Бе́йкер, -у
Белі́з, -у
Бе́льгія, -ї, *ор.* -єю (Королі́вство Бе́льгія)
Бені́н, -у (Респу́бліка Бені́н)
Берму́дські Острови́, Берму́дських Острові́в
Білору́сь, -і, *ор.* -ссю (Респу́бліка Білору́сь)
Болга́рія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Болга́рія)
Болі́вія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Болі́вія)
Бо́снія та Герцегови́на, Бо́снії та Герцегови́ни (Респу́бліка Бо́снія та Герцегови́на)
Ботсва́на, -и (Респу́бліка Ботсва́на)
Брази́лія, -ї, *ор.* -єю (Федерати́вна Респу́бліка Брази́лія)
Брита́нська Терито́рія в Інді́йському Океа́ні, Брита́нської Терито́рії в Інді́йському Океа́ні
Бруне́й, -ю, *ор.* -єм (Держа́ва Бруне́й-Даруссала́м)
Буркіна́-Фасо́, *невідм.*
Буру́нді, *невідм.* (Респу́бліка Буру́нді)
Бута́н, -у (Королі́вство Бута́н)

В

Вануа́ту, *невідм.* (Респу́бліка Вануа́ту)
Ватика́н, -у (Держа́ва-місто Ватика́н)
Вейк, -у (Острів Вейк)
Вели́ка Брита́нія, Вели́кої Брита́нії (Сполу́чене Королі́вство Вели́кої Брита́нії та Пі́вні́чної Ірла́ндії)
Венесуе́ла, -и (Болíва́рська Респу́бліка Венесуе́ла)
В'єтна́м, -у (Соціалісти́чна Респу́бліка В'єтна́м)
Вірґі́нські Острови[1], Вірґі́нських Острові́в (Брита́нські Вірґі́нські Острови́)
Вірґі́нські Острови[2], Вірґі́нських Острові́в (Вірґі́нські Острови́)
Вірме́нія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Вірме́нія)

Г

Габо́н, -у (Габо́нська Респу́бліка)
Гаї́ті, *невідм.* (Респу́бліка Гаї́ті)
Гайа́на, -и (Кооперати́вна Респу́бліка Гайа́на)
Га́мбія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Га́мбія)
Га́на, -и (Респу́бліка Га́на)
Гваделу́па, -и
Гватема́ла, -и (Респу́бліка Гватема́ла)
Гвіа́на, -и
Гвіне́я, -ї, *ор.* -єю (Гвіне́йська Респу́бліка)
Гвіне́я-Біса́у, Гвіне́ї-Біса́у (Респу́бліка Гвіне́я-Біса́у)
Гібралта́р, -у
Гондура́с, -у (Респу́бліка Гондура́с)
Грена́да, -и
Гренла́ндія, -ї, *ор.* -єю
Гре́ція, -ї, *ор.* -єю (Гре́цька Респу́бліка)
Гру́зія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Гру́зія)
Гуа́м, *невідм.*

Д

Да́нія, -ї, *ор.* -єю (Королі́вство Да́нія)
Демократи́чна Респу́бліка Ко́нго, Демократи́чної Респу́бліки Ко́нго
Джа́рвіс, -у
Джибу́ті, *невідм.* (Респу́бліка Джибу́ті)
Джо́нстон, -у (Ато́л Джо́нстон)
Домі́ніка, -и, *д. і м.* -ці (Співдру́жність Домі́ніки)
Доміні́ка́нська Респу́бліка, Доміні́ка́нської Респу́бліки

Е

Еквадо́р, -у (Респу́бліка Еквадо́р)
Екваторіа́льна Гвіне́я, Екваторіа́льної Гвіне́ї (Респу́бліка Екваторіа́льна Гвіне́я)
Еритре́я, -ї, *ор.* -єю (Держа́ва Еритре́я)
Есто́нія, -ї, *ор.* -єю (Есто́нська Респу́бліка)
Ефіо́пія, -ї, *ор.* -єю

Є

Єги́пет, -пту, *м.* (у) -пті (Ара́бська Респу́бліка Єги́пет)
Є́мен, -у (Є́менська Респу́бліка)

З

За́мбія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка За́мбія)
За́хідна Саха́ра, За́хідної Саха́ри
Зімба́бве, *невідм.* (Респу́бліка Зімбабве)

І

Ізра́їль, -ю (Держа́ва Ізра́їль)
І́ндія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка І́ндія)
Індоне́зія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Індоне́зія)
Іра́к, -у (Респу́бліка Іра́к)
Іра́н, -у (Іслáмська Респу́бліка Іра́н)
Ірла́ндія, -ї, *ор.* -єю
Ісла́ндія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Ісла́ндія)
Іспа́нія, -ї, *ор.* -єю (Королі́вство Іспа́нія)
Іта́лія, -ї, *ор.* -єю (Італі́йська Респу́бліка)

Й

Йорда́нія, -ї, *ор.* -єю (Йорда́нське Хашемі́тське Королі́вство)

К

Ка́бо-Ве́рде, *невідм.* (Респу́бліка Ка́бо-Ве́рде)
Казахста́н, -у (Респу́бліка Казахста́н)
Кайма́нові Острови́, Кайма́нових острові́в
Камбо́джа, -і, *ор.* -єю (Королі́вство Камбо́джа)
Камеру́н, -у (Респу́бліка Камеру́н)
Кана́да, -и
Ката́р, -у (Держа́ва Ката́р)
Ке́нія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Ке́нія)
Киргизста́н, -у (Киргизька Респу́бліка)
Кита́й, -ю, *ор.* -єм (Кита́йська Наро́дна Респу́бліка)
Кі́пр, -у (Респу́бліка Кіпр)
Кіріба́ті, *невідм.* (Респу́бліка Кіріба́ті)
Коко́сові Острови́, Коко́сових Острові́в
Колу́мбія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Колу́мбія)
Комо́рські Острови́, Комо́рських Острові́в (Федера́льна Іслáмська Респу́бліка Комо́рські Острови́)
Ко́нго, *невідм.* (Респу́бліка Ко́нго)
Коре́я Пі́вде́нна, Коре́ї Пі́вде́нної (Респу́бліка Коре́я)
Коре́я Пі́вні́чна, Коре́ї Пі́вні́чної (Коре́йська Наро́дно-Демократи́чна Респу́бліка)
Ко́ста-Ри́ка, -и, *д. і м.* -ці (Респу́бліка Ко́ста-Ри́ка)
Кот-д'Іву́ар, -у (Респу́бліка Кот-д'Іву́ар)
Ку́ба, -и (Респу́бліка Ку́ба)
Куве́йт, -у (Держа́ва Куве́йт)

Л

Лао́с, -у (Лао́ська Наро́дно-Демократи́чна Респу́бліка)
Ла́твія, -ї, *ор.* -єю (Латві́йська Респу́бліка)
Лесо́то, *невідм.* (Королі́вство Лесо́то)
Литва́, -и́ (Лито́вська Респу́бліка)
Лібе́рія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Лібе́рія)
Ліва́н, -у (Ліва́нська Респу́бліка)
Лі́вія, -ї, *ор.* -єю (Соціалісти́чна Наро́дна Ліві́йська Ара́бська Джамахірі́я)
Ліхтенште́йн, -у (Князі́вство Ліхтенште́йн)
Люксембу́рг, -у (Вели́ке Ге́рцогство Люксембу́рг)

М

Маври́кій, -ю, *ор.* -єм (Респу́бліка Маври́кій)
Маврита́нія, -ї, *ор.* -єю (Іслáмська Респу́бліка Маврита́нія)
Мадагаска́р, -у (Респу́бліка Мадагаска́р)
Маде́йра, -и
Майо́тта, -и
Македо́нія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Македо́нія)
Мала́ві, *невідм.* (Респу́бліка Мала́ві)
Мала́йзія, -ї, *ор.* -єю
Малі́, *невідм.* (Респу́бліка Малі́)
Мальді́ви, -ів (Мальді́вська Респу́бліка)
Ма́льта, -и (Респу́бліка Ма́льта)
Маро́кко, *невідм.* (Королі́вство Маро́кко)
Мартині́ка, -и, *д. і м.* -ці
Марша́ллові Острови́, Марша́ллових Острові́в (Респу́бліка Марша́ллові Острови́)
Ме́ксика, -и, *д. і м.* -ці (Мексика́нські Сполу́чені Шта́ти)
Мелі́лья, -ї, *ор.* -єю
Мі́двей, -ю, *ор.* -єм
Мозамбі́к, -у (Респу́бліка Мозамбі́к)
Молдо́ва, -и (Респу́бліка Молдо́ва)
Мона́ко, *невідм.* (Князі́вство Мона́ко)
Монго́лія, -ї, *ор.* -єю
Монтсерра́т, -у
М'я́нма, -и (Союз М'я́нма)

Н

Намі́бія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Намі́бія)
Нау́ру, *невідм.* (Респу́бліка Нау́ру)
Непа́л, -у (Королі́вство Непа́л)
Ні́гер, -у (Респу́бліка Ні́гер)
Ніге́рія, -ї, *ор.* -єю (Федерати́вна Респу́бліка Ніге́рія)
Нідерла́нди, -ів (Королі́вство Нідерла́ндів)
Ніка́рагуа, *невідм.* (Респу́бліка Ніка́рагуа)
Німе́ччина, -и (Федерати́вна Респу́бліка Німе́ччина)
Ніу́е, *невідм.*
Нова́ Зела́ндія, Нової Зела́ндії
Нова́ Каледо́нія, Нової Каледо́нії
Норве́гія, -ї, *ор.* -єю (Королі́вство Норве́гія)
Но́рфолк, -у

О

Об'є́днані Ара́бські Емі́рати, Об'є́днаних Ара́бських Емі́ратів
Ома́н, -у (Султана́т Ома́н)
О́стрів Різдва́, Острова Різдва́
О́стрів Свято́ї Єле́ни, Острова Свято́ї Єле́ни
Острови́ Ку́ка, Острові́в Ку́ка

П

Пакиста́н, -у (Іслáмська Респу́бліка Пакиста́н)
Пала́у, *невідм.* (Респу́бліка Пала́у)
Палести́нські Терито́рії, Палести́нських Терито́рій
Пальмі́ра, -и
Пана́ма, -и (Респу́бліка Пана́ма)
Папуа́-Нова́ Гвіне́я, Папуа́-Нової Гвіне́ї (Незале́жна Держа́ва Папуа́-Нова́ Гвіне́я)
Парагва́й, -ю, *ор.* -єм (Респу́бліка Парагва́й)
Перу́, *невідм.* (Респу́бліка Перу́)
Пі́вде́нна А́фрика, Пі́вде́нної А́фрики (Пі́вде́нно-африка́нська Респу́бліка)
Пі́вде́нна Джо́рджія та Пі́вде́нні Са́ндвічеві Острови́
Пі́вні́чні Маріа́нські Острови́, Пі́вні́чних Маріа́нських Острові́в (Співдру́жність Пі́вні́чних Маріа́нських Острові́в)
Пі́ткерн, -у
По́льща, -і, *ор.* -ею (Респу́бліка По́льща)
Португа́лія, -ї, *ор.* -єю (Португа́льська Респу́бліка)
Пуе́рто-Ри́ко, *невідм.* (Співдру́жність Пуе́рто-Ри́ко)

Р

Реюньйо́н, -у
Риф Кі́нгмен, Ри́фу Кі́нгмена
Росі́я, -ї, *ор.* -єю (Російська Федера́ція)
Руа́нда, -и (Руанді́йська Респу́бліка)
Руму́нія, -ї, *ор.* -єю

С

Сальвадо́р, -у (Респу́бліка Ель-Сальвадо́р)
Само́а, *невідм.* (Незале́жна Держа́ва Само́а)
Сан-Мари́но, *невідм.* (Респу́бліка Сан-Мари́но)
Сан-Томе́ і При́нсіпі, *невідм.* (Демократи́чна Респу́бліка Сан-Томе́ і При́нсіпі)
Сау́дівська Ара́вія, Сау́дівської Ара́вії (Королі́вство Сау́дівська Ара́вія)
Свазіле́нд, -у (Королі́вство Свазіле́нд)
Сейше́льські Острови́, Сейше́льських Острові́в (Респу́бліка Сейше́льські Острови́)
Сенега́л, -у (Респу́бліка Сенега́л)
Сен-П'є́р і Мікело́н, *невідм.*
Сент-Вінсе́нт і Гренади́ни
Сент-Кі́тс і Не́віс, *невідм.* (Федера́ція Сент-Кристо́фер і Не́віс)
Сент-Лю́сія, -ї, *ор.* -єю
Се́ута, *невідм.*
Си́рія, -ї, *ор.* -єю (Сирі́йська Ара́бська Респу́бліка)
Сінгапу́р, -у (Респу́бліка Сінгапу́р)
Слова́ччина, -и (Слова́цька Респу́бліка)
Слове́нія, -ї, *ор.* -єю (Респу́бліка Слове́нія)
Соломо́нові Острови́, Соломо́нових Острові́в
Сомалі́, *невідм.* (Сомалі́йська Демократи́чна Респу́бліка)
Сполу́чені Шта́ти Аме́рики, Сполу́чених Шта́тів Аме́рики
Суда́н, -у (Респу́бліка Суда́н)
Сурина́м, -у (Респу́бліка Сурина́м)
Схі́дний Ті́мор, Схі́дного Ті́мору
Сьє́рра-Лео́не, *невідм.* (Респу́бліка Сьє́рра-Лео́не)

Т

Таджикиста́н, -у (Респу́бліка Таджикиста́н)
Таїла́нд, -у (Королі́вство Таїла́нд)
Танза́нія, -ї, *ор.* -єю (Об'є́днана Респу́бліка Танза́нія)
Теркс і Ка́йкос, *невідм.*
То́го, *невідм.* (Тоголе́зька Респу́бліка)
Токела́у, *невідм.*
То́нга, *невідм.* (Королі́вство То́нга)
Тринiда́д і Тоба́го, Тринiда́ду і Тоба́го (Респу́бліка Тринiда́д і Тоба́го)
Тува́лу, *невідм.*

Н

Наго́льний кряж
Наді́я, -ї, *ор.* -єю
Надса́нська рівни́на
Наза́рова, -ої
Ната́шина гора́
Нахі́мовська, -ої
Не́грин, -у
Ніки́тська яйла́
Ніки́тський перева́л
Ні́мчич, -у, *ор.* -ем
Ніша́н-Ка́я, -ї, *ор.* -єю
Новосе́лицька улого́вина

О

О́бручева со́пка
Обчи́на, -и
Озеря́нський кряж
Опу́к, -у
О́рта-Та́у, *невідм.*
Осере́док, -дку
Остро́зька доли́на
О́сова гора́
Отама́нська, -ої
Оти́не-Ло́єва височина́

П

Па́лений Гру́нь, Па́леного Гру́ню
Парагільме́н, -у
Пара́шка, -и, *д. і м.* -ці
Партиза́нська, -ої
Перeко́пський перешийок
Перемишля́нське горбогі́р'я
Пере́чинська улого́вина
Перли́на, -и
Перо́вський перева́л
Перче́м, -у
Пе́трос, -у
Петросу́л, -у
Петроу́шка, -и, *д. і м.* -ці
Пече́ри карпа́тські
Пече́ри кри́мські
Пече́ри поді́льські та букови́нські
Пиви́ха, -и, *м.* (на) -сі
Півде́нний бе́рег Кри́му
Півде́нний перева́л
Півде́нно-за́хідна рівни́на
Пі́внічно-Кри́мська рівни́на
Підко́ва, -и
Підпу́ла, -и
Пі́ку́й, -ю, *ор.* -єм
Піоне́рка, -и, *д. і м.* -ці
Піп-Іва́н, Попа́-Іва́на
Пло́ска, -ої
Пло́ский, -ого
Повча́нська височина́
Поді́льська височина́
Поді́льське горбогі́р'я
Поді́льсько-Букови́нська ка́рстова о́бласть
Поку́тське низькогі́р'я
Поку́тсько-Букови́нські Карпа́ти, Поку́тсько-Букови́нських Карпа́т
Полі́ська низовина́
Полова́тинець, -нцю, *ор.* -нцем
Полони́на-Ру́на, -и-и
Полони́нський хребе́т
Полта́вська рівни́на
Попадя́, -і, *ор.* -єю
Пра́пор, -а
Приазо́вська височина́
Приазо́вська низовина́
Прибу́й, -ю, *ор.* -єм
Привододі́льні Горга́ни, Привододі́льних Горга́нів
Пригори́нська рівни́на
Придесня́нська рівни́на
Придніпро́вська височина́
Придніпро́вська низовина́
Придністро́вська височина́
Придністро́вське Поку́ття, Придністро́вського Поку́ття
Прилу́квинська височина́
Приоскі́льське плато́
Приро́ська рівни́на
Присві́цька височина́
Присива́ська низовина́
При́слоп, -у
Причорномо́рська низовина́
Прова́лля, -я
Прями́й, -ого
Пше́ленч-Бе́скид, -у

Р

Ра́дич, -у, *ор.* -ем
Ракóва, -ої
Ра́хівські го́ри
Ре́бра, -бер
Реброва́ч-Ді́л, -До́лу
Резона́нсна, -ої
Рі́вна, -ої
Рога́тисько-Хо́дорівське опі́лля
Рожня́тівська улого́вина
Ро́злуч, -у, *ор.* -ем
Розто́ччя, -я
Ро́ка, -и, *д. і м.* -ці
Рома́н-Кош, -у, *ор.* -ем
Роти́ло, -а
Ру́нкул, -у
Ру́ський Шлях, Ру́ського Шля́ху

С

Саву́р-Моги́ла, -и
Сапу́н-гора́, -и́
Садо́ва, -ої
Сарама́н, -у
Сари́-Ка́я, -ї, *ор.* -єю
Са́рненська рівни́на
Са́харна Голо́вка, Са́харної Голо́вки
Сваля́вська улого́вина
Свидове́ць, -дівця́, *ор.* -дівце́м
Свята́, -ої
Севасто́польська, -ої
Сера́ус, -у
Сере́дній Вере́цький перева́л
Сере́дня, -ньої
Середньоросі́йська височина́
Сиву́ля, -і, *ор.* -ею
Сигла́нський, -ого
Си́ня, -ньої
Синя́к, -а́
Сіно́р, -у
Скала́, -и́
Ско́лівська улого́вина
Скриде́й, -ю, *ор.* -єм
Ско́лівські бесќиди
Слобода́-Рунгу́рське низькогі́р'я
Словеча́нсько-О́вруцький кряж
Сме́рек, -у
Смо́же, -а
Сока́льське па́смо
Со́кіл, -олу
Соколи́нська, -ої
Солда́тська, -ої
Солда́тська сопка
Стіг, Сто́гу
Стіжо́к, -жка́
Стій, -ю
Ставрі́-Ка́йська, -ої
Ставрі́-Ка́я, -ї, *ор.* -єю
Сторожине́цьке па́смо
Стри́йсько-Са́нська верховина
Стри́мба, -и
Студе́нтська, -ої
Суво́ровська, -ої
Сугу́т-Оба́, *невідм.*
Су́ук-Коба́, *невідм.*
Сухорі́ченська улого́вина
Схі́дні Карпа́ти, Схі́дних Карпа́т
Сююрю́-Ка́я, -ї, *ор.* -єю

Т

Та́пеш, -у, *ор.* -ем
Таракта́ш, -у, *ор.* -ем
Тара́сова гора́
Тарханку́тська височина́
Тарханку́тський піво́стрів
Тепе́-Керме́н, -у
Тимко́ва скéля
Тирке́, *невідм.*
Товтр, -у
Токлу́к, -у
Томна́тик, -у
Тору́нський перева́л
Трапа́н-Баї́р, -у
Тростя́н, -у
Туа́р-Ала́н, -у
Тупи́й, -ого
Турі́йська рівни́на
Ту́ркул, -у

У

Угри́нь, -і, *ор.* -нню
Узу́нджа, -і
Ужо́цький перева́л
Украї́нські Карпа́ти, Украї́нських Карпа́т
Урага́, -и́, *д. і м.* -зі
Урба́ш, -у, *ор.* -ем
Урмани́-Усту́, *невідм.*
Уч-Ко́ш, -у, *ор.* -ем
Уша́ківська, -ої

Ф

Федю́хині висо́ти
Феодосі́йські висо́ти
Фра́син, -у

Х

Ха́пхал, -у
Хід Коне́м, Хо́ду Коне́м
Хоба́-Тепе́, *невідм.*
Хоба́-Ка́я, -ї, *ор.* -єм
Хом, -у
Хомя́к, -а́
Хоти́нська височина́
Хо́цький горб
Хощ-Оба́, *невідм.*
Хресто́ва гора́

Ц

Центра́льна улого́вина
Центральнокри́мська рівни́на
Цюхови́й, -ого

Ч

Чамни́-Буру́н, -а́
Чатирда́г, -у, *м.* (на) -зі
Черво́на, -ої
Черніве́цька височина́
Чивчи́нські го́ри
Чигені́тра-Бога́з, -и-у
Чо́рна, -ої
Чорнаво́да, -и
Чо́рна гора́
Чо́рний Діл, Чо́рного До́лу
Чорного́ра, -и
Чорнорі́чинський каньйо́н
Чо́ртова скéля
Чу́ку, *невідм.*
Чуфу́т-Кале́, *невідм.*
Чуче́ль, -і, *ор.* -ллю
Чуче́льський перева́л

Ш

Шайта́н-Мердве́н, -у
Шала́нський Гельме́ць, Шала́нського Гельмеця́
Ши́монець, -нцю, *ор.* -нцем
Шишко́, -а́
Шурди́н, -у

Щ

Ща́вна, -ої

Ю

Ювіле́йна, -ої

Я

Яблуни́цький перева́л
Яблуни́цький хребе́т
Яворни́к, -у
Я́йко-Іле́мське, -ого
Я́лтинська яйла́
Яманта́ш, -у, *ор.* -ем
Ярове́ць, Ярівця́, *ор.* Ярівце́м
Ясі́ння, -я
Ясі́нська улого́вина

Тунíс, -у (Тунíська Респýбліка)
Турéччина, -и (Турéцька Респýбліка)
Туркменистáн, -у

У

Угóрщина, -и (Угóрська Респýбліка)
Угáнда, -и (Респýбліка Угáнда)
Узбекистáн, -у (Респýбліка Узбекистáн)
Украї́на, -и
Уóлліс і Футýна, *невідм.* (Островú Уóлліс і Футýна)
Уругвáй, -ю, *ор.* -єм (Схíдна Респýбліка Уругвáй)

Ф

Фарéрські островú, Фарéрських Островів
Федератúвні штáти Мікронéзії, Федератúвних Штáтів Мікронéзії
Фíджі, *невідм.* (Респýбліка Фíджі)
Філіппíни, -íн (Респýбліка Філіппíни)
Фінля́ндія, -ї, *ор.* -єю (Фінля́ндська Респýбліка)
Фолклéндські островú, Фолклéндських Островів
Фрáнція, -ї, *ор.* -єю (Французька Респýбліка)
Францýзька Полінéзія, Францýзької Полінéзії
Францýзькі Півдéнні Територíї, Францýзьких Півдéнних Територíй

Х

Хáуленд, -у
Хорвáтія, -ї, *ор.* -єю (Респýбліка Хорвáтія)

Ц

Центральноафрикáнська Респýбліка, Центральноафрикáнської Респýбліки

Ч

Чад, -у (Респýбліка Чад)
Чéхія, -ї, *ор.* -єю (Чéська Респýбліка)
Чúлі, *невідм.* (Респýбліка Чúлі)

Ш

Швейцáрія, -ї, *ор.* -єю (Швейцáрська Конфедерáція)
Швéція, -ї, *ор.* -єю (Королівство Швéція)
Шпíцберген, -у
Шрі-Ланкá, -й, *д. і м.* -ці (Демократúчна Соціалістúчна Респýбліка Шрі-Ланкá)

Ю

Югослáвія, -ї, *ор.* -єю (Федератúвна Респýбліка Югослáвія)

Я

Ямáйка, -и, *д. і м.* -ці
Ян-Мáєн, -у
Япóнія, -ї, *ор.* -єю

Довідкове видання

ВЕЛИКИЙ ТЛУМАЧНИЙ СЛОВНИК СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Автор, керівник проекту та головний редактор
Бусел Вячеслав Тимофійович

Редактори-лексикографи (укладачі):
Бусел Вячеслав Тимофійович
Василега-Дерибас Микола Денисович
Дмитрієв Олег Вадимович
Латник Григорій Володимирович
Степенко Галина Василівна

Редактори: *Н. М. Руденко, С. В. Федченко*
Художнє оформлення: *В. Т. Бусел, Є. О. Ільницький*
Упорядник комп'ютерних файлів *Г. В. Степенко*
Дизайн шрифтів та програмне забезпечення *А. О. Чередниченко*
Комп'ютерний набір і верстка: *І. А. Білоконь, О. В. Дмитрієв, Є. О. Ільницький, Ю. О. Маненок, Г. В. Степенко, С. В. Тарасова*
Коректори: *А. С. Бортніченко, Ю. В. Некрасова, Н. М. Руденко, Ю. В. Хижняк*
Координатори поліграфічного виконання: *В. Д. Ковальчук, Т. А. Якимець*

I розворот форзаца — Державний прапор, Державний малий герб та карта України.
II розворот форзаца — Таблиця мов народів сучасної Європи. (Таблиця розроблена *В. Т. Буселом.*)
На стор. 1720 розміщено карту говорів (діалектів) української мови, яка подана за виданням «Украинцы: Народы и культуры».
Топоніми надані державним видавництвом «Картографія».

Підп. до друку 14.04.05. Формат 60×90/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 216,0. Ум. фарбовідб. 228,5.
Обл.-вид. арк. 772,8. Зам. № 5-73.

Віддруковано з готових діапозитивів видавництва ВТФ «Перун».

Видавничо-торгова фірма «Перун».
08200 Ірпінь, вул. Т. Шевченка, 4-а.
Свідоцтво про реєстрацію № 13710594 від 30.06.95.

Віддруковано в ЗАТ «Київська книжкова фабрика».
03151, Київ-151, вул. Ушинського, 40.
Свідоцтво: серія ДК № 787 від 28.01.2002 р.